

लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय प्रशासन अकादमी

L.B.S. National Academy of Administration

मसुरी
MUSSOORIE

पुस्तकालय
LIBRARY

अवधि मध्या
Accession No.

वर्ग मध्या
Class No. _

पुस्तक मध्या
Book No. _

19-118683

423.912

Dic

THE
CHOWKHAMBA SANSKRIT SERIES
Studies Vol. XIII.

DICTIONARY, ENGLISH AND SANSKRIT,

BY
SIR M. MONIER WILLIAMS, M. A., K. C. I. E.
PROFESSOR AT THE EAST INDIA COLLEGE, HAILEYBURY,
FORMERLY BODEN SANSKRIT SCHOLAR IN THE UNIVERSITY OF OXFORD.

THE
CHOWKHAMBA SANSKRIT SERIES OFFICE
Post Box No. 8, VARANASI-1 (INDIA)
1961

Publishers,
The Chowkhamba Sanskrit Series Office,
Post Box 8, Varanasi-1 (India)
Phone. No. 3145.

Printers,
Vidya Vilas Press
Varanasi-1
(India)

PUBLISHER'S NOTE.

This famous work of Sir Monier-Williams occupies the most prominent place among all the English-Sanskrit Dictionaries published so far. Its indispensability and importance is amply evinced by the fact that its reprints, too, are now becoming out-of-print. It is not only a simple Dictionary giving just the Sanskrit equivalents for English words, but is a veritable treasure-house of information on etymological study of Sanskrit words along with their various derivative forms. Therefore it is an indispensable and unique reference work for all the English speaking Sanskrit scholars.

Also, with the achievement of independence and acceptance of Hindi as our National Language, the question of coining not only Hindi equivalents for English words, but equivalents in other Indian Languages also, has been seriously occupying the attention of both Scholars and Administrators. It is an admitted fact that the most fertile source from which Indian Languages can draw for the enhancement of their vocabularies is Sanskrit. It is therefore natural for everyone to look at Sanskrit, which is the fountain head of almost all the Indian Languages, as the major source for deriving their words. For this purpose, the present Dictionary of Sir Monier-Williams is of invaluable and inevitable help.

Therefore we have decided to reprint it so that it may not go out-of-print again. Our present edition has been brought out on good durable paper, and is printed very neatly. All possible care has been taken to ensure complete correctness of the Text.

We hope that the Scholars and Students will encourage us by patronizing this effort.

DICTIONARY, ENGLISH AND SANSKRIT,

BY

MONIER WILLIAMS. M. A.,

PROFESSOR AT THE EAST-INDIA COLLEGE, HAILEYBURY,

FORMERLY BODEN SANSKRIT SCHOLAR IN THE UNIVERSITY OF OXFORD.

PUBLISHED UNDER THE PATRONAGE
OF THE
HONOURABLE EAST-INDIA COMPANY.

LONDON:
W^m. H. ALLEN AND CO.,
BOOKSELLERS TO THE HONOURABLE EAST-INDIA COMPANY,
7 LEADENHALL STREET.

1851.

TO
JOHN SHEPHERD, ESQ., CHAIRMAN,
SIR JAMES WEIR HOGG, BART., M. P., DEPUTY CHAIRMAN,

WILLIAM WIGRAM, ESQ.,
SIR ROBERT CAMPBELL, BART.,
JOHN LOCH, ESQ.,
CHARLES MILLS, ESQ.,
JOHN PETTY MUSPRATT, ESQ.,
HENRY ALEXANDER, ESQ.,
LIEUT.-GEN. SIR J^r. L. LUSHINGTON, G. C. B.,
HENRY SHANK, ESQ.,
JOHN COTTON, ESQ.,
SIR HENRY WILLOCK, K. L. S.,
MARTIN TUCKER SMITH, ESQ., M. P.,

LIEUT.-COL. WILLIAM HENRY SYKES,
WILLIAM HENRY C. FLOWDEN, ESQ., M. P.,
ELLIOT MACNAGHTEN, ESQ.,
MAJOR JAMES OLIPHANT,
JOHN CLARMONT WHITEMAN, ESQ.,
THE HON. WILLIAM H. L. MELVILLE,
MAJOR-GEN. JAMES CAULFIELD, C. B.,
WILLIAM JOSEPH EASTWICK, ESQ.,
HENRY THOBY PRINSEP, ESQ.,
WILLIAM DENT, ESQ.,
JOHN H. ASTELL, ESQ.,

DIRECTORS

FOR MANAGING THE AFFAIRS

OF

THE HONOURABLE EAST-INDIA COMPANY,

THIS DICTIONARY

IS RESPECTFULLY DEDICATED,

BY THEIR OBLIGED AND OBEDIENT SERVANT,

MONIER WILLIAMS.

CONTRACTIONS.

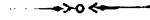
s. for substantive.
a. — adjective.
pron. — pronoun,
adv. — adverb.
prep. — preposition.
v. a. — verb active.
v. n. — verb neuter.
p. p. — passive participle
part. — participle.
c. — conjugation or class.
caus. — causal form.
pass. — passive form.
des. — desiderative form.
freq. — frequentative form.

nom. for nominal verb.
impers. — impersonal.
irreg. — irregular.
def. — definite.
pres. — present.
pret. — preterite.
par. — parasmaipada.
átm. — átmanepada.
m. — masculine gender.
f. — feminine.
n. — neuter.
sing. — singular number.
du. — dual.
pl. — plural.

indec. for indeclinable.
in comp. — in composition.
nom. c. — nominative case.
acc. c. — accusative case.
Inst. } — instrumental case.
instrum. }
dat. c. — dative case.
abl. c. — ablative case.
gen. c. — genitive case.
loc. c. — locative case.
conj. — conjunction.
interj. — interjection.
exclam. — exclamation.

PREFACE.

ROGER ASCHAM, in bearing testimony to the classical proficiency of his illustrious pupils, Edward and Elizabeth, said of them, that they not only understood, but composed in Latin, skilfully and with ease. Such an assertion, made three centuries since by the great preceptor of the age, leads to the inference, that, even in that early period, the value of composition as a criterion of scholarship was duly appreciated. It would be needless to quote the more express statements of scholars and linguists of modern times, in proof of the estimation in which this accomplishment is now held as a test of sound proficiency. It is sufficient to know, that in these days of intellectual progress and competition, no classical examination is considered effectual in which a prominent place is not assigned to composition. Indeed, an increasingly high standard of excellence in this branch of education is now demanded by all collegiate tribunals.

In unison with these opinions, the framers of the Statutes of the East-India College have provided, that no student shall be pronounced qualified for Indian service until he can make an intelligible translation from an English passage into the Oriental languages in which he has been instructed. And if this requirement has been wisely made, as a test of scholarship in the spoken dialects, much more has it so been made in regard to Sanskrit, the classical language of India, which bears a far closer relation to those dialects than Greek and Latin bear to the living languages of Europe. If at our Universities and Colleges, where are educated many who are destined to fill the highest offices in our home government, the composition of Latin prose is demanded of all candidates for degrees, with much more reason may Sanskrit composition be made an essential at this Institution, where are trained the whole body of civilians to whom the government of our Indian Empire is to be intrusted.

Nevertheless, it must be admitted that a student can hardly be expected to practice composition and translation in a difficult language, if the usual aids are not placed at his disposal. That such aids have not hitherto been made available in Sanskrit has been owing to the great difficulty of compiling a good English and Sanskrit Dictionary. Reverse Dictionaries are sufficiently within the reach of the student of Greek and Latin. In truth, the time that has been spent in investigating these languages, during many centuries, by a succession of learned men, each improving upon the results of his predecessor's labours, has led to the production of such a variety of dictionaries, phrase-books, and vocabularies, that the work of Greek and Latin lexicography, in the present day, has become a mere process of sifting and digesting the mass of existing materials. Yet, even in these languages, so great has been the difficulty of compiling a good Reverse Dictionary, that, after numerous incomplete attempts, it has only been within recent years that any really valuable English-Greek or English-Latin Dictionary has been published.

With reference to some of the spoken languages of the East, much has been done to facilitate translation and composition. In Hindustani, it will scarcely be necessary to allude to the labours of that eminent scholar, Dr. Gilchrist, and in more recent times to the works of Mr. Shakespear and Dr. Duncan Forbes. In Bengali, great assistance is afforded to the student by the copious English-Bengali Dictionary of Ram Comul Sen; in Marathi, still greater, by the admirable English and Marathi Dictionary of Major Candy : in Telugu, by that of Mr. Morris : in Carnataca, or Canarese, by that of Mr. Reeve. In Persian and Arabic, the Dictionary of Professor Johnson, now passing through the press, will offer to the student a complete Persian, Arabic, and English Lexicon; but, although Reversed Dictionaries of English and Persian are procurable, a good lexicon in this form remains yet to be compiled. The English and Persian Dictionaries, or rather Vocabularies, of Meninski and Wilkins, are proofs of how little assistance is rendered to the student, in translating European ideas and phrases, by a mere supplementary vocabulary which is a reversed counterpart of the preceding lexicon. In most of the other spoken dialects of India such vocabularies exist, and are, without doubt, useful aids in the absence of more complete works. But in Sanskrit, nothing of this description, deserving of notice, has hitherto been effected. The Sanskrit and English Dictionary of Professor H. H. Wilson is, indeed, too well known as one of the best lexicons in any language to require comment in this place; and if the labours of that eminent Orientalist had been directed to the composition of an English and Sanskrit Dictionary, the student would long since have enjoyed the advantage of an aid to composition, far more effective than that which the present work can supply.

Such as it is, however, this Volume appears before the public as the result of the first attempt that has yet been made to meet a want, which the experience of every day renders increasingly felt. For it is not too much to allege, that the great development

of the study of Sanskrit, during late years, has caused the absence of a Reverse Dictionary to be recognised as a want by many very different and very important members of the community, both at home and abroad; by students and civilians, by scholars and philologists, by chaplains and missionaries ; by all those zealous men who have devoted themselves to the social, religious, and intellectual improvement of the natives of our Indian Empire.

With missionaries, and other philanthropists and scholars, whose aim has been to communicate scriptural and scientific truth to the learned natives, through the medium of their classical language, and to the uneducated, through their vernacular tongues, the absence of an aid to composition has doubtless enhanced the difficulties by which their labours have been retarded. It will be sufficient to mention the well-known names of Dr. Carey and Dr. Yates, whose translations of parts of the Bible are valued by all promoters of the cause of Christianity in the East; of Dr. Mill, formerly Principal of Bishop's College at Calcutta, whose history of Christ in Sanskrit dialogue is still more acceptable to the natives of India, from its adaptation to their own system of teaching; of Mr. John Muir, whose zeal for the welfare of the Hindus has been displayed by carrying out and improving the system of Dr. Mill, in numerous excellent tracts; and lastly, of Dr. James Ballantyne, the energetic Principal of the college at Benares, whose Sanskrit lectures on the elements of general knowledge, and other scholarlike writings, prove him to be eminently fitted for the post to which he has been appointed.

The labours of these, and many other able and devoted men, are based upon the theory, that if the natives of India are to be effectively imbued with the principles of truth, whether religious or scientific, it must be through the medium of the only language through which they will be disposed to accept such information. Proficiency in English may be deemed indispensable to the liberal education of a native, but the attempt to make English the sole vehicle of instilling sound ideas respecting religion and philosophy, is not likely to be successful. The learned natives will be averse to receive any new truths which are not imparted by means of the language which they are accustomed to regard as the channel of all truth; and the more uneducated classes are found to be incapable of comprehending new ideas, excepting through their vernacular tongues. And since it is found that no vernacular tongue is adequate to express the ideas of religion and science, without borrowing its terms from the Sanskrit, the utility of an English and Sanskrit Dictionary will be recognised by all who have to compose in these dialects, whether in Hindi, Bengali, Uriya, Telugu, Canarese, Tamil, Malayalam, or Marathi.

Among philological scholars, whether in Europe or the East, the need of a complete compendium of synonymous words and vocables, in a language which is the key to the solution of every problem in comparative philology, is too obvious to require demonstration.

With respect to the civil servants of India, there can be no doubt that the want of a Reverse Sanskrit Dictionary has contributed to render unpopular the study of a language which must force itself, however distastefully, on their observation, by the influence which it exercises on the spoken dialects of India—an influence far greater than that of Latin on English, Italian or French. But it is by the candidates for the civil service who are educated at the East-India College that this want has been chiefly acknowledged. Here it has seriously affected the popularity of a study which, above all others, ought to be cultivated, if on no other grounds, at least on the score of its adapting itself, more than any other, to the condition of students, who, being ignorant of their precise destination in India, are undergoing that course of general training which is best suited to fit them for the special requirements of particular localities.

Such is the want, then, which the Compiler of this dictionary has attempted to supply. But not even his firm persuasion of its magnitude could have emboldened him to address himself to a task of so much difficulty, had he not been liberally encouraged by the Honourable Directors of the East-India Company, whom he has the honour to serve. The public does not require to be informed, that it is the desire of those generous Rulers to win the attachment of their Indian subjects, by furthering every undertaking which aims at improving the knowledge of their languages and literature. A long enumeration might be made of dictionaries, vocabularies, and important publications, which have issued, and are now issuing, from the press, under the patronage of the Honourable Court. The present is but one out of numerous instances in which the authors of long and laborious works have had to record their gratitude for the countenance thus wisely extended.

It will not be necessary for the Compiler to dwell on the many difficulties he has had to encounter in pursuing his solitary labours, unassisted by the native Pandits and transcribers, who lighten the toil of the lexicographer in India. Those who understand what it is to be a pioneer in any work of lexicography, to be, as it were, the first to break and clear the ground over an untrodden field of inquiry, will doubtless, in their candour, appreciate at its full value the labour he has undergone in carrying this Volume to its completion. They will also be prepared to expect inequality in the execution, especially of the earlier pages, and many defects and inconsistencies throughout the whole body of the dictionary, agreeably to the inevitable law of expansion and improvement to which such a work must be subject in its progress through the press. No apology need, therefore, be made for these imperfections. But a brief account of the method in which, during nearly eight years, the Compiler has prosecuted his labours would seem to be expected of him, and is, in fact, rendered necessary by the entire novelty of his work.

He commenced by transcribing carefully, and then arranging in alphabetical order, all the English words, with their Sanskrit synonyms, contained in the Kosha of Amara

Sinha, edited by the late Mr. Colebrooke. His next step was, to have copied, on nearly two thousand pages of large folio paper, with suitable intervals, all the English words in Riddle's English-Latin Dictionary, known to be very useful in Latin composition. Having thus prepared a kind of thesaurus, or repository for the collection of words and phrases, he proceeded to insert therein, in their proper places, all the words of the Amara Kosha, above referred to, as well as all those contained in the Hitopadesa, the Selections from the Mahabharata, edited by Professor Johnson, the Meghaduta, the Anthology of Professor Lassen, and all the roots, with some of the examples, comprised in that most learned and admirable compilation, the Radices Linguae Sanskritae of Professor Westergaard.

A sound and solid foundation of useful household words being thus laid, the Compiler commenced reversing the second edition of Professor Wilson's Sanskrit and English Dictionary, incorporating in his thesaurus all the new words as they occurred, and omitting only those which represented ideas or things having no approximate equivalent in English. This was a process of much time and labour, requiring a very attentive perusal of the dictionary, accompanied by much transcribing, collating, arranging and inserting of words and phrases. It might be hastily inferred, that having accomplished thus much, considerable advance had been made towards the completion of the work; and if the object of the Compiler had been to compose a good vocabulary, reversing the senses of the words in the Sanskrit and English Dictionary, and nothing more, such would have been the case. But a complete dictionary, which was intended to offer an effectual help to the student in practising translation, was not merely to be compiled by collecting words and reversing meanings. It was to be continuously composed with a thoughtful consideration of the best Sanskrit equivalents for modern expressions and idioms, and a careful disposition, under each English word, of its several equivalents, in their proper order, and in their proper connection with its several shades of meaning. In fact, the real business of writing the Dictionary had now to be commenced. Having procured the latest edition of Webster's English Dictionary, in which are contained all the words of Todd's edition of Dr. Johnson, with many modern additions, as well as all the participles and adverbs, the Author proceeded to translate it systematically into Sanskrit, either gathering his materials from his own collection of classical words, or assisting his memory by suggestions from the Bengali Lexicon of Ram Comul Sen, and omitting only those expressions which seemed obsolete or obsolescent, or of which no classical equivalent could be found or suggested.

Having thus progressed as far as the letter C, and the exigency of the case seeming to require the speedy appearance of the work, even at the risk of incompleteness, the printing of it was commenced, the Compiler feeling confident that, by great diligence, he might keep in advance of the press. It was not till some progress had

been made that the inexpediency of this step was manifested by various omissions, which, though overlooked in the manuscript, became gradually apparent in the printed pages of the work. As soon as this discovery was made, one of two courses remained to be pursued, either to cancel the earlier pages of the work, or to supply their deficiencies by an Appendix. The latter of these courses was adopted, and the process of printing was first suspended, and then retarded until, by a more extensive course of reading and research, the stock of classical materials was enlarged. To effect this, the Compiler undertook a second and more minute perusal of Professor Wilson's Sanskrit and English Dictionary, and noted numerous words and terms which had before escaped his observation. He also reversed the Sanskrit part of the excellent English and Marathi Dictionary of Captain Molesworth, collecting from this source many valuable words, and much useful information. He then read through the Code of Manu, and the Commentary of Kulluka Bhatta, with the view of obtaining therefrom a store of choice phrases and idioms. And lastly, he studied attentively, with the same object the plays of Kalidasa, and parts of the Raghuvansa, Ramayana, Mahabharata, and Bhakti Kavya. He moreover extracted some good words from the Glossarium Sanskritum of Professor Bopp, and made extracts also from some modern Sanskrit writings and translations of the Scriptures. Without detracting from the acknowledged merit of these translations, he believes that little value is to be accorded to suggestions adopted from a source which is not classical.

But he avails himself of this opportunity of gratefully acknowledging his obligation to his friend and colleague, Professor Johnson, for furnishing him with a list of words, collected by him in the course of his reading, chiefly from the following standard classical works :--The Text of Manu, with the Commentary of Kulluka; the two law-treatises of Jimutavahana, called Dayabhaga and Mitakshara; the Vikramorvasi, Sakuntala, Mrichchhakatika, Malatimadhava, Mudrarakshasa, Ratnavali, Uttararamacharitra and the Rajatarangini, published by Capt. Troyer.

Having enriched his store of materials with words and phrases from these approved sources, the composition and printing of his Dictionary was gradually advanced to the end of the letter H. At this point a copy of Major Candy's English and Marathi Dictionary came first to hand. Had an impression of this work been received earlier, it would have saved the Compiler the time and labour consumed by him in reversing Captain Molesworth's Marathi and English Dictionary, a task which he had not completed, until three hundred pages of his own work had been printed off, and excluded from any improvement derivable from this source.

It is however, right to acknowledge, that the Dictionary of Major Candy, although it often furnished little more than a repetition of what the Compiler had himself collected, either from the Sanskrit or Marathi Lexicons, provided him with numerous addi-

tional words, and much useful information, upon Hindu mythology and science the value of which cannot be too highly estimated. Indeed, it would be difficult to make mention of Major Candy's work excepting in the highest terms of praise. By these aids and with the addition of some happy renderings of scientific terms from Dr. Ballantyne's Lectures, and of some classical words from the Appendix to the late Dr. Yates' abridgment of Professor Wilson's Sanskrit Dictionary, the remainder of the present work, from the letter I to the end, was composed and printed in a comparatively short period.

The foregoing statement is the best apology for any want of uniformity discoverable in the plan of this Volume. A general uniformity, sufficient, it is hoped, for all the purposes of reference, has been sustained throughout. But perfect unity is hard to be maintained, at least in the first edition of a laborious work, compiled by gradual accretion from an increasing store of materials, and liable in its growth to occasional improvement and expansion.

If consistency has been sacrificed, it has only been in cases where improvements were admissible without endangering facility of reference, which should be the paramount consideration. For the convenience, therefore, of all consulters of the Dictionary, the use of too many symbols or abbreviations has been avoided. Whenever a substantive or adjective is followed by the parts of speech in connexion with it, or a verb by its participles and participial adjectives, and whenever, under each of these heads, separate gradations of meaning occur, the student will find the different meanings exhibited at full under the first word, and repeated at full under the others, the same relative order being generally preserved. For example, let him turn to the words Nobility, Noble, Nobly. Under the substantive Nobility, the first meaning given is, 'antiquity of family;' the second, 'greatness of mind;' the third, 'distinction;' the fourth, 'magnificence.' Under the adjective, instead of referring back to the substantive by symbols, as in some other dictionaries, the meanings have been repeated thus : 'of ancient family,' 'great in mind,' 'distinguished,' 'magnificent;' and similarly under the adverb, thus ; 'with nobleness of birth,' 'with greatness of mind,' &c. The better to effect this clear exhibition of successive meanings, close printing has been employed and no needless blanks admitted; so that the spaces occupied by the words Nobility, Noble, and Nobly, is not so large, in comparison to the number of equivalents given, as the spaces occupied by the same words in the Marathi Dictionary. If the order of the meanings has not always been preserved, it is because the object has been, under each word, to dispose the gradations of senses according to what appeared to be the ratio of their commonness.

On the other hand, many, meanings which appeared unusual or obsolete have been omitted; and under some words references have been made to preceding or succeeding parts of the Dictionary; but in all such cases a few of the commonest equivalents

are generally given, of which the student can avail himself if indisposed to follow out the reference. Thus under the word Vigilant, two meanings are given, viz. 'wakeful,' and 'wary.' In connexion with the first of these, a few of the commonest Sanskrit words are specified, but for a fuller enumeration the student must consult the word Wakeful itself. So also in connexion with the sense 'wary,' after mentioning the most useful equivalents, the student is referred back to the word Circumspect, for a more complete list. And in cases where no direct reference is made, as under the substantive, Vigilance, the student will infer that the word 'wakefulness,' in brackets, is intended not only to exhibit the variation of meaning, but also to direct his attention to the quarter of the Dictionary where additional synonyms may be found.

If objection be raised to the multiplication of Sanskrit equivalents under each English word, and the several meanings of which it is susceptible, the Compiler may state, in explanation, that in striving to render his work as complete as possible, he has been forced, at the risk of surplusage, into a copious enumeration of words and significant terms. Whenever it has been possible to give a complete list of synonymous Sanskrit words, it has been done. At the same time, the attempt has been made to dispose the words in the order of their usefulness. Indeed, for the simple purposes of prose composition or translation it will be advisable that the student should choose the Sanskrit word standing first in the list, or at least should make his selection from the first few equivalents enumerated; excepting in the case of such comprehensive terms as Sun, Moon, Earth, Fire, Water, &c., where the number of Sanskrit words is so great that the selection may be fairly made from the first few lines. The remaining equivalents given under such examples would, in any other language, be regarded as epithets rather than words, and would probably be restricted to poetical composition. And in fact, as regards their adaptation to plain Sanskrit prose, it will be better for the student so to treat them.

It should be observed, notwithstanding, that no distinction is rightly to be made, in an English and Sanskrit Dictionary, between strictly prose and strictly poetical terms. Sanskrit is peculiarly the language of poetry, Nearly the whole of its immense and wonderful literature is poetical; and the little prose that exists makes free use of poetical expressions. In fact, the commonest names for some of the most ordinary objects are proofs that a rich poetical vein runs throughout the language. Thus, one of the common words for 'earth' is, 'repository of wealth,' वसुधा; for the sea, 'receptacle of water,' जलनिधि; for a cloud, 'water-giver,' जलदः, or 'water-holder,' जलधर; for fire, 'purifier,' पावक; for the moon, 'lord of the night,' निशापति; for the sun, 'generator,' सविता; for a good man, 'mine of merit,' गुणाकर; or 'ocean of merit,' गुणसागर. And if the remaining equivalents under each of these heads were examined, many of them would be found to possess a still more poetical character. In proof of which the reader is referred to the words, Sun, Moon, Cloud, as they stand in the pages of the Dictionary.

Again, the English verb 'to kill,' may be rendered in Sanskrit either by the use of the simple root हन्, or by बधं कृ, 'to make killing,' or by प्राणहत्यां कृ, 'to make destruction of life,' or by पञ्चत्वं गम्, in the causal form, 'to cause to go the state of the five elements,' or by लोकान्तरं गम्, 'to cause to go to the other world.' All these expressions are legitimate, whatever be the form of composition; but the student, in writing prose, will do well to adopt those which come first in order.

Under the head of natural objects, and the terms of religion, literature, mythology, science, and social life, the copious enumeration of equivalent words and significant phrases will be valued, not only by the student of Sanskrit and its various cognate languages, but also by many of those learned and zealous men who are seeking to promote a sympathy between Hindus and Europeans, by diffusing amongst the latter a correct knowledge of Oriental customs, habits of thought, religious tenets, and ceremonial observances. It has been the desire of the Compiler to make this Volume not only a thesaurus of synonyms and phrases, but a repository of much useful information in connexion with such subjects. In illustration of this, the reader may turn to the words Water, Fire, Hand, Lotus, Vishnu, Siva, Indra, Veda, Scripture, Rite, Sacrament, Manes, School, Marriage, Measure, Planet, &c.

The significant expressions collected under such words will, it is hoped, facilitate inquiry into the manners and customs of the Hindus, their mythological fictions, and the state of their scientific knowledge. Naturalists, also, may be expected to appreciate a collection of terms, the analysis of which throw light on some particulars connected with botany and zoology. A comparison of the number of Sanskrit equivalents brought together under some of these heads might, at least, be a guide to the comparative value or utility of certain animals, plants, and minerals. In illustration, the reader may compare the words Elephant, Horse, Cow, Wolf, Frog, Camel, Lotus, Sandal, Mango, Musk, Myrobalan, Pyrites, Coal, Copper, Lead, Iron, Vitriol, &c.

It is not unlikely, however, that under some heads an exception may be taken to the number of Sanskrit equivalents enumerated: as, for example, under the various scarcely-distinguishable shades of meaning belonging to numerous common nouns, adjectives, and verbs: or again, under the head of many English words of which no precise Sanskrit representative could be offered. In the first of these cases the impossibility of observing the proper medium, at least in the first edition of a work like the present, has led the Compiler to prefer erring on the side of excess rather than on that of deficiency. In the other case, where the great disparity between Hindu and European habits of thought and condition prevented the exhibition of any classical equivalent, the Compiler has been forced, almost against his will, into occasional redundancy, by the pliancy and malleability, so to speak, of the Sanskrit, and its amazing power of ex-

pressing exotic ideas by the employment of an infinite variety of compound words. As examples, the reader may take Cannon, Canon, Cameraobscura, Certificate, Episcopacy, To Farm, Laymen, Lay, To Lease, Navy, Parliament, Penitentiary, Phrenology, Rubric, Sail, Sabbatarian, Steam-engine, Steam-boat, &c.

In rendering such words, respect has been paid to the learned Hindus in their study of English. The comprehension of European ideas by the educated natives is as necessary to reciprocal sympathy as the comprehension of Hindu ideas by ourselves.

In the rendering of the verbs some difficulty has been experienced. It is usual in an English Dictionary to prefix to the verb the infinitive sign 'to'. Consistently with this, in Greek and Latin, and some other Reversed Dictionaries, the infinitive of the equivalent verb is generally exhibited. But in Sanskrit the infinitive is a form of the verb very limited in its application, resembling, in some respects, the Latin supines in *um* and *u*. It has therefore been thought more proper to exhibit the root in the first place, specifying the infinitive, with the third person singular of the present tense, between brackets. The student will thus bear in mind, that the root is not to be regarded as representing the infinitive, or indeed any part of the verb, excepting the general idea expressed by it.

Another source of difficulty was, the limitation in regard to the number of roots properly available in Sanskrit for the formation of legitimate verbs, supported by classical authority. It is well known that in this language there are about 1900 roots, or elementary sounds, which are generally monosyllabic. These are the imaginary sources of both nouns and verbs, and are the representatives of the simple ideas contained in them. Thus the root गम् represents the idea of 'going,' अद्, of 'eating,' युज्, of 'joining,' कृ, of 'making'. As a matter of convenience, grammarians have connected these roots more directly with verbs than nouns; and their theory is, that every root may serve as the basis on which to construct five distinct forms of verbs: First, a Primitive verb; second, a Causal; third, a Passive; fourth, a Desiderative; and fifth, a Frequentative. So, also, from every noun certain verbs, called Nominals, may theoretically be derived, and, not unfrequently, are so derived. It might reasonably be imagined that, amongst a collection of 1900 roots, each capable of five fold multiplication, besides innumerable nominals, there would be little difficulty in finding equivalents for any form of English verb that might present itself. But it will be found, on examination, that nearly two-thirds of these 1900 roots do not occur in this Dictionary in any form, excepting in that of the nouns to which they give origin. It will be observed, too, that of these, certain particular roots, such as कृ, भू, दा, गम्, इ, या, ज्ञा, स्था, वृत्, अस्, नी, ह, युज्, वृ, recur perpetually, and, by the aid of prepositions and other affixes, are applied to the expression of the most varied and opposite ideas.

In explanation, the Compiler thinks it proper to state, that he has been careful to follow only classical usage in the admission of verbs into his Dictionary; and that no verb has been so admitted unless a good example of its use could be adduced, either from the pages of Westergaard or other authentic sources. Rather than violate this rule, he has constantly been obliged to employ a noun with the auxiliaries कृ, गम्, &c., or a participle with the auxiliaries भू and अस्, in place of a direct verb.

In every case it is allowable thus to employ the auxiliaries, in the absence of legitimate verbs; and even should such verbs be available, the student may, if he please, still take the noun, participle, or adjective and combine them with the auxiliaries, in place of using the more direct form. Thus, under the verb 'to resent,' he may either directly employ the roots कुप्, क्रुष्, रुप्, in the conjugations specified, or he may combine the equivalents given under the substantive with the auxiliaries, thus मय्युं कृ, क्रोधं कृ, कोपं कृ, रोषं गम्; or under the adjective, thus, समन्युः -न्युः -न्यु भू, जातमन्युः -न्युः -न्यु भू or अस्. Again, under the verb 'to perish,' he may either directly make use of the roots मृ or नश् in the passive form, or he may substitute नाशं गम्, नष्टः -ष्टा ण् भू, &c.

In the specification of roots, the third person singular of the present tense has been chosen for exhibition in brackets in conjunction with the infinitive, as being the best guide to the conjugational form of the verb; whilst the infinitive furnishes a mark for the formation of some of the most useful non-conjugational forms. At the same time the conjugation or class of the verb is indicated by a figure; and if the verb is to be conjugated in the causal, passive, desiderative, or frequentative form, or as a nominal, it is so specified. But as the causal form is identical with that of the tenth conjugation, it has sometimes been more convenient to designate causal verbs as belonging to that conjugation.

When a root is compounded with prepositions, these are not repeated in the bracket, that the student may more readily perceive the simple form of the root, but a small hyphen is used, to show that the preposition cannot be dispensed with in conjugating the verb.

If a root occur more than once under the same verb, it has not been thought necessary to repeat the present tense and infinitive in connexion with it. Indeed, under some verbs towards the end of the Dictionary, these forms are omitted altogether, as having been frequently notified under the synonymous expressions, to which a reference is indicated. Thus, under the verb 'To Part,' v. α., the student must refer to the synonymous terms, Disunite, Divide, Separate, for any particulars relating to these grammatical forms.

In regard to participles, this Dictionary will be found so copious that here also an exception may perhaps be taken to the number of equivalents enumerated. The

explanation is to be sought in the genius of the Sanskrit language, which abounds in participles to an extent wholly unparalleled in any other language, living or dead. These participles are often idiomatically substituted for the tenses of the verb itself. They are constantly employed in place of the past and future tenses, especially of passive verbs ; so that an example of a passive tense is of rare occurrence, excepting in the form of the third person singular or plural of the present and imperative.

If therefore the student desire to write idiomatic Sanskrit, he must make free use of the participles in this Dictionary, especially of the passive past participle. This latter is the most useful derivative in the language, and should be abundantly employed in translation and composition. It corresponds with the Latin participle in *tus*, and, like it, often supplies the place of the past tense. Thus, in translating the phrase, 'he reproved his own son,' the student might employ the simple root, thus, स स्वपुत्रम् अनिन्दत्, or he might idiomatically use the passive participle, thus, तेन स्वपुत्रो निन्दितः, the agent being placed in the instrumental case, and the participle agreeing with the object.

With respect to the rendering of nouns in this dictionary, it will be proper to state, that the system of Amara Sinha has been followed, in exhibiting substantives and adjectives in their nominative case rather than in their crude state. Whenever the crude form differs from the nominative more than in rejecting the final visarga or anuswara, it has been indicated by giving the final of the crude in brackets. Thus, under the word Fire, अग्निः being the nominative case, the final of the crude is ascertained by rejecting the visarga, thus अग्नि. Similarly अनलः becomes अनल in the crude form ; तेजः becomes तेजस् ; कृष्णवर्मा becomes कृष्णवर्मन् ; हुतशुक् becomes हुतशुक् ; तनूनपात् becomes तनूनपाद् ; आश्रयध्वंसी becomes आश्रयध्वंसिन् ; दमुनाः becomes दमुनस् ; जुहुवान् becomes जुहुवत् ; अर्चिमान् becomes अर्चिमतः.

It is necessary to be thus particular in exhibiting the crude form as distinct from the nominative case, both as a guide to the declension of the noun, which must always depend on the final of the crude, and because the crude state is that which is employed in the formation of compound words. In all such words, with but few exceptions, the last number of the compound alone admits of declension, and the preceding word or words require to be placed in the crude form, this form admitting of a plural as well as singular acceptance. For an explanation of compound words the Student must of course consult his grammar; but it will not be out of place to remark here, that in a language which, like Sanskrit, abounds in compounds more than any other language in the world, it will not be possible for him to compose idiomatically until he has made himself conversant with the principles of their formation.

Under adjectives the nominative case in three genders has generally been given, and the final of the crude state exhibited when necessary, as in substantives. The genders are not specified, as the student will himself take for granted that साधुः -धुः -धी -धु,

meaning 'good,' stands for the nominative case of the adjective in its three genders; साधुः being the nominative of the masculine form, साधुः being also the nominative of the feminine form, साध्वी of a second feminine form, and साधु of the neuter form; the crude state being साधु. Similarly भद्रः -द्रा -द्रं, stands for भद्रः the nominative of the masculine, भद्रा of the feminine, भद्रं of the neuter, the crude being भद्रः; सारवान् -वती -वत् (त्) for सारवान् the nominative of the masculine, सारवती of the feminine, and सारवत् of the neuter, the last standing also for the crude form. Again, सुकृती -तिनी -ति (त्) is for सुकृती the nominative of the masculine, सुकृतिनी of the feminine, सुकृति of the neuter, the crude form being सुकृतिन्.

When, however, under one head a variety of similar adjectives are enumerated, it has not been deemed necessary in all cases to give the nominative case in more than the masculine form; but the addition of the sign, &c. indicates that the student must himself supply the other forms thus : दृष्टः &c., stands for दृष्टः -ष्टा -ष्टं. Similarly, धनवान् &c., for धनवान् -वती -वत् (त्), धनी &c., for धनी -निनी -नि (त्), and महारमा &c., for महारमा -त्मा -त्मा (त्).

In the case of compound adjectives formed from neuter substantives, whose crude form ends in उत्स् or इस्, such as उत्पलचक्षुस्, 'lotus-eyed;' दीर्घायुस्, 'long-lived;' निराशिसु, 'unbles-sed;' शुचिरोचिसु, 'clear-shining;' the nominative case in the three genders has been exhibited thus, उत्पलचक्षुः -क्षुः -क्षुः (स्), दीर्घायुः -युः -युः (स्), निराशीः -शीः -शिः (स्), शुचिरोचीः &c.

In some cases, however, as in the case of दीर्घायुस्, where a masculine noun आयुः exists as well as a neuter आयुस्, the nominative case of the compound adjective is susceptible of two forms, दीर्घायुः and दीर्घायुः. Some notice of this point seems to be required, as it appears to have been overlooked, if not erroneously explained, by the generality of European scholars. That the Compiler's view is correct, may be shown by a reference to Professor Wilson's Dictionary, under the words सजुस् or सजुप्, आशिसु, उत्पलचक्षुस्, शुचिरोचिसु; by referring also to the declension of सजुप्, and आशिसु, in Professor Wilson's Grammar, p. 68; and by the analogy of compound adjectives, like महामनाः -नाः -नः, 'high-minded,' derived from a neuter substantive ending in अस्.

The exhibition, in all cases, of the nominative case of nouns, whether substantive or adjective, has prevented the necessity of specifying the gender of substantives ending in अ, like देवः, 'a god,' which are invariably masculine; or of substantives ending in अं, like दानं, 'a gift,' which are invariably neuter; or of those ending in आ and ई, like माला, 'a garland,' and देवी, 'a goddess,' which are always feminine. The gender of all such substantives will be taken for granted. The student might also have been left to infer for himself the gender of substantives ending in तिः in the nominative, like मतिः, 'the mind,' which are feminine, and of substantives ending in धिः, derived from the root धा, like सन्धिः, 'peace,' which are masculine. But since, in these latter instances, some slight occasional variation might occur, it has been thought desirable to notify the gender of substantives in these cases as well as in every other where any doubt could possibly arise.

The Compiler has now only the grateful duty to discharge of expressing his further obligation to Professor Johnson, for his invaluable assistance in correcting the greater number of the proof-sheets of this work. Nor does he think it just to conclude without some tribute of acknowledgment to the Printer, Mr. Watts, for the accuracy and clearness with which the typography has been executed.

EAST-INDIA COLLEGE, HAILEYBURY,

November 5th, 1851.

**DICTIONARY,
ENGLISH AND SANSKRIT,**

ENGLISH AND SANSKRIT DICTIONARY.

ABL

- . As an indefinite article before nouns singular, for the most part not expressed in Sanskrit; as, 'a lion,' सिंहः; (One) एकः-का-के.—(Some, a certain) कश्चित्; as, 'a certain man,' कश्चित् पुरुषः.—(Each, every) expressed by प्रति or अनु, before the acc. neut.; as, 'a day,' 'each day,' प्रतिदिनं or अनुदिनं. When 'a' comes before a participle, after a verb of motion, it is expressed by the dat. c.; as, 'he went a hunting,' मृगयायै गतः; or by अर्थे preceded by the crude form of a noun; as, मृगयायै गतः; or by the infinitive; as, मृगयां कर्तुं गतः.
- ABFT, adv.** (Towards the stern of the ship) नावः पश्चिमभागं प्रति.
- ABANDON, v. a.** त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्, सन्यज्; हा (c. 3. जहाति, हातुं), अपहा, विहा, प्रहा, अपाहा; उत्सृज् (c. 6. -सृजति, -सृष्टुं), अतिसृज्, व्यपसृज्; उन्मूल्य (c. 6. उन्मूलयति, उन्मूलयितुं), प्रोन्मूल्य.
- ABANDONED, p. p.** त्यक्तः-क्ता-क्ते, परित्यक्तः-क्ता-क्ते, उत्सृक्तः-क्ता-क्ते, होनः-ना-नं, उत्पृष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रोन्मूलितः-ता-ते, समुन्मूलितः-ता-ते, रहितः-ता-ते, विरहितः-ता-ते, विसर्जितः-ता-ते, विनाशकृतः-ता-ते.—(Reprobate) पापात्मा-त्मा-त्मा (न्), पापमतिः-तिः-ति.
- ABANDONMENT, s.** त्यागः, परित्यागः, उत्त्यागः, विरहः, प्रोन्मूलनं.—(Of worldly connexions) सन्यासः.
- ABASE, v. a.** स्वस्थानाद् अपकृप् (c. 1. -कृपति, c. 6. -कृपति, -कृष्टुं), स्वस्थानाद् भंश in caus. (भंशयति, भंशयितुं) or निपत् in caus. (-पातयति, -पातयितुं).
- BASED, p. p.** भग्नदपः-धा-धं, अपकृष्टः-ष्टा-ष्टं, पराभूतः-ता-ते, अभिभूतः-ता-ते.
- BASEMENT, s.** (The act of bringing low) अपकर्षः, -र्षणं, अभिभवः.—(A low state), अपकृष्टता, -त्वं, अपकीर्तिः f.
- ABASH, v. a.** लज् in caus. (लाजयति, लाजयितुं), ही in caus. (ह्रीयति, ह्रीयितुं), चप् in caus. (चपयति, चपयितुं).
- BASHED, p. p.** लज्जितः-ता-ते, चपितः-ता-ते, द्रोणितः-ता-ते, होपरिगतः-ता-ते.
- ABATE, v. a.** (To diminish) ह्रस् in caus. (ह्रासयति, ह्रासयितुं), कन (nom. कनयति, कनयितुं), लघ् (nom. लघयति, लघयितुं), शम् in caus. (शमयति, शमयितुं).—(To let down the price in selling) मृत्यं नूनोक्.—(To depress) अवसृद् in caus. (-सादयति, -यितुं).
- ABATE, v. n.** (To grow less) क्षि in pass. (क्षीयते), ह्रस् (c. 1. ह्रसति, ह्रसितुं).—(To subside) शम् (c. 4. शाम्यति, शमिषुं), उपशम्, प्रशम्.
- ABATED, p. p.** (Subsided) उपशान्तः-न्ता-न्तं, प्रशान्तः-न्ता-न्तं.
- ABRESS, s.** विहारस्य or मठस्य or आश्रमस्य प्रधाना स्त्री.
- ABBAY, s.** विहारः, धर्मचारिणां मठः.
- ABBOT, s.** विहारस्य प्रधानपुरुषः, मठाध्यक्षः, गुरुः.
- ABBREVIATE, v. a.** (To shorten by contraction) संक्षु (c. 1. -हरति, -हर्तुं), संक्षिप् (c. 6. -क्षिपति, -क्षेपुं), ह्रस् in caus. (ह्रासयति, ह्रासयितुं).

- ABBREVIATURE, s.** संक्षेपः, -पणं, समसनं. मनुहः.
- To ABBECATE, v. a.** (To resign an office) राज्यं or अधिकारं or पदं त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं).
- ABDICATION, s.** राज्यत्यागः, अधिकारत्यागः, पदत्यागः.
- ABDOMEN, s.** वस्तिः m., उदरः, कुक्षिः m.
- ABDOMINAL, a.** वस्तेयः-यो-यं, उदरकः-का-के, कौक्षः-क्षी-क्षं.
- ABERRATION, s.** विभ्रमः, भ्रान्तिः, भ्रंशः, व्युत्तिः f., पचभ्रता, उन्मागेगमनं.
- To ABET, v. a.** (To encourage) प्रोत्सृह् in caus. (-साहयति, -साहयितुं), प्रवृत् in caus. (-यज्ञेयति, -यज्ञेयितुं).—(To help) उपकृ (c. 8. -करोति, -कर्तुं), उर्पचर् (c. 1. -चरति, -चरितुं), उपकारं or साहाय्यं कृ.
- ABETTOR, s.** प्रोत्साहकः, प्रवर्त्तकः, उपकारकः.
- ABEYANCE, s.** अपेक्षा, विलम्बः.
- To ABHOR, v. a.** गृहे (c. 1. गृहेते, गृहीतुं), चाप् in des. (बीभत्सते, बीभत्सितुं), घृणां कृ, द्विप् (c. 2. द्वेष्टि, द्वेष्टुं), प्रतिघ्न.
- ABHORRENC, s.** बीभत्सः, -त्वं, गृहेणं, घृणा, सरुविः f.
- ABHORRENT, a.** (Struck with abhorrence) बीभत्सान्वितः-ता-तं.—(Inconsistent with) विरुद्धः-द्धा-द्धं, अयोग्यः-ग्या-ग्यं, असङ्गतः-ता-तं, असंस्थितः-ता-तं, विपरीतः-ता-तं.
- To ABIDE, v. n.** (To dwell) यस् (c. 1. वसति, वस्त्वं).—(To remain) स्या (c. 1. तिष्ठति-ते, स्थितुं), वृत् (c. 1. वर्त्तेते, वर्त्तितुं).
- To ABIDE, v. a.** (To wait for, expect) प्रतीक्ष् (c. 1. -ईक्षते, -ईक्षितुं), उद्गृह् (c. 1. -पश्यति, -पश्युं), प्रतिपाल (c. 10. -पालयति, -पालयितुं).—(To bear, support) सह (c. 1. सहते, सोढुं), क्षम् (c. 1. क्षमते, क्षान्तुं), तिज् in des. (तितिक्षते, तितिक्षितुं).—(To abide by one's promise) प्रतिज्ञाते पाल्.
- ABIDING, a.** स्थायी-यिनी-यि (न्), वर्त्ती-वर्त्तिनी-वर्त्ति (न्), वृत्तिमान्-मती-मत् (त्).
- ABILITY, s.** शक्तिः f., शक्ता, बलं, सामर्थ्यं.—(Skill) कुशलता, प्रवीणता. 'To the utmost of one's ability,' यथाशक्ति ind., यावच्छक्त्यं, सर्वशक्त्यः, यथासामर्थ्यं.
- ABJECT, a.** कृपणः-णा-णं, अधमः-मा-मं, अपकृष्टः-ष्टा-ष्टं, निकृष्टः-ष्टा-ष्टं, नीचः-चा-चं, अवगर्हितः-ता-तं.—(Without hope) निराशः-शा-शं.
- ABJECTLY, adv.** कृपणं, कार्यत्वेन, निकृष्टं, नीचतया, अधमप्रकारेण.
- ABJECTNESS OF ABJECTION, s.** कार्यत्वं, अधमत्वं, अपकृष्टता, निकृष्टता.
- ABJURATION, s.** (Renouncing with oath) शपथेन त्यागः.
- To ABJURE, v. a.** (To renounce with oath) शपथेन त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं).—(To renounce) प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति, -ख्यातुं), परित्यज्.
- ABLATIVE CASE, s.** अपादानं, पञ्चमी विभक्तिः.
- ABLE, a.** (Of power sufficient) समर्थः-धा-धं, क्षमः-मा-मं, शक्तः-क्ता-क्ते.—(Powerful) प्रबलः-ला-ले, बलवान्-वती-वत् (त्), शक्तिमान्-मती-मत् (त्).
- To be ABLE, v. n.** शक् (c. 5. शक्नोति, c. 4. शक्यति-ते, शक्नुं), क्षम् (c. 1. क्षमते, क्षान्तुं), उत्सृह् (c. 1. -सहते-सोढुं) with inf.; प्रभू (c. 1. -भवति-भवितुं) with dat.; as, 'they are able to destroy the world,' प्रभवन्ति क्षयाय जगतः.

ABLE-BODIED, *a.* प्रबलशरीरः-रा-रं, प्रबलकायः-या-यं, दृढाङ्गः-ङ्गा-ङ्गं.
 ABLUTION, *s.* स्नानं, मज्जनं, धावनं.

ABNEGATION, *s.* निहृत्यः, अपहृत्यः, प्रत्याख्यानं.

ABODE, *s.* (Place of residence) गृहं, वेशम *n.* (नं), आशयतनं, निवासः,
 निलयः, -यनं, आलयः.—(Continuance in a place) वसतिः, अवस्थानं.
 To ABOLISH, *v. a.* (To annul) लोपं कृ, निरर्थकं-कां-कं कृ.—(To
 destroy) नश in caus. (नाशयति, नाशयितुं), यिनश्; सद् in caus.
 (सादयति, सादयितुं), उत्सद्, प्रोत्सद्; उद् (c. 1. -हरति -हर्तुं), उच्छिद्
 (c. 7. -क्षिनति -क्षेतुं).

ABOLISHED, *p. p.* लुप्तः-प्ता-प्तं.

ABOLITION, *s.* (Act of annulling) लोपः.—(Destruction) विनाशः;
 उद्धरणं, उच्छेदः.

ABOMINABLE, *a.* गहंशोयः-या-यं, द्वेष्यः-ष्या-ष्यं, घृणाहः-हो-हं.

ABOMINABLY, *adv.* गर्वप्रकारेण, गर्हितं.

To ABOMINATE, *v. a.* गहं (c. 1. गहते, गहितुं), बाष् in des. (बीभत्सते
 बीभत्सितुं).

ABOMINATED, *p. p.* गर्हितः-ता-तं.

ABOMINATION, *s.* (Detestation) बीभत्सः, गहं, गहणं.—(An abomi-
 nated thing, the object of detestation) गर्हितं, अशुद्धद्रव्यं.

ABORTION, *s.* गर्भसाधः, अकालप्रसवः.

ABORTIVE, *a.* (Producing abortion) गर्भसाधो-विनी-वि (नं).—
 (Brought forth prematurely) गर्भसस्तः-स्ता-स्तं, अपूर्णकालः-ला-
 -लं. (That does not succeed) निष्फलः-ला-लं, मोघः-घा-यं,
 व्यर्थः-धा-यं.

To ABOUND, *v. n.* (Followed by with or in) सङ्ग in pass. (-कीर्त्यते)
 with inst. c.; पृ in pass. (पृथ्यते), आपृ with inst. c.—(To be
 in great plenty) बहुलीभू (c. 1. -भवति, -भवितुं).

ABOUNDING IN, आढ्याः-ढ्या-ढ्यं, सङ्कीर्णः-र्णा-र्णं, चितः-ता-तं,
 निश्चयो-यिनी-यि (नं), संवर्लितः-ता-तं.

ABOUT, *prep.* (Encircling) परि prefixed.—(Near to, in time)
 प्रति. (In number) देशीय affixed; as, 'about twelve years
 old,' द्वादशवर्षदेशीयः; नृनाधिकं.—(Concerning, relating to)
 प्रति, प्रतीत्य, उद्दिश्य.—(On account of) हेतोरे, हेतोरे, अर्थे, अर्थे, कृते,
 निमित्ते, कारणात्, with the crude form, or sometimes the
 gen. c. of the preceding noun.—(Engaged in any thing)
 व्यापृतः, निश्चितः, निरतः, with loc. c.—(Close to one's person)
 पार्श्वतम् *ind.*, निकटे, समीपे.

ABOUT, *adv.* (Circularly) परितम् *ind.*, समितम् *ind.*—(Nearly)
 प्रायशम् or प्रायम् *ind.* (Here and there) इतस्तत् *ind.*,
 मञ्जतम् *ind.*—(To be about to do any thing) expressed by
 उद्यतः, 'prepared,' with the infin.; as, 'about to kill,'
 हन्तुम् उद्यतः; or by the act. part. of the 2d fut.; as, गमिष्यन्,
 'about to go, रधिष्यमाणः, 'about to increase'; or, by
 the desid. adj.; as, जगमिषुः, 'about to go,' मुमुषुः 'about

ABOVE, *prep. or adv.* (Higher in place) अधि or अभि prefixed;
 उपा, उपरिहात, ऊर्ध्व.—(More in quantity) अधिकं, उच्चरं.—
 (Higher in rank) उत्तरः-रा-रं, विशिष्टः-ष्टा-ष्टं, श्रेष्ठः-ष्टा-ष्टं.—
 (Superior to, beyond) अति; as, 'above man's power,' अति-
 मानम्. (Above all, especially) विप्रेक्षतम् *ind.*, प्राधान्यतम् *ind.*
 To be ABOVE, *v. n.* (To excel) अभिभू (c. 1. -भवति -भवितुं), प्रभू.

अतिभू; विशिष् in pass. (-शिष्यते).—(To be higher) ऊर्ध्वं स्या
 (c. 1. तिष्ठति, स्यातुं).

ABOVE-GROUND, *a.* (Not in the grave, still existing) वर्तमानः-ना-
 -नं, जीवन्-वन्तो-वत् (नं).

ABOVE-MENTIONED, *a.* पूर्वोक्त-क्ता-क्तं, पूर्वोदितः-ता-तं, प्रागुक्तः-क्ता-क्तं.
 ABREAST, *adv.* पार्श्वपार्श्वे.

To ABRIDGE, *v. a.* संदृ (c. 1. -हरति -ते-हर्तुं) उपसंदृ; सङ्क्षिप् (c. 6.
 -क्षिपति -क्षेतुं).—(To shorten) ह्स् in caus. (हासयति, हासयितुं).—
 (To deprive of, cut off) उच्छिद् (c. 7. -क्षिनति -क्षेतुं), विपुष् in caus.
 (-योजयति -योजयितुं).

ABRIDGMENT, *s.* प्र ताहारः; सङ्क्षेपः, -पणं, समसनं, सङ्ग्रहः, समाहारः,
 समाहृतिः *f.*

ABROAD, *adv.* (In another country) विदेशे loc. c.—(At large, un-
 confined) निश्चिन्नं.—(Out of the house) वहिस्.—(In all direc-
 tions) सञ्चर, इतस्तत् *ind.*—(Sojourn abroad in a foreign
 country) प्रवसनं.—(A sojourner abroad) प्रवासी (नं), प्रोषितः.

To ABROGATE, *v. a.* लोपं कृ.

ABROGATED, *p. p.* लुप्तः-प्ता-प्तं.

ABROGATION, *s.* लोपः, लोपकरणं.

ABRUPT, *a.* (Broken, craggy) भग्नः-ग्ना-ग्नं, भिन्नः-न्ना-न्नं, रुष्यः-
 -न्ना-न्नं.—(Sudden) आकस्मिकः-की-कं.—(Unconnected)
 असम्बन्धः-न्धा-न्धं.

ABRUPTLY, *adv.* (Hastily) सहसा, अकस्मात्, ऋटिति.

ABSCESS, *s.* विद्रुधिः *m.*, पूयसम्पूणैः स्फोटः.

To ABSCOND, *v. n.* (To hide one's self) आत्मानं गुह (c. 1. गृहति -ते,
 गोदुं), निगुहः गुप्तः-प्ता-प्तं or प्रच्छदः-न्ना-न्नं भू.—(To disappear)
 अन्तर्धा in pass. (-धीयते).—(To escape privately) पलाय् (c. 1.
 पलायते -यितुं), निष्पत् (c. 1. -पतति -पतितुं), व्यसम्प (c. 1. -सर्पति
 -सर्पितुं).

ABSENCE, *s.* अभावः, परोक्षं, अनुपस्थितिः *f.*, अनुपस्थानं, अविवयः,
 असन्निधिः *m.*—(Absence from) विरहः, वियोगः.—(Of mind)
 अवनोयोगः, अन्यमानसत्वं, समाधिः *m.*—(In one's absence) परोक्षे.

ABSENT, *a.* (Not present) अवर्तमानः-ना-नं, अविवयमानः-ना-नं,
 परोक्षः-न्ना-न्नं, स्थानान्तरङ्गतः-ता-तं, अनुपस्थितः-ता-तं, अनुपस्थायो-
 -यिनी-यि (नं), असमक्षः-न्ना-न्नं, अप्रत्यक्षः-न्ना-न्नं.—(Abroad)
 प्रोषितः-ता-तं. (Absorbed in meditation) समाहितः-ता-तं.—
 (Thinking of something else) अन्यमानसः-सो-सं or -मनाः-नाः-
 -नः (स्), शून्यहृदयः-या-यं.

To be ABSENT, *v. n.* अन्यत्र, or स्थानान्तरे, or असाक्षात् वृत् (c. 1.
 वर्तते, वर्तितुं) or अस् (c. 2. अस्ति).

ABSENTEE, *s.* प्रोषितः, प्रवासी *m.* (नं), अदेशस्थः.

ABSOLUTE, *a.* (Complete) सम्पूर्णाः-णां-र्णं, समाप्तः-प्ता-प्तं, समयः-
 -या-यं, पर्याप्तः-प्ता-प्तं.—(Not relative, simple) मावकः-का-कं,
 केवलः-ला-लं.—(Sovereign, paramount) परमः-मा-मं, उत्तमः-
 -मा-मं.—(An absolute king) अधिराजः, सहाद (नं).

ABSOLUTELY, *adv.* (Entirely) सञ्ज्ञा, केवलं.

ABSOLUTION, *s.* पापमोचनं, पापक्षमा, निष्कृतिः *f.*, क्षमा, मुक्तिः *f.*

To ABSOLVE, *v. a.* (To acquit of a crime) पापात् मुक् (c. 6. मुचति -ते,
 मोक्षे), विमुक्, or in caus. (मोचयति -यितुं), पापं क्षम् (c. 1. क्षमते,
 क्षन्ते), अपराधं क्षम् : 'he is absolved from crime,' दुष्कृतात् पूयते.

ABSOLVED, *p. p.* पापमुक्तः-क्ता-क्तं.

To ABSORB, *v. a.* निषा (c. 1. -पिबति, -पातुं), उत्पा; शुष् in caus. (शोषयति -यितुं), उच्छुष, उपशुष; यस् (c. 1. यस्ते, यस्मिन्), उपयस्.
 ABSORBED, *p. p.* (Absorbed in any occupation) निरतः -ता -तं, निविहः -हा -हं, परायणः -या -यं, आसक्तः -क्ता -क्तं.—(In meditation) समाहितः -ता -तं, एकाग्रः -या -यं; (Drunk in) निपीतः -ता -तं, यस्तः -स्ता -स्तं.

ABSORPTION, निषानं, शोषणं, यसनं.

To ABSTAIN, *v. n.* निवृत् (c. 1. -वृत्ते -वृत्तितुं) with abl.; as, 'he abstains from eating flesh,' निवृत्ते मांसभक्षणात्; वृत् in caus. (वर्जयति -यितुं), परिवृत्, विवृत् with acc.

ABSTEMIOUS, *a.* अत्याहारो -रिणी -रि (न्), अभोजी -जिनी -जि (न्), विताशनः -ना -नं, मितभुक् *m. f. n.* (ज्), परिमिताहारः -रा -रं, नियताहारः -रा -रं, यताहारः -रा -रं, लघ्याशी -शिनी -शि (न्), लघ्याहारः -रा -रं.

ABSTEMIOUSNESS, *s.* आहारपरित्यागः, अत्याहारित्वं.

ABSTINENCE, *s.* (Abstaining from food) उपवासः, अभोजनं.—(Restraint of the passions) जितेन्द्रियत्वं, संयमनं, संयामः.—(Forbearance from any thing) निवृत्तः *f.*, क्षान्तः *f.*

ABSTINENT, *a.* (Temperate) जितेन्द्रियः -या -यं, निवृत्तरागः -गा -गं, संयमी -मिनी -मि (न्), संयतात्मा -त्मा -त्वं (न्).—(Fasting) उपवासी -सिनी -सि (न्).

To ABSTRACT, *v. a.* अपहृ (c. 1. -हरति -ते -हर्तुं), व्यपहृ; अपकृष् (c. 1. -कर्षति, c. 6. -कृषति -कृष्टुं), अपाकृष्, अवकृष्, व्यपकृष्; छादा (c. 3. -दत्ते -दातुं), उपादा, अभादा.—(To reduce to an epitome) सङ्क्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), संह.

ABSTRACT, *a.* विभिवः -बा -वं, विवृक्तः -क्ता -क्तं, विविक्तः -क्ता -क्तं, पृथक्कृतः -ता -तं, केवलः -ला -लं.—(From material objects) विषयविविक्तः -क्ता -क्तं, विषयापकृष्टः -हा -हं.—(Metaphysical) आन्यायिकः -की -कं.—(Abstracted in mind) समाहितः -ता -तं, अनन्यमनाः -नाः -नः (म्).

ABSTRACT, *s.* (An epitome) सङ्ग्रहः, प्रत्याहारः, सङ्क्षेपः, सारः, वस्तु *n.* वस्तुमात्रं.—(An abstract noun) भाववाचकः.

ABSTRACTEDLY, ABSTRACTLY, *adv.* विविक्तं, विविक्तप्रकारेण.—(Simply) केवलं, मात्रं.

ABSTRACTION, *s.* (Taking away) प्रत्याहारः, उपादानं.—(Separation) विवेकः, विभेदः, पार्थक्यं, पृथक्करणं.—(From material objects) विषयविविक्तत्वं.—(Of the mind) समाधिः *m.*, एकाग्रता.

ABTRUSE, *a.* (Hidden) गूढः -दा -दं, गुप्तः -प्ता -प्तं, प्रच्छन्नः -न्ना -न्नं.—(Remote from apprehension, obscure) निगूढः -दा -दं, निगूढार्थः -र्था -र्थं, दुर्ज्ञेयः -या -यं, बोधागम्यः -म्या -म्यं, कठिनः -ना -नं.

ABSDURD, *a.* अनर्थकः -का -कं, न्यायविरुद्धः -द्धा -द्धं, विचारविरुद्धः -द्ध -द्धं, अन्वयी -यिनी -यि (न्).

ABSDURDITY, *s.* (That which is absurd) मृषार्थकं, अनर्थकं, शशविषाणं, शशशृङ्गं, गगनकुसुमं, गगनपुष्पं.

ABSDURDNESS, *s.* ज्ञानार्थक्यं, अन्वयार्थक्यं, अन्वयार्थक्यं.

ABSDURDLY, *adv.* अन्वयार्थक्ये *ind.*, ज्ञानार्थक्येन, अविवारेण.

ABUNDANCE, *s.* बाहुल्यं, बहुलं, प्रचुरत्वं.

ABUNDANT, *a.* बहुः -हुः or -ही -हु, बहुलः -ला -लं, प्रचुरः -रा -रं, भूरिः -रिः -रि, विपुलः -ला -लं, समधिकः -का -कं.

ABUNDANTLY, *adv.* बहुशः *ind.*, भूरिशः *ind.*, भूयस् *ind.*, अनेकशः *ind.*

To ABUSE, *v. a.* (Make ill use of) वृषा or मृषा or अन्वयात् प्रयुज् (c. 7. -युक्ते -युक्तुं), or in caus. (-योजयति -यितुं), कदर्थीकृ, व्यर्थीकृ.

वृषाकृ.—(Revile) कुत्स (c. 10. कुत्सयति -यितुं), अभिक्त्स, आक्षिप (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), परिक्षिप्, आक्रुश (c. 1. क्रोशति -क्रोष्टुं), समाक्रुश, तिरस्कृ (c. 8. -करोति, -कुरुते -कर्तुं), अपवद (c. 1. -वदते -वदितुं), अवगृह्य (c. 6. गृह्यते, -गृह्यितुं), with dat. or loc.; शप् (c. 1. शपति, c. 4. शपयति शप्ते), अभिशप्, परिशप्; आक्षर, in caus. (-क्षारयति -यितुं), मुखरीकृ, अतिवृ (c. 2. -व्रवीति -वक्तुं)—(To abuse in return) प्रत्याक्रुश.

ABUSE, *s.* पारुष्यं, अभिवादः, तिरस्कारः, परिभाषणं, आक्रोशः, विक्रोशनं, अपक्रोशः, निन्दा, मौख्यं, उपालम्भः, जुगुप्सा, क्षनं, वाक्पारुष्यं, वाग्दोषः, खलोक्तिः *f.*, निभर्त्सनं, दुरालापः, दुर्ध्वजः *m.* (म्), परुषवचनं, परुषोक्तिः *f.*; (Ill use) कुप्रयोगः, कुष्यवहारः, दुर्ध्ववहारः, कदर्थीकरणं.

ABUSED, *p. p.* (Badly employed) कुप्रयुक्तः -क्ता -क्तं.—(Reviled) आक्षिप्तः -प्ता -प्तं, आक्रुष्टः -हा -हं.

ABUSIVE, *a.* निन्दकः -का -कं, परुषः -पा -पं, मुखरः -रा -रं, आक्रोशकः -की -कं, दुष्टवादः -दा -दं, कुत्सावादी -दिनी -दि (न्), वाग्दुष्टः -हा -हं.

ABYSS, *s.* अगाधदरी *f.*, अगाधरन्ध्रं, अतलम्पशाखातं, गम्भीररन्ध्रं, नरकः.

ACADEMY, *s.* पाठशाला, विद्यालयः, विद्याभ्यासस्थानं.

To ACCEDE, *v. n.* (To be added to) मिल् (c. 1. मिलति, मिलितुं), समि (c. 2. -रति -रतुं), सङ्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं).—(To assent) अनुज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -नोते -ज्ञातुं), अनुमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), सम्मतिं कृ.

To ACCELERATE, *v. a.* त्वर in caus. (त्वरयति -यितुं), सन्त्वर, प्रवृत्, in caus. (-वर्त्तयति -यितुं).

ACCENT, *s.* (The sound of a syllable) स्वरः.—(The manner of speaking) उच्चारणं.—(The mark of a syllable) उच्चारणचिह्नं, स्वरचिह्नं.—(Acute accent) उदात्तः.

To ACCENT, *v. a.* (To pronounce with a proper accent) सूत्रानुसारतः, or सूत्रानुरूपम् उच्चर in caus. (-चारयति -यितुं) or स्वरौच्चारणं कृ.

ACCENTED, *p. p.* स्वरितः -ता -तं, उदात्तः -त्ता -त्तं.

To ACCENTUATE, *v. a.* स्वरस्य उपरि उच्चारणचिह्नं दा (c. 3. ददाति, दातुं).

To ACCEPT, *v. a.* ग्रह (c. 9. गृह्णाति, गृह्णाते, ग्रहीतुं), प्रतिग्रहं सङ्ग्रहं, उपसङ्ग्रहः; छादा (c. 3. -ददाति -दत्ते, -दातुं), प्रतोष् (c. 6. -इच्छति -रष्टुं), स्वीकृ (c. 8. -करोति कर्तुं).

ACCEPTABLE, *a.* गृह्यः -द्या -यं, ग्रहणीयः -या -यं, आदेयः -या -यं, उपादेयः -या -यं, समादेयः -या -यं.—(Agreeable) रमणीयः -या -यं, मनोरमः -मा -मं, प्रियः -या -यं.

ACCEPTABLENESS, *s.* ग्राह्यत्वं, रमणीयत्वं, प्रियता.

ACCEPTANCE, *s.* प्रतिग्रहः, परिग्रहः, आदानं, स्वीकरणं.—(Acceptance of money) धनादानं.

ACCEPTATION, *s.* (Meaning) अर्थः, अभिप्रायः, आशयः.

ACCEPTED, *p. p.* गृहीतः -ता -तं, आदत्तः -त्ता -त्तं.

ACCESS, *s.* (The way by which any thing may be approached) आगमः, अभिगमः, उपगमः.—(Increase, addition) वृद्धिः *f.*, उपचयः.

ACCESSARY or -ORY, *a.* (Co-operator) सहकारी -रिणी -रि (न्).—(To a crime) पापसहायः.

ACCESSIBLE, *a.* अभिगम्यः -म्या -म्यं, गम्यः -म्या -म्यं, सुगमः -मा -मं, -लभ्यः -भ्या -भ्यं, सुलभः -भा -भं, सुलोपमर्षः -र्षा -र्षं.

ACCESSION, *s.* (Increase by something added) आगमः, वृद्धिः *f.* उपचयः.—(Accession of wealth) धनागमः.—(The act of joining one's self to) उपगमः, अभिगमनं, मिलनं, उपस्थितिः *f.*—(Accession to a throne) राज्यप्राप्तिः *f.*

ACCESSORY, *a.* (Additional) सधिकः -का -कं.—(Associated with) सहितः -ता -तं, or सम्मिलितः -ता -तं, or संयुक्तः -क्ता -क्तं.

ACCIDENT, *s.* (Rudiments of grammar) व्याकरणशब्दः, व्याकरणस्य आदिप्रकरणग्रन्थः.

ACCIDENT, *s.* (A casualty, chance) सङ्घतिः *f.* दैवयोगः, दैवगतिः *f.* दैवात् or अकस्मात् सङ्घते, दैवघटने or -ना, सतिवर्त्तने, अभ्युदयः—(Unfortunate accident) सापद *f.*, विषद *f.*—(A non-essential quality) अप्रकृतिः *f.*, असहजो गुणः—(By accident) अकस्मात्, दैवात्, दैवेन, दैवगत्या.

ACCIDENTAL, *a.* (Casual) दैवायत्तः -त्रा-त्, आपतिकः -की-कं, साङ्घतिकः -की-कं, आकस्मिकः -की-कं—(Non-essential) अप्रकृतः -ता-तं, असमवायी -यिनी -यि (न).

ACCIDENTALLY, *adv.* दैवात्, अकस्मात्, सङ्घत्या, दैवयोगेन.

ACCLAMATION or ACCLAIM, *s.* प्रशंसा, धन्यवादः, जयशब्दः, प्रशंसाशब्दः, सम्प्रतिप्रशंसा, शिराविणं.

ACCOMMODATE, *s.* उत्सङ्गः, स्थानं क्रमशः उद्गम्य.

To ACCOMMODATE, *v. a.* (To adapt, adjust) युज् in caus. (योभयति -यितुं), सन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं), समाधा—(To settle a difference) सन्धा, समाप in caus. (-आपयति -यितुं)—(To supply with conveniences) सोपकारद्रव्याणि उपकृष्य (c. 10. -कल्पयति -यितुं), युज् in caus. समायुज्.

ACCOMMODATION, *s.* (Supplying of conveniences) सोपकारद्रव्योपकल्पनं—(Convenience) उपकरणं—(Mutual accommodation) प्रत्युपकारः—(Adaptation) संयोजनं, सन्धानं.

ACCOMPANIED, *p. p.* सहितः -ता-तं, संयुतः -ता-तं, सहाययान् -वती-वत्, परिवारितः -ता-तं, समेतः -ता-तं. As applied to two persons द्वितीय or सहाय may be used; as, 'Nakula accompanied by Sahadeva,' नकुलः सहदेयद्वितीयः; 'accompanied by Uma,' उमामहायः. Sometimes स is prefixed with this sense; as, 'accompanied by his ministers,' समन्वितः.

To ACCOMPANY, *v. a.* (As a companion) अनुया (c. 2. -याति-यातुं), समनुया, चान्वि (c. 2. -रति-रतुं), परिनु in caus. (-वारयति -यितुं), महायोभू. (To join with) युज् (c. 7. युनक्ति, योज्, c. 10. योजयति -यितुं), संयुज्.

ACCOMPLICE, *s.* (In crime) पापसहायः, पापसम्भितः, कुसहायः—(Co-adjutor) सहकारी *m.* (न) :—(Adherent) अनुषङ्गी *m.* (न).

To ACCOMPLISH, *v. a.* सिष् or साध in caus. (साधयति -यितुं) संसाधः समाप in caus. (-आपयति -यितुं), सम्पद in caus. (-पादयति -यितुं) समाधाय (c. 1. -चरति-चरितुं), निर्वृत्त in caus. (-वर्त्तयति -यितुं), समास्था (c. 1. तिष्ठत-ते-स्थातुं) अनुष्ठा, आस्था, कृ (c. 8. करोति, कर्त्तुं) सकृ.

ACCOMPLISHABLE, साध्य-ध्या-ध्यं, साधनीयः-पा-यं, सम्पादनीयः-या-यं. ACCOMPLISHED, सिद्-द-दं, निर्वृत्तः-ज्ञा-ज्ञं, निष्पन्नः-धा-धं, सम्पन्नः-ता-तं, कृताधीभूतः-ता-तं—(Clever) गुणवान्-वती-वत् (त), गुणो-गिनी-नि (न), निपुणः-शा-शं.

ACCOMPLISHMENT, *s.* सिद्धिः *f.*, समाधिः *f.*, निष्पत्तिः *f.*, सामाधनं, निष्ठाहः, राद्धिः *f.*, निर्वृत्तिः *f.*—(Of one's object) कृतकृत्यता, कृताधता, साधेसिद्धिः *f.*—(The condition of an accomplished man) गुणिता, सम्पूर्णभावः, निपुणता—(Embellishment) परिष्कारः.

To ACCORD, *v. n.* (To agree, suit) युज् in pass. (युज्यते), अनुरूपः-पा-यं, or मनुजः-ज्ञा-ज्ञं, or तुल्यः-त्या-त्यं धम.—(To be of the same opinion) एकचिन्तोभू, सम्मतः -ता-तं भू.

ACCORD, *s.* (Concurrence) सम्मतिः *f.* ऐकमत्यं, एकचिन्तता, समता, समवाक्यं, स्वीकरणं—(In music) एकतालः—(Of one's own

accord) स्वयं, कामतस् *ind.*, कामहेतुकः -की-कं—(With one accord) एकचिन्तोभू.

ACCORDANCE, *s.* (Conformity) अनुसारः, अनुरूपता, सादृश्यं.

ACCORDING, *prep.* (According to) यथा, अनुरूपं, अनुसारतस् *ind.* अनुरूपेण, अनुसारेण, अनु prefixed; 'according to seniority,' अनुज्येष्ठः; 'according to one's desire,' यच्छेदे, यथाभिमतं; 'according to one's power,' यथाशक्ति *ind.*

ACCORDINGLY, *adv.* तथैव, तदनुसारतस् *ind.*, तदनुकूपेण.

To ACCOST, *v. a.* अभिभाष् (c. 1. -भाषते-भाषितुं), आभाष्, समाभाष्, अभिधा (c. 3. -दधाति-धातुं), आमन्त्र् (c. 10. -मन्त्रयति-ते-यितुं), समामन्त्र्.

ACCOSTED, *p. p.* अभिहितः -ता-तं, अभिभाषितः -ता-तं.

ACCOUNT, *s.* (A computation) गणितं, विगणनं, गणना-नं, सङ्ख्यानं, लेखा—(Value, estimation) मूल्यं, अर्थः, मन्मानं—(Great value) बहुमतिः—(Narrative, explanation) कथा, कथनं, उपाख्यानं.

यथातथं, यथास्थितं: 'on this account,' सतम् *ind.*, अनेन हेतुना, इति हेतोः; 'on what account?' केन हेतुना or केन कारणेण; 'on account of,' हेतोः, हेतौ, अर्थं or अर्थे, कृते, निमित्ते, कारणतः with the crude form; or expressed by simply putting the noun in the abl. c.; as, 'on account of anger,' कोपात्; or by the indec. part. of उद्दिश्य; as, 'on which account,' यदुद्दिश्य.

To ACCOUNT, *v. a.* (To esteem) मन (c. 4. मन्यते, मनुं, or caus. मानयति -यितुं), सम्मन in caus.; ज्ञा (c. 9. जानाति, जानीते, ज्ञातुं).—(To reckon, compute) गण् (c. 10. गणयति -यितुं), विगण्, सङ्ख्या (c. 2. -ख्याति-ख्यातुं)—(To give an account or relation) कथ् (c. 10. कथयति -यितुं), आख्या, निविद in caus. (-वेदयति -यितुं).

ACCOUNTABLE, *a.* परानुयोगाधीनः -ता-नं, अनुसन्धेयः -या-यं, अनु-सन्धानायतः -ज्ञा-ज्ञं, आह्वानाधीनः -ना-नं, यो निक्षेपं or त्यागं प्रतिपादयितुम् अर्हति.

ACCOUNTANT, *s.* गणकः, लेखकः, लिपिकारः, मसिपत्यः.

ACCOUNT-BOOK, *s.* गणनापुस्तकं.

To ACCOUNT, *v. a.* नह (c. 4. -नयति-ते-नहुं) सवह, पिनह, सञ्चोक् (c. 8. -करोति-कर्त्तुं).

ACCOUNTED, सवह-डा-डं, पिनह-डा-डं, सञ्चः-ज्ञा-ज्ञं, सञ्जितः-ता-तं.

ACCOUNTREMENT, *s.* सव्राहः, सञ्चा, परिधानं, अलङ्कारः.

To ACCRUE, *v. n.* (To be added) प्रतिवृत् (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तितुं), मिल् (c. 1. मिलति, मिलितुं), प्राप in pass. (-आप्यते)—(To arise as profit) उत्पद् (c. 4. -पद्यते-पद्यं), जन (c. 1. जायते, जनितुं), सन्नन्.

To ACCUMULATE, *v. a.* चि (c. 5. चिन्तति, चेतुं), सञ्चि, समाचि, प्रचि, राशीकु, एकत्र कृ.

To ACCUMULATE, *v. n.* उपचि in pass. (-चीयते), वृष् (c. 1. वर्धते, वर्धितुं), राशीभू.

ACCUMULATED, *p. p.* उपचितः -ता-तं, सचितः -ता-तं, समाचितः -ता-तं, राशीकृतः -ता-तं, वर्द्धितः -ता-तं.

ACCUMULATION, *s.* सञ्चयः, समुदायः, सम्पत्तिः *f.*, सङ्घातः, सवयः, खोपः, राशीकरणं.

ACCURACY, *s.* यापार्थ्यं, तथ्यं, याथातथ्यं, सम्यक्त्वं, शुद्धत्वं, सत्यता—(Nicty) मूलमन्त्रं.

ACCURATE, *a.* यथार्थः -धा-धं, सत्यः -त्या-त्यं, तथ्यः -ध्या-ध्यं, चृतः -ता-तं, समग्रसः -सा-सं, यापार्थिकः -की-कं.

ACCURATELY, *adv.* यथार्थं, सम्यक्, चृतं, सत्यं, सग्रसा, मूलमन्त्रेन.

ACCUSED, *p. p.* अभिशप्तः -भा -भं, श्रापयलः -स्ता -स्तं, आक्रुहः -ष्टा -ष्टं, आक्रोशनीयः -या -यं, अपगृहीतः -ता -तं.

ACCUSATION, *s.* अभियोगः, दोषकल्पनं, अपवादः.—(False) अभिशंसनं, अभिश्रापः.

ACCUSATIVE, *a.* (Case) कर्म *n.* (नं), द्वितीया विभक्तिः.

To ACCUSE, *v. a.* अभियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), अभियोगं कृ, अधिद्विष्य (c. 6. -द्विषति -द्वेषुं), अपवादं (c. 1. -वदति -वदितुं), दोषकल्पनं कृ, परिश्रापं (c. 1. -श्रापति -श्रापुं), अभिश्रापं.—(To be accused), अभियुज् in pass. (-युज्यते).

ACCUSED, अभियुक्तः -क्ता -क्तं, अभिशप्तः -भा -भं, अभिशस्तः -स्ता -स्तं.

ACCUSER, *s.* अभियोगी *m.* (नं), अभियोक्ता *m.* (क्तुं), अपवादकः, परिवादकः.

To ACCUSTOM, *c. a.* अभ्यसं (c. 1. -सस्यति -सस्यितुं), अभ्यासं or व्यवहारं कृ, शिष्य in caus. (शिष्ययति -यितुं).—(To be accustomed) अभ्यस्तः -स्ता -स्तं भू.

ACCOMMODARY, *a.* आचारिकः -की -कं, साचरितः -ता -तं, व्यावहारिकः -की -कं, व्यवहारानुरूपः -पा -पं, स्वाभाविकः -की -कं.

ACCUSTOMED, *p. p.* अभ्यस्तः -स्ता -स्तं, शिष्यितः -ता -तं.

ACE, *s.* (On cards or dice) मुद्राविशेषः.—(Within an ace, all but) प्रायस्, यत्किञ्चिन् नूनं, ईषदनं.—‘All but dead,’ मृतकल्पः.

ACERBITY, *s.* कटुता, अमृता, शुक्रता.—(Sharpness of temper) स्वभावकटुता, अरुण्यता.

ACHE, *s.* वेदनं -ना, पीडा, व्यथा.—(Headache) शिरोवेदना.—(Toothache) दन्तवेदना.

To ACHIEVE, *v. n.* पीड् in pass. (पीड्यते), व्यप (c. 1. व्यपते, व्यपितुं).

To ACHIEVE, *v. a.* (To perform, finish) समाप् in caus. (-आपयति -यितुं), सम्पद् in caus. (-पादयति -यितुं), सिध् in caus. (-मापयति -यितुं).—(To obtain) प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नुं), समाप्, सम्पाप्.

ACHIEVEMENT, *s.* (A noble exploit) प्रशंसनीयकर्म *n.* (नं), चेष्टितं, चरित्रं.—(In heraldry) पदचिह्नं.

ACID, *a.* अम्लः -भा -भं, शुकः -क्ता -क्तं, शोक्रः -की -कं, शोक्रिकः -की -कं.

ACID, *s.* अम्लः, शुकः.

ACIDITY, *s.* अम्लता -त्वं, अम्लभावः, शुक्रता.—(Of stomach) अम्लपित्तः.

To ACIDULATE, *v. a.* अम्लीकृ; अम्ल्यं (nom. अम्लयति -यितुं).

ACIDULATED, *p. p.* अम्लीकृतः -क्ता -क्तं, अम्लीकृतः -ता -तं.

To ACKNOWLEDGE, *v. a.* अभिज्ञा (c. 1. -ज्ञानाति -नीते -ज्ञातुं), प्रत्यभिज्ञा, समभिज्ञा, प्रतिज्ञा; स्वीकृ, अङ्गीकृ, अनुभाषं (c. 1. -भाषते -भाषितुं).

ACKNOWLEDGMENT, *s.* स्वीकारः, अङ्गीकारः, प्रत्यभिज्ञानं.—(Of a fault) स्थापयस्वीकारः.

ACORN, *s.* प्रसिद्धवृक्षस्य फलं.

To ACQUAINT, *v. a.* ज्ञा in caus. (ज्ञापयति -यितुं), विज्ञा; बुष् in caus. (बोधयति -यितुं), प्रबुष्, प्रतिबुष्, अबबुष्, निविद् in caus. (-वेदयति -यितुं).

ACQUAINTANCE, *s.* परिचयः.—(Knowledge) ज्ञानं, परिज्ञानं.—(An acquaintance, friend) मित्रं, संसर्गी *m.* (नं), विभावः.—(Familiarity) संसर्गः, संस्तवः.

ACQUAINTED, परिचितः -ता -तं, संस्तुतः -ता -तं.—(Known) ज्ञातः -ता -तं.

To ACQUIESCE, *v. n.* तुष् (c. 4. तुष्यति तोषुं), समुष् with inst. or loc.—(In an opinion) सम्मतिं कृ.—(To assent) अनुमन् (c. 4. -मन्यते -मनुं), अनुज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -ज्ञातुं).

ACQUIESCENCE, *s.* तुष्टिः *f.*, परितोषः, स्वीतोषः, सम्मतिः *f.*, अनुमतिः *f.*, ज्ञानिः *f.*—(Submission) क्षान्तिः *f.*

ACQUIRABLE, *a.* प्राप्यः -प्या -यं, लभ्यः -भ्या -भ्यं.

To ACQUIRE, *v. a.* अर्ज् (c. 1. अर्जति अर्जितुं), उपार्ज्, लभ् (c. 1. लभते लभुं), उपलभ्, प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नुं), अवाप्; प्रतिपद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), अश (c. 5. -अश्रुते, अशितुं), उपाश् समश; साविश (c. 6. -विशति -वेष्टुं), समाविश.

ACQUIRED, *p. p.* प्राप्तः -भा -भं, लभ्यः -भ्या -भ्यं, आपन्नः -जा -जं, अर्जितः -ता -तं, उपार्जितः -ता -तं.

ACQUISITION OF ACQUIREMENT, *s.* लाभः, लब्धिः *f.*, अर्जनं, प्राप्तिः *f.*, अवाप्तिः *f.*, सम्पाप्तिः *f.*, प्रतिपत्तिः *f.*, ग्रहणं.—(The thing gained) आगमः.—(Acquirement of knowledge) विद्याप्राप्तिः *f.*, विद्यार्जनं, विद्यागमः.—(Acquisition of property) धनार्जनं.—(Various acquirement) विप्रतिपत्तिः *f.*

To ACQUIT, *v. a.* पापात् मुक्ष (c. 6. मुक्षति, मोक्षुं), विमुक्ष्, or in caus. (मोचयति -यितुं), शुष् in caus. (शोधयति -यितुं), नित्स् in caus. (-तारयति -यितुं).

ACQUITTAI, *s.* शुद्धिः *f.*, शोधनं, मुक्तिः *f.*, मोक्षः.

ACQUITTANCE, *s.* निस्तारः, आनुग्रहं, निष्कृतिः *f.*

ACQUITTED, *p. p.* शुद्धः -द्धा -द्धं, मुक्तः -क्ता -क्तं.

ACRID, ACRIMONIOUS, *a.* कटुः -टुः or -ट्टी -ट्टुः, उग्रः -या -यं, अरुणुदः -दा -दै, प्रखरः -रा -रं.

ACRIMONY, *s.* कटुता, उग्र्यत्वं, प्रखर्यत्वं.—(Of temper) स्वभावकटुता.

ACROSS, *adv.* (To the other side) पारं, तीरान्तरं; as, ‘across the sea,’ समुद्रपारं.—(Transversely) व्यतस्तं.—(With hands across) व्यतस्तपाणिना.

ACROSTIC, *s.* श्लोकविशेषः.

To ACT, *v. n.* चेष्ट् (c. 1. चेष्टते, चेष्टितुं), विचेष्ट्, मञ्चेष्ट्, कृ (c. 8. करोति, कुरुते, कर्तुं), विधा (c. 3. -दधाति -धातुं).—(To conduct one's self) व्यवहृ (c. 1. -हरति -ते -हर्षुं), आचर् (c. 1. -चरति -चरितुं).—(As a stage-player) नट् (c. 1. नटति, नटितुं).

To ACT, *v. a.* (To feign by action) नट् (c. 10. नाटयति -यितुं); as, ‘Acting the sentiment of love,’ शुश्रूषाभावं नाटयन्ती; रूप् (c. 10. रूपयति -यितुं), अभिनयं कृ. The sense of acting a part may be expressed by nominal verbs; as, ‘he acts the king,’ राजायते.—(To assume disguise) छद्मवेशं कृ.

ACT, *s.* (A deed) कर्म *n.* (नं), कार्यं, चेष्टितं, क्रिया, कृतं, कृत्यं, विचेष्टितं.—(Of a play) अङ्कः, अङ्कः.—(A decree) व्यवस्था.

ACTION, *s.* कर्म *n.* (नं), क्रिया, कृता, चेष्टा, विचेष्टितं, प्रवृत्तिः *f.*, विधानं.—(Agency, operation) कारणं.—(The action of the wind) वाताहतः *f.*—(Gesticulation) इङ्गितं, अङ्गहारः, अङ्गविशेषः.—(An action in law) अभियोगः, अग्र्यः.—(Fight, battle) युद्धं, सङ्ग्रामः, समरः, संयुगः.

ACTIONABLE, *a.* (In law) अभियोक्तव्यः -ज्या -ज्यं, व्यवहार्यः -व्या -यं, व्यवहर्तव्यः -व्या -यं.

ACTIVE, *a.* (Engaged in action) उद्योगी -गिनी -गि (नं), प्रयत्नवान् -वती -वत् (तं), उद्युक्तः -क्ता -क्तं, कर्म्मोद्युक्तः -क्ता -क्तं, अनलसः -सा -सं, सयलः -स्ता -स्तं, व्यवसायी -यिनी -यि (नं), कर्म्मो -र्म्मिणी -र्म्मि (नं), सोस्ताहः -हा -हं, सोद्योगः -गा -गं, कर्म्मनिष्ठः -ष्टा -ष्टं.—(Nimble) तीक्ष्णकर्म्मो -र्म्मो -र्म्मि (नं), चायुकारी -रिणी -रि (नं), लघु -घुः -घुः, त्वरितः -ता -तं, त्वरः -रा -रं, अतन्द्रः -न्द्रा -न्द्रं.—(Having motion) गतवः -रा -रं.—(Active voice) परस्मैपदं, कर्त्तृवाच्यः.—(A verb in the active voice) कर्त्तरि वाच्यं, सकर्म्मकक्रिया.—(Fond of manly exercise) व्यायामशीलः -ला -लं, व्यायामी -मिनी -मि (नं).

ACTIVITY, *s.* कर्मोद्योगः, सयत्नता, व्यवसायः, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवर्त्तनं—(Manly exercise) व्यायामः—(Active life) प्रवृत्तिः *f.*—(With activity) प्रयत्नतत् *ind*

ACTOR, *s.* (Stage-player) नटः, नर्तकः, कुशीलवः, चारणः, रङ्गजीवकः, रङ्गाजीवः, अभिनेता *m.* (तु), शैलाली *m.* (न), कृशाची *m.* (न).—(He that acts or does) कारी *m.* (न), कारकः, कारः.

ACTRESS, *s.* नर्तकी, नटी, चारणदाराः *pl.*

ACTUAL, *a.* (True, real) तथ्यः -थ्या -थ्यं, वास्तवः -वा -व, वास्तविकः -की -कं, सत्यः -त्या -मं, विद्यमानः -ना -नं.

ACTUALLY, *adv.* वस्तुतत् *ind.*, अथैतत् *ind.*, कार्यतत् *ind.*, कार्यवत्.

ACTUARY, *s.* लेखकः, व्यवस्थापकः.

ACUMEN, *s.* (Quickness of intellect) बुद्धिमत्ता, मतिप्रकर्षः, विदग्धता, कुशाग्रीयमतितनं.

ACUMINATED, तोहणायः -या -यं, संशुमान -मती -मत् (तु).

ACUTE, *a.* (In intellect) सूक्ष्मबुद्धिः -द्धिः -द्धि, विदग्धः -ग्धा -ग्धं, कुशाग्रीयमतितः -तिः -ति—(Not blunt) तोहणः -हणा -हणं, तीव्रः -त्रा -त्रं—(Acute pain) तीव्रवेदना.

ACUTELY, *adv.* तीव्रं, तीव्रं, सूक्ष्मतया.

ACUTENESS, *s.* (Of intellect) बुद्धिमत्ता, विदग्धता, वेदग्यं—(Sharpness) तेहृष्यं, तेजः *n.* (स), तीव्रता.

ADAGE, *s.* सूत्रं, वचनं, प्राचीनपुरुषवचनं.

ADAGIO, *adv.* शनैः शनैः, मन्दं मन्दं.

ADAGIO, *s.* स्वरमान्धं.

ADAMANT, *s.* वज्रः or -जं, अभेद्यप्रसरः—(Diamond) हीरकः, हीरं, अचिकं, वरारकं.

ADAMANTINE, *a.* वज्रमयः -यी -यं, वज्रः -जा -जं.

To ADAPT, *v. a.* युज् in caus. (योजयति -यितुं), सन्धा (c. 3. -धने -धातुं)—(To be adapted) युज् in pass. (युज्यते).

ADAPTABLE, *a.* योग्यः -ग्या -ग्यं, योज्यः -या -यं, संयोजनीयः -या -यं.

ADAPTED, *p. p.* युक्तः -क्ता -कं, योग्यः -ग्या -ग्यं, उपयुक्तः -क्ता -कं, पर्याप्तः -प्ता -पं, सम्भाव्यः -व्या -यं.

To ADD, *v. a.* (One thing to another) अन्यद् अन्येन संयुज् (c. 10. -योजयति -यितुं) or समायुज् : धा (c. 3. दधाति -धातुं), समाधिप् (c. 6. -धिपति -धेतुं), उपयुप्परि धा, समाधि (c. 5. -चिनोति -चेतुं)—(To add together, cast up) परिसङ्ग्राह्य (c. 2. -ख्याति -ख्यातुं), परिगण (c. 10. -गणयति -यितुं).

ADDER, *s.* संप्रविशेषः.

To ADDECT, *v. a.* (One's self to any thing) आसत्त्वं in pass. (-सज्यते or -सज्जते -संजु) with loc.; भज् (c. 1. भजति -तं, भक्तुं), आसेत् (c. 1. -सेवते, -सेवितुं), निविष् in caus. (-वेशयति -यितुं), निरतः -ता -तं or आसक्तः -क्ता -कं भू.

ADDECTED, *p. p.* सक्तः -क्ता -कं, आसक्तः -क्ता -कं, प्रसक्तः -क्ता -कं, निविष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रसुष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रवणः -णा -णं.

ADDICTION, *s.* मक्तिः *f.*, आसक्तिः *f.*, रक्तिः *f.*, उपसेवनं, निवेशः.

ADDITION, *s.* संयोजनं, समायोगः, समाधेयः—(The state of being additional) आधिक्यं—(In arithmetic) सङ्कलितं, परिसंख्या, परिगणनं—(The thing added) अनुबन्धः.

ADDITIONAL, *a.* अधिकः -का -कं, अधिकतरः -रा -रं.

ADDLE, *a.* असम्पूर्णः -क्षा -क्षं, नष्टः -ष्टा -ष्टं, दुष्टः -ष्टा -ष्टं.

To ADDRESS, *v. a.* (By words) आमान् (c. 10. -मानयते -यितुं), समाबन्ध, अभिभाष (c. 1. -भाषते -भाषितुं), आभाष, समाभाष, प्रतिभाष, अभिवद्

(c. 1. -वदति -ते -वदितुं, c. 10. -वादयति -ते -यितुं), अभिवच् (c. 2. -वक्ति -वक्तुं), आलप् (c. 1. -लपति -लपितुं), निगद् (c. 1. -गदति -गदितुं)—(By name) सम्बोधनं कृ, नाम ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं).—(To address a letter, &c., to any one) पत्रसंज्ञा कृ.

ADDRESS, *s.* सम्बोधनं, अभिवादः, वाक्यं, वचनं, वाक्यारम्भः—(By name) नामग्रहः—(Courtship) भावकरणं—(Dexterity) नैपुण्यं चतुरता—(Direction of a letter) पत्रसंज्ञा, पत्रादेशः.

ADDRESSED, *p. p.* सम्बोधितः -ता -तं, अभिहितः -ता -तं, सम्भाषितः -ता -तं. To ADDUCE, उपन्यस् (c. 4. -न्यस्यति -न्यसितुं), उपनी (c. 1. -नयति -नेतुं), आनी, साक्षात् कृ.

ADDUCED, *p. p.* उपन्यस्तः -स्ता -स्तं, उपनीतः -ता -तं, आनीतः -ता -तं.

ADEPT, *s.* अभिज्ञः, पटुः, निपुणः, प्रवीणः.

ADEQUACY, *s.* सामर्थ्यं, पर्याप्तिः *f.*, क्षमता, योग्यत्वं.

ADEQUATE, *a.* पर्याप्तः -प्ता -पं, क्षमः -मा -मं, समर्थः -र्था -र्थं, प्रतिबलः -ला -लं, तुल्यः -त्या -त्यं, समानः -ना -नं, योग्यः -ग्या -ग्यं.

To ADHERE, *v. n.* संज् in pass. (सज्यते or सज्जते) अनुसंज्, आसंज्, प्रसंज्, संसंज् with loc.; संलग्नः -ग्नता -ग्नं, or अनुलग्नः -ग्नता -ग्नं, or संयुक्तः -क्ता -कं, or अल्लखी -ल्लिनी -ल्लि, or दृढाल्लखी -ल्लिनी -ल्लि अस्; अनुबन्ध् (c. 9. -बध्नाति -बध्नुं) in pass. (-बध्यते), ली (c. 4. लीयते -लेतुं), धृ in caus. (धारयति -यितुं).—He adheres to his promise, प्रतिज्ञातं पालयति.

ADHERENCE, *s.* आसङ्गः, अनुपङ्गः, आसक्तिः *f.*, प्रसक्तिः *f.*, निपेवनं—(To a pursuit) परायणः, त्वरायणं.

ADHIERENT, *s.* अनुपङ्गी *m.* (न), अनुगतः, अनुगामी *m.* (न), सहायः, सहचरः—(Follower of the same party) एकपक्षः, पक्षकः, सपक्षः, पार्थिकः.

ADHESION, *s.* अनुलग्नता, संलग्नतनं, संसक्तिः *f.*

ADHESIVE, *a.* अनुलग्नशीलः -ला -लं, संलग्नशीलः -ला -लं, अनुपङ्गिकः -की -कं.

ADIEU, *s.* आमान्त्रणं, आप्रच्छनं, प्रस्थानकाले आमान्त्रणं—(To bid adieu) आप्रच्छ (c. 6. -पृच्छते -प्रष्टुं), आमान् (c. 10. -मानयते -यितुं) अनुमान्.

ADJACENT, *a.* समीपः -पा -पं, आसन्नः -न्ना -नं, निकटः -टा -टं, सन्नद्धः -द्धा -द्धं, सन्निकृष्टः -ष्टा -ष्टं, संसक्तः -क्ता -कं, पार्श्वेभ्यः -स्या -स्यं.

ADJECTIVE, *s.* गुणवाचकः, शब्दविशेषणं.

To ADJOIN, *v. a.* आयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं) समायुज् संयुज्.

To ADJOIN, *v. n.* समीपः -पा -पं स्या (c. 1. तिष्ठति स्थातुं), निकटे स्या, समीपवर्ती -र्त्तिनी -र्त्ति अस्.

ADJOINING. See ADJACENT.

To ADJOURN, *v. a.* निरूपितकालपर्यन्तं कार्यं त्यज् (c. 1. त्यजति त्यक्तुं).

ADJOURNMENT, *s.* निरूपितकालपर्यन्तं कार्यत्यागः.

ADIPOUS, *a.* मेदस्वी -स्विनी -स्वि (न), वसायुक्तः -क्ता -कं.

To ADJUDGE, *v. a.* (To cause one of the parties to give up the thing controverted) दा in caus. (दापयति -यितुं)—(To decree judicially) तीर् (c. 10. तीरयति -यितुं), निर्णीतं -तां -तं कृ, निष्पन्नं -न्नां -नं कृ, विचारं कृ, पार् (c. 10. पारयति -यितुं).

ADJUDGED, *p. p.* दापितः -ता -तं, तीरितः -ता -तं, विचारितः -ता -तं.

ADJUDICATION, *s.* दापनं, तीरणं, विचारणं.

ADJUNCT, *a.* संयुक्तः -क्ता -कं, सहितः -ता -तं, सम्मिलितः -ता -तं.

ADJUNCT, *s.* (An indicatory affix to verbs) अनुबन्धः.

ADJUNCTION, (The act of adjoining) संयोजनं, सम्मिलनं.

ADJURATION, *s.* (The act of proffering an oath) ज्ञापन.—(The form of oath proffered) ज्ञापयव्यवस्था.

To ADJURE, *v. a.* (To put upon oath) ज्ञप् in caus. (ज्ञापयति -यितुं).—(To charge earnestly) ज्ञापयेन समादिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं).

To ADJUST, *v. a.* समाधा (c. 3. -दधाति -धातुं), सन्धा, संविधा; आयुज् (c. 7. -युज्कि -योक्तुं or in caus. -योजयति -यितुं), समायुज्; प्रतिस्थाप् in caus. (-स्थापयति -यितुं) तुल्यं -त्यां -त्यं कृ.

ADJUSTED, *p. p.* समाहितः -ता -तं, विहितः -ता -तं, आयोजितः -ता -तं.

ADJUSTMENT, *s.* समाधानं, सन्धानं, विधानं, समायोगः.

ADJUTANT, *s.* (A helper) सहायः, उपकारकः, सहकारी *m.* (नं), साहाय्यकारी *m.* (नं).—(In the army) श्रेयस्पर्दविशेषः.

ADMENSURATION, *s.* परिमाणं, मापनं, परिमाणविद्या.

To ADMINISTER, *v. a.* (Give, afford, supply) दा (c. 3. ददाति दातुं), उपपद् in caus. (-पादयति -यितुं), प्रयुज् in caus. (-योजयति -यितुं).—(To conduct) निर्वह in caus. (-वाहयति -यितुं), निर्वृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं), प्रवृत्; आयस् (c. 1. -यसति -वस्ते).—(Justice, punishment, &c.) प्रणी (c. 1. -नयति -नेतुं), सम्प्रणी; प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं).

ADMINISTERED, *p. p.* (As justice) प्रवर्त्तितः -ता -तं, प्रणीतः -ता -तं.

ADMINISTRATION, *s.* (The act of administering an office) प्रणयनं, कर्मनिर्वाहः, राज्यपुरा.—(Those to whom the care of public affairs is committed) सचिवाः *pl.*; 'ministers of action,' कर्मसचिवाः *pl.*; 'ministers of counsel,' धीसचिवाः *pl.*—(The ministerial office) साचिर्व्यं, मन्त्रित्वं.—(Act of administering medicine, &c.) भेषजप्रयोगः.

ADMINISTRATOR, *s.* (One entrusted with the care of the effects of a deceased man) मृतद्रव्यनिरूपणाधिकृतः, प्रेतजनद्रव्यरक्षकः.—(One that conducts any thing) प्रणेता *m.* (तृ), सम्प्रणेता *m.* (तृ), प्रवर्त्तयिता *m.* (तृ), प्रवर्त्तकः.

ADMIRABLE, *a.* आद्यः -य्या -ध्यं, प्रशंसनीयः -या -यं, अद्भुतः -ता -तं, अनुपमः -मा -मं, सुन्दरः -रा -री -रं.

ADMIRABLY, *adv.* आद्यप्रकारेण, प्रशंसनीयप्रकारेण, अद्भुतं.

ADMIRAL, *s.* जलयोधाधिपतिः, वृहत्वीर्यमहाधिपतिः, जलयोधाध्यक्षः.

ADMIRALSHIP, *s.* वृहत्वीर्यमहाधिपत्यं, जलयोधाधिपतित्वं.

ADMIRALTY, *s.* (The officers appointed to administer naval affairs) नमुद्रकार्याधिकृतः सचिवसमाजः जलमुद्रव्यवस्थानरूपण नियुक्तः समाजः.

ADMIRATION, *s.* प्रशंसा, आद्या.—(Wonder) विस्मयः, आश्चर्यं, चमत्कारः.

To ADMIRE, *v. n.* प्रशंस (c. 1. -शंसति -शंसितुं), आद्य (c. 1. आद्यते आद्यितुं).—(To regard with wonder) विस्मयेन दृश (c. 1. पश्यति दृष्टुं) or अपेक्ष (c. 1. ईक्षते -ईक्षितुं).—(To regard with love) खेदेन or अनुरागेण खवेष्ट.

ADMIRER, *s.* (The person who admires) विस्मयी *m.* (नं), आद्यकः, प्रशंसकः.—(A lover) कामी *m.* (नं), अनुरागवान् *m.* (तं), प्रणयी *m.* (नं), खेही *m.* (नं).

ADMISSIBLE, *a.* यास्यः -स्या -स्यं, आदेयः -या -यं, उपादेयः -या -यं, प्रगृह्यः -स्या -स्यं, स्वीकारणीयः -या -यं.

ADMISSION, *s.* (The act of admitting) प्रवेशनं.—(Admittance, entry) प्रवेशः.—(Allowing an argument) वाक्यग्रहणं, स्वीकारः, अनुज्ञा, अङ्गीकरणं.

To ADMIT, *v. a.* प्रविश् in caus. (-वेशयति -यितुं), निविश्, आविश्.—

(Allow, approve of) ग्रह् (c. 9. गृह्णाति -ह्णाते ग्रहीतुं), अनुग्रह्, स्वीकारं कृ, अङ्गीकृ.

ADMITTANCE, *s.* (Entry) प्रवेशः.—(Allowance) वाक्यस्वीकारः, ग्रहणं.

ADMITTED, *p. p.* प्रवेशितः -ता -तं, निवेशितः -ता -तं.

To ADMIX, *v. a.* मिश्र् (c. 10. मिश्रयति -यितुं), विमिश्र्, सम्मिश्रं -त्रां -त्रं कृ, मिश्रणं कृ, संयोगं कृ.

ADMIXED, *p. p.* मिश्रितः -ता -तं, सम्मिश्रितः -ता -तं.

ADMIXTION, *s.* मिश्रणं, सम्पर्कः, सादृश्यं.

To ADMONISH, *v. a.* प्रदिश् in caus. (-देशयति -यितुं), उपदिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), प्रत्यादिश्, प्रबुष् or सद्युष् in caus. (-बोधयति -यितुं), समाविद् in caus. (-वेदयति -यितुं), शिक्ष् in caus. (-शिक्षयति -यितुं), विश् in caus. (-ज्ञापयति -यितुं), मन्स् (c. 10. मन्त्रयति -यितुं), निदृश् in caus. (-दर्शयति -यितुं), अनुयोगं कृ.

ADMONISHED, *p. p.* प्रत्यादिष्टः -ष्टा -ष्टं, उपदिष्टः -ष्टा -ष्टं, बोधितः -ता -तं.

ADMONISHER, *s.* उपदेशकः, प्रत्यादेशकः, प्रबोधकः, अनुयोगकारी *m.* (नं), अनुयोजकः, शिक्षादाता *m.* (तृ), शिक्षकः.

ADMONITION, *s.* उपदेशः, प्रत्यादेशः, मन्त्रणं, प्रबोधनं, प्रबोधः, शिक्षा, अनुयोगः.

ADMONITORY, *a.* उपदेशकः -का -कं, शिक्षकः -का -कं, बोधकरः -री -रं, अनुज्ञापकः -का -कं.

ADO, *s.* (Trouble) दुःखं, कष्टं, श्रमः.—(Bustle, tumult) हुमुलं, कलहः, कोलाहलः.

ADOLESCENCE OR ADOLESCENCY, *s.* यौवनं, कौमारं, यौवनावस्था.

To ADOPT, *v. a.* (As a child) कृत्रिमपुत्रं कृ, पोष्यपुत्रं कृ.—(To assume) ग्रह् (c. 9. गृह्णाति -ह्णाते ग्रहीतुं), आत्मसात्कृ.

ADOPTED, *p. p.* गृहीतः -ता -तं, आत्मसात्कृतः -ता -तं; 'an adopted son,' पोष्यपुत्रः, कृत्रिमपुत्रः, दत्तकपुत्रः, दत्तिमपुत्रः.—(Not natural) कृत्रिमः -मा -मं, कृतकः -का -कं.

ADOPTER, *s.* (Of a child) कृत्रिमपुत्रकारी, पोष्यपुत्रकारी (नं).

ADOPTION, *s.* (Of a child) कृत्रिमपुत्रकरणं, पोष्यपुत्रकरणं.—(Assumption) ग्रहणं, आत्मसात्करणं.

ADORABLE, *a.* पूज्यः -ज्या -ज्यं, खर्चनीयः -या -यं, भगवान् -वती -वत (तं), Adoration, *s.* पूजा, खर्चा, खर्चधनं, भजनं, नमस्कारः, नमस्सा.

To ADORE, *v. a.* नमस्कृ (nom. नमस्यति -स्यितुं), पूज् (c. 10. पूजयति -यितुं), खर्च (c. 1. खर्चति, खर्चितुं), खर्च्ये, समर्च्ये, नमस्कृ (c. 8. -करोति -कुरुते -कर्त्तुं), सभाज् (c. 10. सभाजयति -यितुं), वरिवस्य् (nom. वरिवस्यति -स्यितुं).

ADORED, *p. p.* पूजितः -ता -तं, नमस्कृतः -ता -तं, खर्चितः -ता -तं.

ADORER, *s.* पूजकः, खर्चकः, भक्तः, नमस्कृता *m.* (तृ).

To ADORN, *v. a.* भूष् (c. 1. भूषति, भूषितुं), c. 10. भूषयति -यितुं, विभूष्, खलङ्कृ (c. 8. -करोति -कुरुते -कर्त्तुं), परिष्कृ, समलङ्कृ; शुभ् in caus. (शोभयति -यितुं), उपशुभ्; मण्ड् (c. 10. मण्डयति -यितुं).

ADORNED, *p. p.* खलङ्कृतः -ता -तं, भूषितः -ता -तं, उपशोभितः -ता -तं, मण्डितः -ता -तं.

ADORNING, *s.* खलङ्कारः, खलङ्किया, भूषणं.

ADRIET, *adv.* इतस्ततः प्रवमानः -ना -नं.

ADROIT, *a.* निपुणः -खा -खं, दक्षः -खा -खं, चतुरः -रा -रं, लघुः -पुः -पु

ADROITLY, *adv.* सदास्वं, चतुरं, निपुण्येन.

ADROITNESS, *s.* निपुण्यं, दास्यं, चतुर्यं, लाप्यं.

ADRY, *a.* शुष्कः -ष्का -ष्कं, तृपितः -ता -तं, तृपातः -ता -तं.

ADULATION, *s.* स्तुतिप्रशंसा, मिथ्याप्रशंसा, आदुकारः, आदृक्; *f.* आद्या अनुनयः, स्तुतिः *f.*

ADULATORY, *s.* उतिप्रशंसकः -ता -कं, उतिप्रशंसायुक्तः -क्ता -क्ते, प्रशयान्वितः -ता -ते, अनुनयो -यिनी -यि (न).

ADULT, *s.* प्रौढः -टा -टं, प्रवृद्धः -डा -डं, उन्नतः -ता -ते, मानुषप्राप्तः -प्ता -प्ते, दृढितः -ता -ते.

To ADULTERATE, *v. a.* दुष् in caus. (दूषयति -यितुं), मिश्र (c. 10. मिश्रयति -यितुं), अशुद्धीकृ. अपवित्रीकृ.

ADULTERATE OF ADULTERATED, *p. p.* दूषितः -ता -ते, अशुद्धीकृतः -ता -ते, मिश्रः -आ -अं, संसृष्टरूपः -पी -पं.

ADULTERATION, *s.* दूषणं, अशुद्धीकरणं, मिश्रणं.

ADULTERER, *s.* पारदारिकः, परदारगामी *m.* (न), व्यभिचारी *m.* (न),

ADULTERESS, *s.* बन्धकी *f.*, व्यभिचारिणी, अभिसारिका *f.*

ADULTERINE, *s.* ज्ञाजः.

ADULTEROUS, *s.* व्यभिचारी -रिणी -रि (न).—(Corrupt) दुष्टः -डा -ष्टं, अशुद्धः -डा -डं.

ADULTERY, *s.* पारदार्यं, परदारगमनं, परकलत्राभिगमनं, भाव्यातिक्रमः, व्यभिचारः.—(To commit adultery) युष्कर (c. 1. -चरति -चरितुं), परस्त्रिया सह रतं (c. 1. रमते रन्तुं).

To ADUMBRATE, *v. c.* पाण्डुलेख्यं कृ, पाण्डुलिपिं कृ, प्रतिज्ञायां कृ, चित्रारम्भं कृ.

ADUMBRATION, *s.* प्रतिज्ञाया, प्रतिविम्बं.—(The act of adumbrating) प्रतिज्ञायाकरणं, पाण्डुलेख्यकरणं.—(Sketch) पाण्डुलेख्यं, पाण्डुलिपिः *f.*, चित्रारम्भः.

ADUNCITY, *s.* वक्रता, जैष्यं, विनिज्यता, अनुजृता.

To ADVANCE, *v. u.* प्रया (c. 2. -याति -यातुं), प्रगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), प्रस्था (c. 1. -तिष्ठति -ते -स्थातुं), चल (c. 1. चलति चलितुं), प्रचल, प्रमु (c. 1. -सरति -सन्तुं), प्रमुप (c. 1. -सर्पति -सर्पुं or -सर्पितुं), क्रम् (c. 1. क्रमते, क्रमितुं).—(To improve) वृष् (c. 1. वर्धते वर्धितुं).

To ADVANCE, *v. a.* जानी (c. 1. -नयति -नेतुं), प्रणी, अये नी, पुरस्कृ; 'to advance an army,' बलं पुरस्कृतुं.—(To aggrandize) वृष् in caus. (वर्धयति -यितुं).—(To accelerate) त्वर in caus. (त्वरयति -यितुं).—(To pay beforehand) प्राप् पयितकालात् मृत्यं दा.

ADVANCE, *s.* प्रगमनं, प्रयाणं, अग्रगमनं, अग्रसरणं.—(Improvement) आगमः, वर्द्धनं, क्रमशो वृद्धिः *f.*, उत्तरोत्तरवर्द्धनं.

ADVANCED, *p. p.* (Brought forward) जानीतः -ता -ते, वर्धितः -टा -ते. —(In knowledge) कृतागमः -मा -मं.—(In life) गतायुः -युः -युः (स or ष), प्रवयाः -याः -यः (भ).

ADVANCEMENT, *s.* प्रगमनं.—(Promotion) वर्द्धनं, समुन्नतिः *f.*, उन्नतिः *f.*, उच्चपदप्राप्तिः *f.*—(In knowledge) विज्ञागमः.

ADVANTAGE, *s.* (Gain, profit) फलं, लाभः, अर्थः.—(Superiority over) प्राधान्यं, आधिक्यं.—(Opportunity) अवसरः, अयकाशः; 'for one's own advantage,' आत्मविवृद्धये dat. c., 'dressed to advantage,' सुवेशी -शिनी -शि (न).

To ADVANTAGE *v. a.* उपकृ (c. 8. -करोति -कन्तुं), उपचर (c. 1. -चरति -चरितुं), उपयह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), फलं or लाभं दा (c. 3. ददाति दातुं).

ADVANTAGEOUS, *a.* फली -लिनी -लि (न), फलदः -दा -दं, सफलः -ला -लं, अर्थशीलः -ला -लं, अर्थयुक्तः -क्ता -क्ते, अर्थकरः -रा or -री -रे, लाभनीयः -या -यं.

ADVANTAGEOUSLY, *adv.* (Profitably) लाभेन, सफले, सलाभं, साधं.—(Conveniently) सायकाशं.

ADVANTAGEOUSNESS, *s.* सफलत्वं, लभ्यता, फलित्वं.

ADVENT, *s.* आगमनं.—(Of Christ) सृष्टागमनं.

ADVENTITIOUS, *a.* आगन्तुकः -का or -की -कं, आहाय्यः -य्या -य्यं; 'adventitious beauty,' आहाय्यशोभा.

ADVENTURE, *s.* चरित्रं, घुषान्तः, चेष्टितं, चरितं, घटनं, देवघटनं.

To ADVENTURE, *v. n.* (To try the chance) सन्दिग्धकर्म्यं देवायनं or देवाधीनं कृ.—(To attempt with daring) साहसेन व्यवसो (c. 4. -स्यति -सातुं).

ADVENTURER, *s.* सन्दिग्धकर्म्यैतः, सन्दिग्धकार्यप्रवृत्तः, कठिनकर्मव्यवसायी *m.* (न)

ADVENTUROUS, *a.* (Inclined to adventure) साहसिकः -की -कं, निर्भयः -या -यं, प्रगल्भः -ल्भा -ल्भं.—(Dangerous) भययुक्तः -क्ता -क्ते, भयावहः -हा -हं, सन्दिग्धः -ग्धा -ग्धं, अदृष्टः -ष्टा -ष्टं.

ADVENTUROUSLY, *adv.* साहसेन, धृष्टं, प्रगल्भं, निर्भयं.

ADVERB, *s.* क्रियाविशेषणं, अव्ययशब्दः.

ADVERBIAL, *a.* क्रियाविशेषकः -का -कं, अव्ययः -या -यं, क्रियाविशेषण-सम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न).

ADVERBIALY, *adv.* क्रियाविशेषणयत्, अव्ययभावे.

ADVERSARY, *s.* वैरो *m.* (न), शत्रुः *m.*, शरिः *m.*, विपक्षः, सपक्षः.

ADVERSE, *a.* प्रतिकूलः -ला -लं, विरुद्धः -डा -डं, वैरो -रिणी -रि (न), प्रतिघः -घा -यं, प्रतिघातो -तिनी -ति (न), विपक्षः -क्षा -खं.

ADVERSITY, *s.* विपत् *f.* (-ट्), आपत् *f.* (-ट्), विपत्तिः *f.*, विपत्कालः अव्ययः.

To ADVERT, *v. n.* (To attend to, regard) मनः समाधा (c. 3. -धत्ते -धातुं), मनो युज् (c. 7. युनक्ति योक्तुं), c. 10. योजयति -यितुं), आलक्ष् (c. 10. -लक्षयति -यितुं), समीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -ईक्षितुं), अवधः, अनुदृश् (c. 1. -पश्यति -दृष्टुं), अवधानं or मनोयागं कृ.

ADVERTENCE, *s.* अवधानं, मनोयोगः, अवधेया.

To ADVERTISE, *v. a.* (To inform) ज्ञा in caus. (ज्ञापयति -यितुं), विज्ञा; निविद् in caus. (-वेदयति -यितुं), समाविद्; बुष् in caus. (बोधयति -यितुं); सूच (c. 10. सूचयति -यितुं).—(Give notice, publish) प्रकाश in caus. (-काशयति -यितुं), विकाश; विपुष् in caus. (-वोषयति -यितुं); संवादपत्रेण प्रकाश.

ADVERTISEMENT, *s.* (Instruction) सूचनं, बोधनं, प्रबोधनं, उपदेशः.—(Intelligence) संवादः, समाचारः.—(By public paper) संवादपत्रं.

ADVERTISER, *s.* (He that gives intelligence) संवादकः, ज्ञापकः, प्रकाशकः.—(The paper in which advertisements are published) समाचारपत्रं.

ADVICE, *s.* उपदेशः or -ज्ञनं, मन्त्रः, आदेशः, मन्त्रणं -णा, आमर्शः, प्रत्यवमर्शः, बोधनं.—(Intelligence) संवादः, समाचारः.

ADVICE-BOAT, *s.* संवादवाहिनी नौः or नौका.

ADVISABLE, *a.* (Prudent) उचितः -ता -ते, योग्यः -ग्या -ग्यं, युक्तः -क्ता -क्ते.—(Open to advice) उपदेष्टव्यः -व्या -व्यं, उपदेशग्राही -हियौ -हि (न).

To ADVISE, *v. a.* (To give counsel) उपदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), शिक्ष in caus. (शिक्षयति -यितुं), अनुज्ञाम् (c. 2. -ज्ञास्ति -ज्ञास्वितुं).—(To inform) ज्ञा in caus. (ज्ञापयति -यितुं), निविद् in caus. (-वेदयति -यितुं), बुष् in caus. (बोधयति -यितुं).

To ADVISE, *v. n.* (To consult) मन्त्र् (c. 10. मन्त्रयते -यितुं).—(To deliberate) विचर् in caus. (-चारयति -यितुं).

ADVISED, उपदिष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Informed) ज्ञापितः -ता -ते, निवेदितः -ता -ते

ADVISEDLY, adv. (Prudently) मन्त्रतम् *ind.*, अवधानतम् *ind.*,
 अवधानपूर्वकः, सावधानः—(Purposefully) ज्ञानतम् *ind.*, अभिप्रायेण.
ADVISER, s. उपदेशकः, उपदेश *m.* (दृ), उपदेशी *m.* (न), आदेशी *m.* (न)
 मन्त्री *m.* (न).—(Counsellor) ज्ञातः, सचिवः, मन्त्रा *m.* (न).
ADVOCATE, s. (A pleader in law) उच्चरवादी *m.* (न), परार्थ
 प्रतिवादी *m.* (न), प्रतिनिधिः *m.*—Any defender) प्रतिपालकः,
 रक्षकः, साधयः.
ADVOWSON, s. (He that has the right of advowson) धर्माध्यापने
 यो न्ये नियोजनं जर्हेति.
ADVOWSON, s. (A right to present to a benefice) धर्माध्यापने
 नियोजनधिकारः.
ADZE, s. तखणी, कुठारिका, वासिः *m.*—सी *f.*
AERIAL, a. (Belonging to the air) आकाशीयः—या—यं, वायवः—वी
 —यं, वैहायसः—सी—सं.—(Produced in the air) आकाशजः—जा—जं,
 वायुजः—जा—जं.—(Inhabiting the air) वायुगः—गा—गं, आकाशस्थः
 —स्था—स्थं, लेश्वरः—रा—रं, नभःस्थः—स्था—स्थं.—(Lofty) उच्चः—चा—चं.
AERIE, s. (A hawk's nest) श्येननीडः, शकुनिनीडः.
AEROLOGY, s. आकाशविद्या, वायुविद्या.
AERONAUT, s. आकाशगामी *m.* (न), आकाशचरः.
ETHER, s. आकाशः, वायुः *m.*, नभः *n.* (स), विहायः *n.* (स).
AFAR, adv. (At a great distance) दूरं, दूरे, अतिदूरं, दूरतम् *ind.*—
 (To a great distance) दूरपथ्येन.—(From afar) दूरतः, दूरात्.
 —(Afar off) दूरस्थः—स्था—स्थं.
AFFABILITY, a. मृदुशीलत्वं, मुशीलत्वं, अभिगम्यता, चादृक् *f.*, कोमलत्वं,
 मृदुता.
AFFABLE, a. मृदुशीलः—ला—लं, कोमलस्वभावः—वा—वं, मुशीलः—ला—लं,
 अभिगम्यः—स्था—स्थं, मृदुः—द्वी—दु, चादुवादी—दिनी—दि (न), प्रियवादी
 —दिनी—दि (न).
AFFABLY, adv. मृदु, मृदुवचनेन, चादृक्त्वा, मृदुतया, मृदुजनवत्.
AFFAIR, s. कार्यं, कर्म *n.* (न), व्यापारः, विषयः, सधेः.
TO AFFECT, v. a. (Aim at) सेव् (c. 1. सेवते सेवितुं), उपसेव् निषेव्;
 समाचर् (c. 1. चरति—चरितुं); भज् (c. 1. भजते, भक्तुं).—(Operate
 upon) विकृ (c. 8. करोति—कुरुं); उपहन् (c. 2. हन्ति—हन्तुं); चल्
 in caus. (चालयति—यितुं).—(To move with grief, &c.) शोकोपहतं
 —तां—तं कृ; 'to affect with joy,' हर्षाकुलं—लां—लं कृ.—(To
 pretend) छस or छलं कृ; मिथ्या वद; 'to affect to befriend a
 person,' मिथ्योपचारं कृ.—(To think one's self) मन (c. 10.
 मानयते); 'one who affects learning,' पक्षितमन्यः.
AFFECTION, s. सहकारः, वैलक्षण्यं, मानित्वं; महापक्षितो—हम् इति
 एतिमुन्दरी अहम् इति बुद्धिर् अवहारो वा; 'affectation of learning,'
 पक्षितमन्यत्वं.—(A branch of feminine action) अवहित्वं—त्या,
 विलासः, हावः.—(False pretence) उपचा, छलं, छद्म *n.* (न).
AFFECTED, part. a. (Pretended) कृत्रिमः—मा—मं; मिथ्या prefixed,
 as, मिथ्योपचारः, 'affected kindness.'—(Full of affectation)
 अवैलक्ष्यः—स्था—स्थं, अहङ्कारी—रिखी—रि (न), मानी—निनी—नि (न),
 विलासवान्—वती—वत्.—(Affected by, disturbed by) उपहतः
 —ता—तं, आकुलः—ला—लं, यस्तः—स्ता—स्तं, रक्षितः—ता—तं.
AFFECTEDLY, adv. वैलक्षण्येन, साहङ्कारं अहङ्कारेण.

AFFECTING, a. हृदयद्रव्यं—मा—मं, मर्मभेदी—दिनी—दि (न).
AFFECTION, s. स्नेहः *m.*, प्रियता *f.*, अनुरक्तिः *f.*, अनुरागः, प्रणयः,
 प्रेमा *m.* or—म *n.* (—मन), हाहं, प्रणयः.—(Passion of any kind)
 रागः, भावः, रसः.—(Of the mind) मनसो भावः.—(Of the body)
 शरीरस्य भावः.—(Parental) वास्तव्यः; 'I have great affection
 for him' तेन सह मम महान् स्नेहः or तस्मिन् अनुरागवान् अस्मि.
AFFECTIONATE, a. स्नेही—हिनी—हि (न), स्निग्धः—ग्धा—ग्धं, स्नेहशीलः
 —ला—लं, मुद्वन्मः—मा—मं, अनुरागी—गिणी—गि (न), प्रीतिमान्—मती
 —मत (न), वत्सलः—ला—लं, हितः—ता—तं, प्रणयी—यिणी—यि (न),
 सप्रणयः—या—यं, जातहातिः—ही—हं.
AFFECTIONATELY, adv. स्नेहेन, प्रीत्या, प्रीतिपूर्वकं, स्नेहपुरःसरं, सानुरागे.
AFFIANCE, s. (A marriage-contract) वाग्दानं, विवाहसम्बन्धः.—
 (Trust, confidence) विश्वासः, प्रणयः, श्रद्धा, आस्था.
TO AFFIANCE, v. a. (To betroth) वाग्दानं कृ, विवाहनियमं कृ—
 (To confide) विश्वम् (c. 2. अस्ति—अस्तितुं).
AFFIANCED, p. p. वाद्वन्—न्ता—न्तं.
AFFIDAVIT, s. शपथपत्रं.—(To make affidavit) तथेति or नेति शपथेन
 ब्रू (c. 2. ब्रवीति वक्तुं), शपथं शप (c. 1. शपति शप्ते).
AFFILIATION, s. कृत्रिमपुत्रकरणं, पोष्यपुत्रग्रहणं.
AFFINITA, s. सम्बन्धः, सम्पत्तिः, योगः, ज्ञातिवं, वन्धुता.
TO AFFIRM, v. n. (Opposed to deny) तथेति ब्रू (c. 2. ब्रवीति, वृते
 वक्तुं).—(Maintain, declare positively) दद्विने वद (c. 1. ददति
 वदितुं).—(Ratify) स्थिरकृ, दृढीकृ, निश्चितं—तां—तं कृ, संस्तम्भ (c. 5.
 स्तम्भोति, c. 9. स्तम्भति—स्तम्भितुं), प्रमाणीकृ.
AFFIRMATION, s. (Declaring positively) दृढोक्तिः *f.*, वचनं, दृढवचनं.
 —(Argumentative statement) पक्षः.—(Confirmation)
 प्रमाणीकरणं, निश्चयः, दृढीकरणं, स्थिरकरणं.—(False) विप्रलापः.
AFFIRMATIVE, a. (That which affirms) वादी—दिनी—दि (न), निश्चा-
 यकः—का—कं.—(Favourable to the argument) पक्षानुकूलः—ला—लं.
TO AFFIX, v. a. अनुबन्ध् (c. 9. वध्नाति—वध्नुं), निबन्ध्, सम्बन्ध्; कथ्युन्
 (c. 7. युनक्ति, c. 10. योजयति—यितुं), आयुज्, उपयुज्.
AFFIX, s. (Grammatical) अनुबन्धः, प्रयोगः, आलोक्तिः *f.*
TO AFFLICT, v. a. क्रिश् (c. 9. क्रिश्नाति क्रेशितुं or क्रेशुं), पीड् (c. 10.
 पीडयति—यितुं), अभिपीड्, उपपीड्, परिपीड्; व्य् in caus. (व्ययति
 —यितुं), आपस in caus. (—यासयति—यितुं).—(To be afflicted with
 disease) रोगेण पीड् in pass. (पीड्यते) or बाप् in pass.
AFFLICTED, p. p. व्यसनार्तिः—ज्ञा—ज्ञं, दुर्गतः—ता—तं, आपद्रुस्तः—स्ता—स्तं,
 आपन्नः—न्ना—न्नं.—(Afflicted with) पीडितः—ता—तं, आतुरः—रा—रं,
 आर्तिः in composition; 'afflicted with disease,' रोगपीडितः—ता—तं.
AFFLICTION, s. क्रेशः, शोकः, दुःखं, कष्टं, व्यथा, पीडा, विदम्बना.
AFFLICTIVE, a. क्रेशकः—का—कं, क्रेशी—शिनी—शि (न), दुःखकरः—री—रं,
 व्यथाकरः—री—रं.
AFFLUENCE OF -ENCY, s. धनबाहुल्यं, धनसम्पत्तिः, धनित्वं, समृद्धिः *f.*,
 समृद्धता.—(The act of flowing to any one place) एकस्थानं
 प्रति प्रवाहः.
AFFLUENT, a. महाधनः—ना—नं, बहुधनः—ना—नं, धनी—निनी—नि (न), धन-
 वान्—वती—वत् (न), समृद्धः—द्धा—द्धं, यमुमान्—मती—मत (न), धनाढ्यः—ढ्या
 —ढ्यं.—(Flowing to any one place) एकस्थानं प्रति प्रवाहकः—का—कं.
AFFLUX OF AFFLUXION, s. एकस्थानं प्रति स्रोतसां प्रवाहः.
TO AFFORD, v. a. (Give) दा (c. 3. ददति, c. 1. दयति दातुं), प्रादा,
 अमिता, प्रदा; उपपद in caus. (—पादयति—यितुं).—(To be able to

bear expenses) व्ययं कर्तुं समर्थः -या -यं अन् or शक् (c. 8. शक्नोति शक्नुं), or व्ययाय उपकूप (c. 1. -कल्पते -कल्पितुं or -कल्पन्तुं).

To AFFRANCHISE, *c. a.* मुच (c. 10. मोचयति -यितुं, c. 6. मुचति मोचुं), विमुच; मोक्ष (c. 10. मोक्षयति -यितुं, विमुक्ष).

AFFRAY, *s.* सङ्ग्रामः, समरः, संयुगः, युद्धं, कलहः, डम्बः, डमरः, डमरः.

To AFFRIGHT, *c. a.* ब्रू in caus. (वासयति -यितुं), विवृत्; भी in caus. (भाययति or भीययति -ते -यितुं), उड्विज् in caus. (-वेजयति -यितुं).

AFFRIGHT, *s.* वासः, सन्वासः, साध्वसं, भयं.

AFFRIGHTEDLY, *adv.* सत्रासं, सभयं, सन्वासनेन.

AFFRONT, *s.* अपमानं, विप्रियं, क्षेपः, अवज्ञानं, धपेणं, तिरस्कारः.

To AFFRONT, *c. a.* (Offer open insult) साक्षात्, or सम्मुखं, or प्रतिमुखं, or मुखामुखि, or प्रत्यक्षं अपमानं (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), अवज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -ज्ञातुं), तिरस्कृ (c. 8. -करोति -कर्तुं), आक्षर् in caus. (-क्षारयति -यितुं), अधिक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), अवक्षिप्, परिक्षिप्.

AFFRONTED, *p. p.* अपमानितः -ता -तं, अवज्ञातः -ता -तं, तिरस्कृतः -ता -तं, अधिक्षिप्तः -ता -तं.

AFFRONTING, *s.* साक्षात् or प्रतिमुखम् अपमानकः, अवज्ञानकर्त्ता *m.* (ङ्).

AFFRONTING, *a.* अपमानकः -का -कं, अपमानोपेतः -ता -तं, अवज्ञानयुक्तः -क्ता -कं.

AFFUSION, *s.* आमेकः, आमेचनं, अभिषेकः.

To AFFY, *c. a.* (Betwixt) वाग्दानं कृ, प्रतिज्ञापत्रेण विवाहसम्बन्धं कृ, नियमपत्रेण विवाहप्रतिज्ञां कृ.

AFLAUNT, *adv.* (Floating) प्रवमानः -ना -नं, प्रवः -वा -वं.

AFOOT, *adv.* (On foot) पादेन, पेदेन. - (Going on foot) पादगः -गा -गं. - (In action, or use) प्रचलः -ला -लं, प्रचलितः -ता -तं, प्रचरितः -ता -तं. - (Set on foot) आरब्धः -ब्धा -भ्यं, उद्यतः -ता -तं.

AFORE, *prep.* (In front) प्रतिमुखं, अभिमुखं, सम्मुखं, अग्रे, पुरम्, पुरतस्, साक्षात्. - (In former time) पृष्ठकालं, गतकालं, पूर्वं, पृष्ठसमये, पुरा.

AFORESAID, *p. p.* पृष्ठोक्तः -क्ता -कं, पृष्ठादितः -ता -तं, प्रागुक्तः -क्ता -कं.

AFORETIME, *adv.* पृष्ठकाले, गतकाले, पुरा, पूर्वं.

AFORED, *a.* भोतः -ता -तं, भयान्वितः -ता -तं, शङ्कान्वितः -ता -तं; 'to be afraid of,' भी (c. 3. विभेति भेतुं), with abl. or gen.; as, 'he is afraid of the dog,' कुङ्कुरात् or कुङ्कुरस्य विभेति. So also चम् (c. 1. वस्यति त्रिमितुं), उड्विज् (c. 6. -विजते -विजितुं).

AFRISH, *adv.* पुनर, पुनरपि, नूतनं, अभिनवं, प्रतिनवं.

AFT, *s.* (The part of a ship towards the stern) नावः पश्चिमभागः.

AFT, *adv.* (Towards the stern of a ship) नावः पश्चिमभागे प्रति, नावः पश्चाद्भागे प्रति.

AFTER, *prep.* अनु or पश्चात् prefixed; as, 'to go after,' अनुगन्तुं; 'to run after,' पश्चात् धावितुं. (Of time) पश्चात्, परं, अनन्तरं, ऊर्द्धं, अथोक् with abl. - (According to) अनु, अनुरूपं, अनुसारतम्, अनुरूपेण, अनुसारेण; 'after that,' तदनन्तरं, or तदनन्तरं, or तस्मात् परं, or अत ऊर्द्धं; 'after one another,' अनुपृष्ठशमः; 'a century after,' वर्षशतं गते; 'after eating,' भोजनानन्तरं or भोजनात् परं; 'after the rising of the sun,' सूर्योदयात् ऊर्द्धं; 'after a few days,' दिनपु गच्छतु. Sometimes 'after' is expressed by the indec. part.; as, 'after ascending the tree the nests were destroyed,' वृक्षम् आरुह्य नीडा भग्नाः, or even by पृष्ठेकं; as, 'after laying down a stake,' पणस्यापनपृष्ठेकं; or by repeating the word in such phrases as, 'he waters tree after tree,' वृक्षं वृक्षं सिञ्चति.

AFTER, *adv.* (In after time) परं, परकाले, आगामिकाले, उच्चरकाले. - (Following after another) पश्चात्. - (Subsequently) परस्तात्, उच्चरत्, उच्चरतस् *ind.*

AFTER-AGES, *s.* उच्चरकालः, परकालः, आगामिकालः, भाविकालः. - (Descendants) पुत्रपौत्राः *m. pl.*

AFTER ALL, अनन्तरम् *ind.*, अन्ते, परं, शेषे, अवशेषे.

AFTER-BIRTH, *s.* गर्भपरिस्रवः.

AFTER-COMER, *s.* उच्चरागामी *m.* (न्), परम् उपतिष्ठति यः, उच्चरकाले जीवति यः.

AFTER-CROP, *s.* शस्यस्य द्वितीयसङ्ग्रहः or द्वितीयोत्पत्तिः *f.*, फलस्य द्वितीयसङ्ग्रहः.

AFTER-DINNER, *s.* भोजनानन्तरं, भोजनात् परं, भोजनोच्चरं.

AFTER-ENDEAVOUR, *s.* उच्चरोद्योगः, द्वितीययत्नः.

AFTER-GAME, *s.* उच्चरोपायः.

AFTER-GRASS or AFTER-MATH, *s.* द्वितीयनृणं, द्वितीयनृणोत्पत्तिः *f.*

AFTER-INQUIRY, *s.* उच्चरानुसन्धानं, उच्चरनिज्ञासा.

AFTER-LIFE, *s.* जीवनावशेषः.

AFTERNOON, *s.* अपराह्नः, परार्हः, वैकालः, विकालः. - (Relating to the afternoon) आपराह्निकः -की -कं, वैकालिकः -की -कं.

AFTER-PAINS, *s.* अनुतापः, उच्चरव्याथा. - (At childbirth) प्रसवानन्तरं वेदना.

AFTER-STATE, *s.* परावस्था, उच्चरावस्था, भाव्यवस्था.

AFTER-TASTE, *s.* उच्चरस्वादः, अनुस्वादः.

AFTER-THOUGHT, *s.* अनुचोपः, उच्चरचिन्ता, कार्यानन्तरं विचारणं.

AFTER-TIMES, *s.* उच्चरकालः, परकालः, आगामिकालः. - (Descendants) पुत्रपौत्राः *m. pl.*

AFTERWARDS, *s.* पश्चात् *ind.*, तत्पश्चात्, तदनन्तरं, अनन्तरं, ततः परं, परं *ind.*, अपरं, परस्तात्, उच्चरतस्, ततस्.

AGAIN, *adv.* पुनर, पुनरपि, भूयस् *ind.* - (Moreover) अन्यच्च, किञ्च, इतरम् *indec.* - (On the other hand) अन्यपक्षे, पुनर. - (Repeatedly) बहुस्, पुनःपुनर, असकृत्, भूयो भूयस्, बारंवार. - (Further, in argument) अन्ते. - (As much again) द्विगुणः -शा -शं. - (Back again, as *re* in English or Latin) प्रति. - (In return for) प्रति.

AGAINST, *prep.* प्रति, अभि. - (Opposed to) विरुद्धः -द्धा -द्धं, प्रतिपक्षः -ला -लं, विपक्षः -क्षा -क्षं. - (Over against) अभिमुखं, प्रतिमुखं, सम्मुखं; 'against the wind,' प्रतिवातं, वाताभिमुखं; 'against the stream,' प्रतिरोतस् *ind.* 'Against' may be expressed by अर्थे or अर्थ, in such phrases as 'one should store up money against misfortune,' आपदर्थं धनं रक्षत.

AGAPE, *adv.* नृम्भमाणः -शा -शं, विस्मयोत्फुल्लनयनः -ना -नं, फुल्ललोचनः -ना -नं.

AGARIC, *s.* गृक्षरुहः क्षत्राकविशेषः, तस्रोही, क्षीपधीयक्षत्राकविशेषः.

AGASTYA, *s.* (A celebrated Saint, son of Mitra and Varuna, and regent of the star Canopus) अग्रस्त्यः, वैत्रावाहृक्.

AGATE, *s.* रत्नविशेषः, नानावर्णः प्रस्तरविशेषः, नानाद्राधान्वितः प्रस्तरविशेषः.

AGE, *s.* (Period) युगं, कालः, समयः. - (Life) आयुः *n.* (स), जीवितकालः, वयः *n.* (स). - (Age of the world) कल्पाः. - (Old age) वृद्धत्वं, वार्द्धिकं, वृद्धभावः; 'a youth who has come of age,' व्यवहारप्राप्तः, व्यवहाररतः; 'a son twenty years of age,' विंशतिवर्षीयः पुत्रः; 'of the same age,' समानवयस्कः -स्का -स्कं.

AGED, *a.* वृद्धः -द्धा -द्धं, वृद्धः -द्धा -द्धं, प्राचीनः -ना -नं, वयोगतः -ता -तं, आयुषः -पी -पं.

AGENCY, *s.* (State of an agent) कर्तृत्वं, कर्तृकालं.—(Operation) कारणत्वं, हेतुता, कारणं; 'human agency,' पौरुषेयत्वं.—(Office of a deputy) नियोगिपदं, नियोगित्वं.

AGENT, *s.* (Doer) कर्त्ता *m.* (कृ), कर्त्तृकः, कारः, कारकः. करः in comp.—(A deputy) नियोगी *m.* (न), प्रतिपुरुषः, कार्याधीशः, प्रतिनिधिः *m.*—(That which has the power of operating) हेतुकः, हेतुः *m.*, कारणं, साधनं.

To AGGLOMERATE, *v. a.* सञ्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), समाचि, उपचि; समाक्षिप (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं); राशीकृ; पुञ्जं कृ, एकत्र कृ.

AGGLOMERATED, *p. p.* सञ्चितः -ता-तं, उपचितः -ता-तं, राशीकृतः -ता-तं.

To AGGLUTINATE, *v. a.* संघिप in caus. (-घेपयति -यितुं), संयुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्ते, c. 10. -योजयति -यितुं), संहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं), संलग्नं -ग्नो-ग्नं कृ.

To AGGRANDISE, *v. a.* वृष् in caus. (वर्धयति -यितुं), संवृष्, रष् in caus. (रथयति -यितुं), आये (caus. -याययति -यितुं), म्नाय in caus. म्नाययति -यितुं), प्रचुरीकृ, स्फीतीकृ, तन् (c. 8. तनोति तनितुं).

AGGRANDISEMENT, *s.* वृद्धिः *f.*, वर्द्धनं, विवृद्धिः *f.*, उन्नतिः *f.*, समुन्नतिः *f.* उपचयः, स्फूर्तिः *f.*, अभ्युदयः; 'for one's own aggrandisement,' आत्मविवृद्धये *dat. c.* or आत्मोदयाय *dat. c.*

To AGGRAVATE, *v. a.* (To increase) वृष् in caus. (वर्धयति -यितुं), सचिकं -को-कं कृ, अतिरिक्तं -क्तो-क्तं कृ, गरय् (nom. गरयति).—(To irritate, provoke) प्रकुप in caus. (-कोपयति -यितुं), प्रपीड् (c. 10. -पीडयति -यितुं).

AGGRAVATED, *p. p.* (Increased) वर्धितः -ता-तं.—(Provoked) प्रकोपितः -ता-तं.

AGGRAVATION, *s.* (Act of irritating) प्रकोपणं, पीडनं, पीडाकारणं. (Act of increasing) संवर्द्धनं, वर्द्धनं, उन्नोपनं.—(Aggravating circumstance) अनुपशयः, साधिकां.

AGGREGATE, *s.* समूहः, सचयः, सन्निपातः, समवायः, सङ्ग्रहः, राशिः *m.*, पुञ्जः.

To AGGREGATE, *v. a.* समाक्षिप (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), सञ्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), समाचि, उपचि; समूहं कृ, राशीकृ, एकत्र कृ.

AGGREGATED, *p. p.* सञ्चितः -ता-तं, उपचितः -ता-तं, राशीकृतः -ता-तं, समवायी -यिनी -यि (न).

AGGREGATION, *s.* (The act of aggregating) समाहारः -हरणं, राशीकरणं, सचयनं, सङ्ग्रहणं.—(A sum, collection) समूहः, सन्निपातः, सङ्ग्रहः.

To AGGRESS, *v. a.* आक्रम् (c. 1. -क्रामति, c. 4. -क्रामयति -क्रमितुं), अतिक्रम्; लङ् (c. 10. लङ्गयति -यितुं).—(To be the first to injure) हिंसारम्भं or लङ्गनारम्भं कृ.

AGGRESSION, *s.* आक्रमः -मणं, अतिक्रमः, लङ्गनं.—(The first act of injury) हिंसारम्भः, अपकारारम्भः, प्रथमापकारः, आक्रमारम्भः.

AGGRESSOR, *s.* आक्रामकः, अतिक्रामकः, द्रोही *m.* (न), प्रथमापकारकरः, प्रथमं हिंसं करोति यः.

AGGRIEVANCE, *s.* (Wrong endured) हिंसा, अपकारः, द्रोहः, ज्ञेशः, दुःखं, व्यथा.

To AGGRIEVE, *v. a.* दुःख् (c. 10. दुःखयति -यितुं), शुष् in caus. (शोषयति -यितुं), क्रिञ्ज् (c. 9. क्रिञ्जति क्रेष्टुं), व्यष् in caus. (व्यथयति -यितुं), अर्द् in caus. (अर्दयति -यितुं), समर्द्, हिंस् (c. 1. हिंसति, c. 7. हिंसाति, हिंसितुं).

AGHAST, *a. a.* विस्वाकुलः -ला-लं, भयन्नाकुलः -ला-लं, भयमोहितः -ता-तं, साहसोपहतः -ता-तं.

AGILE, *a.* लघुः -घुः-घु. त्वरितः -ता-तं, चञ्चलः -ला-लं, द्रुतसभायः -वा-वं, लघुशरीरः -रा-रं.

AGILITY, *s.* लघुता, द्रुतत्वं, चञ्चलत्वं, लघुशरीरता.

AGILLOCHUM, *s.* (Aloe-wood) अगुरुः *m.*, -रु *n.*, अगुरुकाष्ठं.

AGISTMENT, *s.* निरूपितमृत्त्येन मध्येसामान्यक्षेत्रे पश्चादितिपालनः.—(Embankment) सेतुः *m.*

AGITABLE, *a.* द्योभणीयः -या-यं, मन्यनीयः -या-यं, चालनीयः -या-यं.

To AGITATE, *v. a.* ह्यम् in caus. (ह्योभयति -यितुं), विद्युम्; षु (c. 5. घ्नोति, c. 9. घुनाति धयितुं or धोतुं), आपः -मन्य (c. 1. मन्यति, c. 9. मणयति मन्धितुं), प्रमन्यः -हल् in caus. (हल्लयति or ह्वालयति -यितुं); गाह् (c. 1. गाहते गाहितुं or गाह्ते); लुङ् (c. 1. लोडति लोडितुं or caus. लोडयति), आलुङ्, समालुङ्, परिलुङ्, विलुङ्, संलुङ्.—(To be agitated) ह्यम् (c. 1. ह्ययति ह्योभितुं); विहल्ल (c. 1. -हल्लति -हल्लितुं).

AGITATED, *p. p.* ह्यम् -आ-अं, धृतः -ता-तं, आकुलितः -ता-तं, प्रमथितः -ता-तं, उद्भ्रान्तः -न्ता-न्तं, सम्भ्रान्तः -न्ता-न्तं, विहल्लः -ला-लं, निरुः -रा-रं, लुलितः -ता-तं, कातरः -रा-रं, पारिप्रवः -वा-वं, विक्षयः -या-यं.

AGITATION, *s.* द्योभः, मन्यनं, उन्मन्यनं, आलोडनं, विघुषनं, दवघुः.—(Of mind, &c.) व्याकुलत्वं, उत्कम्पः.—(Discussion) वादानुवादः, विचारणं.

AGITATOR, *s.* (He who agitates) द्योभकः, उन्मन्यकः, मथनकारी *m.* (न).—(Manager of affairs) कार्याधीशः, कार्याधिष्ठाता *m.* (न), नायकः.

AGNAIL, *s.* नखरोगः, चिष्यं, नखम्यधः.

AGNATE, *a.* (Allied to) सम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न), सम्बन्धीयः -या-यं.

AGNATION, *s.* (Relationship) ज्ञातित्वं, बन्धुत्वं, सम्बन्धः, सम्बन्धः.

AGO, AGONE, *adv.* पुरा, पूर्वं, पूर्वेकाले, गतकाले, पुरस्तात्.

AGOG, *adv.* कुतूहली -लिनी -लि (न), कीर्तुकाकुलः -ला-लं, स्वयंसाधुनिः -निः-नि.

AGOING, *part.* चलः -ला-लं, प्रचलः -ला-लं, प्रचलितः -ता-तं, प्रचरितः -ता-तं.

To AGONISE, *v. n.* व्यष् (c. 1. व्यथते व्यथितुं), परितप् in pass. (-तप्यते), सतपः. AGONY, *s.* तीव्रवेदना, अतिव्याथा, व्यथा, अनस्तापः, विषाधा, दुःखदुःखं, यत्नः.

AGRARIAN, *a.* क्षेत्रविषयकः -का-कं, क्षेत्रिकः -की-कं, भूमिविषयकः -का-कं.

To AGREE, *v. n.* (Be in concord) सम्मन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), सम्मतः -ता-ते भू.—(Assent to) स्वीकृ, अङ्गीकृ, अनुमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), अभिमन्; अनुज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -ज्ञातुं), अनुषद् (c. 1. -वदति -वदितुं), यद् (c. 9. गृह्णाति ग्रहीतुं), उपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं).—(Settle by stipulation) मन्था (c. 3. -धत्ते -धातुं), संविदा निष्पद्यं -दां-वं कृ.—(Be of the same mind) एकचिन्तोभू, एकमतः -ता-तं भू.—(Be consistent or suitable) युज् in pass. (युज्यते).

To AGREE, *v. a.* मन्था (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं), सम्मतं -तां-तं or संविदितं -तां-तं कृ.

AGREEABLE, *a.* (Pleasant) रम्यः -म्या-म्यं, काम्यः -म्या-म्यं, सुभगः -गा-गं, अभिमतः -ता-तं, मनोहः -ज्ञा-ज्ञं, मनोपकः -का-कं, तुष्टिकरः -री-रं.—(Suitable, comfortable) अनुरूपः -पा-पं, उपयुक्तः -क्ता-क्तं, योग्यः -ग्या-ग्यं, सदृशः -शी-शं, तुल्यः -त्या-त्यं.—(To be agreeable, please) रुप् (c. 1. रोषते, रोषितुं).

AGREEABLENESS, *s.* (Consistency with) योग्यता, उपयुक्तता, अनुरूपता, सदृश्यं.—(The quality of pleasing) रम्यत्वं, काम्यत्वं, अभिमतता.—(Resemblance) तुल्यता, सदृशता.

AGREEABLY, *adv.* सुखं, अभिमतं, सुभगं, यथाभिमतं, यथानुसं.—(According to) अनुसं, अनुसारत् *ind.*, योगतत् *ind.*—(Agreeably to one's nature) सत्त्वानुरूपं.

ARRIVED, *p. p.* संविदितः -ता -तं, सम्मतः -ता -तं, उपगतः -ता -तं, अभ्युपेतः -ता -तं, अभ्युपगतः -ता -तं, स्वीकृतः -ता -तं, अनुज्ञातः -ता -तं; 'he has agreed to a separation,' भेदम् उपगतः.

AGREEMENT, *s.* (Contract) संविदित *f.*, प्रतिज्ञानं, नियमः, संस्कारः, अङ्गीकारः, उपगमः, समयः, अभ्युपगमः, सङ्गतः, संवादः, व्यवस्था.—(Making an agreement) समयकारः.—(Breaking an agreement) समयभङ्गः.—(Concord) सम्मतिः *f.*, एकचिन्ता, अनुवादः, रेख्यं.—(Resemblance) सदृशता, अनुरूपता, सादृश्यं, तुल्यत्वं.

AGRICULTURE, *s.* कृषिः *f.*, कषणं, हलभृतिः *f.*, वैश्यक्रिया, वैश्यवृत्तिः *f.* (The science) कृषिविद्या.

AGRICULTURIST, *s.* कर्षकः, श्रोत्राजीवः, कृषकः, श्रेत्रिकः, श्रेत्री *m.* (नं), कृषिविद्याज्ञः.—(A man of the third class) वैश्यः, विट् (ज्ञं).

AGROUND, *adv.* उन्नोरस् *ind.*, तटस्थः -स्था -स्थं, भेकतस्थः -स्था -स्थं, पुलिनस्थः -स्था -स्थं.

AGUE, *s.* कम्पचरः.—(A tertian ague) तृतीयकः, तृतीयकचरः.—(A quartan) चतुर्थकः.

AGUE-FIT, *s.* कम्पचरप्रक्रमः.

AGUISH, *a.* कम्पचरशीलः -ला -लं, कम्पचरस्वभावः -वा -यं.

AG, *interj.* आ, आम्, हन्, हा, अहो, अहह.

AHEAD, *adv.* अग्रे, अग्रतम *ind.*, पुरम् *ind.*, पुरतम् *ind.*—(Head-long) अधोमुखं.

AJAR, *adv.* अर्द्धविवृतः -ता -तं, अर्द्धोद्घटितः -ता -तं.

AID, *s.* साहाय्यं, उपकारः, उपकृतं, साहित्यं, शरणं, उपग्रहः.—(An assistant) सहायः, उपकारकः, उत्तरमाधकः.

To AID, *v. a.* उपकृ (c. 8. करोति -कर्तुं), उपचर (c. 1. -चरति -चरितुं), उपग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), साहाय्यं कृ, अभिरक्ष (c. 1. -रक्षति -रक्षितुं).

AIDED, *p. p.* उपकृतः -ता -तं, कृतोपकारः -रा -रं.

AIDE-DE-CAMP, *s.* परिधिस्थः, सनापतिसहायः, सेनापत्याज्ञावहः.

AIDER, *s.* सहायः, साहाय्यकता *m.* (ज्ञै), उपकारकः.

AIDLESS, *a.* साहाय्यरहितः -ता -तं, उपकारहीनः -ता -नं, असहायः -या -यं. To AIL, *v. a.* (To give pain) पीड (c. 10. पीडयति -पिडुं).—(To be ailing) ईषट्प्रेमणं or झुट्प्रेमणं, पीड in pass. (पीडते).

AIL OF ALIMENT, *s.* ईषट्प्रेमणः, ईषट्प्राधिः *m.*, झुट्प्रेमणः, झुट्प्राधिः *m.*

AILING, *a.* रोगी -गिणी -गि (नं), झुट्प्रेमणपीडितः -ता -तं, व्याधितः -ता -तं.

To AIM, *v. a.* and *n.* (As at a mark) अभिसन्धा (c. 3. -द्धाति -धातुं), उद्दिश्य (c. 6. -दिशति -देष्टुं) with acc.; as, 'aiming at him,' अनुद्दिश्य; लक्ष्यीकृ.—(Endeavour after) आप in des. (ईप्सति ईप्सितुं), अभ्यापः, मेय् (c. 1. मेवते मेविष्टुं), उपमेय निपेय्; समाचर् (c. 1. -चरति -चरितुं); काङ्क्ष (c. 1. काङ्क्षति काङ्क्षितुं), आकाङ्क्ष, अनुकाङ्क्ष.—(To direct the weapon) अभिसन्धा, लक्ष्यं प्रति चल्नं धिप् (c. 6. धिपति, सेतुं).

AIM, *s.* (The point to which a missive weapon is thrown) लक्ष्यं, लक्ष्यं, पाणलक्ष्यं, शरस्थं.—(The direction of the weapon) सन्धानं.—(A purpose, design) अभिप्रायः, चिकीर्षितं, आशयः, काङ्क्षा, वाप्सा.—(Conjecture) अनुमानं.

AIMLESS, *a.* असन्धानः -ता -नं, सन्धानरहितः -ता -तं, अलक्ष्यः -ल्ल्या -ल्ल्यं.

AIR, *s.* आकाशः, वायुः *m.*, नभः *n.* (सं), विहायः *n.* (सं), समीरणः, सनिरः.—(Air in motion) वायुः, वातः, समीरणः.—(In music) तालः, मूर्च्छना, निशारूकं.—(Appearance) रूपं, आकारः, आकृतिः *f.*—(Gesture, mien) गतिः *f.*, वदनं, रीतिः *f.*—(Manner) विधिः *m.*, 12

प्रकारः, रूपं.—(Scent, vapour) वासः, वायुः, गन्धः, 'Acouit in'

विहायसा *ind.*; 'to build castles in the air,' गगनकुसुमानि कृ To AIR, *v. a.* (To expose to the air) वायुव्याप्यं -प्या -प्यं कृ

(To dry) शुष्प in caus. (शोषयति -पिडुं), शुष्कीकृ, निनलं -ला -लं कृ

AIR-BALLOON, *s.* आकाशयानं, व्योमयानं, आकाशवहनेना गमनार्थं विमानं.

AIR-BLADDER, *s.* (Any article filled with air) वायुकोपः, अनिरः पूरिता नाडे.

AIR-BORN, *a.* वायुजः -जा -जं, आकाशजः -जा -जं.

AIR-GUN, *s.* शरादिप्रासनार्थं वायुपूरितं यन्त्रं

AIR-HOLE, *s.* वातायनं, गवाक्षः, जालं, वायुच्छिद्रं, वायुपथः.

AIRING, *s.* वायुसेवनं, विहारः, वायुहेतोः परिक्रमः.

AIR-PUMP, *s.* वायुप्रक्षेपको नालः.

AIR-SHAFT, *s.* आकरे वायुगमनार्थं पथः or लिट्टं.

AIRY, *a.* (Composed of air) वायुमयः -यी -यं, आकाशीयः -या -यं.

वैहायसः -सी -सं.—(Open to the air) वायुव्याप्यः -प्या -प्यं.—

(Wanting reality, vain, empty) शुन्यः -न्या -न्यं, लघुः -यु -ध्वी

-यु, अवास्तवः -यी -यं, असारः -रा -रं, चञ्चलः -ला -लं, वायुसमः -मा -मं.

ASILE, *s.* (A path in a church) पूजाशालाभ्यन्तरे पथः.

ARIN, *a.* (Allied by blood, used of persons) स्वगोत्रजः -जा -जं,

स्वजातीयः -या -यं.—(Used of things) सन्न्ययी -न्ययी -न्यि (नं),

सम्पर्कीयः -या -यं.

ALABASTER, *s.* श्वेतप्रस्तरविशेषः.

ALACK, *interj.* (Alas!) कष्टं, आम्, हा, हन्, अहह, हाहा, हाहो.

ALACRITY, *s.* लाषवं, चञ्चलत्वं, सोद्यमत्वं, शोद्यत्वं, अचिलचलत्वं, क्षिप्रता.

ALAMODE, *adv.* व्यवहारानुरूपं, रीत्यनुसारेण.

ALARM, *s.* (Fright) त्रासः, भयं, साध्वनं, शङ्का, भयप्रस्तावः.—(A cry by which soldiers are summoned to arms) मास्रहनिक्, युद्धाय योधाह्वानं.—(Alarm-cry in general) भयध्वनिः *m.*

To ALARM, *v. a.* भी in caus. (भाययति -पिडुं or भीपयति -ते), बस् in caus. (त्रासयति -पिडुं), विवस्, सन्वस् in caus.

ALARMED, *p. p.* भीतः -ता -तं, भयाहं -भौ -भं, चकितः -ता -तं, शङ्कितः -ता -तं, भीषितः -ता -तं.

ALARM-BELL, *s.* भयमूचका घण्टा, शङ्कोर आगमनसमये वाद्यते या घण्टा.

ALARMING, *a.* भयङ्करः -रा -रं, भयानकः -का -कं, त्रासनकः -का -कं भयदः -दा -दं.

ALARMIST, *s.* भयोत्पादकः, भयकारकः.

ALARM-POST, *s.* भयसमये नैत्यसमागमार्थं निरूपितस्थानं.

ALARUM, *s.* सास्रहनिक्, भयध्वनिः *m.*, निरूपितसमये निद्रालम् प्रबोधयति या घण्टा.

ALAS, *interj.* कष्टं, आ, आम्, हा, हन्, अहह, अहोयत्.

ALB, *s.* (A white garment worn by priests) धर्माध्यापकैर् भूतः श्वेतवस्त्रविशेषः.

ALBATROSS, समुद्रीयपक्षिविशेषः, दक्षिणसमुद्रसेवी पक्षी.

ALBERT, *adv.* तथापि, यद्यपि.

ALBION, *s.* श्वेतद्वीपः.

ALBUINOUS, *a.* अलबुशुक्रांशोपमः -मा -मं.

ALBUO, *s.* शुक्रं, चक्षुरोगः, शुक्रमस्रलरोगः.

ALBUM, *s.* पिशितहृद्योकरधार्यं पुस्तकं.

ALCHYMICAL, *a.* रसायनविद्याधिपथकः -का -कं, रसायनजः -जा -जं.

ALCHYMI, *s.* रसज्ञः, रसायनविद्याज्ञः, रससिद्धः.

ALCHYMY, *s.* रसायनविद्या, रसायनं, रससिद्धिः *f.*

ALCOHOL, *s.* मद्यसारः. (Impalpable passion, गुह्यभस्म *m.* (नं).
 ALCOVE, *s.* कुञ्चः, कुञ्चकुटीरः. पर्णशाला, पत्रयशाला. निभृतस्थानः.
 ALDOL, *s.* वृद्धाविशेषः.
 ALDERMAN, *s.* पुराध्यक्षः, नगरस्य प्रधानपुरुषः, नाल्यद्वयः. पौरजनः.
 वृद्धः, वृद्धजनः, गुरुजनः.
 ALDERMANLY, *adv.* वृद्धजनयत् *ind.* गुरुजनयत् *ind.* गुरुजनप्रकारेण.
 ALE, *s.* यवसुरः, यवनिर्मितो मद्यविशेषः.
 ALE-HOUSE, *s.* यवसुरालयः, यवसुरस्थानः.
 ALE-HOUSE-KEEPER, *s.* यवसुरविक्रयी *m.* (नं), शोषिकः.
 ALEMBIC, *s.* घकः, वकपलः, काचयकयन्त्रं, मुषा. द्रवद्रव्यसारनिर्हायं मुषा.
 ALERT, *a.* त्वरितः-ता-तं, क्षिप्रः-प्रा-प्रं, उद्यमी-मिनी-मि(नं), उद्योगी-मिनी-मि(नं), स्वयहितः-ता-तं, अतन्द्रः-द्रा-द्रं.
 ALERTNESS, *s.* क्षिप्रता, अतन्द्रता, सत्वरता, सोद्योगत्वं.
 ALGEBRA, *s.* बीजगणितं, गणनाविद्या.
 ALGEBRAICAL, *a.* बीजगणितविषयकः-का-कं, गणनाविद्यासम्बन्धी-न्धिनी-न्धि(नं).
 ALGID, *a.* शीतः-ता-तं, शीतलः-ला-लं, शिशिरः-रा-रं, हिमयान्-यती-यत्(नं).
 ALIEN, *s.* (A foreigner) विदेशी *m.* (नं), विदेशीयः, भिन्नजातीयः.
 ALIEN, *a.* अत्यदेशीयः-या-यं, विदेशीयः-या-यं, पारक्यः-क्या-कं.—
 (Estranged from) विरक्तः-क्ता-कं.—(Adverse to) विरुद्धः-द्धा-द्धं, विपरीतः-ता-तं, भिन्नः-न्ना-न्नं.
 ALIENABLE, *a.* चिह्नेदनीयः-या-यं, विभेद्यः-द्या-द्यं.—(Alienable property) पराधीनं कर्तुं शक्यते यद् द्रव्यं.
 To ALIENATE, *v. a.* (To withdraw the affections) विरक्त in caus. (रञ्जयति-यितुं).—(To transfer property) द्रव्याधिकारित्वं पराधीनं or परवशं कृ, or परस्वत्वे प्रतिपद्य in caus. (पादयति-यितुं).
 ALIENATE, *a.* विभिन्नः-न्ना-न्नं, विरक्तः-क्ता-कं, विरिन्नः-न्ना-न्नं, पराधीनः-ना-नं.
 ALIENATED, *p. p.* विरक्तः-क्ता-कं. See ALIENATE.
 ALIENATION, *s.* (Coldness of affection) विरागः, विरक्तिः *f.* वेरक्यं.—
 (Transferring of property) स्वस्वत्वागानन्तरं परस्वत्वापादनं.
 To ALIGHT, *v. n.* अवतृ (c. 1. -तरति-तरितुं-तरीतुं), उपविश (c. 6. -विशति-वेष्टुं), निपतृ (c. 1. -पतति-पतितुं).
 ALIGHTED, *p. p.* अवतीर्यः-शी-शं, उपविष्टः-ष्टा-ष्टं, निपतितः-ता-तं.
 ALIKE, *a.* सदृशः-शी-शं, तुल्यः-त्या-त्यं, समानः-ना-नं, एकप्रकारः-रा-रं, तुल्यरूपः-यी-यं, तुल्याकृतिः-ति-ति.
 ALIMENT, *s.* आहारः, भोजनं, भस्त्रं, भोज्यं, खण्डं, खाद्यं, पोषिकं.
 ALIMENTAL OF ALIMENTARY, *a.* पोषिकः-की-कं, पोषकः-का-कं, पुष्टिदः-दा-दं, प्रतिपालकः-का-कं, भरणशीलः-ला-लं.
 ALIMENTARINESS, *s.* पोषकत्वं, प्रतिपालकत्वं, भरिमा *m.* (नं), भरणशीलता.
 ALIMENTATION, *s.* पोषणं, भरणं, प्रतिपालनं, पुष्टिः *f.*
 ALIMONY, *s.* स्त्रीपुरुषविभेदसमये यो धनस्य व्याप्राप्तौ आर्थायै दीयते.
 ALIVE, *a.* जीवन्-वन्ती-यत्(नं), वज्जीमानः-ना-नं, सजीवः-या-यं, सचेतनः-ना-नं, आयुषान्-यती-यत्(नं).—(Cheerful, sprightly) त्वरितः-ता-तं, अतन्द्रः-द्रा-द्रं, चञ्चलः-ला-लं.
 ALKALI, *s.* सज्जिका, सज्जिका, क्षारः, सज्जिकाक्षारः, यवक्षारः, गोग-वाही *m.* (नं).
 ALKALINE, *a.* क्षारस्वभावः-या-यं, क्षारविशिष्टः-ष्टा-ष्टं, सज्जिकयुक्तः-क्ता-कं.
 ALL, *a.* सर्वे-ज्ञा-ज्ञं, विषयः-द्या-द्यं, कालः-त्ता-त्तं, निश्चलः-ला-लं, चञ्चलः-ला-लं, समस्तः-स्ता-स्तं, सकलः-ला-लं.

ALL, *s.* (The whole) सर्वं, काल्यं, काल्यं, साकन्यः. 'In all, altogether, सर्वशः, साकन्येन, काल्यशः. 'not at all, न कथञ्चन, न मनाकः. 'at all times, सर्वदा. 'all but, प्रायम् *ind.* प्रायशः, ईदृशः-ना-नं. 'all of a sudden, अकस्मात्. 'all I can, यथा शक्ति *ind.* यथाशक्तं, यथासामर्थ्यं. 'all around, सर्वतः, समन्ततः, परितः, चतुर्दिक्षु. 'by all means, सर्वथा. 'all at once, युगपत् *ind.* 'most of all, भूषिष्ठं, विशेषतः. 'all hail, नमः *ind.*
 ALL-ATONING, *a.* सर्वपापनाशकः-का-कं, सर्वपापशोधकः-का-कं.
 ALL-BEARING, *a.* सर्वमहः-हा-हं.—(Omnipotent) सर्वप्रमवी-विनी-वि(नं).
 ALL-CONQUERING, *a.* सर्वजयी-यिनी-यि(नं), सर्वदमनः-ना-नं, सर्वे-न्दमः-मा-मं.
 ALL-GLORIOUS, *a.* सर्वतेजोमयः-यी-यं, सर्वप्रतापयान्-यती-यत्(नं).
 ALL-KNOWING, *a.* सर्वज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, सर्ववेदी-दिनी-दि(नं).
 ALL-LOVING, *a.* सर्वप्रियः-या-यं, सर्वहितेपी-पिणी-पि(नं).
 ALL-MATURING, *a.* सर्वपाचकः-का-कं, सर्वपाचनशीलः-ला-लं.
 ALL-PENETRATING, *a.* सर्वभेदकः-का-कं, सर्वप्रवेशकः-का-कं.
 ALL-PERVADING, सर्वगतः-ता-तं, सर्वव्यापी-पिनी-पि(नं), सर्वव्या-गा-गं.
 ALL-SEEING, *a.* सर्वदृशी-शिनी-शि(नं), सर्वदृष्टा-ष्टी-ष्टं.
 ALL-SUFFICIENCY, *n.* सर्वशक्तिता, सर्वसामर्थ्यं.
 ALL-SUFFICIENT, सर्वसमर्थः-यी-यं, सर्वशक्तिमान्-मती-मत्(नं).
 ALL-WISE, *a.* सर्वज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, सर्वविद् *m. f. n.*, सर्ववेदी-दिनी-दि(नं), सर्वज्ञानमयः-यी-यं.
 To ALLAY, *v. a.* (To mitigate) शम in caus. (शमयति-यितुं), प्रशम उपशमः शान्त or शान्त (c. 10. शान्तयति-यितुं), अभिशान्त्य परि-शान्त्य तुष in caus. (नोपयति-यितुं).—(To mix one metal with another) धातुं धातुना मिश्र (c. 10. मिश्रयति-यितुं). सुवर्णं रूप्यं वा कथेन मिश्र.
 ALLAY OF ALLAYMENT, *s.* (Mitigation) शान्तिः *f.*, प्रशमनं, प्रशान्तिः *f.*, सान्त्वनं. 'allayment of fear, भयोपशमः. 'allayment of hunger, क्षुधप्रतीकारः.—(Mixture of base metal) कुप्यसम्पर्कः.
 ALLAYED, *p. p.* प्रशान्तः-न्ता-न्नं, उपशान्तः-न्ता-न्नं, प्रशमितः-ता-तं.
 ALLAYER, *s.* शमकः, शान्तिकरः, शान्तिकर्ता *m.* (नं), शान्तिदः.
 ALLEGATION, *s.* (Affirmation) यचनं, अभियोगः, वाक्यं, अभिधानं.—
 (False allegation) मिथ्याभिज्ञानं.—(Excuse, plea) छद्म *n.* (नं), उपदेशः, व्यपदेशः.
 To ALLEGE, *v. a.* (To affirm, declare) यद् (c. 1. वदति, वदितुं), तथेति वृ (c. 2. व्रथेति वृते वक्तुं).—(To plead as an excuse) छद्म कृ व्यपदिश (c. 6. दिशति-देष्टुं), मिथ्या वद.
 ALLEGABLE, *a.* वचनीयः-या-यं, वदनीयः-या-यं, कथनीयः-या-यं.
 ALLEGIANCE, *s.* भक्तिः *f.*, अनुरागः, वशीभूतत्वं, अधीनत्वं.
 ALLEGIAN, *a.* भक्तिमान्-मती-मत्(नं), अनुरागी-गिणी-गि(नं).
 ALLEGORICAL, *a.* रूपकमयः-यी-यं, दृष्टान्तरूपः-पी-पं, लाक्षणिकः-की-कं.
 ALLEGORICALLY, *adv.* दृष्टान्ततः *ind.*, लाक्षणिकप्रकारेण, रूपकक्रमेण.
 To ALLEGORISE, *v. a.* दृष्टान्तोक्तं, दृष्टान्त्य (nom. दृष्टान्तयति-यितुं), लाक्षणिकप्रकारेण यद् (c. 1. वदति, वदितुं).
 ALLEGORY, *s.* रूपकं, दृष्टान्तः, उदाहरणं, लाक्षणिकवाक्यं, युक्तिः *f.*
 ALLEGRO, *adv.* त्वरितं, क्षिप्रं, शीघ्रं.
 To ALLEViate, *v. a.* शम in caus. (शमयति-यितुं), प्रशम, उपशमः शान्त्य or सान्त्य (c. 10. शान्तयति-यितुं), अभिशान्त्य, उपशान्त्य, परिशान्त्य लष् (nom. लक्षयति-यितुं), उद्ध (c. 1. हरति-ते-हर्तुं), लपक.

ALLIANCE, *p. p.* प्रशमितः-ता-तं, प्रशान्तः-न्ता-न्तं, उपशान्तः-न्ता-न्तं, लघुकृतः-ता-तं.

ALLEVIATION, *s.* शान्तिः *f.* प्रशमनं, प्रशान्तिः, उपशमः, लघुकरणं, लाघवं.

ALLIATIVE, *a.* (Giving alleviation) शान्तिदः-दा-दं, शान्तिकरः-रा-रं, शमकः-क-कं.

ALLY, *s.* (A narrow passage) मङ्गलपथः, सहायपथः, सङ्कुचितपथिः *f.*—(A walk in a garden) उद्यानपथः.

ALLIANCE, *s.* (League) सन्धिः *m.* साहचर्यं, संयोगः, साध्यं, सहायता, हेतुः—(Relation by marriage, &c.) सद्यन्धः, ज्ञातिभ्रम्यकैः, 'offensive and defensive alliance,' परस्म्यरोपकारः.

ALLIED, *p. p.* सन्धितः-ता-तं, सहितः-ता-तं, सद्यन्धः-डा-डं, संयुक्तः-क्ता-कं.

To ALLIGATE, *v. a.* सद्यन्ध (c. 9.)-वध्नाति-वन्धुं or *caus.* -वन्धयति-यितुं अनुबन्ध, आवन्ध.

ALLIGATION, *s.* (Tying together) सन्धानं, सद्यन्धनं, संयोजनं—(Rule in arithmetic) सम्मिश्रद्रव्याणां मूल्यं निरूपयति यो गणनावधिः, सधसंस्थापन.

ALLIGATOR, *s.* नक्रः, याहः, कुम्भीरः.

ALLITERATION, *s.* अनुप्रासः.

ALLODIAL, *a.* अनधीनः-ना-नं, अनायतः-न्ता-न्तं, स्वाधीनः-ना-नं.

To ALLOO, *v. a.* (Set on by crying alloo) हे हे इत्यादिशब्दैः कुक्कुरान् प्रमुद (caus. -चोदयति-यितुं).

To ALLOT, *v. a.* (Distribute by lot) विभज् (c. 1.)-भजति-ते-भक्तुं, प्रविभज्; व्यस् (c. 10.)-व्यसयति-यितुं, वंश् (c. 10.)-वंशयति-यितुं, वित्यस् (c. 4.)-वित्यसति-धमिषुं, व्यस्; कृप् (c. 10.)-कृत्ययति-यितुं, परिकृप्—(To grant) प्रदा (c. 3.)-ददाति-दातुं.

ALLOTMENT, *s.* (Distributing by lot) विभागः, वंशजः, विभागकल्पना.—(The portion granted) वंशः, भागः, विभागः.

To ALLOW, *v. a.* अनुज्ञा (c. 9.)-जानाति-ज्ञातुं, अभ्यनुज्ञा; अनुमन (c. 4.)-मन्यते-मन्तुं, सह (c. 1.)-सहते-सोदुं, विपह, अनुमुद (c. 1.)-मोदते-मोदिषुं.—(To admit an argument) यह (c. 9.)-गृह्णाति-ग्रहीतुं.—(To allow wages) वञ्चनं दा or अनुदा (c. 3.)-ददाति-दातुं.—(To abate) उद्धारं कृ, न्यूनीकृ.

ALLOWABLE, *a.* धर्म्यः-र्म्य-र्म्यं, अनुज्ञेयः-या-यं, अनुज्ञातव्यः-व्या-व्यं, स्वीकरणीयः-या-यं, अनुज्ञायोग्यः-ग्या-ग्यं, दातव्यः-व्या-व्यं.—(Admissible) प्रायः-व्या-व्यं, गृह्यः-व्या-व्यं, प्रगुह्यः-व्या-व्यं.

ALLOWANCE, *s.* अनुज्ञा, अनुमतिः *f.*—(Stipulated pay) वञ्चनं, येतनं, निरूपितमूल्यं, परिमितमूल्यं.—(Abatement) उद्धारः, न्यूनीकरणं.

ALLOWED, *p. p.* अनुज्ञातः-ता-तं, अभ्यनुज्ञातः-ता-तं, अनुमतः-ता-तं.

ALLOY, *s.* अपद्रव्यं, कुप्यं, कूटस्पर्शं, अल्पमूल्यको धातुः, दूषणं, दोषः, मलं.—(Abatement, impairment) न्यूनता, ह्ययः, विप्रः.

ALLOYED, *p. p.* दूषितः-ता-तं, दूषः-डा-डं.

To ALLUDE, *v. n.* (Hint at) उद्दिष्ट (c. 6.)-दिशति-देष्टुं, समुद्दिष्ट, सूच् (c. 10.)-सूचयति-यितुं, इङ्ग or इङ्गित or सङ्केतं कृ, स्मृ in *caus.* (स्मारयति-यितुं), प्रवृप् in *caus.* (चोषयति-यितुं).

ALLUDED, *p. p.* उद्दिष्टः-डा-डं, सूचितः-ता-तं, स्मृतः-ता-तं.

To ALLURE, *v. a.* आकृप् (c. 1.)-कर्षति or c. 6.)-कृपति-क्रुषुं, समाकृप्; प्रलुब्ध in *caus.* (लोभयति-यितुं).

ALLURED, *p. p.* आकृतः-डा-डं or आकर्षितः-ता-तं, प्रलोभितः-ता-तं.

ALLUREMENT, *s.* प्रलोभनं, आकर्षणं, विलोभनं, यच्चनं भोगः.

ALLURING, *a.* आकर्षकः-का-कं, आकर्षी-यिषी-यि (न्), प्रलोभकः-का-कं, यच्चकः-का-कं.

ALLURINGLY, *adv.* प्रलोभनपूर्वकं, प्रलोभनेन, आकर्षकप्रकारेण.

ALLUSION, *s.* (Hint) इङ्गं, इङ्गितं, सङ्केतः, आकारः—(Allusion to) उद्देशः, सूचनं.—(In allusion to) उद्दिश्य, समुद्दिश्य.

ALLUSIVE, *a.* उद्देशकः-का-कं, सूचकः-का-कं.

ALLUVION, *s.* पुलिनं, नदीरेयेण or जलप्रवाहेण समानीता भूमिका.

ALLUVIOUS, *a.* नदीरेयेण समानीतः-ता-तं, पुलिनमयः-यी-यं.

ALLY, *s.* सहायः, महकारी *m.* (न्), मित्रं, मृहद् *m.*, परस्म्यरोपकारी *m.* (न्), सद्यन्धी *m.* (न्).

To ALLY, *v. a.* सन्धा (c. 3.)-दधाति-धन्ते-धातुं, सद्यन्ध (caus. -वन्धयति-यितुं), संयुज् (c. 10.)-योजयति-यितुं, संघ्रिय in *caus.* (घ्रेययति-यितुं).

ALMANAC, *s.* पत्रिका, पत्रिः *f.*

ALMANAC-MAKER, *s.* पत्रिकारः, पत्रिकारचकः.

ALMIGHTINESS, *s.* सर्वशक्तिमत्त्वं, सर्वशामर्थ्यं.

ALMIGHTY, *a.* सर्वशक्तिमान्-मती-मत् (त्), सर्वशमर्थः-धा-धं, सर्वशक् *m. f. n.* समितोनाः-नाः-नः (स्).

ALMOND, *s.* पारसीकजनेरं यादामित् अधिधीयते यत् फलं.

ALMONER, *s.* दानधर्मं नियुक्तः, भिक्षापितरणे अधिकृतः, दरिद्रेषु यद् धनं दातव्यं तद्वितरणे अधिकृतः.

ALMONRY, *s.* दानधर्मं नियुक्त्य गृहं, भिक्षापितरणशाला.

ALMOST, *adv.* प्रायस्, प्रायशः, भूयिष्ठं, ईषदूनः-ना-नं, कल्पः affixed.—(Somewhat less) ईषदूनं, यत् किञ्चिन् न्यूनं; 'almost four,' उपचतुराः *m. pl.*; 'almost every person,' प्रायः सर्वजनः; 'almost dead,' समुप्युः or मृतप्रायः or मृतकल्पः; 'almost finished,' समाप्रभू-यिष्ठः; 'seven days being almost ended,' सप्तसु दिनेषु समाप्तकल्पेषु.

ALMS, *s.* भैक्षं, भैक्षं, भिक्षा, भिक्षाव, दानं; 'to beg alms,' भिष् (c. 1.)-भिच्छते-भिच्छितुं, भैक्षं चर (c. 1.)-चरति, चरितुं, भिक्षाटनं कृ.

ALMS-BOX, *s.* भिक्षापात्रं, दानाधारः.

ALMS-GIVER, *s.* भिक्षादाना *m.* (त्), दरिद्रपोषकः.

ALMS-GIVING, *s.* दानधर्मः, दानकार्यं, भिक्षादानं, दरिद्रपोषणं.

ALMS-HOUSE, *s.* दरिद्रपोषणशाला, भिक्षापितरणशाला.

ALMS-MAN, *s.* भिक्षाचर, भिक्षुकः, भिक्षाशी *m.* (न्), भिक्षोपजीवी *m.* (न्).

ALOE, *s.* (The plant) कुमारी, सहा, स्थूलदला.—(A precious wood) अगुरुः, अगुरुकाष्ठं.

ALOFT, *adv.* उड्गं, उपरि, उपरिष्ठात्, उच्चं.—(In air) विहायसा.

ALONE, *a.* एकान्तः-न्ता-न्तं, एकः-का-कं, एकाकी-किनी-कि (न्),

निभृतः-ता-तं, केवलः-ला-लं, केवली-लिनी-लि (न्), अद्वितीयः-या-यं.—(Only) केवलं, मात्रं.

ALONG, *prep.* (At length, all along the side of) अनु prefixed to the acc. c. neuter; as, 'along the Ganges,' अनुगङ्गः; 'along the bank,' अनुकच्छ.—(Forward) अग्रे, पुरस् *ind.*, पुरस्तात्.—(Along with) सह, साथै, सहितः-ता-तं.—(All along, from first to last) प्रथमावधेः प्रभृति शेषपर्यन्तं, सञ्चैव.—(Along-side) पार्श्वे *ind.*

ALOOF, *adv.* दूरे, कियदूरे, ईषदूरे, अनारे, निभृतं, पृथक्.—(Standing aloof) दूरस्थः.

ALoud, *adv.* प्रकाशं, उच्चैस् *ind.*, उच्चैस्, प्रोक्षेस्, उच्चैःखरोक्ष, महानादेन, उच्चैस्त्वाम् *ind.*, मुक्तकण्ठं.

ALPHABET, *s.* वर्णमाला, वर्णक्रमः, अक्षरविन्यासः, वर्णसङ्घाटः.

ALPHABETICAL, *a.* वर्णक्रमानुसारी-रिणी-रि (न्), वर्णमालाश्रेयस्वरूपः-पा-पं.

ALPHABETICALLY, *adv.* वर्णक्रमानुसारतस् *ind.*, वर्णमालाश्रेयस्वरूपे.

ALREADY, *adv.* (Some time ago) तत्पूर्वं, पूर्वं, पुरा, पूर्वकाले, प्राग् वर्तमानकालात्.—(At the present time) तत्काले, सम्यगिति, तत्काले.

Also, *adv.* च, चैव, अपिच, एवं, अपरच, पुनरपि, पुनश्च.—(In like manner) तद्वत् *ind.*, तद्विधे, तत्प्रकारे.

ALTAR, *s.* चैत्यं, आयातनं, वेदि: *m.* or -दी *f.* चयनं, यज्ञवेदिः, स्थलदलं.
To ALTER, *v. a.* अन्यथा कृ, अन्यरूपं-पां-पं कृ, अन्यप्रकारं-रां-रं कृ, विपर्यस्य (c. 4. -अस्यति -असितुं), परिवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं).—(To alter for the worse) विकृ (c. 8. -कुरुते -कुरु), विरुप् (c. 10. -रूपयति -यितुं).

To ALTER, *v. n.* अन्यथा or अन्यरूपः-पा-पं or अन्यप्रकारः-रा-रं भू.—(For the worse) विकृ (c. 8. -कुरुते).—(To alter in mind and feelings) विमनीभू.

ALTERABLE, *a.* विकार्यः-ध्या-ध्यं, अन्यथा करणीयः-या-यं, विकारशीलः-ला-लं, परीवर्त्तनीयः-या-यं, परिणामयोग्यः-ग्या-ग्यं.

ALTERAGE, *s.* (The fostering of a child) बालकपोषणं, पुत्रप्रतिपालनं.

ALTERATION, *s.* विकारः, विक्रिया, विकृतिः *f.*, परिणामः, परीवर्त्तनं. अन्यथाभावः, वैकृत्यं.

ALTERNATIVE, *a.* विकारी-रिणी-रि (न), परिवर्त्तकः-का-कं, परिणामकरः-रा-रं.

To ALTERCATE, *v. n.* विवद (c. 1. -यदते-वदितुं), व्यवकुञ्ज (c. 1. क्रोशति-क्रोष्टुं).

ALTERCATION, *s.* विग्रहलापः, व्यवक्रोशनं, व्यापभाषा *f.*, वादानुवादः, विवादः, उल्लापप्रत्युल्लारं, वाक्विरोधः, वायुद्वन्द्वं, वाक्कं.

ALTERED, *p. p.* विकृतः-ता-तं, वैकृतः-ता-तं, अन्यरूपः-पा-पं, अन्यथा कृतः-ता-तं, कृतविक्रियः-या-यं.—(In mind) विमनीकृतः-ता-तं.

ALTERNATE, ALTERNATELY, *adv.* विपर्ययेण, वारं वारं, अन्योन्यं, परस्परं, परस्परम्, परिवृत्तः, 'alternate sleeping and waking,' पर्यायशयनं.

To ALTERNATE, *v. a.* परिवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं), विवद (c. 1. -हरति -हर्षुं).

To ALTERNATE, *v. n.* परिवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं).

ALTERNATION, *s.* विपर्ययः, पर्यायः, परिवर्त्तनं, परिवृत्तिः *f.*—(Alternation of employment or duty) कर्मविपर्ययः.

ALTERNATIVE, *s.* विकल्पः, अनुकल्पः, पाक्षिकः, पक्षः, वाग्यः.—(In grammar) विभाषा *f.*

ALTHOUGH, *conj.* यद्यपि. 'Although' is sometimes expressed by the potential mood of the verb; as, 'although it be not,' न भवेत्.—(Notwithstanding) तथापि, किन्तु.

ALTILOQUENCE, *s.* गद्विषयवाक्यं, सादोपोक्तिः *f.*

ALTISONANT, *a.* उच्चैःस्वरकारी-रिणी-रि (न), महास्वनः-ना-नं.

ALTIVOLANT, *a.* उच्चैर् उड्डीयमानः-ना-नं, उच्चैर् उड्डीनः-ना-नं.

ALTITUDE, *s.* उच्चत्वं, उल्लिङ्गिः *f.*, उल्लापः, उड्डीकृतः, उल्लेखः.—(Superiority) प्रधानत्वं.

ALTOGETHER, *adv.* सर्वथा, सङ्गतम् *ind.*, सम्यक्, अशेषतः *ind.*, अशेषेण, कृत्वाशम् *ind.*, अखिलेन, साकल्येन, काव्येन.—(Conjunctly) समं, एकचित्तीभूय *ind.*, सहितः-ता-तं, संहतः-ता-तं.

ALUM, *s.* स्फटी, लवणविशेषः.

ALUMINOUS, *a.* स्फटीमयः-यी-यं, स्फटीसन्ध्यो-न्धनी-न्धि (न).

ALWAYS, *adv.* सदैव, सदा, सततम्, नित्यदा, अनिश्च, अनवरतं, निरन्तरं, सदैवशेषेण.

AMAIN, *adv.* (Violently) प्रसभं, प्रसव, बलात्, बलवत् *ind.*—(With impetuosity) सवेगं, वेगतम् *ind.*, जवेन.

AMALGAM, *s.* कांस्यं.

To AMALGAMATE, *v. n.* पारेण धातून् मिश्र (c. 10. मिश्रयति -यितुं).—

(To unite together) संयुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), संमिश्र in caus. (-मिश्रयति -यितुं), संहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं), एकीकृ.

AMALGAMATION, *s.* (Of metals) धातुमिश्रणं, योगः.—(Junction) संघेयः, संयोजनं.

AMANUENSIS, *s.* लेखकः, लिपिकारः, यद् अन्येन कथितं तत्रैव लेखकः.

AMARANTH, *s.* अम्रान्तः, अम्रान्तपुष्पं.

AMARANTINE, *a.* अम्रान्ती-निनी-नि (न), अम्रान्तवान् -वती -वत् (त), अम्रान्तपुष्पयुक्तः-क्ता-क्तं.

AMARITUDE, *s.* तिक्तता, -त्वं, कटुता.

To AMASS, *v. a.* सधि (c. 5. -धिनीति -धेत्तुं), उपधि, सम्भृ (c. 1. -भराति -ते -भर्त्तुं), समाधिप् (c. 6. -धिपति -धेत्तुं), एकत्र कृ, राशीकृ.

AMASSED, *p. p.* सधितः-ता-तं, उपधितः-ता-तं, सम्भृतः-ता-तं, राशीकृतः-ता-तं.

AMASSMENT, *s.* सत्तयः, पुद्गलः, समुच्चयः, संहतिः *f.*, शोधः, समुदायः, राशीकरणं.

AMATEUR, *s.* काचित् विद्यां स्वेच्छातः or आत्मयिनोदाधेयं सेवते यः.—(In music) गन्धर्वविद्याप्रियः, गन्धर्वविद्याकामः.

AMATORY, *a.* कामी-मिनी-मि (न), खेही-हिनी-हि (न), प्रीतिमान-मती-मत् (न), अनुरागी-गिणी-गि (न), प्रेमशीलः-ला-लं, शुक्रारी-रिणी-रि (न), रसिकः-का-कं.

To AMAZE, *v. a.* विस्मि in caus. (-स्माययति -ते -यितुं), आकुलीकृ. आकुलीकृ, विस्मयाकुलं-ला-लं or साध्यं-ध्यो-ध्यं or व्यस्तं-स्तां-स्तं कृ.

AMAZE, *s.* विस्मयः, आश्चर्यः, चमत्कारः.—(Confusion) आकुलत्वं आकुलता.

AMAZED, *p. p.* विस्मितः-ता-तं, चमत्कृतः-ता-तं, मोहितः-ता-तं, आकुलितः-ता-तं, आकुलीकृतः-ता-तं, आकुलमनाः-नाः-नः (स).

AMAZEDLY, *adv.* सविस्मयं, साश्चर्यं, विस्मयेन, चमत्कारेण.

AMAZEMENT, *s.* विस्मयः, आश्चर्यत्वं, अद्भुतं, आकुलता, कातरता.

AMAZING, *part. a.* (Astonishing) विस्मयकारी-रिणी-रि (न), विचित्रः-त्रा-त्रं, अद्भुतः-ता-तं, चमत्कारी-रिणी-रि (न).—(Excessive) अतिरिक्तः-क्ता-क्तं, 'amazing power,' अतिशक्तिः *f.*

AMAZINGLY, *adv.* अद्भुतं, विचित्रं, विचित्रप्रकारेण.—(Excessively) निर्भरं, अतीव, अतिरिक्तं, अतिशयं, 'amazingly covetous,' अतिलुब्धः.

AMAZON, *s.* स्वस्तनछेदनपूष्पकं रथे विक्रमं दर्शयित्वा या स्त्रीजातिः प्राक्कालीनपुस्तकेषु प्रशस्यते.

AMBAGES, *s.* वक्रोक्तिः *f.*, वक्रभणितं.

AMBASSADOR, *s.* दूतः, सन्देशहरः, राजदूतः, राजचारः, सत्ती *m.* (न).

AMBASSAGE, *s.* दूत्यं, दीत्यं, दूतप्रेरणं.

AMBER, *s.* तृणमणिः *m.*, तृणपाही *m.* (न), शूकापुट्टः.

AMBER, *a.* तृणमणिमयः-यी-यं, शूकापुट्टरूपः-यी-यं.

AMBERGRIS, *s.* शीपधविशेषः.

AMBER-TREE, *s.* मुगान्धिवृक्षविशेषः.

AMBIDENTER or AMBIDENTROUS, *a.* (Having equally the use of both hands) सम्यसाची-चिनी-चि (न), उभयहस्तकुशलः-ला-लं.

(Equally ready to act on both sides) द्विपक्षपाती *m.* (न).

AMBIENT, *a.* वेष्टकः-का-कं, परिवेष्टकः-का-कं, व्यापकः-का-कं.

AMBIGUITY, AMBIGUOUSNESS, *s.* द्व्यर्थः, सन्दिग्धार्थः, सन्देहाधः, अम्यधार्थः, अम्यधता, वक्रोक्तिः *f.*, वक्रता.

AMBIGUOUS, *a.* द्व्यर्थः-धा-धं, सन्दिग्धार्थः-धा-धं, अम्यधार्थः-धा-धं, अम्यधः-धा-धं, अम्यधः-क्ता-क्तं, वक्रः-क्ता-क्तं.

AMBIGUOUSLY, *adv.* द्व्यर्थतः *ind.*, अम्यधः, अम्यकं, वक्रोक्त्या, सन्दिग्धप्रकारेण.

AMBIT, *s.* मण्डलं, वेष्टनं, चक्रवालं.

AMBITION, *s.* कीर्त्तिस्पृहा अभिरुचिः *f.*, ऐश्वर्याकाङ्क्षा, उत्कृष्टपदवाञ्छा राज्यलोलभः.

AMBITIOUS, *s.* कीर्त्तिप्रेम्णुः -पुः -पु, यशस्कावः -मा -मं, यशस्काभ्यन् -म्यती -म्यन् (त्), आजिगीपुः -पुः -पु, उत्कृष्टपदप्रेम्णुः -पुः -पु, अभिरुचिमान् -मती -मन् (त्), ऐश्वर्यप्रेम्णुः -पुः -पु, अभिप्रेतः -ता -तं.

AMBITIOUSLY, *adv.* कीर्त्तिस्पृहातस् *ind.*, ऐश्वर्याकाङ्क्षया, उत्कृष्टपदवाञ्छया, अभिरुच्या.

To AMBLE, *v. n.* सुन्दरगत्या चल (c. 1. चलति चलितुं), सुन्दरप्रकारेण मु (c. 1. प्रयते प्रोतुं) or धोर (c. 1. धोरति धोरितुं).

AMBLE, *s.* अश्वस्य गतिविशेषः, प्रुतः, धोरितं, सुन्दरगतिः *f.*

AMBLER, *s.* धोरितशीलः, सुन्दरगतिपायी *m.* (नं).

AMBROSIA, *s.* अमृतं, त्रिदशाहारः, पीयूषं, देवास्व, परमांबं.

To AMBULATE, *v. a.* विचर (c. 1. -चरति -चरितुं), क्रम in freq. (चक्रम्यते), परिक्रम (c. 4. -क्राम्यति क्रमितुं), इतस्तत् चर.

AMBULATION, *s.* परिक्रमः, इतस्ततो भ्रमणं.

AMBUSCADE, AMBUSH, *s.* (A place where persons lie in wait) पराक्रमणार्थं निभृतस्थानं.—(The liers in wait) सेव्ये निभृते स्थापितं.

To AMELIORATE, *v. a.* भद्रतरं -रा -रं, or श्रेयांसं -यसी -यः or अहंतरं -रा -रं, or साधियांसं -यसी -यः कृ.

AMELIORATION, *s.* श्रेयस्त्वं, भद्रतरता, श्रेष्ठता, श्रेष्ठवं, वृद्धिः *f.*

AMEN, *adv.* तथास्तु, एवमस्तु.

AMENABLE, *a.* अभियोक्ताङ्गानापीनः -ना -नं, परानुयोगापीनः -ना -नं, अनुसन्धेयः -या -यं.

To AMEND, *v. a.* (To correct) शुष् in caus. (शोधयति -यितुं), परिशुष् विशुष्, संशुष्; समाधा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं).—(To amend one's life, leave wickedness) पापात् निवृत्त (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), पापं त्यक्त्वा धर्मेन आचर (c. 1. -चरति -चरितुं), or साधून् आचारान् आस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), विप्रतोसारं कृ.

To AMEND, *v. n.* (As the life or manners) शुष् (c. 4. शुष्यति शोषुं), विशुष्, संशुष्, समाधा in pass. (-धीयते), भद्रतरः -रा -रं भू, साधुः -युः or -ध्वी -पु भू.—(As a disease) शम् (c. 4. शाम्यति शमितुं) उपशमं.

AMENDED, *p. p.* शोषितः -ता -तं, संशुद्धः -द्धा -द्धं.—(Ceased from evil) निवृत्तपापः -या -यं.

AMENDMENT, *s.* शोधनं, संशुद्धिः *f.*, प्रतिसमाधानं, समाधानं, विप्रतोसारः, श्रेयस्त्वं, श्रेष्ठता, श्रेष्ठं.—(Of life) आचारशोधनं, दोषशोधनं.—(Of a disease) उपशमः, स्वास्थ्यं.

AMENDS, *s.* निस्तारः, निष्कृतिः *f.*, पारितोषिकं, शोधनं, संशुद्धिः *f.*

AMENITY, *s.* रम्यता, प्रियता, अभिरामत्वं, सुनन्दता.

To AMERGE, *v. a.* दृष्ट (c. 10. दृष्टयति -यितुं) with two accusatives.

AMERGED, *p. p.* दृष्टितः -ता -तं, साधितः -ता -तं.

AMERGEMENT, *s.* दृष्टः, धनदृष्टः.—(Loss) हानिः *f.*, क्षयः, अपचयः.

AMETHYST, *s.* मणिगिशेषः, नीलवर्णः प्रस्तम्भभेदः, मटीमणिः.

AMICABLE, *a.* सुशीलः -ला -लं, सुप्रियः -या -यं, सुशीलवान् -वती -वत् (त्), प्रीतिमान् -मती -मन् (त्), प्रियदर्शनः -ना -नं, चेहाईः -ही -हं, प्रियद्वारः -रा -रं.—(Pleasant) रमणीयः -या -यं.

AMICABLENESS, *s.* सुशीलत्वं, सद्भावः, प्रियता, प्रियम्भविष्णुता, प्रियम्भावुकता.

AMICABLY, *adv.* सुशीलजननवत्, सुप्रियं, प्रीतिपूर्वकं, प्रीत्या.

AMICABLE, *a.* मैत्र्यः -त्री -त्रं, हितः -ती -तं, सात्वयः -या -यं, सहशीलः -ला -लं.

AMICABLENESS, *s.* मित्रत्वं, सार्व्यं, सौहार्दं, सहायता, अनुकूलता.

AMID, AMIDST, *prep.* मध्ये, अन्तरेण, अन्तरे, अन्तरा, अन्धन्तरे.

AMISS, *adj.* दोषी -पिणी -पि (न्), अपराधी -पिनी -पि (न्), अनुचितः -ता -तं, अपुङ्ग -क्ता -क्तं. *adv.* दुष्ट, दोषेण, अपराधतम्, अनुचितं, अपुङ्कं.

AMITY, *s.* मैत्र्यं, सार्व्यं, वन्द्यता, ऐक्यं.—(Between nations) सन्धिः *m.*

AMMONIAC, *s.* (Gum ammoniac) नियोमप्रकारः.—(Sal ammoniac) लवणप्रकारः.

AMMUNITION, *s.* युद्धोपकरणं, युद्धमज्जा.

AMNESTY, *s.* राजक्षमा, दोषक्षमा, दोषविस्मरणव्यवस्था.

AMONG, AMONGST, *prep.* मध्ये, अन्धन्तरे, अन्तरे, अन्तरेण, अन्तरा, अन्तर्.

AMOROUS, *a.* कामी -मिनी -मि (न्), प्रदामः -मा -मं, कामुकः -का -कं, मन्मथी -पिनी -पि (न्), शृङ्गारी -रिणी -रि (न्), रसिकः -का -कं, प्रेमशीलः -ला -लं, कामाक्रान्तः -न्ता -न्तं.

AMOROUSLY, *adv.* कामेन, कामतम् *ind.*, रसिकभावेन, प्रीतिपूर्वकं.

To AMOUNT, *v. n.* उपधि in pass. (-चीयते), सच्चि, समुदि in pass. (-ईयते), सङ्ख्या in pass. (-ख्यायते); 'amounting to,' संख्यकः -का -कं.

AMOUNT, *s.* परिमाणं, सङ्ख्या, समुदायः, उपचायः, सारः, अर्थः; 'money to the amount of a lac, लक्षसंख्यानि धनानि.—(Value, price) मूल्यं.

AMPHIROUS, *a.* भूजलचरः -रा -रं, स्थलजलचरः -रा -रं, जलवायुगः -गा -गं, द्विभागतिः -तिः -ति, स्थलेशयः.

AMPHITHEATRE, *s.* अर्द्धचन्द्राकारो रङ्गः, अर्द्धवृत्ताकारो रङ्गः, रङ्गभूमिः *f.*, रङ्गक्षेत्रं.

AMPLE, *a.* विशालः -ला -लं, विपुलः -ला -लं, विस्तृतः -ता -तं, वृहन् -हती -हत् (त्), प्रचुरः -रा -रं, बहुलः -ला -लं, यथेष्टः -ष्टा -ष्टं.

AMPLENESS, *s.* विशालता, विपुलता, विस्तीर्णता, वृहत्त्वं, पाचुर्ध्वं.

AMPLIFICATION, *s.* विस्तारत्वं, विस्तारः, वृद्धिः *f.*, वृद्धेन.—(In rhetoric) असुक्तिः *f.*

To AMPLIFY, AMPLIFICATE, *v. a.* वृष् in caus. (वर्धयति -यितुं), संवृष्; विस्तृ (c. 5. -स्तृणोति, c. 9. -स्तृणति -स्तृति, -स्तरीतुं, caus. -स्तारयति), आच्ये in caus. (-ध्यायति -यितुं), समाच्ये; तन् (c. 8. तनोति तनितुं).

AMPLITUDE, *s.* (Extent) विस्तीर्णता, विस्तारः, विपुलता.—(Greatness) वृहत्त्वं, महत्त्वं, महिमा *m.* (नं).—(Capacity) आभारशक्तिः, सामर्थ्यं.—(Abundance) प्रचुरत्वं, समूर्णत्वं, बहुत्वं.

AMPLEY, *adv.* विस्तरेण, विस्तारणम् *ind.*, विपुलं, यथेष्टं.

To AMPUTATE, *v. a.* अङ्गं छिद् (c. 7. छिनत्ति छेत्तुं), लृ (c. 9. लुनाति -नोति लवितुं), निकृत् (c. 6. -कृनति -कर्त्तितुं), अङ्गच्छेदनं कृ.

AMPUTATED, *p. p.* छिन्नः -न्ना -न्नं, लूनः -ना -नं, कृत्तः -न्ना -न्नं.

AMPUTATION, *s.* छेदः, अङ्गच्छेदनं, कर्त्तनं, अङ्गकर्त्तनं.

AMULET, *s.* कवचः, रक्षा, रोगनिवारणार्थं किञ्चिद् द्रव्यं or औषधं.

To AMUSE, *v. a.* नन्द in caus. (नन्दयति -यितुं), अभिनन्द, प्रतिनन्द; रम् in caus. (रमयति -यितुं), विनृद् in caus. (नोदयति -यितुं).—(To amuse one's self) विलस् (c. 1. -लसति -लसितुं).

AMUSED, *p. p.* विनोदितः -ता -तं, अभिनन्दितः -ता -तं.

AMUSEMENT, *s.* विनोदः, परीहामः, क्रीडा, केलिः *f.*, खेला, विलासः, साह्लादः, नम्बे *n.* (नं), कौतुकं, कुतूहलं.

AMUSER, *s.* विनोदयिता *m.* (नृ), नन्दकः.

AN. See A.

ANABAPTISM, *s.* पुनर्जलसंस्कारः, पुनर्मन्त्रनं.

ANABAPTIST, *s.* पुनर्जलसंस्कारमतावलम्बी, पुनर्जलसंस्कारमतं धारयन्.

ANACHRONISM, *s.* कालगुणनाभ्रमः.

ANAGRAM, नामाक्षरपरिवर्त्तनात् सार्थवाक्यरचनं यथा देवराजः ई वेद जायः.

ANALOGICAL or ANALOGOUS, सङ्घन्यी -न्धनी -न्धि (न्), सङ्घन्यकः -का -कं, सदृशः -शी -शं, उपमः -मा -मं, अनु रूपः -या -यं, समानः -ना -नं.

अनुगुहः-खा-यं, तुल्यः-त्या-त्यं, सम्पर्कः-किंशी-किं (न्), आनुपङ्गिकः-को-कं, तुल्यरूपः-पा-पी-पं.

ANALOGICALLY, *adv.* सादृश्येन, औपम्येन, सामान्यतस् *ind.*, सादृश्यतस् *ind.*

ANALOGY, *s.* सधन्यः, सादृश्यं, औपम्यं, सम्पर्कः, सामान्यं, समानभावः, उपमितिः.

ANALYSIS, *s.* उपोद्घातः, पृथक्करणं, विभेदः, व्यवभेदः, परिभेदः, विभेदः, विभागः, विवेचनं, विवेकः, द्वावयं, व्याकारः.—(The essence of any thing) सारः, वस्तु *n.*

To ANALYZE, *v. a.* उपोद्घातं कृ, किञ्चित् समस्तद्रव्यं पृथक्, or खण्डशस् कृ, or भागशस् कृ, विविकं-क्तां-कं or विभिवं-च्चां-चं कृ, व्याकृ, विभज् (c. 1. -भनति -ते -भन्ते), विभिद् (c. 7. -छिनति -छेहं), दु in caus. (द्वावयति-यितुं), द्रवीकृ.

ANARCHICAL, *a.* अराजकः-का-कं, अनीश्वरः-रा-रं, अशिष्टः-ष्टा-ष्टं, राजनीतिरहितः-ता-तं, अशासितः-ता-तं, अस्थिरः-रा-रं, अस्थवस्थितः-ता-तं.

ANARCHY, *s.* अराज्यं, अशासनं, प्रभुत्वरहित्यं, शासनहीनत्वं, अनधीनता, अनीश्वरता.

ANATHEMA, *s.* शापः, अभिशापः, परिशापः, आक्रोशनं, अवक्रोशः.

To ANATHEMATIZE, *v. a.* शप् (c. 1. शपति, c. 4. शप्यति, शप्ते), अभिशप्य; आक्रुश (c. 1. -क्रोशति -क्रोहं).

ANATOMICAL, *a.* व्यवभेदविद्यासधन्यकः-का-कं, व्यवभेदविद्यानुरूपः-पा-पं.

ANATOMICALLY, *adv.* व्यवभेदविद्यानुरूपं, विशसनविद्याक्रमेण, व्यवभेदविद्यावत्.

To ANATOMISE, *v. a.* शरीरं व्यवभिद् (c. 7. -छिनति -छेहं), विभिद्, सभिद्; विशस् (c. 1. -शसति -शसितुं), खण्डशस् कृ, पृथक्कृ.—(To lay open distinctly) विवृ (c. 5. -वृणोति, -वर्तितुं or -वरीतुं), अपवृ; प्रकटीकृ, व्याख्या (c. 2. -व्यापति -व्याप्ते).

ANATOMISED, *p. p.* व्यवभिल्लः-च्चा-चं, विशसितः-ता-तं, पृथक्कृतः-ता-तं.

ANATOMIST, *s.* व्यवभेदविद्याज्ञः, व्यवभेदकः, विशसिता *m.* (तृ).

ANATOMY, *s.* शरीरव्यवभेदविद्या, विशसनविद्या, विशसनं.—(Division of any thing) विभेदः, विभेदः, पृथक्करणं.

ANCESTOR, *s.* पूर्वपुरुषः.—(Ancestors) पूर्वजाः *m. pl.*, पितरः *m. pl.*, पितृलोकः.

ANCESTRAL, *a.* पित्र्यः-त्र्या-त्र्यं, पितृकः-का-कं, कौलिकः-की-कं, पैत्रः-त्री-त्रं, पैत्रिकः-की-कं.

ANCESTRY, *s.* पितरः *m. pl.*, पूर्वजाः *m. pl.*, पितृसामान्यं, पितृप्रेणी *f.*, पितृपितामहादि *n.*—(Birth, the honour of descent) वंशः, अन्वयः, कुलमर्यादा.

ANCHOR, *s.* नौबन्धनकौलः, लोहमयवत्त्वं येन नौका बध्यते or स्थिरीक्रियते.—(A post for mooring vessels) कूपकः.

To ANCHOR, *v. a.* लोहयन्त्रेण नावं बन्ध् (c. 9. बध्नाति बध्नुं) or स्थिरीकृ.

ANCHORAGE, *s.* स्थानं नौबन्धनयोग्यं.—(The duty paid for anchoring) नौकाबन्धनानन्तरं यत् शुल्कं नौकाकूटे दीयते.

ANCHORITE, *s.* धनवासी *m.* (न्), यतिः *m.*, तपस्वी *m.* (न्), सव्यासी *m.* (न्), चनी *m.* (न्).—(Brahman of the 3d order) वानप्रस्थः, गृहस्थाश्रमत्यागी *m.* (न्).

ANCHOVY, *s.* सुद्रुमस्त्यविशेषः.

ANCIENT, *a.* पुराणः-खा or -यी-यं, पुरातनः-नी-नं, प्राक्कालीनः-ना-नं, पौराणः-यी-यं, प्राक्कृतः-नी-नं, वृद्धः-द्धा-द्धं, प्राचीनः-ना-नं, पूर्वकालीनः-ना-नं, चिरत्ननः-नी-नं.

ANCIENT, *s.* वृद्धः, प्राचीनपुरुषः, पूर्वकालीनलोकः.—(The flag of a ship) नावो ध्वजः or पताका.—(Flag-bearer) पताकी *m.* (न्).

ANCIENTLY, *adv.* पूर्वकाले, गतकाले, पुरा, पूर्वं.

ANCIENTNESS, *s.* प्राचीनता, पुरातनत्वं, प्राक्कालीनता, वृद्धत्वं.

ANCIENTS, *s.* पूर्वजाः *m. pl.*, प्राचीनपुरुषाः *m. pl.*, पूर्वकालीनमनुष्याः *m. pl.*

AND, *conj.* च placed after the word which it connects with another. In many cases 'and' may be omitted in Sanskrit, and the connection expressed by the use of the indeclinable participle; as, 'the beasts assembled and informed the lion,' यशुभिर्मिलित्वा सिंहो विव्रमः.—(Moreover) अपिच, किञ्च, अपरं, अन्यच्च.—(And then) अप.

ANDANTE, *s.* यनं, तत्त्वं, विलम्बितं, स्पष्टं.

ANDIRON, *s.* लोहनिर्मितः शूलाधारः.

ANDROGYNAL or ANDROGYNOUS, *a.* द्विलिङ्गविशिष्टः-ष्टा-ष्टं.

ANECDOTE, *s.* उपकथा, उपाख्यानं.

ANENT, *prep.* (Concerning) प्रति, उद्दिश्य *ind.*, प्रतीक्ष्य *ind.*, विषयकः-का-कं.

ANEURISM, *s.* नाडिस्फातिः *f.*, नाडीनारं रक्तप्रवाहाकाणाम् अतिशयस्फातिः.

ANEW, *adv.* (Over again) पुनर्, पुनःपुनर्, पुनरपि.—(Newly) नूतनं, प्रतिनयं.

ANGEL, *s.* ईश्वरदूतः, देवदूतः, ईश्वरप्रेष्यः, स्वर्गी *m.* (न्), परमेश्वरप्रेषितः, स्वर्गीयदूतः, स्वर्गदूतः, दिव्यदूतः.

ANGELICAL, ANGELIC, *a.* ईश्वरदूतोपमः-मा-मं, दिव्यः-व्या-वं, देवरूपी-पिणी-पि (न्), स्वर्गीयः-या-यं.

ANGELICALLY, *adv.* ईश्वरदूतवत्, स्वर्गीयजनवत्, दिव्यप्रकारेण.

ANGER, *s.* क्रोधः, कोपः, अमर्षः, रोषः, चेतोविकारः; 'my anger is appeased,' मम क्रोधः शान्त्यति; 'through anger,' कोपात्.—(Smart of a sore) व्रणवेदना.

To ANGER, *v. a.* कुप in caus. (कोपयति-यितुं), प्रकुप, सकुप; कुप in caus. (क्रोधयति-यितुं).

ANGLE, *s.* चसः, कोणः, द्विभुजः.—(Apparatus to take fish) मत्स्यवेधनोपकरणं.

To ANGLE, *v. a.* वडिसेन मत्स्यान् जलाद् उड् (c. 1. -हरति -ते -हर्तुं), वडिश् (nom. वडिश्यति), मत्स्यवेधनेन मीनान् व्यध् (c. 4. विध्यति व्यधुं) or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति ग्रहीतुं).

ANGLE-ROD or ANGLING-ROD, *s.* मत्स्यग्रहणार्थं दण्डं.

ANGLER, *s.* मत्स्यवेधकः, मत्स्यवन्धी *m.* (न्), यो वडिसेन मत्स्यान् गृह्णाति.

ANGLING, *s.* वडिसेन मत्स्यवेधनं, मत्स्यवन्धनं.

ANGLING-LINE, *s.* मत्स्यग्रहणार्थं सूत्रं or रज्जुः *m.*

ANGRIPLY, *adv.* सकोपं, सरोपं, सामर्थं, कोपेण, क्रोधात्.

ANGRY, *a.* क्रुद्धः-द्धा-द्धं, क्रोधी-धिनी-धि (न्), कोपी-पिनी-पि (न्), जातमर्षः-पी-पं, रुष्टः-ष्टा-ष्टं, क्रोधाक्रान्तः-न्ता-नं, सामर्षः-धा-धं, कृतकोपः-पा-पं, कृतक्रुधः-धा-धं, आगतमन्युः-न्युः-न्यु, सरोपः-पा-पं, रोषणः-खा-यं, सकोपः-पा-पं, समन्युः-न्युः-न्यु.—(To be angry) क्रुध् (c. 4. क्रुध्यति क्रोद्धुं), अनुक्रुध्, समभिक्रुध्, संक्रुध्, अभिसंक्रुध्; रुप् (c. 4. रूप्यति रोपितुं), क्रुप् (c. 4. क्रुप्यति कोपितुं), प्रकुप्, सकुप् with dative; असूय् (असूयति -ते, असूयितुं) with acc.

ANGUISH, *s.* परितापः, वेदना, तीव्रवेदना, क्रेशः, पीडा, दुःखं, आधिः *m.*, मनस्तापः, परिवेदनं, विवाधा, कृच्छ्रं, कष्टं, मोदः.

ANGULAR or ANGULOUS, *a.* साष्टः-ष्टा-ष्टं, कोणविशिष्टः-ष्टा-ष्टं, चसवान्-वती-वत् (त्), अक्षोपेतः-ता-तं.

ANGELATION, *s.* उज्ज्वसनं, निःश्वासनं.—(Palpitation) हृदयकम्पनं.

ANIMADVERSION, *s.* (Reproof) अनुयोगः, निन्दा, उपालम्भः, घृणा.

(Infliction of punishment) दण्डयोगः—(Observation) चर्चा, निरीक्षणं, चन्देक्षणं.

To ANIMADVERT, *v. n.* (To pass censure on) प्रतिनिन्द् (c. 1. -निन्दति -निन्दितुं), उपालभ् (c. 1. -लभते -लभ्युं).—(To punish) दण्डं प्रणी (c. 1. -नयति -नेतुं), दण्ड् (c. 10. दण्डयति -यितुं).—(To make observation) निरीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -ईक्षितुं), चर्चा कृ.

ANIMADVERTED, *p. p.* प्रतिनिन्दितः -ता -तं. —(Punished) दण्डितः -ता -तं.

ANIMADVERTER, *s.* प्रतिनिन्दकः, दण्डप्रणेतृ *m.* (नृ), अनुयोगी *m.* (नृ).

ANIMAL, *s.* जन्तुः *m.*, प्राणी *m.* (नृ), चेतनः, जीवी *m.* (नृ), जन्तुः *m.*, जन्ती *m.* (नृ), शरीरी *m.* (नृ).—(Beast) पशुः *m.*, तिर्यक् *m.* (-ञ्).

ANIMAL, *a.* जीवी -विनी -वि (नृ), प्राणी -णिनी -णि (नृ), चेतनः -ना -नं, चेतनावान् -वती -वत (तृ).—(Animal food) मांसाहारः.

ANIMALCULE, *s.* क्षुद्रजीवी *m.* (नृ), क्षुद्रजन्तुः *m.*

To ANIMATE, *v. a.* जीव् in caus. (जीवयति -यितुं), प्राण् in caus. (जानयति -यितुं), आश्रम in caus. (-आश्रमयति -यितुं), समाश्रमस्, विश्रमस्, परिविश्रमस् in caus.; उत्था in caus. (उत्थापयति -यितुं), उद्युज् in caus. (-योजयति -यितुं), प्रोत्सह् in caus. (माहयति -यितुं), उत्तिज् (c. 10. -तेजयति -यितुं).

ANIMATE, ANIMATED, *part. a.* (Inspired) आश्वासितः -ता -तं, उद्युक्तः -क्ता -क्ते, उत्तेजितः -ता -तं. —(Living) चेतनः -ना -नं, प्राणी -णिनी -णि (नृ).—(Vivacious) प्रफुल्लवदनः -ना -नं, दृढदृढयः -या -यं, रसिकः -का -के, सारवान् -वती -वत् (नृ).

ANIMATION, *s.* (The act of enlivening) आश्वासनं, उत्तेजनं.—(The state of being enlivened, vivacity) प्रफुल्लता, दृढता.

ANIMATOR, *s.* आश्वासकः, जीवदः, प्राणदः, प्रोत्साहकः.

ANIMOSITY, *s.* वैरं, द्वेषः, विरोधः, मात्सर्यं.

ANISE, *s.* उन्ना, सलैयः, शीतशियः, मधुरिका, मिश्री, मिश्रेया.

ANKER, *s.* रसानां परिमाणविशेषः.

ANKLE, *s.* गुन्फः -त्वं, घुटिका or घटिका, घुटिः *f.*, चरणग्रन्थिः *f.*

ANKLED, *a.* गुन्फयुक्तः -क्ता -क्ते, गुन्फसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (नृ).

ANKLET, *s.* नूपुरः, पादाङ्गदं, मञ्जरी, पादकटकः.

ANNALIST, *s.* क्रमानुसारेण चरित्ररचकः, चरित्रलेखकः, पुरावृत्तरचकः, आख्यानरचकः, वृत्तान्तलेखकः, आख्यानसङ्ग्रहाहकः.

To ANNALIZE, *v. a.* चरित्राणि or पुरावृत्तकथा रच् (c. 10. रचयति -यितुं).

ANNALS, *s.* क्रमानुसारेण सङ्गृहीत इतिहासः, पुरावृत्तं, पुरावृत्तकथा, चरित्राख्यानं, वृत्तान्तविवरणं.

ANNATES, *s.* प्रथमफलं, नवशर्म्य.—(Sacrifice of first-fruits) आग्रायाणं.

To ANNEAL, *v. n.* रङ्गस्थिरीकरणनिमित्ते काचं तप् (c. 1. तपति तप्तुं or caus. तापयति -यितुं).

ANNEALING, *s.* यत् काचस्य तपनं रङ्गस्थिरीकरणाय क्रियते.

To ANNEA, *v. a.* अनुबन्ध् (c. 9. -बन्धति -बन्धुं), आबन्ध्; संयुज् in caus. (-योजयति -यितुं), उपाधा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं), आधा; उपस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं).

ANNEXED, *p. p.* संयोजितः -ता -तं, उपाहितः -ता -तं, अनुबद्धः -द्धा -द्धं.

ANNEXATION, *s.* अनुबन्धनं, उपस्थापनं, संयोगः, संयोजनं, उपधानं.

ANNEXMENT, *s.* (The act of annexing). See the last.—(The thing annexed) अनुबन्धः, उपाहितं, संयुक्तभागः.

To ANNIHILATE, *v. a.* नाश् in caus. (नाशयति -यितुं), विनश्; प्रली in caus. (-लापयति or -लापयति -यितुं), उद्ध् (c. 1. -हरति -ते -हर्तुं), उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं), लोपं कृ.

ANNIHILATED, *p. p.* उच्छिन्नः -न्ना -न्नं, विनाशितः -ता -तं.

ANNIHILATION, *s.* नाशः, क्षयः, प्रलयः, विनाशः, अभावः, समुच्छेदः, लोपः, निर्भावः, प्रलीनता.

ANNIVERSARY, *s.* दिवसः केनापि सविशेषेण कारणेन वत्सरे वत्सरे प्रसिद्धः, प्रतिवार्षिक उत्सवः, वत्सरे वत्सरे सेवितो महोत्सवः.

ANNIVERSARY, *a.* सांवत्सरिकः -की -के, सांवत्सरः -री -रं, प्रतिवार्षिकः -का -के.

To ANNOTATE, *v. n.* टीकां or भाष्यं लिख् (c. 6. लिखति लेखितुं) or रच् (c. 10. रचयति -यितुं).

ANNOTATION, *s.* टीका, भाष्यं, टिप्पनी *f.*

ANNOTATOR, *s.* टीकालेखकः, भाष्यकरः, भाष्यकृत्.

To ANNOUNCE, *v. a.* आख्या (c. 2. -ख्याति -ते -ख्यातुं), समाख्या; ख्या in caus. (ख्यापयति -यितुं), आख्या in caus.; विघुप् (c. 1. -घोषति -घोषितुं or c. 10. घोषयति), विद् in caus. (वेदयति -यितुं), निविद्, आविद्, समाविद्, विनिविद्, सखिविद्; विज्ञा in caus. (-ज्ञापयति -यितुं).

ANNOUNCED, *p. p.* प्रकाशितः -ता -तं, निवेदितः -ता -तं, आवेदितः -ता -तं, अवघुष्टः -ष्टा -ष्टं, आख्यातः -ता -तं, परिकीर्तितः -ता -तं.

ANNOUNCEMENT, *s.* ख्यापनं, विज्ञापनं, विज्ञप्तिः *f.*, निवेदनं, विघोषणं. —(News) सन्देशः, समाचारः, संवादः.

ANNOUNCER, *s.* आख्यायकः, विज्ञापकः, विघोषकः, सन्देशहरः.

To ANNOY, *v. a.* पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं), अभिपीड्, उपपीड्, प्रपीड्, प्रतिपीड्, सम्पीड्; तप् in caus. (तापयति -यितुं), सन्नप्, परितप्; क्रिञ्श् (c. 9. क्रिञ्जति क्रिञ्ते), चर्द् in caus. (चर्दयति -यितुं), समर्द्, बाष् (c. 1. बाधते, बाधितुं).

ANNOYANCE, *s.* व्यथा, क्रेशः, विद्वहना, दुःखं, पीडा, बाधा.—(The act of annoying) पीडनं.—(A source of annoyance) कष्टकः, -कं.

ANNOYED, *p. p.* क्रिष्टः -ष्टा -ष्टं, परिक्रिष्टः -ष्टा -ष्टं, सन्नयः -या -यं, व्यथितः -ता -तं.

ANNOYER, *s.* क्रेशकः, दुःखकरः, व्यथाकरः.

ANNOYING, *a.* क्रेशी -शिनी -शि (नृ), क्रेशकः -का -के, दुःखकरः -री -रं.

ANNUAL, *a.* वार्षिकः -की -के, आर्द्धिकः -की -के, सांवत्सरः -री -रं, वर्षिकः -का -के, समीनः -ना -नं.—(Lasting only for a year) एकवर्षजीवी -विनी -वि (नृ); 'an annual plant' घोषपयः *f.*

ANNUALLY, *adv.* प्रतिवर्षं; प्रतिवत्सरे, वत्सरे वत्सरे, वत्सरक्रमेण.

ANNUITY, *s.* वार्षिकं or सांवत्सरिकं वेतनं or वचनं, यन् निरूपितमूल्यं वत्सरे वत्सरे कस्मैचिद् दीयते.

To ANNUL, *v. a.* लोपं कृ, निरर्थकं -कां -कं कृ, विनश् in caus. (-नाशयति -यितुं).

ANNULAR, *a.* भस्त्रलाकारः -रा -रं, बलयाकारः -रा -रं, बलयाकृतिः -तिः -ति, अक्षुरीयाकारः -रा -रं.

ANNULET, *s.* क्षुद्रबलयः, क्षुद्राक्षुरीयः, -यं.

ANNULMENT, *s.* लोपः, नाशः, विनाशः.

To ANNUNCIATE, *v. a.* संख्यां संख्याया संयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -योक्ते).

ANNUNCIATION, *s.* संख्या संख्याया संयोजनं.

ANNUNCIATION, प्रत्यदेशः, घोषणं, -णा, ख्यापनं, विज्ञापनं.

ANODYNE, *a.* शूलघ्नः -घ्नी -घ्ने, वेदनाशान्तिकः -की -के, पीडाशमकः -का -के.

ANODYNE, *s.* शूलघ्नं, वेदनाशान्तिकं.

To ANOINT, *v. a.* लिप् (c. 6. लिम्यति -ते लेभुं), अनुलिप्, आलिप्, समालिप्, उपलिप्, विलिप्; अञ्ज् (c. 7. अञ्जति अञ्जुं) or caus. (अञ्जयति -यितुं), समालभ् (c. 1. -लभते -लभ्युं).—(To consecrate by unction) अभिषिक् (c. 6. -सिञ्चति -सेञ्जुं).

ANOINTED, *p. p.* लिप्तः -प्ता -प्ते, अभिषिक्तः -क्ता -क्ते, दिग्धः -ग्धा -ग्धं, अनुलिप्तः -प्ता -प्ते, सम्यक्तः -क्ता -क्ते, कृताभिषेकः -का -के.

ANOINTER, *s.* अभिषेककः, लेपकः, अञ्जनकज्ञी *m.* (नृ).

ANPOINTING, *s.* अभिषेकः, -चनं, विलेपनं, समालम्भः, अभ्यञ्जनं, अञ्जनं.
ANOMALOUS, *a.* विधिविरुद्धः-डा-डं, विधिहीनः-ना-नं, विधिभ्रः-घी-घं.
नियमविरुद्धः-डा-डं, अविधिः-धि-धि.

ANOMALOUSLY, *adv.* अविधानतः *ind.*, अविधिवत् *ind.*, अनियमतः *ind.*
ANOMALY, *s.* अविधिः *m.*, अविधानं, विधिविरुद्धता, अनियमः.

ANON, *adv.* (Quickly, soon) शीघ्रं, सपदि, कृदिति.—(Now and then) कदापि, कदाचित्.

ANONYMOUS, *a.* अनामकः-का-कं, नामहीनः-ना-नं, सम्प्रारहितः-ता-तं.
ANONYMOUSLY, *adv.* नामव्यतिरेकेण, सम्प्रारहितेकेण, संज्ञा विना.

ANOTHER, *a.* अन्यः-न्या-न्यत्, इतरः-रा-रं, परः-रा-रं, अपरः-रा-रं, परकीयः-या-यं, अन्यदीयः-या-यं. Another is often expressed by अन्तर in composition; as, 'another place,' स्थानान्तरं; 'along with another king,' राजानन्तरेण सह. 'In another place,' अन्यत्र; 'in another manner,' अन्यथा; 'at another time,' अन्यदा; 'one after another,' अनुपूर्वशास् *ind.*, प्रत्येकं एकैकशम्; 'a defect in another,' परस्मिन्; 'another's wife,' परदारः; 'another man's goods,' परदृश्यं, परस्वं; 'another's right,' परस्त्वन्; 'another day,' अन्यस्मिन् दिवसे, अन्येषुः (स्).
To ANSWER, *v. n.* (To speak in reply) प्रतिषक् (c. 2. -वक्त्रि-वक्त्रे), प्रतिभाक् (c. 1. -भाषते-भाषितुं), प्रतिवद (c. 1. -वदति-ने-वदितुं), प्रतिब्रू (c. 2. -ब्रवीति-वक्त्रे), व्याहृ (c. 1. -हरति-ने-हर्तुं), प्रतिभण् (c. 1. -भणति-भणितुं), प्रतिनित्य (c. 1. -नित्यति-नित्यितुं).—(To correspond, to suit) युज् in pass. (युज्यते), अनुरूपः-पा-पं or तुल्यरूपः-पा-पं or सदृशः-शी-शं असु.—(To succeed) सम्पद् (c. 4. -पद्यते-पद्युं), संसिध् (c. 4. -सिध्यति-सेधुं).—(To be accountable for) प्रतिभूः or प्रतिनिधिः असु, लग्नकं दा (c. 3. ददाति दातुं).

ANSWER, *s.* प्रतिवचनं, प्रतिकार्यं, प्रतिवाक् *f.* (क्), उत्तरं, प्रत्युत्तरं, प्रत्युक्तिः *f.*, प्रतिवाणिः *f.*—(Refutation of a charge) वाक्यसङ्गनं,
ANSWERABLE, *a.* प्रतिवाक्यः-क्या-क्यं.—(Responsible) परानुयोगाधीनः-ना-नं, पराहानाधीनः-ना-नं, अभियोक्तव्यः-न्या-न्यं, येन प्रत्युत्तरं दातव्यं स, यो लग्नकं दातुम् अर्हति.—(Corresponding to) योग्यः-ग्या-ग्यं, अनुरूपः-पा-पं, अनुसारी-रिणी-रि (न्).
ANSWERED, *p. p.* प्रत्युक्तः-क्ता-कं, प्रतिभाषितः-ता-तं, प्रतिभणितः-ता-तं.
ANT, *s.* पिपीलिका, पुत्रिका.
ANT-BEAR, *s.* पिपीलिकास्तादृको जनुविशेषः.
ANT-HILL, *s.* यस्त्रोक्तः, -कं, कृमिशैलः, कूलकः, भूखपाः *m.* (स्), वखीकूटं, बामलूरः, स्यमोक्तः, मृत्तिकाकूटं.
ANTAGONIST, *s.* विरोधी *m.* (न्), विपक्षः वैरी *m.* (न्), शत्रुः *m.*, अभि-योक्ता *m.* (क्), पर्यवस्थाता *m.* (न्), प्रतिबन्धकः.
ANTAGONISTIC, *a.* विरोधी-धिनी-धि (न्), विपक्षः-क्षा-खं, विपरीतः-ता-तं.
ANTALGIC, *a.* वेदनाशमकः-का-कं, शूलघ्नः-घी-घं, शोकापनुदः-दा-दं.
ANTARCTIC, *adj.* दक्षिणकेन्द्रीयः-या-यं.—(The south pole) दक्षिण-केन्द्रं, कुमेरुः *m.*
ANTECEDENT, *a.* पूर्वगतः-ता-तं, अग्रगतः-ता-तं, अग्रगामी-मिनी-मि (न्).
ANTECEDENTLY, *adv.* पूर्वं, अग्रे, पूर्वतः, अग्रतः.
ANTEDILUVIAN, *a.* प्राग् भूतसम्भवत् विद्यमानः-ना-नं, प्राग् जलाम्बाव-नाद् वर्तमानः-ना-नं.
ANTELOPE, *s.* मृगः, हरिणः, रेणोयः, कुरङ्गः, -ङ्गकः, -ङ्गमः.
ANTEMERIDIAN, *a.* पूर्वोद्गतः-नी-नं.
ANTEMUNDANE, *a.* प्राग् जगत्पूर्व वर्तमानः-ना-नं.

ANTEPAST, *s.* पूर्वभुक्तिः *f.*, पूर्वभोजनं, पूर्वज्ञानं, अग्रग्रहणं.
ANTEPENULTIMATE, *s.* उपधायाः पूर्वं विद्यते यद् अखरं, पूर्वोपान्तः.
ANTERIOR, *a.* प्राक्कनः-नी-नं, पूर्वः-घी-घं, अग्रः-या-यं.
ANTHEM, *s.* ईश्वरस्तवात्मकं गीतं, ईश्वरानुतिरूपकं गानं.
ANTHONY'S FIRE, *s.* उदरदः, रोगविशेषः.
ANTHROPOPHAGI, *s.* नृजग्घाः *m. pl.*, खाद्यमांसाशिनः *m. pl.*, क्रव्याशिनः *m. pl.*, अन्नपाः *m. pl.*, राक्षसाः *m. pl.*
ANTIBILIOUS, *a.* पित्रघ्नः-घी-घं.
ANTIC, *a.* (Buffoon-like) भ्रष्टोपमः-ना-नं.—(Odd, unnatural) अपरूपः-पा-पं, विरूपः-पा-पं, असङ्गतः-ता-तं, अयोग्यः-ग्या-ग्यं.
ANTIC, *s.* (A buffoon) भ्रष्टः, भ्रष्टकटः.—(An odd gesture) अस-ङ्गतप्रकारेण हस्तादिविधेयः, विरुपो-ङ्गविधेयः.
ANTI-CHAMBER, *s.* उपशाला.
To ANTICIPATE, *v. a.* (Before the time) पूर्वतः यद् (c. 9. गृह्णाति यद्रीतुं), प्रवेक्ष् (c. 1. -ईक्षते-ईक्षितुं).—(To foretaste) पूर्वस्वादने कृ, अग्रतः अनुभू (c. 1. -भवति-भविष्यति), पूर्वं ज्ञा (c. 9. जानाति ज्ञातुं) or भुज् (c. 7. भुज्ति, भुंक्ते, भोक्ते), उद्गृह् (c. 1. उत्पश्यति उद्गृह्ते), प्रदृश.

ANTICIPATED, *p. p.* पूर्वभुक्तः-क्ता-कं, पूर्वतः अनुभूतः-ता-तं, प्रदृष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रवेक्षितः-ता-तं, मन्दृष्टः-ष्टा-ष्टं, चित्रकलितः-ता-तं, परस्कृतः-ता-तं.
ANTICIPATION, *s.* पूर्वभुक्तिः *f.*, पूर्वभोजनं, पूर्वज्ञानं, प्रवेक्षणं.
ANTIDOTAL, *a.* विपनाशी-शिनी-शि (न्), विपपाती-तिनी-ति (न्), विषघ्नः-घी-घं, गरमः-घी-घं.
ANTIDOTE, *s.* विपनाशनं, प्रतिविषं.—(Dealer in) विपवैद्यः, जाकुलिकः.
ANTIFEBRILE, *a.* चरमः-घी-घं, चरनाशकः-का-कं, चरानकः-का-कं.
ANTIMONY, *s.* स्रोतोन्ननं, सौवीरं, कापोतान्ननं, यामुनं.—(Made of anti-mony) स्रोतोन्ननमयः-यी-यं.
ANTIPATHY, *s.* सहनो विरोधः, द्वन्द्वभाषः, विरक्तिः *f.*, वैरिता, शत्रुता, विमतिः *f.*, अनिच्छा.

ANTI-PHLEGMATIC, *a.* कफनाशनः-नी-नं, कफघ्नः-घी-घं, श्लेष्मघ्नः-घी-घं.
ANTI-PHONY, *s.* प्रतिगानं, परस्परगीतिः *f.*, प्रतिध्वनिः *f.*
ANTIPODES, *s.* भूमण्डलस्य विपरीतभागे वर्त्तिनः; अन्यतरस्मिन् भूगोलभागे वर्त्तिनः परस्परम् अभिमुखपादतला जनाः.
ANTIQUARIAN, *a.* प्राक्कालीनः-ना-नं, पूर्वकालीनः-ना-नं, प्राक्कनः-नी-नं.
ANTIQUARY, ANTIQUARIAN, *s.* प्राक्कालीनविषयेषु पण्डितः, पुरातनद्र-व्यानुसन्धायी *m.* (न्).
ANTIQUE, *a.* (Ancient) पुराणः-णा or -यी-यं, पुरातनः-नी-नं, प्राक्कनः-नी-नं, पूर्वकालीनः-ना-नं, चिरननः-नी-नं.—(Old-fashioned) अपरचलः-ला-लं, अपरूपः-पा-पं.
ANTIQUE, *s.* प्राचीनद्रव्यं, प्राक्कालीनविषयः.
ANTIQUITY, *s.* (Old-times) प्राक्कालं, पूर्वकालं, गतकालं.—(The ancients) प्राचीनपुरुषाः *m. pl.*—(Ancientness) पुरातनत्वं, प्राचीनत्वं.
ANTISEPTIC, *a.* पूतिघ्नः-घी-घं, पूतिनिवारकः-का-कं, पूतिनाशकः-का-कं.
ANTISTHES, *s.* प्रधानपुरोहितः, धर्माध्यक्षः.
ANTITHESIS, *s.* अर्थान्तरन्यासः, अर्थवैपरीत्यं, विकृत्यः, प्रतिपक्षता, विरोधः.
ANTITYPE, *s.* प्रतिमूर्त्या प्रदर्शिता मूर्तिः *f.*, मूलमूर्तिः *f.*, वस्तु *n.*, आदर्शः.
ANTLER, *s.* भृगशृङ्गं, भृगशृङ्गाशास्, भृगविषयं.
ANTLERED, *a.* शृङ्गी-ङ्गीनी-ङ्गि (न्), विषाणी-धिनी-धि (न्).
ANUS, गुदं, पायुः *m.*, नेत्रः, सपानं.
ANVIL, *s.* सूत्री *f.*, शूम्निः *m.*, स्मृणा, लोहप्रतिमा.
ANXIETY, *s.* चिन्ता, चिन्तोद्देगः, चिन्तुष्यं, मनोदुःखं, मनस्तापः, चिन्तवेदनाः, कापिः *m.*, व्यग्रता, उद्देगः-जनं, उन्नापः, चिन्ताभाटः, मानसी व्यथा.

ANXIOUS, *a.* (Solicitous) उद्दिग्धः-रना-रनं, उद्दिग्धमनाः-नाः-नः (स्), चिन्तापरः-रा-रं, अग्रः-या-यं, उत्पन्नः-मा-मं, उत्सुकः-का-कं, विधुरः-रा-रं, समन्तः-युः-युः—(Eagerly endeavouring) सयत्नः-ला-लं.—(Desirous of) ईक्षुः-सुः-सुः, इक्षुः-सुः-सुः; 'anxious to see,' दर्शनेषुः; 'anxious to do,' कर्तुं कामः-मा-मं.—(To be anxious) उत्सुकायु (nom. उत्सुकायते).

ANXIOUSLY, *adv.* सीत्सुक्येन, उद्देगेन, मनोदुःखेन, चिन्तया, सोद्देगेन, सयत्नं.

ANY, *a.* कश्चित् *m.* काचित् *f.* किञ्चित् *n.*, को-पि *m.* कापि *f.* किमपि *n.*, कश्चन *m.* काचन *f.* किञ्चन *n.*; 'any thing,' किञ्चित्, किमपि; 'any where,' क्वचित्, क्वापि, कुत्रचित्, कुत्रापि; 'any longer,' पुनर्; 'any how,' कथञ्चन, कथञ्चित्, यथा तथा; 'at any time,' कदाचित्, कदाचित्; 'any further,' दूरतरं; 'any one soever,' यः कश्चित्.

AORTA, *s.* हृत्पिण्डवामकोर्पिर्नैरिता रक्तप्रवाहका वृहन्नाडी.

APACE, *adv.* सत्वरं, शीघ्रं, क्षिप्रं, सहसा, द्रुतं, संवेगं.

APART, *adv.* Often expressed by the prep. वि; पृथक्, विरलं. प्रविरलं. प्रगतः-ता-तं, उज्जृम्भः-भ्मा-भं; 'having the knees apart,' प्रगतनानुः-नुः-नुः—(Privately) एकान्ते, एकान्ततः *ind.*, निभूतं, रहसि, विविक्तं, विवने.—(At a distance) दूरं, कियद्दूरं.—(Aside, to one's self) स्वगतं, विवने, जनान्निक्तं.

APARTMENT, *s.* शाला, कोष्ठः, आवासः, आगारं, गृहं.—(The inner apartments) अन्तःपुरं, अन्तर्गृहं.

APATHETIC, *a.* वीतरागः-गा-गं, निःसङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, निःस्पृहः-हा-हं, निरौहः-हा-हं, निरपेक्षः-द्या-द्यं.

APATHY, *s.* विरागः, वैराग्यं, निरौहता, जायं, मान्दं.

APE, *s.* वानरः, अपुच्छः कपिः *m.*, प्रवङ्गः.—(Imitator) अनुकारी *m.* (नं).

TO APE, *v. a.* वानरवत् or कपियत् अनुकृ (c. 8. -करोति -कुरुं).

APERSEY, *s.* अज्ञीर्णं, आमयायित्वं, तोहणानिनः *m.*

APERIENT, *a.* रेचकः-को-कं.—(An aperient medicine) रेचकः.

APERTURE, *s.* छिद्रं, रन्ध्रं, द्वारं, पथः.—(Act of opening) आदानं.

APETALOUS, *a.* दलहीनः-ना-नं, पुष्पपरहितः-ता-तं, निष्पत्रः-वा-वं.

APEX, *s.* शिखा, शिखरं, अग्रं, शृङ्गा, शिरः *n.* (सं).

APHORISM, *s.* सूत्रं, वचनं, तत्त्वं, उपदेशवाक्यं, आदेशः.

APHRODISIAC, *a.* (Exciting passion) वाचीकरः-रा-रं, कामाग्नि-दीपनः-ना-नं.

APIARY, *s.* करडः, छत्रकः, मधुमीक्षिकारक्षणास्थानं, मधुकरस्थानं.

APIECE, *adv.* प्रत्येकं, एकैकशम् *ind.*, एकशम् *ind.*, एकतस् *ind.*, एकैकं, पृथक् पृथक्, विभ्रागशम् *ind.*

APISH, *a.* कापेयः-यी-यं, कपिसम्भावः-वा-वं, वानरोपमः-मा-मं.—(Imitative) अनुकारशीलः-ला-लं.

APISHNESS, *s.* कापेयं, वानरता, अनुकारशीलता.

APITPAT, *adv.* पटपटा *ind.*

APOCALYPSE, *s.* प्रकाशितं भविष्यद्वाक्यं, प्रकाशनं, विवृतिः *f.*, स्पष्टीकरणं.

APOCRYPHA, *s.* धर्मग्रन्थानां मध्ये गणितः सन्दिग्धप्रमाणो ग्रन्थः.

APOCRYPHAL, *a.* (Of uncertain authority) सन्दिग्धप्रमाणः-णा-णं, अविज्ञप्रमाणः-णा-णं.

APOLOGETIC, APOLOGICAL, *a.* अपदेशकः-का-कं, पक्षपाती-तिनीति (नं), प्रतिपादकः-का-कं, आधिकः-की-कं.

APOLOGUE, *s.* (For another) पक्षपातकथा *m.* (नं), परस्परार्थं वादी *m.* (नं), प्रतिवादी *m.* (नं), उद्देशवादी *m.*—(For one's self) अपदेश *m.* (नं), छत्रकारी, स्वदीपस्वीकारो *m.* (नं), प्रत्यक्षन्दकारी *m.* (नं).

APOLOGISE, *v. n.* (To state some plea) अपदिष्ट् (c. 6. -दिशति

-देष्टुं), छत्र or अपदेशं or प्रत्यक्षन्दं कृ.—(To acknowledge one's fault) स्वदीपस्य स्वीकारं कृ.—(To apologise for another) पक्षपातं कृ, परस्परार्थं प्रतिवद् (c. 1. -वदति -वदितुं).

APOLOGUE, *s.* उपकथा, हितोपदेशकं उपाख्यानं, नीतिवाक्यं.

APOLOGY, *s.* अपदेशः, अपदेशः, उपदेशः, प्रतिवादः, उत्तरं, छत्र *n.* (नं), प्रत्यक्षन्दः, स्वदीपस्वीकारः, छत्रकरणं.—(For another) पक्षपातः, परस्परार्थं प्रतिवादः.

APOPHLEGMATIC, *a.* कफनाशनः-नी-नं, कफघ्नः-घ्नी-घ्नं, क्षेपघ्नः-घ्नी-घ्नं.

APOPHTHEGM, *s.* सूत्रं, नीतिवाक्यं, वचनं, आदेशः.

APOPLECTICAL, APOPLECTIC, *a.* (Relating to apoplexy) अङ्गविकृतिविषयः-या-यं.—(Inclined to apoplexy) अङ्गविकृतिशीलः-ला-लं.

APOPLEXY, *s.* अङ्गविकृतिः *f.*

APOSTACY, *s.* स्वधर्मत्यागः, स्वधर्मच्युतिः *f.*, अवहारः, स्वधर्मभंगः, भटनं, स्वजातीयधर्मत्यागानन्तरं परधर्माश्रयः.

APOSTATE, *s.* स्वधर्मत्यागी *m.* (नं), स्वजातीयव्यवहारभटः, आत्मधर्मच्युतः, अन्धशासः, स्वजातीयधर्मं त्यक्ता परधर्माश्रितः.

TO APOSTATIZE, *v. n.* स्वधर्मात् or स्वजातीयव्यवहाराद् भंगं (c. 4. भङ्गयति, c. 1. भङ्गते भङ्गितुं) or च्यु (c. 1. च्यते च्योतुं), विच्युः स्वजातीयधर्मं त्यक्ता परधर्मं आश्रि (c. 1. -श्रयति -श्रयितुं).

APOSTEME, APOSTHUME, *s.* शयणः, विद्रुधिः *m.*, शोफः, स्फोटः, पूयसम्पूर्णः स्फोटः.

APOSTLE, *s.* ईश्वरप्रेरितः, ईश्वरदूतः, ईश्वराज्ञावहः, प्रेरितः.

APOSTLESHIP, *s.* ईश्वरप्रेरितत्वं, ईश्वरदूतत्वं, प्रेरितत्वं.

APOSTOLICAL, APOSTOLIC, *a.* (Enjoined by an apostle) ईश्वरप्रेरितनादिष्टः-ष्टा-ष्टं.—(Relating to the Apostles) ईश्वरप्रेरितसम्बन्धी-न्धनी-न्धिय (नं).

APOSTROPHE, *s.* ससोधनं, वाक्यालङ्कारविशेषः.

TO APOSTROPHISE, *v. a.* ससोधनं कृ, ससोधनेन आमन्त्रं (c. 10. -मन्त्रयते -यितुं).

APOSTUME, *s.* पूयसम्पूर्णः स्फोटः, विद्रुधिः *m.*

APOTHECARY, *s.* विक्रयार्थं औषधपेक्षरः, भेषजविक्रेता *m.* (नं), औषधविक्रेता *m.* (नं), अगदङ्कारः.

APOTHEGM, *s.* See APOPHTHEGM.

APOTHEOSIS, *s.* देवत्वं, ब्रह्मत्वं, ब्रह्मनिष्ठानं, देवगणितत्वं.

TO APPEAL, *v. a.* भी in caus. (भाषयति or भीषयति -यितुं), वस् in caus. (वासयति -यितुं), विवस्, सन्वस्; उद्दिन in caus. (-वेजयति -यितुं), व्याकुलीकृ.

APPALLED, *p. p.* भयविभ्रतः-ता-तं, भयमहृष्टरोमा-मा-मं (नं), शङ्कितः-ता-तं, सन्वस्तः-स्ता-स्तं, व्याकुलीकृतः-ता-तं.

APPARATUS, *s.* उपकरणं, सज्जा, यन्त्रं, सामग्र्यं, सामग्री *f.*—(Military apparatus) शस्त्रोपकरणं.

APPAREL, *s.* वेशः, वस्त्रं, परिधानं, परिच्छदः, अक्षरं, आभरणं, संव्यानं.

TO APPAREL, *v. a.* वस्त्रं (nom. वस्त्रयति -यितुं), आच्छदं (c. 10. -छादयति -यितुं); वेष्ट् (c. 1. वेष्टते, वेष्टितुं), वस् in caus. (वासयति -यितुं), प्रवस्; प्रवृ (c. 5. -वृणोति, -वर्तितुं or -वरीतुं), संवे (c. 1. -व्ययति -व्यातुं).—(To apparel one's self) वस् (c. 2. वस्ते, वस्ति).

APPARELLED, *p. p.* आच्छादितः-ता-तं, प्रच्छादितः-ता-तं, परिच्छवः-वा-वं, वस्त्रवेष्टितः-ता-तं, संवोतः-ता-तं.

APPARENT, *a.* व्यक्तः-क्ता-क्तं, अभिव्यक्तः-क्ता-क्तं, प्रत्यक्तः-क्ता-क्तं, स्पष्टः-ष्टा-ष्टं, स्पष्टः-टा-टं, प्रेक्षणीयः-या-यं, प्रेक्ष्यः-व्या-व्यं, प्रत्यक्षः-क्षा-क्षं.—(Not real) अवास्तवः-वी-वे; 'apparent praise,' i. e.

'not real,' आनलुति: f., मिथ्याप्रशंसा; 'heir-apparent,' युवराजः.—(To make apparent) प्रादुर्भूतः, आविर्भूतः, प्रवक्षीकृतः, स्पष्टीकृतः, प्रकटीकृतः.

APPARENTLY, *adv.* प्रादुर्भूतः *ind.*, साक्षात् *ind.*, आविस्, प्रवक्षतस्, स्पष्टं. APPARITION, *s.* (Appearance, form) आभासः, आभा, छाया, आकारः, आकृतिः f., रूपः.—(Spectre, walking spirit) रात्रिचरः, प्रेतनरः, प्रेतः, वेतालः.

APPARITOR, *s.* यक्षिणः, प्रेष्यननः, राजदूतः.

APPEACHMENT, *s.* अभियोगः, अपवादः.

To APPEAL, *v. n.* परावर्त्तनं प्रार्थं (c. 10. -अर्थयते -यितुं); यत् कार्यं अवराप्रदिवाकेन तीरितं or निर्णीतं तस्यपि पुनर्विचारम् उन्नमप्रादुः-वाकसाक्षात् प्रार्थं.—(To call another as witness) साक्षिणं कृ, आह्वे (c. 1. -ह्वयति -ते -ह्वतुं).

APPEAL, *s.* परावर्त्तन्यवहारः, पुनराह्वानं, पुनर्विचारप्रार्थना, उन्नमप्रादुः-याकसाक्षात् आह्वानं.—(The calling upon any one as witness or judge) आह्वानं.

To APPEAR, *v. n.* (To become visible) दृश् in pass. (दृश्यते). अभिदृश, प्रतिदृश; प्रभू (c. 1. -भवति -भविष्यति), सम्भू, प्रकाश (c. 1. -काशते -काशितुं), सम्प्रकाश, सङ्काश, उदि (c. 1. उदयति -यितुं), अभ्युदि, उच्चर (c. 1. -चरति -चरितुं).—(Show one's self) आत्मानं दृश in caus. (दर्शयति -यितुं), दर्शने दा—(To seem) प्रतिभा (c. 2. -भाति -भातुं), सम्प्रभा, निभा, आभा; लब्ध in pass. (लभ्यते).—(To be evident) प्रकाश, प्रादुर्भू (c. 1. -भवति -भविष्यति), आर्शिभः, प्रादुर्भू (c. 2. -अस्ति); 'you appear dismayed,' विस्मित इव प्रतिभासि.

APPEARANCE, *s.* (Coming into sight) दर्शने, सन्दर्शने.—(Entry into a place or company) उपस्थितिः f., प्रवेशनं.—(The thing seen) रूपं, आकृतिः f., मूर्तिः f., आकारः.—(Semblance, not reality) छाया, आभासः, आभा, अवस्तुता.—(Presence, mien) रूपं, अवस्था, भावः, आकारः.—(Probability) अनुमेयत्वं, अनुभवनीयत्वं.

To APPEASE, *v. a.* शम् in caus. (शमयति -यितुं), उपशम, प्रशमः; सान्त्वं or शान्त्वं (c. 10. सान्त्वयति -यितुं), अभिशान्त्वं, परिशान्त्वं, उप-सान्त्वं; तृप् in caus. (तोषयति -यितुं), परितृप्, यन्तृप्; प्रसद in caus. (-सादयति -यितुं), अभिप्रसद, सम्प्रसद; सुस्थिरं -रां -रं कृ; परिमृश (c. 6. -मृशति -मृषुं), परामृश, अनुनी (c. 1. -नयति -ते -नेतुं).—(To be appeased) शम् (c. 4. शाम्यति. शमितुं), उपशमः; प्रसद (c. 1. -सोदति -सन्तुं).

APPEASED, *p. p.* शान्तः -न्ता -न्तं, शमितः -ता -तं, प्रशान्तः -न्ता -न्तं, शारा-पितः -ता -तं, अनुनीतः -ता -तं, प्रसन्नः -न्ना -न्नं, प्रसादितः -ता -तं.

APPEASING, *s.* शान्तिः f., उपशान्तिः f., प्रशान्तिः f., शारपणं, प्रसादनं.

APPELLANT, *s.* उन्नमप्रादुःवाकसाक्षात् परावर्त्तनप्रार्थकः, परावर्त्तनप्रार्थयिता *m.* (तु), पुनराह्वानकर्त्ता *m.* (तु), आह्वानकर्त्ता *m.* (तु), आवेदकः.

APPELLEE, *s.* पुनराह्वतः, उन्नमप्रादुःवाकसाक्षात् आह्वतः, प्रत्यर्थी *m.* (तु).

APPELLATION, *s.* नामधेयं, नाम *n.* (तु), आख्या, संज्ञा, अभिधानं, अभिधा, अभिख्या, आख्या.

APPELLATIVE, *a.* अभिधाधिकः -का -कं, अभिधानीयकः -का -कं.—(Common) सामान्यः -न्या -न्यं, साधारणः -शा -शं.

APPELLEE, *s.* आह्वतः, अभियुक्तः, प्रत्यर्थी *m.* (तु).

To APPEND, *v. a.* अनुबन्ध् (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं or caus. -बन्धयति -यितुं), आबन्ध्; उपाधा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं), आधा; अवलम्ब in caus. (-लम्बयति -यितुं).

APPENDAGE, *s.* अनुबन्धः, सम्बन्धः, उपाहितं, शेषांशः, उपाहितभागः.

APPENDANT, *adj.* अनुबन्धी -न्धनी -न्धि (तु), सम्बन्धी -न्धनी -न्धि (तु).

अवलम्बी -न्धनी -न्धि (तु).

APPENDIX, *s.* परिशिष्टं, उपग्रन्थः, शेषग्रन्थः.

To APPERTAIN, *v. n.* (To belong to one's self) आत्मसात् or आत्माधीनः -ना -नं, or स्वाधीनः -ना -नं, or स्वकीयः -या -यं अस्.—(To belong, in general) सम्बन्ध् in pass. (-बन्धते). The sense of 'appertaining' may often be expressed by the root अस् or विद् with the gen. case: as, 'money appertains to me,' मम धनं विधत्ते.

APPERTAINING, *p.* सम्बन्धी -न्धनी -न्धि (तु), अनुबन्धी -न्धनी -न्धि (तु).

APPERTENANCE, *s.* अनुबन्धः, सम्बन्धः, उपकरणं, सामग्री.

APPETENCY, *s.* कामः, लोभः, अभिलाषः, चान्द्रा, इच्छा.

APPETITE, *s.* (Desire) कामः, लोभः, रागः, रुचिः f., अभिहृषिः f., अतिवाग्दन्ता, अतिशयलोभः, अभिलाषः, इच्छा.—(Hunger) बुभुक्षा, शुषा, आहारादिवाग्दन्ता, भक्ष्यहर्षः.—(The digestive faculty causing appetite) अग्निः *m.*, वह्निः *m.*, अग्निवृद्धिः f.—(One who has no appetite for food) अग्निरहितः.

APPETITIVE, *a.* कामुकः -का -कं, अभिलाषुकः -का -कं, इच्छुकः -का -कं.

To APPLAUD, *v. a.* प्रशंसं (c. 1. -शंसति -शंसितुं), अभिप्रशंसं, प्रतिनन्द (c. 1. -नन्दति -नन्दितुं), प्रणदेन प्रशंसं, प्रशंसां कृ, आघातं कृ.—(By clapping the hands) करतालं प्रशंसं.

APPLAUDEE, *s.* प्रशंसकः, स्तवकः, आघातकर्त्ता *m.* (तु).

APPLAUSE, *s.* (Loudly expressed) प्रणदः, जयशब्दः, शब्दवादः, प्रशंसाशब्दः, सारापणं, भुजनिःस्वनः, शब्दोःनुरागनः.—(Praise) आघा, प्रशंसा, स्तुतिः f.

APPLAUSIVE, *a.* प्रशंसकः -का -कं, स्तुतिमयः -यी -यं, आघातान्वितः -ता -तं.

APPLE, *s.* (A kind of fruit) फलप्रभेदः.—(Pupil of the eye) नयनतारा, कर्त्तरीनिका, चक्षुर्गोलकः.

APPLIANCE, *s.* (The means applied) उपायः, अभ्युपायः, उपकरणं, सामग्री.—(The act of applying) योगः, अर्पणं.

APPLICABILITY, *s.* योग्यता, प्रयोज्यत्वं, सामन्त्र्यं, साङ्गम्यं.

APPLICABLE, *a.* योग्यः -ग्या -ग्यं, प्रयोक्तव्यः -व्या -व्यं, प्रयोज्यः -न्या -न्यं, उपयोग्यः -ग्या -ग्यं, व्यवहरणीयः -या -यं, अर्पणीयः -या -यं, अर्थेः -यौ -यौ, संयोजनीयः -या -यं, व्यापी -पिनी -पि (तु), समन्वयः -सा -सं.

APPLICATION, *s.* (Of one thing to another) योगः, अर्पणं, व्यसनं.—(Attention to) आत्मनिः, अनुशानं, योगः, प्रवेशः, व्यसनं.—(Use) उपयोगः, प्रयोगः, प्रयोजनं.—(Application of mind, study) मनःप्रवेशः, अभिनिवेशः, प्रवेशः, अभ्यसनं, अभ्यासः, विद्याभ्यासः, अध्य-वसायः, अभियुक्तता, मनोयोगः.—(Petition) याज्ञा, प्रार्थना, निवेदनपत्रं.

APPLIED, *p. p.* प्रयुक्तः -क्ता -क्तं, अर्पितः -ता -तं, व्यस्तः -स्ता -स्तं, निहितः -ता -तं, निवेशितः -ता -तं.

APPLIER, *s.* उपेता *m.* (तु), प्रयोजकः.

To APPLY, *v. a.* (One thing on another) संयुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), व्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), वित्यस्; अ् in caus. (अर्थयति -यितुं), सङ्गम्य in caus. (-गमयति -यितुं), प्रविश् in caus. (-वेशयति -यितुं), निविश्, संलग्नीकृ.—(To make use of) प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -युक्ते), उपयुज्.—(To attend to) आख्या (c. 1. -तिष्ठति -ते -स्थातुं), समाख्या, अनुज्ञा.—(To have recourse to, solicit) प्रयाच् (c. 1. -याचति -याचितुं), अभिवाच्, आधि (c. 1. -अयति -ते -अयितुं), प्रार्थं (c. 10. -अर्थयति -ते -यितुं).—(To make effort, study) अभ्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), यत् (c. 1. यतते. यतितुं), प्रयत्.

To APPLY, *v. n.* (Suit, fit) युज् in pass. (युज्यते), संयुज्, उपपद

(c. 4. -पक्षते-पक्षं), सङ्गतः-ता-तं भू.—(Have recourse as a petitioner) कार्यसिद्धिनिमित्ते अन्यम् चापि (c. 1. -अयति-ते-अयितुं), अर्थे (c. 10. अर्थयते-यितुं), प्रार्थे.

To APPOINT, v. a. निधा (c. 3. -दधाति-धातुं), स्या in caus. (स्थापयति-यितुं), अवस्था, प्रस्था; युज् (c. 10. योजयति-यितुं).—(To appoint over any office) अधिष्ठा (c. 8. -करोति-कुरुते-कुरुं), प्रकृ; नियुज् (c. 10. -योजयति-यितुं, c. 7. -युनक्ति-युक्ते), with acc. of the pers. and loc. of the thing; अभिषिञ्च (c. 6. -सिञ्चति-सेञ्चुं), with two acc. or with acc. and loc.; समादिष्ठा (c. 6. -दिशति-देष्टुं), आदिष्ठा.—(To make an appointment) समयं कृ, समयकृ.

APPOINTED, p. p. स्थापितः-ता-तं, प्रस्थापितः-ता-तं, नियोजितः-ता-तं, नियतः-ता-तं, विहितः-ता-तं, नियुक्तः-क्ता-कं, व्यपस्थितः-ता-तं.—(To any office) अधिष्ठातः-ता-तं, व्यापृतः-ता-तं, वापृक्तः-ता-तं.—(An appointed duty) नियोगः.—(An appointed time) कालावधिः m.—(Agreed upon) कृतसङ्केतः-ता-तं.—(As to time) कृतकालः-ला-लं, कृतावधिः-धि-धि.

APPOINTMENT, s. नियोगः, जननं, नियुक्तिः f., प्रस्थापनं, निरूपणं, कल्पनं.—(Engagement) समयः, प्रज्ञप्तिः f.—(Breaking an appointment) समयभेदः, समयव्यभिचारः.—(Stipulation) समयः, नियमः, सङ्केतः.—(Order) आज्ञा.—(Decree) नियमः, विधिः m.—(Office) अधिकाः, पदं.—(Equipment, furniture) सज्जा, उपकरणं, सामग्री.—(Allowance) वस्त्रेन, निरूपितमूल्यं.—(Assignment) अभिसारः.

To APPORTION, v. n. विभज् (c. 1. -भजति-ते-भञ्जे), प्रविभज्, संविभज्; चञ्ज् (c. 10. चञ्जयति-यितुं), चञ्जः; विन्यम् (c. 1. -अस्यति-असितुं), परिकृप् (c. 10. -कल्पयति-यितुं), विधा (c. 3. -दधाति-धातुं).

APPORTIONMENT, s. विभागः, संविभागः, अंशानं, परिकल्पनं, विन्यासः. APPPOSITE, a. योग्यः-ग्या-ग्यं, युक्तः-क्ता-कं, उपयुक्तः-क्ता-कं, सङ्गतः-ता-तं, हृदयङ्गमः-मा-मं, यथार्थः-था-थं, यथाहं-हा-हं.

APPPOSITELY, adv. स्थाने, यथाहंतम् ind., यथार्थं, सङ्गतप्रकारेण.

To APPRAISE, v. a. (Set a price on) अर्थं संख्या in caus. (-रूपाययति-यितुं), भूत्यं निरूप् (c. 10. -रूपयति-यितुं) or व्यवसो (c. 4. -स्यति-सातुं), भूत्यनिर्णयं कृ, भूत्यं निश्चितं कृ.

APPRAISER, s. अर्थसंख्यापकः, भूत्यनिरूपकः, भूत्यविज्ञापकः.

APPRAISING, s. अर्थसंख्यापनं, भूत्यनिरूपणं, भूत्यविज्ञापनं.

To APPRECIATE, v. a. भूत्यं or अर्थं or गुणागुणं or भद्राभद्रतां or सारासारां विज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति-नीते-ज्ञातुं), or निरूप् (c. 10. -रूपयति-यितुं), or निश्चितं कृ or विविच (c. 7. -विनक्ति-वेक्ते); 'one who knows how to appreciate', गुणाज्ञः, गुणागुणाज्ञः, गुणाग्राही m. (न्), मर्मज्ञः.

APPRECIATION, s. भूत्यविज्ञानं, गुणागुणाज्ञानं, भद्राभद्रनिरूपणं, दोषादोष-बोधः, विज्ञानं.

To APPREHEND, v. a. (Lay hold on) ग्रह् (c. 9. गृह्णाति-ह्णाते-ग्रहीतुं), परिग्रह्, सङ्ग्रह्; परामृश् (c. 6. -मृशति-मृष्टुं), धृ (c. 1. धरति धनुं).—(Seize in order for trial) आधिष (c. 1. -सेधति-सेधुं); ग्रह्, धृ, आक्रम् (c. 1. -क्रामति-क्रमति-क्रमितुं).—(By the mind) उपलब्ध् (c. 1. -लभते-लब्धं), ऊह (c. 1. ऊहते-ऊहितुं); अनुमा (c. 2. -माति-मातुं), अवगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), अवबुध् (c. 4. -बुध्यते-बोद्धुं).—(To fear) शङ्क् (c. 1. शङ्कते-शङ्कितुं) आशङ्क्; भी (c. 3. बिभेति भेतुं).

APPREHENDED, p. p. (Understood) उपलब्धः-ज्वा-जं, अवगतः-ता-तं.—(Arrested) आसिद्धः-द्धो-द्धं.

APPREHENSIBLE, ग्रह्यः-घ्रा-घं, धीगम्यः-न्या-न्यं, उपलब्धः-ज्वा-जं. APPREHENSION, s. (Fear) भयं, शङ्का, आशङ्का, सन्देहः.—(Opinion)

मतिः f., बुद्धिः f., बोधः.—(Seizure) ग्रहणं, आक्रमणं, धरणं.—(Arrest) आसेधः.—(Conception) उपलब्धिः f., मेधा, अनुभवः, अनुमानं, अवगमः, अनुबोधः, उपलब्धः.

APPREHENSIVE, a. शङ्कितः-ता-तं, शङ्की-ङ्किनी-ङ्कि (न्), शङ्कान्वितः-ता-तं, कृतभयः-या-यं.

APPRENTICE, s. शिष्यविद्याशिष्यः, शिष्यः, निरूपितकालपर्यन्तं शिष्यविद्याशिष्यायं नियमपरेण स्थापितः or धृतः सेवकः.

To APPRENTICE, v. a. आविहितकालात् शिष्यविद्याशिष्यायं नियमपरेण शिष्यं or सेवकं स्या in caus. (स्थापयति-यितुं).

APPRENTICESHIP, s. शिष्यविद्याशिष्यावधिः m., शिष्यशिष्यासमयः, सेवा-कालः, दास्यकालः.

To APPRISE, v. a. ज्ञा in caus. (ज्ञापयति-यितुं), विज्ञा; विद् in caus. (वेदयति-यितुं), निविद्, समाविद्; बुष् in caus. (बोधयति-यितुं), मूष् (c. 10. मूषयति-यितुं).

APPRISED, p. p. विज्ञापितः-ता-तं, अनुज्ञापितः-ता-तं, विज्ञप्तः-प्ता-प्तं, सन्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रस्तादिष्टः-ष्टा-ष्टं, बोधितः-ता-तं.

To APPROACH, v. n. (Draw near to) अभिगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), आगम्, अभिगम्, अभ्यागम्, उपागम्, उपगम्, समुपगम्; या (c. 2. याति यातुं), अभिया, आया, उपाया, प्रत्याया, समाया, उपया, समुपया; उपस्था (c. 1. -तिष्ठति-ते-स्थातुं), च्च (c. 1. च्छच्छति च्छं), अभ्यु; अभिवृत् (c. 1. -वर्जते-वर्जितुं), उपावृत्, प्रतिवृत्, उपवृत्; समभ्यागा used only in the 3d pret.; as, 'he approached,' समभ्यागात्. ए, i. e. इ with आ (c. 2. रेति, रेत्तुं), अध्ये, उपे, अभी (अध्येति) उपमृप् (c. 1. -अपेति-सप्तं), समुपमृप्; आक्रम् (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), उपक्रम्; आव्रज् (c. 1. -व्रजति-व्रजितुं), प्रतिव्रज्, अभिपद् (c. 4. -पद्यते-पद्युं), समापद्, समुपपद्, प्रतिपद्; च्छ् (c. 1. च्छहते च्छहितुं).

To APPROACH, v. a. उपस्था in caus. (-स्थापयति-यितुं), समीपं स्या in caus.; समीपं धा (c. 3. -दधाति-धत्ते-धातुं), निकटे धा; सङ्गम in caus. (-गमयति-यितुं).

APPROACH, s. आगमः, अभिगमनं, आगमनं, उपगमः, उपस्थितिः f., उपसन्नता.

APPROACHABLE, a. आगम्यः-ज्वा-जं, उपगम्यः-ज्वा-जं, उपस्थायः-ज्वा-जं.

APPROACHED, p. p. अभिगतः-ता-तं, उपगतः-ता-तं, उपस्थितः-ता-तं, अभ्यासगतः-ता-तं, प्रमुपस्थितः-ता-तं.

APPROACHING, a. (Near at hand) उपस्थितः-ता-तं, समुपस्थितः-ता-तं, आसन्नः-न्ना-न्नं.

APPROBATION, s. सम्मतिः f. or -तं, अनुमतिः f. or -तं, प्रशंसा, प्रसादः, मनःसन्तोषः, ग्रहणं.

To APPROPRIATE, v. a. (To consign to some particular use) प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति-युक्ते-युक्ते, caus. -योजयति-यितुं), उपयुज्, विनियुज्.—(To claim to one's self by an exclusive right) स्वीकृ, स्वीयमिति or मनेति वद् (c. 1. वदति वदितुं), स्वकीयं-या-यं or आत्मीयं-या-यं or स्वाधीनं-नी-नं or आत्माधीनं-नी-नं or आत्मसात् कृ, स्वस्वन् बुष् in caus. (बोधयति-यितुं), or ज्ञा in caus. (ज्ञापयति-यितुं).

APPROPRIATE, a. (Suited to the occasion) प्रस्तावसदृशः-ज्ञी-ज्ञं.—(Belonging peculiarly) आत्मनीनः-ना-नं, स्वकीयः-या-यं, सख्यी-न्यनी-न्य (न्), सख्यकः-का-कं, विशेषकः-का-कं, जनीनः-ना-नं.—(Suitable) युक्तः-क्ता-कं, ग्राह्यः-ग्या-ग्यं, सङ्गतः-ता-तं, उपयोगी-गिमी-गि (न्).

APPROPRIATED, p. p. (Made one's own) आत्मसात्कृतः-ता-तं.

APPROPRIATELY, adv. युक्तं, यथायोग्यं, यथोचितं, यथातथा. स्थाने.

APPROPRIATENESS, *s.* (Fitness of application) युक्ता, योग्यत्वं, चीचिन्, उपयुक्ता, सामञ्जस्यं, सङ्गतता.

APPROPRIATION, *s.* (The application of something to a particular purpose) उपयोगः, प्रयोगः, विनियोगः.—(Claiming any thing as peculiar) आत्मग्रहणं, स्वत्वबोधनं, आत्मसात्करणं.

APPROVAL, *s.* अनुमतिः *f.*, सम्मतिः *f.*, अनुमतिः, सम्मतिः, प्रशंसा.

To APPROVE, *v. a.* अनुमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), सम्मन्; प्रशंस (c. 1. -शंसति -शंसितुं), रूप, in caus. (रोचयति -यितुं), अनुरूप; 'that is approved by me,' तन् मया प्रशस्यते or तन् मया रोचते. प्रतिनन्द (c. 1. -नन्दति -नन्दितुं), अनुरूप (c. 4. -रूप्यते -रोतुं).—(To prove, show) प्रमाणीकृ, प्रमाण (nom. प्रमाणायति -यितुं), विभू in caus. (-भावयति -यितुं).

APPROVED, *p. p.* सम्मतः -ता-तं, अभिमतः -ता-तं, मतः -ता-तं, पवाभिमतः -ता-तं, प्रशस्तः -स्ता-स्तं, शिष्टः -ष्टा-ष्टं.—(Tried) परीक्षितः -ता-तं. —(Of true probity) उपपाशुभिः -भिः -भिः.

To APPROXIMATE, *v. n.* उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -ते-स्थातुं), समीपं or निकटं वृत् (c. 1. वृत्ते वृत्तितुं), or स्था, उपागम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), उपगम्, समुपगम्, अभिगम्.—(To believe) तुल्यः -त्या-त्यं or सदृशः -शी-शं चस्.

To APPROXIMATE, *v. a.* नेदृ (nom. नेदयति -यितुं), उपस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं), समीपं स्या in caus., उपनी (c. 1. -नयति -नेतुं), सङ्गम् in caus. (-गमयति -यितुं).

APPROXIMATE, *a.* समीपः -पा-पं, आसन्नः -न्ना-न्नं, सन्निकृष्टः -ष्टा-ष्टं, उपस्थायी -यिनी -पि (नृ).

APPROXIMATED, *p. p.* उपस्थापितः -ता-तं, उपनीतः -ता-तं, उपनतः -ता-तं, उपसन्नः -न्ना-न्नं, कृतसन्निधानः -ना-नं.

APPROXIMATION, *s.* (Approach) उपगमः, समुपगमः, समीपगमनं, संहतता -त्वं, उपस्थितिः *f.*, उपस्थानं, समुपस्था.—(Nearness) नैकट्यं, समीप्यं, सन्नियं, सन्निधानं.

APPULSE, *s.* आघातः, आघातनं, प्रतिहननं, प्रतिघातः.

APPURTENANCE, *s.* See APPERTENANCE.

APRICOT, *s.* फलपिशोयः.

APRIL, *s.* वैश्व, वैश्विकः, मघुः, वैशाखः, माघवः, राघः.

APRON, *s.* मलनिवारणार्थं स्त्रीभिर् भूतम् आच्छादनं.

APPROPOS, *adv.* स्थाने, यथायोग्यं, यथावसरं, यथावकाशं.

APSID, *s.* (In astronomy) मन्दोच्चः.

APT, *a.* (Fit) उपयुक्तः -क्ता-क्तं, योग्यः -ग्या-ग्यं, युक्तः -क्ता-क्तं, चाप्तः -प्ता-प्तं.—(Having a tendency to) expressed by शीलः in composition; as, 'disposed to piety,' धर्मशीलः -ला-लं, or by the affix आलु; as, 'apt to sleep,' शयालुः -लुः-लु, or by the desiderative adjective; as, 'apt to do,' चिकीर्षुः -र्षुः-र्षु; 'apt to fall,' पिपतिषुः -षुः-षु.—(Skilful) कुशलः -ला-लं, दक्षः -क्षा-क्षं, पटुः -टु-टु, अभिज्ञः -ज्ञा-ज्ञं.—(Ready, quick) त्वरितः -ता-तं, उद्युक्तः -क्ता-क्तं.

APTITUDE, *s.* (Fitness) योग्यता, पात्रता or -त्वं, उपयोगिता, चाप्तिः *f.*—(Tendency) शीलत्वं, -ता, अभिप्रायः, आशयः.—(Disposition) शीलः, स्वभावः, भावः, रीतिः *f.*

APPLY, *adv.* यथायोग्यं, योगतस् *ind.*, स्थाने.—(Skilfully) दाक्ष्येण, चातुर्येण, सपाटवं.

APNESS, *s.* (Fitness) योग्यता.—(Skill) कुशलता, पाटवं, विदग्धता, चातुर्यं.—(Ability) शक्तिः *f.*, सामर्थ्यं.

AQUATIC, *a.* (Inhabiting the water) जलेचरः -रा-रं, जलजः -जा-जं,

वारिजः -जा-जं, वारिचरः -रा-रं, चतुचरः -रा-रं, चतुजः -जा-जं, आभ्यस्तिकः -की-कं, जलोत्पन्नः -वा-वं, जलभूः -भूः-भू.—(Growing in the water) जलोत्पन्नः, जलरुहः.—(Watery) जौदकः -की-कं, आद्यः -प्या-प्यं; 'an aquatic animal,' जलजनुः *m.*

AQUEDUCT, *s.* जलमार्गः, जलपथः, जलनिर्गमः, जलप्रणाली.

AQUEOUS, *a.* जलमयः -यो-यं, सजलः -ला-लं, जलसः -सा-सं, चतुपः -पा-पं.

AQUEOUSNESS, *s.* सजलता, जौदकत्वं, चतुपता.

AQUILINE, *a.* (Resembling an eagle) उल्कोशरूपः -पा-पं, गृध्राकारः -रा-रं.—(Hooked) चक्रः -क्रा-क्रं, कुक्षितः -ता-तं, वृमिनः -ना-नं; 'having an aquiline nose,' प्रलक्षणेयः.

ARABIA, *s.* यवनः, यवनदेशः.

ARABIAN, *a.* यवनसङ्घन्यी -न्धिनी -न्धि (नृ), यवनदेशीयः -या-यं; 'an Arabian,' यवनदेशजः.

ARABLE, *a.* कृषियोग्यः -ग्या-ग्यं, कर्षणीयः -या-यं, फलकृष्टः -ष्टा-ष्टं.

ARATION, *s.* कृषिः *f.*, कर्षिः *f.*, कर्षणं, हलहतिः *f.*

ARBITER, *s.* प्रमाणपुरुषः, मध्यस्थः, निर्णेतता *m.* (नृ), विचारकर्त्ता *m.* (नृ).

ARBITRABLE, *a.* निर्णयेयः -या-यं, विचारणीयः -या-यं.

ARBITRARILY, *adv.* स्वेच्छया, स्वेच्छातस् *ind.*, स्वकामतस् *ind.*

ARBITRARY, *a.* (Following the will) कामकारी -रिणी -रि (नृ), यथाकामी -मिनी -मि (नृ), स्वतन्त्रः -न्त्रा-न्त्रं, स्वच्छन्दः -न्दा-न्दं, स्वाधीनः -ना-नं, अनायतः -न्ना-न्नं, खेरवृक्षः -न्ना-न्नं.—(Capricious) चषलः -ला-लं.—(Tyrannical) क्रूरचरितः -ता-तं.—(Depending on no rule) अविहितः -ता-तं.

To ARBITRATE, *v. n.*, *v. a.* विचर in caus. (-चारयति -यितुं), निर्णी (c. 1. -नयति -ते-नेतुं), निश्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), तीर् (c. 10. तीरयति -यितुं), निश्चयं or विचारं or निर्णयेयं or परिच्छेदं कृ.

ARBITRATED, *p. p.* निर्णीतः -ता-तं, तीरितः -ता-तं, निश्चितः -ता-तं, कृतनिश्चयः -या-यं.

ARBITRATION, *s.* (Determination) निर्णयः, विचारः, -रयं, निश्चयः, परिच्छेदः.—(Mediation) माध्यस्थ्यं.

ARBITRATOR, *s.* प्रमाणपुरुषः, स्वेयः, मध्यस्थः, निर्णेतता *m.* (नृ), निश्चायकः, विचारकः.

ARBOROUS, *a.* वार्ष्यः -क्षी-क्षं, वार्ष्यः -क्षी-क्षं, वृक्षसङ्घन्यी -न्धिनी -न्धि (नृ).

ARBOUR, *s.* लतागृहं, कुञ्जः, निकुञ्जः, पर्णशाला, मखपः -पं, कुट्टकः, छन्दः.

ARC, *s.* (Segment of a circle) खण्डमण्डलं, वृत्तखण्डं, गोलखण्डं.—(Arched gateway) तोरणः.

ARCADE, *s.* (Garden-walk) वृक्षैर् आच्छादित उद्यानपथः.—(A street arched over) इहकानिर्मित तोरणकारपटला वीथिः, or धनुराकारेण पटलेन आवृता वीथिः.

ARCH, *s.* (Part of a circle) खण्डमण्डलं, वृत्तखण्डं, गोलखण्डं.—(Arched gateway) तोरणः-गं.—(The arched roof of a house) खण्डकक्षीर्षं.—(Vault of heaven) खगोलः, नभोमण्डलं.

Arch, *a.* (Sly, waggish) क्रोडाशीलः -ला-लं, रसिकः -का-कं, लोलापाङ्गः -ङ्ग-ङ्ग, विदग्धः -ग्या-ग्यं.—(Chief) प्रधानः -ना-नं, मुख्यः -क्या-क्यं, उन्नतः -मा-मं, श्रेष्ठः -ष्टा-ष्टं.

To ARCH, *v. a.* (To make in the form of an arch) मण्डलीकृ, गोलोक्तु तोरणरूपेण निर्मा (c. 2. -माति, c. 4. -मायते -मातुं) or कृ in caus. (कारयति -यितुं), तोरणकारपटलेन आच्छद (c. 10. -छादयति -यितुं).—(To build an arch) तोरणं निर्मा.

ARCHANGEL, *s.* ईश्वरदूतानां मध्ये मुख्यदूतः or प्रधानदूतः, ईश्वरदूताधिपतिता *m.* (नृ).

ARCHBISHOP, *s.* धर्माध्यक्षाणां मध्ये प्रधानो or मुख्यो धर्माध्यक्षः.

ARCHDEACON, *s.* (The bishop's vicegerent) धर्माध्यक्षसहायः, धर्माध्यक्षोपकारकः.

ARCHAIOLOGY OF ARCHAEOLOGY, *s.* प्राकालीनव्यवहारविषयं वाक्यं, पुरा-तनशास्त्रं.

ARCHED, *p. p.* मण्डलीकृतः -ता-तं, गोलीकृतः -ता-तं, तोरणाकारः -रा-रं, कुचितः -ता-तं.

ARCHER, *s.* धनुर्धरः, धन्वी *m.* (नं), धन्वा *m.* (नं), धनुष्यान् *m.* (-न्), धानुष्कः, धनुधारो *m.* (नं), इव्यासः, इषुधरः, काखीरः, निषङ्गी *m.*, चस्त्री *m.*

ARCHERY, *s.* धनुर्विद्या, शराभ्यासः, उपासनं, शरापातः, वाद्यमोक्षयः.—(Skilled in) कृतहस्तः, सुप्रयोगविशिस्तः, कृतपुङ्गवः.

ARCHETYPE, *s.* मूलं, मूलमूर्तिः *f.*, आदर्शः, मूख्यशरीरः.

ARCHITECT, *s.* स्थापतिः *m.*, गृहादिनिर्माणविद्याज्ञः, गृहनिर्माणशास्त्रज्ञः, निर्माता *m.* (नं).

ARCHITECTURAL, *a.* निर्माणविद्यासम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (नं).

ARCHITECTURE, *s.* निर्माणविद्या, निर्माणशिल्पं, गृहादिनिर्माणशिल्पं.

ARCHITRAVE, *s.* गृहस्य यो भागः स्तम्भायै अवलम्बते or निवेश्यते.

ARCHIVES, *s.* प्राकालीनग्रन्थसंग्रहागारः.—(Ancient records) इतिहासः, पुरावृत्तं.

ARCHNESS, *s.* विदग्धता, वैदग्ध्यं, रसित्वं.

ARCHWISE, *adv.* तोरणरूपेण, अङ्गैर्मण्डलाकारेण, तोरणवत्, धनुराकारेण.

ARCTIC, *a.* उत्तर -रा -रं, उदीचीनः -ना -नं, उत्तरकेन्द्रीयः -या -यं, चिचशिखरसङ्घट्टस्थितो भूगोलभागः.

ARDENCY, *s.* उन्मादः, उत्साहः, उग्रता, व्यग्रता, कौतूहलं, उत्सुकता.

ARDENT, *a.* (Hot) उत्तमः -मा -मं, प्रवहः -सदा -सं.—(Eager) कूतहली -लिनी -लि (नं), उत्सुकः -का -कं, अतीवः -ज्वा -ज्जं, व्यग्रः -या -यं, उत्साही -हिनी -हि (नं).—(Affectionate) अनुरागी -गिणी -गि (नं).

ARDENTLY, *adv.* उन्मादेन, कौतूहलेन, सीसुक्तेन, सानुरागं.

ARDOUR, *s.* उन्मादः, आसक्तिः *f.*, उग्रता, व्यग्रता, कौतूहलं, सीसुक्ते, उत्साहः.—(Of affection) अनुरागः.

ARDUOUS, *a.* (Lofty) उच्चः -रा -रं, प्रांगुः -शुः -शु, आरोहणदुर्गम्यः -म्या -म्यं.—(Difficult) दुष्करः -रा -रं, मुदुष्करः -रा -रं, अतिदुष्करः -रा -रं, कठिनः -ना -नं, दुर्गम्यः -म्या -म्यं, दुःसाध्यः -ध्या -ध्यं, दुष्करः -रा -रं.

ARDUOUSNESS, *s.* उच्चता, उन्मुक्तता.—(Difficulty) कठिनता, काठिन्यं.

AREA, *s.* सङ्ग्राह्यं, प्राङ्गणं, सम्पन्नस्थानं.

ARENA, *s.* रङ्गः, रङ्गभूमिः *f.*, मङ्गलः, सङ्घाटः.

ARGENT, *a.* रुप्यः -ध्या -ध्यं, रौप्यः -ध्या -ध्यं, राजतः -ती -तं.

ARGILLOUS, *a.* मृण्मयः -यी -यं, शार्किकः -की -कं, चिक्कणमृत्कामयः -यी -यं.

To ARGUE, *v. n.* (To reason) विचार in caus. (-चारयति -यितुं), तर्कं (c. 10. तर्कयति -यितुं), वितर्कं, विवेचनं कृ.—(To dispute) विवादं (c. 1. -वदति -वदितुं), वादानुवादं or उत्तरप्रत्युत्तरं कृ.

To ARGUE, *v. a.* (To prove by argument) प्रमाणं, (nom. प्रमा-णयति -यितुं), प्रमाणीकृ, प्रमाणेन or तर्केण or विचारेण सिद्धीकृ; मृच् (c. 10. मृचयति -यितुं).—(To charge with, as a crime) दोषारोपं कृ, अपवादं (c. 1. -वदति -वदितुं), अधिधिष्णु (c. 6. -धिषति -धेयुं).

ARGUER, *s.* तर्को *m.* (नं), विवादी *m.* (नं), विचारकः, प्रतिवादी *m.* (नं), न्यायी *m.* (नं).

ARGUMENT, *s.* (A reason stated) पक्षः, प्रमाणं, हेतुः *m.*, कारणं, वितर्कः, न्यायः; 'a false argument,' पक्षाभासः; 'a different side of the argument,' पक्षान्तरं.—(Controversy) वादानुवादः, वादयुद्धं, वाक्कलहं, विचारः, वितर्कः, विवादः, वितर्का.—(The subject of any

work) विषयः.—(Table of contents) अनुक्रमणिका, निर्वहः.

ARGUMENTATION, *s.* वितर्केषु, विचारणं, न्यायः.

ARGUMENTATIVE, *a.* (Consisting of argument) तार्किकः -की -कं, वितर्की -किणी -किं (नं), विवादी -दिनी -दि (नं), न्यायी -यिनी -यि (नं), विचारो -रिणी -रि (नं).—(Disposed to controversy) वि-वादशीलः -ला -लं, विवादार्थी -थिनी -थिं (नं), विवादप्रियः -या -यं.

ARGUMENTATIVELY, *adv.* सवितर्के, वादानुवादपुष्टके, वितर्केपुष्टके, न्यायवत्.

ARID, *a.* शुष्कः -ष्का -ष्कं, शोषितः -ता -तं, परिशुष्कः -ष्का -ष्कं; 'arid soil,' मरुः *m.*, मरुस्थली, धन्वा *m.* (नं).

ARIDITY, *s.* शुष्कता, -न्ते, शोषः, शोषणं, परिशोषः.

ARIGHT, *adv.* युक्तं, चतुः, यथातथं, यथोचितं, यथायोग्यं, सम्यक्, यथाहं.

To ARISE, *v. n.* (To stand up) उत्था for उत्स्था (c. 1. -तिष्ठति -ते -यतुं).—(To have origin) उत्पद् (c. 4. -पद्यते -पयुं), समुत्पद्; उच्च (c. 1. -चरति -चरितुं), उद्दि (c. 1. -जयति -यतुं), सम्भुदि, समुद्दि; प्रभू (c. 1. -भयति -भयितुं), सम्भ, चायिभू, प्रादुर्भू; प्रवृत् (c. 1. -वर्जते -वर्जितुं), प्रमृ (c. 1. -सरति -संयुं), उद्भा (c. 2. -भाति -भातुं), निम्भो; चात्मानं दृश् in caus. (दर्शयति -यितुं), जन् (c. 4. जायत जनितुं), अभिनन्, उपजनन, मन्त्रन्.—(From death) प्रतिमन्त्रन्, समुत्था.

ARISEN, *p. p.* उत्थितः -ता तं, सद्भातः -ता -तं, जातः -ता -तं, जनितः -ता -तं, उत्पद्यः -जा -जं, समुत्पद्यः -जा -जं, विनिःसृतः -ता -तं, जन्यः -न्या -न्यं.

ARISTOCRACY, *s.* (A form of government) कुलीनजनपक्षितं राज्यं, कुलीनवर्गप्रमुखं राज्यं, कुलीनवर्गप्रभुत्वं.—(The persons of whom it is composed) कुलीनजनाः, कुलीनवर्गः.

ARISTOCRATICAL, *a.* कुलीनः -ना -नं, कुलीनकः -का -कं, कौलेयः -यी -यं, कुलीनवर्गयोग्यः -म्या -म्यं, उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं.

ARISTOCRATICALLY, *adv.* कुलीनजनवत्, राजन्यवत्, कुलीनकप्रकारेण.

ARITHMETIC, *s.* गणनाविद्या, गणितं, पाटीगणितं, सङ्कविद्या, परिपाटिः *f.* -टी, परिकर्म *n.* (नं); 'the eight rules of arithmetic,' परिकर्माष्टकं.

ARITHMETICAL, *a.* गणनाविद्यानुरूपः -पा -पं, सङ्कविद्यानुभारी -रिणी -रि (नं).

ARITHMETICIAN, *s.* गणनाविद्याज्ञः, गणनाशास्त्रपण्डितः, सङ्कविद्याज्ञः, गणकः.

ARK, *s.* (A vessel, ship) नौः, नांका, पोतः, तरणी, वृहन्नौका.—(A chest) साधारः, कोषः, पेटीका, पेठः -टा -टी.

ARM, *s.* (Of the body) बाहुः *m. f.*, भुजः or -जा *f.*, दोषा *f.*, दोः *m.* (-न्), प्रवेष्टः.—(Of a tree) शाखा, उपशाखा.—(Of the sea) समुद्रवङ्कः.—(Of a river) वक्रं, वङ्कः, नदीवङ्कः, नदीवक्रं, पुटभेदः.—(Power, might) बलं, शक्तिः *f.*; 'a dominion acquired by one's own arm,' स्वभुजोपाजितं राज्यं.—(The upper arm) प्रवहः.

To ARM, *v. a.* सज्जं (c. 1. -नयति -नयुं), सज्जीकृ, अस्त्रैः or शस्त्रैः सज्जीकृ, or युन् in caus. (योजयति -यितुं), or समायुज्.—(To arm one's self, put on one's arms) नह् (c. 4. नयते नयुं), सज्जं.—(To put on armour) वर्म् (nom. वर्मयति -यितुं or संवर्मयति).

ARMADA, *s.* वृहन्नौकासमूहः, समुद्रयुद्धाय सज्जीकृतो वृहन्नौकासमूहः.

ARMADILLO, *s.* पुणः, कवचाकारवर्मधारी विलयामो खुद्रुननुः.

ARMAMENT, *s.* सेनिकः, युद्धाय सज्जीकृतं बलं, योद्धुसज्जनं.

ARMED, *p. p.* सज्जः -ज्जा -ज्जं, वीर्यमतः -ता -तं, सज्जः -ज्जा -ज्जं, अभिसज्जः -ज्जा -ज्जं, सायुधः -धा -धं, कृतास्त्रः -स्त्रा -स्त्रं, शस्त्री -स्त्रिणी -स्त्रि (नं).—(Having a weapon in the hand) शस्त्रपाणिः -णिः -णि.

ARM-HOLE, *s.* कक्षः, बाहुमूलं, भुजकोटरः, कण्ठस्थानं, दोर्मूलं.

ARMISTICE, *s.* किञ्चित्कालपर्यन्तं युद्धनिवर्तनं, सान्धः *m.*, क्षमा.

ARMLESS, *a.* (Without an arm) अशस्त्रः -जा -जं.—(Without weapons) अस्त्रहीनः -ना -नं, अशस्त्रः -स्त्रा -स्त्रं.

ARMLET, *s.* (Bracelet) बलयः or यं, केयूरः, अङ्गदं.—(A little arm)
सुद्रबाहुः *m.* उपशाला.

ARMORIAL, *a.* कावचिकः-की-कं, आमुधिकः-का-कं, आमुधीयः-या-यं.
—(Belonging to the escutcheon of a family) कुलचिह्नसम्बन्धी-
न्विनी-न्वि (न्).

ARMORY, *s.* आमुधागारः, शस्त्रागारः, अस्त्रागारः.—(A collection of
arms) शस्त्रसंहतिः *f.*, शस्त्रसमूहः.

ARMOUR, *s.* वर्मै *n.* (न्), लोहवर्मै *n.* (न्), तनुचं, तनुवाणं, कवचः or
-चं, वारवाणः, कञ्चुकः, त्वक्, दंशनं, सवाहः, देहावरणं, युद्धास्त्रं, तनुवारं,
सञ्जा.—(Chain-armour) जालिका, जालप्राया; 'arrayed in arm-
mour,' वर्मितः ता-तं, कवचो-चिनी-चि (न्).

ARMOUR-BEARER, *s.* साहानिकः, वर्मैवाहकः.

ARMOURER, *s.* अस्त्रकारकः, शस्त्रकारः, शस्त्रमात्रेः, अस्त्रनिर्माणशिल्पज्ञः,
सञ्जाकर्त्ता *m.* (ञ्), अस्त्रिधावकः.

ARM-PIT, *s.* कक्षः, बाहुमूलं, भुजकोटरः, दोटलं.

ARMS, *s.* अस्त्रं, शस्त्रं, आमुधः, युद्धास्त्रं, शस्त्रास्त्रं.—(War in gene-
ral) विग्रहः, समरः, रणः, युद्धं, सङ्ग्रामः.—(State of hostility)
युद्धावस्था, रणसमयः; 'dexterity in arms,' अस्त्रलाघवं; 'the
taking up of arms,' अस्त्रग्रहणं, युद्धे प्रवृत्तिः, अस्त्रधारणं; 'pas-
sage of arms,' अस्त्रशिखा, शस्त्राभ्यासः, 'a brother in arms,'
सहयुध्वा *m.* (न्).—(The ensigns armorial of a family) कुली-
नपदसूचकचिह्नं, कुलचिह्नं.

ARMY, *s.* सेना *f.*, सैन्यं, बलं, वाहिनी, चमू *f.*, दलः or -यं, सैनिकं,
बक्रं, ध्वजिनी, ब्यूहः, योधसमूहः, पृतना, बहुरचिनी.—(A complete
army) सखौहिणी, बहुरङ्गः.—(In motion) प्रचक्रं.

AROMA, *s.* गन्धः, वासः, आमोदः, धूपः, परिमलः.

AROMATIC, *a.* सुगन्धीयः-या-यं, गन्धी-न्विनी-न्वि (न्), तिक्तः-क्ता-क्ते,
सुरभितः-ता-तं, सुवासितः-ता-तं, धूपितः-ता-तं.

AROMATIC, *s.* उपस्कराः *m. pl.*, सुगन्धिद्रव्याणि *n. pl.*, सुगन्धानि *n. pl.*

To AROMATISE, *v. a.* वास् (c. 10. वासयति-यितुं), धूप (c. 1. धूपयति, धूपितुं).

AROUND, *adv.* (Circularly) परितः, अभितः.—(On every side)

समन्ततः, सङ्केतः, विषयतः, समन्तात्.

AROUND, *prep.* परि, अभि.

To AROUSE, *v. a.* (To excite) उत्साहं in caus. (-साहयति-यितुं),
प्रोत्साहं, उत्था for उत्था in caus. (उत्थापयति-यितुं), उद्बुधं in caus.

(-बोधयति-यितुं), प्रबुधं.—(To wake from sleep) जागृ in caus.

(जागरयति-यितुं), प्रबुधं in caus., निद्रां भङ्ग (c. 7. भनक्ति भङ्गुं).

AROUSING, *p. p.* प्रोत्साहितः-ता-तं.—(Awaked) प्रबोधितः-ता-तं,

प्रबुद्धः-डा-डं, निद्राभङ्गः-ङ्गा-ङ्गं.

To ARRANGE, *v. a.* (To set in order) विरच (c. 10. -रचयति-यितुं),
सत्स्थाने स्था in caus. (स्थापयति-यितुं).—(To accuse) अभियोगं कृ,

आह्वे (c. 1. -ह्वयति-ह्वानुं), अपवादं (c. 1. -वदति-वदितुं), अभिशप् (c. 1. -शपति-शप्तुं).

ARRAIGNED, *p. p.* अभियुक्तः-क्ता-क्ते, आहूतः-ता-तं, अभिशक्तः-क्ता-क्ते.

ARRAIGNMENT, *s.* अभियोगः, आह्वानं, अपवादः.

To ARRANGE, *v. a.* रच (c. 10. रचयति-यितुं), विरच (c. 3. -दधाति-धातुं), संविधाः क्रमेण or यथाक्रमं स्था in caus. (स्थापयति-यितुं), यन्प् (c. 1. यन्पति, c. 9. यन्पति, यन्पितुं).

ARRANGED, *p. p.* विरचितः-ता-तं, यथितः-ता-तं, विन्यस्तः-स्ता-स्ते,
विहितः-ता-तं, प्रतिविहितः-ता-तं, परिमितः-ता-तं, ब्यूहः-डा-डं;
'well-arranged,' सुचरितः-ता-तं.

ARRANGEMENT, *s.* विन्यासः, पथीयः, प्रतिविधानं, ब्यूहनं, ब्यूटिः *f.*,
रचना, विरचनं, यन्पनं, -ना, व्यवस्थापनं, अनुसन्धानं, क्रमेण स्थापनं.

परिपाटिः *f.*—(The state of being in order) क्रमः.

ARRANGER, *s.* विरचकः, उपायज्ञः, उपेता *m.* (तु), व्यासः.

ARRANT, *a.* (Bad in a high degree) अतिदुष्टः-ष्टा-ष्टं, अतिनिकृष्टः-
-ष्टा-ष्टं, अतिकुस्तिरः-ता-तं.—(Excessive) अत्यन्तः-न्ता-न्तं.

ARRAS, *s.* नानावर्णानि चित्रितवस्त्राणि.

ARRAY, *s.* (Of battle) ब्यूहः, or -हनं, ब्यूटिः *f.*, बलविन्यासः, 'to
draw up in battle array,' ब्यूह (c. 1. -ऊहते-ऊहितुं).—(Order)
क्रमः, श्रेणी, पङ्क्तिः *f.*, रचना.—(Dress) आभरणं, भूषणं, परिच्छदः.

To ARRAY, *v. a.* (To put in order) क्रमेण or ब्यूहेन रच (c. 10. -रचयति-यितुं), विरच or स्था in caus. (स्थापयति-यितुं), or व्यवस्थाः
or विधा (c. 3. -दधाति-धातुं), or सज्जीकृ.—(To dress) वस्त्रम्
आच्छद (c. 10. -च्छादयति-यितुं), संव्ये (c. 1. -व्ययति-व्यातुं), भूष (c. 10. -भूषयति-यितुं); अलङ्कृ, परिष्कृ.

ARREAR, *s.* चूणशेषं, चूणशेषांशः, चूणस्य अशेषितो भागः, चूणस्य
शेषनयो भागः.

ARREST, *s.* आमेधः, धरणं, ग्रहणं, निरोधः, बन्धनं.—(Stop) निवारणं.

To ARREST, *v. a.* (As a bailiff) आसिध (c. 1. -सेधति-सेधुं), निरुध् (c. 7. -रुहति-रोधुं), चूणहेतोः or दीपहेतोः राजलेखेन or राजाज्ञया बन्ध्
(c. 9. बध्नाति-बन्धुं), or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहातुं) or धृ (c. 1. धरति,
धरुं).—(Stop, bring to a stand) सम्भ् in caus. (सम्भवयति-यितुं),
विहम्भ (c. 5. -स्तभ्नाति, c. 9. -स्तभ्नाति-स्तभ्नातुं), निवृ in caus. (-वार-
यति-यितुं).

ARRESTED, *p. p.* आसिद्धः-डा-डं, धृतः-ता-तं, बद्धः-डा-डं, निरुद्धः-डा-डं.

ARRIVAL, *s.* आगमनं, अभिगमनं, उपस्थितिः *f.*, उपयातं, आया.

To ARRIVE, *v. n.* आगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), अभिगम्, उपगम्; उपस्था
(c. 1. -तिष्ठति-स्थातुं), प्राप् (c. 5. -आप्नोति-आप्नुं), सम्प्राप्, अवाप्,
अनुसम्प्राप्, उपसम्प्राप्, आया (c. 2. -याति-यातुं), अभिया, उपाया, समाया.

ARRIVED, *p. p.* आगतः-ता-तं, समायातः-ता-तं, उपस्थितः-ता-तं,
प्राप्तः-ता-तं.

ARROGANCE, *s.* गर्वः, धर्षः, दर्पः, मानः, अभिमानः, मदः, अवलेपः, अह-
ङ्कारः, प्रागल्भ्यं, प्रगल्भता, आदोषः, चित्तमनुवृत्तिः, औद्धत्यं, प्रतिभनं.

ARROGANTLY, *adv.* सगर्वं, मदर्थं, सादोषं, गद्वं, धर्षेण, प्रगल्भं.

ARROGANT, *a.* प्रगल्भः-ल्भा-ल्भं, गद्वी-द्विणी-द्वि (न्), अतिगद्वितः-
-ता-तं, सगद्वेः-द्वे-द्वे, मानी-निनी-नि (न्), मदोद्धतः-ता-तं, अह-
ङ्कारी-रिणी-रि (न्), आत्मसाधो-धिनी-धि (न्), प्रपथितः-ता-तं,
अवलम्बः-म्बा-म्बं, उद्धतः-ता-तं, प्रतिभामुखः-खी-खं.—(To be ar-
rogant) प्रगल्भ् (c. 1. -गल्भते-गल्भितुं), दृप् (c. 4. दृप्ति, दृप्नुं),
To ARROGATE, *v. a.* (To claim proudly) गद्वेषुक्ते or सगद्वे or
अनर्हेतु or अधर्मेतु or मिथ्या ग्रह (c. 9. गृह्णाति ग्रहातुं), अभियग्रहः,
परियग्रहः; or लभ् (c. 1. लभते लभुं), or आदा (c. 3. -ददाति-दातुं),
or सम्भनुता (c. 9. -जानाति-जानुं), or आत्मीयं-यां-यं कृ or स्वीकृ;
मृषा or मिथ्या ग्रहः; उपधां कृ, अज्जीकृ.

ARROGATION, *s.* सगद्वेग्रहणं, अनर्हेग्रहणं, अभियग्रहणं, अन्व्याग्रहणं, मि-
थ्याग्रहणं, अज्जीकरणं, उपधा.

ARROW, *s.* शरः, बाणः, इपुः *m.*, शायकः, काण्डं, शत्यं, विपाठः,
विशिश्रः, पृषाक्तः, पञ्ची *m.* (न्), भल्लः, नाराचः, प्रस्तेउनः, अजिबगः,
खगः, आशुगः, माणेशः, कलधः, रोपः; 'arrow-head,' बाणार्धः;
'arrow-shaft,' शरकाण्डः; 'a shower of arrows,' शराक्षेपः, शरवर्षः.

ARROWY, *a.* (Consisting of arrows) बाणी-विनी-वि (न्), बाणवान्

-वती -वत् (तृ).—(Arrow-shaped) बाणाकारः -रा -रं.

ARSENAL, *s.* आयुधगारः, आयुधगृहं, शस्त्रागारः, अस्त्रागारः, युद्धभास्त्रागारः.
—(A collection of arms) शस्त्रसंग्रहः, शस्त्रसमूहः.

ARSENIC, *s.* मनःशिला, शिला, मनोगुप्ता, नागजिह्वा, नैपाली, कुनटी.

ARSON, *s.* आगारदाहः, गृहदाहापरान्तः.

ART, *s.* शिल्पं, शिल्पविद्या, कला, व्यवसायः, कर्म *n.* (नृ).—(Invention) कल्पनं, -ना.—(Science) विद्या.—(Skill) निपुणता, पाण्डित्यं, दक्षता, युक्तिः *f.*, शिक्षाशक्तिः *f.*—(Cunning) विदग्धता, वैदग्ध्यं, माया.

ARTERY, *s.* नाडी, नाडिः *f.*, कण्ठरा, नाली, नालिः *f.*, सिरा, रक्तवाही *m.* (नृ).

ARTERIAL, *a.* नाडीसम्बन्धी -न्विनी -न्वि (नृ), रक्तवाही -हिनी -हि (नृ).

ARTFUL, *a.* (Performed with art) शिल्पेन or पाण्डित्येन कृतः -ता -तं.
—(Skillful) शिक्षितः -ता -तं, निपुणः -णा -णं, पटुः -टुः -टो -टुः—
(Cunning) उपायज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, विदग्धः -ग्धा -ग्धं, छलान्वितः -ता -तं, मायी -यिनी -यि (नृ).

ARTFULLY, *adv.* पाण्डित्येन, नेपथ्येन, सपाठवं, वैदग्ध्येन, छलेन.

ARTFULNESS, *s.* (Skill) पाण्डित्यं, निपुणता, चातुर्यं, दक्षता, पटुता.—
(Cunning) विदग्धता, वैदग्ध्यं, शठता.

ARTHRITIC, *a.* (Gouty) वातकी -किनी -कि (नृ).—(Relating to the joints) ग्रन्थिलः -ला -लं.

ARTICHOKE, *s.* शाकविशेषः.

ARTICLE, *s.* (Part of speech) वाक्यार्थनिर्णायको-व्ययशब्दः.—(A particular part of any complex thing) अंशः, भागः, पदं, विषयः.
—(Thing) द्रव्यं, वस्तु *n.*, विषयः.—(Apparatus) सामग्री *f.*—(Terms, stipulation) नियमपत्रं, समयः; 'articles of peace,' सन्धिसमयः.
—(A point of time) क्षणः, समयः, वेला.

To ARTICLE, *v. n.* समयं कृ, नियमपत्रेण स्थिरकृ, सङ्गृह्य (c. 1. -पट्टे-पट्टितुं).

ARTICULAR, *a.* ग्रन्थिलः -ला -लं, ग्रन्थिसम्बन्धकः -का -कं.

ARTICULATE, *a.* (Distinct) व्यक्तः -क्ता -क्तं, स्पष्टः -ष्टा -ष्टं.

To ARTICULATE, *v. a.* (To utter words distinctly) स्पष्टं or व्यक्तं उच्चर in chus. (-चारयति -यितुं), or उदीर (c. 10. -ईरयति -यितुं, c. 1. -ईरति -ईरितुं), or उदाहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं).—(To joint) ग्रन्थि (c. 1. ग्रन्थति, c. 9. ग्रन्थति ग्रन्थितुं)

ARTICULATED, *p. p.* (Uttered) उच्चारितः -ता -तं.—(Jointed) ग्रन्थितः -ता -तं, सन्धितः -ता -तं.

ARTICULATION, *s.* (Of words) उच्चारणं, उदाहरणं.—(The juncture of bones) ग्रन्थिः *m.*, सन्धिसन्धस्थानं, सन्धिः *m.*

ARTIFICE, *s.* (Stratagem, contrivance) उपायः, छद्म *n.* (नृ), छलं, व्यपदेशः, कपटः -टं, कौशलं.

ARTIFICER, *s.* (An artist) शिल्पकारः, शिल्पी *m.* (नृ), कर्मकारः, कर्माारः, कारुः *m.*—(Maker) कर्त्ता *m.* (नृ), निर्माता *m.* (नृ).—
(Contriver) उपता *m.* (नृ), उपायज्ञः.

ARTIFICIAL, *a.* शिल्पिकः -की -कं, कृत्रिमः -मा -मं, कृतकः -का -कं, काल्पनिकः -की -कं, प्रतिपलपुष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Made by art) कल्पितः -ता -तं, शिल्पनिर्मितः -ता -तं; 'an artificial lake,' क्रीडाभारः *n.* (सृ).

ARTIFICIALLY, *adv.* शिल्पेन, कृत्रिमप्रकारेण, शिल्पिकप्रकारेण.

ARTILLERY, *s.* अग्न्यस्त्रं, युद्धास्त्रं, आग्नेयानि अस्त्राणि *n. pl.*

ARTISAN, *s.* शिल्पी *m.* (नृ), शिल्पकारः, कर्मकारः, कारुः.

ARTIST, *s.* शिल्पी *m.* (नृ).—(A skilful man) पटुः, निपुणः, पटुः—
(Painter) चित्रकारः.

ARTLESS, *a.* (Without fraud) अनाथः -या -यं, अनायिकः -की -कं, कपटहीनः -ता -तं, दक्षिणः -णा -णं, सरलः -ला -लं, शुद्धमतिः -तिः

ति, छलरहितः -ता -तं, निर्वीर्यः -जा -जं.—(Void of art) अपटुः -टुः -टुः, अदक्षः -क्षा -क्षं, अनभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.

ARTLESSLY, *adv.* छलरहितेकेण, मार्गा विना, कपटरहितेकेण, अनायया, दाक्षिण्येन.

ARTLESSNESS, *s.* अनाया, सरलता, दाक्षिण्यं.

ARUNDINEOUS, *a.* वेचकः -की -कं, वेचकीयः -या -यं, मडकीयः -या -यं, वेतस्वान् -स्वती -स्वात् (तृ), वेचवान् -वती -वत् (तृ).

As, *conj.* (In the same manner with something else) यथा.—
(Like) इव; वत् affixed; 'to act as a fool,' मूढवत् कृ.—(In the manner that) यथा, यद्वत्, यत्प्रकारेण, रूपेण; 'they did as he commanded,' तस्य यथानिर्देशं चक्रुः.—(According as) अनु-
रूपेण, अनुसारेण.—(So as) यथा तथा.—(While, at the same time) यावत्, यत्समये, यत्काले.—(Because that) यत्न.—(As many as, as much as) यावान् -वती -वत् (तृ), यावत्संख्यकः -का -कं or यत्संख्यकः. यति *ind.*—(As long as, as far as) यावत्, आ prefixed with the abl. c.; as, 'as far as the ocean,' आसमापनाद् व्रतस्य.—Sometimes पर्यन्तं or अनन्तं are affixed with the sense, 'as far as'; as, 'the land as far as the ocean,' सागरपर्यन्तं पृथिवी, or सागरान्ता पृथिवी.—(As soon as) यदा; मात्राद् affixed; 'as soon as he had spoken,' कथनमात्राद्.—(As well as) यथा.—(As yet) अद्य यावत्, अद्यपर्यन्तं, अद्यापि, एतत् कालं यावत्.—
(As how) यथा.—(Equally with) तुल्यरूपेण, समं.—(As if, as though) इव, प्रायम्.—(As to, with reference to) प्रति, प्रतोक्ष्य, उद्दिश्य.—(As high as) दम्भं, मार्गं; as, 'water as high as the knees,' जानुदम्भं नलं.

To ASCEND, *v. n.* (Rise up) उर्दि (c. 1. -अयति -यत्तुं), अमुदि, समुदि, आक्रम (c. 1. -क्रमते -क्रमितुं), ऊर्द्धं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), उपरि गम्, उच्चैर् व्रज् (c. 1. व्रजति, व्रजितुं).

To ASCEND, *v. a.* (Mount upon) आरुह्य (c. 1. -रोहति -रोढुं), अधिरुह्य, अधिरुह्य, अध्यारुह्य, उपरुह्य, प्रारुह्य, समारुह्य; अधिक्रम्य (c. 1. -क्रामति, c. 4. क्राम्यति -क्रमितुं).

ASCENDABLE, *a.* आरोहणीयः -या -यं, अधिरुहणीयः -या -यं, आक्रमणीयः -या -यं.

ASCENDANT, *a.* (Rising upwards) ऊर्द्धगः -गा -गं, अधिरुही -हिणी -हि (नृ).—(Superior) उन्नतः -मा -मं, प्रबलः -ला -लं, प्रधानः -ना -नं, प्रभविष्णुः -ष्णुः -ष्णुः.

ASCENDANT, *s.* (Height, Elevation) ऊर्द्धवं, उच्चता, उच्चायः, उन्नतता.—
(Superiority, influence) प्रधानता, प्रभुत्वं.—(In astronomy) लग्नं, नाक्षत्रिकी.

ASCENDANCY, *s.* (Influence, power) प्राधान्यं, प्रभुत्वं, प्राबल्यं, प्राभवं, प्रभुता, गौरवं.

ASCENDED, *p. p.* आरुढः -दा -ढं, अधिरुढः -दा -ढं, ऊर्द्धगतः -ता -तं, उपरिगतः -ता -तं.

ASCENSION, *s.* आरोहणं, ऊर्द्धगतिः *f.*, ऊर्द्धगमनं.—(To heaven) स्वर्गारोहणं.

ASCENSION-DAY, *s.* स्रीहस्त्य स्वर्गारोहणदिवसः.

ASCENT, *s.* आरोहणं, ऊर्द्धगतिः *f.*, उन्नतः, समुन्नतः, समुन्नतः, उदयः, समुदयः, उत्थातः, उन्नतनं, समुत्थानं.—(The way by which one rises) आरोहणपथः, सोपानं, अधिरुहणी; 'difficult of ascent,' दुरारोहः -हा -हं.

To ASCERTAIN, *v. a.* (Find out) ज्ञा (c. 9. जानाति -नीते, ज्ञातुं), विज्ञा;

ज्ञा in desid. (निश्चासते-सितुं), निरूप (c. 10. -रूपयति-यितुं), विद् (c. 2. वेत्ति, वेदितुं).—(Determine) निश्चि (c. 5. -चिनोति-चेतुं), निरी (c. 1. -रूपयति-ने-येतुं), व्यसो (c. 4. -स्यति-सातुं), स्थिरकृ; 'that is ascertained,' निरीयते तत्.

ASCERTAINABLE, *a.* निरूपणीयः-या-यं. निर्धारणीयः-या-यं. निर्णयः-या-यं. ASCERTAINED, *p. p.* निरूपितः-ता-तं. निश्चितः-ता-तं, निरीतः-ता-तं, निर्धारितः-ता-तं.

ASCERTAINMENT, *s.* निश्चयः, निर्णयः, अवगमः, निर्धारणं.

ASCETIC, *s.* वानप्रस्थः, तपस्वी *m.* (नं), योगी *m.* (नं), तापसः, यतिः *m.*, यती *m.* (नं), वैरागी *m.* (नं), वैरिङ्गकः, मुनिः, सन्नायासी *m.*, पारिकाङ्क्षी *m.*

ASCETICISM, *s.* वैराग्यं, सन्नायः.

ASCITIOUS, *a.* अन्नकृतः-ता-तं. असमवायी-यिनी-यि (नं), सारोपितः-ता-तं.

ASCLEPIAS, *s.* (Moon-plant) सोमः.—(A drinker of its juice) सोमयः, सोमपाः *m.*

ASCRIBABLE, *a.* सारोपणीयः-या-यं. अभिसन्धनीयः-या-यं. दातव्यः-व्या-यं.

TO ASCRIBE, (an action, cause, quality, &c., to anybody) कर्म कारणं गुणं वा इत्यादि कस्मैश्चित् or कस्मैचिद् सारुह in caus. (-रोपयति-यितुं), or अप्यारुह, or अभिसन्धन् (c. 9. -वप्राति-वपुं), or सधन्, or दा (c. 3. ददाति-दातुं).—(To ascribe a fault) दोषारोचणं, or दोषप्रसङ्गं, or दोषकल्पनं कृ.

ASCRPTION, *s.* सारोपः-पणं, अध्यारोपः, अभिसन्धनं, सधन्, प्रसङ्गः.

ASH, *s.* ज्वलादपविशेषः.

ASHAMED, *a.* हीनः-या-यं. हानः-ता-तं. लज्जितः-ता-तं. व्रीडितः-ता-तं. लज्जमानः-ना-नं. लज्जावान्-वती-वत् (हं), वपितः-ता-तं. वपमाणः-या-यं. वपान्वितः-ता-तं.—(To be ashamed) लज्ज (c. 6. लज्जते, लज्जितुं), विलज्, संलज्; व्रीड् (c. 4. व्रीडति, व्रीडितुं); वप् (c. 1. वपते, वपितुं), अपवप्, व्यपवप्; व्री (c. 3. निहेति, हेतुं), with abl. or gen. of the thing of which one is ashamed. To be ashamed of any thing, may be expressed by किञ्चिद् लज्जास्पदं ज्ञा.—(To make ashamed) ही in caus. हेप-यति-यितुं.

ASH-COLOURED, *a.* भामवर्णः-णा-यं. पांशुवर्णः-णा-यं. पाशुः-युः-युः.

ASHEN, *a.* पृष्ठोक्तादपनिर्मितः-ता-तं or -मयः-मयी-मयं.

ASHES, *s.* भाम *n.* (नं). भसितं, भूतिः *f.*, पांशुः *m.*, जडेटे; 'to reduce to ashes,' भस्मसात् कृ; 'reducing to ashes,' भस्मीकरणं; 'reduced to ashes,' भस्माकृतः-ता-तं, भस्मीभूतः-ता-तं.

ASH-WEDNESDAY, *s.* चत्वारिंशद्विनपर्यन्तं महोपवासस्य प्रथमदिवसः.

ASHORE, *adv.* उत्तोरस् *ind.*, तीरे, तटे, वेलायां, तटस्थः-स्था-यं.

ASHY, *a.* आत्मनः-नी-नं. पांशुवर्णः-णा-यं.—(Turned into ashes) भस्मीकृतः-ता-तं, भस्मलिप्तः-ता-तं.

ASIDE, *adv.* (On one side) एकपार्श्वे.—(To another side) अन्य-पार्श्वे.—(By the side) पार्श्वतस् *ind.*—(In private, in concealment) निभूते, एकान्ते.—(In stage language) स्वगतं, आत्मगतं, अपवाक्यं, पित्रे, जनानिबं

ASININE, *a.* गृहीभियः-या-यं, खरसन्धकः-का-यं.

TO ASK, *v. a.* (To beg, request) याच् (c. 1. याचति-ते, याचितुं), अभियाच्, प्रयाच्, सम्प्रयाच्, संयाच्, अये (c. 10. अयेयते-यितुं), अभ्यये, प्राये, सम्प्राये; भिष् (c. 1. भिषते, भिषितुं).—(To ask a question, inquire) प्रच्छ (c. 6. पृच्छति प्रष्टुं), अनुप्रच्छ, समनुप्रच्छ, परिप्रच्छ; ज्ञा in des. (निश्चासते, निश्चासितुं), अनुयुज् (c. 7. -युजि-युक्ते-योजुं).

ASKED, *p. p.* अर्थातः-ता-तं, प्रार्थितः-ता-तं, अभ्यर्थातः-ता-तं, याचितः

-ता-तं, प्रयाचितः-ता-तं.—(Questioned) पृष्टः-हा-हं, अनुयुज्-का-कं. ASKANCE, ASKAUNCE, ASKAUNTE, *adv.* साचि *ind.*, तिरस् *ind.*, तिर्यक् *ind.*, तिरस्चीनः-ना-नं.—(Looking askance) साचिबिलोकी-किनी-कि (नं), लोलापाङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, अपाङ्गदर्शी-शिनी-शि (नं).

ASKER, *s.* (Petitioner) प्रार्थकः, याचकः, अर्थी *m.* (नं).—(Inquirer) प्रश्ना *m.* (हृ).

ASKEW, *adv.* तिरस्, साचि, तिर्यक्, तिरस्चीनः-ना-नं, साचीकृतः-ता-तं.

ASKING, *s.* याज्ञा, याचना, अर्थना, प्रार्थनं-ना, अभ्यर्थना, अभिशक्तिः *f.*—(Questioning) प्रच्छना, जिज्ञासा.

ASLANT, *adv.* सावर्ज्य *ind.*, तिर्यक् *ind.*, वक्त्रं, निबं, अनुनु, कुटिलं.

ASLEEP, *a.* मुग्धः-भा-भं, निद्राणः-शा-यं, शयितः-ता-तं, प्रमुग्धः-भा-भं, निद्रितः-ता-तं, शयानः-ना-नं, निद्रालसः-शा-यं.—(Fast asleep) मुग्धः-भा-भं.—(To fall asleep) स्वप् (c. 2. स्वपति, स्वपितुं), प्रसवप.

ASLOPE, *adv.* (Declivous) प्रवणः-शा-यं.—(With declivity) प्रवणं, प्रवणप्रकारणं.

ASÓCA, *s.* (Flower) सशोकः, वधूलः.

ASP, ASPIC, *s.* अतिविषालुः, सुद्रुसप्रेभेदः.

ASPARAGUS, *s.* शतमूली, एकमूला, बहुमुता, अभीरुः *f.*, शतायरी, अहेरुः.

ASPECT, *s.* (Appearance, look) रूपं, आकारः, आकृतिः *f.*, आभा, मूर्तिः *f.*—(Countenance) वदनं.—(State) अवस्था, दशा.—(Act of beholding) चालोकनं, दर्शनं, निरोक्षणं.—(Relation) सम्पर्कः, सन्धनः.—(Situation) अवस्थानं.—(Disposition of a planet) दशा.

ASPEN, *s.* स्फुरितपत्रशीलो वृक्षविशेषः.

ASPEN, *a.* (Like the aspen-tree) पृष्ठोक्तवृक्षोपमः-भा-भं.—(Made of the aspen) पृष्ठोक्तवृक्षनिर्मितः-ता-तं.

ASPERITY, *s.* (Unevenness of surface) रुक्षता, असमाननं, वैषम्यं. (Of temper) कर्कशता, अरुनुदनं, स्वभावकटुता.—(Sharpness) तैक्ष्ण्यं, तीव्रता.

TO ASPERS, *v. a.* (To sprinkle) सिच (c. 6. सिचति-ते, सेक्), निषिच, संसिच, उच्च (c. 1. उच्चति, उच्चितुं), अभ्युच्च, प्रोच्च, समुच्च.—(To calumniate) अवधिष् (c. 6. -धिषति-धेयुं), अधिधिष्; कलङ्क (nom. कलङ्कयति-यितुं), कलङ्कं कृ, परिवद् (c. 1. -वदति-वदितुं), अपवद्; अभिशप् (c. 1. -शपति-ते-शप्तुं).

ASPERSED, *p. p.* (Sprinkled) सिक्तः-क्ता-क्तं, प्रोक्षितः-ता-तं.—(Calumniated) अवधिप्तः-भा-भं, कलङ्कितः-ता-तं.

ASPERSER, *s.* कलङ्ककरः, परिवादकः, अपवादकः, अवधेषकः.

ASPERSION, *s.* (Sprinkling) सेकः, मेचनं, नियेकः, प्रोक्षणं, छ्योतः, प्राघातः.—(Calumny) अपवादः, कलङ्कः, अवधेषः, खेपः, गुणनिन्दा.

ASPIRANT, *s.* अर्थी *m.* (नं), प्रार्थयिता *m.* (नं), आकाङ्क्षी *m.* (नं), कुतूहली *m.* (नं), अभिलाषुकः.

ASPIRATE, *s.* महाप्राणः, महाप्राणमूषकं चिह्नं.—(The soft aspirate) अभिनिष्ठानं, सत्यप्राणः.

TO ASPIRATE, *v. n.* महाप्राणेन उच्चर् in caus. (-चारयति-यितुं).

ASPIRATED, *p. p.* महाप्राणेन उच्चरितः-ता-तं.

ASPIRATION, *s.* (An ardent wish) आकाङ्क्षा, लालसा, महाकाङ्क्षा, कुतूहलं, स्पृहा, अभिरुचिः *f.*, अभिलाषः.—(Pronunciation with a full breath) महाप्राणेन उच्चारणं, महाप्राणः.

TO ASPIRE TO OR AFTER, *v. n.* अभिरुचि in caus. (-रोचयति-यितुं), अभिलुप् (c. 1. -लुपति-लुपितुं), अभिकाङ्क्ष (c. 1. -काङ्क्षति-काङ्क्षितुं), आकाङ्क्ष; अभ्याप् in des. (-ईषति-ईषितुं), स्पृह (c. 10. स्पृहयति-यितुं), उपजीव् (c. 1. -जीवति-जीवितुं).

ASS, *s.* गह्वः *m.* -भी *f.*, सरः, रासभः *m.* -भी *f.*, चक्रीवान् *m.* (तृ), चालेयः.
—(A stupid fellow) मन्दबुद्धिः, दुर्मेतिः.—(Skin of an ass) गह्वेभाभिन्.

ASSA-FETIDA, *s.* सहस्रवेधि *n.* (नृ), रामठ, जतुक, बाह्मीक, हिङ्गुः *m.*

TO ASSAIL, *v. a.* आक्रम् (c. 1. -क्रामति, c. 4. -क्राम्यति -क्रमितुं), अभियन्
(c. 7. -युनक्ति -युक्ते -युक्ते), आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), समासद्,
अभिद् (c. 1. -द्रवति -द्रोतुं), आविश् (c. 6. -विशति -वेष्टुं), अभिधाव् (c. 1. -धावति -ते -धावितुं), प्रतिमुष (c. 4. -युष्यते -युष्टुं), अभिशस् (c. 1. -शसति -शसितुं).—(To storm) आस्कन्द (c. 1. -स्कन्दति -स्कन्तुं), अवस्कन्द.

ASSAILABLE, आक्रमणीयः -या -यं, अभियोज्यः -ज्या -ज्यं, आसादनीयः -या -यं.

ASSAILANT, *s.* आक्रमिता *m.* (नृ), आक्रामकः, आघातकः, अभियोक्ता *m.* (कृ), अभिघातो *m.* (नृ).

ASSAILED, *p. p.* आक्रान्तः -न्ता -न्तं, अभियुक्तः -क्ता -क्तं, उपद्रुतः -ता -तं.

ASSASSIN, *s.* घातकः, हन्ता *m.* (नृ), नृघातकः, बधकः, बधोद्यतः.

TO ASSASSINATE, *v. a.* निभृतं or छलेन or गोपनेन हन् (c. 2. हन्ति हन्तुं), or in caus. (घातयति -यितुं), or मृ in caus. (मारयति -यितुं).

ASSASSINATION, *s.* छलेन or गोपनेन हननं, नृहत्या, घातनं, प्राणान्तिकं, बधः, मारणं.

ASSASSINATOR, *s.* निभृतं or छलेन हन्ति यो घातकः.

ASSAULT, *s.* अभियोगः, आक्रमणं, अवगोरणं, अघाघातः, आघातः, उप-
घातः.—(Storm) अवस्कन्दः -न्दनं.—(Violence) प्रसभं, माहर्षं, प्रमाथः, बलात्कारः.

TO ASSAULT, *v. a.* आक्रम् (c. 1. -क्रामति, c. 4. -क्राम्यति -क्रमितुं), आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), समासद्; अभिद् (c. 1. -द्रवति -द्रोतुं), समाद्रु, उपद्रु, समुद्रु, अवगुर (c. 6. -गुरते or -ति, -गुरितुं), अभिधाव् (c. 1. -धावति -ते -धावितुं).—(To storm) आस्कन्द (c. 1. -स्कन्दति -स्कन्तुं), अवस्कन्द, लह् (c. 10. -लहयति -यितुं).

ASSAULTED, *p. p.* अभियुक्तः -क्ता -क्तं, आक्रान्तः -न्ता -न्तं.—(By storm) अवस्कन्दितः -ता -तं.

ASSAY, *s.* परीक्षा, प्रमाणीकरणं, उपधा.—(Touchstone) निकयः.—
(Of coin) नाणकपरीक्षा.—(First attempt) चारम्भः, प्रयत्नः *f.*

TO ASSAY, *v. a.* परीक्ष (c. 1. -ईक्षते -ईक्षितुं), शा in des. (जिज्ञासते जिज्ञासितुं). (Endeavour) यत् (c. 1. यतते, यतितुं), अवसो (c. 4. -स्यति -सातुं), चेष्ट (c. 1. -चेष्टते, -चेष्टितुं).

ASSAYER, *s.* (An officer of the mint) नाणकपरीक्षी *m.* (नृ), धातु-
वादी *m.* (नृ), धातुपरीक्षकः, परीक्षकः.

ASSEMBLAGE, *s.* समूहः, सङ्घातः, समाहारः, समुच्चयः, समवायः, वृन्दं, चयः,
सङ्घयः, समुदयः, गणः, शोधः, संहतिः *f.*, संहारः, सन्निपातः, सङ्घः,
अहिणी, साहिव्यं, ग्रामः in composition; 'an assemblage of
people,' पुरुषसमवायः, जनसमागमः, जननिवहः; 'of princes,'
राजकैः; 'the assemblage of the organs,' इन्द्रियग्रामः.

TO ASSEMBLE, *v. n.* सङ्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), समागमः; समे (root इ
with सम् and ज्ञा, c. 2. समेति समेतुं), समये; एकत्र मिल (c. 6.
मिलति -ते, मिलितुं), समागुत् (c. 1. -वसते -वसितुं), सन्निपत् (c. 1. -पतति
-पतितुं), समूहोभू.

TO ASSEMBLE, *v. a.* सङ्गम् in caus. (-गमयति -यितुं), समाद् (c. 1. -हरति
ते हन्तुं), उपसद्; सन्निपत् in caus. (-पातयति -यितुं), एकत्र कृ. समूहोक्.

ASSEMBLED, *p. p.* मिलितः -ता -तं, समेतः -ता -तं, समागतः -ता -तं, सम-
पागतः -ता -तं, संहतः -ता -तं, समुत् -दा -टं, समवेतः -ता -तं.

ASSEMBLING, *s.* मिलनं, सङ्गमः, समागमः, सभागतिः *f.*

ASSEMBLY, *s.* सभा, सद्, *n.* (स), समज्या, सभाजः, परिषद् *f.*, समागमः,
संसद् *f.*, गोष्ठी *f.*, समूहः, मेलकः, मेलः, सन्निवेशः; 'an assembly

of lords or nobles,' शिहसभा.—(A collection) समाहारः;

सन्निपातः, समुदयः, समवायः, संहारः, समूहः.—(A party) पक्षि *f.*
ASSEMBLY-ROOM, *s.* समागमस्थानं, सभाशाला, इन्दकै.

ASSENT, *s.* सम्मतिः *f.*, अनुमतिः *f.*, सम्मतं, अनुज्ञा, प्रतियहः, परियहः,
स्वीकारः, अङ्गीकारः, प्रतिश्रवः, समनुज्ञानं, अनुवादः.

TO ASSENT, *v. n.* अनुज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -ज्ञातुं), अनुमन् (c. 4. -मन्यति
-ते -मन्तुं), सम्मन्, प्रतियह (c. 9. -गृह्णाति -गृह्णीते -ग्रहीतुं), स्वीकृ,
अङ्गीकृ, उरीकृ, सम्प्रतीप् (c. 6. -इच्छति -रष्टुं).

ASSENTATION, *s.* स्वीकरणं, चादुकारः, अनुरोधः, अनुवृत्तिः *f.*

ASSENTED, *p. p.* अनुमतः -ता -तं, सम्मतः -ता -तं, अनुज्ञातः -ता -तं,
प्रतिश्रुतः -ता -तं, समनुज्ञातः -ता -तं.

ASSETER, *s.* अनुमना *m.* (नृ), अनुवादकः, अनुज्ञाता *m.* (नृ), स्वीकृता *m.* (नृ).

TO ASSERT, *v. a.* (To maintain) दाद्वेन वद (c. 1. वदति, वदितुं).—
(To affirm) वद, तथेति वृ (c. 2. ब्रवीति, ब्रूते, वक्तुं).—(To claim)
मेमेति वद, स्वीकृ, स्वस्त्वं शा in caus. (शापयति -यितुं).

ASSERTION, *s.* (The act of asserting) वचनं, वाक्यं, उक्तवाक्यं.—(The first part of
an argument) प्रतिज्ञा, पृष्ठपक्षः, पक्षः.

TO ASSESS, *v. a.* राजस्वं or करं or शुल्कं दा in caus. (दापयति -यितुं),
or ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), or अवद् in caus. (-हारयति -यितुं),
or स्या in caus. (स्थापयति -यितुं), or निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं).

ASSESSMENT, *s.* करग्रहणं, शुल्कग्रहणं, राजस्वग्रहणं.—(The sum levied)
करः, शुल्कः, शुल्कं, राजस्वं.

ASSESSOR, *s.* (One who sits by) सभ्यः, सभासद् *m.*, उपासिता *m.* (नृ),
उपासीनः.—(Tax-gatherer) करग्रहः, शुल्कग्राही *m.* (नृ), राज-
स्वनिरूपकः.

ASSETS, *s.* मृतजनस्य वृणशोधनार्थं अवशिष्टधनं.—(Goods) सर्थः, विभवः,
सम्पत्तिः *f.*

TO ASSEVER, ASSEVERATE, *v. a.* स्थैर्येण, or दाद्वेन, or शपथेन, or
शपथपृष्ठकं वद (c. 1. वदति, वदितुं), or ब्रू (c. 2. ब्रवीति, ब्रूते, वक्तुं).

ASSEVERATION, *s.* शपथपृष्ठकं वचनं, स्थिरवचनं, दृढवचनं.

ASSIDUITY, *s.* उद्योगः, उद्यमः, अभ्यसनं, व्यवसायः, प्रसक्तिः *f.*, मनोयोगः,
चेष्टा, यत्नः, मननिवेशः, प्रयत्नः, परायणः, प्रयासः.

ASSIDUOUS, *a.* उद्योगी -गिनी -गि (नृ), उद्योगः -गा -गं, व्यवसायी -यिनी
-यि (नृ), परायणः -णा -णं, प्रयत्नवान् -वतो -वत् (त). प्रसक्तः -क्ता -क्तं,
प्रसितः -ज्ञा -तं.

ASSIDUOUSLY, *adv.* प्रयत्नतः, यत्नतः, व्यवसायेन, उद्योगेन, अशिरतः, प्रसक्तं.

ASSIGNABLE, *a.* प्रकल्पनीयः -या -यं, निर्दिष्ट्यः -व्या -व्यं, सारापणीयः -या -यं.

TO ASSIGN, *v. a.* (Mark out) निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), विधा (c. 3.
-दधाति -धातुं), निर्णी (c. 1. -नयति -नेतुं), प्रकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं),
निर्दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), समादिश.—(Appoint) नियुज् (c. 7.
-युनक्ति -युक्ते -युक्ते), स्या in caus. (स्थापयति -यितुं), व्यवस्था.—(Make
over property) द्रव्यं or धनं समृ in caus. (-अपेयति -यितुं), or दा
in caus. (दापयति -यितुं); निबन्धं कृ.—(Attribute) चारुह
in caus. (-रोपयति -यितुं).—(He assigns a reason) स हेतुम् चाह.

ASSIGNATION, *s.* (An appointment to meet another) अभिसारः,
सङ्केतः, प्रज्ञप्तिः *f.*, समागमनियमः.—(Going to an assignation)
अभिसारी -रिणी -रि (नृ).—(Place of assignation) सङ्केतस्थानं.—
(A making over property to another) द्रव्यसमवेणं, धनसमवेणं,
निबन्धदानं.

ASSIGNED, *p. p.* निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, आदिष्टः -ष्टा -ष्टं, नियमितः -ता -तं,

नियोजितः-ता-तं, समर्पितः-ता-तं, दापितः-ता-तं, व्यवस्थापितः-ता-तं, प्रकल्पितः-ता-तं, आरोपितः-ता-तं.

ASSIGNEE, *s.* नियोगी *m.* (नं), कार्येषु नियुक्तः, प्रतिनिधिः, प्रतिपुरुषः.
ASSIGNMENT, *s.* (Of goods) निषन्धनं, समर्पणं.—(Appointment) नियोजनं.

To ASSIMILATE, *v. a.* (To bring to a likeness) समीकृ, तुल्यीकृ.—
(To perform the act of converting food to nourishment) जीर्णिपूत्रकं समीकृ, परिणामं कृ.

ASSIMILATION, *s.* (The act of) समीकरणं, तुल्यीकरणं.—(The state of) समता, समानता, तुल्यता, साम्यः.—(Of food) परिणामः, परिणतत्वं, विपाकः, परिपक्वता.—(Of fractions) भागजातिः *f.*

To ASSIMULATE, *v. a.* छल (nom. छलयति-यितुं), छन्न or कपटं कृ.

ASSIMULATION, *s.* छलनं, कपटः-टं, छन्न *m.* (नं).

To ASSIST, *v. a.* उपकृ (c. 8. करोति-कुरुं), उपचर (c. 1. चरति-चरं. (तुं), उपग्रह (c. 9. गृह्णाति-ग्रहीतुं), अभिरक्ष (c. 1. रक्षति-रक्षितुं), उपकारं कृ, साहाय्यं कृ, पक्षपातं कृ.

ASSISTANCE, *s.* उपकारः, उपकारिता, उपकृतं, साहाय्यं, साहियं, उपग्रहः, अनुग्रहः, पक्षपातः.

ASSISTANT, *s.* उपकारी *m.* (नं), उपकारकः, साहाय्यकर्त्ता *m.* (नं), सहायः, उन्नरसाधकः.

ASSISTED, *p. p.* उपकृतः-ता-तं, कृतोपकारः-रा-रं, उपचरितः-ता-तं.

ASSIZE, *s.* (A court of justice) दोषादोपविचारमभा, दण्डयोगमभा, दण्डप्रणयनमभा.—(Market rate, measure) आपणिकः, अर्थबलाबलं, परिमाणं, मानं.

To ASSIZE, *v. a.* (To fix the rate of any thing) अर्थं संख्या in caus. (स्थापयति-यितुं), अर्थबलाबलं or द्रव्यादिमूल्यं or परिमाणं निरूप (c. 10. रूपयति-यितुं), or स्या in caus. (स्थापयति-यितुं).

ASSIZER, *s.* अर्थसंख्यापकः, मूल्यनिरूपकः, विक्रयद्रव्यादिपरिमाणनिरूपकः.

ASSOCIATE, *s.* (A partner, confederate) सहायः, सङ्गी *m.* (नं), अनुपङ्गी *m.* (नं), उत्सङ्गी *m.* (नं), सहकारी *m.* (नं), सङ्गः *m.* (नृम्), सहवासी *m.* (नं).—(A companion, equal) वयस्यः.

To ASSOCIATE, *v. a.* संयुज् (c. 7. युनक्ति-योजुं, c. 10. योजयति-यितुं), सङ्गम् in caus. (गमयति-यितुं), सङ्गन् in caus. (बन्धयति-यितुं), संधिष् in caus. (श्लेषयति-यितुं).

To ASSOCIATE WITH, *v. n.* संवस (c. 1. वसति-वसुं), सह यम्; सहितः-ता-तं भू, मिल (c. 6. मिलति-ते, मेलितुं), सम्मिल्; सह गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), सहवासं कृ.—(Not to be associated with) अपाङ्ग्यः-या-यं.

ASSOCIATED, *p. p.* संयुक्तः-क्ता-क्तं, संधिष्ठः-ष्ठा-ष्टं, सहितः-ता-तं, सहितः, -ता-तं, महगतः-ता-तं, सङ्गातवान्-वती-वत् (नृ), उत्सङ्गितः-ता-तं.

ASSOCIATION, *s.* संयोगः, साहियं, साहाय्यं, सायं, सङ्गमः, सङ्गतिः *f.*, संगमः, सहायता or -त्वं, साहचर्यं, समागमः, सङ्गातः, आसङ्गः, सङ्गः, संघेयः.—(Evil association) असत्संसर्गः.—(Set, club) पङ्क्तिः *f.*—(Partnership) समांशिता.

To ASSORT, *v. a.* यथाक्रमं or क्रमेण स्या in caus. (स्थापयति-यितुं), विधा (c. 3. दधाति-धातुं), संविधा; रच् (c. 10. रचयति-यितुं), विरच्य; ग्रन्थ (c. 1. ग्रन्थति, c. 9. ग्रन्थति, ग्रन्थितुं), पृथक् पृथक् स्या in caus. or कृ.

ASSORTED, *p. p.* विरचितः-ता-तं, व्युदः-दा-दं, विव्यस्तः-स्ता-स्तं.

ASSORTMENT, *s.* विरचनं, पृथक्करणं, विन्यासः, प्रतिविधानं, ग्रन्थनं-ना, व्युहनं, व्युदः *f.*, परिपाटिः *f.*—(A mass of things assorted) सञ्चयः, सङ्गातः, वृन्दं, शोषः.

To ASSUAGE, *v. a.* श्म in caus. (शमयति-यितुं), उपशम्, प्रशम्; शान्त्

or शान्त् (c. 10. शान्तयति-यितुं), अभिशान्त्, परिशान्त्; तुष् in caus. (तोषयति-यितुं), परिशुष्.

To ASSUAGE, *v. n.* श्म (c. 4. शान्यति, शमितुं), उपशम्, प्रशम्; तुष् (c. 4. तुष्यति, तोषुं).

ASSUAGED, *p. p.* शान्तः-न्ता-न्तं, प्रशमितः-ता-तं, प्रशान्तः-न्ता-न्तं.

ASSUAGEMENT, *s.* प्रशमनं, शान्तिः *f.*, उपशान्तिः *f.*, शान्तनं.

ASSUASIVE, *a.* शान्तिकः-की-कं, शमकः-का-कं, शान्तिदः-दा-दं.

To ASSUME, *v. a.* (To take) ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), परिग्रह, प्रतिग्रह; लभ् (c. 1. लभते, लभुं).—(To arrogate) अपभ्रम्यत् or मिथ्या ग्रह or आत्ममात्तु, परधर्मं ग्रह; 'he assumes the king,' राजायते.—(To suppose something granted) अप्रमाणीकृत्य or अप्रमाणतस् or निष्प्रमाणेन वद् (c. 1. वदति, वदितुं), अनुमतं-ता-तं ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं).

ASSUMED, *p. p.* गृहीतः-ता-तं, आदत्तः-न्ता-न्तं.—(Not natural) कृतकः-का-कं.

ASSUMPTION, *s.* (The act of taking) ग्रहणं, आदानं, प्रतिग्रहः, परिग्रहः, आत्मसात्करणं; 'false assumption,' मिथ्याग्रहणं.—(The supposition of any thing granted) निष्प्रमाणेन or अप्रमाणतस् ग्रहणं, प्रमाणव्यतिरेकेण कस्यचिन् मतस्य धारणः 'on the assumption,' न्यायात्.—(The thing supposed) प्रतिज्ञा, प्रमेयं, उपन्यासः.—(Of a disguise) वेशधारणं, विडम्बनं.

ASSURANCE, *s.* (Certain expectation) विश्वासः, प्रत्ययः, प्रत्याशा, निश्चयः, दृढः प्रत्ययः.—(Want of modesty) धार्ष्ट्यं, प्रगल्भता, साहसं, निर्लज्जता.—(Reason for confidence) विश्वासकारणं, प्रत्ययहेतुः.—(Insurance, assurance of safety) योगक्षेमः, अभयवाक् *f.* (च), सहार्थत्वं.

To ASSURE, *v. a.* स्थिरकृ, दृढीकृ, संसम्भ (c. 5. सम्भोति, c. 9. सम्भ्राति, -सम्भितुं), or caus. -सम्भयति-यितुं), विश्वासं दा, प्रमाणं दा, असन्दिग्धं-ग्यां-ग्यं कृ, सुनिश्चितं-ता-तं कृ.—(To affirm) दाधेन वद् (c. 1. वदति).

ASSURED, *p. p.* (Certain) स्थिरः-रा-रं, दृढः-दा-दं, सुनिश्चितः-ता-तं, असन्दिग्धः-ग्या-ग्यं, असंशयः-या-यं.

ASSUREDLY, *adv.* निश्चितं, सुनिश्चितं, असंशयं, निःसन्देहेन, नूनं, एवं, खलु, किल, सुतरां.

ASTERISK, *s.* नक्षत्राकारश्चिह्नविशेषः.

ASTERISM, *s.* नक्षत्रं, चूषः, तारा, तारकः, ज्योतिषी, दाक्षयिणी.

ASTERIS, *adv.* नावः पश्चिद्भागं or पश्चिमभागं प्रति.

ASTHMA, *s.* दुःश्वासः, दुःश्वासनं, श्वासरोगः.

ASTHMATICAL, ASTHMATIC, *a.* दुःश्वासशीलः-ला-लं, श्वासरोगपीडितः-ता-तं.

To ASTONISH, *v. a.* विस्मि in caus. (स्माययति-ते-यितुं), व्याकुलीकृ, आकुलीकृ, चमत्कारं or विस्मयं जन in caus. (जनयति-यितुं), चमत्कृ.

ASTONISHED, *p. p.* विस्मितः-ता-तं, विस्मयान्वितः-ता-तं, विस्मयाकुलः-ला-लं, चमत्कृतः-ता-तं, विलङ्घः-घ्या-घ्यं.—(To be astonished) विस्मि (c. 1. -मयते-स्मेतुं), आश्चर्यं ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं) or मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं).

ASTONISHING, *a.* आश्चर्यः-ध्या-ध्यं, अद्भुतः-ता-तं, विचित्रः-न्ता-न्तं.

ASTONISHMENT, *s.* विस्मयः, आश्चर्यत्वं, चमत्कारः, व्याकुलता.—(With astonishment) साश्चर्यं, सविस्मयः.—(Matter of astonishment) विस्मयहेतुः *m.*, विस्मयकारणं, अद्भुतं.

To ASTOUND, *v. a.* मुह in caus. (मोहयति-यितुं), व्यामुह, व्याकुलीकृ, विस्मयाकुलं-ला-लं कृ.

ASTOUNDED, *p. p.* विस्मयाकुलः-ला-लं, मोहितः-ता-तं, आकुलीकृतः-ता-तं.

ASTRAL, *a.* आर्खे:-छी-छें, तारको-किनी-कि (न), तारकिन्:-ता-तं.
ASTRAY, *adv.* उत्पथे, पथभ्रष्ट:-श-ष्टं, विभ्रान्गामी-मिनी-मि (न), विप-
 यगामी-मिनी-मि (न), भ्रान्त:-न्ता-न्तं.—(To lead astray) उत्पथं
 नी (c. 1. नयति, नेतुं).
ASTRIDE, *adv.* (To stand with the legs apart) पादौ पृथक् कृत्वा
 or प्रगतनङ्ग:-ङ्गा-ङ्गं स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यात्).
TO ASTRINGE, *v. a.* समुच्य (c. 1. -कोचति, c. 6. -कुचति -कोचिन्तुं);
 कषाय् (nom. कषायति -यितुं).
ASTRINGENCY, *s.* समुचोचनं. कषाय:-यं, तुषर:-रं.
ASTRINGENT, *a.* कषाय:-या-यं, समुचोचनशील:-ला-लं, रुष्य:-ष्या-षं,
 तुषर:-रा-रं, पाहो-हिणी-हि (न), विरुक्षय:-शी-शं.
ASTROLOGER, *s.* गणकः, ज्योतिषिकः, दैवज्ञः, मौहूर्तः, मौहूर्तिकः, देव-
 लेखकः काशीनिकः, ज्योतिःशास्त्रानुरूपं भाविष्यविषयकथकः or भावि-
 कथकः or भाविष्यक्रीक्री *m.* (ज्ञे), सांख्यसरः, ज्ञानी *m.* (न).
ASTROLOGICAL, *a.* ज्योतिषः-यो-यं, ज्योतिषिश्चाविषयः-या-यं, नाक्षत्रः-त्री-त्रं.
ASTROLOGICALLY, *adv.* ज्योतिषिश्चानुसारम्, ज्योतिःशास्त्रानुरूपं, ज्योतिः-
 शास्त्रवत्.
ASTROLOGY, *s.* नक्षत्रविद्या, ज्योतिषं, दैवप्रश्नः, देवप्रश्न, ज्योतिःशास्त्रमूला
 भाविष्यक्रीकराविद्या; ज्योतिःशास्त्रज्ञानम् or -ज्ञानेन भाविकथनविद्या.
ASTRONOMER, *s.* ज्योतिःशास्त्रज्ञः, ज्योतिषविद्, ज्योतिषः, ज्योतिषिकः,
 राशिग्रहनक्षत्रादिगणितज्ञः, ग्रहनक्षत्रादिविद्याज्ञः.
ASTRONOMICAL, *a.* ज्योतिषः-यी-यं, ज्योतिःशास्त्रविषयः-या-यं, नाक्ष-
 त्रिकः-की-कं.
ASTRONOMICALLY, *adv.* ज्योतिःशास्त्रानुसारम्, ज्योतिःशास्त्रानुरूपं, ज्यो-
 तिःशास्त्रवत्.
ASTRONOMY, *s.* ज्योतिःशास्त्रं, ज्योतिषविद्या, राशिग्रहनक्षत्रादिविद्या, ज्योतिषं,
 समोलुविद्या.
ASTUTE, *a.* विद्वधः-ग्धा-ग्धं, सत्पात्रः-त्रा-त्रं, चतुरः-रा-रं.
ASUNDER, *adv.* विरलं, पृथक्, प्रगतः-ता-तं, विगतः-ता-तं.—‘Asun-
 der’ may often be expressed by the prep. वि; as, ‘cut
 asunder,’ विच्छिन्नः.
ASWINS, (Nāsatya and Dasra, the twin sons of the Sun by
 the constellation Āśvinī, physicians of heaven) अश्विनी *du.*,
 स्वर्वेष्टी *du.*, नासत्यो *du.*, दस्यो *du.*, अश्विनीसुतो *du.*, अश्विनेयो *du.*
ASYLE, **ASYLUM**, *s.* आश्रयः, आश्रयः, अश्रयः, संश्रयः, गतिः *f.*, प्रतिश्रयः,
 विषयः.—(To seek asylum with) आश्रि (c. 1. -अपति-ते-अपितुं),
 उपाश्रि, समुपाश्रि, संश्रि.
AT, *prep.* expressed by आ or अभि prefixed to roots, as, ‘to
 arrive at,’ आगम्, अभिगम्.—Before names of towns, ex-
 pressed by the loc. c.; as, ‘at Ayodhyā,’ अयोध्यायां. At
 home,’ स्वगृहे, स्वस्थाने; ‘at night,’ रात्रौ; ‘at evening,’
 आसन्धे; ‘at this time,’ तत्काले, तत्काले; ‘at the moment,’
 संपदि; ‘at present,’ वर्तमाने काले, अद्युना, सम्पदि; ‘at first,’
 प्रथमतः, पूर्वे; ‘at last,’ अनन्तरं, शेषे; ‘at least,’ तावत्; ‘at
 all,’ कथञ्चन, मनाक्; ‘at the sight,’ आदर्शनात्; ‘at ease,’
 यथामुखं, सुखेन; ‘at large,’ निर्विघ्ने; ‘at the price,’ ह्रस्वेन;
 ‘at once,’ युष्मत्, एकदा, एककाले.—‘At,’ may often be ex-
 pressed by the indec. part., as, ‘at the sight of that,’
 तद् दृष्ट्वा; or by the loc. c., as, ‘at their arrival,’ तेषु आगतेषु;
 or by the abl. c., as, ‘at his bidding,’ तस्य निदेशात्; or
 by the instr. c., as, ‘at the king’s command,’ राजाज्ञया.

AT-HAND, *adv.* उपस्थितः-ता-तं, आसन्नः-न्ता-न्तं; ‘to be at hand,’
 उपस्था (c. 1. -तिष्ठति-ते-स्यात्), प्रसुपस्था.
ATHEISM, *s.* नास्तिकता, नास्तिक्यं, देवनिन्दा, परलोकाभावबुद्धिः.
ATHEIST, *s.* नास्तिकः, देवनिन्दकः, अनौपचारवादी *m.* (न), नास्तिकमते स्थितः.
ATHEISTICAL, *a.* (Given to atheism) नास्तिकबुद्धिः-भिः-भि, देव-
 निन्दकः-का-कं.
ATHIRST, *a.* तृषार्तः-त्री-त्रं, तृषितः-ता-तं, पिपासुः-सु-सु.
ATHLETE, *s.* मल्लयोद्धा *m.* (ज्ञे), मल्लः, मल्लः.
ATHLETIC, *a.* (Belonging to wrestling) मल्लयुद्धसम्बन्धकः-का-कं.—
 (Strong) बाहुवीरः-रा-रं, मल्लः-ल्ला-ल्लं, व्यायामी-मिनी-मि (न),
 व्यायामशीलः-ला-लं, व्यूढोरस्कः-स्का-स्कं, पृथुशरीरः-रा-रं, बलवान्
 -वती-वत् (न).—(Athletic exercise)
ATHWART, *prep.* कोणाकोणि, विपरोते, विलोमं, व्यत्यस्तं, प्रतिकूलं;
 ‘athwart the way,’ प्रतिमार्गं; ‘athwart the stream,’ प्रतिप्रोतस्;
 ‘athwart the river,’ नदीपारं, नदीतीरान्तरं.
ATLANTIC, *a.* महासमुद्राणां मध्ये य दृढलुपिदकित अभिधीयते महासमुद्रः.
ATLAS, *s.* भूगोलस्य यत् किञ्चिद् देशसमुद्रनगरादि विद्यते तदाकारनामादि-
 मुद्रितः पत्रसमूहः.
ATMOSPHERE, *s.* आकाशः, नभः *n.* (स्), गगनं, अभ्रं, अनन्तराक्षं, वायुवर्त्म
n., (न), विहायसः-सं, मण्डलं, शून्यं, शून्यत्वं, आर्धं.
ATMOSPHERICAL, *a.* आकाशीयः-या-यं, आन्तरिक्षः-क्षी-क्षं, वायवः-यी-
 -यं, वैहायसः-सो-सं, विहायसीयः-या-यं.
ATOM, *s.* परमाणुः *m.*, अणुः *m.*, कणः, लघुः, लेशः, कणिका, सूक्ष्मः.
ATOMICAL, *a.* (Consisting of atoms) साणकः-की-कं, अणकः-का-
 -कं, परमाणुमयः-यो-यं.—(Minute) सूक्ष्मः-स्मा-स्मं.—(Relating
 to atoms) अणुविषयः-या-यं, परमाणुसम्बन्धकः-का-कं.
AT-ONCE, एकदा, युगपत्, एकपदे, एककाले.
TO ATONE, *v. a.* (To expiate, answer for) प्रायश्चित्तं कृ, निष्कृतिं
 कृ, प्रायश्चित्तेन पापं परिशुष्य in caus. (-शोषयति-यितुं), or पापात्
 मुच्य (c. 6. मुच्यति मोक्तुं); पापक्षमां सिष्य in caus. (साधयति-यितुं).—
 (To reconcile) सन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं), अनुनो (c. 1. -नयति
 -नेतुं), प्रशम्य in caus. (-शमयति-यितुं).
TO ATONE, *n.* (To agree) सम्मन् (c. 4. -मन्यते-मन्तुं).—(To stand
 as an equivalent) प्रायश्चित्तः or प्रतिनिधिः or प्रतिभूः भू.
ATONEMENT, *s.* प्रायश्चित्तः, निष्कृतिः *f.*, पापक्षमासाधनं, पापनाशः,
 अग्निहुत् *f.*—(One who atones) प्रायश्चित्तकारो *m.* (न), निष्कृतिकर्त्री
m. (ज्ञे), पापक्षमासाधकः.
ATONIC, *a.* अग्निनाशकः-का-कं, अग्नेजस्त्री-स्त्रिनी-स्त्रि (न).
ATRABILARIOUS, *a.* कालाक्षिप्तसम्प्लूहीः-शी-शी, दुर्मेनाः-नाः-नः (स्).
ATRAMENTOUS, *a.* मलिनवर्णः-णी-णी, कृष्णवर्णः-णी-णी.
ATROCIOUS, *a.* अतिपापी-पी-पी, अतिदोषो-विणी-वि (न),
 अतिपातकी-किनी-कि (न), अतिपापिहः-हा-हं, अत्यन्तदुराचारः-रा-
 -रं, दुर्वृत्तः-न्ता-न्तं, दारुणः-या-यं.
ATROCITY, **ATROCIOUSNESS**, *s.* अतिपातकं, अतिपापं, अतिदोषः, अतिदुष्टता.
ATROPHY, *s.* क्षयः, क्षयरोगः, शरीरशोषणं, अग्न्यभावः, अजीर्णता.
TO ATTACH, *v. a.* (To fix to one’s interests, win over) सज्ज् in
 caus. (सज्जयति-यितुं), अनुरज्ज् in caus. (-रज्जयति-यितुं).—(To
 connect) सज्ज् (c. 9. -ज्जयति-ज्जन्तुं).—(To seize) आसेष्य कृ; धृ
 (c. 1. धरति, धर्तुं), आक्रन् (c. 1. -क्रानति-क्रान्ति).—(To attribute)
 आरुह् in caus. (-रोपयति-यितुं).—(To be attached) आसज्ज् in
 pass. (-सज्जते), अनुरज्ज् in pass. (-रज्जते).—(To be connected)

सद्यन् in pass. (-बध्यते).

ATTACHED, *p. p.* अनुरक्तः-क्ता-क्तं, आसक्तः-क्ता-क्तं, संसक्तः-क्ता-क्तं, प्रसक्तः-क्ता-क्तं, लग्नः-गना-ग्नं, लग्नितः-ता-तं, भक्तः-क्ता-क्तं, भक्तिमान्-मती-मत् (त्), अविरक्तः-क्ता-क्तं, संहितः-ता-तं, अनुरागवान्-वती-वत् (त्), सानुरागः-गा-गं.

ATTACHMENT, *s.* आसक्तिः *f.*, प्रसक्तिः *f.*, अनुरागः, अनुरक्तिः *f.*, रक्तिः *f.* सङ्गः, आसङ्गः, प्रसङ्गः, भक्तिः *f.*, विश्वासङ्गः, सम्प्रीतिः *f.*, परायणः, तुरायणः. *To attack*, *v. a.* आक्रम् (c. 1. -क्रामति, c. 4. -क्राम्यति -क्रमितुं), उपक्रम्, उपाक्रम्, अभिक्रम्; आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), आस्कन्द् (c. 1. -स्कन्दति -स्कन्तुं); आपुष् (c. 4. -युष्यते -योषुं), प्रतिपुष्, युष् in caus. (योषयति -यितुं), अभिटु (c. 1. -ट्टयति -ट्टोतुं), उपट्टु, समाट्टु, अभिधाव् (c. 1. -धावति -ते -धावितुं), अभिप्रया (c. 2. -याति -यातुं).

ATTACK, *s.* अभियोगः, अभियुद्घः, अभिक्रमः, आक्रमः, अवस्कन्दः, अभिमर्द्दः. *ATTACKED*, *p. p.* अभियुक्तः-क्ता-क्तं, आक्रान्तः-ना-नं, आसादितः-ता-तं. *To attain*, *v. a.* प्राप् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), सम्प्राप्; लभ् (c. 1. लभते, लभुं), गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), with acc., अभिगम्; या (c. 2. याति, यातुं), आया; इ (c. 2. इति, इतुं), अभी (अभ्येति); च् (c. 1. च्छति, च्तुं), छश् (c. 5. अद्युते, अशितुं), उपाश्, समश्; म्यश् (c. 6. म्यश्ति, म्येतुं), आयिश् (c. 6. विशति -वेहे),

ATTAINABLE, *a.* प्राप्यः-प्या-प्यं, प्रापणीयः-या-यं, गम्यः-म्या-म्यं, लभ्यः-भ्या-भ्यं, समासाद्यः-द्या-द्यं, भुलभः-भा-भं, साध्यः-ध्या-ध्यं.

ATTAINER, *s.* (The conviction of a crime) आपधेयः.—(Taint, sully of character) कलङ्कः, अपयशः *n.* (स्), अपकीर्तिः *f.*

ATTAINED, *p. p.* प्राप्तः-प्ता-प्तं, लभ्यः-भ्या-भ्यं, अभिगतः-ता-तं,

ATTAINMENT, *s.* लाभः, लभिः *f.*, प्राप्तिः *f.*, अवाप्तिः *f.*, उत्पत्तिः *f.*, अर्जनं, उपाजनं; 'attainment of knowledge,' विद्यागमः.

To attain, *v. a.* (To corrupt, disgrace) दुष् in caus. (दूषयति -यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), कलङ्क कृ.—(To convict) आपृष् (c. 10. -पृषयति -यितुं), आपयणं कृ.

ATTAINED, *p. p.* (Convicted) आपधितः-ता-तं.—(Corrupted) दूषितः-ता-तं.

To attempt, *v. a.* (To mingle in just proportions) यथांशतम् मिश्र् (c. 10. मिश्रयति -यितुं) or संयुज् in caus. (-योजयति -यितुं); द्रवोक्.—(To soften, mollify) शम् in caus. (शमयति -यितुं), चद (nom. चदयति -यितुं), छिद्योक्.—(To regulate) नियम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं).

To attempt, *v. a.* (To try) यत् (c. 1. यतते, यतितुं), उपक्रम् (c. 1. -क्रमते -क्रमितुं), आरम् (c. 1. -रभते -रभुं), समारम्; उद्यम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), प्रवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), यद् (c. 1. यटते, यटितुं), व्यवसो (c. 4. -स्यति -सातुं), वेह् (c. 1. वेहते, वेहितुं), उद्योगं कृ.—(To attack) आक्रम् (c. 1. -क्रामति, c. 4. -क्राम्यति, -क्रमितुं).

ATTEMPT, *s.* समुद्यमः, उद्यमः, आरम्भः, उपक्रमः, उद्योगः, प्रवृत्तिः *f.*, वेहा, यद्, साधनं, आघातः.—(Attack) आक्रमः.

ATTEMPTED, *p. p.* आरम्भ्यः-भ्या-भ्यं, अध्यवसायितः-ता-तं, समुद्यतः-ता-तं.

ATTEMPTER, *s.* आरम्भकः, प्रवर्त्तकः, उपक्रमिता *m.* (नृ), आक्रमकः.

To attend, *v. a.* (To listen to) श्रु (c. 5. श्रुणोति, श्रोतुं), आश्रु, उपश्रु; आकर्ण् (c. 10. -कर्णयति -यितुं).—(To fix the attention upon) अवधा (c. 3. -धत्ते -धातुं), प्रणिधा, समाधा; मनो युज् (c. 7. युनक्ति, योक्तुं), सेव् (c. 1. सेवते, -सेवितुं).—(To wait upon) श्रु in desid. (शुश्रूषते, शुश्रूषितुं), आश्रु, प्रतिश्रु; सेव्, उपसेव्; उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -ते -स्थातुं), पशुपस्था, उपचर् (c. 1. -चरति -चरितुं), परिचर्,

उपाचर्; परिधिश् (c. 6. -विशति -वेहे), उपास् (c. 2. -आसे -आसितुं).—(To accompany) अनुया (c. 2. -याति -यातुं), परिषु in caus. (-वारयति -यितुं).—(To stay for) प्रतीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -ईक्षितुं).

To attend, *v. n.* (To be attentive) अवधा in pass. (-धीयते); 'let attention be paid,' अवधीयत.—(To delay) विलम्ब् (c. 1. -लघते -लघितुं).

ATTENDANCE, *s.* शुश्रूषा, परिचर्यः, उपासनं, उपचारः, सेवा, उपसेवा, अनुगमनं.

ATTENDANT, *a.* सहगामी -मिनी -मि (नृ), सहचारी -रिणी -रि (नृ).

ATTENDANT, *s.* सेवकः, परिचरः, सहचारी *m.* (नृ), अनुयायी *m.* (नृ), अनुसारी *m.* (नृ), अनुचरः, पारिषद्, परिधिस्थः.—(Train of attendants) परिवारः, परिवर्हः.—(Of Siva) प्रमथः.

ATTENDED, *p. p.* (Accompanied) सहितः-ता-तं, समेतः-ता-तं, परिचारितः-ता-तं, परियृतः-ता-तं, वृतः-ता-तं, समन्वितः-ता-तं.—(Attended to) अनुष्ठितः-ता-तं. When only two persons are referred to, द्वितीय or सहाय may be used; as, 'attended by Indrasena,' इन्द्रसेनद्वितीयः-या-यं or इन्द्रसेनसहायः-या-यं; 'attended by servants,' सप्रेम्यः-प्या-प्यं.

ATTENT, *a.* निविष्टः-ष्टा-ष्टं, अवहितः-ता-तं, आहितः-ता-तं.

ATTENTION, *s.* अवधानं, अवधानता, अवेषा, अन्वेषा, अपेक्षा, अभिनिवेशः, मनोनिवेशः, मनोनिधानं, मनःप्रवेशः, निविष्टचित्ता, मनोयोगः, आसक्तिः *f.*, अनुरागः, अप्रमादः.—(To a pursuit) परायणः, अनुष्ठानं, सेवनं, उपसेवा.—(To discourse) कथानुरागः.—(To one object) एकाग्रता.

ATTENTIVE, *a.* सावधानः-ना-नं, अवहितः-ता-तं, दत्तावधानः-ना-नं, कृतावधानः-ना-नं, अभिनिविष्टः-ष्टा-ष्टं, आसक्तः-क्ता-क्तं, आसक्तचित्तः-त्ता-त्तं, आश्रयः-वा-यं, समाहितः-ता-तं, प्रमादरहितः-ता-तं, यत्नवान्-वती-वत् (त्), प्रसितः-ता-तं, अप्रमत्तः-त्ता-त्तं.—(Closely attentive) अनन्यमनाः-ना-नः (स्), एकाग्रः-या-यं, अनन्यवृत्तिः-त्ति-त्ति, एकतानः-ना-नं, एकाग्रतः-ना-नं.

ATTENTIVELY, *adv.* सावधानं, अवधानात्, अवहितं, मनःप्रवेशेन, प्रमादव्यतिरेकेण.

To attenuate, *v. a.* क्रश् (nom. क्रशयति -यितुं), तनुक्, छि in caus. (छपयति -यितुं), छल्ल (nom. छल्लयति -यितुं), सूक्ष्मीकृ.

ATTENUATED, *p. p.* कृशः-शा-शं, प्रकृशितः-ता-तं, परिकृशः-शा-शं, तनुः-नुः-न्वी-नु, क्षीणः-क्षा-णं, शरीणः-शी-णं, क्षामः-ना-नं.—(In body) कृशाङ्गः-ङ्गी-ङ्गं, शुष्काङ्गः-ङ्गी-ङ्गं.

ATTENUATION, *s.* काश्यं, क्षामता, शरीरता.—(Of body) कृशाङ्गत्वं, शरीरशोषणं.

To attest, *v. a.* (To bear witness of) साक्ष्यं or साक्षितां दा (c. 3. ददाति, दातुं), साक्ष्येण or साक्षिणा or प्रत्यक्षदर्शनेन प्रमाणं दा, or प्रमाणीकृ, or दिश् (c. 6. दिशति देहे).—(To call to witness) आह्वे (c. 1. -ह्वयति -ते -ह्वानुं), साक्षिणं कृ.

ATTEST, ATTESTATION, *s.* साक्ष्यं, साक्षिता, प्रमाणं, दृढीकृ, प्रत्यक्षप्रमाणं.

ATTIC, *s.* (Upper room) चट्टः, क्षीमः, शिरोगृह.

To attire, *v. a.* (To attire one's self) वस् (c. 2. वस्ते, वसितुं).—(To clothe) वेह् (c. 1. वेहते, वेहितुं), वस्त्र (nom. वस्त्रयति -यितुं), आच्छद् (c. 10. -छादयति -यितुं), संव्ये (c. 1. -चयति -यातुं).—(To adorn) परिष्कृ (c. 8. -करोति -कृतुं), जलङ्कृ, संस्कृ; भूष् (c. 10. भूषयति -यितुं).

ATTIRE, *s.* वस्त्रं, वेश्म, परिधानं, परिच्छदः, आभरणं, भूषणं, वस्त्र.

संभानं, अलङ्कारः, परिष्कारः.

ATTIRED, *p. p.* साक्षादितः -ता-तं, प्रज्जादितः -ता-तं, परिच्छन्नः -वा-वं, संघीतः -ता-तं, प्रापुतः -ता-तं, अलङ्कृतः -ता-तं, परिष्कृतः -ता-तं.

ATTITUDE, *s.* स्थानं, भावः, अवस्था, स्थितिः *f.*, आकारः, रूपः, वृत्तिः *f.*, भूमिः *f.*

ATTORNEY, *s.* परकार्यसाधकः, परकार्यसम्पादकः, प्रतिपुरुषः, प्रतिहस्तः.

TO ATTRACT, *v. a.* साकृष (c. 1. -कर्षति, c. 6. -कृषति -क्रुषुं), समाकृष, प्रतिकृष, समुपकृष; अभिप्रणी (c. 1. -णयति -णेत्तुं).—(To beguile) मुह in caus. (मोहयति -यितुं), विमुह, सम्मुह; प्रलुभ in caus. (-लोभयति -यितुं), विलुभ.

ATTRACTED, *p. p.* साकृष्टः -ष्टा -ष्टं, आकर्षितः -ता-तं, प्रलोभितः -ता-तं, विलोभितः -ता-तं, मोहितः -ता-तं.

ATTRACTION, *s.* आकर्षणः -यणं, साकृष्टिः *f.*, सन्निकर्षणं.—(Allurement) प्रलोभनं, विलोभः, विलोभनं; 'desire to blend,' वियविषा.

ATTRACTIVE, *a.* आकर्षकः -की -कं, कर्षकः -का कं, मनोहरः -रा-रं, आकर्षणशालः -ला -लं, चित्रापहारी -रिणी -रि (नृ).—(Beguiling) मोही -हिनी -हि (नृ), प्रलोभकः -का -कं.—(Winning friends) मित्रयुः -युः -यु.

ATTRIBUTABLE, *a.* आरोपणीयः -या -यं, अध्यारोपणीयः -या -यं, अभिसन्धनीयः -या -यं.

TO ATTRIBUTE, *v. a.* (As an action, quality, &c., to any one) कर्म गुणं वा इत्यादि कस्मिंश्चित् or कस्मैषिद् सारुह in caus. (-रोपयति -यितुं), अध्यारुह or अभिसम्पन् (c. 9. -वध्नाति -वन्धुं) or सधन्, or दा (c. 3. ददाति, दातुं).—(To attribute a fault) दोषारोपणं or दोषकल्पनं or दोषप्रसङ्गं कृ.

ATTRIBUTE, *s.* गुणः, विशेषः, विशेषणं, संज्ञाविषयः.

ATTRIBUTIVE, *a.* वाच्यः -व्या -व्यं, विशेषकः -का -कं, विशेषणः -णा -णं.

ATTRITION, *s.* (The act of wearing things by rubbing one against another) घर्षणं, सम्मर्षः -र्षनं, पेचणं, क्षयः, क्षीयन्.—(Grief for sin) भयमूलः पश्चात्तापः, अनुतापः, सन्तापः.

TO ATTUNE, *v. a.* (To make any thing musical) सुस्वरं -रं -रं कृ, तालोपेतं -तां -तं कृ.—(To tune one thing to another) गीतवादित्रादि तुल्यस्वरं कृ, गीतवादित्रादीनाम् एकतालं कृ, तौल्यत्रिकं कृ, नानाध्वनीनां तुर्यादीनाम् ऐक्यं कृ.

AUBURN, *a.* श्यावः -वा -वं, कपिशः -शा -शं, पालुवर्णः -खा -खं.

AUCTION, *s.* बद्धमानमूल्येन नानाद्रव्यविक्रयः, घोषणपूर्वकं नानाद्रव्यविक्रयः.—(Auction-room) द्रव्यविक्रयगृहं.

AUCTIONEER, *s.* विक्रेता *m.* (नृ), विक्रीयकः, विक्रीयी *m.* (नृ), यो घोषणपूर्वकं विक्रयाणि द्रव्याणि विक्रीणाति.

AUDACIOUS, *a.* प्रगल्भः -ल्भा -ल्भं, गल्भः -ल्भा -ल्भं, पुष्टः -ष्टा -ष्टं, साहसिकः -की -कं, निर्लेजः -ज्जा -ज्जं, प्रतिभानयान् -वती -वत् (नृ), निर्भयः -या -यं; 'to be audacious,' धृष्ट (c. 5. धृष्योति, धर्षितुं).

AUDACIOUSLY, *adv.* प्रगल्भेन, निर्भये, धार्ढ्येन, लज्जां विना.

AUDACITY, *s.* प्रगल्भता, धार्ढ्यं, पुष्टता, साहसं, निर्लेज्यत्वं, प्रतिभानं.

AUDIBLE, *a.* श्राव्यः -व्या -व्यं, श्रोतव्यः -व्या -व्यं, कर्णगोचरः -रा -रं, कर्णश्रव्यः -वा -वं, श्रावणार्हः -हो -हं, श्रवणयोग्यः -ग्या -ग्यं, श्रोत्रग्राह्यः -त्ता -त्तं.

AUDIBLY, *adv.* श्राव्यप्रकारेण, कर्णगोचरं.

AUDIENCE, *s.* (The act of hearing) श्रवणं, आकर्षणं, निश्रमनं.—(Liberty of speaking to or seeing a superior) राजदर्शनं, दर्शनं; 'he is come begging an audience,' दर्शनार्थम् आगतोऽस्ति.

—(An auditory, hearers) श्रोतारः *m. pl.* (नृ), सभा, सभासदः *m. pl.*, सदः *n.* (स्), परिषद् *f.*, प्रेषकाः *m. pl.*—(Audience-chamber) दर्शनशाला, दर्शनगृहं.

AUDIT, *s.* गणितशोधनं, गणितशुद्धीकरणं, गुणनी, विगणनं, अनुसन्धानं, अनुयोगः, परीक्षणं.

TO AUDIT, *v. a.* गणितानि शुध् in caus. (शोधयति -यितुं), or शुद्धीकृ or अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं), or अनुपुञ्ज (c. 7. -पुनक्ति -योक्तुं) or परीक्ष (c. 1. -ईक्षते -ईक्षितुं); गुणनी कृ, विगणनं कृ.

AUDITED, *p. p.* शुद्धीकृतः -ता-तं, शोधितः -ता-तं, विगणितः -ता-तं.

AUDITOR, *s.* श्रोता *m.* (नृ).—(One employed to take an account)

गणितशोधकः, अनुसन्धानी *m.* (नृ), गुणकः.

AUDITORY, *s.* (A collection of hearers) श्रोतारः *m. pl.*, सभासदः *m. pl.*, सभा, सदः *n.* (स्), परिषद् *f.*—(A lecture room) पाठशाला, श्रवणशाला.

AUGER, *s.* सास्पेष्टनी, वेधनिका, आविधः.

AUGHT, *s.* किञ्चित्, किमपि, किञ्चन.

TO AUGMENT, *v. a.* वृध् in caus. (वर्धयति -यितुं), संवृध्, परिवृध्; एध् in caus. (एधयति -यितुं), सन्वेध्; प्रचुरीकृ; आयै in caus. (-प्रापयति -यितुं), समायै.

TO AUGMENT, *v. n.* वृध् (c. 1. वधेते, वधितुं), अभिवृध्, प्रवृध्, विवृध्; चृध् (c. 5. चृध्नोति, c. 4. चृधति, चर्धितुं), समृध्; उपचि in pass. (-चोयते), ये (c. 1. प्रापते, प्यातुं), वृह् in caus. (वृहयति -यितुं), उपवृह्, समुपवृह्.

AUGMENT, *s.* वृद्धिः *f.*—(In grammar) सामोक्तिः *f.*

AUGMENTATION, *s.* (The act) वर्धनेन.—(The state) वृद्धिः *f.*, विवृद्धिः *f.*, चृद्धिः *f.*, उपचयः, उन्नतिः *f.*, समुन्नतिः *f.*

AUGMENTED, *p. p.* संवर्द्धितः -ता-तं, वृद्धः -द्धा -द्धं, प्रवृद्धः -द्धा -द्धं, उपचिन्तः -ता-तं, प्रचुरीकृतः -ता-तं, समेधितः -ता-तं.

AUGUR, *s.* शकुनपरीक्षकः, सजन्मः, पूर्वेषिहन्निरीक्षकः, पूर्वेलक्षणज्ञः, पक्षिगतिहस्तरेखादिलक्षणज्ञ, शुभाशुभदर्शकः, भूकम्पाद्युत्पातपक्षिगतिचक्षुःस्पन्दादिनिमित्तफलकपणः.

TO AUGUR, *v. n.* भूकम्पाद्युत्पातपक्षिगतिचक्षुःस्पन्दादिनिमित्तफलकपणेन शुभाशुभं or मङ्गलामङ्गलं or सज्जन्तं प्रदृश् in caus. (-दर्शयति -यितुं); शकुनानि or पूर्वेलक्षणानि परीक्ष (c. 1. -ईक्षते -ईक्षितुं).—(To conjecture) अनुमा (c. 2. -माति -मातुं), शङ्क (c. 1. शङ्कते, शङ्कितुं).

AUGURED, *p. p.* (Foreshewn) प्रदर्शितः -ता-तं.—(Inferred) अनुमितः -ता-तं.

AUGURY, *s.* (The act of prognosticating) पक्षिगतिहस्तरेखाचक्षुःस्पन्दादिलक्षणज्ञात् शुभाशुभदर्शनं or भविष्यदनुमानं, शकुनपरीक्षणं, पूर्वेलक्षणज्ञानं.—(An omen) शकुनं, सजन्मं, पूर्वेषिहं, पूर्वेलक्षणं.

AUGUST, *a.* ऐश्वर्यः -री -रं, ऐशिकः -की -कं, प्रतापवान् -वती -वत् (नृ), महामहिमा -मा -मं (नृ), अत्युत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, अतिमहान् -हती -हत् (नृ), राजयोग्यः -ग्या -ग्यं.

AUGUST, *s.* श्रावणः, नभाः *m.* (स्), भाद्रः, नभस्यः, प्रोहपदः.

AUGUSTNESS, *s.* महाप्रतापः, अतिमहत्त्वं, अत्युत्कृष्टता, प्रतापः.

AUNT, *s.* (By the mother's side) मातुली, -ला, -लानी.—(Father's sister) पितृस्वसा *f.* (नृ).

AURICLE, *s.* (The external ear) कर्णशकुली *f.*, कर्णवहिर्भागः.—(Of the heart) हृद्भूत कर्णोकारः कोपः.

AURICULAR, *a.* (Relating to the ear) कारणः -णी -णं, कार्षिकः -की -कं, श्रावणः -णी -णं, श्रोतः -ती -तं.—(Told in the ear, secret) उपकर्ण

or कर्णे जपितः-ता-तं or जपः-या-यं. सुगुप्तः-भा-भं.—(Within the sense of hearing) कर्णेगोचरः-रा-रं.

AURORA, *s.* (The dawn) अरुणः, दिवसमुखं, अहर्मुखं, उपः, पूर्वसन्ध्या.

AUSPICE, *s.* (An omen drawn from birds) शुक्रं, निमित्तं, पक्षि-गतिप्रयुक्तं पूर्वलक्षणं, पूर्वचिह्नं—(Favour, protection) आश्रयः, अनुग्रहः.

AUSPICIOUS, *a.* शुभः-भा-भं, कल्याणः-शी-शं, शुक्रः-री-रं, शिष्यद्वारः-रा-रं, भद्रः-द्रा-दं, मङ्गल्यः-त्या-त्यं, माङ्गलिकः-की-कं, शर्मवान्-वती-वत् (त्), शुभद्वारः-रा-रं, श्रेमकरः-रा-रं, तिष्यः-या-यं.—(Prosperous) सौभाग्यवान्-वती-वत् (त्), श्रीयुक्तः-क्ता-कं, श्रेमवान्-वती-वत् (त्).—(Favourable) प्रसन्नः-जा-जं, अनुग्राही-हिणी-हि (न्); 'an auspicious moment,' शुभलग्नः, लग्नवेला.

AUSPICIOUSLY, *adv.* दिव्या शुभलग्ने, शुभस्थले, सौभाग्येन, कौशल्यात्, श्रेमेण.

AUSPICIOUSNESS, *s.* कल्याणं, मङ्गलं, माङ्गल्यं, कौशल्यं, श्रेमः.

AUSTERE, *a.* निषुरः-रा-रं, कर्कशः-श-शं, कठिनः-ता-तं, उग्रः-या-यं, कटुमतिः-तिः-ति, कठोरः-रा-रं, निर्दयः-या-यं.—(In taste) शुक्रः-क्ता-कं.

AUSTERELY, *adv.* निषुरं, कठिन्येन, कठोरं, नैर्घृण्येण, उग्रं.

AUSTERENESS, AUSTERITY, *s.* (Severity) कर्कश्यं, कठिन्यं, कठिनता, उग्रता, निषुरता, नैर्घृण्यं, कठोरता, कटुता.—(Penance) तपः *n.* (म), कृच्छ्रः; 'patient of austerities,' तपःकेशमहः; 'to practise austerities,' तप in pass. (तप्यते), सन्नपः; तपस्य् (nom. तपस्यति).

AUSTRAL, *a.* (Southern) दक्षिणः-शा-शं, सपाचीनः-ना-नं.

AUTHENTICAL, AUTHENTIC, *a.* मित्रप्रमाणः-शा-शं, अससप्तप्रमाणः-शा-शं, प्रामाणिकः-की-कं, प्रमाणयुक्तः-क्ता-कं, आसः-सा-सं.—(Real, genuine) वास्तवः-वी-वं, वास्तविकः-की-कं, निर्व्यलीकः-का-कं, निर्व्याजः-जा-जं, सकृन्निभः-मा-मं, सकल्पितः-ता-तं, मूलिकः-की-कं, सारः-रा-रं, तथ्यः-या-यं, सत्यः-सा-सं.

AUTHENTICALLY, *adv.* प्रमाणतः *ind.*, प्रमाणानुरूपेण, वस्तुतः, तत्त्वतः, निर्व्यलीकं, सारतः.

To AUTHENTICATE, *v. a.* प्रमाणीकृतः, प्रमाण (nom. प्रमाणयति-यितुं), सत्यकृ.

AUTHENTICITY, *s.* प्रामाण्यं, प्रमाणत्वं, वास्तवता, निर्व्यलीकता, सकृन्निभता, मौलता, सारता, सत्यता.

AUTHOR, *s.* (The first beginner of any thing) प्रयोजकः, प्रवर्तकः, आरम्भकः, आदिकर्ता *m.* (ज्ञे).—(The effector) साधकः, उत्पादकः, सम्पादकः, जनकः, कर्ता *m.* (ज्ञे), कारकः, निष्ठाहकः.—(A writer) निबन्धा *m.* (नृ), ग्रन्थकारः, ग्रन्थकर्ता *m.* (ज्ञे), रचकः.

To AUTHORISE, *v. a.* (To establish by authority) प्रमाणीकृ, प्रमाणेन सिद्धीकृ or स्थिरीकृ or संस्था in caus. (स्थापयति-यितुं), सप्रमाणं-शां-शं कृ, प्रमाणयन्-वतीं-वत् कृ.—(To give authority to any one) नियुज् (c. 7. युनक्ति-युक्ते-युक्ते, c. 10. योजयति-यितुं), अधिकास्ति दत्त (c. 3. ददाति, दातुं).—(To permit) अनुज्ञा (c. 9. जानाति-नोते-ज्ञातुं), अनुमन् (c. 4. मन्यते-मन्तुं).

AUTHORISED, *p. p.* प्रमाणीकृतः-ता-तं, सप्रमाणः-शा-शं, नियुक्तः-क्ता-कं, अधिकृतः-ता-तं, नियोगी-गिनी-गि (न्), विधीयमानः-ना-नं.—(Permitted) अनुज्ञातः-ता-तं, अनुमतः-ता-तं.

AUTHORITATIVE, *a.* प्रामाणिकः-की-कं, प्रमाणधारी-रिणी-रि (न्), वैधिकः-की-कं, आचारिकः-की-कं, शासनानुरूपः-या-यं.

AUTHORITATIVELY, *adv.* प्रमाणतः *ind.*, प्रमाणानुसारेण, विधिवत्, आचारानुरूपं, शासनतः.

AUTHORITY, *s.* (Weight of testimony, credit) प्रमाणी, प्रामाण्यं.—(Power, influence, control) शक्ति *f.*, प्रभावः, वज्रं.—(Domi-

nion) ऐश्वर्यं, राज्यं, प्रभुत्वं.—(Weight) गुरुत्वं, गौरवं.—(Credibility) अद्वेयता.—(Legal power, title) अधिकारित्वं, अधिकारः, आधिपत्यं, नियोगः, कर्तृत्वं, प्रभुत्वं.—(A received text) सामयचनं, निर्देशनं.—(Testimony) साक्ष्यं.—(A person invested with legal powers) अधिकारी *m.* (न्), नियोगी *m.* (न्), प्रभुः *m.*—(An authority, a guide) निर्देश *m.* (द्र); 'of little authority,' अल्प-प्रमाणः-या-यं, अल्पप्रभावः-या-यं; 'by his authority' तस्य आश्रया.

AUTHORSHIP, *s.* नियन्त्रित्वं, ग्रन्थकर्तृत्वं, कर्तृत्वं.

AUTO-BIOGRAPHY, *s.* सामवृत्तान्तरचरनं, सामस्वरित्रचरनं.

AUTOCRACY, *s.* साम्राज्यं, आधिपत्यं, राजाधिराज्यं, स्वाधिपत्यं, स्वाधीनता.

AUTOCRAT, *a.* सखाद *m.* (ज्ञ), अधिराजः, राजाधिराजः.

AUTOCRATICAL, *a.* साम्राज्ययोग्यः-ग्या-ग्यं, स्वाधीनः-ना-नं.

AUTOGRAPH, *s.* स्वहस्तालिखितं, स्वहस्ताक्षरं, स्वहस्तलिपिः *f.*

AUTOMATON, *s.* स्वयं चलति यद् यत्नं, स्वयन्प्रवृत्ता मूर्तिः.

AUTUMN, *s.* शरद् *f.*, शरदा, शरत्कालं, श्रावणाधिः *m.*, वर्षावसानः.

AUTUMNAL, *a.* शरत्कालीनः-ना-नं, शरदीयः-या-यं, शरदः-री-रं, शरदी-दिनी-दि (न्).—(Produced in autumn) शरदन्नः-जा-जं, शरदुद्भूतः-या-यं.

AUXILIARY, *s.* सहायः, सहकारी *m.* (न्), उपकारकः, उपकारी *m.* (न्), उत्तरसाधकः.

AUXILIARY, *a.* उपकारकः-का-कं or -री-रिणी-रि (न्), सहकारी-रिणी-रि (न्), उत्तरसाधकः-का-कं.—(Auxiliary verb) गौणक्रिया.

To AVAIL, *v. a.* (To assist) उपकृ (c. 8. करोति कर्तुं), हितं कृ, साहाय्यं कृ, अनुग्रह (c. 9. गुरुकृति-ग्रहीतुं).—(To avail one's self of) प्रयुज् (c. 7. युनक्ति-युक्ते-युक्ते), उपयुज्.

To AVAIL, *v. n.* (To be of use) सोपकारः-रा-रं or सफलः-ला-लं भू or अस्, हिताय or फलाय or लाभाय भू.

AVAIL, *s.* (Use) प्रयोजनं, उपयोगः.—(Profit) फलं, हितं, लाभः, साफल्यं, सर्थः.—(Aid) उपकारः.

AVAILABLE, *a.* (To be used) प्रयोज्यः-न्या-न्यं, उपयोजनीयः-या-यं, प्रयोगी-गिनी-गि (न्).—(Profitable) सफलः-ला-लं, सर्थकरः-री-रं.

AVANT-GUARD, *s.* सेनामुखं, ध्वजनीमुखं, रणमूढा *m.* (न्), नासीरं, अग्रगृहः, प्रथमपङ्क्तिः *f.*

AVARICE, *s.* लोभः, चतिकाङ्क्षा, लालसा, जिघृक्षा.—(Desire of wealth) सर्थकामः, विज्ञेहा, धनतृष्णा, धनलोभः.

AVARICIOUS, *a.* लोभी-भिनी-भि (न्), लुभ्यः-या-यं, लोभवान्-वती-वत् (त्), कृपणः-शा-शं, सर्थपरः-रा-रं, सर्थलुभ्यः-या-यं, धनलुभ्यः-या-यं, धनार्थी-धिनी-धि (न्), लिप्सुः-प्सु-प्सु, मितम्यचः-चा-चं.

AVARICIOUSNESS, *s.* कृपणत्वं, कार्यस्य, लुभ्यता, धनलुभ्यता, चतिलोभः.

AVARICIOUSLY, *adv.* लोभेन, लोभात्, सलोभं, कार्यस्येन, कृपणं, चतिकाङ्क्षया.

AVAUNT, *interj.* अवेहि, अपसर, दूरम् अपसर.

To AVENGE, *v. a.* प्रतिकृ (c. 8. करोति कुरुते-कर्तुं), परिष्कृ, प्रतिहिंस (c. 1. हिंसति, c. 7. हिनस्ति-हिंसितुं), प्रतीकारं or प्रतिहिंसां कृ.—(To punish) दण्ड् (c. 10. दण्डयति-यितुं).—(To wipe out a grudge) वैरं शुष् in caus. (शोधयति-यितुं).

AVENGED, *p. p.* प्रतिकृतः-ता-तं, प्रतिहिंसितः-ता-तं, प्रतिहतः-ता-तं, नियतितः-ता-तं.—(Wiped out as a grudge) शोधितः-ता-तं.—(Punished) दण्डितः-ता-तं.

AVENGEMENT, *s.* प्रतीकारः, प्रतिक्रिया, प्रतिहिंसा, नियतनं, वैरशुद्धिः *f.*

AVENGER, *s.* प्रतिहिंसकः, प्रतिहन्ता *m.* (नृ), प्रतीकारकर्त्ता *m.* (ज्ञे), वैरशोधकः.

AVENUE, *s.* (An approach) पथः, सागमः, द्वारः.—(An alley of

AZURE, *a.* नीलः-ला-लं, नीलवर्णः-लौ-लौ, आकाशवर्णः-लौ-लौ.

B.

To BAV, *v. n.* उ (c. 1. अवते, ओतुं), मेववत् or उरववत् शब्दं कृ.

To BABBLE, *v. n.* (To prattle like a child) बालवत् जल्प (c. 1. जल्पति, जल्पितुं).—(To talk idly) जल्प्.—(To tell secrets) रहस्यं प्रकाश in caus. (-काशयति-यितुं) or विख्या, in caus. (-ख्यापयति-यितुं), रहस्यभेदं कृ.

BABBLE OR BABBLING, *s.* जल्पः, जल्पनं, पावदकता, बालवचनं, आख्यायिका.

BABBLER, *s.* बाबालः, जल्पकः, उपजल्पी *m.* (नं), बाबाटः, जल्पाकः, पावदकः.

BABE, BABY, *s.* बालः-ला, बालकः. शिशुः *m.* शिशवः.—(At the breast) स्तनन्धयः, स्तनपाः *m.* (पा), क्षीरपः.

BABEL, *s.* (Confusion) सक्रुटः, साक्ष्यं, तुमुलं, कोलाहलः, कालकीलः.

BABOON, *s.* वानरः, कपिः, मकैटः, प्रवक्त्रः, प्रवगः, शाखामृगः, बलीमुखः.

BABYHOOD, *s.* बाल्यं, बालकत्वं, बालभावः, शैशवं.

BABYISH, *a.* बालकीयः-या-यं, बालिशः-शा-शं, बालेयः-यो-यं.

BACCHANALIAN, *s.* पानरतः, पानप्रमक्कः, मद्यपीतः, मद्यप्रियः, सम्पीतितरतः.

BACHELOR, *s.* (A man unmarried) सविवाहितः, सकृतदारः, सकृतदारसङ्ग्रहः, सकृतविवाहः.—(One who takes his first degree) विशालये पृथ्वदप्राप्तः.

BACK, *s.* पृष्ठं, विग्रहावरः; 'to turn the back, avert the face,' पराङ्मुखः-लौ-लं or पराचीनः-ना-नं भू; 'to turn back, away from,' अपवृत् (c. 1. वञ्जते-वञ्जितुं), विनिवृत्, अपावृत्, निवृत्; 'turned back,' विपरिवर्जितः-ता-तं; 'at one's back, behind the back,' पृष्ठतः; 'behind one's back, in one's absence,' परोक्षे.—(The hinder part) पृष्ठदेशः, पश्चाद्देशः, पश्चाद्भागः, पृष्ठं, नितम्बः; 'the back of the hand,' करपृष्ठं.

BACK, *adv.* (To the place whence one came) commonly expressed by प्रति prefixed; as, 'to go back,' प्रतिगम्; 'come back,' प्रत्यावृत्तः-न्ता-न्तं, पुनरागतः-ता-तं; 'brought back,' प्रत्यानीतः-ता-तं.—(Backward from the present station) expressed by परा, प्रति, or पश्चात् prefixed; as, 'to beat back,' पराहन्, प्रत्याहन्.—(Again) expressed by पुनर्, प्रति, or अनु prefixed; as, 'to give back,' प्रतिदा.—(Kept back) निगृहीतः-ता-तं, निवारितः-ता-तं; 'in the back-ground,' दूरस्थः-स्था-स्थं, निभूते.

To BACK, *v. a.* (To mount a horse) चारुह (c. 1. रोहति-रोढुं), अधिरुह, समारुह.—(To support, justify) रक्ष (c. 1. रक्षति, रक्षितुं), अभिरक्ष, संरक्ष; पक्षपातं कृ, उपकृ, अनुग्रह (c. 9. गृह्णाति-गृहीतुं).—(To impel backwards) पराणुद (c. 6. गुदति-गोतुं), विपरीतं प्रणुद.

To BACK, *v. n.* (To go backwards) अपक्रम (c. 1. क्रामति, c. 4. क्रामयति, क्रमिति), अपक्रम, परावृत् (c. 1. वञ्जते-वञ्जितुं).

To BACKBITE, *v. a.* पृष्ठमांसं खाद (c. 1. खादति, खादितुं).—(To slander) परिवद (c. 1. वदति-ते-वदितुं), अपपद.

BACKBITER, *s.* पृष्ठमांसादः, परोक्षे अपवादकः, परिवादकः, पिशुनः.

BACKBITING, *s.* परिवादः, अपवादः, पिशुनवाक्यं.

BACKBONE, *s.* कशेरुका, पृष्ठवंशः, पृष्ठस्थि *n.*, रोटकः.

BACKDOOR, *s.* पश्चद्द्वारं, अनन्द्वारं, उपद्वारं, प्रवृत्तं, पक्षकः, खड्गिका.

BACKGAMMON, *s.* चम्मेपट्टिकाक्रीडा.—(Backgammon-board) चम्मेपट्टिका, अष्टापदं, वक्त्रः.

BACKROOM, *s.* अन्तर्गृहं, अन्तःशाला, उपरोपकं, उपशाला.

BACKSIDE, *s.* (The hinder part of any thing) पृष्ठदेशः, पश्चाद्देशः. पश्चाद्भागः. अधोदेशः.—(The hinder part of any animal) नितम्बः, पृष्ठं.

To BACKSLIDE, *v. n.* स्वधर्मात् परिभ्रंश (c. 4. भ्रंशति-भ्रंशितुं) or लु (c. 1. अवते, व्योतुं), स्वधर्मे लुत् (c. 1. लुजति, लुक्).

BACKSLIDER, *s.* धर्मेभ्युतः, धर्मेभ्रष्टः, स्वधर्मागामी *m.* (नं), उन्मार्गगामी *m.* (नं), अन्यशासकः.

BACKSTAIRS, *s.* उपसोपानं, अन्तःसोपानं, पश्चसोपानं, प्रवृत्तसोपानं.

BACKWARD OR BACKWARDS, *adv.* Expressed by परा or प्रति prefixed; पश्चात्, प्रतीपं, विपरीतं, अवकटं; 'to walk backwards and forwards,' गतागतानि or प्रतिगतागतं or गमनागमनं or यातायातं कृ.

BACKWARD, *a.* (Unwilling) प्रतीपः-पा-पं, अनिच्छः-च्छा-च्छं, असम्मतः-ता-तं, अनिच्छकः-का-कं.—(Sluggish) मन्दः-न्दा-न्दं, चलकः-सा-सं, विलसी-घिनी-घि (नं).—(Dull of apprehension) मन्दमतिः-ति-ति.—(Late, after its time) अतीतकालः-ला-लं, अतितीतकालः-ला-लं, दीर्घकालीनः-ना-नं, दीर्घपक्षः-क्ष-क्षं, दीर्घपक्षशीलः-ला-लं.

BACKWARDNESS, *s.* (Unwillingness) अनिच्छा, असोकारः, असम्मतिः *f.*—(Sluggishness) आलस्यं, मान्दं, विलस्यं.—(Dulness) मन्दमतिता.—(Lateness) दीर्घकालीनता, अतीतकालत्वं, दीर्घता, दीर्घपक्षता.

BACON, *s.* वस्त्रं, शूकरस्य शुष्कमांसं.

BAD, *a.* (Vicious, corrupt) पापः-पा-पं, दुष्टः-ष्टा-ष्टं, अधमः-मा-मं, नीचः-चा-चं, खलः-ला-लं, कुत्सितः-ता-तं, कदर्थ्यः-थ्यो-थ्यं.—(Not good) अभद्रः-द्रा-द्रं, असाधुः-धु-धु, अधार्मिकः-की-कं, असारः-रा-रं, असन्-सती-सत् (नं).—(Worthless) निर्गुणः-णा-णं.—(Hurtful, unwholesome) हिंस-सा-सं, अहितः-ता-तं, अपक्वः-व्या-व्यं, रुजाकरः-रा-रं.—(Sick) रोगी-रिगो-गि (नं), व्याधिग्रस्तः-ता-तं.—(Sick of) सातुरः-रा-रं, आने-नो-नो in comp.—(Unfortunate) विपन्नः-न्ना-नं, दुर्गतः-ता-तं. 'Bad,' as a general word, is often expressed by दुर्, कु, कर्, or sometimes by वि or अप prefixed; as, 'a bad road,' दुरध्वः, कुपथं, कदव्या *m.* (नं), विमार्गः; 'a bad man,' दुर्जनः, दुराचारः; 'bad weather,' दुर्हिने; 'bad food,' कदवं; 'bad thing,' अपद्रव्यं; 'bad conduct,' दुर्धेयः, कुकर्म *n.* (नं), अपकर्म *n.* (नं); 'bad policy,' अनितिः *f.*

BADGE, *s.* चिह्नं, लिङ्गं, अङ्गनं, लक्षणं.—(Badge of rank) पदचिह्नं, पदसूचकं चिह्नं.

BADGER, *s.* गन्धवासी जनुविशेषः.

BADINAGE, *s.* लघुवाक्यं, लघुक्तिः *f.*, हास्यवाक्यं, नर्म्मे *n.* (नं), टट्टरी.

BADLY, *adv.* दुष्ट, दुष्टं, अभद्रं. Often expressed by दुर्, कु, अप prefixed; as, 'badly managed,' दुर्गोतः-ता-तं; 'badly shaped,' कुरूपः-पो-पं; 'badly-behaved,' दुःशीलः, कुशीलः; 'badly done,' दुष्कृतः-ता-तं, अपकृतः-ता-तं.

BADNESS, *s.* दुष्टता, दोषवं, निर्गुणत्वं, नीचता, अभद्रता, कदर्थ्यत्वं.—(Of character) दुरात्मता, दुराचारत्वं.

To BAFLE, *v. a.* (To make ineffectual) मोषीकृ, निष्फलं (nom. निष्फलयति-यितुं), खड् (c. 10. खडयति-यितुं), व्यथीकृ, प्रतिहन् (c. 2. हन्ति-हन्तुं), मुषा कृ, वृषा कृ.—(To defeat) पराभू (c. 1. भवति-भवितुं), पराजि (c. 1. जयति-ते-जेतुं).

BAFFLED, *p. p.* प्रतिहतः-ता-तं, मोषाशः-शा-शं, मनोहतः-ता-तं, प्रति-

बड्डः-डा-डं, भग्नोद्यमः-मा-मं, खडितः-ता-तं, खडितशंसः-सा-सं, पराजितः-ता-तं.

BAG, *s.* शाखपुटः-टं, मृतः, म्योतः, कोपः, आघातः.

To BAG, *v. a.* (To put into a bag) शाखपुटे or मृत्युते or कोपे निधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or निविश in caus. (-वेशयति -यितुं). - (To make tumid) श्वि in caus. (श्रावयति -यितुं).

To BAG, *v. n.* (To swell out like a bag) मृत्युवत् लब्ध (c. 1. लब्धते, लब्धितुं), प्रलब्ध, or पृ in pass. (पृथ्यते), or श्वि (c. 1. श्रावयति, श्रावयितुं).

BAGATILLE, *s.* स्वल्पविषयः. स्वल्पमूल्यद्रव्यं, सुद्रव्यं, सुद्रविषयः.

BAGGAGE, *s.* (The furniture of an army) सामग्री-ग्यं, भारः, उपकरणं, परिच्छेदः.-(A worthless woman) पृथ्वी f., वेश्या, बन्धकी. BAGNIO, *s.* (A horse for bathing) स्नानगारः. गावमाञ्जनशाला.-(A brothel) वेष्टालयः.

BAIL, *s.* (Security for one's appearance) दण्डनप्रतिभूः *m.*, दण्डनप्रतिभायं, प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिभूः *m.*, प्रतिभायं, परिभायं, लग्नकः, व्यासः, अन्वयिः *m.*, वन्धकः, तुल्यमक्तुः.-(The person who gives the security) प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिभूः *m.*, दण्डनदायी *m.* (न.).

To BAIL, *v. a.* (To give bail for another) प्रतिनिधिः or प्रतिभूः भू, लग्नकं दा (c. 3. ददति, दातुं).

BAILEY, *a.* यो लग्नकं दत्त्वा मोक्षं शक्यते or शक्यः.

BAILEY, *s.* (An officer who arrests) आमेडा *m.* (डू), आमेधकत्री *m.* (नृ), ग्राहकः, यष्टिपरः, दण्डनायकः.-(A steward) कार्याधीशः.

BAILEMENT, *s.* आक्षेपः.

BAIRN, *s.* बालः, बालकः, शिशुः *m.*

To BAIT, *v. a.* (To put meat on a hook to tempt animals) मत्स्यादिग्रहणार्थं वडिशं आमिषादि निधा (c. 3. -दधाति -धातुं), or निविश in caus. (-वेशयति -यितुं). (To give food to horses on the road) मध्ययाने ययादिना वाहनानि भुज्ज in caus. (भोजयति -यितुं), यानश्रान्तिना वाहनानि विश्रम् in caus. (-श्रामयति -यितुं).-(To incite dogs to attack a bull) वृषभम् आक्रमितुं कुकुरान् प्रबुद्ध in caus. (-बोधयति -यितुं).

To BAIT, *v. n.* (To stop on the road for refreshment) मध्ययाने भोजनार्थं विश्रम् (c. 4. -श्रामयति -श्रमितुं).

BAIT, *s.* मत्स्यग्रहणार्थं यद् आमिषं वडिशं निवेज्यते.-(Temptation) प्रलोभनं.

BAIZE, *s.* शालं, कछलः, ऊर्णामयो वस्त्रविशेषः.

To BAKE, *v. a.* आपाकं or कन्दं or चुत्रं पच (c. 1. पचति, पक्तुं) or तप् (c. 1. तपति, तप्), c. 10. तापयति -यितुं) or भज्ज (c. 6. भज्जति, भज्जुं), कान्दवीक.

To BAKE, *v. n.* (To be heated) तप in pass. (तप्यते), पच in pass. (पच्यते).

BAKED, *p. p.* कान्दवः-वा-वं, उख्यः-ख्या ख्यं, कन्दुपक्व-छा ऊं.

BAKEHOUSE, *s.* आपाकः, कन्दुः *m. f.*, पृषागारः, पृषशाला.

BAKE-MEATS, *s.* कान्दवं, कान्दवावं, उख्यं, पक्वानं, आपृषिकं, शाप्कुलिकं.

BAKER, *s.* आपृषिकः, कान्दविकः, मोदककृत्, भस्मकारः.

BAKING, *s.* कन्दपचनं, चुत्रपचनं, पचनं, तपनं, तापनं.

BALANCE, *s.* (Scales) तुला, मापनः, मापनदण्डं, तोलं, तोलदण्डं.-(The act of comparing two things in the mind) विवेचनं, विकल्पनं, विगमनं, उपमानं.-(That which is wanting to make two parts of an account even) अवशेषः, शेषं, शेषभागः, संधिकांशः, नृनांशः.-(Equipoise) तुल्यता, भारतुल्यता.

To BALANCE, *v. a.* (To weigh in a balance) तुल् (nom. तुलयति -यितुं), तुल् (c. 10. तुलयति).-(In the mind) विकृष् in caus. (-कल्पयति -यितुं), विगम् (c. 10. गमयति -यितुं).-(To equipoise) समीकृ, तुल्यभारं-रां-रं कृ.-(To regulate an account) शुष् in caus. (शोधयति -यितुं), समीकृ, अपनयनं कृ, विगमनं कृ.

To BALANCE, *v. n.* (To hesitate, fluctuate) दोल (nom. दोलायते -यितुं), विकृष् (c. 1. -कल्पते -कल्पितुं).-(To be equipollent) समीभू, तुल्यीभू.

BALANCED, *p. p.* तुलितः-ता-तं, समीकृतः-ता-तं, तुल्यभारः-रा-रं.-(As an account) शोधितः-ता-तं, अपनोतः-ता-तं, विगमितः-ता-तं.

BALARÁMA, *s.* (A celebrated demigod, half-brother to Krishna, and the third of the Rámas; and considered to be the eighth avatár of Vishnú) बलरामः, बलदेवः, रामः.-(As elder brother of Krishna) अच्युताग्रजः.-(As armed with a plough-share) हठाग्रजः. हलभृत् *m.*, हली *m.* (नृ). मीरपाणिः. मकुर्थलः.-(As carrying a pestle-like club) मुसली *m.* (नृ).-(As having the palm for a launer) तालध्वजः, तालाङ्कः.-(As diverting the stream of the Yamuna) कालिन्दीभेदनः.-(As dressed in blue) नीलासरः.-(As husband of Revati) रेवती-रमणः.-(As killer of a certain demon) प्रलम्भः.-(As guardian of Káma) कामपालः.

BALCONY, *s.* यरखः, इन्दुकोपः, प्रयोधः-वं, निष्काशः, वितर्दिः *f.* or -द्वी.

BALD, *a.* (Without hair) मुखः-खडा-खडे, मुखितः-ता-तं, अकेशः-शा-शं, विकेशः-शी-शी, केशहीनः-ना-नं.-(Without natural covering) अनावृतः-ता-तं, विवृतः-ता-तं, नग्नः-गना-गनं.-(Unadorned, inelegant) असंस्कृतः-ता-तं, अपरिष्कृतः-ता-तं, असभ्यः-भ्या-भ्यं.-(As style) अलङ्कारहीनः-ना-नं, अयञ्जनः-ना-नं.

BALDERDASH, *s.* (Any thing jumbled together) प्रकीर्णकः.-(Non-sense) अनर्थकवाक्यं, अलस्यवचनं, वृथाकथा.

BALDNESS, *s.* मोहङ्ग, मुखता, अकेशत्वं.-(Inelegance) असभ्यता.

BALD-PATED, *a.* मुखितशिरः-राः-रः (स्), मुखमस्तकः-का-कं, नग्न-मस्तकः-का-कं.

BALDRICK, *s.* (A girdle) मेखला, काषी.-(The zodiac) राशिचक्रं, राशिमण्डलं, लग्नमण्डलं, ज्योतिषचक्रं.

BAL, *s.* भाण्डकं, भाण्डं, द्रव्यकूर्चं, पोटलिका, द्रव्यपाट्टली, भारः.

To BALE, *v. a.* (To make up into a bale) भाण्डं कृ, द्रव्याणि कूर्चीकृ. (To bale out water) अम्ब्रिणा or द्रोण्या जलम् उत्खिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं) or उच्चुल् (c. 10. तोलयति -यितुं).

BALEFUL, *a.* (Full of misery) क्लेशी-शिनो-शि (नृ), दुःखी-खिनी-खि (नृ), सशोकः-का-कं, शोकाव्यतः-ता-तं.-(Destructive) नाशी-शिनो-शि (नृ), आत्ययिकः-की-कं, प्राणहरः-रा-रं, क्लेशकः-की-कं, हिंस-सा-सं.

BALFULLY, *adv.* सशोकं, सक्लेशं, दुःखेन, यथा हिंसा जायते तथा.

BALING-VESSEL, *s.* सेकपात्रं, सेचनं, सेक्री, सञ्चि *n.*, सञ्चिः *f.*, अघुसेचनी, द्रोणिः *f.*, शी, अवगादः, काष्ठकुहालः, काष्ठधुवाहिनी *f.*

BALK, *s.* (A ridge of land left unploughed) सेतुः *m.*

To BALK, *v. a.* (To frustrate, disappoint) खण्ड (c. 10. खण्डयति -यितुं), प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं), वृषा कृ, मुषा कृ, भगनाश-शां-शं कृ, मोषाशं-शां-शं कृ, व्यथीकृ, मोषीकृ, वच् in caus. (वचयति -यितुं).

BALKED, *p. p.* प्रतिहतः-ता-तं, भग्नोद्यमः-मा-मं, खडितः-ता-तं, वधितः-ता-तं, परिवधितः-ता-तं, विप्रलम्भः-भा-भं.

BALKH, *s.* (The country) बाह्मीकः.

BALL, *s.* (Any thing round) गोलः-लं, मण्डलं, परिमण्डलं, गोलकः, वज्रुलः, निषः, पिण्डः.—(The ball of the earth) भूगोलः, भूमण्डलः.—(For playing) कन्दुकः, गुडः, गेखुः *m.*, गेखुकः, गिरिः *m.*—(A dancing party) सहनर्तनं, नृत्यक्रोडः.—(A ball of thread) सूत्रकोपं.—(Ball of the eye) अक्षिगोलः.—(Ball-room) नृत्यस्थानं, रङ्गशाला, वासकणी *f.*

To BALL, *v. a.* (To make into a ball) वज्रुलीकृ, गोलीकृ.

BALLAD, *s.* (A song) गीतं, गानं, गीतिः *f.*, सङ्गीतं.

BALLAD-SINGER, *s.* गायकः, गाथाकारः, गायकः, गाता *m.* (नृ).

BALLAST, *s.* नाव अधोभागे स्थापितो भारः, पोतस्थितोकराया तदधोभागे यत् प्रस्तरचालुकादि द्रव्यं निवेश्यते, स्थैर्यद्रव्यं.

To BALLAST, *v. a.* नौकायाः स्थितोकराया तदधोभागे भारं स्या in caus. (स्थापयति-यितुं), स्थिरीकृ.

BALLOON, *s.* आकाशयानं, व्योमयानं, आकाशचरित्वा गमनार्थं विमानं.

BALLOT, *s.* (A ball or ticket used in voting) गुटिका, गुलिका, काकिनी *f.*, कर्पहकः, स्वीकृतास्वीकृतचिह्नं.—(The act of voting by ballot) गुटिकां निभृतं पातयित्वा स्वीकृतास्वीकृतज्ञापनं or मतामतसूचनं.

To BALLOT, *v. n.* स्वीकृतास्वीकृतज्ञापनाय गुटिकां निभृतं पत in caus. (पातयति-यितुं).

BALM, *s.* (The juice of a shrub) गुग्गुलुः *m.*—(That which alleviates) प्रशमनं, शान्तिः *f.*, उपशान्तिः *f.*, वेदनाशान्तिः *f.*

BALMY, *a.* (Having the qualities of balm) पृथ्वीकृष्वस्वरोपेतः-ता-तं.—(Soothing) उपशमकः-का-कं, उपशायी-यिनी-यि (नृ).—(Fragrant) सौगन्धिकः-की-कं, सुरभिः-भिः-भि.

BALSAM, *s.* (Ointment, unguent) विलेपः, विलेपनं, उपदेहः, अभ्यघ्ननं.

BALSAMIC, *a.* (Unctuous) स्निग्धः-ग्धा-ग्धं, मेदुरः-रा-रं, प्रमेदितः-ता-तं, चिह्नः-या-यं, चेही-हिनी-हि (नृ), मृदुः-द्वो-दु.

BALUSTRADE, *s.* पङ्क्तिरम्रेण रचितः सुद्रुस्तम्भसमूहः, सुद्रुस्तम्भश्रेणी.

BAMBOO, *s.* वेणुः, वंशः, येतसः, त्वक्सारः, शतपट्टी *m.* (नृ), मस्करः, तृणध्वजः, यफलः, तेजनः, कर्मीरः.—(When rattling) कीचकः.

To BAMBOOZLE, *v. a.* (To cheat) वञ्च in caus. (वञ्चयते-यितुं), परिचञ्च, प्रलभ् (c. 1. -लभते-लभं), विप्रलभ्, छल् (c. 10. छलयति-यितुं).

BAMBOOZLED, *p. p.* वञ्चितः-ता-तं, प्रलभः-आ-अं, विप्रलभः-आ-अं.

BAMBOOZLER, *s.* वञ्चकः, छली *m.* (नृ), धूर्तः, कूटकः, कितवः, प्रतारकः.

BAN, *s.* (Public notice of any thing) घोषणं-शा, घोषणापनं, उत्कोचनं, समाचारः.—(A curse) शापः, अभिशापः, साक्रोशः; 'under a ban,' शापयस्तः-स्ता-स्तं.—(Interdiction) निषेधः, प्रतिषेधः, वारिणं, विरोधः.

To BAN, *v. a.* (To curse) शाप् (c. 1. शपति-ते, c. 4. शपति, शप्ते), अभिशप्, परिशप्.

BANANA, *s.* कदली, तृणसारा, गुच्छफला, वारणवृषा, रम्भा, मोचा, काशीला.

BAND, *s.* (That which binds) बन्धनं or -नी or -नः.—(Bond) पाशः, शृङ्खलं.—(Union or connection) सङ्गन्धः, संयोगः.—(A company of persons) पङ्क्तिः *f.*, समूहः, श्रेणी, समागमः.—(Of musical instruments) वाद्यभाण्डं, वादिद्यगणः, तृयौघः.—(A company of soldiers) गुल्मः, सैनिकः.

To BAND, *v. a.* संयुज् (c. 10. -योजयति-यितुं), एकत्र कृ.

To BAND, *v. n.* एकत्र मिल् (c. 6. मिलति, मेलितुं), सम्मिल्.

BANDAGE, *s.* पट्टः, बन्धनं, पट्टकः, आवेष्टनं, कवलिता.—(Securing with bandages in surgery) अनुवेष्टितं.

BANDBOX, *s.* यत् किञ्चिद्वस्तु स्त्रीलोकेन भूतं तदाधानयोग्यः सम्युटकः

or आभारः.

BANDIT, *s.* परिपन्थी *m.* (नृ), दस्युः, प्रसन्नचोरः, चोरः, विप्रवकारी *m.* (नृ), सारथिकः.

To BANDY, *v. a.* (To toss to and fro) इतस्ततः or इतश्चेतः क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेप्ते).—(To give and take reciprocally) निमे (c. 1. -मयते-मातुं), विनिमे, परिवृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितुं).

BANDY-LEGGED, *a.* प्रभुः-भुः-भु, प्रगतजानुः-नुः-नु, विरलजानुः-नुः-नु.

BANE, *s.* (Poison) विषं, गरः-रं, हलाहलः.—(Ruin) नाशः, विनाशः, क्षयः, दूषणं.—(Causing ruin) दूषकः.

BANEFUL, *a.* (Poisonous) विषधरः-रा-रं, गरली-लिनी-लि (नृ). विषान्वितः-ता-तं, विषतुल्यः-त्या-त्यं.—(Destructive) नाशी-शिनी-शि (नृ). विनाशकः-का-कं, आत्ययिकः-की-कं, दूषकः-का-कं, हिंसः-छा-छं.

BANEFULNESS, *s.* विपाळता, नाशित्वं, हिंसता, सगरता.

To BANG, *v. a.* (To beat, thump) तड् (c. 10. ताडयति-यितुं), प्रह् (c. 1. -हरति-हर्त्ते), तुद् (c. 6. मुदति-नोभुं), आनुद्.

BANG, *s.* आघातः, अभिघातः, प्रहारः, मुष्टिघातः, कराघातः.

To BANISH, *v. a.* (To another country) वियस् in caus. (-वासयति-यितुं), निवस्, प्रवस्, विप्रवस्, प्रवज् in caus. (-व्रजयति-यितुं), देशान्तरीकृ.—(To drive away) निराकृ (c. 8. -करोति-कर्त्तुं), वहिष्कृ or वहिः कृ, निःसृ, in caus. (-सारयति-यितुं), उत्सृ; अपानुद् (c. 6. -नुदति-नोभुं), निरस् (c. 4. -अस्यति-असितुं).

BANISHED, *p. p.* प्रवासितः-ता-तं, विवासितः-ता-तं, निःसारितः-ता-तं, वहिष्कृतः-ता-तं, निरस्तः-स्ता-स्तं, निराकृतः-ता-तं, निःकाशितः-ता-तं, अवकृष्टः-छा-छं.

BANISHMENT, *s.* (The act) प्रवासनं, विवासनं, निवासनं, प्रवाजनं, निःसारणं, निरसनं, अपनोदनं, निराकरणं.—(The state) प्रवासः, विवासः.

BANISTER, *s.* सोपाने उभयतः स्थापिता धुद्रुस्तम्भपङ्क्तिः.

BANK, *s.* (Of a river) तीरं, तटं-टः, कुलं, प्रतीरं, कलः, रोधः *n.* (स); 'the opposite bank,' पारं, तोरानरं; 'the near bank,' सवारं.—(Any heap) चयः, कुलं, पिण्डनः, यमः; 'sand-bank,' सैकतं.—(A place where money is laid up) धनागारं, मुद्रागारं, निक्षिप्रधनागारं, टङ्गागारं.

To BANK, *v. a.* (To inclose with a bank) कूलन or वघ्रेण परिवेष्ट् (c. 1. -वेष्टते-वेष्टितुं).—(To lay up money in a bank) धनागारे धनं निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेप्ते) or न्यस् (c. 4. -अस्यति-असितुं), कुसीदिकं निकटे धनं स्या in caus. (स्थापयति-यितुं).

BANK-BILL, BANK-NOTE, *s.* सानुख्यप्रतिज्ञापनं or चणुशोधनप्रतिज्ञापनं यद्दर्शनाद् मुद्रागारे निक्षिप्रधनं प्रतिदोषते, निक्षिप्रधनविनिमयेन यत् प्रतिज्ञापनं प्रचलीक्रियते.

BANKER, *s.* (Keeper of a bank) धनागारपतिः *m.*, मुद्रागारपतिः.—(Trader in money) कुसीदिकः, कलपोजनी *m.* (नृ).

BANKRUPT, *s.* परिह्वीकृतः, चणुशोधनाय अक्षमः चणुणी (नृ) or अधमणः or चणुवान् (नृ), असमर्थेणशोधनः, अशक्तानृत्यः, गतविभयः, सङ्घेच्युतः, निर्धनः, हतसम्पदः.

BANKRUPTCY, *s.* परिह्वीकृता, चणुशोधनाशक्तिः *f.*, चणुमोक्षानामर्थः, निर्धनता.

BANNER, *s.* पताका, ध्वजः or -जं, केतनं, वंजयन्ती *f.*, ध्वजपटः.

BANNS, *s.* (Of marriage) विवाहघोषणा, विवाहघोषणपत्रं

BANQUET, *s.* उत्सवः, सम्भोजनं, स्वाद्वक्भोजनं.

To BANQUET, *v. a.* स्वाद्वक्तेः or मिष्टान्तेः or भोजनविशेषेः or सविशेषान्तेः भुज् in caus. (भोजयति-यितुं) or सन्नुप् in caus. (-नोपयति-यितुं)

OR संवृष् in caus. (-वर्षयति -यितुं) OR तृष् in caus. (तर्षयति -यितुं).
To BANQUET, v. n. उत्सवं कृ, विशिष्टाभोजं OR स्वाद्वसं OR भोजनविशेषान्
 OR सविशेषात् भुञ्ज (c. 7. भुञ्जे, भोक्ते), विशिष्टरूपेण आहारं कृ, आत्म-
 भाति -रि: -रि चक्ष्.

BANQUETER, s. उत्सवकर्त्ता *m.* (भृ), विशिष्टाभोजका *m.* (भृ), स्वाद्वस-
 मोपितः, स्वाद्वसभक्षकः.

BANQUETING, s. उत्सवकरणं, विशिष्टाभोजनं, स्वाद्वसवादनं.

To BANTER, v. a. अवहसं (c. 1. -हसति -हसितुं), अपहसं, विहसं with
 acc.; अवक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), भत्से (c. 10. भत्सयते -ति -यितुं),
 निन्द (c. 1. निन्दति, निन्दितुं).

BANTERER, s. अवक्षेपकः, क्षेपकः, निन्दकः, परिहासवेदी *m.* (न).

BANTLING, s. बालः, -ला, बालकः, शिशुः *m.*

BANYAN-TREE, s. वटः, न्यग्रोधः, पकंदी.

BAPTISM, s. मज्जनं, जलस्कारः, अवगाहनं.

BAPTISMAL, a. मज्जनसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (न), जलस्कारविषयः -या -यं.

BAPTIST, s. मज्जयिता *m.* (नृ), अवगाहकः, जलस्कारकर्त्ता *m.* (भृ).

BAPTISTERY, s. मज्जनस्थानं, अवगाहनस्थानं, जलस्कारकरणस्थानं.

To BAPTIZE, v. a. मज्ज् in caus. (मज्जयति -यितुं), निमज्ज्, अवगाहं in
 caus. (-गाहयति -यितुं), जलस्कारं कृ.

Bar, s. (Of a door) अगलं:—(Of a cage) शलाका.—(Any ob-
 stance) विप्रः, अवरोधः -धकं, व्याघातः, प्रतिशब्दः, बाधकः, प्रतिबन्धः,
 प्रवृत्तः—(A sand-bank) सैकतं.—(The place where criminals
 are tried) धर्मरूपा, विचारस्थानं.—(A solid mass of metal)
 लोहपिण्डः -खंडं, कुशो.—(In music) तालनियामका रेखा.—(In a
 tavern) शरापाने मद्यक्रेतृविक्रेतृभ्यनरे स्थापितम् अवरोधकं तत्र च
 तन्मध्ये विगणनं क्रियते.

To BAR, v. a. (To fasten with a bar) अगलेन बन्ध् (c. 9. बध्नाति,
 बध्नुं).—(To hinder) वृ in caus. (वारयति -यितुं), निवृ, प्रतिवृ;
 प्रतिरुध् (c. 7. -रुहति -रोधुं), निरुध्, विरुध्, प्रतिषन्ध्.—(To shut
 out from) निराकृ, निरस् (c. 4. -अस्यति -असितुं).—(To exclude)
 वहिष्कृ, निराकृ.—(To prohibit) प्रतिषिष् (c. 1. -सेषति -सेधुं),
 निषिष्; अनाख्या (c. 2. -ख्याति -ख्यातुं).

Barb, s. (A species of horse brought from Barbary) विदेश-
 जातीयः सुतनुकायविशिष्टस् तुरगप्रभेदः.—(A crooked point) फलं,
 कर्णे, शूलायं, शरफलं.—(Armour for horses) प्रखरः, प्रखरः,
 अश्वतनुषं, अश्वसज्जा.

Barbican, s. प्राकाटीयनगरोपाने निर्मितं दुर्गं.

Barbarian, s. भेच्छः, भेच्छजातिः *m.*, शपरः, किरातः, क्षुधुनः, पुलिन्दः.
 —(An uncivilized man) असभ्यलोकः, पुरुषपशुः.—(A foreigner)
 विदेशी *m.* (नृ).—(A cruel tyrant) निर्दयः.—(The country of
 barbarians) प्रत्यनः.

Barbarian, barbaric, a. (Belonging to barbarians) भेच्छी -न्धिनी
 -न्धि (नृ). विदेशी -शिनी -शि (नृ), विदेशिकः -की -कं.—(Uncivil-
 ized) असभ्यः -भ्या -भ्यं, असंस्कृतः -ता -तं, अशिष्टः -हा -हं.

Barbarism, s. (In grammar) भेच्छितं.—(Savageness of manners)
 क्रूरता, क्रूराचारा, भेच्छत्वं, पशुता, दुराचारत्वं.

Barbarity, s. (Cruelty) निरुता, निर्दयत्वं, क्रूरता.—(Of manners)
 असभ्यता, क्रूराचारा.

Barbarous, a. (Foreign) भेच्छीयः -या -यं, विदेशिकः -की -कं.—(Sav-
 age in manners) क्रूराचारः -रा -रं, कुशीलः -ला -लं, दुराचारः
 -रा -रं, अशिष्टः -हा -हं, शौचापदः -दी -दं.—(Cruel) निरुतः -रा -रं,

निर्दयः -या -यं, क्रूरः -रा -रं.

BARBAROUSLY, adv. भेच्छवत्, असभ्यलोकवत्, पशुवत्, अपदवत्.—
 (Cruelly) निर्दयं, निरुतं, अतिक्रूरतया.

BARBED, a. कर्णी -र्णिनी -र्णि (नृ), फलपुक्तः -क्ता -क्तं, लोहायपुक्तः -क्ता -क्तं.
 —(Mailed) वर्मितः -ता -तं, कवची -चिनी -चि (नृ), परिर्दशितः -ता -तं.

BARBEL, s. नादेयमत्स्यविशेषः.

BARBER, s. नापितः, क्षुरी *m.* (नृ), मुखदी *m.* (नृ), क्षौरिकः, अनावसायी
m. (नृ), दिवाकीर्तिः *m.*; 'a barber's business,' नापित्वं.

BARBS, s. pl. (A disease of horses) सद्योयदोगविशेषः.

BARD, s. मागधः, वन्दी *m.* (नृ), मधुकः.—(Poet) कविः *m.*, काव्यशास्त्रज्ञः.

BARDICK, a. मागधसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (नृ), काव्यशास्त्रसम्बन्धीयः -या -यं.

BARE, a. (Naked) नग्नः -ग्ना -ग्नं.—(Without ornament) सम्पूषितः
 -ता -तं, अनलकृतः -ता -तं, असंस्कृतः -ता -तं.—(Unclothed) विवस्त्रः
 -स्ता -स्त्रं.—(Uncovered) अनावृतः -ता -तं, विवृतः -ता -तं, अपवृतः
 -ता -तं.—(Mere) केवलः -ला -लं, मात्रकः -का -कं, मात्रः.—(Thread-
 bare, worn) जीर्णः -शा -शं; 'the bare ground,' केपला भूमिः,
 पृथिवीतलं, भूतलं.

To BARE, v. a. (To strip, uncover) नग्नोक्तुः, व्यक्तोक्तुः; उच्छद् (c. 10.
 -छादयति -यितुं), विवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -वरीतुं).

BARED, p. p. नग्नोक्तः -ता -तं, व्यक्तोक्तः -ता -तं, विवृतः -ता -तं.

BARFACED, a. (Shameless) निलेज्जः -ज्जा -ज्जं, लज्जाहीनः -ना -नं,
 धृष्टः -हा -हं.

BARFACEDNESS, s. निलेज्जत्वं, धृष्टता, धार्ष्ट्यं, प्रगल्भता, प्रागल्भ्यं, वैयात्यं.

BARFOOT, a. नग्नपादः -दा -दं, शून्यपादः -दा -दं, पादकाहीनः -ना -नं.

BARHEADED, a. नग्नशिराः -रा -रः (स), शून्यमस्तकः -का -कं, अना-
 वृतशिराः -रा -रः (स).

BARELY, adv. (Merely) मात्रं, केवलं.—(Hardly) कष्टं, कष्टेन, कृच्छ्रेण.
 —(Nakedly)—नग्नं, शून्यं, आच्छादनव्यतिरेकेण.—(Without or-
 nament) अलङ्कारव्यतिरेकेण, भूषणं विना.

BARENESS, s. (Nakedness) नग्नत्वं, शून्यता, रिक्तता.—(Leanness,
 poverty) क्षीणता, दरिद्रता, दैन्यं.

BARGAIN, s. (A contract, agreement) समयः, नियमः, सेविद् *f.*,
 उपगमः, अभ्युपगमः, संश्रयः, आश्रयः, समाधिः *m.*, उद्देशः.—(Con-
 tract concerning the price of a thing sold) पणः, विपणः,
 क्रयनियमः, क्रयविक्रयनियमः, क्रयपत्रं.

To BARGAIN, v. n. पणं (c. 1. पणते, पणितुं OR पणायति -यितुं), पणं कृ,
 सङ्गृह् (c. 1. -घट्टते -घट्टितुं), समयाकृ, नियमोक्तु, क्रयविक्रयनियमं कृ.

BARGAINED, p. p. पणितः -ता -तं, पणयितः -ता -तं, सङ्गृहितः -ता -तं.

BARGE, s. तरालुः *m.*, तरान्धुः *m.*, वहिर्ष.—(Pleasure-boat) खेलनीका.

BARGEMAN, s. नाविकः, पोतवाहः, पृथ्वीक्रीनोकाकर्णधारः, तरिकः.

BARK, s. वल्कलः -लं, वल्कं, त्वक् *f.* (च), त्वचं, छत्री *f.*, शल्कं, शल्कलं;
 'bark of a tree,' तरुत्वक् *f.* (च).—(Made of bark) त्वक्पत्रः
 -यो -यं, तरुत्वङ्निर्मितः -ता -तं, वल्कलः -ली -लं.—(Garment of)
 वल्कलः.—(A small ship) पोतः, क्षुद्रनीका.

To BARK, v. a. (To strip trees of their bark) त्वचं (nom. त्वचयति
 -यितुं), वल्कं (nom. वल्कयति -यितुं), त्वचं (c. 1. त्वचति, त्वचितुं),
 वल्कम् उत्तृप् (c. 1. -कर्षति -कर्षुं) OR निष्कृप्.—(To enclose, as
 bark) वल्कलवत् परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते -वेष्टितुं).

To BARK, v. n. भव् (c. 1. भवति, भवितुं), बुद्ध् (c. 1. बुद्धति, बुद्धितुं),
 c. 10. बुद्धयति -यितुं, र्हे (c. 1. रायति, रातुं).—(To revile) चाक्रुशं
 (c. 1. -क्रोशति -चेष्टुं), मुसरीकृ.

BARKER, *s.* भयकः—(Reviler) आक्रोशकः.

BARKING, *s.* (Of dogs) भयणं, बुद्धनं, रायणं, रुतं.

BARKY, *a.* बालकः—स्त्री-स्त्री, बालकलः—ली-लं, त्वङ्मयः—यी-यं.

BARLERIA, *s.* (A flower) बाण, आर्लेगलः, कुरवकः, सहचरी, क्षुरः.

BARLEY, *s.* यवः, यवकः, तीक्ष्णशूकः, प्रवेदः, शितशूकः; 'unripe barley,' तोक्मः, यावकः, कुल्माषः; 'barley-meal,' यवक्षोदः; 'barley-water,' उदमन्यः; 'made of barley,' यवमयः—यी-यं; 'sown with barley,' यवः—या-यं.

BARLEY-BROTH, *s.* यवसुरं, यवनिर्मितं पानीयं, यवरसः.

BARLEY-CORN, *s.* यवः, त्रिव्ययवोदरं.

BARLEY-MOW, *s.* लूनयवसङ्ग्रहणस्थानं, यवे लूने सति तत्सञ्चयनस्थानं.

BARLEY-SUGAR, *s.* यवरससङ्घटित इक्षुसारः, मायिकशर्करा, शुक्रोपला.

BARM, *s.* सुरामयः, मद्यमयः, कारोन्नरः, कारोन्नमः, अभिषयः.

BARN, *s.* कुशलः, शस्यभाण्डं, भाण्डागारः, धान्यागारः, धान्यकोष्ठकं, धान्यसङ्ग्रहस्थानं.

BARNACLE, *s.* (A kind of shell-fish) नौकाकाष्ठजः श्वकृक्विशेषः—
(An instrument to hold a horse by the nose) पाशविशेषो येन तुरङ्गो मुखदेशे प्रियमाणोऽश्वचिकित्सकेन चिकित्सितुं शक्यते—(A kind of bird) हंसजातीयः पक्षिप्रभेदः.

BAROMETER, *s.* आकाशतोलनयन्त्रं, आकाशपरिमाणाथं पारदर्शिता काच-
नाली.

BARON, *s.* क्रमागतानां कुलीनपदानां मध्ये पदप्रभेदः, अधिपतिः *m.* स्वामी *m.* (न.)—(Baron of beef) गोपृष्ठं, उभयपार्श्वीयपट्टयुक्तं गोमांसं.

BARONESS, *s.* वक्ष्यमाणकुलीनपदस्थितस्य पुरुषस्य पत्नी or भार्या.

BARONET, *s.* क्रमागतानां कुलीनपदानां मध्ये अवरोपदं यस्य सः.

BARONIAL, *a.* पृथ्वीकुलीनपदसम्बन्धी—न्धिनी—न्धि (न.).

BARONY, *s.* पृथ्वीकुलीनपदसम्बन्धीयम् आधिपत्यं or स्वाम्यं.

BARRACK, *s.* सैन्यागारं, सैन्यालयः, अयुद्धमये सैन्यनिवासस्थानं, सैन्यावासः.

To BARRACK, *v. a.* सैन्यान् सैन्यागारे पृथक् पृथक् स्या in caus. (स्थापयति—यितुं), or वस् in caus. (वासयति—यितुं).

BARRED, *p. p.* विरुद्धः—डा-डं, प्रतिषेधः—डा-डं, निषिद्धः—डा-डं, बाधितः—ता-तं.

BARREL, *s.* (A small cask) दीर्घगोलाकारं काष्ठनिर्मितं पात्रं or भाण्डं.

—(A cylinder, as of a gun) नाडिः—डो *f.* नाली or—ला.

To BARREL, *v. a.* (To put in a barrel) पृथ्वीकपात्रे निविश in caus. (वेशयति—यितुं).

BARREN, *a.* (Not prolific) बन्धः—न्या—न्यं, असुती—तिनी—ति (न.), अप्रसवी—विनी—वि (न.), प्रजारहितः—ता—तं—Unfruitful) निष्फलः—ला—लं, अप्रकलः—ला—लं, अवकेशो—ज्ञानी—ज्ञि (न.), शुष्कः—ष्का—ष्कं, —(Useless) अर्थः—र्थ—र्थं, अनर्थकः—का—कं, मोघः—या—यं—(Empty) शून्यः—न्या—न्यं, रिक्तः—क्ता—क्तं; 'a barren woman,' बन्ध्या, अप्रसूता; 'a barren soil,' महस्फलं or—ली.

BARRENNESS, *s.* बन्धता, निष्फलता, वैयर्थ्यं, शुष्कता, शून्यता—(In a female) बन्ध्यात्वं.

BARRICADE OF BARRICADO, *s.* प्राचीरं, प्राकारः, वद्रः—द्रं, अवरोधकं, पथावरोधः.

To BARRICADE OF BARRICADO, *v. a.* and *n.* रुध् (c. 7. रुण्डि, रोडुं), प्रतिरुध्, संरुध्; प्रतिबन्ध् (c. 9. बन्नाति—बन्धुं); प्राचीरं पथम् अवरोध्.

BARRIER, *s.* (A barricade) प्राकारः, प्राचीरं, परिकटं, वद्रः—(An obstacle) विद्रः, प्रतिहन्त्रः, अवरोधकं, प्रतिरोधः, प्रतिबन्धः, सहाधनं. प्रसृष्टः—(A boundary) सीमा, पर्यन्तं, परिसोमा.

BARRISTER, *s.* उन्नरवादी *m.* (न.), परार्थं वादी *m.* (न.), प्रतिवादी *m.*

(न.), परार्थं वादानुवादकश्च *m.* (न.), मन्त्री *m.* (न.), मन्त्रकृत्, व्यवस्थानिरूपकः, व्यवहारपण्डितः, स्मृतिशास्त्रज्ञः, पीसचिवः.

BARROW, *s.* (A kind of vehicle) हस्तप्रचालितं वाहनं or यानं—(A hog) शूकरः—(A mound) मृत्तिकाशशिः *f.*, उन्नतभूभागः.

To BARTER, *v. n.* (To trade) भाण्डविनिमयेन बाणिज्यं कृ.

To BARTER, *v. a.* (To exchange one article for another) निमे (c. 1. —मयते—मातुं), विने. विनिमे, भाण्डविनिमयं कृ, परिवृत् in caus. (—वर्त्तयति—यितुं), भाण्डं प्रति भाण्डं दा (c. 3. ददाति, दातुं); 'capable of being bartered,' परिवर्त्तनीयः—या—यं.

BARTER, *s.* भाण्डविनिमयः, निमेयः, नैमेयः, विमयः, विनिमयः. धेमेयः, प्रतिदानं, परिदानं, परिवृत्तिः *f.*, परिवर्त्तः, परिवर्त्तः, निमया, व्यतिहारः—'any thing obtained by barter,' आपमित्यकं—(Rule of barter in arithmetic) भाण्डप्रतिभाण्डकः.

BARTON, *s.* (A poultry-yard) ग्रामकुक्कुटादिरक्षणार्थं वृत्तिः.

BASALT, *s.* लोहसदृशं सतिदृढः कुणवर्णः प्रस्तरविशेषः.

BASALTIC, पृथ्वीकप्रस्तरमध्यस्थी—न्धिनी—न्धि (न.).

BASE, *a.* (Mean, vile) नीचः—चा—चं, अधमः—मा—मं, निकृष्टः—ष्टा—ष्टं, अपकृष्टः—ष्टा—ष्टं, खलः—ला—लं, अनाथ्यः—थ्या—थ्यं, निर्गुणः—खा—खं, दुष्टः—ष्टा—ष्टं, तुच्छः—च्छा—च्छं, नपन्यः—न्या—न्यं, कदर्थ्यः—थ्या—थ्यं, हीनः—ना—नं, कुस्मितः—ता—तं; 'a base man,' कापुरुषः—(Of mean parentage) अकुलः—ला—लं, अकुलीनः—ना—नं—(Of mean spirit) कृपणः—गा—गं, दुष्टभावः—चा—चं; 'base metal,' कृषं.

BASE or BASS, *a.* (As sound) गम्भीरः—रा—रं, धीरः—रा—रं—(A base sound) मन्द्रः.

BASE, *s.* (The bottom of any thing) अधोभागः, मूलं, तलं, उपग्रन्थः, उपान्तं—(In geometry) मूर्धा *m.* (न.), भूमिः *f.*—(Base of a pillar) उपग्रन्थः, सम्भस्य अधोभागः—(Base of a tree) वृत्तलं—(Foundation of a house) भिन्नमूलं, पोटः.

BASE-BORN, *a.* विहीनयोनिः—निः—नि, पित्रातः—ता—तं, कलुषयोनिजः—जा—जं, हीनजातिः—तिः—ति, (Bastard) नारजः, कुक्षः.

BASE-MINDED, *a.* दुष्टमतिः—तिः—ति, दुष्टचेताः—ता—तं, (स्)

BASED, *p. p.* (Founded) मूलः—ला—लं in comp.; 'based on knowledge,' ज्ञानमूलः—ला—लं.

BASELESS, *a.* निर्मूलः—ला—लं, अमूलः—ला—लं.

BASELY, *adv.* अपकृष्टं, निकृष्टं, नीचतया, सदैव, दुष्टनयत्, अधमप्रकारेण, कापेक्षेन.

BASEMENT, *s.* (Foundation of a house) गृहस्य भिन्नमूलं, वालु *n.* पोटः.

BASENESS, *s.* (Meanness) नीचता, दुष्टता, निकृष्टता, दैन्यं, कदर्थ्यत्वं, अनाथ्यता, खलता—(Of birth) हीनजातिता, वैश्राव्यं—(Of Sound) गम्भीर्यं—(Of metal) मलं, कृष्यत्वं.

BASHAW, *s.* तर्कीयदेशे स्वातिविशेषः, सेनानीः *m.*, सेनापतिः *m.*, अधिपतिः *m.*

BASHFUL, *a.* हीमान्—मती—मत् (न.), लज्जवान्—यतो—यत् (न.), अप्रविष्टः—जुः—जु, शयितः—ता—तं, शयायुक्तः—क्ता—क्तं, क्रोडितः—ता—तं, शालीनः—ना—नं—(Timorous) भीरुः—रु—रु.

BASHFULLY, *adv.* लज्जया, सवयं, सव्रीडनं—(Timorously) सचकितं, सभयं.

BASHFULNESS, *s.* हीः *f.*, लज्जा, शयः—पा, अप्रविष्टा, व्रीडा, व्रीडनं, शालीनत्वं, मन्दार्थं—(Timidity) भीरुता.

BASIL, *s.* (A plant) तुलसी, मरुचकः, समीरणः, प्रत्यपुष्पः, फणिककः.

पशीसः, जम्भीरः, कठिन्नरः, कुठेरकः, अन्नकः.

BASILICA, *s.* (The middle vein of the arm) बाहुमध्यस्था बृहन्नदिः.

BASILICK, *s.* बृहन्पूजाशाला.

BASILISK, *s.* (A kind of serpent) बृहस्पतिः सर्पभेदः.

BASIN, *s.* तडागः, जलाशयः, जलाधारः, स्नानं. See Bason.

BASIS, *s.* (Foundation of any thing) मूलं, अधोभागः, उपग्रन्थः, तलं.—(Basis of a pillar) स्तम्भस्य अधोभागः.—(The ground-work of any thing) मूलं. वस्तु *n.*, योनिः *m.*; 'prosperity has virtue for its basis,' धर्ममूला सम्पत्तिः; 'the basis or material of cloth,' वस्त्रयोनिः.

TO BASK, *v. n.* सूर्यातपं or सूर्यतेजः सेव् (c. 1. सेयते, सेयितुं), प्रतिमूर्त्यं शो (c. 2. शेते, शयितुं) or संविश् (c. 6. विशति-वेष्टुं).

BASKET, *s.* पिटकः, पेटकः, पेठा, डलकः, डलकः, करखः, मञ्जूषा, कण्डोलः; 'basket-maker,' वेषकः, वैदलकारः; 'basket-work,' वैदलं.

BASON OR BASIN, *s.* (Reservoir) तडागः, जलाशयः, वेशनः, पत्तलः-लं, सत्यसरः *n.* (स), स्नानं, क्रोडासरः *n.* (स).—(Round the foot of a tree) आलवालं, आवालं, आवापः.—(Vessel to hold water) द्रोणी, पानं, भाखंड, जलाधारः, काशबुवाहिनी.—(Harbour) स्नानं, पोतबन्धनस्थानं.—(Scale of a balance) तुलापटः.

BASS, *a.* (In music.) See Base.

BASS, *s.* (Mat) कटः, तृणपट्टी, तलाची, पादपाशी.

BASSO-RELIEF OF BASS-RELIEF *s.* प्रतिछाया, प्रतिच्छन्दः, उच्चैःप्रकारेण तथिता चित्रलेखा.

BASSOON, *s.* शृण्वरविशेषः, शृण्वरयाग्रभेदः.

BASTARD, *s.* जारजः, समतोमुतः, कुखः-खी *m.* (न), उपस्तीजातः, दाम्नीपुत्रः, कोलदेरः, कोलदेयः, वन्मुलः, धान्यकिनेयः.—(Born after the death of a husband) गोलकः.

BASTARD, *a.* (Illegitimate) विजनिनः-ता-तं, विजातः-ता-तं.—(Spurious) कृत्रिमः-मा-मं, कल्पितः-ता-तं.

BASTARDY, *s.* जारजातता, जारजन्यं, कुखडायस्या, उपस्तीजातदशा.

TO BASTE, *v. n.* (To beat with a stick) लगुडेन or गदया तड् (c. 10. ताडयति-यितुं), or प्रदु (c. 1. हरति-हन्तुं), or अभिहन् (c. 2. हन्ति-हन्तुं), or तुद (c. 6. तुदति, तोडुं).—(To sprinkle meat that is roasting) पच्यमानं or शूलाकृतं मांसं पूतेन सिच (c. 6. सिचति, सेक्कुं).—(To sew) सीय (c. 1. सीयति, सेयितुं).

BASTILE, *s.* प्राकारयुक्तं कारागारं, दुर्गं, दुर्गपरिगतं परिखाप्राचीरादि.

BASTINADE OR BASTINADO, *s.* लगुडेन ताडनं, दखडायता, गदाप्रहारः.

BASTING, *s.* दखडायतनं, लगुडपातनं, गदाप्रहरणं, अभिघातः, ताडनं.

BASTION, *s.* यम्रः-प्रं, दुर्गोपहिःपार्थं राशीकृता मृत्तिका or उपचितो यम्रः.

BAT, *s.* जतुका, जतुका, अग्निपत्रा, चम्पेचटका, चम्पेचटी, भङ्गारी.—(A club) गुलिकाक्रोडायां गुलिकाप्रणोदाथं यष्टिः *m.* or गदा or लगुडः.

BAT-FOWLER, *s.* रात्रिकाले जतुकादिव्याधः or पक्षियाहकः.

BAT-FOWLING, *s.* प्रदोषकाले or रात्रिसमये पक्षिग्रहणं.

BATCH, *s.* (A number of things) गणः, सङ्गं, सङ्घातः.—(A single baking) आपूपिकं, पेक्षिकं, शाम्बुलिकं, यतिषकपूपादि एककाले पच्यते.

BATCHLOR, *s.* अधिवाहितः, अकृतदारः, अकृतविवाहः.

TO BATE, *v. n.* न्यूनीकृ, अत्योक्, ह्स् in caus. (ह्रासयति-यितुं), कन् (nom. कनयति-यितुं), लप् (nom. लपयति-यितुं), शप् in caus. (श्रमयति-यितुं), उङ्गात् कृ.

TO BATE, *v. n.* क्षि in pass. (क्षीयते), न्यूनीभू, अत्योभू, ह्स् (c. 1. ह्रसति, ह्रसितुं), शप् (c. 4. शाम्यति, शमितुं).

BATEFUL, *a.* कलहकारी-रिणी-रि (न), पिपादशीलः-ला-लं.

BATEMENT, *s.* न्यूनीकरणं, अत्योकरणं, न्यूनता, उङ्गारः, उङ्गरणं.

BATH, *s.* स्नानकुक्षं, स्नानागारं, स्नानशाला, अवगाहः, अवगाहनस्थानं.

TO BATHE, *v. a.* स्ना in caus. (स्नायति-यितुं), भाव् (c. 1. भावति, भावितुं) or caus. भावयति-यितुं), प्रधाव् in caus., बाल् (c. 10. बालयति-यितुं), प्रथल्, निमज् in caus. (मज्जयति-यितुं), क्षाम् in caus. (प्रापयति-यितुं).

TO BATHE, *v. n.* स्ना (c. 2. स्नाति, स्नातुं), निमज् (c. 6. मज्जति-मज्जितुं), अवगाह् (c. 1. गाहते-गाहितुं-गाढुं), क्षाम् (c. 1. श्रवते-श्रोतुं), अभिपेकं कृ.—(With one's clothes on) सचेलः स्ना.

BATHED, *p. p.* स्नातः-ता-तं, कृतस्नानः-ना-नं, अवगाहितः-ता-तं, अवगाढः-टा-टं, क्षामुतः-ता-तं, निमग्नः-ग्ना-ग्नं, धौतः-ता-तं, जलशुषिः-चिः-चि.

BATHIER, *s.* स्नायी *m.* (न), कृतस्नानः, स्नाता *m.* (न), स्नायकः, निमज्जनकृत्.

BATHING, *s.* (Act of) स्नानं, मज्जनं, निमज्जनं, स्नायवः, स्नायवः, अवगाहनं, अभिपेकः.—(Religious bathing) सवनं, सविषयः, सूया.—(Relating to bathing) स्नानीयः-या-यं.—(Bathing-gown) स्नानयस्त्रं.

BATHOS, *s.* वाक्पालङ्कारविशेषः, गम्भीरता, गाम्भीर्यं, नीचता.

BATING, *prep.* वर्जयित्वा, वर्जनं, क्षुते, सपास्य, व्यतिरिक्तं, व्यतिरेकेण.

BATLET, *s.* यस्त्रधावने रजकः प्रयुक्तश्चतुष्कोणः काष्ठमुत्तरः.

BATOON, *s.* दखडः, गदा, लगुडः, यष्टिः *m.*, वेधं.

BATTALION, *s.* वाहिनी, सेन्टलं, गुन्तः, व्यूहः, सेनामुखं.

BATTLE, *s.* यः कश्चिद् व्ययो राजविद्यालये अन्तेवासिना क्रियते तद्व्ययनापनं.

TO BATTEN, *v. n.* (To make fat) धौ in caus. (ध्यायति-यितुं), स्मय् in caus. (स्मययति-यितुं), संवृष् in caus. (वर्धयति-यितुं), तृष् in caus. (तर्धयति-यितुं), पोने-ना-नं कृ.—(To fertilize) सफलं (nom. सफलयति-यितुं).

TO BATTEN, *v. n.* (To grow fat) धौ (c. 1. ध्यायते, ध्यातुं), स्मय् (c. 1. स्मयते, स्मयितुं), संवृष् (c. 1. वर्धते-वर्धितुं), आत्मभरिः-रिः-रि or उदरभरिः-रिः-रि अस्.

TO BATTER, *v. a.* (To shatter) मृद् (c. 9. मुञ्जति, मर्हितुं), अवमृद्, प्रमृद्; चूर्णं (c. 10. चूर्णयति-यितुं), प्रचूर्णं, मष् (c. 9. मष्पति, मन्थितुं or मथितुं), विमष्, पिष् (c. 7. पिनष्टि, पेष्टुं), निमिष्, प्रतिपिष्; चूर्णीकृ, भञ्ज (c. 7. भनक्ति, भंक्ते), प्रभञ्जः; तड् (c. 10. ताडयति-यितुं), तुद (c. 6. तुदति, तोडुं).

BATTERED, *p. p.* मृदितः-ता-तं, मर्हितः-ता-तं, विमथितः-ता-तं, चूर्णितः-ता-तं, भग्नः-ग्ना-ग्नं, ताडितः-ता-तं, निमिष्टः-ष्टा-ष्टं.

BATTERING-RAM, *s.* दुर्गभित्तिमर्हने or नगरप्राचोरभञ्जने पूर्वकालोनयोधिः प्रयुक्तो मेघमस्तकाकाराग्रो वृहद्वहः.

BATTERY, *s.* (The act of battering) मर्हने, पेघणं, भञ्जनं, स्नाघातनं.—(In law) दखडारूपं.—(A line of cannon) युद्धयन्त्रश्रेणी.

BATTLE, *s.* युद्धं, रणः, रणं, सङ्ग्रामः, समरः-रं, विग्रहः, संगुणः, आहवः, आयोधनं, प्रयुद्धं, प्रघनं, संख्यं, सङ्ग्रहः, कलहः, प्रघातः, प्राघातः, समाघातः, मृधं, सम्घरायः-यकं, साम्घरायिकं, युष् (f. य्), कलिः *m.*, सम्घाटः, अधिदार्णे, समुदायः, समिष् *f.*, समितिः, समीकं, जयं, संगत *f.*, संस्कोटः, अभिसम्प्रातः, अभ्यामर्हः, अभ्यागमः, ज्ञानिः *f.*—(Close figt) नियुद्धं, बाहुयुद्धं.—(Mingled figt) तुमुलं, रणसमुलं.—(Battle-cry) सिंहनादः, छेडितः, 'field of battle,' रणभूमिः *f.*

TO BATTLE, *v. n.* युष् (c. 4. युध्यते, योडुं), कलह् (nom. कलहायते); 'to desire battle,' युष् in des. (युयुसते) रणकाम्यं (nom. रणकाम्यति).

BATTLE-ARRAY, *s.* सैन्यव्यूहः, सैन्यविन्यासः, बलविन्यासः, व्यूहः *f.*, योद्धश्रेणी.

BATTLE-AXE, *s.* पराशयः, परशुः *m.*—(Armed with) पारशधिकः.

BATTLEDOOR, *s.* गुलिकाक्रोडायां दखो यैवारा गुलिका प्रयुध्यते or बाह्व्यते.

कन्दकप्रहरणार्थं यष्टिः.

ATTLE-FIELD, *s.* रणभूमिः *f.*, सायोधनं, रणः, रणाङ्गणं, रणाग्निरं, मत्तभूः *f.*, मत्तभूमिः *f.*, रङ्गः, रङ्गभूमिः *f.*

ATTLEMENT, *s.* भित्तिः *f.*, छिद्रयुक्तः प्राकारः, वाशादिप्रवेशार्थं प्राकाररिद्धः.

ATTOLIST, *s.* येन निरर्थका पुनरुक्तिः क्रियते सः. निरर्थकपत्रा *m.* (कृ).

ATTOLY, *s.* निरर्थका पुनरुक्तिः or मुहुर्भाषा, निरर्थकवाच्यं.

AVIN, *s.* इत्यनयोग्यं शुष्ककाष्ठसदृशं, शुष्ककाष्ठं.

AWHLI, *s.* अत्यमृत्युकम् आभरणं or कङ्कणं, अत्यार्थं क्रोडाद्रव्यं, कङ्कणं, किङ्किणी, कदधेद्रव्यं.

AWD, *s.* कुट्टनी, कुट्टिनी, दूती, चुल्दी, शम्भली, घटदासी, वेष्ट्याचार्यः *m.*

AWDILY, *adv.* अशुद्धं, लम्पटवत्, वैवात्येन, गहिर्तं, गद्यप्रकाशे.

AWDINESS, *s.* अवाच्यता, गद्यता, अनद्यर्तं, वैवात्यं, लम्पटता.

AWDRY, *s.* कुट्टनीकर्म *n.* (नृ), वेष्ट्याकर्म *n.* (नृ), दूतीकाव्यं.

AWDY, *a.* अवाच्यः - च्या - च्यं, अयक्रयः - व्या - व्यं, अकथ्यः - ध्या - ध्यं, गहिर्तः

-ता - तै, गहैः - द्यै - द्यं, नीचः - चा - चं, अधमः - मा - मं, अशुद्धः - द्वा - दं.

AWDYNITAT - ता - तै.

AWDY-HOUSE, *s.* वेष्ट्याजनसमाश्रयः, वेष्ट्यागृहं, वेष्ट्याश्रयः, गणिकागृहं, वेष्ट्या.

BAW, *v. n.* उत्क्रुश (c. 1. -क्रोशति - क्रोष्टुं), प्रक्रुश, विक्रुश, नद् (c. 1. नदति, नदितुं), प्रणद्, विनद्; उह्रुप् (c. 10. -घोषयति - यितुं), चित्कारं कृ; चीत् शब्दं कृ, रस् (c. 1. रसति, रसितुं).

BAWLER, *s.* उत्क्रोश *m.* (-ट्ट), विक्रोश *m.* (-ट्ट) घोषकः, उह्रोपकः.

BAWLING, *s.* विक्रोशनं, उत्क्रोशनं, घोषणं, चित्कारशब्दः, रासः.

BAY, *s.* (An opening of the sea into the land) अखातं, खातं, पुटभेदः, समुद्रवङ्कः, वङ्कः. - (An honorary garland) श्यामवृद्धनिर्मिता मानमूषका माला. - (An opening in a wall) गृहाखः; 'to stand at bay,' शत्रुं प्रति or शत्रुप्रतिमुखं or अग्निमुखं or मुखामुखि स्या (c. 1. तिष्ठति, स्थितुं).

BAY, *a.* (Colour) पिङ्गलः - ला - लं, पिङ्गः - ङ्गा - ङ्गं. - (A bay horse) उक्ताहः, किषाहः.

TO BAY, *v. n.* रै (c. 1. रायति, रातुं), भप् (c. 1. भयति, भयितुं).

BAY-SALT, *s.* समुद्रलवणं, सिन्धुलवणं, सामुद्रं, सिन्धवं, वसिरं, अक्षीयं.

BAY-FRUE, *s.* श्यामवृक्षो यस्य पत्राणि मानमूषकहाररचने प्रयुज्यन्ते.

BAY-WINDOW, *s.* पुटकारो गवाक्षः, भित्तिविहर्ल्लो गृहाखः, पुटरूपवातायनं.

BAYONET, *s.* या लोहगुलिकाप्रवेशेण अयुनातनयोद्धभिः प्रयुज्यते नाडिस् तद्वे चट्टा कृपाणी or लुरिका.

BAZAR, *s.* पथ्यवीथी, पथ्यशाला, आपणः, हट्टः, क्रयारोहः.

BELLUM, *s.* गुग्गुलुः *m.*, कुम्भं, उलूखलकं, सङ्घसहः, कौशिकः, पुरः, कक्षोलः, कोलकं, कोशफलं.

TO BE, *v. n.* ('To be in some state') अस् (c. 2. अस्ति), आस् (c. 2. आस्ते). - ('To enter into some state') भू (c. 1. भवति, भवितुं). - ('To exist') अस्, वृत् (c. 1. वसति, वसितुं), विद् in pass. (विद्यते), जन् in pass. (जायते). - ('To be in or at') वृत्, स्या (c. 1. तिष्ठति, स्थितुं); 'be it so,' एवम् असु. The verb 'to be' is often expressed by the use of the passive form of the Sanskrit verb, and is not unfrequently omitted altogether.

BEACH, *s.* समुद्रतीरं, समुद्रकूलं, समुद्रतटं, वेला.

BEACHED, *a.* समुद्रतीरस्थाः - स्था - स्थं, उन्नतः - ङ्गा - ङ्गं.

BEACHY, *a.* तीरविशिष्टः - हा - हं, तटयुक्तः - क्ता - क्तै, कूलमयः - यो - यं.

BEACON, *s.* आकाशदीपः, उन्नतभूभागे स्थापिता शबोर आगमनसमये जाञ्ज-लमाना महोल्का, समुद्रगामिनी पथदर्शनायै उच्चोक्तं चिह्नं.

BEAD, *s.* (Little globular body) गुलिका, गुटिका, गुली, वसुलः.

—(A string of beads) माला, हारः. —(A rosary of beads) जपमाला.

BEADLE, *s.* गङ्गाटः, यष्टिधरः, राजदूतः, दयधरः, दयवी *m.* (नृ), दशदहस्तः.

BEADROLL, *s.* ये लोका जपे कथयितव्याम् तत्परिहंस्या.

BEADSMAN, *s.* परार्थं or अन्यनिमित्ते जपकरणे नियुक्तो जनः.

BEAGLE, *s.* शशाखेटकः, कुकुरभेदः, शशाखेटे शिक्षितो भृगव्यश्वा *m.* (नृ).

BEAK, *s.* (Of a bird) चञ्चुः *f.*, चञ्चुः *f.*, चोटी - टिः *f.*, मुखः, तुषिः *m.*

तुषः. —(Of a ship) पिन्नलमयं चञ्चुरूपेण तक्षितं नौकायं.

BEAKED, *a.* चञ्चुमान् - मतो - मत् (नृ), चञ्चुरूपः - पी - पं, चञ्चुविशिष्टः - टा - टं.

BEAM, *s.* (Piece of timber) स्थूणा, दीर्घकाष्ठं, काष्ठं, वृहत्काष्ठं, नासा.

यष्टिः *m.* —(Main support of a house) वेष्टमस्थूणा. —(Ray of light) रश्मिः *m.*, मरीचिः *m. f.*, किरणः, अंशुः *m.* —(Part of a balance) तुलाधारः, तुलादखः. —(Pole of a carriage) धूः *f.* (धुर).

कूर्वरः. —(Part of a weaver's loom) वापदखः, वापदखः.

To BEAM, *v. n.* (To emit rays of light) स्फुर (c. 6. स्फुरति, स्फुरितुं), अंशु (nom. अंशुर्यति - यितुं), किरण (nom. किरणयति - यितुं), दीप् (c. 4. दीप्यते, दीपितुं), वज्रस् (nom. वज्रापते - यितुं).

BEAMLESS, *a.* रश्मिहीनः - ना - नं, निस्तेजाः - जाः - जः (स्), निष्प्रभः - भा - भं.

BEAMY, *a.* (Radiant) अंशुमान् - मतो - मत् (नृ), अंशुलः - ला - लं, किरणमयः - यो - यं, मरीचिमाली - लीनी - लि (नृ), प्रभावान् - वतो - वत् (नृ), देदी-प्यमानः - ना - नं.

BEAN, *s.* शिषिकः, शिषा, मुतः, माषः.

BEAR, *s.* चूषः, भल्लकः, भल्लकः, भल्लः, भावुकः, अज्यः, अज्यभल्लः. —

(The Great Bear, constellation) चित्रशिखरिणः *m. pl.*

To BEAR, *v. a.* (Carry) वह् (c. 1. वहति - ते, वोढुं), सह (c. 1. सहते, सोढुं); 'he bore his mother on his back,' मातरं पुष्टेन अवहत्;

'he is borne on a horse,' अश्वेन उद्यते or अश्वेन सञ्चरति. —

(Support) भृ (c. 1. भरति - ते, c. 3. विभर्ति - भर्तुं), धृ (c. 1. धरति - ते, धर्तुं) or in caus. धारयति - यितुं), आलम्ब (c. 1. लम्बते - लम्बितुं).

—(Suffer, endure) सह, विपह, धम् (c. 1. धमते, धन्तुं), सङ्गमः; तिज् in des. (तिष्ठत्येते - धितुं), मृष् (c. 4. मृष्यति - ते, मषितुं), c. 10. मषयति - यितुं); 'that is not to be borne,' न सस्ये तत्. —(Permit) अनुज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति - ज्ञातुं). —(Admit) ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं). —(Produce) उत्पह् in caus. (-पादयति - यितुं), जन् in caus. (जनयति - यितुं). —(Bring forth) सु (c. 1. सवति, c. 2. सोति, सोतुं), प्रसु; प्रनन् (c. 4. -जायते - जानितुं) or जन् in caus. —(Bear in mind) अनुस्मृ (c. 1. स्मरति - स्मर्तुं), अनुचिन् (c. 10. -चिन्तयति - यितुं). —(Bear witness) साख्ये दा (c. 3. ददाति, दातुं). —(Keep afloat) द्रु in caus. (द्रावयति - यितुं). —(Bear fruit) फल (फलति, फलितुं). —(Possess) भू, धा, धृ in caus. —(Bear up) उद्ग्रह्. —(Bear away) अपवह. —(Bear down) निपत् in caus. (-पातयति - यितुं). —(Be capable of) उत्सह with inf. —(Bear on, incite) प्रोत्सह in caus. (-साहयति - यितुं). —(Bear the blame) दोषे स्वीकृ; 'I will bear the blame,' दोषो मयि वसिष्यते. —(Bear one's self, behave) वृत् (c. 1. वसते, वसितुं), काचिद् वृत्तिम् अनुज्ञा (c. 1. -तिष्ठति - स्थितुं). —(Bear me-lice) दृह् (c. 4. दृषति, दृष्टितुं). When this verb occurs in phrases such as, 'to bear company,' 'to bear aid,' 'to bear resemblance,' see 'to accompany,' 'to aid,' 'to resemble.'

To BEAR, *v. n.* (To be patient) सह (c. 1. सहते, सोढुं), सोद् (nom. सोदयते - यितुं). —(To wait patiently) धिलस (c. 1. -लघते - लघितुं). —(To be fruitful) फल (c. 1. फलति, फलितुं), फलं दा (c. 3. ददाति).

दातुं), सफलः -ला -लं भू.—(To be situated towards) प्रतिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति-स्यातुं), दिश्य-इया-इयं अस्; as, 'bearing towards the east,' पृथ्वीदिश्यः.—(To bear up) मनःस्थैर्यं कृ.

BEARD, *s.* उमश्रु *n.*, मासुरी, मुखजं रोम *n.* (नं), मुखरोम *n.*—(Of corn) ग्राम्यशृकं, शृकं, किंशरुः *m.*—(Barb of an arrow) फलं, कर्णः.

To BEARD, *v. a.* (To take by the beard) अवज्ञानात् परमश्रु सङ्गृह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं).—(To insult to the face) मुखरीकृ, प्रतिमुखं or प्रत्यक्षं अवज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -ज्ञातुं), अवक्षिप (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं).

BEARDED, *a.* (Having a beard) उमश्रुः -श्रुः -श्रु, उमश्रुमान् -मती -मत् (तं), उमश्रुतः -ला -लं.—(As corn) शृकवान् -वती -वत् (त्); 'bearded corn,' शृकधान्यं.—(As an arrow) कर्णी -णिनी -णि (नं).—(A bearded dart) प्रासः, कुन्तः.—(Insulted) अवज्ञातः -ता -तं.

BEARDLESS, *a.* उमश्रुहीनः ना -नं.—(A stripling) अप्राप्त्यवहारः, यदुः, माणवकः.

BEARER, *s.* वाहकः, वाही *m.* (नं).—(Of burdens) भारवाहः -हनः, भारहारः, पुरन्धरः; 'one who carries out the dead,' प्रेतनिर्होकरः; 'letter-bearer,' पत्रवाहः; 'bearer of news,' मन्देशहरः.

BEARING, *s.* (The relative situation of a place) दिश्यं, दिक् *f.* (शां), अवस्थानं, अवस्थितिः *f.*, स्थानं.—(Behaviour) वृत्तिः *f.*, दर्शनं, रीतिः *f.*, गतिः *f.*, भावः, यत्नः.

BEARISH, *a.* वृक्षशीलः -ला -लं, भल्लकस्वभावः -वा -वं, अशिष्टः -हा -हं.

BEAST, *s.* पशुः *m.*, जगुः *m.*, तिर्य्यङ् (जं).—(Four-footed beast) चतुष्पात् *m. f. n.* (दं).—(Beast of prey) श्रापदः.—(Of burden) पुरीणः, पुरीयः, पुष्यः, भारवाहनः.—(Applied to a man) पुरुषपशुः *m.*, दुराचारः.

BEASTLINESS, *s.* पशुता -त्वं, पशुवं, पशुशीलता, अमनुष्यता.

BEASTLY, *a.* पाशयः -यी -वं, पशुशीलः -ला -लं, पशुव्यवहारः -रा -रं, अमानुषः -यी -यं

BEASTLY, *adv.* पशुवत्, पशुव्यवहारानुसारेण, मानुषाचारविरुद्धं.

BEAT, *s.* आघातः, घातः, प्रहारः, पातः.—(Of the pulse or heart) स्पन्दनं, स्फुरणं, विस्पन्दः; 'at the beat of the drum,' छाहतेपु पटहेयु.

To BEAT, *v. a.* तड (c. 10. ताडयति -यितुं), वितड्; हन् (c. 2. हन्ति, हन्तुं), निहन्, अभिहन्; प्रद (c. 1. -हरति -ते -हर्षं), तुद (c. 6. तुदति, तोतुं), आतुद वितुद.—(With a stick) यत्रापातं कृ.—(To conquer, excel) पराजि (c. 1. -जयति -ते -जंत्तुं), विजि; अभिभू (c. 1. -भवति -भविष्यति), अती (c. 2. अत्येति, अत्येतुं).—(To mix by beating) चालुड् (c. 1. -लोडति -लोडितुं), मन्प (c. 1. मपति, मपितुं).—(To bruise) चूय (c. 10. चूर्णयति -यितुं), मृद (c. 9. मृदति, मर्दितुं).—(To beat off, beat back) प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं).—(To beat down) निपत् in caus. (-पातयति -यितुं).—(To beat down the price) मूयं न्यूनीकृ or ह्म in caus. (हामयति -यितुं).—(To flap the wings) पक्ष्यास्फालं कृ, पक्षो चल in caus. (चालयति -यितुं).—(To rouse game by striking the bushes) मृगयामये यथा मृगाः स्वस्थानानि तजन्ति तथा कोलाहलेन गुम्मादिताडनं कृ, मृगान्वेषणं यथा मृगो निजान्ध्यात् पलायते तथा गुम्मादीन् तड्.

To BEAT, *v. n.* (To palpitate) स्पन्द (c. 1. स्पन्दते, स्पन्दितुं), परिस्पन्द; कम्प (c. 1. कम्पते, कम्पितुं), स्फुर (c. 6. स्फुरति, स्फुरितुं).

BEATEN, *part. a.* आहत ता -तं, ताडितः -ता -तं.—(Conquered) परा-जितः -ता -तं; 'beaten by the waves,' उन्नतः -न्ना -न्तं.—(One that deserves to be beaten) कयः -इया -इयं, कशाहः -है -हं.

BEATER, *s.* ताडयिता *m.* (नं), ताडकः, घाती *m.* (नं).—(A gold-beater)

मुहरादिना यः सुवर्णं अतिशयेन सूक्ष्मीकरोति स्वर्णकारविशेषः; स्वर्णप-चकृत्.—(An instrument for comminuting) मुहरः.

BEATIFIC OF BEATIFIC, *a.* अपयर्गदः -दा -दं, परमसुखावहः -हा -हं, परमानन्दकरः -री -रं.

BEATIFICATION, *s.* अमुकसाधुजनः स्वर्गं or अपयर्गं or सिद्धिं प्राप्तवान् इति घोषणापरेण महाधर्माध्यक्षसकाशाद् विज्ञापनं, स्वर्गीयलोकमध्ये आरोपणं.

BEATIFIED, *p. p.* गृहीतापयर्गः -गी -गं, स्वर्गप्राप्तः -प्ता -तं, स्वर्गारोपितः -ता -तं. To BEATIFY, *v. a.* (To make happy) सुखं (c. 10. सुखयति -यितुं),

परमसुखं or परमानन्दं दा (c. 3. ददाति -दातुं).—(To proclaim publicly that a person is received into heaven) अमुकसाधुजनः

स्वर्गं or सिद्धिं प्राप्तवान् इति महाधर्माध्यक्षाशया घोषणापरं प्रचर् in caus. (-चारयति -यितुं); स्वर्गीयलोकमध्ये आरुह in caus. (-रोपयति -यितुं).

BEATING, *s.* ताडनं, आघातः, घातः, दृष्टः.—(With a stick) वेवाघातः.—(Throbbing) स्पन्दनं, स्फुरणं.

BEATITUDE, *s.* मुक्तिः *f.*, मोक्षः, निर्वाणं, सिद्धिः *f.*, अपयर्गः, स्वर्गप्राप्तिः *f.*, परमागतिः *f.*, श्रेयः *n.* (स्) or निःश्रेयः, अमृतता, कैवल्यं.—(Felicity) परमसुखं, परमानन्दः, श्रेयस्त्वं, सुखं.—(Desirous of) मुमुक्षुः.

BEAU, *s.* सुवेशी *m.* (नं), सुवेशः, सुवस्त्रपरिच्छन्नः, दर्शनीयमानी *m.* (नं).

BEAU-MONDE, *s.* नृत्यगीतस्वाङ्गभोजनमद्यपानसुवस्त्रपरिधानादिभोगतत्परो लोकः, भोगासक्तो लोकः.

BEAUTEFUL OF BEAUTIFUL, *a.* चारुः -ञ्जी -रु, सुन्दरः -रा -री -रं, रुचिरः -रा -रं, मुदृश्यः -इया -इयं, शोभनः -ना -नं, कान्तः -न्ता -नं, वामः -मा -मं, रूपवान् -वती -वत् (त्), रूपी -पिणी -पि (नं), सुरुपः -पी -पं, मनोरमः -मा -मं, मनोहः -हा -हं, लावण्यवान् -वती -वत् (त्), साधुः -धुः -ध्वी -धु, सौम्यः -म्या -म्यं, श्रोत्रकः -क्ता -क्ते, सुमुखः -खी -खं, अभिरामः -मा -मं, सुममः -मा -मं, पेशलः -ला -लं, रुच्यः -च्या -च्यं, मधुः -धुः -ध्रु, मधुलः -ला -लं, वृन्दारः -रा -रं. Often expressed by सु; as, 'a beautiful day,' सुदिनं. 'A beautiful woman,' रूपवती, प्रमदा; 'to be beautiful,' शुभं (c. 1. शोभते, शोभितुं).

BEAUTEFULLY OF BEAUTIFULLY, *adv.* साधु, सुन्दरं, रुचिरं, सुधु, सुन्द-रप्रकारेण, सु prefixed; as, 'beautifully dressed,' सुवेशी -शिनी -शि (नं).

BEAUTEUSNESS, *s.* कान्ता, अभिरामता, वामता, रूपवत्त्वं, रमणीयता, मुग्धता.

BEAUTIFIED, *p. p.* शोभितः -ता -तं, उपशोभितः -ता -तं, कृतशोभः -भा -भं.

BEAUTIFIER, *s.* शोभकृत्, शोभकः, शोभयिता *m.* (नं), भूषणः.

To BEAUTIFY, *v. a.* शुभं in caus. (शोभयति -यितुं), उपशुभं, चलकृ, परिष्कृ, भूष (c. 10. भूषयति -यितुं), विभूष.

BEAUTY, *s.* सौन्दर्यं, चारुता, शोभा, कान्तिः *f.*, रूपं, लावण्यं, रूपलावण्यं, श्रीः, आभा, अभिरूपा, सुतिः *f.*, रुचिः *f.*, मन्त्रिमा *m.* (नं), सुधमा.

BEAUTY-SPOT, *s.* तिलकः -कं, सौन्दर्यवर्द्धकं चिह्नं, कान्तिदायकम् अङ्गं.

BEAVER, *s.* (An animal) स्थलचलचरजन्तुप्रभेदो यस्मिन्निमित्तं शिरस्त्रम् अधुनातनजनैर् धियते.—(A hat) पृष्ठीकजन्तुलोमनिमित्तं शिरस्त्रं or शिरस्त्राणं.—(Part of a helmet) शिरस्त्राणस्य यो भागश्चिबुकदेशं or मुखस्य अधोभागं प्रज्वालयति.

BECAFICO, *s.* अञ्जीरद्राक्षादिखादको विदेशीयपक्षिभेदः, अञ्जीरप्रतुदः.

To BECALM, *v. a.* (To still the elements) निश्चातं -ता -तं कृ, वायुं निवृत् in caus. (-वृत्तयति -यितुं), निस्तारङ्गं -ङ्गां -ङ्गं कृ.—(To quiet) शम् in caus. (शमयति -यितुं), उपशाम्, प्रशम्.

BECALMED, *p. p.* निश्चितः -ता -तं, निर्वेगः -गा -गं, निस्तारङ्गः -ङ्गा -ङ्गं.

BECAME, the preterite of 'become;' which see. Sometimes expressed by जातः -जा -तं.

BECAUSE, conj. यत्, येन, यस्मात्, इति हेतोः, यतोऽहेतोः, हि. 'Because' may be often expressed by the abl. or inst. c. of the abstract noun; as, 'because it had no deepness of earth,' मृद्व्यत्मात्; 'because he was a just man,' सज्जनत्वात्; 'because he was a friend,' मित्रतया. It may even be expressed by इति; thus, 'I am come, because a servant ought to be present at the fitting occasion,' अन्तनीविना प्राक्काले साक्षिष्यं कर्तव्यम् इति आगतोऽस्मि.

BECAUSE OF, prep. (By reason of) हेतोः, हेतोः कारणात्.—(For the sake of) अर्थे, अर्थे, कृते. निमित्ते affixed to a crude noun; 'because of that,' अनेन हेतुना, इति हेतोः. 'Because of' is often expressed by the abl. c. of the noun; as, 'because of their unbelief,' तेषाम् अविश्वासात्.

BECK, s. सङ्केतः, इङ्गितं.—(With the hand) करसङ्केतः.

To BECKON, v. n. शिरसा or हस्तेन सङ्केतं or इङ्गितं दा (c. 3. ददाति, दातुं) or कृ.—(To summon with a sign) इङ्गितेन समाह्वे (c. 1. ह्वयति-ह्वानुं).

To BECOME, v. n. भू (c. 1. भवति, भवितुं), सम्भूः सम्पद (c. 4. -पद्यते -पद्युं), प्रतिपद्, वृत् (c. 1. वर्तते, वर्तितुं), संवृत्, जन् (c. 4. जायते), मन्त्रन्. The pass. part. of जन् (जात) is often used in the sense 'became,' साह्य in caus. (-हारयति-यितुं) with acc.

To BECOME, v. a. (Suit) युज् in pass. (युज्यते), उपपद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं) with loc.

BECOMING, a. युक्तः-क्ता-क्तं. योग्यः-ग्या-ग्यं, यथायोग्यः-ग्या-ग्यं, उचितः-ता-तं, यथोचितः-ता-तं, समुचितः-ता-तं, समन्वयः-सा-सं.

BECOMINGLY, adv. यथायोग्यं, यथोचितं, युक्तं, यथाहं, यथातथं, यथायथं, योगतः.

BECOMINGNESS, s. युक्तता, औचित्यं, योग्यता, उपयुक्तत्वं, सामन्वयः, उपपत्तिः f., याथातथ्यं.

BED, s. शय्या, शयनं, पर्यङ्कः, तल्यः, खट्वा, संलरः, पत्यङ्कः, स्तरिमा m. (नं), शयनीयं, मञ्चः, मञ्चकः, प्रलरः, आस्तरणं.—(To go to bed) शो (c. 2. शेते, शयितुं); 'gone to bed,' शय्यागतः, खट्वा-टा-टं.—(To make a bed) शय्यां प्रस्तुतीकृ or उपस्तु (c. 5. -मृणोति-स्तरितुं-स्तरौतुं), आस्तु.—(To lie down in bed) शय्याम् अधिशी.—(Channel of a river) गभेः, नदीमध्ये, नदीवहनपथः, नदीरूपपथः.—(Garden-bed) स्थलं, उद्याने पुष्पोत्पत्तिरूपेण ईषद्वतो भूभागः.—(Marriage) विवाहः.—(A layer) फलकः.

To BED, v. a. (To place in a bed) खट्वां आरुह् in caus. (-रोषयति-यितुं).—(To cohabit with) उपगम (c. 1. -गच्छति-गन्तुं).

To BEDABBLE OF BEDASH, v. a. सिञ्च (c. 6. सिञ्चति, सेक्तुं), अवसिञ्च, संसिञ्च, अवकृ (c. 6. -किरति-करोतुं-करोतुं), प्रोक्ष् (c. 1. -उक्षति-उक्षितुं).

To BEDAGGLE OF BEDASH, v. a. कर्हनेन or पङ्केन or मलेन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेभुं) or दुप् in caus. (दूषयति-यितुं), मलिन (nom. मलिनयति-यितुं).

To BEDAUB, v. e. लिप् (c. 6. लिम्पति, लेभुं), आलिप्, उपलिप्, अज्ज (c. 1. अनक्ति, अज्जुं) or in caus. (अज्जयति-यितुं).

To BEDAZZLE, v. a. अतिशयतेजसा दृष्टिम् उपहन् (c. 2. -हन्ति-हन्तुं).

BEDCHAMBER, s. शयनागारः, शयनगृहं, स्वप्निकेतनं, निद्राशाला, विश्रामशाला, वासगृहं, वासागारं.

BEDCLOTHES, s. pl. शय्यास्तरणं, शय्यावरणं, खट्वासद्यन्त्रि वस्त्रादिद्रव्यं, उत्तरप्रखट्वा, मन्दरा

BEDDING, s. शय्या, शय्योपकरणं, आस्तरणं, वोरपट्टी, खट्वासामयी.

To BEDECK, v. a. भूष (c. 10. भूषयति-यितुं), विभूष, मण्ड (c. 10. मण्डयति-यितुं), अलङ्कृ, परिष्कृ, शुभ् in caus. (शोभयति-यितुं).

BEDICKED, p. p. भूषितः-ता-तं, अलङ्कृतः-ता-तं, मण्डितः-ता-तं.

To BEDEW, v. a. शिशिरेण or नोहारेण क्रिद् in caus. (क्रेदयति-यितुं) or अवसिञ्च (c. 6. -सिञ्चति-सेक्तुं) or प्रोक्ष् (c. 1. -उक्षति-उक्षितुं) or आट्टीकृ.

BEDWEW, p. p. क्रिबः-चा-वं, आट्टेः-ट्टे-ट्टे, प्रोक्षितः-ता-तं, तिमितः-ता-तं.

BEDFELLOW, s. सहशायी m.-यिनी f. (नं). एकखट्वाशायी m.-यिनी f. (नं).

BED-HANGINGS, s. मशहरो, चतुष्को, शय्यातिरस्करिणी.

To BEDIM, v. a. तिमिर (nom. तिमिरयति-यितुं), तिमिरीकृ, मलितरीकृ.

To BEDIZEN, v. a. भूष (c. 10. भूषयति-यितुं), विभूष, परिभूष, अलङ्कृ, परिष्कृ.

BEDIZENED, p. p. भूषितः-ता-तं, अलङ्कृतः-ता-तं, शोभितः-ता-तं.

BEDLAM, s. उन्मत्तानाम् आरोग्यशाला, वातुलागारं, वातुललोकालयः.

BEDLAM, a. उन्मत्तः-ता-तं, उन्मादः-दा-दं, वातुलः-ला-लं.

BEDLAMITE, s. उन्मत्तः, उन्मादी m. (नं), वातुलः, मत्तः.

BED-MAKER, s. राजविद्यालये या स्त्री or यो जनी ज्ञेवासिनां शय्यास्तरणं करोतिः शयनकल्पिका, शय्यां कल्पयति या परिचारिका.

BEDPOST, s. खट्वास्तम्भः, खट्वादशः, शयनस्थानं.

BEDRID OF BEDRIDDEN, a. शयनाद् उत्पातुम् अक्षमः; अतिजोर्णः शो-मी, अतिवृद्धः-डा-डं.

BEDROOM, s. शयनगृहं, स्वप्निकेतनं, शयनागारः, निद्राशाला, विश्रामशाला.

BEDSIDE, s. शय्यापार्श्वः, खट्वापार्श्वः, शयनोपार्णं, खट्वासमीपं.

BEDSTEAD, s. पर्यङ्कः, खट्वा, मञ्चः, मञ्चकः, पत्यङ्कः, तल्यः.

BEDTIME, s. शयनकालः, स्वप्नकालः, निद्राकालः, शय्यागमनसमयः, विश्रामकालः.

BEE, s. मधुकरः-कारी m. (नं), सल्लिः nc, मधुकृत m., मधुपायी m. (नं), मधुपः, मधुमक्षिका, मधुलिट् m. (हं), भृङ्गः, पुष्पन्धयः, पुष्पलिट् m. (हं), षट्पदः, द्विरेफः, भ्रमरः, मधुव्रतः, सरथा.

BEECH, s. भृङ्गजातो यो वन्यवृक्षप्रभेदः.

BEECHEN, a. पृष्ठीक्रुद्धकाश्मयः-यो-यं.

BEE-EATER, s. मधुमक्षिकाश्वादकः पक्षिप्रभेदः.

BEEF, s. गोमांसं; 'roast beef,' शृङ्गलकगोमांसं; 'boiled beef,' शृतगमांसं.

BEE-EATER, s. राजपरिचरः-परिचारकः, राजोपासकः.

BEE-GARDEN, s. मधुमक्षिकापालनस्थानं, मधुकरपालनोद्यानं.

BEE-HIVE, s. मधुकोषः, करखः, लवकः, मधुमक्षिकाधारा.

BEE-MASTER, s. मधुमक्षिकापालकः, मधुकररक्षकः.

BESWAX, s. मधूच्छिष्टं, मधुजं, शिक्थं, निक्थकं.

BEER, s. यवमुरं, यवमद्यं, यवस्य, यवनिर्मितं पानीयं.

BEER-HOUSE, s. यवमुरविक्रयस्थानं, यवमुरगृहं, आपानं, पानगोष्ठिका.

BEET, s. (A plant) पालङ्गः, पालङ्गशाकः.

BEETLE, s. भ्रमरभेदः, भृङ्गप्रभेदः, परोक्षी पिङ्गकपिशा.—(A mallet) मुद्गरः.

To BEETLE, v. n. वहिर् लस् (c. 1. लङ्घते, लङ्घितुं), प्रलघ.

BEETLE-BROWED, a. ललाटाभोगविशिष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रलघललाटः-टा-टं.

BEEVES, s. (Oxen) गावः m. pl., गोकुलं.

To BEFALL, v. m. षट् (c. 1. षटते, षटितुं), निपत (c. 1. -पतति-पतितुं), उपस्था (c. 1. -तिपति-स्थातुं), सम्पद (c. 4. -पद्यते-पद्युं), उपपत, सम्भू (c. 1. -भवति-भवितुं).

BEFALLEN, p. p. आपतितः-ता-तं, उपस्थितः-ता-तं, सम्प्रस्थितः-ता-तं, समापन्नः-चा-चं, उपपन्नः-चा-चं, षटितः-ता-तं, वृत्ता ता-तं.

To BEFIT, v. a. युज् in pass. (युज्यते), उपयह् (c. 1. -पद्यते-पद्युं) with loc.

BEFITTING, *a.* योग्यः-ग्या-ग्ये, यथायोग्यः-ग्या-ग्ये, यथोचितः-ता-तै.

To BEFOOL, *v. a.* मुह in caus. (-मोहयति-यितुं), व्यामुह, विप्रमुह, भ्रम in caus. (भ्रमयति-यितुं), यन् in caus. (यन्धयति-ते-यितुं).

BEFORE, *prep. and adv.* प्र. अभि prefixed.—(In the front of, not behind) अये, अग्रतस्, पुरम्, पुरतस्, पुरस्तात्, अभितस्, प्रतिमुखं, अभिमुखं; 'going before,' पुरोगः-ता-तै. अयेसरः-रा-रै; 'before the fire,' अग्निरग्नि.—(In the presence of) साक्षात्, प्रत्यक्षे, अये, समक्षं, प्रतिमुखं; 'he took them before the king,' तान् राज-समीपम् जानीतवान्.—(In the sight of, before the face) समक्षं, प्रत्यक्षं, प्रत्यक्षतस्, साक्षात्, सम्मुखं; 'before many persons,' बहु-जनसमक्ष.—(Earlier in time, sooner than) प्राक्, पूर्वं, with the abl. c.; अये; 'before offering the cakes,' पिण्डदानार्थं पूर्वं; 'before the appointed time,' निरूपितसमयार्थं पूर्वं or प्राग् वि-हितकालात्; 'he knows your necessities before you ask,' यत् तव प्रयोजनं तद् याज्यात् पूर्वं जानाति; 'before dinner,' भोज-नात् पूर्वं; 'before the event,' प्राग् घटनात्; 'before me,' मद्भ्यः.—(In time past) पुरा, पूर्वं, पूर्वकाले.—(As yet, hitherto) सद्य यावत्, सद्यपर्यन्तं, एतत् कालं यावत्, सद्यापि.—(Already) तत्पूर्वं, प्राग् यस्मानकालात्; 'before mentioned,' पूर्वोक्तः-क्ता-कै. प्रागुक्तः-क्ता-कै. पूर्वोच्यते-ता-तै; 'the day before yesterday,' अपरद्युः 'before and after,' पूर्वोत्तरं.

BEFORE-HAND, *adv.* पूर्वं, अये, पूर्वं, अग्रतस्, पूर्वतस्; 'determining beforehand,' अग्रनिरूपणं; 'to taste beforehand,' पूर्वस्वादनं कृ.

BEFORE-TIME, *adv.* पुरा, पूर्वं, पूर्वकाले, गतकाले.

To BEFOUL, *v. a.* मलिन (nom. मलिनयति-यितुं), दुष् in caus. (दूष-यति-यितुं), कलुष (nom. कलुषयति-यितुं), आविल (nom. आविल-यति-यितुं), समलं लो-लं कृ.

To BEFRIEND, *v. a.* मित्र (nom. मित्रोयते-यितुं), उपकृ (c. 8. -करोति-कुरुते-कथं), अनुग्रह (c. 9. -गृह्णाति-यहीतुं), साहाय्यं कृ.

BEFRIENDED, *p. p.* कृतोपकारः-रा-रै, उपकृतः-ता-तै, अनुगृहीतः-ता-तै.

To BEG, *v. a.* (To ask) अर्थे (c. 10. अर्थयते-यितुं), अभ्यर्थे, प्रापे, सम्प्रापे, याच (c. 1. याचति-ते, याचितुं), अभियाच, प्रयाच, सम्प्रायाच, संयाच. —(To ask alms) भिक्ष (c. 1. भिक्षते, भिक्षितुं).—(To beg as a favour) वृ (c. 9. वृणीते, वरितुं, वरोतुं) or in caus. (वारयति-यितुं) with 2 acc., प्रसद in caus. (-सादयते-यितुं).—(To beg for pardon) क्षम् in caus. (क्षमयति-यितुं) with acc. of the pers.

To BEG, *v. n.* भिक्ष (c. 1. भिक्षते, भिक्षितुं), भैक्षं चर् (c. 1. चरति, चरितुं), भिक्षाटनं कृ.

To BEGET, *v. a.* जन् in caus. (जनयति-यितुं), विजन्, सधन्, प्रसृ (c. 2. -सृते, c. 4. -सृयते-स्रोतुं).—(To produce, cause) उत्पद् in caus. (-पादयति-यितुं).—(To create) सृज् (c. 6. सृजति, सृष्टुं).

BEGGIER, *s.* जनकः, जननः, जनयिता *m.* (नृ), जनिता *m.* (नृ), जन्मदः, सुतो *m.* (नृ), उत्पादकः.

BEGGAR, *s.* (One who lives on alms) भिक्षुः *m.*, भिक्षुकः-का *f.*, भिक्षोपजीवी *m.* (नृ), भिक्षाचरः, दरिद्रः.—(A petitioner) प्रार्थकः, अर्थी *m.* (नृ)-र्थिनी *f.*, प्रार्थयिता *m.* (नृ), याचकः, याचनकः, मार्गशः-याकः, यनीयकः.—(In ragged garments) कर्पटो *m.* (नृ).

To BEGGAR, *v. a.* दरिद्रोक्तं, सधैस्वं हृ (c. 1. हरति, हर्तुं), धनाद् भृशं in caus. (भृशयति-यितुं).

BEGGARED, *a.* दरिद्रितः-ता-तै, धनस्युतः-ता-तै, हृतसधैस्वः-स्ता-स्वै, परिशीलः-शा-शै, गतयिक्तः-सा-सै, नष्टार्थः-थै-थै, गतविभवः-या-यै,

गतलक्ष्मीकः-का-कै, गतश्रीकः-का-कै; 'he is beggared,' अनयायते. BEGGARLY, *a.* (Indigent) दरिद्रः-द्रा-दै, निर्धनः-ना-नै, दुर्गतः-ता-तै, कृपणः-शा-शै, दीनः-ना-नै.—(Mean) तुच्छः-च्छा-च्छै, नीचः-चा-चै, अपकृतः-ष्टा-ष्टै.

BEGGARLY, *adv.* कृपणं, कार्पण्येन, दीनं, नीचप्रकारेण.

BEGGARY, *s.* (Indigence) दरिद्रता, दरिद्रे-द्री, निर्धनता, परिशीयता, कार्पण्यं, संधिता, दीनता.

BEGGED, *p. p.* प्रार्थितः-ता-तै, याचितः-ता-तै, भिक्षितः-ता-तै.

BEGGING, (Act of) *s.* भिक्षा, भिक्षाटनं, भैक्षचर्या, अर्थेना, अर्थयना, याचना, याज्ञा, प्रार्थनं-ना, अर्थेना, अभिशक्तिः *f.*

To BEGIN, *v. a. and n.* आरम्भ (c. 1. -रभते-रभ्युं), अभ्यारम्, प्रारम्भ, नमारम्भ, प्रक्रमं (c. 1. -क्रमते-क्रमितुं), उपक्रमं, समुपक्रमं, प्रवृत्तं (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तितुं); प्रकु, सम्यक्; प्रसृ (c. 2. -स्तौति-स्तौतुं); 'he began to cut,' लेङ्गं शृणुः.

BEGINNER, *s.* (One who begins) आरम्भ *m.* (नृ), आरम्भकः, उप-क्रान्ता *m.* (नृ), उपक्रमिता *m.* (नृ), उपक्रमकारी *m.* (नृ).—(A novice) नवछात्रः, दननशिष्यः, प्रारम्भकल्पिकः.

BEGINNING, *s.* आरम्भः, प्रारम्भः, नमारम्भः, प्रारम्भः *f.*, आदिः *m.* उपक्रमः, प्रक्रमः, उद्गातः, उपोद्गातः, अभ्यादानं.—(Origin, source) मूलं, योनिः *m. f.*, उद्भवः, प्रभवः, गर्भः, जन्म *n.* (नृ).—(Rudiments) आरम्भः.—(Elementary property) कारखण्डः; 'without beginning,' अनाद्यः-द्या-दै 'from beginning to end,' आद्यन्तं, आग्रयमात् शेषं यावत्; 'beginning, middle, and end,' आदिम-ध्यावसानं; 'beginning with,' आदि, आद्य affixed.

To BEGIRD, *v. a.* परिवेष्ट (c. 1. वेष्टते-वेष्टितुं), अवरुष् (c. 7. -रुणद्धि-रोद्धुं).

BEGIRT, *p. p.* परिवेष्टितः-ता-तै, परिगतः-ता-तै, वलयितः-ता-तै, आवृतः-ता-तै; 'begirt with the sea,' समुद्रमेखलः-ला-लै.

BEGONE, *interj.* अपैहि, अपसर, दूरम् अपसर.

BEGOTTEN, *p. p.* जनितः-ता-तै, उत्पादितः-ता-तै, प्रसूतः-ता-तै.

To BEGREASE, *v. a.* वमश or खेहेन or तैलेन or घृतेन लिप् (c. 6. लिम्पयति-लेतुं), सिग्भीकृ.

To BEGRIME, *v. a.* मलेन दुष् in caus. (दूषयति-यितुं), मलिन (nom. मलिनयति-यितुं), कलुष (nom. कलुषयति-यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति-यितुं).

BEGRIMED, *p. p.* मलदूषितः-ता-तै, कलुषितः-ता-तै, कलङ्कितः-ता-तै.

To BEGRUDGE, *v. a.* स्पृह (c. 10. स्पृहयति-यितुं), असूय (nom. असूयति-यितुं).

To BEGUILE, *v. a.* मुह in caus. (मोहयति-यितुं), विप्रमुह, व्यामुह, वन् in caus. (वधयते-यितुं), परिषन्, प्रवन्, भ्रम् in caus. (भ्रमयति-यितुं), प्रलभ् (c. 1. -लभते-लभ्युं), विप्रलभ्, आकुप् (c. 1. -कर्षति-कर्षितुं).—(To beguile the time) विनुद् in caus. (-नोद-यति-यितुं).

BEGUILED, *p. p.* मोहितः-ता-तै, विमोहितः-ता-तै, क्षिप्तः-ता-तै, विप्रलभः-आ-अं, विमूढः-दा-दै, प्रपथितः-ता-तै, प्रलोभितः-ता-तै, विलोभितः-ता-तै, प्रतारितः-ता-तै.

BEGUN, *p. p.* आरम्भः-आ-अं, प्रारम्भः-आ-अं, उपक्रान्तः-ना-नं.

BEHALF, *s.* (In behalf of) अर्थे, अर्थे, हेतोः, हेतोः, कारणात्, निमित्ते, कृते, generally affixed to the crude of a noun; 'on my behalf,' मत्कृते or मद्दर्थे; 'on behalf of (his) son,' पुत्रहेतोः.—(Favour) अनुग्रहः, प्रसादः.

To BEHAVE, *v. n.* चर् (c. 1. चरति, चरितुं), आचर्, समाचर्, वृत् (c. 1.

वर्तते, वर्तितु); sometimes वृत्ति is added; as, 'in whatever way you behave towards them,' यं वृत्तिं तेषु वर्तसे. वृत्तिम् अनुशा (c. 1. -तिष्ठति-स्यात्), व्यवहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं).—Well-behaved) सदाचारयुक्त-क्ता-क्तं, सदाचारवान्-वती-वत् (क्).
 BEHAVIOUR, *s.* वृत्तिः *f.*, वृत्तं, आचारः, रीतिः *f.*, व्यवहारः, चरित्रं, चरितं, आचरणं, गतिः *f.*, वेष्टितं, स्थितिः *f.*

To BEHEAD, *v. a.* शिरः or मस्तकं छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), विमस्तक (nom. विमस्तकयति -यितुं).

BEHEADED, *p. p.* विमस्तकितः -ऱि-तं, छिन्नमस्तः -स्ता-स्तं, -स्तकः -का-कं.

BEHEADING (act of) *s.* शीर्षच्छेदः.—(Worthy of) शीर्षहेद्यः -द्या-द्यं.

BEHIELD, *p. p.* आलोकितः -ता-तं, दृष्टः -ष्टा-ष्टं, आलोचितः -ता-तं, ईक्षितः -ता-तं. ईक्ष्यमाणः -णा-णं.

BEHEST, *s.* आज्ञा, आदेशः, निर्देशः, निदेशः, शासनं, वशं.

BEHIND, *prep. or adv.* पश्चात्, अनु prefixed.—(Behind the back, at the back of) पृष्ठतः, 'following behind,' अनुगामी-मिनी-मि (क्).—(Below, inferior) अधस्तात्, अधस्तात्.—(Posterior) अवरतम्, अवरस्तात्.—(At a distance) दूरतम्, दूरे.—(The hinder part) पृष्ठदेशः, पश्चाद्देशः, पृष्ठं, नितम्बः.

BEHINDHAND, *adv.* अतीतकालः -ल्ला-लं, विलसी-मिनी-मि (क्), दीर्घकालीनः -ना-नं.—(Surpassed by another) अतिक्रान्तः -न्ता-न्तं.

To BEHOLD, *v. a.* दृश् (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं), अभिदृश्, विदृश्, सन्दृश्; ईक्ष् (c. 1. ईक्षते, ईक्षितुं), समीक्ष्, वीक्ष्, अभिवीक्ष्, प्रेक्ष्, अभिप्रेक्ष्, सम्प्रेक्ष्, उदीक्ष्, अवेक्ष्, अन्वीक्ष्, अवलोक (c. 10. -लोकयति -तु, c. 1. -लोकते -लोकितुं), आलोक, समालोक, विलोक, लक्ष् (c. 10. लक्षयति -ते -यितुं), आलक्ष्, समालक्ष्, उपलक्ष्, संलक्ष्; आलोक् (c. 10. -लोकयति -यितुं).

BEHOLD, *interj.* वयम्, प्रेक्षस्व.

To be BEHOLDEN, *v. n.* कृतोपकारस्मरणेन पराधीनः -ना-नं or परायत्तः -न्ता-न्तं भू. प्राप्नोपकारहतोर् बद्धः -द्धा-द्धं or निबद्धः -द्धा-द्धं भू. or अस्, कृतोपकारं ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं), प्रत्युपकारः करणीय इति ज्ञा, आमात्रोपकारयोस्तत् परवर्षी ज्ञा.

BEHOLDER, *s.* प्रेक्षकः, दृष्टा *m.* (वृ), प्रेक्षमाणः, दर्शी *m.* (क्), पश्यन् *m.* (क्).

BEHOOF, *s.* सर्पः, फलं, लाभः, वृद्धिः *f.*, विवृद्धिः *f.*, फलोदयः.

BEHOVEFUL, *a.* यथोचितः -ता-तं, योग्यः -ग्या-ग्यं, सर्वकारः -री-रं.

It BEHOVES, *v. imp.* Expressed by the future passive participle; as, 'it behoves you to marry the damsel,' न्या कन्या योदव्या; or by the potential mood, as, त्वं कन्यां वहे; or by the use of the verb अर्हे (c. 1. अर्हेति), as त्वं कन्यां योदुम् अर्हेसि; 'to act as it behoves one,' यथोचितं कृ.

BEING, *s.* (A being) भूतं, सत्त्वः.—(A sentient being) प्राणी *m.* (क्), प्राणभूत *m. f. n.*, शरीरी *m.* (क्), देही *m.* (क्), जलुः *m.*, जल्युः *m.*, पेतनः, जन्मी *m.* (क्).—(Existence) प्राणधारणं, असुधारणं, निश्च-सनप्रसन्ननं, सम्भवः, अस्ति *ind.*, वृत्तिः *f.*, सत्त्वं.—(Particular state) भावः, अवस्था, दशा, वृत्तिः *f.*—(Supreme Being) परमेश्वरः.—(Pres. part.) सन् सती सत् (क्), सर्वमानः -ना-नं.

BEING THAT, *conj.* (Since) यत्, यस्मात्, येन, इति हेतोः, यतोहेतोः. 'Being,' is often expressed by the loc. c. of सत्, as, 'the man being gone,' पुरुषे गते स्मति; 'it being so,' एवं स्मति, तथास्ति, एवम्भूता. 'Being' may also be expressed by the abl. c. of the abstract noun in such phrases as 'he being a good man,' सत्त्वनन्तात्.

BE IT SO, एवमस्तु, तथास्तु, भवतु, यत्नेवं.

To BELABOUR, *v. a.* तद् (c. 10. ताडयति -यितुं), हन् (c. 2. हन्ति, हन्तुं). अभिहन्, अभ्याहन्, समाहन्; प्रहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं).—(With a stick) वेचापातं कृ.

To BELAY, *v. a.* (Block up) प्रतिरूप (c. 7. -रुणद्धि -रोद्धुं), उपरूप.

To BELCH, *v. a.* उद्धम् (c. 1. -वमति-वमितुं), उद्धृ (c. 6. -गिरति-गिरितुं-गरीतुं).

BELCH, BELCHING, *s.* उद्धमः, उद्धमनं, उत्तारः, उद्विग्नं.

BELDAM, *s.* वृद्धा स्त्री. जरिणी. जरापरिणता स्त्री. कुट्टिनी, कुरुपी.

To BELEAGUER, *v. a.* (To besiege) रूप (c. 7. -रुणद्धि, रोद्धुं), अवरूप. उपरूप; परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते-वेष्टितुं).

BELLEAGUERED, *p. p.* परिवेष्टितः -ता-तं, उपरुद्धः -द्धा-द्धं, बाधितः -ता-तं.

BELFOUNDER, *s.* घटाकारो *m.* (क्), घटादिनिर्माणकर्त्ता *m.* (क्), कांस्यकारः.

BELFRY, *s.* घटादिताडनयोग्यं प्रासादशृङ्गं, घटास्थानं, घटाशाला.

To BELIE, *v. a.* (To counterfeit, imitate) छल (c. 10. छलयति -यितुं),

छद्म or छद्मवेशं कृ, अनुकृ (c. 8. -करोति -कृतुं).—(To charge any one with falsehood, to argue) अनुतं or असत्यं or मिथ्यावादं कस्मैचिद् आरुह् in caus. (-रोपयति -यितुं), पिशुन (nom. पिशुनयति -यितुं).—(To calumniate) परिवद् (c. 1. -वदति-वदितुं), अपवद्, कलङ्कं कृ, मिथ्याभियोगं कृ.

BELIEF, *s.* (Credence) प्रत्ययः, विश्वासः, विश्वम्भारः, प्रमाणं.—(Religious belief) अर्थं-द्धा, भक्तिः *f.*, विश्वासः.—(Opinion) मतिः *f.*, बुद्धिः *f.*, घोषः.—(The thing believed in, tenet) मतं; 'my belief is,' ममे.

BELIEVABLE, *a.* विश्वास्यः -स्या-स्यं, श्रेयसे -या-यं, विश्वासयोग्यः -ग्या-ग्यं.

To BELIEVE, *v. a.* (To give credit to) प्रती (c. 2. प्रमेति, प्रमेतुं), प्रत्ययोक्.—(To have religious belief in) विश्वास (c. 2. -श्वासति -श्वासितुं) with loc. c.

To BELIEVE, *v. n.* (To exercise religious faith) अद्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), विश्वासं कृ, प्रत्ययं कृ.—(To believe in, hold as an object of faith) विश्वास (c. 2. -श्वासति -श्वासितुं) with loc. c.—(To think) मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं).

BELIEVED, *p. p.* विश्वसितः -ता-तं, विश्वस्तः -स्ता-स्तं, प्रतीतः -ता-तं.

BELIEVER, *s.* अद्धान्वितः, रक्षितकः, प्रत्ययी *m.* (क्), विश्वासी *m.* (क्).

BELIEVING, *a.* अद्धानः -ना-नं, अद्धानुः -लुः-लु, आद्धः -द्धा-द्धं, अद्धान्-वती-वत् (क्), ज्ञातविश्वासः -ज्ञा-ज्ञं, विश्वासी-सिनी-सि (क्), प्रत्ययी-यिनी-यि (क्).

BELIKE, *adv.* सपिनाम, किञ्चित्, किल, स्यात्.

BELL, *s.* घटा, चण्डिका, घनं.—(Tinkling ornaments) किङ्किणी; 'to ring a bell,' घटा हन् (c. 2. हन्ति, हन्तुं) or तद् (c. 10. ताडयति -यितुं) or वद् in caus. (वादयति -यितुं); 'bell-shaped,' घटाकारः -रा-रं.

BELL-CLAPPER, *s.* घटावादकः, घटाकोणः, घटाभ्यन्तरे लक्ष्मान इतस्ततो दोलायमानम् तद्वादनयोग्यो लवङ्गाकारः कोणः; घटाभ्यन्तरे लग्नः स्थूल-शिरस्को मुमलाकार चायसकोलो येन इतस्ततो लोलमाना घटा वाद्यते.

BELLE, *s.* सुन्दरी *f.*, मुरुपी *f.*, रूपवती *f.*, सुवेशिनी *f.*, प्रमदा.

BELLUS-LETTERS, *s.* अलङ्कारविद्या, रसविद्या, रसिका विद्या, वाङ्मयं.

BELLIGERENT, *a.* युध्यमानः -ना-नं, रणशीलः -ल्ला-लं, युद्, युः-सुः-सु.

BELLIPOTENT, *a.* रणवीरः -रा-रं, विक्रमो-मिणी-मि (क्), महावीर्यः -व्या-व्यं.

BELL-METAL, *s.* कांस्यं, घटाशब्दं, घोषः, तावाडं, घोरपुष्पः, पीतलोहं.

To BELLOW, *v. n.* गन् (c. 1. गजति, गजितुं), नद् (c. 1. नदति, नदितुं), विनद्, रस् (c. 1. रसति, रसितुं), रु (c. 2. रौति, रवितुं), विहृ, संहृ; रद् (c. 1. रदति, रदितुं), गञ् (c. 1. गजति, गजितुं), हम्भ (nom. हम्भायते -यितुं).

BELLOWED, *p. p.* गर्जितः-ता-तं, नर्जितः-ता-तं, प्रणर्जितः-ता-तं.

BELLING, *g.* गर्जनं, नादः, रुतं, नर्दनं, नर्दितं.

BELLOWS, *s.* भस्त्रा *f.*, भस्त्री, भस्त्रिका, चर्मप्रसेयकः-विका, व्यननं, दृतिः *f.*

BELL-RINGER, *s.* घण्टाघातः-उकः, घण्टाघादकः, घण्टाघादयिता *m.* (तु).

BELLUINE, *a.* पाशुयः-वी-वं, पशुशीलः-ला-लं, समानुयः-वी-वं.

BELLY, *s.* उदरं, जठरं-रा, कुक्षिः *m.*, पिचिखः, पिचिखः, तुन्दं, तुन्दि *n.*

To BELLY OF BELLY-OUT, *v. n.* (To swell out, bulge out) उदरवत्
or उदररूपेण लघ् (c. 1. लघते, लघितुं) or पू in pass. (पूयते).

BELLY-ACHE, *s.* उदरवेदना, उदरामयः.

BELLY-BAND, *s.* उदरबाणं, उदरदाम *n.* (नं), अवसक्तिका.

BELLY-BOUND, *a.* आनद्धः-डा-डं, निवद्धः-डा-डं, बडोदरः-रा-रं.

BELLY-FULL, *s.* उदरपूरणं, पिचिखपूरणं, जठरपूरणं.

BELLY-GOD, *s.* उदरम्भरिः *m.*, कुक्षिम्भरिः *m.*, सौदरिकः, उदरकामुकः,
आत्मम्भरिः *n.*

BELLY-WORMS, *s. pl.* उदरायेष्टः, भीवा, कामः *m.*, क्रिमिः *m.*

BELMAN, *s.* घोषकः, घण्टाघरः, घण्टाघातनपूर्वकं घोषणाकर्त्ता *m.*, वेबोधिकः.

To BELONG, *v. n.* (To be one's own property) आत्मीयः-या-यं
or स्वकीयः-या-यं or स्वाधीनः-ता-तं अस. But the sense of
'belonging' is more usually expressed by the use of the
roots अस or पू or विद् with the gen. c; as, 'money be-
longs to me,' मम धनं विद्यते or अस्ति.—(To have relation
to) मस्य in pass. (-बध्यते).—(To be fit, or becoming) युज् in
pass. (युज्यते); 'this belongs to me,' i.e. 'this is my busi-
ness,' मम अयं व्यापारः.

BELONGING, *part.* मस्यन्धी-न्धिनी-न्धि (नं), मस्यन्धकः-का-कं.

BELOVED, *a.* प्रियः-या-यं, सुप्रियः-या-यं, दूरितः-ता-तं, इष्टः-डा-डं,
समीष्टः-डा-डं, इष्टतमः-मा-मं, प्रेष्टः-डा-डं, प्रीतः-ता-तं, दृष्टः-डा-डं,
वत्तमः-भा-भं, समीक्षितः-ता-तं.—(Dear as one's life) असुसमः
-मा-मं, प्राणैर्भरीयान्-यभी यः (स).

BELOW, *prep.* (Under in place) अधस्, अधस्तात्, तले, नीचे, अधो-धम्;
'below the bed,' खट्वातले or खट्वाधः.—(Inferior, beneath)
अवरः-रा-रं, अधःस्थः-स्था-स्थं, अवरतमः, अवरस्तात्, अधरेण, अधरात्,
अधरतम, अधरस्तात्.—(Unworthy of) अधोग्यः-ग्या-ग्यं, अनर्हः
-हा-हं.—(Subject to) अधीनः-ना-नं.—(Less than) जनः-ना-नं;
'below two years of age,' जनद्विवाधिकः or सप्ताष्टद्वितीयवयः.

BELOW, *adv.* अधस्, नीचे, नीचकेस, अधःस्थाने, अधोभागे, अधःस्थः-स्था-
-स्थं.—(On earth, as opposed to heaven) इहलोके, इह.—(In
hell) अधोलोके, अधोभवने.

BELROPE, *s.* घण्टारज्जुः *m.*, घण्टामूर्त्तः, अधुनातनगृहेषु घण्टावादाने प्रयुक्तं सूत्रं.

BELT, *s.* मेखला, काशी, कटिभूषणं, शृङ्खलं-ला-रसना.

To BELT, *v. a.* मेखलारूपेण परिवेष्ट (c. 1. येष्टे-येष्टितुं).

BELWITHER, *s.* यो मेघश चरन् चरन् कण्डलनां घण्टा वादयति एवम्-
कारेण च मेघपृथग् एकत्र करोति सः; मेघपृथाग्रः, मेघपृथग्.

To BEMANGLE, *v. a.* मञ्ज् (c. 6. वृञ्चति, मञ्चिषितुं, मञ्ज्), मन्त्रय, खण्डशः
कृ, खण्डं खण्डं कृ, शकलोकृ, व्यवच्छिद् (c. 7. छिनन्ति-छेत्तुं).

To BEMIRE, *v. a.* मलिन (nom. मलिनयति-यितुं), कलुष (nom. कलुष-
यति-यितुं), पङ्कजं or मलेन दुष् in caus. (दुषयति-यितुं).

BEMIRRED, *p. p.* मलदूषितः-ता-तं, मलपङ्की-ङ्किनी-ङ्कि (नं).

To BEMOAN, *v. a.* विलप (c. 1. लपति-लपितुं), अनुशुञ् (c. 1. शोषति
-शोषितुं), परिदेन (c. 1. देयते-देयितुं), लप् in freq. (लालप्यते).

BEMOANING, *s.* विलपनं, विलापः, परिदेयनं, क्रन्दिनं, अनुशोचनं, रोदनं.

BENCH, *s.* दीर्घासनं, दीर्घपीठं, आसनं, फलकः-कं; 'carpenter's
bench,' उद्गनः.—(Seat of justice) धर्मोसनं, विचारामनं.

BENCHER, *s.* विचारकर्त्तृणां संसर्गे ज्येष्ठः or उत्तमपदप्राप्तः, सभ्यः, सभासद् *m.*
—(Judge) प्राडिवाकः.

To BEND, *v. a.* (To bow, inflect) नम् in caus. (नामयति-यितुं),
अवनम्, आनम्, नखीकृ.—(To make crooked) वक्रोक्, जिह्व (nom.
जिह्वयति-यितुं), अञ्च (c. 1. अञ्चति, अञ्चितुं).—(To direct towards)
आवृज् in caus. (-वज्जयति-यितुं).—(To bend a bow) धनुर् विस्फुर
in caus. (-स्फुरयति-यितुं) or आयम् (c. 1. -यञ्चति-यन्तुं).—(To bend
the brow) भ्रूभङ्गं कृ.—(To bend the mind) मनः प्रविश् in caus.
(-वेशयति-यितुं).—(To subdue) यशीकृ.

To BEND, *v. n.* (To be incurvated) नम् (c. 1. नमति, नन्तुं), अवनम्,
आनम्; नयोभू, वक्रोभू.—(To jut over) प्रणतः-ता-तं अस; प्रलघ्
(c. 1. -लघते-लघितुं).—(To be bent or resolved on) कृतनिश्चयः
-या-यं or दृढनिश्चयः-या-यं or मुनिश्चितः-ता-तं अस.—(To be
submissive) आनतः-ता-तं or वश्यः-इया-इयं भू.

BEND, *s.* (Incurvation) नतिः *f.*, वक्रता, निक्षता, वक्रिमा *m.* (नं),
कुचनं, अयकुचनं, भङ्गी.—(Bend of a river) वक्रं वङ्कः, पुटभेदः, भङ्गरः.
BENEATH, *prep.* (Lower in place) अधस्, अधस्तात्, तले, नीचे,
अधो-धम्, अधरस्तात्, अधरतम, अधरात्; 'beneath the tree,'
वृक्षतले or वृक्षस्याधस्तात्; 'the water beneath the earth,'
धरत्या अधःस्थं तोयं.—(Inferior) अवरः-रा-रं, अवरतम, अवरस्तात्.
—(Unbecoming) असौम्यः-ग्या-ग्यं, अनर्हः-हा-हं.

BENEATH, *adv.* अधस्, नीचे, अधःस्थाने, नीचस्थाने, अधःस्थः-स्था-स्थं;
'the earth beneath,' नीचस्था पृथिवी.

BENEDICTION, *s.* आशीः *f.* (म्), आशीर्वचनं, आशीर्वादः, स्वस्ति *ind.*
धन्यवादः.—(Praise) मयः, स्तुतिः *f.*—(The advantage confer-
red) भद्रफलं, धन्यत्वं, वरः.

BENEDICTORY, *a.* सौवस्तिकः-को-कं, स्वस्तिमान्-मती-मत् (त्), माङ्गलिकः
-की-कं.

BENEFACCTION, *s.* उपकारः, उपकृतं, उपकारकत्वं, हितं, प्रसादः.

BENEFACCTOR, *s.* हितकरः, उपकर्त्ता *m.* (ङ्), उपकारकः, उपकारी *m.*
(नं), उपकारकरः, कृतोपकारः, प्रियकृत, प्रियकारः, परवान्धापूरकः.

BENEFACTRISS, *s.* हितकरी, उपकारिणी, उपकर्त्री, प्रियकरी.

BENEFICE, *s.* धर्माध्यापकवृत्तिः *f.*, धर्मशिक्षकवृत्तिः *f.*, धर्माध्यापकप्रतिपत्तिः *f.*

BENEFICENCE, *s.* परोपकारकत्वं, परोपकारः, उपकारशीलता, दानशीलता,
दया, कृपा, स्थूललक्ष्यत्वं, त्यागशीलता, त्यागिता.

BENEFICENT, *a.* परोपकारकः-का-कं, परोपकारी-रिणी-रि (नं), उप-
कारशीलः-ला-लं, उपकारपरः-रा-रं, हितकरः-री-रं, दानशीलः-ला-
-लं, त्यागशीलः-ला-लं, स्थूललक्ष्यः-स्था-स्थं, प्रियकारः-री-रं, प्रियकृरः
-री-रं, दयाकरः-रा-रं.

BENEFICENTLY, *adv.* हितकरवत्, प्रियकरवत्, दान्यवत्, स्थूललक्ष्यतया,
दयापूर्व.

BENEFICIAL, *a.* हितः-ता-तं, फलवान्-यती-यत् (त्), सफलः-ला-लं,
सोपकारः-रा-रं, हितवान्-यती-यत् (त्), अधेकरः-री-रं, उपकारकः
-का-कं, उपकारी-रिणी-रि (नं), लाभवान्-यती-यत् (त्), लाभजनकः
-का-कं, अर्थजनकः-का-कं.—(Medicinally wholesome) पथ्यः
-थ्या-थ्यं, औषधीयः-या-यं.

BENEFICIALLY, *adv.* सोपकारं, सफलं, सलाभं, सार्धं, फलाय, लाभाय.

BENEFICIARY, *a.* पराधीनः-ता-तं, पराश्रितः-ता-तं, परतन्त्रः-न्त्रा-न्त्रं.
—(One who holds a benefice) धर्माध्यापनवृत्तिभागी *m.* (नं).

BENEFIT, *s.* (Favour conferred) हितं, उपकारः, उपकृतं, उपकारकत्वं -ता, अनुग्रहः, प्रसादः, मङ्गलं.—(Advantage, profit) फलं, लाभः, अर्थः; 'for the public benefit,' प्रार्थनं.

To BENEFIT, *v. a.* उपकृ (c. 8. -करोति -कुरुते -कुरुं) with loc. or acc. c., हितं कृ, अनुग्रहं (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), उपकर् (c. 1. -चरति -चरितुं), फलं or लाभं दा (c. 3. ददाति, दातुं).

To BENEFIT, *v. n.* उपकारं or फलं or लाभं or हितं प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नुते).

BENEFITTED, *p. p.* उपकृतः -ता -तं, कृतोपकारः -रा -रं, कृतलाभः -भा -भं.

BENEVOLENCE, *s.* परहितेच्छा, हितेच्छा, प्रेम *n.* (नं), दयालुत्वं, परोपकार-शीलता, हितकाम्या, सौजन्यं, परवाप्तापूर्वकं, दया, कृपा.

BENEVOLENT, *a.* हितकामः -मा -मं, परहितेषु -पिणो -पि (नं), परोपकार-शीलः -ला -लं, हितप्रेम्णः -ष्णः -ष्णु, प्रियेषु -पिणो -पि (नं), परहितः -ता -तं, उपकारपरः -रा -रं, दयालुः -लुः -लु, सुशीलः -ला -लं, मुहृदयः -या -यं.

BENEVOLENTLY, *adv.* सुशीलवत्, प्रेम्णा, प्रियं, दयापूर्व, सद्भावत्, कृपया.

BENGAL, *s.* (The country) बङ्गः.—(Belonging to it) बाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.

To BENIGHT, *v. a.* तिमिर (DOM: तिमिरयति -यितुं), तमसा प्रच्छद् in caus. (-च्छादयति -यितुं).

BENIGHTED, *p. p.* निशङ्क्रान्तः -न्ता -न्तं, रात्रियस्तः -स्ता -स्तं, तमोवृतः -ता -तं, तमोभूतः -ता -तं, सन्तमसः -सा -सं, तमसाच्छन्नः -न्ना -न्नं.

BENIGN, BENIGNANT, *a.* प्रियः -या -यं, हितः -ता -तं, प्रीतः -ता -तं, दयाशीलः -ला -लं, दयालुः -लुः -लु, सुशीलः -ला -लं, कृपालुः -लुः -लु, मृदुः -द्वी -द्वु, प्रेमपरः -रा -रं.

BENIGNITY, *s.* प्रियता, प्रेम *n.* (नं), प्रीतिः *f.* चेहः, दया, कृपा, कृपालुत्वं, मृदुता, मार्दवं, दयालुत्वं, अनुग्रहः.—(Wholesomeness) पथ्यता.

BENIGNLY, *adv.* प्रियं, प्रीत्या, दयापूर्व, कृपया, सद्भावत्, प्रसादात्.

BENISON, *s.* आशीः *f.* (सं), आशीर्वचनं, स्वस्ति *ind.*, धन्यवादः.

BENJAMIN, *s.* कालानुसार्यं, शैलनिर्यासः, शिलारसः, शिलोच्चं, वस्तानी.

BENT, *s.* (Curvature) नतिः *f.*, वक्रता, नद्यन्तं, निव्रता, वक्रिमा *m.* (नं), कुचनं.—(Declivity) प्रणतः, पातुकः.—(Inclination) शीलः, भौवः, क्षमायः, प्रकृतिः *f.*, बाध्ना, इच्छा.—(Determination) निश्चयः.—

(Purpose) चिकीर्षितं, अभिप्रायः.—(Application of mind) मनःप्रवेशः.—(A kind of grass) दुर्द्धा, शकुलाक्षकः.

BENT, *p. p.* नतः -ता -तं, नातितः -ता -तं, खानतः -ता -तं, प्रणतः -ता -तं, नद्यः -न्ना -न्नं, परिणतः -ता -तं, भुग्नः -ग्नः -ग्नं, अवभुग्नः -ग्नः -ग्नं, विभुग्नः -ग्नः -ग्नं, रुग्नः -ग्नः -ग्नं, वक्रिमः -मा -मं, प्रवयः -या -यं, प्रवृद्धः -द्धा -द्धं, कुचितः -ता -तं, आकुचितः -ता -तं, अघायः -या -यं.

To BENUMB, *v. a.* जडोक्, मुह in caus. (मोहयति -यितुं), स्तम्भ (c. 5. स्तम्भोति, c. 9. स्तम्भाति, स्तम्भितुं).

BENUMBED, *p. p.* शीतकुलः -ला -लं, जडोक्तः -ता -तं, जडोभूतः -ता -तं, स्तम्भितः -ता -तं, मुग्धवक् *m. f. n.* (च्).

BENZON, *s.* कालानुसार्यं, अश्वपुष्पं, शीतशिवं, वृद्धं, शैलं, वस्तानी, शिलाजं, शिलाभवं, शैलनिर्यासः.

To BEPAINT, *v. a.* बिच् (c. 10. बिचयति -यितुं), रञ्ज in caus. (रञ्जयति -यितुं).

To BEPISS, *v. a.* अवमृच् (c. 10. -मृचयति -यितुं).

To BEQUEATH, *v. a.* प्राग् मरणात् or मरणात् पूर्वं or आसन्नं मरणकाले नियमपत्रेण खरिक्थं दाय्यादिभ्यः प्रदा (c. 1. -यञ्जति -दातुं) or प्रतिपद् in caus. (-पादयति -यितुं) or समु in caus. (-अपेयति -यितुं).

BEQUEATHED, *p. p.* रिक्पहारिते प्रदत्तः -त्ता -त्तं or प्रदत्तः -त्ता -त्तं or प्रतिपादितः -ता -तं.

BEQUEST, *s.* मुग्धदानं, उन्नदानं, आसन्नं मरणकाले दाय्यादिभ्यो रिक्पप्रदानं.

To BEREAVE, *v. a.* विपुन् in caus. (-योजयति -यितुं), विप्रयुन् with abl. or inst. c., अपहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), अपनी (c. 1. -नयति -नेतुं), भंश् in caus. (भंशयति -यितुं).—(To be bereaved) हा in pass. (होयते), परिहा in pass. with inst. c., भंश् (c. 4. भंशयति, भंशितुं) with abl. c., विपुन् in pass. (-युज्यते).

BEREAVED OR BEREFT, *a.* हीनः -ना -नं, रहितः -ता -तं, वर्जितः -ता -तं, हृतः -ता -तं, अपहृतः -ता -तं, परित्यक्तः -क्ता -क्तं, विपुक्तः -क्ता -क्तं; 'bereft of money,' धनहीनः -ना -नं; 'bereft of one's all,' हृतसर्वस्वः; 'bereft of life,' हतजीवितः -ता -तं. Often expressed by गत in the first member of a compound; as, 'bereft of feeling,' गतचेतनः -ना -नं.

BEREAVEMENT, *s.* हानिः *f.*, वियोगः, विप्रयोगः, अपहारः, अपचयः.

BERGAMOT, *s.* फलभेदः, सुगन्धविशेषो नियोसविशेषः.

To BERTHME, *v. a.* उपगते -ता -तं कृ, कवि (DOM. कथति).

BERRY, *s.* चीनपूष्णं गुटिकाकारं क्षुद्रफलं, गुटिका, गुली.

BERYL, *s.* गोमेदः, गोमेदकः -कं.

To BISCATTER, *v. a.* प्रवृक् (c. 6. -किरति -करितुं, करोतुं), पर्यवृक्.

To BESECH, *v. a.* प्रार्थे (c. 10. -अर्थयते -यितुं), अभ्यर्थे, सम्प्रार्थे; यिनयेन प्रार्थे, यिनी (c. 1. -नयति -नेतुं), याच् (c. 1. याचति -ते, याचितुं), अभियाच्, प्रयाच्, सम्प्रयाच्; प्रपद् in caus. (-सादयते -यितुं).

BESECHED, *p. p.* यिनयेन प्रार्थितः -ता -तं, अभ्यर्थितः -ता -तं, याचितः -ता -तं.

BESECHER, *s.* प्रार्थकः, प्रार्थयिता *m.* (न्), अर्थी *m.* (नं), याचकः.

To BESEEM, *v. a.* युज् in pass. (युज्यते), उपपद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं) with loc. c.

BESEEMLY, *a.* युक्तः -क्ता -क्तं, योग्यः -ग्या -ग्यं, यथोचितः -ता -तं.

To BESET, *v. a.* (To besiege) रूप् (c. 7. रुणद्धि, रोद्धुं), उपरूप्, आक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं).—(To surround) परिवेष्टे (c. 1. -वेष्टते -वेष्टितुं), उपवेष्टे, संवेष्टे; परिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ते -स्थातुं), पयुष्पस्था.—(To embarrass) आकुलीकृ, बाष् (c. 1. बाधते, बाधितुं), परिक्रिप् (c. 9. -क्रिपयति -क्रिपेष्टुं).

BISSET, *p. p.* रुद्धः -द्धा -द्धं, उपरुद्धः -द्धा -द्धं, वेष्टितः -ता -तं, परिवेष्टितः -ता -तं, आक्रान्तः -न्ता -न्तं, परिगतः -ता -तं, अभिपरिपुतः -ता -तं, बाधितः -ता -तं, परोतः -ता -तं, अभिपरोतः -ता -तं.

To BISHREW, *v. a.* दुर्भाग्यं or समङ्गलं प्राप् (c. 10. -अर्थयते -यितुं), धिक्.

BESIDE OR BESIDES, *prep.* (At the side of) पार्श्वे, पार्श्वतस्, निकटे, समीपे, सन्निधाने, अभितस्; 'beside the river,' नदीतीरे, नदीसमीपे.—(Over and above) अधिकं, व्यतिरिक्तं, अनरणे, मुक्ता.—(Except) च्युते with abl. or acc., विना with inst. or acc.—(Beside one's self) हतज्ञानः -ना -नं, उपहतपुङ्क्तिः -ङ्क्तिः -ङ्क्ति, उन्नतः -न्ता -न्तं.

BESIDE OR BESIDES, *adv.* अपरच्, अपरं, अन्यच्च, अपिच, किञ्च, अधिकन्, अधिकं; 'are there any here besides?' किम् अत्र अपरं सन्ति.

To BESIEGE, *v. a.* रूप् (c. 7. रुणद्धि, रोद्धुं), अवरूप्, उपरूप्, परिवेष्टे (c. 1. -वेष्टते -वेष्टितुं), आक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), बाष् (c. 1. बाधते, बाधितुं).

BESIEGED, *part. a.* रुद्धः -द्धा -द्धं, परिवेष्टितः -ता -तं, बाधितः -ता -तं.

BESIEGER, *s.* अवरोधकः, रोधी *m.* (नं), अवरोधी *m.* (नं), वेष्टकः, बाधकः.

To BESLAVE, *v. a.* वशोक्, दामोक्, करदोक्, दम् in caus. (दमयति -यितुं).

To BESMEAR, *v. a.* लिप् (c. 6. लिम्पति -ते -लेष्टुं), आलिप्, समालिप्, उपलिप्, अञ्ज (c. 7. अञ्जति, अञ्जुं), or caus. (अञ्जयति -यितुं), दिह् (c. 2. देगिध, देगुं), प्रदिह्.

BESMARED, *p. p.* लिप्तः -प्ता -प्तं, विलिप्तः -प्ता -प्तं, उपलिप्तः -प्ता -प्तं, अञ्जक्तः -क्ता -क्तं, दिग्धः -ग्धा -ग्यं; 'besmeared with blood,' रक्ताक्तः -क्ता -क्तं, शोणितक्तः -क्ता -क्तं, शोणितोक्षितः -ता -तं.

BESOM, *s.* मारिनी, सम्मार्जनी, शोधनी, विमार्गः, जहनी, समूहनी.

To BESORT, *v. a.* युज् in pass. (युज्यते), उपपद् (c. 4. -पछते -पछु)

To BESOT, *v. a.* मूह in caus. (मोहयति -यितुं), जडोक्त, मूढोक्त.

BESOTTED, *p. p.* मूढचेताः -ताः -तः (स्), मूढबुद्धिः -द्धिः -द्धि, मूढात्मा -त्मा -त्मा (न्), प्रमूढमनः -मनः -मन, मोहितः -ता -तं, जडोक्तः -ता -तं.

BESOTTEDNESS, *s.* मोहः, सम्मोहः, मूढता, जडता, जडिमा *m.* (न्).

To BESPALE, *v. a.* नक्षत्राकारे भूपणेर अनुव्यथ् (c. 4. -विध्यति -व्यद्धुं) or शुभ् in caus. (शोभयति -यितुं), उपशुभ्.

To BESPATTER, *v. a.* पङ्केत or मलेन सिच (c. 6. सिचति -ते, सेक्), अवसिच or सचक् (c. 6. -किरति -कितुं -करोतुं), अभ्यसचक् or उच्च (c. 1. उच्चति उच्चितुं), प्रोक्ष्; मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), कलुष (nom. कलुषयति -यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं).

BESPATTERED, *p. p.* मलदूषितः -ता -तं, कलङ्कितः -ता -तं, कलुषितः -ता -तं.

To BESPEAK, *v. a.* (To order beforehand) प्रख्या (c. 2. -ख्याति -ख्यातुं), पूर्वदेशं कृ; अग्रनिवेदनं कृ; मम पूर्वभुक्तिः स्यादिति घट् (c. 1. वदति, वदितुं). —(To betoken, indicate) सूच (c. 10. सूचयति -यितुं), प्रदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं). —(To forebode) अग्रनिरूपणं कृ, प्रदृश in caus. (-दृशयति -यितुं).

To BESPECKLE, *v. a.* चित्रं (c. 10. चित्रयति -यितुं), शयलोक्त, कर्धुरोक्त.

To BESPEIT, *v. a.* निश्चीव (c. 1. छीयति -छेयितुं), अवनिष्ठीव.

BESPOKEN, *p. p.* प्रख्यातः -ता -तं, पूर्वदिशः -शा -ष्टं, अग्रनिवेदितः -ता -तं. —(Any commodity bespoken) प्रख्यातभाण्डं.

BESPREAD, *p. p.* आस्तोशः -शो -शं, आवृतः -ता -तं, परिच्छन्नः -न्ना -न्नं.

To BESPRINKLE, *v. a.* सिच (c. 6. सिचति -ते, सेक्), अवसिच, निषिच, संसिच, सचक् (c. 6. -किरति -कितुं -करोतुं), अभ्यसचक्, पथयचक्, समवचक्, उच्च (c. 1. उच्चति, उच्चितुं), अभ्युच्च, प्रोक्ष्; क्रिद in caus. (क्रिदयति -यितुं).

BESPRINKLED, *p. p.* सिक्तः -न्ना -न्नं, उच्चितः -ता -तं, प्रोक्षितः -ता -तं.

BEST (superl. of good), *a.* सर्वोत्तमः -मा -मं, उत्तमः -मा -मं, अनुत्तमः -मा -मं, सन्नमः -मा -मं, श्रेष्ठः -शा -ष्टं, सर्वश्रेष्ठः -शा -ष्टं, परमः -मा -मं, परः -रा -रं, भद्रतमः -मा -मं, अश्रेष्ठतमः -मा -मं, प्रवरः -रा -रं, प्रशस्तः -न्ना -न्नं, सविमः -मा -मं, पराष्टः -न्ना -न्नं; 'which is the best of these?' एतेषां को भद्रतमः; 'best beloved,' इष्टतमः -मा -मं. Any thing the best of its kind may sometimes be expressed by रत्नं.

BEST (superl. of well), *adv.* उत्तमं, श्रेष्ठं, सन्नमं, श्रेष्ठतमं.

BESTAINED, *p. p.* कलङ्कितः -ता -तं, दूषितः -ता -तं, परिमलितः -ता -तं.

To BESTEAD, *v. a.* (To profit) फलाय or लाभाय भू or सम्.

BESTIAL, *a.* पाशयः -वो -वै, पशुशीलः -ला -लं, पशुव्यवहारः -रा -रं, पशुमदृशः -शी -शं, अमानुषः -पौ -पै, क्रूराचारः -रा -रं.

BESTIALITY, *s.* पशुता -त्वं, पशुशीलता, अमानुषता, क्रूराचारत्वं, पशुगमनं.

To BESTIALIZE, *v. a.* पशुक, पशुमदृशं -शीं -शं कृ.

BESTIALLY, *adv.* पशुवत्, पशुरूपेण, पशुव्यवहारानुसारात्, मानुषाचारविरुद्धं. To BESTIR ONE'S SELF, *v. r.* चर (c. 1. चरति, चरितुं), विचर, आत्मानं चर in caus. (चेष्टयति -यितुं), यत् (c. 1. यतते, यतितुं), प्रयत्, पट् (c. 1. पठते, पठितुं), व्यसो (c. 1. -स्यति -सातुं), उद्यमं or उत्साहं कृ.

To BESTOW, *v. a.* (To give) दा (c. 3. ददाति, c. 1. यच्छति, दातुं), प्रदा, अभिदा, अनुदा, वित् (c. 1. -तरति -तरितुं -तरोतुं), प्रतिपद् in caus. (-पादयति -यितुं), उपपद्; निधिष् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं); उपाक. —(To apply, lay out) प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -योक्ते), उपयुज्; निधा (c. 3. -दधाति -धातुं). —(To give in marriage) कन्यां प्रदा.

To BESTOW ONE'S SELF, *v. r.* (Attend to) सेव् (c. 1. सेवते, सेवितुं), उपसेव्; आस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), मनो निधिष् in caus. (-वेश-

यति -यितुं).

BESTOWED, *p. p.* दत्तः -न्ना -न्नं, प्रदत्तः -न्ना -न्नं, प्रप्तः -न्ना -न्नं, निहितः -ता -तं, विश्राणितः -ता -तं, प्रतिपादितः -ता -तं, निधिप्तः -न्ना -मं, वितोषः -शो -शं.

BESTOWER, *s.* दाता *m.* (तृ), प्रदाता *m.* (तृ), प्रदः or दः in comp.

BESTRAUGHT, *p. p.* चिन्ताकुलः -ला -लं, व्यथः -था -थं, उपहतबुद्धिः -द्धिः -द्धि.

To BESTREW, *v. a.* आसृ (c. 5. -सृणोति -स्तरितुं -स्तरातुं).

To BESTRIDE, *v. a.* (A horse) पादौ or जङ्घे पृथक्कृत्वा अग्रम् आरूह (c. 1. -रोहति -रोटुं), अधिरूह, अध्यारूह; अधिक्त्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रामितुं); 'bestriding a horse,' अध्यारूढः.

To BESTUD, *v. a.* गह्यदिभूषणेर अनुव्यथ् (c. 4. -विध्यति -व्यद्धुं) or लव् (c. 10. लवयति -यितुं).

BESTUDDED, *p. p.* अनुविद्धः -द्धा -द्धं, लवितः -ता -तं, प्रलुप्तः -प्रा -मं.

BET, *s.* (Wager) पणः, प्रतिज्ञा, आक्षिपकपणः.

To BET, *v. n.* पण् (c. 1. पणते, पणितुं), विपण्; दिव् (c. 4. दीव्यति, दावतुं).

To BETAKE ONE'S SELF, *v. r.* आश्रि (c. 1. -श्रयति -ते -श्रयितुं), अभिश्रि, उपाश्रि, संश्रि, समुपाश्रि.

BETEL, *s.* (Nut) तासुली, पूगे, उद्वेगं, एगफलं. —(The plant) तासुली, तासूलयन्त्री, नागवन्त्री. —(A seller of it) तासूलिकः. —(Relating to it) तासुली -लिनी -लि (न्). —(Betel box) पूगपात्रं, तासूलपेटिका. —(Betel-bearer) तासूलवाहकः, तासूलदः, वाग्गुलिः *m.*

To BETHINK ONE'S SELF, *v. r.* अनुचिन् (c. 10. -चिन्तयति -यितुं), सचिन्, अनुव्यथ् (c. 1. -व्यायति -व्यातुं), विमृश् (c. 6. -मृशात -मर्तुं -मर्तुं), अनुवृष (c. 4. -वृषते -वृष्टुं), अनुस्मृ (c. 1. -स्मरति -स्मर्तुं).

To BETRUMP, *v. a.* तद् (c. 10. ताडयति -यितुं), प्रह (c. 1. -हरति -हर्तुं).

To BETIDE, *v. n.* सम्भू (c. 1. -भवति -भवितुं), उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), निपत् (c. 1. -पतति -पतितुं), सम्पद् (c. 4. -पछते -पछुं), घट् (c. 1. घटते, घटितुं); 'may good betide you,' भद्रं ते भूयात्; 'woe betide you,' अवघाहस्ते or अज्ञोयनिस्ते or अकारिणस्ते भूयात्.

BETIMES, *adv.* प्रभाते, सकालं, प्रातर, युष्टं, प्रत्यूषे, समया, समये, उपयुक्तमये, वेलायां.

To BETOKEN, *v. a.* सूच (c. 10. सूचयति -यितुं), प्रदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), सन्दिश्; अभिदृश in caus. (-दर्शयति -यितुं). —(To foreshew) प्रदृश in caus.; 'betokening,' सूचकः -का -कं, वाचकः -का -कं.

To BETOSS, *v. a.* क्षुभ् in caus. (क्षोभयति -यितुं), क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं).

To BETRAY, *v. a.* परहस्तेषु or शत्रुकरेषु or शत्रुपाणिषु or अन्येषां करेषु सम् in caus. (-संधयति -यितुं), परादा (c. 3. -ददाति -दातुं), प्रदा, वच् (c. 10. वचयते -यितुं), विश्वासघातं or विश्वासभङ्गं कृ, खरद् (c. 10. खरदयति -यितुं), शत्रोरायत्नं -न्ना -न्नं कृ. —(To shew, discover) सूच (c. 10. सूचयति -यितुं); दृश in caus. (दर्शयति -यितुं), पिशुन (nom. पिशुनयति -यितुं), व्यक्तीक, प्रकटीक. —(To betray secrets) गोप्यानि प्रकाश in caus. (-काशयति -यितुं), मन्त्रभेदं कृ.

BETRAYER, *p. p.* शत्रुहस्ताधिकः -ता -तं, वचितः -ता -तं, परादत्तः -न्ना -न्नं.

BETRAVER, *s.* परहस्ताधिकः, वचकः, विश्वासघातकः, प्रदाता *m.* (तृ).

To BETRIM, *v. a.* भूष (c. 10. भूषयति -यितुं), ललङ्क, परिष्कृ.

To BETROTH, *v. a.* वादानं कृ, नियमपत्रेण विवाहप्रतिज्ञां कृ, प्रतिज्ञापत्रेण विवाहसंवन्धं कृ.

BETROTHED, *p. p.* वादत्तः -न्ना -न्नं, प्रदत्तः -न्ना -न्नं, प्रप्तः -न्ना -न्नं, प्रतिज्ञाविवाहितः -ता -तं. —(Woman) वादन्ता, प्रन्ता.

BETROTHMENT, *s.* वादानं, कन्याप्रदानं.

To BETRUST, *v. a.* परिदा (c. 3. -ददाति -दातुं), नियुज् in caus. (-योजयति

-यितुं), सम् in caus. (-सर्पयति -यितुं).

BETTER, (compar. of good) *a.* भूततरः -रा -रं, श्रेयान् -यसी -यः (स्), श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं, गरीयान् -यसी -यः (स्), प्रशस्तः -स्ता -स्तं, अर्हतरः -रा -रं, साधीयान् -यसी -यः (स्), ज्यायान् -यसी -यः (स्).

BETTER (compar. of well) *adv.* वरं, प्रशस्तं, श्रेयस्, भूततरं, भूततरप्रकारेण, श्रेष्ठं.—(More) अधिकं, अधिकतरं, अतिरिक्तं.—(The better, the superiority) ऐश्वर्यता, श्रेयस्त्वं, प्रधानता, प्रमुखत्वं.—(To get the better) अभिभू, अतिरिक् in pass. (-रिच्यते).

TO BETTER, *v. a.* भूततरं -रां -रं कृ, श्रेयांसं -यसीं -यः कृ.—(To advance) वृष् in caus. (वर्धयति -यितुं), संवृष्, पर्यवृष्, एष् in caus. (एषयति -यितुं), सेष्.—(To surpass) अतिरिक् in pass. (-रिच्यते), अभिभू.

BETTERS, *s. pl.* (Superiors) श्रेष्ठाः *m. pl.*, प्रधानपुरुषाः *m. pl.*, उत्तमपुरुषाः *m. pl.*

BETTING, *s.* पणनं, पणकरणं पणार्पणं, सांखिकपणकरणं, प्रतिज्ञानं.

BETTOR, *s.* पणकर्त्ता *m.* (ङ्), पणकः, पणार्पकः

BETTY, *s.* द्वारकपादादिभन्तने मन्थिचरिः प्रयुक्तं लोहयन्त्रं.

BETWEEN OF BETWIXT, *prep.* मध्ये, सम्भन्तरे, सन्तरेण, सन्तरे, सन्तरं, सन्तरा, मध्यतस्, मध्यस्थाने; 'the mediator between God and man,' ईश्वरस्य मातृप्राणाच्च मध्य मध्यस्थः. Between is sometimes expressed by the gen. or inst. c.; as, 'there is a great difference between a master and a servant,' सेव्यसेवकयोर् महदनरं; 'great is the difference between thee and the ocean,' त्वया समुद्रेण च महदनरं; 'I will put enmity between thee and the woman,' त्वया नाय्या च वैरितां जनिष्यामि; 'I am in a strait betwixt two,' उभाभ्यां संकुचितोऽस्मि; 'they parted the paternal inheritance between them,' दार्य पित्र्यं परस्परं व्यभजन.

BEVER, *s.* माध्यन्दिनभोजनानन्तरं प्रायाचिभोजनात् तत्कालान्तरं लघ्वाहारः or चण्डेयान्नं.

BEVERAGE, *s.* पानीयं, पेये, पानं, पयः *n.* (स्).—(Of the gods) अमृतं.

BEVY, *s.* गणः, सङ्घः, समवायः, यूषं, कुलं; 'a bevy of young lasses,' तरुणीगणः.

TO BEWAIL, *v. a.* and *n.* विलप् (c. 1. -लपति -लपितुं), शुच (c. 1. -शोचति, -शोचितुं), अनुशुच, परिदेष् (c. 1. -देवति -ते -देवितुं); 'to grieve exceedingly,' शुच in freq. (शोशुच्यते), परिशुच in freq., लप् in freq. (लालप्यते).

BEWAILABLE, *a.* शोच्यः -च्या -च्यं, शोचनीयः -या -यं, विलपनीयः -या -यं.

BEWAILING, *s.* विलपनं, विलापः, परिदेवनं, अनुशोचनं, क्रन्दनं.

TO BEWARE, *v. n.* सवधा (c. 3. -ष्वे -धातुं), सावधानः -ना -नं भू, सवधानं कृ.—(Abstain from, avoid) परिहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), वृज् in caus. (वर्जयति -यितुं), विवृज्, परिवृज्; 'beware of men,' मानुषेभ्योऽवधत्; 'beware of too great avarice,' अतिलोभात् सावधानो भव; 'beware lest any one deceive you,' सावधाना भवत कोऽपि युष्मां न भवेत्.

TO BEWEEP, *v. a.* रुद् (c. 2. रोदिति, रोदितुं), अनुशुच (c. 1. -शोचति, -शोचितुं).

TO BEWET, *v. a.* झिद् in caus. (जिदयति -यितुं), सिष् (c. 6. रमेचति, सेज्).

TO BEWILDER, *v. a.* मुह in caus. (मोहयति -यितुं), व्यामुह, परिमुह.

विप्रमुहः आकुलः, आकुलीकृ, व्याकुलीकृ, विमृ in caus. (-भ्रमयति -यितुं), सम्भ्र.

BEWILDERED, *p. p.* आकुलः -ला -लं, व्याकुलः -ला -लं, आकुलितः -ता -तं.

आकुलीकृतः -ता -तं, सम्भ्रान्तः -न्ता -न्तं, कातरः -रा -रं, व्यथः -या -थं

मोहितः -ता -तं, मुग्धः -ग्धा -ग्धं, विमृदः -दा -दं, विमुग्धः -ग्धा -ग्धं, व्यस्तः -स्ता -स्तं, परिविह्वलः -ला -लं.

BEWILDERMENT, *s.* आकुलता, आकुलत्वं, व्यथता, वैह्वल्यं, सम्भ्रमः, कातरता
TO BEWITCH, *v. a.* मन्त्रद्वारा वशीकृ or मुह in caus. (मोहयति -यितुं), मोहं कृ, अभिमन्त्र (c. 10. -मन्त्रयति -यितुं).—(To captivate) मनो दृ (c. 1. हरति, हर्तुं).

BEWITCHED, *p. p.* मोहितः -ता -तं, वशीकृतः -ता -तं, अभिमन्त्रितः -ता -तं.

BEWITCHER, *s.* मोहकः, मोहनः, मायो *m.* (न्), वशीकर्त्ता *m.* (ङ्), मायाकृत.

BEWITCHMENT, *s.* वशीक्रिया, वशीः *m.*, वशीता, वशीकरणं, मोहनं परिमोहनं, विमोहनं, सम्मोहः, मोहः, माया, कर्मणत्वं.

BEWITCHING, *a.* मोही -हिनी -हि (न्), मोहनः -नी -नं, मनोहारी -रिणी -रि (न्), मनोहरः -रा -रं, प्रलोभकः -का -कं, आकर्षकः -की -कं, मायो -यिनी -यि (न्).

BEWITCHINGLY, *adv.* यथा मनो हियते or वशीक्रियते तथा, मनोहरप्रकारेण, यथा मोहो जायते तथा, मायया, प्रलोभनाय.

TO BEWRAV, *v. a.* (To betray) परदा (c. 3. -ददाति -दातुं), प्रदाः शत्रुहत्सेषु सम् in caus. (-सर्पयति -यितुं).—(To indicate) सूच् (c. 10. सूचयति -यितुं), पिशुन (धोर्), पिशुनयति -यितुं).

BEYOND, *prep.* and *adv.* अति prefixed. —(On the farther side) पारं, पारैः 'beyond the sea,' समुद्रपारैः 'from beyond,' पारातः 'to go beyond,' अतिक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अतिचर (c. 1. -चरति -चरितुं) —(In front) अग्रं.—(Superior to) अतिरिक्ती -क्रियी -क्रि (न्), विशिष्टः -ष्टा -ष्टं.—(More than) अधिकं, or expressed by अति prefixed; as, 'beyond mortal strength,' अतिमानुषः -या -यं; 'beyond's one's power,' अतिशक्तिः 'beyond measure,' अतिशयं, अतीवः 'passed beyond the range of sight,' चक्षुर्विषयम् अतिक्रान्तः.—(At a distance) दूरे.

BEZEL OF BEZIL, *s.* रत्नाधारयोग्योऽङ्गुरीयकभागः, अङ्गुरीयकस्य यत्स्थानं मणिः सच्यते or प्रणिधीयते तत्.

BLAVANI, *s.* (The wife of the god Śiva, and the goddess of destruction; called Bhavāni in her amiable form) भवानो. उमा, महादेवी, देवी.—(The pure one) गौरी.—(As terrible in form and irascible in temper) दूरी, काली, चण्डी, चण्डिका.—(As daughter of Himāla, the sovereign of the snowy mountains) पार्वती, हेमवती.—(As wife of Śiva) शिवा, ईश्वरी, रुद्राणी, सङ्घाणी, मृडानी.—(The all-auspicious) सद्यमङ्गला.—(The mother) सचिका.—(As the performer of austerities) कात्यायनी, अपर्णा.

BIANGULATED, *a.* द्विकोणः -खा -खं, द्व्यसकः -का -कं, दोणद्वयविशिष्टः -ष्टा -ष्टं

BIAS, *s.* (Inclination) भावः, शीलः, शीलत्वं, वाञ्छा, स्वभावः, इच्छा, अभिलाषः, सकृत्त्यः, सन्दं, चिकीर्षा, म्यूहा, अभिप्रायः.—(Inclination to go on one side) पक्षे गमनंछा.—(Partiality) पक्षपातः, पक्षपातिता, साक्षीकृतं.—(That which biases, or induces to act) प्रवर्तः -वर्तकः, प्रणोदः, प्रोत्साहः -हकः, प्रयोजकः.

TO BIAS, *v. a.* प्रवृत् in caus. (-वर्जयति -यितुं), आवृत् in caus. (-वर्जयति -यितुं); साक्षीकृ; प्रणुद् (c. 6. -गुदति -गुदितुं), आकृष् (c. 1. -कर्षति -कर्षु), वेह in caus. (वेधयति -यितुं), प्रोत्साह in caus. (-साहयति -यितुं), साकृ in caus. (-कारयति -यितुं), पक्षपातकृ.

BIASSED, *p. p.* प्रवर्तितः -ता -तं, प्रोत्साहितः -ता -तं, प्रणोदितः -ता -तं, साक्षीकृतः -ता -तं, साकृष्टः -ष्टा -ष्टं.—(In favour of a side) पक्षोद्गाही *m.* (न्).

Bib., *s.* बालकस्य यशस्यलसादनयोग्यं सौमोनिमित्तं उन्नरीयवन्तं.
BIBBIE, *s.* मुरापो *m.* (नं). मुरापोः. मद्यपायो *m.* (नं). पानपरः. मद्यपाः *m.*
BIBBLE, *s.* धर्मपुस्तकविषयः-या-यं. धर्मपुस्तकसम्बन्धकः-का-कं.
BIBBICAL, *a.* धर्मपुस्तकविषयः-या-यं. धर्मपुस्तकसम्बन्धकः-का-कं.
BIBLIOGRAPHY, *s.* ग्रन्थविद्या. ग्रन्थविद्यानुसन्धनं.
BIBLIOMANIA, *s.* प्राचीनपुस्तकप्रापणे व्ययता. दुर्लभग्रन्थान्वेषणे व्ययता.
BIBLIOTHEKE, *s.* पाठाथं सुरक्षितो ग्रन्थसमूहः. विद्यानुसन्धनार्थं ग्रन्थकुटी.
BIBULOUS, *a.* जलशोषकः-का-कं. जलनिपानशीलः-ला-लं.
BICAPPEAR, *a.* चीनकाशो द्विधीकृतो यस्य. द्विधाभूतचीनकाशः-शा-शं.
BICIPITAL, *a.* द्विमूढः-द्वा-द्वं. द्विशोषकः-का-कं. द्विशिराः-रा-रं. (नं).
TO BICKER, *v. n.* (To skirmish) द्विषाहर्षं कृ. कलह (nom. कलहायते
 -यितुं. कलहं कृ. —To wrangle) विवाद (c. 1. वदते-यदितुं). वाग्मुद्धं
 कृ.—(To quiver) स्फुर (c. 6. स्फुरति. स्फुरितुं).
BICKERING, *s.* कलहः. विप्रलापः. विवादः. झुंझं. वाग्मुद्धं.—(Petty
 warfare) दिनः. द्विषाहर्षः.
BICKERS, *s.* मूल्याकाराग्रयुक्तः शर्मिभागः. कम्पकारयितुं लोहयन्त्रं
BICKERS, *a.* द्विशूद्रः-द्वा-द्वं. शूद्रद्वयोर्विशेषः-श-शं.
TO BID, *v. a.* (To invite) निमन्त्र (c. 10. मन्ययति-ते यितुं). आह्वं
 (c. 1. ज्ञयति आह्वं —To command) आह्व in caus. (ज्ञापयति
 -यितुं. प्रेर (c. 10. प्रेरयति यितुं. ज्ञादेश (c. 6. विज्ञति-देष्टुं). समादिश.
 —(To offer a price) अमुकमन्यं दित्तामीति or दातुमिच्छामीति वद
 (c. 1. वदति. यदितुं) or क्या in caus. (क्यापयति-यितुं) or घुप
 (c. 10. घोषयति-यितुं) or अभिधा (c. 3. नधाति-धातुं). —(To bid
 welcome) स्वागतमिति वद. —(To bid adieu) आमन्य (c. 10.
 मन्ययते-यितुं). अनुपमन्यः आप्रवृत् (c. 6. प्रवृत्ते-प्रदुं). —(To bid
 defiance) आह्व. समाह्व.
BIDDERS, *p. p.* (Commanded) आज्ञातः-ता-तं. प्रेरितः-ता-तं. चोदितः
 -ता-तं. देशितः-ता-तं. आदिष्टः-श-शं.—(Invited) निमन्त्रितः-ता-तं.
 केतितः-ता-तं. आह्वतः-ता-तं.
BIDDING, *s.* कृत *m.* (नं). क्रायकः. मन्थदितुः *m.*. प्रकाशक्रमसमये अमुकमन्यं
 दित्तामीति or दातुमिच्छामीति व्यापयति यो जनः.
BIDDING, *s.* (Command) आज्ञा. प्ररणं. चोदशः. निहेशः. शासनं.—
 (Offer of a price) मन्थदित्ताम्यापनं. सनुकमन्यं दित्तामीति व्यापनं.
 मन्थदित्ता.
TO BIDE, *v. a. and n.* (To remain) स्या (c. 1. तिष्ठति-ते, स्यातुं). वृत्
 (c. 1. वञ्चते. यञ्चितुं). यम (c. 1. यमति. यन्तुं). —(To expect) प्रतीक्ष
 (c. 1. ईक्षते-ईक्षितुं). उद्दृश (c. 1. पश्यति-दृष्टुं). —(To endure) सह
 (c. 1. सहते. सोदुं). मृष (c. 4. मृषति. मरिषितुं).
BIBENTAL, *a.* द्विदन्-दन्ती-दन्त (नं). द्विदन्तः-न्ती-न्तं. द्विरदः-दा-दं.
BIENNIAL, *a.* द्वैयधिकः-की-कं. द्विवधः-धी-धं. द्विवधेयः-शा-शं. द्वि-
 ययमात्रस्थायी-धिनी-धि (नं). वस्तरग्रयमात्रवर्जी *m.* (नं).
BIB., *s.* शिथिका. शववाहनं. शवयानं. कटः. सट्टिः *m.*. खाटः. चारुटः.
 प्रतवाहनसामनं खट्टादि.
BIBSTING, *s.* पेयः-धं. पीयूषः-धं. प्रसयानकरं प्रथमगोदुग्धं.
BIBID, *BIBIDATED*, *a.* द्विषयधीकृतः-ता-तं. द्विधीकृतः-ता-तं.
BIFOLD, *a.* द्विगुणः-शा-शं. द्विधः-धी-धं. द्विप्रकारः-रा-रं.
BIFORMED, *a.* द्विरूपः-पा-पी-धं. द्विमूर्तिमान्-मती-मत् (नं).
BIFURCATED, *s.* द्वयः-या-यं. अयद्वयविशिष्टः-हा-हं.
BIG, *a.* स्थूलः-ला-लं. बृहन्-हती-हत् (नं). विपुलः-ला-लं.—(Big-
 bodied) बृहत्कायः-या-यं. महाकायः-या-यं. महाङ्गः-ङ्गी-ङ्गं.—(A
 pregnant woman) गर्भिणी. गर्भवती.—(Bombastic) गर्वितः-ता

-तं.—(Teeming with) समुलः-ला-लं. सङ्कीर्णः-शी-शं. आकीर्णः
 -शी-शं. पूर्यः-शी-शं.—(As big as) परिमाण or परिमित, or
 मात्र affixed; as, 'as big as an egg,' अण्डपरिमाणः-शा-शं;
 'as big as a grain of mustard,' सपेपरिमितः-ता-तं; 'as big
 as a man,' पुरुषमात्रः-चा-चं.
BIGAMIST, *s.* द्विभार्यः. द्विपत्नीस्वामी *m.* (नं). एककाले विवाहद्वयकज्ञा *m.* (ङ्गं).
BIGAMY, *s.* एककाले द्विविवाहकरणं. द्विपत्नीधारित्वं.
BIG-BELLIED, *a.* पृषदरः-रा-रं. स्थूलादरः-रा-रं. लघोदरः-रा-रं. बृहत्कु-
 ष्णः-क्षिः-क्षिः. पिचखिलः-ला-लं. वृद्धनाभिः-भिः-भिः. तुन्दवान्
 -वती-वत् (नं).
BIG-BONED, *a.* बृहदस्थिमान्-मती-मत् (नं). बृहदङ्गः-ङ्गी-ङ्गं.
BIGGS, *s.* बालकयोग्यं शिरोवेषनं. बालशिरस्कं.—(A pot) पात्रं. चाधारः.
BIGNESS, *s.* स्थूलता. स्थूल्यं. बृहत्वं. विपुलता.—(Size, comparative
 bulk) परिमाणः 'of the bigness of an egg,' अण्डपरिमाणः-शा-शं.
BIGNONIA, *s.* पाटलिः *m.* *f.* -ला. अमोया. काचस्थाली. फलरुहा. कुवेरासी.
BIGOT, *s.* स्वमतधारणे व्ययः. विचारणां विना or अविचार्यं पक्षपाती *m.*
 (नं). निवेन्धगीलः. व्ययचिन्तः.
BIGOTRY, *a.* अविचार्यं स्वमते स्थितः-ता-तं. स्वमतधारणे व्ययः-या-यं.
 स्वमतनिष्ठितः-ता-तं. साचोकृतः-ता-तं. स्वमतरथी-क्षिणी-क्षि (नं).
BIGOTRY, *s.* विचारणां विना स्वमते व्ययस्थितिः *f.* or अभिनिवेशः or
 अतिनिवेन्धः. साचोकृतः.
BIG-SWOLN, *a.* अतिस्फीतः-ता-तं. उच्चनः-ना-नं. प्रवृद्धः-द्वा-द्वं.
BIG-TODDERED, *a.* पीनोग्री *f.*. पीवरस्तनी *f.*. पीनस्तनधारिणी *f.*
BILBO, *s.* कृपालः. सङ्गः. निम्बिशः. ससिः *m.*
BILE, *s.* पित्तं. मायुः *m.*. भाजकं. पलाग्निः *m.*
BILE, *s.* (A boil) स्फोटः. स्फोटकः. विस्फोटः.
TO BILGE, *v. n.* (To spring a leak) नौकातले or नौकापार्श्वे
 दारुस्फोटनप्रयुक्तं जलं गृहीत्वा मज्ज (c. 6. मज्जति. मज्जितुं).
BILIARY, *a.* पेशः-न्त्री-न्तं. पित्तसञ्चयी-न्धनी-न्ध (नं).
BILIOUS, *a.* द्विनिहः-द्वा-द्वं. द्विभाषावादी-दिनी-दि (नं).
BILIOUS, *a.* पित्तलः-ला-लं. पेशः-न्त्री-न्तं. पेशिकः-की-कं.
TO BILK, *v. a.* वञ्च in caus. (वञ्चयति-ते-यितुं). परिवञ्च. प्रलभ (c. 1.
 -लभते-लभुं). विप्रलभ.
BILL, *s.* (Beak of a bird) चञ्चुः *f.*. तुखः. तुखिः *m.*. मुखः.—(A kind
 of hatchet) दाघं. सखण्डः.—(An act of parliament) व्यवस्था.
 —(A written paper of any kind) पत्रं. लेखः-खा. लेख्यं.—
 (An account of money) विक्रयपत्रं.—(An advertisement)
 घोषणापत्रं.—(In law) भाषापादः. पृष्ठपक्षपादः. अभियोगपत्रं.
TO BILL, *v. n.* (To kiss, embrace) चूष (c. 1. चूषति. चूषितुं). निस्
 (c. 2. निस्ते. निस्सितुं). आलिङ्ग (c. 1. -लिङ्गति-लिङ्गितुं). परिणिशो कृ.
BILLET, *s.* (A note) पत्रं. लेखः, लेख्यं.—(A ticket) निदर्शनपत्रं. चिह्नं.
 —(A log of wood) काष्ठखण्डं. काष्ठं.
TO BILLET, *v. a.* निदर्शनपत्रेण सेवानाम् आवासस्थानं प्रकृष्य (c. 10.
 -कृत्ययति-यितुं); सेवान् वस् in caus. (वासयति-यितुं).
BILLIARDS, *s. pl.* इदानीमानमनैः सेविता गुलिकाक्रीडा
BILLION, *s.* सङ्ख्येः—(A million millions) नियतनिपुताविं शङ्खः.
BILLOW, *s.* ऊर्ध्वः *m.* *f.*, महोर्ध्वः *m.* *f.*. भङ्गः. तरङ्गः. उल्लोलः. पयो-
 राशिः *f.*. बारिराशिः *f.*. कल्लोलः. जगेलः.
TO BILLOW, *v. n.* तरङ्ग (nom. तरङ्गायते). तरङ्गरूपेण प्रलुट् (c. 1.
 -लोडति-लोडितुं). महावेलेया प्रवृष्ट (c. 1. -वधते-वधितुं).
BILLOW-BEA-EN, *a.* तरङ्गोद्धातः-ता-तं. तरङ्गविधः-ता-तं. उन्नतरङ्गः-ङ्गा-ङ्गं.

BILLOWY, *a.* ऊर्मिमान् -मती-मत् (त्), तरङ्गितः -ता -तै, महावेलः -ला -लै, महातरङ्गः -ङ्गा -ङ्गै, प्रलोठितः -ता -तै.

BILL-STICKER, *s.* घोषणापत्राणि राजमार्गादिषु जनसङ्कीर्णस्थानेषु स्थापयति यः.

BIN, *s.* धान्यकोष्ठकं, कुशूलः, पिटा.

BINARY, *a.* द्वैधः -धी -धै, द्विगुणः -णा -णै.

TO BIND, *v. a.* (To tie) बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), निबन्ध्, योज् (nom. योजयति -यितुं), यन्ध् (c. 10. यन्धयति -यितुं), संयम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं). —(To fasten to any thing, fasten on) बाधन्ध्, अनुबन्ध्, आकच् (c. 1. -कचते -कचितुं), पिनद्धं -द्धा -द्धं कृ. —(To tie together) सधन्ध्, संधिष् in caus. (—धेययति -यितुं), ग्रन्ध् (c. 9. ग्रध्नाति, ग्रोधन्तुं or caus. ग्रन्धयति -यितुं), मद्धं (c. 1. -हरति -हन्तुं). —(To unite) संयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -योज् or caus. -योजयति -यितुं). —(To connect closely) मधन्ध्, संधिष् in caus.; 'my life is bound up in his,' मम प्राणा अस्य प्राणैर् बद्धाः सन्ति. —(To constrain, compel) बध् (c. 1. धरति, धर्तुं). —(To bind one's self by a promise) प्रतिज्ञा (c. 9. -जानते -ज्ञातुं), सम्प्रतिज्ञा; 'to bind one's self over to appear,' दर्शनप्रातिभार्य दा. —(To be bound, obliged) expressed by the fut. pass. part.; as, 'he is bound to marry the damsel,' तेन कन्या वोढव्या, or by the root च्छे, as, कन्यां वोढुम् च्छेति. —(To bind books) ग्रन्थपत्राणि चम्मेदिना छादयित्वा सधन्ध्. —(To make costive) आनद्धं -द्धा -द्धं कृ, निबद्धं -द्धा -द्धं कृ. —(To secure with bandages) अनुवर्जितं कृ, धतानि बन्ध्.

BINDER, *s.* ग्रन्थपत्राणि चम्मेदिना ससन्धा *m.* (नृ).

BINDING, *s.* (A bandage) बन्धनं, दाम *n.* (नृ). उद्दानं, पट्टः. —(Of a book) ग्रन्थपत्राब्जाननं.

BINDWEED, *s.* खीरविदारि, मराश्रेता, विदारि, इक्षुगन्धा! रुध्रगन्धिका, क्रोष्टी, इयामा.

BINOCLULAR, *a.* द्विनयनः -नो -नै, द्विनेत्रः -वा -वै, चक्षुद्वेयविशिष्टः -ष्टा -ष्टै.

BINOMIAL, *a.* (In algebra) द्विपदः -दा -दै.

BIOGRAPHER, *s.* शिष्टसमाचाररचकः, शिष्टजनचरित्ररचकः, मृतजनचरित्रनिबन्धा *m.* (नृ).

BIOGRAPHICAL, *a.* शिष्टसमाचारसम्बन्धकः -का -कै, शिष्टजनचरित्रविषयः -वा -वै.

BIOGRAPHY, *s.* (The act of writing it) शिष्टजनचरित्ररचना, शिष्टसमाचाररचना. —(The book) शिष्टजनचरित्रग्रन्थः, शिष्टसमाचारः.

BIPARTITE, *a.* द्वैधः -धी -धै, द्वैधीकृतः -तो -तै.

BIPARTITION, *s.* द्वैधीकरणं, द्विधाकरणं, द्वैधीभावः.

BIPED, *a.* द्विपादः -दा -दै, द्विपदः -दा -दै, द्विपाद -पती -पतै.

BIPEDAL, *a.* द्विपादपरिमाणः -णा -णै, द्विपादवान -वती -वतै (त्).

BIPENNATED, *a.* द्विपक्ष -पक्षी -पक्षै, पक्षद्वयविशिष्टः -ष्टा -ष्टै.

BIRCH OR BIRCH-TREE, *s.* भूर्जः, भूर्जपत्रः, कवचपत्रं, चम्पौ *m.* (नृ), मृदुच्छदः, मृदुलचः, विष्टा, शुङ्गी, महोपधं, चरुणा, प्रतिविषा.

BIRCHEN, *a.* भूर्जमयः -यो -यै, भूर्जननिर्मितः -ता -तै.

BIRD, *s.* पक्षी *m.* (नृ), पक्षिणी *f.*, खगः, विहगाः, विहङ्गः -ङ्गमः, पतगाः, पक्षी *m.* (नृ), पक्षी *m.* (नृ), विहायाः *m.* (स्), गरुत्मान् *m.* (त्), नीडमः, नीडोद्भवः, द्विजः, सखमः, नगैकाः *m.* (स्), पक्षघाहनः, शकुनिः *m.* -नः, विकिरः, विष्किरः, वाजो *m.* (नृ), पतन् *m.* (नृ), शकुनः, नभसङ्गमः, पवरषः, विः *m.*, वी, पिस्तन् *m.* (नृ).

TO BIRD, *v. n.* (To catch birds) पक्षिणी ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or धृ (c. 1. धरति, धर्तुं), or बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), शकुन (nom. शकुनयति -यितुं).

BIRDCAGE, *s.* पञ्जरं, पिञ्जरं, वीतंसः, कुलायिका, पक्षिशाला, शालारं.

BIRDCALL, *s.* पक्षिप्रलोभनार्थं शाकुनिकैर् वादितं पक्षिरावाणुकारिणी वंशं.

BIRD-CATCHER, *s.* शाकुनिकः, व्याधः, जालिकः, नोयानकः, वापरिकः.

BIRD-FANCIER, *s.* पक्षिपोषकः, पक्षिपालकः, पक्षिप्रियः.

BIRDING, *s.* (Catching birds) पक्षिग्रहणं, पक्षिवन्धनं, उपेनम्यता.

BIRDLIKE, *a.* पक्षिमित्रः -भा -भै, पक्षिसदृशः -शी -शै, पक्षानुभवः -भा -भै.

BIRDLIME, *s.* अतिउपयाम उदपेषं येन लिप्तासु तरुशाखसु पक्षिणो बध्यन्ते.

BIRD'S-EYE-VIEW, *s.* यादृशं दीपमानेन पक्षिणा क्रियतं तादृशं दृष्टानं उच्चैःस्थानाद् अलोकनं.

BIRD'S-NEST, *s.* नीडः -डै, कुलायः, पक्षिशाला.

BIRTH, *s.* जन्म *n.* (नृ), जातिः *f.*, जनिः *f.*, जननं, जनिमा *m.* (नृ), उत्पत्तिः *f.*, उद्भवः, सम्भवः, भवः, जनुः *n.* (स्). —(The act of bringing forth) प्रसवनं, प्रसवः, उत्पादनं, प्रमृतिः *f.* —(Extraction, lineage) वंशः, कुलं, सन्धयः, जातिः *f.* —Rise, origin) योनिः *m. f.*, मूलं, उद्भवः. —(Rank, high birth) कुलीनता, कीलीनः 'of good birth, कुलीनः -ना -नै, कुलकः -का -कै, कीलयः -यो -यै, मुज्जना न्मा -न (नृ), महाकुलप्रसूतः -ता -तै, महाकुलः -ला -लै, 'pride of birth, कुलाभिमानः 'blind from birth, जन्मान्धः -न्धा -न्धै, जायन्धः -न्धा -न्धै. —(To give birth to) मु (c. 1. सवति, c. 2. स्रोति, स्रातुं) प्रमु, जन् in caus. (जनयति -यितुं), मध्न.

BIRTHDAY, *s.* जन्मदिनोत्सवः, जन्मदिवसः, जन्मतिथिः *m.*, जन्मदिनं.

BIRTHPLACE, *s.* जन्मभूमिः *f.*, जन्मस्थानं, जन्मदेशः.

BIRTHRIGHT, *s.* ज्येष्ठत्वं, ज्येष्ठ्यं, ज्येष्ठाधिकारः, ज्येष्ठभागः, पैतृकं.

BISCUIT, *s.* पिष्टकः, पूषः, अपूपः, सुकान्दयो गोपूमादिर्धर्मयः पिष्टकः.

TO BISCT, *v. a.* द्वैधीकृ, द्विभागीकृ, द्विखण्डीकृ, द्विधा कृ or छिद (c. 7. छिनन्ति, छेदुं) or कृत (c. 6. कृतति, कर्तितुं).

BISected, *p. p.* द्वैधीकृतः -ता -तै, द्विखण्डीकृतः -ता -तै, द्विधा छिन्नः -न्ना -न्नै.

BISECTION, *s.* द्विधाकरणं, द्वैधीकरणं.

BISHOP, *s.* धर्माधिपतिः *m.*, धर्माध्यक्षः.

BISHOP, *s.* (A beverage) मद्यनागरङ्गरसादिनिर्मितं पानीयं.

BISHOPRIC, *s.* धर्माधिपतिपदं, धर्माध्यक्षाधिकारः.

BISMUTH, *s.* अतिदृढः शुक्रवर्णी विदेशीयधातुप्रभेदः.

BISON, *s.* अरव्यवृषभप्रभेदः.

BISSEXTILE, *s.* चतुर्थः संवत्सरो यस्मिन् अधिदिवसो निवेश्यते.

BIT, *s.* (Part of a bridle) खलीनः, कविका -कं, वल्गा, मुखपत्रणं लङ्गनी. —(A piece) खण्डं, भागः, भिन्नं, भित्तिः *f.*; 'in bits, खण्डशः, भागशः, खण्डं खण्डं. —(A mouthful, morsel) पिष्टः -खं घ्रासः; 'a tit bit, खादन्नं, भोजनविशेषः; 'not a bit, न मनागपि न किञ्चिदपि, न मूलमपि; 'a bit bigger, 'किञ्चित्कृततरं.

TO BIT, *v. a.* खलीन (nom. खलीनयति -यितुं), अक्षमुत्सं खलीनेन यन्ध (c. 10. यन्धयति -यितुं).

BITE, *s.* ज्वनी, कुकुरी, सरमा, कुलाद्युता. —(A name of reproach) बन्धकी.

TO BITE, *v. a.* दंश् (c. 1. दशति, द्वेष्टुं), विदंश्; 'to bite the lips, दशनच्छदं or दन्तान् सन्धश्. —(To gnaw) चर्धे (c. 1. चर्धति, चर्धितुं); 'to bite the nails, नखान् खाद (c. 1. खादति, खादितुं). —(To pain by cold) शीतार्त्तं -र्त्ता -र्त्तं कृ. —(To rail at) अवधिष् (c. 6. -धिपति -धेयुं). —(To vex) पीड (c. 10. पीडयति -यितुं). —(To defraud) वध (c. 10. वधयति -ते -यितुं).

BITE, *s.* दंशः, दंशनं, दन्ताघातः; 'the mark of the teeth,' दशनान्कः.

BITER, *s.* दंशकः, खादिता *m.* (नृ), दंश *m.* (नृ), वधकः.

BITING, *a.* दंशकः -का -कै, दंशेरः -रा -रै, पीडाकरः -रा -रै.

BITTEN, *p. p.* दष्टः-ष्टा-ष्टं, सन्दष्टः-ष्टा-ष्टं, दंशितः-ता-तं.

BITTER, *v.* तिक्कः-क्ता-क्ते, तिक्कस्वादः-दा-दं, तिक्करसः-सा-सं.—(Pungent) कटुः-दुः-दुः-दुः, तोक्ष्णः-क्ष्णा-क्ष्णं, तिग्मः-ग्मा-ग्मं.—(Grievous) उग्रः-या-यं, चायधिकः-की-के.—(Cruel, severe) 'कठोरः-रा-रं, निष्ठुरः-रा-रं, पीडाकरः-रा-रं.—(Malicious) मत्सरः-रा-रं, पिशुनः-ना-नं.

BITTERGOURD, *s.* इन्द्रवारुणिका, अरुणा.

BITTERLY, *adv.* उग्रं, निष्ठुरं, उग्रतया; 'one who grieves bitterly,' उग्रशोकः-का-कं.

BITTERN, *s.* क्रीचजातीयः पक्षिभेदः, क्रीचः, कुडः, कलिकः.

BITTERNESS, *s.* तिक्कः, तिक्कन्, तिक्करसः.—(Pungency) कटुता, तिग्मता, तोक्ष्णता.—(Malice) अमया, मात्सर्यं.—(Severity) उग्रत्वं-ता, निष्ठुरता, कठोरता.—(Sorrow) शोकः, उग्रशोकः, दुःखं.

BITUMEN, *s.* शिलाजतु *n.*, अश्मजतुकं, शिलादद्रुः *m.*, गिरिपुष्पकं, शैलं, शैलनिर्घासः.

BITUMINOUS, *a.* शिलाजतुमयः-यो-यं, शिलाजतुगुणविशिष्टः-ष्टा-ष्टं.

BIVALVE, *a.* द्विकपाटः-टा-टे, द्विकोपः-पा-पं.—(Bivalve shell) ककुः *m.*, शकुः *m.*, शकुः-का, जलशुक्तिः *f.*, पङ्कमयुक्तः.

BIVOCAL, *s.* A guard at night) वीरासनं.

To BLAB, *v. n.* and *a.* रहस्यं प्रकाशं in caus. (-काशयति-यितुं), रहस्यभेदं कृ.

BLAB, BLABBER, *s.* रहस्यभेदकः, रहस्यप्रकाशकः, याचालः, वायदूकः, जल्यकः.

BLABBER-LIPPED, *a.* स्फुटोष्ठः-ष्टा-ष्टं, लघोष्ठः-ष्टा-ष्टं.

BLACK, *a.* कृष्णः-क्ष्णा-क्ष्णं, श्यामः-मा-मं, मलः-ला-लं, कालः-ला-लं, कालकः-का-कं, काष्ठीः-ष्ठी-ष्ठीं, अस्मितः-ता-तं, नीलः-ली-लं, मेघकः-का-कं, ध्यामः-मा-मं.—(Dark) तमस्वी-स्विनी-स्वि (न), तिमिरः-रा-रं, अन्धकारपुङ्कः-क्ता-क्ते, निष्पन्नः-भा-भं.—(Horrible) घोरः-रा-रं, दाह्यः-ष्टा-ष्टं.—(Cloudy of countenance) भ्रान्त्यदनः-ना-नं.—(Black with crime) कृष्णकम्भी-म्भी-म्भी (न).—(White and black) सितस्मितः-ता-तं.

BLACK, *s.* 'The colour' कृष्णः, कृष्णवर्णः.—(A blackamoor) कृष्णदेहः, श्यामाङ्गः; 'black clothes,' नीलवस्त्रं, नीलाधरः; 'clothed in black,' नीलवस्त्रः-स्त्रा-स्त्रं, नीलाधरः-रा-रं, श्यामवस्त्रः-स्त्रा-स्त्रं.—(Lamp-black) दोषकिटं, कज्जलं.

To BLACK, *v. a.* कृष्ण (nom. कृष्णायते-यितुं), कृष्णीकृ.

BLACKAMOOR, *s.* श्यामाङ्गः, श्यामदेहः, कृष्णदेहः, कृष्णाङ्गः.

BLACKBERRY, *s.* कृष्णवर्णं कण्टकगुल्मफलं, शृगालकण्टकफलं.

BLACKBETTER, *s.* भ्रमरः, भृङ्गः, खलिः *m.*

BLACKBIRD, *s.* कृष्णवर्णी मधुररावविशिष्टः पक्षिभेदः.

To BLACKEN, *v. a.* कृष्णीकृ, कृष्ण (nom. कृष्णायते-यितुं), श्याम (nom. श्यामयति-यितुं), श्यामीकृ.—(To darken) तिमिर (nom. तिमिरयति-यितुं).

To BLACKEN, *v. n.* श्याम (nom. श्यामयते), नील (nom. नीलायते).

BLACKENED, *p. p.* कृष्णीकृतः-ता-तं, श्यामितः-ता-तं, कृष्णीभूतः-ता-तं, तमोभूतः-ता-तं, तमोभूतः-ता-तं, सन्मसः-सा-सं.

BLACKEYED, *a.* अस्मितनयनः-नी-नं, कृष्णनयनः-नी-नं, नीलाक्षः-क्षी-क्षं.

BLACKGUARD, *s.* अधमाचारः, दुष्टैः, दुराचारः, कृष्णकम्भी *m.* (न), दुष्टः.

BLACKING, *s.* पादुकाञ्जनं, मसिः *f.* -सो, काली.

BLACKISH, *a.* ईषकृष्णः-क्ष्णा-क्ष्णं, ईषकालः-ला-लं, चाकालः-ला-लं.

BLACKLEAD, *s.* सीसकम्प्रेदो येन तूलिकायां निवेशितेन कृष्णरेखा क्रियते.

BLACKLY, *adv.* कृष्णवर्णेन, कृष्णं, दाह्यं, अतिदुष्टतया.

BLACK-MOUTHED, *a.* दुर्मुखः-खी-खं, मुखरः-रा-रं, बाहुदुः-ष्टा-ष्टं.

BLACKNESS, *s.* कृष्णता-त्वं, कृष्णिमा *m.* (न), कालिमा *m.* (न), श्यामत्वं, नीलिमा *m.* (न).—(Darkness) तमः *n.* (स्), तमिदं, तिमिरं, अन्धकारः.—(Horribleness) घोरता, दाह्यता.—(Atrocity) अतिदुष्टता.

BLACKPUDDING, *s.* अघुनातनजनसादितम् असुधान्यादिपूरितं शुकरपुरीतम्.

BLACKSMITH, *s.* लोहकारः, धाकारः, कर्मकारः, अयस्कारः, कर्मरः, योकारः.

BLADDER, *s.* वस्तिः *m. f.* मूत्राशयः, तिलकं, झोम *n.* (न), झोमं.

BLADE, *s.* (The sharp part of a weapon) फलं, पत्रं, फलकः-कं, धारा, परपत्रः, पुष्करं; 'the blade of a sword,' अस्तिपत्रं.—(Spire of grass) कायं, दलः-लं, अक्षुरः, तृणदलं, तृणकायं, किसलः, कुशः.—(Of the shoulder) चंशः, स्कन्धास्थि *n.*, भुजशिष्टः *n.* (स्).

BLADED, *a.* कायवान्-वती-वत् (न), भस्त्ररितः-ता-तं, दलवान्-वती-वत् (न).

BLAIN, *s.* विस्फोटः, स्फोटः, स्फोटकः, व्रणं, वटी, वरटी.

BLAMABLE, *a.* निन्दनीयः-या-यं, निन्धः-न्धा-न्धं, निन्दाहैः-है-है, दोषी-विष्ठी-विष्ठी (न), अपराधी-धिनी-धि (न), अपराधः-डा-डं, सापराधः-धा-धं, गहितः-ता-तं, दूष्यः-घ्या-घ्यं, गदोः-खी-खं, वाच्यः-च्या-च्यं.

BLAMABLENESS, *s.* निन्धता, निन्दाहत्वं, अपराधिता-त्वं, दोषित्वं.

BLAMABLY, *adv.* सापराधं, अपराधेन, निन्धप्रकारेण, यथा दोषो जायते तथा.

To BLAME, *v. a.* (To lay the blame) दोषम् आहू in caus. (-रोपयति-यितुं), दोषीकृ.—(To censure) निन्द (c. 1. निन्दति, निन्दितुं), प्रथिन्द, प्रतिनिन्द, चिनिन्द; तिरस्कृ; कुल् (c. 10. कुल्यति-ते-यितुं), गुप् in des. (जुगुप्सते-यितुं), उपालम्भ (c. 1. लभते-लभुं), गहं (c. 1. गहेते, गहितुं), c. 10. गहयते-यितुं), विगहं, परिगहं; 'he casts the blame on him,' तस्मिन् दोषं क्षिपति.

BLAME, *s.* (Censure) निन्दा, परोवादः, अपवादः, आक्षेपः, घृणा, तिरस्कारः, गहं, परिभाषणं, जुगुप्सा, कलङ्कः, कुत्सा, निषेदः, अवर्णः, उपालम्भः, उपक्रोशः.—(Fault) दोषः, अपराधः, यच्चनीयता, वाच्यता, —(Imputation of a fault) दोषारोपः; 'I am not to blame,' नाहम् अपराधः, or सापराधः, or निन्दाहैः.

BLAMED, *p. p.* निन्दितः-ता-तं, जुगुप्सितः-ता-तं, गहितः-ता-तं, तिरस्कृतः-ता-तं, धिक्कृतः-ता-तं, उपालम्भः-म्भा-भं, अवरोधः-धा-धं.

BLAMELESS, *a.* निर्दोषः-धा-धं, निरपराधः-धा-धं, अनिन्धः-न्धा-न्धं, अनिन्दितः-ता-तं, चनेनाः-नाः-नः (स्), अविगहितः-ता-तं, अनपः-घा-घं.

BLAMELESSLY, *adv.* अपराधं विना, दोषव्यतिरेकेण, निरपराधं, अनपं, अनिन्धप्रकारेण.

BLAMELESSNESS, *s.* अनिन्धता, निर्दोषता, निरपराधता, शुद्धत्वं.

BLAMER, *s.* निन्दकः, दोषारोपकः, परिवादकः, निन्दकम्भी *m.* (न), कलङ्ककरः.

BLAMEWORTHY, *a.* निन्दाहैः-है-है, निन्दनीयः-या-यं.

To BLANCH, *v. a.* (To whiten) शुद्धीकृ, धवलीकृ.—(To peel such things as have husks) निलुप्त (nom. नृषयति-यितुं), तुषीकृ, त्वष् (nom. त्वषयति-यितुं), त्वष् निष्कृप् (c. 1. कषेति-क्रुष्टुं), त्वल-परिपुटनं कृ.

BLAND, *a.* मृदुः-द्वी-दु, क्षिप्रः-ग्धा-ग्धं, मधुरः-धा-धं, मेदुर-रा-रं, पिच्छणः-धा-धं, कामलः-ला-लं, सोमलः-ला-लं.—(In speech) प्रियम्बदः-दा-दं.

BLANDATION, *s.* चाद्रीकृ *f.*, चादुकारः, कोमलत्वं.

To BLANDISH, *v. a.* (To caress, flatter) शान्तं or शान्त् (c. 10. शान्तयति-यितुं), अभिशान्तं, परिशान्तं, प्रियं वद् (c. 1. वदति, वदितुं).

BLANDISHMENT, *s.* (Gesture of love) ललितं, हासः, पिशाकः, विभ्रमः.—(Soft words) प्रियवाक्यं, चाद्रीकृ *f.*, चादुः *m.*

BLANK, *a.* (Empty, not written upon) शून्यः-न्या-न्यं, रिक्तः-क्ता-क्तं, लेखाशून्यः-न्या-न्यं, अलिखितः-ता-तं.—(White) शुक्लः-ज्वा-ज्जं.—(Pale, depressed) पाशुः-शुः-शुः, विषण्णवदनः-ना-नं, ज्ञानवदनः-ना-नं, विषयः-खा-खं.—(Confused) विस्मितः-ता-तं, विलसः-खा-खं, आकुलः-ला-लं.—(Without rhyme) अनुप्रासहीनः-ना-नं, अमिमाक्षरः-रा-रं, यमकहीनः-ना-नं, छन्दोरहितः-ता-तं.

BLANK, *s.* (A void space) शून्यं, रिक्तं, शून्यत्वं-ता, रिक्ता, शून्यस्थानं.—(A paper without writing) लेखाशून्यं पत्रं.—(In a lottery) मातृत्वरहिता or लाभरहिता गुटिका, दीर्घार्थः.

To BLANK, *v. a.* शून्यीकृतं, ज्ञानीकृतं, आकुलीकृतं, विस्मयाकुलं-लां-लं कृतं.

BLANKET, *s.* कच्छलः, रक्षकः, उष्णायुः *m.*, सहस्रोम *n.* (नं), मेघकच्छलः, साशुक्लः, कृतपः.—(Covered with a blanket) काच्छलः-लो-लं, कच्छलाच्छादितः-ता-तं.

To BLANKET, *v. a.* कच्छलेन आच्छादं (c. 10.) छादयति-यितुं.

To BLASPHEME, *v. a.* परमेश्वरं निन्दं (c. 1. निन्दति, निन्दितुं) or अथमन् (c. 4. -मन्यते-मन्तुं) or अभिशापं (c. 1. -शपति-शप्तुं) or आशुश (c. 1. -क्रोशति-क्रोशुं), ईश्वरनिन्दं कृतं, पापघडोपकणं कथं (c. 10. कथयति-यितुं).

BLASPHEMER, *s.* ईश्वरनिन्दकः, ईश्वराभिशापकः, ईश्वरापमानकृतः, पापघडः, गर्ववादी *m.* (नं).

BLASPHEMOUS, *a.* ईश्वरनिन्दकः-क्ता-क्तं, ईश्वरापमानकरः-रो-रं, पाप-घडोपः-या-यं.

BLASPHEMOUSLY, *adv.* ईश्वरनिन्दार्थपूर्वकं, ईश्वरनिन्दारम्भेण, पापघडवत्.

BLASPHEMY, *s.* ईश्वरनिन्दा, ईश्वरापमानं, ईश्वराभिशापः, देवनिन्दा, पापघडता.

BLAST, *s.* (A gust of wind) वातः, वायुवेगः, वायुगुल्मः, वातरूपः, निर्धातः, प्रभञ्जनः, व्योममुद्गरः.—(Puff) श्वासः.—(Of a horn) शङ्खप्रानं.—(Blight) विनाशः, व्याघातः, क्षयः.

To BLAST, *v. a.* (To ruin, destroy) विनाशं in caus. (-नाशयति-यितुं), क्षि in caus. क्षययति-यितुं, विहन् (c. 2. -हन्ति-हन्तुं).—(To make to wither) मृ in caus. (मारयति-यितुं), ज्ञानीकृतं, विशृ in caus. (-शारयति-यितुं).

BLASTED, *p. p.* विनाशितः-ता-तं, मारितः ता-तं, परिज्ञानः-ना-नं, विशीर्षः-शौ-शौ.—(By lightning) विद्युद्धतः-ता-तं.

BLASTER, *s.* विनाशकः, मारकः, नाशयिता *m.* (नं), विघाती *m.* (नं), विशारङ्गकृतः.

BLAZE, *s.* ज्वालः-ला, ज्वलः, ज्वलका, ज्वालाग्निः *m.*, उत्का; 'a blaze of light,' रश्मिजालं, चंशुनालं.—(Publication) प्रकाशनं, प्रकटीकरणं, प्रचारणं.

To BLAZE, *v. n.* ज्वल् (c. 1. ज्वलति, ज्वलितुं), प्रज्वल्, सम्प्रज्वल्, or in freq. (जाज्वल्यते), दीप् (c. 4. दीप्यते, दीपितुं), आदीप्, प्रदीप् or in freq. (देदीप्यते).

To BLAZE ABROAD, *v. a.* प्रकाशं in caus. (-काशयति-यितुं), विकाशं, प्रचर in caus. (-चारयति-यितुं), विपुष् (c. 10. -पोषयति-यितुं), विख्या in caus. (-ख्यापयति-यितुं), प्रकटीकृतं.

BLAZING, *a.* ज्वाली-लिनी-लि (नं), ज्वालः-ली-लं, ज्वालन्-लनी-लन् (नं), उज्ज्वलः-ला-लं, जाज्वल्यमानः-ना-नं, ज्वलितः-ता-तं, प्रज्वलितः-ता-तं, उज्ज्वलः-खा-खं, प्रदीप्तः-पा-पं.

To BLAZE, *v. a.* (To draw coats of arms) कुलीनपदचिह्नानि लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं).—(To explain coats of arms) चित्रगतानि कुलीनपदचिह्नानि व्याख्या (c. 2. -व्यापति-व्याप्तुं).—(To deck) भूष् (c. 10. भूषयति-यितुं), परिभूष्, परिष्कृ.—(To celebrate) प्रख्या, विख्या.—(To display, publish) प्रकाशं in caus. (-काशयति-यितुं),

प्रचर् in caus. (-चारयति-यितुं).

To BLEACH, *v. a.* धाव् (c. 1. धावति, धावितुं, c. 10. धावयति-यितुं), वस्त्राणि वायुव्याप्यानि कृत्वा शुक्लीकृतं or धवलीकृतं or निर्मलं (c. 3. -नेनेकि-नेनेकिं).

To BLEACH, *v. n.* वायुव्यापकत्वाद् धवलीभू or शुक्लीभू.

BLEACHED, *p. p.* धातः-ता-तं, धवलितः-ता-तं, शुक्लीकृतः-ता-तं धवलीकृतः-ता-तं, धवलीभूतः-ता-तं, योतरागः-गा-गं; 'bleached silk,' धातकोशियं, पचोर्णं; 'a pair of bleached clothes,' उन्नमनीयं.

BLEACHER, *s.* धावकः, वस्त्रधावकः, वस्त्रनिर्णेनकः.

BLEAK, *a.* (Cold) शीतलः-ला-लं, शिशिरः-रा-रं, हिमः-मा-मं, हेमन्तः-नी-नं, -निकः-की-के, हिमशीतलः-ला-लं.—(Exposed to the weather) अभावकाशिकः-की-के, शीतावकाशिकः-की-के, (Cheerless) निरानन्दः-न्दा-न्दं.

BLEAKNESS, *s.* शीतलः, शीतलता, शैत्यं, हिमता, शीतावकाशिकत्वं.

To BLEAR, *v. a.* बुज्जीकृतं, तिमिरं (nom. तिमिरयति-यितुं).

BLEAREDNESS, *s.* (Having blear eyes) बुज्जत्वं, पिज्जत्वं, क्रिन्नाश्रता.

BLER-EYED, *a.* क्रिन्नाश्रः-शा-शं, बुज्जः-खी-खं, चिखः-खा-खं, पिज्जः-खी-खं.

To BLEAT, *v. n.* उ (c. 1. अयते, ओतुं), मेपरुतं कृतं, अयितव्यं शब्दं कृतं.

BLEATING, *s.* मेपरुतं, मेपरायः, मेपशाब्दः, उरभनादः.

To BLEED, *v. n.* रक्ते or शोणितं मु (c. 1. स्रवति, सोतुं), प्रमु or मुच (c. 6. मुचति, सोतुं), प्रमुचः; 'the wound bleeds,' घातं शोणितं स्रवति.

To BLEED, *v. a.* रक्ते or शोणितं मु in caus. (मावयति-यितुं) or मुच in caus. (मोचयति-यितुं) or मोक्ष (c. 10. मोक्षयति-यितुं) or अवसिच (c. 6. -सिचति-सेके).

BLEEDER, *s.* रक्तावकः, असृक्श्रावी *m.* (नं), रक्तमोचकः, सिरायधनकृतः, रक्तायसेचकः.

BLEEDING, *s.* (Venesection) रक्तावधः, असृक्श्रावः, रक्तमोक्षणं, असृग्निमोक्षणं, सिरामोक्षः, सिरायधः, रक्तायसेचनं.

To BLEMISH, *v. a.* मलिनं (nom. मलिनयति-यितुं), कलङ्कं (nom. कलङ्कयति-यितुं), दुष् in caus. (दूषयति-यितुं), अपयशः कृतं, सदीपं-पां-पं कृतं.

BLEMISH, *s.* दोषः, कलङ्कः, लिट्ट, कलुपं, अपयः, सागः *n.* (सं) - (Loss of reputation) अपयशः *n.* (सं), अख्यातिः *f.*, अकोर्तिः *f.*, अपकोर्तिः *f.*, वाच्यता.—(Without blemish) अनयः-पा-पं, निरुल्लिङ्गः-द्रा-द्रं.

BLEMISHED, *p. p.* कलङ्कितः-ता-तं, दूषितः-ता-तं, दोषवान्-यतो-यत् (तं), सदीपः-पा-पं, कलुषितः-ता-तं.

To BLEND, *v. n.* सहसा सङ्गोर्षं कृतं, मीलं (c. 1. मीलति, मीलितुं), निर्मालं.

To BLEND, *v. a.* मिश्रं (c. 10. मिश्रयति-यितुं), मम्मिश्रं, मिश्रीकृतं, मम्मृष् (c. 7. -पृष्ति-पृषितुं), संयुज् (c. 7. -युनक्ति-युनक्तिं), संधिप् in caus. -धेययति-यितुं), एकीकृतं, एकच कृतं, व्यतिकरं कृतं.—(To be mingled) सङ्ग in pass. (-कीर्यते), मिल् (c. 6. मिलति, मेलितुं), मम्मिल.

BLENDED, *p. p.* मिश्रितः-ता-तं, मिश्रीकृतः-ता-तं, सम्मिश्रः-ध्रा-ध्रं, व्यामिश्रः-ध्रा-ध्रं, सम्मृक्-क्ता-क्तं, आधिष्टः-धा-धं, सङ्गीर्णः-शौ-शौ, मिलितः-ता-तं, एकीकृतः-ता-तं, करधितः-ता-तं, संसृष्टः-धा-धं, सन्धिपतितः-ता-तं, संवलितः-ता-तं.

To BLESS, *v. a.* (To pronounce a blessing) आशिषं दा (c. 3. ददाति, दातुं), or वद् (c. 1. वदति, वदितुं), or गद् (c. 1. गदति, गदितुं), or आशस् (c. 1. -शस्ते-शंसितुं), धन्यवादं कृतं, कुशलं वद्.—(To make happy) मुक् (c. 10. मुक्षयति-यितुं), मुखिनं-खितुं-खि कृतं, धन्यं-न्यां-न्यं कृतं, मङ्गलं-लां-लं कृतं, कुशलं-लां-लं कृतं.—(To glorify, give thanks) कश्चिद् धन्यं वद्, कस्यचिद् गुणान् वद् or कृत् (c. 10. कीर्तयति-यितुं), स्तु (c. 2. स्तौति, स्तोतुं); 'God bless you!' स्वस्ति,

सद्गते भगवतः, ज्ञानं ययत्.

BLESSER, *a.* धन्यः-न्या-न्यं, सद्गलः-ला-लं, कुशलः-ला-लं, प्राममङ्गलः-ला-लं, कृतमङ्गलः-ला-लं, कन्याणः-णी-णी, होमवान्-वतो-वत् (त्), परममुखभागी-गिनी-गि (न), मुखी-खिनी-खि (न).—(In the joys of heaven) प्रामर्शः-गा-गं, सिद्धः-डा-डं.

BLESSEDNESS, *s.* धन्यत्वं, सद्गन्त्यं, कौशल्यं, कन्याणं, परममुखं, परमानन्दः, सद्गतिः *f.*—(In heaven) सिद्धिः *f.*, स्वर्गगतिः *f.*, परमपदं, परम्यदं, परमागतिः *f.*, अपर्यगः.

BLESSER, *s.* आशीर्वादी *m.* (न) आशीर्वाता *m.* (तृ), धन्यवादकृत् *m.*, कुशलवादी *m.* (न).

BLESSING, *s.* (Benediction) आशीः *f.* (स), आशीर्वादः, धन्यवादः, आशीर्वचनं, कुशलवादः, कुशलं. —(A benefit received) यरः, हितं, कुशलं. उपकृतं, धन्यत्वं; 'wishing blessing' आशीर्गः-सु-सु.

BRIGHT, *s.* नाशः, शयः, विनाशः, व्याघातः, अपातः, दूषणं, कलङ्कः, विषं. To BRIGHT, *v. a.* दूष in caus. (दूषयति-यितुं), नश in caus. (नाशयति-यितुं), विनाश in caus. (विनाशयति-यितुं) मृ in caus. (मारयति-यितुं), घ्नानीकृ, विघ्नीकृ-णी-णी कृ, विफलीकृ.

BRIGHT, *p. p.* दूषितः-ता-तं, विनाशितः-ता-तं, मारितः-ता-तं.

BLIND, *a.* अन्धः-न्या-न्यं, अन्धकः-का-कं, सन्धः-धा-धा (स), विचधः-धा-धा (स), गताधः-धा-धं, अनधः-धा-धं, नेत्रेन्द्रियविकलः-ला-लं, अदृक् *m.* (श).—(Blind from birth) ज्ञातव्यः-न्या-न्यं, जन्मान्धः-न्या-न्यं. —(Blind of one eye) कायः-शा-शं. —(Hard to find, private) अदृश्यः-श्या-शं, निभृतः-ता-तं; 'a blind well' अन्धकृषः.—(Dark) तमस्वी-स्मिनी-स्मि (न).—(Ignorant) हाशतः-ना-नं, अज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, दुर्बुद्धिः-द्धि-द्धि.

To BIND, *v. a.* अन्धीकृ, तिमिरिकृ, तिमिर (nom. तिमिरयति-यितुं).

BLIND, *s.* (Screen to hinder the sight) तिरस्करिणी, अवधा, धानं. —(Something to mislead) लस *n.* (न), कपटः, कपटवेशः, लघ्वेशः.

BLINDED, *p. p.* अन्धीकृतः-ता-तं, अन्धीभूतः-ता-तं, तमोभूतः-ता-तं. —(By sin) पापतिमिरः-रा-रं.

To BLINDFOLD, *v. a.* वस्त्रेण नयने or दृष्टौ बन्ध् (c. 9. वध्नाति, वन्ध्), or खरूप (c. 7. रुग्णद्धि-रोद्ध्), or विरूप, or आवृ (c. 5. -वृणोति यरितुं-यरीतुं), वस्त्रेण नयने आलद (c. 10. -लादयति-यितुं).

BLINDFOLD, *a.* यस्मादरुद्धनयनः-नी-नं, अवरुद्धदृष्टिः-ष्टि-ष्टि, वद्धनेचः-वी-वं.

BLINDLY, *adv.* अन्धवत्, अनालोचितं, अविचार्यं, असमीक्ष्य, अविचिन्त्य, महमा.

BLIND-MAN'S-BUFF, *s.* बालानाम् क्रोडाविशेषो यस्मिन् एकतमो यस्मादरुद्धनयनः or अवरुद्धदृष्टि इतरान् इतमन्तः पलायमानान् निपृथया-नुधावति.

BLINDNESS, *s.* अन्धता-त्वं, तिमिरः.—(Ignorance) अज्ञानं, आवरणं, दुर्बुद्धित्वं, मोहः.

To BLINK, *v. n.* मोल (c. 1. मोलति, मोलितुं), निमोल or in caus. (निमोलयति-यितुं), निमिष (c. 6. मिषति मयितुं).

BLINK, *s.* निमिषः, निमिषः, मोलितं, दृष्टिनिपातः, अर्द्धबोधणं.

BLINKING, *s.* मोलनं, निमोलनं, निमेषः, *part.* निमोलन-लन्तो-लत (त्).

BLISS, *s.* परममुखं, परमाह्लादः, परमानन्दः, प्रहर्षः, सुखं, जम्भे *n.* (न), प्रह्लादः, सत्यनमुखं, धन्यता, कन्याणं. —(Celestial life) अपर्यगः, मोघः, सिद्धिः *f.*, मुक्तिः *f.*, स्वर्गगतिः *f.*, परमपदं, परम्पदं.

BLISSFUL, *a.* परममुखश्चयः-यो-यं, आनन्दमयः-यो-यं, परमाह्लादयान-वतो यत् (त्), मुखी-खिनी-खि (न), धन्यः-न्या-न्यं, सानन्दः-न्दा-न्दं, प्रमोदी-दिनी-दि (न).

BLISSFULLY, *adv.* परममुखेन, परमाह्लाद-तः, परमानन्दपूर्वकं, सानन्दं.

BLISSLESS, *a.* मुखहीनः-ना-नं, आह्लादरहितः-ता-तं, निरानन्दः-न्दा-न्दं. BLISTER, *s.* त्वक्स्फोटः, स्फोटः, स्फोटकः, विस्फोटः, शोफः, व्रणः.—(On the foot) पादस्फोटः, स्फुटिः *f.*, विपादिका.—(A blistering plaster) त्वक्स्फोटोत्पादक उपनाहः.

To BLISTER, *v. a.* त्वक्स्फोटम् उत्पद् in caus. (पादयति-यितुं).

To BLISTER, *v. n.* व्रणरूपेण छि (c. 1. छयति, छयितुं) or स्फुट (c. 1. स्फोटते, स्फोटितुं).

BLISTERED, *p. p.* व्रणी-खिनी-खि (न), शूनः-ना-नं, स्फातः-ता-तं.

BLITH, BLITHESOME, *a.* दुष्टः-ष्टा-ष्टं, दुष्टमानसः-मी-मं, प्रदुष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रफुल्लः-झा-झं, आनन्दी-न्दिनी-न्दि (न), आह्लादी-दिनी-दि (न), प्रमोदी-दिनी-दि (न), पुलकितः-ता-तं, उन्नामितः-ता-तं, मुदायितः-ता-तं, प्रसन्नवदनः-नी-नं.

BLITHLY, *adv.* सहर्षं, दुष्टमनसा, प्रदुष्टं, प्रहर्षेण, प्रह्लादेन, सानन्दं.

BLITHENESS, BLITHESOMENESS, *s.* सहर्षः, हर्षः, प्रदुष्टता, प्रफुल्लता, आह्लादः, आनन्दः.

To BLOVE, *v. a.* मांसाद्याहारेण मन्त्रेण संशूनोभू or पीनोभू or स्थूलोभू, स्फाय in caus. (स्फाययति-यितुं), श्वि in caus. (श्वाययति-यितुं), आष्ये in caus. (प्राययति-यितुं).

To BLOVE, *v. n.* मांसाद्युपभोगेन संशूनोभू or पीनोभू or स्थूलोभू, स्फाय (c. 1. स्फायते, स्फायितुं), श्वि (c. 1. श्वयति, श्वयितुं), संश्वि, आष्ये (c. 1. -प्रायते-प्रायितुं).

BLOATED, *p. p.* शूनः-ना-नं, मांसोपभोगसंशूनः-ना-नं, प्रोवृद्धः-ना-नं, पीनः-ना-नं, स्फोतः-ता-तं, स्फातः-ता-तं, प्रवृद्धः-डा-डं, स्थूलोभूतः-ता-तं.

BLOATEDNESS, *s.* शूनता, स्थूलता, स्फातिः *f.*, स्फोतिः *f.*, पीनता.

BLOBBY-LIPPED, *a.* स्थूलोष्ठः-ष्टा-ष्टं, लघ्वोष्ठः-ष्टा-ष्टं.

Block, *s.* (Of wood) स्थूलकाष्ठं, काष्ठं, काष्ठखण्डः.—(Any mass) पिण्डः-खंडं.—(A massy body) स्थूलद्रव्यं, भारः, स्थणा.—(Of stone) शिला.—(Obstruction) अवरोधः-धकं, विरोधः, प्रतिशम्भः, विष्टम्भः, प्रसृष्टः, विघ्नः.—(A washerman's block) फलकः.

To BLOCK UP, *v. a.* प्रतिरूप (c. 7. रुग्णद्धि-रोद्ध्), उपरूप, निरूप, संरूप, स्तम्भ (c. 2. स्तम्भति, स्तम्भितुं) or caus. स्तम्भयति-यितुं, अपिधा (c. 3. -धाति-धातुं), पिधा, बाध (c. 1. बाधते, बाधितुं), आवृ (c. 5. -वृणोति-वरितुं-यरीतुं), प्रतिवन्ध (c. 9. -वध्नाति वन्ध्).

BLOCKADE, *s.* अवरोधः, रोधः, रोधनं, वेष्टनं, परिवेष्टनं, चिरारोधः.

To BLOCKADE, *v. a.* रूप (c. 7. रुग्णद्धि, रोद्ध्), उपरूप, संरूप, निरूप, प्रतिरूप, विरूप, परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते-वेष्टितुं), बाध (c. 1. बाधते, बाधितुं).

BLOCKADED, *p. p.* रुद्धः-डा-डं, परिवेष्टितः-ता-तं, बाधितः-ता-तं.

BLOCKED UP, *p. p.* प्रतिरुद्धः-डा-डं, रुद्धः-डा-डं, प्रतिष्टम्भः-श्या-शं, स्तम्भः-श्या-शं, मघाधः-धा-धं, वारितः-ता-तं, विघ्नितः-ता-तं.

BLOCKHEAD, *s.* स्थूलबुद्धिः *m.*, स्थूलधीः *m.*, मन्दबुद्धिः *m.*, मूखः, मूढः, दुर्बुद्धिः *m.*, वधूरः.

BLOOD, *s.* अमृक *n.* (ज), लोहितं, रक्तं, रुधिरं, शोणितं, द्यतजं, अम, 'to lose blood, रक्तं मुच (c. 6. मुचति, मोकुं); 'to flow with blood, रक्तं मु (c. 1. छयति, मोतुं). —(Kindred, lineage) कुलं, वंशः, सन्तानः, गोवं, गोष्ठी; 'of whole blood, सोदरः, सहोदरः, मोदय्यः, समा-नोदय्यः, सगर्भः, सनाभिः *m.*, एकशरीरः; 'of half blood, भिन्नोदरः, —(Murder) वधः, नृहत्या, घातनं, मारणं.

To BLOOD, *v. a.* (To stain with blood) अमृजा or शोणितेन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्ते), अनुलिप् or अम्भ (c. 7. अनम्भि, अम्भुं) or मलिन (nom. मलिनयति-यितुं).—(To let blood) रक्तं or शोणितं मु in caus. (साययति-यितुं) or मुच in caus. (मोचयति-यितुं).

BLOOD-RESPOTTED, *a.* रक्तमलिनः -ना -नं, शोणितोद्यतः -ता -तं.

BLOOD-DRINKING, *a.* रक्तपः -पा -पं, रक्तपायी -यिनी -यि (न) or रुधि
रपायी, शोणितपः -पा -पं, असृक्पः -कपा.

BLOODHOUND, *s.* चित्तकूरो मृगयकुकुभेदः स च प्राणवलेन मृगस्थानं नयति.

BLOODILY, *adv.* जिघांसया, क्रूरः, निरुदः, नेमुंध्यैः, निर्दयः.

BLOODINESS, *s.* रक्तपृथैता. — (Disposition to kill) जिघांसा.

BLOODLESS, *a.* नीरक्तः -क्रा -क्रे, रक्तहीनः -ना -नं, निःशोणितः -ता -तं.

BLOODLETTER, *s.* रक्तसावकः, असृक्प्रायो *m.* (न), रक्तलोचकः, सिरापेपकः.

BLOODSHED, *s.* रक्तपातः, असृक्पातः, वधः, नृहत्या, रिपुहत्या.

BLOODSHEDDER, *s.* रक्तपातकः, जिघांसुः *m.*, पातकः, हन्ता *m.* (नृ) or
निहन्ता, वधोद्यतः.

BLOODSHOT, *a.* रक्तपूणेः -गा -शे, शोणिताभ्रतः -ता -तं. — (Redness of
the vessels of the eye) रक्तभिषण्डः 'having bloodshot eyes,'
रक्तैरणः -गा -शे.

BLOOD-STAINED, *a.* असृकिलमः -भा -भं, शोणिताक्रः -क्रा -क्रे, रक्ताक्रः -क्रा
-क्रे, शोणितोद्यतः -ता -तं, रक्तमलिनः -ना -नं.

BLOODSUCKER, *s.* शोणितपः, रक्तपायो *m.* (न) or रुधिरपायी, असृक्पः.
— (A leech) नल्लोका, रक्तपा *f.*, नल्लोकाः *m.* (स).

BLOODTHIRSTY, *a.* रक्तपिपासुः -सुः -सु, शोणितप्रियः -या -यं, जिघांसुः
-सुः -सु, क्रूरः -रा -रं, वधोद्यतः -ता -तं.

BLOODVESSEL, *s.* असृक्वाहो *f.*, नाडिः *f.*, रक्तप्रवाहकनाडिः *f.*, शिरा, रक्त-
वाही *m.* (न).

BLOODY, *a.* रक्तमयः -यी -यं, शोणितमयः -यी -यं, रक्ताक्रः -क्रा -क्रे. —
(Murderous) मारात्मकः -का -के, क्रूरः -रा -रं.

BLOODY-FLUX, *s.* रक्तातीसारः, रक्तपित्तः, अथोसपित्तं, मारणः, प्रवाहिका.

BLOODY-MINDED, *a.* मारात्मकः -का -के, जिघांसुः -सुः -सु, क्रूरचेताः -ताः -तः (स).

BLOODY-RED, *a.* रक्तवर्णः -गा -शं, लोहितवर्णः -गा -शं.

BLOOM, *s.* (A blossom) पुष्पं, कुसुमं, पल्लवः, मुकुलः -लं. — (Fresh-
colour) नववर्णः. — (In a state of bloom) अदृष्टपरिणामः. —
(Bloom of youth) नवयौवनं, अद्यतयौवनं; 'in the bloom of
youth,' प्रौढयौवनः -ना -नं.

To bloom, *v. n.* फल (c. 1. फलति, फलितुं), पुष्प (c. 1. पुष्पति, पुष्पितुं),
कुसुम (nom. कुसुमयति -यितुं), विकस (c. 1. -कसति -कसितुं). — (To
flourish) क्षुब्ध (c. 5. क्षुब्धति, क्षुब्धितुं), समृद्धः -द्ध (c. 1. रथते,
रथितुं), वृष्ट (c. 1. वर्धते, वर्धितुं).

BLOOMING, *a.* फलवान् -वती -वत् (त्), प्रफुल्लः -ल्ल -ल्ल, विकसन् -सन्ती
-सत् (त्), स्फुटन् -टन्ती -टत् (त्), विकासी -सिनी -सि (न). —
(Flourishing) वडमानः -ना -नं, समृद्धः -द्ध -द्ध, उदयी -यिनी -यि (न).

BLOSSOM, *s.* पुष्पं, कुसुमं, पल्लवः, मुकुलः -लं, धारकः, प्रसवः.

To blossom, *v. n.* फल (c. 1. फलति, फलितुं), कुसुम (nom. कुसुमयति
-यितुं), स्फुट (c. 6. स्फुटति, स्फुटितुं, c. 1. स्फोटते, स्फोटितुं), पुष्प (c. 4.
पुष्पति, पुष्पितुं), विकस (c. 1. -कसति -कसितुं).

BLOSSOMING, *a.* फलवान् -वती -वत् (त्), पुष्पितः -ता -तं, पुष्पवान् -वती
-वत् (त्), कुसुमितः -ता -तं, कुसुमवान् -वती -वत् (त्), स्फुटितपुष्पः -प्या -प्यं.

To blot, *v. a.* मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति
-यितुं), लेभुं, दुष् in caus. (दूषयति -यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति
-यितुं), कृष्णीकृ. — (To make indistinct) अस्पष्टीकृ.

To blot out, *v. a.* (To efface, destroy) विनश्व in caus. (-नाशयति
यितुं), उच्छिद् (c. 7. -च्छिनत्ति -च्छेद्, उच्छिद् (c. 1. -हरति -हर्षुं), विलुप्
in caus. (-लोपयति -यितुं). — (To erase) व्यामृष् (c. 1. -मर्षति -मर्षितुं),
लोपं कृ.

Blot, *s.* (Erasure) लोपः, व्यामर्षः. — (Spot, stain) कलङ्कः, सपकलङ्कः -
कलुपं, मलं. दोषः. — (Disgrace) सपकीर्तिः *f.*, सपयशः *n.* (स).
अकीर्तिः *f.*

Blotch, *s.* किलामं, सिध्म *n.* (न), स्फोटः, विस्फोटः, व्रणः, कञ्चपिका.
To blotch, *v. a.* किलासोक्तृ, मलिन (nom. मलिनयति -यितुं).

Blotchy, *a.* किलासी -सिनी -सि (न), सिध्मलः -ला -लं, सिध्मवान्
-वती -वत् (त्).

Blotted, *p. p.* मलिनितः -ता -तं, दूषितः -ता -तं, कलङ्कितः -ता -तं.

Blotting-paper, *s.* मसोशोषकः, मसोशोषणयोग्यं पत्रं.

Blow, *s.* (A stroke) प्रहारः, खापातः, खभिपातः, पातः, पातः, पातनं.
दहः, हतिः *f.*, चाहतिः *f.* — (A blow with the fist) मुष्टिपातः.

'a blow which reduces to powder,' निष्येयः. — (Blooming of
flowers) फुल्लिः *f.*, फुल्लतिः *f.*, स्फुटनं, विकासः. — (The act of a
fly which infects meat by depositing eggs) मद्यकया असद्र-
मयेन स्वाद्यमांसदूषणं.

To blow, *v. n.* (As the wind) वा (c. 2. वाति, वातुं), प्रवा. — (To
breathe) श्वस् (c. 2. श्वसति, श्वसितुं), उज्ज्म, श्वासप्रश्वासं कृ. — (To
pant) कृष्णेश्वस्, विनिश्चस्, दुःश्वामं कृ, यष्टिप्राणः -गा -शे भू. —
(As a flower) फल (c. 1. फलति, फलितुं), स्फुट (c. 6. स्फुटति, स्फुटितुं),
पुष्प (c. 4. पुष्पति, पुष्पितुं).

To blow, *v. a.* ध्या (c. 1. धमति, ध्यातुं), समाम्ना, प्रध्या, उपध्या; 'he
blew his horn,' शङ्खं दधौ; 'fire blown by the wind,' वायुना
ध्यायमानोऽग्निः. — (To blow away) अपध्या, विध्या. — (To blow
out) निर्वो in caus. (-वापयति -यितुं). — (To blow upon) वोन्
(c. 10. वोजयति -यितुं), अनुवोज्, उड्वोज्, उपवोज्; 'blown upon
by sacred breezes,' पुष्पैर्वैवायुभिर अनुवोजितः. — (To puff upon,
to cool) फुत् कृ, फुत्कारं कृ. — (To blow the nose) नासिकं ध्या.
— (One who blows his nose) नासिकन्धमः.

Blowing, *part.* (As a flower) स्फुटन् -टन्ती -टत् (त्), विकासी -शिनी
-शि (न), फुल्लवान् -वती -वत् (त्). — (The act) फुल्लिः *f.*, स्फुटनं,
प्रस्फोटनं, विकासः.

Blows, *p. p.* (As a flower) फल्लः -ल्ल -ल्ल, उत्फुल्लः -ल्ल -ल्ल, प्रफुल्लः
-ल्ल -ल्ल, स्फुटः -टा -टं, व्याकोशः -शा -शं, विकसितः -ता -तं, विकचः
-चा -चं, प्रस्फुटः -टा -टं. — (Inflated) साध्यातः -ता -तं.

Blow-pipe, *s.* नाडिः *f.* — (One who uses it) नाडिन्धमः.

Blowzy, *a.* सातपदग्धवदनः -नी -नं, सूर्यतेजसा विकृतवर्णः -गा -शं.

Blubber, *s.* तिमिमेदः *n.* (स). तिमिवसा, तिमितैलं, बृहन्मोमेदः *n.* (स).

To blubber, *v. n.* यथा गह्वरी श्वयतम् तथा रुत् (c. 2. रोदिति, रोदितुं)

अतिशयक्रन्दनाद् उज्ज्वनमसो भू.

BLUDGEON, *s.* लगुडः, परिचः, परिघातनं, गदा. — (Armed with लगुडहस्तः.

BLUE, *s.* (The colour) नीलः, नीलवर्णः.

BLUE, *a.* नीलः -ला -लं, नीलवर्णः -गा -शं, श्यामः -मा -मं.

To blue, *v. a.* नीलीकृ. — (To become blue) नील (nom. नीलायते).

BLUEBOTTLE, *s.* नीलशरीरः, स्थूलमृशिकाप्रभेदः, वड्डेया.

BLUE-EYED, *a.* नीलनयनः -नी -नं, नीलाक्षः -क्षी -क्षं.

BLUENESS, *s.* नेत्यं, नीलता -त्वं, श्यामता.

BLUFF, *a.* (Big) स्थूलः -ला -लं. — (Harsh) रुधः -क्षा -क्षं, परुषः -पा -पं.

BLUFF, *a.* (Big) स्थूलः -ला -लं. — (Not pointed) घनायः -या -यं. —

उद्यः -या -यं, कर्कशः -शा -शं. — (Not pointed) घनायः -या -यं. —

(Exposed to wind) वातावकाशिकः -की -क.

BLUFFNESS, *s.* रूषता, कर्कश्यं, परुषत्वं, घनत्वं.

BLUISH, *a.* सानीलः -ला -लं, ईषलीलः -ला -लं, ईषलप्रामः -मा -मं.

To BLUNDER, *v. n.* प्रमाद (c. 4. -माद्यति -मदितुं), स्खल (c. 1. स्खलति, स्खलितुं), भ्रम (c. 1. भ्रमति, c. 4. भ्राम्यति, भ्रमितुं), अनवधानं कृ.

BLUNDER, *s.* प्रमादः, स्खलितः, स्खलनं, दोषः, भ्रमः, कम्मदोषः, अनवधानं, अशुद्धः.

BLUNDERBUSS, *s.* अनेकशो लोहगुलिकाप्रक्षेपणी विशालमुखविशिष्टा नाडिः *f.*

BLUNDERER, *s.* प्रमादी *m.* (नं), प्रमादकर्त्ता *m.* (नं), दोषकर्त्ता *m.* (नं).

स्खलनशीलः

BLUNDERING, *a.* प्रमादी-दिनी-दि (नं), प्रमत्तः-ज्ञा-ज्ञे, स्खलन्मतिः-तिः-ति, अनवधानः-ना-नं, दोषी-पिणी-पि (नं).

BLUNDERINGLY, *adv.* प्रमादेन, प्रमाद्यतस्, स्खलनपूर्व, अनवधानेन, अवधानं विना.

BLUNT, *a.* (Not sharp) अतीक्ष्णः-क्ष्णा-क्ष्णे, अतीव्रः-व्रा-व्रं, अप्रखरः-रा-रं, धाराहीनः-ना-नं.—(Thick, obtuse) घट्टः-ना-नं, स्थूलः-ला-लं.—(Dull of understanding) मन्दमतिः-तिः-ति, अविदग्धः-ग्धा-ग्धं.—(Rough) रुधः-द्या-द्यं, परुषः-पा-पं, कर्कशः-शा-शं, सममृगः-गा-गं.

To BLUNT, *v. a.* घनीकृ धाराम् अतीक्ष्णां कृ, विरुन्धधारं-रां-रं कृ, रुग्नीकृ, विरुन्गीकृ, स्थूलीकृ.—(To lessen) अन्धीकृ, न्नीकृ, शम in caus. (शमयति -यितुं), ह्रम in caus. (ह्रामयति -यितुं): 'one who blunts desire', कामायसाधिता *m.* (तृ).

BLUNTED, *p. p.* घनीकृतः-ता-तं, विरुन्धधारः-रा-रं, विरुन्धः-ग्ना-ग्नं.

BLUNTLY, *adv.* पारुष्येण, कर्कश्येन, कर्कशवाक्येन, परुषोक्ता, मपारुष्यं.

BLUNTNES, *s.* अतीक्ष्णता, धाराहीनता, घनत्वं, रुधता, स्थूलता.—(Of intellect) मन्दमतिता, अविदग्धता, बुद्धिमान्ध.—(Of manner) पारुष्यं, रुधता, कर्कशत्वं, कर्कश्यं.

BLUE, *s.* कलङ्कः, दोषः, कलुषं, मलं.

To BLUE, *v. a.* मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), लिप (c. 6. लिम्पति, लेंमुं), दूष in caus. (दूषयति -यितुं), कलुष (nom. कलुषयति -यितुं).

BLURRED, *p. p.* मलिनितः-ता-तं, परिमलितः-ता-तं, कलुषितः-ता-तं.

To BLUE, *v. a.* असमीक्ष्य or अविमृश्य or अविचार्य or प्रमादेन वद (c. 1. वदति, वदितुं), जल्प (c. 1. जल्पति, जल्पितुं).

To BLUSH, *v. n.* लज्ज (c. 6. लज्जते, लज्जितुं), विलज्ज, संलज्ज, व्रीड (c. 4. व्रीडति, व्रीडितुं), वप (c. 1. वपते, वपितुं), ह्री (c. 3. जिहति, ह्रीतुं): 'to blush at any thing', ह्री with abl. or gen. c.—(To become red) अरुणीभू, ईपदरुणीभू, लोहित (nom. लोहितायते), —(In the face) लोहिताननः-नी-नं भू.

To BLUSH, *v. a.* (To make red) अरुणीकृ, अरुण (nom. अरुणयति -यितुं).

BLUSH, *s.* कपोलरागः.—(Colour in the face resulting from shame) लज्जाप्रयुक्तं वदनरक्त्वं, व्रीडाजनितो मुखारुणिता *m.* (नं) :—(Bashfulness) लज्जा, ह्रीः *f.*, व्रीडा, वपा: 'full of blushes', ह्रीपरिगतः ता-तं.—(To put to the blush) ह्री in caus. (ह्रीयति -यितुं): 'put to the blush', ह्रीपितः-ता-तं.—(At the first blush or aspect) प्रथमदर्शने, आदायिव.

To BUSTLE, *v. n.* (To roar) गर्भ (c. 1. गर्जति, गर्जितुं).—(To be tumultuous) तुमलं कृ, मुखरीभू, शल (nom. शल्ययते):—(To brag, vickay (c. 1. कत्यते -कत्यितुं).—(To be violent) भृश (nom. भृशयते):—(To bully) तर्ज (c. 1. तर्जति, तर्जितुं), मुखरीकृ, भस्म (c. 10. भस्मयते -यितुं).

BUSTERER, *s.* शूरमन्यः, भस्मनकारः, कलहकारः, दाम्भिकः, विकृषी *m.* (नं).

BUSTERING, *s.* गर्जनं, गर्जितं, तुमलं, कोलाहलः, भस्मनं, विकृत्यनं.

BLUSTEROUS, *a.* गर्जनकारी-रिणी-रि (नं), महास्वनः-ना-नं, मुखरः-रा-रं.

BOA-CONSTRUCTOR, *s.* (A snake) सजगरः, बाहसः, शयुः *m.*, बोडुः. BOAR, *s.* वराहः, शृकरः, दंष्ट्री *m.* (नं), स्थूलनासः, पृथुकन्धः, कोलः-किरः, दृढलोमा *m.* (नं), वक्रदंष्ट्रः; 'wild boar', वनशृकरः.

BOARD, *s.* (A plank) फलकः-कं, दीर्घिकाष्ठं.—(A table) भोजनाधारः-फलकः, भोजनामनं-मन्धः.—(Food) भोजनं, आहारः, भूतिः *f.*, सज्जलं: 'board and clothing', यासाज्जादनं; 'board and lodging', यासायामी *du.*—(A council) सभा; 'the members of it', सभासदः *m. pl.*—(The deck of a ship) नौकापृष्ठं, पोतपृष्ठं, नौकातलं, नौकाफलकं, पोतास्तरणं; 'on board', नौकाकूटः-टा-टं.—(A board for playing draughts, &c.) अष्टापदं, शारिफलं, नयपीठी.

To BOARD, *v. a.* (To enter a ship by force) नावं बलात or बलेन or प्रमस्य आरुह (c. 1. -रोहति -रोढुं) or अथिक्त्रु (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं) or आक्त्रु or अवशु (c. 1. -प्रवते -प्रोतुं).—(To lay with boards) फलक (nom. फलकयति -यितुं), फलकैः or दीर्घकाष्ठैः or काष्ठफलकेन आम्नु (c. 9. -स्तृणति -स्तरितुं -स्तरितुं).—(To diet another at a settled rate) निरूपितमृत्येन स्मृहे अनेवासिने भुज्ज in caus. (भोजयति -यितुं) or भृ (c. 3. विभञ्जि, भञ्जुं).

To BOARD, *v. n.* (To diet with another at a settled rate) निरूपितवतेन दत्त्वा or निरूपितमृत्येन परगृहे भोजनशयनादि कृ or अनेवासो भृ.

BOARDER, *s.* (One who diets with another) निरूपितमृत्येन परगृहे भोजनशयनादिकर्त्ता *m.* (नं), सहभोजी *m.* (नं), सहभोक्ता *m.* (नं), पांश्वः.—(A pupil at a boarding-school) अनेवासो *m.* (नं).

BOARDING-SCHOOL, *s.* यस्मिन् विद्यालये अनेवासिनेः शिक्षकगृहे भोजनशयनादि कुञ्चति मः.

BOARD-WAGES, *s.* भोजनक्रयणार्थं वेतनं, अन्नक्रयणार्थं वजनं, भोजनात् प्रति वेतनं.

BOARISH, *a.* वाराहः-ही-हं, सौकरः-री-रं, असभ्यः-भ्या-भ्यं.

To BOAST, *v. n.* आत्मानं द्याप (c. 1. द्याधते, द्याधितुं), कत्य (c. 1. कत्यते, कत्यितुं), विकत्य with inst. of the thing of which boast is made, दम्भं कृ, परिकृत (c. 10. -कीर्त्तयति -यितुं), दूष (c. 4. दूषति, दूषुं), गद्धे (c. 1. गद्धति, गद्धितुं).

BOAST, BOASTING, *s.* आत्मद्यापा, विकत्या, विकत्यनं, परिकीर्त्तनं, सह-झारोक्तिः *f.*, शूरमानं, दम्भः, दपकरणं, दपैः, गद्धैः, अभिमानं, आहोपुरुषिका, अहमहमिका.

BOASTED, *p. p.* द्याधितः-ता-तं, परिकीर्त्तितः-ता-तं.

BOASTER, *s.* आत्मद्यापी *m.* (नं), विकत्यो *m.* (नं), -यिनी *f.*, -त्यनः, उपजत्यो *m.* (नं), दम्भी *m.* (नं), शूरमन्यः, शूरमानी *m.* (नं).

BOASTFUL, *a.* दाम्भिकः-की-कं, दम्भी-भिमनी-भि (नं), गद्धितः-ता-तं, गद्धिपूर्णः-शा-शं, विकत्यनः-ना-नं, अवलिप्तः-भा-भं, वाचालः-ला-लं.

BOASTFULLY, *adv.* गद्धेण, दम्भेन, सदपं, मगद्धे, सदम्भं, विकत्यनपूर्व.

BOAST, *a.* दम्भहीनः-ना-नं, अगद्धैः-द्या-द्यं, अभिमानरहितः-ता-तं, *v. s.* नां *f.*, नांका, पोतः, तरी, तरणी, तरखः, उडुपः.

BOAT, *s.* नौकापूरणं, पोतपूरणं.

BOATLOAD, *s.* नौकाभारः, पोतभारः.

BOATMAN, *s.* नाविकः, पोतयाहः, निर्धामः, नौकाकूटः, आनुषिकः.

BOATSWAIN, *s.* मुख्यनाविकः, प्रधाननाविकः, नाविकः, कर्णधारः, निर्धा-माधिष्ठाता *m.* (तृ).

To BOB, *v. a.* (To crop) ह्म in caus. (ह्रामयति -यितुं).—(To beat) तड in caus. (ताडयति -यितुं).

To BOB, *v. n.* (To play backwards and forwards) इतस्ततो लट्

(c. 6. लुठति, लुठितुं) or स्फुर (c. 6. स्फुरति, स्फुरितुं) or प्रेक्ष (c. 1. प्रेक्षति, प्रेक्षितुं), दोल (nom. दोलायते -यितुं), चञ् (c. 1. चञ्चति, चञ्चितुं), चञ्चल (nom. चञ्चलायते).

BOB, s. (Ear-ring) कुण्डलं, कर्णिका.—(A blow) प्रहारः, आघातः.

BOBBIN, s. कपालनालिका, मृगयणिका, तनुकोलः.

BOBTAIL, s. द्विचालभारी m. (नं). ह्रस्वपुच्छी m. (नं). कर्त्रितलाङ्गुली m. (नं).

BOBTAIL, a. लिङ्गचालः-ला-लं. ह्रस्वपुच्छः-च्छा-च्छं. हस्तिताङ्गुली-ला-लं.

BOBWIG, s. शिरोरुहोनेर भूत परकीयकम्पकेशनिमित्तं शिरस्त्रं.

TO BODE, v. a. शुभाशुभं or मङ्गलामङ्गलं प्रदृश in caus. (-दर्शयति -यितुं), इष्टानिष्टम् आविष्ट in caus. (-वेदयति -यितुं) or सूच (c. 10. सूचयति -यितुं), पूर्वैलङ्ग or पूर्वैचिह्नं or पूर्वैलक्षणं दा (c. 3. ददाति, दातुं), निपातं or विनिपातं शंस (c. 1. शंसति, शंसितुं).

BODEMENT, s. पूर्वैलक्षणं, पूर्वैचिह्नं, पूर्वैलङ्गं, चिह्नं, शुभाशुभलक्षणं, शुभाशुभचिह्नं, शकुनं, उपातः, अजन्यं, निमित्तं, उपसर्गः, उपलिङ्गः, भाविमूर्तकं चिह्नं.

BODICE, s. चोलः-लो, अङ्गिका, चेलिका, कञ्चुलिका, कुपोमकः-कं.

BODIED, a. शरीरो-रिणी-रि (नं), देही-हिनी-हि (नं), अङ्गो-ङ्गिनी-ङ्गि (नं).

BODILY, a. शरीरो-रिणी-रि (नं), देही-हिनी-हि (नं), अङ्गो-ङ्गिनी-ङ्गि (नं).

BODILY, a. शरीरो-रिणी-रि (नं), देही-हिनी-हि (नं), अङ्गो-ङ्गिनी-ङ्गि (नं).

BODILY, a. शरीरो-रिणी-रि (नं), देही-हिनी-हि (नं), अङ्गो-ङ्गिनी-ङ्गि (नं).

BODILY, a. शरीरो-रिणी-रि (नं), देही-हिनी-हि (नं), अङ्गो-ङ्गिनी-ङ्गि (नं).

BODILY, a. शरीरो-रिणी-रि (नं), देही-हिनी-हि (नं), अङ्गो-ङ्गिनी-ङ्गि (नं).

BODILY, a. शरीरो-रिणी-रि (नं), देही-हिनी-हि (नं), अङ्गो-ङ्गिनी-ङ्गि (नं).

BODILY, a. शरीरो-रिणी-रि (नं), देही-हिनी-हि (नं), अङ्गो-ङ्गिनी-ङ्गि (नं).

BODILY, a. शरीरो-रिणी-रि (नं), देही-हिनी-हि (नं), अङ्गो-ङ्गिनी-ङ्गि (नं).

BODILY, a. शरीरो-रिणी-रि (नं), देही-हिनी-हि (नं), अङ्गो-ङ्गिनी-ङ्गि (नं).

BODILY, a. शरीरो-रिणी-रि (नं), देही-हिनी-हि (नं), अङ्गो-ङ्गिनी-ङ्गि (नं).

BODILY, a. शरीरो-रिणी-रि (नं), देही-हिनी-हि (नं), अङ्गो-ङ्गिनी-ङ्गि (नं).

BODILY, a. शरीरो-रिणी-रि (नं), देही-हिनी-हि (नं), अङ्गो-ङ्गिनी-ङ्गि (नं).

BODILY, a. शरीरो-रिणी-रि (नं), देही-हिनी-हि (नं), अङ्गो-ङ्गिनी-ङ्गि (नं).

BODILY, a. शरीरो-रिणी-रि (नं), देही-हिनी-हि (नं), अङ्गो-ङ्गिनी-ङ्गि (नं).

BODILY, a. शरीरो-रिणी-रि (नं), देही-हिनी-हि (नं), अङ्गो-ङ्गिनी-ङ्गि (नं).

BODILY, a. शरीरो-रिणी-रि (नं), देही-हिनी-हि (नं), अङ्गो-ङ्गिनी-ङ्गि (नं).

BODILY, a. शरीरो-रिणी-रि (नं), देही-हिनी-हि (नं), अङ्गो-ङ्गिनी-ङ्गि (नं).

BODILY, a. शरीरो-रिणी-रि (नं), देही-हिनी-हि (नं), अङ्गो-ङ्गिनी-ङ्गि (नं).

BODILY, a. शरीरो-रिणी-रि (नं), देही-हिनी-हि (नं), अङ्गो-ङ्गिनी-ङ्गि (नं).

BODILY, a. शरीरो-रिणी-रि (नं), देही-हिनी-हि (नं), अङ्गो-ङ्गिनी-ङ्गि (नं).

BODILY, a. शरीरो-रिणी-रि (नं), देही-हिनी-हि (नं), अङ्गो-ङ्गिनी-ङ्गि (नं).

BODILY, a. शरीरो-रिणी-रि (नं), देही-हिनी-हि (नं), अङ्गो-ङ्गिनी-ङ्गि (नं).

BODILY, a. शरीरो-रिणी-रि (नं), देही-हिनी-हि (नं), अङ्गो-ङ्गिनी-ङ्गि (नं).

BODILY, a. शरीरो-रिणी-रि (नं), देही-हिनी-हि (नं), अङ्गो-ङ्गिनी-ङ्गि (नं).

BODILY, a. शरीरो-रिणी-रि (नं), देही-हिनी-हि (नं), अङ्गो-ङ्गिनी-ङ्गि (नं).

BODILY, a. शरीरो-रिणी-रि (नं), देही-हिनी-हि (नं), अङ्गो-ङ्गिनी-ङ्गि (नं).

BODILY, a. शरीरो-रिणी-रि (नं), देही-हिनी-हि (नं), अङ्गो-ङ्गिनी-ङ्गि (नं).

अभिज्ञः, आशङ्कः, सन्दिह (c. 2. -देग्धि -देग्धुं), दोल (nom. दोलायते -यितुं), आन्दोल, विलम्ब (c. 1. -लघते -लघितुं), विकृष्ट (c. 1. -कल्पते -कल्पितुं).

BOGGLER, s. सन्दिग्धमतिः, शङ्कितमतिः, संशयिता m. (नं). संशयालुः, शङ्काशीलः.

BOGGY, a. अनूपः-पा-पं, सानूपः-पो-पं, पङ्क्तिः-ला-लं, काहमः-मी-मं, कच्छः-च्छा-च्छं.

TO BOIL, v. n. (To be effervescent) केन् (nom. केनायते -यितुं), फुल कृ.—(To boil over) उत्सेचनं कृ.—(To be cooked by boiling) कृष् in pass. (कृष्यते), आ in pass. (आयते), पष् in pass. (पष्यते).—(To be hot) तप् in pass. (तप्यते).

TO BOIL, v. a. कृष् (c. 1. कृषति, कृषितुं), स्थाप्यं पष्, आ (c. 2. आति, आतुं) or caus. अपयति -यितुं, तप् in caus. (तापयति -यितुं).

BOIL, s. ब्रणं-खः, तनुब्रणः, विस्फोटः, स्फोटः, स्फोटकः, पिटकः-का, ना-लीब्रणः, गखः, पोटिकः; 'blind boil,' सन्ध्यालनी.

BOILED, p. p. कृषितः-ता-तं, आणः-खा-खं, जूतः-ता-तं, अप्रितः-ता-तं. —(In a caldron) पैटर-री-रं, स्थालीपकः-छा-छं, उरुषः-ख्या-खं; 'boiled rice,' भक्कं.

BOILER, s. स्थाली, चूनीयं, पिष्टपचनं, पिटरः-रं, उखा, कन्दुः m. f.

BOISTEROUS, a. (Stormy) वातवान् -वती -वत् (नं), वातलः-ला-लं, गर्जनकारी-रिणी-रि (नं); 'a boisterous wind,' प्रचण्डपवनः.—(Violent) प्रचण्डः-खा-खं, उचखः-खा-खं, रोपणः-खा-खं, साहसिकः-को-कं. —(Turbulent) कलहकारी-रिणी-रि (नं).—(Noisy) शब्दकारी-रिणी-रि (नं) or तुमुलकारी.—(Laughing violently) अट्टहासी-सिनी-सि (नं).

BOISTEROUSLY, adv. प्रचण्डं, प्रचण्डतया, महारोपेण, महाशब्देन, कोलाहलेन.

BOISTEROUSNESS, s. वातलत्वं, प्रचण्डता, साहसित्वं, सरोपता.

BOLD, a. (Brave) शूरः-रा-रं, प्रवीरः-रा-रं, निर्भयः-या-यं, निर्विशङ्कः-का-कं.—(Daring, audacious) साहसी-सिनी-सि (नं), प्रगल्भः-ल्भा-ल्भं, प्रतिभान्वितः-ता-तं.—(Impudent) निलेजः-जा-जं, धृष्टः-ष्टा-ष्टं, अनिभूतः-ता-तं, प्रतिभानवान् -वती -वत् (नं); 'to be bold,' धृष्ट (c. 5. धृष्टोति, धृष्टितुं).

TO BOLDEN, v. a. निर्भयं-यां-यं कृ, अभयं दा (c. 3. ददाति, दातुं).

BOLD-FACED, a. प्रतिभामुखः-खी-खं, निलेजमुखः-खी-खं, निलेजः-जा-जं.

BOLDLY, adv. शूयत्, साहसेन, प्रागल्भ्येन, निर्भयं, भयं विना; 'to speak boldly,' जल्प (c. 1. जल्पति, जल्पितुं).

BOLDNESS, s. (Courage) शीर्षं, शूरता, वीरता, निर्भयत्वं, अद्योभः.—(Daringness) प्रागल्भ्यं, प्रगल्भता, साहसं, प्रतिभानं.—(Impudence) निलेजत्वं, धार्ष्ट्यं, धृष्टता.

BOLE, s. (Trunk of a tree) स्कन्धः, प्रकाशः, स्थाणुः m.

BOLL, s. नाडिः-डी f, नाली, काशः-खं.

TO BOLL, v. n. अतसीवत् स्फुर (c. 6. स्फुरति, स्फुरितुं) or विकस् (c. 1. -कसति -कसितुं) or शस्ययुक्तः-क्ता-क्तं भू.

BOISTER, s. उपधानं, उपधानीयं, उच्छोषकं, उपरहं, गभोलिकः.—(Bandage) पट्टः बन्धनं.—(A prop, support) उपस्तम्भः, उपग्रः, आलसः.

TO BOLSTER UP, v. a. (To support) संस्तम्भ (c. 5. स्तम्भति, c. 9. स्तम्भितुं), स्तम्भितुं or caus. स्तम्भयति -यितुं, उपस्तम्भं, विष्टम्; धृ (c. 1. धरति, धृतुं) or caus. धारयति -यितुं, आलसं (c. 1. -लघते -लघितुं), समवलसं.

BOLT, s. (Of a door) अगलं, तालकं, कोलः, तालयन्त्रं, द्वारयन्त्रं, अषलं.—(A dart) सुगः, शूलः-लं, शल्यं, शकुः m., प्रासः, शरः.—(Thunder-bolt) वज्रं, कुलिशं, अशनिः m. f.

To BOLT, v. a. (To shut with a bolt) अर्गलेन or तालकेन द्वारं पिपा (c. 3. -दधाति -धातुं) or बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).—(To sift) चालनेन पृ (c. 9. पुनानति, पयितुं) or शृष in caus. (शोधयति -यितुं), तितउना चल् in caus. (चालयति -यितुं).—(To blurt out) अविचार्यं वद (c. 1. वदति, वदितुं), जल्प (c. 1. जल्पति, जल्पितुं).

To BOLT OUT, v. n. अकस्मात् or कटिति निर्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) or निःसृ (c. 1. -सरति -सर्जुं), निष्पत् (c. 1. -पतति -पतितुं), विनिष्पत्, अभिनिष्पत्.

BOLTED, p. p. अर्गलेन बद्धः -द्धा -द्धं, कीलितः -त्ता -तं.

BOLTER, s. (A sieve) चालनं -नी, तितउः *m.* -तउ *n.*

BOLTHIEB, s. वकः, वकपत्यं, काचवकपत्यं.

BOLTING-HOUSE, s. शस्यचालनस्थानं, शस्यपवनस्थानं.

BOLTSPLIT OF BOWSPRIT, s. नीकाग्रभागे स्थापितो महाकृपाकालक्षिता-धरायो वहिर्गन्तः क्षुद्रकृपाकः, पोताग्रवहः प्रलसो गुणवृक्षकः.

BOLUS, s. गुल्मी, गुटिका, रोगिभिर निगरणाय औषधीयगोलः.

BOMB, s. पुरमहेन प्रयुक्तोऽग्न्यस्त्रविशेषः स च अन्तर्ज्वलनबलेन वज्रनिष्पेय-तुल्यशस्त्रेन विदारणे भूत्वा महसखदशः पतति.

To BOMB OR BOMBARD, v. a. पृथीकेन अग्न्यस्त्रेण पुरं मृद (c. 9. मृद्वानति, मर्हिषितुं) or प्रमृद or विमृद or अयमृद.

BOMBARDIER, s. पृथीकेन अग्न्यस्त्रेण पुरमहे *m.* (न) or नगरविमर्ही *m.*

BOMBARDMENT, s. प्रागुक्तेन अग्न्यस्त्रेण पुरमहेन or नगरविमर्हेन.

BOMBASIN, s. दृक्लं, बन्धुमरणसमये शोकमुचकः सूक्ष्मकौशाक्षरविशेषः.

BOMBAST, s. गदितशब्दः, दर्पभाष्यं, असारवाक्यं, फलुवाक्यं, अतिशयोक्तिः *f.*

BOMBASTICAL, a. अतिगदितः ता-तं, दर्पभाष्यः -ता-तं, निरर्थकः -का-कं, फलुः -व्यः -व्यः, असारः -रा-रं.

BOMBAY, s. तनुकोटः, कोपकारः, कोशकारकः.

BONA FIDE, a. अर्धतम, तत्त्वतम, यन्तुतम, निर्याजं, निर्यलीकं.

BOND, s. बन्धनं, बन्धः, पाणः, आबन्धः.—(A written contract) प्रतिज्ञापत्रकं, पत्रं, लेख्यप्रमदः, लेख्यं, करणं, काचनकी *m.* (न).—(Union, tie) सन्धः *m.*, द्वेषः, संहतिः *f.*, संसक्तिः *f.*—(Connection) संयोगः, ससन्धः.—(Captivity) बन्धनं.—(That which binds, obligation) नियमः, अग्रयकता.

BONDAGE, s. बन्धित्वं, दामत्वं, बन्धनं, प्रतिबन्धनं, परप्रेष्यत्वं.

BONDSMAN, s. दाम्नी, दामिका, चेटो, किदुरी.

BONDSMAN, s. दामः, क्रीतदामः, किदुरः, चेटः.

BONE, s. अस्थि *n.*, अस्थिकं, कुन्यं, हड्, कोकसं : 'backbone,' पृष्ठास्थि *n.*

To BONE, v. a. निरस्थीकृ, अस्थीनि निष्कृप् (c. 1. -कपति -कप्युं).

BONE-ACHE, s. अस्थिवेदना, अस्थियथा.

BONED, a. (Bony) अस्थिमान् -मती-मत् (त).—(Having the bones extracted) निरस्थिः -स्थिः स्थिः.

BONELESS, a. अनस्थिः -स्थिः -स्थिः, अस्थिहीनः -ना-नं, अस्थिरहितः -ता-तं.

To BONEUP, v. n. वृटितास्थि or भ्रान्तास्थि स्वस्थं or सुस्थं कृ or स्वस्थानं पुनः संस्था in caus. (स्थापयति -यितुं) or पुनः संस्था (c. 3. -दधाति -धातुं), कर्पादादिबोटनं or अस्थिभङ्गं समाधा or कित in des. (चिकित्सति -सितुं).

BONESETTER, s. वृटितास्थि स्वस्थं करोति यो वैद्यः, वृटितास्थिममाधाता *m.* (न), भगनास्थिचिकित्सकः.

BONFIRE, s. उत्सवकाले or उद्भवसमये समिद्धो हर्षसूचनायं महान्नालोऽग्निः, नयोहिः *m.*

BON-MOT, s. रसयुक्ताङ्कं, परिहासवाक्यं, नस्म *n.* (न), श्रेयवाक्यं, ब्रह्मवाक्यं, टट्टरी.

BONNET, s. स्त्रीलोकभूतं शिरस्कं or शिरस्त्रं or शिरोवेष्टनं or मलकाभरणं.

BONNILLASS, s. सुन्दरी, रूपवती, प्रमदा, सुमुखी, मुग्धा, सुरूपी.

BONNILY, adv. दृष्टवत्, दृष्टपुष्टवत्, सुष्ठु, सुन्दरं, रमणीयप्रकारेण, साधु.

BONNY, a. (Pretty) सुन्दरः -री -रं, रूपवान् -वती -वत् (न), सुकृपः -यी -यं, सुदृश्यः -श्या -श्यं, चारुः -क्षी -रु.—(Cheerful) दृष्टः -ष्टा -ष्टं, दृष्टदृष्टः -या -यं.—(Plump) दृष्टपुष्टः -ष्टा -ष्टं, सुललितः -ता-तं.

BONY, a. (Having bones) अस्थिमान् -मती -मत् (न).—(Strong) दृढाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.—(Made of bone) अस्थिमयः -यो -यं.—(Full of bones) अस्थिपूर्वः -वी -वं.

BOOBY, s. मन्दबुद्धिः *m.*, दुर्मेतिः *m.*, दुर्बुद्धिः *m.*, मूढः, मूखः, स्थूलधीः *m.*—(A kind of bird) वकः.

BOOK, s. पुस्तकं -की, ग्रन्थः, पत्रं, पत्रिका, पुस्तं -स्तो; 'a book of science,' शास्त्रं. This last may be used in connexion with some other word to limit its application; as, 'a book on law,' धर्मशास्त्रं; 'a poetical book,' काव्यशास्त्रं.—(A manuscript, written book) लेख्यं, लिखितं.

To BOOK, v. a. ग्रन्थे or पुस्तके or लेख्ये समारुह in caus. (रोपयति -यितुं) or अभिलिख (c. 6. -लिखति -लिखितुं); 'booked, committed to writing,' लेख्यारुढः -ढा -ढं.

BOOKBINDER, s. चर्म्मदिना ग्रन्थपत्रसंस्था *m.* (न्यू), ग्रन्थाब्जादनकृत्.

BOOKCASE, s. ग्रन्थकुटी, ग्रन्थकोष्ठः, ग्रन्थभाण्डं, ग्रन्थाधारः.

BOOKISH, a. ग्रन्थी-स्थिनी-स्थि (न), पुस्तकी-किनी-कि (न), शास्त्रज्ञः-ज्ञा-ज्ञं.

BOOKKEEPER, s. गणनाध्यक्षः, ग्रन्थसमारोपणकृत्, गणितलेखकः.

BOOKMATE, s. सहाध्यायी *m.* (न).

BOOKSELLER, s. ग्रन्थविक्रेता *m.* (न्यू), ग्रन्थविक्रयी *m.* (न), पुस्तकविक्रेता *m.* (न्यू).

BOOKWORM, s. ग्रन्थखादकः कीटः.—(Too closely given to books)

ग्रन्थी *m.* (न), ग्रन्थासक्तः, ग्रन्थपरः, शास्त्रगहः, ग्रन्थचुषकः.

Boom, s. (A long pole) वातयसनप्रसारणार्थं दीर्घधृष्टः or दृष्टः.—(A bar of wood laid across a harbour) पारकनौकाप्रवेशनिवार-धाधि पोतबन्धनत्वाते स्थापितम् अवरोधक

To BOOM, v. n. उन्मिवत् प्रलुट् (c. 1. लोटति -लोठितुं) or उच्छल (c. 1. -छलते -छलितुं) or पातोपातं कृ.

Boon, s. वरः, प्रसादः, दानं, प्रदानं, वरदानं, उपकृतं, हितं, अनुग्रहः; 'granting boons,' वरदः -दा -दं.

Boon, a. (Gay) दृष्टः -ष्टा -ष्टं, दृष्टदृष्टः -या -यं, हामी-सिनी-सि (न), —(Boon-companion) सहधायी *m.* (न).

Boor, s. ग्रामी *m.* (न), ग्राम्यजनः, ग्रामवासी *m.* (न), ग्रामिकः, क्षेत्रिकः, वृषलः.

Boorish, a. ग्राम्यः -म्या -म्यं, ग्रामीयः -या -यं, ग्रामिकः -की -कं, क्षेत्रिकः

-की -कं, असभ्यः -भ्या -भ्यं, अशिष्टः -ष्टा -ष्टं, प्राकृतः -ता-तं, असङ्गतः -ता-तं.

Boorishly, adv. ग्राम्यजनवत्, वृषलवत्, असभ्यजनवत्, असभ्यं, अशिष्टं, असङ्गतप्रकारेण.

Boorishness, s. ग्राम्यत्वं -ता, असभ्यता, अशिष्टता, असङ्गतिः *f.*, वृषलत्वं.

Boot, s. पादुका *f.*, पादः *f.*, उपानह *f.* (ह), पखडा *f.*, पखड्डी, अनुपदीना, जङ्गावाणं, पादवं, पादच्छदं, पादरथः.—(Profit) फलं, लाभः, अर्थः.

To BOOT, v. a. (To profit) फलाय or लाभाय भू, फलं or लाभं दा (c. 3. ददाति, दातुं), उपकृ (c. 8. -करोति -कर्तुं).

To BOOT, v. n. (To put on boots) पादुके अधिरुह (c. 1. -रोहति -रोठुं) or आरुह or परिधा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं).

BOOT-FREE, s. पादुकानां चर्म्मशिपिलीकरणयोग्यं जङ्गाकृति काष्ठयन्त्रं.

BOOTED, a. सपादकः -का -कं, उपानहदृढपादः -दा -दं, पादुकारुढः -ढा -ढं.

BOOTH, s. मण्डपः -पं, पटमण्डपः, दूष्यं, औपकार्यं.

BOOTLESS, s. निरर्थकः -का -कं, अनर्थकः -का -कं, अर्थः -थो -थं, निष्फलः

- ला -लें, विफलः -ला -लें, निष्प्रयोजनः -ना -नं, अनाविषः -वा -वं.
BOOTMAKER, *s.* पादुकाकारः, पादुकाकृतः, पञ्चडाकृतः, पञ्चडाकारः, पादूकृत् *m.*
BOOTY, *s.* लोभः, लोभः or -तं, लुभः.—(In cattle) गोग्रहः.
BOPEEP, *s.* पितृपुत्रकयोः क्रोडाविशेषो यत्र पिता बालविनोदार्थं सन्तस्त इव स्तम्भगोपनं कृत्वा पश्चात् सन्नासनार्थम् अकस्माद् बालकमुत्सर्जितरीक्षणं करोति.
BORACHIO, *s.* मुराभाजनं, मद्यभाजनं, कुतूः *f.*—(Drunkard) पानरतः.
BORABLE, *a.* वेध्यः -ध्या -ध्यं, व्यध्यः -ध्या -ध्यं, छिद्रणीयः -या -यं.
BORAGE, *s.* खिलरूह ओषधिप्रभेदः.
BORAX, *s.* रमशोधनः, लोहद्रावी *m.* (नं), लोहक्षेपणः, विई, धातुमारिणी.
BORDEL, *s.* वेश्याजनसमाश्रयः, वेश्यागृहं, गणिकागृहं, वेश्याश्रयः.
BORDER, *s.* (Of a river, &c.) तीरं, कूलं, तटं, कच्छः, कच्छान्तः—
 (Edge of any thing) प्रान्तः, अन्तः -न्तं, उपान्तं, समन्तः, पर्यन्तं, सीमा, उत्सङ्गः, धारः—(Frontier) समन्तः, सामन्तं, पर्यन्तं, सीमा;
 'dwelling on the border,' सामन्तवासी -सिनी -सि (नं), पर्यन्तस्थः -स्था -स्थं; 'the border of a wood,' वनान्तः; 'of a city,' नगरोपान्तः; 'along the border,' प्रान्ततः—(Of a garment) अञ्चलः, वस्त्राञ्चलं—(A garden-bed) स्थलं.
TO BORDER, *v. a.* (To surround with a border) प्रान्त (nom.) प्रान्तयति -यितुं, समन्त (nom.) समन्तयति -यितुं, पर्यन्तं कृ.
TO BORDER UPON, *v. n.* प्रान्ततस् or पर्यन्ते or निकटे or समीपं स्या (c. 1. तिष्ठति, स्थातुं) or वृत् (c. 1. वस्ते, वसितुं) or वस् (c. 1. वसति, वलुं), स्मृज (c. 6. स्मृजति, स्मृजुं).—(To approach nearly to, resemble) कत्यः -त्या -त्यं अस् in comp., सदृशः -शी -शं अस्.
BORDERED, *p. p.* प्रान्तिनः -ता -तं, समव्योदः -दा -दं, चलयितः -ता -तं.
BORDERER, *s.* सामन्तवासी *m.* (नं), सीमावासी *m.* (नं), निकटवर्ती *m.* (नं), समीपवासी *m.* (नं), प्रतिवासी -सिनी -सि (नं).
BORDERING, *a.* प्रान्तः -न्ता -न्तं, सामन्तः -न्ता -न्तं, पर्यन्तस्थः -स्था -स्थं.
BORE, *s.* (Hole made by boring) छिद्रं, रन्ध्रं.—(The instrument of boring) वेधनी, वेधनिका.—(Diameter of a hole) सुषिरं, सुषिरं, छिद्रं, व्यासं, छिद्रव्यासं.—(A swelling tide) चानं.
TO BORE, *v. a.* व्यध् (c. 4. विध्यति, व्यधुं), छिद्र् (c. 10. छिद्रयति -यितुं), सुषिरीकृ.
BOREAL, *a.* उत्तरः -रा -रं, उदङ् -दीची -दङ् (क्), उदीचीनः -ना -नं.
BOREAS, *s.* उत्तरवायुः *m.*, उदीचीनवातः.
BORED, *p. p.* (Pierced) विद्धः -द्वा -द्धं, छिद्रितः -ता -तं, सुषिरः -रा -रं; 'having the ears bored,' छिद्रकर्णः -शा -शं.
BORER, *s.* वेधकः, छिद्रकर्ता.—(An instrument) वेधनी, वेधनिका.
TO BE BORN, *v. pass.* जन् (c. 4. जायते, जनितुं), अभिजन्, सज्जन्, उत्पद् (c. 4. पद्यते -पयुं), प्रभू in pass. -भूयते, सम्भू (c. 1. -भवति -भयितुं).
BORN, *p. p.* जातः -ता -तं, जनितः -ता -तं, उपजातः -ता -तं, उत्पन्नः -न्ता -न्तं, उत्पादितः -ता -तं, सम्भूतः -ता -तं, प्रभूतः -ता -तं, प्रभवः -वा -वं, कृतजन्मा -न्मा -न्म (नं), उत्पत्तिनः -ता -तं; 'born blind,' जातन्धः; 'a born slave,' गर्भदासः.
BORNE, *p. p.* सोढः -दा -दं, उढः -दा -दं, आनः -न्ता -न्तं; 'easy to be borne,' सुसहः -हा -हं, सुचहः -हा -हं; 'grass borne along by the wind,' वाताग्रेरिततृणं; 'it is borne on the shoulder,' कन्येन समुद्यते.
BOROUGH, *s.* नगरं -री, पुरं -री, प्रजाप्रतिनिधिसभायां सामाजिकजनवेर-
 खाधिकारयुक्ता नगरी.

- TO BORROW**, *v. a.* चृणुं यद् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), चृणुं प्राप्ये (c. 10. -अर्धयते -ति -यितुं), याच् (c. 1. याचति, याचतुं), चृणुं परियाच्, निरूपितकालपर्यन्तं परद्रव्यप्रयोगं प्राप्ये.
BORROW, *s.* (The thing borrowed) याचितकं, प्रतिदेयं.
BORROWER, *s.* चृणुग्राही *m.* (नं), चृणुग्रहः, चृणुप्रापकः, चृणुप्रापयिता *m.* (नं), याचकः, चृणुयाचकः.
BORROWING, *s.* चृणुग्रहः -हणं, चृणुयाचना, याचना, चृणुप्रापनं.
BOSKY, *a.* तरुगुल्मावृतः -ता -तं, वाक्षः -क्षी -क्षं.
BOSOM, *s.* उरः *n.* (सं), क्रोडं -डा, अङ्गः, वलं, वक्षः *n.* (सं), वक्षस्थलं, भुजानरं.—(Female breast) स्तनः, स्तनी *m. du.*, कुक्षः, कुक्षतटं, वक्षोरुहः, वक्षोजं, उरसिनः, उरसिरुहः, स्तनकुटमलं.—(The heart) हृदयं, अन्तःकरणं, चित्तं, मनः *n.* (सं), मग्ने *n.* (नं).—(A secret receptacle) गम्भे.
BOSS, *s.* गण्डः, उच्चैःप्रकारेण खचित अलङ्कारः, पिरगः.
BOSSED or BOSSY, *a.* गण्डखचितः -ता -तं, गण्डानुविद्धः -द्वा -द्धं.
BOTANIC, BOTANICAL, *a.* उद्भिद्धिद्याविषयः -या -यं, वृक्षादिविद्यामसम्बन्धकः -का -कं.
BOTANIST, *s.* उद्भिद्धिद्याज्ञः, वृक्षादिविद्यातत्त्वज्ञः, वृक्षादिसास्त्रपण्डितः.
BOTANY, *s.* उद्भिद्धिद्या, ओषधिषिद्ध्या, वृक्षलतातृणादिविद्या, वृक्षायुर्वेदः.
BOTCH, *s.* दद्रुः *m.*, पाम *n.* -मा *f.* (नं), व्रणः, सिध्दं, कलुः *f.*, त्वकपुष्पं.—(Flaw) दोषः, छिद्रं.—(A patch) कन्या, कपटः.
TO BOTCH, *v. a.* (To patch old clothes) जीर्णवस्त्राणि or चीरवस्त्राणि सिक् (c. 4. सीयति, सेवितुं) or सूच्या सन्धा (c. 3. -धत्ते -धातुं).—(To mark with stains) मलिन (nom.) मलिनयति -यितुं.—(To spoil) दुष् in caus. (दूषयति -यितुं).
BOTCHER, *s.* जीर्णवस्त्रसूचिकः, चीरवस्त्रभेदकः, कपटवस्त्रभेदी *m.* (नं).
BOTCHY, *a.* पामनः -ना -नं, दद्रुणः -खा -यं, कलुरः -रा -रं, सिध्दलः -ला -लं, व्रणमयः -यी -यं, मली -लिनी -लि (नं), सदोषः -पा -पं.
BOTH, *a.* उभौ *m. du.*, उभयः -या -यं, द्वयं; 'on both sides,' उभयतम, उभयच; 'in both ways,' उभयथा; 'for both objects,' उभयार्थः 'both hands,' हस्तद्वयं.
BOTH, *conj.* (And) च -च.—(As well as) तथा. 'Both' may be expressed by the use of the indeclinable participle; as, 'he both labours and suffers reproach,' परिश्रम्य निन्दं भुङ्के.
TO BOTHER, *v. a.* क्लिश् (c. 9. क्लिश्नति, क्लेशुं), पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं), अभिपीड्, प्रपीड्, बाध् (c. 1. बाधते, बाधितुं), व्यथ् (c. 10. व्यथयति -यितुं).
BOTHERED, *p. p.* क्लेशितः -ता -तं, पीडितः -ता -तं, व्यथितः -ता -तं.
BOTTLE, *s.* काचकूपी, कूपी, कुतूः *f.*, काचपात्रं, काचभाजनं, मुराभाजनं, मद्यभाजनं, पुटयीवः.
TO BOTTLE, *v. a.* काचकूप्यां or कुत्वां निविश् in caus. (वेशयति -यितुं).—(To bottle wine, &c.) कूपीं or कुतूं मद्येन पू in caus. (पूरयति -यितुं).
BOTTLED, *a.* (Big-bellied) लघोदरः -रा -रं.—(As wine) कूपीनिवेशितः -ता -तं.
BOTTLESCREW, *s.* कुतूमध्ये or काचकूपीमध्ये यद् छिद्रप्रतिबन्धकं तरुवृक्षिर्मितं द्रव्यं विद्यते तदाकषणयोग्यं परिवर्तकयन्त्रं or कुटिलयन्त्रं.
BOTTOM, *s.* (The lowest part of any thing) अधोभागः, तलं, अधःस्थानं, अधोपशः; 'the bottom of a tree,' वृक्षतलं.—(Low ground) दरीभूः *f.*, दरी, निम्नभूमिः *f.*, प्रानरं, उपत्यका, शैलोपशाल्यं—(Dregs) मलं, खलः, किट्टं, श्रेषं, अवशेषः.—(Foundation) मूलं
TO BOTTOM, *v. n.* (To rest upon) अवलप् (c. 1. -लघते -लघितुं)

समालम्ब. Sometimes expressed by मूल in comp.; as, 'all actions are bottomed upon money,' धनमूलाः क्रियाः सद्भिः.

BOTTOMLESS, *a.* अतलम्यर्थः - ग्रा - र्शं, तलहीनः - ना - नं, अगाधः - चा - धं.

BOUGIE, *s.* (Wax taper) शिवयकमयो दीपः, वही.

BOUGH, *s.* शाखा, विटपः, तरुविटपः, लता.

BOUGHT, *p. p.* क्रीतः - ता - तं, क्रयक्रीतः - ता - तं.

To BOUNCE, *v. n.* (To make a sudden noise) खन् (c. 1. खनति, खनितुं), ध्वन् (c. 1. ध्वनति, ध्वनितुं), क्खन् (c. 1. क्खति, क्खितुं).— (To spring against with great force) प्रस्कन्द (c. 1. -स्कन्दति -स्कन्दितुं), प्रपत् (c. 1. -पतति -पतितुं), अभिप्रु (c. 1. -प्रवते -प्रोतुं).— (To spring, leap) झु, उल्लु.—(To boast, bully) विकल्प (c. 1. -कल्पते -कल्पितुं), तज्जे (c. 1. तर्जति, तर्जितुं).

BOUNCE, *s.* (A sudden noise) ध्वनिः *m.*, क्खन्, क्खितं.—(A sudden blow) एकपाताभिघातः, अकस्मादाघातः.—(A boast, threat) विकल्पनं - त्या, भर्त्सनं.

BOUNCER, *s.* (A boaster, bully) विकल्पी *m.* (नं), शूरम्भन्यः, भर्त्सनकारः, दाम्भिकः.

BOUND, *s.* (A limit) अन्तः - न्तं, समन्तः, पर्यन्तं, प्रान्तः, सीमा, परिसीमा, अवधिः *m.*, मर्यादा; 'without bounds,' अनन्तः - न्ता - न्तं, अत्यन्तः - न्ता - न्तं.—(A leap) प्रवः, प्रयनं, झुतं.—(Rebound) प्रतिघातः, प्रतिहतिः *f.*, उत्थयः, उत्थतनं.

To BOUND, *v. a.* (To limit) प्रान्त (nom. प्रान्तयति - यितुं), समन्त, मर्यादा - दा - दं कृ, पर्यन्तं कृ.—(To restrain) नियम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), नियह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं).

To BOUND, *v. n.* झु (c. 1. प्रवते, प्रोतुं), वल् (c. 1. वलति, वलितुं), आवल्य.—(To rebound) उल्लु, उत्थत् (c. 1. -पतति -पतितुं).

BOUND, *p. p.* बद्धः - द्धा - द्धं, निबद्धः - द्धा - द्धं, निबन्धितः - ता - तं, सन्धितः - ता - तं, सन्धानितः - ता - तं, सन्धितः - ता - तं, मृतः - ता - तं, मृणः - शा - र्शं, उद्भितः - ता - तं, सितः - ता - तं.—(In leather) चम्बावनद्धः - द्धा - द्धं, चम्बाच्छादितः - ता - तं; 'dignity is bound up with (dependent on) riches,' गौरवं धननिबन्धितं or धनप्रतिष्ठितं or धनसम्बद्धं.

BOUND FOR, *part. a.* निगमिषुः - मुः - मु, प्रस्थितः - ता - तं, प्रयातः - ता - तं, प्रयास्यन् - स्यन्ती - स्यत (तं).

BOUNDARY, *s.* सीमा *f.* - मा *m.* (नं) or परिसीमा, पर्यन्तः, अन्तः - न्तं, समन्तः, प्रान्तः, वलयः, अवधिः *m.*, मर्यादा, परिसरः, उपकारः.—(On the boundary) पर्यन्तस्थः - स्था - स्थं; 'boundary tree,' सीमावृक्षः; 'boundary mark,' सीमालिङ्गं, सीमाचिह्नं, स्थलसीमा *m.* (नं).

BOUNDED, *p. p.* प्रान्तितः - ता - तं, समर्यादः - दा - दं, वलयितः - ता - तं.

BOUNDED, *a.* बद्धः - द्धा - द्धं, निबद्धः - द्धा - द्धं; 'a bounden duty,' अवयकता, कर्तव्यता, नियमः.

BOUNDING-STONE, *s.* बालानां क्रीडाप्रसरः.

BOUNDLESS, *a.* अनन्तः - न्ता - न्तं, अमितः - ता - तं, अपरिमितः - ता - तं, अप्रमेयः - या - यं, अमयः - या - यं, अत्यन्तः - न्ता - न्तं; 'of boundless glory,' अमिततन्त्राः - न्ताः - न्तः (सं).

BOUNTEOUSNESS, *s.* अनन्तता, आनन्द्यं, अत्यन्तता, अप्रमेयता, अमेयत्वं.

BOUNTEOUS, BOUNTIFUL, *a.* दानशीलः - ला - लं, दान्यः - स्या - स्यं, बहुप्रदः - दा - दं, अतिदाता - त्री - न् (तृ), त्यागशीलः - ला - लं, दायकः - का - कं, स्थूलहस्तः - द्या - स्यं, उदारः - रा - रं, दयालुः - लुः - ल्, मुक्तहस्तः - स्ता - स्तं, अकृपणः - शा - शं.

BOUNTEOUSLY, BOUNTIFULLY, *adv.* दान्यवत्, दान्यवत्या, उदारवत्, स्थूलहस्तवत्या, अतिदानेन, अतिदानेन, दयापूर्वकं, अकार्षेयत्वं.

BOUNTEOUSNESS, BOUNTIFULNESS, *s.* दानशीलत्वं, स्थूलहस्त्यत्वं, अतिदानं, त्यागशीलता, त्यागिता, अतिसत्त्वेन, यदान्यता, मुक्तहस्तत्वं, अकार्षेयत्वं, दयालुत्वं.

BOUNTY, *s.* (Favour) अनुग्रहः, दया, कृपा, प्रसादः.—(Generosity) दान्यता, त्यागशीलता, दयालुत्वं.—(Gift) दानं, प्रदानं, स्नेह्यता दानं; 'king's bounty,' राजवर्त्तनं.

BOUQUET, *s.* कुसुमस्तवकः, स्तवकः, पुष्पगुच्छः, गुच्छः, समाली, गुलुच्छः.—
To BOURGEON, *v. n.* स्फुट (c. 6. स्फुटति, स्फुटितुं), स्रुर (nom. स्रुरयति - यितुं).

BOURN, *s.* अन्तः - न्तं, पर्यन्तं, समन्तः, अवधिः *m.*, मर्यादा, सीमा.

To BOUSE, *v. n.* अतिशयेन सुरापानं or मद्यपानं कृ.

Bousy, *a.* मद्यपीतः - ता - तं, पानप्रसक्तः - क्ता - कं, शीघ्रः - वा - वं.

BOUT, *s.* (A turn) वारः, वासरः; 'at one bout,' एकपारे.—(A drinking bout) सम्पीतिः *f.*

Bow, *s.* (Salutation) नमस् *ind.*, प्रणामः, प्रणतिः *f.*, नमस्कारः.—(A rainbow) इन्द्रायुधं, शक्रधनुः *n.* (स्), इन्द्रचापः.—(A knot) ग्रन्थिः *m.*, पाशः.—(Of a ship) पोतायं, नौकायं, नावो - यभागः, भङ्गः.

Bow, *s.* (A weapon) धनुः *m.*, - नुः *n.* (स्), - नु *n.*, धन्या *m.*, - न्न *n.* (न्), चापः, शरामनं, कर्णुकं, इष्यासः, कोदण्डः or - र्दं, शरावापः; 'middle of the bow,' लस्तकः, धनुर्मध्यं.—(For playing stringed instruments) कोणः, शारिका, परिवादः.—(Bow of Arjuna) गाण्डीवः.—(Of Karna) कालपृष्ठं.—(Of Siva) पिनाकः, अजगत्.

To BOW, *v. a.* (To bend) नम् in caus. (नामयति or नमयति - यितुं) or नम् (c. 1. नमति, नन्तुं), प्रणम्, अभिनम्, विनम्, सवनम्, आनम्; कुञ् (c. 1. कुञ्चति, कुञ्चितुं), नसीकृ, प्रह्रीकृ, भुग्नोक्तं.—(To bow the head) शिरसा प्रणम्.

To BOW, *v. n.* नम् (c. 1. नमति, नन्तुं), प्रणम्, अभिनम्, विनम्, नसीकृ; 'bowing the body,' प्रणम्य कार्यं; 'bowing the head,' प्रणम्य शिरसा, प्रह्रीकृ.—(To submit, yield) क्षम् (c. 1. क्षमते, क्षमितुं, क्षन्तुं), अक्षुपे (-उपेति -उपेतुं).

BOW-BENT, *a.* धनुराकृतिः - तिः - ति, कुटिलः - ला - लं, वक्रः - क्रा - क्तं.

BOWED, *p. p.* नतः - ता - तं, नामितः - ता - तं, आनतः - ता - तं, सवनतः - ता - तं, परिणतः - ता - तं, प्रणतः - ता - तं, सवनतः - ता - तं, नयः - या - यं, नयमूर्च्छिः - र्च्छिः - र्च्छि, प्रहः - द्धा - द्धं, प्रह्रीकृतः - ता - तं.

BOWELS, *s.* अन्त्रं *n. sing.*, अन्त्राणि *n. pl.*, नाड्यः *f. pl.*, कोष्ठः *m. sing.*—(Compassion) कृपा, दया.—(The inner part) अन्तरं, गर्भः, विलं, वियरं.

BOWLER, *s.* कुम्भः, निकुम्भः, मञ्जरीकुम्भः, लतानिर्मितं मन्दिरं, कुम्भकुटीरः, मण्डपः, क्काटः, यन्त्रं, कुट्टकः.—(Cottage) कुटीरः, पणेशाला.—(Anchor) नौकाया अग्रभागे स्थापितोऽनुशाकारो लोहचक्रः.

To BOWLER, *v. a.* परिवेष्ट (c. 1. वेष्टते - वेष्टितुं), परिच्छेद (c. 10. -लादयति - यितुं).

BOWERY, *a.* कुम्भवान् - वती - वत् (तृ), लतावृतः - ता - तं, लतापरिच्छन्नः - न्ना - न्तं.

Bowl, *s.* (A vessel for liquids) पात्रं, भाजनं, कंसः - सं, शरावः, पुटकः.—(A ball) गुलिका.—(The bowl, poison) विषं.

To BOWL, *v. a.* गुलिकाम् आवृत् in caus. (-वर्त्तयति - यितुं).—(To play at bowls) गुलिकाभिः क्रीड (c. 1. क्रीडति, क्रीडितुं).

Bowler, *s.* गुलिकावर्त्तनकृत्, गुलिकापर्वकः, गुलिकाक्रीडाकृत्.

Bow-legged, *a.* प्रङ्गः - ङ्गः - ङ्ग, प्रगतानुः - नुः - नु, विरलानुः - नुः - नु.

BOWLING-GREEN, *a.* गुलिकाक्रीडायोग्यं समस्थलं or समस्थलीकृतो भूभागः.

BOWMAN, *s.* धन्यो *m.* (न्), धनुष्मान् *m.* (तं), धानुष्कः, धनुधारी *m.* (न्), धनुर्धरः, धनुर्धृत् *m.*, इष्यासः, इधुरः, काण्डीरः, काण्डयान् *m.* (तं),

निषङ्गि *m.* (नं), अस्त्री *m.* (नं), शङ्गि *m.* (नं).

BOWSHOT, *s.* बाणगोचरं, शरगोचरं, धनुःक्षेपणं, शरैकक्षेपः.

BOWSPRIT, *s.* पोताग्रवहः प्रलङ्घो गुणवृक्षकः. See BOLTSPRIT.

BOWSTRING, *s.* ज्ञ्या, गुणः, धनुर्गुणः, मौष्टी, भारवं, शिपिनी, तावरं, पतञ्जिका.

BOW-WINDOW, *s.* धनुराकृति वातायनं, धनुराकारो गवाक्षः, प्रयोवः.

BOWYER, *s.* धनुर्धरः, धनुर्भूत *m.*, धन्वी *m.* (नं), धनुष्यान् *m.* (नं).

Box, *s.* (A kind of tree) अतिदृढो वृक्षप्रभेदः—(A case to hold any thing) भाखंडं, सम्युटः, सम्युटकः, मुद्राधारः, आधारः, पाचं, भाजनं, समुद्रः, पेटिका, वासनं.—(For spectators) प्रेक्षागारः.—(A blow) मुष्पाघातः, मुष्टिप्रहारः, मुष्टिघातः, पाणिघातः, कराघातः, कीला, आघातः, प्रहारः, बाहुप्रहरणं.

To BOX, *v. n.* (To fight with the fist) मत्तयुद्धं कृ, मुष्पा युष् (c. 1. युध्यते, योद्धुं), मुष्टीमुष्टि or बाहुबाह्वि युष्.

To BOX, *v. a.* (To strike with the fist) मुष्पा अमिहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं), निहन् or तड् (c. 10. ताडयति -यितुं) or प्रह् (c. 1. -हरति -हर्तुं).—(To enclose in a box) सम्युटके or भाखंडे निविश in caus. (वेशयति -यितुं) or निषा (c. 3. -दधाति -धातुं).

BOXEN, *a.* पृष्टीकृतवृक्षकाणिनिमित्तः -ता -तं.

BOXER, *s.* मत्तयोधः, कल्लः, मल्लः, पाणिघातः, बाहुप्रहरणः, बाहुयोधो *m.* (नं), रङ्गावतारी *m.* (नं).

BOXING, *s.* मौष्टा, मत्तयुद्धं, मुष्टिघातः, पाणिघातः, बाहुयुद्धं, बाहुप्रहरणं.—(Boxing-match) मत्तयात्रा.

Boy, *s.* कुमारः -रतः, बालः, बालकः, पुत्रः, पुत्रकः, अप्राप्यवहारः.—(A word of contempt for a young man) माणवः, माणवकः; 'multitude of boys,' माणव्यं.

BOYHOOD, *s.* बालकत्वं, बाल्यं, शैशवं, शिशुत्वं, कीमारं, केशोरं, माणव्यं.

BOYISH, *a.* बालिशः -शा -शं, चालेयः -या -यं, बालकीयः -या -यं, बालक-शीलः -ला -लं, कीमारः -री -रं, शिशुयोग्यः -ग्या -ग्यं, माणवीणः -णा -णं.

BOYISHLY, *adv.* बालरूपेण, बालकवत्, शिशुवत्, कुमारवत्, बालिशप्रकारेण.

BOYISHNESS, *s.* बालिश्यं, चालेयत्वं, बालकत्वं, कुमारशीलत्वं, शिशुशीलता.

BRABBLE, *s.* कलहः, व्यपक्रोशनं, विवादः, याग्युद्धं, विप्रलापः, झट्टं.

To BRABBLE, *v. n.* कलह (nom. कलहायते -यितुं), व्यपक्रुश् (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं).

To BRACE, *v. a.* बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), योक्तु (nom. योक्तयति -यितुं).—(To strain up, tighten) सखिवन्ध्, संस्तम्भ् (c. 9. -स्तम्भाति -स्तम्भितुं), दृढ् (nom. दृढयति -यितुं).

BRACE, *s.* (A pair) युगं, युगं, युगलं, द्वयं, यमलं, यामलं.—(Bandage) बन्धनं, बन्धः.—(Strap) चर्मबन्धः -बन्धनं.—(Of a coach) रथालिखि चर्मबन्धादि.—(Of a ship) नौकासम्बन्धी रज्जुविशेषः.

BRACELET, *s.* चलयः -यं, कङ्कणं, कल्पूषणं, अङ्गदं, हस्तमूषं, बालकः, कशुः *m.*, आवापकः, पाणिहायं, कटकः.

BRACHIAL, *a.* बाहुसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (नं).

BRACHYGRAPHY, *s.* सङ्क्षिप्तलिखनविद्या, सङ्क्षिप्ताक्षरलिखनं, सङ्क्षेपलेखनविद्या.

BRACKET, *s.* नागदन्तः -न्तकः, नागः, हस्तिदन्तः, गजदन्तः, शालेयः.

BRACKISH, *a.* क्षाररसयुक्तः -क्ता -क्तं, ईषन्नयः -णा -णं, क्षारसंमृष्टः -ष्टा -ष्टं.

BRACKISHNESS, *s.* क्षारः, क्षारत्वं, क्षाररसः.

BRAD, *s.* लोहमयः कोलविशेषः, छुदशङ्कुः *m.*

To BRAG, *v. n.* कत्य (c. 1. कत्यते, कयितुं), विकत्य, घ्राय् (c. 1. घ्रायते, घ्रायितुं), with inst. of the thing, आत्मानं घ्राय्.

BRAG, *s.* अहङ्कारोक्तिः *f.*, विकत्या -त्यनं, दम्भः, आहोपुरुषिका, अहमह-

मिका, आत्मघ्राया, गर्हितवाक्यं, शूरमानं, परिकीर्त्तनं.

Braggart, Braggadocio, Bragger, *s.* शूरम्भ्यः, शूरमानी *m.* (नं), पिखडीशूरः, उपजन्तो *m.* (नं), विकत्यो *m.* (नं), अवलिप्तः, अहङ्कारी *m.* (नं), अहङ्कारपूर्णः, आत्मघ्रायो *m.* (नं).

BRAGGINGLY, *adv.* अहङ्कारेण, साहङ्कारं, विकत्यया, आत्मघ्रायापुष्टं, दम्भात्.

Brahmā, *s.* (The first deity of the Hindu triad, the Creator of the world, Providence) ब्रह्मा *m.* (नं), वेधाः *m.* (सं), विधिः *m.*, विरिधिः *m.*, दुहिणः.—(As creator of the world) सष्टा *m.* (ष्टृ), विश्वमृक् -ट् (जं).—(Born in the lotus which sprung from the navel of Vishnu) नाभिजः, नाभिभूः *m.*, अन्नजः, अन्नयोनिः, पद्मगर्भः, पद्मभूः *m.*, पद्मासनः, कमलामनः.—(The self-existent) स्वयम्भूः *m.*, आत्मभूः *m.*—(Born from the golden egg) हिरण्यगर्भः.—(As elder of the deities) मुरत्येष्टः.—(The four-faced one) चतुर्भुजः, चतुराननः.—(The great father and lord of all) पितामहः, प्रनार्यातः *m.*, लोकेशः.—(Supporter of all) धाता *m.* (तृ), विधाता *m.* (तृ).—(Exalted in heaven) परमेशः -ष्टी *m.* (नं).

Brahmin or Brāhman, *s.* ब्राह्मणः, विप्रः, बाडवः.—(As the first-born among mortals) अग्रजन्मा *m.* (नं).—(As receiving second birth at his investiture with the sacred thread) द्विजः, द्विजातिः *m.*, द्विजन्मा *m.* (नं).—(As learned in the Vedas) श्रोत्रियः.—(As a deity upon earth) भूदेवः, भूमिदेवः.—(As born from the mouth of Brahman) मुखजः.—(A Brahmin by birth but not by duties) ब्राह्मणतुल्यः.—(The wife of a Brahmin) ब्राह्मणी.—(The condition of a Brahmin) ब्राह्मण्यं, ब्राह्मणता.

Brahminical, *a.* ब्राह्म -ष्टी -ष्टं, ब्राह्मणजातीयः -या -यं; 'the brahminical caste,' ब्राह्मणजातिः *f.*

Brahminicide, *s.* ब्रह्महत्या, ब्राह्मणवधः.—(One who kills a Brahmin) ब्रह्महा *m.* (नं).

To BRAID, *v. a.* वेणीकृ, वेणिरूपेण केशान् रच् (c. 10. रचयति -यितुं) or ग्रन्थ् (c. 9. ग्रन्थति, c. 1. ग्रन्थति, ग्रन्थितुं) or केशसंस्कारं कृ.—(Weave, interweave) वे (c. 1. वयति, वातुं), ग्रन्थ्, उत्सव् (c. 10. -खचयति -यितुं).

Braid, *s.* (Of hair) वेणिः -णी *f.*, प्रवेणिः, कवरः -री, धम्मिल्लः, केशवेष्टः, केशगर्भः.—(A knot) ग्रन्थिः *m.*, बन्धः.

Braided, *p. p.* वेणीभूतः -ता -तं, यथितः -ता -तं, कवरः -री -रं.

Brain, *s.* मस्तिष्कं or -स्कः, गोह्रं, मस्तकच्छेदः.—(Intellect) बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, धीः *f.*

To BRAIN, *v. a.* मस्तकं निष्पिष्य मस्तिष्कं वहिःकृत्य हन् (c. 2. हन्ति, हन्तुं).

Brainish, *a.* मदोन्मत्तः -न्ता -न्तं, मदोन्मत्तः -न्ता -न्तं, उन्मत्तः -न्ता -न्तं.

Brainless, *a.* मस्तिष्कहीनः -ना -नं, निवृद्धिः -द्धिः -द्धिः, दूमेतिः -तिः -तिः.

Brainpan, *s.* कपालः -लं, मस्तकः -कं, कर्पूरः, शिरास्थि *m.*, मुष्टः, करोटः, शीर्षकं.

Brainsick, *a.* मूढबुद्धिः -द्धिः -द्धिः, विभ्रानशीलः -ला -लं, चञ्चलमतिः -तिः -तिः.

Brainsickness, *s.* मूढता, चञ्चलत्वं, चपलत्वं, प्रमाद्यं, प्रमादित्वं.

Brake, *s.* (A thicket of brambles) कण्टकगहनं, गुन्मगहनं, कण्टः -ट्टं.—(A snaffle) खलीनः -नं, मुखयन्त्रणं.—(That which moves a military engine) युद्धयन्त्रवाहनं, युद्धयन्त्रचालनसाधनं.

Bramble, *s.* कण्टकगुन्मः, कण्टकसमूहः, शृगालकोलिः *m.*, शृगालकण्टकः, गोक्षुरः.

Brambly, *a.* शृगालकण्टकावृतः -ता -तं, कण्टको -किनी -कि (नं).

Bramin, *s.* See BRAHMIN.

BRAN, *s.* तुपः -या, धान्यकन्कं, धान्यत्वक *f.* (च), वुसं.

BRANCH, *s.* शाखा, लता, विटपः, तरुविटपः, तरुभुजः, काण्डः, विस्तारः; 'a large branch.' स्कन्धशाखा. शाखा.—(Of a river) कुसरित् *f.* उपनदी, उपसरित्, स्कन्धनदी, नदीवद्धः, पङ्क्तुः *f.* प्रणालः -ली.—(A section, subdivision) शाखा, अङ्गः, सर्गः, परिच्छेदः, विच्छेदः, अङ्गस्कन्धः; 'a branch of the Vedas,' वेदाङ्गः.—(Offspring) कुलसन्ततिः *f.* कुलसन्तानः, अपत्यं, प्रवरं.

To BRANCH, *v. n.* शाखा (nom. शाखायते), लता (nom. लतायते), शाखारूपेण विस्तृ in pass. (-स्तीर्यते) or भित्रीभू or विभिद् in pass. (-भिद्यते) or विच्छिद in pass. (-लिच्छते).—(To speak diffusely) विस्तरशम् or सुविस्तरं वद (c. 1. वदति, वदितुं).

To BRANCH, *v. a.* शाखायत पृथक् or विभिद् (c. 7. -भिनन्ति -भेषुं).

BRANCHLESS, *a.* शाखाहीनः -ता -तं, विटपरहितः -ता -तं, अविभ्रः -वा -वं.

BRANCHY, *a.* शाखी -विनी -खि (न), शाख्यः -ख्या -रूपं, विस्तीर्णशाखः -खा -खं, काण्डीरः -रा -रं, विस्तीर्णः -णी -णं, विस्तरयुक्तः -क्ता -कं, विभिन्नः -वा -वं.

BRAND, *s.* (A burning stick) उल्का, दग्धकाष्ठं, तन्त्रिकाष्ठं.—(A mark of infamy) अपमानचिह्नं, अभिशप्ताङ्कः, अङ्कः, अङ्कनं.

To BRAND, *v. a.* अपमानचिह्ननं अङ्क (c. 10. अङ्कयति -यितुं), तन्त्रिकाष्ठेन चिह्नं (c. 10. चिह्नयति -यितुं), अभिशप्ताङ्कं कृ.

BRANDED, *p. p.* अपमानचिह्नान्कितः -ता -तं, अभिशप्ताङ्कचिह्नितः -ता -तं, कृताङ्कः -ङ्का -ङ्कं; 'branded with infamy,' दुनामयस्तः -स्ता -स्तं.

To BRANDISH, *v. a.* भ्रम् in caus. (भ्रमयति or भ्रामयति -यितुं); 'they brandished their pipes,' शृलानि भ्रमयाचक्रुः; विपृ (c. 5. -धृनोति -धयितुं), उच्छल in caus. (-छालयति -यितुं), व्यावृप् (c. 4. -विध्यति -यितुं).

BRANDISHED, *p. p.* उद्गन्तः -न्ता -न्तं, अवपृतः -ता -तं, उच्छालितः -ता -तं.

BRANDING, *s.* कृमिप्रभेदः स च मत्स्यप्रलोभाय कदाचिद् वडिजे निवेश्यते.

BRANDY, *s.* मद्यशुद्धा, मद्यमयं, सुरा, आमयं, शीघ्रः *m.*, याहुरी.

BRANGLE, *s.* (Squabble) व्यावक्रोशी, व्यवक्रोशनं, उच्चैर्भाषणं, कलहः, विप्रलापः.

BRANNY, *a.* तुपाकृतिः -ति -ति, तुपमयः -यी -यं, धान्यत्वज्ञयः -यी -यं.

BRASER or BRIZIER, *s.* (Worker in brass) ताघकारः, कांस्यकारः, कामन्धवी *m.* (न).—(A pan to hold coals) अङ्गारशकटी, अङ्गारपात्रं.

BRASHERY, *s.* कुप्यशाला, मन्थानी.

BRASS, *s.* रौतिः *f.*, रौतं, आरः, ताघं, कांस्यं -स्यकं, पित्रलं, पीतलोहं, पीतलं -लकं, आरकटः -टः.—(Impudence) निर्लेज्जता, धार्ष्यं, प्रगल्भता.

BRASSY, *a.* रौतः -रौ -रौ, कांस्यमयः -यी -यं, पित्रलगुणविशिष्टः -हा -हं.

BRAT, *s.* शिशुः *m.*, बालकः, बालः, पुत्रकः, शावकः.

BRAVADO, *s.* विक्रया, अहङ्कारवाक्यं, आत्मत्यागा, आहोपुरुषिका, सहमहमिका.

BRAVE, *a.* शूरः -रा -रं, वीरः -रा -रं, प्रवीरः -रा -रं, पराक्रान्तः -न्ता -न्तं, विक्रान्तः -न्ता -न्तं, निर्भयः -या -यं, भृष्टः -ष्टा -ष्टं, साहसिकः -की -कं, उद्गतः -ता -तं.—(Excellent) मायुः -युः -यु, उन्नमः -मा -मं, प्रशस्तः -न्ता -न्तं.—(Noble) उदारः -रा -रं.

BRAVE, *s.* (A bully) शूरमन्यः, दम्भी *m.* (न).—(Defiance) समाह्वानं, क्रन्दनं, आस्यङ्गा.

To BRAVE, *v. a.* (To rebuke) भर्त्स (c. 10. भर्त्सयते -यितुं), अभिभर्त्स, अवभर्त्स, परिभर्त्स, तर्ज्ज (c. 1. तर्ज्जति, तर्ज्जितुं).—(To challenge) आह्वे (c. 1. ह्वयते -ह्वतुं), ममाह्वे, क्रन्दनं कृ, स्पष्टे (c. 1. स्पष्टते, स्पष्टितुं).

To BRAVE, *v. n.* (To carry a boasting appearance) दाम्भिकवद् वृत् (c. 1. वञ्जते, वञ्जितुं) or चर् (c. 1. चरति, चरितुं), धृष्ट (c. 5. धृष्टते, धृष्टितुं), दृष्ट (c. 4. दृष्टति, दृष्टुं).

BRAVED, *p. p.* (Challenged) आह्वतः -ता -तं, समाह्वतः -ता -तं.

BRAVELY, *adv.* (In a brave manner) शवीर्यं, शूरवत्, वीरवत्, समीतवत्, मयराक्रमं, शीर्येण, निर्भयं, प्रसभं.—(Excellent) सायु, प्रशस्तं, सु prefixed.

BRAVERY, *s.* शूरता, शीर्यं, वीरता, वीर्यं, पराक्रमः, विक्रमः, कार्ष्ण्यराहित्यं; 'to show bravery in battle,' पराक्रमं (c. 1. -क्रमति -क्रमितुं), विक्रमः.—(Bravado, boast) विक्रया, आस्यङ्गा.—(Magnificence) प्रतापः, तेजः *n.* (स).

BRAVINGLY, *adv.* दाम्भिकवत्, सदम्भं, आह्वानपूर्वकं, समाह्वानक्रमेण.

BRAVO, *interj.* सायु.—(A murderer) घातकः, दस्युः *m.*, घाततापी *m.* (न).

To BRAWL, *v. n.* व्यवक्रुश (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं), कलह (nom. कलहायते -यितुं), वैर (nom. वैरायते -यितुं), विवाद (c. 1. -वदति -वदितुं), विप्रलप् (c. 1. -लपति -लपितुं).

BRAWL, *s.* कलहः, व्यवक्रोशः, व्यावक्रोशी, आक्रोशः, उच्चैर्भाषणं, उच्चैर्बुद्धं, व्यावभाषी, विवादः, वायुद्वंद्वं, विप्रलापः, द्वन्द्वं, संरावः.

BRAWLER, *s.* कलहकारः -री *m.* (न), कलहप्रियः, विरोधी *m.* (न), कलिप्रियः, युयुत्सुः *m.*

BRAWN, *s.* (The flesh of a boar) शूकरमांसं.—(The muscular part of the body) सायुः *f.*, ससा.—(The arm) बाहुः *m.*—(A boar) शूकरः, वराहः.

BRAWNNES, *s.* मांसलत्वं, दृढाङ्गता, शरीरदृढता, दृढिमा *m.* (न).

BRAWNY, *a.* मांसलः -ला -लं, सायुमान् -मती -मत् (न), दृढाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.

To BRAY, *v. a.* (To pound) चूर्णं (c. 10. चूर्णयति -यितुं), प्रचूर्णं, विचूर्णं, पिप् (c. 7. पिनष्टि, पेष्टुं), निष्पिप्, विनिष्पिप्, उत्पिप्.

To BRAY, *v. n.* (Like an ass) गर्हभवद् रु (c. 2. रौति, रवितुं) or चित्कारं कृ or नद् (c. 1. नदति, नदितुं).

BRAY, *s.* खरनादः, गर्हभनादः, गर्हभरावः, चित्कारः, खरशब्दः, नादः.

BRAVER, *s.* (One that brays like an ass) खरनादी *m.* (न), नादी *m.* (न), चित्कारकृतः.—(One that pounds) चूर्णकः, निष्पेष्टा *m.* (ष्टुं), पेष्टरः.

TORBAZEN, *v. n.* धृष्ट (c. 5. धृष्टोति, धृष्टितुं), अभिभर्त्स (c. 10. भर्त्सयते -यितुं).

BRAZEN, *a.* रौतः -रौ -रौ, पित्रलगुणमयः -यी -यं, ताघिकः -की -कं.—(Impudent) निर्लेज्जः -ज्जा -ज्जं, भृष्टः -ष्टा -ष्टं.

BRAZEN-FACED, *a.* निर्लेज्जमुखः -खी -खं, लज्जाहीनः -ना -नं, स्वत्यग्दीडः -डा -डं.

BRAZENNESS, *s.* रौतत्वं.—(Impudence) निर्लेज्जता, भृष्टता, प्रगल्भता.

BRAZIER, *s.* ताघकारः, कांस्यकारः. See BRASIER.

BREACH, *s.* भङ्गः, भेदः, छेदः, खण्डः, रन्ध्रं, छिद्रं.—(The act of breaking) भङ्गनं, भेदनं, खण्डनं.—(A gap in a wall) सन्धिः *m.*, गृहरन्ध्रं, खानिकं, सुरुङ्गा, कुम्भच्छेदः.—(Violation) अतिक्रमः, लङ्घनं, उन्नङ्घनं.—(Violation of a law) व्यवस्थातिक्रमः, व्यवस्थालङ्घनं.—(Breach of promise) प्रतिज्ञाभङ्गः.—(Breach of confidence) विश्वासभङ्गः.—(Separation of friendship) सुहृद्भेदः, विरोधः, विच्छेदः.

BREAD, *s.* अपूपः, पूषः, पिष्टकः, कान्दयं, अभुयः.—(Food in general) अयं, आहारः, भोजनं.

BREAD-CORN, *s.* गोपूषः, सुवनः *m.* (स), सुमनः, शस्यं, धान्यं, सायुष्यं.

BREAD-FRUIT, *s.* पनसः, पनसनालिङ्गा, कण्टकफलः, कण्टकफलः.

BREADTH, *s.* पुपुता, पार्थक्यं, प्रथिमा *m.* (न), विशालता, विपुलता, विस्तारः, विस्तीर्णता, परिसरः, प्रस्थः, विततिः *f.*, आयासः, आयतनं, पादः.

To BREAK, *v. a.* (Burst or part asunder by force) भङ्ग (c. 7. भनक्ति, भङ्कुं), निभङ्ग, विनिभङ्ग, प्रभङ्गः, भिद् (c. 7. भिनन्ति, भेकुं), खण्ड (c. 10. खण्डयति -यितुं), परिसखद्, विद् in caus. (-दारयति -यितुं), स्फुट (c. 10. स्फोटयति -यितुं), हन् (c. 6. हनति, होकुं), अवहन्, चारुन्,

समाह्वयः; खुद (c. 7. क्षुण्णति, क्षोभे), प्रखुद; शकलीकृत, दल in caus. (दालयति -यितुं), विदल. —(Penetrate, break through) बध् (c. 4. विधत्ति, बध्), निभिद, छिद्र (c. 10. छिद्रयति -यितुं). —(Crush) मृद (c. 9. मृज्जति, मर्हति), पिप् (c. 7. पिनाडि, पेष्टे). —(Break or sink the spirit) मनो खस्य or हन् (c. 2. हन्ति, हन्) or प्रतिहन्, भगनाश -शां -शं कृ, आशायिभिरं -त्रां -त्रं कृ, खडिगताशंसं -सां -सं कृ. —(Tame) दम् in caus. (दमयति -यितुं or c. 4. दाम्यति, दमिषु), प्रदम्; विनी (c. 1. -नयति -नेतुं). —(Make bankrupt) परिखीयं -यां -यं कृ, निषे -नीकृत. —(Overcome) पराजि (c. 1. -जयति -ते -जेतुं). —(Break down, destroy) खवभञ्ज, प्रभञ्ज, विनश in caus. (-नाशयति -यितुं), उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं). —(Violate a promise) संविदं व्यतिक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), विसंवद् (c. 1. -वदति -वदितुं), विसंविद् (c. 2. -वेत्ति -वेदितुं). —(Infringe a law) व्यवस्थाम् अतिक्रम or व्यतिक्रम or लङ् (c. 1. लङ्घते, लङ्घितुं, c. 10. लङ्घयति -यितुं), उल्लङ्घ, विलङ्घ, or अतिचर (c. 1. -चरति -चरितुं) or लुप् in caus. (लोपयति -यितुं). —(Break a vow) व्रतं लुप् in caus. —(Interrupt) लुप्, विलुप्, विप्रलुप् in caus., उच्छिद्, विच्छिद्, प्रतिहन्, अनारि (c. 2. -रति -रतुं). —(Break intelligence) प्रथमसंवादं कृ, प्रथमाख्यानं कृ. —(Break the heart) दलद्दयं -यां -यं कृ, भग्नान्तःकरणं -शां -शं कृ. —(Break into a house) सन्धि कृ, कुड्यं छिद्. —(Break a bone) अस्थि भञ्ज or भिद्. —(Make to cease) निवृत्त in caus. (-वर्त्तयति -यितुं). —(Separate) विपुञ्ज (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -युक्ते). —(Break off, re-linquinish) त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यजे). —(Reform a bad habit) दोषसखनं कृ. —(Dissolve friendship) सौदृष्यं भिद्. —(Break one's sleep) निद्रां भञ्ज, निद्राभङ्गं कृ. —(Break one's fast) पारणं कृ, प्रातर्भोजनं कृ, उपवासानन्तरं प्रथमाहारं कृ. —(Break wind) फट् (c. 1. पटते, पटितुं), गुदरवं कृ.

To BREAK, *v. n.* (Part in two) भञ्ज in pass. (भज्यते), भिद् in pass. (भिद्यते), विभिद्, विच्छिद् in pass. (-छिद्यते), बुद् (c. 4. बुद्ध्यति, बुदितुं), विद् in pass. (-दीर्यते), स्फुट् (c. 6. स्फुटति, स्फुटितुं), शकलीभ. —(Dawn) प्रभा (c. 2. -भाति -भातुं), उष (c. 1. क्षीयति, क्षीयितुं) or उज्जति, उज्जितुं, व्युप्, समुप्. —(Open as a sore) पूम् (c. 1. पूयते, पूयितुं), पूयनं कृ, पङ्क -क्का -क्के भू. —(Become bankrupt) परिखीयः -या -यं भू. —(Decline, decay) जृ (c. 4. जीर्यति, जरितुं, जरीतुं), क्षि in pass. (क्षीयते), क्षे (c. 1. क्षायति, क्षातुं), ध्वस् (c. 1. ध्वंसते, ध्वंसितुं), सद् (c. 1. सीदति, सन्तुं), विनश (c. 4. -नश्यति -नश्यितुं -न्तुं), विञ्ज in pass. (-जीर्यते). —(Part friendship) विरञ्ज in pass. (-रज्यते). —(Break in, force one's way in) बलात् or प्रसस्य प्रविश (c. 6. -विशति -वेष्टे), आपत्, (c. 1. -पतति -पतितुं), अभिपत्, खवलुप् (c. 6. -लुप्यति -लोभुं). —(Break forth) प्रपत् (c. 1. -पतति -पतितुं), निष्पत्. —(Break loose) प्रमुञ्च in pass. (-मुच्यते), विप्रमुञ्च. —(Break off, desist suddenly) अकस्माद् विरम् (c. 1. -रसति -रन्तुं) or निवृत्त (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं). —(Break out, arise suddenly) अकस्माद् उपपद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं) or जन् (c. 1. जायते, जनिषु) or दृश् in pass. (दृश्यते) or प्रभू. —(Break up) विगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), निवृत्त. —(Break forth, as fire) प्रखल (c. 1. -खलति -ते -खलितुं). —(Break, as waves) भङ्गरूपेण प्रलुट् (c. 1. -लोठति -लोठितुं).

BREAK, *s.* (Interruption) विषेदः, वेदः, अनारायः. —(Cessation) विरामः, विरतिः *f.*, निर्वृतिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, उपशमः, क्षयः. —(Opening of the day) अरुणोदयः, प्रभातं, उदयः, दिवसमुखं, उषः; 'at break

of day,' प्रभाते, प्रातःकाले; 'breaking a blood-vessel,' उरोक्षतं. BREAKER, *s.* (One who breaks) भञ्जक *m.* (कृ), भञ्जकः, भञ्जकरः, भेदकः, भेदी *m.* (नृ), विदारकः. —(Destroyer) नाशकः. —(A wave breaking over a sandbank) सैकतसूचको भङ्गः, भङ्गिः *f.*, -ङ्गी, तरलायितः, लहरिः *f.*, वल्लोलः, तरङ्गः.

BREAKFAST, *s.* प्रातर्भोजनं, प्रातराशं, कल्पवृक्षः, कल्पजग्धिः *f.*, प्रथमाहारः. To BREAKFAST, *v. n.* प्रातर्भोजनं or प्रातराशं कृ, प्रथमाहारं कृ. BREAKFASTED, *p. p.* प्रातराशितः -ता -तं. BREAKING, *s.* भङ्गः, भञ्जनं, भेदः, भेदनं, खडनं, शकलीकरणं, विदारणं. —(Breaking down) प्रभङ्गः. —(Breaking a vow) व्रतलोपनं.

BREAM, *s.* पृषुशरीरो मत्स्यभेदः.

BREAST, *s.* वक्षः *n.* (स्), उरः *n.* (स्), वक्षस्थलं or वक्षःस्थलं, क्रोडं -डा, अङ्गः, वत्सं, भुजानरं, हृदयस्थानं. —(Female breast) स्तनः, स्तनी *m. du.*, स्तनकुटमलं, कुचः, कुचतटं, वक्षोरुहः, वक्षोजं, उरसिजः, उरोजः. —(Heart) हृदयं, अन्तःकरणं, मनः *n.* (स्), चित्तं, मस्ति *n.* (नृ).

BREAST-BONE, *s.* वक्षोस्थि *n.*, उरोस्थि *n.*

BREAST-HIGH, *a.* वक्षोदमः -भा -भं, वक्षोदेशपर्यन्तः -न्ता -नंतं.

BREAST-PLATE, *s.* कवचं, उरस्त्राणं, वक्षस्त्राणं, उरश्छदः, छायासी *f.*, नागोदरं, बाणवारः.

BREASTWORK, *s.* वक्षोदेशपर्यन्तं दुर्गप्राचीरं, वक्षःसमानः प्राकारः.

BREATH, *s.* प्राणः, श्वासः, श्वासितं, असुः *m.* —(Inspiration and expiration) श्वासप्रश्वासं, श्वासनिःश्वासं. —(Pause, respite) उच्छ्वासः, विरामः, उपशमः. —(Out of breath) उच्छ्वसन् -सन्ती -सती -सत् (त्), उच्छ्वसितः -ता -तं, यष्टिप्राणः -या -यं. —(Holding one's breath) श्वासप्रश्वासधारणं. —(Breeze, moving air) स्वश्वासः, मृदुवातः, मन्दानिलः, अनिलः, समीरणः.

To BREATHE, *v. n.* श्वासं (c. 2. श्वासति, श्वासितुं), आश्वस्, उच्छ्वस, प्राण् (c. 2. प्राणिति, प्राणितुं). —(To inspire and expire) श्वासप्रश्वासं कृ, श्वासनिःश्वासं कृ. —(To live) जीव् (c. 1. जीवति, जीवितुं). —(To take breath, recover breath) प्रत्याश्वस्.

To BREATHE, *v. a.* (To inspire) श्वासं (c. 2. श्वासति, श्वासितुं). —(To breathe forth, expire) निःश्वासं, प्रश्वासं. —(To exhale) प्रवा (c. 2. -वाति -वान्तुं).

BREATHING, *s.* श्वासः, श्वासप्रश्वासं, प्राणः, श्वासितं. —(Ardent wish) आकाङ्क्षा, स्पृहा, लालसा. Part. प्राणन् -णन्ती -णत् (त्), श्वसन् -सन्ती -सन्ती -सत् (त्), असुमान् -मती -मत (त्), प्राणभृत् *m. f. n.* —(Breathing through the nose) नासिकस्थम्. —(Accent) प्राण-सूचकं चिह्नं; 'the hard breathing,' महाप्राणः; 'the soft breathing,' अभिनिश्चयः.

BREATHING-HOLE, *s.* वातायनं, वायुच्छिद्रं, वायुपथः, गवाक्षः, जालं.

BREATHING-TIME, *s.* उच्छ्वासः, विरामः, विरामः, उपशमः, निवृत्तिः *f.*

BREATHLESS, *a.* (Without breath, lifeless) प्राणहीनः -ना -नं, अग्राणः -या -यं, व्यसुः -सुः -सु, निरुच्छ्वासः -सा -सं, विचेतनः -ना -नं. —(Panting for breath) उच्छ्वसन् -सन्ती -सत् (त्), उच्छ्वसितः -ता -तं. नष्टश्वासः -सा -सं, यष्टिप्राणः -या -यं. —(Dead) मृतः -ता -तं. —(Half dead) मृत्कल्पः -त्वा -त्वं.

BREED, *p. p.* (Born) जातः -ता -तं, उत्पन्नः -न्ना -न्नं. —(Produced) जनितः -ता -तं, उत्पादितः -ता -तं. —(Reared, educated) पुष्टः -ष्टा -ष्टं, -ता -तं, 'उत्पादितः -ता -तं. —(Well-bred, educated) शिथितः -ता -तं, मृदोतविष्टः -ष्टा -ष्टं, विनीतः -ता -तं; 'well-bred,' सुविनीतः -ता -तं; 'ill-bred,' अनीतः -ता -तं, अविनीतः -ता -तं, अविनयः -या -यं, दुराचारः -रा -रं, दुःशीलः -ला -लं.

BREACH, *s.* (The back part of any thing) पश्चाद्भागः, पश्चिमो भागः.
पश्चाद्देशः, अपोदेशः.—(Of an animal) नितम्बः. स्किबो *f. du.*
कटिदेशः, कटीरकं, कटिप्रोयः.—(Of a cannon) यस्माद् अनारगिनचलेन
लोहगोले निःसार्यते तस्य युद्धयन्त्रस्य पश्चाद्भागः

BREACHES, *s.* क्रुक्कः. पुमिर्भूतं कटिपल्लं, पुरुषस्य कटिपल्लं, कटिन-
क्वादिपरिधानं, कटीपटः. शाटकः.

To BREED, *v. a.* (To procreate, give birth to) सु (c. 1. सवति,
c. 2. सोति, सोतुं), प्रसू, प्रजन् (c. 4. जायते - जनिनुं) or जन् in caus.
(जनयति - यितुं). सन्नन्; वृष् in caus. (यधेयति - यितुं).—(To be
pregnant) गभेवती or गभिणी or सन्नातगभि भू.—(To cause,
produce) जन् in caus., उत्पद in caus. (पादयति - यितुं).—(To
rear) पुष् (c. 9. पुष्यति, c. 1. पोषति or in caus. पोषयति - यितुं),
पाल् (c. 10. पालयति - यितुं), प्रतिपाल्.—(To educate) शिक्ष् (i. e.
des. of शक्) in caus. (शिक्षयति - यितुं), विनी (c. 1. नयति - नेतुं).
—(To contrive, plot) यद् (c. 1. यदते, यदितुं).

To BRED, *v. n.* (To have birth) जन् (c. 4. जायते), उपजन्, अभिजन्;
उत्पद (c. 4. पद्यते).—(To increase) वृष् (c. 1. यधेते, यधितुं), पुष्
(c. 4. पुष्यति, पोष्टुं).

BREED, *s.* (Race, family) वंशः, कुलं, जातिः *f.*, सन्तानः, सन्ततिः *f.*
सन्त्यः.—(Offspring) सपत्यं, प्रजा; 'a horse of a good breed,
साजानेयः, भूमिपद्यः. भूमिरसकः.—(Number of animals born
at once) शाककणः, यः शाककण एककाले दिसाद् उत्पद्यते or प्रसूयते.

BREEDBATE, *s.* कलहकारः, विवादधी *m.* (नं). कलिप्रियः, कलहप्रियः.

BREEDER, *s.* (A producer) जनकः, प्रजनिणः, उत्पादकः, सुती *m.* (नं).
—(A prolific female) सुतिनी, सवन्था, प्रसवित्री, प्रनायिनी,
जननी.—(A rearer) पोषकः, पोष्टा *m.* (वृ), पोषयिता *m.* (नृ),
विनेता *m.* (नृ).

BREEDING, *s.* (Rearing) पोषः, पणं, पालनं.—(Education) शिक्षा,
विनयः.—(Good manners) विनयः, सभ्यता, सुशीलता; 'a man
of breeding,' सुविनीतः.

BREESE, *s.* दंशः, दंशकः, वनमक्षिका. गोमक्षिका.

BREEZE, *s.* मृदुवातः, मन्दानिलः, सानिलः, सारुतः, मरुत् *m.*, वायुः *m.*,
सुवायुः *m.*, चारवायुः *m.*, पवनः, खद्यासः, समोरणः, समीरः, मन्दस-
मीरणः; 'soft breezes,' सुसम्पशाः *m. pl.*

BREEZY, *a.* (Windy) वातलः -ला -लं, वातवान् -वती -वत् (नृ), वायवः
-वी -वै.—(Fanned by the breezes) वायुभिः or मन्दानिलैर्
अनुवीजितः -ता -तं or उपवीजितः or उडोन्मयानः -ता -नं.

BRETHREN, *s.* (Plur. of brother) भातरः *m. pl.*, समानोदय्याः.—(Of
the same race) बान्धवाः *m. pl.*, सन्नातयः *m. pl.*, समानजातयः.—
(Associates) संसर्गिणः *m. pl.*, सन्नितनः *m. pl.*—(Spiritual bre-
thren) एकगुरवः *m. pl.*, सतोय्याः *m. pl.*

BREVET, *s.* अधिकवयसं विना श्रेष्ठपदमात्रप्रतिपत्तिः *f.*, अधिकवयस्यतिरेकेण
न्येष्टव्यमात्रप्रतिपत्तिः *f.*, पदमात्रवृद्धिः *f.*

BREVARY, *s.* (A compendium) सङ्ग्रहः, संहिता.—(Of prayers)
प्रार्थनासङ्ग्रहः, प्रार्थनासंहिता.

BREVIATE, *s.* सङ्ग्रहः, संहिता, संहारः, प्रत्याहारः.

BREVITY, *s.* सङ्क्षेपः -पणं, सङ्क्षिप्तिः *f.*, सङ्क्षिप्तत्वं, समस्तत्वं, उपसङ्क्षेपः,
सङ्ग्रहः -हणं, समसनं, समासः, परिमितता, संहारः, समाहारः, सत्यत्वं.
To BREW, *v. a.* (To make beer) यवसूरं पक्व (c. 1. पचति, पक्नुं) or
क्ष्व (c. 1. क्षपति, क्षपितुं), यवमज्जं कृ.—(To mingle) मिश्र् (c. 10.
मिश्रयति - यितुं).—(To contrive) यद् (c. 1. यदते, यदितुं), प्रचिन्

(c. 10. चिन्तयति - यितुं), परिचिन्.

BREWAGE, *s.* नानासम्भिन्नद्रव्यनिमित्तं पानीयं, निष्कषाः, हस्त्रिपातः,
प्रकीर्णकं.

BREWER, *s.* यवसुरक्षपिता *m.* (नृ), यवसुरपाचकः.

BREWERY or BREWHOUSE, *s.* यवसुरपचनस्थानं, यवसुरक्षपनस्थानं.

BREWING, *s.* यवसुरपचनं, यत्किञ्चिद् यवसुरम् एककाले पच्यते.

BREWIS, *s.* सूपक्षपितः पिष्टकः or सूपः.

BRIBE, *s.* उत्कोचः -चा -चकः, उपप्रदानं, उपायनं, अभुपायनं, कोशलिकं,
पारितोषिकं; 'the receiver of a bribe,' उत्कोचकः, उत्कोचादाता
m. (नृ), उत्कोचग्राहकः.

To BRIBE, *v. a.* उत्कोचं दा (c. 3. ददाति, दातुं) or उपप्रदा, पात्यक-
र्मसम्पादनार्थम् उपायनं दा.

BRIBER, *s.* उत्कोचदाता *m.* (नृ), उत्कोचदायी *m.* (नृ), उपप्रदाता *m.* (नृ),

BRIBERY, *s.* उत्कोचस्य दानादानापरामः.—(Giving bribes) उत्कोचदानं,
उत्कोचचयी.—(Receiving bribes) उत्कोचग्रह -हणं.

BRICK, *s.* इष्टका, इष्टिका, सुधा; 'burnt brick,' पक्वष्टका, क्षामकं;
'a brick-house,' इष्टकागृहं, सुधाभवनं; 'brick-built,' इष्टकानि-
मित्तः -ता -तं; 'a pile of bricks,' इष्टकाराशिः *f.*

To BRICK, *v. a.* इष्टकान्यामं कृ, इष्टकान्यामं कृता निर्मा (c. 2. -माति -मातुं).

BRICK-BAT, *s.* इष्टकाशकलं, इष्टकाखण्डं, भित्तष्टका, भग्नेष्टकाशकलं.

BRICK-DUST, *s.* इष्टकाचूर्णं, इष्टकाखोदः, इष्टकाखोदितं.

BRICK-KILN, *s.* पाकपुटी, सापाकः, इष्टकापचनस्थानं, पवनं.

BRICKLAYER, *s.* लेपकः, लेपी *m.* (नृ), लेपकृत् *m.*, प्रलेपकः, सुधानोवी
m. (नृ), सट्टालिकाकारः, पलंगखडः.

BRICKMAKER, *s.* इष्टकाकारी *m.* (नृ), इष्टकाकृत्, इष्टकाकारः, सुधाकृत्.

BRICKWORK, *s.* इष्टकान्यासः, सुधान्यासः, इष्टकानिर्मोयं, इष्टकानिर्मितं
यत्किञ्चिद् भवनानि.

BRIDAL, *s.* विवाहोत्सवः, विवाहपथं *n.* (नृ), विवाहः, विवाहकर्म *n.* (नृ)
or उद्वाहकर्म.

BRIDAL, *a.* वैवाहिकः -की -कं, उद्वाहिकः -का -कं, विवाहयोग्यः -ग्या -ग्यं,
पाणिग्रहणिकः -की -कं; 'bridal clothes,' आनन्दपटं.

BRIDE, *s.* नवोदा, नवभार्या, नववधुः *f.*, नवपत्नी, ऊदा, नवकारिका,
नववरिका, पाणिगृहीता, सुवासिनी; 'one who chooses her own
husband,' स्वयंवरा.

BRIDE-BED, *s.* विवाहशय्या, नवोदाशयनं, आनन्दशय्या, ऊदावोदोर नवशयनं.

BRIDE-CAKE, *s.* विवाहोत्सवकाले गृहाभ्यागतैः खादनीयः पिष्टकः or सूपः,
आनन्दपिष्टकः.

BRIDEGROOM, *s.* वरः, वोदा *m.* (नृ), परिणेतु *m.* (नृ), पाणिग्राहः, विवाहोद्यतः.

BRIDE MAID, *s.* (Attendant on the bride) जन्या.

BRIDEMAN, *s.* (Attendant on the bridegroom) जन्यः.

BRIDEWELL, *s.* नियग्रहगृहं, नियग्रहगारं, दण्डप्रणयनगृहं, कारागारं, कारा-
वशम् *n.* (नृ).

BRIDGE, *s.* सेतुः *m.*, पिङ्गलः, पिङ्गलः, धरणः, संवरः, सधरः.—(Foot-
bridge) सङ्क्रमः.—(A bridge of boats) नौसेतुः *m.*—(Of the
nose) नासावंशः.—(Of a musical instrument) तन्त्रालङ्कारः,
तन्त्रधारणार्थं काण्डखण्डं.

To BRIDGE, *v. a.* (Connect by a bridge) सेतुना बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).

BRIDLE, *s.* बागा, रश्मिः *m.*, यत्ना, दन्तालिका.—(Restraint) संयमः,
यमः, यन्त्रणं, नियग्रहः.

To BRIDLE, *v. a.* रश्मिभिर् यम् (c. 1. यज्जति, यन्तुं).—(To restrain)

यम्, निग्रम्, संयम्, नियग्रहं (c. 9. -गृह्णाति -गृहीतुं), वशीकृ.

BRIDLEHAND, *s.* अश्वारूढस्य यो हस्तो यागां सङ्गृह्णाति or धरति.

BRIEF, *a.* (Concise) सङ्क्षिप्तः—भा-भे, साङ्क्षेपिकः—की-के, समासिकः—की-के, परिमितः—ता-ते, सङ्गृहीतः—ता-ते—(Not long, as time, &c.)

अचिरः—रा-रे, अल्पः—स्वा-स्वं, अल्पकालः—ला-ले—(Contracted)

सङ्क्षिप्तः—ता-ते, संक्षुब्धः—ता-ते, ह्रस्वः—स्वा-स्वं; 'in a brief space of time,' अचिरेण, अचिरात्, न चिरेण; 'for a brief space,' अल्पमात्रं.

BRIEF, *s.* (Writing of any kind) पत्रं.—(An epitome) सङ्ग्रहः, सङ्क्षेपः, संहारः.—(A writ) आज्ञापत्रं.—(A writing explaining the case) निवेदनपत्रं, अर्थतत्त्वज्ञापकं पत्रं.

BRIEFLY, *adv.* (Concisely) सङ्क्षेपेण, सङ्क्षेपात्, सङ्क्षेपतः, समासतः, अविलम्बतः, न विलम्बेण, परिमितप्रकारेण.—(Quickly) अचिरेण, क्षिप्रं, आशु, अविलसितं.

BRIEFNESS, *s.* सङ्क्षिप्तिः *f.*, सङ्क्षेपत्वं, सङ्क्षेपः, उपसङ्क्षेपः, समासत्वं, समासः, समसनं, संहारः, परिमितता, अल्पत्वं—ता.—(Of life) आयुस्त्वत्वं.

BRIER or BRIAR, *s.* गोक्षुरः, कलकगुल्मः, शृगालकलकः, शृगालकोलिः *m.*

BRIERY, *a.* कलक-किनी-कि (न), कलकितः—ता-ते, शृगालकलक-कापृतः—ता-ते.

BRIG, *s.* कूपकद्वयविशिष्टः सामुद्रोत्तमप्रभेदः.

BRIGADE, *s.* व्यूहः, चमूः *f.*, गुल्मः, याहिनी, सैन्यदलं, सेनामुखं.

To BRIGADE, *v. a.* याहिनं व्यूह (c. 1. -जहते-जहितुं), व्यूहीकृ.

BRIGADIER, *s.* याहिनीपतिः *m.*, गुल्माधिपतिः *m.*, चमूपतिः *m.*, व्यूहाध्यक्षः, सैन्यव्यूहपतिः *m.*

BRIGAND, *s.* दस्युः *m.*, प्रसन्नचोरः, अपहारकः, साहसिकः, चोरः, लोभ-जीवी *m.* (न).

BRIGANTINE, *s.* सामुद्रदस्युभिः प्रयुक्तो लघुनौकाविशेषः.

BRIGHT, *a.* दीप्तिमान्—मती-मत् (त), दीप्तः—प्रा-प्र, द्युतिमान्—मती-मत् (त), प्रभावान्—वती-वत् (त), सुप्रभः—भा-भे, वर्धस्वी-स्विनी-स्वि (न), द्योती-तिनी-ति (न), द्योतनः—ना-ने, शोभी-भिनी-भि (न), शोभनः—ना-ने, रुचिरः—रा-रे, तेजोमयः—यी-यं, तेजसः—सी-सं, उज्ज्वलः—ला-ले, प्रतिभानवान्—वती-वत् (त); 'having bright eyes,'

दीप्ताक्षः—क्षी-क्षं, दीप्तलोचनः—ना-ने.—(Clear) विशदः—दा-दं,

विमलः—ला-ले, निर्मलः—ला-ले, स्वच्छः—ज्जा-ज्जं, शुचिः—चि-चि.

—(Illustrious) कीर्तिमान्—मती-मत् (त), विद्युतः—ता-ते, महायशः—शा-शः (स्).—(Acute) सूक्ष्मपुट्टिः—ट्टि-ट्टि, निपुणमतिः—ति-ति.

To BRIGHTEN, *v. a.* (To make to shine, &c.) द्युत् in caus. (द्योतयति—यितुं), भास् in caus. (भासयति—यितुं), प्रभास्, उद्भास्, भाज् in caus. (भाजयति—यितुं), विराज् in caus. (राजयति—यितुं), प्रकाश् in caus. (काशयति—यितुं), विमल (nom. विमलयति—यितुं).

To BRIGHTEN, *v. n.* (To become bright) दीप्तीभू, विमलीभू.—(To be bright) शुभ् (c. 1. शोभते, शोभितुं), रुच् (c. 1. रोचते, रोचितुं), द्युत् (c. 1. द्योतते, द्योतितुं), भाज् (c. 1. भाजते, भाजितुं); भास् (c. 1. भासते, भासितुं), राज् (c. 1. राजति—ते, राजितुं), विराज्, काश् (c. 1. काशते, काशितुं), चकास् (c. 2. चकास्ति, चकासितुं), शुचि (nom. शुचीयते—यितुं).—(To become bright as the sky) गततोयदः—दा-दं भू.

BRIGHTLY, *adv.* तेजसा, दीप्ता, द्युता, कान्ता, दीप्तप्रकारेण, विमलं.

BRIGHTNESS, *s.* द्युतिः *f.*, द्युतिमत्त्वं, दीप्तिः *f.*, दीप्तिमत्त्वं, दीप्तिता, ज्योतिः *n.* (स्), रुचिः *f.*, प्रभा, उज्ज्वलता, छविः *f.*, कान्तिः *f.*, तेजः *n.* (स्), शोभा.

—(Acuteness) बुद्धिसूक्ष्मत्वं, नेपुण्यं, मतिप्रकर्षः.—(Beauty) सौन्दर्यं.

BRILLIANCY, *s.* दीप्तिः *f.*, प्रभा, कान्तिमत्त्वं, द्युतिः *f.*, छविः *f.*, तेजः *n.* (स्), भाजिष्युता.

BRILLIANT, *a.* अतिदीप्तिमान् बहुकणविशिष्टो वक्षभेदः, भिन्नच्छायां हीरविशेषः.

BRILLIANT, *a.* प्रभावान्—वती-वत् (त), दीप्तिमान्—मती-मत् (त), देदी-पमानः—ना-ने, दीप्तः—प्रा-प्र, कान्तिमान्—मती-मत् (त), रोचिष्णुः—णुः—णु, तेजस्वी-स्विनी-स्वि (न), तेजोमयः—यी-यं, द्योतमानः—ना-ने, प्रकाशमानः—ना-ने, उज्ज्वलः—ला-ले.

BRILLIANTLY, *adv.* प्रभया, अतिकान्त्या, छया, तेजसा, दीप्तिपूर्व.

BRIM, *s.* (Edge of any thing) धारः—रा, प्रान्तः, अन्तः—न्तं, उपान्तं, पर्यन्तं, उत्सङ्गः.—(Edge of a vessel) कर्णः, धारः, मुखं.—(Margin of a river) तीरं, तटः, तटः, कच्छः.—(Border of a cloth, &c.) अचलः; 'up to the brim,' आकर्णं, धारपर्यन्तं, आमुखात्.

To BRIM, *v. a.* आकर्णं पारं पू in caus. (पूरयति—यितुं), पारप्राव कृ.

BRIMFUL, *a.* आकर्णं or धारपर्यन्तं पूर्णः—शी-शं, एकान्तपूर्णः—शी-शी.

BRIMMER, *s.* आकर्णं or धारपर्यन्तं or मुखपर्यन्तं पुरितं पारं, अतिपूर्णं भाजनं.

BRIMSTONE, *s.* गन्धकः, गन्धार्पमा *m.* (न), गन्धमोदनं, क्रूरगन्धः, शृङ्खारिः *m.*

BRIMSTONY, *a.* गन्धकमयः—यी-यं, गन्धकपूर्णः—शी-शं, गन्धकविशिष्टः—ष्टा-ष्टं.

BRINDED or BRINDLED, *a.* शयलः—ला-ले, चित्राङ्गः—ङ्गी-ङ्गं, चित्रः—त्रा-त्रं, चित्रितः—ता-तं, नातायणी—शी-शं, रेखाङ्कितः—ता-तं.

BRINDLE, *s.* शयलत्वं, शयलभावः, चित्राङ्गत्वं, चित्रता.

BRINE, *s.* लवणोदं, लवणनलं.—(The briny deep) लवणसुराणि.—(Tears) वाष्पः, अश्रु *n.*, नयनमलिलं.

BRINE-PIT, *s.* लवणनलपूर्णं खातं or कुण्डं, लवणोदकूपः.

To BRING, *v. a.* (Fetch from another place) आनी (c. 1. -नयति—ते-नेतुं), उपानी, आहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं).—(Carry to a place)

नी, आयहृ (c. 1. -वहति-योदुं), उपयहृ, संवहृ.—(Cause to come)

आगम् in caus. (—गमयति—यितुं), प्राप् in caus. (—आपयति—यितुं),

उपपद् in caus. (—पादयति—यितुं).—(Reduce to a particular state) गम् in caus., कृ; 'brought to misery,' कृद्गतः—ता-ते;

'brought low,' अल्पीकृतः—ता-ते, अस्तङ्गमितः—ता-ते.—(Induce)

अनुनी, उपागम् in caus., प्रोत्सह in caus. (—साहयति—यितुं), आकृप् (c. 1. -कषेति-कृषुं).—(Bring about) घट् (c. 1. घटते, घटितुं), सिप् in caus. (साधयति—यितुं), संसिप्, सम्पद् in caus. (—पादयति—यितुं),

उपपद्.—(Bring back) प्रयानी, प्रतिपद् in caus., प्रमु in caus. (—संघेयति—यितुं).—(Bring down, humble) अपकृप्, अभिभू (c. 1. -भवति-भविर्तुं); 'having his pride brought down,' आह्वगष्टः,

भग्नदधे.—(Bring forth, give birth to) मु (c. 1. मवति, c. 2. सौति, सौतुं), प्रमु; प्रजन् (c. 4. -जायते-जानितुं), जन् in caus. (जनयति—यितुं), उत्पद् in caus.; 'act of bringing forth,' प्रसवः.—

(Bring forward) प्रणी, अभिप्रणी, आनी, उपनी, अग्रे नी, पुरम्, प्रग् in caus., सम्प्रस्था in caus. (—स्थापयति—यितुं), प्रमु in caus. (—सारयति—यितुं); 'brought forward as an example,' उपन्यस्तः—स्ता-स्तं.—(Bring in) प्रविज् in caus. (—वेशयति—यितुं), निविज्,

उपन्यस् (c. 4. -अस्यति, असितुं).—(Bring on) आवहृ, उत्पद् in caus. (—पादयति—यितुं); 'that would bring on death,' तन्मृत्युम् आवहेतः;

'bringing happiness,' सुखावहः—हा-हं.—(Bring out) प्रकाज् in caus. (—काशयति—यितुं), प्रचर् in caus. (—चारयति—यितुं), प्रकटीकृ,

दृग् in caus. (दशयति—यितुं).—(Bring together) समानी, एकत्र नी or कृ, सम्भू (c. 1. -भरति-भर्तुं).—(Bring under) अपकृप्, अभिभू, दम् in caus. (दमयति—यितुं), वशीकृ.—(Bring up) विनी,

पुप् in caus. (पोषयति—यितुं), वृप् in caus. (वर्धयति—यितुं).—(Bring to an end) निर्वहृ in caus. (—वाहयति—यितुं), निवृत् in caus. (—वर्त्तयति—यितुं), समाप् in caus. (—आपयति—यितुं), सिप् in caus. —(Bring to light) प्रकाज् in caus., स्पहीकृ.—(Bring to pass).

See Bring about.—(Bring word) निविद् in caus. (वेदयति -यितुं), वाञ्छेम् or संवादम् आख्या (c. 2. ख्याति -ख्यातुं), संवद् in caus. (वादयति -यितुं).—(Bring an action against) अभिपुञ्ज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), विवादास्पदीकृ.

BRINGER, *s.* आनेता *m.* (तुं), उपानेता *m.* (तुं), आवहः in comp.

BRINISH OR BRINY, *a.* लवणः -णा -यं, लावणः -यी -यं, क्षाररसः -सा -सं.

BRINISHNESS, *s.* लावण्यं, लवणत्वं, क्षारता, क्षाररसः.

BRINK, *s.* (Of a river) तीरं, कूलं, तटं, कच्छः.—(Of any thing) प्रान्तः, चान्तः -न्तं, उपान्तं, पर्यन्तं, धारः -रा.—(Of a precipice) उत्सङ्गः, शैलकटकः.

BRISK, *a.* लघुः -युः -पु, त्वरितः -ता -तं, अचिलघः -छा -छं, क्षिप्रः -प्रा -प्रं, अतन्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, प्रफुल्लः -खा -खं.—(Powerful, spirituous) प्रबलः -ला -लं, तीव्रः -त्रा -त्रं, तेजसः -सी -सं, सारवान् -वतो -वत् (तुं), सौरिकः -की -कः, 'a brisk shower,' धारासम्प्रातः.

BRISKET, *s.* पशोर वक्षः *n.* (मं), or उरः *n.* (मं), or वक्षस्स्थलं.

BRISKLY, *adv.* त्वरितं, क्षिप्रं, सत्वरं, प्रयत्नतः, सारतम, अचिलक्षितं, अतन्द्रितं, चलतः.

BRISKNESS, *s.* लाघव्यं, क्षिप्रत्वं, शीघ्रता, अचिलक्षता.—(Vigour) तेजः *n.* (सं), सारता, सत्यं, तीव्रता.

BRISTLE, *s.* शृकः -कं, दृढलोम *n.* (नं), स्तम्भरोम *n.* (नं), रोम *n.* (नं), मूषिः *f.*—(Of a hog) शृकरलोम, *n.* (नं).

To BRISTLE, *v. n.* शृकवत् or शृकरलोमवद् दृष्ट् (c. 4. दृष्टयति, हर्षितुं) or पुलकितः -ता -तं or उन्नतः -ता -तं or उन्नतः -ता -तं भू or स्तम्भाभू; शृक (nom. शृकायते), पुलक (nom. पुलकायते); 'the hairs of his skin bristled up,' तस्य रोमाण्य अदृष्टम्.

BRISTLING, *part.* दृष्टयितः -ता -तं, दृष्टः -छा -छं, पुलकितः -ता -तं, पुलकी -कित्नी -कि (नं), हनुर् -रा -रं; 'bristling hairs,' दृष्टयितानि रोमाणि.

BRISTLY, *a.* शृकी -कित्नी -कि (नं), शृकवान् -वतो -वत् (तुं), मूषीरोमा -मा -म (नं), दृढलोमा -मा -म (नं), स्तम्भरोमा -मा -म (नं).

BRITAIN, *s.* (The white island) श्वेतद्वीपः.

BRITISH, *a.* पृथ्वीक्रेदेशसन्धी -न्यिनी -न्यि (नं).

BRITTLE, *a.* भङ्गुरः -रा -रं, भिदुरः -रा -रं, भिदेलिमः -मा -मं, सुसंभेद्यः -छा -छं, भेद्यः -छा -छं, खड्गनीयः -या -यं, सुभङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, कोमलः -ला -लं.

BRITTLENESS, *s.* भङ्गुरता -त्वं, सुभङ्गता, भिदुरत्वं, खड्गनीयता, भेद्यता, कोमलता.

BRUISE, *s.* दंशः, दंशकः, वनमक्षिका, गोमक्षिका.

BROACH, *s.* (A spit) शूलः, शलाका, शल्कं, शङ्कुः *m.*—(An ornament). See BROOCH.

To BROACH, *v. a.* (To spit) शूल (c. 1. शूलति, शूलितुं), शूलाकृ.—(To tap a vessel) मद्यादिश्रावणार्थं मृताभाजने छिद्रं कृ, मद्यादिमोचनार्थं भायं छिद्रं (c. 10. छिद्रयति -यितुं).—(To open) विवृ (c. 5. वृणोति -यरितुं, -यरीतुं), अघायु, उद्घट् (c. 10. घटयति -यितुं).—(To give out, utter) उच्चर in caus. (चारयति -यितुं), प्रचर, प्रकाश in caus. (काशयति -यितुं), निविद् in caus. (वेदयति -यितुं), प्रचलीकृ.

BROAD, *a.* (Wide, large) पुषुः -युः -यु, विशालः -ला -लं, विपुलः -ला -लं, प्रस्थः -स्था -स्थं.—(Spacious, expanded) विस्तीर्णः -शी -शं, चिततः -ता -तं.—(Coarse) असभ्यः -भ्या -भ्यं, अपरिष्कृतः -ता -तं, अशुद्धः -हा -हं.—(Indelicate) अवाच्यः -च्या -च्यं, गहिष्ठः -ता -तं; 'to make broad,' प्रष् (nom. प्रषयति -यितुं); 'broad-waisted,' पृथुमयः -ध्या -ध्यं.

BROAD-AWAKE, *a.* प्रजागरः -रा -रं, प्रबुद्धः -डा -डं, उतिद्रः -द्रा -द्रं.

BROAD-BREADED, *a.* व्यूढोरसः -स्सा -स्कं, उरसान् -सतो -सत् (तुं),

उरमिलः -ला -लं.

BROAD-BRIMMED, *a.* पृषुधारः -रा -रं, विशालाचलः -ला -लं, विपुलधारः -रा -रं. BROAD-CLOTH, *s.* अधुनातननरैर् भूतं मेघलोमनिर्मितं सूक्ष्मवस्त्रं.

To BROADEN, *v. n.* प्रष् (c. 1. प्रषते, प्रषितुं), विप्रष्, विस्तृ in pass. (स्तीर्यते).

BROADNESS, *s.* पृषुता, पार्थवं, प्रथिता (नं), विशालता, विस्तारः, विस्तीर्णता, विपुलता, प्रस्थता, परिसरः, पाटः.—(Coarseness) असभ्यता, अशुद्धता, अवाच्यत्वं, गहिष्ठता.

BROAD-SHOULDERED, *a.* पृषुस्कन्धः -न्या -न्यं, संमलः -ला -लं, पृषुबाहुः -हुः -हु.

BROADSIDE, *s.* नौपाश्वः -धं, नौकापाश्वः, पोतपाश्वः.—(Volley of shot)

साधुद्रुपुद्गमये ये लोहगोलका एककाले नौकापाश्वं प्रक्षिप्यन्ते.

BROADSWORD, *s.* पृषुपत्रः सङ्घविशेषः, पृषुफलकविशिष्टः कृपाणः.

BROCADE, *s.* सुवर्णरूप्यतनुम्युतं दुकूलं, कामिकवस्त्रं, नानावर्णकौशाक्षरं.

BROCADED, *a.* चित्रदुकूलाक्षरः -रा -रं, नानावर्णदुकूलालङ्कृतः -ता -तं.

BROCADE, BROKAGE, OR BROKERAGE, *s.* (The profit gotten by promoting bargains) शुल्क -त्वं, पारितोषिकं, क्रैतृविक्रेतोरभेदे पणसम्पादकेन गृहीतं शुल्कं or मूल्यं, परकार्यनिश्चाहणात् प्रति निरूपितप्रतिफलं. पणप्रयोजनकारितोषिकं.—(The trade of dealing in old things) जीर्णद्रव्याणां क्रयविक्रयः.—(The transaction of business for other men) परस्य कृते पणया or पणसम्पादनं, परकार्यनिश्चाहः.

BROCOLI, *s.* शाकप्रभेदः, हरितकभेदः, शिष्यः *m.*, पोतकी.

BROCKET, *s.* द्विवर्णीयस ताघतनुविशिष्टो हरिणप्रभेदः.

BROGUE, *s.* भ्रष्टभाषा, प्राकृतभाषा, अपशब्दः, अशुद्धोच्चारणं, असभ्यभाषाहरणं, झेज्जभाषा.—(A kind of shoe) चर्मपादुकाविशेषः.

To BROODER, *v. a.* सूच्या पुण्याच्छलङ्कारान् सिव् (c. 4. सीव्यति, सेवितुं) or निषिव्, or चिच् (c. 10. चित्रयति -यितुं) or लिस् (c. 6. लिखति, लेखितुं).

BROIDERY, *s.* सूचिकर्म *n.* (नं), सूचीता, सूच्या पुण्याच्छलङ्कारसीवतं.

BROIL, *s.* (A quarrel) कलहः, झट्टं, विरोधः, व्यवक्रोशनं, कलिलः *m.*, तुमुलः; 'to raise broils,' कलह (nom. कलहायते).

To BROIL, *v. a.* भञ्ज् (c. 6. भृञ्जति, भृष्टुं), भृज् (c. 1. भृजते, भृजितुं), चृष्ट्र (c. 1. चृष्ट्रते, चृष्ट्रितुं).

To BROIL, *v. n.* (To be hot) तप् in pass. (तप्यते), पच् in pass. (पच्यते).

BROILED, *p. p.* भृजितः -ता -तं, भृष्टः -छा -छं, तप्तः -मा -मं.

To BROKE, *v. n.* पणं or परकार्येण सम्पद् in caus. (पादयति -यितुं) or सिष् in caus. (साधयति -यितुं); परार्थं पणं (c. 1. पणते, पणितुं) or पणायति -यितुं).

BROKEN, *p. p.* भग्नः -गता -गन्, भिन्नः -छा -छं, खण्डितः -ता -तं, रुग्नः -गता -गन्, विदीर्णः -शी -शं, शकलीकृतः -ता -तं, विषट्टितः -ता -तं, चुटितः -ता -तं.—(Trained) विनीतः -ता -तं, दमितः -ता -तं.

BROKEN-HEARTED, *a.* भग्नहृदयः -या -यं, दलहृदयः -या -यं, विदीर्णहृदयः -या -यं, भग्नान्तःकरणः -णा -यं, शोकाकुलः -ला -लं, भग्नान्तः -शा -शं.

BROKEN-KNEED, *a.* भग्नजानुः -नुः -नु, भिन्नजानुः -नुः -नु.

BROKEN-WINDED, *a.* नष्टश्वासः -सा -सं, नष्टप्राणः -णा -यं, यष्टिप्राणः -णा -यं.

BROKER, *s.* निरूपितशुल्केन or निरूपितपारितोषिकेण परार्थं क्रैता विक्रेता वा or परार्थं व्यवसायी *m.* (नं) or क्रयविक्रयप्रयोजकः or परकार्यनिश्चाहकः or परकार्यसम्पादकः, घटकः.—(A dealer in old things) जीर्णद्रव्यक्रयविक्रयिकः, जीर्णपरिच्छदक्रयविक्रयी *m.* (नं).

BROKERAGE, *s.* See BROCADE.

BRONCHIAL, *a.* कण्ठ्यः -रह्या -रह्यं, कण्ठसन्धीयः -या -यं, ग्रैवेयः -यी -यं.

BRONZE, *s.* कांस्यं, पित्रलं, ताघं, रीतिः *f.*, रैतं, चारः.

To BRONZE, *v. a.* पित्रलीकृ, ताघसाकृ, पित्रलरूपेण कठिनोक्.

BRONZED, *p. p.* ताघसाकृतः -ता -तं, रैतः -यी -यं, कांस्यतुल्यः -त्या -त्यं.

BROOCH, *s.* (A kind of ornament) बस्ताचलसङ्ग्रहणयोग्यो वस्त्रस्थले भूतः सुवर्णकौलः, उरसि कौलितः सूक्ष्मसुवर्णशुक्लकालङ्कारो यद्द्वारेण वस्ताचलद्वयं संलग्नोक्तं, उरोमणिः, वक्षोभूषणं.

To BROOD, *v. n.* (To sit on eggs) कुलायनिलाय or नीडनिलाय कृ, कुलायं निली (c. 4. -लीयते -लेतुं), सख्यप्रसवानन्तरम् आपविशशावको-त्यन्त्रे नीडं निली; अखानाम् उपरि उपविश (c. 6. -विशति -वेष्टे).

To BROOD-OVER, *v. a.* चिन्ताकुलीभू, चिन्ताययः -या -यं भू, अथसन्नेन मनसाचिन् (c. 10. चिन्तयति -यितुं), यथा महद्दुःखं ज्ञायते तथा सुचिरं चिन्-
BROOD, *s.* (A hatch) शावकगणः, यः शावकगण एककाले डिछाद् उत्पद्यते.

—(Offspring) प्रजा, अपत्यं, सन्तानः.

BROODING, *s.* (The act of sitting on eggs) कुलायनिलायः.

BROODY, *a.* कुलायनिलायी -यिनी -यि (न).

BROOK, *s.* अत्यन्तदी, अत्यसरित् *f.*, कुसरित् *f.*, छुद्रसरित् *f.*, अत्यस्रोतः *n.* (म).

To BROOK, *v. a. and v. n.* सह (c. 1. सहते, मोदते), विपद्, क्षम (c. 1. क्षमते, क्षन्तुं), सह्यम्; तिज्ज in des. (तिज्जिच्छते -छित्तुं), मृप (c. 4. मृष्यति -ते, मयितुं, c. 10. मषेयति -यितुं).

BROOKTIME, *s.* नदीकूलप्रियः or कञ्जरोहो नीलपुष्पविशिष्ट ओषधिवेदः.

BROOM, *s.* (For cleaning) मार्जनो, सम्मार्जनो, शोधनी *f.*, विमार्गः, ऊहनी, समूहनी.—(A shrub) कुष्ठप्रभेदस् तस्य च छुद्रविटपा मार्ज-
नीनिम्बोणे कदापि प्रयुज्यन्ते.

BROOMSTAFF, *s.* मार्जनीदण्डः, शोधनीदण्डः, विमार्गवर्धः *m.*

BROTH, *s.* ज्यं, घृतं, सूपः, निष्प्लावः.

BROTHER, *s.* वेश्याजनसमाश्रयः, गणिकागृहं, वेश्याश्रयः, वेश्यागृहं, वेश्यालयः, वेश्यावेशम *n.* (न), केलिगृहं.

BROTHER, *s.* भ्राता *m.* (न).—(Of whole blood) सोदरः, सहोदरः, सोदर्यः, समानोदर्यः, सगर्भः, सगर्भ्यः, सनाभिः *m.*, स्वयोनिः *m.*, सहजः.—(Of half blood) भिन्नोदरः.—(Half-brother, step-mother's son) वैमात्रेयः, विमात्रुजः.—(Brother in law, husband's brother) देवा *m.* (वृ), देवरः.—(Wife's brother) इयालः.—(Brother's wife) भातृजाया, प्रजावती.—(Brother and sister) भातृमणिवी *m. du.*, भातरी *m. du.*—(Any one closely united) बन्धुः *m.*, बान्धवः, सजातिः *m.*, समानगोत्रः, सहायः, सहकारी *m.* (न), संसर्गी *m.* (न); 'a brother in arms,' सहयुध्वा *m.* (न).

BROTHERHOOD, *s.* भातृत्वं, सोभावं.—(Association) संसर्गित्वं, समंशिता, सहकारिता, साहचर्यं, साहित्यं, बन्धुता, संसर्गः.

BROTHERLESS, *a.* अभातृकः -का -कं, भातृहीनः -ना -नं.

BROTHERLY, *a.* भातृकः -का -कं, भावीयः -या -यं, भातृसन्निभः -भा -भं.

BROTHERLY, *adv.* भातृवत्, सोदरवत्, भातृरूपेण, प्रातृकप्रकारेण.

BROUGHT, *p. p.* नीतः -ता -तं, आनीतः -ता -तं, उपानीतः -ता -तं, आहूतः -ता -तं.—(Brought forth) प्रहृतः -ता -तं, उतः -ता -तं, उत्पादितः -ता -तं, उत्पन्नः -चा -चं.—(Brought up) गृहीतविद्यः -द्या -द्यं, लम्बविद्यः -द्या -द्यं, विनीतः -ता -तं, पथितः -ता -तं.

BROW, *s.* (The forehead) ललाटं, मूढा *m.* (न), गोधिः *m.*—(The countenance) वदनं, मुखं, जाननं.—(The arch of hair over the eye) भ्रूः *f.*, भ्रूलता.—(The edge of any high place) शैलकटकः, गिरिमूढा *m.* (न), उत्सङ्गः, नितम्बः, गिरिपुङ्गवः.

To BROWBEAT, *v. a.* भ्रूभङ्गेन or सभ्रूभङ्गे or सभुक्रुदोमुखं or कटाक्षेण or सदर्पं निरीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -ईक्षितुं); 'brow-beaten,' कटाक्षितः -ता -तं.

BROWBOUND, *a.* किरीटो -दिनी -टि (न), किरीटधारी -रिणी -रि (न).

BROWN, *a.* इयावः -चा -चं, कपिशः -शा -शं, कपिलः -ला -लं, पिङ्गलः -ला -लं, पिशङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, तावः -ची -चं, तावयवः -शी -शं.—

(Browned, made brown) कपिशितः -ता -तं.

BROWNISH, *a.* ईषत्कपिशः -शा -शं, ईषत्पिङ्गलः -ला -लं, आतामः -ची -चं.

BROWNESS, *s.* कपिशः, कपिशवर्णः, पिङ्गलता, इयावः, तावयवः.

BROWNSTUDY, *s.* समाधानं, अनवधानं, अन्यमनस्कत्वं, चिन्ताययभावः, चिन्ताकुलता.

BROWSE, *s.* किसलः -लं, किसलयं, नवपल्लवं, पल्लवं, गवादनं, छागादनं, छागादिभक्षणीयं नवशाखागुन्मादि.

To BROWSE, *v. n.* छागादिवत् किसलशाखादि भक्ष् (c. 1. भक्षति, भक्षितुं) or खाद् (c. 1. खादति, खादितुं), चर् (c. 1. चरति, चरितुं).

BROWSICK, *a.* विषयवदनः -नी -नं, अधोमुखः -खी -खं, नतमूढा -ढा -ढे (न).

BROWSING, *s.* नवकिसलयं, नवपल्लवं, नवतृणं, ययसः, शाङ्गलं, पत्रयौवनं, मृगभोजनीयं नवाभुल्लतादि.

BRUISE, *s.* छतं, परिछतं, सञ्जीला, प्रहारछतं, प्रहारहिः *f.*, प्रहारः, आघातः.

To BRUISE, *v. a.* (Hurt by a blow) प्रहारेण हिम् (c. 7. हिनस्ति, हिंसितुं) or छतं कृ, or छय् (c. 8. छय्योति, छय्यितुं), सञ्जीलां कृ.—(Reduce to powder, crush) चूर्णं (c. 10. चूर्णयति -यितुं), मृद् (c. 9. मृदाति, मृदितुं), अवमृद्, विमृद्, चूर्णीकृ.

BRUISED, *p. p.* प्रहारार्जः -ज्ञा -ज्ञं, धतः -ता -तं, परिछतः -ता -तं, विछतः -ता -तं, चूर्णितः -ता -तं, चूर्णीकृतः -ता -तं, मृदितः -ता -तं.

BRUISER, *s.* (Boxer) कल्लः, मलयोधः, पाणिघातः, बाहुप्रहरणः, बाहुयोधो *m.* (न).

BRUIT, *s.* (Noise) शब्दः, श्रवः *m.*, (Rumour) प्रवादः, जनप्रवादः, समाचारः, संवादः, किंवदन्ती, याज्ञा.

To BRUIT, *v. a.* घुप् in caus. (घोषयति -यितुं), आपुप्, विपुप्, रुषा in caus. (व्यापयति -यितुं), आख्या, प्रकाश् in caus. (-काशयति -यितुं).

BRUMAL, *a.* हैमन्तः -न्तो -नं, -मन्तिकः -की -कं, शीतकालीनः -ना -नं.

BRUNETTE, *s.* इयामा, इयामला, इयावाङ्गी, तावमुखी, कपिशमुखी.

BRUNT, *s.* (Attack) आक्रमः, अभिक्रमः, प्रथमाक्रमः, सङ्घट्टः, अभिर्महः, बलात्कारः.—(Blow) आघातः, प्रहारः, समाघातः.

BRUSH, *s.* आपधेयो, निर्धेयकः, मार्जनी, शूकरलोमयौ मार्जनी, शोभनी, विमार्गः, कूचैः, कूचैकः.—(Painter's brush) ईषिका, तूलिका, चर्त्रिका, लेख्यचर्त्रिका.—(Tail of a fox) लोभशावालः.—(A rude encounter) सङ्घट्टः, समाघातः, बलात्कारः.

To BRUSH, *v. a.* (To rub or clean with a brush) मृन् (c. 2. मर्ष्टि, मर्ष्टुं, c. 1. मार्जति, मार्जितुं), अपमृन्, प्रमृन्, परिमृन्, अवमृन्, सम्मृन्, आपुम् (c. 1. -धधेति -धधितुं), आपधेयोद्वारेण शुप् in caus. (शोधयति -यितुं), प्रधल् (c. 10. -धालयति -यितुं).—(To strike lightly) घृप्, लघु or लाघवेन तद् (c. 10. ताडयति -यितुं).

To BRUSH, *v. n.* (To brush by, pass hastily by) लघुगत्या सति क्रम्य परवस्त्वं घृप् (c. 1. -धधेति -धधितुं).—(To brush off, hasten off) अपधान् (c. 1. -धावति -धावितुं).—(To skim lightly, glide) विमृप् (c. 1. सधेति -सधुं -सम्).

BRUSHED, *p. p.* आपधितः -ता -तं, मार्जितः -ता -तं, आघाटितः -ता -तं.

BRUSHER, *s.* मार्जनेनकृत्, आपधेयकृत्, प्रधालकः, मार्जनीद्वारा शोधनकृत्.

BRUSH-MAKER, *s.* मार्जनीकारः, आपधेयीकारः.

BRUSHWOOD, *s.* जङ्गलः, गुल्मः, काटः -टं, कुशटः, प्रस्तारः, इन्धनं.

BRUSHY, *a.* लोभशः -शा -शं, दृढलोभा -मा -म (न), सन्धरोमा -मा -म (न).

BRUTAL, *a.* (Like a brute) शोयापदः दी -दं, पशुशीलः -ला -लं.

पशुव्यवहारः -रा -रं, पशुसदृशः -शी -शं, समानुपः -यो -यं.—(Cruel) निर्दयः -या -यं, क्रूरः -रा -रं, क्रूरचारः -रा -रं, निरुपः -रा -रं.

BRUTALITY, *s.* पशुत्वं -ता, त्रिव्येकं, पशुशीलता, समनुप्यता, क्रूरचारता.

To BRUTALIZE, *v. a.* पशुकृ, पशुशीलं -लां -लं कृ, शोयापदीकृ.

BRUTALLY, *adv.* पशुवत्, पशुरूपेण, पशुव्यवहारानुसारेण, अतिक्रोधेन, निहंयं.
BRUTE, *s.* पशुः *m.*, जन्तुः *m.*, तिर्यङ् (ख), प्राणी *m.* (न).—(A savage)
पुरुषपशुः *m.*, दुराचारः, दुष्टः, कुराचारः, असभ्यजनः.

BRUTE, *a.* (Irrational) अज्ञानी-निनी-नि (न), अप्राज्ञः-ज्ञा-ज्ञं.—
(Savage) क्रूरकर्मशाली-लिनी-लि (न), असभ्यः-भ्या-भ्यं.—(Sense-
less) विचेतनः-ना-नं, विमृष्टात्मा-त्मा-त्वं (न).—(Bestial) शोषापदः
-दी-दं, पाशयः-यो-यं.

BRUTISH, *a.* पशुमदृशः-शी-शं, जडः-डा-डं, मूढः-ढा-ढं. See BRUTAL.
BRUTISHLY, *adv.* पशुवत्, जडवत्, मूढवत्. See BRUTALLY.

BRUTISHNESS, *s.* पशुत्वं, जडता, मूढता, क्रोधं, दुराचारात्, निष्ठुयं.

BRYONY, *s.* तुषिकेरी, रक्तफला, विषिका, पीलुपर्णी.

BUBBLE, *s.* बुद्बुदः, जलबुद्बुदः, डिचिका, स्फारः, गडः, फेनयं.—(Any
thing unreal, a trifle) अयत्तु *n.*, असारवस्तु *n.*, स्वल्पविषयः.—
(A cheat) वचकः, कपटी *m.* (न).

To BUBBLE, *v. n.* बुद्बुद (nom. बुद्बुदायते-यितुं), फेन (nom. फेनायते-यितुं), उत्प्रेचनं कृ.

To BUBBLE, *v. a.* (To cheat) वञ्च (in caus. (वञ्चयते-यितुं), प्रलभ्
(c. 1. -लभते-लभुं), विप्रलभ्, छल (c. 10. छलयति-यितुं).

BUBBY, *s.* स्तनः, स्तनकुटुमलं, कुचः, वधोन्नं तरमिनः.

BUBO, *s.* वृषः, उपदेशः, स्फोटः, विस्फोटः.

BUCCANIER or BUCCANEER, *s.* अमेरिकदेशीयः समुद्रयायी दस्युविशेषः.

BUCK, *s.* (Male of the deer) पुंभृगुः, 'male of the rabbit,'
पुंशशकः, 'male of the goat,' पुंशगाः.—(Liquor in which
clothes are washed) वस्त्रधायनायं जलं.—(Clothes washed in
that liquor) पुंशोक्तजलयधितं वस्त्रं.—(A fop) दर्शनीयमानो *m.* (न),
सुयेशी *m.* (न), रूपगङ्गितः.

To BUCK, *v. a.* (To wash clothes) वस्त्राणि धाव् (c. 1. धावति, धायितुं)
or प्रधल (c. 10. धालयति-यितुं).

BUCK-BASKET, *s.* तरिः *f.*, पेटः, पेटकः, पेश, पिटकः.

BUCKET, *s.* मेकुं, पात्रं, ट्रोणी, मेकपात्रं, मेचनं-नी.—(Bucket of a
well) नीरोन्नोलनपात्रं, उद्गाढनं, घटीयन्तं.

BUCKLE, *s.* दृश्यद्वयसंलग्नकीकरणायं कोलयुक्तं धातुमयचक्रं, यस्माच्चलपाद-
काष्ठमन्नादिमृद्वहणायं मध्यस्थकोलयिशिष्टः कुडूपविशेषः, उपानद्भन्यन-
कुडूपः, कुडूपः, निदर्शनमुद्रा.—(A curl, crisp) खलकः, कर्कशः.

To BUCKLE, *v. a.* पुंशोक्तकुडूपद्वारेण वस्त्रं (c. 9. वस्त्राति, वस्त्रं) or संलग्नकीकृ

To BUCKLE TO, *v. n.* (To a business) साध्या (c. 1. -तिष्ठति-स्थातुं),
अनुष्ठाः, मेव (c. 1. मेयते, मेवितुं), परायणः-गा-गं or सामगः-त्ता
-कं भू.—(To engage in close fight) नियुक्तं कृ, पादुपुष्टं कृ.

BUCKLER, *s.* चर्म (न. न), फलकः-कं.—(Armed with) फलकपाणिः,
फलकी *m.* (न).

BUCKRAM, *s.* दृढवस्त्रविशेषः, लम्बोन्मेषद्विधेयः, लम्बीकृतवस्त्रं, स्थूलपटं,
स्थूलशालिः *m.*, पटी.—(Still, formal) कठिनः-ना-नं, दृढः-ढा-ढं.

BUCKSKIN, *a.* मृगान्तिनमयः-यो-यं, मृगचर्मनिर्मितः-ता-तं.

BUCKTHORN, *s.* रचकफलदायी वृक्षप्रभेदः.

BUCKWHEAT, *s.* शस्यलोचरुह ओषधिप्रभेदः.

BUCOLICS, *s. pl.* गोमेषादिविषयं गीतं, पशुपालनादिविषयकं काव्यं.

BUD, *s.* मुकुलः-लं, कुदमलः-लं, कुड्मलः, जालकं, शारकः, कलिका,
प्ररोहः, अद्भुतः, पञ्चयः-यं, कोपः, कोरकः-ञं, मुकुलोत्तमः.

To BUD, *v. n.* स्फुट (c. 6. स्फुटति, स्फुटितुं), फल (c. 1. फलति, फलितुं),
विकस् (c. 1. -कसति-कसितुं), अद्भुत (nom. अद्भुतयति-यितुं).

BUDDED, *p. p.* स्फुटितः-ता-तं, विकसितः-ता-तं, व्याकोशः-शा-शं.

बुद्बुदलिङ्गः-ता-तं, अद्भुतः-ता-तं, प्रस्फुटः-टा-टं, फलपान्-वती-वत् (न).

Budding, *a.* उद्भिन्नः-ज्ञा-ज्ञं, प्ररोही-हियो-हि (न), फलपान्-वती-वत् (न).

Buddha, *s.* (The name applied to the ninth incarnation of
Vishnu, and to the founder of the Buddhist religion)

बुद्धः, शाक्यमुनिः *m.*, शाक्यासंघः, गौतमः, मुनिः *m.*, मुनीन्द्रः, शास्ता *m.*
(न), श्रीपतिः, सञ्चर्यमिन्द्रः, शोडोदनिः *m.*, शक्यवस्तुः *m.*, मायादेवीसुतः.

To BUDGE, *v. n.* चल (c. 1. चलति, चलितुं), प्रचलः, अयम् (c. 1.
-सरति-सर्तुं).

BUDGET, *s.* (Bag) शाक्यपटः, पुटः, कोपः, दूतिः *f.*, आधायः, स्मृतः.—
(Stock, store) कोपः, सामग्र्यं, सङ्ग्रहः, सञ्चयः.—(The statement
made by the chancellor of the exchequer) कोशाधीशेन
प्रजाप्रतिनिधिसभायाम् आगामिसंयत्तरं प्रत्युक्तं आयाव्ययोरुद्घापनपत्रं.

BUFF, *s.* (Leather made of the skin of the buffalo) महिषचर्म
n. (न), महिषाजिनं.—(A light yellow colour) ईष्यतीतः, पाखुवर्णः.

BUFFALO, *s.* महिषः-यो *f.*, कासरः, गवयः, लुलायः, वाहद्विपन् *m.* (न), सेरिभः.

BUCKET, *s.* (A blow) मुष्पापातः, मुष्टिपातः, करापातः, पाणिपातः,
बाहुप्रहरणं, चपेटापातः, चपेटिका.—(A cupboard) कुशलः, कोष्ठः.

To BUCKET, *v. a.* मुष्टिना or पाणिना or चपेटेन हन् (c. 2. हन्ति, हन्तुं)
or प्रहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं) or तड् (c. 1. तडयति-यितुं).

BUCKETER, *s.* प्रहृता *m.* (न), पाणिपातः, बाहुप्रहरणः, करापातकृत्.

BUFFOON, *s.* भट्टः, वैहासिकः, विटपकः, परिहासवेदी *m.* (न), नर्मसञ्चिवः.

BUFFOONERY, *s.* भास्यं, वैहासिककर्म *n.* (न), विहासः, हास्यं, परिहासः,
नर्म *n.* (न).

BUG, *s.* मत्स्यः, उक्कः, उक्कुणः, ओकणः, उहंशः, किटिभः, तत्स्यकीटः.

BUGBEAR, *s.* भयानकं or सन्नामजनकं यत्किञ्चित्, भयहेतु *n.*, वासदायी
-यिनी-यि (न), वासकरः-री-रं.

BUGGY, *a.* (Full of bugs) मत्स्यपुच्छः-शो-शं, समत्स्यः-शा-शं.

BUGLE, *s.* शङ्खः-लं, मृगयशङ्खः, व्याधयादितं शुङ्गं or विषाणं.

BUGLOSS, *s.* विलरुह ओषधिप्रभेदः, गोत्रिहृत्.

To BUILD, *v. a.* निर्मा (c. 2. -माति-मातुं or in caus. -मापयति-यितुं
or c. 4. -मीयते), निचि (c. 5. -चिचोति-चेतुं), कृ in caus. (कारयति-यितुं);
'to build castles in the air,' गगनकुसुमानि कृ.

To BUILD UPON, *v. a.* (To rely upon) अवलम्ब (c. 1. -लभते-लभितुं),
समालम्ब, मंथि (c. 1. -मथयति-ते-मथितुं), समाधि, उपाधि.

BUILDER, *s.* निर्माता *m.* (न), निर्माणकर्त्ता *m.* (न), कारकः, निचेता *m.*
(न), विधायकः.—(Of houses) स्थपतिः *m.*, गृहकारकः, गृहकारी *m.* (न).

BUILDING, *s.* (The act of building) निर्माणं, निर्माणणं, निचयनं,
गृहकरणं.—(The fabric built) प्रासादः, गृहं, भवनं, हर्म्यं.

BUILT, *p. p.* निर्मितः-ता-तं, कारितः-ता-तं, निधितः-ता-तं.

BULB, *s.* कन्दः-दं, गोलमूलं, स्थूलकन्दः, वृहत्कन्दः.

BULBOUS, *a.* कन्दो-दिनी-दिन् (न), गोलमूलविशिष्टः-श-शं, कन्दो-दिनी-दि-ति.

To BULGE, *v. n.* (To founder) दाहस्फोटनात् पोतपाथं जलं गृहीत्वा
मज्ज (c. 6. मज्जति, मज्जितुं).—(To bag down, jut out) पुटकपेण
लम्ब (c. 1. लम्बते लम्बितुं), यहिलेष्.

BULK, *s.* (Bigness) स्थूलता, स्वीर्यं, वृहत्त्वं, परिमाणं, स्थूलाकारता.—
(The greatest part of a thing) प्रधानभागः, अधिकभागः, बहुत-
रभागः.—(Part of a building jutting out) यहिलेखो हर्म्यभागः.

BULKHEAD, *s.* नौकायन्त्रे पाश्चात्पाथे स्थापिता काष्ठमयी भित्तिः.

BULKINESS, *s.* स्थूलता, वृहत्त्वं, स्थूलकायता. See BULK.

BULKY, *a.* स्थूलः-ला-लं, वृहत्-हती-हत् (न), महाकायः-या-यं,
महाङ्गः-ङी-ङं, स्थूलकायः-यो-यं, वृहदङ्गः-ङी-ङं, स्थूलाकारः-रा-रं.

BULL, *s.* वृषभः, वृषः, पुङ्गवः, वृषभः, गौः *m.* (गौ), बलीवर्हः, उखा *m.* (नृ), सौरभेयः, गोनाथः, ककुभान् (नृ), अनडान् *m.* (-बुह), भद्रः; 'a cow which is fit for the bull,' कात्या, उपसर्गः; 'one which has gone to the bull,' वृषभेण आक्रान्ता, मन्विनी; 'one which is bulling,' सन्विनी, वृषस्यन्ती.—(A letter published by the pope) महाधर्मोपदेशेण प्रकाशितम् आशापत्रं.—(A blunder) स्वलितं, प्रमादः, वादोपः.

BULLACE, *s.* अमरसविशिष्टः फलप्रभेदः.

BULL-BAITING, *s.* कुकुरवृषभयोर् युद्धं यत्र मनुष्याः क्रोडार्थं वृषभम् आक्रमितुं कुकुरान् प्रचोदयन्ति.

BULL-DOG, *s.* वृषभक्रमणाय शिक्षितो अतिशयक्रूरस्वभावो बृहन्मुखः कुकुरप्रभेदः.

BULLET, *s.* अघुनातनयोद्धुभिः सेविता सोसकगुलिका या अनरगिनबलेन नाडिबिद्वाद् अतिदूरे निःसार्यते, दूरवेधिनी गुलिका, सोसकगुलिका.

BULLETIN, *s.* राजाज्ञया प्रचारितं समाचारपत्रं, राजकीयचिकित्सकैः प्रकाशितं रोगार्हमहीपतेः शरीरस्थितिज्ञापनपत्रं.

BULL-FINCH, *s.* वागनुकरणशीलः क्षुद्रपक्षिप्रभेदः.

BULL-HEAD, *s.* स्थूलपुङ्खः *m.*, स्थूलपीः *m.*, दुर्वृद्धिः *m.*, मूढः, मूर्खः, जडः.

BULLION, *s.* हिरण्यं, रूप्यं, समुद्रितं सुपणं रूप्यं वा, कोशः.

BULLITION, *s.* (The act or state of boiling) क्षयनं, क्षापः, उत्सेचनं.

BULLOCK, *s.* जातोषः, वृषभः, वृषः, पुङ्गवः, अभिनववयस्को वृषभः.

BULL'S EYE, *s.* (A kind of window) गवाक्षः.

BULLY, *s.* (A blustering coward) शूरमन्यः, दम्भी *m.* (नृ), दाम्भिकः, कुम्भः, विटः, पिशङ्गशूरः, भस्मेनकारी *m.* (नृ), तर्जनकृत्, कलहकारः.

TO BULLY, *v. a.* भस्ते (c. 10. भस्तेयति -ते -यितुं), तर्जे (c. 1. तर्जति, तर्जितुं), तिरस्कृ, मुखरोक्तु.

BULRUSH, *s.* पक्षेहीनो दृष्टप्रभेदः, नलः, शरः.

BULWARK, *s.* वम्रः, प्राकाः, प्राचीरं, दुर्गं, परिकूटः.—(Shelter, protection) आश्रयः, संश्रयः, शरत्, शालघः, उपलम्भः.

BUM, *s.* नितम्बः, स्थिचौ *f. du.*, कटिप्रोणः.

BUMBAILIFF, *s.* ग्राहकः, आमेष्टा *m.* (हु), आसेपकज्ञा *m.* (नृ), राजपुरुषः.

BUMBARD, *s.* See BOMB, BOMBARD.

BUMBLE-BEE, *s.* ध्वनमोदी *m.* (नृ).

BUMP, *s.* (A swelling) स्फोटः, विस्फोटः, ध्वयपुः *m.*, शोफः, शोथः, गखः, गखका, आभोगः.

TO BUMP, *v. a.* (To strike) तद् (c. 10. ताडयति -यितुं), तुद् (c. 6. तुदति, तोडुं), हन् (c. 2. हन्ति, हन्तुं), प्रह् (c. 1. -हरति -हन्तुं).

TO BUMP, *v. n.* (To swell) ध्वि (c. 1. ध्वयति, ध्वयितुं).—(To make a noise) आस्फोटनं कृ.

BUMPER, *s.* आकर्षणं वा धारपथ्येनं पुरितं पानं, अतिपूर्णं भाजनं.

BUMPKIN, *s.* ग्राम्यजनः, ग्रामिकः, ग्रामेवासी *m.* (नृ), वृषलः, जानपदः, प्राकृतजनः.

BUNCH, *s.* (A hard lump) पिशङ्गः-खड्गः, गखः, गखका.—(A cluster) गुच्छः, गुच्छकः, स्रवकः; 'r bunch of grapes,' द्राक्षास्रवकः.—(A number of things tied together) कूटः, पोडली.—(A knot, a tuft) ग्रन्थिः *m.*, बूडा, शेखरः.

TO BUNCH OUT, *v. n.* पिशङ्गीभू, पिशङ्गाकारः -रा -रं अस्य, प्रलस्य (c. 1. -लसते -लसितुं).

BUNCHY, *a.* पिशङ्गाकारः -रा -रं, स्रवकमयः -यी -यं, गुच्छाकारः -रा -रं.

BUNDLE, *s.* कूटः, कूटः, भारः, कृतकूटः, गुच्छः, गुच्छकः, पोडलिका, पोडली, पीटिका; 'a bundle of goods,' भाखकः; 'bundle off,' दूरम् अपसर, अपेहि.

TO BUNDLE UP, *v. a.* कूटं कृ, कूचीकृ, गुच्छीकृ, पोडलिकां कृ.

BUNDLED UP, *p. p.* कृतकूटकः -का -कं, कृतपोडलिकः -का -कं, कृतगुच्छः -ज्जा -ज्जं.

BUNG, *s.* पात्रमध्ये सिद्धप्रतिबन्धकं तरुवृद्धिमितं द्रव्यं, ययसुरभाजने सिद्धावरोधनार्थं काष्ठखड्गं, भाखलिट्टसम्भनकाष्ठं, पात्रसिद्धप्रधानं.

TO BUNG, *v. n.* सिद्धं or रन्ध्रं or भारं पिशा (c. 3. -दधाति -धातुं) or प्रतिबन्ध् (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं) or निरुध् (c. 7. -रुध्ति -रोडुं) or सम्भ् in caus. (सम्भयति -यितुं).

BUNG-HOLE, *s.* पात्रसिद्धं, पात्ररन्ध्रं, पात्रधारा, भाखशुषिरं, ययसुरभाजनसिद्धं.

TO BUNCLE, *v. n.* प्रमाद्यतस् or अदधत्प्रकारेण or अनामं किञ्चित् कार्यं निर्धह् in caus. (-वाहयति -यितुं), प्रमद् (c. 4. -माद्यति -मदितुं), स्वल् (c. 1. स्वलति, स्वलितुं), भम् (c. 4. भाम्यति, भमितुं), दोषं कृ.

BUNGLE, *s.* प्रमादः, दोषः, भमः, दुर्गोपः, सिद्धं, स्वलनं, स्वलितं.

BUNGLED, *p. p.* दुर्गीतः -ता -तं, दुर्घटितः -ता -तं, दूषितः -ता -तं.

BUNGLER, *s.* सकृतो *m.* (नृ), अनामः, अनिपुणः, अदधः, अपटुः *m.*.

प्रमादी *m.* (नृ), स्वलन्मतिः *m.*

BUNGLINGLY, *adv.* प्रमाद्यतस्, प्रमादेन, अनामं, अदधतया, सदोषं, स्वलनेन.

BUNN, *s.* मिष्टाणूयः, पिशङ्कः, पिशङ्गः, गोभूषचूर्णमिश्रादिनिमित्तः पिशङ्कः.

BUNT, *s.* पुटः, पुटकं, क्रमशो विस्तीर्यमाणं रन्ध्रं, क्रमशो विवारः.

BUNTER, *s.* कुलितकर्मजीविनी, वृषली, बन्धकी, दुष्टा.

BUNTING, *s.* पतकानिर्मोक्षणयोग्यो or ध्वजवसनकरणयोग्यो विरलपटविशेषः, ध्वजपटः, केतुवसनः.

BUOY, *s.* समुद्रगाणां पणदशनार्थं or प्रच्छन्नसैकतशिलादिभयस्थानसूचनार्थं जलोपरि प्रवमानं काष्ठखड्गः.—(For mooring vessels) कूपकः.

TO BUOY UP, *v. a.* (To keep afloat) उन्मन्त् in caus. (-मन्त्रयति -यितुं), प्रु in caus. (प्रावयति -यितुं), उत्पत् in caus. (-पातयति -यितुं).

—(To bear up, support) धृ in caus. (धारयति -यितुं), सन्ध्. -सिध्, सन्ध् in caus. (सन्धयति -यितुं), उन्नम्, संसन्ध्, शालघ् (c. 1. -लघते -लघितुं).

BUOYANCE, *s.* प्रवनशीलता, उत्पत्तिष्णुता, लघुता, लापयं, लघिमा *m.* (नृ).

BUOYANT, *a.* प्रवनशीलः -ला -लं, तरणशीलः -ला -लं, लघुः -यु -यु.

उत्पत्तिष्णुः -ष्णुः -ष्णु.

BUR, *s.* सकृशाक 'त्रोमविशिष्टो पक्षानुबन्धनशीलो वक्ष्यमाणक्षुद्रगुन्मसघन्धी दलपिशङ्गः.

BURDEN, *s.* भारः, धुरा, धूः (धुर) *f.*—(Something grievous) पीडाकारः -रा -रं; 'burden-bearing,' भारवाहनः -ना -नं, धुरन्धरः -रा -रं.

भारसहः -हा -हं, धुरिहः -हा -हं, भारहरः -रा -रं.—(Beast of burden) भारवाहनः, धुरीणः, धुरीयः, धुर्यः, धोरयः -यी -यं.—(Of a song) धुवका, कथितपदं, आवज्ञेनीयश्लोकः, परिवर्त्तकश्लोकः.

TO BURDEN, *v. a.* भारं त्यस् (c. 1. -क्षस्यति -क्षसितुं) with loc. c. or दा (c. 3. ददाति, दातुं); 'to lay a burden on the shoulder,' भारं स्कन्धे त्यस् or निविश् in caus. (-वेशयति -यितुं) or सम् in caus. (-चरयति -यितुं).

BURDENED, *p. p.* भारवान् -वती -वत् (नृ), भारी -रिणी -रि (नृ), धुरीणः -णा -णं, भारक्रान्तः -न्ता -न्तं, भारग्रस्तः -स्ता -स्तं, भारयुक्तः -क्ता -क्तं.

BURDENSOME, *a.* (Troublesome to be borne) दुःसहः -रा -रं, दुःसहः -हा -हं, दुःसहः -हा -हं, दुःसहः -हा -हं.—(Grievous, oppressive) पीडाकारः -रा -रं, कष्टकारः -रा -रं, दुःखी -खिनी -खि (नृ).

BURDOCK, *s.* पृथ्वीरुदलपिशङ्गविशिष्टः क्षुद्रगुन्मप्रभेदः.

BUREAU, *s.* (A chest, receptacle) आगारः, आघारः, निधानं, गोपनस्थानं, भाखगारः.—(An office for writing, &c.) लेख्यस्थानं, ग्रन्थकुटी.

BURG or BURGH, *s.* महासभायां प्रतिनिधिप्रेरणाधिकारयुक्ता नगरी, कक्षेदः -ट, नगरं-री, पुरं-री.

BURGESS, *s.* (A citizen) पौरजनः, नगरजनः, पौरः, नगरस्थः—(A representative of a city) नगरप्रतिनिधिः *m.*, नगरप्रतिभूः *m.*, नगरजनप्रतिनिधिः *m.*, प्रजाप्रतिनिधिः *m.*

BURGER, *s.* नगरजनाधिकारभोगी *m.* (नृ), प्रधाननगरजनः, मुख्यपौरजनः, नगरसभासदं *m.*

BURGHERSHIP, *s.* नगरजनाधिकारः, नगरजनपदं, नगरसभामन्धिकारः.

BURGLAR, *s.* भिन्निचोरः, कुट्टाछेदी *m.* (नृ), कपाटघ्नः, गृहभङ्गकृत्, गृहान्धकृत्, सन्धिचोरः, आरुचोरः, वन्दिचोरः, वन्दीकारः, वन्दिघाहः, खानिलः, कुजम्बलः, मुरुङ्गाहिः *m.*, मुरुङ्गकृत्.

BURGLARY, *s.* गृहभङ्गः, गृहभङ्गापराधः, कुट्टाछेदः, भिन्निचौर्यं.

BURGMASER, *s.* नगराधिष्ठाता *m.* (नृ), नगराध्यक्षः, पुराध्यक्षः, प्रधान-नगरजनः, मुख्यपौरजनः, नगरव्ययहारेषु नियुक्तः, नगराधिपतिः, पुरा-धिकारी *m.* (नृ).

BURIAL, *s.* भूमिखननं, निखननं, भूमौ निखननं, श्मशाने स्थापनं, श्मशान-स्थापनं, भूमिसमर्पणं, प्रेतनिर्हारः—(Funeral rites) प्रेतकर्म *n.* (नृ), प्रेतकार्यं, मृतकसंस्कारं *m.* (नृ), सन्क्रिया.

BURIAL-GROUND, *s.* श्मशानं, प्रेतवनं, पितृवनं, प्रेतगृहं, मृतशरीरस्थानं.

BURIED, *p. p.* निखातः-ता-तै, भूमिनिखातः-ता-तै, श्मशानशायी-यिनी-यि (नृ), श्मशानस्थापितः-ता-तै, श्मशानसमर्पितः-ता-तै.

BURIER, *s.* प्रेतनिर्हारकः, प्रेतहारः, मृत्पाः *m.*, शयवाहकः.

BURINE, *s.* तद्यणयन्त्रं, तद्यणी, तङ्कः, व्रश्चनः, शैलभिन्निः *f.*

To BURL, *v. a.* लोहसन्दंशद्वारा or तुरीद्वारा निष्प्रवाणपटे छहणीकृ.

BURLESQUE, *a.* परिहासकरः-रा-रं, हास्यः-स्या-स्यं, हास्यजनकः-का-कं, प्रहामी-मिनी-मि (नृ), सचहास्यः-स्या-स्यं, हासोत्पादकः-का-कं, नर्मदः-दा-दै.

BURLESQUE, *s.* भासं, परिहासः, परीहासः, प्रहासः, प्रहसितं, उपहासः, अपहासः, नर्म *n.* (नृ), टट्टरी, परिहासवाक्यं, उत्सासनं.

To BURLESQUE, *v. a.* अपहस्य (c. 1. -हसति -हसितुं), अपहस्यं, प्रहस्यं, उपहस्यं, उपहासस्यदं *m.*

BURLINESS, *s.* स्थूलता, स्थूल्यं, बृहत्वं, स्थूलशरीरता, बृहद्वृत्तं.

BURLY, *a.* स्थूलः-ला-लं, स्थूलशरीरः-रा-रं, बृहत्कायः-यो-यं, महाङ्गः-ङ्गो-ङ्गं, बृहदङ्गः-ङ्गो-ङ्गं.

BURN, *s.* अग्निकृतं घतं, अग्निघतं, अनापः, संज्वरः, दाहः, अग्निदाहः.

To BURN, *v. a.* दह (c. 1. दहति, दह्यते), अनुदह, आदह, निदह, निदेह, परिदह, प्रदह, सम्प्रदहः तप (c. 1. तपति, तप्यते) or in caus. (तापयति -यितुं), मत्तप in caus., तप (c. 1. सोपयति, सोपयितुं), दीप in caus. (दीपयति -यितुं), आदीप, उद्दीप, उपदीप, प्रदीप, सन्दीपः सन्धुष्य in caus. (-धुषयति -यितुं); ज्वल in caus. (ज्वालयति -यितुं), प्रज्वल, ज्वप (c. 1. प्रोपयति, प्रोपयितुं).

To BURN, *v. n.* दह (c. 1. दहति, दह्यते) or in pass. (दह्यते), सम्प्रदिदह, दीप (c. 1. दीप्यते, दीपितुं), आदीप, प्रदीप, सम्प्रदीप, विदीप, सन्दीप, तप in pass. (तप्यते or c. 1. तपति, तप्यते), प्रतप, ज्वल (c. 1. ज्वलति, ज्वलितुं), प्रज्वल, सन्धुष्य (c. 1. -धुष्यते -धुष्यितुं); 'to be inflamed with passion, &c.', दह in pass. (दह्यते); 'with anger,' कोप-दीपः प्रा-प्रं भू; 'to burn after,' उत्कल (c. 1. -कल्यते -कल्यितुं), अभिकाङ्क्ष (c. 1. -काङ्क्षति -काङ्क्षितुं).

BURNABLE, *a.* दहनीयः-या-यं, दाह्यः-व्यो-व्यं, दग्धव्यः-व्या-व्यं, ज्वलनीयः-या-यं, दीपनीयः-या-यं, तपनीयः-या-यं.

BURNER, *s.* दाहकः, दग्धा *m.* (नृ), दाहनकृत्, अग्निदः, तापकः, दीपकः.

BURNET, *s.* अनूपखेत्रहहः क्षुद्रगुल्मप्रभेदः.

BURNING, *s.* दाहः, दाहनं, ज्वलनं, दीपनं, तापः, प्रोपः, सोपः.

BURNING, *a.* दाहकः-का-कं, तापकः-का-कं, दीपनः-ना-नं, नैदापः-यो-यं, ज्वाली-लिनी-लि (नृ).—(That is on fire) दहमानः-ना-नं, दहन्-दहन्ती-दहन् (नृ), ज्वलन्-ज्वलनी-ज्वल् (नृ), दाहयान्-यती-यत् (नृ).—(Vehement) तेजसः-सी-सं, चखडः-खडा-खडं.

BURNING-GLASS, *s.* सूर्यतेजःसंघट्टनायै तद्दशुसङ्ग्रहणयोग्यं काचपत्रं, दीपोपलः, स्रक्काउमा *m.* (नृ).

To BURNISH, *v. a.* तिज् in caus. (तेजयति -यितुं), निष्टप् in caus. (निष्टापयति -यितुं), कान्तिं दा (c. 3. ददाति, दातुं), परिष्कृ, निशो (c. 4. -श्यति -शायुं).

BURNISHED, *part.* तेजितः-ता-तै, तेजसः-सी-सं, सुनिष्टपः-प्रा-प्रं, निर्धातः-ता-तै, प्रमृष्टः-ष्टा-ष्टं, निशातः-ता-तै, निशितः-ता-तै, परिष्कृतः-ता-तै.

BURNISHER, *s.* तेजकः, धावकः, मार्जनकृत्, कान्तिदायकः.

BURNISHING, *s.* तेजनं, मार्जनं, परिष्कारः, धावनं.

BURNT, *a.* and *part.* दग्धः-ग्धा-ग्यं, अग्निदग्धः-ग्धा-ग्यं, प्रुष्टः-ष्टा-ष्टं, विप्रुष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रुष्टः-ष्टा-ष्टं, ज्वलितः-ता-तै, तप्तः-प्रा-प्रं, सन्तप्तः-प्रा-प्रं, उपितः-ता-तै; 'burnt up,' उत्तप्तः-प्रा-प्रं; 'burnt as a sacrifice,' वषट्कृतः-ता-तै; 'burnt brick,' पक्षेष्टका.

BURNT-OFFERING, *s.* होमः, वषट्कारः, वेतानिकं, वेतानं.

BURR, *s.* (Lobe of the ear) कर्णलतिका, पालिका, कर्णपालिका.

BURROW, *s.* (Hole) गर्तः, विवरं, विलं, खातं, छमं.

To BURROW, *v. n.* गर्तं or विवरं कृ, गर्तं यम (c. 1. यसति, वस्यते).

BURROWING, *a.* विलवासी-मिनी-मि (नृ), गर्तवासी-मिनी-मि (नृ).

BURSAR, *s.* विद्यालये धनाधिकारी *m.* (नृ), धनाध्यक्षः, कोषाध्यक्षः.

BURSARSHIP, *s.* सच्यधिकारः, धनाधिकारः, धनाध्यक्षधिकारः, कोषाध्यक्षपदं.

BURSARY, *s.* विद्यालये धनगृहं, धनागारः, कोषः, धनकोष्ठकं.

BURSE, *s.* वणिक्समागमचालरं, श्रेष्ठिचालरं, पणयाशाला, निगमस्थानं.

To BURST, *v. a.* भिद् (c. 7. भिनक्ति, भङ्कुं), भञ्ज, विभञ्ज, खट् (c. 10. खटयति -यितुं), स्फुट् (c. 10. स्फोटयति -यितुं), दृ in caus. (दारयति -यितुं), विदृ, अषट्, शकलीकृ, खडगशो कृ, विदल् in caus. (-दलयति -यितुं), लुप् (c. 6. लुम्यति, लोमुं), अयलुप्.

To BURST, *v. n.* भिद् in pass. (भिद्यते), विभिद्, निभिद्; भञ्ज in pass. (भञ्ज्यते), प्रभञ्ज, विभञ्ज, स्फुट् (c. 6. स्फुटति, स्फुटितुं), c. 1. स्फोटते, स्फोटितुं, विदृ in pass. (-दीप्यते), अषट्, विदल् (c. 1. -दलति -दलितुं), विञ्ज in pass. (-शोध्यते), परिञ्ज.—(To burst in pieces) शकलीभू, खडगशो भिद् in pass. or भञ्ज in pass.—(To burst forth, break out) प्रयत् (c. 1. -यति -यितुं).—(As seeds) प्रोद्भिद्. BURST, *s.* (Sudden rending) स्फोटनं, स्फुटनं, अकस्माद् भञ्जनं, भङ्गः, विभङ्गः, भेदनं, भेदः—(Of laughter) प्रहसनं, प्रहसितं, अतिहसितं, अट्टहासः—(Of light) ज्वाला.

BURST, *p. p.* स्फुटः-टा-टं, स्फुटितः-ता-तै, विदीर्णः-शी-शं, विभग्नः-ग्ना-ग्नं, विषटितः-ता-तै, विदलितः-ता-तै, भिन्नः-न्ना-न्नं, विभिन्नः-न्ना-न्नं.—(Diseased with hernia) अल्यदुष्टिपोडितः-ता-तै.

BURTHEN, *s.* भारः, पुरा. See BURDEN.

To BURV, *v. a.* श्मशाने or भूमौ म्या in caus. (स्थापयति -यितुं) or निपा (c. 3. -दधाति -धातुं) or निखन् (c. 1. -खनति -खनितुं or -खातुं), निह्वं (c. 1. -हरति -ने-हर्तुं).

BURVING, *s.* भूमिखननं, निखननं, श्मशाने स्थापनं, भूमिसमर्प्यं, प्रेतनिर्हारः.

BURYING-GROUND, *s.* श्मशानं, प्रेतवनं, प्रेतगृहं, पितृवनं, मृतशरीरस्थानं.
 BUSH, *s.* गुल्मः, छुपः, स्रवः, लुपः, कुण्डः, कटिः *m.*—(A bough of a tree fixed at the door of a tavern) अत्र सुरादि विक्रीयते इति बोधार्थं द्वारोपरि स्थापिता तरुशाखा; सुराध्वजः—(Tail of a fox) लोमशापुच्छं.

BUSHER, *s.* (A measure) द्रोणः—छं, षाढकः.

BUSHY, *a.* (Full of bushes) गुल्मी-स्मिनी-स्मि (न्), तरुगुल्मावृतः—ता-तं—(Thick) घनः—ना-नं, निविडः—डा-डं, अधिरलः—ला-लं—(Formed like a bush) गुल्माकारः—रा-रं.

BUSINESS, *s.* कार्यरहितः—ता-तं, शून्यः—न्या-नं, निष्कर्मो—मो—मं (न्).

BUSILY, *adv.* अनलसं, अतन्द्रितं, मनःप्रवेशेन, अभिनिवेशेन, औत्सुक्येन.—(Inquisitively) अर्चया.

BUSINESS, *s.* (Affair) कर्म *n.* (न्), कार्यं, अर्थः—(Employment) व्यापारः, व्यवसायः, व्यवहारः, कार्योद्योगः, नियोगः, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवर्त्तनं, चरितं, सद्यः—(Something to be done) कृतं, कर्त्तव्यं, कार्यं—(Object) विषयः, अर्थः, प्रयोजनं—(A point, case) अर्थः, पदं—(Means of livelihood, profession) वृत्तिः *f.*, वृत्तं, जदीवका, साज्जीवनार्थं—(Point, matter of discussion) स्थलं; 'a man of business, one who knows the proper ways of acting,' क्रियाविधिः, कार्ये कुशलः, दुष्टकर्मो *m.* (न्); 'what business have I with that?' को-धो मे तेन.

BUSK, *s.* चेलिकास्तम्भोकरणे स्त्रीजनैः प्रयुक्तं शृङ्खलोहादिनिर्मितः फलक-विशेषः.

BUSKIN, *s.* (A half-boot) अर्धजङ्गापरिमाणः पादुकाविशेषः, पद्मा, अनुपदीना, उपानत *f.* (ह).—(A high-heeled shoe worn by ancient actors) उच्चपार्श्वमुक्तो गौरवसूचकः पूर्वकालीननटैः भूतः पादुकाविशेषः.

BUSKINED, *p. p.* पृष्ठोरुपादुकारूढः—डा-डं, सपादुकः—का-कं.

BUSS, *s.* चुसनं, परिशिखा, निमित्तकं.

TO BUSS, *v. a.* चुस् (c. 1. चुसितं, चुसितुं), निस् (c. 2. निस्ते, निश्चितुं).

BUST, *s.* मस्तकाग्रतन्मृति वक्षस्स्थलपर्यन्तं अर्धशरीरप्रतिमा, ऊर्ध्वकायप्रतिमा.

BUSTARD, *s.* सारस्थपक्षिप्रभेदः.

TO BUSTLE, *v. n.* चेह् (c. 1. चेहेते, चेहितुं), सात्मानं चेह् in caus. (चेहयति-यितुं), व्यवसो (c. 4. -स्यति-सातुं), कार्यव्यवसाद् इतस्ततो धात् (c. 1. धावति, धावितुं).

BUSTLE, *s.* (Hurry, confusion) सम्भ्रमः, वैक्लव्यं, विप्रवः, त्वरा, व्यव्रता, आकुलतं, व्यस्तता—(Tumult) तुमुलं, कोलाहलः.

BUSTLER, *s.* व्यवसायी *m.* (न्), चेष्टाशीलः, सचेष्टः, तीक्ष्णकर्मो *m.* (न्).

BUSY, *a.* व्यापारी-रिणी-रि (न्), व्यापृतः—ता-तं, व्यवसायी-यिनी-यि (न्), कर्मो-निर्मणी-निर्मि (न्), कर्मोद्युक्तः—क्ता-कं, कार्योद्युक्तः—क्ता-कं, कार्यनिविडः—डा-डं, कर्मिष्ठः—डा-डं, कार्यो-रिणी-रि (न्), कार्य-धान्—वती-वत् (त्), सचेष्टः—डा-डं, प्रयत्नवान्—वती-वत् (त्), सोत्साहः—हा-हं, सोद्योगः—गा-गं, प्रवृत्तः—क्ता-कं, अतन्द्रितः—ता-तं, अनलसः—सा-सं, कार्यनिमग्नः—गना-गनं—(Meddling) परकार्यं वक्षोशीलः—ला-लं.

TO BUSY, *v. a.* (To employ) व्यापु in caus. (व्यापयति-यितुं), कार्यं नियुज् in caus. (योजयति-यितुं, c. 7. युनक्ति-योक्तुं) or अधिकृ.

BUSYBODY, *s.* परकार्यचर्चकः, पराधिकारचर्चकः, छिद्रायेयी *m.* (न्).

BUT, *conj.* (As an adversative) किन्तु, तु, परन्तु, पुनर्, अथवा.—(Except) च्युते with abl., विना with acc. or inst., अन्यः with abl.; as, 'any one but the father,' पितुर अन्यः—(But for, without) अतिरेकेण, अनुरेण, विना; as, 'but for sin every

thing flourishes,' पार्प विना सर्वं फलति.—(But yet, howbeit) तथापि.—(Only) केवलं, मात्रं.—(All but) अत्योनः—ना-नं, ईषदूनः—ना-नं; 'next but one,' एकाननरः—रा-रं.—(If it were not, unless) यदि न.—(Moreover) किञ्च, अपरञ्च, अधिकन्तु.—(On the other hand) पुनर्.—(Otherwise than) अन्यथा with abl. 'But' may often be omitted in Sanskrit, or expressed by another form of sentence; as, 'he will not gain his end but by doing that,' तद् अकृत्वा प्राप्ताधो न भविष्यति; 'I do not doubt but I am to blame,' मापराधो-स्मि इति न संशयः; 'but a short time since,' न चिरात्; 'there is none but fears him,' सर्वे तस्माद् बिभ्यति; 'she does nothing but grieve,' सा निरन्तरं शोचति; "who but a child weeps," को रोदिस् अवाल्लिशः.

BUTCHER, *s.* (Seller of meat) मांसविक्रयी *m.* (न्), मांसिकः, शोचिकः, सोचिकः, शूनावान् *m.* (न्), सूनी *m.* (न्), पशुमारणपूषकं मांसविक्रयजीवी *m.* (न्), प्राणिहिंसापरः—(Butcher's meat) सोनं, घातस्थानभवं मांसं.

TO BUTCHER, *v. a.* हन् (c. 2. हन्ति, हन्तुं), निहन्, or in caus. (घातयति-यितुं), मृ in caus. (मारयति-यितुं), बध् (defective, usually found in the 3d pret. अवधीत् and fut. बधिष्यति-ते), विशस (c. 1. -शसाते-शसितुं), निस् in caus. (मृदयति-यितुं), अभिमृद्, विनिमृद्.

BUTCHERY, *s.* बधः, हननं, निहननं, घातनं, निषूदनं, विशसनं.—(The place where animals are killed) शूना, मृना, बधस्थानं, वधस्थलो. बध्यभूमिः *f.*, घातस्थानं, पशुमारणस्थानं.

BUTEA, *s.* (A plant) किशुकः, पलाशः, घातपोषः, पर्णः.

BUT-END, *s.* घनाग्रं, स्पृलाग्रं, अतीक्ष्णार्धं.—(Hilt) तलः *m.*

BUTLER, *s.* पानपात्रवाहकः, मद्यरक्षकः, मद्यगाराधिकृतः.

BUTMENT, *s.* उभयतस् तोरणमूलोत्तमकः सेतुहन्म्यादिभागः.

BUTT, *s.* (For shooting at) लक्षं, लक्ष्यं, शरव्यं, वेधं, व्यधः, प्रतिकायः, दृष्टिगुणः—(Aim, end) अभिप्रायः, आशयः, उद्देशः, चिकीर्षितं—(Object of jest) उपहासस्थानं, परिहासास्पदं, हास्यभूमिः *f.*—(A cask) पात्रं, भास्रं, सुराभाजनं.

TO BUTT, *v. n.* (To strike with the head like horned animals) शृङ्गिणवत् or मेपादिवत् शिरसा आहन् (c. 2. -हन्ति-हन्तुं).

BUTTER, *s.* नवनीतं, क्षीरसारः, दधिजं, दधिसारः, किलाटः—टी, मन्चजं, नवोद्धृतं—(Clarified butter or ghee) घृतं, हविः *m.* (स्), सधिः *n.* (स्), पुरोडाशः, आज्यं—(Of yesterday's milk) ह्येयग्वीनं.

TO BUTTER, *v. a.* नवनीतेन लिप् (c. 6. लिप्सति, लेप्) or अञ्ज् (c. 7. अनक्ति, अञ्जे).

BUTTER-BUMP, *s.* क्रौञ्चजातीयः पक्षिप्रभेदः, क्रौञ्चः, चक्रप्रभेदः.

BUTTER-CUP, BUTTER-FLOWER, *s.* पीतपुष्पप्रभेदः स च यमनसमये यवसमये प्ररोहति.

BUTTERED, *p. p.* नवनीताक्तः—क्ता-कं, घृताक्तः—क्ता-कं, घृताम्यक्तः—क्ता-कं. BUTTERFLY, *s.* चित्रपतङ्गः, चित्राङ्गः पतङ्गप्रभेदः, सापन्नपथः कीटप्रभेदः. कीटोद्भवश्च चित्रपतङ्गः, सपथः कीटः.

BUTTERIS, *s.* (An instrument for paring the hoof of a horse) अश्वसुरतखणयोग्या कर्त्तरिका, तुरगशङ्खकर्त्तरी यन्त्रविशेषः.

BUTTER-KNIFE, *s.* कुन्तलिका, घृतकुन्तलिका, नवनीतकर्त्तरिका.

BUTTER-MAN, *s.* नवनीतविक्रयी *m.* (न्), नवनीतविक्रयजीवी *m.* (न्), घृतविक्रेता *m.* (न्).

BUTTER-MILK, *s.* दूधाहृतं, तक्रं, प्रमथितं, अरिष्टं, कालशेषं, गोरसः, कटुरं.

BUTTER-PRINT, *s.* नवनीताङ्गनयोग्या काष्ठमयी मुद्रा.

BUTTER-TEETH, *s.* मुखामाग्रे वृहत्तनद्वयं, सम्मुखस्थौ छेदकदन्तौ.

BUTTERY, *a.* नवनीतगुणविशिष्टः-ष्टा-ष्टे, पृतमयः-यी-यं.

BUTTERY, *s.* (The room where provisions are laid up) साध-
द्रव्यागारं, विशालये पृतनयनीतपवसुरादिकोषकं, कुशलः, अन्नकोषकं.

BUTTOCK, *s.* स्फिक्चो *f. du.* (स्फिक्), नितम्बः, कटिप्रोथः.

BUTTON, *s.* (Catch by which clothes are fastened) गण्डः, पुंसौ
वस्त्राश्चलद्वयसङ्गृहणार्थं गुलिका.—(Bud) मुकुलं, कुटुम्बलं, पल्लवः.

TO BUTTON, *v. a.* (To dress) संख्ये (c. 1. व्ययति-व्यातुं), वष्ट् (c. 1. वेष्टे, वेष्टितुं).—(To fasten with buttons) पृश्नोक्तगण्डेन सङ्गृह् (c. 9. -गुह्णाति-ग्रहीतुं) or संलनीकृ or बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).

TO BUTTON, *v. n.* (To bud) गण्डाकारमुकुलवत् स्फुट् (c. 6. स्फुटति, स्फुटितुं).

BUTTON-HOLE, *s.* गण्डाधारः, गण्डलिङ्गं, गुलिकाग्रहणयोग्यं लिङ्गं, शिखरं.

BUTTON-MAKER, *s.* गण्डकृत्, गण्डकारी *m.* (नं), गुलिकाकारः.

BUTRESS, *s.* वज्र. भवनस्य सहिरालयः, भित्तुसम्भनार्थं वज्रः or प्राकारः.
—(Prop, support) उपस्तम्भः, आलम्बः, उपग्रः, आश्रयः, आधारः.

TO BUTRESS, *v. a.* (To prop) पृश्नोक्तवज्र उन्नम्भ (c. 9. उन्नम्भाति, उन्नम्भितुं).

BUXOM, *a.* (Gay, lively) दृष्टः-ष्टा-ष्टे. प्रहसितयदनः-ना-नं, प्रहासो-
-सिनी-सि (नं), प्रफुल्लयदनः-ना-नं, आनन्दो-न्दनी-न्दि (नं), सरसः-
-सा-सं.—(Wanton) ललितः-ता-तं, विलासो-सिनी-सि (नं).

BUXOMLY, *adv.* आनन्दं, सहर्षं, मललितं, मयिलासं, सरसं.

BUXOMNESS, *s.* (Wantonness) ललित्यं, मयिलासता, सरसता, लीला.

TO BUY, *v. a.* क्री (c. 9. क्रीणाति-क्रीते, क्रीतुं), उपक्री, सक्री, मूल्यं दत्त्वा
लभ् (c. 1. लभते, लब्धुं) or प्राप् (c. 5. -आप्नोति, -आप्नुं).

BUYER, *s.* क्रेता *m.* (नृ), क्रयो *m.* (नं), क्रायकः, क्रयिकः.—(Buyer and
seller) क्रयधिक्रयो *m.* (नं).

BUYING, *s.* क्रयः.—(Buying and selling) क्रयविक्रयः.

TO BUZZ, *v. n.* रु (c. 2. रीति, रयितुं), गुञ्ज् (c. 1. गुञ्जति, गुञ्जितुं), रण्
(c. 1. रणति, रणितुं), रणरणं कृ.

BUZZ, BUZZING, *s.* गुञ्जनं, गुञ्जितं, कलः, कलकलः, मम्मरः, रणत्कारः,
कलरयः, कलस्वरः; *part.* गुञ्जन्-गुञ्जन्-गुञ्जन् (नृ), रणन्-रणन्-रणन् (नृ).

BUZZARD, *s.* अपकृष्टजातिः श्येनभेदः श्येनकः.—(A blockhead) स्फूलधीः
m., मन्दमतिः *m.*, मूर्खः.

By, *prep.* (By the side of) expressed by उप prefixed; as,
'he sits by me,' माम् उपास्ते; 'a tank by a well,' उपकूपजलाशयः.

—(Beside, denoting passage) expressed by अति prefixed;
as, 'he passes by me,' माम् अत्येति.—(Denoting the agent,

instrument, cause, means or manner) expressed by the
instr. case; as, 'by him,' 'by that,' 'on that account,'

'by that means,' 'in that manner,' may all be expressed
by तेन. In modern Sanskrit the instrument and agent

are often expressed by द्वारा or द्वाराण and कर्त्रेक; as, 'to
hit with a stick,' काष्ठद्वारा or काष्ठद्वारेण तड्; 'sacrifices by
sages,' ऋषिकर्त्रेकयज्ञाः.

'By,' in some of these senses, may
often be expressed by the indec. part.; 'a man may be
happy by doing penance,' तपस् तप्ता मुखो भवेत्.—(According

to) अनुसूयं, अनुसूयणं; 'by rule,' विधिबद्, विधितस्, यथाविधि.
—(As soon as, not later than) मध्ये; as, 'by next year,'

अगामियत्सरमध्ये. (The quantity at one time) expressed by
the affix शस; as, 'by thousands,' सहस्रशस्; 'by twos and
threes,' द्विशस् विशस्; 'by companies,' पंक्तिभिः.—(Successive

action) expressed by प्रति or अनु, or by repeating the
word; as, 'man by man,' प्रतिपुरुषं; 'day by day,' प्रतिदिवसे

or अनुदिवसे or दिवसे दिवसे.—(By himself, alone) एकान्तस्,
निभृतं, रहसि, रहीभृतः-ता-तं.—(In swearing or adjuring)

expressed by the instr. c.; as, 'swear not at all, neither
by heaven, nor by earth,' कमपि शपथं ना-काष्टि स्वर्गेण न पृथिव्या

न; 'by name,' नाम्ना, नामतस्, नामधेयतस्; 'by force,' बलात्,
बलात्कारेण, प्रसस्य; 'by chance,' दैवात्; 'by day,' दिवा.

By, *adv.* (Near) निकटे, समीपे, अनिके, अभितस्, आरात्.—(By the
side) पार्श्वतस्, पार्श्वे.—(Passing by) expressed by the prep.

अति; as, 'he passes by,' अतिक्रामति.—(In presence) सविधाने,
साक्षात्, अग्रे, समक्षं, सम्मुखे.

By, *s.* (Something not the direct object of regard) expressed,
when in composition, by उप; as, 'a duty by the by,' *i. e.*

'a secondary duty,' उपधर्मः.

By and by, *adv.* अनन्तरं, क्षणान्तरे, न शिरेण, अचिरेण, अचिरात्.

By the by, or by the way, *adv.* (Exclusively of the subject
in hand) प्रस्तुतम् अनन्तरेण, प्रस्तुतविषयतिरेकेण.—(Besides, more-

over) किञ्च, अपरञ्च, अन्यच्च.—(In reference to that) तदुद्दिश्य.

By-degrees, *adv.* क्रमशस्, क्रमे क्रमे, पदे पदे, प्रतिपदं.

By-concernment, *s.* उपविषयः, सम्प्रधानकार्यं.

By-end, *s.* स्वहितं, स्वार्थः, आत्मविवृद्धिः *f.*, आत्मोदयः.

By-gone, *a.* अतिक्रान्तः-न्ता-नं, अतीतः-ता-तं, गतः-ता-तं, पुरातीतः-ता-तं.

By-lane, by-street, by-road, *s.* उपमार्गः, उपपथः, उपरथ्या, उपग्र-
तोली, गृहमार्गः.

By-law, *s.* उपधर्मः, उपव्यवस्था, उपविधिः *m.*, अनुव्यवस्था.

By-name, *s.* उपाधिः *m.*, उपनाम *n.* (नं).

By-path, *s.* उपमार्गः, उपपथः, उत्पथः, गृहपथः.

By-room, *s.* उपरोधकं, उपशाला, उपकोषः, अनगृहं, कक्षान्तरं.

Bystander, *s.* पार्श्वस्थः, समीपस्थः, निकटस्थः, तत्रस्थः, समीपवर्ती *m.*
(नं), उपस्थायी *m.* (नं).—(At a sacrifice) सदस्यः, विधिदक्षी *m.* (नं).

By-west, *a.* (Westward, to the west of) पश्चिमदिश्यः-श्वा-श्वे.

By-word, *s.* उपकथा, उपवाक्यं.—(Subject of scorn) तिरस्कारविषयः,
उपकथनविषयः, उपवादविषयः, उपहासस्थानं, उपहासास्पदं, उपहासभूमिः *f.*

CABAL, *s.* (An union of a few persons in some secret de-
sign) गोपनीयकार्यसाधनार्थं कतिपयजनसंसर्गः or पंक्तिः *f.*—(In-

trigue) कुमन्त्रणा, कुविचारणा, कुपरामर्शः, कुपुक्तिः *f.*, कुसंसर्गः.

TO CABAL, *v. n.* गोपनीयकर्मसम्पादनार्थं सुनिभृतं सम्मिल् (c. 6. -मिलति
-मेलितुं) or सह गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or संयुज् in pass. (-युज्यते)

or सङ्गृह् (c. 1. -यहते-पट्टितुं) or संसर्गं कृ.

CABALA, *s.* (A secret science) निगूढविद्या, निगूढशास्त्रं, गूढशास्त्रं,
गुह्यविद्या, परमगहनविद्या.

CABALIST, *s.* (One skilled in occult sciences) निगूढविद्याज्ञः,
निगूढशास्त्रज्ञः.

CABALISTICAL, *a.* (Having an occult meaning) निगूढार्थः-वै-वै,
अतिगुह्यार्थः-वै-वै, परमगहनः-ना-नं, गूढः-टा-टं, गुह्यः-खा-खं,
रहस्यः-स्या-स्यं.

CABALISTICALLY, *adv.* अतिगुह्यं, निगूढं, सरहस्यं, परमगहनप्रकारेण.

CABALLER, *s.* कुमन्त्रणकृत्, कुमन्त्री *m.* (नृ), भेता *m.* (नृ), भेदकर्तृ.

रानद्रोही *m.* (नं).

CABBAGE, *s.* (A pot-herb) शाकप्रभेदः, शाकं, हरितकं, शूर्पणं, शियुः *m.* — (Any thing stolen) मूर्धितं, मुष्टं, अपहारः, लोभः, होढं.

To CABBAGE, *v. n.* (To steal in cutting clothes) सूचिकवत् पटल-खम् अवच्छिद्य चुरं (c. 10. चोरयति - पितुं) or मुष् (c. 9. मुष्णाति, मोषितुं).

CABBAGE-TREE, *s.* (A species of palm) तालजातीयो वृक्षप्रभेदः, उच्चतरः *m.*

CABIN, *s.* (A small room) कुटिः *f.*, कुटी, कोष्ठः, शालिका, शाला, स्थलं.—(A chamber in a ship) नौकाभ्यन्तरे कुटिः or कोष्ठः or कक्षः or वेश्म *n.* (नं).—(A cottage) कुटीरः, वेश्म *n.* (नं), कुट्टिमः, पर्णशाला.—(A tent) पटकुटिः *f.*, पटवेश्म *n.* (नं), मयदपः.

To CABIN, *v. n.* (To live in a cabin) कुटीरे वस् (c. 1. वसति, वस्तुं).

CABIN-BOY, *s.* नौकाकूटानां परिचारकः or सेवकः or प्रेष्यः.

CABINET, *s.* (Private room) कक्षः, उपरोपकं, कक्षान्तरे, छन्नः शाला. — (Private council of the state) प्रधानमन्त्रिणां गूढसभा, भीसचि-यानां सभा, शिशसभा, गूढमन्त्रणं, गूढभाषितं: 'a cabinet-minister,' मुख्यमन्त्री *m.* (नं). प्रधानमन्त्री *m.*, गूढमन्त्री *m.*—(A place in which rare things are kept) विशिष्टाधारः, दुर्लभद्रव्याधारः, रत्नकोष्ठः, रत्नाधारः, रत्नपात्रं, रत्नभासं.—(A kind of box) समुद्रः, समुद्रकः, समुद्रः.

CABINET-MAKER, *s.* रत्नाधारकृत्, रत्नभासकृत्, समुद्रकारः, समुद्रकृत्.

CABLE, *s.* नौजुः *m.*, नौबन्धनरज्जुः *m.*, शाणरज्जुः, नौबन्धनाधं स्थूलरज्जुः or महारज्जुः, नौकाया महागुणः or दृढगुणः.

CABLED, *a.* रज्जुना or गुणेन बद्धः—डा—ढं, रज्जुबद्धः—डा—ढं.

CABRIOLET, *s.* चक्रद्वययुक्तः सपिधानो रथविशेषः, कर्णीरथः, हयनं.

CACHECTICAL, *a.* दोषत्रयपीडितः—ता—तं, दुष्टशरीरः—रा—रं, अस्वस्थः—स्था—स्थं.

CACHENY, *s.* शरीरदोषः, रक्तदोषः, दोषत्रयं, शरीरस्य अस्वास्थ्यं.

CACKNATION, *s.* अट्टहासः, आञ्जुरितं, अवञ्जुरितं, प्रहासः, प्रहसनं.

CACKLE or CACKLING, *s.* कूजनं, हंसनादः, हंसरुतं, कुकुटोश्नः.— (Making a cackle) हंसनादी—दिनी—दि (नं).—(Idle talk) जल्पनं, छालस्ववचनं, वृथाकथा, अससदं.

To CACKLE, *v. n.* कूज् (c. 1. कूजति, कूजितुं), हंसनादं कृ, हंसवत् or कुकुटोवत् शब्दं कृ.

CACKLER, *s.* हंसरूपेण नादी *m.* (नं), कूजकः, कूजनकृत्.—(A tell-tale) जल्पकः, वाचालः, रहस्यभेदकः.

CACOCYMY, *s.* शरीररथिकारः, रक्तविकारः, शरीरदोषः, दोषत्रयं.

CACODÆMON, *s.* अपदेवता, पिशाचः, वेतालः, भूतः, दैत्यः.

CACOPHONY, *s.* विस्वरपदं, अपरवः, अवक्रणः, कष्टपदं, कटुश्रुतिः *f.*

CADAVEROUS, *a.* मृतशरीरोपमः—ना—नं, शवसवर्णः—छा—छं.

CADE, *s.* (A barrel) दीर्घगोलाकारः काष्ठमयो भासविशेषः.

CADE, *a.* कोमलः—ला—लं, पुकुमारः—री—रं, गुह्यकः—का—कं.

To CADE, *v. a.* कोमलतया or कोमलप्रकारेण पुष् (c. 9. पुष्णाति, c. 1. पोषति, पोषितुं) or संवृष् in caus. (वषट्ति - पितुं).

CADENCE, *s.* (Fall, state of sinking) पातः, पतनं, अवपातः, च्युतिः *f.* — (Modulation of the voice, tone) स्वरः, कलः, खनः, निःखनः, निहादः, विरावः, छणः, विरिम्भः, छन्दः *n.* (नं).

CADENT, *a.* (Falling down) पातुकः—का—कं, पतयालुः—लुः—लु.

CADET, *s.* अनुजः, अवजः, अवयजः, कनिष्ठः.—(A young volun- teer) युद्धकर्मशिक्षार्थं वेतनं विना छविपथमभ्यं आचरति यो कुलीनपुत्रा.

CADGER, *s.* विपत्ती *m.* (नं), प्रापणिकः, आपणिकः, अखनवनीतादि- विप्रणिकः.

CADIE, *s.* तर्कीयदेशे प्राडिवाकः, धर्माध्यक्षः, दण्डनायकः, न्यायाधिपतिः.

CADUCITY, *s.* पातुकता, पतयालुत्वं, पतनशीलता, सङ्घःपातित्वं, अस्थिरता.

CÆSURA, *s.* विच्छिन्नः *f.*, विच्छेदः, अवच्छेदः, विरामः.

CAG, *s.* (A barrel) दीर्घगोलाकारः काष्ठनिर्मितः पात्रविशेषः.

CAGE, *s.* पञ्जरं, पञ्जरं, पीतसः, कुलायिका, पक्षिशाला, शालारं.—(A prison) कारा, कारागारं, कारावेश्म *n.* (नं), बन्धनगृहं.

To CAGE, *v. a.* पञ्जरे or कारागारे निरुष् (c. 7. -रुण्डि -रोडुं) or अवबुध् or बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).

To CAJOLE, *v. a.* (To flatter, wheedle) शान्त् or सान्त् (c. 10. शान्तयति, सान्तयति - पितुं), लल् in caus. (लालयति - पितुं).— (With intent to overreach) वच् in caus. (वचयते - पितुं), परिबच्, प्रलभ् (c. 1. -लभते -लभुं), विप्रलभ्, लल् (c. 10. ललयति - पितुं).

CAJOLED, *p. p.* लालितः—ता—तं, मधुरवैचोभिः संलापितः—ता—तं, वचितः—ता—तं, विप्रलभः—आ—अं, प्रतारितः—ता—तं.

CAJOLER, *s.* (Coxer) लालनकृत् *m.*, चाटुकारः.—(Deceiver) वचकः, प्रतारकः, कूटकः, कूटकारः, कपटिकः.

CAJOLERY, *s.* (Coxing) लालनं, चाटुकः *f.*—(Overreaching) छलं, वचनं, प्रतारणं, कूटता, कपटः, व्यानः.

CAITIFF, *s.* दुर्वृत्तः, दुरात्मा *m.* (नं), नराधमः, खलः, धूर्तः, शूद्रः.

CAITIFF, *a.* दुर्वृत्तः—सा—नं, खलः—ला—लं, शूद्रः—ठा—ठं, अधमः—मा—मं.

CAIRN, *s.* प्रस्तरचितिः *f.*, पाषाणचितिः *f.*, शिलाराशिः *m.*, पाषाणोत्थरः.

CAKE, *s.* पुष्, अपुष्, पिष्टकः, पोलिका, करम्भः.—(A mass of any thing) पिष्टः.

To CAKE, *v. n.* पिष्टोभ्, पिष्ट (nom. पिष्टायते), पिष्टरूपेण घनीभू.

CAKED, *p. p.* पिष्टितः—ता—तं, पिष्टोभूतः—ता—तं, घनीकृतः—ता—तं.

CALABASH, *s.* बृहदलायप्रभेदः, अलावः *f.*, विधिकः.

CALAMANCO, *s.* ऊर्णीनिर्मितः पटविशेषः, ऊर्णीमयवस्त्रं.

CALAMINE, *s.* शिलाजतुसमाधो भूमिविशेषो यत्संसर्गेण ताम्रं पिष्टलः सम्यद्यते.

CALAMITOUS, *a.* व्यसनी—निनी—नि (नं), आत्यधिकः—की—कं, विपन्नः—त्रा—त्रं, विपद्युक्तः—क्ता—कं, आपद्भूतः—स्ता—स्तं, दुर्गतः—ता—तं, विधुरः—रा—रं, देवोपहतः—ता—तं, उपाकृतः—ता—तं, दुःखी—खिनी—खि (नं), क्लेशी—शिनी—शि (नं), खोत्यातिकः—की—कं, शोकपूर्णः—शा—शं, व्याकारः—रा—रं.

CALAMITY, *s.* विपद् *f.*, आपद् *f.*, विपत्तिः *f.*, व्यसनं, व्यापद् *f.*, विप्रवः, उपप्रवः, दुर्घटना, दौर्गत्यं, दुर्दैव्यं, दौर्भाग्यं, दुःखः, क्लेशः.—(From heaven) विनिपातः, उत्पत्तिः, विनिहतः.

CALAMUS, *s.* सुगन्धिवेतसप्रभेदः, वेत्रः, पेणुः *m.*, वंशः, नडः, नलः.

CALASH, *s.* (A pleasure-carriage) क्रोडारथः, पुष्परथः, केलिरथः.

CALCAREOUS, *a.* शर्करिकः—का—कं, शर्करीयः—यी—यं, शर्करावान्—यती—यत् (त्).

CALCEATED, *p. p.* सपादुकः—का—कं, पादुकाकृतः—टा—टं, उपानयुक्तः—क्ता—कं.

CALCEDONY, *s.* (A kind of opal) शिवपातुः *m.*, गोमेदसन्निभः.

To CALCINATE or CALCINE, *v. a.* भस्मीकृ, आतच्छनं कृ, प्रतीवापं कृ.

CALCINATION, *s.* भस्मीकरणं, आतच्छनं, प्रतीवापः.—(Apparatus for) पातालः.

CALCINED, *p. p.* भस्मीकृतः—ता—तं, भस्मीभूतः—ता—तं.

CALCULABLE, *a.* गणनीयः—या—यं, विगण्यः—ख्या—ख्यं, संख्येयः—या—यं.

To CALCULATE, *v. n.* गण् (c. 10. गणयति - पितुं), विगण्, प्रगण्, संख्या (c. 2. -ख्याति -ते -ख्यातुं), परिसंख्या, सम्परिख्या, कल् (c. 10. कलयति - पितुं), सङ्कल्.

CALCULATED, *p. p.* गणितः—ता—तं, विगणितः—ता—तं, परिगणितः—ता—तं, राशितः—ता—तं, चिह्नकलितः—ता—तं.—(Adapted, suited) युक्त -क्ता

-कं, उपयुक्तः-कः-कं, योग्यः-ग्या-ग्यं, उचितः-ता-तं, पथ्योक्तः-ता-तं.
CALCULATION, *s.* (The act) गणनं *n.* -ना, विगणनं, सङ्गणनं, परिसङ्गणनं, गणनं. —(The result) गणितं.

CALCULATOR, *s.* गणकः, विगणकः, गणनकृत्, गणकः, गणकारः, सङ्गणकृत्.
CALCULOUS, *a.* शार्कर-री-रं, आशिमकः-की-कं, अशमर-रा-रं, आशमनः-नी-नं, अशमयः-यी-यं, शिलामयः-यी-यं.

CALCULUS, *s.* (Stone in the bladder) अश्मरी, अश्मीरः, शर्करा, मूषकृच्छं.
CALDRON, *s.* पिठरः, उब्ला, स्थाली, उदस्थाली, पिष्टपचनं, कन्दुः *m.*, कटाहः.
CALECHE, *s.* क्रीडारथः, पुष्परथः, कोलरथः.

CALEFACTION, *s.* तपनं, तापनं, प्रतापनं, दाहनं, सिद्धकरणं.

CALEFACTORY, *a.* तापकः-का-कं, तापनः-नी-नं, तापकर-री-रं.

TO CALEFY, *v. n.* (To be heated) तप् (c. 1. तपति, तप्ते), प्रतप्.

CALENDAR, *s.* (Almanack) पत्रिः *f.*, पत्री, पत्रिका, तिथितत्त्वपत्रं.

CALENDER, *s.* (A hot-press) वस्त्रक्षिग्धीकरणाथं or पटक्षिग्धीकरणाथं or वस्त्रमार्जनाथं चक्रपत्तं.

TO CALENDER, *v. a.* (To dress cloth) पृष्ठोक्त्यन्तेन वस्त्रे or पटं क्षिग्धीकृ or छल्लीकृ or मृज् (c. 2. माहि, माहे), प्रमृज्.

CALENDUS, *s.* मासस्य प्रथमदिनः, शुक्लपक्षस्य प्रथमदिवसः, अक्षुब्धदिनः, प्रतिपद् *f.*, पथतिः *f.*

CALENTURE, *s.* समुद्रयात्रियानां व्याधिप्रवेदसु तद्गोगयस्तः पोतवाहः शस्यक्षेत्रम् इति बुद्ध्या समुद्रमध्ये आत्मानं प्रक्षिपति.

CALE, *s.* गोवत्सः, वत्सः, वष्कयः, शकुन्तरिः *m.* -री *f.*, दोषकः.—(New-born) तणैः, तणैकः.—(A herd of calves) वात्सकं.—(The thick part of the leg) जङ्गायाः स्थूलभागः or मांसलभागः, जङ्गापिण्डः, जङ्गामयं, मांसपिण्डाङ्गं.—(A dolt) स्थूलबुद्धिः, जडः.

CALIBRE, *s.* (Bore of a gun, &c.) छिद्रं, यन्त्रछिद्रं, सुविरे, शुषिरे, व्यासं, छिद्रव्यासं, विस्तारः, छिद्रविलसृतिः *f.*—(Size, measure) परिमाणं, मात्रा.—(Sort, kind) प्रकारः.

CALICE, *s.* कंसः, पात्रं, भाजनं, पुटकं.

CALICO, *s.* कापीसः, नानावर्णमूर्तिमुद्रितः कार्पासपटः, चिचित्कार्पासः.

CALID, *a.* उष्णः-ष्णा-ष्णं, तप्तः-ता-तं, नेदायः-धी-यं.

CALIDITY, *s.* तापः, उष्णता, धर्मः, निदायः, अग्निशिरता.

CALIGATION, *s.* अन्यकारः, तिमिरः, तमः *n.* (स्). तमिषं, मेघतिमिरं.

CALIGINOUS, *a.* तमस्वी-स्विनी-स्वि (न्), अन्यकारयुक्तः-क्ता-क्लं, तमोवृत्तः-ता-तं.

CALIGRAPHY, *s.* चारुलेखनं, शुभलेखनं, सुलेखनं, चारुलेखनशिल्पं.

CALIX, *s.* पुष्पगर्भः, पुष्पकोपः, पुष्पाधारः, कुसुमपुटी, उपदलं, पुष्पसङ्ख्यो दलमयो वहिःकोपः or पुटः, पुष्पधारको दलपुटः.

TO CALK, *v. a.* नौकातले दारुस्फोटनप्रयुक्तानि छिद्राणि शण्यसूत्रादिना निरूप्य (c. 7. -रुह्यि-रोह्यं) or पिषा (c. 3. -दधाति-धातुं).

CALKER, *s.* नौकातले शण्यसूत्रादिना छिद्रायरोपी *m.* (न्) or छिद्रप्रतिबन्धकः.

CALL, *s.* (Summon) आह्वानं, आहूतिः *f.*, आह्वयः, आकरणं.—(Invitation) निमन्त्रणं.—(Address by name) सङ्घोषनं, नामग्रहः.—(Impulse) वेगः.—(Divine vocation) प्रसादेशः, आकाशवाणी, ईश्वराह्वानं.—(Requisition, obligation) प्रयोजनं, अवश्यकता.—(Claim, demand) अभियोगः.—(Authority) अधिकारः.—(A visit) अभिगमः, अभ्यागमः, समायः.—(Challenge) आहूतिः *f.*—(A calling over the names of the members of parliament) महासभायां प्रत्यक्षाप्रत्यक्षनिर्णयनाथम् एकैकशः प्रतिनिधिनामव्याहरणं.

TO CALL, *v. a.* (Name, denominate) अभिधा (c. 3. -दधाति-धातुं), आख्या (c. 2. -ख्याति-ख्यातुं), प्रचक्ष् (c. 2. -चक्षे), कृत् (c. 10. कौन्तेयति-यितुं), प्रकृत्, नाम कृ; 'they called his name Rama,' तस्य नाम

राम इति चक्षुः; 'to call upon by name,' सङ्घोषनं कृ; 'to be called,' अभिधा in pass. (-धीयते), ख्या in pass. (ख्यायते).—(Summon) आह्वे (c. 1. -ह्वयति-ह्वायु).—(Invite) निमन्त्र् (c. 10. -मन्त्रयति-यितुं), आमन्त्र्.—(Convoke) समाह्वे, आह्वे, सङ्घट् (c. 10. -घटयति-यितुं).—(Appeal to, invoke) ह्वे, आह्वे, उपह्वे.—(Call forth, put in action, excite) प्रोत्साह् in caus. (-साहयति-यितुं), उद्युज् in caus. (-योजयति-यितुं), चेह् in caus. (चेहयति-यितुं).—(Call back, revoke) निवृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितुं), खख् (c. 10. -खखयति-यितुं), प्रत्यादिश् (c. 6. -दिशति-देहे).—(Call for, require) चह् (c. 1. -चहेति, चहितुं), प्रापे (c. 10. -अपेयते-यितुं), याच् (c. 1. -याचति, याचितुं); 'this matter calls for deliberation,' अथ विचारेण प्रयोजनं.—(Call in, as coin) मुद्राप्रचलनं निवृत्, मुद्राप्रार्थयं निवृत् in caus. (-चारयति-यितुं).—(Call over names) प्रत्यक्षाप्रत्यक्षनिश्चयनाथं नामानि एकैकश उदाह् (c. 1. -हरति-हर्तुं) or परिसंख्या or वच् in caus. (वाचयति-यितुं).—(Call out, exclaim) उत्क्षुज् (c. 1. -क्रोशति-क्रोहे), प्रक्षुज्, विक्षुज्, उच्चैःखरे वृष् (c. 10. -वोषयति-यितुं), उद्युप्, चित्कारं कृ, चीत्कृ.—(Call out, challenge) आह्वे, उपह्वे.—(Call to witness) साक्षिणं कृ or आह्वे.—(Call to mind) स्मृ (c. 1. स्मरति, स्मर्तुं).—(Call to account) अनुयुज् (c. 7. -युजे-योक्तुं), अभियुज्, अनुसन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं), निषङ्-ङी-ङं कृ.—(Call up, from sleep) जागृ in caus. (जागरयति-यितुं), प्रवृप् in caus. (-वोषयति-यितुं).—(Address) आमन्त्र्, आलप् (c. 1. -लपति-लपितुं); 'by name,' नाम ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं).—(Call upon, implore) प्रापे (c. 10. -अपेयते-यितुं), विनयेन प्रापे.—(To visit) अभिगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), अभ्यागम्, अभिगम् in caus. (-सारयति-यितुं).

CALLED, *p. p.* (Named) प्रोक्तः-क्ता-कं, अभिहितः-ता-तं, उदाहृतः-ता-तं, परिकीर्तितः-ता-तं, स्मृतः-ता-तं, शब्दितः-ता-तं, रक्षितः-ता-तं. The following are used in composition only: नामा-मा-म, अभिधानः-ना-नं, आख्या-ख्या-ख्यं, आह्वः-ह्व-हं, आह्वयः-या-यं, नामधेयः-या-यं; thus, 'a lake called blue-lotus,' नीलोत्पलनाम or नीलोत्पलाभिधानं सरः.—(Summoned, invited) आहूतः-ता-तं, निमन्त्रितः-ता-तं.

CALLING, *s.* (Inviting) आह्वानं, हूतिः *f.*, ह्वः, निमन्त्रणं.—(Addressing by name) सङ्घोषनं, नामग्रहः.—(Giving name) नामकरणं.—(Profession, employment) वृत्तिः *f.*, नीविका, उपजीविका, व्यापारः, व्यवसायः.—(Divine vocation) प्रसादेशः, आकाशवाणी.

CALLOSITY, *s.* (Induration of the skin) कदरः, क्लिष्टः, त्वक्कठिनं,

त्वग्घनता, त्वग्दृढता, तनुकूपघनता.

CALLOUS, *a.* कठिनः-ना-नं, दृढः-ढा-ढं, घनः-ना-नं, घनीकृतः-ता-तं.—(Hard-hearted) कठिनहृदयः-या-ये.—(Insensible, unfeeling) विचेतनः-ना-नं, कर्कशः-शा-शं, निर्हेयः-या-ये, कृपाहीनः-ना-नं.—(Shameless) निर्लेजः-ज्जा-ज्जं.

CALLOUSLY, *adv.* कठिनेन, सकर्कश्यं, दार्ढ्येन, निर्हेयं, लज्जां विना.

CALLOUSNESS, *s.* (Hardness) कठिनाता, कठिन्यं, कर्कश्यं, दृढता, दार्ढ्यं, दृढिमा *m.* (न्).—(Insensibility, want of feeling) विचेतन्यं, हृदयकाठिन्यं, निर्हेयता, निर्लेजता.

CALLOW, *a.* पक्षहीनः-ना-नं, अज्ञातपक्षः-क्षा-क्षं, अज्ञातपक्षः-क्षा-क्षं, अनुत्पन्नपक्षः-क्षा-क्षं, गह्वरहितः-ता-तं, नग्नदेहः-हा-हं, अकृतडीनः-ना-नं.

CALM, *s.* (Freedom from wind and waves) निर्वातः, वायुनिवृत्तिः *f.*, निर्वेगता, निस्तर्ज्जता.—(Quiet, repose) शांतिः *f.*, शान्, प्रशान्तिः *f.*,

विश्रान्तः, विश्रान्तिः *f.*, प्रसन्नता, प्रसादः.

CALM, *a.* (Free from wind and waves) निर्वानः -ता -ते, गतानिलः -ला -ले, निवृत्तवायुः -युः -यु, निर्वेगः -गा -गे, निस्तरङ्गः -ङ्गा -ङ्गे. — (Quiet, composed in mind) शान्तः -न्ता -न्तं, प्रशान्तः -न्ता -न्तं, विश्रान्तः -न्ता -न्तं, प्रसन्नः -न्ता -न्तं, अन्त्याकुलः -ला -ले, निराकुलः -ला -ले, समाहितः -ता -ते, प्रशान्तात्मा -न्ता -न्त (न), स्थिरमतिः -तिः -ति, शान्तचेताः -ताः -तः (स्), अनर्गेहाहीनः -ना -ने, असम्भ्रमः -मा -मे, अनुयः -या -ये. — (In countenance) प्रसन्नमुखी -स्तिनी -सि (न).

To CALM, *v. a.* शम् in caus. (शमयति -यितुं), प्रशम्, उपशम्, तुष् in caus. (तोषयति -यितुं), परितुष्, प्रसद् in caus. (-सादयति -यितुं), अभिप्रसद्, शान्त्वं or मान्त्वं (c. 10. सान्त्वयति -यितुं), अभिशान्त्वं, परिशान्त्वं; 'to be calm,' शम् (c. 4. शाम्यति, शमितुं), प्रसद् (c. 1. 6. -सोदति -सन्तुं), सम्प्रसद्; 'the sea became calm,' प्रससाद् सागट्; 'my mind is calm,' अनरात्मा प्रसोदति.

CALMED, *p. p.* शमितः -ता -ते, प्रशमितः -ता -ते, प्रसादितः -ता -ते.

CALMER, *s.* शमकः, शान्तकरो *m.* (कृ), शान्तिकर्त्तुः, शान्तिदः, तुष्टिकरः.

CALMLY, *adv.* शान्ता, शान्तं, मनःप्रसादेन, असम्भ्रमं, प्रशान्तचेतसा.

CALMNESS, *s.* शान्ताता, प्रशान्ताता, शान्तिः *f.*, विश्रान्ताता, प्रसादः, निराकुलता, अन्त्याकुलता, स्थिरता, असम्भ्रमः. — (Of the sea) निर्वान्तं.

CALOMEL, *s.* पदकान्तः शोधितः or उद्धृपातितः पारदः स च चिकित्सकैर्नानाव्याधिप्रतिकाराय रोगार्हेषु प्रयुज्यते.

CALORIFIC, *a.* तापकरः -री -रे, तापजनकः -का -के, निदाघकरः -री -रे.

CALOTTE, *s.* घग्मीचाथिरे भूतं शरावाकृति मत्तकाभरणं or शिरोवेष्टनं.

CALTROP, *s.* विग्रहसमये शत्रोरश्वसुरवेधनायै रणभूमौ न्यतं शूलत्रययुक्तं लोहयन्त्रं. — (The plant) गोक्षुरः -रकः, गोसुरः -रकः.

To CALVE, *v. n.* वत्सं or तर्षं सु (c. 2. सूते, c. 4. सूयते, सोतुं) or प्रसु or जन् in caus. (जनयति -यितुं) or प्रजन् (c. 4. -जायते -जनितुं); 'a cow that calves often,' बहुसूतिः *f.*, चिरसूता, वक्त्रयणी; 'cows calve every year,' प्रतिवर्षं प्रसूयते गावः; 'a cow that has lately calved,' नवसूतिका; 'calving of a cow,' गोप्रसवः.

To CALUMNIATE, *v. a.* परिषद् (c. 1. -वदति -वदितुं), अपवद्, निन्द (c. 1. निन्दति, निन्दितुं), मिथ्या अभियुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -युक्तुं), अभिशप (c. 1. -शपति -शप्ति), अभिशप् (c. 1. -शंसति -शंसितुं), अपविष्य (c. 6. -विषयति -वेष्टुं), आक्षर in caus. (-क्षारयति -यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), परगुणान् अपवद.

CALUMNIATED, *p. p.* अभिशक्तः -स्ता -स्तं, मिथ्याभिशक्तः -स्ता -स्तं, मिथ्याभियुक्तः -क्ता -क्तं, आक्षारितः -ता -तं, क्षारितः -ता -तं, कलङ्कितः -ता -तं.

CALUMNIATOR, *s.* परिषादी *m.* (न) -दकः, पिशुनः, अभिशक्तकः, अभिशपकः, मिथ्याभियोगी *m.* (न), अभ्यसूयकः, निन्दकः, गुणघाती *m.* (न), गुणपवादकः, कलङ्ककरः, कुवादः.

CALUMNIOUS, *a.* पिशुनः -ना -ने, असूयकः -का -के, अभ्यसूयकः -का -के, वागदुष्टः -हा -हं, कलङ्ककरः -री -रे, कलङ्कययः -यो -ये, कलङ्की -ङ्किनी -ङ्कि (न).

CALUMNIOUSLY, *adv.* परिषादेन, आपवादं, गुणापवादेन, असूयया, सकलङ्कं, वैशुन्येन, पिशुनवचनेन, निष्ठापूर्वकं, सासूयं.

CALUMNY, *s.* परिषादः, अपवादः, असूया *f.* -यनं, असूयः *m.*, अभ्यसूया, पिशुनवचनं, पिशुनवाक्यं, वैशुन्यं, अभिशंसनं, मिथ्याभिशंसनं, अभिशपनं, अभिशपयः, आक्षार -रथं, कलङ्कः, गुणापवादः, वागदोषः, मिथ्याभियोगः, निन्दा, परदोषवादः, जलीकप्रवादः.

CALA, *s.* चूर्णं, भस्म *n.* (न). — (Of brass) रीतिपुष्पं, रीतिक्रा, पुष्पकेतु *n.*, पौष्पकं, कुसुमाञ्जनं.

CALYCLE, *s.* सुद्रमुकुलं, सुद्रमुकुलं, नवमालकं.

CĀMADEVA, *s.* See KĀMADEVA.

CAMBIST, *s.* हुडिकापत्रविक्रयविक्रयजीवी *m.* (न).

CAMBRIC, *s.* चेशुकं, दूकूलं, कुलीनस्त्रीलोकने भूतः सूक्ष्मसौम्यदृशियः.

CAMEL, *s.* उष्ट्रः, क्रनेलः, क्रनेलकः, महाङ्गः, मयः, बणिग्वहः, शरभः, द्विककुद् *m.*, दीर्घयोषः; 'a young camel,' करभः; 'a flock of camels,' जौष्टकं.

CAMELEON, *s.* सरटः, सरटुः *m.*, प्रतिसूर्यः, कृकलासः, कृकवाकुः *m.*

CAMELOPARD, *s.* तरक्षुरूपेण चिन्तित उष्ट्रजातीयो दीर्घयोषो जनुप्रभेदः.

CAMELOT, *s.* (A stuff made of camel's hair, &c.) उष्ट्रलोमादिनिर्मितं वस्त्रं.

CAMEO, *s.* तक्षितुं शक्नो द्विवर्णप्रस्तरविशेषः, तक्षणीयत्वचनः कपुविशेषः.

CAMERA-OBSCURA, *s.* सान्धकारकुटोपटलनिवेशितश्चाक्षुषयन्त्रविशेषो यद्वारेण अनतरस्थचेतफलके प्रतिचित्रिता वहिःस्था विषया दृश्या भवन्ति.

CAMERATED, *a.* (Arched) तोरणाकारपटलयुक्तः -क्ता -क्ते, तोरणीकृतः -ता -ते.

CAMISADO, *s.* सौमिकं, सौमिकवधः, नैशाक्रमः, नैशाभिक्रमः, रात्रिपुङ्गवः, रात्री or सन्धकारे अभियोगः or अथस्कन्दः.

CAMOYS or CAMOUS, *a.* (Flat, said of the nose) चिपिटः -टा -टं, चिकिनः -ना -ने, सवभटः -टा -टं.

CAMP, *s.* वाहिनीनिवेशः, निवेशः, शिविरं, कटकः, मन्दिरं, स्तम्भावारः, बलस्थितिः *f.*, पटकः; 'camp-follower,' सेनाचरः.

To CAMP, *v. n.* (To pitch a camp, to lodge in a camp) निविश (c. 6. -विशते -वेष्टुं), सेत्यं निविश in caus. (-वेशयति -यितुं), शिविरे वस (c. 1. वसति, वस्तुं).

CAMPAIGN, *s.* (A level open tract of ground) समभूमिः *f.*, समस्थलं, तहगुल्मरहितः समो भूभागः, निर्वनभूमिः. — (The time for which any army keeps the field) अभियेयनकालः, युद्धकालः, रणक्षेत्रे वर्त्तनकालः, वासरमध्ये यत्कालपर्यन्तं सेन्या रणक्षेत्रे युयुत्सवो विचरन्ति.

CAMPANIFORM, *a.* (As a flower) घट्टाकारः -रा -रं, घट्टाकृतिः -तिः -ति.

CAMPESTRAL, *a.* क्षेत्रिकः -को -कं, कैदारः -री -रे, जाङ्गलः -ली -लं.

CAMPOR or CAMPHIRE, *s.* कर्पूरः -रं, चन्दः, सोमः, सोमसंतं, सितारभः, ताराभः, सुधांशुः *m.*, घनसारः, हिमचालुका.

CAMPHORATED, *a.* कर्पूरसंयुक्तः -हा -हं, कर्पूरीयः -या -ये.

CAN, *s.* कंसः, कांस्यः, बाधुषकुम्भः, लोहकुण्डः, धातुमयापात्रं, भाजनं.

To CAN, *v. n.* (To be able) शक् (c. 5. शक्नोति, c. 4. शक्नति, शक्नुं), समर्थः -था -थं अस, क्षम् (c. 1. क्षमते, क्षन्तुं), प्रभू (c. 1. -भवति -भविष्यति).

CANAILE, *s.* अन्त्याः *m. pl.*, अन्त्यजातीयाः *m. pl.*, अन्त्यजाः *m. pl.*, प्राकृतमनुष्याः *m. pl.*, अधमजातीयाः *m. pl.*, सहाः *m. pl.*, हीनवर्णाः *m. pl.*, पृथग्जनाः *m. pl.*, इतरजनाः *m. pl.*

CANAL, *s.* कुल्या, उपकुल्या, खातं, प्रणालः -ली, खनः, जलनिर्गमः, सारणिः *f.*, कृषिना सरित्.

CANARY-BIRD, *s.* उच्चालहृत्पिशिरः पीतवर्णी विजातीयः सुद्रपक्षी.

To CANCEL, *v. a.* (To annul, obliterate) लुप (c. 6. लुपयति, लोपे), लोपे कृ, उच्छिद् (c. 7. -च्छिनत्ति -छेष्टुं), अपमृज् (c. 2. -माष्टि -माष्टुं), निर्मैज्, व्यामृज्, परिमृज्, उज्जृ (c. 1. -हरति -हर्षुं). — (To mark a writing with cross lines) लिखितलोपसूचनायै व्यतस्त्रेखाङ्गयेन यथे चिह्नं (c. 10. चिह्नयति -यितुं).

CANCELLED, *p. p.* व्यतस्त्रेखाभिहितः -ता -तं.

CANCELLED, *p. p.* लुप्तः -भा -भं, उच्छिन्नः -न्ना -न्नं, व्यामृष्टः -हा -हं.

CANCER, *s.* (A sore) विद्रुभिः *m.*, व्रणः, गलितवर्तः, नालीव्रणः, तनुव्रणः, उपदंशः, पिस्कोटः, नाडी. — (The sign of the summer

solstice) कर्कटः. कर्कः, कर्कटराशिः *m.*; 'stars in cancer,'

पुष्यः, सिध्दः, तिष्यः.—(A crab-fish) कुलीरः, कर्कटः.

To CANCERATE, *v. n.* (To become a cancer) व्रणोभू, पिद्रवीभू, व्रण (nom. व्रणायते).

CANCEROUS, *a.* विद्रुधिगुणविशिष्टः-घा-ष्टं, विद्रुधीयः-या-यं.

CANCERINE, *a.* कर्कटीयः-या-यं, कुलीरसन्ध्या-न्धनी-न्ध (न).

CANDENT, *a.* प्रचयः-यडा-यडे, अत्युष्णः-ष्णा-ष्णं, अत्यन्तमः-मा-मं.

CANDID, *a.* (Fair, upright) सरलः-ला-लं, दक्षिणः-णा-णं, उदारः-रा-रं, अवक्रः-क्रा-क्रं, अजिघ्रः-घा-घं, शुद्धमतिः-ति-ति, च्युतः-जु-जु, अगृहभावः-या-यं, विमलात्मा-त्मा-त्म (न), निर्व्यलीकः-का-कं.—(Pure) शुचिः-चि-चि, विमलः-ला-लं, निम्बलः-ला-लं.—(White) शुक्रः-क्रा-क्रं.

CANDIDATE, *s.* अर्थी *m.* (न), प्रार्थकः, याचकः, प्रयाशी *m.* (न), पदान्वेषी *m.* (न), अभियोक्ता *m.* (न).

CANDIDLY, *adv.* सरलं, दाक्षिण्येन, अजिघ्रं, धर्मतम्, सहायया, निर्व्यलीकं, निर्व्याजं, कपटं विना, मायाप्यतिरेकेण.

CANDIDNESS, *s.* सरलता, मार्त्यं, दाक्षिण्यं, शुचिता, च्युता, सार्जवं, अजिघ्रता, निर्व्यलीकता, सहाया.

CANDIED, *a.* घनीभूतः-ता-तं.—(Sugar) खरदमोदकः, माक्षिकशर्करा, उपला, दृढगाविका.

To CANDIFY, *v. a.* शुक्रीकृ, धवलीकृ, धवल (nom. धवलयति-यितुं).

CANDLE, *s.* दीपः-पकः, दीपिका, प्रदीपः, वस्त्री, यन्त्रिः *f.*, दशाकर्षः, शिखी *m.* (न), कञ्जलुध्वजः.

CANDLEHOLDER, *s.* दीपधारी *m.* (न), दीपवाहः, प्रदीपभूतः, दीपहस्तः.

CANDLELIGHT, *s.* दीपद्युतिः *f.*, प्रदीपद्युतिः, दीपप्रभा, वस्त्रिदीप्तिः *f.*

CANDLEMAS, *s.* मरियमनामिकायाः कन्यायाः शुचित्वम् उद्दिश्य महोत्सवो यस्य सेवनकाले भूरिप्रदीपाः समिद्धा भवन्ति

CANDLESTICK, *s.* दीपाधारः, दीपपादपः, प्रदीपपादपः, दीपवृक्षः, वस्त्रीधारः, शिखातकः *m.*, शिखावृक्षः, कौमुदीवृक्षः, कञ्जलरोचकः.

CANDLESTUFF, *s.* दीपिकानिर्मोलाधि तैलयमादि द्रव्यं, पसा, तैलं, खेहः.

CANDOUR, *s.* सरलता, दाक्षिण्यं, शुचिता, सहाया, च्युता, मयता, सत्यवादिनं, विमलात्माता, मनोनिम्बलत्वं, निर्व्यलीकता, औदार्यं, मुशीलता.

To CANDY, *v. a.* (To form into congelations) खरदोभू, खरदमोदकारं-रा-रं or उपलाकारं कृ, घनीकृ or सान्द्रोभू or संहतीकृ, उपे in caus. (उपापयति-यितुं).

To CANDY, *v. n.* (To grow congealed) खरदोभू, खरदमोदकवद् घनीभू or सान्द्रोभू, उपलाकारः-रा-रं भू, उपे (c. 1. उपायते, उपायुं).

CANDY, *s.* (Sugar) खरदमोदकः, खरदः, उपला, शुक्रोपला, माक्षिकशर्करा, शर्करा, दृढगाविका.

CANE, *s.* वेतसः, वेणुः *m.*, वेतः, वेतं, वंशः, कीचकः, यानीरः; 'made of cane,' वेणयः-यो-यं, वेतकः-की-कं, वेदलः-ली-लं; 'a worker in cane,' वेणुच्छेदनजीवी *m.* (न), वेदलकारः; 'a blow with a cane,' वेत्रापातः, वेत्रेण आपातः. (A stick) यष्टिः *m. f.*, दण्डः; 'a cane stick,' वेणवी यष्टिः. (Sugar-cane) इक्षुः *m.*, इक्षुयष्टिः *m.*, इक्षुदण्डः. (Cane-chair) वेत्रामनं.

To CANE, *v. a.* (To beat with a cane) दण्डेन or वेत्रेण or यष्टिना हन (c. 2. हन्ति, हन्तुं) or तड (c. 1. ताडयति-यितुं), वेत्रापातं कृ.

CANICULAR, *a.* (Belonging to the dog star) कुकुराख्यनक्षत्रसन्ध्या-न्धनी-न्ध (न).

CANINE, *a.* कुकुरसम्बन्धकः-का-कं, कुकुरीयः-या-यं, शीयः-यो-यं.

CANISTER, *s.* (A basket) दण्डकः, करण्डः. (A tin-box) चापुपपात्रं

CANKER, *s.* (A corroding sore) गलितवृक्षं, विद्रुधिः *m.*, नालीव्रणः.

—(A worm that destroys fruits) फलनाशकः कीटः.—(Any thing that corrupts or corrodes) कलङ्कः, विषं, दूषकः, गरः.

—(Corrosion, consuming) दूषणं, विलयः, विलयनं, क्षयः, नाशः, विनाशः.—(Virulence) विषालुता, सगरता.

To CANKER, *v. a.* (To corrupt, corrode) दूष् in caus. (दूषयति-यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति-यितुं), विली in caus. (लापयति-यितुं), विनश in caus. (नाशयति-यितुं), क्षि in caus. (क्षययति-यितुं), मृ in caus. (मारयति-यितुं).

To CANKER, *v. n.* (To grow corrupt) दूष् (c. 4. दूष्यते, दोषुं), प्रदूष्-विली (c. 4. लीयते-लेतुं), विपसम्बर्कात् or विपसंसेगात् क्षी in pass. (क्षीयते), गल् (c. 1. गलति, गलितुं), विगल्.

CANKER-BIT, *a.* विषाक्तनेन दष्टः-घा-ष्टं or दंशितः-ता-तं.

CANKERED, *p. p.* कलङ्कितः-ता-तं, दूषितः-ता-तं, विषाक्तः-क्रा-क्रं, गरली-लिनो-लि-न्.—(In disposition) प्रतीपः-पा-पं, दुःशीलः-ला-लं, विषद्वयः-या-यं.

CANNABINE, *a.* शानः-णी-णं, भात्रीनः-ना-नं, शानसन्धयः-यो-यं.

CANNIBAL, *s.* पुरुषादः नृजगधः, नरभुक् *m.* (नृ), मनुष्यभोनी *m.* (नृ), अन्नपः, पिशिताशः, क्रयाशी *m.* (नृ), साममांसाशी *m.* (नृ), राक्षसः.

CANNIBALISM, *s.* नृजगधत्वं, क्रयाशिता, मनुष्यभोजित्वं.

CANNON, *s.* अन्नरगिनयलेन लोहगुलिकाप्रक्षेपणं युद्धयन्त्रं, वृहन्नोलप्रक्षेपार्थं सुपरियन्त्रं, गोलासनं, गुलिप्रक्षेपणी वृहन्नोलनाडिः *f.*

To CANNONADE, *v. a.* पृथोकेन यन्त्रेण मृद् (c. 9. मृद्वति, मर्हितुं) or प्रमृद्.

CANNON-BALL, *s.*, रणगुलिः *f.*, रणगोलः, गुलिः *f.*-लो, अयोगुडः, पृथो-क्वृहन्नाडः प्रक्षेपणीया लोहगोलकः, दूरयोधिनो गुलिका, आगनेयास्त्रं.

CANNONEER, *s.* पृथोक्प्रक्षेपणं मही *m.* (नृ) or विमही, रणगुलिप्रक्षेपकः, रणगोलासः, आगनेयास्त्रप्रक्षेपकः.

CANOE, *s.* वृक्षस्य खातस्कन्धनिर्मिता छुद्रनीका, लघुनीका.

CANON, *s.* (A rule, a law) विधिः *m.*, नियमः, सूत्रं, व्यवस्था, शालं, रीतिः *f.*—(Ecclesiastical law) पौरोहित्यधर्मशास्त्रं, धर्माध्यायसमाजेन व्यवस्थापिता धर्मसंहिता, पौरोहित्यसंस्थानं स्मृतिशालं, याज्ञकीयधर्मशास्त्रं.

—(The received books of Holy Scripture) धर्ममूलं, धर्मपुस्तकसंहिता, धर्मनिदर्शनं.—(A dignity of a Cathedral) महापूजाशालासंस्थानोपमते गुरुः or महासद्, महाभजनप्रासादे प्रधानपुरोहितः, महापूजाशालायां मुख्यधर्माध्यापकः.

CANONISS, *s.* पृथोक्पुरोहितव्यवहारानुसारिणी स्त्री or नारी.

CANONICAL, *a.* वेधिकः-की-कं, नियमिकः-की-कं, शास्त्रीयः-या-यं, धर्मशास्त्रीयः-या-यं, रीत्यनुसारी-रिणी-रि (न), व्यावहारिकः-की-कं, पौरोहित्यधर्मनुरूपः-पा-पं.

CANONICALLY, *adv.* विधिपूर्वत्, शास्त्रपूर्वत्, विधितम्, शास्त्रतम्, विधिपूर्वकं, रीतिपूर्वकं, नियमपूर्वकं, यावविधि, यथाशास्त्रं, पौरोहित्यधर्मनुरूपेण, याज्ञकीयस्मृतिशास्त्रक्रमेण.

CANONICALS, *s. pl.* धर्माध्यापकलाक्षणकं यस्तादि, पुरोहितवेशः, याज्ञकवेशः.

CANONIST, *s.* पौरोहित्यधर्मशास्त्रज्ञः, पुरोहितव्यवहारपंडितः, याज्ञकीयधर्मशास्त्रज्ञः.

CANONIZATION, *s.* सिद्धानाम् मध्ये आरोपणं, अनुक्रममाधुननः सिद्धिं प्राप्तवान् इति घोषणापत्रेण विज्ञापनं.

To CANONIZE, *v. a.* सिद्धलोकमध्ये आरोह in caus. (रोपयति-यितुं), अनुक्रममाधुननः सिद्धानां मध्ये विगणनीय इति घोषणापत्रेण विज्ञा in caus. (ज्ञापयति-यितुं).

CANONIZED, *p. p.* सिद्धलोकरोपितः-ता-तं, सिद्धानां मध्ये संख्यातः-ता-तं.

CANONRY OR CANONSHIP, *s.* पूँजीकपुरोहितमसन्धि पदं or वचनं.
 CANOPIED, *p. p.* वितानीकृतः-ता-तं, वितानाच्छादितः-ता-तं.
 CANOPY, *s.* वितानं-नकं, चन्द्रातपः, उल्लोचः, आच्छादनं, पिधानं, व्यवधा.
 TO CANOPY, *v. a.* वितानीकृ, चन्द्रातपेन आच्छाद (c. 10. -च्छादयति-यितुं).
 CANOROUS, *a.* सुखरः-रा-रं, सुचारुस्वनः-ना-नं, स्वरयुक्तः-क्ता-कं.
 CANT, *s.* (A technical form of speaking) परिभाषा, लाक्षणिकवाक्यं, कल्पितवाक्यं, कल्पितसंज्ञा, रचितवाक्यं.—(A corrupt dialect) भट्टभाषा, अपभाषा, कुभाषा, अपशब्दः.—(A whining pretension to goodness) अननुदुष्टस्य धर्मध्वनीकरणार्थं सद्वाक्यमात्रं, साधुवाक्यात्रं, दम्भोक्तिः *f.*, दाम्भिकवचनं, धर्मापदेशकवाक्यं, निःसत्यवाक्यं, वैलस्यवचनं, वाक्छलं, छान्द्रिकवचनं.
 TO CANT, *v. n.* (To talk in technical language) परिभाषा (c. 1. -भाषते-भाषितुं), लाक्षणिकवाक्यं or रचितवाक्यं यद् (c. 1. वदति, वदितुं).
 —(To speak hypocritically) धर्मध्वनीकरणार्थं or धर्मापदेशमात्रात् सज्जन इव यद्, दम्भार्थं स्वव्यवहारविरुद्धं सद्वाक्यमात्रं यद्.
 CANTATION, *s.* (The act of singing) गानं, गीतिः *f.*, गीतं, गानकर्मणः.
 CANTEEN, *s.* सैन्यानां प्रस्थानकाले मद्यशरादिधारणयोग्यं चापुष्पभाण्डं.
 CANTER, *s.* (Pace of a horse) अर्द्धपुलायितं, अर्द्धवल्गितं, विक्रान्तिः *f.*.
 —(A canting hypocrite) दम्भार्थं वादी *m.* (न), वाङ्मात्रेण धाम्भिकः, दाम्भिकः, छत्रतापसः, धर्मध्वनी *m.* (न), आर्यलिङ्गी *m.* (न), साधुमन्यः.
 TO CANTER, *v. n.* अर्द्धपुलायितेन or अर्द्धवल्गितेन चल (c. 1. चलति, चलितुं).
 CANTHARIDES, *s. pl.* त्वक्स्मोटीत्यादका विदेशीयमषिकाप्रभदाः.
 CANTHUS, *s.* (Corner of the eye) अषाङ्गं-ङ्गकं, नयनोपान्तः, नेत्रपर्यन्तः.
 CANTICLE, *s.* उपगीतं, उपगानं, ईपतीतं, काव्यवचनम्.—(Book of the Bible) मुलेमानुनासा राजा रचितं धर्मग्रन्थानां मध्ये गणितं गीतं.
 CANTLE OR CANTLET, *s.* (A piece) खण्डं, भिन्नं, भागः, विभागः, शकलं.
 CANTO, *s.* अध्यायः, सर्गः, पद्यं *n.* (न), परिच्छेदः, विच्छेदः, स्कन्धः, खण्डः-खण्डं, उच्चासः, काण्डः, परिवर्तः.
 CANTON, *s.* मण्डलं, उपमण्डलं, चक्रं, भूप्रदेशः, भूमिभागः, भूभागः, देशः.
 TO CANTON, *v. n.* (To divide into parts) खण्डशस् or भागशस् or खण्डं खण्डं विभज् (c. 1. -भजति-भञ्ज्) or परिकृप् (c. 10. -कल्पयति-यितुं) or व्यंज् (c. 10. -व्यंजयति-यितुं).—(To canton a town for soldiers) नगरे स्वं स्वं आवासं सैन्यानां कृप् (c. 10. कल्पयति-यितुं).
 CANTONMENT, *s.* सैन्यावासः, नगरे पृथक् पृथक् परिकल्पितं सैन्यनिवासस्थानं.
 —(Camp) कटकः, शिविरं.
 CANVASS, *s.* (A coarse cloth) शाणं, शणवस्त्रं, पटः, पटी, स्थूलपट्टं, स्थूलशाटिः *m.*—(Sails of a ship) वातवसनं.—(Solicitation upon an election) समुक्तपदप्रेषया परसम्मतप्रार्थनं.
 TO CANVASS, *v. a.* (To sift, examine) परीक्ष् (c. 1. -ईक्षते-ईक्षितुं), निरूप् (c. 10. -रूपयति-यितुं), अनुसन्धा (c. 3. -न्धाति-धातुं).—(To debate) विचर् in caus. (-चारयति-यितुं), तर्क् (c. 10. तर्कयति-यितुं), वितर्क्.
 TO CANVASS, *v. n.* (To solicit votes) समुक्तपदप्रेषया परेषां सम्मतं or आश्रयं or आग्रहं or अनुपालनं or संवर्द्धनं प्रार्थ् (c. 10. -अर्थयते-यितुं).
 CANVASSER, *s.* प्रार्थकः, अर्थी *m.* (न), समुक्तपदप्रेषुः *m.*, पराश्रयप्रार्थकः.
 CANY, *a.* वेतस्वान्-खती-खत् (त्), वैचकः-की-कं, वैदलः-ली-लं, वैणयः-यी-यं.
 CANZONET, *s.* (A little song) उपगीतं, उपगानं, गीतकः, ईपतीतं.
 CAP, *s.* शिरोयेष्टः-धनं, शिरस्कं, शिरस्त्रं, शिरस्त्राणं, शिरोवस्त्रं, मस्तकाभरणं.
 TO CAP, *v. n.* (To take off the cap in salutation) मस्तकम् उच्छाद्य or शिरस्कम् उच्चम् अभिवद् (c. 10. -यादयति-ते-यितुं); अभिवादानर्थं

शिरस्कम् अवतृ in caus. (-तारयति-यितुं), or अवमुच् (c. 6. -मुञ्चति-मोक्तुं).
 To cap, *v. a.* (To cover) पिधा (c. 3. -दधाति-धातुं), सपिधानं-ता-तं कृ; 'to cap verses,' प्रतिमालां कृ.
 CAPABILITY, *s.* शक्त्वर्थः, शक्तिः *f.*, शक्ता, सामर्थ्यं, सर्वधर्ता, क्षमता, उपयोगिता, योग्यता, युक्तिः *f.*, पात्रता, सामन्त्र्यः 'of acting,' क्रियाशक्तिः *f.*
 CAPABLE, *a.* (Having powers equal to any thing) क्षमः-मा-मं, समर्थः-र्था-र्थं, शक्तः-क्ता-कं, योग्यः-ग्या-ग्यं, उचितः-ता-तं; 'capable of building a house,' गृहकरणे शक्तः; 'capable of a journey,' सध्वनि क्षमः; 'capable of toils,' क्लेशानाम् उचितः; 'capable of being done,' शक्यः-क्या-क्यं; 'to be capable of,' शक् (c. 5. शक्नोति or pass. शक्यते), क्षम (c. 1. क्षमते), उत्सह (c. 1. -सहते) with inf.; कृप् (c. 1. कल्पते), उपकृप्; 'I am not capable of leaving thee,' त्वाम् उत्सह्यं नोत्सहे; 'he is rendered capable of immortality,' समुत्तवाय कल्पते.—(Qualified, competent) उपयुक्तः-क्ता-कं, पात्रिकः-का-कं.—(A competent person) पात्रं, सत्वात्रं.—(One endowed with good qualities, intelligent) गुणवान्-वती-वत् (त्), बुद्धिमान्-मती-मत् (त्), कृती-तिनी-ति (नृ).
 —(Capable of holding) धारणक्षमः-मा-मं, आदानयोग्यः-ग्या-ग्यं.
 CAPACIOUS, *a.* विशालः-ला-लं, विस्तीर्णः-र्णा-र्णं, विस्तृतः-ता-तं, पृथुः-पुः-पु, विपुतः-ता-तं, विपुलः-ला-लं, उरुः-रुः-रु, प्रसृतः-ता-तं, प्रम्यः-स्या-स्यं.
 CAPACIOUSNESS, *s.* विशालता, विस्तीर्णता, पृथुता, परिसरः, उरुत्वं.
 TO CAPACITATE, *v. a.* क्षमीकृ, उपयुक्तं-क्तां-कं कृ, उपयोगित्वं दा (c. 3. ददाति, दातुं).
 CAPACITY, *s.* (Size) परिमाणं.—(Power of holding; धारणशक्तिः *f.*, कोष्ठः.—(Room) प्रसरः, विस्तृतिः *f.*, विभारः.—(Power of the mind) धीशक्तिः *f.*, बुद्धिपात्रता.—(Power, ability, fitness) शक्तिः *f.*, सामर्थ्यं, बलं, योग्यता, उपयुक्तता, उपयोगित्वं, पात्रता; 'according to one's capacity,' यथाशक्ति, यथासामर्थ्यं, यथाबलं; 'beyond one's capacity,' अतिशक्तिः.—(State, profession) भावः, दशा, अवस्था, वृत्तिः *f.*
 CAP-À-PÊRÉ or CAP-À-PÊRÉ, अद्रुप्रत्यङ्गं, मस्तकाभूति पादपर्यन्तं, सङ्क्रान्तं.
 —(Completely armed) संवर्द्धितः-ता-तं.
 CAPARISON, *s.* (Of a horse or elephant) आस्तरः-रणं, परिधोमः, वर्णी, जयनं, सज्जा, अश्वसज्जा, अश्वपरिधानं, प्रस्तरः.
 TO CAPARISON, *v. a.* परिधोमं or आस्तरं परिधा (c. 3. -दधाति-धातुं), सज्जीकृ.
 CAPARISONED, *p. p.* परिधोमभूषितः-ता-तं, सज्जितः-ता-तं, जयनयुक्तः *m. f. n.* (ज).
 CAPCASE, *s.* लघुवस्त्राधारः, भाण्डं, समुतः-तकः, समुटः.
 CAP, *s.* (Promontory) अन्तरीपः-पं, नासान्धेय समुद्रमध्ये प्रलक्षो भूमिभागः, समुद्रमध्ये उदया गिरिनासिका, स्थलाभागः.—(Neck-piece of a cloak) ग्रीवाप्रच्छदः, स्कन्धप्रच्छदः, स्कन्धप्रावरणं, उन्नरप्रच्छदः.
 (A small cloak) सरस्त्रिपर्यन्तं लघुमानः, क्षुद्रप्रावारः.
 CAPER, *s.* (A jump) प्रुतः, प्रवः, कम्पः, वल्गितः, उत्फालः, लङ्घनं, नर्तनं.
 —(A kind of pickle) सन्धितविशेषः.
 TO CAPER, *v. n.* प्रु (c. 1. प्रवते, प्रोतुं), नृत् (c. 1. नृत्यति, नर्तितुं), वन्ग (c. 1. वल्गति, वल्गितुं), उत्पत् (c. 1. -पतति-पतितुं).
 CAPILLAMENT, *s.* केशरः, केसरः, पल्ल *n.* (न), किपल्लः, किपल्लकः.
 CAPILLARY, *a.* (Resembling hair) केशोपमः मा नं, किशिकः की-कं, केशरी-रिणी-रि (नृ).—(Minute) सूक्ष्मः-क्ष्मा-क्ष्मं, कणिकः-का-कं.
 CAPILLARY, *s.* सूक्ष्मनृणाकारदलविशिष्ट ओषधिभेदः.—(Vein) मल्लनाडिः

CAPITAL, *a.* (Relating to the head) मस्तकसम्बन्धी-न्विनी-न्वि (न्).
 —(Chief, principal) परमः-मा-मं, मुख्यः-ख्या-क्यं, उत्तमः-मा-मं,
 स्रज्यः-ग्या-ग्यं, विशिष्टः-हा-हं, श्रेष्ठः-हा-हं, प्रधानः in comp.
 —(Criminal in the highest degree, worthy of death) महापातकी-किनी-कि (न्), बपारिः-है-है, बधदण्डः-ख्या-ख्यं; 'a
 capital crime,' महापातकं, महापापं.—(A capital city) पुरोत्तमः,
 see the next.—(Capital punishment) बधदण्डं, उत्तमसाहसं,
 प्राणहननं, प्राणदण्डः.—(Capital stock) मूलद्रव्यं.

CAPITAL, *s.* (In money, &c.) मूलं, मूलधनं, मूलद्रव्यं, नीची-विः *f.*,
 परिपणं.—(A capital city) राजधानं-नी, स्कन्धावारः, कर्षटः-ट,
 खर्षटः-ट.—(A large letter) वृहदक्षरं, महाक्षरं.—(Top of a pil-
 lar) र-भशीर्षं, सन्ध्यां, सन्ध्याशृङ्गं.

CAPITALIST, *s.* कोटीधरः, मूलधनाढ्यः, धनाढ्यः, धनवान् *m.* (न्),
 कोषधान् *m.* (न्), सधनः, विस्वान् *m.* (न्).

CAPITALLY, *adv.* उत्तमसाहसेन, प्राणदण्डेन, परमं, उत्तमप्रकारेण.

CAPITATION, *s.* मस्तकसंख्या, शरीरगणना, व्यक्तितः परिसंख्या, प्रत्येकं or
 एकशतं or एकतमं or एकैकशतं or पृथक् पृथक् संख्यानं or परिगणना.

CAPITOL, *s.* रोमननगरे पृथितव्य युषितराख्यस्य आदिदेवस्य प्रासादः.

CAPITULAR, *s.* (The statutes of the chapter of a cathedral)
 महाभजनप्रासादे सङ्घसभासङ्घि विहिता व्यवस्थासंहिता.—(A member
 of the chapter) महाभजनप्रासादे सभासद् *m.*, महापूजाशालासम्बन्धी-
 यमते सभासद्.

CAPITULAR, *a.* पृथ्वीक्रमठव्यवस्थामसम्बन्धी-न्विनी-न्वि (न्).

To CAPITULATE, *v. n.* (To surrender on certain stipulations)
 समर्थं or नियमं कृत्वा शत्रुपक्षे or शत्रुसत्वे or शत्रोरधिकारे परादा (c. 3.
 -ददाति -दातुं) or प्रदा, or सम्प्रदा or समु in caus. (-चरयति -यितुं)
 or शत्रोरधीनः-ना-नं भू or शत्रोर् वशीभू.—(To draw up any
 thing in heads) मार्गेषु निबन्ध् (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं) or रब्ध् (c. 10.
 रचयति -यितुं), सम्प्रयत् (c. 2. -यक्ति-यक्तुं), समासतस् or सङ्क्षेपतस् लिख्
 (c. 6. लिखति, लेखितुं).

CAPITULATION, *s.* (Surrendering on certain stipulations) नियम-
 पूर्वकं परादानं or सम्प्रदानं or प्रदानं or समर्थणं.—(Reduction to
 heads) मार्गेषु निबन्धनं or रचना, समासतो लिखनं.

CAPITULATOR, *s.* नियमपूर्वकं परादाता *m.* (न्) or सम्प्रदाता *m.* (न्),
 समयकज्ञा *m.* (न्).

CAP-MAKER, *s.* शिरस्तकारो *m.* (न्), शिरोवेष्टनकृत्, मस्तकाभरणविक्रेता *m.* (न्).

CAPON, *s.* द्विचतुष्पणः कुङ्कुटः, वृषणहोणः कृकपाकुः *m.*

CAPOT, *s.* पिकेटाख्यायां क्रीडायां सर्वधूतपक्षाणि निर्जयः or खीकरणं.

To CAPOT, *v. a.* पृथ्वीक्रीडायां सर्वधूतपक्षाणि निर्जि (c. l. -जयति -जेतुं)
 or खीकु.

CAPOUCH, *s.* (A monk's hood) सन्ध्यासिभिर् भूतं शिरःपिधानं.

CAPRICE, *s.* मनोलील्यं, लील्यं, चापल्यं, निर्वन्यः, असङ्गिः *m.*, असङ्ग्रहः,
 सादिः *f.*

CAPRICIOUS, *a.* चापलः-ला-लं, चपलः-ला-लं, लोलः-ला-लं, चस्थिरः
 -रा-रं, सङ्कुपकः-का-कं, चपलद्वयः-या-यं, लोलपेताः-ताः-तः (स्),
 चलचिन्नः-ज्ञा-ज्ञं, चपलालकः-का-कं, प्रकृतितरलः-ला-लं, नैकभा-
 वाश्रयः-या-यं, असदायः-या-यं.

CAPRICIOUSLY, *adv.* मनोलील्येन, चापल्येन, चापल्येन, लोलपेतात्.

CAPRICIOUSNESS, *s.* चापल्यं, चपलता, चापल्यं, चपलता, चस्थिरता,
 चलता दयचापल्यं, चलचिन्नता, चिन्नतरलता.

CAPRICORN, *s.* (Sign of the zodiac) मकरराशिः *m.*, मकरः.

CAPRIOLE, *s.* चक्रमुक्तं, तुरङ्गवर्धितं, अश्वस्य गतिविशेषः.

CAPSTAN, *s.* गृहभाराकषेणाथं यद्विभिः सञ्चारितं चक्रयन्त्रं.

CAPSULAR, CAPSULARY, *a.* बीजकोशाकारः-रा-रं, पुटकाकारः-रा-रं.

CAPSULATED, *a.* कोशस्थः-स्था-स्थं, कोशपरिगतः-ता-तं.

CAPSULE, *s.* बीजकोशः, बीजगुभिः *f.*, कोषः, पुटः, सिङ्गा.

CAPTAIN, *s.* (In the army) सैन्याधिपतिः *m.*, सैन्याध्यक्षः, व्यूहपतिः *m.*,
 गुल्मपतिः, योधमुख्यः, दखनायकः, सेनानीः *m.*—(Of a ship) नौका-
 धिपतिः *m.*, नौकाधिपताता *m.* (न्), पोताध्यक्षः, नौपतिः.—(Any chief)
 मुखरः, नायकः, नेता *m.* (न्), पुरोगः-गमः, अग्रगः.

CAPTAINSHIP, *s.* सैन्याधिपतिपदं, नौकाध्यक्षधिपताता, नेतृत्वं, मुखरत्वं.

CAPTATION, *s.* (Courting favour) लोकरञ्जनं, लोकानुरञ्जनं, लोक-
 सेवनं, लोकप्रशंसासेवनं, जनप्रासदलिप्सा.

CAPTION, *s.* (Seizure of person) आसेधः.—(Overreaching) प्रलम्भः
 प्रतारणं, झलं.

CAPTIOUS, *a.* (Censorious) छिद्रान्वेषी-विषयी-वि (न्), छिद्रानुसारं-
 रिखी-रि (न्), घृणी-णिनी-णि (न्), दोषदाही-हिणी-हि (न्),
 विवादशीलः-ला-लं, उग्राहशीलः-ला-लं.—(Fallacious, insidious)
 मोही-हिनी-हि (न्), भान्तिकरः-री-रं.

CAPTIOUSLY, *adv.* विवादार्थं, विवादमात्रवाच्यया, छिद्रान्वेषिवत्, उग्राह-
 शीलत्वात्, घृण्या.

CAPTIOUSNESS, *s.* छिद्रान्वेषिता, विवादशीलता, घृणा, दोषदाहिन्वं, उग्राह-
 शीलता.

To CAPTIVATE, *v. a.* (To bring into bondage) वशीकृ, बन्दीकृ,
 दासीकृ, करदीकृ, दम् in caus. (दमयति -यितुं).—(To charm) वशीकृ,
 चिषं or मनो दृ (c. l. हति, हर्षुं) or अषदृ, हृदयं ग्रह् (c. 9. गृह्णाति,
 ग्रहीतुं), मुह् in caus. (मोहयति -यितुं).

CAPTIVATED, *p. p.* वशीकृतः-ता-तं, वशीभूतः-ता-तं, वशतापन्नः-ता-तं.

CAPTIVATING, *a.* मनोहरः-रा-रं, चित्रहारी-रिखी-रि (न्), चित्रापहारी-
 रिखी-रि (न्), हृदयग्राही-रिखी-रि (न्), मोहनः-ना-नी-नं,
 मोही-हिनी-हि (न्).

CAPTIVATION, *s.* वशीकरणं, ग्रहणं, बन्धनं, दासीकरणं, बन्दीकरणं.

CAPTIVE, *a.* बन्दीकृतः-ता-तं, दासीभूतः-ता-तं, शत्रुभूतः-ता-तं, शत्रुवशः-
 -शा-शं, शत्रुयस्तः-स्ता-स्तं, कारास्थितः-ता-तं, कारागुप्तः-ता-तं,
 ग्रह्यः-या-यं.

CAPTIVE, *s.* बन्दिः *f.*, बन्दी, शत्रुभूतः, कारास्थः, कारागुप्तः, ग्रह्यः,
 उपग्रहः, प्रग्रहः, करदः, कवरकी; 'taken alive,' जीवग्राहः.—
 (Slave) दासः; 'to take captive,' बन्दीकृ, दासीकृ.—(One
 charmed by beauty, &c.) वशीभूतः, मोहितः.

CAPTIVITY, *s.* बन्धनं, बन्दिभावः, कारागोपनं, वशित्वं, वश्यता, शत्रुवशिता.
 —(Servitude) दासत्वं, दास्यं, दासभावः.

CAPTOR, *s.* बन्दीकर्त्ता *m.* (न्), ग्राहकः, नेता *m.* (न्), लोभकृत्.

CAPTURE, *s.* (The act of taking) ग्रहणं; 'capture of a fort,'
 दुर्गलङ्घनं, दुर्गभङ्गः.—(The prize taken) लोभं, लोभः; 'capture
 of cattle,' गोग्रहः.

To CAPTURE, *v. a.* ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), बन्दीकृ, दासीकृ, करदीकृ;
 'to capture a fort,' दुर्गं भङ्ग (c. 7. भनक्ति, भङ्गुं) or लङ् (c. 10.
 लङ्गयति -यितुं).

CAPUCHIN, *s.* रोमीयमतस्यः सन्ध्यासिपिशेषः.

CAPUT MORTUUM, *s.* मलं, खलं, किटुं, कर्त्तव्यं, पिनीयः, श्रेष्ठं.

CAR, *s.* रथः, चक्रयानं, गन्त्री, गन्त्रीरथः, शकटः; 'of the gods,' विमानः-
 -नं; 'war-car,' स्वयन्दः, शताङ्गः; 'pleasure-car,' क्रीडारथः,

पुष्करः; 'a covered car,' कर्णीरः, हवनं, प्रवह्यं; 'multitude of cars,' रथा, रथकट्या; 'car-maker,' रथकारः.

CARBINE or CARBINE, *s.* (A short gun used by the light horse) सज्जानसमये चन्द्राद्वैरभूता सीसकगोलकप्रक्षेपणी बाहुपरिमाणे लोहनादिः.

CARBINEER, *s.* पृथ्वीरक्षकशरी हयारुदः, पृथ्वीरक्षकभूतः.

CARACK, *s.* (A large ship of burthen) भारवाहिनी वृहत्तीका.

CARACOLE, *s.* तिर्यक्कुमुतं, तिर्यक्चलितं, चक्रगतिः *f.* कुटिलगतिः, चञ्चल-न्द्राकारा नुरङ्गगतिः.

To CARACOLE, *v. a.* तिर्यक् भु (c. 1. प्रवते, प्रोतुं) or चल् (c. 1. चलति, चलितुं). चञ्चलवद् चक्रगत्या or चञ्चलन्द्राकारगत्या चल् (c. 1. चलति, चलितुं).

CARAT, CARACT, *s.* (A weight of four grains) रत्निकाद्वयसप्त उन्मातपिशेबः.—(Manner of expressing the fineness of gold) स्वर्णकारभाषायां सुवर्णनिष्ठाव्यवधिकः शब्दः.

CARAVAN, *s.* सार्थः, पथिकसन्ततिः *f.*, यात्रा, यात्रिकसङ्घः, सार्थवाहसमूहः, समस्यगनिषहः.

CARAVANSARY, *s.* पथिकाश्रयः, पथिकावासस्थानं, सार्थवाहानाम् उत्तरण-स्थानं, उपकारी.

CARAWAY or CARWAY, *s.* अजसादा, धुद्रुवीजप्रभेदः स च पिष्टकापूपादिना कदापि संसृज्यते.

CARBONADO, *s.* भञ्जेनार्थे छिन्नमांसं or व्यवच्छिन्नमांसं, भञ्जेनयोग्यं विनि-कृतमांसं.

To CARBONADO, *v. a.* भञ्जेनार्थे मांसं व्यवच्छिन् (c. 7. -छिनन्ति -छेयुं) or विनिकृत् (c. 6. -कृन्ति -कञ्चितुं) or विशिन् (c. 1. -शंसति -शंसितुं).

CARBUNCLE, *s.* (Swelling) व्रणः -यं, विस्फोटः, स्फोटः गच्छः.—(Jewel) पद्मरागः, सर्वगणिः.

CARBUNCLED, *a.* (Having swellings) व्रणी-णिनी -णि (न्).—(Set with the jewel) पद्मरागमयः -यी -यै, सर्वगणिकरक्षितः -ता -तै.

CARCANET, *s.* (A chain or necklace of jewels) रत्नावलिः *f.*, रत्नमाला, मुक्तावली.

CARCASS, *s.* (A dead body) शवः -वं, मृतशरीरं, मृताङ्गं, मृतकं, कुणपः -वं.—(The remains, ruins) शेषभागः, जीर्णभागः.

CARCELAGE, *s.* (Prison fees) कारागृहशुल्कं, कारारक्षकेण गृहीतं शुल्कं.

CARCERAL, *a.* कारागृहस्थी -स्थिनी -स्थि (न्), बन्धनालयसम्बन्धकः -का -कं.

CARD, *s.* (A painted paper used in games of chance) क्रोडापत्रं, छूतपत्रं, चिह्नितछूतपत्रं.—(The paper on which the points of the compass are marked under the needle) दिग्दिगङ्कितं पत्रं.—(The instrument for combing wool, flax, &c.) ऊष्णी-शशादिमार्जनार्थं लोहदन्तयुक्तं यन्त्रं, ऊष्णीमार्जनी, ऊष्णीनिर्घेषणयन्त्रं.

To CARD, *v. a.* (To comb wool) पृथ्वीरूपलेख ऊष्णीं सम्भृज् (c. 2. -माह्ति -माह्ति) or निर्घेष् (c. 1. -घर्षति -घर्षितुं).

CARDAMOM, *s.* (Large) हला; हलीका, पृथ्वीका, चन्द्रवाला, निम्बुदितः *f.*, चहुला.—(Small) तुल्या, निपुटा, दुटिः *f.*, कोरङ्गी, कुषिका.

CARDER, *s.* (One that cards wool) ऊष्णीमार्जकः, ऊष्णीनिर्घेषणकः.—(One that plays much at cards) छूतपत्रक्रीडासक्तः.

CARDIACAL, CARDIAC, *a.* तेजस्कटः -री -रै, दीपनः -ना -नै, अग्निदः -दा -दं.

CARDINAL, *a.* (Chief) परमः -मा -मै, मुख्यः -ख्या -ख्यै, उत्तमः -मा -मै, प्रेभः -डा -डै, विशिष्टः -डा -डै, अग्र्यः -ग्र्या -ग्र्यै, प्रधानः in comp.

CARDINAL, *s.* रोमनगरे महाधर्मोपनिषत्समाजे सभासद्, रोमीयमतधारिणो मध्ये धर्मोपनिषतिः *m.*

CARDINALATE or CARDINALSHIP, *s.* पृथ्वीरूपधर्मोपनिषतेः पदं or अधिकारः.

CARDINAL-POINT, *s.* उत्तरदिक्, पूर्वदिक्, पश्चिमदिक्, दक्षिणदिक् *f.* (श्).

CARDMATCH, *s.* (Game at cards) छूतपत्रक्रीडा, चिह्नितपत्रक्रीडा.

CARE, *s.* (Anxiety) चिन्ता, चिन्तोद्देगः, चिन्तवेदना, मनोदुःखं, मनसापः, आधिः *m.*, चर्चा, चोत्सुक्यं, उद्देगः -जनं, चिन्ताभाट, मानसी व्याधिः 'cares of this world,' सांसारिकी चिन्ता.—(Diligence, pains) प्रयत्नः, यत्नः, व्यवसायः, आस्था; 'with care,' प्रयत्नतः.—(Re- gard, attention) अवेक्षा, अवेक्षा, मनःप्रवेशः, मनोयोगः.—(Cau- tion, heed) अवधानं, अग्रमादः; 'to take care,' अवधा (c. 3. -धत्ते -धातुं), सावधानः -ना -नै भू.—(Heed, in order to, protec- tion) गुप्तिः *f.*, रक्षणं, रक्षा, पालनं; 'to take care of, protect,' रक्ष् (c. 1. रक्षति, रक्षितुं), पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), गुप् (c. 1. गोपयति, गोप्तुं).—(The object of care) रक्षणीयः -या -यै, अवेक्षामूर्तिः *f.*—(Care and management) योगक्षेमः.

To CARE, *v. n.* (To care for, concern one's self about) अवेक्ष् (c. 1. -ईक्षते -ईक्षितुं), अवेक्ष्, चिन्त (c. 10. चिन्तयति -यितुं), अनुचिन्त, सेव् (c. 1. सेवते, सेवितुं), भञ्ज् (c. 1. भजति -ते, भङ्क्ते), मनो धा (c. 3. दधाति, धातुं) with loc.

CARE-CRAZED, *a.* चिन्ताव्याकुलः -ला -लं, चिन्ताकुलः -ला -लं, चिन्ताव्ययः -या -यं.

To CAREEN, *v. a.* (To calk) दाहजीर्णत्वाद् दाहस्थोदनाद् वा नीकां पार्श्वे पर्य्यस्य छिद्राणि पिपा (c. 3. -दधाति -धातुं).

CAREER, *s.* (A race-ground) धावनस्थानं, चर्य्यस्थानं.—(A race) चर्य्या, मार्गः, पणलामार्थं धावनं.—(Course of action, &c.) गतिः *f.*, मार्गः, क्रियाप्रसङ्गः, प्रसरः, पर्य्ययाः, क्रमः, रीतिः *f.*, गमनं, चलनं; 'in full career, at full speed,' परमवेगेन, सरभसं, सर्ववेगेन

To CAREER, *v. n.* परमवेगेन धाव् (c. 1. धावति -धितुं), त्वर (c. 1. त्वरते -रितुं).

CAREFUL, *a.* (Heedful, attentive) सावधानः -ना -नै, अवहितः -ता -तै, कृतावधानः -ना -नै, अग्रमत्तः -त्ता -तै, अग्रमादी -दिनी -दि (न्), सयत्नः -त्ता -तै, यत्नवान् -वती -वत् (त्), प्रयत्नवान् -वती -वत्.—(Anxious, full of care) चिन्तावान् -वती -वत् (त्), साधिनः -न्ता -नै, उन्मुक्तः -का -कं, व्ययः -या -यं.

CAREFULLY, *adv.* सावधानं, सयत्नं, प्रयत्नतः, यत्नतः, प्रयत्नेन, प्रयत्नात्, यत्नात्, प्रमादं विना, अग्रमत्तं, प्रमादव्यतिरेकेण.

CAREFULNESS, *s.* अवधानता, सावधानता, सयत्नता, अग्रमादः, अग्रमादिनं.

CARELESS, *a.* प्रमत्तः -त्ता -तै, प्रमादी -दिनी -दि (न्), प्रमादवान् -वती -वत् (त्), अनवहितः -ता -तै, अनवधानः -ना -नै, निरपेक्षः -क्षा -खं, असावधानः -ना -नै, असमीक्षकारी -रिणी -रि (न्).—(To be care- less of) प्रमद (c. 4. -माहति -मदितुं) with abl.; 'he is careless of his own interest,' स्वहितात् प्रमाहति.

CARELESSLY, *adv.* प्रमादेन, प्रमाह्यतः, सप्रमादं, निरपेक्षं, अनपेक्षया, अवधानं विना, अनवधानेन.—(Implying absence of restraint) निर्यन्त्रं.

CARELESSNESS, *s.* अनवधानं -नता, असावधानता, प्रमाद्यं, प्रमादः, अनपेक्षा.

To CARESS, *v. a.* आलिङ्ग (c. 1. -लिङ्गति -लिङ्गितुं), समालिङ्ग, भञ्ज् (c. 1. भजते, भङ्क्ते), मृज्ज् (c. 1. स्वजते, स्वङ्क्ते), परिप्लव्ज्; क्रोडीकृ; परिमृश (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), परिस्पर् (c. 1. -स्पर्ते -स्पर्त्ते), प्रेम कृ.

CARESS, *s.* आलिङ्गितं -ङ्गनं, परिप्लव्जः, ललितं, क्रोडीकृतिः *f.*, अङ्गपाली, अङ्गपालिः *m.*, परिस्पर्.

CARRESSED, *p. p.* आलिङ्गितः -ता -तै, क्रोडीकृतः -ता -तै, परिमृष्टः -ष्टा -ष्टं, परिस्पर्तः -त्ता -तै, परिप्लव्जः -त्ता -तै, उपगृहः -गृह -गृहं.

CARET, *s.* इह किञ्चिद् सपिकं विस्मृतं वा निवेशयितव्यम् इति सूचनार्थं हंसपादाकृति चिह्नं.

CARGO, *s.* नौकाभारः, पोतभारः, पौतिकं, पोतस्यद्रव्यं, पोतस्य भारः.

CARICATURE, *s.* विकृताकारत्वाद हास्यजनकं प्रतिमानं or उपमानं, हास्य-प्रतिमानं, हास्योपमानं, हास्यचित्रं, विकृतचित्रं, हास्यप्रकारेण or अति-शयेन चित्रितम् आलेख्यं.

To CARICATURE, *v. a.* साकारं or मूर्तिं विकृत्य or साचीकृत्य हास्यप्रकारेण चित्रं (c. 10. चित्रयति - पितुं) or आलिखं (c. 6. -लिखति - लेखितुं), हास्य-प्रतिमानं कृ, मूर्तिविकारपद्धतं प्रतिमूर्तिं चित्रे लिखित्वा हास्यभूमिं कृ.

CARICATURED, *p. p.* हास्यप्रकारेण चित्रलिखितः -ता -तं, अन्नविकारपद्धतम् आलिखितः -ता -तं.

CARICATURIST, *s.* हास्यप्रकारेण उपमाता *m.* (नृ), हास्यप्रतिमानकृत्, हास्य-चित्रकश्च *m.* (नृ), विकृतप्रतिमानकृत्, यो मूर्तिम् चित्रे विकृत्य प्रतिमूर्तिं हास्यास्पदं करोति.

CARIES or CARIOSITY, *s.* अस्थिगलितत्वं, अस्थिपूयनं, अस्थिव्यसनं, अस्थिपाकः, अस्थिशयः, अस्थिशोषः.—(Of the teeth) दन्तव्यसनं.

CARIOUS, *a.* गलितः -ता -तं, पूयपूर्णः -ला -लं, क्षीणः -ला -लं, पूतिगन्धः -न्ता -न्तं.

To CARRY, *v. n.* (To be anxious) चिन्तायाकुलः -ला -लं or चिन्ताव्ययः -या -यं अस, उत्सुक (nom. उत्सुकायते).

CARLE, *s.* दुर्वृत्तः, दुराचारः, अधमाचारः, कुशीलः, असभ्यः, निकृष्टः.

CARMAN, *s.* रथिकः, रथी *m.* (नृ), रथवाहकः, चातुरिकः, सारथिः *m.*

CARMILITE, *s.* (Belonging to the order of Carmelites) रोमीय-मतधारी सन्ध्यामिशेषः.

CARMINATIVE, *a.* यातनः -मा -मं, वायुघ्नः -मा -मं, वायुनाशी -शिनी -शि (न), रोचकः -का -कं, रुचिकः -का -कं, अग्निदः -दा -दं, स्वेदजनकः -का -कं.

CARMINE, *s.* जलसवर्णो रक्तरङ्गः, सिन्दूरौषधः or औद्रुप्यसवर्णो रङ्गः, जलरक्तः, रक्तवर्णः *m.*

CARNAGE, *s.* संहारः, विशसनं, बधः, हत्या, घातनं, निहननं, निपटनं.

CARNAL, *a.* (Fleshly, bodily) शारीरिकः -को -कं, शरीरजः -जा -जं, दैहिकः -को -कं, कायिकः -को -कं, वायुषिकः -को -कं.—(Worldly) सांसारिकः -की -कं, लौकिकः -को -कं, ऐहिकः -को -कं, ऐहलौकिकः -को -कं.—(Sensual) विषयो -विषयी -पि (न), विषयामकः -का -कं, विषयसङ्गो -ङ्गितो -ङ्गि (न), विषयानुरागो -गिणी -गि (न), विषयोपसेवी -विनी -पि (न), कामामकः -का -कं, भोगामकः -का -कं, कामुकः -का -कं; 'carnal desire,' कामः; 'carnal connexion,' अङ्गसङ्गः, सङ्गहणं.

CARNALITY, *s.* विषयामक्तिः *f.*, विषयोपसेवा, विषयकामः, कामामक्तिः, विषयसङ्गः, शारीरिकविषयसं अनुरागः, सङ्गः, कामिता.

CARNALLY, *adv.* शारीरिकरीतिक्रमेण, सांसारिकरीत्यनुसारात्, विषयसङ्गात्, कामुकवत्; 'to know carnally,' भज (c. 1. भजते, भङ्कु).

CARNATION, *s.* (Flesh colour) मांसवर्णः.—(The flower) मांसवर्ण-विशिष्टः पुष्पप्रभेदः.

CARNIVOR of CORVILAN, *s.* मांसवर्णः प्रस्तरविशेषः.

CARNEOUS, *a.* मांसलः -ला -लं, मांसशीलः -ला -लं, मांसगुणविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

To CARNIFY, *v. n.* and *a.* मांसोभू, मांससाद्, मांसमातृ.

CARNIVAL, *s.* (The feast held before Lent) वसनसमये प्राङ्गुहोप-यामाद् रोमीयमतधारिभिः सेवितो महोत्सवः, दोहोत्सवः, होलाका.

CARNIVOROUS, *a.* क्रयादः -दा -दं, क्रयभूक *m. f. n.* (नृ), क्रयभोजनः -ना -नं, मांसाशी -शिनी -शि (नृ), मांसभक्षः -क्षा -क्षं, आमिषाशी -शीनी -शि (नृ) or पिशिताशी, आममांसभक्षी -क्षिणी -क्षि (नृ).

CARNOSITY, *s.* अर्धुदः, गव्यः, मेदोशयिः *m.*, अर्शः *n.* (स्), दुग्मांसं, मांसपृष्ठिः *f.*

CAROT-BEAN, *s.* सिद्धाप्रभेदः, सिद्धिका, शिद्धा.

CAROCHE, *s.* क्रीडारथः, पुष्परथः, रथः, प्रवहणी, चातुरं.

CAROL, *s.* (A song of joy) हर्षगीतं, हर्षगानं, आनन्दगीतं, जयगीतं जयशब्दः, आह्लादमूचकं गीतं.—(A song of devotion) स्तवगीतं, भक्तिगीतं, गीतं, स्तुतिः *f.*, स्तोत्रं, गाथा, खेलिः *f.*, सङ्गीतं.

To CAROL, *v. n.* नै (c. 1. गायति, गातुं), मुञ्च (nom. मुञ्चायते); 'to celebrate in song, &c.' उपगै, स्तु (c. 2. स्तौति, स्तोतुं), उपवीण (nom. उपवीणयति - पितुं).

CAROTID, *s.* (Two arteries) हृत्पित्ताद् रक्तप्रवाहकं वृहत्वाडित्यं, कण्ठ - . यं. To CAROUSE, *v. n.* (To drink largely) अतिशयेन पा (c. 1. पियति, पातुं) or सम्पा, अतिशयसम्प्रीया क्षीवः -वा -यं भू, उत्सवं कृ.

CAROUSE or CAROUSAL, *s.* सम्प्रीतिः *f.*, अतिपानं, अतिशयसम्प्रीतिः *f.*, उत्सवः.

CAROUSSER, *s.* पानप्रसक्तः, पानरतः, सम्प्रीतिरतः, मद्यपीतः, अतिपायी *m.* (नृ).

CARP, *s.* (A fish) शफरी, सफरी, प्रोखी, प्रोष्टः, रोहितः.

To CARP AT, *v. n.* निन्द (c. 1. निन्दति - निन्दतुं), प्रतिनिन्दः गर्हं (c. 1. गर्हते, गर्हितुं, c. 10. गर्हयति - ने - पितुं), अधिक्षिप् (c. 6. -क्षिपति - क्षेपुं), अवधिष्, दोषीकृ, दोषं or तिरस्त्रं अन्विप् (c. 6. -इच्छति - रपितुं), असूय (nom. असूयति - पितुं).

CARPENTER, *s.* तक्षकः, तष्ठा *m.* (नृ), सूत्रधारः, त्वाष्टा *m.* (पृ), काष्ठतक्षकः, काष्ठतट (क्ष), तष्ठा *m.* (पृ), स्थपतिः *m.*, वडैकिः *m.*, रथकारः; 'carpenter's bench,' उन्ननः.

CARPENTRY, *s.* त्वष्टिः *f.*, तक्षणं, काष्ठतक्षणं, सूत्रधारकर्म *n.* (नृ), तक्षकक्रिया.

CARPER, *s.* दोषग्राही *m.* (नृ), दोषकथकः, तिरिद्रान्वेषी *m.* (नृ), दोषिकदृक् *m.* (शृ), घृणी *m.* (नृ), पापदर्शी *m.* (नृ), गुणपातो *m.* (नृ), निन्दकः, विवादशीलः, विवादप्रियः.

CARPET, *s.* आस्तरणं, पादपाशी, कुपः, कुपा, चित्रितवस्त्रं, पुष्पालङ्कृतवस्त्रं, आसनवस्त्रं; 'a carpet of grass,' द्रोणस्तरणं; 'brought on the carpet,' प्रस्तुतः -ता -तं, उपयन्तः -स्ता -स्तं, प्रतिज्ञातः -ता -तं.

To CARPET, *v. a.* चित्रितवस्त्रादिना आसृत् or आसृ (c. 5. -सृणोति, c. 9. -सृणाति - स्तरितुं - स्तरीतुं).

CARPING, *a.* दोषग्राही-हिणी -हि (नृ), घृणी-गिनी -गि (नृ), निन्दकः -का -कं.

CARPING, *s.* (Cavil) निन्दा, गर्हं -हर्णं, घृणा, अपवादः, दोषकथनं, दोषप्रसङ्गः, दोषीकरणं, तिरिद्रान्वेषः, असूया, जुगुप्सा, सूतोषा, आक्षेपः, उद्गाहः. CARPINGLY, *adv.* निन्दया, घृणया, असूयया, विवादशीलत्वात्, जुगुप्साया, साधवादं.

CARRIAGE, *s.* वाहनं, यानं, रथः, गन्त्री, चातुरं, वाहः, प्रवहणं, चतुरः; 'travelling-carriage,' अचरथः, पुष्परथः; 'bullock-carriage,' वृषभयानं; 'one who has a carriage,' रथो *m.* (नृ), रथिकः; 'riding in a carriage,' रथारूढः -ढा -ढं; 'alighting from a carriage,' रथायरोही -हिणी -हि (नृ); 'carriage-road,' रथ्या; 'carriage-horse,' रथ्यः, प्रवहणवाजी *m.* (नृ); 'bottom of a carriage,' अनुकर्मः.—(Framework of a gun) युद्धयन्त्रवाहनं.—(Behaviour) गतिः *f.*, चरितं, आचारः, चलनं, व्यवहारः.—(Management) नयः, प्रणयनं.

CARRIED, *p. p.* ऊढः -ढा -ढं, भूतः -ता -तं, धृतः -ता -तं, आहृतः -ता -तं, सञ्चारितः -ता -तं; 'grass carried along by the wind,' वातप्रेरितं तृणं.

CARRIER, *s.* वाहकः, वाही *m.* (नृ).—(One who lives by carrying goods) भाखवाहनजीवी *m.* (नृ).—(Carrier of news) सन्देशहृः.—(Pigeon) पञ्चवाहकः कपोतः.

CARRION, *s.* पृतिमांसं, मृतं, मृतकं, असाद्यमांसं, असाद्यं, अनेष्यकुणयः.

CARROT, *s.* गर्जरं, पीतकन्दं, शिलाभूलं, स्वादुभूलं, पिष्टभूलं.

CARROTINESS, *s.* रक्तत्वं, पिङ्गलत्वं.—(Of hair) केशरक्तत्वं, केशपिङ्गलता.

CARROT, *a.* रक्त-का-कं, पिङ्गलः-ला-लं, गर्जरवर्णः-शो-शै.—(Carrot hairy) पिङ्गलकेशी-शिनी-शि(न्) or रक्तकेशी, यूथिकाकेशः-शी-शं.
 To CARRY, *v. a.* (Convey, transport) वह् (c. 1. वहति-ते, वोढुं), आवह्, उपवह्, संवह्, आनी (c. 1. -नयति-नेतुं), नृ in caus. (हारयति-यितुं) गम् in caus. (गमयति-यितुं); 'he is carried on horse-back,' अश्वेन उहते or अश्वेन सचरति.—(Bear as a burden) वह्, प्रवह्, उहह्; भृ (c. 3. विभक्ति, भञ्जुं), हृ (c. 1. हरति, हञ्जुं); 'he carried his son on his back,' पुत्रम् अवहत् पूतेन.—(Gain, carry a cause) साष् in caus. (साधयति-यितुं); 'to carry a fortress,' दुर्गं लह् (c. 10. लहयति-यितुं) or भञ्ज् (c. 7. भनक्ति, भञ्जुं); 'to carry one's point,' अभिप्रेतसिद्धिं कृ. प्रतिज्ञापूर्वकं कृ.—(Carry about) परिवह्, पयानी.—(Carry away) अपवह्, अपनी (c. 1. -नयति-नेतुं), अपनी, अपोह् (c. 1. -जहते-जहिषुं), व्यपोह्; 'to carry away with one,' समुपादा (c. 3. -ददाति-दातुं).—(Carry back) प्रयानी, प्रतिनी.—(Carry forth) निह्वे.—(Carry off) अपवह्, अपनी, हृ, अपद, अपदह्, अपकृ (c. 8. -करोति-कुरुते-कञ्जुं), कल् (c. 10. कालयति-यितुं).—(Carry on) कृ, प्रणी, सम्प्रणी, विधा (c. 3. -दधाति-धातुं).—(To carry on war) विग्रह् (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं), सङ्ग्रामं कृ, युद्धं कृ.—(Carry out, effect) निवेह् in caus. (-वाहयति-यितुं), सम्पद् in caus. (-पादयति-यितुं), निव्यह्.—(Carry letters) पत्राणि वह् or हृ.—(Carry arms) शस्त्राणि ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), भृ or भृ, सैनिकवृत्तिम् आस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्थायुं).
 To CARRY ONE'S SELF, *v. n.* (Behave) चर् (c. 1. चरति, चरितुं), आचर्, वृत् (c. 1. वर्तते, वर्तितुं), व्यवहृ (c. 1. -हरति-हञ्जुं).
 CART, *s.* शकटः, गन्त्री, गन्त्रीरथः, चक्रपानं, वाहनं, चनः *n.* (श्), चातुरं.
 To CART, *v. a.* (To carry in a cart) शकटेन वह् (c. 1. वहति, वोढुं).—(To place in a cart) शकटे आहृ in caus. (-रोपयति-यितुं) or निविश् in caus. (-वेशयति-यितुं).
 CARTE-BLANCHE, *s.* छलिखतपत्रं, लिखनशून्यं पत्रं.—(Permission to act as one pleases) खेच्छातः or खेच्छया कर्तुम् अनुमतिः or अनुज्ञा.
 CARTED, *a.* शकटाहृतः-दा-दं, शकटारोपितः-ता-तं, शकटनिवेशितः-ता-तं.
 CARTEL, *s.* (A paper containing a challenge) द्वन्द्वयुद्धार्थं or नियुद्धार्थम् आह्वानपत्रं.—(Compact for exchange of prisoners) सङ्ग्रामसमये परस्परं बन्दीकृतानां योधानां परिवर्तनार्थं नियमपत्रं.
 CARTER, *s.* शकटिकः, शकटवाहकः, गन्त्रीवाहकः, चातुरिकः.
 CART-HORSE, *s.* शकटः, शकटवाही *m.* (न्), शकटवाहनः, धुम्यः, धुरीणः.
 CARTHUSIAN, *s.* रोमीयमतधारी सत्यासिधिशेषः.
 CARTICEYA. See KARTIKEYA.
 CARTILAGE, *s.* तह्णास्थि *n.*, सन्धिबन्धनं, उपास्थि *n.*, कोमलास्थि *n.*
 CARTILAGINOUS, *a.* तह्णास्थिमयः-यी-यं, तह्णास्थिविशिष्टः-हा-ष्टं.
 CART-LOAD, *s.* शकटं, शकटीनः, शकटो भारः, आचितः-तं, शलाढः.
 CARTOON, *s.* पटे लिखितञ्चित्रात्मः, कापोसगतञ्चित्रात्मः, चित्रितपटः.
 CARTOUCH, *s.* (A box for charges) वस्त्रमाण्डूकोपचारशयोरयः समुदकः.—(A case filled with balls fired from a mortar) अनेकगुलिकागमि युद्धयन्त्रार्थं प्रक्षेपणीयः काषादिमयः समुदकः.
 CARTRIDGE, *s.* आग्नेयपूर्वकोपः, पूर्वगुलिकाकोशः; यौ पूर्वगोलकी एकवारे युद्धनाडी निवेशयितव्यौ तयोः पूर्वम् आवेहनं.
 CART-RUT, *s.* शकटचक्रचिह्नं, चक्राङ्कं, चक्रचिह्नं, चक्रपदवी, चक्रपङ्क्तिः *f.*
 CARTULARY, *s.* आगमपत्रं, पौत्रपत्रं, यद्गोलिका, पञ्जिका.
 CART-WAY, *s.* रथ्या, रथमार्गः, शकटमार्गः, शकटपथः, गन्त्रीमार्गः.
 CART-WRIGHT, *s.* रथकारः, शकटकारः, गन्त्रीकारकः, चक्रकारः.

To CARVE, *v. a.* (To cut) कृत् (c. 6. कृतति, कर्तितुं), विकृत्, खिद् (c. 7. खिनति, खेजुं).—(To cut meat) भोजनकाले परपरिवेषणार्थं खाद्यमांसादि निकृत् or अवखिद्, मांसादि परिधिष् or परिधिष् in caus. (-वेधयति-यितुं).—(To engrave) तक्ष् (c. 1. तक्षति, c. 5. तक्ष्योति, तक्षितुं), तक्ष् (c. 1. त्वक्षति, त्वक्षितुं), रेखादिना अलङ्कृ or मुद्राङ्क, मुद्र (nom. मुद्रयति-यितुं).—(To apportion) कृष् (c. 10. कल्पयति-यितुं), परिकृष्, विभज् (c. 1. -भजति-भञ्जुं).
 CARVED, *p. p.* निकृत्तः-क्ता-क्तं, अवखिद्यः-क्ता-क्तं, तहः-हा-ष्टं, परिकल्पितः-ता-तं.
 CARVER, *s.* (A sculptor) तक्षकः, तथा *m.* (वृ), त्वहा *m.* (वृ), मुद्राकारः.—(One who cuts meat at a table) भोजनकाले परपरिवेषणार्थं खाद्यमांसव्यखेदकः, परिवेषकः, परिवेशकः.—(One that apportion) परिकल्पकः, विभागकल्पयिता *m.* (न्).
 CARVING, *s.* (Sculpture, engraving) तक्ष्यं, तक्ष्यकर्म *n.* (न्).—(Cutting up meat) खाद्यमांसादिव्यखेदः.—(Distributing) परिकल्पनं, विभागकल्पना.—(Carved wood, &c.) तहकाष्ठं, नानातरेखा-अलङ्कृतं काषादि.
 CARUNCLE, *s.* (A fleshy protuberance) अधिमांसः, मांसपिच्छः, गव्यः, त्वक्पुष्पं, मांसपुच्छः *f.*
 CASCADE, *s.* निकरः-री, करः, वारिप्रवाहः, प्रपातः, सरः-री, प्रप्रवणं, म्हा.
 CASE, *s.* (A covering, sheath) आच्छादनं, कोशः, कोपः, पुटः, पटलं, आवेहनं, आवरणं, पिधानं, व्यवधानं, तिरोधानं.—(A box) भाखं, आभारः, समुदः, समुत्तः, पिधानं; 'a case for books,' ग्रन्थभाखं, ग्रन्थाभारः; 'a case for razors,' घुरभाखं.—(State of the case, matter) अर्थः, वृत्तान्तः, विषयः.—(Point, question) स्थलं, पदं, अधिकरणं.—(A position advanced) पक्षः, प्रतिज्ञा.—(Condition) अवस्था, दशा, भावः, स्थितिः *f.*, वृत्तिः *f.*—(State of the body) शरीरस्थितिः *f.*—(Contingence, occurrence) सङ्गतिः *f.*, सङ्गतिः, वृत्ते.—(Inflection of nouns) विभक्तिः *f.*, व्यक्तिः *f.*; 'the true state of the case,' अर्थतत्त्वः; 'case in point,' दृष्टान्तः; 'in both cases,' उभयपथा, पक्षद्वये; 'in certain cases,' छिन्नितः; 'this being the case,' एवं सति, तथा सति; 'in case, if it should happen,' यदि, चेत्, यदि सम्भवेत्, एवं सति; 'upon the supposition,' पक्षे.
 To CASE, *v. a.* (To put in a case) भाखे or आभारे निविश् in caus. (-वेशयति-यितुं).—(To cover) पिधा (c. 3. -दधाति-धातुं), आच्छद् (c. 10. -छादयति-यितुं).
 To CASEHARDEN, *v. a.* वासतस् or वहिर्भागे दृढीकृ or कठिनीकृ.
 CASEMATE, *s.* वप्रस्य पार्श्वभागान्धारे तोरणाकारा प्रसरनिर्मिता गुभिः.
 CASEMENT, *s.* जालं-लिका, गवाक्षः, पातायनं, गवाक्षमालं, आकाश-जननी *m.* (न्).
 CASEWORM, *s.* कोपकारः, कोशकारः-रक्तः, कोशस्थः.
 CASH, *s.* टङ्कः, टङ्ककः, मुद्रा, नाणकं, धनं.
 CASH-KEEPER or CASHIER, *s.* टङ्करक्षकः, टङ्काधीशः, टङ्काधिकृतः.
 To CASHIER, *v. a.* पदात् or अधिकाराद् भञ्ज् in caus. (भञ्जयति-यितुं), प्रभञ्ज्, or निपत् in caus. (-पातरति-यितुं) or अवहृ in caus. (-रोपयति-यितुं) or अपसृ in caus. (-सारयति-यितुं) or विसृ in caus. (-सज्जयति-यितुं), or व्यु in caus. (आवयति-यितुं).
 CASHIERED, *p. p.* व्युताधिकारः-रा-रं, भटाधिकारः-रा-रं, पदात्मभञ्जितः-ता-तं, अधिकारात्मभञ्जितः-ता-तं or निराकृतः-ता-तं or अपरोपितः-ता-तं, अवसृष्टः-हा-ष्टं.

CASING, *s.* छादनं, आच्छादनं, षटलं, पुटः, कोषः, कोशः, आवेष्टनं.

CASK, *s.* भाण्डं, भाजनं, दीर्घगोलाकृति काष्ठवभाण्डं.

CASKET, *s.* सम्पुटः-टकः, समुद्रः, स्थलिका, पेटिका, पेटकः, करखः; 'of jewels,' रत्नभाण्डं.

CASQUE, *s.* शिरस्त्राणं, शिरस्त्रं, शिरस्कं, शीर्षत्रं, शीर्षस्कं.

TO CASSATE, *v. a.* (Invalidate) खण्ड (c. 10. खण्डयति-यितुं), मोषीकृ, चपरीकृ.

CASSIA, *s.* (A plant) प्रपुत्राडः, रडगजः, ददुमः, चक्रमर्हकः, शिखः.—(Woody cassia) लक्ष्मणं, उत्कटं, भृङ्गं.—(Bark) गन्धवल्कलं, गुडलकः, सुरसं.

CASSIOWARY, *s.* वृहत्कायः प्रतुष्टभेदः, अतिमहान् पक्षिप्रभेदः.

CASSOCK, *s.* (Part of a priest's dress) अधुनातनपुरोहितैर भूतं परिधानं or सनारीयं or उपसंस्थानं.

TO CAST, *v. a.* (Throw) क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं), प्रक्षिप्, अस् (c. 4. अस्मति, अस्ति), प्रास्, मुष् (c. 6. मुक्षति, मोक्षुं), प्रमुष्, मुन् (c. 6. मुनति, मुनुं), ईर् (c. 10. ईरयति-यितुं), उदोर, पत् in caus. (पातयति-यितुं); 'to cast one's self at another's feet,' परस्म्य पादयोः पत् (c. 1. पतति, पतितुं); 'into prison,' काराय प्रविश in caus. (-वेशयति-यितुं) or बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).—(Compute) विगण् (c. 10. गणयति-यितुं), संख्या (c. 2. ख्याति-ख्यातुं), कल (c. 10. कलयति-यितुं).—(Cast in a law-suit) साध in caus. (साधयति-यितुं), दा in caus. (दापयति-यितुं).—(Condemn) दोषीकृ, दोषिणं-शीर्ष-पि कृ.—(Found as metals) लोहादि द्रावयित्वा or विलाप्य सन्धा (c. 3. दधाति-धातुं).—(Consider, weigh) विचिन्त् (c. 10. चिन्तयति-यितुं), विचर् in caus. (-चारयति-यितुं), विगण्.—(Shed, moult) निमुष् (c. 6. मुक्षति-मोक्षुं), पत् in caus. (-पातयति-यितुं).—(Cast away) अपास्, व्युद्स्, प्रास्, प्रक्षिप्, अपवष् (c. 4. विवर्धति-ते-व्युद्स्), परित्यज् (c. 1. त्यजति-त्यक्तुं).—(Cast down) पत् in caus. निपत्, विनिपत्, अधःपत्, अवधिप्, पथ्यस्, अधःधिप्, निधिप्.—(Cast forth, emit) उदोर, मुष्, प्रमुष्, निरस्, उत्सृज्, उद् (c. 6. गिरति-गिरितुं-गरीतुं), उडम् (c. 1. चमति-चमिषुं).—(Cast off) अवमुष्, अपास्, प्रतिक्षिप्, विधिप्, पराकृ (c. 8. करोति-कर्तुं), अपाहा (c. 3. जहाति-हातुं), निगृह् (c. 6. गृहति-गृह्णुं).—(Cast out, expel) निरस्, वहिःक्षिप्, वहिर्निधिप्, वहिष्कृ, निराकृ, नियो in caus. (-यापयति-यितुं), निःसृ in caus. (-सारयति-यितुं), भंश in caus. (भंशयति-यितुं), अपानुद्, निष्कृ in caus. कासयति-यितुं).—(Cast the eye, glance) दृष्टिं पत् in caus., ईपहर्शनं कृ.—(Cast lots) गुटिकां पत् in caus.

CAST, *p. p.* क्षिप्रः-प्ता-प्ते, अस्तः-स्ता-स्ते, प्रास्तः-स्ता-स्ते, ईरितः-ता-ते, पातितः-ता-ते, नुजः-न्ना-न्ते, नुजः-न्ना-न्ते.—(Cast off) अपास्तः-स्ता-स्ते, समाक्षिप्रः-प्ता-प्ते.—(Cast in a law-suit) साधितः-ता-ते, दाधितः-ता-ते.

CAST, *s.* (A throw) क्षेपः, क्षेपणं, असनं, पातनं; 'cast of a stick,' यष्टिपातः.—(Oblique direction of the eye) दृष्टिनिर्व्यक्ते, दृष्टि-विक्षेपः; 'having a cast in the eye,' त्रिव्येदृष्टिः *m.*, दूरिरेक्षणः, केकराखः.—(Mould) संस्कारः, संपातः, रूपः, आकारः, संस्थानं, मूर्तिः *f.*

CASTANETS, *s.* करडिः *m.*, एकताली, एकवर्णी, करताली.

CASTAWAY, *s.* तान्यः, अयासः, अयहणीयः, उत्सृक्तः, महापातकी *m.* (नृ), अपात्रेयः.

CASTE, *s.* वर्णः, वर्गः, कुलं, जातिः *f.*; 'of low caste,' विवर्णः, नीचः, प्राकृतः, हीनजातिः *m. f.*, निकृष्टजातिः *m. f.*; 'of good caste,' सुवर्णः, वर्णश्रेष्ठः, उत्कृष्टजातिः; 'of mixed caste,' सङ्कीर्णः; 'loss of caste,' जातिभ्रंशः.—(Outcaste) जातिहीनः-ना-ने, वर्णहीनः, अपसदः, बाह्यालः.

CASTELLAN, *s.* दुर्गाधिपतिः *m.*, दुर्गाधिकारी *m.* (नृ), दुर्गाधक्षः, कोटिपालः.

CASTELLATED, *s.* (Formed like a castle) दुर्गाकारः-रा-रे, कुटाकृ...

-तिः-ति.

CASTER, *s.* (A thrower) क्षेपकः, क्षेपा *m.* (नृ), अस्तिता *m.* (नृ), प्रास् —(A calculator) गणकः, गणयिता *m.* (नृ).

TO CASTIGATE, *v. a.* दण्ड् (c. 10. दण्डयति-यितुं), तड् (c. 10. ताडयति-यितुं), शास् (c. 2. शास्ति, शास्तिनुं or caus. शासयति-यितुं), अनुशास्.

CASTIGATION, *s.* दण्डः, साहसं, शिष्टिः *f.*, अनुशासनं, ताडः, ताडनं, नियहः.

CASTIGATORY, *a.* दण्डः-खी-खं, साहसिकः-की-कं, प्रायश्चित्तिकः-की-कं.

CASTING-HOUSE, *s.* सन्धानी, लोहादिद्रावणस्थानं, भातुविलयनशाला, कुपशाला.

CASTING-NET, *s.* क्षेपणिः *f.*-खी, हस्तेन प्रक्षेपणीयं सद्यश्चोत्तोलनीयं लघुजालं.

CASTLE, *s.* दुर्गं, कुटः, कूटः, कोटः, कोटिः *f.*—(Castle in the air) गगनकुसुमं, अनर्थकवासना, अनर्थकभावना, मनोरथसृष्टिः *f.*

CASTLING, *s.* गर्भपतिः, गर्भयुतः, गर्भभट्टः.

CASTOR, *s.* (A beaver) जलजन्तुविशेषः, जलमार्जारविशेषः.—(A hat) पृश्नोक्तजलजन्तुलोमनिर्मितम् अधुनातनपुष्पिर भूतं शिरस्कं शिरस्कं.

CASTOR-OIL, *s.* एरखतैलं, एरखसरसः, रुपतैलं, अमखतैलं.

CASTRAMETATION, *s.* शिविरनिवेशनविद्या, कटकनिवेशनं, कटकसमावासः, रचना.

TO CASTRATE, *v. a.* वृषणी उत्कृत् (c. 6. कृनति-कर्तिषुं) or छिद् (c. 7. छिनति, छेत्तुं), वृषणहृष्य इत्यद् in caus. (-पादयति-यितुं).

CASTRATED, *p. p.* छिन्नवृषणः-खा-खं, छिन्नमुष्कः-ष्का-ष्के, मुष्कशून्यः-न्या-न्यं.

CASTRATION, *s.* वृषणच्छेदः, वृषणोत्कर्षनं, मुष्कच्छेदनं, वृषणोत्पादनं.

CASTREL, *s.* श्येनः, कपोतारिः *m.*, श्येनजातीयः पक्षिप्रभेदः.

CASTRENSIAN, *a.* शिविरसन्ध्या-न्यनी-न्य (नृ), सेनिकः-की-कं.

CASUAL, *a.* आगनुकः-का-कं, आकस्मिकः-की-कं, आपतकः-की-कं, दैवायत्तः-न्ता-न्ते, दैविकः-की-कं, अकायः-खा-खं, अदृढः-हा-हे, अचिन्तितः-ता-ते, अतर्कितः-ता-ते, नैमित्तिकः-की-कं.

CASUALLY, *adv.* अकस्मात्, दैवात्, आगनुकप्रकारेण, अचिन्तितं, अतर्कितं.

CASUALNESS, *s.* आकस्मिकत्वं, आगनुकत्वं, दैवायत्तता, दैवाधीनता.

CASUALTY, *s.* सङ्गतिः-ते, अकस्मात्सङ्गतं, देवगतिः *f.*, दैवयोगः, दैवघटनं, आगनुः *m.*, अतिवर्जनं.—(Unseen danger) अदृढं.

CASUIST, *s.* धर्माधर्मविचारकः, धर्माधर्मविषये विवादी *m.* (नृ) or वादानुवादविद्याज्ञः, धर्माधर्मोपदेशकः, काव्याकाव्यनिर्णयविदग्धः.

CASUISTICAL, *a.* धर्माधर्मविचारणाधिपयः-या-ये, धर्माधर्मोपदेशसम्बन्धी-न्यनी-न्य (नृ).

CASUISTRY, *s.* धर्माधर्मविचारणविद्या, धर्माधर्मविषये वादानुवादविद्या, काव्याकाव्यनिर्णयः, धर्माधर्मोपदेशः, इदं कर्तव्यं इदम् अकर्तव्यं इति विवेचनविद्या.

CAT, *s.* माजारा, पिडालः, खोतुः *m.*, कुन्दमः, मूषकारातिः *m.*, आसुभुक् *m.* (नृ), वृषदंशकः, पयस्यः, आप्रास्यः, दीप्राधः.

CAT-O'-NINE-TAILS, *s.* नवबलिसङ्गयुक्ता कशा, नवज्जुयुक्ता ताडनी, नवप्रतिष्कशयुक्ता अर्धमयिः.

CATACHRESIS, *s.* कुवञ्जकविशेषः यथा कर्णोभ्यां पीयते मुहुरी शब्द इति.

CATACLYSM, *s.* भूतसम्भवः, आघावः, जलाघावनं, पृथिवीप्रावः.

CATACOMBS, *s.* भूमी खाताः शवगोपनयोग्या गूढमागाः, अन्तर्भीमश्मशानं.

CATALECTICK, *a.* न्यूनीकाक्षरः-रा-रे, छन्दोविशेषः.

CATALEPSIS, *s.* ग्रहामयः, अपस्मारः, भ्रमरः, भूतपिक्त्रिया, अङ्गविकृतिः *f.*

CATALOGUE, *s.* परिसंख्या, अनुक्रमणिका, परिगणना, एकैकशः परिसंख्या, सङ्ग्रहः सूचिः *f.*; 'of names,' नामावलिः *f.*

CATAMENIA, *s.* चतुः *m.*, चातैर्व, रजः *n.* (नं), पुष्यं, योनिरघ्ननं.

CATAPHRACT, *s.* संवर्धितः or सङ्घसबाहयुक्त सन्धारुदः सैनिकः.

CATAPLASM, *s.* उष्कारिका, लेपः, प्रलेपः, उपनाहः.

CATAPULT, *s.* पृष्ठकालीनयोद्धिभिः प्रस्तरप्रक्षेपणे प्रयुक्तो युद्धयन्त्रविशेषः.

CATARACT, *s.* निर्धरः-री, ऋटः, वारिप्रवाहः, प्रपातः, सरः-री, प्रप्रवरी, उच्चदेशात् तोयपतनं.—(Disease of the eye) मन्धः, लिङ्गनाशः, झुक्रः, नेत्रपटलं.

CATARRH, *s.* पीनसः, प्रतिश्यायः, काशः-सः, श्लेष्मा *m.* (नं), कफः.—(Having one) पीनसी *m.* (नं), काशी *m.* (नं).

CATARRHIAL, *a.* पीनसी-सिनी-सि (नं), काशी-शिनी-शि (नं), कषी-फिनी-फि (नं), श्लेष्मलः-ला-लं, पीनससङ्घन्धी-न्यिनी-न्यि (नं).

CATASTROPHE, *s.* (Of a drama) निहा, निर्वृत्त्यर्थः.—(Conclusion) परिणामः, निहाहः, निर्वृत्तिः *f.*—(Event) सङ्कतिः *f.*—(Misfortune) आपद् *f.*, विपद् *f.* दुर्गतिः *f.*

CAT-CALL, *s.* रङ्गे प्रेषकाणाम् अप्रसादावचको विस्तरवाद्यविशेषः.

To CATCH, *v. a.* ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), धृ (c. 1. धरति, धर्तुं), लभ् (c. 1. लभते, लभ्), प्राप् (c. 5. आप्नोति-आप्नु),—(Lay hold with the hand) सङ्गृह्, परिग्रह्, परामृश् (c. 6. मृशति-मृशु), अवलस् (c. 1. लब्धते-लब्धुं).—(Receive suddenly) सकस्माद् ग्रह् or लभ् or प्राप्; 'to catch cold,' पीनसग्रस्तः-स्ता-स्तं भू, पीनसोपहतः-ता-तं भू; 'to catch a distemper,' सम्पक्तात् or संसर्गाद् रोगग्रस्तः-स्ता-स्तं भू; 'to catch fire,' सकस्माद् दह् in pass. (दहते) or दीप् (c. 4. दीप्यते, दीपितुं), लम्बाहः-हा-हं भू, अग्निदीप्तः-मा-मं भू, अग्निं ग्रह्.—(Ensnare, entrap) ग्रह्, धृ, बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), प्रलुभ् in caus. (लोभयति-यितुं), वञ्च् in caus. (वञ्चयते-यितुं); 'to catch fish,' मत्स्यान् धर्तुं or ग्रहीतुं.—(Come upon unexpectedly) सकस्माद् आसद् (c. 10. सादयति-यितुं) or समासद् or प्राप्; 'caught out in a fault,' दृष्टदोषः-पा-पं, 'I caught him in the act of stealing,' चोरयन्तमेव तम् आसादयं or उपातिहं.—(Allure) प्रलुभ् in caus., आकृप् (c. 1. कर्षति-क्रुषुं).—(Catch up, snatch, seize) ढ (c. 1. हरति, हर्तुं), अपट्, ढत्वा अपनी.—(To spread as contagion) सञ्चर् (c. 1. चरति-चरितुं).

CATCH, *s.* (Seizure) ग्रहणं, ग्रहः, सङ्गृहणं, सङ्ग्राहः, धरणं, हरणं.—(Any thing that catches) ग्राहकः-कं, ग्रहः, धरः; 'a latch,' तालकं; 'a clasp,' कुडुपः.—(Prize, advantage) लाभः, प्राप्तिः *f.*, लोभः, फलं.—(A song sung in succession) पथ्योपगीतं, परस्परगीतं, परिवर्तकगीतं.

CATCHER, *s.* ग्राहकः, वागुरिकः, जालिकः, लुम्बकः.—(That in which fish, &c. are caught, a snare for animals) मत्स्यघानी, मृगचञ्चिनी, वागुरा, जालं.

CATCHING, *a.* (Contagious) सञ्चारकः-का-कं, सञ्चारी-रिणी-रि (नं), सम्प्रेक्षीयः-या-यं, त्वाचः-ची-चं.

CATCHPOLE, *s.* आसेडा *m.* (डु), आसेधकर्ता *m.* (डु), ग्राहकः, ग्रहिधरः.

CATCHWORD, *s.* मुद्राकरभाषायां परपञ्चगः शब्दः.

CATECHETICAL, *a.* प्रश्नोत्तरिकः-की-कं, प्रश्नोत्तरजयः-यी-यं, प्रश्नोत्तरविशिष्टः-हा-हं, सप्रश्नोत्तरः-रा-रं.

CATECHETICALLY, *adv.* प्रश्नोत्तरक्रमेण, सप्रश्नोत्तरं, प्रश्नोत्तरद्वारेण.

To CATECHISE, *v. a.* प्रश्नोत्तरद्वारेण or प्रश्नोत्तरक्रमेण उपदिशु (c. 6. -दिशति-देहुं) or शिक्ष in caus. (शिक्षयति-यितुं) or अपी in caus. (अप्यापयति-यितुं).—(To interrogate) प्रच्छ् (c. 6. पृच्छति, पृष्ठुं), परीच्छ् (c. 1. -ईच्छते-ईच्छितुं).

CATECHISING, *s.* प्रश्नोत्तरद्वारेण शिक्षा or उपदेशः or अध्यापनं, परीक्षा.

CATECHISM, *s.* (Form of question and answer) प्रश्नोत्तरं, कथोपकथनं, उत्तरप्रत्युत्तरं, प्रश्नोत्तरविधिः *m.*, प्रश्नोत्तररितिः *f.*, सप्रश्नोत्तरः पाठः.

CATECHIST OF CATECHISER, *s.* प्रश्नोत्तरद्वारेण or प्रश्नोत्तरक्रमेण or प्रश्नोत्तरविधिना उपदेशकः or शिक्षकः or अध्यापकः or पाठकः.

CATECHUMEN, *s.* नवद्वारः, नवशिष्यः, नवाधीयानः, प्राथमकतल्यकः.

CATEGORICAL, *a.* शर्कार्थः-धा-धं, व्यक्तः-ज्ञा-ज्ञं, मुख्यः-ज्ञा-ज्ञं, अवक्रः-ज्ञा-ज्ञं, स्पष्टः-हा-हं, स्पष्टार्थः-धा-धं, वाचकः-का-कं, नियतः-ता-तं, पथ्याप्तः-ता-तं, सव्यञ्जनः-ना-नं.

CATEGORICALLY, *adv.* शर्कार्थं, मुख्यं, स्पष्टं, स्पष्टार्थं, अवक्रं, वाचकतया.

CATEGORY, *s.* पदार्थः, समानाधिकरणं, समानपदं, समानवर्गः, पदं.—(Of individual application) सव्याप्यवृत्तिः *f.*

CATENARIAN, *a.* शृङ्खलाकारः-रा-रं, शृङ्खलसङ्घन्धी-न्यिनी-न्यि (नं).

CATENATION, *s.* शृङ्खला, शृङ्खलनं, पथ्यायः, सङ्घन्धः.

To CATER, *v. a.* भोजनादि परिकृप् (c. 10. कल्पयति-यितुं) or उपकृप् or सम्भृ (c. 1. -भरति, c. 3. -विभर्ति-भर्तुं) or युज् in caus. (योजयति-यितुं).

CATERER, *s.* भोजनाधिकारी *m.* (नं), भोजनाधिकृतः, भोजनाधिष्ठाता *m.* (नं), सञ्वादिपरिकल्पकः.

CATERPILLAR, *s.* वृश्चिकः, शूककोटः, कोशवासी *m.* (नं), कोपकारी *m.* (नं).

To CATERWAUL, *v. n.* मत्स्यडालवद् रु (c. 2. रीति, रवितुं), मेनादं कृ.

CATERWAULING, *s.* मत्स्यडालरुतं, मत्स्यमाञ्जरिचिह्नारः, कर्कशरावः, मेनादः.

CATES, *s. pl.* खाद्वन्त्रं, विशिष्टान्त्रं, भोजनविशेषाः *m. pl.*, मिष्टान्नं.

CAT-GUT, *s.* चिडालादिपुरीतोत्तमिन्धिता तन्वीः, जन्तुनाडिमयं सूतं, तन्तुः *m.*

CATHARTIC, *s.* रेचकः, रेचनं, विरेकः, विरेचनं, उदरशोधनं.

CATHARTICAL, *a.* रेचकः-की-कं, विरेचकः-की-कं, सधोभागहरः-रा-रं, क्षतिसारी-रिणी-रि (नं), शोधकः-का-कं.

CATHEDRAL, *s.* महापूजाशाला, महाभजनभवनं, महामण्डपः, महामन्दिरं, महाधर्मीयध्याधिष्ठिता पूजाशाला.

CATHEDRAL, *a.* महाधर्मीयध्वमसङ्घन्धी-न्यिनी-न्यि (नं), महापूजाशालासङ्घन्धीयः-या-यं.

CATHERER, *s.* मृत्कृच्छ्रपीडितानां मेहमोचनार्थं मृत्मार्गनिवेशयित्वा वक्रनाडिः.

CATHOLIC, *a.* सामान्यः-न्या-न्यं, सर्वसामान्यः-न्या-न्यं, सा रणः-खा-खं, सर्वसाधारणः-खा-खं, सार्वभौमः-धी-धं, सार्वत्रिकः-की-कं, सर्वधीयः-या-यं, सार्वलोकिकः-की-कं, सार्वजनिकः-की-कं, सर्वजनोनः-ना-नं.

CATHOLIC, *s.* सर्वसाधारणमतस्यः, सर्वसामान्यमतधारी *m.* (नं).—(Roman Catholic) रोमीयमतधारी *m.* (नं).

CATHOLICISM, *s.* साधारण्यं, सामान्यं, सर्वसाधारण्यं, सर्वसामान्यं.

CATHOLICON, *s.* सर्वसाधारण्यभेषजं, सर्वसम्मतभेषजं.

CATKINS, *s.* त्रुशासतो लक्षमाना विडालपुष्पाकारा हरितपुष्पश्रेणी.

CATLING, *s.* अस्त्रचिकित्सकैर् अस्त्रवेदने प्रयुक्तः कर्तारिकाविशेषः.

CATOPTRICAL, *a.* वक्ष्यमाणवास्तुपविद्याङ्गसङ्घन्धी-न्यिनी-न्यि (नं).

CATOPTRICS, *s.* वास्तुपविद्यायाः प्रतिविम्बविषयकम् अङ्गं.

CATTLE, *s. pl.* गोधनं, गोकुलं; 'cattle for draught,' पुरीणः, धुष्यै; 'fit for any draught,' सर्वपुरीणः, सर्वपुरावहः.

'rich in cattle,' गोमान्-मती-मत् (नं), गोमी-मिनी-मि (नं).

'capture of cattle,' गोग्रहः; 'cattle-keeper,' गोपालः, पशुपालः.

'the keeping of cattle,' पाशुपाल्यं.

CAVALCADE, *s.* आश्विकयात्रा, सादिनां or अश्वारोहिणां यात्रा or श्रेणी.

CAVALIER, *s.* सार्दी *m.* (नं), अश्ववारः, आश्विकः, अश्वारूढः, अश्वारोही *m.* (नं), अश्ववहः, हयावहः, तुरग्री *m.* (नं), तुरङ्गी *m.* (नं).

CAVALIERLY, *adv.* (Disdainfully) सावमानं, अयमानेन, सदर्पं, सगर्वं.

- सायलेपं, सायहेलं.—(To treat cavalierly) अवयन् (c. 4. -नयते -नन्), अवहा (c. 9. -जानाति -ज्ञानं), कदवीक, लघूक.
- CAVALRY, *s.* आघ, आघिक, सघीयं, सघाः *m. pl.*, अघारोहाः *m. pl.*, अघारोहं सेनाङ्गं, अघारुहाः *m. pl.*, अघारोहिणः *m. pl.*, हयाकटाः *m. pl.*, अघयहाः *m. pl.*, सदिनः *m. pl.*, तुरङ्गिणः *m. pl.*, तुरङ्गपायिनः *m. pl.*
- TO CAVATE, *v. a.* (To hollow) खन् (c. 1. खनति, खनितुं, खातुं), शुषिरीकृ.
- CAVATION, *s.* गृहतले खातं, गृहस्थापस्तान् खाता गुफिः.
- CAUDATED, *a.* पुच्छी -छिनी -छि (न्), लाङ्गुली -लिनी -लि (न्).
- CAUDLE, *s.* प्रभूताभिर् आहार्यं मद्यादिसम्प्लिशितं पानीयं.
- CAVE OF CAVERN, *s.* विठं, विवरं, कन्दरु -रा, गह्वरं, गह्वरं -री, रम्भं, गुहा, गुहागृहं, निर्हेतिः *m.*, दरी *f.*, शैलरम्भं.—(Excavation) खातं, देवखातं, देवखातयिलं.
- CAVEAT, *s.* सावधानो भव इति विज्ञापनं, निवेद्यः, निवेद्यपत्रं.
- CAVERNED, *a.* (Full of caverns) गह्वरी -रिणी -रि (न्).—(Excavated) खातं -ता -तं.—(Inhabiting caverns) गह्वरपासी -सिनी -सि (न्) or -भाक (न्), विलपासी -सिनी -सि (न्).
- CAVESSON, *s.* अश्वदमने प्रयुक्तं नासायन्त्रं.
- CAUGHT, *p. p.* गृहीतः -ता -तं, धृतः -ता -तं, प्राप्तः -ता -तं, लब्धः -ता -तं, बद्धः -ता -तं, 'caught in a net,' जालबद्धः -द्धा -द्धं, 'caught hold of,' सद्गृहीतः -ता -तं, अवलचितः -ता -तं, 'caught out in a crime,' दृष्टदोषः -पा -पं, 'caught by a glance,' कटाक्षमुहः -ष्टा -ष्टं.
- CAVIAR, *s.* लयणादिस्थितं गृहन्मत्स्याकं, लयणाकं मीनायकं.
- TO CAVIL, *v. a.* मिथ्या विवादं (c. 1. -वदते -वदितुं) or निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितुं), वाक्यं खण्ड (c. 10. खण्डयति -यितुं), दोषं or छिद्रम् अन्विष्य (c. 6. -इच्छति -रयितुं) or ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), विप्रलम्प (c. 1. -लम्पति -लम्पितुं), दोषीकृ.
- CAVIL, *s.* मिथ्याविवादः, विवादः, उद्ग्राहः, मिथ्योद्ग्राहः, दोषग्रहः, दोषकल्पनं, दोषप्रसङ्गः, छिद्रान्वेषः, मिथ्यापत्तिः *f.*, मिथ्यापत्तिकः, विप्रलापः, वाक्य-खण्डनं, वाक्यविरोधः, अषवादः, वाग्युद्धं, पितृवदा, विप्रतिपत्तिः *f.*
- CAVILLER, *s.* विवादशीलः, उद्ग्राहशीलः, मिथ्याविवादी *m.* (न्), उद्ग्राहमलः.
- CAVILLING, *a.* दोषग्रहाहो -हिणी -हि (न्), विवादी -दिनी -दि (न्), छिद्रा-न्वेमी -पिणी -पि (न्), छिद्रानुसारो -रिणी -रि (न्), पुष्णी -खिनी -खि (न्), निन्दकः -का -कं, अषवादकः -का -कं, विरोधादी -दिनी -दि (न्).
- CAVILINGLY, *adv.* मिथ्याविवादपूर्वकं, विवादशीलत्वात्, छिद्रान्वेषित्वात्.
- CAVITY, *s.* गह्वरं, छिद्रं, विवरं, खातं, विलं, रम्भं, कोष्ठः, कुहरो, अषटः, अवदिः *m.*
- CAUL, *s.* (Covering for the head) शिरोवेष्टनं.—(Membrane encompassing the head of a new-born child) सद्यो योजिजातस्य बालकस्य मलकावेष्टकः कोशविशेषः, गर्भवेष्टनं, गर्भाशयः.
- CAULIFEROUS, *a.* प्रकाशविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, काशवान् -वती -वत् (न्), मञ्जरितः -ता -तं.
- CAULIFLOWER, *s.* शाकप्रभेदः, हरितकः, शिपुः *m.*
- CAUSABLE, *a.* उत्पादनीयः -या -यं, उत्पादयितुं शक्यः -क्या -क्यं.
- CAUSAL, *a.* कारणीकः -की -कं, हेतुकः -का -कं, हेतुकः -की -कं.—(Causal verb) प्रेरणं.
- CAUSALITY OF CAUSATION, *s.* कारणत्वं -ता, हेतुता -त्वं, निमित्तत्वं, प्रयो-जककर्तृत्वं.
- CAUSATIVE, *a.* उत्पादकः -का -कं, जनकः -का -कं, जनयिता -वी -वृ (न्).
- CAUSE, *s.* (That which effects, motive, reason) कारणं, हेतुः *m.*, निमित्तं -त्तकं, निदानं, प्रयोजनं, निषण्णनं, कारणं, उपाधिः *m.*—(Origin) प्रभवः, उद्भवः, सम्भवः, योनिः *f.*, योजं, वैजिकं, मूलं;

- 'without cause,' अकस्मात्; 'for this cause,' अनेन हेतुना, तदर्थं, तस्य हेतोः; 'primary cause,' आद्यवीजं, आदिकारणं; 'a good cause,' सन्निमित्तं; 'cause and effect,' कार्यकारणं.—(The person who effects) उत्पादकः, कारकः, कर्ता *m.* (न्), प्रयोजकः, प्रवर्तकः.—(Subject of litigation) लघेयः; 'one who has lost his cause,' साधितः.—(Occasion) प्रयोजनं, कारणं, स्थानं, अवसरः.—(Side, party) पक्षः; 'one's own cause,' आत्मपक्षः.
- TO CAUSE, *v. a.* जन् in caus. (जनयति -यितुं), उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं), क (α. 8. करोति, कर्तुं), साध् in caus. (साधयति -यितुं), निमित्त (nom. निमित्तत्वात्). Sometimes भू is used with the dat. c.; as, 'that will cause my destruction,' तन्मम विनाशाय भविष्यति: or even the dative alone may be used; as, तन्मम विनाशाय. Sometimes a phrase like the following may be found; 'I was not the cause of this deed,' इदं कर्म न मत्सामिकं or मत्कर्तृकं.
- CAUSED, *p. p.* कारितः -ता -तं, कृतः -ता -तं, जनितः -ता -तं, उत्पादितः -ता -तं, कारणभूतः -ता -तं, उद्भवः -वा -वं or प्रभवः -वा -वं in comp.; as, 'caused by the wind,' अनिलोद्भवः -वा -वं.
- CAUSELESS, *a.* निष्कारणः -या -यं, निनिमित्तः -ता -तं, अनिमित्तः -ता -तं, निष्प्रयोजनः -ना -नं, अहेतुकः -का -कं, अनिदानः -ना -नं, हेतुशून्यः -न्या -न्यं; 'causeless state,' विलम्ब्यं.
- CAUSELESSLY, *adv.* निष्प्रयोजनं, अकारणं, अकारणात्, निष्कारणं, अनिमित्तत्वात्, निनिमित्तं, असति प्रयोजने, हेतुना विना, हेतुं विना.
- CAUSER, *s.* कारकः, कर्ता *m.* (न्), करः, कारः, उत्पादकः, जनकः, जनयिता *m.* (न्), प्रयोजकः, प्रवर्तकः.
- CAUSEWAY, *s.* सेतुः *m.*, सेतुबन्धः, पाली, पिण्डलः, पिण्डिलः, धरणः, संवरं.
- CAUSTIC, *a.* (Burning, corrosive) दाहकः -का -कं, अरुनुदः -दा -दं, अरुष्करः -रा -रं, क्षयकरः -री -रं, तिग्मः -ग्मा -ग्यं.—(Biting, satirical) अरुनुदः -दा -दं, देशेरः -रा -रं, मर्मभेदी -दिनी -दि (न्), मर्म-स्पृक *m. f. n.* (ञ्).
- CAUSTICITY, *s.* अरुनुदत्वं -ता, अरुष्करत्वं -ता.
- CAUTELOUS, *a.* (Cunning, wily) विदग्धः -ग्धा -ग्यं, विषयज्ञः -या -यं.
- CAUTERIZATION, *s.* दाहः, दाहनं, उपयन्त्रेण or तमलोहेन or तिग्मौषध-प्रयोगेण मांसदाहनं, क्षारकर्म *n.* (न्), कृष्णकर्म, क्षारपणं.
- TO CAUTERIZE, *v. a.* दह in caus. (दाहयति -यितुं), तमलोहेन or उपयन्त्रेण or तिग्मौषधप्रयोगेण मांसं दह, क्षारम् च in caus. (क्षपयति -यितुं).
- CAUTERY, *s.* (Actual) दाहः, उपयन्त्रं, तमलोहेन मांसदाहः, क्षारः—(Potential) दाहः, क्षीयधीयारुनुदद्रव्यप्रयोगेण मांसदाहः.
- CAUTION, *s.* (Prudent care) अवधानं -नता, सावधानता, समीक्षा -क्षयं, प्रसमीक्षा, अवेक्षा, अववेक्षा, अवेक्षा, अप्रमादः, चिन्ता, कार्यचिन्ता, विवेचनं, चेतना, आशङ्का, आशङ्काशीलता.—(Warning) प्रत्यादेशः, अववेष्टि or सावधानो भव इति विज्ञापनं, सन्देशः.—(Security) प्रातिभाष्यं, पारिभाष्यं, बन्धकः, साधिः *m.*
- TO CAUTION AGAINST, *v. a.* प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति -देयुं), सन्दिश; अववेष्टि or अवधत्त or सावधानो भव इति विज्ञापनं in caus. (-ज्ञापयति -यितुं); 'he cautioned his sons against evil company,' अमत्सर्गात् सावधाना भवत or अवधत्त इति पुत्रान् प्रत्यादिशत्.
- CAUTIONARY, *a.* (Containing a security) सपन्धकः -का -कं, सपारि-भाष्यः -व्या -व्यं.—(Containing a warning) प्रत्यादेशकः -का -कं.
- CAUTIONED, *p. p.* प्रत्यादिष्टः -ष्टा -ष्टं, सन्दिष्टः -ष्टा -ष्टं.
- CAUTIOUS, *a.* सावधानः -ना -नं, कृतावधानः -ना -नं, अवहितः -ता -तं

स्वचहितः-ता-तं, अग्रमन्नः-न्ना-न्नं, अग्रमादो-दिनी-दि (न्), समीप-
कारी-रिणी-रि (न्), विमृश्यकारी-रिणी-रि (न्), आशङ्काशीलः-
ह्ला-लं, कार्यचित्तकः-का-कं, बुधः-धा-धं.

CAUTIOUSLY, *adv.* सावधानं, अवधानेन, स्वचहितं, अग्रमादेन, अव्येक्षया, साशङ्कं.

CAUTIOUSNESS, *s.* अवधानता, सावधानता, अग्रमन्नता, अग्रमादित्वं.

TO CAW, *v. n.* काकवद् रु (c. 2. रीति, रचितुं), के (c. 1. कायति, कातुं),
द्राक्ष् (c. 1. द्राक्षति, द्राक्षितुं), ध्माञ् (c. 1. ध्माक्षति-क्षितुं).

CAVENS, *s.* मरीचगुणोपेतः सुतिग्मो रक्तवर्णो उपस्करविशेषः.

TO CEASE, *v. n.* (To be at an end) विरम् (c. 1. -रमति-रन्तुं). उपरम्.
निवृत् (c. 1. -वृत्ते-वृत्तितुं), निवृत्, विनिवृत्, शम् (c. 1. शाम्यति,
शमितुं), अपया (c. 2. -याति-यातुं), विगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), विच्छिद्
in pass. (-च्छिहते), विभ्रम् (c. 4. -भ्राम्यति-भ्रमितुं).—(To desist
from) विरम् or निवृत् with abl. c.; 'he ceases from wicked-
ness,' पापाद् विरमति.

TO CEASE, *v. a.* (To put a stop to) निवृत् in caus. (-वृत्तयति-यितुं),
निवृत्, विरम् in caus. (-रमयति-यितुं), उपरम्, शम् in caus. (-शमयति-
यितुं).

CEASED, *p. p.* विरतः-ता-तं, उपरतः-ता-तं, अवरतः-ता-तं, व्युपरतः-
ता-तं, निवृत्तः-न्ना-न्नं, प्रशान्तः-न्ना-न्नं, शान्तः-न्ना-न्नं, विगतः-
ता-तं, विश्रान्तः-न्ना-न्नं, विच्छिन्नः-न्ना-न्नं, निरक्तः-न्ना-न्नं; 'one
whose fever has ceased,' विगतज्वरः or गतज्वरः or योतज्वरः or
शान्तज्वरः; 'one who has ceased from desire after worldly
objects,' उपरतविषयभिलाषः-या-यं.

CEASELESS, *a.* अचिरतः-ता-तं, अनवरतः-ता-तं, निरन्तरः-ता-तं,
अनिवृत्तः-न्ना-न्नं, अविश्रान्तः-न्ना-न्नं, नित्यः-त्वा-त्वं.

CEASELESSLY, *adv.* अचिरतं, अनवरतं, निरन्तरं, नित्यं.

CEASING, *s.* चिरतिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, अवरतिः *f.*, उपरतिः-रतिः *f.*, आरतिः *f.*

CECITY, *s.* अन्धता-न्धं, तिमिरः, अदृष्टिः *f.*, दृष्टिहीनता.

CECUTIENSY, *s.* दृष्टिवैकल्यं, नेत्रेन्द्रियवैकल्यं, नाकुलान्यं, कुदृष्टिः *f.*

CEDAR, *s.* देवदारुः *m.* -रु *n.*, आरः *n.* (स्), आरसरुः *m.*

TO CEDE, *v. a.* (To give up) उत्सृज् (c. 6. -सृजति-सृष्टुं), विसृज्, वित्
(c. 1. -तरति-तरितुं-तरीतुं), त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्, अनुदा
(c. 3. -ददाति-दातुं), अनुज्ञा (c. 9. -जानाति-ज्ञातुं), प्रोत्सृज् in caus.
(-सारयति-यितुं).—(To go over) अभ्युपे (c. 2. अभ्युपेति, अभ्युपेतुं), वशीभू.

CEDED, *p. p.* उत्सृष्टः-हा-ष्टं, विसर्जितः-ता-तं, प्रोत्सारितः-ता-तं, वितोषः-
-शो-शै, त्यक्तः-क्ता-क्तं.

CEDRINE OR CEDARN, *a.* देवदारुमयः-यी-यै, देवदारुमखन्धोयः-या-यै.

TO CEIL, *v. a.* अन्नःपटलेन छद् (c. 10. छादयति-यितुं), आच्छद्.

CEILING, *s.* अन्नःपटलः, अन्नशृङ्गादं-दनं, अन्नराच्छादनं, पटलः, षालः.

CELANDINE, *s.* सहस्रकरनिधौसविशिष्टः पीतपुष्पं औषधिभेदः, बहुदुग्धिका.

CELESTARY, *s.* तक्षकं, तक्षककर्म *n.* (न्), नानाविधादिनां अलङ्कारविद्या.

TO CELEBRATE, *v. a.* प्रशंस (c. 1. -शंसति-शंसितुं), स्तु (c. 2. स्तोति, स्तोतुं),
विख्या (c. 2. -ख्याति-ख्यातुं), कृत् (c. 10. कीर्त्तयति-यितुं), श्राप् (c. 1.
श्रापते, श्रापितुं), वन्द् (c. 1. वन्दते-न्दितुं), पूज् (c. 10. पूजयति-यितुं), आश्रु
in caus. (-आश्रयति-यितुं), प्रप् in caus. (प्रपयति-यितुं), प्रकाश् in
caus. (-काशयति-यितुं), अनुवर्ण् (c. 10. -वर्णयति-यितुं).—(To per-
form solemnly) सेष् (c. 1. सेवते, सेवितुं), विधिवत् कृ, यथाविधि
अनुज्ञा (c. 1. -तिष्ठति-ज्ञातुं) or सम्पद् in caus. (-पादयति-यितुं) or
निष्ठेह् in caus. (-वाहयति-यितुं) or पाल् (c. 10. पालयति-यितुं) or
आचर् (c. 1. -चरति-चरितुं) or पू (c. 10. पारयति-यितुं).—(To cele-
brate on the lyre) उपवीण (nom. -वीणयति-यितुं).

CELEBRATED, *a.* विश्रुतः-ता-तं, ख्यातः-ता-तं, विख्यातः-ता-तं, प्रथितः-
ता-तं, प्रसिद्धः-हा-डं, कीर्त्तिमान्-मती-मत् (त्), कीर्त्तितः-ता-तं.
स्तुतः-त्वा-त्वं, अनुवर्णितः-ता-तं, लम्बशब्दः-व्या-व्यं, यशस्वी-स्विनी-
स्वि (न्), यशस्वान्-स्वती-स्वत् (त्), प्रतीतः-ता-तं, विज्ञातः-ता-तं,
विन्नः-न्ना-न्नं.—(In song) उपगीतः-ता-तं, उपगीयमानः-ता-तं :
'to be celebrated,' प्रशंस in pass. (-शाम्यते), विश्रु in pass.
(-श्रूयते), प्रप् (c. 1. प्रपते, प्रपितुं); 'by mention,' अतिपद् in
pass. (पठ्यते), परिपद्.—(As a festival) अभ्युदितः-ता-तं.

CELEBRATION, *s.* (Solemn performance) मेवतं, निषेवतं, विधिवत्
पालनं or अनुष्ठानं or आचरणं, अभ्युदयः.—(Praise) स्तुतिः *f.*, स्तवः.
वर्णेना, प्रशंसा, पूजा, कीर्त्तनं, उक्तीर्त्तनं, श्रापा.

CELEBRITY, *s.* (Fame) कीर्त्तिः *f.*, यशः *n.* (स्), ख्यातिः *f.*, सुख्यातिः *f.*,
विश्रुतिः *f.*, प्रसिद्धिः *f.*, प्रकीर्त्तिः *f.*, विख्यातिः *f.*, प्रविख्यातिः *f.*,
प्रतिख्यातिः *f.*, प्रतिपक्षिः *f.*, विश्रावः, प्रया, सम्प्रया, प्रथितिः *f.*, प्रतिष्ठाः
'conferring celebrity,' यशस्करः-री-रं, कीर्त्तिकरः-री-रं.

CELEBRITY, *s.* शीघ्रता, वेगः, ज्वरः, त्वरा, रभसः, तृप्तिः *m.*, आशुगमनं.

CELERY, *s.* अजमोदाजातीयः शाकप्रभेदः.

CELESTIAL, *a.* (Relating to heaven, or the sky, divine) स्वर्गीयः-
या-यै, दिव्यः-व्या-व्यं, दिविजः-जा-जं, दिविभः-भा-भं, देवः-वी-वं,
देवकीयः-या-यै, देवादिः-हा-डं, मौरः-री-रं, आनन्दोद्यः-व्यो-व्यं,
विहायसः-सी-सं, विहायसीयः-या-यै, नभःस्थः-स्था-स्थं; 'clothed
in celestial raiment,' दिव्यस्त्रः-स्त्रा-स्त्रं; 'celestial nymph,'
स्वर्वेश्या.—(Excellent) परमः-मा-मं, उत्तमः-मा-मं.

CELIBACY OR CELIBATE, *s.* अविवाहः, अनुवाहः, अपरिणयनं, अपाणि-
ग्रहणं, अविवाहावस्था, अकृतविवाहत्वं; 'living in celibacy,'
अविवाहितः.

CELL, *s.* (A small cavity) चिह्नं, छिद्रं, रन्ध्रं, कूपः, कुहरं.—(A small
apartment) कुटी, कक्षः.—(In a prison) कारागारे कुटी or कक्षः
or उपरोपकं, अवरोधनशालिका, गुप्तिः *f.*—(A cottage) कुटीरः.—
(The habitation of a religious person) मठः, आश्रमः.

CELLAR, *s.* गुप्तिः *f.*, भूतिकीलः, अषटः-टिः *m.*, गृहतले or गृहस्याधस्ताद्
भूमौ खातो मद्यादिकोष्ठः.

CELLARIST, *s.* धर्मचारिणां मठे मद्यादिरक्षकः or भोजनाधिकारी *m.* (न्).

CELLULAR, *a.* सूक्ष्मकूपविशिष्टः-हा-ष्टं, सूक्ष्मरन्ध्रपूर्णः-शो-शै, मधुकोषाकारः-
रा-रं.

CELSITUDE, *s.* उच्चता, ऊर्ध्वतं, उच्चयः, उत्सेधः, समुन्नतिः *f.*, उत्कर्षः.

CEMENT, *s.* (The matter with which two bodies are made
to cohere, as mortar) सुधा, लेपः, विलेपः, संलग्नोकरणाधर्मं अति-
श्यानद्रव्यं.—(Bond of union) बन्धनं, सन्धन्यः, आबन्धः, सन्धिः *m.*

TO CEMENT, *v. a.* संलग्नोक्तं, संयुज् (c. 7. -युनक्ति-युक्तुं, c. 10. -योजयति-
यितुं), संधिप् in caus. (-संधेयति-यितुं), सधन् (c. 9. -बध्नाति-बन्धुं),
सन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं).

CEMENTATION, *s.* संलग्नोकरणं, संयोजनं, संयोगः, सन्धानं, संघेयः.

CEMENTED, *p. p.* संलग्नोक्तः-ता-तं, संयुक्तः-क्ता-क्तं, संधिष्टः-हा-ष्टं,
सध्दः-हा-डं, सन्धितः-ता-तं.

CEMETERY, *s.* श्मशानं, प्रेतवनं, पितृवनं, पितृकाननं, पितृवसतिः *f.*, श्मशानं.
शतानकं, रुद्राक्रोडः.

CENATORY, *a.* रात्रिभोजनसधन्धी-न्धिनी-न्धि (न्), नक्तभोजनविषयकः-
का-कं.

CENOTAPH, *s.* शून्यचैतवं, चैतं, चित्तं, स्थानान्तरे निखातं मृतजनमुद्दिश्य
स्मरणचैतवं.

CENSE, *s.* कर, राजकर, राजस्व. शुक.—(Rank) पद.

CENSER, *s.* धूपधार, धूपपत्र.—(Fire-pan) सङ्गारधानिका.

CENSOR, *s.* नीतिशास्त्रा *m.* (सु), धर्माध्यक्ष, धर्माधिकारी *m.* (न), व्यवहारदृष्टा *m.* (दृ), आचारोपदृष्टा *m.* (दृ), कष्टकोड्डो *m.* (नृ), दण्डप्रणेतृ *m.* (नृ), दोषनिग्रहीता *m.* (नृ), पापनिग्रहकृत्.

CENSORIAN, *a.* नीतिशिक्षिष्यस्थी-स्थिनी-स्थि (न) or आचारदर्शिनसंस्थनी.

CENSORIOUS, *a.* निन्दकः-का-कं, घृणी-घिनी-घि (न), दोषग्राही-हिणी-हि (न), गुणघातो-तिनी-ति (न), अपवादकः-का-कं, -दी-दिनी-दि (न), सापवादः-दा-दं, कुवादः-दा-दं, कुवदः-दा-दं, पापदशी-शिनी-शि (न), निन्दाशीलः-ला-लं, छिद्रान्वेषी-पिणी-पि (न), छिद्रानुसारी-रिणी-रि (न), कुत्सावादी-दिनी-दि (न) or अगुणवादी, कुचरः-रा-रं, दोषैकदृक् *m. f. n.*, पुरोभागी-गिनी-गि (न).

CENSORIOUSLY, *adv.* घृणया, सापवादं, निन्दापूर्वकं, जुगुप्सया, अपवादशीलत्वात्, छिद्रान्वेषित्वात्.

CENSORIOUSNESS, *s.* निन्दकता, अपवादशीलत्वं, छिद्रान्वेषः, परदोषकोर्षेण.

CENSORSHIP, *s.* नीतिशान्पदं, आचारदृष्टपदं, धर्माधिकारः-करणं.

CENSURABLE, *a.* निन्दा-न्या-न्यं, निन्दनीयः-या-यं, निन्दाहः-हो-हं, वचनीयः-या-यं, वाच्यः-च्या-च्यं, गर्भः-हो-हं, गर्हणीयः-या-यं, विगर्हः-हो-हं, दोषी-पिणी-पि (न), अपराधी-धिनी-धि (न).

CENSURABLENESS, *s.* निन्दा, वाच्यता, वचनीयता, सापराधता.

CENSURE, *s.* निन्दा, अपवादः, परीवादः, जुगुप्सा-अनं, उपक्रोशः, परिभाषणं, तिरस्कारः, घृणा, उपालम्भः, आक्षेपः, गहो, गर्हणं, कुत्सा, निषेदः, अक्षयः, अनेनं, अतोपा.

To CENSURE, *v. a.* निन्द् (c. 1. निन्दति, निन्दितुं), प्रणिन्द्, प्रतिनिन्द्, विनिन्द्; प्रत्यादिश् (c. 6. दिशति-देष्टुं), परिवद (c. 1. वदति-वदितुं), अपवद, गर्हे (c. 1. गर्हते, गर्हितुं, c. 10. गर्हयति-ते-यितुं), विगर्हे, परिगर्हे; तिरस्कृ; कुत्स् (c. 10. कुत्सयति-यितुं), अभिकुत्स्, गुप् in des. (जुगुप्सते-भित्तुं), असूय (nom. असूयति-यितुं), उपालम्भ् (c. 1. लभते-लभ्युं), दोषीकृ, धिक्.

CENSURED, *p. p.* निन्दितः-ता-तं, जुगुप्सितः-ता-तं, तिरस्कृतः-ता-तं, विगर्हितः-ता-तं, निभत्सितः-ता-तं, धिक्कृतः-ता-तं, अचरीणः-या-यं, उपालम्भः-या-यं.

CENSURER, *s.* निन्दकः, अपवादकः, अपवादी *m.* (न), परिवामी *m.* (न), निन्दाकृत्.

CENT, *s.* शतं; 'five per cent.' शते विंशभागः, पञ्चकं शतं, पञ्चोत्तरं; 'two per cent.' द्विकं शतं.

CENTAUR, *s.* जनुविशेषो यस्य पृष्ठभागः पुरुषाकारः पथिमभागश्च अश्वाकृतिः, पृष्ठकालीनकविभिः कल्पितो नरोद्धकायो यान्यपःकायो जनुविशेषः, अर्धेन अश्वो-र्ध्वेन पुरुषो जनुः, राक्षसः, देवः.

CENTAURY, *s.* त्रिक्रव्वाद चोदुपुष्यसवर्णे स्रोपथिप्रभेदः.

CENTENARIAN, *s.* (One a hundred years of age) शतायुः *m.* (स), शतवर्षः.

CENTENARY, *a.* शतकः-का-कं, शतिकः-की-कं, शत्यः-त्या-यं.

CENTENARY, *s.* शतकः, शतं; 'a centenary of years,' वर्षशतं, अष्टशतं, शतवर्षं.

CENTENNIAL, *a.* शतवर्षः-धा-धं, शताब्दः-ब्दा-ब्दं, शतवत्सरः-रा-रं.

CENTESIMAL, *a.* शततमः-मी-मं.—(Hundredth part) शतभागमध्ये एकभागः.

CENTIFOLIOL, *a.* शतपत्रः-त्री-त्रं, शतपत्रः-त्री-त्रं, शतच्छदः-दा-दं.

CENTIPED, *s.* शतपदी *f.*, शतपाद *f.*, शतपादिका, पृषिका, पृषिकः, कौञ्जलीका-काः (स).

CENTO, *s.* (A poem formed by scraps) प्रकीर्णकाव्यं, सङ्कटाव्यं, नाना-

ग्रन्थसङ्गृहीतं काव्यं.—(A collection of a hundred stanzas) शतकः.

CENTRAL OF CENTRAL, *a.* मध्यः-ध्या-ध्यं, मध्यमः-मा-मं, मध्यमीयः-या-यं, मध्यस्थः-स्था-स्थं, मध्यस्थानी-यिनी-यि (न), मध्यस्थः-स्था-स्थं, मध्यवर्ती-र्त्तिनी-र्त्ति (न).

CENTRALITY, *s.* मध्यत्वं, मध्यस्थता-त्वं, मध्यमत्वं.

CENTRE, *s.* (The middle, interior) मध्यं, मध्यः, मध्यस्थानं, मध्यस्थलं, गर्भः, उदरं, अभ्यन्तरं, हृदयं; 'in the centre,' मध्ये, अभ्यन्तरे.—(Of a circle) केन्द्रं, चतुर्ध्वं.

To CENTRE, *v. n.* (To rest on) अवलम्ब् (c. 1. लङ्घते-लङ्घितुं), समालम्ब्, संश्लि (c. 1. श्रयति-श्रयितुं).—(To meet together in one point) मध्यस्थानं or एकस्थानं प्रति समि (c. 2. समेति, समेतुं), एकत्र समागम् (c. 1. गच्छति-गच्छुं) or सम्मिल् (c. 6. मिलति-मेलितुं).

CENTRICALLY, *adv.* मध्यतः, मध्यं प्रति, मध्ये, मध्यस्थाने, मध्यम्विषय.

CENTRIFUGAL, *a.* केन्द्राभिगमिषुः-पुः-पु, मध्याभिगमिषुः-पुः-पु.

CENTRIPETAL, *a.* केन्द्रनिगमिषुः-पुः-पु, केन्द्राभिपिपतिषुः-पुः-पु, मध्यं प्रति पतयालुः-लुः-लु or पातुकः-का-कं.

CENTUPLE, *s.* शतगुणः-शा-यं, शतधा *ind.*

To CENTUPPLICATE, *v. a.* शतगुणं-शां-यं कृ, शतगुणीकृ, शतधा कृ.

To CENTURIATE, *v. a.* शतभागश्च कृ, शतसदृशश्च कृ, शतधा कृ, शतसदृशीकृ.

CENTURION, *s.* शतसेनापतिः *m.*, शतयोधमुख्यः, शतसेन्याधिपतिः *m.*

CENTURY, *s.* (Space of a hundred years) वर्षशतं, शतवर्षं, वत्सरशतं, अष्टशतं.—(A hundred) शतं, शतकः.

CEPHALALGY, *s.* शिरोवेदना. शीर्षवेदना. शिरःपीडा. शिरारिः *f.*, शिरोरोगः.

CEPHALIC, *a.* मस्तकपथ्यः-ध्या-ध्यं, मस्तिष्करोगप्रः-प्रो-प्रं.

CERASTES, *s.* शृङ्गविशिष्टः सर्पप्रभेदः, विषाणी व्यालः, शृङ्गो.

CERATE, *s.* सिक्वादिनिर्मितः or सिक्वातेलादिमयः द्रवशमक उपनाहः.

CERATED, *a.* सिक्वाकृतः-कृ-कृतं, सिक्वामयः-यी-यं, सिक्वानुलिप्तः-मा-मं.

To CERE, *v. a.* सिक्वेन लिप् (c. 6. लिप्सति, लेप्) or अस्त्र् (c. 7. अस्त्रि, अस्त्रुं).

CEREBRAL, *a.* मस्तिष्कसंस्थानकः-का-कं; 'a cerebral letter,' मूर्ख्यं.

CEREBRUM, *s.* मस्तिष्कं, मस्तिष्कः, गोर्ध्रं, मस्तकच्छेदः.

CEREcloth OF CEREMENT, *s.* सिक्वाकृतं वस्त्रं, शववस्त्रं.

CEREMONIAL, *s.* व्यवहारः, आचारः, रीतिः *f.*, विधिः *m.*, विधानं, नियमः, कृत्यं, नियकृत्यं, आहिकाचारः, संस्कारः, क्रियाविधिः *m.*, शास्त्रविधानं.—(Sacrificial) यज्ञकर्म *n.* (न), विधियज्ञः, इष्टिः *f.*

CEREMONIAL, *a.* वैधिकः-की-कं, वैधः-धी-धं, नैयमिकः-की-कं, आचारिकः-की-कं, व्यावहारिकः-की-कं, ऐष्टिकः-की-कं, पौष्टिकः-की-कं.

CEREMONIOUS, *a.* अतिशयेन आदरकृत्, अतिशयेन आदृतः-ता-तं or सम्याचारसेवी-यिनी-यि (न), अतिसम्यः-भ्या-भ्यं or अत्यल्लिकृत्, एकान्तसम्यः-भ्या-भ्यं, सम्यक्सम्यः-न्या-न्यं, एकान्तप्रश्रितः-ता-तं, एकान्तप्रणयी-यिनी-यि (न), अतिसमादरकृत्, अत्यादृतः-ता-तं, अतिसमाजनकृत्, अत्यानन्दनकृत्, अत्यनुनयी-यिनी-यि (न).

CEREMONIOUSNESS, *s.* (The use of too much ceremony) अत्यादरः, अतिशयेन शिक्षाचारानुष्ठानं, or सम्याचारसेवनं, अतिवीज्यं, अतिप्रश्रयः, अत्यनुययः, अतिसमाजनं, अतिसमादरः, अत्यानन्दनं.

CEREMONIOUSLY, *adv.* एकान्तादरपूर्वकं, अतिसमादरेण, अतिप्रश्रयेण, सातिश्रयसमाजनं.

CEREMONY, *s.* (Rite) विधिः *m.*, नियमः, संस्कारः, विधानं, कृत्यं, नियकृत्यं, कर्म *n.* (न), नियकर्म *n.* (न), क्रिया, आहिकाचारः, दोष्टा; 'engaged in ceremonies,' दोष्टितः; 'occasional ceremony,' नैमित्तिककर्म *n.* (न); 'marriage ceremony,' विवाहविधिः *m.*—(Form of civility) शिक्षाचारविधिः *m.*, सम्याचारविधिः *m.*, सौजन्यरीतिः *f.*

CERTAIN, *a.* (Sure) भुवः-वा-वं, अवश्यकः-का-कं, सुनिश्चितः-ता-तं.
—(Not admitting doubt) असन्दिग्धः-ग्धा-ग्धं, असंशयः-या-यं, निःसन्दिग्धः-ग्धा-ग्धं, निःसन्देहः-हा-हं, निःसंशयः-या-यं; 'it is certain,' अत्र न संशयः.—(Settled, determined, resolved) निश्चितः-ता-तं, कृतनिश्चयः-या-यं, निश्चयः-वा-वं, नियतः-ता-तं; 'as to time,' कृतकालः-ला-लं.—(Regular) निरः-त्वा-त्वं.—(Infallible) समोयः-या-यं.—(Particular) सविशेषः-या-यं.—(Some) कश्चित् काचित् किञ्चित्, कोऽपि कापि किमपि, कश्चन काचन किञ्चन; 'some few,' कतिचित् *ind.*, कतिपयः-या-यं, कियान्-यतो-यत् (तु); 'a certain person,' कश्चित्; 'a certain lion,' कश्चित् सिंहः, or in more modern Sanskrit एकः सिंहः; 'certain people,' कतिपयलोकाः; 'certain teachers,' कियन्तोऽध्यापकाः; 'on a certain time,' एकदा, कदाचित्, विशेषकाले.
CERTAINLY, *adv.* अवश्यं, निश्चितं, सुनिश्चितं, असंशयं, भुवं, नूनं, खलु, किल, नाम, तस्मात्, संशयं विना, अत्र न संशयः, कः सन्देहः, कोऽत्र सन्देहः.
CERTAINNESS, OR CERTAINTY, OR CERTITUDE, *s.* निश्चयः, निर्णयः, नैश्चित्यं, अवश्यकता, दृढप्रमाणं, भुवत्वं, असन्दिग्धता; 'certainties,' भुवाणि.
CERTIFICATE, *s.* प्रमाणपत्रं, अभिज्ञानपत्रं, निर्णयपत्रं, निश्चयपत्रं, सत्यापनपत्रं, निदर्शनपत्रं, आगमपत्रं, निर्णेतु *m.* (तु).
To CERTIFY, *v. a.* (To inform) ज्ञा in caus. (ज्ञापयति-यितुं), विज्ञा.—(To bear testimony, give proof) प्रमाणोक्तं, सप्रमाणं-यां-यं कृ, दृढीकृ, स्थिरीकृ, सत्ताकृ, प्रमाणपत्रेण or अभिज्ञानपत्रेण निर्णयं कृ.
CERVICAL, *a.* यैवः-वी-वं, यैवेयः-यी-यं, कण्ठ्यः-रह्या-रह्यं.
CERULEAN, *a.* नीलः-ला-लं, नीलवर्णः-णी-णं, आकाशवर्णः-णी-णं.
CERUMEN, *s.* (Ear-wax) कर्णमलः-लं, तोकर्म, कर्णगृध्रः, कर्णैषिद् (घ).
CERUSE, *s.* (White lead) श्वेतरश्मनं, शुक्लवर्णः सीसकविशेषः.
CESARIAN, *a.* (Operation) गर्भोच्छेदनं, भ्रूणोत्खननं.
CESS, *s.* (A sum levied) करः, शुल्कः-त्वं, राजस्व.—(The act of assessing) करग्रहणं, शुल्कग्रहणं.
To CESS, *v. a.* (To assess) करं or शुल्कं or राजस्वं ग्रह् (c. 9. गृह्णाति. ग्रहीतुं) or दा in caus. (दापयति-यितुं).
CESSATION, *s.* चिरतिः *f.*, विरामः, अवरतिः *f.*, उपरतिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, वि-निवृत्तिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, निवर्तनं, निर्वर्तनं, चिच्छेदः, उपशमः, अपशमः, क्षयः; 'cessation of arms,' अवहारः.—(Without cessation) अचिरतं, अनवरतं, निरन्तरं; 'cessation of affection,' छेदच्छेदः.
CESSAVIT, *s.* समुत्पन्नो वर्षेभ्यः प्रभृति अष्ट यावत् करं न दत्तवान् इति ज्ञापनार्थं लेख्यं.
CESSIBLE, *a.* त्याज्यः-ज्या-ज्यं, प्रदेयः-या-यं, विसर्जनीयः-या-यं.
CESSION, *s.* त्यागः, परित्यागः, प्रदानं, वितरणं, विसर्जनं, समर्पणं.
CESSMENT, *s.* करग्रहणं, शुल्कग्रहणं, राजस्वग्रहणं, करदापनं.
CESSOR, *s.* नियतपद्मेनिरपेक्षानात् or करदानमन्दादन्तात् पूष्टोक्तलेख्यद्वारेण अभियोक्तव्यः.
CESTUS, *s.* रतिवेसला, रतिरसना, रतिकलापः.
CETACEOUS, *a.* तिमिजातीयः-या-यं, मीनरजातीयः-या-यं.
CEYLON, *s.* (The island) सिंहलद्वीपः, सिंहलं, लङ्का.
CHAD, *s.* पाठीनः, महुरः, शुष्नी *f.*
To CHAFE, *v. a.* (To rub, make hot by rubbing) घृष् (c. 1. घर्षति, घर्षितुं), घाघृष्, निघृष्, संवाहं कृ, घर्षणेन तप् in caus. (तापयति-यितुं).—(To irritate) तप् in caus., परितप्, घाष् (c. 1. घाघते, घाघितुं).—(To make angry) कुप् in caus. (क्रोधयति-यितुं), प्रकुप्,

रूप in caus. (रोषयति-यितुं).

To CHAFE, *v. n.* तप् in pass. (तप्यते), परितप्, सक्तप्, दुर्मेनस् (nom. दुर्मेनायते), क्रिश् (c. 1. क्रिश्यते, क्रेशितुं), कुप् (c. 4. कुप्यति-ते, कोपितुं), प्रकुप्, रुष् (c. 4. रुष्यति, रोषितुं), क्रुष् (c. 4. क्रुष्यति, क्रोडितुं), मनु (nom. मनूयति); 'chafing,' आतपमानः-ना-नं.
CHAFE, *s.* प्रकोपः, उन्नायः, परितापः, मनस्तापः, क्रोशः, रोषः, मन्युः *m.*, समर्पः.
CHAFER, *s.* पिङ्गशरीरो धनमोदी भमरप्रभेदः.
CHAFF, *s.* बुसं, बुधं, तुपः-या, तुब्जं, तुब्जधान्यकं, धान्यकत्वं, कडङ्गरः, निष्पावः.—(Freed from the chaff) निस्तुपः-या-यं.
To CHAFFER, *v. a.* षष् (c. 1. षणते, षणितुं or षणायति-यितुं), षणं कृ, षणीकृ, विषणीकृ, कुलितप्रकारेण षणायो कृ or ऋषयिक्रयं कृ.
CHAFFERN, *s.* उदस्याली, स्थाली, पिठरः, उखा.
CHAFFINCH, *s.* बुसप्रियः सुद्रुपश्चिप्रभेदः.
CHAFFLESS, *a.* निस्तुपः-या-यं, बुसहीनः-ना-नं, तुपरहितः-ता-तं.
CHAFFY, *a.* तुपमयः-यी-यं, तुपोपमः-ना-नं, लघुः-घु-घु.
CHAFING-DISH, *s.* अङ्गारधानिका, अङ्गारशकटी *f.*, अङ्गारिः *f.*, रिणी, कटाहः.
CHAGRIN, *s.* क्रोशः, मन्युः *m.*, शोकः, विडम्बना, व्यथा, असमोयः.
To CHAGRIN, *v. a.* दुःस् (c. 10. दुःस्यति-यितुं), क्रिश् (c. 9. क्रिश्नाति, क्रेशितुं), व्यष् in caus. (व्यथयति-यितुं), तप् in caus. (तापयति-यितुं), सक्तप्, परितप्, शुष् in caus. (शोचयति-यितुं).
CHAGRINED, *p. p.* आगतमन्युः-न्युः-न्यु, सव्यथः-या-यं, दुःखितः-ता-तं, उद्दिनः-ग्ना-ग्नं.
CHAIN, *s.* शृङ्खलः-ला-लं, रासः.—(Fetter) लोहबन्धनं, लोहबन्धनं, निगडः-डं, बन्धनं, पाशः; 'a gold chain,' कनकसूत्रं.—(A series) श्रेणी, पथ्यायः, पैक्तिः *f.*, अनुक्रमः, माला; 'a chain of causes,' कारणमाला.
To CHAIN, *v. a.* शृङ्खलया or निगडेन बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), शृङ्खल (nom. शृङ्खलयति-यितुं), निगड (nom. निगडयति-यितुं).
CHAINED, *p. p.* शृङ्खलितः-ता-तं, निगडितः-ता-तं, शृङ्खलाबद्धः-द्धा-डं.
CHAIN-PUMP, *s.* शृङ्खलासंचारितं जलोत्थोलनयन् or घटीयन्.
CHAIN-SHOT, *s.* शृङ्खलाबद्धं युद्धयन्त्रात् प्रक्षेपणीयं लोहगोलद्वयं.
CHAIN-WORK, *s.* शृङ्खलकर्म *n.* (न), शृङ्खलारूपेण निर्मितं यत् किञ्चिद् विरलकर्म.
CHAIR, *s.* घोडे, आसनं, विष्टरः, विस्तरः, संवेशः.—(Wheel-chair) पथं.
CHAIRMAN, *s.* सभापतिः *m.*, सभाधिकृतः, गोष्ठीपतिः, श्रेष्ठी *m.* (न), प्रामाणिकः.—(One whose profession it is to carry a chair) प्रवहणिकः.
CHAISE, *s.* यानविशेषः, रथः, क्रीडारथः, पुष्परथः, वाहनं.
CHALCOGRAPHY, *s.* ताश्चमलके or पिक्चलफले लिखनविद्या.
CHALDRON, *s.* पिठरः, उखा, स्थाली, उदस्याली, पिष्टपचन.
CHALICE, *s.* कंसः, पात्रं, भाजनं, शरावः, यज्ञपात्रं, यज्ञभाजनं.
CHALK, *s.* कठिनी, खटिनी, शिकका, खटिका, खटिका, खटिका, पूर्णः-थं, श्वेत-धातुः *m.*, शुक्लधातुः, वर्णलेखा, पायुश्मृत् *f.*, शिलाधातुः, सितोपलः, पाकसुक्का, खलमृत्तिका.—(Red chalk) गैरेयं, अर्थं, गिरिजं, अश्वमजं, शिलाधातु *m.*
To CHALK, *v. a.* (To mark with chalk) कठिन्या चिह् (c. 10. चिह्यति-यितुं) or लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं).
CHALK-CUTTER, *s.* कठिनीखनकः, कठिनीखनिता *m.* (न), शुक्लधातुखनकः.
CHALKY, *a.* कठिनीमयः-यी-यं, श्वेतधातुपूर्णः-णी-णं, कठिनीसंयुतः-हा-डं.
To CHALLENGE, *v. a.* आह्वे (c. 1. -ह्वयति-ते-ह्वानुं), उपाह्वे, समाह्वे; इन्द्रयुद्धार्थं or नियुद्धार्थं आह्वे; स्पर्धे (c. 1. स्पर्धते, स्पर्धितुं), आक्रुद् (c. 1. -क्रुद्धति-क्रुद्धितुं), प्रत्यर्धे (c. 10. -अर्थयति-यितुं).—(To accuse) अभियुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं).—(To claim as one's own due)

आत्मसात्, स्वीकृतं, मम देयं or मयं दातव्यमात्रं ज्ञापयित्वा ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or in des. (जिघृक्षति - क्षितुं).

CHALLENGE, *s.* आह्वानं, समाह्वयः-ह्वानं, योषसेरावः, क्रन्दनं, अभियुद्धः.
—(A writing containing a challenge) युद्धाह्वानपत्रं, द्वन्द्वयुद्धार्थम् आह्वानपत्रं.

CHALLENGED, *p. p.* आहूतः-ता-तं, समाहूतः-ता-तं, कृताह्वानः-ना-नं.
CHALLENGER, *s.* आह्वानकर्त्ता *m.* (कृ), समाह्वानकृत्, समाह्वता *m.* (तृ), अभियोक्ता *m.* (कृ).

CHALLENGING, *s.* (Act of) आह्वानं, हूतिः *f.*, हवः, क्रन्दनं, स्पृष्टा.
CHALYBEATE, *a.* अयःसमृष्टः-श-ष्टं, लोहव्यामः-भा-त्रं, लोहगुणविशिष्टः-श-ष्टं, लोहपटितः-ता-तं; 'a chalybeate pill,' अयोगुडः.

CHAMADE, *s.* युद्धे पराजयसूचकं or सम्प्रदानसूचकं पटहाडनं.
CHAMBER, *s.* कोष्ठः, प्रकोष्ठः, शाला, शालिका, आगारः-रं. गृहं, स्थलं, आवासः, वासभवनं, कक्षः, कुटी, कुटिः *f.*; 'bed-chamber,' शयनगारः, सप्रनिकेतनं, शयनशाला, शय्यावसथ *n.* (न); 'an inner chamber,' उपरोधकं, कक्षान्तरं; 'an upper chamber,' उपरिस्थः प्रकोष्ठः; चन्द्रशालिका, शिरोगृहं.—(A cavity) कोष्ठः, गर्भः, विलं, कुहुरं.

To CHAMBER, *v. n.* लम्पटवत् स्त्रियो गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or अभिगम्, लम्पटाचारः-रा-रं अस्म.
CHAMBERING, *s.* स्त्रीगमनं, नार्थभिगमनं, स्त्रीसेवा, नाटोप्रसङ्गः, लम्पटता.
CHAMBERLAIN, *s.* शयनाधिकृतः, जनःपुत्रवर्त्ता *m.* (न), अन्तर्वेशिकः, कचुकी *m.* (न), स्थापत्यः, वस्त्रगृहाधीशः, द्वाःस्थितदर्शकः, वन्युलः.
CHAMBERMAID, *s.* शयनशालायां शय्यादिपरिकल्पिका परिचारिका or दासी.
CHAMELEON, *s.* सरटः, सरटः, प्रतिस्वयं, कुलाहकः. See CAMELEON.
To CHAMFER, *v. a.* स्रम्भस्य परितः सीताकारा रेखा लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं).

CHAMFER OF CHAMFRET, *s.* स्रम्भस्य परितो लिखिता सीताकारा रेखाः, स्रम्भरेखा, स्रम्भसीता.
CHAMOIS, *s.* घातप्रभोयः, वनलगाजानोयो गिरिप्रियो महावेगो जनुभेदः.
CHAMOMILE, *s.* सतिनिकरसविशिष्टः सुगन्ध औषधिभेदः.

To CHAMP, *v. a.* चर्चे (c. 1. चर्वति, चर्वितुं), दंश (c. 1. दंशति, दंष्टुं), परिदंश, दन्तपथं कृ; 'to champ the bit,' खलीनं परिदंश.
CHAMPAIGN, *s.* समभूमिः *f.*, समभूभागः, समस्थलं-ली, समप्रदेशः, निश्चनभूमिः *f.*
CHAMPARA, *s.* (A plant) चम्पकः, चाम्पयः, हेमचम्पकः, स्थिरगन्धः, स्थिरपुष्पः.—(Its flower) गन्धफली.

CHAMPIGNON, *s.* उन्नाप्रभेदः, उन्नाकः, उन्डिलोन्धं, शिलीन्धं.
CHAMPION, *s.* (A warrior) भटः, सुभटः, वीरः, प्रवीरः, योद्धा *m.* (ङ), प्रयुयुक्तः *m.*, विक्रान्तः, गह्वीरः, नासीरः.—(A defender) रक्षकः, रक्षिता *m.* (तृ), परिरक्षी *m.* (न).

CHANCE, *s.* देव्यै, देवयोगः, देवगतिः *f.*, घटना, देवघटना, सङ्गतिः *f.*, अकस्मात्सङ्गतं, आगन्तुः *m.*, अतिवर्त्तनं.—(Unfortunate chance) विषद्, आपद्; 'a game of chance,' अद्यादिक्रीडा, द्युतः; 'trasting too much to chance,' देवपरः, देवापन्नः, देवाचिन्तकः; 'by chance,' अकस्मात्, देवात्, देववशात्, घटनया, अनपेक्षं, प्रमादेन.—(State of doubt) संशयः; 'committed to chance,' संशयस्थः-स्था-स्थं.
To CHANCE, *v. n.* अकस्मात् सम्भू (c. 1. भवति-भवितुं) or सम्पद् (c. 4. -पद्यते-पद्युं) or समापद् or उपस्था (c. 1. तिष्ठति-स्थातुं) or समुपस्था, or आपद् (c. 1. पतति-पतितुं).

CHANCEL, *s.* घृणाशालायाः पृष्ठदिश्यो महापवित्रत्वाद् व्यवधानेन अपरुद्धो भागः, मन्दिरस्य प्राचीनभागः.

CHANCELLOR, *s.* महाप्राधिकाः, प्रधानधर्मोध्यक्षः, महाविचारकः, महा-शासनकर्त्ता *m.* (ङ).—(Chancellor of the Exchequer) कोशाधीशः.—(Of the University) राजविद्यालयाधिपतिः *m.*

CHANCELLORSHIP, *s.* महाप्राधिकात्वं, प्रधानधर्मोध्यक्षस्य पदं or अधिकारः.
CHANCE-MEDLEY, *s.* डिष्टाहव अनिच्छतो नृहारा or मनुष्यभारणः.

CHANCER, *s.* विदुषिः *m.*, उपदेशः, गलितवृत्तः. See CANCER.
CHANCERY, *s.* दण्डनेष्टुर्व्यंशमका महाविष—तभा, महाविचारस्थानं, धर्मो-यतानियामकः सभाविशेषः.

CHANDALA, *s.* (An outcaste or man of a degraded tribe) चाण्डालः, चण्डालः, मातङ्गः, निपादः, दिवाकोक्षिः, श्वपचः, जनङ्गमः, अनेवासी, पुक्कसः, प्रवः.

CHANDELER, *s.* दीपवृक्षः, दीपपादपः, शिलातरुः, शिलावृक्षः, दीपाधारः.
CHANDLER, *s.* (A huckster) पात्रोवहः, वैपथिकः, विवथिकः; 'a corn-chandler,' धान्यागारः.—(One who makes or sells candles) दीपिकाकृत्, दीपविक्रेता *m.* (तृ).

To CHANGE, *v. a.* विकृ (c. 8. करोति-कर्तुं), अन्यरूपं-पीं-पं कृ, भिन्नरूपं-पीं-पं कृ, विपथेन (c. 1. अस्यति, अस्मितुं).—(To barter) निम्नं (c. 1. मयंतं मातुं) विम्नं, विनिम्नं, परिवृत् in caus. (चर्चयति-यितुं); 'he changes beans for sesamum-seed,' तिलेभ्यः प्रति मापान् ददाति.—(To change the mind) अन्यमानसीभू, विपरीतं विज्ञा (c. 9. ज्ञानाति-ज्ञातुं).—(To change a note) हुडिकापत्रं मुच-योरुपादिभिः परिवृत्.—(To change gold for coin of less value) सुवर्णरुपादिकं कुप्यमाणकणकपदादिविः परिवृत्.—(To change one's clothes) वस्त्राणि अवतार्य or विहाय or अवमुच्य अपराणि परिषा (c. 3. -दधाति-धातुं).

To CHANGE, *v. n.* विकृ (c. 8. -कुरुते), विकृतीभू, अन्यथा भू, अन्यरूपः-पी-पं भू, भिन्नरूपः-पी-पं भू, विकृताकारः-रा-रं भू; 'the mouse was changed into a cat,' मूषिको विडालः कृतः.—(To change in mind) विमनीभू.—(To change one's evil course) पापाद् विनिवृत् (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तितुं) or निवृत्.

CHANGE, *s.* विकारः, विकृतिः *f.*, विक्रिया, वैकृत्यं, परिणामः, विपरिणामः, विपथ्ययः, परिवर्त्तनं, अन्वयाभावः.—(Vicissitude) सावृत्तिः *f.*, परिवृत्तिः *f.*; 'of the seasons,' चतुर्पथ्ययः.—(Variety) वैचित्र्यं, विभेदः.—(Reformation) निवर्त्तनं.—(Small money) अल्पसारे धनं यथा कुप्यमाणकणकपदेकादि, अल्पाधेमुद्रा, सुद्रमुद्रा.—(Place where merchants meet) वणिक्समागमचत्वरं, श्रेष्ठिचत्वरं.—(Of the moon) अमावसी, प्रतिपत्, चन्द्रपरिवर्त्तनं, पक्षेसान्धः *m.*; 'of mind,' बुद्धिभेदः.

CHANGEABLE, *a.* (Possible to be changed) विकार्यः-ध्या-ध्यं.—(Fickle) अस्थायी-पिनी-पि (न), अस्थिरः-रा-रं, अधीरः-रा-रं, चलः-ला-लं, चलच्चिरः-ता-त्रं, चपलः-ला-लं, सङ्कुलः-का-कं, नैकभावाश्रयः-या-यं, प्रकृतितरलः-ला-लं, अस्थमनाः-नाः-नः (स), अस्थमानसः-सो-सं.—(Inconstant) अनिष्टः-ता-तं.

CHANGEABLENESS, *s.* अस्थिरता, अस्थिर्यं, चटच्चरता, चञ्चलत्वं, चापत्यं.
CHANGED, *p. p.* विकारितः-ता-तं, विकृतः-ता-तं, वैकृतः-ता-तं, कृत-विक्रियः-या-यं, अन्यरूपः-पी-पं, परिणतरूपः-पी-पं, विपथेस्तः-ता-स्तं, विकृताकारः-रा-रं-रं.—(In feelings) विमनीकृतः-ता-तं, विमनीभूतः-ता-तं.

CHANGELING, *s.* कुलीनपुत्रेण परिवर्त्तितो धात्रीपुत्रः; वेतालान् सुकृपबालकम् अपहृत्य तस्य स्थाने उपसज्जितः कुरुपबालक इति केचित् मन्यन्ते; उपसज्जितपुत्रः, उपकल्पितपुत्रः, कृत्रिमपुत्रः, पुत्रप्रतिनिधिः *m.*
CHANGER, *v.* हुडिकापत्रमुचयोरुपादिपरिवर्त्तकः.

CHANNEL, *s.* (A strait) सङ्कटं.—(The bed of a river) नदीभासं,
नदीपाथं, गर्भः, नदीगर्भः.—(A long excavation, a canal) कृत्या,
उपकुल्या, खातं, नालः.—(A narrow passage) सङ्कीर्णपथः.
—(Furrow of a pillar) स्रम्भरेखा, स्रम्भसीता.—(A stream)
स्रोतः *n.* (सं).

To CHANNEL, *v. a.* खन् (c. 1. खनति, खनितुं, खातुं), उत्खन्, कुल्याः
कृ, सीताः कृ.

To CHANT, *v. n.* गै (c. 1. गायति, गातुं), प्रगै, उगै, मुस्र (nom. सुस्रायते),
यद् (c. 1. पठति, पठितुं).

CHANT, *s.* गीतं, गेयं, गानं, गाथा, खेलिः *f.*, स्तोत्रं.

CHANTED, *p. p.* गीतः-ता-तं, परिगीतः-ता-तं, पठितः-ता-तं.

CHANTER, *s.* उद्गाता *m.* (नृ), गायकः, गेयुः, गाथिकः, मुस्रयुः *m.*

CHANTICLEER, *s.* उषाकलः, कुकुटः, कृकवाकः, यामयोषः.

CHAOS, *s.* महाभूतादिसङ्कथं, प्रागजगत्सृष्टेर्जलादिभूतानाम् असत्यस्तता.

एकाणैवः.—(Confusion) सङ्करः, साङ्कथं, संक्षोभः, व्यस्तता, व्यथकता.

CHAOTIC, *a.* सङ्कराकृतः-ता-तं, असत्यस्त-स्ता-सं, अधोन्नतः-रा-रं,
सङ्कीर्णः-शो-शं, सङ्कुलः-ला-लं, एकाणैवभूतः-ता-तं, व्यथकः-क्ता-
क्तं, अलक्षणः-या-यं.

To CHAP, *v. n.* (To break into gapings from the effect of
cold) शीतोपहतत्वात् चुद् (c. 4. चुटति, चुटितुं) or विदल् (c. 1. -दलति
-दलितुं) or चिमिद् in pass. (-भिद्यते) or विद् in pass. (-दीव्यते)
or चिद् in pass. (-चिद्यते) or स्पुद् (c. 6. स्पुटति, स्पुटितुं).

CHAP, *s.* (Cleft, chink) चुटितं, चुटिः *f.* -दो, छिद्रं, रन्ध्रं, गर्भः, भित्तिः *f.* ;
'in the feet,' पाददारी, अलसः.—(A person, a fellow, con-
temptuously) माणवः-वकः, मनुष्यकः, नागरः.

CHAPE, *s.* (The catch of any thing by which it is held) बन्धनी,
बन्धनकौलकः, सङ्ग्रहणार्थं दनकः, ग्रहणी, रक्षणो, आलानं.

CHAPEL, *s.* (Shrine) देवागारः, देवतागारः, देवायतनं, देवालये.—(A
small place of worship subject to a church) महामन्दिराधीना
सुद्रुपूजाशाला, अग्रधानमन्दिरं.—(Of ease) दूरस्थैः सेवितं सुद्रुपूजनभवनं.

CHAPELRY, *s.* सुद्रुपूजाशालाधिकारः, पृथ्वीपूजाशालाधीनो भूमिभागः.

CHAPERON, *s.* नृत्यगीतादिसमाजे अनूढाम् तरुणीम् उपास्ते या मध्यमययस्ता
भाषिणी or कुलीना स्त्री.

To CHAPERON, *v. a.* नृत्यगीतादिसमाजे अनूढां तरुणीं युवतिगणं वा उपास्
(c. 2. -आस्ते -आसितुं) or उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), or उपचर्
(c. 1. -चरति -चरितुं).

CHAFFALLEN, *a.* ज्ञानवदनः-नो-नं, मलिनमुखः-सो-सं, हताशः-शा-शं.

CHAPTER, *s.* स्रम्भशीर्षं, स्रम्भमस्तकः, स्रम्भशृङ्गं, ऊर्ध्वस्रम्भः, स्रम्भस्य ऊर्ध्वभागः.

CHAPLAIN, *s.* पुरोहितः, कुलाचार्यः, सृष्टिक *m.* (नृ), कुलगुरुः *m.*, कुलविप्रः.

CHAPLAINSHIP, *s.* पुरोहित्यं, पुरोहितपदं, कुलाचार्यपदं, आख्यं.

CHAPLET, *s.* माला, माल्यं, स्रक् *f.* (नृ), दाम *n.* (नृ), कुसुमावतंसकं,
निर्युतः, आपोडा, पोडा ; 'chaplet-maker,' मालाकारः, मालिकः ;
'chaplets worn in different positions,' गर्भकः, प्रभङ्गकं, ललामकं,
मालसं, वैकक्षकं, आपोडः, शोखरः.

CHAPMAN, *s.* आपथिकः, विपणी *m.* (नृ), क्रयिकः, विक्रयिकः.

CHAPPED, *p. p.* चुटितः-ता-तं, चुटितवान्-यतो-वत् (नृ), विदलितः-ता-
-तं, चिमिन्नः-जा-जं, विदीर्णः-शो-शं, छिन्नः-जा-जं.

CHAPS, *s. pl.* (The mouth of a beast of prey) आस्यं, मुखं, वदनं,
हनुः *m.*—(Entrance of a channel) सङ्कटमुखं, सङ्कटप्रवेशः.

CHAPTER, *s.* (Division) अध्यायः, अध्यायः, सर्गः, पद्यं *n.* (नृ), परिच्छेदः,
विच्छेदः, कायः-खं, सखः-खं, स्कन्धः-उच्छासः, आश्रासः, प्रकरणं, लघकः.

—(An assembly of canons) महामन्दिरं प्रधानपुरोहितानां सभा.

To CHAR, *v. a.* (To burn wood to a cinder) अङ्गारसात्कृ, अङ्गारीकृ.
अङ्गार (nom. अङ्गारयति-यितुं) ; ईषहृ (c. 1. -दहति -दग्धुं).

To CHAR, *v. n.* (To work at other's houses by the day)
गृहसम्मानेन उदकवाहने इत्यादिकृत्तकर्मणि एकदिनमात्रं यावद् व्यापृता
भू or नियुज् in pass. (-युज्यते).

CHAR-WOMAN, *s.* गृहसम्मानेन उदकवाहने इत्यादिकृत्तकर्मणि एकदिनमात्रं
नियुक्ता or व्यापृता चेदी, प्रत्यहं भूति गृह्णाति या कर्मकरी, दिनकाचेदी,
दिनिकाप्रेषा, प्रेषा, मैरिन्तो.

CHARACTER, *s.* (Disposition) शीलः-लं, शीलत्वं-ता, स्वभावः, वृत्तिः
f., स्वरूपं, स्वाभिप्रायः, चारित्र्यं.—(Property, peculiarity) भावः,
गुणः, विशेषः.—(Natural character) स्वभावः, निसर्गः, प्रकृतिः *f.*
—(Mark) लक्षणं, चिह्नं, अभिज्ञानं.—(Letter) अक्षरं, यणः-शं.—
(Handwriting) स्वरूपाक्षरं.—(Personage in a drama) भूमिका.
—(Reputation, honour) मयीदा, कीर्तिः *f.*, यशः *n.* (सं).—
(Dignity) गौरवं

CHARACTERISTIC, *a.* लाक्षणिकः-की-कं, लाक्षण्यः-स्या-स्यं, विशेषकः-
का-कं, विशेषणः-शा-शं, स्वाभाविकः-की-कं, गुणावाचकः-का-कं.

CHARACTERISTIC, *s.* लक्षणं, विशेषलक्षणं, संलक्षणं, लिङ्गं, चिह्नं, विशेषः-
यणं, अभिज्ञानं, संज्ञा, गुणः, उपाधिः *m.*, स्वधर्मेः, स्वभावः ; 'gene-
ric property,' समानाधिकरणः ; 'specific property,' जातित्वं.

CHARACTERISTICALLY, *adv.* विशेषतस्, सविशेषं, लक्षणतस्.

To CHARACTERIZE, *v. a.* लक्ष् (c. 10. लक्षयति-यितुं), संलक्ष्, उपलक्ष् ;
विशिष् in caus. (-शेषयति-यितुं), चिह् (c. 10. चिह्नयति-यितुं).—(To
give an account of the personal qualities) गुणदोषान् व्याख्या
(c. 2. -ख्याति -ख्यातुं).

CHARACTERIZED, *p. p.* विशिष्टः-ष्टा-ष्टं, विशेषितः-ता-तं, सविशेषः-पा-
यं-पयः, लक्षितः-ता-तं, संलक्षितः-ता-तं, उपलक्षितः-ता-
-तं, कृतलक्षणः-शा-शं, लिङ्गी-ङ्गिनी-ङ्गि (नृ).

CHARADE, *s.* सङ्क्षेपोभट्टः, वड्डमानः, प्रवड्डिका, पद्यविरचितं प्रज्ञदूतो यथा
किंस्विच्छीघ्रतरं वायोः किंस्विद्धुतरं तृणात् मनः शीघ्रतरं वाताच्चिन्ता
बहुतरा तृणादिति.

CHARCOAL, *s.* अङ्गारः-रं, निघापकः, दग्धकाष्ठं, दग्धेधं.

To CHARGE, *v. a.* (Accuse) अभियुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्तुं), अभिशप्
(c. 1. -शपति -शप्ते), अभिशंस (c. 1. -शंसति -शंसितुं), अपिधिष् (c. 6.
-धिपति -धेप्ते).—(Impute a crime to any one) दोषं कस्मिंश्चिद्
आरुह in caus. (-रोपयति-यितुं).—(Enjoin, exhort) आदिश् (c. 6.
-दिशति -देष्टुं), समादिश्, प्रमादिश्, निर्दिश्, उपदिश् ; आह्व in caus.
-आपयति-यितुं).—(Intrust) निधिष्, न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं),
सम् in caus. (-अपेयति-यितुं).—(Impose as a task) नियुज् (c. 7.
-युनक्ति -युक्ते-युक्तुं), आस्कन्द् (c. 10. -योजयति-यितुं).—(Attack) अभिटु
(c. 1. -द्रवति -द्रोक्तुं) ; आस्कन्द् (c. 1. -स्कन्दति -स्कन्तुं), आक्रम् (c. 1. -क्रामति
-क्रमितुं), अभिधाय् (c. 1. -धावति -ते-धावितुं).—(Burden, load) भारं
न्यस्, or निधिष् in caus. (-वेशयति-यितुं) or आरुह in caus.
(-रोपयति-यितुं), पृ (c. 10. पूरयति-यितुं) with inst. c.—(Ask a
price) मूल्यं प्राप्ये (c. 10. -अपेयते -ति-यितुं).

CHARGE, *s.* (Care, custody) मुक्तिः *f.*, रक्षा, रक्षणं ; 'to take charge
of,' रक्ष् (c. 1. रक्षति, रक्षितुं), सपिष्टा (c. 1. -तिष्ठति-ष्टातुं).—(Trust)
निधेयः, उपनिधेयः, न्यासः, उपन्यासः, उपनिधिः *m.* ; 'to give in
charge,' निधिष् (c. 6. -धिपति -धेप्ते), न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं),
नियुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते-युक्तुं).—(Commission, office, task.

duty) नियोगः, अधिकाः, भारः, व्रतं, धर्मः.—(Mandate, command) आदेशः, आज्ञा, शासनं.—(Exhortation) प्रत्यादेशः, उपदेशः.—(Accusation) अभियोगः, अभिशापः, अभिशंसनं, अपवादः.—(Imputation) दोषारोपः, दोषकल्पनं; 'to lay a crime to any one's charge,' दोषं कल्पित्वा चारुह in caus.—(Onset, attack) संशरणं, आक्रमणं, अभ्यवक्रमणं, उपघातः, अभिक्रमः, आक्रमः; 'charge sounded by musical instruments,' आडम्बरः.—(Burden) भारः, घुरा.—(Charge of a gun) यष्टुर्गुलिकादिकम् एकवारं युजनाडी निवशितम्.—(Expense) व्ययः.—(Price) मूल्यं, धर्मः.

CHARGEABLE, *a.* (Liable to be accused) अभियोग्यः—या-यं, अभियोग्यः—या-यं.—(Imputable) आरोपणीयः—या-यं.—(Causing expense) व्ययकारी-रिणी-रि (न).

CHARGED, *p. p.* (Loaded) पुष्पैः—हा-हं, धुरीणः—शा-शं, धुरीणः—या-यं, भारवान्—वती-वत् (त), भारकानः—ना-नं, अभिपूः—या-यं, गर्भः—आ-अं in comp.; as, 'a cloud charged with water,' अभ्योगभी जलदः.—(Accused) अभियुक्तः—का-कं, अभिशस्तः—स्ता-स्तं.—(Injoined) समादिष्टः—हा-हं, प्रत्यादिष्टः—हा-हं.—(Made to pay) दापितः—ता-तं.—(Imputed) आरोपितः—ता-तं.

CHARGER, *s.* (Large dish) बृहत्पात्रं, पात्रं, भाजनं.—(War-horse) वारकीरः, योषहरः, युद्धाश्वः, युद्धयात्री *m.* (न).

CHARILY, *adv.* परिहितप्रकारेण, मितप्रकारेण, परिमितं, अनुकूलतेन, अल्पशः.

CHARIOT, *s.* रथः, चक्रपानं, गन्त्री, गन्त्रीरथः; 'of war,' स्यन्दनः, शताश्वः; 'of the gods,' विमानः—नं; 'covered chariot,' कर्णोरथः, हयनं; 'pleasure-chariot,' क्रीडारथः; 'chariot-race,' रथचर्या; 'chariot-horse,' रथ्यः; 'warrior mounted on a chariot,' स्यन्दनारोहः, रथाकटः, रथी *m.* (न).

CHARIOTEER, *s.* मूतः, यन्ता *m.* (न), नियन्ता (न), अधिरथः, रथवाहकः, सादिः *m.*, सारथिः *m.*, चातुरिकः, प्राजिता *m.* (त), क्षत्ता *m.* (त), सवेश *m.* (त), दक्षिणस्थः, प्रवेता *m.* (त).

CHARITABLE, *a.* (Kind in giving alms and assisting the poor) कृपणवासलः—ला-लं, दरिद्रवासलः—ला-लं, कर्शुणात्मकः—का-कं, दानशीलः—ला-लं, दरिद्रोपकारी-रिणी-रि (न) or परोपकारी, अन्नदाता—त्री-तृ (न) or भिक्षादाता, दयालुः—लु-लु, दरिद्रपोषा—घो-घृ (घृ), दरिद्रपालकः—का-कं, सर्वभूतानुकम्पकः—का-कं, भस्मात्मा—त्मा-त्वं (न).—(Kind in judging of others) परदोषसहनः—ता-तं, अनन्यकः—का-कं, अमत्सरः—रा-रं.

CHARITABLY, *adv.* दरिद्रोपकारशीलत्वात्, दयाया, सदैव, दयालुवत्, दोनवत्सलवत्, दरिद्रोपवृत्तं, सानुकम्प्य.—(Without malignity) अनन्यया, अमत्सरं, परदोषसहनवत्.

CHARITY, *s.* (Kindness to the poor, liberality) दरिद्रोपकारः, दरिद्रपालनं, दरिद्रोपयोगं, दया, कारुण्यं, दयालुत्वं, दानशीलता, कृपा, सुकरं, पुण्यं.—(Almsgiving) भिक्षादानं, दानं, दानधर्मः.—(Alms) भिक्षा, भिक्षं, भिक्षानं, पुण्यं, पुण्यकं; 'for charity,' पुण्यार्थं.—(Christian charity, love) प्रेम *n.* (न), सर्वभूतानुकम्पः, सर्वभूतानुग्रहः, प्रति प्रेम.

CHARLATAN, *s.* मिथ्याचिकित्सकः, दुष्टचिकित्सकः, छद्मवेद्यः, आयुर्वेदानभिज्ञः.—(Deceiver) छली *m.* (न), मायो *m.* (न), कपटी *m.* (न).

CHARLATANICAL, *a.* आयुर्वेदविरुद्धः—डा-डं, मिथ्याचिकित्सासम्बन्धीयः—या-यं, कापटिकः—की-कं, आत्मिकः—की-कं, दाम्भिकः—की-कं.

CHARITATNESS, *s.* मिथ्याचिकित्सा, दुष्टचिकित्सा, आयुर्वेदानभिज्ञता, छलं, कपटः—डं, छद्म *m.* (न), धम्भः, प्रतारणं, वचनं, वाक्छलं.

CHARLES'S WAIN, *s.* सप्तर्षयः *m. pl.*, चित्रशिल्पिखडिनः *m. pl.*, शकटाकृति नक्षत्रं.

CHARLOCK, *s.* शस्यखेत्रप्ररोही पीतपुष्पविशिष्टं चोषधिभेदः.

CHARM, *s.* (Words having mystic power) मन्त्रः, अभिचारमन्त्रः.—(Charm, amulet) कवचः—चं, संबदनं—ना, गारुडः; 'subduing by charms, &c.' वशीक्रिया, अभिचारः, संबदनं—ना; 'under the influence of a charm,' अनुमन्त्रितः—ता-तं, अभिमन्त्रितः—ता-तं.—(Something of power to charm or allure) प्रलोभनं, विलोभनं.—(Beauty) सुगन्धता, शोभा, कान्तिः *f.*, श्रीः, सौन्दर्यं.

To CHARM, *v. a.* (To enchant) मन्त्रद्वारेण वशीकृतं or मुहं in caus. (मोहयति—यितुं), अभिमन्त्रं (c. 10. मन्त्रयते—यितुं), अनुमन्त्रं, अभिचारं (मोहयति—यितुं), अभिमन्त्रं (c. 10. चारयति—यितुं).—(To rejoice the mind) मनो ह (c. 1. हरति, हर्षं) or रन् in caus. (रमयति—यितुं), हृष् in caus. (हर्षयति—यितुं).—(To allure) प्रलुभं in caus. (लोभयति—यितुं).

CHARMED, *p. p.* (With joy) हृतमानसः—स्त्री-सं, हृष्टमानसः—स्त्री-सं, प्रह्लादितः—ता-तं, उत्साहितः—ता-तं.—(By incantations, &c.) अभिमन्त्रितः—ता-तं, अनुमन्त्रितः—ता-तं, अभिचारितः—ता-तं, वशः—शा-शं, वशीभूतः—ता-तं, वशीकृतः—ता-तं, वशतापन्नः—चा-चं, मोहितः—ता-तं, आकृष्टः—हा-हं.

CHARMER, *s.* (A dealer in charms) गारुडिकः, जादुलिकः.—(An enchanter) अभिचारो *m.* (न), रिणी *f.*, मायो *m.* (न), यिनी *f.*, मायाकारः, मोहो *m.* (न), हिनी *f.*—(Word of endearment applied to a woman) प्रिया, वासा, मुग्धा.

CHARMING, *a.* मनोहरः—रा-रं, मनोरमः—ना-नं, रम्यः—म्या-म्यं, रमणीयः—या-यं, कमनीयः—या-यं, सुभगः—गा-गं, कानः—ता-तं, मोदकः—का-कं, हर्षकरः—री-रं, विचित्रः—त्रा-त्रं, सश्रीकः—का-कं, आकर्षकः—का-कं, आकृष्टवान्—वती-वत् (त), ससेचनकः—का-कं; 'a charming woman,' मुग्धा, प्रमदा.

CHARMINGLY, *adv.* मनोरमं, रमणीयप्रकारेण, रम्यं, रमणीयतया, विचित्रं, सुभगं, यथा मनो ह्रियते तथा, मनोहरप्रकारेण.

CHARMINGNESS, *s.* रम्यत्वं, रमणीयता, कमनीयता, मनोहरत्वं, सश्रीकता.

CHARNEL-HOUSE, *s.* श्वास्थिस्थानं, सस्त्रिचक्रस्थानं, श्मशानं, श्वास्थिगृहं.

CHARRED, *p. p.* अङ्गारितः—ता-तं, अङ्गारसाक्तः—ता-तं, अर्द्धदग्धः—ग्धा-ग्यं.

CHART, *s.* वेलाखण्डं, वेलापटः, समुद्रयात्रिणां पथदर्शनाथं नदीसमुद्रवेला-सैकतादिभिर् अङ्कितं पत्रं, समुद्रवीषादीनाम् आलेख्यं, नौकाकूटानां पथदर्शकं पत्रं.

CHARTER, *s.* शासनं, शासनपत्रं, राजाज्ञापत्रं, प्रामाणिकपत्रं, धर्मकीलः, पट्टः.—(Privilege) अधिकारः.

CHARTERED, *p. p.* राजादिसकाशात् शासनपत्रेण अधिकारयुक्तः—का-कं.

CHARY, *a.* परिमितः—ता-तं, मितः—ता-तं, अनुकूलः—स्ता-स्तं, सावधानः—ना-नं, अवहितः—ता-तं, विचक्षणः—शा-शं.

To CHASE, *v. a.* (To hunt) मृगं (c. 10. मृगयते—यितुं), मृगयां कृ, आसिद् (c. 1. स्तेदति—सेदितुं), परिकल् (c. 10. कालयति—यितुं).—(To pursue) अनुधाव् (c. 1. धावति—धावितुं), पश्चाद्वाव्, अभिधाव्, अनुमु (c. 1. सरति—संभुं), अन्विष् (c. 4. इष्यति—इषितुं), अनुधा (c. 1. तिष्ठति—धातुं), अनुवृत् (c. 1. वचते—वर्त्तितुं), पश्चाद्वाव्.—(To drive away) निरस् (c. 4. अस्वति—असितुं), अपास्; निराकृ; अपानुद् (c. 6. नुदति—नोद्), हू in caus. (द्रावयति—यितुं).—(To chase gold and silver vessels) राजतानि भाखानि रेखादिना चलकू or उपकू.

CHASE, *s.* (Hunting) मृग्यं, मृगया *f.*, सेटः—डं, आसेटः, आखोदनं, पापडिः *f.*, आखोदनं, पराधिः *f.*; 'he went to the chase,' मृगयायै गतः or मृगयां कर्तुं गतः.—(The game hunted) जाङ्गलं.—(Pur-

suit, running after) अनुधावनं, अभिधावनं, पश्चाद्भावनं, अनुसरणं, अन्वेषणं, मृगणं.—(Open ground fit for hunting) मृगव्ययोग्यो निश्चिन्मभिभागः, जाङ्गलभूमिः.

CHASED, *p. p.* अनुधावितः-ता-तं, मृगितः-ता-तं, द्रावितः-ता-तं.

CHASER, *s.* मृगयुः *m.*, आखेटकः, अनुधावकः, अनुसारी *m.* (नं), द्रावकः, पश्चाद्भावकः.

CHASM, *s.* छिद्रं, अवटः-टिः *m.*, विवरं, विलं, रन्ध्रं, दरि, गह्वरं, कुहरं, शुषिरं, रोकं, विरोकं, विद्रं, टक्कः, भङ्गः, भङ्गेरा, रोपं, रुहकं.

CHASTE, *a.* अलस्यटः-टा-टं, यतनेधुनः-ना-नं, सङ्गतः-त्ता-तं, अकामः-ना-नं, अपांशुलः-ला-लं, यतन्द्रियः-या-यं, जितेन्द्रियः-या-यं, निष्कामः-ना-नं, ऊर्ध्वरेताः-ताः-तः (स्), अच्यसनी-निनी-नि (नं), धर्मेचारी-रिणी-रि (नं), संयतोपस्यः-स्या-स्यं, अच्यभिचारी-रिणी-रि (नं); 'a chaste wife,' पतिव्रता, साध्वी, सती *f.* अच्यभिचारिणी, कुलवधूः; 'most chaste,' महासती, 'a chaste woman,' कुलस्त्री, कुलपालिका.—(Pure, correct, as language, &c.) शुद्धः-द्धा-द्धं, विशुद्धः-द्धा-द्धं, शुषिः-चिः-चि, निष्मेलः-ला-लं.

CHASTELY, *adv.* निष्कामं, उपत्यनियहेण, इन्द्रियसंयमेन, शुद्धं, शुषि.

TO CHASTEN OR CHASTISE, *v. a.* शास् (c. 2. शास्ति, शासितुं), अनुशास्, दस् (c. 10. दस्यति-यितुं), वियत् (c. 10. -यातयति-यितुं). दस्यं प्रणो (c. 1. -णयति-णेतुं).

CHASTISED, *p. p.* शिशः-ष्टा-ष्टं, शासितः-ता-तं, दसितः-ता-तं, ताडितः-ता-तं, दुःखितः-ता-तं.

CHASTISEMENT, *s.* शिशिः *f.*, शास्तिः *f.*, दस्यः, साहसं, अनुशासनं, नियहः.—(Of a pupil) शिष्यशिशिः *f.*

CHASTISER, *s.* शासिता *m.* (नृ), शास्ता *m.* (स्त्री), दस्यप्रणेता *m.* (नृ), साहसकृत्.

CHASTITY, *s.* उपत्यनियहः, उपत्यसंयमः, इन्द्रियनियहः, जितेन्द्रियत्वं, यतेन्द्रियत्वं, निष्कामता, ब्रह्मचर्यं.—(In a woman) सतीत्वं, साध्वीत्वं, पतिव्रत्यं, कुलवधूत्वं; 'a sage of perfect chastity,' ऊर्ध्वमन्यो *m.* (नं).

TO CHAT, *v. n.* संलपं (c. 1. -लपति-लपितुं), कथोपकथनं कृ, वृषाकथां कृ, आलस्यवचनं कृ, सम्भाषं (c. 1. -भाषते-भाषितुं).

CHAT, *s.* कथोपकथनं, संलापः, वृषाकथा, अनर्थककथा, सम्भाषः, सङ्ख्या, कथायोगः, सम्प्रवदनं, आलस्यवचनं.

CHAPELLANY, *s.* दुर्गाधिकाराधीनं भूमिखलं, दुर्गाधीनो भूमिप्रदेशः.

CHATELLE, *s. pl.* अस्त्रावरधनं, द्रव्यं, विभवः, सामग्री-ग्रयं.

TO CHATTER, *v. n.* (To talk idly) जल्यं (c. 1. जल्यति, जल्यितुं), प्रलपं (c. 1. -लपति-लपितुं, c. 10. -लापयति-यितुं), विलपं, कथोपकथनं कृ, वृषाकथां कृ.—(To make a noise as a jay, &c.) किकि or चटचट or चित् शब्दं कृ. चटचट (nom. चटचटायते), कै c. 1. (कायति, कानुं), कूज (c. 1. कूजति, कूजितुं).—(To make a noise by colliding the teeth) कटकट (nom. कटकटापयति-यितुं), दनैर् दनान् निक्षिपं (c. 7. -पिनष्टि-पेष्टुं).

CHATTER OF CHATTER NG, *s.* (Idle prate) वृषाकथा, प्रलापः, विप्रलापः, विलपनं, जल्यनं, प्रजल्यः, वाक्चापत्यं, अतिकथा, इतिकथा, निरर्थक-कथा, कलना.—(Noise of a jay, &c.) चटचट *ind.*, रुक् *f.* (च), किकि शब्दः, चित् शब्दः.

CHATTERER, *s.* जल्यकः, जल्यकः, उपजल्यो *m.* (नं), वाचालः, गायनः, वादकः.

CHATTY, *a.* संलापी-पिनी-पि (नं) or प्रलापी, कथोपकथनकृत् *m. f. n.*

CHAUNT, *s.* See CHANT.

TO CHAW, *v. a.* चर्वं (c. 1. चर्वति, चर्वितुं c. 10. चर्वयति-यितुं).

CHAWDRON, *s.* अन्नं, पुरीतम् *m. n.*, नारिः *f.*, -डो, धनो.

CHEAP, *a.* अत्यमूल्यः-त्या-त्यं, अत्यार्थः-धा-धं, सुमूल्यः-त्या-त्यं, सुलभः-भा-भं, अत्यमूल्येन श्रेयः-या-यं or लभः-भा-भं, नूनः-ना-नं.

TO CHEAPEN, *v. a.* (To bid for, attempt to purchase) अमकमूल्यं दित्तामीति वद् (c. 1. वदति-दितुं); नूनमूल्यं दा in des. (दित्सति-दितुं).—(To lessen value) मूल्यं नूनोक् or अत्योक्.

CHEAPLY, *adv.* अत्यमूल्येन, अत्यार्थेण, सुमूल्येन, सुलभं.

CHEAPNESS, *s.* सुमूल्यं, अत्यमूल्यता, प्रत्यार्थेन, मूल्यनूनता, सुलभता.

TO CHEAT, *v. a.* वञ्च in caus. (वञ्चयते-ति-यितुं), परिवञ्चं, प्रलभं (c. 1. -लभते-लभं), विप्रलभं, छल् (c. 10. छलयति-यितुं).

CHEAT, *s.* (Fraud) छलं, वचनं, कपटः.—(Cheater) वचकः, छलौ *m.* (नं), धूर्तः, प्रतारकः, कूटकः, कपटिकः, कपटो *m.* (नं), कितवः, कूटकारः, दाम्भिकः, कुहकः, उपधिकः.

CHEATED, *p. p.* वञ्चितः-ता-तं, परिवञ्चितः-ता-तं, प्रलभः-आ-अं, विप्रलभः-आ-अं, मुषितः-ता-तं, अतिसंहितः-ता-तं.

CHEATING, *s.* वचनं, छलनं, प्रतारणं-या, कपटः-टं, व्याजः, कैतवं, अतिसन्धिः *m.*, अतिसन्धानं, कूटः-टं.

TO CHECK, *v. a.* यम् (c. 1. यञ्चति, यन्तुं), संयम्, नियम्, विनियम्, नियहं (c. 9. -गृह्णाति-हन्ती-यहीतुं), विनियहं, सन्नियहं, वृ in caus. (-चारयति-यितुं), निवृ, निरुप् (c. 9. -रुहति-रोद्धुं), अवरुप्, सन्निरुप् प्रतिषिप् (c. 1. -षेयति-षेयुं), विवृ in caus. (-चारयति-यितुं), स्तम्भ in caus. (स्तम्भयति-यितुं), विहम्भं.

CHECK, *s.* संयमः, नियहः, निवारः, रणं, यन्त्रणं, निरोधः, विरोधः, संतोषः, प्रतिषेधः, यन्ता-ल्ली-नृ (नृ).—(As of the perspiration) विहम्भः.

CHECKED, *p. p.* संयमितः-ता-तं, संयतः-ता-तं, नियमितः-ता-तं, रुद्धः-द्धा-द्धं, निरुद्धः-द्धा-द्धं, संरुद्धः-द्धा-द्धं, निवारितः-ता-तं, नियन्त्रितः-ता-तं.

TO CHECKER OR CHEQUER, *v. a.* अष्टापदप्रकारेण व्यत्यसरेखा लिखित्वा चित्रविचित्रोक् or चित्रं (c. 10. चित्रयति-यितुं) or द्वि-त्रिकृ or नाना-रङ्गीकृ or कर्तुरोक्.

CHECKERED, *p. p.* चित्रविचित्रः-चा-चं, अष्टापदप्रकारेण चित्रितः-ता-तं, कर्तुरितः-ता-तं, द्विरङ्गीकृतः-ता-तं, नानावर्णः-शा-शं.

CHECKERWORK, *s.* अष्टापदप्रकारेण चित्रविचित्रकर्म *n.* (नं), चित्रविचित्रकाव्यं.

CHECKMATE, *s.* जयकारी शारिपरीणायाः, शारिपरीणायां येन परः स्वशारीनं परियेतुम् अक्षमः सन् परीत्रितो भवति.

CHEEK, *s.* गवः-यडं, कपोलः, कन्दलः, गवडस्थलः-ली, गन्नः; 'the two cheeks,' गवडो; 'colour in the cheek,' कपोलरागः.

CHEEKBONE, *s.* कपोलफलकः, गवडफलकः-कं.

CHEER, *s.* (Provisions, entertainment) साहारः, भोजनं, भोज्यं, सत्कारः.—(Heart, courage) वीर्यं, धैर्यं, स्थैर्यं, स्थिरता, तेजः *n.* (स्); 'be of good cheer,' समाश्रसिहि. (Air of countenance) वदनं, मुसं, साकारः.—(Shout of joy) प्रणादः, जयशब्दः, जयध्वनिः *m.*, जयकोलाहलः, धन्यवादः.

TO CHEER, *v. a.* (Incite) प्रोत्सह in caus. (-साहयति-यितुं), प्रबुद् (c. 10. -बोदयति-यितुं).—(Gladden) हृष् in caus. (हर्षयति-यितुं), परिहृष्, प्रहृष्, ह्राद् in caus. (ह्रादयति-यितुं), आह्राद्, प्रह्राद्, नन्द in caus. (नन्दयति-यितुं), उन्नस् in caus. (-लासयति-यितुं).—(Comfort) आश्रस् in caus. (-आश्रयति-यितुं), समाश्रस्, विश्रस्, शान्त् (c. 10. शान्तयति-यितुं).

TO CHEER-UP, *v. n.* प्रत्याश्रस् (c. 2. -श्रमति-श्रमितुं), आश्रस्, समुत्था (c. 1. -तिष्ठति-यातुं), हृष् (c. 4. हृषति, हर्षितुं), प्रतिमहृष्, आनन्द (c. 1. -नन्दति-नन्दितुं), ह्राद् (c. 1. ह्रादते, ह्रादितुं); 'cheer up,' समाश्रसिहि, साहसं कुरु, सुस्थिरो भव.

CHEERED, *p. p.* प्रहर्षितः -ता -ते, समाश्वासितः -ता -ते, आश्वासितः -ता -ते.

CHEERER, *s.* आश्वासकः, हर्षकरः, आनन्ददः, प्रह्लादकः, प्रहर्षकः.

CHEERFUL, *a.* आनन्दी -न्दिनी -न्दि (न्), आनन्दः -न्दा -न्दं, दुःखः -द्वा -द्वं, प्रदुःखः -द्वा -द्वं, हर्षयुक्तः -क्ता -क्तं, दुःखद्वयः -या -यं, दुःखमानसः -सी -सं, हर्षमाणः -शा -शं, प्रफुल्लः -स्त्रा -स्तं, प्रमत्ताः -नाः -नः (स्), उल्लसः -सा -सं -सितः -ता -ते, उल्लासितः -ता -ते, विकुञ्जः -शा -शं.—(Having a cheerful countenance) प्रफुल्लवदनः -ना -नं or फुल्लवदनः, मुहसाननः -ना -नं, प्रसन्नवदनः -ना -नं, सदैव प्रसन्नवदनः -ना -नं.

CHEERFULLY, *adv.* सहर्षं, आनन्दं, दुःखमनसा, दुःखवत्, प्रसन्नचेतसा.

CHEERFULNESS, *s.* हर्षः, दुःखिः *f.*, आनन्दः, आह्लादः, प्रफुल्लता, चित्तप्रसन्नता, उल्लासः.

CHEERLESS, *a.* निराणन्दः -न्दा -न्दं, अहर्षः -धा -धं, हर्षरहितः -ता -तं

CHEERLESSLY, *adv.* अहर्षं -र्षितं, निराणन्दं, आनन्दं विना.

CHEESE, *s.* किलाटः -टी, दधिजं, मण्यजं, क्षीरविकृतिः *f.*

CHEESECAKE, *s.* किलाटपिष्टकः, दधिनवनीतादिमयी मोदकविशेषः.

CHEESE-CURDS, *s.* दधि *n.*, किलाटः, पयस्यं, क्षीरजं, आमिषा.

CHEESE-MONGER, *s.* किलाटविक्रेता *m.* (न्), दधिविक्रयी *m.* (न्), किलाटविक्रोपणीवी *m.* (न्).

CHEESE-PRESS, *s.* दधिसम्पीडनयन्त्रं येन किलाटः सम्पृष्टते.

CHEESY, *adv.* किलाटमयः -यी -यं, किलाटगुणोपेतः -ता -तं.

CHELY, *s.* कर्कटनखः कुलीरादिनखः, कुलीराङ्गुः *m.*, कर्कटपाणिः *m.*

CHEMISE, *s.* स्त्रीलोकभूषणं अन्तरीयं or अण्डोपसनं.

CHEMISTRY, *s.* रसायनं. See CHYMISTRY.

To CHERISH, *v. a.* पुष् (c. 1. पोषति, c. 9. पुष्णाति, पोषितुं, c. 10. पोषयति -यितुं), परिपुष्, पाल (c. 10. पालयति -यितुं), संवृष् in caus. (-वर्षयति -यितुं), भृ (c. 1. भरति -ते, भर्तुं), भञ्ज (c. 1. भजति -ते, भङ्गुं), उपास् (c. 2. -आसे -आसितुं), दय् (c. 1. दयते, दयितुं), लल् (c. 10. लालयति -यितुं).

CHERISHED, *p. p.* पालितः -ता -तं, पोषितः -ता -तं, पुष्टः -ष्टा -ष्टं, संवर्द्धितः -ता -तं, भर्त्तितः -ता -तं, अमीष्टः -ष्टा -ष्टं, दुष्टः -ष्टा -ष्टं, दुर्गतः -ता -तं, दयितः -ता -तं, दृढिम्युक् (श्च), लालितः -ता -तं.

CHERISHER, *s.* पोष्टाः *f.* (ट्), पोषकः, पालकः, पालयिता *m.* (न्), भर्त्ता *m.* (न्).

CHERISHING, *s.* पोषः -पणं, पालनं, भरणं, भर्त्ता *m.* (न्).

CHERRY, *s.* अश्विगन्धः सुद्रुक्लविशेषः.

CHERRY-ORCHARD, *s.* वस्त्रमाणवृक्षवाटिका or -वाटी.

CHERRY-TREE, *s.* पृथ्वीकलविशिष्टो वृक्षभेदः.

CHERSONESE, *s.* द्वीपः, अन्तरीपः -पं.

CHERUB, *s.* स्वर्गी *m.* (न्) स्वर्गदूतः, स्वर्गीयजनः, दिव्यदूतः, देवदूतः.

Modern scholars coin the word किरूबः.

CHEERFUL, *a.* स्वर्गीयः -या -यं, दिव्यः -व्या -व्यं, स्वर्ग्यः -व्यो -व्यं.

To CHERUP, *v. n.* क्लिप्तं or चित्तं शब्दं कृ. See To CHIRP.

CHEVIL, *s.* औषधिभेदो यस्मिन् एककायायाद् अनेकमन्त्रय जातपक्वणेण प्ररोहति.

CHESS, *s.* चतुरङ्गः; 'moving a piece at chess,' परीक्षायाः.

CHESS-BOARD, *s.* अष्टापदं, शारिफलकं, पञ्चनी, पञ्चमी, पञ्चारी, नयपीठी.

CHESSMAN, *s.* चतुरङ्गकः, सारः, शारः, शारिः *m.*, सारिः *m.* -री *f.* सारिका, सेलिनी, सेलनी.

CHEST, *s.* (The breast) उरः *n.* (स्), वक्षः *n.* (स्), भुजान्तरं, क्रोडं -डाः, 'broad-chested,' उग्रात् -सती -सत् (न्), उरस्कः -स्का -स्यं, उरसिलः.—(A box) भाण्डं, सम्युटः -टकः, समुद्रः, भाजनं.

CHESTNUT or CHESNUT, *s.* श्यावफलविशेषः; 'a chestnut horse,'

शोणः, उकनाहः.

CHEVALIER, *s.* सौदी *m.* (न्), अश्वारोही *m.* (न्), रथी *m.* (न्), महारथः, महावीरः, राजपिः *m.*, मानसूचका व्यापिः.

CHEVAUX DE FRISE, *s.* नागदन्तयुक्तं प्राचीरं, युद्धसमये पारम्प्राध्वेधनार्थं शितशाल्ययुक्तम् अवरोधकं.

CHEVERIL, *s.* (A kid) छागशावकः, अजशावकः.—(Kid leather) अजचर्म *n.* (न्).

To CHEW, *v. a.* चर्व् (c. 1. चर्वति, चर्वितुं, c. 10. चर्वयति -यितुं), दनैः पिष् (c. 7. पिनष्टि, पेष्टुं), विदंश् (c. 1. -दशति -दंष्टुं); 'to chew the cud,' रोमन्य (nom. रोमन्यापते).

CHEWED, *p. p.* चर्वितः -ता -तं, अवलीढः -ढा -ढं, दनैः पिष्टः -ष्टा -ष्टं.

CHEWING, *s.* चर्वणं, दन्तोपेयणं, रोमन्यः.

CHICANE, *s.* (Prolonging a judicial contest) विवादिभिर् मिथोस्तरद्वारा or अससङ्गोद्वाहद्वारेण अर्थनिर्णयविलम्बनं, मिथ्याप्रौढिः *f.*, मिथ्यापत्तिः *f.*—(Artifice in general) छद्म *n.* (न्), छलं, अपदेशः, अपदेशः, कपटः.

To CHICANE, *v. n.* विवादसमये मिथोस्तरद्वारा or अससङ्गोद्वाहद्वारेण अर्थनिर्णयविलम्बनं कृ.

CHICANER, *s.* मिथ्याविवादी *m.* (न्), मिथ्यातार्किकः, याज्ञिकः, मिथोस्तरवादी *m.* (न्), अससङ्गोद्वाहकृत्, जल्पकः.

CHICANERY, *s.* मिथ्याविवादः, हेतुभासः, पक्षाभासः, मिथ्यावादः, मिथ्यातर्कः, मिथ्याहेतुः, वाक्छलं, मिथ्याप्रौढिः *f.*, जल्पः, कपटः.

CHICK or CHICKEN, *s.* कुक्कुटशावकः, पक्षिशावकः.

CHICKEN-HEARTED, *a.* भीरुहृदयः -या -यं, हरिणहृदयः -या -यं.

CHICKEN-POX, *s.* रक्तवटीविशिष्टो बालानां रोगः.

CHICK-PEAS, *s.* चणकः, हरिण्यः -प्यकः.

CHICK-WEED, *s.* पक्षिभुक्तं क्षुद्रौषधिभेदः.

CHIDDEN, *p. p.* निन्दितः -ता -तं, निभेक्षितः -ता -तं, धिक्कृतः -ता -तं.

To CHIDE, *v. a.* निन्द् (c. 1. निन्दति, निन्दितुं), प्रतिनिन्द, विनिन्द, भक्ष् (c. 10. भक्षयते -ति -यितुं), गुप् in des. (जुगुप्सते -स्यितुं), गह् (c. 1. गहते, गह्ति), धिक्, चाक्रुश् (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं).

To CHIDE, *v. n.* (Clamour) उत्क्रुश् (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं), प्रक्रुश्, विक्रुश्.—(Quarrel) विषद् (c. 1. -वदते -वदितुं), विप्रवद्, वाक्छलं कृ.

CHIDER, *s.* निन्दकः, धिक्कर्त्ता *m.* (न्), परिवादकः, आक्रोशकः.

CHIDING, *s.* निन्दा, परिभाषणं, परीवादः, जुगुप्सा, उपक्रोशः, तिरस्कारः.

उपालम्भः, निभेक्षनं, धिक्कारः, धिक्क्रिया, विप्रलापः, वाग्युद्धं.

CHIEF, *a.* परमः -मा -मं, परः -रा -रं, उत्तमः -मा -मं, मुख्यः -ख्या -क्यं, प्रमुखः -खा -खं, अग्र्यः -या -यं, अग्र्यः -व्या -व्यं, प्राग्र्यः -व्या -व्यं, अग्र्योयः -या -यं, अधिपतिः -या -यं, प्रधानः -ना -नं, शिष्टः -ष्टा -ष्टं, विशिष्टः -ष्टा -ष्टं, उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, अनुत्तमः -मा -मं, पारमिकः -की -कं, व्यर्थः -व्यो -व्यं, प्रवरः -रा -रं, वरेष्ठः -स्था -स्थं, पुरोगमः -मा -मं, प्रवहः -हो -हं, पराधीः -धी -धं, अनवराधीः -धी -धं, वृन्दारकः -का -कं, प्रष्टः -ष्टा -ष्टं, इन्द्रः -न्द्रा -न्द्रं in comp., पुङ्गवः -वा -वं in comp., अग्र्यः -मा -मं in comp.; 'chief minister,' प्रधानमन्त्री *m.* (न्); 'chief priest,' प्रधानयाज्ञकः; 'chief justice,' धर्मोपकारि *m.* (न्), धर्मोपव्यसः; 'chief seat,' अग्र्यसनं; 'chief of sages,' देवर्षिः *m.*; 'chief person,' आदिपुरुषः.

CHIEF, *s.* पतिः *m.*, ईश्वरः, ईशः, नायकः, मुखरः, पुरोगः, अग्र्यः, अधिपतिः *m.*, अधिपता *m.* (न्), अध्यक्षः, श्रेष्ठ *m.* (न्), शिष्टः, गणपतिः, प्रष्टः, उद्ग्रहः, शिरोपवी *m.* (न्), वृन्दारकः.—(Military chief) सेनापतिः, सेनाग्र्यः, सेनानी *m.*

CHIEFLESS, *a.* अनायकः-का-कं, अनिश्चरः-रा-रं, सराजकः-का-कं.
 CHIEFLY, *adv.* प्रधानतः, प्राधान्यतः, मुख्यतः, विशेषतः, परमं.
 CHIEFTAIN, *s.* (Leader) मुखरः, पुरोगः, अग्रगः, नायकः, पतिः *m.*, ईश्वरः—(Commander) सेनापतिः, सेनानी *m.*—(Head of a clan) गणपतिः, सामनः.
 CHIEFTAINSHIP, *s.* मुख्यता, गणपत्यं, सेनापत्यं, ऐश्वर्यं.
 CHILBLAIN, *s.* पादस्फोटः, पाददारी *f.*, शिशिरजातं छतं.
 CHILD, *s.* बालः-ला, बालकः, शिशुः *m.*, वस्तः-त्ता-त्सकः, सुतः, पुत्रः, शावकः, सन्तानः, सन्ततिः *f.*, अपत्यं, बालापत्यं, दारकः, तोकं, सभेः, अर्भकः, माधवकः—(The compellation of an old to a young man) वत्स—(To be with child) गर्भवती or सञ्जातगर्भा भू.
 CHILDBEARING, *s.* प्रसवः, सवनं, वृ *f.*; 'past childbearing,' चिगताज्ञेया, निष्कला; 'capable of childbearing,' सरजस्का.
 CHILDBED, *s.* प्रसवायस्था, प्रसवकालः, प्रसववेदना, गर्भवेदनावस्था.
 CHILDBIRTH, *s.* प्रसवः, प्रसूतिः *f.*, सूतिः *f.*, जननं; 'the pains of childbirth,' प्रसववेदना, गर्भवेदना; 'to suffer the pains of childbirth,' प्राग्प्रसववेदना भू.
 CHILDREAS-DAY, *s.* हेरोदनाद्यो विहृदीयराज्ञा आख्या अपायशिशूनां यथ-सुविषय पथे *n.* (न).
 CHILDHOOD, *s.* बाल्यं, शैशवं, शिशुत्वं, बालकत्वं, बालभावः, कीमारं, शैशवकालः, बाल्यकालः, बाल्यायस्था, अपत्यता, सभेत्वं.
 CHILDISH, *a.* बालिशः-शा-शं, बाल्यः-या-यं, बालकीयः-या-यं, बाल-योग्यः-या-यं; 'childish prattle,' बालवपनं; 'childish understanding,' बालबुद्धिः.
 CHILDISHLY, *adv.* बालवत्, शिशुवत्, बालकवत्, बालरूपेण.
 CHILDISHNESS, *s.* बालिश्यं, बाल्यत्वं, बालकीयता, बालरूपत्वं.
 CHILDLSS, *a.* अपुत्रः-जा-जं-जकः-का-कं, निष्पुत्रः-जा-जं, असुतः-ता-तं, अग्रपुत्रः-ता-तं, पुत्ररहितः-ता-तं, पुत्रशून्यः-न्या-न्यं, अनपत्यः-न्या-न्यं, असन्तानः-ना-नं, निःसन्तानः-ना-नं, अग्रजः-जा-जं, निरन्वयः-या-यं, निर्वेशः-शा-शं; 'a childless woman,' बन्धा-अशिष्टी; 'the state of being childless,' आनपत्यं.
 CHILDLIKE, *a.* बालोपमः-मा-मं, बालसदृशः-शी-शं, बाल्यः-या-यं.
 CHILIAEDRON, *s.* सहस्रभुजः, सहस्रकोणः, सहस्राक्षं.
 CHILIFACTORY, *a.* रक्तजनकः-का-कं. See CHYLIFACTORY.
 To CHILL, *v. a.* शीतोक्, शीतलीकृ—(Check the perspiration) खेदं विहम् in caus. (सम्भवति-यितुं)—(Discourage) निर्विषं-खा-खं कृ, तेजोहीनं-ना-नं कृ.
 CHILL, *a.* शीतलः-ला-लं, शिशिरः-रा-रं, शीतः-ता-तं.
 CHILL, *s.* शीतं, शीतता, हिमं; 'a check to the perspiration,' खेदविहम्.
 CHILLED, *p. p.* शीतीकृतः-ता-तं, हिमाक्षः-जा-जं, हततापः-पा-पं.
 CHILLINESS, *s.* शीतलः, शीतलता, शैत्यं, शीतोभावः, शिशिरत्वं.
 CHILLY, *a.* शिशिरः-रा-रं, ईषक्कोतः-ता-तं, साशीतलः-ला-लं.
 CHIME, *s.* नानावादिबाणम् एकतालः or एकतानः or तालिकं, अनेकवा-छानाम् तानिकं or तालिकं, शब्देभ्यः—(Of bells) अनेकयष्टानां तालिकं, ताड्यमानानाम् अनेकयष्टानां मुखरशब्दः, यष्टाश्रितं.
 To CHIME, *v. a.* यथा खरिक् or तालिकं जायते तथा नानावादिबाणि वद् in caus. (वादयति-यितुं) or तद् (c. 10. ताडयति-यितुं); यष्टो तद्.
 To CHIME, *v. n.* (To agree) संवद् (c. 1. वदति-वदितुं), अनुवद्, एकभू, अनुगुणः-शा-शं भू, अनुरूपः-पा-पं भू.
 CHIMERA, *s.* वृषावासना, असम्भवकल्पना, अनर्थकवासना, मिथ्यावासना,

दुर्वीरवासना, अनर्थकचिन्ता, अनर्थकभावना, मनोरथमृष्टिः *f.*, आभासः, मृषार्थकं, शशविषाणं, कम्बेलोमतनुत्राणं.
 CHIMERICAL, *a.* काव्यनिकः-की-कं, मानसिकः-की-कं, मनोरथमृष्टः-हा-हं, वासनाकल्पितः-ता-तं, समूलकः-का-कं.
 CHIMNEY, *s.* धूमरन्ध्रं, धूमपथः, धूमनिर्गमः—(Fire-place) बुद्धिः *f.*, ज्ञी, जातिः *f.*, तेमनी, अग्निकुण्डं.
 CHIMNEY-CORNER, *s.* बुद्धिपार्थः, बुद्धेरूपानं, बुद्धिपार्थं आसनं.,
 CHIMNEY-PIECE, *s.* बुद्धिशोधं, बुद्धिशिला, बुद्धेरुपरि प्रस्तरः.
 CHIMNEY-SWEEPER, *s.* धूमरन्ध्रमम्माञ्चकः, बुद्धिमम्माञ्चकः.
 CHIN, *s.* चिबुकं, चिबुः *m.*, हनुः *m. f.*, चिबिः *m.*, पीचं, जम्बः.
 CHIN-COUGH, *s.* बालानाम् आक्षेपकः कासः, महाकासः.
 CHINA, *s.* (Porcelain) कोलालकं, मूल्यं भाग्यं, मार्जिकं भाग्यं—(The country) चीनः; 'China-cloth,' चीनांशुकं; 'China-rose,' चीनपुष्पं, जवा.
 CHINE, *s.* सपृष्ठास्थि पृष्ठमांसं, सर्वशः पृष्ठभागः, पृष्ठं, कशेरुका.
 To CHINE, *v. a.* पृष्ठास्थिरूपेण छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), पृष्ठवंशानुलोमं छिद्.
 CHINK, *s.* (Aperture) छिद्रं, रन्ध्रं, सन्धिः *m.*—(Sound) श्रित्तं, क्षणितं.
 To CHINK, *v. n.* (To open in gaps) स्फुट् (c. 6. स्फुटति, स्फुटितुं), विद् in pass. (द्विद्यते), फल् (c. 1. फलति, फलितुं)—(To ring as metal) क्लृण् (c. 1. क्लृणति, क्लृणितुं), श्रेष्ठ (c. 2. शिञ्जि, शिञ्जितुं).
 CHINKY, *a.* छिद्रपूर्णः-शी-शं, छिद्रितः-ता-तं, बहुरन्ध्रवान्-यतो-यत् (त्)
 CHINTZ, *s.* चित्रितपटं, चित्रकापामं, पटो, पटोलं, चीनांशुकं.
 CHIP, *s.* विदलं, तण्डं, भिन्नं, भित्तिः *f.*, भिन्नं, खण्डं, शकलं; 'a chip of wood,' काष्ठखण्डं.
 To CHIP, *v. a.* तक्ष् (c. 1. तक्षति, तक्षितुं), विदलीकृ, खण्डीकृ.
 CHIP-AXE, *s.* तक्षणी, छिद्रिः *f.*, तङ्कः, वृक्षभिद.
 CHIPPINGS, *s. pl.* विदलानि, भिन्नानि, खण्डानि, तण्डानि.
 CHIRAGRA, *s.* वातरोगविशेषो यच्च करमात्रम् उपहतं, हस्तशोषः.
 CHIROGRAPHER, *s.* हस्तलेखकः, लिपिकरः, कायस्थः, अक्षरजीवकः.
 CHIROGRAPHY, *s.* हस्तलेखनं, लेखनविद्या, लिपिः *f.*, लिखनं.
 CHIROMANCER, *s.* हस्तरेखावल्लक्षणार्थं शुभाशुभदर्शकः, हस्तरेखाविद्याज्ञः.
 CHIROMANCY, *s.* हस्तरेखावल्लक्षणार्थं शुभाशुभदर्शनं, हस्तरेखाविद्या, अङ्गविद्या.
 To CHIRP, *v. n.* पक्षिवत् कञ् (c. 1. कृजति, कृजितुं), अनुकृञ्, विकृञ्, क्लिञ् or चिल्ल शब्दं कृ, सुरारि कृ.
 CHIRPING, *s.* कृजितं, रावः, सुरारिः *m.*, वाशितं, रुतं, काकली-लिः.
 CHIRURGEON, *s.* कायश्ल्यादिभिषक् *m.* (न). See SURGEON.
 CHISEL, *s.* व्रश्चनः, तक्षणी, तङ्कः, वृक्षभेदी *m.* (न), वृक्षादनः, शिलाभेदः, शिलाकुट्टकः, शैलभित्तिः *f.*
 To CHISEL, *v. a.* तक्ष् (c. 1. तक्षति, तक्षितुं), व्रश्च (c. 6. वृश्चति, व्रश्चितुं).
 CHIT, *s.* (A child) बालः-ला, बालकः, शिशुः *m.*, शावकः—(A freckle) तिलः-लकः, जटुलः.
 CHIT-CHAT, *s.* विषमालापः, विषमकथितं, वृषाकपा, सङ्कषा, जल्पः.
 CHITTERLINGS, *s. pl.* पञ्चन्ताणि *n. pl.*, पशुनाम्नः *f. pl.*, पुरीतम् *m. n.*
 CHITTY, *a.* बालकीयः-या-यं, बाल्यः-यी-यं, बालिशः-शा-शं.
 CHIVALROUS, *a.* सुविक्रानः-ना-नं, महावीर्यः-य्या-य्यं, धामवान्-यतो-यत् (त्).
 CHIVALRY, *s.* (Knighthood) साद्विपदं, रथिपदं, महारथत्वं—(Prow-ess) सुविक्रानः, सुवीर्यं, धाम *n.* (न), पौरुषं, कम्बोदारं, रणोत्साहः.
 CHIVES, *s.* पुष्पकेशरायं, पुष्पपक्षायाणि *n. pl.*
 CHOCOLATE, *s.* अमेरिकादेशीयवृक्षफलं, तम्बलनिर्द्देतं पानीयं.
 CHOICE, *s.* (The act) वरणं, वृत्तिः *f.*, वरः—(The power of choise)

between two things) विकल्पः-त्यक्तः; 'choice of a husband by a bride,' स्वयंवरः; 'the best of any thing,' उत्तमभागः, परभागः, उत्तमोऽङ्गः, रत्नं in comp.; 'of one's own choice,' कामतम्, इच्छातम्, यथेच्छितं, यथेष्टं, यथाकामं.

CHOICE, *a.* उत्तमः-मा-मं, सङ्क्षेपतमः-मा-मं, विशिष्टः-हा-हं, शिष्टः-हा-हं, अनुत्तमः-मा-मं, मनोनीतः-ता-तं, विशेषः-चा-चं, सारः-रा-रं, सारवान्-वती-वत् (तु), उत्कृष्टः-हा-हं, अभीष्टः-हा-हं, प्रशस्तः-स्ता-स्तं, भद्रतमः-मा-मं, सङ्क्षेपेष्टः-हा-हं; 'choice food,' भोजनविशेषः, विशिष्टान्नं.

CHOICELESS, *a.* अविकल्पः-त्या-त्यं, अवैकल्पिकः-की-कं.

CHOICELYN, *adv.* विशिष्टप्रकारेण, सविशेषं, उत्तमप्रकारेण, प्रशस्तं.

CHOICENESS, *s.* उत्कृष्टता, प्रकृष्टत्वं, वैशिष्ट्यं, विशिष्टता, श्रेष्ठता, प्राशस्त्यं, शोक्त्यर्थं.

CHOIR, *s.* गायकचक्रं, गायकचक्रं, गायकसमूहः, चाक्रिकगणः.—(Part of a church) पूजाशालायाः सङ्गीर्तनयोग्यं मध्यमस्थलं.

To CHOKe, *v. a.* (To suffocate) कण्ठं सम्प्रीड् (c. 10. -पीडयति-यितुं) or ग्रस् (c. 1. ग्रसति, ग्रसितुं), गलहस्तं (nom. गलहस्तयति-यितुं), गलग्रहं कृ, श्वासावरोधं कृ, श्वासवारणं कृ.—(To obstruct) रुप् (c. 7. रुणद्धि, रोद्धुं), निरुप्, अवरुप्, संरुप्; प्रतिबन्ध् (c. 9. -बध्नाति-बन्धुं).

CHOKED, *p. p.* अवरुद्धश्वामः-मा-मं, सन्नकण्ठः-खदा-खदं, निरुद्धः-डा-डं.

CHOKER, *s.* (Argument that stops the mouth) गलहस्तः.

CHOLAGOGUES, *s.* पित्तद्रावकं, पित्तद्रावकः, पित्तघ्नं, पित्तनाशनं.

CHOLER, *s.* (Bile) पित्तं.—(Rage) क्रोधः, कोपः, रोषः, अमयः.

CHOLERA, *s.* विषूचिका, विषूचिका, महामारी.

CHOLERIC, *a.* पित्तवेगी-गिनी-गि (न), क्रोधो-धिनी-धि (न), कोपो-पिनी-पि (न), चरः-खा-खं; 'choleric constitution,' पित्तप्रकृतिः.

CHOLIC, *s.* शूलः-लं, पक्किशूलं. See COLIC.

To CHOOSE, *v. a.* (Select) वृ (c. 5. वृणोति-वृणते, c. 9. वृणाति-वृणते, c. 1. वरति, वरितुं, वरोतुं), आप्, प्रवृ; or in caus. (वरयति-यितुं), अनुवृच् in caus. (-रोचयति-यितुं), वायुच् (c. 4. वायुयते).—('Take) ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहोतुं).—(Appoint) नियुज् (c. 10. -योजयति-यितुं), निरुप् (c. 10. -रुपयति-यितुं).

To CHOOSE, *v. n.* (To be willing) इष् (c. 6. इच्छति, इष्टितुं), रुच् (c. 1. रोचते) used impersonally. न प्रयाख्या (c. 2. -ख्याति-ख्यातुं), अभिरुच् in caus. (-रोचयते-यितुं).

To CHOP, *v. a.* (To cut into pieces) खड्गं खड्गं कृ or खड्गशः कृ or छिद् (c. 7. छिनत्ति, लभुं), शकलोक्, चिदलोक्.

CHOP, *s.* खड्गं, शकलं, भिन्नं, भिन्निः, चिदलं.—(Of meat) मांसखड्गं.—(A mutton chop) औरभखड्गं.

CHOP-HOUSE, *s.* पक्षमांसविक्रयस्थानं, पाकशाला.

CHOPPING, *a.* दृष्टपुष्टः-हा-हं, मांसलः-ला-लं, म्यूलः-ला-लं.

CHOPPING-KNIFE, *s.* मांसछेदनाथं तुरिका, मांसखड्गो तुरिका.

CHOPS, *s.* (Mouth) मुखं, ज्ञाननं, ज्ञाम्यं.—(Of a river) सम्भेदः.

CHORAL, *a.* सङ्गीतिकः-की-कं, गानोपः-पा-यं, चाक्रिकः-की-कं.

CHORD, *s.* (A string) गुणः. See CORD.—(Of an instrument)

तन्तो *f.*—(Of arc) द्विज्या, त्र्या, त्र्यका, जीवा

CHORDAL, *p. p.* तन्तो-न्विगी-न्वि (न).

CHORIAMBUS, *s.* (In prosody) चित्रः.

CHORION, *s.* गर्भकोशः, गर्भचटनं, गर्भाशयः, गर्भावरणं चम्बं.

CHORISTER, *s.* प्रधानमन्दिरस्य गायकः or गायकः, चाक्रिकः, तालावचरः,

किन्नरः, किन्नरपुरुषः.

CHOROGRAPHER, *s.* देशविवरणकृत, देशवर्णनकृत, देशवर्णनलेखकः.

CHORUS, *s.* (Number of singers) गायकगणः, गायकसमूहः.—(Dramatic) पार्श्वस्थः, पारिपाश्र्विकः.—(Of a song) भुवकः, भुवः, अनुपदः.

CHOSEN, *p. p.* मनोनीतः-ता-तं, वृत्तः-ता-तं, वृत्तः-ता-तं, वायुत्तः-ता-तं.

CHOUGH, *s.* काकजातीयः समुद्रवेलासेवी पक्षिभेदः.

To CHOUSE, *v. a.* वच् (c. 10. वचयते-ति-यितुं), प्रलभ् (c. 1. -लभते-लभुं), छल (c. 10. छलयति-यितुं).

CHOUSE, *s.* (Trick) छलं, कूटः-ट, व्याजः.—(A cheater) वचकः.

CHOWRIE, *s.* (Tail used to drive away flies) चामरं, श्वचपूलकं, रोमगुच्छः, रोमकेशरं.

CHRISM, *s.* अभ्यञ्जनं, चपन्नं, अभिषेकः-पेषनं.

CHRIST, *s.* (The anointed) अभिषिक्तः.—(The anointed Saviour) अभिषिक्ता *m.* (तु). Modern scholars coin the word ख्रीष्टः.

To CHRISTEN, *v. a.* (To baptize) जलसंस्कारेण ख्रीष्टीय-या-यं कृ, जलसंस्कारेण ख्रीष्टीयमतधारिणां or ख्रीष्टीयानां मध्ये प्रविश् in caus. (-वेशयति-यितुं).—(To name) नाम कृ, नाम दा (c. 3. ददाति, दातुं).

CHRISTENDOM, *s.* ख्रीष्टीयमतधारिणां कृत्स्नसमूहः, ख्रीष्टीयदेशसाम्यं, ये केचिद् देशाः ख्रीष्टीयमतं धारयति तत्साकल्यं.

CHRISTENING, *s.* जलसंस्कारः, जलसंस्कारेण ख्रीष्टीयानां मध्ये प्रवेशनं.—(Naming) नामकरणं.

CHRISTIAN, *s.* ख्रीष्टीयः, ख्रीष्टीयमतधारी *m.* (न), ख्रीष्टीयमतवलम्बी *m.* (न).

CHRISTIAN-NAME, *s.* जलसंस्कारकाले दत्तं नाम *n.* (न), नाम, गुप्तराम, राशिनाम.

CHRISTIANITY, *s.* ख्रीष्टीयमतं, ख्रीष्टीयानां मतं, ख्रीष्टीयधर्मः.

CHRISTIANLY, *adv.* ख्रीष्टीयवत्, ख्रीष्टीयधर्मानुसारेण.

CHRISTMAS-BOX, *s.* ख्रीष्टजन्मोत्सवकाले दत्तं (or देयं) पारितोषिकं.

CHRISTMAS-DAY, *s.* ख्रीष्टजन्मदिवसमुद्दिश्य महोत्सवः, ख्रीष्टजन्मपञ्च *n.* (न).

CHROMATIC, *a.* (Relating to colour) वर्णसम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (न), रङ्गी-द्विगुणी-द्वि (न).—(In music) ग्रामीणः-शा-शं, ग्रामिकः-की-कं.

CHRONIC or CHRONICAL, *a.* कालिकः-को-कं, दीर्घकालीनः-ना-नं, अविशसनी-गिणी-गि (न); 'chronical distemper,' दीर्घरोगः, दीर्घव्याधिः *m.*

CHRONICLE, *s.* इतिहासः, पुरावृत्तविवरणं, वृत्तविवरणं or -रणपुस्तकं, पुरावृत्ताख्यानं, पुरावृत्तग्रन्थः, समाचारग्रन्थः, शिष्टसमाचारः.

To CHRONICLE, *v. a.* इतिहासपुस्तकेषु समारुह् in caus. (-रोपयति-यितुं) or अभिलिख् (c. 6. -लिखति-लेखितुं), यथाक्रमं वृत्तविवरणं कृ or वृत्तानि रच् (c. 10. रचयति-यितुं).

CHRONICLER, *s.* ऐतिहासिकः, इतिहासलेखकः, पुरावृत्तरचकः, वृत्तविवरणकृत्, शिष्टसमाचाररचकः.

CHRONOGRAM, *s.* यथा अक्षरविन्यासात् संवत्स्राकादिकालो निर्णेतुं शक्यते तथा प्रस्तारदौ लिखितम् अनुकप्रसिद्धवृत्तविवरणं.

CHRONOLOGIST, *s.* कालगणकः, कालगणनाविद्वाजः, कालज्ञः, यथाकालं or कालक्रमेण पुरावृत्तरचकः, वृत्तकालनिरूपकः, गतकालनिर्णेतु *m.* (तु).

CHRONOLOGICAL, *a.* कालगणनाविषयकः-का-कं, कालिकः-की-कं.

CHRONOLOGICALLY, *adv.* यथाकालं, कालक्रमेण, कालक्रमानुसारेण.

CHRONOLOGY, *s.* कालगणनाविद्या, कालनिरूपणविद्या, कालनिर्णयविद्या, कालक्रमेण पुरावृत्तरचना.

CHRONOMETER, *s.* कालपरिमाणाद्यं यन्त्रं, घटो, यामनाली.

CHRYSALIS, *s.* कोशस्थः, कोशवासी *m.* (न), कोपकारः, डिब्बः, मुटिका.

CHRYSOLITE, *s.* चन्द्रकान्तः, हरिताम्र *n.* (न), पीतमणिः *m.*

CHUB, *s.* स्थूलशिरस्को नादियमसम्भेदः.

CHUBBED, " स्थूलशिरस्कः-खा-खं, स्थूलमस्तकः-का-कं.

CHUBBY-FACED, *a.* स्थूलास्यः-स्थी-स्य, स्थूलाननः-नी-नं.
 CHUCK, *s.* (The cry of a hen) कुकुटीरावः, कुकुटीनादः.—(A term of endearment) प्रिये voc. c. *f.*, वत्स voc. c. *m.*, वत्से voc. c. *f.*
 To CHUCK, *v. n.* (To call as a hen) कुकुटीवद् रु (c. 2. रीति, रवितुं).
 —(To give a gentle blow under the chin) वासत्यात् परचिवुकम् ईषत्प्रहारेण उन्नम् in caus. (-नमयति-यितुं).
 CHUFF, *s.* (A loutish clown) ग्राम्यजनः, ग्रामिकः, ग्रामबुद्धिः, स्थूलबुद्धिः, असभ्यः, जडः.
 CHUFFY, *a.* ग्राम्यः-ग्राम्य-ग्राम्य, मन्दमतिः-ति-ति, स्थूलः-ला-लं.
 CHUM, *s.* वयस्यः, सहवासी *m.* (नं), सङ्गी *m.* (नं), प्रियमित्रं, संसर्गी *m.* (नं)
 CHUMP, *s.* स्थूलकाष्ठं, स्थूलदारुः *m.*, पुष्पकाष्ठसङ्घः.
 CHURCH, *s.* (Place of worship) मन्दिरं, पूजाशाला, भजनभवनं, भजनगृहं, प्रासादः, मण्डपः.—(The body of Christians) ग्रीष्मन्त-धारिणां कृत्स्नसमूहः, मण्डली-लं, समाजः.
 To CHURCH, *v. a.* प्रसवसमुत्थितां स्त्रीं परमेश्वरस्य धन्यवाद् कृ in caus. (कारयति-यितुं).
 CHURCHMAN, *s.* पुरोहितः, याजकः, धर्मोपाध्यायकः.
 CHURCHWARDEN, *s.* मन्दिररक्षकः, भजनगृहालकः, पूजाशालाध्यक्षः.
 CHURCHYARD, *s.* स्मशानं, प्रेतवनं, पितृवनं, शवनिखननस्थानं; 'churchyard flowers,' पितृवनसुमनः *n.* (सं).
 CHURL, *s.* (A rustic) ग्राम्यजनः, ग्रामजः, ग्रामी *m.* (नं), असभ्यः.—(A rude man) कुशीलः, दुःशीलः, ग्रामशीलः.—(A miser) कृपणः, कदर्थ्यः, मृष्टेरुहकः.
 CHURLISH, *a.* दुराचारः-रा-रं, दुष्प्रकृतिः-ति-ति, अविनयः-या-यं, अशिष्टः-हा-हं, अश्लीलः-ला-लं, क्रूराचारः-रा-रं, खलः-ला-लं, कदर्थ्यः-व्यो-व्यं.
 CHURLISHLY, *adv.* असभ्यवत्, कदर्थ्यवत्, कृपणं, अश्लीलं.
 CHURLISHNESS, *s.* कुशीलता, अश्लीलता, अशिष्टता, अविनयः, असभ्यता.
 CHURN, *s.* मन्थनी, मन्थिनी, गमैरी, मन्थनपट्टी, जालगणिका.
 To CHURN, *v. a.* मथ् (c. 1. मयति, मयितुं) or मन्थ् (c. 1. मन्थति, c. 9. मथ्याति, मन्थितुं), उन्मन्थ्, निर्मेन्थ्, खज् (c. 1. खजति, खजितुं), समालुङ्ग (c. 1. -लोडति-लोडितुं, c. 10. -लोडयति-यितुं).
 CHURNED, *p. p.* मथितः-ता-तं, प्रमथितः-ता-तं, खालोडितः-ता-तं, दसहातः-ता-तं, व्याघटितः-ता-तं, कोषः-या-यं.
 CHURNING, *s.* मन्थः, मन्थनं, मथनं, खालोडनं, समालोडा, खजा, कोषः.
 CHURN-STAFF, *s.* मन्थः, मन्था *m.* (मथिन्), मन्थदण्डकः, मन्थानः, दधिधारः, वैशाखः, खजकः.
 CHYLE, *s.* अन्नरसः, धातुपः, रसः, भोज्यसम्भवः, असमातृका, अन्नसारः.
 CHYLIFACTORY, *a.* धातुपकारी-रिणी-रि (नं), अन्नरसोत्पादकः-का-कं.
 CHYLIOUS, *a.* अन्नरसमयः-यी-यं, धातुपरुषः-पा-यं.
 CHYMIC or CHYMICAL, *a.* रसायनविद्यासम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (नं), रसायनः-जा-जं.
 CHYMICALLY, *adv.* रसायनविद्यानुसारात्, रसायनविद्यानुरूपेण.
 CHYMIIST, *s.* रसायनविद्याज्ञः, रसज्ञः, रसायनः.
 CHYMIISTRY, *s.* रसायनं, रसायनविद्या, रसविद्या, रसज्ञता.
 CIBARIOUS, *a.* अन्नमयः-यी-यं, भोज्यः-ज्या-ज्यं, आद्यः-द्या-द्यं.
 CICATRICE, *s.* सिद्धि *n.* (नं), सिद्धि, शुष्कद्रव्यः, रुढवृत्तचिह्नं, रुढवृत्तं.
 CICATRIZATION, *s.* द्रव्यविशोधनं, द्रव्यशोधनं, रोपणं, द्रव्यरोपणं, समुत्थानं, प्रतिसारणं, प्रतिसरः.
 To CICATRIZE, *v. a.* खतं रुद् in caus. (रोपयति-यितुं) or शुष् in caus. (शोधयति-यितुं) or शुष्कीकृ, प्रतिष् in caus. (सारयति-यितुं).

CICATRIZED, *p. p.* रुढः-दा-दं, रोपितः-त-तं, शुष्कः-ष्का-ष्कं, समुत्थितः-ता-तं, प्रतिसारितः-ता-तं.
 To CICURATE, *v. a.* दम् in caus. (दमयति-यितुं), वशीकृ, नियह् (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं).
 CIDER, *s.* अम्लरसः पानीयविशेषः, अम्लफलनिर्द्देतो मद्यविशेषः.
 CILIARY, *a.* नेत्रज्वलदसन्ध्वी-न्धिनी-न्धि (नं), वल्लसन्ध्वी &c.
 CILICIOUS, *a.* लोममयः-यी-यं, लोमशः-शा-शं.
 CIMETER, *s.* वक्रसङ्गः, चन्द्रहासः, मण्डलायः, सङ्गः, निस्त्रिंशः, कृपाणः-शकः, असिचिह्नः *m.*
 CINCTURE, *s.* मेखला, कटिमूत्रं, रसना, काशी, वस्त्रनं.
 CINDER, *s.* अग्नेरुच्छिष्टं, तमाङ्गारोच्छिष्टं, अङ्गारः-रं, भस्म *n.* (नं).
 CINATION, *s.* भस्मोत्करणं, भस्मसात्करणं.
 CINCERITIOUS, *a.* भासनः-नी-नं, भस्मरूपः-पा-यं.
 CINNABAR, *s.* रससिन्धूरः, रसस्थानं, रक्तपारदं.
 CINNAMON, *s.* दारुगन्धः, तिरुक्कळः, सुगन्धत्वक *f.* (च), गन्धत्वकलं.
 CINNAMON-TREE, *s.* पृथ्वीकृतिरुक्कळविशिष्टः सिंहलद्वीपरोहो क्षुद्रवृक्षः.
 CINQUE, *s.* (A five) पञ्चकः, पञ्चवं.
 CINQUEFOIL, *s.* पञ्चपत्ती, पञ्चपत्नी, पञ्चदली.
 CINQUE-SPOTTED, *a.* पञ्चचिह्नविशिष्टः-हा-हं, पञ्चतिलवान्-वती-वत (त्).
 CION, *s.* पञ्चवं, नवपञ्चवं, किसलः-लं, किमलयः-यं.
 CIPHER, *s.* (An arithmetical character) अङ्कः, गुणनिका.—(Character in general) अक्षरं, चक्रः.—(Mark standing for nothing) शून्यं, विन्दुः *m.*, वटः, हः, ठः, खं.—(Occult character in writing) बीजाक्षरं, बीजं.
 To CIPHER, *v. a.* (To practise arithmetic) अङ्कविद्याम् सम्भ्रम् (c. 4. -अस्यति-असितुं) or शिष्य् (c. 1. शिष्यते, शिष्यितुं).—(To write in occult characters) बीजाक्षरैर अङ्क (c. 10. अङ्कयति-यितुं) or लिख (c. 6. लिखति, लेखितुं).
 CIPHERING, *s.* अङ्कनं, गणितं, अङ्कविद्या, गणनविद्या, पाटीगणितं.
 CIRCLE, *s.* (A round line) मण्डलं, परिमण्डलं, चक्रं, चक्रवालं, वृत्तं, गोलः-लं, निधः, चन्द्रकः, वटः, वंशकः, वलयः-यं.—(Circuit, circumference) परिखाहः, परिधिः *m.*, परिवेष्टनं, वृत्तिः *f.*, परिवेष्टः 'the circle of the earth,' भूपरिधिः *m.*, भूमण्डलः.—(A circle of people, assembly) मण्डलं, परिपद् *f.*, पंक्तिः *f.*—(Circle on the forehead) तिलकः-कं, तमालपत्रं, चित्रकं, विशेषकं; 'segment of a circle,' वृत्तखण्डं, खण्डमण्डलं; 'area of a circle,' फलं.
 To CIRCLE, *v. a.* (To surround) परिवेष्ट् (c. 1. -वेष्टते-वेष्टितुं), परिवृत् (c. 5. वृणोति-वरितुं-वरोतुं), परिधा (c. 1. -तिष्ठति, -धातुं), मण्डल (nom. मण्डलयति-यितुं).
 To CIRCLE, *v. n.* (To move circularly) चक्रवत् परिवृत् (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तितुं), or आवृत् or परिभ्रम् (c. 1. -भ्रमति, c. 4. -भ्राम्यति-भ्रमितुं), मण्डल (nom. मण्डलायते).
 CIRCLED, *p. p.* मण्डलितः-ता-तं, परिमण्डलितः-ता-तं, वलयितः-ता-तं.—(Having the form of a circle) मण्डली-लिनी-लि (नं), मण्डलाकारः-रा-रं, चक्राकारः-रा-रं.
 CIRCUIT, *s.* (Compass, circumference) मण्डलं, परिमण्डलं, परिधिः *m.*, परिमाणं, परिखाहः, पटीखाहः, परिवेष्टनं.—(Act of moving round) परिवेष्टनं, आवेष्टनं, आवृत्तिः *f.*, आवेष्टनं, विवेष्टनं, भ्रमणं, परिभ्रमः, वृत्तिः *f.*—(Visitation of a judge) धर्मोपाध्यायगमनं, प्रादिवाकभ्रमणं.
 To CIRCUIT, *v. n.* परिभ्रम् (c. 4. -भ्राम्यति-भ्रमितुं), परिवृत् (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तितुं).

CIRCUTIOUS, *a.* चक्रः-क्रा-क्रं, कुटिलगामी-मिनी-मि (न्), सुदीर्घः-घो-घं.
CIRCULAR, *a.* चक्रेलः-ला-लं, मण्डली-लिनी-लि (न्), चाक्रिकः-को-कं,
चक्राकारः-रा-रं, चक्राकृतिः-ति-ति, चक्रो-क्रिणी-क्रि (न्), चक्रवान्
-वतो-वत् (त्), चाक्रयः-यो-यं, चटो-टिनी-टि (न्), निचः-चा-चं,
विष्वक्समः-मा-मं.

CIRCULARITY, *s.* मण्डलता, परिमण्डलता, चक्रेलत्व, चक्राकारता, गोलाकारत्व.
CIRCULARLY, *adv.* चक्रवत्, चक्ररूपेण, गोलवत्, मण्डलवत्, मण्डलतः.
To CIRCULATE, *v. n.* प्रचल (c. 1. -चलति-चलितुं), प्रचर् (c. 1. -चरति
-चरितुं), परिवृत् (c. 1. -वर्तते-वर्तितुं), सम्परिवृत्, विपरिवृत्, विवृत्.
To CIRCULATE, *v. a.* परिवृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितुं), प्रचल् in
caus. (-चलयति-यितुं).

CIRCULATED, *p. p.* प्रचलितः-ता-तं, परिवर्त्तितः-ता-तं, प्रचारितः-ता-तं,
आवर्त्तकः-का-कं.

CIRCULATING, *a.* प्रचलः-ला-लं, परिवर्त्तः-तिनी-ति (न्), आवर्त्तकः-का-कं.
CIRCULATION, *s.* परिवर्त्तः-त्तेन, आवर्त्तः, प्रचारः, प्रचलनं, प्रचरः, भ्रमणं,
परिभ्रमणं, चलनं, प्राचुर्यं.—(Of the blood) रक्तचलनं रक्तवहनं.

CIRCULATORY, *a.* चक्रेलः-ला-लं, चाक्रिकः-को-कं, मण्डली-लिनी-लि (न्).
CIRCUMBIENCY, *s.* परिवेष्टनं, व्याप्तिः *f.*, व्यापनं, व्यापकत्वं, परिगमनं.

CIRCUMBIENT, *a.* परिवेष्टकः-का-कं, व्यापकः-का-कं, परिगतः-ता-तं.
To CIRCUMBULATE, *v. n.* परिक्रम् (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), परिभ्रम
(c. 4. -भ्राम्यति-भ्रमितुं).

CIRCUMAMBULATION, *s.* परिक्रमः, परिभ्रमणं, परिसर्या, परिसारः, पर्येष्टनं.
—(Reverential) प्रदक्षिणः-गा-गं.

To CIRCUMCISE, *v. a.* त्वचं छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), लिङ्गायचर्मं छिद्,
परिच्छिद्, परिकृत (c. 6. -कृनति-कर्त्तुं).—(A circumcised man)
दुश्चर्मो *m.* (न्), वखः, वखः, दुर्बलः, छिन्ननकः.

CIRCUMCISION, *s.* त्वकछेदनं, लिङ्गायचर्मछेदनं, दौश्चर्म्यं, परिकर्त्तनं.

To CIRCUMDUCT, *v. a.* लुप् (c. 6. लुम्पति, लोभुं), यथोक्तं, मोषोक्तं, निष्फलीकृ.

CIRCUMDUCTION, *s.* लोभः, अनिष्पादनं, मोषोकरणं, यथोकरणं.

CIRCUMFERENCE, *s.* परिधिः *m.*, मण्डलं, परीणाहः, परिणाहः, परिमाणं,
वृत्तिः *f.*, चक्रवालं, पालिः *f.*, परिवेशः-पः, परिवेष्टनं.—(Of a wheel)
चक्रपरिधिः *m.*, नेमिः *f.*, प्रधिः *m.*, ग्रथिमण्डलं, नीमं, नीमः.—(Of the
earth) भूपरिधिः *m.*

CIRCUMFLEX, *s.* (Accent) स्वरितः, तृतीयम् उच्चारणचिह्नं.

CIRCUMFLEXENCE, *s.* परिमवः, परिप्रवः, परिव्याहः, परिस्यन्दनं, परिगलनं.

CIRCUMFLEXION OF CIRCUMFLEX, *a.* परिसृतः-ता-तं, परिसारी-रिणी
-रि (न्), परिस्यन्दी-न्दिनी-न्दि (न्), परिस्यन्तः-त्ता-त्तं, परिगलितः-ता-तं.

CIRCUMFORANEUS, *a.* गुहागृहम् अटमानः-ना-नं, अट्टाट्टमानः-ना-नं.

To CIRCUMFUSE, *v. a.* परिष्पृ in caus. (-प्रावयति-यितुं), समाप्सु.

CIRCUMFUSED, *p. p.* परिष्पृतः-ता-तं, समाप्सृतः-ता-तं, परिगलितः-ता-तं,
परिगतः-ता-तं, व्याप्तः-प्ता-प्तं, समाक्रान्तः-न्ता-न्तं.

CIRCUMFUSILE, *a.* परिप्रावी-विनी वि (न्), व्यापकः-का-कं, व्यथुवानः-ना-नं.

CIRCUMFUSION, *s.* परिप्रावः, परिप्रवः, व्याप्तिः *f.*, व्यापकत्वं, परिगलनं.

To CIRCUMGYRATE, *v. n.* परिवृत् (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तितुं), व्यावृत्, पूर्णं
(c. 1. पूर्णते, पूर्णितुं), परिपूर्णं, व्यापूर्णं.

CIRCUMGYRATION, *s.* चक्रावर्त्तः, आवर्त्तः, परिवर्त्तः, आवृत्तिः *f.*, पूर्णः *f.*

CIRCUMJACENT, *a.* पर्येतस्यः-स्या-स्यं, सामनस्यः-स्या-स्यं, उपान्तिकः-को-कं.

CIRCUMITION, *s.* परिगमः, परिक्रमः, परिमव्या, परिभ्रमः.

CIRCUMLOCUTION, *s.* यागियन्तारः, याग्यियन्तारः, यक्रोक्तिः *f.*, यक्रमणितं,
यात्रोक्तिः *f.*, अत्रुक्तिः, अतिशयोक्तिः, बहुवाक्यं, बहुक्तिः, वाक्यबाहुल्यं.

CIRCUMLOCUTORY, *a.* बहुवाक्यः-क्या-क्यं, विसीर्यवाक्यः-क्या-क्यं, यक्रः-क्रा-क्रं.

CIRCUMNAVIGABLE, *a.* समन्तात् or परितो नावा तार्यः-र्या-र्यं.

To CIRCUMNAVIGATE, *v. a.* समन्तात् नावा तृ (c. 1. तरति, तरितुं, तरोतुं)
or मु (c. 1. प्रवते, प्रोतुं).

CIRCUMNAVIGATION, *s.* नौकया समन्तात् तरणं.

CIRCUMROTATION, *s.* चक्रावर्त्तः, परिवर्त्तः, आवर्त्तः, आवृत्तिः *f.*, पूर्णः *f.*

CIRCUMROTATORY, *a.* चक्रवत् परिवर्त्तः-तिनी-ति (न्), आवर्त्तमानः
-ना-नं, पूर्णायमानः-ना-नं.

To CIRCUMSCRIBE, *v. a.* परिमा (c. 2. -माति, c. 3. मितोते-मातुं), संदृ
(c. 1. -हरति-हर्त्तुं), संयम् (c. 1. -यज्यति-यन्तुं), नियम्, समन (nom.
समन्तयति-यितुं).

CIRCUMSCRIBED, *p. p.* परिमितः-ता-तं, संदृतः-ता-तं, संयतः-ता-तं,
संघातः-धा-धं, संकुचितः-ता-तं, संवृतः-ता-तं, समर्थः-दा-दं,
सावधिकः-को-कं, सुसंस्थितः-ता-तं, सुसङ्गृहीतः-ता-तं.

CIRCUMSCRIPTION, *s.* परिमाणं, संयमनं, संहरणं, संदृष्टः, संवारः, संवृतिः *f.*

CIRCUMSPECT, *a.* अवहितः-ता-तं, स्ववहितः-ता-तं, सावधानः-ना-नं,
समीक्ष्यकारी-रिणी-रि (न्) or विमृश्यकारी, सप्रमत्तः-त्ता-त्तं, परि-
शामदशी-शिनी-शि (न्).

CIRCUMSPECTION, *s.* अवधानं-नता, सावधानता, सप्रमादः, समीक्ष्यकारित्वं.

CIRCUMSPECTLY, *adv.* अवधेयया, सावधानं, सुसमीक्ष्य, सुविमृश्य.

CIRCUMSTANCE, *s.* (Something adjunct to a fact) मन्थनः, अनुबन्धः.
—(A thing, fact) विषयः, वस्तु *n.*, भूतं, विषयकत्वं.—(Incident,
event) वृत्तिः, वृत्तान्तः, सम्भवः.—(Condition, state) अवस्था, दशा,
स्थितिः *f.*, संस्थितिः *f.*, भावः, वृत्तिः *f.*, गतिः *f.*; 'he related all
the circumstances as they occurred,' सकलवृत्तान्तं यथावृत्तं
न्यवेदयत्; 'according to circumstances,' यथासम्भवं, यथास्थितं;
'in good circumstances,' सुस्थितः-ता-तं, सुस्थः-स्या-स्यं; 'in
bad circumstances,' दुःस्थः-स्या-स्यं, दुर्गतः-ता-तं.

CIRCUMSTANCED, *p. p.* स्थितः-ता-तं, अवस्थितः-ता-तं, स्थः-स्या-स्यं
in comp., भूतः-ता-तं, वृत्तो-तिनी-ति (न्); 'so circumstanced,'
एवम्भूतः-ता-तं, इत्यम्भूतः-ता-तं, एवंविधः-धा-धं, तथाविधः-धा-धं.

CIRCUMSTANT, *a.* समन्तात् स्थायी-यिनी-यि (न्) or वंशी-तिनी-ति (न्).

CIRCUMSTANTIAL, *a.* (In detail) सविस्तरः-रा-रं, विस्तीर्णः-र्णा-र्णं,
सविशेषः-धा-धं, सोपवर्णः-र्णा-र्णं, सविवरणः-णा-णं.—(Not essen-
tial) अप्रकृतः-ता-तं.—(Incidental) सागन्तुकः-का-कं.

CIRCUMSTANTIALLY, *adv.* यथावृत्तं, यथास्थितं, सुविस्तरं, विस्तरण, उपवर्णनं,
सुविवरणपूर्वकं, निरवशेषतः.

CIRCUMSTANTIATED, *p. p.* विशेषभाववर्त्तः-तिनी-ति (न्). See CIR-
CUMSTANCED.

To CIRCUMVALLATE, *v. a.* परिखाप्राचीरादिना परिवेष्ट (c. 1. वेष्टते-वेष्टितुं).
समन्ताद् उपरुष् (c. 7. -रुण्ति-रोढुं).

CIRCUMVALLATION, *s.* (The act) परिखाप्राचीरादिना नगरपरिवेष्टनं,
समन्तादुपरोधनं.—(The trenches, &c., round a besieged town)
रुडनगरपरिगतं परिखाप्राचीरादि.

To CIRCUMVENT, *v. a.* चक्त् in caus. (वचयते-ति-यितुं), परिवच्, प्रलभ्
(c. 1. -लभते-लभुं), विप्रलभ्, लल (c. 10. ललपति-यितुं).

CIRCUMVENTED, *p. p.* वचितः-ता-तं, परिवचितः-ता-तं, विप्रलभः-त्ता-त्तं.

CIRCUMVENTION, *s.* प्रवचना, चवनं, छलं-लना, अतिसन्धानं, कपटः,
कापट्यं, खलितं, प्रपञ्चः, प्रलभः.

To CIRCUMVEST, *v. a.* परिवेष्ट (c. 1. -व्यपति-व्यातुं), परिधा (c. 3. -दधाति
-धातुं), परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते-वेष्टितुं).

CIRCUMVOLATION, *s.* (Flying round) परिडोहनं-नकं.

To CIRCUMVOLVE, v. a. परिवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यि), लुट् in caus. (लोटयति -यितुं), संसृ in caus. (-सारयति -यितुं).

To CIRCUMVOLVE, v. n. चक्रवत् परिवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), लुट् (c. 1. -लोटति -ते -लोटितुं), प्रलुट्, परिचृणे (c. 6. पूर्यति -ते -पूरितुं).

CIRCUMVOLUTION, s. परिवर्त्तनं, परिवृत्तिः *f.*, आवर्त्तनं, आवृत्तिः *f.*, विचर्त्तः, व्यावर्त्तनं, प्रलोटनं, पूर्यतिः *f.*; 'of a wheel,' चक्रावर्त्तः.

CIRCUS OF CIRQUE, s. दीर्घमण्डलाकारो रथचव्योदिक्रीडायोग्यो भूमिभागः, क्रीडाङ्गणः, क्रीडाङ्गनं, केलिरङ्गः.

CISSUS, s. (Plant) गोधापदी -दिका, सुपहा.

CIST, s. कोशः, पुटः, पटलं, आवेष्टनं.—(Excavation) खातं.

CISTERN, s. उदकाधारः, जलाशयः, जलकुण्डं, कुण्डं, पानीयस्थानं, वरासनं, वारासनं, जलदानगृहं.

CIT, s. नागरजनः, नागरकः, पौरजनः, पृथग्जनः, सवरवर्णः.

CITADEL, s. दुर्गं, कोटिः *f.*, कलत्रं.—(Commander of) कोटिपालः.

CITAL, s. (Impeachment, summons) अभियोगः, आह्वानं, अपवादः.

CITATION, s. (Summons) आह्वानं, अभियोगः.—(Quotation) उद्धारः, अवतरणं, तारणं; 'of the Vedas,' श्रुतादानं.—(Passage quoted) उपनीतवचनं, उद्धृतवाक्यं, श्रुतावतरितवाक्यं.

CITATORY, a. आह्वयकः -का -कं, अपवादकः -का -कं.

To CITE, v. a. (To summon before a judge) प्राड्विवाकसाक्षाद् आह्वे (c. 1. -ह्वयति -ह्वयितुं), अभियुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्तुं).—(To adduce, quote) उपनी (c. 1. -नयति -नेतुं), उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), अवृत् in caus. (-तारयति -यितुं); 'to cite the Vedas,' श्रुतादानं कृ.

CITED, p. p. (Quoted) उपनीतः -ता -तं, उद्धृतः -ता -तं, अवतरितः -ता -तं, उपन्यस्तः -स्ता -स्तं.—(Before a court of justice) निषङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, आहृतः -ता -तं, अभियुक्तः -क्ता -क्तं, व्यवहारामिश्रितः -स्ता -स्तं.

CITER, s. (Impeacher) अभियोगी *m.* (नृ), अभियोक्ता *m.* (कृ).—(Quoter) उपनेता *m.* (तृ).

CITHERN, s. (A harp) वीणाविशेषः, वल्लकी, विपची, तन्त्री.

CITIZEN, s. पौरः, पौरजनः, नगरजनः, नागरजनः, नगरस्थः, पुरवासी *m.* (नृ), नगरीकाः *m.* (स्), पौरलोकः; 'a fellow-citizen,' एकपौरः.

CITIZENLIKE, adv. नगरजनवत्, पौरवत्, समरूपेण, आख्येयत्.

CITIZENSHIP, s. नगरजननाधिकारः, पौराधिकारः, पौरत्वं; 'fellow-citizenship,' पौरसख्यं.

CITRINE, s. जङ्घीरवर्णः -वर्णा -वर्णं, धनपीतः -ता -तं.

CITRON, s. (The tree) जङ्घीरः, जम्बः -म्भकः -म्भलः -म्भरः, सङ्गकेशरः, केशराङ्गः, फलपूरः -रकः, वीजपूरः, गिलः, दन्तशठः, रुचकः, इच्छकः, बृहच्चित्तः, मातुलुङ्गकः, पूर्यवीजः, छोलङ्गः, वीजकः -जंपूर्यः.—(The fruit) जङ्घीरफलं.

CITY, s. पुरं -री, नगरं -री, पूः *f.* (पुर), पन्ननं, पृथुपन्ननं, पट्टनं, पट्टं, पुरिः *f.*, कञ्चैटं, ठङ्कः, पञ्जी, पुटभेदनं, स्थानीयः, निगमः; 'city-gate,' नगरद्वारं, पुरद्वारं; 'city-police,' नगररक्षिपुरः.

CITY, a. पौरः -री -रं, नागरः -री -रं, देयकः -की -कं, नगरस्थः -स्था -स्थं.

CIVET, CIVET-CAT, s. गन्धमाजरा, गन्धोतुः *m.*, खट्वाशः -शी, पूतिशारिजा, कस्तूरीमृगः.

CIVIC, a. पौराचारसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (नृ) पौरः -री -रं.

CIVIL, a. (Relating to the usages of citizens) पुरव्यवहारसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (नृ), नगराचारसम्बन्धीयः -या -यं, नीतिसम्बन्धीयः -या -यं, पौरः -री -रं; 'civil war, popular disturbance,' प्रकृतिक्षोभः, विप्रव्यः.—(Complaisant, gentle) अनुयाही -हिणी -हि (नृ), अनुनयी -यिनी -यि (नृ), सानुनयः -या -यं, अनुकूलः -ला -लं, अनुरोधी -धिनी

-धि (नृ), चादुकारः -रा, -रं, सुप्रसादः -दा -दं, दक्षिणः -खा -खं.—(Civil in speech) प्रियवदः -दा -दं, अभिवादकः -का -कं, वन्दारः -रुः -रुः, शङ्कुः -ङ्कुः -ङ्कु.—(Civilized) सभ्यः -भ्या -भ्यं.

CIVILIAN, s. स्मार्तः, स्मृतिज्ञः, धर्मशास्त्रज्ञः, व्यवहारविधिज्ञः, नीतिज्ञः, नयविदः, व्यवस्थाकुशलः, राजकर्मव्यवसायी *m.* (नृ), राजव्यापारी *m.* (नृ).

CIVILISATION, s. सभ्यता, शिक्षता, शिक्षाचारत्वं, आर्यवृत्तभावः, सुशीलत्वं.

CIVILITY, s. (Politeness) आनन्दनं, अनुग्रहः, अनुरोधः, अनुनयः, अभिनीतिः *f.*, अनुकूलता, अनुवृत्तिः *f.* -वर्त्तनं, सभाजनं, सौजन्यं, प्रश्रयः, सभ्यता, सुशीलता, शिक्षता.

To CIVILIZE, v. a. शिक्षाचारान् or आर्यव्यवहारान् शिक्ष् in caus. (शिक्षयति -यितुं) or शास् (c. 2. शास्ति, शास्तिस्).

CIVILIZED, p. p. शिक्षः -शा -ष्टं, सभ्यः -भ्या -भ्यं, विनीतः -ता -तं, शिक्षा-चारसेवी -विनी -वि (नृ), अग्राम्यः -म्या -म्यं, आर्यवृत्तः -क्ता -क्तं; 'civilized and rude,' आर्या ब्रेह्मज्ञा.

CIVILLY, adv. (Politely) अनुनयेन, आनन्दनपूर्वकं, सानुनयं, सुशीलवत्, सानुरोधं.—(In a manner relating to civil government) नीतिविद्वानुसारात्, पौरव्यवहारानुसारम्.

CLACK, s. (Incessant chattering) जल्पः -ल्पनं, वाक्पटुता, अतिशयजल्पः, वाक्चापत्यं, चटचटशब्दः, क्लृप्कृतं.—(Bell of a mill) पेपणीचक्रा.

To CLACK, v. n. अतिशयेन जल्प् (c. 1. जल्पति -ल्पितुं), पेपणीचक्रारुणेण शब्दं कृ, चटचटशब्दं कृ.

CLAD, a. आच्छादितः -ता -तं, प्रच्छादितः -ता -तं, वस्त्रवेष्टितः -ता -तं, वस्त्रान्वितः -ता -तं, परिहितः -ता -तं, प्रावृतः -ता -तं, आवृतः -ता -तं, परिच्छन्नः -क्षा -क्षं, पिनङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, संवीतः -ता -तं, अनग्नः -ग्ना -ग्ने, सवासः -साः -सः (स्), सचेतः -ला -लं; 'lightly clad,' लघुवासाः -साः -सः (स्).

To CLAIM, v. a. स्वीकृ, सङ्गीकृ; याच् (c. 1. याचति -चिन्तुं), प्राप्ये (c. 10. प्रापयति -ते -यितुं), ममेति उक्ता यद् (c. 9. गृह्णाति, भवति), मयं प्राप्तव्यमिति शपयित्वा यद्; अभिमानं कृ; as, 'to claim money,' धनाभिमानं कृ; ममेति वद् (c. 1. वदति -दितुं), मदीयमिति or स्वीयमिति वद्, स्वाधिकारं or स्वस्वत्वं शा in caus. (शपयति -यितुं).—(To set up a claim) ध्वजोक्.—(To have a claim to) अह्ये (c. 1. अह्येति -ते -हितुं).

CLAIM, s. अधिकारः, अभियोगः, अभिमानं, याज्ञा, अभ्यर्थना, प्राप्येना; 'false claim,' मिथ्याभियोगः; 'claim laid to learning,' विद्याभिमानं.

CLAIMABLE, a. अभियोक्तव्यः -व्या -व्यं, याचनीयः -या -यं, प्राप्येनीयः -या -यं.

CLAIMANT, s. अभियोक्ता *m.* (कृ), अर्थी *m.* (नृ), अधिकारी *m.* (नृ), याचिता *m.* (तृ), प्रापयिता *m.* (तृ).

CLAIMED, p. p. अधिकृतः -ता -तं, याचितः -ता -तं, प्रापितः -ता -तं, अभियुक्तः -क्ता -क्तं, प्रख्यातः -ता -तं, मारितः -ता -तं.

CLAIR-OBSCURE, s. चिचकम्येणि नानाधार्माधिव्यासविद्या.

To CLAM, v. a. (To clog with glutinous matter) श्लेष् in caus. (श्लेषयति -यितुं), श्लेष्नीकृ, सान्द्रीकृ.

To CLAMBER, v. a. पाणिपादेन or करचरणभ्यां दुरारोहस्थानम् आयासेन आरुह्य (c. 1. -रोहति -रोटुं) or अग्यारुह्य.

CLAMBERING, s. पाणिपादेन विषमस्थानारोहणं, आयासेनारोहणं.

CLAMMINESS, s. श्यानता, शीनता, सान्द्रता, घनत्वं, अनुलग्नशीलत्वं.

CLAMMY, a. श्यानः -ना -नं, शीनः -ना -नं, सान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, घनः -ना -नं, अनुलग्नशीलः -ला -लं, संलग्नशीलः -ला -लं, आद्रः -द्रा -द्रं.

CLAMOUR, s. बोधणं -खा, उत्क्रोशः, उत्क्रुष्टं, संहृतिः *f.*, जनरवः, उच्चैर्बुधं.

उच्चैःस्वरः, रासः, बहुभिः कृता संहतिः, प्रखेडनं.

To CLAMOUR, *v. n.* उच्चैः पुष्प (c. 10. पोषयति-यितुं), उडुष्प, उडुक्लृप् (c. 1. क्रोशति-क्रोष्टुं), प्रखेड् (c. 1. खेडति-डितुं).

CLAMOROUS, *a.* पोषकरः-री-रं, पोषणः-शा-शं. उच्चैःस्वरकारी-रिणी-रि (नं), तुमुलकारी &c., मुखरः-रा-रं, महास्वनः-ना-नं, बहुषोषः-पा-यं, चनत्यषोषः-पा-यं, प्रखेडितः-ता-तं, प्रखेडितवान्-वती-वत् (त्).

CLAMP, *s.* (A piece of iron for joining stones) शिलाद्वयसंयन्-नाथ कोलः—(A quantity of brick) इष्टकाराणि: *f.*

To CLAMP, *v. a.* पाषाणद्वयं or काष्ठद्वयं कोलेन संयन् (c. 9. बध्नाति-बन्धुं).

CLAN, *s.* कुलं, वंशः, गोत्रं, मनानः, वंशी, वर्गः, जातिः *f.*, कुटुम्बः, पंक्तिः *f.*, मण्डलं, सङ्घः, संसर्गः, शाखा.

CLAUDESTINE, *a.* निभूतः-ता-तं, गुप्तः-ता-तं, गूढः-दा-दं, रहस्यः-स्या-स्यं, छत्रः-त्रा-त्रं, प्रखलः-त्रा-त्रं, निहृतः-ता-तं, सप्रकाशः-शा-शं, छलेन कृतः-ता-तं; 'a clandestine marriage,' चौर-कावियाहः.

CLAUDESTINELY, *adv.* निभूतं, रहः (स्), रहसि, रहस्यं, गुप्तं, छलेन प्रखलं, निहृत्येन, सप्रकाशं.

CLANG OR CLANGOUR, *s.* पुष्टं, तुमुलं, कम्पता, कः—(Of arms) शस्त्रघोषः

To CLANG, *v. n.* शिञ्ज (c. 2. शिञ्जि, c. 1. शिञ्जते-ञितुं), विशिञ्ज, क्लृण (c. 1. क्लृणति-णिन्तुं), ध्वन् (c. 1. ध्वनति-नितुं), प्रखेड् (c. 1. खेडति-डितुं), कम्पता (nom. कम्पतायते).

CLANGOUS, *a.* घोषणः-शा-शं, तुमुलकरः-री-रं, शस्त्रघुष्टकरः-री-रं.

CLANK, *s.* शिञ्जितं, क्लृणितं, पुष्टं, कम्पनं, कम्पता, प्रखेडनं.

To CLAP, *v. a.* (Strike together suddenly) स्रक्स्मात् संहन् (c. 2. -हन्ति-हन्तुं) or सङ्गृह्ण (c. 10. -पट्टयति-यितुं), साम्प्रल् in caus. (स्फालयति-यितुं).—(The hands, arms) तालं कृ, करतालेन कृ, साम्प्रद् (c. 10. -स्फोटयति-यितुं).—(The wings) पक्षी उत्थिष्प (c. 6. -क्षिपति-क्षेप्ति).—(To applaud) करतालेन प्रशंस (c. 1. -शंसति-शंसितुं).—(To apply suddenly) स्रक्स्मात् प्रविश in caus. (वेशयति-यितुं) or च्च in caus. (सर्वयति-यितुं) or त्यस् (c. 4. -सस्यति-ससितुं).

CLAP, *s.* स्तनितं, साम्प्रोटनं, ध्वनितं, क्लृणितं, सङ्गृह्यन्तः—(Of thunder) मेघनादः, मेघस्तनितं, वज्रनिधोषः, वज्रनिधोषः, स्पृक्ष्यपुः *m.*—(Of the hand) तालः—(Applause) करतालेन प्रशंसा, प्रशंसाशब्दः, अनुरागनः शब्दः.

CLAPPER, *s.* (Of a bell) घण्टालोला, घण्टावादकः, नादनः—(Applauder) करतालेन प्रणामकारी *m.* (नं).

CLARET, *s.* प्रसन्नमद्यं, प्रसन्नरा, रक्तामयः स्वच्छमद्यविशेषः

CLARIFICATION, *s.* प्रसादनं, विशेषणं, पावनं, पवित्रीकरणं, मलापकर्षणं

To CLARIFY, *v. a.* शुष्प in caus. (शोधयति-यितुं), परिशुष्प, विशुष्प, संशुष्प, पू (c. 9. पुनाति-नीते, पयितुं), परिपू, विपू; पवित्रीकृ, विमल (nom. विमलयति-यितुं).

To CLARIFY, *v. n.* प्रसद् (c. 6. -सोदति-सन्तुं), पवित्रीकृ, विमलीभू.

CLARINET, *s.* वेणुः *m.*, वंशः, विवरनालिका, उदात्तस्वरो येणुभेदः.

CLARION, *s.* शुभिरवाद्यविशेषः, तृथ्यं, शङ्खः.

CLARITY, *s.* प्रसन्नता, स्वच्छता, कान्तिः *f.*, वृत्तिः *f.*, दोषिः *f.*

To CLASH, *v. n.* सङ्गृह्ण (c. 1. -पट्टते-डितुं), परस्परसमाधातं कृ, परस्पर-सङ्गृह्णप्रसक्तं कम्पताशब्दं कृ or कम्पता (nom. कम्पतायते).—(To contradict, disagree) विवद् (c. 1. -वदते-दितुं), विप्रवद्, विसंवद्, परस्परान् विरुद् (c. 7. -रुणद्धि-रोद्धुं).

CLASH, *s.* समाधातः, सङ्गृह्णः-ट्टनं, सङ्गृह्णः, कः, कम्पनं, क्लृणितं, वङ्गः—(Contradiction) वचनविरोधः, प्रतीयवचनं, विसंवादः.

CLASHING, *a.* (Contradictory) परस्परपराहतः-ता-तं, परस्परविरोधी-धिनी-धि (नं), विवदमानः-ना-नं, विरुद्धाधेः-धी-धं.

CLASP, *s.* (Embrace) आलिङ्गनं-ङ्गितं, परिप्यङ्गः, आश्रयः, संश्लेषः-परिरम्भः, उपगूढं, सङ्गं, सङ्गपाली.—(Hook, buckle) कुडुपः.

To CLASP, *v. a.* (Shut with a clasp) कुडुपेन बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं) or पिनह् (c. 4. -नसति-नडुं).—(Embrace) आलिङ्ग (c. 1. -लिङ्गति-ङ्गितुं), समालिङ्गः; आशिष्प (c. 4. -क्षिपति-क्षेष्टुं), संक्षिप्, षोड् (c. 10. षोडयति-यितुं), स्वप्न (c. 1. स्वजते, स्वङ्कुं), परिप्यङ्ग, सम्यरिप्यङ्ग, उपगूह् (c. 1. -गूहति-गूहितुं), परिष्प (c. 1. -रभते-रङ्कुं), क्रोडीकृ.—(Enclose round) परिर्वह् (c. 1. -वेष्टते-ष्टितुं).—(Clasp the hands) हस्ती बन्ध् or संहन् (c. 2. -हन्ति-हन्तुं), सज्जलि बन्ध् or संक्षिप्.

CLASPED, *p. p.* आलिङ्गितः-ता-तं, क्षिष्टः-ष्टा-ष्टं, आशिष्टः-ष्टा-ष्टं, संक्षिष्टः-ष्टा-ष्टं, परिष्पः-ष्पा-ष्पं, परिप्यङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, परिष्पः-ष्टा-ष्टं, उपगूढः-दा-दं, षोडितः-ता-तं, पिष्टः-ष्टा-ष्टं, क्रोडीकृतः-ता-तं; 'with hands clasped,' बद्धाङ्गलिः-लिः-लि, कृताङ्गलिः-लिः-लि.—(Clasped in the arms) भुजाषोडितः-ता-तं.

CLASPER, *s.* लताभृजः, वृक्षादिपरिवेष्टनशीलः लताविटपः.

CLASP-KNIFE, *s.* वारङ्गमये निवेशयितुं शक्या तुरिका.

CLASS, *s.* (A rank or order of persons) वर्गः, वर्गः, पदं, आश्रमः, जातिः *f.*—(A set of things or beings) गणः, पंक्तिः *f.*, श्रेणी, संसर्गः, समूहः, गोत्रः; 'class of verbs,' गणः—(A number of scholars) सहाध्यापिनां पंक्तिः, छात्रसमूहः; 'the lower classes,' श्वरवर्गीयाः *m. pl.*, सत्यजातीयाः *m. pl.*

To CLASS OR CLASSIFY, *v. a.* वर्गक्रमेण or यथापयं विरच् (c. 10. -रचयति-यितुं), or व्यस् (c. 4. -सस्यति-ससितुं) or ग्रन्थ् (c. 1. ग्रन्थति, ग्रन्थितुं), गणीकृ, वर्गीकृ.

CLASSED OR CLASSIFIED, *p. p.* गणीभूतः-ता-तं, वर्गीभूतः-ता-तं, वर्गीयः-या-यं, यथितः-ता-तं, वर्गक्रमेण विन्यसः-स्ता-स्तं or व्युदः-दा-दं.

CLASSICAL, *a.* (Refined) संस्कृतः-ता-तं, माधुः-धुः, ध्वी-धुः—(Of the first rank) प्रथमवर्गीयः-या-यं, श्रेष्ठः-ष्टा-ष्टं, प्रथमपदस्थः-स्या-स्यं. (Relating to ancient books) पृष्ठकालीनग्रन्थसंस्थी-न्धिनी-न्धि (नं).

CLASSIFICATION, *s.* गणीकरणं, गणना, वर्गक्रमेण विन्यासः, प्रतिविधानं.

CLASSIFIER, *s.* गणकारः, व्यासः; 'of words,' पदसङ्गता.

CLASSICK, *s.* ग्रन्थकर्तृणां मध्ये श्रेष्ठः, पृष्ठकालीनग्रन्थकारः.

To CLATTER, *v. n.* क्लृण (c. 1. क्लृणति-णिन्तुं), ध्वन् (c. 1. ध्वनति-नितुं), कम्पनं कृ, कम्पता (nom. कम्पतायते), चटचट (nom. चटचटायते).—(To talk idly) जल्प् (c. 1. जल्पति-ल्पितुं).

CLATTER, *s.* क्लृणितं, स्तनितं, ध्वनितं, तुमुलं, कः, कम्पनं, चटचट *ind.*

CLAVATED, *a.* ग्रन्थिलः-ला-लं, पिष्टो-डितुं-डिड (नं), गक्षयान्-वती-वत् (त्).

CLAUDICATION, *s.* (Lameness) पङ्गता, सङ्गलं, गतिवैकल्यं.

CLAVICLE, *s.* जनु *n.*, योधास्थि *f.*, कण्ठास्थि *n.*

CLAUSE, *s.* (Division of a subject) पदं, स्थानं, मार्गः, सधिकरणं, सङ्गं, शाखा.—(Sentence) वाक्यं.—(Particular stipulation) नियमपत्राङ्गं, नियमः.

CLAUSTRAL, *a.* मठसंस्थी-न्धिनी-न्धि (नं), विहारसंस्थी &c.

CLAW, *s.* नखः, नखरः, करजः, कररुहः, पाणिः *m.*, सङ्केचन्द्रः, सङ्केन्दुः.

To CLAW, *v. a.* नखेन दृ (c. 10. दारयति-यितुं) or साहन् (c. 2. -हन्ति-हन्तुं) or लिष् (c. 6. लिखति-लिखितुं), नखापातं कृ.

CLAWED, *a.* नखी-खनी-खि (नं), नखयान्-वती-वत् (त्).

CLAY, *s.* पृथ्वी, कर्तव्यः, कर्दं, मृत् *f.* (दृ), मृत्तिका, जडालः, श्लाघः.

निषङ्करः, शिलीन्धी.

TO CLAY, *v. a.* पक्केन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्); 'clayed sugar,'
शुक्लः-कैकः, शुक्ला, सिताखरः, सिता, घेता.

CLAYEY, CLAYISH, *a.* पक्की-झिनी-झि (न), पक्किलः-ला-लं, सज्जालः-
-ला-लं, माशिकः-को-के, काहेमः-मी-मं, मूनयः-यो-यं.

CLEAN, *a.* (Free from dirt) विमलः-ला-लं, निर्मलः-ला-लं,
अमलिनः-ना-नं, पवित्रः-चा-चं, शुद्धः-हा-हं, शुचिः-चिः-चि,
परिष्कृतः-ता-तं, अकल्मः-त्ता-त्तं, अकल्मसः-पा-पं, वीर्यः-प्रा-प्रं;
'having a clean face,' शुचिमुखः-खी-खं; 'having clean
clothes,' शुद्धवासाः-सा-सः (स); 'ceremonially clean,' स्मृश्यः-
-इया-इयं.—(Guiltless, innocent) शुचिः-चिः-चि, शुद्धमतिः-तिः-
-ति, अनयः-या-यं, विमलात्मा-त्मा-त्म (न).—(Neat, smooth)
स्रक्कः-ह्वा-ह्वं; 'having a clean figure,' तनुमध्यमः-मा-मं.

CLEAN, *adv.* अशेषतस्, अखिलेन, साकल्येन, सम्यक्, सामूलं.

TO CLEAN, *v. a.* शुध् in caus. (शोधयति-यितुं), परिशुध्, पू (c. 9.
पुनाति, पयितुं), पवित्रीकृ, भाव् (c. 10. भावयति-यितुं), प्रखल (c. 10.
-खालयति-यितुं), मृज् (c. 2. माष्टि, माष्टुं), शुचीकृ, परिष्कृ; 'to
clean the teeth,' दन्तान् भाव् or शुध्.

CLEANED, *p. p.* शोधितः-ता-तं, पवित्रीकृतः-ता-तं, पूतः-ता-तं, द्वालितः-
-ता-तं, प्रखालितः-ता-तं, विगतकल्मसः-पा-पं.

CLEANING, *s.* शोधनं, प्रखालनं, मार्जनं, पयः, निष्पावः, पावनं, विशोधित्वं,
माष्टिः *f.*, मृजा, मार्जना *f.*—(Cleaning the teeth) दन्तशुद्धिः *f.*,
दन्तपावनं.

CLEANLINESS, *s.* शुद्धता, शुद्धिः *f.*, पवित्रत्वं, शुचिता, शौचं, परिष्कृतिः *f.*,
माष्टिः *f.*; 'neatness,' विनीतता.

CLEANLY, *a.* पवित्रशरीरः-रा-रं or शुचिशरीरः, शुद्धदेहः-हा-हं, मृष्टकायः-
-या-यं, निर्मलः-ला-लं, विनीतः-ता-तं; 'in dress,' शुद्धवासाः-
-सा-सः (स).

CLEANLY, *adv.* शुचि, प्रवित्रं, निर्मलं, विनीतं, शुद्धप्रकारेण.

CLEANNESS, *s.* शुचिता, शौचं, निर्मलत्वं, वैमल्यं, शुद्धत्वं, शुद्धिः *f.*,
विशुद्धिः *f.*, परिष्कारः, वैशद्यं, अकल्मता.—(Innocence) शुद्धिः *f.*

TO CLEANSE, *v. a.* शुध् in caus. (शोधयति-यितुं), परिशुध्, विशुध्,
संशुध्, पू (c. 9. पुनाति-नोते, पयितुं), परिपू, विपू, प्रखल (c. 10.
-खालयति-यितुं), भाव् in caus. (भावयति-यितुं), प्रधाव्, निर्णिज्
(c. 3. -नेनेक्ति-नेक्कुं), मृज् (c. 1. मार्जति, c. 2. माष्टि, माष्टुं), सम्मृज्,
पवित्रीकृ, शुचीकृ, परिष्कृ.—(From dust) नीरजोकृ.

CLEANSED, *p. p.* पूतः-ता-तं, पवित्रः-चा-चं, पवित्रितः-ता-तं, शोधितः-
-ता-तं, मार्जितः-ता-तं, प्रखालितः-ता-तं, निर्णिजः-त्ता-त्तं, मृष्टः-
-हा-हं, परिष्कृतः-ता-तं, अनवस्करः-रा-रं, पोतः-ता-तं, निर्णीतः-
-ता-तं, शुचीकृतः-ता-तं, पवित्रीकृतः-ता-तं, निःशोध्यः-ध्या-धं.

CLEANSER, *s.* प्रखालकः, निर्णेजकः, शोधकः, सम्मर्जकः, पावकः.

CLEANSING, *s.* शोधनं, शुद्धिः *f.*, पावनं, माष्टिः *f.*, मार्जनं, प्रखालनं,
निर्णेकं प्रकल्पकणं.

CLEAR, *a.* (Bright transparent) प्रसन्नः-खा-खं, विशदः-दा-दं, विमलः-
-ला-लं, निम्मलः-ला-लं, अमलः-ला-लं-लिनः-ना-नं, अखः-
-खा-खं, सखः-खा-खं, शुद्धः-हा-हं or विशुद्धः, स्पष्टिकप्रभः-भा-भं,
दीप्तिः-प्रा-प्रं.—(Serene, as the sky) चित्तिमिरः-रा-रं, अनयः-भा-
-भं, निरभः-भा-भं, व्यभः-भा-भं, गततोषदः-दा-दं; 'as the mind,'
प्रसन्नः-खा-खं.—(Indubitable) निःसन्देहः-हा-हं.—(Evident)
व्यक्तः-त्ता-त्तं or प्रव्यक्तः or अभिव्यक्तः, स्पष्टः-हा-हं, स्पुटः-टा-टं,
प्रव्यक्तः-खा-खं, सुप्रकाशः-शा-शं.—(Intelligible, perspicuous)

स्पष्टार्थः-धा-धं, भिन्नार्थः-धा-धं, सुगम्यः-म्या-म्यं, सुयावः-खा-खं.
—(A clear understanding) विशुद्धबुद्धिः, शुद्धधीः.—(Innocent)
शुद्धः-हा-हं, शुचिः-चिः-चि, अदृष्टदोषः-पा-पं.—(Out of debt)
अनूयः-खा-खं.—(Sounding distinctly) पटुस्वरः-रा-रं, उच्चैःस्वरः-
-रा-रं.—(Open, free from trees, &c.) तरुगुल्मविषिकः-त्ता-त्तं,
निष्कलकः-का-कं, निवेनः-ना-नं; 'a clear space,' विषिकता.
—(Entire, free from deductions) अशेषः-पा-पं, निरवशेषः-
-पा-पं, अभग्नः-गता-गं, निरुद्धारः-रा-रं.—(Unobstructed)
असंशयः-धा-धं, निर्विघ्नः-प्रा-प्रं.

TO CLEAR, *v. a.* (Make bright or clean) शुध् in caus. (शोधयति-
यितुं), प्रसद् in caus. (सादयति-यितुं), प्रमत्रीकृ, निर्मलीकृ, विमल
(nom. विमलयति-यितुं), मृज् (c. 2. माष्टि, माष्टुं).—(Explain) व्याख्या
(c. 2. -ख्याति-ख्यातुं), स्पष्टीकृ, व्यक्तीकृ, प्रव्यक्तीकृ, संशुध् in caus.
(-शोधयति-यितुं), परिशुध् in caus.—(Liquidate) शुध् in caus.,
संशुध्, अपाकृ, विनी (c. 1. -नयते-ति-नेते), स् (Clear a doubt)
संशयम् अपनी.—(Free from incumbrances, &c.) विशुध् in
caus., मुक् (c. 6. मुञ्चति, मोक्कुं), विप्रान् विनी or दृ (c. 1. हरति,
हर्कुं) or नश् in caus. (नाशयति-यितुं), निर्विघ्नं-प्रां-प्रं कृ, निष्कलकं-
-कां-कं कृ.—(Gain) निरवशेषं लभ् (c. 1. लभते, लभुं) or प्राप्
(c. 5. -आप्नोति-छाप्नुं).—(Justify) परिशुध् in caus., विशुध् in
caus.; 'he clears himself,' आत्मानं निर्दोषं करोति.—(Clear
the throat) उक्तासनं कृ.—(Purg.) रिष् (c. 7. रिणक्ति, रेक्कुं), विरिष्.

TO CLEAR, *v. n.* (Grow bright) विमलीभू, शुचि (nom. शुचीयते);
'as the weather,' निरभीभू, गततोषदीभू.

CLEARANCE OF CLEARING, *s.* शुद्धिः *f.*, विशुद्धिः *f.*, शोधनं, विशोधित्वं;
'clearance of a debt,' क्षणशोधनं, क्षणापाकरणं; 'of a grudge,'
वैरशोधनं.—(Certificate from the custom-house) शुक्लाध्यक्ष-
मकाशात् शोधनपत्रं.

CLEARED, *p. p.* शोधितः-ता-तं, प्रसादितः-ता-तं, निर्मलीकृतः-ता-तं,
रेचितः-ता-तं; 'as the weather,' गततोषदः-दा-दं.

CLEARER, *s.* शोधकः, प्रसादनः; 'of obstacles,' विप्रनाशकः, विप्रविनायकः.

CLEARLY, *adv.* (Plainly, evidently) व्यक्तं, मुब्यक्तं, स्पष्टं, प्रव्यक्ततस्,
प्रव्यक्षेण, स्पुटं, स्पष्टरूपेण.—(Intelligibly) स्पष्टार्थं, भिन्नार्थं.—
(Brightly) विमलं, प्रसन्नं, विशदं.—(Candidly) सरलं, दाक्षिण्येन.

CLEARNESS, *s.* (Brightness, transparency) प्रसादः, प्रसवता, निर्मलान्यं,
निर्मलत्वं, वैमल्यं, नैर्मल्यं, शुद्धत्वं, शुद्धिः *f.*, सख्यता, वैशद्यं, दीप्तिः *f.*,
प्रभा.—(Distinctness, plainness) स्पष्टता, व्यक्तत्वं, प्रव्यक्तत्वं, स्पुटता,
भिन्नार्थत्वं.

CLEAR-SIGHTED, *a.* विवेकदृष्ट्या-ध्या-धं (न), शुद्धदृष्टिः-धिः-धि, शुद्धधीः-
-धी-धि, होह्यदृष्टिः-धिः-धि, दूरदर्शी-शिनी-शि (न), सम्भेदः-हा-हं.

CLEAR-SIGHTEDNESS, *s.* शुद्धदृष्टिः *f.*, विवेकदृष्ट्यत्वं, तोह्यदृष्टिः *f.*, दूरदृष्टिः.

TO CLEAR-STARCH, *v. a.* गोधूमसम्भवादिमान्द्रव्यप्रक्षेपेण वस्त्रादि भाव-
यित्वा सखीकृ or दृढीकृ.

CLEAR-STARCHER, *s.* गोधूमसम्भवादिमान्द्रव्यप्रक्षेपेण वस्त्रभाषकः.

CLEAR-STARCHING, *s.* पृथोक्तामान्द्रव्यप्रक्षेपेण वस्त्रभाषनं.

TO CLEAVE, *v. n.* (To adhere) सज् in pass. (सज्यते or सज्जते);
अनुपद्म, आसद्म, ससद्म, अनुबन्ध् (c. 9. -बध्नाति-बध्नुं), संयुज् in pass.
(-युज्यते), संलग्नीभू, अनुलग्नीभू.—(Divide in two parts) स्पुट
(c. 1. स्पुटति, c. 6. स्पुटति-टितुं), दल (c. 1. दलति-लितुं), विदल;
विदृ in pass. (-दीर्यते), भिद् in pass. (भिद्यते), फल (c. 1. फलति-लितुं).
TO CLEAVE, *v. a.* (To divide with violence) भिद् (c. 7. भिनक्ति).

भिन्ने, भेज्, विभिद्, निर्भिद्, or in caus. (भेदयति यितुं), पद (c. 10. पाठयति -यितुं), विषय, दृ (c. 9. दृष्टान्ति, ददितुं -रोतुं or in caus. दारयति -यितुं), विद्, अवद्, दल् in caus. (दालयति, दलयति -यितुं), विदल्, विदलीकृ.

CLEAVER, s. (One who cleaves) भेजा m. (नृ). भेदकः, दारकः— (A chopping-knife) मांसलेदनाथं लुरिका, मांसभेदी m. (नृ), मांस-भिद् f., छिदिः f.

CLEF, s. (In music) गन्धर्वविद्यायां वादीमूचनार्थं चिह्नं.

CLEFT, s. दरि -रा, टङ्कः. सन्धिः m., भेदः, विदीर्षि.

CLEFT OF CLOVEN, a. भिन्नः -चा -चं, विभिन्नः -चा -चं, विदारितः -ता -तं, विदीर्णः -घो -घं, विदलितः -ता -तं, विदलः -ला -लं -लोकृतः -ता -तं, दलितः -ता -तं.

CLEMENCY, s. कृपा, दया, क्षमा, कारुष्यं, अनुकम्पा, अनुक्रोशः, पृणा, प्रसादः, दयालुता.

CLEMENT, a दयालुः -लुः -लु, कृपालुः -लुः -लु, दयाशीलः -ला -लं, वत्सलः -ल -लं, मृदुः -डो -दु, कारुणिकः -को -कं, सानुकम्प्यः म्या -म्यं, करुणाढ्यः -ढ्रा -ढ्रे, ददयालुः -लुः -लु.

CLENCH. See CLINCH.

CLERGY, s. पौरोहित्यं, पुरोहितवर्गः, पुरोहितसमूहः, धर्मीयापकानां समवायः.

CLERGYMAN, s. पुरोहितः, धर्मीयापकः, धर्मीपदेशकः, धर्मप्रचारकः, धर्मप्रदर्शकः, धर्मप्रवक्ता m. (नृ), याजकः.

CLERIC, a. पौरोहितः -तो -तं, याजकीयः -या -यं, धर्मीपदेशविषयः -या -यं, पौरोहित्यसन्धी -न्धनी -न्धनी (नृ).

CLERK, s. (Man employed as a writer) कायस्थः, लेखकः, लिपिकरः, मसिपत्यः— (Accountant) गणनाध्यक्षः— (Scholar) विद्वान् m. (म), पण्डितः, कृतविद्यः, ज्ञानी m. (नृ).—(Clergyman) पुरोहितः, धर्मीयापकः— (Assistant of a clergyman) उपपुरोहितः, पुरो-हितमहायः.

CLERKSHIP, s. कायस्थता, कायस्थ्यं, कायस्थकर्म n. (नृ).—(Scholarship) पाणिदलं.

CLEVER, a. चतुर -रा -रं, पटुः -टुः -टु, दक्षः -क्षा -क्षं, अभिन्नः -ज्ञा -ज्ञं, विषयज्ञः -शा -शं, निपुणः -शा -शं, निपुणमतिः -ति -ति, कुशलः -ला -लं, वैज्ञानिकः -को -कं, सुप्रयोगवान् -वतो -वत् (त), योग्यः -ग्या -ग्यं, दक्षः -क्षा -क्षं, पिशारदः -दा -दं, पेजलः -ला -लं, विपश्चित् m. f. n., पण्डितः -ता -तं, कृतो -तिनी -ति (नृ), विदग्धः -ग्या -ग्यं, प्रवीणः -खा -शं, कत्याणवृद्धिः -द्धिः -द्धि.

CLEVERLY, adv. चतुरं, चतुर्येण, सपाठवं, निपुणं, दारुणेण.

CLEVERNESS, s. चतुर्यं, चतुरता, नैपुण्यं, कुशलता, कौशल्यं, पटुत्वं, पाठवं, दारुण्यं, दाक्षिण्यं, प्रवीणता, प्रावीण्यं, सुप्रयोगता, वैचक्षण्यं, विदग्धता, वेदग्यं, योग्यता, मतिप्रकर्षः, निर्देश m. (पृ), उद्देशकः.

CLEW OF CUE, s. (A ball of thread) सूत्रकोपः -पं— (A guide) सूत्रं, गहनमार्गनिर्गमोपायः, दर्शकः.

To CLEW, v. a. रत्नद्वारण नीकायसन्मु उन्नम (c. 1. -नमान् -ननु, c. 10. नामयति -यितुं) यदनन्तरं यसनसंवरणं कर्तुं शक्नोते.

To CLICK, v. n. टै टै पट पट कट कट चित् चित् इत्यादिशब्दान् कृ, पटपट (nom. पटपटायते).

CLIENT, s. (Dependent) आश्रितः, संश्रितः, अधीनः, आयत्तः, उपजीवी m. (नृ), भाक्तिकः, अनुगतः, प्रसाशी m. (नृ).—(One who applies to an advocate for counsel) स्वाधनिर्वाहणहेतोर् व्यवहारसचिवसंश्रितः.

CLIENTSHIP, s. अधीनता, आयत्तत्वं, व्यवहारसचिवसंश्रितस्य दक्षा.

CLIEF, s. प्रपातः, दरद f., पातकः, विषमं, सतटः भृगुः m., समुद्रवेलायां

पातकभूमिः.

CLIMACTERIC OF CLIMACTERIC, s. शरीरविकारपरिणामो विशेषवत्सरपर्यायः, शरीरविकारान्तं वर्षचक्रं.

CLIMATE OF CLIME, s. (A region) देशः, प्रदेशः, दिक् f. (श), राष्ट्रं, खाशा. —(Temperature) जलवायुः, जलाकः, शः, योम n. (नृ), आकाशः, वायुगुणः.

CLIMAX, s. सारं, क्रमशो वृद्धिः f., ऊर्ध्वगमनं, उत्तरोत्तरवृद्धिः f.

To CLIMB, v. a. आरामेन सारुह (c. 1. -रोहति -रोहं), अध्यारुह, अभिरुहः; अधिरुम् (c. 1. -क्रामति -क्रामितुं) or अवस्कन्द (c. 1. -स्कन्दति -स्कन्दं).

To CLIMB, v. n. ऊर्ध्वं or उच्चैः or उपरि गम् (c. 1. -गच्छति -गच्छं).

CLIMBER, s. आरोही m. (नृ), अधिरोही m. (नृ), आरोढा m. (पृ).— (Plant) वृक्षः f.

CLIME, s. (Region) देशः, प्रदेशः—(Temperature) जलवायुः m., जलाकाशः.

To CLINCH OR CLENCH, v. n. (Grasp) दृढमृष्टिना सङ्गृह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं) or धृ (c. 1. धरति, धर्तुं), मुष्टिसङ्ग्राहणं पोश् (c. 10. पीडयति -यितुं); 'to clinch the fist,' मुष्टिं बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), मुष्टिबन्धं or -सङ्ग्राहं कृ—(Confirm) दृढीकृ, स्थिरीकृ, दृढप्रमाणं दा (c. 3. ददाति, दातुं).—(Fix the point of a nail on the other side) कोलाग्रं परागं आवय्य विपरीतभागे निखन् (c. 1. -खनति -निः).

CLINCH, s. (A pun) द्व्यर्थाकं, श्रेयवाक्यं, श्रेयः.

CLINCHER, s. (A hold-fast) बन्धनकोलः, कोलकः, बन्धनी -ना.

To CLING, v. n. अवलम्ब (c. 1. -लभते -लभुं), समालम्ब, संलग्नीभू, अनु-लग्नीभू, अनुबन्ध् (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं or in pass. -बध्यते), सञ्ज् in pass. (सन्त्यते or सज्जते), अनुपम्ब, आसम्ब, प्रसम्ब, संसम्ब, लो (c. 4. लीयते, लेतुं); 'clinging to the neck,' कण्ठलग्नः -ग्ना -ग्नं.

CLING, a. अनुलग्नशीलः -ला -लं, संलग्नशीलः -ला -लं, अनुबन्धकः -को -कं.

CLINIC OR CLINICAL, a. चिकित्सरोगोपहतत्वात् शयनात् समुत्थातुम् अद्यमः, शय्यागतः; 'clinical lecture,' दृष्टिकित्सव्याधिपक्षस्य शयनो-पात्ने चिकित्साविद्यार्थिनां रोगोपचारोपदेशः.

To CLINK, v. n. शिष्टं (c. 2. शिष्टः, c. 1. शिष्टते -श्रितुं), विशिष्टं, कृष्णं (c. 1. कृष्णति -श्रितुं), किङ्किण (nom. किङ्किणायते), विर (c. 2. -रोति -रवितुं).

CLINK, s. शिष्टितं, आशिष्टितं, कृणितं, किङ्किणशब्दः, घर्षरावः.

CLINQUANT, a. हेमरत्नभूषितः -ता -तं, अलङ्कारिणः -णः -णु.

To CLIP, v. a. (Embrace, hug) गदम्बं आलिङ्ग (c. 1. -लिङ्गति -लिङ्गुं), बाहुभ्यां परिप्लव्ज् (c. 1. -प्लवजते -प्लवजुं) or उपगृह् (c. 1. -गृहति -गृहितुं).—(Shear) आवप् in caus. (-वापयति -यितुं), परिवप्, मुखद् (c. 1. मुखति -सिद्धं).—(Cut off) छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), लृ (c. 9. लुनति, लवितुं), निकृत् (c. 6. -कृनति -कश्नितुं).—(Shorten) ह्म् in caus. (ह्रासयति -यितुं), संहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं).

CLIPPED, p. p. छिन्नः -चा -चं, लूनः -ना -नं, कृषः -त्रा -त्रं, तटः -हा -इं, परिवापितः -ता -तं, कृतवापः -या -यं, यमितः -ता -तं.

CLIPPER, s. (Debaser of coin) वचकः—(Barber) मुखी m. (नृ).

CLIPPING, s. विदलं, छिन्नं, भिन्नं, लूनं, खण्डं.

CLITORIS, s. योनिलिङ्गं, भगानुरः, स्मरच्छत्रं.

CLOAK, s. प्रावारः -रकः, आवारः, पिधानं, प्रच्छदपटः, नौशारः. See CLOKE.

To CLOAK, v. a. प्राव् (c. 5. -युगोति -यवितुं -रीतुं), छद् (c. 10. छदयति -यितुं).

CLOAK-BAG, s. प्रावारादिगात्रीयवस्त्रवाहनार्थं कोषः, वस्त्रकोषः.

CLOCK, s. घटी, इन्द्रः, यामबोधा, यामनाली.—(Of a stocking) पादा-च्छटनपार्थयोः सूचिकर्म m. (नृ).

CLOCKMAKER, s. घटीकर्त्ता m. (पृ), घटीकारः, इन्द्रकृत्, इन्द्रपित्रेता m. (पृ).

CLOCKMAKING, *s.* घडीनिर्माणं, इन्द्रकरणं, घडीनिर्माणशिल्पं.

CLOCKWORK, *s.* घडीकर्म *n.* (नं), घडीक्रिया, स्वचालितकर्म, स्वचालितकर्म.

CLOD, *s.* (A lump of earth) लोह-हः *m.*, मृकोहः, लेहुः *m.*, क्षितिसमूहः, दलनी, दलिः *m.* -लौ; 'clod-crusher,' लोहमही *m.* (नं).—(A lump of any thing) पिण्डः -जं.

CLODDY, *a.* लोहमयः -यी-यं, लोहपूर्णः -यी-यं, मासिकः -की-कं.

CLODPATE, OR CLODPOLL, OR CLODHOPPER, *s.* जडः, स्थूलबुद्धिः *m.*, मूढः.

TO CLOG, *v. a.* (To shackle) शृङ्खलाय or निगडेन बन्ध् (c. 9. बध्नाति बन्ध्), शृङ्खल (nom. शृङ्खलयति-यितुं), पाश (nom. पाशयति-यितुं), पाशीक, योज्ज (nom. योज्जयति-यितुं).—(To hinder) संयम् (c. 1. -यञ्जति-यन्), यन् (c. 10. यन्त्रयति-यितुं), विघ्न (nom. विघ्नयति-यितुं), रुध् (c. 7. रुध्ति, रोध्), प्रतिरुध्, अयरुध्; प्रतिबन्ध्.

CLOG, *s.* (A shackle) शृङ्खला, पादपाशी, पाशः, निगडः, बन्धनं, अनुबन्धः.—(Any hindrance) विघ्नः, अन्तरायः, व्याघातः, प्रतिबन्धः, विघ्नः, बाधा, प्रतिरोधः.—(A wooden shoe) काष्ठपादुका, उन्नरपादुका.

CLOGGED, *p. p.* संयमितचरणः -णा-णं, शृङ्खलितः -ता-तं, सशृङ्खलः -ला-लं, निगडितः -ता-तं, शृङ्खलाबद्धः -डा-डं, प्रतिरुध् -डा-डं, विघ्नितः -ता-तं.

CLOGGY, *a.* प्रतिबन्धकः -का-कं, प्रतिरोधी-धिनी-धि(नं), विघ्नकरः -री-रं.

CLOISTER, *s.* मठः, विहारः, सन्यासिनां मठः, मुनिस्थानं, मुनिशाला, मौनगृहं.—(Piazza) एकपाशे वायुव्याधो विहारयोग्यश्च स्रवणः.

TO CLOISTER, *v. a.* सन्यासिनां मठे or मुनिशालायां प्रविश् in caus. (-वेशयति-यितुं).

CLOISTERAL, *a.* मठसंस्थी -न्यनी -न्य (नं), विविक्तसेवी-विनी-धि (नं).

CLOISTERED, *a.* मठप्रवेशितः -ता-तं, पृष्ठीकस्रवणपथारी-रिणी-रि (नं).

CLOISTERER, *s.* सन्यासी *m.* (नं), वानप्रस्थः, मठवासी *m.* (नं), मुनिः *m.* मौनी *m.* (नं).

CLOISTERESS, *s.* धर्मभगिनी, सन्यासिनी, धर्मचारिणी, मठवासिनी.

CLOSE, *s.* प्रावारः, उन्नरीयं, गात्रीयवस्त्रं, आच्छादनवस्त्रं. See CLOAK.

TO CLOSE, *v. a.* (Shut) पिपा (c. 3. -दधाति-धातुं), अघिषा, तिरोधा; संद्व (c. 1. -हरति-हन्); 'they closed the doors,' द्वाराणि पिदधुः.—(Shut up) निरुध् (c. 7. -रुण्ति -रोध्).—(Finish) समाप् in caus. (-आपयति-यितुं), अवसो (c. 4. -स्यति-सातुं), निवृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितुं), साध् (c. 10. साधयति-यितुं), निष्यद् in caus. (-पादयति-यितुं), सम्पद्.—(Close in) परिवेष्ट् (c. 1. -वेष्टते-ष्टितुं).—(Close the eyes) मील (c. 1. मीलति-लितुं), निमील्, or in caus. (मीलयति-यितुं), निमिष् (c. 6. -मिषति-मेष्टितुं).—(Close the mouth) मुलं पिधा.—(Close the hands) हस्तौ बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्ध्) or संहन् (c. 2. -हन्ति-हन्), हस्तपुटितं कृ.—(Close a book) पुस्तकं बन्ध्.

TO CLOSE, *v. n.* (Coalesce) मिल् (c. 6. मिलति, मेलितुं), सम्मिल्, संयुज् in pass. (-युज्यते), संघिष् in pass. (-घिष्यते), सज्जम् (c. 1. -गच्छति-गन्).—(Close with in fight) बाहूबाह्वि or हस्ताहस्ति युष् (c. 4. युध्यते, योड्), बाहुयुडे सज्जम्.—(Close with, come to an agreement) सङ्गृह् (c. 1. -यदुते-दितुं), संघिदम् उपगम्, संघिदा निष्यद् कृ, सन्धा (c. 3. -धने-धातुं).—(Come to an end) समाप् in pass. (-आप्यते), निवृत् (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तितुं), विरप् (c. 1. -रज्यते-रज्), निष्यद् in pass. (-ज्यते), विगम् (c. 1. -गच्छति-गन्).

CLOSE *s.* (Place enclosed) बाटः -टिका, वृत्तिः *f.*—(Conclusion) अवसानं, अवसायः, सायः, जयः, जनं, पय्यनं, शेवः, निवृत्तिः *f.*, समाप्तिः *f.*, पय्यवसानं, निष्यतिः *f.*, आसयः, निषनं, सातिः *f.*, विरामः, उपरमः, उपसंहारः; 'close of day,' दिवसावसयः, दिवावसानं, सन्धाकालः, दिनावसयः, सूर्यास्तकालः, सायाहः.

101

CLOSE, *a.* (Shut fast) संयुतः -ता-तं, बद्धः -डा-डं, दृढबद्धः -डा-डं.—(Confined, contracted) सङ्कुटः -टा-टं, सङ्घातः -धा-धं, सङ्कुचितः -ता-तं, अवसृतः -ता-तं, स्थिरः -टा-टं.—(Firm) गाढः -डा-डं, दृढः -डा-डं.—(Solid, dense, without interstices) घनः -ना-नं, सान्द्रः -न्दा-न्दं, अविरलः -ला-लं, निरन्तरः -रा-रं, रालः -ला-लं, अनन्तरः -रा-रं, निविडः -डा-डं, दृढसन्धिः -न्धिः-न्धि, निविधरः -रा-रं.—(Concise) संक्षिप्तः -प्ता-पं, साङ्केतिकः -की-कं.—(Contiguous) समीपः -पा-पं, निकटः -टा-टं, सन्निकृष्टः -हा-हं, आसन्नः -आ-अं, पार्श्वगतः -ता-तं, पार्श्वस्थः -स्था-स्थं, उपस्थः -स्था-स्थं, उपान्तः -न्ता-नं.

'close to the ear,' कर्णान्तरिकः -का-कं, उपकर्णः.—(Intimate, on terms of close friendship) दृढसौहृदः -दौ-दं, परिचितः -ता-तं.—(Reserved) वाग्यतः -ता-तं.—(Retired) विविक्रः -क्का-कं.—(Attentive) निविष्टः -ष्टा-ष्टं or अभिनिविष्टः, आसक्तः -क्का-कं, एकाग्रः -ग्रा-ग्रं.—(Without air) निवर्तः -ता-तं.—(Secret) गुप्तः -प्ता-पं.—(Niggardly) स्वल्पव्ययी-यिनी-यि(नं), कृपणः -णा-णं; 'close attendance,' साविध्यः; 'close proximity,' सन्नरः; 'close fight,' नियुद्धं, राणसङ्कुलं, तुमुलं; 'close study,' निरन्तराभ्यासः, अभिनिवेष्टः.

CLOSED, *p. p.* (Shut) बद्धः -डा-डं, संयुतः -ता-तं, पिहितः -ता-तं, पिधानवान् -वती-वत (त), सपिधानः -ना-नं, मुद्रितः -ता-तं.—(As a bud) मुकुलीकृतः -ता-तं, अविकचः -चा-चं.—(As the eye) निमीलितः -ता-तं; 'with closed eye,' निमीलितनयनः.—(Settled, finished) निष्यन्नः -न्ना-नं, समाप्तः -प्ता-पं; 'with closed hands,' बद्धाङ्गुलिः, संघिष्टाभ्यां पाणिभ्यां.

CLOSE-FISTED OR CLOSE-HANDED, *a.* दृढमुष्टिः -ष्टिः-ष्टि, गाढमुष्टिः -ष्टिः-ष्टि, बद्धमुष्टिः -ष्टिः-ष्टि, अमृकहस्तः -स्ता-स्तं.

CLOSELY, *adv.* (Secretly) निभूतं, गुप्तं, मुनिभूतं, मुग्नं, रहसि.—(Nearly) निरन्तरं, अनन्तरं, सन्निकृष्टं, उपान्तं.—(Attentively) मनःप्रवेशेन. प्रयत्नात्.—(Firmly) गाढं, दृढं; 'closely attentive,' निविष्टः -ष्टा-ष्टं, आसक्तः -क्का-कं, एकाग्रः -ग्रा-ग्रं, एकाग्रः -ना-नं, अनन्यवृत्तिः -वृत्तिः-वृत्ति, एकतानः -ना-नं.

CLOSENESS, *s.* (Nearness) समीपता, आनन्तर्यं, साविध्यं, उपस्थानं, निकट्यं, सन्निकर्षः, अभ्यासः.—(Secrecy) रहः *n.* (स्), मुग्नः *f.*, मुग्नः *f.*, मुग्नता, गूढत्वं.—(Compactness) घनता, सान्द्रता, नैविद्यं, नैरन्तर्यं.—(Parsimony) स्वल्पव्ययः, कर्पण्यं.—(Want of air) निवर्तता.

CLOSE-STOOL, *s.* शयनोपाने विष्णुपाधारः, शयनपार्श्वस्थं मूत्रपरीषभाजनं.

CLOSET, *s.* कुटिः, कुटी, आगारं, कोष्ठः, निभूतागारं, गोपनागारं.

TO CLOSET, *v. a.* कुट्यां निविष् in caus. (-वेशयति-यितुं) or गुप् (c. 1. गोपायति, गोप्).

CLOSURE, *s.* पिधानं, वेहनं, आवेहनं, प्रावरणं, प्रावृत्तिः *f.*

CLOT, *s.* गुल्मः, पिण्डः -जं, घनता; 'clot of blood,' रक्तगुल्मः, घनलोहितः 'of hair,' जट.

TO CLOT, *v. n.* सान्द्रीभू, घनीभू.—(As hair) जट (c. 1. जटति-टितुं), इयै (c. 1. इयायते, इयातुं), पिक्लीभू.

CLOTH, *s.* घटः, वस्त्रं, वासः, वासः *n.* (स्), वसनं, चेलः -लं, चैलं, चंशुकं, मृगरोमजम् आच्छादनं, प्रोतं; 'fine cloth,' कुपेलकः, चंशुकं; 'coarse cloth,' स्थूलशूटकः, बराफिः *m.*; 'tattered cloth,' कपेटः.—(Made of cloth) वास्तः -स्त्री-स्त्री, वस्त्रमयः -यी-यं.—(Table-cloth) भोजनाधारपटः, फलकाच्छादनं.

TO CLOTH, *v. a.* वेष्ट् (c. 1. वेष्टते-ष्टितुं), परिवेष्ट्, प्रवेष्ट्; चाच्छद् (c. 10. 2 D

- छादयति -यितुं). वस् in caus. (वासयति), विवस्, प्रतिवस्, परिधा in caus. (-आपयति -यितुं), प्रवृ (c. 5.-पृणोति -वरितुं -रौतुं), संवे (c. 1.-अपयति -यितुं), वस्त्र (nom. वस्त्रयति -यितुं); 'to clothe one's self,' वस् (c. 2. वस्ने वसितुं), प्रवस्, विवस्; परिधा (c. 2.-धत्ते -धातुं); 'in armour,' मद्रह (c. 4.-नयते -नुतुं).
- CLOTHED, *p. p.* आच्छादितः -ता -तं, प्रच्छादितः -ता -तं, परिच्छद्यः -ञा -ञं, प्रावृतः -ता -तं, संवृतः -ता -तं, परिहितः -ता -तं, वेष्टितः -ता -तं, पिनद्धः -ङा -ङं, आमुक्तः -क्ता -कं, प्रतिमुक्तः -क्ता -कं, वासी -सिनी -मि (न), वेशी -शिनी -शि (न), वस्त्रान्वितः -ता -तं, सवासः -सा -सः (म्), सचेलः -ला -लं, अनयनः -गना -गनं.
- CLOTHES, *s. pl.* वस्त्रं, वासः *n.* (म्), वेशः, वसनं, प्रसाधनं, परिधानं, अक्षरं, संधानं, आच्छादः -दनं, मिषयः; 'a suit of clothes,' वस्त्रयुग्मं; 'old clothes,' जीर्णवस्त्रं, चीरं, प्रोषः; 'relating to clothes,' वास्तिकः -की -कं; 'clothes basket,' त्रिः *f.*; 'bed-clothes,' शय्यास्तरणं; 'to put on one's clothes,' वस्त्राणि आच्छद (c. 10.-छादयति -यितुं) or प्रवृ (c. 5.-पृणोति -वरितुं -रौतुं) or परिधा (c. 3.-धत्ते -धातुं) or प्रसाध (c. 10.-साधयति -यितुं) or आमुक् (c. 6.-मुच्यति -मोक्ते); 'to take off one's clothes,' वस्त्राणि अचवृत् in caus. (-तादयति -यितुं) or अचमुक् or उच्छद or विहा (c. 3.-जहाति -हातुं); 'to change one's clothes,' अन्यवस्त्रं परिधा, निवस (c. 2.-वस्ने -वसितुं).
- CLOTHIER, *s.* पटकारः, वस्त्रकृत, पटनिर्माणकृत, पटनिर्माणोपजीवी *m.* (न).
- CLOTHING, *s.* परिधानं, प्रवासः, प्रच्छादनं, आच्छादनं, परिच्छदः; 'under-clothing,' अथोवसनं, अन्तर्वेसः *n.* (म्), अन्तरीयं.
- CLOTHPOLE, *s.* जडः, मूढः, स्थूलबुद्धिः *m.*, मूर्खः, चञ्चूरः.
- CLOTTED or CLOTY, *a.* पिशङ्भृतः -ता -तं, पिशङ्गतः -ता -तं, गुल्मी -म्लिनी -म्लि (न), घनीभृतः -ता -तं, श्यानः -ना -नं; 'blood,' घनलोहितं, रक्तगन्धः; 'clotted hair,' जटिः, नूटकं, जूटः.
- CLOUD, *s.* अर्धः, मेघः, घनः, पञ्चम्यः, वलाहकः, जाम्बतः, वृष्टिमान् *m.* (त्), जलधरः, तोयधरः, ययोधरः, धाराधरः, नीरधरः, जलदः, ययोदः, वारिदः, नीरदः, पाथोदः, अणोदः, जलवाहः, वारिवाहः -हनः, तोयवाहः, अघुवाहः, अघुभृतः, शक्रवाहनः, वारिस्फुरः, पयोजन्मा *m.* (न), जलमुक् *m.* (च्), वारिमुक् *m.* (च्) or वाम्बुकः, ययोमुक् *m.* (च्), वारिदः, पृष्टेताशयः, तडित्वान् *m.* (त्), सनयितुः *m.*, धूमयानिः *m.*, व्योमधूमः, नभोधूमः, जलमसिः *m.*, वारिमसिः *m.*, नीलाभः, खरः, नभश्चरः, गगणध्वजः, नभोदुहः, नभोगजः, देवः, पारणः, वासयः, मुदिरः, दंष्टरः, उरणकः, नभट् *m.* (न); 'a black cloud,' नीलाभः *m.*, अमिताभः, कालिका; 'a gathering of clouds,' घनजालं, जलदमंहतिः *f.*, घनीयः; 'a succession of clouds,' मेघमाला, कादघिनी; 'a cloud of dust,' रजोमेघः, धूलोपटलः.
- To CLOUD, *v. a.* अर्धं कृ, मेघं कृ, तिमिरं (nom. तिमिरयति -यितुं), प्रच्छद (c. 10.-छादयति -यितुं), तिमिरिकृ, मलिनिकृ.
- To CLOUD, *v. n.* मेघावृतः -ता -तं भृ, मेघालसः -ञा -ञं भृ, अर्ध (nom. अर्धायते), मेघ (nom. मेघायते).
- CLOUDED, *p. p.* मेघलसः -ञा -ञं, घनोपरुद्धः -ङा -ङं, दुर्हिनयलः -ला -लं, सन्तमसः -सा -सं, तमोवृतः -ता -तं, मलिनः -ना -नं, मलिनप्रभः -भा -भं.
- CLOUD-CAPT, *a.* अर्धशेखरः -रा -रं, अस्तिताभशेखरः -रा -रं, अर्धलिलः -हा -हं, तमोलिल (ह).
- CLOUDILY, *adv.* सार्धं, समेयं, तिमिरं, सान्ध्यकारं, निगूढार्धं.
- CLOUDINESS, *s.* साधता, मेघाकीर्णता, मेघतिमिरं, जलदमंहतिः *f.*, दुर्हिनं.
- CLOUDLESS, *a.* अनभः -भा -भं, अथः -भा -भं, निरभः -भा -भं, अमेघः -घा -घं, गततोषदः -दा -दं, वितिमिरः -रा -रं.

- CLOUDY, *a.* सार्धः -भा -भं, अमिषः -घा -घं, मेघाकीर्णः -शा -शं, नीरदी -दिनी -दि (न), समेघः -घा -घं, सघनः -ना -नं, दाहुरः -री -रं; 'cloudy weather,' दुर्हिनं.—(Dark, obscure) तिमिरः -रा -रं, तमस्वी -स्विनी -स्वि (न), तमोवृतः -ता -तं, तामसः -सी -सं, सान्ध्यकारयुक्तः -क्ता -कं.
- CLOUGH, *s.* (Cleft of a hill) दरी *f.*, दरद्, कदरः -री -रं.—(An allowance of two in every hundred) शते शते पञ्चाशत्तमभागदानं.
- CLOVE, *s.* (The spice) लवङ्गं, तोल्लणपुष्पं, मादनं, देवकुसुमं, दिव्यगन्धं, वापुष्पं, श्रीः, श्रीमंडं, सुपुष्पं, भृङ्गारं, वश्यं, शृङ्गारं, चन्दकपुष्पं.—(The clove tree) लवङ्गः, तोयधिप्रियः.—(Of garlic) रसुनमूलं.
- CLOVEN, *a.* भिन्नः -ञा -ञं, भेदितः -ता -तं, विभिनः -ञा -ञं, छिन्नः -ञा -ञं, दलितः -ता -तं, विदलितः -ता -तं, लीकृतः -ता -तं, पृथक्कृतः -ता -तं; 'cloven tongued,' द्विलसद्विजडः -ङा -ङं, द्विजडः -ङा -ङं.
- CLOVEN-FOOTED or CLOVEN-HOOFED, *a.* द्विशङ्कः -फा -फं, द्विलसद्विशङ्कः -फा -फं.
- CLOVER, *s.* (Trefoil) त्रिपणः -यी -यं, त्रिपत्रः -त्रा -त्रं; 'to live in clover,' महता विलासेन जीव् (c. 1. जीवति -यितुं), महासुखेन जीव्.
- CLOVERED, *a.* त्रिपणीचिन्तः -ता -तं, त्रिपत्राकीर्णः -शा -शं, सत्रिपत्रः -त्रा -त्रं.
- CLOUT, *s.* (A cloth for any mean use) चीरं, कपटः, वस्त्रखंडः.—(A patch) कन्धा.—(An iron plate over an axle-tree) अघ्रायफलकं.
- To CLOUT, *v. a.* (To patch) कन्धा (nom. कन्धायति -यितुं), जीर्णवस्त्राणि समाधा (c. 3.-धायति -धत्ते -धातुं) चीरं चीरेण मन्धा.
- CLOUTED, *a.* उपानः -ना -नं, संस्पानः -ना -नं, घनीभृतः -ता -तं.
- CLOUTERLY, *a.* (Clumsy) अदक्षः -क्षा -क्षं, अकृती -तिनी -ति (न).
- CLOWN, *s.* ग्राम्यजनः, यात्रिकः, ग्रामी *m.* (न), ग्रामवासः, ग्रामेवासी *m.* (न), वृषलः, ज्ञानपदः, प्राकृतजनः, अमभ्यजनः, पृथग्जनः, मूढः.
- CLOWNISH, *a.* ग्राम्यः -म्या -म्यं, मोपः -या -यं, मोणः -शा -शं, मेयः -यी -यं, भिकः -की -कं, असभ्यः -भ्या -भ्यं, अशिष्टः -ष्टा -ष्टं, असज्जतः -ता -तं, ग्राम्यबुद्धिः -द्धिः -द्धि.
- CLOWNISHLY, *adv.* ग्राम्यजनवत्, वृषलवत्, ग्रामीयप्रकारेण, असभ्यं.
- CLOWNISHNESS, *s.* ग्राम्यता, ग्रामीयत्वं, असभ्यता, अशिष्टता, ग्राम्यबुद्धिन्.
- To CLOW, *v. a.* अतिमीहित्यं or अतिदृष्टिं जन in caus. (जनयति -यितुं) or कृ, अतिशयेन or एकान्ततम or अतिरिक्तं तृप in caus. (तृपयति -यितुं), or सनुष् in caus. (-तोषयति -यितुं).
- CLOYED, *p. p.* अतिप्रभः -भा -भं, अतिमूढितः -ता -तं, अतिसन्तोषितः -ता -तं.
- CLUB, *s.* यष्टिः *m.*, लुगुडः, गदा, परिषदः, उद्घातः, तोमरः -रा -रं, घनः दृषणः; 'armed with a club,' याष्टीकः, लुगुडहस्तः, यष्टिग्रहः, यष्टिहेतुकः.—(An assembly of companions) पंक्तिः *f.*, गणः, संसर्गः, सहभोजिनां संसर्गः, समांशिता; 'club-dinner,' गणचक्रकं, गणादं.—(Share of a reckoning) भागः, संशः, उद्धारः, समांशः.
- To CLUB, *v. n.* (Contribute to a common expense) सध्वंसार्थं धनव्यये, स्वं स्वम् संशं हा (c. 3. ददाति दातुं), or किञ्चित् किञ्चिद् हा.
- CLUB-FOOT, *s.* द्योपदं, स्थूलचरणं, कुञ्चचरणं, गुरुपादः, वक्रपादः.
- CLUB-FOOTED, *a.* द्योपदी-दिनी-दि (न), वृहत्पादः -दी -दं, स्थूलचरणः -शा -शं.
- CLUBHEADED, *a.* स्थूलशिरस्कः -स्का -स्कं, वृहन्मसकः -का -कं.
- CLUBROOM, *s.* एकपक्षिस्तान्त्र्याशाला, साधारणशाला, इन्दुकं.
- To CLUCK, *v. n.* कुक्कुटीवत् शावकाह्वानार्थकं शब्दं कृ, कद् कद् शब्दं कृ.
- CLUCKING, *s.* शावकाह्वानसमये कुक्कुटीरावः, कद् कद् शब्दः.
- CLUE, *s.* सूत्रकोषं, सूत्रं. See CLEW.
- CLUMP, *s.* (Of grass) गुल्मः, स्रष्टः, गुच्छः, गुल्लः, कायः, विततिः *f.*, पिशङ्गः -क्षं; 'a clump of reeds,' शरस्तस्रः, वंशविततिः *f.*—(A shapeless mass of wood) स्थूलकाष्ठं.

CLUMSILY, *adv.* अदक्षं, अनामं, अकृतिवत्, दास्यं विना, अपटु, आदाक्ष्येण.

CLUMSINESS, *s.* आचतुष्यं, आदास्यं, आनैपुण्यं, अपाटव्यं, अकृतिवत्.

CLUMSY, *a.* स्थूलः-ला-लं, अदक्षः-द्या-यं, अनिपुणः-शा-शं, अकुशलः-ला-लं, अकृती-तिनी-ति (न्), अनामः-मा-मं, अविरलः-श-शं, अपटुः-दुः-दुः.

CLUSTER, *s.* (A bunch) गुच्छः, गुच्छः-च्छकः, स्रवकः, स्रवः, सान्द्रं, गुत्तः-स्रकः, गुलच्छः, विततिः *f.*, 'a number of beings,' सङ्घः, जोषः, समूहः, गणः, सङ्घातः, वृन्दं, निवहः; 'cluster of four houses,' चतुःशालः, सन्नवनं; 'of reeds,' शरस्तच्छः, वंशविततिः *f.*; 'of people,' जनोषः, जनसमूहः; 'of grapes,' द्राक्षास्तयकः; 'in clusters,' सङ्घशम्, गुल्मशम्.

To CLUSTER, *v. a.* गुल्मीकृ, पिशडीकृ, एकीकृ, सधि (c. 5. -चिनोति -चेतुं).

To CLUSTER, *v. n.* गुल्मीभू, पिशडीभू, एकीभू, वृन्दीभू, स्रवकरूपेण रुह (c. 1. रोहति, रोदुं).

CLUSTERING, *a.* गुल्मी-न्मिनी-न्मि (न्), प्यालीनः-ना-नं, स्रवकः-का-कं, स्रवकाचितः-ता-तं, प्रस्तीतः-ता-तं, प्रस्तीमः-मा-मं, गुच्छाकारः-रा-रं.

To CLUTCH, *v. a.* (To grasp) ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), सङ्ग्रह, धृ (c. 1. धरति धञ्).—(To double the hand) मुष्टि बन्ध् (c. 9. बध्नाति बन्धुं) or सङ्ग्रह.

CLUTCH, *s.* सङ्ग्राहः, मुष्टिसङ्ग्राहः, ग्रहणं, मुष्टिबन्धः—(Claw, hand) नखः-खं, पाणिः *m.*, हस्तः; 'to rescue from the clutches of the enemy,' शत्रुवशात् परिचातुं.

CLUTCHED, *p. p.* गृहीतः-ता-तं, धृतः-ता-तं, मुष्टिसङ्ग्राहपीडितः-ता-तं.

CLUTTER, *s.* कोलाहलः, हलहलाशब्दः, तमुलं, कालकोलः.

To CLUTTER, *v. n.* कोलाहलं कृ, हलहलाशब्दं कृ.

CLUSTER, *s.* वस्तिः *m. f.*, वस्तिकम्मे *n.* (न्), वस्तिद्वारेण अन्वनिवेशितम् औपधीयद्रव्यं.

CLUSTER-PIPE, *s.* नेत्रं, वस्तिशिरः *n.* (स्), वस्तिनाली.

To COACERVATE, *v. a.* सधि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), समाधि, समुपधि.

राशोकृ, पिशडीकृ, एकीपीकृ, पुष्पीकृ, पूगीकृ.

COACERVATE, *p. p.* राशितः-ता-तं, एकीपभूतः-ता-तं, पुष्पितः-ता-तं.

COACERVATION, *s.* राशोकीकरणं, एकीपीकरणं, सञ्चयनं, एकीपभावः.

COACH, *s.* रथः, चातुरं, चक्रयानं, यानं, गल्ली, गल्लीरथः, शकटः, प्रवहणं, याहनं; 'coach and four,' चतुरश्रो रथः; 'riding in a coach,' रथारोही *m.* (न्), रथारूढः, यानारूढः; 'he travels by coach,' रथेन सञ्चरति.

COACH-BOX, *s.* रथोपस्थः, सूतासनं, सारथिस्थानं.

COACH-DRIVING, *s.* रथसारथ्यं, रथवाहनं.

COACHFUL, *s.* पूर्णरथः, चातुरकं, शाकटं, रथपूरणं.

COACH-HORSE, *s.* रथ्यः, प्रवहणवाजी *m.* (न्), रथाश्वः.

COACH-HOUSE, *s.* रथस्थानं, रथशाला, रथगारं, रथाधारः.

COACHMAKER, *s.* रथकारः, रथकरः, रथनिर्माणकृत्, रथविक्रेता *m.* (न्).

COACHMAN, *s.* सूतः, सारथिः *m.*, यन्ता *m.* (न्), नियन्ता *m.* (न्), चातुरिकः,

वाहकः, रथवाहकः, प्रवहणवाहकः, प्राजकः, प्राजिता *m.* (न्), यन्ता *m.* (न्), हयद्रव्यः, सारथिः *m.*, दक्षिणस्थः, चाक्रिकः, प्रचेता *m.* (न्).

COACTION, *s.* बलात्कारः, बलात्कारप्रयोगः, प्रमायः, नियमनं, नियहः.

COACTIVE, *a.* बलात्कारी-रिणी-रि (न्), बलान्वितः-ता-तं, बली-लिनी-लि (न्), सबलः-ला-लं, प्रमापी-पिनी-पि (न्), नैयमिकः-की-कं, नियामकः-का-कं, अवश्यकः-का-कं.

COADJUTOR, *s.* सहकारी *m.* (न्), सहकृत्, सहकृत्वा *m.* (न्), सहायः सम्भूयकारी *m.* (न्), प्रतियोगी *m.* (न्).

COADJUVANCY, *s.* सहकारः-रिता, साहाय्यं, सम्प्रतिपत्तिः *f.*, प्रतियोगिता

COAGMENTATION, *s.* राशोकीकरणं, एकीकरणं, सञ्चयनं, पिशडीकरणं, सन्निपातः.

COAGULABLE, *a.* श्यानीयः-या-यं, श्येयः-या-यं, घनीकर्तुं शक्यः-क्या-क्यं.

To COAGULATE, *v. a.* श्ये in caus. (श्यापयति -यितुं), श्यानीकृ, घनीकृ.

To COAGULATE, *v. n.* श्ये (c. 1. श्यापते, श्यातुं), घनीभू, श्यानीभू.

COAGULATED, *p. p.* शीनः-ता-नं, श्यानः-ता-नं, अश्यानः-ता-नं,

घनीभूतः-ता-तं, संहतः-ता-तं.

COAGULATION, *s.* शीनता, घनता-त्वं, संहतत्वं, घनीभावः.

COAL, *s.* अन्नारः-रं, सालातं, निधापकः, कणामृतं *f.*-मृत्तिका, कृष्णभूमिः *f.*;

'burning coal,' तन्नान्नारः.

To COAL, *v. a.* अन्नार (nom. अन्नारयति -यितुं), अन्नारीकृ.

COAL-BLACK, *a.* अन्नारसवर्णः-शो-शं, घनकृष्णः-ष्णा-ष्णं, अत्यन्तकालः-ला-लं.

COAL-HOLE OF COAL-HOUSE, *s.* अन्नारागारः, अन्नारगुमिः *f.*, कृष्णमृत्तिकाधारः.

COAL-MAN, COAL-MERCHANT, *s.* अन्नारविक्रेता *m.* (न्), कृष्णभूमिविक्रयी *m.* (न्), अन्नारविक्रयोपजीवी *m.* (न्).

COAL-MINE COAL-PIT, *s.* अन्नाराकः, अन्नारखानः *m.*, अन्नारोत्पत्तिस्थानं.

To COALESCE, *v. n.* संयुज् in press. (-युन्यते), सम्मिल (c. 6. -मिलति

-मेलितुं), सन्नम् (c. 1. -गच्छति गन्तुं), संमृज् in press. (-मृयते), एकीभू.

एकत्र भू or गम्, संश्लिप in press. (-श्लिप्यते), संलग्नीभू.

COALITION, *s.* संयोगः, संसर्गः *f.*, संसर्गः, सङ्गः-ङ्गमः-ङ्गतिः *f.*, मेलनं.

संश्लेषः, संसर्गः, अनुपङ्गः, संहतिः *f.*, सङ्घातः.

COALA, *a.* अन्नारमयः-यी-यं, अन्नारिकः-की-कं, अन्नारपूयः-शी-शं.

COAPTATION, *s.* समायोगः, संयोजनं, समाधानं, सन्धानं.

To COARCT, *v. a.* सकुच (c. 1. -कोचति -कोचितुं), संह (c. 1. -हरति -हन्तुं).

COARCTATION, *s.* सङ्कोचः-चनः, संवारः, संवृतिः, हासः, सङ्कोपः, संयमः.

COARSE, *a.* (Not fine) घनः-ता-नं, सान्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, निविडः-डा-डं.

स्थूलः-ला-लं, निरन्तरः-रा-रं, नीरन्धः-न्धा-न्धं—(Unpolished)

अपरिष्कृतः-ता-तं, असंस्कृतः-ता-तं, अशिष्टः-ष्टा-ष्टं—(Indelicate,

indecent) अवाच्यः-च्या-च्यं, अशुद्धः-द्धा-द्धं—(Vulgar) असभ्यः

-भ्या-भ्यं, प्राकृतः-ता-तं, ग्राम्यः-म्या-म्यं, शीलः-ला-लं, अशीलः

-ला-लं—(Vile) नीचः-चा-चं, निकृष्टः-ष्टा-ष्टं, कथ्यः-ध्या-ध्यं,

कुस्तिता-ता-तं; 'coarse cloth,' स्थूलपटं, स्थूलशादकः, वराशिः *m.*;

'coarse-minded,' प्राकृतचेता-ता-तः (स); 'coarse fare,'

मन्दाहारः; 'coarse abuse,' अशीलाश्लेषः; 'coarse language,'

अशीलं, खलौकिः *f.*

COARSELY, *adv.* अशिष्टं, अशुद्धं, निकृष्टं, मन्दं, अशीलं, अपरिष्कृतं.

COARSENESS, *s.* (Of substance) घनता, स्थूलता, सान्द्रता, स्थौल्यं, नैविड्यं,

नैरन्ध्र्यं—(Want of polish, vulgarity) अपरिष्कारः, अशिष्टता,

असभ्यता, अशुद्धिः *f.*, नीचता, अशीलत्वं.

COAST, *s.* (Sea-coast) समुद्रतीरं, समुद्रतटं, वेला, वेलामूलं, समुद्रान्तं.

अतितीरं—(Border, limit) सीमा, समनः, सामन्तं—(Quarter)

दिक् *f.* (श्), देशः, प्रदेशः; 'the coast is clear,' गतं भयं, निर्विघ्नः पथः.

To COAST, *v. n.* उपतीरं or उपतटं or वेलानिकटे नावं or पोतं वह् in

caus. (वाहयति -यितुं), or नौकया वह् in press. (उस्यते).

COASTER, *s.* उपतीरं पोतवाहकः, समुद्रवेलावन्त्री *m.* (न्).

COASTING, *s.* उपतीरं नौकावाहनं, वेलानिकटे वननं.

COAT, *s.* (An upper garment) प्रावारः, उन्नरीयं, परिधेयं, निचोलः

यह्नः; 'a covering,' षटलं, छदनं, छाब्दादनं, प्रावरणं.

पुटः-टं, आवेष्टनं; 'coat of the eye,' अक्षिषटलं—(Hair of a

beast) रोम *n.* (न्), लोम *n.* (न्); 'coat of a horse,' अश्वरोम *n.*

(न्)—(Coat of arms) कुलचिह्नपत्रं.

To COAT, v. a. छद् (c. 10. छादयति-यितुं), वेष्ट in caus. (वेष्टयति-यितुं).
—(Inlay) अनुवर्ण (c. 4. -विधति-यितुं).—(Coat with paint) लिप्
(c. 6. लिप्सति, लिप्).
COATED, p. p. छन्नः -चा -चं, चालन्नः -चा -चं, वेष्टितः -ता -तं, अनुवर्णितः
-छा -चं, रुषितः -ता -तं, रुषितः -ता -तं, लिप्तः -ता -तं.
COATING, s. पटलः, पुटः -दी -टी, छाननं.—(Of paint) लेपः.
To COAX, v. n. लल (c. 10. लालयति-यितुं), सान्त्व (c. 10. सान्त्वयति-यितुं),
मधुरवाक्यैः or चाटुकाया सान्त्व or प्रलुभ in caus. (-लोभयति-यितुं).
COAXED, p. p. लालितः -ता -तं, चाटुकारापन्नः -चा -चं.
COAXER, s. लाली *m.* (नं), चाटुवादी *m.* (नं), चाटुकारः, सान्त्ववादः.

COAXING, s. लालनं, चाटुः *m.* -दु *n.*, चाटुकः *f.*, मधुरवचनः *n.* (सं),
मधुरवाक्यं, चाटुवादनं; 'repeated coaxing,' चाटुशतं.
COB, s. (Sea-fowl) समुद्रीयपक्षिभेदः.—(Entire horse) बीजाश्वः,
सवृषयोःश्वः.—(A small compact horse) दृढदेहः सुद्रुवाजी *m.* (नं).
COBALT, s. (Mineral substance) चापचैः, मधुधातुः *m.*, मनःशिलाधातुः.
To COBBLE, v. a. (To mend shoes) जीर्णपादुकाः सृज्या समाधा (c. 3.
-दधाति -धातुं) or सम्या.—(To make any thing clumsily)
चाटुव्येण किञ्चित् कृ or निर्मा (c. 2. -माति -मातुं).
COBBLER, s. (A mender of old shoes) जीर्णपादुकान्स्याता *m.* (नं).
—(A clumsy workman) अक्षयः शिल्पी *m.* (नं), अनियुक्तः, अनभिज्ञः.
COBIRON, s. नाससंस्कारे प्रयुक्तः स्थूलायो लोहशूलः.
COBISHOP, s. धर्मोपदेशकः, धर्माधिपतिः सहकारी *m.* (नं).
COBRA CAPELLO, s. (Snake) फणकरः, फणी *m.* (नं), फणवान् *m.* (नं), नागः.
COBWEB, s. अर्थनामनालः, नालः -लं, मकैटवासः, मकैटजालः, साशाश्वन्तः,
सनानिका, लूतातनुवितानं.
COCCIFEROUS, a. गुटिकाकारफलविशिष्टः -हा -हं.
COCHINEAL, s. (Insect) लाक्षा जतु *n.* -तुकं, तिथिभः, क्रिमिः *m.*
COCHLEARY OF COCHLEATED, a. चापचै -चिनी -चिं (नं), परिवर्तकः -का -कं.
COCK, s. (The male to the hen) कुकुटः, चरणायुधः, नखायुधः, स्वर्णचूडः.
तावचूडः, तावशिखी *m.* (नं), शिखी *m.* (नं), शिखरी *m.* (नं) -खिकः.
कूकषाडः *m.*, कलषिकः, कालशः, उपाकलः, निशावेदी *m.* (नं),
रात्रिवेदी *m.* (नं), यामयोधः, रसाखनः, सुपर्णः, पूर्णकः; 'relating
to a cock,' काक्षिकायः -वी -वं; 'cock's comb,' चूडा, शिखा;
'a cock-sparrow,' चटकः.—(Weathercock) प्रासादशृङ्गाये स्थापितं
कुकुटाकारं वातस्कन्धलक्षणं, वायुलक्षणं, वायुध्वजः, वायुस्कन्धलक्षणं.—
(Spout to let out water at will) सपिपानं जलनिर्गमरन्ध्रं, प्रणाली,
जलनिर्गमः, जलसाधनयन्त्रं.—(Notch of an arrow) बाणायुधभागे
अप्यच्छेदः.—(Cock of a gun) आग्नेयनाडिसंघन्यी मूखमुहरविशेषो
यन्त्रोऽयं जनाःस्पर्शं संज्ञायते.—(A leader) मुख्यः, मुखः, पुरोगः.
—(Heap of hay) शुष्कतृणवर्षितः *f.*, तृणोत्तरः.—(Form of a hat)
शिरस्कसंस्कारः, शिरस्त्राकारः; 'cock a hoop,' जयी *m.* (नं), दृष्टः,
दधेध्मातः, मग्नीधतः; 'cock and a bull story,' वृषाकपा, शशवि-
पाथनुर् अथ इति मृषार्थकम् आख्यातं.
To COCK, v. a. (To set erect) उन्नम् in caus. (-नामयति -नमयति
-यितुं), उच्छि (c. 1. -अयति -यितुं), उत्थिप् (c. 6. -अयति -यितुं), उन्नम्
(c. 2. -हति -हन्तुं); 'to cock the ears,' कण्ठी सन्धीकृ; 'the
tail,' उत्पुच्छ (nom. उत्पुच्छयते -यितुं).—(To put hay into cocks)
शुष्कतृणम् उत्तरीकृ.—(To cock a gun) आग्नेयनाडिसंघन्यन्ते
पृथोक्तमूखमुहरम् उन्नम् in caus. (-नामयति -यितुं).
To COCK, v. n. कुकुटयत सेलगा चल् (c. 1. चलति -लितुं), दृप् (c. 4. दृप्सति).

COCKED, p. p. उन्नतः -ता -तं, समुन्नतः -ता -तं, उच्छितः -ता -तं, उत्थितः
-ता -तं; 'with tail cocked,' समुन्नतलाङ्गलः -ला -लं.
COCKADE, s. राजप्यापृतस्य सेवकेन शिरसोपरि भूता चूडा, कुकुटचूडाकारो
मलकालङ्कारः.
COCKATRICE, s. अजगरः, वाहसः, कुकुटाखड्गः सर्पः or ब्यालः.
COCKBOAT, s. उपनौका, सुद्रुनौका, सुद्रुपोतः, उपतरिः *f.*
COCKCHAFFER, s. पिङ्गशरीरो ध्वनमोदी भ्रमरभेदः.
COCKCROWING, s. कुकुटरवः -वर्णं, चरणायुधशब्दः.—(Morning) प्रभात-
कालः, प्रातःकालः.
To COCKER, v. a. (To fondle) कोमलं or कोमलप्रकारेण पुष्पं (c. 9.
पुष्पाति, c. 1. पोषति -यितुं), or संवृष्प in caus. (-वर्धयति -यितुं).
अनुरूपं (c. 4. -रुध्यते -रोद्धुं), क्रोडीकृ.
COCKEREL, s. (Young cock) कुकुटशावकः, चरणायुधशावकः.
COCKERING, s. पोषणं, संवर्धनं, अनुरोधः, छन्दोनुवृत्तिः, कोमलता.
COCKET, s. शीत्तिकमुद्रा, शुल्कस्थानं द्रव्यनिक्षेपानन्तरं शीत्तिकसकाशात्
प्रत्ययपत्रं.
COCKFIGHT, s. प्राक्षिप्तं, समाह्वयः, माह्वयः, कौलीनं.
COCKHORSE, a. अष्टारुदः -दा -दं, जयो -यिनी -यि (नं), दधेध्मातः -ता -तं.
COCKLE, s. (Shell-fish) दुर्गमा *m.* -सो *f.* (नं) दीर्घकोपिका, सितालिका,
शुक्रि *f.*—(Weed growing in corn) कक्षः, शस्यक्षेत्ररुह औषधिभेदः.
COCKLED, a. दुर्गमाकारः -रा -रं, शीत्तिकः -की -कं, चापचै -चिनी -चिं (नं).
COCKLOFT, s. कूटागारः, क्षीमः -मं, चूला, चन्द्रशालिका, गृहस्य उपरिस्थः प्रकोष्ठः.
COCKMASTER, s. चरणायुधपालकः, पुङ्गुकुटपोषकः.
COCKMATCH, s. कुकुटयुद्धं, चरणायुधसमाह्वयः, कौलीनं.
COCKNEY, s. नागरजनः, पुरवासी *m.* (नं), नगरवासी *m.*, प्राकृतजनः,
पुष्पजनः.
COCKPIT, s. (Area where cocks fight) कुकुटयुद्धभूमिः.—(In a man
of war) वृहद्युद्धनौकाया अश्वभागे कायशल्यादिचिकित्सायोग्या कुटी.
COCKROACH, s. परोष्णी, खलधारा, तैलपा *f.* -पायिका, चारिका, पिङ्गकपिशा.
COCK'S-COMB, s. See COCKCOMB.
COCKSURE, a. सुनिश्चितः -ता -तं, निःसन्देहः -हा -हं, असन्देहः -ग्धा -ग्धं.
COCKSWAIN, s. उपनौकाकार्यधारः, सुद्रुनौकापतिः *m.*
COCOA-NUT, s. नारिकेलः, नालिकेरः, नारिकेरः, नाडिकेलः, नारिकेली,
पयोधरः, कौशिकफलं, सानोदकः, पुटोरकः, दाक्षिणात्यः.—(The tree)
नृणदुमः, फलकेशरः, दृढफलः, मुखफलः, सदाफलः, शिरःफलः, सदापुष्पः,
दृढमूलः, सुतुङ्गः, सुभङ्गः, लाङ्गली.—(The juice) नारिकेलरसः.
COCOON, s. (Of the silk worm) कृमिकोपः, कीटकोपः, गुटिका.
COCTION, s. निष्कायः, क्षायः, क्षयनं, पाचनं.
COD or COD-FISH, s. स्थूलशिरस्कः समुद्रीयमत्स्यभेदः.
COD, s. (Seed-vessel, pod) बीजकोशः, बीजगुमिः *f.*, शमी, पुटः.
CODDED, p. p. कोशस्थः -स्था -स्थं, कोपगुमः -ता -तं.
To CODDLE, v. a. (Parboil) ईषत्क्षिप् (c. 1. -क्षयति -यितुं), जनेः स्थाल्यां
पक्व (c. 1. पचति, पक्व) or तप् in caus. (तापयति -यितुं), कोष्णजलेन
कोमलीकृ.—(Breed up tenderly) कोमलतया or सौकुमार्येण पुष्पं
(c. 1. पोषति -यितुं).
CODE, s. (Of laws) धर्मसंहिता, स्मृतिशास्त्रं, धर्मशास्त्रं, स्मृतिः *f.*,
अवधारविधिः *m.*
CODICIL, s. समुपेजनपत्रस्य अनुबन्धः or उपलेख्यं or उपाङ्गं or उत्तरखण्डं.
CODLING, s. भोजनानामर्थं ईषत्क्षणीय खापकः काष्ठफलभेदः.
COEFFICIENCY or COEFFICIENCY, s. सहकारिताम् अनेकेहेतुकानां प्रभावः,
सहकारिता, संयोगिता, सम्प्रयोगिता, सम्प्रतिपत्तिः *f.*, सम्भूतिः *f.*

COEFFICIENT, *s.* (In arithmetic) घुणः, प्रकृतिः *f.* गुणः.

COEMPTION, *s.* पूर्वक्रयः, प्रस्थापनादक्रयः, अवच्छेदादवच्छेदक्रयः, समुदयक्रयः.

COENOBITE, *s.* संन्यासिणो विभो यस्य सौभाग्यमध्याद् एकभाता *m.* (नृ).

COEQUAL, *a.* अन्येन समः -मा -मै or समानः -ता -नै or तुल्यः -त्या -त्यं, समानपदस्यः -स्या -स्यं, समानजातीयः -या -यं, समभायः -यो -यं, सहधर्मो -र्मिणी -र्मि (नृ), सहधर्मो -धर्मो -धर्म (नृ).

COEQUALITY, *s.* अन्येन समता or समानता or तुल्यता, समानावस्था.

TO COERCE, *v. a.* बलात्कारेण यम् (c. 1. यच्छति, यन्ति), नियम्, संयम्, विनियम्; or नियह् (c. 9. -गृह्णाति -ह्नाति -ग्रहीतुं) or शास् (c. 2. -शालि, शासितुं), अनुशास्; यन्स् (c. 10. यन्वयति -यितुं), निरुह् (c. 7. -रुहति -रोह्), निषिध् (c. 1. -वेषति -षितुं).

COERCED, *p. p.* बलात्कारेण निगृहीतः -ता -तै, संयतः -ता -तै, निरुहः -डा -डै, संरुहः -डा -डै, यन्तः -ता -तै, प्रत्याहृतः -ता -तै.

COERCIBLE, *a.* नियन्त्रित्यः -व्या -व्यं, नियन्त्र्यः -व्या -व्यं, यन्त्रणीयः -या -यं.

COERCEION, *s.* संयमः -मनं, नियमनं, नियहः -हणं, निगृहीतिः *f.* यन्त्रणं, प्रत्याहरणं.

COERCIVE, *a.* बलात्कारी -रिणी -रि (नृ), प्रतिरोधी -घिनी -धि (नृ), नियामकः -का -कं.

COESSENTIAL, *a.* समभायः -यो -यं, सहभायी -विनी -वि (नृ).

COESSENTIALITY, *s.* समभावः or भावसमानता, सहभावित्वं.

COETANEOUS, *a.* समानवयस्कः -स्का -स्कं. See COEVAL.

COETERNAL, *a.* अन्येन सह नित्यकालस्यापी -यिनी -यि (नृ) or अनन्तकालस्यापी or अद्यान्तहीनः -ना -नं or सनातनः -ना -नं.

COETERNITY, *s.* समनित्यता, समानानन्तता, समाननित्यता.

COEVAL, *a.* समानवयस्कः -स्का -स्कं, समवयस्कः -स्का -स्कं, समानवयाः -याः -यः (स) or तुल्यवयाः or सवयाः, समानकालीनः -ना -नं, एककालीनः -ना -नं, समानजन्मा -न्मा -न्म (नृ).

COEVAL, *s.* वयस्यः, सहभावी *m.* (नृ), सवयाः *m.* (स), तुल्यवयाः.

TO COEXIST, *v. n.* समृ (c. 1. भवति -वितुं), सह or एककाले वृत् (c. 1. वृत्ते -व्रित्तुं) or स्वा (c. 1. तिष्ठति, स्थातुं) or जीव् (c. 1. जीवति -वितुं).

COEXISTENCE, *s.* एककाले वृत्ते or जीवने, सहवृत्तेन, सहजीवने.

COEXISTENT, *a.* सहधर्मो -र्मिनी -र्मि (नृ) or एककाले वृत्ते, सहजीवो -यिनी -यि (नृ) or एककाले जीवो, सहजः -जा -जं.

TO CO-EXTEND, *v. n.* अन्येन समं व्याप् (c. 5. -आप्नोति -आप्तुं) or विस्तृ in pass. (-स्तोयंते).

CO-EXTENSION, *s.* समव्याप्तिः *f.*, अभिव्याप्तिः *f.*, समविस्तारः, सम्पृच्छनं.

COFFEE, *s.* यवनदेशीयसुद्रुमलनिर्द्भूतः कृष्णवर्णः पानीयविशेषः, यावनपानं.

COFFEE-HOUSE, *s.* पूर्वोक्तपानीयविक्रयस्थानं, यावनपानशाला.

COFFEE-POT, *s.* पूर्वोक्तपानीयाधारः, यावनपानभाजनं, यावनपानपात्रं.

COFFER, *s.* मुद्राधारः, मुद्राकोषः, धनाधारः, धनभाण्डं, दीनारभाण्डं.

TO COFFER, *v. a.* मुद्राधारे or धनभाण्डे निधा (c. 3. -दधाति -धातुं).

COFFIN, *s.* शवाधारः, मृतशरीराधारः, शवभाजनं.

TO COFFIN, *v. a.* शवाधारे or शवभाजने निधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or निविश in caus. (-वेशयति -यितुं).

TO COG, *v. a. and n.* (Flatter, wheedle) लल् (c. 10. लालयति -यितुं), चादृक्षा सान्स् (c. 10. सान्त्वयति -यितुं).—(Cog a die) कूटाद्यं or दुरक्षं कृ.—(Fix cogs to a wheel) चक्रनेभिं सद्मतां कृ.

COG, *s.* (Tooth of a wheel) चक्रदन्तः, नेमिदन्तकः, प्रधिदन्तः.

COGENCY, *s.* बलं, सामर्थ्यं, समर्थता, प्रभावः, शक्तिः *f.*, अवश्यकता.

COGENT, *a.* बली -लिनी -लि (नृ), बलवान् -वती -वत् (नृ) प्रबलः -ला -लै, शक्तिमान् -मती -मत् (नृ), अवश्यकः -क्ता -कं, अवश्यकर्तव्यः -व्या

-व्यं, निरुहः -रा -रै; 'a cogent reason.' बलवद्भूतः *m.*, विशिष्टहेतुः.

COGENTLY, *adv.* बलात्, बलेन, बलवत्, अवश्यकं, निरुहं.

COGGER, *s.* लाली *m.* (नृ), चादृक्षा, सान्त्वनकृत् सान्त्ववादः.

COGGLESTONE, *s.* सुद्रुमशैला, पूर्वोक्तसखः, अशीला.

COGITABLE, *a.* ध्यानीयः -या -यं, ध्येयः -या -यं, चिन्तनीयः -या -यं.

COGITATE, *v. n.* ध्ये (c. 1. ध्यायति, ध्यातुं), अनुध्ये, अभिध्ये, प्रध्ये, सन्ध्ये, चिन्त (c. 10. चिन्तयति -यितुं), विचिन्त, सचिन्त, विचर् in caus. (-चारयति -यितुं), आलोच् (c. 10. -लोचयति -यितुं), भू in caus. (भावयति -यितुं), सम्भू, पितर्क (c. 10. -तर्कयति -यितुं), अनुतर्क, विमृश् (c. 6. -मृशति -मृश्), अनुमृश्, प्रविमृश्.

COGITATED, *p. p.* चिन्तितः -ता -तै, ध्यातः -ता -तै, आलोचितः -ता -तै.

COGITATION, *s.* चिन्ता, ध्यानं, विचारः -रणं, आलोचनं, चर्चा, भावना, मनःकल्पना, सकल्पः, मनोगतं.

COGNITIVE, *a.* चिन्तापरः -रा -रै, ध्यानपरः -रा -रै, मानसिकः -की -कं.

COGNATE, *a.* सहजः -जा -जं, सहधर्मो -धर्मिनी -धर्मि (नृ), समानजातीयः -या -यं, सजातिः -तिः -ति, समोद्यः -जा -जं.

COGNATION, *s.* (Relationship) बन्धुता, बान्धवत्वं, ज्ञातित्वं, ज्ञातिभावः, सजातित्वं, सहधर्म्यः, सहधर्मित्वं, सम्यक्कं, अनुपङ्गः.

COGNITION, *s.* ज्ञानं, विज्ञानं, परिज्ञानं, प्रज्ञानं, स्वीकारः.

COGNITIVE, *a.* ज्ञानी -निनी -नि (नृ), ज्ञानवान् -वती -वत् (नृ), or प्रज्ञावान्.

COGNIZABLE, *a.* ज्ञेयः -या -यं, विज्ञेयः -या -यं, बोध्यः -ध्या -ध्यं, यास्यः -सा -स्यं.-(By law) अभिपोक्त्यः -व्या -व्यं, विचार्यः -व्यो -व्यं, विचारहेः -हे -है.

COGNIZANCE, *s.* (Judicial notice) विचारः -रणा, अनुसन्धानं, जिज्ञासा, चर्चा, पटीक्षा, अनुयोगः, निर्णयः, निरूपणं.-(Badge) संज्ञा, लिङ्गं, चिह्नं, लक्षणं, अभिज्ञानं.-(To take cognizance) ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं), ज्ञा in des. (निज्ञासते -सितुं), विचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), अनुयुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं).

COGNOMINAL, *a.* एकनामकः -का -कं, एकसंज्ञकः -का -कं, समसंज्ञावान् -वती -वत् (नृ).

COGNOMINATION, *s.* पङ्क्तिः *f.* -तो, उपपदं, उपाधिः *m.*, कौलिकोपाधिः *m.*

COGNOSCIBLE, *a.* ज्ञातव्यः -व्या -व्यं, ज्ञेयः -या -यं, बोध्यः -ध्या -ध्यं.

TO COHABIT, *v. n.* (Dwell with another) सह वस् (c. 1. वसति वन्तु), एकत्र वस, सङ्गम् (c. 1. -गच्छति गन्तुं), संसर्गं कृ—(As the sexes) स्त्रीपुरुषवत् सम्भोगं कृ.

COHABITANT, *s.* सहवासी *m.* (नृ), एकपुरनिवासी *m.*, एकस्थानवासी *m.*

COHABITATION, *s.* सहवासः, एकत्र वासः, संसर्गः, सङ्गमः.-(Sexual) सम्भोगः, स्त्रीपुरुषसङ्गमः, औपमर्थ्य, उपभोगः.-(Cohabitation with men) पुंयोगः.-(With women) स्त्रीसङ्गः.

COHER, *s.* समांशो *m.* (नृ), समांशहारी *m.* (नृ), चंशहारी *m.*, चंशभाक् *m.* (नृ), चंशी *m.* (नृ), चंशकः, समाधिकारी *m.* (नृ), दायादः, चक्षुष्यभागी *m.* (नृ), विभागकर्ता *m.* (नृ), वतुः.

COHERESS, *s.* समांशिनी, समांशहारिणी, समाधिकारिणी.

TO COHERE, *v. n.* (Stick together) संसर्ज् in pass. (-सज्यते or -सज्जते), संधिष् in pass. (-न्धिष्यते), संलङ्गनीभू or संलग्नः -ग्ना -गन्म् अस्, संयुज् in pass. (-युज्यते), संहन् in pass. (-हन्त्यते).-(Agree, suit) युज् in pass. (युज्यते), सधन् in pass. (-वध्द्यते), योग्यः -ग्या -ग्यम् अस्.

COHERENCE, *s.* संतर्कः *f.*, संसर्गः, संलग्नत्वं, संहतिः *f.*, संयोगः, समा-सङ्गनं, सम्यक्कं.-(Connexion) सधन्धः, प्रबन्धः, जन्यः, समन्वयः, अनुपङ्गः, सन्धेः.-(Consistency) अविरोधः, अनुसारित्वं.

COHERENT, *a.* संसक्तः -क्ता -क्रे, संश्लिष्टः -ष्टा -ष्टं, सुश्लिष्टः -ष्टा -ष्टं, संलग्नः -ग्ना -ग्ने, दृढसन्धिः -न्धिः -न्धिः, संहतः -ता -ते, सुसंहतः -ता -ते. — (Consistent, adapted) सविरुद्धः -द्धा -द्धं, उपयुक्तः -क्ता -क्रे, अनुरूपः -पा -पं, अनुसारी -रिणी -रि (न), — (Connected) ससङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, अनुसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, मान्यः -या -ये, अन्यातः -ता -ते.

CORESION, *s.* संलग्नत्व, संश्लेषः, संसक्तिः, संयोगः, समासजनन, सङ्गठन.

COHESIVE, *a.* संलग्नशीलः -ला -लं, सान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, श्यानः -ना -नं, खिण्वः -ग्ना -ग्नं.

COHESIVENESS, *s.* संलग्नशीलत्व, सान्द्रता, श्यानता, खिण्वता, खेध्वं.

TO COHIBIT, *v. a.* यम (c. 1. यच्छति, यन्ते), निग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीते).

TO COHOBATE, *v. r.* पुनः सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), द्विःसन्धानं कृ.

COHORT, *s.* सैन्यगुल्मः, सैन्यदलं, सैन्यदलं, पञ्चशतसैन्यदलं, गणः.

COHORATION, *s.* सुस्थिरो भवति समाश्रयनं, प्रबोधनं, प्रोत्साहः.

COIF OF COIFFURE, *s.* मलकाभरणं, शिरोवेष्टः -ष्टनं, शिरस्त्रं, मुकुटं.

COIFFED, *a.* मुकुटो -टिनी -टि (न), मुकुटधारी -रिणी -रि (न), कृतमलकाभरणः -गा -गं.

TO COIL, *v. a.* मण्डलीकृ, वृक्षलीकृ, मण्डलाकारेण घुट्टीकृ.

COIL, *s.* मण्डलं, मण्डलायितं, वृक्षं, व्यावृत्तः -वृत्तं, — (Tumult) तुमुलं, वैक्रम्यं, व्यन्तता, व्यन्तं.

COILED, *p. p.* मण्डली -लिनी -लि (न), मण्डलीकृतः -ता -तं, वृक्षलीकृतः -ता -तं.

COIN, *s.* (Stamped money) मुद्रा, टङ्कः, टङ्कः, नाणकं, निष्कः -ष्केः, 'gold coin,' सुवर्णमुद्रा, सुवर्णः; 'silver coin,' रूप्यमुद्रा; 'copper coin,' तासमुद्रा, पणः; 'base coin,' कृष्णनाणकं. — (Corner) कोणः.

TO COIN, *v. a.* (To stamp metals for money) सुवर्णरूप्यादि मुद्राकृ or मुद्रा (nom. मुद्रयति -यितुं) or मुद्रया सङ्कृ (c. 1. सङ्कयति -यितुं) or साहन् (c. 2. -हन्ति -हन्ते). — (Forge, invent) कृप (c. 10. कल्पयति -यितुं), षट् (c. 1. षटते -टितुं), सृज् (c. 6. सृजति, सृष्टुं).

COINAGE, *s.* मुद्राङ्कनं. — (Money coined) मुद्रा. — (Invention) कल्पना, वासना, सृष्टिः.

COINED, *p. p.* मुद्राङ्कितः -ता -तं, मुद्रितः -ता -तं, साहन्तः -ता -तं. — (Invented) कल्पितः -ता -तं, कल्पितः -की -कं, कृत्रिमः -मा -मं, सृष्टः -ष्टा -ष्टं.

TO COINCIDE, *v. n.* (Agree in opinion) समन् (c. 4. -मन्यते -मन्ते), अनुमन, स्वीकृ, एकचिन्ता, एकमती, अनुवद् (c. 1. -वदति -दितुं). — (Fall or meet together) सम्पत् (c. 1. -पतति -तितुं), सन्धिपत्, सङ्गमं (c. 1. -गच्छति -गन्ते). — (Be consistent, fitting) युज् in pass. (युज्यते), अनुवद् -पा -पं or सदृशः -शी -शम्, सन्धु, अनुवद् (c. 1. -सरति -सन्ते), अनुवृत् (c. 1. -वृत्ते -वृत्ते), न विरुप् in pass. (-रुध्यते).

COINCIDENCE, *s.* (Falling or meeting together) सन्धिपातः, सम्पातः, सङ्गमः, सङ्गतिः *f.*, समागतिः *f.* — (Coincidence of opinion) ऐकमत्यं, एकचिन्ता, सम्पत्तिः *f.* — (Accident) दैवयोगः, सङ्गतं, घटनं -ना, दैवघटनं; 'by an unlucky coincidence,' दुर्दैवात्, दैवदुष्टनात.

COINCIDENT, *a.* सन्धिपतिनः -ता -तं, सम्पाती -तिनी -ति (न), सङ्गमिनी -मिनी -मि (न). — (In time) समानकालीनः -ना -नं. — (Consistent) सविरुद्धः -द्धा -द्धं, अनुसारी -रिणी -रि (न), सदृशः -शी -शं.

COINDICATION, *s.* एककारणसहितं लक्षणबाहुल्यं.

COINER, *s.* (A minter) मुद्राङ्ककः, टङ्काङ्कयिता *m.* (न), मुद्राकारः, नाणककृ, नैष्किकः. — (Inventor) कल्पकः, स्रष्टा *m.* (न), कारकः.

COISTREL, *s.* कापुरुषः, हतकः, भीरुः *m.*, युद्धपराङ्मलः.

COTTON, *s.* मैपुनं, रतं, सुतं, अङ्गसङ्गः, औपत्यं, सम्भोगः, संयोजनं, रतिक्रिया, रतिकर्म *n.* (न).

COKE, *s.* चङ्गदग्धाङ्गुरोच्छिष्टं, तमकृष्णमृत्तिकाच्छिष्टं.

COLANDER, *s.* चालनं -नी, सम्मार्जनयन्त्रं, शोधनी, शोधनयन्त्रं.

COLATION, *s.* (The act of straining) शोधनं, सम्मार्जनं, चालनं.

COLD, *a.* शीतः -ता -तं, शीतलः -ला -लं, शिशिरः -रा -रं, हिमः -मा -मं, हिमवान् -वती -वत (न), अनुष्णः -ष्णा -ष्णं, सतप्तः -ता -तं; 'suffering from cold,' शीतारक्तः -क्ता -क्रे, हिमारक्तः -क्ता -क्रे; 'a cold wind,' शीतलवातः; 'cold weather,' शीतकालः -लं. — (Indifferent, cold in disposition) विरक्तः -क्ता -क्रे, उदासीनः -ना -नं, जलाशयः -या -यं, निरीहः -हा -हं. — (Wanting in affection) निःस्नेहः -हा -हं. — (Cold-blooded) रक्तहीनः -ना -नं.

COLD, *s.* शीतं, शीतता, शैत्यं, शीतलं -लता, शिशिरः, हिमं; 'cold weather,' शीतकालः -लं, शिशिरकालः -लं; 'cold season,' हिमागमः, शिशिरं, शीतकः. — (Disease caused by cold) पीनसः, प्रतिश्यायः, काशः, कफः, श्लेष्म *n.* (न); 'having a cold,' काशी -शिनी -शि (न), पीनसो -मिनी -मि (न), कफो -फिनी -फि (न).

COLDISH, *a.* शीतलः -ला -लं, ईष्यन्तीतः -ता -तं, आशीतः -ता -तं.

COLDLY, *adv.* शीतलं, शैत्येन, शिशिरं. — (Indifferently) विरक्तं, विरक्त्या, निःस्नेहं, स्नेहं विना, स्नेहव्यतिरेकेण.

COLDNESS, *s.* शीतता, शैत्यं, शीतं, शीतलता, हिमं, हिमं, शीतोभावः. — (Want of affection) निःस्नेहः, निःस्नेहता. — (Indifference) विरक्तः *f.*, विराग्यं, औदाम्यं, निरीहता.

COLF OF COLEWORT, *s.* शाकः, हरितकं, शूरपं, शियुः *m.*

COLIC, *s.* शूलं, वातशूलं, पक्वशूलं, सामशूलं, जठरव्याधा, जठरच्छाला, उदरवेदना, वातफुल्लान्. — (Having the colic) शूलो -लिनी -लि (न).

COLIC, *a.* उदरवेदनाजनकः -का -कं, जठरव्यापाकरः -रा -रं.

TO COLLAPSE, *v. n.* (Fall together) सम्पत् (c. 1. -पतति -तितुं), सन्धिपत्. — (Shrink) सङ्कुच् in pass. (-कुच्यते), शृ in pass. (शीर्यते), सङ्कोचम् इ (c. 2. रति, रतुं), संधिष् in pass. (-धिष्यते), संह in pass. (-ह्रियते), संहन् in pass. (-हन्ते), संश्यानीभ.

COLLAPSED, *p. p.* सङ्कुचितः -ता -तं, शोषोः -शा -शं, संहतः -ता -तं, संहतः -ता -तं, संधिपत् -ता -तं, संवृत्तः -ता -तं, संश्यानः -ना -नं, सन्नः -न्ना -न्नं.

COLLAR, *s.* ग्रैवं -वेयं -वेयकं, गलमेखला, कण्ठभूषा, कण्ठलता, माला, ग्रीवाभरणं, माला. — (Halter for the neck) कण्ठपाशकः, कण्ठलतासिका.

TO COLLAR, *v. a.* ग्रैवेयकेषु (c. 1. धरति, धर्तुं) or हस्तं दा (c. 3. ददाति, दातुं).

COLLAR-BONE, *s.* जनु *n.*, ग्रीवास्थि *n.*, कण्ठास्थि *n.*; 'the collar bones,' जनुणी *n. du.*

COLLARED, *p. p.* ग्रैवेयके or ग्रीवायां धृतः -ता -तं.

TO COLLATE, *v. a.* (Compare one thing with another) उपमा (c. 2. -माति, c. 3. -मिती -मातुं), सम्प्रु in caus. (-धारयति -यितुं), with 2acc. साधारणीकृ. — (Collate books) गुणनीकृ, शृ in caus. (शोधयति -यितुं). — (Place in a benefice, confer) धर्माध्यापकाय वृत्तिं प्रतिपद in caus. (-पादयति -यितुं) or प्रदा (c. 3. ददाति, दातुं).

COLLATED, *p. p.* उपमितिः -ता -तं, शोधितः -ता -तं, प्रदत्तः -न्ना -न्नं.

COLLATERAL, *a.* (Parallel, side to side) पार्श्वपार्श्वभूतः -ता -तं, पार्श्वपार्श्वगतः -ता -तं. — (Not direct) प्रासङ्गिकः की -कं, सानुपङ्गिकः -की -कं, वक्रः -क्ता -क्रे, विहोमः -मा -मं, असरलः -ला -लं. — (Concurrent) अनुवादकः -का -कं. — (Sprung from a common ancestor) समोषः -चा -चं, मयिषः, समानोदकः.

COLLATERALLY, *adv.* पार्श्वपार्श्वे. — (Indirectly) प्रसङ्गक्रमेण, वक्रं, असरलं.

COLLATION, *s.* (Comparison of one thing with another) उपमानं, उपमितिः *f.* — (Of books) गुणनी, शोधनं. — (Act of bestowing) प्रदानं, प्रतिष्ठापनं. — (To a benefice) धर्माध्यापकाय वृत्तिप्रतिपादनं.

or वृत्तिप्रदानं.—(A cold repast) पृष्ठेद्युःसिद्धानां फलादिस्वाङ्गानां सम्भारः.

COLLATOR, *s.* (One that compares books) गुणनीकञ्च *m.* (कृ), ग्रन्थशोधनकृत.—(One that confers a benefice) धर्मोपापकवृत्तिप्रदाता *m.* (तृ).

COLLEAGUE, *s.* सहकारी *m.* (नृ), सम्भूषकारी *m.* (नृ), तुल्यवृत्तिः *m.*, तुल्यव्यापारी *m.* (नृ), एकविषयी *m.* (नृ), सहायः, सङ्गी *m.* (नृ).

To COLLECT, *v. a.* (Gather together) चि (c. 5. चिनोति, चेत्तुं), अवचि, समाचि, आचि, प्रचि, सचि, समानो (c. 1. -नयति -नेत्तुं), समुपानो, सम्भृ (c. 1. -भरति, c. 3. -विभञ्जि -भञ्जुं), समादा (c. 3. -ददाति -दात्तुं), समाक्षिप (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), संहन (c. 2. -हन्ति -हन्तुं), समाहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), उपसंहृ, समूह (c. 1. -उहते -हन्तुं), सङ्ग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), एकीकृ, एकचक्रः—(Collect into a heap) राज्ञीकृ, पिशद् (c. 10. पिशदयति -यितुं), पिशङ्गीकृ, पृगीकृ, एकीचीकृ.—(Collect themselves, assemble) समे (i.e. सम and आ with rt. इ, संमेति, समेतुं), सङ्गम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), समागम, एकच मिल (c. 6. मिलति, मिलेतुं).—(Collect taxes) क्लान or शुल्कान ग्रह.—(Infer) अनुमा (c. 2. -माति c. 3. -विमोते -मात्तुं), ऊह, अवगम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं). (Collect one's self, recover one's self) मनः or चेतः समाधा (c. 3. -धाति -धत्ते -धात्तुं), संशं लभ (c. 1. लभते, लभ्युं), स्वप्रकृतिम् आपद (c. 4. -पद्यते -पद्युं), or प्रतिपद.

COLLECT, *s.* स्मृष्टीयानां रविवारादिविशिष्टपञ्चास्युद्दिश्य प्रार्थना, सांख्यिक-प्रार्थना, चक्र *f.* (च).

COLLECTED, *p. p.* सञ्चितः -ता -तं, उपचितः -ता -तं, समुपचितः -ता -तं, समूढः -टा -टं, सङ्गूढः -टा -टं, सम्भूतः -ता -तं, सम्भूतः -ता -तं, एकीकृतः -ता -तं, एकस्थः -स्था -स्थं, सन्निपतितः -ता -तं, संहतः -ता -तं, समवेतः -ता -तं, सङ्कलितः -ता -तं.—(Heaped) राज्ञीभूतः -ता -तं, पृगीकृतः -ता -तं, पुञ्जितः -ता -तं, एकीकृतः -ता -तं, एकराशिभूतः -ता -तं.—(In mind) समाहितः -ता -तं, लम्बचतः -ता -तः (म), लम्बसंहतः -ज्ञा -तं, निराकृतः -ला -लं, प्रकृतिमापन्नः -सा -चं, अख्यस्तः -स्ता -स्तं, अख्ययः -या -यं, निराकृतः -ला -लं, प्रकृतिमापन्नः -सा -चं, अख्यस्तः -स्ता -स्तं, अख्ययः -या -यं.

COLLECTIBLE, *a.* चयनीयः -या -यं, चयः -या -यं, चेतव्यः -व्या -व्यं, सचेयः -या -यं, उचयेयः -या -यं, समुचयः -व्या -व्यं.

COLLECTION, *s.* सञ्चयः, चयः, समुचयः, निचयः, प्रचयः, समूहः, सङ्ग्रहः-हणं, सन्निपातः, सङ्घातः, सङ्घः, संहतिः *f.*, शोषः समुदायः, युन्दं, समवायः, संहारः, समाहारः, सञ्चयः, चायः, सङ्गः, ऊहणी, राशिः *m. f.*, पुञ्जः, पिशद्, पृगः, विन्यासः, सङ्कलः, ग्रामः in comp.; 'collection of people,' जनसमूहः, जननिवहः, जनोप, जनसमागमः; 'of clouds,' घनचयः, घनीयः, जलदसंहतिः *f.*—(Raising money) एकैकस्मात् किञ्चित्किञ्चिद्वनग्रहणं, धनोन्नोलनं.

COLLECTIVE, *a.* समवायी -यिनी -यि (नृ), सञ्चयी -यिनी -यि (नृ), साङ्कलः -ली -लं, उपचितः -ता -तं, गङ्गीभूतः -ता -तं, सामान्यः -व्या -व्यं, साधारणः -णी -णं.

COLLECTIVELY, *adv.* (Generally) साधारण्येन, साकल्येन.—(In a mass) सङ्गश्ल, अपृथक्, समूह, शोषश्ल.

COLLECTOR, *s.* सचेता *m.* (तृ), सचयी *m.* (नृ), सङ्गहीता *m.* (तृ), सङ्गाहकः.—(A tax-gatherer) करग्रहः, शुल्कग्राही *m.* (नृ).

COLLEGE, *s.* (For learning) विद्यालयः, विद्यावेश्म *m.* (नृ), चतुष्पाठी, पाठशाला, छात्रादिनिलयः, अवसथः -व्यः.—(For religion) मठः, आश्रमः, विहारः, पीठारः.—(A community of persons) श्रेणिः *m. f.*, जनसमूहः, पंक्तिः *f.*, गणः.

COLLEGEAN, *s.* छात्रः, विद्याधी *m.* (नृ), विद्यालयस्थः, अनेवासी *m.* (नृ).

COLLEGIATE, *a.* विद्यालयसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (नृ), आश्रमिकः -की -कं.

आश्रमी -मिनी -मि (नृ), मठसम्बन्धीयः -या -यं

COLLET, *s.* (Collar) वेत्रयकं, ग्रीवाभरणं.—(Of a ring) अङ्गुरीयकभागं यत्र मणिः प्रणिधीयते.

To COLLECT, *v. a.* संहन (c. 2. -हन्ति -हन्तुं), समाहन, सङ्ग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), मूढ (c. 9. -मृशति, मर्हितुं), निव्यिप (c. 7. -पिनष्टि -पेष्टुं), पृष (c. 1. -यपेति -यिष्टुं).

COLLIER, *p. p.* अङ्गारमलिनितः -ता -तं, मलीमसः -सा -सं, अङ्गारितः -ता -तं

COLLIER, *s.* अङ्गारखनकः, कृष्णभूमिखनकः, अङ्गाराखनिकः, अङ्गारवि-क्रता *m.* (तृ).

COLLIERY, *s.* अङ्गारखानः *f.*, अङ्गारोत्पत्तिस्थानं, कृष्णभूमिखननस्थानं

COLLIFLOWER, *s.* शाकः, हरितकं, शृणुं, पोतकी.

COLLIGATION, *s.* सङ्घन्धनं, एकच बन्धनं, संघेयणं, संयोजनं.

COLLIMATION or COLLINATION, *s.* सन्धानं, अभिसन्धानं, लक्ष्यीकरणं

COLLIQUABLE, *a.* द्राव्यः -व्या -व्यं, गलनीयः -या -यं

To COLLIQUATE, *v. a.* विली in caus. (—लापयति -लापयत -यितुं), द्रवीकृ

COLLIQUATION, *s.* विलयनं, गलनं, द्रवीकरणं, विद्रावणं.

COLLIQUATIVE, *a.* विद्रावकः -का -कं, विलयनकारी -विशी रि (नृ), गलनकृत

COLLISION, *s.* सङ्गट्टः -ट्टनं, परस्परसमाघातः, समाघातः, प्रतिघातः, सम्भट्टः

यधेणं, घनाघनः, स्खलनं.

To COLLOCATE, *v. a.* स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), अवस्था, प्रतिष्ठा-धा (c. 3. दधाति, धात्तुं), साधा, न्यस (c. 1. -अस्यति -असितुं), वियस चृ in caus. (अर्पयति -यितुं), नियुज्ज (c. 7. -युनक्ति -योजुं), निविज्ज in caus. (—यशयति -यितुं).

COLLOCATED, *p. p.* स्थापितः -ता -तं, प्रतिष्ठापितः -ता -तं, आहितः -ता -तं, विनिवेशितः -ता -तं, न्यस्तः -स्ता -स्तं, अर्पितः -ता -तं, रोपितः -ता -तं

COLLOCATION, *s.* स्थापनं, प्रतिष्ठापनं, न्यसनं, निवेशनं, अर्धणं, प्रयोगः

COLLOCATION, *s.* सम्भाषणं, आभाषणं, सम्ययदनं, कथायोगः, कथाप्रसङ्गः

To COLLOQUE, *v. m.* लल in caus. (लालयति -यितुं), चाटका सान्न (c. 10. सान्नयति -यितुं).

COLLOP, *s.* (Of meat) मांसखण्डं, आमिषखण्डं, मांसलवः.

COLLOQUIAL, *a.* संलापी -पिनी -यि (नृ); 'colloquial style,' कपोप कथनयोग्यो वाग्व्यापारः.

COLLOQUY, *s.* सम्भाषा, संलापः, सङ्कथा, संवादः, कपोपकथनं.

To COLUDE, *v. a.* पक्षपातं कृ, गणतां कृ, कूटसंघिदं कृ, अङ्गान्निभू.

COLLUSION, *s.* पक्षपातः -तिता, गणता, कूटगणता, अङ्गान्निभावः, कूटसंघिद, प्रतारणा, कूटता, कापट्यं, श्रुता.

COLLUSIVE, *a.* पक्षपाती -तिनी -ति (नृ), पक्षपातपटितः -ता -तं, कीटिकः -की -कं.

COLLUSIVELY, *adv.* पक्षपातेन, कूटगणतापृष्टिकं, अङ्गान्नि.

COLLY, *s.* अङ्गारमलं, अङ्गारकिट्टं, अङ्गारकल्कं.

To COLLA, *v. a.* अङ्गारख कृष्णीकृ or कृष्ण (nom. कृष्णापते) or मलीमसक COLLARUM, *s.* अङ्घ्रनं, रसाङ्घ्रनं, नेत्ररङ्घ्रनं, दाधिका, कज्जलं, कर्परा र्षेरी, तुल्यं, रसगंधं, तार्क्षशीलं.

COLOCYNTH, *s.* सरुणा, इन्द्रवारुणिका, दाला, जलङ्गः, काकमंडः, पिटङ्गाकी, सुफला, विषघ्नी.

COLOX, *s.* (A point used to mark a pause) वाक्यपरिमाणकं द्विविद् चिह्नं, द्विविन्दुः *m.*—(The great intestine) महापुरीत *m.*, महद्वं महानाली.

COLONY, *s.* व्यूहपतिः *m.*, गुन्मपतिः, सैन्यदलाध्यक्षः, सैन्याधिपतिः *m.*

COLONYSHIP, *s.* व्यूहपतित्वं, गुन्मपतिपदं, सैन्यदलाध्यक्षत्वं.

COLONIAL, *a.* नवीनवसतिस्थानसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (नृ), प्रादेशिकः -की -कं.

COLONIST, *s.* स्वदेशवागानन्तरं देशान्तरवासी *m.* (नृ), अधिवासी *m.* (नृ)

प्रदेशवासि, दूरवासी, प्रदेशस्थः.

COLONIZATION, *s.* स्वदेशे तत्कुलमानां प्रदेशाधिवासनं, देशान्तराधिवासनं, प्रदेशवासनं.

To COLONIZE, *v. a.* स्वदेशे तत्कुलमानां प्रदेशे वस in caus. (वासयति -यितुं) or अधिवस, अध्याम् in caus. (-आसयति -यितुं).

COLONIZED, *p. p.* अधिवासितः -ता -तं, अध्युषितः -ता -तं, वासितः -ता -तं, अध्यामितः -ता -तं.

COLONNAD, *s.* मण्डलरूपेण विन्यस्ता स्तम्भश्रेणी, स्तम्भपर्यंकपरिवेष्टितश्च तद्वयः, स्तम्भपर्यन्तः *f.*

COLONY, *s.* (The country planted) स्वदेशवाणिज्ये वासितः प्रदेशः, नवीनवासितस्थानं, प्रदेशः.—(The people) प्रदेशवासिनः *m. pl.*, अधिवासिनः *m. pl.*, नवीनवासिनः.

COLOPHONY, *s.* चरालः, रालः, धूपनः, मन्त्ररसः, जग्गिचक्रमः. *See* RESIN.

COLOQUINTIDA, *s.* चरुणा, दाहा, जलद्वः, काकमहकः. *See* COLOCYNTH.

COLORATE, *a.* रागी-गिणी-गि (न), सरागः-गा-गं, रङ्गी-रङ्गिनी-रङ्गि (न).

COLORATION, *s.* रङ्गनं, वर्णनं. (The state) रागः.

COLORFUL, *a.* रङ्गी-रङ्गिनी-रङ्गि (न), रागदः -दा -दं, वर्णदः -दा -दं.

COLOSSAL OF COLOSSAN, *a.* वृहत्कायः -या -यं, वृहच्छरीरः -रा -रं, अतिमानुपाकारः -रा -रं, भीमविग्रहः -हा -हं, दानवाकारः -रा -रं, अममयस्त्रिः -त्रिः -त्रि.

COLOSSUS, *s.* वृहत्प्रतिमा-प्रतिमानं, वृहत्प्रतिमालोकं, वृहत्स्मृती, अतिमानुपाकारमाणा मूर्तिः.

COLOR, *s.* (Hue, dye, tint) रागः, रङ्गः, वर्णः; 'of one colour,' एकवर्णः -शा -शै; 'of the same colour,' सवर्णः -शा -शै, समवर्णः -शा -शै; 'of various colours,' नानावर्णः -शा -शै; 'of lasting colour,' स्थिररङ्गः -रङ्गा -रङ्गं; 'to change colour,' विवर्णीभूः; 'that has lost its colour,' वीतरागः -गा -गं, - (Paint) रङ्गः, वर्णकः -का, लेपः; 'a picture in colours,' चित्रलसा, चित्रलिखितं, चित्रं. (Complexion, colour in the cheek) कपोलरागः; 'of a ruddy colour,' चरुणवदनः -ना -नं, लोहिताननः -नी -नं; 'without colour,' विवर्णवदनः -ता -तं. (Colours of a regiment) पताका, ध्वजः, वैजयन्ती. (Pretext) अपदेशः, व्यपदेशः, छद्म *n.* (न); 'under colour of a vow,' व्रतव्यपदेशेन.

To colour, *v. a.* रञ्ज in caus. (रञ्जयति -यितुं), वर्णी (c. 10. वर्णयति -यितुं), चित्र (c. 10. चित्रयति -यितुं), सरागं -गा -गं कृ.—(Excuse, palliate) व्यपदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), अपदिश, शम् in caus. (शामयति -यितुं), छद् (c. 10. छादयति -यितुं).—(Make plausible) सत्यसङ्काशं -शा -शं कृ, सुदृश्यं -श्या -श्यं कृ.

To colour, *v. n.* (Take a colour) रञ्ज in pass. (रञ्जते), संरञ्ज - (Blush) मलज्जत्वात् रक्कवदनः -नी -नं भू, लज्ज (c. 1. लज्जते -जिज्ञुते), व्रीड (c. 1. व्रीडयति, व्रीडितुं).

COLORABLE, *a.* सत्यसङ्काशः -शा -शं, सुदृश्यः -श्या -श्यं, सम्भावनीयः -या -यं.

COLORABLY, *adv.* सत्यसङ्काशं, सत्यसन्निभं, सत्यसदृशं, सुदृश्यतया.

COLORRED, *p. p.* रञ्जितः -ता -तं, रङ्कः -का -कं, रागी-गिणी-गि (न), सरागः -गा -गं, रागान्वितः -ता -तं, वर्णितः -ता -तं, वर्णगतः -ता -तं; 'many-coloured,' नानावर्णः -शा -शै.

COLORING, *s.* वर्णनं, रङ्गनं, चित्रकरणं.—(The art of colouring or painting) चित्रविद्या, चित्रकर्म *n.* (न), चालिष्यकरणं.—(Rhetorical ornament) अलङ्कारः, वर्णनं.

COLORIST, *s.* रङ्गकः, रङ्गाजीवः, चित्रकरः, वर्णी *m.* (न), वर्णचारकः, तौलिकः.

COLORLESS, *a.* अवर्णः -शा -शै, विवर्णः -शा -शै, वर्णहीनः -ना -नं, नीरङ्कः

का -कं, वीतरागः -गा -गं, रागहीनः -ना -नं.

COLT, *s.* किशोरः, अश्वशायः -वकः, बालः, सधरीयः, चोटकवत्सः.—(A young foolish fellow) किशोरः, चपलः, प्रमादी *m.* (न).

COLTSFOOT, *s.* कामनाशिनी, कामग्री, काममहः.

COLT'S-TOOTH, *s.* किशोरदन्तः, अश्वशायकदन्तः.

COLTER, *s.* लाङ्गलदन्तः, हलदन्तः, फालः, कृन्तनं, हलकीलः.

COLTISH, *a.* चपलः -ला -लं, प्रकृतितरलः -ला -लं, चबलः -ला -लं.

COLUMBARY, *s.* (Dove-cot) कपोतपालिका, कपोतागारं, विटङ्कः.

COLUMBINE, *s.* (A plant) वनीयीपथिभेदः.—(Female character in a pantomime) रङ्गावतारिणी.

COLUMN, *s.* (A pillar) स्तम्भः, म्यूणा, युप्य-यं, यहिः *f.*—(An array of troops in column) भांगव्यूहः, मूषिव्यूहः.—(Half a page) अर्धपृष्ठं, अर्धपत्रं, अर्धफलकः.

COLUMNAR, *a.* स्तम्भाकारः -रा -रं, स्तम्भाकृतिः -तिः -ति.

COMA, *s.* अतिशयनिद्रालसितो रोगविशेषः.

COMAL, *s.* सहायः, सङ्गी *m.* (न), सहवामी *m.* (न), सहवर्त्री *m.* (न).

COMATOSE, *s.* अतिशयनिद्रायुक्तः -स्ता -स्तं, अतिनिद्रातुरः -रा -रं.

COMB, *s.* कद्रुतः -तो -तं तिका, केशमार्जकः -जनेन -जनी, प्रसाधनी -नं, मार्जनी, दन्ती *m.* (न) = (Crest of a cock) कुकुटचूडा, कुकुटशिखा. (A valley) दरी, कन्दरी.—(Instrument for carding wool) ऊर्णामार्जनी.—(Honey-comb) मधुकोपः, करण्डः.

To comb, *v. a.* केशान् मृज् (c. 2. मर्षि, मर्षु) or सम्मृज् or विजटीकृ or निर्घृष (c. 1. -घर्षति -यितुं), विट्म (nom. विट्मयति -यितुं).

COMB-MAKER, *s.* केशमार्जनकारः, कद्रुतकृत, कद्रुतिकाविक्रयी *m.* (न).

To COMBAT, *v. n.* युध् (c. 1. युध्यते, योद्धं), विग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), सङ्ग्रामं (c. 10. सङ्ग्रामयति -यितुं), सङ्ग्रामं कृ.

To COMBAT, *v. a.* (Oppose in fight) प्रतियुध् (c. 1. -युध्यते -योद्धुं or in caus. -योध्यति -यितुं) with acc., प्रतिरुध् (c. 7. -रुहति -राद्धं), प्रतिकूलं (nom. प्रतिकूलयति -यितुं).—(In argument) विवाद (c. 1. -वदते -दितुं) with instr.; 'to combat one's passions,' ईन्द्रियाणि नियह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं).

COMBAT, *s.* युद्धं, युत् *f.* (घ), रणः -शै, सङ्ग्रामः, समरः -रं, विग्रहः, कलहः, संयुगः, संख्यं, साहयः, सायोधनं, सङ्ग्रहः, समाघातः, सम्परायः, ज्ञयं, मूधं, सम्पहारः, अभिसम्प्रातः, अध्यागमः; 'hand to hand, combat,' बाहुयुद्धं; 'single combat,' द्वन्द्वयुद्धं; 'mingled combat,' तुमुलं, रणसकुलं.

COMBATANT, *s.* योद्धा *m.* (नृ), योधः, युध्ता *m.* (नृ), युयुत्सुः *m.*, प्रयुयुत्सुः, युधानः, प्रहर्ता *m.* (नृ).—(Duellist) द्वन्द्वयुद्धकृत्.—(Warrior) वीरः, सभटः, भटः.

COMBER, *s.* ऊर्णामार्जकः, ऊर्णामार्जनकृत, ऊर्णानिर्घेषकः.

COMBINABLE, *a.* सन्धेयः -या -यं, सम्भाव्यः -व्या -यं, अविरुद्धः -द्वा -द्वं.

COMBINATION, *s.* योगः, संयोगः, सन्धिः *m.*, सन्धानं, संसर्गः, संश्लेषः, श्लेषः, सङ्गः -ङ्गमः, साहयं, संहतिः *f.*, सहातः, संहतत्वं, सहायता, साहाय्यं, साधं, मेलकः, सम्भूतिः *f.*, संयूहः, समासिकः *f.*, आसिकः *f.*, समासजननं, प्रसक्तिः.—(Commixture) सम्मिश्रणं, प्रश्लेषः; 'combination of letters,' सन्धिः *m.*—(Joint execution of work) सम्भूयकारित्वं, सम्भूयसमुत्थानं; 'in combination with his brethren,' भातृसङ्घातवान् *m.* (नृ).

To COMBINE, *v. a.* संयुज् (c. 7. -युज्जति -योज्जुं or caus. -योजयति -यितुं), सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), उपसन्धा, संहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं), संश्लिष् in caus. (-श्लेषयति -यितुं), सङ्गम् in caus. (गमयति -यितुं), सम्मिष्

(c. 10. -मिश्रयति-यितुं), संलग्नकी, एककी, एकच कृ.

To COMBINE, v. n. संयुज् in pass. (-युज्यते), सन्धा in pass. (-धीयते). संश्लिष्य in pass. (-श्लिष्यते), सम्मिल (c. 6. -मिलति-मेलितुं), संसृज् in pass. (-सृज्यते), सम्भू (c. 1. -भयति-यितुं), सङ्गम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), संहन् in pass. (-हन्त्यते), संसृज् in pass. (-सृज्यते or -सज्जते), सम्मिश्रणी, एकभी, एकच मिल्.

COMBINED, p. p. संयुक्तः -क्ता -क्ते, संयोजितः -ता -ते, समायुक्तः -क्ता -क्ते, संश्लिष्टः -ष्टा -ष्टे, संहतः -ता -ते, सङ्घातयान् -यती -यत् (त्), सन्धितः -ता -ते, संहितः -ता -ते, सन्धानितः -ता -ते, सहितः -ता -ते, सहगतः -ता -ते, संसृष्टः -ष्टा -ष्टे, कृतसंसर्गः -र्गा -र्गे, सम्मिश्रः -श्रा -श्रे, मिश्रितः -ता -ते, सम्युक्तः -क्ता -क्ते, मिलितः -ता -ते, संसक्तः -क्ता -क्ते, समासक्तः -क्ता -क्ते, समस्तः -स्ता -स्ते; 'having combined,' सम्भूय, मिलित्वा.

COMBLISS, a. चूडाहीनः -ना -ने, शिखाहीनः -ना -ने, चूडारहितः -ता -ते. *COMBUST, a.* सूर्यस्य समीपवर्तिनी तारा.

COMBUSTIBLE, a. दहनीयः -या -ये, दास्यः -या -ये, ज्वलनीयः -या -ये, दीपनीयः -या -ये, दीप्यः -प्पा -प्यं, ज्वलनशीलः -ला -ले, ज्वलनार्हः -ही -हे. *COMBUSTIBLE, s.* (A combustible) सग्नयज्ञमः, शीघ्रं ज्वलनीयं किञ्चिद्भुल.

COMBUSTIBILITY, s. दहनीयता, दास्यत्वं, ज्वलनशीलत्वं. *COMBUSTION, s.* (Burning) दाहः -हनं, ज्वलनं, दीपनं, तापः, शोषः, प्रोषः, प्रोषः—(Tumult) तुमुलं, व्यस्तता, विप्रवः, वैक्लव्यं, कोलाहलः, साहवः.

To COME, v. n. आगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), आगमम्, उपागम, समुपागम्, अभिगम्, उपगम; आया (c. 2. -याति-यातुं), समाया, उपाया, अभियाः उपस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्थातुं), समुपस्था; ए (i. e. आ with rt. इ, c. 2. ऐति, ऐतुं), आत्रज् (c. 1. -व्रजति-जितुं), अभिपद (c. 4. -पद्यते-पद्यं), अभ्य (c. 1. -वृच्छति-वृच्छं), उपक्रम (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), अभिवृत् (c. 1. -वर्जते-वर्जितुं), आयावृत्; 'whence have you come,' कुतः समागतो-सि.—(Come to, arrive at) प्राप् (c. 5. -आप्नोति-आप्नुते).—(Come and go) गमनागमनं कृ, गतागतं कृ, यातायातं कृ.—(Come about, come to pass) सम्पद्, संवृत्, सम्भू, उपस्था, निपत् (c. 1. -पतति-तितुं), आपत्.—(Come after) पश्चाद् आया, अन्यागम, अन्यास्था.—(Come away) अपगम्, व्यपगम्, अपया, व्यपया.—(Come again) पुनर् आगम्, प्रत्यागम्, प्रत्यावृत्.—(Come behind) पृष्ठतः or पृष्ठेन आगम्.—(Come between) अन्तरागम्, अन्तर्वृत्, अन्तःस्था.—(Come back) प्रत्यागम्, प्रत्याया.—(Come down) अवरुह् (c. 1. -रोहति-रोढुं), अवृत् (c. 1. -तरति-रितुं-रोतुं).—(Come forth, come out) बहिर् आगम्, निर्गम्, निःमृ (c. 1. -सरति-सर्तुं). See *To APPEAR*.—(Come forward) अग्रतः स्था, सम्प्रस्था; 'in learning,' विद्यागमं कृ. See *To ADVANCE*.—(Come hither) अत्र आगम्.—(Come in). See *To ENTER, ARRIVE, COMPLY*.—(Come into) प्रविश् (c. 6. -विशति-वेष्टुं); 'be involved,' सङ्गन् in pass. (-गच्छते); 'come into trouble,' विपद्गन्तः -स्ता -स्ते भू.—(Come near). See *To APPROACH*.—(Come out). See *To APPEAR*.—(Come to). See *To AMOUNT, COST*; 'that will come to a large sum of money,' तद् बहुधनव्ययाय—(Come to one's self) संज्ञा or चेतना लभ् (c. 1. लभते, लभुं) or प्राप् (c. 5. -आप्नोति, आप्नुते), संप्रकृतिम् आपद्.—(Come to an end) निवृत्, विनिवृत्. See *To END*.—(Come to life) उज्जीव् (c. 1. -जीवति-वितुं).—(Come to an agreement) संविदम् उपगम्.—(Come short) व्यूनीभू.—(Come together) समागम्, सने.—(Come upon) आक्रम.

To COME, adv. (The time to come) भविष्यत्कालः, भविष्यत् *n.*, आगामिकालः, उत्तरकालः; 'generations to come,' पुत्रपौत्राः *m. pl.*

COMI, interj. आगच्छ, एहि, आयाहि, यातु.—(Be quick) त्वन्तः—(Come up, said to horses) यहत यहत.

COME, p. p. आगतः -ता -ते, आयातः -ता -ते, उपस्थितः -ता -ते.—(Come to pass) सम्भूतः -ता -ते, समापन्नः -न्ना -न्ने, जातः -ता -ते, वृत्तः -न्ना -न्ने, संवृत्तः -न्ना -न्ने, उपावृत्तः -न्ना -न्ने.—(Come back) प्रत्यागतः -ता -ते.

COMEDIAN, s. (A comic actor) वैहासिकः.—(Stage-player) नटः, नाटकः, कुशीलवः, चारणः, रङ्गाजीवः, रङ्गावतारी *m.* (नृ), अभिनेता *m.* (नृ), शैलाली *m.* (नृ), नर्तकः.

COMEDY, s. नाटकः, नाटिका, भाणिका, प्रहसनं, दुर्मित्रिका.

COMELINESS, s. सुदृश्यता, सौन्दर्यं, सुन्दरत्वं, लावण्यं, मुरूपता, रूपं.

COMELY, a. सुदृश्यः -श्या -शये, सुन्दरः -रा -रो-रे, चारुः -क्षी-रु. रूपयान् -यती -यत् (त्), मुरूपः -पो -पं, अभिरूपः -पी -पं, सौम्यः -म्यो-म्यं, अभिरामः -मा -मे.

COMER, s. आगन्ता *m.* (नृ), आगामी *m.* (न), आयायी *m.* (नृ); 'a new-comer,' आगन्तुः *m.* -नुक्तः, आयागतः, आयेगिकः.

COMET, s. केतुतारा, धूमकेतुः *m.*, केतुः *m.*, अग्न्युत्पातः, शिखायन् ज्योतिः *n.* (स्), उत्पातः, उपग्रहः, उल्का.

COMETARY, a. धूमकेतुसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न), आत्पातिकः -की -के.

To COMET, v. a. मोदकं कृ, मिष्टीकृ, मधुशेकरादिना उपस्कृ.

COMET OR COMETURES, s. pl. मोदकं -कः, मिष्टं, मिष्टान्नं, सखमोदकः, मधुमस्तकं, गुडकः, लड्डूकं, उपस्कृ.

To COMFORT, v. a. आश्रयं in caus. (-आश्रयति-यितुं), सान्त्वं or शान्त्वं (c. 10. सान्त्वयति-यितुं), अभिशान्त्वं, उपसान्त्वं, परिशान्त्वं, सन्तुष in caus. (-तोषयति-यितुं), आश्रये in caus. (-आश्रयति-यितुं).—(Gladden) नन्द in caus. (नन्दयति-यितुं), दृप in caus. (हर्षयति-यितुं).

COMFORT, s. (Ease) सुखं, सन्तोषः, सुस्थता, संरूपं, सम्पत्तिः *f.*—(Consolation) आश्वामनं, सान्त्वनं -ना, शान्त्वं, उपशान्तिः *f.*, सन्तोषणं, शोकापनोदः, विनोदः, प्रबोधः.—(Of mind) मनःसन्तोषः.

COMFORTABLE, a. सुखमयः -यी -ये, सुखदः -दा -दे, स्वस्थः -स्था -स्थं, सुस्थः -स्था -स्थं, सन्तोषकः -का -के, स्वास्थ्यजनकः -का -के.—(Consolatory) आश्वामकः -सिका -के, शान्तिदः -दा -दे, क्लेशापहः -हा -हे, शोकापहारकः -का -के.

COMFORTABLENESS, s. स्वास्थ्यं, सुस्थता, मोरूपं, दृष्टपुष्टता.

COMFORTABLY, adv. सुखेन, सुखं, यथामुखं, मनःसन्तोषेण, अनायासेन, सानन्दं.

COMFORTED, p. p. आश्वामितः -ता -ते, सन्तोषितः -ता -ते, आश्रयितः -ता -ते, सन्तुष्टमनाः -नाः -नः (स्), गतोद्वेगः -गा -गे, प्रबोधितः -ता -ते, शानन्दिनः -ता -ते.

COMFORTER, s. आश्वामकः, सन्तोषदः, सान्त्ववादः, शोकापनुदः, आश्वामशीलः, शोकापहर्षी *m.* (नृ), प्रबोधयिता *m.* (नृ).

COMFORTLESS, a. निरानन्दः -न्दा -न्दं, सन्तोषहीनः -ना -ने, अनाश्वामनीयः -या -ये.

COMIC OR COMICAL, a. हासकरः -री रे, हास्यः -स्या -म्यं, उपहास्यः -स्या -म्यं, हास्योत्पादकः -का -के, कौतुकी -किनी -कि (नृ).—(Odd, uncouth) अपरूपः -पा -पं, असङ्गतः -ता -ते.—(Relating to a comedy) प्रहसननाटकसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (नृ).

COMICALLY, adv. यथा हास उत्पाद्यते तथा, हास्यप्रकारेण, असङ्गते.

COMICALNESS, s. हास्यत्वं, उपहास्यता, कौतुकं, अपरूपता.

COMING, s. आगमः -मनं, अभिगमः -मनं, उपगमः, उपस्थितिः *f.*, उपस्थानं, उपसन्नता; 'coming and going,' गतागतं, गमनागमनं; 'coming out of night,' रात्रियोगः.

COMING, a. (Ready) उद्यतः -ता -ते, सुप्रसन्नः -ता -ते.—(Future, to

come) आगामी -मिनी -मि (न्), अनागतः -ता -तै, भाषी -विनी -वि (न्), भविष्यन् -यनी -यत् (त्), उत्तरकालीनः -ता -नै.

COMING-IN, s. (Incom-) आद्यः, आगमः, धनागमः—(Submission) परवशगमनं.

COMITY, s. अनुनयः, अनुकूलता, प्रश्रयः, अनुरोधः, सौजन्यं.

COMMA, s. पदविच्छेदचिह्नं, पदावच्छेदचिह्नं, यास्वविच्छेदचिह्नं.

To COMMAND, v. a. (Give orders, enjoin) आज्ञा in caus. (-ज्ञापयति -यितुं), समाज्ञा, आदिज्ञा (c. 6. -दिज्ञति -देष्टुं), समादिश, सन्दिश, व्यादिश, प्रतिसन्दिश, चुद् (c. 10. चोदयति -यितुं), अभिचुद्, प्रकृष (c. 10. -कल्पयति -यितुं)—(Govern, hold in subjection) शास (c. 2. शास्ति, शासितुं), ईश (c. 2. ईशे, ईशितुं), वशीकृ, अभिभू, नियह (c. 9. -गृह्णाति -यहीतुं): 'to command one's passions,' इन्द्रियाणि संयम (c. 1. -यच्छति यन्तुं)—(Have authority over any thing) अधिष्ठा (c. 1. -तिप्रति -शान्तुं)—(Overlook) अवलोक (c. 10. -लोकयति -यितुं), निरीक्ष (c. 1. -ईक्षते -यितुं).

COMMAND, s. (Order) आज्ञा, आदेशः, आज्ञाभिः, निदेशः, निर्देशः, नियोगः, शासनं, शास्ति: f., शिशि: f., चोदनं, यचनं, प्रयुक्ति: f., नियमः, प्रेरणं -णा, मतं, श्रववादः: 'obedient to commands,' आज्ञाकरः -री -रै; 'word of command,' निर्देशः—(Authority, power, right of commanding) अधिकारः, अधिकारित्वं, प्रभावः, प्रभुत्वं, आधिपत्यं, अध्यक्षता, अधिपतृत्वं—(Subjection) वशी, अधीनता—(Command of an army) सेनापत्यं: 'under one's command,' वशीकृतः -ता -तै, वशीभूतः ता -तै, वशीभूतः -ता -तै, स्वाधीनः -ना -नै; 'to bring any thing under one's command,' आत्मवशं नेतुं: 'self-command, आत्मसंयमः, अनयमनं. Particles of command, परं, परमं.

COMMANDANT, s. अधिकारी m. (न्), अधिकृतः, अधिष्ठाता m. (तृ), अध्यक्षः.

COMMANDED, p. p. आज्ञापितः -ता -तै, आज्ञप्तः प्रा -प्रं, आज्ञातः -ता -तै, आदिष्टः -ष्टा -ष्टं, समादिष्टः -ष्टा -ष्टं, दत्ताज्ञः ज्ञा -ज्ञं, चोदितः -ता -तै, प्रचोदितः -ता -तै, प्रेरितः -ता -तै, विहितः -ता -तै.

COMMANDER, s. (One who orders) आज्ञापकः, आदेशी m. (न्), आदेश m. (तृ)—(Chief) अधिपति: m., पति: m., अधिष्ठाता m. (तृ), अधिकारी m. (न्), अधिकृतः, अध्यक्षः—(Of an army) सेनानीः, सेनापतिः, सेनापत्यः, सेनाध्यक्षः, योधमुख्यः.

COMMANDMENT, s. आज्ञा, आदेशः, विधि: m., सूत्रं—(Of God) ईश्वराज्ञा.

COMMANDRESS, s. अधिकारिणी, अधिष्ठात्री, आधिपत्यकारिणी.

COMMATERIAL, a. एकमूर्तिः -त्रि: -त्रि, एकवस्तु: -स्तु: -स्तु, एकभावः -वा -वं.

To COMMEMORATE, v. a. किञ्चित्स्मरणीयकर्मोद्दिश्य उत्सवं कृ or मेघ (c. 1. सेवं -यितुं) or आचर (c. 1. -चरति -रितुं) or समाचर, किञ्चित्कर्म-स्मरणीयं पठे पाठ (c. 10. पालयति -यितुं), or विधिवत् कृ—(Cause to remember) स्मृ in caus. (स्मारयति -यितुं)—(Celebrate in words) अनुयगे (c. 10. -यगयति -यितुं), संयगं, कृत (c. 10. कीर्तयति -यितुं). COMMEMORATED, p. p. स्मारितः -ता -तै, पाठितः -ता -तै, स्मृत्युदितः -ता -तै. COMMEMORATION, s. (Causing to remember) स्मरणं—(Of a festival) किञ्चित्स्मरणीयकर्मोद्दिश्य उत्सवकरणं, उत्सवपालनं, उत्सवमेवने, उत्सवाचरणं, अभ्युदयपालनं: 'in commemoration of,' उद्दिश्य, समुद्दिश्य.

COMMEMORATIVE, a. स्मरणः -णा -णै, स्मरणकृत, उद्देशकः -का -कं.

To COMMENCE, v. a. and n. आरम्भ (c. 1. रम्भते -रम्भं), आरम्भ, आरम्भ, आरम्भः प्रक्रमः (c. 1. -क्रमते -क्रमितुं), उपक्रम, समुपक्रमः प्रवृत्त (c. 1. -वृत्ते -वृत्तुं); प्रल (c. 2. -ल्लोति -ल्लुते -ल्लोतुं); प्रकृ, सम्प्रकृ—(Set about)

अनुज्ञा (c. 1. -तिष्ठति -शान्तुं) व्यवसो (c. 1. -स्यति -शान्तुं); 'she commenced weeping,' रोदितुं प्रवृत्ता.

COMMENCED, p. p. आरम्भः -आ -अं, आरम्भः -आ -अं, आरम्भः -आ -अं, प्रक्रान्तः -न्ता -नै, उपक्रान्तः -न्ता -नै, प्रवृत्तः -न्ता -नै, प्रलुतः -ता -तै, अनुश्रितः -ता -तै.

COMMENCEMENT, s. आरम्भः, आरम्भः, आरम्भः, आरम्भः, उपक्रमः, प्रक्रमः, अभ्यादानं, समुद्यमः, आदरः, आमुखं—(Prelude) प्रस्तावना, प्रकरणं—(Setting about) अनुष्ठानं: 'from the commencement,' आदितम्.

COMMENCER, s. प्रक्रान्ता m. (तृ), उपक्रान्ता m. (तृ), आरम्भकः, आरम्भा m. (तृ). To COMMEND, v. a. प्रशंस (c. 1. -शंसति -सितुं), स्तु (c. 2. स्तौति, स्तौतुं), अभिष्टु, संस्तु, स्थाप (c. 1. स्थापते -यितुं, or in caus. स्थापयति -यितुं), कृत (c. 10. कीर्तयति -यितुं), अनुरागं कृ, रुच in caus. (रोचयति -यितुं), अनुरुच—(Entrust) सम in caus. (-अर्पयति -यितुं)—(Set off) प्रकाश in caus. (-काशयति -यितुं).

COMMENDABLE, a. प्रशंसनीयः -या -यं, प्रशम्यः -स्या -स्यं, स्थाप्यः -ध्या -धं, स्तुयः -स्त्या -स्तं, वन्द्यः -न्द्या -न्दं, ईद्व्यः -द्वा -द्वं, विकल्पनीयः -या -यं, कीर्तनीयः -या -यं.

COMMENDABLY, adv. प्रशंसं, प्रशम्यं, प्रशंसनीयप्रकारेण, स्थाप्यवत्.

COMMENDATION, s. प्रशंसा -सनं, स्थापना, गुणस्थापना, स्तुति: f., गुणस्तुतिः, स्तुतिवादः, ईडा.

COMMENDATORY, a. प्रशंसाकरः -रो -रं, स्तुतिमयः -यी -यं, गुणप्रकाशकः -का -कं.

COMMENDED, p. p. प्रशंसितः -ता -तै, प्रशस्तः -स्ता -स्तं, स्थापितः -ता -तै.

COMMENDER, s. प्रशंसकः, प्रशंसाकृ, स्तायकः, स्तोता m. (तृ).

COMMENSALITY, s. सहभोजित्वं, गणान्नभोजित्वं.

COMMENSURABLE or COMMENSURATE, a. (Reducible to a common measure) सापवर्त्रे: -ज्ञा -ज्ञै—(Proportionate) अनुसारी -रिणी -रि (न्), अनुरूपः -पा -पं, अनुगुणः -णा -णं, सदृशः -शी -शं, समः -मा -मं; 'commensurable with one's strength,' आत्मशक्तिममः -मा -मं.

COMMENSURABLENESS, s. अनुरूपता, अनुसारित्वं, सादृश्यं, समता.

COMMENSURABLY or COMMENSURATELY, adv. अनुरूपं -पेण, अनुसारेण -सारतः.

To COMMENSURATE, v. a. (Reduce to a common measure) सपवृत्त in caus. (-वर्त्रयति -यितुं)—(Make proportionable) अनुरूपं -पा -पं कृ, अनुगुणं -णा -णं कृ.

To COMMENT, v. n. (Explain) टीकां लिख (c. 6. लिखति, लेखितुं), टीकाकारेण व्याख्या (c. 2. -व्याति -व्यातुं) or व्याकृ or व्याचक्ष (c. 2. -चक्षे) or व्याहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं) or प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं) or स्पष्टीकृ—(Make remarks) प्रवद (c. 1. -वदति -दितुं), चर्चा कृ, निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), अनुयुज (c. 7. -युजति -योजुं).

COMMENT or COMMENTARY, s. (Exposition, annotation) टीका भाष्यं, भाष्यं, टिप्पनी, व्याख्या, व्याकरणं, निबन्धः, पार्श्विकः, सूच्यव्याख्या: 'having a commentary,' सदोक्तः -का -कं—(Remarks, observations) प्रवादः, चर्चा, निरूपणं, अनुयोगः.

COMMENTATOR or COMMENTER, s. टीकालेखकः, भाष्यकृ, भाष्यकरः, निबन्धा m. (तृ), प्रवक्ता m. (कृ), प्रकाशकः, व्याख्याता m. (तृ), वाचकः, चर्चकृ m.

COMMENTED, p. p. व्याकृतः -ता -तै, व्याख्यातः -ता -तै, निरूपितः -ता -तै.

COMMENTITIOUS, a. कलितः -ता -तै, काव्यनिकः -की -कं, कृत्रिमः -मा -मं.

COMMERCE, s. (Traffic) वाणिज्यं -न्या, वणिक्पथं, वणिग्भावः, क्रयविक्रयः, सत्तानुतं, निगमः, वणाया, पाणः, महाजनकर्म n. (न्)—(Inter-

course of society) लोकसंघट्टः, लोकसंसर्गः, लोकयात्रा, गमना-
गमनं, आनुगम्यं; 'of sexes,' विपुलीभावः. स्त्रीपुरुषसङ्गः.

To COMMERCE, *v. n.* वाणिज्यं कृ, पण (c. 1. पणायति -यितुं), उपक्राय
विक्री (c. 9. -क्रोयाति -क्रेतुं).

COMMERCIAL, *a.* वाणिज्यः -त्री -नं -जिकः -की -कं, वाणिज्यसम्बन्धी -न्धनी
-न्ध (न्), महाजनसम्बन्धी &c.

To COMMIGRATE, *v. n.* बहुजनैः सह देशं त्यक्त्वा देशान्तरं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं).

COMMIGRATION, *s.* बहुजनैः देशं त्यक्त्वा देशान्तरगमनं, सहोत्क्रमणं.

COMMINATION, *s.* (Curse, threat) शापः, अभिशापः, अवक्रोशः, भर्त्सनं,
तर्जनं.—(Recital of God's threatenings on stated days)
निरूपितदिवसे परमेश्वरशापव्यापनं.

COMMINATORY, *a.* शापकः -का -कं, अभिशापिकः -की -कं, सशापः -या -यं,
आक्रोशकः -की -कं, सभर्त्सनः -ना -नं, सतर्जनः -ना -नं.

To COMMINGLE, *v. a.* मिश्रं (c. 10. मिश्रयति -यितुं), सम्मिश्रं, विमिश्रं,
मिश्रीकृतं; सम्मृचं (c. 7. -पृणाकं -पचिंतुं), संयुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं),
एकीकृतं, एकवत् कृ.

COMMINGLED, *p. p.* सम्मिश्रः -श्रा -श्रं -श्रितः -ता -तं, संमृचः -ष्टा -ष्टं,
कृतसंसर्गः -गा -गं, सम्मृक्तः -क्ता -क्तं, संमिश्रः -ष्टा -ष्टं, संयुक्तः -क्ता -क्तं,
सन्निपतितः -ता -तं.

COMMUNIBLE, *a.* चूर्णनीयः -या -यं, महेनीयः -या -यं, खण्डनीयः -या -यं,
चूर्णयितुं शक्यः -क्या -क्यं, छेद्यः -द्या -द्यं, पेयणीयः -या -यं.

To COMMUNITE, *v. a.* चूर्णे (c. 10. चूर्णयति -यितुं), प्रचूर्णे, विचूर्णे, चूर्णीकृ,
मृदं (c. 9. मृदाति, मर्तिंतुं), सवमृदं, विमृदं, प्रमृदं, अभिमृदं or in caus.
(मर्दयति -यितुं), पिप (c. 7. पिनष्टि, पेष्टुं), निष्पिप्, विनिष्पिप्, प्रतिपिप्,
उत्पिप्, खण्डं (c. 10. खण्डयति -यितुं), छिन्दं (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), खण्डशः कृ.

COMMUNITED, *p. p.* चूर्णितः -ता -तं, चूर्णीकृतः -ता -तं, सचूर्णितः -ता -तं,
खण्डितः -ता -तं, मर्हितः -ता -तं, पिष्टः -ष्टा -ष्टं, निष्पिष्टः -ष्टा -ष्टं.

COMMUNITION, *s.* चूर्णेन, सचूर्णेन, चूर्णीकरणं, चूर्णता, पेयणं, महेनं, खण्डनं.

COMMISERABLE, *a.* अनुकम्प्यः -म्या -म्यं, दयाही -हे -हं, कृपाही -हे -हं.

To COMMISERATE, *v. a.* अनुकम्प्यं (c. 1. -कम्पते -म्यितुं) समनुकम्प्यं, दयं
(c. 1. दयते -यितुं) with gen., करुण (nom. करुणायते), कृपा (nom.
कृपायते), अनुकृपा; दयां कृ.

COMMISERATED, *p. p.* अनुकम्पितः -ता -तं, दयितः -ता -तं, कृतानुकम्प्यः -म्या -म्यं.

COMMISERATION, *s.* करुण्यं, करुणः -णा, कृपा, दया, अनुकम्प्या.

COMMISERATIVE, *a.* अनुकम्पकः -का -कं, दयाकरः -री -रं, दयालुः -लुः -लुः,
दयाशीलः -ला -लं, कृपामयः -यी -यं, करुणाट्टः -ट्टा -ट्टं, करुणात्मकः -का -कं.

COMMISSARIAT, *s.* (The office) भोजनाधिकारः -रिन्.—(The officers)
भोजनाधिकृताः *m. pl.*

COMMISSARY, *s.* (A delegate) नियोगी *m. (न्)*, नियुक्तः.—(Of pro-
visions) भोजनाधिकारी *m. (न्)*, सैन्यानां भोजनादिपरिकल्पकः.

COMMISSION, *s.* (Employment, charge, appointment) नियोगः,
नियोजनं, नियुक्तिः *f.*, अधिकारः, प्रस्थापनं, प्रयोगः.—(Trust) निक्षेपः,
व्यासः.—(A warrant, order) प्रत्ययपत्रं, आज्ञापत्रं, आदेशः, समादेशः,
शासनं, शासनपत्रं, सङ्ग्राहिताक्षरं.—(Employment) व्यापारः.—
(Power of buying or selling for another) परस्परं कृते क्रयशक्तिः
or विक्रयशक्तिः *f.*—(Allowance made to the buyer or seller)
शुल्क -त्वं.—(Act of committing or perpetrating) करणं,
आचरणं, समाचरणं.—(Number of persons appointed to any
office) कर्त्तव्यशक्तिः कार्ये नियुक्तो जनसमूहः.—(Commission in the
army) सेनायाश्च अधिकारः or पदं.

To COMMISSION, *v. a.* नियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं or caus. -योजयति

-यितुं), विनियुज्, सन्नियुज्; प्रस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं) समादिज्
(c. 6. -दिशति -देष्टुं), आदिज्, अधिकृ, प्रकृ.

COMMISSIONED, *p. p.* नियुक्तः -क्ता -क्तं, नियोजितः -ता -तं, प्रस्थापितः
-ता -तं, प्रहितः -ता -तं, अधिकृतः -ता -तं, अधिकारवान् -वतो -वत् (न्).

COMMISSIONER, *s.* नियोगी *m. (न्)*, नियुक्तः, अधिकारी *m. (न्)*, अधि-
कारवान् *m. (न्)*, राजकर्मनिष्ठाहण्ये नियुक्तो जनः.

COMMISSURE, *s.* (Joint) सन्धिः *m.*, सन्धिसन्धानं, सेवनं, ग्रन्थिः *m.*

To COMMIT, *v. a.* (Give in trust) क्षु in caus. (अर्पयति -यितुं), 'समृ',
निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपे), न्यस् (c. 4. -सस्यति -ससितुं), उपन्यस्.
नियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं or caus. -योजयति -यितुं), प्रतिपद् in
caus. (-पादयति -यितुं), परिदा (c. 3. -ददाति -दानुं), समादिज् (c. 6.
-दिशति -देष्टुं), प्रतिसदिज्, न्यासीकृ.—(Perpetrate) कृ, आचरं (c. 1.
-चरति -रितुं), विधा (c. 3. -दधाति -धातुं).—(Imprison) कारागारे
प्रविश in caus. (-वेशयति -यितुं), अस्मिन् (c. 1. -सेषति -सेष्टुं).—
(Expose to hazard) संशयस्यं-स्यो-स्यं कृ.—(Commit to writing)
लेख्ये आरुह in caus. (c. 1. -रोपयति -यितुं).—(To memory)
अभ्यस् (c. 4. -सस्यति -ससितुं), कण्ठस्यं-स्यां-स्यं कृ.

COMMITMENT, *s.* आसेधः, स्थानासेधः, कारागारप्रवेशनं, कारागृहप्रवेशः
निरोधनं, रोधः, प्रतिबन्धनं.

COMMITTED, *p. p.* अर्पितः -ता -तं, समर्पितः -ता -तं, निक्षिप्तः -प्ता -प्तं,
न्यस्तः -स्ता -स्तं, न्यासीकृतः -ता -तं, प्रतिपादितः -ता -तं.—(Perpe-
trated, done) कृतः -ता -तं.—(Imprisoned) कारागुप्तः -प्ता -प्तं.
कारागारप्रवेशितः -ता -तं, आसिद्धः -द्धा -द्धं.—(Committed to writ-
ing) लेख्याम्बुटः -ट्टा -ट्टं, पत्रे निवेशितः -ता -तं.—(To memory)
अभ्यस्तः -स्ता -स्तं.

COMMITTEE, *s.* कर्त्तव्यशक्तिः कार्ये नियुक्ताः जनाः *m. pl.*, कार्यसम्पादने नियुक्तो
जनसमूहः, कर्मसम्पादिका सभा.

COMMITTER, *s.* कर्त्ता *m. (न्)*, कृत् or करः in comp., कारः, विधायी *m. (न्)*.

To COMMIT, *v. a.* सम्मिश्रं (c. 10. -मिश्रयति -यितुं), मिश्रीकृतं, सम्मिश्रीकृतं, एकीकृतं.

COMMIXTURE, *s.* सम्मिश्रणं, मिश्रणं, सम्पर्कः, सन्निपातः, संयोजनं, संयोगः,
संसर्गः, प्रक्षेपः, अनुपपन्नः.

COMMODE, *s.* स्त्रीजनभूतं मस्तकाभरणं or मुकुटं or उष्णीयं.

COMMODIOUS, *a.* योग्यः -ग्या -ग्यं, युक्तः -क्ता -क्तं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, उपयोगी
-गिनी -गि (न्), उचितः -ता -तं, समुचितः -ता -तं, यथायोग्यः -ग्या -ग्यं.

क्षमः -मा -मं, हितः -ता -तं, सोपकारः -रा -रं, उपपन्नः -वा -वं.

COMMODIOUSLY, *adv.* योग्यं, उपयुक्तं, यथायोग्यं, यथोचितं, युक्तं.

COMMODIOUSNESS, *s.* योग्यत्वं, युक्तता, उपयोगिता, उपयोगः, सोपकारत्वं.

COMMODITY, *s.* (Ware, merchandise) पण्यं, पणः, पणसः, द्रव्यं, भावः;
'price of a commodity,' पण्यमूल्यं.—(Profit, advantage)

वृद्धिः *f.*, विवृद्धिः *f.*, अर्थः, लाभः, फलं, फलोदयः, प्राप्तिः *f.*, योगक्षेमः.

COMMODORE, *s.* पुद्गलीकाधिपतिः, वृहत्तीकासमूहपतिः, जलयोधाध्यक्षः.

COMMON, *a.* (Belonging to more than one, general) सामान्यः
-न्या -न्यं, साधारणः -शा -शी -शं, सङ्घिः -ङ्घी -ङ्घं, सङ्घीयः -या -यं, सङ्घि-
लौकिकः -की -कं, सङ्घजनिकः -की -कं, सङ्घजनीयः -या -यं, सङ्घमयः
-यी -यं, समानः -ना -नं, व्यापकः -का -कं, रुचिपिक्तः -क्ता -क्तं.—(Vul-
gar) प्राकृतः -तो -तं, दाम्यः -म्या -म्यं, लौकिकः -की -कं, असौलः
-ला -लं, वार्धिलः -ली -लं, अधमः -मा -मं.—(Usual) प्रायिकः -की -कं,
लोकसिद्धः -द्धा -द्धं, प्रसिद्धः -द्धा -द्धं, व्यावहारिकः -की -कं, आचारिकः
-की -कं.—(Frequent) अभीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, असङ्कटवृद्धिः -द्धा -द्धं.—
(Having no owner) सस्वामिकः -का -कं.—(Having many
owners) बहुस्वामिकः -का -कं.—(Easily attainable) अनायासेन

लभ्यः -व्या -भ्यं, सुलभः -भा -भं; 'common to all,' सङ्घसामान्यः -व्या -भ्यं; 'common to others,' अन्यसाधारणः -शी -शं; 'this affliction is common to both,' अयं प्रखय उभयोः साधारणः; 'common to the lower orders,' जापामरसाधारणः -शी -शं; 'common to the beasts,' पश्यादिसाधारणः -शी -शं; 'a common duty,' साधारणधर्मः; 'a common, vulgar person,' पृथग्जनः, प्राकृतजनः, वृषलः; 'the common people,' प्रजा, अवरवर्गीः *m. pl.*, अन्यजातीयाः *m. pl.*; 'common-report,' जनप्रवादः, जन-वाक्ता; 'common stock,' गणद्रव्यं; 'common food,' गणान्नं; 'common woman,' साधारणस्त्री, सामान्या; 'common road,' प्रचारः; 'in common,' साधारण्येन, सामान्येन.

COMMON, *s.* (Land) सङ्घसामान्यभूमिः *f.*, सङ्घसाधारणक्षेत्रं.—(Pasture ground) प्रचारः, सङ्घसाधारणप्रचारः.

COMMON-LAW, *s.* देशाचारः, देशव्यवहारः, व्यवहारविधिः *m.*, देशाचारान्तिका स्मृतिः *f.*

COMMONAGE, *s.* सङ्घसामान्यप्रचारे पश्यादिपालनाधिकारः, सङ्घसाधारणक्षेत्रे पशुचारणाधिकारः.

COMMONALTY, *s.* प्रजा, लोकः, अवरवर्गीः *m. pl.*, अन्यवर्गीः, अन्यजातीयाः *m. pl.*

COMMONER, *s.* (One of the common people) अवरवर्गीः-शैकः, अन्यजातीयः, प्राकृतजनः, पृथग्जनः, सकुलोत्तः.—(A member of the House of Commons) प्रजाप्रतिनिधिः *m.*—(At the University) राजविद्यालये द्वितीयपदस्यः or गणसभोजी *m. (n.)*.

COMMONION, *s.* प्रत्यदेशः, उपदेशः, प्रबोधः-धनं, मन्त्रणं.

COMMONLY, *adv.* (Frequently, usually) बहुशः, बाहुल्येन, प्रायस, प्रायशः, प्रायणः.—(Jointly, in common) साधारण्येन, सामान्यतः.

COMMONNESS, *s.* साधारण्यं-ता, सामान्यत्वं-ता, समानता, प्रसिद्धत्वं, बाहुल्यं.

COMMON-PLACE, *a.* (Ordinary) प्राकृतः-ती-तै, प्रसिद्धः-द्वा-हं, ग्राम्यः-म्या-म्यं.

COMMON-PLACE-BOOK, *s.* स्मरणार्थकं पुस्तकं, स्मरणीयवाक्यसङ्ग्रहायं पुस्तकं, उद्धृतवाक्यसङ्ग्रहपुस्तकं.

COMMONS, *s. pl.* (The lower orders) अवरवर्गीः *m. pl.*, अन्यवर्गीः.—(House of Commons) अवरसभा, प्रजाप्रतिनिधिसभा, महासभा.—(Food eaten in common) गणान्नं.

COMMONWEAL OF COMMONWEALTH, *s.* प्रजाधिपत्यं, प्रजाप्रभुत्वं, प्रजापालितं राज्यं, राज्यं यत्र प्रजायां न्यस्तो राज्यव्यवहारः; 'for the common-weal,' प्रजायं.

COMMORANCE, *s.* यामः, नियामः, वसतिः *f.*, स्वस्थाने, अधिष्ठानं.

COMMORANT, *a.* वामी-मिनी-मि (न) or निवामी, स्यः स्या स्यं in comp.

COMMOTION, *s.* शोभः, व्याशोभः, विप्रयः, उपप्रयः, वैक्रयं, तुमुलं, आहवः, प्रकोपः, कलहः; 'popular commotion,' प्रकृतिशोभः.

COMMOTIONER, *s.* विप्रवक्ता, विप्रावो *m. (n.)*, कलहकारी *m. (n.)*.

To COMMUNE, *v. n.* सम्भाष (c. 1. भाषते-पितुं), संवद (c. 1. -वदति-दितुं), संलप (c. 1. -लपति-पितुं), कथोपकथनं कृ, मन्त्र (c. 10. मन्त्रयते-न्नि-पितुं), सम्मन्त्र.

COMMUNICABLE, *a.* प्रतिपादनीयः-या-यं, प्रदेयः-या-यं, संवदनीयः-या-यं.

COMMUNICANT, *s.* स्त्रीष्टमृत्युमरणार्थकस्य भोजनस्य सहभोजी *m. (n.)*, ईश्वरपुष्पः सहभागी *m. (n.)*, प्रभुनिरूपितस्वास्व्य भोक्ता *m. (n.)*, महायज्ञकृत.

To COMMUNICATE, *v. a.* (Reveal) प्रकाश in caus. (-ज्ञापयति-पितुं), निवृ (c. 5. -वृणाति-वरितुं-रीतुं); 'to communicate one's designs to another,' अज्ञानार्थं परस्य प्रकाशयितुं. (Impart intelligence, knowledge) संवद (c. 1. -वदति-दितुं), वद, वृ (c. 2.

वृषीति, वक्ते), प्रवृ, अनुवृ, विज्ञा in caus. (-ज्ञापयति-पितुं), निविद् in caus. (-वेदयति-पितुं), समाविद्, प्रयच् (c. 2. -यक्ति-वक्ते), सन्दिश (c. 6. -दिशति-दितुं), यद् in caus. (साहयति-पितुं), समाचारं दा.—(Confer, bestow) प्रदा (c. 3. -ददति, c. 1. -यज्जति-दातुं), अभिदा, प्रतिपद् in caus. (-पादयति-पितुं), उपपद्.

To COMMUNICATE, *v. n.* (Partake of the Lord's Supper) स्त्रीष्टमृत्युस्मरणार्थं भोजनं कृ or स्वाद्यं भुज् (c. 7. भुंक्ते, भोक्तुं), स्त्रीष्टनिरूपितभोजनं खाद् (c. 1. खादति-दितुं).—(Have intercourse) सङ्गम् (c. 1. -गज्जति-गन्तुं), समागम्, संसर्गं कृ.—(As houses) सङ्घवनरूपेण सामान्यद्वारेण संयुज् in pass. (-युज्यते).

COMMUNICATED, *p. p.* प्रतिपादितः-ता-तै, प्रदत्तः-क्ता-क्तं, सन्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, निवेदितः-ता-तै, प्रकाशितः-ता-तै.—(As disease) सञ्चारितः-ता-तै.

COMMUNICATION, *s.* (Of knowledge, intelligence) विज्ञापनं, विज्ञप्तिः *f.*, निवेदनं, संवदनं, संवादः, वादः, सन्देशवादः.—(Bestowing) सम्प्रदानं, प्रदानं.—(Intercourse) गमनागमनं, यातायातं, संसर्गः-गिता, सङ्गमः, सङ्गः, सङ्गतिः *f.*, समागमः.—(Conversation) संलापः, आलापः, सम्भाषः, सङ्गथा, सम्प्रवदनं.—(Common passage) सामान्यद्वारः, सामान्यपथः.—(Of disease) सञ्चारः.

COMMUNICATIVE, *a.* सम्प्रदानशीलः-ला-लं, संवदनशीलः-ला-लं, विज्ञापकः-का-कं; 'not communicative,' वाग्यतः-ता-तै, परिमितकथः-था-थं.

COMMUNICATIVENESS, *s.* सम्प्रदानशीलता, संवादशीलत्वं, विज्ञापकत्वं.

COMMUNION, *s.* (Intercourse) सङ्गः, सङ्गमः, सङ्गतिः *f.*, संसर्गः, संसर्गिता, साहित्यं.—(Participation of the Lord's Supper) स्त्रीष्टमृत्युस्मरणार्थकं भोजनं, स्त्रीष्टभोजनं, स्त्रीष्टनिरूपितभोजनं.

COMMUNITY, *s.* (Body of the people) प्रजा, प्रजालोकः.—(A body of people) जनसमूहः, जनता, गोष्ठी, श्रेणी.—(Commonness of possession) सामान्यं, समानता, साधारण्यं; 'community of goods,' गणद्रव्यता.

COMMUTABLE, *a.* परिवर्तनीयः-या-यं, प्रतिदेयः-या-यं, विनिमातव्यः-व्या-व्यं; 'not commutable,' अप्रतिपत्त्यः-ख्या-ख्यं.

COMMUTATION, *s.* (Change) विकारः, विक्रिया, परिणामः, विषय्यः; 'of a curse,' उच्चापः.—(Exchange) परिवर्तनं-वर्तनं, प्रतिदानं, परिदानं, निमयः, विनिमयः.

To COMMUTE, *v. a.* परिवृत्त in caus. (-वर्त्तयति-पितुं), निम (c. 1. -मयते-मातुं), विमे, विनिमे; प्रतिनिधिं कृ, विपर्यय (c. 4. -स्ययति-ससितुं).

COMMUTED, *p. p.* परिवर्त्तितः-ता-तै, परिदत्तः-क्ता-क्तं, प्रतिदत्तः-क्ता-क्तं.

COMPACT, *s.* नियमः, संविद् *f.*, समयः, अङ्गीकारः, समाधिः *m.*, सङ्घट्टनं, अभ्युपगमः, उपगमः, संश्रयः, प्रतिश्रयः, आश्रयः, प्रतिज्ञानं, आगुः *f.*; 'a written compact,' नियमपत्रं; 'in compact,' प्रयुक्तः-क्ता-क्तं, संविदितः-ता-तै; 'to make a compact,' सङ्घट्ट (c. 1. -घट्टते-द्वितुं), संविदम् उपगम (c. 1. गज्जति-गन्तुं).

COMPACT, *a.* घनः-ना-नं, दृढः-ढा-ढं, सान्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, संहतः-ता-तै, सुसंहतः-ता-तै, दृढसन्धिः-न्धिः-न्धि, निःसन्धिः-न्धिः-न्धि, अखिरलः-ला-लं, अनन्तरः-रा-रं, निरन्तरः-रा-रं, निविडः-डा-डं, व्युदः-ढा-ढं.

To COMPACT, *v. a.* संहत (c. 2. -हन्ति-हन्तुं), सन्धा (c. 3. -धाति-धातुं), घनीकृ.

COMPACTED, *p. p.* संहतः-ता-तै, सन्धितः-ता-तै, संघिष्टः-ष्टा-ष्टं, सुघिष्टः-ष्टा-ष्टं, घनीभूतः-ता-तै, घनीकृतः-ता-तै.

COMPACTLY, *adv.* दृढं, निविडं, सुसंहतं, सान्द्रं, प्रगाढं, निरन्तरं.

COMPACTNESS, *s.* घनत्वं-ता, संहतिः *f.*, संहतत्वं सान्द्रता, सन्धिः *m.*, दृढता, दारुणं, निरन्तर्यं, निविड्यं.

COMPAGES, *s.* समासः, समाहारः, संहतिः *f.*, सङ्घातः, सन्निपातः संयोगः

COMPANION, *s.* सहायः, सहचरः, सङ्गी *m.* (नं), मित्रं, सखा *m.* (सि), वन्धुः *m.*, सज्जः *m.* (सं), सहवर्षी *m.* (नं), सहभावी *m.* (नं), अनुचरः, अभिसरः, अनुग्रहः, एकीयः; 'of the king,' नम्यैसचिवः, महामाचः, प्रधानं-नः; 'in arms,' सहयुद्धा *m.* (नं); 'at school,' सहाध्यायी *m.* (नं); 'in sorrow and joy,' समदःससुखः; 'at table,' सहभोजी *m.* (नं); 'boon companion,' सहापायी *m.* (नं); नम्यैसुहृद्; 'a woman's female companion,' सखी.

COMPANIONABLE, *a.* साङ्गतिकः-की-कं, मेवेयः-यी-यं, प्रतिभाववान्-वती-वत् (तृ).

COMPANIONABLY, *adv.* सहायवत्, समिवत्, साङ्गतिकप्रकारेण.

COMPANIONSHIP, *s.* सहायता-त्वं, साहाय्यं, साहिन्यं, साह्यं, संसर्गिता, सङ्गः-ङ्गतिः *f.*, साहचर्यं.

COMPANY, *s.* (Assembly of people, party) सभा, समानः, पंक्तिः *f.*, परिषद् *f.*, रासेरुहः; 'inadmissible into company,' अपात्रेयः-या-यं; 'politeness to company,' सभाचतुर्थ्यं, सभजनं.—(Body of men) जनसमूहः, गणः.—(Band of soldiers) गुल्मः, सैन्यदलं; 'by companies,' पंक्तिभिः.—(Fellowship, society) सहायता, साहचर्यं, साहिन्यं, संसर्गः, संवासः, समागमः; 'evil company,' असहसंसर्गः, कुसंसर्गः, कुसङ्गतिः *f.*—(Company of actors) पात्रवर्गः.—(Company of traders, corporate body) श्रेणी-णि *m.* *f.*; 'to bear or keep company with,' सह चर् (c. 1. चरति-रितुं), अनुचर्, सह वस् (c. 1. वसति, वस्तुं), सह गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं).

COMPARABLE, *a.* उपमेयः-या-यं, तुलनीयः-या-यं, तुल्यः-त्या-त्वं.

COMPARATIVE, *a.* (Relative, not absolute) आनुपङ्गिकः-की-कं, प्रासङ्गिकः-की-कं, उपमानेन निर्णीतः-ता-तं.—(Having the faculty of comparing) तोलनः-ता-तं.

COMPARATIVELY, *adv.* उपमानेन, औपम्येन, सादृश्येन, उपमानपूर्व.

TO COMPARE, *v. a.* उपमा (c. 2. मारि, c. 3. मिमोते-मार्तुं), तुल्य (c. 10. तुल्यति-यितुं), साधारण्यं, सम्पृथु in caus. (धारयति-यितुं) with two acc., उपदिश (c. 6. दिशति-देष्टुं).—(Liken, equal) समीकृ, तुल्यीकृ, सदृशीकृ, समान (nom. समानयति-यितुं).

COMPARED, *p. p.* उपमितः-ता-तं, उपमेतः-ता-तं, साधारण्यकृतः-ता-तं, तुलितः-ता-तं, उल्लेखितः-ता-तं, समीकृतः-ता-तं.

COMPARISON, *s.* उपमा, उपमितिः *f.*, उपमानं, तोलनं, उल्लेखा, साधारण्यं, सादृश्यं, औपम्यं; 'by comparison with one's self,' आत्मौपम्येन; 'without comparison,' अतुलनीयः-या-यं, अतुल्यः-त्या-त्वं, असाधारण्यः-शा-शं.—(Simile) दृष्टान्तः, उपमा.

COMPARTMENT, *s.* (Division) छेदः, भागः, विभागः, परिच्छेदः, चंशः, खण्डः-खंडं.—(Of an edifice) कक्षः.

COMPASS, *s.* (Circuit) परिवहनं, मण्डलं, परिमण्डलं, परिधिः *m.*, परिणाहः.—(Extent, limits) परिमाणं, पथ्यन्तं, विस्तारः, सीमा.—(Range, reach) विषयः, परिमाणः, सम्पृथु in caus. (धारयति-यितुं) with understanding, बुद्धिगम्यः-म्या-म्यं; 'of the ear,' कर्णगोचर-रा-रं.—(Due limits, moderation) परिमितत्वं, अनतिक्रमः, अप्रशक्तिः *f.*—(Instrument to find the quarter) दिङ्गिरूपणयन्त्रं, उच्चरादेक-प्रदेशिनी सूचिः, दिङ्गिरेणयन्त्रं, दिग्लक्ष्यं, समुद्रपथलक्ष्यं.

TO COMPASS, *v. a.* (Surround) वेष्ट (c. 1. वेष्टते-रितुं), परिवेष्ट, परिवृ (c. 5. वृणोति-वरितुं-रीतुं), परिष्ठा (c. 1. तिष्ठति-ष्ठातुं).—(Go round) परिगम् (c. 1. गच्छति-गन्तुं), परिचर् (c. 1. चरति-रितुं); 'reverentially,' प्रदक्षिणीकृ.—(Attain) अपिगम् (c. 1. गच्छति-गन्तुं), गम्, प्रतिपद् (c. 4. पद्यते-पद्युं), अभिपद्; आपद्; आसद् in

caus. (सादयति-यितुं), लभ् (c. 1. लभते-लभ्युं), साध् in caus. (साधयति-यितुं).—(Contrive) षट् (c. 1. षटते-रितुं).

COMPASS OF COMPASSES, *s.* कर्कटः, कर्काटकः.

COMPASSION, *s.* कारुष्यं, करुणः-शा, दया, कृपा, अनुकम्पा, धृष्टा, अनुक्रोशः, अनुग्रहः, दयालुता-त्वं, करुणाद्रिता, हृत्क्रोशः *f.*, आपवराधयं.

TO COMPASSIONATE, *v. a.* अनुकम्प्य (c. 1. -कम्पते-न्म्यितुं), समनुकम्प्य with acc.; दय् (c. 1. दयते-यितुं) with gen.; करुण (nom. करुणायते), कृपा (nom. कृपायते), अनुकृपा, दया कृ, कृपां कृ, करुणां कृ.

COMPASSIONATE, *a.* दयालुः-लुः-लुः, कृपालुः-लुः-लुः, सदयः-या-यं, कारुणिकः-की-कं, सकरुणः-शा-शं, कारुष्यवेदी-दिनी-दि (नं), धृष्टी-णिनी-णि (नं), करुणामयः-यी-यं, करुणाद्रिः-ड्री-ड्री, अनुकम्पी-न्मिनी-न्मि (नं), सानुकम्प्यः-म्या-म्यं, सानुक्रोशः-शा-शं, कृपावान्-वती-वत् (तृ), कृपामयः-यी-यं, हृदयालुः-लुः-लुः, दयायुक्तः-क्ता-क्तं, दयामयः-यी-यं, दयाशीलः-ला-लं, दयाकरः-रा-रं, दयान्वितः-ता-तं, सुरतः-ता-तं, आपवराधयशीलः-ला-लं, क्षमावान्-वती-वत् (तृ).

COMPASSIONATELY, *adv.* सानुकम्प्यं, सदयं, सकारुष्यं, कारुष्येन, कृपया.

COMPATERNITY, *s.* धर्मपितृत्वं, धर्मपितरु अवस्था or दशा or भावः.

COMPATIBILITY, *s.* योग्यता, उपयुक्तता, सम्भवः, सम्भाव्यता, अविरोधः, अविरोधता, अविगुणता, अनुसारित्वं.

COMPATIBLE, *a.* अविरोधः-डा-डं, योग्यः-ग्या-ग्यं, सम्भाव्यः-व्या-व्यं, अविगुणः-शा-शं, अनुसारो-रिणी-रि (नं), अनुगुणः-गा-गं, उपयुक्तः-क्ता-क्तं.

COMPATIBLY, *adv.* अविरोधं, अविगुणं, उपयुक्तं, अनुसारात्-रेण-रतस्.

COMPATRIOT, *s.* स्वदेशजः, स्वदेशीयः, एकदेशीयः, एकदेशवासी *m.* (नं), सांस्थानिकः.

COMPEER, *s.* वयस्यः, तुल्यपदभाक् *m.* (नं), समानपदस्थः, समानवयस्कः, सवयाः *m.* (सं), तुल्यवृत्तिः, प्रतियोगी *m.* (नं), सङ्गी *m.* (नं).

TO COMPEL, *v. a.* Expressed by the causal form, usually in conjunction with the adverb बलात् or बलेन; as, 'the king should compel him to pay,' तं राजा बलाद् दापयेत्; 'he compels the Brahmins to perform the sacrifice,' ब्राह्मणान् यत् कारयति. The root चह् (c. 1. चहेति-रहितुं) has sometimes the sense of 'being compelled'; as, 'he is compelled to pay,' दातुम् चहेति. In modern Sanskrit such expressions as the following are found; 'They compelled him to bear a burden,' भारं वोढुं तं बलाद् दधुः (root धृ); 'Compel the people to come,' लोकान् आगन्तुं प्रवर्त्रेय. See CONSTRAIN.

COMPELLABLE, *a.* Expressed by the fut. pass. part. of the causal form; as, 'compellable to pay,' दापनीयः-या-यं, दाप्यः-व्या-व्यं.

COMPELLATION, *s.* आभाषणं, आमन्त्रणं, अभियादः, सङ्घोधनं.

COMPELLED, *p. p.* Expressed by the pass. part. of the causal form; as 'compelled to pay,' दापितः-ता-तं. The adverb बलात्, or बलेन may be joined with it.

COMPELLER, *s.* कारयिता *m.* (नं), प्रवर्त्रकः, प्रयोजकः, प्रेरकः.

COMPENDIOUS, *a.* साङ्क्षेपिकः-की-कं, सामासिकः-की-कं, संक्षिप्तः-प्ता-प्तं, समस्तः-स्ता-स्तं, सङ्ग्रहीतः-ता-तं, परिमितः-ता-तं, अविस्तीर्णः-शी-शं.

COMPENDIOUSLY, *adv.* संक्षेपेण, संक्षेपात्, संक्षेपतस्, समासतस्, अविस्तरण्य, अविस्तरात्, संक्षिप्तप्रकारेण.

COMPENDIOUSNESS, *s.* संक्षिप्ता, संक्षिप्तिः *f.*, संक्षेपः, उपसंक्षेपः, समस्तत्वं, समासः, संहारः,

COMPEND OF COMPENDIUM, *s.* संक्षेपः, सङ्ग्रहः, प्रवाहारः, संहारः.

उपसंहारः, उपसंश्लेषः, संहिता, सारः.

COMPENSABLE, *a.* परितोषणीयः-या-यं, प्रतिफलार्हः-ही-हं.

To COMPENSATE, *v. a.* परितुष्ट in caus. (-तोषयति-यितुं), पारितोषिकं or प्रतिफलं or निष्कृतिं दा (c. 3. ददाति, दातुं), निष्कृ, अपाकृ, प्रतिकृ, श्रुषु in caus. (शोषयति-यितुं), परिश्रुषु, निस्तारं कृ.—(Be equivalent) तुल्यीभू, तुल्यबलः-ला-लम् अस.

COMPENSATED, *p. p.* प्रतिफलितः-ता-तं, प्रत्युपकृतः-ता-तं, परितोषितः-ता-तं, COMPENSATION, *s.* पारितोषिकं, निष्कृतिः, *f.*, निस्तारः, प्रतिफलं, प्रत्युपकारः, क्षतिपूरणं, दण्डः.

COMPENSATIVE, *a.* पारितोषिकः-की-कं, प्रत्युपकारी-रिणी-रि (न), क्षतिपूरकः-का-कं.

COMPETENCE OF COMPETENCY, *s.* (Adequacy, sufficiency) सामर्थ्यं, योग्यत्वं, उपयुक्तत्वं, युक्ता, औचित्यं, सम्भावना, सामयिकसम्भावना, निवाहः.—(Fortune sufficient for subsistence) वृत्त्युचितं धनं, जीवननिवाहसमर्थं धनं.—(Bare subsistence, food and clothing) यामाच्छादनं, अग्रनाच्छादनं (or -ने).—(Enough) अलं.

COMPETENT, *a.* (Adequate) शक्तः-क्ता-कं, क्षमः-मा-मं, योग्यः-ग्या-ग्यं, उपयुक्तः-क्ता-कं, उचितः-ता-तं, समर्थः-धा-धं, पर्याप्तः-मा-मं.—(Adequate to any work) कार्यक्षमः-मा-मं, कर्मक्षमः-मा-मं, अलङ्करीणः-णा-णं, कृती-तिनी-ति (न).—(Reasonable, moderate) मितः-ता-तं, परिमितः-ता-तं, मयः-मा-मं.

COMPETENTLY, *adv.* पर्याप्तं, युक्तं, उपयुक्तं, उचितं, सामर्थ्येन, योग्यप्रकारेण.—(Sufficiently) अलं, यथावत्.—(Moderately) परिमितं.

COMPETIBLE, *a.* योग्यः-ग्या-ग्यं, अविरोधः-द्धा-द्धं. See COMPATIBLE.

COMPETITION, *s.* जिगीषा, विजिगीषा, स्पर्धा, प्रतिस्पर्धा, आस्पर्धा, सङ्घर्षः, अहम्यक्षिका, परस्परभिन्नच्छा, उपप्रवः, समवायः, 'of buyers,' प्रयासः.

COMPETITOR, *s.* जिगीषुः *m.*, विजिगीषुः *m.*, स्पर्द्धी *m.* (न), प्रतिस्पर्द्धी *m.* (न), अभियोक्ता *m.* (कृ), अर्थी *m.* (न), दायादः, प्रतिपक्षः, एका-धेमिलापी *m.* (न), एकचष्टः, प्रतियोगी *m.* (न).

COMPILATION, *s.* सङ्ग्रहः-हणं, सङ्क्षेपः, संहारः, समाहारः, समाहृतिः *f.*, संहिता, खिलः-लं.

To COMPIL, *v. a.* समाहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं), संहृ, उद्धृ; सङ्ग्रहं (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं), संक्षिप (c. 6. -क्षिपति-क्षेपुं).

COMPILED, *p. p.* समाहृतः-ता-तं, संहृतः-ता-तं, सङ्ग्रहीतः-ता-तं, संक्षिप्तः-मा-मं, प्रणीतः-ता-तं.

COMPILER, *s.* व्यासः, समाहर्ता *m.* (कृ), उद्धर्ता *m.* (कृ), निबन्धा *m.* (न्यु).

COMPLACENCE, COMPLACENCY, *s.* (Satisfaction, pleasure) प्रसन्नता, प्रसादः, तृष्टिः *f.*, मनोपः, परितोषः, सौमनस्यं, शान्तिः *f.*, प्रीतिः *f.*—(Civility, complaisance) अनुग्रहः, अनुकूलता, अनुवृत्तिः *f.*, अनुनयः.

COMPLACENT, *a.* प्रमदः-द्वा-द्वं, सन्तुष्टः-ष्टा-ष्टं, सुशीलः-ला-लं, अनुरोधो-धिनी-धि (न), अनुनयो-यिनी-यि (न), सुप्रसादः-दा-दं.

COMPLACENTLY, *adv.* प्रसादं, प्रसन्नमनसा, मनोपेण, तृष्टमनसा.

To COMPLAIN, *v. n.* (Represent sorrowfully) असोके or विलापपृष्ठके or मयिलापं स्वाधिं निविद in caus. (-वेदयति-यितुं) or विना in caus. (-ज्ञापयति-यितुं), क्रोधं or दुःखम् आख्या (c. 2. -ख्याति-ख्यातुं) or कथं (c. 10. कथयति-यितुं).—(Lament) विलाप (c. 1. -लपति-यितुं), परिदेव (c. 1. -देवति-यितुं), क्रुद्धा (c. 1. क्रोशति, क्रोषुं), चिक्कुश, अनुश्रुच (c. 1. शोषयति-यितुं), रुद (c. 2. रोदिति-दिदुं), क्रन्द (c. 1. क्रन्दति-न्दितुं).—(Inform against) अभियुज (c. 7. युनक्ति-योक्तुं), पिशुन (nom. पिशुनयति-यितुं), परिवाद (c. 1. -वदति-दिदुं).

COMPLAINANT, *s.* अभियोक्ता *m.* (कृ), अभियोगी *m.* (न), विवादाधी *m.*

(न), अर्थी *m.* (न), पृष्ठपक्षवादी *m.* (न) or कारणवादी or क्रियावादी or परिवादी, पृष्ठवेदकः.—(Inform) पिशुनः.

COMPLAINER, *s.* विलापी *m.* (न), परिदेवी *m.* (न), परिदेवकः, विलपनकृत्.

COMPLAINT, *s.* (Sorrowful representation) विलापेन or शोकेन स्वाधेनिवेदनं or स्वाधेविज्ञापनं or दुःखकथनं, क्लेशव्यापनं.—(Lamentation) विलापः, विलपनं, परिदेवनं.—(In law) अभियोगः, भावापादं, पृष्ठपक्षपादः, विवादः.—(Informing against) वैशुन्यं.—(Disease) रोगः, व्याधिः *m.*, आमयः, साक्षिः *f.*, पीडा.

COMPLAISANCE, *s.* अनुकूलता, अनुग्रहः, अनुवर्त्तनं, अनुवृत्तिः *f.*, अनुनयः, अनुरोधः-धनं, आनन्दनं, प्रश्रयः, अभिनोतिः *f.*, सभाजनं, सुशीलता, दाक्षिण्यं.

COMPLAISANT, *a.* अनुकूलः-ला-लं, अनुग्राही-हिणी-हि (न), अनुनयो-यिनी-यि (न), अनुरोधो-धिनी-धि (न), आनुनयः-या-यं, आदुकारः-रा-रं, दक्षिणः-णा-णं, वन्दारुः-रुः-रु, सुप्रसादः-दा-दं, प्रियंवदः-दा-दं.

COMPLAISANTLY, *adv.* अनुकूलं, आनुग्रहं, आनुरोधं, आनुनयं, आनन्दनपुरःसरं. To COMPLAIN, *v. a.* समोक्तुं, समानं (nom. समानयति-यितुं), समस्थलीकृ.

COMPLEMENT, *s.* (Perfection, fullness) सम्पूर्णता, पूर्तिः *f.*—(The full quantity, complete set) सामर्थ्यं, पूरणं, परिपूरकं, परिसंख्या, साकल्यं, समुदायः.—(Of an arc) कोटिः *f.*—(Of a segment) पौष्टः.

COMPLETE, *a.* (Perfect, full) सम्पूर्णः-शी-शं, पूर्णः-शी-शी, समाप्तः-प्ता-प्तं, सम्पन्नः-न्ना-न्नं, सिद्धः-द्धा-द्धं, संसिद्धः-द्धा-द्धं, पर्याप्तः-प्ता-प्तं, समस्तः-स्ता-स्तं, सकलः-ला-लं, निखिलः-ला-लं, अखिलः-ला-लं, समग्रः-ग्रा-ग्रं, कृत्वः-त्वा-त्वं, राद्धः-द्धा-द्धं, साधनः-न्ता-न्नं.—(Having no deficiencies) अशेषः-पा-पं, निःशेषः-पा-पं, अचिकलः-ला-लं, अन्यूनः-ना-नं.—(Mature) पक्वः-क्वा-क्वं, परिपक्वः-क्वा-क्वं, परिणतः-ता-तं; 'complete army,' सञ्चौहिणी, चतुरङ्गः.

To COMPLETE, *v. a.* समाप् in caus. (-आपयति-यितुं), सम्पू in caus. (-पूरयति-यितुं), समभिपू, सम्पद in caus. (-पादयति-यितुं), निष्पदः-पा-पं, साधू in caus. (साधयति-यितुं), संसाध, निवृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितुं), निवृत्, संवृत्.

COMPLETED, *p. p.* समाप्तः-प्ता-प्तं, सम्पन्नः-न्ना-न्नं, निष्पन्नः-न्ना-न्नं, सम्पूर्णः-शी-शं, सिद्धः-द्धा-द्धं, साधितः-ता-तं, विषयस्तः-स्ता-स्तं, समापन्नः-न्ना-न्नं, अवसितः-ता-तं, निवृत्तः-न्ना-न्नं.

COMPLETELY, *adv.* अशेषतः, अशेषेण, निःशेषेण, पञ्चांशं, सम्पूर्णं, साकल्येन, अखिलेन, निखिलेन, कृत्वशम्, कात्कर्षेण, सम्पक्, सञ्चतम्, सामूलं, निरवशेषं, तत्सतम्.

COMPLETENESS, *s.* सम्पूर्णता, परिपूर्णता-त्वं, पूर्तिः *f.*, संसिद्धिः *f.*

COMPLETION, *s.* (The act) समापनं, साधनं, निष्पादनं, सम्पादनं, निर्वर्त्तनं, निश्चिहणं, निश्चाहः.—(The state) सिद्धिः *f.*, संसिद्धिः *f.*, सम्पूर्णता, परिपूर्णता, समाप्तिः *f.*, निष्पत्तिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, आभोगः.—(Maturity) परिणामः, परिणतिः *f.*, परिपाकः.

COMPLETIVE, *a.* पूरकः-का-कं, परिपूरकः-का-कं, समापकः-का-कं.

COMPLEX, *a.* सङ्कीर्णः-शी-शं, प्रकीर्णः-शी-शं, मिश्रितः-ता-तं, समस्तः-स्ता-स्तं, सामासिकः-की-कं, अनेकार्थः-धा-धं, नानार्थकः-का-कं, बहुधः-धा-धं, नानाप्रकारः-रा-रं, असरलः-ला-लं.

COMPLEXION, *s.* (Colour of the face) मुखरागः, कपोलरागः, वदनवर्णः; 'having a pale complexion,' विवर्णवदनः-ना-नं, पाशुवर्णः-शी-शं.—(Temperament) भावः, प्रकृतिः *f.*, देहस्वभावः, शरीरभावः, शरीरस्थितिः *f.*

COMPLEXIONAL, *a.* प्राकृतः-तो-तं, देहस्वभावसंघनो-चिनी-न्धि (न).

COMPLEXITY, *s.* सङ्करः, साङ्केतिकः, सङ्कीर्णता, समस्तता, मिश्रता, नानार्थकत्वं.

COMPLIANCE, *s.* अनुकूलता, अनुरोधः-धनं, अनुवर्त्तनं, अनुवृत्तिः *f.*,

अनुवर्तनं, अनुग्रहः, परिग्रहः, अनुनयः, स्वीकारः, सम्मतिः *f.* अनुमतिः.
 COMPLIANT, *a.* अनुरोधी - धिनी - धि (न्), अनुकूलः - ला - लं, अनुग्रही - हिणी - हि (न्), अनुनयी - यिनी - यि (न्), विनयग्राही - हिणी - हि (न्), विनयः - या - यं, प्रणयः - या - यं, विधेयः - या - यं, अनुविधायी - यिनी - यि (न्), वचनेस्थितः - ता - तं, नयः - या - यं, कृतानुकूल्यः - त्या - त्यं, आश्रयः - वा - वं.
 To COMPLICATE, *v. a.* सङ्करीकृ, मिश्रणीकृ, सङ्कीर्णीकृ, सङ्कुलीकृ, असत्यस्तीकृ, परस्परं सम्मिश्रं (c. 10. - मिश्रयति - यितुं) or सघन्यं (c. 9. - वज्राति, - वन्तुं) or संयुज् (c. 7. - युनक्ति - योक्तुं) or समस् (c. 4. - अस्यति - स्रमिंतुं).
 COMPLICATED, *p. p.* सङ्करीकृतः - ता - तं, साक्षिपातिकः - की - कं, प्रकीर्णः - र्णी - र्णं, समस्तः - स्ता - स्तं, मिश्रितः - ता - तं, सघनः - द्वा - दं.
 COMPLICATION, *s.* (The act) सङ्करीकरणं, सङ्कुलीकरणं, समसनं. — (The state) सक्षिपातः, प्रकीर्णता, समस्तता, असत्यस्तता.
 COMPLICE, *s.* पापसहायः, पापसम्भितः. सहकारी *m.* (न्), सङ्गी *m.* (न्).
 COMPLIER, *s.* अनुरोधी *m.* (न्), अनुग्रही *m.* (न्), अनुविधायी *m.* (न्), प्रणयी *m.* (न्).
 COMPLIMENT, *s.* चाटुक्तिः *f.*, चाटुः *m.* - टु *n.*, सान्वं, सान्वोक्तिः *f.*, आलोकः, आलोकशब्दः, कोमलवाक् *f.* (च्), मधुरवाक्, प्रश्रयवाक्, मानोक्तिः *f.*, मधुलः; 'a complimentary present,' उपायनं.
 To COMPLIMENT, *v. a.* चाटुक्ता or आलोकेन or कोमलवाचा or मधुरवाक्यैः सान्वं (c. 10. सान्वयति - यितुं).
 COMPLIMENTAL, COMPLIMENTARY, *a.* चाटुकारः - री - रं, सान्ववादः - दा - दं, सान्वकरः - री - रं, स्तुतिमयः - यी - यं, यन्दारः - रु - रु, प्रियवादी - दिनी - दि (न्), औपचारिकः - की - कं.
 COMPLIMENTER, *s.* सान्ववादः, चाटुवादी *m.* (न्), प्रियवादी, आश्राम-नशीलः, आदरकृतः.
 COMPILOT, *s.* गोपनीयकर्मसम्पादनार्थं पापसहितं, कुसाहितं, कूटसाहितं. कूटसंविद् *f.*, कुमन्त्रणा, कुरामर्शः, कूटसंसर्गः.
 To COMPILOT, *v. n.* गोपनीयकर्मसम्पादनार्थं कुसाहितं कृ, कूटसाहितं कृ, कूटसंसर्गं कृ.
 COMPILOTTER, *s.* पापसहितः, कूटसहितः, कूटसम्पादनार्थं अन्यसहितः or अन्यसहातवान् *m.* (न्) or संश्रमकः.
 To COMPLY, *v. n.* (Yield to, assent to) अनुमन् (c. 4. - मन्यति - ते - मन्तुं), अनुज्ञा (c. 9. - जानाति - ज्ञातुं), स्वीकृ, स्वीकारं कृ, प्रतिग्रहं (c. 9. - गृह्णाति - ग्रहीतुं), प्रतीप् (c. 6. - इच्छति - रयितुं), सम्प्रतीप्, अनुरुहं in pass. (-रुह्यते), अनुविधा in pass. (-धीयते), अनुकूलं (nom. अनुकूलयति - यितुं). — (Suit with, accord with) युज् in pass. (युज्यते). — (Submit to) उपगम् (c. 1. - गच्छति - गन्तुं), अभ्युपे (c. 2. - अभ्युपैति - पैतुं).
 COMPONENT, *a.* साधकः - का - कं, रचकः - का - कं, विरचकः - का - कं, कत्यकः - का - कं. — (Component part) साधनं, अङ्गं, भागः; 'component part of an army,' सेनाङ्गं.
 To COMPORT, *v. n.* (Agree, suit) युज् in pass. (युज्यते), उपपद् in pass. (-पद्यते); 'comport one's self,' आचरं (c. 1. - चरति - रितुं), वृत् (c. 1. - वर्तते - र्तिंतुं), व्यवहृ (c. 1. - हरति - हर्तुं).
 COMFORTABLE, *a.* योग्यः - ग्या - ग्यं, उपयुक्तः - क्त - क्तं, अचिरुदः - द्वा - दं.
 COMFORTMENT, *s.* वृत्तिः *f.*, आचरणः, व्यवहारः, स्थितिः *f.*, रीतिः *f.*, गतिः *f.*, चरितं, चरितं, चेष्टितं.
 To COMPOSE, *v. a.* (Form by joining different things together) सन्धा (c. 3. - दधाति - धातुं), समाधा, संस्था in caus. (-स्थापयति - यितुं), कृष् (c. 10. कल्पयति - यितुं), सङ्कृष्, निम्मा (c. 2. - नाति - नातुं), एकव कृ, सम्मिश्रीकृ. — (Arrange, adjust) रच् (c. 10. रचयति - यितुं), विरच,

विधा, संविधा, समाधा, विन्यस् (c. 4. - अस्यति - स्रसितुं), ग्रन्थं (c. 1. ग्रन्थति or ग्रथति - न्यितुं). — (Settle a difference) सन्धा, प्रशम in caus. (-शमयति - यितुं). — (Compose a book) रच्, विरच, निबन्ध (c. 9. - वज्राति - वन्तुं), ग्रन्थं कृ, कृष्. — (Compile) सङ्गृह (c. 9. - गृह्णाति - ग्रहीतुं), समस् (c. 4. - अस्यति - स्रमिंतुं). — (Constitute) संस्था, कृष्, निम्मा. See COMPOSED; 'the body is composed of five elements,' पञ्चभिर् निम्मितो देहः; 'whatever wealth composes the treasury,' यद् धनं कोपभृत. — (Calm) शम in caus. (-शमयति - यितुं), प्रशम, उपशम; प्रसद in caus. (-सादयति - यितुं), अभिप्रमद, सान्त् (c. 10. सान्वयति - यितुं). — (Arrange the type) सक्षराणि or मुद्राक्षराणि विन्यस् or सन्धा or विधा.
 COMPOSED, *p. p.* (Calm) शान्तः - न्ता - न्तं, उपशान्तः - न्ता - न्तं, प्रशान्तः - न्ता - न्तं, समाहितः - ता - तं, प्रमदः - द्वा - दं, अय्याकुलः - ला - लं, स्थिरः - रा - रं, अविधिप्रः - प्रा - प्रं. — (In mind) शान्तचताः - ताः - तः (स), प्रशान्तात्मा - त्मा - त्म (न्), स्थिरपतिः - ति - ति, स्थितधीः - धी - धि, अविधिप्रचित्रः - त्रा - त्रं, अनर्थेग्रहितः - ता - तं, असम्भमः - मा - मं, निरुद्धिग्नः - ग्ना - ग्नं. — (In countenance) प्रसन्नमुखः - खी - खं. — (Constituted, consisting of) आत्मकः - का or - त्तिका - कं in comp., रूपः - पा - पं in comp.; 'an army composed of elephants, horses, and infantry,' हस्यथपादातात्मकं वलं; 'composed of two,' द्वात्मकः - का - कं. — (Made of) निम्मितः - ता - तं, मयः - यी - यं in comp., समभृतः - ता - तं. — (Written, arranged, compiled) रचितः - ता - तं, विरचितः - ता - तं, कल्पितः - ता - तं, वदः - द्वा - दं, निवदः - द्वा - दं, ग्रथितः - ता - तं, प्रणीतः - ता - तं, सङ्गृहीतः - ता - तं; 'a story composed in verse,' श्लोकवद्वा कथा. — (As music) स्वरवदः - द्वा - दं.
 COMPOSEDLY, *adv.* प्रशान्तं, निरुद्धिग्नं, असम्भमं, सम्भवेण विना.
 COMPOSEDNESS, *s.* शान्तता, शान्तिः *f.*, प्रसन्नता, निराकुलता, असम्भमः, अभमः.
 COMPOSER, *s.* रचकः, विरचकः, ग्रन्थकारः, ग्रन्थकृतः, निबन्धा *m.* (न्तु). — (Of music) स्वरवन्धा *m.* (न्तु).
 COMPOSING, *a.* (Causing sleep) उपशायी - यिनी - यि (न्), स्वप्रकृत *m.* *f. n.*
 COMPOSITION, *s.* (Conjunction, combination, union) सन्धिः *m.*, संयोगः, मिश्रणं, सङ्घातः, संश्लेषः, समासजननं, संयूहः, संस्थापनं. — (Adjustment) समाधानं, सन्धानं, निम्नतिः *f.* — (Of differences) सन्धिः *m.*, सन्धानकरणं, समासः. — (Literary composition) रचना, विरचना, ग्रन्थकरणं. — (Poetical) काव्यरचना, कवनं. — (A poetical composition) काव्यं, काव्यवन्धः. — (A written work) ग्रन्थः. — (Compilation) संहिता, संहारः, समाहारः, सङ्गृहः, सन्धिपातः. — (Art of rhetorical composition) अलङ्कारविद्या. — (Of words) समसनं, समासः, सङ्घातः. — (Agreement, compact) नियमः, संविदः, समयः.
 COMPOSITIVE, *a.* सन्धानकरणः - णी - र्णं, सामासिकः - की - कं, मिश्रितः - ता - तं.
 COMPOSITOR, *s.* मुद्रापत्रालये मुद्राक्षरविन्यासकृतः, यो जनो मुद्रापत्रे मुद्राक्षराणि विन्यस्यति.
 COMPOST, *s.* (Manure) पांजुः *m.*, पांसुः, सारः, उर्वराकरणाद्यं गोमया-दिसम्मिश्रद्रव्यं.
 To COMPOST, *v. a.* उर्वराकरणाद्यं पांजुं or गोमयादिसम्मिश्रद्रव्यं भूमौ प्रक्षिप (c. 6. - क्षिपति - क्षेपुं) or धा (c. 3. - दधाति, धातुं).
 COMPOSURE, *s.* (Act of composing) रचना, विरचनं - ना, निम्मांशः. — (Combination, arrangement) सन्धिः *m.*, संयोगः, मिश्रणं, सङ्घातः, विन्यासः. — (Of mind) शान्तिः *f.*, शमः, समाधिः *m.*, प्रसादः, विश्रामः, अभमः, असम्भमः, निराकुलता, अशोभः, स्थिरता, स्थैर्यं. — (Settlement of differences) सन्धानं, सन्धिः *m.*, सन्धानकरणं, समासः.

COMPUTATION, *s.* सपोतिः, सम्पूतिः *f.* सहपानं, तुल्यपानं, एकत्र पानं.
COMPUTATOR, *s.* सहपायी *m.* (नं), अन्येन सह पायी *m.* (नं).

To COMPOUND, *v. a.* समम् (c. 4. -सस्यति -ससितुं), मिश्रं (c. 10. मिश्रयति -यितुं), सम्मिश्र, मिश्रीक, संमिश्र in caus. (-स्येयति -यितुं), संयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्तुं), सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), संहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं), संलग्नीक, एकैक, एकत्र क, सङ्करिक; 'to compound ingredients,' प्रयोग क; 'medicines,' संस्कार क, योग क. — (Settle differences) सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), समाधा, समास क.

To COMPOUND, *v. n.* (Settle a debt by agreement to abate something) समयपूर्वकं च्छन्नाभागं अपास्य च्छेत् शुभ् in caus. (शो-धयति -यितुं), समयपूर्वकं च्छेत्तां शोधयित्वा आनृत्य गम् (c. 1. गच्छति, गच्छेत्), च्छेत्तां शोधयित्वा आनृत्य दा (c. 3. ददाति, दातुं).

COMPOUND, *s.* मिश्रणं, समसनं, समासः, सङ्करः. — (The mass com-
pounded) मिश्रितद्रव्यसमूहः. — (A compound substance) योगः, मिश्रितद्रव्यः; 'a compound word,' समस्तपदं, समासः; 'separating
compound words,' पदभेदनं.

COMPOUND, COMPOUNDED, *a.* समस्तः-स्ता-स्तं, सामासिकः-की-कं, मिश्रितः-ता-तं, मिश्रः-धा-धं, सम्मिश्रः-धा-धं, संयुक्तः-क्ता-क्तं, संसृष्टः-ष्टा-ष्टं, एकचोक्तः-ता-तं, सङ्करोक्तः-ता-तं; 'a compound perfume,' कुचिमधूपः.

COMPOUNDER, *s.* मिश्रणकृत्, सङ्करकृत्, सन्धानकरणः-कर्त्ता *m.* (त्रुं), समाधाता *m.* (तृ); 'of medicines,' योगविद् *m.*

To COMPREHEND, *v. a.* (Understand in the mind) ग्रहं (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), उपलभ् (c. 1. -लभते -लभतुं), अयमम् (c. 1. -गच्छति -गच्छतुं), अवे (i.e. root इ with अव, अवैति -तुं), अहं (c. 1. अहते -हितुं), बुध् (c. 1. बोधयति -यितुं), विद् (c. 2. वेत्ति, वेदितुं), अनुभू (c. 1. -भवति -भवितुं), भू in caus. (भावयति -यितुं). — (Include) परिग्रह, अन्तर्गण (c. 10. -गणयति -यितुं), परिसमाप (c. 5. -आप्नोति -आप्नुतुं), व्याप्, प्रतिसंह (c. 1. -हरति -हर्तुं). 'Comprehending' is expressed by आत्मकः-का-कं or रूपः-पा-पं affixed; as, 'comprehending two,' द्वात्मकः-का-कं.

COMPREHENDED, *p. p.* (Understood) गृहीतः-ता-तं, उपलब्धः-भा-भं, अयगतः-ता-तं. — (Included) अन्तर्गतः-ता-तं, परिसमाप्तः-भा-भं, -आन्तर्गणिकः-की-कं, प्रतिसंहतः-ता-तं, आकलितः-ता-तं, समाविष्टः-ष्टा-ष्टं, गम्भः-भा-भं in comp.

COMPREHENSIBLE, *a.* ग्रहणीयः-या-यं, यावत्-व्या-वं, उपलब्धः-व्या-वं, योगम्यः-म्या-म्यं, मनोगम्यः-म्या-म्यं, विभाष्यः-व्या-वं, भावनीयः-या-यं, बोधनीयः-या-यं, अवधारणीयः-या-यं, व्यापनीयः-या-यं.

COMPREHENSION, *s.* (Understanding) मेधा, उपलब्धिः *f.*, उपलब्धः, भावना, बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, बोधः, अवधारणं, अनुभवः, विवेचना. — (Act of comprising) ग्रहणं, परिग्रहः, परिवेष्टनं. — (Inclusion) प्रतिसंहारः, परिसमाप्तिः *f.*, व्याप्तिः *f.*, समासक्तिः *f.*, समावेशः, संवरः.

COMPREHENSIVE, *a.* (Comprising much) बहुग्रहः-हा-हं. — (Ex-
tending far and wide) व्यापी-पिनी-पि (नं), व्यापकः-का-कं, मुपव्यापः-भा-भं, सधृमयः-यी-यं, बहुविस्तीर्णः-गी-गीं. — (Com-
pendious) साक्षेपिकः-की-कं, सामासिकः-की-कं; 'a compre-
hensive speech,' बहुमर्मवाक्यं.

COMPREHENSIVELY, *adv.* संश्लेषतः, संश्लेषता, समासतः, कार्त्तव्येन, निःशेषं.

COMPREHENSIVENESS, *s.* (Conciseness) संश्लेषः, संक्षिप्तता, साक्षेपिकत्वं, समस्तता, उपसंहारः. — (Extensive diffusion) व्यापकत्वं, बहुवि-
स्तीर्णता, सङ्घर्षत्वं.

COMPRESS, *s.* षट्, षट्कः, आवेष्टनं, कपलिका, अनुवेष्टितं.

To COMPRESS, *v. a.* सङ्कुचं (c. 1. -कोचति -चिन्तुं), संह (c. 1. -हरति -हर्तुं), प्रतिसंह, संयु (c. 5. -वृणोति, c. 1. -वरति -वरितुं -रीतुं), संहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं), सम्पीड् (c. 10. -पीडयति -यितुं).

COMPRESSED, *p. p.* संहतः-ता-तं, प्रतिसंहतः-ता-तं, संहतः-ता-तं, सङ्कुचितः-ता-तं, आकुचितः-ता-तं, सम्पीडितः-ता-तं, संवृतः-ता-तं, सङ्कलितः-ता-तं, पुटितः-ता-तं.

COMPRESSIBILITY, *s.* संहरणीयता, सङ्कोचधमत्वं, सम्पीडनीयत्वं, संवरितुं शक्यता.

COMPRESSIBLE, *a.* संहरणीयः-या-यं, प्रतिसंहरणीयः-या-यं, सङ्कोचनीयः-या-यं, सम्पीडनीयः-या-यं, संवरणीयः-या-यं, सङ्कोचधमः-भा-भं.

COMPRESSION, *s.* संहतिः *f.*, संहारः, प्रतिसंहारः, समाहारः, संवृतिः *f.*, संवरः, पीडनं, सम्पीडनं, सङ्कोचः-चनं, आकुचनं, समसनं, हासः. — (Of the lips, &c.) संवारः.

To COMPRISE, *v. a.* परिग्रहं (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), अन्तर्गण (c. 10. -गणयति -यितुं), परिसमाप (c. 5. -आप्नोति -आप्नुतुं), प्रतिसंह (c. 1. -हरति -हर्तुं); 'Karpūradwīpa is comprised in Jambudwīpa,' कर्पूरद्वीपो जम्बुद्वीपान्तर्गतः. 'Comprising' is expressed by आत्मकः-का-कं or रूपः-पा-पं; as, 'comprising two,' द्वात्मकः-का-कं.

COMPRISED, *p. p.* अन्तर्गतः-ता-तं, अन्तर्गणितः-ता-तं, आन्तर्गणिकः-की-कं, प्रतिसंहतः-ता-तं, आकलितः-ता-तं, समाविष्टः-ष्टा-ष्टं, गम्भः-भा-भं in comp., गर्भितः-ता-तं.

COMPROBATION, *s.* प्रमाणं, प्रमाणीकरणं, साक्ष्यं, साक्षिता, सम्मतिः *f.*

COMPROMISE, *s.* समयं कृत्वा परस्परं स्वस्वत्वाद् संज्ञापासनं or संश्लेषितरणं or स्वाधिकारात् किञ्चिद्विवेचनं or स्वस्वत्वात् किञ्चिद्विवृतिः *f.* or स्वाभियोगात् किञ्चिदपासनं. — (A mutual promise to refer a controversy to arbitrement) प्रमाणपुरुषः पृच्छ्यताम् इति परस्परविवादिनोः समयः.

To COMPROMISE, *v. a.* समयं कृत्वा परस्परं स्वाधिकारात् or स्वस्वत्वात् किञ्चिन् निवृत् (c. 1. -वर्त्तेत -वर्त्तुं) or किञ्चिद् अपाप् (c. 4. -सस्यति -ससितुं) or संज्ञाम् अपाप् or वितृ (c. 1. -तरति -रितुं -रीतुं). — (Bring into hazard) संज्ञायस्यं-स्यां-स्यं क, सन्देहस्यं-स्यां-स्यं क.

COMPROVINCIAL, *s.* एकदेशीयः, एकदेशजः, सदेशः, सदेशीयः, एकप्रदेशस्थः.

To COMPTROL, *v. a.* अधिष्टा (c. 1. -तिष्ठति -ष्टातुं), कार्योप्यं अवेष्ट (c. 1. -ईष्टते -ष्टितुं).

COMPTROLLER, *s.* अध्यक्षः, उपद्रष्टा *m.* (द्रुं), कार्योपाशः, कार्यद्रष्टा *m.* (द्रुं), अवेष्टिता *m.* (तृ), अधिकारी *m.* (नं), कार्योधिकृतः, अधिकर्म्मिकः.

COMPTROLLERSHIP, *s.* अध्यक्षता-त्वं, कार्यक्षेत्रं, कार्यदेशनं, कार्योपाशिता.

COMPULSION, *s.* बलात्कारः, बलं, साहसं, प्रमाणः, प्रसभं; 'by com-
pulsion,' बलात्, बलेन, बलात्कारेण.

COMPULSORY, COMPULSIVE, *a.* बलात्कारी-रिणी-रि (नं), बलवान्-वती-वत् (तृ), बली-लिनी-लि (नं), प्रबलः-ला-लं. — (Obligatory) अवश्यकः-का-कं.

COMPULSORILY, COMPULSIVELY, *adv.* बलात्कारेण, बलेन, बलात्, प्रसभं, प्रसभे.
COMPUCTION, *s.* सन्तापः, अनुतापः, पश्चात्तापः, मनसापः, अनुशोकः, अनुशयः.

COMPUNCTIOUS, *a.* अनुतापी-पिनी-पि (नं), अनुशोचकः-का-कं, अनुशयी-पिनी-पि (नं).

COMPUTABLE, *a.* गणनीयः-या-यं, विगण्यः-स्या-स्यं, संक्षेपः-या-यं.

COMPUTATION, *s.* गणनं-ना, विगणनं, सहपानं, परिसङ्गणनं, गुणनं. — (The sum computed) गणितं.

To COMPUTE, *v. a.* गण् (c. 10. गणयति -यितुं), विगण्, प्रगण्; संख्या (c. 2. -ख्याति -ते -तुं), परिसंख्या, सम्परिख्या; कल् (c. 10. कलयति -यितुं), सङ्कल्.

COMPUTED, *p. p.* गणितः -ता -तं, परिगणितः, संख्यातः -ता -तं, परिसंख्यातः -ता -तं, गुणितः -ता -तं, कलितः -ता -तं.

COMPUTER, *s.* गणकः, विगणकः, गुणकः, गुणकारः, संख्याता *m.* (तृ).

COMRADE, *s.* सङ्गी *m.* (नृ), सहायः, सहचरः, सहवासी *m.* (नृ), बन्धुः *m.*, सहृद् *m.*, मित्रं, उत्सङ्गी *m.* (नृ), पथकः, भागी *m.* (नृ).—(In arms) सहयुध्या *m.* (नृ).

To CON, *v. n.* (Study) अभ्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), अधी (c. 2. अधीते, अध्येतुं).

To CONCATENATE, *v. a.* शृङ्खलारूपेण अन्यद् अन्येन सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), अपिच्छिन्नक्रमेण or अपिच्छिन्नं or निरन्तरम् अन्यद् अन्येन संयुज् (c. 7. -युनक्ति -योजुं).

CONCATENATION, *s.* शृङ्खलता-त्वं, शृङ्खलारूपेण अन्यस्य अन्येन सन्धानं or संयोजनं.—(A series) श्रेणी, पंक्ति *f.*, माला, प्रबन्धः, प्रसङ्गः; 'a concatenation of causes,' कारणमाला.

CONCAVE, *a.* उन्नतः -ना -नं, पुटाकारः -रा -रं, गम्भीकारः -रा -रं, उदराकृतिः -तिः -ति, अक्षाकारः -रा -रं, कुम्भपुष्पाकारः -रा -रं,

CONCAVITY, *s.* उन्नतता, पुटः, पुटकं, गम्भीः, उदरं.

To CONCEAL, *v. a.* गुह् (c. 1. गूहति -ते, गूहितुं, गोढुं), निगुह्, विनिगुह्; छद् (c. 10. छादयति -यितुं), आच्छद्, समाच्छद्, प्रच्छद्, प्रतिच्छद्, सम्च्छद्; गुप् in des. (गुप्यते -यितुं), स्वगु (c. 10. स्वगयति -यितुं); निहृ (c. 2. -हृते -हृतुं), अन्तधा (c. 3. -दधाति -धातुं), तिरोधा, उपनिधा, अपिधा, पिधा; अवपु in caus. (-धारयति -यितुं), संवु; गोपनं कृ; 'to be concealed,' तिरोक्त्वा in pass. (-क्रियते), रहस् (nom. रहस्यते).

CONCEALABLE, *a.* गुह्यः -सा -सं, गोप्यः -या -यं, गोपनीयः -या -यं, प्रच्छादनीयः -या -यं, गोपनाहेः -हे -हं.

CONCEALED, *p. p.* गुह्यः -डा -दं, गुह्यः -ता -तं, सङ्गुह्यः -ता -तं, छब् -सा -सं, प्रच्छब् -सा -सं, उपच्छब् -सा -सं, छादितः -ता -तं, प्रच्छादितः -ता -तं, स्वगितः -ता -तं, अपवारितः -ता -तं, निवारितः -ता -तं, संवृतः -ता -तं, आवृतः -ता -तं, अन्तर्हितः -ता -तं, तिरोहितः -ता -तं, पिहितः -ता -तं, अन्तरितः -ता -तं, निभृतः -ता -तं, निहृतः -ता -तं, तिरोक्कृतः -ता -तं, अपहृतः -ता -तं.

CONCEALER, *s.* प्रच्छादयिता *m.* (तृ), गोपनकृत्, गोप्ता *m.* (तृ), अपहर्ता *m.* (तृ).

CONCEALMENT, *s.* गोपनं, सङ्गोपनं, छादनं, प्रच्छादनं, गुप्तिः *f.*, अन्तर्धानं, तिरोधानं, अपिधानं, पिधानं, स्वगनं, अपवारणं, अपहर्तृत्वं, अपहारः, निहृषः, आवरणं; 'in concealment,' निभृते, रहसि, गोपने, प्रच्छन्नं, गुप्तं.

To CONCEDE, *v. a.* पितृ (c. 1. -तरति -रितुं -रीतुं), तज् (c. 1. तजति, तज्जुं), अनुज्ञा (c. 9. -जानाति -नीते -ज्ञातुं), अनुमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), अनुया (c. 3. -ददाति -दातुं), प्रयम् (c. 1. -यच्छति -दातुं), अनुयद् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), प्रोत्सु in caus. (-सारयति -यितुं), अनुमुद् (c. 1. -मोदते -दितुं), क्षम् (c. 1. क्षमते, क्षम्).

CONCEDED, *p. p.* अनुज्ञातः -ता -तं, प्रोत्सारितः -ता -तं, प्रदत्तः -ता -तं, वितोद्यः -द्यौ -द्यौ, तज्जु -ज्जु -ज्जु, अङ्गीकृतः -ता -तं.

CONCEIT, *s.* (Self-conceit) गम्भीः, अहङ्कारः, अहम्भ्यतिः *f.*, मानः, मानिता, अभिमानः -मता, द्यौः, द्यौरम्भः, साटोपः, स्वयः.—(Conception, thought) मेधा, बोधः, बुद्धिः *f.*, चिन्ता, कल्पना, ध्यानं, सङ्कल्पः.—(Fancy) कल्पना, मनःकल्पना, भावना, वासना.—(Opinion) मतिः *f.*, मतं, बुद्धिः *f.*; 'idle-conceit,' मृषाचर्चः; 'affectation of know-

ledge,' ज्ञानाभिमनं.

To CONCEIT, *v. a.* (Fancy, imagine) मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं), चिन्त् (c. 10. चिन्तयति -यितुं), बुष् (c. 1. बोधति -धितुं), मनसा कृष् (c. 10. कल्पयति -यितुं), भू in caus. (भावयति -यितुं).

CONCEITED, *a.* मानी -निनी -नि (नृ), मानवान् -वती -वत् (नृ) or अभिमानवीन्, अहङ्कारी -रिखी -रि (नृ), अहंयुः -युः -यु, आत्माभिमानी -निनी -नि (नृ), गम्भीतः -ता -तं, दूमः -मा -मं, उद्धतः -ता -तं, समुद्धतः -डा -डं, जातस्वयः -या -यं, साटोपः -पा -पं, अवलिम्भः -मा -मं, मक्षः -मा -मं, भावितः -ता -तं; 'one conceited of his appearance,' दर्शनीयमानी *m.* (नृ); 'conceited of her beauty,' रूपगम्भीताः; 'one conceited of his learning,' पण्डितस्वयः, इन्मन्यः, असम्बद्धः.

CONCEITEDLY, *adv.* साभिमनं, सगम्भी, सदर्थं, अहङ्कारेण, साटोपं.

CONCEITEDNESS, *s.* अहङ्कारित्वं, अहङ्कृतिः *f.*, मानिता, अभिमानता, चित्तसमुच्चतिः *f.*

CONCEIVABLE, *a.* मनोगम्यः -म्या -म्यं, धीगम्यः -म्या -म्यं, बोधगम्यः -म्या -म्यं, विभाव्यः -व्या -व्यं, भावनीयः -या -यं, विभावनीयः -या -यं, बोध्यः -व्या -व्यं, मन्यः -व्या -व्यं.

CONCEIVABLENESS, *s.* मनोगम्यता, धीगम्यत्वं, विभाव्यत्वं, बोध्यता.

To CONCEIVE, *v. a.* and *n.* (Imagine, think) चिन्त् (c. 10. चिन्तयति -यितुं), मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं), ध्ये (c. 1. ध्यायति, ध्यातुं).—(Comprehend, understand) उपलभ् (c. 1. -लभते -लभुं), ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), अवगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), बुष् (c. 1. बोधति -धितुं), अवपु in caus. (-धारयति -यितुं), अवबुष् (c. 4. -बुध्यते -बोद्धुं), भू in caus. (भावयति -यितुं), सम्भू, ऊह् (c. 1. ऊहते -हितुं), खवे (c. 2. खवेति -तुं).—(In the womb) गर्भं लभ् or उपलभ् or ग्रह् or धृ (c. 1. धरति, धर्तुं).

CONCEIVED, *p. p.* (Imagined, understood) चिन्तितः -ता -तं, भावितः -ता -तं, विभावितः -ता -तं, मतः -ता -तं, पुद्गः -डा -डं, उपलभः -भा -भं, गृहीतः -ता -तं, अवगतः -ता -तं, हृगतः -ता -तं, प्रतिपद्यः -वा -वं, अनुवृतः -ता -तं.—(Contained in the womb) गर्भधारितः -ता -तं; 'a female who has conceived,' गृहीतगर्भा, धृतगर्भा, पूयैगर्भा, सप्तातगर्भा, प्रकृढगर्भा, ससत्ता.

To CONCENTRATE, *v. a.* (Drive towards the centre) केन्द्रं or मध्यस्थलं प्रति गम् in caus. (गमयति -यितुं).—(Contract into a narrow compass) अत्यस्थानं प्रति गम् in caus. or समाधिष् (c. 6. -धिपति -धेत्तुं), संधिष्; संहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं).—(Collect into one spot) एकत्र समाधि (c. 5. -चिनोति -चेत्तुं) or उपधि or समुपधि, एकीकृ, राज्ञीकृ.—(Concentrate one's thoughts) एकाग्रः -या -यं or एकाग्रनः -ना -नं or अनन्यमनाः -नाः -नः भू.

To CONCENTRATE, *v. n.* केन्द्रं or मध्यस्थलं प्रति समागम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), एकत्र मिल् (c. 6. मिलति, मिलेत्तुं) or सम्मिल्; 'his affections concentrate in her,' अस्यां बह्मभावोक्ति.

CONCENTRATED, *p. p.* केन्द्रं or मध्यस्थलं प्रति गमितः -ता -तं, एकत्र समाधिष् -मा -मं or समुपधिष् -ता -तं, राशिगतः -ता -तं, एकीकृतः -ता -तं.

CONCENTRATION, *s.* एकत्र समाधेयं, एकीकरणं.—(Of the thoughts) एकाग्रता.—(Essence) सारः.

CONCENTRIC or CONCENTRICAL, *a.* एककेन्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, समानकेन्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, साधारणकेन्द्रः -न्द्रा -न्द्रं.

CONCEPTION, *s.* (Comprehension) उपलब्धिः *f.*, उपलम्भः, मेधा, ग्रहणं, अनुभवः.—(Imagination) भावना, कल्पना, मनःकल्पना, वासना.—(Idea, thought) बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, चिन्ता, सङ्कल्पः, मनोगतं.

(Becoming pregnant) गर्भग्रहणं, गर्भाधानं, गर्भधारणं.

To CONCERN, v. a. (Belong to) सम्बन्ध in pass. (-चयते).—(Regard) प्रतीक्ष् (c. 1. ईक्षते -यितुं), चवेक्ष्, उविक्ष् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), समुविक्ष्.—(Disturb, trouble) क्लिष (c. 9. क्लिषनाति, क्लेषु), तप् in caus. (तापयति -यितुं), बाध् (c. 1. बाधते -यितुं).—(Intermeddle, be busy about other's affairs) परकार्येषु व्याप् in pass. (-प्रियते) or व्यापूतः -ता -तम् अस् or चषी कृ or चिन् (c. 10. चिन्तयति -यितुं) with acc. c.

CONCERN, CONCERNMENT, s. (Affair, business) विषयः, अर्थः, व्यापारः, कार्यं, प्रयोजनं, सम्बन्धः.—(Interest) अर्थः, स्मृहणीयत्वं, सम्बन्धः, अविसम्बन्धः; 'one's own concern,' स्वार्थः.—(Importance) गौरवं, गुरुत्वं -ता.—(Regard for, affection) चवेक्षा, प्रतीक्षा, चवेक्षा, अनुरागः, प्रणयः, जेहः.—(Thought, attention) चिन्ता, विचारः, मनोनिवेशः, मनोयोगः.—(Meddling) चषी, व्यापारः.—(Anxiety) चिन्तोद्वेगः, उद्वेगः, चोत्सुक्यं, मनोदुःखं, मनस्तापः.

CONCERNED, p. p. (Anxious) उद्विग्नः -गता -गते, उत्सुकः -का -कं, व्ययः -या -यं.—(Interested) सम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न्).

CONCERNING, prep. प्रति, प्रतीक्ष्य, उद्दिश्य, समुद्दिश्य, उद्देशेन, अपि. 'Concerning' may be expressed by the acc. or loc. case. (Relating to) सवन्धी -न्धिनी -न्धि (न्), विषयकः -का -कं.

CONCERT, s. (Symphony) सङ्गीतं, एकतालः, एकतानः, एकलयः, तीर्थचिके, गान्धर्वः; 'concert-room,' सङ्गीतशाला.—(Common deliberation on measures) सम्प्रधारणा, अन्त्यैः सह कार्यचिन्ता or विमर्शः or परामर्शः or सच्चिन्तनं.—(Mutual communication) संवादः, सम्प्रवदनं.—(Co-operation) सहकारिता, सम्प्रतिपत्तिः f., प्रतियोगः, सङ्गाङ्गिभावः.—(Union of purpose) चिन्त्येक्यं; 'one who acts in concert,' सहकारी m. (न्), सम्भूयकारी.

To CONCERT, v. n. and a. (Communicate mutually) संवद् (c. 1. -वदति -दितुं), सम्प्रवद्.—(Deliberate together on measures) अन्त्यैः सह कार्यो वि चिन् (c. 10. चिन्तयति -यितुं) or प्रचिन् or सच्चिन्.—(Co-operate) सह कृ. सम्भूय कृ.—(Contrive) घट् (c. 1. घटते -दितुं).

CONCERTED, p. p. सच्चिन्तितः -ता -तैः; 'well concerted,' सृष्टितः -ता -तैः, पक्कः -क्का -क्कं.

CONCESSION, s. प्रदानं, सम्प्रदानं, वितरणं, विसर्जनं, त्यजनं, त्यागः, स्वीकारः, सङ्गीकारः, क्षमा.

CONCESSIONARY, CONCESSIVE, a. क्षमया प्रदत्तः -ज्ञा -ज्ञं, क्षमी -मिच्छी -मि (न्).

CONCH, s. (Shell) शङ्खः, कचुः m., दरं, जलकं, रेवटः.—(Of Vishnu) देरन्दुः.

To CONCILIATE, v. a. (Procure good will) आराप् in caus. (-राधयति -यितुं), अभिराध्, प्रसद् in caus. (-सादयति -यितुं), अनुरञ्ज् in caus. (-रञ्जयति -यितुं), सान्त् (c. 10. सान्त्वयति -यितुं), प्रसाप् in caus. (-साधयति -यितुं), लल in caus. (लालयति -यितुं).—(Reconcile) सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), समाधा, अनुनी (c. 1. -नयति -नेतुं).

CONCILIATED, p. p. आराधितः -ता -तैः, अनुरञ्जितः -ता -तैः, प्रसादितः -ता -तैः, लालितः -ता -तैः.

CONCILIATION, s. सान्त्वः -न्त्वं, सान्त्वनं, साम n. (न्), आराधनं, प्रसादनं, अनुरञ्जनं, सन्धानं, प्रीतिः f., शाम n. (न्).

CONCILIATOR, s. अनुरञ्जकः, आराधकः, सन्धानकरः -कज्ञा m. (क्).

CONCILIATORY, a. अनुरञ्जकः -का -कं, आराधकः -का -कं, सान्त्वयन् -यन्ती -यत् (त्), प्रसादयन् -यन्ती -यत् (त्), हृदयग्राही -हिणी -हि (न्), हृदयङ्गमः -भा -भं.

CONCINNITY, s. विनोतित्वं -ता, विनयः, उपयुक्ता, योग्यः -ग्या -ग्यं.

CONCINNOUS, a. विनोतः -ता -तैः, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, योग्यः -ग्या -ग्यं.

CONCISE, a. सङ्क्षिप्तः -भा -भं, साङ्क्षेपिकः -की -कं, सामाप्तिकः -की -कं, अविल्लीणः -ली -लं, सुचकः -का -कं, संदृढः -ता -तैः.

CONCISELY, adv. सङ्क्षेपतः, सङ्क्षेपात्, सङ्क्षेपेण, समासतः, अविलस्तरात्, अविलस्तरेण.

CONCISENESS, s. सङ्क्षिप्तता, सङ्क्षेपः, सामाधिक्यत्वं, समस्तता, संदृढिः f., संहारः, उपसंहारः, अविलस्तरः, अविल्लीणता.

CONCISION, s. कर्त्तनं, उत्कर्त्तनं, छेदनं, उच्छेदः, उच्छिन्तिः f.

CONCITATION, s. उत्पादनं, उत्तेजनं, समुत्तेजनं, प्रोत्साहनं, उत्साहः.

CONCLAMATION, s. संदृढिः f., संरावः, साराविणं, बहुभिः कृता संदृढिः.

CONCLAVE, s. (Assembly of cardinals) रोमनगरे धर्मनिधिपतिसभा.—(Secret assembly) गूढसभा, गूढसमाजः.—(Private apartment) अवरोधनं, कक्षानरं, अन्तःशाला.

To CONCLUDE, v. a. (End, finish) समाप् in caus. (-आपयति -यितुं), सम्प् in caus. (-पूरयति -यितुं), साप् in caus. (साधयति -यितुं), निवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं), निवृत्, अवसो (c. 4. -स्यति -सातुं), निष्पद् in caus. (-पादयति -यितुं).—(Infer by ratiocination) अनुमा (c. 2. -माति, c. 3. -मितीते -मातुं), ऊह् (c. 1. ऊहते -हितुं), तर्क (c. 10. तर्कयति -यितुं), अवगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं).—(Determine, decide) निश्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), निरी (c. 1. -णयति -येतुं), अवसो, निर्दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं).

To CONCLUDE, v. n. (End) विरम् (c. 1. -रमते -रन्तुं), उपरम्, निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -र्त्तितुं), विगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं).—(Determine) अनुमानं कृ, निश्चयं कृ.

CONCLUDED, p. p. (Completed) समाप्तः -भा -भं, समापितः -ता -तैः, सम्पूरीः -ली -लं, सिद्धः -द्धा -द्धं, साधितः -ता -तैः, निवृत्तः -क्ता -क्तं, वृत्तः -क्ता -क्तं, निष्पन्नः -क्ता -क्तं, समापन्नः -क्ता -क्तं.—(Ended) अवसितः -ता -तैः, अवसन्नः -क्ता -क्तं, पर्यवसितः -ता -तैः, सितः -ता -तैः, सन्नः -क्ता -क्तं, परिणतः -ता -तैः, गतः -ता -तैः, विपर्यस्तः -क्ता -क्तं.—(Inferred) अनुमितः -ता -तैः, अवगतः -ता -तैः.—(Determined) निश्चितः -ता -तैः, निरीतः -ता -तैः, निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं.

CONCLUSION, s. (Completion) समाप्तिः f., समापनं, सिद्धिः f., साधनं, निष्पादनं, निष्पत्तिः f., निर्वर्त्तनं, निर्वृत्तिः f.—(Close, end) अवसानं, पर्यवसानं, अवसायः, सातिः f., सायः, क्षयः, अन्तः -न्तं, पर्यन्तं, शेषः, परिणामः, गतिः f., उपसंहारः; 'conclusion of a play or tale,' निष्ठा, निर्वेह्यं.—(Inference) अनुमानं, अनुमितिः f., अनुमा, अनुभवः, ज्ञानं, अवगमः.—(Consequence) फलं, फलमुत्तरं, उत्तरं, परिणामः, अनुवर्त्तनं.—(Decision, determination) निश्चयः, निरीयः, निश्चितं, निरीयनं.—(Demonstrated conclusion) सिद्धान्तः, राद्धान्तः, कृतान्तः.—(Last result of argument) उत्तरपक्षः.

CONCLUSIVE, a. निश्चायकः -का -कं, निर्णायकः -का -कं, निरीयनः -ना -नं, प्रामाणिकः -की -कं, निर्देश -ष्टी -ष्टु (ष्टु), सिद्धान्तकरणः -ग्या -ग्यं, एकात्मिकः -की -कं.

CONCLUSIVELY, adv. निश्चितं, निर्णीतं, सनिश्चयं, निरीयेन, सिद्धान्तपूर्वकं.

CONCLUSIVENESS, s. निश्चायकत्वं, निर्णायकत्वं, निश्चित्यं, निर्देश्यं, प्रामाण्यं,

To CONCOCT, v. a. (Digest, mature by heat) ज्ञ in caus. (जरयति -यितुं), पक् (c. 1. पचति, पक्नुं), परिपक्, छप् (c. 1. छपति -यितुं), निष्कृप्.—(Plot) घट् (c. 1. घटते -दितुं), सच्चिन् (c. 10. -चिन्तयति -यितुं).

CONCOCTED, p. p. छपितः -ता -तैः, परिपक्कः -क्का -क्कं, घटितः -ता -तैः.

CONCOCTION, s. (Digestion) पाकः, पाचनं, परिपाकः, पक्तिः f., भुक्तस्य अवस्य पचनं, जीर्णः f.—(A decoction) निष्कायः, क्कायः.

CONCOCTIVE, a. पाचकः -का -कं, पाचनः -ना -नं, परिपाकी -किणी -किन् (न्).

CONCOLOUR, *a.* सवर्णः-वर्ण-वर्ण, समवर्णः-वर्ण-वर्ण, एकवर्णः-वर्ण-वर्ण.

CONCOMITANCE, *s.* सङ्गः, अनुपङ्गः, संयोगः, सहवर्त्तनं, अनुवर्त्तनं, समवायः, अव्ययः, समव्ययः.

CONCOMITANT, *a.* सङ्गी-ङ्गिनी-ङ्गि (न्), अनुपङ्गिकः-का-कं or आनुपङ्गिकः, संयुक्तः-क्ता-क्तं, सहवर्त्ती-ङ्गिनी-ङ्गि (न्), समवेतः-ता-तं, समेतः-ता-तं, समवायी-यिनी-यि (न्), सहितः-ता-तं, समितः-ता-तं, अव्ययः-ता-तं, समव्ययः-ता-तं.

CONCOMITANT, *s.* सङ्गी *m.* (न्), अनुपङ्गी *m.* (न्), सहचारी *m.* (न्), सहवर्त्ती *m.* (न्), सहभावी *m.* (न्).

CONCOMITANTLY, *adv.* अन्यैः सह or सहितं or संयुक्तं or समवेतं.

To CONCOMITATE, *v. n.* संयुज् in pass. (-युज्यते), अव्यय (c. 2. -यति-यति).

CONCORD, *s.* (Agreement of opinion, union) सम्मतिः *f.*, एकचिन्ता, चिन्तित्वं, ऐक्यं, एकता, परस्परानुमतिः *f.*, संवादः, दाखित्वं, संयोगः, सन्धिः *m.*, सङ्गः.—(Love) प्रीतिः *f.*, प्रणयः.—(Compact) समयः, संविद् *f.*, नियमः.—(Grammatical relation) अनुपङ्गनं, अनुपङ्गः, शब्दानां परस्परसंयोगः, अव्ययः.—(Harmony) तालित्वं, स्वरैक्यं.

CONCORDANCE, (Agreement) ऐक्यं, एकता, सादृश्यं, अनुरूपता, आनुगुण्यं.—(To the Bible) धर्मपुस्तकसूची, धर्मपुस्तकनिर्देशनं.

CONCORDANT, *a.* अनुरूपः-पा-पं, अनुगुणः-शा-शं, सदृशः-शी-शं.

CONCORDAT, *s.* नियमः, समयः, संविद् *f.*, संश्रयः, संवादः, उपगमः.

CONCORPORAL, *a.* एकशरीरः-रा-रं, समशरीरः-रा-रं, एकदेहः-हा-हं.

To CONCORPORATE, *v. a.* एकशरीरीकृ, एकौषीकृ, एकत्र कृ, एकौकृ, पिशुकीकृ.

CONCOURSE, *s.* (Of people) जनसमूहः, लोकसङ्घः, बहुजनमेलकः, लोकनिवहः, जनसम्महः, जनौघं, जनसमागमः, जनता.—(Point of junction) सन्धिः *m.*, सङ्गमः.

CONCREMATION, *s.* (Of a widow with her dead husband) सहमरणं, अनुमरणं.

CONCREMENT, *s.* पिशदः-खंडं, घनता, संहतिः *f.*, लोष्टः-ष्टं, ओषः, राशिः *m. f.*, एकौषः, सान्द्रता, श्यानता.

To CONCRETE, *v. n.* पिशदीभू, एकौषीभू, राशीभू, घनीभू, लोष्टीभू, संहन् in pass. (-हन्त्यते), इयै (c. 1. श्यायते, श्यातुं).

To CONCRETE, *v. a.* पिशदीकृ, एकौषीकृ, राशीकृ, घनीकृ, लोष्टीकृ, एकौकृ, सान्द्रीकृ, संहन् (c. 2. -हन्ति-हन्तुं), इयै in caus. (श्यापयति-यितुं).

CONCRETE, *s.* पिशदः-खंडं, ओषः, लोष्टः-ष्टं, घनद्रव्यं, श्यानद्रव्यं, घनचयः.

CONCRETE, *a.* पिशदीभूतः-ता-तं, एकौषीभूतः-ता-तं, राशीभूतः-ता-तं, घनः-ना-नं, शीनः-ना-नं, श्यानः-ना-नं, संहतः-ता-तं, सान्द्रः-न्द्रा-न्द्रं.—(Not abstract) समवेतः-ता-तं, अव्ययः-ता-तं, अव्ययिकः-क्ता-क्तं, संयुक्तः-क्ता-क्तं.

CONCRETION, *s.* (The act of concreting) पिशदीकरणं, एकौषीकरणं, घनीकरणं.—(Coalition) संसक्तिः, संहतिः *f.*, सङ्घातः.—(Mass formed) पिशदः-खंडं, ओषः, लोष्टः-ष्टं.

CONCUBINAGE, *s.* उपस्त्रीसेवा, उपस्त्रीगमनं, उपपत्नीसम्भोगः, वेष्टासेवा.

CONCUBINE, *s.* उपस्त्री, उपपत्नी, वारस्त्री, भोग्या स्त्री, स्त्रीरिणी.—(As shut up in the haram) अवहृडा, अवरोधवधुः.

To CONCULCATE, *v. a.* पादेन सम्पृ (c. 9. -मृज्जति-मृज्जितुं) or अवमृ or प्रमृ or प्रमन्य (c. 9. -मृज्जति-मृज्जितुं).

CONCUPISCENCE, *s.* कामः, कामिता, कामुकत्वं, कामाग्निः *m.*, रताथिर्वं, अभिलाषः.

CONCUPISCENT, *a.* कामी-मिनी-मि (न्), कामुकः-का-कं, रताथी-थिनी-थि (न्), अषायी-यिनी-यि (न्), अभिलाषुकः-का-कं, लाषुकः

-का-कं, अनुकः-का-कं.

To CONCUR, *v. n.* (Meet in one point) एकत्र सङ्गम्य (c. 1. -गच्छति-गन्तुं) or समागम्य or मिल् (c. 6. मिलति, मिलितुं).—(Join in one action) अन्येन सह कृ or सम्भूय कृ.—(Agree, concur with) सम्मन् (c. 4. -मन्यते-मन्तुं), अनुमन्, अनुवद् (c. 1. -वदति-दितुं), उपगम्य (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), एकचिन्तौ, स्वीकृ.

CONCURRED, *p. p.* सम्मतः-ता-तं, अनुमतः-ता-तं, सम्प्रतिपन्नः-न्ना-न्नं.

CONCURRENCE, *s.* सम्मतिः *f.*, सम्मतं, अनुमतिः *f.*, अनुवादः-दन्तं, अनुवचनं, सम्प्रतिपत्तिः *f.*, समनुज्ञानं, स्वीकारः, परिग्रहः, इच्छा.—(Sameness of opinion) ऐकमत्यं, मतैक्यं; 'mutual concurrence,' परस्परानुमतिः *f.*; 'without the concurrence,' अनिच्छया, असम्मत्ता, अग्रोचरेण; 'with his concurrence,' तस्य सम्मत्ता or इच्छा or इच्छातम्; 'without his concurrence,' तस्य सम्मतिरप्यतिरेकेण.

CONCURRENT, *a.* अनुवादकः-का-कं, अनुवादी-दिनी-दि (न्), आनुमतिकः-को-कं, सम्प्रतिपन्नः-न्ना-न्नं, एकचिन्तः-न्ना-न्नं.—(Acting in conjunction) सहकारी-रिणी-रि (न्), सम्भूयकारी-रिणी-रि (न्).—(Concomitant) अनुपङ्गी-ङ्गिणी-ङ्गि (न्), सङ्गी-ङ्गिनी-ङ्गि (न्).

CONCURRENTLY, *adv.* 'सम्प्रतिपृष्टं, अनुमतिपृष्टं, सम्मत्ता, अनुमत्ता, सम्प्रतिपन्नं.

CONCUSSION, *s.* संक्षोभः, सङ्घट्टः, क्षोभः, विक्षोभः, विकम्पः, मन्थनं, विधुवनं.

To CONDEMN, *v. a.* (Find guilty) दोषीकृ, दोषिणं-पिणीं-वि कृ, सदोषं-पां-पं कृ, अपराधिनं-धिनीं-धि कृ, अपराध (nom. अपराधयति-यितुं), अपराधनिश्चयं कृ, अपराधनिर्णयं कृ.—(Doom to punishment) दण्ड (c. 10. दण्डयति-यितुं).—(Condemn to death) बधदण्डाहं-हो-हं शा (c. 1. जानाति, शातुं), हन्तुम् आदिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं), बधदण्डाज्ञां कृ.—(Censure) निन्द (c. 1. निन्दति-निन्दितुं), प्रणिन्द, प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं).—(Condemn to pay) दा in caus. (दापयति-यितुं); 'to be condemned,' दण्डं प्राप्तुं.

CONDEMNED, *p. p.* (Found guilty) दोषीकृतः-ता-तं, अपराधितः-ता-तं, निर्णीतापराधः-धा-धं, निर्णीतदोषः-पा-पं.—(Doomed to punishment) दण्डितः-ता-तं, प्राग्दण्डः-खडा-खंडं, दण्डाहः-हो-हं; 'condemned to death,' बध्यः-ध्या-ध्यं; 'condemned to pay,' दापितः-ता-तं; 'cast in a suit,' साधितः-ता-तं.

CONDEMNABLE, *a.* दण्डनीयः-या-यं, दण्ड्यः-खड्या-खड्यं, निन्दनीयः-या-यं, निन्दाहः-हो-हं, अपराधी-धिनी-धि (न्), गृहेणोपः-या-यं, दण्यः-ध्या-ध्यं.

CONDEMNATION, *s.* दण्डः, दण्डनं, दण्डकरणं, दण्डयोगः, दण्डाज्ञा, दोषीकरणं, अपराधनिर्णयः, अपराधनिश्चयः.

CONDEMNATORY, *a.* दण्डवादी-दिनी-दि (न्), निन्दकः-का-कं, अपवादकः-का-कं.

CONDEMNER, *s.* दण्डप्रणेता *m.* (तु), दोषग्राही *m.* (न्), अपराधनिर्णेतृ *m.* (तु), निन्दकः.

CONDENSABLE, *a.* घनीकरणीयः-या-यं, स्थलीकृष्यं शक्यः-क्या-क्यं.

CONDENSATION, *s.* घनीकरणं, स्थलीकरणं, सान्द्रीकरणं, निविडीकरणं.

To CONDENSE, *v. a.* घनीकृ, स्थलीकृ, सान्द्रीकृ, निविडी-डी-डं कृ.

To CONDENSE, *v. n.* घनीभू, स्थलीभू, सान्द्रीभू, पीवरः-रा-रं भू.

CONDENSE, *a.* घनः-ना-नं, स्थूलः-ला-लं, सान्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, निविडः-डा-डं.

निरन्तरः-रा-रं, दृढसन्धिः-न्धिः-न्धि, नीरन्तः-न्ना-न्नं, अविरलः-ला-लं.

CONDENSED, *p. p.* घनीकृतः-ता-तं, घनीभूतः-ता-तं, स्थलीभूतः-ता-तं.

CONDENSITY, *s.* घनता-त्वं, स्थूलता, सान्द्रता, नैविड्यं, पीवरत्वं.

To CONDESCEND, *v. n.* (Lay aside dignity, yield, stoop) गच्छं or गौरवं or दर्पम् अपास् (c. 4. -अस्यति-असितुं), मानं or अभिमानं त्यज (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं). or उत्सृज्, (c. 1. -मृज्जति-मृज्जितुं), नधोभू, आनतगच्छः

-क्षा -क्षे भू, अस्तगीरवः-या -यं भू.—(Submit) वशीभू.—(Consent, concur with) अनुमन् (c. 4. -मन्त्ये-मन्), उपगम् (c. 1. -गच्छति-गन्), अनुज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति-ज्ञातुं), अनुयुत् (c. 1. -यस्ते-यितुं). The 2d or 3d pers. pres. of the rt. चह् is used in such phrases as, 'condescend to speak to me,' मां वक्तुं चहसि or चहतिभवान्.

CONDESCENDING, *a.* अस्तगच्छः-क्षा -क्षे, अस्तदधे-धा -धे, अस्तगीरवः-या -यं, नक्षः-या -यं, आनतः-ता -तं, अनुरोधो-धिनी-धि (न्), वशानुगः-गा -गं, यशवन्तो-क्षिनी-क्षि (न्), अनुविधायो-यिनी-यि (न्).

CONDESCENDINGLY, *adv.* अगच्छं, गच्छं विना, गौरवे विना, अस्तगच्छं, नक्षतया.

CONDESCENSION, *s.* गच्छापासनं, दयापासनं, अधिमानोत्सर्जनं, गौरवत्यागः, नक्षता, आनतिः *f.*, अनुरोधः, अनुययनं.

CONDIGN, *a.* यथाहे-हो -हं, योग्यः-ग्या -ग्यं, उपयुक्तः-क्ता -क्तं, अनुगुणः-ग्या -गं, समचितः-ता -तं, 'condign punishment,' यथायोग्यदण्डः, यथोपयुक्तशिक्षाः *f.*

CONDIGNLY, *adv.* यथाहं -हैतत्, यथायोग्यं, यथोचितं, अनुगुणं.

CONDIGNNESS, *s.* यथाहेत्वं, योग्यता, उपयुक्तता, यापातय्यं, उपपत्तिः *f.*

CONDIMENT, *s.* उपस्करः, उपकरणं, व्यन्नं, वेसवारः, वेशवारः, प्रहितं, तेजसं, निधानं, सन्धितं, अग्निवर्धनः, मिष्टान्नं, मोदकं.

CONDISCIPLE, *s.* सहाध्यायी *m.* (न्), एकगुरुः *m.*, सतीर्थः, सन्नखचारी *m.* (न्).

To CONDITE, *v. a.* उपस्कृ, सन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं), मिष्टीकृ.

CONDITE, *a.* सन्धितः-ता -तं, मिष्टः-ष्टा -ष्टं, मुखादुः-ह्यो -दुः.

CONDITION, *s.* (State) अवस्था, भावः, दशा. स्थितिः *f.*, वृत्तिः *f.*, संस्थितिः *f.*, दशास्थितिः *f.*, गतिः *f.*, रूपः; 'natural condition,' स्वभावः, स्वरूपः; 'calamitous condition,' विषहृष्टा; 'ill condition,' दुःस्थितिः *f.*; 'good condition,' सुस्थितिः *f.*; 'in good condition,' सुस्थितः-ता -तं; 'in bad condition,' दुःस्थः-स्या -स्थं; 'in such a condition,' तथाविधः-धा -धं, एवंविधः-धा -धं, एवम्भूतः-ता -तं, इत्यम्भूतः-ता -तं. Obs. The condition or state of any thing is often expressed by the affixes त्व and ता, as, 'the condition of a worm,' कृमिः त्वं; 'of a Śūdra,' शूद्रता; 'of a wife,' पत्नीत्वं.—(Circumstances) वृत्तिः *f.*, सधेः, स्थितिः *f.*—(Rank) पदं, आस्यदं, अधिकारः, वृत्तिः *f.*—(Stipulation) नियमः, समयः, नियमवाक्यं, प्रतिज्ञा, पणः, उद्देशः.—(State of body) शरीरस्थितिः *f.*; 'in good condition of body,' दृष्टुदाह्नः-ज्ञा -ज्ञं.—(Temperament) प्रकृतिः *f.*, भावः.—(Quality) गुणः.—(Attribute) उपाधिः *m.* विशेषणं.

To CONDITION, *v. n.* (Stipulate) समयम उपगम् (c. 1. -गच्छति-गन्), नियमं कृ.

CONDITIONAL, *a.* सामयिकः-को -कं, नियमिकः-को -कं, सनियमवाक्यः-क्या -क्यं, नियमितः-ता -तं, नियतः-ता -तं, पणनिश्चितः-ता -तं, निबद्धः-द्धा -द्धं, सोपाधिकः-को -कं, सनियमः-मा -मं.—(In grammar) संशयवाचकं क्रियापदविशेषणं.

CONDITIONALLY, *adv.* नियमवाक्यपूर्व, समयतस्, नियमतस्, समयपुरःसरं.

CONDITIONED, *p. p.* (Circumstanced) स्थितः-ता -तं, स्यः स्या स्यं in comp., भूतः-ता -तं, वशी -क्षिनी-क्षि (न्); 'ill-conditioned,' दुःस्थः-स्या -स्थं; 'well-conditioned,' सुस्थितः-ता -तं, सुस्थः-स्या -स्थं.

To CONDOLE, *v. n.* अन्वेन सह शृच् (c. 1. शोचति-चितुं) or अनुशृच्, परदुःखं दृष्ट्वा or ज्ञात्वा विलप् (c. 1. -लपति-पितुं) or परिदेव् (c. 1. -देवते-यितुं) or परिखिद् in pass. (-खिद्यते) or परितप् in pass. (-तप्यते). शोकार्थं समशोकेन परिशान्त्वं (c. 10. -शान्वयति-यितुं), परदुःख-भागित्वा शोकम् अपनुद् (c. 6. -नुदति-नोषुं), अन्वेन समं शोकं कृ.

कुल्यं कृ, परस्य समदुःखः-सा -सम् अश्.

CONDOLENCE, *s.* अन्वेन सह शोचनं or अनुशोचनं or शोककरणं, परदुःखार्थं विलपनं or परिदेवनं, समशोककरणं, कुल्यं, कुल्यकरणं.

CONDOLER, *s.* समदुःखः, परशोकसंविभागी *m.* (न्), परदुःखभागी *m.* (न्), समशोककारी *m.* (न्).

CONDONATION, *s.* क्षमा, क्षान्तिः *f.*, माझेना, अपराधक्षमा, अपराधमाझेना.

To CONDUCE, *v. n.* (Lead to) नी (c. 1. नयति, नेतुं), जानी, गम् in caus. (गमयति-यितुं).—(Bring about) आवह् (c. 1. -वहति-वोदुं).—(Promote) प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितुं), प्रयुज् in caus. (-योजयति-यितुं), सम्पद् in caus. (-पादयति-यितुं), सन्नृज् in caus. (-जनयति-यितुं).

CONDUCTIVE, *a.* आवहः-हा -हं, प्रवर्त्तकः-का -कं, सम्पादकः-का -कं, प्रतिपादकः-का -कं, प्रयोनकः-का -कं, जनकः-का -कं, उपाधिकः-का -कं; 'conductive to wealth,' अधोवहः-हा -हं or अधोत्पादकः-का -कं; 'to satisfaction,' वृत्तिजनकः-का -कं; 'to virtue,' धर्मेनिबन्धी-न्धनी-न्धि (न्); 'to longevity,' आयुष्यः-या -यं; 'to beatitude,' साधवर्ग्यः-ग्या -ग्यं.

CONDUCT, *s.* (Management) नयः, प्रणयनं, निर्वाहः-हणं, नायः, प्रयोगः; 'conduct of affairs,' कर्मेनिर्वाहः, क्रियाविधिः *m.*—(Behaviour) चरितं, चरित्रं, चारित्र्यं, व्यवहारः, चेष्टितं, आचारः, आचरणं, कर्मे *n.* (न्), क्रिया, वृत्तिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, वृत्तं, रीतिः *f.*, गतिः *f.*, स्थितिः *f.*, चर्या; 'good conduct,' सुचरितं, सुकृतं, सुकर्मे *n.* (न्), शीलः-लं; 'bad conduct,' दुश्चरितं, दुष्कृतं, कुचर्या, कुकर्मे *n.* (न्), दुश्चेष्टितं; 'improper course of conduct,' उन्मार्गः, विमार्गः; 'proper course,' समार्गः, सन्मार्गः.—(Act of leading) समानयनं.—(Convoy, guard) परिचरः.

To CONDUCT, *v. a.* (Lead) नी (c. 1. नयति, नेतुं), जानी, उपानी, समानी, गम् in caus. (गमयति-यितुं), प्राप् in caus. (-साधयति-यितुं).—(Manage) निर्वह् in caus. (-वाहयति-यितुं), प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितुं), प्रणी, सम्प्रणी, विधा (c. 3. -दधाति-धातुं), यद् (c. 1. यदते-दितुं).—(Accompany, attend) अनुया (c. 2. -याति-यातुं), अनुव्रज् (c. 1. -व्रजति-जितुं); परिचर् (c. 1. -चरति-रितुं).—(Shew the way) पथं दृश् in caus. (दशयति-यितुं).—(Conduct one's self) व्यवह् (c. 1. -हरति-हन्ते), चर्, साचर्, समाचर्, वृत् (c. 1. वर्त्तते-रितुं); 'road conducting to the city,' नगरगामी मार्गः.

CONDUCTED, *p. p.* (Led) नीतः-ता -तं, जानीतः-ता -तं, समानीतः-ता -तं, उपानीतः-ता -तं, गमितः-ता -तं; 'conducted here,' सन्निधातः-ता -तं; 'being conducted,' नीयमानः-ता -तं.—(Managed) निर्वाहितः-ता -तं, प्रणीतः-ता -तं, यदितः-ता -तं, प्रवर्त्तितः-ता -तं, वर्त्तितः-ता -तं; 'well-conducted,' सुयदितः-ता -तं; 'difficult to be conducted,' दुर्निर्वाहः-ह्यं -हं.

CONDUCTOR, *s.* (Leader) नायकः, नेता *m.* (तृ), वाहकः, पुरोगः, अग्रगः, पथदर्शकः, संचारकः.—(Manager) प्रणेता *m.* (तृ), सम्प्रणेता, यदकः, निर्वाहकः, प्रवर्त्तकः.

CONDUCTRESS, *s.* नायिका, नेत्री, सम्प्रणेत्री, निर्वाहिका, अग्रगामिनी.

CONDUIT, *s.* प्रणालः-ली, जलनिर्गमः, कल्पा, स्रोतः, सारणिः *f.*, कुचिमासिरत्.

CONE, *s.* (Pyramidal figure) मूर्तिः *f.* -ची, शिखा.—(Solid body, round at the base and pointed at the top) अधोभागे मखलाकारो-यभागे मूल्याकारो धनः.—(Fruit) देवदारुफलं.

To CONFABULATE, *v. n.* संलप् (c. 1. -लपति-पितुं), सन्नृज् (c. 1. -जस्यति-यितुं), सम्भाष् (c. 1. -भाषते-यितुं), कथोपकथनं कृ, संवद् (c. 1.

-यदति-दिनुं).

CONFABULATION, *s.* संलापः, आलापः, कथोपकथनं, सम्भाषा, विप्रश्न-
कथा, सम्प्रवदनं, वादः, द्वयोः संवादः.

CONFABULATORY, *a.* आलापी-पिनी-पि(न्), कथोपकथनयोग्यः-ग्या-ग्यं.
To CONFECT, *v. a.* उपस्करं, सन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं), मिष्टीकृ.

CONFECTION, *s.* (A preparation of sugar, &c.) उपस्करः, मोदकः
-कं, मिष्टान्नं, मिष्टं, सन्धितं, सखमोदकः—(A mixture) सन्धिपातः.
—(Electuary) सचलेहः.

CONFECTIONARY, *s.* (Where sweetmeats are sold) मिष्टान्नविक्रयस्थानं,
मोदकघोषिः *f.*, मोदकशाला.

CONFECTIONER, *s.* मोदककृत्, मिष्टकृत् *m.* (ई), मिष्टान्नकृत्, आपूपिकः,
साखिकः, सखपालः.

CONFEDERACY, *s.* सन्धिः *m.*, सन्धानं, साहित्यं, सहायता, सङ्घातः, प्रतीहारः,
सङ्घट्टनं, संयोगः, साधं, रेखं, ऐकमत्यं, एकवाक्यता.

To CONFEDERATE, *v. n.* सन्धा (c. 3. -धत्ते-धातुं), सन्धि कृ or विधा
(c. 3. -दधाति-धातुं), संयुज् in pass. (-युज्यते), सङ्घट्ट (c. 1. -घट्टते-ट्टितुं).

To CONFEDERATE, *v. a.* सन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं), सन्धि कृ in caus.
(कारयति-यितुं)

CONFEDERATE, *a.* सन्धितः -ता-तं, कृतसन्धिः -न्धिः-न्धि, कृतसङ्घन्धः-न्धा
-न्धं, सङ्घातवान्-यती-यत् (त्), सहितः -ता-तं, संयुक्तः-क्ता-क्तं.

CONFEDERATE, *s.* सहायः, सहकारी *m.* (न्), सङ्गी *m.* (न्), सङ्घन्धी *m.*
(न्), परस्पररोपकारी *m.* (न्).

CONFEDERATION, *s.* सन्धानं, परस्पररोपकारार्थकः सन्धिः, सङ्घातः, सङ्घः.
To CONFER, *v. n.* (Hold conversation) सम्भाष (c. 1. -भाषते-यितुं),
संवद् (c. 1. -यदति-दिनुं), संलप (c. 1. -लपति-यितुं), कथोपकथनं कृ.

—(Deliberate with another) अन्येन सह मन्त्रं (c. 10. मन्त्रयते-ति-
यितुं) or सम्मन्त्र or विचर् in caus. (-चारयति-यितुं), सचिन्त
(c. 10. -चिन्तयति-यितुं).

To CONFER, *v. a.* (Compare) उपमा (c. 2. -माति c. 3. -मिमीते-मातुं),
सम्प्रभु in caus. (-धारयति-यितुं).—(Bestow) दा (c. 3. ददाति, c. 1.
यच्छति, दातुं), प्रदा, वितृ (c. 1. -तरति-रितुं-रोतुं), प्रतिपद in caus.
(-पादयति-यितुं), उपाकृ, उपकृ; 'confer a favour,' अनुग्रह (c. 9.
गृह्णाति-ग्रहीतुं), अनुग्रहं कृ, प्रसादं कृ, अभ्युपपन्नं कृ; 'conferring
pleasure,' सुखदः-दा-दं, सुखावहः-हा-हं; 'conferring bliss,'
सपवर्गदः-दा-दं, आपवर्गयः-ग्या-ग्यं.

CONFERENCE, *s.* (Conversation) संलापः, सम्भाषा-पणं, सम्प्रवदनं,
सङ्घा, वादः, द्वयोः संवादः—(Deliberation) मन्त्रणं-णा, सम्मन्त्रणं,
सम्प्रधारणा.—(Comparison) उपमितिः *f.*, उपमानं.

CONFERRED, *p. p.* दत्तः-त्ता-स्तं, प्रदत्तः-त्ता-स्तं, प्रक्तः-त्ता-स्तं, प्रतिपादिः
-ता-तं, वितरीणी-वी-नी, विश्राणितः-ता-तं, निहितः-ता-तं.

CONFERRE, *s.* दाता *m.* (न्), प्रदाता *m.* (न्), प्रदः or दः in comp.

To CONFESS, *v. a. and n.* (Own, acknowledge) स्वीकृ, अङ्गीकृ,
उरीकृ, उररीकृ, अनुभाष (c. 1. -भाषते-यितुं), प्रतिपद (c. 4. -पद्यते
-पन्तुं), सम्प्रतिपद.—(Make a public avowal) ह्या in caus.
(ह्यायति-यितुं), विवृ (c. 5. -वृणोति-वरितुं-रोतुं), प्रकाश in caus.
(-काशयति-यितुं), प्रकाशं or व्यक्तं वद् (c. 1. यदति-दिनुं).—(Disclose
the state of the conscience to a priest) सङ्घं मनोगतं गुरोर्
कर्णे ह्या in caus. or प्रकाश in caus., आचार्यनिकटे पापविवरणं
कृ.—(Hear the confession of a penitent) अनुतापिता कर्णे
जपितं पापस्वीकारं श्रु (c. 5. शृणोति श्रोतुं).—(Prove, show) सूच
in caus. (सूचयति-यितुं).

CONFESSEDLY, *adv.* निर्विवादं, असंशयं, सुनिश्चितं, प्रकाशं, षक्तं.

CONFESSION, *s.* स्वीकारः, सङ्गीकारः, उरीकारः.—(Of sins) पापस्वीकारः.
स्वपापविवरणं, आत्मपापस्वीकारः, पापानाम् अङ्गीकारः, कायकारः.
—(Avowal, open declaration) ह्यायनं, प्रकाशनं, प्रतिपत्तिः *f.*,
सम्प्रतिपत्तिः *f.*—(To a priest) आचार्यनिकटे मनोगतप्रकाशनं.

CONFESSIONAL, *s.* स्वपापस्वीकारश्रोतुर् आसनं, पापविवरणश्रोतुर् आचा-
र्यस्य कुटी.

CONFESSOR, *s.* (One who makes confession) ह्यापकः, कायकारः.
स्वीकारकृत्, स्वीकृता *m.* (ई), सङ्गीकृता.—One who suffers for
his faith सधर्मार्थं दुःखभागी *m.* (न्).—(A priest who hears
confession) पापस्वीकारश्रोता *m.* (न्) कर्णे जपितं परपापविवरणं
शृणोति य आचार्यः.

CONFIDANT, *s.* (A woman's female friend) सखी, वयस्या, दूती,
दूतिका, आलिः *f.*, -ली.—(A man's intimate friend) सखं *m.*
(खि), वयस्यः, समदुःखसुखः.

To CONFIDE, *v. n.* विश्वस (c. 2. -श्रसिति-मितुं), परिविश्वस् with loc.
or gen.; विश्वम्भ (c. 1. -श्रमते-भ्मिन्तुं), प्रतो (pt. इ with प्रति,
प्रवेति, प्रवेतुं), अर्द्धा (c. 3. -दधाति-धातुं), विश्वासं कृ, प्रत्ययं कृ.

To CONFIDE, *v. a.* (Intrust) न्यस् (c. 4. -न्यस्यति-न्यसितुं), न्यासीकृ.
निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-हेप्तुं), समृ in caus. (-सर्पयति-यितुं).

CONFIDED, *p. p.* (Trusted in) विश्वस्तः-स्ता-स्तं, विश्वम्भः-म्भ-
प्रतीतः-ता-तं, प्रत्ययितः-ता-तं, समाश्रितः-स्ता-स्तं, न्यासीकृतः-न-तं.
—(Intrusted) निक्षिप्तः-प्ता-प्तं, न्यस्तः-स्ता-स्तं, न्यासीकृतः-ता-तं.

CONFIDENCE, *s.* (Trust, firm belief) विश्वासः, प्रत्ययः, विश्वम्भः-म्भणं,
समाश्वासः, दृढप्रत्ययः, असंशयः, असन्देहः, असन्दिग्धता, अर्द्ध-द्वा, आशा-
बन्धः; 'breach of confidence,' विश्वासभङ्गः; 'an object of
confidence,' विश्वासभूमिः *f.*, विश्वासपात्रः; 'worthy of confidence,'
विश्वास्यः-स्या-स्यं; 'one whose confidence has been gained,'
विश्वासप्रतिपन्नः-त्ता-तं; 'to inspire with confidence,' आश्रय
in caus. (-आश्रयति-यितुं) or विश्वस्, 'inspired with confi-
dence,' विश्वासितः-ता-तं.—(Conviction, certainty) निश्चयः,
दृढज्ञानं, दृढप्रमाणं.—(Boldness, want of modesty) प्रगल्भता,
प्रतिभा-भानं, अविशङ्का, धार्ढ्यं निर्लज्जता.

CONFIDENT, *a.* (Assured beyond doubt, certain) निश्चितः-ता-तं,
कृतनिश्चयः-या-यं, असन्दिग्धः-ग्धा-ग्यं, निःसन्देहः-हा-हं, त्वत्संशयः
-या-यं; 'I am confident of that,' तन् मया निश्चितं.—(Trusting)
विश्वासी-सिनी-सि-नं, प्रत्ययी-पिनी-पि-न्), विश्वस्तः-स्ता-स्तं.—
(Bold) प्रगल्भः-न्ना-भ्यं, प्रतिभानवान्-वती-यत् (त्) or प्रतिभावान्-
अशङ्कितः-ता-तं, अविशङ्कितः-ता-तं, निर्विशङ्कः-ङ्गा-ङ्गं.

CONFIDENTIAL, *a.* विश्वस्तः-स्ता-तं, विश्वम्भः-म्भ-आ-अं, आप्तः-प्ता-प्तं,
प्रत्ययितः-ता-तं, प्रात्ययिकः-की-कं; 'confidential conversation,'
विश्वम्भारूपः-विश्वासकथाप्रसङ्गः; 'confidential matters,' विश्वासकार्यं.

CONFIDENTIALLY, *adv.* विश्वासेन, विश्वम्भात्, विश्वस्तं, विश्वम्भपूर्वकं.

CONFIDENTLY, *adv.* विश्वासेन, सप्रत्यये, निश्चयः, निर्विशङ्कः, असंशयः, निःसन्देहः.

CONFIDING, *a.* विश्वस्तः-स्ता-स्तं, विश्वासी-सिनी-सि-न्), सङ्घातविश्वासः
-सा-सं, विश्वम्भः-म्भ-आ-अं, विश्वम्भप्रयः-णा-णं, प्रत्ययी-पिनी-पि-न्),
ज्ञातप्रत्ययः-या-यं, समाश्रितः-स्ता-स्तं, अर्द्धधत्-धती-धत् (त्), अर्द्धधानः
-ता-तं, अविशङ्कमानः-ना-नं.

CONFIGURATION, *s.* संस्कारः, आकारः, आकृतिः *f.*, रूपं, मूर्तिः *f.*, विग्रहः.
विधानं, संस्थानं, धरिमा *m.* (न्), संघानः.

CONFINED, *s.* (Border) सीमा, समनः, पर्यन्तः, अन्तः-न्तं, प्रान्तः, उपान्तः.

'dwelling on the confines,' भामनवासी-सिनी-सि (न्).

To CONFIN, *v. n.* समन्ने or पर्यन्ने or निकटे स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यात्), or वृत् (c. 1. वस्ते-स्ति) or वस् (c. 1. वसति, वस्); स्पृश (c. 6. स्पृशति, स्पृशे), समन् (nom. समनयति-यितुं).

To CONFIN, *v. a.* (Circumscribe) परिमा (c. 2. -माति-मातुं), संहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं), नियम् (c. 1. -यच्छति-यन्तुं), निबन्ध (c. 9. -बध्नाति-बन्धुं).—(Imprison) कारायां or कारागारे बन्ध or निरुध् (c. 7. -रुण्धि-रोधुं) or आशिष (c. 1. -सेधति-सेधुं).—(Restraining) यम्, संयम, नियम, परियम्, विनियम्; नियद् (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं); निरुध्, अवरुध्; संहृ, निषिध्; 'to be confined in childbed,' प्राग्प्रभवकाला भू.

CONFINED, *p. p.* (Circumscribed) मितः -ता -तं, परिमितः -ता -तं, नियतः -ता -तं, निबद्धः -द्धा -द्धं. —(Contracted) सञ्चाधः -धा -धं, संकुतः -ता -तं, संकुटः -टा -टं, संकुचितः -ता -तं, संवृतः -ता -तं. —(Imprisoned) कारागमः -मा -मं, कारायां बद्धः -द्धा -द्धं or निरुद्धः -द्धा -द्धं. —(Bound) बद्धः -द्धा -द्धं, कौलितः -ता -तं, अमोचितः -ता -तं. —(Restrained) यतः -ता -तं, संयतः -ता -तं, निगृहीतः -ता -तं, बाधितः -ता -तं, निरुद्धः -द्धा -द्धं, यन्त्रितः -ता -तं, प्रमादृतः -ता -तं. —(Confined in the bowels) आनद्धः -द्धा -द्धं, यदकोष्ठः -मा -मं, अपरुद्धमलः -ला -लं. —(In child-bed) प्राग्प्रभवकाला.

CONFINEMENT, *s.* (Restraining) रोधः, निरोधः, संरोधः, यमः, संयमः -मनं, नियद्, बन्धनं, अमोक्कः *f.*, अमोक्षः. —(Imprisonment, durance) रोधः, निरोधनं, बन्धनं, प्रतिबन्धनं, स्थानासेधः, सम्प्रतिरोधकः. —(Of the bowels) नाहः, आनाहः, निबन्धः, मलावरोधः, मलावहम्भः, गुदग्रहः. —(Childbed) प्रभवकालः, प्रसवावस्था.

To CONFIRM, *v. a.* (Strengthen) दृढीकृ, स्थिरीकृ, दृढ (nom. दृढयति-यितुं), सवलं -लां -लं कृ, संसम्भ (c. 5. -सम्भोति-सम्भितुं or caus. -सम्भवति-यितुं).—(Corroborate another's opinion by new evidence) प्रमाणं or दृढप्रमाणं दा (c. 3. ददाति, दातुं), मप्रमाणं -शां -शं कृ, प्रमाणीकृ, अनुबद् (c. 1. -वदति-दितुं), अनुकरणवाक्यं वद्, परवाक्यं दृढीकृ. —(Strengthen in resolution) मनःस्थैर्यं कृ, सुस्थिरं -रां -रं कृ, सुस्थ (nom. सुस्थयति-यितुं).—(Ratify, settle) सत्याकृ, सत्यं कृ, स्थिरीकृ, दृढनिश्चयं दा. —(Confirm in the Christian faith by imposition of hands) हस्तापेक्षेण ख्रीष्टीयधर्मं प्रवृत्तं -न्नां -न्नं कृ.

CONFIRMABLE, *a.* संसम्भनीयः -या -यं, दृढीकरणीयः -या -यं, स्थिरीकरणीयः -या -यं.

CONFIRMATION, *s.* दृढीकरणं, स्थिरीकरणं, संसम्भः, सत्याकृतिः *f.*, प्रमाणीकरणं, दृढप्रमाणदानं, अनुवादः, दृढीक्रि *f.*—(Confirming in the Christian faith by imposition of hands) हस्तापेक्षेण ख्रीष्टीयधर्मं प्रवर्तनं.

CONFIRMATORY, *a.* अनुवादकः -का -कं, प्रमाणीकरणः -शा -शं, संसम्भकृत्.

CONFIRMED, *p. p.* दृढीकृतः -ता -तं, स्थिरीकृतः -ता -तं, संसम्भः -आ -अं, सत्याकृतः -ता -तं, प्रमाणीकृतः -ता -तं, दृढनिश्चयः -या -यं, दृढः -दा -टं. —(Radiated) प्ररुद्धः -दा -टं, रूढः -दा -टं, संरुद्धः -दा -टं; 'a confirmed fool, प्रतिनिविष्टमित्रः; 'confirmed friendship,' रूढसौहृद्.

CONFIRMER, *s.* प्रमाणीकरी *m.* (त्रे), दृढीकरी, स्थिरीकरी, दृढप्रमाणकरी *m.* (त्रे), अनुवादी *m.* (न्).

To CONFISCATE, *v. a.* सक्षिप्तं दयद् (c. 10. दक्षयति-यितुं) or हृ (c. 1. हरति, हर्तुं) or अपहृ or छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेदुं) or आच्छिद्, सक्षिप्तं दक्षयित्वा राजाधीनं कृ.

CONFISCATEL, *p. p.* राजदुतः -ता -तं, राजापदुतः -ता -तं. —(In all one's

property) सक्षिप्तदक्षः -या -यं, दक्षयिषः -सा -सं, छिप्तवृषिः -शिः -शि. CONFISCATION, *s.* सक्षिप्तदक्षः, सक्षिप्तहरणं, सक्षिप्तारः, सक्षिप्तापहारः, वृषिछेदः, अपहृपणं.

CONFIT, *s.* मोदकः -कं, मिष्टं, मिष्टानं, मधुमस्तकं. See COMFIT.

CONFLAGRATION, *s.* (Burning) दाहः -हनं, ज्वलनं, ज्वालः, श्रोषः, शोषः, दीपनं. —(Great fire) महाग्निः *m.*; 'in a forest,' द्वाग्निः, दाषानलः. —(Fire that will consume the world) प्रलयग्निः *m.*

CONFELATION, *s.* एककाले बहूनां शुषिरवाद्यानां ध्वानं. —(Casting of metals) सन्धानं.

To CONFLICT, *v. n.* युष् (c. 4. युध्यते, युधुं), कलह (nom. कलहायते), विग्रह (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं). —(Clash) सङ्घट्ट (c. 1. -घट्टते-ट्टितुं), परस्परं विरुष् (c. 7. -रुण्धि-रोधुं).

CONFLICT, *s.* युद्धं, सङ्ग्रामः, संयुगः, समरः -रं, रणः -शं, विग्रहः, सङ्गरः, संक्षयः, सम्मरायः, कलहः, कलिः *m.*, सति *f.*, सम्प्रहारः. —(Clash) समाघातः, सङ्घट्ट-ट्टनं.

CONFLICTING, *a.* (Clashing) परस्परपराहतः -ता -तं, विप्रतिपक्षः -क्षा -क्षं, परस्परविरोधी -धिनी -धि (न्), विरुद्धः -द्धा -द्धं.

CONFLUENCE, *s.* (Of two rivers) सम्भेदः, सङ्गः, सङ्गमः, सम्पातः, वेणिः *f.*, निष्ठाणं. —(Junction) संयोगः, समागमः. —(Concourse of people) जनसमागमः, जनसमूहः, जनसम्भट्टः, लोकसङ्घः.

CONFLUENT, *a.* एकस्थानं प्राप्ते प्रवाहकः -का -कं, सम्मेलकः -का -कं.

CONFLUX, *s.* सङ्गमः, समागमः, सम्भेदः, वेणिः *f.* —(Crowd) बहुजनमेलकः.

To CONFORM, *v. a.* अनुकूपीकृ, सदृशीकृ, अनुकूपं -पां -पं कृ, सदृशी -शीं -शीं कृ, तुल्यीकृ, समीकृ, योग्यं -ग्यां -ग्यं कृ, समान (nom. समानयति-यितुं).

To CONFORM, *v. n.* सादृश्यं or आनुरूप्यं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), सदृशः -शी -शीं भू. —(Comply with) अनुवृत् (c. 1. -वस्ते-स्ति), अनुकूपं (c. 4. -रुध्यते-रोधुं), अनुविधा (c. 3. -दधाति-धातुं), अनुमृ (c. 1. -सरति-सर्तुं), अनुकृ, अनुमृ (c. 4. -मन्यते-मन्तुं), स्वीकृ. —(Be suitable) युज् in pass. (युज्यते).

CONFORMABLE, *a.* अनुकूपः -पा -पं, सदृशः -शी -शीं, अनुसारी -रिणी -रि (न्), अनुगुणः -णा -यं, सरूपः -पी -पं, तुल्यरूपः -पा -पी -पं, समानः -ता -तं, तुल्यः -त्या -त्यं, समानाकारः -रा -रं, एकाकारः -रा -रं. —(Compliant) अनुवर्त्तनी -वर्त्तनी -वर्त्ति (न्), अनुविधायी -यिनी -यि (न्), अनुकूलः -ला -लं, अनुनयी -यिनी -यि (न्), अनुरोधी -धिनी -धि (न्). —(To what has been said) अनुवादकः -का -कं, द्वी -दिनी -दि (न्). —(Suitable) योग्यः -ग्या -ग्यं, युज्जानः -ना -नं, युक्तः -क्ता -क्तं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं.

CONFORMABLY, *adv.* अनुकूपं, अनुकूपेण, अनुसारतस्, अनुसारेण, अनुसारात्, युक्तं, योगतस्, योग्यं, यथावत्. Often expressed by यथा prefixed; as, 'conformably to rule,' यथाविधि.

CONFORMATION, *s.* संस्कारः, संयानः, आकारः, आकृतिः *f.*, संस्थानं, रूपं.

CONFORMIST, *s.* धर्मानुसारी *m.* (न्), वृत्तानुसारी, वृत्तानुवर्त्तनी *m.* (न्), गतानुगतिकः.

CONFORMITY, *s.* अनुकूपं -यता, आनुरूप्यं, सादृश्यं, सदृशता, अनुसारः -रितं, समानता, समता, तुल्यत्वं, सरूपता, आनुगुण्यं. —(Compliance) अनुवृत्तिः *f.*, अनुरोधः, अनुकूलता. —(To what has been said) अनुवादत्वं. —(Suitableness) योग्यता, युक्तता, उपयुक्तत्वं; 'conformity to established practice,' वृत्तानुसारः, धर्मानुसारः.

To CONFOUND, *v. a.* (Perplex) मुह् in caus. (मोहयति-यितुं), विमुह् आमुह्, आकुलं कृ, आकुलीकृ, आकुल (nom. आकुलयति-यितुं),

विस्म in caus. (-स्मायति -यितुं).—(Agitate, disturb) क्षुभ् in caus. (क्षोभयति -यितुं), विक्षुभ्, संक्षुभ्, विलुप् (c. 6. -लुम्पति -लोट्).—(Mingle, huddle together) सम्मिश्र्, सङ्करोक्, सम्मिश्र् (c. 10. -मिश्रयति -यितुं), विक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्), अस्तव्यस्तीकृ, सङ्करोक्, भेदं जन् in caus. (जनयति -यितुं).—(Destroy) विनश् in caus. (-नाशयति -यितुं).—(Confound by argument) निरुद्ध-रं-रं कृ; 'to be confounded,' मुह् (c. 4. मुह्यति), विमुह्, सम्मुह्; आकुलीभू, आकुलीभू.

CONFOUNDED, *a.* (Perplexed) मोहितः -ता-तं, विमोहितः -ता-तं, आकुलितः -ता-तं, आकुलितः -ता-तं, आकुलः -ला-लं, आकुलः -ला-लं, आकुलीकृतः -ता-तं, व्ययः -या-यं, सङ्कोचः -को-चं, व्यस्तः -स्ता-स्तं, विहस्तः -स्ता-स्तं, सम्भानः -न्ता-न्तं, पिन्नलः -ला-लं, पिन्नः -न्ना-न्नं, विक्षिप्रचितः -न्ना-न्नं.—(Agitated) क्षोभितः -ता-तं, विक्षिप्तः -न्ना-न्नं.—(Huddled together) सङ्करोकृतः -ता-तं, सङ्कोचः -को-चं, सङ्कुलः -ला-लं, अस्तव्यस्तः -स्ता-स्तं.—(Unfortunate) दैवोपहतः -ता-तं.—(Detestable) गर्ह्यः -र्ह्यं-र्ह्यं, कुस्मितः -ता-तं.

CONFOUNDEDLY, *adv.* अद्भुतं, कुस्मितं, अत्यन्तं, गहिर्हंतं, गर्ह्यप्रकारेण.
CONFOUNDER, *s.* मोहकः, विमोहनः, मोहनकृत्, विक्षेपकः, विक्षोभकः *m.* (कृ).
CONFRATERNITY, *s.* सौभ्रातृ, भ्रातृत्व, सख्यासिनी साहित्यं, सगोत्रं.
To CONFRONT, *v. a.* (Stand face to face) अभिमुखे or सम्मुखे or सम्मुखाम्मुखि or प्रत्यक्षतः स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यात्) or वृत् (c. 1. पश्यति -चितुं), सम्मुखीभू, अभिमुखं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), अभिवृत्.—(Compare) उपमा (c. 2. माति -मातुं), सम्पृ in caus. (-धारयति कृ).—(Oppose plaintiff and defendant in court) अर्थिप्रत्य-प्राडिवाकसाक्षाद् एककाले आनी (c. 1. -नयति -नेतुं).—(Oppose a witness to an accused party) अभियुक्तजनप्रतिमुखे साक्षिणं स्या in caus. (स्थापयति -यितुं).

CONFRONTATION, *s.* (Of witnesses with an accused party) धर्मसभायां अभियुक्तजनप्रतिमुखे साक्षिस्थापनं.—(In battle) धाटी.

To CONFUSE, *v. a.* विक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्), संक्षुभ् in caus. (-क्षोभयति -यितुं), विक्षुभ्, सङ्करोक्, सङ्कृ (c. 6. -करति -करितुं -रोतुं), सम्मिश्र् (c. 10. -मिश्रयति -यितुं), अस्तव्यस्तीकृ; 'to be confused,' सङ्कृ in pass. (-कीर्यते). See To CONFOUND.

CONFUSED, *p. p.* (Crowded irregularly, disordered) सङ्कुलः -ला-लं, सङ्कोचः -को-चं, आकोचः -को-चं, विक्षिप्तः -न्ना-न्नं, सङ्करोकृतः -ता-तं, अस्तव्यस्तः -स्ता-स्तं.—(Disturbed in mind) व्यस्तः -स्ता-स्तं, आकुलः -ला-लं, आकुलः -ला-लं, विह्वलः -वा-वं, कातरः -रा-रं, पात्रिज्वः -वा-वं, व्ययः -या-यं, सम्भानः -न्ता-न्तं, विस्मयाकुलः -ला-लं, आकुलचितः -न्ना-न्नं, पिन्नः -न्ना-न्नं, अपीरः -रा-रं, विषयः -न्ना-न्नं. See CONFOUNDED.—(Without order) क्रमहीनः -ना-नं.—(Abashed) ह्रीपरिगतः -ता-तं.—(Not clear) अस्पष्टः -डा-इ.

CONFUSEDLY, *adv.* (In a mixed manner) सङ्कुलं, सङ्कोचं, साङ्ख्यं.
—(Without order) क्रमं विना, अक्रमेण.—(Not clearly) अस्पष्टं.
—(With bewilderment) असम्भवं, व्यस्तचेतसा, आकुलमनसा.

CONFUSION, *s.* (The act) सङ्करीकरणं.—(Irregular mixture) सङ्करः, साङ्ख्यं, सङ्कोचं, सङ्कोचः, व्यस्तता, अतिकटः.—(Bewilderment) आकुलत्वं, आकुलत्वं, वैक्रम्यं, कातरता, व्यस्तता, व्ययता, सम्भानः, विस्मयः.—(Confusion of an army) समुपिन्नः, पिन्नलः.—(Want of order) अक्रमः, विमृषता, क्रमहीनता.—(Want of clearness) अस्पष्टता.—(Shame) ह्रीः, लज्जा, द्रोहा.—(Destruction, विनाशः; 'Confusion seize thee!') निघाह् ते भूयाह्; 'confusion of

ideas,' रोपः, रोपणं.

CONFUTABLE, *a.* खडनीयः -या-यं, प्रत्याख्येयः -या-यं, निराकरणीयः -या-यं.
CONFUTATION, *s.* खडनं, वाक्यखडनं, पक्षाघातः. निराकरणं, प्रत्याख्यानं.
निरासः, अधरीकरणं, बाधः, बाधा, उपमर्हः, अनिष्टयः.

To CONFUTE, *v. a.* खड् (c. 10. खडयति -यितुं), निरस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), परास्; प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), संमूच् (c. 10. -मूचयति -यितुं), अधरीकृ, निराकृ, निरुद्धरीकृ.

CONFUTED, *p. p.* खडितः -ता-तं, निरस्तः -स्ता-स्तं, परास्तः -स्ता-स्तं, निराकृतः -ता-तं, अधरीकृतः -ता-तं, प्रत्याख्यातः -ता-तं, बाधितः -ता-तं.

CONGE, *s.* (Bow, salutation) प्रणामः, प्रणतिः *f.* प्रमस्कारः, अभिवादनं, दनं, प्रणिपातः.—(Leave, farewell) अनुज्ञा, अनुमतिः *f.* आमन्त्रणं.

To CONGEAL, *v. a.* घनीकृ, इषे in caus. (इषापयति -यितुं), शीतीकृ, श्यानीकृ, पिखीकृ, संहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं).

To CONGEAL, *v. n.* घनीभू, संहन् in pass. (-हन्त्यते), इषे (c. 1. इषापते, इषातुं), शीतीभू, श्यानीभू, पिखीभू.

CONGEALABLE, *a.* श्यानीयः -या-यं, इषेयः -या-यं, घनीकरणीयः -या-यं.

CONGEALED, *p. p.* घनीकृतः -ता-तं, घनीभूतः -ता-तं, शीतः -ता-तं, शीनः -ना-नं, श्यानः -ना-नं, द्रवेतरः -रा-रं.

CONGELATION, *s.* (The state) शीतोभावः, शीतता, घनत्वं -ता, घनीभवं.
संहतत्वं -ता, संहतिः *f.*—(The act) घनीकरणं, शीतीकरणं.

CONGENIAL, *a.* (Of the same disposition) समानशीलः -ला-लं, समानभावः -वा-वं, एकस्वभावः -वा-वं, एकभावः -वा-वं, तुल्यशीलः -ला-लं, स्वाभाविकः -की-कं, सधर्मा -धर्मा-ध्मे (नृ).—(Kindred) समानजातीयः -या-यं, सजातिः -ति-ति.—(Agreeable, suitable) अनुसारी-रिणी-रि(नृ), अनुरूपः -पा-पं, अनुगुणः -णा-यं, प्रियकारः -री-रं.
CONGENIALITY, *s.* समानशीलता, तुल्यशीलता, सजातित्वं, एकजातित्वं, सधर्मकत्वं, अनुसारित्वं, आनुगुण्यं, आनुरूप्यं.

CONGENITE, *a.* सहजः -जा-जं, सहजातः -ता-तं, समकालजः -जा-जं, एककाले जातः -ता-तं, एककालोत्पन्नः -न्ना-न्नं.

CONGER, *s.* समुद्रव्यालः, जलव्यालः, समुद्रजः कुञ्चिकाभेदः or अन्ध्राहिः *m.*

CONGERIUS, *s.* राशिः *m. f.*, लूपः, पिखः, सख्यः, शोषः, पुन्नः, पूगः, स्लमः.

To CONGEST, *v. a.* राशीकृ, पिखीकृ, एकीधीकृ, सखि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), समाधि, समुपधि, एकपूगीकृ, एकपुष्पीकृ.

CONGESTIBLE, *a.* सख्यनीयः -या-यं, एकराशीकरणीयः -या-यं.

CONGESTION, *s.* (Of blood) रक्तावरोधः, रक्तावधम्.

To CONGLOBATE, *v. a.* गोलीकृ, एकमखलीकृ, एकपिखीकृ, एकीधीकृ, वस्त्रेलीकृ.

CONGLOBATE, *a.* एकपिखीभूतः -ता-तं, मखलीभूतः -ता-तं, एकमखलाकारः -रा-रं.

CONGLOBATION, *s.* (The act) एकमखलीकरणं, एकीधीकरणं.—(A mass) एकपिखः, एकीधः, एकमखलं.

To CONGLOMERATE, *v. a.* एकराशीकृ, एकपिखीकृ, एकगोलीकृ, एकीधीकृ, एकपुष्पीकृ, सखि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), समुपधि, समाधि, सम्भू (c. 1. -भरति -भर्तुं), समाधिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्), एकच कृ, वस्त्रेलीकृ.

CONGLOMERATED, *p. p.* एकराशीभूतः -ता-तं, एकीधभूतः -ता-तं, एकपिखीभूतः -ता-तं, एकपुष्पीभूतः -ता-तं.

CONGLOMERATION, *s.* (The act) एकपिखीकरणं, एकराशीकरणं, समुपचयनं.—(A collection, heap) एकराशिः *m. f.*, एकीधः, एकपिखः, एकपुष्पं.

To CONGLUTINATE, *v. a.* संलग्नीकृ, संस्रिप् in caus. (-अपयति -यितुं), सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), संयुज् (c. 1. -युनक्ति -योक्ते).—(Heal

wounds) संहृ in caus. (-रोपयति -यितुं).

To CONGLUTINATE, *v. n.* संमल्ल in pass. (-मल्लते). संलग्नीभू. संधिप in pass. (-धिप्यते). सन्धा in pass. (-धोयते). संयुज in pass. (-युज्यते). —(Be healed) संहृ in caus. pass. (-रोप्यते).

CONGLUTINATION, *s.* (Junction) संसर्गः *f.*, समासर्गः. संधेयः, संयोगः. सन्धिः *m.*—(The act) संलग्नीकरणं.—(Healing) रोपणं, संरोपणं.

To CONGRATULATE, *v. a.* मङ्गलवचनं or कल्याणवचनं वृ (c. 2. ब्रवीति. वक्तुं) or वद् (c. 1. वदति -दितुं), कर्त्वं वद्. परमङ्गलं ज्ञात्वा तेन सह धन्यवादं कृ. or कुशलवादं कृ or उत्सवं कृ; मङ्गलं or कुशलं भूयाद् इति वद्, चामत्स् (c. 10. -मन्त्रयति -ते -यितुं).

CONGRATULATION, *s.* कल्याणवचनं, कल्याणवादः. कर्त्वं, कल्या. मङ्गलवचनं. कल्याणोक्तिः *f.*, मङ्गलवचनं, कुत्वं, धन्यवादः. कुशलवादः. चामत्स्न्यः, आशीः *f.* (स), आशीर्वादः.

CONGRATULATORY, *a.* कल्याणवादः -ता -तं. मङ्गलवादी -दिनी -दि (नृ). कल्याणप्रियः -यी -यं. मङ्गलमूषकः -का -के. मङ्गललिकः -की -के. कल्याणकरः -री -रं. उत्सवकरः -री -रं.

To CONGREGATE, *v. a.* समाधि (c. 5. -चिनोति -चेतुं). समानी (c. 1. -नयति -नेतुं). समाह्व (c. 1. -हरति -हर्षुं). समूह (c. 1. ऊहते -हर्षुं). सङ्गम in caus. (-गमयति -यितुं). सन्धिपत् in caus. (-पातयति -यितुं). एकिकृ, एकचकृ, राजीकृ, समहीकृ, यूपशः कृ. एकयुषीकृ.

To CONGREGATE, *v. n.* समे (सम् and सा with root इ, समेति -तुं). समभ्ये, सङ्गम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं). समागमः; सम्मिल (c. 6. -मिलति -मेलितुं). एकच मिल, एकच आगम. यूपशः जमिल; ससावृत् (c. 1. -वसते -वसितुं). सन्धिपत् (c. 1. -पतति -तितुं).

CONGREGATED, *a.* समेतः -ता -तं. समागतः -ता -तं. मिलितः -ता -तं. समूहः -टा -टं. समूहभूतः -ता -तं. एकस्थः -स्था -स्थं. सन्धिपतितः -ता -तं.

CONGREGATION, *s.* (Assembly) सभा, परिपद् *f.* समाधः, समन्या, समूहः, समागमः, मेलकः, मेलः -ला. संसद् *f.*, मखलं, समवायः, नियहः, निकायः. (Collection) सन्धयः -यनं, समाहारः, मन्त्रिपातः, समुदयः.—(Assembly met to worship God) ईश्वरपूजायै समागतो जनसमूहः. ईश्वरपूजकानां परिपद्.

CONGREGATIONAL, *a.* सभ्यः -भ्या -भ्यं. सामाजिकः -की -के. परिपदः -दी -दं.

CONGRESS, *s.* सभा, संसद् *f.*, सदः *n.* (स), समाजः, मेलकः.—(Shock, collision) सद्घटः -टनं -टना. समाघातः.—(Sexual) स्त्रीपुरुषसङ्गः.

CONGRESSIVE, *a.* साङ्गतिकः -की -के. सम्मेलकः -का -के. सङ्घटनशीलः -ला -लं.

CONGRUENCE, *s.* आनुरूप्यं, अनुरूपता, सादृश्यं, अनुसारः -रित्वं, आनुगुण्यं, योग्यता, युक्तता, उपयुक्तता, सङ्गतत्वं, साङ्गत्यं.

CONGRUITY, *s.* योग्यता, युक्तता, युक्तिः *f.*, सामञ्जस्यं, अनुसारिता, यापातथ्यं, औचित्यं, उचितता, उपपत्तिः *f.*, सादृशता. See CONGRUENCE.

CONGRUOUS, *a.* योग्यः -ग्या -ग्यं, युक्तः -क्ता -क्तं. सङ्गतः -ता -तं. सविरुद्धः -द्धा -द्धं. समञ्जसः -सा -सं. अनुसारी -रिणी -रि (नृ). अनुगुणः -गा -गं. सादृशः -शी -शं. सम्भाष्यः -भ्या -भ्यं.

CONGRUOUSLY, *adv.* योग्यं, युक्तं, अनुसारेण -रात् -रतस्, अनुरूपं -पेण, अविरुद्धं, समञ्जसं, सङ्गतं, सङ्गतप्रकारेण.

CONIC, CONICAL, *a.* सूत्राकारः -रा -रं. शिखाकृतिः -तिः -ति. शिखाकारः -रा -रं.

CONICALLY, *adv.* सूत्राकारेण, शिखाकारेण, सूत्ररूपेण.

CONIFEROUS, *a.* सूत्राकारफलप्रदः -दा -दं. शिखाकृतिफलवान् -वती -वत् (नृ).

CONJECTURAL, *a.* वितर्कः -की -के. अनुमेयः -या -यं. ऊहनीयः -या -यं.

CONJECTURAL, *a.* आनुमानिकः -की -के. वैतर्किकः -की -के. ऊहनीयः -हि (नृ).

CONJECTURALLY, *adv.* अनुमानेन, वितर्केण, आनुमानं, वितर्कं, अनुमानपूर्वकं.

To CONJECTURE, *v. a.* अनुमा (c. 2. -माति. c. 4. -मायते. c. 3. -मिमीते -मातुं). शङ्क (c. 1. शङ्कते -ङ्कितुं). तर्क (c. 10. तर्कयति -यितुं). वितर्क. ऊह (c. 1. ऊहते -हितुं). अनुमा (c. 1. -भवति -वितुं).

CONJECTURE, *s.* वितर्कः -केण, अनुमानं, अनुमानोक्तिः, ऊहा-हन्, अनुभवः, शङ्का.

CONJECTURED, *p. p.* अनुमितः -ता -तं. वितर्कितः -ता -तं. शङ्कितः -ता -तं.

CONJECTURER, *s.* अनुमाता *m.* (नृ). अनुमानकर्त्ता *m.* (नृ). वितर्ककः.

वितर्कणकृत्.

To CONJOIN, *v. a.* संयुज् (c. 7. -युनक्ति -योजुं. c. 10. -योजयति -यितुं). समायुज्; सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं). संधिप in caus. (-धेययति -यितुं).

To CONJOIN, *v. n.* संयुज् in pass. (-युज्यते). समायुज्; सन्धा (c. 3. -धत्ते -धातुं or pass. -धोयते). संधिप in pass. (-धिप्यते).

CONJOINED, *p. p.* संयुक्तः -क्ता -क्तं. समायुक्तः -क्ता -क्तं. संधिष्टः -ष्टा -ष्टं.

CONJOINT, *a.* संयुक्तः -क्ता -क्तं. सहितः -ता -तं. सखदः -द्धा -द्धं. कृतसखन्तः -न्धा -न्धं. संहतः -ता -तं. सन्धितः -ता -तं. सङ्घातवान् -वती -वत् (नृ).

CONJOINTLY, *adv.* सहितं. सह. साद्धं. योगतम्. समं. साकं. अपृथक्.

CONJUGAL, *a.* वैवाहिकः -की -के. उद्वाहिकः -का -के. औद्वाहिकः -की -के.

'the conjugal state' पतित्वं. भर्तृत्वं; 'conjugal affection' दम्पत्योः or भार्यापतोः स्नेहः; 'conjugal fidelity in a woman' सतीत्वं. पातिव्रत्यं; 'in a man' एकपत्नीमेवा.

CONJUGALLY, *adv.* दम्पतिवत्, यथा भार्यापती तथा महास्नेहेन. वैवाहिकप्रकारेण.

To CONJUGATE, *v. a.* (In grammar) साख्या (c. 2. -ख्याति -ख्यातुं).

रूपम् साख्या.

CONJUGATED, *p. p.* साख्यातः -ता -तं.—(Joined) संयुक्तः -क्ता -क्तं.

CONJUGATION, *s.* (In grammar) रूपं. वाच्यता. गणः. रूपकरणं.—

(Union, compilation) संयोगः, समाहारः.

CONJUNCT, *a.* संयुक्तः -क्ता -क्तं. समायुक्तः -क्ता -क्तं. संधिष्टः -ष्टा -ष्टं. सङ्गतः -ता -तं; 'a conjunct consonant' संयोगः.

CONJUNCTION, *s.* (Union) संयोगः, सम्प्रयोगः. योगः, सन्धिः *m.*, सन्धानं. स्नेहः, संधेयः, सङ्गमः, समागमः, सङ्गः. अनुपङ्गः. सामभक्षणं. समासर्गः *f.*, सम्पर्कः, संसर्गः, मेलः.—(In grammar) मनुचयः, समुच्चयपोषकः शब्दः.—(Planetary) सङ्गमः; 'of sun and moon' अर्कन्दुसङ्गमः. उपसर्गः; 'day of lunar conjunction' अमावास्या; 'in conjunction' सङ्गतः -ता -तं.

CONJUNCTIVE, *a.* साङ्गतिकः -की -के. योक्तिकः -की -के. योगिकः -की -के.

अनुपङ्गनी -ङ्गिणी -ङ्गि (नृ). आनुपङ्गिकः -की -के.—(United) संयुक्तः -क्ता -क्तं. संधिष्टः -ष्टा -ष्टं.

CONJUNCTLY, *adv.* योगतस्. सहितं. सह. साद्धं. संयुक्तं.

CONJUNCTURE, *s.* योगः, संयोगः, सन्धिः *m.*—(Occasion) समयः, प्रस्तावः, अवकाशः, अवसरः.

CONJURATION, *s.* (Magic) योगः, सम्प्रयोगः. माया, कुहकः, इन्द्रजालं, कुसृतिः *f.*—(Incantation, enchantment) मन्त्रं, अभिचारः, माया.

—(Conspiracy) संज्ञापः, संज्ञपनं, सङ्कल्पः, दुहकर्मसाधनार्थं बहुजनानां संसर्गः, सेवकर्म, एकवाक्यता.—(Charging earnestly by oath) शपनपूर्वकं सन्धोषनं, शपनपूर्वकं प्रत्यदेशः, शपनं.

To CONJURE, *v. a.* (Charge earnestly) शपनपूर्वकं or सज्ञपनं समादिश (c. 6. -दिशति -देतुं) or प्रत्यादिश or सन्धु in caus. (-धोयति -यितुं).

शप् in caus. (शपयति -यितुं).

To CONJURE, *v. n.* (Use enchantment) मायां कृ. कुहकं कृ. इन्द्रजालं कृ. अभिचारं (c. 1. -चरति -रितुं).—(Conspire) शपनपूर्वकं अन्धैः सह सहायकम् कृ. दुहकर्मसम्पादनार्थं अन्धैः सह शप् (c. 4. शपयति,

शत्रु) or शत्रुपक्षः -डा -डम् अस.

CONJURER, *s.* भाषी *m.* (नं), भाषाकारः -कृत, भाषाजीवी *m.* (नं), कुहककारः, कुहकजीवी *m.* (नं), इन्द्रजालिकः, रेन्द्रजालिकः, योगी *m.* (नं), सम्प्रयोगी *m.* (नं), कौमुतिकः, अभिचारविदः.

CONNASCENCE, *s.* सहजत्व, एककाले जन्म *n.* (नं) or उत्पत्तिः *f.*, समकालोत्पत्तिः.

CONNATE, *a.* सहजः -जा -जं, सहजातः -ता -तं, समकालिनः -जा -जं, एककाले जातः -ता -तं, एककालोत्पन्नः -जा -जं, यमजः -जा -जं.

CONNATURAL, *a.* सहजः -जा -जं, स्वाभाविकः -की -कं, स्वाभावजः -जा -जं, सन्नजातः -ता -तं, एकभावः -वा -वं, एकस्वभावः -वा -वं.

TO CONNECT, *v. a.* संयुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं), सद्यन् (c. 9. -यधाति -यन्तुं), अनुबन्ध्, सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), उपबन्धा, संधिप in caus. (-धेयति -यितुं), संलग्नोक्त, योज् (nom. योजयति -यितुं), यन्ध् (c. 9. यधाति, यन्धितुं), पितह् (c. 4. -नयति -नय्), यत्तिषज् (c. 1. -यजति -यंक्तुं): 'to be connected,' सद्यन् in pass. (-बध्यते).

CONNECTED, *p. p.* (Joined, related) संयुक्तः -क्ता -क्तं, ममायुक्तः -क्ता -क्तं, संयुतः -ता -तं, प्रयुक्तः -क्ता -क्तं, योक्तिकः -की -कं, सद्यः -डा -डं, सद्यन् -न्विनी -न्वि (नं), कृतसद्यन् -न्या -न्यं, अनुबद्धः -डा -डं, अनुसद्यः -डा -डं, प्रतिबद्धः -डा -डं, सन्धितः -ता -तं, समन्धितः -ता -तं, सान्वयः -या -यं, समितः -ता -तं; 'mutually connected,' यत्तिपक्तः -क्ता -क्तं.—(Continuous) अविच्छिन्नः -जा -जं, अपरिच्छिन्नः -जा -जं; 'a connected story,' प्रबन्धः.

CONNECTEDLY, *adv.* प्रबन्धेन, अविच्छेदेन, अविच्छिन्नं, योगतम्, सद्यं.

CONNECTION, *s.* (Union) संयोगः, सम्प्रयोगः, योगः, सद्गः, सद्गमः, सद्गतः, समासक्तिः *f.*, प्रसक्तिः *f.*, समासन्ननं, अनुपद्गः, संसर्गः, सन्धिः *m.*; 'mutual connexion,' यत्तिपक्तः.—(Relation) सद्यन् -न्धित्वं, अभिसद्यन्धः, सद्यन्धी *m.* (नं), सन्धयः, समन्धयः, सम्यक्, मन्धः.—(Family connexion) बान्धवः, बन्धुः *m.*, सद्यन्धी *m.* (नं).—(Connexion of a discourse) प्रबन्धः; 'to have connexion with,' सद्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं).

CONNECTIVE, *a.* योक्तिकः -की -कं, सद्यन्धकः -का -कं, आनुयक्तिकः -की -कं.

CONVIVANCE, *s.* उपेक्षा, उपेक्षणं, अपहृयः, ज्ञातापहृयः, निहृयः, निहृतिः *f.*, आकारगुप्तिः *f.*, ज्ञाता ज्ञातापहृयः, दृष्टा दृष्टोपेक्षणं, क्षमा.—(Winking) अक्षिनिक्षेपनं, अक्षिसङ्कोचनं.

TO CONNIVE AT, *v. n.* (Intentionally overlook) ज्ञानपूर्वकम् उपेक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं).—(Conceal knowledge) ज्ञाता ज्ञातं निहृ (c. 2. -हृते -होतुं) or अपहृ.—(Bear with) क्षम् (c. 1. क्षमते, क्षन्तुं).—(Wink) अक्षि सङ्कुप् (c. 1. -कोषति -क्षितुं).

CONNOISSEUR, *s.* विशः, अभिज्ञः, गुणज्ञः, ज्ञानी *m.* (नं), बोद्धा *m.* (इ), तद्विद् *m.*, परीक्षकः.

CONNUBIAL, *a.* वैवाहिकः -की -कं, उद्वाहिकः -का -कं, औद्वाहिकः -की -कं.

TO CONQUER, *v. a.* जि (c. 1. जयति -जे, जेतुं), पराजि, विजि, सजि, अभिभू (c. 1. -अभवति -वितुं), पराभू, दम् in caus. (हमयति -यितुं), वशीकृ, भुष् in caus. (पथेयति -यितुं), प्रभूष्, पराभूष् (c. 6. -मृशति -मृशुं); 'one who has conquered his passions,' जितेन्द्रियः.

CONQUERABLE, *a.* जेयः -या -यं, जयनीयः -या -यं, जय्यः -या -यं, जेतव्यः -या -यं, दमनीयः -या -यं, अभिभवनीयः -या -यं, पराभवनीयः -या -यं.

CONQUERED, *p. p.* जितः -ता -तं, पराजितः -ता -तं, विजितः -ता -तं, दातः -ता -तं, दमितः -ता -तं, अभिभूतः -ता -तं, पराभूतः -ता -तं, वशीकृतः -ता -तं.

CONQUERER, *s.* जेता *m.* (नं), विजेता *m.* (नं), विजयी *m.* (नं), जयी *m.*, परजयः.

CONQUEST, *s.* जयः, विजयः, विजयविधिः *f.*, अभिभवः, नियहः.—(The

act of conquering) जयनं, विजयनं, वशीकरणं; 'foreign conquests,' दिग्विजयः.

CONSAINGUINEOUS, *a.* एकशरीरः -रा -रं, सहोदरः -रा -रं, समानोदर्यः -र्या -र्यं, सगर्भः -भो -भं, एकपिण्डः -खा -खं, सपिण्डः -खा -खं, सगोत्रः -त्रा -त्रं, एकवंशजातः -ता -तं, सन्नजः -जा -जं; 'consanguineous descent,' एकशरीरावयवः.

CONSAINGUINITY, *s.* एकशरीरता, एकशरीरावयवः, एकशरीरावयवत्वं, सपिण्डता, एकपिण्डता, समानोदर्यता, सगोत्रता, सगर्भत्वं, सद्यन्धित्वं.

CONSCIENCE, *s.* अन्तःकरणं, सन्तपोमी *m.* (नं), अभिमन्ता *m.* (नं), अन्तःसंज्ञा, मनः *n.* (नं), अन्तःशरीरः, 'remorse of conscience,' मनस्तापः, मनःसन्तापः, पञ्चाज्ञापः.—(Consciousness) चेतना, वेदनं, अनुभवः.

CONSCIENTIOUS, *a.* शुद्धान्तःकरणः -या -यं, शुद्धमतिः -ति -ति, शुद्धात्मा -त्मा -त्वं (नं), पुण्यशीलः -ला -लं, पुण्यात्मा -त्मा -त्वं (नं), न्यायाचारः -रा -रं, शुचिः -चि -चि, धर्मशीलः -ला -लं.

CONSCIENTIOUSLY, *adv.* शुद्धमत्या, शुद्धमनसा, न्यायेन, पुण्यशीलत्वात्, निविशङ्क.

CONSCIENTIOUSNESS, *s.* मतिशुद्धता, अन्तःकरणशुद्धिः *f.*, पुण्यशीलता, शुचिता.

CONSCIONABLE, *a.* न्यायः -या -यं, यथान्यायः -या -यं, यथार्थः -था -थं.

CONSCIONABLY, *adv.* यथान्यायं, यथार्थं, धर्मतम्, धर्मानुसारतः, यथोचितं.

CONSCIOUS, *a.* चेतनः -ना -नं, सचेतनः -ना -नं, प्रतिपन्नचेतनः -ना -नं, वेदी -दिनी -दि (नं), ज्ञानी -निनी -नि (नं), अनुभावी -यिनी -यि (नं), सतर्कः -का -कं; 'internally conscious,' अन्तश्चेतन्यः -न्या -न्यं.

CONSCIOUSLY, *adv.* ज्ञानतम्, ज्ञानात्, ज्ञानपूर्व, बुद्धिपूर्व, मत्वा.

CONSCIOUSNESS, *s.* चेतना, चैतन्यं, वेदनं, अनुभवः, अन्तःसंज्ञा, बोधः, अन्तर्बोधः, ज्ञानं, चिन्ताभोगः, मनस्कारः, अहङ्कारः, चिदात्मकं, प्रमा; 'internal consciousness,' अन्तश्चेतन्यं; 'consciousness of pleasure,' सुखानुभवः, सुखवेदनं.

CONSCRIPT, *s.* नययोद्धा *m.* (दु), नयसैन्यः, सैन्यानां मध्ये अभिलिखितनामा *m.* (नं).

CONSCRIPTION, *s.* सैन्यानां मध्ये नामाभिलेखनं or नामसमावोपणं.

TO CONSECRATE, *v. a.* संस्कृ, अभिसंस्कृ, प्रतिष्ठा in caus. (-ष्टापयति -यितुं), अभिमन्त् (c. 10. -मन्त्रयति -ते -यितुं), उपनिमन्त्.—(By sprinkling) अभिषिच (c. 6. -षिचति -चेक्तुं), प्रोक्ष् (c. 1. -उक्षति -क्षितुं).—(Devote to any use) विनियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), प्रयुज्; सम् in caus. (-अपेयति -यितुं).—(Present) उत्सृज् (c. 6. -मृजति -मृशुं), निचिद् in caus. (-वेदयति -यितुं).

CONSECRATE OR CONSECRATED, *a.* संस्कृतः -ता -तं, अभिसंस्कृतः -ता -तं, कृतसंस्कारः -रा -रं, अभिमन्त्रितः -ता -तं, प्रतिष्ठितः -ता -तं, सुप्रतिष्ठितः -ता -तं, प्रोक्षितः -ता -तं, सम्प्रोक्षितः -ता -तं, कृताभिषेकः -का -कं, अभिषिक्तः -क्ता -क्तं, प्रणीतः -ता -तं, विनियोजितः -ता -तं, उपकृतः -भा -भं, समर्पितः -ता -तं, आहितः -ता -तं.

CONSECRATER, *s.* संस्कृता *m.* (नं), प्रतिष्ठापकः, अभिमन्त्रणकृत्, अभिषेचकः, सङ्कल्पकृत्.

CONSECRATION, *s.* संस्कारः, प्रतिष्ठा, सुप्रतिष्ठा, अभिमन्त्रणं, अभिषेकः -षेचनं, सम्प्रोक्षणं, प्रोक्षणं, उत्सर्गः, सङ्कल्पः; 'of a temple,' प्रासादप्रतिष्ठा; 'of one's self to God,' आत्मनिवेदनं; 'of one's person,' देहविनियोगः.

CONSECUTION, *s.* प्रबन्धः, पथीयः, क्रमः, अनुक्रमः, विपथीयः, पथ्या, सन्नतिः *f.*, समन्वयः, परम्परा, श्रेणी, माला.

CONSECUTIVE, *a.* निरन्तरः -रा -रं, अवरितः -ता -तं, अनुपूर्वः -श्वा -श्वं, क्रमकः -का -कं, क्रमागतः -ता -तं, अपरिच्छिन्नः -जा -जं, सप्रबन्धः -न्या -न्यं, सन्नतः -ता -तं.

CONSECUTIVELY, *adv.* निरन्तरं. प्रवन्त. अनुपदेशम्. अनुक्रमशस्. क्रमतस्.
क्रमानुसारेण. यथाक्रमं. यथापूर्वं. अचिरतः. अचिरन्तरं.

CONSECUTIVENESS, *s.* ज्ञानमयं. नैरन्तर्यं. आनुपूर्व्यं. अविच्छेदः. अचिरामः.
अनुवायित्वं. अपरिच्छिन्नता. अविच्छिन्नत्वं. समप्रत्ययत्वं.

CONSENT, *s.* सम्मतिः *f.* सम्मतं. अनुमतिः *f.* -तं. अनुज्ञा. स्वीकारः.
अनुकूलता. सहमं. प्रतिग्रहः. अनुग्रहः. परिग्रहः. इच्छा.—(Unity of
opinion) ऐकमत्यं. ऐक्यं. मतेक्यं. एकचिन्ता. अनुवादः; 'mutual
consent,' परस्परानुमतिः *f.*; 'with his consent,' तस्य सम्मत्या;
'without his consent,' तस्य अनुमतिव्यतिरेकेण; 'with the con-
sent,' इच्छातस्. इच्छया; 'against consent,' अनिच्छया; 'a writing
testifying consent,' सम्मतिपत्रं.

TO CONSENT, *v. n.* सम्मत (c. 4. -मन्ति ते -मन्तुं), अनुमन्; अनुज्ञा (c. 9.
-ज्ञानाति -ज्ञातुं), समनुज्ञा. अभ्यनुज्ञा. स्वीकृ. ग्रह (c. 9. गृह्णाति. ग्रहीतुं),
प्रतिग्रह. परिग्रह. अनुग्रह. प्रतीप (c. 6. -इच्छति -इच्छितुं), सम्प्रतीप.
अनुमद (c. 1. -मोदते -दिदुं), उपगम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), एकचिन्ताभू.
एकमतीभू.

CONSENTED, *p. p.* सम्मत -ता -तं. अनुमतः -ता -तं. अनुज्ञातः -ता -तं.

CONSENTANEOUSLY, *adv.* अनुसारी -रिणी -रि (न्), योग्यः -ग्या -ग्यं, युक्तः -क्ता
-क्तं. अनुरूपः -पा -पं. सदृशः -शी -शं. अचिरद्वः -द्वा -द्वं. अनुगुणः -या -यं.

CONSENTANEOUSLY, *adv.* अनुसारतस्. रेण -रात्. अनुरूपं -येण. योग्यं. अचिरद्वं.

CONSENTIENT, *a.* एकमतः -ता -तं. सम्मतः -ता -तं. एकचिन्तः -ता -तं.
एकवाक्यः -क्या -क्यं.

CONSENTINGLY, *adv.* सम्मत्या. अनुमत्या. सम्मतिपूर्वकं. कामतस्. बुद्धिपूर्वकं.

CONSEQUENCE, *s.* प्रयोगः. प्रयुक्तिः *f.* फलं. फलमुत्तरं. उत्तरं. अनुसारः.
अनुपङ्गः. परिणामः. शेषः. अन्यः. समन्वयः. योगः. उदकेः. व्युष्टिः *f.*
-ष्ट. अर्थः. कार्यं. उत्पन्नं. उद्भूतं. सिद्धिः *f.* प्रतिफलं. अनुभवः. अनुवृत्तिः.
अनुवर्तनं. प्रयोजनं. निमित्तं. प्रत्ययः; 'necessary consequence,'
कार्यवशः; 'in consequence,' प्रयोगतस्. कार्यतस्; 'evil con-
sequences,' मन्त्रफलः; 'visible consequence,' दृष्टार्थः; 'invisi-
ble consequence,' अदृष्टार्थः; 'immediate consequence,'
सान्दर्भिकं; 'happy consequence,' शुभफलं.—(Deduction, infer-
ence) अनुमानं. युक्तिः *f.* जहा. अभूतः. अपवाहः.—(Importance)
गौरवं. गुरुता. प्रभावः; 'of little consequence,' अल्पप्रभावः; 'con-
sequence or importance of an act,' कार्यगुरुता; 'a matter
of some consequence,' गुरुकार्यं.

CONSEQUENT, *a.* प्रयुक्तः -क्ता -क्तं. प्रयोगी -गिणी -गि (न्), यौक्तिकः -की -कं.
अनुवर्तकः -की -कं or आनुवर्तकः. अनुसारी -रिणी -रि (न्), अनुवर्ती
-ज्ञिनी -ज्ञि (न्), अनुयायी -यिनी -यि (न्), जनितः -ता -तं; 'con-
sequent upon that,' तत्फलः -ला -लं.

CONSEQUENT, *s.* प्रयोगः. अनुपङ्गः. अनुवृत्तं. फलं. अन्यः. परिणामः.

CONSEQUENTIAL, *a.* (Full of conceit) गम्भी -ज्ञिणी -ज्ञि (न्), साटोपः
-पा -पं. मानी -मिनी -मि (न्).—(Following as effect and cause)
प्रयुक्तः -क्ता -क्तं. आनुवर्तकः -की -कं.

CONSEQUENTIALLY, *adv.* प्रयोगतस्. प्रयुक्तः.—(Arrogantly) साटोपं. सगर्भं.

CONSEQUENTLY, *adv.* प्रयोगतस्. प्रयुक्तः. कार्यतस्. कार्यवशात्. अनुसारेण.
तदनुसारतस्. इति हेतोः. अतस्. अर्थात्. तदर्थं. तस्य हेतोः. तद्विमित्ते.
अवश्यं. इति.

CONSEQUENTNESS, *s.* प्रयुक्त्यं. अनुसारिता. प्रत्ययः. पृष्ठापरसम्बन्धः.

CONSERVABLE, *a.* संरक्ष्यः -क्षा -क्ष्यं. संरक्षणीयः -या -यं. सन्धारणीयः -या -यं.

CONSERVATION, *s.* संरक्षः -क्षयं. रक्षा. रक्षणं. परिचायं. वाचं. सन्धारणं.
धरणं. गुणिः *f.* पालनं. ज्ञेयः. व्यपनिवारणं.

CONSERVATIVE, *a.* संरक्षकः -का -कं. पालकः -का -कं. सन्धारकः -का -कं.
CONSERVATOR, *s.* रक्षकः. संरक्षणीयः. पालकः. परिचायकः (न्). गोपनीयः (न्).
CONSERVATORY, *s.* रक्षास्थानं. गुणिः *f.* धारकः. आधारः.—(For plants,
&c.) विदेशीयतृणौषधिपुष्पादीनां रक्षणशाला or रक्षणगृहं.

TO CONSERVE, *v. a.* (Preserve) संरक्ष (c. 1. -रक्षति -क्षितुं), परिरक्ष;
सन्धे (c. 1. -चायते -चातुं), सम्पाल (c. 10. -पालयति -यितुं), परिपाल;
गुप् (c. 1. गोपायति. गोपुं), अभिसङ्गृह्ण. सन्धु in caus. (-धारयति
-यितुं).—(Preserve or pickle) सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), उपस्कृ. मिष्टीकृ.

CONSERVE, *s.* मिष्टं. मोदकः -कं. खसमोदकः. खसः. सन्धितः. सन्धानं. गुडकः.

CONFESSION, *s.* सहासनं. उपासनं. अन्येन सह उपवेशः.

CONFESSOR, *s.* सभासद्. सहासीनः. उपासीनः. उपासिता *m.* (न्), अन्येन

सह सासीनः.

TO CONSIDER, *v. a.* (Think upon) चिन्त (c. 10. चिन्तयति -यितुं),
विचिन्त. सच्चिन्त. प्रविचिन्त; बुध (c. 1. बोधति -धितुं), c. 4. बुध्यते.
बोद्धुं), विमृश (c. 6. -मृशति -मृशुं), परिमृश. अनुमृश; सम्भू in caus.
(-भावयति -यितुं), ध्ये (c. 1. ध्यायति. ध्यातुं), सन्ध्ये. अनुध्यै. अपधु in
caus. (-धारयति -यितुं), सम्पधु. उपधु. समाधा (c. 3. -धत्ते -धातुं).—
(Look at attentively) संवेक्ष (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), समीक्ष; आलोक
(c. 10. -लोकयति -यितुं), आलोच (c. 10. -लोचयति -यितुं), दृश (c. 1.
पश्यति. दृष्टुं), सन्दृश. परिदृश. आलक्ष्य (c. 10. -लक्षयति -यितुं),
उपलक्ष. अवधा.—(Examine) निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं),
परीक्ष. विचर् in caus. (-चारयति -यितुं).—(Weigh) विगम (c. 10.
-गमयति -यितुं), विकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं), विचर्. वितर्क (c. 10.
-तर्कयति -यितुं).—(Have regard to) अपेक्ष. प्रतीक्ष. अवेष. निरीक्ष.
अनुदृश. उद्दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं).—(Imagine, think) मन् (c. 4.
मन्यते. मन्तुं), तर्क (c. 10. तर्कयति -यितुं).—(Reverence) पूज (c. 10.
पूजयति -यितुं), अर्च (c. 10. अर्चयति -यितुं), मन् (c. 10. मानयति -यितुं).
—(Recompense) प्रत्युपकृ. सन्नृप् in caus. (-तोषयति -यितुं), परितुप.
सम्भू in caus.

TO CONSIDER, *v. n.* चिन्त (c. 10. चिन्तयति -यितुं), बुध (c. 4. बुध्यते.
बोद्धुं), ध्ये (c. 1. ध्यायति. ध्यातुं), समीक्षा कृ. विचारं कृ. परामर्शं कृ.
विवेचनं कृ.

CONSIDERABLE, *a.* (Respectable) प्रतीक्ष्यः -क्षा -क्ष्यं. मान्यः -न्या -न्यं.
आध्यः -ध्या -ध्यं. सादरणीयः -या -यं.—(Important) गुरुः -क्षी -रु.
बहुधे -धा -धं.—(Not little) अतल्यः -त्या -त्यं. बहुः -द्भी -हु. प्रधुरः
-रा -रं. महान् -हती -हत् (त्), भूरिः -रिः -रि. महामूल्यः -त्या -त्यं.
अध्यः -ध्या -ध्यं.

CONSIDERABLENESS, *s.* गौरवं. गुरुता. मान्यता. आध्यत्वं. अथ्यता. अनत्यत्वं.
प्राबुध्यं.

CONSIDERABLY, *adv.* अनत्यं. बहु. गुरु. सु or अति prefixed, भूरि.
भृशं. अतिशयं.

CONSIDERATE, *a.* (Prudent) समीक्षकारी -रिणी -रि (न्), विमृश्यकारी
-रिणी -रि (न्), कार्यचिन्तकः -का -कं. चिन्ताशीलः -ला -लं. परिणा-
मदर्शी -ज्ञिनी -ज्ञि (न्), कृतावधानः -ना -नं. मतिमान् -मती -मत् (त्).
—(Regardful) आदृतः -ता -तं. दसादरः -रा -रं. प्रतीतः -ता -तं.

CONSIDERATELY, *adv.* समीक्ष. विमृश्य. अवधानतस्. मन्त्रतस्. अवेषया.
असहसा. अग्रमनः. प्रमार्द विना.

CONSIDERATENESS, *s.* चिन्ता. कार्यचिन्ता. प्रसमीक्षा. चर्चा. सुविचारः.

CONSIDERATION, *s.* (Reflection, examination) चिन्ता. सुचिन्ता.
सचिन्तनं. विचारः -रखं -रखा. सुविचारः. समीक्षा -खणं. प्रसमीक्षा. चर्चा.
वितर्कः. विवेचनं. विमर्शः. परामर्शः. भावना. सम्प्रधारणा. आध्यानं.

सम्बन्धान्, प्रविधानं, विगन्तं, परीक्षा, चात्या, संख्या.—(Regard for) प्रतीक्षा, अपेक्षा, अपेक्षा, उद्देशः, प्रतीतिः *f.*; 'in consideration of,' अपेक्षया.—(Motive, reason) हेतुः *m.*, निमित्तं, प्रयोजनं, कारणं, प्रयोगः.—(Importance) गौरवं, गुरुता, भावः.—(Estimation, honour) मानं, मान्यत्वं, आदरः, पूजा, पूज्यता, सम्भाषना.—(Compensation) पारितोषिकं, परिवर्त्तः, परीवर्त्तः.

CONSIDERED, *p. p.* चिन्तितः -ता -तं, मुचिन्तितः -ता -तं, सचिन्तितः -ता -तं, परामृष्टः -ष्टा -ष्टं, समीक्षितः -ता -तं, आलोचितः -ता -तं, निरूपितः -ता -तं, सुनिरूपितः -ता -तं, प्रतीक्षितः -ता -तं, निरीक्षितः -ता -तं, विचारितः -ता -तं, विगणितः -ता -तं, मतः -ता -तं, स्मृतः -ता -तं.

CONSIDERER, *s.* चिन्तकः, चिन्तापरः, ध्यानपरः, विचारकः, विवेचकः.

CONSIDERING, *part.* अपेक्षया, प्रतीत्य, अपेक्ष्य, उद्दिश्य, प्रतीक्षकः -का -कं.

To CONSIGN, *v. a.* (Intrust) अ् in caus. (अपेक्षयति -यितुं), समु, प्रतिपद् in caus. (-पादयति -यितुं), निष्पिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), न्यस् (c. 4. -क्षयति -क्षितुं), न्यासीकृ, परिदा (c. 3. -ददाति -दातुं), आरुह् in caus. (-रोपयति -यितुं), नियुक् (c. 7. -युनक्ति -युक्तुं), प्रतिष्ठा in caus. (-स्थापयति -यितुं), प्रालिप् (c. 3. -दधाति -धातुं), विधा.—(Appropriate) प्रयुक्, उपयुक्, विनियुक्.

CONSIGNABLE, *p. p.* अपेक्षणीयः -या -यं, अर्थः -य्ये -य्यं, समर्थणीयः -या -यं, प्रतिपादनीयः -या -यं, आरोपणीयः -या -यं.

CONSIGNED, *p. p.* अर्पितः -ता -तं, समर्पितः -ता -तं, प्रतिपादितः -ता -तं, निष्पितः -प्ता -प्तं, न्यस्तः -स्ता -स्तं, न्यासीकृतः -ता -तं, प्रविहितः -ता -तं.

CONSIGNMENT, *s.* समर्थणं, अर्थणं, न्यसनं, प्रतिपादनं, आरोपणं, परिदानं, विधायकत्वं.—(In writing) समर्थणपत्रं, चालनपत्रं.

To CONSIST, *c. n.* संस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), परिसंस्था, अवस्था, विधा, सम्भू, वृत् (c. 1. वञ्जते -ञ्जितुं), संवृत्.—(Be comprised, be composed) अन्तर्गतः -ता -तं भू. But in this sense आत्मकः -का -ल्लिका -कं or रूपः -पा -पं are used; as, 'the army consists of elephants, horses, and infantry,' हस्त्यश्वापादात्मकं बलं; 'the country consists of valleys and mountains,' दरोपक्षेत्ररूपो विषयः.

CONSISTENCE, *s.* अचापत्यं.—(Thickness) घनता, सान्द्रता, श्यानता, चीवरत्वं.—(Firmness) दृढता, स्थिरता, अचापत्यं.—(Suitableness) योग्यता, अवरोधः.

CONSISTENCY, *s.* (Stability) स्थैर्यं, धीरत्वं, धृतिः *f.*, अचापत्यं, अव्यभिचारः.—(Congruity) अनुकारित्वं, अवरोधः, सादृश्यं, आनुरूप्यं.

CONSISTENT, *a.* (Stable) स्थिरः -रा -रं, धीरः -रा -रं, अचपलः -ला -लं, अव्यभिचारी -रिणी -रि (न्), अविगुणः -शा -शं, अविकलः -त्रा -त्रं.—(Not opposed, not contradictory) अविरुद्धः -द्धा -द्धं, विपरीतः -ता -तं, अनुसारी -रिणी -रि (न्), योग्यः -ग्या -ग्यं, सङ्गतः -ता -तं, सद्गुणः -शी -शं.—(Solid, not fluid) घनः -ना -नं, दृढः -ढा -ढं, द्रव्यतः -रा -रं.

CONSISTENTLY, *adv.* अविरुद्धं, अविपरीतं, योग्यं, अनुसारात् -रेख, सङ्गतं.

CONSISTING OF, *p.* Expressed by आत्मकः -का -ल्लिका -कं or रूपः -पा -पं; as, 'an army consisting of elephants horses, chariots, and infantry,' हस्त्यश्वापादात्मकं or -रूपं दलं; 'consisting of two,' द्व्यात्मकः -का -कं; 'consisting of troubles,' दुःखरूपः -पा -पं.—(Made of) वयः -यी -यं affixed.

CONSISTORIAL, *a.* धर्माध्यक्षसभासदस्य-विनी-विन् (न्), पुरोहितसभासदस्य-विनी-विन् (न्).

CONSISTORY, *s.* धर्माध्यक्षसभा, पुरोहितसभा, रोमनगरे महाधर्माध्यक्षसभा.

CONSOciate, *s.* सङ्गी *m.* (न्), अनुसङ्गी *m.* (न्), सहायः, सहकारी *m.*

(न्), सहवासी *m.* (न्), बन्धुः *m.*

To CONSOCIATE, *v. a.* संयुक् (c. 7. -युनक्ति -युक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं), संक्षिप् in caus. (-क्षेपयति -यितुं), सङ्गन् (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं).

To CONSOCIATE, *v. n.* सङ्गम् (c. 1. -गच्छति -गच्छुं), सह गम्, संवत् (c. 1. -वसति -वसुं), सह वस्, भिल् (c. 6. भिलति, भेलितुं), सम्भिल्, संयुक् in pass. (-युज्यते).

CONSOciATED, *p. p.* संयुक्तः -क्ता -क्तं, सहयुक्तः -क्ता -क्तं, समायुक्तः -क्ता -क्तं, संक्षिप्तः -ष्टा -ष्टं, सहितः -ता -तं, सङ्गातवान् -वती -वत् (न्), भिलितः -ता -तं, संवत् -ष्टा -ष्टं, कृतसंसर्गः -गा -गं, सम्पूक्तः -क्ता -क्तं.

CONSOciATION, *s.* साहाय्यं, सहायता, साहचर्यं, साहित्यं, संयोगः, सङ्गमः, सङ्गतिः *f.*, संसर्गः, सङ्गः, संश्लेषः, सङ्गातः.

CONSOLABLE, *a.* सान्त्वनीयः -या -यं, सनोद्योग्यः -या -यं, सनोदय्यः -या -य्यं, आश्वासनीयः -या -यं, प्रबोधनीयः -या -यं, विनोदनीयः -या -यं.

CONSOLATION, *s.* सान्त्वः -न्वं, सान्त्वनं -ना, शान्त्वः, आश्रमनं, समाश्वासनं, उपशान्तिः *f.*, शान्तिः *f.*, सनोपणं, शोकापनोदः, शोकापहारः, विनोदः, प्रबोधः.

CONSOLATORY, *a.* सान्त्वदः -दा -दं, सान्त्वनः -ना -नं, शान्तिकः -की -कं, शान्तिदः -दा -दं, शमकः -का -कं, सनोपकः -का -कं, आश्वासकः -मिका -कं, शोकापनुदः -दा -दं, शोकापहारः -हा -हं, शोकापहारकः -का -कं, शोकाच्छिद् *m. f. n.*

To CONSOLE, *v. a.* सान्त्व or शान्त्व (c. 10. सान्त्वयति -यितुं), अभिशान्त्व परिशान्त्व, उपसान्त्व, आश्वास in caus. (-आश्रयति -यितुं), समाश्वास, विश्वास, परिविश्वास, पशुप् in caus. (-बोधयति -यितुं), शम् in caus. (शमयति -यितुं), प्रशम्, उपशम्, शोकम् अपनुद् (c. 3. -नुदति -नोतुं) or विनुद् in caus. (-नोदयति -यितुं) or प्रतिकृ; सुस्थ (nom. सुस्थयति -यितुं), सुस्थिरं -रं -रं कृ.

CONSOLE, *s.* (In architecture) नागः, नागदन्तकः, सालारं, नियुहः.

CONSOLED, *p. p.* आश्वासितः -ता -तं, सनोपितः -ता -तं, विनोदितः -ता -तं.

CONSOLER, *s.* सान्त्ववादः, आश्वासकः, विनोदकः *m.* (न्), शोकापनुदः.

To CONSOLIDATE, *v. a.* संस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं), प्रतिष्ठा, स्थिरीकृ, सुस्थिरं -रं -रं कृ, संसम्भू (c. 5. -स्तम्भोति -स्तम्भितुं, c. 10. -स्तम्भयति -यितुं), दृढीकृ, घनीकृ, संहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं).

To CONSOLIDATE, *v. n.* संस्था in caus. pass. (-स्थाप्यते), स्थिरीभू, स्थिरीभू, दृढीभू, घनीभू, संहन् in pass. (-हन्त्यते).

CONSOLIDATED, *p. p.* संस्थापितः -ता -तं, संसम्भितः -ता -तं, संहतः -ता -तं, स्थिरीकृतः -ता -तं, दृढीकृतः -ता -तं, एकत्रीकृतः -ता -तं.

CONSOLIDATION, *s.* स्थिरीकरणं, दृढीकरणं, संसम्भः, संस्थापनं, घनीकरणं, एकीकरणं.

CONSONANCE, *s.* अनुसारः -रिता, आनुरूप्यं, योग्यता, अवरोधः, सादृश्यं.

CONSONANT, *a.* अनुसारी -रिणी -रि (न्), योग्यः -ग्या -ग्यं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, सद्गुणः -शी -शं, अनुगुणः -शा -शं, अविरुद्धः -द्धा -द्धं, तुल्यः -त्या -त्यं.

CONSONANT, *s.* (Letter) व्यञ्जनः; 'conjoint consonant,' संयोगः.

CONSONANTLY, *adv.* अनुसारात् -रेख, अनुगुण्य, अविरुद्धं, योग्यं, यथा.

CONSONOUS, *c.* एकतालः -ला -लं, सौरेककारी -रिणी -रि (न्).

CONSORT, *s.* (Wife) पत्नी, भार्या, वधूः.—(Husband) पतिः *m.*, भर्ता *m.* (न्).—(Royal consort, queen) राजपत्नी, राजमहिषी.—(Partner) सहवासी *m.* -शिनी *f.* (न्), सहवर्ती *m.* (न्), सहभाषी *m.* (न्), सङ्गी *m.* (न्).

To CONSORT, *v. n.* (Keep company with) सह वस् (c. 1. वसति, वसुं), संवत्; सङ्गम् (c. 1. -गच्छति -गच्छुं), सह गम्, सह चर् (c. 1. चरति -रितुं).

CONSORTED, *p. p.* सङ्गतः -ता -तं, सहगतः -ता -तं, सङ्गातवान् -वती -वत् (न्).

CONSORTION, *s.* साहित्यं, सहायत्वं, साहाय्यं, सङ्गमः, साहचर्यं, संसर्गः.

CONSPERSON, *s.* सम्प्रोक्षणं, प्रोक्षणं, निषेकः, सेकः, सेचनं, प्रक्षेपः.

CONSPICUOUS, *a.* (Obvious to the sight) प्रकाशः-शा-शं, सुप्रकाशः-शा-शं, प्रत्यक्षः-क्षा-यं, स्पष्टः-ष्टा-ष्टं, सुस्पष्टः-ष्टा-ष्टं, स्फुटः-टा-टं, व्यक्तः-क्ता-कं, प्रत्यक्तः-क्ता-कं, प्रकाशमानः-ना-नं, प्रकाशितः-ता-तं, दीप्यमानः-ना-नं, ददीप्यमानः-ना-नं, पुरःस्फुरन्-रन्ती-रत् (त्).—(Eminent) प्रमुखः-खा-खं, उत्कृष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रकृष्टः-ष्टा-ष्टं, विशिष्टः-ष्टा-ष्टं, मुख्यातः-ता-तं.

CONSPICUOUSLY, *adv.* प्रत्यक्षतः, प्रकाशं, स्पष्टं, स्फुटं, व्यक्तं.

CONSPICUOUSNESS, *s.* प्रकाशता, सुप्रकाशत्वं, प्रत्यक्षत्वं, व्यक्तत्वं, स्फुटता, स्पष्टता, सुस्पष्टत्वं, प्रादुर्भावः.—(Eminence) प्रकृष्टत्वं, प्रमुखत्वं, विशिष्टता, विश्व्यातिः *f.*

CONSPIRACY, *s.* दुष्टकर्मसम्पादनार्थं बहुजनानां संसर्गः, बहूनां कुसाहित्यं, असत्साहित्यं, कुसंसर्गः, कुसाहाय्यं, कुमन्त्रणा, कपटप्रबन्धः, कुसङ्कल्पः, पणः, ऐकमत्यं, एकवाक्यता.—(Conjunction) संश्लेषः, संश्लेषनं.—(Against the king) द्रोहः, राजद्रोहः.

CONSPIRATOR, *s.* दुष्टकर्मसाधनार्थं बहुजनैः सह संसर्गी *m.* (न) or सङ्गि *m.* (न) or अनुपङ्गि *m.* (न).—(Persons bound together by oath) संश्लेषकाः *m. pl.* दिव्यचङ्गाः *m. pl.* शपथचङ्गाः *m. pl.*—(Against life) प्राणच्छेदकरः.—(Against the king) राजद्रोही *m.* (न).—(Traitor) विद्यासाधनः.

To CONSPIRE, *v. n.* दुष्टकर्मसाधनार्थं संसर्गं कृ or कुसाहित्यं कृ or कुसाहाय्यं कृ or पणं कृ, द्रोहं कृ.—(Against the life of the king) राजा हन्तव्य इति परस्परं शपथेन बद्धा भूत्वा समयं कृ.—(Agree together, lead to one point) सम्मिल (c. 6. -मिलति -मेलितुं), एकत्र नो (c. 1. नयति, नेतुं), समानी, अनुकूल (nom. अनुकूलयति -यितुं); 'all things conspire to make him happy,' तस्य सुखायं सर्वं सम्मिलति.

CONSTABLE, *s.* दण्डपाणिः *m.*, दण्डधरः, गद्वाटः, दंडटः, यष्टिधरः, राजपुरुषः, कोषपालः, ग्राहकः.—(Chief constable) दण्डनायकः.

CONSTANCY, *s.* (Perpetuity) नियता-त्वं, अचिरातः, नेरन्तर्यं, संस्थितिः *f.*, प्रत्यवस्थानं.—(Firmness) स्थिरता, स्थैर्यं, धीरत्वं, दार्ढ्यं, दृढता, दृढिमा *m.* (न), धृतिः *f.*, स्थैर्य *m.* (न).—(Perseverance) अभिनवेशः, निरन्तर्यः, अतिनिश्चयः, व्यवस्थितिः *f.*, ग्रहः.—(Faithfulness, lasting affection) दृढा भक्तिः, दृढं मोहयं, दृढभक्तित्वं, अनुकूलता.

CONSTANT, *a.* (Perpetual) नियतः-त्वा-त्वं, नैतिकः-की-कं, अभीष्टः-क्षणा-क्षणं, शाश्वतः-तो-तं, अचिरतः-ता-तं, निरन्तरः-रा-रं, सनातनः-नी-नं, सदैवकालीनः-ना-नं, सदैवकालिकः-की-कं, चिरस्थायी-पिनी-यि (न). (Firm, steadfast) स्थिरः-रा-रं, दृढः-टा-टं, धीरः-रा-रं, अवस्थितः-ता-तं, धृतिमान्-मती मत (त्), प्रसक्तः-क्ता-कं, नियतः-ता-तं.—(Resolute) स्थिरमतिः-ति-ति, स्थिरचेता-ता-तः (म), स्थितधीः-धी-धि.—(Constant in friendship) दृढमोहदः-दो-दं, दृढभक्तिः-क्ति-क्ति; 'a constant wife,' पतिव्रता, स्त्रीया, दृढभक्तिः *f.*; 'a constant lover,' अनुकूलः.

CONSTANTLY, *adv.* नियतं, नियतशः, नियता, सततं, अग्रतः, नियतं, निरन्तरं, अचिरतं, अनवरतं, अभीष्टं, सदैवकालं, शश्वत्, अनिशं, सनातं, प्रतिद्यम्, अनुद्यम्, सना, यारं यारं, अग्रान्तं.—(With firmness) स्थिरमत्या, मनःस्थैर्यम्.

CONSULTATION, *s.* राशिः *m.*, नक्षत्रं, राशिनक्षत्रं, ऋषे, ताराशः *m.*, तारासमूहः.

CONSUMPTION, *s.* विस्मयः, सन्तापः, साध्वसं, वासः, सम्भ्रमः, आकुलत्वं,

आकुलता, कातरता, भयं, चमत्कारः, अविधानकः.

To CONSTIPATE, *v. a.* अवरूप (c. 7. -रुण्डि -रोडुं), बन्ध् (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं), निबन्ध्, सत्तम् (c. 9. सत्तमति, सत्तमिन्), विष्टम्, अवष्टम्; नह् (c. 4. नवति, नहुं).—(Crowd) सत्ताप् (c. 1. -वाधते -धितुं).—(Condense) घनीकृ, निविडीकृ.

CONSTIPATED, *p. p.* अवरूढः-डा-डं, निरूढः-डा-डं, आनहः-डा-डं, बद्धकोष्ठः-डा-ष्टं, निषहः-डा-डं, विष्टमः-आ-अं, अवष्टमः-आ-अं.

CONSTIPATION, *s.* मलापरोधः, मलावष्टम्, विष्टम्, नाहः, आनाहः, विष्टग्रहः, गुदग्रहः, विटसङ्गः, निबन्धः, विबन्धः, कोष्ठनिबन्धः, बद्धकोष्ठं, आमवातः, वेगरोधः, वेगविधारणः; 'producing constipation,' ग्राही-हृणी-हं (न), विष्टम्नी-म्भिनी-म्भि (न).

CONSTITUENT, *a.* (Component, making) साधकः-का-कं, विधापी-पिनी-यि (न), कल्पकः-का-कं, संस्थापकः-का-कं, निर्मापकः-का-कं, रचकः-का-कं.—(Essential) यास्तवः-यो-यं, सारभूतः-ता-तं, स्वाभाविकः-की-कं.

CONSTITUENT, *s.* साधनं, वस्तु *n.*, सारः, भूतं, मूलं, योनिः *m. f.*; 'a constituent part,' अङ्गं; 'of an army,' सेनाङ्गः.—(He who deputed) नियोजकः, प्रेरकः.

To CONSTITUTE, *v. a.* (Form, compose) निर्मा (c. 2. -माति, c. 3. -मिमते मातुं), विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), कृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं), कृ (c. 8. कुरुते, कर्षुं), रच् (c. 10. रचयति -यितुं), साप् in caus. (साधयति -यितुं); संस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं).—(Establish) स्था in caus., प्रस्था, संस्था, प्रतिष्ठा.—(Depute) नियुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते), प्रतिपद् in caus. (-पादयति -यितुं), समादिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं); 'whatever wealth constitutes the treasury,' यद् धनं कोपभूतं.

CONSTITUTED, *p. p.* (Composed, consisting of) निर्मितः-ता-तं, सात्मकः-का-त्मिका-कं in comp., रूपः-पा-पं in comp., मयः-यो-यं in comp.

CONSTITUTION, *s.* (State) भावः, स्वभावः, अवस्था, दशा, स्थितिः *f.*, ज्वृत्तिः *f.*—(Form) रूपं, स्वरूपं.—(Structure) निर्मितः *f.*, निर्माणं, संस्थितिः, व्यूहनं, विधानं, रचना, साधनं.—(Temperament) प्रकृतिः *f.*, भावः, स्वभावः, प्रकृतिस्वभावः, देहस्वभावः, शरीरस्थितिः *f.*, जन्मस्वभावः, जातिस्वभावः; 'of a sickly constitution,' जन्मरोगी-गिणी-गि (न).—(Ordinance) व्यवस्था, विधिः *m.*—(System of government) राज्यरीतिः *f.*, राज्यस्थितिः *f.*, राज्यनीतिः *f.*, राज्यविधिः *m.*, राज्यप्रवृत्तिः *f.*, देशाचारः.—(Act of establishing) नियोजनं, प्रतिष्ठापनं, व्यवस्थापनं.

CONSTITUTIONAL, *a.* (Relating to the constitution of body) प्राकृतिकः-की-कं, स्वाभाविकः-की-कं.—(To the constitution of the state) राज्यव्यवस्थानुसारी-रिणी-रि (न).—(Radical) मौलः-ली-ल.

To CONSTRAIN, *v. a.* (Compel an unwilling person to do any thing) बलेन or बलात्कारेण or यत्नेन अनिच्छन्तं जनं किञ्चित् कृ in caus. (कारयति -यितुं) or प्रवृत्तु in caus. (-यज्ञयति -यितुं), or नियुज् in caus. (-योजयति -यितुं) with loc. c., बलात्कारं कृ, समाकृप् (c. 1. -कषेति -कषुं). The causal form of any verb may be used to express 'constrain'; as, 'to constrain to give,' दा in caus. (दापयति -यितुं).—(Restrain) अवरूप (c. 7. -रुण्डि -रोडुं).

CONSTRAINABLE, *a.* बलात्कारणीयः-ना-नं, अवरोधनीयः-या-यं. Expressed by the fut. pass. part. of the caus. form.

CONSTRAINED, *p. p.* (Constrained to do) बलात्कारेण कारितः-ता-तं,

--(Constrained to give) दापितः -ता -तं--(Constrained to be silent) यन्वितकथः -या -ये. The pass. part. of the caus. form of any verb may be used in this sense.

CONSTRAINT, *s.* (Compulsion) बलात्कारः, बलं--(Necessity) अवश्यकत्वं -ता--(Restraint) अवरोधः; 'by constraint,' बलात्, बलात्कारेण, अवश्यकत्वात्, बलापकर्षं.

To CONSTRUCT OR CONSTRINGE, *v. a.* सङ्कुच् (c. 1. -कोचति -चितुं), साकुच् (c. 1. -कुचति -चितुं), मंह (c. 1. -हरति -हर्तुं), संघृ (c. 1. -वरति -रितुं -रोतुं), सन्निकृप् (c. 1. -कथति -क्रष्टुं).

CONSTRUCTION, *s.* सङ्कोचः -चनं, संवारः, संघृतिः *f.*, आकुचनं.

To CONSTRUCT, *v. a.* निम्नी (c. 2. -माति, c. 3. -मिमोति, c. 4. -मीयते -मातुं or caus. -मापयति -यितुं), कृ (c. 8. करोति, कर्तुं or caus. -कारयति -यितुं), कृष् (c. 10. कल्पयति -यितुं), विरच् (c. 10. -रचयति -यितुं), मघ्नन् in caus. (-जनयति -यितुं), घट् (c. 1. घटते -टितुं), विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), निष् (c. 5. -चिनोति -चेतुं).

CONSTRUCTED, *p. p.* निर्मितः -ता -तं, कल्पितः -ता -तं, विरचितः -ता -तं, कारितः -ता -तं, पठितः -ता -तं, मयः -यी -ये in comp.

CONSTRUCTION, *s.* निर्माणं, निर्मितः *f.*, रचना, विरचना, कल्पनं -ना, विधानं. घटनं, सन्धिः *m.*, सन्धानं--(Of words) समर्थः -धंता, अन्वयः. (Meaning) अर्थः, अभिप्रायः, आशयः, विवक्षा.

To CONSTRUE, *v. a.* (Interpret the meaning) अर्थं व्याख्या (c. 2. -व्यापति -तुं); व्याकृः व्याहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं); विवृ (c. 2. -व्रवीति -वक्तुं) परिगृप् in caus. (-शोधयति -यितुं), विधिर्नि कृ--(Range words in order) शब्दविन्यासं कृ; 'to construe a sloke,' श्लोकलापनं कृ.

CONSTUPRATION, *s.* र्धरणं, दूषणं, साहसं, बलात्कारेणाभिगमः, राक्षसं, कन्याहरणं, स्त्रीहरणं, कन्यादूषणं.

CONSUBSTANTIAL, *a.* एकमूर्तिः -त्रिः -त्रि, समभावः -वा -वं, एकभावः -वा -वं, एकशरीरः -रा -रं, एकयोनिः -निः -नि, सनातोयः -या -यं.

CONSUL, *s.* पृष्ठकाले रोमनगण प्रजाभिर् नियुक्तो दूतदनायकः--(An officer commissioned in foreign parts to superintend the commercial transactions of his own nation) विदेशे स्वदेशीयवानि-न्यव्यापारनिर्वाहणे नियुक्तो जनः.

CONSULATE, CONSULSHIP, *s.* पृष्ठोक्तदूतदनायकस्य पदं or अधिकारः.

To CONSULT, *v. a.* and *n.* मन्त्र (c. 10. मन्त्रयते -ति -यितुं), सम्मन्त्र, विचर् in caus. (-चारयति -यितुं), सम्भाष् (c. 1. -भाषते -यितुं), संवद् (c. 1. -वदति -दितुं or c. 10. -वादयति -यितुं), विमृश् (c. 6. -मृशति -मर्ष्टुं), परामृश्, विनिश्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), सच्चिन्त्र (c. 10. -चिन्तयति -यितुं), एकत्र परामर्शं कृ--(Inquire of) निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं)--(Regard) अवेक्ष (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), प्रतीक्ष, समीक्ष; 'to consult with one's self,' मनसा विचर्.

CONSULTATION, *s.* मन्त्रः -न्त्रणं -णा, सम्मन्त्रणं, विचारः -रणं, सम्प्रधारणा, सम्भाषा -पणं, मर्शः, सामर्शः, प्रत्यवमर्शः, विमर्शः, परामर्शः, विवेचनं, संवादः, सम्प्रवदनं; 'private consultation,' गूढभाषितं.

To CONSUME, *v. a.* (Destroy) नश् in caus. (नाशयति -यितुं), विनश्, सद् in caus. (सादयति -यितुं), अवसद्, विध्वंस in caus. (-ध्वंसयति -यितुं); 'by fire,' दह् (c. 1. दहति, दग्धुं), निर्देह्--(Spend) उपयुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं), व्ययोक्तु--(Exhaust) निःशेषं -षी -षं कृ, निरवशेषोक्तु--(Waste) क्षि (c. 1. क्षयति c. 5. क्षिणोति or caus. क्षययति -यितुं); 'to consume away,' नश् (c. 4. नश्यति, नशितुं), क्षि in pass. (क्षीयते), सद् (c. 6. सीदति, सक्तुं), अवसद्, परिहा in pass. (-हीयते).

CONSUMED, *p. p.* नष्टः -ष्टा -ष्टं, नाशितः -ता -तं, विनाशितः -ता -तं, दग्धः

-ग्धा -ग्धं, मुष्टः -ष्टा -ष्टं, व्ययोभूतः -ता -तं, व्ययितः -ता -तं, क्षीयः -क्षा -क्षं, परिक्षीयः -क्षा -क्षं, क्षयितः -ता -तं, आलोढः -ढा -ढं.

CONSUMER, *s.* नाशकः, विनाशकः, व्ययकरः, क्षयो *m.* (नं), ध्वंसकारी *m.* (नं).

To CONSUMMATE, *v. a.* समाप् in caus. (-आपयति -यितुं), सम्पद् in caus. (-पादयति -यितुं), निष्पद्, माप् in caus. (मापयति -यितुं), संसाप्, सम्पू in caus. (-पूरयति -यितुं), निर्वृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं).

CONSUMMATE, *a.* सम्पूणीः -णी -णं, परिपूणीः -णी -णं, सिद्धः -द्धा -द्धं, सम्पन्नः -न्ना -न्नं, समाप्तः -प्ता -प्तं, उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, परमः -मा -मं.

CONSUMMATION, *s.* (The state) सिद्धिः *f.*, संनिद्धिः *f.*, निष्पत्तिः *f.*, समाप्तिः *f.*, सम्पूणीता, परिपूणीता--(The act) समापनं, सम्पादनं, निष्पादनं, साधनं, निर्वर्त्तनं.

CONSUMPTION, *s.* (Pulmonary) क्षयः, शोथः, क्षयरोगः, क्षयपुः *m.*, क्षयकाशः, जक्ष्मा *m.* (क्षन्), यक्ष्मा *m.* (नं), कफक्षयः, नृपामयः, ज्वरर-पाकः--(Destruction, waste) क्षयः, परिक्षयः, उपक्षयः, नाशः, विनाशः, व्ययः -यनं, ध्वंसः -सनं, अपक्षयः--(Use) उपयोगः, उपभोगः.

CONSUMPTIVE, *a.* क्षयी -यिणी -यि (नं), नाशी -शिनी -शि (नं), व्ययी -यिनी -यि (नं)--(Diseased with consumption) क्षयरोगी -गिणी -गि (नं), यक्ष्मी -क्षिणी -क्षि (नं).

CONTACT, *s.* स्पर्शः, संस्पर्शः, स्पर्शः *f.*, सम्पर्कः, पृक्त्तिः *f.*, समासञ्जनं, संसर्गः, आसङ्गः, सङ्गः, व्यतिकरः, उपपातः, संयोगः, परिमर्शः, उपयोगः; 'as-
certainment by contact,' त्वाचप्रत्यक्षः; 'bodily contact,' अङ्गाङ्गि.

CONTAGION, *s.* (Communication of disease) सञ्चारः, स्पर्शसञ्चारः, संसर्गः, रोगाकर्षणं--(Contagious disease) मारो, मारकः.

CONTAGIOUS, *a.* स्पर्शसञ्चारी -रिणी -रि (नं), सञ्चारकः -का -कं, सञ्चारी -रिणी -रि (नं), सम्पर्कीयः -या -यं, त्वाचः -चो -चं, संस्पर्शनः -ना -नं.

To CONTAIN, *v. a.* (Hold) धा (c. 3. धाति, धत्ते, धातुं), आधा; आदा (c. 3. -ददाति -दत्ते -दातुं), धृ (c. 1. धरति, धर्तुं or caus. -धारयति -यितुं), भृ (c. 3. बिभर्ति, भर्तुं)--(Comprise) परिग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), भृ--(Restrain) यम् (c. 1. यच्छति, यन्तुं), संयम्; नियह्; संद (c. 1. -हरति -हर्तुं), प्रतिसंद.

CONTAINABLE, *a.* आदेयः -या -यं, धारणीयः -या -यं, परिग्रहणीयः -या -यं.

CONTAINED, *p. p.* धृतः -ता -तं, धारितः -ता -तं, सन्नगतः -ता -तं, सन्नगोष्ठितः -ता -तं, समाविष्टः -ष्टा -ष्टं, परिगृहीतः -ता -तं, आकलितः -ता -तं, गर्भः -भा -भं in comp., वक्त्रे -त्रिनी -त्रि (नं); 'contained in the sentence,' वाक्यस्य -स्या -स्यं.

CONTAINING, *p. p.* (Holding) आददानः -ना -नं, दधानः -ना -नं, धारकः -का -कं, गर्भः -भा -भं in comp. सामकः -का -कं; 'a box containing powder,' चूर्णगर्भं पात्रं.

To CONTAMINATE, *v. a.* दुष् in caus. (दूषयति -यितुं), प्रतिदुष्, लिप् (c. 6. लिम्यति, लेप्), अनुलिप, कलुप (nom. कलुपयति -यितुं), मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), मलिनोक्तु, कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), दिह (c. 2. देति -ग्युं), भष्टोक्तु; 'to be contaminated,' दुष् (c. 4. दुषयति).

CONTAMINATED, *p. p.* दूष्टः -ष्टा -ष्टं, दूषितः -ता -तं, कलुषितः -ता -तं, मलिनितः -ता -तं, कलङ्कितः -ता -तं, लिप्तः -प्ता -प्तं, भष्टः -ष्टा -ष्टं, अपविष्टः -ता -तं.

CONTAMINATION, *s.* दूषणं, कलुषं, मालिन्यं, अशोचं, अशोचनं, कलङ्कः, मलं.

To CONTEMN, *v. a.* अवज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), अवमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), नृणाम् मन्, अवधोर् (c. 10. -धीरयति -यितुं), परिभृ; गृही (c. 1. गृहते -हितुं), निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितुं), गुप् in des. (जुगुप्सते -प्सितुं), कदच् (c. 10. -अर्थयते -यितुं), उपेक्ष (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), कुल् (c. 10. कुलपयति -यितुं), लघुकृ, तुच्छोक्तु.

CONTEMNED, *p. p.* अवमतः -ता -तं, अवमानितः -ता -तं, अवज्ञातः -ता -तं.

समधीरितः-ता-तं, परिभूतः-ता-तं, गर्हितः-ता-तं, निन्दितः-ता-तं
विमानितः-ता-तं, कदर्थितः-ता-तं, अवध्यातः-ता-तं, उपेक्षितः-ता-तं,
कुसितः-ता-तं.

CONTEMPNER, *s.* अवमाना *m.* (नृ), अवज्ञानकृत, निन्दकः, निन्दाकरः, घृणाकरः.

To CONTEMPLATE, *v. a.* (Examine attentively) निरूप्य (c. 10.-रूपयति-यितुं), अवेष्य (c. 1.-ईष्यते-यितुं), सम्प्रेष्य, सन्वेष्य, समप्रेष्य; सन्दृश्य (c. 1.-पश्यति-दृष्टुं), अनुदृश, परिदृश; आलोक्य (c. 10.-लोकयति-यितुं), आलोच्य (c. 10.-लोचयति-यितुं), निर्वण्य (c. 10.-वर्णयति-यितुं).

To CONTEMPLATE, *v. n.* ध्ये (c. 1. ध्यायति, ध्यातुं), सन्ध्य, सन्धि, सन्ध्य, प्रथ्ये; चिन्त्य (c. 10. चिन्तयति-यितुं), विचिन्त्य, सच्चिन्त्य, भू in caus. (भावयति-यितुं), सम्भू, मनसा विचर्य in caus. (-चारयति-यितुं), विमृश्य (c. 6.-मृशति-भृष्टुं), समाधा (c. 3.-धत्ते-धातुं).

CONTEMPLATED, *p. p.* ध्यातः-ता-तं, चिन्तितः-ता-तं, भायितः-ता-तं, सम्भायितः-ता-तं, विचारितः-ता-तं, मनोगुप्तः-मा-मं.

CONTEMPLATION, *s.* ध्यानं, अभिध्यानं, आध्यानं, सन्तध्यानं, समाधिः *m.*, समाधानं, चिन्ता, भावना, सम्भावनं-ना, विचारणा, विमर्शः, ध्यानपरता, ध्याम *n.* (नृ).

CONTEMPLATIVE, *a.* ध्यानपरः-रा-रं, चिन्तापरः-रा-रं, ध्यानशीलः-ला-लं, चिन्ताशीलः-ला-लं, समाधिमान-मती-मतं (तं), चिन्तावान्-वती-वत् (तं), भायितात्मा-त्मा-त्म (नृ), समाधिस्थः-स्था-स्थं, ध्याननिष्ठः-धा-धं, सचिन्तः-न्ता-न्तं.

CONTEMPLATOR, *s.* ध्यानकर्त्ता *m.* (द्वे), ध्याता *m.* (नृ), समाधिकृत, चिन्तकः, विचारो *m.* (नृ).

CONTEMPORARY, *a.* समकालीनः-ता-तं, एककालीनः-ता-तं, समानकालीनः-ता-तं, समानकालवर्ती-स्त्रिनी-स्त्रि (नृ), समकालजः-जा-जं, समानवयस्कः-स्का-स्कं, सवयाः-याः-यः (स); 'a contemporary associate,' वयस्यः.

CONTEMPT, *s.* अवमानं-नता, अवमतिः *f.*, अवज्ञा-ज्ञानं, परिभवं; परिभूतिः *f.*, परिभावः, गर्हा-हर्णं, अवधीरणं, कुसा-त्वनं, उपेक्षा-क्षणं, हेलनं, सन्वेहेला-लं-लनं, घृणा, परोवादः, अपवादः, तिरस्कारः, व्यङ्ग्यः, व्यभावनं, निन्दा; 'object of contempt,' तिरस्कारविषयः, परिभवपदं, परिभावाम्यदं.

CONTEMPTIBLE, *a.* अवमान्यः-न्या-न्यं, अवमाननीयः-या-यं, अवमन्यः-व्या-व्यं, अवज्ञेयः-या-यं, अवज्ञातव्यः-व्या-व्यं, गत्ये-त्या-त्यं, गहेणीयः-या-यं, तत्त्वः-त्त्वा-त्तं, कुसितः-ता-तं, निन्दाहः-हा-हं, दृष्यः-व्या-व्यं, गर्हितः-ता-तं, अवगर्हितः-ता-तं, अवद्यः-द्या-द्यं, नीचः-चा-चं, क्षुद्रः-द्रा-द्रं, अपकृष्टः-ष्टा-ष्टं, निकृष्टः-ष्टा-ष्टं.

CONTEMPTIBLENESS, *s.* अवमान्यत्वं, गर्हेता, तुल्यत्वं, निन्दाहेत्वं, कौसित्यं, नीचत्वं.

CONTEMPTIBLY, *adv.* कुसितं, तुल्यं, अपकृष्टं, नीचतया, अवमान्यप्रकारेण.

CONTEMPTUOUS, *a.* अवमानो-निनी-नि (नृ), अवमाना-न्तो-नृ (नृ), परिभवो-विणी-वि (नृ), परिभावो-विणी-वि (नृ), परिभावुकः-की-कं, कुसावादी-दिनी-दि (नृ), उपेक्षकः-का-कं, घृणी-णिनी-णि (नृ).

CONTEMPTUOUSLY, *adv.* अवमानेन, अवज्ञानेन, सम्भवानं, परिभवेण, उपेक्षया; 'he treats contemptuously,' अवमन्यते or अवज्ञानादि or उपेक्षते.

CONTEMPTUOUSNESS, *s.* अवमानिता, अवमानशीलता, परिभावुकत्वं.

To CONTEND, *v. n.* (Fight) युष् (c. 4. युष्यते, योद्धुं), प्रतियुष्, विग्रह (c. 9.-गृह्णाति-ग्रहोतुं or in caus. -ग्रहयति-यितुं), कलह (nom. कलहायते), धैर (nom. धैरायते).—(Strive) यत् (c. 1. यत्ते-तिर्तुं), प्रयत्तः, चेष्ट (c. 1. चेष्टते-ष्टितुं), विचेष्ट, व्यायम् (c. 1.-यज्जति-यन्तुं), व्ययमो (c. 4.-स्यति-मातुं), यद् (c. 1. यदते-दितुं).—(Oppose) विरुद्ध्य

(c. 7.-रुद्ध्यति-रोद्धुं), प्रतिरुद्ध्य, संरुद्ध्य; प्रतिकृ; प्रतीप (nom. प्रतीपायते), प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति-यितुं).—(Vie) स्वर्धे (c. 1. स्वर्धते-धितुं), विस्वर्धे, सङ्गृष् (c. 1.-वर्धति-धितुं).—(In argument) विरुद्ध्य (c. 1.-वदते-दितुं), वायुद्धं कृ, वाक्कलहं कृ.

CONTENTEND, *a.* प्रतियोद्धा-द्धो-द्ध (द्ध), विरोधी-धिनी-धि (नृ) or प्रतिरोधी, विरुद्धः-द्धा-द्धं, विरुद्धानः-ना-नं, विपक्षः-क्षा-क्षं, प्रति-योगी-गिनी-गि (नृ), विपरीतः-ता-तं, प्रतीपः-पा-पं.

CONTENDER, *s.* विपक्षः, प्रतिपक्षः, योद्धा *m.* (द्ध) or प्रतियोद्धा, वैरी *m.* (नृ), प्रतिरोद्धा *m.* (द्ध), विवादी *m.* (नृ).

CONTENT, *a.* सन्तुष्टः-ष्टा-ष्टं, तृप्तः-त्रा-त्रं, अलुप्तः-त्रा-त्रं, अलिप्तः-क्षुः-क्षुः, तुष्टः-ष्टा-ष्टं, परितुष्टः-ष्टा-ष्टं, परितुष्टात्मा-त्मा-त्म (नृ), निःस्पृहः-हा-हं, निस्पृहः-हा-हं, निस्पृहः-हा-हं, अस्पृहः-हा-हं, यितुष्ठाः-ष्ठा-ष्ठां, तृष्णाहीनः-ना-नं, अल्पाकांक्षी-क्षिणी-क्षि (नृ) or निराकांक्षी, सुखी-खिनी-खि (नृ), प्रीतः-ता-तं, तुष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रशान्तः-न्ता-न्तं, शान्तः-न्ता-न्तं, प्रशान्तकामः-मा-मं, मुहितः-ता-तं, चरितार्थः-चा-चं.

CONTENT, *s.* (Contentment) सन्तोषः, तृप्तिः *f.*, तुष्टिः *f.*, तोपः, परितोषः, शान्तिः *f.*, कामप्रशान्तिः *f.*, कामनिवृत्तिः *f.*, चित्तप्रशमः, अलोभः, अलुप्त्यं, अलिप्ता, सस्पृहा, वितृष्णता, वैतृष्ण्यं, धृतिः *f.*, सौहित्यं; 'to the heart's content,' यथातृप्ते-तृप्ति; 'fruit to the heart's content,' प्रकामफलं.—(Contents, that which fills) पूरकः-कं, भरकः-कं; 'that which is contained,' अन्तर्गतं, अन्तर्भूतं, अन्तर्वर्ती-स्त्रिनी-स्त्रि (नृ); 'the contents of a vessel,' भास्यभरकः; 'contents of a writing,' अक्षे; 'contents of a solid in geometry,' घनफलं.—(Table of contents) अनुक्रमशिका, पत्रपञ्ची.

To CONTENT, *v. a.* तृप् in caus. (तृपयति-यितुं), सन्तुप्, तुप् in caus. (तोपयति-यितुं), सन्तुप्, परितुप्; 'to be content,' तृप् (c. 4. तृप्यति-ते), तुप् (c. 4. तृप्यति), सन्तुप्.

CONTENTED, *p. p.* सन्तुष्टः-ष्टा-ष्टं, सन्तोषितः-ता-तं, तृप्तः-त्रा-त्रं, धृतिमान्-मती-मत् (नृ), पूषाभिलापः-पा-पं. See CONTENT.

CONTENTEDLY, *adv.* सन्तोषेण, तृप्ता, तुष्ट्या, सन्तुष्टं, अलुप्तं, लोभं विना.

CONTENTION, *s.* (Strife) कलहः-हं, कलिः *m.*, विग्रहः, विरोधः, द्वन्द्वं.

CONTENTIOUS, *a.* विप्रतिपक्षिः *f.*—(Dispute, debate) वाक्कलहः-हं, युद्धं, विपक्षता, विप्रतिपक्षिः *f.*—(Dispute, debate) वाक्कलहः-हं, वायुद्धं, विवादः, वादानुवादः, वादप्रतिवादः, विप्रलापः, विरोधीकृ *f.*, वाक्विरोधः.—(Emulation) स्वर्धे, सङ्गृष्, विनिर्गोषा.—(Application of mind) मनःप्रवेशः, अभ्यासः.

CONTENTIOUS, *a.* कलहकारी-रिणी-रि (नृ)-कारः-री-रं, कलहप्रियः-या-यं, कलिप्रियः-या-यं, विवादी-दिनी-दि (नृ), विरोधी-धिनी-धि (नृ), विवादाधी-धिनी-धि (नृ), विवादाशीलः-ला-लं, युगुत्सुः-त्सुः-त्सु.

CONTENTIOUSLY, *adv.* कलहकारिवत्, विवादाधिवत्, विवादपूषकं, विवादशीलत्वात्.

CONTENTIOUSNESS, *s.* कलहकारित्वं, विवादाधित्वं, कलहशीलता, कलहेच्छा, कलहप्रवृत्तिः *f.*

CONTENTLESS, *a.* असन्तुष्टः-ष्टा-ष्टं, अतृप्तः-त्रा-त्रं, तुष्टिहीनः-ना-नं.

CONTENTMENT, *s.* सन्तोषः, सन्तुष्टिः *f.*, तुष्टिः *f.*, तृप्तिः *f.*, तृप्तता, सन्तुष्टता, तोपः, परितोपः, अस्पृहा, अलिप्ता, अलोभः, निराकांक्षा, प्रीतिः *f.* See CONTENT.

CONTERMINOUS, *a.* सीमावासी-मिनी-मि (नृ), सीमावर्ती-स्त्रिनी-स्त्रि (नृ) or सामन्तवासी or समीपवासी or निकटवर्ती, प्रत्यन्तः-न्ता-न्तं, पथ्यन्तः-न्ता-न्तं.

CONTERRANEOUS, *a.* एकदेशीयः-या-यं, एकदेशजः-जा-जं, सदेशः-शा-शं.

To CONTEST, *v. a.* (Contend) युष् (c. 4. युष्मते, योषु), प्रतियुष्, कलह (nom. कलहायते).—(Oppose) विरुष् (c. 7. -रुणहि-रोडुं), प्रतिरुष्.
—(Dispute, litigate) विषद् (c. 1. -वदते-दिनुं), विसंवद्, विवादास्पदीकृ.

CONTEST, *s.* (Contention) कलहः-हं, कलिः *m.*, युद्धं, विरोधः, विग्रहः.
—(Dispute) विवादः, विप्रलापः, वाग्बुद्धं, वाक्कलहं.—(Legal contest) विवादः, व्यवहारः; 'subject of contest,' विवादास्पदं.

CONTESTABLE, *a.* विषदनीयः-या-यं, विवादास्पदीकरणीयः-या-यं.

CONTESTED, *p. p.* वादग्रस्तः-स्ता-स्तं, विवादास्पदीभूतः-ता-तं, विवादानुगतः-ता-तं.

CONTEXT, *s.* अन्वयः, प्रबन्धः, वाक्यप्रबन्धः, प्रसङ्गः, वाक्यप्रसङ्गः.

CONTEXT, *a.* संसिद्धः-हा-हं, सन्धितः-ता-तं, दृढसन्धिः-न्धिः-न्धि.

TEXTURE, *s.* समीपता, सन्निकटं-कता, आसन्नता, सन्निकटः *m.*, सान्निध्यं,

सन्निकटानं, सन्निकट्यः, नैकट्यं, संसर्गः, उपस्थानं, संस्थितिः *f.*, आनन्यर्थं.

CONTIGUOUS, *a.* समीपः-पा-पं, आसन्नः-न्ना-न्नं, प्रत्यासन्नः-न्ना-न्नं, निकटः-टा-टं, उपान्तः-न्ता-न्तं, सन्निकटः-का-कं, उपस्थः-स्या-स्यं, उपस्थायी-यिनी-यि (नं), अव्ययपान्तः-ना-नं, अव्ययवहितः-ता-तं, सन्निकटः-हा-हं, सन्निकटितः-ता-तं, अपिदूरः-रा-रं, अदूरः-रा-रं, प्रत्यन्तः-न्ता-नं, संसर्गः-न्ना-न्नं, अविरलः-ला-लं, व्यतिकरः-रा-रं, अपटान्तः-रा-रं; 'contiguous ground,' पर्यन्तभूः, परिसरः.

CONTIGUOUSLY, *adv.* समीपं, सन्निकटं, निकटं, अन्तरं, सन्निकटं, अपिदूरं, पार्श्वं.

CONTINENCE, *s.* (Self-restraint) संयमः, आत्मसंयमः, आत्मवशः, दमः, वैश्यं.—(Chastity) उपस्थनिग्रहः, उपस्थसंयमः, संयतेन्द्रियता, जितेन्द्रियत्वं, इन्द्रियनिग्रहः, यतेन्द्रियत्वं, नियतविषयवृत्तिता, ब्रह्मचर्यं, अग्रतिषिद्धेर्वापि विषयेष्वनतिप्रसङ्गः.

CONTINENT, *s.* महाद्वीपः, द्वीपः, स्थलं-ली, वर्षः, अविच्छिन्नभूमिः *f.*

CONTINENT, *a.* (Restraining the passions) संयतः-ता-तं, संयतेन्द्रियः-या-यं, जितेन्द्रियः-या-यं, यतेन्द्रियः-या-यं, वैशेष्याली-लिनी-लि (नं).—(Chaste) यतैषुनः-ना-नं, संयतोपस्थः-स्या-स्यं, अलम्ब्यः-टा-टं, अव्यभिचारी-रिणी-रि (नं), अव्ययनो-निनी-नि (नं), ऊर्ध्वरेताः-ताः-तः (स्).—(Moderate) मितः-ता-तं, परिमितः-ता-तं, अप्रसक्तः-न्ना-न्नं.

CONTINENTAL, *a.* महाद्वीपीयः-या-यं, स्थलीयः-या-यं, वर्षीयः-या-यं.

CONTINGENCY, *s.* देवः, देवयोगः, देवगतिः *f.*, देवघटना, सङ्गतिः *f.*, आगन्तुः *m.*, अनिश्चयः, यदुच्चा.

CONTINGENT, *a.* आगन्तुकः-का-कं, देवायतः-न्ता-तं, देववशः-ज्ञा-ज्ञं, आकस्मिकः-की-कं, आपत्तिकः-की-कं, अनिश्चितः-ता-तं; 'contingent upon,' आश्रितः-न्ता-तं, अधीनः-ना-नं.

CONTINGENT, *s.* (Share to be supplied) अंशः, भागः, विभागः, उद्धारः.

CONTINGENTLY, *adv.* देवात्, देवयोगेन, देववशात्, अकस्मात्, अनिश्चितं, यदुच्चा.

CONTINUAL, *a.* (Without interruption of space) निरन्तरः-रा-रं.—(Of time) निरन्तः-ता-तं, नैविद्यः-की-कं, ज्ञातः-ती-तं, अनागतः-नी-नं, सङ्केतालीनः-ना-नं, अविरतः-ता-तं, अनवरतः-ता-तं, निरन्तः-ता-तं, अभीष्टः-ज्ञा-ज्ञं, अविरतः-ता-तं, अनागतः-ना-नं, प्रसक्तः-न्ना-न्नं.—(Lasting) चिरस्थायी-यिनी-यि (नं), वृषः-वा-वं.

CONTINUALLY, *adv.* निरन्तं, निरन्तदा, निरन्तश्च, अदा, सङ्केदा, सततं, सनातं, अचलं, अनिशं, अनवरतं, अविरतं, अनन्तरं, निरन्तरं, ज्ञातं, ज्ञातं, अभीष्टं, अनागतं, अपिचानं, प्रतिबन्धं, अनुबन्धं, अना, निरन्तं, वारं वारं, पदे पदे, सङ्केताले.

CONTINUANCE, *s.* (Duration, lastingness) स्थायित्वं, चिरस्थायित्वं, स्थिरता, संस्थितिः *f.*, दौर्ब्यं, अविचानितः *f.*, निरन्ता, अविरामः, अविरतिः *f.*—(Abode, continuance in a place) स्थितिः *f.*, अवस्थानं, प्रत्यवस्थानं, वसतिः *f.*—(Uninterrupted succession) प्रबन्धः, प्रसङ्गः, अन्वयः, अवच्छेदः, अवच्छिन्नत्वं, सनतिः *f.*—(Perseverance) अभिनिवेशः, अवस्थितिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, निर्वन्धः.

CONTINUATION, *s.* (The state) स्थायित्वं, स्थितिः *f.*, निरन्ता, अविरतिः *f.*—(The act) प्रवृत्तेन.—(The remaining part of a thing already begun) उत्तरभागः, उत्तरखण्डः-खंडं, परिशेषः, परिशिष्टं, परिवृंहणः.—(Series) श्रेणी, पंक्तिः *f.*, अनुक्रमः, पर्यायः.

CONTINUATOR, *s.* प्रवर्तकः, निवाहकः, परिशेषकश्चैव *m.* (नृ), सम्पादकः, उत्तरसाधकः.

To CONTINUE, *v. n.* (Proceed on in an undertaking) प्रवृत् (c. 1. -वर्त्तेते-वर्त्तिनुं), प्रारब्धं सम्पद् in caus. (-पादयति-यितुं).—(Last) स्था (c. 1. तिष्ठति-ते, स्थातुं), चिरस्थायी-यिनी-यिभू.—(Persevere) पर्यवस्था, निर्वन्धं कृ, आस्यो कृ.—(Remain in the same state) expressed by आस् (c. 2. आस्ते) with the present or indeclinable part of another verb; as, 'he continues eating the animals,' पशून् भक्षयन् आस्ते; 'he continues following me,' मन पश्चाद् आगच्छन् आस्ते; 'let him continue besieging the foe,' उपस्थ अस्मि आसीत.

To CONTINUE, *v. a.* (Carry on) प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितुं), निर्वह in caus. (-वाहयति-यितुं), सम्पद् in caus. (-पादयति-यितुं).—(Prolong) दीर्घीकृ.—(Extend) तन् (c. 8. तनोति-निनुं), प्रतन्; 'he continued speaking,' पुनराह.

CONTINUING, *a.* स्थायी-यिनी-यि (नं) or चिरस्थायी or दीर्घकालस्थायी, संस्थः-स्या-स्यं, अविरतः-ता-तं, अविरतिः-ता-तं.

CONTINUITY, *s.* निरन्तर्यं, आनन्यर्थं, प्रबन्धः, सनतिः *f.*, अविरामः, अविरतिः *f.*, अपिच्छेदः, अपरिच्छेदः, अविच्छिन्नत्वं, अन्वयः, समन्वयः.

CONTINUOUS, *a.* निरन्तरः-रा-रं, अनन्तरः-रा-रं, अविरतः-ता-तं, अनवरतः-ता-तं, सनतः-ता-तं, अविच्छिन्नः-न्ना-न्नं, अपरिच्छिन्नः-न्ना-न्नं, अनन्तः-ता-तं; 'a continuous story,' प्रबन्धः.

CONTINUOUSLY, *adv.* निरन्तरं, अविरतं, अनवरतं, अविच्छिन्नं, प्रबन्धेन.

To CONTORT, *v. a.* आकुञ्च (c. 1. -कुञ्चति-चिनुं) or caus. -कुञ्चयति-यितुं, आकुञ्च (c. 1. -कपेति-क्रुडुं), विकृ, विरूपीकृ, वक्रोक्तृ, साधोक्तृ, कुटिलीकृ.

CONTORTED, *p. p.* आकुञ्चितः-ता-तं, आकृषितः-ता-तं, विरूपीकृतः-ता-तं, विकृताकारः-रा-रं; 'having the features contorted,' विकृतवदन्तः-ना-नं.

CONTORTION, *s.* आकुञ्चनं, विकारः, वक्रता, तिर्य्यङ्कं, वैरूप्यं, आवर्तः, आकषः.

CONTOUR, *s.* (Form) आकारः, आकृतिः *f.*, संस्कारः, रूपं.—(Circumference) परिमाणं, परिधिः *m.*, परीक्षाहः.—(Outline) बलुमात्रं, आरम्भः.

CONTRABAND, *a.* निषिद्धः-हा-हं, प्रतिषिद्धः-हा-हं, आसिद्धः-हा-हं, विप्रतिषिद्धः-हा-हं, वर्जितः-ता-तं, भर्मेतिरुद्धः-हा-हं.

CONTRACT, *s.* नियमः, सिद्धिः *f.*, समयः, प्रतिज्ञानं, संस्कारः, पणः, विषयः, उपगमः, अभ्युपगमः, व्यदस्था, अङ्गीकारः, समाधिः *m.*, संश्रयः, आगूः *f.*, उभयसम्पत्तिः *f.*; 'written contract,' नियमपत्रं, ज्ञानपत्रं, प्रतिज्ञापत्रकं; 'contract of sale,' क्रयविक्रयनियमः, क्रयपत्रं, क्रयलेख्यं, पद्यापेक्षं, विषयपत्रं; 'breaking a contract,' व्यवस्थानिग्रहः, संविज्ञानिग्रहः, समयव्यभिचारः; 'marriage contract,' वागिनियमः, विवाहसङ्गन्धः, वाग्दानं.

To CONTRACT, *v. a.* (Cause to shrink, draw together) सङ्कुञ्च

(c. 1. -कोषति -चितुं), कुञ्ज (c. 1. कुञ्जति -चितुं or caus कुञ्जयति -यितुं), आकुञ्च, संघृ (c. 1. -वरति, c. 5. -युञ्जति -वरितुं -रीतुं), सञ्चिक्म् (c. 1. -कपति -क्रष्टुं), आकृष्य; मंह (c. 1. -हरति -हन्तुं), सञ्चाप (c. 1. -चापते -यितुं), सङ्कोटीकृ; 'contracting the eye,' सङ्कोटाद्यः; 'contracting the brow,' संहतभूः—(Shorten) संक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), मंह, हम् in caus. (ह्रासयति -यितुं).—(Make a contract) नियमं कृ, समयाकृ, पणं कृ, पण् (c. 1. पणते -यितुं, पणायति -यितुं), सङ्घट्ट (c. 1. -घट्टते -ट्टितुं), संविदं कृ, संबिद् (c. 2. -वेत्ति -वेदितुं).—(Betrot) वाग्दानं कृ; 'to contract a marriage,' विवाहं कृ, विवाहसन्धन् कृ, दारपरिग्रहं कृ.—(Contract friendship) सख्यं बन्धु (c. 9. बभ्राति, बन्धु) or उपगम्य (c. 1. -गच्छति -गन्तुं); 'I contracted a friendship with him,' अहं तस्य मित्रत्वम् उपगतः.—(Contract a debt) चणं कृ, चणयस्तः -स्ता -स्तं भू.

To CONTRACT, *v. n.* (Shrink up) सकुञ्च in pass. (-कुञ्चते), सङ्कोचं or कुञ्चनम् इ (c. 2. एति, एतुं) or गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), संक्षिप् in pass. (-क्षिप्यते), मंह in pass. (-ह्रियते), कुञ्ज in pass. (कुञ्जते), संहन in pass. (-हन्त्यते).

CONTRACTED, *p. p.* (Drawn together) सङ्कुचितः -ता -तं, कुचितः -ता -तं, आकुचितः -ता -तं, निकुचितः -ता -तं, संवृतः -ता -तं, निरुद्धः -द्वा -द्धं, पुटितः -ता -तं, संहतः -ता -तं, संप्रयानः -ना -नं.—(Abridged) संहतः -ता -तं, संक्षिप्तः -प्रा -प्रं, समस्तः -स्ता -स्तं.—(Narrow) सञ्चापः -पा -पं, सङ्कोटः -टा -टं, निरन्तरालः -ला -लं, निरायतः -ता -तं.—(Agreed) संविदितः -ता -तं.

CONTRACTIBLE, *s.* संक्षेपणीयः -या -यं, सङ्कोचनीयः -या -यं, कुञ्चनशीलः -ला -ल.

CONTRACTIBILITY, *s.* संक्षेपणीयत्वं, सङ्कोचनीयत्वं, संहरणीयत्वं, कुञ्चनशीलता.

CONTRACTION, *s.* सङ्कोचः -चनं, आकुञ्चनं, कुञ्चनं, अयकुञ्चनं, समसनं, संक्षेपः -पणं, संवारः, संवृतिः *f.*, ह्रासः, सङ्ग्रहः, निरोधः, न्यूनता; 'contraction of the vulva,' योनि संवृतिः *f.*; 'of the urethra,' मृत्रमार्गे निरोधः; 'contraction of the skin by astringents,' सन्धानं; 'union of letters,' सन्धिः *m.*; 'a contracted letter,' संक्षिप्तवर्णः.

CONTRACTOR, *s.* नियमकृत्, समयकर्त्ता *m.* (त्रै), पणकर्त्ता, पणार्थकः.

To CONTRADICT, *v. a.* विपरीतं यद् (c. 1. यदति ते -दितुं), विवद्, अपयद्, अपयव (c. 2. -वक्ति -वक्तुं), प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), अपरोक्षः—(Oppose) विरुध् (c. 7. -रुण्डि -रोद्धुं), प्रतिरुध्, प्रतिकूल (nom. -कूलयति -यितुं), प्रतिकृ, प्रतीप (nom. प्रतीपायते); 'to contradict one's self,' विप्रवद.

CONTRADICTED, *p. p.* अपवादितः -ता -तं, प्रत्याख्यातः -ता -तं, पराहतः -ता -तं, अपरोक्षतः -ता -तं, विरुद्धः -द्वा -द्धं, बाधितः -ता -तं, विप्रतिपक्षः -त्रा -त्रं, विप्रतिकृतः -ता -तं.

CONTRADICTER, *s.* विपरीतवादी *m.* (त्रै), प्रत्याख्याता *m.* (त्रै), अपवादकः, विवादी *m.* (त्रै), प्रतिवादी.

CONTRADICTION, *s.* (Verbal opposition) वचनविरोधः, प्रतीपवचनं, विपरीतवचनं, विरोधाक्षि *f.*, विपरीतार्थं वचनं, प्रत्याख्यानं, विगोतिः *f.*—(Disagreement, incongruity) विसंवादः, असङ्गतिः *f.*, विरुद्धता, असंस्थितिः *f.*—(Controversial assertion) चित्तगदा, प्रतिवादः, विप्रलापः—(Opposition) विरोधः -धनं, विपरीतता, विप्रतिपक्षिः *f.*, विपक्षता, प्रतिपक्षता, विप्रतिकारः, पर्यवस्थानं, प्रातिकूल्यं, प्रतिकूलता, प्रतिबन्धिः *m.*—न्यकता, वाधः.

CONTRADICTORILY, *adv.* विरुद्धं, विपरीतं, प्रतीपं, विरोधेन, असङ्गते.

CONTRADICTORY, *a.* विपरीतः -ता -तं, विरुद्धः -द्वा -द्धं, विरुद्धार्थः -र्थ -र्थं.

प्रतीपः -पा -पं, विपक्षः -क्षा -क्षं, विपरीतार्थः -र्थ -र्थं, विभिन्नः -बा -बं, प्रतिकूलः -ला -लं, विगोतः -ता -तं, प्रतिपेधकः -का -कं, झिष्टः -हा -हं, बाधितः -ता -तं.—(Inconsistent) परस्परविरोधी -धिनी -धि (त्रै), परस्परपराहतः -ता -तं, विवदमानः -ना -नं.

CONTRADISTINCTION, *s.* अतिरेकः, प्रतिपक्षता, विपक्षता, विरुद्धता, विपरीतता, वैपरीतं, प्रातिकूल्यं, वैलक्ष्यं, विपरीतगुणविशिष्टता.

To CONTRADISTINGUISH, *v. a.* विपरीतगुणैः or विरुद्धगुणैः विशिष् (c. 7. -शिनश्ति -शेष्टुं or caus. -श्रेययति -यितुं).

CONTRADISTINGUISHED, *p. p.* विपरीतगुणविशिष्टः -हा -हं, अतिरिक्तः -क्ता -क्तं.

CONTRAINDICATED, *p. p.* विलक्षः -क्षा -क्षं, अपय्यः -य्या -य्यं, विहितः -ता -तं.

CONTRAINDICATION, *s.* अपय्यलक्षणं, अपय्योपलक्षणं, अपय्यता.

CONTRAPPOSITION, *s.* सम्मुखे or प्रतिमुखे स्थापनं or प्रतिघापनं.

CONTRARIETY, *s.* विपर्ययः -य्यायः, पर्ययः, विपरीतता, वैपरीतं, विपर्ययासः, वैलक्ष्यं -लक्ष्यं, प्रतिकूलता, प्रातिकूल्यं, विरोधः, प्रतिरोधः, विरुद्धता, प्रतिपक्षता, पर्यवस्था, विप्रतिकारः, प्रतिबन्धिता, अतिक्रमः, अलपयः, व्यसामः, अयकुटारः.

CONTRARILY, *adv.* विपरीतं, विरुद्धं, प्रातिकूल्येन, विपर्ययेण, अभिमुखं.

CONTRARIWISE, *adv.* पुनर्, परन्तु, वरं, विपरीतं, वैपरीत्येन.

CONTRARY, *a.* प्रतिकूलः -ला -लं, विरोधी -धिनी -धि (त्रै), विरुद्धः -द्वा -द्धं, विपरीतः -ता -तं, प्रतीपः -पा -पं, विप्रतीपः -पा -पं, प्रातीपिकः -की -कं, विलोमः -मी -मं, प्रतिलोमः -मा -मं, विपर्ययः -स्ता -स्तं, विपर्ययमितः -ता -तं, विभिन्नः -बा -बं, अपय्यः -य्या -य्यं, प्रमय्यः -य्या -य्यं, विपक्षः -क्षा -क्षं, प्रतिपक्षः -क्षी -क्षं, द्वन्द्वः -द्वा -द्धं, अवकटः -टा -टं, अवकुटारः -रा -रं, अभिमुखः -खा -खं, अभिमुखगतः -ता -तं, प्रतिवः -पा -पं.—(Hostile) वैरी -रिणी -रि (त्रै).—(Acting contrary) विपरीतकारी -रिणी -रि (त्रै); 'a contrary wind,' सम्मुखगतो वातः. 'Contrary' is sometimes expressed by इतरः as, 'the contrary of moveable,' *i. e.* 'stationary,' जडमेतरः -रा -रं.

CONTRARY, *s.* विपर्ययः -य्यायः, पर्ययः, विपर्ययासः, अलपयः, विपरीतं, अतिक्रमः.—(Contrary proposition) प्रतिपक्षः, उच्चपक्षः; 'to the contrary,' विपरीताभिप्रायेण; 'on the contrary,' पुनर्, परन्तु, वरं.

CONTRARY, CONTRARILY, *adv.* पुनर्, वरं, परन्तु, विपरीततम्, अन्यथा, प्रतिकूलं; 'contrary to that,' तद्विपरीतः; 'contrary to custom,' रीतिव्यवस्थेन; 'contrary to promise,' प्रातिज्ञविरोधेन.

CONTRAST, *s.* प्रतिपक्षः, प्रतिपक्षता, अतिरेकः, विरोधः, विपर्ययः, वैपरीतं, अलपयः, वैलक्ष्यं, पृथक्, भिन्नाभिप्रायः, विभिन्नभावः; 'illustration by contrast,' अतिरेक्युदाहरणं.

To CONTRAST, *v. a.* विपर्ययं (c. 4. -अस्यति -असितुं), परस्परविपर्ययेण उपमा (c. 2. -माति -मातुं), परस्परविरुद्धं -द्वा -द्धं कृ, अतिरेकं कृ, विपर्ययं कृ, पृथक्केन अभिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), परस्परवैपरीतं कृ.

To CONTRAST, *v. n.* (Be in contrast) विपर्ययं in pass. (-अस्यते), विरुध् in pass. (-रुण्यते), अतिरेच in pass. (-रिच्यते).

CONTRASTED, *p. p.* विपर्ययस्तः -स्ता -स्तं, अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, विरुद्धः -द्वा -द्धं.

CONTRAVALLATION, *s.* परिखा, परिकटं, प्रतिकृपः, नगरप्राचीरभिमुखं परिखाप्राचीरादि.

To CONTRAVENE, *v. a.* प्रतिकृष् (c. 7. -रुण्डि -रोद्धुं), मरुध्, विरुध्; प्रतिकृ; प्रतिबन्ध (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं), प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति -यितुं), विहन (c. 2. -हन्ति -हन्तुं), व्याहन, निषिध् (c. 1. -पेयति -पेदुं), प्रतीप (nom. प्रतीपायते), विप्र (nom. विप्रयति -यितुं).

CONTRAVENTION, *s.* प्रतिरोधः, विरोधः, प्रतिकारः, विप्रतिकारः, प्रतिव्यसः.

-ता-तं, यथायोग्यः-ग्या-ग्यं, उपपन्नः-चा-चं, समुचितः-ता-तं, यथोचितः-ता-तं, समस्रसः-सा-सं, सोपकारः-रा-रं.

CONVENIENTLY, *adv.* युक्तं, यथायोग्यं, योग्यं, यथोचितं, उपयुक्तं, साम्प्रतं, स्थाने, यथावत्, अन्यायमेत, यथावसरं, यथावकाशं.

CONVENT, *s.* मठः, जवसयः, आश्रमः, चौहारः, विहारः, धर्मशाला, धर्मचारिणी मठः.

CONVENTICLE, *s.* सभा, समाजः, मेलकः, ईश्वरपूजकानां गूढसभा, व्यवहार-विरुद्धः समाजः.

CONVENTICLER, *s.* सभासदः, गूढसभासेवी *m.* (नं), व्यवहारविरुद्धसमाजसेवी.

CONVENTION, *s.* (Agreement) समयः, नियमः, संविद् *f.*, उपगमः, संवादः, सङ्केतः—(Assembly) सभा, समाजः, संसद् *f.*, मेलकः.

CONVENTIONAL, *a.* सामयिकः-की-कं, नैयमिकः-की-कं, नियमितः-ता-तं, सङ्केतमयः-ता-तं, निरुद्धः-दा-दं, रुढः-दा-दं.

CONVENTUAL, *a.* मठसंघन्या-न्धनी-न्धि (नं), आश्रमी-मिणी-मि (नं).

To CONVERGE, *v. n.* नानादिदेशाद् एकस्थानं प्रति गम् (c. 1. गच्छति, गन्) or समागम्; एककेन्द्राभिमुखम् इ (c. 2. एति, एतुं).

CONVERGENCE, *s.* एकस्थानं प्रति गमनशीलता, एककेन्द्राभिमुखता.

CONVERGENT, *a.* एकस्थानं प्रति एककेन्द्रं प्रति गमनशीलः-ला-लं, एककेन्द्राभिमुखः-खा-खं, केन्द्राभिपिपतिषुः-पुः-पु.

CONVERSABLE, *a.* कथोपकथनयोग्यः-ग्या-ग्यं, आलापी-पिनी-पि (नं), आलापकरूपदुः-दुः-दु.

CONVERSABLENESS, *s.* सभावातुल्यं, आलापकरणे पाठवं.

CONVERSANCE OF CONVERSANCY, *s.* पाठवं, परिज्ञानं, परिचयः, नैपुण्यं, व्युत्पत्तिः *f.*, वातुल्यं, कुशलता, पण्डित्यं, विदग्धता, विज्ञता, अभिज्ञता.

CONVERSANT, *a.* विशः-हा-हं, अभिज्ञः-हा-हं, निपुणः-गा-गं, शिक्षितः-ता-तं, सम्प्रसन्नः-चा-चं, व्युत्पन्नः-चा-चं, विप्रतिपन्नः-चा-चं, चतुरः-रा-रं, पदुः-दुः-दु, कुशलः-ला-लं, अभिनिविष्टः-हा-हं, विशिष्टः-गा-गं, विशारदः-दा-दं, यज्ञा-त्तो-नृ (नं), पण्डितः-ता-तं, कृती-तिनी-ति (नं), व्यवहारी-वै-वै (नं), चतुरः-रा-रं, शीलितः-ता-तं, ज्ञः-ज्ञा-ज्ञं in comp.; 'well read, खपोतः-ता-तं; 'conversant with law,' स्मृतिज्ञः; 'with the Scriptures,' शास्त्रविदः.

CONVERSATION, *s.* सम्भाषा-वर्णं, संलापः, आलापः, आभाषणं, सङ्घाषा, कथायोगः, सम्प्रवदनं, कथोपकथनं, वादः, पित्रम्भकथा, संवादः, कथा-वाक्ता, द्वयोः संवादः, आपृच्छा—(Criminal) स्त्रीपुरुषसङ्गः—(Behaviour) वृत्तिः *f.*, रीतिः *f.*, आचारः, व्यवहारः, व्यापारः.

CONVERSE, *s.* आलापः, सम्भाषा, संसर्गः, सङ्गमः, सङ्गः, सङ्गतिः *f.*, सम्पर्कः—(The contrary) विपर्ययः.

To CONVERSE, *v. n.* (Hold conversation) सम्भाष (c. 1. -भाषते-पितुं), संवद (c. 1. -वदति-ते-दितुं), सम्प्रवद, संलप (c. 1. -लपति-पितुं), आलाप, संवच (c. 2. -वक्ति-वक्तुं), सङ्गत्य (c. 1. -जल्यति-त्यितुं)—(Have intercourse) संसर्गं कृ, सङ्गम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं)—(As the sexes) स्त्रीपुरुषसङ्गं सम्भोगं कृ or सङ्गम्.

CONVERSELY, *adv.* विपर्ययेण, विपर्ययतम्, व्यतिक्रमेण, विपरीततम्.

CONVERSION, *s.* (Change from one state to another) विकारः, विकृतिः *f.*, विक्रिया, परिवर्तः, परिणामः, अन्यथाकरणं, अन्यथाभावः, विपर्ययः, भावान्तरप्राप्तिः *f.* Obs. Change from one substance to another is often expressed by the affix सात्; as, 'conversion to water,' जलसात्करणः; 'to ashes,' भस्मसात्करणः—(Moral change) निवर्तनं, पापनिवर्तनं, विप्रतीसारः—(To another religion or opinion) परमतग्रहणं, परधर्माग्रहणं, धर्मपरिवर्तः, मतभेदः, असत्यधर्मागात् सत्यधर्माग्रहणं.

CONVERT, *s.* परधर्माश्रितः, परमतग्रहीता *m.* (नृ), स्वधर्मात्यागी *m.* (नं), धर्मपरिवर्तकः.

To CONVERT, *v. a.* (Change) विकृ, अन्यभावं-चां-चं कृ, भिन्नभावं-चां-चं कृ, भावान्तरकृ, अन्यथा कृ, विकृताकारं-रां-रं कृ, परिवृत् in caus. (-वर्तयति-पितुं), परावृत्. Obs. To convert from one substance to another is often expressed by सात्; as, 'to convert to ashes,' भस्मसात् कृ; 'to water,' जलसात् कृ; 'to one's own substance,' सात्सात् कृ.—(Cause to reform) पापाद् विरम् in caus. (-रमयति-पितुं) or निवृत् in caus. (-वर्तयति-पितुं)—(Cause to change from one religion or opinion to another) स्वधर्मात्यागानन्तरं परधर्मग्रहणे प्रवृत् in caus. (-वर्तयति-पितुं) or परधर्मं ग्रह in caus. (ग्राहयति-पितुं)—(Apply to some use) प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं), उपयुज्, विनियुज्.

To CONVERT, *v. n.* (Be converted) विकृ (c. 8. -कुरुते), विकृतीभू, अन्यथाभू, विकृताकारः-रा-रं भू, भावान्तरम् इ (c. 2. एति, एतुं) or प्राप् (c. 5. -आप्नोति-आप्नोति, भावान्तरम्—(From sin) पापाद् विरम् (c. 1. -रमति-रन्तुं) or निवृत् (c. 1. -वर्तते-वर्तितुं)—(Change one's religion) धर्मं परिवृत् in caus. (-वर्तयति-पितुं), स्वधर्मं त्यक्ता or अपात्य परधर्मं ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or आश्रि (c. 1. -श्रयति-पितुं)—(Change in mind) अन्यमानमीभू, विमनीभू.

CONVERTIBILITY, *s.* परिवर्तनीयता, विकाशता, परिवर्तनक्षमता.

CONVERTIBLE, *s.* परिवर्तनीयः-या-यं, विकाशः-व्या-व्यं, परिवर्तनयोग्यः-ग्या-ग्यं.

CONVEX, *a.* न्युन्नः-च्चा-चं, विधाकारः-रा-रं, कर्मेपृष्ठाकारः-रा-रं, आभोगवान्-वती-वत् (तं), गोलपृष्ठाकृतिः-तिः-ति, गड्डाकारः-रा-रं.

CONVEXITY, *s.* न्युन्नत्वं-ता, विसाकारता, गड्डाकारभावः, आभोगः.

CONVEXLY, *adv.* कर्मेपृष्ठाकारेण, आभोगरूपेण, न्युन्नतम्.

CONVEXO-CONCAVE, *a.* सङ्घेचन्द्राकृतिः-तिः-ति, सङ्घेचन्द्ररूपः-पा-पं.

To CONVEY, *v. a.* (Carry) वह (c. 1. वहति-ते, वोदुं), सावह, उपवह, संवह; जानी (c. 1. -नयति-नेतुं), तृ in caus. (तारयति-पितुं), गम् in caus. (गमयति-पितुं), प्राप् in caus. (प्रापयति-पितुं), स्थानान्तरकृ—(Transmit) सवृत् in caus. (-चारयति-पितुं), चल् in caus. (चालयति-पितुं), अभिवह—(Make over to another) परस्मै or परस्मिन् समु in caus. (-अपेयति-पितुं).

CONVEYANCE, *s.* (Vehicle) वाहनं, यानं, प्रवहणं, वाहः, ग्यः, वातुरं—(Act of making over to another) परस्मै समर्पणं—(Act of conveying) वाहनं, तारणं, आनयनं, अभिवाहं, सवृत्तं, चालनं—(Deed of sale or transfer) क्रयलेख्यं, समर्पणपत्रं.

CONVEYANCER, *s.* ज्येष्ठप्रादीनां दानपत्रलेखकः, स्वाधारास्वाधाराणां समर्पणपत्रलेखकः or क्रयपत्रलेखकः.

CONVEY, *p. p.* उहः-दा-दं, भृतः-ता-तं, सचारितः-ता-तं, चालितः-ता-तं, तारितः-ता-तं; 'being borne along,' उहमानः-ता-नं, नीयमानः-ता-नं.

CONVEYER, *s.* वाहकः, वाही *m.* (नृ), तारकः, तारी *m.* (नृ), सचारकः.

To CONVEY, *v. a.* आवाह् (c. 10. -धवेयति-पितुं, c. 1. -धरेति-पितुं), संसृच् (c. 10. -सूचयति-पितुं), अपराधनिश्चयं कृ, अपराधनिश्चयं कृ, निश्चीतापराधं-धां-धं कृ, दोषप्रमाणं कृ, सदोषं or सापराधं or अपराधिनं-धिनीं-धि हा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं), अभियुक्तजनं निरुद्धं कृ, असौ सापराध इति निश्चि (c. 5. -चिनोति-चेतुं), दृढदोषं आरूपा (c. 2. -स्थायति-पितुं).

CONVICT or CONVICTED, *p. p.* आपर्धितः-ता-तं, दृढदोषः-चा-चं,

दृष्टापरधः-धा-धं, निश्चितदोषः-धा-धं, निर्णीतदोषः-धा-धं, उपपा-
दितदोषः-धा-धं; 'of falsehood,' दृष्टवितपवचनः-ना-नं.
CONVICT, *s.* आधर्षितः, दृष्टदोषः, दृष्टापरधः, दोषनिश्चयात् प्रवासितः or
कायक्रोशे बलेन नियोजितः.
CONVICTION, *s.* (Of crime) आधर्षणं, दोषनिश्चयः, दोषनिर्णयः, अपरा-
धनिर्णयः.—(Full persuasion) निश्चयः, निर्णयः, सुनिश्चयः, विश्वासः,
प्रत्ययः, यथार्थः, धारणं, परिज्ञानं.
To CONVINCE, *v. a.* (Make to acknowledge) स्वीकारं कृ in caus.
(कारयति-यितुं), उरीकारं or सङ्गीकारं कृ in caus., अभिज्ञातुं or
उरीकर्तुम् जानी (c. 1. -नयति-नेतुं) or अनुनी, निरुद्धं-री-रं कृ,
निरुद्धीकृ, अभिज्ञा in caus. (-ज्ञापयति-यितुं), परिज्ञा in caus., ग्रह
in caus. (ग्राहयति-यितुं).—(Make to believe, persuade) प्रत्ययं
or विश्वासं or निश्चयं कृ in caus. or ज्ञु in caus. (जनयति-यितुं),
प्रत्येत् or विश्वासितुम् जानी or अनुनी.—(Destroy doubt) संशयं
or मन्देहं ह्रिद (c. 7. छिनन्ति, छेत्तुं) or खसद (c. 10. खसदयति-यितुं).
CONVINCED, *p. p.* कृतनिश्चयः-या-यं, कृतनिर्णयः-या-यं, जातनिश्चयः-
या-यं, जातविश्वासः-सा-सं, जातप्रत्ययः-या-यं, निरुद्धरीकृतः-ता-तं,
छिन्नसंशयः-या-यं.
CONVINCING *a.* निश्चायकः-का-कं, निर्णायकः-का-कं, निश्चयजनकः-
का-कं, विश्वासकारी-रिणी-रि (न्), परिज्ञानकृतः, प्रत्ययजनकः-का-कं.
CONVINCINGLY, *adv.* यथा निश्चयो जायते तथा, निःसन्देहं, ख न संशय
इति प्रकारेण.
CONVIVIAL, *a.* शौत्सविकः-की-कं, सम्भोजनः-नी-नं, उत्सवसम्बन्धी-
न्धनी-न्ध (न्); 'a convivial party,' सम्भोजनं, सहभोजनं,
सम्पीतिः *f.*
CONVOCATION, *s.* (The act of calling together) समाह्वानं, साह्वानं.
—(Assembly) सभा, समाजः, सदः *n.* (स्).—(Assembly of the
clergy) पुरोहितसभा, धर्माध्यक्षसमाजः.
To CONVOKE, *v. a.* समाह्वे (c. 1. -ह्वयति-ह्वातुं), साह्वे, सङ्घट्ट (c. 10.
-घट्टयति-यितुं).
To CONVOLE, *v. a.* समानृत in caus. (-वर्त्तयति-यितुं), आवृतं, व्यावृतं;
सम् in caus. (-सारयति-यितुं).
CONVOLVULUS, *s.* खीरविदारि, विदारि, महाश्वेता, इक्षुगन्धा, क्षुण्णगन्धिका,
क्रोष्ट्री, श्यामा, भूमिकुष्माण्डकः.
To CONVOY, *v. a.* (Attend by way of defence) रक्षार्थं अनुव्रजं
(c. 1. -व्रजति-जितुं) or अनुया (c. 2. -याति-यातुं).—(Guide) सञ्चर
in caus. (-चारयति-यितुं).—(Convey) सावह (c. 1. -वाहयति-यितुं).
—(Guard on a journey) सञ्चनि रक्ष (c. 1. रक्षति-क्षितुं).
CONVOY, *s.* (Attendance by way of defence) रक्षार्थं अनुव्रजनं,
अनुव्रज्या.—(Guide) सञ्चारकः.—(Guard) रक्षकः.—(A ship for
convoy) वाणिज्यपोतरक्षका वृहद्युद्धनौका.
CONVOYED, *p. p.* अनुयातः-ता-तं, सञ्चारितः-ता-तं, सञ्चनि रक्षितः-ता-तं.
To CONVULSE, *v. a.* (Agitate greatly) क्षुभ in caus. (क्षोभयति-यितुं),
व्याक्षुभं, सङ्क्षुभं, विक्षुभं; कम्प in caus. (कम्पयति-यितुं), प्रकम्प.—
(Contract convulsively) आकृष्य (c. 1. -कर्षति, c. 6. -कुषति-क्रुष्टुं),
आक्षिप्य (c. 6. -क्षिपति-क्षेप्तुं), क्षपतन् in caus. (-तानयति-यितुं);
'to be convulsed,' क्षुभ (c. 4. क्षुभति, क्षोभितुं), सङ्क्षुभं, सम्प्रक्षुभं.
CONVULSION, *s.* (Spasm) आक्षेपकः, क्षपतनकः, क्षपतलकः, आक्षेपः,
ग्रहामयः, शूल.—(Commotion) क्षोभः, व्याक्षोभः, कम्पः, कम्पनं, कम्पितं.
CONVULSIVE, *a.* आक्षेपकः-का-कं, आक्षेपकः-का-कं, कम्पकः-का-कं,
कम्पकरः-री-रं; 'a convulsive contraction,'

'convulsive utterance,' गहदः, गहदवाक् *f.* (क्).
CONY, *s.* शशः, शशकः, विलवामी *m.* (न्), गह्वरामी *m.* (न्).
To COO, *v. n.* (As a bird) कु (c. 1. कवते, c. 6. कुवते, c. 2. कौति.
कवितुं, कौतुं), कृन् (c. 1. कृजति-जितुं), अनुकृन्, कुकु शब्दं कृ.
COOING, *s.* कृजनं, कृजितं, अनुकृजनं, कुकु शब्दः.
COOK, *s.* सूपकारः, पाचकस्त्री *f.*, पचकः, पाचकः, पचः, पचेलुकः, सदः,
मूदाध्यक्षः, भक्ष्यकारः, खससंस्कृता *m.* (ङ्), भक्षकाः, सौदनिकः, सान्धसिकः.
To COOK, *v. a.* पच (c. 1. पचति-ते, पक्ते), आ in caus. (अपयति-ते
-यितुं), सञ्चानि संस्कृ or सन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं) or सिद्धीकृ.
COOKED, *p. p.* पक्क-क्का-क्के, आणः-णा-णं, शृतः-ता-तं, अपितः-ता-तं,
सिद्धः-द्धा-द्धं, संस्कृतः-ता-तं, प्रणीतः-ता-तं, उपसम्पन्नः-जा-जं,
राद्धः-द्धा-द्धं.
COOKERY, *s.* (Art of) पाकविद्या.—(Act of cooking) पचनं, पाकः,
पचा, पाचा, पाचिका, पाकनिष्पत्तिः *f.*
COOK-MAID, *s.* पाचकस्त्री, पाचिका, खससंस्कृती, भक्ष्यकारी, सूपकारी.
COOK-ROOM, *s.* पाकशाला, पाकस्थानं, पाकागारं, मूदशाला, महानसः-नं.
COOL, *a.* शीतलः-ला-लं, शीतः-ता-तं, शिशिरः-रा-रं, सतपः-भा-भं,
सतपः-पा-पं, सधर्मः-म्मा-म्मं, अनुष्णः-ष्णा-ष्णं, शीतलम्यशः-शा-
शं, जडः-डा-डं.—(Calm, composed) असम्भ्रमः-मा-मं, सधर्मः-या-
यं, शान्तः-न्ता-न्तं, धीरः-रा-रं.—(Without passion) वीतरागः-
गा-गं.—(Cool in affliction) विरक्तः-क्ता-क्तं; 'it grows cool,'
शीतलायते.
COOL, *s.* शीतलं-शीतं, शीतलता, शीतता, शिशिरः, शैत्यं, अनुष्णता, सधर्मः.
To COOL, *v. a.* शीतलीकृ, शीतीकृ, शिशिरीकृ, शीतल (nom. शीत-
लयति-यितुं).—(Cause an abatement, extinguish) शम् in caus.
(शमयति-यितुं), उपशम्, प्रशम्.
To COOL, *v. n.* शीतल (nom. शीतलायते), शीतलीभू, शिशिरीभू, शीतीभू.
—(Abate, subside) शम् (c. 4. शाम्यति, शमितुं), उपशम्, प्रशम्.
COOLED, *p. p.* शीतीकृतः-ता-तं, शीतलीकृतः-ता-तं, हततपः-पा-पं.
COOLER, *s.* शीतलकारकः.—(For wine, &c.) मद्यादिशीतलीकरणाथं
मुन्यभाजनं.
COOLING, *a.* शीतलकारी-रिणी-रि (न्), तापहरः-री-रं, सनापहरः-
रा-रं, धर्मेनाशकः-का-कं.—(Causing abatement) शमकः-का-
कं, शान्तिदः-दा-दं; 'cooling breeze, शीतलवातः, खेदचूपको वायुः'.
COOLLY, *adv.* शीतलं, शिशिरं, शैत्यं.—(Without discomposure)
असम्भ्रमं, सम्भ्रमं विना, सधर्मं, शान्तं, प्रशान्तं, असहसा.
COOLNESS, *s.* शीतलता, शैत्यं, शीतता, शीतीभावः, शिशिरत्वं, अनुष्णता.
—(Of affliction) विरागः, विरक्तिः *f.*, निःखेहता.
COOM, *s.* (Soot that gathers over an oven's mouth) कन्दुमुखलग्नम्
अङ्गारमलं.—(Grease which works out of the nave of a
wheel) चक्रनाभिमध्याद् निर्गतः जेहः.
COOP, *s.* (Barrel) भासं, भाजनं, काष्ठभासं, काष्ठपाचं.—(Cage for
poultry) ग्राम्यकुक्कुटादिरक्षणार्थं पित्ररं or वीतंसः, कुक्कुटपालिका.
To COOP-UP, *v. a.* पित्ररे or वीतंसे प्रविश् in caus. (-वेशयति-यितुं).—
(Confine in a narrow place) मङ्कुटस्थाने निरुष्य (c. 7. -रुण्णि-रोद्धुं).
COOPER, *s.* काष्ठभासकृत्, काष्ठभाजनकारः, काष्ठपाचदोहनादीनां तक्षकः.
COOPERAGE, *s.* (Price paid for cooper's work) काष्ठपाचादितक्षकस्य
मूल्यं or भूतिः *f.*—(Cooper's work) काष्ठपाचादितक्षकस्य कर्म *n.*
(न्) or व्यापारः.
To CO-OPERATE, *v. n.* अन्येन सह व्यवसो (c. 4. -स्यति-मातुं) or साचर
(c. 1. -चरति-रितुं) or चेष्ट (c. 1. चेष्टते-क्षितुं); प्रविशयोगं कृ, साहाय्यं

कूः सहकारी -रिणी -रि भू.

CO-OPERATION, *s.* सहकारः -रिता, साहाय्यं, महायता. प्रतियोगः. प्रति-योगिता. सम्प्रतिपत्तिः *f.* अङ्गान्निभावः.

CO-OPERATIVE, *a.* सहकारी -रिणी -रि (नं), सहोद्योगी -गिनी -गि (नं).

CO-OPERATOR, *s.* सहकारी *m.* (नं), सहकृता *m.* (नं), प्रतियोगी *m.* (नं), साहाय्यकृत, सम्भूयकारी *m.* (नं).

COOF, *s.* जलचरः कृष्णवर्णः छुद्रपश्चिमे.

COPARCENARY, *s.* संमृष्टता -त्वं, संमृष्टता. समांशिता.

COPARCENER, *s.* समांशी *m.* (नं), समांशहारी *m.* (नं), अंशहरः, संमृष्टी *m.* (नं), संमृष्टः, रिक्थसंविभागी *m.* (नं), सहाधिकारी *m.* (नं).

COPARTNER, *s.* समांशी *m.* (नं), समांशहारी *m.* (नं), अंशी *m.* (नं), अंशभागी *m.* (नं), अंशहारी *m.* (नं), सम्भूयकारी *m.* (नं).

COPARTNERSHIP, *s.* समांशिता, सम्भूयसमुत्पन्नं, अंशभागीता, सविभक्त्य.

COPI, *s.* (Covering for the head) मस्तकाभरणं, मस्तकाच्छादनं, शिरःस्त्राणं, शिरस्त्रं. — (Sacerdotal cloak) पुरोहितप्राधारः, पुरोहितपरिधेयं.

To COPY WITH, *v. n.* प्रतिपुष् (c. 4. -युष्यते -युद्धं). स्पष्टे (c. 1. स्पष्टते -पिहं), मनुष्ये (c. 1. -र्यपति -पिहं), प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति -पिहं), विरुध् (c. 7. -रुण्डि -रोद्धं), प्रतिपोगं कृ.

COPIER OF COPIEST, *s.* लेखकः, लिपिकरः -कारः, प्रतिलिपिकरः. — (Imitator) अनुकारी *m.* (नं), गतानुगतिकः. — (Plagiary) वागपहारकः, शब्दचोरः.

COPING, *s.* प्राकारशृङ्गं, कपिशोर्धं, क्रपशोर्धं, खोडकशोर्धं, सालशृङ्गं.

COPIOUS, *a.* बहुः -हुः -ही -हु, बहुलः -ला -लं, प्रचुरः -रा -रं, भूरिः -रिः -रि, पुष्कलः -ला -लं, सम्पूर्णः -शी -शं, परिपूर्णः -शी -शं, अनेकः -का -कं, विपुलः -ला -लं.

COPIOUSLY, *adv.* बाहुल्येन, बहुशः, बहु, प्राबुध्येन, प्रचुरं, भूरि, भूरिशः. विस्तारेण, विस्तारशः, अनकशः.

COPIOUSNESS, *s.* बाहुल्यं, प्राबुध्यं, बहुल्यं, प्रचुर्यं, प्रपञ्चनं, सम्पूर्णता, पुष्कलत्वं, विपुलता.

COPPER, *s.* तास्यं, तासकं, शून्यं, द्यष्टं, द्विष्टं, नैपालिकं, तपनेष्टं, लोहितायः *n.* (स्), उदुस्रं, ब्रह्मपदं, अघकं, अरविन्दं, रविलोहं; 'copper vessel', तासपात्रं, तासकटाहः, तासस्थाली, तासपिटरः; 'copper coin', पणः.

COPPER-COLOURED, *a.* तासवर्णः -शी -शं, तासमुखः -खी -खं, तासतनुः -नुः -नु.

COPPERAS, *s.* तृण्यं -त्यकं, मृषातृण्यं, मलोमसः.

COPPERPLATE, *s.* तासफलकं, तासपट्टं, तासपत्रं, पट्टं.

COPPERSMITH, *s.* तासकारः, तासिकः, तासकुट्टकः -कुटः, शीत्तिकः, कांस्यकारः.

COPPERY, *a.* तासः -धी -धं, तासिकः -की -कं, तासमयः -यी -यं, खोडुस्रः -री -रं, कुकुमतासः -या -यं.

COPPIC OF COPSE, *s.* गुम्नापूतं स्थानं, इन्धनावृतं स्थानं, जङ्गलः, उपवनं, कृत्रिमवनं.

COPULA, *s.* विशेष्यविशेषणसंज्ञा.

To COPULATE, *v. a.* संयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते), सन्धा (c. 3. -दधाति -धातु).

To COPULATE, *c. n.* स्त्रीपुरुषयोरुत्पत्तिं सङ्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अभिगम्; मैयुनं कृ, सम्भोगं कृ, संसर्गं कृ.

COPULATION, *s.* मैयुनं, रतं, सुरतं, रतिकर्म *n.* (नं), रतिक्रिया, युक्कारः, अङ्गसङ्गः, औपर्य्यं, सम्भोगः, संसर्गः, सम्भक्तः, संयोगनं, व्यवयः, गमनं, अभिगमनं, महासुखं, रहः *n.* (स्), उपसृष्टं, अभिमानितं, रक्षितं, काम-केलिः, मोहनं.

COPULATIVE, *a.* संयोगकारी -रिणी -रि (नं) or संसर्गकारी; 'copula-

tive conjunction,' संयोगकारिणी सव्ययसंज्ञा.

COPY, *s.* (Transcript from an original) प्रतिलिपिः *f.* प्रतिकृपः. — (An individual book) एकपुस्तकं, एकग्रन्थः. — (An original from which any thing is copied) आदर्शः, मूले. — (Autograph)

स्वहस्तलिखितं, हस्ताक्षरं. हस्तलिपिः *f.*

To COPY, *v. a.* and *n.* (Transcribe) उच् (c. 1. -तरति -रितुं -रीतुं), लिपिं दृष्ट्वा प्रतिलिपिं कृ, रूपं दृष्ट्वा प्रतिकृपं कृ, मूलदर्शनाद् लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं). — (Imitate) अनुकृ, अनुगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं).

COPY-BOOK, *s.* प्रतिलिपिपुस्तकं, प्रतिलिखनपुस्तकं. — (The writing by looking at which boys learn to write) आदर्शः, पुस्तकं यस्य पत्रेषु वक्ष्यविन्यासश्च चारुरूपेण लिख्यते यद्दर्शनाद् बालका लिखन-शिक्षां कुर्वन्ति. बालानां लिखनशिक्षार्थं पुस्तकारोपितानि अक्षराणि वाक्यानि वा.

COPYHOLD, *s.* (Land, &c.) ग्रामेश्वराधीनं खेतादि.

COPYHOLDER, *s.* आहंता *m.* (नं), ग्रामेश्वराधीनक्षेत्रधारी *m.* (नं).

COPYRIGHT, *s.* स्वकीयमुद्रितग्रन्थं निवन्तुर अधिकारः, मुद्राङ्कितपुस्तकं स्वतः. To COQUET, *v. n.* विलस (c. 1. -लसति -सितुं), विलसं कृ, हासं कृ, लल (c. 1. -ललति -ललितुं), खेला (nom. खेलायति -यितुं), प्रमललितं कृ.

COQUETRY, *s.* विलसः, हासः, ललितं, विभ्रमः, खेला, रसिकता, मोहनेच्छा, लालसा, रम्यं.

COQUETTE, *s.* रसिका स्त्री, रसिनी, विलसिनी, विलसवती, दामिनी, मोहनकारिणी, लालिनी, कामिनी, लीलावती.

CORAL, *s.* विद्रुमः, प्रवालः -लं, रत्नवृक्षः, भन्दः, मन्दारः, रत्नकन्दः -न्दलः, हेमकन्दलः, रत्नकन्दलः, रत्नवृक्षः, लतामणिः *m.* अङ्गारकमणिः, माहयः, पारिजातः, पारिभद्रः, क्रिश्मिशृङ्गः *m.*, भीमरत्नं, भामोरा, सुपुष्पः, रत्नपुष्पकः.

CORALLINE, *a.* प्रवालजन्यः -यो -यं, विद्रुमजः -यो -यं, सप्रवालः -ला -लं.

CORALLOID, *a.* प्रवालोपनः -मा -मं, विद्रुममदृशः -शी -शं.

CORD, *s.* रज्जुः *m. f.* पाशः, दाम *n.* (नं), दामनी, दामा, गुणः, सूत्रं, शणतनुः *m.*, शणसूत्रं, सन्दानं, रसना, शूलं, शूलः, योक्त्रं, वटः, वराटः -टकः, दोरकः; 'Brahminical cord', उपवीतं, यज्ञोपवीतं, निवीतं, पञ्चवटः, सौम्री. — (A load of wood measured by a cord) रज्जुपरिमितः काष्ठभारः, इन्धनराशिः *m. f.*

To CORD, *v. a.* रज्ज्वा बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), पाशं (nom. पाशयति -यितुं), योक्त्रं (nom. योक्त्रयति -यितुं), यन्त्रं (c. 10. यन्त्रयति -यितुं).

CORDAGE, *s.* शणसूत्रं. — (Of a ship) नावो रज्ज्वादिमस्य.

CORDED, *a.* (Fastened with a cord) रज्जुबद्धः -डा -डं, पाशितः -ज्ञा -तं. — (Made of ropes) रज्जुमयः -यी -यं.

CORDIAL, *s.* अग्निवर्द्धनं, रुचकं, रोचकः, रोचनः, बलवर्द्धकं or तेजोवर्द्धनं औषधं.

CORDIAL, *a.* (Invigorating tonic) अग्निवर्द्धकः -का -कं, अग्निदः -दा -दं, तेजस्करः -रा -रं, दीपकः -का -कं, रुचकः -का -कं, रुचिरः -रा -रं, पोष्टिकः -की -कं, धातुपोषकः -का -कं. — (Sincere, friendly) सरलः -ला -लं, मोहाद्देवान् -वती -वत् (नं), मुद्रुमनः -मा -मं.

CORDIALITY, *s.* मोहाद्देवः, मोहद्वयं, मुद्रुमा, सारत्वं, सरलता, सुशीलता.

CORDIALLY, *adv.* मोहाद्देवः, मुद्रुमया, ससीहाद्देवः, ससारत्वं, सुशीलवत्.

CORDMAKER, *s.* रज्जुकारः, शणसूत्रकारी *m.* (नं), शणतनुकृत्.

CORDON, *s.* (Of a rampart) प्राकारशोर्धं. — (Band) दाम *n.* (नं).

CORDWAINER, *s.* पादुकाकारः, चर्मकारः, चर्मकृत्, चर्मपादुकाकृत्, पादुकाकृत्.

CORE, *s.* (Heart, inner part) हृदयं, गर्भः, अन्तरं, मध्यभागः, योनिः, सारः.

CORIACEOUS, *a.* चर्ममयः -यी -यं, चार्मिकः -की -कं, अग्निनीयः -या -यं.

CORIANDER, *s.* (Plant) धानी, धानः, धानेयः, सूक्ष्मपत्रः, तीक्ष्णपत्रः.

- नीलफलः, कुन्दी.—(Seed) कषा, अवारिका, सुगन्धि *n.*, धान्यकं, धान्यवीनं. तुषुर *n.* -री, कुसुसुरः *f.* -वरी.
- CORK, *s.* (Bark of a tree) विदेशीयतरुत्वक् *f.* (५).—(Stopple of a bottle, &c.) पिधानं, कूपीछिद्रपिधानं, कूपीछिद्रनिरोधनाथं तरुत्वङ्गयं पिधानं.
- To CORK, *v. a.* (Stop with a cork) पृष्ठीकपिधानेन निरुध् (८. 7. -रुध्छि-रोधुं), पिपा (८. 3. -दधाति-धातुं).
- CORKED, *p. p.* सपिधानः -ना -नं, पृष्ठीकपिधाननिरुध् -डा -डं.
- CORMORANT, *s.* मत्स्यसादकः पक्षिभेदः.—(A glutton) जलहारो *m.* (नं), गृध्रः, चत्वरः, कुक्षिभरिः *m.*
- CORN, *s.* (Grain) धान्यं.—(Growing corn) शस्यं, सखकारि *m.*, सौम्यं. (Food) अन्नं, खाद्यं, भक्ष्यं, आहारः, जीवसाधनं.—(Callosity on the foot) कणः, कदरः.
- TO CORN, *v. a.* लवणीकृ. लवण (nom. लवणयति-यितुं), लवणाकृ-कृ-कं कृ.
- CORNCHANDLER, *s.* धान्यमायः, धान्यादिविक्रेता *m.* (नं), वैवधिकः -को *m.* (नं).
- CORNCUTTER, *s.* किण्वेदकः, कदरकृत्, कदरोच्छेदकः, किण्वमूलकः.
- CORNEA, *s.* (Of the eye) शुक्लमण्डलं.
- CORNEL, *s.* (A tree) वस्त्रमाणप्रसरसवर्णफलो वृक्षः.
- CORNELIAN, *s.* (A precious stone) स्वच्छप्रसरभेदः.
- CORNEOUS, *a.* शार्ङ्गः-श्रेणी-श्रेणी, शृङ्गमयः-यो-यं, शृङ्गोपमः-मा-मं.
- CORNER, *s.* (Angle) कोणः, अक्षः, आरं.—(Of the mouth) मूङ्ग *n.* (नं), मूङ्गिणी.—(Of the eye) अषाङ्गं, नयनोपालः, नेत्रपथ्यनः.—(Secret place, retreat) निनैतदेशः, विविक्तदेशः, आश्रमः.
- CORNERED, *p. p.* सायः-सा-सं, सकोणः-शा-शं, कोणविशिष्टः-हा-हं.
- CORNER-STONE, *s.* कोणप्रसरः, आरप्रसरः, प्रसरौ येन प्राचीरङ्गयं सखडं, प्रधानप्रसरः.
- CORNER-WISE, *adv.* कोणाकोणि, आरारि, असाक्षि.
- CORNET, *s.* (A musical instrument) शुभिरवादिभेदः.—(Officer of horse) आश्विकसैन्यदलनायकः, अषाङ्गदसैन्यपताकाधारी कुलीनकुमारः, सादो *m.* (नं).—(Envelope of paper) कोशः, सावेडनं, प्रच्छदपटः.
- CORNETCY, *s.* पृष्ठीकस्य सैन्यदलनायकस्य पदं or सधिकारः.
- CORNFIELD, *s.* शस्यक्षेत्रं, धान्यक्षेत्रं, सोमक्षेत्रं, सोमभूमिः *f.*
- CORNFLOWER, *s.* कणः, शस्यक्षेत्ररुह ओषधिभेदः.
- CORNICE, *s.* प्राकारशीर्षं, खोडकशीर्षं, कपिश्रीर्षं, क्रयशीर्षं, प्राकारशेखरः.
- CORNIGEROUS, *a.* शृङ्गो-श्रेणी-श्रेणी (नं), शृङ्गिणः-शा-शं.
- CORN-MILL, *s.* धान्यपेषणी, धान्यपेषणयन्त्रं, पेषणं-णिः *f.*
- CORN-ROSE, *s.* खसखसनातीय ओषधिभेदः.
- CORNUCOPIA, *s.* ओभूतं सम्यक्सिद्धकं पुष्पफलादिसम्युक्तं विषाद्यं, ओपसः.
- CORNUTED, *a.* अभिचारिणीभाष्यावान् *m.* (नं), पुंछलो स्त्री यस्य सः, बन्धकीभाष्यः.
- CORNY, *a.* (Horny) शार्ङ्गः-श्रेणी-श्रेणी.—(Producing grain) धान्यवान् -वती-वत् (नं).
- COROLLARY, *s.* अनुमानं, अपवाहः, सिद्धान्तः, उपलब्धः, अभ्यूहः, जहा, युक्तिः *f.*
- COROMANDEL, *s.* (Coast of) द्राविडः.
- CORONAL, *s.* मुकुटं, किरीटः, मौलिः *m. f.*, शेखरः, माला.
- CORONAL, *a.* मस्तकाग्रसम्बन्धीयः-या-यं, मस्तकोपरिस्थः-स्या-स्यं.
- CORONARY, *a.* किरीटी-दिनी-दि (नं), मुकुटसम्बन्धीयः-या-यं.
- CORONATION, *s.* राजाभिषेकः, अभिषेकः, मुकुटधारणसंस्कारः.—('The hall of coronation) अभिषेकशाला.
- CORONER, *s.* अथमृत्युनिवारकः, अथमृत्युकारणपरीक्षकः, अथमृत्युवृत्ताधिकारको राजप्रतिनिधिः.

- CORONET, *s.* कुलीनवर्गलोकाधिकः सुद्रुकिरीटः, मौलिः *m. f.*, मुकुटं.
- CORPORAL, *s.* सनाथो पदभाजो मध्ये अवरपदभाक्, सेनारक्षाध्यक्षः.
- CORPORAL, *a.* शरीरः-री-रं-रिक्-को-कं, शरीरो-रिणो-रि (नं). देहिकः-को-कं, देहो-हिनी-हि (नं), छात्रः-श्रेणी-श्रेणी, अश्रेणी-श्रेणी-श्रेणी (नं), अश्रेणी-को-कं, अश्रेणी-का-कं, कायिकः-को-कं, कायकः-का-कं. See CORPORAL.
- CORPORALITY, *s.* मूर्तिमत्त्वं, शरीरवत्ता, देहवत्त्वं, शारीरिकात्.
- CORPORALLY, *adv.* शरीरतः, देहतः, शरीरं, सशरीरं.
- CORPORATE, *a.* सङ्घातवान्-वती-वत् (नं), कृतसंघेः-गो-मं, सामाजिकः-को-कं, समूहीभूतः-ता-तं.
- CORPORATION, *s.* (Corporate body) श्रेणी-णिः *m. f.*, ग्रामसङ्घः.
- CORPOREAL, *a.* शरीरवान्-वती-वत् (नं), मूर्तिमान्-मती-मत् (नं), देहवान्-वती-वत् (नं), वपुष्मान्-वती-वत् (नं), सशरीरः-रा-रं, सदेहः-हा-हं, तनुमान्-मती-मत् (नं), विग्रहवान्-वती-वत् (नं), देहभाक् *m. f. n.* (नं). See CORPORAL.
- CORPS, *s.* (Body of soldiers) सैन्यदलं, सैन्यगुल्मः, दसः, सनीकं.
- CORPSE, *s.* शवः-व, कुणपः-यं, मृतकं, मृतशरीरं, मृतदेहः, पञ्चावस्थाः, प्रेतः, शपः.
- CORPULENCE OR CORPULENCY, *s.* मेदस्तिता, मेदोवृद्धिः *f.*, स्थूलता, शरीरस्थूलता, स्थूलकायत्वं, उन्नेदा, आप्यायनं.
- CORPULENT, *a.* स्थूलः-ला-लं, स्थूलकायः-या-यं, पृष्टदः-रा-रं, उदरी-रिणी-रि (नं), मेदस्ती-स्तिनी-स्ति (नं), मांसलः-ला-लं, आप्यायनः-ना-नं, पीनः-ना-नं, पोषः-रा-रं, वृहत्कुक्षिः-क्षि-क्षि, तुन्दवान्-वती-वत् (नं), तुन्दिकः-का-कं, वृद्धनाभिः-भि-भि, स्थविष्टः-शा-हं.
- CORPUSCLE, *s.* अणुः *m.*, परमाणुः, कणः, लवः, लेशः, कणिका, काकिकणिका, रेणुः *m. f.*, अणुरेणुः *f.*, सूक्ष्ममूर्तिः *f.*
- CORPUSCULAR, *a.* अणुविषयकः-का-कं, सूक्ष्ममूर्तिविषयकः-का-कं.
- To CORRECT, *v. a.* (Amend) शुष् in caus. (शोधयति-यितुं), परिशुष्, विशुष्, संशुष्; समाधा (८. 3. -दधाति-धत्ते-धातुं), निर्दोषं-पो-पं कृ.—(Chastise) शास् (८. 2. शास्ति, शास्ति), अनुशास्. दस्य (८. 10. दस्ययति-यितुं).—(Destroy or modify by the addition of opposite qualities) विपरीतगुणप्रवेशेण नश् in caus. (नाशयति-यितुं) or शम् in caus. (शमयति-यितुं) or प्रतिकृ.
- CORRECT, *a.* शुद्धः-डा-डं, विशुद्धः-डा-डं, निर्दोषः-पा-पं, दोषरहितः-ता-तं, सत्यः-त्या-तं, यथार्थः-धा-धं, चतः-ता-तं, तथ्यः-ध्या-ध्यं, अवितथः-धा-धं, समग्रसं-सा-सं, शुचिः-चि-चि, यथातथः-या-यं, यथाधिकः-को-कं, यथामागे-गो-मं, स्पष्टः-हा-हं, प्रकृतः-ता-तं. —(Correct in conduct) साधुवृत्तिः-चि-चि.
- CORRECTED, *p. p.* (Amended) शोधितः-ता-तं, विशोधितः-ता-तं. —(Counteracted) प्रतिकृतः-ता-तं --- (Chastised) शास्तिः-ता-तं, अनुशास्तिः-ता-तं.
- CORRECTION, *s.* (Chastisement) शास्तिः *f.*, शिष्टिः *f.*, शासनं, अनुशासनं. दस्य-दसने, साहमे, नियमः, प्रतिकृ. —(Amendment) शोधनं. विशोधनं, शुद्धिः *f.*, संशुद्धिः *f.*, प्रतिसमाधानं, समाधानं.
- CORRECTIVE, *a.* (Destroying noxious qualities) नाशकः-का-कं -ग्र-ग्रा-ग्रं in comp., अपनुदः-दा-दं, हरः-रा-रं, अपहः-हा-हं or -हः-हा-हं in comp.—(Counteracting) प्रतीकारकः-का-कं --- (Amending) शोधकः-का-कं.
- CORRECTIVE, *s.* प्रतीकारः, प्रतिकारः, प्रतिसमाधानं, अपनोदनं, अभिघातः.
- CORRECTLY, *adv.* शुद्धं, यथार्थं, निर्दोषं, तथ्यं, चतं, सत्यं, अग्रसा. अवितथं, समग्रसं, शुचि, यथातथं, यथावत्, यथामागे, साधु.
- CORRECTNESS, *s.* शुद्धत्वं, शुद्धिः *f.*, विशुद्धिः *f.*, निर्दोषता, यथार्थता.

सत्यता, याथातथ्यं, याथार्थ्यं, तथ्यता, सामञ्जस्यं, शुचिता, साधुत्वं.
 CORRECTOR, *s.* (Chastiser) शास्ता *m.* (स्त्री), शासिता *m.* (तृ), दण्डप्र-
 खेता *m.* (तृ).—(Amender) शोधकः, शोधनकृत्, समाधाता *m.* (तृ),
 प्रतिमाधाता, प्रतिकारकः.
 CORRELATIVE, *a.* परस्परसम्बन्धी -न्विनी -न्वि (नृ), अन्योन्यसम्बद्धः -द्वा -ई,
 इतरेतरसम्बद्धः -द्वा -ई, व्यतिकरः -रा -रं.
 CORRELATIVENESS, *s.* परस्परसम्बन्धित्वं, अन्योन्यसम्बद्धभावः, व्यतिकरः.
 To CORRESPOND, *v. n.* (Suit) युज् in pass. (युज्यते), उपयुज्, उपपद्
 in pass. (-पद्यते), अनुकृपः -पा -पं or सदृशः -शी -शम् अस्, अनुसृ
 (c. 1. -सरति -सर्जु).—(Keep up intercourse by alternate
 letters) परस्परं पत्रलिखनेन संवादः (c. 1. -वदति -दितुं), लेखालेखि कृ,
 पत्रहारेण उत्तरप्रत्युत्तरं कृ.—(Assent) संवादः, अनुपद्.
 CORRESPONDENCE, *s.* (Adaptation) योग्यता, युक्तिः *f.*, सादृश्यं, अनुरूपता,
 आनुरूप्यं, आनुगुह्यं, नृत्यता, समानता, अनुसारः, पर्यायिनिः *f.*, उपपत्तिः *f.*
 —(By letter) परस्परं पत्रलिखनेन संवादः, पत्रविनिमयः, लेखाले-
 खिकरणं.—(Connexion, intercourse) सम्बन्धः, सम्पर्कः, सङ्गः,
 संगतिः ; 'correspondence of character,' प्रतिभावः.
 CORRESPONDENT, *a.* योग्यः -ग्या -ग्ये, सदृशः -शी -शं, अनुरूपः -पा -पं,
 अनुगुहः -शा -शं, अनुसारी -रिणी -रि (नृ), नृत्यः -त्या -त्यं, समानः
 -ना -नं, उपयुक्तः -क्ता -कं, पर्यायिनिः -मा -मं, सङ्गतः -ता -तं, अविरुद्धः -द्वा -ई.
 CORRESPONDENT, *s.* (One who interchanges letters) अन्येन सह
 पत्रलिखनेन संवादी *m.* (नृ).—(An agent, a connexion) नियोगी
m. (नृ), प्रतिपुरुषः, सम्पर्कौ *m.* (नृ), सम्बन्धी *m.* (नृ).
 CORRIDOR, *s.* दुर्गपरिगतश्च उन्नयणः, गृहपरितश्च उन्नयणः.
 CORRIGIBLE, *a.* (Punishable) शासनीयः -या -यं, शास्यः -स्या -स्यं,
 अनुशासनीयः -या -यं, दण्डनीयः -या -यं.—(Capable of amend-
 ment) शोधनीयः -या -यं, साध्यः -ध्या -धं, समाधातुं शक्नः -क्या -कं.
 CORRIVAL, *s.* सपालः, प्रतिस्पर्द्धा *m.* (नृ), प्रतियोगी *m.* (नृ), प्रतिपक्षः.
 CORRIVALRY, *s.* प्रतिस्पर्द्धा, सङ्घर्षः, विजिगीषा, परस्परविभवेच्छा.
 To CORROBORATE, *v. a.* दृढीकृ, स्थिरीकृ, दृढ (nom. दृढयति -यितुं),
 संस्तम्भ (c. 5. -स्तम्भेति, c. 9. -स्तम्भाति -स्तम्भितुं or caus. -स्तम्भयति
 -यितुं), सचलं -लं -लं कृ, सत्याकृ. (Confirm another's opinion
 by new evidence) प्रमाणीकृ, प्रमाणं दा, दृढप्रमाणं दा, अनुवद्
 (c. 1. -वदति -दितुं), परयाक्यं दृढीकृ.
 CORROBORATED, *p. p.* दृढीकृतः -ता -तं, स्थिरीकृतः -ता -तं, संस्तम्भः
 -भ्या -भ्यं, प्रमाणीकृतः -ता -तं, सत्याकृतः -ता -तं, दृढनिश्चयः -या -यं,
 सप्रमाणः -शा -शं.
 CORROBORATION, *s.* दृढीकरणं, स्थिरीकरणं, दाढी, दृढीकृतिः *f.*, संस्तम्भः,
 सत्याकृतिः *f.*, प्रमाणीकरणं, दृढप्रमाणदानं, अनुवादः.
 CORROBORATIVE, *a.* अनुवादकः -का -कं, दृढीकरणः -शा -शं, स्थिरी-
 करणः -शा -शं.
 To CORRUDE, *v. a.* क्रमशः क्षि in caus. (क्षययति, क्षययति -यितुं) or
 नश in caus. (नाशयति -यितुं) or भद् (c. 10. भक्षयति -यितुं) or
 खाद (c. 1. खादति -दितुं), विली in caus. (-लाययति -यितुं), विलयनं कृ.
 CORRODED, *p. p.* क्षीणः -शा -शं, विलीनः -ना -नं, गलितः -ता -तं.
 CORRODENT, *a.* क्षयकरः -री -रं, अरुणुदः -दा -दं, नाशकः -का -कं.
 CORRODIBLE or CORROSHIBLE, *a.* गलनीयः -या -यं, क्षयणीयः -या -यं,
 विलयनीयः -या -यं, नाशयः -श्या -शं.
 CORRODY, *s.* (Assignment of money) निबन्धः, निबन्धनः.
 CORROSION, *s.* क्रमशः क्षयकरणं or नाशनं, विलयनं, गलनं, क्षारणं.
 CORROSIVE, *a.* अरुणुदः -दा -दं, अरुणुकरः -री -रं, तिगमः -ग्या -गं, तीव्रः

-द्वा -क्रं, विलयनः -ना -नं, अमैम्यकृ *m. f. n.* (शृ), अमैम्येदी -दिनी -दि
 (नृ), खादकः -का -कं, व्रणकृत् *m. f. n.*, प्रखरः -रा -रं, कटुः -दुः -दुः.
 CORROSIVENESS, *s.* अरुणुदत्वं, अरुणुकरत्वं, तैगम्यं, खादकत्वं, तीव्रता.
 To CORRUGATE, *v. a.* (The skin) त्वचं or चर्मं कुञ्ज (c. 1. कुञ्जति
 -चितुं) or आकुञ्ज् or सकुञ्ज् (c. 1. -कोषति -षितुं); त्वक्सङ्कोचं कृ,
 चर्मसङ्कोचं कृ.
 CORRUGATION, *s.* कुञ्चनं, आकुञ्चनं, सङ्कोचनं, चर्मसङ्कोचः, त्वगाकुञ्चनं.
 To CORRUPT, *v. a.* (Vitiate) दुष् in caus. (दूषयति -यितुं), समुदुष्,
 प्रतिदुष्; नश in caus. (नाशयति -यितुं), भरीकृ, क्षि in caus.
 (क्षययति -यितुं).—(Change to a bad state) विकृ. (Infect)
 पूतीकृ, पूतिगन्धं -न्धा -न्धं कृ.—(Bribe) उल्लोचं दा.
 To CORRUPT, *v. n.* दुष् (c. 4. दुषयति, दोषु), विप्रदुष्, समुदुष्, पूतीभू,
 पूतिगन्धः -न्धा -न्धं भू, दुर्गन्धः -न्धा -न्धं भू.
 CORRUPT, *a.* दुष्टः -ष्टा -ष्टं.—(In morals) दुष्टभावः -बा -वं or विप्रदुष्टभावः,
 दुष्टमतिः -तिः -ति, अन्तदुष्टः -ष्टा -ष्टं, नष्टधीः -धीः -धि, दुराचारः -रा -रं,
 दुरात्मा -त्मा -त्स (नृ), पापचेताः -ताः -तः (स्), शठः -ठा -ठं, मन्दचरित्रः
 -चा -चं.—(Stinking) पूतः -ता -तं, पूतिगन्धः -न्धा -न्धं -न्धिः -न्धिः
 -न्धि, दुर्गन्धः -न्धा -न्धं.
 CORRUPTED, *p. p.* दूषितः -ता -तं, नष्टः -ष्टा -ष्टं, नाशितः -ता -तं, भष्टः -ष्टा -ष्टं,
 विकारितः -ता -तं, विप्रतः -ता -तं, विशीयः -शो -शं.
 CORRUPTER, *s.* दूषकः, दूषणः, दूषणकृत्, नाशकः, भ्रंशकारी *m.* (नृ).
 CORRUPTIBILITY, *s.* दूषणीयता, दूषयितव्यत्वं, दूषणशीलत्वं, नष्टरता.
 CORRUPTIBLE, *a.* दूष्यः -या -यं, दूषणीयः -या -यं, दूषणक्षमः -ना -नं,
 क्षयी -यिणी -यि (नृ), क्षयिष्णुः -णुः -णु, नष्टरः -रा -रं.
 CORRUPTION, *s.* (Act of corrupting) दूषणं.—(Putrescence) पूतिः *f.*,
 पूतता, दुर्गन्धत्वं, पुण्यं, दूष्यं, गलितत्वं.—(Depravation of morals)
 दुष्टता, दुष्टभावता, मतिदुष्टता, अन्तदुष्टता, दौरात्म्यं, भ्रष्टता, शाठ्यं, दौर्जन्यं.
 —(In language) अपभ्रंशः, अपशब्दः.
 CORRUPTIVE, *a.* दूषकः -का -कं, दूषणः -शा -शं, दूषयिषुः -षुः -षु.
 CORRUPTLESS, *a.* अदुष्टः -ष्टा -ष्टं, अक्षयः -या -यं, निजैरः -रा -रं.
 CORRUPTLY, *adv.* दुष्टं, सदुष्टं, सदोषं, भावदुष्टत्वात्, दुरात्मत्वात्.
 CORRUPTNESS, *s.* दुष्टत्वं, दुष्टभावता, भ्रष्टता, कुमतिः *f.* See CORRUPTION.
 CORSAIR, *s.* स्मृद्वयायी दस्युः *m.*, समुद्रीयदस्युः *m.*
 CORSE, *s.* शवः, कुणपः -पं, मृतकं, मृतशरीरं. See CORPSE.
 CORSET, *s.* बेलिका, बोलः -ली, अङ्गिका, कञ्चुलिका कूपासकः -कं.
 CORSET, *s.* कवचः -चं, उरस्ताणं, वक्षस्ताणं, उरउच्छदः, शरीररक्षणी.
 CORTICAL, *a.* वाक्कलः -लो -लं, त्वक्पुः -पी -यं, त्वाषः -पी -चं.
 CORTICATED, *a.* वृक्षवल्कलोपनः -ना -नं, तहत्वपुः -पी -पं.
 CORUSCANT, *a.* स्फुरन् -रन्नी -रन् (तृ), विद्योतमानः -ना -नं, उज्ज्वलः -ला -लं.
 To CORUSCATE, *v. n.* स्फुर (c. 6. स्फुरति -रितुं), विद्युत् (c. 1. -द्योते -तितुं).
 CORUSCATION, *s.* स्फुरणं, स्फुरितं, विद्युद्वाह -नं (नृ), छटा, विद्युद्वाहा.
 CORUMBIFEROUS, *a.* गुञ्जाकारफलविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.
 COSINE, *s.* ज्या, ज्यका.—(Of a right-angled triangle) कोटिज्या
 COSMETIC, *a.* त्वक्कान्तिकरः -री -रं, कान्तिवर्धकः -का -कं, चन्द्ररङ्गकारी
 -रिणी -रि (नृ), शोभकृत्; 'a cosmetic,' गायमाज्जनद्रव्यं.
 COSMICAL, *a.* जगत्सम्बन्धीयः -या -यं, पार्थिवः -वी -वं.
 COSMOGONY, *s.* जगदुत्पत्तिः *f.*, जगत्सृष्टिः *f.*, पृथिवीसृष्टिः *f.*, पृथिव्युत्पत्तिः.
 COSMOGRAPHER, *s.* जगद्विचरणकृत्, जगद्विचरकज्ञौ *m.* (द्वे), पृथिवीवि-
 चरणरचकः.
 COSMOGRAPHICAL, *a.* जगद्विचरणविषयः -या -यं, जगद्विचरकसम्बन्धीयः -या -यं
 COSMOGRAPHY, *s.* जगद्विचरणं, जगद्विचरकज्ञानं, पृथिवीविचरणविद्या.

COSMOPOLITE, *s.* जगद्वासी *m.* (नं), पृथिवीवासी, सञ्चरवासी, सञ्चरवासी *m.* (नं), सञ्चरवासी *m.* (नं), निर्विशेषण सञ्चलकर्मिन्.

COST, *s.* (Price) मूल्यं, अर्थः—(Expense) व्ययः; 'high cost,' दुर्गम्यं, बहुमूल्यं, महार्थं; 'little cost,' अल्पमूल्यं, अल्पव्ययः; 'at the cost of life,' प्राणव्ययेन; 'at the cost of a large sum,' बहुधनव्ययेन.

To cost, *v. n.* अर्थे (c. 10. अर्थयति-यितुं). Usually expressed by the inst. c. of मूल्यं or व्ययः in conjunction with some other verb; as, 'what does it cost?' कियता मूल्येन विक्रीयते; 'the building of the house cost a large sum of money,' बहुधनव्ययेन गृहं निर्मितं.

COSTAL, *a.* पत्तरसम्बन्धी-न्धनी-न्धि (नं), पार्श्वीयः-या-यं.

COSTIVE, *a.* आनङ्गः-डा-डं, निषङ्गः-डा-डं, बद्धकोष्ठः-डा-डं, अवरुद्धमलः-ला-लं, बद्धमलः-ला-लं. See CONSTIPATED.

COSTIVENESS, *s.* मलावरोधः, मलावरोधः, आनाहः, नाहः, निबन्धः, बद्धकोष्ठः.

COSTLINESS, *s.* बहुमूल्यता, महार्थता, महार्थः, महार्थता, दुर्गम्यता.

COSTLY, *a.* बहुमूल्यः-त्या-त्यं, महार्थः-था-थं, महार्थः-ना-नं, महार्थः-हा-हं, दुर्गम्यः-त्या-त्यं, उन्नतः-डा-डं, अर्थार्थः-हा-हं, अर्थः-ध्या-धं.

COSTUME, *s.* (Dress) वेशः-यः, नेपथ्यः—(Conformity of dress), वेषसारूप्यं.

COT, *s.* कुटीरः, कुटेरः, कुटिरः, उटनः, कुट्टिमः-मं, वेशम *n.* (नं), पथेशाला, नृणकुटी. नृणकः *n.* (स्), कायमानः—(A small bed) सदा, दोला, प्रेक्षा, प्रेक्षालनं.

COTEMPORARY, *a.* समकालीनः-ना-नं, एककालीनः-ना-नं, समकालवर्ती-निनी-नि (नं), सवयाः-याः-यः (स्), समानवयस्कः-स्का-स्कं. See CONTEMPORARY.

COTERIE, *s.* भोगासक्तजनानां संसृष्टिः or पंक्तिः *f.* or गणः.

COTQUEAN, *s.* गेहशूरः, गेहनर्ही *m.* (नं), गेहमेही *m.* (नं), स्त्रीकार्यचञ्चकः.

COTTAGE, *s.* कुटीरः, उटनः, वेशम *n.* (नं), पथेशाला. See Cot.

COTTAGER OF COTTIER, *s.* कुटीरवासी *m.* (नं), ग्रामवासी *m.*, ग्रामीयः.

COTTIER, *s.* कुटीरस्थः, उटनवासी *m.* (नं), ग्रामीणः.

COTTON, *s.* पिचुलः, पिचुः, पिचुल्लः, तूलः-लं, तूलकं तूलपिचुः *m.*, बदरा-री—(The plant) कपासी, कपासी, पिचुष्यः; 'roll of cotton,' तूलनाली—(Cotton cloth) कपासं, कपासाक्षरं, तूलावस्त्रं, अक्षरं, फालवस्त्रं.

COTTONY, *a.* कपासः-सी-मं-सिकः-की-कं, फालः-ली-लं, बादरः-री-रं.

COUCH, *s.* केलिशयनं, शय्या, शयनीयं, शयः-यनं, पथ्यैकः, मङ्गः, प्रसारः, प्रसारः, तल्यः, पालङ्गः, विश्रामस्थानं.

To COUCH, *v. n.* शी (c. 2. शेते, शयितुं), शयनं कृ, संविश (c. 6.-विशति-वेष्टुं).

To COUCH, *v. a.* (Cause to lie, lay down) शी in caus. (शययति-यितुं), निधा (c. 3. दधाति-धातुं), निविश in caus. (वेशयति-यितुं).

—(Comprise) परिग्रह (c. 9.-गृह्णाति-ग्रहीतुं)—(Hide) छद् (c. 10. छदयति-यितुं)—(Cut out cataract of the eye) नेत्रमन्थ उच्छिद् (c. 7. छिनति-छेत्तुं).

COUCHANT, *a.* शायी-यिनी-यि (नं), शयितः-ता-तं, शयः-या-यं.

COUCHED, *p. p.* (Hidden, involved, comprised) समाच्छ्रितः-चा-चं, छादितः-ता-तं, समाविष्टः-डा-डं, उपलक्षितः-ता-तं, सङ्गः-डा-डं, संयुक्तः-डा-डं, अन्तर्गतः-ता-तं.

COUCHFELLOW, *s.* सहशायी *m.*-यिनी *f.* (नं), एकपथ्यैकशायी, सहशयनः.

COUCHGRASS, *s.* नृणविशेषः, नृणं,

COUGH, *s.* काशः, कासः, उत्कासः-जनं, विद्यापः, व्यपः, व्यपुः *m.*, चुत् *f.*, चुतः-ता; 'having a cough,' काशी-शिनी-शि (नं), चुतवान्

-वती-वत् (तं).

To COUGH, *v. n.* कास् (c. 1. कासते-सितुं), क्षु (c. 2. क्षीति, क्षयितुं). —(Coughing up of phlegm) उत्कासनं.

COUGHIER, *s.* काशी *m.* (नं), उत्कासी *m.* (नं), सुत्कारी *m.* (नं), व्यपकृत्.

COULTER, *s.* लाङ्गलदन्तः, फालदन्तः, लाङ्गलकीलः, कृन्तनं, गोदारणं.

COUNCIL, *s.* सभा, समानः, सदः *n.* (स्), संसद् *f.*; 'council of state,' शिशसभा, महासभा; 'privy council,' मन्त्रिसभा, गृहसभा; 'council-room,' चिन्तावेशम *n.* (नं), मन्त्रशाला, दार्ष्टे.

COUNSEL, *s.* (Advice) मन्त्रः-मन्त्रं-शा, उपदेशः, उपदिष्टं, मन्त्रितं, मन्त्रोपदेशः—(Deliberation) विचारः-रणं, चिन्ता, मुचिन्ता, सञ्चिन्तनं, विवेचनं, मशः, आमशः, परामशः, प्रत्यक्षमशः; 'good counsel,' सुमन्त्रितं; 'betraying of counsel,' मन्त्रभेदः—(Plan, scheme, design) उपायः, व्यवसायः, चिन्ता, अभिप्रायः—(Advocate, pleader) प्रतिपादी *m.* (नं), प्रतिनिधिः *m.*

To COUNSEL, *v. a.* मन्त्र (c. 10. मन्त्रयते-ति-यितुं), सम्मन्त्र, मन्त्रणं कृ, मन्त्रं दा, उपदिश (c. 6. दिशति-देष्टुं), आदिश, प्रत्यादिश, परामशं कृ.

COUNSELLED, *p. p.* मन्त्रितः-ता-तं, उपदिष्टः-डा-डं, आदिष्टः-डा-डं.

COUNSELLOR, *s.* (On public affairs) मन्त्री *m.* (नं), समाजः, सचिवः—(Adviser in general) मन्त्रा *m.* (नृ), अभिमन्त्रा *m.* (नृ), मन्त्रकृत्, मन्त्रवित्, मन्त्रदः, मन्त्रज्ञः, उपदेशकः, उपदेश *m.* (पृ), आदेश *m.*, बुद्धिसहायः, भान्तिहरः, कुल्यः—(Courtier) शिशः.

COUNSELLORSHIP, *s.* मन्त्रित्वं, सचिव्यं, प्रधानमन्त्रिपदं, समाज्यत्वं.

COUNT, *s.* (Reckoning) गणना-नं, गणितं, संख्या, गणितसंख्या—(A title of foreign nobility) विदेशीयख्यातिविशेषः—(Charge in an indictment) पृष्ठपक्षपादः, भाषापादं, अभियोगः.

To COUNT, *v. a.* (Number) सङ्ख्या (c. 2. ख्याति-तुं), सम्परिख्या.

परिसङ्ख्या, कल् (c. 10. कलयति-यितुं), अङ्क (c. 10. अङ्कयति-यितुं).

—(Calculate) गल् (c. 10. गणयति-यितुं), विगण, प्रगण—(Esteem)

मन्त्र (c. 4. मन्यते, मन्त्रं or caus. मानयति-यितुं), सम्मन्त्र, प्रतिमन्त्र.

To COUNT-UPON, *v. a.* अचलच्छ (c. 1. -लच्छते-छितुं), समालच्छ, संश्रि (c. 1. -श्रयति-ते-यितुं), समाश्रि, उपाश्रि; विश्रम् (c. 2. -श्रसिति-तुं); 'counting upon,' अवलम्ब.

COUNTED, *p. p.* संख्यातः-ता-तं, गणितः-ता-तं, अङ्कितः-ता-तं, मतः-ता-तं.

COUNTENANCE, *s.* (Face) मुखं, आननं, वदनं, आस्यं, वक्त्रं—(Air, look) वदनं, रूपं, आकारः, आभा—(Sanction, patronage) दृष्टिः *f.*, अनुग्रहः, आग्रहः, सङ्ग्रहः, आश्रयः, आभारः, अनुपालनं, संवर्द्धनं, प्रसादः, आनुकूल्यं, साहाय्यं, उपकारः; 'one who preserves a composed countenance,' प्रसन्नमुखी *m.* (नं).

To COUNTENANCE, *v. a.* अनुग्रह (c. 9. गृह्णाति-ग्रहीतुं), अनुपाल (c. 10. -पालयति-यितुं), प्रतिपाल, अनुकूल (nom. अनुकूलयति-यितुं), संवृष् in caus. (वृषयति-यितुं) उपकृ, साहाय्यं कृ.

COUNTENANCER, *s.* अनुग्रही *m.* (नं), अनुपालकः, उपकारकः, संवर्धकः, सहायः.

COUNTER, *s.* (Table to count money on) गणनफलकं, वणिक्फलकं, वणिक्तां मुद्रासनं—(Round piece to count with) गणनार्थं मुद्रा or काकिकी or कपटिकः or वटः or वराटकः or अशीला or अक्षः.

COUNTER, *adv.* प्रति, अभि, प्रतिकूलं, विरुद्धं, विपरीतं, प्रतिकूल्येन, विरोधेन, प्रतिमुखं, प्रतिलोभं, विलोभं; 'a counter-charge,' प्रत्यभियोगः; 'a counter-pledge,' प्रतिपाद्य.

To COUNTERACT, *v. a.* प्रतिकृ, विप्रतिकृ, विप्रकृ, प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति-हन्तुं), प्रतीकारेण or प्रतिपत्नेन विरुद् (c. 7. -रुद्ध्यति-रोद्ध्युं) or प्रतिरूप or निवृ in caus. (वारयति-यितुं); प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति-यितुं).

COUNTERACTED, *p. p.* प्रतिकृतः-ता-तं. विप्रतिकृतः-ता-तं. विप्रकृतः-ता-तं.
COUNTERACTION, *s.* प्रतीकारः, प्रतिकारः, विप्रतिकारः, प्रतिक्रिया, विप्रकारः,
विप्रकृतिः *f.* प्रतिघातः, प्रतिघातः, प्रतिघातः, विपरीतक्रिया, विरुद्धक्रिया,
व्याघातः, अभिघातः.

To COUNTERBALANCE, *v. a.* प्रतिबलु (c. 10. -तुलयति -यितुं), समीकृ,
समतोलीकृ, तुल्यीकृ, तुल्यबलं-लं-लं कृ, तुल्यभारं-रं-रं कृ, समानीकृ.

To COUNTERBUFF, *v. a.* प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं), अभिहन्, प्रतिघातं कृ.

COUNTERBUFF, *s.* प्रतिघातः, प्रतिहतिः *f.*, प्रतीघातः, अभिघातः.

COUNTERCHANGE, *s.* परिवर्तनः, विनिमयः, विपर्ययः, परस्परपरिवर्तनं,
आदानप्रतिदानं, व्यतिकारः, इतरेतरयोगः.

To COUNTERCHANGE, *v. a.* परस्परं परिवृत्त in caus. (-वर्तयति -यितुं)
or विनिमये (c. 1. -मयते -मातुं) or आदानप्रतिदानं कृ.

To COUNTERCHARM, *v. a.* मन्त्रं or अभिचारं or वशक्रियां प्रतिकृ, मन्त्रजेदं कृ.

COUNTERCHUCK, *s.* प्रतिरोधः, प्रतिहम्भः, प्रतिबन्धः, प्रतिषेधः, प्रतिघातः.

COUNTEREVIDENCE, *s.* प्रतिकूलसाक्षी *m.* (न्), विरुद्धसाक्ष्यं, विपरीत-
साक्ष्यं, प्रतिपक्षप्रमाणं.

To COUNTERFEIT, *v. a.* (Feign) छल (nom. छलयति -यितुं), छत्र कृ,
कपटं कृ, कूटं कृ; 'to counterfeit a writing,' कपटलेख्यं or
कूटलेखं कृ—(Imitate) अनुकृ.—(Impose upon) प्रलभ् (c. 1.
-लभते -लभ्यं), प्रतृ in caus. (-तारयति -यितुं); 'to counterfeit
sleep,' मिथ्याप्रसुप्तः-ता-तं भू; 'he counterfeits sleep,' आत्मानं
प्रसुप्तमिव दर्शयति.

COUNTERFEIT, *s.* कूटं, कपटः-टं, छत्र *n.* (न्), व्याजः—(Forgery)
कपटलेखः-ख्यं.

COUNTERFEIT, *a.* कृत्रिमः-मा-मं, कल्पितः-ता-तं, जालिकः-की-कं,
लस्यः-स्या-स्यं, सध्याजः-जा-जं, कपटी-टिनी-टि (न्); 'a
counterfeit dress,' कपटवेशः, छत्रवेशः; 'counterfeit gold,'
कूटमर्णः; 'counterfeit writing,' कपटलेख्यं; 'counterfeit
order,' कूटशासनं.

COUNTERFEITER, *s.* (Forger) कूटकः, कूटकृ, कपटलेख्यकारी *m.* (न्).
—(Imposter) कपटिकः, छली *m.* (न्), प्रतारकः, वधकः.

COUNTERFEITLY, *adv.* मिथ्या, सकूटं, सकपटं, सध्याजं, छत्रना, कृत्रिमप्रकारेण.

To COUNTERMAND, *v. a.* प्रत्यादिशु (c. 6. -दिशति -देतुं), प्रत्याज्ञा in caus.
(-ज्ञायति -यितुं), विपरीताज्ञां दा, अन्यथा आज्ञा in caus.

COUNTERMAND, *s.* विपरीताज्ञा, प्रत्यादेशः, विपरीतादेशः.

To COUNTERMARCH, *v. n.* प्रतिक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), व्यतिक्रम्,
विपरीतयात्रां कृ, प्रतिघा (c. 2. -याति -तुं), विपरीतं या.

COUNTERMARCH, *s.* विपरीतयात्रा, प्रतिघातः, प्रतिघातः, विपरीतगतिः *f.*,
व्यतिक्रमः, प्रतिघातः.

COUNTERMARK, *s.* प्रतिचिह्नं, प्रतिलिख्यं, चिह्नं चिह्ने सहितं.

To COUNTERMARK, *v. a.* प्रतिचिह् (nom. -चिहयति -यितुं), चिह्नं चिह्नेन दृढीकृ.

COUNTERMINE, *s.* प्रतिमुखान्ना, प्रतिस्थिः *m.*, प्रतिस्थानिकं, शत्रुसुरक्षा-
भिमखता सुरक्षा.

To COUNTERMINE, *v. a.* प्रतिमुखान्ना कृ, शत्रुसन्धिप्रतिमुखम् अन्यसन्धिं
सन् (c. 1. -नन्ति -नितुं).

COUNTERMURE, *s.* प्राचीरपश्चात् प्राचीरं, प्राकारस्य पश्चाद उपप्राकारः.

COUNTERPANE OR COUNTERPOINT, *s.* आध्याप्रच्छदः. शयनीयप्रच्छदपटः,
आध्याच्छादनं, शयनास्तरणं.

COUNTERPART, *s.* प्रतिरूपं, प्रतियोगः, प्रतियोगी *m.* (न्), प्रतिमूर्तिः *f.*,
प्रतिमा, प्रतिमानं, प्रतिविषयं, अनुरूपं.

COUNTERPLEA, *s.* प्रत्यर्थं, प्रत्यभियोगः, प्रत्युद्धरं, उद्वाहः.

COUNTERPLOT, *s.* प्रतियोगः, प्रतियोगः, प्रतिषेधा, प्रतीकारः, प्रत्युपायः.
To COUNTERPLOT, *v. a.* उपायं प्रत्युपायं प्रयुज् (c. 7. -युजति -युज्).
To COUNTERPOISE, *v. a.* प्रतिबलु (c. 10. -तुलयति -यितुं), तुल्यभारं-रं-रं
कृ, तुल्यबलं-लं-लं कृ, तुल्यीकृ, समतोलीकृ, समीकृ.

COUNTERPOISE, *s.* तुल्यभारतः, तुल्यबलतः-ता, समतोलीतः.

COUNTER-POISON, *s.* प्रतिविषं, विषनाशनं, विषघ्नं, गरघ्नं.

COUNTERSCARP, *s.* कटकनिकटवर्ती परिसापाशः.

To COUNTERSIGN, *v. a.* परहस्ताक्षरं सहस्ताक्षरेण दृढीकृ.

COUNTERSIGN, *s.* प्रत्याभिज्ञानं.—(Watchword) सम्भाषा, संविद्.

COUNTER-TENOR, *s.* उदात्तविपरीतः स्वरमार्गः.

COUNTER-TIDE, *s.* प्रतिवेला, विपरीतवेला, प्रतिययः, विपरीतप्रवाहः.

To COUNTERVAIL, *v. a.* तुल्यबलः-ला-लम् जश्, तुल्यीकृ, समानबलीकृ.

COUNTRESS, *s.* विशिष्टपदस्थितस्य कुलीनपुरुषस्य पत्नी.

COUNTING, *s.* गणनं-ना.—(Counting-house) लेख्यस्थानं.

COUNTLESS, *a.* असंख्यः-या-यं, असंख्यः-स्या-स्यं, असंख्यकः-का-कं,
अगण्यः-स्या-स्यं, अगणनीयः-या-यं, लघुगुणः-शा-शं, अतिसंख्यः-स्या-स्यं.

COUNTRY, *s.* (A region) देशः, प्रदेशः, विषयः, राष्ट्रं, दिक् *f.* (ज्ञ),
आशा, तापिकः, धिष्यं; 'inhabited country,' जनपदः, नीचतः;
'barbarous country,' ब्रेच्छदेशः.—(As opposed to the town)
ग्रामः, जनपदः.—(Native country) जनभूमिः *f.*, स्वदेशः, स्वराष्ट्रं.
स्वविषयः.—(Country-road) दिक्मार्गः.

COUNTRY, *a.* ज्ञानपदः-दी-दं, ग्राम्यः-स्या-स्यं, ग्रामीयः-या-यं.

COUNTRY-DANCE, *s.* पंक्तिक्रमेण समुत्थानां स्त्रीपुरुषाणां नृत्यं.

COUNTRY-HOUSE, *s.* जालप्रदेशे गृहं, पौरजनस्य नगरोपाने सेलिगृहं.

COUNTRY-LIFE, *s.* ज्ञानपदानां व्यवहारः or व्यापारः, जनपदे or जालप्रदेशे
वर्तनं, वनवर्तिभिः प्रवृत्तं जीवनं.

COUNTRYMAN, *s.* (Rustic) ज्ञानपदः. ग्राम्यजनः, ग्रामवासी *m.* (न्),
ग्रामी *m.* (न्), ग्रामीयः.—(Fellow-countryman) स्वदेशीयः,
स्वदेशजः, एकदेशस्थः, संस्थाः, सांस्थानिकः, एकग्रामीयः, एकपौरः.

COUNTRY-PARSON, *s.* ग्राम्यगुरुः *m.*, ग्रामवासिनाम् आचार्यः, ज्ञानपदानां
पुरोहितः.

COUNTY, *s.* महलः, चक्रं, देशः, प्रदेशः, राष्ट्रं.

COUPLE, *s.* (A brace) विधुनं, द्वन्द्वं, युगं, युग्मं, युगलं, यमलं, यामलं,
यमः, यमकं, द्वयं in comp.; as, 'a couple of men,' पुरुषद्वयं;
'a couple of oxen,' गोयुगं, गोविधुनं; 'a married couple,'
दम्पती *m. du.* भाव्यापती *m. du.*—(A tie for fastening two dogs
together) कुकुरद्वयसंयन्त्रार्थं रज्जुः or सुतला.

To COUPLE, *v. a.* संयुज् (c. 7. -युजति -युज्), सन्धा (c. 3. -धाति -धातुं),
संयुज् in caus. (-युयति -यितुं), सयुज् (c. 9. -यजति -यन्तुं), एकच कृ.

To COUPLE, *v. n.* भाव्यापतिभावेन सयुज् (c. 1. -गच्छति -गच्छतुं) or सन्धिलु
(c. 6. -निलति -नेलितुं), येयुनं कृ, विवाहं कृ.

COUPLET, *s.* (Two lines in verse) श्लोकः.

COURAGE OR COURAGEOUSNESS, *s.* वीर्यं, वीरता, शीर्यं, शूरता, धीर्यं,
वैर्यं, विक्रमः, पराक्रमः, निर्धयता, साहसं, यौरुषं, धार्ढ्यं, तेजः *n.* (स्),
प्रतापः; 'to take courage,' आश्रय् (c. 2. -श्रयति -श्रितुं), प्रसाधस्,
समाश्रय्; 'to inspire with courage,' आश्रय् in caus. (-आश्रयति
-यितुं), समाश्रय् in caus.

COURAGEOUS, *a.* वीरः-रा-रं, प्रवीरः-रा-रं, शूरः-रा-रं, धीरः-रा-रं,
निर्धयः-या-यं, अभीरः-ता-तं, अभीरुः-रुः-रु, विक्रान्तः-न्ता-न्तं,
पराक्रान्तः-न्ता-न्तं, साहसिकः-की-कं, धुरः-श-रं,

COURAGEOUSLY, *adv.* सवीर्यं, सशीर्यं, वीर्येण, सवीर्यं, सविक्रान्तं, निर्धयं,

अभीष्टवत्, वीरवत्, शूरवत्, साहसपूर्णम्.

COURIER, *s.* वाहकः, अश्वगः, उद्वेगः, वेगी *m.* (नं), प्रगवी *m.* (नं), तरखी *m.* (नं), जहाकारिकः, जहालः, जाहिकः, नू *m.* (नू).—(Bearing letters) लेखहारी *m.* (नं).

COURSE, *s.* (Career) गतिः *f.*, चर्चा, मार्गः, चलनं, गमनं.—(Progress) क्रमः, प्रक्रमः, प्रगमनं.—(Room, scope) प्रसरः.—(Track) पथः, मार्गः, पदवी, अपनं.—(Ship's course) नौमार्गः, नौपथः.—(Course of an arrow) वाणगोचरः, शूरापणं, वातरायणं.—(Line of study) अध्ययनमार्गः, अध्ययनक्रमः; 'course of mathematics,' गणितमार्गः.—(Order of succession) क्रमः, अनुक्रमः, पर्यायः, आनुपूर्व्यं, परम्परा, श्रेणी, आवलिः *f.*—(Course of proceeding) क्रियाप्रसङ्गः, क्रियाविधिः *m.*, अनुष्ठानं.—(Manner) रीतिः *f.*, विधिः, विधिः *m.*, प्रकारः, मार्गः.—(Manner of life or conduct) व्यवहारः, वृत्तिः *f.*, रीतिः *f.*, आचारः, चरित्रं, कृतिः *f.*; 'correct course of conduct,' सुमार्गः, सुपथः; 'incorrect course,' उन्मार्गः, विमार्गः, उत्पथः, विपथः, कुपथः, कुमृतिः *f.*—(Course or flow of a river) नदीपङ्क्तिः *f.*, नदीप्रवाहः, नदीरयः.—(Race-ground) चर्चाभूमिः *f.*, वाणिधावन-स्थानं.—(Number of dishes set on the table at once) यावन्नि भोजनपत्राणि युगपत् परियेयन्ते.—(Catamenia) चतुः *m.*, रजः *n.* (स्), आन्नेयं, पुष्यं; 'of course,' अवश्यं, निःसन्देहं, नूतनं, सुनिश्चितं, असंशयं; 'in the course,' मध्ये; 'in the course of three years,' वर्षत्रयमध्ये; 'being in the course of proof,' साध्यमानः—ना—नं; 'course of nature,' मृतेरीतिः *f.*

To COURSE, *v. a. and n.* कुकुरैः शशकम् अनुसृ (c. 1. सरति-सर्त्तुं), दृष्टिगोचरशशकानुसरणे शिक्षितेः कुकुरैः मृगायं कृ.

COURSER, *s.* (Fleet horse) जवनः, जवाधिकः, जवी *m.* (नं).—(War-horse) वारकीरः.

COURT, *s.* (An inclosed place, a square) चतुरः, अङ्गनं, प्राङ्गणं, चतुःशालं-ला, चतुरशाला, निकषणः, प्रकोष्ठः, कक्षा; 'court of a house,' गृहाङ्गणं.—(Prince's residence) राजशाला, राजसभा, शाला, सभा, राजगृहं, राजमन्दिरं, राजधानी, राजधाम *n.* (नं), नृपवेशम *n.* (नं), राजद्वारं.—(Court of justice) धर्मसभा, राजद्वारं, व्यवहारमण्डपः, विचारस्थानं, धर्माधिकरणं, सद् *n.* (स्); 'court-house,' दण्डि.—(The judges) धर्माधिकारिणः *m. pl.*, प्राड्विवाकाः *m. pl.*, धर्माध्यक्षाः *m. pl.*—(The retinue of the prince) तन्त्रं, राजपरिवारः, राजपरिजनः, परिवहः.—(Endeavour to please, civility) अनुनयः, सभाजनं, आराधनं, आनन्दनं, अनुवृत्तिः *f.*, अनुकूलता, भजनं, भक्तिः *f.*

To COURT, *v. a.* (Endeavour to please, conciliate) अनुनो (c. 1. -नयति-नेतुं), आराध् in caus. (-राधयति-यितुं), अनुरञ्ज् in caus. (-रञ्जयति-यितुं), सेव् (c. 1. सेवते-यितुं), आश्रि (c. 1. -श्रयते-यितुं), भञ्ज् (c. 1. भजते, भङ्क्तुं), सभाज् (c. 10. सभाजयति-यितुं).—(Solicit) प्रापे (c. 10. -अपेयते-ति-यितुं), याप् (c. 1. याचति-यितुं).—(Solicit to marriage) विवाहाद्यर्थं स्त्रियं प्रापे or उयाप् (c. 1. आस्ते-आसितुं).

COURT-CHAPLAIN, *s.* राजपुरोहितः, राजाचार्यः, राजगुरुः *m.*, राजविप्रः.

COURTED, *p. p.* अनुनीतः-ता-तं, आराधितः-ता-तं, अनुरञ्जितः-ता-तं, सभाजितः-ता-तं, सेवितः-ता-तं, अनुरुद्धः-डा-डं, प्राथितः-ता-तं.

COURT-DAY, *s.* विचारदिनं, विचारदिवसः, धर्मप्रणयनदिवसः.

COURT-FAVOUR, *s.* वात्सल्यं, राजानुग्रहः, राजप्रसादः.

COURTEOUS, *a.* अनुनयी-यिनी-यि (नं), अनुरोधी-यिनी-यि (नं), अनुकूलः-ला-लं, अनुग्राही-हिणी-हि (नं), सविनयः-वा-यं, सानुनयः-वा-यं,

प्रश्रितः-ता-तं, सत्यः-भ्या-भ्यं, प्रियवदः-दा-दं, वन्दारुः-रुः-रु. सान्ववादः-दा-दं; 'courteous language,' सूनतः; as in the phrase 'we are happy that you are come,' धन्या वयं भवदागमनात्.

COURTEOUSLY, *adv.* सानुनय, सविनयं, सानन्दनं, सानुरोधं, सभाजनपूर्वम्. COURTEOUSNESS, *s.* सभ्यता, अनुकूलता, सुशीलता, शिष्टता, अभिनीतिः *f.* COURTESY, *s.* अनुनयः, विनयः, अनुकूलता, अनुरोधः, अनुग्रहः, आनन्दनं, सभाजनं, स्वभाजनं, प्रणयः, प्रश्रयः, अनुवृत्तिः *f.*-वर्त्तनं, सौजन्यं, दाक्षिण्यं; 'in receiving or taking leave of a friend,' आमन्त्रणं, आप्रच्छनं; 'treated with courtesy,' सभाजितः-ता-तं.

COURTEZAN, *s.* वेश्या, गणिका, पथ्यस्त्री, पथ्याङ्गना, वारविलासिनी, वारस्त्री, बन्धकी, साधारणस्त्री, पुञ्चली, चुच्छरा, रूपान्विता.

COURTIER, *s.* राजवल्लभः, नृपवल्लभः, सभास्थो जनः, राजसेवकः, राजभूषः, सभ्यः, सभ्यलोकः, शिष्टः, राजसभामद्.

COURT-LIKE, *a.* सभ्यः-भ्या-भ्यं, शिष्टाचारः-रा-रं, सभाचारः-रा-रं.

COURTLINESS, *s.* सभ्यता, शिष्टता, सौजन्यं, सुजनता, सुशीलता.

COURTLY, *a.* सभ्यशीलः-ला-लं, सुजनः-ता-नं, सुन्दरः-री-रं.

COURT-MINION, *s.* राजवल्लभः, नृपवल्लभः, राजप्रियः.

COURTSHIP, *s.* (Of a woman) विवाहाद्यर्थं प्रायेन-ना or याज्ञा, स्तुपासनं. —(Soliciting favour) आराधनं, अनुरञ्जनं, भजनं, आनन्दनं.

COURT-YARD, *s.* अङ्गनं, प्राङ्गणं, चतुरः, चतुःशालं-ला, सभ्यनरचतुःशालकः, चजिरं, गृहाङ्गणं, गृहप्राङ्गणं, प्रकोष्ठः.

Cousin, *s.* (Male, by father's brother) पितृव्यपुत्रः, पितृभात्रीयः. —(Female) पितृव्यपुत्री, पितृभात्रीया.—(Male, by father's sister) पितृव्यस्त्रीयः, पितृव्यभ्रातृभ्याम्.—(Female) पितृव्यस्त्रीया, पितृव्यभ्रातृभ्याम्.—(Male, by mother's brother) मातुलपुत्रः, मातृभात्रीयः.—(Female) मातुलपुत्री, मातृभात्रीया.—(Male, by mother's sister) मातृव्यस्त्रीयः, मातृव्यभ्रातृभ्याम्.—(Female) मातृव्यस्त्रीया, मातृव्यभ्रातृभ्याम्.—(A kinsman) ज्ञातिः *m.*, वात्स्यः, सहभ्रातृ.

Cove, *s.* यत्नः, खड्गः, खातं, अखातं, पोतबन्धनस्थानं.

COVENANT, *s.* नियमः, संविद् *f.*, समयः, पणः, सहद्वन्द्वं, समाधिः *m.*, उपगमः, संश्रवः; 'written covenant,' नियमपत्रं; 'covenant-breaker,' समयभेदी *m.* (नं), नियमलङ्घनी *m.* (नं).

To COVENANT, *v. n.* नियमं कृ, नियमोक्तं, समयं कृ, समयाकृ, सहद्व (c. 1. -यद्वते-द्वितुं), संविदम् उपगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), पणं कृ, पणं (c. 1. पणते-शितुं, पणायति-यितुं).

COVENANTED, *p. p.* नियमितः-ता-तं, संविदितः-ता-तं, पणितः-ता-तं.

COVENANTER, *s.* सामयिकः, नियमवद्धः, नियमिकः, नियमकारी *m.* (नं).

COVER, *s.* (Any thing put over another) छद्मं, छाच्छादनं, आवरणं, पिधानं, पटलं, पुटः-टी-टी.—(Screen) व्यवसा-धानं, रटः-टं, अवगुह्यनं.—(Wrapper) प्रावारः, प्रवारः, छाच्छादनवस्त्रं, प्रच्छदपटः, उन्नच्छदः, उन्नरीयं, निबोलः.—(Lid) मुहः, पिधानं, शरायः, वड्ढानकः.—(Of a dish) कूर्मपूषकं.—(Of a book) पुस्तकवस्त्रं, पुस्तकाच्छादनं.—(Of a well) विनाहः, वीनाहः, नान्दीपटः, नान्दीमुखः.—(Of a carriage) रथगुप्तिः *f.*, रथगोपनं.—(Pretext) छद्म *n.* (नं), अपदेशः, अपदेशः.—(Shelter) संश्रयः, समाश्रयः.

To COVER, *v. a.* (Put one thing over another) छद् (c. 10. छदयति-ते-यितुं), छाच्छद्, समाच्छद्, प्रच्छद्, परिच्छद्, प्रतिच्छद्, संच्छद्, अवच्छद् वु (c. 5. वृणोति, c. 9. वृणाति, चरितुं-रीतुं), आवृ, समावृ, निवृ, संवृ पिधा (c. 3. -दधाति-धातुं), अपिधा, अवतन् (c. 8. -तनोति-तनितुं).—(Put on in quantities) आधि (c. 5. -धिनीति-चेतुं), समाधि

- स्व (c. 5. स्तुनोति-याति, स्तरितुं-रीतुं), आस्तु.—(Conceal, ail)
 छद्, गुह्य, (c. 1. गूहति-हितुं), निगूह्य, जनधो, व्यवधा, तिरस्कु, स्पग्
 (c. 10. स्पगयति-यितुं), गुह्य (c. 10. गुह्ययति-यितुं), अवगुह्यद्, ऊणु
 (c. 2. ऊणोति, ऊणीति, ऊणयितुं), प्रोषु.—(Cover with a gar-
 ment) यस्त्रेण आच्छद् or प्रवु or परिधा or ये (c. 1. व्ययति, व्यातुं)
 or वेष्ट (c. 1. वेष्टते-हितुं).—(As a horse) स्कु (c. 5. स्कुनोति, c. 9.
 स्कुनाति, स्कोतुं).
 COVERED, *p. p.* चक्ष-चा-चं, छादित-ता-तं, आच्छन्न-चा-चं, आच्छादित-
 -ता-तं, प्रच्छन्न-चा-चं, प्रच्छादित-ता-तं, परिच्छन्न-चा-चं, समवच्छन्न-
 -चा-चं, समाच्छन्न-चा-चं, आपृत-ता-तं, प्रावृत-ता-तं, संवृत-ता-तं,
 वृत-ता-तं, पिहित-ता-तं, अचतत-ता-तं, अपिहित-ता-तं, निचित-
 -ता-तं, आसीतोः-शी-शी, आस्तुत-ता-तं, गृह-टा-टं, निगृह-टा-
 -टं, अनाहीत-ता-तं, अवहित-ता-तं, स्पगित-ता-तं, गुह्यत-ता-
 तं, ऊणुत-ता-तं, संवीत-ता-तं, वेष्टित-ता-तं, पिनद्ध-डा-डं,
 रूपित-ता-तं, अपवारित-ता-तं; 'a covered way,' लक्षपयः;
 'covered with blossoms,' सत्वकाचित-ता-तं.
 COVERING, *s.* छादनं, आच्छादनं, प्रच्छादनं, पिधानं, अपिधानं, पटलं,
 प्रावरणं, आवरणं, वरणं, छदनं, पुटः, अपवारणं, वेष्टनं.—(Screen)
 व्यवधा-धानं, तिरस्करिणी, तिरोधानं, अनङ्गानं, प्रावृतं.—(Dress)
 आच्छादनं, परिधानं, प्रवारः, प्रावारः, परिच्छदः.
 COVERLET, *s.* शय्याच्छादनं, शयनीयप्रच्छदपटः, उन्नप्रच्छदः, उन्नरच्छदः.
 COVERT, *s.* (Shelter) संश्रयः, समाश्रयः, आश्रयणं.—(Thicket in
 which beasts hide themselves) गहनं, गह्वरं, गुहिनं, क्काटः, कुञ्जः.
 COVERT, *a.* (Sheltered from the wind) नियात-ता-तं.—(Hidden,
 secret) गुह्य-टा-टं, निगुह्य-टा-टं, छन्न-चा-चं, निभूत-ता-तं,
 गुप्त-ता-तं, रहस्य-स्या-स्यं; 'covert expression,' व्याजोक्तिः *f.*,
 व्यञ्जोक्तिः *f.*; 'covert meaning,' निगुह्यार्थः.
 COVERTLY, *adv.* निभूतं, तिरस्, रहस्य, रहसि, छलेन, गुप्तं.
 TO COVER, *v. a.* लुम् (c. 4. लुभयति, लोभितुं, लोभं), अभिलुप् (c. 1.
 -लपति-यितुं), वाञ्छ (c. 1. वाञ्छति-यितुं), अभिवाञ्छ, काञ्छ (c. 1.
 काञ्छति-यितुं), आकाञ्छ, अतिशयेन लम् in des. (लिप्सते-यितुं), गृष्
 (c. 4. गृष्, गृष्टुं), कम् (c. 10. कामयते-यितुं), स्पृह (c. 10. स्पृहयति-
 यितुं), १. भये (c. 1. भययति-यितुं).
 COVEYABLE, *a.* लोभनीयः-या-यं, लोभ्यः-भ्या-भ्यं, स्पृहणीयः-या-यं,
 स्पृह्यः-भ्या-भ्यं, अभिलपणीयः-या-यं, आकाञ्छणीयः-या-यं, वाञ्छ-
 नीयः-या-यं.
 COVEYED, *p. p.* अभिः-पित-ता-तं, आकाञ्छित-ता-तं, लिप्सित-ता-
 -तं, याञ्छित-ता-तं, अभिप्सित-ता-तं, अभिष्ट-ष्ट-ष्टं.
 COVETOUS, *a.* लोभी-भिनी-भि (नं), लुम्-आ-अं, लोभयुक्त-क्का-क्कं,
 लोलुभः-भा-भं, लोभवान्-वती-वत् (तं), अभिलाषी-पिणी-पि (नं)
 -पुक्तः-क-कं, आकाञ्छी-यिणी-यि (नं), गृप्-ग्रा-ग्रं, गह्नेन-ना-
 नं, गृप्-गृ-गृ, ईप्-इप्-इप्, इप्-इप्-इप्, इप्-इप्-इप्, इप्-इप्-इप्,
 निपृष्टः-पृ-पृ, लिप्-पृ-पृ, कामवान्-वती-वत् (तं), स्पृह्यालुः-
 लु-लु, आशायुक्त-क्का-क्कं, लालसी-सिनी-सि (नं), तृणकः-का-
 -कं.—(Of riches, gain) धनलुम्-आ-अं, धनाभिलाषुक्तः-का-कं,
 अर्थलुम्-आ-अं, धनार्थी-र्थिनी-र्थि (नं), अर्थपरः-रा-रं, लाभ-
 लिप्-पृ-पृ.
 COVETOUSLY, *adv.* लोभेन, लोभं, अतिलिप्षया, लुम्भावत्, लुम्.
 COVETOUSNESS, *s.* लोभः, लुम्भावः, लिप्सा, तृणा, लालसा, अभिलाषः,
 अतिशयेच्छा, जिघृक्षा, अतिशयलिप्सा, लिप्सातिशयः, अतिस्पृहा, अति-
 कांक्षा, आकांक्षा, अतिपाञ्चा, अभिष्ठा-ध्यानं, लौख्यं.—(Of wealth)

- धनलिप्सा, धनलोभः, धनाभिलाषः, धनतृष्णा, विवेहा, विवेचना, अर्थकामः.
 COVEY, *s.* (Hatch of young birds) पक्षिशावकगणः.—(A number
 of birds) पक्षिगणः, पक्षिकं, कापोतः; 'covey of partridges,'
 चकोरमाला, टिट्टिभगणः.
 COVIN, *s.* कूटसंविद्, कूटपणः, कूटसमयः, कपटसंविद्.
 Cow, *s.* गौः *f.* (गो), शुक्रिणी, तम्पा, तक्षा, माहा-हेयो, निलिम्पा, पोवरी,
 सुरभी, सौरभेयो, उसा, अजुनी, अग्रा, रोहिणी.—(Milk-cow) धेनुः *f.*,
 धेनुका, गोधेनुः, स्त्रीगवो, दोग्घी, पीतदुग्धा, पीनोग्घी, पीवरस्तनी, धेनुया;
 'excellent cow,' गोवृन्दारकः, गवोद्वः, गोप्रकायः, गोमतत्रिका, नैषिकी;
 'a herd of cows,' गोकुलं, गोवृन्दं, धेनुकं; 'cow anxious for
 her calf,' वसं कामा, वत्सला; 'sacrifice of a cow,' गोमेधः;
 'cow's milk,' गोदुग्धं, धेनुकादुग्धं; 'killing a cow,' गोहत्या,
 गोवधः; 'cow-killer,' गोघ्नः; 'cow's hoof,' गोकुदः, गोक्षुदः;
 'cow's hide,' गोचर्म *n.* (नं); 'cow-tail,' चामरं, गोपुच्छः;
 'owner of cows,' गवोश्चरः; 'belonging to a cow,' गव्यः;
 'व्या-व्यं; 'cow-shaped,' गव्यकृतिः-ति-ति; 'cow-dung,'
 गोमयः-यं, गोकृतं, गोशकृतं, भूमिलेपनं, गोपुरीषं, गोहवं, गोषिट *f.* (ष).
 To cow, *v. a.* भी in caus. (भाययति-यितुं or भीययति-यितुं), बस्
 in caus. (त्रासयति-यितुं), विवस्, सन्त्स.
 COWARD, *s.* (A plant) कादुरा, कादुरा, महाहस्ता, स्वगुप्ता, स्वयङ्गुप्ता,
 अय्यसदा, अजलामा *m.* (नं), अजहा, जडा, प्रावृषायणी, मकेटी.
 COWARD, *s.* कातरः, कापुरुषः, कुपुरुषः, भीरुः, भीतः, अवीरः, वीर्यहीनः,
 हतकः, ज्ञीवः, शीर्यहीनः, युद्धपराङ्मुखः, युयुत्सारहितः, कृपणः.
 COWARDICE, *s.* कातर्यं, कापुरुषत्वं, निर्वीर्यं, अवीर्यं, अवीर्युपः, भीरुता,
 कातरता, अविक्रमः, शीर्यहीनता, ज्ञेयं, कार्यस्य.
 COWARDLY, *a.* निर्वीरः-रा-रं, वीर्यहीनः-ना-नं, वीर्यरहितः-ता-तं,
 कातर-रा-रं, भीरुः-रु-रु, भीरुहृदयः-या-यं, बसुः-सु-सु, ज्ञीवः-
 -वा-वं, वीर्यहीनः-ना-नं, शीर्यरहितः-ता-तं, अविक्रान्तः-ना-नं.
 COWARDLY, *adv.* कापुरुषवत्, भीतवत्, ज्ञीववत्, सकातर्यं, सचक्रितं.
 COWED, *p. p.* भीतः-ता-तं, चासितः-ता-तं, सन्त्सः-स्ता-स्तं.
 TO COWER, *v. n.* अवनतकायः-या-यं भू, प्रणतशरीरः-रा-रं भू, नताङ्गः-
 -ङ्गी-ङ्गी भू, प्रङ्गीभू, अङ्कुकासनं कृ.
 COW-HERD, *s.* गोपः, गोपालः-लकः, गोरक्षकः, गोचारकः, अनुगवोनः,
 आभीरः, वत्सीयः.
 COW-HOUSE, *s.* गोश, गोगोश, गोस्थानकं, गोशाला-लः-लं, वजः, गोवजः,
 गोगृहं, सन्धानिनी, गोकुलं.
 COW-KEEPER, *s.* गोरक्षकः, गोपः, गोपालः-लकः, गवोश्चरः.
 COWL, *s.* सव्यासिभिर् भूतं कृष्णकृति मत्तकाभरणं.
 COW-PEN, *s.* वजः, गोवजः, गोश, गोस्थानं. See COW-HOUSE.
 COWRIE, *s.* (Shell) काकिली *f.*, कर्पहकः, वटः, वराटकः, हिरण्यं, हिरण्यं.
 COWSLIP, *s.* वसनसमये यथासादिमये प्ररोही ओषधिभेदः.
 COW'S-TONGUE, *s.* (A plant) गोत्रिहिता, गोत्रिहिता.
 CONCOMB, *s.* दाम्भिकः, दम्भी *m.* (नं), गम्भी *m.* (नं), दूषः, आत्माभिमानि
m. (नं), दर्शनीयमानि *m.* (नं), आत्मसाधो *m.* (नं).—(The plant)
 मयूरप्रिया, मयूरपूडा, मयूरः, मयूरकः, वृद्धिस्तरः.
 CONCOMBRY, *s.* दम्भः, गद्गः, दर्पः, दाम्भिकत्वं, दम्भिता.
 CONCOMICAL, *a.* दम्भी-भिनी-भि (नं), दाम्भिकः-की-कं, गम्भीतः-ता-तं.
 COY, *a.* (Modest) अग्रसम्भः-स्था-स्थं, लज्जान्वितः-ता-तं, सलज्जः-
 -ज्जा-ज्जं, व्रीडितः-ता-तं, चिनीतः-ता-तं, सचयः-पा-पं, मन्दाक्षः-
 -क्षी-क्षं, मन्दास्यः-स्थी-स्थं.—(Reserved, not accessible)
 अत्यभाषी-पिणी-पि (नं), परिमितकयः-चा-चं, दुर्धर्षः-वा-वं.

To COY, *v. n.* लज्ज (c. 6. लज्जते-विभु), व्रीह (c. 4. व्रीहति, व्रीहितु).
COYLY, *adv.* लज्जया, लज्जन्, सव्रीह, सचप, विनीत.

COYNESS, *s.* लज्जा, व्रीडा, चपा, लज्जता, सव्रीहत्वं, लज्जावस्त्रं, चप्रागल्भ्यं, विनीतता, मन्दाद्यं; मन्दास्यं, दुर्धर्षत्वं.

To COZEN, *v. a.* चञ् in caus. (चञ्चते-ति-विभु), परिचञ्, प्रलभ् (c. 1. -लभते-लभ्), विप्रलभ, छल (c. 10. छलयति-विभु).

COZENAGE, *s.* चञ्चनं, प्रतारणा, छलं-लनं, कपटः-टं, कूटः-टं.

COZENER, *s.* चञ्चकः, प्रतारकः, कितवः, कूटकः, कूटकारः.

CRAH, *s.* कुलीरः, ककैटः-टकः, त्रिग्येग्यानः, वहिधरः, पाथोदप्रियः, वहिःकुटीचरः, जलपित्तः, अपत्यशत्रुः *m.*, बहुकः, षोडशाङ्गिः *m.*, मृत्युवृत्तिः *f.*, पङ्कवासः, कुरचिचः.

CRABBED, *a.* (Harsh, displeasing) शुक्रः-क्रा-कं, ककेशः-शा-शं, परुषः-पा-पं, उग्रः-या-यं, निरुधः-रा-रं, कष्टः-हा-हं, ब्यलीकः-का-कं, विरुद्धः-डा-डं.—(Peevish, morose) दुःशीलः-ला-लं, वामशीलः-ला-लं, नैकृतिकः-की-कं, प्रतीयः-पा-पं.—(Difficult, perplexing) विषमः-मा-मं, दुर्ज्ञेयः-या-यं, निगूढार्थः-घो-घं, अत्याख्येयः-या-यं, सशत्यः-त्या-त्यं; 'crabbed or harsh speech,' ककेश्याव्यं, परुषवचनं, शुक्रं; 'a crabbed case,' सशत्योःघं.

CRABBEDLY, *adv.* ककेशं, सककेश्यं, निरुधं, वामशीलत्वात्, विषमं.

CRABBEDNESS, *s.* (Harshness) ककेश्यं, शुक्रता, परुष्यं, नैरुध्यं, उग्र्यं, ब्यलीकता.—(Moroseness) दौःशील्यं, निकृतिः *f.*—(Difficulty) वैषम्यं, दुर्ज्ञेयत्वं, सशत्यत्वं.

CRACK, *s.* (Chink, breach) छिद्रं, रन्ध्रं, विलं, सन्धिः *m.*, भिन्निः *f.*, भङ्गः.—(A sudden disruption) स्फोटनं, स्फुटनं, भञ्जनं, भेदनं, विदारणं, खण्डनं.—(Sudden sound of any thing bursting) कृण्णितं, स्फुटारः, ध्वनितं, आकस्मिकशब्दः; 'cracking the finger-joints,' सङ्कुलिसफोटनं.

To CRACK, *v. a.* स्फुट in caus. (-स्फोटयति-विभु), विद् in caus. (-दारयति-विभु), भञ्ज (c. 7. भनक्ति, भञ्जु), भिद् (c. 7. भिनक्ति, भिञ्जु), खण्ड (c. 10. खण्डयति-विभु), छिद्र् (c. 10. छिद्रयति-विभु); 'to crack the finger-joints,' सङ्कुलिभङ्गं कृ.

To CRACK, *v. n.* (Open in chinks) स्फुट (c. 6. स्फुटति-दिभु), c. 1. स्फोटति-दिभु), भिद् in pass. (भिद्यते), भञ्ज in pass. (भन्यते), विद् in pass. (-दीयते), विदल् (c. 1. -दलति-लितु).—(Utter a sudden sound) अकस्मात् कृण्ण (c. 1. कृण्णति-विभु), स्तन् (c. 1. स्तनति-निभु), ध्वन् (c. 1. ध्वनति-निभु).—(Boast) विक्राप् (c. 1. -कपते-नितु).

CRACK-BRAINED, *a.* चानूलः-ला-लं, उन्मत्तः-न्ना-नं, हतज्ञानः-ना-नं.

CRACKED, *p. p.* स्फोटितः-ता-तं, स्फुटितः-ता-तं, भिन्नः-चा-चं, भग्नः-ग्ना-ग्नं, विदीर्षः-शी-शं, विदीर्षितः-ता-तं, विदीलीकृतः-ता-तं, पिचद्वितः-ता-तं, छिद्रितः-ता-तं, दरितः-ता-तं, द्दरः-रा-रं.—(As sound) खरभग्नः-ग्ना-ग्नं; 'a cracked note,' अपखरः, विखरः; 'a cracked voice,' काकखरः.—(Crazy) चानूलः-ला-लं, बुद्धि-विकलः-ला-लं.

CRACKER, *s.* (Boaster) दाम्भिकः, विक्रान्ति *m.* (न).—(A small packet filled with gunpowder, which, being ignited, explodes with a loud noise) आग्नेयचूर्णगर्भः क्षुद्रपुटो यो वह्निसम्यक्कान् महाशब्देन स्फुटति.

CRACK-HEMP OR CRACK-ROPE, *s.* पाशदवाहीः, रज्जुपाशदवधः, उड्डम्यनाहः.

To CRACKLE, *v. n.* स्फुट (c. 6. स्फुटति-दिभु), स्फुक्, पटपट (nom. पटपटायति), शकशक (nom. शकशकायति), खन् (c. 1. खनति-निभु), रद् (c. 1. रटति-दिभु).

CRACKLING, *s.* स्फुकारः, स्फुक्कृतं, खनितं, पटपट शकशक इत्यादिशब्दाः.—(Of flame) रटितः, रटिः *f.*, सङ्करः, सङ्कारः.

CRACKNEL, *s.* अतिभङ्गुरो दृढपिष्टकभेदः.

CRADLE, *s.* शिशुसंदा, शिशुदोला, दोलिका, प्रेक्षा, प्रेक्षोलनं.

To CRADLE, *v. a.* दोलायां शो in caus. (शाययति-विभु).—(Rock in cradle) प्रेक्षायाम् चारोय चल् in caus. (चालयति-विभु).

CRAFT, *s.* (Manual art) शिल्पं, शिल्पकर्म *n.* (न), शिल्पिक, शिल्प-विद्या.—(Trade) व्यापारः, वृत्तिः *f.*, व्यवसायः.—(Cunning) शाठ्यं, वैदग्ध्यं, सूत्रता, कपटः-टं, छलं, कीटित्यं.—(Skill) चातुर्यं, निपुण्यं, कुशलता, दक्षता, हस्तकौशल्यं, सूक्ष्मता.—(A small vessel) क्षुद्रनीका.

CRAFTILY, *adv.* (Cunningly) सशाठ्यं, सर्वैदग्ध्यं, विदग्ध्यं, छलेन, सकीटित्यं, सूत्रवत्, कितववत्.—(Skilfully) चातुरं, सकौशल्यं, सदास्यं.

CRAFTINESS, *s.* शठता, विदग्धता, वैदग्ध्यं, वक्रता, चिन्तितता, कितव्यं, कूटता.

CRAFTSMAN, *s.* शिल्पी *m.* (न), शिल्पकारः, कर्मकारः, व्यापारी *m.* (न).

CRAFTY, *a.* विदग्धः-ग्धा-ग्धं, सूत्रः-त्रो-त्रं, वचकः-का-कं, चिन्तितः-दा-दं, कुटिलः-ला-लं, शठः-डा-डं, छलनापरः-रा-रं, सत्याजः-जा-जं, विचित्रिपुः-पुः-पु, चतुरः-रा-रं, फेरवः-वा-वं, विसंवादी-दिनी-दि (न).

Crag, *s.* विषमं, शृङ्गं, कूटः-टं, शैलशिखरं, पङ्क्तेशृङ्गं, यावा *m.* (न).

CRAGGED OR CRAGGY, *a.* विषमः-मा-मं, असमः-मा-मं, अत्यसमः-मा-मं, शृङ्गी-शृङ्गी-शृङ्गि (न), शिखरी-रिखी-रि (न), कूटवान्-वती-यत् (न), शिलेयः-यी-यं.

CRAGGEDNESS OR CRAGGINES, *a.* वैषम्यं, विषमता, शिलेयत्वं, कूटवस्त्रं.

To CRAM, *v. a.* (Fill to excess) अत्यन्तं पू in caus. (पूरयति-विभु), आकीर्णीकृ, सघाप् (c. 1. -बाधते-विभु).—(Satiety) अतिशयेन गृप् in caus. (तथेयति-विभु), अतिभूति भोजनेन सन्नुप् in caus. (-तोषयति-विभु), or अन्नं भुञ्ज in caus. (भोजयति-विभु), सौहित्यं जन् in caus. (जनयति-विभु).—(Thrust in by force) बलात् or प्रसक्त निविश् in caus. (-वेशयति-विभु).

To CRAM, *v. n.* (Eat beyond satiety) अतिभूति भुञ्ज (c. 7. भुञ्जे, भोञ्जे) or भोजनेन आत्मानं पू in caus. (पूरयति-विभु).

CRAMMED, *p. p.* सङ्कीर्णः-शी-शं, आकीर्णः-शी-शं, सङ्कुलः-ला-लं; 'with food,' अतिभूति-भ्रा-भं, मुहितः-ता-तं; 'with people,' बहुजनाकीर्णः-शी-शं.

CRAMP, *s.* (Spasm, numbness) आकर्षः, अङ्गाकर्षः, आघोषकः, शूलं, अङ्गग्रहः, अपतन्त्रकः, अपतानकः, सम्भ्रं, विष्टम्भः, त्वक्मुग्धः *f.*—(Obstruction, contraction) सम्भ्रनं, प्रतिरोधः, अवरोधः, संरोधः, प्रतिबन्धः, संवृत्तिः *f.*, संक्षेपः, सङ्कोचः.—(Piece of iron to join two bodies) द्रव्यद्वयसम्बन्धानां कोलः, लोहबन्धनी.

To CRAMP, *v. a.* (Pain with cramps) अङ्गम् आकृप् (c. 1. -कर्षति-क्रुते), अङ्गग्रहं कृ, अङ्गशूलं कृ, अङ्गसम्भ्रं कृ, त्वक्मुग्धं जन् in caus. (जनयति-विभु).—(Contract, obstruct) सङ्कुच् (c. 1. -कोचति-चिभु), सघाप् (c. 1. -बाधते-विभु), सम्भ्रं (c. 9. सम्भ्रति, सम्भ्रितु or caus. सम्भवति-विभु), प्रतिरूप (c. 7. -रूपश्चि-रोडुं), निरुप्, संरुप्; प्रतिबन्ध (c. 9. बध्नाति-बन्धु).—(Fasten with a cramp) कोल (c. 10. कोलयति-विभु), लोहकोलेन सङ्घन्.

CRAMPED, *p. p.* सघापः-पा-पं, निरुद्धः-डा-डं, सङ्कुटः-टा-टं, संवृत्तः-ता-तं, क्लिष्टः-डा-डं, कष्टः-हा-हं, बाधितः-ता-तं; 'we are much cramped in this house,' अस्मिन् गृहे महत् कष्टम् अस्माकं जायते.

CRAMP-FISH, *s.* विदेशीयमस्यभेदो यस्य स्पृशात् करमुग्धः सम्यक्छते.

CRAMP-IRON, *s.* लोहबन्धनी, लोहग्रहणी, लोहकोलः, कोलः, बन्धनकोलः.

CRANE, *s.* वक्रः, सारसः, जलरङ्गः, दीर्घमङ्गः, कुङ्कुटः, कलाकुटः, निज्ञैतः, कङ्कः, शुक्रवायसः; 'Numidian crane, करदुः *m.*, कर्कदुः *m.*, करेदुः, कर्कदेदुः.—(Machine for lifting weights) भारोद्धरणयन्त्रं, भारोन्नोलनयन्त्रं, भारोद्धहनयन्त्रं.—(A crooked pipe) वक्रः, वक्रनाभिः *f.*

CRANIAL, *a.* कापालः-ली-लं, कापालिकः-की-कं.

CRANIUM, *s.* कपालः-लं, कर्पेदः, शिरोस्थि *n.*, करोदः-टी, मस्तकः-कं, शीर्षिकं, मुखः-खं.

CRANK, *s.* (The end of an iron axle bent in the form of an elbow) नलोन्नोलनादिहेतोर् अरन्ध्ररूपेण भग्नं लोहदण्डाद्यं.—(A winding passage) वक्रमार्गः.—(Ambiguous expression) वक्रोक्तिः *f.*, वक्रभणितं.

CRANK, *a.* (As a ship) सङ्क्रुटाकारः-रा-रं, परिवर्त्तेनशीलः-ला-लं.

CRANKNESS, *s.* नाविकभाषायां सङ्क्रुटाकारत्वात् परिवर्त्तेनशीलता.

CRANNIED *a.* छिद्रितः-ता-तं, छिद्रपूष्णः-छी-छं, रन्ध्रवान्-यती-यत् (तृ).

CRANNY, *s.* छिद्रं, रन्ध्रं, भिन्निः *f.*, भङ्गः, सन्धिः *m.*, भेदः, दरी, टङ्कः.

CRAPE, *s.* बन्धुजनमरणकाले शोकमूचकं नीलवामः *n.* (स्), नीलपूष्णे विरलपटः, कृष्णयस्त्रं, कालाशीचे भूतं नीलाधरं.

CRAPULENCE, *s.* मदावयवः, मदातङ्कः, अतिशयमद्यपानना शिरोवेदना or विषमिषा or वमनेच्छा.

CRAPULOUS, *a.* मदावयवयुक्तः-स्ता-स्तं, मदातङ्कुपीडितः-ता-तं.

To CRASH, *v. n.* कम्पका (nom. कम्पकायते), कम्प कम्पका कम्पन् इत्यादिशब्दान् कृ, सन् (c. 1. सन्नति-यितुं), ध्वन् (c. 1. ध्वनति-यितुं), कोलाहलं कृ.

To CRASH, *v. a.* भङ्ग (c. 7. भनक्ति, भङ्कुं), निभङ्ग, अवभङ्ग, प्रभङ्ग, भिद् (c. 7. भिनक्ति, भेङ्कुं), निर्भिद्; मृद् (c. 9. मृड्नाति, मर्द्दितुं), पिप् (c. 7. पिनष्टि, पेष्टुं).

CRASH, *s.* कम्पका, कम्पत्कारः, सन्नितं, ध्वनितं, कोलाहलः, कालकीलः, कः.

CRASS, *a.* स्थूलः-ला-लं, घनः-ना-नं, असूक्ष्मः-क्ष्मा-क्षं.

CRASSITUDE, *s.* स्थूलता, स्थूल्यं, घनता, सान्द्रता, असूक्ष्मत्वं.

CRASTINATION, *s.* कालयापनं, कालक्षेपः, विलम्बः.

CRASTINE, *a.* च्छन्नः-नी-नं, च्छन्नः-स्या-स्यं, शीघ्रस्तिकः-की-कं.

CRATCH, *s.* गवातनी, द्रोणिः *f.*-णी, गवातनाधारः, तृणाधारः.

CRAVAT, *s.* ग्रीवावेष्टनं, गलावेष्टनं, गलयस्त्रं, ग्रीवाब्दादनं, ग्रैवेयकं, ग्रीवाभरणं.

To CRAVE, *v. a.* (Entreat) प्रार्थ (c. 10. -अर्थयते-ति-यितुं), अभ्यर्थं, सम्प्रार्थं; याच (c. 1. याचति-यितुं), अभियाच, प्रयाच, सम्प्रयाच; यिनयेन प्रार्थे; 'to crave indulgence,' प्रसद in caus. (-सादयते-यितुं).—(Long for) अत्यन्तम् अभिलष (c. 1. -लपति-यितुं) or अभिवाम् (c. 1. -याप्सति-यितुं) or लभ् in des. (लिप्सते-यितुं), भुञ्ज in des. (बुभुक्षति-ते-यितुं), तृप् (c. 4. तृप्सति, तर्पितुं).

CRAVEN, *s.* कापुरुषः, कातरः, हतकः, क्रोचः, भोरुः, निर्वीरः.

CRAVING, *s.* अतिमृहा, अतिशयशब्दा, अतिकांक्षा, अभिलाषः, अभिकांक्षा, लालसा, उत्पन्ना, कौतूहलं, शोभुक्त्वं, तृणा, तृषा; 'for food,' अन्नलिप्सा, बुभुक्षा, अतिशुधा, गृध्रता; 'for drink,' पिपासा.

To CRAWL, *v. a.* चर्वे (c. 1. चर्वति-यितुं c. 10. चर्वयति-यितुं), दन्तः पिप् (c. 7. पिनष्टि, पेष्टुं).

CRAW, *s.* पथिणां जडरः or उदरं or उपजडरः or पृष्ठजडरः, पक्षाशयः.

CRAWFISH or CRAYFISH, *s.* नादेयककेटः, नादेयकुलीरः, कर्केटजातीयो नादेयमत्स्यः.

CRAWL, *s.* गुमिः *f.*, पोतोदरं, नौकागुमिः, नौकोदरं, नौकृषः.

To CRAWL, *v. n.* मृष (c. 1. सपेति, स्रष्टुं), विमृष, उपमृष, प्रमृष, चुप् (c. 1. चोपति-यितुं), उरसा गम् (c. 1. गम्पति, गम्पुं), उरोगमनं कृ, कोटवद् गम्, कन्दं प्रम् (c. 1. सरति-स्रष्टुं), मन्दगता चल (c. 1. चलति

-लितुं), रिङ्ग (c. 1. रिङ्गति-ङ्गितुं).

CRAWLER, *s.* सर्वो *m.*-पिणो *f.* (नृ), विषयी *m.* (नृ), उरोगामी *m.* (नृ).

CRAYON, *s.* वर्तिका, चित्रवर्तिका, ईषिका, तूलिका, लेख्यवर्तिका; 'crayon-box,' वर्तिकाकरणकः.

To CRAZE, *v. a.* (Break) खड्ग (c. 10. खड्गयति-यितुं), भङ्ग (c. 7.

भनक्ति, भङ्कुं), जञ्जरीकृ.—(Pulverise) पूष्णे (c. 10. पूष्णयति-यितुं),

खोदीकृ.—(Impair the intellect) वातुलीकृ, मूह in caus. (मोहयति-यितुं).

CRAZINESS or CRAZEDNESS, *s.* (Of intellect) बुद्धिवैकल्यं, वातुलता.—(Weakness) दीर्घ्यं, जीर्णः *f.*, जीर्णता; 'as of a house,' जञ्जैरत्वं.

CRAZY, *a.* (Shattered in mind, mad) वातुलः-ला-लं, वातुलः-ला-

-लं, न्यूनधीः-धी-धि, बुद्धिविकलः-ला-लं, विकलानः-करणः-या-यं,

भङ्गबुद्धिः-द्धिः-द्धि, हतशानः-ना-नं, उत्पन्नादान्-वती-वत् (तृ),

उत्पन्नः-न्ना-न्नं, सोन्मादः-दा-दं, अपथ्यस्तः-स्ता-स्तं, विमनाः-ना-नः

(स), उत्सिक्कमनाः-ना-नः (स).—(Broken, shattered) जञ्जैरः-

-रा-रं, जञ्जरीकः-का-कं, जीर्णः-या-यं; 'a crazy house,'

जञ्जैरगृहं, जीर्णगृहं.

To CRAZE, *v. n.* विरु (c. 2. -रोति-रयितुं), कर्कशं शब्द (nom. शब्दायते).

CREAKING, *s.* (Of a door) कपाटोद्घाटनात् कर्कशशब्दः, द्वारसन्धिचीकृतं.

CREAM, *s.* शरः, खीरशरः, दुग्धफेनं, दुग्धतालीयं, खीरजं, किलादः-टी, शाकैकः, शाकेरः, कृचिका, सारः, सरः, सन्नानिका.—(The best part or essence of any thing) सारः, तात्विकं, उत्तमांशः.

To CREAM, *v. n.* शरं बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).—(Froth) फेन (nom. फेनायते).

To CREAM, *v. a.* (Skim milk) दुग्धफेनम् उद्धृ (c. 1. -हरति-हर्षुं), खीरशरम् अपनी (c. 1. -नयति-नेतुं).—(Take the best part)

सारम् उद्धृ.

CREAMY, *a.* शरमयः-यी-यं, खीरफेनयुक्तः-क्ता-क्तं, शरोपमः-मा-मं.

CREASE, *s.* कम्पौ, जम्बिका, जम्बिचिह्नं, पुटचिह्नं, पल्लभङ्गः, वलितः *f.*, व्यावर्त्तनं.

To CREASE, *v. a.* पुटोकरणेन चिह्ने (c. 10. चिह्नयति-यितुं), चूण (c. 10. चूषयति-यितुं).

To CREASE, *v. n.* जम्बिकां बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), कूण (c. 10. कूषयते-यितुं).

CREASED, *p. p.* जम्बिचिह्नितः-ता-तं, कृणितः-ता-तं.

To CREATE, *v. a.* (Call into being) सृज् (c. 6. सृजति, स्रष्टुं), विसृज्; जन् (c. 10. जनयति-यितुं), विजन्, सन्नन्; उत्पद in caus. (-पादयति-यितुं), उपपद्, सम्पद्; निर्मा (c. 2. -माति, c. 3. -मिमोति, c. 4. -मायते-मातुं), साध (c. 10. साधयति-यितुं), तन् (c. 8. तनोति-यितुं) कृ, सङ्कृ, विधा (c. 3. -दधाति-धातुं).—(Produce by invention) कूप (c. 10. कल्पयति-यितुं), सङ्कूप, सम्प्रकूप, परिकूप, रच् (c. 10. रचयति-यितुं).—(Invest with new rank) नवपदे नियुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्कुं) or अभिविष् (c. 6. -विष्ति-यितुं).

CREATED, *p. p.* सृष्टः-ष्ट-ष्टं, जनितः-ता-तं, उत्पादितः-ता-तं, उत्पन्नः-न्ना-न्नं, निर्मितः-ता-तं, साधितः-ता-तं, कारितः-ता-तं, कल्पितः-ता-तं, सम्प्रकल्पितः-ता-तं, विहितः-ता-तं; 'a created thing,' भूतं; 'all created things,' सर्वभूतानि *m. pl.*, चेतनाचेतनं.

CREATION, *s.* सञ्जनं, सृष्टिः *f.*, उत्पादनं, जननं, निर्ममाणं, उत्पत्तिः *f.*, सगः, निसर्गः, भावनं; 'creation of the world,' जगत्सृष्टिः *f.*—(Invention) कल्पना-नं, कृतिः *f.*, परिकल्पनं, कल्पनासृष्टिः *f.*, भावना; 'creation of the mind,' मनःकल्पितं, मनःसृष्टिः *f.*; 'creation of one's own brain,' स्वकृपलकल्पितं + (Any thing

produced) उत्पन्नं, भूतं.—(The things created, the universe) सगः, जगत्सर्वं, जगत्समग्रं, विश्वजगत् *n.*, चराचरं, विश्वं, सर्वभूतानि *n. pl.*, कल्पः.—(Investing with new rank) नवपदे नियोजनं or अभिवेचनं.

CREATIVE, *a.* उत्पादकः-का-कं, सृष्टिकरणः-या-यं, जनकः-निका-कं, कारकः-रिका-कं, निमित्तशाली-लिनी-लि(न्), विधायी-यिनी-यि(न्).

CREATOR, *s.* स्रष्टा *m.* (इ), जनकः, उत्पादकः, धाता *m.* (तृ), विधाता *m.* (तृ), सृष्ट *m.* (ञ), सृष्टिकर्ता *m.* (तृ), भावनः.—(Of the world) जगत्कर्ता *m.* (तृ), जगत्स्रष्टा *m.* (इ), विश्वसृष्ट *m.* (ञ), विश्वविधायी *m.* (न्), विश्वकृत्, विश्वस्रष्टा *m.* (इ), लोककृत् *m.*

CREATURE, *s.* (Being created) भूतं, सृष्ट, सृष्टिः *f.*, उत्पन्नं.—(Animal) जन्तुः *m.*, प्राणी *m.* (न्), जीवी *m.* (न्), जरीरी *m.* (न्), देही *m.* (न्), चेतनः, जन्मी *m.* (न्); 'living creatures,' प्राणिनः *m. pl.*, जीवन्तः *m. pl.*, जन्तवः *m. pl.*, प्रजाः *f. pl.*—(A word of contempt for a human being) तपस्वी *m.* (न्), माल्यः, कृपणः.—(A word of tenderness) वल्लः-ल्ला, प्रियः-या.—A person who owes his fortune to another) छात्रितः, उपजीवी *m.* (न्), कार्पेटः, भाक्तिकः.

CREDENCE, *s.* प्रत्ययः, विश्वासः, अज्ञा, विश्रम्भः, भक्तिः *f.*—(That which gives a claim to credit) प्रमाणं; 'author worthy of credence,' प्रामाणिकः, प्रमाणं; 'to give credence,' प्रती (c. 2. प्रत्येति-न्).

CREDENDA, *s.* धर्मेविषये वस्तुनाम् अवश्यश्रद्धेयानां विधानं.

CREDENT, *a.* अश्रद्धानः-ना-ने, विश्वासी-सिनी-सि(न्), प्रत्ययी-यिनी-यि(न्).

CREDENTIALS, *s.* विश्वासपत्रं, अभिज्ञानपत्रं, प्रत्ययपत्रं, प्रत्ययकारिणी.

CREDIBILITY, *s.* श्रद्धेयता, विश्वास्थ्यं, विश्वासपात्रता, प्रामाणिक्यं.

CREDIBLE, *a.* विश्वास्थ्यः-स्या-स्यं, श्रद्धेयः-या-यं, प्रामाणिकः-की-कं.

CREDIBLY, *adv.* यथा विश्वासः क्रियते तथा, समामास्यं, प्रामाणिक्यत्.

CREDIT, *s.* (Belief) प्रत्ययः, विश्वासः, विश्रम्भः, अज्ञा, भक्तिः *f.*; 'worthy of credit,' विश्वासपात्रं, विश्वासभूमिः.—(Reputation) मानं, सम्मानं, मान्यत्वं, आदरः, पूजा, यशः *n.* (स्), कीर्तिः *f.*, स्यातिः *f.*—(Trust between buyer and seller) कालिका, क्रेतृविश्रेयो मध्ये क्रेता दुष्य-हयात् प्रभृति मूल्यदानं यावद् विश्वासः, मूल्यदाने विलसः or अपेक्षा; 'buying on credit,' उच्चारः.—(Authority) प्रमाणं, प्रामाण्यं, श्रद्धेयता, प्रभावः, गौरवं.

To CREDIT, *v. a.* प्रती (c. 2. प्रत्येति-न्), विश्रम्भ (c. 2. -म्वसिति-न्), सममिति मन् (c. 4. मन्त्ये, मन्तुं), अज्ञा (c. 3. -दधाति-धातुं), प्रत्ययीकृ, विश्वासं कृ.—(Admit as proof) प्रमाणीकृ.

CREDITABLE, *a.* मान्यः-न्या-न्यं, सम्मान्यः-न्या-न्यं, स्याद्यः-प्या-ध्वं.

प्रशंसनीयः-या-यं, पूज्यः-ज्या-ज्यं, प्रशस्तः-स्ता-स्तं, कीर्तिकरः-री-रं.

CREDITABLENESS, *s.* मान्यता, सम्मान्यता, पूज्यत्वं, स्याध्यत्वं, स्यातिः *f.*

CREDITABLY, *adv.* स्याध्यप्रकारेण, प्रशस्तं, पूज्यवत्, समानं.

CREDITED, *p. p.* प्रमाणीकृतः-ता-तं, विश्रम्भः-स्ता-स्तं, प्रतीतः-ता-तं.

CREDITOR, *s.* उच्चरणीः-शिकः-शो *m.* (न्), धनाधी *m.* (न्), धनी *m.* (न्), धनिकः, धनेयी *m.* (न्).

CREDULITY, *s.* प्रत्ययशीलता, विश्वासशीलता, अज्ञालुता, अविचकं, अश्रद्धाना.

CREDULOUS, *a.* प्रत्ययी-यिनी-यि(न्), प्रत्ययशीलः-ला-लं, विश्वासी-सिनी-सि(न्), विश्वासशीलः-ला-लं, विश्रम्भप्रवणः-या-यं, अज्ञातुः-लुः-लु, अज्ञानयः-यी-यं, अविचकं-किणी-किं(न्), अश्रद्धानशीलः-ला-लं, उदारः-रा-रं.

CREED, *s.* (Form of articles of religious belief) धर्मेविषये वस्तुनाम् अवश्यश्रद्धेयानां विधानं.—(Tenet) मतं.

CREEK, *s.* वक्रः, समुद्रप्रवाहः, खलः, पुटभेदः, वक्रः, भङ्गः, भङ्गुरः, सातं.

CREEKY, *a.* वाहः-ह्री-ह्रं, वक्रवान्-यती-यत् (त्), वक्रः-क्या-कं, वक्रः-क्रा-क्रे, भङ्गुरः-रा-रं.

To CREEP, *v. n.* सृप (c. 1. सपेति, सपुं), उपसृप, पिसृप, संसृप, प्रसृप; चुप (c. 1. चोपति-पितुं), उरसा चल (c. 1. चलति-लितुं), उरोगमनं कृ, कीटवद् गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), मन्दगत्या चल, मन्दं मन्दं सृ (c. 1. सरति, सपुं) or प्रसृ or विसृ, रिद्र (c. 1. रिद्रति-द्रितुं); 'the work creeps on,' कर्म प्रसपेति.

CREEPER, *s.* (Plant) लता, वल्ली *f.*, गुल्मिनी *f.*, लताप्रतानिनी, पृष्ठा-दिरुहः, व्रततिः *f.*, वीरुद् (पु), वलपः, खेदिनी, प्रतानी, प्रतानः, चतिरसा.—(Insect) उरोगामी *m.* (न्), सपेयी *m.* (न्), विसपेयी *m.*

CREEPING, *s.* सपेः-पेयं, संसपेः, विसपेः, रिद्रणं. *Part. a.* सपेयी-पिणी-पिं (न्), or विसपेयी, प्रसारो-रिणी-रि(न्) or विसारो, विसृत्वरः-रा-रं.

CREEPINGLY, *adv.* मन्दगत्या, मन्दं मन्दं, सपेवत्, कीटयत्.

CREMATION, *s.* दाहः-हने, दहने, प्रोपः, अग्निमात्करणं, वितारोपणं.

CREOLE or CREOLIAN, *s.* प्रदेशवासिनः सुतः or प्रसूतः.

To CREPITATE, *v. n.* स्फुकृ, पटपट (nom. पटपटयति), रट् (c. 1. रटति-टितुं), खन् (c. 1. खनति-नितुं), पट् (c. 1. पटते-टितुं), शृप् (c. 10. शृष्यति-यितुं).

CREPITATION, *s.* स्फुकारः, स्फुकृतं, खनितं, रटितं, रिटिः *f.*, पटं, गुदरणः.

CREPUSCULE, *s.* सन्ध्या, सन्ध्याकालः-लं, सन्ध्यासमयः, विकालः-लकः, अहोदयकालः; 'morning crepuscule,' पूर्वसन्ध्या, प्राक्सन्ध्या, दिवसमुखः, 'evening crepuscule,' परसन्ध्या, पश्चिमसन्ध्या, रत्ननीमुखः, दिनावसानं.

CREPUSCULOUS, *a.* सन्ध्यः-न्धी-न्ध्यं, वैकालिकः-की-कं, प्रादोपिकः-की-कं.

CRESCENT, *s.* अर्द्धचन्द्रः, चन्द्रार्द्धं, अर्द्धन्दुः *m.*, इन्दुदलः, अपूर्णचन्द्रः.

CRESCENT, *a.* अर्द्धचन्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, चन्द्रार्द्धाकृतिः-ति-ति, चन्द्रार्द्धः-र्द्धा-र्द्धं.—(Increasing) वृद्धमानः-ना-नं, वद्धी-द्धिनी-द्धि(न्).

CRESS, *s.* (An herb) कच्छभूमिरुहः शाकप्रभेदः.

CRESET, *s.* चाकाशदीपः, उन्नतभूगणे स्थापिता दीप्तिः or उत्कल.

CREST, *s.* (On the head) चूडा, शिखा, मुकुटं, किरीटः, शिखरः-रं, शेखरः, मौलिः *m. f.*, अवतंसः, कोटोरः.—(Of a cock, &c.) चूडा, शिखा.—(Of a mountain) नगमूढा *m.* (न्); 'crest-geat,' चूडामणिः *m.*, शिरोरत्नं.

CRESTED, *a.* शिखी-सिनी-सि(न्), शिखरी-रिणी-रि(न्), शिखाधरः-रा-रं, किरीटी-दिनी-टि(न्), किरीटधारी-रिणी-रि(न्), चूडवान्-वती-वत् (त्), चूडालः-ला-लं, चौडः-डो-डं, शेखरितः-ता-तं, अवतंसितः-ता-तं.

CREST-FALLEN, *a.* भग्नदधेः-धो-धं, क्षात्रगद्देः-द्दे-ध्वं, भग्नमानः-ना-नं, विपक्षः-खा-खं, हतोमाः-जा-जः (स्), दीनमनस्कः-स्का-स्कं, खिन्नः-खा-खं.

CRETACEOUS, *a.* कठिनीमयः-यी-यं, कठिनीसंमृष्टः-ष्टा-ष्टं, श्वेतधातुपूर्णः-धो-धं.

CREVICE, *s.* छिद्रं, रन्ध्रं, विवरं, पिलं, सन्धिः *m.*, भित्तिः *f.*, भङ्गः, दरौ, गर्भः.

CREW, *s.* (Of a ship) पोतवाहाः *m. pl.*, नौकाबन्दाः *m. pl.*, नाविकाः *m. pl.*, पोतीयलोकाः *m. pl.*, नौस्थाः *m. pl.*, नियामकाः *m. pl.*—(A company of people) जनसमूहः, जनसंसर्गः, गणः, सङ्घः, मखलं.

CREWEL, *s.* सौख्यसूत्रकोषः, कोषस्थम् ऊणीसूत्रं.

CRIB, *s.* (Rack of a stable) गवादनी, नृणाधारः, द्रोणिः *f.*, शी.—(Stall of an ox) गोष्ठं, गोस्थानं, व्रजः, गोगृहं.—(Infant's bed) शिशुलया.—(Cottage) कुटिः-टी-टीरः.

CRIBBAGE, *s.* कृषिज्ज्ञानिका वृत्तपञ्चोडा.

CRIBBLE, *s.* चालनी-नं, धान्यचालनी, तितउः *m.*-उ *n.*, शोधनी.

CRIBRATION, *s.* चालनं, शोधनं, तितउचालनं.

CRICK, *s.* (Noise of a door) कषादोद्घाटनात् कर्कशशब्दः, द्वारसन्धि-
चोत्कारः.—(In the neck) मन्थालम्भः.

CRICKET, *s.* (Insect) भुविका, चोरी, चोरिका, क्रीरुका, क्रिरी,
वधेकरी, भुविका, भुवरी-रिका.—(Game with bat and ball)
गुलिकाक्रीडा.

CRIER, *s.* घोषकः, व्यापकः, प्रकाशकः, घोषणाकृत्, अर्चिकः.

CRIM. CON., *s.* प्रतिपिडस्त्रीपुरुषालापः.

CRIME, *s.* अपराधः, पापं, दोषः, पातकं, दुष्कृतं, दुष्कर्म *n.* (नं), पापकर्म,
कल्मषं, कलुषं, दुरितं, दुरिष्टं, दनः *n.* (सं), चागः *n.* (सं), अर्थ,
अन्यायः, मनुः *m.*, कल्मः; 'a heinous crime,' महापातकं.

CRIMINAL, *a.* अपराधी-पिनी-धि (नं), अपराधः-द्वा-द्वं, सापराधः-धा-धं,
कृतापराधः-धा-धं, पातकी-किनी-कि (नं), पापी-पिनी-पि (नं),
पापवान्-वती-वत् (नं), पापकर्म-स्त्री-स्त्री (नं), दोषी-विणी-पि
(नं), सदोषः-पा-पं, दोषवान्-वती-वत् (नं), दुष्कृती-तिनी-ति (नं),
कृतागाः-गाः-गः (सं), अन्यायी-पिनी-पि (नं), दनस्त्री-स्विनी-स्वि
(नं), अभिपन्नः-न्ना-न्नं; 'criminal law,' दण्डविधिः *m.*

CRIMINAL, *s.* पापी *m.* (नं), पातकी *m.* (नं), अपराधी *m.* (नं), अपराध
m. (द्वं), महापातकी *m.* (नं), दण्डः, वधः, दोषप्रसङ्गः, प्रामदोषः.

CRIMINALLY, *adv.* सापराधं, सापार्थं, सदोषं, सपातकं, अन्यायं, दुर्जेनवत्;
'according to criminal law,' दण्डविधिवत्.

CRIMINALITY, *s.* अपराधिता-त्वं, सापराधता, पापित्वं, सपापता, सदोषत्वं,
प्रत्ययागः.

CRIMINATED, *p. p.* अपराधितः-ता-तं, अभियुक्तः-क्ता-क्तं, अभिशस्तः-स्ता-स्तं.

CRIMINATION, *s.* अभियोगः, दोषारोपः-पणं, दोषकल्पनं, दोषप्रसङ्गः,
अभिशंसनं, अपवादः.

CRIMINATORY, *a.* अपवादकः-का-कं, अभिशंसकः-का-कं, कलङ्ककरः-री-रं.

CRIMP, *a.* (Brittle, crisp) भङ्गुरः-रा-रं, भिदुरः-रा-रं, भिदेलिमः-
मा-मं, असिधिलः-ला-लं, सिधिलितः-रा-रं.—(Inconsistent)
असङ्गतः-ता-तं, विरुद्धः-द्वा-द्वं.

To CRIMP, *v. a.* (As fish) मत्स्यान् सद्यो जलोद्गतान् नानाच्छेदैर् अङ्क
(*c.* 10. अङ्कयति-यितुं) येन मांसं शिथिलं न भवति.

TO CRIMPLE, *v. a.* सङ्कुचं (*c.* 1. कोचति-चितुं), कुञ्चं (*c.* 1. कुञ्चति-चितुं),
चणं (*c.* 10. चणयति-यितुं), पुटं (*c.* 10. पुटयति-यितुं), पुटोक्, सङ्कुटोक्,
सतरङ्ग-ङ्गा-ङ्गं कृ.

To CRIMSON, *v. a.* शोणं (nom. शोणयति-यितुं), लोहितं (nom. लोहि-
तायति-यितुं), अरुणं (nom. अरुणयति-यितुं), शोणीकृ, अरुणीकृ.

CRIMSON, *s.* शोणः, शोणिमा *m.* (नं), लोहितः, रक्तः, रक्त्रिमा *m.* (नं),
अरुणिमा *m.* (नं), कोकनदञ्चविः *m.*

CRIMSON, *a.* शोणः-शा-शं, शोणितः-ता-तं, रक्तः-क्ता-क्तं, रक्त्वर्णः-
शा-शं, मुरक्तः-क्ता-क्तं, अरुणः-शा-शं, घनारुणः-शा-शं, लोहितः-
ता-तं, रोहितः-ता-तं.

CRIMSONED, *p. p.* अरुणितः-ता-तं, पाटलितः-ता-तं, सिन्दूरितः-ता-तं.

CRINGEM, *s.* सङ्कोचः, बलिः *f.*, लहरी, अखट्टिः *m.*, मनोलील्यं.

CRINGE, CRINGING, *s.* प्रणामः, अष्टाङ्गपातः, अष्टाङ्गप्रणामः, अञ्जलिकर्म *n.*
(नं), असादरः, लालनं, बाहुः *m.*, एकान्तनमस्कारः.

To CRINGE, *v. n.* साष्टाङ्गपातं प्रणमं (*c.* 1. खणति-खन्तुं), अञ्जलिं कृ,
एकान्तो नमस्कृ, एकान्तादरं कृ, ललं (*c.* 10. लालयति-यितुं), सान्त्
(*c.* 10. सान्त्तयति-यितुं).

CRINIGEROUS, *a.* रोमवान्-वती-वत् (नं), प्रधुरलोमा-मा-मं (नं).

To CRINKLE, *v. a.* अर्धिकल्पेण व्यापृत् (*c.* 1. वञ्चते-ञ्चिंतुं), पुटोक्, भङ्गुरोक्.

CRINKLE, *s.* बलिः *f.*, पुटः, भङ्गः, अर्धिका, व्यावर्जनं, व्यावर्जः.

CRIPPLE, *s.* of *a.* सङ्घः-ङ्गा-ङ्गं, पङ्गुः-ङ्गु-ङ्गु, विकलाङ्गः-ङ्गी-ङ्गं,
पादविकलः-ला-लं, अङ्गहीनः-ना-नं, अपाङ्गः-ङ्गी-ङ्गं, अङ्गः-ङ्गी-ङ्गं,
गतिविकलः-ला-लं, विकलगतिः-ति-ति, गतिहीनः-ना-नं, वक्षः
पङ्गुवः, कुणिः *m.*, श्रोणः.—(One who moves about in a chair)
पंढसंधी *m.* (नं).

To CRIPPLE, *v. a.* विकलं (nom. विकलयति-यितुं), विकलोक्, अङ्गीकृ,
अपाङ्गीकृ.

CRIPPLED, *p. p.* विकलीकृतः-ता-तं, न्यूनाङ्गः-ङ्गी-ङ्गं, हीनाङ्गः-ङ्गी-ङ्गं,
गतिश्चिरहितः-ता-तं, हस्तपादादिशक्तिवञ्चितः-ता-तं.

CRIPPLENESS, *s.* सङ्घत्वं, पङ्गुता, गतिवैकल्यं, अङ्गवैकल्यं, अङ्गता.

CRISIS, *s.* (Of a disease) रोगावधिर् यत्प्रवृत्ति रोगाक्षो मरणं वा स्वास्थ्यं
वा याति, व्याधिसीमा.—(Of any affair) लग्नं, शुभाशुभलग्नं, निर्द्वैहणं,
काव्येनिर्द्वैहणक्षणः, परिवर्तनक्षणः, विकल्पक्षणः, सन्देहसमयः, शोभा-
वस्था, समयः, तत्कालः.

CRISP, *a.* (Curled, indented) कुञ्चितः-ता-तं, भङ्गुरः-रा-रं, बन्धुरः-
रा-रं.—(Brittle) भङ्गुरः-रा-रं, भिदुरः-रा-रं, भिदेलिमः-मा-मं.

To CRISP, *v. a.* केशान् कुञ्चं (*c.* 1. कुञ्चति-चितुं) or साकुञ्चं, अलकान्
रुं (*c.* 10. रञ्चयति-यितुं), भङ्गुरोक्, बन्धुरोक्.

CRISPATION, *s.* कुञ्चनं, साकुञ्चनं, केशाकुञ्चनं, अलकाकुञ्चनं, अलकरचना.

CRISPING-IRON or CRISPING-PIN, *s.* केशाकुञ्चनयन्त्रं, अलकरचनायं
लोहकोलः.

CRISPNESS, *s.* (Curledness) साकुञ्चितत्वं.—(Brittleness) भङ्गुरता, भिदुरत्वं.

CRISS-CROSS ROW, *s.* वर्णमाला, व्याकरणारम्भः, आरम्भः, प्रारम्भः.

CRITERION, *s.* लक्षणं, चिह्नं, लिङ्गं, अङ्गनं, आकषः, निकषः, कषः,
अभिशानं, संज्ञा, अवगतिः *f.*, लान्छनं.

CRITIC, *s.* (Judge of writings, &c.) गुणज्ञः, गुणगुणज्ञः, गुणग्राही *m.*
(नं), गुणदोषपरीक्षकः, गुणदोषनिरूपकः, विज्ञः, अभिज्ञः, तन्त्रः, तद्विद्
m.—(A censor) दोषग्राही *m.* (नं), छिद्रान्वेषी *m.* (नं), वाक्प्रसङ्गकः,
वितण्डकः.

CRITICAL, *a.* (Of judicious taste) गुणदोषज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, गुणदोषग्राही
-हणि-हि (नं).—(Relating to criticism) गुणपरीक्षकः-का-कं,
वितण्डी-विडनी-विड (नं).—(Censorious) दोषदर्शी-शैनी-शैनी (नं),
छिद्रानुसारो-रिणी-रि (नं).—(Relating to a crisis, decisive)
तात्कालिकः-को-कं, निर्द्वैहणः-शा-शं; 'the critical time,'
निर्द्वैहणकालः.—(Dangerous, dubious) सन्देहः-ग्धा-ग्धं, सांशयिकः-
को-कं, वैकल्पिकः-को-कं.

CRITICALLY, *adv.* (In a critical or censorious manner) गुणज्ञवत्,
गुणदोषपरीक्षया, सधितयः.—(At the exact point of time) तत्काले,
तदानीमेव, तत्स्थानादेव.

To CRITICISE, *v. a.* गुणदोषान् परीक्षं (*c.* 1. ईक्षते-क्षितुं), or निरूपं
(*c.* 10. रूपयति-यितुं), वितण्डं (*c.* 1. तण्डते-ण्डितुं), वाक्प्रसङ्गं (*c.* 10.
प्रसङ्गयति-यितुं), छिद्राणि or दोषान् अन्विषं (*c.* 1. इष्यति-रिषितुं),
CRITICISM, CRITIQUE, *s.* गुणदोषपरीक्षा, गुणविज्ञानं, गुणगुणज्ञानं,
गुणदोषनिरूपणविद्या, वाक्प्रसङ्गनं, दोषानुसन्धानं, छिद्रान्वेषः, वितण्डा,
वितण्डावादः.

To CROAK, *v. n.* (As a crow) के (*c.* 1. कायति, कातुं), द्रांश् (*c.* 1.
द्रांश्ति-क्षितुं), क्रांश् (*c.* 1. क्रांश्ति-क्षितुं), or प्रांश् or ध्वांश्; का
शब्दं कृ.—(As a frog) भेकनादं कृ, भेकवद् रु (*c.* 2. रैति, रचितुं).
—(Make a harsh sound) विरु, रद् (*c.* 1. रटति-रिटुं), कर्कशशब्दं कृ.

CROAKING or CROAK, *s.* भेकनादः, काकारावः, ध्वांश्चारावः, काशब्दः, कर्कशनादः.

CROCEOUS, *a.* कौटुम्भः-मी-मी, कृष्णारक्तः-क्ता-क्तं, गोप-रा-रो-रं.

CROCK, *s.* मृदाखंड, मृदापात्रं, मृदाजननं, मृत्तिकापात्रं, मृत्तमयभासः.

CROCKERY, *s.* कौलालकं, मृदाखानि *n. pl.*, मृत्तमयभासानि, भास्तिकं.

CROCODILE, *s.* नम्रः, कुम्भीरः, आलास्यः, महामुखः, द्विपागतिः *m.*, अस्तिदन्तः, जलशूकरः, जलहस्ती *m.* (न).

CROCUS, *s.* वसन्तोद्भवः पीतपुष्पं चोपधिभेदः.

CROFT, *s.* वाटः, वाटिका, वृत्तिः *f.*, प्रावृत्तिः *f.*

CRUSADE OR CRUSADE, *s.* युद्धम्, परप्रसुद्धरणार्थं ख्रीष्टीयानां यावनेः सह युद्धं, ख्रीष्टधर्मेविषये आस्तिकानां पापघ्नैः सह युद्धं.

CROISES, *s. pl.* कृशध्वजा योधाः *m. pl.*, ख्रीष्टीयधर्मेयं योद्धारः *m. pl.*, कृशलाभ्यन्ताः कार्पेटिकाः, कृशलिङ्गास्तौ तोषेयिनः *m. pl.*

CRONE, *s.* वृद्धा स्त्री, जरिणी, जरती, जरापरिणता, पलिक्री.

CRONY, *s.* चिरमित्रं, चिरपरिचितः, प्रियमुदत्तं, प्रियवयस्यः, सुद्विजमः.

CROOK, *s.* चाकर्यणी - विंणी, मुञ्चदण्डः, वक्राग्रो दण्डः, अक्षुशकाराग्रो दण्डः, कुञ्चितग्रो यष्टिः, 'shepherd's crook,' मेघपालकदण्डः.

To CROOK, *v. a.* नम् in caus. (नामयति - पितुं), अच् (c. 1. अचति - ते - चितुं), कुच् (c. 1. कुचति - चितुं), चाकुच्, वक्रोक्, कुटिलोक्, साचीक्.

CROOK-BACK, *s.* मुञ्चः - आ - च्, कुञ्च - आ - च्, गडुरः - रा - रं.

CROOKED, *a.* (Not straight) वक्रः - क्रा - क्रं, वक्रिमः - मा - मं, कुटिलः - ला - लं, मिष्टः - बा - बं, विजिष्टः - बा - बं, अनुजुः - जुः - जु, भङ्गुरः - रा - रं, खरालः - ला - लं, नतः - ता - तं, नामितः - ता - तं, कुञ्चितः - ता - तं, आकुञ्चितः - ता - तं, भुग्नः - ग्ना - ग्नं, अवभुग्नः - ग्ना - ग्नं, विभुग्नः - ग्ना - ग्नं, सम्भुग्नः - ग्ना - ग्नं, वृजिनः - ना - नं, वृजनः - ना - नं, मुञ्चः - आ - च्, स्तेडः - डा - डं, स्तोमः - मा - मं, साचिस्थितः - ता - तं, विषमः - मा - मं. — (Distorted, made crooked) वक्रोक्तः - ता - तं, साचीकृतः - ता - तं, विकृताकारः - रा - रं. — (Winding) वक्रः - क्रा - क्रं, कुटिलः - ला - लं, विसंधी - विणी - पि (न). — (Perverse, depraved) प्रतोषः - पा - पं, निकृतः - ता - तं, वक्रो - क्रिणी - क्रि (न), अननुप्रकृतिः - ति - ति, भ्रष्टभावः - वा - वं, 'crooked-armed,' बाहुकुञ्चः - आ - च्, दोगेडुः, कुम्भः, कण्ठिः *m.*, कुकरः, 'crooked-nosed,' वक्रनासः - सा - सं, निविडः - डोपः, 'crooked-legged,' वक्रपादः - दा - दं, 'crooked with age,' जरापरिणतः - ता - तं.

CROOKEDLY, *adv.* कुटिलं, वक्रं, जिष्टं, विजिष्टं, अनुजु, तिरस्, साचि, तिर्य्यक, पराक; 'moving crookedly,' तिर्य्यगानः, वक्रगामी *m.* (न) कुटिलगामी *m.*, जिष्टगः - गा - गं.

CROOKEDNESS, *s.* वक्रता, वक्रिमा *m.* (न), जिष्टता, जेष्ट्यं, विजिष्टता, कुटिलता, कौटिल्यं, अनुजुता, अनानेयं, वक्रोभावः, नतिः *f.* — (Of body) वैरूप्यं, मुञ्चता.

CROP, *s.* (Craw of a bird) पक्षिजठरः. — (Highest part of any thing) अग्रं, शिखा; 'ear of corn,' धान्यशीर्षिकं. — (The harvest, product) शस्यसङ्ग्रहः, फलं, क्षेत्रफलं, कृषिफलं, उत्पन्नं.

To CROP, *v. a.* (Cut short) छिद् (c. 7. छिनन्ति, छेत्तुं), लृ (c. 9. लृनाति, लविर्त्), निकृत् (c. 6. -कृनाति - कर्त्तुं). — (Reap, gather corn, &c.) शस्यं लृ or सङ्ग्रह् (c. 9. -गृह्णाति - ग्रहीतुं). — (As cattle) चर् (c. 1. चरति - रितुं), शस्यम् अद् (c. 2. अक्षि - क्षुं).

CROP-EARED, *a.* छिन्नकरीः - शी - शै, लूनकरीः - शी - शै.

CROP-FULL, *a.* परिपूर्योदरः - रा - रं, पूर्योदरः - रा - रं, अतिपूरः - मा - मं.

CROP-SICK, *a.* अतिसौहिद्यात् or अतिपूर्योदराद् वमपुपीडितः - ता - तं.

CRORE, *s.* (Ten millions) कोटिः *f.* - टो.

CROSIER, *s.* धर्मोपपतेः कृशाग्रो दण्डः, कृशलक्षितो धर्मोपपददण्डः.

CROSS, *s.* (Two transverse pieces of wood) व्यस्तकाष्ठद्वयं. — (The instrument by which Christ suffered death) कृशाभिधानं

खीष्टवधसाधनं. In modern Sanskrit कृशः or कुशः are used in this sense. — (An instrument for impaling criminals) शूला - ला - लं. कौलः. — (Any thing that thwarts, hindrance, vexation) व्याघातः, प्रतिरोधः, विघ्नः, प्रसूहः, बाधः, श्लेशः, दुःखं, कष्टं, शस्यं. — (Cross lines) व्यस्तरेखाद्वयं, स्वस्तिकः.

CROSS, *a.* (Transverse) व्यस्तः - स्ता - स्तं, तिर्य्यङ् तिरश्ची तिर्य्यक, वधः - आ - च्. — (Adverse, contrary) विरोधी - धिनी - धि (न), प्रतिकूलः - ला - लं, विपरीतः - ता - तं, विलोमः - मी - मं, प्रतिलोमः - मा - मं, विपथ्यस्तः - स्ता - स्तं, प्रतिपथः - द्या - द्यं, विपथः - द्या - द्यं. — (Perverse, peevish) प्रतोषः - पा - पं, कर्कशः - शा - शं, वक्रभावः - वा - वं, सदावक्रः - क्रा - क्रं, नैकृतिकः - को - कं, विपरीतकारी - रिणी - रि (न); 'a cross woman,' अधोरा; 'cross multiplication,' वक्राभ्यासः; 'cross threads,' पूर्यं - शी; 'to be cross,' प्रतोष (nom. प्रतोषयते).

Cross, *prep. and adv.* (Athwart) व्यस्तं, कोणाकोशि, तिर्य्यक्. — (Over, to the other side) पारं, तीरानरं.

To CROSS, *v. a.* (Lay one body across another) व्यस्तं (c. 4. -अस्यति - असितुं), व्यस्तोक्, अन्यद् अन्यस्योपरि व्यस्तरूपेण धा (c. 3. दधाति, धातुं); 'to cross the legs,' व्यस्तपादेन आस (c. 2. आस्ते, आसितुं); 'to cross the arms,' बाहुव्यस्तम् कृ, स्वस्तिकं कृ. — (Go across) तृ (c. 1. तरति - रितुं - रीतुं), अतिनृ, सन्तृ, निस्तृ, उन्तृ, समन्तृ, अती (c. 2. -रति - रतुं), व्यती, अतिक्रमं (c. 1. -क्रामति - क्रामितुं), व्यतिक्रमं; 'if he crosses your sight,' यदि दर्शनपथम् अचतरति. — (Cross to the other side) पारं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं); 'to cross the sea,' समुद्रपारं गम्; 'one who crosses a river,' खवारपारीणः, खवारीणः. — (Thwart) प्रतिरूप (c. 7. -रुण्डि - रोडुं), निरूप, विरूप, विघ्न (nom. विघ्नयति - पितुं), व्याहन (c. 2. -हति - हनुं), प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति - पितुं). — (Cross out writing) लिखितलोपमूचनार्थं व्यस्तरेखाद्वयनं चिह्नं (c. 10. चिह्नयति - पितुं).

CROSS-BOW, *s.* मृगप्रक्षेपणो धनुर्विशेषः, मृगामनः, गोलासनं.

CROSS-BOWMAN, *s.* पक्षीकधनुषधारी, मृगामनभृता, मृगामनः, गोलासनः.

CROSSED, *p. p.* (Laid transversely) व्यस्तः - स्ता - स्तं; 'with hands crossed,' व्यस्तपाणिना. — (Gone across) तीर्थः - शी - शै, उन्तीर्थः - शी - शै, अतिक्रान्तः - न्ता - नं, व्यतिक्रान्तः - न्ता - नं, पारगतः - ता - तं. — (Thwarted) विरुद्धः - डा - डं, बाधितः - ता - तं.

To CROSS-EXAMINE, *v. a.* विपक्षसाक्षिणं नानाविधं प्रश्नैर् मुह in caus (मोहयति - पितुं).

CROSS-GRAINED, *a.* विलोमः - मी - मं, प्रतिलोमः - मा - मं, प्रतोषः - पा - पं.

CROSSLY, *adv.* (Transversely) व्यस्तं, तिर्य्यक. — (Adversely) प्रतोषं प्रतिलोमं, प्रतिकूलं, विपरीतं. — (Unsuitably) असुक्रमं, अस्थानं. — (Peevishly) कर्कशं.

CROSSNESS, *s.* प्रतोषता, कर्कशत्वं, निकृतिः *f.*, भाववक्रता, अनानेयं.

CROSS-ROAD, *s.* चतुर्व्ययं, विषयं, चिह्नं, शृङ्गाट-टकं, चारपथः, संस्थानं, प्रवणः. — (Not the direct high road) उपपथः.

CROTCH, *s.* चाकर्यणी - विंणी, अक्षुशः, वडिशी.

CROTCHET, *s.* (In music) गान्धर्वविद्यायां मध्यमतालसूचकं चिह्नं. — (A whim) मनोलील्यं, मनश्चापलं, मनःकल्पना, अस्वष्टिः *m.*, लहरी.

To CROUCH, *v. n.* (Stoop down) कार्यं प्रणम् (c. 1. -णमति - णन्तुं or -णामयति - पितुं), नतान्नः - ङ्गी - ङ्गं or नचाङ्गः - ङ्गी - ङ्गं भू, प्रहीभू, नचीभू, कुटलिकां कृ; 'to crouch servilely at another's feet,' साहाङ्गपाते परपादयोः प्रणिपत् (c. 1. -पतति - तितुं). — (Fawn) चाट-कारेण सान्त्वं (c. 10. सान्त्वयति - पितुं).

CROUCHING, *p. p.* अवनतकायः -या -यं. नम्रमूर्तिः -र्तिः -र्तिः. सानतशरीरः -रा -रं. प्रहः -ह्रा -हं. अवायः -या -यं.

CROUP, *s.* (Of a fowl) कुकुटस्य पञ्चाङ्गागः.—(Of a horse) सम्पन्निवहः.—(Disease of children) शिशूनां काशपीनसादिलक्षितो रोगः.

Crow, *s.* (The bird) काकः, वायसः, ध्यासः, ध्यांशः, ध्यांशरावी *m.* (नं). करटः, बलिभुक् *m.* (नं), गृहबलिभुक्, बलिपुष्टः -हा -यं, चिरञ्जीवी *m.* (नं). काशः, काणुकः, मौकुलिः *m.*, दियादनः, शक्रजः, सकृत्तमः, मलभुक् *m.* (नं), प्रातर्भोक्ता *m.* (कृ), कारवः, अन्यभूत *m.*, पूकारिः *m.*; सरिष्टः, सात्मघोषः; 'carrion crow,' द्रोणः, दग्धकाकः, शवभुक् *m.* (नं), कृणपभुक्, नालिनहङ्गः; 'crow's nest,' वर्धेरुक्.—(Crow-bar) लोहदण्डः, मधेला, शधेला, तोमरः, तड्डः.—(Cry of the cock, cry of joy) कुकुटरवः, हर्षनादः.

To CROW, *v. n.* (As a cock) कुकुटवद् रु (c. 2. रीति, रविर्तु) or नद् (c. 1. नदति -दिर्तु).—(Boast, bluster) विकल्प (c. 1. -कल्पते -त्यितु), दृप् (c. 4. दृष्यति, द्रुम्), भस्त् (c. 10. भस्तेयते -यितु), दम्भं कृ.

Crowd, *s.* (A multitude) समूहः, सङ्घः, सङ्घातः, मेलः -लकः, समासः, सवयः, सत्रयः, वृन्दः—(Confused mass) सङ्कुलः.—(Crowd of people) बहुजनसमूहः, बहुजनमेलकः, जनसम्मर्हः, लोकसङ्घः, लोकनिवहः, जनसङ्कुलं, जनसमागमः, जनता, जनौघं.

To crowd, *v. a.* (Fill to excess) सन्निश्येन पृ in caus. (पूरयति -यितु), or परिप्, सङ्कुलीकृ, सङ्कोशीकृ, आकोशीकृ.—(Press close together) समृद् (c. 9. मृत्राति -मर्हितु), ससाध (c. 1. -साधते -यितु), सङ्कुटीकृ.

To crowd, *v. n.* सङ्ग in pass. (-कोष्यते), पृ in pass. (पूष्यते) or आपृ, व्याप in pass. (-साप्यते), सङ्कुलीभू, बहुलीभू.

Crowded, *p. p.* सङ्कोशः -शो -शै, आकोशः -शो -शै, अनुकोशः -शो -शै, सङ्कुलः -ला -लं, समाकुलः -ला -लं, व्याप्तः -प्ता -प्ते, ससाधः -धा -धं, सङ्कुटः -टा -टे, नुष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रस्तीमः -मा -मे, प्रस्तीतः -ता -ते, अनवकाशः -शा -शं, निरुन्नामः -मा -मं; 'with people,' बहुजनकोशः -शो -शै.

Crowder, *s.* (Player on the violin) शास्त्रीवादकः, पिनाकीवादकः.

Crowfoot, *s.* (Caltrop). See the word.—(Plant) गोसुरः, गोसुरः.

Crowing, *s.* (Of a cock) कुकुटरवः, कुकुटध्वनिः *m.*, चरणायुधशब्दः.

Crows, *s.* (Ornament for the head denoting royalty) मुकुटं.

किरीटः, राजमुकुटं, मोलिः *m. f.*, राजमोलिः, राजपट्टः, राजभरणं.—(Garland) मङ्क *f.* (नं), माला.—(Regal power, royalty) राज्यं, राजत्वं.—(Top of the head) मस्तकाग्रं.—(Top of any thing) अग्रं, शिखा, मस्तकं, शिरः *n.* (नं), शीर्षकं; 'of a mountain,' गिरिशृङ्गं, गिरिपृष्ठं.—(Crown of a hat) शिरस्त्राणं, शिरस्त्रस्य अग्रभागः.—(Piece of silver) रूप्यमुद्रा.

To CROWN, *v. a.* मुकुटेन अलङ्कृ, मुकुटं शिरसोपा (c. 3. -दधाति -धातु), किरीटं (nom. किरीटयति -यितुं), मुकुटं (nom. मुकुटयति -यितुं), किरीटं शिरसि धा or च in caus. (अपयति -यितुं), किरीटार्पणसंस्कारं कृ; 'with a garland,' मञ्जु (nom. सनयति -यितुं).—(Complete, perfect) सम्पद् in caus. (-पादयति -यितुं), निष्पद्, समाप् in caus. (-सापयति -यितुं), संस्कृ, पुरस्कृ.

CROWNED, *p. p.* किरीटी -दिनी -टि (नं), मुकुटधारी -रिणी -रि (नं).

CROWN-SCAL, *s.* अग्रसुरस्य अग्रभागे जघः or घटं or पाम *n.* (नं).

To CRUCIATE, *v. a.* क्रिञ्च (c. 9. क्रिञ्चति, क्रोष्टुं), व्यप् in caus. (व्यपयति -यितुं), तप in caus. (तापयति -यितुं), प्रमप् (c. 1. -मपति -यितुं), यत् in caus. (यातयति -यितुं).

CRUCIBLE OF CRUSET, *s.* मृषः -घी -या -यिका, अन्यमृषा, वकः, वकवन्, जायत्रेनी, तैजसपत्रिनो, शिलात्मिका.

CRUCIFEROUS, *a.* क्रुशचिह्नधारी -रिणी -रि (नं).

CRUCIFIX, *s.* क्रुशारोपितस्य ख्रीहस्य प्रतिमा or मूर्तिः *f.*

CRUCIFIXION, *s.* ख्रीहस्य क्रुशारोपणं or क्रुशनिवेशनं or क्रुशे बन्धनं.

CRUCIFORM, *a.* क्रुशाकारः -रा -रं, क्रुशाकृतिः -तिः -ति.

To CRUCIFY, *v. a.* क्रुशे आरुह in caus. (-रोपयति -यितुं) or समारुह or निविश in caus. (-वेशयति -यितुं) or बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्ध्) or व्यप् (c. 4. विध्यति, व्यत्तुं).

CRUDE, *a.* (Raw) अमः -मा -मं, कलः -ला -लं.—(Unripe, uncooked) अपक्वः -क्व -क्वे, अपरिपक्वः -क्वा -क्वे, अपरिपक्वः -ता -ते, अपक्वः -क्व -क्वे, असंस्कृतः -ता -ते, अनुपस्कृतः -ता -ते, असिद्धः -द्धा -द्धं, यातयामः -मा -मं.—(Undigested) अजीर्णः -र्णो -र्णै, विदग्धः -ग्धा -ग्धं.—(Not brought to perfection) असम्पूर्यः -र्णो -र्णै, अपूर्णकालः -ला -लं, असमाप्तः -प्ता -प्ते, अपरिष्कृतः -ता -ते, अयत्नकृतः -ता -ते; 'crude form of a noun,' प्रातिपदिकं, पदे.

CRUDELY, *adv.* अपूर्णकाले, अपरिष्कृतं, असिद्धं, अयत्नपूर्व.

CRUDENESS, CRUDITY, *s.* अमता, अपक्वता, अपरिपक्वत्वं, अपाकः, अपक्तिः *f.*, असिद्धत्वं, अजीर्णः *f.*, अजीर्णता, असम्पूर्यत्वं, असमाप्तिः *f.*, अपरिष्कारः.

CRUEL, *a.* निष्ठुरः -रा -रं, क्रूरः -रा -रं, क्रूरकर्मो -मो -मै (नं), क्रूरकृत् *m. f. n.*, क्रूरकर्मशाली -लनी -लि (नं), हिंस्रः -ष्टा -ष्टं, नृशंसः -सा -से, प्राणिपीडाकरः -री -रं, क्रेशकः -का -कं, निर्हयः -या -यं, दयाहीनः -ना -ने, निष्कृपः -पा -पं, कठिनहृदयः -या -यं, अकरुणः -शा -शै, निष्करुणः -शा -शै, निर्पूणः -शा -शै, वीतपूणः -शा -शै, दुःखकरः -री -रं, पिशुनः -ना -ने, व्यालः -ला -लं, द्रोही -हिवो -हि (नं).

CRUELY, *adv.* निष्ठुरं, निर्हयं, क्रूरं, निष्करुणं, निर्पूणं, वैयर्थ्यं, क्रौर्यं.

CRUELNESS, CRUELTY, *s.* निष्ठुर्यं, निष्ठुरता, क्रूरता, क्रौर्यं, हिंस्रत्वं, नृशंसता, निर्हयत्वं, निष्करुण्यता, वीतपूण्यता, वैयर्थ्यं, दौरात्म्यं, द्रोहः, अभिद्रोहः, उत्थातः; 'cruelty to animals,' प्राणिपीडा, प्राणिहिंसा.

CRUENTATE, *a.* रक्ताक्तः -क्ता -क्ते, रक्तलिप्तः -प्ता -प्ते, अमृगिलप्तः -प्ता -प्ते; शोणितारक्तः -क्ता -क्ते, शोणितोषितः -ता -ते, रक्तलिनः -ना -ने.

CRUET, *s.* शुक्तीलादिधारणाद्यं सुद्रकाचक्षी, शुक्तीलाधारः.

CRUISE, *s.* (A small cup) सुद्रपात्रं, सुद्रभाजनं, सुद्रक्षी, सुद्रकंसः.—(A voyage in search of plunder) लोभ्रहरणार्थम् इतस्ततः समुद्रभ्रमणं or समुद्रयात्रा.

To CRUISE, *v. n.* लोभ्रहरणार्थम् इतस्ततः समुद्रं परिभ्रम् (c. 4. -भ्रमयति -भ्रमितुं).

CRUISER, *s.* पारकनौकानुसरेण वा न वा निपुक्ता यत्र कुचचित् समुद्र-यायिनी युद्धनौका.

CRUM, CRUMB, *s.* (Fragment of bread, leavings of a meal)

नुष्टं, केलकः, फेला -लिः *f.*, पिखोलिः *f.*, अतिरिक्तभूषः, अपूपलवः, अपूपसखः, अपूपसखलं, भुक्तसमुद्भिन्नं, शेषां, अवशेषः, भोजनपात्राद् उत्क्रिष्टं.—(Soft part of bread) अपूपस्य कोमलभागः or कोमलांशः.

To CRUM OR CRUMBLE, *v. a.* चूर्णं (c. 10. चूर्णयति -यितुं), विचूर्णं, चूर्णीकृ; सुद् (c. 7. चुणयति, चोष्टुं), प्रसुद्, संसुद्; पिप् (c. 7. पिनयति, पेष्टुं), निष्पिप्; नृद् (c. 9. नृत्राति, नर्हितुं), विनृद्; सखद् (c. 10. सखयति, -यितुं), सखशः कृ, सखं सखं कृ, शकलीकृ.

To CRUMBLE, *v. n.* चूर्णीभू, शकलीभू, सखशो भू, सुखीभू, पिशोयीभू, पिशू in pass. (-ज्ञीयते).

CRUMMY, *a.* कोमलः -ला -लं, मृदुलः -ला -लं, मृषयः -या -यं.

CRUMP, *a.* कुञ्जः -ञ्जा -ञ्जं, मृषाः -ञ्जा -ञ्जं, गुरुः -रा -रं.

CRUMPET, *s.* शिथिलपिष्टकविशेषः यो नवनीताक्तो भूत्वा साधते.

To CRUMPLE, *v. a.* कुञ्जं (c. 1. कुञ्जति -ञ्जितुं), सङ्कुञ्जं (c. 1. -कोचति -ञ्चितुं), पुद् (c. 10. पुदयति -यितुं), सम्पुद्, सम्पुद् (c. 9. -मृत्राति -मर्हितुं),

चूरी (c. 10. चूरीयति-यितुं), कचीकृ.
CRUMPLING, s. (The act of crumpling) कुचनं, सङ्कोचनं, सम्मर्दः, अवमर्दः.—(Fruit) शिथिलत्वविशेषं सुद्रुक्लं.
CRUPPER, s. चर्मरोगो येन पश्याणम् अण्डलाङ्गुलेन संयुज्यते. पुच्छबन्धः.
CRURAL, a. जाङ्गिकः-की-कं, जङ्गलसम्बन्धी-निम्नी-न्य (न).
CRUSADE, CRUSADER. See CROISADE, CROISES, s.
CRUSH, s. (Act of crushing) मर्दनं, सम्मर्दः, अवमर्दः, सम्मेषः, निष्पेषः, सङ्कुट्टः-टुने, घषेणं, समाघातः.—(A crowd) जनसम्मर्दः, प्रतीव.
To CRUSH, v. a. (Squeeze) पीड्य (c. 10. पीडयति-यितुं), सम्पीड्य.—(Collide) मृद् (c. 9. मृदाति, मर्दितुं), बम्बद्, प्रमृद्, विमृद्, आमृद्; पिप् (c. 7. पिनाति, वेष्टुं), सम्पिप्, निम्पिप्, विनिम्पिप्; चूरी (c. 10. चूरीयति-यितुं), प्रचूरी, अचचूरी, विचूरी; घृष् (c. 1. घर्षति-घर्षितुं); प्रभञ्ज (c. 7. भनक्ति-भनक्ति); सख्य (c. 10. सखयति-यितुं); मन्य (c. 9. मन्नाति, मन्वितुं), c. 1. मयति-यितुं; धुद् (c. 7. धुयति, धोक्तुं), पुष्प in caus. (पोषयति-यितुं).—(Beat down) निषत् in caus. (पातयति-यितुं), अवमृद्.—(Demolish, subdue) नश् in caus. (नाशयति-यितुं), विनश्, दम् in caus. (दमयति-यितुं).
CRUSHED, p. p. मर्दितः-ता-तं, सम्मर्दितः-ता-तं, परिमृदितः-ता-तं, सम्पिष्टः-ष्टा-ष्टं, निम्पिष्टः-ष्टा-ष्टं, पुरिष्टः-ता-तं, घषितः-ता-तं.
CRUST, s. (An external coat or skin by which a body is enveloped) त्वक् f. (क्), वाक्त्रभागः. पटलं, वाक्त्रपटलं, वाक्त्रकोशः. अखकोशः. झट्टिः f. झी, चोचं, चोलकं, वत्कं, जत्कं, वहिरावेष्टनं, पेष्टी.—(Hard incrustation) घनपटलं, घनीभूतं वाक्त्रपटलं, शरीरीभूतं वाक्त्रभागः.—(Crust of bread) चूप्यस्य वाक्त्रभागः or घनभागः.—(Pie-crust) झङ्कुलस्य वहिर्भागः or उपरिभागः.
To CRUST, v. a. वाक्त्रम् or वहिर्भागे घनीकृ, घनपटलेन वेष्ट in caus. (वेष्टयति-यितुं) or आच्छद् (c. 10. आच्छदति-यितुं) or शरीरीकृ or संहतीकृ.
To CRUST, v. n. वाक्त्रम् or वाक्त्रभागे घनीभू, घनपटलं बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), वहिर्भागे संहतीभू or शरीरीभू.
CRUSTACEOUS, a. कचपी-चिनी-चि (न), काष्ठवः-वी-वं, वल्कवान्-वती-वत् (न).
CRUSTILY, adv. (Peevishly) कर्कशं, प्रतीव, परहं, कटुभावेन.
CRUSTINESS, s. कर्कशत्वं, प्रतीपता, निकृतिः f., भावरुचता, भावकटुता.
CRUSTY, a. (Covered with a crust) त्वाचः-ची-चं, घनपटलोपेतः-ता-तं.—(Peevish) कर्कशः-शा-शं, प्रतीवः-पा-पं, नैकृतिवः-की-कं.
CRUTCH, s. वृद्धभूतो दण्डः, पङ्क्तुना कक्षेयावल्लितो दण्डः. वरिणोपाधितो यष्टिः, लङ्गालचनार्थं दण्डः.
To CRUTCH, v. a. दखेन आलम्ब्य (c. 1. लब्धते-यितुं) or उत्तम्ब्य in caus. (उत्तम्बयति for-लम्बयति-यितुं).
To CRY, v. n. (Weep, utter lamentations) क्रन्द् (c. 1. क्रन्दति-न्दितुं), आक्रन्द्; रुद् (c. 2. रोदति-रुं), प्ररुद्; परिदेव् (c. 1. देवते-यितुं); विलप् (c. 1. लपति-यितुं), क्रुञ्ज (c. 1. क्रोडति, क्रोडुं), विक्रुञ्ज, परिक्रुञ्ज.—(Shed tears) अचूचि or चाचं यत् in caus. (पातयति-यितुं) or मुष् (c. 6. मुषति, मोक्षुं) or वृष् (c. 6. वृषति, वृष्टुं), वाच्य (nom. वाच्यायते).—(Utter inarticulate sounds, scream) रु (c. 2. रीति, रयितुं), विरु; नद् (c. 1. नदति-न्दितुं), रद् (c. 1. रयति-यितुं), क्रुञ्ज, विक्रुञ्ज, वाक् (c. 4. वाक्यते, c. 1. वाक्ते-यितुं), कु (c. 1. कवते-यितुं), खरं कृ, चीत् इत्ये कृ, पितारं कृ, चीकृ.—(Cry out, exclaim) उक्रुञ्ज, प्रकाशं or उच्चैःखरेण पुष् in caus. (पोषयति-यितुं), उवृष्; प्रखिद् (c. 1. खेदति-यितुं).—(Proclaim) पुष् in caus., विपुष्

in caus.; प्रख्या in caus. (प्रस्थापयति-यितुं), प्रकाश् in caus. (काशयति-यितुं), उच्चर् in caus. (चारयति-यितुं), उक्कृत् (c. 10. कीर्तयति-यितुं).
To CRY DOWN, v. a. (Depreciate) अवचद् (c. 1. चदति-दिदुं), परिचद्; अवचृष् (c. 1. चर्षति-क्रुष्टुं), कन (nom. कनयति-यितुं).—(Prohibit) निषिप् (c. 1. पेयति-वेष्टुं), प्रतिषिप्.
To CRY UNTO, v. a. आष्टे (c. 1. श्रूयति-श्रुतुं), प्राष्टे (c. 10. प्राथयति-यितुं).
To CRY UP, v. a. प्रशंस (c. 1. शंसति-सितुं), कृत् (c. 10. कीर्तयति-यितुं).
CRY s. (Lamentation, weeping) क्रन्दनं, क्रन्दितं, रोदनं, रुदितं, विलपनं, विलापः, परिदेवनं-ना, क्रुष्ट.—(Clamour) उक्कोशः, उक्कुष्टं, ओषणं-या, उच्चैर्बुधं, उच्चैःखरः, जनरवः, संहतिः.—(Confused noise, scream) कोलाहलः, शब्दः, रुतं, रावः, चित्कारः, चीत्कारः, नादः, विक्रुष्टं, रासः, खरः; 'cry of joy,' हर्षनादः, हर्षस्वनः; 'cry of pain,' आर्त्तनादः.
CRYER, s. घोषकः, प्रकाशकः, घोषणाकृतः, उच्चैःस्वरेण व्यापकः.
CRYPT, s. पूजाशालाया अधोभागे स्नातं शयनस्नानन्यायानं, गुहा, गुहागृहं.
CRYSTAL, s. स्फटिकः, स्फटिकाश्मा m. (न), स्फटिकापलं, काचमाशः m., मितमणिः m., विमलमणिः, शुचिमणिः, अख्यः, मितोपलः, कुचक्रकं, केलासः, सिम्बं, पीतशिलः, निम्बुपरलं, शालिपिष्टं, रागदः.
CRYSTAL, CRYSTALLINE, a. स्फटिकः-की-कं, स्फटिकमयः-यो-यं.—(Transparent) स्फटिकप्रभः-भा-भं, स्वच्छः-च्छा-च्छं, विमलः-ला-लं.
To CRYSTALLIZE, v. a. स्फटिकाकारेण घनीकृ or उपानीकृ, स्फटिकमाकृ.
To CRYSTALLIZE, v. n. स्फटिकाकारेण घनीभू or उपै (c. 1. उपायते, उपायतुं), स्फटिकाकृतिः-ति-ति भू, स्फटिकं बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).
CUB, s. (Young of a beast) श्रावः-वकः, वसः, शिशुः m. पातः; 'bear's cub,' चूचश्रावकः; 'fox's cub,' लोमश्रावकः; 'jackal's cub,' शुगालवसः; 'lion's cub,' सिंहश्रावः, बालमृगन्दः; 'tiger's cub,' शार्दूलपातः; 'elephant's cub,' हस्तिश्रावकः, इभयुवतिः f., इभपोटा.
CUBE, s. घनः; 'cube-root,' घनमूलं, घनपदं.
CUBIC, CUBICAL, a. घनाकारः-रा-रं, घनाकृतिः-ति-ति; 'cubical contents,' घनफलं.
CUBIT, s. अरलीनः m., रलीनः m., हस्तः, कालिणी f., किष्कः m. f., त्रिपदः.
CUBITAL, s. अरलीनपरिमाणः-गा-गं, हस्तपरिमाणः-गा-गं.
CUCKOLD, s. कुलटापतिः m., असतीपतिः m., बन्धकीभाष्यः, पुंथलीभाष्यः, व्यभिचारिणीपतिः m., व्यभिसारिकाभाष्यः.
To CUCKOLD, v. a. भाष्यभिगमनेन परं तिरस्कारास्पदं कृ.
CUCKOLD-MAKER, s. परदारगामी m. (न), परकलत्रागामी m., पारदारिकः.
CUCKOO, s. कोकिलः, परभूतः, परपृष्टा, परेयितः, पिकः, वमनदतः, चातकः, मदालापि m. (न), शारङ्गः, वनप्रियः; 'its note,' कोकिलाभिरुतं.
CUCUMBER, s. कर्कटी, पटुलः-लिङ्का, जाली, कापालः, चेलाल, इष्टाकः m. f., मुलाशः, बिलं, चपुषं, मानपानिका, राजफलं, वृत्रभोजनं, ज्योत्वी, पित्रा, गवाक्षी, गोदुषा.
CUCURBITACEOUS, a. जलावृक्षातीयः-या-यं, तुषाकारः-रा-रं.
CUCURBIT, s. जलावृक्षरूपं सन्धानयन्त्रं.
CUD, s. (Food swallowed to be chewed again) पुनश्चर्च्य साहारः, पुनश्चर्च्योयं तुषादिभोजनं; 'chewing the cud,' रोमन्यः-न्यनं; 'to chew the cud,' रोमन्य (nom. रोमन्यायते).
To CUDDLE, v. n. निकटे or अङ्गे or पार्श्वतः शी (c. 2. शीते, शयितुं), उत्कटुवाचनं कृ.
CUDGEL, s. यष्टिः m. f., गदा, लङ्गुडः, वेचं, दण्डः, काष्ठं, मुहरः, इलो, ईली, करपालिका, करपालिका.

To CUDGEL, *v. a.* चेवेण or गदया or लङ्गुडेन तड् (c. 10. ताडयति -यितुं) or चाहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं) or प्रह् (c. 1. -हरति -हन्तुं).

CUDGELING, *s.* चेवाधातः, यथाधातः, दहपाहार्य.

CUDGEL-PLAY, *s.* गदायुद्धं, दहपादद्विद्वि, वेचयुद्धं.

CUDGEL-PLAYER, *s.* गदायोधी *m.* (नं), यष्टिप्रहरणः, याहीकः, कल्लः.

CUE, *s.* (Tail or end of any thing) चालः, पुच्छः -च्छं, चच्छलः.— (Hint) सूत्रतः, इङ्गितं, साकृतं.—(Humour) छन्दः *n.* (सं), छन्दः, मनोभावः.

CUFF, *s.* (Blow with the fist) मुष्पाधातः, मुष्टिप्रहारः, कराधातः, पाणिधातः, साधातः, प्रहारः.—(End of a sleeve) पिप्पलस्य अग्रभागः, पिप्पलाच्छलः; 'fisticuffs', मुष्टीमुष्टि.

To CUFF, *v. a.* मुष्टिना or करेण or पाणिना तड् (c. 10. ताडयति -यितुं) or चाहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं) or प्रह् (c. 1. -हरति -हन्तुं).

To CUFF, *v. n.* मुष्टियुद्धं कृ, मुष्टीमुष्टि युष् (c. 4. युज्यते, योद्धुं).

CUIRASS, *s.* कवचः -चं, उरस्त्राणं, यशस्त्राणं, उरश्छदः, उदरत्राणं, कूर्पासः, तनुचं, वाणधारः, वारवाणः, नागोदरं, आयसी, निचुलकः, निचोलकः.

CUIRASSIER, *s.* कवची *m.* (नं), घस्मेयान् *m.* (तं), तनुत्रवान् *m.* (तं), वस्मिन्तः.

CUSH, *s.* जङ्घात्राणं, मंथणं, मंथणं, ऊरुत्राणं, ऊरुचस्मे *n.* (नं).

CULINARY, *a.* पाकसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (नं), पाचकः -का -कं; 'culinary utensil', पाकपात्रं, पाकभासः; 'culinary skill', पाकनिष्पत्तिः *f.*

To CULL, *v. a.* उड् (c. 1. -हरति -हन्तुं), समुड्, वृ (c. 5. वृणोति, वरितुं -रोनुं), उड्; 'to cull passages from a book', चूर्णितं कृ.

CULLER, *s.* उड्ग्री *m.* (नं), समुड्ग्री, चूर्णिकृत् *m.*

CULLION, *s.* धूर्तः, दुरासा *m.* (नं), नराधमः, ज्ञान्धः, कृपणः.

CULIN, *s.* कामकटः, वेण्याजितः, वेण्यावशयनी *m.* (नं), धूर्तवर्धितः.

CULM, *s.* (Stalk) नालं -ली, नाडिः *f.* -री, काष्ठः, स्तम्भः, मग्निरिः *f.*

To CULMINATE, *v. n.* ऊर्द्धदेशं or उच्चस्थानं or मत्तकोपरिस्थानं or अग्रस्थानं प्राप् (c. 5. -आश्रोति -आश्रुं) or सक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं).

CULPABLE, *a.* दोषी -पिणो -पि (नं), अपराधी -धिनी -धि (नं), अपराधः -डा -डं, सापराधः -धा -धं, मदीयः -धा -धं, कृतापराधः -धा -धं, निन्दनीयः -धा -धं, निन्दा -न्दा -न्धं, निन्दाहिः -हा -हं, गरीः -ग्री -ग्री, दृष्यः -धा -धं, सागाः -गा -गः (सं), वाच्यः -च्चा -च्यं; 'to be culpable', अपराध (nom. अपराधयति).

CULPABLENESS, CULPABILITY, *s.* अपराधिता -त्वं, सापराधता, मदीयता, दोषित्वं, निन्दनीयत्वं, निन्धता, निन्दाहेतुः, गर्हता.

CULPABLY, *adv.* सापराधे, मदीये, अपराधिवत्, निन्दनीये.

CULPRIT, *s.* दोषी *m.* (नं), अपराधी *m.* (नं), अपराधा *m.* (ङ्), पापी *m.* (नं), दोषयन्तः, दृष्टदोषः, निश्चितदोषः, बध्यः.

To CULTIVATE, *v. a.* (Till the land) कृष (c. 6. कृषति, क्रुष्टुं).—(Labour at, promote) सेव (c. 1. सेवते -यितुं), सामव्, अनुसेव्, उपसेव्, निषेव्; भज (c. 1. भजति -ते -भक्तुं); अनुहा (c. 1. -तिहति -हातुं); अनुपाल (c. 10. -पालयति -यितुं), प्रतिपालः; संवृष् in caus. (-वर्धयति -यितुं).

CULTIVATED, *p. p.* कर्षितः -ता -तं, कृष्टः -हा -हं, फालकृष्टः -हा -हं, सीत्यः -त्या -त्यं, सेवितः -ता -तं; 'cultivated land', क्षेत्रभूमिः *f.*, कल्मीकः *f.*, कल्मीकः, सीतं.

CULTIVATION, CULTURE, *s.* (Of land) कर्षणं, कृषिः *f.*, कृषिकर्म *n.* (नं), कृष्टिः *f.*, कार्षिः *f.*—(Labouring at, promoting) सेवनं, अनुसेवनं, परिष्कारः, अनुष्ठानं, अनुपालनं, प्रतिपालनं, संवर्धनं; 'of learning', विद्यानुसेवनं.

CULTIVATOR, *s.* (Of land) कृषकः, कर्मकः, कार्षिकः, क्षेत्रिकः, खेपी *m.* (नं), लेखानोवः, हालिकः.—(One who labours at or pro-

motes) सेवी *m.* (नं), अनुसेवी, अनुहायी *m.* (नं), अनुपाली *m.* (नं), प्रतिपाली *m.* (नं), संवर्धकः; 'cultivator of learning', विद्यानुसेवी, विद्यानुपाली.

CULVER, *s.* (Pigeon) कपोतः, पारवतः, पारावतः, कलरवः.

CULVER-HOUSE, *s.* कपोतपालिका, कपोतागारं, विटङ्कः.

To CUMBER, *v. a.* बाध् (c. 1. बाधते -यितुं), क्रिश् (c. 9. क्रिश्नति, क्रेशुं), अवर्ष् (c. 7. -रुण्डि -रोडुं), अतिभारो भू, विग्र (nom. विग्रयति -यितुं), कष्टं जन् (c. 10. जनयति -यितुं).

CUMBER, *s.* अतिभारः, बाधः -धनं, क्रेशः, कष्टकः, शल्यं, कष्टं, विग्रः.

CUMBERSOME, CUMBOUS, *a.* भारी -रिणी -रि (नं) or अतिभारी, क्रेशकः -की -कं, कष्टकरः -री -रं, दुःसकरः -री -रं, दुर्भेदः -रा -रं, बाधकः -का -कं.

CUMBERSOMELY, *adv.* अतिभारेण, यथा क्रेशः or कष्टं or बाधा जायते तथा.

CUMBERSOMENESS, CUMBRANCE, *s.* भारः, अतिभारः, क्रेशः, कष्टं, विग्रः, अवरोधः.

CUMIN, *s.* जीरकः, जीरः, जीरी, जरणः, सुगन्धं, मूलपत्रः, कृष्णसखी, दूता, मुषवी, सन्तानी, श्रेतः, कणा.

To CUMULATE, *v. a.* सञ्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), समाधि, समुपधि; राशीकृ, पूगीकृ, पिष्टीकृ, सोषीकृ, शकव कृ.

CUMULATION, *s.* सञ्चयः -यनं, निचयः, प्रचयः, राशीकरणं, पूगीकरणं.

CUNCATION, *s.* विलघ्नः, कालक्षेपः, कालपापः -पनं, दीर्घसूत्रता.

CUNEIFORM, *a.* कीलाकारः -रा -रं, कीलाकृतिः -तिः -ति, कीलसरूपः -पा -पं.

CUNNING, *a.* (Sly) विदग्धः -ग्धा -ग्धं, छली -लिनी -लि (नं), छलनापरः -रा -रं, सव्याजः -जा -जं, मायी -यिनी -यि (नं), मायान्वितः -ता -तं, कापटिकः -की -कं, कूटकृत *m. f. n.*, विप्रलम्भकः -का -कं, धूर्तः -ह्ता -हं, वचनशीलः -ला -लं, प्रतारणशीलः -ला -लं.—(Skillful) निपुणः -णा -णं, चतुरः -रा -रं, पटुः -टु -दी -दु.

CUNNING, *s.* (Deceit, slyness) विदग्धता, वैदग्ध्यं, छलं -लना, व्याजः, माया, कपटः, कापट्यं, कूटः -टं, धूर्तता, वचनं, प्रवचना, शठता, वक्रता, केतव्यं.—(Skill) पाटवं, नैपुण्यं, चतुर्व्यं, युक्तिः *f.*

CUNNINGLY, *adv.* विदग्धं, छलेन, सव्याजं, समार्यं, वैदग्ध्येन, सपाटवं.

CUP, *s.* पात्रं, पानपात्रं, भासं, भाजनं, कंसः -सं, कांस्यः -स्यं, चषकः, शरायः, कुन्तलः, कुशयः, शालाजिरः -रं, पानीयाधारः.—(Any thing hollow like a cup) पुटः -टकं; 'the cup of a flower', पुरं, पुष्पगर्भः, पुष्पकोपः; 'cup of a balance', कर्ष्यं.—(Drinking bout) सम्पीतिः *f.*; 'one who loves a cup', पानासक्तः.

To CUP, *v. a.* (Draw blood by applying cupping-glasses) आचूषणं कृ, आचूषणयन्त्रेण रक्तेषु in caus. (सावयति -यितुं) or मुष् in caus. (मोचयति -यितुं) or मोष् (c. 10. मोक्षयति -यितुं).

CUPBEARER, *s.* पात्रवाहकः, पानपात्रवाही *m.* (नं), पात्रभूत, मद्यरक्षकः.

CUPBOARD, *s.* अवकोशः, कुशलः, कवडीलः -लकः, साष्टद्वयाधारः.

To CUPBOARD, *v. a.* अवकोशे निधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or निविष्णु in caus. (-वेशयति -यितुं).

CUPEL, *s.* स्वर्णकारिणं व्यवहारिता मुषणशोधनार्थं मृषा.

CUPID, *s.* कामः, कामदेवः, जनङ्गः, मदनः, कन्दर्पः. See KĀMADEVA.

CUPIDINOUS, *a.* कामी -मिनी -मि (नं), कामुकः -का -कं, लोभी -भिनी -भि (नं), लोलुभः -भा -भं, लोभाविष्टः -हा -हं, लाभलिखुः -खु -खु, लिखुः -खु -खु.

CUPIDITY, *s.* कामः -मिता, कामुकत्वं, अभिलाषः, लोभः, लुब्धता -त्वं, लाभलिप्सा, लिप्सा, कामना, मृषा, अभिधासा, अतिमृषा.

CUPOLA, *s.* चङ्क्रेगोलाकारं प्रासादशृङ्गं or हर्म्यशिखरं.

CUPPER, *s.* आचूषणयन्त्रेण रक्तमोचकः or अनुक्षायी *m.* (नं),

CUPPING-GLASS, *s.* रक्ताक्षयपात्रं, रक्ताभूषणार्थं काचपात्रं.

CUR, *s.* म्या *m.* (नं), शुनकः, कुकुरः, दुष्टकुकुरः 'cur-like,' श्वत्.

CURABLE, *a.* चिकित्स्यः-स्या-स्यं, साध्यः-ध्या-ध्यं, प्रतीकार्यः-ध्या-ध्यं, श्मनीयः-या-यं, चिकित्सितुं शक्यः-स्या-स्यं, स्वास्थ्यक्षमः-मा-मं.

CURABLENESS, *s.* चिकित्स्यत्वं, साध्यता, प्रतीकार्यत्वं, उपश्मनीयता.

CURACY, *s.* उपपुरोहितस्य वृत्तिः *f.* or व्यापारः or अधिकारः.

CURATE, *s.* उपपुरोहितः, उपपञ्चकः, पुरोहितप्रतिनिधिः *m.*, उपगुरुः.

CURATIVE, *a.* रोगघ्नः-घ्नी-घ्नी, रोगहरः-रा-रं, रोगान्तकः-की-कं, व्याधिश्मकः-का-कं, शान्तिकरः-री-रं, शान्तिदः-दा-दं.

CURATOR, *s.* अध्यक्षः, अधिकारी *m.* (नं), अधिकृतः, रक्षकः, अधीशः, अवशिष्टा *m.* (नं), अधिकर्म्मिकः, दृष्टा *m.* (दृ).

CURB, *s.* (Of a bridle) मुखयन्त्रं, बलाशृङ्खलः, वागासखन्धिनी शृङ्खला, अश्वमुखशृङ्खला.—(Restraint) यन्त्रं, शृङ्खलता, संयमः, यमः, नियहः, अवरोधः, निषेधः.

TO CURB, *v. a.* (Hold a horse in with a curb) अश्वं मुखयन्त्रेण or मुखशृङ्खलाया यम् (c. 1. यञ्जति, यन्तुं).—(Restrain) यम्, संयम्; यन्त्रं (c. 10. यन्त्रयति-यितुं), नियहं (c. 9. गृह्णाति-ग्रहीतुं), अवरोधं (c. 7. रुणद्धि-रोद्धुं), निरुध्.

CURBED, *p. p.* शृङ्खलितः-ता-तं, यन्त्रितः-ता-तं, संयतः-ता-तं.

CURB-STONE, *s.* परिस्तररूपाने सुदृढप्रस्तरः.

TO CURD OR CURDLE, *v. n.* दधिकरूपेण श्ये (c. 1. श्यायते, श्यातुं) or घनीभू.

TO CURD OR CURDLE, *v. a.* दधिसमाकृ. श्ये in caus. (श्याययति-यितुं), घनीकृ.

CURDS, *s.* दधि *n.*, पयस्यं, क्षीरजं, गव्यं, क्लिष्टाढः, गोरसजं, चषं, द्रव्या, रसाला, मार्जिता.

CURDY OR CURDLED, *a.* दधिमयः-यी-यं, श्यानः-ना-नं, शीनः-ना-नं, चाश्यानः-ना-नं, घनीभूतः-ता-तं, दधिवत् संहतः-ता-तं.

CURE, *s.* (Act of healing) चिकित्सा-त्सनं-त्सितं, श्मः, शानिः *f.*, उपश्मः, रोगशानिः *f.*, रोगश्मः, रोगोपश्मः, समाधानं, प्रतिसमाधानं, रुक्प्रतिक्रिया, प्रतीकारः, रोगोपचारः.—(State of being healed) समुत्थानं, स्वास्थ्यं, मुत्थता.—(The remedy itself) भेषजं, भेषज्यं, औषधं, रोगहं.—(Benefice of clergyman) पुरोहितवृत्तिः *f.*, धर्मी-ध्यापकस्य व्यापारः or अधिकारः.

TO CURE, *v. a.* कृत् in des. (चिकित्सति-त्सितुं), श्म in caus. (श्मयति-यितुं), प्रश्मं, उपश्मं; स्वस्थं-स्यां-स्यं कृ. सुस्थं-स्यां-स्यं कृ. प्रतिकृ. समाधा (c. 3. दधाति-धातुं), प्रतिसमाधा. समुत्था in caus. (चापयति for स्थापयति-यितुं), भिषज् (nom. भिषज्यति), साध् in caus. (साधयति-यितुं).—(Cure fish or meat) लषण (nom. लषणयति-यितुं), लषणीकृ.

CURED, *p. p.* चिकित्सितः-ता-तं, श्मितः-ता-तं, शानः-ना-नं, उपशान्तः-ना-नं, प्रशान्तः-ना-नं, स्वस्थः-स्या-स्यं, सुस्थः-स्या-स्यं, प्रतिकृतः-ता-तं, समुत्थितः-ता-तं, रोगमुक्तः-क्ता-कं; 'cured of fever,' विगतज्वरः-रा-रं.

CURELESS, *a.* अचिकित्स्यः-स्या-स्यं, असध्यः-ध्या-ध्यं, दुरुपचारः-रा-रं.

CURER, *s.* चिकित्सकः, रोगशान्तकः, रोगहारी *m.* (नं), रोगहा *m.* (नं), जीवदः.

CURFEW, *s.* अग्निप्रदीपा निष्ठापयितव्या इति पुरा निर्देशार्थं प्रदोषकाले वादिता चल्ता, प्रदोषकाले चल्ताशब्दः.

CURIOSITY, *s.* (Inquisitiveness) कौतूहलं, कुतूहलं, कौतुकं, कुतुकं, जिज्ञासा, जिज्ञासाकुतूहलं, विपृच्छा, अनुसन्धानेच्छा, असति प्रयोजने किमेतदिति जिज्ञासा; 'one whose curiosity is excited,' उपज्ञातकौतुकः.—(A rarity) दुर्लभद्रव्यं, दुष्प्राप्यद्रव्यं, बहुमतद्रव्यं, विशिष्टद्रव्यं, उत्कृष्टद्रव्यं.

CURIOUS, *a.* (Inquisitive) कुतूहली-लिनी-लि (नं), कौतूहलान्वितः-ता-तं, कौतूहलपरः-रा-रं, कौतुकाविष्टः-ष्टा-ष्टं, जिज्ञासुः-सु-सु, विपृच्छिषुः-पु-पु, अनुसन्धानेक्षुः-क्षुः-क्षु.—(Skilled in) अभिज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, विचक्षणः-खा-खं.—(Exact, nice) सूक्ष्मः-स्सा-स्सं, सूक्ष्मदर्शी-शिनी-शि (नं).—(Worthy of being seen, rare) दर्शनीहः-हो-हं, दर्शनीयः-या-यं, दुर्लभः-भा-भं, दुष्प्राप्यः-ध्या-ध्यं, बहुमतः-ता-तं.—(Strange, wonderful) अद्भुतः-ता-तं, चित्रः-त्रा-त्रं, विचित्रः-त्रा-त्रं, आश्चर्य्यः-ध्या-ध्यं, अपृष्टः-ष्टा-ष्टं.

CURIOSLY, *adv.* (Inquisitively) कौतूहलात्, कुतूहलेन, कौतुकेन, जिज्ञासया.—(Skilfully, nicely, strangely) निपुणं, सूक्ष्मं, अद्भुतं.

TO CURL, *v. a.* (Turn the hair in curls) अलकरूपेण केशान् कुञ्च (c. 1. कुञ्चति-चिन्तुं or c. 10. कुञ्चयति-यितुं), अलकान् कृ or रच् (c. 10. रचयति-यितुं).—(Twist) कुञ्च, आकुञ्च, व्यावृत् in caus. (वञ्चयति-यितुं).—(Raise in waves) तरङ्ग (nom. तरङ्गयति-यितुं), बन्धुरीकृ, उन्नतानतीकृ.

TO CURL, *v. n.* अलकरूपेण कुञ्च in pass. (कुञ्चते) or आकुञ्च in pass., व्यावृत् (c. 1. वञ्चते-चिन्तुं).—(Rise in waves) तरङ्ग (nom. तरङ्गापते), तरल (nom. तरलायते), बन्धुरीभू, उन्नतानतीभू.

CURL, *s.* अलकः, आवर्तः-वर्तका, कुरलः, कर्करालः-लं, सङ्करः, काकपक्षः, वध्वरीकः, चूर्णकुनलः, कलरी, भ्रमरकः; 'row of curls,' अलक-संहतिः *f.*—(Undulation) जम्बिः *f.*, तरङ्गः.

CURLEW, *s.* क्रीडः, कुडः, कलिकः, कालिकः, कालीकः, अतिजागरः.

CURMUDGEON, *s.* कृपणः, कदर्यः, स्वव्यथी *m.* (नं), मत्सरः, गाढमुष्टिः.

CURRENT, *s.* (The tree) अल्पफलविशिष्टः सुदृवृक्षः.—(A small dried grape) शोषितरसा सुदृवाक्षा.

CURRENCY, *s.* (Circulation, general reception) प्रचारः, प्रचरः, प्रचलनं, चलनं, हस्ताद्वस्तं चलनं, व्यवहारः, सञ्चसाधारणव्यवहारः, सञ्चग्रहणं, सञ्चसम्मानं.—(Continuous flow or course) प्रवाहः, प्रसरः.—(Easiness of utterance) मुखोच्चारणं, मुखोच्चार्यता.—(Current coin) प्रचलमुद्रा, प्रचारितमुद्रा.

CURRENT, *a.* (Circulatory, generally received) प्रचलः-ला-लं, प्रचलितः-ता-तं, प्रचलन्-लनी-लन्तुं (त्), प्रचरितः-ता-तं, प्रचरन्-रनी-रन्तुं (त्), चलमानः-ना-नं, परिचालितः-ता-तं, सञ्चारितः-ता-तं, सञ्चसम्मतः-ता-तं, सञ्चग्रहीतः-ता-तं.—(Common, general, popular) सञ्चसाधारणः-णी-णं, सञ्चसामान्यः-न्या-न्यं, लोकप्रसिद्धः-द्धा-द्धं, लोकविश्रुतः-ता-तं, व्यावहारिकः-की-कं, आचारिकः-की-कं, लीकिकः-की-कं.—(Received as authority, allowable) प्रचलितः-ता-तं, प्रामाणिकः-की-कं, ग्रास्यः-स्या-स्यं.—(What is now passing) वर्तमानः-ना-नं, विद्यमानः-ना-नं; 'the current year,' वर्तमानवत्सरः; 'current moment,' आपातः; 'current report,' लोकप्रवादः, जनवादः.

CURRENT, *s.* (A running stream) स्रोतः *n.* (सं), स्रवनी, स्रोतस्वती, स्रोतस्विनी.—(The flow or course of water) वेला, वेगः, रयः, प्रवाहः, उदकप्रवाहः, धारः-रा, स्रोतः *n.* (सं), सोपः, प्रसवः-वर्णं, संसृतिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, पावसंस्कारः, अनुपपत्तिः *f.*, पावकङ्कारः, रायभाटो, जम्बी, कूलङ्कयः, पुरोदिः *m.*; 'current of the Ganges,' गङ्गावृत्तः 'against the current,' प्रतिस्रोतस्.

CURRENTLY, *adv.* (Generally, popularly) सामान्यतम्, साधारणतम्, लोकतम्, प्रसिद्धं; 'it is currently reported,' इति लोकप्रवादः श्रूयते; 'it is currently known,' लोकप्रसिद्धम् अस्ति.

CURRICULE, *s.* रथः, क्रीडारथः, केलिरथः, अश्वद्वयसञ्चारितो रथः.

CURRIER, *s.* चर्मकारः -री *m.* (नं), चर्मवेदनकारी *m.*, चर्मोपकारी *m.* (नं), कुरटः.

CURRISH, *a.* कुकुरचारः -रा -रं, शशीलः -ला -लं, शीघ्रः -वी -वं, दुःशीलः -ला -लं, शीघ्रापदः -दी -दं; 'a currish man,' चनरः.

TO CURRY, *v. a.* (Dress leather) चर्मं परिष्कृतम्.—(Beat) तद् (c. 10. ताडयति -यितुं), प्रहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं).—(Rub a horse with a curry-comb) अश्वलोम लोहकङ्कतेन मृत् (c. 2. मापि, मापुं).—(Curry favour) चाराप् in caus. (-रापयति -यितुं), सान्त् (c. 10. सान्त्वयति -यितुं), लल् in caus. (लालयति -यितुं).

CURRY, *s.* (The dish) अन्नमिश्रणो यो भक्षेन सह खाद्यो व्यञ्जनविशेषः. CURRY-COMB, *s.* अश्वलोममार्जनार्थं लोहकङ्कतः, अश्वमार्जनी.

TO CURSE, *v. a.* शप् (c. 1. शपति -ते, c. 4. शपयति, शप्नुते), अभिशप्, परिशप्, श्रापं or अभिश्रापं दा or कृ; अमङ्गलं or अनिष्टम् आशंस (c. 1. -शंसते -सितुं); आक्रुश (c. 1. -क्रोशति -क्रोहं), गर्हं (c. 1. गर्हते -हिहं), धिक्कृ. भस् (c. 10. भस्मयति -यितुं).

TO CURSE, *v. n.* शप् (c. 1. शपते, शप्नुते), श्रापं or श्रापं वद् (c. 1. वदति -दिहं) or वृ (c. 2. व्रयति, वरु); 'to curse and swear,' श्राप-यामिश्रापो कृ.

CURSE, *s.* (Malediction) श्रापः, अभिश्रापः, श्रापयः, श्राप-यनं, परिश्रापः, आक्रोशनं, अमङ्गलः, भस्मनं, अभियक्कः, अभिपक्कः, गालिः *m.*, मन्द-वाग्धातुः 'under a curse,' श्रापयस्तः -स्ता -स्तं.—(A pest) कलकः, दृक्कः, अपकारकः. The following are forms of curses answering to 'confusion seize you,' &c., अनीविनस्ते भूयात्, अकरणितेऽस्तु, निद्याहस्ते भूयात्, अवाहास्ते स्यात्, अजननिर अस्तु तव.

CURSED, *p. p.* श्रापः -ता -तं, अभिश्रापः -ता -तं, श्रापाहः -हे -हं, गर्हितः -ता -तं, गहेणीयः -या -यं, पृणाहः -हे -हं, धिक्कृतः -ता -तं, अपध्वस्तः -स्ता -स्तं.

CURSEDLY, *adv.* गर्हितः, गहेणीयप्रकारेण, दुष्टं, दुष्टु.

CURSHIP, *s.* कुकुरत्वं, शशीलता, दुःशीलता, अश्वमाचारः.

CURSITOR, *s.* महापिचारणसभासद्वन्धो लेखकविशेषः.

CURSORYLY, *adv.* ईषद्वेषया, ईषमनयोगेन, सुक्षकवत्, ईषदृशेनेन, सत्वरं, अनवधानेन, अनपेक्षया.

CURSORY, *a.* त्वरितः -ता -तं, असावधानः -ना -नं, अनवहितः -ता -तं, अत्यल्पदृष्टिः -दृष्टिः -दृष्टं, शीघ्रः -प्रा -प्रे; 'cursory view,' ईषदृशेन, अद्वेषोद्योगः.

CURST, *a.* ककेशः -शा -शं, नृशंसः -सा -सं, दुष्टचेताः -ता -तः (स्).

CURT, *a.* हस्तः -स्ता -स्तं, सङ्घः -द्वे -द्वं, सङ्घिप्तः -ता -तं.

TO CURTAIN, *v. a.* हम् in caus. (हासयति -यितुं), छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), अवच्छिद्, संक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्नुते), सङ्घ (c. 1. -हरति -हर्तुं).

CURTAILED, *p. p.* हसितः -ता -तं, छिन्नः -त्ता -तं, संक्षिप्तः -ता -तं, क्षीणः -खा -खं, अवरोपितः -ता -तं, अत्योक्तः -ता -तं.

CURTAIN, *s.* तिरस्कारिणी, व्यवधानं, आवरणं, तिरोधानं, आवरणपटः, प्रच्छदपटः, अपटो, यवनिका, नीशारः; 'bed-curtain,' चतुष्को, मञ्जरि.

TO CURTAIN, *v. a.* आवरणपटं परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते -ष्टितुं) or परिवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रितुं) or प्रच्छद् (c. 10. -च्छादयति -यितुं).

CURTAIN-LECTURE, *s.* रात्रिकाले श्रम्यागतपतिमुद्दिश्य भाष्योक्तं निन्दावाक्यं or भर्त्सनावक्यं or तज्जनं.

CURTISY, *s.* स्त्रीलोककेन कृतः प्रणामः or चञ्चलप्रणामः or नमस्कारः.

CURVATED, *a.* नतः -ता -तं, आनतः -ता -तं, प्रणतः -ता -तं, परिरुतः -ता -तं, भुग्नः -ग्ना -ग्नं, अवभुग्नः -ग्ना -ग्नं, विभुग्नः -ग्ना -ग्नं, कुक्षितः -ता -तं, आकुक्षितः -ता -तं.

CURVATION, *s.* वक्रोत्करणं, नवीकरणं, कुचनं, आकुचनं, अवकुचनं.

CURVATURE, *s.* नतिः *f.*, आनतिः *f.*, वक्रता, वक्रिमा *m.* (नं), वक्रोभावः,

निक्षता, कुटिलता, कीटित्वं, नवत्वं, रुग्णता; 'of the spine,' अन्धनरायानः.

CURVE, *a.* वक्रः -क्रा -क्रं, वक्रिमः -ता -तं, नतः -ता -तं, कुटिलः -ला -लं, नवः -वा -वं, निवः -वा -वं, भुग्नः -ग्ना -ग्नं, कुक्षितः -ता -तं.

CURVE, *s.* नतिः *f.*, नतं, भुग्नः, कुटिः *m.*, वक्रता, वक्रिमा *m.* (नं), कुचनं, अवकुचनं; 'a curve line,' धनुर्मीर्गं, वक्ररेखा.

TO CURVE, *v. a.* मृ in caus. (नामयति -यितुं), आनम्, अवनम्; नवीकृ; वक्रीकृ; आवृ in caus. (-वृजयति -यितुं), कुच् (c. 1. कुचति -चिन्तुं), कुटिलीकृ, अच् (c. 1. अचति -चिन्तुं), निव (nom. निवयति -यितुं).

CURVED, *p. p.* नतः -ता -तं, नातितः -ता -तं, वक्रोभूतः -ता -तं, कुटिलीकृतः -ता -तं, निवितः -ता -तं, विभुग्नः -ग्ना -ग्नं, अवभुग्नः -ग्ना -ग्नं, सम्भुग्नः -ग्ना -ग्नं, रुग्णः -ग्ना -ग्नं, कुक्षितः -ता -तं, वृजिनः -ना -नं, प्रवणः -वा -वं.

TO CURVET, *v. n.* प्रु (c. 1. प्रवते, प्रोतुं), वल्गु (c. 1. वल्गति -लितुं), आवल्गु. CURVET, *s.* प्रुतं, प्रवः, वल्गितं, लङ्घनं, उन्मालः, क्षम्यः.

CURVILINEAR, *a.* वक्ररेखः -खा -खं, धनुर्मोर्गाकारः -रा -रं, वक्रः -क्रा -क्रं.

CURULE, *a.* (Chair) पृष्ठं रोशनगरे विचारकसंज्ञाम् आसनं.

CUSHION, *s.* उपधानं -नीयं, पीठोपधानं, बालिष्ठं, विहरः, विलसद्, आस्तरणं.

पीठास्तरणं, पीठागस्तुः *m. f.*, उपवहः, पीठाजनेन, अजिनं, चर्म *n.* (नं).

CUSHIONED, *a.* उपधानसंविष्टः -ष्टा -ष्टं, अजिनशयानः -ना -नं, बालिष्ठनिषणः -खा -खं.

CUSP, *s.* अर्धचन्द्रकोणः, अर्धेन्दुशिखा, अर्धचन्द्राग्रं, कलाग्रं, कलाकोणः.

CUSPATED, CUSPIDATED, *a.* मूस्त्रायः -या -यं, मूक्षयः -या -यं.

CUSTARD, *s.* अस्वक्षीरादिमयं मिष्टलेखं.

CUSTODY, *s.* (Imprisonment) रोधः, निरोधनं, बन्धनं, स्थानावधः, आसेधः, कारागारे निरोधः.—(Care, charge) गुप्तिः *f.*, रक्षा, रक्षणं.—(Defence) रक्षणं, पालनं, ग्राहं.

CUSTOM, *s.* (Habit, established manner, fashion) आचारः, व्यवहारः, व्यवहृतिः *f.*, प्रचारः, समाचारः, रीतिः *f.*, नियमः, अभ्यासः, नित्यकृतं, धारा, मार्गः, स्थितिः *f.*, अनुसारः, आवृत्तिः *f.*, चर्या, चरितं, क्रमः, सम्प्रदायः, व्यापारः, शीलः; 'according to custom,' यथाव्यवहारः.—(Practice of buying of one person) एकपक्षविक्रेतुः सदाक्रयः or नित्यक्रयः.—(Tribute, toll) शुल्कः -त्वं, करः, रानसं, राजप्रा-सभागः, शालिकः.

CUSTOMABLE, *a.* आवाहारिकः -की -कं, आचारिकः -की -कं, लोकसिद्धः -द्वा -द्वं.

CUSTOMABLY, *adv.* व्यवहारानुसारेण, व्यवहारतः, आचारानुरूपं.

CUSTOMARILY, *adv.* यथाव्यवहारं, यथारीति, रीत्यनुसारात्, प्रायशः.

CUSTOMARY, *a.* आचारिकः -की -कं, व्यवहारिकः -की -कं or व्यवहारिकः, व्यवहारानुसारी -रिणी -रि (नं), आचारानुयायी -यिनी -यि (नं), आचारितः -ता -तं, प्रचारितः -ता -तं, प्रचलः -ला -लं, प्रचलितः -ता -तं, नैयतिकः -की -कं, रीत्यनुसारी &c., योगिकः -की -कं.—(Habitual) आभ्यासिकः -की -कं, नियमः -ता -तं.—(Usual) प्रायिकः -की -कं, लोकसिद्धः -द्वा -द्वं, लोकिकः -की -कं, प्रसिद्धः -द्वा -द्वं.

CUSTOMER, *s.* क्रेता *m.* (नं), क्रयी *m.* (नं), निवक्रेता *m.*, सदाक्रयी.

CUSTOM-HOUSE, *s.* शुल्कग्रहणशाला, शुल्कस्थानं, कटसचयगृहं.

CUSTOM-HOUSE-OFFICER, *s.* शौल्क, शौल्किकः, करघाही *m.* (नं).

TO CUT, *v. a.* कृत् (c. 6. कृच्छति, कृच्छितुं), छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), संछिद्, लृ (c. 9. लुनाति, लयितुं), वृत् (c. 6. वृत्ति, व्रच्छितुं), क्षो (c. 4. क्षति, क्षातुं), दो or दा (c. 4. दाति, c. 2. दाति -तुं).—(Cut in two) द्विधा छिद् or कृ, द्विसखीकृ.—(Divide) छिद् (c. 7. भिनत्ति, भेत्तुं), खद् (c. 10. खस्यति -यितुं).—(Pierce) अच् (c. 4. विष्यति,

खड्गं, छिद् (c. 10. छिद्रयति-यितुं), निर्भिद्, खन् (c. 1. खनति-नितुं), छिद्.—(Carve, make by sculpture) तच्छ (c. 1. तच्छति-यितुं).—(Hew) छिद्, विशस् (c. 1. -शसति-सितुं).—(Intersect) परिच्छिद्.—(Scratch) खुर (c. 6. खुरति, खोरितुं).—(Cut away) अवकृन्, निकृन्, उच्छिद्.—(Cut down) अवकृन्, प्रकृन्, अवच्छिद्, अवभञ्ज (c. 7. -भनक्ति-भेक्तुं), निभञ्ज, प्रभञ्ज; अवपत् in caus. (-पातयति-यितुं).—(Cut off) छिद्, अवच्छिद्, निकृन्, अवकृन्, लू; 'destroy,' उच्छिद्, उञ्ज (c. 1. -हरति-हन्तुं), उन्मूल (c. 10. -मूलयति-यितुं); 'reascind,' लुप् (c. 6. लुम्पति, लोभुं); 'take away,' अपनो (c. 1. -नयति-नेतुं), अपहृ; 'intercept,' विच्छिद्, उच्छिद्, अवहृष् (c. 7. -रुणञि-रोञ्जुं); 'interrupt,' विच्छिद्, सखद् (c. 10. सखयति-यितुं); 'preclude,' निवृ in caus. (-वारयति-यितुं), निरुष्; 'obviate,' परिच्छिद्; 'cut off a limb,' अञ्ज छिद्.—(Cut out) उत्कृन्, निष्कृन्; 'shape,' कृप् (c. 10. कल्पयति-यितुं), परिकृप्; 'contrive,' मनसा चिन् (c. 10. चिन्तयति-यितुं), परिकृप्; 'adapt,' युज् in caus. (योजयति-यितुं); 'outdo,' अतिभू, विशिष् in pass. (-शिष्यते); 'cut off a letter,' लुप्.—(Cut short, abridge) संहृ, संक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेपुं), उच्छिद्, लुप्; 'interrupt abruptly,' सहसा विच्छिद्.—(Cut up) अवच्छिद्, विनिकृन्, निकृन्; 'eradicate,' उच्छिद्.—(Cut the hair) केशान् छिद् or आवप् in caus. (-वापयति-यितुं) or परिवप्.—(Cut to the heart) मम्मे भिद् or छिद् or व्यष्.
To cut, v. n. (Make way by dividing) उच्छिद् in pass. (-भिद्यते), मोच्छिद्, स्फुद् (c. 6. स्फुटति-टितुं), उत्पद् in pass. (-पद्यते), प्रभू.
Cur, p. p. छिबः-चा-चं, कृत्तः-क्ता-क्तं, कर्षितः-ता-तं, लूनः-ना-नं, छातः-ता-तं, दातः-ता-तं, छितः-ता-तं, दितः-ता-तं, वृष्णः-क्णा-वणं, खड्गितः-ता-तं, बुडितः-ता-तं, कृमः-मा-मं, तष्टः-ष्टा-ष्टं, परिवर्षितः-ता-तं; 'cut up,' व्यवच्छिन्नः-चा-चं, छिन्नभिन्नः-चा-चं, निकृत्तः-क्ता-क्तं; 'cut off,' in grammar, लुम्-मा-मं.
Cut, s. (The blow of a sharp instrument) प्रहारः, चापातः; 'a sword-cut,' खड्गप्रहारः, खड्गापातः; 'cut with a whip,' कशापातः.—(Impression made by an edge) छेदः, लूनकः, व्रश्चनचिह्नं.—(Channel or canal) खातं, कुल्या, कृत्रिमा सरित्.—(Part cut off from the rest) खडः-खडं, छेदः, भिन्नं, भित्तिः f., दलं.—(Small particle) लवः, कणः, लेशः.—(A direct road) च्युनुमार्गः, अविमार्गः, अदीर्घपथः.—(Print) मुद्रा, पत्रे मुद्रिता प्रतिमा or प्रतिमूर्तिः f.—(Fashion, form) रीतिः f., रूपं, आकारः, विधानं, संस्कारः, संस्थानं.
CUTANEOUS, a. त्वाचः-चो-चं, चार्मिकः-को-कं, चर्मो-र्मिणी-र्मि (नं), त्वक्स्रवन्थी-न्थिनी-न्थि (नं); 'cutaneous disease,' त्वयोगः, चर्मोद्पिका; 'cutaneous eruption,' दहृः m., दहृः m.
CUTICLE, s. अवभासिनी, वाह्यत्वक् f. (चं), वाह्यचर्म n. (नं).
CUTICULAR, a. त्वाचः-चो-चं, वाह्यत्वक्स्रवन्थी-न्थिनी-न्थि (नं).
CUTIS, s. (The true skin) वेदनी.
CUTLASS, s. कर्त्तरिका, खड्गः, कृपाणः, पुष्पपत्रः खड्गः.
CUTLER, s. छुरिकाकारः, शस्त्रकारः, छुरिकाधिक्रता m. (नं), शतमार्जः.
CUTLET, s. सखडः-खडं, पशुका, पार्श्वस्थ n.; 'of mutton,' चौरभनांसखडः.
CUTPURSE, s. यन्त्रिभेदः-दकः, चौरः, अवहारकः, तस्करः.
CUTTER, s. (One who cuts) छेत्ता m. (नं), छेदकरः, छिद् in comp.; 'wood-cutter,' वनीच्छिद्.—(Cutting instrument) कर्त्तरिका, कुनबं, छिन्नरः.—(A nimble boat) लघुनौका.—(Front-teeth) छेदकदन्ताः m. pl., राजदन्ताः m. pl.

CUT-THROAT, s. घातकः, सुमघातकः, प्राणघातकः, घाततापी m. (नं).
CUT-THROAT, a. वधोद्यतः-ता-तं, मारात्मकः-का-कं, क्रूरः-रा-रं.
CUTTING, s. (Piece cut off) विदलं, सखडः-खडं, तष्टं, भित्तिः f. शकलं, भिन्नं.—(Act of cutting) छेदनं, कर्त्तनं, व्रश्चनं, सखडनं, छिदा, छित्तिः f., लूनः f., लावः, दातिः f., दानं.
CUTTING, a. छिन्नरः-रा-रं, छिद्रुः-रा-रं.—(Caustic) खरः-रा-रं, अरुनुदः-दा-दं, मार्मिकः-को-कं, मम्मोभेदी-दिनी-दि (नं).
CUTTLE, s. (A fish, or its bone) फेनः-नकः, समुद्रफेनः, सिन्धुकफः, अम्बिकफः, हियडीरः, हियडरः, पियडीरः, श्वेतधामा m. (नं), सुफेनं, मलं.—(A foul-mouthed fellow) मुखरः, वाग्दुष्टः, दुर्मुखः.
CUVERA, s. See KUVERA.
CYCLE, s. चक्रं, कालचक्रं, चावृत्तिः f., कालावृत्तिः f., कालावर्त्तः, परिवृत्तिः f., परिवर्त्तः, पथीयः, आवलिः f.; 'of the seasons,' चतुर्पथीयः.
CYCLOPEDIA, s. ज्ञानचक्रं, विद्याचक्रं, विद्यापथीयः, विद्याहारावलिः f.
CYCLOPTIC, CYCLOPEAN, a. क्रूराचारः-रा-रं, दारुणः-या-यं, यशुष्य-वहारः-रा-रं, अतिमहान्-हती-हत् (नं).
CYGNET, s. हंसशावकः, बालहंसः, युवहंसः, हंसापत्यं.
CYLINDER, s. गोलः, नलः, सत्म्भः, शलाका, निषः.
CYLINDRICAL, a. वज्रुलः-ला-लं, गोलाकारः-रा-रं, सत्म्भाकारः-रा-रं.
CYMBAL, s. घनं, कल्लरी, कल्लकं, क्लित्तिः f., कल्लरी, भेरी, करतालं.
CYNEGETICS, s. मृगयं, मृगयां, मृगव्यविद्या, आलेटविद्या.
CYNIC, s. (A misanthrope) सन्ध्याभिसन्धकः-सन्धी m. (नं), पुरुषप्रेयो m. (नं).
CYNICAL, a. सदावक्रः-क्रा-क्रं, अपरिचयी-यिनी-यि (नं), निरानन्दः-न्दा-न्दं, कुटिलभावः-वा-वं, निन्दाशीलः-ला-लं, चिरदुःखी-खिनी-खि (नं), अनालम्ब्यः-प्या-प्यं, पशरीकातरः-रा-रं.
CYNOSURE, s. भुवः, नखचनेमिः m., धुतिकरः, ज्योतीरयः.
CYPHER, s. अङ्कः, शून्यं, गुणनिका. See CIPHER.
CYPHERING, s. अङ्कनं, अङ्कविद्या, गणनविद्या. See CIPHERING.
CYPRESS-TREE, s. श्मशानरोपितः शोकलाक्षयिकस् तिरूपयो दीर्घवृक्षः.

D.

TO DAB, v. a. आर्द्रद्रव्यलम्बायातेन सख् (c. 6. सिञ्चति, सेकुं) or प्रोक्ष् (c. 1. -उक्षति-यितुं), सिकृद्रव्येण लघु आहन् (c. 2. -हन्ति-हन्तुं).
DAB, s. (Small lump) क्षुद्रपिण्डः, पिण्डः, क्षुद्रसखडः.—(Blow with something moist) सिकृद्रव्येण लघुप्रहारः or लम्बापातः, सेचनं, निषेकः.—(Something muddy thrown upon one) मलसेचनं, क्षिप्रपङ्कः.—(A man expert at something) निपुणः, पटुः, कुशलः, दक्षः.
TO DABBLE, v. a. सिञ्च (c. 6. सिञ्चति, सेकुं), अवसिञ्च, निषिञ्च, लिप् (c. 6. लिम्पति, लेभुं), उञ्ज (c. 1. उञ्जति-यितुं), प्रोक्ष्, छिद् in caus. (छेदयति-यितुं).
TO DABBLE, v. n. (Play in water) जले or पङ्के क्रीड् (c. 1. क्रीडति-यितुं).—(Dabble in books, read superficially) शास्त्राणि चुष् (c. 1. चुषति-यितुं).
DABBLER, s. (One that plays in water or mud). जलक्रीडः, पङ्कक्रीडः.—(Superficial reader) शास्त्रचुषकः, शास्त्रखडः, वि-विज्ञः, अस्वभाषविद्.
DACE, s. नदीचरः क्षुद्रमत्स्यभेदः.
DACTYL, s. चरखः-खं, भगवाः, छन्दःशास्त्रेषु असमानपदं.
DAD, DADDY, s. बालकभाषायां पित्रुमानार्थः शब्दः, बाबा, ताताः.
DÆDAL, a. विषविषयिचः-चा-चं, नामाप्रकारः-रा-रं, बहुविधः-धा-धं.

DAFFODIL, DAFFODOWNHILL, *s.* उत्पलजातीयः पुष्पप्रभेदः.

DAGGER, *s.* कटारः, कुपाशी, सुरिका, शङ्खः *m.*, अस्त्रिपुत्रिका, कर्त्तरी.

To DAGGLE, *v. a.* मलेन or पङ्केन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्पु).

To DAGGLE, *v. n.* पङ्के or कङ्केने लुट् (c. 6. लुडति-डिनु).

DAGGLETAIL, *a.* मलपङ्की-झिनी-झि (न्), मलदूषितः-ता-त.

DAILY, *a.* आह्निकः-की-कं, दैनिकः-की-कं, दैनः-नी-नं, दैवसिकः-की-कं, प्रायश्चित्तः-की-कं, दिवातनः-नी-नं, अन्वाहिकः-की-कं, नैतिकः-की-कं, अवश्यकः-का-कं; 'daily occupation,' आह्निकं, निरसकृतं.

DAILY, *adv.* प्रतिदिनं, प्रतिदिवसं, प्रत्यहं, प्रतिवासरं, अनुदिनं, अन्वहं, दिवसे दिवसे, दिने दिने, चाहनि चाहनि, अहहहः.

DAINTILY, *adv.* ललितं, सलालितं, सलील्यं, सुकुमारं, कोमलं, विलासेन.

DAINTINESS, *s.* (Delicacy, softness) सौकुमार्यं, कोमलता, मृदुता.—(Elegance, nicety) ललित्यं, लौल्यं, लावस्यं, विलासः, सूक्ष्मता, विनीतता.—(Deliciousness) सुखादुता, सुरसत्वं, सौरस्यं.

DAINTY, *a.* (Delicious) खादुः-दु-ङ्ङी-दु or सुखादुः, सुरसः-सा-ि, रसिकः-का-कं, सरसः-सा-सं, मिष्टः-ष्टा-ष्टं, खादुकारः-रा-रं, सुखाद्यः-छा-छं.—(Delicate, nice) सुकुमारः-रा-रं, कोमलः-ला-लं, मृदुः-ङ्ङी-दु, विनीतः-ता-तं, सूक्ष्मः-छ्सा-छ्स्.—(Over-nice, ceremonious) अतिविनीतः-ता-तं, अतिसभ्यः-भ्या-भ्यं.

DAINTY, *s.* सुधासः, खाद्वचं, खादुभोजनं, विशिष्टां, भोजनविशेषः, सुखाद्यं.

DAIRY, *s.* क्षीरमन्थनशाला, दधिमन्थनगृहं, गोदुधगारं, पयोरक्षणस्थानं.

DAIRY-MAID, *s.* गोदोहिनी, क्षीरमन्थनी, गोदुधरक्षिका, गोपी, आभीरी.

DAISY, *s.* बलमन्थये यस्यप्ररोही शुक्रदलः क्षुद्रपुष्पप्रभेदः.

DALE, *s.* दरी-रा, दरोभः *f.*, कन्दरः-री, अद्रिद्रोणी, उपत्यका, प्रानरं.

DALLIANCE, *s.* (Act of fondness) कामचेष्टा, हावः, ललितं, लालसा, रम्यं, रम्यत्वं, विलासः, विलसितं.—(Delay) विलम्बः, कालयापः.

To DALLY, *v. n.* (Sport, play, trifle) क्रोड् (c. 1. क्रोडति-डिनु), प्रक्रोडि; रम् (c. 1. रमते, रम्), लल् (c. 1. ललति-लिनु), विलस् (c. 1. लसति-सिनु), कुङ् (c. 6. कुडति-डिनु).—(Carress a woman) स्त्रिया सह रम् or विलस्, कामचेष्टा कृ.—(Delay) विलस् (c. 1. ललते-चिनु).

DAM, *s.* (Mother, kind of animals) जननी, जनिका, प्रजनिका, प्रजायिनी, प्रसः *f.*, जनयित्री, असा, माता *f.* (तृ).—(Bank to confine water) सतः *m.*, सेतुबन्धः, जलबन्धकः, धरणी, पिसनः, खालिः *f.*

To DAM UP, *v. a.* सतुना जलं बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धु) or संसम्भ् (c. 9. संसम्भाति-सम्भितुं) or निरुध् (c. 7. रूण्डि-रोडु).

DAMAGE, *s.* क्षतिः *f.*, क्षतं, अपचयः, अपायः, हानिः *f.*, नाशः, दोषः, दूषणं, क्षयः, उपक्षयः, अपकारः, अपकृतं, हिंसा, द्रोहः, ध्वंसः, प्रध्वंसः, भंशः, क्षतिर्—(Damages in law) क्षतिपूरणं, दण्डः, पारितोषिकं, प्रतिफलं, निष्कृतिः *f.*, प्रायश्चित्तं.

To DAMAGE, *v. a.* हिंस (c. 7. हिंसति-सिनु), उपहिंस, विहिंस; दुष् in caus. (दूषयति-यितुं); अपकृ; क्षदे in caus. (क्षदेयति-यितुं); क्षण् (c. 8. क्षणोति-यितुं), परिक्षणः; नश् in caus. (नाशयति-यितुं), दुह् (c. 4. दूषयति, द्रोषु).

DAMAGEABLE, *a.* हिंसनीयः-या-यं, दूष्यः-प्या-प्यं, अपचयक्षमः-सा-भं.—(Mischievous) हिंसः-सा-सं, दुपकः-का-कं, अपकारकः-का-कं.

DAMAGED, *p. p.* क्षतः-ता-तं, परिक्षतः-ता-तं, विक्षतः-ता-तं, दूषितः-ता-तं, क्षदोषः-पा-पं, क्षदिनः-ता-तं, कृतापकारः-रा-रं, अपकृतः-ता-तं.

DAMASK, *s.* पुष्पादिमृच्छिकम्बालङ्कृतं दमस्कनाम चित्रदुकूलं.

To DAMASK, *v. a.* (Adorn stuffs with flowers) दुकूलं मृच्छिकम्बेभ्यः पुष्पादिना अलङ्कृ.—(Variegate) चित्रं (c. 10. चित्रयति-यितुं), कर्षरीकृ.

DAMASK-ROSE, *s.* हेमपुष्पं, रक्तपुष्पो जवाप्रभेदः.

DAME, *s.* (Lady) आभ्या, भायिनी.—(Woman) स्त्री, वधूः, गृहिणी.

To DAMN, *v. a.* (Doom to hell or eternal torments) नरकं गम्या इति श्रापं वद (c. 1. वदति-दिनु); अनन्तदण्डं or नरकदण्डं प्राप्या इति वृ (c. 2. व्रवीति, वक्तुं), अनन्तदुःखं or अनन्तयातना ते भूयाद् इति धिक्, स नरकं व्रजतु or अथो-थो निरये पततु इति शप्तं कृ, नरकदण्डाहं हा (c. 9. जानाति, शानु), नरके निपत् in caus. (पातयति-यितुं).—(Condemn) दण्ड् (c. 10. दण्डयति-यितुं), दण्डाहं हा.—(His any public performance) रङ्गे नाटकं प्रेक्ष कर्त्तेश्चान्देर अग्रवादं सूच. (c. 10. सूचयति-यितुं).

DAMNABLE, *a.* अनन्तदण्डाहः-हे-हं, नरकदण्डाहः-हे-हं, नरके पातनाहः-हे-हं.—(Odious) गहितः-ता-तं, गहेणीयः-या-यं.

DAMNABLY, *adv.* यथा नरकदण्डाहो भवति तथा, गहितं.

DAMNATION, *s.* अनन्तदण्डः, नरकदण्डः, अनन्तयातना, नरकयातना, नरके पतनं, नरकगमनं, अपभोगमनं, अभिसम्प्रातः, ईश्वरकृपावहिष्कारं.

DAMNED, *p. p.* नरकगतः-ता-तं, नरकपतितः-ता-तं, नरकस्थः-स्या-स्यं, नारकी-किणी-कि (न्), नेरपः-यी-यं, नरकप्राप्तः-प्ता-प्तं, अभिशप्तः-प्ता-प्तं, गहितः-ता-तं, गहेणीयः-या-यं, घृणाहः-हे-हं.

DAMNIFIC, *a.* क्षतिकारकः-का-कं, अपकारी-रिणी-रि (न्), दूषकः-का-कं.

To DAMNIFY, *v. a.* दुष् in caus. (दूषयति-यितुं), अपकृ, क्षतं-ता-तं कृ.

DAMP, DANK, *a.* (Moist) आर्द्रः-द्रा-द्रं, मार्द्रः-द्रा-द्रं, जलाद्रः-द्रा-द्रं, क्षिब्धः-च्चा-चं, तिमितः-ता-तं, क्षिप्तः-ता-तं, उच्चः-च्चा-चं, समुच्चः-च्चा-चं, सरसः-सा-सं, जलसिक्तः-क्ता-क्तं, अनूयः-पा-पं, समुक्षितः-ता-तं, वोदः-दा-दं, उन्नः-न्ता-नं.—(Dejected) झानः-ना-नं, झानः-न्ता-नं, विषयः-छा-चं.

DAMP, *s.* (Moisture) ज्ञेदः, सङ्केदः, सेमः, तेमः-मनं, समुन्दनं, जलावसेकः, चिह्नदं.—(Fog, vapour) वाष्पः, सवाष्पः, धूमः-मिका, सेदः.—(Dejection) विषादः, झानिः *f.*; 'to be damp,' झिद् (c. 4. झिद्यति) तिम (c. 4. तिम्यति or तीम्यति).

To DAMP, *v. a.* (Moisten) झिद् in caus. (ज्ञेदयति-यितुं), परिह्निद्; सिच (c. 6. सिचति, सेक्), सवसिच; उच्च (c. 1. उच्चति-चिनु), समुच्च; उन्द (c. 7. उन्नति, उन्दिनु), आर्द्रोक्.—(Dispirit) मनो खण्ड् (c. 10. खण्डयति-यितुं), खण्डिताशं-सा-सं कृ, भगनाशं-शां-शं कृ, झानाशं-शां-शं कृ.

DAMPISH, *a.* ईषदाद्रः-द्रा-द्रं, ईषतिमितः-ता-तं, आक्षिब्धः-च्चा-चं.

DAMPNESS, *s.* आर्द्रता, मार्द्रता, जलाद्रितं, क्षिब्धता, जलसिक्तत्वं, अनूपता.

DAMPY, *a.* विषादी-दिनी-दि (न्), अवसवः-रा-चं, उन्नितः-गता-गनं.

DAMSEL, *s.* कन्या, कुमारी-रिका, कन्यका, युवतिः *f.* -ती, यूनी, बाला-लिका, अविवाहिता स्त्री; 'damsel's child,' कानीनः-नी.

DAMSON, *s.* दासन्नामकः कृष्णवर्णः शुक्रफलप्रभेदः.

To DANCE, *v. n.* नृत् (c. 4. नृत्यति, नर्त्तिनु), प्रनृत्, उपनृत्, सम्प्रनृत्, नद् (c. 1. नटति-टिनु), नृत्यं कृ, नर्त्तकपदं हस्तपादादि सचल in caus. (चालयति-यितुं); 'to dance attendance,' उपास् (c. 2. आस्ते-आसितुं).

To DANCE, *v. a.* नृत् in caus. (नर्त्तयति-यितुं), चल in caus. (चालयति-यितुं).

DANCE, *s.* नृत्यं, नाट्यं, ताड्यं, लास्यं, चारखनं, पादन्यासः, गुरुनिका.

DANCER, *s.* नर्त्तकः-की *f.*, नटः-टो *f.*, कुशीलयः, लासकः-की *f.*, लासिका *f.*, चारखः, चारखदाराः *f. pl.*, शैलाली *m.* (न्), शैल्यः, नाटकः-को *f.*, कृशाब्धी *m.* (न्), नर्त्तनवृत्तिः *m. f.*, नृत्यकुशलः-भरतः, भारतः, जायाजीयः, तालाचरः.

DANCING, *s.* नृत्यं, नर्त्तनं, नाट्यं, नटनं, प्रनर्त्तनं, लास्यं, लासः, ताड्यं,

कोशीलत्वं, चारुण्यं, गुणनिका, हस्तपादादिमञ्जालतः.

DANCING-MASTER, *s.* नृत्याचार्यः, नृत्यशिक्षकः, नृत्यगुरुः *m.*

DANCING-SCHOOL, *s.* नृत्यशिक्षणशाला, नृत्यशाला, नृत्यशिक्षावेष्टम *n.* (नं).

DANDELION, *s.* सिंहपर्णी, सिंहदन्तसरूपपत्रः सुदीर्घभिन्दः.

DANDIPRAT OF DAPPERLING, *s.* बालकः, पुत्रकः, माणवकः, वामनः.

To DANDLE, *v. a.* ऊहदेशे बालकं धृत्वा लल्ल in caus. (लालयति-यितुं).

DANDLED, *p. p.* ललितः-ता-तं, सान्त्वकरणार्थं जानुदेशे घृतः-ता-तं.

DANDRIFF, DANDRUFF, *s.* मज्जा, शिरोमध्ये पिक्षितचेहः, शिरोमलं.

DANDY, *s.* सुवेशी *m.* (नं), सुवसनः, दर्जनीयमानो *m.* (नं), छेक्रः.

DANGER, *s.* भयं, भयहेतुः *m.*, संशयः, शङ्का, सन्देहः, विकल्पः, आतङ्कः, आपद् *f.*, विषद् *f.*, अपायः, विपत्तिः *f.*, उत्पातः, बाधा, व्याघातः; 'any thing exposed to danger,' भयस्थानं, संशयस्थानं, शङ्कास्पदं; 'danger of life,' जीवितसंशयः, प्राणनाशसंशयः, प्राणबाधः; 'we are in danger of being led to justice,' अस्माकं विचारस्थाने आनयनशङ्का विद्यते; 'in danger of punishment,' दण्डयोग्यः-ग्या-ग्यं; 'brought into danger,' संशयितः-ता-तं; 'an act attended with danger,' सन्दिग्धकर्म *n.* (नं).

To DANGER, *v. a.* संशयस्य-स्या-स्यं कृ, शङ्कास्पदं कृ, सन्देहस्य-स्या-स्यं कृ; 'one who dangers his life,' संशयितजीवितः.

DANGEROUS, *a.* भयङ्करः-रा-रं, भयानकः-को-कं, भयहेतुकः-का-कं, सन्दिग्धः-ग्या-ग्यं, सांशयिकः-को-कं, संशयस्यः-स्या-स्यं, संशयापन्नः-वा-वं, शङ्काक्रान्तः-ना-नं, भयाक्रान्तः-ना-नं, भयजनकः-का-कं, भेदः-वी-वं, विपक्षजनकः-का-कं; 'a dangerous illness,' सक्षिपातकः.

DANGEROUSLY, *adv.* यथा संशयः or भयहेतुर् उत्पद्यते तथा, भेदं, शङ्का-पूर्वकं, भयानकं, सन्दिग्धं; 'dangerously ill,' सक्षिपातकरोगग्रस्तः.

DANGEROUSNESS, *s.* भयानकत्वं, सन्दिग्धता, सांशयिकत्वं, शङ्काक्रान्तत्वं.

To DANGLE, *v. n.* लुङ् (c. 6. लुङति-लितुं), चञ् (c. 1. चञति-चिञ्ति), लङ् (c. 1. लङते-चिञ्ति), अवलङ्, लुङ् (c. 1. लोलति-ते-लितुं).

DANGLER, *s.* स्त्रीशान् उपालसने or स्त्रीभिः सह विलासकरणे कालक्षेपकः.

DANGLING, *a.* चञ्चल-चञ्चो-चञ् (नं), लोलः-ला-लं, लोलमानः-ना-नं, लुङन्-ठनी-ठन् (नं), ललमानः-ना-नं, अवलङ्गितः-ता-तं, लुङितः-ता-तं.

DAPPER, *a.* विनीतः-ता-तं, शुद्धाकारः-रा-रं, ललितरूपः-पा-पं.

To DAPPLE, *v. a.* चिञ् (c. 10. चिञयति-यितुं), चिञयिचिञीकृ, कङ्कुरीकृ.

DAPPLED, *a.* चिञ्जितः-ता-तं, कङ्कुरितः-ता-तं, नानावर्णः-वो-वं.

To DARE, *v. n.* धृप् (c. 5. धृणोति, धिचिञ्ति), साहसं कृ, साहसेन व्यसो (c. 4. -स्यति-सातुं); 'I dare not ask him,' न तं प्रष्टुं धृणोति.

To DARE, *v. a.* (Challenge) छाड़े (c. 1. -रूपति-रूतुं), सगाड़े, निपु-डायेम् छाड़े, स्वर्थे (c. 1. स्वर्थेते-चिञ्ति), आक्रान्ते (c. 1. -क्रान्ति-न्दिनुं).

DARE, *s.* आह्वानं, समाह्वानं, योषसंरायः, क्रुद्धिर्, अभिग्रहः.

DARED, *p. p.* (Challenged) आहूतः-ता-तं, सगाहूतः-ता-तं.

DARING, *s.* साहसं, प्रतिभा, धार्मिकः; 'act of daring,' अत्याहितं.

DARING, *a.* साहसी-स्त्रिनी-सि (नं), साहसिकः-को-कं, धृष्टः-डा-डं, धृष्टुः-ञ्जुः-ञ्जु, प्रगल्भः-त्या-त्यं, वीरः-रा-रं, प्रवीरः-रा-रं, शूरः-रा-रं, निर्भयः-या-यं, अभीतः-ता-तं, निर्विशङ्कः-ङ्गा-ङ्गं, अजुतोभयः-या-यं, विज्ञानः-ना-नं, पराक्रमी-मित्री-मि (नं), प्रतिभामयान्-वती-वत् (नं), प्रतिभान्वितः-ता-तं.

DARINGLY, *adv.* साहसेन-साह्, साहसपूर्वकं, धृष्टं, धृष्टत्वात्, सङ्गीयं, प्रगल्भं, निर्भयं, निर्विशङ्कं, अपिज्ञानं, सामिमानं, वीरवत्.

DARINGNESS, *s.* साहसं, साहसिकत्वं, धृष्टता, धृष्टता, धार्मिकं, प्रगल्भता, प्रगल्भं, प्रतिभा-भानं, निर्भयत्वं, वीरता, सङ्गीयं, वैद्यं, विज्ञानः.

DARK, *a.* तामसः-सो-सं-सिकः-को-कं, तमसी-स्त्रिनी-स्त्रि (नं).

सान्धकारः-रा-रं, सान्धकारयुक्तः-का-कं, सतिमिरः-रा-रं, तिमिरयुक्तः-का-कं, तमोवृतः-ता-तं, तमोमयः-यो-यं, तमोभूतः-ता-तं, निरालोकः-का-कं, निपुणः-भा-भं, अग्रकाशः-शा-शं, हतज्योतीः-तो-ति- (नं).—(Obscure) गूढः-डा-डं, निगूढः-डा-डं, दुर्ज्ञेयः-या-यं, अस्पष्टः-डा-डं, दुर्ज्ञेयः-शा-शं. —(Dark-coloured) कृष्णः-ण्या-ण्यां, इयामः-मा-मं, कालेयः-यो-यं, मेघकः-का-कं, नीलः-ला-लं, सिततरः-रा-रं. —(Opaque) अस्वच्छः-ञ्जा-ञ्जं; 'a dark night,' तामसी.

तमिसा, नष्टचन्द्रा रात्रिः.

DARK, *s.* तमः *n.* (सं), सान्धकारः, तिमिरं, तमिसं, सन्धं.

To DARKEN, *v. a.* तिमिरं (nom. तिमिरयति-यितुं), तिमिरीकृ, सान्धीकृ.

To DARKEN, *v. n.* तमसी-स्त्रिनी-स्त्रि भू, तिमिरीभू, सान्धीभू.

DARKENED, *p. p.* तमोवृतः-ता-तं, तिमिरीकृतः-ता-तं, सनमसः-सा-सं.

DARKISH, *a.* तमस्कल्पः-त्या-त्यं, ईषत्तामसः-सो-सं. —(In colour)

ईषत्कृष्णः-ण्या-ण्यां, चाकालः-ला-लं, शानोलः-ला-लं.

DARKLING, *a.* तमोवर्ती-चिनी-चि (नं) or सान्धकारवर्ती.

DARKLY, *adv.* अस्पष्टं, अग्रकाशं, अन्धकं, सान्धकारं, सान्धवत्, सन्धं.

DARKNESS, *s.* सान्धकारः, तमः *n.* (सं), तिमिरं, तमिसं, तमसं, ध्वानं, निरालोकता, सान्धकारत्वं, निपुणता, सन्धं, शार्धरं, रात्रिवासः *n.* (सं), निशाचर्यं *n.* (नं), भूच्छाया, खलुक् *m.* (नं); 'slight darkness,' अवतमसं; 'great darkness,' सान्धतमसं, तमस्ततिः *f.*; 'universal darkness,' सनमसं.

DARKSOME, *s.* तमसी-स्त्रिनी-स्त्रि (नं), तमस्कल्पः-त्या-त्यं, निपुणः-भा-भं.

DARLING, *s.* प्रियः-या, हृदयप्रियः-या, दयितः-ता, चेहपारं.

DARLING, *a.* हृदयप्रियः-या-यं, सुप्रियः-या-यं, प्रियतमः-मा-मं, हृद्यः-ञ्जा-ञ्जं, वल्लभः-भा-भं, इष्टः-डा-डं, इष्टतमः-मा-मं.

DARN, *s.* यस्त्वयोन्यनुकृतं जीवीयस्त्वयोन्यं, यस्त्वयन्मिः *m.*

To DARN, *v. a.* जीवीयस्त्वयि सिक् (c. 4. सीयति, सेयितुं) or सूक्ष्मसूचिकर्मद्वारा सन्धा (c. 3. -धत्ते-धातुं).

DARNEL, *s.* कक्षः, शस्यक्षेत्ररुहः कक्षप्रभेदः.

DART, *s.* शूलः-लं, प्रासः, शल्यं, शङ्कः *m.*, क्षिपणः *m.*, पाणिमुक्तं, कर्ममुक्तं, मुक्तकं, वायः, अस्त्रं, समिकं, दुर्योधो *m.* (नं).

To DART, *v. a.* अस्त्रं (c. 4. अस्यति, असितुं), प्रासं, क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं), मुक् (c. 6. मुञ्चति, मोक्षं), प्रमुक्, सृज् (c. 5. सृजति, सृष्टुं), ईर् (c. 10. ईरयति-यितुं), पत् in caus. (पातयति-यितुं), प्रहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं).

To DART, *v. n.* (As lightning) स्फुर (c. 6. स्फुरति-यितुं).—(Dart upon one) आपात् (c. 1. -पतति-तितुं), अभिदु (c. 1. -द्रवति-द्रोतुं).

To DASH, *v. a.* (Throw or strike any thing suddenly or forcibly against another) सहसा or प्रसभं क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं) or प्रक्षिप् or अस्त्रं (c. 4. अस्यति, असितुं) or प्रासं or पत् in caus. (पातयति-यितुं), or अभिहन् (c. 2. -हति-न्तुं), or अन्धाहन् or प्रतिहन् or पट्ट (c. 1. -हरति-हर्तुं).—(Break by collision, dash in pieces)

भृद् (c. 9. भृजति, भर्तुं), निष्पिप् (c. 7. -पिनहि-येष्टुं), प्रभञ्ज (c. 7. -भनक्ति, भञ्जुं), विचद् (c. 10. -चद्गति-यितुं), भूनी प्रक्षिप् सखं सखं कृ or सखशः कृ or लवशः कृ or चूर्त् (c. 10. चूर्त्तयति-यितुं).—(Bespatter, besprinkle) अवक् (c. 6. -किरति-किरितुं-रीतुं), अभवक्, सनवक्; उक् (c. 1. उच्यति-यितुं), अभ्युक्, प्रोक्; अवसिप् (c. 6. -सिचति-सेष्टुं).—(Mingle, adulterate) मिज् (c. 10. मिजयति-यितुं), सन्मिज्, संसृज् (c. 6. -सृजति-सृष्टुं).—(Confound) मुह in caus. (मोहयति-यितुं), विनश् in caus. (नाशयति-यितुं).—(Obliterate) व्यानुक् (c. 2. -नाहि-नातुं), उच्छिद् (c. 7. -छिनति-छेष्टुं), विलुप्

in caus. (-लोपयति-यितुं); 'dash one's hopes,' छाशा भङ्ग or खण्ड (c. 10. खण्डयति-यितुं); 'dash out the brains,' मस्तिष्कं निर्वप्य.

TO DASH, v. n. (Rush against with a violent motion) प्रपङ्ग (c. 1. -पतति-तिङ्), प्रोपङ्ग, आपङ्ग, प्रखण्ड (c. 1. -खण्डति-खण्), उद्गु (c. 1. -प्रवते-प्रोतुं), अभिदु (c. 1. -दुवति-द्वोतुं).—(Be dashed in pieces), प्रभङ्ग in pass. (-भज्यते).

DASH, s. (Collision) सङ्घट्ट-द्वन्द्वं, समाघातः, प्रतिघातः, अभिघातः, परस्परघातः, प्रभङ्गः, सम्मिश्रः, महीनं, निमेषः.—(Infusion, admixture) प्रक्षेपः, मिश्रणं, सम्मिश्रः, संसर्गः; 'a dash, a slight quantity,' किञ्चित्, ईप्सु.—(A line in writing to denote a pause or omission) लिखने विरामसूचनार्थं or त्यागसूचनार्थं खुट्टरेखा.—(Blow) प्रहारः, आघातः, आहतः *f.*

DASTARD, s. कापुरुषः, कुपुरुषः, हतकः, ज्ञीयः, कातरः, कृपणः, भोः.
TO DASTARD OF DASTARDISE, v. a. चस् in caus. (त्रासयति-यितुं), सस्त्रस्; भो in caus. (आपयति or भीषयति-यितुं), दीनचेतनं-नां-नं कृ.

DASTARDLY, a. सननुष्यः-या-यं, कातरः-रा-रं, निर्वीर्यः-रा-रं, ज्ञीयः-या-यं, अपौरुषेयः-यो-यं, दीनमनस्कः-स्त्रा-स्त्रं.

DASTARDY, s. कापुरुषत्वं, सननुष्यता, अपौरुष्य, कातर्यं, ज्ञेय्यं, दीनता.

DATA, DATUM, s. तत्त्वानि *n. pl.*, सत्यानि *n. pl.*, सङ्केतानुवर्त तत्त्वं, उपन्यासः.

DATE, s. (Time at which a letter, &c. is written) लिखनकालः, लिखनदिवसः, दिवसः, दिनं, तिथिः *m. f.*—(Time at which a thing was done) कालः, कालिकता, तत्कालः.—(Period, term) अवधिः *m.*, कालावधिः *m.*, परिमाणं.—(Fruit) खञ्जूरः, काठिनः; 'out of date,' अव्यवहारितः-ता-तं, निरुक्तः-क्ता-क्तं.

TO DATE, v. a. कालं or दिवसं or दिनं or तिथिं लिख् (c. 6. लिखति, लिखितुं).

DATED, p. p. कालसम्पन्नः-चा-चं, सकालः-ला-लं, कृतकालः-ला-लं.

DATE-TREE, s. खञ्जूरः, तृणद्रुमः, घनामयः; 'marshy date-tree,' हिनालः, हीनालः, हिमहासकः.

DATIVE, a. (Case) सम्प्रदानं, सम्प्रदानकारकः, चतुर्थी विभक्तिः.

TO DAUB, v. a. लिप् (c. 6. लिम्पयति, लेप्ते), खालिप्, उपलिप्, समालिप्; चञ्ज (c. 7. अनक्ति, संजुं) or caus. अञ्जयति-यितुं, दिह (c. 2. देतिष्य-युं), प्रदिह.—(Cover over) छद् (c. 10. छादयति-यितुं), प्रखण्ड.

DAUB, s. लेपः, पिलेपः.—(Bad painting) कुचित्रं, कुचित्रलेखा, मन्दचित्रं.

DAUBED, p. p. लिप्तः-भा-भं, उपलिप्तः-भा-भं, विलिप्तः-भा-भं, चक्र-क्ता-क्तं, अचक्र-क्ता-क्तं, दिग्धः-ग्धा-ग्धं, निदिग्धः-ग्धा-ग्धं.

DAUBER, s. लेपकः, लेपकरः, प्रलेपकः.—(Coarse painter) अनभि-

ज्ञचित्रकारः, कुचित्रचित्रक *m.* (स्), चित्रकारदेशीयः, चित्रकम्पाशः.

DAUBY, a. श्यानः-ना-नं, शीनः-ना-नं, सान्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, लेप्यः-या-यं.

DAUGHTER, s. दुहिता *f.* (तृ), पुत्री, पुत्रिका, पुत्रका, सुता, सुनुः-नुः *f.*, आत्मजा, स्वजा, अङ्गजा, कन्या, तनया, कन्यकाजनः, जाता, दारिका, प्रसूतिः *f.*, विद *f.* (श); 'legitimate daughter,' चौरसी, धर्मजा; 'daughter in law,' सुपा, जनी, पुत्रवधूः *f.*, वधूः *f.*, पट्टी, सुतस्त्री; 'adopted daughter,' करणीसुता, पुत्रिका, पोष्यपुत्री, क्रीतपुत्री; 'daughter's husband,' जामाता *m.* (तृ), दुहितुःपतिः *m.*

TO DAUNT, v. a. चस् in caus. (-त्रासयति-यितुं), सस्त्रस्, भो in caus. (आपयति or भीषयति-यितुं), भयं जन् in caus. (जनयति-यितुं), मनो भङ्ग (c. 7. भनक्ति, भंजुं), मनोहन्-तां-तं कृ.

DAUNTLESS, a. निर्भयः-या-यं, सशङ्कः-क्का-क्कं, विशङ्कः-क्का-क्कं, अभीतः-ता-तं, अकुतोभयः-या-यं, अपभीः-भीः-भि, निःसाध्यः-सा-सं.

DAUNTLESSNESS, s. निर्भयत्वं, अभीतः *f.*, अभयं, अभीरुता, विशङ्कता.

DAUPHIN, s. युवराजः, ज्येष्ठो राजपुत्रः, रासः, पूर्वपुत्रः,

TO DAWDLE, v. n. विलम्ब (c. 1. -लघते-घितुं), कालं क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेप्ते).

DAWDLER, s. विलम्बी *m.* (नृ), कालक्षेपकः, दीर्घसूत्री *m.* (नृ).

TO DAWN, v. n. प्रभा (c. 2. -भाति-तुं), उपस् (nom. उपस्यति), उप (c. 1. उच्छति, ओषितुं), युष्, समुष्, प्रभातोभू.

DAWN, s. अरुणः, प्रभातं, उपः-पः *n.* (स्), प्रसुपः-पः *n.* (स्), प्रसूयः-पः *n.* (स्), अरुणोदयः, युष्टं, विभातं, भातः, उदयः, प्रातःकालः, कर्त्तव्यं, काल्यं, पूर्वसन्ध्या, प्राक्सन्ध्या, सन्ध्या, दिवसमुखं, अहर्मुखं, दिनारम्भः, दिनादिः *m.*, निशावासनं, निशान्नं, क्षपानः, रात्रिविगमः, मोसर्गः, प्राबोधिकः; 'at dawn,' प्रभाते, उपा, प्रातःकाले, प्रातरं; 'belonging to the dawn,' उपस्यः-स्या-स्यं, प्रभातीयः-या-यं, प्रातःकालीनः-ना-नं.

DAY, s. दिवसः-सं, दिनं, अहः *m.* (नृ), वासरः, वारः, शु *n.* घसः, वाघः; 'a lunar day,' तिथिः *m. f.* -थी; 'to day,' अद्य; 'by day,' दिवा, अहायः; 'day by day,' प्रतिदिनं, प्रतिदिवसं, प्रति-वासरं, प्रसहं, दिवसे दिवसे, अहम्यहनि, अहरहः, दिने दिने; 'day and night,' अहोरात्रं, अहर्निशं, दिवानिशं, दिवारत्रं, क्षपाहं, शुनिशं, शुनिशो; 'from day to day,' दिनान्तिनं, वारं वारं; 'one day,' एकदा; 'a former day,' पूर्वद्युसः; 'a future day,' उन्नेद्युसः; 'another day,' अन्येद्युसः; 'next day,' परेद्युसः, परेद्युसि; 'the day before yesterday,' अपरेद्युसः; 'the day after to-morrow,' परचक्षुसः, अचरेद्युसः; 'a night and two days or a day and two nights,' पक्षिणी; 'a day of Brahma,' त्राघः; 'a day of the gods,' देवतः; 'a rainy day,' दृहिर्नं, वाईलं; 'day's hire,' दिनिका, दैनिकी.

DAY-BOOK, s. महाजनस्य दैनिकपुस्तकं, बाणिज्यपुस्तकं यस्मिन् दिवसे दिवसे पण्यावृत्तान्तो लिख्यते or आरोप्यते.

DAY-BREAK, s. अरुणोदयः, उदयकालः, उपः, प्रसुपः, प्रभातं, प्रभातकालः, दिवसमुखं, अहर्मुखं, दिनारम्भः, दिनादिः *m.*, रात्र्यवसानं, निशान्नं.

DAY-LABOUR, s. व्रातं, दैनिककर्म *n.* (नृ), साहिकक्रिया, दिवाकर्म *n.*

DAY-LABOURER, s. व्रातीनः, व्रातकरः, व्रातप्याप्तः, दैनिककर्मकरः.

DAY-LIGHT, s. दिनज्योतिः *n.* (स्), सूर्यकालः, सूर्यरश्मिः *m.*, दिना-लोकः, दीप्तिः *f.*

DAY-SPRING, s. अरुणोदयः, उदयः, सूर्योदयः, दिवसमुखं, दिनारम्भः.

DAY-STAR, s. प्रभातनक्षत्रं, प्रभातीयतारा, प्रातरुदयिनी तारा, मुखतारा.

DAY-TIME, s. दिवसकालः, सूर्यकालः, सूर्यसमयः, दिनकालः, रविकालः.

DAY-WORK, s. दिवसकर्म *n.* (नृ), दिवाकर्म, साहिकक्रिया, व्रातं.

TO DAZZLE, v. a. अतिशयतेजसा दृष्टिं सन्नप in caus. (-तापयति-यितुं) or उपहन् (c. 2. -हति-तुं) or अवहृत् (c. 7. -रुहति-रोडुं).

TO DAZZLE, v. n. अतिदीप्त्युपहतत्वात् सन्नापितदृष्टिः-ष्टिः-ष्टि भू.

DAZZLED, p. p. उपहतदृष्टिः-ष्टिः-ष्टि or अवहृत्दृष्टिः-ष्टिः-ष्टि, उपहतनयनः-ना-नं.

DAZZLING, a. अतितेजसः-सो-सं, उज्ज्वलः-ला-लं, दृष्टिसन्नापकः-का-कं, दुरालोकः-का-कं, दुर्निरीक्ष्यः-क्ष्या-क्ष्यं, दुर्दर्शः-शो-शं, नयनोपघाती-तिनी-ति (नृ).

DEACON, s. उपपुरोहितः, उपधर्मोपाध्यायकः, पुरोहितसहायः-सहकारी *m.* (नृ).

DEACONESS, s. पूर्वकाले स्त्रीधीयमाने पुरोहितसहकारिणी स्त्री.

DEACONRY, DEACONSHIP, s. उपपुरोहितस्य पदं or व्यापारः or कर्म *n.* (नृ).

DEAD, a. and p. मृतः-ता-तं, प्रेतः-ता-तं, परेतः-ता-तं, सम्मृतः-ता-तं, प्रेतीभूतः-ता-तं, जतीतः-ता-तं, यतीतः-ता-तं, अपगतः-ता-तं,

विगतः-ता-तं, अजीवः-या-वं, निर्जीवः-वा-वं, व्यापन्नः-वा-वं, विपन्नः-वा-वं, संस्थितः-ता-तं, वृत्तः-वा-वं, प्रमीतः-ता-तं, नष्टः-हा-हं, उपरतः-ता-तं, अवसन्नः-वा-वं, तत्कालीनः-ना-नं, प्रही-यणीयः-ता-तं, न्यस्तदेहः-हा-हं, गतप्राणः-वा-वं, गतासुः-सुः-सु or उन्नतासुः, परासुः-सुः-सु, प्राणपन्नः-ता-तं, अधिप्राणः-वा-वं, नामशेषः-वा-वं, कीर्तिशेषः-वा-वं, कपाशेषः-वा-वं, दिङ्मृतः-ता-तं, प्रशान्तः-ता-तं, 'gone to heaven,' स्वर्गातः-ता-तं, ऊर्ध्वगतः-ता-तं; 'half-dead,' मृतकल्पः-त्या-त्यं, मृतप्रायः-या-वं, मुमुक्षुः-धुः-धु—(Inanimate) अग्राणी-णिनी-णि (न्), विचेतनः-ना-नं, व्यसुः-सुः-सु, प्राणहीनः-ना-नं—(Motionless) निष्पन्नः-न्दा-न्दं, निश्चेदः-हा-हं, निश्चलः-ला-लं—(Empty) शून्यः-न्या-न्यं—(Dull) मन्दः-न्दा-न्दं, निस्तेजः-जा-जं (म्)—(Obtuse) जडः-हा-हं, अतीव्रः-व्या-वं, वृत्तः-वा-वं—(Vapid) विरसः-सा-सं, निस्सन्नः-त्या-त्यं, निस्सारः-रा-रं, जीवः-वा-वं—(Useless) विफलः-ला-लं—(Numbed) स्तब्धः-आ-अं, मृतः-ता-तं—(Dead body) मृतशरीरं, मृतकं, शवः-वं, कुणपः-वं.

DEAD, *s.* (Of night) मध्यरात्रः, महारात्रः, महानिशा, अर्द्धरात्रः, अर्द्ध-निशा, निशीथः; 'in the dead of night,' रात्रिमध्ये; 'of winter,' शीतकालमध्ये.

TO DEADEN, *v. a.* दुर्बलीकृ, निर्बलीकृ, हानिकृ, शिथिलीकृ, विरसीकृ, तेजो हृ (c. 1. हरति, हन्ति) or उपहन् (c. 2. हन्ति-न्ति), शम् in caus. (शमयति-यितुं).

TO DEADEN, *v. n.* ह्रै (c. 1. शायति, शान्ति), छि in pass. (क्षीयते), शिथिलीभू.

DEADENED, *p. p.* दुर्बतेजाः-जा-जं (म्) or हानतेजाः or नष्टतेजाः, क्षीणशक्तिः-क्ति-क्ति, शिथिलबलः-ला-लं, उपहतशक्तिः-क्ति-क्ति.

DEADLY, *a.* मारालकः-का-कं, व्यापादकः-का-कं, आत्ययिकः-की-कं, प्राणान्तकः-की-कं or प्राणान्तकः or जीवान्तकः, प्राणहारी-रिणी-रि (न्) or प्राणापहारी, प्राणघातकः-का-कं, मृत्युजनकः-का-कं, निधनकारी-रिणी-रि (न्), विषतुल्यः-त्या-त्यं, सविषः-पा-वं, कालकल्पः-त्या-त्यं, प्राणनाशकः-का-कं, मर्त्योन्निकः-की-कं—(Implacable) अज्ञाम्यः-न्या-न्यं; 'deadly hatred,' घड्वैरं; 'deadly poison,' मृत्युजनकगरलं.

DEADLY, *adv.* (In a manner like the dead) मृतवत्, प्रेतवत्, शववत्—(Mortally) मारालकं, प्राणान्तकं; 'deadly wounded,' भिन्न-मर्त्या *m.* (न्); 'deadly pale,' शवसवर्णः-शो-शं.

DEADNESS, *s.* (Coldness, want of affection) निःबेहता, विरक्तिः *f.*, बेराग्यं—(Languor, weakness) हानिः *f.*, ग्रानिः *f.*, अवसादः, मान्द्यं, निर्बलता, दौर्बल्यं, अशक्तिः *f.*, बलशैथिल्यं, शिथिलता—(Want of motion) निष्पन्नता, निश्चलता—(Want of spirit) तेजोहीनता, निस्सन्नता, वैरल्यं, जडत्वं—(Numbness) सुप्तिः *f.*, स्तब्धता—(Barrenness) बन्धता, वैफल्यं.

DEAD-RECKONING, *s.* कुत्र समुद्रे नौका वसति इति जिज्ञासया सूर्यतारा-छभाये नाविकैः कृता गणना.

DEAF, *a.* बधिरः-रा-रं, रडः-डा-डं, अकणीः-शो-शं, बन्धुरः-रा-रं, कन्नः-वा-वं, श्रोत्रविकलः-ला-लं, अवशेन्द्रियविकलः-ला-लं, अवशशक्तिरहितः-ता-तं, सुतिवञ्चितः-ता-तं; 'deaf and dumb,' रडभूकः-का-कं, कल्पः-त्या-त्यं.

TO DEAFEN, *v. a.* बधिरकृ, बधिर (nom. बधिरयति-यितुं), कर्णम् उपहन् (c. 2. हन्ति-न्ति), अवशशक्तिं हृ (c. 1. हरति, हन्ति).

DEAFENED, *p. p.* उपहतकर्णः-शो-शं, बधिरकृतः-ता-तं.

DEAFENING, *a.* कणीषघाती-तिनी-ति (न्), अवशशक्तिहारी-रिणी-रि (न्)

DEAFISH, *a.* ईषद्वधिरः-रा-रं, ईषदेडः-डा-डं, अत्यप्रवणः-वा-वं.

DEAFLY, *adv.* बधिरवत्, रडवत्, अवशप्रवृत्तिं, अत्यारं.

DEAFNESS, *s.* बधिरत्वं-ता, रडता, कन्नत्वं, अवशवर्णं, अवशहीनता, अवशेन्द्रियवैकल्यं, अवशान्नमता.

DEAL, *s.* (Quantity) चाहृत्यं, बहत्वं, प्राचुर्यं, प्रायः; 'a deal of, much,' बहुः-हुः-हो-हु, भूरिः-रिः-रि, प्रचुरः-रा-रं, अनल्पः-त्या-त्यं, अनेकः-का-कं; 'a deal of money,' बहुधनं; 'a good deal,' बहु, भृशं, अतिशयं, निर्भरं, गाढं, अत्यन्तं, अनल्पं, अति or सु, prefixed; 'a good deal vexed,' सुदुःखितः—(Fir wood) दारु *m.* देवदारु, देवकाष्ठं, इन्द्रदारुः *m.*, किलिमं.

TO DEAL, *v. a.* (Distribute) कूप (c. 10. कल्पयति-यितुं), परिकूप; पुष्पकं पुष्पकं विभज् (c. 1. भजति-ते-भज्) or विन्यस (c. 4. -सत्यति-असितुं) or व्यस (c. 10. -सस्यति-यितुं) or विधा (c. 3. -दधाति-धातुं), वारु (c. 10. वारुयति-यितुं)—(Scatter) विकृ (c. 6. -किरति-करितुं-रितुं), विधिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेप्), व्यस; 'to deal blows,' मुष्टि or दसं पत् in caus. (पातयति-यितुं).

TO DEAL, *v. n.* (Transact business, trade) पण्य (c. 1. पणते-णिन्तुं or पणायति-यितुं), पणायं कृ, व्यवहृ (c. 1. -हरति-हन्ति), व्यापृ (c. 6. -प्रियते), क्रयविक्रयं कृ—(Behave, act) चर (c. 1. -चरति-रितुं), साचर, समाचर; वृत् (c. 1. वसते-वितुं), वेष्ट (c. 1. वेष्टते-ष्टितुं), विधा (c. 3. -दधाति-धातुं).

TO DEAL WITH, *v. a.* (Treat in any manner) विधा (c. 3. -दधाति-धातुं), साचर (c. 1. -चरति-रितुं), समाचर; व्यवहृ (c. 1. -हरति-हन्ति); 'he deals honourably with me,' मयि यथाव्यायं वृत्तिं वसते—(Contend with) प्रतिकृ, विरुप् (c. 7. -रुणद्धि-रोद्धुं), प्रतिरुप्, प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति-यितुं); 'how can one deal with such a monarch?' रवविषे नृपे कुतो यशस्वं—(Manage) प्रणो (c. 1. -णयति-णेत्तुं), विधा, यद (c. 1. -यदते-दितुं); 'an easy man to deal with,' विषेयः, प्रणेत्यः, वश्यः, गृह्यकः, अभिगम्यः, विनेयः; 'a hard man to deal with,' दुर्धेयः.

DEALER, *s.* (One who has to do with any thing) व्यापारी *m.* (न्), व्यवसायी *m.* (न्), व्यवहारी *m.* (न्), कर्म-कारी *m.* (न्)—(Trader) क्रयविक्रयिकः, विपणी *m.* (न्), सापणिकः, प्रापणिकः, पणिकः, बणिक् *m.* (न्), बाणिजः, विक्रयिकः, विक्रेता *m.* (न्).

DEALING, *s.* (Practice, mode of treatment) व्यापारः, व्यवहारः, व्यवसायः, कर्म *n.* (न्), क्रिया, कार्यं, चेष्टा, विचेष्टितं, प्रवृत्तिः *f.*, विधानं, साचारः, साचरणं, चरितं, वृत्तं, कर्मविधिः *m.*—(Inter-course) व्यवहारः, सङ्गतिः *f.*, सङ्गः, संसर्गः—(Traffic) क्रयविक्रयः, विपण्यः, पणाय, पण्यः, पाण्यः, बाणिज्यं-ज्या, बणिक्पथं, महाजन-कर्म *n.* (न्), निगमः, सत्तान्तं.

DEALT WITH, *p. p.* व्यवहारितः-ता-तं, साचरितः-ता-तं, पणयितः-ता-तं.

DEAMBULATION, *s.* वहिर्गमनं, वहिर्गमनं, परिक्रमः—पर्यटनं, भ्रमणं, विहारः.

DEAN, *s.* प्रधानधर्म्याध्यक्षाधिकारे द्वितीयपदस्यः, महापुत्राशालासम्बन्धीयमते प्रधानसभासदः, दशपुरोहिताधिपतिः *m.*—(In a college) विद्यालये विनयाध्यक्षः.

DEANERY, *s.* (House of a dean) पुरोहिताधिपतेर गृहं or वेश *m.* (न्) or निवासः.

DEANSHIP, *s.* पुरोहिताधिपतेः पदं or अधिकाः or व्यापारः.

DEAR, *a.* (Beloved) प्रियः-या-वं, मुप्रियः-या-वं, हृदयप्रियः-या-वं.

दयितः-ता-तं, इहः-हा-हं, अभीष्टः-हा-हं, प्रीतः-ता-तं, प्रेम्णः-हा-हं, दृढः-हा-हं, वल्लभः-भा-भं, अभीक्षितः-ता-तं, सुभगः-ता-तं.

कान्तः-न्ता-न्तं, प्रियतमः-मा-मं, इष्टतमः-मा-मं; 'a dear friend,' प्रियमुद्दृ *m.*; 'dear as one's life,' समुपमः-मा-मं, प्राणाधिकः-का-कं, प्रखेद् गरीयान्-यमी-यः (स्).—(Of high price, costly) दुर्मूल्यः-त्या-त्यं, बहुमूल्यः-त्या-त्यं, महामूल्यः-त्या-त्यं, महायः-शा-शं, दुष्कृत्यः-या-यं, बहुधनस्येन कृत्यः-या-यं, गुरुः-द्वी-रु, महाहै-है-है, सध्वं-ध्या-ध्यं, उज्ज्वलः-हा-हं.

DEAR, *s.* (Word of endearment) प्रियः-या, दयितः-ता, कान्तः-न्ता, दयितः-ता, वस्तः-न्ता; 'my dear,' प्रिय *voc. c. m.*, प्रिये *voc. c. f.*

DEAR, *adv.* (Oh dear!) अहो, अहोवत्, कष्टं, सा, हा, हन्, अहह.

DEAR-BUGHT, *a.* दुष्क्रीतः-ता-तं, बहुमूल्येन क्रीतः-ता-तं.

DEARLY, *adv.* (With great fondness) प्रियं, सुप्रियं, प्रीत्या, सुप्रीत्या; 'dearly beloved,' अतिप्रियः-या-यं, प्रियतमः-मा-मं.—(At a high price) बहुमूल्येन, दुर्मूल्येन, महायं, गुरु, गुरुमूल्येन.

DEARNESS, *s.* (Fondness) प्रियता, इष्टता, अभीष्टता, प्रीतिः-*f.*—(High price) दुर्मूल्यं, बहुमूल्यं, महायं, महार्यता, महार्यः, मूल्यगुरुता, गुरुत्वं.

DEARTH, *s.* (Famine) दुर्भिक्षं, दुष्कालः, अनाकालः, दुर्भक्ष्यं, नोवाकः—प्रयामः, उपद्रवः; 'dearth of provisions,' आहारविरहः.—(Want, need) अभावः, अग्राप्तिः-*f.*, विरहः, असम्भवः, दोल्यं, वैरत्यं; 'dearth of money,' धनाभावः.

To DEARTICULATE, *v. a.* विसन्धिक्, सन्धिघोटनं कृ, अङ्गीकृ.

DEARTICULATED, *p. p.* विसन्धितः-ता-तं, उदितसन्धिः-न्धिः-न्धि.

DEATH, *s.* मृत्युः *m.*, मरणं, निधनं, पञ्चत्वं-ता, अत्ययः, अन्तः, अन्तकालः, अन्तकः, अपगमः, नाशः, विनाशः, प्रलयः, संस्थानं, संस्थितिः-*f.*, अवसानं, निःसरणं, उपरतिः-*f.*, अपायः, प्रयाणं, जीवनत्यागः, तनुत्यागः, जीयोत्सर्गः, देहत्यागः, प्राणययोगः, मृतः, मृतिः-*f.*, मरिमा *m.* (न्), महानिद्रा, दीर्घनिद्रा, कालः, कालधर्मः, कालदण्डः, कालानकः, नरानकः, दिशानः, आपद-*f.*, हान्दं, कथाशेषता, कीर्तिशेषः, लोकान्तरप्राप्तिः-*f.*—(Murder) बधः, घातः, मारणं.—(Death personified) यमः, कालः, कृतान्तः; 'a violent death,' अपघातः, अपमृत्युः *m.*; 'death by lightning,' वज्रबधः; 'deserving of death,' बधः-ध्या-ध्यं, बधाहै-है-है or प्रयाणाहै; 'desire for death,' मृत्प्रेषा; 'desirous of death,' मृत्प्रेषुः-प्रेषुः-प्रेषु; 'at the point of death,' आममृत्युः, मृत्प्रेषुः, मृतप्रायः, मृतकल्पः; 'fearing death,' विवशः-शा-शं, अरिष्टदृष्टीः-धीः-धि; 'put to death,' हतः-ता-तं, व्यापादितः-ता-तं, मारितः-ता-तं; 'to put to death,' हन् (c. 2) हन्ति-न्ति, प्राणदण्डं कृ; 'angel of death,' यमदूतः; 'death-drum,' बध्मडिण्डिमः; 'hour of death,' मृत्युकालः, प्रयाणकालः; 'voluntary death by fasting,' प्रायः-यणं; 'after death,' प्रेत.

DEATH-BED, *s.* मृत्युशय्या, मरणशय्या, मृत्युशयनं, मृत्प्रेषयनं.

DEATHFUL, *a.* मारान्तकः-का-कं, सात्यिकः-की-कं, मृत्युमयः-यी-यं, मृत्युजनकः-का-कं, प्राणान्तकः-का-कं, अन्तकरः-री-रं, घातुकः-का-कं.

DEATHLESS, *a.* अमरः-री-रं, मृत्युवर्जितः-ता-तं, अमरणीयः-या-यं, अमर्त्यः-ता-तं, अनन्तः-ता-तं, निरपायः-या-यं, अनन्तरः-ता-रं.

DEATH-LIKE, *a.* मृत्युसदृशः-शी-शं or कालसदृशः, कालकल्पः-त्या-त्यं.

DEATH'S-DOOR, *s.* मृत्युद्वारं, यमद्वारं, यमालयद्वारं, यमपुरद्वारं.

DEATH'S-HEAD, *s.* श्वाशिरः *m.* (स्), मृतशरीरमस्तकः, कुणपमस्तकः, कपालः, नृकपालः.

DEATH'S MAN, *s.* बध्मपुरुषः, घातकपुरुषः, बध्मकर्मधिकारी *m.* (न्), दण्डपाशिकः, मृतपाः *m.* (पा), घातकजनः.

DEATH-WATCH, *s.* मरणसूचकशब्दकारी कीटविशेषः.

To DEAURATE, *v. a.* रञ्ज् (c. 10) रञ्जयति-यितुं, सुवर्णं (nom. सुवर्णयति-यितुं).

DEAURATE, *a.* रसितः-ता-तं, सुवर्णोन्नितः-ता-तं, सुवर्णबद्धः-डा-डं. To DEBAR, *v. a.* बाध् (c. 1) बाधते-यितुं, निरस् (c. 4) अस्त्यति-असितुं, निराकृ, अपाकृ, वहिष्कृ, वृज् in caus. (वर्जयति-यितुं), निषिध् (c. 1) पेयति-येदुं, वृ in caus. (वारयति-यितुं), निरुध् (c. 7) रुधति-रोदुं; 'is debarred,' परिहीयते.

DEBARRED, *p. p.* निषिद्धः-डा-डं, प्रतिषिद्धः-डा-डं, बाधितः-ता-तं, निवारितः-ता-तं, विप्रितः-ता-तं, नृजः-वा-वं.

To DEBARK, *v. a.* उन् (c. 1) तरति-रितुं-रीतुं, प्रत्युन्; नौकाया अवहरह् (c. 1) रोहति-रोदुं or अवन्.

DEBARKATION, *s.* उत्तरणं, प्रत्युत्तरणं, नौकाया अवतरणं or अवरोहणं.

To DEBASE, *v. a.* अपकृप् (c. 1) कर्षति-रुहं, खपदात् पन् in caus. (पातयति-यितुं) or भञ्ज् in caus. (भञ्जयति-यितुं) or अपध्वञ्ज् in caus. (ध्वंसयति-यितुं) or चु in caus. (आवयति-यि), अवसद् in caus. (सादयति-यितुं), मृनीकृ, अधःकृ, कन (nom. कनयति-यितुं).—(Make despicable) अवमानास्पदं कृ, खलीकृ, लघूकृ, तुक्कीकृ.

DEBASED, *p. p.* अपकृतः-ष्टा-ष्टं, स्थानभ्रष्टः-ष्टा-ष्टं, पातितः-ता-तं, अधःपातितः-ता-तं, पदच्युतः-ता-तं, अपध्वस्तः-स्ता-स्तं, अवलोपहतः-ता-तं, भग्नदधेः-धा-धं.

DEBASEMENT, *s.* (Act of) अपकर्षः-येणं, पातनं, पदभ्रंशनं, अपध्वंसः, रुम्भिवः, अवमानना, लघूकरणं, खलीकरणं.—(State of) अपकृष्टता, निकृष्टता, पतितत्वं, पातित्वं, अपमानभावः, मृनीभावः, अधोगतिः-*f.*, अधोभावः, भ्रष्टता, वृथलत्वं.

DEBATABLE, *s.* विवादनीयः-या-यं, विचार्यः-ध्या-ध्यं, वितर्कः-की-कं, विचारणीयः-या-यं, सन्दिग्धः-ग्धा-ग्धं.

DEBATE, *s.* विवादः, वादानुवादः, वादप्रतिवादः, संवादः, विस्वादः, वादः, हेतुवादः, वादयुद्धं, विचारः, विरोधोक्तिः-*f.*, वाग्गुडं, वाक्कलहः, विप्रलापः, विप्रतिपत्तिः-*f.*, वितर्का, वितर्कः, तर्कः, वाक्विरोधः, वाक्चं, सन्देहः, वाक्कलिः-*m.*—(Contest) कलहः, विग्रहः, विरोधः, कलिः-*m.*; 'matter of debate,' विवादस्यदं.

To DEBATE, *v. a.* and *n.* विवद् (c. 1) वदति-ते-दितुं, विवन्द्; विचर् in caus. (चारयति-यितुं), विवादस्यदोक्, वादानुवादं कृ, वितर्कं (c. 10) तर्कयति-यितुं, विप्रलप् (c. 1) लपति-यितुं, वितर्क् (c. 1) तर्कते-किङ्, कलह (nom. कलहायते), वैर (nom. वैरायते), वाक्कलहं कृ, मप् (c. 1) मयति-यितुं.

DEBATED, *p. p.* विचारितः-ता-तं, वादयस्तः-स्ता-स्तं, मथितः-ता-तं.

DEBATEFUL, *a.* विवादी-दिनी-दि (न्), विवादशीलः-ला-लं, विवादशी-यिनी-यि (न्), कलहकारी-रिणी-रि (न्), वाक्कलहप्रियः-या-यं, वाग्गुडप्रियः-या-यं, वाक्कलिप्रियः-या-यं, सङ्गन्तः-न्ता-न्तं, विरोधी-यिनी-यि (न्).

DEBATER, *s.* विवादी *m.* (न्), विचारकः, विवादकृत्, तर्की *m.* (न्), वादी *m.* (न्), हेतुवादी, वितर्काकारी *m.* (न्), वायी *m.* (न्), सांवादिकः.

To DEBAUCH, *v. a.* दुष् in caus. (दूषयति-यितुं), हन्तुम्, प्रतिदुष्, दुरीकृ; भट्टीकृ, खतीकृ; नञ् in caus. (नाशयति-यितुं); सचलनं-ना-नं कृ; धर्मभ्रं-हं-हं कृ, धर्मविभ्रतं-ना-नं कृ, पिङ्; 'to debauch a maiden,' कन्या दुष् or धुष् in caus. (धूषयति-यितुं), सतीत्यभ्रं कृ.

DEBAUCH, *s.* मदावेशः, कामावेशः, व्यासनावेशः, मपीतिः-*f.*, उन्मत्तिः-*f.*, सम्मोजनं, केलिः-*m. f.*, स्त्रीमन्त्रादिसम्भोगार्थं उत्सवः.

DEBAUCHED, *p. p.* दूषितः-ता-तं, दुष्टः-ष्टा-ष्टं; 'woman,' दूषिता, खतयोनिः.

DEBAUCHER, *s.* व्यसनी *m.* (न्), व्यसनीयः, लम्पटः, विषयी *m.* (न्), सम्भोगी *m.* (न्), विषयासक्तः, विषयानुगामी *m.* (न्).

भोगासक्ति, दुराचार, सम्प्रीतिरतः, पानरतः, नागरः, विटः.

DEBAUCHER, *s.* दूषकः, दूषकः, दूषयिता *m.* (नृ), भ्रंशकारी *m.* (नृ), नाशकः.

DEBAUCHERY, *s.* लम्पटता, लाम्पट्यं, व्यसनं-निता, इन्द्रियासंयमः, विषयित्वं, विषयासक्त्यं, अनवस्थितिः *f.*, धर्मापेतत्वं, कामासक्ति *f.*, भोगासक्ति *f.*, दुष्कर्म *n.* (नृ).

DEBAUCHMENT, *s.* दूषणं, प्रतिदूषणं, भ्रष्टीकरणं, नाशनं.

To DEBELLATE, *v. a.* युद्धे पराजि (c. 1. -जयति-जेतुं), दम् (c. 10. दमयति-यितुं).

DEBENTURE, *s.* प्रतिज्ञापत्रकं, लेख्यप्रसङ्गः, लेख्यपत्रं, पत्रलेख्यं, चण्डशोचनप्रतिज्ञापत्रं, चण्डमार्गणपत्रं.

DEBILE, *a.* दुर्बलः-ला-लं, अल्पबलः-ला-लं, अल्पशक्तिः-क्ति-क्ति, शिथिलबलः-ला-लं, शिथिलशक्तिः-क्ति-क्ति, शिथिलः-ला-लं, अल्पवीर्यः-व्यो-व्यं, अल्पतेजाः-जा-जः (स्), अल्पसह्यः-ह्य-ह्यं, फल्गुः-ल्गु-ल्गु, हानशक्तिः-क्ति-क्ति, हानः-ना-नं, कृशः-शा-शं, विस्तृतेजाः-जा-जः (स्), अवसह्यः-ह्य-ह्यं, क्षामः-मा-मं, क्षीवः-वा-वं, क्षीणशक्तिः-क्ति-क्ति.

To DEBILITATE, *v. a.* दुर्बलीकृ, शिथिलीकृ, अल्पबलीकृ, हाननीकृ, क्षामीकृ, क्षीणीकृ, तेजो ह् (c. 1. हरति, हर्तुं), क्षीव् in caus. (क्षीयति-यितुं), कृश (nom. क्रशयति-यितुं), क्षीयं-खां-यं कृ.

DEBILITATION, *s.* दुर्बलीकरणं, शिथिलीकरणं, क्षीणीकरणं, तेजोहरणं, हाननीकरणं.

DEBILITY, *s.* दौर्बल्यं, बलशैथिल्यं, शिथिलता, शक्तिशैथिल्यं, क्षीणशक्तित्वं, हानिः *f.*, हानिः *f.*, अवसादः, अवसन्नता, विस्सः-सा, तेजोहीनता, अतेजः *n.* (स्), वीर्यहानिः *f.*, क्षामता, क्रैवं, काशैर्, सत्वहानिः *f.*, मान्धं.

To DEBIT, *v. a.* चण्डकर्मः or क्रेतुः or दूष्यग्रहीतृ नाम पुस्तके समारुह in caus. (-रोपयति-यितुं).

DEBONAIR, *a.* सभ्यः-भ्या-भ्यं, सुशीलः-ला-लं, मृदुशीलः-ला-लं, शिष्टः-ष्टा-ष्टं, कोमलस्वभावः-वा-वं, प्रियवादी-दिनी-दि(नृ), सग्राम्यः-म्या-म्यं.

DEBONAIRLY, *adv.* सुशीलवत्, सभ्यवत्, मृदु, सुविनीतं, साधुजनवत्.

DEBT, *s.* ऋणः, धारः-रणा, उच्चारः, प्रामीनं, प्राणीनं, संपत्तिवत्कं, पय्युदघनं; 'in debt,' ऋणी-णिनी-णि (नृ), ऋणवान्-वती-वत् (नृ), ऋणयस्तः-स्ता-स्तं; 'out of debt, free from debt,' अन्तः-ता-तं, अन्तः-णिनी-णि (नृ) or अन्तः; 'to run into debt,' ऋणं कृ or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं); 'to pay a debt,' ऋणं दा or शृप् in caus. (शोधयति-यितुं), आनृत्यं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं); 'payment or discharge of a debt,' ऋणदानं, ऋणमुक्तिः *f.*, ऋणमोक्षः, ऋणशोधनं, ऋणपानयनं, ऋणापाकरणं, ऋणपनोदनं, आनृत्यं; 'recovery of a debt,' ऋणदानं, ऋणोद्ग्रहणं; 'a debt at gambling,' आखिर्कं.

DEBTOR, *s.* अधमणः-णी *m.* (नृ)-शिकः, ऋणी *m.* (नृ), ऋणिकः, ऋणवान् *m.* (नृ), ऋणकर्ता *m.* (नृ), धारणकः, धारकः, ऋणयस्तः.

DECAUMINATED, *a.* द्विषाद्यभागः-गा-गं, द्विषमस्तकः-का-कं, कथन्यः.

DECADE, *s.* दशकः-कं, दशत्वं, दशता; 'decade of years,' दशवर्षं.

DECADENCY, *s.* अवपातः, अवसादः, सादः, विस्सा, क्षपः, ध्वंसः, भ्रंशः.

DECAGON, *s.* दशकोणः-णं, दशभुजः, दशांश-शी, दशकोणा मूर्तिः *f.*

DECALOGUE, *s.* ईश्वरप्रोक्ता दशाज्ञः *m. pl.* or दशनिदेशाः *m. pl.*, दशविधानं.

To DECAMP, *v. n.* कटकनिवेशनात् प्रया (c. 2. -याति-तुं) or प्रस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्थातुं) or याचं कृ, कटकं त्यक्त्वा स्थानान्तरे निविष्णु (c. 6. -विश्रति-वेष्टुं), शिविरे or मन्दिरं तज् (c. 1. तजति, तज्) (Move off) अपवृ (c. 1. -सरति-सर्तुं), अपवृप् (c. 1. -सर्वति-सर्वुं), पलाय (c. 1. पलायते-यितुं), निष्वाह (c. 1. -पतति-पतितुं), पल् (c. 1. पलति-लितुं).

DECAMPMENT, *s.* कटकनिवेशनात् प्रयाणं or प्रस्थानं or प्रगमनं or प्रस्थितिः *f.* or यात्राकरणं, कटकतागः, अपसरणं, अपसर्पणं, पलायनं, अपगमः, अपगमः.

To DECAUT, *v. a.* मद्यभाजनम् ईषद्वनाम्य मद्यं विमलपात्रे शनैः शनैः प्रमु in caus. (-साययति-यितुं) or निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षिप्) or निविष्णु in caus. (-वेशयति-यितुं) यथा भाजनाभ्यः मद्यं मलं नोद्दिगच्छति.

DECANTATION, *s.* यषोक्तं काचपात्रे or काचकृपां मद्यस्रावणं.

DECANTER, *s.* काचकूपी, काचपात्रं, कूपी, कुतूः *f.*, काचभाजनं, पुटपीवः.

To DECAPITATE, *v. a.* विमस्तक (nom. विमस्तकयति-यितुं), शिरः or मस्तकं छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं) or कृत् (c. 6. कृनति, कर्त्तुं).

DECAPITATED, *p. p.* छिन्नमस्तकः-का-कं, छिन्नशिखाः-रा-रः (स्) or कर्त्तितशिखाः, विमस्तकितः-ता-तं, कथन्यः.

DECAPITATION, *s.* मस्तकच्छेदनं, शिरच्छेदः, शीर्षच्छेदः, शिरःकर्त्तनं, कथन्यता; 'meriting it,' शीर्षच्छेदः-छा-छं, बध्यः-ध्या-ध्यं.

To DECAY, *v. n.* छि in pass. (क्षीयते), सद् (c. 1. सोदति, सन्तुं), अवसद्. अवसद्; द्वे (c. 1. क्षायति, क्षातुं), जृ (c. 4. जीर्यति, जर्तुं-रीतुं), विश् in pass. (-शीर्यते), नश् (c. 4. नश्यति, नशितुं), विनश्, प्रणश्; ध्वंस (c. 1. ध्वंसते-सितुं), विध्वंस, प्रली (c. 1. लीयते-लेतुं-लातुं), शद (c. 6. शीयते, शन्तुं), छे (c. 1. क्षायति, क्षातुं), हम् (c. 1. हसति-सितुं), संस् (c. 1. संसते-सितुं), विध्वंस, गल् (c. 1. गलति-लितुं), ग्रे (c. 1. प्रायति, प्रातुं).

To DECAY, *v. a.* छि in caus. (क्षययति, क्षययति-यितुं), अवसद् in caus. (-सादयति-यितुं), नश् in caus. (नाशयति-यितुं), ध्वंस in caus. (ध्वंसयति-यितुं), हम् in caus. (हासयति-यितुं), विश्शीलीकृ, हाननीकृ.

DECAY, *s.* क्षयः, क्षिया, क्षीयता, परिक्षयः, संक्षयः, सादः, अवसादः, अवसन्नता, जीर्णः *f.*, जीर्णता-त्वं, जरटः, शीर्णता, विशीर्णता, हानिः *f.*, प्रलम्भः, नाशः, विनाशः, प्रणशः, ध्वंसः, विध्वंसः, विस्सा, हानिः *f.*, हानिः *f.*, हासः, अपचयः, व्ययः, क्षामता, गलनं; 'of the teeth,' दन्तव्यसनं, कृमिदन्तकः.

DECAYED, *p. p.* क्षीयः-शा-शं, जीर्णः-शी-शीं, जीर्णवान्-वती-वत् (नृ), शीर्णः-शी-शीं, विशीर्णः-शी-शीं, हानः-ना-नं, नष्टः-ष्टा-ष्टं, गलितः-ता-तं, विगलितः-ता-तं, प्रलीनः-ना-नं, ध्वंसः-स्ता-स्तं, क्षामः-मा-मं, विस्सः-स्ता-स्तं, सवः-वा-वं, अवसन्नः-वा-वं, दोनः-ना-नं, हीनः-ना-नं.

DECAYING, *a.* क्षयी-यिणी-यि (नृ), क्षयिण्युः-ण्युः-ण्यु, क्षीयमाणः-शा-शं, विशीर्यमाणः-शा-शं, परिजीर्यन्-यन्तो-यन्तु (नृ).

DECEASE, *s.* मरणं, अपगमः, संस्थानं, अत्ययः, प्रयाणं, निःसरणं, अपायः, जीवनत्यागः, तनुत्यागः, जीवोत्सर्गः.

To DECEASE, *v. n.* मृ (c. 6. क्षियते, मर्तुं), प्रे (c. 2. एति-तुं, with प्र, प्रेति), देहं or जीवनं तज् (c. 1. तजति, तज्) or उत्सृज् (c. 6. -सृजति-सर्तुं).

DECEASED, *p. p.* मृतः-ता-तं, प्रेतः-ता-तं, प्रेतोभूतः-ता-तं, अतीतः-ता-तं, अतीतः-ता-तं, संस्थितः-ता-तं, विपन्नः-वा-वं, प्रमोतः-ता-तं.

DECEIT, *s.* कपटः-टं, झल्ल-लना, वधनं-ना, प्रवचनं, व्याजः, केतवं, माया, कूटः-टं, कौटं, छत्र *n.* (नृ), दम्भः, प्रलम्भः, विप्रलम्भः, अति-सन्धानं, अभिसन्धिः *m.*, न्धानं, प्रपञ्चः, प्रतारणं-णा, कुहकः, उपधिः *m.*, व्याकृतिः *f.*, दुस्वार्जनं, संघत् *n.*, संघत् *n.*, निमोहिका.

DECEITFUL, *a.* कपटी-टिनी-टि (नृ), कपटिकः-की-कं, झल्ल-लिनी-लि (नृ), झल्लनापरः-रा-रं, वचकः-का-कं, वधनः-ना-नं, प्रवचकः-का-कं, मायी-यिनी-यि (नृ), मोही-हिनी-हि (नृ), मायाविजितः-ता-तं, कौटिकः-की-कं, प्रतारकः-का-कं, साधिकः-की-कं, दाम्भिकः

-की-कं, प्रलम्भकः-का-कं, विप्रलम्भकः-का-कं, कृतकपटः-टा-टं, भ्रम्याज्ञः-जा-जं, विवक्षिपुः-पु-पु, विविधः-झा-झं, उपधिकः-का-कं, दाय्याजिनिकः-की-कं, तकिलः-ला-लं, वचनशीलः-ला-लं, शठः-ठा-ठं, भ्रान्तिजनकः-का-कं.

DECEITFULLY, *adv.* सकपटं, सव्याजं, सकैतवं, छलेन, समारं, मायया, प्रलम्भात्, विप्रलम्भेन, दम्भात्, वचनार्थं, भूषणवत्, कितववत्, सकूटं.

DECEITFULNESS, *s.* कपटता, कापट्यं, कूटता, वचकत्वं, शठता, सव्याजता.

DECEIVABLE, *a.* वचनीयः-या-यं, प्रतारणीयः-या-यं, मोहनीयः-या-यं.

To DECEIVE, *v. a.* वञ्च in caus. (वचयते-ति-यितुं), परिवञ्च, प्रवञ्च; प्रलभ् (c. 1. लभते-लभे), विप्रलभ्; छल् (c. 10. छलयति-यितुं), प्रतु in caus. (-तारयति-यितुं), मुह् in caus. (मोहयति-यितुं), भम् in caus. (भ्रमयति-यितुं), भानिं जन् in caus. (जनयति-यितुं), प्रलुभ् in caus. (-लोभयति-यितुं), क्षतिसन्धा (c. 3. दधाति-धातुं), क्षमिसन्धा, यिनिकृ, व्यच् (c. 6. विचति, व्यचि), दम्भ् (c. 5. दम्भोति, दम्भि).
DECEIVED, *p. p.* वञ्चितः-ता-तं, परिवञ्चितः-ता-तं, प्रलभः-झा-झं, विप्रलभः-झा-झं, प्रतारितः-ता-तं, प्रवञ्चितः-ता-तं, मोहितः-ता-तं, विमोहितः-ता-तं, क्षतिसंहितः-ता-तं, प्रलोभितः-ता-तं, विलोभितः-ता-तं.

DECEIVER, *s.* वचकः, प्रतारकः, प्रवचकः, विप्रलम्भकः, कपटी *m.* (नं), मायी *m.* (नं), दम्भी *m.* (नं), दम्भकः, कितवः, कूटकारः, कुहकः, नारकीटः, दाम्भिकः.

DECEMBER, *s.* आग्रहायणः-शिकः, अग्रहायणः, मार्गशीर्षं, मार्गेशिरः, मार्गः-शेकः, मृगः, सहा *m.* (म्), शोभनमासः, योगः, सहस्यः, तेषः, चत्वारस्य द्वादशमासः or शेषमासः.

DECEMPEDAL, *a.* दशपादपरिमाणः-शा-शं.

DECEMVRATE, *s.* वक्ष्यमाणदशजनानाम् अधिकाः or अधिपतयः.

DECEMVIRI, *s.* पृथैकाले रोमीयेदशाधिष्ठातारो दशजनाः *m. pl.*, रात्र्यधुर्धहा दशशसितारः *m. pl.*

DECENCE, DECECY, *s.* विनयः, विनीतत्वं-ता, मर्यादा, लज्जा, जनतिक्रमः, इतिकर्तव्यता, युक्तिः *f.*, उपपत्तिः *f.*, सामन्त्र्यं, यापातयं, उपयुक्तता, वापार्थं, क्षोषितः, शिष्टता, संस्था, स्थितिः *f.*, अक्षेपः, अश्रंशः, शालीनत्वं, शिष्टाचारानुसारः.

DECENNIAL, *a.* दशवर्षीयः-या-यं, दशवर्षीयः-शा-शं, दशवत्सरी-रिणी-रि (नं), दशवार्षिकः-की-कं, दशान्तिकः-की-कं, दशवर्षस्यायी-यिनी-यि (नं), दशवत्सर्वर्षी-रिनी-रि (नं).

DECENT, *a.* विनीतः-ता-तं, विनयवान्-वती-वत् (नं), विनयोपेतः-ता-तं, जनतिक्रान्तमर्यादा-दा-दं, इतिकर्तव्यः-व्या-व्यं, सविनयः-या-यं, समर्यादः-दा-दं, सलज्जः-ज्जा-ज्जं, लज्जाम्वितः-ता-तं, युक्तः-क्ता-क्ते, उपयुक्तः-क्ता-क्ते, योग्यः-ग्या-ग्यं, उचितः-ता-तं, समुचितः-ता-तं, सम्भाष्यः-व्या-व्यं, उपपन्नः-न्ना-न्नं, शिष्टाचारानुसारी-रिणी-रि (नं), शिष्टः-ष्टा-ष्टं.

DECENTLY, *adv.* सविनयं, विनीतवत्, विनयतस्, विनयात्, समर्यादं, युक्तं, उपयुक्तं, यथोचितं, समुचितं, सलज्जं, शिष्टाचारानुसारात्, लज्जापूर्वकं.

DECEPTIBLE, *a.* वचनीयः-या-यं, प्रतारणीयः-या-यं, प्रलभ्यः-व्या-व्यं.

DECEPTION, *s.* वचनं-ना, प्रवचना, छलना, प्रतारणं-शा, प्रलम्भः, विप्रलम्भः, कपटः-टं, छलं, व्याजः, माया, छद्म *n.* (नं), दम्भः, कूटः-टं.

DECEPTIOUS, DECEPTIVE, *a.* मायी-यिनी-यि (नं), मोहो-हिनी-हि (नं), वचकः-का-कं, भ्रान्तिजनकः-का-कं, हेन्दुनालिकः-की-कं, धिषुः-धु-धु. See DECEITFUL.

DECEIT, *a.* अवज्ञिषः-झा-झं, अवकर्तितः-ता-तं, अवलूनः-ना-नं.

DECEPTIBLE, *a.* अवज्ञेयः-झा-झं, अवकर्तनीयः-या-यं, लाव्यः-व्या-व्यं.

DECEPTION, *s.* अवज्ञेदः-दनं, अवकर्तनं, अवचयः, अवलूनः *f.*, लावः.

DECESSION, *s.* अयगमः, व्ययगमः, गमनं, अयासरणं, विगमः, अयायः.

To DECHARM, *v. a.* मन्त्रं or अभिचारं प्रतिवृत्तु, विमन्त्र (c. 10. विमन्त्रयति-यितुं).

To DECIDE, *v. a. and n.* निश्चि (c. 5. -चिनीति-चेतुं), निर्णयी (c. 1. -णयति-णेतुं), व्यवसो (c. 4. -स्यति-सातुं), व्यवस्था in caus. (-स्थापयति-यितुं), साध् in caus. (साधयति-यितुं), सिद्धीकृ, निष्पद् in caus. (-पादयति-यितुं), निष्पत्तिं कृ, निश्चयं कृ, निर्णयं कृ, तोर् (c. 10. तोरयति-यितुं), विचर् in caus. (-चारयति-यितुं).

DECIDED, *p. p.* निश्चितः-ता-तं, निर्णीतः-ता-तं, सिद्धः-द्धा-द्धं, निष्पन्नः-न्ना-न्नं, व्यवसितः-ता-तं, नियतः-ता-तं, व्यवस्थापितः-ता-तं, व्यवस्थितः-ता-तं, तोरितः-ता-तं, विचारितः-ता-तं.

DECIDENCE, *s.* पतनशीलत्वं, पातः, अवपातः, निपातः, पतनं, विध्वंसः.

DECIDER, *s.* निर्णेता *m.* (नं), निश्चायकः, निश्चयकारी *m.* (नं), निर्णयकृत्, विचारकज्ञे *m.* (ज्ञे), प्रमाणपुरुषः, मध्यस्थः, निष्पत्तिकारकः.

DECIDUOUS, *a.* पतयालुः-लुः-लु, पातुकः-का-कं, पतनशीलः-ला-लं, क्षयी-यिणी-यि (नं), एकवर्षेस्थायी-यिनी-यि (नं) or अचिरस्थायी or स्वस्थायी, विध्वंसी-सिनी-सि (नं); 'an annual plant' चोपधिः *f.* -धी.

DECIMAL, *a.* दशकः-का-कं, दशगुणितः-ता-तं, दशसंख्यकः-का-कं.

To DECIMATE, *v. a.* (Take the tenth) दशभागं or दशमभागं or दशमांशं ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or हृ (c. 1. हरति, हर्तुं).—(Select by lot every tenth soldier for punishment) गुटिकापातपूर्वकं सङ्घेसेन्यमध्याद् दशमं दशमं सैनिकं वधायेन् उञ्चु (c. 1. -हरति-हर्तुं).

DECIMATION, *s.* दशमभागग्रहणं, दशमांशग्रहणं, यथोक्तं सङ्घेसेन्यमध्याद् दशके दशके एकसैनिकोद्धारः.

To DECIPHER, *v. a.* (Explain occult characters) गूढाक्षराणि or वीजाक्षराणि व्याख्या (c. 2. -ख्याति-तुं) or व्याकृ or व्याहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं) or व्याचक्षु (c. 2. -चष्टे) or प्रकाश in caus. (-काशयति-यितुं) or स्पष्टीकृ or परिशुष् in caus. (-शोषयति-यितुं), स्पष्ट (nom. स्पष्टयति-यितुं), निरूप् (c. 10. -रूपयति-यितुं).

DECIPHERER, *s.* व्याख्याता *m.* (नं), स्पष्टीकर्त्ता *m.* (नं), विवरणकृत्, निरूपकः.

DECIPHERING, *s.* व्याख्यानं, व्याकरणं, विवृतिः *f.*, स्पष्टीकरणं, निरूपणं.

DECISION, *s.* निश्चयः, निर्णयः-यणं, निश्चितं, निष्पत्तिः *f.*, सिद्धिः *f.*, व्यवसायः, व्यवस्थितिः *f.*, व्यवस्थापनं, सम्प्रधारणा, तोरणं, तोरितं.

DECISIVE, DECISORY, *a.* निश्चायकः-का-कं, निर्णायकः-का-कं, निर्णयनः-ना-नं, निष्पत्तिकारकः-का-कं, साधकः-का-कं, सिद्धीकरणः-शा-शं, प्रमाणीकारकः-का-कं, विचारकः-का-कं, निर्दोषकः-का-कं, निष्पादकः-का-कं.

DECISIVELY, *adv.* निश्चितं, सुनिश्चितं, सनिश्चयं, निर्णयपूर्वकं, सनिर्णयं.

DECISIVENESS, *s.* निश्चायकत्वं, निर्णायकत्वं, साधकत्वं, विचारकता, निष्पादकता.

To DECK, *v. a.* (Cover) छद् (c. 10. छादयति-ते-यितुं), छादद्, चाल् (c. 9. -सृणाति-सृति-रितुं); 'to deck a ship,' नौकां काष्ठफलकैर् चाल्.—(Adorn) भूष् (c. 1. भूषति-यितुं, c. 10. भूषयति-यितुं), विभूष्, परिभूष्; शुभ् in caus. (शोभयति-यितुं), छलङ्क, समलङ्क, परिङ्क, मङ्ग (c. 10. मङ्गयति-यितुं).

DECK, *s.* (Of a ship) नौकापृष्ठं, नौपृष्ठं, नौकास्तरणं, नौकानलं, नौतलं, नौफलकं.—(Pack of cards) द्युतपत्राणि *m. f.*

DECKED, *p. p.* भूषितः-ता-तं, छलङ्कितः-ता-तं, शोभितः-ता-तं.

To DECLAIM, *v. n.* विस्मयोवादानार्थं or इन्द्रियमोहकरणायेन् छलद्वारण्यं वाक्यं यद् (c. 1. वदति-दितुं), रसिकवाक्यं or शब्दालङ्कारपूर्वं वाक्यं कृ (c. 2. ब्रवीति. वक्तुं), वण् (c. 10. वणयति-यितुं); 'to declaim

against,' सवाकालङ्कारम् अवधिपि (c. 6. -क्षपति -क्षेप्ते).

DECLAMATION, *s.* विलस्योत्पादनार्थं वाक्यं, इन्द्रियमोहनार्थं वाक्यं, अलङ्कारमयं वाक्यं, रसिकवाक्यं, वर्णनवाक्यं, भारती, कल्याणवाक्यं, वक्तृत्वं, शब्दचातुर्यं, सुप्रलापः, सारस्रतवाक्यं.

DECLAMATOR, DECLAIMER, *s.* वक्ता *m.* (क्ते). वाक्पटुः *m.*, वागीशः, वाग्विदग्धः, प्रवचनपटुः *m.*, वर्णनकृत्, वाक्पट्वारेण त्रिलस्योत्पादकः or इन्द्रियमोहकः.

DECLAMATORY, *a.* वागलङ्कारमयः -यी -यं, वाङ्मयः -यी -यं.—(Appealing to the passions) विलस्योत्पादकः -का -कं, इन्द्रियमोहकः -का -कं.

DECLARABLE, *a.* आख्येयः -या -यं, अभिधेयः -या -यं.—(Capable of proof) साध्यः -ध्या -ध्यं, सूच्यः -च्या -च्यं, प्रमेयः -या -यं.

DECLARATION, *s.* आख्यायनं, स्थापनं, निवेदनं, आवेदनं, ज्ञापनं, विज्ञापनं, विशिष्टिः *f.*, बोधनं, अभिधानं, अभिहितत्वं, प्रवचनं, वचनं, वादः, कथनं, कीर्तनं, अनुकीर्तनं, प्रकीर्तनं, प्रकाशनं, घोषणा, प्रतिज्ञा; 'repeated declaration,' वचनशतं; 'declaration of war,' प्रत्युत्क्रमः -मणं, प्रत्युत्क्रान्तिः *f.*

DECLARATIVE, DECLARATORY, *a.* स्थापकः -का -कं, ज्ञापकः -का -कं, विशापकः -का -कं, बोधकः -का -कं, आवेदकः -का -कं, निवेदकः -का -कं, वाचकः -का -कं, अभिधायिकः -का -कं, प्रकाशकः -का -कं, कथकः -का -कं.

DECLARATORILY, *adv.* प्रवचनपूर्व, निवेदनपूर्व, चक्रे, सूचकं.

To DECLARE, *v. a.* (Tell, make known) आख्या (c. 2. -ख्याति -ति), समाख्या; ख्या in caus. (स्थापयति -यितुं), ज्ञा in caus. (ज्ञापयति -यितुं), विज्ञा, विद् in caus. (वेदयति -यितुं), निविद्, आविद्, समाविद्, विनिविद्; कथ् (c. 10. कथयति -यितुं), वद् (c. 1. वदति -दितुं), प्रवच् (c. 2. -वक्ति -क्ते), अभिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), भूच् (c. 10. भूचयति -यितुं).—(Proclaim) प्रख्या in caus., कृत् (c. 10. कीर्त्तयति -दितुं), प्रकृत्, परिकृत्, अनुकृत्, युप् in caus. (घोषयति -यितुं), विघुप्, उच्चारि in caus. (-चारयति -यितुं), प्रकाश् in caus. (-काशयति -यितुं), प्रकटीकृ, व्यक्तीकृ.

To DECLARE, *v. n.* निवेदनं कृ, मर् or अभिप्रायं or सङ्कल्पं ज्ञा in caus. (ज्ञापयति -यितुं), साह्यं or प्रमाणं दा, स्वीकृ.

DECLARED, *p. p.* ख्यातः -ता -तं, आख्यातः -ता -तं, प्रोक्तः -क्ता -क्ते, उक्तः -क्ता -क्ते, आवेदितः -ता -तं, निवेदितः -ता -तं, कथितः -ता -तं, सूचितः -ता -तं, ज्ञापितः -ता -तं, विज्ञातः -ता -तं, अभिहितः -ता -तं, कीर्तितः -ता -तं, प्रकीर्तितः -ता -तं, परिकीर्तितः -ता -तं, विघुष्टः -ष्टा -ष्टं, आघोषितः -ता -तं, उच्चारितः -ता -तं, उदितः -ता -तं, प्रकाशितः -ता -तं, निरूपितः -ता -तं, व्यवस्थितः -ता -तं.

DECLENSION, *s.* (Falling off) भङ्गः, ध्वंसः, विध्वंसः, सादः, क्षयः, च्युतिः *f.*—(Inflection of nouns) विभक्तिः *f.*, रूपं, रूपकरणं, शब्द-विकारः, पदसाधनं, शब्दाख्यानं.

DECLINABLE, *a.* वाच्यः -च्या -च्यं, विकार्यः -व्या -व्यं, आख्येयः -या -यं.

DECLINATION, *s.* (Falling off, decay, descent) च्युतिः *f.*, भङ्गः, क्षयः, अवसादः, विध्वंसः, अवपातः, अवतारः, अधोगतिः *f.*, अवनतिः *f.*—(Obliquity) वक्रता.—(Deviation) उत्क्रमः, भेयः, विक्रिया.—(In astronomy) ज्ञानिः *f.*, ज्ञानः, अपमः.

DECLINE, *s.* क्षयः, परिक्षयः, उपक्षयः, अवक्षयः, क्षिया, भङ्गः, सादः, अवसादः, ध्वंसः, विध्वंसः, अपचयः, हासः, विध्वंसः, व्ययः, अधःपतनं, अवपातः, च्युतिः *f.*, न्यूनता, अत्ययः, व्यसनं, ज्ञानिः *f.*, ज्ञानिः *f.*—(Consumption) देहक्षयः, क्षयरोगः, क्षययुः *m.*, क्षयकासः, कफक्षयः, शरीरपाकः, शरीरशोषः.—(Decline of the sun, or of good

fortune, &c.) अस्तः; 'decline of life,' जीवितक्षयः.

To DECLINE, *v. a.* (Bend downwards) नम् in caus. (नामयति -यितुं), अवनम्; अवपीड् (c. 10. -पीडयति -यितुं), अपकृप् (c. 1. -कर्षति -क्रुहे), पत् in caus. (पातयति -यितुं).—(Refuse, shun) प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति -ति), अन्तःख्या, अतिख्या, अपलप् (c. 1. -लपति -यितुं), प्रत्यादिष् (c. 6. -दिशति -दिष्टुं), अपहृ (c. 2. -हृते -होतुं), निहृ, अस्वीकृ; निरस (c. 4. -अस्यति -असितुं), अपास्; वृज् in caus. (यज्जयति -यितुं), पारहृ (c. 1. -हरति -हर्षुं).—(In grammar) आख्या (c. 2. -ख्याति -ति), रूप (c. 10. रूपयति -यितुं), शब्दरूपं कृ.

To DECLINE, *v. n.* (Lean downwards) नम् (c. 1. नमति, नन्तुं), अवनम्, आनम्, नघीभू; 'as the sun,' अस्तं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), लष् (c. 1. लक्षते -क्षितुं); 'declining towards the south,' दक्षिणा-प्रवणः -णा -यं, दक्षिणादिगवनतः -ता -तं.—(Deviate) भृश् (c. 4. भृश्यति, भृशितुं), च्यु (c. 1. च्यवते, च्योतुं), विच्यु, विचल् (c. 1. -चलति -लितुं), पत् (c. 1. पतति -तितुं).—(Avoid) त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्, हा (c. 3. जहाति, हातुं).—(Desist from) निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं).—(Decay) क्षि in pass. (क्षीयते, परिक्षि, सद् (c. 6. सोदति, सन्तुं), अवसद्; भृश्; ध्वस् (c. 1. ध्वंसते -सितुं), विध्वस्, विध्वस् (c. 1. -ध्वंसते -सितुं), अपचि in pass. (-चोयते), क्षे (c. 1. क्षयति, क्षातुं), हस् (c. 1. हसति -सितुं), व्यपीभू, न्यूनीभू, विशृ in pass. (-शोयते).

DECLINED, *p. p.* (Refused) प्रत्याख्यातः -ता -तं, प्रत्यादिष्टः -ष्टा -ष्टं, अस्वीकृतः -ता -तं.—(Deviated) भष्टः -ष्टा -ष्टं, च्युतः -ता -तं, पतितः -ता -तं.—(Decayed) क्षीयः -णा -यं, सन्नः -न्ना -न्नं, अवसन्नः -न्ना -न्नं, ज्ञानः -ता -तं, अस्तगतः -ता -तं, अपचितः -ता -तं, विशीर्यः -शीर्यं.—(Inflected) आख्यातः -ता -तं.

DECLIVITY, *s.* पातुकः, पातुकभूमिः *f.*, प्रवणभूमिः, प्रवः, उत्सङ्गः, निवृत्ता.

DECLINOUS, *a.* प्रलम्भः पातुकः -की -कं or प्रवणः -णा -यं.

To DECOCT, *v. a.* कृष् (c. 1. कृषयति -यितुं), निष्कृष्य; पच् (c. 1. पचति, पक्ते), निष्पच्.

DECOCTED, *p. p.* निष्पक्कः -क्का -क्के, कृषितः -ता -तं, निष्कृषितः -ता -तं.

DECOCTION, *s.* (Act of) कृषयः, कृषनं, निष्कृषयः, पाचनं.—(Preparation made by decocting) निव्यूषः, निव्यूहः, कषायः -यं, घनरसः, फायरं.

DECOLLATION, *s.* शिरस्त्रेदनं, शीर्षत्रेदः, मस्तकत्रेदः, शीर्षेपातः.

To DECOMPOSE, *v. a.* (Analyze a compound body) समस्तद्रव्यं पृथक् or व्याकृ, विली in caus. (-लाययति -लापयति -यितुं), विट् in caus. (-द्रावयति -यितुं), पिशृ in caus. (पेशयति -यितुं), उपोह्वातं कृ.

DECOMPOSED, *p. p.* व्याकृतः -ता -तं, विट्पायितः -ता -तं, विलीनः -ना -नं.

DECOMPOSITE, *a.* (Twice compounded) द्विनिमित्तः -ता -तं, पुनर्निमित्तः.

DECOMPOSITION, *s.* (Compounding twice) द्विनिमित्तं, पुनर्निमित्तं.—(Resolution of parts, dissolution) उपोह्वातः, पृथक्करणं, विट्पायणं, विलयः, प्रलयः, परिषयः.

To DECOMPOUND, *v. a.* (Compound a second time) पुनर् or द्विचार् मिच्छ (c. 10. मिच्छयति -यितुं) or सम्मिच्छ.—(Resolve into parts). See DECOMPOSE.

To DECORATE, *v. a.* भूष् (c. 10. भूषयति -यितुं), विभूष्; अलङ्कृ, परिष्कृ, समलङ्कृ, संस्कृ; मलृ (c. 10. मलयति -यितुं); शुभ् in caus. (शोभयति -यितुं), उपशुभ्, परिक्रम्बे (nom. परिक्रम्बेयति -यितुं).

DECORATED, *p. p.* भूषितः -ता -तं, विभूषितः -ता -तं, अलङ्कृतः -ता -तं, परिष्कृतः -ता -तं, संस्कृतः -ता -तं, मलितः -ता -तं, शोभितः -ता -तं, मालङ्कारः -रा -रं, कृतमालङ्कारः -रा -रं, कृतभरणः -या -यं, कृतशोभः

-भा -भं, संवेशः-शा-शं, रश्मिः-ता-तं, प्रसाधितः-ता-तं.

DECORATION, *s.* अलङ्कारः, अलङ्किया, भूषणं, विभूषणं, भरणं, आभरणं, प्रमाधनं, परिष्कारः, परिष्कृतिः *f.*, परिक्रम्ये *n.* (नं), प्रतिक्रम्ये, संस्कारः, मण्डनं, शोभा-भनं, रघ्ननं, कल्पना, तन्त्रं, सज्जा, वेशः; 'stage decorations', नपथ्यं, आहाथ्यं.

DECORATOR, *s.* प्रसाधकः, भूषकः, शोभाकारी *m.* (नं), अलङ्कारकल्पकः.

DECOROUS, *a.* विनीतः-ता-तं, विनयी-यिनी-यि (नं), सविनयः-या-यं, अनतिक्रान्तः-ता-तं, अनतिक्रान्तमर्यादा-दा-दं, समर्यादः-दा-दं, शिष्टाचारानुसारी-रिणी-रि (नं), सुशीलः-ला-लं, युक्तः-क्ता-क्लं, उपयुक्तः-क्ता-क्लं, योग्यः-ग्या-गं, यथायोग्यः-ग्या-गं, उचितः-ता-तं, यथोचितः-ता-तं, समध्वंसः-सा-सं.

DECOROUSLY, *adv.* सविनये, समर्यादं, अनतिक्रान्तं, युक्तं, यथोचितं.

TO DECORTICATE, *v. a.* त्वच (nom. त्वचयति-यितुं), निस्त्वचः; निस्त्वचोक्तः; निर्वन्क (nom. निर्वन्कयति-यितुं); निम्बप (nom. निम्बपयति-यितुं), तुषीक, निम्बुषीक, त्वच (c. 1. त्वचति-यितुं), वन्कलं or त्वचम् उक्तम् (c. 1. -कृतं-कृतं) or निम्बप.

DECORTICATION, *s.* निस्त्वचकरणं, निम्बुषीकरणं, त्वचपरिपुटनं, निर्वन्कलीकरणं.

DECORUM, *s.* विनयः, विनीतता-तं, मर्यादा, अनतिक्रमः, शिष्टाचारानुसारः, सदाचारता, सुशीलता, सम्यता, शिष्टता, सुरीतिः *f.*, मुनीतिः *f.*, सचरित्रं, नचरित्रं, युक्ता, उपयुक्तं, उचितं, न्यायः-यता.

TO DECOY, *v. a.* छलेन or कौटिल्येन प्रलुभ in caus. (-लोभयति-यितुं) or आकृष (c. 1. -कृषति-कृषुं) or प्रवृत्त in caus. (-वृत्तयते-यितुं) or प्रवृत्त in caus. (-तारयति-यितुं) (Entrap) नाल बन्ध (c. 9. चप्राति, बन्धुं).

DECOYED, *p. p.* प्रलोभितः-ता-तं, नालबन्धः-द्धा-द्धं, पाशबन्धः-द्धा-द्धं.

DECOY-BIRD, *s.* आकृषकपक्षी *m.* (नं), शाकुनिकर् अन्यपक्षिप्रलोभने शिक्षितः पक्षी.

TO DECREASE, *v. n.* घ्नि in pass. (क्षीयते), परिघ्नि, परिहा in pass. (-होयते), ह्म् (c. 1. ह्मते-मितुं), घन्योभू, घनीभू, कनीभू, अघसद् (c. 6. -सिद्धि-सिद्धं).

TO DECREASE *v. a.* घन्यीकृ, ह्म् in caus. (ह्मयति-यितुं), कन् (c. 10. कनयति-यितुं), घनीकृ, कन (nom. कनयति-यितुं), लघ (nom. लघयति-यितुं), क्षि in caus. (क्षपयति-यितुं).

DECREASE, DECREMENT, *s.* क्षयः, क्षिया, क्षितिः *f.*, हासः, न्यूनत्वं-ता, न्यनीभायः, अवसादः, अपचयः, हानिः *f.*; 'of the moon', इन्दुक्षयः.

TO DECREE, *v. n.* व्यवस्थाद्वारेण or आज्ञापनद्वारेण निष्पन्नं or सिद्धं or निर्णीतं कृ, व्यवस्थां कृ, आज्ञा कृ or दा. शासनं कृ, निष्पत्तिं कृ, निश्चयं कृ.

TO DECREE, *v. a.* व्यवस्था in caus. (-स्थापयति-यितुं), प्रणी (c. 1. -णयति-येतुं), आज्ञा in caus. (-ज्ञापयति-यितुं), आदिश (c. 6. -दिशति-देतुं), समादिश, निर्दिश, विधा (c. 3. -धाति-धातुं), प्रकृष (c. 10. -कृत्यति-यितुं).

DECREE, *s.* व्यवस्था, व्यवस्थापत्रं, शासनं, शासनपत्रं, आज्ञापत्रं, राजाज्ञा, आज्ञा, विधानं, नियमः, नियोगः, निर्देशः, आदेशः.

DECREED, *p. p.* व्यवस्थितः-ता-तं, व्यवस्थापितः-ता-तं, प्रणीतः-ता-तं, विहितः-ता-तं, निर्दिष्टः-हा-हं, प्रकृत्यतः-ता-तं, आज्ञप्तः-ता-तं.

DECREPIT, *a.* जरी-रिणी-रि (नं), जोषीः-शी-शीं, जरातुरः-रा-रं, अरायसः-सा-सं, जरापरिणतः-ता-तं, जराणः-शा-शं, अतिवृद्धः-द्धा-द्धं.

DECREPITATION, *s.* मृषानियोगितलघणस्य यद्भिस्सम्यक्तां स्फुल्लारश्म्यः.

DECREPITUDE, *s.* जरा, जोषीः *f.*, जोषता, जरावस्था, जर्गः, जोषावस्था, अतिवृद्धभायः, अतिवृद्धत्वं, विषमता, ज्वानिः *f.*, प्रातिका.

DECRESCENT, *a.* क्षयी-यिणी-यि (नं), क्षीयमानः-शा-शं, अपक्षीयमानः-ना-नं.

DECRETAL, *a.* व्यवस्थाविषयः-या-यं, व्यवस्थापकः-का-कं, नैयमिकः-की-कं.

DECRETAL, *s.* (Body of laws or edicts) धर्मसंहिता, व्यवस्थासङ्ग्रहः—(Collection of the pope's decrees) रोमनगरे महाधर्माध्यक्षप्रकाशितानां शासनपत्राणां संहिता.

DECRETORY, *a.* विचारकः-का-कं, प्रणयनः-ना-नं, निश्चायकः-का-कं.

DECRIAL, *s.* अपवादः, परीवादः, उपक्रोशः, उच्चैःस्वरेण कृता निन्दा.

TO DECRY, *v. a.* अपवादं (c. 1. -वदति-दितुं), परिवद, उच्चैःस्वरेण निन्द (c. 1. निन्दति-न्दितुं) or अवधिष्य (c. 6. -धिषति-धेयुं) or तिरस्कृ or दोषीकृ.

DECUMBENCE, *s.* शयनं, शय्यागमनं, पतनं, संवेशः, उपवेशनं.

DECUMBENT, *a.* शयानः-ना-नं, शयने संविष्टः-हा-हं, शयितः-ता-तं, निषणः-शा-शं, निलीनः-ना-नं, उपविष्टः-हा-हं.

DECUMBITURE, *s.* रोगार्द्रस्य शय्यावर्त्तनकालः, रोगाविधिर्यतयर्थेन शयने वर्त्तते रोगी.

DECUPLE, *a.* दशगुणः-शा-शं, दशगुणीकृतः-ता-तं, दशविधः-धा-धं.

DECURION, *s.* दशाध्यक्षः, दशमेत्याधिपतिः *m.*, दशयोधनायकः.

DECURSION, *s.* अधःपतनं, अधोगमनं, अवतरणं, अवधावनं, अधोद्वावः.

DECURTATION, *s.* उच्छेदः-दत्तं, विच्छेदः, ह्रस्वीकरणं, संक्षेपः-पणं.

DECUSSATION, *s.* अनलघुकराव्यवसायः, कोणाकोणि छेदनं.

TO DEDECORATE, *v. a.* अकीर्णं or अपयशः कृ, सापमानं-नां-नं कृ, कुर्याति जन् (c. 10. जनयति-यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति-यितुं).

DEDECORATION, *s.* अकीर्णकरणं, अपयशस्करणं, कलङ्ककरणं, अपमानं.

DEDECOROUS, *a.* अकीर्णकरः-री-रं, अपयशस्यः-म्या-म्यं, कलङ्ककरः-री-रं, लज्जाकरः-री-रं, अपमानजनकः-का-कं, वाच्यः-च्या-च्यं.

TO DEDICATE, *v. a.* (Appropriate to a sacred use) धर्मार्थं प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं) or विनियुज् or निर्दिष्ट (c. 6. -दिशति-देतुं), धर्ममुद्दिश्य दा or उत्सर्गं कृ.—(Consecrate) प्रतिष्ठा in caus. (-ष्टापयति-यितुं), संस्कृ, अभिसंस्कृ, प्रणी (c. 1. -णयति-येतुं), उपकृष्य in caus. (-कृत्ययति-यितुं), उत्सृज् (c. 6. -सृजति-सृष्टुं), निविद् in caus. (-वेदयति-यितुं), समृत् in caus. (-सर्पयति-यितुं), अभिमन् (c. 10. -मन्त्रयति-यितुं), मङ्गल्यं कृत्वा दा.—(Dedicate a book) उपकारकजनस्य प्रथमपत्रे नामलिखनात् सचाटुवादं ग्रन्थं सम् in caus., or निविद् in caus. or सनाथीकृ.

DEDICATED, *p. p.* प्रतिष्ठितः-ता-तं, भुप्रतिष्ठितः-ता-तं, विनियोजितः-ता-तं, प्रणीतः-ता-तं, उत्सृष्टः-हा-हं, निर्दिष्टः-हा-हं, उपकृतः-ता-तं, संस्कृतः-ता-तं, अभिसंस्कृतः-ता-तं, कृतमङ्गल्यः-त्या-त्यं, निवेदितः-ता-तं, समर्पितः-ता-तं.—(As a book) उपकारकजनस्य प्रथमपत्रे नामलिखनात् समर्पितः-ता-तं or निवेदितः-ता-तं, उपकारकजननामसंज्ञितः-ता-तं, सनाथीकृतः-ता-तं.

DEDICATION, *s.* प्रतिष्ठा, भुप्रतिष्ठा, प्रतिष्ठाकरणं, निवेदनं, समर्पणं, विनियोगः, उत्सर्गः, सङ्कल्पकरणं, संस्कारः; 'of a book, उपकारकजनस्य प्रथमपत्रे नामलिखनात् ग्रन्थनिवेदनं, ग्रन्थस्य निवेदनपत्रं'; 'of a temple', प्रासादप्रतिष्ठा; 'of one's person', आत्मनिवेदनं, देहविनियोगः.

DEDICATOR, *s.* उपकारकजनस्य प्रथमपत्रे नाम लिखित्वा ग्रन्थनिवेदकः or ग्रन्थसमर्पकः, अनुयाहकजनद्वारा ग्रन्थप्रकाशकः, प्रतिष्ठाकारी *m.* (नं).

DEDICATORY, *a.* निवेदनपत्रलिखनविषयः-या-यं, ग्रन्थानुयाहकगुणप्रकाशकः-का-कं, ग्रन्थोपकारकप्रशंसाकरः-री-रं, स्तुतिमयः-यी-यं.

DEDITION, *s.* समर्पणं, उत्सर्जनं, प्रदानं, प्रोत्सारणं, वितरणं, त्यागः.

TO DEDUCE, *v. a.* अनुमा (c. 2. -माति-तुं), c. 3. -मिमीते), जह् (c. 1. जहते-हितुं), अपोह; निर्वी (c. 1. -णयति-येतुं), अवगम (c. 1. -गच्छति-गन्तुं) समधिगम, अपवह (c. 1. -वहति-वोदुं).

DEDUCED, *p. p.* अनुमितः-ता-तं, निरीतः-ता-तं, अवगतः-ता-तं, समधिगतः-ता-तं, अपोहः-दा-दं, अपोहः-ता-तं.

DEDUCEMENT, *s.* अनुमानं, अनुमितिः *f.*, जहनं, निरीयः, अपवाहः अपोहः-हनं.

DEDUCIBLE, *a.* अनुमेयः-या-यं, जहनीयः-या-यं, अनुमानिकः-की-कं, उपलब्धः-स्या-स्यं, अवगम्यः-म्या-म्यं, समधिगम्यः-म्या-म्यं, योक्तिकः-की-कं.

TO DEDUCT, *v. a.* उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), अवकल् (c. 10. -कलयति -यितुं), जन् (c. 10. जनयति -यितुं), अवलिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं), पृषङ्क.

DEDUCTED, *p. p.* उद्धृतः-ता-तं, अवकलितः-ता-तं, अवलिन्नः-ता-तं; 'having a part deducted,' उद्धोद्धारः-रा-रं.

DEDUCTION, *s.* (Inference, consequence) अनुमा-मानं-मितिः *f.*, जहनं, जहा, अपवाहः, अपोहः-हनं, अभ्यूहः, उपलब्धः, युक्तिः *f.*, प्रयुक्तिः *f.*, अन्ययः, अनुवङ्गः, अनुभवः, निरीयः, परामर्शः—(Part deducted) उद्धारः, उद्धृतभागः.

DEDUCTIVE, *a.* अनुमानिकः-की-कं, अनुवङ्गिकः-की-कं, योक्तिकः-की-कं. DEDUCTIVELY, *adv.* प्रयोगतः, प्रयुक्ते, अनुमानतः, अनुवङ्गेण.

DEED, *s.* (Action) कर्म *n.* (नृ), क्रिया, कार्यं, कृतं, कृत्यं, कृता, चेष्टा, प्रवृत्तिः *f.*, विधानं—(Exploit) चेष्टितं, विचेष्टितं, चरित्रं, अद्भुतकर्म *n.* (नृ), आश्रयकर्म *n.*—(Written evidence of any legal act) लेखपत्रं, लेखप्रमाणं, लिखितं, साधनपत्रं; 'deed of conveyance,' दानपत्रं; 'deed of sale,' विक्रयपत्रं, क्रयलेख्यं; 'title-deed,' आगमः, पट्टोलिका, पांशुकुलः, कूमकीला—(Fact) वस्तु *n.*, भूतं, अर्थः, तत्त्वं; 'indeed,' तत्त्वतः, सत्यं, वस्तुतः, अवश्यं, अर्थतः, परामर्शतः; 'in very deed,' सत्यमेव.

TO DEEM, *v. a. and n.* मन् (c. 4. मन्यते, मनुं), विचर् in caus. (-चारयति -यितुं), सम्भू in caus. (-भावयति -यितुं), वितर्कं (c. 10. -तर्कयति -यितुं), अनुमा (c. 2. -माति -तुं), अवगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), निरी (c. 1. -नयति -नेतुं).

DEEMED, *p. p.* मतः-ता-तं, स्मृतः-ता-तं, अवगतः-ता-तं, अनुमितः-ता-तं.

DEEP, *a.* (Having length downwards, profound) गम्भीरः-रा-रं, गभीरः-रा-रं, अगाधः-धा-धं, दीर्घः-धा-धं, गहनः-ना-नं, गाढः-दा-दं, अवगाढः-दा-दं, अपोगतः-ता-तं—(Low) निम्नः-झा-झं, नीचः-चा-चं—(Excessive) गाढः-दा-दं; 'deep grief,' गाढ-शोकः—(Entering deep) मर्मभेदी-दिनी-दि (नृ)—(Not obvious) गम्भीराधः-धा-धं or निगूढाधः, परमगहनः-ना-नं, अगम्यः-म्या-म्यं, दुर्ज्ञेयः-या-यं, रहस्यः-स्या-स्यं—(Sagacious) गम्भीर-बुद्धिः-द्धिः-द्धि, विदग्धः-ग्धा-ग्धं, दीर्घदृष्टिः-ष्टिः-ष्टि, अर्थज्ञः-ज्ञा-ज्ञं—(Full of contrivance) उपायज्ञः-ज्ञा-ज्ञं—(Grave in sound) गम्भीरः-रा-रं, मन्द्रः-न्द्रा-न्द्रं or आमन्द्रः, धनः-ना-नं, पीरः-रा-रं; 'a deep sound,' गम्भीरध्वनिः *m.*, गम्भीरशब्दः, धनध्वनिः—(Dark coloured) धनः-ना-नं; 'deep red,' धनारुणः-णा-णं, सुरकः-का-कं; 'deep blue,' धननीलः-ला-लं—(Very deep) अतल-स्पर्शः-शा-शं, अस्यागः-गा-गं, अस्याधः-धा-धं, अस्थानः-ना-नं, अस्यारः-रा-रं; 'deep sleep,' सुषुप्तिः *f.*, सुनिद्रा, सुषुप्तवस्था, अशोरनिद्रा, साधिका; 'deep darkness,' धनान्धकारः, अन्धतमसः; 'deep sigh,' दीर्घनिश्वासः; 'knee-deep,' जानुद्वयः-झा-झं, जानुमात्रः-त्रा-त्रं.

DEEP, *s.* (The sea) समुद्रः, सागरः, महोदधिः *m.*, महावर्षः, जलधिः *m.*, पयोनिधिः *m.*, अंबुराशिः *m. f.*, वारिराशिः; 'deep of night,' निशीथः, महारात्रः, गभीरात्रः, शीरात्रः.

TO DEEPEN, *v. a.* गम्भीरीकृ, अधिकगभीरं-रां-रं कृ, अगाधीकृ, धनतरं-रां-रं कृ, निम्नीकृ—(Darken) तिमिर (nom. तिमिरयति -यितुं).

DEEPLY, *adv.* गम्भीरं, गभीरं, गाढं, प्रगाढं, निर्भरं, अत्यन्तं, नितान्तं, भूयः, दीर्घः; 'deeply grieving,' शोकमग्नः-ग्ना-ग्नं, शोकसाग-रमग्नः-ग्ना-ग्नं, शोकावगाढः-दा-दं; 'deeply sighing,' दीर्घ-निश्वास्य; 'deeply rooted,' बद्धमूलः-ला-लं or दीर्घमूलः.

DEEP-MOUTHED, *a.* गभीरनादी-दिनी-दि (नृ), धनध्वनिः-निः-नि.

DEEP-MUSING, *a.* चिन्तापरः-रा-रं, ध्यानमग्नः-ग्ना-ग्नं, चिन्ताकुलः-ला-लं.

DEEP-READ, *a.* सधृशास्त्रपारगः-गा-गं, स्वधीतः-ता-तं, सधृविषयज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, सधृशास्त्रनिष्ठितः-ता-तं.

DEEPNESS, *s.* (Profundity) गम्भीरता, गाम्भीर्यं, अगाधता, निम्नता, अपोगतत्वं, धनता, गाढता, नीचत्वं—(Craft) विदग्धता, वैदग्ध्यं.

DEER, *s.* मृगः, हरिणः, कृष्णसारः, रणः, कुरङ्गः-ङ्गकः-ङ्गमः, हरुः *m.*, रोहितः, रोहितं *m.*, पृषतः, पृषतं *m.*, समरः *m.*, चमरः, चूडयः, रिणः, रिणः, रतुः *m.*, न्यङ्गः *m.*, रीहिणः, सधरः, शबरः, समीची, चीनः, कदली, कदली, ग्रियकः, मृडीकः, गोकर्णः, भीतदृढयः, व्याधनीतः, पञ्चवादः, वातायुः *m.*—(Deer-skin) मृगाजिनं, मृगचर्म *n.* (नृ), (Deer-killer) मृगवधावीर्यः, मृगयुः *m.*

TO OFFACE, *v. a.* नश् in caus. (नाशयति -यितुं), विनशः; उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं), विलुप् in caus. (-लोपयति -यितुं), लुप् (c. 6. लुप्त्यति -लौप्तुं), अपवृज् (c. 2. नाष्टि -माष्टुं), प्रमृज्, दुष् in caus. (दुषयति -यितुं), विमरीकृ, विकृ.

DEFACED, *p. p.* विनाशितः-ता-तं, उच्छिन्नः-त्रा-त्रं, लुप्तः-त्रा-त्रं.

DEFACEMENT, *s.* लोपः, विलोपनं, उच्छेदः, दूषणं, विनाशः, व्यामर्षः.

DEFACER, *s.* दूषकः, विनाशकः, उद्धर्ता *m.* (नृ), उन्मूलकः, उत्पाटकः.

TO DEFALCATE, *v. a.* उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), जन् (c. 10. जनयति -यितुं), न्यूनीकृ, हम् in caus. (हामयति -यितुं), अत्यीकृ, लोपं कृ.

DEFALCATION, *s.* न्यूनता, हौनता, हानिः *f.*, उद्धारः, लोपः, हामः, क्षीणता, अल्पत्वं, अपचयः, विच्छिन्तिः *f.*, अवच्छेदः, उत्कृष्टत्वं.

DEFAMATION, *s.* अपवादः, परिवादः, अभिशंसनं, अभिशापः, आक्षेपः, पिशुनवाक्यं, कलङ्कः, कलङ्ककरणं, असूया, निन्दा, परिभाषणं, वादोपः, मौख्यं, अकीर्तिकरणं, अयशस्करणं.

DEFAMATORY, *a.* अपवादकः-का-कं, अभिशंसकः-का-कं, कुवादः-दा-दं, कलङ्ककरः-री-रं, अकीर्तिकरः-री-रं, अपयशस्करः-री-रं, वाददुष्टः-ष्टा-ष्टं, पिशुनः-ना-नं, असूयकः-का-कं, गुणापवादकः-का-कं, मुस्वरः-रा-रं.

TO DEFAME, *v. a.* अपवाद (c. 1. -वदति -दितुं), परिवद्, परगुणान् अपवादं, अभिशंसं (c. 1. -शंसति -सितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), असूय (nom. असूयति -यितुं), निन्द् (c. 1. निन्दति -न्दितुं), अपयशः कृ, अकीर्तिं कृ.

DEFAMER, *s.* अपवादी *m.* (नृ), परिवादी *m.*, गुणापवादकः, असूयकः, असूयकः, गुणवादी *m.* (नृ), कलङ्ककरः, कुवादः, अभिशंसकः, पर-अवादी *m.* (नृ), पिशुनः, सूषकः, आक्षेपकः.

TO DEFATIGATE, *v. a.* सिद् in caus. (सेदयति -यितुं), श्रम् in caus. (आमयति -यितुं), श्रान्तीकृ, श्रमांशं-श्री-श्री कृ, ज्ञानं-ज्ञा-ज्ञं कृ.

DEFATIGATION, *s.* श्रान्तिः *f.*, ज्ञानिः *f.*, श्रमः, परिश्रमः, श्रानिः *f.*, वेदः.

DEFAULT, *s.* (Omission) परित्यागः, अनुगृहणं, परिलोपः, भ्रंशः—(Want, failure) अभावः, असम्भवः, अधिपयः, विरहः, अग्रानिः *f.*, नूनता—(Defect) दोषः, अगुणः, वैकल्यं, अतिरक्तः—(Non-appearance) अदर्शनं, अनुपस्थानं; 'in default of evidence,' साक्षाभावे.

DEFAULTER, s. नियमव्याभिचारी *m.* (नं), नियमलङ्घी *m.* (नं), रुद्धः, वृथशोभनायै निरूपितदिवसे विचारसभायाम् अनुपस्थायी *m.* (नं).

DEFEASANCE, s. अनुशयः, विप्रतिपत्तिः *f.*, लोपः, नियमभङ्गः, नियमलोपः.

DEFEASIBLE, a. अनुशयितव्यः -या -यं, लोप्यः -या -यं, लोपनीयः -या -यं.

DEFEAT, s. पराजयः, पराभवः, परिभवः, अभिभवः, अभिभूतिः *f.*, अपजयः, व्यसनं, बलव्यसनं, भङ्गः, भेदः, नाशः, विनाशः, ध्वंसः.

To DEFEAT, v. a. (Overthrow) जि (c. 1. जयति, जेतुं), पराजि, विजि; अभिभू (c. 1. -भवति -वितुं), पराहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), परास् (c. 4. -अस्यति -असितुं), विद्रु in caus. (-द्रावयति -वितुं), भूष् (c. 10. ध्वेयति -वितुं), प्रघृष्; पयोमृशू (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), वशीकृ. —(Frustrate) व्याहन्, सखद् (c. 10. सखदयति -वितुं), वृषाकृ, विफलीकृ.

DEFEATED, p. p. जिताः -ता -तै, पराजिताः -ता -तै, पराभूताः -ता -तै, अभिभूताः -ता -तै, पराहताः -ता -तै, परास्ताः -स्ता -स्तं, कृतध्वंसः -सा -सं.

DEFECCATE, a. अपकथितमलः -ला -लं, शोषितः -ता -तै, दूतमलः -ला -लं, निर्मल्लोकातः -ता -तै, पवित्रीकृतः -ता -तै, परिष्कृतः -ता -तै.

To DEFECCATE, v. a. मलं ह् (c. 1. हरति, हर्तुं) or अपकृष् (c. 1. -कर्षति -कृष्टुं), निर्मल्लोका, विमलीकृ, शुष् in caus. (शोधयति -वितुं), पवित्रीकृ, परिष्कृ.

DEFECATION, s. मलापकर्षणं, निर्मल्लोकरणं, विमलीकरणं, शोधनं.

DEFECT, s. (Fault) दोषः, अपराधः, छिद्रं, अगुणः, कलङ्कः, दूषणं, वैकल्यं, मनुः *m.*—(Want) अभावः, विरहः, न्यूनता.

DEFECTIBILITY, s. न्यूनता, वैकल्यं, हीनता, दोषित्वं, हासता, अपूर्णत्वं.

DEFECTIBLE, a. न्यूनः -ना -नं, दोषिकः -को -कं, अपूर्णः -शो -शं.

DEFECTION, s. त्यागः, परित्यागः, क्षुतिः *f.*, भ्रंशः, भ्रष्टता, पतनं, परिवर्त्ते.

DEFECTIVE, a. न्यूनः -ना -नं, विकलः -ला -लं, दोषी -षिणी -षि (नं), दोषवान् -वती -वत (नं), सदोषः -या -यं, हीनः -ना -नं, सापराधः -या -यं, सखिद्रः -द्रा -द्रं, कलङ्गी -ङ्गिनी -ङ्गि (नं), अपूर्णः -शो -शं, अपरिपूर्णः -शो -शं, असम्पूर्णः -शो -शं, अपव्याप्तः -प्रा -प्रं, अङ्गहीनः -ना -नं, अत्योनः -ना -नं, जनः -ना -नं, असमयः -या -यं.

DEFECTIVENESS, s. न्यूनता, हीनत्वं, असम्पूर्णत्वं, असमयता, वैकल्यं.

DEFENCE, s. (Protection) रक्षणं, रक्षा, रक्षणं, पालनं, रक्षणः, रक्षणं, साधनः, संश्रयः, गुप्तिः *f.*, गोपनं, अनुपपत्तिः *f.*, सवनं.—(Apology) उन्नरं, प्रतिवादः, अपदेशः, क्षमकरणं, शुद्धिः *f.*, शोधनं.—(In law) उन्नरं, प्रत्युन्नरं, निवेदनं.

DEFENCELESS, a. अरक्षितः -ता -तै, रक्षाहीनः -ना -नं, अशरक्षः -शा -शं, निराश्रयः -या -यं, अनाश्रयः -या -यं, अप्रतिकारः -रा -रं.—(Unarmed) निरायुधः -धा -धं, अस्त्रहीनः -ना -नं, विशस्त्रः -स्ता -स्तं.

To DEFEND, v. a. (Protect) रक्ष् (c. 1. रक्षति -क्षितुं), अभिरक्ष्, परिरक्ष्, संरक्ष्; वै (c. 1. जायते, जातुं), परिचै, सखै; या or पाल् in caus. (पालयति -वितुं or c. 2. पालि -तुं), अनुपा, परिपा, प्रतिपा, सम्पा, अभिपा; गुप् (c. 1. गोपयति, गोप्तुं or caus. गोपयति -वितुं), अनुगुप्, अभिगुप्, प्रगुप्, अभिसङ्गुप्; अष् (c. 1. अवति -वितुं), पयोष् in des. (-ईक्षति -क्षितुं), परिप्राप् in des.—(Vindicate) रक्ष्, अनुपाल्, उन्नरं दा, पक्षपातं कृ; 'defend another,' परस्व सपक्षो भू, परार्थम् उन्नरं वद (c. 1. वदति -दितुं).—(Prohibit) निषृ in caus. (-वारयति -वितुं), निषिष् (c. 1. -वेधति -वेधुं).

DEFENDABLE, a. रक्षणीयः -या -यं, रक्ष्यः -ख्या -क्ष्यं, गोपनीयः -या -यं, गोप्यः -प्या -प्यं, पालनीयः -या -यं, अवनीयः -या -यं.

DEFENDANT, s. (Person sued) अभियुक्तः, प्रवर्षी *m.* (नं), प्रतिपक्षः, कार्यी *m.* (नं).—(Advocate) प्रतिवादी *m.* (नं), उन्नरवादी *m.* (नं), पक्षपाती *m.* (नं).

DEFENDED, p. p. रक्षितः -ता -तै, अभिरक्षितः -ता -तै, पालितः -ता -तै, उपपालितः -ता -तै, गुप्तः -प्रा -प्रं, वाताः -ता -तै, अक्षितः -ता -तै, गोपायितः -ता -तै.

DEFENDER, s. रक्षकः, रक्षता *m.* (नं), रक्षी *m.* (नं), परिरक्षी *m.*, पालकः, पालः -ली *m.* (नं), यः in comp., वाता *m.* (नं), गोपः -पकः, गोपायकः, गोपी *m.* (नं), गोपिलः.

DEFENSIBLE, a. रक्षणीयः -या -यं, अनुपालनीयः -या -यं, परिशुद्धिजनः -ना -नं.

DEFENSIVE, a. रक्षकः -का -कं, पालकः -का -कं, पाली -लनी -लि (नं), वारकः -का -कं, प्रतिवाता -तिनी -ति (नं).

DEFENSIVE, s. आत्मरक्षा, रक्षावस्था, प्रतिवातः, परित्राणं, सावधानता.—(In war) शत्रुवारणं, युद्धनिवारणमार्गं, शत्रोः or युद्धात् सावधानता.

To DEFER, v. a. (Put off, delay) विलस् (c. 1. -लक्षते -क्षितुं), आकालनरात् कार्यं तज् (c. 1. तजति, तज्कुं) or या in caus. (यापयति -वितुं).—(Refer to another) कार्यनिर्णयं परस्मिन् समृ in caus. (-अपेयति -वितुं) or निषिष् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्तुं) or यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं).

To DEFER, v. n. (Delay) विलस् (c. 1. -लक्षते -क्षितुं), मन्द (nom. मन्दायते), चिर (nom. चिरयति -रायति -वितुं), कालं या in caus. (यापयति -वितुं) or क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेप्तुं).—(Pay regard to another's opinion) परमतम् आशि (c. 1. -अयति -वितुं) or आदृ (c. 6. -दृश्यते -दृष्टुं) or प्रती (प्रति with इ, प्रवेति -तुं) or उपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं).

DEFERENCE, s. (Regard) सादरः, समादरः, अनुनयः, मानं, सम्मानं, मान्यत्वं, आग्रहः, प्रश्रयः, प्रणयः, प्रतीतिः *f.*, अनुवर्त्तनं.—(Submission) अधीनता, वश्यता, नम्रता.

DEFERRED, p. p. विलक्षितः -ता -तै, आकालानन्तरात् तज् -क्ता -क्तं.

DEFERRING, s. विलम्बः -घ्ननं, यापनं, कालयापः, आकालानन्तरात् कार्यत्यागः.

DEFIANCE, s. युद्धार्थम् आह्वानं, समाह्वयः -ह्वानं, क्रन्दनं, क्रान्तिः, स्पृष्टा, आस्पृष्टा, हूतिः *f.*, हवः, अभियहः, नासोरं, योषसंराधः.

DEFICIENCY, DEFICIENCY, s. न्यूनता, हीनता -त्वं, हानिः *f.*, अभावः, विरहः, रहितत्वं, अपूर्णता, असम्पूर्णत्वं, हासः, हसितत्वं, अत्यत्वं, क्षीयता, वैकल्यं, लोपः, लुप्तत्वं.—(Defect) दोषः, छिद्रं; 'deficiency of intellect,' बुद्धिहीनत्वं; 'of any organ of sense,' इन्द्रियवैकल्यं.

DEFICIENT, a. न्यूनः -ना -नं, हानः -ना -नं, विकलः -ला -लं, अपूर्णः -शो -शं, असम्पूर्णः -शो -शं, असमयः -या -यं, क्षीणः -शा -शं, रहितः -ता -तै, विरहितः -ता -तै, लुप्तः -प्रा -प्रं, हसितः -ता -तै, जनः -ना -नं; 'deficient in intellect,' न्यूनधी -धी -धि, विकलानःकरणः -शा -शं, अत्यधी -धी -धि; 'in any organ of sense,' न्यूनैन्द्रियः -या -यं or विकलेन्द्रियः.

DEFIED, p. p. आहतः -ता -तै, समाहतः -ता -तै, स्पृक्षितः -ता -तै.

DEFIER, s. आह्वायकः, समाह्वाता *m.* (नं), आस्पृष्टी *m.* (नं), कृताह्वानः.

To DEFILE, v. a. दुष् in caus. (दूषयति -वितुं), प्रतिदुष्, सन्दुष्; मलिन (nom. मलिनयति -वितुं), मल्लनीकृ, कलुष (nom. कलुषयति -वितुं), अपवित्रीकृ, अनेष्यं -प्रा -प्यं कृ, लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्तुं), अनुलिप्, दिह् (c. 2. देधि -गुं), आविल (nom. आविलयति -वितुं), मल्लिमसीकृ; 'defile a virgin,' कन्यां दुष्.

To DEFILE, v. n. (March file by file) दण्डव्यूहेन or श्रेणीव्यूहेन यात्रां कृ.

DEFILE, s. (Narrow passage) सङ्कटं, सङ्कटपथः, दुर्गमार्गः, दुर्गं, सञ्चरः, सञ्चारः, कन्दरः -री, व्यायामः, बर्षट्, रन्ध्रं, गुहा, पक्ष्ममध्ये सञ्चापपथः.

DEFILED, p. p. दूषितः -ता -तै, दुष्टः -ष्टा -ष्टं, मलिनितः -ता -तै, कलुषितः

-ता -तं, मलदूषितः -ता -तं, मलीमसः -सा -सं, अनेध्यातः -क्ता -क्तं, अनेध्यातः -ता -तं; 'virgin,' व्रतयोनिः, दूषिता.
 DEFILEMENT, *s.* (The act) दूषणं.—(The state) मालिन्यं, मलिनत्वं, मलं, समलता, अशुचिर्त्वं, अशीर्षं -चर्त्वं, अपवित्रता, कलुषं, कल्मषं, अनेध्यात्वं, दुष्टता.
 DEFILER, *s.* दूषकः, दूषणः, कलुषकारी *m.* (नं), मलावहः, अशीर्षकृतः.
 DEFINABLE, *a.* निर्वचनीयः -या -यं, निरूपणीयः -या -यं, निर्देह्यः -व्या -चं, उद्देश्यः -इया -इयं, व्याख्येयः -या -यं, निर्धारणीयः -या -यं.
 To DEFINE, *v. a.* (Explain a thing by its qualities) लक्षणानि or गुणान् व्याख्या (c. 2. -व्याप्ति -तुं) or निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं) or निर्दिष्ट (c. 6. -दिशति -देशुं) or समुद्दिष्ट or निर्वच (c. 2. -वक्ति -क्तुं).—(Circumscribe) परिमा (c. 2. -माति -तुं).—(Mark out) लघ् (c. 10. लक्षयति -यितुं), लक्षकृ, चिह्न (c. 10. चिह्नयति -यितुं).—(Determine) निश्ची (c. 1. -णयति -णेतुं), निश्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), निश्चि in caus. (-धारयति -यितुं)
 DEFINED, *p. p.* निरुक्तः -क्ता -क्तं, निरूपितः -ता -तं, निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, समुद्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, उद्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, लक्षितः -ता -तं, उपलक्षितः -ता -तं, कृतलक्षणः -या -यं, लक्ष्यकृतः -ता -तं, व्याख्यातः -ता -तं, परिमितः -ता -तं.
 DEFINER, *s.* निर्वक्तृ *m.* (कृ), निर्देशक *m.* (कृ), लक्षणव्याख्याता *m.* (कृ), गुणनिरूपकः.
 DEFINITE, *a.* (Settled, determined) नियतः -ता -तं, निश्चितः -ता -तं, निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, निश्चयः -ज्ञा -ज्ञं, निश्चीतः -ता -तं, निर्धारितः -ता -तं, अवस्थापितः -ता -तं, सिद्धः -द्धा -द्धं.—(Limited) मितः -ता -तं, परिमितः -ता -तं, समव्योदः -दा -दं, सावधिकः -का -कं
 DEFINITION, *s.* लक्षणं, निर्वचनं, निरुक्तिः *f.*, निर्देशः, निदेशः, समुद्देशः, व्याख्या, लक्षणव्याख्या, गुणनिरूपणं.
 DEFINITIVE, *a.* नियतः -ता -तं, निश्चयकः -का -क, निर्णायकः -का -कं, लाक्षणिकः -की -के, अवश्यकः -का -कं or अवश्यकः.
 DEFINITELY, *adv.* नियतं, अवश्यमेव, निश्चितं, सुनिश्चितं, व्यक्तं, सुव्यक्तं.
 DEFLAGRABLE, *a.* दाहः -सा -क्षं, दहन्यः -या -यं, झलनीयः -या -यं.
 DEFLAGRATION, *s.* दाहः -हनं, अग्निदाहाद् अग्नेयं विनाशः.
 To DEFLECT, *v. a.* व्यु (c. 1. -व्यते, व्योतुं), विव्यु; भंश (c. 4. भश्यति, भंशितुं); पत (c. 1. पतति -तितुं), विचल (c. 1. -चलति -लितुं), व्यभिचर् (c. 1. -चरति -रितुं).
 DEFLECTION, *s.* व्युतिः *f.*, भंशः, विचलनं, व्यभिचारः, उत्क्रमः, भेषः, भ्रमः, विषयगमनं, विमार्गगमनं, उत्पथगमनं, सत्यत्यागः.
 To DEFOUR, *v. a.* (A virgin) कुमार्यै भूष (c. 10. धवयति -यितुं) or अभिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), सतीत्वं or कुमारीत्वं इ (c. 1. हरति, हर्षुं) or नश् in caus. (नाश्यति -यितुं), योनिक्षतिं कृ, भ्रंशं कृ.—(Take away the beauty of any thing) शोभां or कानिं इ or नश्.
 DEFOURED, *p. p.* (Virgin) व्रता, व्रतयोनिः *f.*, धर्षिता, सङ्करी, प्रमादिका.
 DEFOURER, *s.* कुमारीगामी *m.* (नं), सतीत्वनाशकः, कन्याप्रमादी *m.* (नं).
 DEFLUOUS, *a.* अभिषन्दी -न्दिनी -न्दि (नं) or अवस्यन्दी, अपःप्रसारी -रिणी -रि (नं).
 DEFUXION, *s.* अभिषन्द्ः, अवस्यन्द्ः, प्रवणं, अपःप्रवाहः, खरणं.
 DEFOEDATION, *s.* दूषणं, मलकरणं, अशीर्षकरणं, अपवित्रीकरणं.
 To DEFORM, *v. a.* विरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), विरूपीकृ, अपरूपीकृ, कुरुपीकृ, विकलीकृ, विकृ, कदाकारीकृ, व्यङ्गीकृ.
 DEFORMED, *p. p.* विरूपः -पा -पी -पं, कुरुपः -पी -पं, अपरूपः -पी -पं, विकृतः -ता -तं, विकृताङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, विकृताकारः -रा -रं, विकृताकृतिः -तिः -ति, विकलाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, व्यङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, व्याकारः -रा -रं, कदाकारः -रा -रं, कुतनुः -न्वी -नु, कुवेदः -रा -रं, योगसः -सा -सं or अपयोगसः.

कुञ्जः -जा -जं.

DEFORMATION, *s.* विरूपकरणं, अपरूपीकरणं, विकलीकरणं, व्यङ्गीकरणं
 DEFORMEDLY, *adv.* कुरुपेण, विकृतरूपेण, कदाकारेण, विकलं.
 DEFORMITY, *s.* विरूपता, वैरूप्यं, कुरुपता, अपरूपता, वैकृत्यं, वैकृतं, व्याकारः, व्यङ्गता, कुदृश्यत्वं, पोगसदृशं, कुत्सितत्वं.
 To DEFRAUD, *v. a.* (Cheat) वञ्च in caus. (वञ्चयते -ति -यितुं), परिवञ्चः प्रलभ् (c. 1. -लभते -लभुं), विप्रलभ्, प्रतृ in caus. (-तारयति -यितुं), छल् (c. 10. छलयति -यितुं), सत्याय कृ.—(Deprive by fraud) छलेन or सत्यायेन or प्रतारणाद्वारा इ (c. 1. हरति, हर्षुं) or सत्वलोपं कृ.
 DEFRAUDATION, *s.* छलेन or सत्यायेन or प्रतारणापूर्व्यं हरणं or सत्वलोपः.
 DEFRAUDED, *p. p.* वञ्चितः -ता -तं, परिवञ्चितः -ता -तं, व्रतिसंहितः -ता -तं.
 DEFRAUDER, *s.* वञ्चकः, वञ्चकः, प्रतारकः, सत्यायकृतः, छली *m.* (नं).
 To DEFRAY, *v. a.* धनव्ययं or व्ययशोधनं or व्ययापाकरणं स्वीकृ, परार्थं धनव्ययं कृ or व्ययशोधनं कृ, व्ययम् उपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) or शुप् in caus. (शोधयति -यितुं) or अपाकृ or साप् in caus. (साधयति -यितुं).
 DEFRAYER, *s.* व्ययशोधकः, व्ययापाकर्ता *m.* (कृ), परार्थं व्ययस्वीकारी *m.* (नं).
 DEFRAYMENT, DEFRAYING, *s.* व्ययशोधनं, व्ययस्वीकारः, व्ययापाकरणं, व्ययमुक्तिः *f.*, व्ययमोक्षः, व्ययापनयनं, व्ययसिद्धिः *f.*, व्ययोपगमः.
 DEFT, *a.* (Neat) विनीतः -ता -तं.—(Dexterous) दक्षः -क्षा -क्षं.
 DEFTLY, *adv.* विनीतं, सदास्थं, सूक्ष्मं, क्षिप्रं, चतुरं, युक्तिपूर्णं.
 DEFUNCT, *a.* मृतः -ता -तं, प्रेतः -ता -तं, परेतः -ता -तं, व्रतोतः -ता -तं, अमृतः -ता -तं, संस्थितः -ता -तं, विपद्यः -क्षा -क्षं, तत्कालोचितः -ता -तं.
 DEFUNCTION, *s.* मरणं, मृत्युः *m.*, अपगमः, देहत्यागः, संस्थितिः *f.*, विपत्तिः *f.*
 To DEFY, *v. a.* युद्धार्थं आह्वे (c. 1. -ह्वयति -ते -ह्वानुं), समाह्वे; स्पर्धे (c. 1. स्पर्धते -र्धितुं), आक्रन्द (c. 1. -क्रन्दति -न्दितुं), अभिपुञ्ज (c. 7. -पुनक्ति -पुञ्जं).—(Disdain, slight) अवज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञानुं), कदधीकृ, पराकृ, लघूकृ, निराकृ
 DEFY, *s.* आह्वानं, युद्धार्थं समाह्वानं, समाह्वयः, क्रन्दित.
 DEFYER, *s.* युद्धार्थं आह्वयकः, समाह्वताता *m.* (कृ), अभियोक्ता *m.* (कृ).
 DEGENERACY, DEGENERATENESS, *s.* स्त्रीशुष्यत्वं, कुलधर्मेभ्रंशः, वैतृक-धर्मेच्युतिः *f.*, कुलाचारत्यागः, कुलमर्यादाभ्रंशः, मर्यादाहानिः *f.*, सन्ना-गोपगमः, धर्मेत्यागः, दुष्टता.
 DEGENERATE, *a.* स्त्रीशुष्यः -स्या -स्यं, स्त्रीशुष्यः -म्मी -म्यं or नृधर्मेः, कुलधर्मेभ्रः -ष्टा -ष्टं, तत्कालकुलमर्यादः -दा -दं, वैतृकाचारच्युतः -ता -तं, धर्मेविप्रतः -ता -तं, धर्मेपतितः -ता -तं, परिभ्रः -ष्टा -ष्टं, दुष्टः -ष्टा -ष्टं.
 To DEGENERATE, *v. n.* कुलधर्माद् भंश (c. 4. भश्यति, भंशितुं) or व्यु (c. 1. -व्यते, व्योतुं) or पत (c. 1. पतति -तितुं), दुष् (c. 4. दुष्यति, दोषुं).
 DEGLUTITION, *s.* गरणं, निगरणं, निगारः, गरा, गीर्षिः *f.*, गिरिः *f.*, यसनं.
 DEGRADATION, *s.* (Deprivation or loss of office, disgrace) पदभ्रंशः, पदच्युतिः *f.*, अधिकारभ्रंशः, अधिकारनिराकरणं, अधिकारच्युतिः *f.*, पदलोपः, स्थानभ्रंशः, स्थानापकर्षः, अपकर्षः, अपमानं, अपभ्रंशः, पतितत्वं, पातितं.—(Degeneracy, baseness) भ्रंशः, अपकृष्टता, मर्यादाक्षयः, मर्यादानाशः, दुष्टता, वृषलत्वं, अधोगतिः *f.*, निष्क्रमः.
 To DEGRADE, *v. a.* पदात् or अधिकाराद् भंश in caus. (भंशयति -यितुं) or व्यु in caus. (व्यावयति -यितुं) or निराकृ or अपकृप् (c. 1. -कथयति -क्रतुं).—(Lessen the value) मूल्यं or अर्थम् अस्वीकृ or कन (nom. कनयति -यितुं) or इष् in caus. (हासयति -यितुं) or लघ (nom. लघयति -यितुं), लघूकृ, छलीकृ.
 DEGRADED, *p. p.* (Dismissed from office, disgraced) पदभ्रः -ष्टा -ष्टं, पदच्युतः -ता -तं, अधिकारपतितः -ता -तं, पतितः -ता -तं, स्थानभ्रः -ष्टा -ष्टं, अवशोपहतः -ता -तं, छलीकृतः -ता -तं.—(Dege-

berate) भृष्टः-ष्टा-ष्टं, परिभृष्टः-ष्टा-ष्टं, अपकृष्टः-ष्टा-ष्टं, निकृष्टः-ष्टा-ष्टं, अधमः-मा-मं, नीचः-चा-चं, निर्विशाः-शा-शं.

DEGRADING, *a.* लापयकारी-रिणी-रि (न्) or अपमानकारी, सक्ती-त्रिकारः-रा-रं, अपयशस्करः-री-रं.

DEGREE, *s.* (Station, rank) पदं, स्थानं, आस्थ्यदं, पदविः *f.* -वी, वृत्तिः *f.*, प्रतिपत्तिः *f.*; 'high degree,' परमपदं.—(State in which a thing is) अवस्था, भावः, दशा, स्थितिः *f.*, वृत्तिः *f.*, गतिः *f.*—(Step to any thing) क्रमः, पदं.—(Order of lineage) आवालिः *f.*, श्रेणी; 'of high degree,' महाकुलप्रसूतः.—(Measure, extent) परिमाणं, प्रमाणं, पर्यन्तं, मात्रं; 'to what degree?' कियत् प्रमाणं, कियत् पर्यन्तं, किं पर्यन्तं; 'in some degree,' किञ्चित्, ईषत्, कतिपयत्-यात्.—(Class, order) गणः, पंक्तिः *f.*, श्रेणी, वर्गः.—(Degree of latitude, &c.) भागः, अंशः, अक्षभागः, अक्षांशः.—(In arithmetic) अनुचयः.—(By degrees) क्रमशः, क्रमेण, क्रमे क्रमे, पदे पदे, पदशम, प्रतिपदं, अनुपदं, पदात्यदं, शनैः, शनैः शनैः.

To DEGRADE, *v. a.* उपदेशपृष्ठं or प्रत्यादेशपृष्ठं भयहेतुं सूचयित्वा निवृत्तं in caus. (-यन्त्ययति-यितुं), मेवं कार्थीः or मेवं कृषा इति मन्त्रं कृ. विपरीतम् उपदिश (c. 6.-दिशति-देष्टुं), प्रत्यादिश, सन्तःस्था (c. 2.-स्थायति-तुं).

DEHORTATION, *s.* विपरीतमन्त्रणं, प्रत्यादेशपृष्ठं निवर्त्तनं, मेवं कार्थी इति मन्त्रकरणं, उद्यमभङ्गसाधः प्रबोधः, निषेधाधिकः परामर्शः.

DEHORTATORY, *a.* प्रत्यादेशकः-का-कं, निषेधाधिकः-का-कं, मेवं कार्थी इत्युपदेशकः-का-कं, निवृत्तिकारकः-का-कं.

DEHORTER, *s.* प्रत्यादेशपृष्ठं निवर्त्तयिता *m.* (तृ), प्रत्यादेश *m.* (तृ).

To DEJECT, *v. a.* (Cast down) पतं in caus. (पातयति-यितुं), अधःपतं in caus.—(Dispirit, make sad) अवसद् in caus. (-साद्यति-यितुं), विषलीकृ, अवमन्त्रीकृ, विषादं जन् in caus. (जनयति-यितुं), भ्रान्तीकृ, पीड् (c. 10. पीडयति-यितुं), व्यप in caus. (व्यपयति-यितुं).

DEJECT, DEJECTED, *a.* विषणः-शा-शं, अवसन्नः-न्ना-न्नं, विषादी-दिनी-दि (न्), अवसादितः-ता-तं, उड्डिग्नमनाः-नाः-नः (म्) or दीनमनाः or विमनाः or दुर्मनाः or अनर्मनाः, अवनतः-ता-तं, निर्विणः-शा-शं, दीनमनस्कः-स्का-स्कं, दीनचेतनः-ना-नं, ज्ञानः-ता-तं, ज्ञानः-ना-नं, ग्रानः-ना-नं.—(In countenance) अधोमुखः-खी-खं or नतमुखः, विषण्वदनः-ना-नं.

DEJECTEDLY, *adv.* सविषादं, सावसादं, विषणं, सोड्डेगं, उड्डिग्नमनसा.

DEJECTEDNESS, DEJECTION, *s.* विषादः, अवसादः, विषणता, अवमन्नता, उड्डेगः, निर्विणता, ज्ञानिः *f.*, ग्रानिः *f.*, ज्ञानिः *f.*, दीनता.

DEJECTURE, *s.* उच्चारः, उच्चरितं, अवस्कारः, शोधनं, शकृत् *m.*, पुरोधं.

DEIFICATION, *s.* (Union with Brahma) ब्रह्मत्वं, ब्रह्मभूयं, ब्रह्मनिष्ठायां, ब्रह्मसायुज्यं.—(Inferior deification) देवत्वं, देवभूयं, सुरभूयं.—(Act of making a god) देवकरणं, देवत्वदानं.

DEIFIED, *p. p.* देवभूतः-ता-तं, सुरभूतः-ता-तं, ब्रह्मभूतः-ता-तं, प्राप्र-देवत्वः-त्वा-त्वं, देवत्वमापन्नः-न्ना-न्नं.

DEFORM, *a.* देवरूपी-पिणी-पि (न्), देवाकारः-रा-रं, देवाकृतिः-तिः-ति.

To DEIFY, *v. a.* देवं कृ. देवीकृ. देवं ज्ञात्वा पुन (c. 10. पूजयति-यितुं).

To DEIGN, *v. n.* (Vouchsafe) अहे (c. 1. अहेति-हेति) as, 'Deign thou to enter my house,' त्वं मम गृहं प्रवेष्टुम् अहेमि; प्रसद् (c. 6.-सीदति-सम्) or प्रसादं कृ or प्रसवो भूत्वा कृ; as, 'deign to cast a look on us,' प्रसीद नो दृष्टिं कुरु or दृष्टिप्रसादं कुरु or प्रसवो भूत्वा दृष्टिं कुरु.

To DEIGN, *v. a.* अनुदा (c. 3.-ददाति-दातुं), प्रदा, अनुज्ञा (c. 9.-ज्ञानाति-ज्ञातुं), अनुग्रह (c. 9.-गृह्णाति-ग्रहीतुं), अनुमन् (c. 4.-मन्यते-मन्तुं).

To DEINTEGRATE, *v. a.* साकत्याद् उद् (c. 1.-हरति-हर्तुं) or अपनो (c. 2.-नयति-नेतुं), इस् in caus. (हासयति-यितुं), न्यूनीकृ.

DEISM, *s.* आस्तिकता, आस्तिक्यं, अद्वैतं, अद्वैतवादः, एकात्मवादः.

DEIST, *s.* आस्तिकः, अद्वैतवादी *m.* (न्), अद्वैतवादी *m.*, एकात्मवादी.

DEITY, *s.* (A god) देवः, देवता, सुरः, विबुधः, ठकुरः, पूजितः, नभःसद् *m.*, नाकसद् *m.*, नाकी *m.* (न्), सुचिरायुः *m.* (न्), अस्त्रप्रः, अनिनिधः, दैव्यारिः *m.*, दानवारिः *m.*, गोविणः, निलिम्बः.—(Divine state) देवत्वं-ता.

DELACERATION, *s.* दारणं, विदारणं, खण्डं खण्डं करणं or छेदनं or कर्त्तनं.

DELACTATION, *s.* (Weaning) स्तनत्यागः, स्तनपानत्यागकरणं.

DELAPESED, *p. p.* स्रष्टःपतितः-ता-तं, अवपतितः-ता-तं, सुतः-ता-तं.

To DELATE, *v. a.* वह (c. 1. वहति, वोढुं), अभिवह, खानी (c. 1.-नयति-नेतुं).—(Accuse) अभियुज् (c. 7.-युनक्ति-योक्तुं).

DELATION, *s.* वाहनं, खानयनं.—(Accusation) अभियोगः.

DELEATOR, *s.* अभियोगी *m.* (न्), लोक्ता *m.* (कृ), अपवादकः, सूचकः.

To DELAY, *v. a.* विलम्ब (c. 1.-लम्बते-चितुं) or caus. -लम्बयति-यितुं), चिर (nom. चिरयति-यितुं), साकालान्तरात् तन् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं) or या in caus. (यापयति-यितुं) or क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेप्तुं) or अपनुद् in caus. (-नोदयति-यितुं), स्थगितं-तां-तं कृ, दीधीकृ.—(Hinder) रुध् (c. 7. रुध्ति, रोद्धुं), निरुध्, वृ in caus. (वारयति-यितुं), निवृ; बाध् (c. 1. बाधते-धितुं), स्तम्भ in caus. (स्तम्भयति-यितुं), विष्टम्.

To DELAY, *v. n.* विलम्ब (c. 1.-लम्बते-चितुं), मन्द (nom. मन्दायते), चिर (nom. चिरयति-यितुं or चिरायति), कालं वा in caus. (यापयति-यितुं) or क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेप्तुं), विक्षुप् (c. 1.-कल्पते-त्सितुं), विचर in caus. (-चारयति-यितुं), दीधीकृ; 'he delays coming,' विलम्बनं or विलम्बाद् आगच्छति.

DELAY, *s.* विलम्बः-छनं, कालयापः, कालक्षेपः, क्षेपः, विकल्पः दीधित्वता, दीधीकरणं; 'a short delay,' क्षणक्षेपः.—(Stay, stop) स्तम्भः, अन्तरायः, आघातः, बाधा; 'without delay,' अविलम्बितं, अविलम्बं-छेन, अचिरं-रात्-रेण, माचिरं.

DELAYED, *p. p.* विलम्बितः-ता-तं, चिरायितः-ता-तं, यापितः-ता-तं.

DELAVER, *s.* विलम्बी *m.* (न्), विलम्बकारी *m.* (न्), कालयापकः, कालक्षेपकः.

DELECTABLE, *a.* रमणीयः-या-यं, रम्यः-म्या-म्यं, सुभगः-गा-गं, मनोहरः-रा-रं, मनोरमः-मा-मं, मनोदः-ज्ञा-ज्ञं, कमनीयः-चा-चं, मनआपः-पा-पं, अभिरामः-मा-मं, हर्षकः-का-कं, सुनन्दः-न्दा-न्दं, मोदकः-का-कं, आह्लादजनकः-का-कं, अभिलषणीयः-या-यं, कामः-न्ता-नं.

DELECTABLENESS, *s.* रमणीयता, रम्यत्वं, कमनीयता, मनोरमत्वं, सुनन्दत्वं.

DELECTABLY, *adv.* रमणीयं, रम्यं, कमनीयं, सुभगं, मनोरमं.

DELECTION, *s.* आह्लादः, प्रह्लादः, खानन्दः, हर्षः, प्रमोदः, अभिरुचिः *f.*

To DELEGATE, *v. a.* नियुज् (c. 7.-युनक्ति-योक्तुं) or caus. -योजयति-यितुं), समादिश (c. 6.-दिशति-देष्टुं), व्यादिश, प्रतिमन्दिश, प्रस्था in caus. (-स्थापयति-यितुं), प्रे (c. 10.-ईरयति-यितुं), न्यस् (c. 1.-अस्थयति-असितुं), उपन्यस्; प्रतिपद् in caus. (-पादयति-यितुं), च्च in caus. (अर्धयति-यितुं), सन् in caus.; परिदा.

DELEGATE, *s.* नियोगी *m.* (न्), नियुक्तः, अधिकारवान् *m.* (न्), प्रति-पुरुषः, प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिभूः.

DELEGATED, *s.* कार्यनिर्वाहणे नियुक्तः-क्ता-क्तं or अधिकृतः-ता-तं, प्रेरितः-ता-तं, समादिष्टः-ष्टा-ष्टं.

DELEGATION, *s.* नियोजनं, प्रेरणं, प्रस्थापनं, समादेशः, समर्पणं.

To DELETE, *v. a.* अपमृज् (c. 2.-मार्ष्टि-हे), आमृज्, निर्मृज्, लोपं कृ.

DELETERIOUS, DELETORY, *a.* विनाशकः-का-कं, नाशी-शिनी-शि (न्) or प्रणाशी, चाती-तिनी-ति (न्) or विधाती, धातुकः-का-कं, क्षयकरः-री-रं, मृदनः-नी-नं, हिंस-सा-सं, शारुकः-का-कं.

DELETION, *s.* व्यामर्षः. लोपः, विलोपनं, उच्छेदः. विनाशः, नाशः.

DELF, DELFE, *s.* (Mine) आकरः, खनिः *f.*, खानिः *f.*—(Earthenware) मृण्मयभाखं, मृन्नाखं, कोलालकं, भाषिकभाखं, मृण्मयद्रव्यं.

To DELIBERATE, *v. n.* मन्त् (c. 10. मन्तयते-ति-यितुं), सम्मन्त्, विचर् in caus. (-चारयति-यितुं), मनसा विचर्, चिन्त् (c. 10. चिन्तयति-यितुं), सच्चिन्त्, विचिन्त्; विगण् (c. 10. गणयति-यितुं), वितर्क (c. 10. -तर्कयति-यितुं); विमृश् (c. 6. -मृशति-यितुं), परामृश्, विक्लृप् (c. 1. -कल्पते-यितुं), c. 10. -कल्पयति-यितुं), विनिश्चि (c. 9. -चिन्तयति-चेतुं), सम्भू in caus. (-भावयति-यितुं), मनसा विवेचनं कृ.

DELIBERATE, *a.* विमृश्यकारी-रिणी-रि (न्) or समीक्षकारी or अधिप्रकारी. स्ववहितः-ता-तं, कृतावधानः-ना-नं, कार्यचिन्तकः-का-कं, अध्ययः-या-यं, अप्रमत्तः-ता-तं, अत्वरितः-ता-तं, अतुरः-रा-रं, परिणामदर्शी-शिनी-शि (न्).

DELIBERATED, *p. p.* चिन्तितः-ता-तं, सच्चिन्तितः-ता-तं, सुचिन्तितः-ता-तं, मन्तितः-ता-तं, विचारितः-ता-तं, विगणितः-ता-तं, मथितः-ता-तं.

DELIBERATELY, *adv.* विमृश्य, समीक्ष्य, सुविमृश्य, मन्ततस्, अवधानतस्, अव्येक्षया, अत्वरितं, अध्ययं, असहसा, अप्रमत्तं, बुद्धिपुरःसरं, मनःपूर्वकं, बुद्धिपूर्वकं, बुद्ध्या, मतिपूर्वकं; 'walking deliberately,' मितङ्गमः.

DELIBERATENESS, *s.* समीक्ष्यकारित्वं, विमृश्यकारित्वं, अधिप्रकारिता, सावधानता, विचारशीलता, सत्केता, अध्ययता, अप्रमादः, परिणामदर्शनं.

DELIBERATION, *s.* मन्त्रणं-णा, सम्मन्त्रणं, विचारः-रणं-णा, सुविचारः, चिन्ता, सुचिन्ता, सच्चिन्तनं, विमर्शः, परामर्शः, विवेचना-नं, वितर्कः-कणं, समीक्षा-क्षणं, प्रसमीक्षा, चर्चा, विगणनं, सम्प्रधारणा, भावना, विकल्पः, ममथेन.

DELIBERATIVE, *a.* विचारकः-का-कं, विचारो-रिणी-रि (न्), चिन्तकः-का-कं, विमर्शी-शिनी-शि (न्), मन्त्रकरः-री-रं, विचारशीलः-ला-लं.

DELICACY, *s.* (Daintiness) स्वादुता, सुखादुत्वं, सुरसत्वं, सौरभ्यं, सुखाद्यत्वं, मिष्टता.—(Softness) सौकुमार्यं, सुकुमारत्वं, कोमलता, मृदुता.—(Elegance) लालित्यं, लौत्वं, लावण्यं, विलासः.—(Nicety) सूक्ष्मत्वं-ता, सौक्ष्म्यं, सूक्ष्मता, अक्षुण्णता.—(Slenderness, tenuity) तनुता, लघुता, लाघवः, अस्पृलता, क्षीणता.—(Scrupulousness, politeness) सादरः, अन्वता, विनयः, सुशीलता.—(Weakness of constitution) शरीर-मृदुता, अन्नमृदुता, प्रकृतिदौर्बल्यं.—(Choice food) स्वादुत्वं, विशिष्टात्वं, जीवनविशेषः, सुपासः.

DELICATE, *a.* (Dainty, of an agreeable taste) स्वादुः-दुः-द्वी-दु or सुखादुः, सुरसः-सा-सं, मिष्टः-ष्टा-ष्टं, सुखाद्यः-द्या-द्यं, स्वादुकारः-री-रं.—(Elegant) ललितः-ता-तं, चारुः-द्वी-रु.—(Soft) सुकुमारः-रा-रं, कोमलः-ला-लं, मृदुः-द्वी-दु.—(Nice, slender, fine, not coarse) सूक्ष्मः-क्षा-क्षं, तनुः-नुः-न्वी-नु or वितनुः or प्रतनुः, लघुः-पुः-घ्वी-पु, अक्षुण्णः-क्ष्णा-क्ष्णं, पेलवः-वा-वं, क्षीणः-शा-शं, अस्पृलः-ला-लं, विरलः-ला-लं.—(Choice) विशिष्टः-ष्टा-ष्टं, शृङ्खलः-ष्टा-ष्टं, उन्नमः-मा-मं.—(Polite) सभ्यः-भ्या-भ्यं, विनीतः-ता-तं.—(Weak in constitution) मृदङ्गः-ङ्गी-ङ्गं, मृदुशरीरः-रा-रं, जन्मरोगी-गिणी-गि (न्); 'a delicate woman,' तन्वी, लघ्वी, सुमध्यमा.

DELICATELY, *adv.* ललितं, सलालित्यं, सुकुमारं, कोमलं, मृदु, तनु.

DELICATES, *s.* स्वादुत्वं. स्वादुभोजनं, मिश्रणं, सुपासः, विशिष्टात्वं.

DELICIOUS, *a.* स्वादुः-दुः-द्वी-दु or सुखादुः, मधुरः-रा-रं, मिष्टः-ष्टा-ष्टं, सुखासादः-दा-दं, सुरसः-सा-सं, मनोहरः-रा-रं, मनोरमः-मा-मं,

रम्यः-म्या-म्यं, रमणीयः-या-यं, मोदकः-का-कं, सुभगः-गा-गं, कमनीयः-या-यं.

DELICIOUSLY, *adv.* सुखादुः, मधुरं, मनोरमं, रमणीयं, सुभगं.

DELICIOUSNESS, *s.* सुखादुता, मापूर्यं, सौरभ्यं, रम्यता, रमणीयता.

DELIGHT, *s.* हर्षः, आनन्दः, आह्लादः, प्रह्लादः, ह्लादः, मुदा, मुद *f.*, प्रमोदः, मोदः, सामोदः, प्रीतिः *f.*, तृप्तिः *f.*, सुखं, सौख्यं, नन्दः, नन्दपुः *m.*, मदः, प्रमदः, मादः, रतिः *f.*, परितोषः, सनोपः, रभसः, अभिरुचिः *f.*, कुतूहलं, चित्रप्रमत्तता, महोत्सवः; 'thrill of delight,' रोमहर्षणं, पुलकः, रोमाञ्चः.—(That which gives delight) नन्दनः-नं, आनन्दनं, आनन्ददः, हर्षकः, हर्षकरः, प्रीतिदः.

To DELIGHT, *v. a.* नन्द in caus. (नन्दयति-यितुं), आनन्द, अनेनन्द, हृप् in caus. (हर्षयति-यितुं), प्रहृप्, परिहृप्; ह्लाद in caus. (ह्लादयति-यितुं), प्रह्लाद, आह्लाद; सुख् (c. 10. सुखयति-यितुं), रम् in caus. (रमयति-यितुं), प्रमुद् in caus. (मोदयति-यितुं), परितुप् in caus. (रतोपयति-यितुं), सन्तुप्; तृप् in caus. (तर्पयति-यितुं), प्री (c. 9. प्रीणति or caus. प्रीणयति-यितुं), उन्नम् in caus. (लासयति-यितुं), हर्षं कृ, आनन्दं दा.

To DELIGHT, *v. n.* नन्द (c. 1. नन्दति-न्दितुं), आनन्द, अभिनन्द, विनन्द; हृप् (c. 4. हृषति, हर्षयति), प्रहृप्, संहृप्, सम्प्रहृप्; ह्लाद (c. 1. ह्लादति-दितुं), रम् (c. 1. रमते, रन्तुं), अभिरम्, आरम्, संरम्, उपारम्, प्री (c. 4. प्रीयते), मुद् (c. 1. मोदते-दितुं), प्रमुद्; तृप् (c. 1. तोषयति, तोष्टुं), परितुप्, प्रतुप्, सन्तुप्; रुच (c. 1. रोचते-चितुं), अभिरुच, उन्नम् (c. 1. लसति-सितुं), विलम्; तृप् (c. 1. तृष्यति, तर्षुं).

DELIGHTED, *p. p.* हृष्टः-ष्टा-ष्टं, हर्षितः-ता-तं, आह्लादितः-ता-तं, प्रह्लादितः-ता-तं, ह्लादितः-ता-तं, आनन्दितः-ता-तं, आनन्दी-दिनी-दि (न्), प्रमोदितः-ता-तं, प्रमोदी-दिनी-दि (न्), मुदान्वितः-ता-तं, प्रीतिमान्-मती-मत् (न्), सन्तुष्टः-ष्टा-ष्टं, उन्नसितः-ता-तं or उन्नासितः-ता-तं, अभिरुचितः-ता-तं, प्रीतः-ता-तं, सुखी-खिनी-खि (न्), प्रहृष्टमनाः-ना-नः (स्) or प्रीतमनाः, हृष्टचिन्तः-ता-तं, सानन्दः-न्दा-न्दः; 'exquisitely delighted,' पुलकितः-ता-तं, परमहृष्टः-ष्टा-ष्टं, तोष-रोमाञ्चितः-ता-तं.

DELIGHTFUL, *a.* रम्यः-म्या-म्यं, रमणीयः-या-यं, मनोरमः-मा-मं, मनोहरः-रा-रं, सुभगः-गा-गं, हर्षकः-का-कं, हर्षकरः-री-रं, हर्षणः-णः, शी-शं, नन्दकः-का-कं, नन्दनः-ना-नं, आनन्दनः-ना-नं, आनन्ददः-दा-दं, प्रीतिदः-दा-दं, मोदकः-का-कं, प्रमोदी-दिनी-दि (न्), रमणः-णा-यं, आनन्दमयः-यी-यं, सुखी-खिनी-खि (न्), सुखदः-दा-दं, परितोषजनकः-का-कं, रमणीयकः-का-कं, कमनीयः-या-यं, रुचिरः-रा-रं.

DELIGHTFULLY, *adv.* रम्यं, रमणीयं, मनोरमं, सुभगं, सुखेन, कमनीयं.

DELIGHTFULNESS, *s.* रम्यता, रमणीयता, मनोरमत्वं, कमनीयता, मन्त्रोक्ता.

To DELINEATE, *v. a.* (Sketch) लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), चालिख्, विलिख्; रूप् (c. 10. रूपयति-यितुं); अङ्क (c. 10. अङ्कयति-यितुं);—(Paint) चिन्त् (c. 10. चित्रयति-यितुं);—(Describe) वर्ण् (c. 10. वर्णयति-यितुं), अनुवर्ण्, उपवर्ण्, संवर्ण्.

DELINEATED, *p. p.* चालिखितः-ता-तं, चित्रलिखितः-ता-तं, चित्रगतः-ता-तं, चित्रितः-ता-तं, वर्णितः-ता-तं, निरूपितः-ता-तं.

DELINEATION, *s.* चालिख्यं, चालिखनं, चित्रं, चित्रारम्भः, पायुलेख्यं, वर्णनं-ना, उपवर्णनं, अङ्कनं, आदर्शः.

DELINQUENCY, *s.* दोषः, अपराधः, पापं, अतिक्रमः, अव्यक्रिया, अपकर्म *n.* (न्), अपचारादुपकर्म *n.* (न्), दुष्कर्म, कुकर्म *n.*, दुष्चरितं, पापकर्म *n.*, पापकृतं.

DELINQUENT, *s.* पापी *m.* (न्), पापकारी *m.* (न्), पापकृत, अपराधी *m.* (न्), दोषी *m.* (न्), कृतापराधः, कुकर्मकारी *m.* (न्), दुष्कृती *m.* (न्).

TO DELIQUATE, v. n. विली (c. 4. लीयते-लेतुं-लातुं), प्रविली; विदू (c. 1. -द्रवति-द्रोतुं), द्रवीभू, विगल् (c. 1. -गलति-लितुं), परिगल्.
DELIQUATION, s. द्रवः-वर्ण-वत्, विलयः, द्रवीकरणं, गलनं.
DELIQUIM, s. मृच्छा-छेनं-ना, प्रलयः, प्रमोहः, नष्टचेष्टता, निर्वेशः.
DELIRIOUS, s. चैतन्यरहितः-ता-तं, भ्रान्तिचित्तः-त्ता-तं, नष्टचेतनः-ना-तं, रोगोपहतज्ञानः-ना-तं, चित्तविभ्रान्तः प्रलापकारी-रिणी-रि (न).
DELIRIUM, s. चित्तविभ्रमः, ज्ञानभ्रान्तिः, चैतन्यनाशः, अचेतन्यं, चित्तविभ्रमः, चित्तवैकल्यं, प्रलापः.
TO DELIVER, v. a. (Consign) प्रतिपद in caus. (-पादयति-यितुं), च्च in caus. (अर्पयति-यितुं), समु, निष्पृ (c. 6. -क्षिपति-क्षेपुं), न्यस् (c. 4. -क्षयति-क्षयितुं), उपन्यस्, व्यासकृः निविद् in caus. (-वेदयति-यितुं), सद्रुम् in caus. (-क्रामयति-यितुं), प्रतिष्ठा in caus. (-हृषयति-यितुं), सारुद् in caus. (-रोपयति-यितुं), समाविज्ञ in caus. (-वेशयति-यितुं).—(Give up, yield) प्रदा (c. 3. -द्दाति-दातुं c. 1. -यच्छति), परिदा, सम्प्रदा, उत्सृज् (c. 6. -सृजति-सृपुं), प्रोत्सृ in caus. (-सारयति-यितुं), वितृ (c. 1. -तरति-रितुं-रीतुं).—(Release, rescue) मुष् (c. 6. मुञ्चति, मोक्तुं or caus. मोचयति-यितुं), विमुष्, प्रविमुष्, मोष् (c. 10. मोक्षयति-यितुं), उद् (c. 1. -हरति-हर्षुं), समुद्; निस् in caus. (-नारयति-यितुं), सन्, उन्; चै (c. 1. त्रायते, त्रातुं), परिचै, सत्तै; रक्ष (c. 1. रक्षति-रक्षितुं).—(Utter, pronounce) वाक्यम् ईर् (c. 10. ईरयति-यितुं), उदीर्, उच्चर् in caus. (-चारयति-यितुं), उदाह् (c. 1. -हरति-हर्षुं), व्याह्, वद् (c. 1. वदति-दितुं).—(Deliver a message, &c.) निविद् in caus. (-वेदयति-यितुं), विज्ञा in caus. (-ज्ञापयति-यितुं), साख्या (c. 2. -ख्याति-तुं).—(Assist in childbirth) सु in caus. (सावयति-यितुं), प्रसव् कृ in caus. (कारयति-यितुं).
DELIVERED, p. p. (Consigned) प्रतिपादितः-ता-तं, अपेितः-ता-तं, ममपेितः-ता-तं, निक्षिप्-त्ता-तं, न्यस्तः-स्ता-तं, प्रणिहितः-ता-तं. —(Given up) प्रदव-त्ता-तं, उत्सृष्ट-ष्टा-ष्टं, निमुष्ट-ष्टा-ष्टं, प्रोत्सृ-रितः-ता-तं, पितोर्णः-णो-णं. —(Released, rescued) मुक्त-क्ता-क्तं, मोचितः-ता-तं, उद्गतः-ता-तं, समुद्गतः-ता-तं, रक्षितः-ता-तं, चातः-ता-तं, त्राणः-शा-शं, निस्तारितः-ता-तं, उत्तीर्णः-शो-शं. —(Uttered) उच्चारितः-ता-तं. —(As a message) निवेदितः-ता-तं, निरादिष्टः-ष्टा-ष्टं. —(Of a child) प्रसूता.
DELIVERANCE, s. (Rescue, release) रक्षा-रक्षणं, परिरक्षणं, त्राणं, परित्राणं, उद्धारः, उद्धारणं, निस्तारः, निस्तारणं, तारणं, मुक्तिः, मोक्षः, मोचनं, मोक्षणं, परिमोक्षणं.
DELIVERER, s. (Rescuer) त्राता *m.* (तृ), रक्षकः, मोचकः, मोक्षकः, मुक्तिदाता *m.* (तृ), उद्धारता *m.* (तृ), समुद्धारता *m.*, निस्तारकः, निस्तारयिता *m.* (तृ), तारकः. —(Announcer) निवेदकः, निवेदनकृत् *m.*, साख्यायकः, विज्ञापकः.
DELIVERY, s. (Rescue) मुक्तिः, त्राणं, रक्षणं. See DELIVERANCE.
 —(Consignment, giving up) अर्पणं, समर्पणं, प्रतिपादनं, निवेदनं, न्यसनं, उपन्यासः, आरोपणं, प्रदानं, परिदानं, सम्प्रदानं, विधायकत्वं. —(Of a message, &c.) निवेदनं, निरादेशः, विज्ञापनं. —(Utterance) उच्चारणं, उदाहरणं, व्याहरणं, व्याहारः. —(Childbirth) प्रसवः, प्रसूतिः, सूतिः, युः, प्रसवकरणं, गर्भयुतिः, जातकर्म *n.* (न); 'a woman near her delivery,' आसन्नप्रसवा.
DELL, s. दरी-रा, कन्दरः-री, दरीभूः, द्रोणी, अद्रिद्रोणी, गुहा.
DELUABLE, a. मोहनीयः-या-यं, प्रवचनीयः-या-यं, प्रतारणीयः-या-यं.
TO DELUDE, v. a. मुह in caus. (मोहयति-यितुं), सम्मुह्, व्यामुह्, वष् in caus. (वचयति-यितुं), प्रवच्, परिवच्; प्रलभ् (c. 1. -लभते-लभ्युं);

प्रतृ in caus. (-तारयति-यितुं), प्रलभ् in caus. (-लोभयति-यितुं).
DELUDED, p. p. मोहितः-ता-तं, सम्मोहितः-ता-तं, विमोहितः-ता-तं, वचितः-ता-तं, प्रलभः-त्ता-तं, प्रतारितः-ता-तं, प्रलोभितः-ता-तं.
DELUDER, s. मोही *m.* (न), वचकः, प्रवचकः, प्रतारकः, भ्रामकः.
DELUGE, s. भूतसम्भवः, जलाप्लवनं, जलप्लवनं, ज्वाप्लवः, जलप्रलयः, जलवेगः, तोयविप्रवः, सलिलोपप्रवः, परिप्रवः, जलोद्भासः, परिवाहः, यन्मा, जोषः. —(Universal deluge) रक्षाणैर्व. —(Of rain) धारा-सारः, धारासम्पातः, सतिवृष्टिः, महती वृष्टिः. —(Overflow of a river) वानं. —(Sudden calamity) उत्पातः, विनिपातः.
TO DELUGE, v. a. मु in caus. (प्रावयति-यितुं), चापु, परिपु, सम्पु; वष् in caus. (सज्जयति-यितुं), निमज्; 'This place is deluged by the tide,' यत् स्थानं समुद्रवेलायाः प्राप्यते.
DELUGED, p. p. आप्लावितः-ता-तं, आप्लुतः-ता-तं, परिप्लुतः-ता-तं, सम्प्लुतः-ता-तं, अभिप्लुतः-ता-तं, अभिपरिप्लुतः-ता-तं, समभिप्लुतः-ता-तं.
DELUSION, s. (Illusion, error) मोहः, माया, भ्रमः, भ्रान्तिः, व्यामोहः, विभ्रमः, मतिविभ्रमः, परिभ्रमः, आभासः, प्रपञ्चः, इन्द्रजालं, मिथ्यामतिः, विवर्तः, सावरणं. —(Cheating, beguiling) वचनं, मोहनं, प्रलोभनं, विलोभः, कूटः-टं, प्रतारणा.
DELUSIVE, DELUSORY, a. मोही-हिनी-हि (न), मायी-यिनी-यि (न), मायिकः-की-कं, मायामयः-यी-यं, जाली-लिनी-लि (न), भ्रान्तिजनकः-का-कं, इन्द्रजालिकः-की-कं or रेन्द्रजालिकः, भ्रमुरः-रा-रं.
TO DELVE, v. a. खन् (c. 1. खनति-नितुं), अभिखन्, खनिवेष गच्छ कृ.
DELVE, s. खातं-तकं, खातम्, खेयं, गच्छः, विवरं, विलं, खटः.
DELVER, s. खनिता *m.* (तृ), खातकः, आखनिकः, खनकः.
DEMAGOGUE, s. प्राकृतजननायकः, अन्यलोकेनेता *m.* (तृ), पृथग्जनपुरोगमः, प्रजानायकः, प्रजोपकारकः, हीनवर्णेषपथः, अधमवर्णेषपथाती, उन्नाधमवर्णमये कलहकारी *m.* (न).
DEMAIN, DEMESNE, s. स्वाधीना भूमिः *j.*
DEMAND, s. (Claim) अभियोगः, प्राथेना, अभ्यर्थना, अर्थेना, अभिमानं, याज्ञा, याचना, मार्गणं; 'false demand,' मिथ्याभियोगः. —(Question) अनुयोगः, पथ्यनुयोगः, प्रश्नः, सम्प्रश्नः, पृच्छा, जिज्ञासा, अन्येषणा, अनुसरणं. —(Calling for in order to purchase) क्रयार्थम् अन्येषणा.
TO DEMAND, v. a. (Claim) याच् (c. 1. याचति-चितुं), खर्च (c. 10. अर्पयति-ते-यितुं), प्राथे; मनेति or मदीयमिति or मम दातव्यमिति वद् (c. 1. वदति-दितुं), स्वाधिकारं ज्ञा in caus. (ज्ञापयति-यितुं), अभियोगं कृ, खीकृ. —(Question) अनुपुज् (c. 7. -युनक्ति-युक्ते-योक्तुं), ज्ञा in des. (जिज्ञासते-सितुं), पृज् (c. 6. पृच्छति, पृष्टुं).
DEMANDABLE, a. अभियोग्यः-व्या-व्यं, आचनीयः-या-यं, प्राथनीयः-या-यं.
DEMANDANT, s. अभियोगी *m.* (तृ), अर्थी *m.* (न), प्राथयिता *m.* (तृ).
DEMANDED, p. p. याचितः-ता-तं, प्राथितः-ता-तं, अभियुक्तः-क्ता-क्तं, अनुपुक्तः-क्ता-क्तं, पृष्टः-ष्टा-ष्टं, जिज्ञासितः-ता-तं, मार्गितः-ता-तं.
DEMANDER, s. अभियोगी *m.* (तृ), प्राथकः, प्रश्ता *m.* (तृ).
DEMARCAION, s. सीमा, परिसीमा, मर्यादा, अवच्छेदः, विभेदः.
TO Demean ONE'S SELF, v. n. व्यह् (c. 1. -हरति-ते-हर्षुं), वृत् (c. 1. वक्षते-क्षितुं), चर् (c. 1. चरति-रितुं), आचर्, समाचर्; वृत्तिम् अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति-ष्ठितुं).
DEMEANOUR, s. वृत्तिः, व्यवहारः, आचारः, आचरणं, गतिः, स्थितिः, चलनं, रीतिः, चरितं, चरित्रं, चेष्टितं.
TO DEMENTATE, v. a. उन्मद् in caus. (-नादयति-यितुं), मुह in caus. (मोहयति-यितुं).
DEMENTATE, a. उन्मत्तः-त्ता-तं, नष्टचित्तः-त्ता-तं, मूढसंज्ञः-ज्ञा-ज्ञं.

DEMENTATION, *s.* उन्मत्तीकरणं, मोहनं, बातुलीकरणं, भ्रान्तिकरणं.

DEMERIT, *s.* अगुणः-गता, वैगुण्यं, निर्गुणत्वं, दोषः, अपुण्यं, गुणाभावः.
To DEMERIT, *v. a.* दोषं कृत्वा निन्दाम् OF दण्डम् अहे (c. 1. अहेति-हिंतिं).

DEMI, *a.* अर्द्धः-र्द्धा, आर्द्धिकः-की-कं, सामि indec.

DEMI-DEVIL, *s.* अर्द्धपिशाचः, नरपिशाचः, अर्द्धेन भूतो-र्द्धेन पिशाचः.

DEMI-GOD, *s.* नरदेवः, देवनाटकः, देवयोनिः *m.*, उपदेवता, अर्द्धदेवः.

The following are different sorts of demi-gods or super-human beings: यक्षः, सिद्धः, पिशाचः, किन्नरः, विद्याधरः, रथः *n.* (स्), गन्धर्वः, गुल्फः.

DEMI-MAN, *s.* अर्द्धनरः, अर्द्धपुरुषः, अर्द्धमानुषः, किन्नरः.

DEMIGRATION, *s.* देशत्यागः, स्थानत्यागः, उत्क्रमणं, देशान्तरगमनं.

DEMISE, *s.* (Of a king) राजमृत्युः, राजमरणं, उपरमः, उपरतिः *f.*

To DEMISE, *v. a.* मरणकाले नियमपत्रेण प्रदा (c. 1. -यच्छति, c. 3. -ददाति -दातुं) or सम् in caus. (-अपयति-यितुं) or प्रतिपद in caus. (-पादयति-यितुं).

DEMISSION, *s.* अपकर्षः-धनं, सपःपातनं, अधोगतिः *f.*, अवसादनं, भङ्गः.

DEMOCRACY, *s.* सर्वप्रजाधिपत्यं, सर्ववर्णप्रभुत्वं, प्रजाप्रभुत्वं, प्रजापालितं राज्यं, राज्यविशेषो यत्र साधारण्येन सर्वलोकेषु न्यूनो राज्यभारः.

DEMOCRAT, *s.* प्रजाप्रभुत्वाल्लक्षी *m.* (नं), प्रजाधिपत्योपकारकः, प्रजाधिपत्यानुग्राही *m.* (रं), प्रजोपकारकः, प्रजानाथः.

DEMOCRATICAL, *a.* प्रजाप्रभुत्वसम्बन्धी-न्धिनो-न्धि (नं), सार्वलौकिकः-की-कं, सार्वधर्षिकः-की-कं.

To DEMOLISH, *v. a.* नश्र in caus. (नाशयति-यितुं), विनश्र, उद्ध (c. 1. -हरति-हर्तुं), संह (c. 2. -ध्वंसयति-यितुं), प्रध्वंस, विध्वंस; अधःपत् in caus. (-पातयति-यितुं); उच्छिद (c. 7. -छिनत्ति-छेत्तुं), उन्मूल (c. 10. -मूलयति-यितुं), साध in caus. (साधयति-यितुं), अवसद् in caus. (-सादयति-यितुं), उत्सद्.

DEMOLISHED, *p. p.* नाशितः-ता-तं, विनाशितः-ता-तं, उद्धतः-ता-तं, संहतः-ता-तं, उच्छिदः-चा-चं, उन्मूलितः-ता-तं, भग्नः-गना-ग्नं, साहितः-ता-तं, सृष्टितः-ता-तं, विधर्षितः-ता-तं, विधाटितः-ता-तं.

DEMOLISHER, *s.* विनाशकः, विनाशकारी *m.* (नं), ध्वंसकारी, प्रलयकारी, उच्छेदकः, उन्मूलकः.

DEMOLITION, *s.* नाशः, विनाशः, प्रलयः, ध्वंसः, प्रध्वंसः, उच्छेदः, समुच्छेदः, उद्धरणं, संहारः, समूलोद्धरणं, उत्पाटनं.

DEMON, *s.* पिशाचः, भूतः, राक्षसः, असुरः, दानवः, निशादः, निशाचरः, यशारिः *m.*, यातुः *m.*, यातुधानः, विपुलः, कर्षुरः, कर्षुरः, कर्षुरः, प्रेतः, उपपादुकः.

DEMONIAC, *s.* भूताविष्टः, भूतग्रस्तः, भूतोपहतः, प्रेतवाहितः.

DEMONIAC, DEMONIACAL, *a.* भूतः-तो-तं, भौतिकः-की-कं, पेशाचः-ची-चं-चिकः-की-कं, असुरः-रो-रं, राक्षसः-सी-सं, 'demoniacal possession' भूतावेशः.

DEMONOLOGY, *s.* भूतप्रेतादिविषया विद्या, वेतालपिशाचादिविषयका विद्या.

DEMONSTRABLE, *a.* साध्यः-ध्या-धं, उपपादनीयः-या-यं, सूच्यः-च्या-चं, प्रतिपादनीयः-या-यं, प्रमेयः-या-यं, मीमांस्यः-स्या-स्यं.

DEMONSTRABLY, *adv.* प्रत्यक्षतः-क्षेण, सुस्पष्टं, सुस्पष्टं, को-च सन्देहः.

To DEMONSTRATE, *v. a.* साध् in caus. (साधयति-यितुं), उपपद् in caus. (-पादयति-यितुं), प्रमाणीकृ, प्रमाण (nom. प्रमाणयति-यितुं) भू in caus. (भाषयति-यितुं), विभू, सूच् (c. 10. सूचयति-यितुं), निर्दिष्ट (c. 6. -दिशति-देष्टुं), प्रदिश, निर्दिष्ट, निर्णी (c. 1. -णयति-येतुं); दृश in caus. (दर्शयति-यितुं).

DEMONSTRATED, *p. p.* सिद्धः-द्धा-द्धं, साधितः-ता-तं, उपपादितः-ता-तं.

-तं, उपपन्नः-न्ना-न्नं, प्रतिपादितः-ता-तं, प्रमाणितः-ता-तं, प्रमाणीकृतः-ता-तं, विभाषितः-ता-तं.

DEMONSTRATION, *s.* सिद्धिः *f.*, साधनं, सिद्धसाध्यं, उपपत्तिः *f.*, उपपादनं, सिद्धान्तः, राद्धान्तः, प्रमाणं, प्रमासाध्यं, निर्देशः, निर्णयः, निर्णयित्वं; 'ocular demonstration,' प्रत्यक्षप्रमाणं, आक्षुपशानं; 'written,' लेखप्रमाणं.

DEMONSTRATIVE, *a.* निर्णायकः-का-कं, निश्चायकः-का-कं, निर्देशकः-का-कं, प्रामाणिकः-की-कं, सिद्धान्तकरणः-शा-शं, उपपादकः-का-कं, विभाषकः-का-कं.

DEMONSTRATIVELY, *adv.* समप्रमाणं, सिद्धिपूर्वकं, सुस्पष्टं, निर्विवादं.

DEMONSTRATOR, *s.* निर्देश *m.* (तृ), सिद्धान्ता *m.* (नं) प्रमाणाकर्त्ता *m.* (तृ).

DEMORALIZATION, *s.* धर्म्मभङ्गता, धर्म्मविप्रयः, आचारदुष्टता, व्यवहारदुष्टता.
To DEMORALIZE, *v. a.* आचारान् or व्यवहारान् दुष् in caus. (दूषयति-यितुं); धर्म्मोद् भङ्ग in caus. (भङ्गयति-यितुं) or च्यु in caus. (च्युयति-यितुं), भङ्गोक्तं, दुर्वृत्तं-त्ता-चं कृ.

DEMULCENT, *a.* शमकः-का-कं, शान्तिकः-की-कं, उपशायी-यिनी-यि (नं), क्षिप्रः-गधा-गधं, चेहवान्-यती-यत् (तृ), चिकृष्णः-शा-शं.

To DEMUR, *v. a.* or *n.* विलम्ब (c. 1. -लभते-सितुं), शङ्क (c. 1. शङ्कते-ङ्कितुं), विशङ्क, आशङ्क; विचर् in caus. (-चारयति-यितुं), विकृष् (c. 1. -कृत्यते-त्यितुं or caus. -कृत्ययति-यितुं), विचर (nom. चिरयति-यितुं), सन्दिह (c. 2. -दग्धि-गुं), मनसा आन्दोल (nom. आन्दोलयति-यितुं).

DEMUR, *s.* विलम्बः, सन्देहः, संशयः, विकल्पः, शङ्का, आशङ्का, पितकेः, विचारणं, 'without demur,' अविचारितं, अविलम्बितं.

DEMURE, *a.* एकान्विनोदः-ता-तं, अतिविनयवान्-यती-यत् (तृ), समीरयः-वा-वं, गम्भीरः-रा-रं, धीरः-रा-रं, शान्तः-न्ता-नं, प्रीडितः-ता-तं, लज्जितः-ता-तं, हीमान्-मती-मत् (तृ), मन्दाम्यः-स्या-स्यं.

DEMURELY, *adv.* सविनयं, समीरयं, एकान्विनयेन, मलज्जं, सप्रोडं.

DEMURENESS, *s.* विनयः, अतिविनयः, गौरवं, गाम्भीर्यं, धीरता, धैर्यं, मन्दता, शान्तिः *f.*, लज्जा, सप्रोडिता, त्रपा, शालीनत्वं.

DEMURRAGE, *s.* नौकाय विहितकालादधिके खाने or तीरोपाने धृत्वा वाणिजेन नौपतये दत्तं पारितोषिकं.

DEMURRER, *s.* सशस्त्रे विषये विलम्बः or विरामः or विरतिः *f.*, सर्वनिर्णये प्राङ्गिवाक् आश्लेष्येदनाद् विचारणत्यागः.

DEN, *s.* यिवरं, विलं, श्रम्भं, गह्वरं, कन्दरः-रा, गह्वरं, रन्ध्रं, कुहरं, गुहा, गुहागृहं, खातं, दरो, निहैरिः *m.*

DENABLE, *a.* प्रत्याधेयः-या-यं, असवीकार्यः-स्या-स्यं, खण्डनीयः-या-यं.

DENIAL, *s.* अपहृचः, अपहृतिः *f.*, निहयः, निहृतिः *f.*, प्रत्याख्यानं, अपवादः, अपलापः, प्रत्यादेशः, निरसनं, निषेधः, प्रतिप्रधः, अवधीरणा, प्रणयविहतिः *f.*, व्यपाकृतिः *f.*, असवीकारः, अननुज्ञा; 'self-denial,' आत्मपरित्यागः, संयमः, संयमनं.

DENIED, *p. p.* अपहृतः-ता-तं, निहृतः-ता-तं, प्रत्याख्यातः-ता-तं, अपवादितः-ता-तं, प्रत्यादिष्टः-द्वा-दं, निरस्तः-स्ता-सं, अननुज्ञातः-ता-तं.

DENIER, *s.* अपहृता *m.* (तृ), निहृता *m.*, अपलापी *m.* (नं), अपवादी *m.* (नं).
To DENIGRATE, *v. a.* कृष्ण (nom. कृष्णयति-यितुं), कृष्णोक्तं, श्यामीकृ.

DENIGRATION, *s.* कृष्णीकरणं, श्यामीकरणं, कालीकरणं.

DENIZEN, *s.* नगरस्थः, धीरः, धीरजनः, नागरः, नगरजनः, नगरवासी *m.* (नं), स्थायीनः, स्वतन्त्रः, स्वयशः, मुक्तः, नगरस्य सामाजिकजनः.

To DENIZEN, *v. a.* धीरीकृ, नागरीकृ, स्थायीनीकृ, स्वतन्त्रीकृ, स्वयशीकृ.

To DENOMINATE, *v. a.* अभिधा (c. 3. -दधाति-धातुं), आख्या (c. 2. -ख्याति-तुं), कृत् (c. 10. कीर्तयति-यितुं), प्रकृत्, सङ्कृत्; प्रचक्ष (c. 2.

-चहे), उदाहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), भण् (c. 1. भयति -भित्तुं), नाभ कृ.
DENOMINATED, *p. p.* प्रोक्त -क्ता -क्ते, अभिहितः -ता -ते, संज्ञितः -ता -ते, स्मृतः -ता -ते, उदाहृतः -ता -ते, परिकीर्तितः -ता -ते, आख्यातः -ता -ते, अनुक्त -क्ता -क्ते. The following occur at the end of compounds: अभिधः -धा -धे, अभिधानः -ना -ने, नामा -मा -म (न्), नामधेयः -या -यं, आख्यः -ख्या -ख्यं.

DENOMINATION, *s.* नाम *n.* (न्), नामधेयः -यं, अभिधा -धानं -धेयं, संज्ञा, आख्या, अभिख्या, अधिवचनं, लक्षणं, उपाधिः *m.*, ख्यातिः *f.*

DENOMINATIVE, *a.* अभिधायी -यिनी -यि (न्) -यिकः -का -कं, अभिधेयः -या -यं, नामकारी -रिणी -रि (न्) आख्यायकः -का -कं, संज्ञादायकः -का -कं.

DENOMINATOR, *s.* (Giver of a name) नामदाता *m.* (तृ), नामकृत्.—(Of a fraction) हरः, हारः -रकः, हारकाङ्कः; 'reduced to a common denominator,' सवर्णितः -ता -ते.

DENOTATION, *s.* निर्देशः -शनं, सूचनं, संसूचनं, उपलक्षणं, चिह्नकरणं.
To DENOTE, *v. a.* सूच् (c. 10. सूचयति -यितुं), संसूच्; निर्दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), उद्दिश, प्रदिश, विनिर्दिश; लख् (c. 10. लखयति -यितुं), लखीकृ, दृश् in caus. (दृश्यति -यितुं).

DENOTED, *p. p.* सूचितः -ता -ते, संसूचितः -ता -ते, निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, लखितः -ता -ते, उपलक्षितः -ता -ते, दर्शितः -ता -ते, प्रदर्शितः -ता -ते.

DENOTING, DENOTATIVE, *a.* सूचकः -का -कं, दर्शकः -का -कं, वाचकः -का -कं.
DENOUEMENT, *s.* (Of a drama) कार्यं, निर्वहणं, निष्ठा.

To DENOUNCE, *v. a.* प्रकाशं भस्ते (c. 10. भस्तेयति -यितुं), घोषणापूर्व तर्ज् (c. 1. तर्जति -र्जितुं), or आक्रुश (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं) or अभिशप् (c. 1. -शपति -शप्ति); अमङ्गलं प्रकाशं in caus. (-काशयति -यितुं); अनिष्टं क्वा in caus. (क्षाययति -यितुं) or विद् in caus. (वेदयति -यितुं).

DENOUNCEMENT, *s.* प्रकाशभस्तेनं, प्रकाशतर्ज्जनं, घोषणापूर्व तर्ज्जनं or आक्रोशनं or अभिशपाः, अनिष्टक्षायनं, अमङ्गलघोषणा.

DENOUNCER, *s.* अनिष्टावेदकः, अनिष्टक्षायकः, अमङ्गलप्रकाशकः, प्रकाशं भस्तेयिता *m.* (तृ) or तर्ज्जनकृत् or अभिशापकः.

DENSE, *a.* घनः -ना -ने, स्थूलः -ला -लं, सान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, पीवरः -रा -रं, सुसंहतः -ता -ते, अघिरलः -ला -लं, निविडः -डा -डं, निरन्तरः -रा -रं -रालः -ला -लं, अनन्तरः -रा -रं, दृढसन्धिः -न्धिः -न्धि, निर्विवरः -रा -रं, दृढः -डा -डं.

DENSITY, *s.* घनता -त्वं, स्थूलता, स्थौल्यं, सान्द्रता, पीवरत्वं, संहतत्वं, निविडत्वं, नेविड्यं, नेरल्यं, दृढता, दाढ्यं.

DENT, *s.* प्रहारचिह्नं, चायातचिह्नं, भङ्गः, उन्मिः *f.* See DINT.

DENTAL, *a.* दन्तः -न्ता -न्तं, दान्तः -न्ती -न्तं, दन्तो -न्तिनी -न्ति (न्).—(Letter) दन्त्यं, दन्तद्वारा उच्चारितम् अक्षरं.

DENTATED, DENTED, DENTICULATED, *a.* दन्ती -न्तिनी -न्ति (न्), दन्तुरः -रा -रं, अनुक्रकचः -चा -चं, भङ्गुरः -रा -रं.

DENTIFRICE, *s.* दन्तपथनं, दन्तशोधनं, दन्तधायनं, दन्तशाणं, माधवी, मिश्रिः *f.*

DENTIST, *s.* दन्तचिकित्सकः, दन्तवेद्यः, दन्तचिकित्साजीवी *m.* (न्), दन्तरोगविद्.

DENTITION, *s.* दन्तोद्गर्हः, दन्तोद्गर्हकालः, दन्तवृद्धिः *f.*

To DENUDATE or DENUDE, *v. a.* नगनीकृ, विवस्त्र (nom. विवस्त्रयति -यितुं), विकोप (nom. विकोपयति -यितुं), उच्छद् (c. 10. -छादयति -यितुं) ह (c. 1. हरति, हर्तुं), शन्यीकृ, रिक्तीकृ; 'a tree of its leaves,' निव्यञ्ज (nom. निव्यञ्जयति -यितुं).

DENUATION, *s.* नगनीकरणं, विवस्त्रीकरणं, विकोपीकरणं, हरणं.

DENUDED, *p. p.* नगनीकृतः -ता -ते, विकोपः -पा -पं, दूतः -ता -ते.

DENUNCIATION, DENUNCIATOR, *s.* See DENOUNCEMENT, DENOUNCER.

To DENY, *v. a.* निहृ (c. 2. -हृते -होतुं), अपहृ, प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति

-तुं), अन्तःख्या, अतिख्या; अपवद् (c. 1. -वदति -दितुं), अपलप् (c. 1. -लपति -पितुं), अपवच् (c. 2. -वक्ति -क्तुं), प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), निरह् (c. 4. -अस्यति, असितुं), अपहा (c. 9. -जानीते -हातुं), अपरीकृ.
To DEOBRUIT, *v. a.* प्रतिबन्धात् ह (c. 1. हरति, हर्तुं) or विनी (c. 1. -नयति -नेतुं), निर्विघ्न (nom. निर्विघ्नयति -यितुं), निर्विघ्नीकृ, मुच् (c. 6. मुचति, मोक्तुं), विशृप् in caus. (-शोधयति -यितुं).

DEODAND, *s.* ईश्वराय देयं, देवदेयं, देवोपहारः, अपमृत्युप्रायश्चित्तं.

To DEOPILATE, *v. a.* प्रतिबन्धं or नाहं ह (c. 1. हरति, हर्तुं), विशोधनं कृ.

DEOPILATION, *s.* प्रतिबन्धहरणं, नाहहरणं, विशोधनं, निबन्धनाशनं.

DEOPILATIVE, *a.* नाहहः -ह्री -ह्रीं, प्रतिबन्धहारी -रिणी -रि (न्).

DEOSCULATION, *s.* चुचनं, परिष्णसा, निक्षणं, निमित्तकं.

To DEPAINT, *v. a.* वष्टे (c. 10. वष्टयति -यितुं), चिच् (c. 10. चिचयति -यितुं).

To DEPART, *v. n.* (Go away) अपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), व्यपगम्,

गम्; अपया (c. 2. -याति -तुं), व्यपया, प्रया, अये (c. 2. -रति -तुं with अप, अयेति -तुं), व्यपे, विप्रे, वो (व्येति -तुं), व्यपम् (c. 1. -सरति -सर्तुं), व्यपक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), व्यपक्रम्, उत्क्रम्, व्यपमृच् (c. 1. -सर्पेति -सर्पुं), चल् (c. 1. चलति -लितुं), प्रस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), विप्रस्था, सम्प्रस्था, दूरीभू, उक्त् (c. 6. उक्कति -क्कितुं).—(Desist from)

निवृत् (c. 1. -वर्त्ते -र्त्तितुं).—(Die) प्रे (c. 2. -रति -तुं with प्र, प्रैति -तुं), देहम् उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं) or त्वज् (c. 1. त्वजति, त्वक्तुं), शरीराद् अपगम्, विपद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), लोकान्तरं गम्.

To DEPART, *v. a.* उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), त्वज् (c. 1. त्वजति, त्वक्तुं).

—(Separate, distribute) वियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), विभज् (c. 1. -भजति -भक्तुं).

DEPART, *s.* अपगमः, व्यपगमः, विगमः, प्रयाणः.—(Death) अपगमः, संस्थितिः *f.*

DEPARTED, *p. p.* गतः -ता -ते, अपगतः -ता -ते, व्यपगतः -ता -ते, निर्गतः -ता -ते, अपेतः -ता -ते, व्यपेतः -ता -ते, प्रयातः -ता -ते, प्रस्थितः -ता -ते, अपसारितः -ता -ते, अपामृतः -ता -ते; 'one who has departed from virtue,' धर्मव्यपेतः -ता -ते.—(Dead) प्रेतः -ता -ते, प्रमोतः -ता -ते, व्यतोतः -ता -ते, संस्थितः -ता -ते, निधायः -णा -यं, लोका-

न्तरगतः -ता -ते, अपविह्वलोकः -का -कं.

DEPARTER, *s.* पृथक्करणद्वारा धातुशोधकः, परिच्छेदेन धातुपरीक्षकः.

DEPARTMENT, *s.* (Allotment, division) विभागः, प्रविभागः, परिच्छेदः,

विच्छेदः, भागः.—(Division of science, literature, &c.) देशः,

अङ्गं, विषयः, प्रकरणं.—(Office, business) अधिकारः, नियोगः,

कर्म *n.* (न्).—(Province) देशः, विषयः, भूखण्डं, ग्रामशातं.

DEPARTURE, *s.* अपगमः, व्यपगमः, विगमः, गमनं, अपायः, प्रयाणं, अपयानं,

प्रस्थानं, सम्प्रस्थानं, अपासरणं, अपसरणं, व्यपक्रमः -मणं, उत्क्रमणं, अत्ययः,

निर्गमः, विसर्गः, वियोगः.—(Death) अपगमः, अत्ययः, संस्थितिः *f.*,

तनुत्यागः, जीवोत्सर्गः, प्रयाणः.—(Abandonment) त्यागः, निवृत्तिः *f.*, प्रोक्तनं.

To DEPARTURE, *v. a.* सम्भृच् (c. 10. -भृचयति -यितुं), संसाद् (c. 1. -सादति -दितुं).

To DEPAUPERATE, *v. a.* दरिद्रीकृ, कुपणीकृ, क्रश (nom. क्रशयति -यितुं), कृशीकृ, क्षि in caus. (क्षययति -यितुं), क्षीणीकृ, दीनं -नां -नं कृ.

DEFECTION, *a.* श्यानः -ना -नं, सान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, दुःखलेहः -छा -छं.

To DEPEND, *v. n.* (Hang from) लब्ध् (c. 1. लब्धते -क्षितुं), अवलब्ध्,

प्रलब्ध्.—(Be dependent on, rest on, rely on) अवलब्ध्, समालब्ध्;

आधि (c. 1. -अयति -ते -यितुं), संधि, समाधि, उपाधि; अधोनः

-ना -नं or आयरः -त्ता -त्तम् अश्, वशीभू; 'The mind depends on the body,' बुद्धिः शरीरञ् आश्रयति.—(Be connected with)

सहस्य in pass. (बध्यते).—(Depend on another for support) उपजीवी (c. 1. -जीवति -यितुं), अनुजीवी.—(Be in suspense) दोल (nom. दोलायते), विलस्य; 'I depend entirely on you,' सर्वं त्वयि समर्पयामि.

DEPENDANCE, DEPENDENCE, *s.* (Reliance) आश्रयः, उपाश्रयः, संश्रयः, समाश्रयः, श्रयणं, श्रायः, अवलम्बनं, निहा, तन्त्रता, आश्रयः, विश्वासः, प्रत्ययः, विश्रम्भः, समाश्रयः; 'mutual dependence,' अन्योन्याश्रयः.—(State of being at the disposal of another) पराधीनता, परायत्नत्व, पराश्रितत्व, परवशित्व, परवत्ता, परतन्त्रत्व, पारतन्त्र्य, अस्वातन्त्र्य, भक्ति *f.*—(Connexion) सहस्यः -न्यत्वं, अभिसहस्यः, प्रसह्यः, प्रसङ्गः, प्रसक्तिः *f.*, अनुप्रसङ्गः, समन्वयः, सम्पक्के.—(Persons or things of which one has the disposal) भृत्यः, उपजीवी *m.* (नं), स्वद्रव्यं, सं.

DEPENDANT, DEPENDENT, *a.* (Depending on) आश्रितः -ता -तं, संश्रितः -ता -तं, उपाश्रितः -ता -तं, अवलम्बो -विनी -धि (नं), अवल-सितः -ता -तं, अधीनः -ना -नं, अन्यधीनः -ना -नं, आश्रितः -ता -तं, वशः -शा -शं, तन्त्रः -न्त्रा -न्त्रं, निग्रः -ग्रा -ग्रं, सहस्यः -ह्य -ह्यं, निबद्धः -द्धा -द्धं; 'dependent on kings,' राजसंश्रयः -या -यं; 'dependent on riches,' सूर्यनिबन्धनः -ना -नं; 'a king's fortune is dependent on his minister,' सविषयान्न राजश्रीः.—(At the disposal of another) पराधीनः -ना -नं, पराश्रितः -ता -तं, परायत्नः -न्त्रा -न्त्रं, परतन्त्रः -न्त्रा -न्त्रं, परवशः -शा -शं, परवान् -वती -वत् (नं), उपजीवी -विनी -वि (नं), नाशयान् -वती -वत् (नं), गृह्यकः -का -कं, अस्वतन्त्रः -न्त्रा -न्त्रं.—(Hanging down) लुचितः -ता -तं, प्रलघः -घा -घं, विलम्बमानः -ना -नं.

DEPENDANT, *s.* आश्रितः, अनुजीवी *m.* (नं), उपजीवी *m.*, भाक्तिकः, भृत्यः, सम्भाष्यः, परिवारः, परायत्नजनः.

DEPERDITION, *s.* नाशः, विनाशः, क्षयः, अपायः, अपचयः, क्षतिः *f.*, ध्वंसः.

TO DEPICT, *v. a.* वण् (c. 10. वणोयति -यितुं), अनुवण्, उपवण्, संवण्; विलिख् (c. 6. -लिखति -लेखितुं), आलिख्; निर्दिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), समुद्दिश्.

DEPICTED, *p. p.* वणितः -ता -तं, आलिखितः -ता -तं, निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं.

DEPILATION, *s.* लोमहरणं, रोषहरणं, निष्केशीकरणं, उलुञ्चनं.

DEPILATORY, *a.* लोमहृत् *m. f. n.*, रोमहारी -रिणी -रि (नं), केशनाशकः -का -कं.

DEPILOUS, *a.* रोमहीनः -ना -नं, लोमरहितः -ता -तं, अकेशः -शा -शं.

DEPLETION, *s.* शून्यीकरणं, शून्यत्वं -ता, रिक्ता, अपूर्णता, अपूरणं.

DEPLORABLE, *a.* शोचनीयः -या -यं, शोच्यः -च्या -च्यं, विलपनीयः -या -यं, अनुकम्प्यः -म्या -म्यं, क्रन्दनीयः -या -यं, शोकमयः -यो -यं, दैवोपहतः -ता -तं.

DEPLORABLENESS, *s.* शोचनीयता, शोच्यत्वं, दौर्गम्यं, दैवोपहतत्वं.

DEPLORABLY, *adv.* शोचनीयं, अनुकम्पनीयं, शोच्यप्रकारेण, कृपणं.

DEPLORATION, *s.* शोचनं, विलपनं, परिदेयनं, क्रन्दनं, रोदनं, कुष्ठं.

TO DEPLORE, *v. a.* शृच् (c. 1. शोचति -यितुं), अनुशृच्; विलप् (c. 1. -लपति -यितुं), परिदेष् (c. 1. -देवति -ते -यितुं), क्रन्द् (c. 1. क्रन्दति -न्दितुं), आक्रन्द्; रुद् (c. 2. रोदति -तुं), अभिद्रुश् (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं).

DEPLORER, *s.* अनुशोचकः, विलापकारी *m.* (नं), परिदेवकः, रोदनकृत्.

TO DEPLOY, *v. a.* (Troops) सैन्यबृहन् विलू in caus. (स्तरयति -यितुं),

DEPLUMATION, *s.* पक्षोत्पादनं, पक्षोत्पादनं, पक्षहरणं, निष्पक्षीकरणं.

TO DEPLUME, *v. a.* पक्षान् or पक्षान् उत्पद् in caus. (पाटयति -यितुं) or ह् (c. 1. हरति, हर्तुं), निष्पक्षीकृ, पक्षोत्पन्नं कृ.

TO DEPOSE, *v. a.* न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्तिं).

DEPONENT, *s.* (In law) साक्षी *m.* (नं), प्रमाता *m.* (नं).—(Verb)

अकर्मैरि क्रिया, अकर्मैक्रिया, आत्मनेपदे क्रिया.

TO DEPOPULATE, *v. a.* निर्जनीकृ, विनतीकृ, जून्यं कृ, अरक्ष्यं कृ, शून्या-रक्ष्यं कृ, नरजून्यं -न्यां -न्यं कृ, उपपीड् (c. 10. -पीडयति -यितुं), बाष् (c. 1. बाधते -धितुं), प्रबाष्, निर्देह् (c. 1. -दहति -दाह्युं), अभिमृद् (c. 1. -मर्देति -र्दिष्टुं).

DEPOPULATION, *s.* निर्जनीकरणं, नरजून्यकरणं, अरक्ष्यकरणं, विप्रवः, उपप्रवः, उपपीडनं, अवमर्दः, उच्छेदनं.

DEPOPULATOR, *s.* उपपीडकः, बाधकः, विप्रवकारी *m.* (नं), उच्छेदकः.

TO DEPORT ONE'S SELF. *v. a.* चर (c. 1. चरति -रितुं), आचर, व्यवहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), वृत् (c. 1. वृत्तेति -वृत्तितुं), वृत्तिम् अनुडा (तिहति -डान्तुं).

DEPORT, DEPORTMENT, *s.* वृत्तिः *f.*, व्यवहारः, आचारः, आचरणं, रीतिः *f.*, गतिः *f.*, स्थितिः *f.*, चेष्टितं, चरितं, चरितं, उत्साहः.

DEPORTATION, *s.* प्रवासनं, विवासनं, विवासकरणं, प्रवाजनं.

DEPOSAL, *s.* राज्यभंशः, राज्यप्रभंशः, राज्यभङ्गः, राज्यपातनं.

TO DEPOSE, *v. a.* न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), निधा (c. 3. -दधाति -धातुं), निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्तिं).—(Degrade from a high station) पदात् or अधिकाराद् भंश in caus. (भंशयति -यितुं) or च्यु in caus. (व्यावयति -यितुं) or पत् in caus. (पातयति -यितुं).—(In law) स्वयं वद् (c. 1. वदति -दितुं), साक्ष्यं दा (c. 3. ददाति, दाह्युं), प्रमाणं दा.

DEPOSED, *p. p.* भटराज्यः -न्या -न्यं, राज्यभटः -ष्टा -ष्टं, राज्यच्युतः -ता -तं.

TO DEPOSIT, *v. a.* न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), उपन्यस्, स्रव्यस्, प्रतिन्यस्; निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्तिं), उपनिक्षिप्, विनिक्षिप्; निधा (c. 3. -दधाति -धातुं), आधा, पत् (c. 1. पठते -णितुं), च्यु in caus. (अव्ययति -यितुं), स्या in caus. (स्थापयति -यितुं), व्यासीकृ, आधीकृ.

DEPOSIT, *s.* न्यासः, निक्षेपः, उपन्यासः, उपनिक्षेपः, उपनिधिः *m.*, उपनिधानं, औपनिधिकं, आधिः *m.*, आधानं, अन्वाधिः *m.*, विन्यासः, पणः; 'return of a deposit,' प्रतिदानं.—(Sediment) सल्लं, किट्टं, श्रेयः.—(Of a river) कालुषं.

DEPOSITARY, *s.* न्यासधारी *m.* (नं), न्यासग्राही *m.* (नं), निक्षेपधारी *m.*—(Object of trust) विश्वासस्थानं, विश्वासपात्रं, विश्वासभूमिः *f.*

DEPOSITED, *p. p.* न्यस्तः -स्ता -स्तं, निक्षिप्तः -प्ता -प्तं, उपन्यस्तः -स्ता -स्तं, विन्यस्तः -स्ता -स्तं, निहितः -ता -तं, प्रणिहितः -ता -तं, उपनिहितः -ता -तं, आहितः -ता -तं, उपहितः -ता -तं, अधितः -ता -तं, स्थापितः -ता -तं, अधिष्ठितः -ता -तं, आधीकृतः -ता -तं.

DEPOSITION, *s.* (In law) स्वयमुक्तिः *f.*, साक्ष्यं, साक्षित्वं, प्रमाणं.—(Degradation from sovereignty, &c.) राज्यभंशः, उच्चभङ्गः, राज्यच्युतिः *f.*, पदात् or अधिकारात् प्रभंशनं or पातनं.

DEPOSITOR, *s.* निक्षेपा *m.* (नं), न्यासकर्त्ता *m.* (नं), आधीकर्त्ता *m.*, स्थापकः.

DEPOSITORY, *s.* आधारः, निधिः *m.*, निधानं, आश्रयः, आस्थदं, अधिधन्यः.

DÉPÔT, *s.* आगारं, युद्धसामग्र्यागारं, सैन्यागारं, सैन्यनिवासस्थानं.

DEPRAVATION, *s.* (Act of depraving) दूषणं, भरीकरणं.—(State) दुष्टता.

TO DEPRAVE, *v. a.* दूष् in caus. (दूषयति -यितुं), सन्दूष्, प्रतिदूष्; नश् in caus. (नाशयति -यितुं), भंश in caus. (भंशयति -यितुं), भरीकृ; च्यु in caus. (व्यावयति -यितुं), शठोक्, विकृ; 'to become depraved,' दूष् (c. 4. दूषयति).

DEPRAVED, *p. p.* दुष्टः -ष्टा -ष्टं, अनर्दुष्टः -ष्टा -ष्टं, विप्रदुष्टः -ष्टा -ष्टं, भटः -ष्टा -ष्टं, दुष्टभावः -बा -वं, दुष्टमतिः -तिः -ति, दुराचारः -रा -रं, दुरात्मा -त्मा -त्मा (नं), पापचेताः -ताः -तः (सं), नष्टधीः -धीः -धि, शठः -ठा -ठं, सल्लः -ला -लं.

DEPRAVER, *s.* दूषकः, प्रतिदूषकः, दूषणः, नाशकः, भंशकारी *m.* (नं).

DEPRAVITY, DEPRAVEDNESS, *s.* दुष्टता, विप्रदुष्टता, अनर्दुष्टता, दुष्टभावता.

दीरात्यं, भ्रष्टता, दुराचारत्वं, शाठ्यं, शठता, कुमृतिः *f.* नष्टत्वं, दीनेत्यं, स्वभावदीनेत्यं, अधमाचारत्वं.

To DEPRECATE, *v. a.* प्रार्थनाद्वारेण निवृत्ति in caus. (-चारयति -यितुं) or अपवृत्ति in caus. (-वर्त्तयति -यितुं) or निवृत्ति in caus.; ना भूयात् or ना भूद् इति प्रार्थे (c. 10. -अर्थयते -ति -यितुं), अमुकदुःखाद् मुक्तिं भूयाद् इति प्रार्थे. —(Beg for pardon) मे क्षमन् अहेस्यति प्रार्थे.

DEPRECATION, *s.* (Prayer against evil) दुःखनिवारणार्थं प्रार्थना or याज्ञा, ना भूदिति प्रार्थना. —(Begging pardon) क्षमस्व or क्षमेया इति प्रार्थना.

DEPRECATIVE, DEPRECATORY, *a.* दुःखनिवारणार्थप्रार्थनविशिष्टः -ष्टा -ष्टे. ना भूद् इत्यर्थप्रार्थनाकारी -विणी -रि (न्), अनिष्टनिवारकः -का -कं.

To DEPRECIATE, *v. a.* अपकृष् (c. 1. -कथेति -कृष्टुं), अवमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), लघुमन्, लघुकृ, मृत्यं न्यूनीकृ or न्यून (c. 10. -जनयति -यितुं) or कन (nom. कनयति -यितुं), or अत्यीकृ, अत्यमृत्यं -त्यां -त्यं कृ.

DEPRECIATION, *s.* अपकथेः -थेणं, लघुकथेणं, न्यूनीकरणं, अवमानं, हासः.

To DEPREDATE, *v. a.* उपद्रु (c. 1. -द्रवति -द्रोतुं), अभिद्रु, उपमु (c. 1. -प्रवते -प्रोतुं), विप्रु, अपहृ (c. 1. -हरति -हन्तुं), लुहृ (c. 1. लुहति -हितुं c. 10. लुहयति -यितुं), लुहृ (c. 10. लोठयति -यितुं), लोप्त्रं हृ.

DEPREDATE, *s.* उपद्रवः, विप्रवः, उपप्रवः, अपहारः, हरणं, लोप्त्रप्रहरणं.

DEPREDIATOR, *s.* उपद्रवी *m.* (न्), विप्रयकारी *m.* (न्), अपहारकृत्, हारकः.

To DEPREHEND, *v. a.* (Catch) ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), घृ (c. 1. धरति, धर्तुं), अकस्माद् आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं) or उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं). —(Fild out) झा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं), विद् (c. 2. वेत्ति, वेदितुं), निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं).

DEPREHENSIBLE, *a.* ग्रहणीयः -या -यं, धरणीयः -या -यं, धीगम्यः -म्या -म्यं.

DEPREHENSION, *s.* अकस्माद्ग्रहणं, अकस्माद्ग्रहणं, अकस्मादासादनं.

To DEPRESS, *v. a.* अवनम् in caus. (-नामयति -यितुं), अपकृष् (c. 1. -कथेति -कृष्टुं), अवपीड (c. 10. -पीडयति -यितुं), पत् in caus. (पातयति -यितुं), अधःपतः अवसाद् in caus. (-सादयति -यितुं), भंश in caus. (भंशयति -यितुं), अवध्वंस in caus. (-ध्वंसयति -यितुं), अधःकृ, नशीकृ. —(Dispirit) विषमशीकृ, झानीकृ, विपद् in caus.

DEPRESSED, *p. p.* अपकृष्टः -ष्टा -ष्टे, अवनामितः -ता -तं, अवसादितः -ता -तं, पातितः -ता -तं, अवगाढः -ढा -ढं, निष्ठः -ष्टा -ष्टं. —(In spirits) विषमः -गा -गं, अवसन्नः -न्ना -न्नं, विषादी -दिनी -दि (न्), सिन्नः -न्ना -न्नं, दीनमनस्कः -स्का -स्कं.

DEPRESSION, *s.* अपकथेः -थेणं, अवनामः, पातनं, अधःपातनं, अपध्वंसः, अवपीडनं. —(Of spirits) विषादः, अवसादः, अवमन्नता, उद्वेगः, वेदः, झानिः *f.* झानिः *f.*, शीतुकं.

DEPRESSOR, *s.* अवनामकः, अपकथकः, अवसादकः, अवपीडकः, पातकः.

DEPRIVATION, *s.* हरणं, अपहारः, वियोगः, लोपः, भंशः, हानिः *f.*, अपायः, ह्यतिः *f.*, ह्ययः, उपह्ययः, अपह्ययः, ह्यतिः *f.*, ध्वंसः, परि-त्यागः, नाशः.

To DEPRIVE, *v. a.* हृ (c. 1. हरति, हन्तुं), अपहृ; भंश in caus. (भंशयति -यितुं) with abl. of the thing. ह्यु in caus. (ह्यवयति -यितुं) with abl. c., विवृज् in caus. (-योचयति -यितुं), विवृज् with abl. c.; अपनी (c. 1. -नयति -नेतुं), लुप् (c. 6. लुप्सति, लोप्ते, caus. लोपयति -यितुं), विनाकृ; 'to be deprived of,' ह्यु in pass. (होयते), परिहा in pass. with inst. c., भंश (c. 4. भंशयति, भंशितुं) with abl. c., ह्यु (c. 1. ह्यवते, ह्योतुं) with abl. c.; विवृज् in pass. (-ह्युयते) with inst. c.

DEPRIVED, *p. p.* हतः -ता -तं, अपहृतः -ता -तं, हीनः -ना -नं, परिहीनः -ता -तं.

-गा -गं, प्रहीणः -गा -गं, विवृज् -क्ता -कं, विवृज् -क्ता -कं, लुप्तः -प्ता -पं, रहितः -ता -तं, विरहितः -ता -तं, वर्जितः -ता -तं, विनाकृतः -ता -तं, परित्यक्तः -क्ता -कं; 'deprived of one's right,' दृष्टाधिकारः -रा -रं; 'deprived of reason,' नष्टबुद्धिः -द्धिः -द्धि, अपहतविज्ञानः -ना -नं, लुप्तप्रतिभः -भा -भं; 'deprived of life,' प्रहीणजीवितः -ता -तं.

DEPTH, *s.* गम्भीरता -त्वं, गम्भीर्यं, द्यभीरता, अगाधता -त्वं, निम्नता, अघोगतत्वं, घनता, नीचता. —(Deep place) गम्भीरस्थानं, नीचपदं, अगाधः, उदरं, गङ्गरं; 'depth of hell,' पातालोदरं. —(Abyss) अगाधदरी, अतलम्यशोरं, नरकः. —(Deep sea) महोदधिः *m.* —(In measurement) वेधः -धनं; 'mean depth,' समवेधः. —(Depth of winter) शिशिरार्थं, मध्यशिशिरं; 'in the depth of winter,' शीतकालमध्ये.

To DEPURATE, DEPURE, *v. a.* निम्बलीकृ, विमलीकृ, शुष्प in caus. (शोधयति -यितुं), पू (c. 9. पुनरति, पवितुं), पवित्रीकृ, शुष्चीकृ, परिष्कृ.

DEPURATE, *a.* निम्बलः -ला -लं, विमलः -ला -लं, पूतः -ता -तं, पवित्रः -चा -चं, शोधितः -ता -तं, शुचिः -चि, धूतकल्मषः -चा -चं.

DEPURATION, *s.* निम्बलीकरणं, मलापकरणं, पवित्रीकरणं, शोधनं.

DEPUTATION, *s.* (Act of deputation) नियोजनं, विनियोगः, प्रेरणं. —(Persons deputed) नियोगिनः *m. pl.*, नियुक्ताः *m. pl.*, नियोगिनां समूहः or गणः.

To DEPUTE, *v. a.* नियुज् (c. 7. -युनक्ति -योज्ते caus. -योजयति -यितुं), विनियुज्, प्रेर (c. 10. -ईरयति -यितुं), समादिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), आदिश.

DEPUTED, *p. p.* नियुक्तः -क्ता -कं, नियोजितः -ता -तं, विनियुक्तः -क्ता -कं, विनियोजितः -ता -तं, प्रेरितः -ता -तं, समादिष्टः -ष्टा -ष्टं.

DEPUTY, *s.* प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिपूरुषः, नियोगी *m.* (न्), नियुक्तः, प्रतिहस्तः -स्तकः.

To DERACINATE, *v. a.* उन्मूल (c. 10. -मूलयति -यितुं), उत्पद (c. 10. -पाठयति -यितुं), उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं), उत्खन् (c. 1. -खनति -नितुं), समूलोद्धरणं कृ.

To DERAIGN, *v. a.* प्रमाणीकृ, सत्पाकृ, स्थिरीकृ, दृढीकृ, उपपद in caus. (-पादयति -यितुं).

DERAIGNMENT, *s.* प्रमाणीकरणं, सत्पापनं, उपपादनं. —(Apostasy, धर्मत्यागः.

To DERANGE, *v. a.* पथ्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), व्यस. विवृक्ष्प (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्ते), विवृक्ष्प in caus. (-क्षोभयति -यितुं), क्रानं भ्रज् (c. 7. भनक्ति, भंज्ते) or उपहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं) or विलुप् (c. 6. -लुप्सति -लोप्ते), सङ्करीकृ, साकुलीकृ, विभम् in caus. (-भ्रमयति -यितुं).

DERANGED, *p. p.* व्यस्तः -स्ता -स्तं, विवृक्ष्पः -प्ता -पं, असंस्थितः -ता -तं, अनवस्थितः -ता -तं, अव्यवस्थितः -ता -तं, व्यापन्नः -न्ना -न्नं, भग्नक्रमः -मा -मं, अस्वस्थः -स्थग -स्थं, अस्तव्यस्तः -स्ता -स्तं. —(In mind) विपरीतचेताः -ताः -तः (स्), भ्रान्तमनः -नाः -नः (स्), उन्मत्तः -न्ना -न्नं.

DERANGEMENT, *s.* उत्क्रमः, पुत्क्रमः, भग्नप्रक्रमः, अक्रमः, असंस्थानं, अव्यवस्था, अनवस्थितत्वं, वेलक्ष्यं, व्यस्तता, विस्मृता, विप्रवः, विवृक्ष्पता. —(Of mind) विवृक्ष्पवः, विवृक्ष्पिभ्यः, मतिविपथ्यः.

DERELICTION, *s.* त्यागः, परित्यागः, उत्त्यागः, विरहः, उत्सर्जनं, अपायः.

To DERIDE, *v. a.* अवहस (c. 1. -हसति -सितुं), अपहस, उपहस; अपहासास्वदीकृ, अवहासभूमि कृ; भर्त्से (c. 10. भर्त्सेयते -ति -यितुं), उत्खिन् (c. 1. -खनयते -खेत्ते), अवगृह् (c. 1. -गृह्ते -हन्ति), अवज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), अवधिष्प (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्ते).

DERIDED, *p. p.* उपहसितः -ता -तं, अवहसितः -ता -तं, निगर्हितः -ता -तं.

DERIDER, *s.* उपहासकः, परिहासकौ *m.* (त्रे), अवधेपकः.

DERIDINGLY, *adv.* परिहासेन, उपहासेन, सावक्षेपे, हास्यपुरःसरं.

DERISION, *s.* उपहासः, अवहासः, अपहासः, परिहासः, हास्यं, अवक्षेपः, उक्तासनं, अवज्ञा, अवहेला, अवमानं, व्यभ्राना, व्यङ्ग्यः.

DERISIVE, *a.* परिहासकः-का-कं, हासकरः-रा-रं, अवक्षेपकः-का-कं.

DERIVABLE, *a.* प्रापणीयः-या-यं, जानयनीयः-या-यं, उत्पादनीयः-या-यं, व्युत्पादनीयः-या-यं, निष्पादनीयः-या-यं, यौक्तिकः-की-कं.

DERIVATION, *s.* जानयनं, उत्पत्तिः *f.*, व्युत्पत्तिः *f.*, निष्पत्तिः *f.*, अपवाहः.—(Origin) योनिः *f.*, उद्भवः, सम्भवः, प्रभवः, निर्गमः, मूलः.—(Of a word) शब्दोत्पत्तिः *f.*, धातुव्युत्पत्तिः, शब्दयोनिः *f.*

DERIVATIVE, *a.* व्युत्पन्नः-जा-जं, यौक्तिकः-की-कं, औत्सर्गिकः-की-कं.

DERIVATIVE, *s.* व्युत्पन्नशब्दः, उत्पन्नशब्दः, मूलाद् जानीतं यत्किञ्चित्.

To DERIVE, *v. a.* मूलाद् जानी (c. 1. -नयति -नेतुं) or निर्णयी or नो or अपवह (c. 1. -वहति -वोदुं), निष्कृष्य (c. 1. -कर्षति -कृष्टुं); उत्पत्तिं कृ, व्युत्पत्तिं कृ; निर्गमं in caus. (-गमयति -यितुं), उद्गमं in caus. (-भावयति -यितुं), सम्भू in caus.; निःसृ in caus. (-सारयति -यितुं), जन् in caus. (जनयति -यितुं).—(Communicate by transmission) सञ्चर in caus. (-चारयति -यितुं).

To DERIVE, *v. n.* उत्पद्य (c. 4. -पद्यते -पद्ये), व्युत्पद्य, समुत्पद्य; जन् (c. 4. जायते, जनितुं), प्रजन्; प्रभू (c. 1. -भयति -यितुं), उद्भू, सम्भू; प्रमू (c. 1. -सरति -सर्जुं), उत्तमू (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), निर्गमू.

DERIVED, *p. p.* उत्पन्नः-जा-जं, व्युत्पन्नः-जा-जं, जानीतः-ता-तं.

DERIVER, *s.* व्युत्पत्तिकारकः, जानयनकर्त्ता *m.* (नृ), जन्मदाता *m.* (नृ).

To DEROGATE, *v. a.* न्यूनीकृ, जन् (c. 10. जनयति -यितुं), अत्योक्तृ, कन (nom. कनयति -यितुं), लघ (nom. लघयति -यितुं), लघूक्तृ, ह्रस्व in caus. (ह्रासयति -यितुं), असूय (nom. असूयति -यितुं).

DEROGATION, *s.* न्यूनीकरणं, अत्योक्तिरूपं, लघूक्तिरूपं, ह्रासः, अपचयः, असूया, अभ्यसूया, अपवादः, विगानं.

DEROGATORILY, *adv.* असूयाया, अभ्यसूयाया, सापवादं, सकोशिकरं.

DEROGATORY, *a.* लघूकारकः-का-कं, असूयकः-का-कं, अभ्यसूयकः-का-कं, अपवादकः-का-कं, अपयशस्कृ-रा-रं, सकोशिकरः-रा-रं, ह्रासकः-का-कं.

DERVISE, DERVISH, *s.* मुरुज्जदेशीयः सत्त्यासी or योगी *m.* (नृ).

DESCANT, *s.* (Song) विगीतं, सङ्गीतं, गीतं.—(Discourse) वादः, वाक्, प्रवादः, प्रवचनं, वचनं, अनुकथनं, सङ्ख्या, वचनक्रमः, भाषितं.

To DESCANT, *v. n.* (Sing) विगे (c. 1. -गायति -गातुं), अनुगे, सङ्गै.—(Discourse at large) सुविस्तरेण वद् (c. 1. वदति -दितुं) or प्रवद्, सुविस्तरं व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं) or विवरणं कृ.

To DESCEND, *v. n.* (Come down) अवरोह (c. 1. -रोहति -रोदुं), अवत (c. 1. -तरति -रितुं-रीतुं), अवया (c. 2. -पाति -तुं), अवयो या, अवयत् (c. 1. -पति -तितुं), अवयो गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं).—(Fall) पत, निपत, प्रपत, व्यु (c. 1. व्यपते; व्योतुं), प्रप्यु.—(Make hostile incursion) आक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रामितुं), आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), अभिद्रु (c. 1. -द्रुयति -द्रोतुं), अभिधाव् (c. 1. -धावति -यितुं).—(Arrive, enter) आगम्, अभिगम्, उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), प्रविश (c. 6. -विशति -वेष्टुं).—(Be derived from) उत्पद्य (c. 4. -पद्यते -पद्ये), प्रसृ (c. 1. -सरति -सर्जुं), प्रभू, निर्गमू.—(Devolve by inheritance) वंशक्रमेण or अन्यथक्रमेण आगम् or जाया, पितृसकाशात् प्राप् in pass. (-जायते -जातुं).—(Descend into particulars) विस्तरशः or विभागशः or उपवर्णनं वद् (c. 1. वदति -दितुं), विस्तीर्णविवरणं कृ, समुद्देशं कृ.

To DESCEND, *v. a.* (Make to come down) अवत in caus. (-तारयति

-यितुं), अवरोह in caus. (-रोहयति -यितुं), अवयत् in caus. (-पातयति -यितुं); 'he descends the tree,' द्रुमात् or तरोर्य अवतरति or अवरोहति.

DESCENDANT, *s.* सन्तानः-न्, सन्ततिः *f.*, अपत्यं, प्रवरं, प्रजा, सुनुः *m.*, प्रसवः, प्रसूतिः *f.*, तनुः *m.*; 'descendants,' पुत्रपौत्राः *m. pl.*, कुलसन्ततिः *f.*, अपत्यानि *n. pl.*, कुलं, वंशः; 'male descendant,' पुत्रसन्तानः.

DESCENDED, *p. p.* अवतीर्णः-र्णो-र्णे, अवरोहः-टा-टं, अवधोगतः-ता-तं; 'lineally descended or inherited,' वंशक्रमागतः-ता-तं or क्रमागतः, क्रमायातः-ता-तं, पितृप्राप्तः-प्ता-प्तं, अन्यथागतः-ता-तं.

DESCENDENT, *a.* अवरोही -हिणी -हि (नृ), अवधोगामी -मिनी -मि (नृ), नीचग-गा-गं, पातुकः-का-कं, अधःपाती-तिनी-ति (नृ), नीचाभिमुखः-खा-खं.

DESCENSION, *s.* अवपातः, अवधोगतिः *f.*, पातः, पतनं, अधःपतनं, अधःसरणं.

DESCENT, *s.* (Going downwards) अवधोगतिः *f.*, अवधोगमः-मनं, अवपातः, अवतारः, अवपतनं, अवतरणं, अवरोहः-हणं, अवधोगानं. —(Hostile incursion) अभिक्रमः, अवस्कन्दः, आक्रान्तिः *f.*, प्रयाणं, अभिनिर्वाणं.

—(Transmission by succession) क्रमागमः, वंशक्रमागमः, क्रमागतत्वं, अन्यथागमः.—(Birth extraction) जन्म *n.* (नृ), उत्पत्तिः *f.*, उद्भवः, सम्भवः, वंशः.—(Lineage) सन्ततिः *f.*, सत्यः, आवलिः *f.*; 'consanguineous descent,' एकशरीरावयवत्वं, एकशरीरावयवत्वं.

DESCRIBABLE, *a.* वर्णनीयः-या-यं, निर्देश्यः-इया-इयं, निर्वचनीयः-या-यं, व्याख्येयः-या-यं, वर्णयितुं शक्यः-क्या-क्यं.

To DESCRIBE, *v. a.* वर्णं (c. 10. वर्णयति -यितुं), अनुवर्णं, उपवर्णं, संवर्णं; निर्दिश (c. 6. -दिशति -देशुं), उद्दिश, समुद्दिश; विवृ (c. 5. -वृणीति -वृणितुं-रीतुं), कथ (c. 10. कथयति -यितुं), मङ्गल्य; कृत् (c. 10. कीर्तयति -यितुं), अनुकृत्; निर्वच (c. 2. -वर्चति -वर्क्यं); व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), विवृ (c. 2. -वृणीति -वर्क्यं), निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं).

DESCRIBED, *p. p.* वर्णितः-ता-तं, उपवर्णितः-ता-तं, निर्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, उद्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, समुद्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, निरुक्तः-क्ता-क्तं, व्याख्यातः-ता-तं, कथितः-ता-तं, निर्वचितः-ता-तं, विवृतः-ता-तं, निरूपः-ता-तं.

DESCRIPTION, *s.* वर्णनं-ना, उपवर्णनं, विवरणं, विवृतिः *f.*, निर्देशः, समुद्देशः, निरुक्तिः *f.*, निर्वचनं, व्याख्या-ख्यानं, निरूपणं, कथनं, यथार्थकथनं.

DESCRIPTIVE, *a.* निर्देशकः-का-कं, समुद्देशकः-का-कं, वर्णनकर्त्ता *m. f. n.*, वाचकः-का-कं, विवरणकारी-रिणी-रि (नृ), यथार्थकथकः-का-कं.

To DESCRIBE, *v. a.* (Perceive at a distance, see) दूराद् आलोक (c. 1. -लोकते, c. 10. -लोकयति -यितुं) or अवलोक, दृश (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं), अनुदृश, प्रदृश, परिदृश; ईक्ष (c. 1. ईक्षते -क्षितुं), समीक्ष, अभिवीक्ष, प्रेक्ष, वीक्ष, निर्वेक्ष (c. 10. -वर्णयति -यितुं), आलक्ष (c. 10. -लक्षयति -यितुं), उपलक्ष.—(Find out, discover) ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं), अवगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), सूच (c. 10. सूचयति -यितुं).

DESCRY, *s.* दूराद् आलोकितं यत्किञ्चिद्, दूराद्दर्शनं वस्तु.

To DESECRATE, *v. a.* प्रतिहालोपं कृ, संस्कारदूषणं कृ, संस्कारहीनं-नां-नं कृ, अपसृज्यं-सृज्यं-सृज्यं कृ, अपविचोक्तं, पुण्यत्वं लुप्य (c. 6. लुप्यति, लोपुं or caus. लोपयति -यितुं), दूष्य in caus. (दूषयति -यितुं), व्यभिचर (c. 1. -चरति -रितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), मलनीकृ.

DESECRATED, *p. p.* लुप्तप्रतिष्ठः-ष्टा-ष्टं, भग्नसंस्कारः-रा-रं, भग्नपुण्यत्वं-त्वा-त्वं.

DESECRATION, *s.* प्रतिहालोपः, संस्कारदूषणं, पुण्यत्वादूषणं, अपविचोक्तिरूपं, व्यभिचारः, कलङ्ककरणं, अपुण्यकरणं.

DESERT, *s.* (A wilderness) मरुः *m.*, मरुस्थलं-ली, मरुभूमिः *f.*, जङ्गलं, अरव्यं, वनं, ईरिणं, इरिणं, धन्या *m.* (नृ), रोषणं, विदग्धः, वल्लूरं-लूरं.

DESERT, *a.* (Wild) आरव्यः-खी-खं-त्यकः-का-कं, जङ्गलः-ला-लं, बाङ्गलः-ली-लं, वन्यः-न्या-न्यं, इरियाः-या-यं, इरियाः-या-यं, निजैः-ना-नं, निजैः-ला-लं, निरालयः-या-यं, शून्यः-न्या-न्यं, खिलः-ला-लं.

DESERT, *s.* (Merit or demerit) गुणानुयं, पुण्यापुण्यं, अहेतुं, धर्माधर्मं.—(Excellence, right to reward) गुणः, पुण्यं, श्रेयः, *n.* (नं), सुकृतं, उपयोगः, उपयुक्ता, योग्यत्वं, पात्रता, कृतिवत्, उत्कृष्टः, शस्यं, प्रशस्यं.

To DESERT, *v. a.* त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्, सन्यज्; हा (c. 3. जहाति, हातुं), अपहा, प्रहा, विहा, अपाहा; रह् (c. 10. रहयति-यितुं), विरह्; उन्मज् (c. 6. मृजति-मृज्), विमृज्, क्षतिमृज्, उन्मृज् (c. 6. उन्मृजति-उन्मृज्), प्रोन्मृज्; परिहृ (c. 1. हरति-हर्तुं).

To DESERT, *v. n.* (From the army) सेनां त्यक्त्वा परित्यज् (c. 1. -वर्जिते-वर्जितुं) or पलाय् (c. 1. पलायते-यितुं) or विपलाय्.

DESERTED, *p. p.* त्यक्तः-क्ता-कं, परित्यक्तः-क्ता-कं, उत्सक्तः-क्ता-कं, रहितः-ता-तं, विरहितः-ता-तं, उत्सृष्टः-ष्टा-ष्टं, विमृजितः-ता-तं, हीनः-ना-नं, परिहीनः-या-यं, वर्जितः-ता-तं, शून्यः-न्या-न्यं, उन्मृजितः-ता-तं, प्रोन्मृजितः-ता-तं, विनाशितः-ता-तं, लुप्तः-प्ता-प्तं, अपविष्टः-ष्टा-ष्टं.

DESERTER, *s.* त्यागी *m.* (नं), त्यक्ता *m.* (क्तुं), सेनात्यागी *m.*, विपलायी *m.* (नं), पलायी *m.* (नं), परित्यक्ता *m.* (नं), युद्धत्यागी, युद्धपराङ्मुखः.

DESERTION, *s.* (Abandonment) त्यागः, परित्यागः, उत्त्यागः, विरहः, प्रोन्मृज्यं, उत्सर्जनं, विसर्जनं, विसृष्टिः *f.*, परिवर्तः.—(From the army) सेनात्यागः, युद्धत्यागः, युद्धपलायनं, विपलायनं.

DESERTLESS, *a.* निर्गुणः-णा-णं, अनर्हः-हं-हं, अनुपयुक्तः-क्ता-कं.

To DESERVE, *v. a. and n.* अर्हं (c. 1. अर्हति-ते-हर्तुं), अर्हः-हं-हं or उपयुक्तः-क्ता-कं or उचितः-ता-तं or योग्यः-ग्या-ग्यम् अस् or भृ; 'he deserves honour,' मानम् अर्हति; 'he deserves punishment,' दण्डम् अर्हति; 'he deserves to drink soma juice,' सोमं पातुम् अर्हति; 'does he deserve so large a salary or not?' किम् उपयुक्तोऽयम् एतादृशं वस्त्रं गृह्णातु अनुपयुक्तो वा; 'he deserves death,' वधाहीनस्ति, मरणोचितोऽस्ति. The future pass. part. may sometimes be used in this sense; as, 'he deserves death,' बध्योऽस्ति; 'he deserves honour,' मान्योऽस्ति, पूजनीयोऽस्ति.

DESERVEDLY, *adv.* अर्हं, उपयुक्तं, योग्यं, उचितं, अर्हत्वेन, न्यायतः.

DESERVER, *s.* अर्हः; 'good deserver,' सत्यावः; 'best deserver,' सर्वश्रेष्ठः.

DESERVING, *a.* (Worthy of) अर्हः-हं-हं, उपयुक्तः-क्ता-कं, उचितः-ता-तं, योग्यः-ग्या-ग्यं.—(Meritorious) गुणी-णिनी-णि (नं), गुणान्वितः-ता-तं.

DESERVING, *s.* गुणः, उपयोगः, पुण्यं, अहेतुं, धर्मः, पात्रता, शस्यं.

DESICCANTS, *a.* द्रव्यशोषकाः *m. pl.* द्रव्यशोषणार्थम् उपनाहः or उपदेहः.

To DESICCATE, *v. a.* शुष् in caus. (शोषयति-यितुं), उज्जुष्, उपशुष्, चिशुष्, संशुष्.

To DESICCATE, *v. n.* शुष् (c. 4. शुष्यति, शोषुं), चिशुष्, शोष (c. 1. शोषति-यितुं).

DESICATION, *s.* शोषणं, परिशोषः, उज्जोषणं, शुष्करणं, शुष्कत्वं.

DESICCATIVE, *a.* शोषकः-क्ता-कं, उज्जोषणः-णी-णं, शुष्ककृत् *m. f. n.*

To DESICERATE, *v. a.* अस्रयस् or स्रियस् किञ्चिद्गुणं इप् (c. 6. इक्षति, स्रियति) or उत्सृज्य (c. 1. -करोते-करोतुं) or अन्व्याप् in des. (-इक्षति-यितुं).

DESIDERATUM, *s.* सविद्यमानं किञ्चिद् अभीष्टं वस्तु. अयत्नेमानो वाञ्छनी-यविषयः.

To DESIGN, *v. a.* (Purpose, intend) कृ in des. (चिकीर्षति-यितुं), अभिप्रे (rt. इ with अभि, प्र; अभिप्रेति-यितुं), उपलक्ष् (c. 10. -लक्षयति-यितुं); उद्दिश् (c. 6. -दिशति-देष्टुं), अभिसन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं),

मनः or मतिं or बुद्धिं कृ or प्रकृ with loc. or abl. case; as, 'he designs a crime,' मनः पापे करोति; 'he designs the death of the king,' राज्ञो विनाशाय मतिं करोति.—(Plan, meditate) चिन् (c. 10. चिन्तयति-यितुं), प्रचिन्, मन् (c. 10. मन्त्रयति-यितुं), यद् (c. 1. यदते-दितुं), क्लृप् (c. 10. कल्पयति-यितुं), परिकल्प्, अनुसन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं), व्यवसो (c. 4. -स्यति-सातुं).—(Devote to, apply to a particular purpose) प्रयुज् (c. 7. -युज्ते-योजुं), उपयुज्, विनियुज्; as, 'to religious purposes,' धर्माधर्मं उपयुज्.—(Draw) छालिस् (c. 6. -लिखति-लेखितुं), सूत्रपातं कृ, संस्कारं कृ, संस्कृ.

DESIGN, *s.* (Intention, purpose) चिकीर्षा-यितं, अभिप्रायः, अभिप्रेतं, आशयः, अर्थः, साकूतं, तात्पर्यं, आकांक्षा, छन्दः, छन्दः *n.* (स्), सङ्कल्पः, उद्देशः, मतिः *f.*, मते, कार्यं, उपयोगः, प्रयोजनं, उपलक्षितं, अभिसन्धा *m.*—(Plan, scheme) चिन्ता, उपायः, व्यवसितं, व्यवसायः, प्रकल्पनं, अनुसन्धानं, कल्पना, घटनं, विधानं.—(Drawing, impression) संस्कारः, छालेख्यं, सूत्रं, सूत्रपातः; 'with the design of,' अर्थे; 'one who has not effected his design,' सकृतापे.

To DESIGNATE, *v. a.* (Mark out, indicate) चिह् (c. 10. चिह्नयति-यितुं), लक्ष् (c. 10. लक्षयति-यितुं), उपलक्ष्, विशिष्टं in caus. (-शेषयति-यितुं), प्रदिश् (c. 6. -दिशति-देष्टुं), निदिश्, सूच् (c. 10. सूचयति-यितुं).—(Appoint) नियुज् (c. 10. -योजयति-यितुं), परिकल्प् (c. 10. -कल्पयति-यितुं).

DESIGNATED, *p. p.* चिह्नितः-ता-तं, लक्षितः-ता-तं, विशेषितः-ता-तं.

DESIGNATION, *s.* लक्षणं, उपलक्षणं, संलक्षणं, चिह्नं, विशेषणं, संज्ञा, अभिज्ञानं, अभिधानं, आख्या, निर्दिशः, सूचनं.

DESIGNED, *p. p.* चिकीर्षितः-ता-तं, अभिप्रेतः-ता-तं, उपलक्षितः-ता-तं, उद्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, अर्थवान्-वतो-वत् (त्), व्यवसितः-ता-तं, घटितः-ता-तं.

DESIGNEDLY, *adv.* इच्छातः, मन्त्रतः, कामतः, प्रकामं, यथाकामं, मतिपूर्वकं, बुद्धिपूर्वकं, बुद्धिपुरःसरं, मनोपूर्वकं, मत्वा, बुद्ध्या, तात्पर्यतः, यथाकल्पं.

DESIGNER, *s.* (Contriver) चिन्तकः, उपायचिन्तकः, परिकल्पकः, व्यवसायी *m.* (नं).—(Drawer) छालेखकः, संस्कारलेखकः, सूत्रपातकः.

DESIGNING, *a.* विदग्धः-ग्या-ग्यं, झली-लिनी-लि (नं), मायी-यिनी-यि (नं), कापटिकः-की-कं, वञ्चनशीलः-ली-लं, प्रतारकः-का-कं, सत्याजः-जा-जं.

DESIGNLESS, *a.* अभिप्रायहीनः-ना-नं, निरर्थकः-का-कं, निष्प्रयोजनः-ना-नं.

DESIGNMENT, *s.* अभिप्रायः, चिकीर्षा, आशयः, अर्थः, अर्थवत्ता, अर्थत्वं, अभिसन्धा *m.*

DESIRABLE, *a.* स्मृहणीयः-या-यं, स्मृहः-स्ता-स्तं, अभिलषणीयः-या-यं, वाञ्छनीयः-या-यं, कननीयः-या-यं, काम्यः-म्या-म्यं, लोभ्यः-भ्या-भ्यं, आकांक्षणीयः-या-यं, ह्यणीयः-या-यं, प्राथनीयः-या-यं, अपेक्षणीयः-या-यं, गम्यः-म्या-म्यं; 'a desirable gift,' काम्यदानं.

DESIRABLENESS, *s.* स्मृहणीयता, वाञ्छनीयत्वं, कननीयता, काम्यत्वं, इष्टत्वं.

DESIRE, *s.* इच्छा, अभिलाषः, अभिलषितं, स्मृहा, वाञ्छा, ईहा, कामः, कामना, कांक्षा, आकांक्षा, अभिप्रायः, मनोरथः, अभिमतं, समीहितं, लोभः, आशा, गृहा, तृष्णा, इच्छत्वं, इष्टिः *f.*, इष्ट, अभीष्टं, छन्दः *n.* (स्), छन्दः, रुचिः *f.*, अभिरुचिः *f.*, मनस्कामना, मनोभिमतं, अभीष्टा, लिप्ता, औत्सुक्यं, औत्सुक्यं, वशः, लालसा, कौतूहलं, कान्तिः *f.*, वसारः; 'one's desire,' स्वेच्छा; 'according to one's desire,' स्वेच्छातः, स्वेच्छया, स्ववाञ्छया, सहृदया, यथेष्टं, यथाभिमतं, सखन्दं. Ohs.

The noun formed from the desid. base often expresses 'desire'; as, 'desire to drink,' पिपासा; 'desire to burn,'

दिपद्या.

To DESIRE, *v. a.* इष् (c. 6. इच्छति, रथितुं), अभिलप् (c. 1. -लपति, c. 4. -लप्यति -लपितुं), वाप् (c. 1. वाप्सति -भिन्तुं), अभिवाप्, संवाप्; काष् (c. 1. कांषति -षितुं), आकांष्, अनुकांष्, अभिकांष्; स्पृह (c. 10. स्पृहयति -यितुं), कम् (c. 10. कामयते -यितुं), ईह (c. 1. ईहते -हितुं), समीह, लुभ (c. 4. लुभति, लोभुं), अभिरुष् in caus. (-रोचयति -यितुं), चाप् in des. (ईच्छति -षितुं), अभ्याप्, रथेप्; लभ् in des. (लिप्सते -षितुं), अभिलभ्; आशंस् (c. 1. -शंसते -षितुं), गृष् (c. 4. गृष्यति, गर्षितुं), वष् (c. 2. वष्टि, वशितुं).—(Ask, beg for) अर्षे (c. 10. अर्षयते -ति -यितुं), प्राप्, याप् (c. 1. याचति -षितुं), वृ (c. 9. वृषीते, वरितुं -रीतुं) with 2 acc., निविद् in caus. (-वेदयति -यितुं).

DESIRED, *p. p.* इष्टः -ष्टा -ष्टं, अभीष्टः -ष्टा -ष्टं, अभिलषितः -ता -तं, वाप्सितः -ता -तं, कांषितः -ता -तं, आकांषितः -ता -तं, अभिकांषितः -ता -तं, अभिमत्तः -ता -तं, ईहितः -ता -तं, समीहितः -ता -तं, ईषितः -ता -तं, अभीष्टितः -ता -तं, लिषितः -ता -तं, सकृत्पितः -ता -तं, दृष्टः -ष्टा -ष्टं.

DESIROUS, *a.* इच्छुः -च्छुः, इच्छुकः -का -कं, इच्छकः -का -कं, इच्छवान् -वती -वत् (त्), इच्छान्वितः -ता -तं, अभिलाषी -षिणी -षि (न्) -पुङ्गवः -का -कं, वाप्सी -भिन्ती -भिन् (न्), आकांक्षी -क्षिणी -क्षि (न्) or अभिकांक्षी, रथी -षिणी -षि (न्), अर्थी -र्थिनी -र्थि (न्), कामी -मिनी -मि (न्), कामुकः -का -कं, कामवान् -वती -वत् (त्), कामयानः -ना -नं, लोभी -मिनी -मि (न्), लुभः -आ -भं, स्पृहयालुः -लुः -लु, जातस्पृहः -हा -हं, सम्पृहः -हा -हं, साकांक्षः -क्षा -क्षं, ईष्णुः -ष्णुः -ष्णु or अभीष्णुः or प्रेषुः or परिप्रेषुः, इष्टी -ष्टिनी -ष्टि (न्), निपृषुः -षुः -षु, आशंसुः -सुः -सु, आशापुङ्गवः -का -कं, लालसी -सिनी -सि (न्), तृष्यकः -का -कं, कषः -ष्टा -ष्टं. 'Desirous' is sometimes expressed by काम affixed to the infinitive, the final of which is rejected; as, 'desirous to do,' कर्तुं कामः -मा -मं; 'desirous to go,' गन्तुकामः -मा -मं; or by the adj. formed from the desid. base; as, 'desirous of drinking,' पिपासुः -सुः -सु; 'desirous of taking,' खादितुः -सुः -सु.

To DESIST, *v. n.* विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं), उपरम्, निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -र्त्तितुं), निर्वृत्, विनिवृत्; शम् (c. 4. शाम्यति, शमितुं), विगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), विविद् in pass. (-विद्यते), विश्रम् (c. 4. -आम्यति -अमितुं), अपया (c. 2. -याति -तुं); 'he desists from wickedness,' पापाद् विरमति or निवर्त्तते.

DESISTANCE, *s.* विरतिः *f.*, विरामः, निवृत्तिः *f.*, निवर्त्तनं, निर्वृत्तिः *f.*, उपशमः.

DESISTED, *p. p.* निवृत्तः -त्ता -तं, विरतः -ता -तं, उपरतः -ता -तं, शान्तः -न्ता -न्तं, प्रशान्तः -न्ता -न्तं, विगतः -ता -तं, विच्छिन्नः -न्ता -न्तं.

DESK, *s.* लिखनफलकं, लिपिफलकं, लिपिसंज्ञाधारः, लेखसाधनाधारः.

DESOLATE, *a.* (Solitary, uninhabited) शून्यः -न्या -न्यं, शून्याकारः -रा -रं, विविक्तः -क्ता -कं, निर्जनः -ना -नं, निर्जन्युषः -ष्या -ष्यं, पुरुष-वर्जितः -ता -तं, अग्रजः -जा -जं, विलोकः -की -कं, निःशलाकः -का -कं, निरालयः -या -यं, वसतिहीनः -ना -नं.—(Laid waste) उच्छिन्नः -न्ता -न्तं, प्रवाधितः -ता -तं, उपपीडितः -ता -तं.

To DESOLATE, *v. a.* उपपीड् (c. 10. -पीडयति -यितुं), प्रवाप् (c. 1. -वापते -षितुं), उच्छिद् (c. 7. -च्छिनत्ति -क्षेत्), शून्यीकृ, निर्जनीकृ, निर्देह् (c. 1. -दहति -दधुं), वसती नशु in caus. (नाशयति -यितुं).

DESOLATION, *s.* (Destruction of inhabitants) शून्यीकरणं, निर्जनीकरणं, वसतिनाशः, उच्छेदः, उपपीडनं.—(State of destitution) शून्यता, निर्जनत्वं, विविक्तता, रहितत्वं, विषादः, विषवृत्ता.

DESPAIR, *s.* निराशा, निराशयं, आशाहीनता, दीर्घनस्यं, वैकृष्यं, विषादः;

'in despair,' तत्काशः, आशाहीनः, गताशः.

To DESPAIR, *v. n.* आशां हा (c. 3. जहाति, हातुं) or तज्, आशया हा in pass. (होयते), निराशयम् उपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) or गम; निराशीभू, सद्गुद् (c. 6. -कुटति -दितुं).

DESPAIRINGLY, *adv.* आशां विना, आशया विना, सनैराशयं, निराशयात्.

To DESPATCH, *v. a.* (Send away hastily) सत्वरं प्रस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं) or प्रेर् (c. 10. -ईरयति -यितुं) or प्रेष् in caus. (प्रेषयति -षितुं, rt. इष्), सम्प्रेष्, परिप्रेष्, or प्रहि (c. 5. -हियति -हेतुं) or प्रया in caus. (-यापयति -यितुं) or बुद् (c. 10. -बोदयति -यितुं), or प्रबुद् (c. 6. -बुदति -बोषुं).—(Hasten, perform quickly) त्वर् in caus. (त्वरयति -यितुं), सत्वरं; त्वरितं कृ or सम्पद् in caus. (-पादयति -यितुं) or प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं).—(Kill) व्यापद् in caus. (-पादयति -यितुं), लोकानरं प्राप् in caus. (-चापयति -यितुं) or प्रेर्.

DESPATCH, *s.* (Hasty execution) क्षिप्रकारित्वं, शीघ्रनिर्वाहः, त्वरा. तृषिः *f.*, आवेगः, सदीर्घसूत्रता.—(Official message) वाचिकं, वाचिकपत्रं, राजकीयपत्रं, राजलेखः -लेख्यं.—(Hasty messenger) धावकः, वेगी *m.* (न्), प्रजवी *m.* (न्), लेखहारी *m.* (न्), वाताह्वः, दूतः.

DESPATCHED, *p. p.* (Sent) प्रस्थापितः -ता -तं, प्रेरितः -ता -तं, प्रेषितः -ता -तं, प्रहितः -ता -तं, प्रयापितः -ता -तं, दूतः -ता -तं, प्रतिमृष्टः -ष्टा -ष्टं, नुक्तः -क्ता -क्तं, प्रबुधः -ब्धा -ब्धं, गमितः -ता -तं, प्रतिक्षिप्तः -प्ता -प्तं.

DESPATCHFUL, *a.* शीघ्रकारी -रिणी -रि (न्) or क्षिप्रकारी, अविलंबी -घिनी -घि (न्), सदीर्घमुखः -वा -वं, त्वरापुङ्गवः -का -कं, त्वराशीलः -ला -लं.

DESPERADO, *s.* साहसी *m.* (न्), साहसिकः, अत्याहितकम्पा *m.* (न्), आत-तायी *m.* (न्).

DESPERATE, *a.* (Without hope) निराशः -शा -शं, आशाहीनः -ना -नं, आशाराहितः -ता -तं, गताशः -शा -शं, तत्काशः -शा -शं, निःप्रत्याशः -शा -शं.—(Daring) साहसिकः -की -कं -सी -सिनी -सि (न्).—(Fearless) निभेयः -या -यं, सकुतोभयः -या -यं.—(Irretrievable) निरुपायी -यिनी -यि (न्), अप्रतिकारः -रा -रं or अक्षयप्रतिकारः.—(Furious) उग्रः -या -यं, संरम्भः -आ -भं.—(Excessive) अत्यन्तः -न्ता -न्तं, अति or सु prefixed; 'a desperate fool,' अतिमूढः; 'a desperate act,' अत्याहितं, साहसकृत्यः, आततायिता.

DESPERATELY, *adv.* (Furiously) उन्मत्तवत्, साहसेन -सात्, उग्रं, संरम्भं.—(In a great degree) सु or अति prefixed; अत्यन्तं, भृशं, तीव्रं.

DESPERATENESS, *s.* (Fury, daringness) उन्मादः, संरम्भः, उग्रत्वं, साहसिकत्वं.

DESPERATION, *s.* निराशयं, आशाहीनता, आशाराहित्यं, निराशा.

DESPICABLE, *a.* अवमाननीयः -या -यं, अवमान्यः -न्या -न्यं or अपमान्यः, अवमन्यः -ष्या -ष्यं, अवज्ञेयः -या -यं, अवज्ञातयः -ष्या -ष्यं, गर्वः -र्वा -र्वं, गहेणीयः -या -यं, गर्हितः -ता -तं, अवगर्हितः -ता -तं, अतिगर्हितः -ता -तं, निन्द्यः -न्या -न्यं, निन्द्यहीनः -या -यं, निन्दार्हः -र्हा -र्हं, दूष्यः -ष्या -ष्यं, तुच्छः -च्छा -च्छं, कुत्सितः -ता -तं, सुद्रः -द्रा -द्रं, अपकृष्टः -ष्टा -ष्टं.

DESPICABLENESS, *s.* अवमान्यता, गर्वित्वं, निन्द्यता, तुच्छत्वं, दूष्यता.

DESPICABLY, *adv.* गहेणीयं, गर्हितं, कुत्सितं, अपकृष्टं, तुच्छं.

To DESPISE, *v. a.* अवज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -ज्ञातुं), अवमन (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), दूषाय मन्, अवमनन्, परिमन्, गर्ह (c. 1. गर्हेते -हितुं), विगर्हे, कुम् (c. 10. कुत्सयति -यितुं), निन्द् (c. 1. निन्दति -न्दितुं), परिभू (c. 1. -भवति -षितुं), अवधीर् (c. 10. अवधीरयति -यितुं), गुप् in des. (जुगुप्सते -षितुं), उपेक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), अवपेक्षे (c. 1. -ध्यायति -ध्यातुं), बाष् in des. (बीभक्षते -त्सितुं), अवपिष् (c. 6. -क्षिपति -क्षेत्).

कदर्षे (c. 10. -अर्षयते-यितुं). कदर्षीकृ, लुप्कृ.

DESPISED, *p. p.* अवमत्तः-ता-तं, अवमानितः-ता-तं, विमानितः-ता-तं, अपमानितः-ता-तं, अवज्ञातः-ता-तं, परिभूतः-ता-तं, गर्हितः-ता-तं, विगर्हितः-ता-तं, अवधीरितः-ता-तं, कदर्थितः-ता-तं, अवध्यातः-ता-तं, निन्दितः-ता-तं, उपेक्षितः-ता-तं, अवगणितः-ता-तं.

DESPISER, *s.* अवमन्ता *m.* (नृ), अवज्ञाता *m.* (नृ), अवमानकज्ञा *m.* (नृ), निन्दकः. DESPITE, *s.* (Malice) द्वेषः, द्रोहः, मात्सर्व्यं, ईर्ष्या, अभ्यसूया, दुर्वृद्धिः *f.*, नृशंस्यं, दीर्घन्यं, दंशः.—(Opposition) प्रतिरोधः, विरोधः, प्रतियोगः, प्रतिकारः, प्रतिकूलता; 'in despite,' अनिच्छया, विरुद्धं, प्रातिकूल्येन, or expressed by the gen. c. of the pres. part. of the root दृश् 'to see,' or निष्; 'in despite of thee,' पश्यतस् तव; 'in despite of the princes,' निपतां पार्थिवानां.

To DESPITE, *v. a.* कुप् in caus. (कोपयति-यितुं), रूप in caus. (रोपयति-यितुं), तप् in caus. (तापयति-यितुं), सनप्; क्रिश् (c. 9. क्रिञ्छति, क्रेष्टे), व्यप् in caus. (व्यथयति-यितुं), दुःस् (c. 10. दुःस्वयति-यितुं).

DESPITEFUL, *a.* द्रोही-हिणी-हि (नृ), द्रोहिषुद्धिः-द्धिः-द्धि or दुर्वृद्धिः, ईर्षी-घिणी-घि (नृ), सामूयः-या-यं, विषदृढयः-या-यं, नृशंसः-सा-सं, मात्सरः-रा-रं, द्वेषी-पिणी-पि (नृ), संहितेच्छुः-च्छुः-च्छु, हिंसाशीलः-ला-लं. DESPITEFULLY, *adv.* सद्रोहं, सद्रेषं, हिंसापूर्व, नृशंसं, साभ्यसूयं.

DESPITEFULNESS, *s.* द्रोहः, द्वेषः, मात्सर्व्यं, नृशंस्यं, दंशः, दीर्घन्यं. To DESPOIL, *v. a.* दृ (c. 1. हरति, हर्षुं), अपहृ, विमुच् (c. 6. -मुञ्चति-मुक्ते), वियुञ् in caus. (-योजयति-यितुं), विप्रयुञ् with inst. c.; 'despoil of leaves,' निष्पञ्चीकृ.

DESPOILED, *p. p.* दृढतः-ता-तं, अपहृतः-ता-तं, वियुक्तः-क्ता-क्रे, वियोजितः-ता-तं; 'despoiled of all possessions,' दृढसर्वस्वः-स्वा-स्वं.

DESPOILER, *s.* हर्त्रा *m.* (नृ), हारकः, अपहारकः, अपहारकृत, लुण्ठकः.

DESPOILATION, *s.* हरणं, अपहारणं, अभिहारः, अभ्याहारः, अभिग्रहणं.

To DESPOND, *v. n.* विपद् (c. 1. -पीदति-पञ्जुं), अवसद्; निर्वेदं or विषादं or नैराश्यम् उपगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं) or गम्; आशां हा (c. 3. जहाति, हानुं) or त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), निर्विषयीभू, निर्विद् (c. 4. -विद्यते-वेष्टुं), सकृद् (c. 6. -कुटति-टितुं).

DESPONDENCY, *s.* विषादः, निर्वेदः, विषण्णता, निर्विण्णता, नैराश्यं, निराशा, अवसन्नता, उद्वेगः, दौर्मेगम्यं, ग्रानिः *f.*, क्लानिः *f.*

DESPONDENT, *a.* विषण्णः-णा-णं, विषादी-दिनी-दि (नृ), निर्विण्णः-णा-णं, निराशः-शा-शं, आशाहीनः-ना-नं, त्यक्ताशः-शा-शं, अवसन्नः-न्ना-न्नं, उद्विग्नमनः-ना-नः (स) or दुर्मेगः or अन्तर्मेगः, ग्रानः-ना-नं.

DESPONDINGLY, *adv.* सनिर्वेदं, सविषादं, निर्वेदात्, सनैराश्यं.

To DESPONSATE, *v. a.* वाग्दानं कृ, वाग्दानेन विवाहायै प्रतिज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति-नोति-ज्ञानुं), कन्यां प्रदा, प्रतिज्ञायिवाहितं कृ.

DESPONSATION, *s.* वाग्दानं, कन्याप्रदानं, विवाहायै प्रतिज्ञानं.

DESPOT, *s.* सम्राट् *m.* (नृ), अधिराजः, चक्रवर्ती *m.* (नृ), सर्वेश्वरः, राजाधिराजः, रज्जराजः, साधीनराजः, स्वयम्भुः.

DESPOTIC, DESPOTICAL, *a.* अनधीनः-ना-नं, अनायत्तः-ज्ञा-ज्ञं, अधिराजकः-का-कं, स्वयम्भुः-भुः-भु, साध्याजिकः-को-कं, स्वयम्भुत्व-कारी-रिणी-रि (न).

DESPOTICALLY, *adv.* अधिराजवत्, अनायत्तं, स्वेच्छातस्, स्वकामतस्, स्वच्छन्दं.

DESPOTISM, *s.* साध्याज्यं, अधिराज्यं, रज्जराज्यं, स्वेच्छाप्रभुत्वं, अनधीनत्वं.

To DESPUMATE, *v. n.* फेनं (nom. फेनायते), उत्सेचनं कृ, मख (nom. मखायते).

DESPUMATION, *s.* फेनोत्सेचनं, मखोत्सेचनं, उत्सेचनं, डलीः.

DESPUMATION, *s.* त्वक्परिपुटनं, अस्थिपरिपुटनं, अस्थिपरिपुटनं.

DESSERT, *s.* भोजनान्ते परित्येयं फलभोदकादिखाद्यं, फलाहारः.

DESTINATION, *s.* (Purpose for which any thing is intended) अर्थः, अर्थत्वं, प्रयोगः, उपयोगः, प्रयोजनं, उद्देशः, आशयः, अभिप्रायः, तात्पर्यं.—(Place of destination) अग्रभूमिः *f.*, अग्रस्थानं, अर्थ, निरूपितस्थानं.

To DESTINE OR DESTINATE, *v. a.* निरूप् (c. 10. -रूपयति-यितुं), प्रकृप् (c. 10. -कल्पयति-यितुं), परिकृप्, निर्दिश् (c. 6. -दिशति-देष्टुं), उद्दिश्, प्रदिश्, समादिश्; निपुञ् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं, c. 10. -योजयति-यितुं), प्रयुञ्, वपयुञ्, विनियुञ्, प्रस्था in caus. (-स्थापयति-यितुं), अभि-सन्धा (c. 3. -धाति-धातुं).

DESTINED, *p. p.* निरूपितः-ता-तं, परिकल्पितः-ता-तं, निर्दिष्टः-ष्टा-ष्टं.

DESTINY, *s.* देवै, भाग्यं, भाग्येयं, कृतान्तः, विधिः *m.*, विधाता *m.* (नृ), भविष्यता, देविकं, अदृष्टं, नियतिः *f.*, कालनियोगः, कालधर्मैः, दिष्टं, प्राक्तनं.

DESTITUTE, *a.* (Poor, abject, friendless) निर्धनः-ना-नं, अर्थहीनः-ना-नं, निष्किञ्चनः-ना-नं, अकिञ्चनः-ना-नं, दुर्गतः-ता-तं, निःस्वः-स्वा-स्वं, निराश्रयः-या-यं, अपाश्रयः-या-यं, अशरणः-णा-णं, बन्धुहीनः-ना-नं.—(Deprived of, in want of) हीनः-ना-नं, विहीनः-ना-नं, परिहीनः-णा-णं, रहितः-ता-तं, विरहितः-ता-तं, वर्जितः-ता-तं, विवर्जितः-ता-तं, शून्यः-न्या-न्यं, विनाकृतः-ता-तं, वियुक्तः-क्ता-क्रे, लुप्तः-भा-भं, दृढतः-ता-तं, अपेतः-ता-तं; 'destitute of fruit,' फलहीनः-ना-नं or फलरहितः-ता-तं or फलापेतः-ता-तं or दृढतः-ला-लं; 'destitute of means,' असाधनः-ना-नं.

DESTITUTION, *s.* (State of being deprived) हीनत्वं, रहितत्वं, शून्यता.—(Absence of a thing) अभावः, असम्भवः, विरहः.—(Want of money, &c., poverty) धनाभावः, वस्त्राभावः, निष्किञ्चनत्वं, अकिञ्चनं, दारिद्र्यं, बन्धुहीनता, असहायता, अभूमिः *f.*

To DESTROY, *v. a.* (Put an end to, ruin) नश् in caus. (नाशयति-यितुं), विनश्, प्रणश्; साप् in caus. (साधयति-यितुं), संसाप्; क्षि (c. 5. क्षिणोति, क्षेतुं or caus. क्षयति, क्षययति-यितुं), सद् in caus. (सादयति-यितुं), लुप् (c. 6. लुप्यति, लोभुं or caus. लोपयति-यितुं), विलुप्; ध्वस् in caus. (ध्वंसयति-यितुं), विध्वंस, प्रध्वंस; उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति-छेतुं), निर्देह (c. 1. -दहति-दम्पुं), यस (c. 1. यसते-सितुं).—(Kill) हन् (c. 2. हन्ति-न्तुं or caus. घातयति-यितुं), व्यापद् in caus. (-पादयति-यितुं), मृ in caus. (मारयति-यितुं), मृद् (c. 10. मृदयति-यितुं), अभिमृद्, निमृद्, विनिमृद्, सन्निमृद्; शद् in caus. (शातयति-यितुं), प्रमो in caus. (-मापयति-यितुं), क्षण् (c. 8. क्षणोति-णितुं).

DESTROYED, *p. p.* नष्टः-ष्टा-ष्टं, नाशितः-ता-तं, विनाशितः-ता-तं, प्रणष्टः-ष्टा-ष्टं, सादितः-ता-तं, सुदितः-ता-तं, हतः-ता-तं, घातितः-ता-तं, ध्वंसितः-ता-तं, उच्छिन्नः-न्ना-न्नं, भग्नः-ग्न्या-ग्नं, व्यापादितः-ता-तं.

DESTROYER, *s.* विनाशकः, नाशी *m.* (नृ), नाशकारी *m.* (नृ), विनाशकारी, हन्ता *m.* (नृ), निहन्ता, घाता *m.* (नृ), क्षयकरः, अन्तकः, अनकृतः, ध्वंसकः, ध्वंसकारी *m.* (नृ), प्रलयकज्ञा *m.* (नृ), सूदनः, अपहः; 'destroying angel,' कृतान्तः.

DESTRUCTIBLE, *a.* नाशनीयः-या-यं, नाश्यः-श्या-श्यं, विनश्यतः-रा-रं, ध्वंसनीयः-या-यं, अवसेयः-या-यं, क्षयी-घिणी-घि (नृ).

DESTRUCTION, *s.* नाशः, विनाशः, विनष्टिः *f.*, प्रणाशः, क्षयः, ध्वंसः, प्रध्वंसः, सादनं, सूदनं, प्रलयः, संहरः, अपायः, क्षयः, विलोपनं, लोपः, समुच्छेदः, उद्गहनं, वत्पादनं, क्षेप्यं.—(Murder) घातः-तनं, मारणं, बधः, निहन्तनं, प्रयापणं.—(Of the world) प्रलयः, कल्याणः, जिहानकः, संवत्सः, क्षयः.

DESTRUCTIVE, *a.* नाशी-शिनी-शि (न) or प्रणाशी, विनाशकः-का-कं, क्षयकरः-री-रं, शानी-तिनी-ति (न) or विधातो, धातुकः-का-कं, प्रध्वंसी-शिनी-सि (न) or परिध्वंसी, जनकः-री-रं, मदनः-नी-नं, प्रभाषी-पिषी-पि (न), आत्ययिकः-की-कं, निधनकारी-रिणी-रि(न), नाशयः-श्या-श्यं, प्राणहरः-रा-रं, अपकारकः-का-कं, पांसनः-ना-नं, अभिमर्शनः-ना-नं, क्रूरः-रा-रं, अपहः-हा-हं or हः हा हं or ग्रः ग्रा ग्रं in comp.

DESTRUCTIVELY, *adv.* सनाशं, विनाशेन, विनाशकप्रकारेण, आत्ययिकं.

DESTRUCTIVENESS, *s.* नाशकत्वं, नाशित्वं, धातुकत्वं, अपकारकता.

DESUETUDE, *s.* विरतिः *f.*, उपरतिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, निवृत्तिः, निवर्त्तनं, विच्छेदः.

DESULTORY, *a.* चञ्चलः-ला-लं, अस्थिरः-रा-रं, लोलः-ला-लं, तललः-ला-लं, चपलः-ला-लं, सङ्कुसुकः-का-कं, अधीरः-रा-रं, उच्छ्वलः-ला-लं.

To DETACH, *v. a.* (Separate) भिद् (c. 7. भिनन्ति, भेत्तुं), विभिद्, विभुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं), विच्छिद् (c. 7. -छिनन्ति-छेत्तुं), अवच्छिद्, विधिष् in caus. (-अपयति-यितुं), खण्ड् (c. 10. खण्डयति-यितुं), पृथक्कृ- (Send out a party from the main army) सङ्घेसैन्य-ध्यात् कतिपयसैन्यान् उमरकरणाय प्रस्था in caus. (-स्थापयति-यितुं).

DETACHED, *p. p.* विभुक्तः-क्ता-कं, विप्रयुक्तः-क्ता-कं, विनियुक्तः-क्ता-कं, भिन्नः-ञा-ञं, विभिन्नः-ञा-ञं, प्रभिन्नः-ञा-ञं, विच्छिन्नः-वा-वं, अवच्छिन्नः-वा-वं, विधिष्टः-ष्टा-ष्टं, असंलग्नः-गना-गनं, असंसक्तः-क्ता-कं, असक्तः-क्ता-कं, व्यासक्तः-क्ता-कं, गतसङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, निर्युक्तः-का-कं.

DETACHMENT, *s.* (Act of detaching) वियोगः, विप्रयोगः, विभेदः, विहः, उचछेदः, विक्षेपः, व्यासङ्गः, सनभियङ्गः—(Body of troops sent out for petty warfare) उमरकरणाय प्रस्थापितः सैन्यगुल्मः, सैन्यदलः.

DETAIL, *s.* विवरणं, विस्तारः, विस्तारः, वाग्विस्तारः, उपवर्णः-शेनं, वृत्तान्तविवरणं, सङ्घेवृत्तान्तव्याख्या; 'in detail' विस्तरेण, विस्तारशः, सुविस्तारः उपवर्णेन, विभागशः.

To DETAIL, *v. a.* सुविस्तरेण कृप् (c. 10. कथयति-यितुं) or व्याख्या (c. 2. -कथते-तुं), सङ्घेवृत्तान्तं विवृ (c. 5. -वृणोति-वरितुं-रीतुं) or व्याख्या; उपवर्णे (c. 10. -वर्णयति-यितुं), वृत्तान्तविवरणं कृ.

DETAILED, *p. p.* and *a.* उपवर्णितः-ता-तं, सविस्तारः-रा-रं, विस्तीर्णः-शी-शं.

To DETAIN, *v. a.* (Keep what belongs to another) परदृष्ट्यं धृ (c. 1. धरति-धर्त्ते or caus. धारयति-यितुं) or सन्धृ or परिभुज् (c. 7. -भुङ्क्ते-भोक्तुं)—(Keep back, withhold) निवृ in caus. (-वारयति-यितुं), निरुद् (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं), विधृ in caus., उपसंद् (c. 1. -हरति-हर्त्ते) पद् —(Restrain from departure) धृ, निरुद् (c. 7. -हणद्धि-रौद्) अवहरु—(Hold in confinement) कारायं निरुद् or आसिष् (c. 1. -सेधति-सेधुं) or बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).

DETAINED, *p. p.* धृतः-तो-तं, निरुद्धः-द्धा-द्धं, निवारितः-ता-तं.

DETAINEE, *s.* धारकः-धर्ता *m.* (कृ). परिभोक्ता *m.* (कृ), निरोधकः.

To DETECT, *v. a.* ज्ञा (c. 9. जानाति-ज्ञातुं), विज्ञा, परिज्ञा, अभिज्ञा, निरुद् (c. 10. -रूपयति-यितुं), निर्णी (c. 1. -णयति-णेतुं), उपलभ् (c. 1. -लभते-लभ्ते), अवगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), अभिगम, अन्वयगम, धृ (c. 1. धरति-धर्त्ते), ज्ञासद् (c. 10. -सादयति-यितुं), प्रोत्सद्, अनुसन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं) व्यञ्ज in caus. (-अञ्जयति-यितुं), व्यक्तीकृ, विवृ (c. 5. -वृणोति-वरितुं-रीतुं).

DETECTED, *p. p.* ज्ञतः-ता-तं, विज्ञातः-ता-तं, अभिज्ञातः-ता-तं, अवगतः-ता-तं, निरूपितः-ता-तं, पृष्टः-ता-तं, निर्णीतः-ता-तं, व्यञ्जितः-ता-तं, व्यक्तीकृतः-ता-तं, 'in a crime' दृष्टदोषः-धा-धं.

DETECTION, *s.* ज्ञानं, परिज्ञानं, विज्ञानं, निरूपणं, निर्णयः, धरणं, अवगमः.

अनुसन्धानं, व्यक्तीकरणं, विवृतिः *f.*

DETENTION, *s.* धरणं, धारणं, सन्धारणं, निग्रहः, निवारणं, संहरणं, संरोधः, समुक्तिः *f.*, समोक्षः—(Confinement) रोधः, निरोधः-धनं, खानेधः, स्थानासंघः, सम्प्रतिरोधकः—(Forcible detention of a debtor) घलात्कारः.

To DETER, *v. a.* भयहेतुं दर्शयित्वा निवृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितुं) or निवृत् in caus., or विरम् in caus. (-रमयति-यितुं) or निवृ in caus. (-वारयति-यितुं), विभी in caus. (-भाययति-यितुं), अवभर्त्ते in caus. (-भर्त्तयति-ते-यितुं).

To DETERGE, *v. a.* मलम् अपमृज् (c. 1. -मार्जति, c. 2. -माहि-धुं), परिमृज्, परिष्कृ.

DETERGENT, *a.* परिमार्जकः-का-कं, परिमार्हणः-हणुः-हणु, रोधकः-का-कं.

To DETERIORATE, *v. n.* क्षि in pass. (क्षीयते). ह्रस्व (c. 1. हसते-सिद् दृप् (c. 4. दृष्यति, दोष्टुं), भंश् (c. 4. भश्यति, भंशितुं), विकृतीभृ, अन्य-धातुः, विकलीभृ.

To DETERIORATE, *v. a.* दुष् in caus. (दृषयति-यितुं), किकलीकृ, विकृ, अपकृप् (c. 1. -कर्षति-क्रुष्टुं), ह्रस्व in caus. (हासयति-यितुं).

DETERIORATED, *p. p.* क्षीणः-शा-शं, परिभष्टः-ष्टा-ष्टं, विकलः-ला-लं.

DETERIORATION, *s.* (Growing worse) विकारः, विकृतिः *f.*, ह्रासः, अपचयः, क्षयः, क्षीणता, भष्टता, दुष्टता, अपभोगतिः *f.*, अन्यथाभावः—(Making worse) अपकर्षः-पर्णं, विकलीकरणं.

DETERMENT, *s.* निवर्त्तनं, निवृत्तिः *f.*, उद्योगभङ्गः, उद्यमव्यापातः, विघ्नः.

DETERMINABLE, *a.* निर्णयः-या-यं, विवेचनीयः-या-यं, निर्धारणीयः-या-यं, निर्धार्यः-च्या-च्यं, अवधारणीयः-या-यं, अवधार्यः-च्या-च्यं.

DETERMINE, *a.* (Settled, definite) निश्चितः-ता-तं, निर्णीतः-ता-तं.

नियतः-ता-तं, निर्धारितः-ता-तं, सिद्धः-द्धा-द्धं, निश्चिद्धः-द्धा-द्धं, निर्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, व्यवस्थापितः-ता-तं, व्यवस्थितः-ता-तं—(Decisive) निश्चायकः-का-कं, निर्णायकः-का-कं—(Resolved) व्यवसितः-ता-तं, कृतनिश्चयः-या-यं.

DETERMINATELY, *adv.* निश्चितं, सनिश्चयं, सनिर्णयं, निर्णयपूर्वकं, सङ्कल्पपूर्वकं.

DETERMINATION, *s.* निश्चयः, निर्णयः, सङ्कल्पः, व्यवसायः, कल्पः, सम्प्रधारणा, निर्धारणं, अवधारणं, सिद्धिः *f.*, नियन्त्रिः *f.*, व्यवस्थितिः *f.*, विचारः, विवेचना; 'firm determination' दृढनिश्चयः—(Persevering direction to an end) अभिनिवेशः, निर्वन्धः, अश्वयसामः.

DETERMINATIVE, *a.* निश्चायकः-का-कं, निर्णायकः-का-कं, निर्धारकः-का-कं.

To DETERMINE, *v. a.* (Fix, settle) स्था in caus. (स्थापयति-यितुं).

अवस्था, व्यवस्था; सिष् in caus. (साधयति-यितुं), स्थिरकृ, सिद्धीकृ, परिकृप् (c. 10. -कल्पयति-यितुं)—Decide) निश्चि (c. 5. -चिनोति-चेत्तुं), निर्णी (c. 1. -णयति-णेतुं), विचर् in caus. (-चारयति-यितुं)—(Resolve) व्यवसो (c. 4. -स्यति-सातुं), अध्यवसो, सङ्कृप्, मनो

निविश in caus. (-वेशयति-यितुं)—(Ascertain) निरूप in caus. (-रूपयति-यितुं), अवधृ in caus. (-धारयति-यितुं), सम्प्रध, निष्.

(Define) निर्दिष्ट (c. 6. -दिशति-दिष्टुं), लक्ष (c. 10. लक्षयति-यितुं)—(Confine) परिमा (c. 2. -माति-तुं). (Direct, influence the choice) उद्दिश; प्रेर in caus. (-ईरयति-यितुं), प्रयुज् in caus. (-योजयति-यितुं), प्रोत्सह in caus. (-साहयति-यितुं).

To DETERMINE, *v. n.* (Come to a decision) निश्चयं कृ, निर्णयं कृ, सङ्कल्पं कृ—(End, come to a conclusion) निष् in pass. (निश्चयते or c. 4. सिध्यति), सम्प्रद् (c. 4. -पद्यते-पद्युं), अवसो (c. 4. -स्यति-सातुं), व्यवसो; 'I am determined to do that' तत् कर्तुं व्यवसितोऽस्मि.

DETERMINED, *p. p.* निश्चितः-ता-तं, निर्णीतः-ता-तं, कृतनिश्चयः-या-यं.

अवसितः-ता-तं, सिद्धः-डा-डं, अवस्थितः-ता-तं, निधेयः-ता-तं, अवधारितः-ता-तं, नियतः-ता-तं, प्रयतितः-ता-तं, निर्दिष्टः-डा-डं, विचारितः-ता-तं, सङ्कल्पितः-ता-तं.—(Resolute) साङ्कल्पिकः-की-कं, अवसायो-यिनी-पि (नं), सुस्थिरः-रा-रं, स्थिरमतिः-ति-ति, अनि-निश्चिः-डा-डं; 'determined to sacrifice life,' प्राणांस् त्यक्तुं सुनिश्चितः or अवसितः.

DETERMINEDLY, *adv.* सुस्थिरं, स्थिरचेतसा, सुनिश्चितं, बुद्धिपूर्वकं, पुष्टा.

DETERMINER, *s.* नियंता *m.* (नं), निश्चयकारी *m.* (नं), सङ्कल्पकृत्.

DETERMINING, *a.* अपमानकः-का-कं, शोधकः-का-कं, परिष्कारकः-का-कं.

TO DETEST, *v. a.* द्विष् (c. 2. द्वेषि-हुं), प्रद्विष्, विद्विष्, गद्दे (c. 1. गद्देते-हिंते), दुह् (c. 4. दुहति, द्रोहि, द्रोघु), अभिदुह, बाष् in des. (बीभस्ते-तिन्ते), घृण् (c. 1. घृणते-णिन्ते).

DETESTABLE, *a.* द्वेष्यः-या-यं, द्वेषणीयः-या-यं, गद्देणीयः-या-यं, गद्देः-झा-झं, गद्देतः-ता-तं, घृणाहेः-हा-हं, अक्षिगतः-ता-तं.

DETESTABLY, *adv.* गद्देणीयं, गद्देतं, द्वेषणीयं, विद्विहं, घृणाहं.

DETESTATION, *s.* द्वेषः, विद्वेषः, विद्विष्टता, गद्दे-हेयं, बीभस्सः, घृणा.

DETESTED, *p. p.* द्विष्टः-डा-डं, विद्विष्टः-डा-डं, गद्देतः-ता-तं, घृणितः-ता-तं, अत्यागहेयः-हा-यं, अवगीतः-ता-तं.

DETESTER, *s.* द्वेषी *m.* (नं), विद्वेषी *m.*, विद्वेष्टा *m.* (ट्), गद्देकारी *m.* (नं).

TO DETHRONE, *v. a.* राज्यात् or सिंहासनात् पत् in caus. (पातयति-यितुं) or च्यु in caus. (आवयति-यितुं) or भंश् in caus. (भंशयति-यितुं) or उत्पद् in caus. (-पाटयति-यितुं).

DETHRONED, *p. p.* राज्यभ्रष्टः-डा-डं, भद्रराज्यः-ज्या-ज्यं, राज्यात्मभंशितः-ता-तं, राज्यप्रच्युतः-ता-तं, सिंहासनात्यागितः-ता-तं, राज्यादुत्पाटितः-ता-तं.

DETHRONEMENT, *s.* राज्यभंशः, राज्यात्मभंशनं, राज्यात्यागनं, राज्यादुत्पाटनं.

TO DETONATE, *v. n.* स्तन् (c. 1. स्तनति-निन्ते), स्फूर्जे (c. 1. स्फूर्जेति-जिन्ते), वीरूणशब्दं कृ.

DETONATION, *s.* स्तनितं, स्तननं, स्फूर्जनं, विस्फूर्जितं, वीरूणशब्दः, आस्फोटनशब्दः.

TO DETORT, *v. a.* विकृ, साचीकृ, वक्रोक्तृ, विरूप (c. 10. -रूपयति-यितुं).

TO DETRACT, *v. a.* (Take away from) अपकृप् (c. 1. -कपेति-क्रुं),

अपकृप्, अपहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं), अपनी (c. 1. -नयति-नेतुं).—
- (Diminish, lessen the value) अत्यीकृ, न्यूनीकृ, कन (nom. कनयति-यितुं), लघ (nom. लंघयति-यितुं), लघूकृ, हृस् in caus. (ह्रासयति-यितुं).—(Disparage, calumniate) असूय (nom. असूयति-ते-यितुं), अभ्यसूय, अपवद् (c. 1. -वदति-दिन्ते), परिवद्; निन्द (c. 1. निन्दति-दिन्ते), अवक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेप्ते), आक्षिप्.

DETRACTION, *s.* (Taking away, diminishing) अपकर्षः-वैयं, अपनयनं, अपहरणं, अत्यीकरणं, न्यूनीकरणं, लघूकरणं, ह्रासः.—
(Disparagement, calumny) असूया-यनं, अभ्यसूया, असूयः *m.*, अपवादः, परिवादः, गुणपशदः, गुणनिन्दा, गुणघातः, परगुणभ्रंशः, परदोषवादः, परदोषाभिधानं, दोषाविष्करणं, पिशुनवाक्यं, वैशुन्यं, कोलीनं, विगानं, आक्षेपः, कलहः, वागदोषः.

DETRACTOR, *s.* असूयकः, अभ्यसूयकः, अपवादी *m.* (नं), गुणपवादकः, परिवादी *m.* (नं), गुणघाती *m.* (नं), परगुणासहनः, निन्दकः, आक्षेपकः, सूचकः, सलः.

DETRACTORY, DETRACTIVE, *a.* असूयकः-का-कं, अभ्यसूयकः-का-कं, असूचकः-का-कं, अपवादकः-का-कं, गुणघाती-तिनी-ति (नं), परिवादी-दिनी-दि (नं), लापचकारी-रिणी-रि (नं), पिशुनः-ना-नं, कलहकरः-री-रं, अकीर्णकरः-री-रं.

DETRACTRESS, *s.* अपवादिनी, परिवादिनी, अभ्यसूयिका, निन्दाकारिणी.

DETRIMENT, *s.* क्षतिः *f.*, अपायः, हानिः *f.*, अपकारः, अपचयः, हिंसा, द्रोहः, अनिष्टं, नाशः, विनाशः, विरोधः, खतं, अपकृतं, अपचिन्तितः *f.*, अपहारः, क्षयः, उपक्षयः, दोषः, बाधः, भंशः, ध्वंसः, प्रध्वंसः, क्षयः.

DETRIMENTAL, *a.* अपकारकः-का-कं-री-रिणी-रि (नं), बाधकः-का-कं, उपघातकः-का-कं, हिंस-डा-डं, हिंसकः-का-कं, विरोधी-चिनी-पि (नं), क्षतिकारकः-का-कं, हानिजनकः-का-कं, द्रोही-हिणी-हि (नं).

TO DETRUDE, *v. a.* निषत् in caus. (-पातयति-यितुं), अधःपत् in caus. or अधोऽधः पत्, अधःक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेप्ते), अधःकृ, प्रभंश् in caus. (-भंशयति-यितुं).

TO DETRUNCATE, *v. a.* अवच्छिद् (c. 7. -क्षिनति-क्षेप्ते), अवकृत् (c. 6. -कृणाति-कञ्जितुं).

DETRUNCATION, *s.* छेदः, कर्त्तनं, अवच्छेदः, अवकर्त्तनं, लोपः-पनं.

DETRUSION, *s.* निपातनं, अधःपातनं, अधोऽधःपातनं, अधःक्षेपणं.

DEUCE, *s.* (Two) द्विः, द्वयं, द्विकं.—(Devil) पिशाचः, वेतालः, भूतः.

DEUTERONOMY, *s.* ईश्वरीयव्यवस्थाया द्वितीयविवरणं, मूसालिखितं पञ्चमपुस्तकं.

TO DEVASTATE, *v. a.* उपपोड (c. 10. -पोडयति-यितुं); बाष् (c. 1. बाधते-यितुं), प्रबाष्, परिबाष्; उपदु (c. 1. -द्वयति-द्रोतुं), अभिमृद् (c. 1. -मर्देति-दिन्ते), अवमृद्, उपमृ (c. 1. -प्रवते-प्रोतुं), दह् (c. 1. दहति, दग्धु), निर्दह्.

DEVASTATED, *p. p.* पोडितः-ता-तं, विमृतः-ता-तं, उपदूतः-ता-तं.

DEVASTATION, *s.* विप्रवः, उपप्रवः, उपपीडनं, पीडनं, उपदूषः, अवमर्दः, बाधा, प्रबाधा, उच्छेदः, विनाशः, अभिसम्प्रातः.

TO DEVELOP, *v. a.* विवृ (c. 5. -वृणोति-गुते-वरितुं-रोतुं), अपावृ; प्रकाश in caus. (-काशयति-यितुं), विकाश, प्रकटोक्तृ, उत्पद् in caus. (-पादयति-यितुं), विलू in caus. (-स्तारयति-यितुं), प्रमृ in caus. (-स्तारयति-यितुं), विप्रष् in caus. (-प्रययति-यितुं), व्याकृ.

DEVELOPED, *p. p.* विवृतः-ता-तं, विकाशितः-ता-तं, उत्पादितः-ता-तं.

DEVELOPMENT, *s.* विवृतिः *f.*, विवरणं, विकाशनं, प्रकाशनं, प्रसारणं, उत्पत्तिः *f.*, उत्पादनं, विवृतिः *f.*, विस्तारणं, प्रकटीकरणं, व्याकरणं.

DEVERGENCE, *s.* अधःपतनं, अधोगतिः *f.*, व्युत्तिः *f.*, भंशः, उत्क्रमः, वक्रता.

TO DEVIATE, *v. n.* भंश् (c. 4. भंशयति, भंशितुं), विभंश्, व्यु (c. 1. व्यवते, व्योतुं), विव्यु, विचलत् (c. 1. -चलति-लितुं), उत्क्रम (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), व्युत्क्रम, भम् (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमितुं), व्यभिचर् (c. 1. -चरति-रितुं) all with abl. c., त्यन् (c. 1. त्यनति, त्यन्ते) with acc. c.

DEVIATED, *p. p.* भ्रष्टः-डा-डं, व्युतः-ता-तं, विचलितः-ता-तं.

DEVIATION, *s.* भंशः, व्युत्तिः *f.*, विचलनं, उत्क्रमः, व्यभिचारः, भ्रान्तिः *f.*, भ्रमः, भ्रेषः, विक्रिया, त्यागः.—(From the right way) सत्यभंशः, सत्यपत्यागः, उत्पथगमनं, विनाशगमनं, कुपथगमनं, यथोचितार्थः.

DEVICE, *s.* (Contrivance) उपायः, व्यपदेशः, व्यपदेशः, व्यवसायः, प्रयोगः, कृतप्रयोगः, प्रयुक्तिः *f.*, युक्तिः *f.*, कल्पना, चेष्टा, साधनं, प्रोत्सादनं, मन्यता, छलं, माया, विधः; 'a good device,' सुयुक्तिः *f.*—(Project) अभिप्रायः, आशयः, चिन्ता.—(Emblem) चिह्नं, चङ्कः, कुलीनपदचिह्नं.

DEVIL, *s.* पिशाचः, भूतः, वेतालः, अपदेवता. See DEMON. The translators of the Bible have coined the word जैतान् from the Arabic.

DEVILISH, *a.* वैशाचः-ची-चं-चिकः-की-कं, भीतः-तो-तं-तिकः-की-कं.

DEVILISHLY, *adv.* पिशाचवत्, वेतालवत्.—(Greatly) अवयं, भृशं.

DEVIUS, *a.* वक्रः-क्रा-क्रं, कुटिलः-ला-लं, सम्योदः-दा-दं, उत्क्रान्त्योदः-दा-दं, व्यभिचारी-रिणी-रि (नं), अनापारी-रिणी-रि (नं), भनी-मिणी-नि (नं).

TO DEVISE, *v. a.* प्रचिन्त (c. 10. -चिन्तयति -यितुं), परिचिन्त, मनसा कृप (c. 10. कल्पयति -यितुं) or परिचिन्त, अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), विधा, चद (c. 1. चदते -दितुं), मन्त्र (c. 10. मन्त्रयति -यितुं), व्यवसो (c. 4. -स्थति -सातुं), चाटोक्ष (c. 10. -लोचयति -यितुं).—(Grant by will) दानपत्रेण स्वरिक्तं दायदादिभ्यः प्रदा (c. 1. -यच्छति -दातुं) or सम् in caus. (-चरयति -यितुं).

TO DEVISE, *v. n.* उपायप्रयोगं कृ. उपायचिन्तां कृ. व्यपदेशं कृ.

DEVISE, *s.* (Bequeathing by will) दानपत्रेण दायदादिभ्यो रिक्त्यप्रदानं.

DEvised, *p. p.* प्रचिन्तितः -ता -तं, चरितः -ता -तं, विहितः -ता -तं, परिकल्पितः -ता -तं; 'well-devised,' सुचरितः -ता -तं.

DEvisEE, *s.* धनहारी *m.* (नृ), धनाधिकारी *m.* (नृ), अधिकाारी, दानपार्थ.

DEvisER, *s.* (Contriver) उपायचिन्तकः, उपायज्ञः, उपेता *m.* (नृ), उपायी *m.* (नृ), प्रयोजकः, परिकल्पकः, व्यवसायी *m.* (नृ).

DEvisOR, *s.* दानपत्रेण रिक्त्यप्रदाता *m.* (नृ), सम्प्रदाता *m.*

DEvoid, *a.* (Empty) शून्यः -न्या -न्यं.—(Free from) होनः -ना -नं, विहीनः -ना -नं, रहितः -ता -तं, विरहितः -ता -तं, शून्यः -न्या -न्यं, वज्रितः -ता -तं, विवर्जितः -ता -तं, उन्मिक्तः -ता -तं, वीतः -ता -तं, गतः -ता -तं, or by निर्, वि and अ prefixed; as, 'devoid of fruit,' फलहीनः -ना -नं, फलरहितः -ता -तं, फलशून्यः -न्या -न्यं, वीतफलः -ला -लं, निष्फलः -ला -लं, विफलः -ला -लं, अफलः -ला -लं.

DEVOIR, *s.* सत्कारः, सत्कृतं, सत्कृतिः *f.*, आदरकर्म *n.* (नृ), समारः, सम्मानं, पूजा, अर्चनं -ना, स्वकर्म, कर्मस्थता, व्रतं.

TO DEVOLVE, *v. a.* (Roll down) प्रवह in caus. (-चाहयति -यितुं), प्रसू in caus. (-सारयति -यितुं), प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं), अनुवृत्, प्रपत् in caus. (-पातयति -यितुं).—(Deliver over) न्यस् (c. 4. -चयति -चयितुं), सख्यस्, उपन्यस्, च in caus. (-चरयति -यितुं), सम्, प्रतिपद् in caus. (-पादयति -यितुं), निधिष् (c. 6. -धियति -धेत्), आरुह in caus. (-रोपयति -यितुं), संक्रम् in caus. (-क्रामयति -यितुं).
TO DEVOLVE, *v. n.* (Fall into new hands, be delivered over) अगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), चाया (c. 2. -याति -तुं), संक्रम् (c. 1. -क्रमते -मितुं), न्यस् in pass. (-चयते), सख्यस् in pass., सम् in caus. pass. (-चर्यते), न्यस्तः -स्ता -स्तं भू.—(Roll down, fall down) अथो वृत् (c. 1. वरते -वितुं), अथो यत्, प्रपत् (c. 1. -पतति -तितुं).

DEVOLUTION, *s.* अर्चःपतनं, प्रवर्त्तनं, न्यसनं, सख्यसनं, आरोपणं.

TO DEVOTE, *v. a.* (Appropriate to any use, dedicate, consecrate) चिन्तियुज् (c. 7. -युनक्ति -योकुं), प्रयुज्, सम् in caus. (-चरयति -यितुं), निविद् in caus. (-वेदयति -यितुं), उत्सृज् (c. 6. -जुगति -सृत्), प्रणी (c. 1. -णयति -णेत्), उपजृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं), प्रतिष्ठा in caus. (-ष्ठापयति -यितुं), सङ्कल्पं कृत्वा दा or सम्, वित् (c. 1. -तरति -रितुं, -रीत्).—(Addict one's self to any thing) आसङ्ग in pass. (-सङ्गते or -सङ्गते -सङ्कु) with loc., भक् (c. 1. भजति -ते, भक्तुं), आसेत् (c. 1. -सेवते -यितुं), मनो निविज् in caus. (-वेजयति -यितुं), अनुवृत् in pass. (-रज्यते), स्नायत् (c. 1. -यतते -तितुं), आसक्तः -क्ता -क्तं भू; 'he is devoted to his wife,' भाव्यायान् अनुवृज्यते.—(Doom to destruction) नष्टं गम्या इति शब्दं कृ.

DEVOTED, *p. p.* भक्तः -क्ता -क्तं, आसक्तः -क्ता -क्तं, प्रसक्तः -क्ता -क्तं, आसक्तः -क्ता -क्तं, सक्तः -क्ता -क्तं, रतः -ता -तं, निरतः -ता -तं, आरुढः -डा -ढं, आस्थितः -ता -तं, स्नायतः -क्ता -क्तं, दृढभक्तिः -क्तिः -क्ति, भक्तियुक्तः -क्त -क्तं, सत्किमान् -मती -मत् (त); 'devoted to one's master,' प्रभुभक्त; 'to Krishna,' कृष्णार्पितः or कृष्णार्पितः; 'a devoted wife,' पतिव्रता, दम्पती, पतिसेविनी; 'a devoted husband,'

पत्नीसेवी *m.* (नृ), भाव्यानुकूलः; 'a devoted friend,' स्थितमेता *m.* (नृ).
DEVOTEDNESS, *s.* (Dedication, consecration) समर्पणं, उत्सर्गः, निवेदनं, चिन्तियोगः, सङ्कल्पकरणं, प्रतिष्ठा, वितरणं.—(Addiction) भक्तिः *f.*, आसक्तिः *f.*, रक्तिः *f.*, उपसेवनं, निवेशः, अग्निनिवेशः, निविष्टता,

DEVOTEE, *s.* योगी *m.* (नृ), सत्प्राप्ती *m.* (नृ), तपस्वी *m.* (नृ), तपसः -यती *m.* (नृ), महाव्रती *m.* (नृ), वैखानसः, मुनिः *m.*, निर्धन्यः -न्यकः, धर्मेनिबन्धी *m.* (नृ), धर्मेनिरतः, धर्मेनिविष्टः.

DEVOTION, *s.* (Devoted attachment) भक्तिः *f.*, भक्त्यं, अनुरागः, आसक्तिः *f.*, प्रसक्तिः *f.*, रक्तिः *f.*, अनुरक्तिः *f.*, योगः, सेवा, उपासना, उपसेवनं.—(Piety) ईश्वरभक्तिः *f.*, भजनशीलता, धर्मेत्वं, ईश्वरसेवा, उत्सर्गः.—(Act of worship) नियमः, धर्मक्रिया, धर्मेकृतं, तपः *n.* (नृ); 'to perform austere devotion,' तपस् (nom. तपस्यति) or तपस् तप् in pass. (तप्यते); 'self-devotion,' आत्मपरिष्ठागः; 'devotion to a husband,' पतिसेवा, पतिव्रतं.

DEVOTIONAL, *a.* (Relating to religion) धर्मेविषयकः -का -कं, ईश्वरपूजाविषयः -या -यं, तपोमयः -यी -यं.—(Religious) धर्मेपरः -रा -रं, ईश्वरभावनः -ना -नं, भजनशीलः -ला -लं, औपासनः -नी -नं, नियमनिष्ठः -ष्टा -ष्टं.

TO DEVOUR, *v. a.* यस् (c. 1. यसते -सितुं), उपयस्, भक्ष् (c. 10. भक्षयति -यितुं), सभक्ष्, खाद् (c. 1. खादति -दितुं), संखाद्, समद् (c. 2. -अक्षि -न्तुं), समज् (c. 9. -अज्जाति -अजितुं), पर्येज्, जक्ष् (c. 2. जक्षति -तुं) यस् (c. 1. यसति, यस्तु).—(Swallow up) गृ (c. 6. गिरति, गतितुं -रीत्), निगृ, सङ्गृ, यस्.—(Consume) उपयुज् (c. 7. -युक्ते -योकुं), नज् in caus. (नाजयति -यितुं).

DEVoured, *p. p.* यस्तः -स्ता -स्तं, जग्थः -ग्था -ग्यं, भक्षितः -ता -तं, खादितः -ता -तं.

DEVOURER, *s.* भक्षकः, खादकः, भक्षयिता *m.* (नृ), यसनकारः, यसिष्णुः *m.*

DEVOUT, *a.* भक्तः -क्ता -क्तं, भक्तिमान् -मती -मत् (त), भजनशीलः -ला -लं, धर्मे -मिच्छी -मि (नृ), धार्मिकः -की -कं, धर्मिष्ठः -ष्टा -ष्टं, धर्मात्मा -त्मा -त्स (नृ) or पुण्यात्मा or प्रयतात्मा, पूजकः -का -कं, व्रती -तिनी -ति (नृ) or महाव्रती, ईश्वरभावनः -ना -नं, आर्षः -र्षी -र्षं, पुण्यशीलः -ला -लं, तपस्वी -सिनो -सि (नृ), ईश्वरनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, अज्ञानितः -ता -तं, परमेश्वरे सदाभक्तिः -क्तिः -क्ति.

DEVOUTLY, *adv.* ईश्वरभक्तिपूर्व, ईश्वरभक्त्यात्, अज्ञापूर्व.

DEVOUTNESS, *s.* ईश्वरभक्त्यं, ईश्वरनिष्ठ्यं, नियमनिष्ठता, अज्ञावत्वं.

DEW, *s.* नीहारः, तुषारः, शिशिरः, प्रालेप, अवश्यायः, रजनीजलं, रात्रिजलं, निशाजलं, सजलं, सवारि *n.*, अवश्यायजलं, अवश्यायसलिलं, निशापुष्पं, सखायः, हिमः -नं, द्रव.

TO DEW, *v. a.* नीहारेण or शिशिरेण क्लिद् in caus. (क्लियति -यितुं) or सिच (c. 6. सिचति, सेकुं) or प्रोक्ष् (c. 1. -उक्षति -क्षितुं) or आक्षोक्.

DEW-BISPRENT, *a.* शिशिराक्तः -क्ता -क्तं, नीहारोक्षितः -ता -तं, तुषारक्षितः -क्ता -क्तं, अवश्यायावर्षितः -क्ता -क्तं.

DEW-DROP, *s.* तुषारकणः, नीहारविन्दुः *m.*, शिशिरविन्दुः, अवश्यायविन्दुः, हिमकणः, तुषारशीकरः.

DEW-LAP, *s.* गलकण्डलः, कण्डलः, साक्षा, वृषगलस्य लोलितनासं.

DEWY, *a.* तुषारमयः -यी -यं, नीहारसिक्तः -क्ता -क्तं, शिशिरः -रा -रं

DEXTERITY, *s.* दक्षता, दाक्ष्यं, हस्तकौशल्यं, करदक्षता, हस्तलाप्यं, हस्तपादादिदक्षिप्रता, चातुर्यं, नेपुण्यं, युक्तिः *f.*, सुप्रयोगः -गता, यदुता, सत्वरता.

DEXTEROUS, *a.* दक्षः -क्षा -क्षं, करदक्षः -क्षा -क्षं, लघुहस्तः -स्ता -स्तं, कृतहस्तः -स्ता -स्तं, चतुरः -रा -रं, निपुणः -क्षा -क्षं, क्षिप्रः -प्रा -प्रं, युक्तिमान् -मती -मत् (त), सुप्रयोगवान् -वती -वत् (त), वेशलः -ला -लं

पदुः-दुः-डुः, सृत्वानः-ना-नं, उष्णः-क्षा-णं.

DENTEROUSLY, *adv.* सदाहस्यं, सलपयं, युक्ता, सचातुर्यं, सपाठयं.

DENTRAL, *a.* दक्षिणः-गा-यं, दाक्षिणः-णी-यं, अपमध्यः-व्या-यं, वामतरः-रा-रं, अश्वामः-ना-मं, दक्षिणस्थः-स्या-स्ये, दक्षिणपार्श्वस्थः-स्या-स्ये.

DHANWANTARI, *s.* (The physician of the gods) धन्वन्तरिः *m.*, काशिराजः.

DIABETES, *s.* बहुमूत्रमेहः, बहुमूत्ररोगः, इक्षुमेहः, प्रमेहः.

DIABOLIC, DIABOLICAL, *a.* येशावः-ची-चं-चिकः-की-कं, भीतिकः-की-कं, पिशाचोपमः-मा-मं, वेतालिकः-की-कं, दारुणः-गा-यं.

DIABOLICALLY, *adv.* पिशाचवत्, भूतवत्, वेतालवत्, दारुणं.

DIACOUTICS, *s.* श्रवणविद्या, श्रुन्तिनीयविद्या, ध्वनिविद्या.

DIADREM, *s.* किरोटः, मुकुटं, मालिः *m.*-ली, वेहनं, शिरोवेहनं, अघर्तः.

तिरोटं, चतुरं, चडा, मस्तकाभरणं.

DIADEMED, *a.* किरोटि-टिनी-टि (न), किरोटधारी-रिणी-रि (न).

DIERESIS, *s.* स्वरविच्छेदः, पदविभेदः, अक्षरविच्छेदः, असन्धिः, यथा तितउ शब्दे.

DIAGNOSTIC, *s.* रोगलक्षणं, रोगचिह्नं, विमर्शिका, प्रज्ञानं, उपसर्गः.

DIAGONAL, *a.* एककोणाद् अन्यकोणपर्यन्तम् अङ्कितः-ता-तं, कोणाकोणि लिखितः-ता-तं.

DIAGONAL, *s.* कर्णः, श्रुतिः *f.*, श्रवणः, एककोणाद् अन्यकोणपर्यन्तम् अङ्कित रेखा, कोणाकोणि लिखिता रेखा यथा चतुरस्रं द्विसमीकृतं.

DIAGONALLY, *adv.* कोणाकोणि, चारारि, असासि.

DIAGRAM, *s.* मण्डलकं, चक्रे, कूर्मचक्रे, क्षेत्रं, सङ्कः, चित्रं.

DIAL, DIAL-PLATE, *s.* भुजैदरादिपरिमाणकं मण्डलं, सङ्कचिह्निता पटो यथा मयूखद्वारेण कालः सूच्यते, इन्द्रः, यामयोपा; 'pin of a dial,' मयूखः, कौलः; 'sun-dial,' सूर्यपटो, प्रतोदः.

DIALLECT, *s.* (Subdivision of a language) विभिन्नभाषा, देशभाषा. (Language, speech) भाषा, भाषितं-पलं, वचनं, वाक्यं, वाक्य *f.* (च), उक्तिः *f.*; 'foreign dialect,' श्लेष्मभाषा.

DIALECTIC, *s.* (Logic) तर्कः, तर्कविद्या, व्यायः, सान्नीध्रिकी, अनुमानोक्तिः *f.*

DIALECTICAL, *a.* तार्किकः-की-कं, व्यायी-यिनी-यि (न), प्रोहः-हा-हं.

DIALECTICALLY, *adv.* व्यायतम्, तर्कविद्यानुसारेण, तर्कशास्त्रवत्.

DIALECTICIAN, *s.* तर्की *m.* (न), व्यायविद्, नैयायिकः, वास्तुपादः, संवादिकः.

DIALLING, *s.* (Science of shadow) छायाविद्या.—(Dial making) पटोनिर्माणं, पृष्ठोक्तमण्डलनिर्माणशिल्पं.

DIALOGIST, *s.* कथोपकथकः, संवादिकः, सम्भाषकः, उत्तरप्रत्युत्तरकृत्, प्रश्नोत्तरक्रमेण कथोपकथनरचकः.

DIALOGUE, *s.* कथोपकथनं, संलापः, सम्भाषा-पणं, संवादः, द्वयोः संवादः, सङ्कथा, सम्प्रवदनं, उत्तरप्रत्युत्तरं, प्रश्नोत्तरं, उक्तिप्रत्युक्तिः *f.*, परस्परालापः, वीथ्यङ्गः.

To DIALOGUE, *v. n.* सम्भाष (c. 1. भाषते-यितुं), संवाद (c. 1. वदति-दितुं), संलाप (c. 1. लपति-यितुं), संवच् (c. 2. वचति-कृते), कथोपकथनं कृ.

DIAMETER, *s.* (Of a circle) व्यासं, विष्कम्भः, विलारः, विलुतिः *f.*

DIAMETRICAL, DIAMETRICAL, *a.* व्यासक्रमेण विपरीतगतः-ता-तं, अभिमुखगतः-ता-तं.

DIAMETRICALLY, *adv.* व्यासक्रमेण विपरीतं, अभिमुखं, प्रतिकूलं, मुखामुखि.

DIAMOND, *s.* हीरं-रकः, यजः-जं, चराकरं, अचिकं, अशिरं, दधीअस्थि *n.*, दुदाङ्गं, लोहजित्, सूचीमुखं, रत्नमुख्यं, भागवप्रियः; 'diamond-mine,' वज्राकरः.

DIAMOND-CUTTER, *s.* हीरकारः, हीरकविद्, हीरामार्जकः, हीरपरिष्कारकः.

DIAPASON, *s.* स्वराहकं, अहस्वराः *m. pl.*, स्वराधामः, विदिवाहकं.

DIAPER, *s.* पुष्पादिमस्कारालङ्कृतः क्षौमपटः, चिचपटः, वरकं.

To DIAPER, *v. a.* क्षौमपटं पुष्पादिमस्कारेण अलङ्कृ, चिच (c. 10. चिचयति-यितुं).

DIAPHANEITY, *s.* खञ्जता, अञ्जता, प्रसन्नता, प्रसन्नः *f.*, वैशर्द्यं.

DIAPHANIC, DIAPHANOUS, *a.* खञ्जः-ञा-ञं, अञ्जः-ञा-ञं, प्रसन्नः-ञा-ञं, वैशर्द्यः-ञा-ञं, विमलः-ला-लं, विशुद्धः-डा-डं, स्पष्टिकप्रभः-भा-भं.

DIAPHORETIC, *a.* खेदकरः-री-रं, खेदनः-ना-नं, खेदजनकः-का-कं, चर्मोत्पादकः-का-कं, प्रखेदितवान्-वती-वत् (तृ); 'a diaphoretic,' खेदनं.

DIAPHRAGM, *s.* शरीरस्य मध्यदेशः, उदरवयःस्थलमध्ये शरीरभागः.

DIARRHOEA, *s.* अतिसारः, मारणः, प्रवाहिका, ग्रहणीरूक *f.* (न), ग्रहणी, विरेकः, प्रस्कन्दनं-न्दिका, वसनाः.

DIARRHETIC, *a.* रेषकः-की-कं, सारकः-का-कं, अधोभागहरः-रा-रं.

DIARY, *s.* साह्यिकव्यवहारपुस्तकं, दैनिकवृत्तान्तपुस्तकं, साह्यिकचरित्रलिखनं, पुस्तकं यस्मिन् दैनिकचरितानि समारोप्यन्ते, पदभञ्जिका, पञ्जिका.

DIASTOLE, *s.* रूपकविशेषो येन हृत्स्वरो दीधीक्रियते.

DIATESSERON, *s.* गान्धर्वविद्यायां स्वरचतुष्टयं.

DIBBLE, *s.* लघुसन्निभं, सुद्रुखां, वीजारोपणे प्रयुक्तो तीक्ष्णयो दण्डः.

DICACITY, *s.* वाचकता, अतिशयोक्तिः *f.*, जल्पः, वाचालता, अविनयः.

DICE, *s. pl.* of DIE. अक्षाः *m. pl.*, पाशकाः *m. pl.*, देवनाः *m. pl.*; 'loaded dice,' कूटाक्षाः *m. pl.*; 'player with dice,' अखदेवी *m.* (न).

To DICE, *v. n.* अक्षैर् दिव् (c. 4. दीव्यति-ते, देवितुं) or प्रदिव् or प्रति-दिव् or क्रोडि (c. 1. क्रोडति-डितुं); ग्रह (c. 1. ग्रहते-हितुं), अखक्रोडां कृ.

DICE-BOARD, *s.* पाशकपीठः, नयपीठो, अष्टापदं, शारिफलं.

DICE-BOX, *s.* अक्षाधारः, पाशकभाण्डं, अष्टभाजनं, अष्टसंयुतकः.

DICER, *s.* अखदेवी *m.* (न), अखदूतः-दूः, अखक्रोडकः; 'player with unfair dice,' कूटाखदेवी *m.* (न).

To DICHOTOMIZE, *v. a.* द्विधा कृ or छिद् (c. 7. तिनन्ति, छेत्तुं), पृथक्.

DICKER, *s.* (Of leather) दशकश्मीणि *n. pl.*, चर्मदशकं.

To DICTATE, *v. a.* आज्ञा in caus. (-ज्ञापयति-यितुं), आदिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं), निर्दिश, शास् (c. 2. शास्ति, शासितुं), चुद् in caus. (-चोदयति-यितुं), अभिचुद्, प्रेर in caus. (-ईरयति-यितुं), प्रकृप् in caus. (-कल्पयति-यितुं).

DICTATE, *s.* आज्ञा, आदेशः, निदेशः, निर्देशः, नियमः, नियोगः, शासनं, चोदनः, विधिः *m.*, विधानं, प्रेरणं, वचनं, प्रयुक्तिः *f.*

DICTATED, *p. p.* आदिष्टः-ष्टा-ष्टं, आज्ञापितः-ता-तं, चोदितः-ता-तं.

DICTATION, *s.* आदेशः, आज्ञापनं, निर्देशः, निदेशः, नियोजनं, विज्ञापनं, चोदना.

DICTATOR, *s.* आपाततः or विनिपातसमये सर्वसम्मत्या परमाधिकारयुक्तो जनः, अनन्याधीनः शासिता *m.* (तृ), परमशासिता, परमप्रभुः, एकप्रभुः, एकाधिपतिः *m.*

DICTATORIAL, *a.* आज्ञापकः-का-कं, निर्देशकः-का-कं, वृष्टः-ष्टा-ष्टं.

DICTATORSHIP, *s.* पृष्ठोक्तशासितुः पदं or अधिकारः, ऐक्यपदं, एकाधिपत्यं.

DICTION, *s.* वागव्यापारः, वाक्व्यापारः, वाणीतिः *f.*, वाक्यं, उक्तिः *f.*, वचनं, भाषा, वाणी, व्याहारः, वचः *n.* (स्).

DICTIONARY, *s.* कोषः, शब्दकोषः, शब्दसङ्ग्रहः, अभिधानं, शब्दग्रन्थः, शब्दजालं, निर्वचनं, निषण्डः *m.*; 'a dictionary compiler,' कोशिकः.

DICTION, *s.* (Authoritative saying) वचनं, आदेशः, वक्तव्यं.

DIDACTIC, DIDACTICAL, *a.* उपदेशकः-का-कं, निर्देशकः-का-कं, शिक्षकः-का-कं, शिक्षाकरः-रा-रं, वैधिकः-की-कं, सोवः-ची-चं.

DIDAPPER, *s.* (A diving bird) झपः, ज्ञापी *m.* (न).

DIE, *s.* (To play with) अक्षः, पाशकः, देवनः, नयः, विन्दुतन्त्रः, हुन्दुभिः *f.*-भी, जयपुष्पकः, शारिङ्गलला, अष्टाङ्गः; 'a loaded die,' कूटाक्षः.

दुरक्ष.—(Chance) दैव.—(Stamp used in coinage) मुद्रा.

To DIE, *v. a.* (Colour, stain). See To DYE.

To DIE, *v. n.* (Lose life) मृ (c. 6. वियते, मर्ति), सम्मृ, मे (c. 2. -रति-
-तु, with प्र, प्रैति), परे, जती (जतेति), व्यती; जीवन् or देहम् असृज्
(c. 6. -सृजति-सृष्टु), तन् or शरीरं त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तु) or त्यज्
(c. 4. -सस्यति-ससिष्टु), प्राणत्यागं कृ, प्रमो (c. 4. -मीयते), विपद् (c. 4.
-पद्यते-पद्यु), व्यापद्; पक्षत्वं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तु), देहाद् अपगम्,
लोकान्तरं गम् or प्राप् (c. 5. -आप्नोति-आप्नु), संस्था (c. 1. -तिष्ठते-
-स्थातु), प्रेतोभू.—(Perish, be lost) नश् (c. 4. नश्यति, नशिष्टु),
प्रणश्, विनश्; प्रलो (c. 4. -लीयते-लेतु), क्षि in pass. (क्षीयते),
प्राक्षि, संक्षि, क्ष्वस् (c. 1. क्ष्वसते-क्षितु), विक्ष्वस्.—(Sink, faint) सद्
(c. 1. सोदति, सन्तु), अवसद्, विपद्; क्षे (c. 1. क्षायति, क्षातु), मुष्
(c. 1. मृच्छति-क्षितु).—(Wither) विश in pass. (-प्रीयते).

DIER, *s.* (One who colours) वस्त्ररागकृत्. See DYER.

DIET, *s.* (Food) अन्नं, आहारः, साधद्रव्यं, भोजनं, भक्ष्यं, भोत्र्यं; 'change
of diet,' अन्नपरिवर्तः.—(Food regulated by the rules of
medicine) पथ्यं, पथ्यान्नं, चप्यापथ्यं.—(Assembly of princes)
राजसभा, शिष्टसभा, महदलेष्टरसभा.

To DIET, *v. a.* (Feed by the rules of medicine) पथ्यापथ्यं निर्दिश
(c. 6. -दिशति-देष्टु), पथ्यान्नं or पथ्यान्नेन भुज् in caus. (भोजयति-यितु),
पथ्यान्नं दा.—(Feed) भुज् in caus., पुष (c. 10. पोषयति-यितु), भृ
(c. 3. चिभति-भन्तु).

To DIET, *v. n.* पथ्यान्नं भुज् (c. 7. भुंक्ते, भोक्तु) or अश् (c. 9. अश्नाति, अशिष्टु).

DIET-DRINK, *s.* औषधीयजलं, पथ्यापानीयं, मिद्वजलं.

To DIFFER, *v. n.* (Be distinguished from) विशिष्य in pass. (-शियते.
भिद् in pass. (भिद्यते), विभिद्, प्रभिद्, all with abl. c.; as,
'the son differs from the father,' पितुर् भिद्यते कुमारः.—
(Contend, be at variance) विरुध् (c. 7. -रुणद्धि-रोद्धु), प्रतिरुध्,
प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति-यितु).—(Dissent) विपरीतं मन् (c. 4.
मन्यते, मन्तु), न सम्मन्, अन्यथा मन्, असम्मतिं कृ, विवद् (c. 1. -वदते-
-दितु), न स्वीकृ, भिन्नमतः ना-तं भृ.

DIFFERENCE, *s.* (Distinction from something else) भेदः, विभेदः,
प्रभेदः, भिदा, विशेषः, विशिष्टता, वैशिष्ट्यं, अकार-रितं, भिन्नता, विभिन्नता,
पृथक्त्वं, पार्थक्यं, अवच्छेदः, अन्यथात्वं, परत्वं, इतरत्वं.—(Contrariety)
विपरीतता, वैपरीत्यं, विरोधः, विरुद्धता, विपथ्येयः, वैलक्षण्यं, विप्रति-
पत्तिः *f.*, द्वैधं, द्वैविध्यं.—(Difference of opinion, dispute)
मतिप्रभेदः, मतिविपथ्येयः, विमतिः *f.*, वैमत्स्यं, विवादः, विसंवादः, द्वैधं,
कलहः, कलिः *m.*—(Difference of meaning) अर्थभेदः, अर्थान्तरं.
—(Difference in quantity) तारतम्यं, वैषम्यं.—(Dissimilarity)
असाम्यं, असादृश्यं.

To DIFFERENCE, *v. a.* विशिष्य in caus. (-शेषयति-यितु), भिद् in caus.
(भेदयति-यितु), पृथक्.

DIFFERENT, *a.* (Distinct) भिन्नः-न्ना-न्नं, प्रभिन्नः-न्ना-न्नं, विभिन्नः-न्ना-न्नं,
अन्यः-न्ना-न्नत्, अन्यतरः-रा-रत्, इतरः-रा-रत्, परः-रा-रत्, विपरीतः-
ता-तत्, विविक्तः-क्ता-क्तं, व्यतिरिक्तः-क्ता-क्तं, विशिष्टः-ष्टा-ष्टं, त्वः त्वा-
त्.—(Dissimilar) असदृशः-शी-शं, असम्मतः-ना-नं, असमः-मा-
-मं, विचमः-मा-मं.—(Various) विविधः-धा-धं, पृथग्विधः-धा-धं,
नानाविधः-धा-धं, बहुविधः-धा-धं; 'by a different road,'
भिन्नमार्गेण; 'in a different way,' अन्यथा; 'different state of
the case,' अन्यथात्वं. Sometimes expressed by अकार affixed;
as, 'a different meaning,' अकारान्तरं.

DIFFERENTIAL, *a.* भेदकरः-री-रं, विशेषकः-का-कं.—(Differential
series, dependence of larger numbers on smaller) तारतम्यं.

DIFFERENTLY, *adv.* अन्यथा, इतरथा, परतस्, अन्यतस्, इतरतस्, पृथक्,
भिन्नरूपेण, अन्यप्रकारेण, विपरीतं, पृथक्त्वेन.

DIFFICULT, *a.* (Hard, not easy) कठिनः-ना-नं, दुष्करः-रा-री-रं,
दुःसाध्यः-ध्या-ध्यं, दुश्चरः-रा-रं, दुर्निवहः-हा-हं, असुकरः-री-रं,
असुगमः-मा-मं, विपथः-मा-मं, कष्टः-ष्टा-ष्टं, कष्टकरः-री-रं, आयासो,
-सिनी-सि (न्); 'difficult to be understood,' दुर्ज्ञेयः-धा-धं;
'difficult to be got,' दुर्लभः-भा-भं, दुःप्राप्यः-प्या-प्यं, दुःसलभ्यः-
भ्या-भ्यं, दुःस्तेन प्राप्यः-प्या-प्यं, दुरापः-पा-पं; 'difficult to be
overcome,' दुरतिक्रमः-मा-मं; 'difficult to be cut,' दुःखञ्छेद्यः-
छा-छं; 'difficult to be joined,' दुःसंस्थानः-ना-नं; 'difficult
of digestion,' दुर्जैरः-रा-रं; 'difficult of ascent,' दुरारोहः-हा-
-हं; 'a difficult case,' सशत्योऽर्थः; 'difficult march,' रज्जुमः,
दुर्गमस्वरः.—(Peevish, morose) वक्रभाषः-वा-वं, दुर्धमः-धा-धं.

DIFFICULTLY, *adv.* दुःस्तेन, कष्टेन, कृच्छ्रेण, कृष्णात्, कष्टं, आयासेन.
कठिनं, विपथं, दुर prefix; as, 'difficultly attainable,' दुःप्राप्यः-
प्या-प्यं.

DIFFICULTY, *s.* (Hardness, that which is hard to effect) कठिन्यं,
कठिनता, दुःखं, कृच्छ्रं, कष्टं, आयासः, दुष्करत्वं, असौकर्यं, विपथं,
वैषम्यं, दुर्गं, श्रुत्यं, संशयः; 'difficulties,' दुर्गाणि; 'beset with
difficulties,' सशत्यः-त्या-त्यं, सकलकः-का-कं; 'overcome
difficulties,' दुर्गोलङ्घनः-नी-नं; 'cut with difficulty,' दुःखञ्छेद्यः-
छा-छं or दुःस्तेन छेद्यः; 'without difficulty,' अनायासं-मेनः
'obtained with difficulty,' कृष्णतः-न्ना-न्नं.—(Distress, oppo-
sition) क्लेशः, दुःखं, बाधः, विरोधः, प्रातिकृत्यं.—(Perplexity)
व्ययता, वैकल्यं, विप्रवः.—(Objection) बाधा, उद्वाहः.

To DIFFIDE, *v. n.* शङ्क (c. 1. शङ्कते-क्किन्तु), आशङ्क, न विश्वस (c.
-शसिति-न्तु).

DIFFIDENCE, *s.* (Want of confidence in others) अविश्वासः, अप्रमथः,
शङ्का.—(In one's self) ही, लज्जा, व्रीडा, अग्रगन्तव्यं, आशङ्का.

DIFFIDENT, *a.* (Distrustful) अविश्वासी-सिनी-सि (न्), अप्रमथो
-धिनी-यि (न्), शङ्काशीलः-ला-लं, साशङ्कः-क्ता-क्तं, सशङ्कः-क्ता-क्तं.
—(Modest, reserved) हीमान्-मती-मत (न्), लज्जावान्-वती-
-वत् (न्), अग्रगन्तः-न्मा-न्मं, अपृष्टः-ष्टा-ष्टं.

DIFFIDENTLY, *adv.* शङ्कया, शङ्कापूर्वं, लज्जया, अग्रगन्तं, अपृष्टं.

DIFFLUENCE, DIFFLUENCY, *s.* विदुतत्वं, द्रुतता, द्रवत्वं, द्राप्यत्वं, विलो-
नता, तल्लता.

DIFFLUENT, *a.* विदुतः-ता-तत्, द्रवः-वा-वं, विलीनः-ना-नं, तरलः-ला-लं.

To DIFFUSE, *v. a.* (Pour out) प्रसृ in caus. (-सावयति-यितु), प्रक्षिप्
(c. 6. -क्षिपति-क्षेप्नु), पत् in caus. (पातयति-यितु).—(Spread,
scatter, extend) विसृ in caus. (-स्तारयति-यितु), संसृ, परिसृ.
प्रसृ in caus. (-सारयति-यितु), विसृ, सतिस्मृ in caus., विसृप् in
caus. (-सर्धयति-यितु), प्रचर् in caus. (-चारयति-यितु), विदृ in
caus. (-द्रावयति-यितु), विकृ (c. 6. -किरति-कितु-रीतु), प्रष् in
caus. (प्रषयति-यितु), तन् (c. 8. तनोति-नितु), वितन्, वृष् in caus.
(-वर्धयति-यितु), प्रवृष्, विकाश in caus. (-काशयति-यितु), प्रपस्
(c. 10. -पचयति-यितु).—(Diffuse itself, be diffused) व्याप् (c. 5.
-आप्नोति-आप्नु), विसृ in pass. (-स्तोयते), विरुह् (c. 1. -रोहति-
-रोद्धु), प्रवृष् (c. 1. -वर्धते-वितु), सर्वत्र गम् (c. 1. गच्छति, गन्तु), व्यश्
(c. 5. -अश्नुते-अशिष्टु), विगाह् (c. 1. -गाहते-हितु), प्रविष् (c. 6.

-विज्ञाति-चेष्टुं).

DIFFUSE, *s.* (Not concise, prolix) विल्लीष्टः-शी-शै, विल्लुतः-ता-तै, चायतः-ता-तै, अतिप्रानः-ना-नै, प्रपञ्चितः-ता-तै, दीर्घसूत्रः-वा-वै, असंक्षिप्तः-वा-वै, असामानिकः-को-कै.

DIFFUSED, *p. p.* व्याप्तः-वा-वै, विल्लीष्टः-शी-शै, विल्लुतः-ता-तै, प्रसारितः-ता-तै, विसारितः-ता-तै, प्रसृतः-ता-तै, विमृतः-ता-तै, विकीर्णः-शी-शै, प्रकीर्णः-शी-शै, प्रचारितः-ता-तै, प्रकाशितः-ता-तै, प्रथितः-ता-तै, प्रवृद्धः-डा-डै, ततः-ता-तै, विततः-ता-तै, आततः-ता-तै, प्रविततः-ता-तै, प्रपञ्चितः-ता-तै, सञ्चगतः-ता-तै, सञ्चयगतः-ता-तै, परिगतः-ता-तै, दूतः-ता-तै.

DIFFUSELY, *adv.* विल्लरश्म, विल्लरेण, मुविस्तरे, प्रपञ्चेन, वाग्विल्लारेण, असंक्षेपतम्, असमासतम्, असंक्षिप्तं, दीर्घसूत्रतया.

DIFFUSION, *s.* व्याप्तिः *f.*, व्यापनं, व्यापकत्वं, विल्लारः, विल्लुतिः *f.*, विस्तारः, विल्लीर्णता, प्रसारणं, प्रसरः-रणं, परिसरः, प्रततिः *f.*, विततिः *f.*, सन्नतिः *f.*, तानः, प्रतानः, प्रपञ्चः, प्रकाशः-शनं, विकाशः-शनं, व्यासः, परिशेषः, तन्निः *f.*, विग्रहः.

DIFFUSIVE, *a.* व्यापकः-का-कै, व्यापी-पिनी-पि (नृ), व्याप्तिमान्-मती-मत् (तृ), विल्लरश्मशीलः-ला-लै, विल्लुतः-ता-तै, व्यसृवानः-ना-नै, प्रतानी-निनी-नि (नृ), विल्लारी-रिणी-रि (नृ) or प्रसारी, सान्निधिकः-की-कै, क्षिपस्युः-स्युः-स्यु.

DIFFUSIVELY, *adv.* विल्लीर्णं, मुविस्तरे, व्याप्तं, सामान्यतम्, सञ्चय, सुस्पष्टां.

DIFFUSIVENESS, *s.* विल्लारः, विल्लीर्णता, विल्लुतिः *f.*, व्याप्तिः *f.*, व्यापकत्वं. —(Prolixity of style) वाग्विल्लारः, विल्लरः, प्रपञ्चः, दीर्घसूत्रता.

To dig, *v. a. and n.* खन् (c. 1. खनति-ते-निर्तुं), अभिखन्, आखन्; 'dig with a spade,' खनित्रेण खन् or खनित्रेण भूमिं भिद् (c. 7. भिनन्ति, भेषु) or दृ in caus. (दारयति-यितुं) or गर्भं कृ. —(Dig up) उत्खन्, प्रोत्खन्. —(Pierce) निखन्, निभिद्, छिद्र (c. 10. छिद्रयति-यितुं), छिद्र (c. 7. छिनन्ति, छेत्तुं), व्यध (c. 4. विधति, व्यधुं).

DIGERENT, *a.* अग्निवष्टेकः-का-कै, पाचकः-का-कै, परिपाकी-किणी-कि (नृ).

DIGEST, *s.* स्मृतिर्सेहिता, स्मृतिसङ्ग्रहः, धर्मशास्त्रर्सेहिता, स्मृतिशास्त्रं, स्मृति-सारः. —(Any compilation) सङ्ग्रहः, सेहिता, समाहारः, संक्षेपः.

To digest, *v. a.* (Concoct in the stomach) जठरे or उदरे नृ in caus. (जरयति-यितुं), पच (c. 1. पचति, पक्नुं), परिपच, कृष्य (c. 1. कृषयति-यितुं), दह (c. 1. दहति, दह्युं). —(Soften by heat) निष्कृष्य, मिहोक्. —(Arrange, methodise) क्रमेण रच्य (c. 10. रचयति-यितुं), विरच्य, श्रेणोक्रमेण लिख्य (c. 6. लिखति, लेखितुं) or ग्रन्थ (c. 1. ग्रन्थयति-यितुं), सङ्ग्रहं कृ. —(Prepare in the mind) मनसा विचर in caus. (चारयति-यितुं). —(Put up with) सह (c. 1. सहते, सोढुं), क्षम्य (c. 1. क्षमते, क्षन्तुं).

To digest, *v. a.* जठरे or उदरे नृ (c. 4. जीर्यति, जरितुं-रीतुं). —(Suppurate) पूष्य (c. 1. पूष्यते-यितुं), पूष्य जन् (c. 10. जनयति-यितुं).

DIGESTED, *p. p.* जीष्टः-शी-शै, पक्कः-क्का-क्कै, कृषितः-ता-तै, परिपक्कः-क्का-क्कै, दह्यः-ग्वा-ग्वा, रुषितः-ता-तै, मिष्टः-डा-डै.

DIGESTER, *s.* (That which strengthens digestion) जारणं, पाचकं, पाचनं, अग्निवष्टेनः, रोचकः, रोचनः. —(A vessel) निष्कृषयनयन्.

DIGESTIBLE, *a.* पक्वः-व्या-व्यं, पचनीयः-या-यं, कृषनीयः-या-यं.

DIGESTION, *s.* पाकः, परिपाकः, विपाकः, पचनं, जीर्णः *f.*, जरणं, परि-पक्कता, पुटपाकः, जारणः *m.*, वरिः *m.*, जठराग्निः, उदराग्निः, जठ-रानलः, काषाग्निः *m.*, कोषाग्निः; 'slowness of digestion,' अग्निमान्धः; 'having a weak digestion,' बद्धाग्निः-ग्निः-ग्नि; 'having a good digestion,' दीप्ताग्निः-ग्निः-ग्नि. —(Suppu-

ration) पूष्यन्, ...

DIGESTIVE, *a.* पाचकः-का-कै, पाचनः-ना-नै, परिपाकी-किणी-कि (नृ), अग्निवष्टेकः-का-कै, अग्निदः-दा-दै, वह्निकरः-री-रै, आग्नेयः-यी-यै, रुचकः-का-कै, रोचकः-का-कै, रोचनः-ना-नै. —(Suppurative) पाकलः-ला-लै.

DIGGER, *s.* खनकः, खनिता *m.* (नृ), खननकारी *m.* (नृ), खानकः, खाननिकः. **To dig**, *v. a.* भूष्य (c. 10. भूषयति-यितुं), खलङ्क, परिषा (c. 2. -पश्ने-धातुं).

DIGIT, *s.* (Of the moon) कला, इन्दुलेखा, इन्दुरेखा, शशाङ्कलेखा, इन्दुदलः. —(Arithmetical character) अङ्कः, गुणनिका.

DIGITATED, *a.* शाखी-खिनी-खि (नृ), अङ्गुलिषद् विभिनः-वा-वै.

DIGLADIATION, *s.* क्षिपयुद्धं, सङ्ग्रयुद्धं, युद्धं, कलिः *m.*, कलहः.

DIGNIFIED, *a.* उदारचरितः-ता-तै, उदारवृत्तिः-रिः-रि, मानी-निनी-नि (नृ), गर्हितः-ता-तै, महाशयः-या-यै, महानुभावः-वा-वै, प्रतापी-पिनी-पि (नृ), महाप्रतापः-पा-पै, प्रौढः-डा-डै, आग्रिमाम्-मती-मत् (नृ). —(Invested with some dignity) उत्कृष्टपदयुक्तः-क्का-कै, प्रवर्द्धितः-ता-तै, प्रतिपत्तिमान्-मती-मत् (तृ).

To dignify, *v. a.* (Prefer) पदं वृध in caus. (वर्धयति-यितुं), उत्कृष्टपदे नियुज्य (c. 7. -युक्ते-योक्तुं) or प्रतिपद in caus. (पादयति-यितुं). —(Honour, adorn) मन् in caus. (मानयति-यितुं), सम्मन्, भूष्य (c. 10. भूषयति-यितुं), शुभ in caus. (शोभयति-यितुं).

DIGNITARY, *s.* उत्कृष्टपदयुक्तः पुरोहितः, प्रतिपत्तिमान् *m.* (तृ), मान्यलोकः.

DIGNITY, *s.* (Nobleness of mind) माहात्म्यं, औदार्यं, उदारता. —(Dignity of mien) प्रताप, तेजः *n.* (नृ), सनुभावः, प्रभावः, आग्रयतिः *f.* —(Dignity of sentiments) गर्ह्यः, मानं, अभिमानं, मानिता, सम्मानं, दर्पः. —(Elevation, honourable rank) उत्कृष्टता, उत्कृष्टः, औत्कृष्ट्यं, अभिजातता, अभिजात्यं, प्रतिपत्तिः *f.*, उत्कृष्टपदं, परमपदं, प्रधानता, उच्चतिः *f.*, अधिष्ठानं, स्थितिः *f.*, मान्यता, महाव्येता, मध्येता. **To digress**, *v. n.* (Turn aside out of the road) उत्क्रम्य (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), व्युत्क्रम्य, विचल्य (c. 1. -चलति-लितुं), विच्यु (c. 1. -च्यवते-च्योतुं), पार्श्वं गम्य (c. 1. गच्छति, गन्तुं). —(Depart from the tenour of a discourse) वचनक्रमं or वाक्यप्रसङ्गं or कथायोगं त्यज्य (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), प्रस्तुतं or प्रकृतं or मूलविषयं or प्रधानविषयं त्यज्य प्रासङ्गिकम् अभिधा (c. 3. -दधाति-धातुं).

DIGRESSION, *s.* (From the tenour of a discourse) प्रस्तुतत्यागः, वचनक्रमत्यागः, वाक्यप्रसङ्गत्यागः, वाक्यक्रमभङ्गः, मूलविषयत्यागः, प्रासङ्गिकवाक्यं, प्रसङ्गः, वाक्यान्तरं, मूलविषयपरिहर्जनं. —(Deviation) उत्क्रमः, विचलनं, वक्रगमनं.

DIGRESSIVE, *a.* निर्विषयः-या-यै, अनन्यितः-ता-तै, अप्रस्तुतः-ता-तै. **To digress**, *v. n.* विचर in caus. (चारयति-यितुं), निक्षी (c. 1. -क्षयति-क्षेत्तुं), निष्ठि (c. 5. -चिनोति-चेत्तुं), तीर् (c. 10. तीरयति-यितुं), परिच्छेदं कृ.

DIGRESSIVE, *a.* निर्विषयः-या-यै, अनन्यितः-ता-तै, अप्रस्तुतः-ता-तै.

To digress, *v. n.* विचर in caus. (चारयति-यितुं), निक्षी (c. 1. -क्षयति-क्षेत्तुं), निष्ठि (c. 5. -चिनोति-चेत्तुं), तीर् (c. 10. तीरयति-यितुं), परिच्छेदं कृ.

DIGRESSION, *s.* निक्षीयः, विचारः-रणं, निष्ठयः, परिच्छेदः.

DIKE, *s.* (Channel) कुल्या, उपकुल्या, परिक्षा, जलातः, खानं, नालः, प्रणालः, आधारः. —(Mound) सेतुः *m.*, सेतुबन्धः, जलसेतुः *m.*, जल-बन्धकः, कूलकं, पालिः *f.*, पिक्कलः, पिक्कलः, धरणः, संवरः, हिता.

To dilacerate, *v. a.* विदृ (c. 9. -दृणाति-दरितुं-रीतुं, or caus. -दारयति-यितुं), विभिद् (c. 7. -भिनन्ति-भेषुं), निभिद्, विदलीकृ.

DILACERATION, *s.* विदारः-रणं, विदरः, विदलीकरणं, भिदा.

To dilapidate, *v. n.* नृ (c. 4. जीर्यति, जरितुं-रीतुं), उत्सद् (c. 6. -सोदति-सन्तुं), भङ्ग्य (c. 4. भङ्गयति, भङ्गितुं), नष्ट्य (c. 4. नष्टयति, नष्टितुं), छि in pass. (च्योते).

TO DILAPIDATE, v. a. नष्ट in caus. (नाशयति-यितुं), उत्सर्द् in caus. (सादयति-यितुं), खंड in caus. (खंडयति-यितुं), दुष् in caus. (दूषयति-यितुं).

DILAPIDATED, p. p. उत्सर्ज-भा-ञं, शोषो-शो-ञं, कृतखंडः-सा-ञं.

DILAPIDATION, s. क्षयः, भङ्गः, प्रभङ्गः, खंडः, नाशः, क्षतिः *f.*, दूषणं.

DILATABILITY, s. विचारणीयत्वं, विचारक्षमता, विकासनीयत्वं, विस्तारणीयत्वं.

DILATABLE, a. विचारणीयः-या-यं, विचारक्षमः-मा-मं, विकासनीयः-या-यं, विस्तारयितुं शक्यः-क्या-क्यं, विवर्तनीकरणीयः-या-यं.

DILATATION, s. विचारः, विवृतिः *f.*, विकासः-ज्ञनं, विस्तारः, विस्तृतिः *f.*, विवर्तनः *f.*, विवर्तनीकरणं, प्रवृत्तिः *f.*, व्यादानं, विसरणं, प्रसारणं, उत्प्लुता, विपुलता, विवृत्तम्.

TO DILATE, v. a. (Extend) विसृ in caus. (-स्तारयति-यितुं), वितन् (c. 8. -तनोति-यितुं), व्यातन्, विततीकृ, विवृ (c. 5. -वृणोति-परितुं-रीतुं or caus. -वारयति-यितुं), विकास in caus. (-काशयति-यितुं), विसृ in caus. (-सारयति-यितुं), व्यादा (c. 3. -ददाति-दातुं), द्राघ (nom. द्राघयति-यितुं), प्रपृ (c. 10. प्रपृथयति-यितुं).—(Tell diffusely) सुविस्तरेण वद् (c. 1. यदति-दितुं), सुविस्तरं आख्या (c. 2. -ख्याति-यितुं), विवरणं कृ, अतुलितं कृ.

TO DILATE, v. n. वितन् in pass. (-तयते), विततीभू, विसृ in pass. (-स्तार्यते), विवृन् (c. 1. -वृणते-भितुं), विवृ in caus. pass. (-वार्यते), विवारम् इ (c. 2. इति-यितुं).

DILATED, p. p. विवृतः-ता-तं, विततः-ता-तं, विततीकृतः-ता-तं, विवृ-भितः-ता-तं, उत्तृभितः-ता-तं, व्यातः-त्ता-ञं, उत्प्लुतः-त्ता-ञं or फुल्लः, विकासो-शिनो-शि (न), विसृतः-ता-तं, सायतः-ता-तं, विसारितः-ता-तं, विवृतः-ता-तं, प्रवृत्तः-त्ता-ञं.

DILATOR, s. विचारकृ, विकासकः, विततीकारः, विस्तारकः, व्यादाता *m.* (नृ).

DILATORILY, adv. अविलम्बं, विलम्बेन, कालक्षेपेण, मन्दं मन्दं.

DILATORINESS, s. दीर्घवृत्ता, चिरकारिता, अक्षिप्रकारित्वं, विलम्बः, विलम्बित्वं, कालक्षेपः, क्षेपः, मन्दः, मन्दता, मान्धं.

DILATORY, a. चिरकारी-रिणो-रि (नृ) or अक्षिप्रकारी, चिरक्रियः-या-यं, दीर्घसूयः-जा-ञं, विलम्बी-चिनी-चि (नृ), मन्दः-न्दा-न्दं, मन्दायमानः-ना-नं, मन्धरः-रा-रं, दीर्घकालीनः-ना-नं, जडक्रियः-या-यं, प्रलम्बः-खा-खं, मनाह्वः-री-रं, कालक्षेपकः-का-कं.

DILECTION, s. हेहः, प्रीतिः *f.*, प्रेमा *m.* (नृ), अनुरक्तिः *f.*, अनुग्रहः.

DILEMMA, s. उभयसम्भवः, सन्देहः—(Doubtful choice) विकल्पः.

DILIGENCE, s. उद्योगः, उद्यमः, व्यवसायः, अभ्यासः, अभ्यासता, अभ्यसनं, प्रसक्तिः *f.*, अभिनिवेशः, मनोनिवेशः, अध्यवसायः, उत्साहः, यत्नः, प्रयत्नः, दीर्घप्रयत्नः, प्रवृत्तिः *f.*, अभिपुङ्गता, योग्यता, व्यवस्थितिः *f.*, अग्रपादः, समुत्थानं, शुश्रूषा, अनलसता.

DILIGENT, a. उद्योगी-गिनी-गि (नृ), उद्यमी-मिनी-मि (नृ), उद्युक्तः-क्ता-क्तं, व्यवसायी-यिनी-यि (नृ), उत्साही-हिनी-हि (नृ), सोद्योगः-गा-गं, आसक्तः-क्ता-क्तं, प्रसक्तः-क्ता-क्तं, अभिनिविष्टः-ष्टा-ष्टं, परायणः-या-यं, प्रयत्नवान्-वती-वत् (नृ), महोद्यमः-भा-मं, महोत्साहः-हा-हं, अनलसः-सा-सं, प्रसितः-ता-तं, कृतधमः-मा-मं.

DILIGENTLY, adv. प्रयत्नतः, सोद्योगं, सव्यवसायं, मनोनिवेशेन, प्रसक्तं.

DILL, s. सालेयः, शालेयः, शीतशिवः, मिश्री, मधुरिका, शतपुष्पा, शताह्वा.

DILUCID, a. (Clear) खल्लः-ख्ला-ख्लं, विमलः-ला-लं.—(Not obscure) स्पष्टः-ष्टा-ष्टं, व्यक्तः-क्ता-क्तं, भिदाद्यैः-द्यौ-द्यै.

TO DILUCIDATE, v. a. स्पष्टीकृ, व्यक्तीकृ, आख्या (c. 2. -ख्याति-यितुं), व्याकृ.

DILUCIDATION, s. स्पष्टीकरणं, व्यक्तीकरणं, आख्या, विशुद्धिः *f.*

DILUENT, a. विलयनः-ना-नं, क्षीणकारी-रिणो-रि (नृ), तनूकरणः-शा-शं.

DILUENT, s. विलयनं, विद्रावणं, विलयकृ, तनूकृ, सूक्ष्मकृ.

TO DILUTE, v. a. (Attenuate) तनूकृ, क्षीणीकृ, सूक्ष्मीकृ, क्रश (nom. क्रशयति-यितुं), विलोमं-नो-नं कृ.—(Dilute with water) जलेन संसृज् (c. 6. -सृजति-सृज्) or मिष् (c. 10. मिश्रयति-यितुं).

DILUTED, p. p. (With water) जलसंगृहः-ष्टा-ष्टं, जलपटितः-ता-तं, जलमिश्रितः-ता-तं.—(Attenuated) तनूकृतः-ता-तं, प्रकृशितः-ता-तं, विलीनः-ना-नं; 'diluted decoction,' अनायासकृतं, फाहं.

DILUTER, s. जलेन मिश्रयति यो जनः, तनूकारी *m.* (नृ), क्षीणकारी.

DILUTION, s. (Act of making thin or weak) तनूकरणं, क्षीणकरणं, कृशीकरणं, विलयनं.—(With water) जलसंगमः, जलमिश्रणं.

DILUVIAN, s. जलप्रलयसम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (नृ), जलाप्राचनविषयः-या-यं.

DIM, a. (Somewhat dark, obscure) मन्दकायः-या-यं, मन्दकामः-न्ता-न्तं, मलिनप्रभः-भा-भं, मलिनः-ना-नं, निम्बः-भा-भं, अग्रभः-भा-भं, अतृजाः-जा-जं (स्) or निस्तेजाः, अन्धकः-का-कं, प्रतिमिरः-रा-रं, अग्रकाशः-शा-शं, अस्पष्टः-ष्टा-ष्टं, अत्यक्तः-क्ता-क्तं, दुष्टः-ष्टा-ष्टं, दुर्देयः-शो-शं, हतज्योतीः-तो-ति (स्), दुरालोकः-का-कं.—(Not seeing clearly) अस्पष्टदृक् (शृ), हतदृष्टिः-ष्टि-ष्टि.—(Dull of apprehension) मन्दबुद्धिः-द्धिः-द्धि, स्थूलधीः-धी-धि, जडमतिः-ति-ति, अन्धधीः-धी-धि.

TO DIM, v. a. तिमिर (nom. तिमिरयति-यितुं), अन्धीकृ, निम्बभीकृ, मलिन (nom. मलिनयति-यितुं), अस्पष्टीकृ, मलनीकृ.

DIMENSION, s. परिमाणं, प्रमाणं, मापं, मात्रा, मानं, विस्तारः, परिसरः, प्रसरः, पर्यन्तं, प्रपञ्चः, विशालता, विपुलता, मनातिः *f.*, विषयः, द्राघिमा *m.* (नृ), दैर्घ्यं, आयतिः *f.*, आयामः, प्रमाणः. The three dimensions are, 'length,' दैर्घ्यं; 'breadth,' विस्तारः; 'depth,' वेधः.

TO DIMINISH, v. a. अत्योक्तृ, न्यूनीकृ, ऊन् (c. 10. ऊनयति-यितुं), कन (nom. कनयति-यितुं), ह्म in caus. (ह्रस्वयति-यितुं), लघ (nom. लघयति-यितुं), लृप् (c. 6. लृम्पयति, लोम्पुं).

TO DIMINISH, v. n. अत्योभू, न्यूनीभू, ऊनीभू, ह्म (c. 1. ह्रस्वते-सितुं), क्षि in pass. (क्षीयते), परिक्षि, अपचि in pass. (-चीयते).

DIMINISHED, p. p. अत्योक्तः-ता-तं, अत्योभूतः-ता-तं, क्षीणः-खा-खं, ह्रस्वितः-ता-तं, न्यूनीभूतः-ता-तं, अपचितः-ता-तं, लुप्तः-प्ता-प्तं.

DIMINUTION, s. (Act of making less) न्यूनीकरणं, अत्योकरणं, ह्रासः, लोपः.—(State of growing less) क्षयः, न्यूनत्वं-ता, अत्यन्तं, अपचयः, क्षिया, क्षितिः *f.*, ह्रासः, हानिः *f.*, अवसादः.

DIMINUTIVE, a. अल्पः-ल्पा-ल्पं, अल्पकः-का-कं, क्षुद्रः-द्रा-द्रं, कणीकः-का-कं, स्लोकः-का-कं, सूक्ष्मः-स्ला-स्लं.—(In body) अल्पतनुः-नुः-नु, स्लोककायः-यो-यं, अल्पमृत्तिः-मृत्तिः-मृत्ति.

DIMINUTIVENESS, s. अल्पता, क्षुद्रता, सूक्ष्मता, सौक्ष्म्यं, स्लोकता, आणवं *m.* (नृ), लघुता, लाघवं, क्षोदिमा *m.* (नृ).

DIMISH, a. ईषन्मलिनः-ना-नं, ईषदन्तः-न्ता-न्तं, अस्पष्टः-ष्टा-ष्टं.

DIMISSORY, s. गमनानुज्ञापकः-का-कं, प्रेरकः-का-कं, प्रत्यापकः-का-कं; 'letters dimissory,' अन्यधर्माध्यक्षानीदेशे गमनानुज्ञापकं पत्रं.

DIMITY, s. सूक्ष्मकापिसे, सूक्ष्मलुवावस्त्रं, कापिसाखरं, फालवस्त्रं.

DIMLY, adv. अस्पष्टं, अग्रकाशं, अत्यक्तं, निम्बं, अस्पष्टं, मलिनं.

DIMMED, p. p. हतप्रभः-भा-भं, हततेजाः-जा-जं (स्) or अतृतेजाः, हतज्योतीः-तो-ति (स्), हतोभाः-जा-जं (स्) or क्षतीजाः, मलिनितः-ता-तं.

DIMNESS, s. अस्पष्टता, निम्बता, तिमिरं, अत्यक्ता, अग्रकाशत्वं, दुर्देयत्वं, दुरालोकता, प्रमाहानिः *f.*, प्रतिमाहानिः *f.*—(Stupidity) मुष्टिमान्धं, स्थूलता.

DIMPLE, *s.* कपोलभङ्गः, गहतरङ्गः, चिबुकरेखा, हनुभङ्गः, त्वग्भ्रमिका.

DIMPLY, *a.* भङ्गुरः-रा-रं, ऊर्मिमान्-मती-मत् (तु).

DIN, *s.* कोलाहलः, तुमलं, घुहं, घोषः, उच्चैःस्वरः, कम्पनः, कम्पनः, रासः, सन्निर्ध्वनितः, क्लृप्तः, निःस्वनः, उद्वायः, बीत्कारः, निनादः, डिङ्गि शब्दः.

To DIN, *v. a.* डिङ्गि शब्देन or कोलाहलेन or उच्चैःशब्देन कर्णात् उपहन् (c. 2. -हन्ति-न्तु).

To DINE, *v. n.* साहारं कृ, भोजनं कृ, मध्याह्नभोजनं कृ, माध्याह्निकाहारं कृ; 'one who has dined,' कृताहारः-रा-रं, कृतभोजनः-ना-नं.

To DINE, *v. a.* (Give a dinner to) भुज् in caus. (भोजयति-यितुं), अज् in caus. (आजयति-यितुं), प्राश्. माध्याह्निकभोजनं कृ in caus. (कारयति-यितुं).

To DING, *v. a.* (Dash) प्रसभं छिप् (c. 6. छिपति, छेपुं) or पत् in caus. (पातयति-यितुं) or अभिहन् (c. 2. -हन्ति-न्तु) or प्रतिहन्.

To DING, *v. n.* शब्द (nom. शब्दयते), भस्ते (c. 10. भस्तेयते-यितुं).

DING-DONG, *s.* घट्टाशब्दः, घट्टास्वनः, घट्टानादः.

DINGLE, *s.* दरी-रा, दरीभः *f.*, कन्दरः-री, छट्टिद्रोणी, प्रानरं.

DINING-ROOM, *s.* भोजनशाला, भोजनगृहं, भोजनस्थानं, साहारस्थानं.

DINNER, *s.* मध्याह्नभोजनं, माध्याह्निकाहारः, भोजनं, साहारः; 'a dinner party,' सहभोजनं, सम्भोजनं, सपिः *f.*; 'invited to dinner,' भोजनार्थं निमन्त्रितः; 'to serve up dinner,' भोजनं परिचिश् in caus. (-वेशयति-यितुं).

DINNER-TIME, *s.* भोजनकालः, मध्याह्नभोजनकालः, साहारकालः.

DINT, *s.* (Blow) आघातः, प्रहारः, आहतः *f.*, अभिघातः, घातः.—(Mark made by a blow) आघातचिह्नं, भङ्गः.—(Force) बलं, शक्तिः *f.*, प्रभावः; 'by dint of,' बलेन, प्रभावात्; 'by dint of penance,' तपःप्रभावात्.

To DINT, *v. a.* आघातेन चिह् (c. 10. चिहयति-यितुं) or अङ्क (c. 10. अङ्कयति-यितुं).

DIOCESAN, *s.* प्रधानधर्माध्यक्षः, धर्माधिपतिः *m.*, प्रधानधर्माध्यक्षः.

DIOCESE, *s.* प्रधानधर्माध्यक्षधीनो देशः or प्रदेशः.

DIOPTRICAL, *a.* दूरदर्शनीयकारकः-का-कं, दूरदृष्टिप्रयोजकः-का-कं.

DIOPTRICS, *s. pl.* दूरस्थवस्तुदृष्टिपथयकं आक्षुपशास्त्रप्रकरणं.

DIORTHOSIS, *s.* वक्राङ्गचिकित्सा, भग्नान्गसमाधानं, वक्राङ्गस्य चतुर्करणं.

To DIP, *v. a.* (Immerge) मज्ज् in caus. (मज्जयति-यितुं), निमज्ज्, प्रमज्ज्, अवगाह् in caus. (-गाहयति-यितुं); आप् in caus. (-प्रावयति-यितुं).—(Moisten) क्रिद् in caus. (क्रेदयति-यितुं), सिच् (c. 6. सिचति, सेकुं).—(Engage in) व्यापृ (c. 6. -प्रियते-पन्तुं), यृत् (c. 1. यञ्जेते-सितुं), प्रयृत्, आस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्थातुं).—(Dip into a book) शास्त्रं चुस् (c. 1. चुषति-सितुं) or ईप्स्यन्मनोयोगेन सपी (c. 2. अपीते, अध्येतुं).

To DIP, *v. n.* (Immerge one's self) मज्ज् (c. 6. मज्जति, मैकुं), निमज्ज्, अवगाह् (c. 1. -गाहते-हन्ते), अवगाह्, विगाह्, मु in caus. pass. (प्राप्यते), आप् (c. 1. -प्रयते-प्रोतुं).—(Enter) विश् (c. 6. विशति, येहुं), प्रविश्, निविश्.—(Be engaged in) व्यापृ (c. 6. -प्रियते), व्यापृतः-ता-तं भू, निष्ठा (c. 1. -तिष्ठति-स्थातुं), प्रयत्नः-ता-तं भू, आरुढः-टा-वं भू. —(Choose by chance) देवम् आस्थाप्य ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), देयात् or सकस्माद् ग्रह्.

DIP, *s.* निमज्जनं, अवगाहः, अवनतिः *f.*, अधोगतिः *f.*, पतनं, ज्ञानतिः *f.*, नयना.

DIPHTHONG, *s.* द्विस्वरः, युक्स्वरः, स्वरद्वयं, सन्धस्वरः.

DIPLOMA, *s.* पददायकं or अधिकारदायकं or स्थापित्वायकं पत्रं, अधिकारपत्रं.

DIPLOMACY, *s.* (State of acting under a diploma) द्वात्राधिकारस्य पदं or अवस्था.—(Privileges or customs of ambassadors) दूताधिकारः, राजदूतव्यवहारः.—(Body of ambassadors) दूतसमूहः, राजदूतमण्डलं.—(Business of an ambassador) राजदूतव्यापार राजप्रतिनिधिकर्म *n.* (न्), दौत्यकर्म.—(Dexterity in negotiation) माया.

DIPLOMATIC, *a.* दौतिकः-की-कं, दूतव्यवहारसम्बन्धी-न्धिनो-न्धि (न्), राजप्रतिनिधिकर्मविषयकः-का-कं.

DIPPER, *s.* मज्जयिता *m.* (तु), निमज्जयिता, आश्रावकः.—(Ladle) खजः.

DIRE, *a.* दारुणः-शा-थं, घोरः-रा-रं, उग्रः-या-यं, भयानकः-का-कं, भयङ्करः-रा-रं, भैरवः-वी-वं, रौद्रः-द्री-द्री, रौद्रदर्शनः-ना-नं, भीषणः-शा-थं, क्रूरः-रा-रं, भीरुनयः-यी-यं.

DIRECT, *a.* (Not crooked, not oblique) अवक्रः-क्रा-क्रं, अजिघ्रः-क्षा-क्षं, अकुटिलः-ला-लं, अङ्गुः-जु-जु, अनुलोमः-ना-नं, अग्रस्तः-सा-सं, अविलोमः-ना-नं; 'a direct flight,' अविडोने.—(Not collateral) क्रमागतः-ता-तं.—(Express, plain) व्यक्तः-क्ता-कं, स्पष्टः-ष्टा-ष्टं, अव्यञ्जनः-ना-नं.

To DIRECT, *v. a.* (Aim at, point towards) अभिसन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं), उद्दिश् (c. 6. -दिशति-देहुं), समुद्दिश्; 'to direct a weapon at any one,' अनुकमुद्दिश्य अस्त्रं छिप् (c. 6. छिपति, छेपुं) or प्रेर् (c. 10. -ईरयति-यितुं); 'he performed a penance directed to the deity,' देवमुद्दिश्य तपस् तपे.—(Regulate) शास् (c. 2. शास्ति, शासितुं), अनुशास्, प्रशास्; विधृ in caus. (-धारयति-यितुं), विनियम् (c. 1. -यज्यति-यन्तुं), विधा (c. 3. -दधाति-धातुं).—(Guide, lead) नी (c. 1. नयति, नेतुं), दृश् in caus. (दर्शयति-यितुं), दिश्, प्रदिश्.—(Prescribe, point out) निर्दिश्, प्रदिश्, विनिर्दिश्; मूच् (c. 10. मूचयति-यितुं).—(Order, instruct) आदिश्, उपदिश्, आज्ञा in caus. (-ज्ञापयति-यितुं), चुद् in caus. (चोदयति-यितुं).

DIRECTED, *p. p.* (Aimed at) उद्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, उद्दिश्य indecl., अभि-सहितः-ता-तं.—(Regulated) शासितः-ता-तं, अनुशासितः-ता-तं, विनियतः-ता-तं, व्यवस्थितः-ता-तं.—(Prescribed) निर्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रदिष्टः-ष्टा-ष्टं, देशितः-ता-तं, सूचितः-ता-तं.—(Ordered, instructed) आदिष्टः-ष्टा-ष्टं, उपदिष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रचोदितः-ता-तं, प्रेरितः-ता-तं.—(Applied) प्रयुक्तः-क्ता-कं, अपिष्टः-ता-तं; 'well-directed,' सुप्रयुक्तः-क्ता-कं.

DIRECTION, *s.* (Aim, tendency) सन्धानं, अभिसन्धानं, उद्देशः.—(Order, command) आदेशः, निदेशः, निर्देशः, आज्ञा, शासनं, शास्तिः *f.*, चोदनं, प्रेरणा, प्रयुक्तिः *f.*, मत्, वचनं.—(Management) नयः, नायः, प्रणयनं, नेतृत्वं, अधिकारः, अधिष्ठातृत्वं, सम्यादनं, निर्देशः. (Address of a letter) पत्रसंज्ञा, पत्रादेशः, पत्रोद्देशः.—(Place of abode) वासस्थानं; 'in three directions,' त्रेषा; 'in every direction,' सर्वेषुपथेन-ना-नं, चतुर्दिशु; 'following the natural direction,' अनुलोमनं.

DIRECTIVE, *a.* देशकः-का-कं, उद्देशकः-का-कं, आदेशी-ज्ञिनी-शि (न्), निर्देशकः-का-कं, दर्शकः-का-कं, सूचकः-का-कं.

DIRECTLY, *adv.* सख्यं, अचिरात्, अचिरं, सपदि, क्वटिति, ज्वननरं, तत्क्षणात्, अद्यान्तरे, आज्ञा, अचिरादिति, शीघ्रं, क्षिप्रं, तत्क्षणे.

DIRECTOR, *s.* नायकः, अधिष्ठाता *m.* (तु), शासिता *m.* (तु), अनुशासकः, अध्यक्षः, आदेशा *m.* (तु), निर्देश *m.*, आदेशी *m.* (न्), अधिकारी *m.* (न्), ईशिता *m.* (तु), सम्यादकः, अवेषिता *m.* (तु).

DIREFUL, *a.* दारुणः शा-थं, घोरः-रा-रं, भीरुनयः-यी-यं. See DIRE.

DIREFULNESS, DIRENESS, *s.* दारुणत्वं, दारुण्यं, घोरता, उग्रता, भयानकत्वं, भीमता, क्रूरता, रौद्रता.

DIRECTION, *s.* हरणं, अपहारः, अपहरणं, अभियहः, अभिहारः, विलोपनं.

DIRGE, *s.* करुणं, करुणार्थकं गीतं, कारुणिकगीतं, करुणमयं गीतं.

DIRA, *s.* कटारः, कृपाणी, छुरिका, शकुः *m.*, कर्हरी, असिपुत्रिका.

DIRT, *s.* (Mud, filth) मलं, पङ्कः, कुपङ्कः, अमध्यं, कर्हमः, कल्कं.

जघालः-लं, कलुषं.—(Sordidness) कदर्थ्यत्वं, मालिन्यं.

To DIRT, *v. a.* मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), कलुष (nom. कलुषयति -यितुं), मलेन or पङ्केन दुष् in caus. (दूषयति -यितुं) or लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्पुं).

DIRTIED, *p. p.* मलिनितः-ता-तं, मलदूषितः-ता-तं, पङ्कदूषितः-ता-तं, अमेध्यलितः-ता-तं, अमेध्याक्तः-ता-कं, कलुषितः-ता-तं.

DIRTILY, *adv.* समलं, मलिनं, सकर्हमं, सकल्कं, मलीमसं, समालिन्यं.

DIRTINESS, *s.* मालिन्यं, समलता, मलयत्वं, अमेध्यात्वं, कलुषत्वं, अशुद्धता.

DIRTY, *a.* (Filthy) मलिनः-ना-नं, समलः-ला-लं, मलवान्-वती-वत् (त्), मलदूषितः-ता-तं, मलीमसः-सा-सं, पङ्की-ङ्किनी-ङ्कि (न्) or मलपङ्की, पङ्किलः-ला-लं, कलुषः-पा-पं-पी-पिणी-पि (न्), सकर्हमः-मा-मं, कार्हमः-मी-मं, कल्की-ल्किनी-ल्कि (न्), कल्मषः-पा-पं, सनघालः-ला-लं, कपमलः-ला-लं, आपिलः-ला-लं, मलीयान्-यसी-यः (म्), अशुद्धः-डा-डं.—(Mean, base) नीचः-चा-चं, खलः-ला-लं, कदर्थ्यः-थी-थं, कुत्सितः-ता-तं; 'dirty clothes, यरासी.

To DIRTY, *v. a.* मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), कलुष (nom. कलुषयति -यितुं), मलेन or अमेधेन or पङ्केन दुष् in caus. (दूषयति -यितुं) or लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्पुं) or अश्व (c. 7. अनक्ति, अन्कुं), मलिनीकृ, समलं-लां-लं कृ, अमेध्यं-ध्यां-ध्यं कृ, कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं).

DISRUPTION, *s.* स्फोटनं, स्फुटनं, भेदः, विभेदः, विभङ्गः, विदारणं.

DISABILITY, *s.* अशक्तिः *f.*, असामर्थ्यं, असमता, दौर्बल्यं, शक्तिहीनता, अयोग्यता, अनुपयुक्तता, निषेधः.

To DISABLE, *v. a.* अशक्तं-क्तं-कं कृ, अशक्तीकृ, असमर्थं-थं-थं कृ, अद्यमं-मां-मं कृ, दुर्बलीकृ, बलं or शक्तिं ह (c. 1. हरति, हर्तुं), विकलीकृ, विहस्तीकृ, उपहन (c. 2. हन्ति, न्तुं).

DISABLED, *p. p.* दूतशक्तिः-क्तिः-क्ति or उपहतशक्तिः, विहस्तीकृतः-ता-तं.

To DISABUSE, *v. a.* (Undeceive) भ्रमं or भ्रान्तिं or मोहं or मिथ्यामतिं विद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं) or अपनो (c. 1. नयति, नेत्तुं) or ह (c. 1. हरति, हर्तुं), भानेरं मुच (c. 6. मुचति, मोक्तुं), मुकभानिं कृ, विगतमोहं-हं-हं कृ.

To DISACUSTOM, *v. a.* अव्यवहारितं-तां-तं कृ, व्यवहारं or अभ्यासं लुप् (c. 6. लुम्पति, लेम्पुं) or निवृत्तं in caus.

DISADVANTAGE, *s.* अनर्थः, अलाभः, अहितं, अनिष्टं, अफलं, अपायः, अपचयः, अपकारः, अपचितिः *f.*, अपकृतं, अप्राप्तिः *f.*, क्षतिः *f.*, हानिः *f.*, हिंसा, क्षयः, उपक्षयः, अपहारः, नाशः, विरोधः, व्याघातः, बाधः, अनुपकारः.

To DISADVANTAGE, *v. a.* अपकृ, अपायं or अनर्थं जन् in caus. (जनयति -यितुं), अहिताय or अलाभाय भू, विरुप् (c. 7. -रुण्डि -रोदुं), हिंस (c. 1. हिंसति -सितुं).

DISADVANTAGEOUS, *a.* अपकारकः-का-कं-री-रिणी-रि (न्), अहितः-ता-तं, अनर्थः-था-थं-थेकः-का-कं, निरर्थकः-का-कं, अफलः-ला-लं, विरोधी-धिनी-धि (न्), प्रतिकूलः-ला-लं, अनुपकारकः-का-कं, अनिष्टजनकः-का-कं, क्षतिकारकः-का-कं, उपघातकः-का-कं, हिंसकः-का-कं, अमङ्गलः-ला-लं, सापकारः-रा-रं.

DISADVANTAGEOUSLY, *adv.* अहितं, अनिष्टं, अलाभाय, अहिताय, विरोधेन, विरुद्धं, प्रतिकूलं, प्रतिवृत्त्येन, अनर्थकं, अमङ्गलं, सापकारं.

To DISAFFECT, *v. a.* (Cause disaffection) विरुप् in caus. (-रञ्जयति -यितुं), विरक्तीकृ, वैरक्तं जन् (c. 10. जनयति -यितुं), उपजप् (c. 1. -जपति -पितुं), कथं जप् or उपजप्, भेदं or वैरं कृ.

DISAFFECTED, *p. p.* विरक्तः-क्ता-कं, अहितः-ता-तं, विप्रियः-या-यं, अहितीयो-पिणी-पि (न्) or अहितीयो, क्षोभभक्तिः-क्तिः-क्ति, अभक्तः-क्ता-कं, अभक्तिमान्-मती-मत् (त्), अहितवृद्धिः-द्धिः-द्धि, अहित-कारी-रिणी-रि (न्).

DISAFFECTEDLY, *adv.* विरक्तं, अहितं, सवैरक्तं, सवैराग्यं, विप्रियं.

DISAFFECTION, *s.* विरक्तिः *f.*, वैरक्तं, विरागः, वैराग्यं, अपरागः, अभक्तिः *f.*, विप्रियता, अहितत्वं, अभक्तिमत्त्वं.

DISAFFIRMANCE, *s.* अपवादः, अपलापः, प्रत्याख्यानं, खखनं, अस्वीकारः.

To DISAGREE, *v. n.* (In opinion) विषद् (c. 1. -वदते -दितुं), विस्वद (-वदति), न सम्मन् (c. 4. -मन्यते-मन्तुं), न अनुमन्, न स्वीकृ, असम्मतः-ता-तं भू, अन्यमतीभू.—(Differ, not to suit) भिद् in pass. (भिद्यते), असदृशः-शी-शं भू, न युज् in pass. (युज्यते).—(Be opposed to) विरुप् (c. 7. -रुण्डि -रोदुं).

DISAGREEABLE, *s.* (Unpleasing) अग्रियः-या-यं, विप्रियः-या-यं, कुप्रियः-या-यं, अनभिमतः-ता-तं, अनुदमतः-ता-तं, अरम्यः-म्या-भ्यं, अनिष्टः-ष्टा-ष्टं, अहितः-ता-तं, अनोदः-द्ता-तं, अनोदरः-रा-रं, अरुचिरः-रा-रं, अप्रोतिकरः-री-रं, अनोहितः-ता-तं, अलोकः-का-कं, अलोकः-का-कं, असुखदः-दा-दं, निःसुखः-खा-खं, कष्टः-ष्टा-ष्टं.—(Contrary) विरुद्धः-डा-डं, विपरीतः-ता-तं, प्रतिकूलः-ला-लं.

DISAGREEABLENESS, *s.* अग्रियता, विप्रियता, अरम्यता, अनिष्टत्वं, अलोकीकता, अलोकता, अनभिमतत्वं, अनोदत्वं, कष्टता, विरुद्धता, वैपरीत्यं.

DISAGREEABLY, *adv.* अग्रियं, अरम्यं, अनिष्टं, अशुचिकं, अरुचिरं, विरुद्धं.

DISAGREEING, *p. p.* विषदमानः-ना-नं, असम्मतः-ता-तं, परस्परविरुद्धः-डा-डं.

DISAGREEMENT, *s.* (Difference) भेदः, विभेदः, भिन्नता, असमता, असाम्यं.—(Difference of opinion) विमतः *f.*, वैमत्यं, मतिभेदः, मतिविपर्ययः, असम्मतिः *f.*, विस्वादः, अस्वीकारः—(Quarrel) कलहः, विप्रतिपत्तिः *f.*, विप्रयोगः.—(Contrariety) विरोधः, विरुद्धता, विपरीतता.

To DISALLOW, *v. a.* (Deny) प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), निरुद् (c. 2. -नृते -होतुं), प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), अपलप् (c. 1. -लपति -पितुं), निरस् (c. 4. -अस्यति -असितुं).—(Not to permit) न अनुज्ञा (c. 9. -ज्ञाति -ज्ञातुं), न अनुमन् (c. 4. -मन्यते-मन्तुं), निविष् (c. 1. -वेधति -वेधुं).—(Censure) निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितुं), गहै (c. 1. गहेते -हितुं).

DISALLOWABLE, *a.* प्रत्याख्येयः-या-यं, अनुनुज्ञेयः-या-यं, अधम्यः-म्या-भ्यं.

DISALLOWANCE, *s.* प्रत्याख्यानं, प्रत्यादेशः, निषेधः, प्रतिषेधः, अनुनुज्ञा, निरसनं.

DISALLOWED, *p. p.* निषिद्धः-डा-डं, प्रतिषिद्धः-डा-डं, अनुनुज्ञातः-ता-तं, प्रत्याख्यातः-ता-तं, वारितः-ता-तं, निवारितः-ता-तं.

To DISANIMATE, *v. a.* निजीवीकृ, विषखीकृ, अवसद् in caus. (-सादयति -यितुं).

DISANIMATION, *s.* निजीवीकरणं, जीवितनाशः, प्राणहरणं, जीवितहरणं.

To DISANNUL, *v. a.* लुप् (c. 6. लुम्पति, लेम्पुं), लोपे कृ, खसद् (c. 10. खसयति -यितुं), मोघीकृ, निष्फल (nom. निष्फलयति -यितुं), अन्वया कृ.

DISANNULLED, *p. p.* लुप्तः-प्ता-मं, मोघीकृतः-ता-तं, अनिष्फलः-वा-वं.

DISANNULMENT, *s.* लोपः, खखनं, मोघीकरणं, अन्वयाकरणं.

To DISAPPEAR, *v. n.* अनर्थो in pass. (-धीयते). तिरोधा in pass. तिरोभू, निरस् (nom. निरस्यति), नश (c. 4. नश्यति, नशितुं), प्रगश, तिरोगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), विलो (c. 4. -लोपते -लेतुं), अप्रत्यक्षोभ, अदृश्यः-श्या-श्यं भू, अस्तं गम्.

DISAPPEARED, *p. p.* अनाहितः-ता-तं, तिरोहितः-ता-तं, तिरोगतः-ता-तं.

-तं, नष्टः-ष्टा-ष्टं, अदृष्टः-ष्टा-ष्टं, अदृश्यः-श्या-श्यं, विलीनः-ना-नं, चक्षुरविषयः-या-यं, अग्रसखः-खा-खं, अलोकितः-ता-तं, अदृष्टिगोचरः-रा-रं, परोक्षः-खा-खं, चक्षुरतीतः-ता-तं.

DISAPPEARANCE, *s.* अनाही-हानं, अनाहिः *m.*, तिरोधानं, तिरस्कारः, तिरस्क्रिया, अविषयः, अग्रसखता, अदर्शनं, अलोकनं, अपवारणं, परोक्षं, अगोचरं, अस्तमयनं, अनर्हितत्वं.—(Departure) अपगमः, अपायः.

To DISAPPOINT, *v. a.* आशाः खण्ड् (c. 10. खण्डयति-यितुं), सङ्ख्यं or घाम्नाः or मनोरथान् हन् (c. 2. हन्ति-न्तुं) or प्रतिहन् or भङ्ग (c. 7. भनक्ति, भङ्कुं), भग्नाशं-शां-शं कृ, मोषीकृ, व्यथीकृ, विफलीकृ, वृषा कृ, मुषा कृ, वच् (c. 10. वचयति-यितुं), प्रलभ् (c. 1. लभते-लभं), विप्रलभ्.

DISAPPOINTED, *p. p.* भग्नाशः-शा-शं, ह्नाशः-शा-शं, मनोहतः-ता-तं, खण्डितः-ता-तं, खण्डिताशंस-सा-सं, भग्नसङ्ख्यः-व्या-व्यं, भग्नोद्यमः-ना-नं, आशाविभ्रंसः-खा-खं, मोषाशः-शा-शं, मोषवाञ्छितः-ता-तं, अनधिगतमनोरथः-या-यं, अलम्बाभीञ्छितः-ता-तं, विफलीकृतः-ता-तं, प्रतिहतः-ता-तं, अकृतायः-यो-यं, विलक्षितः-ता-तं, प्रतिषङ्गः-ङा-ङं, विप्रलभः-व्या-व्यं, वञ्चितः-ता-तं.

DISAPPOINTMENT, *s.* आशाभङ्गः, आशाखण्डनं, उद्यमभङ्गः, सङ्ख्यभङ्गः, फलखण्डनं, विफलीकरणं, कर्मध्वंसः, नैराश्यं, विप्रलम्भः, विषादः, विस्वादः, प्रत्यघातः.

DISAPPROBATION, *s.* अप्रसादः, निन्दा, अप्रीतिः *f.*, विमतिः *f.*, विरागः, वैरलक्ष्यं, विप्रियता, असम्मतिः *f.*, अस्वीकारः, अनिच्छा, गद्दी-हैणं, जुगुप्सा, घृणा.

To DISAPPROVE, *v. a.* निन्द् (c. 1. निन्दति-न्दितुं), गर्ह् (c. 1. गर्हते-हैतुं), न सम्मन् (c. 4. नम्यते-मन्तुं), न अनुमन्, न अभिमन्, न स्वीकृ, न प्रणी (c. 1. -णंसति-सितुं), न प्रतिनन्द् (c. 1. -नन्दति-न्दितुं), न रुच् (c. 1. रोचते-चिन्तुं) with dat.; as, 'he disapproves of that,' नत् तस्मै न रोचते.

DISAPPROVED, *p. p.* अनभिमतः-ता-तं, असम्मत्तः-ता-तं, असत्तः-ता-तं, अनिष्टः-ष्टा-ष्टं, अप्रशस्तः-स्ता-स्तं, गर्हितः-ता-तं, निन्दितः-ता-तं, अस्वीकृतः-ता-तं, विवृष्टः-ष्टा-ष्टं.

To DISARM, *v. a.* शस्त्रं or अस्त्रं ह् (c. 1. हरति, हर्षुं), चायुधम् अपनी (c. 1. -नयति-नेतुं), निरायुधं-धां-धं कृ, निःशस्त्रं-स्तां-स्तं कृ, विशस्त्रीकृ, विसस्त्रीकृ.

DISARMED, *p. p.* निरायुधः-धां-धं, निरस्त्रः-स्ता-स्तं, निःशस्त्रः-स्ता-स्तं, शस्त्रवञ्चितः-ता-तं; 'disarmed of resentment,' स्त्रीयमन्युः-न्युः-न्यु.

To DISARRANGE, *v. a.* क्रमं or पथ्यार्थं भङ्ग (c. 7. भनक्ति, भङ्कुं), पथ्येस् (c. 4. -अस्यति-असितुं), व्यस्, विद्युम् in caus. (-द्योभयति-यितुं), आकुलोक्, सङ्करीकृ.

DISARRANGEMENT, *s.* अक्रमः, उत्क्रमः, व्युत्क्रमः, क्रमभङ्गः, अपथ्यार्थः, अपरिपाटिः *f.*, प्रत्यघातः, व्यस्तता, असंस्थानं.

To DISARRAY, *v. a.* (Undress) उच्छद् (c. 10. छादयति-यितुं), अपनह् (c. 4. -नम्यति-नन्तुं), विपस्त्रीकृ.

DISARRAY, *s.* (Disorder of an army) समुत्पन्नः, पिघ्नलः, व्यूहभङ्गः. DISASTER, *s.* आपद् *f.*, विपद् *f.*, व्यसनं, विपत्तिः *f.*, आपद् *f.*, विप्रयः, उपप्रयः, उपद्रवः, अनिष्टपातः, असयः, दुर्दैवः, दुर्घटना, दौर्गन्धं, दुःखं, क्रेशः.—(From heaven) विनिपातः, उत्पातः, विनिहतः.

To DISASTER, *v. a.* पीड् (c. 10. पीडयति-यितुं), उपपीड्, अभिपीड्, बाध् (c. 1. बाधते-धितुं), उपद्रु (c. 1. -द्रवति-द्रोतुं), उपमु (c. 1. -प्रवते-प्रोतुं).

DISASTROUS, *a.* आत्यधिकः-की-कं, व्यसनी-निनी-नि (न्), विपद्युक्तः-क्ता-क्तं, आपसः-प्ता-प्तं, दुर्गतः-ता-तं, दुष्भाग्यः-ग्या-ग्यं, दैवोपहतः

-ता-तं, दुःखी-खिनी-खि (न्), दुःखः-न्ता-न्तं, उपाकृतः-ता-तं, दारुणः-या-यं, अज्ञानिकारः-री-रं.

To DISAVOW, *v. a.* प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति-यितुं), निह् (c. 2. -ह्रते-ह्रोतुं), अपह्, अपलप (c. 1. -लपति-यितुं), न स्वीकृ, न अङ्गीकृ.

DISAVOWAL, *s.* प्रत्याख्यानं, निहवः, अपहवः, निहृतिः *f.*, अपलपः, अस्वीकारः.

To DISAUTHORIZE, *v. a.* शक्तिं or प्रामाण्यं or प्रभुत्वं or अधिकारित्वं ह् (c. 1. हरति, हर्षुं) or अपह्, लुभप्रमाणं-यां-यं कृ, न अनुज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति-ज्ञातुं).

To DISBAND, *v. a.* युद्धकर्मणो मुच् (c. 6. मुच्यति, मोक्तुं), सेव्यान् विसृज् (c. 6. -सृजति-सष्टुं), सेव्यभङ्गं कृ.

To DISBAND, *v. n.* युद्धकर्मणो मुच् in pass. (मुच्यते) or विसृज् in pass. (-सृज्यते).

To DISBARK, *v. a.* नौकाया अवहृ in caus. (-रोपयति-यितुं) or अवहृ in caus. (-तारयति-यितुं).

DISBELIEF, *s.* अविश्वासः, अप्रत्ययः, अश्रद्धा, अभक्तिः *f.*, अविश्रम्भः, प्रत्यभाभावः.

To DISBELIEVE, *v. a.* न प्रती (c. 2. प्रत्येति-तुं pt. इ), न विश्रम्भ् (c. 2. श्रंसति-तुं), न श्रद्धा (c. 2. -दधाति-धातुं), न प्रत्ययोकृ.

DISBELIEVER, *s.* अविश्वासी *m.* (न्), अप्रत्ययो *m.* (न्), अश्रद्धाणः, नास्तिकः.

DISBELIEVING, *a.* अश्रद्धालुः-लुः-लु, अश्रद्धावान्-यती-वत् (त्).

To DISBRANCH, *v. a.* शाखां त्रिद् (c. 7. त्रिनक्षि, त्रेचुं), निःशाखं-खां-खं कृ.

To DISBURDEN, *v. a.* भारम् उन्न् in caus. (-तारयति-यितुं) or अवहृ in caus., भाराद् मुच् (c. 6. मुच्यति, मोक्तुं) or विमुच्, भारं विनी (c. 1. -नयति-नेतुं) or अपनी, निर्भारं-रां-रं कृ, रिक्तभारं-रां-रं कृ, विशुष् in caus. (-शोधयति-यितुं); 'to disburden the mind,' मनोगतं or सन्तर्गतं मनः परस्मै व्यक्तीकृ or व्याख्या (c. 2. -ख्याति-यितुं). To DISBURSE, *v. a.* व्यय् (c. 1. व्ययति, c. 10. व्यययति-यितुं root इ), व्ययीकृ, विसृज् (c. 6. -सृजति-सष्टुं), विनिपुन् (c. 7. -युञ्जति-योक्तुं).

DISBURSED, *p. p.* व्ययितः-ता-तं, व्ययीकृतः-ता-तं, व्ययीभूतः-ता-तं, अपचितः-ता-तं, विसर्जितः-ता-तं.

DISBURSEMENT, *s.* व्ययः, धनव्ययः, व्ययीकरणं, विनियोगः, विसर्गः, त्यागः, अपचितः *f.*, अपव्ययः; 'receipt and disbursement,' आयव्ययी.

DISBURSER, *s.* व्ययी *m.* (न्), व्ययकज्ञा *m.* (न्), अपवेज्ञा *m.* (न्).

DISCALCEATED, *p. p.* निष्पादुक्तः-का-कं, अपपादवः-वा-वं, उपानह-ञ्जितः-ता-तं.

To DISCANDY, *v. a.* विली in caus. (-लापयति-यितुं), विद्रु in caus. (-द्रावयति-यितुं).

To DISCARD, *v. a.* अपास् (c. 4. -अस्यति-असितुं), अवमुच् (c. 6. -मुच्यति-मोक्तुं), अवसृज् (c. 6. -सृजति-सष्टुं), c. 10. -सर्जयति-यितुं), विसृज्, अपसृज्, उत्सृज्; प्रतिक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेप्ते), अपहा (c. 3. -जहाति-हातुं), अपहा, विहा; निराकृ, पराकृ; उक्त् (c. 6. उक्नति-क्नितुं), प्रोक्त्, दूरीकृ, खण्ड् (c. 10. खण्डयति-यितुं).

DISCARDED, *p. p.* अपास्तः-स्ता-स्तं, अवसृष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रतिक्षिप्तः-प्ता-प्तं, निराकृतः-ता-तं, सत्यस्तः-स्ता-स्तं, प्रोक्कितः-क्ता-क्तं, अपपूतः-ता-तं.

DISCARNATE, *a.* नासहीनः-ना-नं, निर्मोक्षः-सा-सं, अमांसः-सा-सं.

To DISCERN, *v. a.* (Desery, see) दृश् (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं), प्रदृश्, सम्प्रदृश्, प्रतिदृश्, परिदृश्, अनुदृश्, विदृश्, सन्दृश्; ईक्ष् (c. 1. ईक्षते-क्षितुं), समीक्ष्, निरीक्ष्, वीक्ष्, प्रेक्ष्, सम्प्रेक्ष्; आलोक् (c. 10. -लोकयति-यितुं, c. 1. -लोकते-किन्तुं), समालोक, अवलोक, विलोक, लक्ष् (c. 10. लक्षयति-यितुं), आलक्ष्, समालक्ष्, संलक्ष्, आलोक्ष् (c. 10.

-लोचयति -यितुं), निर्वर्ण (c. 10. -वर्णयति -यितुं).—(Distinguish, judge) विविच् (c. 7. -विनक्ति -येत् or caus. -वेचयति -यितुं), विज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -नीते -ज्ञातुं), विचर् in caus. (-चारयति -यितुं), निर्णी (c. 1. -णयति -येत्), विभू in caus. (-भावयति -यितुं), परिच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -हेत्तुं).

DISCERNED, *p. p.* दृष्टः -ष्टा -ष्टं, ईक्षितः -ता -तं, विज्ञातः -ता -तं.

DISCERNER, *s.* द्रष्टा *m.* (दृ), ईक्षिता *m.* (तृ), विज्ञाः, विवेकदृष्टा *m.* (नृ), विवेका *m.* (कृ).

DISCERNIBLE, *a.* दृश्यः -श्या -श्यं, दृष्टिगोचरः -रा -रं, विज्ञेयः -या -यं, विवेचनीयः -या -यं, विभाष्यः -व्या -व्यं, विभावनीयः -या -यं, प्रत्यक्षः -क्षा -क्षं.

DISCERNIBLY, *adv.* प्रत्यक्षतम्, दृष्टिगोचरं, व्यक्तं, विज्ञेयं, स्पष्टं.

DISCERNING, *a.* विवेकी -किनी -कि (नृ), विवेकदृष्टा -ष्टा -ष्ट (नृ), विज्ञाः -ज्ञा -ज्ञं, अभिज्ञाः -ज्ञा -ज्ञं, दोषेदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि or दूरदृष्टिः, मम्मज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, परिणामदर्शी -ज्ञिनी -ज्ञि (नृ), बुद्धिमान् -मती -मत् (तृ).

DISCERNINGLY, *adv.* सविज्ञानं, सविवेकं, विज्ञवत्, विचारेण, परिच्छेदपूर्वकं.

DISCERNMENT, *s.* विवेकः -कता, विवेचनं, विवेकपूर्वकं, विवेकदृष्ट्यन्तं, विज्ञानं, परिच्छेदः, विचारः, परोक्षा, स्वबोधः, सर्पज्ञानं, विभावनं, स्वधारणं, विनिः *f.*, दूरदृष्टिः *f.*, प्रेक्षा.

TO DISCERN, *v. a.* व्यचिच्छ (c. 7. -छिनत्ति -हेत्तुं), खण्ड् (c. 10. खण्डयति -यितुं), खण्डशः कृ, खण्डं खण्डं कृ, लवणः कृ, शकलीकृ, विद् in caus. (-दारयति -यितुं).

DISCERNIBLE, *a.* व्यवलेदः -द्या -द्यं, विवेद्यः -द्या -द्यं, खण्डनीयः -या -यं.

DISCRIPTION, *s.* व्यवलेदः, विदारणं, विशमनं, शकलीकरणं.

TO DISCHARGE, *v. a.* (Unload) भारम् उन्मु in caus. (-तारयति -यितुं) or विनी or अपनी, भाराद् मुच् (c. 6. मुचति, मोक्ते, c. 10. मोचयति -यितुं).—(Set free) मुच्, विमुच्, प्रविमुच्, मोक्ष (c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमृज् (c. 6. -मृजति -मृष्टुं, c. 10. -मञ्जयति -यितुं), निस्तृ in caus. —(From obligation) चण्णाद् उन्मु or मुच् or शुप् in caus. (शोधयति -यितुं), आनुष्यं दा. —(Pay a debt, &c.) चण्णं शुप् in caus. or अपनी or विनी or अपाकृ or अपवृज् in caus. (-वञ्जयति -यितुं) or अपनृद् (c. 6. -नुदति -नोत्तुं) or निरादिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), आनुष्यं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or उपगम् or आप् (c. 5. आप्नोति, आप्नुं).—(Clear, absolve) शुप् in caus., परिशुप्; पापाद् मुच्. —(Dismiss from service) पदात् or अधिकाराद् अपमृज् or विमृज् or मुच् or निराकृ, or सवरूह in caus. (-रोपयति -यितुं) or अपाम् (c. 4. -अस्यति -असितुं) or अ्य in caus. (आवयति -यितुं) or निःम् in caus. (-सारयति -यितुं) or निष्कम् in caus. (-कासयति -यितुं) or वहिष्कृ. —(Perform) अनुष्टा (c. 1. -तिष्ठति -ज्ञातुं), आस्था, सम्पद् in caus. (-पादयति -यितुं), विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), आचर् (c. 1. -चरति -रितुं), कृ, सङ्कृ, निर्वह in caus. (-वाहयति -यितुं). —(A missile) क्षिप् (c. 6. जिपति, क्षेप्तुं), प्रक्षिप, क्षम् (c. 4. -अस्यति, असितुं), प्राम्, मुच्, प्रमुच्, मृज्, ईर् (c. 10. ईरयति -यितुं), उदीर, पत् in caus. (पातयति -यितुं).—(A gun) लोहगोलान् युद्धनाडः प्रक्षिप् or निःम् in caus., युद्धनाडिष्वम् आनेयचूर्णं ज्वल् in caus. (ज्वालयति -यितुं).—(Emit, pour forth) उदीर, मुच्, प्रमुच्, उत्सृज्, उद्गृ (c. 6. -गिरति -गिरितुं -रोत्तुं), उद्गम् (c. 1. -यमति -मितुं), उद्गर् in caus. (-चारयति -यितुं), सु in caus. (सावयति -यितुं or c. 1. सवति, सोत्तुं), प्रमु, खर् (c. 1. खरति -रितुं), स्कन्द in caus. (स्कन्दयति -यितुं).

TO DISCHARGE, *v. n.* मुच् in pass. (मुच्यते), सु (c. 1. सवति, सोत्तुं), विलो (c. 4. -लोयते).

DISCHARGE, *s.* (Unloading) भारावतरणं, उत्तरणं. —(Setting free) मोक्षः, मुक्तिः *f.*, परिमोक्षणं, उत्सर्गः, निस्तारः. —(From obligation) चण्णमोक्षः, चण्णमुक्तिः *f.*, उत्तरणं. —(Payment of a debt) चण्णशोधनं, चण्णापनयनं, चण्णापाकरणं, चण्णसिद्धिः *f.*, आनुष्यं, चण्णापनोदनं, विगणनं, निरादेशः. —(Acquittance) पापमोचनं, परिशोधः, निस्तारः, निष्कृतिः *f.* —(Dismissal from office) अधिकाराद् विसञ्जनं or निराकरणं or अपासनं or सवरोपणं or वहिष्करणं, पदच्युतिः *f.* —(Performance) अनुष्ठानं, आचरणं, विधानं, करणं, निर्वहः; 'discharge of one's duties', कर्म्मोनुष्ठानं. —(Voiding, emission) उत्सर्गः, विसर्गः, मोक्षणं, सावः, आश्रावः, आश्रवः, उच्चारः, उत्तारः.

DISCHARGED, *p. p.* (Released) मुक्तः -क्ता -क्तं, विमोचितः -ता -तं, मोक्षितः -ता -तं, विसृष्टः -ष्टा -ष्टं, उत्सृष्टः -ष्टा -ष्टं. —(From obligation) उत्तरीक्षः -क्षी -क्षं, चण्णमुक्तः -क्ता -क्तं. —(Paid, as a debt) शोधितः -ता -तं, परिशुष्टः -ष्टा -ष्टं, सिद्धः -द्धा -द्धं, विगणितः -ता -तं, निरादिष्टः -ष्टा -ष्टं. —(Acquitted) शुद्धः -द्धा -द्धं. —(Dismissed) विसर्जितः -ता -तं, विसृष्टः -ष्टा -ष्टं, सवसृष्टः -ष्टा -ष्टं, निराकृतः -ता -तं, अपविद्धः -द्धा -द्धं, क्षुण्णस्तः -स्ता -स्तं, दुरीकृतः -ता -तं, ग्रहितः -ता -तं, अधिकारात्प्रभृतिः -ता -तं, वहिष्कृतः -ता -तं. —(Shot) ईरितः -ता -तं, प्रक्षिप्तः -प्ता -प्तं, मुक्तः -क्ता -क्तं, निःसारितः -ता -तं, निरस्तः -स्ता -स्तं. —(Emitted) उदीरितः -ता -तं, उत्सृष्टः -ष्टा -ष्टं, उच्चारितः -ता -तं, स्कन्दितः -ता -तं. —(Performed) अनुष्ठितः -ता -तं, आचरितः -ता -तं, कृतः -ता -तं.

DISCHARGER, *s.* (Of duty) कर्म्मोनुष्ठायी *m.* (नृ). —(Of a missile) प्रक्षेपकः.

TO DISCHARGE, *v. a.* द्विधा छिद् (c. 7. छिनत्ति, हेत्तुं), व्यचिच्छ, द्विसखीकृ.

DISCIPLE, *s.* शिष्यः, सनेवासी *m.* (नृ), सनेवासिजनः, छात्रः, अनुयायी *m.* (नृ), विद्यार्थी *m.* (नृ), अनुचरः, अनुगतिकः, आश्रितः; 'disciple of a disciple', प्रशिष्यः.

DISCIPLESHIP, *s.* शिष्यत्वं, छात्रता, अनुवासित्वं, विद्यार्थित्वं, अनुयायित्वं.

DISCIPLINABLE, *a.* शासनीयः -या -यं, शास्यः -स्या -स्यं, शिक्षणीयः -या -यं.

DISCIPLINARIAN, *s.* शासिता *m.* (नृ), शिक्षिकर्त्ता *m.* (नृ), विनेता *m.* (नृ), नियामकः.

DISCIPLINARY, *a.* वैनयिकः -की -कं, शिक्षिविषयकः -का -कं.

DISCIPLINE, *s.* (Education, instruction) विनयः, शिक्षा, अध्यासः.

शासनं, शिक्षिः *f.*, शास्तिः *f.*, अनुशासनं, उपदेशः, अध्यापनं, अनुनयः, नीतिः *f.* —(Military discipline) व्यायामः, युद्धाभ्यासः, युद्धशिक्षा, युद्धनीतिः *f.*, युद्धव्यवस्था. —(Rule of government) नीतिः *f.*, नयः, राजनीतिः, व्यवस्था, नियमः, विधिः *m.* —(Chastisement) शिक्षिः *f.*, शास्तिः *f.*, शासनं, नियहः, साहसं, दण्डः, दम्. —(Subjection) दानिः *f.*

TO DISCIPLINE, *v. a.* (Educate, instruct) विनी (c. 1. -नयति -नेत्तुं), शिक्ष in caus. (शिक्षयति -यितुं), अनुशिक्ष; शास् (c. 2. शास्ति, शास्तितुं), अनुशास्, सधी in caus. (अध्यापयति -यितुं). —(Exercise) अभ्यास (c. 4. -अस्यति -असितुं), व्यापम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं). —(Regulate) विनियम्, नियम्, शास्, अनुशास्, विधु in caus. (-धारयति -यितुं). —(Punish, chastise) शास्, अनुशास्, दण्ड (c. 10. दण्डयति -यितुं), दम् (c. 10. दमयति -यितुं).

DISCIPLINED, *p. p.* शिक्षः -ष्टा -ष्टं, शासितः -ता -तं, विनीतः -ता -तं, अनुनीतः -ता -तं, शिक्षितः -ता -तं, कृताभ्यासः -सा -सं, दमितः -ता -तं, उद्यतः -ता -तं.

TO DISCLAIM, *v. a.* निहृ (c. 2. -हृते -होत्तुं), अपहृ, प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), अपवद् (c. 1. -वदति -दितुं), अपलप (c. 1. -लपति -यितुं), अपज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -ज्ञातुं), प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), निरस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), परिजम् (c. 1. -जयति -यन्तुं), न स्वीकृ, न अङ्गीकृ.

DISCLAIMER, *s.* अपहोता *m.* (नृ.) निहोता *m.*, प्रत्यादेशकः, अस्वीकर्ता *m.* (नृ.).

To DISCLOSE, *v. a.* (Uncover) विवृ (c. 5. -वृणोति -युते -परितु -रोतु),
अपवृ, अपावृ, उज्ज्व (c. 10. -ज्जयति -यितु), (Reveal) प्रकाश
in caus. (-काशयति -यितु), प्रकाश, स्पष्टीकृ, प्रकटीकृ, व्यक्तीकृ,
व्यञ्ज (c. 7. -ञ्जयति -यितु), (Tell) निवेद in caus. (-वेदयति
-यितु), ख्या in caus. (ख्यायति -यितु), सूय (c. 10. -सूयति -यितु);
'disclose a secret,' रहस्यं भिद् (c. 7. भिनक्ति, भेजु).

DISCLOSED, *p. p.* विवृतः -ता -ते, सूचितः -ता -ते, निवेदितः -ता -ते.

DISCLOSURE, *s.* विवृतिः *f.*, विवरणं, प्रकाशः -ज्ञनं, स्पष्टीकरणं, व्यक्ती-
करणं, प्रकटीकरणं, प्रचारणं, निवेदनं, उद्घेदः, भेदः; 'of a secret,'
रहस्यभेदः.

DISCOLORATION, *s.* (The act) विवर्णकरणं, मलिनिकरणं, कृष्णिकरणं.
—(The state) विवर्णितं, वैवर्ण्यं, मालिन्यं, कलुषं, कलङ्कः.

To DISCOLOUR, *v. a.* विवर्णयि, विवर्ण (c. 10. -वर्णयति -यितु), मलिन
(nom. मलिनयति -यितु), कलुष (nom. कलुषयति -यितु), कृष्णीकृ.

DISCOLOURED, *p. p.* विवर्णः -णी -यं, दीनवर्णः -णी -यं, नीरक्तः -क्ता -क्तः;
'having discoloured teeth,' कृष्णदशनः -ना -नं.

To DISCOMFIT, *v. a.* पराजि (c. 1. -जयति -ते -जेतु), पराहन् (c. 2. -हन्ति
-न्तु), परास् (c. 4. -अस्यति -स्यितु), पराभू, अभिभू, विद्रु in caus.
(-द्रावयति -यितु), व्यहान् भञ्ज (c. 7. भनक्ति, भंजु) or भिद् (c. 7.
भिनक्ति, भेजु), विज्यंस् in caus. (-ज्यंयति -यितु), पित्रलोकृ, खद्
(c. 1. खदते -दितु).

DISCOMFITED, *p. p.* पराजितः -ता -ते, पराभूतः -ता -ते, पराहतः -ता -ते,
परास्तः -स्ता -स्तं, प्रपलायितः -ता -ते, विद्रुतः -ता -ते, प्रतिहतोद्यमः
-मा -मं, पित्रलः -ला -लं, समुत्पिन्नः -न्ना -न्नं.

DISCOMFITER, *s.* पराजयः, अपजयः, पराभवः, व्यसनं, बलव्यसनं, भङ्गः,
भेदः, विद्रवः, प्रपलायनं, हारिः *f.*, खदनं, पित्रलकः, समुत्पिन्नलकः.
DISCOMFORT, *s.* असुख्यं, असुख्यता, दुःखं, असुखं, पोडा, अपा, खेदः,
कष्टं, कृष्णं, पेदना. पित्रयदना. उद्देगः. बाधा. क्रेशः. सन्नायः.

To DISCOMFORT, *v. a.* दुःख (c. 10. दुःखयति -यितु), पीड्य (c. 10. पीडयति
-यितु), अप (c. 10. अपयति -यितु), बाध् (c. 1. बाधते -धितु), परितप्
(c. 10. -तापयति -यितु).

To DISCOMMEND, *v. a.* न प्रशंस (c. 1. -शंसति -सितु), निन्द (c. 1. नि-
न्दति -न्दितु).

To DISCOMMODE, *v. a.* बाध् (c. 1. बाधते -धितु), उपरुध् (c. 7. -रुण्डि
-रोडु), क्रिञ्ज (c. 9. क्रिञ्जति -जि, क्रेडु), अप (c. 10. अपयति -यितु).

DISCOMMODIOUS, *a.* अनुपयुक्तः -क्ता -क्तः, कष्टकरः -री -रं, अस्वास्थ्यजनकः -क्ता -क्तः.

To DISCOMPOSE, *v. a.* क्षुभ् in caus. (क्षोभयति -यितु), विक्षुभ्, आकु-
लीकृ, कातरीकृ, आकुलीकृ, अस्थिरकृ, बाध् (c. 1. बाधते -धितु), मुह
in caus. (मोहयति -यितु), आमुह, विलुप् (c. 6. -लुम्पति -लोतु).

DISCOMPOSED, *p. p.* क्षोभितः -ता -ते, क्षुब्धः -आ -भं, आकुलितः -ता -ते,
आकुलचित्तः -ता -चं, आकुलः -ला -लं, कातरः -रा -रं, अस्थिरः -रा -रं,
अनवस्थितः -ता -ते, अनिर्वृतः -ता -ते, अप्रयः -या -यं, पारिप्रयः -या -यं,
मोहितः -ता -ते, उद्गानः -जा -नं, विधुरः -रा -रं.

DISCOMPOSURE, *s.* क्षोभः, आकुलता, आकुलत्वं, आकुलचित्तता, कातरत्वं,
अस्थिरता, अनिर्वृतिः *f.*, अग्रता, पारिप्रयत्वं, उद्देगः, वैज्यं, उत्कम्पः, मोहः.

To DISCONCERT, *v. a.* (Frustrate) सख् (c. 10. सखयति -यितु), प्रतिहन्
(c. 2. -हन्ति -न्तु), वृषा कृ.—(Discompose) मुह in caus. (मोह-
यति -यितु), आकुलीकृ, अपरीकृ.

DISCONCERTED, *p. p.* प्रतिहतोद्यमः -मा -मं, सखितः -ता -ते, मोहितः -ता
-ते, आकुलितः -ता -ते, आकुलितः -ता -तं, विलङ्घितः -ता -ते.

DISCONFORMITY, DISCONGRUITY, *s.* असादृश्यं, अयोग्यता, असङ्गतिः *f.*,
विरुद्धता.

To DISCONNECT, *v. a.* विपुञ्ज् (c. 7. -पुनक्ति -योक्तु), विच्छिप् (c. 10. -छेप-
यति -यितु).

DISCONNECTED, *p. p.* विप्रयुक्तः -क्ता -क्तः, असंसक्तः -क्ता -क्तः, असंलग्नः -ग्ना -ग्नं.

DISCONNECTION, *s.* वियोगः, विप्रयोगः, असंयोगः, विच्छेदः, अनभिष्वङ्गः.

DISCONSOLATE, *a.* विषयः -खा -खं, विषादी -दिनी -दि (नृ), अपसन्नः
-न्ना -न्नं, निराशः -शा -शं, हताशः -शा -शं, विमनाः -नाः -नः (स्),
or ज्ञानमनाः or दुर्मेनाः or अनर्मेनाः or उद्विग्नमनाः, विमनस्कः
-क्ता -क्तं, निरानन्दः -न्दा -न्दं, अनायासनीयः -या -यं, सिद्धमानः
-ना -नं, सेदान्वितः -ता -तं.

DISCONSOLATELY, *adv.* सविषादं, सखेदं, सोद्वेगं, सनैराश्यं, निरानन्दं.

DISCONTENT, *s.* असन्तोषः, अतुष्टिः *f.*, अपरितोषः, अतृप्तिः *f.*, अरतिः *f.*,
अनिर्वृतिः *f.*, अनाह्लादः, अशान्तिः *f.*, असन्तुष्टता, अतृप्ता.

DISCONTENT, DISCONTENTED, *a.* असन्तुष्टः -ष्टा -ष्टं, अतृप्तः -त्रा -त्रं, अतुष्टः
-ष्टा -ष्टं, अपरितुष्टः -ष्टा -ष्टं, वितुष्टः -ष्टा -ष्टं, अरतः -ता -तं, अनिर्वृतः
-ता -तं, अरतिः -ति -ति, अशान्तिः -न्ता -नं, अप्रीतिः -ता -तं, निरानन्दः
-न्दा -न्दं, अप्रशान्तकामः -मा -मं, अप्रतिलम्बकामः -मा -मं, सासूयः -या -यं.

To DISCONTENT, *v. a.* न सन्तुप् in caus. (-तोषयति -यितु), न तृप् in
caus. (-तृपयति -यितु), असन्तोष्य उत्पद् in caus. (-पादयति -यितु).

DISCONTINUANCE, DISCONTINUATION, *s.* (Want of continuity)
विच्छेदः, छेदः, भङ्गः, अनाराधः, खण्डनं.—(Cessation) विरतिः *f.*,
विरामः, अवरतिः *f.*, उपरतिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, विनिवृत्तिः *f.*, निवृत्तिः *f.*,
निवर्त्तनं, विच्छेदः, छेदः, उपशमः, अपशमः, क्षान्तिः *f.*, क्षयः.

To DISCONTINUE, *v. a.* and *n.* (Leave off) विरम् (c. 1. -रमति -रन्तु),
उपरम् with abl. c., निवृत् (c. 1. -वर्त्ते -र्त्तितु), निवृत् with abl.
c., जम् (c. 4. श्राम्यति, श्रमितु), विच्छिद् in pass. (-च्छिद्यते).—(Cause
to cease) निवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितु), विरम् in caus. (-रमयति
-यितु).—(Abandon) त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तु), उञ्छ् (c. 6. उञ्छति
-ञ्छितु), प्रोञ्छ्.—(Interrupt, break off) विच्छिद् (c. 7. -च्छिनक्ति
-छेजु), विलुप् (c. 10. -लोपयति -यितु), सख् (c. 10. सखयति -यितु).
DISCONTINUED, *p. p.* विरतः -ता -ते, अवरतः -ता -ते, निवृत्तः -न्ता -न्नं,
विच्छिन्नः -न्ना -न्नं, अवसन्नः -न्ना -न्नं, उञ्छितः -ता -तं, त्यक्तः -क्ता -क्तं.

DISCORD, DISCORDANCE, *s.* (Disagreement) भेदः, विभेदः, विभिन्नता,
विदीर्घः, परस्परविरोधः, विबन्तिः *f.*, वैमत्यं, अममतिः *f.*, अयोग्यता,
विपरीतता, वैषरीत्यं, विसंवादः, प्रातिकूल्यं, वेलक्ष्यं, विरुद्धता;
'causing discord,' भेदकरः -री -रं.—(In music) अपरवः, विस्-
रञ्ज्यः, असौम्यसरः, अपङ्कजः.

To DISCORD, *v. n.* विभिद् in pass. (-भिद्यते), न सम्मन् (c. 4. -मन्यते
-मन्तु), न युज् in pass. (युज्यते), विसंघ् (c. 1. -वदति -दितु), अमन्यं
विरुध् (c. 7. -रुण्डि -रोडु).

DISCORDANT, *a.* (Incongruous) विरुद्धः -द्धा -द्धं, परस्परविरुद्धः -द्धा -द्धं,
अयोग्यः -ग्या -ग्यं, विभिन्नः -न्ना -न्नं, असङ्गतः -ता -तं, विसङ्गतः -ता -तं,
असम्मतः -ता -तं, विपरीतः -ता -तं, क्रिष्टः -ष्टा -ष्टं.—(In sound)
विस्वरः -रा -रं, असरः -रा -रं, असौम्यसरः -रा -रं, कञ्जेश्वरः -ना -नं,
वैतालिकः -की -कं.

DISCORDANTLY, *adv.* विरुद्धं, विपरीतं, विस्वरं, विरोधेन, अयोग्यं.

To DISCOVER, *v. a.* (Shew) दृश् in caus. (दृश्यति -यितु), अभिदृश्,
निदृश्, प्रतिदृश्.—(Reveal, make manifest) विवृ (c. 5. -वृणोति
-युते -रोतु), अपवृ, प्रकाश in caus. (-काशयति -यितु), स्पष्टीकृ,
व्यक्तीकृ, प्रकटीकृ, व्यञ्ज (c. 7. -ञ्जयति -यितु), c. 10. -ज्जयति -यितु).

चायिष्कृ.—(Make known) ज्ञा in caus. (ज्ञापयति -यितुं), निविद् in caus. (वेदयति -यितुं), सूच् (c. 10. सूचयति -यितुं).—(Find out, detect) निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), ज्ञा (c. 9. जानाति -नीते, ज्ञातुं), परिज्ञा, अभिज्ञा, निर्वी (c. 1. -णयति -येतुं), उपलभ् (c. 1. -लभते -लभ्), अवगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अवधिगम्, सध्यागम्; चासद् (c. 10. -सादयति -यितुं), प्राप् (c. 5. -प्राप्नोति -प्राप्नु), विद् (c. 6. विन्दति, वेदितुं), अभिविद्, अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं).

DISCOVERABLE, a. निरूपणीयः -या -यं, ज्ञेयः -या -यं, प्रेक्षणीयः -या -यं.
DISCOVERED, p. p. निरूपितः -ता -तं, ज्ञातः -ता -तं, विशातः -ता -तं, अभिज्ञातः -ता -तं, निर्वीतः -ता -तं, अवगतः -ता -तं; 'in a fault,' दृष्टोऽयः -या -यं.

DISCOVERER, s. निरूपकः, निर्वीता *m.* (नृ), परिज्ञानी *m.* (नृ), अवगता *m.* (नृ).
DISCOVERY, s. (Disclosing, exhibiting) विवृतिः *f.*, दर्शनं, प्रकाशनं, प्रेक्षणं.—(Finding out) ज्ञानं, परिज्ञानं, विशानं, निरूपणं, प्राप्तिः *f.*, उपलप्तिः *f.*, अवगमः, अवगतिः *f.*, निर्वेयः, अनुसन्धानं.

DISCOUNT, s. उद्धारः, उद्धृतभागः, दुष्टिकापवाद उद्धृतो भागः.

To DISCOUNT, v. a. (Deduct a part) भागम् उद्धृ (c. 1. -हति -हन्तुं).—(Pay a bill of exchange before hand) भागम् उद्धृतं प्राग्विहितकालाद् दुष्टिकापत्रं शुभ् in caus. (शोधयति -यितुं).

To DISCOURTEGEANCE, v. a. न अनुग्रह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), न अनुपाल् (c. 10. -पालयति -यितुं), न अनुकूल् (nom. अनुकूलयति -यितुं), न उपकृ, लज् (c. 10. लज्जयति -यितुं).

To DISCOURAGE, v. a. (Depress, deject) अवसद् in caus. (-मादयति -यितुं), विवद् in caus., विपथीकृ, विषादं जन् in caus. (जनयति -यितुं), ज्ञानीकृ, निर्विषीकृ; आशाः or मनो भञ्ज् (c. 7. भनक्ति, भञ्जुं) or हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं).—(Deter) भयहेतुं दर्शयित्वा निवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं) or निवृ in caus. (-वारयति -यितुं).

DISCOURAGED, p. p. विषयः -आ -यं, अवसन्नः -आ -यं, अवसादितः -ता -तं, निर्विषः -आ -यं, भग्नोद्यमः -मा -यं, भग्नमनाः -ना -यं (स्), मनोहतः -ता -तं, हताशाः -आ -यं, विषयः -आ -यं, निवर्त्तितः -ता -तं, निवारितः -ता -तं.

DISCOURAGEMENT, s. मनोभङ्गः, उद्योगभङ्गः, उद्यमव्याघातः, आशाभङ्गः, निवर्त्तनं, विषादोत्पादनं, अवसादकरणं, अप्रसादः.

DISCOURAGING, a. विषादोत्पादकः -का -कं, अवसादजनकः -का -कं.

DISCOURSE, s. (Conversation) सम्भाषा -वणं, संलापः, सङ्कषा, आलापः, आभाषणं, संवादः, सम्प्रवदनं, कथोपकथनं, अनुकथनं, कथायोगः.—(Speech, dissertation) वचनं, वाक्यं, वचः *n.* (स्), वादः, प्रवादः, प्रवचनं, भाषितं, भाषणं, लपितं, वचनक्रमः, निगादः.

To DISCOURSE, v. n. (Talk, converse) भाष् (c. 1. भाषते -यितुं), सम्भाष्, सम्प्रभाष्, प्रभाष्; आलाप् (c. 1. -लपति -यितुं), संलप; वद् (c. 1. वदति -ते -दितुं), संवद्, सम्प्रवद्, वच् (c. 2. वक्ति -क्कुं), संवच्, जल्य् (c. 1. जल्यति -ल्यितुं), सल्लप्य्.—(Treat of, talk over) व्याख्या (c. 2. -व्याति -तुं), प्रसङ्गं कृ, कष् (c. 10. कथयति -यितुं).

DISCOURSER, s. वादी *m.* (नृ), वक्ता *m.* (नृ), भाषी *m.* (नृ), आलापी *m.* (नृ), कथकः.

DISCOURSIVE, a. तर्की -किञ्ची -कि (नृ), ऊही -हिनी -हि (नृ), सांवादिकः -की -कं.

DISCOURTEOUS, a. असभ्यः -भ्या -भ्यं, अशिष्टः -हा -यं, दुर्मेय्योदः -दा -दं, अनार्यः -भ्या -भ्यं, अविनीतः -ता -तं, अविनयः -या -यं, दुःशीलः -ला -लं, कुशीलः -ला -लं, विनयप्रनाथी -धिनी -यि (नृ), अप्रसन्नः -आ -यं, दुष्टरिषः -आ -यं.

DISCOURTEOUSLY, adv. असभ्यं, अशिष्टं, अविनीतं, अप्रश्रितं, दुःशीलत्वात्.

DISCOURTESY, s. असभ्यता, अशिष्टता, अविनयः, दुःशीलता, अप्रसादः, अप्रश्रयः.
DISCREDIT, s. अयशः *n.* (स्), अकीर्तिः *f.*, अवस्थातिः *f.*, कुख्यातिः *f.*, अपकीर्तिः *f.*, अपमानं, कलङ्कः, अपकलङ्कः, अप्रतिष्ठा, मर्यादा हानिः *f.*
To DISCREDIT, v. n. (Deprive of credibility) अवधिनात्यः or सप्रज्ञेय इति मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं), प्रामाण्यं or गौरवं लघ् (nom. लपयति -यितुं) or लघूकृ, अवधिचस् -स्तो -स्तं कृ.—(Not to credit) न प्रती (c. 2. प्रत्येति -तुं), न विश्वम् (c. 2. -व्यसिति -तुं).—(Disgrace), अकीर्तिं or अयशः or अपमानं कृ or जन् (c. 10. जनयति -यितुं), लघूकृ, कलङ्कं कृ.

DISCREDITABLE, a. अकीर्तिकरः -री -रं, अयशस्करः -री -रं, कलङ्ककरः -रा -रं, अपमान्यः -न्या -न्यं, समान्यः -न्या -न्यं, अनार्यः -भ्या -भ्यं, अयशस्यः -स्या -स्यं, मर्यादाविरुद्धः -द्धा -द्धं, लोकगर्हितः -ता -तं, अप्रतिष्ठः -ष्ठा -ष्ठं.
DISCRET, a. विमृश्यकारी -रिणी -रि (नृ) or समीक्षकारी, विज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, विचक्षणः -णा -णं, विचारणशीलः -ला -लं, स्वर्हितः -ता -तं, मनस्वी -स्विनी -स्वि (नृ), मतिमान् -मती -मत् (नृ), कृतावधानः -ना -नं, विनीतः -ता -तं, परिणामदर्शी -शिनी -शि (नृ).

DISCREETLY, adv. सुविमृश्य, स्वर्हितं, सुविचार्यं, विचारण, विज्ञवत्.

DISCREPANCE, DISCREPANCY, s. विभेदः, विभिन्नता, भेदः, भिन्नता, विरोधः, विरुद्धता, विप्रतिपक्षिः *f.*, असङ्गतिः *f.*, विपरीतता, वैपरीत्यं, द्वेषं, द्वेषियं, विस्वादः, प्रातिकूल्यं, वैलक्षण्यं, विगीतिः *f.*

DISCREPANT, a. भिन्नः -द्वा -वं, विभिन्नः -आ -यं, विरुद्धः -द्धा -द्धं, विरोधी -धिनी -धि (नृ), विपरीतः -ता -तं, विगीतः -ता -तं, असङ्गतः -ता -तं, विमङ्गतः -ता -तं, विस्वादी -दिनी -दि (नृ), विवदमानः -ना -नं, प्रातिकूलः -ला -लं.

DISCRETE, a. भिन्नः -आ -यं, विरिक्तः -क्का -कं, पृथग्भूतः -ता -तं.

DISCRETION, s. (Prudence) विनयः, विनीतता, नीतिः *f.*, मुनीतिः, सुनयः, प्रसमीक्षा, समीक्षणं, समीक्ष्यकारित्वं, विमृश्यकारित्वं, चिन्ता, विज्ञता, विचक्षणता, विवेचना, विचारः.—(Liberty of acting at pleasure) स्वातन्त्र्यं, स्वाज्ज्वल्यं, स्वाधीनता.—(Option) विकल्पः, अनुकल्पः; 'at one's own discretion,' स्वेच्छया, स्वरुच्या.

DISCRETIONALLY, adv. स्वेच्छातम्, स्वेच्छानुसारं, विकल्पतस्, कामं, अनुकानं.

DISCRETIONARY, a. वैकल्पिकः -की -कं, विकल्पितः -ता -तं, सविकल्पकः -का -कं, सानुकल्पिकः -की -कं, स्वाधीनः -ना -नं, स्वाज्ज्वलः -ज्ज्वा -ज्ज्वा, यादृच्छिकः -की -कं.

To DISCRIMINATE, v. a. विज्ञा (c. 9. -जानाति -नीते -ज्ञातुं), विशिष् (c. 7. -शिनष्टि -श्रेष्ठं, c. 10. -शेषयति -यितुं), विशिच (c. 7. -विनक्ति -वेक्तुं, c. 10. -वेचयति -यितुं), लघ् (c. 10. लघयति -यितुं), परिच्छिद् (c. 7. -स्तिनक्ति -क्षेत्तुं), विभर् (c. 10. -चारयति -यितुं), पृथक्कृ, विज् (c. 3. वेवेक्ति. विजितुं), विभू (c. 10. -भावयति -यितुं).

DISCRIMINATED, p. p. विशेषितः -ता -तं, कृतलक्षणः -णा -णं, विशिक्तः -क्का -कं, परिच्छिन्नः -द्वा -वं, विशातः -ता -तं, पृथक्कृतः -ता -तं, विचारितः -ता -तं.

DISCRIMINATION, s. (The act) विवेकः, विवेचनं, परिच्छेदः -दनं, विज्ञानं, अर्थविज्ञानं, अर्थज्ञानं, विभाषनं, विचारः, व्यपच्छेदः, विभक्तिः *f.*, विवेकदृष्टत्वं, विवेकत्वं, विशेषणं, पृथक्करणं, पृथगालम्बता, अवधारणं.—(The state) विशिष्टता, परिच्छिन्नता, विशिक्तता; 'discrimination of right and wrong,' सदसङ्घिवेकः; 'want of discrimination,' अविवेकः -कता.

DISCRIMINATING, a. विशेषज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, विवेकदृष्टा -ष्ठा -य् (नृ), अर्थज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.

DISCRIMINATIVE, a. विवेकी -किनी -कि (नृ), विशेषकः -का -कं, परिच्छेदकः -का -कं, प्रभेदकारी -रिणी -रि (नृ), विभावकः -का -कं, विजिता -यी -यु (नृ).

DISCURSIVE, *a.* (Wandering from one topic to another) बहुविधः-या-य, नानावस्तुविषयकः-का-कं, अनेकार्थः-धा-धं, बह्वर्थाः-धा-धं, नानाप्रसङ्गः-ज्ञा-ज्ञं, इतस्ततो भ्रमणशीलः-ला-लं, अस्थिरः-रा-रं, अचलः-ला-लं.—(Argumentative) तार्किकः-की-कं, विचारो-रिणी-रि (न).

DISCUS, *s.* चक्रं, लोहचक्रं, अट्टनं; 'of Vishnu,' शिवचक्रं.

To DISCUSS, *v. a.* विचार in caus. (-चारयति-यितुं), वितर्कं (c. 10, -तर्कयति-यितुं), निरूपं (c. 10, -रूपयति-यितुं), विमृशं (c. 6, -मृशति-यितुं), परिमृशं, समीक्षं (c. 1, -ईक्षते-क्षितुं), परीक्षं, विभू (c. 10, -भावयति-यितुं), मयं (c. 1, -मयति-यितुं), वादानुवादं कृ.

DISCUSSED, *p. p.* विचारितः-ता-तं, मथितः-ता-तं, विवक्षितः-ता-तं, विवक्षितः-ता-तं.

DISCUSSION, *s.* विचारः-रणा, वितर्कः-केण, वादानुवादः, वादप्रतिवादः, विमर्शः, परीक्षा, विवेचनं-ना, समीक्षा, प्रसमीक्षा, विभावनं, सम्प्रधारणा; 'topic under discussion,' प्रसङ्गः, प्रस्तावः; 'under discussion,' प्रस्तुतः-ता-तं; 'result of discussion,' मथिताधेयः.—(Dispersion) विद्रावणं, विक्षेपः.

DISCUSSING, *a.* विचारकः-का-कं, विभावकः-का-कं, विमर्शी-शीनी-शिनी (न).

DISCUSSIVE, *a.* दुष्टधातुनाशकः-का-कं, दुष्टरमविद्रावकः-का-कं, शोधद्वत्.

DISCUTIENT, *a.* शोषप्रः-मी-मं, शोषजित, शोषद्वत्, विस्मोदघ्नः-मी-मं.

DISDAIN, *s.* अघञा-ज्ञानं, अवहेला-लनं, उपेक्षा, अयमानं, उन्माथः, गर्हा-हेगं, घृणा, कुत्सा-त्सनं, हेलनं, निराकरणं, पराकरणं, आद्वयं, अवलेपः.

To DISDAIN, *v. a.* अघञा (c. 9, -ज्ञानाति-ज्ञानं), अयमानं (c. 1, -मन्यते-मन्यं), गर्हा (c. 1, -गर्हते-र्हति), कुत्सा (c. 10, -कुत्सयति-यितुं), उपेक्षा (c. 1, -ईक्षते-क्षितुं), लघूक, तुच्छीक, पराकृ, निराकृ, कदधोकृ, प्रत्याक्ष (c. 2, -वष्टे).

DISDAINED, *p. p.* अघञातः-ता-तं, गर्हितः-ता-तं, कुत्सितः-ता-तं, उपेक्षितः-ता-तं, कदधितः-ता-तं, पराकृतः-ता-तं, निराकृतः-ता-तं.

DISDAINFUL, *a.* अघमानी-निनी-नि (न), सावहेलः-ला-लं, सायज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, सावलेपः-पा-पं, उपेक्षकः-का-कं, सोन्माधः-धा-धं, घृणी-णिनी-णि (न).

DISDAINFULLY, *adv.* सावज्ञानं, सोन्माधं, सावहेलं, सावलेपं, अघमानेन, उपेक्षया.

DISDAINFULNESS, *s.* अवलिमता, सावलेपत्वं, सोन्माधता, औद्वयं.

DISEASE, *s.* रोगः, व्याधिः *m.*, आमयः, पीडा, रुक् *f.* (ज), रुजा, रुग्णता, गदः, उपतापः, आग्निः *f.*, कष्टं, अस्वास्थ्यं, दुःखं, विकारः, विकृतिः *f.*, विकारः, अमः, आमसः, मृत्युभयः, क्रेशः, तापः.

To DISEASE, *v. a.* रोगेण पीडं (c. 10, पीडयति-यितुं) or व्यथं (c. 10, व्यथयति-यितुं), दुःखं (c. 10, दुःखयति-यितुं), क्रिशं (c. 9, क्रिपयति-यितुं).

DISEASED, *p. p.* of *a.* रोगी-गिणी-गि (न), रोगवान-यती-वत् (त), रोगाक्षः-क्षा-क्षं, रोगग्रस्तः-स्ता-स्तं, मरोगः-गा-गं, व्याधितः-ता-तं, आमयः-या-य, अमी-मिनी-मि (न), आतुष्टः-था-रं, अस्वस्थः-स्था-स्थं, विकारी-रिणी-रि (न), विकृतः-ता-तं, अघमानः-ता-तं, अघमिनः-ता-तं, आमयावी-विनी-वि (न).

To DISEMBARK, *v. a.* उन्मृ in caus. (-तारयति-यितुं), नौकायाः or पोताद् अवतृ in caus. or अवरुह in caus. (-रोपयति-यितुं), उन्मृल (nom. उन्मृलयति-यितुं).

To DISEMBARK, *v. n.* उन्मृ (c. 1, -तरति-रितुं-रीतुं), प्रत्युन्मृ, नौकायाः or पोताद् अवतृ or अवरुह (c. 1, -रोहति-रोहं).

DISEMBARKATION, *s.* उन्मरणं, प्रत्युन्मरणं, नौकाया अवतरणं or अवरोहणं.

DISEMBARKED, *p. p.* उन्मरीः-मी-मं, अवतरीः-मी-मं, अवरुहः-टा-टं, अतिनीः-नीः-नु, उन्मृलितः-ता-तं.

To DISEMBITTER, *v. a.* तिक्तसं or तिक्तस्वम् अपनी (c. 1, -नयति-नेतुं), अतिक्तं-क्ती-क्तं कृ, तिक्तवर्जितं-तां-तं कृ, मधुरीकृ, सुरसं-सां-सं कृ.

DISEMBODIED, *p. p.* व्यस्तदेहः-हा-हं, अङ्गहीनः-ना-नं, तन्मदेहः-हा-हं, देहातीतः-ता-तं, अशरीरः-रा-रं, विगतदेहः-हा-हं, कायवर्जितः-ता-तं, अनङ्गः-ङ्गा-ङ्गं.

To DISEMBOGUE, *v. a.* सलिलं समुद्रे निगमं in caus. (-गमयति-यितुं) or प्रसु in caus. (-साययति-यितुं) or मुचं (c. 6, मुचति, मोकुं).

To DISEMBOGUE, *v. n.* निगमं (-गच्छति-गन्तुं), निमृ (c. 1, -सरति-सर्तुं), अपमृ, समुद्रं विश् (c. 6, विशति, वेहुं) or प्रविश् or निविश.

To DISEMBROIL, *v. a.*, व्यामोहात् or उद्देगात् or व्यस्तत्वाद् उद् (c. 1, -हरति-हर्तुं) or मुचं (c. 6, मुचति, मोकुं), निरुत्यातं-तां-तं कृ, निरुपद्रवं-वां-वं कृ.

To DISENCHANT, *v. a.* मन्त्रं or अभिचारं or वशक्रियां प्रतिकृ, मन्त्रप्रभावात् or अभिचारवशाद् उद् (c. 1, -हरति-हर्तुं) or मुचं (c. 6, मुचति, मोकुं), अभिचारभङ्गं कृ.

To DISENCHANT, DISCUMBER, *v. a.* भारात् or विघ्नाद् उद् (c. 1, -हरति-हर्तुं) or मुचं (c. 6, मुचति, मोकुं), प्रतिबन्धान् अपनी (c. 1, -नयति-नेतुं), निविघ्नीकृ, निविघ्नं (nom. निविघ्नयति-यितुं), विशुधं in caus. (-शोधयति-यितुं), निष्कृष्टं-हां-हं कृ.

To DISENGAGE, *v. a.* (Separate) विमुञ्जं (c. 7, -युनक्ति-योक्तुं), विविधं in caus. (-धेययति-यितुं).—(Disentangle) मुचं (c. 6, मुचति, मोकुं, c. 10, मोचयति-यितुं), विमुचं, निमुचं, मोक्षं (c. 10, मोक्षयति-यितुं), विमोक्षं, उद् (c. 1, -हरति-हर्तुं), विशुधं in caus. (-शोधयति-यितुं).—(Withdraw the mind) मनो निवृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितुं).

To DISENGAGE, *v. n.* मुचं in pass. (मुच्यते), निवृत् (c. 1, -वर्त्तते-वर्त्तुं), विरप्त्र in pass. (-रन्त्यते), आत्मानं निवृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितुं); 'to be disengaged, at leisure,' प्रामावकाशः-शा-शं भू, सायकाशः-शा-शं भू, अवसरं प्राप् (c. 5, -आप्नोति-आप्नुं), कार्यरहितः-ता-तं भू, कार्यशून्यः-न्या-न्यं भू.

DISENGAGED, *p. p.* (Extricated) मुक्तः-क्ता-क्तं, विमुक्तः-क्ता-क्तं, उत्तीर्णः-ती-ती, समुद्भूतः-ता-तं.—(At leisure) अवकाशप्राप्तः-प्रा-पं, प्रामावसरः-रा-रं, व्यापारशून्यः-न्या-न्यं, निर्व्यापारः-रा-रं, निष्क्रियः-या-यं.

To DISENTANGLE, *v. a.* मुचं (c. 6, मुचति, मोकुं, c. 10, मोचयति-यितुं), विमुचं, निमुचं, विनिमुचं, मोक्षं (c. 10, मोक्षयति-यितुं), उद् (c. 1, -हरति-हर्तुं), समुद्भू, उन्मृ in caus. (-तारयति-यितुं), निन्मृ, विशुधं in caus. (-शोधयति-यितुं).—(Remove obstacles) विघ्नान् अपनी (c. 1, -नयति-नेतुं) or हृ (c. 1, हरति, हर्तुं), निविघ्नीकृ, निष्कृष्टं-हां-हं कृ.

To DISENTHRAL, *v. a.* दास्यात् or दासभावात् or परवज्ञात् or पराधीनत्वाद् मुचं (c. 6, मुचति, मोकुं) or विमुचं or निन्मृ in caus. (-तारयति-यितुं) or मोक्षं (c. 10, मोक्षयति-यितुं).

To DISENTRANCE, *v. a.* निभेरस्त्रप्रात् or मूच्छनात् प्रमुचं in caus. (-बोधयति-यितुं).

DISESTEEM, *s.* अनादरः, अमाननं, उपेक्षा, अयमानं, अघञा, अघधीरं, अमेवनं.

To DISESTEEM, *v. a.* अयमनं (c. 4, -मन्यते-मन्यं), अघञा (c. 9, -ज्ञानाति-ज्ञानं), उपेक्षं (c. 1, -ईक्षते-क्षितुं), अघधीरं (c. 10, -धीरयति-यितुं), कदधं (c. 10, -कदधते-यितुं), लघूक, तुच्छीक मन्दादरः-रा-रं भू.

DISEFAVOUR, *s.* अप्रसादः, अप्रसन्नता, अननुग्रहः, निग्रहः, वैमुख्यं, अदृष्टिः *f.*, अनाग्रयः, विरक्तिः *f.*, वैरह्यं, अननुकूलता, अनुरोधाभावः, अनुपकारः.

To DISEFAVOUR, *v. a.* न अनुग्रहं (c. 9, -गृह्णाति-गृहीतुं), न अनुकूलं (nom. अनुकूलयति-यितुं), न प्रसदं (c. 6, -मीदति-सम्), अप्रसन्नः

-ज्ञा-चं भू. अप्रसादं कृ, न उपकृ.

DISFIGURATION, *s.* विरूपकरणं, अपरूपीकरणं, कदाकारकरणं, विकृतिकरणं.
To DISFIGURE, *v. a.* विरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं). विरूपीकृ, अपरूपीकृ,
कुरुपीकृ, विकृ, कदाकारीकृ, व्यङ्गीकृ, विकलोकृ.

DISFIGURED, *p. p.* विरूपितः -ता -तं. विरूपः -पा -पी -पं, अपरूपः -पी -पं,
कुरुपः -पी -पं, विकृतः -ता -तं, विकृताङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, विकृताकारः -रा -रं,
विकृताकृतिः -तिः -ति, विकलाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, व्यङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.

DISFIGUREMENT, *s.* विरूपता, वैरूप्यं, कुरुपता, अपरूपता, वैकृत्यं, व्यङ्गता.
To DISFRANCHISE, *v. a.* महासभायां प्रतिनिधिप्रेरणाधिकाराद् भंश in
caus. (भंशयति -यितुं) or च्यु in caus. (व्यावयति -यितुं), घोरत्वलोपं
कृ, सपिकारं द्व (c. 1. हरति, हन्तुं).

DISFRANCHISEMENT, *s.* सपिकारलोपः, सपिकाराद् भंशनं, सपिकारहानिः *f.*
To DISGORGE, *v. a.* उद्गृ (c. 6. -गिरति -गिरितुं -रीतुं), वम (c. 1. वमति
-मितुं), उड्गम, उतिष्प (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), ऊडुं क्षिप्, रट् (c. 10.
उदयति -यितुं).

DISGORGE, *s.* उद्गारः -रणं, उतिरगं, वमः -मनं, वानिः *f.*, ऊडुंशोधनं.

DISGRACE, *s.* अपयशः *n.* (स), अपयशः *n.*, सक्रोत्रिः *f.*, अपकरोत्रिः *f.*,
अपमानं, अख्यातिः *f.*, कुख्यातिः, अपध्वंसः, अपकर्षः, अनादरः, कलङ्कः,
अपकलङ्कः, मर्यादाहानिः *f.*, पराभवः, परिभवः, अभिभवः, अप्रतिष्ठा,
समर्यादा; 'disgrace of the family,' कुलकञ्जलः, कुलाङ्गारः.

To DISGRACE, *v. a.* (Cause dishonour) अपयशः कृ, सक्रोत्रिं कृ, साप-
मानं -ना -नं कृ, कलङ्कं कृ, कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), कुख्यातिं
जन् in caus. (जनयति -यितुं), लज्जां कृ. —(Degrade, put out of
favour) पदाद् भंश in caus. (भंशयति -यितुं) or च्यु in caus.
(व्यावयति -यितुं) or अपकृष् (c. 1. -कषेति -क्रष्टुं) or निराकृ.

DISGRADED, *p. p.* सापमानः -ना -नं, कलङ्कितः -ता -तं, अवशेषहतः -ता -तं.

DISGRACEFUL, *a.* सक्रोत्रिकरः -री -रं, अपयशस्करः -री -रं, अपयशस्यः
-स्या -स्यं, कलङ्ककरः -री -रं, लज्जाकरः -री -रं, अपमानजनकः -का -कं,
कलङ्गी -ङ्गिनी -ङ्गि (न), समर्यादाजनकः -का -कं, निन्दाकरः -री -रं.

DISGRACEFULLY, *adv.* सापमानं, अपयशस्यं, सक्रोत्रिकरं, लज्जाकरं, गर्हितं.

DISGRACIOUS, *a.* अपयशः -वा -वं, अननुकूलः -ला -लं, निरनुरोधः -धा -धं,
विमुखः -खी -खं, अप्रतिनिकरः -री -रं, असमोपजनकः -का -कं.

To DISGUISE, *v. a.* (Conceal by an unusual dress) अन्यवेशेन or
वेशान्तरेश्छद् (c. 10. छादयति -यितुं), कपटवेशेन or छद्मवेशेन गृह्
(c. 1. गृह्ति -ह्ति, c. 10. गृहयति -यितुं), विडम् (c. 10. -डम्बयति -यितुं),
आकारगोपनं कृ; 'disguise one's self,' अन्यवेशं परिधा (c. 3.
-दधाति -धत्ते -धातुं) or धृ in caus. (धारयति -यितुं), आकारगोपनं कृ,
आत्मरूपं or आत्मदेहं गृह्, आत्मकारपरिवर्तनं कृ. —(Conceal, cloke)
छद्, गुप् in des. (नुगुप्ते -प्ति, प्राप् (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं).
—(Disfigure) विरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), विरूपीकृ, विकृ;
'disguise one's intentions,' स्वाभिप्रायगोपनं कृ.

DISGUISE, *s.* (Dress for concealing the person) कपटवेशः, छद्मवेशः,
अन्यवेशः, वेशान्तरः, कृत्रिमवेशः, वेशः. —(Act of disguising) साका-
रगोपनं, वेशान्तरधारणं, विडम्बनं, अभिनयः. —(Counterfeit appear-
ance, false show) छद्म *n.* (न), व्यपदेशः, अपदेशः, प्याजः, खलं,
लख्यं, लब्धं.

DISGUISED, *p. p.* वेशधारी -रिणी -रि (न), कपटवेशी -शिनी -शि (न)
or छद्मवेशी, कपटवेशः -शा -शं, कपटरूपी -पिणी -पि (न), खलस्य-
लिङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, खलधितः -ता -तं; 'disguised as a Brahman,'
द्विजरूपी *m.* (न), द्विजवेशः; 'disguised censure,' व्याजनिन्दा.

DISGUISEMENT, *s.* आकारगोपनं, छद्मवेशधारणं, विडम्बनं, कपटरूपधारणं.

DISGUST, *s.* बोभत्सः -त्वं, घृणा, असुचिः *f.*, गहैा, कुत्सा, विकृतं, वैकृतं
-त्वं, विकारः, सरतिः *f.*, वैराग्यं, विरक्तिः *f.*, वैरक्त्यं, निवेदः.

To DISGUST, *v. a.* बोभत्सं or असुचिं कृ or जन (c. 10. जनयति -यितुं).
वैकृत्यम् उत्पद in caus. (-पादयति -यितुं).

DISGUSTED, *p. p.* नातबोभत्सः -त्सा -त्सं, विकृतः -ता -तं, सरतः -ता -तं.

DISGUSTFUL, DISGUSTING, *a.* बोभत्सजनकः -का -कं, घृणात्पादकः -का -कं,
असुचिरः -रा -रं, अदृष्टकृत् *m. f. n.*, वैराग्यकृत्, कुत्सितः -ता -तं,
गर्ह्यः -व्या -व्यं.

DISH, *s.* शरावः, पात्रं, भाजनं, भोजनपात्रं, भाण्डं; 'maae-dish,' सूदः, सिद्धात्रं.

To DISH UP, *v. a.* पात्रस्य मांसव्यञ्जनानां परिवेष in caus. (-वेपयति -यितुं).

DISH-CLOUT, *s.* शरावमाञ्जनः पटः, पात्रमाञ्जनार्थं चौरः.

DISH-WATER, *s.* भोजनपात्रप्रक्षालनेन घृतक्षेहादिमिलनं जलं.

DISHABLE, *a.* दुर्वासाः -साः -सः (स), कुचेलः -ला -लं, अविनीतघेशः

-शा -शं, अनलङ्कृतः -ता -तं, अकृताभरणः -गा -गं, विवस्त्रः -स्ता -स्तं.

DISHABLE, *s.* लघुवासः *n.* (स), शिथिलवस्त्रं, शयनगृहे परिधेयं वसनं.

To DISHABIT, *v. a.* निर्वस in caus. (-वासयति -यितुं), वासस्थानाद् वहिष्कृ.

To DISHABITEN, *v. a.* आश्रमं or मनो भञ्ज (c. 7. भनक्ति, भंक्तुं), आश्रमभङ्गं कृ,
अवसद् in caus. (-सादयति -यितुं), विपण्णीकृ, निर्विण्णीकृ, विषादं जन
in caus. (जनयति -यितुं), निराश्रीकृ.

DISHEARTENED, *p. p.* भयनमनाः -नाः -नः (स), भयनाशः -शा -शं, विषयः

-शा -शं, अवसादितः -ता -तं, दीनचेतनः -ना -नं, दीनमनस्कः -स्ता -स्कं.

भयनाशः -शा -शं.

DISHEVELLED, *a.* प्रचिततः -ता -तं, प्रकोणः -णा -णं, द्यधः -पा -पं;

'having dishevelled hair,' विगलितकेशः -शी -शं, मुक्केशः -शी
-शं, विसस्तकेशः -शी -शं, धाममुद्देन -जा -जं.

DISHONEST, *a.* (Void of probity) असाधुः -धुः -ध्वी -धु, अशुचिः -चिः

-चि, अधार्मिकः -को -कं, अन्यायवर्ती -र्त्तिनी -र्त्ति (न), अननुप्रकृतिः

-तिः -ति, वक्रः -क्रा -क्रं, वक्रो -क्रणी -क्रि (न), जिह्वः -घा -घं, कुटिलः

-ला -लं, अभद्रः -द्रा -द्रं, खलः -ला -लं, दुष्टः -ष्टा -ष्टं, कपटी -टिनी

-टि (न), कापटिकः -को -कं, विषमः -मा -मं, छात्रिकः -को -कं, कौटिकः

-को -कं, कौटः -टो -टं, निकृतः -ता -तं, असरलः -ला -लं. —(Un-

chaste woman) भ्रष्टा, व्यभिचारिणी, असाध्वी, असती. —(Obscene)

अशुद्धः -द्धा -द्धं, गर्हितः -ता -तं.

DISHONESTLY, *adv.* असाधु, अशुचि, अन्यायेन, कुटिलं, विषमं, धूर्त्यत.

DISHONESTY, *s.* (Want of probity) असाधुत्वं, अशुचित्वं, खलता.

दुष्टता, अधर्मः, असरलता, असारत्यं, अननुता, जिह्वता, वक्रता.

कौटिल्यं, कापट्यं, कौटं, अशुद्धता, अदाक्षिण्यं, माया. —(Unchastity

in a woman) असतीत्वं, असाध्वीत्वं.

DISHONOUR, *s.* अपमानं, अनादरः, अवमानं -नना, विमानं, अपयशः *n.* (स),

अपयशः, सक्रोत्रिः *f.*, अपकरोत्रिः *f.*, अमर्यादा, अवज्ञा, परिभवः, तिर-

स्कारः, उपेक्षा, कलङ्कः, अपकलङ्कः, अपध्वंसः, अपकर्षः, अप्रतिष्ठा.

अख्यातिः *f.*, मर्यादाहानिः *f.*, अङ्कनं.

To DISHONOUR, *v. a.* (Cause disgrace) अपमानं कृ, अपयशः कृ,

कलङ्कं कृ, कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), सक्रोत्रिं जन् (c. 10.

जनयति -यितुं), लज्जां कृ, सापमानं -ना -नं कृ. —(Dishonour a

maiden) कन्यां दुप् in caus. (दूषयति -यितुं). —(Treat with dis-

honour) अवमन् (c. 4. -मन्त्ये -मन्तुं), अवज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -ज्ञातुं),

अपघोरं (c. 10. -घोरयति -यितुं), लपृकृ.

DISHONOURABLE, *a.* अपमान्यः -व्या -व्यं, अवमाननीयः -या -यं, अनाद्यः

-व्या -व्यं, अपयशस्करः -रा -रं, सक्रोत्रिकरः -री -रं, अपमानजनकः

-का -कं, कलङ्ककरः -री -रं.

DISHONOURABLY, *adv.* अनार्य्यं, अनार्य्यवत्, अपशम्यं, अपमान्यप्रकारेण.

DISHONoured, *p. p.* अपमानितः -ता -तं, अपमानितः -ता -तं, विमानितः -ता -तं, अनर्चितः -ता -तं, अनार्य्यतः -ता -तं, अनपचितः -ता -तं, काकृतः -ता -तं.

DISHONOURER, *s.* अपमानकस्त्री *m.* (नृ), अनार्य्यकृत, उपेक्षकः, अपशमता *m.* (नृ).

DISHUMOUR, *s.* प्रकृतिकदुर्बलं, प्रकृतिककेशलं, स्वभाववक्रता, दुःशीलता, वक्रशीलता, अरुनुदलं.

DISINCLINATION, *s.* विरक्तिः *f.*, वैरक्त्यं, विमुखता, वैमुख्यं, अनोहा, निरीहता, अनिच्छा, अरुचिः *f.*, विमतिः *f.*, पराङ्मुखता, अप्रोतिः *f.*, निग्रहः, अम्यहा, अप्रवृत्तिः *f.*, अप्रियत्वं.

To DISINCLINE, *v. a.* विरुद्ध्य in caus. (-रुद्ध्यति -यितुं), वैरक्त्यं or वैमुख्यं or अनिच्छां जन (c. 10. जनयति -यितुं) or उत्पद्य in caus. (-पादयति -यितुं), पराङ्मुखं -खा -खं कृ.

DISINCLINED, *p. p.* पराङ्मुखः -खी -खं, विमुखः -खी -खं, विरक्तः -क्ता -कं, विरक्तभावः -वा -वं, विमतः -ता -तं, विपरीतः -ता -तं, अनिच्छः -च्छुः -च्छुः, निरीहः -हा -हं, निःस्पृहः -हा -हं, निरभिलाषः -पा -पं, अप्रवृत्तः -त्ता -तं.

DISINGENUOUS, *a.* अनुदारः -रा -रं, असरलः -ला -लं, सदक्षिणः -शा -शं, वक्रभावः -वा -वं, अशुचिः -चिः -चि, सत्यान्तः -जा -जं, कापटिकः -की -कं, कुटिलस्वभावः -वा -वं, कृपणः -शा -शं, मलार्थकः -का -कं, कदर्यः -र्या -र्यं.

DISINGENUOUSLY, *adv.* अनुदारं, असरलं, अशुचि, सत्यान्तं, कापट्येन, कुटिलं.

DISINGENUOUSNESS, *s.* अनोदार्य्यं, असारत्यं, अशुचिता, सदक्षिण्यं, भाव-पक्रता, कुटिल्यं, सत्यान्तं, कापट्यं, कापट्यं, खलता, दुष्टता, माया.

DISINHERISON, *s.* (Act of disinheriting) पैतृकरिक्खत्तेदः, पैतृकरिक्खलोपः, विभागशून्यकरणं. — (The state) पैतृकाधिकारहानिः *f.*, विभागशून्यता.

To DISINHERIT or DISHERIT, *v. a.* निर्भज् in caus. (-भाजयति -यितुं), विभागशून्यं -न्यां -न्यं कृ, पैतृकधनं or पैतृकरिक्खम अपहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), पैतृकाधिकाराद् भंज् in caus. (भंजयति -यितुं), गोत्ररिक्खलोपं कृ.

DISINHERITED, *p. p.* निर्भाजितः -ता -तं, विभागशून्यः -न्या -न्यं, पैतृकाधिकाराद्भंजितः -ता -तं, पैतृकधनहीनः -ना -नं, अनधिकारः -रा -रं.

To DISINTER, *v. a.* शर्व or मृतशरीरम् उत्खन् (c. 1. -खनति -नितुं).

DISINTERRED, *p. p.* उत्खातः -ता -तं, प्रोखातः -ता -तं, समाधिविहङ्कृतः -ता -तं.

DISINTERESTED, *a.* निर्भयः -मा -मं, सममः -मा -मं, सममकः -की -कं, निष्कामः -मा -मं, सकामात्मा -त्मा -त्मा (नृ), सनात्मनीनः -ना -नं, मुक्तसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, निःसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, निजलाभनिवृत्तृणाः -णा -णं, स्वार्थनिरपेक्षः -खा -खं, विमलापेक्षः -का -कं, विपक्षपातः -ता -तं, अपक्षपाती -तिनी -ति (नृ), निःस्वार्थी -र्थिनी -र्थि (नृ) or स्वस्वार्थी, स्वस्वार्थिलसुः -सुः -सु, उदासीनः -ना -नं, अहैतुकः -का -कं, अकिञ्चनः -ना -नं, वृत्तिहानः -ना -नं, निरीहः -हा -हं.

DISINTERESTEDLY, *adv.* निर्भयं, निष्कामं, स्वार्थनिरपेक्षं, निर्भयतात्, विपक्षपातं.

DISINTERESTEDNESS, *s.* निर्भयत्वं, सममत्वं -ता, निष्कामत्वं, निःसङ्गत्वं, निरीहता, स्वस्वार्थित्वं, विपक्षपातत्वं, अपक्षपातिता, उदासीनता, औदासीन्यं.

To DISJOIN, *v. a.* वियुज् (c. 7. -युनाक्त -योक्तुं), विप्रयुज्, विच्छिद्य् (c. 10. -छेपयति -यितुं).

DISJOINED, *p. p.* वियुक्तः -क्ता -कं, विप्रयुक्तः -क्ता -कं, विनियुक्तः -क्ता -कं, विच्छिद्यः -हा -हं, असंलग्नः -गना -गनं, असंसक्तः -क्ता -कं, व्यवहितः -ता -तं.

To DISJOINT, *v. a.* (Put out of joint) विसन्धीकृ, सन्धिचोटनं कृ, सन्धिं भङ्ग (c. 7. भनक्ति, भङ्क्तुं), विसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं). — (Separate) वियुज् (c. 7. -युनाक्त -योक्तुं), विसंयुज्, विच्छिद्य् in caus. (-छेपयति -यितुं). — (Carve) व्यवच्छिद्य् (c. 7. -छिनक्ति -छेक्तुं), निकृत्

(c. 6. -कृनक्ति -कनक्ति).

To DISJOINT, *v. n.* विसन्धीभू, विसंयुज् in pass. (-युज्यते).

DISJOINTED, *p. p.* विसन्धितः -ता -तं, संच्छिद्यः -हा -हं, असंहतः -ता -तं.

— (Not coherent) असंसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, अनसन्धितः -ता -तं, निर्युक्तिकः -की -कं.

DISJOINTING, *s.* विसन्धीकरणं, विसन्धानं, विसंयोगः, सन्धिच्छेदः, व्यवच्छेदः.

DISJUNCT, *a.* वियुक्तः -क्ता -कं, विप्रयुक्तः -क्ता -कं, विसंयुक्तः -क्ता -कं, विच्छिद्यः -हा -हं, असंलग्नः -गना -गनं, पुष्पभूतः -ता -तं.

DISJUNCTION, *s.* वियोगः, विसंयोगः, विप्रयोजनः, निर्युक्तिः *f.*, विसंयोगः, विच्छेपः, असन्धानं, विभेदः, सङ्गवियुक्तिः *f.*, शासङ्ग्यं; 'of letters,' अवसानं.

DISJUNCTIVE, *a.* निर्युक्तिकः -की -कं, वियोगी -गिनी -गि (नृ), विभेदकः -री -रं.

DISJUNCTIVELY, *adv.* वियोगतः, विसंयोगतः, विच्छेपेण, विसंयुक्तं, पुष्पक.

DISK, *s.* (Of the sun, &c.) विद्यः -च्छं, मण्डलं, परिधिः *m.*, परिवेशः, उपमूर्त्यकं, मूर्त्यमण्डलं. — (Quoit) चक्रं.

DISLIKE, *s.* अप्रोतिः *f.*, अप्रेम *n.* (नृ), अप्रियता -त्वं, विप्रियता -त्वं, विरक्तिः *f.*, वैरक्त्यं, विमतिः *f.*, द्वेषः, निग्रहः, विद्विष्टता, द्वेष्यता, अरुचिः *f.*, असौहार्दं, विमुखता, पराङ्मुखता, वैमुख्यं, अनिच्छा, अनोहा, विध्वंसः, अनिष्टता.

To DISLIKE, *v. a.* न अभिमन (c. 4. मन्यते -मन्तुं), न अनुमन, न इप्स (c. 6. इच्छति, इप्सितुं), न अभिमन्द (c. 1. -मन्दति -मन्दितुं), न प्रतिनन्द, न अनुरुह् (c. 4. -रुह्यते -रोढुं); द्विष् (c. 2. द्वेष्टि -ष्टुं), विद्विष्, विरुद्ध्य in pass. (-रुद्ध्यते); न प्री (c. 9. प्रीणाति or c. 4. प्रीयते), न अनुरुह् (c. 10. -रोचयति -यितुं) or expressed by the neut. form रोचते; as, 'he dislikes that,' तत् तस्मै न रोचते.

DISLIKED, *p. p.* अप्रियः -या -यं, विप्रियः -या -यं, द्विष्टः -हा -हं, विद्विष्टः -हा -हं, अनिष्टः -हा -हं, अनभिमतः -ता -तं, अप्रीतिकरः -री -रं.

To DISLIKEN, *v. a.* असमानोक्तु, असमोक्तु, असदृशं -शीं -शं कृ, अतुल्योक्तु.

DISLIKENESS, *s.* असमानता, असाम्यं, असदृश्यं, अतुल्यता, वैषम्यं.

To DISLOCATE, *v. a.* विसन्धीकृ, सन्धिचोटनं कृ, सन्धिं or सन्धियग्रन्थिं नुद (c. 10. चोटयते -यितुं) or भङ्ग (c. 7. भनक्ति, भङ्क्तुं), विसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), सन्धिम् उत्तृ in caus. (-सारयति -यितुं) or स्थानान्तरीकृ.

DISLOCATED, *p. p.* विसन्धितः -ता -तं, विसन्धीकृतः -ता -तं, नुदितः -ता -तं, सन्धियुतः -ता -तं, च्युतग्रन्थिः -न्थिः -न्थि.

DISLOCATION, *s.* चोटनं, सन्धिचोटनं, सन्धिभङ्गः, ग्रन्थिभङ्गः, विसन्धानं, विसन्धीकरणं, सन्धियुतिः *f.*; 'of hand and foot,' करपादचोटनं.

To DISLODGE, *v. a.* (Remove from a habitation) गृहाद् वहिष्कृ or निःसृ in caus. (-सारयति -यितुं), निर्वैम् in caus. (-वासयति -यितुं), विवर्ष, विप्रवर्ष, स्थानान्तरीकृ, देशान्तरीकृ. — (Remove, drive away) अपसृ or निःसृ or उत्सृ in caus., निराकृ, हरीकृ, अपानुद (c. 6. -नुदति -नोक्तुं), निरुक् (c. 4. -अस्यति -असितुं), विचल् in caus. (-चालयति -यितुं).

To DISLODGE, *v. n.* अपसृ (c. 1. -सरति -सर्तुं), स्थानान्तरं or देशान्तरं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), निवेशनस्थानं त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), स्थानान्तरे निविश् (c. 6. -विशति -वेष्टुं).

DISLODGED, *p. p.* अपसारितः -ता -तं, निःसारितः -ता -तं, विवासितः -ता -तं, वहिष्कृतः -ता -तं, निष्काशितः -ता -तं, निरुक्तः -क्ता -कं, स्थानान्तरं गमितः -ता -तं.

DISLOYAL, *a.* अभक्तः -क्ता -कं, अभक्तिमान् -मता -मत् (नृ), औपमर्शिकः -क्ति -क्ति, भक्तिहीनः -ना -नं, विश्वासपाती -तिनी -ति (नृ) or विश्वासपाती or भक्तिपाती, शत्रुसेवी -विनी -वि (नृ) or द्विद्वेषी, राजा-

भिद्रोही-हिणी-हि (न्), राजापथ्यकारी-रिणी-रि (न्), राजवेदी-रिणी-रि (न्).—(Not true to marriage) यमिचारी *m.* -रिणी *f.* (न्), अननुकूलः *m.*, असन्धी *f.*, असती *f.*, अभिसारिका *f.*

DISLOYALTY, *adv.* अभक्ता, भक्तिहीनता, अभक्त्व, भक्तिभङ्गात्, राजद्रोहेण.

DISLOYALTY, *s.* अभक्तिः *f.*, अभक्तिमत्त्वं, भक्तिहीनता, भक्तिभङ्गः, भक्तिपातः, विश्वासभङ्गः, शत्रुसेवा, हिद्रोहेवा, राजाभिद्रोहः, राजापथ्यकारित्वं.—(In love) यमिचारी.

DISMAL, *a.* दारुणः-गा-यं, दुःखी-खिनी-खि(न्), सशोकः-का-कं, सखेदः-दा-दं, खेदजनकः-का-कं, अनिष्टावेदी-दिनी-दि(न्), उग्रः-घा-यं, घोरः-रा-रं, भोरुषयः-यी-यं, रौद्रः-द्री-दं, निरानन्दः-न्दा-न्दं.

DISMALLY, *adv.* दारुणं, घोरं, उग्रं, सखेदं, उग्रशोकात्, भयानकं.

DISMALNESS, *s.* दारुणता, सशोकात्ता, उग्रता, घोरत्वं, रौद्रत्वं, भयानकत्वं.

To DISMANTLE, *v. a.* (Strip of dress) विवस्त्र (nom. विवस्त्रयति-यितुं), नग्नीकृ, वस्त्रं ह (c. 1. हरति, हन्ति).—(Deprive a ship of rigging) नौकासज्जां or नौकोपकरणं दु or अपहृ or अपनी (c. 1. -नयति-नेतुं).—(Deprive a town of forts) नगरपरिगतं प्राचीरादि or नगरपरिकटं or नगरदुर्गं or नगरगुम्भिं नशु in caus. (नाशयति-यितुं).

DISMANTLED, *p. p.* विवस्त्रः-स्त्रा-स्तं, दुतोपकरणः-णा-यं, दुतमज्जः-ज्जा-ज्जं.

To DISMASK, *v. a.* कृत्रिममुखं or कपटवेशं or लज्जवेशम् अवतृ in caus. (-तारयति-यितुं), अपवृ (c. 5. -वृणोति-वरितुं-रोतुं), अपावृ; उच्छद (c. 10. -छादयति-यितुं), स्पष्टीकृ.

To DISMAST, *v. a.* कूपकं भञ्ज (c. 7. भनक्ति, भंक्तुं), गुणवृक्षकम् अपहृ (c. 1. -हरति-हन्ति).

DISMASTED, *p. p.* भग्नकूपकः-का-कं, दुतगुणवृक्षकः-का-कं, निष्कूपकः-का-कं.

To DISMAY, *v. c.* वम् in caus. (वासयति-यितुं), विवस्, भी in caus. (भाययति or भीययति-यितुं), विस्मि in caus. (-स्माययति-स्माययति-यितुं), विस्मयम् उत्पद् in caus. (-पादयति-यितुं), उड्डिन् in caus. (-वेजयति-यितुं).

DISMAY, *s.* विस्मयः, साध्वसं, वासः, सन्तापः, भयं, भीषणी, उड्डेगः, दरः.

DISMAYED, *p. p.* विस्मितः-ता-तं, सन्तप्तः-स्ता-स्तं, भीषितः-ता-तं, वासितः-ता-तं, साध्वसोपहतः-ता-तं, विलसः-सा-यं.

To DISMEMBER, *v. a.* अङ्गाद् अङ्गम् अवच्छिद (c. 7. -छिनत्ति-छेत्तुं), अवयवशो निकृत् (c. 6. -कृणोति-कृर्त्तुं), गात्राणि पृथक्कृ, व्यङ्गोक्तृ.

DISMEMBERMENT, *s.* अङ्गव्यवच्छेदः, अवयवशो निकर्त्तनं, गात्राणां पृथक्करणं.

To DISMISS, *v. a.* (Send away) प्रस्था in caus. (-स्थापयति-यितुं), अपवृ in caus. (-सारयति-यितुं), प्रे (c. 10. -ईरयति-यितुं), विवृञ् (c. 6. -मृजति-मृत्तुं c. 10. -सर्जयति-यितुं), सम्प्रेष् in caus. (-रपयति-यितुं).—(Give leave of departure) अनुज्ञा, (c. 9. -जानाति-ज्ञातुं).—(Discard) अपास् (c. 4. -अस्यति-असितुं), मुञ् (c. 6. मुञ्चति, मोक्तुं), अवमृञ्, अवमृञ्, अपमृञ्, उमृञ्; हा (c. 3. जहाति, हातुं), अपाहा, अपहा, विहा; उञ्क्त (c. 6. उञ्जति-ञ्जितुं), प्रोञ्क्त, प्रतिक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेत्तुं), निराकृ, पराकृ, दूरीकृ; 'to dismiss from office,' अधिकारात् or पदात् or साध्व्याद् भञ्ज in caus. (भञ्जयति-यितुं) or अयु in caus. (आवयति-यितुं) or अवहृ in caus. (-रोषयति-यितुं) or निराकृ.

DISMISSED, *p. p.* प्रस्थापितः-ता-तं, अपसारितः-ता-तं, सम्प्रेषितः-ता-तं, विसर्जितः-ता-तं, अवमृष्टः-हा-हं, निमृष्टः-हा-हं, अपास्तः-स्ता-स्तं, प्रतिक्षिप्तः-प्ता-तं, अपविष्टः-प्ता-तं, निष्कासितः-ता-तं, गमितः-ता-तं, निकृत्तः-ता-तं, दूरीकृतः-ता-तं; 'dismissed from office,' अङ्गाधिकारः-रा-रं, अधिकारात्प्रभञ्जितः-ता-तं or निराकृतः-ता-तं; 'one dismissed,' अपविडलोकः.

DISMISSION, DISMISSAL, *s.* प्रस्थापनं, प्रेरणं, विसर्जनं, अपसर्जनं, अवसर्जनं, अपासनं, सम्प्रेषः-पणं, खण्डनं; 'from office,' अधिकाराद् भञ्जनं or निराकरणं or अवरोपणं.

To DISMOUNT, *v. a.* (Throw from a horse) अश्वपृष्ठात् पृत् in caus. (पातयति-यितुं) or अवतृ in caus. (-तारयति-यितुं) or उञ्जृ.—(Throw a cannon from its carriage) युद्धयन्त्रं स्ववाहनाद् अवतृ in caus.

To DISMOUNT, *v. n.* अश्वाद् अवहृ (c. 1. -रोहति-रोह्नुं), अश्वपृष्ठाद् अवतृ (c. 1. -तरति-रितुं-रोतुं) or उञ्जृ, अवया (c. 2. -याति-नुं), अधो गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं).

DISMOUNTED, *p. p.* अवतीर्थः-थी-थं, उक्तीर्थः-थी-थं, अवहृदः-दा-दं.

DISNATURED, *p. p.* वात्सल्यरहितः-ता-तं, अवत्सलः-ला-लं, जेहहीनः-ना-नं.

DISOBEDIENCE, *s.* आज्ञाभङ्गः, आज्ञाव्यतिक्रमः, आज्ञालङ्घनं, अननुवर्त्तनं, असेवनं, अमाननं, अशुश्रूषा, प्रतिकूलत्वं, प्रतीपता, अवशत्वं, अननुकूलता, अननुष्ठानं, दुःशीलता.

DISOBEYED, *a.* आज्ञाभङ्गकरः-री-रं, आज्ञालङ्घी-ङ्घिनी-ङ्घि (न्), अनदेशकरः-री-रं, अवचनकरः-री-रं, अवचस्करः-रा-रं, अशुश्रूषुः-यु-यु, अननुवर्त्ते-र्त्तिनी-र्त्ति (न्), अननुकूलः-ला-लं, अवशः-शा-शं, अवशवर्त्ते-र्त्तिनी-र्त्ति (न्) प्रतीपः पा-पं, अविधायी-यिनी-यि (न्) असेवी-विनी-वि (न्), प्रतिकूलः-ला-लं, दुःशीलः-ला-लं.

To DISOBEY, *v. a.* आज्ञां भञ्ज (c. 7. भनक्ति, भंक्तुं) or लङ्घ (c. 10. लङ्घयति-यितुं) or न सेव् (c. 1. सेवते-वितुं) or न अनुवृत् (c. 1. -वर्त्ते-र्त्तिनुं) or न अनुज्ञा (c. 1. -तिष्ठति-ज्ञातुं) or न अयु in des. (शुश्रूषते-यितुं) or न प्रतीप् (c. 6. -इच्छति-रयितुं) or न अनुविधा in pass. (-धीयते) or न अभ्युपे (c. 2. अभ्युपेति-नुं); प्रतीप (nom. प्रतीपायते).

DISOBEYED, *p. p.* असेवितः-ता-तं, अशुश्रूषितः-ता-तं, अननुष्ठितः-ता-तं.

DISOBLIGATION, *s.* अप्रियं, विप्रियं, अनुपकारः, अपकारः, अपराधः, विव्यंसः.

To DISOBLIGE, *v. a.* अप्रियं or विप्रियं कृ or आपर् (c. 1. -चरति-रितुं); अपराप् (c. 4. -राधयति c. 5. -राधोति-राध्नुं) with gen.; अपकृ, असन्तोषं जन् (c. 10. जनयति-यितुं), रोषं or मनुम् उत्पद् in caus. (-पादयति-यितुं).

DISOBLIGING, *a.* अप्रियद्वारः-री-रं or अप्रियकरः, अननुरोधी-धिनी-धि (न्), अननुयाही-हिणी-हि (न्), अननुकूलः-ला-लं, अनुपकारी-रिणी, -रि(न्), अननुविधायी-यिनी-यि (न्), असन्तोषकरः-री-रं, अपकारकः-का-कं, अपराधकारी-रिणी-रि (न्), अलोकः-का-कं.

DISOBLIGINGLY, *adv.* अप्रीत्या, अननुरोधेन, अननुयाभावात्, दुर्भावेन.

DISOBLIGINGNESS, *s.* अननुरोधः, अननुग्रहः, अननुकूलता, अप्रियकारित्वं, अनुपकारित्वं.

DISORDER, *s.* (Irregularity, confusion) अक्रमः, उत्क्रमः, व्युत्क्रमः, क्रमभङ्गः, भग्नक्रमः, व्यतिक्रमः, विवृणता, अपरिपाटिः *f.*, असंस्थानं, अव्यवस्था, अव्यधिः *m.*, अविवर्धनं, अनवस्थितत्वं, व्यस्तता, विक्षिप्रता, सङ्करः, साङ्ख्यं, सङ्कीर्णत्वं, सङ्कोभः, व्यतिकरः.—(Tumult, disturbance) विप्रवः, तमुलं, कोलाहलः, व्योभः.—(Breach of law) अव्यवस्थितिक्रमः.—(Disease) रोगः, व्याधिः *m.*, पीडा, व्यापद् *f.*, आमयः, वैकल्यं, अस्वास्थ्यं, असुस्थता; 'disorder of stomach,' अन्नविकारः, जठरामयः.—(Discomposure of mind) आकुलत्वं, आकुलत्वं, व्यथता, वैक्लव्यं, हल्लभः; 'army in disorder,' समुत्पिन्नः, पिष्टलः.

To DISORDER, *v. a.* (Confuse) पर्य्यस् (c. 4. -अस्यति-असितुं), अयस्, संयुभ् in caus. (-व्योभयति-यितुं), विवृभ्, विक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेत्तुं), क्रमं भञ्ज (c. 7. भनक्ति, भंक्तुं) or विलुप् (c. 6. -लुम्पति-लोतुं) or उपहृन् (c. 2. -हन्ति-नुं), सङ्करीकृ, अस्वस्थोक्तृ, सङ्कलीकृ, आकुलीकृ.—(Make sick) अस्वास्थ्यं or रोगं कृ or जन् (c. 10. जनयति

-यितुं), अस्वस्थं-स्था-स्थं कृ, पीड (c. 10. पीडयति-यितुं), व्यथ (c. 10. व्यथयति-यितुं), उपहन, उपतप् (c. 10. -तापयति-यितुं).—(Disturb the mind) व्याकुलीकृ, व्याकुलीकृत, व्याकुल (nom. व्याकुलयति-यितुं), व्यामुह (c. 10. -मोहयति-यितुं), विभम् (c. 10. -भ्रमयति-यितुं).

DISORDERED, *a.* (Deranged) व्यस्तः-स्ता-स्तं, असत्यस्तः-स्ता-स्तं, असंस्थितः-ता-तं, असव्यस्थितः-ता-तं, अनवस्थितः-ता-तं, भग्नक्रमः-मा-मं, क्रमहीनः-ना-नं, विक्षिप्तः-प्रा-प्रं, सङ्कोकृतः-ता-तं, सङ्कुलः-ला-लं, सङ्कीर्णः-णा-णं, व्यापन्नः-न्ना-न्नं, विगलितः-ता-तं.—(In mind) व्याकुलः-ला-लं, व्याकुलः-ला-लं, सम्भानः-न्ना-न्नं, भान-मनाः-ना-नं (स्), विपरीतचेताः-ता-तः (स्), व्यथः-प्रा-प्रं, पाटिप्रवः-पा-पं.—(In body) अस्वस्थः-स्था-स्थं, उपहतः-ता-तं, व्याधितः-ता-तं, पीडितः-ता-तं, आतुरः-रा-रं, विकारी-रिणी-रि (न्).—(As an army) पिन्नलः-ला-लं.

DISORDERLY, *a.* (Confused) असत्यस्तः-स्ता-स्तं. See DISORDERED. —(Irregular) विविभन्नकः-का-कं, अनवस्थितः-ता-तं, असव्यस्थितः-ता-तं, समरुद्धः-दा-दं, नियमविरुद्धः-द्धा-द्धं, विषमः-मा-मं.—(Lawless, unruly) धर्मरोषी-धिनो-धि (न्), अधम्यः-म्या-म्यं, अवशः-शा-शं, अनियतः-ता-तं, उच्छृङ्खलः-ला-लं.

DISORDERLY, *adv.* (Confusedly, without order) सङ्कुलं, सङ्कीर्णं, अक्रमेण, क्रमं विना.—(Against rule or law) अविधितस्, अधर्मतम्, नियमविरुद्धं.

DISORDINATE, *a.* अविधिः-धि-धि, विधिप्रः-प्री-प्री, निराचारः-रा-रं, असव्यस्थितः-ता-तं, व्यभिचारी-रिणी-रि (न्).

DISORGANIZATION, *s.* निर्व्युष्टिः *f.*, निर्व्युष्टता, संस्थानभङ्गः, क्रमभङ्गः, रीतिसङ्घटनं.

To DISORGANIZE, DISORGANIZED. See To DISORDER, DISORDERED.

To DISOWN, *v. a.* निहृ (c. 2. -हृते-होतुं), अपहृ, प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति-तुं), अनाख्या, अतिख्या, प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं), निरस् (c. 4. -सस्यति-असितुं), अपज्ञा (c. 9. -ज्ञानोते-ज्ञातुं).

DISOWNED, *p. p.* निहृतः-ता-तं, अपहृतः-ता-तं, प्रत्याख्यातः-ता-तं.

To DISPARAGE, *v. a.* (Treat with contempt, undervalue) अवज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति-ज्ञातुं), अपवद् (c. 1. -वदति-दितुं), परिवद, परिभृ, असूय (nom. असूयति-ते-यितुं), असमूय, उपेक्ष (c. 1. -ईक्षते-क्षितुं), कदर्थ (c. 10. -अपेयते-यितुं), अवदिष्ट (c. 6. -क्षिपति-क्षेपुं), निन्द (c. 1. निन्दति-न्दितुं), लघुकृ, तुच्छीकृ, तुणाय मन् (c. 4. मन्यते, मनुं), अवमन्, अपकृष (c. 1. -कषति-कषुं), व्यपकृष.—(Match unequally) अयोग्यविवाहेन सङ्घन्ध (c. 9. -वध्नाति-वन्धुं), अनुपयुक्तसङ्घन्धं कृ.—(Impair by union with something inferior) अयोग्यसंसर्गेण सारताम् अपहृ (c. 1. -हरति-हर्षुं) or अपकृष.

DISPARAGED, *p. p.* अवज्ञातः-ता-तं, अवमत्तः-ता-तं, परिभूतः-ता-तं, कदर्थितः-ता-तं, निन्दितः-ता-तं, अपकृष्टः-ष्टा-ष्टं, अवगोतः-ता-तं, लघूकृतः-ता-तं.

DISPARAGEMENT, *s.* (Detraction, dishonour) असूया-यनं, असमूया, असूयुः *m.*, अपवादः, परीवादः, परिवादः, अवज्ञा, परिभाषणं, अपमानं, निन्दा, अवहेला, परिभय, परिभृतिः *f.*, अपकर्षः, गुणापवादः, गुणघातः, विगानं, परदोषवादः, परावज्ञा, कलङ्ककरणं, तिरस्कारः.—(Unequal match) अयोग्यमङ्गल्यः, अनुपयुक्ताववाहः.

DISPARAGER, *s.* असूयकः, असमूयकः, अपवादी *m.* (न्) परिवादी *m.* गुणघाती *m.* (न्), निन्दकः, 'self-disparager,' नात्मगुणावमानो *m.* (न्).

DISPARITY, *s.* असम्यक्, असमता, असमानता, वैषम्यं, विषमता, अतुल्यत्वं, प्रभेदः, विभेदः, भेदः, भिन्नता, प्रभिन्नता, असमन्वयः, असामन्वयः,

अयोग्यता, तारतम्यं, न्यूनाधिकं, न्यूनाधिक्यं, न्यूनातिरेकः, 'in number,' संख्याधिक्यं, विषमसंख्यात्वं.

To DISPARK, *v. a.* घाटं सर्वसामान्यं कृ or निरवरोधं कृ or निरावरोधं कृ.

To DISPART, *v. a.* वियुज्ज (c. 7. -युजति-योक्तुं), विभज्ज (c. 1. -भजति-भक्तुं), विभिद् (c. 7. -भिनत्ति-भेज्जुं), द्विधाभिद् or कृ, द्वैधीकृ, द्विसङ्कोकृ.

DISPASSION, *s.* वैराग्यं, वैरागं, विरागः, चरागन्तं, अक्रोधः, शान्तिः, *f.*, शमः, शान्ता, श्रोतास्यं, निरीहता, निरुद्धेयः, धैर्यं, जाड्यं.

DISPASSIONATE, *a.* विरागी-गिणी-गि (न्) or चरागी, विरक्तः-क्ता-क्तं, चरागः-गा-गं, शीतरागः-गा-गं, रागहीनः-ना-नं, शान्तः-न्ता-नं, समचित्तः-न्ता-नं, समबुद्धिः-द्धिः-द्धि, उदासी-सिनी-सि (न्), उदासीनः-ना-नं, निरञ्जन-ना-नं, अक्रोध-धा-धं, अपक्षपाती-तिनी-ति (न्).

DISPASSIONATELY, *adv.* शान्ता, शान्तचेतसा, समबुद्ध्या, असम्भवं, असहसा.

DISPATCH, *s.* See DESPATCH.

To DISPEL, *v. a.* अपनुद् (c. 6. -नुदति-नोनुं), अपानुद्, अपानुद्; निरस् (c. 4. -सस्यति-असितुं), यस्, अपास्, अपसृ (c. 10. -सारयति-यितुं), निःसृ, उत्सृ; निराकृ, वहिष्कृ, दूरीकृ, विषल् (c. 10. -चालयति-यितुं), विनी (c. 1. -नयति-नेनुं), अपनी, विधृ (c. 5. -धृनोति-धवितुं), निधे, अपोह (c. 1. -ऊहते-हितुं), विध्मा (c. 1. -धमति-ध्मातुं), दृ (c. 1. -हरति-हर्षुं), अपहृ, परिहृ, हन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं), नश (c. 10. नाशयति-यितुं); 'dispelling darkness,' तमोनुद्-दा-दं; 'dispelling fever,' चरघ्नः-घ्री-घ्री, चरनाशकः-का-कं, चरापहः-हा-हं, चरानाकः-का-कं, 'dispelling poison,' विषघाती-तिनी-ति (न्); 'dispelling obstacles,' विघ्नहरः-रा-रं, विघ्नविनायकः-का-कं.

DISPELLED, *p. p.* निरस्तः-स्ता-स्तं, व्यस्तः-स्ता-स्तं, अपास्तः-स्ता-स्तं, निराकृतः-ता-तं, दूरीकृतः-ता-तं, अपनोदितः-ता-तं, अपसारितः-ता-तं, निधृतः-ता-तं, विधृतः-ता-तं, अपनीतः-ता-तं, अपोदः-दा-दं, अपहृतः-ता-तं.

DISPELLING, *s.* अपनुक्तिः *f.*, अपनोदः, अपसारणं, निःसारणं, निरसनं, निराकरणं.

To DISPEND, *v. a.* व्यय् (c. 10. व्यययति-यितुं c. 1. व्ययति, rt. इ), व्ययीकृ.

DISPENSARY, *s.* औषधगारं, औषधसंस्कारशाला, औषधपरिकल्पनगृहं, औषधमिश्रणस्थानं.

DISPENSATION, *s.* (Distribution) प्रणयनं, वितरणं, विभागकल्पना, परिकल्पनं, वयटनं, प्रविभागः, कृमिः *f.*, परिनिर्घणं, संशानं.—(Permission to break a law) नियमभङ्गानुमतिः *f.*, विधानलङ्घनानुमतिः, व्यवस्थाभङ्गानुज्ञा, व्यवहारभङ्गानुमतिः *f.*, व्यवस्थावशाद् विमुक्तिः *f.*, आचारभङ्गोपेक्षा, मुक्तिः *f.*, विनिमोक्तः, क्षमा, मोक्षः.—(The dealing of God with men) मनुष्यान् प्रति परमेश्वरस्य गतिः *f.* or व्यवहारः or प्रवृत्तिः *f.* or क्रियाविधिः *m.*

DISPENSATOR, *s.* विभागकल्पकः, परिकल्पकः, प्रणेतृ *m.* (तृ), वितरणकृत्, वयटनकृत्.

DISPENSATORY, *s.* औषधसंस्कारविषयो ग्रन्थः, वैद्यशास्त्रं.

To DISPENSE, *v. a.* कृप् (c. 10. कल्पयति-यितुं), परिकृप्, पृषकृ, पृषय् विभज्ज (c. 1. -भजति-ते-भक्तुं) or प्रविभज्ज or वितृ (c. 1. -तरति-रितुं)-रीतुं), निन्यस् (c. 4. -सस्यति-असितुं), विधा (c. 3. -दधाति-धातुं), व्यस (c. 10. -संसयति-यितुं), वयट् (c. 10. वयटयति-यितुं); 'to dispense justice, punishment, &c.' प्रणी (c. 1. -णयति-णेनुं) सम्प्रणी.

To DISPENSE WITH, *v. a.* अवमृन् (c. 6. -मृजति-मृषुं), लज्ज (c. 1. लज्जति, लज्जुं), मुष् (c. 6. मुष्ति, मोक्षुं), क्षम् (c. 1. क्षमते, क्षन्तुं), अनुज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति-ज्ञातुं), अनुमन् (c. 4. -मन्यते-मनुं), उपेक्ष (c. 1. -ईक्षते-क्षितुं).

DISPENSED, *p. p.* परिकल्पितः-ता-तं, प्रविभक्तः-क्ता-क्तं, प्रणीतः-ता-तं.

DISPENSE, *s.* नियमभङ्गानुमतिः, विधानलङ्घनक्षमा, व्यवस्थावशाद् विनिर्भीकः.

DISPENSER, *s.* परिकल्पकः, प्रणेता *m.* (नृ), वितरणकारी *m.* (नृ).

TO DISPEOPLE, *v. a.* निर्जनीकृ, विजनीकृ, नरशून्यं-न्यो-न्यं कृ, शून्यारण्यं कृ, निर्जन्यं-न्यो-न्यं कृ, शरस्थानं कृ.

DISPEOPLE, *s.* नरशून्यकारी *m.* (नृ), उच्छेदकः, निर्जन्यकारी *m.*, निर्जनकृ.

TO DISPERSE, *v. a.* विकृ (c. 6. -किरति-किरन्-रीतुं), इतस्ततः or बहुधा or नानादिषु विटु in caus. (-द्रापयति-यितुं), विक्षिप (c. 6. -क्षिपति-क्षेपुं), व्यस् (c. 4. -अस्यति-असितुं), विष् (c. 5. -धूनीति-धूयितुं), निधू, इतस्ततो विचल in caus. (-चालयति-यितुं) or विसृ in caus. (-स्तारयति-यितुं) or अपनुद् (c. 6. -नुदति-नोनुं) or निरस् or गम् in caus. (गमयति-यितुं) or विमृ in caus. (-मारयति-यितुं) or प्रसृ or विष्मा (c. 1. -धमति-ध्यातुं) or अपध्या; 'dispersing darkness,' तमोनुदः -दा-हं, तमोपहः -हा-हं, तमोहरः -रा-रं. See DISPERSER; 'dispersing to different quarters,' अपदिश्य.

DISPERSED, *p. p.* विकीर्णः -शी -शै, विटुतः -ता -तं, विक्षिप्तः -भा -भं, विगलितः -ता -तं, व्यस्तः -स्ता -स्तं, सुव्यस्तः -स्ता -स्तं, बहुभागतः -ता -तं, विघृतः -ता -तं, विनिघृतः -ता -तं, विभिन्नः -जा -जं, विष्कम्भः -जा -जं, प्रवृत्तः -ता -तं, प्रवृद्धः -जा -जं.

DISPERSEDLY, *adv.* विटुतं, असंहतं, सुव्यस्तं, सुविलसं, बहुधा, पुष्पक.

DISPERSER, *s.* विद्रापयिता *m.* (नृ), विकिरणकृ; 'a disperser of doubt,' संशयोच्छेदकः; also expressed by नुदः, प्रः, घाती *m.* (नृ), अपहः, नाशकः, हरः, हारी *m.* (नृ), जनकः in comp.

DISPERSION, *s.* विद्रापणं, विक्षेपः-पणं, परिलेपः, विकिरः-रणं, प्रसारणं, विसारणं, विभेदः, बहुभागनं.

TO DISPIRIT, *v. a.* उत्साहं or मनो भङ्गं (c. 7. भनक्ति, भङ्कुं), उत्साहभङ्गं कृ, साहसभङ्गं कृ, आशाभङ्गं कृ, मनोभङ्गं कृ, विषद् in caus. (-चादयति-यितुं), विपक्षीकृ, तेजो हृ (c. 1. हरति, हर्षुं), झानीकृ, खिद् in caus. (खेदयति-यितुं).

DISPIRITED, *p. p.* भग्नोत्साहः -हा-हं, भग्नमनाः -ना-नः (स्), भग्नसाहसः -सा-सं, विपक्षः -खा-खं, निरुत्साहः -हा-हं, झानतेजाः -जा-जः (स्) or निस्तेजाः, दोनमनस्कः -स्ता-स्तं, दीनचेतनः -ना-नं, खिन्नः -जा-जं.

TO DISPLACE, *v. a.* (Move out of place) स्वस्थानाद् विचल in caus. (-चालयति-यितुं) or चल् in caus. or अपयु in caus. (-स्तारयति-यितुं) or निःसृ in caus. or निरस् (c. 4. -अस्यति-असितुं) or अपनुद् (c. 6. -नुदति-नोनुं) or निराकृ or व्योह (c. 1. -जहते-हितुं) or अपकृष् (c. 1. -कर्षति-क्रुषुं), स्थानान्तरीकृ.-(Remove from office) पदात् or अधिकाराद् भृश् in caus. (-भृशयति-यितुं) or व्यु in caus. (व्यावयति-यितुं) or निराकृ.

DISPLACED, *p. p.* स्थानभ्रष्टः -हा-हं, स्थानव्युतः -ता-तं, पदनिराकृतः -ता-तं.

DISPLACING, *s.* स्वस्थानाद् अपसारणं or अपनृक्तिः, *f.* or निरसनं or निराकरणं.

TO DISPLANT, *v. a.* (Remove a plant) उन्मूल (c. 10. -मूलयति-यितुं), उत्पद् (c. 10. -पादयति-यितुं), उल्खन् (c. 1. -खनति-यितुं).-(Eject a people) निवेस् in caus. (-वासयति-यितुं), विवस्, वासस्थानाद् निरस् (c. 4. -अस्यति-असितुं).

TO DISPLAY, *v. a.* (Spread wide) विसृ in caus. (-स्तारयति-यितुं), परिसृ, विकाश in caus. (-काशयति-यितुं), वितन् (c. 8. -तनोति-यितुं), प्रमु in caus. (-स्तारयति-यितुं), प्रपञ्च (c. 10. -पञ्चयति-यितुं).-(Exhibit) प्रकाश in caus., दृश् in caus. (दर्शयति-यितुं), प्रसखीकृ, व्यक्तीकृ, प्रकटीकृ, स्थरीकृ, स्फुटीकृ, व्यञ्ज (c. 7. -अनक्ति c. 10. -अजयति-यितुं), विष् (c. 5. -धूनीति-धूयितुं-रीतुं), आविष्कृ, प्रादुष्कृ, प्रकट (nom. प्रकटयति-यितुं).-(Exhibit ostentatiously)

सगर्वं or सदर्भं दृश् in caus.

DISPLAY, *s.* प्रकाशनं, विकाशनं, दर्शनं, प्रपञ्चः, प्रसखीकरणं, प्रकाशीकरणं, प्रकटीकरणं, व्यञ्जनं, व्यक्तिः *f.*, विवरणं, प्रादुष्करणं, आविष्करणं.

DISPLAYED, *p. p.* प्रकाशितः -ता-तं, प्रकाशीकृतः -ता-तं, प्रकटीकृतः -ता-तं, प्रसखीकृतः -ता-तं, दर्शितः -ता-तं, विघृतः -ता-तं, व्यक्तीकृतः -ता-तं.

TO DISPLEASE, *v. a.* (Offend any one) कस्यापि विप्रियं or अप्रियं or व्यलीकं कृ, असनोपं or अतुष्टिं जन् (c. 10. जनयति-यितुं), विटुष् in caus. (-तोषयति-यितुं), रोषम् उत्पद् in caus. (-पादयति-यितुं), कुप् in caus. (कोपयति-यितुं), रुष् in caus. (रोषयति-यितुं), अपराष् (c. 4. -राध्यति c. 5. -राप्तीति-राढुं).

DISPLEASED, *p. p.* विटुष्टः -हा-हं, असनुष्टः -हा-हं, अप्रसन्नः -भा-भं, कृतरुषः -पा-पं, रुष्टः -हा-हं, परिकोपितः -ता-तं, कुपितः -ता-तं, कृतव्यलीकः -का-कं, कृतमन्युः -न्यु-न्यु, आगतमन्युः -न्यु-न्यु, ज्ञातामन्युः -ज्ञा-जं.

DISPLEASED, *a.* अप्रियः -या-यं, विप्रियः -या-यं, व्यलीकः -का-कं, विरुद्धः -डा-डं, अतुष्टिकरः -री-रं, अप्रसादनजनकः -का-कं, अप्रीतिकरः -री-रं, असुखावहः -हा-हं.

DISPLEASURE, *s.* (Offence, anger) अतुष्टिः *f.*, असनोपः, अप्रीतिः *f.*, अप्रसादः, कोपः, रोषः, मन्युः *m.*, क्रोधः, समर्थः.-(Pain) दुःखं, असुखं, उद्वेगः.

TO DISPLODE, *v. a.* महाशब्दपूर्वम् स्फुट् in caus. (स्फोटयति-यितुं) or विट् in caus. (-दायति-यितुं).

DISPLESION, *s.* महाशब्दपूर्वम् स्फोटनं or विदारणं, अकस्माद् भञ्जनं.

DISPORT, *s.* क्रोडा, विहारः, खेलिः *m. f.*, देवनं, विलासः, विलसितं, खेला.

TO DISPORT, *v. a.* विटुद् in caus. (-नोदयति-यितुं); 'disport one's self,' विटु (c. 1. -हरति-हर्षुं), विलस (c. 1. -लसति-सितुं), क्रोड् (c. 1. क्रोडति-डितुं), दिव् (c. 4. दीव्यति-देवितुं), खेल (nom. खेलायति-यितुं).

DISPOSAL, DISPOSE, *s.* (Orderly arrangement) विन्यासः, बृहन्, व्यूढिः *f.*, प्रतिविधानं, संविधानं, विधानं, रचना, विरचनं, व्यवस्थापनं, व्यवस्थितिः *f.*, क्रमेण or यथाक्रमं स्थापनं, पथ्योपः, परिपाटिः *f.*-(Regulation) विनियमः, नियमकरणं.-(Distribution) परिकल्पनं, कल्पना, कृतिः *f.*, परिनिष्ठेपणं, प्रविभागः, वरहन्.-(Bestowing) विनियोगः, वितरणं, परहस्ते समर्पणं.-(Power of distribution, right of bestowing) परिकल्पनशक्तिः *f.*, विनियोगाधिकारः.-(Control) अधीनता, वशं, वशता, अधिकारः.-(Divine disposal) परमेश्वरेच्छा; 'all this kingdom is at your disposal,' इदं ममाधीनं. इदं राज्यं युष्मदायकं; 'this is at my disposal,' इदं ममाधीनं.

TO DISPOSE, *v. a.* (Employ to various purposes) विनियुज् (c. 7. -युनक्ति-युक्ते-योक्ते), नियुज्, प्रयुज्, उपयुज्.-(Give, bestow) दा (c. 3. ददाति, दातुं), विट् (c. 1. -तरति-रितुं-रीतुं), निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेपुं), सन् in caus. (-अर्षयति-यितुं), निषा (c. 3. -दधाति-धातुं).-(Turn to any particular purpose) समुक्कर्मणि प्रयुज् or विनियुज् or उपयुज्.-(Adapt) युज् in caus. (योजयति-यितुं), नियुज्, प्रयुज्, कुप् in caus. (कल्पयति-यितुं).-(Incline, give a propension) प्रवृत् in caus. (-वर्षयति-यितुं), प्रयुज् in caus., चेह् in caus. (चेष्टयति-यितुं), प्रोल्ह in caus. (-साहयति-यितुं).-(Regulate, arrange, adjust) विन्यस् (c. 4. -अस्यति-असितुं), विषा (c. 3. -दधाति-धातुं), संविधा, प्रतिविधा, व्यूह (c. 1. -जहते-हितुं), विरष् (c. 10. -रचयति-यितुं), क्रमेण स्था in caus. (स्थापयति-यितुं), परिकृप् (c. 10. -रचयति-यितुं), क्रमेण स्था in caus. (स्थापयति-यितुं), परिकृप्. TO DISPOSE OF, *v. a.* (Apply to any purpose) प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति-युक्ते-योक्ते), विनियुज्, नियुज्, उपयुज्.-(Transfer to any other person, sell to another) परहस्ते सम् in caus. (-अर्षयति-यितुं), विक्री (c. 9. -क्रोषीति-क्रुषुं); 'to dispose of one's daughter in

marriage,' कन्यादानं क. दारिकादानं क. दुहितरं दा.

DISPOSED, *p. p.* (Arranged, regulated) विन्यस्तः-स्ता-स्तं, प्रतिविहितः-ता-तं, विहितः-ता-तं, व्युहः-डा-दं, व्यवस्थितः-ता-तं, व्यवस्थापितः-ता-तं, परिपाटीकृतः-ता-तं, (Inclined) प्रवर्तितः-ता-तं, प्रयोजितः-ता-तं; 'disposed to take,' गृह्यालुः-लुः-लु, ग्रहीता-त्री-तृ; 'disposed to fall,' पतयालुः-लुः-लु, पिपतिषुः-षुः-षु; or expressed by शील affixed; as, पतनशीलः-ला-लं.

DISPOSER, *s.* (Distributor, bestower) परिकल्पकः, दाता *m.* (तृ), प्रदाता, विनियोगकृत्, (Regulator, director) विधाता *m.* (तृ), विनियन्ता *m.* (तृ), अधिष्ठाता *m.* (तृ).

DISPOSITION, *s.* (Orderly arrangement) विन्यासः, व्यूहनं, व्यूहिः *f.* प्रतिविधानं, विधानं, संविधानं, विरचनं, व्यवस्थापनं, पर्यायः, क्रमेण स्थापनं. (Temper, natural state) भावः, स्वभावः, शीलः, शीलता-लं, प्रकृतिः *f.* सन्तःकरणं; 'good disposition,' सद्भावः, साधुशीलत्वं; 'bad disposition,' असद्भावः; 'an easy contented disposition,' सुखिस्वभावः; 'of a virtuous disposition,' साधुशीलः, पुण्यशीलः, सत्त्वशीलः; 'disposition of body,' देहस्वभावः. (Inclination, tendency) प्रावर्त्य, प्रवृत्तिः *f.* प्रवाहः, or expressed by शीलता-लं or सालता-लं affixed; as, 'disposition to fall,' पतनशीलता or पतयालुत्वं.

To DISPOSSESS, *v. a.* अधिकारात् or स्वत्वाद् भंश (c. 10. भंशयति-यितुं) or व्यु in caus. (व्यावयति-यितुं) or पत् in caus. (पातयति-यितुं) or निराकृ, अधिकारं or स्वत्वं हृ (c. 1. हरति. हर्तुं) or अपहृ.

DISPOSSESSED, *p. p.* भंशितः-ता-तं, निराकृतः-ता-तं, वहिष्कृतः-ता-तं; 'dispossessed of one's right,' हताधिकारः-रा-रं, अधिकारभ्रष्टः-ष्टा-ष्टं.

DISPOSAL, *s.* (Disposal, power) शक्तिः *f.*, अधिकारः, परिकल्पनशक्तिः *f.*, विनियोगशक्तिः *f.* (Posture) स्थितिः *f.*, भूमिः *f.*

DISPRAISE, *s.* निन्दा, अपवादः, अप्रशंसा, निरस्कारः, उपालम्भः, अयशः *a.* (स).

To DISPRAISE, *v. a.* निन्द (c. 1. निन्दति-न्दितुं), निरस्वृ, उपालम्भ (c. 1. -लम्भते-लम्भु), न प्रशंस (c. 1. -शंसते-सिन्तुं), अपवद (c. 1. -वदति-दितुं).

To DISPRIDE, *v. a.* बहधा or इतस्ततः or नानादिषु विन्तु in caus. (स्मारयति-यितुं) or विक्षिप (c. 6. -क्षिपति-क्षिप्तुं) or विटु in caus. (द्रावयति-यितुं).

DISPROOF, *s.* अनिष्टयः, अनिर्णयः, अप्रामाण्यं, अप्रामाण्यं, अनुपपत्तिः *f.*, खडनं, साधर्षणं, पक्षाघातः, निरासः, बाधः, बाधा, अधरीकरणं, अपवादः, वितर्कः, उपमहः.

DISPROPORTION, *s.* असाम्यं, असमता, असमानता, वैषम्यं, अनुत्यन्तं, अयोग्यता, अनुपपत्तता, असमन्त्रमं, असामन्त्रमं.

To DISPROPORTION, *v. a.* अयुक्तं सन्धु (c. 9. -बध्नाति-बन्धुं), असमन्त्रमं संयुक्तं (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं), अयोग्यसन्धु कृ.

DISPROPORTIONABLE, DISPROPORTIONATE, *a.* असमः-मा-मं, अयोग्यः-ग्या-ग्यं, असमानः-ना-नं, अनुत्यन्तः-त्या-त्यं, अयुक्तः-क्ता-क्तं, असमन्त्रमः-सा-मं, अनुपपत्तः-क्ता-क्तं, विषमः-मा-मं.

DISPROPORTIONABLENESS, DISPROPORTIONATENESS, *s.* असाम्यं, अयोग्यता, अनुत्यन्तता.

DISPROPORTIONABLY, DISPROPORTIONATELY, *adv.* असमं, विषमं, अनुत्यन्तं, अयोग्यं, अयोग्यतमं, अनुपपत्तं, असमन्त्रमं, असमानतमं.

To DISPROVE, *v. a.* खड (c. 10. खडयति-यितुं), संसृष (c. 10. -सृषयति-यितुं), अधरीकृ, निरस (c. 4. -सस्यति-ससितुं), साधुष (c. 10. -धर्षयति-यितुं), बाध (c. 1. बाधते-धितुं), निराकृ, अपवद (c. 1. -वदति-दितुं).

DISPROVED, *p. p.* खडितः-ता-तं, अधर्षितः-ता-तं, अधरीकृतः-ता-तं, बाधितः-ता-तं, निरसः-स्ता-स्तं, निराकृतः-ता-तं, प्रत्याख्यातः-ता-तं, असिद्धः-द्धा-द्धं.

DISPROVER, *s.* खडनकृत्, साधर्षणकृत्, वितर्ककृत्, उपमहकारी *m.* (न).

DISPUTABLE, *a.* विवादनीयः-या-यं, विचारणीयः-या-यं, विचार्यः-य्या-य्यं, वितर्क्यः-क्या-क्यं, वितर्कणीयः-या-यं, प्रत्याख्येयः-या-यं.

DISPUTANT, *s.* तर्की *m.* (न), विवादी *m.* (न), वादो *m.*, वादप्रतिवादकृत्, नैयायिकः, विचारणकृत् *m.* (तृ), मोहः, शास्त्रविरोधशी *m.* (न).

DISPUTATION, *s.* विवादः, वादानुवादः, वादप्रतिवादः, वादः, वितर्कः, तर्कः, वाक्कलहं, वादयुद्धं, वितर्कः, विस्वादः, विरोधोक्तिः *f.* विचारः, हेतुवादः.

DISPUTATIOUS, *a.* विवादार्थी-धिनी-धि (न), विवादी-दिनी-दि (न), वादानुवादशीलः-ला-लं, वितर्कप्रियः-या-यं.

To DISPUTE, *v. a. and n.* विवद (c. 1. -वदते-दितुं), विस्वद, वादानुवादं कृ, विप्रलप्य (c. 1. -लपति-पितुं), वितर्क्य (c. 1. -तर्कते-रितुं), वितर्क्य कृ, वितर्क्य (c. 10. -तर्कयति-यितुं), कलह (nom. कलहायते), वैर (nom. वैरायते), वाक्कलहं कृ, वादयुद्धं कृ, अपवृत्तं (c. 1. -क्रोशति-क्रोष्टुं). (In law) व्यवहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं), विवादास्पदीकृ.

DISPUTE, *s.* विवादः, वादानुवादः, वादप्रतिवादः, विस्वादः, विप्रलपः, वादयुद्धं, वादयुद्धं, वाक्कलहः, वाक्कलः *m.*, विरोधोक्तिः *f.*, वाक्विरोधः, वितर्कः, वितर्कः, विप्रतिपत्तिः *f.*, वितर्कः, विचारः, वादः, वाक्कलहः, विग्रहः, द्वेषः, मन्देहः; 'matter of dispute,' विवादास्पदं.

DISPUTED, *p. p.* विचारितः-ता-तं, सन्दिग्धः-ग्या-ग्यं, व्याहितः-ता-तं.

DISPUTER, *s.* विवादी *m.* (न), विवादकारी *m.* (न), विवादकृत् *m.*, विचारकः, तर्की *m.* (न), वादो *m.* (न), हेतुवादी *m.* (न), वितर्ककारी *m.* (न), न्यायी *m.* (न), सांवादिकः.

DISQUALIFICATION, *s.* अयोग्यकरणं, अपात्रीकरणं, अयोग्यत्वं-ता, अयुक्तिः *f.*, विरोधः-धित्वं, असामर्थ्यं.

DISQUALIFIED, *p. p.* अयोग्यः-ग्या-ग्यं, अपात्रीकृतः-ता-तं, विरुद्धः-द्धा-द्धं.

To DISQUALIFY, *v. a.* अपात्रीकृ, अयोग्यं-ग्या-ग्यं कृ, अनुपपत्तं-क्ता-क्तं कृ.

DISQUIET, DISQUIETNESS, DISQUIETUDE, *s.* उड्गः, चिन्तोड्गः, चिन्तवेदना, व्यथा, अज्ञानिः *f.*, कष्टं, मनोदुःखं, अनिर्वृतिः *f.*, क्रेशः, साधिः *m.*, वैक्लवं, मनस्तापः, उन्नापः, व्यामोहः, विडम्बना, क्षांतुक्षं, मानसो व्यथा, व्यस्तता, अस्थिरता, चिन्ता.

To DISQUIET, *v. a.* व्यथ (c. 10. व्यथयति-यितुं), क्रिश (c. 9. क्रिशनति-क्रोष्टुं), उड्डिज् in caus. (-वेजयति-यितुं), व्याकुलीकृ, साकुल (nom. साकुलयति-यितुं), बाध (c. 1. बाधते-धितुं), क्षुभ in caus. (क्षोभयति-यितुं), मुह in caus. (मोहयति-यितुं), व्यामुह, विमुह, परिमुह.

DISQUIETED, *p. p.* उड्डिग्नः-ग्या-ग्यं, व्यथः-ग्या-ग्यं, व्यथितः-ता-तं, सव्यथः-या-यं, क्रिष्टः-ष्टा-ष्टं, परिक्रिष्टः-ष्टा-ष्टं, अज्ञानः-न्ना-न्नं, अनिर्वृतिः-ता-तं, विधुरः-रा-रं, विदुरः-रा-रं, उड्डानः-न्ना-न्नं, मोहितः-ता-तं, ज्ञातशङ्कः-ङ्गा-ङ्गं.

DISQUISITION, *s.* विचारः-रणा, वितर्कः, विमर्शः, विवेचना, परीक्षा, वितर्कः.

To DISRANK, *v. a.* पदात् or अधिकाराद् भंश in caus. (भंशयति-यितुं) or व्यु in caus. (व्यावयति-यितुं) or अपकृष्य (c. 1. -कृषति-कृष्टुं).

DISREGARD, *s.* उपेक्षा, अनपेक्षा, निरपेक्षता, अनारदः, अननुष्ठानं, असेवनं, अचिन्ता, अनवधानं, परित्यागः, अवक्रिया, उपास्यः, उत्प्रेक्षा, उद्वाहनं, अदर्शनं. (Contempt) अवज्ञा, अवमानं, अवधीरणं.

To DISREGARD, *v. a.* उपेक्ष्य (c. 1. -ईक्षते-क्षितुं), समुपेक्ष्य, उपप्रेक्ष्य, अवज्ञा (c. 9. -ज्ञानति-ज्ञातुं), अवमन्य (c. 4. -मन्यते-मन्तुं), अवधीर्य (c. 10. -धीरयति-यितुं), न अनुज्ञा (c. 1. -तिष्ठति-ष्ठानुं), न सेव्य (c. 1. सेवते-यितुं), परित्यज्य (c. 1. -त्यजति-त्यक्तुं).

DISREGARDED, *p. p.* उपेक्षितः -ता -तं, अनपेक्षितः -ता -तं, समुपेक्षितः -ता -तं, अवज्ञातः -ता -तं, अवधीरितः -ता -तं, अवमतः -ता -तं, अवमानितः -ता -तं, परिभूतः -ता -तं, असेवितः -ता -तं, अवगणितः -ता -तं, उन्नावितः -ता -तं, अननुष्ठितः -ता -तं.

DISREGARDFUL, *a.* उपेक्षकः -का -कं, निरपेक्षः -खा -खं, निर्यपेक्षः -खा -खं, मन्दादरः -रा -रं, अवमानो -निनी -नि (न्), अनवधानः -ता -तं.

DISREGARDFULLY, *adv.* निरपेक्षं, अनपेक्ष्य, उपेक्षया, अवमानेन, मन्दादरं.

DISRELIISH, *s.* अरुचिः *f.*, अनभिरुचिः *f.*, विरक्तिः *f.*, वैरक्त्यं, वैराग्यं, विरागः, अप्रीतिः *f.*, विप्रियता, विमतिः *f.*, विमुखता, अनिच्छा, विध्वंसः. — (Bad taste) कुस्वादः, विस्वादः.

To DISRELIISH, *v. a.* न अभिमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), विद्विष (c. 2. -ड्रेहि -हुं), अरुचिं कृ, न अभिरुचिं (c. 10. -रोचयति -यितुं), or expressed by the neut. form रोचते; as, 'he disrelishes that,' तत् तस्मै न रोचते.

DISREPUTABLE, *a.* अनार्यः -र्यी -र्यं, अपमान्यः -न्या -न्यं, अयशस्यः -स्या -स्यं, अपयशस्करः -री -रं, अकीर्तिकरः -री -रं, अवज्ञेयः -या -यं, अप्रतिष्ठः -ष्टा -ष्टं, अस्वातिजनकः -का -कं, अप्रशंसनीयः -या -यं, अभिशस्तः -स्ता -स्तं.

DISREPUTABLY, *adv.* अनार्यं, अनार्यत्वं, अयशस्यं, अप्रशंसनीयं.

DISREPUTATION, DISREPUTE, *s.* अयशः *n.* (स्), अपयशः *n.*, अकीर्तिः *f.*, अपकीर्तिः *f.*, दुष्कीर्तिः *f.*, अख्यातिः *f.*, कुख्यातिः *f.*, अनार्यत्वं, वाच्यता, अप्रतिष्ठा, अमर्यादा, मर्यादाहानिः *f.*, अपमानं.

DISRESPECT, *s.* अनादरः, अवज्ञा -ज्ञानं, अपमानं, अवमानं -नता, अमाननं, असम्मानं, असम्मानं, परिभवः, परिभूतिः *f.*, परिभावः, अवधीरणं, उपेक्षा -द्यं, तिरस्कारः, तिरस्क्रिया, न्यङ्कारः, अवहेलं -ला, हेलनं, धपणं, अमर्यादा, रोडा, अमृद्यं, अमृद्यं, मृद्यं.

DISRESPECTED, *p. p.* अनादृतः -ता -तं, अवमानितः -ता -तं, अवधीरितः -ता -तं, परिभूतः -ता -तं, उपेक्षितः -ता -तं, अवज्ञातः -ता -तं, अवमतः -ता -तं.

DISRESPECTFUL, *a.* अवमानो -निनी -नि (न्), परिभावी -विनी -वि (न्) -भाषुकः -का -कं, उपेक्षकः -का -कं, सावशः -शा -शं, अनार्यः -र्यी -र्यं.

DISRESPECTFULLY, *adv.* सावज्ञानं, सावमानं, अनादरात्, उपेक्षया.

To DISROBE, *v. a.* विवस्त्रीकृ, वस्त्रम् अवतृ in caus. (-तारयति -यितुं) or उत्कृष्य (c. 1. -कर्पति -क्रुष्युं) or अपनह् (c. 4. -नसति -नस्युं) or उत्खद (c. 10. -छादयति -यितुं), नग्नो कृ.

DISROBED, *p. p.* विवस्त्रः -स्ता -स्तं, वस्त्रविवृतः -ता -तं, नग्नो कृतः -ता -तं.

DISRUPTION, *s.* भङ्गः, भेदः, विभेदः, विदारः -रणं, विदरः, भिदा, विघटनं.

DISSATISFACTION, *s.* असुष्टिः, असुष्टिः *f.*, असन्तोषः, अपरितोषः, अज्ञानिः *f.*, अनृपता, विनुष्टिः *f.*

DISSATISFIED, *p. p.* असुष्टः -ष्टा -ष्टं, असन्तुष्टः -ष्टा -ष्टं, विनुष्टः -ष्टा -ष्टं, अपरितुष्टः -ष्टा -ष्टं, अनृपः -मा -मं, अज्ञानः -ता -तं, अप्रतिलम्बकामः -मा -मं.

To DISSATISFY, *v. a.* न सन्तुष्य in caus. (-तोषयति -यितुं), न परितुष्य, न तृप्य in caus. (तपेयति -यितुं), असुष्टिं जन् in caus. (जनयति -यितुं) or उत्पद्य in caus. (-पादयति -यितुं).

To DISSECT, *v. a.* शरीराङ्गानि कर्तव्यादिना व्यवच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं) or उत्खिद् or संछिद्, शरीरावयवान् निकृत् (c. 6. -कृनति -कृतिं) or विनिकृत् or पृष्यत् or पृष्यत् पृष्यत् कृ, विशस्य (c. 1. -शसति -सितुं). — (Examine minutely) सूक्ष्मं परीक्ष्य (c. 1. -ईक्षते -सितुं).

DISSECTED, *p. p.* विशसितः -ता -तं, अवच्छिन्नः -त्ता -त्तं, विनिकृतः -त्ता -त्तं.

DISSECTION, *s.* विशसनं, अवच्छेदः, अङ्गच्छेदः, अङ्गकर्मनं, पृष्यकरणं, सूक्ष्मपरीक्षा.

DISSECTOR, *s.* अवच्छेदकः, अङ्गच्छिद् *m.*, विशसिता *m.* (न्), विशसनकृत्.

To DISSEIZE, *v. a.* अधिकाराद् भंश in caus. (भंशयति -यितुं) or अयु in caus. (आवयति -यितुं); हृ (c. 1. हरति, हर्तुं) or अपहृ.

DISSEIZING, *s.* अन्यायेन अधिकाराद् भंशं or भूविधनादिहरणं.

To DISSEMBLE, *v. a.* and *n.* हृ (c. 2. हुते, हर्तुं), अपहृ, निहृ, हस कृ, छद् (c. 10. छादयति -यितुं), गृह् (c. 1. गृहति -ते -हर्तुं), निगृह्, अपहृ in caus. (-वारयति -यितुं), गोपनं कृ, अपदिश्व (c. 6. -दिशति -देष्टुं), अपदिश्व, कपटं कृ, अवहित्यां कृ, अपज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -नोते -ज्ञातुं), प्रतारणं कृ, छल् (c. 10. छलयति -यितुं).

DISSEMBLER, *s.* छासिकः, छसवेशी *m.* (न्), कपटवेशी *m.*, वेशधारी *m.* (न्), दास्यिकः, गोपनकृत् *m.*, गोप्ता *m.* (न्), प्रख्यादयिता *m.* (न्).

DISSEMBLING, *s.* अपहृवः, निहृतिः *f.*, निहृयः, अवहित्या -त्यं, गोपनं, छस *n.* (न्), छसकरणं, गुमिः *f.*, आकारगुमिः *f.*, सपलापः, कापट्यं, कृत्रिमता.

DISSEMBLINGLY, *adv.* अपहृवेन, निहृवात्, सावहित्यं, छसना, मिथ्या, कृत्रिमं.

To DISSEMINATE, *v. a.* विकृ (c. 6. -किरति -किरति -रोतुं), प्रकृ, विसृ in caus. (-स्तारयति -यितुं), प्रचर् in caus. (-चारयति -यितुं), प्रमृ in caus. (-सारयति -यितुं), विसृ, वष् (c. 1. वपति, वप्ते), निवष्; 'to be disseminated,' प्रचर् (c. 1. -चरति -रितुं).

DISSEMINATED, *p. p.* विकीर्यः -र्यी -र्यं, प्रचारितः -ता -तं, सुष्यस्तः -स्ता -स्तं, बहुधागतः -ता -तं, विस्तारितः -ता -तं, उन्नः -न्ना -न्नं.

DISSEMINATION, *s.* विकिरणं, व्यापनं, व्याप्तिः *f.*, विस्तारः, प्रचारणं, प्रसारणं, वपनं, उन्मिः *f.*, व्यासः.

DISSEMINATOR, *s.* विकिरणकृत् *m.*, प्रचारकः, वप्ता *m.* (न्), प्रवापी *m.* (न्).

DISSENSION, *s.* भेदः, विमतिः *f.*, वैमर्त्यं, कलहः, कलिः *m.*, असम्मतिः *f.*.

हन्तं, विरोधः, विवादः, विप्रतिपक्षिः *f.*, विमर्वादः, द्वेषः, मतिविपर्ययः; 'a sower of dissension,' उपजापकः; 'family dissensions,' गृहछिद्रं, गृहभ्रं.

To DISSENT, *v. n.* न सम्मन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), विपरीतं मन्, अन्यथा मन्, असम्मतिं कृ, न स्वीकृ, विवद (c. 1. -वदत -दितुं), विसेवद्, भिन्नमतः -ता -तं भू, मतानाम् अपलक्ष् (c. 1. -लक्षते -क्षितुं).

DISSENT, *s.* विमतिः *f.*, वैमर्त्यं, मतिप्रभेदः, मतिविपर्ययः, असम्मतिः *f.*, अस्वीकारः, विसेवादः, विपरीतता, भिन्नमतधारणं, मतान्तरावलम्बनं, अन्यमतधारणं, द्वेषः.

DISSSENTANEOUS, *a.* असम्मत् -ता -तं, विमतः -ता -तं, विपरीतमतः -ता -तं.

DISSENTER, *s.* (One that disagrees) भिन्नमतधारी *m.* (न्), मतान्तरावलम्बी *m.* (न्), असम्मत्: — (From the church) विपचर्यामी *m.* (न्), अपचर्यामी *m.* (न्), साधारणधर्मेविरोधी *m.* (न्), उपधर्मेसेवी *m.* (न्), उपधर्मी.

To DISSERT, *v. n.* वद् (c. 1. वदति -दितुं), प्रवद्, व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), कष्य (c. 10. कषयति -यितुं), प्रसङ्गं कृ, विवरणं कृ.

DISSERTATION, *s.* वाक्यं, वादः, प्रवादः, वचनं, प्रवचनं, वचः *n.* (स्), व्याख्या, विवरणं, प्रसङ्गः, कथोपकथनं, वचनक्रमः.

To DISSERVE, *v. a.* अपकृ, न उपकृ, हिंस (c. 7. हिनति, c. 1. हिंसति -सितुं).

DISSERVICE, *s.* अपकारः, अपकृतं, क्षतिः *f.*, अपायः, अपचयः, हिंसा, अनिष्टं, दोहः, क्लेशः.

To DISSEVER, *v. a.* वियुज् (c. 7. -युनक्ति -युंके -योक्ते), विप्रयुज्, विच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं), विभिद् (c. 7. -भिनत्ति -भेत्तुं), विच्छिद्य in caus. (-क्षेययति -यितुं), पृष्यत्, द्वेषो कृ.

DISSEVERED, *p. p.* वियुक्तः -क्ता -क्तं, विप्रयुक्तः -क्ता -क्तं, विच्छिन्नः -त्ता -त्तं, विच्छिद् -ष्टा -ष्टं, गतसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, पृष्यकृतः -ता -तं, विगतः -ता -तं.

DISSIDENT, *a.* विमतः -ता -तं, असम्मत् -ता -तं, विपरीतमतः -ता -तं.

DISSIMILAR, *a.* असदृशः -शी -शं, असमानः -ना -नं, असमः -मा -मं, विपमः -या -यं, अनीदृशः -शी -शं, भिन्नः -त्ता -त्तं, विभिन्नः -त्ता -त्तं, अन्यः -न्या -न्यत्, इतरः -रा -रं, परः -रा -रं. — (Heterogeneous) विजातीयः -या

-यं, भिन्नजातीयः -या -यं.

DISSIMILARITY, DISSIMILITUDE, *s.* असादृश्यं, असदृशता, असाम्यं, असमता, असमानता, अनुव्यता, वैषम्यं, भेदः, विभेदः, भिन्नता, विभिन्नता, अन्तरं, परत्वं, अन्यथात्वं, विजातीयत्वं.

DISSIMULATION, *s.* अपहृषः, निहृषः, निहृतिः *f.*, छसकरणं, छस *n.* (नं), गोपनं, गुप्तिः *f.*, आकारगुप्तिः *f.*, अवहित्या -त्यं, कापट्यं, अपलापः, कृत्रिमता, प्रतारणा, दम्भः.

To DISSIPATE, *v. a.* (Scatter) कृ (c. 6. किरति, करितुं -रीतुं), विक्, प्रक्, विक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), व्यस् (c. 4. -स्यति -सिपुं), विद् in caus. (-द्रावयति -यितुं), विनिधुं (c. 5. -धूनीति -धयितुं). See DISPERSE. (Spend) व्यस् (c. 1. व्ययति c. 10. व्ययति -यितुं), अपयि (c. 5. -यिनीति -येतुं).

DISSIPATED, *p. p.* क्रीणीः -शी -शै, विक्षिप्तः -प्ता -प्तं, बहुभागतः -ता -तं, विनिधूतः -ता -तं, मुच्यस्तः -स्ता -स्तं, विगलितः -ता -तं. See DISPERSED. (Licentious) कामवृत्तः -त्ता -त्तं, दुराचारः -रा -रं, व्यसनी -निनी -नि (नं).

DISSIPATION, *s.* विक्षेपः, विकिरणं. See DISPERSION. (Prodigality) धनव्ययः, अपव्ययः, धनोत्सर्गः, मोक्षयं. —(Licentiousness) स्त्रीसम्मोगनृत्यगीतादिसेवनं, व्यसनिता.

To DISSOCIATE, *v. a.* वियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), विप्रयुज्, विसंयुज्, विधिष्य (c. 10. -द्येयति -यितुं), पृथक्, असंलग्नं -ग्नो -ग्नं कृ.

DISSOLVABLE, DISSOLUBLE, *a.* द्राव्यः -व्या -व्यं, विद्राव्यः -व्या -व्यं, विलयनीयः -या -यं, द्रवणीयः -या -यं, गलनीयः -या -यं, स्वरभावः -वा -वं, क्षणीयः -या -यं, याव्यः -व्या -व्यं, आर्द्रः -द्रो -द्रं, लीनः -ना -नं, विलयनशीलः -ला -लं, To DISSOLVE, *v. a.* (Melt) विली in caus. (-लायति -लापयति -यितुं), विद् in caus. (-द्रावयति -यितुं), द्रवीकृ, आर्द्रीकृ. —(Disunite) वियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं). —(Dissolve friendship, &c.) सौहृद्यं भिद् (c. 1. भिनक्ति, भेत्तुं) or भञ्ज (c. 7. भनक्ति, भंक्तुं); 'dissolve a league,' संहतिभेदनं कृ; 'dissolve an assembly,' सभां विमृज् (c. 6. -मृजति -मृजुं), सभाभङ्गं कृ.

To DISSOLVE, *v. n.* विली (c. 4. -लीयते -लेतुं), प्रविली, प्रली, द्रु (c. 1. द्रवति, द्रोतुं), विद्, गल् (c. 1. गलति -लितुं), विगल्, खर् (c. 1. खरति -रितुं), द्रवीभू, आर्द्रीभू.

DISSOLVED, *p. p.* विद्रुतः -ता -तं, द्रुतः -ता -तं, विलीनः -ना -नं, लीनः -ना -नं, परिगलितः -ता -तं, द्रवीभूतः -ता -तं, असंहतः -ता -तं.

DISSOLVENT, *a.* द्रावकः -री -रं, विलयनः -नी -नं, विद्रावकः -का -कं.

DISSOLUTE, *a.* व्यसनी -निनी -नि (नं), अनवयः -स्या -स्यं, व्यभिचारी -रिणी -रि (नं), तारलः -ली -लं, तरलः -ला -लं, दुराचारः -रा -रं, कामासक्तः -क्ता -क्तं, भोगासक्तः -क्ता -क्तं, दुष्टः -ष्टा -ष्टं, विषयी -यिणी -यि (नं), अवशः -शा -शं, कामुकः -का -कं, लम्पटः.

DISSOLUTELY, *adv.* लम्पटवत्, दुष्टवत्, कामुकवत्, भोगासक्तात्.

DISSOLUTENESS, *s.* लम्पटता, लम्पट्यं, व्यसनिता, अनवस्थितिः *f.*, अनवस्थता, इन्द्रियासंयमः, दुर्वृत्तता, विषयासक्तिः *f.*, भोगासक्तिः *f.*, स्त्रीसेवा, व्यभिचारः.

DISSOLUTION, *s.* (Liquefaction) विलयः -यनं, विद्रावः, द्रावः, द्रवीकरणं. —(Destruction) प्रलयः, नाशः, विनाशः, क्षयः, परिध्वयः, ध्वंसः. —(Dissolution of an assembly) सभाभङ्गः, सभाविदारः, सभानिवृत्तिः *f.* —(Dissolution of partnership) संसर्गभेदः, संसर्गवियोगः, संसर्गनिवृत्तिः *f.*

DISSONANCE, *s.* (Discord) विस्मरता -त्वं, अपरवः. —(Disagreement) विस्वादः.

DISSONANT, *a.* विस्मरः -रा -रं, विस्मर्यः -रा -रं, कर्कशस्वनः -ना -नं. —(Disagreeing) परस्परविरोधः -डा -डं, विस्मृतः -ता -तं.

To DISSUADE, *v. a.* मैवं कार्थीर् इति उपदिश्य निवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं), भयहेतुं दृष्टयित्वा निवृत् in caus. or विरम् in caus. (-रम्पयति -यितुं) or निवृ in caus. (-वारयति -यितुं), मैवं कृषा इति उपदिश्य (c. 6. -दिशति -देष्टुं) or प्रत्यादिश, विपरीतम् उपदिश्य, विपरीतमन्वयं कृ, अनाःस्या (c. 2. -स्याति -तुं).

DISSUADER, *s.* निवर्त्तयिता *m.* (नृ) मैवं कार्थीर् इति उपदेशकः, प्रत्यादेशा *m.* (नृ), विपरीतमन्वयदाता *m.* (नृ), निषेधकर्त्ता *m.*, (नृ).

DISSUASION, *s.* निवर्त्तनं, प्रत्यादेशपूर्वं निवर्त्तनं, मैवं कार्थीर् इति प्रत्यादेशः, निषेधाद्यैः परामर्शः, विपरीतमन्वयं, उद्यमभङ्गाद्यैः प्रबोधः.

DISSUASIVE, *a.* निवर्त्तकः -का -कं, निवर्त्तनशीलः -ला -लं, निवृत्तिकारी -रिणी -रि (नं), निषेधार्थकः -का -कं, प्रत्यादेशकः -का -कं, भयहेतुप्रदर्शकः -का -कं, विपरीतमन्वयकारी -रिणी -रि (नं).

DISSUASIVE, *s.* निवृत्तिकारणं, निवृत्तिहेतुः *m.*, निवर्त्तनहेतुः *m.*

DISSYLLABIC, *a.* द्व्यक्षरः -रा -रं, अक्षरद्वयविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

DISSYLLABLE, *s.* द्व्यक्षरं, अक्षरद्वयविशिष्टः शब्दः, द्व्यक्षरः शब्दः.

DISTAFF, *s.* तर्कः *f.*, तर्कट्टे -टी, मूढतर्कट्टी, सूचला.

To DISTAIN, *v. a.* मलिनं मलिनयति -यितुं, दूष (c. 10. दूषयति -यितुं).

DISTANCE, *s.* (Interval, space) अन्तरं, अन्तरं, अन्तरालः -लं, मार्गं, व्यवधानं, व्यापः, —(Remoteness) दूरता, असान्निध्यं, असंविधानं, असन्निकर्षः; 'a little distance,' क्षिपदूरं, ईषदूरं, नातिदूरे; 'at a distance,' दूरं, दूरे, दूरतम्, विदूरतम्. —(Haughtiness) दुर्धैता, दुराधैतत्वं, अनालापः.

To DISTANCE, *v. a.* दूरीकृ, दय (nom. दययति -यितुं), अपम् in caus. (-सारयति -यितुं), दूरतः कृ.

DISTANCED, *p. p.* दूरीकृतः -ता -तं, अपसारितः -ता -तं.

DISTANT, *a.* (Remote) दूरः -रा -रं, विदूरः -रा -रं, दूरस्थः -स्था -स्थं, दूरस्थितः -ता -तं, दूरस्थायी -यिनी -यि (नं), अनुपस्थायी, अनुपस्थः -स्था -स्थं, दूरीभूतः -ता -तं, दूरवर्त्ते -र्त्तिनी -र्त्ति (नं), विप्रकूटः -ष्टा -ष्टं, असन्निकृष्टः -ष्टा -ष्टं, दविष्टः -ष्टा -ष्टं, दवीयान् -यसी -यः (सं), असन्निकृष्टः -ता -तं, प्राध्यः -ध्या -ध्वं. —(Haughty) दुर्धैतः -धै -धै, दुराधैतः -धै -धै, अनालापी -पिनी -पि (नं).

DISTASTE, *s.* (Aversion of the palate, disrelish) अरुचिः *f.*, अनाभिरुचिः *f.*, विरसनं, विरुषणा, उत्क्रेशः. —(Dislike) विरक्तिः *f.*, वैराग्यं, वैरत्नं, अरुचिः *f.*, अननुरागः, अप्रीतिः *f.*, द्वेषः, विद्वेषः, अनिच्छा, घृणा, पराङ्मुखता.

To DISTASTE, *v. a.* and *n.* (Dislike) न हृष् (c. 1. रोचते -चितुं) with dat.; as, "he distastes that," तत् तस्मै न रोचते; न अभिनन्द (c. 1. -नन्दति -न्दितुं), अरुचिं कृ.

DISTASTEFUL, *a.* अरुचिरः -रा -रं, अरुच्यः -व्या -व्यं, अप्रियः -या -यं, अरसः -सा -सं, विरसः -सा -सं, अरुचिजनकः -का -कं, अप्रीतिकरः -री -रं, विस्वादः -दा -दं, अस्वादः -दुः -दु.

DISTEMPER, *s.* (Disease) रोगः, व्याधिः *m.*, आमयः, पीडा, अस्वास्थ्यं, असुस्थता, विकारः. —(Uneasiness) व्याथा, क्रेशः, दुःखं, कष्टं, आर्त्तिः *f.*, उपतापः, तापः, अनिवृत्तिः *f.* —(Bad condition) दुष्प्रकृतिः *f.*, दुःस्थितिः *f.*, अस्वास्थ्यः, कुभावः, दुर्दशा, दुर्वस्था.

To DISTEMPER, *v. a.* पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं), व्यथ् (c. 10. व्यथयति -यितुं), क्रिष् (c. 9. क्रिष्यति, क्रेशितुं), उपहृन् (c. 2. -हृन्ति -न्तुं), उपतप् in caus. (-तापयति -यितुं), बाष् (c. 1. बाष्ते -यितुं).

DISTEMPERATURE, *s.* वायुवैलक्ष्यं, वायुगुरुता, आकाशवैलक्ष्यं, गुरुतापः.

DISTEMPERED, *p. p.* व्याधितः -ता -तं, रोगी -गीणी -गि (नं), अस्वस्थः -स्या -स्यं, आर्त्तः -रौ -रौ, आतुरः -रा -रं, पीडितः -ता -तं, उपहतः -ता

-तं, व्याकुलः-ला-लं, उत्सिक्तः-क्ता-क्तं.

To DISTEND, *v. a.* विस्तृ in caus. (-स्तारयति-यितुं), वितन् (c. 8.-तनोति-नितुं), स्थाय in caus. (स्थावयति-यितुं), श्चि in caus. (श्चाययति-यितुं), छाया (c. 1.-धयति-भ्यातुं), ध्या; 'to distend with wind,' वातेन पृ (c. 10.-पूरयति-यितुं).

DISTENDED, *p. p.* आध्यातः-ता-तं, विततः-ता-तं, प्रपुष्टः-डा-डं, फुल्लः-झा-झं, शूनः-ना-नं, उज्जूनः-ना-नं, स्थितः-ता-तं, स्थीतः-ता-तं, विलुप्तः-ता-तं, प्रसारितः-ता-तं, प्रचुरीकृतः-ता-तं; 'distended with wind,' वातपूरितः-ता-तं, वातफुल्लः-झा-झं.

DISTENSION, DISTENTION, *s.* आध्यानं, विततिः *f.*, फुल्लता, उत्फुल्लता, विस्तारः, विलुप्तिः *f.*, स्थीतिः *f.*, स्थायतिः *f.*, विमुग्ध्यं.

DISTICH, *s.* छोकः, छोकद्वयं, चरणयुग्मं, द्विचरणं, द्विपदं.

To DISTILL, *v. n.* (Fall in drops, flow gently) च्युत्, (c. 1. च्योतति-तितुं) or इच्युत्, री (c. 4. रीयते, रेत्तुं), ध्र (c. 1. धरति-रितुं) स्यन्द् (c. 1. स्यन्दते-न्दितुं) सु (c. 1. स्रवति, सोतुं).

To DISTILL, *v. a.* (Let fall in drops) सु (c. 1. स्रवति, सोतुं) with acc.; as, 'the clouds distill water,' तोयं स्रवन्ति मेघाः; ध्र (c. 1. धरति-रितुं), नलपिन्दून् or अक्षुलवान् मुष् (c. 6. मुञ्चति, मोक्षुं), or यत्, in caus. (पातयति-यितुं), or सृज् (c. 6. सृजति, स्रष्टुं).—(Extract the spirit, as chemists) सन्धा (c. 3.-दधाति-धातुं), अभिषु (c. 5.-पुणोति-पोतुं) आसु, मयइ निहे (c. 1.-हरति-हर्षुं).

DISTILLATION, *s.* (Act of extracting spirit) सन्धानं-नी, मद्यसन्धानं, सन्धा, अभिषयः, आसुतिः *f.*—(Act of trickling) स्रवः, साधः, धारणं, द्रवः, द्रवणं, द्रवत्वं, निस्यन्दः, स्यन्दः-न्दनं, अभिष्यन्दः.

DISTILLATORY, *a.* सन्धानयोग्यः-ग्या-ग्यं, सन्धानसद्यन्वी-न्यनी-न्यि (न्).

DISTILLED, *p. p.* सन्धितः-ता-तं, अभिषुतः-ता-तं, चारितः-ता-तं, 'distilled water,' पञ्चवारि, *n.*

DISTILLER, *s.* सान्धिकः, मध्यासवनिकः, मद्यहारकः, शौखिकः, शुयडी *m.* (न्) सुराकारः, सुराजीवी *m.* (न्), आसुतीबलः, कत्यपालः.

DISTILLERY, *s.* सन्धानी, मद्यसन्धानशाला, शुयडा, मद्यनिर्हारस्थानं.

DISTINCT, *a.* (Different, separate) भिन्नः-झा-झं, विभिन्नः-झा-झं, प्रभिन्नः-झा-झं, विविक्तः-क्ता-क्तं, अतिरिक्तः-क्ता-क्तं, विशिष्टः-हा-हं, पृथग्विधः-धा-धं, विविधः-धा-धं, व्यस्तः-स्ता-स्तं, अन्यः-न्या-न्यत्, अन्यप्रकारः-रा-रं, इतरः-रा-रं; 'having distinct properties,' पृथग्गुणः-शा-शं.—(Clear) व्यक्तः-क्ता-क्तं, प्रत्यक्तः-क्ता-क्तं, स्पष्टः-हा-हं, स्पुष्टः-ठा-ठं, प्रत्यक्षः-क्षा-क्षं, सुप्रकाशः-शा-शं.

DISTINCTION, *s.* (Difference, separation) भेदः, विभेदः, प्रभेदः, भिन्नता, विभिन्नता, विशेषः-पणं, विशिष्टता, वैशिष्ट्यं, अन्तरं, पृथक्, पार्थक्यं, अवच्छेदः, विच्छेदः, अन्यथात्वं, भिदा, व्यासः; 'without distinction,' अविशेषः-वा-वं, निर्विशेषः-वा-वं.—(Discrimination) विवेकः, विवेचनं, परिच्छेदः, अवच्छेदः, पृथक्करणं; 'distinction of race,' जातित्वं.—(Eminence, superiority) विशिष्टता, वैशिष्ट्यं, उत्कृष्टता, उत्कर्षः, श्रेष्ठता, प्रमुखत्वं, समुच्चयतिः *f.*, परमपदं.

DISTINCTIVE, *a.* विशेषकः-का-कं, विशेषणः-शा-शं, सविशेषः-वा-वं, अवच्छेदकः-का-कं, विच्छेदकः-का-कं, परिच्छेदकः-का-कं, पृथक्कारी-रिखी-रि (न्); 'distinctive mark,' विशेषलक्षणं.

DISTINCTIVELY, *adv.* विशेषेण, विशेषतः, सविशेषं, पृथक् पृथक्.

DISTINCTLY, *adv.* (Separately) पृथक्.—(Clearly) व्यक्तं, सुव्यक्तं, भिन्नार्थं, स्पष्टार्थं, स्पष्टं, प्रत्यक्षतः-धेय.

DISTINCTNESS, *s.* (State of being different) भिन्नता, विभिन्नभावः, पृथक्, पार्थक्यं.—(Clearness) व्यक्तिः *f.*, अभिव्यक्तिः *f.*, व्यक्तत्वं, स्पष्टता, भिन्नार्थत्वं.

To DISTINGUISH, *v. a.* and *n.* विशिष्ट् (c. 7.-शिनष्टि-शेष्टुं, c. 10.-शेषयति-यितुं), पृथक्, लक्ष् (c. 10. लक्षयति-यितुं) लक्ष्यीक, परिच्छिद् (c. 7.-छिनष्टि-छेष्टुं), विशा (c. 9.-जानाति-नोति-ज्ञातुं) विशिष्ट् (c. 7.-चिनक्ति-चेक्तुं c. 10.-वेचयति-यितुं) विशिष्ट् (c. 10.-चारयति-यितुं), विशू (c. 10.-आवयति-यितुं); 'distinguish one's self, become illustrious,' विशिष्ट् in pass. (-शियते) उत्कर्षं or परमपदं प्राप (c. 5.-आप्नोति-आप्तुं).

DISTINGUISHABLE, *a.* विशेषणीयः-या-यं, विशेष्यः-व्या-व्यं, विज्ञेयः-या-यं, परिच्छेदनीयः-या-यं, विभावनीयः-या-यं, विभाव्यः-व्या-व्यं, भेदनीयः-या-यं.

DISTINGUISHED, *p. p.* (Separated, discriminated) विशेषितः-ता-तं, विशिक्तः-क्ता-क्तं, परिच्छिन्नः-झा-झं, पृथक्कृतः-ता-तं, विशातः-ता-तं, विभाषितः-ता-तं, उल्लिखितः-ता-तं.—(Marked) लक्षितः-ता-तं, उपलक्षितः-ता-तं, चिह्नितः-ता-तं, तिलकितः-ता-तं.—(Illustrious) विशिष्टः-हा-हं, उत्कृष्टः-हा-हं, श्लाघातः-ता-तं, प्रसिद्धः-डा-डं, विश्रुतः-ता-तं, प्रथितः-ता-तं, डाविश्लक्ष्यशेषतः-ता-तं.

DISTINGUISHINGLY, *adv.* विशेषेण, सविशेषं, समुपस्कारं, सविशेषमानं.

To DISTORT, *v. a.* (Make deformed) विरूप् (c. 10.-रूपयति-यितुं) विरूपीक, अपरूपीक, कुरुपीक, कदाकारीक, व्यङ्गीक, विकृ, वक्रोक्त, विकलीक.—(Twist) आकुच् (c. 1.-कुञ्चति-ञ्चितुं c. 10.-कुञ्चयति-यितुं).—(Pervert) सापीक, वक्रोक्त.

DISTORTED, *p. p.* विकृतः-ता-तं, विरूपीकृतः-ता-तं, साचीकृतः-ता-तं, वक्रोक्तः-ता-तं; 'having the limbs distorted,' विकृताङ्गः-ङ्गी-ङ्गं, व्यङ्गः-ङ्गी-ङ्गं; 'having the face distorted,' विकृतवदनः-ना-नं.

DISTORTION, *s.* (Act of distorting) विरूपकरणं, अपरूपीकरणं, कुरुपीकरणं, विकारः, विक्रिया, साचीकरणं, वक्रोकरणं, आकुञ्चनं.—(The state) विकृतिः *f.*, वैकृत्यं, विरूपता, वैरूप्यं, व्यङ्गता, वक्रता, वक्रिमा *m.* (न्), साचीकृतं.

To DISTRACT, *v. a.* (Pull in different directions) विकृप् (c. 1.-कथेति c. 6.-कृयति-कृष्टुं), नानादिषु कृप् or आकृप् or परिकृप्, बहुधा कृ or गम् in caus. (गमयति-यितुं), विक्षिप् (c. 6.-क्षिपति-क्षिप्तुं).—(Divide, rend) विद् in caus. (-दारयति-यितुं), विभिद् (c. 7.-भिनष्टि-भेष्टुं), सख् (c. 10. सखयति-यितुं), परिस्रष्ट्, विदलीक, विदल् in caus. (-दालयति-यितुं).—(Draw off from any object) अपकृप्, अपकृप्, अपाकृप्.—(Perplex) मुह् in caus. (मोहयति-यितुं) विमुह्, व्यामुह्, आकुलीक, आकुलीक.—(Make mad) उन्मद् in caus. (-नादयति-यितुं).—(Be distracted) मुह्, (c. 4. मुञ्चति, मोहितुं), उन्मद् (c. 4. माहति-मदितुं); 'my heart is distracted,' अस्मद् हृदयं विदीर्यते.

DISTRACTED, *p. p.* साकृष्टमानसः-सा-सं, विक्षिप्तः-प्ता-प्तं, विकृष्टः-ष्टा-ष्टं, मोहितः-ता-तं, विमोहितः-ता-तं, व्यग्रः-ग्रा-ग्रं, व्याकुलः-ला-लं, चिन्ताकुलः-ला-लं, रुषितः-ता-तं, उन्मत्तः-न्ता-न्तं, व्यस्तचित्तः-ता-तं.

DISTRACTEDLY, *adv.* उन्मत्तवत्, व्यग्रं, व्याकुलमनसा, विकृष्टचेतसा, मूढचेतसा.

DISTRACTEDNESS, *s.* विक्षिप्तता, व्यग्रता, उन्मत्तता, चित्तविषयः, आकुलत्वं.

DISTRACTION, *s.* विकर्षः-धेयं.—(Perturbation of mind) मोहः, विमोहः, वैचिद्यं, चित्तविषयता, आकुलचित्तता, व्यग्रता, चित्तवैकल्यं, व्याकुलता, व्यस्तता.—(Madness) उन्मत्तता.—(Separation) विभेदः, विदारणं.—(Want of attention of mind) अमनोयोगः, विबोधः.—(Distraction of employment, various employment) विकर्ष *n. n.*

To DISTRAIN, *v. a.* अग्रहेतोर् अपमणस्य द्रव्याणि पृ (c. 1. धरति धत्तुं) or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति ग्रहीतुं), निरुप् (c. 7.-रुणष्टि-रोष्टुं).

DISTRESS, *s.* (Act of distraining) द्रव्यग्रहणं, द्रव्यपृतिः *f.*, सम्पाप

रथनयहणं, निरोधः.—(Calamity, affliction) क्लेशः, दुःखं, दुर्दशा, दुःखस्या, दुर्गतिः *f.*, दौर्गत्यं, व्यथा, कष्टं, पीडा, शोकः, मन्नापः, उद्वेगः, वैक्रम्यं, आपद् *f.*, विपद् *f.*, विपत्तिः *f.*, व्यसनं, विप्रवः, उपप्रवः, उन्नातः, विपुर्, अरिष्टं, मनुः *m.*, बाधः, दैन्यं, वृजिनं, विडम्बना, आदौनवः, आश्रयः.

To DISTRESS, *v. a.* क्लेश (c. 9. क्लेशनाति, क्लेशितुं, क्लेशुं), व्यथ in caus. (व्यथयति -यितुं), पीड (c. 10. पीडयति -यितुं), उपपीड्, सभिपीड्, बाध् (c. 1. बाधते -यितुं), तप् in caus. (तापयति -यितुं), सनप्, परितप्, उपतप्; उद्विज् in caus. (वेनयति -यितुं), क्लेशं दा, व्यथां कृ, सिद् in caus. (सेदयति -यितुं).

DISTRESSED, *p. p.* क्लिष्टः -ष्टा -ष्टं, क्लेशितः -ता -तं, पीडितः -ता -तं, व्यथितः -ता -तं, दुःखितः -ता -तं, क्लिपमानः -ना -नं, क्लेशभाक् *m. f. n.* तापितः -ता -तं, तप्तः -प्ता -प्तं, सनप्तः -प्ता -प्तं, सनापितः -ता -तं, बाधितः -ता -तं, विपक्षः -क्षा -क्षं, आपक्षः -क्षा -क्षं, आपद्रस्तः -स्ता -स्तं, दुर्दशापक्षः -क्षा -क्षं, आपन्नतः -ता -तं, कृच्छगतः -ता -तं, आपत्ताप्तः -प्ता -प्तं, दुर्गतिः -ता -तं, आतुरः -रा -रं, दुःखान्वितः -ता -तं, दुःखी -खिनी -खि (न्), दुःखाश्रितः -श्रिता -श्रितं, कातरः -रा -रं, उपतप्मानः -ना -नं, आतप्मानः -ना -नं, अन्वहितः -ता -तं, विपुर् -रा -रं, विदुरः -रा -रं, उद्विग्नः -ग्ना -ग्नं, विद्वनः -ना -नं, दीनः -ना -नं, आधिमन् -मती -मत् (न्), आकुलितः -ता -तं, परिकल्पितः -ता -तं, आतुरचित्तः -क्षा -क्षं, आर्तः -र्त्ता -र्त्तं in comp.; 'friend of the distressed,' आर्तवन्तुः *m.*

DISTRESSFUL, DISTRESSING, *a.* क्लेशकः -का -कं, क्लेशी -शिनी -शि (न्), क्लेशदः -दा -दं, व्यथकः -का -कं, व्यथाकरः -री -रं, दुःखकरः -री -रं, दुःखमयः -यो -यं, पीडाकरः -रा -रं, उपतापनः -ना -नं, उद्वेजकः -का -कं, आतपिकः -की -कं.

DISTRIBUTABLE, *a.* विभाज्यः -ज्या -ज्यं, वसदनीयः -या -यं, परिकल्पनीयः -या -यं. To DISTRIBUTE, *v. a.* पृथक् पृथक् विभज् (c. 1. भजति -ते -भक्तुं) or प्रविभज् or संविभज्; विभागश्च or यथाविभाग or संशोधि हा or कृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं), or परिकृप् or विन्यस् (c. 4. अस्वयति -अस्वितुं) or विधा (c. 3. दधाति -धातुं), यन्स् (c. 10. अंसयति -यितुं), वसद् (c. 10. वसदयति -यितुं), प्रकुट् (c. 10. कुटयति -यितुं), निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्ते), प्रणो (c. 1. -णयति -णेतुं).—(Distribute food to a party) परिविज् or परिविष् (c. 10. वेचयति -यितुं).

DISTRIBUTED, *p. p.* विभक्तः -क्ता -क्तं, प्रविभक्तः -क्ता -क्तं, संविभक्तः -क्ता -क्तं, पृथक् विन्यस्तः -स्ता -स्तं, परिकल्पितः -ता -तं, प्रणीतः -ता -तं.

DISTRIBUTER, *s.* विभागकर्त्ता *m.* (न्), संविभागकृत्, विभागकल्पकः, परिकल्पकः, वसदनकृत्, संशयिता *m.* (न्), संशदः, विभक्ता *m.* (न्), प्रणेता *m.* (न्).

DISTRIBUTION, *s.* विभागः, विभागकल्पना, संविभागः, प्रविभागः, विभक्तिः *f.*, विभागकरणं, परिकल्पनं, कृत्रिः *f.*, संशनं, संशकरणं, वसदनं, परितिवेषणं, प्रणयनं; 'distribution of food to a party,' परिवेषः -घर्णं.

DISTRIBUTIVE, *a.* विभागदायी -यिनी -यि (न्), विभागकल्पकः -का -कं, संशकारी -रिणी -रि (न्), वसदनकारी, संविभागकृत् *m. f. n.*

DISTRIBUTE, *adv.* विभागशस्, विभागतस्, भागशस्, संशोधि, संविभागेन.

DISTRICT, *s.* मण्डलं, देशः, प्रदेशः, अक्षः, राष्ट्रं, उपवर्जनं, गोचरः.

To DISTRUST, *v. a.* शङ्क (c. 1. शङ्कते -ङ्कितुं), साशङ्क, अभिशङ्क, परिशङ्क; न विश्वस् (c. 2. -असिति -न्तुं), न प्रती (c. 2. प्रत्येति -न्तुं rt. इ).

DISTRUST, *s.* अविश्वासः, अप्रत्ययः, अप्रतीतिः *f.*, शङ्का, साशङ्का, सन्देहः, निहृयः, अनामङ्गः.

DISTRUSTED, *p. p.* अविश्वासः -स्ता -स्तं, साशङ्कितः -ता -तं, अप्रतीतः -ता -तं, DISTRUSTFUL, *a.* अविश्वासी -मिनी -मि (न्), अप्रत्ययी -यिनी -यि (न्), शङ्काशीलः -ला -लं, साशङ्कान्वितः -ता -तं, साशङ्कः -ङ्का -ङ्कं, रोदधः -धा -धं.

DISTRUSTFULLY, *adv.* अविश्वासेन, अप्रत्ययात्, शङ्कया, साशङ्के, शङ्कापूर्वे.

To DISTURB, *v. a.* (Agitate, disquiet) क्षुब्ध in caus. (क्षोभयति -यितुं), विक्षुब्ध, संक्षुब्ध, बाध् (c. 1. बाधते -यितुं), उपरुप् (c. 7. -रुणद्धि -रोद्धुं), पू (c. 5. धूनीति c. 9. धुनाति, धविन्, धोतुं), मष् (c. 1. मषति -यितुं) or मन्य (c. 1. मनयति -न्यितुं c. 9. मषाति), लुड् (c. 1. लोडति -डितुं c. 10. लोडयति -यितुं), आलुड्, समालुड्, परिलुड्, विलुड्, विलुप् (c. 6. -लुम्यति -लोम्ते), विप्रलुप्.—(Disturb the mind) मुह in caus. (मोहयति -यितुं), विमुह, व्यामुह, विप्रमुह, सम्मुह, परिमुह, व्याकुल (nom. व्याकुलयति -यितुं), व्याकुलीकृ, आकुल (nom. आकुलयति -यितुं), आकुलीकृ.—(Excite anger) प्रकुप् in caus. (कोपयति -यितुं).—(Hinder, interrupt) वृ in caus. (वारयति -यितुं), खड् (c. 10. खडयति -यितुं), विडिद् (c. 7. -डिनति -डेष्टुं), विहन् (c. 2. -हनि -न्तुं), भञ्ज (c. 7. भनक्ति, भञ्जुं).—(Disturb slumber) निद्रां भञ्ज; 'to be disturbed in mind,' मुह (c. 4. मुष्यति), विमुह, सम्मुह, आकुलीकृ, व्याकुलीकृ.

DISTURBANCE, *s.* (Agitation, disorder) क्षोभः, संक्षोभः, विक्षोभः, व्याक्षोभः, व्यस्तता, विमर्हः.—(Emotion of mind, perturbation) आकुलत्वं, व्याकुलत्वं, प्रकोपः, वैक्रम्यं, व्यग्रता, मोहः, आवेगः.—(Tumult) विप्रवः, आहवः, डिघः, तुमुलः 'popular disturbance,' प्रकृतिक्षोभः.—(Interruption) भञ्जः, विच्छेदः, खडनं, बाधः.

DISTURBED, *p. p.* क्षुब्धः -धा -धं, क्षोभितः -ता -तं, बाधितः -ता -तं.—(In mind) आकुलः -ला -लं -लितः -ता -तं, व्याकुलः -ला -लं -लितः -ता -तं, व्याकुलीकृतः -ता -तं, आकुलचित्तः -क्षा -क्षं, मोहितः -ता -तं, विमोहितः -ता -तं, व्यस्तः -स्ता -स्तं, व्यग्रः -या -यं, कातरः -रा -रं, सेदितः -ता -तं.

DISTURBER, *s.* क्षोभकरः, विक्षोभकर्त्ता *m.* (न्), मोहकः.—(Interrupter) भञ्जकः, विच्छेदकारी *m.* (न्), विप्रकरः, विलोपनकृत्.

DISUNION, *s.* वियोगः, विसंयोगः, विप्रयोगः, असंयोगः, नियुक्तिः *f.*, भेदः, भिन्नता, विभेदः, विघेषः, अखेपा, असन्धानं, आसङ्गत्वं, सङ्गवियुतिः *f.* विच्छेदः, अनेकं, पाषेकं.

To DISUNITE, *v. a.* वियुज् (c. 7. -युनक्ति -योजुं), विप्रयुज्, विशिष्टम् (c. 10. -क्षेपयति -यितुं), भिद् (c. 7. (भिन्नति, भेक्षुं), विभिद्, विखिद् (c. 7. -डिनति -डेष्टुं), पृथक्, विगम् in caus. (गमयति -यितुं).

To DISUNITE, *v. n.* वियुज् in pass. (-युन्यते), विप्रयुज्; विशिष्टम् (c. 4. -क्षिप्यति -क्षेष्टुं); विभिद् in pass. (-भिद्यते), विगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं).

DISUNITED, *p. p.* वियुक्तः -क्ता -क्तं, विप्रयुक्तः -क्ता -क्तं, विशिष्टः -ष्टा -ष्टं, नियुक्तिकः -की -कं, असंलग्नः -ग्ना -ग्नं, असंसक्तः -क्ता -क्तं, असंहतः -ता -तं, विरहितः -ता -तं, द्वैधीभूतः -ता -तं.

DISUNITER, *s.* वियोगकर्त्ता *m.* (न्), भेदकरः, पृथक्कारी *m.* (न्).

DISUSAGE, DISUSE, *s.* अव्यवहारः, अनभ्यासः, असेवनं, अनाचारः, निवृत्तिः *f.*, विरतिः *f.*, व्यवहारनिवृत्तिः *f.*, आचारत्यागः, अभ्यासविच्छेदः.

To DISUSE, *v. a.* व्यवहारं or अभ्यासं त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), व्यवहाराद् विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं) or निवृत्त (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), न सेव् (c. 1. सेवते -यितुं).

DISUSED, *p. p.* अव्यवहारितः -ता -तं, अनभ्यस्तः -स्ता -स्तं, असेवितः -ता -तं, त्यक्तः -क्ता -क्तं; 'as words,' निरुक्तः -क्ता -क्तं.

DITCH, *s.* खातं, खातकं, परिखा, गडः, खातभूः *f.*, खेयं, जखातं, उपकुल्या, कुल्या, प्रणालः, प्रतिकूपः, निपानं.

To DITCH, *v. a.* परितन् (c. 1. -तनति -नितुं), खातन्, परित्ताकरणाधि भूमिं खन्, परित्तां कृ, गत्तं कृ.

DITCHER, *s.* खातनिकः, परित्ताखनकः, गडैरुनिता *m.* (न्).

DITTANY, *s.* सुगन्धीय चोपधिभेदः, तिक्तश्राकः.

DITTO, *s.* तथा, पृष्ठोक्तः-क्ता-कं, उपरिलिखितः-ता-तं.

DITTY, *s.* गीतं-तकं-तिका, गीतिः *f.*, गानं, गाथा, काव्यबन्धः.

DIURETIC, *a.* मूत्रलः-ला-लं, मूत्रवर्धकः-का-कं, मूत्रोत्पादकः-का-कं.

DIURNAL, *a.* आह्निकः-की-कं, दैनः-नी-नं-निकः-की-कं, दैनन्दिनः-

-नी-नं, दैवसिकः-की-कं, प्रातःहिकः-की-कं, दिवातनः-नी-नं,

अध्याह्निकः-की-कं, नैयिकः-की-कं, नित्यः-त्या-त्यं.

DIURNAL, *s.* पञ्चिका, पञ्चिः *f.*, पदभञ्जिका, दैनिकपुस्तकं.

DIURNALLY, *adv.* प्रतिदिनं, प्रतिदिवसं, प्रत्यहं, दिवसे दिवसे, दिने दिने.

DIUTURNAL, *a.* चिरस्थायी-पिनो-पि (नं), चिरकालिकः-की-कं.

DIVAN, *s.* (Council of state) महामभा, शिष्टसभा, तुर्कदेशे राजसभा.
—(Saloon fitted up with sofas) केलिशयनयुक्ता शाला.

TO DIVARICATE, *v. n.* द्विधा विभित् in pass. (—भिद्यते), द्विभागीभू, द्विखंडीभू, द्विधाभू, विगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), द्विशालारूपेण विभित् in pass.

TO DIVARICATE, *v. a.* द्विधाकृ, द्विभागीकृ, द्विखंडीकृ, द्विखंडलीकृ.

DIVARICATION, *s.* द्विधाकरणं, द्विधाभावः, द्विखंडीकरणं, विभित्ता.

TO DIVE, *v. a.* and *n.* मज्ज् (c. 6. मज्जति, मंजु, मज्जितुं), निमज्ज् :

अयगाह् (c. 1. -गाहते-हितुं-गाढुं), व्ययगाह्, जलमध्ये प्रविश् (c. 6.

-विशति-वेष्टुं), जलान्प्रवेशं कृ, जलान्प्रयनं कृ, मृ (c. 1. प्रयते,

प्रोतुं).—(Dive after something) किञ्चिदन्वेषणार्थं जले निमज्ज्.—

(Dive into any thing) समुद्रकर्मणि निविश्, निरुप् (c. 10. -रूपयति

-पितुं); 'diving into books,' ग्रन्थमग्नः-गना-गनं, ग्रन्थनिविष्टः-ष्टा

-ष्टं.—(Explore) अन्विष् (c. 6. -इच्छति c. 4. -इष्यति-इषितुं), परोक्ष्

(c. 1. -ईक्षते-षितुं).

DIVER, *s.* मंक्ता *m.* (कृ), निमंक्ता *m.*, गाहिता *m.* (तृ), अयगाहिता *m.*,

जलेवाहः.—(Into books) शास्त्रनिष्ठः.—(Bird) अयः, प्रावी *m.* (नं).

TO DIVERGE, *v. n.* हककेन्द्रात् पराङ्मुखः-खी-खं भू or विचल् (c. 1.

-चलति-लितुं) or विगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं) or विच्यु (c. 1. -व्ययते

-व्योतुं) or व्युत्क्रम् (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं).

DIVERGENCE, *s.* केन्द्रपराङ्मुखा, केन्द्रापरारणं, विचलनं, विच्युतिः *f.*,

विगमः, विस्तारः.

DIVERGENT, *a.* केन्द्रपराङ्मुखः-खी-खं, केन्द्रविचलः-ला-लं, विलुत्तः-ता-तं.

DIVERS, *a.* नाना indec., विविधः-धा-धं, अनेकः-का-कं, नानाप्रकारः-

-रा-रं, नानाविधः-धा-धं, बहुविधः-धा-धं, व्याविधः-धा-धं, नानारूपः-पी-पं.

DIVERSE, *a.* (Different) भिन्नः-न्ना-नं, विभिन्नः-न्ना-नं, अन्यः-न्या-न्यत्,

असदृशः-शी-शं, असमानः-ना-नं, असमः-मा-मं, अनुत्यः-त्या-त्यं,

विपरीतः-ता-तं, विपरीतः-क्ता-कं, अनीदृशः-शी-शं, इतरः-रा-रं,

पृथक् indec., पृथग्विधः-धा-धं.—(Various). See DIVERS.

DIVERSELY, *adv.* नानारूपेण, भिन्नप्रकारेण, अनेकधा, पृथक्.

DIVERSIFICATION, *s.* नानाप्रकारकरणं, नानारूपकरणं, अनेकरूपकरणं,

आकारपरिवर्तनं, वैविध्यं, विभिन्नता, विभेदः.

DIVERSIFIED, *p. p.* or *a.* नानारूपः-पी-पं, भिन्नरूपः-पी-पं, नानाप्रकारः-

-रा-रं, नानाविधः-धा-धं, पृथग्विधः-धा-धं, विविधः-धा-धं, व्याविधः-

-धा-धं, विचित्रः-ता-तं, विचित्रः-का-कं, विचित्रविचित्रः-धा-धं.

TO DIVERSIFY, *v. a.* नानारूपं-पीं-पं कृ, भिन्नरूपं-पीं-पं कृ, चिन्

(c. 10. चिन्तयति-पितुं), विचित्रं-का-कं कृ, विचित्रविचित्रकृ, नानाविधं

-धा-धं कृ.

DIVERSION, *s.* (Sport) विनोदः, विलासः, विलसनं, विहारः, क्रीडा,

परोहासः, केलिः *m. f.*, कौतुकं.—(Act of amusing the mind)

मनोविनोदः, मनोरञ्जनं, अनुरञ्जनं.—(Act of turning aside) स्वपथात्

or स्वमार्गाद् भ्रंशकरणं or व्युत्तिकरणं or विकर्षः or विकर्षणं.

DIVERSITY, *s.* (Difference) भेदः, विभेदः, भिन्नता, विभिन्नता, असादृश्यं.

असाम्यं, द्वैधं, द्वैविध्यं.—(Variety) वैविध्यं, विविचिता, भेदभेदः.

TO DIVERT, *v. a.* (Turn from its course) स्वपथात् or स्वमार्गाद्

भ्रंश् in caus. (भ्रंशयति-पितुं) or विचल् in caus. (—चालयति-पितुं)

or विकृष् (c. 6. -कृषति c. 1. -कषेति-कृष्टुं) or विच्यु in caus.

(—आवयति-पितुं).—(Amuse, please) विनुद् in caus. (—नोदयति

-पितुं), विलस् in caus. (—लासयति-पितुं), नन्द in caus. (—नन्दयति

-पितुं), रम् in caus. (—रमयति-पितुं), रञ्ज् in caus. (—रञ्जयति-पितुं).

DIVERTED, *p. p.* विकृष्टः-ष्टा-ष्टं, साकृष्टः-ष्टा-ष्टं, स्वमार्गव्यापितः-ता-तं.

—(Amused) विनोदितः-ता-तं, प्रमोदितः-ता-तं, उल्लासितः-ता-तं.

DIVERTING, *a.* हासकरः-री-रं, प्रहासो-मिनी-सि (नं), हास्ययुक्तः-क्ता

-कं, विनोदकः-का-कं, विनोदजनकः-का-कं, आनन्दकः-का-कं.

DIVERTISEMENT, *s.* (Diversion) विनोदः, विलासः.—(A ballet

between the acts) सङ्क्रियमये नाटकप्रेक्षकाणां विनोदार्थं हस्तोपकं.

TO DIVEST, *v. a.* (Strip) विवस्त्र (nom. -वस्त्रयति-पितुं), नग्नोक्, अपत्

in caus. (—तारयति-पितुं), उल्मुष् (c. 1. -कषेति-कृष्टुं), उन्मुष् (c. 6.

-मुक्षति-मोक्षुं), अवमुष्, विमुष्; उल्हट् (c. 10. -ह्लादयति-पितुं), अपनह्

(c. 4. -नयति-नेतुं).—(Deprive of) हृ (c. 1. हरति, हंजुं), अपनो

(c. 1. -नयति-नेतुं), वियुज् (c. 10. -मेजयति-पितुं), विनाकृ.

DIVESTURE, *s.* वियस्त्रोकरणं, नग्नोकरणं, अपनयनं, हरणं.

DIVIDABLE, *a.* विभेद्यः-द्या-द्यं, विभाज्यः-ज्या-ज्यं, खण्डनीयः-या-यं.

TO DIVIDE, *v. a.* (Part, separate) भिद् (c. 7. भिनक्ति, भेजुं), भिभिद्.

छिद् (c. 7. छिनक्ति, छेजुं), विछिद्; खय् (c. 10. खण्डयति-पितुं).

वियुज् (c. 7. -युनक्ति-योजुं), विप्रयुज्, विस्त्रिप् (c. 10. -त्रेषयति-पितुं),

पृथक्, शकलीकृ.—(Divide in two) द्विधा छिद् or कृ, द्विखंडीकृ,

द्विभागीकृ, झंशोक्.—(Make partition of) विभज् (c. 1. भजति

-भज्जुं), प्रविभज्, संविभज्, चंश् (c. 10. चंशयति-पितुं), व्यंस् (c. 10.

-चंसयति-पितुं), परिकृष् (c. 10. -कलसयति-पितुं).

TO DIVIDE, *v. n.* भिद् in pass. (भिद्यते), विभिद्, विछिद् in pass.

(—छिद्यते), वियुज् in pass. (—युज्यते), विस्त्रिप् (c. 4. -त्रिष्यति-त्रेष्टुं),

द्विधाभू.—(Cleave open) स्फुट् (c. 1. स्फोटति c. 6. स्फुटति-टितुं),

दल् (c. 1. दलति-लितुं), विदल्.—(Divide upon a question)

द्विधाभू, द्वैधीभू.

DIVIDED, *p. p.* भिन्नः-न्ना-नं, विभिन्नः-न्ना-नं, विच्छिन्नः-न्ना-नं, वियुक्तः-

-क्ता-कं, विच्छिद्-ष्टा-ष्टं, द्विधाकृतः-ता-तं, द्विधाभूतः-ता-तं, द्वैधीभूतः-

-ता-तं, पृथक्कृतः-ता-तं, शकलीकृतः-ता-तं, विभक्तः-क्ता-कं, प्रविभक्तः-

-क्ता-कं, संविभक्तः-क्ता-कं, चंशितः-ता-तं, झंशः-शा-शं.

DIVIDEND, *s.* (Share, interest on money, &c.) भागः, चंशः,

लब्धांशः, उद्धारः, भाज्यं, कलान्तरं.—(In arithmetic) भाज्यं.

DIVIDER, *s.* (One that separates) भेदकः, विभेदकः, भेदकरः, विच्छेदकः,

खेदकरः, वियोगकृत् *m.*—(Distributor) विभागकल्पकः, संविभागकृत्,

चंशयिता *m.* (तृ).

DIVINATION, *s.* गणना, गणकता, पश्चिमतिहस्तरेखादिलक्षणार्थं भविष्यदनुमानं

or शुभाशुभकथनं, पृथ्वीलक्षणपरीक्षा, शकुनपरीक्षणं, पृथ्विहृत्परीक्षणं,

भविष्यत्सूचनं.

DIVINE, *a.* दिव्यः-व्या-व्यं, देवः-यो-यं, देवकीयः-या-यं, देवकः-का-कं.

दैविकः-की-कं, रेण्वरः-री-रं, ईश्वरीयः-या-यं, रेण्वः-शी-शं, रेण्विकः-

-की-कं, देवाहः-हा-हं.—(God-like) ईश्वरतुल्यः-त्या-त्यं, देवकृष्

-पिणी-पि (नं), ईश्वरमूर्तिः-मूर्तिः-मूर्तिः.

DIVINE, *s.* (Clergyman) पुरोहितः, धर्मोपदेशकः, धर्मोपदेशकः.—

(Theologian) श्रोत्रियः, श्रुताध्ययनसम्पन्नः, परमार्थवेद्.

To DIVINE, *v. a.* and *n.* (Practice divination) गणनां कृ, पश्चिगति-
चक्षुःस्पन्ददिलक्षणाद् भविष्यद् अनुमा (c. 2. -जाति -तु) or शुभाशुभं
कष (c. 10. कषयति -यितुं) or प्रदृश in caus. (-दृश्यति -यितुं) or
मृच् (c. 10. मृचयति -यितुं), शकुनानि or पृष्ठेलक्ष्यानि परीक्ष् (c. 1.
ईक्षते -यितुं).—(Conjecture) अनुमा.

DIVINELY, *adv.* देवरूपेण, देववत्, दिव्यरूपेण, ईश्वरीयप्रकारेण.

DIVINER, *s.* (One who practices divination) दैवज्ञः, शकुनपरीक्षकः,
पृष्ठेचिह्ननिरीक्षकः, निमित्तज्ञः, पश्चिगतिहस्तरेखादिलक्षणाद् भविष्यत्पूषकः.
—(Conjecturer) अनुमाता *m.* (नृ).

DIVING, *s.* मञ्जनं, निमज्जनं, खगगाहः—हनं, विगाहः, प्रवः—वनं.

DIVING-BELL, *s.* बापुपरितं धराकृति यन्त्रं अत्रविशेष जलेवाहा गम्भीर-
सलिले मुचिरेण वस्त्रितुं शकुनि.

DIVINITY, *s.* (State of being divine) देवत्वं—ता, भगवत्त्वं, ब्रह्मत्वं.—
(A god) देवः—वी *f.*, देवता, भगवान् *m.*—वतो *f.* (त). सुरः, विषुधः,
मुचिरायुः *m.* (स).—(Theology) परमार्थविद्या, ईश्वरविषया विद्या,
युतिविद्या, धर्मशास्त्रविद्या, पारमार्थिकविद्या.

DIVISIBILITY, *s.* छेदत्वं, विच्छेद्यता, भेद्यत्वं, संशनीयता, विभाज्यत्वं.

DIVISIBLE, *a.* छेद्यः—छा—छं, विच्छेद्यः—छा—छं, विच्छेदनीयः—या—यं, भेद्यः—
छा—छं, विभाज्यः—न्या—न्यं, संशयः—श्या—श्यं, संशनीयः—या—यं,
—संशयितव्यः—या—यं.

DIVISION, *s.* (Dividing, separating) छेदः, विच्छेदः—दत्तं, भेदः, विभेदः—
दत्तं, खड्गं, परिच्छेदः, परिच्छिन्नः *f.*, छिन्नः *f.*, पुष्पक्षरणं, द्विधाकरणं,
द्विधीकरणं.—(Partition) भाजनं, विभागः, प्रविभागः, विभागकरणं,
संशयः, उद्धारविभागः, उद्धारः—रणं.—(Disunion) वियोगः, विसंयोगः,
विप्रयोगः, विप्रेयः.—(State of being divided) भिन्नता, विभिन्नता,
विच्छिन्नता, विभक्तता.—(Part, distinct portion) भागः, खण्डः,
विभागः, देशः, प्रदेशः, एकदेशः.—(Division of time) कालविभक्तिः *f.*
—(Of an army) गुन्मः, दलं, सैन्यबृहः.—(In arithmetic)
भागहरः—हारः, हरणं, छेदनं.

DIVISOR, *s.* (In arithmetic) हरकः, हारकः, चक्रहारकः, हरः, हारः, भाजकः.

DIVORCE, DIVORCEMENT, *s.* निराकरणं, त्यागः, स्त्रीपुरुषविच्छेदः, धर्मानु-
सारेण or व्यवहारदर्शनानन्तरं विवाहसम्बन्धभेदः.—(From a wife)
सम्भाव्यानिराकरणं, सम्भाव्यात्यागः; 'writing of divorce,' त्यागपत्रं.

To DIVORCE, *v. a.* सम्भाव्यां or सम्भारैर् तज्ज् (c. 1. तज्जति, तज्जुं) or
परित्यज् or निराकृ or निरस् (c. 1. अस्म्यति—असितुं), व्यवहारदर्श-
नानन्तरं विवाहसम्बन्धं भिद् (c. 7. भिनन्ति, भेज्जुं).

DIVORCED, *p. p.* तज्जः—ज्जतः—कं, परित्यज्जः—ज्जतः—कं, निराकृतः—ता—तं.

DIVORCER, *s.* स्त्रीपुरुषयोर विच्छेदकज्ञा *m.* (ज्ञ), विवाहसम्बन्धभेदकः.

To DIVULGE, *v. a.* प्रकाश (c. 10. -काशयति—यितुं), विकाश, ख्या in
caus. (स्थापयति—यितुं), विख्या, प्रकटीकृ, विधुप् (c. 10. -धोपयति
—यितुं), व्यक्रीकृ, व्यञ्ज् (c. 7. -अनक्ति—अनितुं), विप्रप् in caus. (—प्रपयति
—यितुं), विवृ (c. 5. -वृणोति—वरितुं—रीतुं), स्पष्टीकृ, प्रचर् in caus.
(—चारयति—यितुं); 'to divulge a secret,' रहस्यं भिद् (c. 7. भिनन्ति
भेज्जुं); 'to divulge counsel,' मन्त्रभेदं कृ.

DIVULGED, *p. p.* प्रकाशितः—ता—तं, प्रकटीकृतः—ता—तं, विप्रपितः—ता—तं.

DIVULGER, *s.* प्रकाशकः, व्यापकः; 'of a secret,' रहस्यभेदकः.

DIVULGING, *s.* प्रकाशनं, स्थापनं, प्रकटीकरणं, विधोषणं, विवरणं, व्यक्रीकरणं,
सर्वज्ञ प्रचारणं; 'of a secret,' रहस्यभेदः; 'of counsel,' मन्त्रभेदः.

DIVULSION, *s.* विदारः—रणं, विदरः, उत्पाटनं, उद्धारः.

To DIZEN, *v. a.* भूष् (c. 10. भूषयति—यितुं), परिभूष्, अलङ्कृ, परिष्कृ.

DIZZINESS, *s.* भ्रमरं, भ्रमरः, भविः *f.*, भ्रमः, विभ्रमः, विभ्रान्तिः *f.*, घूर्णः *f.*,

घूर्णनं, चक्षुरादिचापत्यं, चक्षुरादिचापत्यं, प्रमादः.

Dizzy, *a.* (Vertiginous) भ्रमरी-रिणी-रि (नृ), भ्रमी-मिणी-मि (नृ),
घूर्णायमानः—ना—नं.—(Causing dizziness) भ्रमरकरः—री—रं.—
(Thoughtless) चपलः—ला—लं, प्रमादी—दनी—दि (नृ).

To DO, *v. a.* (Act) कृ (c. 8. करोति, कुरुते, कर्तुं), सङ्कृ, अभिकृ; विधा
(c. 3. -दधाति—धातुं), व्यवसो (c. 4. -स्यति—सातुं), चेष्ट् (c. 1. चेष्टते—यितुं).
—(Execute) कृ, विधा, सम्पद् in caus. (—पादयति—यितुं), घट्
(c. 10. घटयति—यितुं).—(Perform) कृ, विधा, अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति
—धातुं), आस्था, समास्था, प्रवृत् in caus. (—वृत्तयति—यितुं), निर्वृत्,
वृत्; सम्पद् in caus., निष्पद्, उत्पद्, उपपद्.—(Practice) आचर्
(c. 1. -चरति—रितुं), समाचर्, अभ्यस् (c. 4. -अस्यति—असितुं), सेव्
(c. 1. सेवते—वितुं), साधि (c. 1. -अपयति—ते—यितुं).—(Transact)
व्यवहृ (c. 1. -हरति—हर्तुं) कृ, समाचर्, निर्वह् in caus. (—वाहयति
—यितुं), पण् (c. 10. पणयति—यितुं), पणायो कृ.—(Carry on, effect)
निर्वह् in caus., प्रवृत् in caus., प्रणो (c. 1. -णयति—णेतुं), सम्पद्
in caus., तोर (c. 10. तोरयति—यितुं), पू (c. 10. पारयति—यितुं).—
(Exert labour) चेष्ट्, विचेष्ट्, व्यवसो, अध्ववसो, यत् (c. 1. यतते
—तितुं).—(Cause) कृ, उत्पद् in caus., जन in caus. (जनयति—यितुं).
साध in caus. (साधयति—यितुं).—(Do with, employ) प्रपुञ्ज् (c. 7.
-युनक्ति—योक्तुं c. 10. -योनयति—यितुं), उपयुञ्ज्, व्यापृ in caus. (—पारयति
—यितुं), प्रवृत् in caus.—(Do away, destroy) साध् in caus.,
विनाश in caus. (—नाशयति—यितुं), लुप् (c. 6. लुम्पति, लोभुं).—Do
good to) उपकृ.—(Do evil to) अपकृ.—(Do one's duty) कृत्यं
or कर्त्तव्यं कृ, धर्मं निष्पद् in caus.—(Do one's best) यथाशक्ति
कृ; 'he does not know what to do,' यथाकार्यं न जानाति;
'one's own doing,' आत्मकृतः—ता—तं, स्वयङ्कृतः—ता—तं.

To DO, *v. n.* (Act, behave) चर् (c. 1. चरति—रितुं), आचर्, समाचर्;
वृत् (c. 1. वृत्ते—रितुं), व्यवहृ.—(Fare) अस, भृ, वृत्, स्या (c. 1.
तिष्ठति, स्यातुं); 'How do you do?' किं खेमम् अस्मि. किं कुशलं
भवति, खेमं भवतु.—(Do well, prosper) सुस्थः—स्या—स्थम् अस,
सुस्थितः—ता—तं भू, वृष् (c. 1. वृष्टे—रितुं).—(Do ill) दुःस्थः—स्या—स्थम्
अस, दुःस्थितिं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं).—(Suit) युज् in pass.
(युज्यते); 'that will do,' इतलं, यथेष्टं.

Do, *s.* (Ado) दःखं, कष्टं.—(Feat) कर्म्म *n.* (नृ) चेष्टितं, विचेष्टितं.

DOAB, *s.* (Name of a country) अनवेदी *f.*

DO-ALL, *s.* सर्वकर्मो-म्मा-म्मे(नृ) सर्वकर्मोणः—शा-शं, सर्वकार्यचर्चकः—का-कं.

DOAT. See DOTE.

DOCIBLE, DOCTILE, *a.* विनयः—या—यं, प्रणयः—या—यं, विधेयः—या—यं, वश्यः—
श्या—श्यं, वशगः—गा—गं, वशानुगः—गा—गं, वशाला—ला—लम् (नृ)
अनुकूलः—ला—लं, अनायासेन शिक्षणीयः—या—यं or शिष्यः—ह्या—ह्यं,
गृह्यकः—का—कं, अनुविधायी—यिनी—यि (नृ), अधीनः—ता—नं, आग्रहः—
न्ता—नं, असम्बन्धः—न्दा—न्दं, निम्नः—न्ना—नं, शिक्षाशीलः—ला—लं.

DOCIBLENESS, DOCLITY, *s.* विनयता, विधेयता, वश्यता, शिक्षणीयत्वं,
शिक्षाशीलत्वं.

Dock, *s.* (The plant) लोलिका, वृद्धराजः, रक्तप्रावः, सौगन्धिकं,
रक्तसौगन्धिकं.—(Tail cut short) छिन्नबालः, ह्रस्वपुच्छः.—(Station
for ships) नौकावस्थानं, नौकाशयः, नावाशयः, नौकाधरः, नौकागारः,
नावाधरः, नौकोद्धारस्थानं.

To DOCK, *v. a.* पुच्छं छिद् (c. 7. छिनन्ति, छेज्जुं) or अवच्छिद् or ह्रस्व
(c. 10. ह्रासयति—यितुं), अवकृत् (c. 6. -कृन्ति—कर्त्तुं), निकृत्, लृ
(c. 9. लृणति, लृवितुं).—(Lay up in a dock) नौकाशये निविश

in caus. (-वेशयति -यितुं), नावम् उबु (c. 1. -हरति -हन्तुं).

DOCK-YARD, *s.* नाविकभाण्डागारं, नौकारिमन्थालस्थानं.

DOCKED, *p. p.* अवधिष्ठः -ता -तं, अवकर्मितः -ता -तं, लुनः -ना -नं.

DOCKET, *s.* (Ticket on goods) अक्षुपदः, भाण्डोपरि चिह्नं or अक्षुः or अक्षुपत्रं, पत्रकं.—(Small piece of paper containing the heads of a writing) सङ्ग्रहपत्रकं, सूचिपत्रकं.—(List of those who have cases in a court) अधिनी or काव्यिणी नामावलिपत्रं.

To DOCKET, *v. a.* (Make an abstract of a writing and enter it in a book) लिखितसङ्ग्रहं कृत्वा पुस्तके समारुह् in caus. (-रोपयति -यितुं), or अभिलिख् (c. 6. -लिखति -लेखितुं).

DOCTOR, *s.* (A learned man) पण्डितः, ज्ञानी *m.* (नं), व्युत्पन्नः, वेद्यः, शास्त्री *m.* (नं).—The word आचार्यः is affixed to the names of learned men, as 'Doctor' is prefixed: thus राघवाचार्यः, रामाचार्यः.—(Teacher) आचार्यः, शिक्षकः, अध्यापकः, उपदेशकः, गुरुः *m.*—(Doctor of divinity) परमाधेयिद्याज्ञः, द्युतिविद्यासम्पन्नः.—(Physician) वेद्यः, चिकित्सकः, भिषक् *m.* (ज्ञं), आयुर्वेददृक् *m.* (ज्ञं), चिकित्सानीची *m.* (नं), अगदकारः, रोगज्ञानकः, रोगद्वन् *m.*, रोगहा *m.* (नं), जीवदः.

To DOCTOR, *v. a.* कित् in des. (चिकित्सति -सितुं), भिषन् (nom. भिषन्त्यति -न्त्यितुं), उपचर् (c. 1. -चरति -रितुं), उपचारं कृ. औपधीकृ.

DOCTORAL, *a.* आचार्यपदसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (नं), वेद्यः -द्या -धं.

DOCTORALLY, *adv.* वेद्ययत्, पण्डितयत्, आचार्ययत्, गुरुयत्.

DOCTORSHIP, *s.* आचार्यता -त्वं, आचार्यपदं, गुरुत्वं, वेद्यपदं.

DOCTRINAL, *a.* तदोपदेशकः -का -कं, तत्त्वोपदेशी -शिनी -शि (नं), तत्त्वशिक्षकः -का -कं, शिक्षाविषयः -या -यं, वैधिकः -की -कं, सौत्रः -त्री -त्रं.

DOCTRINE, *s.* (Principle laid down) तत्त्वं, मतं, सूत्रं, न्यायः.—(System of doctrines) पथः, पन्थाः *m.* (पथिनं), मार्गः; 'a different doctrine,' परमतं; 'difference of doctrine,' शाखाभेदः; 'heretical doctrine,' असत्तात्त्वं; 'received doctrine,' आद्यायः, सम्प्रदायः; 'adhering to a doctrine,' वादरतः.—(Learning) विद्या, पाठिसत्त्वं.

DOCUMENT, *s.* पत्रं -त्री, पत्रकं, पत्रिका, लेख्यं, लेख्यपत्रं, लेख्यप्रसङ्गः, लेख्यपत्रं, लेख्यप्रमाणं, लिखनं, लिखितं; 'a forged document,' कपटलेख्यं.

DODECAGON, *s.* द्वादशार्शः, द्वादशकोणः.

To DODGE, *v. a. and n.* (Trick) वध् (c. 10. वधयते -ति -यितुं), व्यपदिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), अपदिश्, प्रलभ् (c. 1. -लभते -लभुं), प्रतृ in caus. (-तारयति -यितुं), छल् (c. 10. छलयति -यितुं).—(Evade) अपक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), पलाय् (c. 1. पलायते -यितुं).—(Escape by suddenly shifting place) पलायमानो अकस्मात् परिवृत् (c. 1. -वर्तते -वर्तितुं), विपरिवृत्, इतथेतः परिधाव् (c. 1. -धावति -वितुं), विपरिधाव्.

DODGER, *s.* वधकः, मायी *m.* (नं), कपटी *m.* (नं), व्यपदेशा *m.* (वृ), प्रतारकः.

DOE, *s.* (She-deer) मृगी, मृगवयुः, हरिणी, रणी, रोहिता *f.*, समीची, पृथती, कन्दली; 'doc-skin,' मृगीचर्म *n.* (नं).

DOER, *s.* कर्ता *m.* (नं), कारी *m.* (नं), कारकः, कारः, कटः, कृत् in comp. विधायी *m.* (नं), अनुहता *m.* (नं), कर्मकारी *m.*, कर्मकारः, सम्पादकः, निर्वाहकः, प्रवर्तकः.

To DOFF, *v. a.* (Put off dress) वस्त्रम् अवृत् in caus. (-तारयति -यितुं), or अपनी (c. 1. -नयति -नेतुं), अपनी, विवस्त्र (nom. -वस्त्रयति -वितुं), उल्मु (c. 1. -कर्षति -क्रुष्टुं), अवमुष् (c. 6. -मुचति -मोक्तुं), विमुष्, अपनह् (c. 4. -नयति -नष्टुं).

DOG, *s.* (The animal) ध्या *m.* (धन्), कुकुरः, कुकुरः, शुनकः, भयकः, मृगदशकः, वक्रपुच्छः, वक्रबालधिः *m.*, ललनिहः, जिह्वालिट् *m.* (हं), वृकारिः *m.*, ग्रामसिंहः, शीघ्रचेतनः, रात्रिजागरः, कृतज्ञः, सारमेयः, वानादः, शरत्कामी *m.* (नं), शवकाम्यः, कीलेयकः; 'sporting-dog,' मृगयाकुशलः, कुकुरः, आलेखकस्थं ध्या, विश्वकट्टः *m.*; 'mad-dog,' अलकैः; 'bite of a dog,' अर्देशनं.—(Andiron) लोहमयः शूलाधारः. 'To go to the dogs,' शुनो गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), परिधि in pass. (-क्षीयते), विनश् (c. 4. -नश्यति).

To DOG, *v. a.* कुकुरवद् अन्विप् (c. 4. -इप्सति -रयितुं), पश्चाद्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), पश्चाद्गत् (c. 1. -वर्तते -वर्तितुं), अनुवृत्, अनुम् (c. 1. -सरति -सन्तुं), अनुश (c. 1. -तिष्ठति -शान्तुं), नियम् अनुमृय आयासं जन् (c. 10. जनयति -यितुं).

DOG-BRIER OR DOG-ROSE, *s.* जवापुष्पः, कण्टककुन्दः, श्रोत्रपुष्पः, कण्टकस्तम्भः.

DOG-CHEAP, *a.* श्रमांसवत् or विमांसवद अत्यल्पमन्येन क्रयः -या -यं, स्वल्पमन्यः -त्या -त्यं, स्वत्याधः शो -धं.

DOG-DAYS, *s.* श्रदिनाभि *n. pl.*, असुखाकालः, असुखसमयः, सृष्यदिनानि, श्रावणात् प्रभृति भाद्रपथ्यन्तं कालः.

DOG-FANCY, *s.* श्रक्रीडी *m.* (नं), श्रगणिकः, श्रागणिकः.

DOGGED, *a.* (Sullen, obstinate) वक्रभावः -या -यं, कर्कशभावः -या -यं, जडः -डा -डं, सतमः -था -थं, कठिनः -ना -नं, निष्ठुरः -रा -रं.

DOGGEDLY, *adv.* वक्रभावेन, कर्कशभावेन, जाड्येन, निष्ठुरं, कर्कशं.

DOGGEDNESS, *s.* भाववक्रता, कर्कश्ये, जाड्यं, जडता, निष्ठुर्यं, कान्ठ्यं.

DOGGEREL, *a.* (Irregular, as verses) अपरिमितचरणः -णा -शं, अपरिमितपदः -दा -दं, विषमः -मा -मं; 'doggerel verse,' कुक्कविता, मन्दकविता, नीचकविता.

DOGGRISH, *a.* श्रशीलः -ला -लं, शीवः -वी -वं, कुकुराचारः -रा -रं, श्रवृत्तिः -न्नः -न्नं, श्रापदः -दी -दं, शीवापदः -दी -दं; 'a doggrish fellow,' श्रनरः; 'a doggrish life,' श्रवृत्तिः *f.*

DOGGRISHNESS, *s.* शीव्यं, श्रशीलता, कुकुराचारत्वं, श्रभावः, पशुता.

DOG-GRASS, *s.* तृणभेदः, तृणं, कक्षः, घासविशेषः.

DOG-HEARTED, *a.* श्रहृदयः -या -यं, कुकुरहृदयः -या -यं, कठिनहृदयः -या -यं.

DOG-HOLE, *s.* श्रविट्, श्रगणैः, कुकुरगणैः, श्रविवरं, श्रभं, अथमस्थानं.

DOG-KEEPER, *s.* श्रपोषकः, श्रवान् *m.* (नं), श्रागणिकः, श्रपचः.

DOG-KENNEL, *s.* कुकुरालयः, श्रगृहं, कुकुरगृहं, कुकुरागारं.

DOG-LOUSE, *s.* श्रपूका, कुकुरपूका, श्रकौटः, कुकुरकौटः.

DOGMAT, *s.* मतं, तत्त्वं, सूत्रं, विधिः *m.*, सम्मतं, नियमः, आदेशः, निर्देशः, व्ययस्या.

DOGMATIC, DOGMATICAL, *a.* आदेशकः -का -कं or निर्देशकः, समताभि-मानी -निनी -नि (नं), सधर्धं समतयादी -दिनी -दि (नं) or समतावलम्बी -धिनी -धि (नं), मतसंस्थापनः -ना -नं, नैयमिकः -की -कं, वैधिकः -की -कं, सौत्रः -त्री -त्रं.

DOGMATICALLY, *adv.* आदेशकप्रकारेण, सनिर्देशं, दृढनिश्चयपूर्वकं, सधर्धं.

DOGMATISM, *s.* समताभिमानं, समतसंस्थापनं, सधर्धं समतयादः or समता-वलम्बनं, दृढोक्तिः *f.*

DOGMATIST, DOGMATISER, *s.* सधर्धपूर्धं or सधर्धपूर्धं समतयादी *m.* (नं) or समताभिमानी *m.* (नं) or तत्त्ववादी.

To DOGMATISE, *v. n.* सधर्धं or सधर्धं समतं वद् (c. 1. यदति -दितुं), दृढोक्त्वा समतं संस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं), तत्त्वानि धर्धेण वद.

DOG'S EAR, *s.* कुकुरकर्णः, श्रकणैः, पुस्तकपत्रकोणे श्रकणोकारः पुटः.

DOG-SICK, *a.* कुकुरवद् यमनकारी -रिणी -रि (नं).

DOG'S-MEAT, *s.* श्रमांसं, कुकुरमांसं, विमांसं, कुकुराहारः, उच्छिष्टाश्च.

DOG-STAR, *s.* कुकुरसंज्ञा तारा यस्याम् उदितायाम् असुखाकालो भवति.

DOG'S-TOOTH, *s.* चादनाः, चर्दशा, कुकुरदन्तः.

DOG-TRICK, *s.* चतुरङ्ग, चचेष्टितं, चकम्मे *n.* (नं), दुष्टेष्टितं, कुचेष्टा.

DOG-WEARY, *a.* कुकुरयत् परिश्रान्तः -ना -नं, चतितज्ञानः -ना -नं.

DOINGS, *s. pl.* (Things done) चरित्रं, चरितं, चेष्टितं, विचेष्टितं, कृतं, कर्म *n.* (नं), विधानं, व्यापारः, चेष्टा, वृत्तिः. —(Conduct) व्यवहारः, आचारः, आचरितं, आचरित्यं, वृत्तिः *f.*, चर्या, प्रवृत्तिः *f.*, रीतिः *f.*

DOLE, *s.* (That which is dealt, a part, share) भागः, खण्डः, विभागः, भाजितं, भाज्यं, उद्धारः, उपहारः, खर्चः, खेदः, भिन्नं, वण्टः. —(Gratuity) पारितोषिकं. —(Grief) शोकः, दुःखं.

To DOLE, *v. a.* पुण्यं पुण्यं विभक्तं (c. 1. -भजति -ते -भक्तुं), विभागशः or संशोशं दा.

DOLEFUL, DOLESOME, *a.* शोकोः -का -कं, शोचनः -ना -नं, शोकार्थः -ज्ञा -ज्ञं, दुःखी -विनी -वि (नं), समनुः -न्युः -न्युः, पिपादी -दिनी -दि (नं), उद्विग्नः -गता -गन्, उग्रः -या -यं.

DOLEFULLY, *adv.* शशोकं, सविपादं, सोद्वेगं, सदुःखं, सोत्कण्ठं, सखेदं, उग्रं.

DOLEFULNESS, DOLESOMENESS, *s.* शोकः, दुःखं, विपादः, विषण्णता, मनुः *m.*, खेदः, उद्वेगः, अनाह्लादः, उग्रत्वं, उद्विग्नता, हानिः *f.*, मनोहानिः *f.*, दुःखित्वं.

DOLL, *s.* पुत्रिका, दारुपुत्रिका, पाचलिका, पाचलिका, पाचाली, पुत्रली दारुगर्भा, दारुस्त्री, शालभञ्जी -त्रिका, शालाङ्गी, कुरुयदी, यापा अल्लिकारिका.

DOLLAR, *s.* (A silver coin) रूप्यमुद्रा, रौप्यमुद्रा.

DOLORIFIC, *a.* दुःखकरः -री -रं, व्यापारः -री -रं, पीडाकरः -री -रं.

DOLOROUS, *a.* शशोकः -का -कं, शोकमयः -यी -यं, दुःखमयः -यी -यं, शोकाव्यतः -ता -तं, समनुः -न्युः -न्युः, खेदान्वितः -ता -तं.

DOLOUR, DOLOR, *s.* शोकः, दुःखं, खेदः, मनुः *m.*, क्रेशः.

DOLPHIN, *s.* (Kind of sea-fish) समुद्रीयमत्स्यभेदः. —(The constellation) अविश, पनिश.

DOLT, *s.* स्थूलबुद्धिः *m.*, स्थूलधीः *m.*, मन्दबुद्धिः, मूर्खः, मूढः, जडः.

DOLTISH, *a.* जडबुद्धिः -द्धिः -द्धिः, मन्दमतिः -तिः -तिः, स्थूलः -ला -लं.

DOLTISHLY, *adv.* मूढयत्, जडयत्, मूर्खयत्, नाट्येन, चञ्चलयत्.

DOLTISHNESS, *s.* स्थूलबुद्धित्वं, मन्दमतिवत्, जडता -त्वं, जाड्यं, मूढता, मूर्खता, निवृद्धिता, अविज्ञता.

DOMAIN, *s.* (Territory governed) राष्ट्रं, विषयः, देशः, प्रदेशः. —(Empire) राज्यं. —(Estate, possession) भूमिः *f.*, अधिकारः, आधिकारण्यं, रिक्चं.

DOMI, *s.* (Cupola) सङ्गोलाकारं प्रासादशृङ्गं or हर्म्यशिखरं.

DOMESTIC, *s.* (One who lives in the family) गृहवासी *m.* (नं), अनेवासी *m.* (नं), आनयैयिकः. —(Servant) भूयः, भूतकः, अनुजीवी *m.* (नं), गृहदासः, प्रेष्यः, कर्मकरः, सेवकः, परिचरः; 'female domestic,' दासी, प्रेष्या.

DOMESTIC, *a.* (Belonging to one's house or family) गृहः -आ -घं, गृहसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (नं), आनयैयिकः -की -कं, गृहजः -जा -जं, गृहजातः -ता -तं, भूयः -ता -यं, आवासयिकः -का -कं; 'domestic affairs,' गृहकार्यं, गृहव्यापारः; 'domestic chaplain,' कुलाचार्यः, कुलविप्रः; 'domestic contentions,' गृहविद्वेदं, गृहभेदः, गृहकलहः; 'domestic duties,' कुलाचारः; 'domestic slave,' गृहदासः -सी; 'bewildered with domestic cares,' गृहमूढधीः. —(Not wild) गृह्यकः -का -कं, ग्राम्यः -म्या -म्यं, ग्रामवासी -विनी -सि (नं); 'a domestic cock,' गृहकुक्कुटः, ग्रामकुक्कुटः; 'a domestic pigeon,' गृहकपोतकः. —(Staying much at home) गृहाकूटचेताः *m.* (सं),

गेहशूरः, गृहप्रियः, गृहवासी *m.* (नं). —(Pertaining to one's country) देशिकः -की -कं, देश प्रेफिक्स् in comp., अभिभदेशीयः -या -यं; 'intestinal broil,' जनपदभेद.

To DOMESTICATE, *v. a.* गृह्यकं -को -कं कृ, गृहे पुष् (c. 10. वोपयति -यितुं).

DOMESTICATED, *p. p.* गृह्यकः -का -कं, गृहपुष्टः -ष्टा -ष्टं, हेकः -का -कं, ग्राम्यः -म्या -म्यं, संस्थः -स्था -स्थं.

DOMICILE, *s.* गृहं, वासस्थानं, वसतिः *f.*, निवासः, आवासः, अधिवासः, समावासः, अवस्थानं, वेशम *n.* (नं), आलयः, निलयः, आश्रयनं.

DOMICILED, *p. p.* कृतवासः -सा -सं, कृतालयः -या -यं, समावासितः -ता -तं.

DOMINANT, *a.* प्रभूतः -जा -तं, प्रभवः -या -यं, प्रभविष्णुः -ष्णुः -ष्णुः, प्रधानः -ना -नं, प्रबलः -ला -लं, अतिरेकी -किणी -कि (नं), सार्तिशयः -या -यं, प्रकृष्टः -ष्टा -ष्टं, श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं, अधिष्ठाता -ता -तं (नं), अग्रस्थः -स्था -स्थं.

To DOMINATE, *v. n.* प्रभू, अतिरिच् in pass. (-रिच्यते), उद्विच्, व्यतिरिच्, अधिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठानुं), अध्यास्य (c. 2. -चासे -चासितुं), प्रशास्य (c. 2. -शासि -शासितुं).

DOMINATION, *s.* प्रभुत्वं, प्रभविष्णुता, प्राधान्यं, आधिपत्यं, ईशत्वं, ऐश्वर्यं, अधिकारः, राजत्वं, राज्यं, शासनं, प्रशासनं, प्रबलता.

To DOMINEER, *v. n.* धर्मेण शास्य (c. 2. शासि, शासितुं) or ईश (c. 2. ईष्टे, ईशितुं), भर्त्सनपुष्टम् आधिपत्यं कृ, धूय (c. 5. धृणोति, धर्षयितुं).

DOMINEERING, *a.* धर्मे -धिणी -धि (नं), धृष्टः -ष्टा -ष्टं, भर्त्सनकारी -रिणी -रि (नं), मदोद्वतः -ता -तं, मदोदयः -या -यं, उत्सिक्तः -क्ता -कं.

DOMINICAL, *a.* प्रभुदिवसविषयकः -का -कं, विश्रामवारसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (नं); 'dominical letter,' प्रभुवारलक्षणको वर्णः, विश्रामवारसूचकम् सक्षरं.

DOMINICAL, *s.* (The Lord's-day) ईश्वरदिवसः, प्रभुदिनं, विश्रामवारः, रविवारः, भट्टारकवारः.

DOMINICAN, *s.* डामिनिकमतावलम्बी सव्यासिविशेषः, योगी *m.* (नं) तपस्वी *m.* (नं).

DOMINION, *s.* ऐश्वर्यं, राज्यं, राजत्वं, प्रभुत्वं, ईशत्वं, अधिकारः, आधिपत्यं, शासनं. —(Country governed) राष्ट्रं, विषयः, देशः, प्रदेशः.

DOMINO, *s.* (A long cloak used as a disguise) विडम्बनयोद्यो दीर्घप्रावारः. —(An oblong piece of ivory) शलाका, दन्तादिमयो दीर्घचतुरस्रः.

DON, *s.* आर्यः, महाशयः, सुजनः, महानुभावः, प्रधानलोकः, शिष्टलोकः.

DONARY, *s.* धर्मार्थं दत्तं, ईश्वराय दत्तं वस्तु or द्रव्यं.

DONATION, *s.* दानं, प्रदानं, दत्तं, प्रदेयं, सम्प्रदानं, दायः, उपहारः, उपायनं, वितरणं, विसर्जनं, उत्सर्जनं, त्यागः, विश्राणनं, चंहतिः *f.*, प्रदा, दादः दा, दं, हरणं, प्रतिपादनं, विहायितं, स्पर्शनं.

DONATIVE, *s.* दानं, प्रदानं, वितरणं, विसर्जनं, पारितोषिकं.

DONE, *p. p.* कृतः -ता -तं, अनुष्ठितः -ता -तं, आचरितः -ता -तं, निष्पन्नः -वा -वं, वृष्टः -ष्टा -ष्टं, सम्पादितः -ता -तं.

DONEE, *s.* दानग्राही *m.* (नं), दानग्रहीता *m.* (नं), देवी *m.* (नं).

DONGEON or DONJON, *s.* दुर्गमध्ये सुगमस्थानं, दुर्गगुप्तिः *f.*, दुर्गकोटिः *f.*; दुर्गेशिखरं. See DUNGEON.

DONKEY, *s.* गर्भः, खरः, रासभः; 'donkey-cart,' खरयानं; 'bray of a donkey,' खरनादः, साकैरः.

DONOR, *s.* दाता *m.* (नं), प्रदाता, दायकः, दाकः, दादी *m.* (नं), दानकर्त्री *m.* (नं).

DOODLE, *s.* अल्पबुद्धिः *m.*, अल्पधीः *m.*, मूर्खः, दुर्बलमतिः *m.*, अचञ्चल्यो *m.* (नं).

To DOOM, *v. a.* (Condemn to punishment) दस्य (c. 10. दस्ययति -यितुं). —(To death) वधदद्याहं -हं -हं हा (c. 9. जानाति, जानुं), वधदद्याहं कृ. —(Consign) च्चु in caus. (अवैयति -यितुं), सन्, प्रतिपद् in caus. (-पान्यति -यितुं), निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), निवृज्

(c. 7. युनक्ति - योक्तु) — (Destine) प्रकृप (c. 10. -कृत्ययति - यितु), निर्दिष्ट (c. 6. -दिशति - देष्टु) — (Judge) विचर in caus. (-चारयति - यितु), निरीती (c. 1. -णयति - येष्टु).

DOOM, s. (Judgment) विचारः, अतिनिविचारः — (Sentence) निर्णयः, आधर्षणः — (Condemnation) दण्डः - दण्डनं, दण्डाज्ञा, दण्डयोगः — (State to which one is destined) भविष्यता, विधिः m., काल-नियोगः, विहितदशा, दिष्ट, नियतिः f. — (Ruin) चर्न, क्षयः, नाशः. DOOMED, p. p. दक्षितः - ता - तं, प्रकल्पितः - ता - तं, निर्दिष्टः - हा - ट, विचारितः - ता - तं, निरीतः - ता - तं, निगुक्तः - क्ता - क्तं or कालनिगुक्तः. DOOMSDAY, s. विचारदिनं, महाविचारदिनं, सङ्केलोकविचारणदिवसः. DOOMSDAY-BOOK, DOMESDAY-BOOK, s. पूर्वकाले श्रेष्ठीपराणांशया लिखितं सङ्क्षेपपरिचय्यारूपं पुस्तकं, खेचसङ्ग्रहपुस्तकं.

DOOR, s. द्वारः, द्वारः f. (र), कपाटः - ट, कपाटः - ट, द्वारः - री - रि m. अलारः, गृहमुखं, प्रविहारः, प्रतीहारः — (Entrance) प्रवेशः - शनं, मुखं, वेशिका, प्रविहारणः — (Passage) पथः; 'principal door,' सिंहद्वारः; 'private door,' अन्तर्द्वारं, प्रच्छन्नद्वारं, प्रच्छन्नः; 'back door,' पश्चद्वारं, पश्चकः; 'in doors,' गृहस्थितः; 'out of doors,' गृहवहःस्थः, स्थानान्तरीगतः; 'next door to,' निकटस्थः - स्था - स्थं, अन्तर्द्वारं - रिनी - रि (न); 'leaf of a door,' द्वारशाखा.

DOOR-CASE, s. द्वारपरिगटं काष्ठवि, द्वारमण्डपः.

DOOR-KEEPER, s. द्वारपालः, द्वारस्थः, द्वाररक्षकः, द्वारी m. (न), द्वारस्थः, द्वारस्थितः, द्वारस्थः, प्रविहारः, प्रतीहारः - री f.

DOOR-POST, s. द्वारस्तम्भः, द्वारस्तम्भा, द्वारकाष्ठं, द्वारदारुः m.

DOOR-SILL, s. द्वारपिखी, देहलिः f. - ली, गृहगती, गृहाचमहणी, रुडिका,

अधुरः, उधुरः.

DORIC, a. (Architecture) गृहनिर्माणे विशेषनारीः or रीतिविशेषः.

DORMANT, a. सुप्तः - ता - तं, प्रसुप्तः - ता - तं, शयितः - ता - तं, शयानः - ना - नं, निद्रितः - ता - तं, निद्राणः - या - यं — (Concealed) प्रच्छन्नः - ता - तं, गुप्तः - ता - तं.

DORMITORY, s. शय्यागृहं, शयनगृहं, शयनशाला, निद्राशाला, स्वप्रनिकेतनं, विश्रान्तशाला, शयनागारः — (Burial-place) श्मशानं, प्रेतवनं, पितृवनं.

DORMOUSE, s. अतिनिद्रालुः सुद्रुमप्रकभेदः, अतिस्वप्रतीलो मूषिकः.

DORSAL, a. पृष्ठः - र्वा - र्थं, पृष्ठसम्बन्धी - स्थिनी - स्थि (न).

DORSEL, DORSER, DOSSER, s. पृष्ठेन वाहनयोग्यः पिठकः or पेटकः or करकः.

DOSE, s. यद् भेषजम् एकपारे रोगिणे देयं or रोगिणा येयं or निगरणीयं, भेषजमात्रा, औषधमात्रा, रोगियोग्य औषधभागः, देयं, येयं, यानं; 'a small dose of medicine,' औषधस्य अल्पभागः.

TO DOSE, v. a. रोगिणा निगरणीयम् औषधभागं दा, (c. 3. ददाति, दातु), भेषजं दा, भिषज् (nom. भिषज्यति - ज्यितु), औषधीकृ.

DOSSIL, s. (Pledget of lint on a sore) चिकित्सा.

DOT, s. विन्दुः m., शून्यं, विमुद् f. (र) or विमुद्, खं, कणः, अङ्गः.

TO DOT, v. a. विन्दुना अङ्ग (c. 10. अङ्गयति - यितु) or चिह्नं (c. 10. चिह्नयति - यितु).

DOTAGE, s. बालिशपुङ्खितं, बालिशता, बालिश्यं, पुष्टिनाशः, पुष्टिवैकल्यं, हतपुङ्खितं, पुष्टिवीकता, नानाहानिः f., पुष्टिलोपः, दीर्घल्यं, वीर्यवत्या. — (Excessive fondness) अत्यनुरागः, अत्यनुरागः n. (न).

TOTAL, a. यौतुकसम्बन्धी - स्थिनी - स्थि (न), औद्वाहिकः - की - कं, शौरिकः - स्त्री - स्त्रं, शौरिकः - की - कं, स्त्रीधनविषयः - वा - यं.

DOTARD, s. बालिशमतिः m., जरायुः, हतपुष्टिः m., औषधपुष्टिः m., बालिशः, अतिपुष्टः.

TO DOTE, v. n. (Be silly through age) अतिपुष्ट्याद् बालिशपुष्टिः - द्वि - द्वि भू or नुह (c. 4. नुहति, नोहति) — (Love to excess)

अत्यनुरागवान् - वती - वत् or अत्यनानुरक्तः - क्ता - क्तं भू or अस्; 'I dote upon her,' तया अत्यनुरागवान् अस्मि.

DOTING, a. अत्यनुरागवान् - वती - वत् (न), अत्यनुरक्तः - क्ता - क्तं.

DOTINGLY, adv. अत्यनुरागेण, अत्यनुरागपूर्णे, अत्यनुरागे, सातिजेहं.

DOTTED, p. p. चिह्नितः - ता - तं, अङ्कितः - ता - तं, चिह्नितः - ता - तं.

DOUBLE, a. द्विगुणः - या - यं, द्वैधः - धी - धं, द्विकः - का - कं, द्विविधः - धा - धं, द्विप्रकारः - रा - रं, द्विगुणसंख्यः - ख्या - ख्यं, द्विगुणपरिमाणः - या - यं, उभयः - ये sing. and pl. only, द्वि in comp. as, 'having, double leaves,' द्विपथः - यो - यं; 'having a double row of teeth,' उभयतोदन् - दती - दत् (न) or द्विदन्; 'for a double object,' उभयार्थः — (Deceitful) विनिमः - धा - धं, अननुः - नुः - नु, पक्षकः - का - कं.

DOUBLE, s. (Twice the quantity) द्विगुणं, द्वैधं, द्विकं, द्विस्, द्विकृत्यम्. — (Trick) छलं, कपटः - टं, उपायः, माया, अपदेशः — (A turn) विपरिवर्तनं.

TO DOUBLE, v. a. द्विगुणीकृ, द्विगुणं (nom. द्विगुणयति - यितु), गुणीकृ. — (Fold) पुटीकृ, पुट (nom. पुटयति - यितु); 'to double a cap,' अन्तरीयं परितो नौकया वह in pass. (उसते); 'to double the fist,' मुष्टिं वन्ध् (c. 9. बन्धति, वन्धु).

TO DOUBLE, v. n. द्विगुणीभू — (Turn in running) विपरिवृत्तं (c. 1. -वर्तते - तितु). — (Play tricks) मायां कृ, कुहकं कृ, कपटं कृ, अपदिश (c. 6. -दिशति - देष्टु).

DOUBLED, p. p. द्विगुणितः - ता - तं, द्विगुणीकृतः - ता - तं, गुणीकृतः - जो - तं. (Folded) पुटितः - ता - तं, पुटीकृतः - ता - तं.

DOUBLE-DEALER, s. द्विबापारी m. (अध्वगद्वारी m. (न), उभयविधः, द्विकम्पा m. (न), माया m. (न), कपटः - टं, कपटिकः, असरलः.

DOUBLE-DEALING, s. द्विबापारः, द्विव्यवहारित्वं, कपटः, छलं, माया, असरल्यं, शठता, व्याजः, वैदग्ध्यं.

DOUBLE-DYED, p. p. द्विरङ्गितः - ता - तं, द्विरक्तः - क्ता - क्तं, द्विकपायितः - ता - तं.

DOUBLE-EDGED, a. द्विभारः - रा - रं, उभयतस् तीक्ष्णः - र्क्षा - र्क्षं.

DOUBLE-FACED, a. द्विमूलः - स्त्री - स्त्रं, द्विवदनः - नी - नं, उभयतोमुखः - स्त्री - स्त्रं.

DOUBLE-FORMED, a. द्विरूपः - ची - चं, आकारः - रा - रं, द्विप्रकारः - रा - रं.

DOUBLE-HEADED, a. द्विशीर्षकः - का - कं, द्विशिराः - रा - रं, द्विमूर्तिः - स्त्री - स्त्रं.

DOUBLE-MEANING, s. द्व्यर्थः, सन्दिग्धार्थः, द्विरूपः, उपादानं.

DOUBLE-MINDED, a. द्विमनस्कः - स्का - स्त्रं, द्विमनाः - ना - नं, द्वि (न).

DOUBLE-NATURED, a. द्विभावः - वा - वं, द्विधातुः - तुः - तु.

DOUBLE-TONGUED, a. द्विनिहः - द्वा - दं, द्विरसनः - ना - नं, निष्ठावादी

-दिनी - दि (न) or असत्यवादी, अनुतवाक् m. f. n.

DOUBTLESS, s. द्वैगुल्यं, द्वित्वं, द्वैतं, द्वैविध्यं, उभयत्वं.

DOUBLER, s. द्विगुणकारी m. (न), द्विगुणकृ, द्विधकृता m. (न).

DOUBLET, अन्तरीयं, उरोवस्त्रं, उरश्छदः, परिधानं, उरोरखणी.

DOUBLOON, s. विदेशीयखण्डौमुद्राविशेषः.

DOUBLY, adv. उभयतस्, उभयथा, द्विधा, द्विगुणं, द्विविधं.

TO DOUBT, v. n. शङ्क (c. 1. शङ्कते - श्ङितु), अभिशङ्क, आशङ्क, विशङ्क. परिशङ्क, सन्देह (c. 2. -देष्टु - ग्नु), विस्मृ (c. 1. -कल्पते - कल्पितु) c. 10. -कल्पयति - यितु, संशय (c. 2. -शेते - शयितु), विचर in caus. (-चारयति - यितु), मनसा दोल (nom. दोलायते - यितु) or आदोल (आदोलयति - यितु), सन्देहं कृ.

TO DOUBT, v. a. शङ्क (c. 1. शङ्कते - श्ङितु), परिशङ्क, न विश्वस् (c. 2. -श्रद्धति - त्तु), न प्रती (c. 2. प्रवेति - तुर्ग. इ), उडिम् (c. 6. -विनते - यितु)

DOUBT, s. सन्देहः, संशयः, शङ्का, आशङ्का, विकल्पः, विकल्पितः, विह्वलः, विषयः, द्वैधं, विचिकित्सा, द्वारः — (Uncertainty of mind) चिन्त

विशेषः. चिन्तादोलनं, चिन्तविभ्रमः, व्यस्तता. विप्रतिपत्तिः *f.* अस्म्यर्थः.
 अनिर्णयः.—(Suspicion, distrust, fear) शङ्का, अविश्वासः, अप्रत्ययः,
 भयं.—(Difficult) श्रुत्यं, दुर्गं, कृष्टं, कष्टं, विषमं, बाधा.—(Objection)
 बाधः-पक्षं, उद्वाहः; 'case of doubt,' सन्देहपदं; 'cause of doubt,'
 शङ्कस्त्वपदं; 'in doubt,' दोलायमानः-ना-नं, संशयापन्नः-
 ना-नं, शङ्कान्वितः-ता-तं, सशङ्कः-ङ्का-ङ्कः; 'without doubt,' असंशयः.
 DOUBTED, *p. p.* सन्दिग्धः-ग्धा-ग्धं, संशयितः-ता-तं, शङ्कितः-ता-तं.
 DOUBTER, *s.* संशयिता *m.* (नृ), संशयात्मा *m.* (नृ), सन्दिग्धमतिः *m.*,
 संशयालुः *m.*, सन्देग्धा *m.* (गृ), सन्देहकर्ता *m.* (नृ); संशयकृत्.
 DOUBTFUL, *a.* सन्दिग्धः-ग्धा-ग्धं, मांशयिकः-की-कं, शङ्कनीयः-या-यं,
 सशङ्कः-ङ्का-ङ्कः, संशयः-या-यं, संशयापन्नः-ना-नं, शङ्कान्वितः-ता-तं,
 संशयस्यः-स्या-स्यं, संशयात्मकः-का-कं, शङ्कामयः-यी-यं, सन्दिहानः-
 ना-नं, वैकल्पिकः-की-कं, सविकल्पकः-का-कं, विशयी-यिनी-यि
 (नृ).—(Ambiguous) सन्दिग्धार्थः-धी-धै, अस्म्यर्थः-धी-धै.—
 (Questionable) आशङ्कनीयः-या-यं, यित्कः-की-कं, मोमांस्यः-स्या-
 स्यं; 'to render doubtful,' सन्दिह in caus. (-देहयति-यितुं).
 DOUBTFULLY, *adv.* संशयं, अशङ्कं, सन्देहेन, शङ्कया, सविकल्पं, सवितर्कं.
 DOUBTFULNESS, *s.* सन्दिग्धता, मांशयिकत्वं, संशयता, शङ्कनीयत्वं.
 DOUBTINGLY, *adv.* साशङ्कं, शङ्कापूर्वं, शङ्कया, अविश्वासेन, अप्रत्ययात्.
 DOUBTLESS, *a.* असंशयः-या-यं, असन्दिग्धः-ग्धा-ग्धं, निःसन्देहः-हा-है.
 DOUBTLESS, DOUBTLESSLY, *adv.* असंशयं, निःसंशयं, निःसन्देहेन, संशयं
 विना, कः सन्देहः, मुनिश्चितं.
 DOUCEUR, *s.* पारितोषिकं, उपप्रदानं, उपायनं, उत्कोषः.
 DOUGH, *s.* गुग्गुलुका, जलपटितः शक्नुः *m.*, जलसमृद्धः शक्नुः, मर्दितशक्नुः,
 पिष्टकः, अपृथः.
 DOUGHTY, *a.* वीरः-रा-रं, शूरः-रा-रं, विक्रान्तः-ना-नं, प्रजस्तः-स्ता-स्तं,
 To DOUSE, *v. n.* जले मज्ज in caus. (मज्जयति-यितुं) or निमज्ज् or
 निविश in caus. (-वेशयति-यितुं).—(Put out) निर्वह in caus.
 (-वापयति-यितुं).
 DOVE, *s.* कपोतः, कपोतिका, पारावतः, कलरयः, कलध्वनिः *m.*, कलकशः.
 DOVE-COT, DOVE-HOUSE, *s.* कपोतपालिका, विटङ्कः, कपोतगारः, पारा-
 वतालयः.
 DOVE-TAIL, *s.* काप्रसन्धिः *m.*, दारुसीवनं, काष्ठग्रन्थनं, कपोतबालाकारः
 काष्ठसन्धिः *m.*
 DOWAGER, *s.* मृतभर्त्रधनभागिनी विधवा, निर्नाया, रज्ज्वा, मृतभर्त्रका.
 DOWDY, *s.* (Woman) विरूपी-पिप्पी, दुर्बेशिनी, दुर्बसना, स्मृलरूपी.
 DOWER, DOWRY, *s.* (Jointure) स्त्रीधनं, विधवाधनं, स्त्रीवृत्तिः *f.*, स्वामिदं
 —(Wife's portion) यौतकं, यौतकं, युतकं, शुल्कः, जोडाहिकं,
 अध्यायहानिकं.
 DOWERY, *a.* यौतकयती, शुल्किनी, यौतकप्राप्ता, मृतभर्त्रधनभागिनी.
 DOWERLESS, *a.* यौतकहीनः-ना-नं, शुल्कहीनः-ना-नं, निर्धनः-ना-नं.
 DOWELS, *s.* (Coarse cloth) स्मृलपट्टं, स्मृलगाढकः, बराशः *m.*
 DOWS, *s.* (Soft feather) मृदुपशः, मुकुमारपशः, छिग्धपशः, मुसम्पशः
 पशः.—(Fine hair) मृदुलोम *n.* (नृ), छिग्धलोम, मुकुमारलोम.—
 (Down of the body) अङ्गुरुहं, तनुरुहं, लोम *n.* (नृ), रोम *n.* (नृ),
 अङ्कुरः.—(Down of plants) तृणलोम, तृणकेशः; 'down of the
 gourd,' सलायकटं. (Poor hilly land for pasturing sheep)
 अविप्रचरयोग्यं पट्टेयोपमस्वच्छं, तृणपश्वेतः, निर्वेनपश्वेतः.
 DOWN, *prep.* त्व, अधः; 'thrown down,' अवपातितः-ता-तं,
 अधःपतितः-ता-तं, अधःविभ्रमः-ना-नं, अधःविभ्रः-ना-नं; 'put down,'
 अधःकृतः-ता-तं; 'fallen down,' अधःपतितः-ता-तं; 'gone

down,' अधोगतः-ता-तं; 'laid down,' अवतारितः-ता-तं; 'hang-
 ing down,' अवलम्बमानः-ना-नं; 'to sit down,' उपविश (c. 6.
 -विशति-वेष्टु); 'down to,' पर्यन्तं, यावत् affixed, as, 'down
 to the present time,' अपुना यावत्.
 DOWN, *adv.* अधः, अधस्तात्, नीचे, अधोऽधः अधोभागं प्रति.—(Tending
 down) अवाक्, अवाचीनं, अवकटं.—(At the bottom) अधःस्थः-
 स्या-स्यं; 'ups and downs,' पातोत्थाताः *m. pl.*
 DOWN-CAST, *a.* अवसन्नः-न्ना-न्नं, विषणः-खा-खं, विषलवदनः-ना-नं,
 अवनतः-ता-तं, नतमुखः-खी-खं, अधोमुखः-खी-खं, अधोवदनः-नी-
 नं, अवाङ्मुखः-खी-खं, अधोदृष्टिः-ष्टिः-ष्टि, दीनमुखः-खी-खं, विमुखः-
 खा-खं, दीनमनाः-नाः नः (स्), दीनचेतनः-ना-नं.
 DOWNFALL, *s.* ध्वंसः, प्रध्वंसः, क्षयः, परिक्षयः, नाशः, विनाशः, क्षयः,
 व्ययः, उच्छेदः, उत्पाटनं, अधःपतनं.
 DOWNFALLEN, *a.* अधःपतितः-ता-तं, परिक्षीणः-खा-खं, ध्वंसितः-ता-तं.
 DOWNHEARTED, *a.* विषणः-खा-खं, दीनमनाः-नाः नः (स्) or उद्धि-
 ग्नमनाः or दुर्मेनाः, दीनमनस्कः-स्का-स्कं, दीनचेतनः-ना-नं, ह्वानः-
 ना-नं, सिद्धमानः-ना-नं, उत्साहहीनः-ना-नं.
 DOWNHILL, *s.* प्रवणभूमिः *f.*, पातुकभूमिः, उत्सङ्गः, स्थानं क्रमशोऽधोगम्यं.
 DOWNLOOK, *a.* अधोदृष्टिः-ष्टिः-ष्टि, अधोमुखः-खी-खं, अधोवदनः-नी-
 नं, अवाङ्मुखः-खी-खं, नतमुखः-खी-खं, नतमूर्द्धा-र्द्धा-र्द्धं (नृ).
 DOWNLYING, *s.* शयनकालः, शय्यागमनसमयः, विश्रामकालः.
 DOWNLYING, *a.* प्राप्रप्रसवकाला, आसन्नप्रसववेदना, प्राप्रशयनकाला.
 DOWNRIGHT, *adv.* (Straight down) अवक्रं, अजिह्वं, अकुटिलं, अविलोमं,
 अधोऽधः, अवाक्.—(Plainly) व्यक्तं, सुव्यक्तं, भिन्नार्थं, स्पष्टं.—(Com-
 pletely) सु or अति prefixed, सम्यक्, सर्वतः, अखिलेन.
 DOWNRIGHT, *a.* (Plain) स्पष्टः-ष्टा-ष्टं, व्यक्तः-क्ता-क्तं, स्पष्टः-ष्टा-ष्टं,
 सुव्यक्तः-क्ता-क्तं.—(Direct) अवक्रः-क्ता-क्तं, अजिह्वः-ष्टा-ष्टं,
 अकुटिलः-ला-लं.
 DOWNSITTING, *s.* उपवेशः-शानं, समुपवेशनं, विश्रामः.
 DOWNWARD, *a.* अधस्तनः-नी-नं, अधोगामी-मिनी-मि (नृ), अवाङ्-
 वाची-वाक् (क्), अवाचीनः-ना-नं, अवकटः-टा-टं.—(Declivous)
 प्रवणः-णा-णं, पातुकः-की-कं.
 DOWNWARD, DOWNWARDS, *adv.* अधः prefixed, अधः, अधोऽधः,
 अधस्तात्, अवाक्, अवाचीनं, अवकटं; 'looking downwards,'
 अधोदृष्टिः *m. f.*; 'going downwards,' अधोगामी-मिनी-मि (नृ).
 DOWNY, *a.* (Covered with down or soft hair) मृदुलोमवान्-वती
 -वत् (नृ), मृदुलोमा-मा-म (नृ), छिग्धपशुः-शी-शी.—(Soft) मुसम्पशुः-
 शी-शी, कोमलः-ला-लं, मृदुः-द्धी-दु, मुकुमारः-रा-रं.
 DOWRY, *s.* यौतकं, शुल्कः. See DOWER.
 DOWSE, *s.* आस्फोटः-टनं, अपेटिका, तलप्रहारः, कराघातः, अपेटाघातः.
 To DOZE, *v. n.* निद्रा (c. 2.-द्राति-तुं), स्वप् (c. 2. स्वपिति, स्वप्), प्रसप्,
 निमोल् (c. 1.-मीलति-लितुं), शी (c. 2. शेते, शयितुं), निद्रां कृ,
 अल्पनिद्रां कृ, ईषनिद्रां कृ.
 DOZEN, *s.* and *a.* द्वादश *m. f. n.* (नृ), द्वादशकः-का-कं, द्वादशसंख्यकः-का-कं.
 DOZER, *s.* निद्राणः, निद्रायमाणः, ईषनिद्राकृत् *m.*, शायी *m.* (नृ).
 DOZINESS, *s.* निद्रा, निद्राशालीनं, शिशयिषा, निद्रालुत्वं, शयालुता.
 DOZY, *a.* निद्रालुः-लुः-लु, शिशयिषुः-युः-यु, स्वप्शीलः-ला-लं,
 निद्राशीलः-ला-लं, सुषुप्सुः-युः-यु, नैद्रः-द्दी-दु, निद्रालसः-सा-सं.
 DRAB, *s.* (Low woman) बन्धकी, कुलटा, वेश्या, भ्रष्टा, अविचारिणी.
 —(Brown cloth) कपिशवस्त्रं.
 DRAB, *a.* (Dun-coloured) कपिशः-शा-शं, कपिलः-ला-लं, पित्रलः-ला-लं.

DRACHM, DRACHMA, *s.* (Silver coin) रुक्मद्राविशेषः.—(Eighth part of a particular weight) विशेषपरिमाणस्य पादांशः.

DRAFF, *s.* उच्छिष्टं, शेषं, भुक्तावशेषं, शेषांशं, मलं, सलं, किट्टं, असारः.

DRAFFISH, DRAFFY, *a.* मलिनः—ना—नं, सली-लिनी-लि(न्), असारः—रा-रं.

DRAFT, *s.* (Order for money) हुडिका, हुडिकापत्रं. See DRAUGHT.

To DRAG, *v. a.* कृष् (c. 1. कर्षति c. 6. कृषति, क्रुष्टुं, कर्षुं), आकृष्, हृ (c. 1. हरति—ने, हर्षुं).—(Drag off, drag away) अपकृष्, अवकृष्, व्यपकृष्, अपहृ, व्यपहृ.—(Drag out) उत्कृष्, निष्कृष्, उहृ, निहृ, उत्पद् in caus. (—पाटयति—यितुं).

To DRAG, *v. n.* कृष् in pass. (कृष्यते), आकृष्.—(Proceed slowly) विलम्ब (c. 1. —लघते—यितुं).

DRAG, *s.* (Instrument for dragging) आकर्षणी, आकर्षणयन्त्रं.—(Car) रथः, क्रोडारथः, चक्रयानं.

DRAINED, *p. p.* कृष्टः—ष्टा-ष्टं, आकृष्टः—ष्टा-ष्टं, अवकृष्टः—ष्टा-ष्टं, हृतः—ता-तं.

To DRAGGLE, *v. a.* पद्मेन दुष् in caus. (दृषयति—यितुं), कर्हमे लुट् in caus. (लोडयति—यितुं), कर्हमानरेण कृष् (c. 1. कर्षति. क्रुष्टुं).

To DRAGGLE, *v. n.* कर्हमे लुट् (c. 6. लुठति—यितुं), कर्हमे लोटनाद् मलिनीभू, पद्मानरेण कृष् in pass. (कृष्यते).

DRAGGLE-TAIL, *s.* अपरिष्कृता स्त्री, अविनीतवेशिनी.

DRAG-NET, *s.* आकर्षकजालं, आकर्षणी, नदीतले आकर्षणयोग्यं जालं.

DRAGON, *s.* नागः, व्यालः, अहिः *m.*, भुजङ्गमः, पन्नगः, पक्षयुक्तः सर्पः.

DRAGON-LIKE, *a.* नागरूपः—पी—पं, व्यालवद् उपलब्धभावः—वा—वं.

DRAGOON, *s.* अश्वारुढः सैन्यं, अश्वारोही योद्धा *m.* (ड्रू), सादी *m.* (न्).

To DRAGOON, *v. a.* देशम् अश्वारुढसैन्येन विभ्रुतं कृ.

DRAIN, *s.* जलनिर्गमः, जलमार्गः, नालः, प्रणालः, नाली, प्रणाली, परीवाहः, परिवाहः, सारणिः *f.*—खी, जलोच्छ्वासः, उदकगमनमार्गः, जलवाहनी, कर्हमाटकः, सङ्करः, भ्रमः, वाहसः; 'a village drain.' ग्रामसङ्करः.

To DRAIN, *v. a.* (Draw off gradually) क्रमशो निःसृ in caus. (—सारयति—यितुं) or निर्गम in caus. (—गमयति—यितुं) or निष्कृष् (c. 1. —कर्षति—क्रुष्टुं) or आकृष् or अपवहृ (c. 1. —वहति—वोहृ) or परिवहृ or सु in caus. (सावयति—यितुं) or निःसृ or उत्क्षिप् (c. 6. —क्षिपति—क्षेपुं).—(Dry up, exhaust) शुष् in caus. (शोषयति—यितुं), उच्छृप्, विशृष्, संशृष्, शुष्कीकृ.—(Drink up) आपा (c. 1. —पिबति—पातुं), प्रपा, परिपा.

DRAINED, *p. p.* शोषितः—ता—तं, उच्छोषितः—ता—तं, परिवाहितः—ता—तं, आपीतः—ता—तं, शुष्कीकृतः—ता—तं, रेचितः—ता—तं, नीरस्वीकृतः—ता—तं.

DRAKE, *s.* हंसः, कलहंसः, राजहंसः, कादचः, वरटः, कामिकः.

DRAM, *s.* (A small quantity) अल्पिका, अल्पभागः.—(A draught of spirituous liquor) सुरापानं, शुद्धामात्रा, सुरामात्रा.—(Drink to give courage) वीरपाणं.—(Spirituous liquor) शुद्धा, शीघ्रः *m.*—पु *n.* सुरा, वारुणी, मदिरा, हाला; 'dram-shop,' शुद्धापानं; 'keeper of one,' शोषिकः—की *f.*

DRAM-DRINKER, *s.* सुरापः—पी *f.*, शुद्धापायी—यिनी *f.* (न्), शीघ्रपः—पी.

DRAMA, *s.* नाटकः, प्रकरणं, रूपं—पदकं, यात्रा. The following are various kinds: भाणः, आयोगः, समवाकारः, डिमः, ईहामृगः, अङ्कः, वीथी, प्रहसनं.—(Minor drama) उपरूपकं. The following are various kinds: नाटिका, चोटकं, गोरी, सट्टकं, नाट्यसारकः, प्रत्यानं, उतथाः, काव्यं, प्रेक्ष्यं, हासकं, संलापकं, श्रीगदितं, शिल्पकं, विलासिका, लासिका, दुर्धनिका, प्रकरणिका, हकीयं, भाषिका.—(The science or art of acting) नाट्यं, नटव्यो.

DRAMATIC, DRAMATIC, *a.* नाटकीयः—या—यं, नाटकविषयः—या—यं,

काव्यशास्त्रीयः—या—यं, याविकः—की—कं; 'dramatic language,' नाट्योक्तिः *f.*; 'dramatic rules,' नाट्यधर्मिकः; 'dramatic representation,' नटव्यो.

DRAMATICALLY, *adv.* नाट्यधर्मानुसारत्, नाटकरूपेण, काव्यशास्त्रानुसारेण.

DRAMATIS-PERSONAE, *s.* नटनामानि *n. pl.*, नटानां, नामावलिः *f.*

DRAMATIST, *s.* नाटककटकः, नाटककर्त्ता *m.* (नृ), काव्यशास्त्रज्ञः, रूपकनि-बन्धा *m.* (नृ).

DRAPE, *s.* वस्त्रं, वसनं, पटः, चेलः—लं, चैलं, शाटकः—कं.

DRAPER, *s.* वस्त्रविक्रेता *m.* (नृ), पटविक्रयी *m.* (न्), वस्त्रवाणिज्यकारी *m.* (न्).

DRAPEY, *s.* (The trade) वस्त्रादिक्रयविक्रयः, वस्त्रकर्म *n.* (न्), वस्त्रवा-णिज्यं.—(Cloth) वस्त्रं, पटः, वामः *n.* (न्).—(Dress of a picture, &c.) प्रच्छदपटः, परिच्छदः, वसनं, अछरं.

DRAUGHT, *s.* (Act of drinking) पानं.—(Quantity drunk at once) पीतं, पेयं, पानं, रकपानं; 'a draught of milk,' पयःपानं.—(Abstract) सङ्ग्रहः, सारः, वस्तु, वस्तुमात्रं.—(Delineation, sketch) आलेख्यं, आलेखनं, पाखण्डलेख्यं, चित्रारम्भः, वस्तुमात्रं.—(Picture drawn, resemblance) चित्रं, उपमा—मानं, प्रतिमानं, प्रतिमूर्तिः *f.*

—(Detachment from the main army) महासैन्यमध्याद् आनीतः सैन्यगुन्मः.—(Sewer, drain) सङ्करः, कर्हमाटकः.—(Draught of a ship) यत् जलपरिमाणं नावं प्रावयति.—(Order for money). See DRAFT. (Act of drawing) आकर्षणं, आकृष्टिः *f.*; 'a draught ox,' शाकटः, ग्रामद्रुगः, ग्रामभारः.

DRAUGHT-BOARD, *s.* अष्टापदक्रोडा, शारिक्रोडा; 'a piece at draughts,'

DRAUGHT-HORSE, *s.* शाकटः—टिकः—टीनः, रथ्यः, प्रवहणवाजी *m.* (न्).

DRAUGHTS, *s.* अष्टापदक्रोडा, शारिक्रोडा; 'a piece at draughts,' शारिः *m.*, शारः, सारिः *m.*, सारः, सारिका, जनुपुत्रकः, खेलनी—लिनी, नयः; 'moving a piece at draughts,' परिणयः, परीणयः.

DRAUGHTSMAN, *s.* लेखकः, आलेख्यकृत्, चित्रकारः, चित्रकरः.

To DRAW, *v. a.* (Pull along) कृष् (c. 1. कर्षति c. 6. कृषति—ने, क्रुष्टुं, कर्षुं), आकृष्, समाकृष्, परिकृष्, प्रतिकृष्, सकृष्.—(Drag forcibly) हृ (c. 1. हरति, हर्षुं).—(Attract) आकृष्, समाकृष्, प्रतिकृष्, समुपकृष्; अभिप्रणी (c. 1. —शयति—येतुं); 'she draws the eyes of all,' सङ्घर्षं विमुञ्चति.—(Lead, induce) आनी, अनुनी.—(Win conciliate) आराध् (c. 10. —राधयति—यितुं), अभिराध्, अनुनृत् (c. 10. —रन्त्रयति—यितुं).—(Receive, take) ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), लभ् (c. 1. लभते, लब्धुं), उपलभ्, आदा, उपादा.—(Cause liquid to flow) सु in caus. (सावयति—यितुं) or मुष् (c. 6. मुञ्चति, मोक्षुं c. 10. मोचयति—यितुं) or मोष् (c. 10. मोक्षयति—यितुं) or अवसिष् (c. 6. —सिञ्चति—सेकुं); 'draw blood,' रक्तं सु.—(Close curtains) तिरस्करिणीं or यवनिकां संवृ (c. 5. वृणोति—गृते—वरितुं—रीतुं) or सम्पृदीकृ.—(Unclose curtains) तिरस्करिणीं विवृ or यिततीकृ.—(Represent, form a picture) लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), आलिख्, अभिलिख्; चित्र् (c. 10. चित्रयति—यितुं).—(Describe) वण् (c. 10. वणयति—यितुं).—(Unsheath a sword) सङ्घं विकोष् (nom.—कोषयति—यितुं) or कोषाद् निःसृ in caus. (—सारयति—यितुं) or विकोषीकृ.—(Inhale) अश् (c. 2. अश्ति—तुं), आश्वस्, प्राण् (c. 2. प्राणति—तुं, rt. अन् with प्र).—(Suck the breast) स्नं वा (c. 1. पिबति, पातुं), वे (c. 1. धयति, धातुं).—(Extract) निष्कृष्, उत्कृष्, निहृ.—(Extend, lengthen) तन् (c. 8. तनोति—निनुं), विस्तृ in caus. (—सारयति—यितुं), द्राप् nom. (द्रावयति—यितुं).—(Utter drawlingly) दीर्घाचारणं कृ.—(Bend a bow) धनुर् विस्तृ in caus. (—स्तरयति

-यन्तु) or चायम् (c. 1. -यन्ति -यन्तु).—(Derive) जानी, निष्कृष्य, अपवह् (c. 1. -वहति -वोदु).—(Cause to come out) निःसृ in caus. (-सारयति -यितुं), निर्गम in caus. (-गमयति -यितुं), उद्गू in caus. (-आययति -यितुं).—(Draw water) जलम् उद्गूल् (c. 10. -तोलयति -यितुं).

To DRAW-AWAY, v. a. अपकृष्य, अपाकृष्य, अपकृष्य, अपाकृष्य, अपकृष्य, विकृष्य, अपनी (c. 1. -यति -नेतुं), अपनी, अपद (c. 1. -हरति -हन्तुं).

To DRAW-BACK, v. a. प्रतिकृष्य, प्रत्यादा, प्रत्याह (c. 1. -हरति -हन्तुं), प्रतिसंह, प्रतिनी (c. 1. -नयति -नेतुं), प्रत्यानी.

To DRAW-DOWN, v. a. (Bring on, produce) आबह् (c. 1. -वहति -वोदु), उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं), जन् (c. 10. जनयति -यितुं).

To DRAW-IN, v. a. संह (c. 1. -हरति -हन्तुं), प्रतिसंह, प्रत्याह, उपसंह.

To DRAW-OFF, v. a. अपकृष्य, अपाकृष्य, अपकृष्य, अपकृष्य, विकृष्य, अपद, अपनी, अपनी, विनी.—(Cause liquid to flow) सु in caus. (सावयति -यितुं), मृष्य (c. 6. मृषति, मोक्षु).

To DRAW-ON, v. a. आकृष्य, समाकृष्य, समुपकृष्य, आनी, अभिप्रणी.—(Bring on, cause) आबह् (c. 1. -वहति -वोदु), उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं).

To DRAW-OVER, v. a. (Induce) अनुनी, आकृष्य, प्रोसह् in caus. (-साहयति -यितुं), प्रयुज् in caus. (-योजयति -यितुं).

To DRAW-OUT, v. a. (Extract) निष्कृष्य, उत्कृष्य, आकृष्य, निहृ, उद्गू, उद्गृह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), निहृह (c. 2. -दोषि -गृह्).—(Extend, lengthen) तन् (c. 8. तनोति -नितुं), पितन्, व्यातन्, पिततीक, विस्तृ in caus. (-स्तारयति -यितुं), दीधौक, द्राघ (nom. द्राघयति -यितुं).—(Beat out metal) उद्घर्षेण कृ.—(Array an army) सैन्यं व्यूह (c. 1. -ऊहते -हितुं), व्यूहेन रथ (c. 10. रथयति -यितुं), पैक्लिमेण रथ.

To DRAW-TOGETHER, v. a. समाह्, संह, सङ्गृह्, एकिकृ, समानी, समूह् (c. 1. ऊहते -हितुं).

To DRAW-UP, v. a. (Lift, raise) उद्गूल् (c. 10. -तोलयति -यितुं), उद्गू, उद्गृह्, उद्गृह् (c. 1. -वहति -वोदु).—(Compose in writing) लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), रथ् (c. 10. रथयति -यितुं), विरथ्, निबन्ध (c. 9. -बध्नाति -बन्धु).

To DRAW, v. n. (As a beast of burden) कृष्य (c. 1. कर्षति c. 6. कृषति -ते, क्रतुं).—(As a weight) कृष्य, आकृष्य.—(Contract) सङ्कृष्य in pass. (-कृष्यते), सङ्कोचम् इ (c. 2. रति -तुं), संह in pass. (-हियते), संक्षिप् in pass. (-क्षिप्यते).—(Cause suppuration) पूर्य or पूयन्ते or पाकं जन् in caus. (जनयति -यितुं) or उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं).

To DRAW-BACK, DRAW OFF, v. n. अपक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अपक्रम्, अपयम् (c. 1. -सरति -सन्तुं), अपया (c. 2. -याति -तुं), निपृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), प्रतिनिपृत्, पार्थे परिपृत्, परावृत्, पलाय् (c. 1. पलायते -यितुं), अवस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थानुं).

To DRAW-NEAR, DRAW-ON, v. n. (Approach) उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थानुं), उपवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), आगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), उपागम्, आया (c. 2. -याति -तुं).

DRAWBACK, s. (Deduction) उद्धारः, उद्गतभागः, भागप्रतिदानं.—(Loss of advantage) हानिः f., क्षतिः f., अपचयः, अपक्षतिः f., अपायः.

DRAW-BRIDGE, s. जङ्गमसेतुः m., चलसेतुः m., लघुसेतुः यो विक्रान्तम् उन्तोलयितुं वा शक्नते.

DRAWER, s. कर्षकः, आकर्षकः.—(A sliding case) चलकोष्ठः, चलकोष्ठकः, सम्पुटः-दकः, भावनं.

DRAWERS, s. pl. (For the legs) कक्षुकः, शालकः, कटिपद्मं, कटीपटः, कक्षापरिधानं.

DRAWING, s. (Act of pulling) कर्षः -वैद्यः, कृतिः f., आकर्षः -वैद्यः, आकर्षिः f.; 'drawing of water,' जलोत्सर्जनं.—(Representation) चित्रं, चित्रलेखा-लिखनं, चित्रकलाकः, चित्रलेख्यं, चित्रकारेखा, प्रतिमानं, प्रतिमा, प्रतिरूपं.—(Art of drawing) चित्रकर्म n. (नृ), चित्रविद्या.

DRAWING-MASTER, s. चित्रकर्मविद् m. चित्रविद्योपदेशकः, चित्रलिखनविद्याज्ञः.

DRAWING-ROOM, s. दर्शनशाला, दर्शनगृहं, उपवेशनशाला.—(Of a king) राजदर्शनं.

To DRAWL, v. n. दीधीधारणेन बद् (c. 1. बद्धि-दितुं), दीधीदाहरणं कृ, मन्दं मन्दं वाक्यानि उच्चर् in caus. (-चारयति -यितुं).

DRAWLING, s. दीधीधारणं, दीधीदाहरणं, मन्दोच्चारणं, दीधीदाहरणं.

DRAWN, p. p. (Pulled) कथितः -ता -तं, कृष्टः -डा -ई, आकृष्टः -डा -ई.

—(Delineated) आलिखितः -ता -तं, अभिलिखितः -ता -तं, चित्रितः -ता -तं.—(Unsheathed) विकोषः -वा -वं, विकोषीकृतः -ता -तं, उल्लसितः -ता -तं, कोषाभिःसारितः -ता -तं.—(Drawn up, lifted) उत्सोलितः -ता -तं, उद्धारितः -ता -तं, उद्गतः -ता -तं, समुदकः -स्ता -तं.—(Drawn up in array) व्यूहः -डा -ई, विन्यस्तः -स्ता -तं, व्यूहेन रथितः -ता -तं, प्रेषणीबद्धः -डा -ई.—(Equal) समानः -ता -तं, तुल्यचलः -ला -लं; 'a cart drawn by a horse,' अश्वयुक्त or अश्वप्रयुक्त शकटः; 'a chariot drawn by white horses,' श्वेतहयैर्युक्तो रथः.

DRAW-WELL, s. गम्भीरकूपः, जलकूपी, उदकाधारः.

DRAY, s. शकटः -ट, गल्ली, गल्लीरथः, चक्रवानं, चातुरं, अशगवं.

DRAY-HORSE, s. शकटः, शकटिकवाजी m. (नृ), शकटाश्वः.

DRAY-MAN, s. शकटवाहकः, शकटिकः, गम्भीरवाहकः, चातुरिकः.

DREAD, s. वासः, सन्तापः, साधसं, भयं, भीतिः f., भीष्मं, भीषणं.

DREAD, a. वासकरः -री -रं, भीषणः -शा -शं, भीमः -मा -नं.

To DREAD, v. a. and n. भी (c. 3. विभेति, भेतुं) with abl. or gen. c. So also प्रभी, विभी, बस् (c. 4. बस्यति, बसितुं), विबस्, उडिज् (c. 6. -विजते -जितुं).

DREADFUL, a. भयङ्करः -री -रं, भयानकः -का -कं, दारुणः -शा -शं, घोरः -रा -रं, भीमः -मा -नं, भयावहः -हा -हं, वासकरः -रा -रं, उग्रः -या -यं, भीरुमयः -यी -यं, भैरवः -वा -वं, सुभैरवः -वा -वं, रौद्रः -द्री -द्री, घोरदर्शनः -ना -नं, उद्वेजनीयः -या -यं.

DREADFULLY, adv. दारुणं, घोरं, भयानकं, उग्रं, भैरवं, रौद्रं.

DREADFULNESS, s. घोरत्वं, दारुणता, दारुण्यं, उग्रत्वं, रौद्रता.

DREADLESS, a. वासहीनः -ना -नं, निःसाधसः -सा -सं, निभेयः -या -यं.

DREAM, s. स्वप्नः, स्वप्नदर्शनं, स्वप्नकृतिः f., स्वप्नप्रपञ्चः, सुप्रज्ञानं, सुप्रविज्ञानं, स्वाप्, दर्शनं, स्वप्नकल्पितं, निद्रा, संवेशः.—(Vain fancy) मृषाधेकं, वृषावासना, अनर्थकवासना, मिथ्यावासना, असम्भवकल्पना, दुष्टासना, अनर्थकचिन्ता, आभासः, अनर्थकभावना; 'like a dream,' स्वप्नवत्.

To DREAM, v. n. (See images in sleep) स्वप्नं दृश् (c. 1. पश्यति, दृष्टुं), स्वप्न (nom. स्वप्नयते), उत्सव, स्वप्नकल्पितं दृश्.—(Imagine, think) चिन्त् (c. 10. चिन्तयति -यितुं), भू in caus. (आचयति -यितुं), मनसि or मनसा कृष्य (c. 10. कल्पयति -यितुं).—(Think idly) अनर्थकचिन्ता कृ, वृषावासना कृ, असम्भवकल्पना कृ.

To DREAM, v. a. (See in a dream) स्वप्नं दृश् (c. 1. पश्यति, दृष्टुं).

DREAMER, s. स्वप्नदर्शकः.—(A fanciful man) वृषावासनाकारी m. (नृ).

DREAMY, a. स्वप्नवान् -वती -वत् (नृ), स्वप्नमयः -यी -यं.

DREARINESS, s. शून्यता, निर्जनता, निर्बल्यता, निरावृद्धता, घोरता.

DREARY, DREAR, a. (Uninhabited, gloomy, wild) निर्जनः -ना -नं,

निर्ननुयः-या -यं, शून्यः-या -यं, तमसी -स्त्रिनी -स्त्रि (न). तामसः-स्त्री -सं, निर्याभः-भा -भं. जाङ्गलः-ली -लं, आरख्यकः-का -कं.—(Joyless) निरानन्दः-न्दा -न्दं.

DREDGE, *s.* (Drag-net) आकर्षणजालं, आकर्षणी, आकर्षणयन्त्रं.

To DREDGE, *v. a.* (Catch with a dredge) आकृष्य (c. 1. -कर्षति-क्रुषु).—(Scatter flour on meat when roasting) पच्यमानमांसे चूर्णे क्षिप्य (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं).

DREDDISH, DREGGY, *a.* मलिनः-ना-नं, समलः-ला-लं, खली-लिनी-लि (न).

DREDS, *s.* मलं, खलं, किट्टं. उच्छिष्टं. श्रेयं, कलङ्कः, अवध्यं, अवस्कारः, अपस्कारः, कल्कं, क्षसारः. विनीयः.

To DRENCH, *v. a.* क्रिद in caus. (क्रैदयति-यितुं). सिच्य (c. 6. सिचति सेक्के), समुच्च्य (c. 1. -उच्चयति-क्षितुं), अभ्युच्च्य, जलेन यु in caus. (प्रावयति-यितुं). समाप्र.

DRENCH, *s.* (A draught) पानं, पेयं.—(Medicine for horses, &c.) अश्वदिना निगरणीयम् औषधं.

DRENCHED, *p. p.* सिक्तः-क्ता -क्तं, समाप्रतः-ता -तं, प्रक्रिञ्चः-न्ना -न्नं.

DRESS, *s.* वेशः, वेषः, वस्त्रं, वस्त्रः *n.* (स्), वसनं, परिधानं, भरणं, आभरणं, परिच्छदः, सचरं, भूषणं, विभूषणं, सलङ्कारः, प्रसाधनं, आच्छादनं, प्रतिरम्भं *n.* (न). सज्जा, संस्कारः, नेपथ्यं, आकृत्यः.

To DRESS, *v. a.* (Clothe) यच्छ (c. 1. वेष्टते-द्वितुं). परिवेष्ट, प्रवेष्ट; आच्छद (c. 10. -आच्छदयति-यितुं), प्रवृ (c. 5. -वृणोति-वरितुं-रौतुं), संवेष्ट (c. 1. -व्ययति-व्यातुं). वस्त्र (nom. वस्त्रयति-यितुं), परिधा in caus. (-धापयति-यितुं), प्रसाध् in caus. (-साधयति-यितुं), वस् in caus. (वासयति-यितुं), विवस्, प्रतिवस्.—(Clothe one's self) वस् (c. 2. वस्ते, वसितुं), प्रवस्, विवस्, परिधा (c. 3. -धत्ते-धातुं), वस्त्राणि परिधा or आच्छद or आमुष् (c. 6. -मुष्ति-मोक्षुं).—(Adorn) भूष्य (c. 1. भूषयति-यितुं c. 10. भूषयति-यितुं); विभूष्य, परिभूष्य, सलङ्क्य, समलङ्क्य, परिष्कृ.—(Prepare) कृष्य (c. 10. कृत्ययति-यितुं), उपकृष्य; संस्कृ, उपस्कृ सज्जाकृ.—(Prepare food) खद्वं or मांसं पच्य (c. 1. पचति, पक्नु) or संस्कृ, or आ in caus. (अपयति-यितुं) or सिद्धीकृ or सन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं).—(Dress the hair) केशान् रच्य (c. 10. रचयति-यितुं).—(Trim, put in order) रच्य, विरच्य, विधा, सज्जीकृ, विन्यस्य (c. 4. -अस्यति-असितुं).—(Curry a horse) अश्वलोमं मृज्य (c. 2. मर्दिष्टे-धुं) or सम्मृज्य.—(Dress leather) चर्मं परिष्कृ.—(Cleanse) शुष्य in caus. (शोषयति-यितुं), प्रखल्य (c. 10. -खालयति-यितुं), निशिञ्ज्य (c. 3. -नेनेक्रि-नेन्नुं).—(Dress a wound) क्षतं परिष्कृ, औषधं प्रतिमृ in caus. (-सारयति-यितुं).

DRESSED, *p. p.* (Clothed) आच्छादितः-ता-तं, परिच्छिन्नः-न्ना-न्नं, वेष्टितः-ता-तं, वस्त्रवेष्टितः-ता-तं, वासितः-ता-तं, सवेशः-शा-शं, सखेलः-ला-लं, सवासः-सा-सं (स्). संवोतः-ता-तं, प्रावृतः-ता-तं, परिहितः-ता-तं, वेष्टी-शिनी-शि (न). वस्त्रान्वितः-ता-तं, सननः-ग्ना-ग्नं, सलङ्कितः-ता-तं, भूषितः-ता-तं; 'well-dressed,' सुवेशः-शा-शं, सुवसनः-ना-नं, सुवः *m. f. n.* (स); 'ill-dressed,' दुर्वसाः-सा-सं (स्); 'dressed as a herdsman,' गोपवेशः or गोपवसाः; 'dressed as a hermit,' मुनिवेशः; 'dressed in yellow,' पीताक्षरः-रा-रं.—(Cooked) पक्कः-क्ता-क्तं, सिद्धः-द्धा-द्धं, संस्कृतः-ता-तं, थाणः-शा-यं, शुतः-ता-तं, अप्रितः-ता-तं, प्रणीतः-ता-तं, उपसम्यक्तः-न्ना-न्नं, राद्धः-द्धा-द्धं; 'dressed food,' सिद्धाह्नं; 'half dressed,' आपक्कः-क्ता-क्तं; 'half-dressed grain,' पीलिः *m.*, अभ्युष्य, अभ्यूष्य, अभ्योष्य.—(As a wound) प्रतिसारितः-ता-तं.

DRESSER, *s.* (One who dresses) आच्छादकः, प्रसाधकः-क्ता, परिधानकृत्, 209

कल्यकः.—(Of hair) केशरचकः.—(Table for dressing food) अन्नसंस्कारफलकं, पाकफलकः.

DRESSING, *s.* (Putting on clothes) वस्त्राच्छादनं, वस्त्रपरिधानं, अङ्गसंस्कारः, कल्याण, वस्त्रमात्यादिविन्यासः.—(Of food) अन्नसंस्कारः, पाकः, पाकनिष्पत्तिः *f.*—(Of a wound) प्रतिधारणं, लेपः, प्रलेपः, विलेपः, उपदहः, उपनाहः.—(Chastisement) शास्तिः *f.*, दण्डनं, चेष्टावातः.

DRESSING-GOWN, *s.* अङ्गसंस्कारकाले भृतो लघुप्रावारः.

DRESSING-ROOM, *s.* वस्त्रपरिधानशाला, आच्छादनशाला, विभूषणगारः, नेपथ्यं, अङ्गसंस्कारगृहं.

DRESS-MAKER, *s.* स्त्रीवेशकारिणी, स्त्रीवस्त्रकृत् *f.*, स्त्रीवेशनिर्माणीपञ्जीविनी. DRESSY, *a.* दर्शनीयः-या-यं, दर्शनीयवेशी-शिनी-शि (न).

To DRIB, *v. a.* उड्ड (c. 1. -हरति-हर्षुं), अवच्छिद (c. 7. -छिनत्ति-छेनुं).

To DRIBBLE, *v. n.* लवणः or विन्दुक्रमेण स्यन्द (c. 1. स्यन्दते-न्दितुं) or प्रस्यन्द, शनैः शनैः क्षर्य (c. 1. क्षरति-रितुं) or री (c. 4. रीयते, रेतुं) or सु (c. 1. सवति, स्रोतुं).

To DRIBBLE, *v. a.* लवणः or विन्दुक्रमेण सु in caus. (सावयति-यितुं).

DRIBBLET, *s.* कणः, कणिका, लवः, लेशः, स्रोतः, सख्यं, सत्यभागः; 'in dribblets,' लवणशम्, सत्यास्यं, स्रोतकणम्.

DRIED, *p. p.* शुष्कः-ष्का-ष्कं, शोषितः-ता-तं, विशोषितः-ता-तं, उच्छुष्कः-ष्का-ष्कं, गतरसः-सा-सं, खवानः-ना-नं, यमुः-सु-सु; 'dried flesh,' शुष्कमांसं, वखूरः; 'dried fruit,' विप्रदहः; 'dried up,' उच्छोषितः-ता-तं.

DRIER, *s.* शोषणः, शोषकः, उच्छोषणः-शी-थं, शुष्ककृत्.

DRIFT, *s.* (Tendency, aim) प्रवृत्तिः *f.*, प्रवाहः, तात्पर्यं, चन्वयः, अभिप्रायः, अभिप्रेतं, आशयः, उद्देशः, प्रावर्त्यं, अभिसन्धिः *m.*, आकांक्षा.—(Impulse) वेगः, प्रेरणं, प्रणोदः.—(Heap) राशिः *m. f.*, पुञ्जः, शितिः *f.*, सचयः, निकरः; 'of snow,' हिमपुञ्जः, हिमसंहतिः *f.*—(Shower of any thing) सम्पातः, पातः, वर्षः.

To DRIFT, *v. a.* प्रवह्य in caus. (-वाहयति-यितुं), सम्पात in caus. (-पातयति-यितुं), प्रेर्य (c. 10. प्रेरयति-यितुं rt. ई२). राशीकृ, पुञ्जीकृ, पियरीकृ, एकीचीकृ.

To DRIFT, *v. n.* वातचलेन राशीभू, वायुवेगात् पुञ्जीभू.—(Be carried away by the current) सलिलचलेन संवह्य in pass. (समुच्छते) or अपवह्य in pass.

DRIFTED, *p. p.* वातप्रेरितः-ता-तं, वायुवेगराशीकृतः-ता-तं.

To DRILL, *v. a.* (Perforate) व्यष्ट्य (c. 4. विधायति, व्यष्टुं), छिद्रयति (c. 10. छिद्रयति-यितुं), शुषिरीकृ.—(Exercise troops) सैन्यान् अभ्यस्य (c. 4. -अस्यति-असितुं), सैन्यान् रणशिक्षां or अस्त्रशिक्षां शिक्ष्य (c. 10. शिक्षयति-यितुं), युद्धशिक्षां शिक्ष्य, सैन्यशिक्षां कृ.—(Sow seed in rows) र्यक्तिक्रमेण बीजानि वष्य (c. 1. वषति, वष्टुं).

DRILL, *s.* (Boring tool) चाविष, वेष्टनी, वेष्टनिका, चास्त्रेष्टनी.—(Act of training soldiers) शिक्षाभ्यासः, अस्त्रशिक्षा, सैन्यशिक्षा. —(Baboon) वानरः, कपिः *m.*

To DRINK, *v. a.* या (c. 1. पिबति, पातुं), ज्ञाया, निषा, परिषा, चक्ष्य (c. 1. चमति-मितुं), आचक्ष्य (c. 1. आचामति); 'to drink up,' आशः; 'drink in,' निषा; 'drink together,' सम्प्या; 'drink after,' अनुषा; 'to give to drink,' पा in caus. (पाययति-यितुं).

To DRINK, *v. n.* या (c. 1. पिबति, पातुं).—(Be a drunkard) पानरतः-ता-तम् अस्य.—(Fast with liquors) सम्पीति कृ, हपीति कृ.—(Salute in drinking) चपकग्रहणकाले भग्नलप्राथनं कृ or शुभं भूयाद् इति वद (c. 1. वदति-दितुं).

DRINK, *s.* पानं. पानीयं. पेयं. पयः *n.* (स्). आचमनीयं, मद्यं, मदिरा.
DRINKABLE, *a.* पेयः -या -यं, पानीयः -या -यं, प्रपाणीयः -या -यं,
आचमनीयः -या -यं. पानयोग्यः -या -यं, पानोपयुक्तः -क्ता -कं.

DRINKING, *s.* पाता *m.* (तृ). पायी *m.* (न). पानरतः, पानप्रमत्तः, मद्यपीतः.
DRINKING, *s.* पानं. पीतिः *f.* निपानं. आचमनं. 'drinking together,'

सम्योतिः *f.* सपीतिः *f.*

DRINKING-VESSEL, *s.* पानपात्रं. पानभाजनं. पानयोग्यभाजनं, आचमनो-
पयुक्तपात्रं. चपकः. सरकः. अनुत्पः -धिणं.

To DRIP, *v. n.* कणशः or लवणः or विन्दुक्रमेण स्यन्द (c. 1. स्यन्दते
न्ति) or प्रस्यन्दः. शनः शनः क्षर (c. 1. क्षरति -रितुं) or री (c. 4.
रीयते. रेतुं) or मु (c. 1. सयति. सोतुं).

To DRIP, *v. a.* कणशः or शनः शनः मु in caus. (सावयति -यितुं).

DRIP, *s.* (Edge of a roof) पटलप्रानः. बलिकः -कं. नीधं.

DRIPPING, *s. part.* (Trickling) स्यन्दो -न्दिनो -न्दि (न), स्यन्नः -न्ना -न्नं.
निस्यन्दमानः -ना नं. क्षरन् -रन्तो रत (त), शीणः -णा -णं. मुतः -ता -तं.

DRESSING, *s.* (Act of trickling) धरणं. सवणं. श्रवणं. प्रसवणं. सयः.
धवः. मायः. स्यन्दनं. - (Fat which falls from roasting meat)
पच्यमानसंस्पृष्टं मांसवसा. मांसस्रवः. मांसनिर्गतमारः.

DRIPPING-PAN, *s.* पच्यमानमांसतः प्रसृतपृतस्य भाजनं. मांसस्रवहाधारः.

To DRIVE, *v. a.* (Impel, compel) प्र (c. 10. ईरयति -यितुं), प्रणुद्
(c. 6. चरयति -रोतुं), प्रचुद् (c. 10. चोदयति -यितुं), प्रवृत् in caus.
(चञ्चयति -यितुं), चल in caus. (चालयति -यितुं) निपुज in caus.
(योजयति -यितुं), कृष (c. 1. कषति. कष्टुं), समकृष. —(Urge or
guide horses) अश्वान पेय or प्रणुद् or प्रचुद् or यम (c. 1. यञ्जति.
यञ्जुं). —(Drive a carriage) रथं वह in caus. (वाहयति -यितुं), or
चल in caus. —(Drive a nail) कीलम् आहस्य प्रविश in caus.
(वेशयति -यितुं). —(Drive away) अपानुद्, अपानुद्, निराकृ. अपाकृ.
निम (c. 1. अस्यति -असितुं), अपाम, अपवह (c. 1. -वहति -योतुं),
अपवह, अपवह in caus., निधृ (c. 3. -धनोति -धयितुं), विधृ, निनृ
in caus. (सावयति -यितुं), बाध (c. 1. बाधति -यितुं), हृ (c. 1. हरति.
हर्तुं), अपहृ. परिहृ.

To DRIVE, *v. n.* (Be impelled) प्रेरितः -ता -तं भृ, अपवह in pass.
(अपोज्यते rt. वह), संवह in pass. चल in caus. pass. (चान्यते)
कृष in pass. (कृष्यते). —(Rush against) आपत (c. 1. -पतति -तितुं),
अभिपत. —(In a carriage) क्रीडारथेन विहारं कृ. —(Aim at) अभि-
मन्या (c. 3. -दधाति -धातुं), उद्दिश (c. 6. -दिशति -दिष्टुं), अभिप्रै (c. 2.
अभिप्रैति -तुं rt. इ).

DRIVER, *s.* क्रीडारथेन भ्रमणं or विहारः or पत्रिक्रमः.

To DRIVE, *v. n.* लालां or श्रेष्माणं मुखात् मु in caus. (सावयति -यितुं)
or पत in caus. (पातयति -यितुं) or निःमु in caus. (सारयति -यितुं).
—(Be idiotic, childish) बुद्धिविकलः -ला -लं भृ. बालिशो भृ. जडो भृ.

DRIVEN, *s.* लाला. मुखमायः, वक्त्रामयः. वदनामयः. स्यन्दिनी, द्राविका.
मृगिका. लसिका. मुखनिःसारितं जलं.

DRIVING, *s.* लालासावकः. —(Idiot) जडः, मूढः, बुद्धिविकलः.

DRIVEN, *p. p.* प्रेरितः -ता -तं, प्रणोदितः -ता -तं, प्रणुन्नः -न्ना -न्नं, प्रयन्नितः
-ता -तं, प्रचोदितः -ता -तं, 'driven away,' अपनोदितः -ता -तं,
निराकृतः -ता -तं, अपाकृतः -ता -तं, निरस्तः -स्ता -स्तं, निधृतः -ता -तं,
विपृतः -ता -तं, अवधृतः -ता -तं, अपोडः -डा -ढं, व्यपोडः -डा -ढं,
व्याधितः -ता -तं.

DRIVER, *s.* प्रेरकः, प्रणोदकः. —(Of a carriage) रथवाहकः, यन्ता *m.*
(नृ). नियन्ता *m.* प्रान्नकः, प्राजिता *m.* (नृ). प्रवेता *m.* (नृ), याता *m.*

(नृ). —(Of horses) अश्वप्रणोदकः, हयद्वयः. —(Of an elephant)
महामावः. आधोरणः, हस्तिपः -पकः. —(Of cattle) पशुप्रेरकः.

DRIVING, *s.* प्रेरणं. प्रणोदः. —(Of cattle) पशुप्रेरका उदजः, 'driving
away,' अपनोदनं, निरसनं, निराकरणं.

To DRIZZLE, *v. n.* शीकर (nom. शीकरायते), शीक (c. 1. शीकते -कितुं).

To DRIZZLE, *v. a.* शीकरं वृष (c. 1. वर्षति -र्षितुं), मूकविन्दुवृष.

DRIZZLING, *s.* शीकरवर्षः, शीकरपातः, मूकविन्दुवर्षः.

DRIZZLY, *a.* शीकरोपः -पा -पं, शीकरविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

DROLL, *a.* हासकरः -री -रं, हास्यः -स्या -स्यं. उपहास्यः -स्या -स्यं, रसिकः
-का -कं. विनोदी -दिनी -दि (न), कौतुकी -किनी -कि (न), अद्यतनः
-ता -तं. स्वरूपः -पा -पं.

DROLL, *s.* परिहासवेदी *m.* (न), वैहासिकः, विदुषकः, भगदः, नर्म्मसचिवः.

To DROLL, *v. n.* भगद (c. 1. भगडते -गिडतुं), भगदवत् परिहासं कृ.

DROLLERY, *s.* हास्यत्वं. हास्यं. परिहासः. नर्म्म *n.* (न). उपहास्यता.
विहासः. वैहासिककर्म *n.* (न). भागदं. लाटिका. विनोदः.

DROMEDARY, *s.* एकलकुदं. द्विककुसान् *m.* (त). उष्ट्रविशेषः. क्रमेलः.

DROSE, *s.* (Male bee) पुन्मधुकः. पुम्भृङ्गः. —(Idler) अलसः, निष्कर्मो
m. (न). निरुत्साहः. आलस्यशीलः. मन्दगतिः *m.*, तन्दालुः.

To DROSE, *v. n.* अलगः -सा -सम्. अलस्यं कृ. मन्दो भृ.

DROSE, *a.* आलस्यशीलः -ला -लं, तन्दालुः -लुः -लुः. निरुद्योगः -गा -गं.

To DROOP, *v. n.* झै (c. 1. झायति. झानुं), परिझं. मद (c. 1. सोदति.
सञ्जुं), अवमद. विषद. व्यसद. झि in pass. (झीयते) झै (c. 1. झायति.
झानुं), ध्वंस (c. 1. ध्वंसते -सितुं), विध्वंस, क्रम (c. 1. क्राम्यति. क्रनितुं),
परिक्रम. संम (c. 1. संसते -सितुं), विसंम, गल (c. 1. गलति -लितुं),
तम (c. 1. तान्यति. तमितुं), शिथिलीभृ.

DROOPING, *a.* झानः -ता -नं, परिझानः -ता -नं, सन्नः -न्ना -न्नं. अवसन्नः
-न्ना -न्नं. संसन्नः -ता -नं, संसो -सिनी -सि (न), विषादी -दिनी -दि
(न), झायन -यन्तो -यत् (त), ध्वंसो -सिनी -सि (न) or विध्वंसो,
क्रान्तः -न्ता -न्नं. शिथिलः -ला -लं, आगलितः -ता -तं.

DROP, *s.* विन्दुः *m.*, कणः. विप्रुट *f.* (प), विप्रुट, पृषत् *n.*, पृषति. पृषति *n.*
लवः, लेणः. स्तोकः. गडः. धारा. कणिका, शीकरः, स्फाटकः, पुष्पा;
'drop of water,' जलविन्दुः *m.*, असुकणः -शा, असुलवः, जलरसः,
पयोगडः. —(Ear-ring) लोलकः, कुण्डलं; 'drop by drop,' लवशम्,
विन्दुक्रमेण.

To DROP, *v. a.* (Pour out in drops) लवशम् or विन्दुक्रमेण मु in
caus. (सावयति -यितुं) or पत् in caus. (पातयति -यितुं). —(Let fall)
पत in caus., संम in caus. (संसयति -यितुं), भंश in caus. (भंशयति
-यितुं), व्यु in caus. (व्यावयति -यितुं), ध्वंस in caus. (ध्वंसयति -यितुं).
—(Let go) मुच (c. 6. मुचति. मोक्तुं), मृज (c. 6. मृजति. सष्टुं, c. 10.
मज्जयति -यितुं), विमृज. —(Leave off) त्यज (c. 1. त्यजति. त्यक्तुं),
अपाम् (c. 1. अस्यति -असितुं), निवृत् (c. 1. -वृत्ते -वृत्तुं) with abl.
—(Utter a word casually) सकस्मात् or अनपेक्षितं वाक्यं वद्
(c. 1. वदति -दितुं).

To DROP, *v. n.* (Distill in drops) स्यन्द (c. 1. स्यन्दते -न्दिनुं), प्रस्यन्द,
मु (c. 1. सयति. सोतुं), प्रमु, व्युत् or श्युत् (व्योतति. श्योतति -तितुं), क्षर्
(c. 1. क्षरति -रितुं), री (c. 4. रीयते. रेतुं). —(Fall) संम (c. 1. संसते -सितुं),
आसंम, विसंम, पत् (c. 1. पतति -तितुं), भंश (c. 4. भंशयति, c. 1.
भंशते, भंशितुं), परिभंश, गल् (c. 1. गलति -लितुं), अवगल्, समागल्,
विगल्, व्यु (c. 1. व्यवते. व्योतुं), ध्वंस (c. 1. ध्वंसते -सितुं), लश् (c. 1.
लश्ते -धितुं). —(Die) मृ (c. 6. म्रियते. मर्तुं). —(Sink) सद् (c. 1.
सोदति. सञ्जुं), अवसद्, विषद्, झै (c. 1. झायति. झानुं). —(Faint) मृक्षे

(c. 1. मूर्च्छति - जिहति).

DROPLET, *s.* सूक्ष्मविन्दुः *m.*, सुद्रुविन्दुः, सूक्ष्मकणः, कणिका.DROPPED, *p. p.* सस्तः - स्तः, पतितः - ता - तै, निपतितः - ता - तै, भट्टः - हा - हं, गलितः - ता - तै, विगलितः - ता - तै, व्युतः - ता - तै, ध्वस्तः - स्ता - स्तः.DROPPING, *s.* स्यन्नं, स्यन्दनी, स्रावः, स्रवणं, सुतं, सुतं, रीणं.DROPPING, *part. or a.* स्यन्दी - न्दिनी - न्दि (नं), स्यन्दमानः - ना - नं, स्रवन् - वन्ती - वत् (तु), सुतः - ता - तै, स्रवन् - रन्ती - रत् (तु), स्यन्नः - न्ना - नं, रीणः - णा - णं.DROPSICAL, *a.* जलोदरी - रिणी - रि (नं) or उदरी, जठरामयसः - स्ता - स्तः.DROPSY, *s.* जलोदरं - री, उदरी, उदकोदरं, जठरामयः.DROSS, *s.* (Of metals) मलं, धातुमलं, अयोमलं, कलङ्कः, अयोमयं, धातुमयं, मसुरं, किट्टाः, सिंहाणं, सिंहांनं, धूर्तं. — (Refuse matter) मलं, खलं, किट्टं, अमेध्यं, कल्कं, उच्छिष्टं, अपस्करः, अपस्करः, असारः.DROSSY, *a.* समलः - ला - लं, मलिनः - ना - नं, कलङ्की - क्किनी - क्कि (नं).DROUGHT, *s.* अनावृष्टिः *f.*, अर्षणं, जलशोषः, अवग्रहः - ग्राहः, शुष्ककालः, वृष्टेरभावः, जलाभावः, पानीयामयः.DROUGHTY, *a.* अनावृष्टिः - ष्टिः - ष्टि, निर्वृष्टिः - ष्टिः - ष्टि, दृष्टिशून्यः - न्या - न्यं, निर्जलः - ला - लं, शुष्कः - प्का - प्कं, जलशून्यः - न्या - न्यं, निरुदकः - का - कं.DROVE, *s.* (Collection of cattle driven) गोपालेन प्रेरितः पशुगणः or पशुसमूहः. — (Any herd) कदम्बकं, यूषं, गणः, सङ्घः, वृन्दं, कुलं, सङ्घातः, संहतिः *f.*DROVER, *s.* पशुप्रेरकः, पशुप्रणोदकः, गोचारकः, पशुपालः.To DROWN, *v. n.* (Immerse in water) जले or अस्मि मज्ज् in caus. (मज्जयति - पितुं) or निमज्ज् or प्रविश् in caus. (-वेशयति - पितुं). — (Kill by immersion) जले मज्जयित्वा व्यापद् in caus. (-पादयति - पितुं). — (Deluge, inundate) प्रु in caus. (प्रावयति - पितुं), आप्, परिप्रु, मध्प्रु.To DROWN, *v. n.* जले मज्ज् (c. 1. मज्जति - जित्तुं or मंजुं) or निमज्ज् or प्रमज्ज्, जले मंजा नश् (c. 4. नश्यति, नशितुं) or व्यापद् (c. 4. -पद्यते - पद्युं) or पचत्वं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं).DROWNED, *p. p.* मग्नः - ग्ना - ग्नं, निमग्नः - ग्ना - ग्नं, प्रमग्नः - ग्ना - ग्नं, जलेमग्नः - ग्ना - ग्नं, प्रावितः - ता - तै, आप्रावितः - ता - तै, परिप्रुतः - ता - तै, समाप्रुतः - ता - तै.DROWNER, *s.* मंजा *m.* (क्क), निमंजा *m.*, मज्जयिता *m.* (तु), प्रावकः.DROWNING, *s.* मज्जनं, निमज्जनं, आप्रावः, प्रावनं, परिप्रवः.To DROWN, *v. n.* निद्रा (c. 2. -द्राति - त्तुं), स्वप् (c. 2. स्वपिति, स्वप्नुं), निमोल् (c. 1. नीलति - लितुं), स्वप् in des. (सुषुप्सति - पितुं).DROWSILY, *adv.* सुषुप्सुवत्, निद्रालुवत्, निद्रालसवत्, आलस्येन.DROWSINESS, *s.* निद्रा, निद्रालुत्वं, तन्द्रा, तन्द्रिः *f.*, तन्द्रिका, सुषुप्सुत्वं, शिशयिषा, आलस्यं, अलसत्वं, परामृता, स्वापः, स्वप्नशीलत्वं, श्यालुता.DROWSY, *a.* निद्रालुः - लुः - लु, सुषुप्सुः - प्सुः - प्सु, शिशयिषुः - युः - यु, नेद्रः - द्री - द्रं, निद्राशीलः - ला - लं, निद्रालसः - सा - सं, स्वप्नशीलः - ला - लं.To DRUB, *v. a.* वेचेण तड् (c. 10. ताडयति - पितुं) or प्रहं (c. 1. -हरति - हर्षुं).DRUBBING, *s.* ताडनं, आपातः, वेत्तायातः, यक्षायातः.To DRUDGE, *v. n.* अद्विगतं or अतिदेहकेशेन आयस् (c. 4. -यस्यति - यमितुं) or अम् (c. 4. आस्यति, अमितुं) or परिश्रम्, निरन्तरायासं कृ, अतिशरीरायासेन नीचकर्म कृ or द्रातं कृ.DRUDGE, *s.* निरन्तरायासी *m.* (नं), अतिशरीरायासी *m.*, अतिकेशेन नीचकर्मकारी *m.* (नं), अपकर्मकृत, श्रमणः, द्रातीनः, होनवृत्तिः *m.*, कृतायासः.DRUDGERY, *s.* निरन्तरायासः, अतिशरीरायासः, शरीरायासः, कायकेशः, नित्यश्रमः, नित्यकेशः, नित्यकष्टं, नीचकर्म *n.* (नं), दास्यं, दासत्वं, द्रातं.DRUDGINGLY, *adv.* अतिकेशेन, अतिश्रमेण, नित्यकष्टपूर्व, सातिशरीरायासं.DRUG, *s.* औषधं, भेषजं, अगदः, औषधीयद्रव्यं, रसः, भेषज्यः, रोगिवज्जम्, अवाप्यी *m.* (नं), जापुः *m.*, जारी, जाली, (Unsaleable commodity) अप्रत्ययं, अविक्रयं, अविक्रयद्रव्यं.To DRUG, *v. a.* (Tincture with drugs, &c.) औषधादिना मिश्र (c. 10. मिश्रयति - पितुं) or संमृज् (c. 6. मृजति - मर्षुं). — (With something unwholesome) अप्रत्ययद्रव्येण or विरुद्धद्रव्येण मिश्र. (Dose with drugs) औषधीकृ, भिषज् (nom), भिषज्यति.DRUGGET, *s.* स्पृष्टपटः, स्पृष्टपट्टः, स्पृष्टशाटकः - टिका - टिः *m.*, दराशि, चित्रास्तरणचारां, चित्रपटावरणं.DRUGGIST, *s.* औषधविक्रीता *m.* (तु), भेषजविक्रीता *m.* (नं), औषधीयद्रव्यक्रयविक्रयिकः, औषधकारः, भेषजकारः.DRUM, *s.* मृदङ्गः, पटहः, महलः, दुन्दुभिः *m.*, डिङ्गिमः, मुरजः, भेरी, आनकः, कन्नरी, कर्करी, आनदं, अवनदं, टाका, आडसरः, मद्रुः *m.*, 'military drum', सद्दामपटहः, विजयमहलः, महादुन्दुभिः *m.*, (Of the ear) कर्णोदरं, श्रवणोदरं, कर्णदुन्दुभिः *m.*To DRUM, *v. n.* महलं or डिङ्गिमं तड् (c. 10. ताडयति - पितुं), पटहम् आहन (c. 2. -हन्ति - त्तुं), (Beat) स्पन्द (c. 1. स्पन्दते - न्दिनुं).DRUMMER, *s.* माहेंद्रिकः, माहेंद्रः, मौरजिकः, पटहताडकः, पाशियादः, पाशियः, मद्रुकः, कार्करः.DRUMSTICK, *s.* कोणः, शारिका, रराः, मृदङ्गताडनाथं काष्ठं.DRUNK, DRUNKEN, *a.* मत्तः - न्ना - न्नं, पानादिना उन्मत्तः - न्ना - न्नं, भ्रतोन्मत्तः - न्ना - न्नं, मद्यपीतः - ता - तै, शोषः - वा - वं, शोषः - यदा - यदं, परिशोषः - वा - वं, मदपितुः - लुः - लु, मदोदतः - ता - तै, मुमदः - दा - दं, प्रक्षीयितः - ता - तै, उक्कटः - टा - टं. — (Drenched) मिकः - क्का - कं, 'to be drunk', मद (c. 1. माद्यति, मदितुं), 'to make drunk', मद् in caus. (मादयति - पितुं).DRUNKARD, *s.* पानरतः, पानप्रसक्तः, मद्यपानामक्तः, पानशोषः.DRUNKENNESS, *s.* मत्तत्वं, उन्मत्तता, भ्रतोन्मत्तत्वं, मादः, मदः, श्लेथं, शोषिता, शोषदत्वं, परिशोषिता, उक्कटः, मद्यपानन्योचस्थाविशोषः.DRY, *a.* शुष्कः - प्का - प्कं, परिशुष्कः - प्का - प्कं, सेंशुष्कः - प्का - प्कं, उच्छुष्कः - प्का - प्कं, निर्जलः - ला - लं, निरुदकः - का - कं, नीरसः - सा - सं, निःसलिलः - ला - लं, अतिमिठः - ता - तै, अक्रिन्नः - न्ना - न्नं, अपरिक्रिन्नः - न्ना - न्नं, अखिग्यः - ग्या - ग्यं, निःक्वहः - हा - हं, निःस्वहः - हा - हं, खेहरहितः - ता - तै, अट्टः - ट्टा - ट्टं, वानः - ना - नं, काहलः - ला - लं, रुष्यः - द्या - द्यं, रुष्यः - द्या - द्यं. (Flat as style) अरमिकः - का - कं, अरसः - सा - सं. — (Sarcastic) अरुनुदः - दा - दं. — (Thirsty) उदकाधी - धिनी - धि (नं), तृपात्रेः - न्ना - न्नं, 'dry soil', मरुः *m.*, मरुस्थलं - लोः 'the dry ground', स्थलं; 'dry flesh', शुष्कमांसं.To DRY, *v. a.* शुष् in caus. (शोषयति - पितुं), विशुष्, संशुष्, परिशुष्, उपशुष्, शुष्कीकृ, निर्जलीकृ, नीरसीकृ, खेहं or क्कटं or रसं दृ (c. 1. हरति, हर्षुं) or अघनी (c. 1. -नयति - नेतुं) or निष्कृष् (c. 1. -कषयति - कृषुं); ओस् in caus. (ओसयति - पितुं); 'to dry up', उच्छुष् in caus. (उच्छोषयति - पितुं) rt. शुष्.To DRY, *v. n.* शुष् (c. 4. शुष्यति, शोष्टुं), परिशुष्, विशुष्, संशुष्, उपशुष्, शुष्कीभू, निर्जलीभू, नीरसीभू, ओस् (c. 1. ओसति - खितुं), यप् (c. 1. व्यपते - पितुं), आश्रये (c. 1. श्रयति - श्रयानुं).DRYAD, *s.* वनदेवता, वनाधिष्ठात्री देवता, पयस्वी.DRYER, *s.* शोषकः, शोषणः, उच्छोषणः, परिशोषकः, शुष्ककृत्.DRY-EYED, *a.* निरश्रुलोचनः - ना - नं, निःसलिलनयनः - ना - नी - नं.DRYING, *s.* शोषः - पणं, परिशोषणं, विशोषणं, उच्छोषणं, शुष्ककरणं.

DRYLY, *adv.* शुष्कं, परिशुष्कं, शुष्कनया, चरसं.—(Sarcastically) अरुनुदत्वेन.

DRYNESS, *s.* शुष्कता -त्वं, परिशुष्कता, संशुष्कता, शोषः, निर्जलत्वं, नीरसत्वं, निःश्वेता, अक्षिप्रता, खेहरहितं.—(Of style, expression) अरसिकत्वं, अरुनुदत्वं.

DRY-NURSE, *s.* स्तन्यदानव्यतिरेकेण बालकप्रतिपालिका, बालकपोद्गी, अङ्गपाली, शिशुपालिका.

TO DRY-NURSE, *v. a.* स्तन्यदानव्यतिरेकेण बालकं पाल् (c. 10. पालयति-यितुं) or प्रतिपाल् or पुष् (c. 10. पोषयति-यितुं) or उपचर् (c. 1. चरति-यितुं).

DRY-SHOD, *a.* शुष्कपादः -दा -दं -दुकः -का -कं, शुष्कचरणः -गा -गं.

DUAL, *a.* द्विवाचकः -का -कं, द्विकः -का -कं, द्विवचनान्तः -ना -नं, द्विसंख्यकः -का -कं; 'the dual number,' द्विवचनं.

DUALITY, *s.* द्वित्वं, द्वैतं, द्वेधं, द्वैगुण्यं.

TO DUB, *v. a.* नवपदे नियुज् (c. 7. युनक्ति-योङ्), नवोपधिं दा, नवनाम दा, नूतनपदविं दा; 'dub a knight,' सादिपदं दा.

DUBIOUS, *a.* सन्दिग्धः -ग्धा -ग्धं, संशयि -यिनी -यि (न्), संशयस्थः -स्या -स्यं, संशयः -या -यं, सांशयिकः -की -कं, संशयापन्नः -सा -सं, शङ्कनीयः -या -यं, शङ्कान्वितः -ता -तं, मशङ्कः -क्ता -क्तं, शङ्कायः -यी -यं, संशयालुः -लुः -लुः, संशयापन्नमानसः -सा -सं, सन्दिहानः -ना -नं, वैकल्पिकः -की -कं, विशयी -यिनी -यि (न्), अनिश्चितः -ता -तं, अस्थिरः -रा -रं.—(Not clear) अस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, अस्पृक्तः -क्ता -क्तं, अप्रकाशः -शी -शं, अद्रव्यः -द्या -द्यं.

DUBIOUSLY, *adv.* सन्दिग्धं, संशयं, मशङ्कं, सन्देहेन, शङ्कया, शङ्कापूर्वं.

DUBIOUSNESS, *s.* सन्दिग्धता, संशयत्वं, सांशयिकत्वं, अनिश्चयः, अनैश्चित्यं.

DUBITABLE, *a.* वितर्कः -र्का -र्कं, शीमांस्थः -स्या -स्यं, आशङ्कनीयः -या -यं.

DUBITATION, *s.* सन्देहः, संशयः, शङ्का, आशङ्का, विकल्पः, वितर्कः.

DUCAL, *a.* प्रधानकुलीनपदसंख्यी -न्धिनी -न्धि (न्), परमपदसंख्यी.

DUCAT, *s.* प्रधानकुलीनजनमुद्राङ्कितो मुद्राविशेषः.

DUCHESSE, *s.* प्रधानकुलीनजनस्य पत्नी or भाय्या.

DUCK, *s.* (Bird) हंसः, बटः -टा -टी, प्रवः, कलहंसः, चक्रवाकः, कादम्बः; 'wild duck,' कामिकः.—(Sudden inclination of the head)

अकस्मात् शिरोनवीकरणं or मस्तकानतिः *f.*—(Stone thrown obliquely on the water) जले त्रित्यैकक्षिपः प्रसरः.—(Word of endearment) प्रियः -या, दयितः -ता, वस्तः -स्ता, हृदयप्रियः -या.

TO DUCK, *v. a.* (Plunge in water) जले मज्ज् in caus. (मज्जयति -यितुं) or निमज्ज् or अवगाह् in caus. (गाहयति -यितुं) or आश्रु in caus. (आश्रयति -यितुं) or निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेप्ते).—(Bow the head suddenly) मस्तकम् अकस्माद् नम् in caus. (नामयति, नमयति -यितुं) or नवीकृ.

TO DUCK, *v. n.* (Dip) मज्ज् (c. 6. मज्जति, मज्जं, मज्जितुं), निमज्ज्, अवगाह् (c. 1. गाहते -हितुं).—(Bow the head suddenly) मस्तकम् अकस्माद् नम् (c. 1. नमति, नन्तुं), अकस्माद् नवीकृ.

DUCKED, *p. p.* जलेमग्नः -ग्ना -ग्नं, जलाभूतः -ता -तं, प्रमग्नः -ग्ना -ग्नं.

DUCKER, *s.* मज्जयिता *m.* (न्), मंक्ता *m.* (क्तं), आप्रावकः, प्रवः.

DUCKING, *s.* मज्जनं, निमज्जनं, अवगाहः, प्रावः, प्रवनं, आप्रावः-प्रवनं.

DUCKLING, *s.* हंसशावकः, बटशावकः, बटशिशुः *m.*

DUCT, *s.* (Canal, passage) नाली, प्रणालः -ली -लिका, सारणिः *f.*, पयः, मार्गः, सङ्गमः, गमनागमनपथः.—(Of the body) नालः -ली -ला, नालिः *f.*, नाडिः *f.* -डो, शिरा, सिरा, धमनिः *f.* -नी, तल्ली.

DUCTILE, *a.* (Tractable) सुविनेयः -या -यं, सुप्रणेयः -या -यं, विधेयः -या -यं, वश्यः -श्या -श्यं, आकर्षणीयः -या -यं, सुसकर्षणीयः -या -यं.

—(Pliable) आच्यः -स्या -स्यं, आनम्यः -स्या -स्यं, मृदुः -डो -दु, द्रवः -वा -वं.—(As metal) उद्धर्तनीयः -या -यं, उद्धर्तनयोग्यः -ग्या -ग्यं.

DUCTILENESS, DUCTILITY, *s.* सुविनेयत्वं, आच्यता, आनम्यता, मृदुत्वं, द्रवत्वं, सुकर्षणीयता.—(Of metals) सुसाहजनीयता, उद्धर्तनयोग्यता.

DUDGEON, *s.* (Anger) मनुः *m.*, कोपः, क्रोधः, रोषः, समर्थः, द्वेषः, दुष्टभावः.—(Small dagger) युद्धकृपाणी, अस्त्रिपुत्रिका.

DUE, *a.* (That ought to be paid or received) देयः -या -यं, प्रतिदेयः

-या -यं, दानीयः -या -यं, दातव्यः -व्या -व्यं, शोध्यः -ध्या -ध्यं, शोधनीयः -या -यं, संशोध्यः -ध्या -ध्यं, परिशोधनीयः -या -यं, प्राप्यः -प्या -प्यं, प्राप्तव्यः -व्या -व्यं, ग्रह्यः -ह्या -ह्यं.—(Fit, becoming) योग्यः -ग्या -ग्यं, युक्तः -क्ता -क्तं, यथायोग्यः -ग्या -ग्यं, उचितः -ता -तं, यथोचितः -ता -तं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, यथाहं -हं -हं, अनुरूपः -या -यं; 'in due time,' उपयुक्तं समये, समया; 'in due form,' विधिबद्धं, यथाविधि.

DEB, *s.* (That which ought to be paid or received) देयः, प्रतिदेयः, दानीयः, शोधनीयः, ग्रह्यः, प्राप्यं, प्राप्तव्यं.—(Debt) चूणं.—(That which ought to be done) कर्तव्यं; 'respect is due to parents,' मातापितरौ पूजनीयो.—(Tribute) शुल्कः -ल्कं, करः, तारिकं, तार्यं, राजप्रासभागः.—(Right) अधिकारः, स्वाधिकारः.

DUE, *adv.* (Directly) अवक्त्रं, अजिह्वं, अघिलोमं, समोर्ध्वं.

DUEL, *s.* द्वन्द्वयुद्धं, द्वन्द्वसम्प्रहारः, द्वन्द्वं, नियुद्धं, मलयुद्धं.

TO DUEL, *v. n.* द्वन्द्वयुद्धं कृ, द्वन्द्वसम्प्रहारं कृ, द्वन्द्वं कृ.

DUELLER, DUELLIST, *s.* द्वन्द्वयोद्धा *m.* (ङ्), मलयोद्धा *m.*, द्वन्द्वकृत्.

DUG, *s.* (Of an animal) स्तनः, कुचः, कुचटं; 'of a cow,' गोस्तनः.

DUG, *p. p.* खातः -ता -तं, खनितः -ता -तं, निखातः -ता -तं, उत्खातः -ता -तं.

DUKE, *s.* कुलीनपदानां मध्ये प्रधानपदभाक् *m.* (ञ्), उन्नमकुलीनपदस्थः.—(Chief, prince) अधिपतिः *m.*, राजा *m.* (न्), ईश्वरः.

DUKEDOM, *s.* उन्नमकुलीनपदं, पृथ्वीकुलीनजनस्य अधिपत्यं or अधिकारः.

DULCET, *a.* (Sweet to the taste) स्वादुः -डो -दु, मिष्टः -ष्टा -ष्टं, सुरसः -सा -सं.—(To the ear) श्रुतिमुखः -खा -खं, सुस्वरः -रा -रं, मधुरः -रा -रं.

DULCIFICATION, *s.* मधुरीकरणं, मधुसाकारणं, निरप्लीकरणं.

TO DULCIFY OR DULCORATE, *v. a.* मधुरीकृ, मधुमाकृ, स्वादुकृ, मिष्टीकृ.

DULCIMER, *s.* बाद्ययन्त्रविशेषः, तल्ली *m.* (न्), वज्रकी, विपश्चिका.

DULL, *a.* (Stupid) मन्दः -न्दा -न्दं, मन्दबुद्धिः -द्धिः -द्धि, म्यूलधीः -धीः

-धि, मजः -डा -डं, मूढः -दा -दं.—(Blunt) अतीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, अतीव्रः

-व्रा -वं, अतिजाः -जाः -जः (स्) or निस्तेजाः, तेजोहीनः -ना -नं,

धाराहीनः -ना -नं.—(Not bright) मन्दकान्तः -न्ता -नं, मन्दतेजाः

-जाः -जः (स्), मन्दबुद्धिः -द्धिः -द्धि, मन्दस्वायः -या -यं, निस्तेजाः -जाः

-जः (स्), निष्प्रभः -भा -भं, अप्रभः -भा -भं, मलिनः -ना -नं.—(Sluggish)

मन्दः -न्दा -न्दं, मन्दरः -रा -रं, मन्दगतिः -तिः -ति, मन्दगामी

-मिनी -मि (न्), मन्थरः -रा -रं, अलसः -सा -सं.—(Gross) म्यूलः

-ला -लं, घनः -ना -नं.—(Sad) विषयः -या -यं, विषादी -दिनी -दि

(न्), क्लान्तः -न्ता -नं, घान्तः -ना -नं, दीनमथः -नाः -नः (स्).—

(Flat, insipid) चरसः -सा -सं, अरसिकः -का -कं.—(Tedious,

troublesome) कष्टकरः -रा -रं, विषमः -मा -मं.—(Cheerless)

निरानन्दः -न्दा -न्दं.—(Dull of hearing) ओचविकलः -ला -लं,

अवबोद्धियविकलः -ला -लं; 'a dull day,' दुहित्वं; 'a dull boil,'

दुष्टव्रणः.

TO DULL, *v. a.* (Stupefy) जडीकृ, मूढीकृ, मन्दीकृ, मुह् in caus. (मोहयति -यितुं).—(Blunt) अतीक्ष्णीकृ, अतीव्रं -व्रां -वं कृ, अनीकृ, म्यूलकृ.—(Make dim) मन्दीकृ, निष्प्रभीकृ, मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), तेजो दु (c. 1. हरति, हर्तुं).—(Dispirit) मनो खट् (c. 10.

खद्ययति -यितुं), झानाकृ, विषखीकृ, विपद् in caus. (-पादयति -यितुं).

DULL-WITTED, *a.* मन्दमतिः -तिः -ति, मन्दबुद्धिः -द्धिः -द्धि, स्थूलबुद्धिः -द्धिः -द्धि, स्थूलधीः -धीः -धि, जडमतिः &c., जडबुद्धिः &c., दुर्मेतिः &c.

DULLA, *adv.* मन्दं, मन्दं मन्दं, तेजो विना, सविपादं, रसं विना.

DULNESS, *s.* (Stupidity) मन्दता, मान्ध, स्थूलता, बुद्धिमान्ध, स्थूलबुद्धित्वं, मुढता, अविदग्धता. —(Bluntness) अतीक्ष्णता, घनत्व, अतीव्रता, धाराहीनता. —(Sluggishness) गतिमन्दता, खालस्य. —(Dimness) तेजोमान्ध, निम्नप्रभाता, प्रभाहानिः *f.*, प्रतिभाहानिः *f.*, अग्रकाशत्वं, अग्रतापः, अतेजः *n.* (स्), अस्यष्टता.

DULX, *adv.* (Fitly) यथायोग्यं, युक्तं, यथाहं -हेतुस्, यथोचितं, सम्यक्, यथातथं, यथान्यायं. —(In proper time) उपयुक्तसमये, समया.

DUMB, *a.* मूकः -का -कं, जडवाक् *m.f.n.* (च्), स्तब्धवाक् *m.f.n.*, जडः -डा -डं, अवाक् *m.f.n.*, वाग्रहितः -ता -तं, यागिन्द्रियविकलः -ला -लं, वाक्शक्तिहीनः -ना -नं, मुद्रितमुखः -खा -खं, निःशब्दः -न्दा -न्दं, निर्वचनः -ना -नं, अनालापः -पा -पं.

DUMBLY, *adv.* मूकं, जडं, निःशब्दं, मौनपूर्वकं, तूष्णीं.

DUMBNES, *s.* मूकता, मौन्यं, वाक्स्तम्भः, वागजडता, वागजाड्यं, वाक्स्तम्भता, यागिन्द्रियविकल्यं, वाग्रहित्यं, अवाक्यत्वं, नोरवता.

DUMB-SHOW, *s.* वागव्यतिरेकेण हस्तपादादिसञ्चालनं.

To DUMFOUNDER, *v. a.* मुह् in caus. (मोहयति -यितुं), विमुह्, आकुलीकृ, आकुलीकृ.

DUMPISH, *a.* विषादी -दिनी -दि (न्), उड्गिनमनाः -नाः -नः (स्) or दुर्मेनाः.

DUMPLING, *s.* (Apple) अण्डफलगर्भः शुद्रबोलिका. —(Currant) चिचकापूपः.

DUMPS, *s. pl.* विषादः, विषयता, विषोद्वेगः, खेदः, क्लान्तिः *f.*, झानिः *f.*

DUMPY, *a.* ह्रस्वस्थूलः -ला -लं, खर्बधनः -ना -नं, दृढखर्बः -द्धा -द्धं.

DUN, *a.* (Dark-coloured) कपिशः -शा -शं, श्यावः -वा -वं, श्यामः -मा -मं, पिङ्गलः -ला -लं, तावधरीः -शा -शं, कृष्णवर्णः -शा -शं.

To DUN, *v. a.* (For a debt) अतिनिश्चयेन सृणुदानं प्रार्थं (c. 10. -अर्थयति -ते -यितुं).

DUN, *s.* अतिनिश्चयेन सृणुप्रार्थकः, सतिनिश्चये धनार्थी *m.* (न्).

DUNCE, *s.* दुर्बुद्धिः *m.*, अनभिज्ञः, अज्ञः, निषीधः, अच्युत्यज्ञः, सेधाहीनः.

DUNDERHEAD, *s.* स्थूलबुद्धिः *m.*, स्थूलमतिः *m.*, बटुकः, बट्टरः.

DUNG, *s.* पुरीषं, शकृत् *n.*, विघ्न, विद *f.* (च्), पशुचरितं, पशुचारः, गूयः -यं, अमेध्यं, शोषनं, पूतिकं, अवस्करः, अपस्करः, शारीरं, श्मलं, वज्रैस्तः -स्तं, दूयं, कल्लं, मलं, सारं, भूमिलेपनं; 'cow-dung,' गोमयः -यं, गोजूतं, गोहर्षं.

To DUNG, *v. a.* पुरीषेण लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्) or अङ्ग (c. 7. अनक्ति, अङ्कु).

To DUNG, *v. n.* पुरीषम् उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृजं), पुरीषोत्सर्गं कृ.

DUNGEON, *s.* कारा, कारागारः, कारावेशन *n.* (न्), बन्धनागारः, गुप्तिः *f.*, अन्धकूपः.

DUNGHILL, *s.* पुरीषराशिः *m.f.*, शकृद्राशिः, अमेध्यस्थानं, अशुचिस्थानं.

DUNGHILL, *a.* कलुषयोनिः -निः -नि, विहीनयोनिः -निः -नि, हीनजातिः -तिः -ति.

DUPE, *s.* सुलवचनीयः, सुप्रतारणीयः, वञ्चितः, दम्भास्पदं, कपटास्पदं.

To DUPE, *v. a.* बद् in caus. (बद्ध्यति -ते -यितुं), परिबद्ध्य, प्रलभ् (c. 1. -लभते -लभं), विप्रलभ्; झल् (c. 10. झलयति -यितुं), प्रन् in caus. (-तारयति -यितुं), दम्प् (c. 5. दम्पति, दम्भितुं).

DUPED, *p. p.* वञ्चितः -ता -तं, विप्रलब्धः -न्ना -न्नं, प्रतारितः -ता -तं.

DUPLICATE, *a.* द्विगुणः -शा -शं; 'a duplicate,' प्रतिकृप, प्रतिलिपिः *f.*

To DUPLICATE, *v. a.* (Double) द्विगुणीकृ. —(Fold) पुटीकृ, पुट (nom. पुटयति -यितुं).

DUPLICATION, *s.* द्विगुणीकरणं, पुटीकरणं, द्वैगुण्यं, द्वैतं.

DUPLICATURE, *s.* (Fold) पुटः, व्यावर्तनं, ऊर्मिका, भङ्गः.

DUPLICITY, *s.* वैदग्ध्यं, विदग्धता, कपटः, माया, छलं, असारत्वं.

DURABILITY, *s.* चिरस्थायित्वं, स्थिरता, प्रौढ्यं, भुवता, अक्षयता, स्थायित्वं, स्थितिः *f.*, संस्थितिः *f.*, स्थावरत्वं, अनपायः.

DURABLE, *a.* स्थायी -यिनी -यि (न्) or चिरस्थायी or दीर्घकालस्थायी, स्थिरः -रा -रं, स्थावरः -रा -रं, चिरकालिकः -का -कं, भुवः -वा -वं, अक्षयः -या -यं, स्थितिमान् -मती -मत् (त्), संस्थः -स्था -स्थं, निरयः -त्ता -त्वं, अनपायः -या -यं -यी -यिनी -यि (न्), अजरः -रा -रं.

DURABLY, *adv.* स्थिरं, भुवं, प्रौढ्येण, अक्षय्यं, अनपायेन.

DURA MATER, *s.* मल्लिष्कस्य वासवेहनं or आवेहनत्वक् *f.* (च्).

DURANCE, *s.* आसेधः, स्थानासेधः, रोधः, निरोधनं, सम्प्रतिरोधकः, बन्धनं, प्रतिबन्धनं, कारागारे निरोधः or बन्धनं.

DURATION, *s.* स्थितिः *f.*, संस्थितिः *f.*; 'duration of an eclipse,' उपसर्गस्थितिः *f.* —(Space of time) परिमाणं, प्रमाणं; 'duration of day and night,' अहोरात्रस्य परिमाणं. —(Long duration) स्थायित्वं, स्थिरता, स्थावरत्वं, भुवता, प्रौढ्यं, अविनाशः.

DURGĀ, *s.* (The goddess) दुर्गा, जगन्माता *f.* (तृ), दक्षिणा, श्यामा. See BHAVĀNĪ.

DURING, *prep.* यावत्, पथ्येनं, मध्ये, अननरे affixed; 'during life,' जीवनपथ्येनं or यावज्जीवे or by prefixing सा with abl.; as, साजीवनानात्, सागरात् (i. e. 'until death'); 'during the performance of the vow,' आसमापनाद् व्रतस्य (i. e. 'until the completion of the vow'); 'during three fortnights,' पञ्चवयमध्ये.

DUSK, *a.* ईषत्तमसः -सी -सं, तमस्कृत्यः -स्या -त्वं, ईषत्तमस्त्री -स्त्रिनी -स्त्रि (न्), ईषत्तिमिरावृत्तः -ता -तं, प्रादोषिकः -की -कं, वैकालिकः -की -कं, सान्ध्यः -न्धी -न्ध्यं. —(A little black) आकालः -ला -लं, ईषत्कृष्णः -ष्णा -ष्णं, आनीलः -ला -लं.

DUSK, *s.* (Twilight) सन्ध्या, सन्ध्याकालः -लं, सन्ध्यासमयः, विकालः, अर्ध्यान्, प्रदोषः, सायंकालः.

DUSKILY, *adv.* ईषदन्धकारेण, ईषत्तमसा, अस्पष्टं, अग्रकाशं.

DUSKINESS, *s.* ईषदन्धकारः, ईषत्तमिषः, ईषत्तिमिरः, अतमसः.

DUSKY OR DUSKISH, *a.* ईषत्तमसः -सी -सं, ईषत्तमस्त्री -स्त्रिनी -स्त्रि (न्), ईषदन्धकारयुक्तः -क्ता -क्तं, अस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, ईषत्कृष्णः -ष्णा -ष्णं, श्यामः -मा -मं. See Dusk.

DUST, *s.* रेणुः *m.f.*, पांशुः *m.*, रजः *n.* (स्), धूलिः *m.f.* -ली *f.*, खोदः -दितं, भूरेणुः *m.f.*, अवकरः, अवस्करः, सङ्करः, सङ्कारः, वातकेतुः *m.*, वायुकेतुः *m.*, क्षितिकणः -णा, परागः, मेदिनीद्रवः, तुलं, तूलं, पांशुः *m.*, रजः *m.*; 'dust of the feet,' चरणजं, पदार्गः; 'dust of a flower,' परागः, पुष्परेणुः *m.*, सुमनोरजः *n.* (स्); 'dust of gold,' आचनभूः *f.*; 'free from dust,' नीरजाः -जाः -जः (स्), नीरमयः -स्या -स्यं, निर्धूलिः -लिः -लि.

To DUST, *v. a.* (Free from dust) नीरजीकृ, निर्धूलिकृ, रेणुम् अयम् (c. 2. -मार्ति -र्ति, c. 1. -मार्जति -र्जितं) or अयम्, रेणुदूषितं यत्किञ्चित् शुष् (c. 10. शोषयति -यितुं), पांशुपरिष्कारं कृ.

DUSTED, *p. p.* नीरजीकारितः -ता -तं, मार्जितः -ता -तं, सम्मृष्टः -ष्टा -ष्टं, हतपांशुः -शु -शु, नीरेणुः -णु -शु, निर्वाशुकृतः -ता -तं.

DUSTER, *s.* नक्तकः, मार्जनी, मार्जनपटः, अवस्करकः, रेणुपरिष्कारकः.

DUST-HOLE, *s.* अवस्करः, गृहमाञ्जितपांशादिनिचयस्थानं, सङ्करस्थानं, उच्छिद्रप्रक्षेपणार्थं गडः.

DUST-MAN, *s.* अशस्करकः, मलाकधी *m.* (नं). बलपुः *m.*, अनेधहारी *m.* (नं).
 DUSTY, *a.* पांशुलः -ला -लं, पांशुरः -रा -रं, रेणुदूषितः -ता -तं, रेणुदूषितः
 -ता -तं, भूरेणुदूषितः -द्या -द्यं, रजसलः -ला -लं, धूल्यवलुखितः -ता -तं.
 DUTCH, *a.* हज्रगदशमधन्वी -न्धनी -न्धि (नं).

DUTIEFUL, *a.* भक्तः -क्ता -क्तं, भक्तिमान् -मती -मतं (तं), भक्तियुक्तः -क्ता -क्तं,
 दृढभक्तिः -क्तिः -क्ति, वश्यः -श्या -श्यं, वशवन्धी -न्धनी -न्धि (नं), धर्मशारी
 -रिणी -रि (नं), धर्मज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, धर्मपालकः -क्ता -क्तं, धर्मसेवी -विनी
 -वि (नं), आज्ञापालकः -का -कं, वशानुगः -गा -गी, शुश्रूषुः -युः -यु,
 दृढव्रतः -ता -तं, विदितधर्मी -म्मी -म्मी (नं), आदृतः -ता -तं, उपयुक्तः
 -क्ता -क्तं. —(To a parent) पितृभक्तः -क्ता -क्तं, पितृकथम् -उक्तः, पितृव-
 शाधीनः -ना -नं. —(To a husband) पतिव्रता. —(To a master) प्रभुभक्तः.

DUTIFULLY, *adv.* भक्तवत्, भक्ता, धर्मपालकवत्, सधर्मपालनं.

DUTIFULNESS, *s.* भक्तिः *f.*, भक्तिमत्त्वं, वश्यता, धर्मपालनं, आज्ञानुत्थनं,
 शुश्रूषा, अधीनता, आदरः, प्रणिपातः; 'to parents,' पितृभक्तिः *f.*,
 पितृसम्माननं, पितृसेवा; 'to a husband,' पतिसेवा.

DUTY, *s.* (That which a person is bound to do) धर्मः, स्वधर्मः,
 कर्त्रथं, स्वकर्त्रथं, कर्त्रथता, कार्यं, कृत्यं, क्रिया, स्वकर्म *n.* (नं),
 न्यायकर्म, नियमः, यमः, व्रतं, धृः *f.* धुरा, धुरा, तपः *n.* (स्). —
 (Appointed duty, office) नियोगः, अधिकारः, पदं, स्थानं, आस्पदं;
 'perpetual duty,' नित्यकृत्यं, नित्यकर्म *n.* (नं), यमः; 'voluntary
 duty,' नियमः; 'fulfilment of duty,' धर्मनियन्त्रिः *f.*, कृतकृत्यता;
 'one who has done his duty,' कृतकृत्यः, कृतक्रियः; 'morning
 duty,' प्रातःकृत्यं; 'a woman's peculiar duty,' स्त्रीनित्यन्धनः;
 'charged with weighty duties,' धुरीणः, धुरीयः, धुर्यहः;
 (Reverence) भक्तिः *f.*, मानं, सम्मानं, नमस्कारः, आदरः. —(Impost)
 शुल्कः -क्तं, करः, तारिकं, तार्यं, राजयाज्यभागः; 'duty paid at
 ferries, &c.,' पट्टादिदं.

DWARF, *s.* वामनः -नी *f.*, खड्वः -ड्वी, खड्वः -ड्वी, हस्वकायः, अतुल्लशरीरः,
 अतुल्लः, कुलः, खट्वरकः.

TO DWARF, *v. a.* इम् in caus. (ह्रासयति -यितुं), वामनीकृ, खड्वीकृ.

DWARFISH, *a.* वामनः -ना -नं, हस्वः -स्वा -स्वं, खड्वः -ड्वी -ड्वी or निखड्वः,
 अतुल्लः -ड्वी -ड्वी, वामनाकृतिः -तिः -ति, खड्वीकारः -रा -रं, हस्वमूर्तिः
 -तिः -ति, वामनतनुः -नुः -नु, शुद्रतनुः -नुः -नु, स्लोककायः -या -यं,
 खट्वरकः -क्ता -क्तं.

DWARFISHLY, *adv.* वामनवत्, खड्ववत्, अतुल्लवत्, वामनरूपेण.

DWARFISHNESS, *s.* वामनता -त्वं, खड्वता, हस्वता, शुद्रता, अतुल्लता.

TO DWELL, *v. n.* वस (c. 1. वसति, वसुं). निवस, अधिवस, आवस,
 प्रतिवस, अध्यावस, समावस, अधिनिवस, सन्निवस; वृत् (c. 1. वसते
 -जिहते), स्या (c. 1. तिष्ठति -ते, स्यातुं), अधिष्ठा, आसु (c. 2. आसे,
 आसितुं), अध्यास, आधि (c. 1. -थयति -ते -यितुं) with acc., मेव्
 (c. 1. मयते -यितुं), निषय, उपमय with acc., नुप् (c. 6. नुपते,
 नोपयितुं) with acc., निली (c. 4. -लीयते -लेतुं), संली, अधिप्री (c. 2.
 -प्रीति शयितुं), वामं कृ. —(Dwell together) संवस. —(Dwell abroad)
 प्रवस. —(Dwell on a subject) सतिप्रवस कृ, प्रपञ्चं कृ, दीर्घमूत्रतां
 कृ; 'on a note in singing,' दीर्घस्वरं कृ.

DWELLER, *s.* वामी *m.* -मिनी *f.* (नं), निवासी *m.* -मिनी *f.* (नं),
 / निलायी *m.* -यिनी *f.*, यामकृत

DWELLING, *s.* वामः, वामस्थानं, वसतिः *f.*, निलयः -यनं, आलयः, गृहं,
 गेहः -हं, वेष्ट *n.* (नं), निवेष्टनं, आगतनं, निकेतः -तनं, आगारः,
 भवनः, वसितं, निवासः, निवसतिः *f.*, समावासः, अवस्थानं, संवासः,
 आवसयः, वामः *m.*, स्थानं, लोकः *n.* (मं), धाम *n.* (नं).

DWELLING, *part.* (Residing) वामी -मिनी -सि (नं), निवासी, &c.,
 वस्ती -विजिनी -विजि (नं), स्थः स्या स्थं, स्थायी -यिनी -यि (नं), कृतालयः
 -या -यं, आश्रितः -ता -तं, समाश्रितः -ता -तं, सेवी -विनी -वि (नं),
 अधिष्ठापनः -ना -नं.

DWELLING-HOUSE, *s.* निवासगृहं, वामगेहः -हं, वामागारः, निवासवेष्ट *n.* (नं).

DWELLING-PLACE, *s.* वामस्थानं, निवासस्थानं, निवासभूमिः *f.*, निवासभूयं.

DWELT, *p. p.* उपितः -ता -तं, अध्युपितः -ता -तं, आश्रितः -ता -तं.

TO DWINDLE, *v. n.* अल्पीभू, न्यूनीभू. इम (c. 1. हसते -सितुं), छि in pass.
 (छीयते), परिछि, अपचि in pass. (-चोयते), सद् (c. 1. सोदति, सन्नुं).

TO DWINDLE, *v. a.* अल्पीकृ, न्यूनीकृ. इम in caus. (ह्रासयति -यितुं).

DWINDLED, *p. p.* अल्पीभूतः -ता -तं, अल्पीकृतः -ता -तं, छीणी -छी -णं,
 न्यूनीभूतः -ता -तं, ह्रमितः -ता -तं, अपचितः -ता -तं, विशीणी -शी -णं.

DYE, *s.* रागः, रङ्गः, वर्णः, कपायः -यं; 'red dye,' लाक्षा, राक्षा;
 'blue dye,' नीलं; 'plants used for dye,' लोषः, कुसुम्भं, कुकुम्भः,
 कपायकृतः.

TO DYE, *v. a.* रञ्ज in caus. (रञ्जयति -यितुं), सभिरञ्ज, वर्णं (c. 10.
 वर्णयति -यितुं), चित्र (c. 10. चित्रयति -यितुं), मरागं -गां -गं कृ, कपाय
 (nom. कपायति; कपायकृ, कुकुमादिना रञ्ज (c. 7. अनक्ति, संकुं):
 'to dye clothes,' कुसुम्भादिना वस्त्राणि रञ्ज or वस्त्ररागं कृ.

DYED, *p. p.* रञ्जितः -ता -तं, रङ्गः -क्ता -क्तं, रागी -गिणी -गि (नं), मरागः
 -गा -गं, रागान्वितः -ता -तं, कपायितः -ता -तं, कपायचित्रः -त्रा -त्रं,
 चित्रितः -ता -तं, वर्णितः -ता -तं; 'with saffron,' कुकुमाङ्ग -क्ता -क्तं;
 'dyed red,' स्रुणितः -ता -तं.

DYEING, *s.* रञ्जनं, रागकरणं, वर्णनं, चित्रकरणं, कपायकरणं; 'of
 clothes,' वस्त्ररागकरणं, वस्त्ररञ्जनं.

DYER, *s.* रञ्जकः, रागकृत *m.*, वस्त्ररागकृत्, रागी *m.* (नं), रजकः,
 वस्त्राणां नीलकुसुम्भादिना रागकारकः.

DYING, *part.* (About to die) म्रियमाणः -णा -णं, मृमयुः -युः -यु, चाम-
 नमृत्युः -त्युः -त्यु, मृतकल्पः -त्या -त्यं, मृतप्रायः -या -यं, कण्ठगतप्राणः -गा
 -यं, गतायुः -युः -यु; (नं); 'dying first,' पृथ्वीमारी -रिणी -रि (नं).

DIKE, *s.* सेतुः *m.*, जलमेतुः, जलबन्धकः. See DIKE.

DYNASTY, *s.* आचरतिः *f.* —(Of kings) राजाचरतिः *f.*, -ली, राजवंशः,
 राजसन्ततिः *f.*, राजकुलं, राजश्रेणी; 'former dynasty,' प्राच्यवंशः.

DYSENTERIC, *a.* (Having dysentery) सतिसारो -रिणी -रि (नं),
 सातिसारः -रा -रं.

DYSENTERY, *s.* सतिसारः, सामातिसारः, सारणः, प्रवाहिका, ग्रहणी,
 विरेकः, सामरकः, प्रस्कन्दनं -न्दिका, उदरामयः, उदरमद्गः, वसनः.

DYSPEPSIA, *s.* अजीर्णं, अजीर्णः *f.*, अजीर्णता, अपचिः *f.*, अपाकः,
 पाककृच्छं, मन्दाग्निः *m.*, तीक्ष्णाग्निः, अप्रदीप्ताग्निः, अवक्रायः, कुपित्रं,
 अवविकारः, आमयाविवहं, परिणामशूलः.

DYSPEPTIC, *a.* मन्दाग्निपीडितः -ता -तं, आमयायो -यिनी -यि (नं).

DYSPEPSIA, *s.* दुःश्वासः, श्वासवरोधः, श्वासकृच्छं, श्वाससम्भः.

E

EACH, *a.* (All) खड्वः -ड्वी -ड्वी, विश्वः -द्या -द्यं, सकलः -ला -लं; 'Each'
 is usually expressed by प्रति or अनु prefixed; as, 'each day,'
 प्रतिदिनं, प्रतिदिवसं, अनुदिनं, अन्यहं; 'each night,' प्रतिरात्रं;
 'each month,' प्रतिमासं; 'each one,' प्रत्येकं. 'Or by doubling
 the word; as, 'each day,' दिने दिने, दिवसे दिवसे, अहरहः; 'in
 each house,' गृहे गृहे; 'each one,' एकैकः -का -कं, एकैकशः,
 पृथक् पृथक्; 'each other,' परस्परं -रां, अन्योन्यं, इतरेतरं; 'each

man, 'एकैकजनः, प्रतिजनः; 'in each direction,' प्रतिदिशः, सद्येदिशुः; 'each man related his own dream,' एकैको जनः स्वं स्वं स्वप्नं चकषयत्.

EAGER, *a.* अतोच्छः-च्छा-च्छं, अत्यभिलाषी-पिणी-पि(न), अत्याकांक्षी-क्षिणी-क्षि(न), कुतूहली-लिनी-लि(न), कौतूहलान्वितः-ता-तं, व्ययः-या-यं, उत्सुकः-का-कं, तीक्ष्णः-क्ष्णा-क्ष्णं, सरभसः-सा-सं, उद्युक्तः-क्ता-कं, मचष्टः-ष्टा-ष्टं, व्यवसितः-ता-तं, आसक्तः-क्ता-कं, अपसक्तः-क्ता-कं, रतः-ता-तं, उत्कः-क्ता-कं, शीघ्रकम्पी-म्पी-म्पं(न), उच्चरः-रडा-रडं, प्रचरः-रडा-रडं, उत्तमः-मा-मं.

EAGERLY, *adv.* अत्यभिलाषेण, अतोच्छया, अतिस्मृतात्, कौतूहलेन, कुतूहलात्, कौतुकेन, अतिवाञ्छया, ईहात्, सतैहयं, सरभसे, व्यवसितं.

EAGERNESS, *s.* कौतूहलं, कुतूहलं, कौतुकं, अत्यभिलाषः, अतिस्मृता, अतिवाञ्छा, अतिशयेच्छा, तीक्ष्णः, तीक्ष्णता, उत्तापः, उच्चरता, प्रचरता, व्ययता, औत्सुक्यं, उद्योगः, प्रीतिः, रभसः, आग्रहः, गडं, उष्णः.

EAGLE, *s.* उत्क्रोशः, कुररः-रा-री, गृध्रः, खरः, मत्क्रोशः, पक्षिराजः, राजपक्षी *m.* (न).

EAGLE-EYED, *a.* उत्क्रोशदृष्टिः-ष्टिः-ष्टि, सूक्ष्मदृष्टिः-ष्टिः-ष्टि.

EAGLE, *s.* उत्क्रोशश्रावकः, कुररश्रावकः, उत्क्रोशपोतकः, कुररशिखः *m.*

EAR, *s.* कर्णः, श्रोत्रं, श्रुतिः, श्रवः-वर्णं, श्रोतः *m.* (स), श्रवणपथः, श्रवणग्रहः, ध्वनिग्रहः, श्रादाधिष्ठानं, पैन्पुषः, कुहरः—(Organ of hearing) श्रवणेन्द्रियं; 'outer ear,' श्रुतिमखडलं, वेष्टनं; 'tip of the ear,' पालिः, 'lobe of the ear,' कर्णलतिका; 'root of the ear,' श्रुतिमूलं, कर्णनाहं; 'hollow of the ear,' श्रवणोदरः; 'ringing in the ear,' कर्णनादः, कर्णक्षेदः; 'boring the ear,' कर्णवेधः; 'having the ears pricked up,' सत्यकर्णः-शी-शं; 'this noise splits the ear,' रुयं शब्दः श्रुतिं छिनत्ति; 'he gives ear,' कर्णं ददाति.—(Ear of corn) कणिशः-शं, धान्यशीर्षकं, शस्यमञ्जरी.—(Handle) कर्णः, वारङ्गः.

EAR-ACHE, *s.* कर्णशूलं, कर्णवेदना, कर्णव्याधौ.

EAR-BORED, *a.* विद्वकर्णः-शी-शं, छिद्रितकर्णः-शी-शं, छिद्रकर्णः-शी-शं.

EAR-BORER, *s.* कर्णवेधनिका-नी, कर्णारा.

EARED, *a.* (Having ears) कर्णी-गिनी-गि(न), कर्णवान्-वती-वत्(त), कर्णिलः-ला-लं, शिंकः-का-कं.—(Having spikes) मञ्जरितः-ता-तं, मकणिशः-शा-शं.

EARLAP, *s.* कर्णपालिः, श्रवणपालिः, कर्णलतिका, कर्णशङ्कुली.

EAR-PICK, *s.* कर्णकण्डयनकः, कर्णनिर्धेयकः, कर्णशोधनी.

EAR-PIERCING, *a.* कर्णवेधी-धिनी-धि(न), कर्णभेदी-दिनी-दि(न).

EAR-RING, *s.* कुण्डलं, कर्णिका, अवतंसः, कर्णालङ्कारः, कर्णालङ्कृतिः, कर्णभरणं, कर्णवेष्टनं, कर्णवेष्टकं, कर्णनैः, उज्जसः, कर्णान्दः, तुष्टः *m.*; 'wearing ear-rings,' कुण्डली-लिनी-लि(न), कुण्डलधारी-रिणी-रि(न), अवतंसितः-ता-तं.

EAR-SHOT, *s.* कर्णगोचरः-रा-रं, कर्णविषयः-या-यं, श्रुतिपथ्येनं.

EAR-WAN, *s.* कर्णमलः-लं, कर्णगूयः, कर्णविट्, *f.* (प), तोकुमं, यारुडः-रडं.

EAR-WIG, *s.* कर्णकोटी, कर्णजलूका, कर्णजलूका, *f.* (स), कर्णदुन्दुभिः, *f.*

EAR-WITNESS, *s.* श्रुतसाक्षी *m.* (न), स्वकर्णेन श्रुत्वा साक्ष्यं ददाति यः.

EARL, *s.* कुलीनपदानां मध्ये तृतीयपदभाक् *m.* (न), तृतीयकुलीनपदस्यः.

EARLDOM, *s.* तृतीयकुलीनपदं, तृतीयकुलीनपदस्थितस्य आधिपत्यं, अधिकायः.

EARLINESS, *s.* शीघ्रता, क्षिप्रता, अविच्छेदः, पूर्वेत्वं, प्राक्त्वं, प्राग्भावः, अयत्वं, प्रत्ययत्वं, सद्यत्वं, अचिरत्वं.—(Early maturity) प्राग्वहिककालात् पक्वता or परिणतत्वं.—(Of the day) सुप्रभातं, अतिप्रभातं, अतिप्रत्ययः.

EARLY, *a.* (Forward, prior in time) पूर्वेः-र्वी-र्वं, अयः-या-यं, प्रत्ययः-या-यं, प्राक्त्वं-ना-नं, सद्यत्वं-क्ता-कं, सप्रस्कालीनः-ना-नं, अचिरः-रा-रं.—(Mature before the time) सपूर्णकालः-ला-लं, प्राग्वहिककालात् or नियमितकालात् पूर्वं परिणतः-ता-तं or पक्व-क्ता-कं; 'early decrepitude,' युवनरः.—(Early in the day) प्रगेतनः-नो-नं, अतिप्रगेतनः-नो-नं, पूर्वाह्नेतनः-नो-नं, प्रातःकालीनः-ना-नं, प्रभातीयः-या-यं, औषिकः-की-कं, उपस्यः-स्या-स्यं, औषसः-सो-सं, वैपुष्टः-ष्टी-ष्टं.

EARLY, *adv.* (Soon) सद्यम्, अचिरेण, शाशु, ऋदिति.—(In advance) अये, प्राक्, पूर्वं, पूर्वे.—(Betimes in the morning) प्रभाते, अतिप्रभाते, प्रगे, अतिप्रगे, प्रतूपे, अतिप्रतूपे, प्रातरं, प्रातःकालं, सकालं, उषा, प्राह्णे, पूर्वाह्णे, प्राक्, युष्टं, समया, ममये, वेलायां.

TO EARN, *v. a.* अर्जं (c. 10. अर्जयति-यितुं), उपार्जं, लभं (c. 1. लभते, लभ्यं), उपलभं, प्राप् (c. 5. आप्नोति-आप्), अवाप, अधिगम् (c. 1. गच्छति-गन्तुं), अश् (c. 5. अश्नुते, अश्नुतुं), उपाशः, आदा (c. 3. ददाति-दत्ते-दातुं), उपादा, निविश (c. 6. विप्रति-वेष्टुं), कृप् (c. 10. कस्य-यति-यितुं) 'to earn money by labour,' श्रमेण धनम् उपार्जः; 'earn wages,' धेतनम् अर्हं (c. 1. अर्हति-हितुं).

EARNED, *p. p.* अर्जितः-ता-तं, उपार्जितः-ता-तं, श्रमेणोपार्जितः-ता-तं, लभः-भा-भं, उपाजः-जा-जं, निविष्टः-ष्टा-ष्टं.

EARNEST, *a.* (Zealous) व्ययः-या-यं, उद्युक्तः-क्ता-कं, उद्योगी-गिनी-गि(न), आसक्तचेताः-ता-तः(स), समुद्यतः-ता-तं, उत्सुकः-क्ता-कं, प्रयत्नवान्-वती-वत्, महोद्यमः-मा-मं, कृतप्रयत्नः-त्ता-तं, सचष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रचरः-रडा-रडं, उच्चरः-रडा-रडं, उत्साही-हिनी-हि(न), व्यवसायी-पिनी-पि(न), तीक्ष्णः-क्ष्णा-क्ष्णं, अत्यनुरागी-गिणी-गि(न).—(Intent) निविष्टः-ष्टा-ष्टं, अभिनिविष्टः-ष्टा-ष्टं, निविष्टमनाः-ना-नः(स), आसक्तः-क्ता-कं, कृतनिश्चयः-या-यं, अनन्यविषयात्मा-त्ता-त्ता(न), एकाग्रचिन्तः-त्ता-तं; 'earnest desire,' अतिस्मृता, कौतूहलं, गाढाभिलाषः, अतिशयेच्छा.

EARNEST, *s.* (Seriousness, not just) गौरवं, अलापनं, धीरत्वं, अपरिहासः; 'in earnest,' अपरिहासेन, समोरवं, अलापनेन, सपथं.—(Part paid beforehand) पूर्वदत्तभागः, पूर्वदत्तमूल्यं.—(Foretaste) पूर्वभुक्तिः, *f.*—(Pledge) उपनिधिः *m.*, उपन्यासः, आधः *m.*, निधेयः.

EARNESTLY, *adv.* यत्नात्, यत्नात्, सोत्साहं, महायत्नपूर्वं, महोद्यमपूर्वं, आसक्तचेतसा, व्यय, निविष्टमना, अभिनिवेशेन, निवेद्येन, सोद्योगं, उत्सुकं, ईहात्, अत्यनुरागेण; 'earnestly desiring,' अतोच्छः-च्छा-च्छं, अत्यभिलाषी-पिणी-पि(न).

EARNESTNESS, *s.* व्ययता, निवेशः, अभिनिवेशः, मनोनिवेशः, विश्वासक्तिः, *f.* उद्युक्ता, उद्योगः, मनोनिर्णयः, उच्चरता, औत्सुक्यं, उत्साहः, चेष्टा, अनुरागः, उद्यत्वं, तैहयं, आत्मेकाग्र्यं, अभियुक्ता.

EARNINGS, *s. pl.* उपार्जनं, उपार्जितं, अर्जनं, लभः, *f.*, लभ्यं, लभ्यांशः, वेतनं, वत्तनं, निवेशः, कर्मस्थला, भरणं, निष्कयः.

EARTH, *s.* (The globe) पृथिवी, पृथ्वी, भूः, *f.*, धरणी, मही, वसुधा, धरित्री, धरा, मेदिनी, भूमिः, *f.*, क्षितिः, *f.*, अवनिः, *f.*—नी, जगती, उध्वी, ह्वा, क्षोणी-क्षिः, *f.*, क्षीणिः, *f.*, वसुन्धरा, वसुमती, पारिणी, गन्त्री, भृगोलः, भूखडलं, भूलोकः, भूलोकः, रसा, गौः, *f.* (गौ), ज्या, स्थिरा, अचला, निश्चला, अनना, कुः, *f.*, मल्यः, काश्यपी, विश्वम्भरा, भूतधात्री, विश्वधारिणी, धारयित्री, सर्वसहा, संसारः, गोत्रा, इला, इलिका, भुरिक् or भुरिक्, *f.* (न), भुयनं, विष्टपः-पं, विष्टपं, सागरमेखला, उदधिमेखला, समुद्राधरा, इलागोलं, खस्तनी, व्योमस्थली, रत्नगर्भा, गिरिकर्णिका, वीजसः, *f.* (न), नराधारा, दैवमेदना, विश्वगन्धा, नृत्तः *m.*

—(Ground, surface of the earth) भूमि f. भूतलं, पृथिवीतलं, क्षितिगतं, महोतलं, छातलं.—(Particles of earth, soil) मृत् f. 'मृत्तिका, मृदा, मृत्ववर्गं, क्षितिसखः.

To EARTH, v. a. भूमौ निविष्ट in caus. (—वैशयति—यितुं) or निधा (c. 3. —दधाति—धातुं) or सम् in caus. (—अर्पयति—यितुं), भूमिगमं—तां—मं कृ.

To EARTH, v. n. भूमिं निविष्ट (c. 6. —विशति—वेष्टुं), भूमौ गर्भं or विचरं कृ. EARTH-BORN, a. भूमिजः—जा—जं, क्षितिजः—जा—जं, भूमिसम्भवः—जा—वं, स्थलजः—जा—जं, महीजः—जा—जं.

EARTHEN, a. (Made of earth) मात्त्रिकः—की—कं, मृत्णयः—यी—यं, मृत्तिकाभयः—यी—यं, मृत्तिकाभिर्मितः—ता—तं, महीभयः—यी—यं, माहेयः—यी—यं.

EARTHEN-WARE, s. मृत्तमयभाण्डं, मृत्पात्राणि n. pl., कोलालकं, मात्त्रिकं.

EARTHINESS, s. मात्त्रिकत्वं, भौमत्वं, पार्थिवत्वं, माहेयता, स्थलता.

EARTHLING, s. मत्स्यैः, पृथिवीमयः, पृथिवीवासी m. (नं), संसारी m. (नं), विषयी m. (नं), भूजनः m.

EARTHY, a. पार्थिवः—वी—वं, भौमः—मी—मं—मिकः—की—कं, लौकिकः—की—कं, रेहलौकिकः—की—कं, माहेयः—यी—यं, सांसारिकः—की—कं, रेहिकः—की—कं.

EARTHY-MINDED, a. विषयसक्तचेतः—ताः—तः (स्), संसारसक्तमनः—नाः—नः (स्), विषयोपभोगव्ययः—या—यं.

EARTHQUAKE, s. भूकम्पः, भूमिकम्पः, धरणीचलनं, भूमिचलनं, भूचलं, भूक्षायितं; 'to quake, as the earth,' छाया (c. 1. छायाते—यितुं).

EARTH-WORM, s. भूजनुः m., क्षितिजनुः m., भूलता, महीलता, कुम्भः m., वैराटः, किञ्चलुकः.—(Mean person) नीचजनः, तुच्छजनः.

EARTHY, a. पार्थिवः—वी—वं, भौमः—मी—मं. See EARTHEN, EARTHY.

EASE, s. सुखं, सौकर्यं, अनायासः, विश्रामः, विश्रान्तिः f., शमः, उपशमः, निर्वृत्तिः f., निवृत्तिः f., विरतिः f., शान्तिः f., स्वस्थः, सुस्थिता, सुस्थितिः f.; सकष्टं, अदुःखं, अक्रोशः, निरुद्धेयः, प्रसादः.—(Facility) सौकर्यं, सुकरत्वं, अनायासः, सौगम्यं; 'love of ease,' सुखेच्छा; 'at ease,' सुखेन, यथासुखं, निर्वृतः—ता—तं, निरुद्धिग्नः—गना—ग्नं.

To EASE, v. a. (Free from pain) दुःखं दृ (c. 1. हरति, हर्तुं) or शम् (c. 10. शमयति—यितुं), क्रोशं or उद्वेगं दृ.—(Alleviate) शम्, प्रशमं, उपशमं; शान्त्वं or सान्त्वं (c. 10. सान्त्वयति—यितुं), उपसान्त्वं; लघु (nom. लघयति—यितुं), लघुकृ, शान्तिं दा.—(Free from labour, remove a burden) निरायामं—मां—सं कृ, भारं दृ or उद्धृ or अयनी (c. 1. नयति—नेतुं).—(Free from any thing) मुक् (c. 6. मुञ्चति, मोक्तुं).

EASEL, s. चित्रफलकः, चित्रमण्डपः, चित्रलेखापादयः.

EASEMENT, s. सुखं, सौकर्यं, उपकारः—करणं, साहाय्यं.—(Evacuation) मलविमर्गः, मलशुद्धिः f.

EASILY, adv. (Without difficulty) सुखेन, सुखं, यथासुखं, अनायासेन, अनायासं, निरायासं, सुकरं, सौकर्येण, अयत्नेन, अयत्नतः, अदुःखेन, सकष्टेन, अक्रोशेन, अश्रमेण, दुःखं विना, क्रोशं विना, हेलया. Often expressed by सु or मुख prefixed; as, 'easily borne,' मुसहः—हा—हं; 'easily obtained,' मुलभः—भा—भं; 'easily cut,' मुसच्छेद्यः—छा—छं; 'easily attained,' सुसमाध्यः—ध्या—ध्यं; 'easily done,' अनायासकृतः—ता—तं; 'doing easily,' सुसकरः—रा—रं—(With tranquillity) मविश्रामं, शान्त्या, शमेन, निरुद्धिग्नं, स्वस्थेन.—(Leisurely) सायकाग्रं.—(Readily) कामं.

EASINESS, s. (Facility) सौकर्यं, सुकरत्वं—ता, सौगम्यं, सुगमत्वं, सुखत्वं, सुसाध्यता, अनायासः, निरायासत्वं.—(Readiness to comply) अनुकूलता, आनुकूल्यं, अनुरोधः.—(Freedom from pain) स्वस्थं, शान्तिः f., सुस्थिता, अक्रोशः; 'easiness of circumstances,' द्रष्टव्यानुकूल्यं.

EAST, s. (Eastern quarter) पूर्वदिक् f. (ज्ञं), प्राची, पूर्वो प्राचीनदिक् f. (ज्ञं), पूर्वकाश, पूर्वोकाश, सूर्योदयस्थानं; 'the eastern country,' प्राच्यः, प्रादेशः, पूर्वदेशः.

EAST, EASTERLY, EASTERN, a. प्राक् प्राची प्राक् (क्), प्राच्यः—ध्या—ध्यं, पूर्वः—ध्वी—ध्वं, प्राचीनः—ना—नं, पूर्वदिश्यः—श्या—श्यं, पूर्वदेशीयः—या—यं, पूर्वदिक्स्थः—स्या—स्वं, पूर्वदेशजः—जा—जं, पूर्वजः—जा—जं; 'facing the east,' प्राक्मुखः—स्वा—स्वी—स्वं, पूर्वमुखः—स्वा—स्वं; 'Madhyadesha is east of Vinashana,' मध्यदेशो विनशानात् पूर्वः; 'as far as the eastern ocean,' चापूर्वे समुद्रात्; 'the eastern mountain,' उदयः, उदयगिरिः m., उदयाचलः, उदयशैलः, पूर्वपर्वतः, पूर्वाद्रिः m., दिनमृद्धा m. (नं), पूर्वोचलः.

EASTER, s. ख्रीष्टपुनरुत्थानदिवसमुद्दिश्य महोत्सवः, ख्रीष्टपुनरुत्थानपर्व n. (नं).

EASTERLY, EASTWARD, adv. पुरस्तात्, पूर्वेण, पुरस्, प्राक्, पूर्व, पूर्वदिशं, पूर्वदेशे, सूर्योदयं प्रति, पुरा, पूर्वपार्श्वे.

EASY, a. (Not difficult to be done) निरायासः—सा—सं, निरायासकृतः—ता—तं, अनायासी—मिनी—मि (नं), सुखः—खा—खं, सुकरः—रा—री—रं, सुसाध्यः—ध्या—ध्यं or सुसमाध्यः, सुगमः—मा—मं, लघुः—घु—घी—घु, सकष्टः—छा—छं, अकठिनः—ना—नं, अविषमः—मा—मं, सुखेन कायः—ध्या—ध्यं.—(Intelligible) सुबोधः—धा—धं, सुगम्यः—म्या—म्यं, सुसाध्यः—ध्या—ध्यं, अथाख्येयः—या—वं.—(Free from pain, quiet) स्वस्थः—स्था—स्थं, सुस्थः—स्था—स्थं, शान्तः—ज्ञा—ज्ञं, सुखी—खिनी—हि (नं), दुःखहीनः—ना—नं, निरुद्धेयः—गा—गं, निर्वृत्तः—ज्ञा—ज्ञं, 'an easy, happy character,' सुखिस्वभावः.—(Complying) अनुकूलः—ला—लं; 'easy of utterance,' सुसोच्चार्यः—ध्या—ध्यं; 'easy of requisition,' सुलभः—भा—भं, सुप्राप्यः—ध्या—ध्यं, सुखलभ्यः—भ्या—भ्यं or सुखेन लभ्यः; 'easy in its paces,' सुसायनः—ना—नं, सुसचारः—रा—रं; 'an easy case,' निःशान्त्योः—यैः.

To EAT, v. a. and n. खाद् (c. 1. खादति—दितुं), सहाद्; अद् (c. 2. अस्ति—नुं), समद्; भक्ष् (c. 10. भक्षयति—यितुं), सम्भक्ष्, अश् (c. 9. अश्नाति, अशितुं), समश्, पयश्, प्राश्, भुज् (c. 7. भुङ्के, भोक्तुं), उपभुज्, जक्ष् (c. 2. जक्षति—नुं), यस् (c. 1. यस्ते—मितुं), घस् (c. 1. घसति, घत्तुं), प्या (c. 2. प्याति—नुं), चम् (c. 1. चमति—मितुं), आसद् or आसाद् (c. 1. खादति—खादति—दितुं), गृ (c. 6. गिरति, गिरितुं—रीतुं), निगृ, चर्वे (c. 1. चर्वति—र्वितुं), अभ्यवद् (c. 1. हरति—हर्तुं), अभ्याद्, प्रत्यालिद् (c. 2. लेडि—ट्टुं), प्रत्यवसे (c. 4. स्थति—सानुं), उपयुज् (c. 7. पुनक्ति—युङ्के—योक्तुं), वल्स् (c. 1. वल्भते—ल्भितुं), आहारं कृ; 'he bid them eat and drink,' अश्नीत पिबेति तान् अवदत्.

EATABLE, a. खाद्यः—छा—छं, खादनीयः—या—यं, भक्ष्यः—ह्या—ह्यं, भक्षणीयः—या—यं, भोज्यः—ज्या—ज्यं, भोजनीयः—या—यं, आद्यः—द्या—द्यं, खादनीयः—या—यं, आहार्यः—ध्या—ध्यं, अभ्यवहरणीयः—या—यं, अभ्याहार्यः—ध्या—ध्यं.

EATABLE, s. भक्ष्यं, भोज्यं, भोजनं, खाद्यद्रव्यं, भक्ष्यवस्तु n., खाद्यं, प्राशिवं, अशितम्भयं, आहार्यं, अभ्याहार्यं—ध्या—ध्यं.

EATEN, p. p. भक्षितः—ता—तं, खादितः—ता—तं, भुक्तः—क्ता—क्तं, अद्यः—द्या—द्यं, जग्यः—ग्धा—ग्यं, अशितः—ता—तं, प्राशितः—ता—तं, खाशितः—ता—तं, अभ्यवदतः—ता—तं, प्यातः—ता—तं, आखादितः—ता—तं, खदितः—ता—तं, चर्वितः—ता—तं, गिलितः—ता—तं, प्रत्यवसितः—ता—तं, लिप्तः—भा—भं, प्रत्यालीडः—टा—टं, यस्नितः—ता—तं, उपयुक्तः—क्ता—क्तं, वल्भितः—ता—तं.

EATER, s. खादकः, भक्षकः, अश्ता m. (नृ), भोक्ता m. (कृ), भक्षयिता m. (नृ), भोजी m. (नृ), आशी m. (नृ); 'great eater,' बह्मशी m. बहुभुक् m. (नृ).

EATING, s. (Act of) भक्षणं, खादनं, भोजनं, चर्वणं, अशनं, प्राशनं

अभ्यवहारः, अभ्यवहारः, अभ्याहारः, ग्रसनं, जक्षणं, जषिः *f.*, आसादः -दनं, प्रत्यक्षानं, गिलनं, प्सा, प्सानं, चम्भनं; 'eating together,' सहभोजनं. सगिषः *f.*; 'eating of every thing,' सञ्ज्ञाभोजी-जिनी-जि (न), सञ्ज्ञाभोजी-ना-नं.

EATING-HOUSE, *s.* पक्वान्नविभक्त्यस्थानं, सिद्धाभ्यागारः, पक्वान्नपथशाला.

EAVES, *s.* पटलप्राक्तः, वलिकः -कं, नीधं, पटलान्तः.

EAVIS-DROPPER, *s.* गृहघ्रोता *m.* (नृ). प्रवृत्ते स्थिता द्वयोः संलापं कौतुकमावात् शृणोति यः, प्रवृत्तप्रायी *m.* (नृ).

EBB, *s.* पश्चाद्भेला, विपरीतवेला, परावेला. पश्चात्प्रवाहः, विपरीतप्रवाहः, समुद्रवेलाया विपरीतगतिः *f.*, समुद्रजलस्य पुनरुत्थनः or प्रत्यावर्तनं or परावर्तनः or विपरिवर्तनं, वेलापरिवर्तनं; 'ebb and flow,' वेला.

To EBB, *v. n.* वेलावात् परावृत्तं (c. 1. -वर्त्तते -क्षितुं) or विपरिवृत्तं or परिवृत्तं or पुनरावृत्तं, विपरीतं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), पश्चात्प्रवाहं कृ.—(Decline) क्षि in pass. (क्षीयते); 'a place whence water has ebbed,' परायः -पा -पं.

EBONY, *s.* कोविदारः, कुहालः, क्षितिसारकः, केन्दुः *m.*, युगपचकः, स्फूर्जकः, तिन्दुकः, कालकन्धः, कुलकः, चमरिकः.

EBRIETY, *s.* मादः, उन्मादः, उन्मत्तता, मद्यपानजोषस्याविशेषः.

EBRIOSITY, *s.* उन्मादशीलता, मदोन्मत्तता, स्त्रीवता, निमग्नवता.

EBULLITION, *s.* उत्क्षेपनं, उत्सेकः, फुत्कारः, फेनकरणं, फेनता.—(Internal agitation) अन्तर्वेगः, अन्तःक्षोभः.

ECCENTRIC, *a.* (Deviating from the centre) केन्द्रापगामी-मिनी-मि (न) or मध्यस्थानाद् अपगामी, केन्द्रभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं.—(From usual custom) लोकाचारविरुद्धः -द्धा -द्धं, व्यवहारविरुद्धः -द्धा -द्धं, नियमव-हिर्गतः -ता -तं, उक्तान्नन्योद्देशः -दा -दं, विषयगामी-मिनी-मि (न), उत्सृजः -जा -जं, अभिचारी-रिखी-रि (न), अत्यवस्थितः -ता -तं, विषयः -भा -भं, विलक्षणः -शा -शं, लोकवाच्यः -सा -सं, तत्कालिकमागः -गा -गं.

ECCENTRICITY, *s.* लोकाचारविरोधः, उत्क्रमः, विधिभिरुद्धता, लोकमन्योदा-अभिचारः, वैषम्यं, उत्सृजता.

ECCLESIASTIC, *a.* पौरोहितः-ती-तं, मण्डलीसम्बन्धी-न्धनी-न्धि (न) or पौरोहित्यसम्बन्धी, धर्मीपदेशविषयः -या -यं, याज्ञकीयः -या -यं.

ECCLESIASTIC, *s.* पुरोहितः, धर्माध्यापकः, धर्मशास्त्रोपदेशकः, आचार्यः, याज्ञकः, धर्मशास्त्रव्यवसायी *m.* (नृ).

ECHO, *s.* प्रतिध्वनिः *f.*, प्रतिशब्दः, प्रतिस्वनः, प्रतिरवः, प्रतिश्रुत *f.*, प्रति-ध्वानः, प्रतिवचनं, यदर्थं, अनुनादः, प्रतिगर्जनं, व्यनुनादः, ध्वनिः *f.*, स्थानं. To ECHO, *v. n.* and *a.* ध्वन् (c. 1. ध्वनति -निर्गुं), प्रध्वन्, प्रतिध्वन्, स्वनं (c. 1. स्वनति -निर्गुं), प्रतिस्वनं, स्वनं (c. 1. स्वनति -निर्गुं), प्रतिध्वनिं कृ, प्रतिशब्दं कृ, प्रतिरवः कृ; 'to cause to echo,' अनुनादं in caus. (-नादयति -यितुं), व्यनुनादं.

ECHOING, *part.* अनुनादयन् -यन्ती-यत् (तृ), प्रतिगर्जन् -जन्ती-जैत् (तृ); 'echoing with,' अनुनादः -दा -दं, निधुङ्गः -ष्टा -ष्टं, परिसङ्कुष्टः -ष्टा -ष्टं; 'with the sound of the lute,' सवीथानुनादः -दा -दं.

ECLAIRCISSMENT, *s.* परिशोधनं, विवरणं, विवृतिः *f.*, व्याख्या, स्पष्टीकरणं.

ECLAT, *s.* प्रशंसा, स्मृतिः *f.*, छाया, कोटिः *f.*, स्थानिः *f.*, सुख्यातिः *f.*, यशः *n.* (नृ), विभूतिः *f.*, विश्रावः, प्रतिष्ठा, शोभा, प्रभा; 'causing eclat,' कोटिकरः -री -रं.

ECLIPSE, *a.* उद्भ्रातः -का -कं, उद्भरणः -शा -शं, वरणकृतं, सृष्टिकृतं.

ECLIPSE, *s.* ग्रहः-हृषं, उपरागः, उपसर्गः, उपग्रहः, राहुग्रहः, ग्रहपीडनं, राहुसंस्पृशः, जीपग्रहिकः, जीपग्रहस्तिकः, विमर्दनं, परागः; 'solar eclipse,' सूर्यग्रहः, सूर्योपरागः; 'lunar eclipse,' चन्द्रग्रहः.

To ECLIPSE, *v. a.* (Darken) तिमिर (nom. तिमिरयति -यितुं), तिमिरिकृ,

अन्धीकृ, मलिनिकृ, प्रहृष्ट (c. 10. -हृष्टयति -यितुं), आछद्.—(To be eclipsed as the sun, &c.) उपरञ्ज् in pass. (-रञ्ज्यते), उपमृन् in pass. (-मृन्ज्यते); 'Rahu eclipsed the sun,' राहुः सूर्यम् उपाययत्.

ECLIPSED, *p. p.* (As the sun, &c.) उपसृष्टः -ष्टा -ष्टं, उपरक्तः -क्ता -क्तं, यस्तः -स्ता -स्तं, राहुग्रस्तः -स्ता -स्तं, राहुयुक्तः -क्ता -क्तं, उपभुतः -ता -तं, सोपग्रहः -वा -यं.—(Obscured) तिमिरावृत्तः -ता -तं, तमोवृत्तः -ता -तं, आच्छन्नः -न्ना -न्नं, प्रच्छन्नः -न्ना -न्नं, उपच्छन्नः -न्ना -न्नं, मलिनः -ना -नं, मलिनप्रभः -भा -भं.

ECLIPTIC, *s.* क्रान्तिमण्डलं, क्रान्तिः *f.*, क्रान्तिकक्षः, रविमार्गः.

ECLOGUE, *s.* गोमेघपशुपालनादिविषयं सुदृढकाव्यं, ग्राम्यकविता.

ECONOMIC, ECONOMICAL, *a.* (Pertaining to the management of household concerns) गृहकर्मनिर्वाहसम्बन्धी-न्धनी-न्धि (नृ).—(Frugal) परिमितव्ययः -या -यं, स्वल्पव्ययः -या -यं, अल्पव्ययः -या -यं, अमुक्तहस्तः -स्ता -स्तं, व्ययपराङ्मुखः -स्त्री -स्त्रं, अचतुदः -दा -दं.

ECONOMICALLY, *adv.* परिमितव्ययेन, स्वल्पव्ययेन, अमुक्तहस्तेन.

ECONOMICS, *s.* गृहकार्यं, गृहव्यापारः, गृहकर्मनिर्वाहविद्या.

ECONOMIST, *s.* परिमितव्ययी *m.* (नृ).—(Political economist) नीतिज्ञः, नीतिविद्याकुशलः, नीतिशास्त्रविद् *m.*

To ECONOMIZE, *v. n.* परिमितव्ययेन गृहकार्येण निर्वह in caus. (-वाहयति -यितुं).

ECONOMY, *s.* (Management of a household) गृहकार्यनिर्वाहः, गृहकर्मनयः, गृहस्थं.—(Frugality) परिमितव्ययः, स्वल्पव्ययः, अमुक्तहस्तं.—(Management) नयः, नीतिः *f.*, प्रणयनं, निर्वाहः.—(Arrangement) विन्यासः, विरचनं, संविधानं, कल्पना.—(System) स्थितिः *f.*, संस्थानं, मार्गः.—(Political economy) नीतिः *f.*, नीतिविद्या, राजनीतिः *f.*, राज्यकर्मनिर्वाहविद्या.

ECSTASIED, *a.* सम्मोहितः -ता -तं, हर्षोन्मत्तः -न्ना -न्नं, प्रहर्षितः -ता -तं, आनन्दमत्तः -न्ना -न्नं, पुलकितः -ता -तं, रोमाञ्चितः -ता -तं. ECSTASY, *s.* प्रमदः, उन्मदः, मादः, प्रहर्षः, मोहः, सम्मोहः, आनन्दः, परमानन्दः, हर्षोन्मत्तता, रोमहर्षः, अत्यनाह्लादः, अत्यानन्दः.

ECSTATIC, ECSTATICAL, *a.* मादनः -ना -नी -नं, उन्मादनः -ना -नं, मोहनः -ना -नी -नं, सम्मोही -हिनी -हि (नृ), परमानन्दः -दा -दं, परमाह्लादजनकः -का -कं, पुलकजनकः -का -कं.

ECSTATICALLY, *adv.* सपरमानन्दं, सानन्दं, समदं, परमाह्लादेन.

ECUMENICAL, *a.* सार्वभौमिकः -की -कं, सर्वसाधारणः -यी -यं.

EDACIOUS, *a.* भक्षकः -का -कं, खादकः -का -कं, भोजी-जिनी-जि (नृ), चक्षरः -रा -रं, चस्वरः -री -रं, प्रघसः -सा -सं, बहुभुज *m.* (नृ), बहुशी-शिनी-शि (नृ), भोजनलुभः -न्ना -न्नं.

EDACITY, *s.* चस्मरता, अतिभोजनं, गृध्रता, जिघृक्षा.

EDDY, *s.* जलावर्तः, जलगुल्फः, आवर्तिता, आवर्तिनी, भूमिः *m.*, भ्रमः, भ्रमरकः, अवधूतः, दरणिः *m.*, चारणिः *m.*, कूलप्लवकः, कूलप्लवः, तालूरः.

EDENTATED, *a.* निर्देशनः -ना -नं, मोरदः -दा -दं, अदंष्ट्री-दृष्टी-दृष्टि (नृ).

EDGE, *s.* (Border, margin) प्राक्तः, अन्तः-नं, उपान्तं, समन्तः, रथ्यन्तं, सीमा, परिस्तरः, कच्छः, उत्सृङ्गः, कोटिः *f.*, धारः.—(Edge or point of a blade) धारा -रं, कोटिः *f.*, अग्निः *f.*, पालिः *f.*, पाली, पालिका, अग्निः *m.*, आग्निः *m. f.*, शिलरः -रं, कोणः, अयं.—(Edge of a brook) कच्छः, तीरं, तटं, कूलं, कञ्जान्तः; 'edge of a wood,' वनान्तं; 'edge of a mountain,' उत्सृङ्गः, इक्षु, धारा; 'edge of a roof,' पटलप्राक्तः, वलिकः, नीधः; 'two-edged,' द्विधारा -रा -रं, उभयतस् तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्यं; 'red-edged,' रक्तकोटिः -टिः -टि; 'state

To EFFACE, v. a. अपमृज् (c. 2. -मार्ष्टि -ष्टुं), व्यामृज्, प्रमृज्, अवमृज्, उन्मृज्; व्यामृग (c. 6. -मृगति -घष्टुं), अवमृग; अवमृद् (c. 9. -मृद्गति -मृहति), उच्छिद् (c. 7. -च्छिनत्ति -छेत्तुं), यिनश्च in caus. (-नाशयति)

EFFEMINATE, a. स्त्रीणः-णी-शं, स्त्रीधर्मा-म्मा-म्भं (न्), स्त्रीधर्मी-भिन्नी-भिन्नि (न्), स्त्रीधरहातो-रिणी-रि (न्), स्त्रीधदाधारी-रिणी-रि (न्),
 द्रवीयः-वा-वं, मुकुमारः-रा-रं, कोलठः-ल्ला-ल्लं ; 'an effeminate person,' नि-रूपः, कायरूपः, गेहशूरः.

To EFFEMINATE, *v. a.* स्त्रीवीकृ, स्त्रीयत् कृ, निम्नरुचीकृ, कोमलीकृ.
EFFEMINATELY, *adv.* स्त्रीयत्, निम्नरूपयत्, कापुरुषयत्, स्त्रीययत्, नारीरूपयत्.
स्त्रीधर्मानुसारत्.

To EFFERVESCE, *v. n.* फेन (nom. फेनायते) उत्तेजनं कृ, फेनलः -ला -लं भू, फेनलीभू, फुल कृ, बुद्बुद (nom. बुद्बुदायते), फुलारेण वृष् (c. 1. वधते -यितुं) or उच्छ्वलीभू, or उग्रोभू or आलोडितः -ता -तं भू.

EFFERVESCENCE, *s.* फेनता, फेनलत्वं, फेनवस्त्रं, उत्तेजः, उत्तेजनं, उच्छ्वलीभाषः, फेनभावः, उग्रत्वं, उग्रापः, सन्नःक्षोभः, आलोडनं.

EFFERVESCENT, *a.* फेनलः -ला -लं, फेनायमानः -ना -नं, फेनवान् -वती -वत् (त्), फेनिलः -ला -लं, बुद्बुदायमानः -ना -नं.

EFFETE, *a.* (Barren) बन्ध्यः -न्या -न्यं, अस्रवो -विनी -वि (न्), निष्कलः -ला -लं, शुष्कः -ष्का -ष्कं. — (Worn out) शीथः -थो -थं.

EFFICACIOUS, *a.* प्रबलः -ला -लं, बलवान् -वती -वत् (त्), सप्रभावः -वा -वं, प्रभविष्णुः -ष्णुः -ष्णु, शक्तिमान् -मती -मत् (त्), प्रतापी -पिनी -पि (न्), समर्थः -थो -थं, क्षमः -मा -मं, गुणवान् -वती -वत् (त्), अलनमः -मा -मं, कार्यसाधकः -का -कं, सिद्धिकरः -री -रं, गुणकारी -रिणी -रि (न्), समोपः -वा -वं, अक्षयः -थो -थं, फलवान् -वती -वत् (त्), तेजोवान् -वती -वत् (त्).

EFFICACIOUSLY, *adv.* प्रभावेण, समोपं, प्रबलं, अलनमं, अलनरी, सफलं.

EFFICACY, *s.* प्रभावः, प्राबल्यं, बलं, शक्तिः *f.*, सामर्थ्यं, तेजः *n.* (स्), प्रभविष्णुता, प्रतापः, बलवस्त्रं, अमोघता, फलवस्त्रं, फलोत्पादनं.

EFFICIENCY, *s.* कार्यसिद्धिप्रमता, कार्यसम्पादकत्वं, कार्यकारिणं, कर्मक्षमता, कर्मसामर्थ्यं, कार्योपयुक्तता. See EFFICACY.

EFFICIENT, *a.* कार्यसाधकः -का -धिका -कं, कार्यसम्पादकः -का -कं, कार्यसिद्धिप्रमः -मा -मं, कार्योपयुक्तः -क्ता -कं, कार्यक्षमः -मा -मं, कर्मक्षमः -मा -मं, अलक्ष्मीयः -णा -णं, फलोत्पादकः -का -कं. See EFFICACY.
EFFICIENTLY, *adv.* सिद्धिपूर्वकं, समोपं, सप्रभावं, यथा कर्म सिध्यते तथा.
EFFIGY, *s.* प्रतिमा -मानं, मूर्तिः *f.*, प्रतिकायः, प्रतिकूपः, प्रतिकृतिः *f.*, रूपं, आकृतिः *f.*, आकारः, वपुः *n.* (स्).

EFFLORESCENCE, *s.* पुष्पोत्पादनं, पुष्पोत्पत्तिः *f.*, प्रस्फोटनं. — (Eruption on the skin) दद्रुः *m.*, उदरदः, पुष्पाकारस्फोटोत्पत्तिः *f.*

EFFLUENCE, *s.* निःसारः -रणं, निःस्रावः, प्रस्रवः -वणं, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवाहः, उत्पत्तिः *f.*, निर्गमः.

EFFLUVIUM, EFFLUVIA, *s.* उद्गारः, वासः, वाष्पः. — (Bad odour) दुर्गन्धः, कुत्सितगन्धः, पृथिगन्धः.

EFFLUX, EFFLUXION, *s.* निःस्रावः, प्रस्रावः, प्रस्रवणं, उत्सर्कः, प्रसेकः, निःसारः -रणं, संस्रावः, प्रवाहः, प्रवृत्तिः *f.*, उत्पत्तिः *f.*

EFFORT, *s.* यत्नः, प्रयत्नः, चेष्टा, चेष्टितं, विचेष्टितं, उत्साहः, उद्यमः, उद्योगः, व्ययसायः, अध्ययसायः, चेष्टनं, प्रवृत्तिः *f.*, व्यापारः, व्यासः, प्रयासः, घटनं -ना, घटा, ग्रहः, गुरुत्वं, गुरुत्वं, गोरत्वं, उपक्रमः, कर्मयोगः, प्रयोगः, व्यायामः; 'to make effort' यत् (c. 1. यत्ने -यितुं), प्रयत्नः, चेष्ट (c. 1. चेष्टे -यितुं), विचेष्ट, व्ययसो (c. 4. -स्यति -स्यतुं), उद्यमः (c. 1. -यञ्जति -यन्तुं).

EFFRONTERY, *s.* धार्ष्ट्यं, धृष्टता, प्रागल्भ्यं, प्रगल्भता, निलज्जत्वं, प्रतिभानं.

EFFULGENCE, *s.* उज्ज्वलता, तेजः *n.* (स्), दीप्तिः *f.*, छुतिः *f.*, वृहद्युतिः *f.*, प्रतापः, प्रभा.

EFFULGENT, *a.* तेजस्वी -स्विनी -स्वि (न्), उज्ज्वलः -ला -लं, अतिप्रभः -ना -नं, सुप्रभः -भा -भं, अतिदीप्तिमान् -मती -मत् (त्), तेजसः -सी -मं.

To EFFUSE, *v. a.* पत in caus. (पातयति -यितुं), उत्सृज् (c. 6. -ञ्जति -यितुं), विसृज्, स्कन्द in caus. (स्कन्दयति -यितुं), उत्सिष् (c. 6. -सिषति -यितुं), अवसिष्, निषिष्, मुष् (c. 6. मुञ्चति, मोञ्चुं), प्रमुष्, मु in caus.

(सावयति -यितुं), प्रसृ, आवृत् in caus. (-वर्जयति -यितुं).

EFFUSED, *p. p.* स्कन्दितः -ता -तं, उत्सृष्टः -ष्टा -ष्टं, साधितः -ता -तं.

EFFUSION, *s.* उत्सर्गः, निषेकः, उत्सर्कः, स्कन्दनं, स्रावः, अवसिषनं, पातः -तनं, मोचनं, मोक्षणं, विसर्गः, निक्षेपः.

EGG, *s.* अण्डं, डिम्बः, डिम्बः, कोशः, कोयः -यकः, पेशिः *f.*, पेशी; 'fowl's egg,' कुकुटाण्डं; 'egg-born,' अण्डजनः -जा -जं.

To EGG ON OR EDGE, *v. a.* प्रेर (c. 10. प्रेरयति -यितुं, rt. ईर्), उत्सह in caus. (-साहयति -यितुं), प्रोत्सह, बुद (c. 10. चोदयति -यितुं), उत्तिज् (c. 10. -तेजयति -यितुं).

EGG-PLANT, *s.* हिस्डीरः, हिङ्गुली, वदन्नः, वान्नीकुः *m.* -की, भयङ्गाकी, घातिगः, दुःप्रधेणी, चित्रफला, जुकुदं.

EGLANTINE, *s.* जवापुष्पो वन्यलताभेदः, सरस्वजवा.

E. OTISM, *s.* अहङ्कारः, अहङ्किया, अहङ्कृतिः *f.*, अहन्ता, अहमहमिका, अहम्यतिः *f.*, ममता, आत्माभिमानं, आत्मसाया, आत्मलुतिः *f.*

EGOTIST, *s.* अहङ्कारी *m.* (न्), अहङ्गः *m.*, आत्माभिमानो *m.* (न्), ममतायुक्तः.

EGOTISTICAL, *a.* अहङ्कारी -रिणी -रि (न्), अहङ्कारवान् -वती -वत् (त्) or अहङ्कियावान्, अहङ्गः -युः -यु, मामकः -की -कं, आत्मनोः -ना -नं.

EGREGIOUS, *a.* (Eminent) विशिष्टः -ष्टा -ष्टं, ख्यातः -ता -तं, प्रसिद्धः -द्धा -द्धं, उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, अधिकः -का -कं, प्रमुखः -खा -खं, उच्चमः -मा -मं. — (Great) अत्यन्तः -न्ता -नं, अति prefixed; 'an egregious fool,' अतिमूर्खः, प्रतिनिविष्टमूर्खः, अत्यन्तविनष्टधर्मः; 'an egregious rascal,' ख्यातगर्हणः, अत्यन्तदुष्टः, अतिगर्हितः.

EGREGIOUSLY, *adv.* अत्यन्तं, अति, अतीव, अतिशयेन, भृशं, अतिमार्वं.

EGRESS, EGRESSION, *s.* निःसारः -रणं, निःसरणं, अपसारः -निर्गमः, निर्गमिः *f.*, वह्निर्गमनं, निष्क्रमणं, निराणं, विनिर्गमः.

EGYPT, *s.* (The country) मिस्रदेशः.

EGYPTIAN, *s.* and *a.* मिस्रदेशजः, मिस्रदेशीयः -या -यं.

EIGHT, *a.* अष्ट or अष्टौ *m. f. n.* (अष्टन्), अष्टकः -का -कं, अष्टसंख्यकः -का -कं.

EIGHTEEN, *a.* अष्टादश *m. f. n.* (न्), अष्टादशसंख्यकः -का -कं.

EIGHTEENTH, *a.* अष्टादशः -शी -शं.

EIGHTFOLD, *a.* अष्टगुणः -णा -णं, अष्टविधः -धा -धं, अष्टकः -का -कं, अष्टाङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, अष्टप्रकारः -रा -रं, अष्टधा.

EIGHTH, *a.* अष्टमः -मी -मं, अष्टकः -का -कं; 'one-eighth,' अष्टमांशः, अष्टमभागः, पादाई

EIGHTIETH, *a.* अशीतः -ती -तं, अशीतितमः -मा -मं.

EIGHTHLY, *adv.* अष्टमस्थले, अष्टमपदे, अष्टमस्थाने.

EIGHTY, *a.* अशीतिः *f. sing.*, अशीतिसंख्यकः -का -कं; 'eighty years old,' अशीतिकः -का -कं; 'eighty-one,' एकशीतिः *f.*; 'eighty-two,' द्व्यशीतिः *f.*; 'eighty-three,' त्र्यशीतिः *f.*

EITHER, *pron. distrib.* (Of two) अन्यतरः -रा -रत्. — (Of many) अन्यतमः -मा -मत्; 'either of two days,' अन्यतरेषु.

EITHER, *conj.* वा placed after a word, अपवा, वापि, किंवा; 'either a friend or an enemy,' मित्रं वा अपवा शत्रुः.

To EJACULATE, *v. a.* उत्सृष् (c. 6. -सिषति -यितुं), उद्गृ (c. 6. -गिरति -यितुं, -रीतुं). — (Utter a sudden prayer) आकस्मिकप्रार्थना उदीर (c. 10. -ईरयति -यितुं), अकस्मात्, प्रार्थनाम् उदाहृ (c. 1. -हरति -यितुं).

EJACULATION, *s.* उद्गारः, उद्गिरणं, उत्सृषः, उदीरणं, उदाहरणं — (Utterance of a sudden prayer) आकस्मिकप्रार्थनोदीरणं.

EJACULATORY *a.* उत्सृषकः -का -कं, अकस्मात् उदीरितः -ता -तं, आकस्मिकः -की -कं.

To EJECT, *v. a.* अपास् (c. 4. -अस्यति -असितुं), निःसृ in caus. (-सार-

यति-यितुं), निराकृ. वहिष्कृ. वहिःकृ. दूरीकृ. उत्थिष् (c. 6. -क्षिपति-क्षेपुं), प्रतिक्षिप. समाक्षिप. निष्कास्यति in caus. (-कासयति-यितुं).—(From office) अधिकास्त or साधिकास्त भंश in caus. (भंशयति-यितुं) or व्यु in caus. (व्यावयति-यितुं).—(Vomit up) उत्थिष्, उम् (c. 6. -गिरति-गरितुं-रोतुं).

EJECTED, *p. p.* निःसारितः-ता-तं, निरस्तः-स्ता-स्तं, अपास्तः-स्ता-स्तं, निराकृतः-ता-तं, वहिष्कृतः-ता-तं, वहिःकृतः-ता-तं, उत्थिष्ठः-भा-भं, अपसारितः-ता-तं, अपविद्धः-द्वा-द्वं.—(From office) व्युताधिकारः-रा-रं, अधिकास्तभंशितः-ता-तं, निर्भिषः-भा-भं.

EJECTION, *s.* निरसनं, निःसारणं, अपसारणं, उत्थेयः, वहिष्करणं, अपासनं, निर्वासनं, निराकरणं, अपसर्जनं, प्रयापणं, निष्कासनं.

EJECTION, *s.* राजाज्ञापणेण खेचगृहादेर निराकरणं.

EJULATION, *s.* विलपनं; परिदेवनं, कोलाहलः, क्रुष्टं, क्रन्दनं, हाहाकारः, आर्त्तनादः, हा हतोःस्त्रीति उत्क्रोशनं.

TO ENLARGE, *v. a.* वृद्धि in caus. (वर्धयति-यितुं), विल in caus. (-स्तारयति-यितुं), प्रवृ in caus. (-सारयति-यितुं).—(Lengthen) द्राघ (nom. द्राघयति-यितुं), तन् (c. 8. तनोति-नितुं), दीर्घीकृ.

TO ELABORATE, *v. a.* संस्कृ. परिष्कृ. महायत्नेन or बहुश्रमेण साध in caus. (साधयति-यितुं) or सिद्धीकृ. or निष्पद् in caus. (-पादयति-यितुं) or निषे (c. 2. -मार्ति-तुं) or कृष् (c. 10. कल्पयति-यितुं) or विधा (c. 3. -दधाति-धातुं).

ELABORATE, ELABORATED, *a. or p. p.* संस्कृतः-ता-तं, परिष्कृतः-ता-तं, महायत्नेन कल्पितः-ता-तं or विरचितः-ता-तं or सिद्धीकृतः-ता-तं.

ELABORATELY, *adv.* महायत्नेन, महायत्नेन, सपरिष्कारं, बहुश्रमेण, बहुप्रयासेन, परिष्कारपूर्वम्.

ELABORATION, *s.* परिष्कारः, परिष्कृतिः, संस्कारः, महायत्नेन साधनं or निष्पादनं or निषेणं or कल्पनं or विरचनं.

TO ELANCE, *v. a.* क्षम् (c. 4. क्षयति, क्षितुं), प्राप्, क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं), प्रक्षिप्, सृज् (c. 6. सृजति, सृष्टुं), मुष् (c. 6. मुञ्चति, मुञ्कुं), प्रमुष्.

TO ELAPSE, *v. n.* क्षती (c. 2. क्षमेति-तुं, ft. इ), व्यती. क्षतिक्रम् (c. 1. -क्रामति-क्रामितुं), व्यतिक्रम्, क्षतिपुत् (c. 1. -वर्षेति-वर्षितुं), गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं); 'a long time elapsed', क्षतिचक्राम समहान् कालः; 'ten days having elapsed', क्षतिक्रान्ते दशारे.

ELAPSED, *p. p.* क्षतीतः-ता-तं, व्यतीतः-ता-तं, क्षतिक्रान्तः-न्ता-न्तं, गतः-ता-तं, भूतः-ता-तं.

ELASTIC, *a.* स्थितिस्थापकः-का-कं, प्रकृतिप्रापकः-का-कं, वर्द्धनक्षमः-भा-भं, सुसाकुचनीयः-या-यं, विततीकरणीयः-या-यं, विलारयितुं शक्नः-क्या-क्यं, स्वप्रकृतिं प्रति निवर्त्तनशीलः-ला-लं.

ELASTICITY, *s.* स्थितिस्थापकं-कत्वं-कता, वर्द्धनक्षमता, प्रकृतिप्रापकत्वं, स्वप्रकृतिं प्रति निवर्त्तनशीलता, सुसाकुचनी

ELATE, ELATED, *a.* उद्धतः-ता-तं, समुद्धतः-ता-तं, उद्धतमनस्कः-स्का-स्कं, प्रवृद्धमनाः-ना-नं (स्), दृढचित्तः-ता-तं, उल्लासितः-ता-तं, उच्चचेताः-ता-तं (स्), समुच्चतचित्तः-ता-तं, प्रमुदितः-ता-तं, प्रमुक्तः-ता-तं, दर्पेभ्यः-ता-तं; 'elated with victory', जयगन्धितः-ता-तं.

TO ELATE, *v. a.* दप् in caus. (दर्पयति-यितुं), प्रवृष् in caus. (-हर्षयति-यितुं), उल्लस् in caus. (-लासयति-यितुं), प्रमुद् in caus. (-मोदयति-यितुं).

ELATION, *s.* उद्धतिः, चित्तसमुच्चतिः, उद्धतमनस्कत्वं, हर्षः, प्रहर्षः, दर्पः, प्रमोदः, गर्वः; 'from conquest', जयगन्धिः.

ELBOW, *s.* अक्षिपिः *m.*, कक्षोणिः *m. f.* -शी, कूपेरः, अक्षणिः *m. f.* -शी,

कोलः.—(Of a river) बङ्गः, वक्त्रं, भङ्गुरः, पुटभेदः.—(Corner) कोणः. To ELBOW, *v. a.* अरुणिता ताडयित्वा वहिष्कृ, अरुणिता आहन् (c. 2. -हनि-नुं).

ELBOW-CHAIR, *s.* अरुणिताधारयोग्यः पीठविशेषः.

ELBOW-ROOM, *s.* (Room for motion) प्रसरः, अवकाशः.

ELDER, *a.* ज्ञायान्-यसो-यः (स्), ज्येष्ठः-ष्टा-ष्ठं, वयोज्येष्ठः-ष्टा-ष्ठं, पूर्वजः-जा-जं, अग्रजः-जा-जं, वरः-रा-रं, वरीयान्-यसो-यः (स्), वरिष्ठः-ष्टा-ष्ठं, अधिकवयाः-याः-यः (स्), चरमवयाः &c., अधिकवयस्कः-स्का-स्कं, वधीयान्-यसो-यः (स्), वधिष्ठः-ष्टा-ष्ठं, अग्रिमः-मा-मं, अग्रियः-या-यं, अकनिष्ठः-ष्टा-ष्ठं.

ELDER, *s.* (Venerable person) गुरुः *m.*, गुरुजनः, आर्यजनः, वृद्धः 'elders', वृद्धाः *m. pl.*, प्राचीनाः *m. pl.*, प्राचीनलोकाः *m. pl.*, पूर्वपुरुषाः *m. pl.*, प्राचः *m. pl.*

ELDERLY, *a.* अधिकवयाः-याः-यः (स्), मध्यमवयस्कः-स्का-स्कं, सतिक्लान्त-योवनः-ना-नं, ईषदृढः-द्वा-द्वं.

ELDERSHIP, *s.* ज्येष्ठता-त्वं, ज्येष्ठ्यं, अधिकवयस्कता, गुरुत्वं.

ELDEST, *a.* ज्येष्ठः-ष्टा-ष्ठं or सर्वज्येष्ठः, अग्रिमः-मा-मं, श्रेष्ठः-ष्टा-ष्ठं, सर्वश्रेष्ठः-ष्टा-ष्ठं. See ELDER.

TO ELECT, *v. a.* वृ (c. 5. वृणोति-गुते, c. 9. वृणाति-कीते, c. 1. वरति-रितुं-रोतुं, c. 10. वरयति-यितुं), आवृ, उवृ, प्रवृ; उवृ (c. 1. -हरति-हर्तुं), वावृत् (c. 4. वावृयते), अनुवृष् in caus. (-रोचयति-यितुं), मनोनीतं-तां-तं कृ.—(Take) यद् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), उवृह्, आदा.—(Appoint) नियुज् (c. 10. -योजयति-यितुं), निरुप् (c. 10. -रूपयति-यितुं).—(Prefer) पुरोधा (c. 3. -दधाति-धातुं); 'they elect a god to rule over them', देव राज्ञे वरयन्ति; 'she elects him as a husband', सा तं पतित्वे वरयति.

ELECT, ELECTED, *a. and p. p.* मनोनीतः-ता-तं, वृतः-ता-तं, वावृक्तः-क्ता-क्तं, वृक्तः-क्ता-क्तं, उवृक्तः-ता-तं, गृहीतः-ता-तं, उवृहीतः-ता-तं, पुरोहितः-ता-तं; 'to any office', पदे नियुक्तः-क्ता-क्तं.

ELECTION, *s.* वृतिः, वरः-रणं, उवृह्यः, उवृरणं, उवृह्यं, वरह्यं, आदानं, नियोजनं, मनोनयः.

ELECTIONEERING, *s.* पदप्रेक्षसंबन्धनार्थं पराश्रयप्रापनं.

ELECTIVE, *a.* पराश्रयाधीनः-ना-नं, पराग्रहाधीनः-ना-नं, वरणाधिकारविशिष्टः-ष्टा-ष्ठं, वरणाकारी-रिणी-रि (न्).

ELECTOR, *s.* वरणाकारी *m.* (न्), वरयिता *m.* (न्), वरणाकृत् *m.*, वरणाधिकारवान् *m.* (न्).

ELECTORAL, *a.* वरणाधिकारसम्बन्धी-न्धनी-न्ध (न्), वरयितृपदसम्बन्धी.

ELECTORATE, *s.* वरयितुः or वरणाकारिणः पदं or अधिकारः.

ELECTRE, ELECTRUM, *s.* (Amber) तैलस्फटिकः, शूकापुट्टः.—(Mixed metal) मिश्रितधातुः *m.*, कांस्यं, पीतलोहं.

ELECTRIC, ELECTRICAL, *a.* वैद्युतः-तो-तं, विद्युत्तान्-न्वती-न्वत् (न्), तडित्तान्-न्वती-न्वत् (न्), विद्युन्मयः-यी-यं, विद्युद्विषयः-या-यं.

ELECTRICITY, *s.* विद्युत्, तडित्, विद्युत्सु *n.*, वैद्युतशक्तिः, वज्रस्युल्लिङ्गः.—(The science) विद्युत्विद्या, वज्रस्युल्लिङ्गविद्या.

ELECTUARY, *s.* लेस्, अवलेस्, अवलेस्, अवलेस्विषं.

ELEEMOSYNARY, *a.* भिक्षादानसम्बन्धी-न्धनी-न्ध (न्), दरिद्रपालनाधी-धी-धं, दरिद्रोपकारी-रिणी-रि (न्), दरिद्रोपकारार्थं दत्तः-क्ता-क्तं.

ELEGANCE, ELEGANCY, *s.* आरुता, सौन्दर्यं, विनोदत्वं, विलासः, लावण्यं, शोभा, लालित्यं; 'of form', रूपलावण्यं; 'of speech', वाग्विलासः.

ELEGANT, *a.* विलासी-सिनी-सि (न्), आरुः-शी-रु, सुललितः-ता-तं, ललितः-ता-तं, विनीतः-ता-तं, लावण्यवान्-वती-वत् (न्), लीला-

यान् &c., सुन्दर-रा-री-रं, सुख-प-पं, रोषिणः-ज्जुः-ज्जुः, सुरसः-सा-सं, भ्राजिषुः-ज्जुः-ज्जुः, विभट्ट *m. f. n.* (ज्), स्त्रीलः-ला-लं, शुभगः-गा-गं, स्याम्य-म्या-म्यं; 'an elegant woman,' रूपवती, मनमथा.—(As composition) सुरसः-सा-सं.

ELEGANTLY, *adv.* सविलासं, विलासतया, सलावस्थं, सुललितं, चारु.

ELEGIAC, a. कारुणिकः -की -कं, करुणामयः -यी -यं, शोकसूचकः -का -कं.

ELEGY, ४. करुणं, कारुणिकगीतं, शोकगानं, शोकसूचकगीतं.

ELEMENT, s. (First or constituent principle) मूलवस्तु *n.*, मूलः, भूतं, वीचं, अविभूतं, मार्गं, विषयः, भूतमार्गं-चा, तन्मात्रं, अवयवः; 'the five elements,' पञ्चभूतं, पृथिव्यादि *n.*-(Of a science, &c.) तत्त्वं सूत्रं.—(Letter) अक्षरं.—(Rudiments) आरम्भः, प्रारम्भः.—(Outline) वस्तुमार्गः, वस्तु.—(Ingredient) अंशः भागः, अवयवः; 'elementary substance, अष्ट्याकृतं; 'elementary property,' कारणगुणः.

ELEMENTAL, *a.* भौतः - ती - तं, भौतिकः - की - कं, आधिभौतिकः - की - कं,
भूतभावः - वा - वं, पादभौतिकः - की - कं.

ELEMENTARY, *a.* (Simple, uncompound) अव्यक्तः-ता-तं, निरवयवः-वा-वं.—(Primary) मूलिकः-की-कं, मौलः-ली-लं.—(Rudimentary) आरम्भकः-का-कं, प्रारम्भकः-का-कं.

ELEPHANT, *a.* हस्ती *m.* (नं), गजः, करी *m.* (नं), दन्ती *m.* (नं), द्विपः
 वारणः, मातङ्गः, मतङ्गः, कुञ्जरः, नागः, छिरदः, इभः, रदी *m.* (नं),
 द्विपायी *m.* (नं), अनेकपः, विषाणी *m.* (नं), करेणुः *m. f.*, लक्षकणीः,
 पत्नी *m.* (नं), शुक्तालः, कण्ठिकी *m.* (नं), दन्तावलः, सत्तेरमः, दीर्घपङ्कः,
 दुमारिः *m.*, दीर्घमारुतः, विटोमजिङ्गः, शङ्ख *m.* (नं), पीलुः *m.*, महामृगः,
 मतङ्गमः, पविहावनः; 'female elephant,' हस्तिनी, करिणी, पत्तिनी,
 थेनुका, वशा, 'young elephant,' कलभः - भी *f.*, करिशावकः,
 करेणुशिशुः *m.*, दिङ्कः; 'a large elephant,' गजपुङ्गवः, करेणुवर्धः;
 'wild elephant,' वनगजः; 'furious elephant,' मत्तः, प्रभिन्नः,
 गज्जितः; 'rutting elephant,' मदोक्तः, मदकलः; 'elephant
 out of rut,' उद्गाताः, निमैदः; 'leader of a herd of elephants,'
 यूपनायः, यूपयः; 'herd of elephants,' यूपः - चं, हास्तिक, गजता,
 गजव्रजः; 'troop of war-elephants,' घटा, घटना; 'elephants
 of the quarters,' रेरावतः, युद्धरीकः, वामनः, कुमदः, अघ्ननः,
 युष्यदन्तः, सार्वभौमः, सुप्रतीकः; 'their females,' अम्भुः *f.*, कपिला,
 पिङ्गला, अनुपमा, तासकणी, शुभदन्ती, अघ्नना, अघ्ननावती; 'elephant's
 trunk,' शुक्का; 'his temples,' गखः, कटः; 'his frontal globes,'
 कुम्भौ; 'the hollow between them,' विदुः; 'his forehead,'
 ललाटे, अवयः; 'his eye-ball,' इपीका, ईविका; 'corner of
 his eye,' निर्व्याथं, निर्व्याथनं; 'root of his ear,' चूलिका; 'of
 his tail,' पेचकः; 'his withers,' रून्धदेशः, जासनं; 'his side,'
 पक्षभागः, पार्श्वभागः; 'his thigh,' गात्रं, अवदः; 'juice from his
 temples,' नदः, दानः; 'water emitted from his trunk,' वनयुः *m.*,
 करशीकरः; 'his roaring,' करिगज्जितं, वृंहितं; 'elephant-
 breaking,' हस्तिशिखा; 'elephant-breaker,' हस्तिशिखाघाती *m.*
 (नं), हस्तिशालः, 'elephant-stable,' वारणशाला; 'master of the elephants,'
 गजाध्यक्षः.

ELEPHANT-DRIVER, s. हस्तिपः-पकः-पालः, महामात्रः, हस्तिचारी *m.*
 (न), हस्त्यारोहः, निषादी *m.* (न), आधोरणः.

ELEPHANTIASIS, s. (Disease of the skin) बल्लिकः, त्वयोगः, दुग्धर्मत्वं.

Elephantine, *a.* हास्तेयकः -की -कं, ऐभः -भी -भं; 'as big as an elephant,' इस्तिहयसः -सी -सं, गजमात्रः -त्री -त्रं.

To ELEVATE, v. a. उन्नम् in caus. (-नमयति -यितुं), उच्छि (c. 1. उच्छ्रयति
221

—(To a high office) उच्चपदे नियुक् (c. 7. 'युक्ते-युक्ते') or प्रतिपद् in caus. (-यादग्न-यितुं).

ELEVATED, p. p. उन्नतः -ता-तै, समुन्नतः -ता-तै, उच्छ्रितः -ता-तै, समुच्छ्रितः -ता-तै, अभ्युच्छ्रितः -ता-तै, उत्कृतः -दा-दं, उन्नतः -ता-तै, समुन्नतः -ता-तै, उत्थापितः -ता-तै, उन्नतः -ता-तै, समुन्नतः -ता-तै, अभ्युत्थितः -ता-तै, उद्यतः -ता-तै, अधिरोपितः -ता-तै, अधिरूढः -दा-दं, आरूढः -दा-दं, अर्थाारूढः -दा-दं, उन्नतः -ता-तै, उत्कृष्टः -ता-तै, उन्नहितः -ता-तै, उत्सृज् -ज्ञा-ज्ञै, सोष्ण्याय -या-यं, चाहितगौरवः -वा-वं, कृतोच्चेस् ind., उन्म्यायी -यिणी -यि (न).

ELEVATION, *s.* उन्नतिः *f.*, समुन्नतिः *f.*, उत्कर्षः, उत्कृष्टता, उच्छ्रयः, समुच्छ्रयः, उच्छ्रायः, समुच्छ्रायः, उन्मृतिः *f.*, उत्थापनं, समुत्थानं, उत्थितिः *f.*, उत्थेयः, समुत्थेयः, उन्नतिः *f.*, समुन्नता, शीर्षार्थे, उन्नयना, उन्नोलनं, उन्नयनं, क्षयिरोहः, उन्नयः-यनं, उन्नयनः, उन्नयनं, उपनयः प्रतिपत्तिः *f.*, उन्नता, उदयः.

ELEVEN, *a.* एकादश *m. f. n. pl.* (न्), एकादशसंख्यकः -का -क.

ELEVENTH, a. एकादशः -शी -शं.

ELF. ४. विद्याधरः, सपदेवता, वेतालः, भूतः, राक्षसः, पिशाचः.

ELF-LOCK, ४. जडा, जटिः *f.*, सटा.

ELFISH, *a.* पैशाचिकः -की -कं, भौतिकः -की -कं. राक्षसः -सी -सं.

Tu ELICIT, *v. a.* निशी (c. 1. -ययति -येतुं), निष्कृम् (c. 1. -कथति -क्रुतुं), उक्तृ; निहं (c. 1. -हरति -हर्तुं), उद्, उत्पद् in caus. (-पाययति -यितुं), उत्पत्तिं कृ, निगम् in caus. (-गवयति -यितुं), निःस् in caus. (-सारयति -यितुं), उद्ग in caus. (-भावयति -यितुं), निन्देद् (c. 2. -दोषिष्य -म्यु), उनुद् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), अपवद् (c. 1. -वहति -वोदं).

ELICITATION, ४. निर्हारः, उद्धारः, उत्पादनं, निष्कर्षणं, निर्णयनं.

ELICITED, *p. p.* निर्हेतुः -ता -तं, उद्भूतः -ता -तं, उत्पादितः -ता -तं.

To ELIDE, *v. a.* (Cut off a syllable) लुप् (c. 6. लुम्पति, लोभुं).

ELIGIBILITY, s. वरणीयता, वाय्यत्वं, ग्राह्यत्वं, ग्रहणीयता, योग्यता.

ELIGIBLE, a. वरणीयः-या-ये, वार्यः-र्या-र्ये, वृत्तः-त्ता-त्ते, ग्राह्यः-ह्या-ह्ये, ¹¹ह्यः, ग्रहणीयः-या-यः, जादयः-या-ये, योग्यः-ग्या-ग्ये, उपयुक्तः-क्ता-क्ते.

ELIMINATION, s. (Turning out of doors) गृहाद् बहिष्करणं or निराकरणं.

—(In algebra) नाशः, मध्यमनाशः, मध्यमाहरणं, मध्यमापनयनं.

ELISION, *s.* (Cutting off of a syllable) लोपः, अक्षरत्यागः.

ELIXIR, s. (Medicine prolonging life) रसायनं, तेजोवर्धनं.

ELK, 8. चतुष्पदजन्तुविशेषः, हरिणप्रभेदः.

ELL, 8. वस्त्रभाषने प्रयत्नः परिमाणविशेषः.

ELLIPSE, *s.* (An oval figure) अण्डाकारः, अण्डाकृतिः *m.*

ELLIPSIS, *s.* (Figure of rhetoric) शेषः, अग्रना-नं, अग्र्यः, लक्षणा, उपलक्ष्यः, अग्रकः; 'supplying an ellipsis, सधाहारः, अग्रहः, जहः.
 ELLIPTIC, ELLIPTICAL, *a.* (Oval) अक्षकाकारः -रा -रं, अक्षकृतिः -तिः -ति, जवः -वा -वं, अग्रधः -दा -दं, आनुप्रसङ्गः -की -कं.

ELM, ४. दन्तादपविशेषः, वन्यवृक्षप्रभेदः.

ELOCUTION, s. (Pronunciation) उच्चारण, उदाहरणं, व्याहारः, वाणी.

—(In rhetoric) शब्दभातुय्यं, वाङ्मय्यं, वक्तृता, वक्तृत्वशक्त्यः, वाक्पटुता.
To ELONGATE, *v. a.* दीर्घीक, द्राघ (nom. द्राघयति-यित्), प्रभु in caus

(-सारयति -यितुं), प्रतन (c. 8. -तनोति -नितुं), वितन, वितततीकृ.

ELONGATED, *p. p.* प्रसृतः -ता -तं, आयामितः -ता -तं, आयतः -ता -तं.

आयतः -ता -तं, आयतिमान् -मती -मत (तृ), लघितः -ता -तं.

ELONGATION, *s.* आयतिः *f.*, दीर्घीकरणं, तानं, प्रसारणं, द्राघिमा *m.* (नृ).

To ELOPE, *v. n.* गूढविवाहार्थं मातृपितृस्वजनाद्यगोचरेण पलाय (c. 1. पलायते -यितुं) or मातृपितृस्वजनादीनाम् आश्रयं त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), व्यपमृप् (c. 1. -सपति -सप्तुं).

ELOPEMENT, *s.* गूढविवाहार्थं मातृपितृस्वजनाद्यगोचरेण पलायनं or विपलायनं or मातृपितृआश्रयत्यागः.

ELOQUENCE, *s.* वाक्पटुता, वाक्पाटवं, पटुत्वं, पाटवं, वाग्विभवः, वक्तृत्वं, वक्तृशक्तिः *f.*, वाक्शक्तिः *f.*, सन्नकृता, वागिमत्वं, वाग्विदग्धता, शब्द-चातुर्यं, सुप्रलापः, सुभाषितं, सुवचनं, वाचाशक्तिः *f.*

ELOQUENT, *a.* वाक्पटुः -टुः -टुः, वाग्मी -गिमनी -गिम (नृ), वाक्प्रविशारदः -दा -दै, वाग्विदग्ध *m. f. n.*, प्रवचनपटुः -टुः -टुः, पटुः -टुः -टुः, सन्नकृता -कृती -कृ (तृ), वागोशः -शा -शं, वाक्पतिः -तिः -तिः, सुवचाः -चाः -चः (सृ), वाग्विदग्धः -ग्धा -ग्धं, शब्दचतुरः -रा -रं, सारस्वतः -ती -तै, सुमुखः -खी -खं.

ELOQUENTLY, *adv.* पाटयेन, सपाटवं, वाग्विभवेन, शब्दचातुर्येण.

ELSE, *a.* अन्यः -न्या -न्यत्, इतरः -रा -रं, परः -रा -रं, व्यतिरिक्तः -क्ता -क्तं, भिन्नः -जा -जं, प्रभिन्नः -जा -जं, अपरः -रा -रं, 'any thing else,' किञ्चिद् अन्यत्; 'what else can he do,' पुनः किं करोति; 'any thing else but this,' एतद्विषयं किञ्चित्, अस्मात् परं किञ्चित्, or एतद्व्यतिरिक्तं किञ्चित्.

ELSE, *conj.* (Otherwise) अन्यथा, अपथा, नो चेत्, न चेत्, इतरथा, इतरतस्, अन्यतस्, परतस्, अन्यत्, किंवा, एतद्विना, एतद्व्यतिरेकेण.

ELSEWHERE, *adv.* अन्यत्र, इतरत्र, परत्र, अन्यतस्, अपरतस्, इतरतस्, स्थानान्तरे, अन्यस्थाने, भिन्नस्थाने; 'gone elsewhere,' स्थानान्तरं गतः -ता -तै.

To ELUCIDATE, *v. a.* स्पष्टीकृ, सुस्पष्टीकृ, स्पष्ट (nom. स्पष्टयति -यितुं), प्रकाश in caus. (-काशयति -यितुं), व्याख्या (c. 2. -व्याप्ति -तुं), व्यक्तीकृ, व्याकृ, परिशुष्य in caus. (-शोषयति -यितुं), दृष्टान्तीकृ, दृष्टानेन or निदर्शनेन व्याख्या.

ELUCIDATED, *p. p.* स्पष्टीकृतः -ता -तं, व्याख्यातः -ता -तं, प्रकाशितः -ता -तं.

ELUCIDATION, *s.* स्पष्टीकरणं, व्याख्या, प्रकाशनं, दृष्टानेन व्याकरणं.

ELUCIDATOR, *s.* प्रकाशकः, व्याख्याता *m.* (तृ), उद्देशकः, निदर्शनकारकः.

To ELUDE, *v. a.* छलेन अपक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं) or व्यपक्रम or पलाय (c. 1. पलायते -यितुं) or व्यपमृप् (c. 1. -सपति -सप्तुं), निर्गम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), पलायिता परिहृ (c. 1. -हरति -हर्षुं), निष्कृ (c. 1. -तरति -रितुं -रीतुं); 'It eludes the grasp by reason of its subtilty,' सूक्ष्मत्वाद् यदीदृ नृ शक्नते; 'eluding the senses,' इन्द्रियागोचरः -रा -रं.

ELUMBATED, *a.* क्षोण्विकलः -ला -लं, क्षीणकटिबलः -ला -लं.

ELUSION, *s.* छलेन पलायनं or अपक्रमः -मणं, निर्गतिः *f.*, निर्गमः.

ELUSIVE, *a.* पलायनपरायणः -शा -शं, विपलायी -यिनी -यि (नृ).

ELUSORY, *a.* छली -लिनी -लि (नृ), मायी -यिनी -यि (नृ), छद्मिकः -की -कं.

ELYSIAN, *a.* स्वर्गीयः -या -यं, स्वर्ग्यः -ग्यो -ग्यं, परमानन्दः -दा -दै.

ELYSIUM, *s.* नन्दनं, स्वर्गः, आनन्दस्थानं, सुखाधारः, सुसदं, वैकुण्ठं.

To EMACIATE, *v. a.* क्लृप् (nom. क्लृशयति -यितुं), क्षि in caus. (क्षपयति -यितुं), क्षीयं -क्षी -यं कृ, क्षे in caus. (क्षपयति -यितुं), मांसक्षयं कृ, शुष्कीकृ.

To EMACIATE, *v. n.* क्षि in pass. (क्षीयते), कृशीभू, विशू in pass. (-शीयते), क्षे (c. 1. क्षायति, क्षातुं), क्षे (c. 1. क्षायति, क्षातुं), शुष्

(c. 1. शुष्पति, शोषुं), शुष्कीभू.

EMACIATED, *p. p.* or *a.* कृशः -शा -शं, परिकृशः -शा -शं, कृशाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, क्षीणशरीरः -रा -रं, क्षीणमांसः -सा -सं, शुष्कमांसः -सा -सं, शुष्काङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, क्षामः -मा -मं, घ्रानः -ना -नं, शीर्यः -शी -शं, विशीर्यः -शी -शं, क्षमांसः -सा -सं, ग्रासुः -सुः -सुः, 'by hunger,' क्षुत्क्षामः -मा -मं.

EMACIATION, *s.* कार्यं, कृशत्वं -ता, कृशाङ्गत्वं, क्षामता, शीर्यता, शरीर-क्षीणता, शरीरशोषणं, शरीरपाकः, मांसशुष्कता, मांसक्षयः, शोषः.

EMANANT, EMANATIVE, *a.* प्रसृतः -ता -तं, निःसृतः -ता -तं, विनिःसृतः -ता -तं, उत्पन्नः -जा -जं, उद्भूतः -ता -तं, प्रवृत्तः -जा -जं, निर्गतः -ता -तं.

To EMANATE, *v. n.* (Flow from) सु (c. 1. स्रवति, स्रोतुं), प्रसृ, निःसृ, विप्रसृ.-(Proceed from) उत्पद् in pass. (-पद्यते), निःसृ (c. 1. -स्रति -स्रुं), विनिःसृ, प्रसृ; निर्गम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), वहिर्गम, उद्गम, उद्दि (c. 1. -अयति -रयुं), उद्गृ, प्रभू.

EMANATION, *s.* निःस्रावः, निःसारः -सरणं, उत्पत्तिः *f.*, निर्गमः -मनं, उद्गमः, उद्भवः, उद्भावः, उदयनं, प्रवृत्तिः *f.*

To EMANCIPATE, *v. a.* मुच (c. 6. मुचति, मोक्तुं, c. 10. मोचयति -यितुं), विमुच, निमुच, मोक्ष (c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमोक्ष, उद्मु (c. 1. -हरति -हर्षुं), विमृन् (c. 6. -मृजति -सृष्टुं, c. 10. -समृजयति -यितुं), निष्कृ in caus. (-तारयति -यितुं) चै (c. 1. ज्ञापये, ज्ञातुं), परिचै.

EMANCIPATED, *p. p.* मुक्तः -क्ता -क्तं, विमोचितः -ता -तं, मोक्षितः -ता -तं, उद्भूतः -ता -तं, निस्सारितः -ता -तं, विमृष्टः -ष्टा -ष्टं, परिवाणः -णा -णं, रक्षितः -ता -तं, उन्मोक्तः -क्ता -क्तं.-(From worldly existence) मुक्तः -क्ता -क्तं, निर्धूतः -ता -तं, निर्वानः -णा -यं, सिद्धः -द्धा -द्धं.

EMANCIPATION, *s.* मुक्तिः *f.*, मोचनं, मोक्षः -क्षणं, विमोक्षः -क्षणं, विमुक्तिः *f.*, विमोचनं, परिमोक्षणं, वैमुक्तं, उद्धारः, उद्धारणं, निस्सारः, वाणं, परिवाणं, विमृगं, तारणं.-(From worldly existence) मुक्तिः *f.*, निर्वानं, निर्धूतिः *f.*, अपवर्गः -वर्जनं, सिद्धिः *f.*, सद्गतिः *f.*, परमोगतिः *f.*, श्रेयः *n.* (सृ), निःश्रेयः *n.* (सृ), निःश्रेयसं, निर्वानं, पुनर्नन्मजयः, केवल्यं; 'desirous of it,' मुमुक्षुः -क्षुः -क्षु, तितोषुः -षुः -षु.

EMANCIPATOR, *s.* मोचकः, मोक्षकः, उद्धारता *m.* (तृ), वाता *m.* (तृ).

To EMASCULATE, *v. a.* वृषणी or वृषणप्रत्यम उन्मृत् (c. 6. -कृन्तति -कर्त्तितुं) or छिद्र (c. 7. छिनति, छेत्तुं), अश्वलेदं कृ, पुंस्त्वं ह (c. 1. हरति, हर्षुं), विफलीकृ, श्रवडीकृ, निम्पुरुषीकृ, क्रीवीकृ.

EMASCULATED, *p. p.* छिन्नवृषणः -शा -शं, मुष्कशून्यः -न्या -न्यं, विफलीकृतः -ता -तं, विफलः -ला -लं, दूतपौरुषः -पा -पं, श्रवडः, श्रवडः, क्रीवः, नपुंसकः.

EMASCULATION, *s.* वृषणलेदः, वृषणोत्पादनं, पुंमन्वहरणं, श्रवडता.

To EMBALM, *v. a.* द्रव्यकुचं कृ, कृषीकृ, भासं कृ, पोटांलिका कृ.

To EMBALM, *v. n.* मृतशरीरं तद्रूपणाय सुगन्धिद्रव्याकं कृ or तद्रूपार्थं तिस्रोपथयस्त्रिनादिना पू in caus. (परयति -यितुं).

EMBANKMENT, *s.* सेतुः *m.*, सेतुबन्धः, मृत्तिकाधरणः, धरणः, पिङ्गलः, वनः.

To EMBAR, *v. a.* निरुप् (c. 7. -रुण्डि -रोढुं), निवृ in caus. (-वारयति -यितुं).

EMBARGO, *s.* निरोधः, निरोधः, अवरोधः, बाधा, पारणं, नावो गमनागमननिरोधः or वाणिज्यकर्मनिरोधः.

To EMBARK, *v. a.* नौकाम् चारुह in caus. (-रोपयति -यितुं) or प्रविश in caus. (-वेशयति -यितुं) or निविश in caus., नौकायां सन् in caus. (-अपेयति -यितुं).

To EMBARK, *v. n.* नौकां or पोतम् चारुह (c. 1. -रोहति -रोढुं) or प्रविश (c. 6. -विशति -वेष्टुं) or निविश.-(Undertake) चारम् (c. 1. -रभते -रभुं).

EMBARKATION, *s.* नौकारोहणं, नौकारोपणं, नौकाप्रवेशनं, पोतनिवेशनं, नौकासमर्थनं.

EMBARKED, *p. p.* नौकाारुढः-डा-ढं, तरणिम् आरुढः-डा-ढं, पोतारोपितः-ता-तं, नौकाप्रविष्टः-डा-ढं, पोतनिवेशितः-ता-तं, नौकासमर्पितः-ता-तं.
To EMBARRASS, *v. a.* मुहं in caus. (सोहयति-यितुं), विमुहं, व्यामुहं, आकुलीकृ, आकुलीकृ, आकुल (nom. आकुलयति-यितुं), व्ययीकृ, सङ्करीकृ, बाध (c. 1. बाधते-यितुं), क्लिष्ट (c. 9. क्लिष्टाति, क्लेशितुं), क्लेशं दा, दुःखं दा, शल्यं कृ, रुध् (c. 7. रुध्ति, रोधुं).
 EMBARRASSED, *p. p.* मोहितः-ता-तं, विमोहितः-ता-तं, आकुलः-ला-लं, आकुलितः-ता-तं, व्यग्रः-या-यं, समाकुलः-ला-लं, कातरः-रा-रं, कृच्छ्रगतः-ता-तं, बाधितः-ता-तं, क्लिष्टः-डा-ढं, विपन्नः-वा-वं, आपन्नतः-ता-तं, उपरुधः-डा-ढं, दुःस्थः-स्था-स्थं.
 EMBARRASSMENT, *s.* आकुलता, आकुलत्वं, व्यग्रता, मोहः, व्यामोहः, कातरता, व्यस्तता, सम्भ्रमः, क्लेशः, दुःखं, शल्यं, बाधः-धा, कार्यसन्देशः.
 EMBASSADOR, *s.* दूतः, राजदूतः, राजप्रेरितः, राजप्रस्थापितः, राजप्रतिनिधिः *m.*, राजकर्मकरः, राजकार्यकरः.
 EMBASSADRESS, *s.* दूती-तिः, दूतिका, राजदूती, राजदूतस्य पत्नी or भाव्या.
 EMBASSAGE, EMBASSY, *s.* दूतयं, दौतयं, दूतक्रिया, दूतधर्मः; 'sent on an embassy,' प्रस्थापितः-ता-तं, प्रेरितः-ता-तं, दूतः-ता-तं.
To EMBATTLE, *v. a.* व्यूहं (c. 1. -जहते-हितुं), सैन्यं युद्धाय व्यूहेन रचं (c. 10. रचयति-यितुं) or सज्जीकृ or व्यवस्था in caus. (स्थापयति-यितुं).
 EMBEDDED, *p. p.* or *a.* निहितः-ता-तं, व्यस्तः-स्ता-स्तं, निविष्टः-डा-ढं.
To EMBELLISH, *v. a.* भूषं (c. 10. भूषयति-यितुं), विभूषं, अलङ्कृ, समलङ्कृ, परिष्कृ, संस्कृ, शुभं in caus. (शोभयति-यितुं), उपशुभं, मण्डं (c. 10. मण्डयति-यितुं), परिकर्म्म (nom. परिकर्म्मयति-यितुं), रञ्जं (c. 10. रञ्जयति-यितुं).
 EMBELLISHED, *p. p.* भूषितः-ता-तं, विभूषितः-ता-तं, अलङ्कृतः-ता-तं, परिष्कृतः-ता-तं, संस्कृतः-ता-तं, शोभितः-ता-तं, उपशोभितः-ता-तं, कृतशोभः-भा-भं, मण्डितः-ता-तं, प्रसाधितः-ता-तं, सालङ्कारः-रा-रं, कृतालङ्कारः-रा-रं.
 EMBELLISHMENT, *s.* अलङ्कारः, अलङ्करणं, अलङ्क्रिया, भूषणं, विभूषणं, भरणं, आभरणं, परिष्कारः, परिष्कृतिः-ति, संस्कारः, अङ्गसंस्कारः, परिकर्म्म (n), प्रतिकर्म्म, प्रसाधनं, मण्डनं, शोभा-भनं, कल्पना, सज्जा, रञ्जनं, आकल्पः, वेशः—(Of a book) पत्ररञ्जनं—(Theatrical dress) नेपथ्यं, यशः, आहार्यः.
 EMBER-DAYS, *s. pl.* यथापथ्यं वस्तरे वस्तरे चत्वार उपवाससमयाः, पुष्यदिनानि, पुष्याहानि.
 EMBERS, *s. pl.* भस्म *n.* (n), भसितं, तन्नाश्वरोच्छिष्टं, अग्नेरुच्छिष्टं, अङ्गारशेषं, भूतिः *f.*
To EMBEZZLE, *v. a.* यस् (c. 1. यसते-सितुं), निश्चिप्रदृश्यं निह्वेन स्वीयं कृ or स्वीकृ, व्यस्तधनादिं छलेन स्वकीयं कृत्वा उपयुज् (c. 7. -युनक्ति-युक्ते-योक्ते), परविहन्म अपह्वेन स्वाधीनं कृत्वा ह (c. 1. हरति, हन्ति) or अपहृ, अपहृ (c. 2. -हृते-होतुं), निहृ.
 EMBEZZLED, *p. p.* यस्तः-स्ता-स्तं, निहृतः-ता-तं, अपह्वेन or छलेन स्वीकृतः-ता-तं or उपयुक्तः-क्ता-क्तं or हृतः-ता-तं or अपहृतः-ता-तं.
 EMBEZZLEMENT, *s.* यस्तनं, अपह्वेन or निह्वेन हरणं or अपहारः, निश्चिप्रधनादेः or परविहन्मस्य छलेन उपयोगः or प्रयोगः, अपहृवः, निहृवः, अभिलाषः.
To EMBLAZE OR EMBLAZON, *v. a.* कुलीनपदचिह्नानि लिखित्वा शुभं in caus. (शोभयति-यितुं), कुलीनपदचिह्नैर् अलङ्कृ, रञ्जं (c. 10. रञ्जयति-यितुं).
 EMBLAZONED, *p. p.* कुलीनपदचिह्नशोभितः-ता-तं, उद्योतितः-ता-तं.
 EMBLEM, *s.* चिह्नं, लक्षणं, व्यञ्जनं, लिङ्गं, लाभजनं, निदर्शनं, आदर्शः,

दृष्टान्तः, संज्ञा, प्रतिमा, प्रतिरूपं, सङ्केतः, केतुः *m.*, ध्वजः, पताका
 EMBLEMATIC, EMBLEMATICAL, *a.* उद्बोधकः-का-कं, लाक्षणिकः-की-कं, चिह्नकारी-रिणी-रि (n) or निदर्शनकारी, लिङ्गी-ङ्गिनी-ङ्गि (n).
 EMBLEMATICALLY, *adv.* निदर्शनक्रमेण, लाक्षणिकप्रकारेण, उद्बोधनायं.
 EMBLIC MYROBALAN, *s.* (A plant) तिष्यफलता, क्षामलकः-की, अमृता, वयस्था, वयःस्था, कायस्था.
 EMBODIED, *p. p.* शरीरी-रिणी-रि (n), शरीरवान्-वती-वत् (n), देही-हिनी-हि (n), देहवान्-वती-वत् (n), सविग्रहः-हा-हं, अशरीरः-रा-रं, सबपुपः-पी-पं, जातरूपः-पी-पं, जातशरीरः-रा-रं, सविपतितः-ता-तं.
 EMBODIMENT, *s.* शरीरवत्त्वं, देहवत्त्वं, अशरीरता, सन्निपातः, समाहारः, एकशरीरीकरणं.
To EMBODY, *v. a.* अशरीरं-रां-रं कृ, एकशरीरीकृ, एकाङ्गीकृ, देहयन्त्रं-वतीं-वत् कृ.—(Collect into a mass) सङ्गृह् (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं), एकीपीकृ, एकव कृ, एकीकृ.
To EMBOLDEN, *v. a.* आश्वासयति-यितुं, समाश्वासं, निर्भयं-यां-यं कृ.
 EMBOLDENED, *p. p.* आश्वासितः-ता-तं, गतभीः-भीः-भि, वीरभयः-या-यं.
To EMOSS, *v. a.* राजतभाखडादीनि उच्चरेखादिना अलङ्कृ or उपसृकृ or गखाकारेण परिष्कृ or समुत्सर्पेन तद्यं (c. 1. तद्यति-यितुं).
 EMOSSMENT, *s.* राजतभाखडादीनाम् उच्चरेखादिना अलङ्करणं, गखाकारेण or उच्चैःप्रकारेण तद्यं, समुत्सर्पेन तद्यं, प्रतिच्छाया.
To EMBOWEL, *v. a.* नाडीः or अन्ताग्निं विहृकृ or निहृ (c. 1. -हरति-हन्ति).
To EMBRACE, *v. a.* आलिङ्गं (c. 1. -लिङ्गति-ङ्गितुं), समालिङ्गं, आग्रिष्यं (c. 4. -ग्रिष्यति-घ्रेयुं), संघिष्यं, समाग्रिष्यं, उपग्रिष्यं; स्वप्नं (c. 1. स्वजते, संक्ते), परिष्वप्नं, सम्परिष्वप्नं, उपगृह् (c. 1. -गृहति-हितुं), परिभ (c. 1. -रभते-रभुं), पीड (c. 10. पीडयति-यितुं), क्रोडीकृ, क्रोडे कृ.—(Comprise) परिग्रहं (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं), परिममाप (c. 5. -आग्रोति-आग्रुं), प्रतिसंहं (c. 1. -हरति-हन्ति).—(Encompass) परिवेष्टं (c. 1. -वेष्टते-ष्टितुं), परिवृ (c. 5. -यूणीति-वरितुं-रीतुं).
 EMBRACE, *s.* आलिङ्गनं-ङ्गितं, आग्रेषः, संघेषः, घ्रेषः, परिष्वङ्गः, परिभः, उपगृहं, उपगृहनं, अगृहनं, अङ्गपाली-लिका, अङ्गपालिः *m.*, ग्रिषा लीः *f.*, अङ्गः, कोलः, लयः, क्रोडीकरणं, क्रोडीकृतिः *f.*
 EMBRACED, *p. p.* आलिङ्गितः-ता-तं, ग्रिष्टः-डा-ढं, आग्रिष्टः-डा-ढं, संघिष्टः-डा-ढं, परिष्वक्तः-क्ता-क्तं, परिभः-भा-भं, परिमृष्टः-डा-ढं, उपगृहः-डा-ढं, पीडितः-ता-तं, अभिलीनः-ना-नं, लीनः-ना-नं, निलीनः-ना-नं, क्रोडीकृतः-ता-तं.
 EMBRASURE, *s.* प्राकारे छिद्रं or रन्ध्रं, आकाशनननी *m.* (n), जालकः
To EMBROCAT, *v. a.* अङ्गम् औपधीयजलेन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्पुं or आलिप् or उपलिप् or अनुलिप् or औपधीयजलेन आङ्गीकृत्य मृद (c. 9. मृत्राति, नहिन्ति) or सम्मृदं or पृष् (c. 1. पृषति-यितुं).
 EMBROCATION, *s.* आलेपनं, लेपः, विलेपः, उपदेहः, औपधीयजलं, पूरणः.
To EMBROIDER, *v. a.* सूचीद्वारेण पुष्पाद्यलङ्कारान् मित्रं (c. 4. सौचयति सेधितुं) or निषिषं or चित्रं (c. 10. चित्रयति-यितुं), कार्मिकपयस्त्रं कृ
 EMBROIDERED, *p. p.* सूचिकर्म्मद्वारेण पुष्पाद्यलङ्कृतः-ता-तं, चित्रितः-ता-तं, कार्मिकः-की-कं; 'embroidered cloth,' कार्मिकवस्त्रं.
 EMBROIDERER, *s.* सूचीशल्यपिदं *m. f.*, सूचीशल्योपजीवी *m.* विनी, (n), कार्मिकवस्त्रकृत् *m. f.*
 EMBROIDERY, *s.* सुवर्णसूत्रादिना पुष्पाद्यलङ्कारसोवनं सूचिता, सूचीकर्म्म *n* (n), सूचीशल्यं; 'embroidered cloth,' कार्मिकवस्त्रं.
To EMBROID, *v. a.* सङ्करीकृ, सङ्कलीकृ, संशुभं in caus. (-शोभयति-यितुं) सङ्कृ (c. 6. -किरति-किरितुं-रीतुं), अस्तप्यस्तीकृ, आकुलीकृ, आकुलीकृ

भेद or वैरक्त्यं जन् (c. 10. जनयति-यितुं) or कृ.

EMBROILED, *p. p.* संयुज्जः-आ-अ, जातभेदः-दा-दं, जातविरागः-गा-गं.

EMBROILMENT, *s.* सङ्करीकरणं, संक्षोभः, साङ्ख्यं, विप्रतिपत्तिः, भेदकरणं.

EMBRYO, EMBRYON, *s.* भ्रूयः, गभे. कलन, कललः-लं, यं, गभेस्त्वबालकस्य प्रथमावयवः, पुस्तनः.—(Rudiments of any thing) चारम्भः, प्रारम्भः.

EMENDABLE, *a.* शोधनीयः-या-यं, संशोध्यः-ध्या-ध्यं, समाधेयः-या-यं.

EMENDATION, *s.* शोधनं, सुविः, संशुद्धिः, पिशोधनं, समाधानं, प्रतिस्नाधानं.

EMENDATOR, *s.* शोधकः, संशोधकः, शोधनकृत्, समाधाता *m.* (नृ).

EMENDED, *p. p.* शोधितः-ता-तं, शुद्धीकृतः-ता-तं, संशुद्धः-आ-अं.

EMERALD, *s.* मरकतः, अश्मभ्रं, हरितमणिः *m.*, रौहिण्यं, गार्हत्मा *n.*, गार्हः, गह्वाशमा *m.* (नृ), गह्वाङ्कितं, गह्वोशीर्षं, राजनीलः, सुनीलकः, मसूरः, चापनिकः; 'of the colour of an emerald,' मरकतः-नी-तं.

To EMERGE, *v. n.* (From the water, &c.) सलिलाद् उन्मज्ज (c. 6. -मज्जति-मंजु-मज्जितुं) or उत्था (c. 1. -तिष्ठति-धातुं, rt. स्या) or वहिर्गम (c. 1. -गच्छति-गन्तुं) or निर्गम or निःसृ (c. 1. -सरति-संभू) or उवह (c. 4. -नयति-नयुं).—(Rise into view) उदि (c. 1. उदयति, उदेतुं, rt. इ), प्रादुर्भू, जायिर्भू, वहिर्भू, प्रभू, उत्पद् (c. 4. -पद्यते-पयुं), प्रकाश (c. 1. -काशते-शितुं), प्रकाशं निर्गम, उद्गा (c. 2. -भाति-भूतं), निभा, प्रकाशं or प्रत्यक्षं दृश् in pass. (दृश्यते), दृष्टिगोचरः-रा-रं भू.—(Re-appear) पुनर्दृश् in pass.

EMERGENCE, EMERGENCY, *s.* प्रयोजनं, अवसरः, प्रस्तावः, समयः, कार्यं, अवश्यता, आवश्यकत्वं, सकस्मादुत्पत्वं, सकस्माद्भूतं, सकस्माद्भूतं, साक-स्मिकसम्भवः, अनिश्चितविषयः, अभ्युदयः, समुदयः, समुत्पत्तिः, आपद्, विपद्, 'according to the emergency,' यथावसरं, यथाप्रयोजनं, प्रस्तावसदृशं, कार्यवशात्, यथाकार्यं, यथासम्भवं, प्रसङ्गवशात्; 'in this emergency,' इहसमये.

EMERGENT, *a.* उन्मज्जन्-ज्जनी-ज्जतं (नृ).—(Unexpected) सकस्मादुत्पत्तः-द्वा-अं साकस्मिकः-की-कं.—(Urgent) आवश्यकः-की-कं.

EMERY, *s.* महालोहं, उन्मल्लोहं, अयस्कान्तं, लोहपरिष्कारको धातुः.

EMETIC, *s.* वमनं, वानिकृतं, वमनोत्पादकम् औषधं.

EMETIC, EMETICAL, *a.* वानिदः-दा-दं, वमनकारी-रिणी-रि (नृ)

EMIGRANT, *s.* स्वदेशं त्यक्तकामः, देशान्तरम् अधिविवास्तुः, दूरदेशे विवास्तुः.

To EMIGRATE, *v. n.* स्वदेशं त्यक्त्वा देशान्तरं or दूरदेशं (प्रदेशं वस् (c. 1. वसति, वस्तुं) or अधिवस् with acc. c., or अघ्यास् (c. 2. -आस्ते-आसितुं) with acc. c., दूरदेशे विवास्तया स्वदेशं त्यक्त्वा (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं).

EMIGRATION, *s.* दूरदेशाधिवासनार्थं स्वदेशत्यागः, देशान्तराधिवासनं, प्रदेशाधिवासनं, देशत्यागः.

EMINENCE, *s.* (Exaltation, distinction) उत्कर्षः, उत्कृष्टता, प्रमुखत्वं, शोक्त्यं, विशिष्टता, वैशिष्ट्यं, उन्नतिः, समुन्नतिः, प्रधानत्वं, प्रकर्षः, प्रकृष्टत्वं, परमपदं, परपदं, अधिकात्वं, आधिकात्वं, शिष्टता, श्रेष्ठत्वं, महोदयः, मुख्यता, विख्यातिः, सेषता.—(Height) उच्चयः, उच्चायः, समुच्चयः, उत्सेधः, समुत्सेधः, उन्नतं, उन्नतता, उन्नतः; 'a rising ground,' उन्नतभूभागः, उच्चस्थानं.

EMINENT, *a.* उत्कृष्टः-हा-हं, प्रमुखः-सा-सं, विशिष्टः-हा-हं, शिष्टः-हा-हं, उन्नतः-ता-तं, समुन्नतः-ता-तं, उन्नतः-मा-मं परमः-मा-मं, परः-रा-रं, श्रेष्ठः-हा-हं, अधिकाः-का-कं, मुख्यः-क्या-क्यं, जगियः-या-यं, प्रधानं prefixed in comp., प्रवरः-रा-रं, वरस्थः-स्था-स्थं, प्रवहः-हा-हं, उच्चः-चा-चं, उच्चतः-ता-तं.—(Celebrated) विप्रसृतः-ता-तं, स्थातः-ता-तं, महायशसः-स्था-स्थं, प्रसृतः-ता-तं; 'of eminent endowments,' महाभागः-गा-गं, गुणाढ्यः-द्या-द्यं; 'to be eminent,' विजिग्य in pass. (-शिष्यते). See EXCELLENT.

EMINENTLY, *adv.* जलमं, जतिज्ञानेन, जलथं, भृशं, अधिकां निर्भरं, जति prefixed.

EMISSARY, *s.* दूतः, वाक्तायनः, चारः, चरः, वाक्ताहरः, सन्देशहरः, कार्यदूतः, प्रयोज्यः, साक्षायकः.—(Secret agent) गुह्यपुरुषः, गुह्यदूतः, गुह्यचरः-चारी *m.* (नृ), गुह्यगतिः *m.*, रहस्याख्यायी *m.* (नृ), प्रणिधिः *m.*, प्रतिष्कः-ष्कशः-ष्कसः.

EMISSION, *s.* निरसनं, उत्सर्गः, उत्सर्जनं, उत्सर्पः-पणं, विसर्गः, उद्गारः, उच्चारः, सावः, साध्यावः, मोक्षणं, मोचनं, प्रलोचनं, उदीरणं, उद्गमनं, उच्चारः, उद्देशोपनं.

To EMIT, *v. a.* उत्सृज् (c. 6. -सृजति-सृजुं), विमृज्, निरस् (c. 4. -अस्यति-असितुं), निःसृ in caus. (-सारयति-यितुं), मुष् (c. 6. मुञ्चति, मुक्नुं), प्रमुष्, उत्सृप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेपुं), उद् (c. 6. -गिरति-गिरितुं-रीनुं), उदीर् (c. 10. -ईरयति-यितुं), समुदीर्, समीर्, उच्चार in caus. (-चारयति-यितुं), उद्गम (c. 1. -वमति-नितुं), सु in caus. (-सावयति-यितुं), प्रसृ, स्कन्द (c. 10. स्कन्दयति-यितुं), निर्गम in caus. (-गमयति-यितुं); 'to emit blood,' रक्ते सु in caus.; 'to emit saliva,' श्लेष्मनिरसनं कृ; 'to emit heat,' उष्माणम् उद्गम.

EMITTED, *p. p.* उत्सृष्टः-हा-हं, उत्सृज्यः-भा-भं, उदीरितः-ता-तं, निरस्तः-स्ता-स्तं, स्कन्दितः-ता-तं, उच्चारितः-ता-तं, उद्गान्तः-न्ता-नं.

EMMENAGOGUE, *s.* स्त्रीयाम् स्रुतवर्धकम् औषधं.

EMMET, *s.* पिपीलिका, पुत्तिका.

To EMMIEW, *v. a.* पिप्परे or सङ्कटस्थाने निरुह् (c. 7. -रुहति-रोधुं).

EMOLLIENT, *a.* ज्वेही-हिनी-हि (नृ), क्लिप्तः-ग्वा-गं, ज्वेहवान्-वती-वत्, पिक्वणः-खा-खं, शानिकरः-री-रं, शानिदः-दा-दं, क्लिप्तकारी-रिणी-रि (नृ).

EMOLLIENT, *s.* ज्वेहनं, अम्यन्नं, अम्यन्नः, आलेपः, उपदेहः.

EMOLUMENT, *s.* लाभः, फलं, लभिः, प्राप्तिः, फलोदयः, आयः, प्रति-पत्तिः, अर्घ्यं, लभ्यं, आगमः, उदयः, वेतनं, वस्रनं.

EMOTION, *s.* (Passion, feeling) रसः, भावः, विकारः, मनोविकारः, रागः, चित्तवृत्तिः, चित्तविकारः, विभ्रमः.—(Agitation of mind) उत्कम्पः, उन्नापः, अनःक्षोभः, चित्तक्षोभः, अनर्वेगः, अभितापः, मनस्तापः; 'under emotion,' अन्यथावृत्तिः-वृत्तिः-वृत्तिः.

To EMPALE, *v. a.* (Enclose with a row of stakes or stockade) मुष्टे स्तैवरक्षार्थं वाल्यं or शङ्कुपरिष्ठा परितु (c. 5. -नृपोति-वरितुं-रीनुं).—(Put to death by fixing on a stake) शूले or कौले or तीक्ष्णशूले चारुह in caus. (-रोपयति-यितुं) or समारुह in caus., or निविश in caus. (-वेशयति-यितुं), कौल (nom. कौलयति-यितुं).

EMPALED, *p. p.* कौलितः-ता-तं, शूलारोपितः-ता-तं, शूलनिवेशितः-ता-तं, प्रोतः-ता-तं.

EMPALEMENT, *s.* शूलारोपः-पणं, शूलनिवेशनं; 'deserving empale-ment,' शूल्यः-त्या-त्यं; 'stake for empalement,' शूलः, कौलः.

To EMPANNEL, EMPARANGLAGE, EMPASSION. See To IMPANNEL, &c.

EMPEROR, *s.* राजाधिराजः, महाराजाधिराजः, अधिराजः, अधीश्वरः, राजराजः, महाराजः, सखाद् *m.* (नृ) or अधिराद् *m.*, महलेश्वरः, चक्रवर्ती *m.* (नृ), सार्धभोमः, सर्वेश्वरः, अधिराज्यभाक् *m.* (नृ).

EMPHASIS, *s.* अवधारणं, गुरुचरणं, दीर्घाचरणं, गौरवं.

EMPHATIC, *a.* (Impressive) गुरुः-ह्री-हृ.—(Requiring emphasis) अवधारणीयः-या-यं, अवधार्यः-व्या-व्यं.—(Uttered with emphasis) गौरवेण or अवधारणेन उच्चारितः-ता-तं.

EMPHATICALLY, *adv.* अवधारणेन, अवधारणं, गौरवेण, गौरवं.

EMPIRE, *s.* अधिराज्यं, अधिराज्यं, साध्याज्यं, राज्यं, राजत्वं, अधिपत्यं.

रेषध्वे, ईक्षन्, राजाधिकारः, प्रभुनः—(Region governed) राष्ट्रं, विषयः.
 EMPIRIC, *s.* (A quack) दुष्टचिकित्सकः, मिथ्याचिकित्सकः, छत्रपतिः,
 आयुर्वेदानभिज्ञः—(One who makes experiments) परीक्षकः.
 EMPIRICAL, *a.* (Charlatanical) आयुर्वेदचिकित्सकः—ज्ञा-ज्ञे, मिथ्याचिकि-
 त्सासहस्यी-मिथ्या-मिथ्य (न). छात्रिकः—की-के, कापटिकः—की-के—
 (Experimental) परीक्षकः—का-के.
 EMPIRICALLY, *adv.* आयुर्वेदचिकित्सा, दुष्टचिकित्सकवत्, परीक्षाक्रमेण.
 EMPIRICISM, *s.* मिथ्याचिकित्सा, दुष्टचिकित्सा—स्सन, आयुर्वेदानभिज्ञता,
 आयुर्वेदचिकित्सा चिकित्सा, परीक्षा—क्षण.
 EMPLASTIC, *a.* लेप्यः—प्या-प्ये, श्यानः—ना-नं, चिक्कणः—या-यै, सान्द्रः
 -न्द्रा-न्द्रे.
 To EMPLOY, *v. a.* (Use) प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति-युक्ते-युक्तुः, c. 10. -योज-
 यति-यितुं), उपयुज्, सेव् (c. 1. सेवते-यितुं), विधा (c. 3. -दधाति-धातुं),
 उपयुज् (c. 7. -युनक्ति-युक्ते-युक्तुः), आस्यस् (c. 4. -अस्यति-असितुं),
 व्यवहृ in caus. (-हारयति-यितुं), पृ in caus. (-पारयति-यितुं), वाह
 in caus. (-वाहयति-यितुं).—(Occupy, give employment) व्यापू
 in caus. (-पारयति-यितुं), प्रयुज् in caus. (-पश्यति-यितुं), प्रयुज्.
 —(Engage, appoint) नियुज्, विनियुज्, अधिक्, प्रक्; 'is em-
 ployed,' विधीयते; 'having employed,' अधिक्कृत, आस्थाप,
 आश्रितः; 'employing,' वाहयन्-यन्ती-यन् (न).
 EMPLOYED, *p. p.* (Used) प्रयुक्तः—क्ता-क्ते, प्रयोजितः—ता-ते, उपयुक्तः
 -क्ता-क्ते, व्यवहृतः—ता-ते, व्यवहारितः—ता-ते, उपयुक्तः—क्ता-क्ते, सेवितः
 -ता-ते.—(Appointed) नियुक्तः—क्ता-क्ते, विनियुक्तः—क्ता-क्ते, युक्तः
 -क्ता-क्ते.—(Occupied) व्यापृतः—ता-ते, व्यापारितः—ता-ते, व्यापारी
 -रिणी-रि (न), व्यवसायी-यिनी-यि (न).
 EMPLOYER, *s.* प्रयोजयिता *m.* (न), प्रयोजकः, व्यापारयिता *m.* (न), प्रवर्तकः.
 EMPLOYMENT, *s.* (Use) प्रयोगः, प्रयोजनं, उपयोगः, उपभोगः, व्यवहारः,
 व्यवसायः.—(Occupation, business, profession) व्यापारः, कार्यं,
 कर्म *n.* (न), व्यवसायः, व्यवहारः, वृत्तिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवर्तनं, कार्योद्योगः,
 वर्तनं, वृत्तं, वृत्तता, जीविका.—(Appointment) नियोगः, नियोजनं,
 नियुक्तिः *f.*, विनियोगः; 'out of employment,' निर्वृत्तिः—नित्तः—नित्त,
 क्षीणवृत्तिः—नित्तः—नित्त.
 To EMPLOY, *v. a.* (Administer poison) विषं or तोषणरसं दा,
 विषप्रयोगं कृ, विषप्रयोगेण नष्ट in caus. (नाशयति-यितुं).—(Taint
 with poison) विषेण दिह् (c. 2. देधि-यु), or अष्ट्र (c. 7. अनाक्ति, संकुं).
 EMPLOYED, *p. p.* विषदिग्धः—ग्धा-ग्धे, विषाक्तः—क्ता-क्ते, विषयुक्तः—क्ता-क्ते.
 EMPLOYMENT, *s.* विषप्रयोगः, विषदानं, विषेण नाशनं or मारणं.
 EMPORIUM, *s.* बाणिज्यस्थानं, लोकपायायोगया or महान्नकर्मयोगया नगरी.
 To EMPOWER, *v. a.* शक्तिं or सामर्थ्यं or अधिकारित्वं दा, नियुज् (c. 7.
 -युनक्ति-युक्ते-युक्तुः, c. 10. -योजयति-यितुं), समर्थं—र्थे-र्थे कृ, अनुमन्
 (c. 4. -मन्वते-मन्तुं), अनमन् कृ in caus. (अर्थयति-यितुं).
 EMPRESS, *s.* राजाधिराज्यपाली, राज्ञी, जयित्री, महाराजपाली.
 EMPTIED, *p. p.* रोषितः—ता-ते, विरोषितः—ता-ते, शून्यीकृतः—ता-ते,
 गततोयः—या-यै, गतजलः—ह्ला-ह्ले; 'poured out,' पातितः—ता-ते,
 खवतारितः—ता-ते.
 EMPTINESS, *s.* शून्यत्वं—ता, रिक्ता—न्तं, रिक्तं, असारता, निःसारता,
 विरसता, नीरसता, रसाभावः, अपूर्णत्वं, पितामत्वं, तुच्छत्वं, अस्त्युता.
 EMPTION, *s.* क्रयः, क्रयणं, क्रयकरणं.
 EMPTY, *a.* रिक्तः—क्ता-क्ते, रिक्तकः—का-के, शून्यः—न्या-न्ये, शून्यमयः
 -प्या-प्ये, विरसः—सा-से, नीरसः—सा-से, असारः—रा-रे, निःसारः

-रा-रे, निःसक्तः—सा-से, सारहीनः—ना-नं, विनाशः—ना-नं, अपूर्णः
 -यो-यै, वशिकः—का-के, तुच्छः—त्वा-त्वे.
 To EMPTY, *v. a.* रिक् (c. 7. रिणक्ति, रेकुं), विरिक्, रिक्तीकृ, शून्यीकृ
 विरसीकृ, निःसारकृ, सारं हृ (c. 1. हरति, हर्तुं).—(Pour out water,
 &c.) तोयम् अवात in caus. (-नारयति-यितुं) or यत् in caus.
 (पातयति-यितुं) or प्रसु in caus. (-सारयति-यितुं); 'the river
 empties itself into the sea,' नदी समुद्रे विश्रति.
 EMPTY-HANDED, *a.* रिक्तहस्तः—सा-से, रिक्तपाणिः—णिः—णि, शून्यहस्तः
 -सा-से.
 EMPTY-HEADED, *a.* शून्यमस्त्रकः—का-के, निषेधः—वा-धे, अत्यवुद्धिः
 -दिः—दि.
 To EMPURPLE, *v. a.* भूषीकृ, लोहितीकृ, अरुणीकृ, भूषयर्थं—ठी-थे कृ,
 भूषयर्थेन रञ्ज in caus. (रञ्जयति-यितुं).
 EMPYREAL, *a.* आगनेयः—यी-यै, उपयुर्परिमाणसहस्यी-मिथ्या-मिथ्य (न).
 EMPYREAN, *s.* उपयुर्परिमाणसहस्यी, उत्तमसर्गः, सूक्ष्माग्निस्थानं.
 To EMULATE, *v. a.* स्वर्धे (c. 1. स्वर्धते-यितुं), विस्यधे, आस्यधे, प्रतिस्पर्धे
 with inst. c.; नि in des. (जिगीयति-यितुं), संपृक् (c. 1. -पश्यति-
 यितुं), परम् अभिभवितुं यत् (c. 1. यतते-यितुं), पराभिभवनाय उद्योगं कृ,
 अहम्पृक् अहम्पृक्षेति वत् (c. 1. वदति-दितुं); 'he emulates
 Indra,' श्रेष्ठेण सह स्पर्धते.
 EMULATION, *s.* स्वर्द्धा, आस्यर्द्धा, प्रतिस्पर्द्धा, जिगीषा, विजिगीषा, सहर्धे,
 पराभिभवेच्छा, पराभिभवनाय उद्योगः, अहम्पृक्षिका, साधन्यं.
 EMULATIVE, EMULOUS, *a.* स्वर्द्धे-द्विनी-द्वि (न), प्रतिस्पर्द्धा &c., जिगीषुः
 -पुः-पु, जिगीषन्-यन्ती-यत् (न), विजिगीषुः-पुः-पु, जयेच्छुः-च्छुः
 -च्छु, पराभिभवेच्छुः-च्छुः-च्छु, बीभत्सुः-त्सुः-त्सु.
 EMULATOR, *s.* स्वर्द्धाकारी *m.* (न), जिगीषुः *m.*, सहर्धेकारी *m.*, सपलः.
 To EMULGE, *v. a.* निदुह् (c. 2. -दोधि-यु), c. 10. -दोहयति-यितुं),
 नीरसीकृ.
 EMULGENT, *a.* निदोहनकारी-रिणी-रि (न), निदोघा-ग्नी-ग्धृ (ग्धृ).
 EMULSION, *s.* पायसिकम् औषधं, पायसं, पायस्यं.
 EMUNCTORY, *s.* शरीरमलहारं, शरीरमलपथः, देहोत्सर्गपथः.
 To ENABLE, *v. a.* शक्तिं or सामर्थ्यं or क्षमतां दा, समर्थं—र्थे-र्थे कृ,
 शक्तं—क्ते-क्ते कृ, क्षमं—मां-मं कृ, समधीकृ, कृप् in caus. (कल्प-
 यति-यितुं).
 To ENACT, *v. a.* (Act, perform) कृ, विधा (c. 3. -दधाति-धातुं),
 प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति-युक्ते-युक्तुं), निष्पद्य in caus. (-पादयति-यितुं), सम्पद्य
 in caus.—(Decree) व्यवस्थादारेण or शासनदारेण निष्पद्य कृ or
 सिद्धे कृ, व्यवस्था कृ, शासनं कृ, व्यवस्था in caus. (-स्थापयति-यितुं),
 प्रशास् (c. 2. -शास्ति-शासितुं), प्रकृप् (c. 10. -कल्पयति-यितुं).—
 (Represent in action) नद (c. 10. नादयति-यितुं), अभिनी (c. 1.
 -नयति-नेतुं).
 ENACTED, *p. p.* व्यवस्थापितः—ता-ते, निष्पद्यः—सा-से, प्रशासितः—ता-ते.
 ENACTMENT, *s.* शासनं, प्रशासनं, व्यवस्था-स्थापनं, नियमः, शासनपत्रं,
 आज्ञापत्रं, राजाज्ञा, विधानं, निदेशः, आदेशः.
 ENAMEL, *s.* सुवर्णीकृतकृष्णचक्रे प्रयुक्तं काचवत् सुविलयं मण्डितं
 सुतेजनीयं सिग्धद्रव्यं.
 To ENAMEL, *v. a.* पृष्ठीकृष्णद्रव्येण सुवर्णीकृतकरान् चिक् (c. 10. चिच-
 यति-यितुं) or चिचविचिचिकृ.
 To BE ENAMOURD, *v. n.* अनुरागवान्-यन्ती-यत् or अनुरक्तः—क्ता-क्ते
 or आसक्तः—क्ता-क्ते भू or अन्तः—just, c. or law, c. अनुरक्त
 in pass. (रञ्जते) आसक्त in pass. (रञ्जते), with loc. c., नुह्

(c. 4. मुह्यति, मोहितुं); 'he is enamoured with her,' तथा अनुरागवान् अस्ति.

EMAMOURED, *p. p.* अनुरागवान् -वती -वत् (त्), अनुरागी -गिणी -गि (नी), अनुरक्तः -क्ता -क्ता, आसक्तः -क्ता -क्ता, कामासक्तः -क्ता -क्ता, जातमन्यः -चा -य.

TO ENAGE, *v. a.* पित्रे प्रविश् in caus. (-वेशयति -यितुं) or निरुष् (c. 7. -रुण्डि -रोडुं) or अयस् or वन् (c. 9. ब्रूयति, वन्).

TO ENAMP, *v. n.* निविश् (c. 6. -विशते -वेष्टुं), उपविश् (-विशति), बलेन or सैन्येन उपविश, कटके or शिपिरे वस् (c. 1. यसति, वस्) or समावस् or अध्यास् (c. 2. -आस्ते -आसितुं).

TO ENAMP, *v. a.* सैन्यं निविश् in caus. (-वेशयति -यितुं), कटकं समावस् in caus. (-वासयति -यितुं), शिपिरं स्या in caus. (स्थापयति -यितुं).

ENCAMPED, *p. p.* निविष्टः -ष्टा -ष्टं, उपविष्टः -ष्टा -ष्टं, समावासितः -ता -तं, समावासितकटकः -क्ता -क्ता, निवेशितसैन्यः -न्या -न्यं, अध्यासितः -ता -तं.

ENCAMPMENT, *s.* (Act of encamping) निवेशनं, बाहिनीनिवेशनं, बलोपवेशनं, समावासः.—(Camp) निवेशः, शिपिरं, कटकः, मन्दिरं, स्कन्धाधारः, बलस्थितिः *f.*, पटकः.

TO ENCASE, *v. a.* See INCASE.

TO ENCASE, *v. a.* कन्दरे or कुहरे or विवरे गुह् (c. 1. गूहति, गोदुं), गर्भं गोपनं कृ.

ENCINTE, *a.* गर्भिणी, गर्भवती, पूर्णगर्भा, ससन्धा, आपन्नसन्धा.

TO ENCHAFE, *v. a.* तप् in caus. (तापयति -यितुं), परितप्, कुप् in caus. (कोपयति -यितुं), प्रकुप्, रुप् in caus. (रोपयति -यितुं), बाष् (c. 1. बापते -पितुं).

TO ENCHAIN, *v. a.* निगडेन or शृङ्खलाया बन्ध् (c. 9. ब्रूयति, बन्धुं), निगड (nom. निगडयति -यितुं), शृङ्खल (nom. शृङ्खलयति -यितुं).

TO ENCHANE, *v. a.* (Subdue by spells) मन्त्रद्वारेण वशीकृ or मुह् in caus. (मोहयति -यितुं), अभिमन्त्र् (c. 10. -मन्त्रयते -यितुं), अनुमन्त्र्; अभिचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), मायां कृ.—(Charm the mind) मनो ह् (c. 1. हरति, हर्हुं) or रम् (c. 10. रमयति -यितुं), दृप् (c. 10. हर्षयति -यितुं), प्रदृप्, परमहर्षं जन् (c. 10. जनयति -यितुं).

ENCHANTED, *p. p.* (With joy) दृष्टमानसः -सी -सं, दृष्टमानसः -सी -सं, परमदृष्टः -ष्टा -ष्टं, दृष्टचिन्तः -न्ता -न्तं, परमानन्दितः -ता -तं, पुलकितः -ता -तं.—(By spells) अभिमन्त्रितः -ता -तं, मन्त्रमोहितः -ता -तं. See CHARMED.

ENCHANTER, *s.* मायी *m.* (न्), अभिचारी *m.* (न्), अभिचारविद्, मायाकारः, मायाकृत् *m.*, मायिकः, मोही *m.* (न्), रेन्दृनालिकः, योगी *m.* (न्), योगेश्वरः.

ENCHANTING, *a.* मनोहरः -रा -रं, परमहर्षकरः -री -रं, परमानन्दः -दा -दं, मोही -हिनी -हि (न्). See CHARMING.

ENCHANTINGLY, *adv.* मायया, सुरमणीये, यथा परमहर्षे जायते तथा.

ENCHANTMENT, *s.* माया, अभिचारः, वशीक्रिया, योगः, सम्प्रयोगः, अभिमन्त्रणं, इन्द्रजालं. जालं, कुहकः, मोहः, मन्त्रमोहनं, संवदनं -ना, मूलकर्म *n.* (न्), चित्रकर्म *n.*, काम्येण, कुमतिः *f.*

ENCHANTRESS, *s.* मायिनी, योगिनी, अभिचारिणी, मोहिनी, कुहककारी.

TO ENCHASE, *v. a.* (A gem in gold) मणिं सुवर्णे प्रणिधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or खच् (c. 10. खचयति -यितुं).—(Adorn silver vessels, &c., by embossed work) राजतभाण्डादीनि उच्चरेत्तादिना खल्लु or उपस्कृ.

TO ENCIRCLE, *v. a.* परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते -ष्टुं, c. 10. -वेष्टयति -यितुं), उपवेष्ट, संवेष्ट, परिवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), परिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठानुं), परिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), परिसृ (c. 1. -सरति -सर्षुं), मण्डल

(nom. मण्डलयति -यितुं).—(Embrace) परिवेष्ट् (c. 1. -व्यसते -व्यस्यते).

ENCIRCLED, *p. p.* वलयितः -ता -तं, मण्डलितः -ता -तं, परिमण्डलितः -ता -तं, परिगतः -ता -तं, परिवेष्टितः -ता -तं, आवृतः -ता -तं, व्याप्तः -ष्टा -ष्टं.

ENCIRCLET, *s.* वलयः, मण्डलं, परिमण्डलं, चक्रवालं, परिवेष्टनं.

TO ENCLOSE, ENCLOSED, ENCLOSURE. See INCLOSE, &c.

ENCOMIAST, *s.* स्तुतिपाठकः, मन्त्रुलपाठकः, वन्दो *m.* (न्), वर्णकः, गुणोत्कीर्तनकृत्, गुणकथकः, गुणप्रशंसकः, गुणप्रशंसाकारी *m.* (न्).

ENCOMIASTIC, ENCOMIASTICAL, *a.* प्रशंसाकरः -री -रं, स्तुतिमयः -यी -यं, स्तुत्यामयः -यी -यं, वन्दारः -रुः -रु, गुणप्रकाशकः -का -कं, कीर्तिप्रकाशकः -का -कं.

ENCOMIUM, *s.* प्रशंसा, स्तुतिः *f.*, स्तुत्या, गुणप्रशंसा, गुणस्तुत्या, गुणस्तुतिः *f.*, स्तुतिवाच्यं, प्रशंसावाच्यं, स्तुतिवादः, गुणोत्कीर्तनं, गुणगानं, वन्दना, वर्णना, यशोवर्णना, स्तोत्रं, स्तवः, वन्दिपाठः.

TO ENCOMPASS, *v. a.* परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते -ष्टुं, c. 10. -वेष्टयति -यितुं), संवेष्ट, उपवेष्ट, प्रवेष्ट; परिवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), परिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), परिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठानुं), पश्येत्स्या, परिसृ (c. 1. -सरति -सर्षुं), परी (c. 2. पश्यति -तुं, rt. इ), परिवी, व्याप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नुं), संवल (c. 1. -वलते -लितुं), रुष् (c. 7. रुण्डि, रोडुं).

ENCOMPASSED, *p. p.* वेष्टितः -ता -तं, परिवेष्टितः -ता -तं, परिवृतः -ता -तं, आवृतः -ता -तं, वृतः -ता -तं, परिगतः -ता -तं, परीतः -ता -तं, अभिपरितः -ता -तं, परिपरितः -ता -तं, परिवारितः -ता -तं, संवीतः -ता -तं, वलयितः -ता -तं, संवलितः -ता -तं, व्याप्तः -ष्टा -ष्टं, परिधिप्तः -ष्टा -ष्टं, परिपुतः -ता -तं, अभिपरिपुतः -ता -तं, निलीतः -ता -तं, गुधितः -ता -तं, रुद्धः -द्धा -द्धं; 'having encompassed,' परितः.

ENCOMPASSMENT, *s.* परिवेष्टनं, वेष्टनं, परिवृतिः *f.*, वृतिः *f.*, परिवेशः -वेषणं, परिगमः, परिसर्पः, परिक्रिया.—(Circumlocation) वक्रोक्तिः *f.*

ENCORE, *s.* पुनर्, पुनर्वारं, नाटकमन्त्रोतादिशालायां प्रशंसासूचनायं प्रेषकाणां पुनरिति सारविषयं or पुनर् गीयतां पुनर् अभिनीयतामिति बहुभिः कृता संहतिः *f.*

TO ENCURE, *v. a.* प्रशंसासूचनायं पुनरिति उत्कृष्ट (c. 1. -क्रोशति -क्राष्टु), पुनरिति संहतिं कृत्वा पुनरभिनयं प्रार्थ् (c. 10. -अर्थयति -ते -यितुं).

ENCOUNTER, *s.* (Meeting) समागमः, समागतिः *f.*, सङ्गः, सङ्गमः, सङ्गतं, मेलनं, मेलकः, मिलनं, समासादनं.—(Conflict, collision) समाघातः, संयुगः, समरः, सङ्ग्रामः, युद्धं, विग्रहः, सम्प्रहारः, अभिसम्प्रातः, सम्प्रयायः, सङ्ग्रहः -हृन्, सम्मूहः, प्रतिपातः, सम्प्रेतः.

TO ENCOUNTER, *v. a.* and *n.* (Meet) समागम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), सङ्गम्, मिल् (c. 6. मिलति, मेलितुं), सम्मिल् समे (c. 2. समेति -तुं, rt. इ), आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), समासद् प्रतिमुखं or अभिमुखं गम्, सम्मुखीभू.—(In a hostile manner) प्रतिपुष् (c. 4. -पुष्यते -पोषुं), विग्रह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), सङ्ग्रह् (c. 1. -घट्टते -ट्टितुं), समाहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), समाधातं कृ.

ENCOUNTERED, *p. p.* समागतः -ता -तं, सङ्गतः -ता -तं, समुपागतः -ता -तं, मिलितः -ता -तं, प्रतिमुखगतः -ता -तं, अभिमुखपागतः -ता -तं, आसादितः -ता -तं, समासादितः -ता -तं, आक्रान्तः -न्ता -न्तं, विग्रहीतः -ता -तं.

TO ENCOURAGE, *v. a.* आश्रय् in caus. (-आश्रयति -यितुं), समाश्रय्, विश्रय्, उच्चस्; प्रोत्सह् in caus. (-माहयति -यितुं), समुत्सह्, परिशान्त् (c. 10. -शान्वयति -यितुं), प्रहृप् in caus. (-हर्षयति -यितुं), उत्तिज् in caus. (-तेजयति -यितुं), अनुग्रह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), सङ्ग्रह्, प्रदिश् in caus. (-देशयति -यितुं), तेजः or विश्वासं or आशां कृ or दा or वृष् in caus. (-वर्धयति -यितुं) or संवृष्; प्रवृत् in caus. (-वृत्तयति -यितुं).

ENCOURAGED, *p. p.* आश्रासितः -ता -तं, समाश्रासितः -ता -तं, उच्चासितः

-ता-तं, प्रोत्साहितः-ता-तं, उत्तेजितः-ता-तं, अनुगृहीतः-ता-तं.

ENCOURAGEMENT, *s.* (Act of encouraging) आश्वासनं, समाश्वासनं, उच्छासः, प्रोत्साहः-हन्, प्रवर्धः, प्ररोचनं, उत्तेजनं, समुत्तेजनं, तेजोवर्धनं, वधेन, संवर्धनं.—(Favor) अनुग्रहः, आग्रहः, सद्ग्रहः, ग्रहः, साहाय्यं, उपकारः, अनुपालनं, आनुकूल्यं, अभ्युपपत्तिः *f.*, अनुरागः.

ENCOURAGER, *s.* आश्वासकः, प्रोत्साहकः, प्रवर्धकः, अनुगृहीता *m.* (नृ).

ENCOURAGING, *a.* आश्वासकः-सिका-कं, आशावर्धकः-का-कं, तेजस्करः-री-रं, सान्त्वदः-दा-दं, प्ररोचनदः-दा-दं.

To ENCROACH, *v. n.* क्रमे क्रमे प्रभृत् (c. 1. -सर्पति-सम्भु), पदे पदे प्रभृत् पराधिकारं or परभूमिम् आविश (c. 6. -विशति-वेष्टु) or प्रविश or समाविश; क्रमे क्रमे स्थाधिकारमर्थ्यादात् सति क्रम्य पराधिकारं or परभूमिम् आक्रम (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं) or अभिक्रम्य or अध्याक्रम; पराधीनं किञ्चिद् द्रव्यम् अवर्धतः or अन्वयतो ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or अभिग्रह or ग्रम् (c. 1. ग्रसते-सितुं) or स्वीकृ or आलीयं कृ.

ENCROACHER, *s.* पदे पदे प्रसवेकः or पराधिकारग्रसकः or पराधिकाराक्रामकः or स्वभूमिमर्थ्यादातिक्रामकः or पराधीनद्रव्याग्रहकः.

ENCROACHING, ENCROACHMENT, *s.* पदे पदे प्रसवेकं or पराधिकारप्रवेशः; क्रमे क्रमे पराधिकाराक्रमणं or परभूम्यभिक्रमः or स्थाधिकारातिक्रमणं or स्थाधिकारोत्प्लवणं or पराधीनद्रव्यग्रसनं or पराधिपत्याक्रान्तिः *f.* or स्थाधिपत्यातिक्रान्तिः *f.*

To ENCRUST, *v. a.* See To INCRUST.

To ENCUMBER, *v. a.* (Load, clog) भारं दा or न्यम् (c. 4. -अस्यति-असितुं), भारवन्-वर्त-वत् कृ, भाराक्रान्तं-न्ता-न्तं कृ, भारेण परिबाष् (c. 1. -बाधते-धितुं) or गतिपरिबाधं कृ or उपरुष् (c. 7. -रुण्डि-रोडुं) or प्रतिरुष् or प्रतिबन्ध् (c. 9. -बध्नाति-बन्धुं) or सत्म्भ in caus. (सत्म्भवति-यितुं) or विघ्न (nom. विघ्नयति-यितुं) or आग्रम् in caus. (-ग्रामयति-यितुं) or क्लिष्ट (c. 9. क्लिष्टाति, क्लेष्टितुं).—(Load with debts) ऋणभारग्रस्तं-स्ता-स्तं कृ.

ENCUMBERED, *p. p.* भारवान्-वर्ता-वत् (नृ), भारी-रिणी-रि (नृ), भारयुक्तः-क्ता-क्तं, भाराक्रान्तः-न्ता-न्तं, भारग्रस्तः-स्ता-स्तं, बाधितः-ता-तं, प्रतिरुद्धः-द्धा-द्धं, विघ्नितः-ता-तं.

ENCUMBRANCE, *s.* (Load) भारः, पुरा.—(Impediment) बाधा-धकः, प्रतिबन्धः, प्रतिरोधः, उपरोधः, विघ्नः, सत्म्भः, प्रतिहम्भः, विहम्भः, प्रत्यूहः, जनारायः.—(Useless addition) अनुबन्धः.—(Debt) ऋणभारः, ऋणं, धारणा.

ENCYCLICAL, *a.* चार्त्तिकः-की-कं, चार्त्तीयः-यी-यं, मखली-लिलनी-लिल (नृ), वृक्षलः-ला-लं; 'letter,' बहुजनानुज्ञिय पत्रं, बहुसाधारणपत्रं.

ENCYCLOPÆDIA, *s.* विद्याचक्रं, विद्यामण्डलं, विद्यामुक्तावलिः *f.*, विद्याहारवलिः *f.*, विद्यावलिः *f.*, विद्यापथ्योयः.

END, *s.* (Extremity) अन्तः-न्तं, पर्यन्तं, प्रान्तः, समन्तः, पारः-रं.—(Termination) अवसानं, पर्यवसानं, अवसायः, अवसादः, अवसन्नता, सान्तिः *f.*, सायः, अन्तः-न्तं, शेषः, पर्यवशेषः, परिणामः, अग्रः, गतिः, निधनं, अन्त्यः.—(Conclusion) समाप्तिः *f.*, निष्पत्तिः *f.*, सिद्धिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, निष्ठा.—(Cessation) विरतिः *f.*, विरामः, अवसतिः *f.*, उपरतिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, विनिवृत्तिः *f.*, विच्छेदः, उपश्रान्तः.—(Limit, term) अवधिः *m.*, सीमा, अन्तरं.—(Last stage) परिणामः.—(Death) अन्तकालः, अन्तः, अन्तकः, निधनं, अन्त्यः, अग्रगन्तः, अग्रायः, मरणं, नाशः, विनाशः, देहवधः, उपसंहारः.—(Extreme point) अग्रं, अग्रभागः, मुलं, शिखा, शिखरं, अग्रिः *m.*—(Consequence) अन्तः, फलं, फलमुत्तरं, उत्तरं, परिणामः.—(Object, scope) अर्थः, आशयः, अभिप्रायः, तात्पर्यं, उद्देशः, अभिलक्ष्यः *m.*, कार्यं, कार्यवस्तु *n.*

'end of the world,' प्रलयः, अग्रयः, कल्पः, कल्याणः, संवत्सः उपसंयमः; 'end of day,' दिवसात्ययः, दिनावसानः; 'end of night, निशावसानं, क्षपात्ययः; 'end of a garment,' अचलः, पटाचलः-लं, तरो, तटिः *f.*, दशा, वस्तिः *m.*; 'hear my speech to the end,' मञ्चनम् अवसानपर्यन्तं or शेषं यावत् शृणु.

To END, *v. a.* अवसो (c. 4. -स्यति-सान्तु), समाप् in caus. (-आपयति-यितुं), सम्पू in caus. (-पूरयति-यितुं), निवृत् in caus. (-वर्जयति-यितुं) or निवृत् with abl. c. (c. 1. -वर्जते-र्जितुं), निवृत्, विनिवृत्, विरम् in caus. (-रमयति-यितुं) or विरम् with abl. c. (c. 1. -रमति-रन्तुं), उपरम्, व्युपरम्, निष्पद् in caus. (-पादयति-यितुं), साप् in caus. (साधयति-यितुं), प्रतिग्रह् (c. 10. -यातयति-यितुं). Often rendered by अन्त as the last member of a compound; as, 'death ends life,' मरणान्ती जीवितं.—(Get to the end) पार् (c. 10. पारयति-यितुं), तोर (c. 10. तोरयति-यितुं).

To END, *v. n.* विरम् (c. 1. -रमति-रन्तुं), उपरम्, व्युपरम्; निवृत् (c. 1. -वर्जते-र्जितुं), विनिवृत्, निवृत्, समाप् in pass. (-आप्यते), निष्पद् in pass. (-पद्यते), विग्रम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), सपया (c. 2. -याति-तुं), विच्छिद् in pass. (-च्छिद्यते), अवसद् (c. 1. -सोदति-सन्तुं), शम् (c. 4. शाम्यति, शमितुं). Often expressed by अन्तः-न्ता-न्तं or पर्यन्तः-न्ता-न्तं as the last member of a compound; as, 'a name which ends in a long vowel,' दीर्घवर्णान्तं नामः 'ending at the ocean,' सागरपर्यन्तः-न्ता-न्तं.

To ENDANGER, *v. a.* संशयस्य-स्यां-स्यं कृ, शङ्कास्यं-स्यां-स्यं कृ, सन्देहस्यं-स्यां-स्यं कृ, भयस्यं-स्यां-स्यं कृ, सन्देहदोलस्यं-स्यां-स्यं कृ, संशयापन्नं-न्तां-न्तं कृ, शङ्कास्पदं कृ; 'one who endangers his life,' संशयितजीवितः.

To ENDEAR, *v. a.* प्रियं-यां-यं कृ, हृदयप्रियं-यां-यं कृ, दयितं-तां-तं कृ, प्रीतं-तां-तं कृ, सम्भोष्टं-ष्टा-ष्टं कृ, इष्टं-ष्टां-ष्टं कृ, चेष्टपात्रं कृ.

ENDEARING, *a.* प्रियकरः-री-रं, प्रियकारः-री-रं, प्रीतिकरः-री-रं.

ENDEARMENT, *s.* प्रेमकारणं, चेष्टकारणं, प्रियता-त्वं, प्रेमहेतुः *m.*, प्रेमकर्म *n.* (नृ), शुद्धारकर्म *n.*, ललितं, हावः, विलासः; 'word of endearment,' प्रियवाक्यं.

ENDEAVOR, *s.* यत्नः, प्रयत्नः, उद्यमः, उद्योगः, उत्साहः, चेष्टा-ष्टनं, व्यवसायः, अध्यवसायः, समुद्यमः, प्रयुक्तिः *f.*, आरम्भः, उपक्रमः, आयासः, प्रयासः, गुरुणं, विचेष्टितं, उत्पानं, ग्रहः, व्यापारः, पटना.

To ENDEAVOR, *v. n.* यत् (c. 1. यतते-तितुं), प्रयत्, चेष्ट (c. 1. चेष्टते-ष्टितुं), विचेष्ट, सचेष्ट, व्यवसो (c. 4. -स्यति-सान्तु), अध्यवसो, उद्यम् (c. 1. -यच्छति-यन्तुं), व्यायम्, यद् (c. 1. पठते-टितुं), उपक्रम (c. 1. -क्रमते-मितुं), आयास् (c. 4. -यस्यति-यसितुं), प्रयस्, आरम् (c. 1. -रभते-रन्तुं), समारम्, बाह (c. 1. बाहते-हितुं), प्रवृत् (c. 1. -वर्जते-र्जितुं), उद्योगं कृ, प्रयासं कृ.

ENDEAVORED, *p. p.* व्यवसितः-ता-तं, अध्यवसायितः-ता-तं, चेष्टितः-ता-तं, कृतप्रयत्नः-न्ता-न्तं, समुद्यतः-ता-तं, कृतोत्साहः-हा-हं, वाहितः-ता-तं.

ENDED, *p. p.* अवसितः-ता-तं, अवसन्नः-न्ता-न्तं, पर्यवसितः-ता-तं, सन्नः-न्ता-न्तं, सितः-ता-तं, निवृत्तः-न्ता-न्तं, निवृत्तः-न्ता-न्तं, वृत्तः-न्ता-न्तं, समाप्तः-न्ता-न्तं, परिणतः-ता-तं, गतः-ता-तं, विगतः-ता-तं, अस्तङ्गतः-ता-तं, अस्तङ्गमितः-ता-तं.

ENDING, *s.* अन्तः-न्तं, शेषः, समाप्तिः *f.*; 'of a word,' पदान्तं, पदस्य शेषपर्यन्तः.

ENDICT, ENDICTMENT, ENDITE. See INDICT, &c.

ENDIVE, *s.* शाकप्रभेदः, शुक्लैलादिना सह खादनीयः शाकः.

ENFRANCHISEMENT, *s.* (Liberation from slavery or custody) दास्यमोक्षः, बन्धनमोक्षः, दासभावाद विमोक्षः or विमुक्तिः *f.*—(Admission to the privileges of citizen, &c.) पौरजनअधिकारदानं, साधीनीकरणं.

To ENGAGE, *v. a.* (Occupy, employ) व्याप्तु in caus. (-पारयति -यितुं), प्रवृत्तु in caus. (-वर्त्तयति -यितुं), प्रयुज् in caus. (-योजयति -यितुं): 'be occupied in,' व्याप्तु in pass. (-प्रियते) with loc. c., वृत् (c. 1. वर्त्तते -वर्त्तितुं), प्रवृत्तु with loc. c., चास्या (c. 1. तिष्ठति -स्थितुं) with acc. c., सेष् (c. 1. सेवते -यितुं), निरतः -ता -तै भू.—(Appoint to any business) नियुज्, विनियुज्, अधिक्, ब्रह्म, वृ (c. 10. वरयति -यितुं).—(Bind by contract) नियमपत्रेण or नियमेन बन्ध् (c. 9. वप्राति, बन्ध्), प्रतिशपत्रेण बन्ध्.—(Encounter, attack) युद्धं कृ, सङ्ग्रामं कृ, समाघातं कृ, संयुष् (c. 4. -युध्यते -योद्धुं), आक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं).—(Win, draw) आराष् (c. 10. -राधयति -यितुं), अनुवृत् (c. 10. -रुधयति -यितुं), आकृष् (c. 1. -कष्यति -क्रुष्टुं), अनुनी (c. 1. -नयति -नेतुं).—(Pledge, pawn) पण् (c. 1. पणते -यितुं), आधीकृ.

To ENGAGE, *v. n.* (In battle) संयुष् (c. 1. युध्यते -योद्धुं), युद्धारम्भं कृ, रणाभियोगं कृ.—(Undertake) आरम्भ् (c. 1. -रभते -रम्भुं), उपक्रम् (c. 1. -क्रमते -मितुं), अवसो (c. 4. -स्यति -सातुं).—(Promise, make a contract) प्रतिशप् (c. 9. -जानीते -ज्ञातुं), सम्प्रतिशप्, नियमं कृ, समयाकृ, पणं कृ, अङ्गीकृ, पण् (c. 1. पणते -यितुं), उपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं); 'make a contract of marriage,' विवाहप्रतिज्ञां कृ, विवाहसन्धं कृ, वाग्दानं कृ, वाग्निश्रयं कृ; 'better die than engage in such an act as this,' वरं मरणं न च ईदृशे कर्मणि प्रवृत्तिः.

ENGAGED, *p. p.* (Occupied in) व्याप्तः -ता -तै, निरतः -ता -तै, रतः -ता -तै, प्रवृत्तः -ता -तै, परः -रा -रै, निष्ठः -हा -हं, निष्ठितः -ता -तै, आस्थितः -ता -तै, अवस्थितः -ता -तै, वृत्तः -ता -तै, निविष्टः -हा -हं, निवेशितः -ता -तै; 'engaged in business,' कर्म्मनिष्ठः -हा -हं, कर्म्मशुक्तः -ता -तै, कार्ययान् -यती -वत् (त), क्रियावान् &c., कर्म्मी -न्मिषी -न्मि (न्), व्यापारी -रिणी -रि (न्), व्यवसायी -यिनी -यि (न्), कर्म्मसूतः -ता -तै; 'being engaged in,' प्रवर्त्तमानः -ना -नै; 'engaged in devotion,' योगारूढः -दा -दै; 'engaged in reading,' अध्ययनरतः -ता -तै, अध्ययनाभिमुखः -ता -तै; 'engaged in meditation,' ध्यानपरः -रा -रै, ध्यानतत्परः -रा -रै; 'engaged in one's own duties,' स्वधर्मे निरतः -ता -तै; 'engaged in a quarrel,' कलहायितः -ता -तै.—(By contract, promised) प्रतिज्ञातः -ता -तै, संविदितः -ता -तै, उपगतः -ता -तै, अभ्युपगतः -ता -तै, अभ्युपेतः -ता -तै, अङ्गीकृतः -ता -तै, प्रप्तः -मा -मै, कृतसङ्केतः -ता -तै, कृतसमयः -या -यै, कृतसन्धः -न्या -न्यै.—(Engaged to be married) प्रतिज्ञाविवाहितः -ता, वाद्वतः -ता, प्रतः -ता.

ENGAGEMENT, *s.* (Occupation) व्यापारः, कार्यं, कर्म्म *n.* (न्), प्रवृत्तिः *f.*, प्रवर्त्तनं, वृत्तिः *f.*, व्यवसायः, व्यवहारः.—(Agreement, contract) प्रतिज्ञा -ज्ञानं, सङ्केतः, संविद् *f.*, समयः, नियमः, संस्कारः, प्रयगमः, अभ्युपगमः, अभ्युपायः, पणः, परिपणनं, व्यवस्था, प्रज्ञातिः *f.*, समाधिः *m.*; 'to make an engagement,' समयं कृ, समयाकृ. See To ENGAGE, *v. n.* 'To keep an engagement,' प्रतिज्ञातं पाल् (c. 10. पालयति -यितुं); 'to break an engagement,' समयं भिद् (c. 7. भिनश्ति, भेज्), समयभेदं कृ, विस्ववादं कृ; 'one who has fulfilled his engagement,' कृतप्रतिज्ञः.—(Marriage-contract) वाग्निश्रयः, विवाहप्रतिज्ञा.—(Battle) युद्धं, रणाभियोगः, समाघातः, सङ्ग्रामः,

सम्पहारः.—(Obligation) अवश्यकर्त्तव्यं.

ENGAGING, *a.* (Attractive, pleasing) मनोहरः -रा -रै, हृदयपारी -हृषी -हि (न्), हृदयकर्षी -रिणी -रि (न्), मित्रयुः -यु -यु, मित्रयत्कृः -ला -लै, अनुरक्तः -का -कै, हृदयङ्गमः -मा -मै, अनुरागजनकः -का -कै.

ENGAGINGLY, *adv.* मनोहरं, सप्रशयं, यथा हृदयम् आकृष्यते तथा.

To ENGENDER, *v. a.* (Beget) जन् in caus. (जनयति -यितुं), सज्जन्, विजन्, प्रसू (c. 2. -सृते, c. 4. -सृयते -स्रोतुं).—(Produce) उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं), जन् in caus.

ENGENDERED, *p. p.* जातः -ता -तै, जनितः -ता -तै, उपजातः -ता -तै,

उत्पादितः -ता -तै, प्रसूतः -ता -तै, प्रकृतः -दा -दै, उद्भवः -वा -वै, in comp.

ENGINE, *s.* यन्त्रं, उपकरणं, साधनं. विलासः 'military engine,'

पुष्पयन्त्रं, युद्धयन्त्रं; 'fire-engine,' अग्निनिर्वापणयन्त्रं.

ENGINEER, *s.* यन्त्रकारः -रकः, यन्त्रनिर्माणशिल्पि, यन्त्रविद्, कलाज्ञः.

ENGINEERING, *s.* यन्त्रकारस्य व्यापारः or कर्म्म *n.* (न्).

To ENGIRD, *v. a.* परिवेष्ट् (c. 1. -वेष्टते -हृत्तुं), मण्डल (nom. मण्डल-यति -यितुं).

ENGLAND, *s.* श्वेतद्वीपः, इङ्ग्लण्डनामको देशः.

To ENGORGE, *v. a.* यस् (c. 1. यमते -सितुं), निगृ (c. 6. -गिरति -गिरितुं -रीतुं).

To ENGRAPPLE, *v. n.* बाहुबाहयि or हस्ताहनि युष् (c. 4. युध्यते, योद्धुं).

To ENGRASP, *v. a.* ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), धृ (c. 1. धरति, धर्तुं).

To ENGRAVE, *v. a.* तक्ष् (c. 1. तक्षति -क्षितुं, c. 5. तक्षणीति), त्वक्ष् (c. 1. त्वक्षति -क्षितुं), रेखादिना चलकृ or उपस्कृ or मुद्राकृ or मुद्र (nom. मुद्रयति -यितुं).

ENGRAVED, *p. p.* तहः -हा -हं, रेखादिना मुद्रितः -ता -तै or मुद्राकृतः -ता -तै.

ENGRAVER, *s.* तक्षकः, तहा *m.* (तृ), त्वहा *m.* (तृ), मुद्राकरः.

ENGRAVING, *s.* तक्षणं, तक्षणकर्म्म *n.* (न्).—(A print) मुद्रा.

To ENGROSS, *v. a.* (Thicken) स्थलीकृ, घनीकृ, मान्दीकृ, निविडीकृ.

—(Fatten) पुष् in caus. (पोषयति -यितुं), ज्ये in caus. (प्राययति -यितुं).—(Take the whole) सङ्घं ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), पूर्णं

ग्रह्, समुदीयं ग्रह्; 'to engross the mind,' चिन्तेकायं जन् (c. 10. जनयति -यितुं), चिन्तम् जनयविषयं कृ or एकप्रवणं कृ.—(Purchase

the whole of a commodity with a view to sell at a higher price) अधिकमूल्येन विक्रयार्थं सङ्घेमाख्यानं पूर्णं क्री (c. 9. क्रीणाति -क्रीते, क्रेतुं), पूर्णप्रयं कृ, प्रख्या (c. 2. -क्याति -तुं).—(Copy in a

large distinct hand) सुस्पष्टाक्षरैः or स्पष्टरूपेण लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), सुस्पष्टाक्षराणि लिखित्वा उक् (c. 1. -तरति -रितुं -रीतुं).

ENGROSSED, *p. p.* (Absorbed) निविष्टः -हा -हं, अभिनिविष्टः -हा -हं,

आविष्टः -हा -हं, निमग्नः -ग्ना -ग्नै, आसक्तचेताः -ताः -तः (स्), जनय-

विषयः -या -यै, एकप्रवणः -खा -खै, एकाग्रः -या -यै, परायणः -खा -खै;

'by fear,' भयेकप्रवणः -खा -खै.—(Forestalled) पूर्णं गृहीतः -ता -तै or क्रीतः -ता -तै.

ENGROSSER, *s.* (Forestaller) पूर्णक्रेता *m.* (तृ), सर्वमासक्तचेता, पूर्णघाहकः,

प्रख्याता *m.* (तृ).—(Copier) सुस्पष्टरूपेण लेखकः, सुस्पष्टलिपिकारः.

To ENGULPH, *v. a.* जलावर्त्ते or जलगुल्मे निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेत्तुं),

अवपूष्येन ग्रस् (c. 1. यमते -सितुं), उपग्रस्.

To ENHANCE, *v. a.* वृष् in caus. (वर्धयति -यितुं), उपवि (c. 5. -विनोति -वेत्तुं), अधिक्कीकृ, अधिक् -का -कै कृ, गर (nom. गरयति -यितुं),

प्रचुरीकृ; 'is enhanced,' उपचीयते.

ENHANCED, *p. p.* वर्धितः -ता -तै, अधिक्कीकृतः -ता -तै, उपविष्टः -ता -तै.

ENHANCEMENT, *s.* वृद्धिः *f.*, वर्धनं, उपचयः, विवर्धनं, उत्थितिः *f.*, अभ्युदयः.

ENIGMA, *s.* गूढं, गूढवाक्यं, गूढप्रश्नः, प्रश्नः *f.* -द्विका, प्रहेलिका, प्रश्नद्वती,

छेपः, छेपोक्तिः *f.*

ENIGMATICAL, *a.* गूढः -डा -ई, गूढार्थः -यो -यै, निगूढार्थः -यो -यै, सन्दिग्धार्थः -यो -यै, सम्प्रहार्यः -यो -यै, द्वायेः -यो -यै, दुर्ज्ञेयः -या -यै, बोधागम्यः -म्या -म्यै, अव्याख्येयः -या -यै, व्याख्यागम्यः -म्या -म्यै, वक्रः -क्रा -क्रे. ENIGMATIC, *adv.* गूढं, सगूढार्थं, निगूढार्थम्, सन्दिग्धं, सन्दिग्धं, वक्रोक्ता. To ENJOIN, *v. a.* आदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), निर्दिश, प्रदिश, विनिर्दिश, समादिश, सन्दिश, आदिश, उपदिश; आश in caus. (-ज्ञापयति -यितुं), समाज्ञा, नियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं), विनियुज्, सन्वियुज्, बुद् (c. 10. -बोदयति -यितुं), प्रबुद्, समुद्, ज्ञान् (c. 2. -ज्ञास्ति, ज्ञास्ति), विभा (c. 3. -दधाति -धातुं).

ENJOINED, *p. p.* आदिष्टः -डा -ई, निर्दिष्टः -डा -ई, उद्दिष्टः -डा -ई, प्रबोदितः -ता -तै, सम्बोदितः -ता -तै, विहितः -ता -तै : 'by the vedas,' वेदविहितः -ता -तै.

To ENJOY, *v. a.* भुज् (c. 7. -भुनक्ति, भुंक्ते, भोक्ते), लभ्यन्, अनुभुज्, परिभुज्, अभिभुज्; चञ्ज (c. 5. -चसृते, c. 9. -अश्नाति, अश्नितुं), समञ्ज, उपाञ्ज; चनुभ् (c. 1. -भवति -यितुं), आसद् or आसाद् (c. 1. -स्वदति or -स्वादति -यितुं), पुष् (c. 4. -पुष्यति, पोष्टुं) with acc. c.—(Delight in) रम् (c. 1. -रमते, रन्ते), अभिरम्, नन्द (c. 1. -नन्दति -यितुं), अभिनन्द, रुच् (c. 1. -रोचते -यितुं).—(Possess with satisfaction) सुखेन or सन्तोषेण उपयुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं) or धृ (c. 10. -धारयति -यितुं) or धा (c. 3. -धत्ते, धातुं) or सेव् (c. 1. -सेवते -यितुं).

ENJOYABLE, *a.* भोग्यः -ग्या -ग्यै, उपभोग्यः -ग्या -ग्यै, सुभोगीयः -ना -नै, भोगवान् -वती -वत् (त), रम्यः -म्या -म्यै, रमणीयः -या -यै, सुभगः -गा -गै, आनन्दः -दा -दै, सुखदः -दा -दै, मनोरमः -मा -मै, कमनीयः -या -यै, आसादनीयः -या -यै.

ENJOYABLY, *adv.* समोगं, सोपभोगं, रमणीयं, सुभगं, जोषं.

ENJOYED, *p. p.* भुक्ता -क्ता -क्रे, उपभुक्ता -क्ता -क्रे, कृतोपभोगः -गा -गै, अनुभुतः -ता -तै, अश्नितः -ता -तै, आसादित -ता -तै.

ENJOYMENT, *s.* (Fruition) भोगः, भुक्तिः *f.*, उपभोगः, परिभोगः, अनुभवः, आसादः -दत्तः, फलभोगः, सुखासादः, निर्वेशः—(Pleasure) सुखं, सौख्यं, रतिः *f.*, रतं, आनन्दः, हर्षः, आह्लादः, आमोदः, प्रमोदः, सन्तोषः, मदः.

To ENKINDLE, *v. a.* उद्दीप्य in caus. (-दीपयति -यितुं), उन्नप् in caus. (-तापयति -यितुं), उत्तिज् in caus. (-तेजयति -यितुं), समिन्स् (c. 7. -इन्धे -यितुं), प्रज्वल् in caus. (-ज्वलयति -यितुं), संचल्, सन्धुस् (c. 10. -धुषयति -यितुं).

ENKINDLED, *p. p.* उद्दीकृतः -क्रा -क्रे, समिद्धः -द्धा -द्धं, उत्तेजितः -ता -तै, उन्नापितः -ता -तै, सन्तप्तः -प्ता -प्तं, ज्वलितः -ता -तै, सन्धुक्षितः -ता -तै.

To ENLARGE, *v. a.* (Extend, make large) विसृ in caus. (-स्तारयति -यितुं), वितन् (c. 8. -तनोति -यितुं), प्रष् (c. 10. -प्रषयति -यितुं), विशालीकृ, विपुलीकृ, प्रचुरीकृ, प्रचु in caus. (-स्तारयति -यितुं).—(Augment) वृष् in caus. (-वर्धयति -यितुं), संवृष्; रष् in caus. (-रक्षयति -यितुं), ज्ञाप्ते in caus. (-ज्ञापयति -यितुं), समाप्ते, स्मृष् in caus. (-स्मरयति -यितुं), स्मृतीकृ, वृष्टिं नी (c. 1. -नयति, नेतुं), वृह् (c. 10. -वृधयति -यितुं), उपवृह्.

To ENLARGE, *v. n.* (Grow large) वृष् (c. 1. -वर्धते -यितुं), अभिवृष्, विवृष्, प्रवृष्; विशालीभ्, विपुलीभ्, प्रचुरीभ्, ज्ये (c. 1. -ज्यायते, ज्यातुं), उपज्य in pass. (-जीयते), स्मृष् (c. 1. -स्मरयते -यितुं), आस्मृष्, वितन् in pass. (-तन्यते), वित् in pass. (-स्तीर्यते), वृष्टिम् इ (c. 2. -रति -तुं), प्रहृ (c. 1. -रोहति -रोतुं).—(Describe at large) वर्ण (c. 10. -वर्णयति -यितुं), उपवर्ण, संवर्ण, सुविस्तरेण वद् (c. 1. -वदति -यितुं), आविस्तरेण or वाक्प्रपञ्चेन व्याख्या (c. 2. -व्याप्ति -तुं), प्रपञ्

(c. 10. -पञ्चयति -यितुं), असुक्तिः कृ.

ENLARGED, *p. p.* प्रवृद्धः -द्धा -द्धं, प्रषितः -ता -तै, उपषितः -ता -तै, वर्धितः -ता -तै, प्रहृतः -डा -दै, ज्ञानः -ना -नै, स्पीतः -ता -तै, स्मृतः -ता -तै, आप्यायितः -ता -तै, वृंहितः -ता -तै.

ENLARGEMENT, *s.* वृद्धिः *f.*, वर्धनं, प्रवृद्धिः *f.*, विवृद्धिः *f.*, स्मृतिः *f.*, स्मृतीतिः *f.*, विस्तारः, आप्यायनं, वृहणं, विपुलता, विशालता, स्मरः, प्रपञ्चः, बाहुल्यं.

ENLARGER, *s.* वृद्धिकरः, स्पीटिकरः, विस्तारकः, संवर्धकः.

To ENLIGHTEN, *v. a.* विकाश in caus. (-काशयति -यितुं), प्रकाश, क्षुत् in caus. (क्षोतयति -यितुं), प्रहृत्, उद्भृत्, दीप्, in caus. (दीपयति -यितुं), विदीप्, उह्वेष्; विराज् in caus. (-राजयति -यितुं), भास् in caus. (भासयति -यितुं), प्रभास्, उज्भास्, भाज् in caus. (भाजयति -यितुं), विमल (nom. विमलयति -यितुं).—(Instruct) उपदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं).

ENLIGHTENED, *p. p.* प्रकाशितः -ता -तै, प्रक्षोभितः -ता -तै, उद्द्योतितः -ता -तै, दीपितः -ता -तै, सुप्रभातः -ता -तै.—(Instructed) गृहोत्तार्यः -यो -यै, प्राप्नुवुद्धिः -द्धिः -द्धि, उपदिष्टः -डा -दै.

To ENLIST, *v. a.* (Enter names on a list) नामावलपिषे or नामपरि-संस्थापये नामानि समारह् in caus. (-रोपयति -यितुं) or चारह् or अभिलिख् (c. 6. -लिखति -लेखितुं) or लिख्.—(Enlist soldiers) सैन्यमध्ये समारह् in caus. or सैन्यनामावलपिषे चारह् or अभिलिख्, युद्धकर्मणि व्याप् in caus. (-पारयति -यितुं) or प्रवृत् in caus. (-वर्तयति -यितुं), अस्त्राणि यद् in caus. (ग्राहयति -यितुं).—(Gain over to one's own party) स्वपक्षीकृ, आत्मपक्षीकृ, आत्मसाक्ष्.

ENLISTED, *p. p.* सैन्यनामावलपिषे समारोपितः -ता -तै, अभिलिखितः -ता -तै.

ENLISTING, *s.* सैन्यनामावलपिषे समारोपणं or सारोपणं or नामाभिलेखनं, युद्धे प्रवर्त्तनं.

To ENLIVEN, *v. a.* आश्रस् in caus. (-आसयति -यितुं), समाश्रम्, विश्रम्, उत्तिज् in caus. (-तेजयति -यितुं), तेजः कृ or दा.—(Make cheerful) हृष् in caus. (हर्षयति -यितुं), ह्लाद् in caus. (ह्लादयति -यितुं), आह्लाद्, उन्नस् in caus. (-लासयति -यितुं).

ENMITY, *s.* वैरं, वैरिता, शत्रुता, रिपुता, अरिता, शात्रव्यं, विपक्षता, द्वेषः -पणं, विद्वेषः, विरोधः, वैरभावः, प्रतिद्वन्द्वं, प्रतिपक्षता, विहिङ्गता, अघ्नीतिः *f.*, परता.

To ENNOBLE, *v. a.* (Raise to nobility) कुलीनपदे नियुज् (c. 7. -युक्ते -योक्तुं) or प्रतिपद् in caus. (-पादयति -यितुं).—(Dignify) शुभ् in caus. (शोभयति -यितुं), सम्मन् in caus. (-मानयति -यितुं), उल्बे कृ, उच्चति कृ, यशः कृ.

ENNOBLEMENT, *s.* प्रतिपत्तिः *f.*, उल्बेः, पदवृद्धिः *f.*, कुलीनता, पदसमुन्नतिः *f.* ENNUI, *s.* झानिः *f.*, झान्तिः *f.*, झानिः *f.*, विषादः, विषयता, विमर्शः.

ENORMITY, *s.* (Atrocious crime) अतिपातकं, अतिपापं, महापातकं, महापापं, अघोरपातकं.—(Atrociousness) अतिदुष्टता, अघोरता, घोरता.

ENORMOUS, *a.* (Beyond measure, exceeding) अतिमात्रः -चा -चै, अत्यक्तः -क्ता -क्रे, अपरिमितः -ता -तै.—(Very large) अतिमहान् -हती -हत् (त), सुमहान् &c., अतिवृहन् -हती -हत् (त).—(In body) अतिकायः -या -यै, वृहत्कायः -या -यै, वृहच्छरीरः -रा -रै, भीमविग्रहः -हा -है.

ENORMOUSLY, *adv.* अत्यक्तं, अतिमात्रं, अतिशयेन, सुमहत्, अतिमहत्.

ENOUGH, *adv.* जलं, यथेष्टं, इमलं, पर्याप्तं, प्रचुरं, प्रचुरतरं, उपयुक्तं, कृतं, यथावत्; 'quite enough,' जलमरतं; 'enough of this,' जलम् जनेन; 'enough of ceremony,' कृतम् आदरेण; 'to be enough for,' कृष् (c. 1. -कल्पते -यितुं).

ENOUGH, *a.* यथेष्टः -डा -दै, उपयुक्तः -क्ता -क्रे, उचितः -ता -तै, समर्थः -यो

-थं, पर्याप्तः-ता-नं, प्रपुष्ट-रा-रं-रत्त-रा-रं, सम्पूर्णाः-श्री-शै, बहुलः-ल्ला-लं; 'just food enough to satisfy hunger,' नृनिमात्रोपितम् अन्नं; 'food enough for a year,' संवत्सरनिर्वाहसमर्थम् अन्नं.

ENOUGH, *s.* यथेष्टत्वं. पर्याप्तः *f.* प्रापुष्ट्यै, उपपुष्टत्वं, बाहुल्यं, निर्वाहः; 'having enough for subsistence,' अलङ्घनीयः-का-कं.

ENQUIRE, ENQUIRY. See INQUIRE, &c.

To ENRAGE, *v. a.* क्रुष् in caus. (क्रोधयति-यितुं), प्रक्रुष्, संक्रुष्; क्रुष् in caus. (क्रोधयति-यितुं), रुष् in caus. (रोषयति-यितुं), क्रोधे or कोपे जन (c. 10. जनयति-यितुं).

To be ENRAGED, *v. n.* क्रुष् (c. 4. क्रुष्यति, क्रोडुं), संक्रुष्, अभिसंक्रुष्; क्रुष् (c. 4. क्रुष्यति, क्रोपितुं), प्रक्रुष्, सक्रुष्; रुष् (c. 4. रुष्यति, रोषितुं), with dat. c.

ENRAGED, *p. p.* क्रुडः-डा-डं, क्रुषितः-ता-तं, प्रक्रोषितः-ता-तं, प्रक्रुषितः-ता-तं, संक्रुडः-डा-डं, क्रोषाकुलः-ला-लं, रुषितः-ता-तं, रुडः-डा-डं, संरजः-आ-अं, उपजातकोपः-पा-पं, जातानघेः-घो-धं, आगतमन्युः-न्युः-न्यु, जातरोषः-पा-पं, इदमन्युः-न्युः-न्यु, उच्चात्स्वितः-ता-तं.

To ENRAPTURE, ENRAVISH, *v. a.* परमहर्षेण मुह in caus. (मोहयति-यितुं) or सम्मुह, अतिशयेन प्रदुष् in caus. (-हर्षयति-यितुं) or परिदुष्; 'to be enraptured,' अत्यन्तं दुष् (c. 4. दुष्यति, हर्षितुं), पुलकितः-ता-तम् अम्, परमहर्षेण मुह (c. 4. मुह्यति, मोहितुं).

ENRAPTURED, *p. p.* हर्षमोहितः-ता-तं, सम्मोहितः-ता-तं, प्रहर्षितः-ता-तं, सम्प्रदुष्टः-डा-डं, पुलकितः-ता-तं, रोमाञ्चितः-ता-तं, परमानन्दितः-ता-तं, विस्मितः-ता-तं, हर्षोन्मत्तः-ता-तं.

ENRAVISHMENT, *s.* परमहर्षेण मोहः, सम्मोहः, प्रहर्षः, हर्षावेशः, परमानन्दः, अत्यन्ताद्वाङ्, विस्मयः, उन्मत्तः.

To ENRICH, *v. a.* (Make rich) सधनं-नां-नं कृ, आढं-दां-दां कृ, समृद्धीकृ, वृष् in caus. (वर्धयति-यितुं), धनं or सधनं वृष्.—(Make fertile) जाये in caus. (-प्राययति-यितुं), स्थाय in caus. (स्थावयति-यितुं), स्फोतीकृ, शफल (nom. सकलयति-यितुं).—(Adorn) शुभ्र in caus. (शोभयति-यितुं), उपशुभ्र.

ENRICHED, *p. p.* संवर्धितः-ता-तं, जाप्रायितः-ता-तं, स्फोतीकृतः-ता-तं.

ENRICHING, *a.* अर्थकरः-री-रं, अर्थजनकः-का-कं, शोभकृत् *m. f. n.*

To ENROLL, *v. a.* नामावलिपत्रे or नामपरिसंख्यापत्रे नामानि समाहृ in caus. (-रोपयति-यितुं) or आहृ or अभिलिख् (c. 6. -लिखति-लेखितुं) or लिख्.

ENROLLED, *p. p.* नामावलिपत्रे समारोपितः-ता-तं or अभिलिखितः-ता-तं, अभिलिखितनामा-मा-म (न), आरोपितनामा-मा-म (न).

ENROLLER, *s.* नामलेखकः, नामाभिलेखकः, नामसमारोपकः, नामारोपकः.

ENROLMENT, *s.* नामाभिलेखनं, नामसमारोपणं, नामारोपणं, नामलिखनं, नामलेखनं.

ENS, *s.* (Being) भूतं, अभिभूतं, सत्त्वं, भावः, सत्ता, सम्भवः.

ENSAMPLE, *s.* See EXAMPLE.

To ENSANGUINE, *v. a.* रक्तेन or शोणितेन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेपुं), रक्ताक्तं-क्ता-क्तं कृ.

To ENSOONCE, *v. a.* छद् (c. 10. छादयति-यितुं), संछद्, प्रछद्, रक्ष् (c. 1. रक्षति-क्षितुं), गुप् (c. 1. गोपायति, गोमुं), अभिगुप्, गृह् (c. 1. गृहति-हितुं); 'ensoonce one's self,' आश्रि (c. 1. -श्रयति-यितुं), समाश्रि, संश्रि, आत्मानं गुप् or गृह्.

ENSOONCED, *p. p.* समाश्रितः-ता-तं, गुप्तः-मा-मं, प्रच्छन्ने स्थापितः-ता-तं.

To ENSOAR, *v. a.* दह in caus. (दाहयति यितुं), क्षारम् च् in caus. (अप्रेयति-यितुं).

To ENSHIELD, *v. a.* आच्छद्-छादयति-यितुं), गुप् (c. 1. गोपायति, गोमुं).

To ENSHINE, *v. a.* पवित्रद्वयं सुगहनाधारे or सुगहनभासे or सुप्रतिष्ठितभाजने निविश् in caus. (-वेशयति-यितुं) or रश् (c. 1. रक्षति-क्षितुं).

ENSHINED, *p. p.* सुप्रतिष्ठितभासे or सुगहनाधारे रक्षितः-ता-तं.

ENSIFORM, *a.* अस्त्राकारः-रा-रं, सङ्गाकृतिः-ति-ति, सङ्गाकारः-रा-रं.

ENSIGN, *s.* (Banner) पताका, ध्वजः, ध्वजपटः, केतनं, केतुः *m.*, वैजयन्ती, केतुवसनः, जयन्तः कदली-लिका, उच्छुलः—(Badge) चिह्नं, लिङ्गं, ध्वनः, व्यञ्जनं, लक्षणं.—(Officer). See the next word.

ENSIGN-BEARER, *s.* ध्वजो *m.* (न), ध्वजवान् *m.* (न), पताको *m.* (न), वैजयन्तिकः, ध्वजधारो *m.* (न), पताकाधारो *m.* (न), पताकावाहकः.

To ENSLAVE, *v. a.* दासीकृ, वशीकृ, करदीकृ, दास (nom. दासयति-यितुं), दास्ये or दासत्वे नियुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं), दास्यं गम् in caus. (गमयति-यितुं).

ENSLAVED, *p. p.* दासीकृतः-ता-तं, दास्यं गमितः-ता-तं, दास्यगतः-ता-तं.

ENSLAVEMENT, *s.* दास्यं, दासत्वम्. दासभावः, परप्रणयत्वं, बन्धनं.

To ENSNARE, *v. a.* See INSARE.

To ENSUE, *v. n.* अनुवृत् (c. 1. -वर्धते-र्धितुं), प्रवृत्, अनुम् (c. 1. -सरति-सर्तुं), उत्पद् in pass. (-पद्यते), जन in pass. (जायते), अन्वि (c. 2. अन्वेति-तुं ft. इ), अनुया (c. 2. -याति-तुं), उपस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्थातुं), अनुज्ञा, पश्चाद् आगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), सम्भू, प्रभू, उद्भू.

ENSUED, *p. p.* उत्पन्नः-न्ना-न्नं, प्रवृत्तः-न्ना-न्नं, वृत्तः-न्ना-न्नं, जातः-ता-तं.

ENSUING, *a.* आगामी-मिनी-मि (न), भावी-विनी-वि (न), उत्तरका. लीनः-ता-तं, अनुवर्ती-र्त्तिनी-र्त्ति (न), अनागतः-ता-तं; 'in the ensuing year,' आगामिवत्सरे.

To ENSURE, *v. a.* See INSURE.

ENTABLATURE, ENTABLEMENT, *s.* गृहस्य यो भागः सम्भाष्ये-वल्लभते.

ENTAIL, *s.* (An estate inherited lineally) क्रमागतरीक्यं, क्रमायातरीक्यं.—(Rule of descent) क्रमागतविधिः *m.*, अन्वयागतविधिः *m.*, बहन्त्वं, नियुक्ता.

To ENTAIL, *v. a.* (An estate) रीक्यं or स्वावरधनादि विशेषक्रमागमनसारेण दायार्थिभ्यः प्रदा (c. 3. -ददाति-दातुं), रीक्याधिकारित्वं विशेषक्रमागमानुसारान् स्थिरीकृ or बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).—(Bring on) आवह् (c. 1. -वहति-वोढुं) or उत्पद् in caus. (-पादयति-यितुं) or जन् in caus. (जनयति-यितुं).

To ENTANGLE, *v. a.* संक्षिप् in caus. (-क्षेपयति-यितुं), आक्षिप्, परि-क्षिप्, छिद्यीकृ, संलग्नीकृ, गन्ध् (c. 1. गन्धयति-गन्धितुं), गन्धिलीकृ, सङ्कुलीकृ, आकुलीकृ, आकुक्ष् (c. 1. -कुक्षति-क्षितुं), व्यावृत् in caus. (-वर्धयति-यितुं), सङ्कुलीकृ, सङ्गन्ध् (c. 9. -बध्नाति-बन्धुं), सम्मिष् (c. 10. -मिश्रयति-यितुं); 'to be entangled, as the hair,' जद् or ऋद् (c. 1. जदति, ऋदति-दितुं); 'to disentangle,' उद्गन्ध्, समुद्गन्ध्.

ENTANGLED, *p. p.* (Caught) छिद्यः-छा-छं, आक्षिद्यः-छा-छं, संक्षिद्यः-छा-छं, परिक्षिद्यः-छा-छं, परिलग्नः-गना-ग्नं, संलग्नः-गना-ग्नं, सङ्गः-क्ता-क्तं, सङ्गडः-डा-डं.—(Confused) सङ्कुलीकृ-श्री-शै. सङ्कुलः-ला-लं, गन्धिलः-ला-लं.—(Twisted) आकुक्षितः-ता-तं; 'entangled in the teeth,' दन्तक्षिद्यः-छा-छं, दन्तसङ्गः-क्ता-क्तं; 'entangled in the branches,' विटपपरिलग्नः-गना-ग्नं, शाखासु सङ्गः-क्ता-क्तं; 'entangled hair,' जडा, जुटकं, जूटः; 'having entangled hair,' जडावान्-वती-वत् (न), जडिलः-ला-लं; 'entangled in a net,' जालबद्धः-डा-डं.

ENTANGLEMENT, *s.* आक्षिद्यता, संलग्नता, गन्धिलत्वं, जडिलत्वं, सङ्कुलता, सङ्कुलीकृतं, सङ्गः, सङ्गर्थं, यतिकरः, आकुलत्वं, आकुलत्वं.

TO ENTER, v. a. and n. विश् (c. 6. विशति, वेष्टु), प्रविश्, निविश्, आविश्, समाविश्, आगम् (c. 1. -गच्छति -गन्), अभिगम्, अभ्यागम्, ज्ञानगम्, आया (c. 2. -याति -तु), अभिया, उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातु), श्रि (c. 1. श्रयति -यितु), आश्रि, गाह् (c. 1. गाहते -हितु), विगाह्.—(Set down in writing) अभिलिख् (c. 6. -लिखति -लेखितु), पुस्तके समारुह् in caus. (-रोपयति -यितु) or सारुह्.—(Enter upon a business) प्रवृत् (c. 1. -वर्षते -रितु), प्रक्रम् (c. 1. -क्रमते -मितु), उपक्रम्.—(Enter into another's views) परमतम् अनुमन् (c. 4. -मन्यते -मन्) or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतु).

ENTERED, p. p. प्रविष्टः -ष्टा -ष्टं, निविष्टः -ष्टा -ष्टं, आविष्टः -ष्टा -ष्टं.—(In writing) अभिलिखितः -ता -तं, आरोपितः -ता -तं, लेख्यारुढः -ष्टा -ष्टं, समारोपितः -ता -तं.

ENTERPRISE, s. (Undertaking) प्रवृत्तिः f., उद्योगः, उत्साहः, आरम्भः, उपक्रमः, व्यवसायः, उद्यमः, चेष्टा, चेष्टितं, कर्म n. (नं), प्रौढिः f., ग्रहः, साध्यः.—(Bold undertaking) महोत्साहः, दुर्गकर्म n. (नं), अद्भुतकर्म n., साध्व्यकर्म n., कठिनकर्म n.

TO ENTERPRISE, v. a. उपक्रम् (c. 1. -क्रमते -मितु), सारम् (c. 1. -रभते -रम्), समारम्भ, व्यवसो (c. 4. -स्यति -सातु), प्रवृत् (c. 1. -वर्षते -रितु).

ENTERPRISER, s. कठिनकर्मप्रवृत्तः, दुर्गकर्म्यवसायी m. (नं), महोत्साहः.

ENTERPRISING, a. व्यवसायी -यिनी -यि (नं), व्यवसायकारी -रिणी -रि (नं), उद्योगी -यिनी -यि (नं), मोद्योगः -गा -नी, कठिनकर्म्यवसायी &c., साहसिकः -की -कं.

TO ENTERTAIN, v. a. (A guest with hospitality) अतिथिं सक्तु or सेव् (c. 1. सेवते -यितु) or पूज् (c. 10. पूजयति -यितु), अतिथ्यं कृ, सत्कारं कृ; 'with choice food,' स्वाह्वैः or भोजनविशेषैः सनुष् in caus. (-तोषयति -यितु) or नृष् in caus. (तर्पयति -यितु) or भुज् in caus. (भोजयति -यितु).—(Amuse) विनूद् (c. 10. -नोदयति -यितु), विलम्ब (c. 10. -लासयति -यितु), रम् (c. 10. रमयति -यितु).—(Hold in the mind) मनसि or मनसा धृ (c. 1. धरति, धर्तु) or उपलब्ध (c. 1. -लभते -लभु) or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतु).

ENTERTAINED, p. p. (Hospitably) सक्तुतः -ता -तं.—(Amused) टिनो-दिनः -ता -तं.

ENTERTAINER, s. सत्कारी m. (नं), सक्तु m., आमन्त्रयिता m. (नं), निमन्त्रणकृ.

ENTERTAINING, a. विनोदकः -की -कं, विनोदनकः -का -कं, हाम्ययुक्तः -क्ता -कं.

ENTERTAINMENT, s. (Amusement) विनोदः, विलासः.—(Of guests) सत्कारः, सत्कर्म n. (नं), अतिथिसत्क्रिया, अतिथिसेवा, अतिथिपूजनं, अतिथ्यं, अतिथिक्रिया, सङ्ग्रहः.—(Feast) उत्सवः, सहभोजनं, सम्भोजनं.

TO ENTHRAL. See ENTHRALL.

TO ENTHRONE, v. a. राजासने or सिंहासने उपविश् in caus. (-पेशयति -यितु) or अध्याप् in caus. (-आसयति -यितु), राज्ये अभिविष् (c. 6. -पिबति -पेकु).

ENTHRONED, p. p. सिंहासनोपविष्टः -ष्टा -ष्टं, सिंहासनाध्यासितः -ता -तं, अध्यासीनः -ना -नं, राज्ये अभिविष्टः -क्ता -कं.

ENTHRONEMENT, s. सिंहासनोपवेशनं, सिंहासनाध्यासः, अभिषेकः.

ENTHUSIASM, s. (Religious) अतिश्रद्धेयभक्तिजन्यो मादविशेषः or उन्मादः or मदः or उन्मदः, अतिश्रद्धाप्रयुक्ता उन्मत्तता, भक्तिव्यग्रता, श्रद्धाव्यग्रता, भक्तिव्यग्रता, निष्ठाभक्तिः f.—(Warmth, zeal) उत्साहः, उष्णता, उष्णः, यक्षता, उन्मत्तता, प्रयत्नता, व्यग्रता, उग्रता, जोशुक्यं, तेजस्यं, तीक्ष्णता, असमानुपायः, बुद्धिव्यग्रता.

ENTHUSIAST, s. (In religion) अतिश्रद्धेयभक्तिवाद उन्मत्तो जनः, देवभ-

क्तिव्यग्रः, निष्ठाभक्तिमान् m. (नं).—(In any thing) उत्तमबुद्धिः m., व्यग्रबुद्धिः m., प्रमदजनः, तीक्ष्णमनः.

ENTHUSIASTIC, ENTHUSIASTICAL, a. व्यग्रः -या -यं, उत्तमः -ता -तं, चक्षुः -क्ष्वा -क्षं, उत्तमः -क्ष्वा -क्षं, प्रचक्षुः -क्ष्वा -क्षं, उष्णः -ष्णा -ष्णं, उग्रः -या -यं, असमानुपायः -गिणी -गि (नं), उत्सुकः -का -कं, तीक्ष्णः -क्ष्वा -क्षं, तीक्ष्णकर्मो -म्यो -म्यं (नं), उद्युक्तः -क्ता -कं, उन्मादवान् -वती -वत् (नं).

ENTHUSIASTICALLY, adv. अतिव्यग्रं, उत्साहेन, असमानुपायेण, सकुतूहलं.

ENTHYMEME, s. नूतनकावयवः or नूतनकावयो न्यायविशेषः, लुप्तन्यायः.

TO ENTICE, v. a. आकृष् (c. 1. -कर्षति -क्रुष्टु), लुभ् in caus. (लोभयति -यितु), प्रलुभ्, परिलुभ्, मुह् in caus. (मोहयति -यितु), भानिं वन् (c. 10. जनयति -यितु), प्रलभ् (c. 1. -लभते -लभु), ललु (c. 10. लालयति -यितु), दुष्टकर्मणि प्रवृत् in caus. (-वर्षयति -यितु) or नियन् (c. 10. -योजयति -यितु).

ENTICED, p. p. आकृष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रलोभितः -ता -तं, लालितः -ता -तं.

ENTICEMENT, s. आकर्षणं, आकृष्टिः f., प्रलोभनं, विलोभनं, मोहनं, विमोहनं, मोहः, लोभः, लालनं, लोभदर्शनं, वचनं, प्रलम्भः.

ENTICER, s. प्रलोभकः, आकर्षकः, विमोही m. (नं), लाली m. (नं), लोभदर्शकः.

ENTICING, a. प्रलोभकः -का -कं, आकर्षकः -का -कं, आकर्षी -पिणी -पि (नं), विमोहनः -ना -नी -नं, मोही -हिनी -हि (नं), भानिपानकः -का -कं.

ENTICINGLY, adv. सप्रलोभनं, आकृष्ट्या, प्रलोभनेन, आकर्षकप्रकारेण.

ENTIRE, a. (Complete, whole, not defective) कृत्वः -त्वा -त्वं, सकलः -ला -लं, सर्वः -श्वा -श्वं, विश्वः -श्वा -श्वं, सम्पूर्णः -णा -णं, पूर्णः -णा -णं, समग्रः -या -यं, निखिलः -ला -लं, अखिलः -ला -लं, समस्तः -स्ता -स्तं, पर्याप्तः -प्ता -प्तं, अशेषः -पा -पं, निःशेषः -पा -पं, निरवशेषः -पा -पं, अनूनः -ना -नं, अनूनः -ना -नं, अविकलः -ला -लं, अव्ययः -यदा -यं, अभग्नः -ग्ना -ग्नं, अभिन्नः -न्ना -न्नं, अद्यतः -ता -तं, साधनः -ना -नं, आत्मनिकः -की -कं, न्ययः -न्या -यं, सिमः m. only. (Of perfect integrity) अशेषः -ष्टा -ष्टं, अहर्ष्यः -म्यो -म्यं, सरलः -ला -लं.—(An entire horse) सवृषयोः -घः, योजाघः.

ENTIRELY, adv. अशेषतः, अशेषेण, निःशेषेण, निरवशेषं, कृत्वशस्, काव्येन, साकल्येन, अखिलेन, निखिलेन, सर्वतः, सर्वशस्, विश्वतः, आमूलं, सम्पदं, पर्याप्तं, साधनं, अनूनं, अव्ययतः, 'entirely around,' समस्ततः, अभितम्.

ENTIRENESS, ENTIRETY, s. काव्यं, साकल्यं, आखिल्यं, सामग्र्यं, सम्पूर्णता, समुदायः, समस्तता, समस्तिः f., अभिधता, अव्ययत्वं, अनूनता, अवैकल्यं.—(Integrity) अशेषता, सारल्यं, आयाहीनता.

TO ENTITLE, v. a. (Give a title or name) नाम कृ or दा, उपाधि or संज्ञा दा, नामधेयं कृ, अभिधा (c. 3. -दधाति -धातु), आख्या (c. 2. -ख्याति -तु), कृत् (c. 10. कीर्तयति -यितु), उदाहृ (c. 1. -हरति -हर्तु).—(Give a claim) अधिकारं or अधिकारिणं or स्वतं दा; 'to be entitled,' अहे (c. 1. अहेति -ते -हितु), अहेः -हो -हं or उपपन्नः -क्ता -कम् अस्; 'he is entitled to honour,' मानम् अहेति; 'he is entitled to receive so much salary,' उपपन्नोऽयम् इतावद् वर्जनेन गृह्णाति; 'knowledge entitles to respect,' विद्या मान्यत्वाकारणं; 'a good man is entitled to reverence,' साधुजनः पूजनीयः.

ENTITLED, p. p. (Named) प्रोक्तः -क्ता -कं, अभिहितः -ता -तं, स्मृतः -ता -तं, संज्ञितः -ता -तं, उदाहृतः -ता -तं, आख्यातः -ता -तं. See CALLED. (Having a claim) अधिकारी -रिणी -रि (नं), अहेः -हो -हं; 'entitled to honour,' पूजार्हः -हो -हं; 'entitled to a sixth,'

बहभागभाक् *m. f. n. (ञ.)*.

ENTITY, *s.* भूतं, अधिभूतं, सत्त्वं, सत्ता, भावः, यत्न *n.*, वचनं.

To ENTOMB, *v. a.* इमं शाने or समाधी स्या in caus. (स्थापयति -यितुं) or निधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or निखन् (c. 1. -खनति -नितुं) or समु in caus. (-सर्पयति -यितुं).

ENTOMBED, *p. p.* निजातः -ता -तं, समाधिनिखातः -ता -तं, भूमिनिखातः -ता -तं.

ENTRAIL, ENTRAILS, *s.* अन्तः, अन्त्राणि *n. pl.*, पुरोतत् *m. n.*, नाडिः -डी *f.*, यमनी, कोष्ठः.

ENTRANCE, *s.* (Act of entering) प्रवेशः -शनं, निवेशः -शनं, आवेशः -शनं, समावेशः, वेशः -शनं, वेपथं, वेशिका, प्रतिहारणं. — (Door, gate) द्वारं, द्वारवर्त्म *n. (न्)*, मुखं, गृहमुखं, निःसरणं, प्रतीहारः, पथः; 'principal entrance,' सिंहद्वारः; 'private entrance,' प्रखखद्वारं.

ENTRANCED, *p. p.* (Put in a trance) मूर्च्छितः -ता -तं, मूर्च्छापन्नः -न्ना -न्नं. — (Enraptured) सम्मोहितः -ता -तं, मोहप्राप्तः -प्ता -प्ते, परमहर्षमोहितः -ता -तं.

To ENTRAP, *v. a.* उन्माथे or पाशे पतु in caus. (पातयति -यितुं), जाले पातयित्वा बन्धु (c. 9. बध्नाति, बन्धु) or धु (c. 1. धरति, धर्षु) or ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), प्रलुभु in caus. (-लोभयति -यितुं).

ENTRAPPED, *p. p.* उन्माथे पातितः -ता -तं, पाशबद्धः -द्धा -द्धं, जालबद्धः -द्धा -द्धं.

To ENTREAT, *v. a.* अन्नलिं कृत्वा प्राथे (c. 10. -अथेयति -ते -यितुं), सम्प्राथे, अन्मथे; विनयेन or कृताञ्जलिवत् प्राथे or याच (c. 1. याचति -चिन्ते), अभियाच, प्रयाच, सम्प्रायाच; प्रसद (c. 10. -सादयते -ति -यितुं), विनी (c. 1. -नयति -नेतुं), विनयेन स्वाथे निविद् (c. 10. -वेदयति -यितुं).

ENTREATED, *p. p.* अन्नलिकर्मपूर्वै प्राथितः -ता -तं or अन्मथितः -ता -तं, विनयेन याचितः -ता -तं, प्रसादितः -ता -तं, अनुनीतः -ता -तं.

ENTREATY, *s.* प्रार्थनं -ना, अन्मथेना, अथे; अथित्वं -ता, याचना, विनतिः *f.*, मार्गणं, विनयेन निवेदनं.

ENTRY, *s.* (Passage for entrance) द्वारं, द्वारवर्त्म *n. (न्)*, गमनागमनपथः. — (Ingress) प्रवेशः -शनं. — (Committing to writing) अभिलिखनं, लेख्यारोपणं, पुस्तकारोपणं, समारोपणं.

To ENUCLEATE, *v. a.* स्पष्टीकृ, व्यक्तीकृ, विशुष्ट in caus. (-शोधयति -यितुं), परिशुष्ट.

To ENUMERATE, *v. a.* संख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), सम्परिख्या, परिसंख्या, प्रसंख्या; परिगण (c. 10. -गणयति -यितुं), विगण, प्रगण, गण; अनुपूर्वशस् or एकैकशस् or यथाक्रमं or पृथक् पृथक् ख्या, उद्दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), समुद्दिश निदिश.

ENUMERATED, *p. p.* परिसंख्यातः -ता -तं, परिगणितः -ता -तं, उद्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, समुद्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, एकैकशः or प्रत्येकं कथितः -ता -तं or निदिष्टः -ष्टा -ष्टं, अनुक्रान्तः -न्ता -न्तं.

ENUMERATION, *s.* परिसंख्या -ख्यानं, संख्या, गणनं -ना, परिगणना, समुद्देशः, एकैकशो निदिशः.

To ENUNCIATE, *v. a.* उच्चार in caus. (-चारयति -यितुं), उदीर (c. 10. -ईरयति -यितुं), समुदीर, उदाह (c. 1. -हरति -हर्षुं), प्रख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), कृत् (c. 10. कीर्त्तयति -यितुं), प्रकृत्.

ENUNCIATED, *p. p.* उच्चारितः -ता -तं, उदीरितः -ता -तं, उदाहृतः -ता -तं.

ENUNCIATION, *s.* उच्चारणं, उदीरणं, उदाहरणं, व्याहारः -हरणं, समुदाहरणं, स्थापनं, विहापनं, प्रकीर्त्तनं, प्रकाशनं, घोषणा.

ENUNCIATIVE, *a.* उच्चारकः -का -कं, स्थापकः -का -कं, आवेदकः -का -कं.

To ENVELOP, *v. a.* आवेष्ट (c. 1. -वेष्टते -ष्ठितुं), परिवेष्ट, संवेष्ट, आच्छद् (c. 10. -च्छादयति -यितुं), परिच्छद्, समाच्छद्, प्रच्छद्, प्रतिच्छद्, संच्छद्;

परिवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रोतुं), छावृ; पिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), कोशेन परिवेष्ट.

ENVELOPE, *s.* कोशः, कोपः, आवेष्टनं, परिवेष्टनं, वेष्टनं, प्रच्छदपटः, प्रावकः, प्रावरणं, वासनं, पिधानं, पुटः, आच्छादनं, निबोलेन, अवनगुह्यनं.

ENVELOPED, *p. p.* वेष्टितः -ता -तं, आवेष्टितः -ता -तं, परिवेष्टितः -ता -तं, कोशस्थः -स्था -स्थं, वासनस्थः -स्था -स्थं, परीतः -ता -तं, अवनगुह्यतः -ता -तं.

To ENVENOM, *v. a.* विषेण लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्सु) or दिह (c. 2. देधि -ग्धुं) or अञ्ज (c. 7. अनीक, अंक्नुं) or समृन् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), सविषं -पां -पं कृ.

ENVENOMED, *p. p.* विपाक्तः -क्ता -क्तं, विपलितः -प्ता -प्ते, विषप्रदिग्धः -ग्धा -ग्धं, सविषः -पा -पं, गरली-लिनी-लि (न्); 'envenomed shaft,' दिग्धः.

ENVIALE, *a.* ईर्ष्याणीयः -या -यं, ईर्ष्यापादकः -का -कं, लोभ्यः -भ्या -भ्यं, स्मृहणीयः -या -यं, प्रार्थनीयः -या -यं, आकांक्षणीयः -या -यं.

ENVIED, *p. p.* ईर्षितः -ता -तं, ईर्षितः -ता -तं, अभिलषितः -ता -तं, स्मर्षितः -ता -तं.

ENVIER, *s.* ईर्षी *m. (न्)*, असूयकः, असूयकः, परकत्पाणासहनः.

ENVIOUS, *a.* ईर्षी -र्षिणी -र्षि (न्), ईर्ष्यालुः -लुः -लुः, ईर्ष्यकः -का -कं, मेर्यः -र्ष्य -र्ष्यं, मत्सरः -रा -रं -रो -रिणी -रि (न्), समत्सरः -रा -रं, परधनमत्सरः -रा -रं, परधनाभिलाषुकः -का -कं, परगुणमत्सरः -रा -रं, परोत्कर्षासहनः -ना -नं, परप्रशंसासहिष्णुः -ष्णुः -ष्णुः, स्पर्धी -र्षिणी -र्षि (न्), साभ्यसूयः -या -यं, कृतार्थः -र्ष्य -र्ष्यं, सन्नार्थः -र्ष्य -र्ष्यं, कुहनः -ना -नं, वीभत्सुः -त्सुः -त्सुः, स्मृहपालुः -लुः -लुः, अभिलाषी -र्षिणी -र्षि (न्), परशुभासर्षणः -ष्ण -ष्णं.

ENVIOUSLY, *adv.* मेर्यं, सासूयं, समत्सरं, समात्सर्यं, साभ्यसूयं.

To ENVIRON, *v. a.* परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते -ष्ठितुं), परिवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रोतुं), छावृ, परिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठातुं). See ENCOMPASS.

ENVIRONED, *p. p.* परिवेष्टितः -ता -तं, परिवृतः -ता -तं, छावृतः -ता -तं, परिगतः -ता -तं, परीतः -ता -तं, चलयितः -ता -तं, व्याप्तः -प्ता -प्ते.

ENVIRONS, *s.* (Of a town) नगरोपान्तं, उपनगरं, उपपुरं, परिसरः.

ENVOY, *s.* दूतः, राजदूतः, सन्धी *m. (न्)*, सन्देशहरः, वाक्ताहरः, निमृष्टार्थः, कार्यद्वारः, राजचारः, राजप्रतिनिधिः *m.*

To ENVY, *v. a.* ईर्ष्य (c. 1. ईर्ष्यति -र्ष्यितुं), ईर्ष्य (c. 1. ईर्ष्यति -र्ष्यितुं), स्मृह (c. 10. स्मृहयति -यितुं), स्पर्धं (c. 1. स्पर्धते -र्ष्यितुं), असूय (nom. असूयति -ते -यितुं), असूयकः, परद्वयम् अभिलम् (c. 1. -लपति, c. 4. -लपति -यितुं), परोत्कर्षं न सह (c. 1. सहते, सोढुं) or न मृप (c. 4. मृष्यति, मर्षितुं), मात्सर्यं कृ.

ENVY, *s.* ईर्ष्या, असूया, मात्सर्यं, मत्सरः -रता, स्पर्धा, स्पर्धता, अद्यान्ति *f.*, समर्षः, परिसर्षः, रागः, द्वेषः, ईर्ष्या, स्मृहा, परधनाभिलाषः, परोत्कर्षासहिष्णुता, अन्यगुणासहिष्णुता, अन्यशुभद्वेषः, परप्रशंसाया असहिष्णुता.

EOLUS, *s.* (God of the winds) यवनदेवता, वायुदेवता.

EPACT, *s.* कालगणकभाषायां सौरवत्सरावसानं समावस्थाः प्रभृति तिथिसंख्यासूचकः शब्दः or शब्दो येन चान्द्रवत्सरात् सौरवत्सराधिपत्ये सूच्यते.

EPAULET, *s.* स्कन्धाभरणं, सैनिकजनैः स्कन्धदेशे भृतः पदसूचकोलङ्कारः, अंशालङ्कारः, अंशभरणं.

EPIHEMERAL, *a.* ऐकाहिकः -की -कं, क्षणविध्यंसी -सिनी -सि (न्), उत्पन्नविनाशी -शिनी -शि (न्), क्षणभङ्गुरः -रा -रं, एकाहमात्रव्यापी -यिनी -यि (न्).

EPIHEMERIS, *s.* आह्निकव्यवहारपुस्तकं, दैवसिकवृत्तान्तपुस्तकं. — (In astronomy) पुस्तकं यस्मिन् नक्षत्राणां गतिभावादि प्रतिदिनम् आरोप्यते.

Epic, *a.* ऐतिहासिकः -की -कं, वीरचरित्रकथकः -का -कं, काविकः -की -कं, शूरवृत्तान्तविषयः -या -यं, महाकाव्यसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न्)

EPIC, *s.* (Ποιη) महाकाव्यं, इतिहासः. वीरचरित्रविषयं काव्यं.
 EPICENE, *a.* सामान्यलिङ्गः -ज्ञा -ज्ञं. साधारणलिङ्गः -ज्ञा -ज्ञं.
 EPICURE, *a.* मिश्रव्यघ्ननादिषु प्रसक्तः, सद्योन्नतः. खाद्वन्नभिलाषी *m.* (नं). उदरपरायणः, कुक्षिभरिः *m.* लोलुपः. अतिलोभी *m.* (नं). रसिकः. वैषयिकः, विषयासक्तः, विषयसेवी *m.* (नं). पात्रेसमिताः.
 EPICUREAN, *a.* विषयी -विषयी -पि (नं). शारीरिकसुखसेवी -विनी -वि (नं). वैषयिकः -की -कं. भोगपरायणः -शा -शं.
 EPICURISM, *s.* विषयोपसेवा, विषयासक्तिः *f.* शारीरिकसुखानुरागः.
 EPICYCLE, *s.* (In astronomy) प्राक् चक्रं, परिधिः *m.*
 EPIDEMIC, EPIDEMICAL, *a.* देशसाधारणः -या -शी -शं, सद्योन्नतः -गा -गं, बहुजनसामान्यः -न्या -न्यं; 'disease,' मारो, मारः -रिः *f.* महामारी, मरकः, मारकः. आतञ्चनं, सङ्घातकः, उपसर्गः.
 EPIDERMIS, *s.* वायुत्वक् *f.* (च). वहिस्त्वक्, वायुत्वस्मे *m.* (नं), अयभासिनी.
 EPIGLOTTIS, *s.* उपजिह्वा, अलिजिह्वा, प्रतिजिह्वा, पण्डिका, गुण्डिका.
 EPIGRAM, *s.* अक्षरद्वयोपरिमाणं रसिककाव्यं, सरसं लघुकाव्यं.
 EPIGRAMMATICAL, *a.* पृथोक्तलघुचकित्वायोग्यः -ग्या -ग्यं, रसिककविताम-
 च्छन्धी -न्यनी -न्यि (नं).—(Pointed) रसिकः -का -कं, रसवान् -वारी -वत् (नं), सरसः -सा -सं.
 EPIGRAMMATIST, *s.* पृथोक्तरसिककविताकर्त्ता *m.* (नै), लघुकाव्यरचकः.
 EPILEPSY, *s.* अपस्मारः, ग्रहामयः, भामरः, भूतविक्रिया, प्रतानः, मूर्च्छावायुः *m.*
 EPILEPTIC, *a.* अपस्मारी -रिणी -रि (नं), भामरी -रिणी -रि (नं), वातग्रस्तः -स्ता -स्तं, वायुग्रस्तः -स्ता -स्तं, ग्रहामयपीडितः -ता -तं, आकृष्टः -ष्टा -ष्टं.
 EPILOGUE, *s.* अन्तर्वाक्यं, शेषवाक्यं, अन्त्यवचनं, समापकवाक्यं, समापनवचनं.
 EPINICION, *s.* जयगीतं, जयशब्दः.
 EPIPHANY, *s.* ख्रीष्टप्रकाशनं, ख्रीष्टप्रकाशनमुद्दिश्य ख्रीष्टजन्मपर्वणः परं द्वादशदिने मेवितो महोत्सवः, ख्रीष्टप्रकाशनपर्व *n.* (नं).
 EPISCOPACY, *s.* धर्माध्यक्षता -त्वं, धर्माध्यक्षाधिपतः, धर्माध्यक्षाधिकारः, धर्माध्यक्षकर्तृका ख्रीष्टीयसमाजनीतिः *f.*
 EPISCOPAL, EPISCOPALIAN, *a.* धर्माध्यक्षसम्बन्धी -न्यनी -न्यि (नं), धर्मा-
 द्यक्षशासितः -ता -तं, धर्माध्यक्षपालितः -ता -तं.
 EPISCOPATE, *s.* धर्माध्यक्षाधिकारः, धर्माध्यक्षाधिपत्यं, धर्माध्यक्षपदं.
 EPISODE, *s.* उपाख्यानं, उपकथा, प्रसङ्गवाक्यं, प्रासङ्गिकवाक्यं, पताका, मूलविषयवहिरंगा कथा.
 EPISODIC, EPISODICAL, *a.* प्रासङ्गिकः -की -कं, मूलविषयानन्वितः -ता -तं, प्रस्तुतविषयवहिरंगः -ता -तं, अनन्वितः -ता -तं, अप्रस्तुतः -ता -तं.
 EPISPASTIC, *a.* त्वक्स्पर्शोत्पादकः -का -कं, स्पर्शकारी -रिणी -रि (नं).
 EPISTLE, *s.* पत्रं, लेखः, लेख्यं, पत्रिका, पत्रो, संवादपत्रं, सन्देशपत्रं, लिपिः *f.*
 EPISTOLARY, *a.* पत्रो -त्रिणी -त्रि (नं), पत्रीयः -या -यं, लेख्यकः -का -कं.
 EPITAPH, *s.* चैत्यस्य उपरिलिखितं मृतजनमुद्दिश्य स्तुतिवाक्यं, चैत्योपरि लिखिता तत्रैव निस्स्रातजनमुद्दिश्य गुणस्तुतिः, चैत्यलिपिः *f.*, चैत्योपरिस्था लिपिः.
 EPITHALAMIUM, *s.* वैवाहिकगीतं, सोद्वाहिकगीतं, विवाहसमये मान्दलिकगीतं.
 EPITHEM, *s.* उत्सारिका, उपदेहः, उपनाहः, प्रलेपः, लेपः.
 EPITHET, *s.* विशेषणं -पकः -कं, संज्ञाविषयः, संघुष्टिः *f.*, उपाधिः *m.*, गुणागुणवाचकः शब्दः.
 EPITOME, *s.* संक्षेपः -पणं, सङ्ग्रहः, सारसङ्ग्रहः, सारः, संहिता, प्रत्याहारः, समाहारः, समावृत्तिः *f.*, समसन्.
 To EPITOMIZE, *v. a.* संक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), संह (c. 1. -हरति -हर्षुं), उपसंह.
 EPITOMIZED, *p. p.* संक्षिप्तः -ता -तं, संक्षेपिकः -की -कं, समस्तः -स्ता -स्तं, सामासिकः -की -कं, संहृतः -ता -तं, उपसंहृतः -ता -तं, चुचकः -का -कं.

EPITOMIZER, EPITOMIST, *s.* संक्षेपज्ञा *m.* (नै), सङ्ग्रहकर्त्ता *m.* (नै), सारलेखकः.
 EPOCH, EPOCHA, *s.* (A fixed era from which computation of years begin) भुवः, शाकः, शकः, संवत् indec. The era of Śālivāhana is called शाकः, that of Vikramāditya, संवत्.— (Any period or fixed time) कालः, कालावधिः *m.*, अवधिः *m.* निर्णीतकालः.
 EPODE, *s.* उपगीतं, उपगानं, अधिगीतं, अपरगीतं, गीतानुबन्धः.
 EPOPEE, *s.* महाकाव्यं, वीरचरित्रविषयं काव्यं.
 EPUATION, *s.* उत्सवकरणं, उत्सवः, मिश्रावभोजनं.
 EQUABLE, *a.* समानः -वा -नं, निर्विकारः -रा -रं.—(In motion) समान-
 गतिः -तिः -ति.—(In temper) समभावः -वी -वं, समवृत्तिः -त्रिः -त्रि, समचित्रः -त्रा -त्रं.
 EQUAL, *a.* समः -मा -मं, समानः -ना -नं, तुल्यः -त्या -त्वं, समीयः -या -यं, सदृशः -शी -शं, ईदृशः -शी -शं.—(Not inferior) अनवरः -रा -रं, अनवरमः -मा -मं.—(Even, uniform) समानः -ना -नं, समस्यः -स्या -स्यं, निर्विकारः -रा -रं, अघ्नस्यः -सा -सं; 'of equal extent or size,' सम्मितः -ता -तं, सममात्रः -त्रा -त्रं, तुल्यपरिमाणः -या -शं; 'equal to all,' सद्योन्नतः -मा -मं; 'of equal strength,' तुल्यबलः -ला -लं; 'equal in glory,' समानोत्तमः -ता -तं, नः (स); 'this is equal to a sixteenth part of that,' एतत् तस्य षोडशशेन समं.
 EQUAL, *s.* (Of the same age) समानवयस्कः, समवयस्कः, सवयाः *m.* (स). तुल्यवयाः *m.* (स), समानजन्मा *m.* (नं), वयस्यः.—(Of the same rank) समानपदस्यः, तुल्यपदस्यः.
 To EQUAL, *v. a.* समीकृ, समानीकृ, तुल्यीकृ, समान (nom. समानपति -यितुं), समानं -नां -नं कृ, तुल्यं -न्यां -त्यं कृ.
 EQUALITY, *s.* समता, साम्यं, समानता, तुल्यता -त्वं, सामान्यं, साम्यता, प्रतियोगिता.—(In rank) समानपदं, तुल्यपदं.—(In tribe) सवर्णता.
 EQUALIZATION, *s.* समीकरणं, समानीकरणं, तुल्यत्वं, समानता.
 To EQUALIZE, *v. a.* समीकृ, समानीकृ, तुल (c. 10. तुलपति -यितुं).
 See To EQUAL.
 EQUALIZED, *p. p.* समीकृतः -ता -तं, समानीकृतः -ता -तं, तुलितः -ता -तं.
 EQUALLY, *adv.* समं, समानं, समानतस्, तुल्यवत्, साम्यतम, सामान्येन.
 EQUANIMITY, *s.* समचिन्तनं, समबुद्धिता, समभावः, समानवृत्तिः *f.*, सद्योन्नतता, सख्यसम्पन्नता, सख्यं, सम्पदापदो हर्षविषयादरहितं.
 EQUANIMOUS, *a.* समचिन्तः -त्रा -त्रं, समबुद्धिः -द्धिः -द्धि, समभावः -वी -वं, समवृत्तिः -त्रिः -त्रि, सख्यसम्पन्नः -त्रा -त्रं, सत्यसम्पन्नः -त्रा -त्रं, सम्पदा-
 पदो हर्षविषयादरहितः -ता -तं, निर्विकारः -रा -रं.
 EQUATION, *s.* (In algebra) समीक्रिया, समीकरणं, साम्यं, फलं; 'of unknown quantity,' अक्षयक्रसाम्यः, 'unlimited equation,' एकवर्णसमीकरणं.
 EQUATOR, *s.* निरक्षः, भूचक्रं, भूपरिधिः *m.*, भूगोलरेखा; 'equatorial region,' निरक्षदेशः; 'celestial equator,' नाडिमखडलं, नाडीमखडलं.
 See EQUINOCTIAL LINE.
 EQUATORIAL, *a.* निरक्षसम्बन्धी -न्यनी -न्यि (नं), भूचक्रसम्बन्धी, &c.
 EQUERY, EQUERRY, *s.* राजाश्वपालः, राजाश्वशालारक्षणे नियुक्तो जनः.—(Stable for horses) अश्वशाला, यजिजाला.
 EQUESTRIAN, *a.* आश्वः -शी -शं, आश्विकः -की -कं, अश्वीयः -या -यं, तुरगी -गिणी -गि (नं); 'person on horseback,' अश्वारूढः, अश्वारोही *m.* (नं).
 EQUIANGULAR, *a.* समकोणः -या -यं, समानाशः -श -शं, तुल्यकोणः -या -यं.
 EQUIDISTANT, *a.* समानदूरः -रा -रं, तुल्यानदूरः -रा -रं, समानतरस्य -स्या -स्यं.

EQUILATERAL, *a.* समभुजः -जा -जं, समानबाहुः -हुः -ह, समपार्श्वः -पार्श्व -श्व; 'an equilateral triangle,' समविभुजः.

EQUILIBRIUM, *s.* तुल्यता, भारतुल्यता, समतोलत्वं, तुल्यबलत्वं, परिमाण-तुल्यता, समता, साम्यं.

EQUINOCTIAL, *a.* विषुवीयः -या -यं, विषुवसन्ध्या -न्ध्यानी -न्य (न); 'equinoctial line,' विषुवचक्रं, विषुवखलं, विषुवद्वृक्षं, विषुवरेखा, भूचक्रं, भूपरिधिः *m.*, नाडीमखलं; 'equinoctial point,' अयनं.

EQUINOX, *s.* विषुव, विषुवत् *n.*, विष्वक् *n.*, विषुवः; 'the vernal equinox,' महाविषुव, हरिपदं; 'autumnal,' विषुवपदं; 'day of the equinox,' विषुवदिनं.

EQUINUMERANT, *a.* समसंख्यः -ख्या -ख्यं, समानसंख्यः -ख्या -ख्यं.

To EQUIP, *v. a.* सज्जीकृ, सज्ज (c. 1. सज्जति -ज्जितुं), ससज्जं -ज्जां -ज्जं कृ, सज्जोपकारणे or सोपकारद्रव्यैः समायुज् in caus. (-योजयति -यितुं) or युज्, सज्जोपकारद्रव्याणि उपकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं) or सम्प्रकृप् or उपस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं) or उपपद् in caus. (-पादयति -यितुं) or सम्भृ (c. 1. -भरति -भर्तुं) or उपस्कृ or पुरस्कृ or सिद्धीकृ or प्रलुतीकृ, द्रव्यसम्भारं कृ, उपकरणसम्भारं कृ.-(With arms) वस्त्रैः or शस्त्रैः सज्जीकृ, सवह (c. 4. -नयति -नद्धुं), संवयम् (nom. -वर्मयति -यितुं).-(Fit out a ship) नावं समुद्रयानार्थं or युद्धार्थं सज्जीकृ.-(With clothes) वस्त्रैः वेष्ट् (c. 1. वेष्टते -ष्टितुं) or भूष् (c. 10. भूषयति -यितुं) or श्लक्ष्.

EQUIPAGE, *s.* (Implements, materials) उपकरणं, साधनं, सामग्र्यं -ग्रो, सम्भारः, उपस्करः.-(Paraphernalia) सज्जा, परिच्छदः, सवाहः, श्लक्ष्णिया.-(Of war) युद्धसज्जा, युद्धोपकरणं, वाहिनी.-(Retinue) परिवहेः, वहैः, तन्वं.-(Vehicle) वाहनं, विमानं.

EQUIPMENT, *s.* (Act of equipping) सज्जीकरणं, सज्जने -ना, सज्जकर्म *n.* (न), सज्जा, साधनं, सम्भारः, सम्भृतिः *f.*, सायोजनं, उपाकर्म *n.* (न), पुरस्कारः, पुरस्कारः. See EQUIPAGE.

EQUIPOISE, *s.* तुल्यता, भारतुल्यता, तुल्यबलत्वं, समतोलत्वं, तुल्यबलत्वं, समता, साम्यं, तुल्यपरिमाणं, परिमाणतुल्यता.

To EQUIPOISE, *v. a.* समीकृ, तुल्यीकृ, तुल्यबलीकृ, समतोलीकृ.

EQUIPOISED, *p. p.* तुलितः -ता -तं, समीकृतः -ता -तं, समतोलः -ला -लं.

EQUIPOLENCE, *s.* तुल्यबलत्वं, बलसमता, तुल्यशक्तित्वं, शक्तिसाम्यं.

EQUIPOLLENT, *a.* तुल्यबलः -ला -लं, तुल्यशक्तिः -क्ति -क्ति, तुल्योन्माः -जा -जः (स्).

EQUIPONDERANCE, *s.* तुल्यता, भारतुल्यता, समतोलत्वं, तुल्यबलत्वं.

EQUIPONDERANT, *a.* समतोलः -ला -लं, तुल्यबलः -ला -लं, तुल्यपरिमाणः -शा -शं.

EQUIPPED, *p. p.* सज्जीकृतः -ता -तं, सज्जितः -ता -तं, सज्जः -ज्जा -ज्जं, सोपकारद्रव्ययुक्तः -क्ता -क्तं, संयुक्तः -क्ता -क्तं, समायुक्तः -क्ता -क्तं, समन्वितः -ता -तं, सोपकारः -री -रं, सज्जद्वः -द्वा -द्वं, पिनद्वः -द्वा -द्वं, संहितः -ता -तं.

EQUITABLE, *a.* समदर्शी -शीनो -शी (न), धर्मीकारी -रिणी -रि (न), न्यायकारी &c., न्यायी -यिनी -यि (न), धार्मिकः -की -कं, न्यायवर्ती -वर्तिनी -र्वि (न), यथान्यायः -या -यं, अपक्षपाती -तिनी -ति (न), विपक्षपातः -ता -तं, पक्षपातरहितः -ता -तं, सर्वसमः -मा -मं, उभयसाधारणः -खा -खी -खं, निरुपेक्षी -क्षिणी -क्षि (न).

EQUITABLENESS, *s.* साम्यं, समता, सर्वसमता, अपक्षपातः, न्यायता.

EQUITABLY, *adv.* न्यायतः, यथान्यायं, न्यायवत्, पक्षपातं विना, साम्येन.

EQUITY, *s.* न्यायः, धर्मः, न्यायता, अपक्षपातः, साम्यं, समता, उभयसामान्यं, सर्वसमता, युक्ति *f.*, यापार्थं, विचारः.-(Qualification of the severity of law) दृढनैतुय्यंशनं, धर्मनैतुय्यंशनं; 'court of equity,' दृढनैतुय्यंशनका महाविचारालया.

EQUIVALENT, *a.* सममूल्यः -त्या -त्यं, तुल्यमूल्यः -त्या -त्यं, समानमूल्यः -त्या -त्यं, तुल्यबलः -ला -लं, तुल्यार्थः -धा -धं, समार्थः -धा -धं, समानबलः -ला -लं, समशक्तिः -क्ति -क्ति, तुल्यशक्तिः -क्ति -क्ति, तुल्यः -त्या -त्यं, समः -मा -मं, समानः -ना -नं.

EQUIVALENT, *s.* समानमूल्यकं द्रव्यं, तुल्यद्रव्यं, तुल्यवस्तु *n.*, प्रतिक्रिया, प्रतीकारः, प्रतिकृतिः *f.*, प्रत्युपकारः, निस्तारः, प्रतिफलं, परिवर्त्तः, तुल्यत्वं, साम्यं, समानत्वं.

EQUIVOCAL, *a.* सन्दिग्धार्थः -धा -धं, अस्पष्टार्थः -धा -धं, द्वार्थः -धा -धं, वक्रः -क्रा -क्रं, वक्रार्थः -धा -धं, अस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, विकलापेक्षः -का -कं.

EQUIVOCALLY, *adv.* सन्दिग्धार्थतम्, द्वार्थतम्, वक्रोक्ता, अस्पष्टं, अस्पष्टं.

EQUIVOCALNESS, *s.* सन्दिग्धार्थः, द्वार्थः, अर्थसन्देहः, अर्थसन्दिग्धता, अर्थवक्रिता *m.* (न), अस्पष्टता, सन्दिग्धता, वक्रता.

To EQUIVOCATE, *v. n.* वक्रं or सवक्रार्थं or अर्थवक्रतया or द्वार्थतो वद् (c. 1. वदति -दितुं), वक्रोक्तिं कृ, अस्पष्टं वद.

EQUIVOCATING, *n.* वक्रोक्तिमान् -मती -मत् (त्), वाक्यललान्वितः -ता -तं.

EQUIVOCATION, *s.* वक्रोक्ति *f.*, वक्रवाक्यं, वक्रभाषितं, वक्रवचनं, वाक्यवक्रता, वाक्यललं, वक्रता, वक्रिता *m.* (न), अर्थवैकल्यं, अपदेशः, व्यपदेशः.

EQUIVOCATOR, *s.* द्वार्थवक्ता *m.* (न), द्वार्थवादी *m.* (न), वक्रवाक्यवादी *m.*

EQUIVOQUE, *s.* वक्रोक्ति *f.*, वक्रोक्ति *f.*, केतववादः, लालिका, अर्थापत्तिः *f.*

Era, *s.* कालः, युगः, शाकः, शकः, भवत् indec. The era of Śalivāhaṇa is called शाकः, that of Vikramāditya, संवत्.

To ERADIATE, *v. a.* स्फुर (c. 6. स्फुरति -रितुं), रश्मीन् or किरणान् पद् in caus. (पातयति -यितुं) or मुच (c. 6. मुचति, मोक्तुं) or निक्षिप (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्तुं).

ERADICABLE, *a.* उन्मूल्यः -त्या -त्यं, उन्मूलनीयः -या -यं, उत्पाटनीयः -या -यं, मूल्यः -त्या -त्यं.

To ERADICATE, *v. a.* उन्मूल (c. 10. -मूलयति -यितुं), समुन्मूल, उत्पट् (c. 10. -पाटयति -यितुं), मूलान् or खामूलं or समूलम् उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं) or समुद्धृ or उच्छिद् (c. 7. -लिनन्ति -लेन्तुं) or उत्खन् (c. 1. -खनति -नितुं), व्यपहर् in caus. (-रोपयति -यितुं), उद्धृ (c. 6. -वृहति -वर्हितुं).

ERADICATED, *p. p.* उन्मूलितः -ता -तं, उत्पाटितः -ता -तं, उच्छिन्नः -न्ना -न्नं, उद्धृतः -ता -तं, उत्खातः -ता -तं, व्यपरोपितः -ता -तं, आवहितः -ता -तं, उद्धहितः -ता -तं.

ERADICATION, *s.* उत्पाटनं, उच्छेदः, उद्धरणं, उन्मूलनं, समूलोत्पाटनं, समूलोद्धरणं, मूलोद्धरणं, व्यपरोपणं, समूलपातं, निष्कोपणं, विनाशः.

ERADICATIVE, *a.* उच्छेदी -दिनी -दि (न), उत्पाटनकारी -रिणी -रि (न).

ERADICATOR, *s.* उच्छेदी *m.* (न), उन्मूलयिता *m.* (न), उच्छेदी *m.* (न).

To ERASE, *v. a.* (Rub out) व्यामृज् (c. 2. -मार्ष्टि -ष्टुं), अपमृज्, उन्मृज्, व्यामृश् (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), लुप् (c. 6. लुभ्यति, लोभं, विलुप् (c. 10. -लोपयति -यितुं), लोपं कृ.-(Destroy) उच्छिद् (c. 7. -लिनन्ति -लेन्तुं), उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), विनश् in caus. (-नाशयति -यितुं).

ERASED, *p. p.* व्यामृष्टः -ष्टा -ष्टं, लुप्तः -प्ता -प्तं, उच्छिन्नः -न्ना -न्नं.

ERASTIAN, *s.* ख्रीष्टीयसाम्राजो राज्यरीतिसंज्ञो भवति or राज्यरीतयोनी भवति इति मन्त्ये यो जनः.

ERASURE, *s.* व्यामर्षः, लोपः, विलोपनं, उच्छेदः, विनाशः.

ERE, *adv. or prep.* प्राक्, पूर्वं, पुरा, अग्रे; 'ere he could come,' तस्य आगमनात् पूर्वं or पुरा; 'ere the time appointed,' प्राग् विहितकालात्; 'ere twelve years are over,' प्राग् द्वादशसमाः or, expressed by loc. absolute; as, 'ere my child die,' मम पुत्रे न मृते सति.

ERELONG, *adv.* सधिरण, सधिरात्, न धिरण, न धिरात्, पुरा.

ERENOW, *adv.* अपुना पूर्व, अद्य पूर्व, प्राग् इहसमयात्.

TO ERECT, *v. a.* (Set up) स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), प्रतिष्ठा, अवस्था, संस्था, अधिष्ठा, अधिरूढ in caus. -रोपयति -यितुं, निरूढ, रूढ.—(Raise, elevate) उत्था (rt. स्था with उत्), उत्थम् in caus. (-नयति -यितुं), उच्छि (c. 1. -उयति -यितुं, rt. श्चि), समुच्छि, प्रोच्छि; उत्थिष्य (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), उद्यम् (c. 1. -यज्यति -यजुं), उद्गु (c. 1. -हरति -हर्षु), उन्नो (c. 1. -नयति -नेनुं), उद्गृह् (c. 6. -ग्रहति -ग्रहिनुं), उद्योक्, उद्गोक्, उच्चैः कृ; 'to erect the hair,' पुलक (nom. पुलकयति -यितुं).

ERECT, *a.* उन्नतः -ता -तं, समुन्नतः -ता -तं, अनतः -ता -तं, चतुः -चु -चु, उन्नधितः -ता -तं, उन्नानः -ना -नं, सन्नधः -धा -धं, उच्चः -च्चा -च्चं, उच्छ्रितः -ता -तं.—(Having the head or countenance erect) उन्नतशिराः -राः -रः (स), प्रकटशीघ्रः -घो -धं, ऊर्ध्वमुखः -खो -खं, उत्थलमलः -ला -लं; 'having the hair erect,' पुलकितः -ता -तं, रोमाञ्चितः -ता -तं. ERECTED, *p. p.* प्रतिष्ठापितः -ता -तं, प्रतिष्ठितः -ता -तं, अधिष्ठितः -ता -तं, उत्थापितः -ता -तं, उच्छ्रितः -ता -तं, उन्नमितः -ता -तं, उन्नतः -ता -तं, उद्गतः -ता -तं, उद्यतः -ता -तं, उन्नहितः -ता -तं, उच्चोक्तः -ता -तं, उद्गुणः -घो -धं, उद्गुन्नः -न्ना -नं, उन्नहितः -ता -तं.

ERUCTION, *s.* (Establishing) प्रतिष्ठापनं, संस्थापनं, अवस्थापनं.—(Raising) उत्थापनं, उच्छ्रयः, उच्छ्रायः, उच्छ्रितिः *f.*, समुच्छ्रयः, उद्यतिः *f.*, उद्यमनं, उद्ययः -यनं, उन्नामः, उन्नायः, उल्लेपः, उद्यमः, उन्नहनं; 'of the hair of the body,' पुलकः, पुलकोद्यमः, उद्घर्षणं, रोमहर्षणं, रोमाद्यः -धनं, रोमोद्यमः, रोमोद्घर्षः, उद्घर्षणं.

ERECTNESS, *s.* अनतता, उन्नतता, उन्नतान्वं, उद्यता, चतुता.

EREMITE, *s.* सरथ्यामी *m.* (न), यनयामी *m.*, यनय्याणी *m.* (न), यानप्रस्थः.

ERMIN, *s.* नकुलजातीयो हिमयज्ञेयः शुक्लोभा सुद्रुजनुः.

EROTIC, *a.* कामी-मिनी-मि (न), शुक्रारी-रिणी-रि (न), कामविषयः -या -यं.

TO ERR, *v. n.* भ्रम् (c. 4. भास्यति, भ्रमिनुं), विभ्रम्, परिभ्रम्, भ्रान्ति कृ, अपराध (c. 1. -राध्यति, c. 5. -राप्नोति -राद्गुं), अपराध कृ, दोष कृ, प्रमद (c. 1. -माद्यति -मदिनुं), सत्यथात् or यथोचिनाद् भ्रंश (c. 4. भ्रयति, भ्रंशितुं) or च्यु (c. 1. च्यवते, च्योतुं) or विच्यु or विचल् (c. 1. -चलति -लिनुं), उत्क्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), व्युक्रम्, व्यभिचर (c. 1. -चरति -रितुं); उत्थपन or उन्नागेंग गम् (c. 1. गज्यति, गजुं), मुह् (c. 4. मुयति, मोहिनुं), प्रमादं कृ.

ERRAND, *s.* सन्देशः, सन्दिष्टं, शासनं, शान्तिः *f.*, अदेशः, आज्ञा, निर्देशः, समाचारः, याचिकं, दूतं, दौतं, कार्यं, कृत्यं, कर्तव्यं; 'sending on an errand,' प्रतिशामनं.

ERRANT, *a.* भ्रमी-मिणी-मि (न), परिभ्रमी &c., पर्यटनकारी-रिणी-रि (न), इतस्ततो भ्रमणकारी &c., अवनिचरः -रा -रं.

ERRANTRY, *s.* भ्रमणं, परिभ्रमणं, सटनं, पर्यटनं, चक्राटनं.

ERRATA-LIST, *s.* शुद्धिपत्रं, शोधनपत्रं, अशुद्धशोधनपत्रं.

ERRATIC, *a.* परिभ्रमी-मिणी-मि (न), भ्रमणशीलः -ला -लं, चरः -रा -रं, चलनः -ना -नं, जङ्गमः -मा -मं, अस्थिरः -रा -रं, चञ्चलः -ला -लं. *See* ERRANT.

ERRATUM, *s.* अशुद्धं, अशुद्धिः *f.*, अशोधनं.

ERRING, *a.* नस्यः -स्या -स्यं, श्रुत्वरः -रो -रं, छिक्कः -का -कं.

ERRONEOUS, *a.* भ्रान्तिमान् -मती -मत् (न), अशुद्धः -द्वा -द्धं, अयथार्थः -धो -धं, अतथ्यः -थ्या -थ्यं, पितथः -था -थं, अनृतः -ता -तं, असत्यः -त्या -त्यं, भ्रमजनकः -का -कं, भ्रमात्मकः -का -कं, भ्रमोत्पादकः -का -कं, प्रमादी -दिनी-दि (न), प्रमादवान् -वती -वत् (न). Often expressed by

मिथ्या or मृषा prefixed; as, 'an erroneous opinion,' मिथ्या-मतिः *f.*; 'an erroneous statement,' मिथ्यावादः, मृषावादः; 'erroneous conclusion,' अपसिद्धान्तः.

ERRONEOUSLY, *adv.* मिथ्या, मृषा, अयथा, अयथार्थं, अयथावत्, वृथा, अतथ्यं, वितथं, अनृतं, असत्यं, प्रमादेन, प्रमादं.

ERRONEOUSNESS, *s.* अयथार्थ्यं, असत्यता, अयथार्थता, अतथ्यता, पितथत्वं, भ्रान्तिमत्त्वं, प्रमादपक्षं.

ERROR, *s.* (Mistake) भ्रमः, भ्रान्तिः *f.*, मतिभ्रमः, मतिभ्रान्तिः *f.*, विभ्रमः, मतिविभ्रमः, प्रमादः, मिथ्यामतिः *f.*, परिभ्रमः, भ्रमः, प्रपञ्चः, मोहः, व्यामोहः, विपन्नैः, विचिकित्सा.—(Irregular course, deviation) उन्मार्गः, उन्मार्गगमनं, विमार्गगमनं, उत्पथः, सत्यपथशः, यथोचितार्गशः, उत्क्रमः, व्यतिक्रमः, व्यभिचारः, भ्रयः.—(Fault, sin) दोषः, अपराधः, पापं; 'in error,' अपराधी-धिनी-धि (न), अपराद्धः -द्वा -द्धं; 'I am not in error,' नाहम् अपराद्धः.

ERST, *adv.* पुरा, पूर्व, पूर्वतः, पूर्वकाले, प्राक्, प्राक्काले.

ERUBESCENCE, *s.* अरुणीभावः, अरुणिमा *m.* (न), मुखारुणिमा *m.*, कपोलरागः.

ERUBESCENT, *a.* ईषद्रक्कवदनः -नी -नं, ईषद्रुणितकपोलः -ला -लं.

TO ERUCT, *v. a.* उद्गृ (c. 6. -गिरति -गिरितुं -रोतुं), उद्गम् (c. 1. -वमति -मितुं).

ERUCTION, *s.* उद्गारः, उद्गिरणं, उद्गमः -मनं, उत्क्षेपः -पणं, उद्गमः, उद्गारः; 'sour eructation,' अग्नेोद्गारः.

ERUDITE, *a.* पण्डितः -ता -तं, विद्यावान् -वती -वत् (न), ज्ञानवान् &c., कृतधीः -धी -धि, व्युत्थः -न्ना -नं, विपश्चित् *m. f. n.*, शिक्षितः -ता -तं.

ERUDITION, *s.* पाण्डित्यं, विद्या, ज्ञानं, व्युत्थिः *f.*, शिक्षा, वेदुष्यं.

ERUGINOUS, *a.* ताश्मलसमभावः -वी -वं, ताश्मलरूपः -पी -पं.

ERUPTION, *s.* (Bursting forth, emission) उद्ग्रेदः, प्रोद्ग्रेदः, उद्गारः, उद्गिरणं, उत्सर्गः, उत्क्षेपः, उद्गमः, स्फोटनं, निःसरणं, निर्गमः.—(On the skin) दद्रुः *m.*, खर्जुः *f.*, स्फोटोत्सर्गः *f.*, विस्फोटः, वरटी, वरखकः.

ERUPTIVE, *a.* उद्ग्रेदी-दिनी-दि (न), स्फोटविशिष्टः -घा -घं.

ERYSIPELAS, *s.* उद्ग्रेदः, विसर्पः, दद्रुः *m.*, दद्रुः *m.*

ESCALADE, *s.* लङ्घनं, दुर्गलङ्घनं, अवस्कन्दः -न्दनं, उन्नहनं.

TO ESCAPE, *v. n.* and *a.* पलाय (c. 1. पलायते -यितुं, rt. इ), विपलाय,

प्रपलाय, सम्पलाय; निस्तृ (c. 1. -तरति -रितुं -रोतुं), उन्नः, अपक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), निर्गम (c. 1. -गज्यति -गजुं), प्रद्रु (c. 1. -द्रवति -द्रोतुं), विद्रु, विप्रद्रु; प्रधाव् (c. 1. -धायति -यितुं), अपधाव्, उत्थत् (c. 1. -पतति -तितुं), निप्यत्, अपमृष्य (c. 1. -मर्षति -मर्षुं), क्षेमं or चाणं or रक्षां लभ् (c. 1. लभते, लभुं) or प्राप (c. 5. -आप्नोति -आप्नुं).—(Avoid) परिद्गृ (c. 1. -हरति -हर्षुं), प्रोक्त (c. 6. -उक्कति -क्कितुं), त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्; 'escaping,' निस्तोष्यं, पलायित्वा, पलायमानः -ना -नं; 'one who has escaped danger,' भयमुक्तः -क्ता -क्तं, भयविमुक्तः -क्ता -क्तं, भयवान् -ता -तं, क्षेमप्राप्तः -प्ता -प्तं; 'he escapes blame,' दोषेण विमुच्यते.

ESCAPE, *s.* निस्तारः, निस्तारणं, उन्नरणं, निर्गमः, निर्गतिः *f.*, पलायनं, प्रपलायनं, विपलायनं, अपक्रमः, अपयानं, प्रद्रावः, विद्रावः, उद्गावः, अत्ययः, अपायः, क्षेमप्राप्तिः *f.*, चाणं, मोक्षः, मुक्तिः *f.*, ज्ञेयः; 'from punishment,' दण्डभङ्गः, दण्डमोक्षः; 'desire of escaping with life,' प्राणपरीक्षा.

ESCAPED, *p. p.* निस्तोषी -शी -षी, उन्नोषी -णी -षं, पलायितः -ता -तं, निर्गते -ता -तं, द्रुतः -ता -तं, परिभ्रः -घा -घं, प्रभ्रः -घा -घं.

ESCHALOT, *s.* लङ्घनजातीयः सुद्रुकन्दः, तीक्ष्णकन्दभेदः.

ESCHAROTIC, *a.* मांसदाहकः -का -कं, मांसविलयनकृतः.

ESCHAROTIC, *s.* विलयनं, अवसादनं, मांसदाहकः प्रलेपः.

ESCHEAT, *s.* उत्तराधिकारिणो अभावाद् भूस्वामिहस्तगतं भूमिखेतादि or भूस्वामिना प्राप्तं खेतादि.

To ESCHIEAT, *v. n.* उत्तराधिकारिणाम् अभावाद् भूस्वामिन आधिकारस्य परावृत्त (c. 1. -वर्तेते -वित्तु) or भूस्वामिहस्तं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तु) or भूस्वामिना पुनः प्राप्त in pass. (प्राप्यते).

To ESCHIEW, *v. a.* वृज् (c. 10. वज्जयति -यितु), हा (c. 3. जहाति, हातु), उन्मृज् (c. 6. -मृजति -मृष्टु), तज्ज् (c. 1. तजति, तज्जु), प्रोक्क (c. 6. -उक्कति -उक्कतु).

ESCORT, *s.* (Body of men for protection) रक्षार्थं सैनिकगुल्मः or सैन्यदलं, रक्षकाः *m. pl.*, परिचाराः *m. pl.*, अनुचराः *m. pl.*, परिचारः. —(Protection, safeguard) रक्षा -क्षणं, आश्रयः, शरणं. —(Attendance for defence) रक्षार्थम् अनुव्रजनं, अनुव्रज्या.

To ESCORT, *v. a.* (Attend by way of defence) रक्षार्थम् अनुव्रज्ज् (c. 1. -व्रजति -नितु) or अनुया (c. 2. -याति -तु), अश्वनि रक्ष् (c. 1. रक्षति -रक्षितु), सचर् in caus. (-चारयति -यितु).

ESCORTED, *p. p.* अनुयातः -ता-तं, अश्वनि रक्षितः -ता-तं, सचारितः -ता-तं ESCORTOIR, *s.* लिपिसंज्ञाधारः, लेखसाधनाधारः.

ESCUENT, *a.* खाद्यः -द्या -द्यं, खादनीयः -या -यं, भक्षणीयः -या -यं.

ESCUcheon, *s.* कुलचिह्नपत्रं, वंशमय्यादालक्षणपत्रं.

ESOPHAGE, *s.* अन्नवाहिरोतः *n.* (स्), निगरणोतः *n.* (म्).

ESOTERIC, *a.* गुह्यः -दा -दं, अलौकिकः -की -कं, अन्तर्भूतः -ता -तं.

ESPALIER, *s.* यातावरणाथम् उद्यानपरितो रोपिता ध्रुववृक्षपर्षिका *f.*, वृक्षजालं.

ESPECIAL, *a.* (Particular) विशेषकः -का -कं, सविशेषः -या -यं, विशेष्यः -या -यं, विशेष in comp., as, 'especial duty,' विशेषपथ्यः. — (Principal) उत्तमः -मा -मं, परमः -मा -मं, मुख्यः -ख्या -रूपं, अधिकः -का -कं.

ESPECIALLY, *adv.* विशेषतम्, सविशेषं, प्रधानतम्, मुख्यतम्, परमं.

ESPIED, *p. p.* दृष्टः -ष्टा -ष्टं, आलोकितः -ता -तं, आलक्षितः -ता -तं.

ESPIONAGE, *s.* वैशुन्यं, चारकर्म *n.* (त्), गृहावेक्षणं, चारचक्षुः *n.* (स्).

ESPLANADE, *s.* नृणास्त्रीणः समभूभागः, तृणविशिष्टः समस्थलीकृतः क्रीडाप्रदेशः.

ESPOUSAL, *s.* वादानं, कन्याप्रदानं, वाग्निधियः, विवाहसंन्यः. — (Adoption) परिग्रहः, सङ्ग्रहः, ग्रहणं, अनुपालनं; 'of another's cause,' पक्षपातः.

To ESPOUSE, *v. a.* (Betroth) यादानं कृ, विवाहप्रतिज्ञां कृ. — (Marry a wife) कन्यां विवह (c. 1. -वहति -योदु) or उद्ग्रह or परिणी (c. 1. -णयति -णेतु) or परिग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतु). — ('Take to one's self, adopt, maintain) स्वीकृ, आत्मसात्कृ, अङ्गीकृ, सङ्ग्रह, परिग्रह, संवृष् in caus. (-वर्धयति -यितु), अनुपाल् (c. 10. -पालयति -यितु); 'the cause of another,' परस्य सपक्षो भू or पक्षपातं कृ or पक्षपातो भू; 'of a follower,' भक्ताभिमानं कृ.

ESPOUSED, *p. p.* वादग्रहः -ज्ञा -ज्ञं, प्रदग्रहः -ज्ञा -ज्ञं, प्रज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, प्रतिज्ञा-विवाहितः -ता -तं, विवाहितः -ता -तं, परिणीतः -ता -तं, उपोढः -दा -दं.

To ESPY, *v. a.* (See at a distance) दूराद् आलोक (c. 1. -लोकते, c. 10. -लोकयति -यितु) or अल्लोक or दृश (c. 1. पश्यति, द्रष्टु) or ईष् (c. 1. ईक्षते -क्षितु) or समीक्ष् or प्रेक्ष् or आलक्ष् (c. 10. -लक्षयति -यितु), निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितु).

ESQUIRE, *s.* (Armour-bearer) सारङ्गिनकः. — (Gentleman) महाशयः, सारथ्यः. In cases where esquire is affixed to a name out of respect, श्री may be prefixed.

To ESSAY, *v. a.* परीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितु), परीक्षां कृ, यत् (c. 1. यतते -तितु), चेष्ट् (c. 1. चेष्टते -ष्टितु), उद्यम् (c. 1. -यज्जति -यन्तु), उपक्रम् (c. 1. -क्रमते -मितु), व्यवसो (c. 4. -स्यति -सातु), आरम्भ् (c. 1. -रभते -रन्तु).

ESSAY, *s.* परीक्षा -क्षणं, उद्योगः, चेष्टा, उद्यमः, समुद्यमः, आरम्भः, प्रवृत्तिः *f.*, उपक्रमः. — (A composition on any thesis) अनुकपक्षविषयो लेख्यवन्धः or निबन्धः or लेख्यप्रसङ्गः, लेख्यं, लेख्यपत्रं.

ESSAYIST, *s.* लेख्यनिबन्धा *m.* (न्यु), निबन्धकृत् *m.*, लेखकः.

ESSENCE, *s.* (Constituent substance or nature) सारः -रता, वस्तु *n.*, मूलवस्तु *n.*, भावः, पदार्थः, मूलं, अधिभूतः. — (Pith, extract) सारः, निष्कषः, निधोसः, कषायः, निर्गलितायः, मखः, रसः. — (Perfume) वासः, आमोदः, सुगन्धिद्रव्यं, सोरभं.

ESSENTIAL, *a.* (Constituent) वास्तवः -ची -वं, सारः -रा -रं, सारभूतः. — ता -तं. सारयान् -वती -वत् (त्), स्वाभाविकः -की -कं; 'essential nature,' सारता. — (Important or necessary in the highest degree) आवश्यकः -की -कं, अत्यवश्यकः -का -कं, गृहीयः -यी -यै, वक्ष्यः -यी -यं, अतिप्रयोजनाहः -हो -है.

ESSENTIAL, *s.* (First principle) तत्त्वः. — (Constituent principle) वस्तु, मूलं, पदार्थः. — (Important, oint) परमायः, गृहीयः, प्रधानायः.

ESSENTIALLY, *adv.* सारतम्, वस्तुतस्, अर्थतस्, भावतस्, भावेन, तत्त्वतस्, पदार्थतस्; 'essentially necessary to be done,' अवश्यकार्यः -या -यं.

To ESTABLISH, *v. a.* (Set up, settle) स्थापयति -यितु). प्रतिष्ठा, अवस्था, संस्था, रूढि in caus. (रोपयति -यितु), निरूढि; प्रति-निधा (c. 3. -दधाति -धातु). — (Ordain, enact) व्यवस्था in caus. विधा, प्रकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितु), परिकृप्, प्रतिपद् in caus. (-पादयति -यितु), निवृज् (c. 7. युज्जे -योजु). — (Make firm, ratify) स्थिरीकृ, दृढीकृ, सुस्थिरं -रा -रं कृ, संस्तम्भ् (c. 3. -स्तम्भति -स्तम्भितु, c. 10. -स्तम्भयति -यितु); 'by fresh evidence,' प्रमाणीकृ, भू in caus. (भावयति -यितु), विभू, उपपद् in caus. सत्ताकृ.

ESTABLISHED, *p. p.* स्थापितः -ता -तं, प्रतिष्ठापितः -ता -तं, प्रतिष्ठितः -ता -तं, संस्थापितः -ता -तं, व्यवस्थितः -ता -तं, व्यवस्थापितः -ता -तं, स्थितः -ता -तं, स्थापयः -रा -रं, विहितः -ता -तं, प्रकल्पितः -ता -तं, प्रतिपादितः -ता -तं, निश्चितः -ता -तं, स्थिरीकृतः -ता -तं, उपपन्नः -सा -सं. — (Proved) प्रमाणीकृतः -ता -तं, निरीतः -ता -तं, सिद्धः -द्धा -द्धं, उपपन्नः -न्ना -न्नं; 'established custom,' कृतानुसारः.

ESTABLISHMENT, *s.* (Act of establishing) प्रतिष्ठापनं, संस्थापनं, अवस्थापनं, स्थापनं, व्यवस्थापनं, नियोजनं. — (Confirmation) स्थिरीकरणं, दृढीकरणं, संस्तम्भः, सत्तापनं, सत्ताकृतिः *f.* — (System) स्थितिः *f.*, संस्थानं.

ESTATE, *s.* (Condition) अवस्था, स्थितिः *f.*, भावः, दशा, वृत्तिः *f.* — (Property, possession) रिक्थ्यं, दायः, धनं, अधिकारः, भूमिः *f.* — 'paternal estate,' पैतृकभूमिः *f.* — (Rank) पदं, स्थानं, पदविः *f.* — (Degree, order) वर्गः, गणः.

To ESTEEM, *v. a.* (Value) मन् (c. 4. मन्यते, मन्तु, c. 10. मानयति -यितु), सम्मन्, प्रतिमन्; पूज् (c. 10. पूजयति -यितु), सम्पूज्, अभिपूज्, आदृ (c. 6. -दृश्यते -दृष्टु); 'to esteem highly,' बहु मन्. — (Consider, think) मन्, भू in caus. (भावयति -यितु), विभू, विगण् (c. 10. -गणयति -यितु).

ESTEEM, *s.* (Opinion) मतं, मतिः *f.* — (Regard, respect) मानं, सम्मानं, आदरः, पूजा, मान्यत्वं; 'high esteem,' बहुमानं, बहुमतिः *f.*

ESTEEMED, *p. p.* मतः -ता -तं, सम्मानितः -ता -तं, आदृतः -ता -तं, पूजितः -ता -तं; esteemed highly, बहुमतः -ता -तं. — (Considered) स्मृतः -ता -तं.

ESTIMABLE, *a.* मान्यः -न्या -न्यं, सम्मान्यः -न्या -न्यं, अर्थ्यः -ध्या -ध्यं, अधोहः -हो -है, आदरणीयः -या -यं, पूजनीयः -या -यं; 'highly

estimable,' परममान्यः -न्या -न्यः- (To be reckoned) गणनीयः
-या -य, अनुमेयः -या -य.

To ESTIMATE, *v. a.* विगण् (c. 10. -गणयति -यितुं), परिगण्, प्रगण्,
गणः संख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), परिसंख्या, कल् (c. 10. कलयति -यितुं),
सङ्कल्, खर्चं or कृत्यं संख्या or निगी (c. 1. -णयति -यितुं) or निरूप्
(c. 10. -रूपयति -यितुं); विभू in caus. (-भाषयति -यितुं); 'to estimate
worth,' गुणं यह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं); 'to estimate
highly,' बहु मन (c. 4. मन्यते, मनुं).

ESTIMATE, *s.* (Computation) विगणनं -ना, परिसंख्यानं, गणना.—
(Valuation) मूल्यपरिसंख्या, मूल्यनिरूपणं, मूल्यविज्ञापनं, अर्धेविश्रम्भिः *f.*;
'rough estimate,' स्पृष्टमानं, आकारः.

ESTIMATED, *p. p.* विगणितः -ता -तं, विभावितः -ता -तं, निरीतमूल्यः
-न्या -न्यं, निरूपितमूल्यः -न्या -न्यं, सङ्कलितः -ता -तं, परिसंख्यातः -ता -तं.

ESTIMATION, *s.* (Calculation) विगणना, गणना, संख्या, परिसंख्यानं.
—(Esteem, regard) मानं, सम्मानं, आदरः; 'high estimation,'
बहुमानं, बहुमतिः *f.*

ESTIMATOR, *s.* गणकः, विगणकः, गुणकारः, संख्याता *m.* (नृ), मूल्यनिरूपकः.
ESTIVAL, *a.* नैदायः -षी -यं, श्रोत्रकालसंख्यी -न्धिनी -न्धि (नृ).

ESTRADE, *s.* समभूमिः *f.*, समानभूमिः, समस्थलं, समस्थानं.

To ESTRANGE, *v. a.* विरक्त in caus. (-रक्तयति -यितुं), वैरक्त्यं जन् (c. 10.
जनयति -यितुं), विरक्तीकृ, खेहं निवृत्त in caus. (-वर्त्तयति -यितुं) or
भिद (c. 7. भिनन्ति, भञ्जं), खेहसेदं कृ, खेहविच्छेदं कृ, खेहभेदं कृ,
द्वैधीकृ, द्वैधं जन्, विस्त्रिप् in caus. (-त्रेपयति -यितुं), दूरीकृ.

ESTRANGED, *p. p.* विरक्तः -क्ता -क्ते, ज्ञातविरागः -गा -गे, विकृतः -ता -तं,
विकारितः -ता -तं, विकृतवृद्धिः -द्धिः -द्धि, निवृत्तखेहः -हा -हं,
दूरीभूतः -ता -तं.

ESTRANGEMENT, *s.* विरक्तिः *f.*, वैरक्त्यं, विरागः, विराग्यं, विकृतिः *f.*,
विकारः, बुद्धिविकारः, खेहनिवृत्तिः *f.*, खेहविच्छेदः, खेहभेदः, खेहच्छेदः,
वियोगः, विप्रयोगः, विश्रेयः, दूरीभावः, पृथग्भावः.

ESTUARY, *s.* समुद्रशाखा, समुद्रवक्त्रः — (Mouth of a river) सम्भेदः, सङ्गमः.

To ESTUATE, *v. n.* घेन (nom. फेनायते), उल्लेखनं कृ, वेला (nom. वेलायते).

ET-CAETERA, Expressed by आदिः -दि in the *m.* or *n.* gender
and in the *plur.* or *sing.* numb.; as, 'parrots, starlings,
&c.,' शुक्रसारिकादयः; 'Indra, Kuvera, &c.,' इन्द्रकुबेरादयः; 'Of
Agni, Pavana, &c.,' अग्नियवनादीनां; 'the nose, eyes, &c.,'
नासश्चक्षुरादीनि; 'peace, war, &c.,' सन्धिवियहादि; 'by libe-
rality, &c.,' दानादिना; 'from liberality, &c.,' दानादेः (for
दानादिनः). Sometimes इति is prefixed to आदिः as, 'the
word chitrālig, &c.,' चित्रलिगित्यादि. Sometimes आदिकः
-का -के, आद्यः -द्या -द्यं and प्रभृति are used for आदिः as, 'gifts,
&c.,' दानादिकः; 'Indra, &c.,' इन्द्राद्याः, or इन्द्रप्रभृतयः *pl.*

To ETCH, *v. a.* लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), आलिख्, चिच् (c. 10.
चिचयति -यितुं).

ETCHING, *s.* चित्रलिखनं, चिचं, आलेख्यं, वर्तिकांशः.

ETERNAL, *a.* नित्यः -न्या -न्यं, अनन्तः -ना -नं -नकः -का -के, सनातनः
-नी -ने, शाश्वतः -तो -तं, अनादिः -दिः -दि, अनाद्यन्तः -न्ता -नं,
अनाद्यः -द्या -द्यं, सदातनः -नी -ने अनन्तकालस्थायी -यिनी -यि (नृ),
सर्वकालीनः -ना -ने, नैतिकः -की -के, अनन्यः -न्या -न्यं, भुवः -या
-यै, सनातः -ता -तं, सततः -ता -तं, अभीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, निरपायः -या
-यै, निरन्तरः -रा -रं, अविच्छिन्नः -ता -तं, अविमर्शनी -गिणी -गि (नृ),
अविरतः -ता -तं, अमरः -रा -रं.

ETERNALLY, *adv.* नित्यं, नित्यदा, नित्यशम्, शाश्वतं, शाश्वत्, सततं, सनातं,
अनन्तं, अनाद्यन्तं, सना, अजस्रं, अनिशं, अभीक्ष्णं, निरन्तरं, अविरतं,
अश्रान्तं, अनारतं, सर्वकालं.

ETERNITY, *s.* नित्यता, नैत्यं, अनन्तता -न्तं, अनन्यं, अनन्यकालः,
अनाद्यन्तता, भुवता, श्रौष्यं, अनन्तभावः, नैरन्यं, अमरता.

To ETERNIZE, *v. a.* अनन्त (nom. अनन्तयति -यितुं), अनन्तीकृ, शाश्वतीकृ.
ETESIAN, *a.* सांवत्सरिकः -की -के, प्रतिवार्षिकः -की -के, सामयिकः -की -के.
ETHER, *s.* आकाशः, खं, शून्यं, वायुः *m.*, निर्मलवायुः, अनरीक्षोपरिस्थः
सूक्ष्मवायुः, नभः *n.* (स्), गगणं, विहायः *n.* (स्).

ETHERIAL, *a.* आकाशीयः -या -यं, आकाशिनः -जा -जं, आकाशसम्भवः
-वा -वं, आकाशस्थः -स्था -स्थं, स्वसम्भवः -वा -वं, वायवः -वी -वं,
वेहायसः -सो -सं.

ETHIC, ETHICAL, *a.* वैनयिकः -की -के, नीतिविषयः -या -यं, नीतिविद्या-
विषयकः -का -के, नीतिशास्त्रसंख्यी -न्धिनी -न्धि (नृ), नीतिशास्त्रीयः -या -यं.
ETHICALLY, *adv.* नीतिशास्त्रवत्, नीतिशास्त्रानुसारेण.

ETHICS, *s.* नीतिविद्या, नीतिः *f.*, नीतिशास्त्रं, विनयः, विनयविद्या,
अर्थशास्त्रं, दण्डनीतिः *f.*, शीलविद्या, आन्वीक्षिकी. — (As invented
by Vrihaspati) वार्धम्यं.

ETHNIC, ETHNICAL, *a.* (Relating to the Gentiles) अन्यदेशीयः -या -यं,
भिवदेशीयः -या -यं, देशार्थकसंख्यी -न्धिनी -न्धि (नृ), देवपूजकसंख्यी &c.

ETHNOLOGY, *s.* नृकुलविद्या, नृजातिविद्या, नृवंशविद्या.

ETIQUETTE, *s.* सदाचारविधिः *m.*, साध्यव्यवहारविधिः, मुजनाचारविधिः,
विनयविधिः, विनयरीतिः *f.*, आदरविधिः *m.*, भोजन्यं, मर्यादा, मुनीतिः *f.*,
सम्भता, सञ्चरिचं, न्यायः.

ETYMOLOGICAL, *a.* शब्दव्युत्पत्तिविषयः -या -यं, पदभञ्जनविषयः -या -यं,
शब्दशास्त्रसंख्यी -न्धिनी -न्धि (नृ), शब्दसाधनविद्यासंख्यी &c.

ETYMOLOGIST, *s.* शब्दव्युत्पत्तिकुशलः, पदभञ्जनविद्वान्, शब्दशास्त्रज्ञः.

To ETYMOLOGIZE, *v. n.* शब्दव्युत्पत्तिं कृ, पदभञ्जनं कृ, शब्दसाधनं कृ.

ETYMOLOGY, *s.* व्युत्पत्तिः *f.*, शब्दव्युत्पत्तिः *f.*, शब्दव्युत्पत्तिविद्या, पदभञ्जनं,
शब्दसाधनं, शब्दसाधनविद्या.

EUCARIST, *s.* स्त्रीष्टमृत्युस्मरणार्थं भोजनं, स्त्रीष्टभोजनं, स्त्रीष्टप्रकल्पितभोजनं.
— (Giving thanks to God) ईश्वरस्य धन्यवादकरणं or कुशलवादः.

EULOGIST, *s.* प्रशंसकः, गुणस्तोत्रकः, स्तुतिपाठकः, वन्दो *m.* (नृ).

EULOGISTIC, *a.* स्तुतिमयः -यी -यं, प्रशंसाकरः -री -रं, वन्दारुः -रुः -रु.

To EULOGIZE, *v. a.* प्रशंस् (c. 1. -शंसति -सितुं), स्तु (c. 2. स्तौति,
स्तोतुं), अभिष्टु, मंस्तु, द्याय (c. 1. द्यायते -यितुं), गुणान् कृत् (c. 10.
कीर्त्तयति -यितुं) or उत्कृत्.

EULOGIZED, *p. p.* प्रशंसितः -ता -तं, प्रशस्तः -स्ता -स्तं, द्यापितः -ता -तं,
स्तुतः -ता -तं.

EULOGY, *s.* प्रशंसा -सतं, गुणप्रशंसा, स्तुतिः *f.*, गुणस्तुतिः *f.*, स्तवः, द्याया,
गुणद्याया, स्तुतिवादः, स्तुतिवाक्यं, गुणोक्तीर्जनं, स्तोत्रं, शंसा, यशोवर्धनी,
वर्धनी, वन्दना, वन्दिपाठः, गुणगानं, भोगायली.

EUNUCH, *s.* क्लीबः, पक्षः, पक्षः, शवः, शवः, मुष्कशून्यः, स्त्रिवृषणः,
स्त्रिवृषणः, निष्पुरुषः, नपुंसकः, पोगसः, पगसः, तृतीयप्रकृतिः *m.*,
तृतीयप्रकृतिः, अफलः, धिफलः, वर्षवरः, त्वरः. — (Guard of the
women's apartments) स्थापयः, कञ्चुकी *m.* (नृ), शृङ्गान्तालकः,
शृङ्गान्नजनः.

EUPHONIC, *a.* सुस्वरः -रा -रं, सुशब्दः -न्दा -न्दं, सुश्राव्यः -व्या -व्यं, सुतिशुसः
-स्ता -स्तं, सुचारुस्वनः -ना -नं, अककेशः -शा -शं.

EUPHONY, *s.* सुस्वरः, सुशब्दः, सुस्वनः, सुश्राव्यशब्दः, अकटुत्वं, अककेशत्वं.

EUPHORIA, *s.* बहुदुर्गन्धिका, समानदुर्गन्धिका, सीरुसः, पञ्चदुः *m.*, सुक् *f.* (हृ)

बुद्दी, गुहा.

EUROPEAN, *s.* ऊरोपीयः. ऊरोपनामकदेशः, तासमुक्तः.

To EVACUATE, *v. a.* शृम्प्यीकृ, उम्प्यु (c. 6. -सृजति-सृष्टुं), विस्मृ, विरिचि (c. 7. -रिचि-रिचि-रेष्टुं), रिचि, उच्चर (c. 1. -चरति-रितुं), निश्चर in caus. (-चारयति-यितुं), शृष् (c. 10. शोधयति-यितुं); 'the bowels,' मलोत्सर्गं कृ. मलविमर्गं कृ, मलशुद्धिं कृ.

EVACUATED, *p. p.* रोचतः -ता -तं, विरोचतः -ता -तं, शोधतः -ता -तं, रिक्तः -क्ता -क्ते, विरिक्तः -क्ता -क्ते, विस्मृष्टः -ष्टा -ष्टं.

EVACUATION, *s.* (Of the bowels) मलविमर्गः, मलोत्सर्गः, समुत्सर्गः, मलशुद्धिः *f.*, मलशोधनं, विरेकः, विरेचनं, रेकः, रेचनं, मलोच्चारः, उच्चारः, शोधनं, उत्थानं, निहारः, निश्चारकः, अपोभागहरः.

To EVADE, *v. a.* छलेन पलायित्वा परिहृ (c. 1. -हरति-हर्षुं) or प्रोक्तु (c. 6. -उक्तति-उक्तुं).—(Elude by sophistry) वक्रोक्त्वा छल (c. 10. छलयति-यितुं), अपलप (c. 1. -लपति-पितुं), अपहृ (c. 2. -हृते-होतुं), निहृ, अपदिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं), व्यपदिश.

To EVADE, *v. n.* (Escape) छलेन पलाय (c. 1. पलायते-यितुं, rt. इ) or निहृ (c. 1. -तरति-रितुं-रीतुं) or अपक्रम (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं) or अपधाव (c. 1. -धावति-यितुं) or अपसृप (c. 1. -सर्पति-सम्पुं), or उत्पत् (c. 1. -पतति-तितुं) or निव्यत्.—(Practice artifice) वाक्छलं कृ, वक्रोक्तिं कृ, व्यपदेशं कृ, अपहृवं कृ.

EVADDED, *p. p.* छलेन or अपदेशेन परिहृतः -ता -तं or प्रोक्तः -ता -तं, निहृतः -ता -तं, अपहृतः -ता -तं, निस्तोषः -ष्टा -ष्टं.

EVAGINATION, *s.* भ्रमणं, परिभ्रमणं, विभ्रान्तिः *f.*, भ्रान्तिः *f.*, विचलनं, व्यभिचारः.

EVANESCENCE, *s.* अनङ्गीर्णं, तिरोधानं, अनर्हातत्वं, अदृशेनं.

EVANESCENT, *a.* तिरोधेयः -या -यं, अनर्हातः -ता -तं. अदृश्यरूपः -पी -पं, अदृश्यः -श्या -श्यं, अप्रमद्यः -द्या -द्यं, परोक्षः -द्या -द्यं.—(Fleeting) भङ्गुरः -रा -रं, क्षणभङ्गुरः -रा -रं, क्षणमात्रस्थायी -यिनी -यि (नं), अशाश्वतः -तो -तं.

EVANGELICAL, *a.* सुसंवादानुसारो -रिणी -रि (नं), ख्रीष्टीयधर्मानुयायी -यिनी -यि (नं), ख्रीष्टप्रचारितः -ता -तं, ख्रीष्टीयधर्मपुस्तकान्तर्गतः -ता -तं.

EVANGELIST, *s.* (Writer of the life of Christ) ख्रीष्टचरित्ररचकः, ख्रीष्टसमाचाररचकः, सुसंवादलेखकः, मङ्गलसमाचारलेखकः.—(Preacher of the Gospel) सुसंवादप्रचारकः, ख्रीष्टीयधर्मप्रवक्ता *m.* (कृ).

To EVANGELIZE, *v. a.* and *n.* सुसंवादं प्रचर in caus. (-चारयति-यितुं), ख्रीष्टीयधर्मं प्रवच (c. 2. -वक्ति-कुं) or उपदिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं) or ग्रह in caus. (-ग्राहयति-यितुं), ख्रीष्टीयधर्मं प्रवृत् in caus. (-वर्चयति-यितुं).

To EVAPORATE, *v. n.* वाष्प (nom. वाष्पायते), घूम (nom. घूमायते) वाष्पसाह, वाष्पीभू, वाष्परूपेण उत्पत् (c. 1. -पतति-तितुं) or उद्गम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), घूमरूपेण विद्रु (c. 1. -द्रवति-द्रोतुं) or नश (c. 4. नश्यति, नशितुं) or प्रणश or अन्धा in pass. (-धीयते) or छि in pass. (छीयते).—(Dry up) सातपेन परिशृष (c. 4. -शृषयति-शोष्टुं), शुष्कीभू.

To EVAPORATE, *v. a.* वाष्पसात्कृ, घूमसात्कृ, वाष्पीकृ, वाष्परूपेण विद्रु in caus. (-द्रावयति-यितुं), सातपेन परिशृष in caus. (-शोषयति-यितुं) or शुष्कीकृ.

EVAPORATED, *p. p.* सातपशुष्कः -ष्का -ष्कं, परिशुष्कः -ष्का -ष्कं, शोषितरसः -सा -सं, वाष्परूपेण उद्गतरसः -सा -सं, वाष्पसात्कृतः -ता -तं, वाष्पीभूतः -ता -तं.

EVAPORATION, *s.* (Drying up) परिशोषः -पणं, शोषः -पणं, उच्चोषणं.—(Conversion to vapour) वाष्पसात्करणं, घूमसात्करणं, वाष्पभावः.

वाष्परूपेण उत्पतनं or उद्गमः or नाशः, वाष्पीभूतत्वं.

EVASION, *s.* (Artifice to elude) अपदेशः, व्यपदेशः, छद्म *n.* (नं), छलं, कपटः -टं, अपहृवः, निहृवः.—(Equivocation) वक्रोक्तिः *f.*, वक्रता, वक्रवाक्यं, वाक्छलं, अपलापः, कैतववादः, प्रतीपवचनं.—(Escape) निस्तारः, उच्चरणं, निर्गमः, निर्गतिः *f.*, पलायनं, अपक्रमः.

EVASIVE, *a.* छलो -लिनी -लि (नं), छलान्वितः -ता -तं, व्यपदेशकः -का -कं, वचकः -का -कं, निहृवकारी -रिणी -रि (नं),—(Equivocating) वक्रः -क्ता -क्ते, वाक्छलान्वितः -ता -तं; 'an evasive answer,' निहृवोत्तरं, वक्रोत्तरं.

EVASIVELY, *adv.* वाक्छलेन, वक्रोक्त्वा, निहृवेन, सनिहृवं, वक्रं.

EVE, *s.* (The fast to be observed on the evening before a holiday) महापञ्चमेणः पृष्टदिनान्ते सेवनीय उपवासः, पुष्यदिवसस्य पृष्टप्रदोषः.—(Decline of day). See EVENING.—'To be on the eve of happening,' उपस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्थानुं).

EVEN, *s.* सायः, सायङ्कालः, प्रदोषः, प्रदोषकालः. See EVENING.

EVEN-TIDE, *s.* सन्ध्याकालः, सन्ध्यासमयः, सायङ्कालः, प्रदोषकालः, प्रदोषसमयः.

EVEN, *a.* (Level, flat) समः -मा -मं, समानः -ना -नं, समस्यः -स्या -स्यं, सपाटः -टा -टं, घनापनः -ना -नं; 'even ground,' समभूमिः *f.*, समस्थलं, साजिः *f.*, पाटः.—(Straight) समरेखः -खा -खं, अवक्रः -क्ता -क्ते, अवगुनः -गता -गन्, निर्भुनः -गता -गन्, चतुः -नुः -नु, अवस्रसः -सा -सं.—(Smooth) स्रक्षः -हणा -हणं, अरुक्षः -खा -खं.—(Uniform, equal) तुल्यः -त्या -त्यं, समतुल्यः -त्या -त्यं, उभयपक्षयोः समानः -ना -नं, निर्विकारः -रा -रं; 'in temper,' समभावः -वी -वं, समवृत्तिः -त्तिः -त्ति.—(Not odd) युग्मः -गता -गन्, युगलः -ला -लं, समः -मा -मं; 'an even number,' युगे, युगलं; 'with both feet even,' समपदं.

To EVEN, *v. a.* समस्थलीकृ, समीकृ, समानीकृ, समान (nom. समान-यति-यितुं).

EVEN, *adv.* अपि, एव, वा, वापि, सर्वं; 'even though,' यद्यपि, यद्यपि स्यात्, तथापि; 'even so,' एवं, एवमेव, तथा, तथापि, तथैव; 'even as,' यथैव, यद्वदेव, यत्प्रकारेण; 'even now,' अद्यापि, अद्यैव; 'not even,' नापि, नैव.

EVEN-HANDED, *a.* उभयसमः -मा -मं, समदंशो -शिनी -शिं (नं), विषमपातः -ता -तं.

EVENING, *s.* प्रदोषः, प्रदोषकालः, सायः, सायङ्कालः, सायाहः, अपराहः, सन्ध्या, सन्ध्याकालः, विकालः -लकः, वैकालः, दिनान्तः, दिनावसानं, दिवसावसानं, दिवसावस्यः, अहःशेषः, दिनशेषः, रजनीमुखं, निशादिः *f.*, रात्र्यारम्भः, उत्तरः, अहः पश्चो भागः; 'in the evening,' साये, साक्, दिनान्ते, अधिसायं, अनुसन्ध्यं; 'good evening to you,' शुभम् ते प्रदोषः.

EVENING, *a.* प्रादोषिकः -की -कं, वैकालिकः -की -कं, साध्यः -न्धी -न्ध्यं, सायन्नः -नी -नं, अपराह्नतनः -नी -नं or अपराह्नतनः.

EVENLY, *adv.* समं, समानं, समानतमं, अवस्रसा, तुल्यं; 'evenly matched,' तुल्यवलः -ला -लं, तुल्यवीर्यः -व्या -व्यं, समतोलः -ला -लं.

EVEN-MINDED, *a.* समचिन्तः -न्ता -न्तं, समबुद्धिः -द्धिः -द्धि, समभावः -वा -वं, सत्यसम्यक्-ज्ञा-ज्ञं, सत्यसम्यक्-ज्ञा-ज्ञं, सम्यदापदो हर्षवैषादरहितः -ता-तं.

EVENNESS, *s.* समता, समानता -न्तं, साम्यं, साम्यता, सामन्त्र्यं, तुल्यता, चतुता, निर्भुगता; 'of temper,' समचित्तत्वं, समानवृत्तिः *f.*, समभावः.

EVENT, *s.* वृत्तं, सम्भवः, उत्पन्नं, समुत्पत्तिः *f.*, समुत्पन्नं, समुत्पन्नः, सङ्गतं, गतं, सङ्गतिः *f.*, घटना, समुपागतं, उपागमः, समुपस्थितः.—(Consequence, conclusion) उद्भूतं, अनुपूर्व, अनुवर्तनं, परिणामः, निष्पत्तिः, सिद्धिः *f.*

-त्वा -त्त (न्), अधर्मात्मा &c., पापात्मा &c., पापस्वभावः -वा -वं,
दुष्टान्तःकरणः -शा -शं, दुर्दैवः -या -यं.

EMUL-SPEAKING, *s.* दुरालापः, अपवादः, वादोपः, पिशुनवाक्यं, मौख्यं.
To EVINCE, *v. a.* स्पष्टीकृ, व्यक्तीकृ, प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं),
सूच (c. 10. सूचयति -यितुं), निर्दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), प्रदिश,
दृश in caus. (दर्शयति -यितुं), प्रमाणीकृ.

EVINCIBLE, *a.* सूच्यः -च्या -चं, साध्यः -ध्या -धं, निर्देशनीयः -या -यं.
EVINCIBLY, *adv.* स्पष्टे, सुस्पष्टे, सुव्यक्ते, असंशये, अत्र न सन्देहः.

To EVISCERATE, *v. a.* निरन्त्रीकृ, निरन्त्र (hom. निरन्त्रयति -यितुं), नाडीर
वहिकृ.

EVITABLE, *a.* परिहरणीयः -या -यं, हेयः -या -यं, वर्जनीयः -या -यं.

EVOCATION, *s.* (Calling upon) आह्वानं, प्रज्ञापः, अनुकथनं.—(Ap-
pealing) पुनराह्वानं, पुनर्निषेधाप्रार्थना, अन्यप्राप्तिवाकसाक्षाद् आह्वानं.
To EVOKE, *v. a.* आह्वे (c. 1. -ह्वयति -ह्वानुं), प्रह्वे, अनुकृष (c. 1.
-कर्षति -क्रष्टुं).—(From one tribunal to another) अन्यविचार-
सभासाध्याद् आह्वे.

EVOLUTION, *s.* (Unfolding) विसारः -रणं, प्रसारणं, प्रकटीकरणं, विचारः,
विपृतिः *f.*—(In arithmetic) प्रादुर्भावः.—(Series) श्रेणी, श्रेणी.

To EVOLVE, *v. a.* विसृ in caus. (-सारयति -यितुं), प्रमु in caus.
(-सारयति -यितुं), विवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), अपावृ, वितन्
(c. 5. -तनोति -नितुं), विततीकृ.

EVOLVED, *p. p.* विसारितः -ता -तं, प्रसारितः -ता -तं, विपृतः -ता -तं.

EVULSION, *s.* उत्साटनं, उत्कर्षणं, विकर्षणं, उत्तुल्लेखनं, अपलुञ्चनं.

EWE, *s.* मेघी -पिका, रडका, उरणी, भेडी, अघिला; 'ewe's milk,'
अघिसोदं, अघिदमं, अघिमरीमं.

EWER, *s.* घटी, उदकपात्रं, उदपात्रं, कुम्भः, पुटयीयः, कमण्डलुः *m.*

To EXACERBATE, *v. a.* प्रकृष in caus. (-कोषयति -यितुं), उत्तिञ्ज in caus.
(-तेजयति -यितुं), तोष्णीकृ, तिग्मतरं -रं -रं कृ, तीव्रतरं -रं -रं कृ,
उग्रतरं -रं -रं कृ.

EXACERBATION, *s.* प्रकोपः -पणं, उत्तेजनं, समुत्तेजनं, उग्रत्वं, कोपञ्चलनं,
कोपवर्धनं, रोगवृद्धिः *f.*

EXACT, *a.* (Accurate, correct) यथायेः -था -थं, याथार्थिकः -की -कं,
समप्रसन्नः -सा -सं, अन्नसः -सा -सं, सत्यः -त्वा -त्यं, चतुः -ता -तं, तथ्यः
-ध्या -थ्यं, यथातथः -था -थं, शुचिः -चिः -चि, शुद्धः -द्धा -द्धं, निर्दोषः
-पा -पं, दोषरहितः -ता -तं, स्पष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Careful) सयत्नः -त्ता
-त्तं, अवहितः -ता -तं, अप्रमादी -दिनी -दि (न्).—(Nice, precise)
मूलाः -क्षा -क्षं.—(Not different) समानः -ना -नं, निर्विशेषः -पा
-पं, अनन्यः -न्या -न्यं, समसमानः -ना -नं.—(Neither more
nor less) नाधिको न च न्यूनः; 'the exact state,' तत्तत्सत्यं; 'exact
measurement,' मूलमानं.

To EXACT, *v. a.* (Compel to pay) दा in caus. (दापयति -यितुं), विहा
in caus. (-हापयति -यितुं); 'exact tribute,' बलिं or शुल्कम् आह
in caus. (-हारयति -यितुं) or अपहृ.—(Take forcibly) बलात् or
बलेन ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or आदा (c. 3. -ददाति -दस्ते -दातुं).
—(Demand) याच (c. 1. याचति -चिषुं), प्रार्थे (c. 10. अर्थयति -ते
-यितुं).—(Enforce) कृ in caus. (कारयति -यितुं) with 2 acc.;
'exact punishment,' दण्डं प्रणी (c. 1. -णयति -णेत्तुं).

To EXACT, *v. n.* बाध् (c. 1. बाधते -धितुं), बाधे कृ, उपद्रव्यं कृ, उपधिं कृ.

EXACTED, *p. p.* बलावृहीतः -ता -तं, अवहारितः -ता -तं, आहारितः -ता
-तं, आकारितः -ता -तं, विहापितः -ता -तं.

EXACTER, *s.* बलात्कारपूर्णे परस्त्रादायी *m.* (न्) or परस्त्रग्राहकः. उपधिकः.

औपधिकः, बाधकः, आहारकः, अवहारकः, हारकः.

EXACTING, *a.* बाधकः -का -कं, विप्रलुम्पकः -का -कं, प्राप्यकः -का -कं.

EXACTION, *s.* बलेन ग्रहणं or आदानं or हरणं, भर्त्सनपूर्व प्रार्थनं or याचना.

बाधः -धनं, उपद्रवः, विप्रयः, उपधिकरणं, परस्त्रादानं, अकैवल्यं.

EXACTLY, *adv.* यथाथं, यथावत्, सम्यक्, अन्नसा, समप्रसन्नं, यथातथं, तथ्यं,
सत्यं, चतुः, मूलत्वेन, मूलतया; 'neither more nor less,' नाधिकं
न च न्यूनं; 'exactly so,' एवमेव, तथैव; 'exactly alike,'
समसमानः -ना -नं.

EXACTNESS, *s.* (Accuracy) याथार्थ्यं, यथायता, सम्यक्त्वं, याथातथ्यं,
सत्यता, तथ्यं, समप्रसन्नं, शुद्धता.—(Niceness, precision) मूलता,
मौल्यं.—(Carefulness) अवहितत्वं, अप्रमादः, यत्नः, आस्था.—
(Regularity, method) पारिपाळ्यं, समता, अनुक्रमणं, क्रमानुसारः, न्यायः.

To EXAGGERATE, *v. a.* असुक्ता or अतिशयोक्ता वृष (c. 10. वर्धयति
-यितुं) or विसृ in caus. (-सारयति -यितुं) or अधिकीकृ, or उपचि
(c. 5. -चिनोति -चेत्तुं), अतिशयेन वण् (c. 10. वर्णयति -यितुं), अतिवर्णनं
कृ, असुक्तिं कृ, वाग्विस्तारं कृ.

EXAGGERATED, *p. p.* वर्धितः -ता -तं, अधिकीकृतः -ता -तं, विसारितः
-ता -तं, उपचितः -ता -तं, असुक्तिपूर्व वर्णितः -ता -तं or प्रपञ्चितः -ता -तं.

EXAGGERATION, *s.* असुक्तिः *f.*, अतिशयोक्तिः *f.*, अधिकं, वागधिक्त्वं, अधिकी-
करणं, वागुपचयः, वाक्प्रवाह्यं, चिनोक्तिः, अतिवर्णना, अतिप्रपञ्चः.

To EXAGITATE, *v. a.* विसृ in caus. (-क्षोभयति -यितुं). See AGITATE.

To EXALT, *v. a.* उन्नम् in caus. -नमयति -यितुं), उच्चि (c. 1. उच्चयति
-यितुं, rt. श्चि), समुच्चि, उच्चोक्, उच्चोक्, उच्चो (c. 1. -तयति -नेत्तुं),
उच्चति कृ, समुच्चति कृ, उच्च (c. 1. -हरति -हन्तुं), अधिरूह in caus.
(-रोपयति -यितुं). See ELEVATE.

EXALTATION, *s.* उच्चतिः *f.*, समुच्चतिः *f.*, उत्कर्षः, उत्कृष्टता, शीर्षकं, उच्चयः,
समुच्चयः, उत्सेधः, उद्धतिः *f.*, उदयः, उच्चता, उच्चत्वं, अधिरूहः. See
ELEVATION.

EXALTED, *p. p.* उन्नतः -ता -तं, समुन्नतः -ता -तं, उच्चितः -ता -तं, उत्कृष्टः
-ष्टा -ष्टं, उद्धतः -ता -तं, उद्यतः -ता -तं, अधिरूपितः -ता -तं, अधिरूढः
-ढा -ढं, उद्धतः -ता -तं, आभ्युदयिकः -की -कं. See ELEVATED.

EXAMINATION, *s.* (Investigation) परीक्षा -क्षणं, निरूपणं, अनुसन्धानं,
विचारः -रणं -क्षा, जिज्ञासा, अन्वेषणा -णं, अनुयोगः, भ्रमोक्षणं, संवोक्षणं,
प्रसन्नोक्षा, निरीक्षणं, चर्चा, निरूप्यत्वं, विमर्शः, निश्चयः, परीष्टिः *f.*,
विवेचना, शोधनं.—(By question) प्रश्नेन परीक्षा, परोक्षरत्नेन
जिज्ञासा or परीक्षा.—(Inspection) निरीक्षणं, आलोचनं, अवेषा
-क्षणं, दर्शनं, सन्दर्शनं.—(Judicial) विचारः, व्यवहारदर्शनं, आह्वान-
दर्शनं; 'examination of a witness,' साक्षिपरीक्षा.

To EXAMINE, *v. a.* (Investigate) परीक्ष् (c. 1. ईक्षते -क्षितुं), निरूप्
(c. 10. -रूपयति -यितुं), अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), हा in des.
(जिज्ञासते -क्षितुं), अन्विय (c. 4. -इयति -इयितुं) or अन्वेष (c. 1. -इषते
-यितुं), अनुयुञ्ज (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -योक्ते), विचर् in caus. (-चारयति
-यितुं), चर्च (c. 1. चर्चति -चिषुं), विमृश (c. 6. -मृशति -यितुं), निरी
(c. 1. -णयति -णेत्तुं), निश्चि (c. 5. -चिनोति -चेत्तुं), विनिश्चि, विचि,
अभिनिश्चि (c. 1. -ध्यायति -ध्यातुं), मार्ग (c. 10. मार्गयति -यितुं).—(In-
spect) निरीक्ष्, अवेष, समीक्ष, वीक्ष्, अभिवीक्ष्, दृश् (c. 1. इषयति
द्रष्टुं), अनुदृश्, परिदृश्, सन्दृश्, प्रतिदृश्, आलोच (c. 10. -लोचयति
-यितुं), आलोक् (c. 10. -लोचयति -यितुं).—(Interrogate) अनुप्रश्
(c. 6. -प्रश्नति -प्रष्टुं), परिप्रश्, समनुप्रश्, प्रश्नेन परीक्ष्, प्रश्नोत्तरक्रमेण
परीक्ष् or अनुयुञ्ज.—(Judicially) विचर् in caus. विचारं कृ;
'examine witnesses,' साक्षिणः परीक्ष्.

EXAMINED, *p. p.* निरूपितः -ता -तं, परीक्षितः -ता -तं, निरीक्षितः -ता -तं, अवेषितः -ता -तं, जिज्ञासितः -ता -तं, विचारितः -ता -तं, अनुयुक्तः -का -कं, अर्चितः -ता -तं, अन्येष्टितः -ता -तं, निंशितः -ता -तं, आलोचितः -ता -तं.

EXAMINER, *s.* परीक्षकः, विचारकः, विचारकः *m.* (तु), अनुसन्धाता *m.* (तु), निरूपकः, अनुयुक्त *m.* (तु), निशेता *m.* (तु), जिज्ञासाकृतः.

EXAMPLE, *s.* (Pattern for imitation) प्रमाणं, प्रमा, सादृशीः, प्रतिकर्यं, प्रतिमा -मानः 'to follow an example,' अनुकृ; 'following an example,' अनुकरणं; 'whatever example he sets, the world follows,' यत् प्रमाणं स कुरुते लोकस् तद् अनुवर्त्तते; 'men follow my example,' मम वत्सि मनुष्या अनुवर्त्तन्ते or अनुगच्छन्ति.—(Person fit for an example) प्रमाणं, प्रमाता *m.* (तु).—(Instance serving for illustration) 'दृष्टान्तः, निदर्शनं, उदाहारः -हरणं, उपोद्घातः; 'for example,' दृष्टान्तरूपेण, दृष्टान्तरूपेण, यथा, तथाहि.

EXANIMATE, *a.* निर्जोयः -वा -वं, सजोयः -वा -वं, पिचेतनः -ना -नं, निस्तेजाः -जाः -जः (स्), भग्नमनाः -नाः -नः (स्), निरुत्साहः -हा -ई, प्राणहीनः -ना -नं.

TO EXANIMATE, *v. a.* निर्जोयकृ, मनोभङ्गं कृ, तेजो हृ (c. 1. हरति, हर्षु).

EXAMINATION, *s.* प्राणहत्या, मनोभङ्गः, उत्साहभङ्गः, तेजोहरणं.

TO EXASPERATE, *v. a.* कुप in CAUS. (कोपयति -यितुं), प्रकुप, सकुप, कोपे or क्रोधे जन् (c. 10. जनयति -यितुं), क्षुप in CAUS. (क्रोधयति -यितुं).

EXASPERATED, *p. p.* प्रकोपितः -ता -तं, प्रकुपितः -ता -तं, उपजातकोपः -पा -पं, जातक्रोधः -पा -पं, संरम्भः -रम्भ -रम्भं, जातारम्भः -धा -धं, इहमन्युः -न्युः -न्यु.

EXASPERATION, *s.* प्रकोपः -पणं, क्रोधकरणं, कोपकरणं, संरम्भः.

TO EXAUCTORATE, *v. a.* पदात् or अधिकाराद् भृश् (c. 10. भ्रंशयति -यितुं).
See DISMISS.

TO EXCAVATE, *v. a.* खन (c. 1. खनति -ते -नितुं), उत्खन्, निखन्, अभिखन्, प्रोत्खन्, खनित्रेण भूमिं भिद् (c. 7. भिनद्धि, भेद्) or दृ in CAUS. (दाययति -यितुं) or भूमौ गच्छं or विवरं कृ, गुपिरीकृ, शृङ्गीकृ.

EXCAVATED, *p. p.* निखातः -ता -तं, उत्खातः -ता -तं, खातः -ता -तं, खनितः -ता -तं, गुपिरीकृतः -ता -तं, शृङ्गीकृतः -ता -तं, पुटितः -ता -तं. EXCAVATION, *s.* (Act of digging out) खननं, उत्खननं.—(A cavity) खातं, गच्छं, रन्ध्रं, कुहरं, अवटः -टिः *m.*, चिह्नं, गुपिरं.

EXCAVATOR, *s.* खनकः, खनिता *m.* (तु), आखनिकः, खातकः.

TO EXCEDE, *v. a.* अन्धो कृ, तिमिरीकृ, तिमिर (nom. तिमिरयति -यितुं).

TO EXCEED, *v. a.* and *n.* अतिक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अतिभू (c. 1. -भवति -वितुं), अभिभू, अती (c. 2. अन्येति -तुं rt. इ), अतिशी (c. 2. -शेते -शयितुं), अधिशो, अतिचर (c. 1. -चरति -रितुं), अतिगम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अतिरिच् in pass. (-रिच्यते), with abl. c. अतिरिक् -क्ता -कं, अधिकोभृ, लङ् (c. 10. लङ्घयति यितुं), व्यसस् (c. 2. व्यसिते).

EXCEEDED, *p. p.* अतिक्रान्तः -ना -नं, उत्क्रान्तः -ना -नं, अतीतः -ता -तं, असयितः -ता -तं, अतिशायितः -ता -तं, लङ्घितः -ता -तं.

EXCEEDING, *a.* (Surpassing) अतिक्रामकः -का -कं, अतिचरः -रा -रं, अतिगमः -गा -गं, अतिरंको -रंको -रं, अतिशयो -यिनी -यि (नृ), अतिरिक् -क्ता -कं, अधिकः -का -कं -कतरः -रा -रं, समधिकः -का -कं -कतरः -रा -रं, अभधिकः -का -कं.—(In a great degree, very) अव्यक्तः -ना -नं, अति or सु or अतिशय prefixed, भृतिः -रिः -रि, गाढः -दा -दं, यादः -दा -दं, परमः -मा -मं, परः -रा -रं, अतिमितः -ता -तं, अपरिमितः -ता -तं, पुरुः -रुः -रु; 'exceeding large,' अतिमहान् -हतो -हत् (तु), समहान् &c.; 'exceeding

bounds,' अतिमर्यादः -दा -दं, अतिभूमिः -भिः -भि; 'exceeding human power,' अतिमानुषः -वा -वं, जनानामः -गा -गं; 'exceeding orders,' उच्चहितशासनः -ना -नं.

EXCEEDINGLY, *adv.* अति or सु or अतिशय prefixed, अतिशयं -येन, सातिशयं, भृशं, अव्यक्तं, निर्भरं, अत्यर्थं, अतीव, नितान्तं, परं, गाढं, यादं, प्रगाढं, एकान्तम्, अतितरं, सतरं, अतिमार्गं, अधिकं, निकामं, समदन्तं.

TO EXCEL, *v. a.* and *n.* विशिष् in pass. (-शिष्यते), with abl. c., अतिरिच् in pass. (-रिच्यते), with abl. c., अतिशी (c. 2. -शेते -शयितुं), अतिक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अती (c. 2. अन्येति -तुं rt. इ), अतिचर (c. 1. -चरति -रितुं), अतिगम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अतिभू, अभिभू, जि (c. 1. जयति, नेतुं), विजि, पराजि, प्रशस् in pass. (-शस्यते); 'one whose eyes excel the lotus,' अधिशिष्यदक्षनेत्रः -बी.

EXCELLED, *p. p.* अतीतः -ता -तं, अतिक्रान्तः -ना -नं, अतिशायितः -ता -तं.

EXCELLENCE, EXCELLENCY, *s.* (State of excelling or possessing good qualities) विशिष्टता, वैशिष्ट्यं, श्रेष्ठता -त्वं, उत्कृष्टता, उत्कृष्टः, औत्कृष्ट्यं, प्रकर्षः, प्रकृष्टत्वं, प्राशस्त्यं, प्रशस्तिः *f.*, उत्तमता, गुणवैशेष्यं, गुणोत्कृष्टः, गुणप्रकर्षः, गुणिता, गुणता, गुणवत्ता -त्वं, सारत्वं, कौशलं, सौख्यं, सारत्वं, मतविका, मचयिका, उद्गः, तन्त्रजः, प्रकाशः -खं.—(Any valuable quality) गुणः, उत्कृष्टगुणः, परभागः 'your excellency,' साव्यं.

EXCELLENT, *a.* विशिष्टः -ष्टा -ष्टं, उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं, उत्तमः -मा -मं, अनुत्तमः -मा -मं, प्रशस्तः -स्ता -स्तं, प्रशस्यः -स्या -स्यं, शलः -स्ता -स्तं, शस्यः -स्या -स्यं, श्रेयान् -यमी -यः (स्), सत्तमः -मा -मं, शिष्टः -ष्टा -ष्टं, परमः -मा -मं, सश्रियः -या -यं, अग्रः -ग्रा -ग्रं, परः -रा -रं, वरः -रा -रं, प्रवरः -रा -रं, वरेण्यः -र्या -र्यं, प्रवहः -हो -हं, पुष्कलः -ला -लं, अतिशोभनः -ना -नं, सारवान् -वती -वत् (तु); सव्यः -व्या -व्यं, भट्टारकः -का -कं, सपीयः -व्या -व्यं.—(Having excellent qualities) गुणो -शिनी -शि (नृ), गुणवान् -वती -वत् (तु), गुणात्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, गुणोपेतः -ता -तं, गुणमयः -यी -यं, गुणवत्तमः -मा -मं, अधिगुणः -गा -गं; 'having numberless good qualities,' अपरिमितगुणगणः -गा -गं. Excellent may be expressed by चूपभः or पुद्गवः or व्याघ्रः or सिंहः or शार्ङ्गः or इन्द्रः or प्रकाशः in comp.; as, 'an excellent or eminent man,' पुरुषप्रेमः, पुरुषव्याघ्रः, नरपुद्गवः &c.; 'an excellent woman,' उत्तमा, वरारोहा, वरवशिनी, मन्त्रकाशिनी, कुमारीतन्त्रजः.

EXCELLENTLY, *adv.* उत्तमं, अनुत्तमं, प्रशस्तं, श्रेष्ठं, सु, सुपु, भद्रं.

TO EXCEPT, *v. a.* वृज् (c. 10. वृजयति -यितुं), अपास (c. 4. -अस्यति -असितुं), पर्युदम, व्युदम, अपहा (c. 3. -जहाति -हातुं), विहा, वृज् (c. 1. वृजति, हातुं), मुच् (c. 6. मुचति, मोक्तुं), उपसंह (c. 1. -हरति -हर्षु).

EXCEPT, *prep.* वृज्यतिवा, अपास्य, अपहाय, मुक्ता all with acc. c., विना with inst. or acc. c., च्युते with abl. or acc. c., अनन्तरेण, अनन्तरा, व्यतिरेकेण, व्यतिरिक्तं, वर्ज्यं, अन्यत्र, पुष्कलः.—(Unless) यदि न. Sometimes expressed by the loc. absolute; as, 'except ye eat flesh,' आमिषे न भुङ्के or by the indecl. part.; as, 'except ye see,' न दृष्ट्वा.

EXCEPTED, *p. p.* वर्जितः -ता -तं, पर्युदमः -स्ता -स्तं, विनिर्मुक्तः -क्ता -कं, व्यतिरिक्तः -क्ता -कं, उपसंहृतः -ता -तं, व्यावृज् -जा -जं, व्यावृत्तः -ता -तं, अपास्तः -स्ता -स्तं.—(In grammar) निपातितः -ता -तं, विधिसङ्कोचितः -ता -तं.

EXCEPTING, *part.* वृज्यतिवा, अपास्य, मुक्ता, अपहाय, हिता, लक्ता.

EXCEPTION, *s.* (Act of excepting) वञ्चनं-वञ्चनं, अपासने, पर्युदासः, युदासः, अपहानिः, विनिर्देशः, परिहारः-हरणं, अतिरिक्तः, आवृत्तिः, अपवादः, निषेधः.—(In grammar) निपातनं, ग्रहणं, विपक्षः, विधि-सङ्कोचः, विधिभङ्गः.—(That which is to be excepted) वञ्चनीयं, वञ्च्यं.—(Objection) वाधः-वा, अपवादः, उद्वाहः.

EXCEPTIONABLE, *a.* बाध्यः-ध्या-ध्यं, परिहरणीयः-या-यं, परिहाय्यः-य्यो-य्यं, वञ्च्यः-ञ्च्यो-ञ्च्यं, वञ्चनीयः-या-यं, अप्रशस्तः-स्ता-स्तं.

EXCERPTED, *p. p.* उद्धृतः-ता-तं, निर्देष्टः-ता-तं, अवस्थितः-ता-तं.

EXCEPTION, *s.* उद्धारः, निर्हारः, अवस्थितिः, *f.*, वृत्तिः, *m.*, वृत्तिकरणं.

EXCESS, *s.* अधिकता, आधिक्यं, अतिरिक्तं, अतिरिक्त्यं, उद्वेगः, उपपद्यः, अतिरिक्ता, उत्सेकः, भृशता, भाश्यं, भङ्गिमा *m.* (नं), उत्कर्षः, गाढता, आत्यन्तिकता, समभिहारः, एकान्तत्वं, अपरिमितत्वं, बाहुल्यं, प्राच्यर्थं.—(Transgression of due limits) मर्यादातिक्रमः, समर्यादा, अतिक्रमः, अत्याचारः, अत्ययः.—(Intemperance in eating, &c.) आहारादिविषये असंयमः.

EXCESSIVE, *a.* अति or अतिशय or सु prefixed, अत्यन्तः-न्ता-न्तं, गाढः-दा-दं, भृशः-रि-रि, अधिकः-का-कं, अतिमात्रः-त्रा-त्रं, अपरिमितः-ता-तं, अमितः-ता-तं, अतिमितः-ता-तं, नितान्तः-न्ता-न्तं, आत्यन्तिकः-की-कं, प्रगाढः-दा-दं, उद्गाढः-दा-दं, उद्विग्नः-क्ल-क्लं, अतिमर्यादः-दा-दं, एकान्तः-न्ता-न्तं, भृशः-शा-शं, सुभृशः-शा-शं, निर्भरः-रा-रं, भरः-रा-रं, उत्कटः-दा-दं, अतिशयो-यिनी-यि (नं), अतिशायनः-ना-नं, अतिरिक्तः-क्ता-क्लं, परमः-मा-मं, परः-रा-रं; 'excessive heat,' अतिदाहः, गुरुतापः; 'excessive speaking,' अतिशयोक्तिः *f.*; 'excessive sleep,' सुनिद्रा, निर्भरनिद्रा; 'excessive rain,' भृशवृष्टिः *f.*; 'excessive pain,' तीव्रवेदना.

EXCESSIVELY, *adv.* भृशं, सुभृशं, निर्भरं, अत्यन्तं, अतिशयं-येन, अतिशयं, गाढं, प्रगाढं, उद्गाढं, नितान्तं, अतिमात्रं, एकान्ततम्, अत्यर्थं, निर्देयं, अतिमर्यादं, अतिरं, सुतरं, तीव्रं, बलवत्, अतिबलं. Often expressed by अति or सु or अतिशय prefixed; as, 'excessively sharp,' अतितीक्ष्णः-ह्णा-ह्यं.

To EXCHANGE, *v. a.* परिवृत् in caus. (-वर्चयति-यितुं), निने (c. 1. -मयते-मातुं), विनिने, विने, all with acc and inst. c., प्रतिदा, परिवर्त्तं कृ, विनिमयं कृ, व्यतिहृ (c. 1. -हरति-हर्त्तुं), प्रतिपणं (c. 10. -पणयति-यितुं). 'To exchange' may be expressed by the phrase 'having given one thing to take another,' अन्यद् दत्त्वा अन्यद् आदा, or अन्यत् त्यक्त्वा अन्यद् ग्रहं (c. 9. गृह्णाति. ग्रहीतुं); 'he exchanges beans for sesamum seeds,' तिलैर् माषान् परिवर्त्तयति or तिलेभ्यः प्रति माषान् ददाति; 'liquids to be exchanged for liquids,' रसा रसेर् निमातव्याः; 'not to be exchanged,' अपरिवर्त्तनीयः-या-यं, अप्रतिपण्यः-स्या-ह्यं.

EXCHANGE, *s.* परिवर्त्तनं-वर्त्तनं, परिवृत्तिः *f.*, परोपवर्त्तनं, विनिमयः, विमयः, निमयः, निनेयः, निनेयः, प्रतिदानं, परिदानं, परावर्त्तनं, परावृत्तिः *f.*, व्यतिहारः, व्यतीहारः, निमया.—(Bart) भाखडविनिमयः.—(Place where merchants meet) श्रेयिचत्वरं, वणिक्ममगमचत्वरं; 'exchange of civilities,' प्रतिपूजनं; 'exchange of favours,' परस्पर-रोषकारः; 'exchange of blows,' अन्योन्यघातः, व्यतिहारः; 'in exchange for,' प्रति, विनिमयेन; 'in exchange for one's life,' स्वप्राणविनिमयेन.

EXCHANGEABLE, *a.* परिवर्त्तनीयः-या-यं, निमातव्यः-व्या-व्यं, प्रतिपण्यः-स्या-ह्यं.

EXCHANGED, *p. p.* परिवर्त्तितः-ता-तं, परिवृत्तः-त्रा-त्रं, परावृत्तः-त्रा-त्रं.

EXCHANGER, *s.* परिवर्त्तकः, परिवर्त्तनकृत्, विनिमयकर्त्ता *m.* (नं), विमय-कारी *m.* (नं).

EXCHEQUER, *s.* (Treasury) राजकोषः, राजधानागारः, राजधनगृहं, राजस्वकोषः; 'chancellor of the exchequer,' कोषाध्यक्षः, कोषाधीशः, कोशाधीशः, राजधानाधिकारी *m.* (नं), राजस्वपालकः, गन्नाधिपः.—(Court). See CHANCERY.

EXCISEABLE, *a.* (article) शुल्कस्थानं, करस्थानं.

EXCISE, *s.* स्वदेशनिमित्तद्रव्याणां राजयासभागः or राजदेयो भागः, शुल्क-लंके, करः, स्वविपर्ययनिमित्तद्रव्येषु राजनिर्गमितः करः.

To EXCISE, *v. a.* स्वदेशनिमित्तद्रव्याणां or द्रव्येषु राजग्रहणीयं भागं निरूप (c. 10. -रूपयति-यितुं) or राजदेयभागं निरूप, करं or शुल्कं निरूप or स्या in caus. (स्यापयति-यितुं).

EXCISEMAN, *s.* स्वदेशनिमित्तद्रव्याणां राजयासभागनिरूपकः, शुल्काध्यक्षः, कराध्यक्षः, करनिरूपकः, करदाहो *m.* (नं), करग्रहः.

EXCISION, *s.* उच्छेदः, उच्छिन्निः *f.*, उत्कर्षनं, कर्षनं, विच्छेदः, विच्छिन्निः *f.*, उत्पाटनं, उद्धरणं, विनाशः.

EXCITABILITY, *s.* उत्तेजननीयता, उत्तरोपनीयता, उत्तेजनक्षमता, उत्तापनीयता, प्रकोपणीयता, शीघ्रकोपित्वं.

EXCITABLE, *a.* उत्तेजननीयः-या-यं, उत्तापनीयः-या-यं, उत्तरोपनीयः-या-यं, प्रवर्त्तनीयः-या-यं, प्रकोपणीयः-या-यं, शीघ्रकोपी-पिणी-पि (नं), चित्तवेगी-गिनी-गि (नं).

EXCITANT, *s.* रूचकं, प्ररोचनं, दीपकं, तेजनं, तेजोवर्धनं.

EXCITATION, *s.* उत्तेजनं, समुत्तेजनं, उत्तापः-पनं, उत्तरोपनं, दीपनं, प्ररोचनं, प्रोत्साहः-हनं.

To EXCITE, *v. a.* उत्तिज् in caus. (-तेजयति-यितुं), समुत्तिज्, उत्तप् in caus. (-तापयति-यितुं), उत्तृप् (c. 10. -दोषयति-यितुं), दीप्, उत्पा in caus. (-पापयति-यितुं, rt. स्या), व्युत्पा, उद्युज् in caus. (-योजयति-यितुं), उत्सह् in caus. (-साहयति-यितुं), प्रोत्सह्, प्ररूच in caus. (-रूचयति-यितुं), प्रवृत् in caus. (-वर्चयति-यितुं), वृद् (c. 10. -वृद्धयति-यितुं), प्रवृद्, सवृद्, परिवृद्, सन्वृक्ष (c. 10. -पुष्पयति-यितुं), उद्गन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं).—(Create, cause) जन् (c. 10. जनयति-यितुं), उत्पद (c. 10. -पादयति-यितुं); 'to excite divisions,' भेदं जन्.

EXCITED, *p. p.* उत्तेजितः-ता-तं, तेजितः-ता-तं, समुत्तेजितः-ता-तं, उत्तापितः-ता-तं, उत्तप्तः-त्ता-तं, उत्तृप्तः-त्ता-तं, उद्युक्तः-क्ता-क्लं, प्रवर्त्तितः-ता-तं, उत्पापितः-ता-तं, उद्गतः-ता-तं, विनिर्मुक्तः-क्ता-क्लं, चोदितः-ता-तं, उद्युष्टः-ष्टो-ष्टं, कृतोद्यमः-मा-मं, संरम्भः-म्भा-भ्यं, उज्जृम्भितः-ता-तं.—(Caused) जनितः-ता-तं, जातः-ता-तं, उत्पन्नः-त्ता-क्लं.—(Under emotion) चित्तवेगवान्-वतो-वत् (नं), अन्यथा-वृत्तिः-वृत्तिः-वृत्तिः, गतज्ञानिः-निः-निः, गतवृत्तिः-तिः-ति.

EXCITEMENT, *s.* उत्तापः, उत्तप्तता, उत्तेजनं, उत्तरोपनं, उत्तृप्तः *f.*, अतितापः, प्ररोचनं, उत्तापनं, प्रोत्साहः-हनं, प्रवर्त्तनं-वर्त्तनं, प्रवृत्तिः *f.*, अतितापः, उत्पन्नः, उद्गतिः *f.*, उद्योगः, संरम्भः.—(Emotion) चित्तवेगः, उत्कम्पः, चित्तोत्तापः.

EXCITER, *s.* उत्तापकः, उत्तरोपकः, दीपकः, उत्पापकः, उत्तेजकः, प्रोत्साहकः, प्रवर्त्तकः.

EXCITING, *a.* उत्तरोपकः-का-कं, चित्तोत्तापकारी-रिणी-रि (नं).

To EXCLAIM, *v. n.* उक्कुश् (c. 1. -क्रोशति-क्रोशुं), विक्कुश्, प्रक्कुश्, उच्चैःखरेण युष् in caus. (चोषयति-यितुं), उज्जृप्, विजृप्, उच्चैः or प्रकाशं वद् (c. 1. वदति-देतुं) or भाष् (c. 1. भाषति-यितुं), उच्चैःखरं कृ, उच्चैर्बुधं कृ, उच्चभाषणं कृ, उच्चवाक्यम् उदीर (c. 10. -ईरयति-यितुं),

प्रक्षिप्त (c. 1. -स्तेडति -डितुं).

EXCLAIMED, *p. p.* उत्क्रुष्टः -ष्टा -ष्टं, विक्रुष्टः -ष्टा -ष्टं, उडुष्टः -ष्टा -ष्टं.

EXCLAMATION, *s.* उत्क्रोशः, उत्क्रुष्टं, घोषणं-शा, उडोषणं, उडारः, उडैयुष्टं, 'उडुष्टं, उडोषणं. उडैःस्वरः, रासः, प्रस्वेदनं, चीत्कारः.

EXCLAMATORY, *a.* उत्क्रोशकः -का -कं, उडोषणः -शा -शं, विक्रोशनः -ना -नं.

To EXCLUDE, *v. a.* (Thrust out) वहिःकृ. वहिष्कृ. निराकृ. अपाकृ. निःसृ in caus. (-सारयति -यितुं), अपाकृ. निरसृ (c. 4. -सस्यति -समितुं), अपाकृ. अपानुदृ (c. 6. -नुदति -नोदुं), निष्कृ in caus. (-कासयति -यितुं).—(Debar) बाध (c. 1. बाधते -धितुं), निषिध् (c. 1. -षेधति -षेदुं), वृ in caus. (-वारयति -यितुं), निरूप (c. 7. -रुण्डि -रोदुं), विरूप, अवरूप.—(Except, not include) वृत् (c. 10. वञ्चयति -यितुं), अपाकृ. पय्युदम्, व्युदम्, उपसंहृतं, उपसंहरणं कृ, न परिग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहोतुं); 'is excluded,' परिहोयते.

EXCLUDED, *p. p.* वहिष्कृतः -ता -तं, वहिःकृतः -ता -तं, निराकृतः -ता -तं.

निरस्तः -स्ता -स्तं. उदस्तः -स्ता -स्तं, अपास्तः -स्ता -स्तं, निःसारितः

-ता -तं, निषिद्धः -द्धा -द्धं, बाधितः -ता -तं, निवारितः -ता -तं, विहीनः

-ना -नं, परिहीनः -शा -शं.—(Excepted) वञ्चितः -ता -तं, पय्युदस्तः

-स्ता -स्तं, व्यतिरिक्तः -क्ता -क्तं, उपसंहृतः -ता -तं, व्यावृत्तः -क्ता -क्तं,

व्यावृत्तः -ता -तं; 'excluded from society,' अपाकृ. -क्ता -क्तं.

EXCLUSION, *s.* वहिष्करणं. वहिःकरणं, निराकरणं, निरासः, निरसनं,

अपासनं, अपसारणं, निःसारणं, निष्कासनं, निषेधः, प्रतिषेधः, निवारणं,

वारणं, अवरोधनं, निरोधः, विरोधः, विरुद्धत्वं, वहिर्भावः.—(Exception)

वञ्चनं, पय्युदासः, व्युदासः, उपसंहारः -हरणं, व्यावृत्तिः, व्यतिरेकः.

EXCLUSIVE, *a.* (Debarring) निवारकः -का -कं, बाधकः -का -कं,

निषेधकः -का -कं.—(Possessed to the exclusion of others)

असामान्येन भुक्तः -क्ता -क्तं, पृथग्भुक्तः -क्ता -क्तं, अन्यव्यतिरेकेण भुक्तः -क्ता

-क्तं, अनन्यः -न्या -न्यं -न्यतः, केवलः -ला -लं.—(In logic) वैशिष्टिकः

-की -कं.—(Not including, not taking into the account)

वञ्चयित्वा, अपास्य, अपहाय, हित्वा, अपरिगण्य; or expressed by

रहितः -ता -तं, होनः -ना -नं in comp.

EXCLUSIVELY, *adv.* (To the exclusion of others, apart) असामान्येन,

असाधारम्येन, पृथक्, एकान्ततः, एकान्ते, अन्यव्यतिरेकेण, केवलं, विजने.

—(Without including) वञ्चयित्वा, अपास्य, अपरिगण्य.

EXCLUSIVENESS, *s.* केवल्यं, केवलत्वं, अनन्यता, असामान्येन परिभोगः.

To EXCITATE, *v. a.* प्रचिन्त (c. 10. -चिन्तयति -यितुं), परिचिन्त, विचिन्त,

मनसा कृष् (c. 10. कल्पयति -यितुं), परिकृष्.

EXCITATED, *p. p.* प्रचिन्तितः -ता -तं, मनःकल्पितः -ता -तं, परिकल्पितः

-ता -तं.

EXCITATION, *s.* उपायचिन्तनं, परिचिन्ता, मनसा परिकल्पनं.

To EXCOMMUNICATE, *v. a.* स्वीष्टीयसमाजाद् वहिष्कृ or निराकृ or निरसृ

(c. 4. -सस्यति -समितुं), स्वीष्टीयसमाधिकाराद् भञ्ज (c. 10. भञ्जयति

-यितुं) or व्यु in caus. (व्यावयति -यितुं), अपाकोकृ, अपाचोक्त.

EXCOMMUNICATED, *p. p.* स्वीष्टीयसमाजाद् वहिष्कृतः -ता -तं or निराकृतः

-ता -तं, अपाकृ. -क्ता -क्तं, अपाचोक्तः -ता -तं.

EXCOMMUNICATION, *s.* स्वीष्टीयसमाजाद् वहिष्करणं or निराकरणं or

निरसनं, अपाकोकरणं, अपाचोकरणं; 'by edict, अपाकोपनं.

To EXCORIATE, *v. a.* त्वक्छेदं कृ, त्वग्भेदं कृ, चर्मशतं कृ, त्वगुच्छेदनं कृ,

चर्मं लिख (c. 6. लिखति, लिखितुं) or उल्लिख् or दृ in caus. (दार-

यति -यितुं) or विदृ, त्वच (nom. त्वचयति -यितुं), चर्मं घृष् (c. 1.

चर्षति -रिषितुं) or निर्युष, निस्त्वचोक्त.

EXCORIATED, *p. p.* छतचर्मा -र्मा -र्मं (न), उल्लिखितचर्मा &c., विदा-

रितत्वक् *m. f. n.*, निस्त्वर्मा &c., धर्षितचर्मा &c., निस्त्वचः -चा -चं.

EXCORIATION, *s.* त्वक्छेदः *f.*, चर्मछेदः *f.*, त्वक्परिच्छेदः *f.*, चर्मलिखनं,

त्वक्छेदः, त्वग्भेदः, त्वगुच्छेदनं, त्वग्दारणं, चर्मदारणं, चर्मनिर्घर्षणं.

EXCORTICATION, *s.* निस्त्वचोकरणं, निर्वत्कलोकरणं, त्वक्परिपुटनं.

EXCREMENT, *s.* शृक्त् *n.*, पुरीषं, उच्चारः, उच्चरितं, स्रोमं, मलं, शरीरमलं,

विष्टा, विष्टा, विदृ *f.* (पु), गृयः -यं, शारीरं, शमलं, अवस्तरः, अपस्तरः,

वर्चेष्टः -स्तं, कल्कं, हस्त्रं, द्रव्यं, पुष्टिकं, शोधनं, किट्टं; 'excrement

and urine,' विगृह्यः; 'to void excrement,' पुरीषोत्सर्गं कृ,

विगृह्योत्सर्गं कृ, गु (c. 6. गुवति -वितुं).

EXCREMENTAL, *a.* उच्चरितः -ता -तं, उत्सर्जितः -ता -तं, हवः -वा -वं.

EXCREMENTITIOUS, *a.* मली -लिनी -लि (न), पुरीषमयः यी -यं, विगृह्यः

-यी -यं.

EXCRESCENCE, *s.* गण्डः -खडका, स्फोटः -टकः, स्रङ्खुदः, साभोगः; 'fleshy

excrecence,' अधिमांसं; 'on the tongue,' अधिजिह्वः; 'on

the bone,' सध्यस्थि *n.*

To EXCRETE, *v. a.* उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), मूत्रपुरीषोत्सर्गं कृ, उच्चर

(c. 1. -चरति -रितुं), गु (c. 6. गुवति -यितुं), हृद् (c. 1. हृदते, हन्तुं).

EXCRETED, *p. p.* उच्चरितः -ता -तं, हवः -वा -वं, गुनः -ना -नं.

EXCRETION, *s.* (Act of excreting) उत्सर्गः, उत्सर्जनं, उच्चरणं.—(That

which is excreted) उच्चारः, उच्चरितं, मलं. See EXCREMENT.

EXCRETIVE, EXCRETORY, *a.* उत्सर्गकारी -रिणी -रि (न), उच्चारकः -का

-कं, मलवह्निष्कारकः -का -कं, मलरचकः -का -कं.

To EXCRUCIATE, *v. a.* व्यष (c. 10. व्यथयति -यितुं), तप in caus. (ताप-

यति -यितुं), सन्नप, परितप, यत् in caus. (यातयति -यितुं), कृष् in

caus. (कषयति -यितुं), तिग्मयातनां दा or कृ.

EXCRUCIATED, *p. p.* व्यथितः -ता -तं, सन्नपः -प्ता -प्तं, कषितः -ता -तं.

EXCRUCIATING, *a.* व्यथकः -का -कं, व्यथाकरः -री -रं, उड्डेजनकरः -री

-रं, सन्नापकः -का -कं, तिग्मयातनाकारी -रिणी -रि (न), अरुनुदः

-दा -दं, प्रमाथी -थिनी -थि (न).

EXCRUCIATION, *s.* तिग्मयातना, तीव्रवेदना, यातना, व्यथा -थनं.

To EXCULPATE, *v. a.* दोषात् or अपराधात् शुष् in caus. (शोधयति

-यितुं) or विशुष् or परिशुष् or मुच (c. 6. मुचति, मोक्तुं), निदीपीकृ,

निरपराधीकृ, अनपराधिनं -धिनो -धि कृ.

EXCULPATED, *p. p.* दोषमुक्तः -क्ता -क्तं, विशोधितः -ता -तं, विशुद्धः -द्धा -द्धं,

निदीपः -पा -पं, निरपराधः -धा -धं, विगतदोषः -पा -पं, गतकलङ्कः -क्ता -क्तं.

EXCULPATION, *s.* विशोधनं, विशुद्धिः *f.*, परिशोधः -धनं, दोषमुक्तिः *f.*,

दोषमोचनं, निदीपीकरणं, निरपराधीकरणं, दोषप्रच्छादनं, दोषमार्जनं.

EXCULPATORY, *a.* शोधकः -का -कं, शोधनः -ना -नं, विशोधकः -का -कं,

विशोधनः -ना -नं, परिशोधनः -ना -नं, दोषमोचकः -का -कं, निदीप-

कारी -रिणी -रि (न).

EXCURSION, *s.* (Ramble) भ्रमणं, परिभ्रमः -मणं, विहारः, विहरणं.—

(Deviation) उल्लान्, विचलनं, व्यभिचारः, भ्रान्तिः *f.*, पथत्यागः,

पथभ्रंशः, पथोद्ध्वनं, पथातिक्रमः.

EXCURSIVE, *a.* भ्रमी -मिणी -मि (न), भ्रमणकारी -रिणी -रि (न), उल्लान-

मर्यादः -दा -दं, व्यभिचारी -रिणी -रि (न), विहारो -रिणी -रि (न),

त्यक्तागः -गी -गं.

EXCUSABLE, *a.* क्षमणीयः -या -यं, क्षम्यः -व्या -व्यं, क्षमाहं -हं -हं,

क्षर्यः -व्या -व्यं, शोधनीयः -या -यं, मार्जनीयः -या -यं, मोचनीयः -या

-यं, महनीयः -या -यं.

To EXCUSE, *v. a.* (Pardon) क्षम् (c. 1. क्षमते -ति, क्षनुं), संक्षम्, मृष्

(c. 4. मृषति, मर्षितुं, क्षुं, c. 10. मर्षयति -यितुं).—(Free from

fault) दोषात् or अपराधात् शुभ् (c. 10. शोधयति -यितुं) or विशुभ् or परिशुभ् or मुच् (c. 6. मुचति, मोक्ते), निर्दोषीकृ.—(Extenuate a fault or crime) दोषं or पापं क्षम or क्षद् (c. 10. छादयति -यितुं) or आक्षद् or मृज् (c. 2. माहि -हे), दोषक्षालनं कृ.—(Remit) स्वमृज् (c. 6. -मृजति -मृष्टुं), मुच, विमुच.—(Excuse one's self) उच्चरं कृ or दा, अपदेशं कृ, व्यपदेशं कृ, छस कृ, आत्मदोषं छद्, आत्मानं शुभ्, आत्मदोषमार्जनं कृ, छलं कृ, अपदिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), व्यपदिश्; 'excuse me,' प्रसीदतु भवान्.

EXCUSE, *s.* उच्चरं, उच्चरदानं, अपदेशः, व्यपदेशः, छस *n.* (नं), दोषछादनं, पापाच्छादनं, आच्छादनं, शुद्धिः *f.*, विशुद्धिः *f.*, शोधनं, पापशोधनं, निमिषं, दोषमार्जना, दोषक्षालनं, दोषप्रक्षालनं, अनुनयः, उपदेशः, प्रत्यवस्कन्दः, कैतव्यं, छलं, क्षमाप्रार्थनं.

EXCUSED, *p. p.* क्षान्तः -न्ता -न्तं, मुक्तः -क्ता -क्तं, विमोक्षितः -ता -तं, अवसृष्टः -ष्टा -ष्टं.

EXCUSELESS, *a.* निरुच्चरः -रा -रं, अद्यमणीयः -या -यं, अद्यमाहं -हं -हं.

EXCUSER, *s.* (One who pleads for another) परार्थम् उच्चरयादी *m.* (नं), पक्षपाती *m.* (नं), छसकारी *m.* (नं).—(One who forgives) क्षमा *m.* (नृ).

EXECRABLE, *a.* गर्हणीयः -या -यं, गर्ह्यः -व्यं -व्यं, गर्हितः -ता -तं, शापाहः -हं -हं, घृणाहः -हं -हं, द्वेष्यः -व्या -व्यं, द्वेषणीयः -या -यं, आक्रोशनीयः -या -यं.

EXECRABLY, *adv.* गर्हणीयं, गर्ह्यं, गर्हितं, गर्हप्रकारेण, द्वेषणीयं.

To EXECRATE, *v. a.* शप (c. 1. शपति -ते, c. 4. शपति, शप्तुं), अभिशप, परिशप; गर्ह (c. 1. गर्हते -रहितुं), आक्रुश (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं), समक्षलं or अनिष्टम् आशंस (c. 1. -शंसते -सिन्तुं), भस् (c. 10. भस्-यति -यितुं), धिक्कृ, घृण (c. 1. घृणते -णिन्तुं), बाध in des. (बीभत्सते -न्तिन्तुं).

EXECRATED, *p. p.* शप्तः -प्ता -प्तं, अभिशप्तः -प्ता -प्तं, गर्हितः -ता -तं, आक्रुष्टः -ष्टा -ष्टं, धिक्कृतः -ता -तं, निर्भस्जितः -ता -तं, अभिशस्तः -स्ता -स्तं.

EXECRATION, *s.* शपः, अभिशपः, शपः -पनं, शपथः, परिशपः, आक्रोशः -शनं, अवक्रोशः, उपक्रोशः, भस्नं, निर्भस्नं, तज्जनं, अभिपद्गः, अभिपद्गः, गालिः *m.*

To EXECUTE, *v. a.* कृ, विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), निर्वह in caus. (-वाहयति -यितुं), सम्पद् in caus. (-पादयति -यितुं), निष्पद्, अनुश्र (c. 1. -तिष्ठति -ष्टातुं), आस्था, ममास्था, साध (c. 10. माधयति -यितुं), संसाध, सिद्धीकृ, वृत् in caus. (वर्त्तयति -यितुं), निवृत्, निवृत्, संवृत्, प्रवृत्, प्रणी (c. 1. -णयति -णेत्तुं), सम्प्रणी, षट् (c. 10. षटयति -यितुं), आचर् (c. 1. -चरति -रितुं), समाचर्, प्रयुज् (c. 7. -युज्जति -योक्ते), (Inflict capital punishment) धर्मसभाविचारानुसारेण बधदस्त्राहं हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं), बधदस्त्रं कृ, प्राणदस्त्रं कृ.

EXECUTED, *p. p.* कृतः -ता -तं, अनुष्ठितः -ता -तं, निष्पादितः -ता -तं, निष्पन्नः -न्ता -न्तं, सम्पादितः -ता -तं, विहितः -ता -तं, निर्वाहितः -ता -तं, आचरितः -ता -तं, सिद्धीकृतः -ता -तं, साधितः -ता -तं, प्रणीतः -ता -तं, षटितः -ता -तं.—(Put to death by judicial sentence) धर्मसभाविचारानुसारेण हतः -ता -तं or व्यापादितः -ता -तं.

EXECUTION, *s.* (Performance) करणं, विधानं, अनुष्ठानं, आचरणं, निर्वहणं, निर्वहः, निष्पादनं, सम्पादनं, निर्वहणं, साधनं, सिद्धिः *f.*, निष्पत्तिः *f.*—(Putting to death by judicial sentence) धर्मसभाविचारानुसारेण प्राणाघातः or प्राणहननं or प्राणदस्त्रः, बधदस्त्राहंघातः, बधः, हत्या, व्यापादनं, मारणं; 'place of execution,' बधभूमिः *f.*, बधस्थानं, यातस्थानं, बधस्थली.

EXECUTIONER, *s.* बाहुकपुरुषः, यातकजनः, बधपुरुषः, बधकर्मधिकारी *m.*

(नं), मृतपाः *m.*, दण्डपाशिकः.

EXECUTIVE, *a.* सम्पादकः -का -कं, निर्वाहकः -का -कं, साधकः -का -कं, विधायकः -का -कं, प्रवर्त्तकः -का -कं, निष्पादकः -का -कं, प्रणायकः -का -कं.

EXECUTOR, *s.* मृतपञ्चनिरूपणाधिकृतः, मृतलेखाधिकारी *m.* (नं), मृतकर्मधिकारी *m.*, मृतकर्मनिर्वाहकः, मृतकर्मसम्पादकः, मृतपञ्चानुसारेण तद्विषयनिर्वाहकः.

EXECUTORSHIP, *s.* मृतजनकर्मधिकारिणः पदं or कर्म *n.* (नं).

EXECUTRIX, *s.* मृतलेखाधिकारिणी स्त्री, मृतकर्मधिकारिणी.

EXEGESIS, *s.* व्याख्या -व्यानं, विवरणं, व्याकरणं, विवृतिः *f.*, उद्देशः.

EXEGETICAL, *a.* वाचकः -का -कं, उद्देशकः -का -कं, प्रकाशकः -का -कं.

EXEGETICALLY, *adv.* व्याख्याक्रमेण, प्रकाशनाथं, उद्दिष्टं, विवरणार्थं.

EXEMPLAR, *s.* प्रमाणं, प्रतिमा -मानं, उपमा, प्रतिरूपं, आदर्शः, प्रतिकृतिः *f.*, व्यापारः, दृष्टान्तः.

EXEMPLARILY, *adv.* प्रमाणतमं, प्रमाणवत्, प्रमाणम् इव, प्रमाणरूपेण, प्रामाणिकप्रकारेण, दृष्टान्तरूपेण, अनुकरणीयप्रकारेण, अनुकरणीयं.

EXEMPLARINESS, *s.* अनुकरणीयता, अनुकरणयोग्यता, अनुगम्यत्वं, अनुवर्त्तनीयत्वं, प्रामाणिकत्वं, प्रमाणयोग्यता, प्रामाण्यं, दृष्टान्तता.

EXEMPLARY, *a.* प्रमाणयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनुकरणयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनुकरणीयः -या -यं, अनुकरणार्हः -हा -हं, अनुगम्यः -म्या -म्यं, अनुवर्त्तनीयः -या -यं, दृष्टान्तयोग्यः -ग्या -ग्यं, प्रामाणिकः -की -कं, दार्ष्टान्तिकः -की -कं.

EXEMPLIFICATION, *s.* उदाहरणं, उदाहारः, समुदाहरणं, उद्देशः, निर्देशनं, प्रदर्शनं, दृष्टान्तः, दृष्टान्तीकरणं, उन्मेषा.

EXEMPLIFIED, *p. p.* उदाहृतः -ता -तं, समुदाहृतः -ता -तं, प्रदर्शितः -ता -तं, उद्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, दृष्टान्तेन स्पष्टीकृतः -ता -तं or प्रकाशितः -ता -तं.

To EXEMPLIFY, *v. a.* दृष्टान्तेन स्पष्टीकृ or प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं) or प्रदृश (c. 10. -दर्शयति -यितुं) or उद्दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), दृष्टान्तीकृ, उदाहृ (c. 1. -हरति -हर्षुं), व्याहृ.

To EXEMPT, *v. a.* मुच (c. 6. मुचति, मोक्ते, c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमुच, निर्मुच, विनिर्मुच; मोक्ष (c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमोक्ष; विमृज् (c. 6. -मृजति -मृष्टुं, c. 10. -सर्जयति -यितुं), स्वमृज्; 'to exempt from taxes,' अकरीकृ, निष्करीकृ, स्वाधीनीकृ.

EXEMPT, EXEMPTED, *a.* and *p. p.* (Free from) यञ्जितः -ता -तं, विवञ्जितः -ता -तं, मुक्तः -क्ता -क्तं, विनिर्मुक्तः -क्ता -क्तं, निर्मुक्तः -क्ता -क्तं, शून्यः -व्या -व्यं, रहितः -ता -तं, होनः -ना -नं, विनाकृतः -ता -तं, वियुक्तः -क्ता -क्तं, विगतः -ता -तं, वीतः -ता -तं; 'exempt from bias,' मुक्तमद्गः -द्गा -द्गं, सद्गमुक्तः -क्ता -क्तं, सद्गयञ्जितः -ता -तं, सद्गहीनः -ना -नं, विगतमद्गः -द्गा -द्गं; 'exempt from passion,' वीतरागः -गा -गं. Or expressed by अ or निर् prefixed; as, 'exempt from tax,' अकरः -रा -रं, निष्करः -रा -रं.—(Not liable) अनधीनः -ना -नं, अनायतः -न्ता -न्तं.

EXEMPTION, *s.* (Freedom from) मुक्तिः *f.*, मोक्षः, विनिर्मुक्तः, निमोक्तः, विमोक्षः, विरहः, राहित्यं, रहितत्वं, शून्यता, अभावा, असम्भवः, आवृत्तिः *f.*; 'exemption from war,' युद्धान्तावः. Or expressed by अ prefixed; as, 'exemption from fear,' अशयः; 'exemption from exertion,' अनायासः; 'exemption from taxes,' अकरत्वं.

To EXENTERATE, *v. a.* निरन्त्रीकृ, नाडीः or अन्तर्गण बहिष्कृ.

EXEQUIAL, *s.* सौद्देहिकः -की -कं, अन्त्येष्टिक्रियासम्बन्धी -न्त्यनी -न्त्य (नं), अन्त्येष्टिक्रियासम्बन्धी &c., श्राद्धादिकर्मसम्बन्धी &c.

EXEQUIES, *s.* सौद्देहिकं. सौद्देहिकक्रिया, अन्त्येष्टिक्रिया, अन्त्येष्टिः *f.*

अनसक्तिर्या, मृतशरीरसत्कर्म *n.* (नृ.) अतकर्म *n.* अन्वकर्म *n.* श्रवकर्म *n.*
EXERCISE, s. (Habitual practice) अभ्यासः, अभ्यासनं, अभ्यासता,
 पथ्यो, आवृत्तिः *f.*—(Performance) आचरणं, प्रवृत्तिः *f.*, व्यापारः,
 नियेवनं, अनुष्ठानं.—(Employment) प्रयोगः, उपयोगः, सेवनं.—
 (Exertion) व्यवसायः, उद्यमः, आपासः, उद्योगः, चेष्टा, उत्थानं.—
 (Discipline) शिक्षा.—(Bodily exercise) व्यायामः, परिश्रमः, शरीर-
 परिश्रमः.—(Exercise of mind) मनोव्यापारः, मनोव्यवसायः.—
 (Military exercise) सैन्यव्यायामः, सस्त्रशिक्षा, शस्त्राभ्यासः, युद्धाभ्यासः,
 योग्या; 'daily exercises,' नित्यकर्म; 'taking exercise,' व्या-
 यामी-मिनी-मि (नृ.).

TO EXERCISE, v. a. (Practice habitually) अभ्यस् (c. 4. -अस्यति
 -असितुं), आचर् (c. 1. -चरति-रितुं), समाचर्, अभ्यासं कृ.—(Employ,
 use) प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति-युक्ते-योक्तुं), उपयुज्, व्यापृ in caus. (-पार-
 यति-यितुं).—(Perform) कृ, आचर्, सास्या, (c. 1. -तिष्ठति-स्यात्),
 अनुष्ठा, सेव् (c. 1. सेवते-यितुं), नियेव्, आसेव्, उपसेव्.—(Discipline)
 शिक्ष in caus. (शिक्षयति-यितुं).—(Exercise the body, troops,
 &c.) व्यायम् (c. 10. -यमयति-यामयति-यितुं), (c. 1. -यज्यति-यन्तुं).—
 (Exercise one's self) चेष्ट् (c. 1. -चेष्टते-ष्टितुं), आत्मानं चेष्ट् (c. 10.
 चेष्टयति-यितुं), उद्यम् (c. 1. -यज्यति-यन्तुं), व्यायम्, व्यवसो (c. 4.
 -स्यति-सात्तुं), उद्योगं कृ; 'having exercised,' व्यायाम्य.

TO EXERCISE, v. n. (Use bodily exercise for health) शरीरव्यायामं
 कृ, आरोग्यार्थं विहारं कृ or परिक्रमं कृ.

EXERCISED, p. p. अभ्यसः-स्ता-स्तं, कृताभ्यासः-सा-सं, उद्यतः-ता-तं,
 व्यायतः-ता-तं, कृतोद्यमः-मा-मं, शिक्षितः-ता-तं, शीलितः-ता-तं.

TO EXERT, v. a. (Bring into action) प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति-युक्ते-योक्तुं),
 c. 10. -योजयति-यितुं), उपयुज्, उद्युज्, चेष्ट् in caus. (चेष्टयति-यितुं),
 व्यापृ in caus. (-पारयति-यितुं) वृत् in caus. (वर्त्तयति-यितुं), प्रवृत्,
 बाह् (c. 10. बाहयति-यितुं), उत्साह् in caus. (-साहयति-यितुं).—
 (Exert one's self) चेष्ट् (c. 1. -चेष्टते-ष्टितुं), आत्मानं चेष्ट् in caus.,
 विचेष्ट्, यत् (c. 1. यतते-तितुं), प्रयत्, व्यवसो (c. 4. -स्यति-सात्तुं),
 उद्यम् (c. 1. -यज्यति-यन्तुं), व्यायम्, आपास् (c. 4. -यस्यति-यसितुं),
 यद् (c. 1. -यटते-टितुं), c. 10. यटयति-यितुं), उद्योगं कृ, यत्नं कृ.

EXERTED, p. p. चेष्टितः-ता-तं, उद्यतः-ता-तं, उद्युक्तः-क्ता-क्तं, प्रयुक्तः-
 क्ता-क्तं, व्यवसितः-ता-तं, यत्नः-त्ता-त्तं, वाहितः-ता-तं, प्रवर्त्तितः-ता-तं.

EXERTION, s. चेष्टा-ष्टनं, उद्योगः, उद्यमः, उत्साहः, यत्नः, व्यवसायः,
 चेष्टितं, विचेष्टितं, प्रयत्नः, अध्यवसायः, आपासः, प्रयासः, प्रवृत्तिः *f.*,
 यटनं-ता, यटा, गुरणं, गूरणं, गोरणं, व्यापारः, ग्रहः, कर्मयोगः,
 उत्थानं, प्रयोगः, व्यायामः.

EXEUNT OMNES, निष्क्रान्ताः सर्वे.

TO EXFOLIATE, v. n. अध्यस्थिवद् वल्कलोपेण गल् (c. 1. गलति-लितुं)
 or विगल्, दुहास्थिवत् or गलितास्थिवद् वल्कलपरिपुटनं कृ.

EXFOLIATION, s. अध्यस्थि *n.*, अध्यस्थिपरिपुटनं, अध्यस्थिगलनं.

EXHALATION, s. (Act or process of exhaling) उन्नादः, निश्वासः,
 प्रश्वाकः, निःश्वासः, निःश्वासनं, उत्क्षेपः.—(Rising of vapour, &c.) वाष्पो-
 'हारः, वाष्पोद्गतिः *f.*, धूमोद्गतिः *f.*—(The vapour exhaled) वाष्पः,
 धूमः-मिका; 'sending forth exhalations,' उन्नादी-रिणी-रि (नृ.).

TO EXHALE, v. a. उद् (c. 6. -गिरति-गिरितुं-रोतुं), निश्वासं (c. 2.
 -वातयति-तुं), निःश्वासं, प्रश्वासं, प्रवा (c. 2. -वाति-तुं), मुक् (c. 6.
 मुक्षति, मोक्तुं), प्रयुक्, उदीर् (c. 10. -ईरयति-यितुं), उत्क्षिप् (c. 6.
 -क्षिपति-क्षेप्तुं), उक्षम् in caus. (-गमयति-यितुं), निगमे.

EXHALED, p. p. उन्नीष्टः-शी-शं, निश्वासितः-ता-तं, उदीरितः-ता-तं.

EXHALEMENT, s. उन्नादः, उन्नीष्टं, वाष्पः, धूमः-मिका.

TO EXHAUST, v. a. (Drain off, dry up) शुष् in caus. (शोषयति-यितुं),
 उच्छुष्, विशुष्, संशुष्, शुष्कीकृ.—(Empty, draw out all the con-
 tents) शुन्यीकृ, विरसीकृ, निःसारीकृ, सर्वसारं हृ (c. 1. हरति, हर्तुं),
 निःशेषीकृ, निरवशेषीकृ.—(Consume) क्षि (c. 1. क्षयति, c. 5.
 क्षिणोति or caus. क्षपयति-यितुं), क्षीणीकृ, नश् in caus. (नाशयति-
 यितुं), व्ययीकृ.—(Weary, fatigue) सिद् in caus. (सेदयति-यितुं),
 द्रि in caus. (द्रपयति-यितुं), परिश्रि, क्लम् in caus. (क्लमयति-यितुं),
 सद् in caus. (सादयति-यितुं), अवसद्.—(Drink up) चापा (c. 1.
 -पिबति-पातुं), परिषा.

EXHAUSTED, p. p. (Drained) शोषितः-ता-तं, उच्छोषितः-ता-तं,
 शुष्कीकृतः-ता-तं.—(Consumed) क्षीणः-शा-शं, परिक्षीणः-शा-
 -शं.—(Fatigued, wearied) श्रान्तः-न्ता-न्तं, परिश्रान्तः-न्ता-न्तं,
 क्लान्तः-न्ता-न्तं, अवसन्नः-न्ता-न्नं, सिन्नः-न्ता-न्नं, द्रान्तः-न्ता-न्तं,
 परिद्रान्तः-न्ता-न्तं, क्लमो-मिनी-मि (नृ.), चाहितक्लमः-न्ता-मं, क्षतः-
 ता-तं.—(Expended) व्यधितः-ता-तं; 'exhausted of strength,'
 गतसत्त्वः-स्त्वा-स्त्वं, गततेजाः-जाः-जः (स्), व्युतोत्साहः-हा-हं.

EXHAUSTION, s. (Act of draining, emptying) शोषणं, उच्छोषणं,
 शून्यीकरणं, सर्वसारहरणं.—(Consumption) क्षयः, परिक्षयः, नाशः, व्ययः.
 —(Fatigue) श्रान्तिः *f.*, श्रान्तिः *f.*, क्लमः, श्रमः, क्लमयः, अवसादः, द्रान्तिः *f.*,
 सेदः, परिश्रान्तिः *f.*, क्लमिन्.—(State of being empty) शून्यता-न्तं.

EXHAUSTLESS, a. सक्षयः-या-यं, सक्षयो-यिणी-यि (नृ.), अनाशयः-श्या-श्यं.

TO EXHIBIT, v. a. दृश् in caus. (दर्शयति-यितुं), प्रदृश्, प्रकाश in
 caus. (-काशयति-यितुं), सूच् (c. 10. सूचयति-यितुं), व्यक्तीकृ, प्रकटीकृ,
 प्रादुष्कृ, सायिष्कृ, व्यप्त्र (c. 7. -चनक्ति-चंक्तुं, c. 10. -सन्नयति-यितुं),
 निर्दिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं), प्रदिश, प्रम् in caus. (-सारयति-यितुं),
 आद् in caus. (-हारयति-यितुं), प्रत्यक्षीकृ.

EXHIBITED, p. p. दर्शितः-ता-तं, प्रकाशितः-ता-तं, व्यक्तीकृतः-ता-तं.

EXHIBITER, s. दर्शकः, दर्शयिता *m.* (नृ.), प्रदर्शकः, प्रकाशकः, निर्देहा *m.* (पृ.).

EXHIBITION, s. दर्शनं, प्रदर्शनं, प्रकाशनं, निर्देशः, सूचनं, व्यक्तीकरणं,
 व्यप्त्रनं, व्यक्तिः *f.*, विवरणं, प्रकटीकरणं, प्रादुष्करणं, सायिष्करणं,
 प्रकाशीकरणं, प्रेक्षणं.—(Maintenance in the university) राज-
 विद्यालये वृत्तिः *f.*

EXHIBITIONER, s. राजविद्यालये वृत्तिभाक् *m.* (नृ.) or वृत्तिभुक् *m.* (नृ.).

TO EXHILARATE, v. a. हृष् in caus. (हर्षयति-यितुं), प्रहृष्, परिहृष्,
 ह्लाद् in caus. (ह्लादयति-यितुं), आह्लाद्, प्रह्लाद्, नन्द in caus.
 (नन्दयति-यितुं), सभिनन्दः; मुद् in caus. (मोदयति-यितुं), प्रमुद्,
 उन्नस् in caus. (-लासयति-यितुं), मद् in caus. (मादयति, मदयति-
 यितुं), रम् in caus. (रमयति-यितुं).

EXHILARATED, p. p. प्रहर्षितः-ता-तं, आनन्दितः-ता-तं, प्रमुदितः-ता-तं.

EXHILARATING, a. प्रहर्षकः-का-कं, आनन्दकारी-रिणी-रि (नृ.).

EXHILARATION, s. हर्षेः, प्रहर्षेः, आनन्दः, प्रह्लादः, आह्लादः, प्रमोदः, उन्नासः,
 प्रमुक्षता, चित्तप्रसन्नता, नादः, प्रमदः.

TO EXHORT, v. a. (Advise) उपदिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं), प्रवृष् (c. 10.
 -वोषयति-यितुं), प्रदिश् (c. 10. -देशयति-यितुं), मन्त्र्यां दा.—(Ani-
 mate) आघस् in caus. (-आसयति-यितुं), समाघस्.—(Instigate)
 उत्साह् in caus. (-साहयति-यितुं), प्रोत्साह्, समुत्साह्, जुद् (c. 10.
 जोदयति-यितुं), प्रबुद्, चेष्ट् in caus. (चेष्टयति-यितुं), प्रवृत् in caus.
 (-वर्त्तयति-यितुं), प्रयुक् (c. 10. -योजयति-यितुं), उद्युज्, प्रोत्सु in
 caus. (-सारयति-यितुं), ईह् in caus. (ईहयति-यितुं).

EXHORTATION, s. उपदेशः, उपदेशवाक्यं, प्रबोधनं, प्रबोदनं, प्रबोधवाक्यं.

मन्त्रालं-या, प्रवर्त्तकवाक्यं, विनयवाक्यं, प्रोत्साहः-हनं, प्रवर्त्तनं, प्रयोजनं, प्रेरणा.

EXHORTATIVE, EXHORTATORY, *a.* उपदेशकः-का-कं, प्रबोधकः-का-कं, प्रबोधनः-ना-नं.

EXHORTED, *p. p.* प्रबोधितः-ता-तं, प्रबोदितः-ता-तं, उपदिष्टः-हा-घं.

EXHORTER, *s.* उपदेश म. (ङ्), उपदेशी *m.* (ञ्), प्रबोदकः, प्रवर्त्तकः, प्रयोजकः, प्रोत्साहकः, उत्साहहेतुकः, प्रेरकः.

EXHUMATION, *s.* श्वाश्वत्थनं, मृतशरीरोत्थननं.

To EXHUME, *v. a.* श्वं or मृतशरीरम् उत्खन् (c. 1. -खनति -निर्तुं).

EXHUMED, *p. p.* उत्खातः-ता-तं, प्रोत्खातः-ता-तं, एमशानवहिकृतः-ता-तं.

EXIGENCE, EXIGENCY, *s.* (Urgent need) प्रयोजनं, अवश्यकता, आवश्यकता, कार्यवशः, (Occasion) अवसरः, समयः, प्रस्तावः. (Distress) आपद् *f.*, विपद् *f.*, विपत्तिः *f.*; 'according to the exigency,' यथाप्रयोजनं, प्रयोजनवत्, अथैवम्, यथासमयं, यथावसरं, प्रस्तावसदृशः; 'in this exigency,' इह समये.

EXILE, *s.* प्रवासः-सनं, विवासः-सनं, निवासनं, विप्रवासः-सनं, उद्वासः-सनं, प्रवासनं, गृहभङ्गः, स्वदेशाद् दूरीभावः or निरसनं or निराकरणं, दूरस्थानं; 'the person exiled,' प्रवासी *m.* (ञ्), विप्रवासी *m.*

TO EXILE, *v. a.* विवस् in caus. (-वासयति -यितुं), प्रवस्, निर्वस, विप्रवस्; प्रवज् in caus. (-व्राजयति -यितुं), स्वदेशाद् वहिष्कृतः or निराकृतः or दूरीकृतः or निरस् (c. 4. -अस्यति -सितुं) or अपानुद् (c. 6. -नुदति -नोतुं) or निस् in caus. (-सारयति -यितुं), देशान्तरीकृतः.

EXILED, *p. p.* प्रवासितः-ता-तं, विवासितः-ता-तं, स्वदेशदूरीकृतः-ता-तं. To EXIST, *v. n.* (Be) अस् (c. 2. अस्ति), भू (c. 1. भवति -वितुं), सम्भू, वृत् (c. 1. वर्त्तते -वितुं), प्रवृत्, विद् in pass. (विद्यते), जन् (c. 4. जायते), उत्पद् (c. 4. पद्यते -पयुं).—(Live) जीव् (c. 1. जीवति -वितुं), प्राण् (c. 2. प्राणिति -तुं, rt. अन्).—(Remain) स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यात्), वृत्, आस् (c. 2. आस्ते).

EXISTENCE, *s.* जीवन्, जीविति, जीवः-वा, वृत्तिः *f.*, वर्त्तनं, भवः, भावः, सम्भवः, वृत्तिता, अस्ति ind., सत्त्वं, सत्ता, प्राणपरिग्रहः, प्राणधारणः, असुधारणः, निश्चयनप्रवृत्तनं, सद्भावः, अवस्था, स्थितिः *f.*

EXISTENT, *a.* जीवी -विनी -वि (ञ्), जीवन् -वन्ती -वत् (ङ्), वर्त्तमानः-ता-तं, विद्यमानः-ता-तं, वर्त्तिष्णुः-णुः-णु, भविष्णुः-णुः-णु, धियमात्रः-या-यं, सन् सती सत् (त्).

EXIT, *s.* निष्क्रमः-मणं, निर्गमः, विनिर्गमः, निशेयं, निष्क्रान्तिः *f.*, अपगमः, अपक्रमः-मणं, अपयानं. (In dramatic language) निष्क्रान्तः-ना-नं.

To EXONERATE, *v. a.* (Unload) भाराद् मुच् (c. 6. मुञ्चति, मोक्तुं) or विमुच्; भारम् उञ् in caus. (-तारयति -यितुं) or अयनी (c. 1. -नयति -नेतुं), निर्भरं-रां-रं कृ. (Clear) शुष् (c. 10. शोधयति -यितुं), विशुष्; दोषाद् मुच्, निर्दोषं-यां-यं कृ.

EXONERATED, *p. p.* भारमुक्तः-का-कं, दोषमुक्तः-का-कं, विशोधितः-ता-तं.

EXORABLE, *a.* यरदः-दा-दं, सुप्रसादितः-ता-तं, सान्त्वनीयः-या-यं.

EXORBITANCE, EXORBITANT, *s.* अपरिमितत्वं, अमर्यादा, मर्यादातिक्रमः, निर्माध्यस्थं, अमाध्यस्थं, अपरिमितं, साधिकं, अतिरेक्यं, अधिकता, उद्रेकः, वैषम्यं, उत्क्रमः.

EXORBITANT, *a.* अपरिमितः-ता-तं, अमितः-ता-तं, अतिमर्यादः-दा-दं, अमर्यादः-दा-दं, अतिमात्रः-आ-आ, अतिरिक्तः-का-कं, उद्विक्तः-का-कं, अमाध्यस्थः-स्या-स्यं, निर्माध्यस्थः-स्या-स्यं, उत्क्रान्तमर्यादः-दा-दं, अधिकः-का-कं, विषमः-मा-मं.

EXORBITANTLY, *adv.* अपरिमितं, अतिमर्यादं, अतिमात्रं, विषमं.

To EXORCISE, *v. a.* भूतोपहतजनान् शपनमन्त्रादिना भूतम् अपशु in

caus. (-सारयति -यितुं), अनुकथनं त्यक्त्वा दूरम् अपैहि इति शपयपुष्टं भूतं वद् (c. 1. वदति -दितुं).

EXORCISM, *s.* भूतोपहतजनान् शपनमन्त्रादिना भूतापसारणं.

EXORCIST, *s.* शपनमन्त्रादिना भूतापसारी *m.* (ञ्) or भूतापसारकः.

EXORDIUM, *s.* चाङ्गुलं, चाङ्गारम्भः, आभाषः, परिभाषा, प्रकरणं, प्रस्तावः-वना, उपोद्घातः, प्रारम्भः, वन्दना.

EXORSEATED, EXORSEOUS, *a.* निरस्पीकृतः-ता-तं, अस्थिरहितः-ता-तं.

EXOTERIC, *a.* बाह्यः-स्या-स्यं, साधारणः-या-यी-यं, सुव्यक्तः-क्ता-क्लं.

EXOTIC, *a.* विदेशीयः-या-यं, विदेशी-शिनी-शि (ञ्), वैदेशिकः-की-कं, विदेशजः-जा-जं, परदेशी-शिनी-शि (ञ्), पारदेशिकः-की-कं, अन्यदेशीयः-या-यं, अन्यदेशोद्भवः-वा-वं, वदिर्भवः-वा-वं.

EXOTIC, *s.* (Plant) विदेशीयवृक्षः, अन्यदेशीयवृक्षः.

To EXPAND, *v. a.* विल्लू in caus. (-स्तारयति -यितुं), वितन् (c. 8. -तनोति -नितुं), व्यातन्, प्रतन्, विततीकृ; विसृ in caus. (-सारयति -यितुं), प्रस्, विकृष् in caus. (-काशयति -यितुं), प्रकाश, प्रष् (c. 10. प्रषयति -यितुं), विवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं, or caus. -वारयति -यितुं), विकस् in caus. (-कासयति -यितुं), वृष् in caus. (वर्षयति -यितुं), प्रवृष्, प्रपृष् (c. 10. -पषयति -यितुं), व्यादा (c. 3. -ददाति -दातुं), कटोर (nom. कटोरयति -यितुं); 'expand itself,' व्याप (c. 5. -स्फाप्रोति -स्फाप्).

To EXPAND, *v. n.* विल्लू in pass. (-स्तीर्यते), वितन् in pass. (-तन्यते), विततीभू, विजृम्भ (c. 1. -जृम्भते -म्भितुं), विवृ in caus. pass. (-वर्ष्यते), प्रवृष् (c. 1. -वर्ष्यते -र्वितुं), प्रमृष् (c. 1. -मर्षयति -मर्षुं).—(As flowers) विकस् (c. 1. -कसति -सितुं), प्रविकस्, स्फुट् (c. 6. स्फुटति -टितुं), फुल्ल (c. 1. फुल्लति -वितुं).

EXPANDED, *p. p.* विततः-ता-तं, प्रविततः-ता-तं, ततः-ता-तं, सन्ततः-ता-तं, विल्लारितः-ता-तं, विल्लीयः-ली-लं, विल्लतः-ता-तं, विवृतः-ता-तं, विमारितः-ता-तं, प्रसारितः-ता-तं, विसृतः-ता-तं, प्रसृतः-ता-तं, व्याप्तः-प्ता-प्तं, प्रपितः-ता-तं, प्रवृद्धः-द्धा-द्धं, व्याप्तः-प्ता-प्तं, विततीकृतः-ता-तं, विजृम्भितः-ता-तं, उज्जृम्भितः-ता-तं, प्रपञ्चितः-ता-तं. (As a flower) विकसितः-ता-तं, फुल्लः-प्ता-प्तं, उज्ज्वलः-प्ता-प्तं, स्फुटितः-ता-तं.

EXPANDING, *a. or part.* विकाशी-शिनी-शि (ञ्) or विकासी, विकश्चरः-रा-रं-स्वरः-रा-रं, विकसन्-सन्ती-सत् (ङ्), प्रसारी-रिणी-रि (ञ्).

EXPANSE, *s.* (A spreading, extent) प्रपञ्चः, विकाशः, विल्लारः, प्रसरः, वितानकं, सन्ततिः *f.*, तानं, प्रतानं, पाटः; 'expanse of heaven,' व्योम *n.* (ञ्), व्योमविल्लतः, शून्यं; 'of water,' वारिचत्वरः.

EXPANSIBILITY, *a.* विल्लारणीयता, विकाशनीयता, विल्लारक्षमता, व्यापकत्वं.

EXPANSIBLE, *a.* विल्लारयितुं or वितनितुं शक्यः-क्या-कं, विल्लारणीयः-या-यं, विल्लारक्षमः-मा-मं, विततीकरणीयः-या-यं.

EXPANSION, *s.* विल्लारः, विल्लतिः *f.*, विल्लरः, विततिः *f.*, प्रततिः *f.*, सन्ततिः *f.*, तन्तिः *f.*, विकाशः-शनं, प्रकाशः-शनं, प्रसारः-रणं, प्रसरः, परिसरः, विवृतिः *f.*, विचारः, विसरणं, व्यादानं, विसर्पणं, प्रसर्पणं, प्रपञ्चः, व्याप्तिः *f.*, व्यापनं, व्यापकत्वं, विजृम्भणं, विहृतिः *f.*, व्यासः, परिखेपः, अतिरिक्तता.

EXPANSIVE, *a.* व्यापकः-का-कं, व्याप्तमान्-मती-मत् (ङ्), विल्लारकः-का-कं, प्रसारी-रिणी-रि (ञ्), विसर्पी-रिपी-रि (ञ्), सान्त्वनीयः-की-कं.

To EXPATRIATE, *v. n.* मुविस्तरं or प्रपञ्चनं वद् (c. 1. वदति -दितुं) or व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), वारिगस्तारं कृ, अनुक्तिं कृ. (Rove at large) विहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), परिभम् (c. 1. -भ्रमति, c. 4. -भ्राम्यति -भ्रमितुं).

(Knowledge derived from trials) अनुभूतिः *f.*, अनुभवः, वेदनं, संवेदः, वेदिन्, बोधः, प्रतीतिः *f.*, दर्शनं, ज्ञा, परिचायः, याकः, परिपक्वता; 'by experience,' अनुभवेन, अनुभवान्, काव्यैतत्; 'one's own experience,' स्नानुभवः; 'universal experience,' सर्वानुभूतिः *f.*
To EXPERIENCE, v. a. (Suffer, feel) अनुभू (c. 1. -भवति -यितुं), भुञ्ज (c. 7. भुञ्जे, भोक्तुं), उपभुञ्ज, अश् (c. 5. अश्नुते, अश्नुतुं), उपाश्, उभश्, उपागम् (c. 1. -गच्छति -गम्), उपागम्, प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्), विद् (c. 10. वेदयते -यितुं), आसत् (c. 10. -आदयति -यितुं), वृञ् (c. 7. पश्यति, दृष्टुं).—(Make trial of) परीक्ष (c. 1. -ईक्षते -यितुं); 'one who has not experienced a battle,' अनासादितविग्रहः.

EXPERIENCED, p. p. (Suffered) अनुभूतः -ता -ते, उपागतः -ता -ते, उपागतः -ता -ते, उपभुक्तः -क्ता -क्ते, अनुभूयमानः -ना -ने.—(Skilful by reason of much observation) बहुदृष्टः -हा -ई, बहुदृष्टा -आ -अ (नं), बहुदर्शी -शिनी -शि (नं), परिपक्वनुष्ठिः -ष्ठिः -ष्ठि, अधिपक्वनुष्ठिः &c., पक्वः -क्वा -क्के, कोषिदः -दा -दै, व्युत्पन्नः -जा -जे, अनुभवी -विनी -वि (नं), जहिवानः -ना -ने.

EXPERIMENT, s. परीक्षा -क्षणं, परीक्षितं, कठिः *f.*, अनुभूतिः *f.*, अनुभवः.
To EXPERIMENT, v. a. परीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -यितुं), निहा in des. (जि-हासते -यितुं), अनुभू.

EXPERIMENTAL, a. परीक्षकः -का -के, अनुभवी -विनी -वि (नं).—(Derived from experience) परीक्षालब्धः -ज्वा -ज्वे, परीक्षामूलः -ला -ले, अनुभूतिमूलः -ला -ले.

EXPERIMENTALLY, adv. अनुभवेन-वाह, स्नानुभवेन, परीक्षापूर्व, काव्यैतत्.

EXPERIMENTER, EXPERIMENTALIST, s. परीक्षकः, परीक्षणकारी *m.* (नं), अनुभावी *m.* (नं).

EXPERT, a. कुशलः -ला -ले, निपुणः -या -यं, दक्षः -द्या -यं, विशः -ज्ञा -ज्ञं, अभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, प्रवीणः -या -यं, चतुरः -रा -रं, पक्वः -क्वा -क्के, परिपक्वः -क्वा -क्के, सुप्रयोगवान् -वती -यत् (नं), पटुः -टुः -टो -टु, विष खणः -खा -यं, कृती -तिनी -ति (नं), पेशलः -ला -ले, युक्लिप्तः -मती मत् (नं), विशारदः -दा -दै, विदग्धः -ध्या -यं, चक्षुरः -रा -रं; 'expert in arms,' शस्त्रकुशलः -ला -ले, शस्त्रविद् *m. f. n.*, शस्त्रज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.

EXPERTLY, adv. निपुणं, चतुरं, सुप्रयोगेण, युक्ता, सपाटवं, विवक्षत.

EXPERTNESS, s. दक्षता, दास्यं, चातुर्यं, चतुरता, नैपुण्यं, निपुणता, पटुत्वं, पाटवं, कौशल्यं, प्रवीणता, प्रावीण्यं, युक्तिः *f.*, सुप्रयोगः -गता, विज्ञता, अभिज्ञता, वैचक्षण्यं, योग्यता, विदग्धता, वैदग्ध्यः; 'of hand,' हस्तकौशल्यं, हस्तलाप्यं, करदक्षता; 'of hands, feet, &c.,' हस्तपादादिविग्रहा.

EXPIABLE, a. शोधनीयः -या -यं, शोध्यः -ध्या -यं, निष्करणीयः -या -यं, मोचनीयः -या -यं, मार्जनीयः -या -यं, समखीयः -या -यं, स्रष्टव्यः -व्या -यं, प्रायथेयः -ता -तं.

To EXPIATE, v. a. पापप्रायश्चित्तं कृ, पापनिष्कृतिं कृ, पापं निष्कृ or अपनुद् (c. 6. -नुदति -नोनु) or शम् (c. 10. शनयति -यितुं) or ढ (c. 1. हरति, हर्षु) or मृञ् (c. 2. माह्ति -हृ), प्रायश्चित्तेन पापान् शृप् (c. 10. शोधयति -यितुं) or परिशृप् or विशृप् or मुञ् (c. 6. मुञ्चति, मोक्तुं) or पृ (c. 9. पुनाति, एवितुं) or पवित्रीकृ, पापघनां हाप् (c. 10. हापयति -यितुं); 'it is expiated,' प्रायश्चित्तीयते.

EXPIATED, p. p. निष्कृतः -ता -ते, शोधितः -ता -ते, मृष्टः -ष्टा -ष्टे, निर्णिक्तः -क्ता -क्के, पवित्रीकृतः -ता -ते, पापितः -ता -ते, परिपूतः -ता -ते, शान्तः -न्ता -न्ते.

EXPIATION, s. प्रायश्चित्तं, निष्कृतिः *f.*, शुद्धिः *f.*, शोधनं, मुक्तिः *f.*, मोचनं, शान्तिः *f.*, उपशान्तिः *f.*, प्रतीकारः, पापनं, अपमुक्तिः *f.*, अपनोदनं, पापशोधनं, पापविशुद्धिः *f.*, पापशान्तिः *f.*, पापनिर्हरणं, अपनाशनं, पापापमुक्तिः *f.*, पापप्रक्षालनं, पापनिर्घोषनं, पापमार्जना, निमिषवर्जः.

EXPIATORY, a. शोधकः -का -के, पापकः -का -के, पापघ्नः -घ्नी -घ्ने, स्रष्टव्यः -व्या -यं, शो -शं, अपनाशकः -का -के, अपनाशनः -ना -ने, शान्तः -न्ता -न्ते, शान्तिकः -की -के.

EXPIRATION, s. (Breathing out) निश्वासः, निःश्वासनं, निःश्वासः, प्रश्वासः, प्राशोवाहः, प्राशोत्थेयः, प्राशवागः.—(Exhalation) उवाहः.—(Cessation, close) अवसानं, अन्तं, निर्धृतिः *f.*, विरतिः *f.*, उपरमः, समाप्तिः *f.*, शेषः, पय्यवसानं, अवयः, क्षयः.

To EXPIRE, v. a. (Breathe out) निःश्स् (c. 2. -श्वासति -तुं), निश्पस्, प्रश्स्, प्राव or वासम् उवाह्प् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्) or उवस् in caus. (-गमयति -यितुं) or निर्गस् or उदीर् (c. 10. -ईरयति -यितुं).—(Exhale) उव् (c. 6. -गिरति -गिरितुं -रीतुं), प्रवा (c. 2. -वाति -तुं), प्रमुप् (c. 6. -मुञ्चति -नोक्तुं).

To EXPIRE v. n. (Breathe the last, die) प्राशवागं कृ, प्राशान् हा (c. 3. जहाति, हातुं) or तन् (c. 1. तनति, तन्कुं), वासवागं कृ, शेषप्राणं कृ, मृ (c. 6. क्षियते, मर्त्युं), क्षीयनोत्सर्गं कृ, पचन् गम् (c. 1. गच्छति, गम्तुं), नश् (c. 4. नश्यति, नश्नुतुं).—(Close, end) निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), निर्वृत्, विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं), उपरम्, समाप् in pass. (-आप्यते), विगम्, अपया (c. 2. -याति -तुं), अवसद् (c. 1. -सीदति -सन्तुं).

EXPIRED, p. p. गतप्राणः -या -यं, गतासुः -सुः -सु, उहतासुः -सुः -सु, परासुः -सुः -सु, प्राप्तपचावः -त्वा -न्व, प्रेतः -ता -ते, परेतः -ता -ते, संस्थितः -ता -ते.

EXPIRING, part. and a. कथमगतप्राणः -या -यं, क्षियमाणः -शा -यं, मुमुप्तेः -पुः -पै, आसन्नमृत्युः -सुः -सु.—(As a lamp) निवास्यन् -स्यन्तो -स्यत् (नं).

To EXPLAIN, v. a. व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), व्यक्तीकृ, स्पष्टीकृ, व्याकृ, विवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), प्रकाश् (c. 10. -काशयति -यितुं), स्पष्ट (nom. स्पष्टयति -यितुं), व्याहृ (c. 1. -हरति -हर्षुं), समुद्दिश् (c. 6. -दिशति -देहृ), उद्दिश्, प्रवृप् (c. 10. -वोपयति -यितुं), ससुप्, विवृ (c. 2. -ववोति), प्रवृप् (c. 2. -वक्ति -क्तुं), प्रवद् (c. 1. -वदति -दितुं), व्याचक्ष् (c. 3. -चष्टे), निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), परिशृप् (c. 10. -शोधयति -यितुं), वय्ये (c. 10. वय्ययति -यितुं), कप् (c. 10. कथयति -यितुं), प्रदृश् in caus. (-दर्शयति -यितुं), प्रकृत् (c. 10. -कीर्त्तयति -यितुं), विवरणं कृ.

EXPLAINABLE, a. व्याख्येयः -या -यं, उद्देयः -श्या -यं, प्रवक्तव्यः -व्या -यं.

EXPLAINED, p. p. व्याख्यातः -ता -ते, व्याकृतः -ता -ते, स्पष्टीकृतः -ता -ते, विवृतः -ता -ते, प्रकाशितः -ता -ते, निरूपितः -ता -ते, छोटितः -ता -ते, वय्यितः -ता -ते.

EXPLAINER, s. व्याख्याता *m.* (नं), प्रवक्ता *m.* (नं), प्रकाशकः, उद्देशकः.

EXPLANATION, s. व्याख्या-व्यानं, विवृतिः *f.*, विवरणं, व्याकरणं, व्याकृतिः *f.*, स्पष्टीकरणं, प्रकाशनं, उद्देशः, समुद्देशः, निरूपणं, समाधानं.

EXPLANATORY, a. वाचकः -का -के, उद्देशकः -का -के, समुद्देशकः -का -के, व्याख्याकारी -रिणी -रि (नं), विवरणकारी &c., अव्येक्यकः -का -के, प्रकाशकः -का -के.

EXPLETIVE, s. पादपूर्व, उपाख्य, वाक्यालङ्कारः, पादपूर्वकः शब्दः.

EXPLICABLE, a. See EXPLAINABLE.

To EXPLICATE, v. a. विवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), प्रकटीकृ.

EXPLICATION, s. विवृतिः *f.*, विवरणं, व्याख्या-व्यानं, व्यक्तीकरणं, प्रकटीकरणं.

EXPLICATIVE, a. विवरणार्थकः -का -के, प्रकाशकः -का -के, वाचकः -का -के.

EXPLICIT, s. वाक्य -क्ता -क्ते, मुख्य -क्ता -क्ते, स्पष्टः -ष्टा -ष्टे, मुख्यः -ष्टा -ष्टे, मुख्यः -ज्ञा -ज्ञं, स्पष्टार्थः -र्थो -र्थे, निष्कर्षः -र्थो -र्थे, स्पष्टः -ष्टा -ष्टे, अव्यक्त -क्ता -क्ते.

EXPLICITLY, *adv.* व्यक्तं, मुख्यं, स्पष्टं, सुस्पष्ट, सुप्रकाशं, स्पष्टार्थं, भिन्नार्थं, स्पष्टः; 'explicitly shews,' स्पष्टयति.

EXPLICITNESS, *s.* व्यक्तत्वं -ता, मुख्यता, स्पष्टता, सुस्पष्टता, सुप्रकाशता, स्पष्टार्थत्वं, भिन्नार्थत्वं, अवक्रता, वाचकता.

To EXPLODE, *v. n.* अन्नरग्निवातादिबलाद् महाशब्देन or महाशब्दपूर्व विभिद् in pass. (-भिन्नते) or विद् in pass. (-दीव्यते) or स्फूर् (c. 6. स्फुटति -दिनु) or विदल् (c. 1. -दलति -लितुं).

To EXPLODE, *v. a.* (Decry with noise, shew disapprobation) उच्चैःखरेण निन्द (c. 1. निन्दति -न्दिनु), कर्कशशब्देन अप्रसादं or अस्वीकारं सूच (c. 10. सूचयति -यितुं) or अवसास्पदं कृ.

EXPLODED, *p. p.* (Burst) महाशब्देन विदीर्षीः-शी-र्थे or विभिन्नः-ञा-ञं or स्फुटितः-ता-तं, निरस्तः-स्ता-स्तं.—(Brought into disrepute) अधुनातनव्यवहारविरुद्धः-डा-डं, नूतनावधारिविरुद्धः-डा-डं, अवज्ञातः-ता-तं, परिभूतः-ता-तं.

EXPLOIT, *s. कर्म n. (नं).* महाकर्म *n.*, चेदितं, चेहा, विचेदितं, चरितं, प्रवृत्तिः *f.*, अनुगतकर्म *n.*, आश्चर्यकर्म *n.*

EXPLORATION, *s.* अन्वेषणा-णं, पर्येषणं, अनुसन्धानं, जिज्ञासा, अनुसरणं, परीक्षा-घणं, निरूपणं, समीक्षणं, संवीक्षणं, मार्गः-गणं, अनुयोगः, शोधनं.

To EXPLORER, *v. a.* अन्विष (c. 4. -इषति, c. 6. -इञ्जति -इषितुं -इष्टुं), अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), ज्ञा in des. (जिज्ञासते -सितुं), मार्ग (c. 1. मार्गति, c. 10. मार्गयति -यितुं), मृग (c. 10. मृगयते -ति -यितुं), परीक्ष (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), निरीक्ष-संवीक्ष.

EXPLORED, *p. p.* अन्वेषितः-ता-तं, अन्विष्टः-हा-हं, निरूपितः-ता-तं.

EXPLORER, *s.* अन्वेष्टा *m. (पुं)*, अन्वेषी *m. (नं)*, अनुसन्धाता *m. (तुं)*, परीक्षकः.

EXPLOSION, *s.* महाशब्दपूर्व विदारणं or स्फोटनं or स्फुटनं or अकस्माद् विभङ्गः, समहाशब्दो विदारः, आकस्मिकविदारशब्दः, आकस्मिकविभङ्गशब्दः, आशब्दः.

EXPLOSIVE, *a.* आकस्मिकविदारणकारी -रिणी -रि (नं), महाशब्दपूर्वविभङ्गकारी &c., आशब्दकारी &c., विनारकः-का-कं, शोभदासः-सा-चं.

To EXPORT, *v. a.* (Goods to a foreign country) बाणित्यद्रव्याणि or वस्तुनि विदेशे or देशान्तरे or वहिर्देशे वह् (c. 1. वहति, वोढुं or caus. वाहयति -यितुं) or आवह् or उद्वह् or निर्विवह् or नृ in caus. (तारयति -यितुं) or सन्तु in caus. or आनी (c. 1. -नयति -नेतुं or caus. -नाययति -यितुं) or उपनी or प्रे (c. 10. ईरयति -यितुं).

EXPORTABLE, *a.* देशान्तरे or वहिर्देशे वाह्यः-सा-चं or उपवाह्यः &c.

EXPORTATION, *s.* देशान्तरे or वहिर्देशे वाहनं or उपवाहनं or अभिवाह्यं or तारणं or प्रेरणं.

EXPORTED, *p. p.* विदेशे or वहिर्देशे वाहितः-ता-तं or तारितः-ता-तं or सन्तारितः-ता-तं or प्रेरितः-ता-तं, देशान्तरीकृतः-ता-तं.

EXPORTS, *s. pl.* विदेशे or वहिर्देशे वाहानि बाणित्यद्रव्याणि or वस्तुनि.

To EXPOSE, *v. a.* (Uncover) विवृ (c. 5. -वृणोति -णुते -वरितुं -रोतुं), अपवृ-सपावृ उल्लट (c. 10. -ल्लटयति -यितुं).—(Make public) प्रकाश (c. 10. काशयति -यितुं), प्रकाश, प्रकाशकः, प्रकटीक, व्यक्तीक, प्रत्यक्षीक, प्रादुर्क, आविष्कृ. —(Expose to view) प्रत्यक्षीक, संक्षेद-विमर्ष-री-र कृ. —(For sale) पण्यवोपिकायां प्रवृ in caus. (-वारयति -यितुं).—(Make liable) सधोने-नां-नं कृ.—(To the air) वायुव्याप्य-व्या-यं कृ.—(To the sun) सूर्यव्याप्य-त्रां-त्रं कृ. —(To contempt, ridicule) अवमानास्पदं कृ, अवहासस्थानं कृ, हास्य-स्थो-स्थं कृ.—(To danger) भयस्थानं कृ, शङ्कास्पदं कृ; 'to expose the failings of others.' परविद्वद्वाणि विवृ or सपवृ.

EXPPOSED, *p. p.* विवृतः-ता-तं, अपावृतः-ता-तं, सनावृतः-ता-तं, 251

अनाच्छादितः-ता-तं, प्रकाशीकृतः-ता-तं, प्रकटीकृतः-ता-तं, प्रसारितः-ता-तं; 'caught out in a crime,' दृष्टदोषः-या-यं; 'exposed to the weather,' अभवकशिकः-की-कं; 'exposed for sale,' क्रये प्रसारितः-ता-तं, क्रय्यः-व्या-व्यं, पण्यः-व्या-व्यं, पण्यवोपिकायां प्रसारितः-ता-तं.

EXPOSITION, *s.* विवृतिः *f.*, विवरणं, व्याख्या-व्यानं, स्पष्टीकरणं, प्रकाशनं, व्याकृतिः *f.*, व्याकरणं, व्यक्तीकरणं, चूरीकं.

EXPOSITOR, *s.* व्याख्याता *m. (तुं)*, प्रकाशकः, प्रवक्ता *m. (कृ)*, अर्थपरिपोषकः, अर्थविहापकः, चूरीकृत *m.*

EXPOSITORY, *a.* व. वक्तः-का-कं, प्रकाशकः-का-कं, उद्देशकः-का-कं.

To EXPOSTULATE, *v. a.* आपत्तिं कृ, अन्यायेन or असम्यक् or अनुचितं करोपि or अन्यायकर्म त्वया कृतम् इत्यादिनिन्दावाक्यैर अकृत्यकारिणं कश्चिज्जनं निवृ in caus. (-वारयति -यितुं), नैवं कार्योः or नैवं कृयाः or नैतत् त्वया करणीयम् इत्यादिवाक्यैर अन्यायकारिणा सह विचर् (c. 10. -चारयति -यितुं) or अन्यायकर्मणः कश्चिज्जनं निवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं), प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति -देतुं).

EXPOSTULATION, *s.* आपत्तिः *f.*, अन्यायकर्म or असम्यक्कर्म or अनुक्तकर्म करोपि or कुकर्म त्वया कृतम् इत्यादिनिन्दायुक्तं वाक्यं or इत्यादिवाक्यैर अन्यायकारिणा सह विचारणं, निवर्त्तनार्थं वाक्यं, निषेधार्थकं प्रबोधवाक्यं, प्रतिवादः, प्रत्यादेशः.

EXPOSTULATORY, *a.* आपत्तिप्रियः-यो-यं, निन्दाप्रियः-यो-यं, प्रत्यादेशकः-का-कं.

EXPOSURE, *s.* विवृतिः *f.*, विवरणं, प्रकाशनं, प्रकाशनं, व्यक्तीकरणं, प्रकटीकरणं, प्रत्यक्षीकरणं, दृग्गोचरीकरणं, प्रसारणं; 'to the air,' वायुव्यापकत्वं.

To EXPOUND, *v. a.* व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), व्याकृ, प्रवद् (c. 1. -वदति -दितुं), प्रवच् (c. 2. -वक्ति -क्तुं), स्पष्टीकृ, व्याहृ (c. 1. -हरति -हर्त्तुं), व्याचक्ष (c. 2. -चष्टे), विवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रोतुं), प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), विवृ (c. 2. -व्रवीति).

EXPOUNDED, *p. p.* व्याख्यातः-ता-तं, व्याकृतः-ता-तं, विवृतः-ता-तं, प्रकाशितः-ता-तं, निरूपितः-ता-तं, स्पष्टीकृतः-ता-तं, व्याहृतः-ता-तं.

EXPOUNDER, *s.* व्याख्याता *m. (तुं)*, प्रवक्ता *m. (कृ)*, वक्ता *m.*, वादी *m. (नं)*, प्रकाशकः, वाचकः, अर्थप्रोषकः; 'of the law,' धर्मप्रवक्ता *m.*

To EXPRESS, *v. a.* (Press out) निष्पीड् (c. 10. -पीडयति -यितुं), निपीड, निष्कृष् (c. 1. -कथति -क्रथुं), निहृ (c. 1. -हरति -हर्त्तुं), निहृहृ (c. 2. -दोग्धि -गु).—(Utter, declare) वद (c. 1. वदति -दितुं), कच् (c. 10. कथयति -यितुं), उदाहृ (c. 1. -हरति -हर्त्तुं), व्याहृ उद्वर् (c. 10. -चारयति -यितुं), ज्ञा in caus. (ज्ञापयति -यितुं), विज्ञा, चाविद् in caus. (-वेदयति -यितुं), कृत् (c. 10. कीर्त्तयति -यितुं), प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), सूच (c. 10. सूचयति -यितुं), बुध (c. 10. बोधयति -यितुं).—(Represent, exhibit) सूच, दृश in caus. (दर्शयति -यितुं); 'by gestures, &c.,' नट (c. 10. नाटयति -यितुं), अभिनी (c. 10. -नयति -नेतुं), रूप (c. 10. रूपयति -यितुं); 'they express love,' शुभ्रारभाय नाटयति; 'he expresses delight,' हर्षं नाटयति; 'in painting, &c.,' प्रतिरूपं कृ, प्रतिमूर्त्तिं कृ, प्रतिमानं कृ.—(Indicate) सूच, उद्दिश (c. 6. -दिशति -देतुं), निर्दिश, लक्ष (c. 10. लक्षयति -यितुं).

EXPRESS, *a.* (Clear) व्यक्तः-क्ता-क्तं, मुख्यः-क्ता-क्तं, स्पष्टः-हा-हं, स्पष्टार्थः-यो-यं, अवक्रः-क्ता-क्तं, अवक्रार्थः-यो-यं, भिन्नार्थः-यो-यं, असहिन्धार्थः-यो-यं; 'in express terms,' स्पष्टार्थतः.

EXPRESS, *s.* (Courier) वेगी *m. (नं)*, प्रजवी *m. (नं)*, जवी *m.*, तरखी *m. (नं)*, उद्देगः, त्वरितः, जवनः, जवः, धावकः, अजगः, वाक्ताहट.

EXPRESSED, *p. p.* (In words) उक्तः-क्ता-क्तं, कथितः-ता-तं, जावेदित-ता-तं, अभिहितः-ता-तं.—(Shewn, indicated) दर्शितः-ता-तं

सूचितः-ता-तं.

EXPRESSIBLE, *a.* कथनीयः-या-यं, कथ्यः-ध्या-ध्यं, निर्वचनीयः-या-यं, आख्येयः-या-यं.—(To be pressed out) निष्कर्षणीयः-या-यं, निर्हरणीयः-या-यं.

EXPRESSION, *s.* (Declaration) वादः, कथनं, ज्ञापनं, विज्ञापनं, ख्यापनं, आवेदनं, अभिधानं, बोधनं, कीर्तनं, प्रवचनं.—(Utterance) उदाहरणं, व्याहरणं, उच्चारणं.—(Phrase, word) उक्तिः *f.*, वाक्यं, वचनं, उक्तं, वाक् *f.* (क्), शब्दः, अभिधेयं, वचः *n.* (स्), पदं; 'authorized expression,' आत्मोक्तिः.—(Style, manner) रीतिः *f.*, मार्गः, व्यापारः; 'style of expression,' वाग्व्यापारः.—(Feeling, tone) रसः.

EXPRESSIVE, *a.* वाचकः, -का-कं, सूचकः-का-कं, उद्घोषकः-का-कं, अभिधाधिकः-का-कं, उद्देशकः-का-कं, अर्थः-धो-धै or अर्थकः-का-कं in comp.; as, 'expressive of tenderness,' करुणार्थकः-का-कं.—(Full of meaning) पूर्णार्थः-धो-धै, अर्थयान्-वती-वत् (त्), साधे-धो-धै, गुर्वधे-धो-धै, साकूतः-ता-तं, सगौरवः.

EXPRESSIVELY, *adv.* पूर्णार्थतः, व्यक्रार्थतः, सार्थं, साकूतं, सगौरवतः.

EXPRESSIVENESS, *s.* वाचकत्वं, पूर्णार्थत्वं, अर्थवत्त्वं-सार्थत्वं, गौरवं.

EXPRESSLY, *adv.* व्यक्तं, मुख्यतः, सुस्पष्टं, स्पष्टार्थतः, व्यक्रार्थतः, अवक्रमं, असन्दिग्धार्थतः.

To EXPROBATE, *v. a.* निन्द (c. 1. निन्दति-न्दिन्तु), गद्द (c. 1. गद्दते-हिन्दु), विगद्द (c. 10. कुत्सयति-यितुं), उपालभ् (c. 1. -लभते-लभु), तिरस्कृ.

EXPROBATION, *s.* निन्दा, गद्दा, तिरस्कारः, दुर्वचनं, भर्त्सनावचनं, उपक्रोशः.

To EXPUGN, *v. a.* दुर्गैर्लङ्घ् (c. 10. लङ्घयति-यितुं), विजि (c. 1. -जयते-ति-जेतुं).

EXPUGNABLE, *a.* लङ्घनीयः-या-यं, आक्रमणीयः-या-यं, विजेतव्यः-ध्या-ध्यं.

EXPUGNATION, *s.* दुर्गैर्लङ्घनं, दुर्गाक्रमणं, विजयः, जयः.

EXPULSION, *s.* अपसारणं, निःसारणं, निरसनं, निराकरणं, अपनोदः-दनं, निवोसनं, विवासनं, प्रवासनं, प्रवाननं, यतिष्करणं, निष्कासनं, निःकासनं, प्रयाणं.—(The state) प्रवासः, विवासः.

EXPULSIVE, *a.* अपनोदनः-ना-नं, निरसनः-ना-नं, निराकरणः-घुः-घुः.

EXPUNCTION, *s.* लोपः, विलोपः-पनं, उच्छेदः, अपमार्जना, व्यामर्शः, विनाशः.

To EXPUNGE, *v. a.* लुप् (c. 6. लुप्यति, लोपु, c. 10. लोपयति-यितुं), विलुप्, उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति-छेत्तुं), व्यामृन् (c. 2. -माष्टि-ष्टुं), अपमृन्, उन्मृन्, व्यामृन् (c. 6. -मृशति-मृष्टुं), विनश् in caus. (-नाशयति-यितुं), उद् (c. 1. -हरति-हर्तुं).

EXPUNGED, *p. p.* उच्छिन्नः-चा-चं, लुप्तः-मा-मं, व्यामृष्टः-ष्टा-ष्टं, उन्मृष्टः-ता-तं.

To EXPURGATE, *v. a.* शुष् (c. 10. शोधयति-यितुं), विशुष्, पू (c. 9. पुनाति-नीते, पविर्तुं), विपू, परिपू, निम्बेलीकृ, मलं दृ (c. 1. हरति, हर्तुं), पवित्रीकृ, शुचीकृ, परिष्कृ.

EXPURGATED, *p. p.* विशोधितः-ता-तं, पावतः-ता-तं, पवित्रीकृतः-ता-तं.

EXPURGATION, *s.* शोधनं, विशोधनं, पावनं, पवित्रीकरणं, मलपकषेणं, निम्बेलीकरणं, परिष्करणं.

EXPURGATORY, *a.* शोधकः-का-कं, पावकः-का-कं, पावनः-ना-नं.

EXQUISITE, *a.* (Choice) उत्तमः-मा-मं, शिष्टः-ष्टा-ष्टं, विशिष्टः-ष्टा-ष्टं, उत्कृष्टः-ष्टा-ष्टं.—(Nice, accurate) सूक्ष्मः-क्षा-क्षं, समञ्जसः-सा-सं, शुद्धः-द्धा-द्धं.—(Highest) परमः-मा-मं, उत्तमः-मा-मं; 'exquisite delight,' परमानन्दः, परमहर्षः, रोमहर्षणं, पुलकः; 'causing exquisite pleasure,' परमानन्दः-दा-दं, रुषिरमुद् *m. f. n.*—(Keen) तीक्ष्णः-क्ष्णा-क्ष्णं, तीव्रः-त्रा-त्रं; 'exquisite pain,' तीव्रवेदना.

EXQUISITELY, *adv.* (Nicely) सूक्ष्मे, सूक्ष्मेण, ससौक्ष्मे, अञ्जसा.—(In a high degree) परमं, उत्तमं; 'exquisitely delighted,' परमहर्षः.

-ष्टा-ष्टं, पुलकितः-ता-तं, हर्षरोमाञ्चितः-ता-तं.

EXQUISITENESS, *s.* (Nicety) सूक्ष्मता, सौक्ष्म्यं, सामञ्जस्यं.—(Keeness) तीक्ष्णता, तीक्ष्णं, तीव्रता.—(Choiceness) उत्तमता, उत्कृष्टता.

To EXSICCATE, *v. a.* शुष् in caus. (शोषयति-यितुं), उच्छुष्, विशुष्.

EXSICCATION, *s.* शोषः-पणं, उच्छोषणं, परिशोषः, विशोषणं, नीरमोकरणं.

EXSICCANT, EXSICCATIVE, *a.* शोषकः-का-कं, उच्छोषणः-णी-णं, विशोषणः-णी-णं.

EXSPUITION, *s.* निष्ठीवः-वनं, निष्ठेवनं, श्लेष्मनिरसनं, उत्तिरणी.

EXTANT, *q.* (Protruding) वहिःस्थः-स्था-स्थं, वहिर्भूतः-ता-तं.—(In existence) विद्यमानः-ना-नं, वर्त्तमानः-ना-नं, प्रकाशः-शा-शं.

EXTASY, EXTATIC. See ECSTASY, ECSTATIC.

EXTEMPORANEOUS, EXTEMPORARY, *a.* अचिन्तापूर्वः-ष्टो-ष्टं, अपूर्वचिन्तः-ना-नं, अचिन्तितः-ता-तं, अयातपूर्वः-ष्टो-ष्टं, अयातकृतः-ता-तं, अयातभूतः-ता-तं, आकस्मिकः-को-कं, अविचारितः-ता-तं, अकल्पितः-ता-तं, अध्यानपूर्वः-ष्टो-ष्टं, प्रस्तुतः-ता-तं, समयोपयुक्तः-क्ता-कं, प्रस्तावयोग्यः-ग्या-ग्यं.

EXTEMPORE, *adv.* पूर्वचिन्तां or पूर्वयत्नम् अकृत्वा, चिन्तां विना, पूर्वप्यानं विना, अचिन्तितं, अविचारितं, अनायासेन, द्रुतं.

To EXTEMPORISE, *v. n.* पूर्वचिन्ताम् अकृत्वा यद् (c. 1. वदति-दितुं) अकस्मात् or पूर्वविचारं विना वद.

To EXTEND, *v. a.* तन् (c. 5. तनोति-नितुं), वितन्, व्यातन्, प्रतन्, विततीकृ, प्रमृ in caus. (-सारयति-यितुं), अतिमृ, विमृ; विस्तृ or विस्तृ (c. 5. -स्तृणोति, c. 9. -स्तृणति-स्तरितुं-रीतुं, c. 10. -सारयति-यितुं), प्रपृ (c. 10. प्रपयति-यितुं), आयम (c. 1. -यच्छति-यन्तुं), प्रपृश् (c. 10. -पृच्छयति-यितुं), प्रचर in caus. (-चारयति-यितुं).—(Extend the hand, &c.) हस्तं प्रमृ in caus. or प्रयह् (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं).—(Enlarge) वृष् in caus. (वर्धयति-यितुं), संवृष्, विवृष्, विशालीकृ, विपुलीकृ, प्रचुरतरं-री-रं कृ.—(Grant, impart) दा (c. 3. ददाति, दातुं), प्रदा, अनुदा, प्रयम्.—(Prolong) द्राघ (nom. द्राघयति-यितुं), दीधीकृ, दीर्घतरं-रो-रं कृ.

To EXTEND, *v. n.* तन् in pass. (तन्यते), वितन्, विततीकृ, प्रमृ (c. 1. -सरति-सर्तुं), प्रमृष् (c. 1. -सर्षति-सर्तुं), विमृष् आया (c. 2. -याति-तुं), आयम् (c. 1. -यच्छते-यन्तुं), प्रपृ (c. 1. प्रपते-यितुं), विप्रपृ, प्ररुह् (c. 1. -रोहति-रोटुं), विरुह्, विस्तृ in pass. (-स्तृयते). व्याप (c. 5. -आमोति-आतुं), विप्रस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्थातुं), प्रवृष् (c. 1. -वर्धते-धितुं), विजृम्भ् (c. 1. -जृम्भते-भितुं).

EXTENDED, *p. p.* विततः-ता-तं, प्रविततः-ता-तं, आततः-ता-तं, सन्नतः-ता-तं, सायतः-ता-तं, समायतः-ता-तं, आयामितः-ता-तं, व्यायतः-ता-तं, प्रथितः-ता-तं, प्रसारितः-ता-तं, प्रमृतः-ता-तं, विमृतः-ता-तं, विस्तृतः-ता-तं, विस्तीर्णः-णी-णं, बहुविस्तीर्णः-णी-णं, आयातितः-मान्-मनो-मत् (त्), विरुदः-दा-दं, प्ररुदः-दा-दं, प्रवृद्धः-द्धा-द्धं, परिगतः-ता-तं, विस्तृतः-ता-तं.—(As the hand, &c.) प्रसारितः-ता-तं, उद्धृतः-ता-तं; 'having the fingers extended. उत्थिताङ्गुलिः-लिः-लिः.

EXTENSIBLE, EXTENSIBLE, *a.* विस्तारयितुं or वितनितुं शक्यः-क्या-कं, विस्तारणीयः-या-यं, प्रसारणीयः-या-यं, विस्तारणक्षमः-मा-मं, आयाम्यः-म्या-म्यं.

EXTENSIBILITY, *s.* विस्तारणीयता, वितनित्यमता, आपाय्यता.

EXTENSION, *s.* विस्तारः, विस्तृतिः *f.*, विस्तीर्णता, विस्तारः, विततिः *f.*, प्रसारितः *f.*, आयातिः *f.*, आयामः, वितानः-नं, तानः, सन्नतिः *f.*, प्रसारणं, प्रसरणं, प्रसरः, विसरणं, प्रसर्पणं, विस्पर्पणं, प्रपञ्चः, व्याप्तिः *f.*, व्यापनं, वृष्टिः *f.*

प्रवृद्धिः *f.*, प्रपञ्चः, व्यासः, विपुलता.

EXTENSIVE, *a.* विस्तीर्णः -शी -शै, विपुलः -ला -लं, विशालः -ला -लं, सुपथीयः -ता -तै, बृहन् -हन्ती -हन् (ह्), प्रपुः -पुी -पु, पुपुलः -ला -लं, प्रपुलः -रा -रं, विकटः -टा -टै, आगतः -ता -तै, आगतमान् -गती -गत (ह्), असहायः -धा -धै, अत्यन्तः -ता -तै.

EXTENSIVELY, *adv.* सुविस्तीर्णं, सुविस्तारं, सुविस्तरेण, विस्तारशः, अतिमानं, विपुलं, प्रचुरं, सामान्यतः.

EXTENSIVENESS, *s.* विस्तीर्णता, विस्तारः, विस्तृतिः *f.*, विपुलता, विशालता, प्रपुल्यं, बृहत्त्वं, परिसरः, आयतिः *f.*, व्याप्तिः *f.*, व्यापकत्वं.

EXTENT, *s.* (Bulk, width, length) विस्तारः, विशालता, विपुलता, बृहत्त्वं, आयतिः *f.*, आयामः, प्रपञ्चः, सन्नतिः *f.*, विमानकं, पाठः—(Coli-pass) परिमाणं, परिमाणः, परिसरः, परिधिः *m.*—(Degree, measure) मानं, परिमाणं, प्रमाणं, मानं.—(Limit) घट्यमानं.—(Range) विषयः; 'to what extent?' कियत्पर्यन्तं, किमपर्यन्तं, कियत्प्रमाणं; 'to such extent,' एतावत्; 'such an extent,' एतावत्त्वं; 'to a slight extent,' ईषत्, किञ्चित्, अल्पमात्रं, श्लोकं.

To EXTENUATE, *v. a.* (Lessen) न्यूनीकृतं, न्यून् (c. 10. -जनयति -यितुं), लघु (nom. लघयति -यितुं), कन (nom. कनयति -यितुं), अत्योक्तं, क्षीणीकृतं, ह्रस्व (c. 10. ह्रस्वयति -यितुं).—(A crime) शम् (c. 10. जनयति -यितुं), उपशमं, पापापनुक्तिं कृ, पापखालनं कृ.

EXTENUATED, *p. p.* उपशामः -ता -तै, शमितः -ता -तै, न्यूनीकृतः -तै -तै.

EXTENUATION, *s.* पापोपशान्तिः *f.*, पापशान्तिः *f.*, उपशमः, पापापनोदनं, पापापनुक्तिः *f.*, पापमात्रेण, पापप्रखालनं, पापापेक्षा.

EXTERIOR, *a.* बाह्यः -सा -सं, बाह्यः -का -कं, बहिःस्थः -स्या -स्यं, बहिर्भूतः -ता -तै, बहिर्भवः -वा -वै, बहिस् in comp.; as, 'an exterior object,' बहिरङ्गः.

EXTERIOR, *s.* बहिर्भागः, बाह्यभागः, बहिर्भावः, उपरिस्थभागः.

To EXTERMINATE, *v. a.* उच्छिद्य (c. 7. -क्षिनति -क्षेत्), समूलं or आमूलम् उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्षे) or समुद्धृ or उत्पद्य (c. 10. -पाठयति -यितुं), उन्मूल्य (c. 10. -मूलयति -यितुं), नश्व in caus. (नाशयति -यितुं), विनश्य.

EXTERMINATED, *p. p.* उच्छिन्नः -ता -तै, विनाशितः -ता -तै, उद्धृतः -ता -तै, उत्पादितः -ता -तै, उन्मूलितः -ता -तै, सादितः -ता -तै.

EXTERMINATION, *s.* उच्छेदः, समुच्छेदः, उच्छिन्नः *f.*, संहर्षणः, उद्धरणं, समूलोत्पादनं, मूलोद्धरणं, उन्मूलनं, समूलपातं, विनाशः, प्रलयः, लोपः, शोधनं.

EXTERMINATOR, *s.* उद्धर्ता *m.* (हृ), विनाशकः, उच्छेदी *m.* (नृ).

EXTERMINATORY, *a.* उच्छेदी -दिनी -दि (नृ), संहर्षणाशकः -का -कं.

EXTERNAL, *a.* बाह्यः -सा -सं, बाह्यः -का -कं, बहिःस्थः -स्या -स्यं, बहिर्भूतः -ता -तै, बहिर्भवः -वा -वै, बहिस् in comp.; as, 'an external part,' बहिरङ्गः.

EXTERNALLY, *adv.* बाह्यतः, बहिस्, बहिर्भागे, उपरिभागे; 'produced externally,' बहिर्भवः -वा -वै.

EXTINCT, *a.* (Extinguished) शान्तः -ता -तै, शमितः -ता -तै, निवोद्यः -या -यै—(Abolished, at an end) नष्टः -हा -है, विनष्टः -हा -है, निवृत्तः -ता -तै, निवृत्तः -ता -तै, विगतः -ता -तै, निगतः -ता -तै, अपवितः -ता -तै, अपव्ययः -ता -तै, क्षीयः -या -यै, परिधीयः -या -यै, उच्छिन्नः -ता -तै, लुप्तः -ता -तै; 'becomes extinct,' शाम्यति.

EXTINCTION, EXTINGUISHMENT, *s.* (Quenching) निवोद्यः, निवोद्यः, शान्तिः *f.*—(Abolition, destruction) नाशः, विनाशः, प्रणाशः, उच्छेदः, समुच्छेदः, उद्धरणं, लोपः, विधोषनं, क्षयः, संहारः; 'of race,' निवर्षः.

To EXTINGUISH, *v. a.* (Quench) निवोद्य in caus. (-वापयति -यितुं), शम्

in caus. (शमयति -यितुं), उपशमं, प्रशमं.—(Destroy, put an end to) नश्व in caus. (नाशयति -यितुं), विनश्य, निवृत्त in caus. (-वर्षयति -यितुं), उच्छिद्य (c. 7. -क्षिनति -क्षेत्), निर्दह (c. 1. -दहति -दह्ये), लुप्य (c. 6. लुप्यति, लोभे, c. 10. लोपयति -यितुं), नष्ट in caus. (सादयति -यितुं); 'to be extinguished,' शम् (c. 4. शाम्यति, शमितुं), निवोद्य (c. 4. -वापयति).

EXTINGUISHABLE, *a.* शाम्यः -स्या -स्यं, शमनीयः -या -यै, निवोद्यः -या -यै, निवोद्यनीयः -या -यै, नाशयः -श्या -उयै, नाशनीयः -या -यै, विधोषनीयः -या -यै.

EXTINGUISHED, *p. p.* (Quenched) निवोद्यः -या -यै, निवोद्यितः -ता -तै, शान्तः -ता -तै, संशान्तः -ता -तै, शमितः -ता -तै, प्रशमितः -ता -तै, शान्ताग्निः -ग्निः -ग्निः, शान्ताग्निः -ग्निः -ग्निः.—(Destroyed) नष्टः -हा -है, विनष्टः -हा -है.

EXTINGUISHER, *s.* निवोद्यकः, निवोद्यकारी *m.* (नृ).—(Of a candle) दीपनिवोद्यकः.

To EXTIRPATE, *v. a.* उन्मूल्य (c. 10. -मूलयति -यितुं), समुन्मूल्य, मूलम् or समूलम् उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्षे), समुद्धृ, उच्छिद्य (c. 7. -क्षिनति -क्षेत्), उत्पद्य (c. 10. -पाठयति -यितुं), अपरुद्ध in caus. (-रोपयति -यितुं), उद्धृ (c. 6. -वृहति -वर्षेत्), निष्कुप्य (c. 9. -कुष्णाति -कोप्ये).

EXTIRPATED, *p. p.* उन्मूलितः -ता -तै, उत्पादितः -ता -तै, उच्छिन्नः -ता -तै, उद्धृतः -ता -तै, अपरोपितः -ता -तै, आबहिः -ता -तै, आपहितः -ता -तै, निष्कुपितः -ता -तै, निवोद्यः -ता -तै.

EXTIRPATION, *s.* उन्मूलनं, उत्पादनं, उच्छेदः, उद्धरणं, समूलोत्पादनं, समूलोद्धरणं, उच्छिन्नः *f.*, अपरोपणं, निष्कोषणं, नाशः, विनाशः.

EXTIRPATOR, *s.* उद्धर्ता *m.* (हृ), उन्मूलयिता *m.* (नृ), उच्छेदी *m.* (नृ).

To EXTOL, *v. a.* प्रशंस्य (c. 1. -शंसति -सितुं), अभिप्रशंस्य, स्तु (c. 2. स्तोति, स्तोतुं), अभिष्टु, संस्तु, विष्टु, परिसंस्तु, स्थाप्य (c. 1. स्थापते -यितुं, c. 10. स्थापयति -यितुं), कृत् (c. 10. कीर्तयति -यितुं), प्रप्य (c. 10. प्रशयति -यितुं), विख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), प्रख्या.

EXTOLLED, *p. p.* प्रशंसितः -ता -तै, कीर्तितः -ता -तै, अभिष्टुतः -ता -तै.

EXTOLLER, *s.* प्रशंसकः, कीर्तयिता *m.* (नृ), अनुकीर्तनकृत् *m.*, स्तापकः.

EXTORTIVE, *a.* बाधकः -का -कं, उपद्रवी -पिषी -पि (नृ), सबाधः -धा -धै.

To EXTORT, *v. a.* and *n.* बलात् or बलेन ग्रह्य (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), अन्यायत आदा (c. 3. -दत्ते -ददाति -दातुं), हा in caus. (दापयति -यितुं), विहा in caus. (-हापयति -यितुं), आह्व in caus. (-हारयति -यितुं), बाध् (c. 1. बाधते -यितुं), परिबाध्, उपधि कृ.

EXTORTED, *p. p.* बलात्ग्रहीतः -ता -तै, दापितः -ता -तै, विहापितः -ता -तै.

EXTORTER, EXTORTIONER, *s.* अन्यायेन परस्वादायी *m.* (नृ), बलेन परस्वाहकः, बाधकः, उपद्रवी *m.* (नृ), उपधिकः, औपधिकः, दुर्वृत्तः, दुरात्मा *m.* (नृ), दस्युः *m.*, लोभयिता *m.* (नृ).

EXTORTION, *s.* अन्यायेन or बलेन परस्वग्रहणं, बाधः -धनं, उपद्रवः, विप्रवः, अभिद्रोहः, उपधिकरणं, उपधिः *m.*, बलात्कारः, निहृता, दौरात्म्यं, इष्टः.

EXTRA, *s.* अधिकं, अधिष्यं, आतिरेकं, अतिरेकं, अति in comp.—(Beyond the usual quantity) अधिकः -का -कं, अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, निरुपित-परिमाणातिरिक्तः -क्ता -क्तं.

To EXTRACT, *v. a.* निष्कुप्य (c. 1. -कषीति -कष्ये), उत्पद्य, आकृष्य; उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्षे), निर्दह, उद्धृ (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), निर्दह्य (c. 2. -दोर्गि -गृह्ये), निष्कुप्य (c. 9. -कुष्णाति -कोप्ये), उत्पन्न (c. 1. -समति -सितुं), उद्धृ (c. 6. -वृहति -वर्षेत्), उत्पद्य in caus. (-पादयति -यितुं), निगृह्य in caus. (-गमयति -यितुं), 'the teeth,' दन्तान् उद्धृ.

EXTRACT, *s.* (That which is extracted) उद्धृतं, उद्धारः, निष्कष्यः.

वृत्तिः *m.*—(Essence) रसः, निर्यासः, निर्यूहः, कषायः, अवलेहः;
'of flowers,' पुष्पनिर्यासः.—(Epitome) सङ्ग्रहः, सारः, संक्षेपः.
EXTRACTED, *p. p.* उद्धृतः -ता -तं, निष्कषितः -ता -तं, निर्हृतः -ता -तं,
निष्कृषितः -ता -तं, निर्गतः -ता -तं, उद्ग्रहीतः -ता -तं, व्यवस्थितः -ता
-तं; 'having the teeth extracted,' उद्धृतदंष्ट्रः -द्वा -द्वं.
EXTRACTION, *s.* उद्धारः, निर्हारः, निष्कषणं, अभ्यवकरणं, आकषणं,
निष्कोषणं, व्यवस्थितिः *f.*—(Birth, lineage) जन्म *n.* (न्), जातिः *f.*,
उत्पत्तिः *f.*, उद्भवः, सम्भवः, वंशः, कुलं; 'of high extraction'
महाकुलः -ला -लं; 'of royal extraction,' राजवंश्यः -इया -इयं.
EXTRA-JUDICIAL, *a.* व्यवहारविधिबहिर्भूतः -ता -तं, व्यवहारवाहः -सा -सं,
व्यवहारतिरिक्तः -क्ता -कं, व्यवसारातिवृत्तः -रा -रं, व्यवहारतिरिक्तः -ना -नं.
EXTRA-JUDICIALLY, *adv.* व्यवहारविधिव्यतिरेकेण, व्यवहारम् अतिक्रम्य.
EXTRA-MUNDANE, *a.* लोकवहिर्भूतः -ता -तं, लोकवाहः -सा -सं, अतिसं-
सारः -रा -रं, अलौकिकः -की -कं, असासारिकः -की -कं.
EXTRANEOUS, *a.* बाह्यः -सा -सं, बाह्योक्तः -का -कं, वहिर्भूतः -वा -यं,
वहिर्भूतः -ता -तं, वहिःस्थः -स्या -स्यं, भिन्नः -जा -जं, विभिन्नः -जा -जं,
अन्यः -न्या -न्यं, परः -रा -रं, विविक्तः -क्ता -कं, असहजः -जा -जं,
असम्बन्धी -न्धनी -न्धि (न्), विदेशीयः -ता -यं.
EXTRAORDINARILY, *adv.* अपूर्वप्रकारेण, अद्भुतप्रकारेण, अद्भुतं, असाधार-
ण्येन, वैलक्षण्येण, विचित्रं, आश्चर्यप्रकारेण, अप्रसिद्धं.
EXTRAORDINARINESS, *s.* अद्भुतत्वं, आश्चर्यत्वं, अपूर्वत्वं, अप्रसिद्धत्वं, वैलक्ष्यं,
वैलक्षण्यं, असाधारण्यं, विचित्रता.
EXTRAORDINARY, *a.* अपूर्वः -द्वौ -द्वौ, अद्भुतः -द्वौ -द्वौ, असाधारणः -शी
-शं, असामान्यः -न्या -न्यं, अप्रसिद्धः -द्वा -द्वं, आश्चर्यः -य्यौ -य्यौ, महाद्भुतः
-ता -तं, अद्भुतः -ता -तं, अप्रकृतः -ता -तं, विचित्रः -जा -जं, विलक्षणः -गा
-गं, अधिभूतः -का -कं, लोकोन्नतः -रा -रं, अधिभूतः -रा -रं, विरलः -ला -लं.
EXTRAVAGANCE, *s.* (In expenditure) अतिव्ययः, अपव्ययः, महान् व्ययः,
धनव्ययः, धनोत्सर्गः, अर्थोत्सर्गः, धनमोक्षणं, अर्थदूषणं, व्ययापरिमिता,
—(Excess in general) अतिक्रमः, उत्क्रमः, मर्यादातिक्रमः, नियमा-
तिक्रमः, अमर्यादा, अपरिमिता, अव्ययः, असाधारः, अभिचारः.
EXTRAVAGANT, *a.* (Prodigal) अतिव्ययी -यिनी -यि (न्), अपव्ययी &c.,
व्ययशीलः -ला -लं, अपरिमितव्ययः -या -यं, अर्थप्रः -प्रो -प्रं, धनापेता
-ची -चु (न्), मुक्तहस्तः -स्ता -स्तं.—(Exceeding bounds) मर्यादा-
तिक्रमो -मिणी -मि (न्), अतिक्रान्तमर्यादः -दा -दं, उत्क्रान्तमर्यादः -दा
-दं, अमर्यादः -दा -दं, अतिमर्यादः -दा -दं, अपरिमितः -ता -तं, असाधारी
-रिणी -रि (न्), अभिचारी -रिणी -रि (न्).
EXTRAVAGANTLY, *adv.* (Prodigally) अतिव्ययेन, महाव्ययेन, मुक्तहस्तेन.
—(Beyond all bounds) अतिमर्यादं, अव्ययं, अतिमानं, अतिशयेन,
अपरिमितं.
TO EXTRAVAGATE, *v. a.* मर्यादां अतिक्रम्य (c. 1. क्रान्ति-क्रान्ति), उत्क्रम्य, व्यक्रम्य.
EXTRAVAGATION, *s.* मर्यादातिक्रमः, नियमातिक्रमः, उत्क्रमः, उत्क्रमनं.
EXTRAVASATED, *a.* नाडिवहिर्भूतः -ता -तं, नाडिवहिष्कृतः -ता -तं, शिराव-
हिर्गतः -ता -तं.
EXTRAVASATION, *s.* नाडिवहिष्करणं, रक्तोत्सर्गः, रक्तमोक्षणं.
EXTREME, *a.* (Outermost) बाह्यः -जा -जं.—(Greatest, utmost)
परमः -ना -नं, महान् -ह्यो -ह्यं (न्), अव्ययः -जा -जं, आत्यन्तिकः -की
-कं, उत्तमः -ना -नं, परः -रा -रं, अतिशय or अति prefixed; as,
'extreme pain,' अतिव्यथा.—(Last) अव्ययः -न्या -न्यं, अन्तिमः -ना
-नं, अन्त or शेष in comp.; 'extreme part,' शेषभागः; 'ex-
treme limit,' परमावधिः *m.*
EXTREME, *s.* अन्तः -नं, पर्यन्तः, पारः -रं, उत्तमावधिः *m.*, परमावधिः *m.*,

शेषभागः.—(Excess) अव्ययता, आधिक्यं, अतिशयं.
EXTREMELY, *adv.* अव्ययं, अतिशयेन, अतिमानं, अतिमानं, अव्ययं, एकान्तं
-नतम्, परं, परं, अतीव, बहु, अति or अतिशय prefixed; as,
'extremely passionate,' अव्ययकोपनः -ना -नं.
EXTREMITY, *s.* (Utmost point) अन्तः -नं, अन्तः, अन्तभागः, पर्यन्तं,
प्रान्तः, सीमा, अवधिः *m.*, पारः -रं, उत्तमावधिः *m.*, परमावधिः *m.*,
शेषावधिः *m.*, शेषभागः; 'the lower extremities,' अधःकायः,
शरीरस्य अधोभागः.—(Utmost distress) अतिदुःखं, अव्ययदुःखः,
अत्यन्तदुःखं.
EXTRICABLE, *a.* उद्धरणीयः -या -यं, उद्धार्यः -य्यौ -य्यौ, मोचनीयः -या -यं.
TO EXTRICATE, *v. a.* उद्धृ (c. 1. हरति-हर्षु), समुद्धृ, मुञ्च (c. 6. मुञ्चति,
मोक्षं, c. 10. मोक्षयति-यि), विमुञ्च, प्रविमुञ्च, उञ्च in caus. (तादयति
-यि), निस्सृ, सन्तु; मोक्ष (c. 10. मोक्षयते-यि), वै (c. 1. वायते,
वातु), परिचै, सन्तै, रक्ष (c. 1. रक्षति-रि), विमुञ्च (c. 10. शोधयति-यि).
EXTRICATED, *p. p.* उद्धृतः -ता -तं, समुद्धृतः -ता -तं, उन्नीतोः -यो -यं,
निस्सारितः -ता -तं, तारितः -ता -तं, मुक्तः -क्ता -कं, मोचितः -ता -तं
वाणः -ला -लं.
EXTRICATION, *s.* उद्धारः, उद्धरणं, समुद्धरणं, मुक्तिः *f.*, मोचनं, विमोचनं,
मोक्षः -क्षणं, रक्षा, परिरक्षणं, वाणं, निस्सारः, निस्सरणं, उत्तारः,
उत्तरणं, तारणं, विशोधनं, शुद्धिः *f.*.
EXTRINSIC, EXTRINSICAL, *a.* बाह्यः -सा -सं, बाह्योक्तः -का -कं, वहिःस्थः
-स्या -स्यं, वहिर्भूतः -वा -यं, असहजः -जा -जं, असम्बन्धी -न्धनी -न्धि (न्).
EXTRINSICALLY, *adv.* बाह्यतः, वहिः, वहिर्भागे, अन्त्यन्तरात्.
TO EXTRUDE, *v. a.* वहिष्कृत्य, निरम् (c. 4. अत्ययति-अति), उत्सृ (c. 10.
सारयति-यि).
EXTRUSION, *s.* वहिष्करणं, निस्सारणं, अपसारणं, उत्तारणं, निरसनं.
EXTUBERANCE, *s.* अतिमानं, स्फोटः, शोषः, गलः, उच्चभागः.
EXUBERANT, *a.* समृद्धिः *f.*, सामृद्धं, परिपूर्णता, बाहुल्यं, बहुलं, प्राचुर्यं,
स्फीतिः *f.*, स्फूर्तिः *f.*, उत्प्रेक्षः, उद्रेकः, उपचयः, वृद्धिः *f.*, आधिक्यं.
EXUBERANT, *a.* समृद्धः -द्वा -द्वं, बहुलः -ला -लं, परिपूर्णः -शी -शं, प्रचुरः
-रा -रं, वर्धितः -जुः -जुः, स्फीतः -ता -तं, उत्प्रेक्षः -क्ता -कं, उद्रेकः -क्ता
-कं, पीनः -ना -नं, पुष्कलः -ला -लं, अतिरिक्तः -क्ता -कं, उपचितः -ता -तं.
EXUBERANTLY, *adv.* बाहुल्येन, बहुशः, प्रचुरं, पुष्कलं, उद्रेकेण.
TO EXUBERATE, *v. n.* बहुलोभू, प्रचुरोभू, समृष् (c. 5. अग्रोति-अग्रि),
EXUDATION, *s.* स्वेदः, प्रवेदः, स्वेदजलस्रावः, स्वेदविन्दुस्रावः, रसः, रसस्रावः,
स्यन्दनं, स्रवः -वर्णं, प्रसवणं, स्रावः, निर्यासः, सुतिः *f.*, शर्मपयः *n.* (श्),
कषायः, वेहकः.
TO EXUDE, *v. n.* सिद् (c. 4. सिद्धति, सेहं), प्रसिद्, स्वेदवत् प्रसृ (c. 1.
स्रयति-स्रोतु) or स्यन्द (c. 1. स्यन्दते-दिनु).
TO EXUDE, *v. a.* स्वेदं प्रसृ in caus. (स्रावयति-यि) or निःसृ in caus.
(सारयति-यि).
EXUDED, *p. p.* प्रसृतः -ता -तं, स्यन्दः -जा -जं, निःसृतः -ता -तं, निर्गतः -ता -तं.
TO EXULCERATE, *v. a.* व्रणोक्तं, व्रणं or व्रतं कृ or उत्पद् in caus.
(पादयति-यि).
EXULCERATION, *s.* व्रणकरणं, व्रतकरणं, व्रणोत्पत्तिः *f.*, व्रणोत्पादनं.
TO EXULT, *v. n.* अव्ययं or अतिशयेन नन्द (c. 1. नन्दति-दिनु) or
आनन्द or हृष् (c. 4. हृषति, हर्षि) or ह्लाद (c. 1. ह्लादते-दिनु)
उल्लस (c. 1. ललति-रि), परमहर्षम् इ (c. 2. रति-तु), मद् (c. 4
माहति, मदिनु).
EXULTATION, *s.* परमानन्दः, परमहर्षः, परमाह्लादः, अव्ययह्लादः, मादः
अव्ययानन्दः, महोत्सवः.

EXULTING, *a.* परमहृष्टः-ष्टा-ष्टं, उल्लसितः-ता-तं, अस्मानन्दो-न्दिनी-न्दि (न्), खगळेः-ष्टा-ष्टं, सदयैः-यै-यै.

EXPERIENCE, लङ्घनीयः-या-यै, अविगम्यः-म्या-म्यं, अतिक्लमणीयः-या-यै.

EXUSTION, *s.* निर्दोहः, निर्देहनः, परिदेहनः, भस्मसात्करणं.

EYE, *s.* चक्षुः *n.* (स्), नयनं, लोचनं, नेत्रं, विलोचनं, अक्षि *n.* ईक्ष्यं, प्रेक्ष्यं, दृष्टिः *f.*, दृक् *f.* (ज्ञ), दृशा, दृशिः *f.*, अक्षं, देवदीपः, विश्वदूरः ; 'pupil of the eye,' तारका, कर्नोनिका ; 'corner of the eye,' अपाङ्गः, नयनोपान्तः ; 'mind's eye,' ज्ञानचक्षुः *n.* (स्), ज्ञानदृष्टिः *f.* ; 'evil-eye,' कुदृष्टिः *f.* ; 'long eyes,' आकर्णलोचने ; 'having good eyes,' सुलोचनः-ना-नी-नं, वामलोचनः-ना-नं, स्वस्थः-क्षी-क्षं ; 'having large eyes,' फुल्लनयनः-ना-नी-नं, फुल्ललोचनः-ना-नी-नं ; 'having sharp eyes,' सूक्ष्माक्षः-क्षी-क्षं ; 'having red eyes,' स्रग्गोक्षः-शा-शं ; 'doing what is right in one's own eyes,' स्वेच्छाचारी-रिणी-रि (न्) ; 'before one's eyes,' प्रत्यक्षे, प्रत्यक्षेण, प्रत्यक्षतस्, समक्षं, साक्षात्, पश्यतस् *ind. or expressed by the pres. part. of दृश्* ; as, 'he steals my goods before my eyes,' पश्यतो मम दृष्ट्याणि हरति ; 'visible to the eye,' चक्षुर्ग्राह्यः-या-यै, दृष्टिगोचरः-रा-रं ; 'with one's own eye,' स्वचक्षुषा ; 'glance of the eye,' दृष्टिपातः, नयनपातः ; 'in my eyes,' मां प्रति.—(View, regard) दृष्टिः *f.*, दर्शनं, प्रेक्षितं, वीक्षितं, निरोक्षा.—(Aperture) छिद्रं, रन्ध्रं ; 'eye of a needle,' सूचीछिद्रं, सूचिरन्ध्रं.—(Catch for a book) कुक्षुपः.—(Bud) मुकुलं, कुटमलं, जालकं.

TO EYE, *v. a.* निरीक्ष्य (c. 1. ईक्षते-क्षितुं), आलोक्य (c. 10. लोकायति-यितुं, c. 1. लोकाते-कितुं) ; 'to eye askance,' कटाक्षेण or अपाङ्गेन दृष्ट्वा (c. 1. पश्यति, दृष्टुं) or अवेष्य.

EYE-BALL, *s.* तारा, चक्षुःपिण्डः, नेत्रपिण्डः, नेत्रकोपः-पं, अक्षिगोलः, अक्षिकूटकः, पिण्डालः ; 'of an elephant,' इषोका.

EYE-BEAM, *s.* (Glance) नयनपातः, दृष्टिपातः, दृष्टिनिपातः, दृष्टिवाणः.

EYE-BROW, *s.* भ्रूः *f.*, भ्रूलता, कोदण्डः, चक्षुः *f.* ; 'the two eye-brows,' भ्रुवौ *du.* ; 'space between them,' कूर्चः, भ्रुवोर्मध्यं ; 'wrinkled eye-brow,' लोचकः.

EYED, *p. p.* and *a.* (Viewed) निरीक्षितः-ता-तं, आलोकितः-ता-तं ; 'eyed askance,' कटाक्षितः-ता-तं.—(Having eyes) used in comp. ; as, 'black-eyed,' कृष्णनयनः-नी-नं, ससितनयनः-नी-नं, नीलाक्षः-क्षी-क्षं ; 'fiery-eyed,' जलितनयनः-नी-नं ; 'one-eyed,' एकाक्षः-या-यै, काणः-शा-शं, एकाक्षविकलः-ला-लं.

EYE-DROP, *s.* वाष्पविन्दुः *m.*, नयनविन्दुः, अश्रुविन्दुः, नेत्रजले, नेत्राश्रु *n.*, नेत्रजं, नयनसलिलं, नयनयारि *n.* अश्रु *n.*

EYE-GLASS, *s.* उपनेत्रं, उपनयनं, सुलोचनं—(Lens) दीप्तोपलः, सके-श्मा *n.* (न्).

EYE-LASH, *s.* पल्ल *n.* (न्), अक्षिपल्ल *n.*, नेत्रजलोलोम *n.* (न्), रश्मिः *m.*, रत्नकः, उदानः.

EYE-LESS, *a.* अचक्षुः-क्षुः-क्षः (स्), विचक्षुः-क्षुः-क्षुः (स्), अनक्षः-या-यै, अनयनः-ना-नं, गताक्षः-क्षा-क्षं, दृष्टिहीनः-ना-नं, अदृक् *m. f. n.* (ज्ञ), नेत्रेन्द्रियविकलः-ला-लं.

EYELET, EYELET-HOLE, *s.* गवाक्षः, छिद्रं, रन्ध्रं.

EYE-LID, *s.* नेत्रजडः, नयनजडः, अक्षिपुटः, पुटः, नयनवर्त्त *n.* (न्), वर्त्त *n.*, आदरः.

EYE-SERVE, *s.* चक्षुरक्षणं, नेत्रासनं, चक्षुर्विलेपनं, नयनलेपः.

EYE-SERVICE, *s.* कथले प्रभुप्रत्यक्षेण कृता श्रुत्वा or पश्चिच्छा.

EYE-SHOT, *s.* चक्षुर्विषयः, नयनविषयः, दृष्टिगोचरः-रं.

EYE-SIGHT, *s.* दृष्टिः *f.*, नयनदृष्टिः *f.*, नेत्रेन्द्रियं, चक्षुरिन्द्रियं, दर्शनशक्तिः *f.*

EYE-SORE, *s.* चक्षुःपीडा, नेत्रपीडाकरं or नयनक्षेपकं वस्तु.

EYE-SPOTTED, *p. p.* नयनाकारचिह्नैर् विचित्रितः-ता-तं

EYE-TOOTH, *s.* पार्श्वदन्तः, नयनदन्तः, चक्षुर्दन्तः.

EYE-WINK, *s.* अक्षिसंज्ञा, नेत्रसंज्ञेतः, अक्षिसंज्ञोचसंज्ञा, कटाक्षः.

EYE-WITNESS, *s.* स्वचक्षुषा साक्षी *m.* (न्), प्रत्यक्षदर्शी *m.* (न्), प्रत्यक्षदर्शनः, साक्षाद्दर्श *m.* (द्रु), साक्षाद्दर्शी *m.*, देश्यः.

EVRIE, *s.* श्येनादिनीडः, श्येनकुलायः, प्रतदादिपक्षिस्थानं.

F.

FABACEOUS, *a.* मीनोनिः-ना-नं, मापीणः-शा-शं, शिष्टासगुणः-शा-शं.

FABLE, *s.* (Feigned story) पुरावृत्तकथा, पुरावृत्तोपाख्यानं, कृताधी-पाख्यानं, उपाख्यानं, आख्यानं, आख्यायिका, कथा, परिकथा, इतिहासः.—(Fiction) कल्पनासृष्टिः *f.*, प्रबन्धकल्पना, मनःकल्पितं, व्यपदेशः.

TO FABLE, *v. a.* and *n.* पुरावृत्तकथां रच्य (c. 10. रचयति-यितुं), विरच्य, मनसा कृप्य (c. 10. कल्पयति-यितुं) or मृज्य (c. 6. मृजति, सष्टुं), मिथ्याकथा रच्य.

FABLED, *p. p.* मनःकल्पितः-ता-तं, काव्यनिकः-की-कं, कृताधी-धी-यै.

FABRIC, *s.* (Structure) निर्ममाणं, निर्मितः *f.*, कल्पना.—(Edifice) हर्म्यं, शाला, भवनं, मन्दिरं, प्रासादः, धाम *n.* (न्), अट्टालिका.—(Form, texture) आकारः, आकृतिः *f.*, उजितः *f.*

TO FABRICATE, *v. a.* (Construct) निर्मा (c. 2. माति-तुं, c. 3. निर्माते, c. 4. मीयते *caus.* मापयति-यितुं), कृ (c. 5. करोति, कर्तुं *caus.* कारयति-यितुं), कृप्य (c. 10. कल्पयति-यितुं), विरच्य (c. 10. रचयति-यितुं), मृज्य (c. 6. मृजति, सष्टुं), पट्य (c. 1. पठते-टितुं).—(Invent) मनसा कृप्य, मिथ्या कृप्य or कृ.

FABRICATED, *p. p.* (Constructed) निर्मितः-ता-तं, रचितः-ता-तं, विरचितः-ता-तं, घटितः-ता-तं, कल्पितः-ता-तं.—(Invented) मनःकल्पितः-ता-तं, कृत्रिमः-मा-मं.

FABRICATION, *s.* (Construction) निर्ममाणं, निर्मितः *f.*, रचना, विरचना, कल्पनं-ना, घटनं.—(Falsehood, forgery) मनःकल्पितं, मिथ्याकथा.

FABRICATOR, *s.* निर्माता *m.* (न्), निर्माणकारी *m.* (न्), रचकः, विरचकः.

FABULIST, *s.* पुरावृत्तकथाविरचकः, इतिहासरचकः, ऐतिहासिकः.

FABULOUS, *a.* (Fictitious) कृत्रिमः-मा-मं, मनःकल्पितः-ता-तं, काव्य-निकः-की-कं, अप्रसिद्धः-द्धा-द्धं, कृताधी-धी-यै.—(Relating to fable) पुरावृत्तकथामध्यस्थी-स्थिनी-स्थि (न्), ऐतिहासिकः-की-कं, काव्यिकः-की-कं.

FABULOUSLY, *adv.* कृत्रिमप्रकारेण, कल्पनपूर्वकं, इतिहासानुसारेण.

FAÇADE, *s.* (Of a building) हर्म्यमुखं, प्रासादमूर्ध्व *m.* (न्).

FACE, *s.* (Visage) मुखं, वदनं, आननं, वक्त्रं, साम्यं, वन्दनं, चुनं, इमन् indec. ; 'face like the moon,' वदनचन्द्रः, वदनेन्दुः *m.*—(Air, look) वदनं, दृष्टिः *f.*, आकारः, आभा.—(Surface) तलं, मुखं, पृष्ठं, पीठं ; 'face of the earth,' भूतलं, पृथिवीतलं, स्थितिपीठं.—(State) अवस्था, स्थितिः *f.*, दशा, भावः, रूपं ; 'before the face,' प्रतिमुखं, सम्मुखं-से, अभिमुखं, साक्षात्, समक्षं, प्रत्यक्षं-क्षेण-क्षतस्, अग्रे, अग्रतस् ; 'face to face,' सम्मुखं, मुखामुखि ; 'in face of,' सम्मुखः-खा-खी-खं, सम्मुखीनः-ना-नं, अभिमुखः-खा-खी-खं ; 'having the face averted,' विमुखः-खी-खं, पराङ्मुखः-खी-खं ; 'to turn away the face,' विमुखीभू ; 'to stand face to face,' सम्मुखीभू ; 'to fall with one's face on the ground,' भूमौ न्यकुलः or अघोमुखः.

पत् (c. 1. पतति-तिष्ठ); 'a wry face,' विकृताननं.

To FACE, v. a. सम्मुखीभू, अभिमुखीभू, प्रतिमुखीभू.—(Meet, oppose)

अभिमुखं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), अभिवृत् (c. 1. वर्त्तते-तिष्ठति), पर्य-
वस्था (c. 1. तिष्ठति-स्थातुं); 'one who faces the foe,' अभ्यभि-
वीर्यः, अभ्यभिवीर्यः, अभ्यभिभ्यः.—(Be opposite to) expressed by
मुख or अभिमुख in comp.; 'to face the south,' दक्षिणामुखः
-स्त्री -सं भूः; 'the north,' उदक्मुखः -स्त्री -सं भूः, उत्तराभिमुखः -स्त्री
-सं भूः; 'the east,' प्राक्मुखः -स्त्री -सं भूः.—(Covered with ad-
ditional cloth) अधिवस्त्रेण or अधिकपटेन ऋद् (c. 10. छादयति-यितुं).

FACED, a. अधिवस्त्रोपेतः -ता -तैः, उत्तरवस्त्रान्वितः -ता -तैः.—(Having
a face) used in comp.; as, 'lovely faced,' सुमुखः -स्त्री -सं,
मृगधाननः -नी -नैः; 'lotus-faced,' आननाम्नः -ज्जा -ज्जं; 'moon
faced,' चन्द्रमुखः -स्त्री -सं.

FACELESS, s. निर्भुखः -खा -स्त्री -सं, निर्वेदनः -ना -नैः, मुखहीनः -ना -नैः.

FACET, s. (Small surface of a gem) कणः.

FACETIOUS, a. रसिकः -का -कं, रसी-सिनी-सि (न), रसवान् -वती -वत्.

(त), सरसः -सा -सं, परिहासशीलः -ला -लं, परिहासवेदी -दिनी -दि
(न), प्रहासी-सिनी-सि (न), विनोदी -दिनी -दि (न), विदूषकः -का
-कं; 'facetious conversation,' सरसालापः, चित्रं.

FACETIOUSLY, adv. सरसं, हासकराण्यं, विनोदार्थं, रसिकप्रकारेण.

FACETIOUSNESS, s. रसिकत्वं, रसवत्त्वं, सरसता, परिहासशीलता, विनोदकत्वं,
हास्यता, हासोपादकत्वं, उल्लसता.

FACILE, a. मुखः -खा -सं, सुकरः -रा -रं, निरायासः -सा -सं, अनायासी
-सिनी -सि (न), सुसाध्यः -ध्या -ध्यं, सुगमः -मा -मं, सुखेन कार्यः -ध्यो
-ध्यं, अकठिनः -ना -नैः.—(Complying) अनुकूलः -ला -लं.—(Easy
of access) अभिगम्यः -म्या -म्यं.

To FACILITATE, v. a. सुकरं -रां -रं कृ, निरायासीकृ, सुखीकृ, दुःखानि
or दुर्गमणि or विघ्नान् or शल्यानि विनी (c. 1. -नयति -नेतुं) or
अपनी or हृ (c. 1. हरति, हर्षं) or नश् (c. 10. नाशयति -यितुं),
निर्विघ्नीकृ, निष्पटुहीकृ.

FACILITATED, p. p. सुकरोक्तः -ता -तैः, हृतविघ्नः -घ्ना -घ्नं, हृतप्रसूदः -हा -हं.

FACILITY, s. सौकर्यं, सुकरत्वं, सौख्यं, सौगम्यं, सुगमत्वं, सुसाध्यता, अनायासः,
निरायासत्वं, अकठिन्यं, अकष्टत्वं, अविषम्यं.

FACING, part. (Opposite to) अभिमुखः -खा -स्त्री -सं, सम्मुखः -खा -सं,
सम्मुखीनः -ना -नैः, अभिमुखगतः -ता -तैः, प्रतिमुखः -खा -सं; 'facing
the north,' उत्तराभिमुखः -खा -सं, or expressed by मुख; as,
'facing the east,' प्राक्मुखः -खा -सं; 'the west,' प्रत्यङ्मुखः;
'the south,' दक्षिणामुखः; 'the north,' उदक्मुखः; 'with the
head facing the east,' प्राक्शिरसः -सा -सं.

FACING, s. (Additional covering in front of a garment) वस्त्रा-
यभागे म्यूनम् अधिकांशुकं or अधिवस्त्रं.—(End of a sleeve) पिप्प-
लानं.—(Of a fortification) दुर्गमुखं.

FAC-SIMILE, s. प्रतिलिपिः f., हस्ताक्षरप्रतिरूपं.

FACT, s. वस्तु n. भूतं, अर्थः, पूर्णं, कर्म n. (न), कृतं, कृतवस्तु n.—
(Reality) तत्त्वं, सत्त्वं, सत्ता, सत्यता, यथार्थता, वाच्यार्थ्यं, प्रकृतत्वं;
'in fact,' वस्तुतः, अर्थतः, तत्त्वतः, परमाथतः.

FACTION, s. (A party) पक्षः, शाखा, गणः, दलः; 'one of the oppo-
site faction,' विपक्षः; 'one's own faction,' आत्मपक्षः; 'fol-
lowing a faction,' पक्षपातः-तिता, पक्षपातकृतचेहः, गणता.—
(Political dissension) भेदः, द्वैषं, द्वन्द्वं, विरोधः, राजद्रोहः.

FACIOUS, a. (Relating to faction) पाक्षः -क्षी -क्षं.—(Promoting

faction, seditious) राज्यभेदकरः -री -रं, राजद्रोही -हिणी -हि (न),
कलहकारी -रिणी -रि (न), भेत्ता -क्षी -क्षं (नृ), उपजापकः -का -कं,
उपद्रवी -विणी -वि (न).

FACTIOUSLY, adv. भेदकराण्यं, कलहकराण्यं, सोपनायं, उपजापकतः.

FACTIOUSNESS, s. भेदकरशीलता, राजद्रोहः, कलहकारित्वं, उपजापः.

FACTITIOUS, a. कृत्रिमः -मा -मं, कृतकः -का -कं, कल्पितः -ता -तं, काल्प-
निकः -की -कं, रचितः -ता -तं, पठितः -ता -तं, शिष्टिकः -का -कं,
शिल्पनिर्मितः -ता -तं, योक्तिकः -की -कं.

FACTITIOUSLY, adv. कृत्रिमप्रकारेण, शिल्पेन, कल्पनापूर्व.

FACTOR, s. वणिकप्रतिनिधिः m., देशान्तरे वाणिज्यकर्मनिर्वाहणे नियुक्तो
जनः, नियोगी m. (न), नियुक्तः, प्रतिपुरुषः.

FACTORAGE, s. वणिकप्रतिनिधिगृहीतः शुल्कः, वणिककर्मनिर्वाहणार्थं नियो-
गिणे देयं पारितोषिकं.

FACTORY, s. (Manufactory) शिल्पगृहं, शिल्पशाला, यन्त्रगृहं, आवेशनं,
प्रावेशनं, अन्वासनं पर्यनिर्मितशाला, वाणिज्यदुष्यनिर्मितगृहं.

FACTOTUM, s. सर्वकर्म m. f. (न), सर्वकर्मकरः -री, सर्वकर्मणः -शा.

FACULTY, s. (Power) शक्तिः f., बलं, क्षमता, सामर्थ्यं, प्रभावः, साशक्तिः.
—(Faculty of the mind) धीशक्तिः f., मनःशक्तिः f., निष्क्रमः.
संस्कारः, चिह्नसंस्कारः.—(Facility of performance) योग्यता, युक्तिः f.,
सुप्रयोगता, कौशल्यं, पाठवं.—(Privilege) अधिकारः.—(The body
of doctors) वैद्यगणः, चिकित्सकवर्गः.

FACUND, a. वाक्पटुः -टु -टु, वाग्मी -ग्मिनी -ग्मि (न). See ELOQUENT.

FACUNDITY, s. वाक्पटुता, वाक्पाठवं, पटुत्वं, वाचिपटुता.

To FADDLE, v. n. रम् (c. 1. रमते, रन्तुं), खेलं (c. 1. खेलति-लितुं), खेलं कृ.

To FADE, v. n. (Decay, wither) झे (c. 1. झायति, झातुं), परिझे, विशृं
in pass. (-शीर्यते), छि in pass. (-क्षीयते), सद् (c. 1. सीदति, सन्तुं),
अवसद्, अयसद्, नृ (c. 4. नोयति, न्रितुं -रीतुं), नश् (c. 4. नश्यति,
नश्नुतुं), प्रणशं, विनशं, ध्वंसं (c. 1. ध्वंसते-सितुं), विध्वंसं, शद् (c. 1.
शोयते, शन्तुं), ध्रै (c. 1. ध्रायति, ध्रातुं), प्रलो (c. 4. -लीयते-लेतुं), गल्
(c. 1. गलति-लितुं).—(Lose colour) विवर्णीकृ, नीरक्तीभू.

To FADE, v. a. (Cause to wither) छि in caus. (-क्षययति, क्षययति
-यितुं), अयसद् in caus. (-सादयति-यितुं), ध्वंसं in caus. (-ध्वंसयति
-यितुं), ध्रै in caus. (-ध्राययति-यितुं), झानीकृ, विशोणीकृ, तेजो हृ
(c. 1. हरति, हर्षं).—(Deprive of colour) विवर्णीकृ, वर्णं दुष् in
caus. (-दूषयति-यितुं) or नश् in caus. (-नाशयति-यितुं).

FADED, p. p. झानः -ना -नैः, परिझानः -ना -नैः, शोयः -शो -शं, विशोयः
-शो -शं, क्षीयः -शा -शं, ध्वंसः -स्ना -सं, अयसवः -वा -वं, जीयः
-शो -शं, तान्तः -ना -नं.—(In colour) विवर्णः -शो -शं, दीनवर्णः
-शो -शं, पीतरागः -गा -गं, गतवर्णः -शो -शं, नीरक्तः -क्ता -कं.

FADING, s. झानिः f., शोयिता, विशोयिता, क्षयः, ध्वंसः, अयसराजः, जीयिः f.,
तेजोहानिः f., शोयः, झुप्कता.—(Loss of colour) वर्णहानिः f., वैषम्यं.

FADING, part. or a. झायमानः -यनी -यन् (न), झायमानः -ना -नं, वैशो-
यमाणः -शा -शं, क्षीयमाणः -शा -शं, ध्रायमानः -ना -नं, क्षयी-ययणं
-यि (न), क्षयिणः -णः -णु, विनश्यतः -रा -रं, विध्वंसी-सिनी-सि (न).

FALCAL, FECEES. See FICAL, FEETS.

To FAG, v. a. अतिकायक्रेशन नीचकर्म कृ in caus. (-कारयति -यितुं)
or दास्यं कृ in caus. (-दासयति-यितुं), सद् in caus. (-सेदयति-यितुं), आः in
caus. (-यासयति-यितुं).

To FAG, v. n. अतिकायक्रेशन अम् (c. 4. आस्यति, असितुं), or दास्यं
(c. 4. -दासयति-यितुं), सद् (c. 4. सिद्यते, सेतुं), निरक्तः -क्ता -कं.

FAG, s. दासः, निरन्तरायासी m. (न), अतिश्रमेण नीचकर्मकरः -कर (न).

FAIRY, *a.* पेशाबिकः -की -के, भीतिकः -की -के, राक्षसः -की -के.

FAITH, *s.* अज्ञा, भक्ति *f.*, प्रत्ययः, विश्वासः, विश्रम्भः, आस्था, निष्ठा, आस्तिक्यबुद्धिः *f.*, आस्तिकता, भक्ता; 'of one faith,' एकभक्ति -क्ति -क्ति; 'to have faith in,' अज्ञा (c. 3. -दधाति -धातुं), विश्वास (c. 2. -यसिति -तुं).—(Veracity, honesty) सत्यता, सत्यवादिष्वं, विश्वास्यता, सारत्यः; 'done with faith,' अज्ञाकृतः -ता -तं.

FAITH, *exclam.* 'सत्यं, नूनं, सत्यं, एवं, आश्चर्यं, चिचं.

FAITHFUL, *a.* (Firm in adherence) भक्तः -क्ता -क्तं, भक्तिमान् -मती -मत् (तु), दृढभक्तिः -क्ति -क्ति, भक्तिगुणः -क्ता -क्तं, आश्रितः -श्रित -श्रितं, अश्व-भिचारी -रिणी -रि (नृ): 'faithful to one's master,' प्रभुभक्तः -क्ता -क्तं; 'a faithful friend,' स्थितमेता *m.* (नृ), दृढमेता *m.*, दृढसीतुदः.—(True to obligations) सत्यप्रतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, सत्यसन्धः -न्धा -न्धं, संशितव्रतः -ता -तं, अस्तिद्वितव्रतः -ता -तं, अलङ्घितव्रतः -ता -तं, अनुव्रतः -ता -तं, प्रतिज्ञापालकः -का -कं.—(Full of faith, having faith) अज्ञालुः -लुः -लु, अज्ञावान् -वती -वत् (तु), अज्ञानः -ना -नं, अज्ञात -धती -धत् (तु), अज्ञायः -यी -यं, विश्वासी -सिनी -सि (नृ), प्रत्ययो -यिनी -यि (नृ).—(To be trusted, confided in) विश्वास्यः -व्या -व्यं, विश्वासनीयः -या -यं, विश्वासः -स्ता -स्तं, विश्रामः -आ -अं; 'faithful wife,' पतिव्रता, साध्वी, सती, मुचरिवा, स्वोपा, एकपत्नी; 'faithful lover,' अनुकूलः.

FAITHFULLY, *adv.* भक्ता, दृढभक्ता, भक्त्यतः, सत्यं, मारत्येन, कपटं विना.

FAITHFULNESS, *s.* (Firm adherence) भक्ति *f.*, दृढा भक्ति, भक्त्यं, भक्तिमत्त्वं, दृढभक्तिवत्, आश्रितः *f.*, अनुरक्तिः *f.*, दृढं मोक्षं.—(Veracity) सत्यता, सत्यवादिष्वं.—(Performance of promises) प्रतिज्ञापालनं -लकनं.—(In a wife) पतिव्रतं, सतीवत्, साध्वीवत्; 'in a lover,' अनुकूलता.

FAITHLESS, *a.* (Unbelieving) अज्ञानः -ना -नं, अज्ञाहिनः -ता -तं, अविश्वासी -सिनी -सि (नृ), अप्रत्ययो -यिनी -यि (नृ).—(Disloyal, perfidious) अशक्तः -क्ता -क्तं, अशक्तिमान् -मती -मत् (तु), भक्तिहीनः -ना -नं, विश्वासघाती -तिनी -ति (नृ), विश्रम्भघाती &c., द्विद्वेषी -विनी -वि (नृ), कुटिलचारः -रा -रं.—(Not to be trusted) अविश्वासः -स्या -स्यं.—(Not true to engagements) भग्नप्रतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, असत्यसन्धः -न्धा -न्धं, मिथ्याप्रतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, विसंवादी -दिनी -दि (नृ).—(Not true to marriage) व्यभिचारी *m.* -रिणी *f.* (नृ), असाध्वी *f.*, असती *f.*

FAITHLESSLY, *adv.* अशक्ता, अशक्त्यतः, भक्तिभङ्गात्, प्रतिज्ञाभङ्गात्, मिथ्या.

FAITHLESSNESS, *s.* (Unbelief) अज्ञाना, अविश्वासः, अप्रत्ययः, अविश्रम्भः.—(Disloyalty) अशक्ति *f.*, भक्तिहीनता, भक्तिभङ्गः, विश्वासभङ्गः, विश्वासघातः, शत्रुसेवा.—(Violation of promises, &c.) प्रतिज्ञाभङ्गः, प्रतिज्ञातिभङ्गः, व्रतलोपनं, संविज्ञातिभङ्गः.

FALCATED, *a.* दात्राकृतिः -तिः -ति, लवित्राकारः -रा -रं, वक्रः -क्ता -क्तं.

FALCHION, *s.* वक्रस्त्रजः, चन्द्रहासः, निस्त्रिंशः, स्रजः, मखलायः, कृपायः, शकः.

FALCON, *s.* इयेनः, कपोतारिः *m.*, पातिपक्षी *m.* (नृ), खगानकः, शशादनः,

पक्षी *m.* (नृ), नीलपिच्छः, कपोताखनुसरणे शिक्षितः इयेनः.

FALCONER, *s.* इयेनशीवी *m.* (नृ), इयेनपोषकः, इयेनपालकः, इयेनशिक्षकः.

FALCONRY, *s.* इयेनन्याता, इयेनशिक्षा, इयेनपोषः, इयेनपालनं.

FALD-STOOL, *a.* इतस्ततो बह्वनयोग्यो लघुपीठः, धर्मोपयोग्यपीठः -ठः.

TO FALL, *v. n.* पत (c. 1. पतति -तिर्तुं), निपत, परिपत, भङ्ग (c. 4. भङ्गयति, c. 1. भङ्गते -तिर्तुं), परिभङ्ग, च्यु (c. 1. च्युते -च्योतुं), ध्वंस (c. 1. ध्वंसते -तिर्तुं), विध्वंस, संस (c. 1. संसते -तिर्तुं), आसंस, विध्वंस, गल् (c. 1. गलति -तिर्तुं), अवगल्, विगल्, समागल्, लक्ष (c. 1. लक्षते

तिर्तुं), स्खल् (c. 1. स्खलति -तिर्तुं).—(Die) मृ (c. 6. च्यते, मर्ते).—(Sink) सद् (c. 6. सौदति, सक्तुं), अवसद्.—(Fall away) 'become lean,' ध्वि in pass. (क्षीयते, कृशोभू); 'apostatize,' स्वधर्मोद्भंश or च्यु or विच्यु; 'decline, fade,' द्वै (c. 1. ज्ञापति, ज्ञातुं), प्रली (c. 4. -लीयते -लेतुं).—(Fall back) अवस्था (c. 1. -तिष्ठते -स्थानुं), अवसृ (c. 1. -सरति -सर्तुं).—(Fall calm) निर्वाताभू.—(Fall down) अवपत, निपत, प्रपत; 'prostrate one's self in worship,' प्रक्षिपत, अवनिं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), अज्ञाज्ञपातं कृ; 'fall down with one's face on the ground,' भूमौ न्यस्तुतः or अधोमुखः पत; 'fall down at one's feet,' पादयोः or चरणयोः पत.—(Fall foul) आक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं).—(Fall from) भंश, प्रभंश or च्यु with abl. c.—(Fall into) निपत; 'fall into the hands of the enemy,' शत्रुहस्ते पत.—(Fall in with) सम्मन् (c. 4. -मन्यते -मनन्), उपगम्.—(Fall off) 'withdraw,' पलाय (c. 1. पलायति -यितुं, rt. इ), चल् (c. 1. चलति -लितुं), अवस्था, अपसृ; 'abandon one's duty,' स्वधर्मं त्यज (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं).—(Fall on) आपत, आक्रम, आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), अभिद्र, (c. 1. -द्रवति -द्रोतुं).—(Fall out) 'quarrel,' विषद् (c. 1. -वदते -दितुं), कलहं कृ; 'befall,' निपत, आपत, उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थानुं), सम्भू.—(Fall short) न्यूनोभू, हस (c. 1. हसते -सितुं), ध्वि in pass., हा in pass. (क्षीयते). (Fall sick) रोगग्रस्तः -स्ता -स्तं भू, पीडितः -ता -तं भू.—(Fall to) उपक्रम, प्रक्रम.—(Fall under) अन्तर्गत् in pass. (-गम्यते).—(Fall upon). See TO FALL ON. (Fall into misfortune) आपद्ग्रस्तः -स्ता -स्तं भू, आपद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं).

TO FALL, *v. a.* (Drop, let fall) पत in caus. (पातयति -यितुं), भंश in caus. (भंशयति -यितुं), संस in caus. (संसयति -यितुं).—(Diminish) न्यूनोभू.

FALL, *s.* (Act of falling and dropping) पातः, पतनं, अवपातः, निपातः, निपतनं, सम्पातः, प्रपतनं, भंशः, प्रभंशः, च्युतिः *f.*, ध्वंसः -सनं, विध्वंसः, प्रध्वंसः, अधोगतिः *f.*, अधःपतनं, विसंसा.—(Death, ruin) क्षयः, परिक्षयः, ध्वंसः, परिध्वंसः, नाशः.—(Degradation) पदभंशः, पदच्युतिः *f.*, स्थानप्रभंशः, अपकर्षः, अपध्वंसः, अधोगतः मनः, नर्पदाक्षयः.—(Declension, sinking) च्युतिः *f.*, क्षयः, अवक्षयः, सादः, अवसादः.—(Diminution) न्यूनता, हासः, अपक्षयः, क्षयः.—(Declivity) पातुकः, पातुकभूमिः *f.*, प्रपणभूमिः *f.*, निस्प्रभूमिः.—(Cascade) प्रपातः, प्रप्रवणं, वारिप्रवाहः, निकरः.—(Fall of the leaf) पर्णध्वंसः, पत्रापागमः, शरद् *f.*—(Fall of snow) हिमवर्षः.—(Fall of rain) धारासम्पातः, धारासारः, धारा, आसारः, अभावकाशः.—(Fall from a vehicle) वाहनभंशः, वाहभंशः.

FALLACIOUS, *a.* मोही -हिनी -हि (नृ), मोहनः -ना -नी -नं, भानिजनकः -का -कं, भमजनकः -का -कं, भानिमान् -मती -मत् (तु), मायी -यिनी -यि (नृ), वचकः -का -कं, अविश्रम्भनीयः -या -यं, असत्यः -स्ता -स्तं, मिथ्या in comp.; 'a fallacious opinion,' मिथ्यामतिः *f.*; a fallacious argument, 'मिथ्याहेतुः *m.*

FALLACIOUSLY, *adv.* मिथ्या, मोहनार्थं, सत्याजं, मायया, वचनार्थं.

FALLACIOUSNESS, *s.* भानिजनकत्वं, भानिमत्त्वं, वचकता, असत्यता, सत्याजत्वं; 'of an argument,' हेत्वाभासः.

FALLACY, *s.* (Deceitfulness) वचकत्वं, कृता.—(Mistake) भमः, भानिः *f.*, मिथ्यामतिः *f.*—(False argument) मिथ्याहेतुः *m.*, आभासः, हेत्वाभासः, पक्षाभासः, फट्टिका.

FALLEN, *p. p.* पतितः -ता -तं, निपतितः -ता -तं, प्रपतितः -ता -तं, भष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रभष्टः -ष्टा -ष्टं, च्युतः -ता -तं, सस्तः -स्ता -स्तं, ध्वस्तः -स्ता -स्तं.

गलितः-ता-तं, विगलितः-ता-तं, पक्षः-क्षा-क्षं, स्तब्धः-क्षा-क्षं; 'fallen down,' अधःप्रतितः-ता-तं; 'fallen asleep,' मुग्धः-ता-तं, प्रमुग्धः-ता-तं; 'fallen into distress,' विपद्गस्तः-स्ता-स्तं, आपत्ताग्रः-ता-तं, आपद्गम्यः-ता-तं.

FALLIBILITY, *s.* भ्रान्तिमत्त्वम्, मोहयोग्यता, मोहापीनता, भ्रमजनकता, मोहवृत्तिः, वचनीयता, वचकता, प्रमादवृत्तिः, असत्यता.

FALLIBLE, *a.* भ्रान्तिजनकः-का-कं, भ्रमजनकः-का-कं, भ्रान्तिमान्-मती-मत् (न), मोही-हिनी-हि (न), भ्रमणशीलः-ला-लं, वचनीयः-या-यं, भ्रमयोग्यः-ग्या-ग्यं.

FALLING, *part.* पातुकः-का-कं, पाती-तिनी-ति (न), पतयालुः-लुः-लु, संसी-सिनी-सि (न), ध्वंसी-सिनी-सि (न), पितसन्-सन्ती-सन्त् (न), पिपतिषुः-षुः-षु.

FALLING, *s.* (Indenture) भङ्गः, निश्चयः.—(Falling away) धर्मभङ्गः, धर्मच्युतिः *f.*, धर्मत्यागः.—(Falling off) भङ्गः, भेषः, क्षयः, उत्क्रमः.

FALLING-SICKNESS, *s.* आमरः, ग्रहामयः, सपामरः, भूतविक्रिया, प्रतानः.

FALLOW, *a.* (Unploughed) अनुग्रः-ता-तं, अनुग्रशस्यः-स्या-स्यं, अनुग्रिमः-मा-मं, अवापितः-ता-तं.—(Untilled) अप्रहतः-ता-तं, अकृष्टः-ष्टो-ष्टं, अफालकृष्टः-ष्टा-ष्टं, अकृतः-ता-तं, अहलः-ला-लं, अहत्यः-त्या-त्यं, खिलः-ला-लं; 'fallow land,' अनुग्रभूमिः *f.*, अप्रहतभूमिः *f.*—(Pale red) ईषट्कः-क्ता-कं, श्वेतकः-क्ता-कं.

TO FALLOW, *v. t.* वीजरोपणव्यतिरेकेण or वीजानि अनुग्रा भूमिं हलेन कृष् (c. 1. कषेति, कृष्टं) or भूमिलोहान् भिद् (c. 7. भिनक्ति, भेज्).

FOLLOWING, *s.* वीजरोपणव्यतिरेकेण भूमिकर्षणे or लोहभेदेन or भूमिहतिः *f.*

FALLOWNESS, *s.* अनुग्रवं, अकृष्टता, अहत्यता, बन्धता, निष्कलता, वैकल्यं.

FALSE, *a.* (Not true) असत्यः-स्या-स्यं, निःसत्यः-स्या-स्यं, अनृतः-ता-तं, अतथ्यः-थ्या-थ्यं, वितथः-था-थं, अस्यपार्थः-थी-थं, असन्-सती-सत् (न), अप्रकृतः-ता-तं, अलीकः-का-कं, मिथ्या or मृषा or अन्यथा in comp.; as, 'a false accusation,' मिथ्याभियोगः, मिथ्यापवादः; 'a false opinion,' मिथ्यामतिः *f.*; 'a false reply,' मिथ्योत्तरः; 'false speaking,' मृषावादः, मिथ्यावादः, असत्यभाषणं; 'false accuser,' मृषापवादी *m.* (न).—(Fictitious) कृत्रिमः-मा-मं, कल्पितः-ता-तं, काल्पनिकः-की-कं, विडम्बितः-ता-तं, कपटी-टिनी-टि (न), कूट or कपट or छद्म in comp.; as, 'false coin,' कूटसर्पः; 'false dice,' कूटाद्यः; 'false document,' कपटलेख्यः; 'false balances,' कूटतुला; 'false measure,' कूटमानः; 'a false ascetic,' छद्मतापसः, वक्त्रती *m.* (न); 'in a false dress,' छद्मवेशी *m.* (न).—(Unfaithful, treacherous) विश्वासघाती-तिनी-ति (न), रहस्यभेदी-दिनी-दि (न), मन्त्रभेदी &c., क्षीणभक्तिः-क्लि-क्लि, व्यभिचारी-रिणी-रि (न); 'to vows, engagements,' स्कन्धितव्रतः-ता-तं, उलङ्घितव्रतः-ता-तं, असत्यसन्धः-न्धा-न्धं, लुप्तव्रतः-ता-तं; 'a false wife,' अप्रतिव्रता.—(Hypocritical) कुहकः-का-कं, दम्भी-भिनी-भि (न); 'false worship,' अश्वीविडम्बनः.—(Vain, groundless) वृषा or निष्वा in comp. मोघः-था-थं; 'a false alarm,' वृषाक्रोशः; 'false hope,' मोघाशा.—(Dishonest) कापटिकः-की-कं.

FALSE-HEARTED, *a.* विश्वासघाती-तिनी-ति (न), अस्थिरप्रेमा-मा-म (न).

FALSEHOOD, *s.* (Want of truth) असत्यता, निःसत्यता, अतथ्यता, अनृतता, वितथता, अलीकता, अवापार्थ्यं.—(A lie) अनृतं, असत्यं, वितथं, अतथ्यं, अलीकं, अश्वीलं, मृषोक्तं.—(Speaking falsehood) मिथ्यावादः, मृषावादः, मिथ्याकथनं, मृषाभाषिता, असत्यभाषणं, मृषाभिधानं, कैतववादः; 'one who tells a falsehood,' अनृतवादी *m.* (न), मिथ्यावादी, मृषावादी; 'devoted to falsehood,' अनृतव्रतः-ता-तं.

FALSELY, *adv.* मिथ्या, मृषा, अन्यथा, असत्यं, निःसत्यं, अनृतं; 'acting falsely,' मिथ्याचारः-रा-रं; 'speaking falsely,' अनृतवादी-दिनी-दि (न), अनृतवाक् *m. f. n.* (क्); 'falsely modest,' मिथ्याविनीतः-ता-तं, कपटविनयवान्-वती-वत् (न).

FALSENESS, *s.* (Want of truth) असत्यता, निःसत्यता.—(Fictitiousness) कूटता, कृत्रिमता, कापट्यं.—(Duplicitousness) कपटता, व्याजः, कैतव्यं, शठता.—(Perfidy) विश्वासभङ्गः, विश्वासघातः, मन्त्रभेदः.

FALSE-PROPHET, *s.* भविष्यद्वादिनो वेशधारी *m.* (न), मिथ्याभविष्यद्वादी *m.*

FALSE-WITNESS, *s.* कूटसाक्षी *m.* (न), मिथ्यासाक्षी *m.*, कूटकारकः, कौटसाक्ष्यं, मिथ्यासाक्ष्यं, अतथ्यसाक्ष्यं.

FALSIFICATION, *s.* कूटकरणं, कपटकरणं, छद्मकरणं, कृत्रिमकरणं, मिथ्याकरणं, अन्यथाकरणं.

FALSIFIER, *s.* कूटकः, कूटकृत्, कपटकारी *m.* (न), मिथ्याकारी *m.*—(Disprover) खण्डनकृत्, प्रमाख्याता *m.* (न), अधरोकारी *m.*

TO FALSIFY, *v. a.* (Counterfeit) कूटं कृ, कपटं कृ, छलं (c. 10. छलयति-यितुं), अन्यथा कृ, मिथ्या कृ,—(Disprove) खण्डं (c. 10. खण्डयति-यितुं), अधरोकृ, असत्यम् इति सूचं (c. 10. सूचयति-यितुं).—(Violate, break) अतिक्रमं (c. 1. क्रामति-क्रमितुं), भिद् (c. 7. भिनक्ति, भेज्), लुप् (c. 6. लुम्पति, लोम्).

TO FALSIFY, *v. n.* असत्यं वद् (c. 1. वदति-दितुं), मिथ्या or मृषा वद्.

FALSITY, *s.* असत्यता, निःसत्यता, अनृतता, अवापार्थ्यं, वितथत्वं, अलीकता.

TO FALTER, *v. n.* (Speak with broken utterance) खरभङ्गेन or भग्नस्वरेण or स्खलद्वाक्येन वद् (c. 1. वदति-दितुं), स्खलितं वद्, स्वरेण स्खल् (c. 1. स्खलयति-लितुं, c. 10. स्खलयति-यितुं), गगद्वा वाचा वद्, अस्यद्वाचा वद्, गगद् (nom. गगद्वति).—(Tremble, totter) स्खल्, प्रस्खल्, स्खलनं कृ, कम्पं (c. 1. कम्पते-म्पितुं), वेपं (c. 1. वेपते-पितुं).

FALTERING, *part.* or *a.* स्खलितवाक्यः-का-कं, भग्नस्वरः-रा-रं, भिन्नस्वरः-रा-रं.

FALTERING, *s.* स्खलनं, वाक्यस्खलनं, स्खलद्वाक्यं, खरभङ्गः, खरभेदः, गगद्वाक् *f.* (क्), अस्यद्वाचनं.

FALTERINGLY, *adv.* स्खलत्स्वरेण, स्खलद्वाक्येन, खरभङ्गेन, गगद्वाचा.

FAME, *s.* कीर्तिः *f.*, यशः *n.* (स्), ख्यातिः *f.*, सुख्यातिः *f.*, परिख्यातिः *f.*, विद्युतिः *f.*, प्रतिज्ञा, विश्रावः, प्रसिद्धिः *f.*, प्रकीर्तिः *f.*, कीर्तना-नं, प्रथा, प्रथितिः *f.*, सम्प्रथा, समाख्या, समाशा, प्रतिपत्तिः *f.*, विख्यातिः *f.*, प्रविख्यातिः *f.*, प्रतिख्यातिः *f.*, रुढिः.—(Rumour) जनश्रुतिः *f.*, जनप्रवादः, जनोदाहरणं.

FAMED, *a.* ख्यातः-ता-तं, विख्यातः-ता-तं, प्रसिद्धः-द्धा-द्धं, विद्युतः-ता-तं, प्रथितः-ता-तं, कीर्तितः-ता-तं, समाख्यातः-ता-तं, लोकविद्युतः-ता-तं.

FAME-GIVING, *a.* कीर्तिकरः-री-रं, यशस्कृत्-री-रं, कीर्तिदः-द्दा-द्धं.

FAMILIAR, *a.* (Domestic) गृहजः-जा-जं-जातः-ता-तं, आनर्वांसिकः-की-कं, कौलिकः-की-कं, कुल in comp.—(Well acquainted with, intimate) परिचितः-ता-तं, सुविद् *m. f. n.*, सुसंसर्गी-गिणी-गि (न), संस्तुतः-ता-तं; 'with the scriptures,' शास्त्रज्ञः, स्वधी-तशास्त्रः; 'with law,' स्मृतिकुशलः.—(Accustomed to) अभ्यस्तः-स्ता-स्तं.—(Well-known) सुविदितः-ता-तं, सुज्ञातः-ता-तं, प्रसिद्धः-द्धा-द्धं.—(Unceremonious) आदरहीनः-ना-नं, निर्गौरवः-वा-व, निरादरः-रा-रं.—(Ordinary) प्राकृतः-ती-तं, लौकिकः-की-कं, लोकसिद्धः-द्धा-द्धं, प्रसिद्धः-द्धा-द्धं; 'familiar conversation,' विश्वव्यालापः.

FAMILIAR, *s.* (Friend) सुपरिचितः सुहृद् *m.*; दृढसुहृद् *m.*, सुसंसर्गी *m.*

(न), चिरमित्र, आमः.

FAMILIARITY, *s.* (Intimate association) सुसंसर्गः, दृढसंसर्गः, संसर्गितं, संसर्गः *f.*, आसन्नः, संयोगः.—(Intimate acquaintance) परिचयः, सुपरिचयः, परिज्ञानं, संस्वः.—(Freedom from ceremony, affability) अनादरः, आदरहीनता, गौरवहीनता, अभिगम्यता.

To FAMILIARIZE, *v. a.* अभ्यन् (c. 4. -अस्यति -स्यति), अभ्यासेन सुगमं -ना -ने or सुकरं -रां -रं कृ, निरन्तराभ्यासं कृ, परिचयं कृ.

FAMILIARIZED, *p. p.* अभ्यस्तः -स्ता -स्त, कृताभ्यासः -सा -सं, कृतपरिचयः -या -ये.

FAMILIARLY, *adv.* निर्गौरवं, गौरवं विना, निरादरं, अनादरेण, चिरमित्रवत्, सुपरिचितवत्; 'familiarly conversing,' विजगत्प्रलापी -विनी -पि(न्).

FAMILY, *s.* (Race) कुलं, वंशः, कुटुम्बः, जातिः *f.*, गोत्रं, सन्तानं, प्रवरः.—(Lineage) सन्तत्यः, सन्ततिः *f.*, जननं, आवलिः *f.*, सन्तवायः.—(Household) गृहजनः, अभिजनः, स्वजनः, परिजनः, कुटुम्बकं, स्त्रीपु-
त्रकन्यादिः; 'head of a family,' कुटुम्बी, कौटुम्बिकः, कुलपतिः *m.*, कुलोद्भवः; 'of the same family,' सकुलः -ला -लं, सकुल्यः -त्या -त्यं; 'relating to a family,' कौलः -ली -लं -लिकः -की -कं, कुल in comp.; 'of good or noble family,' महाकुलः -ला -लं -लीनः -ना -नं, कुलीनः -ना -नं, कौलेयः -यी -यं, कुलिकः -का -कं, कुलोत्तमः -ता -तं; 'of low family,' दुष्कुलीनः -ना -नं, अकुलीनः -ना -नं; 'a woman of good family,' कुलनारी, कुलकन्या; 'of royal family,' राजवंश्यः -श्या -श्यं; 'family honour,' कुलमर्यादा; 'family pride,' कुलभिमानं, कुलोन्नतिः *f.*; 'family disgrace,' कुलनिन्दा; 'family respectability,' कुलोन्नयः; 'family duty,' कुलधर्मः, कुलाचारः; 'family priest,' कुलाचार्यः; 'family party,' गृहासक्त्यः; 'family feuds,' गृहविद्वेदः; 'family connexions,' गोत्री, कुलसन्निधिः *f.*; 'of ancient family,' दीर्घवंशः -शा -शं; 'attentive in supporting one's family,' कुटुम्बवाप्तः, कुलालम्बी *m.* (न), अभ्यागारिकः, उपाधिः *m.*; 'cruelty to one's family,' अनात्म्यं.

FAMINE, *s.* दुर्भिक्षं, दुष्कालः, दुर्भिक्षं, अनाकालं, अकालः, प्रयायः, मोवाकः, अनाहारकालः, आहारविरहः, आहारभावः, अवाभावः, आहारसम्भवः, दुर्भिक्षं.

To FAMISH, *v. a.* क्षुधया पीड्यते (c. 10. पीडयति -यितुं) or व्याप्य (c. 10. -यादयति -यितुं) or अवसद् in caus. (-सादयति -यितुं) or कृशीकृ, क्षुधां -क्षी -क्षी कृ.

To FAMISH, *v. n.* आहारविरहाद् अवसद् (c. 6. -सोदति -सु) or क्षि in pass. (क्षीयते) or क्षीणशरीरः -रा -रं भू or कृशाङ्गीभू or व्याप्य (c. 4. -यसते).

FAMISHED, *p. p.* or *a.* क्षुपीडितः -ता -ते, क्षुधातः -क्षी -क्षी, क्षुधापीडितः -ता -ते, क्षुधानः -ना -नं, क्षुधपरिक्षः -शा -शं, क्षुधाहितः -ता -तं, क्षुधितः -ता -तं, निरक्षः -क्षा -क्षं.

FAMISHMENT, *s.* क्षुपीडा, क्षुधानता, अनाहारः, अवाभावः, पुषुष्ठा.

FAMOUS, *a.* ख्यातः -ता -तं, सुख्यातः -ता -तं, यशस्वी -स्विनी -स्वि (न), महायशः -शा -शं (न) -यशस्कः -स्का -स्कं, कीर्तिमान् -मती -मत् (न), विद्युतः -ता -तं, प्रथितः -ता -तं, प्रसिद्धः -ज्ञा -ज्ञं, विख्यातः -ता -तं, परिख्यातः -ता -तं, कीर्तितः -ता -तं, प्रसिद्धः -ज्ञा -ज्ञं, प्रतिपत्तिमान् -मती -मत् (न), पुषुप्रथः -या -यं, लोकविद्युतः -ता -तं, 'rendering famous,' यशस्कः -री -रं, यशस्कः -स्या -स्यं, कीर्तिकरः -री -रं.

FAMOUSLY, *adv.* महायशसा, महाकीर्तिपूर्व, परम्, उत्तमप्रकारेण.

FAMOUSNESS, *s.* कीर्तिमत्तं, यशस्विता, ख्यातिमत्तं, विद्युतिः *f.*

FAN, *s.* चयनं, तालपत्रकः -जकं. चीजनं, प्रकीर्णकं, चामरं, मङ्गलदोलः, 259

उत्क्षेपणं, यज्ञः.—(For winnowing) मूर्ध्निः -ध्वं, शूर्ध्निः -ध्वं.

To FAN, *v. a.* वीज् c. 10. चीजयति -यितुं, उपवीज्, अनुवीज्, उड्जीज्, चयनवायुना विधु (c. 5. -धूनीति, c. 6. -धुवति -ध्वितुं), चयनवातेन शीतल (nom. शीतलयति -यितुं).

FANATIC, FANATICAL, *a.* देवभक्तिव्ययः -या -यं or अतिश्रद्धाव्ययः, एकान्ते देवभक्तिनाद् उन्मत्तः -त्ता -तं or उत्तमबुद्धिः -द्धिः -द्धि or उत्तमबुद्धिः -द्धिः -द्धि or भानबुद्धिः -द्धिः -द्धि.

FANATIC, *s.* अतिश्रद्धादेवभक्तिनाद् उन्मत्तजनः or उन्मादी *m.* (न). मिथ्या भक्तिमान् *m.* (न), लपणकः.

FANATICALLY, *adv.* देवभक्तिव्ययवत्, एकान्ते देवभक्त्या, उन्मत्तवत्.

FANATICISM, *s.* एकान्ते देवभक्तिन्यो मादविशेषः or उन्मादः or उन्मत्तः or उत्तमबुद्धित्वं, अतिश्रद्धाप्रयुक्ता उन्मत्तता, अतिभक्तिव्ययता, अतिश्रद्धाव्ययता भक्तिमुच्यता, मिथ्याभक्तिः *f.*

FANCIED, *p. p.* भाषितः -ता -तं, विभाषितः -ता -तं, मतः -ता -तं.

FANCIFUL, *a.* (Formed in the imagination) मानसिकः -की -कं, मनोजः -जा -जं, मनसितः -जा -जं, मनोरथमृष्टः -ष्टा -ष्टं, मानसिकः -की -कं, मनःकल्पितः -ता -तं, मनोरथमृष्टः -ष्टा -ष्टं, सद्गुण्यः -जा -जं, अमूलकः -का -कं.—(Fanciful man) वृथावासनाकारी *m.* (न), दुर्वासनाकृन् *m.*, अनर्थकचिन्ताकारः, असम्भवकल्पकः, अपलबुद्धिः *m.*, मनोलील्यवान् *m.* (न), लोलमतिः *m.*

FANCIFULLY, *adv.* वृथावासनापूर्व, अनर्थकचिन्तापूर्व, काल्पनिकप्रकारेण, मनोलील्यात्, बुद्धिचापल्यात्.

FANCIFULNESS, *s.* मनोलील्यं, बुद्धिचापल्यं, लोलबुद्धित्वं, मायावस्त्वं, बुद्धिवि-
लसिता, मिथ्यासङ्कल्पवस्त्वं.

FANCY, *s.* (The faculty of imagination) कल्पनाशक्तिः *f.*, भावना -ने, विभावना -नं, वासना, कल्पना.—(Idea) बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, सङ्कल्पाः, मनोगतं, चिन्ता, मनोरथमृष्टिः *f.*—(Caprice, whim) मनोलील्यं, बुद्धिविलासः, बुद्धिचापल्यं, चापलं, भासः, आभासः, निवृत्त्यः, लहरी तरङ्गः, अलङ्घ्यः *m.*, छन्दः *n.* (स).—(Strange fancy) वृथावासना, असम्भवकल्पना, अनर्थकवासना, मिथ्यावासना, दुर्वासना, अनर्थकचिन्ता, मनोमाया, मृषार्थकं.—(Liking) रुचिः *f.*, अभिरुचिः *f.*

To FANCY, *v. n.* (Imagine, think) मनं (c. 4. मन्यते, मन्तुं), भु (c. 10. भावयति -यितुं), विभू, सम्भू, चिन्त् (c. 10. चिन्तयति -यितुं). 'To fancy one's self' is sometimes expressed by the adj. मन्यः -न्या -न्यं; as, 'one who fancies himself learned,' पण्डितमन्यः; 'one who fancies himself good,' साधुमन्यः; 'one who fancies herself beautiful,' सुन्दरीमन्या.

To FANCY, *v. a.* (Form in the mind) मनसा कल्प (c. 10. कल्पयति -यितुं) or भू in caus. (भावयति -यितुं) or कृ.—(Like) अभिनन्द (c. 1. -नन्दति -नन्दितुं), हृष् (c. 1. रोचते -चिन्तुं) with dat. of the person; as, 'he fancies that,' तत् तस्मै रोचतः; 'doing what one fancies,' कामकारी *m.* (न); 'eating what one fancies,' कामभक्षः.

FANCY-FRAMED, *a.* मनःकल्पितः -ता -तं, वासनाकल्पितः -ता -तं, मनोजः -जा -जं, मनसितः -जा -जं, मनोरथमृष्टः -ष्टा -ष्टं, मानसिकः -की -कं.

FANCY-SICK, *a.* विकृतबुद्धिः -द्धिः -द्धि; 'one who fancies himself sick,' रोगिण्यमन्यः.

FANE, *s.* देवतागारः, देवागारः, देवालयः, देवतायतनं, देवभवनं, देवम्रासादः, देवगृहं, देववेश्म *n.* (न), देवतामन्दिरं, देवतावासः.

FANG, *s.* दंष्ट्रा, दृशनः -नं, रदः -दन्तः, दन्तः, उदग्रदन्तः, दीर्घदन्तः, पिशाचः

-यं, दादा, दाडकः, राक्षसी; 'of a serpent,' 'दण्डकः, चाशी: f. (स्).—(Claw) नखः.

FANGED, *a.* दंष्ट्री-दंष्ट्री (न्), दन्ती-दन्ती (न्), दीर्घदन्तवान्-वती-वत् (न्).

FANGLESS, *a.* निर्दंशनः-ता-नं, भग्नदंष्ट्रः-ष्ट्रा-ष्ट्रं, गलितदन्तः-न्ता-न्तं, निर्दन्तः-न्ता-न्तं, दशनोच्छिष्टः-ष्ट्रा-ष्ट्रं.

FAN-LIGHT, *s.* व्यजनाकारो गवाक्षः or गृहाक्षः.

FANNED, *p. p.* वीजितः-ता-तं, उपवीजितः-ता-तं, वीज्यमानः-न्ता-नं, उज्जीव्यमानः-न्ता-नं, व्यजनेन विधूयमानः-न्ता-नं or विधुतः-ता-तं.

FANNER, *s.* वीजयिता *m.* (न्), वीजनकर्त्ता *m.* (न्), विधयिता *m.* (न्).

FANTASM, *s.* मिथ्यावासना, मनोरथसृष्टिः *f.*, आभासः, अपञ्चया.

FANTASTIC, FANTASTICAL, *a.* (Existing in the imagination) मनःकल्पितः-ता-तं, मनसिर्गमः-जा-जं, वासनाकल्पितः-ता-तं, मानसिकः-की-कं.—(Capricious, whimsical) चपलः-ला-लं, लोलः-ला-लं.—(Odd) विषमः-मा-मं, असङ्गतः-ता-तं, अपरूपः-पा-पी-पं, विलक्षणः-शा-यं.

FANTASTICALLY, *adv.* चपलं, आपत्येन, मनोलीत्यात्, विषमं, असङ्गतं.

FANTASTIC-NESS, *s.* आपत्यं, मनोलीत्यं, वैषम्यं, अपरूपता, असङ्गतत्वं.

FANTASY, *s.* See FANCY.

FAR, *a.* दूरः-रा-रं, विदूरः-रा-रं, दूरस्थः-स्या-स्यं-स्यायी-यिनी-यि (न्), दूरवर्ती-वर्ती (न्), दूरीभूतः-ता-तं, अनुपस्थायी-यिनी-वि (न्), अनुपस्थः-स्या-स्यं, असन्निकृष्टः-ष्ट्रा-ष्ट्रं, विप्रकृष्टः-ष्ट्रा-ष्ट्रं, असन्निहितः-ता-तं; 'very far,' सुदूरः-रा-रं, दक्षिणः-ष्ट्रा-ष्ट्रं, दक्षीयान्-यसी-यः (स्).

FAR, *adv.* (At a distance) दूरं, दूरे, दूरतम्, विदूरतम्, आरात्.—(To a distance) दूरं, दूरपर्यन्तं.—(By a distance) दूरेण.—(From far) दूरात्, दूरतम्.—(To a great extent) अत्यन्तं, भृशं, बहु, मु or अति or अतिशय prefixed.—(As far as) expressed by सा prefixed governing the abl. c., or by पर्यन्तं or अन्त affixed; as, 'the earth as far as the ocean,' 'सामुद्रात् or समुद्रपर्यन्तं or सागरान्ता पृथिवी.—(By far) दूरेण; 'action is by far inferior to devotion,' कर्म दूरेण अवरं योगात्.—(How far?) किं पर्यन्तं, कियत् पर्यन्तं, कियत् प्रमाणं.—(So far) तदन्तं, तत्पर्यन्तं.—(Far off) दूरस्थः-स्या-स्यं, दूरमस्थः-स्या-स्यं, दूरीभूतः-ता-तं; 'the day being far spent,' अतिक्रान्ते दिवसे; 'a woman far gone in love,' दूरगतमनसा.

FAR-EXTENDED, *a.* बहुविस्तीर्णः-शी-शं, सर्व्वचयापी-यिनी-यि (न्).

FAR-FAMED, *a.* पुषुप्रयः-पा-पं, पुषुप्रशः-शा-शः (स्), महाप्रशः &c.

FAR-FETCHED, *a.* झिष्टः-ष्ट्रा-ष्ट्रं, यत्कृतः-ता-तं; 'far-fetched idea,' झिष्टकल्पना.

FAR-SEEING, *a.* दूरदर्शी-शीनी-शी (न्), दीर्घदर्शी-शीनी-शी (न्).

FAR-SIGHTED, *a.* दूरदृष्टिः-ष्ट्रिः-ष्ट्रि, दीर्घदृष्टिः-ष्ट्रिः-ष्ट्रि, पारदृष्टा-ष्ट्रा-ष्ट्र (न्).

PARCE, *s.* प्रहसनं, विलासिका, दुस्मित्रिका, हास्योत्पादको नाटकः, पटिहासजनकम् उपरूपकं.

FARCICAL, *a.* प्रहसनसम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (न्).—(Droll) हासकरः-री-रं, हास्यः-स्या-स्यं, उपहास्यः-स्या-स्यं, रसिकः-का-कं, विनोदी-दिनी-दि (न्), हास्योत्पादकः-का-कं, असङ्गतः-ता-तं, अपरूपः-पा-पी-पं.

FARCY, *s.* अस्थानां चर्मरोगविशेषः or दुग्धमैलं or चर्मदूषिका.

FARDEL, *s.* कूषः, गुच्छः-च्छकः, पोदलिका, पोडली, भाटः.

To FARE, *v. n.* (Be in any state) वृत् (c. 1. वचते-वितुं), अस् (c. 2. अस्ति, भू (c. 1. भवति-वितुं), स्वा (c. 1. तिष्ठति, स्वातुं); 'to

fare well,' सुस्थः-स्या-स्यं or सुस्थितः-ता-तं भू or अस्; 'to fare badly,' दुःस्थः-स्या-स्यं भू or अस्; 'faring well,' भविष्युः-ष्युः-ष्यु, भूष्युः-ष्युः-ष्यु, भविता-ची-न (न्).—(Feed) भोजनं कृ, भुञ्ज (c. 7. भुञ्जते, भोक्तुं, साहारं कृ; 'to fare well,' खाद्यभोजनं or उन्नमाभोजनं or परमाभोजनं भुञ्ज.

FARE, *s.* (Passage-money) आतारः, आतरः, तरपथ्यं, तरमूल्यं, तारिकं, तार्य्यं, अनुतरं.—(Food) भोजनं, साहारः, अन्नं, भक्ष्यं; 'good fare,' उन्नमाहारः, परमान्नं, उन्नमात्रं; 'bad fare,' कदवं.

FAREWELL, *adv.* (To bid fare-well) आनम् (c. 10. भनयते-यितुं), अनुमन्त्रं, आप्रच्छं (c. 6. पृच्छते-ति-प्रष्टुं).—(Bidding farewell) आनमन्त्रणं, आप्रच्छनं. प्रस्थानकाले कुशलवादः or प्रणामः or नमस्कारः; 'farewell!' कुशलं भूयात्, सुखं भूयात्, कल्याणं भूयात्, सुखम् आर्त्ता.

FAVARA, *s.* परागः, समनोरजः *m.* (स्), पुष्परेणुः *m.*, समनःपाशुः *m.*, पुशुः *m.*

FAVARACIOUS, *a.* शस्यमयः-यी-यं, धान्यमयः-यी-यं, गोधूमवर्णमयः-यी-यं.

FARM, *s.* क्षेत्रं, भूमिः *f.*, क्षेत्रभूमिः *m.*, कृषिक्षेत्रं, कर्षणभूमिः *f.*, सोतं.

To FARM, *v. a.* (Let out the collection of the revenue or any other work at a certain rate per cent.) शते शते निरूपितमूल्यं प्रतिशाय or शते शते नियमितभागे मया दातव्य इति सन्धिं कृत्वा अनुकृजन् शुल्ककरादिग्रहणे or कृत्रिकर्मनिवेष्टणे नियुज्ज (c. 7. युज्यते-योज्जते, c. 10. योजयति-यितुं).—(Undertake any work for another at a certain rate per cent.) शते शते नियमितभागे महेतनार्थम् उद्धारणीयं or शते शते निरूपितमूल्यं मया ग्रहणीयम् इति सन्धिं कृत्वा अनुकृजन् स्थाने किञ्चित् कर्म निर्वहं in caus. (दाहयति-यितुं) or नियमितमूल्यम् अपेक्ष्य परस्थाने किञ्चित् कर्म व्यवसो (c. 4. स्यति-सातुं) or अध्यवसो.—(Farm the tolls) निरूपितमूल्यं दत्त्वा राजस्थाने षट्पददीपरादिदेश्यशुल्कान् ग्रहं (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं).—(Cultivate land) क्षेत्रं or भूमिं कृष (c. 6. कृषति, c. 1. कर्षति, कर्तुं).

FARM-HOUSE, *s.* क्षेत्रिकगृहं, कर्षकगृहं, क्षेत्रिकवेश्म *m.* (न्), क्षेत्रपतिगृहं.

FARM-YARD, *s.* क्षेत्रिकगृहोपान्तं बाटी or वाटिका or चानरं.

FARMER, *s.* क्षेत्रकर्षकः, क्षेत्रिकः, क्षेत्री *m.* (न्), कर्षकः, कृषिकः, कृषकः.

क्षेत्राजीवः, कृषिजीवी *m.* (न्), कृषीचलः, कर्षकः, क्षेत्रपतिः *m.*—

(Of the revenue) शते शते नियमितभागे महेतनार्थम् उद्धारणीय इति सन्धिं कृत्वा शुल्ककरादि गृह्णाति यो जनः.

FARMING, *s.* कृषिकर्म *m.* (न्), कृषिः *f.*, कर्षिः *f.*, क्षेत्रिकव्यापारः, अनुतं.

FARRAGINOUS, *a.* सन्निपातिकः-की-कं, सन्निपातितः-ता-तं, प्रकीर्णः-शी-शं, बहुद्रव्यनिर्मितः-ता-तं, नानाद्रव्यसंमिश्रितः-ता-तं.

FARRAGO, *s.* सन्निपातः, प्रकीर्णकं, नानाद्रव्यसंमिश्रणं.

FARRIER, *s.* अश्वचिकित्सकः, अश्ववैद्यः.—(Shoer of horses) अश्वपादुकाचर्या *m.* (न्यु), अश्वपादुकाकारः.

FARRIERY, *s.* अश्वचिकित्सा, अश्वरोगचिकित्सनविद्या.

FARROW, *s.* शूकरशायकगणः, शूकरपोतकगणः, शूकरापत्वं.

To FARROW, *v. n.* शूकरोपकारेण शायकगणं सु (c. 2. सूते, c. 4. सूयते, सोतुं) or प्रसू.

FART, *s.* पदं-देनं, गुदरयः, पायुशब्दः, शर्दः.

FARTHER, *adv.* दूरतरं, विदूरतरं, अधिकदूरे, अये, अयतर, अयतस्, पुरतस्, पुरस्.—(Moreover) अपरं, अपरत्, अधिकं, अधिकानु, अन्यत्, अपिच, किञ्च, परन्तु. See the more correct word further.

FARTHER, *a.* दूरतरः-रा-रं, विदूरतरः-रा-रं, दक्षीयान्-यसी-यः (स्), अधिकदूरस्थः-स्या-स्यं, अपरः-रा-रं; 'the farther side,' पारः; 'on the farther side,' पारे.

FARTHEST, *a.* दूरतमः-मा-मं, विदूरतमः-मा-मं, दक्षिणः-ष्ट्रा-ष्ट्रं, सुदूरः

-रा -रं, अत्यन्तदूरस्थः -स्था -स्थं.

FARTHING, *s.* ताद्यमुद्रा, कपटिका, बराटकः.

FASCES, *s.* धर्मोपाधलक्षणं, दण्डनायकचिह्नं, पूर्वकाले रोमनगरे दण्डलाघ-
यिकः काष्ठस्यसङ्घः परमुः.

FASCIA, *s.* पट्टः, पट्टकः, बन्धनं, वेष्टनं, आवेष्टनं, कवलिका.

FASCIATION, *s.* पट्टबन्धनं, कवलिकाबन्धनं, अनुवेष्टनं.

To FASCINATE, *v. a.* (Bewitch) मुह्य in caus. (मोहयति -यितुं), मोहं कृ.
मायां कृ, मन्त्रहारेण वशीकृ or अभिमन्त्र (c. 10. -मन्त्रयते -यितुं) or
अनुमन्त्र or अभिचर (c. 10. -चारयति -यितुं).—(Captivate) चिन्तं or
मनो ह (c. 1. हरति, हर्षं) or रन् in caus. (रमयति -यितुं) or आकृष्य
(c. 1. -कर्षति -क्रुषुं), हृदयं ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं).

FASCINATED, *p. p.* मोहितः -ता -तं, विमोहितः -ता -तं, सम्मोहितः -ता -तं,
परिमूढः -डा -डं, सम्मुग्धः -ग्धा -ग्धं, आकृष्टचित्तः -त्ता -तं, हतमानसः
-सो -सं, वशीकृतः -ता -तं, वशीभूतः -ता -तं.

FASCINATING, *a.* चित्रहारी -रिणी -रि (न्), चित्रापहारी &c., मनोहरः
-रा -रं, मोहनः -ना -नी -नं, विमोहनः &c., मोही -हिनी -हि (न्),
परिमोही &c., आकर्षकः -की -कं, आकर्षिणः -की -कं, आकृष्टवान्
-वती -वत् (न्), हृदयग्राही -हृषी -हि (न्); 'a fascinating wo-
man', मुग्धा, प्रमदा, मदिराशया.

FASCINATION, *s.* मोहः -हनं, परिमोहनं, विमोहनं, सम्मोहः, आकर्षः, माया,
वशक्रिया, अभिमन्त्रणं, अभिचारः, इन्द्रजालं, कामीयं -यानं.

FASCINE, *s.* युद्धे व्यवहारितः काष्ठभारः or काष्ठकूटः.

FASHION, *s.* (Form) आकारः, आकृतिः *f.*, रूपं, संस्कारः, मूर्तिः *f.*—
विधानं, संस्थानं.—(Cut, shape) आकारः, आकृतिः *f.*, रीतिः *f.*—
(Prevailing custom) लौकिकाचारः, लोकाचारः, लोकव्यवहारः,
लोकरीतिः *f.*, लोकमार्गः, लोकव्यापारः, धारा, लोकमतं.—(Manner,
mode) प्रकारः, विधः, विधिः *m.*, रीतिः *f.*, मार्गः, 'after this fashion,'
अनेन प्रकारेण, एवंविधं; 'after one's own fashion,' स्वरूपं.
To FASHION, *v. a.* (Form) निवेश (c. 2. -माति, c. 3. -मिमोते, c. 4.
-मायते -मातुं), विनिवेश, रच् (c. 10. रचयति -यितुं), विरच्, कृप् (c. 10.
कल्पयति -यितुं), विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), यद् (c. 10. यदयति -यितुं),
कृ, सङ्कृ.—(Adapt) युज् (c. 10. योजयति -यितुं), सन्धा, समाधा.

FASHIONABLE, *a.* लौकिकः -की -कं, व्यावहारिकः -की -कं, आचारिकः
-की -कं, लोकसिद्धः -डा -डं, लोकप्रसिद्धः -डा -डं, व्यवहारसिद्धः -डा
-डं, लोकाचारानुसारी -रिणी -रि (न्), लोकव्यवहारानुसारी &c.,
लोकमतानुसारी &c., लौकिकाचारानुरूपः -पा -पं, लौकिकरीत्यनुरूपः
-पा -पं, लोकमार्गानुयायी -यिनी -यि (न्).

FASHIONABLY, *adv.* लोकाचारानुसारेण, लोकव्यवहारानुसारात्, लोक-
रीतिवत्.

FASHIONED, *p. p.* निर्मितः -ता -तं, रचितः -ता -तं, विरचितः -ता -तं,
कल्पितः -ता -तं, कृतः -मा -मं, घटितः -ता -तं, कारितः -ता -तं.

FAST, *a.* (Firm, close) दृढः -डा -डं, स्थिरः -रा -रं, स्थावरः -रा -रं,
स्रजः -आ -अं, अचलः -ला -लं, निश्चलः -ला -लं, दृढसन्धिः -न्धिः
-न्धि, गाढः -डा -डं.—(Fixed) बद्धः -डा -डं, सन्निबद्धः -डा -डं;
'a fast colour,' स्थिररङ्गः; 'a fast friend,' दृढसौहृदः, दृढभक्तिः *m.*;
'a fast sleep,' सुषुप्तिः *f.*, सुनिद्रा, अतिशयनिद्रा, अशोरनिद्रा.—
(Quick in motion) त्वरितगतिः -तिः -ति, शीघ्रगामी -गिनी -गि (न्),
दृढगतिः -तिः -ति, शीघ्रः -मा -मं, महावेगः -गा -गं, वेगवान् -वती -वत् (न्)
Fast, *adv.* (Firmly) दृढं, गाढं, स्थिरं; 'fast-rooted,' बद्धमूलः -ला
-लं; 'held fast,' सुगृहीतः -ता -तं, सुषुप्तः -ता -तं, कररुद्धः -डा -डं;
'fast bound,' दृढबद्धः -डा -डं; 'shut fast,' दृढसंयुतः -ता -तं.

दृढपिहितः -ता -तं; 'fast asleep,' सुषुप्तः -मा -मं, सुनिद्रितः -ता -तं.
अतिशयनिद्रितः -ता -तं, सुसुप्तः -मा -मं or सुलं सुप्तः -मा -मं.—

(Swiftly) शीघ्रं, त्वरितं, द्रुतं, क्षिप्रं, सत्वरं, चाञ्च, अचलचित्तं, अश्विनैः;
'going fast,' त्वरितगतिः -तिः -ति; 'spoken fast,' त्वरितोदितः -ता -तं.

To FAST, *v. n.* उपवासं (c. 1. -वसति -वसुं), लब्धं (c. 1. लब्धते -क्षितुं),
निरूपितकालपर्यन्तं भोजनात् or आहारस्य निवृत्तं (c. 1. -वसते -क्षितुं),
उपवासं कृ, अनशनं कृ, आहारनिवृत्तिं कृ; 'to death,' प्रायोपवेशनं कृ.

FAST, *s.* उपवासः, उपवसं, उपोषितं, उपोषणं, औपवसं, अनशनं, अनाहारः,
अभोजनं, लङ्घनं, आक्षयणं.

FAST-DAY, *s.* उपवासदिनं, उपोषणदिनं, अनाहारदिवसः, लङ्घनदिवसः.

FASTED, *p. p.* उपोषितः -ता -तं, कृतोपवासः -सा -सं.

To FASTEN, *v. a.* (Make fast) बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), सञ्चन्ध्,
निबन्धन्, अनुबन्धन्.—(Shut up) पिपा (१. 3. -दधाति -धातुं), निरुध्
(c. 7. -रुध्ति -रुधुं).—(Bar) अगलेन बन्ध्, कील (nom. कीलयति
-यितुं).—(Unite together) सञ्चन्ध्, संयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते),
संयुज् in caus. (-स्येयति -यितुं), सन्धा, संलग्नीकृ.—(Tie) योक्तुं
(nom. योक्तयति -यितुं), यन्ध् (c. 9. यध्नाति, c. 1. यन्धति -न्धितुं).—
(Tie on) पिनह् (c. 4. -नसति -नसुं), आनह्, आबन्ध्, अनुबन्धन्.—
(Impress) प्रणिधा.—(Make firm) दृढीकृ, स्थिरीकृ, संस्तम्भ् (c. 5.
-स्तम्भेति -स्तम्भितुं, c. 10. -स्तम्भयति -यितुं).

FASTENED, *p. p.* बद्धः -डा -डं, पिहितः -ता -तं, पिधानवान् -वती -वत्
(न्), सपिधानः -ना -नं, निरुद्धः -डा -डं, युक्तः -क्ता -क्तं, संयुक्तः -क्ता
(न्), संयोजितः -ता -तं, संलग्नीकृतः -ता -तं, लग्नः -ग्ना -ग्नं, पिनद्धः
-द्धा -डं, आनद्धः -डा -डं, कीलायितः -ता -तं, कीलितः -ता -तं.

FASTENING, *s.* (Any thing that binds) बन्धनं -नी, बन्धनग्रन्थिः *m.*
—(Joining) सन्धिः *m.*—(Of a bracelet) कुडुपः, सन्धिः *m.*

FASTER, *s.* उपवासी *m.* (न्), उपवासकक्षी *m.* (क्षी), कृतोपवासः, सोपवासः.
FASTER, *adv.* (More rapidly) शीघ्रतरं, अधिकवेगेन, लघुतरं.

FASTIDIOUS, *a.* उपेक्षकः -का -कं, अस्वमानो -निनी -नि (न्), सावहेलः
-ला -लं, सावहः -शा -शं, घृणी -घिनी -घि (न्), दुस्तोषणीयः -या -यं.
दुःस्वतोषणीयः -या -यं, दुःस्वेन स्तोषणीयः -या -यं or तर्पणीयः -या -यं.

FASTIDIOUSLY, *adv.* सावधानं, उपेक्षया, सावहेलं, सावमानं, दुस्तोषणीयं.
FASTIDIOUSNESS, *s.* अस्वमानशीलता, उपेक्षकत्वं, सावहेलत्वं, दुस्तोषणीयता,
दुस्तर्पणीयता, अस्वमानिता.

FASTING, *s.* उपवासः, उपोषणं -यितं, अनशनं, निराहारं, अभोजनं,
अभक्षणं, अनाहारः, लङ्घनं, आक्षयणं, अपतर्पणं; 'to death,' प्रायः
-यणं, प्रायोपवेशनं -शनका.

FASTING, *part. or a.* उपवासी -सिनी -सि (न्), निराहारः -रा -रं, अनशनः
-ना -नं, अभक्षः -क्षा -क्षं, अनाशकः -का -कं, अकृताहारः -रा -रं; 'to
death,' प्रायोपवेशः -हा -हं.

FASTNESS, *s.* (Firmness) दृढता, स्थिरता, स्रजता, अचलता, निश्चलता.
—(Strong-hold) दुर्गं, कोटिः *f.*, शिवरी *m.* (न्).

FASTOUS, *a.* गम्भी -गिभी -गि (न्), सावलेपः -पा -पं, उद्धतः -ता -तं.
FAT, *a.* पोषकः -रा -री -रं, पोषः -ना -नं, मेदसी -सिनी -सि (न्), पुष्टः
-डा -डं, पुष्टाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, मांसलः -ला -लं, स्थूलः -ला -लं, स्थूलकायः
-या -यं, प्थानः -ना -नं, सापानः -ना -नं, प्रपानः -ना -नं, स्थीतः -ता
-तं, स्थतः -ता -तं, पोषा -वा -व (न्), तुन्दी -दिनी -न्दि (न्), तुन्दिकः
-क्ता -कं, उज्ज्वलः -ना -नं, कुक्कः -की -कं.—(Fertile) स्थीतः -ता
-तं; 'fat land,' उज्ज्वरा.

FAT, *s.* मेदः *n.* (स्), वसा, वषा, मांससारः, मांसवेहः, पुतं.
To FAT, *v. a.* चै in caus. (प्राययति -यितुं), चायै, पुष् in caus. (पोष-

वति-यितुं), स्थाय in caus. (स्थाववति-यितुं), स्थूलिकृ, पीयरीकृ, पुष्टीकृ.
To FAT, v. n. चाये (c. 1. -प्यायते-प्यातुं), पुष् (c. 4. पुच्यति, पोष्टुं), पीयरीभू.
FAT, s. (sub) भातुं. See VAT.

FATAL, a. (Proceeding from fate, relating to it) दैवः-वी-वं
-विकः-की-कं, दैहिकः-की-कं, कार्त्तानिकः-की-कं, दैवप्रयुक्तः
-का-कं, दैववशः-शा-शं, नियतः-ता-तं, आवश्यकः-की-कं.—
(Deadly, calamitous) प्राणघातकः-का-कं, प्राणहृत्-रा-रं, प्राणा-
निकः-की-कं or प्राणानाकः, प्राणनाशकः-की-कं, मृत्युजनकः-का-
-कं, मारामकः-का-कं, साक्षात्तिकः-की-कं, मारकः-का-कं, अनकरः
-रा-रं, व्यापादकः-का-कं, आत्ययिकः-की-कं, अनायुष्यः-प्या-वं, मर्मा-
निकः-की-कं, मर्मभेदी-दिनी-दि(न्), दुरानः-ना-नं, दुर्विपाकः-का-कं.

FATALISM, s. दैवायत्तता, दैवाधीनता, दैववशित्वं, दैवचिन्ता, दैविकता, दैहिकता.

FATALIST, s. दैवपरः, दैवाधीनः, दैवायत्तः, दैवपरायणः, दैवचिन्तकः.

FATALITY, s. आवश्यकता, अवश्यकत्वं, भवितव्यता, कृतान्तः, नियतिः f.

FATALLY, adv. (By necessity) देवात्, दैववशात्, दैवनियोगात् —
(Mortally) प्राणनाशेन, सनाशे, आत्ययिकं.

FATE, s. दैव, कृतान्तः, विधाता m. (तु), विधिः m., भागधेयं, भग्यं.
नियतिः f., भवितव्यता, दिष्टं, दैविकं, अदृष्टं, कालनियोगः, कालः, कल-
धर्मः, गतिः f., व्यसनं, कर्म n. (न्), कर्मवशः, कार्यवशः, प्राक्तनं.—
(Death) मृत्युः m., नाशः, विनाशः, क्षयः; 'ill-fate,' दुर्दैवं, दौर्भाग्यं;
'good-fate,' सौभाग्यं.

FATED, a. दैवनिपुक्तः-का-कं, कालनिपुक्तः-का-कं, दैवनिर्दिष्टः-डा-डं,
नियतः-ता-तं, दैविकः-की-कं, दैहिकः-की-कं, भवितव्यः-प्या-वं;
'one whose fated time is come,' प्राक्कालः-ला-लं; 'well-
fated,' सुभाग्यः-ग्या-ग्यं, सौभाग्यवान्-वती-वत् (तु), पुण्यवान् &c.;
'ill-fated,' दुर्दैवस्तः-स्ता-स्तं, दौरोपहतः-ता-तं.

FATHER, s. पिता m. (तु), जनकः, जननः, जनिता m. (तु), जनयिता m.
(तु), जन्मदः, तातः, प्रसविता m. (तु), प्रजावान् m. (तु), धाता m. (तु),
वत्ता m. (तु), वायः, देहकृत् m., सम्भूः m.; 'of a family,' कुलपतिः m.;
'of a son,' पुत्रो m. (न्), सुतो m. (न्); 'father and mother.'
मातापितरौ m. du. or मातरपितरौ, तातजनयिभ्यो f. du.; 'father
of all,' विश्वधाता m. (तु).—('Title of respect') गुरुः, आचार्यः.

FATHER-IN-LAW, s. अग्रजः, धर्मपिता m. (तु), पूज्यः; 'father and
mother-in-law,' अग्रजश्री m. du.

To FATHER, v. a. पुत्रं यद् (c. 9. गृह्णाति, यहीनुं), पोष्यपुत्रं or कृत्रिमपुत्रं
यद्.—(Acknowledge as one's own) स्वीकृ.—(Ascribe to
another as his offspring, or production) पुत्रारोपणं कृ, किञ्चित्
परस्मै सारुह in caus. (-रोपयति-यितुं), तेन प्रसूतं or तेन विरचितम्
इति विशा in caus. (-ज्ञापयति-यितुं).

FATHERHOOD, s. पितृत्वं-ता, जनकत्वं-ता, पितृभायः, प्रजापत्यं, पितृधर्मः.

FATHERLAND, s. पितृकर्मभिः f., पितृकदेशः, पितृकविषयः, जन्मभूमिः f., मूलभूमिः.

FATHERLESS, a. अपितृकः-का-कं, पितृहीनः-ना-नं, तातहीनः-ना-
नं, छत्रहर्षः or छेत्रहर्षः m. only, अनापः-पा-वं, निरौषधः-पा-वं.

FATHERLINESS, s. पितृतुल्यता, ताततुल्यता, पितृकत्वं, वात्सल्यं.

FATHERLY, a. पितृमन्त्रिभ्यः-भा-भं, पितृतुल्यः-त्या-न्यं, ताततुल्यः-त्या-
न्यं, तातलः-ला-लं, पितृकः-की-कं or पितृकः, पैरः-वी-वं,
पितृनिर्दिशेयः-पा-वं, मनोजयः-वा-वं.

FATHERLY, adv. पितृयुत, जनकयुत, तातयुत, पितृकण्ठेन, जनकरूपेण.

FATHOM, s. (Measure of length) व्याप्तः, व्यापकः, व्यग्रोधः.—(Pene-
tration) वेधः-धनं, मर्मवेधः.

To FATHOM, v. a. (Sound the depth) वेधे or गाम्भीर्ये or तलं परीक्ष
262

(c. 1. -ईक्षते-ईक्षितुं) or निरूप्य (c. 10. -रूपयति-यितुं) or ना in caus.
(मापयति-यितुं).—(Penetrate) व्यध् (c. 4. विध्वति, व्यधुं); 'one's
designs,' मर्म व्यध्, अभिप्रायं परीक्ष or निरूप्य.

FATHOMLESS, a. अतलस्पर्शः-ज्ञा-ज्ञं, अग्राधः-धा-धं, अनवगाहः-खा-
-खं, अगम्यः-म्या-म्यं, अगम्यतलः-ला-लं.

FATIDICAL, a. भविष्यद्वाचकः-का-कं, भविष्यत्दर्शकः-का-कं.

FATIGUE, s. ज्ञानिः f., श्रानिः f., ज्ञमः, श्रमः, आयासः, परिश्रमः, परिपशनिः
f., लेदः, ज्ञेशः, ज्ञमिन्, ज्ञमयः, अवसादः, श्रानिः f., कष्टं, आयासः,
कायज्ञेशः, तन्द्रा; 'inured to fatigue,' जितश्रमः-मा-मं.

To FATIGUE, v. a. सिद् in caus. (लेदयति-यितुं), जम् in caus. (ज्ञम-
यति-यितुं), परिज्ञम, आयस् in caus. (-यासयति-यितुं), श्रम् in caus.
(श्रमयति-यितुं), परिश्रम, सद् in caus. (सादयति-यितुं), अवसद्, श्रै
in caus. (श्रपयति-यितुं), परिश्रि, ज्ञिश् (c. 9. ज्ञिश्नाति, ज्ञेति),
श्रानिं जन् in caus. (जनयति-यितुं).

FATIGUED, p. p. श्रानः-ना-नं, परिश्रानः-मा-मं, ज्ञानः-ना-नं,
श्रमाशः-ज्ञा-ज्ञं, ज्ञातश्रमः-मा-मं, सिद्धः-जा-वं, लेदितः-ता-तं,
ज्ञिश्-डा-डं, ज्ञिश्नातः-ता-तं, ज्ञेतिश्रतः-ता-तं, श्रानः-ना-नं, परि-
श्रानः-ना-नं, ज्ञमो-मिनी-मि(न्), श्रमो-मिणी-मि(न्), अवसदः-
खा-खं, अवसादितः-ता-तं, श्रमः-मा-मं; 'to be fatigued,' श्रम्
(c. 4. श्राम्यति, श्रमिन्), आयस् (c. 4. -यस्यति-यसितुं), सिद् (c. 4.
सिद्यते, सेधुं), जम् (c. 4. ज्ञाम्यति, ज्ञमिन्), कष्ट (nom. कष्टायते).

FATIGUING, a. श्रमकरः-री-रं, श्रमजनकः-का-कं, ज्ञेशकः-की-कं.

FATNESS, s. स्थूलता, स्थौल्यं, मेदस्त्रिता, पुष्टता, पुष्टिः f., पीनता, पीनरत्नं,
स्फीतिः f., मेदोपृष्टिः f., स्फूर्तिः f., उन्मेदा, शरीरस्थूलता, स्थूलकायत्वं,

To FATTEN, v. a. ये in caus. (प्याययति-यितुं), चाये, पुष् in caus.
(पोषयति-यितुं), स्थूलिकृ, पीयरीकृ, पुष्टीकृ, स्थाय in caus. (स्थाय-
यति-यितुं), संपुष् in caus. (वर्धयति-यितुं).

To FATTEN, v. n. चाये (c. 1. -प्यायते-प्यातुं), पुष् (c. 4. पुच्यति, पोष्टुं),
स्थूलिकृ, पीयरीकृ, संपुष् (c. 1. -वर्धते-वर्धितुं), स्थाय (c. 1. स्थायते-यितुं).

FATTENED, p. p. पुष्टः-डा-डं, पुष्टाङ्गः-ङ्गी-ङ्गं, आचाययितः-ता-तं,
वृंहितः-ता-तं, स्थूलिकृतः-ता-तं, संवर्धितमांसः-का-मं.

FATTENING, a. पीडिकः-की-कं, पुष्टिदः-दा-डं, वृंहणः-शा-शं.

FATTY, a. मेदस्त्री-स्त्रिणी-स्त्रि(न्), मांसलः-ला-लं, सक्केहः-हा-हं.

FATUITY, s. मूर्खता, मीर्यं, मूढता, मोहः, बालिशता, मुग्धता.

FATUOUS, a. मूर्खः-खा-खं, मूढः-डा-डं, बालिशमतिः-मि-मि, दुर्बुद्धिः-
-द्धिः-द्धि, दुर्बुद्धिः-मि-मि, अत्यधीः-धी-धी.

FAUCET, s. भास्वनिवेशितो जलनिगमयोग्यो नाडिशिखः.

FAULT, s. दोषः, अपराधः, मनुः m., भ्रमः, चिद्रुं, अगुणः, पार्यं, दूषणं,
प्रमादः, कर्मदोषः, अतिश्रमः, परबाधः.—(Find fault with) निन्द
(c. 1. निन्दति-निन्दितुं), उपालभ् (c. 1. -लभते-लभुं), दोषीकृ.

FAULT-FINDER, s. दोषग्राही-हिणी-हि(न्), दोषग्राहकः-का-कं, निन्दकः-
का-कं, आपदर्शी-ज्ञिनी-ज्ञिं(न्), छिद्रानुसारी-रिणी-रि(न्),
छिद्रान्वेषी-पिणी-पि(न्).

FAULTILY, adv. दोषेण, अपराधेन, सदोषं, सापराधं, प्रमादेन, अन्या.

FAULTINESS, s. अपराधिता-नं, दोषिता-नं, दोषवत्, सापराधता, सदोषत्वं,
दुष्टता, बाधता.

FAULTLESS, a. निर्दोषः-पा-वं, निरपराधः-पा-वं, अपराधहीनः-ना-नं,
अपराधः-पा-वं, अनयः-वा-वं, अनवद्यः-खा-खं, अकल्पयः-वा-वं,
अनेनाः-नाः-नः (स्). निरागाः-गाः-गः (स्), निश्चिद्रुः-द्रा-द्रुं,
विशुद्धः-डा-डं, निःशेषः-ला-लं; 'in form,' अचङ्गः-ङ्गी-ङ्गं.

शुद्धरूपः -पी -यं.

FAULTLESSNESS, *s.* निर्दोषत्वम्, निरपराधत्वम्, दोषहीनता, विशुद्धता.

FAULTY, *a.* दोषी -विषी -पि (न्), अपराधी -धिनी -धि (न्), दोषवान् -वती -वत् (न्), निन्दनीयः -या -यं, निन्दार्हः -हो -हं, सापराधः -धा -धं, सदोषः -धा -धं, दोषिकः -की -कं, वाच्यः -व्या -व्यं, प्रामादिकः -की -कं, प्रमादी -दिनी -दि (न्), प्रमादवान् -वती -वत् (न्), अशुद्धः -द्धा -द्धं, प्राम-दोषः -धा -धं, अवधार्यः -धा -धं, वितथः -या -यं, अनृतः -ता -तं, 'full of faults,' बहुदोषः -धा -धं; 'a faulty statement,' निष्ठावादाः, नृवावादः; 'a faulty conclusion,' अपसिद्धान्तः.

FAUN, *s.* (Sylvan deity) वनदेवता, स्थलीदेवता, वनेश्वरः.

TO FAVOR, *v. a.* अनुग्रह (c. 9. -गृह्णाति -गृहीतुं), अनुकूल (nom. अनुकूल-यति -यितुं), उपकृ, उपकारं कृ, साहाय्यं कृ, प्रसादं कृ, अनुपाल (c. 10. -पालयति -यितुं), प्रतिपाल, भञ्ज (c. 1. भजति -ते, भक्तुं), अनुरूप (c. 4. -रूपयति -रूपितुं), नृप (c. 6. नृपते, ज्ञेयितुं), रक्षां कृ, प्रसन्नो भू or अस्-जेहं कृ, कृपां कृ, परप्रियं or परहितम् इष (c. 6. इच्छति, दयितुं).—(Resemble) सारूपः -पी -यं भू or अस्; 'a child that favors his father,' पितृरूपः पुत्रः; 'fortune favors the brave,' साहसे-धोः प्रतिवसति.

FAVOR, *s.* (Kind regard, friendly disposition) प्रसादः, अनुग्रहः, अनुकूलता, आनुकूल्यं, प्रसन्नता, प्रीतिः *f.*, प्रियता, जेहः, अनुरोधः, हितेच्छा, हितेच्छा.—(Support, countenance) आग्रहः, सङ्ग्रहः, ग्रहः, आश्रयः, संश्रयः, आभारः, अनुपालनं, साहाय्यं, उपकारः, पुरस्कारः, संशोधनं, यथेनं, श्रव्यता, अभ्युपपत्तिः *f.*—(Kind act) उपकृतं, उपकारः, सुकृतं, सुकृतिः *f.*, उपचारः, प्रियं, हितं.—(Leave, permission) अनुमतिः *f.*, अनुज्ञा; 'to ask a favour,' प्रसद (c. 10. -सादयते -यितुं), with acc. of person, उपकारं प्राप् (c. 10. -अर्चयते -यितुं); 'I ask you as a favor not to be angry with me,' प्रसादये त्वं न मे क्रोद्धस् जहेसि; 'conciliate the favor,' चाराष् (c. 10. -राधयति -यितुं), अनुरञ्ज in caus. (रञ्जयति -यितुं).

FAVORABLE, *a.* प्रसन्नः -न्ना -न्तं, सुप्रसन्नः -न्ना -न्तं, अनुग्राही -हिणी -हि (न्), अनुकूलः -ला -लं, आनुग्राहकः -की -कं, हितेपी -विषी -पि (न्), प्रियेपी &c., हितकामः -मा -मं, हितेषुः -प्सु -प्सु, हितः -ता -तं, सुहितः -ता -तं, प्रियकारः -री -रं, प्रियकरः -री -रं, हितनुद्धिः -द्धिः -द्धि, अर्थकृत्, उपकारकः -का -कं.—(Tending to promote) उत्सादकः -का -कं; 'favorable to wealth,' अर्थोत्सादकः -का -कं; 'to longevity,' आयुष्यः -व्या -व्यं; 'to be favorable,' प्रसद (c. 1. -सीदति -सत्तुं); 'I am favorable to you,' प्रसन्नोऽस्मि तव.

FAVORABLENESS, *s.* प्रसन्नता, अनुकूलता, आनुकूल्यं, हितनुद्धिः.

FAVORABLY, *adv.* प्रसन्नं, प्रसादेन, अनुग्रहेण, सानुग्रहं, सानुकूल्यं, प्रियं.

FAVORED, *p. p.* अनुगृहीतः -ता -तं, उपकृतः -ता -तं, प्रतिपालितः -ता -तं.

FAVORER, *s.* अनुग्राही *m.* (न्), अनुग्राहकः, उपकारकः, अनुपालकः.

FAVORITE, *s.* प्रियः -या, सुप्रियः -या, वल्लभः -भा, सुभगः -गा, हृदयप्रियः -या, जेहपाथं, प्रीतिपाथं; 'general favorite,' सर्वप्रियः; 'a royal favorite,' नृपवल्लभः, राजवल्लभः; 'a favorite wife,' सुभगा.

FAVORITE, *a.* प्रियः -या -यं, प्रियतमः -मा -मं, हृदयप्रियः -या -यं, दयितः -ता -तं, इहतमः -मा -मं, अभीष्टः -हा -हं, हृद्यः -ह्या -हं.

FAVORITISM, *s.* पक्षपातित्वं, पक्षानुग्रहः, पक्षोद्दिष्टिः, पक्षता, जेहः.

'AWN, *s.* नृगशावकः, नृगपोतकः, हरिणशिखः *m.*, हरिणवन्तः, कुरङ्गः;

'fawn-eyed,' कुरङ्गनयनः -ना -नी -नं.

TO FAWN, *v. n.* (Bring forth a fawn) नृगशावकं or कुरङ्गं सु (c. 2. सूते, c. 4. सूयते, सोतुं) or प्रसु or जन् (c. 10. जनयति -यितुं).

TO FAWN UPON, *v. n.* साहाज्जपातं प्रणम्य सान्त्व or सान्त्व (c. 10. सान्त्वयति -यितुं), अभिशान्त्व, उपसान्त्व, परिशान्त्व or लल (c. 10. लल-यति -यितुं).

FAWNER, *s.* साहाज्जपातं प्रणम्य सान्त्वकारः, लाली *m.* (न्), चाटुकारः.

FAWNING, *s.* साहाज्जप्रणामपूर्वं सान्त्वनं or लालनं, अतिचाटुकारः.

FAWNINGLY, *adv.* साहाज्जपातं, अञ्जलिकर्म्मपूर्वं, रक्षानचाटुकारेण.

FAY, *s.* विद्याधरी, पिशाची, योगिनी, राक्षसी. See FAIRY.

FEALTY, *s.* भक्तिः *f.*, प्रभुभक्तिः *f.*, भक्तता, प्रभुभक्तता, आसक्तिः *f.*, अनुबन्धः.

FEAR, *s.* भयं, भीतिः *f.*, भीरुता, वासः, ह-वासः, परिवासः, साध्यसं, शङ्का, आशङ्का, दृष्ट-रं, भीष्मं, भीषणं; 'removal of fear,' भयप्रतीकारः; 'causing fear,' भयङ्करः -रा -रं, भयकारकः -का -कं, भयदः -दा -दं, भयप्रदः -दा -दं; 'cause of fear,' भयहेतुः *m.*; 'agitated by fear,' भयविह्वलः -ला -लं; 'through fear,' भयैतां, वासात्, भीता, भीते, शङ्कया; 'through fear of punishment,' दण्डभयात्.

TO FEAR, *v. a.* भी (c. 3. विभेति, भेतुं) with abl. or gen. c. So also प्रभी, विभी, वस् (c. 4. त्रस्यति, त्रसितुं), विषयः, उड्डिञ्ज (c. 6. -विजते -जितुं), व्यष् (c. 1. व्यपते -यितुं), प्रव्यष् all with abl. c., शङ्क (c. 1. शङ्कते -ङ्कितुं), आशङ्क with acc. c., तर्के (c. 10 तर्कयति -यितुं).

TO FEAR, *v. n.* वस् (c. 4. त्रस्यति, त्रसितुं), व्यष् (c. 1. व्यपते -यितुं), उड्डिञ्जोभू, भयास्ते -हो -हं भू or अस्; 'do not fear,' मा भेषीः, मा वासीः or मा वसीः.

FEARFUL, *a.* (Affected by fear, timid) भयार्तः -हो -हं, भयानुदः -रा -रं, भीरुः -रुः -रु -रु-कः -का -कं, सभयः -या -यं, भीतः -ता -तं, ससाध्यसः -सा -सं, सशङ्कः -ङ्का -ङ्कं, शङ्कितः -ता -तं, वल्लः -ला -लं, सवल्लः -ला -लं, दीनः -ना -नं, वधुः -धुः -धु, भीलुकः -का -कं, द्रितः -ता -तं.—(Terrible) भयङ्करः -रा -रं, भयानकः -की -कं, भयावहः -हा -हं, वासकरः -री -रं, भीरुनयः -यी -यं, दारुणः -णा -णं, रौद्रः -द्री -द्री, घोरः -रा -रं, भीमः -मा -मं, भीषणः -ह्या -हं, भीषः -व्या -व्यं, भैरवः -वी -वं.

FEARFULLY, *adv.* (With fear) सभयं, सवासं, भयेन, ससाध्यसं, सशङ्कं.—(Terribly) दारुणं, घोरं, भैरवं, भयानकं.

FEARFULNESS, *s.* भीरुता, भीतत्वं, सभयत्वं, सवल्लता, रौद्रता.

FEARLESS, *a.* निर्भयः -या -यं, अभयः -या -यं, अभीतः -ता -तं, विभीतः -ता -तं, अशङ्कः -ङ्का -ङ्कं, निःशङ्कः -ङ्का -ङ्कं, विशङ्कः -ङ्का -ङ्कं, निर्विशङ्कः -ङ्का -ङ्कं, अभीरुः -रुः -रु, अपभीः -भीः -भि, अपशङ्कः -ङ्का -ङ्कं, निःसाध्यसः -सा -सं, विगतभयः -या -यं, अकुतोभयः -या -यं, निःसंशयः -या -यं, साहसिकः -की -कं.

FEARLESSLY, *adv.* निर्भयं, अभयं, निःशङ्कं, अभीतवत्, साहसेन; 'acting fearlessly,' निर्वीर्यः -व्यो -व्यं.

FEARLESSNESS, *s.* निर्भयत्वं, अभीतिः *f.*, अभीतता, अभयं-यत्वं, श्रौथं.

FEASIBILITY, *s.* शक्यता, साध्यता, करणीयता, सम्भाव्यता, उपपाद्यत्वम्.

FEASIBLE, *a.* साध्यः -ध्या -ध्यं, करणीयः -या -यं, शक्यः -क्या -क्यं, कर्तुं शक्यः -क्या -क्यं, मुकरः -रा -रं, सम्भाव्यः -व्या -व्यं, सम्भावनीयः -या -यं, उपपाद्यः -ह्या -ह्यं, कृत्यः -त्या -व्यं, सुगमः -मा -मं, लभ्यः -भ्या -भ्यं, सुलभः -भा -भं.

FEAST, *s.* (Festival) उत्सवः, महः, पञ्च *n.* (न्), यात्रा, यानोत्सवः, उड्डवः, उड्डवः, पण्टीरीणं, अभ्युदयः, ज्ञणः, चर्चरी; 'a great feast,' महोत्सवः.—(Entertainment) सत्क्रिया, सहभोजनं, सम्भोजनं, उत्सवा-न्नसम्भारः, परमान्नसम्भारः; 'feast of lanterns,' दीपोत्सवः; 'feast to the eye,' नयनोत्सवः.

TO FEAST, *v. n.* परमाशानि भुञ्ज (c. 7. भुङ्के, भोङ्कुं), उत्सवाहारं कृ, उत्तन-भोजनं कृ, उत्सवाग्नेन तृप (c. 4. तृपयति), उत्सवं कृ, महोत्सवं कृ.

To FEAST, *v. a.* उन्नमयिष्ये: or भोजनविशेषैः समुष् (c. 10. -तपयति -यितुं) or समुष् in caus. (-तोषयति -यितुं), परमाभानि भुज् in caus. (भोजनमिति -यितुं), सक्तु.

FEASTED, *p. p.* सक्तुः -ता -ते, परमाभसानपितः -ता -ते.

FEASTING, *s.* उत्सवकरणं, परमाभोजनं, उत्साहारकरणं, सहभोजनं.

FEAT, *s.* कर्म *n.* (नृ), चरित्रं, चेष्टितं, अद्भुतकर्म *n.*, चाक्षर्यकर्म *n.*

FEATHER, *s.* पक्षः, पयोः, गरुड *m.*, पिच्छं, पतङ्गं, पत्रं, पक्ष *n.* (नृ), वाजः, तनुरुहः; 'of a peacock,' मयूरपिच्छं; 'of an arrow,' पुच्छः, शरपुच्छा, शरपक्षः, पत्रं, वाजः, मणिकाचः.

FEATHER-BED, *s.* पक्षपूरितं शयनं, पक्षशय्या, मृदुशयनं, कोमलपथ्यंङ्कः, सुखस्थशय्याङ्कः.

FEATHERED, *a.* पक्षी-क्षिणी-क्षि (नृ), पक्षवान् -वती -वत् (नृ), पक्षा-ज्जादितः -ता -ते, पथ्ययुक्तः -क्ता -क्ते, सपक्षः -क्षा -क्षं, गरुडान् -रुडतो -रुडत् (नृ), पक्षी-त्रिणी-त्रि (नृ), पतङ्गी-त्रिणी-त्रि (नृ).

FEATHERY, *a.* पक्षतुल्यः -त्या -त्यं, पक्षसदृशः-शी-शं, पक्षसगुणः -खा -रं.

FEATURE, *s.* (Form of the face) वदनाकृतिः *f.*, वदनाकारः, वदनरेखा, मुखरेखा, मुखावयवः, वदनावयवः—(Form, cast) साकारः, साकृतिः संस्कारः, संस्थानं, रूपं, मूर्तिः *f.*

To FEAZE, *v. a.* उन्नम्य (c. 1. -यन्पति -न्यितुं, c. 9. -यन्पति), समुन्नम्य.

FEBRICULOSE, *a.* ईषन्वरी-रिणी-रि (नृ), ईषन्वरातुरः -रा -रं.

FEBRIFACIENT, *a.* ज्वरकरः -रा -रं, ज्वरोत्पादकः -का -कं.

FEBRIFUGE, *a.* ज्वरघ्नः-घ्नी-घ्नी, ज्वरनाशकः -का -कं, ज्वरानाकः -का -कं, ज्वरहन्ता-हन्ता-हन्ता, ज्वरनिवारकः -का -कं, 'a febrifuge,' ज्वरनाशकम् औषधं, ज्वरापहा.

FEBRILE, *a.* ज्वरी-रिणी-रि (नृ), ज्वरितः -ता -ते, ज्वरजः -जा -जं.

FEBRUARY, *s.* फाल्गुनः, माघः, तपस्यः, फाल्गुनिकः, वत्सरस्य द्वितीयमासः.

FECAL, *a.* मलमयः -यो -यं, शकुन्मयः -यो -यं, विष्मयः -यी -यं, मलिनः -ना -नं, अमेध्यः -ध्या -ध्यं, खली-लिली-लि (नृ).

FECES, *s.* मलं, पुरीषं, विषा, विद्र *f.* (ष), उच्चारः, उच्चरितं, शमलं, गूथः, ज्वरस्कट्, अस्वस्कट्, वज्रस्कट्, दूधं—(Dregs) मलं, खलं, कलं, किट्टं, उच्छिष्टं, शेषं, कलङ्कः; 'to discharge feces,' पुरीषोत्सर्गं कृ, पिण्डोत्सर्गं कृ.

FECULENCE, *s.* मालिन्यं, समलता, अमेध्यता, मलवस्त्रं, कलुषता, मलं.

FECULENT, *a.* समलः -ला -लं, मलयान् -वती -वत् (नृ), मलिनः -ना -नं, मलोमलः -सा -सं, मलदूषितः -ता -ते, अमेध्यः -ध्या -ध्यं, खली-लिली-लि (नृ), कल्मी-न्किनी-न्कि (नृ), कलुषः -वा -वं -वी -पिणी-पि (नृ), पित्रभवः -वा -वं, कलङ्गी-ङ्गिनी-ङ्गि (नृ).

FECUND, *a.* बहुव्रजः -जा -जं, बहुपयः -त्या -त्यं, अचन्यः -न्या -न्यं, बहुफलदः -दा -दं, प्रजनिष्णुः -ष्णुः -ष्णु; 'fecund soil,' उर्वरा.

To FECUNDATE, *v. a.* सफलकृ, बहुफलदकृ, रेतः or परागं सिच् (c. 6. सिञ्चति, सेकुं).

FECUNDATION, *s.* सफलकीकरणं, अचन्यकीकरणं, परागमेकः, रेतःसेचनं.

FECUNDITY, *s.* साधन्यं, सफलता, फलवत्त्वं, जनकता, अचन्यता, स्फीतिः *f.*, प्रसवणं, प्रसवित्र्यं, साधकत्वं, प्रजनिष्णुता.

FED, *p. p.* पुष्टः -हा -ष्टं, पुषितः -ता -ते, पोषितः -ता -ते, भूतः -ता -ते, पालितः -ता -ते, मनोपितः -ता -ते, सनपितः -ता -ते, अक्षितः -ता -ते, आक्षितः -ता -ते; 'well-fed,' सुपुष्टः -हा -ष्टं, दुष्टपुष्टः -हा -ष्टं, स्वाक्षितः -ता -ते; 'ill-fed,' विपुष्टः -हा -ष्टं; 'fed on by cattle,' अक्षितज्जघीनः -ता -ते; 'having fed,' भोजयित्वा.

FEDERAB, *a.* साहायिकः -की -कं, सामयिकः -की -कं, सहितः -ता -ते.

FEDERATE, *a.* सहायः -ता -ते, कृतसन्धिः -न्धिः -न्धि, कृतसहायः -न्या

-न्धं, सहितः -ता -ते, सहितः -ता -ते, सहायवान् -वती -वत् (नृ), संयुक्तः -क्ता -क्ते.

FEE, *s.* (Recompense) शुल्कः -ल्के, पारितोषिकं, वेतनं, भाटिः *f.*, भाटकः, दक्षिणा, उपप्रदानं, उपायनं, निस्तारः, प्रतिफलं—(Land granted by a lord) भूस्वामिना स्वपरिचरहस्ते समर्पिता भूमिः; 'fee-simple,' स्थायीभूमिः *f.*

To FEE, *v. a.* पारितोषिकं दा, वेतनं दा, उपप्रदानेन परितुष् in caus. (-तोषयति -यितुं) or समुष्, उत्कोचं दा.

FEEDLE, *a.* अत्यलः -ला -लं, दुर्बलः -ला -लं, अत्यशक्तिः -क्तिः -क्ति, अत्यधीनः -ध्या -ध्यं, अत्यसह्यः -ह्या -ह्यं, अत्यतेजाः -जाः -जः (स्), शिथिलबलः -ला -लं, शिथिलशक्तिः -क्तिः -क्ति, निर्वलः -ला -लं, बलहीनः -ना -नं, सामर्थ्यहीनः -ना -नं, क्षीणबलः -ला -लं, असमर्थः -यो -यं, शिथिलः -ला -लं, फलुः -लुः -लु, विस्मृततेजाः -जाः -जः (स्), क्षीणः -या -यं, अवसन्नः -जा -जं, क्षामः -मा -मं, क्लेशः -दा -वं, क्षातः -ता -ते, शातः -ता -ते, अमांसः -सा -सं.

FEEDLE-MINDED, *a.* अत्यदुःखिः -दुःखिः -दुःखि, दुर्बलितः -तिः -ति, अत्यधीनः -धीः -धि.

FEEDLESS, *s.* दीवेन्यं, अत्यशक्तिवं, अत्यलं, बलशैथिल्यं, शक्तिशैथिल्यं, शिथिलता, क्षीणता, क्षीणशक्तिवं, वीर्यहानिः *f.*, शक्तिहीनता, सख-हानिः *f.*, तेजोहीनता, अतन्द्रः *n.* (स्), अशक्तिः *f.*, असामर्थ्यं, सामर्थ्यहीनता, अवसादः, विषंसा, क्रैयं.

FEEDLY, *adv.* अत्यलत्वेन, अत्यशक्त्या, दुर्बलं, निर्वलं, दीवेन्येन.

To FEED, *v. a.* (Give to eat) भुज् in caus. (भोजयति -यितुं), चश् in caus. (आशयति -यितुं), प्राश् in caus., भोजनं or अन्नं दा—(Nourish) पुष् (c. 1. पोषति -यितुं, c. 9. पुष्णाति, c. 10. पोषयति -यितुं), परिपुष्, पाल (c. 10. पालयति -यितुं), प्रतिपाल्, भृ (c. 3. विभर्ति, भर्तुं), सम्भृ, अन्नेन समुष् in caus. (-तोषयति -यितुं) or समुष् in caus. (-तपयति -यितुं) or संवृष् (c. 10. -वर्धयति -यितुं)—(Pasture) चर् in caus. (चारयति -यितुं)—(Supply) उपस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं), उपकृष् (c. 10. -कृत्ययति -यितुं); 'to be plentifully fed,' सापू in pass. (-पूर्यते).

To FEED, *v. n.* (Eat) भुज् (c. 7. भुङ्के, भुङ्क्तुं), उपभुज्, चश् (c. 9. अश्नाति, अश्नितुं), समश्, पर्यश्, प्राश्, खाद् (c. 1. खादति -दितुं), खद् (c. 2. अक्षि -क्षुं), भक्ष् (c. 10. भक्षयति -यितुं), अन्नेन पृ in pass. (पूर्यते) or पुष् (c. 4. पुष्यति, पोषुं)—(Grazed) चर् (c. 1. चरति -रितुं), नृष् (c. 8. नृणोति, तृणोति -यितुं) तृणं भुज्.

FEED, *s.* (Provender, fodder) भक्ष्यं, भोज्यं, विधा, विधानं, विधिः *m.*, गवादनं, अश्वादनं—(Quantity of corn, &c. eaten by a horse at once) यत् नृणधान्यादि एकवारं अन्नेन भुज्यते; 'day's feed for a cow,' गवाहिकं.

FEEDER, *s.* (Giver of food) भोजयित्वा *m.* (नृ), आशयित्वा *m.* (नृ), पोषा *m.* (नृ), पोषयित्वा *m.* (नृ), आहारदाता *m.* (नृ), अन्नदाता *m.*—(One that eats) भक्षकः, खादकः, अन्ता *m.* (नृ), भोक्ता *m.* (नृ), भक्षयित्वा *m.* (नृ), भोजी *m.* (नृ), आशी *m.* (नृ); 'on grain,' शस्यभक्षकः, शस्यादः, शस्याद्; 'on grass,' नृणजन्मः; 'on flesh,' मांसभक्षः, पिशिताशनः, क्रव्यादः, क्रव्याद्, मांसभुज् *m.* (नृ); 'on fruit,' फलाशी *m.* (नृ), फलाशनः.

FEEDING, *s.* (Giving food) आहारदानं, अन्नदानं, पोषणं, पालनं, भरणं—(Eating) भक्षणं, खादनं, भोजनं, अशनं, प्राशनं, जघणं, यसनं, अभ्यवहरणं; 'upon grain,' शस्यभक्षणं.

To FEEL, *v. a.* (Perceive by the touch) स्मृश् (c. 6. स्मृशति, स्मृशुं), संस्मृश्, परस्मृश्, हस्तेन or पाणिना परामृश् (c. 6. -मृशति -मृशुं) or परिमृश् or मृश् or मालम् (c. 1. -लुभते -लुभुं)—(Try by touch)

स्पर्शेन or हस्तसम्पर्केण परीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -यितुं) or निरूप् (c. 10. -रूपयति -यि); 'to feel the pulse,' नाडीं परीक्ष्, नाडीपरीक्षां कृ. —(Suffer, experience) अनुभू. उपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), उपागम्, विद् (c. 10. वेदयते -यितुं), सूक्ष् (c. 10. सूक्षयति -यितुं); 'one who feels pain,' अनुभूतव्ययः, जातव्ययः, आहितव्ययः.—(Be affected with) उपहतः -ता -तं भू or जम्.—(Know) ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं).—(Feel for the woes of another) परस्य समदुःखः -सा -हं भू or जम्, परदुःखज्ञानं श्रुत्वा कारुण्यं सृच् or कृ, अनुकम्प्य (c. 1. -कम्पते -मितुं).

FEEL, s. स्पर्शः, स्पर्ष्टिः f., संस्पर्शः, सम्पर्कः, परिमृशः.

FEELER, s. (Of an insect) कीटमस्तकाये परामर्शयोग्यं मुखशृङ्ग.

FEELING, s. (Sense of touch) स्पर्शः, स्पर्शज्ञानं, स्पर्शोद्भूयः, स्पर्ष्टिः f., संस्पर्शः, परिमृशः, परामर्शः, सम्पर्कः.—(Sensation, perception) संवेदः, वेदनं, बोधः, ज्ञानं, चेतना, चेतन्यं, चित् f., चित्तक्रिः f., उपागमः, उपागमः, उपलम्भः, उपलम्भिः f.—(Emotion, sentiment) रसः, भावः, चित्तवृत्तिः f., रागः, चित्तरागः, चित्तविकारः.—(Feeling for others) कृपा, दया, अनुकम्पा, करुणा, समदुःखत्वं; 'the feelings,' चेतः n. (स्), चित्तं, चेतन्यं, दूतयं.

FEELING, part. or a. (Se dient) चेतनः -ना -नं, चेतकः -की -कं, चेतनावान् -वती -वत् (त्).—(Impassioned, affecting) रसिकः -का -की -कं, रसी -मिनी -मि (न्), रसवान् -वती -वत् (त्), भाविकः -का -की -कं, रागी -गिणी -गि (न्), हृदयङ्गमः -मा -मं.

FEELINGLY, adv. सरसं, सरागं, हृदयङ्गमप्रकारेण, कृपापूर्व, अनुकम्प्यं.

FEET, s. pl. पादी m. du., चरण n. du.; 'ornament for the feet,' नूपुरः.

To FEIGN, v. a. (Invent) मनसा कृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं) or परिकल्प् or मृज् (c. 6. मृजति, मृज्).—(Pretend) छत्र कृ, छल (c. 10. छलयति -यितुं), कपटं कृ, ध्यान् कृ, ध्वनीकृ, कूटं कृ; 'to feign one's self asleep,' आत्मानं प्रसुप्तम् इव दृष्ट्वा in caus. (दर्शयति -यितुं) or मिथ्याप्रसुप्तः -ता -तं भू or जम्; 'feigning himself dead,' आत्मानं मृतवत् सन्दर्श्य; 'feigning himself just,' साधुवैशधारी m. (न्).

FEIGNED, p. p. or a. कल्पितः -ता -तं, मनःकल्पितः -ता -तं, काल्पनिकः -की -कं, कृत्रिमः -मा -मं, कृतकः -का -कं, कूटार्थः -धी -धं, विडांसितः -ता -तं; 'a feigned dress,' कपटवेशः, छत्रवेशः; 'in a feigned dress,' छत्रवेशी m. (न्); 'a feigned ascetic,' छत्रवेशी m. (न्); 'feigned kindness,' मिथ्योपचारः.

FEIGNEDLY, adv. मिथ्या, सकपटं, सकूटं, सध्याजं, छलेन, छत्रेण, असत्यं.

FEIGNER, s. परिकल्पकः, कूटकः, छत्रवेशी m. (न्), कपटिकः, छली m. (न्), प्रतारकः; 'of madness,' उन्मत्तलिलङ्गी m. (न्).

FEINT, s. अपदेशः, व्यपदेशः, छत्र n. (न्), कूटः -ट, छलं, निधं, चेतयं, निमित्तं, ध्याजः, कपटः, उपधा; 'mock attack,' मिथ्याक्रमणं, मिथ्याघातः.

To FELICITATE, v. a. मङ्गलवचनं or कल्याणवचनं वद् (c. 1. वदति -दितुं), कल्प्यं वद्, कुशलवादं कृ, मङ्गलं or कुशलं भूयाद् वति in caus. (c. 10. -मन्त्रयति -ते -यितुं), अभिवन्द् (c. 1. -वन्दते -न्दितुं), संवन्द्, अभिवद् (c. 10. -वादयते -यितुं), अभिनन्द् (c. 1. -नन्दति -न्दितुं).

FELICITATED, p. p. अभिवन्दितः -ता -तं, अभिनन्दितः -ता -तं, आनन्दितः -ता -तं.

FELICITATION, s. अभिवन्दनं, कल्याणवादः, कल्याणवचनं, मङ्गलवाक्यं, कल्प्यं, कल्याणं, कुशलवादः, आशीर्वादः, धन्यवादः, अभिवन्दनं.

FELICITOUS, a. परमानन्दितः -ता -तं, परमसुखी -खिनी -खि (न्), अति-कल्याणः -शा -शं.

FELICITOUSLY, adv. परमसुखेन, परमानन्देन, अतिकल्याणं, अतिसुखेन.

FELICITY, s. परमसुखं, परमानन्दः, परमाह्लादः, सुखं, सांख्यं, जलनसुखं,

हर्षः, च्यता, कल्याणं, शुभं n. (न्), प्रह्लादः, श्रेयः n. (न्), निःश्रेयसं, सौभाग्यं.—(Heavenly) स्वर्गतिः f., स्वर्गगतिः, परमागतिः f., सिद्धिः f., परमपदं, अपवर्गः, मोक्षः.

FELINE, a. वेडालः -लो -लं -लिकः -की -कं, मार्कत्रीयः -या -यं.

FELL, a. (Cruel, savage) क्रूरः -रा -रं, रौद्रः -द्री -द्रे, दारुणः -शा -शं, उग्रः -या -यं, निधुरः -रा -रं, शोषापदः -दी -दं, ग्वालः -ला -लं.

FELL, s. चर्म n. (न्), अजिनं, दृतिः m., कृतिः f., पशुचर्म n.

To FELL, v. a. पद् in caus. (पातयति -यितुं), अवपत्, निपत्, अवच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं), छिद्; अवकृत् (c. 6. -कृनति -कृत्तुं), प्रकृत्, अवभृज् (c. 7. -भनक्ति -भंज्), निभृज्, प्रभृज्, भृज् in caus. (भंशयति -यितुं), आघातेन or प्रहारेण भूमी पत् in caus.

FELLED, p. p. पातितः -ता -तं, निपातितः -ता -तं, अवपातितः -ता -तं, छिन्नः -जा -जे, अवच्छिन्नः -जा -जे, प्रभग्नः -गना -ग्नं, भंशितः -ता -तं.

FELLER, s. अवपातकः, निपातकः, छेत्ता m. (न्), अवछेत्ता m.

FELLFULOUS, a. पिशसावी-विणी-वि (न्), पित्रमयः -यो-यं, पित्रपूणेः-णी-यं.

FELLMONGER, s. पशुचर्मविक्रेता m. (न्), दृतिव्यवक्रियकः, चर्मकारः.

FELLINESS, s. क्रूरता, दारुण्यं, दारुणता, रौद्रता, उग्रत्वं, नैर्घ्यं, पशुत्वं.

FELLOW, s. (Of a wheel) नेमिः f. See FELLY.

FELLOW, s. (Companion) सहायः, सहचरः, सङ्गी m. (न्), अनुपङ्गी m., सहभावी m. (न्), सहवर्ती m. (न्), शृणुः m., सङ्गः m. (स्), निर्वं.—(Equal) वयस्यः, सवयाः m. (स्), समवयस्कः, तुल्यवयस्यः.—(One of the same kind) सजातिः m., सजातीयः, सदिधः.—(One of two or a pair) यमः -मा -मं, यमकः -का -कं, युगमकः, एकतरः -रा -रं.—(Of a college) विशालये लाभालाभभागी m. (न्) or सायभाक् m.

or सायभागी m. (न्).—(Of a learned body) पण्डितगणभ्यन्तरः, आचार्य्येयंविश्वभ्यन्तरः.—(Of any association) गणभ्यन्तरः, श्रेयभ्यन्तरः.

पात्र्यः, पात्रेयः.—(Appellation of contempt) माणवकः, मनुष्यकः.

जात्यः; 'poor fellow,' तपस्वी m. (न्); 'my good fellow,' भद्र, मोक्ष.

To FELLOW, v. a. समायुज् (c. 7. -युनक्ति -योज्), c. 10. -योजयति -यितुं).

संयुज्, ममाधा (c. 3. -दधाति -धातुं), सन्धा, एकचक्र, एकिकृ, तुल्यिकृ.

FELLOW-CITIZEN, s. एकपीरः, एकपुरवासी m. (न्), एकनगरस्थः, एकग्रामाभिः.

एकग्रामनिवासी m. (न्), सांस्थानिकः.

FELLOW-CITIZENSHIP, s. पीरसख्यं, पीरसाहाय्यं, पीरसाहित्यं, एकपीरत्वं.

FELLOW-COMMONER, s. विशालये आचार्य्येयगणसहोक्तो कुलीनछात्रः.

FELLOW-COUNCILOR, s. सहमन्त्री m. (न्), समन्त्री m., सममन्त्रिवः.

FELLOW-COUNTRYMAN, s. स्वदेशजः, स्वदेशीयः, एकदेशीयः, एकदेशवासी m. (न्), एकस्थानजः, सांस्थानिकः, संस्थः.

FELLOW-CREATURE, s. सजातिः m., सजातीयः, समानजातिः m., समानजातीयः, समभूतः, समभावः, समजः.

FELLOW-FEELING, s. समदुःखत्वं, समदुःखसुखत्वं, समभावः, कृपा, अनुकम्पा.

FELLOW-HEIR, s. समांश्री m. (न्), समाधिकारी m. (न्), समांशभाक् m. See CO-HEIR.

FELLOW-HELPER, s. सहकारी m. (न्), सहकृत् m., साहाय्यकृत् m., सहायः.

FELLOW-LABORER, s. सहकर्मी m. (न्), एककर्मकारी m., सम्भ्यकारी m.

FELLOW-PRISONER, s. सहपिन्दिः f., एककारास्थायी m. (न्), एककारागुरुः.

FELLOW-SCHOLAR, s. सहाध्यायी m. (न्), सहाध्याता m. (न्), सहशिष्यः, सहछात्रः.

FELLOW-SERVANT, s. सहदासः, सहभूतः, एकप्रभुसंयकः, सहसेवकः.

FELLOWSHIP, s. सहायता -त्वं, साहाय्यं, साहित्यं, साह्यं, संसर्गः, संसर्गिता, सङ्गः, सङ्गतिः f., साङ्गत्वं, सङ्गित्वं, सङ्गमः, सङ्गताः, संयोगः, साहचर्यं, समागमः, संवासः, नैर्घ्यं, नैर्घ्यं, मिचत्वं, सख्यं, सौहृदं.—(In a college) विशालये सायभागित्वं or सायसंविभागितः पदं or सविभाकः or पृतिः f.

FELLOW-SOLDIER, *s.* सहयुध्वाम. (न). सहयुध्वानः, सहयोद्धा *m.* (द्वु). सहसैन्यः.
FELLOW-STUDENT, *s.* महाध्यायी *m.* (न). सहपाठकः, महशिष्यः, सहछात्रः,
समछात्रः, मन्त्रधारी *m.* (न). सतीर्थः, सतीर्थ्यः.

FELLOW-SUBJECT, *s.* एकराजभक्तः, एकराजाधीनः, एकराज्यवासी *m.* (न).
FELLOW-SUFFERER, *s.* सहदुःखी *m.* (न). समदुःखी *m.*, समदुःखभागी *m.*
(न). सहदुःखभाक् *m.* (न). समदुःखोपेतः, सहभोगी *m.* (न).

FELLOW-TRAVELLER, *s.* समध्वः-ध्वा, समपथगः, सहयायी *m.* (न), सह-
पथिकः, सहगामी *m.* (न). समाध्वनि वस्त्रमानः, सममार्गेण यायी *m.* (न).

FELLOW-WORKER, *s.* सहकर्मि *m.* (न). एककर्मकारी *m.* (न). सहकारः,
सहकृता *m.* (न).

FELLY, *adv.* दारुणं, क्रूरं, निष्ठुरं, उग्रं, रोद्रुतया, पशुवत्, आपदवत्.

FELLY, *s.* (Of a wheel) नेमिः *f.*, चक्रनेमिः, चक्रपरिधिः *m.*, ग्रन्थिः *m.*,
प्रथिमखड्गं, तोषं, नाव्रं.

FELT-DE-SE, *s.* आत्महा *m.* (न). आत्मघाती *m.* (न). आत्मत्यागी *m.* (न),
कृतनीचिह्नः, आत्मत्यापादकः.

FELON, *s.* आततायी *m.* (न). महापातकी *m.* (न). महापापी *m.* (न),
महापराधी *m.* (न). साहसिकः—(Whitlow) नखम्यः, चिप्यं.

FELONIES, *n.* आततायी-यिनी-यि (न). निषांगः-रुः-सु, घाती-तिनी-
ति (न), साहसिकः-की-कं, साहसी-सिनी-सि (न), दुराचारः-रा-
-रं, दुर्वृत्तः-त्रा-त्रं, दृष्टः-ष्टा-ष्ट, पापिष्टः-ष्टा-ष्टं, बधोद्यतः-ता-तं, सन्नद्धः-
-द्धा-द्धं, द्रोहबुद्धिः-द्धिः-द्धि.

FELONYOUSLY, *adv.* द्रोहबुद्ध्या, द्रोहचेतसा, द्रोहचिन्तनपूर्व, दुष्टमतिपूर्व.

FELONY, *s.* आततायाता, महापातक, महापाप, महापराधः, साहसं.

FELT, *p. p.* अनुभूतः-ता-तं, जातः-ता-तं, उपगतः-ता-तं, विदितः-
-ता-तं, ज्ञातः-ता-तं, चिखभूतः-वा-वं, आहितः-ता-तं.

FELT, *s.* ऊर्णा, और्णवस्त्रं, उर्णा, और्णकं, ऊर्णापुः *m.*, कच्छलः.

TO FELT, *v. a.* ऊर्णालोमादि मेहत्य व्यतिथितरेकेण स्थूलवस्त्रं कृ.

FELICCA, *s.* अग्रे पश्चाच्च कर्णयुक्ता लघुनीका or लघुनीका यस्याः कर्णः
कदापि पश्चात् कदापि अग्रे युज्यते.

FEMALE, *s.* स्त्री, नारी, मानुषी, मनुषी, सङ्गता, योषित्-ता, योषा,
महिला, यतिता, अचला, स्त्रीजनः, सङ्गनाजनः, अचलाननः, वधूः,
मीमन्तिनी, वामा; 'female friend,' सखी; 'female apart-
ments,' गृहाननः.

FEMINE, *a.* स्त्रीणः-स्त्री-गं, स्त्रीमन्त्रणी-न्त्रिनी-न्त्रि (न), निष्पुरुषः-या-
-यं, स्त्रीपद्मा-म्मा-म्मे (न). (Soft, delicate) मुकुमारः-री-रं,
कोमलः-ला-लं, पेलवः-या-यं, मृदुः-द्धो-द्धु; 'the feminine gender,'
स्त्रीलिङ्गं.

FEN, *s.* अनुपः, अनुपः *f.*, कच्छः, कच्छः *f.*, पङ्कः, कर्म.

FENCE, *s.* सावरणं, वृत्तिः *f.*, प्रानतो वृत्तिः, प्रावृत्तिः *f.*, प्राकरः, प्राचीरं,
अवरोधकं, वेष्टकः, वेष्टनं, वेष्टः, आवेष्टकः, प्रावरः, आवारः, वारणं
-गो, वरणः, लम्भकरः, मद्यवारणं, मन्त्रालयः, गडः, नेमः, मोषः, मो-
पाही. —(Defence) रक्षा-ध्वजः, गुप्तः *f.*, वाणं.

TO FENCE, *v. a.* (Inclose with a hedge) प्राचीरेण परिवेष्ट (c. 1.
-वेष्टते-ष्टितुं, c. 10. -वेष्टयति-यितुं) or सावृ (c. 5. -वृणोति-वरितुं
-रीतुं) or परिवृ or अवरूप (c. 7. -रुणद्धि-रोद्धुं) or निरूप or वृ
in caus. (वारयति-यितुं). —(Fortify) परिस्राप्राकारादिना परिवृ or
सावृ or संवेष्ट. —(Defend) रक्ष (c. 1. रक्षति-रक्षितुं), परिरक्ष.

TO FENCE, *v. n.* (Practise the art of fencing) यष्टिद्वारेण शस्त्रविद्यां
or सायुधविद्याम् अभ्यस्य (c. 1. -अभ्यस्यति-अभ्यसितुं) or शिष्य (c. 1. शिष्यते-
-रितुं), लस्त्रमांगान् कृ, यष्टिमांगान् कृ. —(Fight with foils) यष्टिपुटं
कृ, दण्डादिकं युद्धं कृ, यष्टिक्रीडा कृ, दण्डक्रीडा कृ.

FENCED, *p. p.* or *a.* प्राचीरेण वृत्तः-ता-तं, सावरणः-शा-शं, प्राकारा-
द्यानृतः-ता-तं, प्रावृतः-ता-तं, प्राकारीयः-या-यं, अवरुद्धः-द्धा-द्धं.

FENCELESS, *a.* अनावृतः-ता-तं, अरक्षितः-ता-तं, अरुद्धः-द्धा-द्धं.

FENCER, *s.* यष्टिपुटकर्त्ता *m.* (नृ), सायुधविद्याभ्यासी *m.* (न), यष्टिक्रीडाशिष्यकः.

FENCING, *s.* सायुधविद्या, शस्त्रविद्या, यष्टिपुटं, दण्डपुटं, यष्टिक्रीडा.

FENCING-MASTER, *s.* सायुधविद्योपदेशकः, यष्टिक्रीडोपदेशी *m.* (न).

FENCING-SCHOOL, *s.* सायुधविद्यावेष्टम न. (न), सायुधविद्याशाला, शस्त्रवि-
द्याशिक्षालयः, यष्टिक्रीडाशिक्षाशाला.

TO FENCE, *v. a.* वृत्तिं in caus. (वारयति-यितुं), निवृ, प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति-नुं).

FENDER, *s.* सङ्कारगुम्भिः *f.*, सङ्कारवारणी-गं, सङ्कारावरोधकं, सङ्कारल-
म्भकरः. —(Of a carriage) वरुषः, रथगुम्भिः *f.*

FENNEL, *s.* शालेयः, सालेयः, शतपुष्पा, भूरिपुष्पा, स्कन्धवन्धना, छत्रा,
शीतशिवः, मयुरिका, गिरी, मिश्रया, कारवी, घोषा.

FENNY, *a.* अनुपः-या-यं, आनुपः-पी-पं, कच्छः-च्छा-च्छं, जलादः-द्वा-
-द्वं, आष्यः-ष्या-ष्यं, सजलः-ला-लं, पङ्कलः-ला-लं.

FEOD, *s.* युद्धे मन्त्रोपकारी भवेति सन्धिं कृत्वा भूस्वामिना परहस्ते समर्पिता
भूमिः or परस्मै विवर्जितः क्षेत्राधिकारः.

FEODAL, FEODARY. See FEUDAL, FEUDATORY.

TO FEODE, *v. a.* पृथीकृतस्वामिना क्षेत्राधिकारं परहस्ते or परस्मै सम् in
caus. (-सर्पयति-यितुं) or परं क्षेत्राधिकारे नियुज् (c. 10. -योज-
यति-यितुं).

FEOFFEE, *s.* पृथीकृतस्वामिपुरःसरं भूस्वामिना क्षेत्राधिकारे नियुक्त or
क्षेत्राधिकारवान् *m.* (न).

FEOFFER, *s.* पृथीकृतस्वामिपुरःसरं परस्मै क्षेत्राधिकारसमर्पकः.

FEOFFMENT, *s.* पृथीकृतस्वामिपुरःसरं परस्मै समर्पितो भूम्यधिकारः.

FERACIOUS, *a.* स्फीतः-ता-तं, फली-लिनी-लि (न), अवन्यः-न्या-न्यं

FERACITY, *s.* फलवस्त्रं, साफन्त्रं, स्फीतता, अवन्यता, उर्वरात्वं.

FERINE, *a.* पाशवः-वी-वं, शौवापदः-दी-दं, आपदः-दी-दं, पशुशीलः-
-ला-लं, पशुव्यवहारः-रा-रं, पशुधर्मी-ध्मा-ध्मे (न), वन्यः-न्या-न्यं.

FERTY, *s.* पशुता-त्वं, पशुशीलता, कृपाचारत्वं, निष्ठुरता.

TO FERMENT, *v. a.* अनःक्षोभं or अनश्चलनं or अनलापं or उद्भावं जन्
(c. 10. जनयति-यितुं), उत्सेचनं जन्, अनः क्षुभं (c. 10. क्षोभयति-यितुं),
उन्नप (c. 10. -तापयति-यितुं).

TO FERMENT, *v. n.* अनःक्षुभं (c. 4. क्षुभयति, क्षोभितुं), अनःक्षोभं or
अनलापम् उपगन् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं) or गम् or इ (c. 2. रति-तुं),
उन्नमः-न्ना-न्नं भू or अन्न, उद्ग, फेन (nom. फेनायते).

FERMENT, *s.* (Intestine motion, heat) अनःक्षोभः, अनलापः, अनदीहः,
अनवेगः, अनरुत्तेकः, उन्नापः, अनरालोडनं, अनरुप्ताः, उग्रत्वं, प्रचक्षता.
—(That which causes fermentation, yeast) नग्नहृत् *m.*, क्लृप्तः-
-खं, मयष्टः-खं, मुरावयः, अमिषवः, कारोन्नरः, कारोन्नमः, कादधरीवीजं.

FERMENTABLE, *a.* अनरुत्तेकयोग्यः-ग्या-ग्यं, अनरुत्तेचनक्षमः-न्ना-न्नं,
अनःक्षोभणीयः-या-यं.

FERMENTATION, *s.* सन्धानं, सन्धिका, अनदीहनं, अनःक्षोभः, अनलापः,
अनदीहः, अनरुत्तेकः, उत्तेकः, उत्सेचनं, उद्भापः, उन्नापः, उग्रत्वं,
अनरुप्ताः, उन्नक्षता, अनरुत्तेकता, अनरालोडनं, विकारः.

FERMENTATIVE, *a.* उद्भापकारी-रिणी-रि (न), अनःक्षोभकारी &c.,
उत्तेकजनकः-का-कं, मयष्टजनकः-का-कं.

FERMENTED, *a.* विकृतः-ता-तं, विकारितः-ता-तं, सन्धितः-ता-तं,
सन्धानोपगतः-ता-तं, अनःक्षुभः-न्ना-न्नं, उत्तिकः-न्ना-न्नं; 'fer-
mented liquor,' मुरावयः, यषमुरं.

FERN, *s.* समज्ञा, गुग्गुलु, घोषधिरः, बहुपत्रकः.

FERNY, a. समझपिशिष्टः -ष्टा -ष्टं, समझावृतः -ता -तं, समझामयः -यी -यं.
FEROCEOUS, a. रौद्रः -द्री -द्रे, क्रूरः -रा -रं, अतिक्रूरः -रा -रं, माराम्भकः
 -का -कं, उग्रः -या -यं, शौचापदः -दी -दं, घ्रापदः -दी -दं, व्यालः -ला
 -लं, साहसिकः -की -कं, दारुणः -शा -शं, क्रूरचरितः -ता -तं, क्रूरकम्भी
 -म्भी -म्भं (न), रौरवः -वी -वं, व्यालतमः -मा -मं.

FEROCEOUSLY, adv. अतिक्रूरवत्, अतिक्रूर्येण, घ्रापदवत्, व्यालवत्, उग्रं.

FEROCITY, s. रौद्रता, क्रूरता, अतिक्रूरता, क्रूर्यं, उग्रत्वं, व्यालत्वं.

FERRIOUS, a. लोहः -ही -हं, आयसः -सी -सं, लोहलः -ला -लं, लोहमयः
 -यी -यं, अयोमयः -यी -यं, लोहसभायः -वा -वं.

FERRET, s. बभुः *m.*, नकुलः, अकृषः, नकुलनातीयो जन्तुः.

To FERRY, v. a. अशकृदिषिलेवासितो ध्रुदजन्तून् वभुभिर् गच्छेथो निःसृ
 in caus. (-सारयति -यितुं) or गच्छेथो वहिष्कृत्य अनुसृ, इन्दुरादीन्
 गच्छेथयान् निःसृ in caus.

FERRUGINOUS, a. लोहकलकूमयः -यी -यं, अयोमलयान् -दती -वत् (न).

FERRULE, s. लोहवलयः, लोहबन्धनी -नं, लोहदण्डणी, दण्डाग्रवाणं.

To FERRY OVER, v. a. नावा or नौकया नदीं or नदीपारं तृ in caus
 (तारयति -यितुं).

To FERRY OVER, v. n. नौकया नदीं or नदीपारं तृ (c. 1. तरति -रितुं
 -रौतुं) or सन्तृ.

FERRY, s. (Place of passing over rivers) नदीतरस्थानं, तरस्थानं,
 तरणस्थानं, उत्तरणस्थानं, तरः, घट्टः -द्वी, उमः.

FERRY-BOAT, s. तरणनौका, तरणः -णिः *f.*, तारणः -णिः *f.*, तरिची, तरिः *f.*,
 तरिकं -का, तारकः -कं, तरणः -शदा -शदी, तरालुः *m.*, तरानुः *m.*
 वहिचं, उदुपः -यं.

FERRY-MAN, s. तारकः, तरिकः -की *m.* (न), तारणः, तरिता *m.* (न).

FERTILE, a. बहुफलः -ला -ली -लं, बहुफलदः -दा -दं, दायी -यिनी -यि
 (न), बहुफलोत्पादकः -का -कं, बहुशस्यदः -दा -दं, प्रचुरशस्योत्पादकः
 -का -कं, फली -लिनी -लि (न), फलवान् -पती -वत् (न), सफलः
 -ला -लं, स्फीतः -ता -तं, पोतः -ना -नं, अवन्यः -न्या -न्यं, 'fer-
 tile soil,' उर्वरा or उर्वरा.

FERTILY, adv. सफलं, बहुफलं, स्फीतं, स्फीत्या, यथा बहुफलम् उत्पद्यते
 तथा, अवन्यं.

FERTILENESS, FERTILITY, s. फलवस्वं, सफलता, फलिता, साफल्यं, स्फीतिः *f.*,
 बहुफलोत्पादकत्वं, अवन्यत्वं, उर्वरात्वं, जड्वरत्वं.

To FERTILIZE, v. a. सफल (nom. सफलयति -यितुं), सफलीकृ, स्फीतीकृ,
 स्फाव् in caus. (स्फावयति -यितुं), साव्ये in caus. (-प्राययति -यितुं).

FERTILIZED, p. p. सफलीकृतः -ता -तं, स्फीतीकृतः -ता -तं, साप्रायितः -ता -तं.

FERULE, FERULA, s. काष्ठफलकविशेषो येन हस्ततले शिष्यताडनं क्रियते.

To FERULE, v. a. पृथ्वीकाष्ठफलकेन करतले शिष्यं तड (c. 10. ताडयति -यितुं).

FERVENCY, s. व्यग्रता, चखता, उग्रखता, प्रचखता, उग्रता, उग्र्यः, उत्साहः,
 तेहस्यं, तीक्ष्णता, उद्योगः, उद्युक्ता, उग्रता, औत्सुक्यं, अनुरागः, आसक्तिः *f.*,
 चिन्तासक्तिः *f.*, मनोनिबन्धः, उत्साहः; 'pious ardour,' अतिशयभक्तिः *f.*,
 भक्तिव्यग्रता.

FERVENT, a. व्यग्रः -या -यं, चखः -खदा -खं, प्रचखः -खदा -खं, उग्रखः
 -खदा -खं, उत्सहः -भा -भं, उग्र्यः -ग्र्या -ग्र्यं, उद्योगी -गिनी -गि (न),
 उद्युक्तः -क्ता -क्तं, सोद्योगः -गा -गं, तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्यं, अनुरक्तः -क्ता -क्तं,
 असनुरागी -गिणी -गि (न), उत्सुकः -का -कं, आसक्तः -क्ता -क्तं, समुद्यतः
 -ता -तं, उग्रः -या -यं; 'in piety,' अतिभक्तः -क्ता -क्तं, भक्तिव्यग्रः -या -यं.

FERVENTLY, adv. व्यग्रं, असनुरागेण, सतेहस्यं, उत्साहेन, सोद्योगं, औत्सुक्येन,
 उत्सुकं, उग्रं, सानुरागं, प्रचखं, व्यवसितं, अतिकृतहलेन.

FERVID, a. तप्तः -भा -भं, सन्नप्तः -भा -भं, उपतप्तः -भा -भं, अभितप्तः -भा -भं,

उत्तप्तः -भा -भं, चखः -खदा -खं, प्रचखः -खदा -खं, उग्र्यः -ग्र्या -ग्र्यं,
 तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्यं, तीव्रः -व्रा -वं, तिग्मः -ग्मा -ग्र्यं.

FERVOUR, s. तापः, उत्साहः, सन्नापः, उपतापः, अभितापः, उग्रता, औत्सुक्यं.

दाहः, चखता, तीक्ष्णता, तेहस्यं, तिग्मता, तीव्रता. See FERVENCY.

FESTAL, a. पाश्चिमी -ष्टी -ष्टं, औत्सविकः -की -कं, शत्रिकः -की -कं.

To FESTER, v. n. पुष्प (c. 1. पुष्यते -यितुं), पाकं कृ, पक्वः -क्ता -क्ते भू.

सपूयः -या -यं भू, पूनीभू, व्रणवद् दुष्प (c. 1. दुष्यति, दोष्टुं).

FESTIVAL, s. उत्सवः, पर्व n. (न), पर्वोदः, पर्वोदणं, उत्सवदिनं, महः,
 महः n. (स्), उद्घोषः, यात्रा, उद्घवः, क्षणः, अभ्युदयः, चर्चरी; 'great
 festival,' महोत्सवः; 'public festival,' यात्रोत्सवः; 'fixed,'
 नैश्चित्यं; 'completion of a festival,' पर्वोपपूर्णाता.

FESTIVE, a. आनन्दी -न्दिनी -न्दि (न), आनन्दः -न्दा -न्दं, आनन्दमूषकः

-का -कं, सोत्सवः -वा -वं, उत्सवकारी -रिणी -रि (न), हर्षणः -शा -शं.

FESTIVITY, s. समुत्सवः, उत्साहः, महोत्सवः, उत्सवकालः, हर्षः, आनन्दः,
 आह्लादः, आमोदः, प्रमोदः, विश्रान्तः.

FESTOON, s. माला, हारः, मालिका; 'of flowers,' कुमुदमाला.

FETAL, a. गर्भः -भी -भं, गर्भिकः -की -कं, भ्रूणमस्यनी -न्विनी -न्वि (न).

To FETCH, v. a. (Bring) आनी (c. 1. -नयति -नेतुं), उपानी, आहृ (c. 1.
 -हरति -हर्तुं).—(Derive) आनी, निग्री, नी, अपवह (c. 1. -वहति
 -वोह्नुं).—(Draw, cause to appear) निष्कृष्प (c. 1. -कषेति -कृष्टुं),
 सु in caus. (सावयति -यितुं), उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं), जन्
 in caus. (जनयति -यितुं); 'draw blood,' शोषितम् उत्पद् in caus.,
 रक्तं सु in caus.; 'fetch a sigh,' दीर्घं निःश्वास (c. 2. -श्वासति -तुं)
 or निश्वास. —(Perform) कृ. —(Fetch a price) समुक्तमन्येन विक्री in
 pass. (-क्रीयते); 'what price does it fetch?' कियता मृत्येन विक्रीयते.

FETCH, s. उपायः, व्यपदेशः, अपदेशः, कलं -लना, कपटः, व्याजः.

FETCHED, p. p. आनीतः -ता -तं, उपानीतः -ता -तं, आहृतः -ता -तं.

FETE, s. उत्सवः, महोत्सवः, उत्सवदिनं, उद्घोषदिनं.

FETID, a. दुर्गन्धः -न्धा -न्धं, दुर्गन्धी -न्धिनी -न्धि (न), असुगन्धः -न्धा -न्धं,
 उग्रगन्धिः -न्धिः -न्धि, पृतिगन्धः -की -कं, असुरगन्धिः -भिः -भि, पृतः -ता -तं.

FETIDNESS, s. दुर्गन्धत्वं, दुर्गन्धिः *m.*, पृतिगन्धता, पृतिः *f.*, पृतत्वं.

FETLOCK, s. अश्वानां पादजङ्घासन्धिः *m.* or परणजङ्घापदं *n.* (न) or
 पादजङ्घासन्धिहो लोमपिण्डः or लोमगुच्छकः.

FETOR, s. दुर्गन्धः, पृतिगन्धः, कुसितगन्धः, उग्रगन्धः, असुगन्धः.

FETTER, s. निगडः -डं, बन्धनं, बन्धः, पाशः, शृङ्खलः -ला -लं, यन्त्रं, यन्त्रं,
 योक्तं, चारः, प्रसितिः *f.*; 'for the feet,' पादपाशः -शी, चरणपाशः,
 पादबन्धनं; 'of iron,' लौहबन्धः -न्धं -न्धनं, शृङ्खला.

To FETTER, v. a. निगडेन or पाशेन or शृङ्खलाया बन्ध् (c. 9. बध्नाति,
 बन्धुं), निगड (nom. निगडयति -यितुं), पाश (nom. पाशयति -यितुं),
 शृङ्खल (nom. शृङ्खलयति -यितुं), योक्तं (nom. योक्तयति -यितुं), यन्त्रं (c. 10.
 यन्त्रयति -यितुं), पाशोक्तं, पाशेन यन्त्रं (c. 1. यन्त्रति, यन्त्रं) or संयन्त्रं.

FETTERED, p. p. निगडितः -ता -तं, निगडेन बद्धः -द्धा -द्धं, पाशितः -ता
 -तं, पाशोक्तः -ता -तं, शृङ्खलितः -ता -तं, यन्त्रितः -ता -तं, संयन्त्रितचरणः
 -णा -णं, बद्धपादः -दा -दं.

FETUS, s. भ्रूणः, गर्भः, कलनं, कललः -लं, पिण्डः, पं, गर्भस्थवालकः.

जरायुस्थो बालकः, उदरस्थः शिशुः *m.*, जठरस्थशिशुः *m.*, अन्तरापयं.

FEUD, s. (Quarrel) कलहः -हं, कलिः *m.*, विरोधः, विग्रहः, विपक्षता,
 युद्धं, द्वन्द्वः; 'family feud,' कुटुम्बकलहः, गृहचिद्रं, गृहहन्त्रं.—
 (Right to land). See FEOD.

FEUDAL, a. पृथ्वीकाले क्षेत्राधिकारविषये यो नियमस् तासन्नस्थी -न्विनी
 -न्धि (न) or क्षेत्राधिकारविषयोर मध्येयः समयस् तद्विषयकः -का -कं.

FEUDATORY, *s.* पूर्वकाले भूस्वाम्यधीनः क्षेत्राधिकारी *m.* (नं), उपजीवी *m.* (नं).
 FEVER, *s.* ज्वरः, संज्वरः, तापः, शरीरतापः, शरीरदाहः, देहदाहः, अमदाहः,
 भूतिः *f.* महापदः; 'common fever,' प्राकृतज्वरः; 'bilious fever,'
 पित्तज्वरः; 'continued fever,' सततज्वरः; 'remittent,' सन्ततज्वरः;
 'slow fever,' प्रलेपकः; 'ill of fever,' see FEVERISH. 'To
 be ill of fever,' ज्वरं (c. l. ज्वरति -रितुं), संज्वरः 'attack of
 fever,' ज्वरावतरणं, ज्वराक्रमणं, आतपलङ्घनं.

To FEVER, *v. a.* ज्वर in caus. (ज्वरयति -यितुं), संज्वर, in caus. ज्वरं कृ,
 तप in caus. (तापयति -यितुं), सन्तप, दह (c. l. दहति, दग्धुं).

FEVERISH, *a.* (Ill with fever) ज्वरी -रिणी -रि (नं), चरितः -ता -तं,
 सञ्चरः -रा -रं, संचारी -रिणी -रि (नं), चरातुर -रा -रं, संचरातुरः -रा
 -रं, ज्वरपीडितः -ता -तं, ज्वरयन्तः -स्ता -स्तं. (Having a slight
 fever) ईप्सज्वरी -रिणी -रि (नं). (Producing fever) ज्वरजनकः
 -का -कं, चरोत्पादकः -का -कं.

FEVERISHNESS, *s.* सत्तुरत्यं, ईप्सज्वरयन्तता, ज्वरभावः, चरित्वं.

FEW, *a.* अल्पः -त्या -न्पं, स्वल्पः -स्या -न्पं, न्यल्पकः -का -कं, अयदः -दुः
 -ह्वी -हु, कतिपयः -या -यं, अप्रचुरः -रा -रं, स्लोकः -का -कं, अल्पसं
 ख्यकः -का -कं, अर्द्धितः -ता -तं, अनेकः -का -कं, मितः -ता -तं,
 परिमितः -ता -तं, अभृशः -शा -शं; 'a few,' अल्पे, स्वल्पे, कतिचित्,
 अनेके, कतिपयजनाः *m. pl.*; कतिचित्जनाः *m. pl.*, स्लोकाः *m. pl.*
 कति कति; 'a few pieces,' कतिचित्पदानि *m. pl.*; 'fewest,' द्युनः
 -ना -नं, अयदः -रा -रं.

FEWNESS, *s.* अल्पता, स्वल्पता, अवहत्वं, अप्राचुर्यं, स्लोकत्वं.

FIAT, *s.* आज्ञा, आदेशः, निदेशः, नियोगः, शासनं, व्यवस्था.

FIB, *s.* असतं, अनृतं, वितथं, अलौकिकं, मिथ्यावादः, मृषावादः.

To FIB, *v. n.* असतं वद (c. l. वदति -रितुं), मृषा or मिथ्या वद.

FIBBER, *s.* असत्यवादी *m.* (नं), मिथ्यावादी *m.*, मृषावादी *m.*, अनृती *m.* (नं).

FIBRE, *s.* (Thread) तन्तुः *m.*, तन्त्रं, सूत्रं, गुणः. (Filament) केशरः,

पद्म *n.* (नं), शंशुः *m.* (Fibre of the body) शिरा, सिरा, नाडी,

चायुः *m.*, जसा, वहीरः *m.* (Of a leaf) पत्रशिरा, पत्रनाडिका,

दलजसा. (Of the lotus) मृणालः -लं, निशं, विपं, विमं, तन्तुलं.

FIBRED, *a.* मृणाली -लिनी -लि (नं), तन्तुमान -मती -मत (तं), शंशुमान् &c

FIBRE, *s.* सूक्ष्मतन्तुः *m.*, सूक्ष्मतन्त्रं, सूक्ष्मकेशरः, सूक्ष्मशिरा.

FIBROUS, *a.* तन्त्री -न्त्रिणी -त्रि (नं), तन्तुमान -मती -मत (तं), तन्तुमयः

-यी -यं, केशरी -रिणी -रि (नं), शंशु -विणी -त्रि (नं), सूक्ष्मनाडि-
 शिरः -श -शं, शिरालः -ला -लं

FIBULA, *s.* जङ्घाया वहिरस्थि *n.*, जङ्घावहिरस्थि. (Clasp) कुडुपः.

FICKLE, *a.* चञ्चलः -ला -लं, चञ्चलहृदयः -या -यं, चञ्चलबुद्धिः -द्धिः -द्धि,

चपलः -ला -लं, चपलामयः -का -कं, चलचित्रः -त्रा -त्रं, सङ्क्षुब्धः

का -कं, अस्थिरः -रा -रं, अनयस्यः -स्या -स्यं, अनवस्थानः -ना -नं,

अनवस्थितः -ता -तं, तालः -ला -लं, तरलः -ला -लं, प्रकृतितरलः -ला
 -लं, अधीरः -रा -रं, अयमनाः -नाः -नः (मं), नेकभावाश्रयः -या -यं,

मन्वारी -रिणी -रि (नं).

FICKLENESS, *s.* चञ्चलत्वं, चाञ्चल्यं, चपलता, चापल्यं, अस्थिरता, असम्यर्थं,

चलचित्रता, तालता, ताल्यं, मनोताल्यं, तरलता, तारन्यं, सङ्क्षुब्धत्वं,

अनवस्थितिः *f.*, अधीरत्वं, अधृतिः *f.*

FICKLY, *adv.* चञ्चले, चपले, तरले, अस्थिरं, असम्यर्थेण, मनोताल्यात्.

FICTIO, *s.* (Feigning, invention) कल्पना -ने, कृत्रिमः *f.*, परिकल्पनं

-ना, रचना, मृष्टिः *f.*, मनःमृष्टिः *f.*, कल्पनामृष्टिः *f.*, कृत्रिमकरणं.

(That which is feigned, false story) मनःकल्पिता कथा, कृतापी-

पात्यानं, कृताभ्यापिता, परिकथा, मिथ्याकथा, मिथ्यावाक्यं, प्रच्यवकल्पना,

अनृतं; 'a poetical fiction,' प्रकरणं.

FICTITIOUS, *a.* कल्पितः -ता -तं, परिकल्पितः -ता -तं, कात्यनिकः -की -कं,
 मनःकल्पितः -ता -तं, कृत्रिमः -मा -मं, कृतकः -का -कं, कृत्रार्थः -थी -थं,
 मिथ्यार्थकः -का -कं, मृषार्थकः -का -कं, असत्यः -त्या -तं, अप्रकृतः -ता
 -तं, विडम्बितः -ता -तं, कपटी -टिनी -टि (नं), मिथ्या in comp.;
 'fictitious coin,' कूटस्वयं.

FICTITIOUSLY, *adv.* मिथ्या, असत्यं, सकपटे, सकूटे, सव्याजं, मृषा, कृत्रिमं,
 कात्यनिकप्रकारेण, सविडम्बनं.

FIDDLE, *s.* (Violin) सारङ्गी, शारङ्गी, पिनाकी.

To FIDDLE, *v. n.* सारङ्गी वद in caus. (वादयति -यितुं) or संबद्, शारिकां मु
 in caus. (सारयति -यितुं). (Trifle, fidget) चपलः -ला -लं भू,
 तुच्छकर्म कृ, तृणादि सू in caus.

FIDDLE-FADDLE, *s.* मृषार्थकं, मृषाकथा, आलस्यवचनं, असहजवाक्यं.

FIDDLE-FADDLE, *a.* तृणप्रायः -या -यं, असहजः -द्वा -द्वं, तुच्छः -च्छा -च्छं.

FIDDLER, *s.* सारङ्गीवादकः, पिनाकीवाद्यकः, सारङ्गीपाणिः *m.*

FIDDLESTICK, *s.* शारिका, कोण रजः, परिवारा, घर्षिका.

FIDDLE-STRING, *s.* तन्त्री, तन्त्रं, सारङ्गीतन्तुः *m.*, सारङ्गीसूत्रं.

FIDELITY, *s.* भक्तिः *f.*, भक्तिमत्त्वं, भक्ता, विश्वास्यत्वं, धीरत्वं, अभेद्यता,

विश्रुता, विश्वस्तता, मेवाः 'to a master,' प्रभुभक्तिः *f.*; 'to a
 husband,' पतिव्रतं, प्रतिव्रतं, पतिमेवा.

To FIDGET, *v. n.* चपलः -ला -लं भू, चञ्चलः -ला -लं भू, चापल्यं कृ;
 'with the hands,' पाणिचापल्यं कृ.

FIDGET, *s.* (Restlessness) चापल्यं, चञ्चलत्वं, अशान्तिः *f.*, सदाचलत्वं.

FIDGETY, *a.* चपलः -ला -लं, चञ्चलः -ला -लं, सदाचलः -ला -लं, सतत-

गतः -तिः -ति, अशान्तः -ना -नं, अमुष्यः -स्या -स्यं.

FIDUCIAL, *a.* विश्वासी -विनी -वि (नं), विश्वस्तः -स्ता -स्तं, अमन्दिरः -रा -रं.

FIDUCIARY, *a.* प्रवर्षी -पिनी -पि (नं), दृढविश्वासः -मा -मं.

FIDUCIARY, *s.* (Trustee) व्यासपारि *m.* (नं), निक्षेपपारी *m.* (नं), विश्वस्तजनः.

FIE, *exclam.* धिक, शान्तं, धै, अपहि, अपसर.

FIFE, *s.* श्वेचं, भूमिः *f.* See FEOD.

FIELD, *s.* क्षेत्रं, कंदारः, भूमिः *f.*, वस्त्रिः *m.*, तटं, मालं, वारटं, पाटीरः

'of corn,' शस्यक्षेत्रं; 'ploughed field,' सीसक्षेत्रं, कृष्टभूमिः *f.*;

'field of battle,' रणभूमिः *f.*, युद्धक्षेत्रं, रणक्षेत्रं, समराङ्गनं, रङ्गाङ्गनं.

रणभूमिः *f.*, रणान्तरं, रणः -शं, सायोधनं, मज्जभूमिः *f.*, रुद्धिकाः

'relating to a field,' कंदारः -री -रं, क्षेत्रिकः -की -कं, क्षेत्री

-त्रिणी -त्रि (नं). (Space for action) प्रसरः.

FIELD-DAY, *s.* युद्धाभ्यासदिवसः, युद्धशिक्षादिवसः, सैन्यभ्यासदिनं.

FIELD-MARSHAL, *s.* चलाध्यक्षः, सेनाध्यक्षः, सेनाधिपः, सेनापतिः *m.*

FIELD-MOUSE, *s.* क्षेत्रवामी शुद्धमृषिकविशेषः, ग्राम्यमृषिकः.

FIELD-PIECE, *s.* रणधर्मी प्रयोजनीयं लघुयुद्धयन्त्रं.

FIELD-SPORTS, *s.* वनक्रोडा, जङ्गलक्रोडा, मृषाविहारः, मृष्यं, मृषया.

FIEND, *s.* पिशाचः, भूतः, वेतालः, राक्षसः, असुरः, दानवः, देवः, दैत्यः,

निशाटः, निशाचरः, राविचरः, रजनीचरः, नरुचरः, दण्डाचरः, कौणयः,

यातुः *m.*, यातुधानः, यक्षारिः *m.*, प्रेतः, विषुदः, कर्बुरः.

FIENDISH, FIEND-LIKE, *a.* पिशाचः -ची -चं -चिकः -की -कं, भूतः -ती -तं

तिकः -की -कं, राक्षसः -सी -सं, वेतालिकः -की -कं, चासुरः -री -रं,

पिशाचसन्निभः -भा -भं, दारुणः -शा -शं, पिशाचवद् अतिदुष्टः -श -शं.

FIERCE, *a.* (Savage) क्रूरः -रा -रं, रीदुः -डी -दुं, उग्रः -या -यं, दारुणः

-शा -शं, रीरवः -ची -चं, व्यालः -ला -लं, शोषाणुः -री -रं, व्यापदः -दी

-दं. (With anger) कोपज्वलितः -ता -तं, कोपोन्मत्तः -त्रा -त्रं, कोपाकुलः

-ला -लं, संरुद्धः -द्वा -द्वं, संरुद्धी -न्धणी -न्धि (नं), समनुः -नुः -नुः.

—(Violent) तीक्ष्णः-क्ष्णा-क्ष्णं, तीव्रः-व्रा-व्रं, चरुः-खा-खं, प्रचरुः-खा-खं, प्रचरुः-रा-रं, साहसिकः-की-कं, पीरु-रा-रं
FIERCELY, *adv.* क्रूरं, क्रोध्यं, रौद्रं, उग्रं, व्यापदवत्, व्यालवत्, तीव्रं, तीक्ष्णं, सतीक्ष्णं, प्रचरुं.

FIERCENESS, *s.* (Savageness) क्रूरता, रौद्रता, क्रोध्यं, उग्रत्वं, व्यालत्वं.—
(Furiousness) संरम्भः, संरम्भता, प्ररिम्भः, कोपोन्मत्तता.—(Violence) तीक्ष्णता, तीक्ष्णं, तीव्रता, चरुता, प्रचरुता, प्राख्यं.

FIERY, *a.* (Consisting of fire) साग्नेयः-यी-यं, अग्निमयः-यी-यं, अग्निमान्-मती-मत् (त्), काशीनवः-वी-वं.—(Vehement, hot) तीक्ष्णः-क्ष्णा-क्ष्णं, तीव्रः-सी-सं, चरुः-खा-खं, प्रचरुः-खा-खं, उग्रचरुः-खा-खं, उग्रः-खा-खं, उग्रः-खा-खं, उग्रः-खा-खं.—(Irascible) शीघ्र-कोपी-पिपी-पि (न्), सुलभकोपः-पा-पं, पित्रवेगी-गिनी-गि (न्).

FIFE, *s.* वेणुः *m.*, वंशः, विवरनालिका, ध्वनिनाला.

FIFER, *s.* वेणुधरः, वेणुवादकः, वांशिकः, वंशवादकः.

FIFTEEN, *a.* पञ्चदश *m. f. n. pl.* (न्), पञ्चदशसंख्यकः-का-कं.

FIFTEENTH, *a.* पञ्चदशः-शी-शं.

FIFTH, *a.* पञ्चमः-मी-मं, पञ्चकः-का-कं; 'one-fifth,' पञ्चमांशः.

FIFTHLY, *adv.* पञ्चमः, पञ्चमत्, पञ्चमस्याने, पञ्चमपदे.

FIFTIETH, *a.* पञ्चाशः-शी-शं, पञ्चाशत्तमः-मी-मं.

FIFTY, *a.* पञ्चाशत् *f. sing.*, अर्द्धशतः-ता-तं; 'one hundred and fifty,' सार्द्धशतं.

FIG, *s.* अन्नरी, उदुघरफलं न्ययोपफलं, पिप्पलफलं.

FIG-TREE, *s.* उदुघरः, उदुघरः, वटः, न्ययोपः, पकटी, पिप्पलः, गजभक्षकः, अन्नरी.

To FIGHT, *v. a. and n.* युष् (c. 4. युध्यते, योद्धुं, c. 10. योधयति-यितुं), प्रतिग्रहः, संयुष्, आयुष्, प्रायुष्, विग्रहः (c. 9. गृह्णाति-ह्नाति-ग्रहीतुं), with inst. or sometimes acc. c.; as, 'he fights with his enemies,' शत्रुभिः or शत्रुभिः सह युध्यते or विग्रह्णाति or अरीन् प्रतिग्रह्यते or योधयति, सम्पृद्ध (c. 1. हरति हर्तुं), युद्धं कृ, सङ्ग्रामं कृ, कलह (nom. कलहायते), वैर (nom. वैरायते); to desire to fight, रणकाम (nom. -काम्यति), युष् in des. (युयुत्सते-सितुं).

FIGHT, *s.* युद्धं, सङ्ग्रामः, आयोधनं, प्रयुद्धं, रणः-खं, समरः-रं, संयुगः, संख्यः, ब्राह्मः, सङ्गरः, समाघातः, समित *f.*, समितः *f.*, सम्प्रहारः, विग्रहः, कलिः *m.*; 'close fight,' नियुद्धं.

FIGHTER, *s.* योद्धा *m.* (द्ध), योधी *m.* (न्), नियोद्धा *m.*, नियोधकः, युध्वा *m.* (न्), युयुत्सु *m.*, प्रयुयुत्सु *m.*, युधानः, प्रहारी *m.* (न्), प्रहरी *m.* (न्), प्रहरन् *m.* (न्).

FIGHTING, *part.* युध्यमानः-ना-नं, योधयन्-यन्ती-यत् (त्), युद्धकारी-रिणी-रि (न्).—(Qualified for war) युद्धोपयुक्तः-क्ता-कं, युद्ध-कर्मयोग्यः-ग्या-ग्यं.

FIGMENT, *s.* कल्पितकथा, कल्पितवाक्यं, मिथ्याकथा. See FICTION.

FIGURANTE, *s.* नर्तकी, लासकी, लासिका, नर्तनवृत्तिः *f.*, नृतकुशली.

FIGURATE, *a.* आकारयान्-वती-वत् (त्), आकृतिमान्-मती-मत् (त्), साकारः-रा-रं, रूपवान्-वती-वत् (त्), मूर्तिमान्-मती-मत् (त्), अवयवी-विनी-वि (न्), रूपधृत् *m. f. n.*, रूपभृत्, *m. f. n.* आकार-धारी-रिणी-रि (न्).

FIGURATION, *s.* रूपकरणं, आकारविधानं, मूर्तिकरणं, संस्कारः, आकृतिः *f.*

FIGURATIVE, *a.* रूपकः-का-कं, व्यञ्जकः-का-कं, लाक्षणिकः-की-कं, उपलक्षितः-ता-तं, ध्वनितः-ता-तं, गौणः-शी-शं; 'figurative style,' व्यञ्जनं-ना, व्यञ्जनावृत्तिः *f.*, व्यञ्जः, उपधेयः.

FIGURATIVELY, *adv.* सव्यञ्जनं, व्यञ्जनावृत्तौ, सव्यञ्जं, सोपलक्ष्यं

FIGURATIVENESS, *s.* रूपकत्वं, व्यञ्जकत्वं, गौणत्वं, लाक्षणिकत्वं.

FIGURE, *s.* (Form) आकारः, आकृतिः *f.*, मूर्तिः *f.*, रूपः, संस्कारः, संस्वानं.

विधानं, विग्रहः, प्रतिकृतिः *f.*, परिमा *m.* (न्), अङ्कः—(Image) प्रतिमा, प्रतिकृतिः, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिकायः.—(Figure of speech) रूपकं, व्यञ्जनं

—ना, व्यञ्जकः, ध्वनिः *m.*, उपलक्ष्यं, लक्षणा, उपधेयः. आरोपः, निदर्शनेन.

—(Shape, body) वयुः *n.* (स्), कायः, देहः, शरीरं, गात्रं, अङ्गं, संहननं; 'having a handsome figure,' सुरूपः-पी-पं, सुगात्रः-वी-वं.

रूपवान्-वती-वत् (त्), आकारयान् &c., सिंहसंहननः-ता-नं, सुमध्यमाः

To FIGURE, *v. a.* (Form into a shape) कृ, संस्कृ, कृष् (c. 10. कल्प-

यति-यितुं), सङ्कृष्, विधा (c. 3. दधाति-धातुं), विरच् (c. 10. -रचयति

-यितुं).—(Delineate, depict) रूप (c. 10. रूपयति-यितुं), लिख्

(c. 6. लिखति, लेखितुं), आलिख्, विलिख्, अङ्क (c. 10. अङ्कयति

-यितुं), चित्र् (c. 10. चित्रयति-यितुं), वणं (c. 10. वर्णयति-यितुं).

(Diversify) नानारूपं-पी-पं कृ, भिन्नरूपं-पी-पं कृ, चित्र, विचित्रोक्.

चित्रविचित्रोक्.—(Adorn with figures) नानाचित्रैर अलङ्क or

चित्रविचित्रोक्, नानारसाभिः or नानाप्रकाराङ्कैः शुभ (c. 10. शोभयति

-यितुं).—(Figure to one's self) मनसा कृष् or भृ (c. 10. भाव-

यति-यितुं), विभृ.

FIGURED, *p. p. or a.* (Adorned with figures) नानारसालङ्कितः-ता

-तं, नानारसाचित्रितः-ता-तं, अङ्कितः-ता-तं, अङ्की-ङ्किनी-ङ्कि (न्).

चित्रितः-ता-तं.

FILACEOUS, *s.* सूत्री-चिणी-चि (न्), तनुमयः-यी-यं, तन्वी-न्विणी-न्वे (न्).

FILAMENT, *s.* केशरः, तनुः *m.*, तन्वं, पल्ल *n.* (न्), अंशः *m.*, सूक्ष्मसूत्रः

'of the lotus,' मृणालः-लं, विशं, विषं, विसं, किन्नलः, मकरन्दः,

तनुलं, खलिकः.

FILBERT, *s.* खाद्यबीजगर्भम् अखडाकृति फलं.

To FILCH, *v. a.* मुष् (c. 9. मुष्णाति, मोपितुं), परिमुष्, प्रमुष्, चुर (c. 10.

चोरयति-यितुं), स्तेन् (c. 10. स्तेनयति-यितुं), अपहृ (c. 1. हरति-हर्तुं).

FILCHER, *p. p.* मृपितः-ता-तं, चौरहृतः-ता-तं, अपहृतः-ता-तं.

FILCHER, *s.* मोषकः, मोषी *m.* (न्), आमोषी *m.*, मुमपिपुः *m.*, लेयकृत् *m.*,

FILCHING, *s.* मोषा-पणं, मुष्टिः *f.*, मुष्टं, लेयं, चौरिका, अपहारः.

FILE, *s.* (Thread) सूत्रं, तन्वं, तन्वी, तनुः *m.*, गुणः.—(A wire on

which papers are strung) पत्रारोपणयोग्यं शलाका, लोहतरा

यस्यां लेख्यपत्रादीनि क्रमेण समारोप्यन्ते.—(The whole number of

papers arranged on a wire) शलाकारोपितो लेख्यपत्रसमूहः.

लेख्यपत्रावलिः *f.*, लेख्यपत्रश्रेणी, श्रेणीभूतो लेख्यपत्रसमूहः.—(Row

of soldiers) सैन्यश्रेणिः *f.*, सूचिः *f.*, दण्डव्यूहः.—(Instrument for

polishing) अनुक्रकचं लोहमार्जनयन्त्रं, उच्चरेखाविशिष्टं लोहपथेणयन्त्रं,

लोहमार्जनी.

To FILE, *v. a.* (To arrange papers on a wire) लेख्यपत्रादीनि

शलाकायां or लोहतरायां यथाक्रमम् आरुह् in caus. (—रोपयति-यितुं).

लेख्यपत्राणि श्रेणीकृ or विरच् (c. 10. -रचयति-यितुं).—(Rub with

a file) लोहमार्जनेन पृष् (c. 1. घपति-यितुं) or परिष्कृ or मृन् (c. 2.

मार्ष्टि-र्ष्टुं) or चूर्णं (c. 10. चूर्णयति-यितुं).

To FILE, *v. n.* (March in file) दण्डव्यूहेन or सूचिव्यूहेन or श्रेणिव्यूहेन यात्रां कृ

FILIAL, *a.* पुत्र्यः-व्या-व्यं, पुत्रीयः-या-यं, पीत्रः-वी-वं, पीत्रिकः-की

-कं, पुत्रसन्ध्या-न्विनी-न्वि (न्), पुत्रयोग्यः-व्या-व्यं, पुत्रोपयुक्तः-ङ्क

-कं; 'filial affection,' पितृभक्तिः *f.*; 'filial duty,' पुत्रधर्मः.

FILIALLY, *adv.* पुत्रवत्, सुतवत्, पुत्रधर्मवत्, पितृभक्त्या.

FILIATION, *s.* पुत्रत्वं, सुतत्वं.—(Adoption) पुत्रोत्तरणं.

FILIGREE, *s.* सूक्ष्मरेखाकरणे राजतभासदादीनां तक्षणकर्म *n.* (न्).

FILINGS, *s. pl.* लोहवर्णं, कृष्णवर्णं, लोहजं, लोहकिट्टं, लोहं, शूलशतनं, गौरिलः, लोहबर्षः.

To FILL, *v. a.* पू in caus. (पूरयति -यितुं), आपू, परिपू, सम्पू समापू, पूणीकू, परिपूणीकू, सम्पूणीकू, सङ्कुलीकू, साकोणीकू, सङ्कीणीकू, पथ्याकुलीकू, साकू (c. 6. -किरति -करितुं -रीतुं), मङ्कू, समाकू, व्यापू (c. 5. -आप्नोति -आप्तुं), आवापू (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), उभ or उम्भ (c. 6. उभति, उम्भति -म्भितुं). —(Make abundant) प्रपूरीकू, बहुलीकू. —(Supply, store) सम्भू (c. 3. -विभन्ति, c. 1. -भरति -भन्तुं), सञ्चितं -तां -तं कू. —(Satisfy, glut) सन्नादिना पू or सन्तुपू (c. 10. -तोषयति -यितुं) or सन्तुपू (c. 10. -तर्पयति -यितुं).

To FILL, *v. n.* (Become full) पू in pass. (पूर्यते), आपू, सम्पू, समापू, परिपू, प्रपू, पूणीभू, सम्पूणीभू, परिपूणीभू, सङ्कुलीभू, सङ्कीणीभू.

FILLED, *p. p.* पूरितः -ता -तै, पूणीः -णी -णी, परिपूणीः -णी -णी, सम्पूणीः -णी -णी, अभिपूणीः -णी -णी, पूर्यमाणः -णा -णं, साकोणीः -णी -णं, सङ्कीणीः -णी -णी, अनुकीणीः -णी -णं, सङ्कुलः -ला -लं, समाकुलः -ला -लं, पर्याकुलः -ला -लं, व्याप्तः -प्ता -प्तं, आवृतः -ता -तं, आविष्टः -ष्टा -ष्टं, चितः -ता -तं, आचिप्तः -ता -तं, प्रमाचिप्तः -ता -तं, निचिप्तः -ता -तं, सञ्चितः -ता -तं, सम्भृतः -ता -तं, भरितः -ता -तं, प्रोम्भितः -ता -तं, गर्भः -भ्रा -भं, in comp.; as, 'a tube filled with powder,' अणुगर्भा नष्टः.

FILLER, *s.* पूरयिता *m.* (तू), पूरकः -का, पूरणकारी *m.* (न).

FILLET, *s.* पट्टः, ललाटपट्टः -ट्ट, मूढवेष्टनं, ललाटवेष्टनं, बन्धनी, केशवेष्टः; 'binding the head with fillets,' पट्टबन्धनं.

To FILLET, *v. a.* पट्टेन बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धु) or वेष्ट (c. 1. वेष्टे -ष्टितुं).

FILLING, *part.* पूरकः -का -कं, पूरणः -णा -णी -णं.

FILLING, *s.* पूरणं, आपूरणं, पूर्तिः *f.*, आपूर्तिः *f.*, पूणीकरणं.

To FILLIP, *v. a.* अङ्गुलिनखेन तड (c. 10. ताडयति -यितुं), अङ्गुलिघातं कू.

FILIP, *s.* अङ्गुलिघातः, अङ्गुलिप्रहारः, अङ्गुलितानडनं, अङ्गुलिध्वनिः *m.*, अङ्गुलिस्फोटनं, छोटिका.

FILLY, *s.* किशोरी, बालवाजिनी, बालतुरगी, बालघोटिका.

FILM, *s.* पटलं, पुटः, सूक्ष्मत्वक *f.* (च), सूक्ष्मत्वम् *m.* (न); 'over the eye,' अक्षिपटलं, अन्तर्धानं.

FILMY, *a.* पटलावृतः -ता -तं, पटलमयः -यी -यं, सूक्ष्मत्वग्विशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

To FILTER, *v. a.* सम्माननयन्त्रद्वारा जलं शुध् (c. 10. शोधयति -यितुं) or सम्मृज् (c. 2. -माष्टि -ष्टु) or निर्ममेलीकू or पवित्रीकू, जलोत्पवनं कू.

To FILTER, *v. n.* जलसम्माननयन्त्राद् निर्गल (c. 1. -गलति -लितुं) or शूनैः शूनैर् निःसृत्य शुध् (c. 1. शुध्यति, शुधुं) or लवणः म्यन्दमानः शुद्धीभू.

FILTERED, *p. p.* शोधितः -ता -तं, सम्मृष्टः -ष्टा -ष्टं, निर्गलितः -ता -तं.

FILTH, *s.* मलं, अमेष्यं, अपमेष्यं, मालिन्यं, कुत्सितत्वं, कलुषं -पत्वं, कालुष्यं, पङ्कः, कुपङ्कः, कर्हमः, कल्कं, खलता, विशादि *n.*, अवस्करः, अपस्करः, वञ्चस्कं.

FILTHY, *adv.* अमेष्यं, अपमेष्यं, अशुद्धं, कुत्सितं, कुत्सितप्रकारेण.

FILTHINESS, *s.* अपमेष्यता, अपमेष्यत्वं, मलिनता, कुत्सितत्वं, अशुद्धता.

FILTHY, *a.* मलिनः -ता -तं, समलः -ला -लं, मलदूषितः -ता -तं, मलीमसः -सा -सं, अमेष्यः -ध्या -य्यं, अपमेष्यः -ष्टा -ष्टं, अशुद्धः -द्धा -द्धं, कलुषः -ध्या -यं -पी -पिणी -पि (न), कञ्जरः -रा -रं, पङ्को -ङ्किनी -ङ्कि (न), पङ्किलः -ला -लं, कश्मलः -ला -लं, कुत्सितः -ता -तं; 'filthy conversation,' कुत्सितवाक्यं.

FILTRATION, *s.* जलोत्पवनं, उत्पवनं, जलशोधनं, जलसम्माननं, निर्गलनं.

FIN, *s.* मत्स्यपङ्कः, मत्स्यदेहिः *m.*, मत्स्यतनुरुहः, मत्स्यवाजः; 'fin-footed,' जालपादः -दा -दै, जालपाद *m. f. n.*

FINABLE, *a.* दाप्यः -ध्या -य्यं, दक्ष्यः -क्ष्या -क्ष्यं, दक्षनीयः -या -यं.

FINAL, *a.* अन्त्यः -न्या -न्यं, अन्तिमः -मा -मं, आन्तः -न्ती -नं, समाप्तिकः -की -कं, चरमः -मा -मं, पश्चिमः -मा -मं, अग्रन्त्यः -न्या -न्यं, अन्त or ज्ञेय in comp.

FINALLY, *adv.* अन्ततस्, श्रेये, अवशेये, श्रेयतस्, अन्ते, अवस्तात्.

FINANCE, FINANCES, *s.* आयः, बलिः *m.*, करः, धनं, शुल्कः -ल्कं, उदयः, आगमः, धनागमः, कारः, राजस्वं, राजधनं, नृपांशः; 'control of the finance,' धनाधिकारः; 'superintendent of,' धनाधिकारी *m.*

FINANCIAL, *a.* बालेयः -यी -यं, शौल्कः -ल्की -ल्कं, राजधनसञ्चयी -न्यनी -न्यि (न).

FINANCER, *s.* धनाधिकारी *m.* (न), राजकोशाध्यक्षः, राजस्वपालकः.

To FIND, *v. a.* (Meet with, obtain) अधिगम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं),

अध्यागम, गम, आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्तुं), आप, अवाप, समाप; लभ् (c. 1. लभते -लभ्यं), उपलभ्, विद् (c. 6. विन्दति, वेदितुं), अभिविद्, प्रतिपद् (c. 4. -पद्यते -पन्तुं), आधिगृह् (c. 6. -विश्रति -वेष्टुं), इ (c. 2. रति -तुं), च् (c. 1. चृच्छति, अच् (c. 1. अचरति -चितुं), उद्देशं कू. —(Find out, discover) ज्ञा (c. 9. जानाति -नीते ज्ञानं), परिज्ञा, अभिज्ञा, परिज्ञानं कू, निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), अनुसन्ध (c. 3. -दधाति -धातुं), अन्विप (c. 6. -इच्छति -ष्टितुं), निष्ठा (c. 1. -गणयति -गोतुं), उपलभ् (c. 1. लभते -लभ्यं), अगम, —(Fine out, invent) परिकूप (c. 10. -कल्पयति -यितुं). —(Find out, solve) परिशुष (c. 10. शोधयति -यितुं), व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), व्याकू, स्पष्टीकू, व्यक्तीकू, उच्छिद् (c. 7. -छिनन्ति -छेन्तुं).

FINDER, *s.* अधिगन्ता *m.* (न), आसादयिता *m.* (तू), प्रापकः, अवाप्ता *m.* (तू).

To FIND FAULT WITH, *v. a.* दोषीकू, निन्द (c. 1. निन्दति -न्दिन्तुं), प्रतिनिन्द,

उपालभ (c. 1. लभते -लभ्यं), तिरस्कू, दोषम् आरूह in caus. (रोपयति -यितुं), दोषं ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं).

FINDING, *s.* अधिगमः, आसादनं, प्राप्तिः *f.*, लब्धिः *f.*, अवगतिः *f.*, परिज्ञानं.

FINE, *a.* (Subtle, thin, minute) सूक्ष्मः -क्षा -क्षं, तनुः -नुः, न्यो -नु, प्रतनुः -नुः -नु, पितनुः -न्यो -नु, क्षीणः -णा -णं, ध्रुक्कः -क्ष्ण -हणं, कणीकः -का -कं, अत्यन्तः -त्या -त्यं, दहहः -रा -रं; 'in discerning minute beauties, &c.,' कुशाग्रीयमतिः -तिः -ति, मार्मिकः -की -कं, —(Delicate) पेलयः -वा -वं, कोमलः -ला -लं, नुकमारः -री -रं. —(Not coarse) अस्पृलः -ला -लं, सूक्ष्मः -क्षा -क्षं, विरलः -ला -लं; 'fine cloth,' सूक्ष्मवस्त्रं, सुचेलकं, अंगुकं, दकुलं, —(Keen) तीक्ष्णः -क्ष्ण -हणं. —(Clear, pure) शुद्धः -द्धा -द्धं, विशुद्धः -द्धा -द्धं, विमलः -ला -लं. —(Excellent) उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, उत्तमः -मा -मं, परमः -मा -मं. —(Handsome, elegant) शोभनः -ना -नं, सुन्दरः -री -रं, कान्तः -न्ता -न्तं, विनीतः -ता -तं, रूपवान् -वती -वत् (तू), मुरुपः -पी -पं; 'having fine eyes,' पामलोचनः -ना -नं, सुलोचनः -ना -नं; 'having fine teeth,' सुदन -दन्ती -दत्त (तू); 'having fine hair,' मुकेशी -शिनी -शि (न), केशवः -वा -वं; 'a fine woman,' रूपवती, प्रमदा, सुन्दरी; 'a fine lady,' सुन्दरीमन्या, मयेशि-नीमन्या; 'a fine day,' सुदिनं, उत्तमाहः; 'fine night,' सुरात्रिः *f.* —(Fine art) कला.

FINE, *s.* (Mule) दक्षः, धनदक्षः, अर्थदक्षः, पणः; 'small fine,' दक्षलेशः -शं; 'in fine,' श्रेये, अन्ततस्, वस्तुतस्.

To FINE, *v. a.* (Punish with a fine) दक्ष् (c. 10. दक्षयति -यितुं), दा in caus. (दापयति -यितुं), साध् (c. 10. साधयति -यितुं), अवह् (c. 1. -हरति -हन्तुं). —(Refine, clarify) शुष् (c. 10. शोधयति -यितुं), परिशुष, विशुष, पवित्रीकू, परिष्कू, विमलीकू, निर्ममेलीकू, मलं इ (c. 1. हरति, हन्तुं), प्रसवीकू, पू (c. 9. पुनाति, पवितुं).

FINED, *p. p.* दक्षितः -ता -तं, दापितः -ता -तं, साधितः -ता -तं, अवहतः -ता -तं.

To FINEDRAW, *v. a.* अतिसौक्ष्म्येण or अतिशुद्धतया वस्त्रछिद्रं सिन् (c. 4. सीष्यति, सेविर्तु) or सूच्या सम्पा (c. 3. चन्ने-धातु).

FINEDRAWER, *s.* अतिसौक्ष्म्येण वस्त्रछिद्रसीवनकृत्, अतिसूक्ष्मसूचिकर्मविद्.

FINEDRAWING, *s.* अतिसूक्ष्मत्वेन वस्त्रछिद्रसीवनं, अतिसूक्ष्मसूचिकर्म *n.* (नं).

FINE-FINGERED, *a.* करदक्ष-खा-यल-पुहसः-स्ता-स्तं, युक्तिमान्-मती-मत् (नं).

FINELY, *adv.* (Minutely, nicely) सूक्ष्मं, सौक्ष्म्येण, सूक्ष्मत्वेन.—(Elegantly, excellently) चारु, सुन्दरं, सुष्ठु, उत्तमं, सु prefixed; as, 'finely dressed,' सुवेशः-शा-शं.

FINESS, *s.* (Minuteness, thinness) सूक्ष्मता-त्वं, सौक्ष्म्यं, तानवं, तनुता, दृक्छया, क्षीणता, अत्यल्पता.—(Absence of coarseness) अस्पृलता, विरलता.—(Clearness) शुद्धता, विशुद्धता, विमलत्वं.—(Keeness) तीक्ष्णता, तैक्ष्ण्यं.—(Elegance, beauty) शोभा, कानिः *f.*, सौन्दर्यं, चारुता, वामता, विनीतता.—(Excellence) उत्कृष्टता, उत्तमता, श्रेष्ठता; 'of gold,' वरीका.

FINER, *s.* धातुशोधकः, धातुपरिष्कारकः, मलापकर्षकः.

FINERY, *s.* (Show, splendor) शोभा, प्रतिभा, तेजः *n.* (स्), प्रतापः, चाडवरः.—(Decorations, &c.) अलङ्कारः, अलङ्किया, भूषणं, विभूषणं, आभरणं, प्रसाधनं, परिकरम् *n.* (नं), प्रतिकरम् *n.*, परिष्कारः, मण्डनं, रत्ननं, कङ्करालादि; 'fond of finery,' अलङ्कारिण्युः-ण्युः-ण्यु, प्रियमण्डना *f.*, अलङ्कारप्रियः-या-यं.

FINE-SPUN, *a.* सूक्ष्मीकृतः-ता-तं, सूक्ष्मीभूतः-ता-तं, सूक्ष्मतन्वीकृतः-ता-तं,

FINESSE, *s.* माया, सूक्ष्मोपाययोगः, सूक्ष्मं, सूक्ष्मता, व्यपदेशः.

FINGER, *s.* अङ्गुलिः *f.*-ली, अङ्गुरिः *f.*-री, करपत्रवः, करशाखा, करा-यपत्रवः, करकुसलं, अमीशुः *f.*, शूकरी, अयः *f.*; 'the fore-finger,' प्रदेशिनी; 'little-finger,' कनीनी-निका, कनिष्ठाङ्गुली; 'like a finger,' आङ्गुलिकः-की-कं; 'talking with the fingers,' अङ्गुलिसन्देशः; 'the five fingers,' अङ्गुलीपञ्चकं; 'six-fingered,' षडङ्गुलिः-लिः-लि.

To FINGER, *v. a.* अङ्गुल्या परामृश (c. 6. मृशति-घटु) or मृश (c. 6. मृशति, मृष्टु) or सालभ (c. 1. लभते-लभं) or समालभ.

FINGERED, *p. p.* अङ्गुलिमृष्टः-ष्टा-ष्टं, अङ्गुलिपरिपट्टितः-ता-तं.

FINGER-NAIL, *s.* नखः, कररुहः, करजः, करकण्ठकः, पाणिजः, अङ्गुलीसम्भूतः.

FINGER-RING, *s.* अङ्गुरीयः-यं-यकं, अङ्गुलीयकं, अङ्गुलीकः-कं, अङ्गुलि-मुद्रा, ऊर्मिका.

FINICAL, *a.* एकान्विनीतः-ता-तं, एकानसूक्ष्मः-स्सा-स्सं, एकानपेलवः-वा-वं, एकानकोमलः-ला-लं, अतिशोभनः-ना-नं, अत्युत्कृष्टः-ष्टा-ष्टं.

FINICALNESS, *s.* एकान्विनीतता, अतिसूक्ष्मता, एकानपेलवता.

FINKIN, *a.* एकानसूक्ष्मः-स्सा-स्सं, अतिलघुः-घुः-घ्वो-घु, स्वल्पविषयेषु or मुलपुविषयेषु कृतावधानः-ज्ञा-नं.

FINING, *s.* (Imposing a fine) दण्डनं, साधनं, अवहरणं.

To FINISH, *v. a.* समाप् (c. 10. अपरयति-यितुं), सम्पू (c. 10. पूरयति-यितुं), निर्वृत् (c. 10. यज्ञयति-यितुं), निवृत् संवृत्, अवसो (c. 4. स्मति-सातु), निष्पद (c. 10. पादयति-यितुं), सम्पद, साप् (c. 10. साधयति-यितुं), संसाप्, विस् (c. 10. रमयति-यितुं), तीर (c. 10. तीरयति-यितुं), पाप् (c. 10. पारयति-यितुं).—(Polish up, elaborate) संस्कृ, परिष्कृ, महायत्नेन साप् or सिद्धिक्.

FINISHED, *p. p.* समाप्तः-प्ता-प्तं, समापितः-ता-तं, सम्पूरीः-णं-णं, समापयः-वा-वं, सम्पन्नः-न्ना-न्नं, निष्पन्नः-न्ना-न्नं, अव्यमितः-ता-तं, सिप्तः-ता-तं, अवसन्नः-न्ना-न्नं, पर्यवसितः-ता-तं, सिद्धः-द्धा-द्धं, निर्वृत्तः-न्ना-न्नं, निवृत्तः-न्ना-न्नं, वृत्तः-न्ना-न्नं, साधितः-ता-तं, विषय्यस्तः-स्ता-स्तं, अपनीतः-ता-तं, सुविहितः-ता-तं.—(Polished) संस्कृतः

-ता-तं, परिष्कृतः-ता-तं.

FINISHER, *s.* समापकः, समाप्तिकः, साधकः, निष्पादकः, सिद्धिदाता *m.* (तु).

FINISHING, FINISH, *s.* समाप्तिः *f.*, समापनं सिद्धिः *f.*, साधनं, निष्पत्तिः *f.*, निर्वृत्तिः *f.*, निवेष्टनं, सप्तः-सं.

FINITE, *a.* अन्तवान्-वती-वत् (तं), साक्षन्तवान् &c., साक्षन्तः-न्ता-न्तं,

समर्थ्यादः-दा-दं, मितः-ता-तं, परिमितः-ता-तं, प्रमेयः-या-यं, परिमेयः-या-यं, नियतः-ता-तं, निरूपितः-ता-तं.

FINITELY, *adv.* परिमितं, साक्षन्तं, समर्थ्यादं, नियतं.

FINITENESS, *s.* परिमितता, प्रमेयता, अन्तवर्त्तं, साक्षन्तत्वं.

FINLESS, *a.* पक्षहीनः-न्ता-न्तं, पक्षरहितः-ता-तं, पक्षवर्जितः-ता-तं.

FINNY, *a.* पक्षवान्-वती-वत् (तं), पक्षविशिष्टः-ष्टा-ष्टं.

FIR, *s.* देवदारुः *m.*, इन्द्रदारुः, इन्द्रवृक्षः, देवकाष्ठं, किलिमः.

FIRE, *s.* अग्निः *m.*, वह्निः *m.*, अनलः, पावकः, पावनः, चलनः, दहनः,

तेजः *n.* (स्), कृष्णवर्त्मा *m.* (नं), कुशानुः *m.*, हुतभुक् *m.* (नं), हवि-

रशनः, हुताशः-शनः, हविभुक् *m.*, हव्यवाहनः, हव्याशनः, कव्यवाहनः,

तनूनपात् *m.* (दं), आश्रयाशः, आश्रयाशः, आश्रयभुक् *m.* (नं), आश्रय-

ध्वंसी *m.* (नं), वह्निः *m.* (स्), द्युनाः *m.* (स्), गुप्ता *m.* (नं), यासिः *m.*,

दावः, पचनः, पाचनः, पाचकः, नुहवान् *m.* (तं), वाशिः *m.*, शिखी *m.*

(नं), शिखावान् *m.* (तं), अर्द्धिमान् *m.* (तं), प्रभाकरः, छिदिरः,

शुन्यः *m.*, जगनुः *m.*, जागुविः *m.*, क्षपाभ्यन्तः, अप्यन्तं, जलपित्तः,

हिमारातिः *m.*, वायुसखः-खा *m.*, फुकरः, शुक्रः, आशरः, शुचिः *m.*,

सनिधः, वैष्णानरः, वीतिहोत्रः, अग्निहोत्रः, धनप्रयः, कृपीटयोनिः *m.*,

जातवेदाः *m.* (स्), शोषिष्केशः, उषधेषु, वह्नानुः *m.*, रोहिताश्वः, आशु-

शुश्रूषिः *m.*, चित्रभानुः *m.*, हिरण्यरेताः *m.* (स्), जालाजिह्वः, समार्चिः *m.*

(स्), विभावसुः *m.*, वृषाकपिः *m.*, स्वाहापतिः *m.*, स्वाहाप्रियः, स्वा-

हामुक् *m.* (नं); 'the god of fire,' अग्निदेवः-वता; 'his wife,'

स्वाहा, अग्न्यायी, वृषाकपायी; 'on fire,' अग्निदीप्तः-प्ता-प्तं; 'placed

on the fire,' अग्निष्टः-ष्टा-ष्टं; 'a forest-fire,' वनवह्निः *m.*, दाघः,

दवाग्निः *m.*, दावानलः; 'fire-temple,' अग्न्यागारः, अग्निगृहं;

'cooked with fire,' अग्निपक्वः-क्त्वा-क्त्वं.—(Conflagration) दाहः-

-हनं, जालः; 'of a house,' गृहदाहः.—(Vigour) तेजः *n.* (स्).

सखं; 'submarine fire,' खीवः, बाडवाग्निः *m.*, समुद्रवह्निः *m.*

To FIRE, *v. a.* दह (c. 1. दहति, दग्धुं), निर्दह, प्रदह, सम्प्रदह, परिदह,

आदह, अनुदह, जल in caus. (ज्वालयति, जलयति-यितुं), प्रज्जल,

दीप् in caus. (दीपयति-यितुं), प्रदीप, समिन् (c. 7. इन्डे-इन्धितुं),

सन्धुष् (c. 10. पुष्पयति-यितुं), तप् (c. 10. तापयति-यितुं), अग्निस्नातृ,

ज्योतिस्नातृ.—(Animate) उद्दिह् (c. 10. तेजयति-यितुं), प्रोत्सह

in caus. (-साहयति-यितुं).—(Fire off a gun) लोहगोलान् पुड्नाडैः

प्रक्षिप (c. 6. क्षिपति-क्षेपुं) or निःसृ in caus. (-सारयति-यितुं),

गुडनाडिस्थम् आग्नेयवर्णं जल in caus.

To FIRE, *v. n.* (Take fire) दह (c. 4. दहति-ते, दग्धुं), दीप् (c. 4

दीपते, दीपितुं), सन्दीप्, आदीप्, प्रदीप्, जल (c. 1. जलति-लितुं),

प्रज्जल, समिन् in pass. (-इधते), समिन्दीभू, सन्धुष् (c. 1. पुष्पते

-क्षितुं), अग्निदीप्तः-प्ता-प्तं भू.

FIRE-ARMS, *s.* अग्न्यस्त्रं-स्त्राणि *n. pl.*, आग्नेयास्त्रं-स्त्राणि *n. pl.*, भुशुङ्दी,

अन्तरग्निबलेन गुलिकाप्रक्षेपणी लोहनाडिः.

FIRE-ARROW, *s.* अग्निवाणः, आग्नेयवाणः, अग्निशरः, अग्निशायकः.

FIRE-BALL, *s.* अग्निगोलः-लकः, शोप्रदासवर्णगर्भो लोहगोलो यो युडे

विदीर्णो भूत्वा रिपुनाशं करोति.

FIRE-BRAND, *s.* उत्का, उन्मुकं, अद्भारः-रं, अलार्तं, अलार्तं, अग्निकाष्ठं,

अग्निकुडुः, कुडुः, कुलुकुप्रा, अग्निपुडकाष्ठं, जलनकाष्ठं; 'a

number of fire-brands, 'आङ्गारं.—(Incendiary) अग्निदः.

FIRE, *p. p.* जलितः -ता -तं, प्रज्वालितः -ता -तं, समिद्धः -द्वा -द्धं, प्रदीप्तः -प्ता -प्तं, उद्दीप्तः -प्ता -प्तं, सनाप्तः -प्ता -प्तं, सन्वृद्धितः -ता -तं.

FIRE-ENGINE, *s.* अग्निनिर्वाणयन्त्रं, गृहदाहनिर्वाणकरणार्थं यन्त्रं.

FIRE-EYED, *a.* जलितनयनः -ना -नं, जलितचक्षुः -क्षुः -क्षुः (स्).

FIRE-FLY, *s.* खद्योतः, खद्योतिः *m.* (स्), ज्योतिरिङ्ग-ङ्गणं, प्रभाकोटः, ज्योतिर्वीजं, गुह्यदीपकः, ध्यानोन्मेषः, चिलमोलिका.

FIRE-MAN, *s.* गृहदाहनिर्वाणणे नियुक्तो जनः, अग्निनिर्वाणकारी *m.* (न्).

FIRE-PAN, *s.* अग्न्याधारः, अङ्गारिणी, अङ्गारधानिका, अङ्गारशकटी, अग्निपात्रं, हसनो, हसनो -निका.

FIRE-PLACE, *s.* श्विन्नः *f.* -त्री, अङ्गारिणी, चितानं, अश्मनं -नकं, अश्मनं, अजिका, अजिका, उद्धानं, उद्धानं, उद्धानं, अग्निश्रयणी, दृडकः, अग्निकुयं.

FIRE-PROOF, *a.* अदायः -दा -दो, अदहनीयः -या -यं, अग्निनास्पर्शः -श्या -श्यं.

FIRE-SHIP, *s.* अग्निनीका, आग्नेयनीका, शीघ्राग्नयन्त्रपूरिता युद्धनीका.

FIRE-SHOVEL, *s.* अङ्गारधारणयोग्यो लोहकुहालः.

FIRE-SIDE, *s.* गृहाग्निस्थानं, अग्निमयी, गृहाग्निनिकटे, गृहाग्न्यानं, चितानं.

FIRE-STONE, *s.* अग्निप्रसन्नः, अग्निपापाणः, आग्नेयाश्मा *m.* (न्).

FIRE-TONGS, *s.* अङ्गारधारणयोग्यो लोहमन्त्रशकृविशेषः.

FIRE-WOOD, *s.* अग्निकाष्ठं, दाहकाष्ठं, इन्धनं, इध्मं, समिद्धं *f.* (ष्).

FIRE-WORKS, *s.* अग्निक्रोडा, खट्वादिक्रोडा, अग्नितारादिक्रोडा.

FIRING, *s.* दाह्यं, इध्मं, समिद्धं, अङ्गारकाष्ठतृणादीनि दाहयन्मूर्ति.

FIRKIN, *s.* मानविशेषः, आढकः, अष्टाढकः, द्रोणः, अष्टद्रोणः.

FIRM, *a.* दृढः -टा -टं, स्थिरः -रा -रं, निश्चलः -ला -लं, अचलः -ला -लं, अविचलितः -ता -तं, धीरः -रा -रं, धृतिमान् -मती -मत् (त्), धैर्यवान् -वती -वत् (त्), स्थायः -गुः गुः, स्थावः -क्षुः -क्षुः, स्थावरः -रा -रं, स्थेयान् -यमी -यः (म्), स्थिरः -श -ष्टं, अकम्पितः -ता -तं, अद्युग्धः -आ -अं, अस्खलितः -ता -तं, अविचलितः -रिणी -रि (न्), अवस्थितः -ता -तं, स्थितः -ता -तं, स्थितिमान् -मती -मत् (त्), गाढः -टा -टं, प्रगाढः -टा -टं.—(Compact) घनः -ना -नं, दृढः -टा -टं, संहतः -ता -तं, अग्रिष्ठितः -ला -लं, दृढसन्धिः -न्धिः -न्धिः, निर्भटः -टा -टं; 'firm in mind,' स्थिरमतिः -तिः -ति, निश्चलमतिः -तिः -ति, स्थितधीः -धीः -धि, स्थिरात्मा -त्मा -त्म (न्), अभिरात्मा &c.; 'in friendship,' दृढसौहृदः; 'in allegiance,' दृढभक्तिः *m.* 'in battle,' दृढायुधः; 'firm as a rock,' शिलाधरः -ना -नं, शैलसारः -रा -रं; 'firm step,' अस्खलितगतिः; 'a firm, compact breast,' घनपयोधरः; 'firm-footed,' स्थिरपदः -दा -दं.

FIRM, *s.* (Partnership) अनेकवाणिजजनसंसर्गः, सहव्यापारिणां बहुजनानाम् आस्था or उपाधिः *m.*

TO FIRM, *v. a.* दृढीकृ, स्थिरीकृ, दृढ (nom. दृढयति -यितुं).

FIRMAMENT, *s.* आकाशः, आकाशवर्त्म *n.* (न्), व्योम *n.* (न्), भोमविसृत्तं, नभोमण्डलं, नभसलः -लं, गगणं, खं, अनरीक्षं, नक्षत्रमण्डलं, ज्योतिषाङ्गं, तारापथः, स्वर्गलः, उडुपथः, शून्यं, शून्यत्वं, यनाश्रयः, मेघवर्त्म *n.* (न्).

FIRMAMENTAL, *a.* आकाशीयः -या -यं, आनारीक्षः -क्षी -क्षं, वैहायसः -भो -भं, विहायसीयः -या -यं, गगणीयः -या -यं, गगणस्थः -स्था -स्थं, नभःस्थः -स्था -स्थं.

FIRMLY, *adv.* दृढं, स्थिरं, निश्चलं, धैर्येण, स्थैर्येण, गाढं, प्रगाढं, दाढ्येन; 'firmly rooted,' बद्धमूलः -ला -लं; 'firmly devoted,' दृढभक्तिः -क्तिः -क्तिः; 'firmly tied,' दृढबद्धः -द्वा -द्धं; 'firmly united,' दृढसन्धिः -न्धिः -न्धिः.

FIRMNESS, *s.* दृढता, दाढ्यं, दृढिमा *m.* (न्), दाढ्यं, स्थिरता, स्थैर्यं, धीरत्वं, धैर्यं, धृतिः *f.*, निश्चलता, अचलत्वं, स्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, स्थायुता,

धृतिमत्त्वं, स्थितिमत्त्वं, गाढता, प्रगाढता, स्थेमा *m.* (न्), अक्षोभः, अकम्प्यः, अस्खलनं, स्थावरत्वं, धारणा.—(Compactness) घनत्वं -ता, संहतिः *f.*, संहतता, सन्धिः *m.*, सान्द्रता, दृढत्वं.

FIRST, *a.* प्रथमः -मा -मं, पृष्ठः -क्षी -क्षं, आद्यः -दा -द्यं, आदिमः -मा -मं, अद्यः -या -यं, अग्रिमः -मा -मं, आदिः *m.*, धीरतयः -स्या -स्यं, प्राक्कनः -नी -नं.—(Chief) मुख्यः -स्या -स्यं, प्रमुखः -क्षा -क्षं, अग्र्यः -स्या -स्यं, प्राग्र्यः -स्या -स्यं, अग्रियः -या -यं, अग्रियः -या -यं, प्रधानः -ना -नं, प्रथः -श -ष्टं, प्रवरः -रा -रं, पुरोगमः -मा -मं; 'first and last,' पृष्ठापरः -रा -रं; 'first half,' पृष्ठाद्धः; 'first part of the night,' पृष्ठैरातः; 'first attack' (of disease), पृष्ठैवातः; 'dying first,' पृष्ठैमारी -रिणी -रि (न्); 'first of all,' सर्वप्रधानः -ना -नं, सर्वप्रथमः -या -यं.

FIRST, *adv.* प्रथमं, पृष्ठं, अग्रे, आदितम्, आदी, पुरम्, पुरस्तात्; 'at first, in the first place,' प्रथमं, प्रथमतः, पृष्ठं; 'first and last,' आद्यन्तं.

FIRST-BEGOTTEN, *a.* पृष्ठप्रसूतः -ता -तं, पृष्ठजनितः -ता -तं, पृष्ठजः -जा -जं, प्रथमजातः -ता -तं, प्रथमप्रसूतः -ता -तं, अग्रजातः -ता -तं.

FIRST-BORN, *s.* पृष्ठजः, अग्रजः, अग्रियः, अग्रिमः, अग्र्यः, अग्रजन्मा *m.* (न्), ज्येष्ठः, वयोज्येष्ठः, अधिपत्यः *m.* (स्), सर्वपुत्रज्येष्ठः, प्रधानसन्तानः.

FIRST-FRUIT, *s.* प्रथमफलं, आदिफलं, प्रथमजातं फलं, अग्रफलं, प्रथमोत्पन्नं फलं, प्रथमोत्पन्नं, नवशम्यं; 'sacrifice of first-fruits,' आद्यायणं.

FIRSTLING, *s.* पशोः प्रथमजातसन्तानः or प्रथमप्रसूतसन्तानः *f.*

FIRSTLY, *adv.* प्रथमतः, प्रथमं, पृष्ठं, आदितम्.

FIRST-RATE, *a.* परमः -मा -मं, श्रेष्ठः -श -ष्टं, उत्कृष्टः -श -ष्टं.

FISCAL, *a.* वालेयः -यी -यं, शौल्कः -ल्की -ल्कं, राजायमसन्धीयः -या -यं.

FISH, *s.* मत्स्यः, मीनः, ऋषः, मत्स्यः, विसारः -री *m.* (न्), विसारी *m.* (न्), विसारिणः, अष्टजः, शकली *m.* (न्), शल्की *m.* (न्), शल्कली *m.* कण्टकी *m.* (न्), आभमिकः, जलजः, जलप्रियः, जलजनः *m.*, जलचरः, जलचारी *m.* (न्), पाटीनः, अग्निमिषः, अग्निमेघः, स्थिरजिह्वः, षडक्षीणः, पृथुरोमा *m.* (न्), आत्माशी *m.* (न्), मत्स्यी *f.*, मत्स्यः; 'fish-bone,' कण्टकः; 'fish-sauce,' मत्स्यगण्डः, मीनाधीनः; 'fish-bannered god,' मीनोत्तनः, मकरध्वजः, मकरकेतुः *m.*, ऋषकेतनः.

TO FISH, *v. a. and n.* मत्स्यान् ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or धृ (c. 1. धरति, धनुं) or बन्धु (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), मत्स्यपातं कृ, ऋष (c. 1. ऋषति -यितुं).—(Search) अन्विष (c. 1. इच्छति -रयितुं), अनुसृ (c. 1. सरति -सन्तुं).

FISH-BASKET, *s.* मत्स्यधानी, मत्स्यबन्धनी, कुषेणी, मत्स्यभाषन.

FISHER, FISHERMAN, *s.* धीवरः, कैवर्षः, मात्स्यिकः, मेनिकः, निषादः, मत्स्यधारी *m.* (न्), मत्स्यजीवी *m.* (न्), मत्स्यबन्धी *m.* (न्), मीनाघाती *m.* (न्), मत्स्यघातोपजीवी *m.* (न्), जालिकः, जाली *m.* (न्), कुपिनी *m.* (न्), साफ्रिकः, तीवरः, खोटी *m.* (न्), दासः, दाशः, धीवा *m.* (न्).

FISHERY, *s.* धीवरकर्म *n.* (न्), मत्स्यबन्धनं, मत्स्यग्रहणं.—(Place for catching fish) मत्स्यग्रहणस्थानं.

FISH-HOOK, *s.* वडिशं -शा -शी, वरिशी, वलिशं -शी, मत्स्यबधनं -नी.

FISHING, *s.* मत्स्यबन्धनं, मत्स्यग्रहणं, मत्स्यबन्धः, मत्स्यपातः.

FISHING-BOAT, *s.* धीवरनीका, कैवर्षनीका, निषादनीका, मात्स्यिकपोतः.

FISHING-NET, *s.* मत्स्यजालं, मत्स्यग्रहणार्थं जालं, कुपिनी.

FISHING-TACKLE, *s.* मत्स्यग्रहणोपकरणं, मत्स्यबन्धनसाधनं.

FISH-KETTLE, *s.* मत्स्यपचनयोग्या दीर्घस्थाली, मत्स्यपचनी.

FISH-MARKET, *s.* मत्स्यविक्रयस्थानं, मीनविक्रयशाला, निषादा.

FISHMONGER, *s.* मत्स्यविक्रेता *m.* (न्), मत्स्यविक्रयोपजीवी *m.* (न्).

FISH-POND, *s.* मत्स्यधूतं सरः *n.* (स्), मीनाश्रयः, मत्स्यालयः, मीनालवः.

FISH-SPAWN, *s.* मीनाण्डं, मत्स्याण्डं, ऋषाण्डं, मत्स्यदिग्मः.

FISH-WOMAN, *s.* मत्स्यविभ्रवी, मत्स्यविभ्रवोपमोविनी.

FISHY, *a.* मात्स्यः-मत्स्यी, मात्स्यिकः-की-कं, मात्स्यिकः-की-कं, मैसिकः-की-कं, मीनरः-रा-रं, मत्स्यगुणोपेतः-ता-तं.

FISSILE, *a.* विदलः-ला-लं, विदुरः-रा-रं, विदुरः-रा-रं, विदेलिः-मा-मं.

FISSURE, *s.* छिद्रं, रन्ध्रं, सन्धिः *m.*, भिन्निः *f.*, भङ्गः, दरी-रा, विदरः.

TO FISSURE, *v. a.* विद (c. 10. दारयति-यितुं), विदल् (c. 10. दलयति-यितुं).

FIST, *s.* मुष्टिः *m.*, *f.*-ही, हस्तमुष्टिः, मुसुः *m.*, खटः-टकः-टिकः, रीतिः *m.*-ली *f.*, मितकाशिः *m.*; 'doubling or clenching the fist,' मुष्टि-बन्धः, मुष्टिसङ्ग्रहः, हस्तसङ्ग्रहः.

TO FIST, *v. a.* मुष्टिना or मुष्ट्या तद् (c. 10. ताडयति-यितुं) or प्रदृ (c. 1. -हरति-हर्तुं), मुष्टिसङ्ग्रहेण पीड् (c. 10. पीडयति-यितुं).

FISTICUFFS, *s.* मुष्टिप्रहारः, मुष्टिपातः, मुष्टियुद्धं, मोहा, मुष्टीमुष्टि युद्धं, बाहुयुद्धं, नक्षयुद्धं, पाणिपातः.

FISTULA, *s.* नाडिः *f.*-डी, नालिः-ली, नाडीव्रणः, नालीव्रणः, नालीघतः; 'in ano,' शतपोनकः, भगन्दरः; 'lachrymalis,' सञ्चुनाली.

FISTULOUS, *a.* नाड्याकारः-रा-रं, नाडिरुपः-पा-पं; 'fistulous sore,' नाडीव्रणः.

FIT, *s.* (Paroxysm of any disease) आवेशः, अवतारः-तरणं, आक्रमः-मणं; 'fit of the gout,' वारोरागवेशः; 'fit of fever,' ज्वरावतारः; 'of ague,' कम्पज्वराक्रमः, शीतज्वरावेशः; 'fit of anger,' क्रोधावेशः; 'fit of lust,' कामावेशः; 'of madness,' उन्मादावेशः;—(Fit of fainting, epilepsy, &c.) मूच्छा-च्छेनं-ना, भाभरं-भभिः *f.*, पृथिः *f.*

FIT, FITTING, *a.* युक्तः-क्ता-क्तं, योग्यः-ग्या-ग्यं, उपयुक्तः-क्ता-क्तं, उपयोगी-गिनी-गि (न), यथायोग्यः-ग्या-ग्यं, उचितः-ता-तं, समुचितः-ता-तं, यथोचितः-ता-तं, समञ्जसः-सा-सं, उपपन्नः-जा-जं, पर्याप्तः-भा-भं, न्यायः-व्या-व्यं, सम्भाव्यः-व्या-व्यं, सम्भावितः-ता-तं, अनुरूपः-पा-पं, चर्हः-ही-हं, यथार्हः-ही-हं, सङ्गतः-ता-तं, सङ्गतायः-धा-धं, पथ्यः-व्या-व्यं, जीपर्यिकः-की-कं, अभिनीतः-ता-तं, लभ्यः-व्या-व्यं, भवमानः-ना-नं.—(Qualified) क्षमः-मा-मं, कर्मक्षमः-मा-मं, अलक्ष्मीयः-या-यं; 'fit for a man,' अलक्ष्मीयः-या-यं; 'fit for sacrifice,' यज्ञियः-या-यं, यथार्हः-ही-हं; 'a field fit for growing rice,' शात्युद्भवोचितं क्षेत्रं. Sometimes expressed by the fut. pass. part.; as, 'fit to be eaten,' खाद्यः-खा-द्यं, खादनीयः-या-यं; 'fit to be done,' कार्यः-व्या-व्यं, करणीयः-या-यं.

TO FIT, *v. a.* (Adapt, accommodate) युज् (c. 10. योजयति-यितुं, c. 7. युनक्ति, योक्तुं), समायुज्, आयुज्, सन्धा (c. 3. दधाति-धातुं), समाधा, योग्यं-ग्या-ग्यं or उपयुक्तं-क्ता-क्तं कृ.—(Fit out, equip) सज्जीकृ, सज्ज् (c. 1. सज्जति-जिञ्जितुं), सोपकारद्वयेः समायुज्, उपयुक्तद्वयाणि सम्प्रकृप् (c. 10. कल्पयति-यितुं) or उपकृप् or उपपद (c. 10. पादयति-यितुं) or पुरस्कृ or उपस्कृ or प्रस्तुतीकृ सङ्क्षेपकारद्वययुक्तं-क्ता-क्तं कृ, उपयुक्तद्वयसाधनं कृ; 'fit out a ship,' समुद्रयानाधे or युवाधे नावे सज्जीकृ.

TO FIT, *v. n.* (Be proper, suitable) युज् in pass. (युज्यते), उपपद् in pass. (-पद्यते), योग्यः-ग्या-ग्यं भू or ज्ञस्, उपयुक्तः-क्ता-क्तं भू, चर्हः (c. 1. चर्हति-हर्तुं); 'it is not fit that you should grieve,' न शोभिषुर् चर्हति; 'it is not fit that I should go,' न गमिषु चर्हामि.—(Be qualified) क्षुप् (c. 1. कल्पते-लुं), उपकृप्, क्षमः-मा-मं भू, उचितः-ता-तं भू; 'he is fit for immortality,' अमृत-त्वाय कल्पते.

FITCH, *s.* (A chick-pea) चणकः, हरिमन्थः-न्यकः.

FITFUL, *a.* चञ्चलः-ला-लं, चलः-ला-लं, विचलः-ना-नं, लोलः-ला

-लं, चपलः-ला-लं, अनियः-वा-वं.

FITLY, *adv.* युक्तं, योग्यं, यथायोग्यं, उचितं, यथोचितं, उपयुक्तं, योगतः, यथार्हं-हंतस्, सम्यक्, यथाधं, यथायथं, यथातथं, अनुरूपं, साम्यतः, स्थाने.

FITNESS, *s.* युक्तता, योग्यता, युक्तिः *f.*, उपयोगः, उपयुक्तता, उपयोगिता, उचितत्वं, उचित्यं, सामञ्जस्यं, समञ्जसं, उपपत्तिः *f.*, सम्भावना, न्यायः-यता, सङ्गतत्वं, पर्यायिनिः *f.*, यथाहेता, यथाधं, कल्पः, अभेदः, देशरूपं, कक्षेयता.—(Qualification) पात्रता-त्वं, क्षमता.

FITTING, *s.* (Adaptation) समायोजनं, समाधानं.—(Equipping) सज्जीकरणं, युज्जनं, सज्जकर्म *n.* (न), साधनं, पुरस्कारं.—(Suitable) see FIT.

FIVE, *a.* पञ्च *m. f. n.* (न), पञ्चकः-का-कं, दशाष्टैः, पञ्चतयः-या-यं, पञ्चत् *m. f. n.*, पञ्चसंख्यकः-कां-कं; 'aggregate of five,' पञ्चत्-ता, पञ्चकत्वं; 'having five claws,' पञ्चनखः-खा-खं; 'having five fingers,' पञ्चाङ्गुलिः-लिः-लिः; 'five times,' पञ्चकालम्; 'having five parts,' पञ्चाङ्गः-ङ्गो-ङ्गं; 'five-hundred,' पञ्चशतं.

FIVE-FOLD, *a.* पञ्चगुणः-शा-शं, पञ्चविधः-धा-धं, पञ्चपा

FIVE-LEAVED, *a.* पञ्चपर्णः-शी-शी, पञ्चपत्रः-त्रा-त्रं, पञ्चदलः-ला-लं.

FIVES, *a.* कन्दुकक्रीडा, कन्दुकलीला, गुलिकाक्रीडाविशेषः.

TO FIX, *v. a.* (Establish) स्था in caus. (स्थापयति-यितुं), प्रतिष्ठा, अवस्था, संस्था, धा (c. 3. दधाति, धातुं), विधा, प्रतिनिधा, रूढ in caus. (रोपयति-यितुं), आरूढ, निरूढ.—(Make firm) स्थिरकृ, दृढीकृ, सुस्थिरं-रां-रं कृ.—(Fasten) बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्ध्).—(Determine, ascertain) निश्चि (c. 5. चिनोति-चेतुं), निश्ची (c. 1. चियति-येतुं), उन्नी, निरूप् (c. 10. रूपयति-यितुं), परिकृप् (c. 10. कल्पयति-यितुं).—(Fix the gaze or eye) लब्धं बन्ध्, अनिमित्तेषु or अनिमित्तेषु or अनन्यदृष्ट्या or स्तिमितलोचनेन दृश् (c. 1. पश्यति, दृष्टुं), दृष्टिं निविश् in caus. (-वेशयति-यितुं).—(Fix the mind) मनो निविश् in caus., or युज् (c. 7. युनक्ति, योक्तुं, c. 10. योजयति-यितुं), अनन्य-मनस्कः-स्का-स्कं भू, एकधाः-धा-धं भू; 'on any object,' अयं पृथि बन्ध्.

TO FIX, *v. n.* (Be fixed) निश्ठा (c. 1. तिष्ठति-ष्ठतुं), प्रणिधा in pass. (-धीयते), प्रतिनिधा, स्था in caus. pass. (स्थाप्यते), प्रतिष्ठा, बन्ध् in pass. (बध्यते), स्थिरभू.

FIXED, *p. p.* (Established) स्थापितः-ता-तं, प्रतिष्ठापितः-ता-तं, प्रतिष्ठितः-ता-तं, संस्थापितः-ता-तं, संस्थितः-ता-तं, स्थितः-ता-तं, व्यवस्थापितः-ता-तं, व्यवस्थितः-ता-तं, निश्चितः-ता-तं, रोपितः-ता-तं, कृतावस्थः-स्था-स्थं, स्थिरकृतः-ता-तं, विहितः-ता-तं.—(Certain, determined) नियतः-ता-तं, निश्चितः-ता-तं, सुनिश्चितः-ता-तं, निश्चयः-जा-जं.—(Firm) स्थिरः-रा-रं, स्थायी-यिनी-यि (न), स्थावरः-रा-रं, स्थायुः-शु-शु, स्थायुः-सु-सु, दृढः-ढा-ढं, निश्चलः-ला-लं, अकम्पितः-ता-तं, अस्थन्दः-न्दा-न्दं, नैश्चितः-की-कं.—(Attached) लानः-नी-गन्, अनुलानः-गना-गन्, आसक्तः-क्ता-क्तं, संसक्तः-क्ता-क्तं.—(Fastened) बद्धः-डा-डं; 'firmly fixed,' दृढबद्धः-डो-डं, दृढरोपितः-ता-तं, बद्धदृष्टिः-दिः-दि, अनिमित्तनयनः-ना-नं, स्तिमितलोचनः-ना-नं, स्थिरदृष्टिः-दिः-दि; 'having the mind fixed,' अवस्थितमतिः-ति-ति, निवेशितमनाः-ना-नं (स्), आसक्तमनाः &c., आर्ष-क्षिप्तः-क्षो-क्षं, अनन्यमनस्कः-स्का-स्कं, अकुलमेधाः-धा-धं (स्); 'fixed in the mind,' चिन्तकृतः-ता-तं; 'of fixed intent,' चिन्तानुशयः-या-यं; 'fixed as to time,' कृतकालः-ला-लं.

FIXEDLY, *adv.* दृढं, स्थिरं, स्थैर्यं, अवस्थितचेतसा, स्थिरदृष्ट्या.

FIXEDNESS, *s.* स्थिरता, स्थैर्यं, स्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, संस्थितिः *f.*, स्थायित्वं, निश्ठा, पृथिः *f.*, चैर्यं, दृढता, दाढी, स्थावरत्वं.

स्थापुता, निश्चलत्वं, स्थेमा *m.* (नृ), स्थितिमत्त्वं, अकम्प्यः.

Fixity, *s.* संलग्नत्वं, अनुलग्नता, संसर्गः *f.*, संश्लेषः, संहतिः *f.*, समासजनः.

Fixture, *s.* स्थावर्यं, स्थावरद्रव्यं, स्थितद्रव्यं, 'fixtures,' स्थावराणि.

Flabbiness, *s.* शिथिलता, शैथिल्यं, मृदुता, कोमलत्वं, लालित्यं.

Flabby, *a.* शिथिलः-ला-लं, ललितः-ता-तं कोमलः-ला-लं, क्षिप्रः-
-ग्धा -ग्धं, नेदुरः-रा-रं, अकठिनः-ना-न.

Flaccid, *a.* शिथिलः-ला-लं, अघः-या-यं, प्रक्षयः-या-यं, ह्रानः-ना-
-नं, आर्द्रः-द्रा-द्रं, असंहतः-ता-तं, बलिनः-ना-नं, बलिभः-आ-भं,
बलिमान्-मती-मत् (नृ).

Flaccidity, *s.* शैथिल्यं, शिथिलता, अघता, प्रक्षयः, अन्त्यः ह्रानता,
आर्द्रता, विरसः, असंहतत्वं, बलिमत्त्वं.

Flag, *s.* (Ensign, banner) पताका, ध्वजः, ध्वजपटः, ध्वजांशुकः, केतनं,
केतुः *m.*, केतुवसनः, वैजयन्ती-निका, जयन्ता, कदली-लिका, उच्छलः—
(Stone)शिला, परिसस्तरः, प्रस्तरः—(Plant)गोलोमी, भूतकेशः, चेतद्वृक्षी.

To FLAG, *v. n.* झे (c. 1. प्रायति, प्रातुं), परिष्टे, सद (c. 1. सोदति, सतुं),
अवसद्, झे (c. 1. प्रायति, प्रातुं), ध्वंस (c. 1. ध्वंसते-सितुं), विध्वंस,
संस (c. 1. संसते-सितुं), पिसंस, प्लि in pass. (क्षीयते), शिथिलीभू,
शिथिलबलः-ला-लं भू, शिथिलतेजाः-जा-जं, भू, सिद् (c. 4. सिद्यते,
सेतुं), सिन्नः-वा-वं भू.

To FLAG, *v. a.* (Pave with flag-stones) परिसस्तरणं or प्रस्तरः or
शिलाभिर् आलु (c. 5. -सृणोति, c. 9. -सृणाति -स्रति नुं -रीतुं).

Flag-officer, *s.* नौकासमूहपतिः *m.*, युद्धनौकासमूहाधिपतिः *m.*

Flag-staff, *s.* ध्वजस्तम्भः, केतुपट्टः *m. f.*, ध्वजः, यष्टिः, पताकायष्टिः.

Flag-stone, *s.* शिला, शिलापट्टः, शिलाफलकं, परिसस्तरः, प्रस्तरः.

To FLAGELLATE, *v. a.* रज्ज्वा or रज्जुना or चर्मदण्डेन तड् (c. 10. ताड-
यति -पितुं) or आहन् (c. 2. -हरति -नुं) or प्रह्नु (c. 1. -हरति -हन्तुं).

Flagellation, *s.* कशाघातः, कशाताडनं, कशा, चर्मदण्डताडनं.

Flagiolet, *s.* वंशः, येणुः *m.*, विवरनालिका, सानेयी-यिका

Flagged, *p. p.* प्रस्तरास्तीर्थः-शी-शं, शिलास्तीर्थः-शी-शं.

Flagging, *part.* ह्रानः-ना-नं, संकी-सिनी-सि (नृ), क्षिन्नः-जा-जं.

Flaggy, *a.* शिथिलः-ला-लं, अघः-या-यं, प्रक्षयः-या-यं.

Flagitious, *a.* अतिपापी-पिनी-पि (नृ), महापापी &c., अतिपातकी
-किनी-कि (नृ), महापातकी &c., अतिदुर्वृक्षः-जा-जं, अतिपापिष्ठः-
-ष्टा-ष्टं, अतिदुष्टः-ष्टा-ष्टं, अतिदोषी-पिणी-पि (नृ), दारुणः-शा-शं,
घोरः-रा-रं.

Flagitiously, *adv.* महापापं, अतिपापिष्ठवत्, अतिदुर्वृक्षवत्, दारुणं.

Flagitiousness, *s.* अतिदुष्टता, महापातकं, महापापं, पापिष्ठता, दोरात्म्यं,
दुर्वृक्षता, घोरता, दारुणता

Flagon, *s.* पुटग्रीवः, सुराभाजनं, पानभाजनं, पानपात्रं.

Flagrancy, *s.* सर्वप्रकाशता, सर्वप्रकाशद्वं, वाच्यता, अतिदुष्टता, घोरता.

Flagrant, *a.* प्रकाशः-शा-शं, सर्वप्रकाशः-शा-शं, सर्वप्रसिद्धः-ज्ञा-ज्ञं,
लोकविदितः-ता-तं, अतिदुष्टः-ष्टा-ष्टं, घोरः-रा-रं, पुनःस्फुरन्-रन्तो
-रत (नृ)

Flagrantly, *adv.* प्रकाशं, सुप्रकाशं, सर्वप्रसिद्धं, अतिदुष्टं.

Flagration, *s.* दाहः, दहनं, दाहनं, ज्वलनं, ज्वालः, प्रोषः.

Flair, *s.* धान्यमनयष्टिः *m. f.*, शस्यकण्डनयन्त्रं, कण्डनी, शस्यमर्हनी,
शिथिलदण्डविशेषो यदाघातनं धान्यादि निलुषीक्रियते.

Flake, *s.* (Of snow) हिमलवः, हिमकणः, त्वारापनः, नीहारापनः,
हिमभूतलं, हिमाक्षुरः, त्वारापनः, त्वारोपनो हिमानीलवः—(Layer) फलकः
-कः—(Scale, loose piece) पल्क, शल्कं, शकलं

To FLAKE, *v. n.* शकलीभू, शकलानि बन्धु (c. 9. ब्रजति, बन्धुं).

FLAKY, *a.* सशल्कः-ल्का-ल्कं, शकली-लिनी-लि (नृ), फलकी-किनी-कि (नृ).

FLAM, *s.* अनघकं, भूपायकं, माया, झलं, प्रतारणा, छम *n.* (नृ).

FLAMBEAU, *s.* उल्का, उल्मुकं, ज्वलनकाष्ठं, अग्निकाष्ठं, अलतः.

FLAME, *s.* शिखा, अग्निशिखा, अग्निः *f.* (नृ), अग्निः *f.*, ज्वालः-ला,
अग्निज्वाला, ज्वलः-लका, ज्वालग्नः *m.*, अग्निजिह्वा, शिखिशिखा,
कोलः-ला, अग्निकोलः, हेतिः *f.*, उल्का, तेजः *n.* (नृ), 'in flames,'
ज्वलन्-लनी-लन् (नृ), ज्योतिस्मात्.

TO FLAME, *v. a.* जल् in caus. (ज्वालयति, ज्वलयति -पितुं), प्रज्वल्,
सम्प्रज्वल्.

To FLAME, *v. n.* जल् (c. 1. ज्वलति -लितुं), प्रज्वल्, उज्ज्वल्, सम्प्रज्वल्,
जल् in freq. (जाज्वल्यते), दीप् (c. 1. दीप्यते -पितुं), प्रदीप्, आदीप्.

FLAME-COLOURED, *a.* अग्निवर्णी-णी-शं, वह्निवर्णी-णी-शं, पीतः-ता-तं.

FLAMING, *part. and n.* ज्वलन्-लनी-लन् (नृ), ज्वलयन्-यनी-यन्
(नृ), ज्वलः-ला-लं, ज्वली-लिनी-लि (नृ), ज्वाली &c., ज्वालः-लो-
-लं, ज्वलितः-ता-तं, उज्ज्वलः-ला-लं, जाज्वल्यमानः-ना-नं, प्रज्वलितः-
-ता-तं, उज्ज्वलः-खा-खं, पद्मिः-मा-मं, अग्निवर्णी-पिनी-पि (नृ).

FLAMINGO, *s.* राजहंसः, हंसकः, रक्षपक्षः, अग्निवर्णी-पिनी-पि (नृ).

FLAMY, *a.* शिखी-सिनी-सि (नृ), शिखावलः-ला-लं, आग्नेयः-यी-यं.

FLANK, *s.* पार्श्वः-श्वं, पार्श्वभागः, पार्श्वार्धं, पक्षः, पक्षभागः, उलङ्घः,
कुक्षिः *m.*, अङ्गः, कोलः, कृत्स्नं, तः; 'of a horse,' कर्ष्यः; 'on
the flank,' पार्श्वतः.

To FLANK, *v. a. and n.* (Attack the flank) पार्श्वं or पार्श्वभागम्
आक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं).—(Guard on the flank) पार्श्वतो रक्ष्
(c. 1. रक्षति -क्षितुं).—(Border, be posted on the side) पार्श्वतः
or निकटे or पार्श्वभागे स्या (c. 1. तिष्ठति स्यातुं) or वृत् (c. 1. वर्तते
-वर्तितुं), स्पृश (c. 6. स्पृशति. स्पर्शुं).

FLANNEL, *s.* कचलः, ऊणीयुः *m.*, ऊणीपटः, ऊणीनिर्मितं or मेप-
लोममयं विरलवस्त्रं, सहस्रोम *n.* (नृ), साशुकः, कुतपः.

FLAP, *s.* (Any thing that hangs loose) लक्षिका, लोला, लोलकः,
लघमानवस्तु *n.*, प्रलसवत्, प्रलक्षितं.—(The motion of it) आम्फलः-
-लनं-लितं.

To FLAP, *v. a.* (The wings) पक्षौ स्फल् in caus. (स्फालयति -पितुं)
or आम्फलं or चल in caus. (चालयति -पितुं) or उन्धिप् (c. 6.
-धिपति -धेनुं).

To FLAP, *v. n.* आम्फलितं कृ, आम्फल (c. 1. -स्फलति -लितुं), फलभ्रमला
(1000. फलभ्रमलायते).

FLAPPED, *p. p.* आम्फलितः-ता-तं, चालितः-ता-तं, लोलितः-ता-तं.

FLAPPING, *s.* (Of wings) आम्फलनं, पक्षास्फालनं, पक्षास्फालनं, पक्षो-
न्धिपः, फलभ्रमला.—(Of ears) कर्णातालः.

To FLARE, *v. n.* चञ्चलशिखया or सञ्चलशिखं or चञ्चलरूपेण ज्वल्
(c. 1. ज्वलति -लितुं) or उज्ज्वल् or जल् in freq. (जाज्वल्यते).

FLARE, *s.* चञ्चलशिखा, चञ्चलज्वालाः, कम्पितज्वाला, स्फुरद्गतिः *f.*

FLARING, *a.* चञ्चलशिखया जाज्वल्यमानः-ना-नं or उज्ज्वलः-ला-लं.

FLASH, *s.* ज्वाला, स्फुरितं, स्फुरणं, द्युतिस्फुरणं, प्रभाकम्पः, अकस्मात्स्फुरणं,
अकस्माद्दीप्तिः *f.*, अद्यप्रभा, अद्यद्युतिः *f.*, अचिरप्रभा, अचिरद्युतिः *f.*—
(Of lightning) विद्युत्स्फुरणं, सौदाभिनीस्फुरणं, विद्युत्प्रकाशः, विद्युत्कम्पः,
विद्युद्गम *n.* (नृ), मेघज्योतिः *n.* (नृ), विद्युज्वाला, इरम्भदः.

To FLASH, *v. n.* स्फुर (c. 6. स्फुरति -रितुं), विद्युत् (c. 1. -द्योतते -तितुं),
अकस्मात् प्रकाश (c. 1. -काशते -शितुं) or ज्वल् (c. 1. ज्वलति -लितुं)
or उज्ज्वल् or प्रज्वल्, विद्युद्वत् कम्प (c. 1. कम्पते -म्यितुं).

FLASHING, *a. or part.* स्फुरन्-रन्तो-रत् (नृ), स्फुरितः-ता-तं, विद्योत-

मानः-ना-नं, छोटमानः-ना-नं, कम्यमानः-ना-नं, कम्यतप्रभः-भा-भं, क्षयप्रकाशन-शनी-शत् (त).
 FLASHY, *a.* क्षयप्रकाशोती-तिनी-ति (न), मिथ्याछोती &c., मिथ्यातिजसः-सी-सं, मिथ्यातिजोमयः-यी-यं.—(Unsubstantial) असारः-रा-रं, निस्सस्वः-स्वा-स्वं.
 FLASK, *s.* कूपी, पुटयोयः, काचपात्रं, काचभाजनं; 'of wine,' मद्यभाजनं.
 FLASKET, *s.* अन्नभाजनं, अन्नपात्रं, खाद्यद्रव्यभाजनं.
 FLAT, *a.* (Even) समः-मा-मं, समानः-ना-नं, समस्थः-स्या-स्यं, सपाट-टा-टं, समरेखः-खा-खं, निर्भुगनः-गना-गनं, अभुगनः-गना-गनं.—(Not elevated) अनुक्षः-चा-चं, अनुक्षतः-जा-तं, निक्षः-सा-सं, नक्षः-ता-तं.—(Prostrate, lying flat) दृष्टवत्यतिः-ता-तं, भूमौ क्षिप्रदेहः-हा-हं, अवनिद्रतः-ता-तं.—(Vapid, tasteless) विरसः-सा-सं, नीरसः-सा-सं, अरमिकः-का-कं, फल्यः-ला-लं, असारः-रा-रं, निस्सारः-रा-रं, अलवणः-शा-शं, मारहीनः-ना-नं, लवणहीनः-ना-नं, निस्तेजाः-जा-जं, तेजोहीनः-ना-नं, क्रोयः-या-यं, निःस्वादः-दुः-दुः, विस्वादः-दा-दं.—(Plain) अवक्रः-क्रा-क्रं, 'flat roof,' पृष्ठः; 'flat surface,' समपृष्ठं, समतलं.
 FLAT, *s.* (A plain) समभूमिः *f.*, समस्थलं-ली, समभूभागः, समस्थानं, साजिः *f.*, पाटः, समं.—(Low ground) निक्षभूमिः *f.*—(Shoal) सैकतं.—(Of a sword, &c.) फलकः-कं, पत्रं.—(In music) अनुदात्रः, मन्दः, मन्द्रः, उदात्रेतः शब्दः.—(Flat-bottomed boat) तरालुः *m.*, तरान्युः *m.*—(Stupid fellow) मन्दबुद्धिः *m.*, स्पूलधीः *m.*
 To FLAT, *v. a.* समीकृ, समानीकृ, समस्थलीकृ, निक्षीकृ.
 FLAT-BOTTOMED, *a.* समतलः-ला-लं, समाधोभागः-गा-गं, समाधःस्थानः-ना-नं.
 FLAT-NOSED, *a.* नतनासिकः-का-कं, अवनाटः-टा-टं, अवटोटः-टा-टं, अवधटः-टा-टं, सुरखसः-सा-सं or -गा-गाः-खः (स).
 FLATLY, *adv.* समं, समानतः.—(Plainly) अवक्रं, मुख्यं.
 FLATNESS, *s.* (Evenness) समता, साम्यं, समानता-त्वं, साम्यता, पाटः, निर्भुगता, अभुगता.—(Want of elevation) अनुक्षता, अनुक्षतिः *f.*, निक्षता, नतत्वं.—(Insipidity, dulness) अरमिकत्वं, अरम्यं, फल्यता, असारता, निःस्वादता, अलवण्यं, अलवण्यं, अतेजः *n.* (स), तेजोहीनता.
 To FLATTEN, *v. a.* समीकृ, समानीकृ, समस्थलीकृ, निक्षीकृ, वामनीकृ.—(Depress) अवनम् in caus. (-नामयति-नमयति-यितुं), नक्षीकृ.—(Lay flat) दृष्टवत् पत् in caus. (पातयति-यितुं).—(Make vapid) रसं दृ (c. 1. हरति, हर्षं), फल्यकृ, विरसीकृ.
 To FLATTEN, *v. n.* समीभू, निक्षीभू, अवनतोभू, नक्षीभू, विरसीभू.
 FLATTENED, *p. p.* अवनामितः-ता-तं, निक्षीकृतः-ता-तं, नक्षीकृतः-ता-तं.
 FLATTENING, *s.* अवनायः, निक्षीकरणं, नक्षीकरणं, समीकरणं.
 FLATTER, *s.* अवनामकः, सम्प्रशंसकः, मुद्ररचिषेयः.
 To FLATTER, *v. a.* (Soothe by praise, &c.) सान्त्वयति-यितुं, परिशान्त्वयति-यितुं, अभिशान्त्वयति-यितुं, प्रतिप्रशंसयति-यितुं, सुतिशान्त्वयति-यितुं, or चाटुका or मधुरवैचोभिः सान्त्वयति-यितुं or प्रलुभ (c. 10. लोभयति-यितुं) or सन्तुष (c. 10. तोषयति-यितुं) or लल (c. 10. लालयति-यितुं).—(Speak what is agreeable) प्रियं or प्रियाणि or चाटुवाक्यानि वद (c. 1. वदति-यितुं).—(Praise falsely) मिथ्या प्रशंसं (c. 1. शंसति-यितुं) or स्थाय (c. 1. स्थायते-यितुं).—(Gratify) आराप (c. 10. रापयति-यितुं), प्रमुद (c. 10. मोदयति-यितुं), सभाज (c. 10. सभाजयति-यितुं).—(Raise false hopes) मिथ्या आशावृद्धिं कृ.
 FLATTERED, *p. p.* प्रशंसितः-ता-तं, मिथ्याप्रशंसः-सा-सं, लालितः-ता-तं, कृतमान्वनः-ना-नं, चाटुकापारहितः-ता-तं, सभाजितः-ता-तं, आशावृद्धितः-ता-तं.

FLATTERER, *s.* प्रशंसकः, प्रियवादी *m.* (न), प्रियवदः, चाटुवादी *m.*, सान्त्वनादी, सान्त्वनाकारी *m.* (न), चाटुकारः, लाली *m.* (न), मिथ्या प्रशंसकः, शंस्ता *m.* (स्त्र), कपटप्रशंसाकृत् *m.*, मिथ्याप्रासकः, आशामनशीलः, कापटिकः.
 FLATTERING, *a.* परितोषकः-का-कं, सन्तोषः-शा-शं, सान्त्वनः-ना-नं, सुतिमयः-यी-यं, प्रशंसाकारः-री-रं, प्रीतिकरः-रा-रं, आश्वासकः-का-कं.
 FLATTERINGLY, *adv.* सतिप्रशंसया, चाटुका, सतिशयस्तुत्या, सान्त्वनपूर्वकं.
 FLATTERY, *s.* सतिप्रशंसा-सनं, मिथ्याप्रशंसा-सनं, सान्त्वनः-त्वं-त्वं-ना, सान्त्वनाक्यं, सान्त्वोक्तिः *f.*, सान्त्वकारः, चाटुक्तिः *f.*, चाटुकारः, चाटुः *m.*, -दु *n.*, लालनं, प्रियवाक्यं, मधुरवाक्यं, मधुरवाचः *n.* (स), कोमलवाक्यं, कोमलत्वं, आश्वासनं, आलोकः, आलोकशब्दः, अनुनयः, आराधनं.
 FLATTISH, *a.* ईपसमः-मा-मं, ईपसमानः-ना-नं, ईपसिद्धः-सा-सं.
 FLATULENCE, FLATULENCY, *s.* वायुपूर्णता, वायुरोगः, वातकुञ्जता, वातकुञ्जान्, वातिकत्वं, कोष्ठाश्रितवायुः *m.*, वायुः *m.*, वातः, वायुगण्डः, अन्वाध्मानः, उदरध्मानः, आध्मानः, पु-कुलः-लं.
 FLATULENT, *a.* वायुयुक्तः-सा-सं, वायुरोगयुक्तः-सा-सं, वातकुञ्जः-जा-जं, वातकुञ्जान्वः-न्वा-न्वं, वातिकः-की-कं, वातवदः-डा-डं, वायुवदः-डा-डं.
 FLATUS, *s.* वायुः *m.*, वातः, अन्वस्थवायुः, उदरजवातः, उदरजो वातः.
 To FLAUNT, *v. n.* मगधं or सदम्भं चल् (c. 1. चलति-लितुं), गधितगत्या चल् or चर् (c. 1. चरति-रितुं).
 FLAUNTING, *a.* मगधं चारी-रिणी-रि(न), गधितगतिः-ति-ति, खेलगामी-मिनी-मि (न), दशनीयमानो-निनी-नि (न).
 FLAVOR, *s.* रसः, आस्वादः, स्वादः, रुचिः *f.*, अभिरुचिः *f.*, लालित्वं, लावण्यं.
 To FLAVOR, *v. a.* रसं दा (c. 3. ददाति, दातुं), सरसं-सा-सं कृ, मुरसीकृ.
 FLAVORED, *p. p.* or *a.* रसितः-ता-तं, सरसः-सा-सं, रसिकः-का-कं; 'well-flavored,' मुरसः-सा-सं, मुसास्वादः-दा-दं, मुललितः-ता-तं, मुस्वादुः-डो-दु.
 FLAVOROUS, *a.* अरसः-सा-सं-सिकः-की-कं, विरसः-सा-सं, निरसः-सा-सं, नीरसः-सा-सं, निःस्वादः-दुः-दुः, विस्वादः-दा-दं, अस्वादुः-दुः-दुः.
 FLAVOROUS, *a.* मुरसः-सा-सं, रसिकः-का-कं, रसवान-वतो-वत् (त), स्वादुः-डो-दु, मुसास्वादः-दा-दं, मिष्टः-धा-धं.
 FLAW, *s.* (Crack) छिद्रं, रन्ध्रं, भिन्निः *f.*, खड्गः, भेदः, त्रेदः, भङ्गः, सन्धिः *m.*—(Defect) दोषः, अपराधः, छिद्रं, कलङ्कः.—(In a gem) पुलकः, खड्गः, रक्कविन्दुः *m.*; 'without a flaw,' निच्छिद्रः-द्रा-द्रं, नीरन्ध्रः-न्धा-न्ध्रं.—(Sudden gust of wind) प्रभञ्जनः, निघातः, योमभुजः.
 To FLAW, *v. a.* छिद्रं (c. 10. छिद्रयति-यितुं), खड्गं (c. 10. खड्गयति-यितुं).
 FLAWLESS, *a.* निच्छिद्रः-द्रा-द्रं, नीरन्ध्रः-न्धा-न्ध्रं, निदोषः-पा-पं.
 FLAWY, *a.* सच्छिद्रः-द्रा-द्रं, सन्ध्रः-न्धा-न्ध्रं, सदोषः-पा-पं, ददेरः-रा-रं.
 FLAX, *s.* अतसी, उमा, धुमा, खैमी, शण, मसीना, ममूणा, सुवंधला, मालिका.
 FLAX-COMB, *s.* अतसीमार्जकः, उमामार्जनी, उमाशोषनी, शणप्रसाधनी.
 FLAX-DRESSER, *s.* अतसीशोधकः, उमापरिष्कारकः, शणप्रसाधकः.
 FLAXEN, *a.* खैमः-मी-मं, खैमकः-की-कं, खैमः-मी-मं, शाणः-णी-णं.
 To FLAY, *v. a.* त्वच (nom. त्वचयति-यितुं), निस्त्वचीकृ, चर्मै निष्कृष्य (c. 1. कषेति-क्रुषु) or उत्कृष्य or निहं (c. 1. हरति-हर्षं), निस्त्वचं (nom. निस्त्वचयति-यितुं), त्वच (c. 1. त्वचति-यितुं).
 FLAYED, *p. p.* निस्त्वचीकृतः-ता-तं, निस्त्वचः-चा-चं, निस्त्वच्यः-म्या-म्यं (न).
 FLAYER, *s.* चर्मै निष्कृषकः, चर्मै त्वाटी *m.* (न), त्वचिदारकः.
 FLAYING, *s.* निस्त्वचीकरणं, चर्मै निष्कृषणं, निस्त्वच्यकरणं, त्वच्यरिपुटनं.
 FLEA, *s.* देहिका, मत्स्यः, मक्षिका, तल्यकोटः, रक्तायो *m.* (न).
 To FLEA, *v. a.* देहिका or तल्यकोटान् अवनी (c. 1. नयति-नेतुं) or दूरीकृ.
 FLEA-BITE, *s.* देहिकादंशः, मत्स्यदंशनं, देहिकादंशनाङ्कः, मक्षिकादंशः.

FLEA-BITTEN, *a.* देहिकादृशः-हा-ई, देहिकादंशितः-ता-तं, मक्षिकादृशः-हा-ई

FLEAM, *s.* पशुचिकित्सादिभिः सिरास्ये or रक्तमोक्षे प्रयुक्तं तीक्ष्णायुधं.

FLEED, *p. p.* पलायितः-ता-तं, विपलायितः-ता-तं, विद्रुतः-ता-तं.

TO FLEECE, *v. a.* सपथं-खां-खं कृ, पथैर्युज् (c. 10. योजयति-यितुं).

FLEDGED, *p. p.* पक्ष्यकृ-कृत-कृतं, पक्षवान्-वतो-वत् (त्), गृहस्थान्-मतो-मत् (मत्).

TO FLEE, *v. n.* पलाय (c. 1. पलायते-यितुं, rt. इ), विपलाय, प्रपलाय, सम्पलाय, दृ (c. 1. द्रवति, द्रोतुं), विद्रु, विप्रद्रु, प्रद्रु, प्राद्रु; प्रधाव् (c. 1. -धावति-यितुं), अपधाव्, निपत्य (c. 1. -पतति-यितुं), उत्पत्य, अपक्रम् (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), निर्गम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), अपगम्, अपसृज् (c. 1. -सर्पति-सर्ज्), अपसृज्, भञ्ज् (c. 1. भजति-ते, भङ्गं) with दिशः or ककुभः—(Avoid) वृज् (c. 10. वजयति-यितुं), विवृज् परिवृज्, परिद्रु (c. 1. -हरति-हर्तुं), त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तं).

FLEECE, *s.* मेपलोन *n.* (न), सविलोन *n.* (न), मेपरोम *n.* (न), मेपाङ्गरूहं, यन् मेपलोमपरिरामम् रक्तवारे अवलिखते, मेपस्य छिन्नलोम *n.* (न).

TO FLEECE, *v. a.* मेपलोम छिद्र (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं) or लु (c. 9. लुनाति, लयितुं)—(Strip, plunder) दृ (c. 1. हरति, हर्तुं), अपदृ, प्रबाध् (c. 1. -बाधते-यितुं).

FLEECE, *p. p.* दृतसर्पितः-खा-खं, अपदृतसः-खा-खं, बाधितः-ता-तं.

FLEECY, *a.* लोमशः-शा-शं, रोमशः-शा-शं, बहुलोमा-मा-म (न्), बहु-रोमा &c., लोमावृतः-ता-तं, बहुलोमवान्-वतो-वत् (त्), मेपलोममयः-यो-यं.

TO FLEER, *v. a.* अपहस् (c. 1. -हसति-मितुं), अपहस्, कुस्मि (c. 1. स्मयते, स्मेतुं), उत्तिम, विकृतदृष्ट्या स्मि, तिरस्कृ, मुखरीकृ, अवधिष्य (c. 6. -धिषति-धेयुं).

FLEER, *s.* अपहासः, अपहेला, अपक्षेपः, कुम्भयः, कुम्भितं, दृष्टिविक्षेपः.

FLEERER, *s.* उपहासकः, अपक्षेपकः, मुखजननः, कुम्भितः.

FLEET, *s.* वृहवीकसमूहः, महानीकसमूहः, वृहवीसङ्ग्रहः, युद्धनीसमूहः.

FLEET, *a.* शीघ्रगामी-विनी-मि (न्), द्रुतगामी &c., द्रुतगतिः-ति-ति, लघुगतिः-ति-ति, महावेगः-गा-गं, महाजवः-वा-वं, वेगवान्-वतो-वत् (त्), जयी-विनी-वि (न्), शीघ्रजवः-वा-वं, प्रवृत्तः-तो-तं, त्वरितः-ता-तं, त्वरितगतिः-ति-ति, ससौष्ठवः-वा-वं—(As the wind) वायुवेगः-गा-गं, वायुवेगसमः-मा-मं, वायुगतिः-ति-ति, वायव्यः-वा-वं.

TO FLEET, *v. n.* (Go swiftly) द्रुतगत्या or महावेगेन चल् (c. 1. चलति-लितुं), त्वर (c. 1. त्वरते-रितुं), शीघ्र (nom. शीघ्रायते), द्रुतं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं).

TO FLEET, *v. a.* (Skim over) लघुगत्या अतिक्रम (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं) or विमृष (c. 1. -मर्षति-मर्षुं)—(Skim milk) दुग्धमेनम् अपनी (c. 1. -नयति-नेतुं).

FLEETING, *a.* क्षणमात्रस्थायी-विनी-मि (न्), क्षणस्थायी &c., क्षणवः-वा-वं, क्षणभूतः-ता-तं, क्षणभङ्गुरः-रा-रं, क्षणिकः-का-की-कं.

FLEETLY, *adv.* शीघ्रं, द्रुतं, त्वरितं, महावेगेन, महाजवेन, द्रुतगत्या, लघुगत्या, लघु, क्षिप्रं, सरभमं, समोष्ठयं.

FLEETNESS, *s.* शीघ्रता, द्रुतत्वं, शीघ्रगामित्वं, त्वरितगतिः *f.*, वेगः, प्रसवः, जवः, सत्वरता, त्वरिः *f.*, आशुगमनं, रभसः.

FLESH, *s.* मांसं, आमिषं, पल्लवं, क्रम्यं, पिशितं usually in plural, तरमं, पल्लं, ससपं, शुक्रं, मेदस्कृतं *n.*, काश्यपं, उद्भृतं; 'dried flesh,' शुष्कलः-ला-ली-लं, शुष्कमांसं, उत्तमं, बभ्रूः; 'game,' मङ्गलं, माङ्गलं.—(Body) शरीरं—(Carnality) शरीरोपसेवा, विषयासक्तिः *f.*, आमिषं.

TO FLESH, *v. a.* चक्षस् (c. 4. -चक्षति-चक्षितुं), निदीवीकृ, क्रूरकर्मोभ्यस्तं-ता-तं कृ.

FLESH-BROTH, *s.* मांससूपं, मांससूपं, मांसनिष्कृष्यः, मांसकष्यः, सूपः.

FLESH-BRUSH, *s.* त्वगापवेष्टी चर्मनिर्घर्षणकः, चर्ममार्जनी.

FLESH-COLOR, *s.* मांसवर्णः, आमिषवर्णः, क्रम्यवर्णः, मांसरागः.

FLESH-COLORED, *a.* मांसवर्णः-तो-तं, आमिषवर्णः-तो-तं, क्रम्यवर्णः-तो-तं.

FLESH-DIET, *s.* मांसाहारः, मांसभोजनं, आमिषाहारः.

FLESHINESS, *s.* मांसत्वं, मांसलत्वं, पुष्टता, पुष्टाङ्गत्वं, पीनता, पीवरता,

मेदस्थिता, मेदोवृद्धिः *f.*, शरीरस्थूलता.

FLESHLESS, *a.* अमांसः-सा-सं, निर्मांसः-सा-सं, विमांसः-सा-सं, विपुष्टः-हा-ई, अपुष्टः-हा-ई, मांसहीनः-ता-नं.

FLESHLINESS, *s.* शरीरोपसेवा, विषयोपसेवा, विषयासक्तिः *f.*, शारीरिकाविषयसङ्गः, कामासक्तिः *f.*

FLESHLY, *a.* (Carnal) शारीरिकः-की-कं, शरीरजः-जा-जं, देहिकः-की-कं, कायिकः-की-कं, वायुविकः-की-कं, विषयी-यिणी-यि (न्), रेहिकः-की-कं, सांसारिकः-की-कं.

FLESH-MEAT, *s.* मांसाहारः, मांसभोजनं, स्वाद्यमांसं, भोजनार्थम् आमिषं.

FLESHMONGER, *s.* मांसविक्रेयी *m.* (न्), सीनिकः—(Pimp) विटः.

FLESHY, *a.* मांसलः-ला-लं, मांसशीलः-ला-लं, पुष्टः-हा-ई, पुष्टाङ्गः-ङ्गी-ङ्गं, क्रम्यमयः-यो-यं, पीनः-ता-नं, पीवरः-रा-रं, मेदस्थी-विनी-सि (न्).

FLEXIBILITY, *s.* आनम्यता, नम्यता, नमनीयत्वं, कुचनीयता, अवकुचनीयत्वं, आनम्यत्वं, मृदुता, कोमलता, शैथिल्यं.

FLEXIBLE, *a.* आनम्यः-म्या-म्यं, नम्यः-म्या-म्यं, नमनीयः-या-यं, कुचनीयः-या-यं, अवकुचनीयः-या-यं, आनम्यः-म्या-म्यं, नमनशीलः-ला-लं, कुचनशीलः-ला-लं, मृदुः-दु-दु, कोमलः-ला-लं, शिथिलः-ला-लं, अट्टः-टा-टं.

FLEXION, *s.* नतिः *f.*, नमनं, आनतिः *f.*, आनमनं, कुचनं, अवकुचनं, भङ्गः-ङ्गी FLEXUOUS, *a.* यक्रः-क्रा-क्रं, वक्रिमः-मा-मं, भङ्गुरः-रा-रं, कुटिलः-ला-लं, जिघ्रः-जा-जं, विषयी-यिणी-यि (न्).

FLEXURE, *s.* नतिः *f.*, आनतिः *f.*, वक्रता, वक्रिमा *m.* (न्), कुचनं, अवकुचनं निघ्नता, भङ्गः-ङ्गी, पुटः.

TO FLICKER, *v. n.* (With the wings) विहायसाक्षं व्योममध्ये पक्षास्वलनं कृ —(As a flame, &c.) इतस्तश्च चल् (c. 1. चलति-लितुं), चचलीभ चपलीभ, चचलरूपेण ज्वल् (c. 1. ज्वलति-लितुं).

FLICKERING, *a.* (With the wings) व्योममध्ये पक्षास्वलनकारी-मि-मी-रि (न्)—(Unsteady) चचलः-ला-लं, विचलः-ला-लं, चलः-ला-लं, चपलः-ला-लं.

FLIER, *s.* पलायी *m.* (न्), विपलायी *m.*, प्रपलायी *m.*, पलायनकृ *m.*

FLIGHT, *s.* (Act of fleeing, running away) पलायनं, विपट्, त्वनं, प्रपलायनं, द्रावः, द्रवः, विद्रवः, प्रद्रावः, उड्वावः, सन्द्रावः, सन्द्रावः, अपक्रमः, अपयानं, अपायः, अपगमनः, उडरं, शुगाली-लिका; 'to put to flight,' विद्रु in caus. (—द्रावयति-यितुं), दृ; 'put to flight,' भयद्रुतः-ता-तं, विद्रुतः-ता-तं, काटिशीकः-का-कं, प्रपलायितः-ता-तं, पलायितः-ता-तं.—(Flying of a bird) डीनं, डयनं, प्रडीनं, निडीनं; 'upward flight of a bird,' उड्डीनं, उड्वायनं, प्रडीनं; 'downward flight,' अवडीनं; 'indirect flight,' पिडीनं, 'direct flight,' अविडीनं.—(Number of birds flying) पक्षिमात्रा, पक्षिमेष्टी, डीयमानपक्षिगणः; 'of geese,' ईडनाला; 'of pigeon,' कापोतः; 'of parrots,' शौक.—(Flight of an arrow) शरवेगः, शरपातः.—(Elevation or excursion of thought) बुद्धिसमुत्थानः *f.*, बुद्धि-विहासः.—(Flight of stairs) शोपानपङ्क्तिः *f.*, शोपानपेक्षिः *f.*, निःपेक्षी-विः *f.*

FLIGHTINESS, *s.* बुद्धिभाभिः *f.*, बुद्धिविभनः, बुद्धिविलसः, मतिचापल्यं, उच्चलता.

FLIGHTY, *a.* भ्रान्तबुद्धिः -द्धिः-द्धि, विभाकननाः -नाः -नः (स्), चपलमतिः -तिः-ति, उच्चललबुद्धिः -द्धिः-द्धि, अस्थिरबुद्धिः -द्धिः-द्धि, पारिप्लवः -वा-वं.

FLIMSYNESS, *s.* असारता, निःसारता, निर्वैलता, तेजोहीनता, तुच्छत्वं, शैथिल्यं.

FLIMSY, *a.* असारः -रा-रं, निःसारः -रा-रं, सारहीनः -ना-नं, निखोजः -जाः-जः (स्), अवासवः -वी-वं-विकः -की-कं, निर्वैलः -ला-लं, तुच्छः -च्छा-च्छं, तनुः -नुः-न्वी-नु, शिथिलः -ला-लं.

To FLINCH, *v. n.* निवृत्तं (c. 1. -वज्जते-जितुं), परिवृत्तं, परावृत्तं with abl. c., उडिञ्ज् (c. 6. -विजते-जितुं) with abl. c., विकम्प्य (c. 1. -कम्पते-मित्युं), अवस्था (c. 1. -तिष्ठते-स्थानुं), पलाय् (c. 1. -पलायते-यितुं, rt. इ), पराङ्मुखीभू, विमुखीभू, गज् (c. 1. -गजति-गज्), तज् (c. 1. -तजति-तज्).

FLINCHER, *s.* परिवर्त्तकः, परिवर्त्ती *m.* (न्), कम्पनिवृत्तः, कम्प्यलागी *m.* (न्), पराङ्मुखः, विकम्पितः -म्पकः.

FLINCHING, *s.* विकम्प्यः -म्पनं, विकम्पितं, निवृत्तिः *f.*, निवर्त्तनं, पराङ्मुखता.

To FLING, *v. a.* क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं), प्रक्षिप्, अस् (c. 4. अस्त्यति -सितुं), प्राप्त, अभ्यस, मुष् (c. 6. मुक्षति, मोक्षुं), प्रमुष्, मृज् (c. 6. मृजति, मृज्), ईर् (c. 10. ईरयति -यितुं), पत् in caus. (पातयति -यितुं). —(Fling away) अयाम्, अवमुष्, प्रमुष्, अवमृज्, विमृज्, अपमृज्, प्रतिक्षिप्, अपहा (c. 3. -जहाति-हातुं).

To FLING, *v. n.* क्रोधसंरम्भत्वात् पादादिक्षेपं कृ or सुरक्षेपं कृ, अवक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेपुं).

FLING, *s.* क्षेपः -पणं, श्लेषः, निःक्षेपः, असनं, पातः -तनं.—(Gibe) क्षेपः, अवक्षेपः.

FLINT, *s.* अग्निप्रसरः, अरणिः *m.*, वह्निप्रसरः, आग्नेयप्रसरः.

FLINTY, *a.* अग्निप्रसरमयः -यी-यं.—(Cruel, hard-hearted) पाषाणहृदयः -या-यं, अयोहृदयः -या-यं, कठिनहृदयः -या-यं.

FLIP, *s.* (A beverage) मद्यवयमुदादिनिमित्तं पानीयं.—(Stroke) आघातः, आस्पर्शनं.

FLIPPANCY, *s.* (Of speech) वाक्चापल्यं, वाक्दूतता.—(Pertness) चापल्यं, चापल्यं, चापल्यं, अस्थिरता, लोलता, लौल्यं, अनवस्थितिः *f.*, प्रगल्भता.

FLIPPANT, *a.* (In speech) वाक्चापलः -ला-लं, वाक्चापलः -ला-लं, वाचालः -ला-लं.—(Pertness) चापलः -ला-लं, चापलः -ला-लं, अस्थिरः -रा-रं, लोलः -ला-लं, अनवस्थितः -ता-तं, प्रगल्भः -ल्भ-ल्भं.

FLIPPANTLY, *adv.* चापलं, चापल्यत्वात्, लौल्यत्वात्, चापलं, अस्थैर्येत्वात्.

To FLIRT, *v. a.* (Toss suddenly) अकस्मात् or सहसा क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं).

To FLIRT, *v. n.* (Jeer) क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं), अवक्षिप्.—(Act with giddiness) चापलः -ला-लं भू, चापलः -ला-लं भू.—(Coquet) विलस्य (c. 1. -लसति-सितुं), लल (c. 1. ललति-लितुं), खेला (nom. खेलायति -यितुं), विलासं कृ, हावं कृ, प्रेमललितं कृ, प्रेमखेलां कृ.

FLIRT, *s.* (Quick throw) अकस्मात्क्षेपः, आकस्मिकक्षेपः.—(Coquette) रसिका स्त्री, प्रगल्भा स्त्री, धृष्टा स्त्री, चापला स्त्री, विलासिनी, लालिनी, लीलापत्री, प्रेमखेलाकारिणी.

FLIRTATION, *s.* (Playing at courtship) प्रेमखेला, प्रेमललितं, लीला, खेला, विलासः, हावः लालसा, रम्यत्वं.

To FLIT, *v. n.* (Fly away, move rapidly) प्रवी (c. 4. -वीयते, c. 1. -वीयते-यितुं), द्रुतगता or लघुगता or लघु चल् (c. 1. चलति-लितुं) or वृष् (c. 1. वृषति, वृष्टुं).—(Rove on the wing, flutter) विर्यति or आकाशे विवृष्, ओजस्ये वपास्यलनं कृ.—(Be unstable) अस्थिरः -रा-रं भू, चापलीभू, चापलीभू.—(Migrate, move about) उत्क्रम्य

(c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), देशान्तरं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), स्थानात् स्थानं गम्, इतस्ततो भम् (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमितुं).

FLITCH, *s.* लघुणीकृतं शूकरपार्श्वमांसं, शूकरस्य शुष्कमांसं, चतूरं.

FLITTER, *s.* वल्लसखः -खं, चीरं, कर्पटः, लल्लकः, कन्या.

FLITTER-MOUSE, *s.* जतुका -तूका, अजिनपत्रा, चर्मचटका, चर्मचटो.

FLITTING, *s.* लघुचलनं, विस्फेयं, सफेयं, अस्थैर्यं, भ्रमणं.

To FLOAT, *v. n.* (Be borne on the surface, not to sink) म्रु (c. 1. म्रवते, म्रोतुं), भास् (c. 1. भासते-सितुं), उन्मज्ज् (c. 6. -मज्जति-मंजुं), उत्पत्य् (c. 1. -पतति-तितुं).—(Swim) तृ (c. 1. तरति-रितुं-रोतुं), जले विमृ (c. 1. -सरति-संजुं).

To FLOAT, *v. a.* म्रु in caus. (प्रावयति-यितुं), वह in caus. (वाहयति-यितुं).

FLOAT, *s.* (Raft) प्रवः, प्रवाका, तरणः -यी, तरखः, तरत् *n.*, तखिः *m.*, तरखः, वहिन्, कोलः, उडुपः -पं, वारिरयः.—(Of a fishing-line) तरखः.

FLOATING, *part. or a.* प्रवमानः -ना-नं, भासमानः -ना-नं.

FLOCCULENT, *a.* घनीभूतः -ता-तं, इषानः -ना-नं.—(Seeds) ग्रीष्महासं, वंशकर्म.

FLOCK, *s.* (Collection of animals) यूपं, गणः, समूहः, सङ्घः, सङ्घातः, व्रजः, कुलं, वृन्दं, संहतिः *f.*, सोषः, कदम्बकं, निवहः, समुदायः, समुदयः, समाहारः, पाशवं, निकरः, समवायः, सचयः, चयः, निकुरुचं -चकं, चारः, विसरः, व्रातः, सन्दोहः, समनः, सार्पः, निकायः.—(Flock of sheep) मेघयूपं, अघिगणः, अघिकुलं, अघिकटः, आघिकं, क्षीरभकं; 'of goats,' आनकः; 'of goats and sheep,' अनाविकं; 'of cattle,' पशुगणः, गोकुलं, गोवृन्दं; 'of pigeons,' कापोतः, 'of parrots,' शीकः; 'of peacocks,' मायूरः; 'of geese,' हंसमाला, हंसश्रेणी; 'of partridges,' तैक्षिरः; 'in flocks,' यूपशस्य.—(Flock of cotton) तूलं-लिका, इन्द्रतूलं; 'flock-mattress,' तूलिका.

To FLOCK TOGETHER, *v. n.* एकत्र मिल् (c. 6. मिलति, मेलितुं), यूपशः or पशुयूपवत् सङ्गम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं) or समागम् or समे (c. 2. समेति-तुं, rt. इ) or अनुसृ (c. 1. -सरति-संजुं), एकौभू, एकचम्, एकौधीभू, समूहीभू, सङ्कुलीभू.

To FLOG, *v. a.* चर्मदहनेन or कक्षायां or वेष्टेण तड् (c. 10. ताडयति-यितुं) or चाहन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं) or प्रह् (c. 1. -हरति-हन्तुं) or दण्ड् (c. 10. दण्डयति-यितुं).

FLOGGED, *p. p.* कक्षाताडितः -ता-तं, कक्षादण्डितः -ता-तं, वेष्टाहतः -ता-तं.

FLOGGING, *s.* कक्षाताडनं, कक्षाघातः, कक्षा, रज्जुताडनं, वेष्टाघातः, चर्मदण्डप्रहारः; 'deserving it' कश्यः-इया-इयं, कक्षाईः-है-है.

Flood, *s.* (Deluge, inundation) जलाप्रावर्त्तनं, जलप्रावर्त्तनं, आभायः, जलप्रलयः, जलवेगः, तोयविप्रवः, सलिलोपप्रवः, जलोच्चासः, जलीयः, आभाविजलं, परोवाहः, विदारः, वन्या.—(Universal flood) भूतसम्प्रय. एकावर्त्तव.—(Stream) झोतः *n.* (स्), प्रवाहः.—(Tide) वेला, रयः.—(Overflow of a river) वानं.—(Flood of tears) अश्रुप्रवाहः. अश्रुपातः, अश्रुवर्षः, वायुवर्षः, भाराश्रु *n.*, अश्रुकलापः *m.*

To FLOOD, *v. a.* म्रु in caus. (प्रावयति-यितुं), आमु, सम्मु; 'is flooded,' प्राव्यते.

FLOODED, *p. p.* प्रावितः -ता-तं, आभावितः -ता-तं, पविश्रुतः -ता-तं

अभिमुतः -ता-तं, सम्मुतोदभः -का-कं, अभिपरिमुतः -ता-तं.

FLOOD-GATE, *s.* जलद्वारं, जलपथः, जलवाही *n.* (न्), जलनिर्गमः, सलिनः सख्यं.

FLOOK, *s.* लङ्गरदकः, लङ्गरभुजः, लङ्गराकर्वणी, नीचमनयन्त्रकोलः.

FLOOR, *s.* (Bottom of a building, part on which one walks) तलं, गृहतलं, हर्म्यतलं, गृहभूमिः *f.*, गृहभूः *f.*, वेशभूमिः *f.*, कुट्टिमं, तलमं, बुतलः, गृहपोटः, गृहपोतकः, पोतः, बास्तुः *m.*, प्रतिगानं, गृहपूलं, भूमिः *f.*, भूतलं, पृष्ठं.—(Story of a house) भूमिः, कोठः-ई, नवः; 'second floor,' द्वितीयभूमिः *f.*, द्वितीयकोठः; 'upper floor,' उपरिभूमिः *f.*

—(Platform of boards) फलकः -कं, फलकाक्षरः -रथं, दीर्घकाक्षरः -रथं, फलकक्षरिणा *m.* (नं), फलकसंस्तरः, मद्यः -चकः.

To FLOOR, *v. a.* फलकैः or दीर्घकाक्षैः or काक्षफलकैर चासृ (c. 9. -सृणाति -क्षरितुं -रीतुं), फलक (nom. फलकयति -यितुं), सफलकीकृ. —(Strike down) भूमी पतन् in caus. (पातयति -यितुं).

FLOORING, *s.* फलकाक्षर्यं, फलकक्षरः, फलकक्षरिणा *m.* (नं), परिधस्तः. To FLOP, *v. a.* चास्यभेदनशब्देन तद् (c. 10. ताडयति -यितुं), चास्यफ्ल (c. 10. -स्फलयति -यितुं).

FLORA, *s.* (The goddess) सीता, पुष्पदेवता. —(Catalogue of plants) ज्योतिषपरिसंख्या.

FLORAL, *a.* ज्योत्यः -ज्योत्यः -ज्योत्यः -ज्योत्यः, कौमुदः -मौ-मं, सीमनसः -सी-सं.

FLORID, *a.* (In colour or complexion) रक्त्वर्णः -श्री-शै, अरुणवर्णः -श्री-शै, पुष्पवर्णः -श्री-शै. —(As style) पुष्पितः -ता -तं, अलङ्कृतः -ता -तं, वागलङ्कारमयः -यी -यं, व्यञ्जनामयः -यी -यं, शोभितः -ता -तं.

FLORIDITY, FLORIDNESS, *s.* (Of complexion) कपोलरागः, वदनरक्ता, मुखाभिरुक्ता *m.* (नं). —(Of style) अलङ्कारः, सालङ्कारः, वागलङ्कारः, वागलङ्किया, वाकशोभा.

FLORIFEROUS, *a.* पुष्पोत्पादकः -का -कं, पुष्पजनकः -का -कं, पुष्पदः -दा -दं.

FLORILEGIUM, *n.* पुष्पचयः, पुष्पावचयः, पुष्पप्रचायः, कुसुमावचयः.

FLORIN, *s.* विदेशीयमुद्राविशेषः, रूप्यमुद्राविशेषः.

FLORIST, *s.* पुष्पादिविद्याज्ञः, पुष्पलायः, ज्योतिषविद्याज्ञः, मालाकारः, मालिकः, माली *m.* (नं).

FLOTA, *s.* युद्धसौकासमूहः, महाबाणित्यनौकासमूहः.

FLOTILLA, *s.* युद्धनौकासमूहः, युद्धनौकासमूहः.

To FLOUNCE, *v. n.* सम्भ्रमपहतत्वात् or संरम्भाविष्टत्वात् शरीराङ्गानि or शरीरम् इतस्ततः क्षिप (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं) or विक्षिप or चल् in caus. (चालयति -यितुं) or विचल्.

FLOUNCE, *s.* (Sudden jerk of the body) अकस्माद् अङ्गविक्षेपः or शरीरविक्षेपः. —(A piece of cloth sewed round a gown with the lower border loose) स्त्रीवेशपरितः स्यूतः शिपिलाधोभागो यस्त्वस्त्रः. स्त्रीवेशोपरि शोभायैम् अधिकयस्त्वित्यासः.

FLOUNCED, *p. p.* अधिकयस्त्वपरिक्रिशोभितः -ता -तं, वेशोपरिस्थपटपरिक्रिशोभितः -ता -तं.

FLOUNDER, *s.* समुद्रजः खट्वनस्यभेदः.

To FLOUNDER, *v. n.* यथा यात्री पङ्के तथा पादादिविक्षेपेण लुट् (c. 6. लुठति -ठितुं), पङ्कपतितवद् निगमेच्छया शरीराङ्गानि इतस्ततः क्षिप (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं), विमु (c. 1. -प्रवते -प्रोतुं).

LOUR, *s.* शक्रः *m.*, गोधूमचूर्णं, गोधूमघोटः, चूर्णं, घोटः, अपूपः, पिष्टं, गृष्टिकः -का, समीदः, समिता.

To FLOURISH, *v. n.* (Thrive) चृप् (c. 5. चृप्नोति, c. 4. चृष्यति, अर्धितुं), संचृप्, हृप् (c. 1. हृषते -धितुं), सनेप्, वृप् (c. 1. वषते -धितुं), विचृप्, संचृप्, समृद्धीभूः. —(Use lofty language) गङ्गितवाक्यम् आचि (c. 1. -चयति -यितुं).

To FLOURISH, *v. a.* (Embellish with flowers, &c.) पुष्पाक्षलङ्कारेण शुभ्र (c. 10. शोभयति -यितुं) or रञ्ज (c. 10. रञ्जयति -यितुं), अलङ्कृ, समलङ्कृ, चिच (c. 10. चिचयति -यितुं). —(Brandish) भ्रम् in caus. (भ्रमयति, भ्रमयति -यितुं), उद्भ्रम्.

FLOURISH, *s.* (Show, embellishment) शोभा, अलङ्कारः, अलङ्किया, रञ्जनं. —(Lofty language) गङ्गितवाक्यं द्वेषवाक्यं. —(Brandishing) भागिः *f.*, उद्भ्रजः, उद्भ्रजिः *f.*

FLOURISHED, *p. p.* (Embellished) अलङ्कृतः -ता -तं. —(Brandished) उद्भ्रजितः -ता -तं.

उद्भ्रजितः -ता -तं.

LOURISHING, *a.* समृद्धः -द्वा -दं, वर्धमानः -ना -नं, वर्द्धिष्णुः -ष्णुः -ष्णुः, अधिकर्द्धिः -र्द्धिः -र्द्धिः, उदयी-विनी-वि(नं), शुभान्वितः -ता -तं, सुस्थः -स्था -स्थः.

To FLOUR, *v. a.* अवहम् (c. 1. -हसति -सितुं), अवक्षिप (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), गृह् (c. 1. गृहते -हितुं), अवज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -ज्ञातुं), तिरस्कृ, मुस्कारीकृ.

FLOUTED, *p. p.* अवज्ञातः -ता -तं, मुस्कारीकृतः -ता -तं, गर्हितः -ता -तं.

To FLOW, *v. n.* (Run as water) सु (c. 1. स्रवति, स्रोतुं), प्रसृ, परिसृ, स्यन्द (c. 1. स्यन्दते -न्दितुं), प्रस्यन्द, सृ (c. 1. सरति, सञ्चुं), प्रसृ, संसृ, सृ (c. 1. स्रवति -यितुं), री (c. 4. रीयते, रेतुं), गल् (c. 1. गलति -लितुं), जलं प्रवह (c. 1. -वहति -वोदुं), पयस (nom. पयस्पाति). —

(Glide along) प्रसृप् (c. 1. -सर्षति -सञ्चुं), विमृप्, संसृप्, मृप्, विमृ, प्रमृ. —(As the tide) वेलावत प्रसृ, वेला (nom. वेलायते). —(Proceed) प्रवृत् (c. 1. -वर्षते -वर्षितुं), प्रमृ, प्रगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), प्रया (c. 2. -याति -तुं), प्रचल् (c. 1. -चलति -लितुं). —(Arise from) उत्पद् (c. 1. -पद्यते -पञ्चुं), जन् (c. 4. जायते, जनितां), प्रभृ, प्रवृत्. —

(Hang loose, as hair, &c.) विगलितः -ता -तं भू, प्रविततः -ता -तं भू, प्रक्षपाः -पा -पं भू, विमंस (c. 1. -मंसते -सितुं), शिथिलीभृ.

Flow, *s.* (Stream, course) स्रवः -वर्णं, प्रवाहः, स्रोतः *n.* (सं), प्रस्रवः, प्रस्रवणं, प्रस्रावः, स्रावः, संसृतिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, जलवाहनं, स्यन्दः -न्दनं, निस्यन्दः, अभिस्यन्दः, गलनं, गालः, स्रवणं, उदकप्रवाहः. —(Current) वेला, वेगः, रयः, धारः -रा, जोषः, पात्रसंस्कारः, असुपडतिः *f.*, पात्र-कङ्कालः, रायभाटी, ऊर्ध्वी. —(Tide) वेला, समुद्रवेला, समुद्ररयः. —(Flow of words) वाक्सरणिः *f.*, वाक्चापान्त्यः, 'flow of tears,' अश्रुपातः, अश्रुप्रवाहः, थाराश्रुः *n.*, 'flow of blood,' असृक्पातः, असृग्धारा.

FLOWER, *s.* पुष्पं, कुसुमं, सुमनाः *m.* -नः *m.* -नसः *f.* *pl.* (सं), दुर्लभं, प्रस्रवः, प्रस्रनं, प्रस्रनं, स्रनं; 'flower-gathering,' पुष्पचयः, पुष्पावचयः, पुष्पप्रचयः, पुष्पप्रचायः, कुसुमावचयः, 'flower-gatherer,' पुष्पचायी *m.* (नं), पुष्पावचायी *m.* (नं), पुष्पलायः, 'flower-seller,' पुष्पानीवी *m.* (नं), मालाकारः, मालिकः. —(Prime, best part) सारः, उत्तमभागः, श्रेष्ठभागः, 'flower of age,' यौवनावस्था, 'flower of youth,' यौवनप्रौढिः *f.*, नवयौवनं, अद्यतयौवनं; 'of corn,' धान्यस्य साधुभागः; 'in the flower of youth,' प्रौढयौवनः -ना -नं. —(Catamenia) पयः, कुसुमं.

To FLOWER, *v. n.* (Blossom) पुष्प् (c. 1. पुष्पयति, पुष्पयितुं), कुसुम (nom. कुसुमयति -यितुं), फुल् (c. 1. फुलति -लितुं), स्फुट (c. 6. स्फुटति -ठितुं), c. 1. स्फोटते -ठितुं), विकस् (c. 1. -कसति -मितुं). —(Be in the prime) प्रौढयौवनः -ना -नं भू. —(Froth) फेन (nom. फेनायते) मख (nom. मखायते).

To FLOWER, *v. a.* पुष्पाक्षलङ्कारेण शुभ्र (c. 10. शोभयति -यितुं).

FLOWER-ARMED, *a.* (The Hindu Cupid) कुसुमायुधः, कुसुमेयुः *m.*, पुष्पास्त्रः, पुष्पचायः.

FLOWER-DE-LUCE or FLOWER-DE-LIS, *s.* उत्पलभेदः, पद्मविशेषः.

FLOWERED, *p. p.* or *a.* पुष्पितः -ता -तं, कुसुमितः -ता -तं, विकसितः -ता -तं, फुलः -जा -जं. —(Embellished with flowers) पुष्पाक्षलङ्कार-रशोभितः -ता -तं.

FLOWERET, *s.* पुष्पकः -कं, सुद्रुपुष्पं, सुद्रुकुसुमं.

FLOWER-GARDEN, *s.* पुष्पोद्यानं, कुसुमोद्यानं, पुष्पवाटी -टिका, उद्यानं, कुसुमाकटः.

FLOWERING, *a.* फुलवान् -वती -वत् (त्), प्रफुल्लः -जा -जं, पुष्पी -प्ययी -प्यि (नं), पुष्पवान् -वती -वत् (त्), पुष्पितः -ता -तं, कुसुमितः -ता -तं, कुसुमवान् -वती -वत् (त्), स्फुटितपुष्पः -प्या -प्यं, विकासी -सिनी -सि

(न), पुष्पदः-दा-दं.

FLOWERLESS, *a.* अपुष्पः-प्या-प्यं, अपुष्पकः-का-कं, अपुष्पदः-दा-दं.FLOWER-STALK, *s.* मञ्जरी, पुष्पयुतं, प्रसवयन्त्रं.FLOWERY, *a.* (Having flowers) दीप्यः-प्यी-प्यं, पुष्पी-प्यिणी-प्यि (न), सपुष्पः-प्या-प्यं, पुष्पितः-ता-तं, पुष्पशाली-लिनी-लि (न), पुष्पमयः-यी-यं, कौसुमः-मी-मं, सौमनसः-सी-नं, सकुसुमः-मा-मं. —(As style) पुष्पितः-ता-तं, अलङ्कृतः-ता-तं, वागलङ्कारमयः-यो-यं, व्यञ्जनामयः-यी-यं.FLOWING, *part. or a.* सुतः-ता-तं, सवन्-यन्ती-यत् (न), प्रसृतः-ता-तं, स्पष्टः-वा-वं, स्पन्दी-न्दिनी-न्दि (न), विसारी-रिण्टे-रि (न), प्रसारी &c., विसृज्यः-रा-रं, विसृज्यः-रा-रं, रोणः-या-यं, क्षुतः-ता-तं.FLOWING, *s.* सवः-यत्, प्रसवः-यत्, प्रसावः, सावः, उदकप्रवाहः, वेला.FLOWINGLY, *adv.* वाक्सरणिपुष्टं, वाक्चापत्येन, दुर्तं, द्रुतवाक्येन, अस्स-लितवाक्येन, अविलम्बितं, अविलम्बितवाक्येन.FLUCTUANT, *a.* जर्मिषद् इतस्ततो लोलमानः-ना-नं or विचलः-ला-लं.To FLUCTUATE, *v. n.* (Roll or move to and fro) इतस्ततो लुट् (c. 6. लुटति-तिङ्) or लुल् (c. 1. लोलति-ने-लिङ्) or चल् (c. 1. चलति-लिङ्) or विचल्. —(Be unsteady, irresolute) दोल (nom. दोलायते-यिङ्), विचल्, विचलीभू, अस्थिरः-रा-रं भू, अस्थिरीभू, अनवस्थितः-ता-तं भू, चञ्चलीभू, पातोत्पातं कृ, विकृप् (c. 1. कल्पते-त्यिङ्), c. 10. कल्पयति-यिङ्).FLUCTUATING, *a.* दोलायमानः-ना-नं, विचलः-ला-लं, अप्रतिष्ठः-शा-शं, अनवस्थितः-ता-तं, अस्थिरः-रा-रं, चलः-ला-लं, चञ्चलः-ला-लं, लोलः-ला-लं, लोलमानः-ना-नं, चपलः-ला-लं, तरलायितः-ता-तं.FLUCTUATION, *s.* अस्थिर्य, अस्थिरता, अनवस्थितिः, विचलनं, चञ्चलता, चाञ्चल्यं, चलता, आन्दोलनं, दोलायमानता, अप्रतिष्ठा, चपलता, पातोत्पातः.FLUE, *s.* (Passage for smoke) धूमपथः, धूममार्गः, धूममार्गं *n.* (न), धूमनिर्गमपथः. —(Soft down) मृदुलोम *n.* (न), मृदुपद्मः.FLUENCY, *s.* (Of speech) वाक्सरणिः, वाग्दुतता, वाक्चापल्यं, वाक्क्षिप्रता, वाग्विभयः, वाक्पटुता, वाक्चातुर्यं, शब्दचातुर्यं, वाक्क्षीलं, वाक्क्षीप्रता, वाग्वाहुल्यं.FLUENT, *a.* (In speech) वाग्दुतः-ता-तं, द्रुतवाक् *m. f. n.* (च्), वाक्क्षिप्रः-प्रा-प्रे, वाक्चरितः-ता-तं, त्वरितवाक् *m. f. n.*, वाक्पटुः-दुः-दु, अस्सलितवाक्यः-क्या-क्यं, अस्सलितवाक्यः-क्या-क्यं, अविलम्बितवाक्यः-क्या-क्यं, शब्दचतुरः-रा-रं.FLUENTLY, *adv.* द्रुतवाक्येन, क्षिप्रवाक्येन, वाक्चापत्येन, अविलम्बितवाक्येन, अस्सलितवाक्येन, त्वरितवाक्येन, वाग्विभयेन, दुर्तं, क्षीप्रं, अस्सलितं, अविलम्बितं.FLUID, *a.* द्रवः-वा-वं, द्रुतः-ता-तं, विद्रुतः-ता-तं, द्राव्यः-प्या-प्यं, विलीनः-ना-नं, तरलः-ला-लं, पयस्यः-स्या-स्यं, विभाजनीयः-वा-वं.FLUID, *s.* द्रवः, रसः, द्रवद्रव्यं, द्रववस्तु *n.*, जलद्रव्यं, वारि *n.*, जलं, पयः *n.* (स्).FLUIDITY, *s.* द्रवता-त्वं, द्राव्यत्वं, द्रुतत्वं, विद्रुतत्वं, विलीनता, तारल्यं.FLUKE, *s.* लङ्गुट्पदः, लङ्गुट्पुनः. See FLOOK.FLUMMERY, *s.* निष्पाप्रशंसा, निष्पासुतिः, कल्पितप्रशंसा अनर्थकसुतिः.FLUNG, *p. p.* क्षिप्तः-प्रा-प्रे, प्रक्षिप्तः-प्रा-प्रे, अस्तः-स्ता-स्तं; 'flung aside,' अपास्तः-स्ता-स्तं, अपसारितः-ता-तं, समाक्षिप्तः-प्रा-प्रे.FLUNKEY, *s.* दासः, नौचककर्मकरः, तुच्छकर्मकरः, कापुरुषः, लटकः.FLURRIED, *p. p.* आकुलितः-ता-तं, आकुलीकृतः-ता-तं, आकुलः-ला-लं, अलतः-ता-तं, सम्भ्रान्तः-ता-तं, ससम्भ्रमः-मा-मं, विभ्रान्तमनाः-ना-नं (स्), विक्षिप्रचित्तः-ता-तं, व्ययः-या-यं, समाकुलः-ल-लं, चित्रवेगवान्-यती-ह (न), व्यस्तः-स्ता-स्तं, कातरः-रा-रं.FLURRY, *s.* आकुलत्वं, आकुलता, सम्भ्रमः, विभ्रमः, चित्रभ्रान्तिः, चित्रवेगः, ययता, आवेगः, संवेगः, व्यस्तता, कातरता, वैक्रम्यं, विभ्रमः, मोहः.To FLURRY, *v. a.* आकुलीकृ, आकुलीकृ, आकुल (nom. आकुल्यति-यिङ्), कातरीकृ, मुह् (c. 10. मोहयति-यिङ्), विमुह्, चित्रवेगं जन (c. 10. जनयति-यिङ्).To FLUSH, *v. n.* (Become suddenly red) अकस्माद् रक्तोत्प्लावः अरुणमुखीभू or लोहितावनः-ना-नं भू or रक्तवदनः-ना-नं भू, अरुणीभू, रक्तीभू, लोहित (nom. लोहितायते), रङ्ग in pass. (रङ्गते) रंरङ्ग.To FLUSH, *v. a.* (Redden suddenly) अकस्माद् अरुणीकृ or रक्तीकृ or अरुण (nom. अरुणयति-यिङ्), ररागं-गा-गं कृ, रङ्ग in caus. (रङ्गयति-यिङ्). —(Elate) दृप् in caus. (दृपयति-यिङ्), उद्भतीकृ, गर्वित्रीकृ.FLUSH, *a.* (Vigorous) प्रौढतेजाः-जा-जं (स्), तेजस्वा-स्विनी-स्वि (न), प्रौढः-ता-तं. —(Affluent) धनाढ्यः-द्या-दयं, समृद्धः-डा-डं. —(Liberal) धनव्ययशीलः-ला-लं, मुक्तहस्तः-स्ता-स्तं.FLUSH, *s.* कपोलरागः, कपोलरक्तता, मुसाराणि *m.* (न), वदनरागः, नववर्णः. —(Abundance, affluence) बाहुल्यं, धनबाहुल्यं, समृद्धिः.FLUSHED, *p. p.* (Colored) अरुणितः-ता-तं, अरुणीकृतः-ता-तं, रङ्गितः-ता-तं, रक्तः-क्ता-क्तं, रागी-गिणी-गि (न), कपोलरागवान्-यती-यत् (न). —(Elated) उद्भूतः-ता-तं, दक्षिणतः-ता-तं, दृष्टः-प्रा-प्रे; 'with victory,' जयगर्हितः-ता-तं.FLUSHING, *s.* अरुणीभावः, वदनरक्तत्वं, रक्तवर्णः, लोहितवर्णः.To FLUSTER, *v. a.* पानादिना मद in caus. (सायति-यिङ्) or उन्मत्तीकृ or विमुह् (c. 10. मोहयति-यिङ्) or चित्रविभ्रमं जन (c. 10. जनयति-यिङ्).FLUSTER, *s.* चित्रविभ्रमः, मद्यपानजः सम्भ्रमः, व्ययता, मोहः, आकुलता.FLUTE, *s.* (Instrument) वेणुः *m.*, वंशः-शी, मुरली, मानेयी-यिका, सानिका, विषरनालिका, हर्दूरः, नन्दः; 'sound of the flute,' वेणुशब्दः, वेणुध्वनिः *m.*, ध्वजनं. —(Channel of a column) स्तम्भरेखा, स्तम्भसीता.To FLUTE, *v. n.* (Play on the flute) वेणुं or वंशं ध्या (c. 1. धनति-ध्यातुं) or प्रध्या or वद in caus. (वादयति-यिङ्) or संवद् or प्रवद्.To FLUTE, *v. a.* स्तम्भपरितो दीर्घरेखाः कृ or निखन् (c. 1. खनति-निङ्).FLUTE-PLAYER, *s.* वेणुध्वजः, वांशिकः, वैद्यिका, मुरलीवादकः.FLUTED, *p. p.* or स्तम्भवद् दीर्घरेखायुक्तः-क्ता-क्तं or रेखायुक्तः-क्ता-क्तं.To FLUTTER, *v. n.* (Flap the wings in mid air) चित्रयसा or व्योम-

मये पक्ष्यास्फुटनं कृ or पक्ष्यस्फुटनं कृ or पक्षी म्यल् (c. 10. स्फुटयति-यिङ्) or अच्यल्. प्रक्षिप्तं अकृता आकाशमन्ये पक्षी विवल् in caus. (-वालयति-यिङ्) or चल्. —(Move about with bustle) इतस्तत् चल् or गतृ (c. 1. धावति-यिङ्). —(Vibrate, beat, be agitated) स्पङ् (c. 1. स्पन्दते-न्दिङ्), कम्प (c. 1. कम्पते-म्यिङ्), विक्षम्प, स्फुट् (c. 6. स्फुरति-यिङ्), धुम् (c. 1. धुमयति, धोमिङ्), उज्जस् (c. 2. उज्जिङ्ति-तुं rt. धम्), दोल् (nom. दोलयते-यिङ्).

FLUTTER, *s.* (Vibration) स्पन्दनं, प्रतिस्पन्दनं, स्फुरणं, कम्पः-स्पन्दं, विकम्पः, उज्ज्वासः, उज्ज्वासनं, इतस्ततो विचलनं or चलनं - (Hurry, agitation) सम्भ्रमः, वेगः, संवेगः, आवेगः, चित्रवेगः, धोम.FLUTTERING, *s.* पक्ष्यास्फुटनं, पक्ष्यस्फुटनं, पक्षकम्पनं, पक्षवालनं, स्फुटनं.FLUTTERING, *part. or a.* आस्फुलितः-ता-तं, स्पन्दमानः-ना-नं, कम्पमानः-ना-नं, विचलः-ला-लं, विचलनं-लन्ती-लत् (न), उ-स्वा-सिनी-सि (न); 'in the breeze,' अनिलद्रितः-ता-तं, पयनाहतः-ता-तं, पवनक्षिप्तः-प्रा-प्रे.FLUVIAL, FLUVIATIC, *a.* नादयः-यी-यं, नदीसप्तथी-न्थिनी-न्थि (न).

FLUX, *s.* (Flow) सङ्घ-वर्ण, प्रसवः-वर्ण, प्रसावः, प्रवाहः, स्पन्दः, क्षरणं, गलनं, गालः.—(Of the tide) वेला.—(Confluence) सङ्गमः, समागमः.—(Bloody flux) आमातिसारः, आमरक्तः.

To FLUX, *v. a.* विली in caus. (—लापयति-लापयति-यितुं), द्रवीकृ, द्रु in caus. (द्रावयति-यितुं), विद्रु, गल in caus. (गालयति-यितुं), विलीनीकृ.

FLUXIBILITY, FLUXILITY, *s.* द्रव्यत्वं, द्राव्यत्वं, गलनीयता, विलीनीयता.

FLUXIBLE, *a.* द्राव्यः-व्या-व्यं, गलनीयः-या-यं, सुविलयः-या-यं.

FLUXION, *s.* सवः-वर्ण, प्रसवः-वर्ण, सावः, प्रवाहः, गलनं, क्षरणं.

To FLY, *v. n.* (As a bird in the air) डी (c. 4. डीयते, c. 1. डयते-यितुं), पडी, उड्डी, खे or विपति विमृष (c. 1. -सपेति-समुं) or मृष, आकाशेन गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or या (c. 2. याति-तुं), पत् (c. 1. पतति-तितुं), उन्पत्, प्रोन्पत्, सम्यत्, सम्यत्.—(Move along swiftly) त्वरितं or सत्वरं or शीघ्रं गम् or चल (c. 1. चलति-लितुं) or मृ (c. 1. सरति, सञ्चि) or प्रसृ.—(Run away) पलाय् (c. 1. पलायते-यितुं, rt. इ), विपलाय्, उपपलाय्, सम्पलाय्, प्रदृ (c. 1. -द्रवति-द्रोतुं), विद्रु, विप्रदृ, प्रधाव् (c. 1. -धापयति-यितुं), अपधाव्, अपक्रम् (c. 1. -क्रामति-क्रान्तुं), अपगम्, निगम्, अपमृष (c. 1. सपेति-समुं), अपया (c. 2. -याति-तुं), अपमृ (c. 1. -सरति-सञ्चि), अपे (c. 2. अपेति-तुं, rt. इ).—(Pass rapidly) शीघ्रम् अतिक्रम् or जती (c. 2. जयेति-तुं, rt. इ) or अतिवृत् (c. 1. -वर्तते-वर्तितुं); 'to fly away,' उड्डी, प्रडी, प्रोड्डी, निष्पत्; 'he flew away,' पलायितः; 'to fly at,' अभिधाव्, आपत्, उपपत्, अभिद्रु, आद्रु, उपद्रु, अभिधाव्, आचाव्, प्रतिधाव्, 'to fly up,' उड्डी, उन्पत्, अधिरुह् (c. 1. -रोहति-रोदुं) 'to let fly,' मृष (c. 6. मुञ्चति, मोक्तुं), मृज् (c. 6. मृजति, सृष्टुं), पत् in caus. (पातयति-यितुं).

To FLY, *v. a.* (Avoid) वृज् (c. 10. वर्जयति-यितुं), विवृज्, यज् (c. 1. यजति, यक्तुं), परिद्रु (c. 1. -ह्रति-हर्तुं).—(Cause to float in the air) आकाशे विमृष in caus. (-सपेयति-यितुं) or विमृ in caus. (-सारयति-यितुं).

FLY, *s.* (Insect) मखिका, मजकः, मखीका, माचिका, भम्भः, भम्भराली, चम्भराली.

FLY-BITTEN, *a.* मखिकादृष्टः-ह्य-हं, मखिकादंशशङ्कितः-ता-तं.

To FLY-BLOW, *v. a.* मखिकावद् अयदप्रसवेन साधमांसं दृप् (c. 10. दृष्यति-यितुं).

FLY-BOAT, *s.* प्रणालीप्रयनयोग्या लघुनौका, द्रुतगामिनी दीर्घनौका.

FLY-CATCHER, *s.* मखिकासादकः पक्षिभेदः, मखिकाभुक् *m.* (ज्), मखिकानाशकः.

To FLY-FISH, *v. n.* मखिकां वडिशे निवेश्य भक्ष्यान् ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं).

FLY-FLAP, *s.* मखिकानिवारणार्थं चामरं, अवचूलकं, रोमगुच्छः.

FLY-LEAF, *s.* मलयुष्टं, पुस्तकस्य आद्यनयोः शून्यपत्रं.

FLYER, *s.* डीयमानः, खसिपवी *m.* (न्), आकाशगामी. See FLIER.—(Wheel) तुलाचक्रं.

FLYING, *s.* (Act of) डीनं, डयनं, प्रडीनं, विसर्पणं, आकाशगमनं, पतनं; 'flying up and down,' डीनावडीनं.

FLYING, *part.* डीयमानः-ना-नं, खसिपवी-विंशी-विं (न्), आकाशगतिः-ति-ति, आकाशगामी-मिनी-मि (न्), आकाशयायी-मिनी-मि (न्), पतन्-तन्ती-तत् (त्), नभोगतिः-ति-ति, 'flying up,' उड्डीयमानः-ना-नं.

FLYING-BRIDGE, *s.* नौसेतुः *fr.*, चलसेतुः *m.*, जङ्गमसेतुः.

FLYING-FISH, *s.* आकाशगमनशीलो मत्स्यभेदः.

FOAL, *s.* अश्वशवः-वकः, किशोरः, घोटकवत्सः, बालः, बालघोटकः, अश्वरीयः.

To FOAL, *v. n.* किशोरं or अश्वशवकं मु (c. 2. सूते, c. 4. सूयते, सोतुं) 280

or प्रसृ or जन् (c. 10. जनयति-यितुं) or प्रजा (c. 4. -जायते-जनितुं).

FOAM, *s.* केनः, मखः-खं, पराङ्गः, परङ्गः, कारुजः, उत्पीडः, उत्तेकः, उत्तेचनं.

To FOAM, *v. n.* केन (nom. केनायते-यितुं), मख (nom. मखायते-यितुं), उत्तेचनं कृ, उत्पीडं कृ, केन्म् उत्पद् in caus. (-पादयति-यितुं) or निर्गम् in caus. (-गमयति-यितुं).

FOAMING, *part.* केनायमानः-ना-नं, उत्तेचनकारी-रिखी-रि (न्).

FOAMY, *a.* केनलः-ला-लं, केनिलः-ला-लं, केनवान्-वती-वह् (ह्), 'केनी-निनी-नि (न्), केनोपादकः-का-कं.

FOB, *s.* घटीकोपः, घटीपिधानं, सुद्रुघटीधारकः, कटिवस्त्रपार्थे कालमापनयत्नाधारः or -कोपः.

To FOB, *v. a.* छल् (c. 10. छलयति-यितुं), वच् in caus. (वचयते-यितुं), वच् कृ.

FOCUS, *s.* अग्रशुः *m.*, अग्रकरः, केन्द्रं, विन्दुः *m.*, अक्षः, तेजःसङ्घर्षदेशः, नाभिः *m. f.*

FODDER, *s.* पशुभोजनं, गवादनं, गवादिभोजनं, अश्वादनं, पशुखादनीयं शुष्कतृणादि, विषः-पा-धानं, विधिः *m.*

To FODDER, *v. a.* शुष्कतृणादि दा (c. 3. ददाति, दातुं) or भुज् (c. 10. भोजयति-यितुं).

FOE, *s.* शत्रुः *m.*, रिपुः *m.*, सरिः *m.*, सरातिः *m.*, वैरी *m.* (न्), विपक्षः, अवित्रः, प्रतिपक्षः, विरोधी *m.* (न्), प्रतिद्वन्द्वः, सपक्षः, अपकारी *m.* (न्), अहितः.

FETAL, FETUS, FORCES. See FETAL, &c

FOG, *s.* (Mist) धूमिका, धूलिका, धूपिका, शीकरः, सवाभ्यः, मृगतृणा-तृषा-धिका, मृगतृदृ. (य्), कूहा, कुहेडिका, कुन्डटिका, कुन्डटि. (f. -टो-टिका, हिमन्डटि. (f. -रुभेडि. (f. -धूमहिषी. —(After grass) द्वितीयतृणं.

FOGGINESS, *s.* सधूमिकत्वं, धूलता, सशीकरत्वं, कुन्डटिकावस्था, कुन्डटिकाकीर्णता, सान्धकारत्वं, शीकराकीर्णता.

FOGGY, *a.* धूमिकः-का-कं, धूमिकायुतः-ता-तं, धूलः-ला-लं, सशीकरः-रा-रं, शीकरीयः-या-यं, शीकरीयः-या-यं, कुन्डटिकाच्छन्नः-न्न-न्नं, सान्धकारः-रा-रं, सकुन्डटिकः-का-कं, अवित्रः-या-यं.—(Dull) स्मूलः-ला-लं.

FOIL, *exclam.* धिक, शानं, अपेहि, अपसर.

FOIBLE, *s.* छिद्रं, दोषः, कलङ्कः, अपराधः, वैकल्यं, हानिः *f.*, हीनता.

To FOIL, *v. a.* (Frustrate) प्रतिहन् (c. 2. -हनि-न्तुं), व्याहन्, पराह (c. 4. -अस्यति-असितुं), सखद् (c. 10. सखडयति-यितुं), उद्यमभङ्गं कृ, विफलकृ, वृषा कृ.—(Blunt) रुग्नीकृ, विरुग्नीकृ; 'one who foils one's designs,' काव्येहन्ता *m.* (न्).

FOIL, *s.* (Defeat, frustration) प्रतिहतिः *f.*, सखन भङ्गः.—(Blunt sword) धाराहीनः खड्गः, क्रीडाखड्गः, युद्धक्रीडायां प्रयुक्तो लोहयष्टिः.—(Leaf of metal) धातुपत्रं; 'tin-foil,' धतुपत्रं.—(Foil of a jewel) रत्नप्रभावधेकं, मणितोषधेको धातुपत्रखड्गः.—(Any thing which sets off) प्रकाशकः-का-कं, कानिधेकः-का-कं, शोभकृत् *m. f. n.* FOILED, *p. p.* प्रतिहतः-ता-तं, परास्तः-स्ता-स्तं, भग्नोद्यमः-ना-नं, विफलकृतः-ता-तं, सखिताशंसः-सा-सं, अकृताधेः-धा-धं, हताशः-शा-शं, मनोहतः-ता-तं, विधिभ्रमः-भा-भं, विनिवृत्तकामः-मा-मं, तिरस्कृतः-ता-तं.

FOILER, *s.* काव्येहन्ता *m.* (न्), उद्यमभङ्गकारी *m.* (न्), कर्मध्वंसकारी *m.*

FOIN, *s.* यष्टिक्रीडायां यत्नापातः or यष्टिप्रहारः, सङ्घापातः.

To FOIN, *v. a.* यष्टिक्रीडायां यष्टिना प्रह् (c. 1. -ह्रति-हर्तुं) or चाहन् (c. 2. -हनि-न्तुं).

To FOIST, *v. a.* छलेन or कपटेन निविश् in caus. (-वेशयति-यितुं) or अभिलिख् (c. 6. -लिखति-लेखितुं), मिथ्या कृप् (c. 10. कल्पयति

-यितुं), कृषिर्-मां-मं कृ.

FOISTED, *p. p.* झलेन निवेशितः-ता-तं or अभिलिखितः-ता-तं.

FOISTINESS, *s.* पर्येषितत्वं, विरसत्वं, ईष्यत्वं, पृतिगन्धिता, कुरसवत्.

FOLD, *s.* (For sheep or cattle) मेघस्थानं-नकं, व्रजः, व्रजाजिरं, मेघव्रजः, मेघशाला, गोशं, गोस्थानकं.—(A double in cloth, &c.) पुटः, वस्त्रपुटः, जम्बिः *m. f.* -जम्बिका-ज्म्बी, भङ्गः, वस्त्रभङ्गः, तरङ्गः, व्यावर्त्तनं, चूयः. 'Fold,' in comp. is expressed by the affix धा; as, 'two-fold,' द्विधा, or by गुण; as, द्विगुणः-धा-यं.

To FOLD, *v. a.* (Double) पुटीकृ, पुट (nom. पुटयति-यितुं), द्विगुण (nom. द्विगुणयति-यितुं), द्विगुणीकृ, व्यापृत् (c. 10. -वर्त्तयति-यितुं) विपरिवृत्, व्यावर्त्तनं कृ, संवृ (c. 5. -वृणोति, c. 1. -वरति-रितुं-रीतुं), सम्पीड् (c. 10. -पीडयति-यितुं); 'fold the arms,' भुजौ सम्पीड्; 'in the arms,' भुजापीडं कृ.—(Confine sheep in a fold) मेघान् व्रजे निविश in caus. (-वेशयति-यितुं) or निरुष् (c. 7. -रुण्डि-रोडुं).

FOLDED, *p. p.* पुटितः-ता-तं, पुटीकृतः-ता-तं, द्विगुणितः-ता-तं, संवृतः-ता-तं, सम्पीडितः-ता-तं, व्यावर्त्तितः-ता-तं; 'folded or wrapped up,' वेष्टितः-ता-तं, वासनस्यः-स्या-स्यं; 'folded leaf,' दलकपाटः.

FOLDING, *s.* पुटीकरणं, व्यावर्त्तनं, संवृतिः *f.*; 'folding in the arms,' भुजापीडं कृ.

FOLDING-DOORS, *s.* द्विकपाटयुक्तं or द्विशालायुक्तं द्वारं.

FOLIAGE, *s.* पत्रं-त्राणि *n. pl.*, पर्थे, दले, वृक्षपत्रं, तरुहृदः, तरुजं.

To FOLIATE, *v. a.* मुहुराधातेन धातुं सूक्ष्मपत्राकारं कृ or धातुपत्रं कृ, उड्डर्त्तनं कृ.

FOLIATION, *s.* मुहुराधातेन धातुपत्रकरणं, उड्डर्त्तनं.

FOLIO, *s.* पुस्तकपत्रं, महापत्रं, पृथुपत्रं, वृहत्पत्रं, विशालपत्रं, द्विपत्रं.

FOLK, *s.* लोकः, जनः, मनुष्यजातिः *f.*, नृजातिः *f.*, प्रजा, जगती.

To FOLLOW, *v. a.* (Go after) अनुगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), अनुवागम्, पश्चाद् गम्, अनुया (c. 2. -याति-यितुं), समनुया, अनुवि (c. 2. -रति-यितुं), अनुवृत् (c. 1. -वर्त्तते-रितुं), समनुवृत्, अनुमृ (c. 1. -सरति-सन्तुं), अनुव्रज् (c. 1. -व्रजति-यितुं), समनुव्रज्, अनुक्रम् (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), अनुचर् (c. 1. -चरति-रितुं), अनुगमा, पुरस्कृ.—(Imitate) अनुकृ, अनुवृत्, अनुगम्.—(Observe, practise) अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति-धातुं), आस्था, सेव् (c. 1. -सेवते-यितुं), उपसेव्, निपेव्, समासेव्, आश्रि (c. 1. -श्रयति-यितुं), पिधा (c. 3. -दधाति-धातुं).—(Adhere to, serve, honour) आश्रि, श्रु in des. (श्रुणुषते-यितुं), उपास् (c. 2. -आस्ते-आश्रितुं), भज् (c. 1. -भजते, भक्तुं), परिचर्.—(Result from) उत्पद् (c. 4. -पद्यते-यितुं), जन् in pass. (जायते), अनुवृत्, उद्, अनुभू.

FOLLOWED, *p. p.* अनुगतः-ता-तं, अनुयातः-ता-तं, अनुगम्यमानः-ता-तं, अनुदीयमानः-ता-तं.—(Observed) अनुष्ठितः-ता-तं, सेवितः-ता-तं, आश्रितः-ता-तं.

FOLLOWER, *s.* (One who goes after) अनुगामी *m.* (नृ), पश्चात्तापी, अनुगः-गातः, अनुयायी *m.* (नृ), अनुवर्त्ती *m.* (नृ), अनुचरः-चारी *m.* (नृ), अनुगतिः, अनुयाचिः, अभिसरः, पार्श्वपरिवर्त्ती *m.* (नृ), पार्श्वी-याहः, उपपावनः.—(Adherent, disciple) अनुपङ्गवी, भक्तः, आश्रितः, भाक्तिकः, शिष्यः; 'follower of Krishna,' कृष्णाश्रितः.—(Attendant, defendant) परिजनः, अनुचरः, सेवकः, अनुधीवी *m.* (नृ)-विकः, उपजीवी *m.*, परिचारः.—(Companion, associate) सहायः, सहचरः, सङ्गी *m.* (नृ).

FOLLOWING, *part.* (Going after) अनुगः-गा-गं, अनुयायी-यिनी-यि (नृ), अनुसारी-रिणी-रि (नृ), अनुवाली-ली-ली (नृ), अनुपयः-या-यं, अनुषः-ष्ठा-यं, अनुचर् अनुची अनुच् (च्), अनुपदं.—(Next after) पर-रा-रं.—(Succeeding) अनुयायी &c.

FOLLOWING, *s.* (Act of) अनुगमः-मनं, अनुसरणं, अनुवर्त्तनं, अनुव्रजनं. FOLLY, *s.* मूर्खता, मीर्यं, मूढता-न्वं, मोहः, मोदं. पुत्रिहीनता, निषेष्टिता, अज्ञता, अविज्ञता, अनभिज्ञता, अज्ञानं, ज्ञानाभावः, प्रज्ञाहीनता.

To FOMENT, *v. a.* (Heat with warm lotions) स्निग् in caus. (स्नेदयति-यितुं), प्रस्निग्, घस्मीदकादिना or उष्णोदकादिना लिप् (c. 6. लिम्पयति, लेम्पुं) or अनुलिप् or अञ्ज् (c. 7. अनज्, संज्) or दिह् (c. 2. देगिष्-गुं) or सिच् (c. 6. सिचति, सेज्) or निविच्.—(Encourage, excite) वृष् in caus. (वर्षयति-यितुं), संवृष् in caus., प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितुं), तेजो दा, तेजोवृद्धिं कृ, उत्तिज् (c. 10. -तेजयति-यितुं), उत्तप् (c. 10. -तापयति-यितुं), उद्दीप् (c. 10. -दीपयति-यितुं); 'foment dissensions,' उपजप् (c. 1. -जपति-यितुं), कर्णे जप्, उपजायेन भेदं वृष् in caus.

FOMENTATION, *s.* (Act of heating with warm lotions, &c.) स्नेदनं, प्रस्नेदनं, घस्मीदकादिना विलेपनं or अनुलेपनं or सेचनं.—(The lotion itself) घस्मीलेपः, घस्मीनुलेपनं, उष्णोपदेहः.—(Encouragement) उद्दीपनं, उत्तेजनं, उच्चापः, संवर्धनं.

FOMENTED, *p. p.* स्नेदितः-ता-तं.—(Encouraged) उद्दीपितः-ता-तं, संवर्धितः-ता-तं.

FOMENTER, *s.* (Of dissension) उपजापकः, कर्णेजपः, भेदकरः, कलिकारकः.

FOND, *a.* (Loving) अनुरक्तः-क्ता-क्तं, अनुरागवान्-वती-वत् (नृ), अनुरागी-गिणी-गि (नृ), सानुरागः-गा-गं, अहो-हिनी-हि (नृ), सेहितः-ता-तं, कामी-मिनी-मि (नृ), प्रणयी-यिनी-यि (नृ).—(Attached to, delighting in) आसक्तः-क्ता-क्तं, प्रसक्तः-क्ता-क्तं, परः-रा-रं, तत्परः-रा-रं, रतः-ता-तं, सेवी-विनी-वि (नृ), अभिलाषी-पिणी-पि (नृ), आनन्दी-न्दिनी-न्दि (नृ)-न्दिनः-ता-तं, प्रमोदी-दिनी-दि (नृ); 'fond of one's ease,' सुखाभिलाषी-पिणी-पि (नृ); 'fond of embracing,' आलिङ्गनतत्परः-रा-रं; 'fond of noise,' ध्वनमोदी &c. Often expressed by प्रिय in comp.; as, 'fond of water,' जलप्रियः-या-यं; 'fond of mountains,' शिःप्रियः-या-यं; 'fond of ornament,' प्रियमखनः-ना-नं; or by काम in comp.; as, 'fond of flesh,' मांसकामः-मा-मं; 'to be fond of,' अनुरागवान्-वती-वद् अस् or भू, सेव् (c. 1. सेवते-यितुं), अभिलप् (c. 1. -लपति-यितुं), रुच् (c. 1. रोचते-यितुं), with dat. of the person; अभिनन्द् (c. 1. -नन्दति-न्दिनुं).—(Doting) असनुरक्तः-क्ता-क्तं.—(Silly) मूढः-ढा-ढं, मृगः-ग्धा-ग्यं.

To FONDLE, *v. a.* आलिङ्ग (c. 1. -लिङ्गति-ङ्गितुं), समालिङ्ग, परिप्लव् (c. 1. -प्लवते-प्लव्), परिमृश (c. 6. -मृशति-मृष्टुं), लल (c. 10. लालयति-यितुं), क्रोडीकृ, भुजापीडितं-तां-तं कृ, प्रेम कृ, अनुरागं कृ, अङ्गीकृ, अङ्गे कृ, अङ्गे पाल (c. 10. पालयति-यितुं).

FONDLED, *p. p.* लालितः-ता-तं, क्रोडीकृतः-ता-तं, भुजापीडितः-ता-तं. FONDLING, *s.* (Caressing) आलिङ्गनं, परिप्लव्, लालनं, क्रोडीकरणं, अङ्गपाली-लिका-लिः *m.*, भुजापीडः.—(The person or thing fondled) प्रेमपात्रं, प्रेमभूमिः *f.*, अनुरागपात्रं.

FONDLY, *adv.* सानुरागं, वास्तव्येन, अतिस्नेहेन, अतिप्रीतिपूर्वम्.—(Foolishly) मूढवत्.

FONDNESS, *s.* स्नेहः, प्रीतिः *f.*, अनुरक्तिः *f.*, अनुरागः, प्रम *n.* (नृ), प्रियता, वास्तव्यं, वास्तलता, प्रणयः, अभिरुचिः *f.*, रुचिः *f.*, स्नेहीयः.

FONT, *s.* पूजाशालामध्ये जलसंस्कारकरणे प्रयुक्तः प्रस्तम्भयो जलाधारः.—(Complete assortment of printing types of one size) समपरिमाणमुद्राक्षरपरिसेव्या.

Food, *s.* भोजनं, आहारः, भोज्यं, भक्ष्यं, खाद्यं, अन्नं, जाद्यं, अदनं, खादनं.

आहार्यं, अन्धाहार्यं, आमिषं, जग्धिः *f.* अशनं, भक्ष्यं, भक्षं, आन्यं, जेजने, जमने, चनः *n.* (स), घसिः *m.*, निषसः, विषसः, शासः, प्थानं, प्रत्यदनं, आशः, देहयात्रा, जीवनकः, शरीरयात्रा, न्यादः, लेपः, लेहः; 'choice food,' परमान्नं, उत्तमान्नं, भोजनविशेषः; 'bad food,' कदम्बः; 'food and raiment,' ग्रासाच्छादनं, अन्नाच्छादनं, अज्ञानाच्छादनं or -ने *n. du.*, अन्नवस्त्रं, कशिपुः *m. du.*; 'food of the gods,' अमृतं, पीयूषं, पेयूषं, मुधा, लेखं; 'to eat food,' आहारं कृ. Food is divided by the Hindús into five kinds, भक्ष्यं, भोज्यं, लेखं, चोष्यं, पेयं.

FOOL, *s.* मूर्खः, मूढः, अज्ञः, निर्बुद्धिः *m.*, निबोधः, अबुद्धिः *m.* -द्विमान् *m.* (तृ), अयुधः, अप्राज्ञः, अविज्ञः, अविद्वान् *m.* (स्), प्रमूढः, प्रज्ञाहीनः, अज्ञानी *m.* (नृ), जडः, जडमतिः *m.*, अल्पधीः *m.*, मन्दबुद्धिः *m.*, मन्दः, बद्धुरः, कुलकः, लटः—(Bullfool, jester) विदूषकः, नम्यसचिवः, भण्डः. To FOOL, *v. n.* खेला (nom. खेलायति), कुड् (c. 6. कुडति-डितुं), परिहासं कृ. लट् (c. 1. लटति-डितुं).

To FOOL, *v. a.* मुह् (c. 10. मोहयति-यितुं), सम्मुह्, यच् (c. 10. यचयते-यितुं), प्रलभ् (c. 1. लभते-लभ्युं), छलु (c. 10. छलयति-यितुं).

FOOLERY, *s.* मूर्खकर्म *n.* (नृ), मूर्खक्रिया, मूर्खता, बालकर्म *n.*, बालिश्यं. FOOL-HARDINESS, *s.* असमोक्ष्य माहसी, अविचारण प्रगल्भता, अतिसाहसिकत्वं, जान्मत्वं, अविमृश्यकारित्वं, अद्वैतः, दयैः, प्रमत्तता.

FOOL-HARDA, *a.* असमोक्ष्य माहसी -मिनी -सि (नृ), अविमृश्य प्रगल्भः -न्मा -न्मं, जान्मः -न्मा -न्मं, प्रमत्तवीरः -रा -रं, प्रमत्तशूरः -रा -रं.

FOOLISH, *a.* मूर्खः -खो -खं मूढः -ढा -ढं, अज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अनभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, निर्बुद्धिः -द्विः -द्वि, निबोधः -धा -धं, अबुद्धिमान् -मतो -मत् (तृ), अप्राज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अल्पबुद्धिः &c., दुर्बुद्धिः &c., अल्पधीः -धी -धि, बुद्धिहीनः -ना -नं, प्रज्ञाहीनः -ना -नं, दुर्मेधाः -धा -धं (स्), दुर्मेतिः -तिः -ति, अज्ञानः -ना -नं -नि -निनी -नि (नृ), अकोपिदः -दा -दं, बालिशः -ज्ञा -ज्ञं, बालिशमतिः -तिः -ति, अल्पधीः -धी -धि, वैधयः -यो -यं, असङ्गतः -ता -तं.

FOOLISHLY, *adv.* मूर्खवत्, मूढवत्, अज्ञवत्, अज्ञानात्, मीर्यथा, अल्पबुद्ध्या.

FOOLISHNESS, *s.* मूर्खता, मीर्यं, मूढता, मोहदं, अज्ञता, अनभिज्ञता, निर्बुद्धित्वं, मोहः, बुद्धिहीनता, अज्ञोपता, अज्ञानं, ज्ञानाभावः, बालिशता, बालिश्यं.

FOOLSCAP, *s.* मूर्खशिवेष्टनसंज्ञकः कार्यामयिगोपः or पत्रविशेषः.

FOOT, *s.* (Part of the body) पादः, पदं, चरणं -णः, चङ्घ्रिः *m.*, अङ्घ्रिः *m.*, अषमाङ्गः, लघ्नः; 'both feet,' पादौ *du.*, चरणयुग्मं, 'point of the foot,' पादाग्रं, पदिकं; 'foot and knee,' पदच्छीवं.—(Bottom, base) तलं, अधोभागः, अधःस्थानं, मूलं, उपस्थः; 'foot of a tree,' तरुतलं, वृक्षतलं, वृक्षाङ्घ्रिः *m.*, पादः; 'foot of a mountain,' उपमकः, शैलोपशत्यं, पर्वततलं, गिरिपादः, पर्वताधोभागः.—(Measure) मनुष्यपादपरिमाणं, माण्डचतुरङ्गुलिपरिमाणं; 'ornament for the feet,' नूपुरः, पादाङ्गदं, चरणाभरणं, पादकटकः, तुलाकोटिः *f.*, मञ्जीरं; 'water for ablution of the feet,' पादं, पादोदकं; 'to go on foot,' पञ्चा or पादाभ्यां व्रज् (c. 1. व्रजति-जितुं) or चर् (c. 1. चरति-रितुं); 'going on foot,' पादचारः; 'foot by foot,' पादशः, पदे पदे, पञ्चशः; 'at the foot,' पादतः; 'to set on foot,' प्रवृत् (c. 10. वृत्तेयति-यितुं); 'set on foot,' प्रवृत्तः -ता -तं, उपक्रान्तः -न्ता -नं. To FOOT, *v. a.* (Kick) पादेन प्रहृ (c. 1. हरति-हर्तुं) or आहन् (c. 2. हति-न्तुं), पादापातं कृ.—(Tread) क्रम् (c. 1. क्रामति, क्रामितुं), चरणपातं कृ.

To FOOT IT, *v. n.* नृत् (c. 4. नृत्यति, नर्तितुं), पादादि सञ्चल् in caus. (-चालयति-यितुं).

FOOT-BALL, *s.* वाताभ्यातो गोवस्तिर्य यः सङ्घीडमानजनपादापातेन इतस्ततो

विक्षिप्यते, पादाहतकन्दुकक्रीडा.

FOOT-BOARD, *s.* पादफलकं, चरणफलकं, पादकाष्ठं.

FOOT-BOY, *s.* बालसेवकः, युवसेवकः, बालभृत्यः, युवप्रेष्यः.

FOOT-BRIDGE, *s.* सङ्क्रमः, सङ्क्रामः, सङ्क्रमसेतुः *m.*, दुर्गसञ्चारः -सञ्चारः.

FOOTED, *p. p.* पादाहतः -ता -तं.—(Having feet) पादी -दिनी -दि (नृ), पदी &c.

FOOT-FALL, *s.* पदपातः, पादपातः, चरणपातः, पदन्यासः, पदविहम्भः.—(Trip) स्खलनं.

FOOT-FIGHT, *s.* पादातियुद्धं, पदातियुद्धं, पदिकयुद्धं, पदयुद्धं.

FOOT-GUARD, *s.* पादातिकसेव्यः, पदातिकसेनिकः, पदगरक्षकः.

FOOTING, *s.* (Ground for the feet) पादव्यासस्थानं, पादनिक्षेपस्थानं, पदविहम्भस्थानं, पदं, स्थानं, भूमिः *f.*, स्थलं, आस्यदं, वस्त्रं *n.* (नृ), पदवी -वि *f.*, अयनं, सरणिः *f.*, चरैतं; 'firm footing,' प्रतिष्ठानं; 'place with no firm footing,' अस्थानं.—(Basis, foundation) मूलं, उपग्रन्थः, तलं.—(Support) उपस्तम्भः, उपग्रन्थः, आश्रयः, अवलम्बनं.—(Condition, position) अवस्था, स्थितिः *f.*, भावः, संस्थानं, वृत्तिः *f.*

FOOTLESS, *a.* पादहीनः -ना -नं, निष्पादः -दा -दं, चरणहीनः -ना -नं.

FOOT-LICKER, *s.* पादसेवकः, चरणसेवकः, पदानुरागः, पीठमहैः.

FOOT-MAN, *s.* (Foot-soldier) पदातिः *m.* -तिकः, पादातिः *m.* -तिकः, पादातः, पदातः, पक्षिः *m.*, पदगः, पक्षः, पदिकः, पादाचारः -री *m.* (नृ), पादाविकः, पदाजिः *m.*—(Running footman) जाह्निकः.—(Servant) सेवकः, प्रेष्यः, कुलसेवकः, परिचरः, किङ्करः.

FOOT-MARK, *s.* पादचिह्नं, पदचिह्नं, पदाङ्कः, पदपर्यङ्कः *f.*, पादमुद्रा, चरणपदवी, पदवी, पदं; 'of a horse,' सुरपदवी.

FOOT-PAGE, *s.* पदपातः, पादगतिः *f.*, पदक्रमः, चरणक्रमः,

FOOT-PAD, *s.* सारणिकग्नः, पादविकग्नः, परिपन्थी *m.* (नृ), होडा *m.* (तृ).

FOOT-PAN, *s.* पाद्यपात्रं, पाद्यभाजनं, पाद्याधारः, पादोदकपात्रं.

FOOT-PATH, *s.* पदविः *f.* -वी, पदगपथः, पदिकमार्गः, पादचारयोग्यः सुदृढपथः.

FOOT-SOLDIER, *s.* पदातिः *m.*, पक्षिः *m.*, पदातिकसेव्यः, पादातिकयोद्धा *m.* (तृ). See FOOT-MAN.

FOOT-STALK, *s.* प्रसवचन्धनं, वृत्तं, मञ्जरी.

FOOT-STEP, *s.* (Mark of the foot) पादचिह्नं, पदाङ्कः, पदपर्यङ्कः *f.*, पादमुद्रा, चरणपदवी.—(Tread) पदपातः, पादपातः, पादन्यासः, चरणपातः, पदविशेषः, पदविहम्भः.—(Course, track) पदविः -वी *f.*, अनुपदं, पङ्क्तिः *f.*, पथः, मार्गः, अयनं, वस्त्रं *n.* (नृ).—(Token) चिह्नं, लक्षणं.

FOOT-STOOL, *s.* पादपीठं, चरणपीठं, पादासनं, पादपः, पदासनं.

FOR, *s.* दर्शनीयमानो *m.* (नृ), दम्भी *m.* (नृ), गध्वी *m.* (नृ), आत्माभिमानो, रूपगन्धितः, सुवेशमानो *m.*, सुवेशनम्भ्यः, छेकः.

FOPPERY, *s.* सुवेशमानिता, रूपमानिता, मूर्खता, मूर्खकर्म *n.* (नृ).

FOPPISH, *a.* दम्भी -म्भितो -म्भि (नृ), वेशाभिमानो -निनी -नि (नृ).

FOPPISHNESS, *s.* वेशाभिमानता, दम्भः, दम्भिकत्वं, रूपगन्धितत्वं.

FOR, *conj.* (Because) यतस्, यत्, येन, यस्मात्, हि, इति हेतोः, तदर्थं, अनेन हेतुना. See BECAUSE.—(For as much as) यतस्, यत्, or expressed by the abl. c. of the abst. noun; as, 'for as much as he was a good man,' सञ्जनत्वात्.

FOR, *prep.* (In exchange for) प्रति with abl. c., विनिमयेन; 'he exchanges beans for sesamum seed,' तिलेभ्यः प्रति भाषान् परिचक्षेयति; 'in exchange for one's life,' स्वप्राणविनिमयेन.—(Instead of, in place of) स्थाने, प्रति.—(Toward) प्रति, उद्दिश्य with

acc. c.—(On account of, by reason of) **अर्थे, अर्थे, हेतोः, हेतोः, कृते, निमित्ते, कारणात्** all affixed to the crude; as, 'for this cause,' **हृदये**, or expressed by **उद्दिश्य** with acc. c., or by the abl. c.; as, 'for anger he did it,' **कोपात् तत् कृतवान्**; 'for want of money,' **धनभावात्**.—(Conducive to) **अर्थे, अर्थे**, or expressed by the dat. c., as, 'for the good of the world,' **भूतये भुवः**; 'for one's own advantage,' **आत्मविवृद्धये**.—(For the sake of) **अर्थे, अर्थे, हेतोः, कृते**, or by dat. c., as, 'for the satisfying of hunger,' **सुधाशान्तये**; 'for thy enjoyment,' **तव भोगाय**.—(In order to obtain) **अर्थे, अर्थे** or by dat. c., as, 'for fame,' **प्रतिपद्ये**, or even by inst. c., as, 'for hire,' **भाटकेन**.—(In return for) **प्रति**, or more usually expressed by the indec. part.; as, 'for so doing,' **तत् कृत्वा**.—(During a certain time) **यावत्, पर्यन्तः**; 'for life,' **पुरुषस्यायुर् यावत्, यावज्जीवं, जीवनपर्यन्तः** (or by prefixing **सा** with abl. c., as, **आमरणात्, आजीयानात्** (*i. e.* until death); 'lasting for life,' **आमरणात्मिकः-का-कं**; 'for three days,' **दिनत्रयपर्यन्तः**; 'for a hundred years,' **वर्षशतं यावत्**. Sometimes expressed by the acc. c., as, 'for one month,' **एकं मासं**; 'for two months,' **द्वौ मासौ**; 'for a hundred years,' **वर्षशतं**, or even by the instr. c., as, 'for twelve years,' **द्वादशभिर् वर्षैः**; 'for a few days,' **कतिपयदिनैः**; 'for a long time,' **विरकाले, अनेककाले, विरात्, विरेण, विरायः**; 'food for a year,' **वर्षोप-भोग्यम् अन्नं**.—(In proportion to, considering) **अपेक्ष्य, उद्दिश्य, प्रतीक्ष्य, अवेक्ष्य**, all with acc. c.—(On the part of) **अपेक्ष्य, उद्दिश्य, कृते**; 'as for me,' **मात् अपेक्ष्य, मातुद्दिश्य, मत्कृते**.—(On the side of) **सपक्षः-क्षा-क्षं**; 'he is for us,' **अस्माकं सपक्षो भवति**.—(Notwithstanding, for all that) **तथापि**.—(As if) **यत्** affixed, **इव**; 'he shewed himself for dead,' **मृतवत्** or **मृतम् इव आत्मानम् अदर्शयत्**.—(According to) **यथा, अनुसारेण, अनुरूपेण**; 'for one's ability,' **यथाशक्ति**. 'For,' may be expressed by the acc. c. in such phrases as 'looking for,' 'waiting for,' &c.; as, 'he looks for me,' **मां अपेक्षते**, or by other cases; as, 'we depend on God for success,' **ईश्वराधीना सिद्धिः**; 'I have great affection for her,' **तस्याम् अनुरागवान् अस्मि** or **तया सह महान् स्नेहः**, or by **गत**, as, 'through love for him,' **तत्पतेन अनुरागेण**, or by the crude form, as, 'search for money,' **धनान्वेषणं**, or even by the affix **सात्**, as, 'he built a house for the Brahman,' **गृहं चकार ब्रिजातिसात्**.—(For the most part) **प्रायेण, प्रायस, प्रायशः, भूयिष्ठं**.

FORAGE, s. (Food for horses and cattle) **अन्नादानं, गवादानं, अन्नादिभोजनं**.—(Provisions) **याविकं, पाचयं, साक्षद्रव्यं, भोज्यं, भोजन-सम्भारः**.—(Search for food) **साक्षद्रव्यान्वेषणं**; 'going to forage,' **प्रसारः-रणं, प्रसारं**.

TO FORAGE, v. n. परिभ्रम्य कृत्वा साक्षद्रव्याणि or अन्नादानम् अजिन्व (c. 4. -इयति-रयितुं), प्रसारं or अवस्कन्दं or उपद्रव्यं कृत्वा धान्यादि-भोज्यम् अपहृत् (c. 1. -हरति-हर्तुं).

FORAGER, s. भोजनार्थं परिभ्रम्यकारी *m.* (न.) or अवस्कन्दकारी or प्रसारो *m.* (न.), युद्धसमये साक्षद्रव्यान्वेषी *m.* (न.), or अन्नादिभोजनार्थं धान्यादिहारकः.

FORAGING, s. भोजनान्वेषणार्थं परिभ्रमणं or प्रसारणं or प्रसरणं or अवस्कन्दः or उपद्रवः, युद्धसमये साक्षद्रव्यान्वेषणं; 'foraging army,' **प्रचक्रं**.

FORAY, s. उपद्रवः, अवस्कन्दः, विप्रवः, लोप्राप्ये उपप्रवः.

TO FORBEAR, v. a. and n. (Cease from) निवृत्त (c. 1. -वर्जते-जितुं), विरम् (c. 1. -रमति-रन्तुं).—(Delay, pause) विलम्ब (c. 1. -लम्बते-चितुं), विरम्, आकालान्तरात् त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं).—(Avoid) वृज् (c. 10. वर्जयति-यितुं), परिहृत् (c. 1. -हरति-हर्तुं).—(Be patient) सह (c. 1. सहते, सोढुं), धम (c. 1. क्षमते-मितुं, क्षन्तुं).

FORBEARANCE, s. (Cessation from, avoidance) निवृत्तिः *f.*, विनिवृत्तिः *f.*, सन्निवृत्तिः *f.*, विरतिः *f.*, विरामः, उपरतिः *f.*, वर्जनेन, त्यागः, परिहारः. —(Patience) क्षमा, ध्यानिः *f.*, तितिष्ठा. सहनं, सहनशीलता, सहिष्णुता, मर्धः, परामर्धः, अपकारे-पि चिह्नस्याविकारः. —(Restraint) संयमः, यमः, यामः, संयामः, वियामः, वियमः, दमः.

FORBEARING, a. सहनशीलः-ला-लं, सहिष्णुः-ष्णुः-ष्णु, तितिष्ठुः-ष्ठुः-ष्ठु, क्षमी-मिष्ठी-मि (न), संयामवान्-वतो-वत् (न).

TO FORBID, v. a. (Prohibit) प्रतिषिध्य (c. 1. -पेधति-पेधुं, c. 10. -पेधयति-यितुं), निषिध्य, प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति-तुं), सनःख्या, परिभाष्य (c. 1. -भाषते-यितुं), मेवं कुरु or मेवं काधीर इति आज्ञा in caus. (-ज्ञापयति-यितुं) or आदिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं).—(Prevent) वृ in caus. (वारयति-यितुं), निवृ, निरुध्य (c. 7. -रुह्यति-रोद्धुं), बाध् (c. 1. बाधते-यितुं); 'heaven forbid!' इत्यं न भूयात्, एतादृशं न भवतु, शानं.

FORBIDDANCE, s. निषेधः, प्रतिषेधः, प्रतिषेधोक्तिः *f.*, प्रत्याख्यानं, वारणं, निवारणं, निरोधः, बाधः, बाधकता.

FORBIDDEN, p. p. निषिद्धः-द्धा-द्धं, प्रतिषिद्धः-द्धा-द्धं, निवारितः-ता-तं.

FORBIDDING, a. बोधितजनकः-का-कं, वृणोत्यादकः-का-कं, अनिष्टः-ष्टा-ष्टं.

FORCE, s. (Strength) बलं, शक्तिः *f.*, सामर्थ्यं, समर्थता.—(Energy) might तेजः *n.* (स्), वीर्यं, विक्रमः, पराक्रमः, ऊर्जः, शौर्यं. —(Violence) बलात्कारः, साहसं, प्रमायः, प्रसभं.—(Momentum) वेगः, आघातः.—(Efficacy) प्रभावः, प्राबल्यं, गौरवं, सामर्थ्यं, प्रतापः.—(Validity) सिद्धिः *f.*, निष्पत्तिः *f.*; 'of force,' सिद्धः-द्धा-द्धं, निष्पन्नः-न्ना-न्नं; 'of no force,' असिद्धः-द्धा-द्धं, मोघः-घा-घं, निष्फलः-ला-लं; 'put in force,' प्रवर्जितः-ता-तं.—(Force of a word) शब्दशक्तिः *f.*, शब्दसामर्थ्यं-समर्थता, निरुद्धः-द्धा-द्धं.—(Forces, troops) बलं, सैन्यं, सेना, सैन्याः *m. pl.*, अनौकं-कानि *n. pl.*, अनौकिकी, दखः; 'by force,' बलात्, बलेन, बलात्कारेण; 'taken by force,' बलादुहीतः-ता-तं, कलहापहृतः-ता-तं.

TO FORCE, v. a. (Compel). Expressed by the causal form usually in conjunction with बलात् or बलेन or बलात्कारेण or यत्नेन; as, 'to force a man to do any thing,' बलेन पुरुषं कश्चित् कृ in caus. (कारयति-यितुं) or प्रवृत्तु in caus. (-वर्जयति-यितुं); 'to force to give,' दा in caus. (दाययति-यितुं); 'to force to go,' बलेन गम् in caus. (गमयति-यितुं).—(Impel, drive) प्रेर (c. 10. प्रेरयति-यितुं), कृष्य (c. 1. कर्षति, क्रुध्य), समाकृष्य, प्रवृत्तु (c. 6. -वृत्तयति-यितुं).—(Use force) बलात्कारं कृ, साहसं कृ, विक्रमं कृ, यमं कृ, प्रतिपत्तिं कृ. —(Force a town, storm) दुर्मं लब्धुं (c. 10. लब्धयति-यितुं) or भङ्ग्य (c. 7. भनक्ति, भङ्क्तुं) or बलेन प्रविश्य (c. 6. -विशति-येष्टुं).—(Violate) धूय (c. 10. ध्वयति-यितुं), बलात्कारेण अभिगम्य (c. 1. -गच्छति-गन्तुं).—(Cause to produce fruit prematurely) प्राक्पक्षेकालात् फलोत्पत्तिं जन् (c. 10. जनयति-यितुं).

FORCED, p. p. (To do) बलात् कारितः-ता-तं.—(To pay) दापितः-ता-तं.—(Done by force) बलात्कृतः-ता-तं, बलात्कारितः-ता-तं, यत्नकृतः-ता-तं, यत्नपूर्वः-ष्टा-ष्टं.—(Strained, unnatural, affected)

झिहः - हा - हं, प्रतिबलपूर्वः - ध्वा - ध्वं, विलसः - छा - चं, कृचिन् - मा - मं ;
 'a forced idea,' झिहकल्पना ; 'a forced smile,' वेलस्वस्मितं.
FORCEDLY, adv. बलात्, यत्नपूर्व, प्रतिबलपूर्व, वेलस्वेण, सवेलस्वे.
FORCEFUL, a. बलवान् - वती - वत् (तृ), शक्तः - क्ता - क्तं, साहसी - सिनी - सि (नृ).
FORCELESS, a. निबलः - ला - लं, शक्तिहीनः - ना - नं, अशक्तः - क्ता - क्तं.
FORCE-MEAT, s. पुस्तं, निस्तनी, मिश्रं, उपस्करः, व्यघ्ननं.
FORCEPS, s. सन्देशः - शकं - शका, खड्गपारा, शल्योद्धरणयन्त्रं.
FORCIBLE, a. (Powerful) प्रबलः - ला - लं, बलवान् - वती - वत् (तृ),
 शक्तिमान् - मती - मत (तृ), समर्थः - धा - धं, तेजोवान् - वती - वत् (तृ),
 —(Efficacious) सप्रभावः - वा - वं, प्रविष्णुः - णुः - णु, अनोषः - वा
 - वं, अच्यर्थः - धा - धं. —(Impressive) निर्वन्धन or दाढ्येन or गौरवेण
 or सगौरवम् उक्तः - क्ता - क्तं, तोषणः - ण्या - ण्यं. —(Violent, done
 by force) साहसिकः - की - कं, बलेन कृतः - ता - तं ; 'forcible entry,'
 बलप्रवेशः or बलाप्रवेशः ; 'forcible removal,' बलापकर्षः.
FORCIBLENESS, s. बलवत्त्व, शक्तिवत्त्व, प्रापत्य, सामर्थ्य, तेजस्य, गौरवं.
FORCIBLY, adv. बलात्, बलेन, बलाकारेण, बलवत्, प्रसभं, प्रसज्य, अभिपक्ष,
 प्रमथ्य, बलापकर्ष, अवगृह्य. —(Impressively) निर्वन्धेन, दाढ्येन,
 गौरवेण, सगौरवं.
FORD, s. नदीतरस्थानं, नदीतरस्थलं, तरणस्थानं, उन्नतरणस्थानं, ईपञ्जलो
 नदीभागः, घट्टः.
TO FORD, v. a. पश्चां or पादाभ्यां or अश्वगजादिवाहनेन नदीम् ईपञ्जल-
 स्थाने नृ (c. 1. तरति - रितुं - रीतुं) or नदीपारं नृ.
FORDABLE, a. पश्चां or पादाभ्यां or अश्वगजादिवाहनेन ताव्यः - व्या - व्यं,
 सुतरः - रा - रं, पादस्पर्शतलः - ला - लं, अत्यन्तलः - ला - लं.
FORDING, s. पश्चां or पादाभ्यां or अश्वगजादिवाहनेन नदीतरणं or उन्नरणं.
FORE, a. पूर्वेः - ध्वा - ध्वं, अग्रः - या - यं, पूर्वपूर्वी - र्जिनी - र्जि (नृ), अग्रगामी
 - मिनी - मि (नृ), पूर्वगतः - ता - तं ; 'fore-part,' अग्रभागः, अग्रार्धः ;
 'fore part of the thigh,' अग्रजङ्घा.
FORE, adv. पूर्वं, पूर्व, अग्रे, अग्रतः, पूर्वतः, प्राक् ; 'fore and aft,' नाचो-
 ग्रभागात्तन्मूर्ति यन्मिथ्यभागपर्यन्तं.
TO FORE-ADMONISH, v. a. अग्रे प्रवृत्त (c. 10. -बोधयति - यितुं) or उपदिश
 (c. 6. -दिशति - देतुं).
FORE-ARM, s. प्रकोष्ठः, प्रवेष्टः, कलाशिका, अग्रबाहुः m., अग्रभुजः.
TO FORE-ARM, v. a. अग्रे or पूर्वं सखह (c. 4. -नयति - नयुं) or युद्धार्थं सज्जीकृ.
TO FORE-RODE, v. a. अनिष्टपटनीं पूर्वं सूच्य (c. 10. सूचयति - यितुं) or
 अग्रे ज्ञा (c. 9. जानाति, हातुं) or प्रदृश (c. 1. -पश्यति - द्रष्टुं), पूर्वलक्ष्यं
 दा, पूर्वचिह्नं दा, पूर्वलक्षणेन अनिष्टम् अनुमा (c. 2. -माति - तुं) or
 अवगम्य (c. 1. -गच्छति - गन्तुं).
FOREBODER, s. अनिष्टसूचकः, अनिष्टप्रदर्शकः, पूर्वलक्षणज्ञः, पूर्वलिङ्गज्ञः,
 अग्रसूचकः.
FOREBODING, s. अनिष्टसूचनं - ना, अनिष्टप्रदर्शनं, पूर्वलक्षणाद् अनिष्टानुमानं.
TO FOREBOD, v. a. and n. अग्रे or पूर्वं चिन्त (c. 10. चिन्तयति - यितुं)
 or प्रचिन्त or निरूप्य (c. 10. -रूपयति - यितुं) or उपायम् अनुसन्धा,
 (c. 3. -दधाति - धातुं), अग्रविषयनां कृ, अग्रकल्पनां कृ.
FORECAST, s. अग्रविषयनं, अग्रनिरूपणं, पूर्वविषयनं, पूर्वकल्पना, दीर्घदृष्टिः f.
FORECASTLE, s. नावः पूर्वभागः or अग्रभागः, अग्रकूपकपुरतो नीभागः.
TO FORECLOSE, v. प्रतिबन्ध (c. 9. -बध्नाति - बन्धुं), प्रतिषिद् (c. 1.
 -बधति - वेतुं). —(Foreclose a mortgage) न्यासकारिण चण्णोद्यम-
 क्षमताम् अपनी (c. 1. -नयति - नेतुं).
FORECLOSURE, s. प्रतिबन्धनं, प्रतिषेधः, अवरोधनं, चण्णोद्यमक्षमताहरणं.
FOREDECK, s. नौकापटस्य पूर्वभागः or अग्रभागः, पूर्वपटं, अग्रपटं.

TO FORE-DETERMINE, v. a. अग्रे निश्चि (c. 5. -चिन्तति - चेत्तुं) or निर्णयि
 (c. 1. -णयति - येत्तुं).
FORE-DETERMINED, p. p. पूर्वनिश्चितः - ता - तं, पूर्वनिर्णीतः - ता - तं,
 अग्रविचारितः - ता - तं.
TO FOREDOOM, v. a. अग्रे or पूर्वं निर्दिष्ट (c. 6. -दिशति - देतुं) or प्रवृत्त
 (c. 10. -कल्पयति - यितुं) or विचर in caus. (-चारयति - यितुं).
FOREFATHERS, s. pl. पूर्वजाः m. pl., पूर्वपुरुषाः m. pl., पूर्वजाः m. pl.,
 पित्रूलोकः, पितरः m. pl., पित्रुपितामहादि n., पुत्राः m. pl. ; 'practice
 of forefathers,' पुत्राचारः.
TO FOREFEND, v. a. निवृत्त (c. 10. -चारयति - यितुं), प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति - न्तुं), प्रतिवृत्त.
FOREFINGER, s. प्रदेशिनी, प्रदेशनी, देशिनी, देशी m. (नृ), तर्जनी, तरिता.
FOREFOOT, s. अश्वगजादिचतुष्पदजनूनां पूर्वपादः or सम्मुखीनपादः.
TO FOREGO, v. a. अवमृज् (c. 6. -मृजति - सृष्टुं), उत्सृज्, त्यज् (c. 1.
 त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्, हा (c. 3. जहाति, हातुं), उज्झ् (c. 6. उज्झति
 - झित्तुं), प्रोञ्ज्.
FOREGONE, s. त्यक्तः - क्ता - क्तं, परित्यक्तः - क्ता - क्तं, अवसृष्टः - हा - हं.
FOREGROUND, s. चित्रगतभूमेर् अग्रभागः or पूर्वभागः.
FOREHEAD, s. ललाटे, अलिकं, अलीकं, भालं, गोधिः m., मुखः - खं,
 ललाटतटं, ललाटपट्टं, लकं, निटलं, गच्छशैलः, महाशङ्खः ; 'having
 a high forehead,' उच्चललाटः - टा - टं ; 'the open forehead,'
 ललाटफलकं.
FOREIGN, a. विदेशीयः - या - यं, वेदेशिकः - की - कं, विदेशी - शिनी - शि
 (नृ), पारदेशिकः - की - कं, परदेशी - शिनी - शि (नृ), विदेशनः - जा - जं,
 अन्यदेशीयः - या - यं, अन्यदेशनः - जा - जं, अन्यदेशोद्भवः - वा - वं, भिन्नदेशीयः
 - या - यं ; 'a foreign country,' विदेशः, वहिर्देशः, देशान्तरं, अन्यदेशः.
 —(Extraneous) वहिर्भवेः - वा - वं, वहिर्भूतः - ता - तं, वहिःस्थः - स्था
 - स्थं, वासः - स्वा - स्वं. —(Not pertaining) असम्बन्धी - न्धिनी - न्धि (नृ),
 अनन्वितः - ता - तं, असम्बन्धेयः - या - यं.
FOREIGNER, s. विदेशी m. (नृ), विदेशीयः, वेदेशिकः, परदेशी m. (नृ),
 पारदेशिकः, पारदेश्यः, भिन्नदेशीयः, वहिर्देशनः, विदेशादागतः, देशान्तर-
 यादागतः, वहिर्देशोद्भवः, वेदेश्यः.
FOREIGNNESS, s. वास्तवं, वहिर्भूतत्वं, दूरत्वं, असम्बन्धः, असम्बन्धकः.
TO FORE-IMAGINE, v. a. अग्रे मन्य (c. 4. मन्यते, मन्युं) or चिन्त (c. 10.
 चिन्तयति - यितुं).
TO FORE-JUDGE, v. a. अग्रे or पूर्वं विचर (c. 10. -चारयति - यितुं) or
 निर्णयि (c. 1. -णयति - येत्तुं).
TO FORE-KNOW, v. a. अग्रे or पूर्वं ज्ञा (c. 9. जानाति, हातुं) or विद्
 (c. 2. वेत्ति, वेदितुं) or निरूप्य (c. 10. -रूपयति - यितुं) or वृत्त (c. 4.
 वृत्तते, बोद्धुं), भविष्यद् ज्ञा, प्रवेष्ट (c. 1. -ईषते - षितुं), प्रदृश (c. 1.
 -पश्यति - द्रष्टुं), पूर्व लक्ष्यीकृ.
FOREKNOWLEDGE, s. अग्रज्ञानं, पूर्वज्ञानं, अग्रनिरूपणं, भविष्यज्ञानं, भावि-
 ज्ञानं, प्रवेष्टणं, प्रदर्शनं, पूर्वलक्ष्यं, अग्रदृष्टिः f., पूर्वदृष्टिः f.
FOREKNOWN, p. p. पूर्वज्ञातः - ता - तं, अग्रज्ञातः - ता - तं, अग्रनिरूपितः - ता - तं.
FORELAND, s. अन्तरीपः - यं, समुद्रमध्ये महाद्वीपवाहिःस्यो भूमिभागः, उदय-
 भूमिः f., उदयभूः f., उदयस्थलं, महाद्वीपनासिका, समुद्रनासिका.
FORELOCK, s. ललाटरुहः - हं, ललाटनः - नं, केशपाश्री, ललाटकेशः,
 मल्लकाग्रकेशः, मल्लकाग्ररुहः केशपाशः or केशपथः.
FOREMAN, s. (Of a jury) ज्ञादशप्रमाणपुरुषप्रभः, ज्ञादशप्रमाणपुरुषप्रभुः,
 प्रधानमध्यस्थः, मुख्यप्रमाणपुरुषः. —(Superintendent) कार्याधिपतिता m.
 (नृ), अधिकाधिकः, कार्याधीशः, कार्याध्यक्षः, कार्याधिकृतः, चेरी m.
 (नृ), कर्म कुर्वताम् अधिपतिता m.

FOREMAST, *s.* नौकाग्रस्यः कूपकः. नौकाग्रभागे मुखपक्षकः, अग्रकूपकः.
 FORE-MENTIONED, *a.* पृष्ठोक्तः-क्ता-क्तं, पृष्ठोदितः-ता-तं, प्रागुक्तः-क्ता-क्तं.
 FOREMOST, *a.* अग्रः-या-यं, मुख्यः-स्या-स्यं, प्रमुखः-खा-खं, अग्र्यः-स्या-स्यं, अग्रियः-या-यं, प्राग्यः-स्या-स्यं, प्रधानः-ता-तं, प्रथमः-मा-मं, उत्तमः-मा-मं, उत्तुष्टः-हा-हं, श्रेष्ठः-हा-हं, सर्वश्रेष्ठः-हा-हं, सर्वप्रथमः-स्या-स्यं; 'first in rank,' प्रथमपदस्यः-स्या-स्यं.
 FORENAMED, *a.* पृष्ठोक्तः-क्ता-क्तं, पृष्ठोभिहितः-ता-तं, पृष्ठोदाहृतः-ता-तं.
 FORENOON, *s.* पृष्ठोहः, प्राह्नः, पृष्ठोहकालः; 'in the forenoon,' प्राह्ने, पृष्ठोहः, प्राह्नेतमां; 'relating to it,' प्राह्नेतनः-नी-नं, पृष्ठोहृतनः-नी-नं.
 FORENSIC, *a.* व्यावहारिकः-की-कं or व्यवहारिकः, व्यवहारी-रिणी-रि(न्), विचारसभासु व्यवहारितः-ता-तं, विचारस्थानसम्बन्धीयः-या-यं.
 To FORE-ORDAIN, *v. a.* अग्रे or पूर्वे निरूप (c. 10.-रूपयति-यितुं) or प्रकृप (c. 10.-कल्पयति-यितुं) or निर्दिष्ट (c. 6.-दिशति-देष्टुं) or नियुज् (c. 7.-युनक्ति-योक्ते) or विधा (c. 3.-दधाति-धातुं).
 FORE-ORDAINED, *p. p.* अग्रनिरूपितः-ता-तं, पूर्वनिर्दिष्टः-हा-हं, पूर्वप्र-कल्पितः-ता-तं.
 FOREPART, *s.* अग्रभागः, पूर्वभागः, आदिभागः, प्रथमभागः, सम्मुखभागः.
 FORERANK, *s.* अग्रपदः, प्रथमपदः, प्रधानपदः, मुख्यपदः, श्रेष्ठपदविः *f.*
 To FORE-RUN, *v. a.* अग्रे or अग्रतः or पुरः or प्राक् नृ (c. 1. सरति, सञ्चि) or गन् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or या (c. 2. याति-युं) or वृत् (c. 1. वर्तते-व्रित्तुं).
 FORE-RUNNER, *s.* अग्रसरः, अग्रसरः, अग्रगः-गामी *m.* (न्), पुरोगः-गामी *m.*, प्रागगामी *m.*, अग्रवर्ती *m.* (न्), अग्रगतः. पूर्वपुरूपः.
 FORESAID, *p. p.* पृष्ठोक्तः-क्ता-क्तं, पृष्ठोदितः-ता-तं, प्रागुक्तः-क्ता-क्तं.
 FORESAIL, *s.* नौकाग्रस्यकूपकालक्षितं वायुवसनं or वातवसनं.
 To FORESAY, *v. t.* अग्रे or पूर्वे वद् (c. 1. वदति-दितुं) or प्रवद्, भविष्यद् वद्.
 To FORESEE, *v. a.* प्रदृश् (c. 1.-पश्यति-दृष्टुं), उद्दृश्, प्रवेक्ष for प्रावेक्ष (c. 1.-ईक्षते-क्षितुं), अग्रे or पूर्वे दृश्, अनागतं or परिणामं or भविष्यद् दृश् or समीक्ष, अग्रे हा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं) or निरूप (c. 10.-रूपयति-यितुं).
 FORESEING, *part.* प्रपश्यन्-पयन्ती-यन्त (त्), अग्रदर्शी-दर्शनी-र्शि (न्), अनागतदर्शी &c., पूर्वदर्शी &c., भविष्यदर्शी &c., दूरदर्शी &c., अनन्तरः-ज्ञा-ज्ञं, प्रवेक्ष्यन् &c. for प्रावेक्ष्यन् &c.
 FORESPEN, *p. p.* प्रवेक्षितः-ता-तं, प्रदृष्टः-हा-हं, सन्दृष्टः-हा-हं, सन्दृश्य-मानः-ना-नं, अग्रनिरूपितः-ता-तं.
 To FORISHADOW, *v. a.* पूर्ववर्णनं कृ, पूर्वमूर्तिं कृ, अग्रे रूप (c. 10.-रूपयति-यितुं).
 To FORESHAME, *v. a.* लज् in caus. (लज्जयति-यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति-यितुं).
 FORE-SHIP, *s.* नावः पूर्वभागः or अग्रभागः, नौकाग्रभागः.
 To FORESHORTEN, *v. a.* मूर्तिं चित्रसमर्पणात् सम्मुखभागे हस् (c. 10. हासयति-यितुं) or संदृ (c. 1.-हरति-हर्तुं) or संक्षिप् (c. 6.-क्षिपति-क्षेप्ते).
 To FORESHOW, *v. a.* प्रदृश् in caus. (दर्शयति-यितुं), अग्रे or पूर्वे दृश् or सूक्ष् (c. 10. सूचयति-यितुं), भविष्यत् सूक्ष् or वद् (c. 1. वदति-दितुं).
 FORESHOWN, *p. p.* प्रदर्शितः-ता-तं, अग्रसूचितः-ता-तं, पूर्वसूचितः-ता-तं.
 FORESIGHT, *s.* पूर्वदृष्टिः *f.*, अग्रदृष्टिः *f.*, प्रवेक्षणं, प्रदर्शनं, परिणामदृष्टिः *f.*, अग्रनिरूपणं, भविष्यदर्शनं, दूरदृष्टिः *f.*, दूरदर्शनं, दीर्घदृष्टिः *f.*, परिवेदना.
 FORESKIRT, *s.* अग्रस्थो वस्त्राच्छलः, परिधानस्य अग्रच्छलः, अग्रतो वसनानं.
 To FORESPEAK, *v. a.* अग्रे वद् (c. 1. वदति-दितुं), प्रवद्, प्रत्याह् (c. 1. हरति-हर्तुं).
 FORESPENT, *a.* क्षीणबलः-ला-लं, आकः-क्ता-क्तं, खिन्नः-खा-खं.
 FORESPOKEN, *a.* पृष्ठोक्तः-क्ता-क्तं, पृष्ठोदितः-ता-तं, प्रागुक्तः-क्ता-क्तं.

FOREST, *s.* अरख्यं-ख्यी-ख्यानी, वनं-नी, अटविः-वी *f.*, गहनं, गहः, काननं, विपिनं, जङ्गलः-लं, दावः, दवः, कान्तरः-रं, कुत्रं, रिक्तं, तन्क्तं; 'forest on fire,' दावः, दावाग्निः *m.*, मुखाग्निः, मङ्गिलः.
 FOREST, *a.* वन्यः-स्या-स्यं, आरख्यः-ख्यी-ख्यं-ख्यकः-का-कं, जङ्गलः-ला-लं, जङ्गलः-लो-लं; 'produced in a forest,' वनजन्मः-वा-वं, अरख्यजः-जा-जं-जातः-ता-तं, अरख्यभवः-वा-वं, अरख्योत्पन्नः-जा-जं, अरख्यसम्भवः-वा-वं, अरख्य or वन in comp.; as, 'a forest tree,' वनपादपः, अरख्यवृक्षः, वनराजिः *m.*, वनस्पतिः *m.*, वन्यतरुः *m.*
 To FORESTALL, *v. a.* (Take beforehand) अग्रे or पूर्वे or पूर्वतो गृह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or आदा (c. 3. दत्ते-दातुं), अग्रे गृहीत्वा निष् (c. 10.-वारयति-यितुं) or निष्पि (c. 1.-पेषति-पेषुं).—(Buy beforehand) पूर्वे क्रो (c. 9. क्रोणाति, क्रेतुं), पूर्वक्रयं कृ, प्रख्या (c. 2.-ख्याति-युं).
 FORESTALLED, *p. p.* पूर्वगृहीतः-ता-तं, पूर्वक्रोतः-ता-तं, प्रख्यातः-ता-तं.
 FORESTALLER, *s.* पूर्वक्रोता *m.* (न्), अग्रक्रयी *m.* (न्), सर्वप्रस्थानि विक्रय-स्थानानपनात् पूर्व क्रोता मृत्यवर्धकः.
 FORESTER, *s.* (Inhabitant of a forest) वनवासी *m.* (न्), अरख्यवासी *m.*, वनस्थायी *m.* (न्), वनस्थः, वनेचरः, वनचरः, वनचारी *m.* (न्), वनवर्ती *m.* (न्), यनौकाः *m.* (स्), अरख्यौकाः *m.* (स्), वनाश्रयः, वनव्यवहारी *m.* (न्), आरख्यकः, अरख्यसदृ *m.*—(Overseer of the forests) अरख्यव्यवहः, अरख्यरखकः.
 FORETASTE, *s.* पूर्वभुक्तिः *f.*, अग्रभुक्तिः *f.*, पूर्वभोजनं, पृष्ठास्वादनं, अग्रोप-भोगः, पूर्वोपभोगः, पूर्वानुभवः, पूर्वज्ञानं, अग्रज्ञानं.
 To FORETASTE, *v. a.* अग्रे or पूर्वे or अग्रतो भुज् (c. 7. भुङ्क्ते, भोक्ते) or उपभुज् or अनुभू or आस्वाद (c. 1. स्वादति-दितुं), पूर्वभुक्तिं कृ, पूर्वस्वादनं कृ.
 FORETASTED, *p. p.* पूर्वभुक्तः-क्ता-क्तं, पृष्ठास्वादितः-ता-तं, पूर्वानुभूतः-ता-तं.
 To FORETELL, *v. a.* अग्रे or अग्रतः or पूर्वे वद् (c. 1. वदति-दितुं) or प्रवद्, भविष्यद् वद् or वच् (c. 2. वक्ति-क्ते), प्रदृश् in caus. (दर्शयति-यितुं) अग्रे दृश्, अनागतं ज्ञा in caus. (ज्ञापयति-यितुं).
 FORETELLER, *s.* अग्रवादी *m.* (न्), भविष्यद्वक्ता *m.* (क्), भविष्यद्वादी *m.*, भाविचक्रा *m.*, अनागतज्ञापकः, प्रदर्शकः, भाविदर्शकः, देवज्ञः.
 To FORETHINK, *v. a.* पूर्वे or अग्रे चिन्त् (c. 10. चिन्तयति-यितुं) or प्रचिन्त् or विमृश् (c. 6.-मृशति-चष्टुं) or निरूप (c. 10.-रूपयति-यितुं), पूर्वविवेचनं कृ.
 FORETHOUGHT, *s.* पूर्वचिन्ता, अग्रचिन्ता, पूर्वविवेचनं-ना, अग्रविवेचनं, पूर्वविचारणं-खा, अग्रनिरूपणं, पूर्वविमर्शः, प्रसमीक्षा, प्रवेक्षणं, पूर्वदृष्टिः *f.*, दीर्घदृष्टिः *f.*, परिणामदृष्टिः, परिवेदना.
 To FORETOKEN, *v. a.* अग्रे or पूर्वे दृश् (c. 10. दर्शयति-यितुं) or सूक्ष् (c. 10. सूचयति-यितुं), प्रदृश्, पूर्वलक्षणं or पूर्वचिह्नं हा, पूर्वलक्षणेन भविष्यत् सूक्ष्.
 FORETOKEN, *s.* पूर्वलक्षणं, पूर्वचिह्नं, पूर्वलिङ्गं, भौतलक्षणं, भाविचिह्नं, भविष्यलक्षणं, भविष्यलिङ्गं.
 FORETOLD, *p. p.* पूर्वकथितः-ता-तं, प्रदर्शितः-ता-तं, प्राक्सम्भाव्यादुक्तः-क्ता-क्तं.
 FORE-TOOTH, *s.* अग्रदन्तः, राजदन्तः, सम्मुखदन्तः, मुख्यदन्तः.
 FORETOP, *s.* मस्तकाग्रकेशः—(Of a ship) कूपकाग्र मचकः.
 FOR-EVER, *adv.* निरन्तरं, सर्वकालं, अनन्तकालं, शाश्वतः, समाः.
 FORE-WARD, *s.* सेनामुखं, अग्रजिनोमुखं, सेनाग्रं, रणमुखो *m.* (न्), शिरः *n.* (स्).
 To FORE-WARN, *v. a.* अग्रे or पूर्वे बुध् (c. 10. बोधयति-यितुं) or प्रबुध् or प्रवादश् (c. 6.-दिशति-देष्टुं) or उपदिश् or सन्दिश् or ज्ञा in caus. (ज्ञापयति-यितुं), पूर्वलक्षणं दा.
 FORE-WARNED, *p. p.* पूर्वबोधितः-ता-तं, अग्रविज्ञापितः-ता-तं, पूर्वोपदिष्टः-हा-हं.

FORE-WARNING, *s.* अग्रप्रसादेशः, पूर्ववोधनः, पूर्वोपदेशः, पूर्वविवक्षितः *f.*
 To FORFEIT, *v. a.* दण्ड् in pass. (दण्ड्यते). दण्डं दा; 'he forfeits the eighth part of his property,' स्ववित्तस्य अष्टमंशं दण्ड्यते.—(Lose one's right) स्वाधिकारात् or स्वसत्त्वाद् भंग् (c. 4. भङ्गयति, भङ्गितुं) or परिभङ्ग or प्रभङ्ग or व्यु (c. 1. व्यवते, व्योतुं) or प्रव्यु, हा in pass. (हीयते) with instr. or abl. c., प्रहा; 'he forfeits his right,' तस्मात् स्वत्वम् अपवर्त्तते; 'his kingdom,' राज्यात् प्रभङ्गयति.
 FORFEIT, *s.* दण्डः, धनदण्डः, अघेदण्डः, हारितः, विहापितः, निषेधः, न्यासः.
 FORFEITABLE, *a.* दण्ड्यः—दण्ड्या—दण्ड्य, दण्डनीयः—या—यं, हेयः—या—यं.
 FORFEITED, *p. p.* दण्डितः—ता—तं, भङ्गः—हा—हं, हीनः—ना—नं, व्युतः—ता—तं; 'one who has forfeited his right,' दूताधिकारः—रा—रं, व्युताधिकारः—रा—रं, अधिकाराग्रहः—हा—हं; 'all his property,' सर्वस्वदण्डः—खा—खं, दूतसर्वस्वः—स्वा—स्वं; 'his kingdom,' राज्याग्रहः—हा—हं.
 FORFEITURE, *s.* हानिः *f.*, भङ्गः, अपहारः, व्युतिः *f.*, नाशः, अपवर्त्तनं, वृद्धिः *f.*, दण्डदानः; 'of right,' स्वत्वहानिः *f.*, अधिकारहानिः, अधिकाभङ्गः; 'of property,' वित्तहानिः *f.*, दायापवर्त्तनं.
 FORGE, *s.* कुटिलिका, उष्मान्, अग्निकुण्डं, तमलोहघटनस्थानं, निम्नीयस्थानं.
 To FORGE, *v. a.* (Metals) तमलोहादि मुद्रादिना ताडयित्वा नानाकूपेण घट् (c. 10. घटयति—यितुं) or कुटिलिकायां विलाप्य घट् or निम्नी (c. 2. -माति—तुं)—(Make) घट्, निम्नी, कूप (c. 10. कल्पयति—यितुं), विधा (c. 3. -दधाति—धातुं), विरच् (c. 10. -रचयति—यितुं)—(Counterfeit) छलेन or कपटेन कूप or निम्नी, कूटं कृ, कपटं कृ; 'forge a writing,' कपटलेख्यं कृ, कूटलेखं कृ.
 FORGED, *p. p.* (Fabricated) घटितः—ता—तं, कल्पितः—ता—तं, रचितः—ता—तं, निम्नितः—ता—तं—(Counterfeit) काल्पनिकः—की—कं, कृत्रिमः—मा—मं, कपटी—टिनी—टि (न), कूट or कपट in comp.; as, 'a forged document,' कपटलेख्यं, कूटलेखः; 'a forged decree,' कूटशासनं; 'forged coin,' कूटसुवर्णं.
 FORGER, *s.* कूटकः, कूटकृत् *m.*—कारः, कपटलेख्यकारी *m.* (न), कूटलेख्यकारकः, कपटिकः, कपटकारी *m.*, कृत्रिमलेखकृत्.
 FORGERY, *s.* कूटकरणं, कपटकरणं, कपटलेख्यकरणं, कूटलेख्यकरणं, कृत्रिमलेखकरणं, कूटात्.—(That which is counterfeited) कपटलेखः.
 To FORGET, *v. a.* विस्मृ (c. 1. -स्मरति—ते—स्मर्तुं), न स्म, अपस्म, स्मृतेर् भङ्ग (c. 4. भङ्गयति, भङ्गितुं) with nom. of thing forgotten, स्मृत्यपेतः—ता—तं भू, विस्मरणात् परित्यज् (c. 1. -त्यजति—त्यक्तुं), अपवर्त्तणं कृ.
 FORGETFUL, *a.* विस्मरणशीलः—ला—लं, विस्मारकः—का—कं, नष्टस्मृतिः—तिः—ति, नष्टस्मृतिः—तिः—ति, अपस्मृतिः—तिः—ति, अनवहितः—ता—तं, प्रमत्तः—जा—जं.
 FORGETFULNESS, *s.* विस्मृतिः *f.*, विस्मरणं, विस्मरणशीलता, अस्मृतिः *f.*, आस्मरणं, अपस्मरणः, प्रस्मृतिः *f.*, स्मृतिभङ्गः, स्मृतिहानिः *f.*, स्मृतिनाशः, भ्रमः.
 FORGING, *s.* घटनं—ना, निम्नीयं, कल्पनं, रचना, कूटकरणं.
 To FORGIVE, *v. a.* धम् (c. 1. क्षमते—ति, क्षनुं), संघम्, मुच् (c. 6. मुचति, मोक्तुं), विमुच्, अवमृच् (c. 6. -मृजति—मृष्टुं), त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), मृष (c. 4. मृषति, मृषितुं), क्षट्, c. 10. क्षपयति—यितुं), मृज् (c. 2. मर्दि—तुं), अनुज्ञा (c. 9. -जानाति—ज्ञातुं), समनुज्ञा, मह (c. 1. महते, मोदुं), निवेत् (c. 10. -यावयति—यितुं); 'forgive injuries,' अपराधान् धम्; 'forgive sins,' पापानि मृज् or अवमृज्; 'forgive a debt,' ऋणं त्यज्.
 FORGIVEN, *p. p.* क्षान्तः—ना—नं, दोषमुक्तः—क्ता—क्तं, पापमुक्तः—क्ता—क्तं, विमोक्षितः—ता—तं, अवमृष्टः—हा—हं, पापमार्जितः—ता—तं.
 FORGIVENESS, *s.* क्षमा, क्षान्तिः *f.*, पापमोचनं, पापमुक्तिः *f.*, दोषमुक्तिः *f.*, अपराध-

सहिष्णुता, पापमोचनं, विमोचनं, कृपा, दया, मर्त्यः; 'of a debt,'
 FORGIVING, *a.* क्षमी—निष्णी—नि (न), क्षमावान्—वती—वत् (त्), क्षमान्वितः—ता—तं, क्षमायुक्तः—क्ता—क्तं, अपराधसहिष्णुः—ष्णुः—ष्णु, दयालुः—लुः—लु, कृपालुः—लुः—लु.
 FORGOTTEN, *p. p.* विस्मृतः—ता—तं, अस्मृतः—ता—तं, स्मृतिभङ्गः—हा—हं, स्मृत्यपेतः—ता—तं, अनर्गतः—ता—तं.
 FORK, *s.* साह्यमांसाद्युतोलनायै शूलविशेषः, कण्टकः; 'two-pronged,' द्विशिखशूलः, द्व्यशूलः; 'three-pronged,' त्रिशिखशूलः, त्र्यशूलः.
 To FORK, *v. n.* (Divide in two) द्विशिखः—खा—खं भू, द्विशिखारूपेण भिन्नीभू or विभिद् in pass. (भिद्यते), द्विशिखीभू.
 To FORK, *v. a.* पृष्टीकशूलेन उबुल् (c. 10. -तोलयति—यितुं) or उत्थिष् (c. 6. -क्षिपति—क्षेपुं).
 FORKED, FORKY, *a.* द्विशिखः—खा—खं, द्व्यशः—या—यं, वज्रः—ज्रा—जं, कण्टकाकारः—रा—रं; 'having a forked tongue,' द्विशिखः—खा—खं, द्विरसनः—ना—नं; 'forked lightning,' विद्युलता, तद्विलता, ज्योवं.
 FORLORN, *a.* गतिहीनः—ता—तं, अगतिकः—का—कं, अशरणः—खा—खं, निःशरणः—खा—खं, सहायहीनः—ता—तं, निःसहायः—या—यं, असहायः—या—यं, अनाथः—या—यं, निराश्रयः—या—यं, एकाकी—किनी—कि (न), निरवलम्बः—खा—खं; 'on the forlorn hope,' त्यक्तनीवितः—ता—तं, त्यक्तप्राणः—खा—खं.
 FORM, *s.* (Shape) आकारः, आकृतिः *f.*, रूपं, मूर्तिः *f.*, संस्कारः, संस्थानं, परिमा *m.* (न), विग्रहः, वयः *n.* (स्), घट्टे *n.* (स्); 'in the form of a man,' नररूपेण; 'of regular form,' आकारशुद्धः—द्वा—इं.—(Manner, fashion) प्रकारः, रीतिः *f.*, विधः, विधिः *m.*, मार्गः, विधानं, प्रकृतिः *f.*, भेदः—(Established rule) विधिः *m.*, नियमः, स्थितिः *f.*, सूत्रं, धर्मः, मर्यादा, व्यवस्था, क्रमः, आचारः, चर्या, व्यवहारः.—(Method) क्रमः—(Ceremony) नियमः, विधिः *m.* संस्कारः.—(Arrangement) विन्यासः, पर्यायः, प्रतिविधानं, विरचना.—(Long seat) दीर्घासनं, दीर्घपीठं, फलकः—(Class of scholars) सहाध्यायिनां पंक्तिः *f.*, छात्रपदं—(Bed of a hare) शशकशय्या, शशकासनं; 'in due form,' यथाविधि, यथावत्, विधिपूर्व, विधितम्.
 To FORM, *v. a.* कृ (c. 8. करोति, कुरुते, कर्तुं), सङ्गृ, अभिक्, निर्वी (c. 2. -माति, c. 3. -मिमोते, c. 4. -मायते—मातुं), यिनिर्मा, कूप (c. 10. कल्पयति—यितुं), सङ्कूप, विधा (c. 3. -दधाति—धातुं), रच् (c. 10. रचयति—यितुं), विरच्, घट् (c. 10. घटयति—यितुं); 'to form a plan,' उपायं प्रचिन् (c. 10. -चिन्तयति—यितुं) or मनसा कूप; 'to form in clots, as blood,' रक्तमुल्मान् बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं); 'to form an alliance,' सन्धा, सन्धि कृ.
 FORMAL, *a.* (Agreeable to established rule) नियमिकः—की—कं, वैधिकः—की—कं, नियमानुसारी—रिणी—रि (न), रीत्यनुसारी &c., व्यावहारिकः—की—कं.—(Strictly ceremonious) अत्याचारः—रा—रं, आचारसेवी—विनी—वि (न), अभ्याचारनिष्ठः—हा—हं, नियमनिष्ठः—हा—हं, नियमशीलः—ला—लं.—(Exact) यथायथः—था—थं, यथाधिकः—की—कं, समग्रसः—सा—सं.—(Constituent) वालवः—वी—वं.
 FORMALIST, *s.* नियममात्रसेवी *m.*—विनी *f.* (न), धर्मक्रियामात्रनिष्ठः *m.*—हा/फ, धर्मकृतमात्रावलम्बी *m.*—चिनी *f.* (न), यमान् अनुष्ठायो नियमान् केवलान् भजन् *m.* (त्).
 FORMALITY, *s.* (Observance of forms) नियममात्रसेवनं, धर्मक्रियामात्रनिष्ठा.—(Ceremoniousness) अत्याचारसेवनं, अत्यादरः, सम्बरीतिनिष्ठा, एकाग्रतः सम्यनियमसेवनं; 'enough of this formality,' कृतं कृतम् आदरेण.

FORMALLY, *adv.* (According to established rule) विधिपूर्व, यथाविधि, नियमानुसारेण, रीत्यनुसारात्. — (Ceremoniously) शकामादरेण, अत्यादरपूर्व, अत्याचारसेवनात्, सम्मानयमानुसारात्.

FORMATION, *s.* निर्माय, निर्मिति: *f.*, रचना, विरचन-ना, कल्पन-ना, विधानं, करणं, घटनं, उत्पादनं, उत्पत्ति: *f.*, जननं, उद्भवः, सम्भवः, सृष्टि: *f.*, सञ्जनं.

FORMED, *p. p.* (Made) निर्मितः-ता-तं, रचितः-ता-तं, विरचितः-ता-तं, घटितः-ता-तं, कल्पितः-ता-तं, कुत्रः-भा-भे, कारितः-ता-तं, विहितः-ता-तं, उत्पादितः-ता-तं, सृष्टः-ष्टा-ष्टं, सम्भूतः-ता-तं, भयः-यो-यं in comp.; 'formed of wood,' काष्ठभयः-यो-यं, काष्ठनिर्मितः-ता-तं, काष्ठघटितः-ता-तं.—(Shaped) रूपी-पिणी-पि (न), साकारः-रा-रं, आकार or आकृति in comp.; 'well-formed,' सुरूपः-पी-पं; 'formed like the moon,' चन्द्राकारः-रा-रं.

FORMER, *s.* (He that forms) कर्त्ता *m.* (नृ), कारकः, कारी *m.* (नृ), निर्माता *m.* (नृ), विधायी *m.* (नृ), रचकः, विरचकः, स्रष्टा *m.* (पृ), उत्पादकः.

FORMER, *a.* (Before in time, preceding) पूर्वः-श्चो-श्चं, पौष्टिकः-की-कं, पूर्वतनः-नी-नं, प्राक्तनः-नी-नं, प्रथमः-ना-नं, आद्यः-द्या-द्यं, अयः-या-यं, प्रागामी-मिनी-मि (नृ), प्राक् in comp.; as, 'former time,' प्राक्कालं, पूर्वकालं.—(Ancient, belonging to past time) प्राक्कालीनः-ना-नं, पूर्वकालीनः-ना-नं, गतकालीनः-ना-नं, अतीतकालीनः-ना-नं, अयकालीनः-ना-नं, प्राचीनः-ना-नं; 'former and latter,' पूर्वोपरं; 'belonging to a former existence' पौष्टिदेहिकः-की-कं.

FORMERLY, *adv.* पूर्व, पूर्व, पूर्वकाले, प्राक्काले, पूर्वतन, पुरा, प्राक्, भूतपूर्व, भूतकाले, अतीतकाले, गतकाले, अये, पुरस्तात्, पुरस्; 'as formerly,' यथापूर्व; 'done formerly,' पूर्वकृतः-ता-तं; 'formerly stated,' पूर्वोक्तः-क्ता-क्तं, पूर्वोदितः-ता-तं; 'formerly seen,' पूर्वदृष्टः-ष्टा-ष्टं; 'formerly informed,' विज्ञापितपूर्वः-श्चो-श्चं.

FORMIDABLE, *a.* भयङ्करः-रा-रं, भयानकः-की-कं, भयावहः-हा-हं, बासकरः-री-रं, भीमयः-यी-यं, भयजनकः-क्ता-क्तं, भयदः-दा-दं, शङ्काकरः-रा-रं, प्रतिभयः-या-यं, भीमणः-णा-णं, भैरवः-वी-वं, दारुणः-द्या-द्यं.

FORMIDABLENESS, *s.* भयानकत्व, भयजनकता, भीमणता, दारुण्य.

FORMIDABLY, *adv.* भयानकं, दारुणं, भैरवं, भयङ्करप्रकारेण.

FORMLESS, *a.* स्वरूपः-पी-पं-पो-पिणी-पि (नृ), नीरूपः-पा-पं, अनाकारः-रा-रं, निराकारः-रा-रं, निराकृतिः-ति-ति, आकृतिहीनः-ना-नं, अमूर्तः-मो-मं.

FORMULA, FORMULARY, FORMULE, *s.* (Prescribed rule) विधि: *m.*, सूत्रं, नियमः, रीति: *f.*, व्यवस्था, स्थिति: *f.*, विधः-धा-धानं; 'book of forms,' विधिग्रन्थः, नियमग्रन्थः, सूत्रग्रन्थः.

TO FORNICATION, *v. n.* वेश्यां गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or अभिगम् or सेक् (c. 1. सेवते-यितुं), अभिचर् (c. 1. चरति-रितुं), सुचर्, पत्यस्त्रीभिः सह सम्भोगं कृ.

FORNICATION, *s.* वेश्यागमनं, वेश्यासेवा, पत्यस्त्रयभिगमनं, स्त्रीसेवा, पत्यस्त्री-सम्भोगः, अभिचारः, अभिचारकर्म *n.* (नृ), नारकर्म *n.*, लम्पटता.

FORNICATOR, *s.* वेश्यागामी *m.* (नृ), गणिकासेवी *m.* (नृ), पत्यस्त्रीसम्भोगी, अभिचारी *m.* (नृ), लम्पटः.

FORNICATRESS, *s.* पुञ्चली, पुरुषगामिनी, परपुरुषगामिनी, अभिचारिणी, पत्यकी, अभिसारिका, निशाचरी.

TO FORSAKE, *v. a.* त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्, त्यज्, हा (c. 3. जहाति, हातुं), अपहा, विहा, प्रहा, अपाहा, उम्भृज् (c. 6. -सृजति

-सृष्टुं), विसृज्, अतिसृज्, व्यसृज्, रह् (c. 10. रहयति-यितुं), विरह् उम्भृ (c. 6. उम्भृति-म्भृतुं), प्रोक्त, परित् (c. 1. -हरति-हन्तुं).

FORSAKEN, *p. p.* त्यक्तः-क्ता-क्तं, परित्यक्तः-क्ता-क्तं, उम्भृष्टः-ष्टा-ष्टं, विसर्जितः-ता-तं, रहितः-ता-तं, विरहितः-ता-तं, प्रोक्तः-ता-तं.

FORSAKER, *s.* त्यागी *m.* (नृ), त्यक्त *m.* (नृ), परित्यागी *m.* (नृ).

FORSAKING, *s.* त्यागः, परित्यागः, उत्त्यागः, प्रोक्तनं, विसर्जनं, विरहः.

FORSOOTH, *s.* नाव, किल, सत्यं, सत्यमेव, नूनं, खलु, अवश्यं.

TO FORSWEAR, *v. a.* (Renounce with oath) शपथेन or शपथपूर्वम् त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं) or प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति-यितुं) or निहु (c. 2. -हुते-होतुं).

TO FORSWEAR, *v. n.* (Swear falsely) मिथ्याशपथं कृ, मृषा शपथं कृ, मिथ्या शप् (c. 1. शपति-ते, c. 4. शपति, शप्ते), असत्यं शपथं कृ, मिथ्यादिव्यं कृ.

FORSWERER, *s.* (One that renounces on oath) शपथपूर्वम् त्यागी *m.* (नृ).—(False swearer) मिथ्याशपथकारी *m.* (नृ).

FORSWORN, *p. p.* (Renounced on oath) शपथपूर्वम् त्यक्तः-क्ता-क्तं or परित्यक्तः-क्ता-क्तं.—(Perjured) असत्यशपथः-या-यं.

FORT, *s.* (Fortified place) दुर्ग, कोटि: *f.*, कोटः, कूटः, कुटः, शिखरी *m.* (नृ), गुल्मः, मन्यरः.

FORTE, *s.* (Strong point) अयगुणः, उत्कृष्टगुणः, श्रेष्ठगुणः.

FORTH, *s.* (A way) मार्गः, पथः, वल्गु *n.* (नृ), अयनं.

FORTH, *adv.* (Forward, out). Expressed by अये, प्रकाशं, प्र, निर्, वहिस्, उत; as, 'to go forth,' निर्गम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), वहिर्गम्; 'call forth,' प्रवृत् (c. 10. -वर्त्तयति-यितुं), प्रोत्तह् (c. 10. -साहयति-यितुं); 'set forth,' प्रकाश (c. 10. -काशयति-यितुं), प्रादुष्य्, प्रकटोक्, निर्दिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं); 'draw forth,' निष्कृम् (c. 1. -कर्षति-क्रष्टुं), उत्कृम्, निःसृ in caus. (c. -सारयति-यितुं); 'burst forth,' उज्जिद् (c. 7. -भिनन्ति-भेत्तुं), प्रोज्जिद्.—(From that time forth) तदाप्रभृति, ततःप्रभृति, तत्कालादारभ्य, तद्विनाशदारभ्य; 'from this time forth,' सद्यप्रभृति, सद्यारभ्य, सद्यवधि.

FORTH, *prep.* निर्, वहिस्, प्र, उत; 'going forth,' निर्वाणं, प्रयाणं, वहिर्गमनं, प्रस्थानं.

FORTHCOMING, *a.* आगामी-मिनी-मि (नृ), आगन्तव्यः-व्या-व्यं, उपस्थायी-यिनी-यि (नृ).

FORTHWITH, *s.* सद्यस्, अचिरात्, अचिरेण, सपदि, ऋटिति, तदनन्तरं, अतःपरं, अनन्तरं, ततस्, तत्क्षणान्, आशु, क्षिप्रं, अविलम्बितं, तत्काले.

FORTIETH, *a.* चत्वारिंशः-शी-शं, चत्वारिंशत्तमः-मा-मं.

FORTIFICATION, *s.* (The act) दुर्गकरणं, परिखाप्राचीरादिनिर्माय, परिक्रिया.—(The works themselves) दुर्ग, प्राचीरं, परिखा, नगरपरिगतं परिखाप्राचीरादि, परिकूटं, गुभिः *f.*, कुटः, कूटः, कोटः.

FORTIFIED, *p. p.* परिखाप्राचीरादिवेष्टितः-ता-तं, प्राचीरावृतः-ता-तं, गुप्तः-मा-मं, सज्जः-ज्जा-ज्जं, दृढीकृतः-ता-तं; 'a fortified city,' दुर्गपुरं, दुर्गनगरं, प्राचीरावृतं नगरं.

FORTIFIER, *s.* दुर्गकारी *m.* (नृ), प्राचीरकर्त्ता *m.* (नृ), संलम्भकः.

TO FORTIFY, *v. a.* (Surround with a wall, ditch, &c.) परिखा-प्राचीरादिना परिवेष्ट् (c. 10. -वेष्टयति-यितुं) or परिवृ (c. 5. -वृणोति-वरितुं-रौतुं), दुर्गं कृ.—(Confirm, strengthen) दृढीकृ, स्थिरीकृ, संलम्भ् (c. 5. -लम्भोति-लम्भितुं).

FORTIOR A. (Argument) दृष्टापूर्वपन्थायेन चित्तकः.

FORTITUDE, *s.* स्वेयं, वैयं, धीर्यं, धृतिः *f.*, स्थिरता, नतःस्वेयं, चिह्नस्य स्वेयं, वीर्यं, वीरता, शौर्यं, जूरता, साहसं, वीर्यं, निर्भयता.

FORTNIGHT, *s.* पक्षः, द्विसप्ताहः, मासाह्निकं, अर्द्धमासः.

FORTRESS, *s.* दुर्गः, कोटिः *f.*, कोटः, कूटः, शिखरी *m.* (नं), गुल्मः, मन्वरः; 'governor of a fortress,' दुर्गाधिकारी *m.* (नं), दुर्गाध्यक्षः, कोटिपालः.

FORTUITOUS, *a.* साकस्मिकः -की -कं, दैविकः -की -कं, देवाधीनः -ता -तं, देवायतनः -त्रा -त्रं, आपत्तिकः -को -कं, अदृष्टः -ष्टा -ष्टं, अचिन्तितः -ता -तं, अकस्माद्भूतः -ता -तं, अकस्मादुत्पन्नः -त्रा -त्रं.

FORTUITOUSLY, *adv.* अकस्मात्, देवात्, दैवयोगात्, देववशात्, अदृष्टवशात्.

FORTUITY, *s.* देवयोगः, दैव्यं, देवाधीनता, अदृष्टं, साकस्मिकत्वं.

FORTUNATE, *a.* सौभाग्यवान् -वती -वत् (तृ) or भाग्यवान्, धन्यः -न्या -न्यं, पुण्यवान् -वती -वत् (तृ), शम्भवान् &c. श्रीमान् -मती -मत् (तृ), मङ्गलः -ला -लं, कल्याणः -गा -गं -गो -गिनी -गि (नं), शुभः -भा -भं, कुशलः -ला -लं, कुशलशाली -लिनी -लि (नं), सुखभागी -गिनी -गि (नं), महाभागः -गा -गं, सुभगः -गा -गं, मुकृती -तिनी -ति (नं), लक्ष्मीवान् &c., श्रीपुङ्गवः -क्ता -क्तं, भद्रः -द्रा -द्रं, शिवः -वा -वं.

FORTUNATELY, *adv.* सौभाग्येन -ग्यात्, कल्याणात्, कौशल्यात्, माङ्गल्येन, दिव्या, श्रिया, सुभगे.

FORTUNATENESS, *s.* सौभाग्यस्त्वं, पुण्यस्त्वं, धन्यता, कल्याणता, माङ्गल्यं.

FORTUNE, *s.* (Goddess) लक्ष्मीः, श्रीः—(Chance, destiny) देव, भाग्यं, भागधेयं, भवितव्यता, देवयोगः, देवदशा, अदृष्टं, कृतान्तः, नियतिः *f.*, विधिः *m.*, गतिः *f.*, दैविकं, दिष्टं, रिष्टं, कालनियोगः—(Good fortune) सौभाग्यं, कल्याणं, भद्रं, शुभं, शिवं, मङ्गलं, माङ्गल्यं, कुशलं -लता, कौशल्यं, श्रीः, लक्ष्मीः, सम्पत्तिः *f.*, सम्पद् *f.*, शम्भं *n.* (नं), अयः, पुण्योदयः; 'bad fortune,' दुर्भाग्यं, दुर्दैवं.

To FORTUNE, *v. n.* देवाद् घट (c. 1. घटते -तिर्नु) or सम्पद् (c. 1. -पद्यते -पन्ते).

FORTUNE-HUNTER, *s.* विवाहार्थं धनवर्तौ स्त्रीम् अन्विष्यति यो जनः.

FORTUNE-TELLER, *s.* दैवज्ञः -ज्ञा, विप्रश्चिका, गणकः -की, मङ्गलादेशपुङ्गवः, मङ्गलामङ्गलादेशी *m.* (नं), आदेशी *m.*, शुभाशुभदर्शनाज्ञीवः, कार्त्तान्निकः.

FORTUNE-TELLING, *s.* देवप्रश्नः, शुभाशुभदर्शनं, मङ्गलादेशः, जातकं.

FORTY, *s.* चत्वारिंशत् *f.* sing.; 'forty-one,' एकचत्वारिंशत्; 'forty-two,' द्वाचत्वारिंशत्; 'forty-three,' त्र्यचत्वारिंशत्; 'forty-four,' चतुश्चत्वारिंशत्.

FORWARD, *a.* (At the fore-part) अग्रस्थः -स्या -स्यं, सम्मुखस्थः -स्या -स्यं, सम्मुखीनः -ना -नं, प्रष्टः -ष्टा -ष्टं—(Prompt, eager) उद्युक्तः -क्ता -क्तं, उद्यतः -ता -तं, प्रत्युत्पन्नः -त्रा -त्रं, अचिल्लः -छा -छं, प्रस्तुतः -ता -तं, अग्रः -या -यं, प्रगल्भः -त्भा -त्वं, प्रचखटः -खटा -खटं—(Bold) निर्लेजः -ज्जा -ज्जं, प्रगल्भः -त्भा -त्वं, सप्रतिभाः -भा -भं, प्रतिमानवान् -वती -वत् (तृ).—(Before its time) अपूर्णकालः -ला -लं, आकालिकः -की -कं, आकालभवः -वा -वं, प्राक्पूर्णाकालात् पक्का -क्का -क्कं—(Advanced in learning) कृतगमः -मा -मं, कृतविद्यागमः -मा -मं. —(Anterior) अग्रः -ग्रा -ग्रं.

FORWARD, *adv.* (In front) अग्रं, अग्रतः, पुरतः, पुरस्तात्, अभित्तम्, अभिमुखं, प्रतिमुखं, सम्मुखं, or expressed by प्र or आ; 'going forward,' प्रगमनं, प्रस्थानं, अग्रगमनं; 'to go forward and backward,' प्रतिगतागतं कृ, गतागतं कृ, गमनागमने कृ, यातायातं कृ; 'from this day forward,' अद्यारभ्य, अद्यप्रभृति, अपुनारभ्य, अद्यारभ्य.

To FORWARD, *v. a.* (Advance, promote) पुरस्कृ, उपकृ, साहाय्यं कृ, सहाय्यं कृ, प्रयुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), उद्युज्, प्रयुज् (c. 10. -वधेयति -यितुं), प्रयुज् (c. 10. -वधेयति -यितुं), उद्योगं कृ—(Accelerate) त्वर in caus. (त्वरयति -यितुं), सन्नर्. —(Send forward) प्रेर (c. 10. 288

-इरयति -यितुं), पुरस्कृ.

FORWARDED, *p. p.* पुरस्कृतः -ता -तं, प्रेरितः -ता -तं, सञ्चारितः -ता -तं.

FORWARDNESS, *s.* (Promptness) प्रत्युत्पन्नता, उद्योगः, उद्यमः, उत्साहः, उद्युक्ता, सफलता, प्रवृत्तिः *f.*, अचिल्लः—(Eagerness) प्रचखटा, च्यता, तीक्ष्णता—(Boldness) प्रगल्भता, प्रागल्भ्यं, निर्लेजत्वं, प्रतिभा -भानं—(Advance before the usual time) प्राक्पूर्णाकालात् पक्का—(In learning, &c.) विद्यागमः, आगमः.

FOSSE, *s.* परिखा, खातं -तकं, खातभूः *f.*, खेयं, अखातं, अघटः.

FOSSIL, *s.* धातुः *m.*, धातुद्रव्यं, उपधातुः *m.*, शिलाजं, शिलाभवं, शिलोत्पन्नं, शिलोद्भवं, उत्सातद्रव्यं, प्रस्तरः.

FOSSIL, *a.* शिलाजः -जा -जं, शिलोद्भवः -वा -वं, उत्सातः -ता -तं.

FOSSILIST, *s.* शिलानुद्रव्यगुणधर्मादितस्त्रज्ञः, धातुविद्याज्ञः.

To FOSTER, *v. a.* पुष्प (c. 1. पोषति, c. 9. पुष्पाति, पोषितुं, c. 10. पोषयति -यितुं), परिपुष्प, पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), प्रतिपाल्, वृष् in caus. (वर्धयति -यितुं), संवृष्, प्रवृष्, भृ (c. 1. भरति -ते, भंषु), अनुग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), लल् (c. 10. लालयति -यितुं), तेजो वृष्, उपकृ.

FOSTER-BROTHER, *s.* धात्रीपुत्रः, एकस्तनपायी भ्राता *m.* (नृ).

FOSTER-CHILD, *s.* पोषपुत्रः -त्री, परिस्त्रजः -स्कन्दः, परिस्कन्दः -च्छन्नः, परभृतः -ता.

FOSTER-DAM, *s.* धात्री, धात्रेयिका, प्रतिपालिका, अङ्गपाली.

FOSTER-EARTH, *s.* धात्री मृत्तिका, पोषणभूमिः *f.*, प्रतिपालकभूमिः *f.*

FOSTER-FATHER, *s.* धाता *m.* (नृ), पालकपिता *m.* (नृ), प्रतिपालकः, अवदाता *m.* (नृ).

FOSTER-MOTHER, *s.* धात्री, धात्रेयिका, पपुः *f.*, अङ्गपाली, मातृका.

FOSTER-SISTER, *s.* धात्रेयिका, धात्रेयी, एकस्तनपायिनी स्वसा *f.* (सृ).

FOSTER-SON, *s.* पोषपुत्रः, पोषसुतः, पोषसन्तानः, परिस्त्रजः.

FOSTERED, *p. p.* पोषितः -ता -तं, पुष्टः -ष्टा -ष्टं, पालितः -ता -तं, प्रतिपालितः -ता -तं, वर्धितः -ता -तं, संवर्धितः -ता -तं, भञ्जितः -मा -मं—(By another) परभृतः -ता -तं, परपुष्टः -ष्टा -ष्टं, अन्यवर्धितः -ता -तं.

FOSTERER, *s.* पालकः, प्रतिपालकः, पालयिता *m.* (नृ), पोषकः, पोष्टा *m.* (वृ).

FOUL, *a.* (Filthy, impure) मलिनः -ना -नं, समलः -ला -लं, मलवान् -वती -वत् (तृ), मलीमसः -सा -सं, मलीयान् -यसी -यः (स्), मलदूषितः -ता -तं, कलुषः -पा -पं -पी -पिणी -पि (नं), अमेध्यः -ध्या -ध्यं, कुसितः -ता -तं, कश्मलः -ला -लं, आविलः -ला -लं, अपवित्रः -त्रा -त्रं, अशुद्धः -द्वा -द्वं—(Muddy) मलयङ्गी -ङ्गिनी -ङ्गि (नं), पङ्किलः -ला -लं, कार्त्तव्यः -मी -मं—(Detestable) गर्हितः -ता -तं, गर्ह्यः -त्रा -त्रं—(Wicked) दुष्टः -ष्टा -ष्टं—(Obscene) अवाच्यः -च्या -च्यं—(Unfair) कूटकः -का -कं, विषमः -मा -मं, कूट in comp.; 'foul play,' कूटता—(Unfavourable) अननुकूलः -ला -लं—(Foul weather) दुर्दिनं—(Foul air) पूतिवातः; 'foul smell,' पूतिगन्धः; 'to fall foul of each other,' प्रतिमुखम् आगत परस्परं शरीरसमाधातं कृ.

To FOUL, *v. a.* मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), दुष्प in caus. (दूषयति -यितुं), कलुष (nom. कलुषयति -यितुं), आविल (nom. आविलयति -यितुं), समलीकृ.

FOUL-FEEDING, *a.* मलभुक् *m. f. n.*, मलभोजी -जिनी -जि (नं), कुसिताहारभुक्.

FOULLY, *adv.* मलिनं, समलं, अमेध्यं, कुसितं, गर्हितं, अतिदुष्टं.

FOUL-MOUTHED, *a.* दुर्मुखः -स्त्री -स्त्रं, वादुष्टः -ष्टा -ष्टं, मुस्तरः -रा -रं, अशुद्धमुखः -खा -खं, मुखशफः -फा -फं, मुखशीलः -ल्ल -ल्लं, कटुभाषी -पिणी -पि (नं).

FOULNESS, *s.* मालिन्यं, समलता, मलयस्त्रं, कलुषत्वं, कालुष्यं, अमेध्यता -त्वं, अशुद्धता, अपवित्रत्वं, अशुचित्वं, कुसितत्वं, गर्ह्यता, पूतित्वं.

FOUND, *p. p.* आसादितः -ता -तं, समासादितः -ता -तं, अभिप्रातः -ता -तं, प्राप्तः -ता -तं, प्रपन्नः -त्रा -त्रं, निरूपितः -ता -तं; 'having found,' आसाद्य.

To FOUND, v. a. (Lay the foundation) मूलं न्यस्य (c. 4. -स्यस्यति -स्यसितुं) or पा (c. 3. दधाति, धातु) or रुह in caus. (रोपयति -यितुं). —(Build) निर्मा (c. 2. -माति -तुं or in caus. मापयति -यितुं), कृ in caus. (कारयति -यितुं).—(Establish) स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), प्रतिष्ठा. अवस्था, संस्था, रुह in caus., प्रतिनिधा.

FOUNDATION, s. (Of a house) भित्तिमूलं, भित्ति: f. गृहभूमि: f., वेशभूमि: f., वास्तु: m. -स्तु n., गृहपोतकः, पोतः, पोटा, कुट्टिमं, मुतलः, तल्लिमं, गृहप्रतिष्ठा.—(Basis of any thing) मूलं, वस्तु n., उपरम्भः, अधोभागः.—(Endowment) प्रतिष्ठा; 'to lay the foundation of a house,' इष्टकान्यासं कृ, भित्तिन्यासं कृ.

FOUNDED, p. p. प्रतिष्ठापितः -ता -तं, रोपितः -ता -तं, न्यस्तमूलः -ला -लं. स्थापितः -ता -तं, निर्मितः -ता -तं. मूलः -ला -लं; as, 'founded on knowledge,' ज्ञानमूलः -ला -लं.

FOUNDER, s. स्थापकः, प्रथमस्थापकः, प्रतिष्ठापकः, निर्माता m. (नं), प्रयोक्तः, प्रवर्तकः, आरम्भकः, आदिकर्ता m. (नं); 'of a religion,' प्रवर्तकाचार्यः.—(Caster of metals) व्योकारः.

To FOUNDER, v. n. समुद्रमध्ये जलाविष्टत्वाद् मञ्ज (c. 6. मञ्जति -जितुं).

FOUNDERED, p. p. समुद्रमध्ये जलाविष्टत्वात् प्रमग्नः -गता -गन् or मग्नः.

FOUNDRY, FOUNDRY, s. सन्धानी, कुम्भशाला, लोहादिविलयनशाला.

FOUNDLING, s. त्यक्तबालकः, उन्मिक्तबालकः, मातृपितृविरहितो बालः, उत्सृष्टबालः, अनुवृष्टिपितृको बालकः.

FOUNDRESS, s. स्थापकी, प्रथमस्थापिका, निर्मात्री, प्रवर्तिका, आरम्भकर्त्री.

FOUNT, FOUNTAIN, s. प्रसवणं, निर्भरः, ऊरः -रा -री, स्रवः, नलाकरः, उत्सः, प्रपा, कूपः; 'artificial,' शृङ्ग.—(Source, original) मूलं, योनिः m. f., आदिः m., हेतुः m.—(Of types). See FONT.

FOUR, a. चत्वारः m. pl. चतस्रः f. pl. चत्वारि n. pl. (चतुर), चतुष्टयः -यी -यं. The neut. of this last word expresses 'the aggregate of four,' and sometimes 'four' itself; as, 'four hours,' दशचतुष्टयं; 'in four ways,' चतुर्विधः -धा -धं, चतुर्धा; 'four times,' चतुः ind., चतुःकृत्य ind.

FOUR-CORNERED, a. चतुरस्रः -स्रा -स्रं, चतुष्कोणः -शा -शं.

FOUR-FACED, a. (Brahmā) चतुर्मुखः, चतुराननः, चतुर्वदनः, चतुर्वेङ्गः.

FOUR-FOLD, a. चतुर्गुणः -शा -शं, चतुर्विधः -धा -धं, चतुःप्रकारः -रा -रं, चतुष्टयः -यी -यं, चतुरङ्गी -ङ्गीनी -ङ्गी (नं), चतुर्धा.

FOUR-FOOTED, a. चतुष्पादः -दा -दं, चतुष्पदः -दा -दं, चतुष्पाद m. f. n.

FOURSCORE, a. अशीतिः f. sing., अशीतिसंख्यकः -का -कं, विंशकचतुष्टयं; 'fourscore years of age,' अशीतिकः -का -कं.

FOUR-SQUARE, a. चतुरस्रः -स्रा -स्रं, चतुष्कोणः -शा -शं.

FOURTEEN, a. चतुर्दश m. f. n. (नं), चतुर्दशसंख्यकः -का -कं, सप्तद्वयं.

FOURTEENTH, a. चतुर्दशः -शी -शं.

FOURTH, a. चतुर्थः -था -थी -थं, तुरीयः -या -यं -यकः -का -कं, तृतीयः -त्री -थं, आदिकः -की -कं; 'a fourth part,' चतुर्भागः, चतुर्धोशः, पादः, पादिनः.

FOURTHLY, adv. चतुर्थतः, तुरीयतः, चतुर्थस्थाने, चतुर्थपदे.

FOUR-WHEELED, a. चतुश्चक्रः -क्रा -क्रं, चतुश्चक्रयुक्तः -क्रा -क्रं.

FOWL, s. (A winged animal) पक्षी m. -पक्षिणी f. (नं), खगः, विहगः, विहङ्गमः, पतंगः, पतङ्गी m. (नं), शकुनः, शकुनिः m.—(Gallina-ceous or domestic fowl) कुकुदः -दी, चरशायुधः, कृकवाकुः m., तावचूडः; 'wild-fowl,' रज्जुदालकः.

To FOWL, v. n. पक्षिणो यद् (c. 9. गृह्णाति, गृहीतुं) or धृ (c. 1. धरति, धर्तुं) or धन्य (c. 9. वज्राति, वज्रं), शकुन (nom. शकुनयति -यितुं),

पक्षिवधेन उपनोत् (c. 1. -जीयति -यितुं).

POWELL, s. व्याधः, शाकुनिकः, लुम्बकः, जालिकः, वागुरिकः, पक्षिग्रहकः, पक्षिवधो m. (नं), पक्षिवधनीयो m. (नं).

POWELLING, s. पक्षिपरखं, पक्षिग्रहणं, पक्षिपातः, पक्षिवधः, पक्षिमारणं.

POWELLING-PIECE, s. पक्षिमारेण प्रयुक्ता लघ्वी साग्नेयनाडी.

FOX, s. लोमशा -शी, लोमालिका, उत्कामुखी, शृगालः -ली -लिका, किसिः f., खिसिः f., खिहिरः -रा, क्रोष्टा m. (पु), भूरिमायः; 'flying-fox,' वातुलिः f., वलुलः.

FOX-GLOVE, s. रक्तपुष्पो द्विवर्णीय औषधिभेदः.

FOX-HOUND, s. शृगालालेष्टिकः, लोमशालेष्टकः, शृगालानुसरणे शिक्षितो मृगयक्षुकुट, शृगालारिः m.

FOX-HUNT, s. शृगालानुसरणं, शृगालालेष्टः, लोमशानुधावनं.

FOX-HUNTER, s. शृगालालेष्टकः, शृगालानुसारी m. (नं), लोमशानुधावकः.

FOX-LIKE, a. बहुमायः -या -यं, शृगालधर्मा -म्मा -म्मं (नं), विदग्धः -ग्धा -ग्धं.

FRACTION, s. (In arithmetic) भिन्नः भागः, संज्ञाः, राशिः m. f., राशि-भागः, अपूर्णः; 'multiplication of fractions,' भिन्नगुणनं; 'addition,' भिन्नसङ्कलितं; 'subtraction,' भिन्नव्यकलितं; 'division,' भिन्नभागहरः; 'square of a fraction,' भिन्नवर्गः; 'cube,' भिन्नघनः; 'assimilation of fractions,' भागजातिः f.

FRACTIONAL, a. भागिकः -की -कं, भागी -गिनी -गि (नं), अपूर्णः -ष्ठा -ष्ठं.

FRACTIONOUS, a. कलहकारी -रिणी -रि (नं), सुलभकोपः -पा -पं, प्रतोपः -पा -पं.

FRACTIONOUSLY, adv. कलहकारिवत्, कलहकरणां, प्रतोपयत्.

FRACTURE, s. भङ्गः, भेदः, विभङ्गः, भग्नं, भेदनं, विभेदः, भङ्गि f., भ्रमङ्गः.

खण्डनं, विदारणं.—(Of a bone) अस्थिभङ्गः, अस्थिभेदः, अस्थिचोटनं.

To FRACTURE, v. a. भञ्ज (c. 7. भनक्ति, भङ्क्ते), प्रभञ्ज, विभञ्ज भिद (c. 7. भिनक्ति, भेङ्क्ते), विभिद, खण्ड (c. 10. खण्डयति -यितुं), विद (c. 10. दारयति -यितुं), शकलीकृ.—(A bone) अस्थि भञ्ज or भिद or चुट (c. 10. चोटयते -यितुं).

FRACTURED, p. p. भग्नः -गता -गन्, भिन्नः -न्ना -न्नं, खण्डितः -ता -तं, विभिन्नः -न्ना -न्नं, रुग्णः -गता -गन्, विदीर्णः -ष्ठा -ष्ठं, शकलीकृतः -ता -तं, चुटितः -ता -तं.

FRAGILE, a. भङ्गुरः -रा -रं, भिदुरः -रा -रं, सुभङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, सुभेद्यः -द्या -द्यं, सुखभेद्यः -द्या -द्यं, सुखदानीयः -या -यं, विनष्टरः -रा -रं.

FRAGILITY, s. भङ्गुरत्वं -ता, भिदुरता, सुभङ्गत्वं, सुभेद्यता, सुखदानीयता, विनष्टरत्वं, कोमलता, क्षयिता, क्षीणता.

FRAGMENT, s. खण्डः -खंडं -खंडकः, भिन्नं, भिन्नं, भिन्नः f., दलं, विदलं, भागः, संज्ञा, शकलः -लं, अपूर्णः, विडं, विड f., विकिरः, तः, आदिष्टः; 'in fragments,' खण्डशस्त्रं, खण्डं खण्डं, भागशस्त्रं; 'in a thousand fragments,' सहस्रखण्डशः, सहस्रधा.

FRAGMENTARY, a. खण्डो -खिन्नी -खि (नं), भागी -गिनी -गि (नं), खण्डमयः -यी -यं.

FRAGRANCE, FRAGRANCY, s. सुगन्धः, सुगन्धिः m. -न्धिता, सौगन्ध्यं, गन्धः, उपगन्धः, सामोदः, मोदः, मुरभिः m., सौरभ्यं, सुवासः, वामः, परिमलः, तिरुः, निर्हारः.

FRAGRANT, s. सुगन्धः -न्धा -न्धं -न्धिः -न्धिः -न्धिः, सौगन्धिकः -की -कं, गन्धी -न्धिनी -न्धि (नं), मगन्धः -न्धा -न्धं, गन्धवहः -हा -हं, गन्धवान् -वती -वत् (नं), मुरभिः -भिः -भिः, सुवासिकः -का -कं, सुवासः -सा -सं, सामोदी -दिनी -दि (नं), सामोदः -दा -दं, तिरुः -क्रा -क्रं, कपायः -या -यं.

FRAGRANTLY, adv. सुगन्धं, सुगन्धेन, सामोदं, सुवासं, मुरभिः, तिरुः.

FRAIL, a. भङ्गुरः -रा -रं, खण्डभङ्गुरः -रा -रं, क्षयी -यिणी -यि (नं), नष्टरः -रा -रं, विनष्टर -रा -रं, दृढापायः -या -यं, क्षयविध्वंसो -सिनी -सि

(न).सह:पाती-तिन्नी-ति (न), अनितः-त्या-त्वं, अस्यायी-यिनी-यि (न).
FRAIL, s. (Basket made of rushes) दृशोमयः or नलमयः पेटकः.

FRAILTY, s. भङ्गुरता-त्वं, अस्थैर्यं, अशैर्यं, धृतिहीनता, दीर्घत्वं, अल्पशक्तित्वं, क्षयिता, नष्टरत्नं, अनित्यता, अस्थायिता.

To FRAME, v. a. (Fabricate, form) कृ, सङ्कृ, निर्मा (c. 2. -माति-न्तु, c. 3. -निमाते, c. 4. -मापते), कृप् (c. 10. कल्पयति-यितुं), षट् (c. 10. षटयति-यितुं), विधा (c. 3. -दधाति-धातुं), रच् (c. 10. रचयति-यितुं).

—(Adjust, shape) विरच्, संविधा, समाधा, विन्यस् (c. 4. -अस्यति-असितुं).—(Compose) रच्, विरच्, निबन्ध (c. 9. -बध्नाति-बन्धुं), सङ्गृह् (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं).—(Conform) सादृश्यं कृ, आनुरूप्यं कृ, सदृशीकृ; 'frame a plan in the mind,' उपायं मनसा कृप्.

FRAME, s. (Fabric) निर्माणी, कल्पनं-ना, षटनं.—(Form) आकारः, आकृतिः f., रूपं.—(Body) शरीरं, देहः, गात्रं, गात्रकं, कायः, मूर्तिः f., अङ्गं, वयुः n. (स); 'of a hardy frame,' वज्रदेही-हिनी-हि (न), वज्रशरीरी-रिणी-रि (न).—(Stand, support) मञ्चः-चक्रः, वृक्षः-क्षकः, तलः, उपलम्भः.—(Of a picture) चित्रकोशः, चित्रावरणं, चित्रावेष्टनं, चित्रपरिगतं काष्ठादि.—(Of a window) वातायनपरिगतं काष्ठादि.—(State) स्थितिः f., भावः, अवस्था, वृत्तिः f., दशा; 'frame of mind,' मनोभावः, मनःस्थितिः f.; चित्रमूर्तिः f.; 'frame of body,' शरीरस्थितिः f.—(Structure, system) संस्थानं, संस्थितिः f., स्थितिः f., रीतिः f., प्रवृत्तिः f., व्यूहः-हर्नं.

FRAMED, p. p. रचितः-ता-तं, विरचितः-ता-तं, कल्पितः-ता-तं, षटितः-ता-तं, निर्मितः-ता-तं, कृतः-ता-तं, विहितः-ता-तं.

FRAMER, s. रचकः, विरचकः, कर्ता m. (त्रुं), कारकः, निबन्धा m. (न्यू).

FRANCHISE, s. पौरजनताधिकारः.—(Freedom from burden) मुक्तिः f., विमुक्तिः f., मोचनं, विमोचनं, मोक्षः, अक्षरत्वं, निष्करत्वं, स्वाधीनता.

To FRANCHISE, v. a. मुच् (c. 6. मुचति, मोक्ते, c. 10. मोचयति-यितुं), विमुच्.
See ENFRANCHISE.

FRANGIBILITY, s. भङ्गुरत्वं-ता, भिदुरता, सुभङ्गत्वं, सुभेद्यता, सखदनीयता.

FRANGIBLE, a. भङ्गुरः-रा-रं, सखदनीयः-या-यं, भेद्यः-द्या-धं.

FRANK, a. (Ingenuous, candid) अकपटः-टा-टं, निष्कपटः-टा-टं, अमायः-या-यं, अमायिकः-की-कं, मायाहीनः-ना-नं, विमलाभा-त्वा-त्वं (न), विमलार्थकः-का-कं, अवक्रः-क्रा-क्रं, अगृहभावः-वा-वं, सरलः-ला-लं, दक्षिणः-शा-शं, निर्बलीकः-का-कं.—(Generous) उदारः-रा-रं.

FRANK, s. (Coin) रूपमुद्राविशेषः.—(Letter carried without postage) मूल्यं विना वाहनीयं पत्रं.—(The mark which makes it free) इदं पत्रं मूल्यं विना वाहनीयम् इति पत्रस्योपरिलिखितचिह्नेन सूचं (c. 10. सूचयति-यितुं).

To FRANK, v. a. इदं पत्रं मूल्यं विना वाहनीयम् इति पत्रस्योपरिलिखितचिह्नेन सूचं (c. 10. सूचयति-यितुं).

FRANK-HEARTED, a. उदारचेताः ताः-तः (स), उदारधीः-धीः-धि, विमलाभा-त्वा-त्वं (न).

FRANKINCENSE, s. कुन्दुः m. f., रुकः, कुन्दुः f., रसालं, कूम्भपूषः, सोटीरसः.

FRANKLY, adv. निष्कपटं, कपटं विना, अवक्रं, अमायया, यत्नं, निर्वोचं, निर्बलीकं, सरलं, दाक्षिण्येन, उदारवत्.

FRANKNESS, s. उदारत्वं, औदार्यं, सरलता, सारत्वं, अवक्रता, कपटहीनता, निष्कपटत्वं, मायाहीनता, दाक्षिण्यं, भाग्यगुढता, अमाया, निर्वेलीकता, विमलालता, अकापट्यं.

FRANTIC, a. उन्मत्तः-त्ता-तं, उन्मादः-दा-दं, उन्मादसंरम्भः-म्भ-भं, मदोक्तः-टा-टं, मदविधिः-मा-मं, व्यसन्नः-त्ता-तं, प्रमदः-दा-दं.

FRANTICLY, adv. उन्मत्तवत्, उन्मादवत्, उन्मादविधिप्रवत्, वातुलवत्.
290

FRANTICNESS, s. उन्मत्तता, उन्मादः, उन्मादसंरम्भता, चित्तविध्वंसता, चित्तव्यसन्नता, चित्तविप्रवः, विमोहः, सोन्मादत्वं, वातुलता.

FRATERNAL, a. भावीयः-या-यं, भातृकः-का-कं, भातृसन्धिः-भा-भं.

FRATERNALLY, adv. भातृवत्, भातृरूपेण, सोदरवत्, भावीयप्रकारेण.

FRATERNITY, s. (Brotherhood) भातृत्वं, सौभ्रातृ.—(Association) संसर्गः, संसर्गित्वं, साहित्वं, बन्धुता.—(Body of men associated) सहकारिजनसमूहः.

To FRATERNIZE, v. a. भातृवत् सहितः-ता-तं भू or सह मिल् (c. 6. मिलति-ते, मिलितुं) or संयुक्तः-क्ता-कं भू or सहातवान्-वती-वद् भू.

FRATRICIDE, s. भातृहत्या. भातृवधः, भातृघातः.—(One who murders a brother) भातृघातकः, भातृहा m. (न). भातृघाती m. (न).

FRAUD, s. कपटः-टं, व्याजः, छलं-लना, क्लेशं, कूटः-टं, कौटं, माया, दम्भः, उपधिः m., वचनं-ना, प्रवचना, प्रलम्भः, विप्रलम्भः, अतिसन्धानं, अभिसन्धिः m., न्धानं, प्रपञ्चः, प्रतारणं-शा, कुहकः, व्याकृतिः, संघत्नं, निर्मोलिका, दृढाजिनं, स्खलितं.

FRAUDFUL, a. कपटी-टिनी-टि (न), मायी-यिनी-यि (न). See FRAUDULENT.

FRAUDULENCE, s. कपटता, कापट्यं, कूटता, सव्याजता, धूर्तता, शठता.

FRAUDULENT, a. कपटी-टिनी-टि (न), कापटिकः-की-कं, छली-लिनी-लि (न), मायी-यिनी-यि (न), वधकः-का-कं, प्रवधकः-का-कं, कूटकः-का-कं, कौटः-टी-टं, टिकः-की-कं, छान्त्रिकः-की-कं, दाम्भिकः-की-कं, धूर्तः-ज्ञा-ज्ञं, प्रतारकः-का-कं, सव्याजः-जा-जं, उपधिकः-का-कं, प्रलम्भकः-का-कं, शठः-ठा-ठं, दासद्वान्निकः-की-कं, तर्किलः-ला-लं, स्थगः-गा-गं, कूट in comp.

FRAUDULENTLY, adv. सकपटं, सव्याजं, सकूटं, छलेन, सक्लेशं, धूर्तवत्, वचनाथं, क्लेशवत्, शठवत्, दम्भात्, मायया, समायं.

FRAUGHT, a. (Laden) धुरीणः-शा-शं, धुरीयः-या-यं, भारवान्-वती-वत् (न), पूर्णः-गो-गं, अभिपूर्णः-गो-गं, परिपूर्णः-गो-गं, पर्यमाणः-शा-शं, आकीर्णः-गो-गं, सङ्कीर्णः-गो-गं, सङ्कुलः-ला-लं, गर्भः-भो-भं in comp.; 'fraught with happiness,' मुखावहः-हा-हं.

FRAY, s. कलहः, कलिः m., युद्धं, तुमुलं, द्वन्द्वं, सङ्ग्रामः, समरः, संयुगः, द्विधः, उमरः, डामरः, विरोधः, व्यवक्रोशनं.

To FRAY, v. a. (Rub) यस्त्राचलवद् घर्षणेन जर्जरीभू or रुद्धीभू.

FRAYED, p. p. यस्त्राचलवद् घर्षणेन जर्जरीकः-का-कं or जर्जरीभूतः-ता-तं.

FREAK, s. चापलं, लोत्वं, मनोलीत्यं, बुद्धिचापन्यं, छन्दः n. (स्), लीला, खेल, केलिः m. f., विलासः, विहारः, लहरी, तरङ्गः, असहिः m.

To FREAK, v. a. चिच् (c. 10. चिचयति-यितुं), चित्रकृ, चित्रविचित्रकृ. FREAKISH, a. चपलः-ला-लं, लोलः-ला-लं, केलिकः-का-कं, लीला-खेलः-ला-लं.

FREAKISHLY, adv. चपलं, चापन्यात्, लौल्यात्, मनोलीत्यात्, सलीलं.

FREAKISHNESS, s. चापल्यं, चपलता, लोत्वं, लीलावत्वं, विलासिता.

FRECKLE, s. जटुलः, कालकः, धिमुः m., तिलकः, तिलः, तिलकालकः, चिह्नं.

FRECKLED, a. जटुलचिह्नितः-ता-तं, तिलकी-किनी-कि (न), तिलकः-का-कं.

FREE, a. (Set at liberty) मुक्तः-क्ता-कं, विमुक्तः-क्ता-कं, मोक्षितः-ता-तं, विमोक्षितः-ता-तं, मोक्षितः-ता-तं, विमोक्षितः-ता-तं, निमैक्तः-क्ता-कं, विमुक्तः-हा-हं.—(Not subject to the will of others) स्वाधीनः-ना-नं, अनधीनः-ना-नं, अपराधीनः-ना-नं, अनायतः-ज्ञा-ज्ञं, स्वतन्त्रः-न्दा-न्दं, आत्मतन्त्रः-न्दा-न्दं, विवशः-शा-शं, स्वैरचारी-रिणी-रि (न), स्वैरचारी &c., स्वच्छन्दः-न्दा-न्दं, अनुयाय्यः-या-यं, अभुजिष्यः-या-यं.—(Unshackled) अशङ्कः-द्वा-द्वं, निर्वन्धः-शा-शं, विशृङ्खलः-ला-लं, उच्छृङ्खलः-ला-लं. (Unrestrained)

अयतः -ता -तं, अनियतः -ता -तं, अवशः -शा -शं, निर्यन्तः -ता -तं, अयन्तः -ता -तं, निरवग्रहः -हा -हं.—(Unimpeded) निर्विग्रहः -ग्रा -ग्रं, अविग्रहः -ग्रा -ग्रं -ग्रितः -ता -तं, अविरोधितः -ता -तं, निरवरोधः -धा -धं, अविहतः -ता -तं, निष्प्रायः -हा -हं, असंघातः -धा -धं.—(Free in expenses) मुक्तहस्तः -स्ता -स्तं, त्यागशीलः -ला -लं.—(Not decorous) अनय्यादः -दा -दं, मर्यादातिक्रान्तः -ना -नं.—(Gratuitous) मूल्यं विना दत्तः -त्ता -तं or लज्जः -जा -जं, अक्रोतः -ता -तं, धर्मार्थकः -का -कं.—(Open to all) सङ्गसामान्यः -न्या -न्यं, सङ्गसाधारणः -णी -णं.—(Free in speech) अयन्तिकथः -पा -पं, अयतपाक् *m.f.n.* (च).—(Free from, exempt) वर्जितः -ता -तं, विवर्जितः -ता -तं, मुक्तः -क्ता -क्तं, रहितः -ता -तं, हीनः -ना -नं, शून्यः -न्या -न्यं, विगतः -ता -तं, वीतः -ता -तं or expressed by निर् or अ prefixed; 'free from bias,' मुक्तसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, सङ्गवर्जितः -ता -तं, सङ्गहीनः -ना -नं; 'free from desire,' वीतकामः -मा -मं, विगतकामः -मा -मं; 'free from debt,' अनुणः -णा -णं, अनुणी -णिनी -णि (न), अयतीयेणः -णी -णं; 'free from motive,' निष्कारणः -णा -णं; 'free choice,' स्वेच्छा; 'free course,' प्रसरः.

To FREE, *v. a.* (Set at liberty) मुच् (c. 6. मुचति, मोक्तुं, c. 10. मोचयति -यितुं), विमुच्, निमुच्, मोक्ष् (c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमोक्ष्, विमुञ्ज् (c. 6. -मृजति -सृज्, c. 10. -सर्जयति -यितुं), निस्तृ in caus. (-तारयति -यितुं), वै (c. 1. तारयते, वारुं).—(Free from confinement) बन्धनाद् -मुच्.—(From encumbrance) मुच्, विशुप् in caus. (-शोधयति -यितुं), विग्रात् or भारम् अपनी (c. 1. -नयति -नेतुं) or विनी or द् (c. 1. हरति, हर्तुं) or उद्, निर्विघ्नीकृ, निष्कण्टकं -कां -कं कृ, निष्प्रायहीकृ.—(From doubt) संशयम् अपनी.—(From blame) निदीषीकृ.—(From taxes) अकरीकृ, निष्करीकृ.

FREE-AGENCY, *s.* स्वेच्छा, स्वैरता, स्वातन्त्र्यं, स्वाच्छन्धं, स्वतन्त्रता.

FREE-BOOTER, *s.* दास्युः, साहसिकः, प्रसन्नचौरः, परिपन्थी *m.* (नं), लुण्ठाकः.

FREE-BOOTING, *s.* अपहरणं, चोर्षं, चौरत्वं, अभ्याहारः, साहसं.

FREE-BORN, *a.* अदासतः -जा -जं, अदासेयजातिः -तिः -ति, अदासीपूजः, उदारयोनिः -निः -नि, उदारजातिः -तिः -ति, कुलीनजः -जा -जं.

FREED, *p. p.* or *a.* मुक्तः -क्ता -क्तं, विमुक्तः -क्ता -क्तं, विमोक्षितः -ता -तं, मोक्षितः -ता -तं, वर्जितः -ता -तं; 'freed from confinement,' मुक्तबन्धनः -ना -नं or बन्धनमुक्तः -क्ता -क्तं; 'from desire,' विगतकामः -मा -मं, कामातीतः -ता -तं.

FREEDMAN, *s.* मुक्तजनः, दास्यमुक्तः, दास्यमोक्षितः, दास्यद्विमोक्षितः.

FREEDOM, *s.* (Liberty) मुक्तिः *f.*, विमुक्तिः *f.*, मोक्षः, विमोक्षः -क्षणं, विमोचनं, वैमुक्तं, परिमोक्षणं.—(Freedom from slavery) दास्यमुक्तिः *f.*, दास्यमोक्षः, अदास्यं, अदासत्वं.—(From confinement) बन्धनमुक्तिः *f.*—(From obstacle or restraint) निर्विग्रहा, विग्रमुक्तिः *f.*, निर्यन्तं -यन्तं, निरवरोधता, उच्छृङ्खलता, अयन्तित्वं.—(Independence) स्वाधीनता, स्वतन्त्रता, अवशता, स्वातन्त्र्यं, अनधीनता.—(Freedom of will) स्वेच्छा, स्वाच्छन्धं, स्वैरता.—(Want of decorum) अनय्यादा, अविनयः, मर्यादातिक्रमः.—(Freedom of a city) स्वाधीनपुराधिकारः, पौरजनधिकारः.—(Exemption from) मुक्तिः *f.*, विरहः, राहित्यं, शून्यता, अभावः, असम्भवः; 'freedom from taxes,' अकरत्वं, निष्करत्वं; 'from war,' युद्धाभावः.

FREE-HEARTED, *a.* उदारचेताः -ताः -तः (स्), अगूढभावः -वा -वं.

FREEHOLD, *s.* स्वाधीनभूमिः *f.*, अपराधीनभूमिः *f.*, आत्माधीनक्षेत्रं.

FREEHOLDER, *s.* स्वाधीनभूमिपारो *m.* (नं), आत्माधीनभूमिपारो, स्वाधीनक्षेत्रपारो.

FREELY, *adv.* (Without restraint) निर्विग्रहं, निर्यन्तं, निष्प्रायं, निर्यन्तं, निरवरोधेन, अनिवारितं, असंघातं.—(Voluntarily) कामं, प्रकामं, कामतस्, स्वच्छन्दात्, स्वेच्छया.—(Copiously) बाहुल्येन, बहुशस्.—(Without persuasion) अयाचितं.—(Gratuitously) मूल्यं विना.

FREE-LIVER, *s.* बहुशशी -शिनी -शि (नं), अत्याहारो -रिणी -रि (नं), कुक्षिम्भरिः -रिः -रि.

FREEMAN, *s.* अदासः, स्वाधीनः, अपराधीनः, अपरावशः, स्वतन्त्रः.

FREEMASON, *s.* परस्पररोपकरणार्थं संसर्गिणां जनानां गथाभ्यन्तरः.

FREE-MINDED, *a.* अय्याकुलचित्तः -त्ता -तं, चिन्ताशून्यमनः -नाः -नः (स्).

FREENESS, *s.* (Freedom from restraint) निर्विग्रहा, निर्यन्तं -यन्तं, निरवरोधता, उच्छृङ्खलत्वं.—(Of speech) वागयतत्वं.—(Frankness, openness) अगूढशीलता, निष्कपटता.—(Liberality) मुक्तहस्तत्वं, त्यागशीलता.

FREE-SPOKEN, *a.* अयन्तिकथः -पा -पं, अयतपाक् *m.f.n.* (च), स्पष्टवाक् *m.f.n.*

FREE-STONE, *s.* गृहनिर्माणे प्रयुक्तः सुदृढप्रसरविशेषः.

FREE-THINKER, *s.* नास्तिकः, धर्मोद्वेगं निन्दकः, देवनिन्दकः, धर्माधमानी *m.* (नं).

FREE-WILL, *s.* स्वेच्छा, स्वच्छन्दात्, स्वाच्छन्धं, स्वकामः, यदृच्छा.

FREE-WOMAN, *s.* अदासी, स्वाधीना स्त्री, अनधीना, स्वैरचारिणी.

To FREEZE, *v. n.* अतिशीतलत्वाद् घनीभू or संहतीभू or संहन् in pass. (-हन्ते), अतिशीतोदकवत् शीनीभू or शैवे (c. 1. श्यायते, श्यातुं) or हिमपिण्डान् बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), हिमपिण्डीभू, शीतीभू, शीनीभू, श्यानीभू, जडीभू.

To FREEZE, *v. a.* अतिशीतलत्वाद् घनीकृ or संहतीकृ or हिमपिण्डरूपेण संहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं) or शैवे in caus. (श्यापयति -यितुं) or श्यानीकृ, शीतीकृ, जड (nom. जडयति -यितुं).

FREIGHT, *s.* (Cargo of a ship) नौकाभारः, नौभारः, नौकास्थद्रव्याणि, पोतस्थं भासं, नाविकं, पोतिकं.—(Fare) आतरः, तरपस्थं, तारिकं, तार्यं, अनुतरं.

To FREIGHT, *v. a.* नौकायां द्रव्याणि निविश in caus. (-वेशयति -यितुं) or आरुह् in caus. (-रोपयति -यितुं) or द्रव्यैः पू (c. 10. पूरयति -यितुं).

FREIGHTED, *p. p.* द्रव्यपूरितः -ता -तं, आरोपितभासः -भासं -भासं or गृहीतभासः.

FREIGHTER, *s.* नौकायां भासदनिवेशकः or द्रव्यनिवेशकः, नौकापूरकः.

FRENETIC, *a.* See FRANTIC.

FRENUM, *s.* (In anatomy) सेवनं, सीवनी.

FRENZIED, *a.* उन्मादवान् -वती -वत (नं), विक्षिप्तचित्तः -त्ता -तं.

FRENZY, *s.* उन्मादः, चित्तविप्रवः, चित्तविभ्रमः, प्रमाद्यं, आवेशः.

FREQUENCY, FREQUENCY, *s.* बहुत्वं -ता, बाहुल्यं, नित्यता -त्वं, अभीक्ष्णता, यौनः पुन्यं, पुनःपुनस्त्वं, अपरितिः *f.*, अविरामः, निरन्तर्यं.

FREQUENT, *a.* नित्यः -त्ता -तं, नैमित्तिकः -की -कं, अभीक्ष्णः -क्ष्णा -क्षणं, पुनःपुनर् वस्त्रेमानः -ना -नं, बहुशः or बहुवारं or अनेकशः or मुहुर्मुहुर् यत्मानः -ना -नं, सततः -ता -तं, अविगतः -ता -तं.

To FREQUENT, *v. a.* सेव् (c. 1. सेवते -यितुं), नियेव्, नित्यम् आशि (c. 1. -अयति -ते -यितुं), पुनःपुनः or बहुवारम् अभिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) or अभ्यागम्, जुप् (c. 6. जृपते, जोपितुं), गाह् (c. 1. गाहते -हितुं).

FREQUENTATIVE, *s.* (Verb in grammar) यङ्लुगन्तः, यङन्तः.

FREQUENTED, *p. p.* सेवितः -ता -तं, नियेवितः -ता -तं, आश्रितः -ता -तं, जुहः -हा -हं, आकीर्णः -णी -णं, आचरितः -ता -तं.

FREQUENTING, *s.* सेवनं, नियेवणं, आश्रयणं, मुहुर् अभ्यागमनं, सङ्गतिः *f.*

FREQUENTLY, *adv.* बहुशस्, भूयस्, भूयोभूयः, मुहुस्, मुहुर्मुहुस्, असकृत्, अनेकशस्, बहुवारं, बहुकृत्वस्, अनेककृत्वस्, नित्यं, पुनःपुनर्, वारंवारं.

अभोक्ष्यं, प्रायस, प्रायेण, प्रायशम, वारेण, शश्वत, सततं.
 FRISCO, s. (Coolness) शीतलता. —(Painting) मखोदकं, मखोदकचित्रं.
 FRESH, a. (New, recent) नयः-वा-वं, अभिनयः-वा-वं, प्रतिनयः-वा-वं, नूतनः-ना-नं, प्रत्ययः-या-यं, मद्यस्कः-स्का-स्कं, सद्यस्कालीनः-ना-नं, नवीनः-ना-नं, अग्राचीनः-ना-नं.—(Not faded) अग्नानः-ना-नं, विग्नानः-ना-नं, अविकलः-ला-लं, अशुष्कः-ष्का-ष्कं.—(Recently obtained) मद्यःप्राप्तः-प्रा-प्तं.—(Cool) शीतलः-ला-लं.—(Somewhat strong) ईपवीर्यः-र्यः-र्यं, ईपव्यवः-ला-लं.—(With unimpaired vigor) अद्यतवीर्यः-र्यः-र्यं, अविकलतेजाः-जाः-जां (स), अग्नानः-ना-नं, अग्नानः-ना-नं.—(Fresh colored) नववर्णः-र्णा-र्णं, रक्तवर्णः-र्णा-र्णं.—(Not salt) अलवणः-णा-णं.—(Full of spirit) सरसः-सा-सं, रसिकः-का-कं, रसी-मिनी-सि (न); 'fresh butter,' नयनी-नीतं.

TO FRESHEN, v. a. नयीकृ. शीतलीकृ. सरसीकृ. लावण्यं दृ (c. 1. हरति, हर्तुं).
 TO FRESHEN, v. n. (Grow brisk) ईपवीर्यणीभू. ईपवीर्यीभू. ईपव्यवलीभू.
 FRESHLY, adv. (Newly) मद्यम. नयं. अभिनयं. प्रत्ययं.—(Briskly) ईपव्यवर्णं. ईपवीर्यं. ईपव्यवर्णं.—(Coolly) शीतलं; 'freshly heated,' मद्यमः-मा-प्तं.

FRESHMAN, s. नवशिशुः. नवलावः. नूतनशिशुः. प्राथमकल्पकः.
 FRESHNESS, s. (Newness) नयता-त्वं, अभिनयत्वं, नूतनता-त्वं, नवीनता, प्रत्ययता. (Vigor) अग्नानि. f. वीर्यं, तेजः n. (स), अविकलः, अग्नानि. f. अग्नानि. f.—(State of not being withered or impaired) अशीर्यता, अग्नानता, अशीर्यता, अद्यतत्वं, अविकलत्वं.—(Freedom from salt) अलवण्यं. (Briskness) ईपवीर्यता, सचलता.—(Of color) नववर्णः, रक्तवर्णः, अरुणवर्णः.

FRET, s. (Of the sea) समुद्रजोषः. इतस्ततो वीचिप्रलोटनं or ऊर्मिप्रलोटनं.—(Vexation of mind) आत्मद्रोहः, आत्मक्रोशः, आत्मपीडा, स्वमनस्तापः. रुचिन्नयोभः, अग्नानि. f., उद्वेगः.

TO FRET, v. a. (Vex) व्यथ (c. 10. व्यथयति-यितुं), तप् (c. 10. तापयति-यितुं), परितप, सनप, बाध (c. 1. बाधते-यितुं), क्रिश (c. 9. क्रिशनति, क्रेशितुं), क्षुभ (c. 10. क्षोभयति-यितुं).—(Chafe) घृष (c. 1. घर्षति-यितुं), आघृष, घर्षणेन तप or घर्षतीकृ or घर्षणीकृ.

TO FRET, v. n. (Be vexed) व्यथ (c. 1. व्यथते-यितुं), तप् in pass. (तप्यते), परितप, सनप, सातप, क्रिश (c. 1. क्रिश्यते, क्रेशितुं), उद्विज (c. 6. विजते-जितुं), गच (c. 1. शोचति-चितुं), चर (c. 1. चरति-रितुं), संचर, दर्शनस (nom. दर्शनायते), आत्मानं तप् (c. 10. तापयति-यितुं), क्षुभ (c. 1. क्षुभति, क्षोभितुं).—(Wear away by friction) घर्षणेन क्षि in pass. (क्षीयते) or परिक्षीयते.

FRICTION, s. आत्मद्रोही-हिणी-हि (न), शीघ्रकोपी-पिनी-पि (न), आत्मतापी-पिनी-पि (न). वक्रभावः-वा-वं, दुष्प्रकृतिः-ति-ति, दुर्मेताः-ना-ना (रु)

FRICTION, adv. वक्रभावेन, वक्रप्रकृतितात्, दुष्प्रकृतितात्, समनस्तापं.

FRICTION, s. आत्मद्रोहः, आत्मक्रोशः, आत्मपीडा, स्वमनस्तापः, स्वचिन्नयोभः, भावयक्रता, प्रकृतिवक्रता, प्रतीपता, सदाप्रतीपत्वं, उद्वेगः, अग्नानि. f.

FRIED, p. p. व्यथितः-ता-तं, क्रिशः-ष्टा-ष्टं, सनाथितः-ता-तं, पीडितः-ता-तं, बाधितः-ता-तं.—(Rubbed) घर्षितः-ता-तं.

FRET, v. a. व्यथस्त्रेखाङ्कृतः-ता-तं, व्यथस्त्रेखारूपेण तष्टः-ष्टा-ष्टं.

FRETWORK OF FRET, s. व्यथस्त्रेखारूपं तद्व्यवस्थं n. (न).

FRIABILITY, s. वर्णयोग्यता, सुवर्णनीयता, भङ्गुरत्वं, भिद्युता.

FRIABLE, a. सुवर्णनीयः-या-यं, वर्णयोग्यः-या-यं, भिद्युतः-रा-रं, भङ्गुरः-रा-रं, सुभेद्यः-ष्टा-ष्टं, सुसहनीयः-या-यं.

FRIAR, s. सन्त्यासी m. (न), तपस्वी m. (न), योगी m. (न), मुनिः m., वैरागी m. (न).

FRIARY, s. मठः, सन्त्यासिनी मठः, आश्रमः, तपोवनं, विहारः.

FRICASSEE, s. पश्चिमादिमांसनिष्कृतिं सरसभोजनं or सद्यन्नभोजनं, रसकः, मांसव्यन्नं.

TO FRICASSEE, v. a. पश्चिमादिमांसं रसादिना सह or व्यन्ननादिना सह निष्कृष्य (c. 1. कृषति-यितुं).

FRICTION, s. घर्षणं, आघर्षः-घर्षं, मर्दयः, उद्वेगं, अभिघर्षणं, निघर्षणं, उपघर्षणं, परस्परघर्षणं, मर्दनं, अभिमर्दनं, परिमर्दनं, परिमर्शः, आघट्टनं, विघट्टनं, उद्वट्टनं, मार्जनं, परिमार्जनं.

FRIDAY, s. शुक्रवारः, कुलवारः, भृगुवारः, सप्ताहस्य षष्ठवारः.

FRIED, p. p. भृष्टः-ष्टा-ष्टं, भर्जितः-ता-तं, भष्टः-ष्टा-ष्टं, कन्दुपक्क-क-कः; 'fried meat,' चुम्तं, भट्टकं; 'fried grain,' लाजाः m. pl., अद्यतं-ताः m. pl., धानाः f. pl., भृष्टयवः.

FRIEND, s. मित्रं, मुदत् m. (द), सखा m. (खि), बन्धुः m., वयस्यः, शिष्यः, खेही m. (न), बान्धवः, सहायः, अनुरागी m. (न), प्रणयी m. (न), मुदत्तमः, हितः, हितकारी m. (न), प्रियकृत m., सखः m. (स), अनुकूलः, विभावः, केलिकरः, सङ्गी m. (न), साथ्यः; 'friend of the same age,' सवयाः m. (स), वयस्यः; 'female friend,' सखी f.; 'an old friend,' चरमित्रं; 'a true friend,' सन्मित्रं; 'my friend,' सखे voc. c. m., सखि voc. c. f.

TO FRIEND, v. a. मित्र (nom. मित्रियते-यितुं), सखिपूर्वं कृ or साथ्या (c. 1. तिष्ठति-स्थातुं), उपकृ, अनुग्रह (c. 9. गृह्णाति-ग्रहीतुं).

FRIENDLESS, a. मित्रहीनः-ना-नं, बन्धुहीनः-ना-नं, सख्युः-न्युः-न्युः, अवान्धवः-यी-यं, असहायः-या-यं, निःसहायः-या-यं, सनाथः-था-यं, अलवनाथः-था-यं, निराश्रयः-या-यं, अशरणः-णा-णं, निरवलम्बः-ष्टा-ष्टं, बान्धवोन्मिक्तः-ता-तं.

FRIENDLESSNESS, s. मित्रहीनता, बन्धुहीनता, असहायता, निराश्रयत्वं.

FRIENDLINESS, s. मित्रत्वं, सौहृद्यं, बन्धुता, प्रीतिः f., सखित्वं, प्रणयः, प्रेम n. (न), प्रियता, अनुरागः, अनुकूलता, उपकारशीलता, हितता, हितेच्छा, हितकाम्या.

FRIENDLY, a. हितः-ता-तं, हितैषी-पिणी-पि (न), हितवान्-वती-वत् (त), हितकामः-मा-मं, हितप्रेम्णः-ष्णः-ष्णु, सुहितः-ता-तं, मैत्रः-त्री-वं, मित्रः-त्रा-वं, साथ्यः-यी-यं, मुदत्तमः-मा-मं, कृतज्ञः-त्रा-वं, अनुरागी-गिणी-गि (न), प्रणयी-पिनी-पि (न), सप्रणयः-या-यं, खेही-हिनी-हि (न), शिष्यः-ग्या-ग्यं, खेहशीलः-ला-लं, प्रीतिमान्-मती-मत् (त), सानुरागः-गा-गं, प्रियकृतः-रा-रं, प्रियकृत m. f. n., हितकरः-री-रं, अनुकूलः-ला-लं, अनुयाही-हिणी-हि (न), उपकारशीलः-ला-लं, मुदत्तयः-या-यं, प्रियतमः-मा-मं; 'friendly-minded,' हितबुद्धिः-द्धिः-द्धिः; 'friendly to all creatures,' कृतभूतमैत्रः; 'friendly dispute,' प्रीतिकलहः, प्रीतिवादः.

FRIENDLY, adv. मित्रवत्, बन्धुवत्, हितवत्, शिष्यवत्, मित्रतात्, प्रियं.

FRIENDSHIP, s. मित्रत्वं-ता, मैत्र्यं, मैत्री, सौहृद्यं, सौहार्दं, मुदत्ता, सख्यं, साथ्यं, सखित्वं, बन्धुता, खेहः, प्रणयः, प्रीतिः f., प्रेम n. (न), प्रियता, साहाय्यं, सहायता, अनुरागः, सामप्रदीनं; 'to form friendship with another,' अन्यस्मिन् प्रीतिं कृ.

FRIEZE, s. (Coarse cloth) मूलपटं, मूलशाटकः, चराशिः m.—(In architecture) महाभवनस्य यो दीर्घचतुरस्रो भागः स्तम्भाभ्यन्तरं अवलम्बते स च उच्चप्रकारेण तक्षितैर नानाजानुप्रतिमानैर ललङ्घितः.

FRIGATE, s. युद्धनौका, महायुद्धनौका, वृहद्युद्धनीः f.

FRIGHT, s. वासः, सन्तापः, भयं, साध्यसं, सङ्का, भीतिः f., परिकम्पः,

उड्डेगः, चातङ्कः, भीषणः, दारः.

To FRIGHT, FRIGHTEN, *v. a.* भी in caus. (भाययति -यितुं or भीषयति -यितुं), चस् in caus. (चासयति -यितुं), सन्स्, विचस्, उत्तस्, उड्डिन् in caus. (-वेजयति -यितुं), कम्प् in caus. (कम्पयति -यितुं), विकम्प्. FRIGHTENED, *p. p.* भीतः -ता -तं, चासितः -ता -तं, वस्तः -स्ता -स्तं, सन्वस्तः -स्ता -स्तं, विचस्तः -स्ता -स्तं, भीषितः -ता -तं, भयाहः -हो -हं, भयानुरः -रा -रं, भयाक्रान्तः -ना -नं, शङ्कितः -ता -तं, अभिशङ्कितः -तः -तं, द्रितः -ता -तं, ससाध्वसः -सा -सं, चकितः -ता -तं, तजितः -ता -तं.

FRIGHTFUL, *a.* दारुणः -णा -यं, भयानकः -की -कं, भयङ्करः -रा -रं, भयावहः -हा -हं, घोरः -रा -रं, भीमः -मा -मं, भैरवः -वी -वं, सुभैरवः -वी -वं, भीरुमयः -यी -यं, रौद्रः -द्री -द्रं, चासकरः -रा -रं, विकटः -टा -टं, उग्रः -या -यं, करालः -ला -लं, शङ्काजनकः -का -कं, उड्डेगः -नीयः -या -यं 'in appearance,' भीमदर्शनः -ना -नं, रौद्रदर्शनः -ना -नं, करालवदनः -ना -नं.

FRIGHTFULLY, *adv.* दारुणं, घोरं, भयानकं, उग्रं, भैरवं, सुभैरवं, रौद्रं.

FRIGHTFULNESS, *s.* दारुणता -त्वं, घोरता -त्वं, दारुस्वं, उग्रता -त्वं, रौद्रता.

FRIGID, *a.* (Cold) शीतलः -ला -लं, शीतः -ता -तं, शिशिरः -रा -रं, हिमः -मा -मं, अनुष्णः -ष्णा -ष्णं, जडः -डा -डं, सुपीमः -मा -मं, (Wanting in affection) निःस्नेहः -हा -हं, स्नेहशून्यः -न्या -न्यं.

FRIGIDITY, *s.* (Coldness) शीतता, शीतलता, शीतं, शीतं, हिमं, जडता, जाड्यं, सुपीमः. —(Of affection) निःस्नेहता, नैःस्नेयं.

FRIGIDLY, *adv.* शीतलं, शिशिरं, शीतेन, जाड्येन, जडं, स्नेहं विना.

FRILL, *s.* विरलांशुकमय जम्बिबद् उन्नतानतो यस्मालङ्कारः, यस्माच्चलं, सच्चलः, यस्माच्चलः *f.* ऊर्ध्वाकारांशुकमयो यस्मालङ्कारः, जम्बिबद्शुकमयो यस्मानुबन्धः.

FRINGE, *s.* सच्चलः, यस्माच्चलः -लं, तटी, तटिः *f.* वस्तिः *m.* दशा, शिपिलतनुमयो यस्माच्चलङ्कारः or यस्माद्यनुबन्धः.

TO FRINGE, *v. a.* पृथेक्ताचलेन अलङ्कृतं, शिपिलतनुभिर् यस्मादिकोटिम अलङ्कृतं.

FRIPPERY, *s.* जीर्णवस्त्रावधिक्रयिकः, चौरवस्त्रापायी *m.* (नं).

FRIPPERY, *s.* (Old clothes) जीर्णवस्त्रं, चौरवस्त्रं, चौराणि *n. pl.* वस्त्रसङ्घाः *m. pl.* उच्छिद्यवस्त्रं. —(Useless matter) निरर्थकं, मृगार्थकं, उच्छिद्यं.

To FRISK, *v. n.* चित्रग्रहयात्रा क्रौडि (c. 1. क्रौडिति -ते -डितुं) or प्रक्रौडि or विक्रौडि, or इतस्ततः भ्रु (c. 1. प्रवते, प्रोतुं) or नृत् (c. 4. नृत्यति, नर्तितुं) or रम् (c. 1. रमते, रन्तुं) or खेला (nom. खेलायति) or हस्तपादादि सच्चल in caus. (-चालयति -यितुं).

FRISKER, *s.* चित्रग्रहयात्रा इतस्ततः प्रवकः or नर्तकः or खेलाकारी *m.* (नं).

FRISKY, *a.* दृढः -हा -हं, चित्रग्रहयात्रा इतस्ततः क्रौडमानः -ना -नं or प्रवन्-शीलः -ला -लं, प्रदृढः -हा -हं, प्रकुलः -ला -लं, आनन्दी -न्दिनी -न्दि (नं), खेलाकारी -रिणी -रि (नं).

FRITH, *s.* समुद्रस्य सङ्कटपथः, सङ्कटं, सम्भेदः, सङ्गमः.

FRITTER, *s.* भृष्टपिष्टकविशेषः, भृष्टापूर्पः. —(Fragment) खण्डः -खण्डः, अखण्डः -लं, विदलं.

To FRITTER, *v. a.* खण्ड् (c. 10. खण्डयति -यितुं), खण्डशः कृ, शकलोकृ; 'fritter away,' अल्पम् अल्पं or खण्डं खण्डं क्षिप्त्वा न्यूनीकृ or क्षीणीकृ or क्षि in caus. (क्षययति -यितुं).

FRIVOLITY, FRIVOLOUSNESS, & लघुता, लाघवं, लघुवृत्तिर्त्वं -ता, लघुकर्मकारिर्त्वं, तुच्छवृत्तिर्त्वं, तुच्छता, चपलता, चापलं, चपलवृत्तिर्त्वं, आनर्थक्यं, निरर्थकता.

FRIVOLOUS, *a.* लघुः -युः -युः, लघुवृत्तिः -रिः -रिः, लघुकर्म्यो -म्यो -म्यं (नं), चपलः -ला -लं, चपलवृत्तिः -रिः -रिः, तुच्छकर्म्यो &c., अनर्थकवृत्तिः -रिः.

-रिः, निरर्थककर्मकारी -रिणी -रि (नं); 'in mind,' लघुचेता -ता -तः (मं).

FRIVOLOUSLY, *adv.* लघु, लाघवेन, लघुवृत्तिना, चापलं, निरर्थकं.

To FRIZ, FRIZZLE, *v. a.* कुञ्ज् (c. 1. कुञ्जति -यितुं, c. 10. कुञ्जयति -यितुं), आकुञ्ज्, व्यावृत्त् in caus. (-वर्जयति -यितुं), बन्धुरीकृ, उन्नतानतीकृ.

FRO, *adv.* (To and fro) इतस्ततः, इतश्चेतम, अये पश्चात्; 'going to and fro,' गमनागमनं, गतागतं, प्रतिगतागतं, यातायातं.

FROCK, *s.* (Upper garment) उन्नरीयं. —(Gown) शाटः -टी -टकः, स्त्रीकटीयम्.

FROG, *s.* भेकः, मण्डकः, प्रयः, प्रवगः, प्रवगतिः *m.*, प्रवङ्गमः, दुर्दूरः, पङ्गः, वर्षाभः *m.*, वर्षाघोषः, वृष्टिभूः *m.*, दुर्दरीकः, गृध्रघोषः *m.* (मं), अलिमकः, अजिह्वः, शवः, शालूरः, सालूरः; 'female,' भेकी, मण्डकी. —(Of a horse's foot) सञ्चलुरमयं.

FROGGY, *a.* भेकपूरीः -शी -शं, मण्डकपूरीः -शी -शं, दादूरः -री -रं.

FROLIC, *s.* क्रौडा, खेला, विहारः, लीला, क्रौडाकौतुकं, कौतुकं, विलासः, विलसनं, परीहामः, केलिः *m. f.*, छन्दः *n.* (मं); 'of a call,' शालीढकं.

To FROLIC, *v. n.* क्रौड् (c. 1. क्रौडिति -ते -डितुं), प्रक्रौडि, विक्रौडि, सङ्क्रौडि, परिक्रौडि, विलस (c. 1. -लसति -मितुं), रम् (c. 1. रमते, रन्तुं), विट् (c. 1. -हरति -हन्तुं), खेला (nom. खेलायति), लल (c. 1. ललति -लितुं).

FROLICOME, *a.* विलासी -मिनी -मि (नं), लीलावान् -वती -वत (तं), क्रौडावान् &c., केलिकः -का -कं, क्रौडापरः -रा -रं, केलिपरः -रा -रं, खेलापरः -रा -रं, उल्लसः -मा -मं, उल्लसितः -ता -तं, समुल्लसितः -ता -तं, विहारो -रिणी -रि (नं), कलाकेलिः -लिः -लि.

From, *prep.* In phrases where it denotes procession, derivation, deliverance, extraction, separation, distance, emission, removal, the reason or motive of any act, and the ground or cause of any thing, it is usually expressed by the abl. case. It is also expressed in some phrases by such words as सकाशात्, मध्यात्, प्रभृति, आरभ्य, or even by the prep. आ with the abl. c. The following are examples; 'coming out from his house,' निःमूय गृहात्; 'from avarice anger arises,' लोभात् क्रोधः प्रभवति; 'even from poison nectar may be taken,' विषाद् अणुं अमृतं यावत्; 'he delivers me from danger,' वायते मां भयात्; 'Krishna is a hundred kos from Somanāth,' कृष्णः शतं क्रौडाः सोमनाथात्; 'he separates the good from the bad,' साधून् दुष्टेभ्यः पृथक्करोति; 'having discharged an arrow from the bow,' वार्षं धनुषः प्रक्षिप्य; 'he rises from his seat,' आसनाद् उन्निरिति; 'from fear of punishment,' दण्डभयात्; 'from unsteadiness of mind,' अनवस्थितचिन्तनात्; 'from being founded on observation,' प्रत्यक्षमूलत्वात्. The abl. c. is also used to express 'from' in the sense of *since*; as, 'from childhood,' बाल्यात् or बाल्यतः; 'from the earliest period of the world,' जगदादम्ब-कालात्, but in these cases प्रभृति or आरभ्य or अवधि are often added, or आ may sometimes, but very rarely, be pre-fixed; as, 'from childhood,' बाल्यात् प्रभृति, आबाल्यात्, आबाल्यकालात्; 'from birth,' जन्मतः प्रभृति, जन्मत आरभ्य, आगन्मतः, जन्मायधि, 'from the very first glance,' प्रथमदर्शनसंज्ञात् प्रभृति. The word सकाशात् is used in such phrases as, 'from the presence of the king,' राजसकाशात्; 'an order from the council,' म्हासकाशाद् आज्ञा. The word मध्यात् in such phrases as, 'from among the soldiers,' सैन्यमध्यात्. Other

examples of the modes of expressing 'from' are, 'from the top to the bottom,' ऊर्ध्वद् अधःपर्यन्तं; 'from the hole of the weasel to the hole of the serpent,' नकुलविषाद् चारभ्य सर्पविषरं यावत्; 'from birth to death,' जन्मावधि मृत्युपर्यन्तं, 'from that time forth,' तदाप्रभृति, तत्कालाद् प्रभृति; 'from this day,' अद्यारभ्य, अद्यप्रभृति, अद्यावधि; 'from city to city,' पुरात् पुरं; 'from the beginning to the end,' प्रथमात्प्रभृति or आग्रयमाद् अन्तं यावत्, अनुपूर्वशः; 'Let them be told from me,' उच्यन्तां मम वचनात्; 'from any one soever,' यतः कुतश्चित्; 'from above,' ऊर्ध्वात्, उपरिष्ठात्; 'from below,' अधस्तात्, अधःस्थानात्; 'from behind,' पश्चिमभागात्; 'from far,' दूरात्, दूरतः; 'from hence,' इत्थं, अतः; 'from without,' बहिर्देशात्; 'from within,' अन्तर्नरात्.

FRONT, *s.* (Face) मुखं, यदनं, जाननं, चास्यं.—(Forehead) मूर्ध्ना *m.* (नं), शिरः *n.* (सं), ललाटे.—(Fore part of any thing) अग्रं, अग्रभागः, अग्रदेशः, अग्रोशः, मुखं, मूर्ध्ना; 'in front,' अग्रे, अग्रतः, पुरम्, पुरतः, पुरस्तात्, सम्मुखे -खं, अभिमुखे -खं, प्रतिमुखे -खं, अभितम्, साक्षात्, समक्षं, प्रत्यक्षं; 'in front of the assembly,' सभासाक्षात्; 'in front of the army,' अनीकस्य पुरः; 'in the front, at the head,' अग्रे, मूर्ध्नि, पुरि; 'the front of the army,' रणमूर्ध्ना, समरमूर्ध्ना, सेनामुखं, सेनाग्रं; 'front ranks,' अग्रानीकं; 'to place in front,' पुरस्कृ.

To FRONT, *v. a. and n.* सम्मुखीभू, अभिमुखीभू, प्रतिमुखीभू, सम्मुखे पृत् (c. 1. यन्नेते -चिन्ते).—(Be opposite to) expressed by मुख or अभिमुख in comp.; as, 'to front the south,' दक्षिणमुखः -खी -खं भू; 'to front the east,' प्राञ्चमुखः -खी -खं भू.

FRONTAGE, *s.* गृहस्य or गृहसमूहस्य सम्मुखभागः or अग्रभागः, मग्नचित्तिमुखं.

FRONTAL, *a.* लालाटिकः -को -कं, ललाटसम्बन्धी -न्यनी -न्य (नं).

FRONTAL, *s.* (Fillet) ललाटपट्टः -ट्टः, ललाटवेष्टनं, मूर्ध्वेष्टनं, मल्लकबन्धनी; 'of an elephant,' कुम्भः, घटः.

FRONTIER, *s.* सीमा, देशान्तः -न्तं, समन्तः, सामन्तं, प्रान्तः, देशसमन्तः, देशप्रान्तः, पर्यन्तः -न्तं, उपान्तः -न्तं; 'dwelling on the frontier,' सामन्तवासो -सिनी -सि (नं), पर्यन्तस्थः -स्था -स्थं.

FRONTIER, *a.* सामन्तः -न्तो -न्तं, सीमावर्ती -चिनी -चि (नं).

FRONTING, *part.* सम्मुखः -खा -खी -खं, सम्मुखीनः -ना -नं, अभिमुखः -खा -खी -खं, प्रतिमुखः -खा -खं, अभिमुखगतः -ता -तं; 'fronting the north,' उत्तराभिमुखः -खा -खं, उदङ्मुखः -खी -खं.

FRONTISPIECE, *s.* (Of a book) अलङ्करणार्थं पुस्तकस्य प्रथमपृष्ठसम्मुखे मुद्रिता वस्तुप्रासङ्गिकी प्रतिमा, यन्त्राद्य प्रतिमा or मुद्रा.—(Of a building) गृहस्य अग्रभागः, गृहमुखं.

FRONTLESS, *a.* निलिन्तः -न्ता -न्तं, ललाहीनः -ना -नं, पृष्ठः -ष्टा -ष्टं.

FRONTLET, *s.* ललाटपट्टः -ट्टः, ललाटवेष्टनं, मूर्ध्वेष्टनं, शिरोबन्धनी.

FRONT, *s.* हिमं, तृषारः, नीहारः, अवशयायः, प्रालेपं, निहारः, तीपारं, हिमानी, हिममहतिः *f.* हिमिका, तुहिनं, शिशिरं, मिहिका, महिका, खनलं, रक्षं, इन्द्राग्निधूमः, भस्मतूलं, कुम्भटिः *f.* -टिका; 'hoar-frost,' तृषारकणः.

FROST-BITTEN, *a.* हिमोपहतः -ता -तं, तृषारोपहतः -ता -तं, शीतोपहतः -ता -तं.

FROSTED, *a.* (In cookery) तृषारकणमदृशशकैरान्वितः -ता -तं.

FRONTY, *a.* हिमः -वा -वं, हिमवान् -वतो -वत् (नं), हिमः -नी -नं, हिम्यः -स्था -स्थं, नीहारवान् &c. तृषारः -रा -रं, तीषारः -री -रं, तृषारवान् &c.

FROTH, *s.* केनः, भस्मः -खं, मुरामलः, कारोत्तः, कारुणः, उषीहः, परझः.

To FROTH, *v. n.* केन (nom. केनायते), मख (nom. मखायते), उत्तेकं कृ, उत्तेचनं कृ.

FROTHINESS, *s.* केनता, केनलता, केनिलत्वं, केनपक्षं.—(Emptiness) शून्यता -त्वं, असारता, निःसारता, अनर्थकता.

FROTHY, *a.* केनलः -ला -लं, केनिलः -ला -लं, केनी -निनी -नि (नं), केनवान् -वतो -वत् (नं), केनमयः -यो -यं.—(Empty) शून्यः -न्या -न्यं, असारः -रा -रं, निःसारः -रा -रं, सारहीनः -ना -नं, तुच्छः -च्छा -च्छं, लघुः -घुः -घु.

FROUZY, *a.* दुर्गन्धः -न्या -न्यं, पृतिगन्धः -न्या -न्यं, उग्रगन्धः -न्यः -न्यः.

FORWARD, *a.* प्रतीपः -पा -पं, विप्रतीपः -पा -पं, विपरीतकारी -रिणी -रि (नं), प्रतिकूलः -ला -लं, अवश्यः -इया -इयं, अविनेयः -या -यं, अदम्यः -म्या -म्यं, अदमनीयः -या -यं, वक्रभावः -वा -वं, कर्कशभावः -वा -वं, उच्चुल्लसः -ला -लं, विलोमः -ना -नं, उल्लङ्घितशासनः -ना -नं.

FORWARDLY, *adv.* प्रतीपं, प्रतिकूलं, वक्रभावेन, कर्कशभावेन, प्रतीपशीलत्वात्.

FORWARDNESS, *s.* प्रतीपता, प्रतिकूलता -त्वं, अवश्यत्वं, अविनेयता, अदम्यत्वं, भाववक्रता, वक्रशीलता, कार्कश्यं.

To FROWN, *v. n.* भ्रूमङ्गं कृ, भ्रुकुटिं कृ, कटाक्षेण or भ्रूमङ्गेन दृश (c. 1. पश्यति, दृष्टुं), भ्रुवो मकुञ्चं (c. 1. -कोचति -चिन्ते), भ्रूषेपं कृ, भ्रूषद्वेषं कृ.

FROWN, *s.* भ्रूमङ्गः, भ्रुकुटिः *f.* -टी, भ्रुकुटिः *f.* -टी, भ्रुकुटी, भ्रूषेपः, कार्ष्णः, भ्रूषद्वेषः -चनं, कटाक्षः.

FROWNED UPON, *p. p.* कटाक्षितः -ता -तं, भ्रूमङ्गेन निरीक्षितः -ता -तं.

FROWNING, *a.* नतभ्रुः -भ्रुः -भ्रु, संहतभ्रुः -भ्रुः -भ्रु, सभ्रूमङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, सभ्रूषेपः -पा -पं, सभ्रुकुटीमुखः -खी -खं, मकटाक्षः -क्षा -क्षं, कार्ष्णः -द्या -क्षं.

FROWNINGLY, *adv.* सभ्रूमङ्गे, भ्रूमङ्गेन, सभ्रूषेपे, भ्रूषेपेण, कटाक्षेण, सकटाक्षं.

FROZEN, *a. or p. p.* अतिशीतत्वाद् घनीभूतः -ता -तं or संहतीभूतः -ता -तं or श्यानीभूतः -ता -तं, हिमसंहतः -ता -तं, अवश्यानः -ना -नं, अवशीतः -ता -तं, अवशीनः -ना -नं, शीतः -ता -तं, शीनः -ना -नं, जडीभूतः -ता -तं, जडीकृतः -ता -तं.

FRUCTIFEROUS, *a.* फलदः -दा -दं, फलदायी -यिनी -यि (नं), फली -लिनी -लि (नं).

FRUCTIFICATION, *s.* सफलीकरणं, फलदीकरणं, अचन्धीकरणं, साधानं.

To FRUCTIFY, *v. a.* सफल (nom. सफलपति -यितुं), सफलीकृ, बहुफलदीकृ, फलितं -ता -तं कृ, स्फीतीकृ, अचन्धीकृ.

FRUCTUOUS, *a.* फली -लिनी -लि (नं), फलवान् -वतो -वत् (नं), फलदः -दा -दं.

FRUGAL, *a.* परिमितव्ययः -या -यं, मितव्ययी -यिनी -यि (नं), स्वल्पव्ययः -या -यं, अल्पव्ययः -या -यं, व्ययपराङ्मुखः -खी -खं, अवहुप्रदः -दा -दं, अवहुदः -दा -दं, अमुकहस्तः -स्ता -स्तं, परिमितः -ता -तं, कृपणः -या -यं.

FRUGALITY, *s.* परिमितव्ययः, मितव्ययः, स्वल्पव्ययः, अमुकहस्तत्वं, व्ययपराङ्मुखता, परिमितत्वं, कृपणत्वं.

FRUGALLY, *adv.* परिमितव्ययेन, मितव्ययेन, स्वल्पव्ययेन, अमुकहस्तेन, स्वल्पव्ययपूर्वकं, परिमितं, कृपणं, संकपीयं.

FRUIT, *s.* (Produce of a tree or plant) फलं, वृक्षादिकलं, प्रसवः, वृक्षोत्पन्नः.—(Offspring) अपत्यं, सन्तानः, सन्ततिः *f.*, प्रजा, प्रसूतिः *f.*, उत्पत्तिः *f.*—(Effect, consequence) उत्पन्नं, उत्पत्तिः *f.*, उद्भूतं, कार्यं.

वृक्षं, फलं, कर्मफलं.—(Profit) फलं, लाभः, अर्थः; 'moist fruit,' शलादुः *m. f. n.*; 'dry fruit,' वानः -ना -नं; 'collection of fruit,' फलोद्ययः; 'fruit season,' फलकालः, फलसमयः; 'fruit-stalk,' शस्यमञ्जरी, प्रसवचन्धनं; 'to bear fruit,' फल् (c. 1. फलति -लितुं), फलं दा; 'bearing fruit,' फलनिष्पत्तिः *f.*

FRUIT-BEARER, *s.* फलदाता *m.* (नं), फलवाही *m.* (नं), फलेवाही *m.*, फलदः.

FRUIT-BEARING, *a.* फलदः -दा -दं, दायी -यिनी -यि (नं), फलवाहिः -हिः

-हि, फलेग्रहि:-हि:-हि, फली-लिनी-लि(न्), फलवान्-वती-वत् (त्), फलशाली-लिनी-लि (न्).

FRUITERER, *s.* फलविक्रेता *m.* (नृ), फलविक्रयविक्रयिकः, फलादिविक्रयी *m.* (नृ).

FRUITERY, *s.* (Fruit collectively) फलानि, फलानि *n. pl.*, फलोद्यमः.

—(Fruit-loft) फलस्थानं, फलागारं.

FRUITFUL, *a.* फली-लिनी-लि (न्), फलवान्-वती-वत् (त्), बहुफलः

-ला-ली-लं, फलितः-ता-तं, सफलः-ला-लं, प्रचुरफलः-ला-लं,

फलदः-दा-दं, दायी-यिनी-यि (न्), बहुफलदः-दा-दं, फलोत्पादकः

-का-कं, फलेग्रहि:-हि:-हि, कृतफलः-ला-लं, फलोपेतः-ता-तं,

अबन्धः-न्धा-न्धं.—(Prolific) बहुप्रजः-जा-जं, बहुप्रजावान्-वती

-वत् (त्), बहुपयः-त्वा-त्वं, प्रजनिष्णुः-ष्णुः-ष्णु.—(Productive of)

उत्पादकः-का-कं, जनकः-का-कं, साधकः-विका-कं.

FRUITFULLY, *adv.* सफलं, सफलपूर्व, फलबाहुल्येन, बहुशूनं, प्रचुरं.

FRUITFULNESS, *s.* साफल्यं, सफलता, फलवृत्तिः, फलिता, फलबाहुल्यं, फल-

प्राप्त्यर्थं, फलोत्पादकत्वं.—(Fecundity) प्रजनिष्णुता, बहुप्रजावृत्तिः,

बहुपयत्वं, भ्योतिः-न्धा-न्धं, प्रसवित्वं, साधकत्वं.—(Productiveness) उत्पाद-

कता, जनकता.

FRUITION, *s.* भोगः, भुक्तिः *f.*, उपभोगः, परिभोगः, फलभोगः, अनुभवः,

आस्वादः-दनें, सुखभोगः, सुखास्वादः.

FRUITIVE, *a.* फलभागी-गिनी-गि (न्), उपभोगी &c., परिभोगी-त्री-कृ (कृ).

FRUITLESS, *a.* निष्फलः-ला-लं, विफलः-ला-लं, अफलः-ला-लं,

फलहीनः-ना-नं, फलापेतः-ता-तं, मोषः-पा-पं, अनर्थः-धा-धं-धकः

-का-कं, अर्थः-धा-धं, निरर्थकः-का-कं, अपार्थः-धा-धं, अनुपयुक्तः

-क्ता-कं, निष्पन्नं-ना-नं, बन्धः-न्धा-न्धं.

FRUITLESSLY, *adv.* निष्फलं, विफलं, मोषं, अर्थं, वृथा, मुधा.

FRUITLESSNESS, *s.* निष्फलता, विफलता, वैफल्यं, अफलत्वं, फलहीनता,

अर्थता, वैयर्थ्यं, अनर्थकत्वं, मोषता, अनुपयोगः, बन्धत्वं.

FRUIT-TIME, *s.* फलकालः, फलसमयः, फलावययकालः, फलसङ्ग्रहकालः.

FRUIT-TREE, *s.* फलवृक्षः, फलवृक्षही *m.* (नृ), सफलवृक्षः.

FRUITY, *a.* फलसमयः-ला-लं, फलरसोपेतः-ता-तं, फलोपमः-ना-नं.

FRUMENTACEOUS, *a.* गोधूमसमयः-यी-यं, धान्यसमयः-यी-यं, शस्यसमयः-दी-यं.

FRUMENTY, *s.* See FURMENTY.

To FRUSTRATE, *v. a.* खरद् (c. 10. खरयति-यितुं), प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति

-न्तु), व्याहन्, विफलकृ, निष्फलीकृ, मोषीकृ, अर्थीकृ, सङ्कल्पं हन्

or भञ्ज् (c. 7. भनक्ति, भङ्क्ते), वृथा कृ, मुधा कृ, यत्नं or आशां खरद्,

भगनाशं-शा-शं कृ, विफलं-ला-लं कृ, तिरोभू in caus. (भावयति

-यितुं); 'to be frustrated,' वृथा भू, मुधा भू, तिरोभू.

FRUSTRATE, *a.* निष्फलः-ला-लं, विफलः-ला-लं, मोषः-पा-पं, अर्थः

-धा-धं, निष्प्रयोजनः-ना-नं, अनिष्पन्नः-जा-जं.

FRUSTRATED, *p. p.* खिन्नः-ता-तं, प्रतिहतः-ता-तं, व्याहृतः-ता-तं,

विफलकृतः-ता-तं, मोषीकृतः-ता-तं, वृथाभूतः-ता-तं, अर्थीकृतः

-ता-तं, मनोहतः-ता-तं; 'in one's efforts,' भग्नोद्यमः-ना-नं,

खिन्नयत्नः-ला-लं, अर्थयत्नः-ला-लं, भग्नसङ्कल्पः-त्वा-त्वं; 'in

one's expectations,' भगनाशः-शा-शं, हताशः-शा-शं, खिन्नाशंसः

-सा-सं, आशाविभिन्नः-जा-जं, मोषधाम्भितः-ता-तं, अनधिगतमनोरथः

-ष्ण-ष्णं, अकृतायेः-धा-धं, भ्रष्टसङ्कल्पः-त्वा-त्वं.

FRUSTRATION, *s.* सङ्कल्पं, भङ्गः, विफलकरणं, निष्फलीकरणं, मोषीकरणं,

अर्थीकरणं, वृथाकरणं, व्याघातः.—(Of expectation) आशासङ्कल्पं,

आशाभङ्गः.—(Of effort) यत्नसङ्कल्पं, यत्नव्याघातः, कर्मध्वंसः.

FRUSTRATIVE, FRUSTRATORY, *a.* अर्थकारी-रिणी-रि (न्), विफलकारी

&c., मोषकारी &c., वृथाकारी &c., सङ्कल्पकारी &c., घाती-तिनी

-ति (न्), भञ्जकः-का-कं, व्याघातजनकः-का-कं.

FRUTESCENT, *a.* गुल्मी-ल्पिनी-ल्पि (न्), सप्तकारः-री-रं.

FRUTICANT, *a.* अकुचितः-ता-तं, पक्षवितः-ता-तं, पक्षवी-यिनी-यि (न्).

FRY, *s.* (Swarm of fish) मत्स्यासङ्घातः, मत्स्यसङ्घः, युद्धमत्स्यसङ्घः,

खुद्राखमत्स्यसङ्घातः, पोताधानः.—(Spawn) जलाखडकः, मोनाखडः.—

(Any thing fried) भूराखं.

To FRY, *v. a.* भञ्ज् (c. 6. भृञ्जति-ते, भृं, भृं), भृन् (c. 1. भृञ्जे-जितुं),

अधरीये पच् (c. 1. पचति, पक्ते).

To FRY, *v. n.* भृन् in pass. (भृञ्जते), भृष्टः-ष्टा-ष्टं भृ, पच् in pass. (पच्यते).

FRYING, *s.* भृञ्जनं, भृञ्जने or अधरीये पचनं or पाकः.

FRYING-PAN, *s.* अधरीयं, भाट्टः, क्षुनीयं, भृञ्जनं, भृञ्जनयत्नं, कटाहः,

कन्दुः-न्दुः *m. f. n.*, खेदनी, खटिका.

FUCATED, *a.* चित्रितः-ता-तं, मिश्र-रामान्वितः-ता-तं, कपटरामान्वितः &c.

To FUDDLE, *v. a.* मद in caus. (मदयति, मादयति-यितुं) or उन्मद्

मद्यदानेन मुह् in caus. (मोहयति-यितुं) or मृदीकृ.

To FUDDLE, *v. n.* मद् (c. 4. माद्यति, मदितुं), मद्योभू, मद्यपानेन मृदीभू.

FUDDLED, *p. p.* मद्यः-त्वा-त्वं, मद्यपानेन उन्मद्यः-त्वा-त्वं or मृदः-टा

-टं, मदोन्मद्यः-त्वा-त्वं, मृदबुद्धिः-द्धिः-द्धि.

FUDDLER, *s.* पानरतः, पानप्रसक्तः, मद्यपानासक्तः, पानशीलः.

FUDGE, *s.* अनर्थकं, आनर्थकं, असद्यर्थं, मृषार्थकं.

FUEL, *s.* इन्धनं, इध्मं, संहति *f.* (धृ), समन्धनं, रथः *n.* (स्), दासकाष्ठं,

अरणिः *m. f.*, दासं, जलनाथं सङ्गतरकाष्टादि.

To FUEL, *v. a.* इन्धनं दा, काष्ठादीनि दासवस्तूनि उपस्था in caus. (-स्थाप-

यति-यितुं) or अग्नौ क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं).

FUGACIOUS, *a.* पलायी-यिनी-यि (न्), प्रपलायी &c., विपलायी &c.

पलायनशीलः-ला-लं, पलायमानः-ना-नं, अस्थायी-यिनी-यि (न्), पलायन-

FUGACIOUSNESS, FUGACITY, *s.* पलायनशीलता, अस्थायित्वं, वचलत्वं.

FUGITIVE, *a.* (Apt to flee away) प्रपलायी-यिनी-यि (न्), पलायन-

परायणः-शा-शं.—(Unstable, fleeting) अस्थिरः-रा-रं, अचिरस्थायी

-यिनी-यि (न्), वचलः-ला-लं, चपलः-ला-लं, अशाश्वतः-ती-तं,

अस्थिरः-की-कं, अनियतः-ता-तं, अमरुतः-त्वा-त्वं, वाय्वर्ध्मकः-का

-कं, तरलः-ला-लं.

FUGITIVE, *s.* पलायी *m.* (नृ), विपलायी *m.*, युद्धरागी *m.* (नृ), मेनासागी *m.*

-त्वात् *m.* (नृ), युद्धपराङ्मुखः.

FUGITIVENESS, *s.* आचान्यं, वचलता, अस्थिरता, चापत्यं, तरलता,

अचिरस्थायित्वं.

FULCRUM, *s.* उपस्तम्भः, साधारः, धारणं, अवलम्बनं, जालघः, आश्रयः.

To FULFIL, *v. a.* (Complete) सम्पू in caus. (-पूरयति-यितुं), पू,

समभिपू, सम्पूणीकृ, सम्पद् in caus. (-पादयति-यितुं), निष्पद्, समाप्

in caus. (-आपयति-यितुं).—(Accomplish, carry into effect)

साध् (c. 10. साधयति-यितुं), संसाध्, निर्वह् in caus. (-वाहयति-यितुं),

सफलं-ला-लं कृ, सफलकृ, तोर् (c. 10. तीरयति-यितुं); 'to fulfil

a promise,' प्रतिज्ञां शुभ् (c. 10. शोधयति-यितुं) or अपवृन् (c. 10.

-वर्जयति-यितुं) or तृ (c. 1. तरति, तरितुं-रीतुं, तर्तुं); 'is fulfilled,'

सिध्यति.

FULFILLED, *p. p.* सम्पूणीकृतः-ता-तं, पूणीभूतः-ता-तं, सम्पन्नः-जा-जं,

निष्पन्नः-जा-जं, सिद्धः-द्धा-द्धं, साधितः-ता-तं, कृताधीभूतः-ता-तं,

निर्वृत्तः-त्ता-तं; 'one whose wishes are fulfilled,' पूणीकृतः-मा

-नं, कृताधीः-धा-धं.

FULFILLER, *s.* पूरकः, पूरयिता *m.* (नृ), सम्पूरकः, परिपूरकः, सम्पादकः, साधकः.

FULFILLING, *part.* पूरयन्-यन्ती-यन् (त्), पूरकः-ता-यी-यं, सम्पादकः.

- का -कं, निष्पादनः -ना -नं, समापकः -का -कं; 'fulfilling the desires,' कामपूरः -रा -रं.
- FULFILMENT, *s.* पूरणं, साधनं. सिद्धिः *f.*, संसिद्धिः *f.*, समाप्तिः *f.*, निष्पत्तिः *f.*, सम्पूर्णता, परिपूर्णेता; 'of one's wishes,' इच्छापूर्णे. कामसिद्धिः *f.*, साध्यसिद्धिः *f.*, इच्छासम्पत्तिः *f.*, कृतापत्ता.
- FULGENCY, *s.* द्युतिः *f.*, दीप्तिः *f.*, तेजस् *n.*, प्रभा, उज्ज्वलता, दीप्प्रता.
- FULGENT, *a.* दीप्तिमान् -मती -मत् (त्), द्युतिमान् &c., प्रभावान् &c., द्योती -तिनी -ति (नं), उज्ज्वलः -ला -लं, अतितेजसः -सी -सं.
- FULGINOUS, *a.* कज्जलमयः -यी -यं, धूसः -घा सं, रधूमः -मा -मं.
- FULL, *a.* (Replete) पूर्णः -णा -णं, सम्पूर्णः -णा -णं, परिपूर्णः -णा -णं, पूरितः -ता -तं, आकीर्णः -णी -णै, सङ्कीर्णः -णी -णै, सङ्कुलः -ला -लं, व्याप्तः -प्ता -पे, आढ्यः -द्या -दं, संवर्धितः -ता -तं, सम्भृतः -ता -तं, मयः -यी -यं in comp.; 'a jar full of ghee,' घृतपूणी घटः; 'full of nectar,' अमृतमयः -यी -मं.—(Complete, entire) सकलः -ला -लं, निर्विलः -ला -लं, कृत्वः -त्वा -त्वं, समग्रः -या -यं, सशेषः -पा -पं, अविकलः -ला -लं, असंख्यः -खा -खं, अत्यन्तः -ना -नं, सिद्धः -द्धा -द्धं; 'full two years old,' पूर्णद्विवर्षः -धी -धं.—(Mature) पक्वः -क्ता -क्तं, परिपक्वः -क्ता -क्तं, परिगतः -ता -तं, सम्पन्नः -न्ना -न्नं.—(As the moon) पूर्णः -णा -णं, प्रोढः -दा -दं, कठोरः -रा -रं; 'at full length,' विस्तरेण, सुविस्तरं.
- FULL, *s.* पूर्णता -त्वं, सम्पूर्णता, पूर्तिः *f.*, साकल्यं; 'to the full,' सद्यतम्.
- FULL, *adv.* संप्रथा, साकल्येन, अशेषतम्, अशेषेण, कृत्वशम्.
- To FULL, *v. a.* पक्वं पणयत्येव घनीकृ or स्थलीकृ or संहत्य निर्णिज् (c. 3. -गेनेक्ति -गेक्तुं) or प्रथल (c. 10. -द्यालपति -यितुं) or सम्पृज् (c. 2. -माष्टि -ष्टुं).
- FULL-BLOWN, *a.* फुल्लः -जा -जं, उफुल्लः -जा -जं, प्रफुल्लः -जा -जं, स्फुटितः -ता -तं, प्रस्फुटः -टा -टं, विकचः -चा -चं, विकसितः -ता -तं.
- FULL-BODIED, *a.* स्थूलशरीरः -रा -रं, प्रोढकायः -या -यं, पुष्टाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.
- FULL-BOSOMED, *a.* पोदस्तनः -ना -नं, स्तनाभोगवान् -वती -वत् (त्), पोतकुचकुदमलः -ला -लं.
- FULL-BOTTOMED, *a.* स्थूलधोभागः -गा -गं, वृहदधोभागः -गा -गं.
- FULL-EYED, *a.* फुल्लनयनः -ना -नं, फुल्ललोचनः -ना -नं.
- FULL-FED, *a.* पुष्टाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, दृष्टपुष्टः -ष्टा -ष्टं, परितृप्तः -प्ता -पं.
- FULL-GROWS, *a.* प्रवृद्धः -दा -दं, प्रोढः -दा -दं, रथितः -ता -तं, प्रकृष्टः -दा -दं, उन्नतः -ता -तं, गतश्रेयः -वा -यं, पूर्णवृद्धिः -द्धिः -द्धि, कठोरः -रा -रं.
- FULL-GROWTH, *s.* प्रवृद्धिः *f.*, दृढता, प्रोढिः *f.*, प्रोढता, पूर्णवृद्धिः *f.*
- FULL-LADEN, *a.* सुभारवान् -वती -वत् (त्), पूर्णगर्भः -भा -भं.
- FULL-MOON, *s.* पूर्णन्दुः *m.*, सकलेन्दुः *m.*, पूर्णिमा, राका, कठोरचन्द्रः, असंखडकलः; 'day of full moon,' पूर्णिमासी, पूर्णिमा, पूर्णिमा.
- FULLER, *s.* रजकः, वस्त्रनिर्णेजकः, वस्त्रधावकः, चेलधायः, वस्त्रमार्जकः.
- FULLER'S-EARTH, *s.* रजकादिभिर वस्त्रमार्जनं प्रयुक्तं मृत्तिकाविशेषः.
- FULLER'S THISTLE, *s.* रजकादिभिर वस्त्रपरिष्कारणं प्रयुक्तं बहुतीक्ष्णशृङ्गवान् सुरभेदः.
- FULLERY, *s.* वस्त्रनिर्णेजनस्यानं, वस्त्रधावनगृहं, वस्त्रमार्जनशाला.
- FULLING-MILL, *s.* वस्त्रनिर्णेजनं प्रयुक्तं पेणयन्य, वस्त्रमार्जनयन्त्रं.
- FULLY, *adv.* सन्ततम्, संश्रयः, अशेषतम्, अशेषेण, निःशेषेण, निरवशेषं यतम्, कृत्वशम्, सम्यक्, साकल्येन, अशिलेन, असंखडतम्, सम्पूर्णं, अग्रतम्; 'at full length,' विस्तरेण -रशः, सुविस्तरं.
- FULMINANT, *a.* स्फूर्जनं -जनी -जं (त्), स्फूर्जवान् -ज्नी -जत् (त्), वज्रनिधोपकारी -रिणी -रि (न्), स्तनितकारी &c.
- To FULMINATE, *v. n.* स्फूर्जं (c. 1. स्फूर्जेति -जितुं), स्फूर्जं (c. 1. स्तनति

-नितुं), वज्रनिधोपवत् or वज्रनिधोपवत् शब्दं कृ.—(Issue threatening as if with the force of thunder) वज्रनिधोपेय इव भर्त्सनानि उदीरं (c. 10. -ईरयति -यितुं).

FULMINATION, *s.* स्फूर्जनं, मेघनिधोपः, वज्रनिधोपेय इव आक्रोशनं.

FULNESS, *s.* पूर्णता -त्वं, सम्पूर्णता, परिपूर्णता -त्वं, पूर्तिः *f.*, आपूर्तिः *f.*, आकीर्णता, सङ्कीर्णता, व्याप्तिः *f.*, सम्भारः.—(Satiety) परिपूर्णता, मोहितम्.—(Perfection) सिद्धिः *f.*, संसिद्धिः *f.*, प्रोढिः *f.*, सम्पन्नता, सम्पद *f.*—(Maturity) परिणामः, परिणतिः *f.*, परिपाकः.—(Plenty) बाहुल्यं, प्राचुर्यं; 'fulness of consequences,' फलपाकः.

FULSOME, *a.* बोभत्सजनकः -का -कं, घिरसः -सा -सं, अरुचिरः -रा -रं, पृथाननकः -का -कं, कुत्सितः -ता -तं, गह्वः -घो -घं, वैराग्यकृत् *m. f. n.*

FULSOMELY, *adv.* विरसे, अरुचिरे, कुत्सिते, यथा बोभत्सः or पृथा जायते तथा.

FULSOMENESS, *s.* विरसता, वैरस्यं, कुत्सितत्वं, गह्वता, अरुचिरता.

To FUMBLE, *v. a. and n.* परामृश (c. 6. -मृशति -घटुं), परिमृश, अदक्षप्रकारेण कर्म कृ or विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), समालम्ब (c. 1. -लभते -लभं).

FUMBLER, *s.* अदक्षप्रकारेण परिमृशकारी *m.* (न्) or कर्मविधायी *m.* (न्).

FUMBLING, *s.* अदक्षपरिमृशः, तमःप्रवेशः, अदक्षप्रकारेण कर्मकरणं.

FUMBLINGLY, *adv.* अदक्षपरिमृशेन, अदक्षं, अपटुं, अनारं, अक्षिप्रं.

FUME, *s.* (Smoke, vapor) धूमः -मिका, धूपः -पिका, वाष्पः.—(Exhalation) धूमोद्गारः, धूमोदतिः *f.*—(Rage) कोपः, क्रोधः, संरम्भः.

To FUME, *v. n.* (Smoke) धूम (nom. धूमायते -ति), धूप (nom. धूपायति -ते), धूमोद्गारं कृ.—(Be angry) क्रुध (c. 4. क्रुध्यति. क्रोडुं), क्रुप (c. 4. क्रुप्यति, क्रोपितुं), संरम्भः -म्भा -भं भू.

To FUME, *v. a.* धूम (nom. धूमयति -यितुं), धूप (nom. धूपयति, धूपयति -यितुं), धूष (nom. धूषयति -यितुं), वास् (c. 10. वासयति -यितुं), अनुवास, अधिवास.

FUMID, *a.* सधूमः -मा -मं, धूसः -घा -घं, धोमोयः -यी -यं.

To FUMIGATE, *v. a.* धूप (nom. धूपयति or धूपयति -यितुं), धूम (nom. धूमयति -यितुं), वास् (c. 10. वासयति -यितुं), अनुवास, धूमयामं -मां -मं कृ.

FUMIGATED, *p. p.* धूपितः -ता -तं, धूपायितः -ता -तं, धूपयूपितः -ता -तं, वासितः -ता -तं, अनुवासितः -ता -तं, धूमयामः -मा -मं.

FUMIGATION, *s.* वासनं, अनुवासनं, अधिवासनं, सधूमकरणं, धूमव्यापकरणं.

FUMING, *part.* धूमायमानः -ना -नं.—(Angry) क्रुध्यन् -ध्यन्ती -ध्यत् (त्).

FUMINGLY, *adv.* सक्रोधं, सकोपं, सरोपं, संरम्भात्, संरम्भवत्.

FUMITORY, *s.* छुदपुष्पस्तवकविशिष्ट औषधिप्रभेदः.

FUMOUS, FUMY, *a.* धूममयः -यी -यं, सधूमः -मा -मं, सधूपः -पा -पं.

FUN, *s.* परिहासः -स्यं, परीहासः, खेला, क्रोडा, कौतुकं, क्रोडाकौतुकं, नर्म्भ *n.* (न्), केलिः *m. f.*, प्रहसनं, हासिका, उल्लसता, मुदा; 'in fun,' परिहास्येन.

FUNAMBULIST, *s.* रज्जुचारी *m.* (न्), रज्जुनर्तकः, रज्जुनृत्यकारी *m.* (न्), ज्वकः.

FUNCTION, *s.* (Performance) कर्णं, निर्वाहः, अनुष्ठानं, आचरणं.—(Office, employment) कर्म *n.* (न्), कार्यं, कृत्यं, क्रिया, व्यापारः, व्यवसायः, व्यवहारः, वृत्तिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, वृत्तं, नियोगः, पदं, अधिकारः.—(Duty, property) धर्मः, गुणः, व्रतं.—(Faculty) इन्द्रियं, कर्मेन्द्रियं, शक्तिः *f.*

FUNCTIONAL, *a.* हेन्दुयिकः -की -कं, शक्तिस्वन्धीयः -या -यं.

FUNCTIONARY, *s.* नियोगी *m.* (न्), नियुक्तः, अधिकारी *m.* (न्), अधिकारवान् *m.* (त्), कर्मकारी *m.* (न्), कर्मकरः, कर्मनिर्वाहकः.

FUND, *s.* (Stock) सचयः, सधितः, पुञ्जः, समुदायः, सङ्ग्रहः, सम्भारः, संयोगः, सविपातः, सवयः, वायः, निचयः, संहारः, समाहारः, सववायः, कोषः.

संस्थिति: *f.*, संस्थानं.—(Capital) मूलधनं, नीतिः—वी *f.*, परिणतं, परिपक्वं.—(Money lent to government and bearing interest) राजकोषे निधिं सपुष्टिकं धनं.

To FUND, *v. a.* संचितं कृ, पुष्टं कृ, मूलधनं सधि (c. 5.—चिनोति—चेत्तुं).

FUND-HOLDER, *s.* राजधानी *m.* (नं), राजकोषे सपुष्टिकधननिक्षेपा *m.* (नं).

FUNDAMENT, *s.* गुदं, पायुः *m.* नैऋतं, अपानं, अपानद्वारं, मार्गः, मलद्वारं, स्त्री, गुहं, शुकृश्लेष्, अशोक्लं, अशोभागः, अशोदेशः, अशोवशः.

FUNDAMENTAL, *a.* नीलः—ली—लं, मूलिकः—की—कं, मूली—लिनी—लि (नं), आषड्यकः—की—कं, गुर्वयः—यो—यं, प्रधानार्थः—यो—यं, पारमार्थिकः—की—कं, सारः—रा—रं, वास्तवः—वी—वं.

FUNDAMENTAL, *s.* (Principle) तत्त्वं, मूलतत्त्वं, गुरुतत्त्वं, सारः, मूलं, परमार्थः, प्रधानं, प्रधानतत्त्वं.

FUNDAMENTALLY, *adv.* मूलतः, वस्तुतः, सारतः, प्रधानतः, तत्त्वतः.

FUNERAL, *s.* अन्त्येष्टिः *f.*, अन्त्येष्टिक्रिया, प्रेतकर्म *n.* (नं), प्रेतकार्यं, प्रेतकृत्यं, चीर्द्धेहिका—कं, चीर्द्धेहिकक्रिया, अन्त्यकर्म *n.* (नं), अन्त्यकर्म *n.*, शवकर्म *n.*, मृतशरीरसत्कर्म *n.* उद्धारक्रिया, अन्त्यसत्क्रिया, सत्क्रिया, प्रेतनिर्हारः, श्वाधुनगमनं, श्मशानपापनं, श्मशाने स्थापनकर्म *n.* (नं), आह्लादिकर्म, श्वादाहादिकर्म *n.*

FUNERAL, *a.* चीर्द्धेहिकः—की—कं, अन्त्यकर्मिकः—की—कं, अन्त्येष्टिसम्बन्धी—न्धिनी—न्धि (नं); 'funeral rite,' आह्लादं, प्रेतकर्म *n.* (नं), अन्त्येष्टिः *f.*, कटोदकः; 'funeral fire,' चिताग्निः *m.*, श्मशानाग्निः *m.*; 'funeral hymn,' यमगाथा.

FUNERAL-PILE, *s.* चिता, चितिः *f.*—ती, चिता, श्मशानाग्निः *m.*

FUNERAL, *s.* अन्त्येष्टियोगः—ग्या—ग्यं, शोकसूचकः—का—कं, विलापी—पिनी—पि (नं), श्मशानिकः—की—कं, निरानन्दः—न्दा—न्दं.

FUNGOUS, *a.* छत्राहपेय or गोमयछत्रवद् रोही—हिणी—हि (नं), छत्राकोपमः—मा—मं, छत्राकसभावः—वा—वं, छत्रकगुणविशिष्टः—हा—हं.

FUNGUS, *s.* गोमयछत्रं, विड्मयछत्रं, विड्मं, गोमयजं, छत्रं—त्रा, छत्राकं, छत्रकं, शिलीन्ध्रं—न्ध्रकं, उच्छिलीन्ध्रं—न्ध्रकं, छत्रिन्ध्रः—त्रकः, जर्ज्यङ्गं.

FUNICLE, *s.* रज्जुकं, क्षुद्ररज्जुः *m. f.*, क्षुद्रगुणः, सूत्रं, तनुः *m.*

FUNK, *s.* अतिभयात् कृतो दुर्गन्धः or कुस्तिगतगन्धः or पूतिगन्धः, पूतिः *f.* To FUNK, *v. n.* अतिभयाद् दुर्गन्धं कृ or कुस्तिगतगन्धं कृ.

FUNNEL, *s.* (For smoke) धूमपयः, धूममार्गः, धूमद्वारं—(Tube, pipe) सूत्राकारा नाली, प्रणाली—लिका, नाभिः *f.*—डी, सुविरनालिः *f.*

FUNNY, *a.* (Droll) हास्यः—स्या—स्यं, उपहास्यः—स्या—स्यं, हासकरः—री—रं, रसिकः—का—कं, सरसः—सा—सं, विनोदी—दिनी—दि (नं), कौतुकी—किनी कि (नं), अपरूपः—पा—वं.

FUNNY, *s.* (Light boat) लघुनौकाविशेषः.

FUR, *s.* लोम *n.* (नं), पशुलोम *n.* (नं), रोम *n.* (नं), अङ्गूरुहं, तनुरुहं, तनुजं, यथादेर लोमशब्दं *n.* (नं), लोमवचनं *n.*—(On the tongue) कुलुकं, कुलुकः, निहामलं.

FUR, *a.* पशुलोमयः—यी—यं, लोमनिर्मितः—ता—तं.

To FUR, *v. a.* लोमायुतं—तां—तं कृ, वस्त्रं लोमान्वितं or लोमोपेतं कृ.

FURBELOW, *s.* ऊर्ध्वाकाराशुकमयो वस्त्राच्छलः or वस्त्रसम्बन्धी अलङ्कारः, स्त्रीवस्त्रपरितः स्थातुं ऊर्ध्वाकारम् रुचिकांशुकं.

To FURBISH, *v. a.* तिज्ज (c. 10 तेजयति—यितुं), निरूप (c. 10 निहाययति—यितुं, *rt.* तप्), नृज् (c. 2 नाटि—हुं), कार्नि दा, धाव् (c. 10 धावयति—यितुं), परिष्कृ.

FURBISHED, *p. p.* तेजितः—ता—तं, सुनिर्मितः—मा—मं, मार्जितः—ता—तं, नृजः—हा—हं, प्रनृजः—हा—हं, निर्धौतः—ता—तं, धौतः—ता—तं, परिष्कृतः—ता—तं.

FURBISHER, *s.* तेजकः, मार्जनकृत्, सम्मार्जकः, भावकः, निर्धौकः, 297

कानिदायकः—(Of weapons) अस्त्रमार्जकः, ससिधायः.

FURBISHING, *s.* तेजनं, मार्जनं, मार्ष्टिः *f.*, भावनं, परिष्कारः.

FURCATED, *a.* द्वयः—या—यं, अयद्वयपर्यशिष्टः—हा—हं, वज्रः—जा—जं.

FURIOUS, *a.* (Mad) उन्मत्तः—न्ता—न्तं, उन्मादः—दा—दं, मदोक्तः—दा—दं, उन्मादसंरम्भः—न्मा—न्मं, मदोदयः—या—यं, मत्तः—न्ता—न्तं, समदः—दा—दं, उल्कः—दा—दं.—(Violent) उग्रः—या—यं, साहसिकः—को—कं, प्रवहः—ला—लं, महावेगवान्—वती—वत् (नं), उच्चरः—खडा—खं.—(With rage) कोपाकुलः—ला—लं, क्रोधाकुलः—ला—लं, संरम्भः—न्मा—न्मं, संरम्भी—न्भिणी—न्भि (नं), रोषणः—या—यं, रोषवेगाकुलः—ला—लं.

FURIOUSLY, *adv.* उग्रं, उन्मत्तवत्, संरम्भेण, कोपाकुलवत्, महावेगेन.

FURIOUSNESS, *s.* उन्मत्तता, उग्रता, संरम्भः, संरम्भः, कोपाकुलतवं.

To FURL, *v. a.* नौकावसनं or वातवसनं सम्पुटीकृ or संवेष्ट (c. 10.—वेष्टयति—यितुं) or संह (c. 1.—हरति—हन्तुं) or संवृ (c. 1.—वरति, c. 5 वृणोति—वरितुं—रीतुं).

FURLED, *p. p.* संवृतः—ता—तं, सम्पुटीकृतः—ता—तं, संवेष्टितः—ता—तं.

FURLONG, *s.* नल्वः, किम्बुचतुःशतं, अष्टैकोशस्य अष्टमभागः.

FURLOUGH, *s.* निरुपितकालं यावत् कर्मत्यागानुज्ञा or कर्मविरामानुज्ञा or कर्मनिवृत्तिः *f.*, or कर्मोपाकाशः or सयकाशः or कर्मोपसरः.

FURMENTY, *s.* दुग्धेन सह क्षपितं गोधूमधान्यादि भोजनं

FURNACE, *s.* उष्मानं, उद्धानं, उद्धारं, चुष्टिः *f.*—चो, अश्मनं, अश्मनं. अन्निका, अन्दिका, अग्निप्रयणी, अग्निमुखं, वह्निकुखं, भीरुन्मः. मुपा; 'a portable furnace,' अन्नारूपानिका, अन्नारूपकटी हसनी. हसनी.

To FURNISH, *v. a.* (Supply with all things necessary) सद्योपकरणैः समायुज् (c. 10.—योजयति—यितुं) or संयुज् or युज्, सर्वोपकारद्रव्याणि उपकृप् (c. 10.—कल्पयति—यितुं) or परिकृप् or सम्पृक् or उपस्था in caus. (—स्थापयति—यितुं) or उपपद् in caus. (—पादयति—यितुं) or सम्भृ (c. 1.—भरति—भन्तुं) or पुरस्कृ or प्रस्तुतीकृ or विधा (c. 3.—दधाति—धातुं), द्रव्यसम्भारं कृ, उपकरणसम्भारं कृ; 'furnish a house,' गृहम् उपस्करादिना समायुज् or पीठशयनभाण्डाद्युपेतं कृ; 'furnish with arms,' सस्त्रं or शस्त्रं सज्जीकृ, सवह (c. 4.—नयति—ननुं).—(Equip) सज्जीकृ, सज्ज् (c. 1. सज्जति—जित्तुं), ससज्जं—ज्जा—ज्जं कृ.

FURNISHED, *p. p.* युक्तः—क्ता—क्तं, संयुक्तः—क्ता—क्तं, समायुक्तः—क्ता—क्तं, समन्वितः—ता—तं, सन्वितः—ता—तं, उपेतः—ता—तं, उपकृप्तः—मा—मं, परिकृप्तः—मा—मं, सम्पृक्तः—मा—मं, संहितः—ता—तं, सम्भृतः—ता—तं.—(With necessities) सोपकारद्रव्ययुक्तः—क्ता—क्तं, सोपकारः—रा—रं, सोपकरणः—या—यं, सोपस्करः—रा—रं; 'a furnished house,' उपस्करादियुक्तं गृहं, सोपस्करगृहं.—(Equipped) सज्जीकृतः—ता—तं.

FURNITURE, *s.* उपकरणं, उपस्करः, परिच्छदः, पारिणास्यं, परोभासं. सामग्यं—यी, सम्भारः, सज्जा; 'household furniture,' गृहोपस्करः, गृहपारिणास्यं.—(Appendages) अनुवन्मा: *m. pl.*

FURRED, *p. p.* or *a.* लोमायुतः—ता—तं, लोमयान्—वती—वत् (नं), लोमान्वितः—ता—तं; 'as the tongue,' मलवान्—वती—वत् (नं), समलः—ला—लं.

FURRIER, *s.* पशुलोमविक्रेता *m.* (नं), लोमक्रयविक्रयिकः, लोमव्यवसायी *m.* (नं).

FURROW, *s.* (Made by a plough) सीता, हलिः *m.*, लाङ्गलपङ्क्तिः *f.*, हलरेखा, गृहद्वलं, लेखा.—(Groove) शुपिरं, रेखा. (Wrinkle) रेखा. वदनरेखा, बहुरेखा: *pl.*

To FURROW, *v. a.* सीतां कृ, फिलेसनं कृ, लाङ्गलेन पङ्क्तिं कृ or लेखां कृ or भूमीं रेखा: कृ, हल् (c. 1. हलति—लितुं), भूमिं कृप् (c. 1. कर्पति. क्रुप्).

FURROWED, *p. p.* सीतः—न्ता—न्तं, रेखाचिह्नितः—ता—तं, रेखान्वितः—ता—तं.

FURRY, *a.* लोमशः—जा—जं, लोमयान्—वती—वत् (नं), लोममयः—यी—यं.

FURTHER, *a.* (More distant) दूरतरः—रा—रं, विदूरतरः—रा—रं, दवीयान्

-यसी -य: (स्), अधिकादृत्य: -स्या -स्यं.—(Additional) अधिक: -का -कं, अधिकतर: -रा -रं, अपर: -रा -रं, पर: -रा -रं. See FARTHER.
 FURTHER, *adv.* दूरतरं, विदूरतरं, अधिकादूरे, अग्रे, अग्रतरं, अग्रतस्, पुरतस्, अग्रे; 'further and further,' उन्नततरं, अधिकाधिकं; 'move off a little further,' स्तोकम् अनरं or किञ्चिद् अपरतोऽपसर.—(More-over) अपरं, अपरश्च, अधिकान्, किञ्च, अन्यश्च.
 TO FURTHER, *a.* उपकृ, पुरस्कृ, साहाय्यं कृ, प्रवृत्त (c. 10. -वर्धयति -यितुं), प्रवृत्त (c. 10. -वर्धयति -यितुं), संवृत्त, प्रयुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), अनुग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), उपग्रह, त्वर (c. 10. -त्वरयति -यितुं), उपकारं कृ, पक्षपातं कृ.
 FURTHERANCE, *s.* उपकार: -रिता, उपकरणं, साहाय्यं, वर्धनं, प्रवर्धनं. वृद्धि: *f.*, संवर्धना, उपग्रहः, अनुग्रहः, सङ्ग्रहः, प्रवर्धनं, पक्षपातः.
 FURTHERED, *p. p.* प्रवर्धित: -ता -तं, संवर्धित: -ता -तं, प्रवर्धित: -ता -तं, कृतसाहाय्य: -स्या -स्यं, उपकृत: -ता -तं, कृतोपकार: -रा -रं.
 FURTHERER, *s.* उपकारी *m.* (स्), उपकारकः, साहाय्यकर्त्ता *m.* (स्), प्रवर्धकः, प्रवर्धकः, संवर्धनकारी *m.*, उत्तरसाधकः, प्रयोजकः.
 FURTHERMORE, *s.* अपरश्च, अपरं, अपरान्, परान्, अधिकान्, अन्यश्च, अधिच, किञ्च.
 FURTHER, FURTHERMOST, *a.* दूरतमः -मा -मं, विदूरतमः -मा -मं, दविष्ठ: -ष्टा -ष्टं, सुदूर: -रा -रं, अत्यन्तदूर: -रा -रं, अतिदूरस्थ: -स्या -स्यं.
 FURTHIST, *adv.* दूरतमं, विदूरतमं, सुदूरं, अत्यन्तदूरं, दविष्ठं.
 FURTIVE, *a.* चौरवृत्त: -ता -तं, छलेन वृत्त: -ता -तं or गृहीत: -ता -तं, चौर्येण अपवृत्त: -ता -तं, स्तूषित: -ता -तं.
 FURTIVELY, *adv.* छलेन, निभृते, मुनिभृते, रहसि, उपांशु, चौरवृत्तं.
 FURUNCLE, *s.* व्रण: -णं, नालीग्रन्थिः, स्फोट: -टकः, विस्फोट: -गडः.
 FURY, *s.* (Madness) उन्मादः, उन्मत्तता, प्रामाद्यं, मदोत्कटत्वं, मदोदयता.—(Rage) संरम्भः, संरम्भता, उग्रता -त्वं, क्रोधः, क्रोध्यः, क्रोधाङ्गः, चञ्चलता, उच्चञ्चलता.—(Impetuous motion) सञ्चलवेगः, महावेगः, आपातः.—(Goddess of vengeance) चञ्चला -ञ्चली, दुर्गा.—(Furious woman) चञ्चली.
 FURZE, *s.* प्रचुरकण्टकः पीतपुष्पः जटाहरितवर्णी गुन्मभदः.
 FURZY, *a.* पृष्ठोक्तगुन्मापृत: -ता -तं, सकण्टकस्तपुष्णः -यो -यं.
 FUSCATION, *s.* तिमिरिकरणं, तिमिरं, कलुषीकरणं, अन्धकारकरणं.
 FUSCOUS, *a.* आकृष्णः -ष्णा -ष्णं, श्यामः -मा -मं, कपिशवर्णः -यो -यं.
 TO FUSE, *v. a.* विली in caus. (-लाययति -लापयति -यितुं), विद्रु in caus. (-द्रुवयति -यितुं), द्रुवीकृ, गल् in caus. (गालयति -यितुं), गलितोक्, जलसात्कृ, आर्दीकृ, विलीनीकृ.
 TO FUSE, *v. n.* विली (c. 4. -लीयते -लेतुं), प्रविली, प्रली, द्रु (c. 1. -द्रुवति, द्रोतुं), विद्रु, गल् (c. 1. गलति -लितुं), विगल्, द्रुवीभू, विलीनीभू, जलसात्कृ, खर (c. 1. खरति -रितुं).
 FUSED, *p. p.* द्रुत: -ता -तं, विद्रुत: -ता -तं, विद्रावित: -ता -तं, विलीन: -मा -मं, लीन: -मा -मं, विलीन: -मा -मं, द्रुवीकृत: -ता -तं, द्रुवीभूत: -ता -तं, गलित: -ता -तं, गलित: -ता -तं, एगिलित: -ता -तं, तप्त: -मा -मं.
 FUSEE, *s.* (Of a watch) घटीमध्यवर्ती सूची यत्परितः शुक्लम् आवेष्टितं तिष्ठति.—(Small firelock) क्षुद्रपरिमाणं युद्धनाडी or आग्नेयनाडि: *f.*
 FUSIBILITY, *s.* द्राव्यत्वं -ता, विद्राव्यता, द्रवत्वं, गलनीयता, विलयनीयता.
 FUSIBLE, *a.* द्राव्य: -व्या -यं, विद्राव्य: -व्या -यं, विलयनीय: -या -यं, गलनीय: -या -यं, द्रवणीय: -या -यं, सुविलय: -या -यं, खरणीय: -या -यं, खरभाव: -या -यं, शाय: -व्या -यं, विलयप्रशील: -ला -लं.
 FUSIL *s.* क्षुद्रपरिमाणं लघुयुद्धनाडी or आग्नेयनाडि: *f.*
 FUSILE, *s.* पृष्ठोक्तसलकारी or पृष्ठोक्तसलभृत् सैन्य: or योद्धा *m.* (स्).

FUSING, *part.* द्रवनाय: -या -यं, गाली -लिनी -लितुं (न्).
 FUSION, *s.* द्रावः, द्रवत्वं, विलयनं, विलयः, विद्रावः, गलनं, गालनं, लय: -यं, गलितत्वं, प्रतीवापः, द्रुवीकरणं, विलीनता.
 FUSS, *s.* सम्भ्रमः, व्यग्रता, आकुलत्वं, वैक्लव्यं, व्यसता, गुमुलं, कोलाहलः.
 FUSSY, *a.* सम्भ्रमशील: -ला -लं, व्यग्रशील: -ला -लं.
 FUST, *s.* (Of a column) सम्भ्रदक्षः, सम्भ्रः, स्त्रुणास्तम्भः, सम्भ्रवर्धि: *f.*—(Strong smell) दुर्गन्धः, कुसितगन्धः, पूतिगन्धः, उग्रगन्धः.
 FUSTIAN, *s.* (Cloth) स्त्रुलकापानं, स्त्रुलवस्त्रं, स्त्रुलशाटकः, वराशि: *m.*—(Inflated style of writing) गणितवाग्बृत्ति: *f.*, द्रव्यवानं, अतिज्ञायोक्ति: *f.*
 FUSTIAN, *a.* कार्यासिक: -की -कं, स्त्रुलकार्यासय: -यी -यं.—(Inflated) अतिगणित: -ता -तं, आम्नात: -ता -तं.
 FUSTINESS, *s.* पूति: *f.*, कुसितगन्धः, पूतिगन्धता, दुर्गन्धः, विरसता, वैरस्यं.
 FUSTY, *a.* दुर्गन्ध: -न्या -न्यं, पूतिगन्ध: -न्या -न्यं, उग्रगन्ध: -न्य: -न्यं, कुसितगन्ध: -न्या -न्यं, विरस: -सा -सं, पूत: -ता -तं, पर्युषित: -ता -तं.
 FUTILE, *a.* लघ्वेय: -यी -यं, वृणुप्राय: -या -यं, निरर्थक: -का -कं, अनर्थक: -का -कं, मोघ: -या -यं, असाद: -रा -रं, ज्ञीय: -वा -वं, मन्द: -न्दा -न्दं.
 FUTILITY, *s.* अनर्थकत्वं, लाघवं, मोघता, असारता, ज्ञीयता, निर्गुणत्वं.
 FUTURE, *a.* भावी -विनी -वि (न्), भविष्यन् -ष्यन्नी -ष्यत् (त्), आगामी -मिनी -मि (न्), अनागत: -ता -तं, भाविक: -का -कं, उत्तरकालीन: -ना -नं, कालान्तरोय: -या -यं, शीवस्तिक: -की -कं, अस्तन: -नी -नं.—(Belonging to another world) पारलौकिक: -की -कं, पारथिक: -की -कं, आमुषिक: -की -कं, अनुगत्य: -त्या -तं; 'future event.' भाविष्यटना; 'future tense,' भविष्यकालः.
 FUTURE, FUTURITY, *s.* भविष्यकालः, भाविकालः, उत्तरकालः, आगामिकालः, परकालः, भावि *n.* (न्), भविष्यत् *n.*, आयति: *f.*, आयति: *f.*, उदकं; 'knowledge of futurity,' भविष्यज्ञानं; 'ignorant of the future,' अज्ञाननिद्रि *m. f. n.*
 FUZZBALL, *s.* रेणुपरितो गोमयलघ्वप्रभेदः, बहुपांशुर्भं विडम्बनं.
 FY, *exclam.* धिक्, अवेहि, अवेहि, ज्ञानं, उम्, अये, अरे, किन्तु.

G.

GABARDINE, *s.* स्त्रुलशाटकः, स्त्रुलशाटी, श्यामजनभृत् शिथिलोत्तरीयं
 To GABBLE, *v. n.* जल्प (c. 1. जल्पति -लितुं), उपजल्प, प्रलप (c. 1. -लपति -यितुं), अनर्थकवाक्यम् उदीर (c. 10. -ईरयति -यितुं), अनर्थकज्ञश्च कृ, वृथाज्ञश्च कृ.
 GABBLE, *s.* जल्प: -त्यना -त्यतं, प्रजल्प: -प्रलाप: -निरर्थकज्ञश्च, चीत्कारः.
 GABBLER, *s.* जल्पकः, जल्पाकः, उपजल्पी *m.* (न्), अनर्थकज्ञश्चकारी *m.* (न्).
 GABEL, *s.* श्रुत्यं -त्वं, करः, राजप्रासभागः, राजदेयो भागः, राजसं.
 GABION, *s.* युद्धे शत्रुप्रक्षिप्तगोलनिवारको मृत्तिकागर्भः करणविशेषः.
 GABLE, GABLE-END, *s.* गृहशृङ्गं, प्रासादशृङ्गं, गृहशिलरं, वडभि: *f.*
 GAD, *s.* (Head of a spear or arrow) शूलाग्रं, बाणाग्रं.—(Wedge of steel or iron) तीक्ष्णायसकोलः. लोहकोलः.
 To GAD ABOUT, *v. n.* अद् (c. 1. अटति -दितुं), पर्यट्, भ्रम् (c. 1. भ्रमति, c. 4. भ्रम्यति, भ्रमिषु), परिभ्रम्, अद् in freq. (अटद्भ्यते), इतस्ततो विचर् (c. 1. -चरति -रितुं).
 GADDER, *s.* अटनकारी *m.* (न्), पर्यटनकर्त्ता, भ्रमणकारी *m.*, अवनिचरः.
 GADDING ABOUT, *s.* अटनं, पर्यटनं, भ्रमणं, परिभ्रमणं, जत्र्या, विहरणं.
 GADFLY, *s.* दंश: -शी, दंशकः, वनमक्षिका, अरसमक्षिका, गोमक्षिका, नीलाङ्गु: *m.*, गोशुक्रः.
 GAFF, *s.* (Light spear used by fishermen) लघुशूलः, पीचरी.—(For extending sails) नौकापतनप्रसारणार्थं यति: *m. f.*

Gaffer, *s.* साधुजनः, जायकः, जायमानवकः, तपस्वी *m.* (नं).
To GAG, *v. a.* मुलं बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्ध्) or प्रतिबन्ध् or रुध् (c. 7. रुध्ति, रोध्) or निरुध् or प्रतिरुध् or पिधा (c. 3. दधाति -धातुं).
GAG, *s.* मुखरोधनं, मुखबन्धनी, मुखप्रतिबन्धकं, मुखपिधानं.
GAGE, *s.* (Pledge) पणः, परिपणनं, प्रतिपाद्यं, आधिः *m.*, बन्धकः.—(Challenge) आह्वानं.—(Measure) परिमाद्यं, परिमाणविधिः *m.*, परिमाणरितीः *f.*, प्रमाद्यं, मानं.—(Instrument for measuring) मापनयन्त्रं, परिमाणनयन्त्रं; 'rain-gage,' वृष्टिमापनयन्त्रं.
To GAGE, *v. a.* (Pledge) पणं (c. 1. पणते -यितुं), पणं कृ, प्रतिहा (c. 9. -मानाते -हातुं), अङ्गीकृ.—(Bind by pledge) पणनं बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्ध्).—(Measure). See **GUAGE**.
To GAGGLE, *v. n.* हंसनादं कृ, हंसवत् कृ (c. 1. कूजति -जितुं).
GAGGLING, *s.* हंसनादः, हंसरुतः, हंसकूजनं, कूजनं.
GAITY, *s.* See **GAYETY**.
GAILY, *adv.* सह्यै, सानन्दं, दुःखनसा, प्रफुल्लनसा, प्रसन्नचेतसा, प्रमोदेन.—(Splendidly) अतिशोभनं, शोभनं, सशोभं; 'gaily dressed,' शोभनवेशी -श्विनी -शि (नं). उज्ज्वलवेशपायी -रिणी -रि (नं).
GAIN, *s.* लाभः, लब्धिः *f.*, प्राप्तिः *f.*, फलं, अर्जनं, उपार्जनं, लभ्यं, लभ्यांशः, प्रतिपत्तिः *f.*, आयः, फलोदयः, अर्थः, उत्पन्नं, पक्ष्यफलत्वं, योगक्षेमः, वृद्धिः *f.*, विवृद्धिः *f.*, प्रयोगः.
To GAIN, *v. a.* (Obtain, acquire) अर्जं (c. 10. अर्जयति -यितुं), उपार्जं; लभ् (c. 1. लभते, लभुं), उपलभ्, आप् (c. 5. आप्नोति, आपुं), प्राप् सम्प्राप्, अवाप्, समाप्; आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), समासद्, अधिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), गम्, प्रतिपद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), आपद्, आविष् (c. 6. -विशति -वेष्टुं), समाविष्, अश् (c. 5. अश्नुते, अशितुं), समश्, उपाश्, विद् (c. 6. विन्दति, वेष्टुं, वेदितुं), अभिविद्, प्रतिविद्, इ (c. 2. इति -तुं), खोक्.—(Gain by conquest) निजि (c. 1. -जयति -जेतुं).—(Gain over) अनुरज् (c. 10. -रजयति -यितुं), प्रसाध् (c. 10. -साधयति -यितुं); 'to one's own party,' आत्मपक्षीकृ.—(Gain ground) वृष् (c. 1. वर्धते -वर्धुं), प्रभू.
To GAIN, *v. n.* (Have advantage) लाभं कृ, फलं कृ.—(Grow rich, prosper) समृद्धीभू, समृष् (c. 5. -सृष्टि -सृष्टि), वृष् (c. 1. वर्धते -वर्धुं).—(Advance on, enroach) क्रमे क्रमे प्रवृष् (c. 1. -सर्पति -सर्पुं) or प्रगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं).—(Prevail against) अतिरिष् in pass. (-रिच्यते), अभिभू, प्रभू, जि (c. 1. जयति, जेतुं).
GAINABLE, *a.* प्राप्यः -या -यं, लभ्यः -व्या -भ्यं, आसादनीयः -या -यं.
GAINED, *p. p.* प्राप्तः -ता -तं, आप्तः -ता -तं, अवाप्तः -ता -तं, लभ्यः -आ -भ्यं, अर्जितः -ता -तं, उपार्जितः -ता -तं, आसादितः -ता -तं, समासादितः -ता -तं, अधिगतः -ता -तं, आपन्नः -ता -तं, उपाप्तः -ता -तं, कलितः -ता -तं; 'gained with difficulty,' कृच्छ्राप्तः -ता -तं.
GAINER, *s.* अर्जयिता *m.* (नं), अर्जकः, उपार्जकः, प्रापकः, फलप्रापकः, लभा (नं).
GAINFUL, *a.* फली -लिनी -लि (नं), फलदः -दा -दं, सफलः -ला -लं, अर्थकरः -री -रं, अर्थदः -दा -दं, लाभजनकः -का -कं, प्राप्तिजनकः -का -कं.
GAINFULLY, *adv.* सफलं, सलाभं, सार्थं, लाभेन, फलोदयेन.
GAINFULNESS, *s.* सफलता, सलाभता, सार्थत्वं, लाभः, लब्धिः *f.*, प्राप्तिः *f.*.
GAINLY, *adv.* दय्यं, सदास्यं, युक्ता, सपाठ्यं, चतुरं, पथीयं.
To GAINSAY, *v. a.* विपरीतं वद् (c. 1. वदति -ते -दितुं), विवद्, अपवद्, प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), अतःख्या, अपलप् (c. 1. -लपति -यितुं), विरुध् (c. 7. -रुध्ति -रोधुं), अपरीकृ, बाध् (c. 1. बाधते -धितुं).
GAINSAYED, *p. p.* प्रत्याख्यातः -ता -तं, अपहृतः -ता -तं, बाधितः -ता -तं.

GAINSAVER, *s.* विपरीतवादी *m.* (नं), प्रत्याख्याता *m.* (नं), विवादी *m.* (नं), प्रतिवादी *m.*, विरोधी *m.* (नं), विप्रकारी *m.* (नं).
GAIRISH, *a.* अतिशोभनः -ना -नं, एकान्तशोभनः -ना -नं, शोभाभाषसेवी -विनी -वि (नं), अलङ्करीणः -णुः -णु, दाम्भिकः -की -कं, रूपाभ्यातः -ता -तं.
GAIRISHLY, *adv.* अतिशोभनं, एकान्तशोभापूर्वं, रूपाभ्यातवत्, सदम्भं, दाम्भिकवत्.
GAIRISHNESS, *s.* अतिशोभा, एकान्तशोभा, दम्भः, दाम्भिकत्वं, रूपाभ्यातत्वं.
GAIT, *s.* गतिः *f.*, गमनं, गतं, चारः, चरणं, चलनं, सरणं, व्रजनं, छयनं; 'graceful in gait,' सुगः -गा -गं -गानी -मिनी -मि (नं), शुभगः -गा -गं, हंसगामी &c., चारचणः -शा -णं.
GAITER, *s.* स्पृलवस्त्रमयं जङ्गाचालं or जङ्गारखणं, जङ्गोत्ररीयं.
GALA, *s.* उत्सवः -वदिनं, महोत्सवः, पर्वं *n.* (नं), पर्वोहः, उद्घोषः.
GALACTOPHAGIST, *s.* क्षीरपः -पायी *m.* (नं), दुग्धपः, पयस्यः, क्षीरादः, क्षीराशी *m.* (नं).
GALAXY, *s.* (Milky way) मन्दाकिनी, आकाशगङ्गा, खर्गङ्गा, नागवीची, हरिताली.—(Assemblage of splendid objects) शोभनवस्तुसङ्घलं, सुप्रभवस्तुसङ्घः.
GALE, *s.* प्रबलवायुः *m.*, प्रचण्डवायुः *m.*, अतिवातः, वाता, वातावेगः, चण्डवातः, वाताली, वातरूपः, वातगुल्मः, कम्भावातः, कम्भा, पवनः, पवनावातः, जवानिलः, धानिः *f.*, धानिः *f.*, करीपद्मा, फः; 'tossed by gales,' पवनध्वजः -भा -भं, पवनवेगध्वजः -भा -भं.
GALLOT, *s.* शीघ्रगामी लघुनीकाविशेषः.
GALL, *s.* (Bitter fluid, bile) पित्रं, तिरूपित्रं, मायुः *m.*—(Rancour) विषं, विषहृदयत्वं, कालकूटं, दंशः, दुष्टभावः, दुर्वृद्धिः *f.*, द्रोहः, द्वेषः, कटुता, तीक्ष्णता, तिग्मता, उग्रत्वं, अरुनुदायं, कठोरता, क्रोधः.—(Ex-ercise on a tree) वृक्षधेनः -नकः.
GALL-BLADDER, *s.* पित्राधारः, तिरूपित्राधारः, तिरूपित्राशयः.
GALL-STONE, *s.* पित्राशयजा शर्करा.
To GALL, *v. a.* (Excoriate by friction) घर्षणेन चर्मखतं कृ or त्वक्छेदं कृ or त्वगुन्नेलनं कृ, चर्म घृष् (c. 1. -घर्षति -यितुं) or कृष् (c. 10. कर्षयति -यितुं).—(Vex, harass) तप् (c. 10. तापयति -यितुं), परितप्, सन्नप्, पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं), अभिपीड्, आपीड्, क्रिञ्च (c. 9. क्रिञ्चति, क्रोष्टुं), बाध् (c. 1. बाधते -धितुं), खर्द् (c. 10. खर्दयति -यितुं), समर्द्, मर्मपीडां कृ, अरुनुदः -दा -दं भू.
To GALL, *v. n.* (Vex one's self) आत्मानं तप् (c. 10. तापयति -यितुं), or पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं) or बाध् (c. 1. बाधते -धितुं), परितप् in pass. (-तप्यते).
GALLANT, *a.* (Brave, heroic) वीरः -रा -रं, प्रवीरः -रा -रं, महावीर्यः -व्या -व्यं, शूरः -रा -रं, पराक्रान्तः -न्ता -नं, विक्रान्तः -न्ता -नं, विक्रमी -मिणी -मि (नं), साहसिकः -की -कं, माहात्मिकः -की -कं, उदारचेताः -ताः -तः (नं).—(Courteous, inclined to courtship) सभ्यः -भ्या -भ्यं, सभ्यशीलः -ला -लं, सुशीलः -ला -लं, स्नुषासनशीलः -ला -लं, स्नुषचारशीलः -ला -लं, सुजनः -ना -नं, प्रेमशीलः -ला -लं.
GALLANT, *s.* (Courty man) सभ्यजनः, सुजनः.—(One attentive to ladies) स्नुषासकः, स्नुषचारकः -चारपरः.—(Lover) प्रणयी *m.* (नं), कामिजनः, कामी *m.* (नं), कामुकः, नायकः, रमकः.—(Paramour) जारः, रमणः, उपपतिः *m.*, पापपतिः *m.*, विटः, चेटकः.
GALLANTLY, *adv.* (Bravely) सवीर्यं, महावीर्यं, महावीर्यवत्, शूरवत्, समहाशीर्यं, सपराक्रवं सविक्रमं, उदारवत्, प्रसभं.—(Like one inclined to courtship) स्नुषासकवत्, स्नुषचारकवत्, रमणवत्.
GALLANTRY, *s.* (Bravery) वीर्यं, महावीर्यं, शौर्यं, वीरता, शूरता.

पोरुपं, विक्रमः, पराक्रमः. धाम *n.* (न).—(Nobleness) उदारता, सीदार्य, माहात्म्य.—(Courtliness, attention to ladies) सम्भता, सुशीलता, सुचनता, स्तुपासनं, स्तुपचारः.

GALLED, *p. p.* (Having the skin torn by friction) क्षतचर्मो -म्नो -म्नं (न), घर्षितचर्मो &c., छिन्नचर्म *m. f. n.*—(Harassed) सन्नापितः -ता -तं, क्रिष्टः -ष्टा -ष्टं, पीडितः -ता -तं, बाधितः -ता -तं.

GALLEON, *s.* सुवर्णरूप्यसन्धारणं प्रयुक्तं वृहती विदेशीयनौका.

GALLERY, *s.* (Covered way) छत्रपथः, छत्रमार्गः.—(In a building) हर्म्यं or महाभवनं इतस्ततो भ्रमणयोग्यः पथः.—(Elevated floor furnished with seats) दीर्घासनयुक्तो मण्डपः or मण्डकः.—(Covered terrace outside a house) वहिर्द्वारप्रकोष्ठकं, वरष्ठः, निष्काशः.

GALLEY, *s.* (Long, light boat) दीर्घपरिमाणं लघुनौका, मनुः *m.*—(Cook-room of a ship of war) युद्धनौकायाः पाकस्थानं.

GALLEY-SLAVE, *s.* सामुद्रिकं मनुष्यमन्त्रारे नियुक्तो महापातकी *m.* (न).

GALLIARD, *a.* दृढः-ष्टा-ष्टं, प्रफुल्लः-ल्ला-ल्लं, उल्लसः-सा-सं, रसिकः-का-कं.

GALLICISM, *s.* फ्रान्सीयरीत्यनुसारी वाग्व्यापारः.

GALLIGASKINS, *s.* नौचभाषायां स्थूलवस्त्रमयं जङ्गोत्तरीयं or जङ्गापरिधानं.

GALLIMATIA, *s.* असंख्यप्रमाणः, अनर्थकवाक्यं, वृथावाक्यं, प्रलपितं.

GALLIMAUFRY, *s.* सन्निपातः, सान्निपातिकं, प्रकीर्णकं, सङ्कीर्णकं.

GALLINACEOUS, *a.* गृध्रकुक्षुटसंख्यी -न्धिनी -न्धि (न) or -वाचकः -का -कं; 'a gallinaceous fowl,' कुक्षुटः-टी, कृकवाकः *m.*, तावचूडः, चरणागुपः.

GALLING, *s.* घर्षणेन चर्मघर्षितः *f.* or त्वक्परिघर्षितः *f.*, चर्मदारणं, चर्मनिघर्षणं.

GALLINULE, *s.* कालकशः-शकः, नीलकशः, दासृहः, सासृहः, नसृहः, जलरुद्धः, पीतमुखः, मधुलः, मासलः, डाहुकः, खेगमनः, हुडुकः, मादकः.

GALLIPOT, *s.* भेषजयिक्तोभिः प्रयुक्तं मूलमयं औषधपात्रं, चतुलकः, चतुलकः.

GALL-NUT, *s.* मनीजलकरणे प्रयुक्तः फलाकारो वृक्षफेनः.

GALLOON, *s.* द्रवद्रव्याणां परिमाणविशेषः, सङ्घट्टप्रस्थः.

GALLOON, *s.* स्वर्णरूप्यसन्धारणं तान्त्रिकालङ्कारविशेषः.

To GALLOP, *v. n.* सु (c. 1. प्रवते, प्रोतुं), वल् (c. 1. वलति -लितुं), आवल्, धोर (c. 1. धोरति -रितुं), धाव् (c. 1. धावति -वितुं), पुलायितं कृ, भुतगत्वा or वलितेन चल् (c. 1. चलति -लितुं).

GALLOP, *s.* वलितं, पुलायितं, पुला, भुतः -तं, प्रवः -वनं, विप्रावः, विक्रान्तिः *f.*, तरङ्गः, धोरणं, धोरितं -तकं, धोरितकं.

GALLOPADE, *s.* द्रुतनृत्यविशेषो यत्र नर्तकाः भुतगत्वा चलन्ति.

GALLOPER, *s.* प्रयगः -गतिः *m.*, प्रयकः, वलितकारी *m.* (न), पुलायितकृत.

To GALLOP, *v. a.* चस in caus. (आसयति -यितुं), भी in caus. (भाययति -यितुं).

GALLOWAY, *s.* मध्यपरिमाणो न वृहन् न सुद्रुम् तुरङ्गभेदः.

GALLOWS, *s.* उद्बन्धनकाष्ठं, उद्बन्धनयुक्तः, बधस्थानं, बाधस्थानं.

GALOCHE, GALOSHIE, *s.* काष्ठपादुका, उन्नरपादुका, उपपादुका.

GALVANIC, *a.* वल्यमाणवैद्युतशक्तिस्संख्यी -न्धिनी -न्धि (न).

GALVANISM, *s.* गत्याणिनाम्ना विदेशीयविद्युता परिकल्पिता विद्युतीयशक्तिः or वैद्युतशक्तिः or आकर्षकशक्तिः, विद्युद्विद्युत्.

GALVANIST, *s.* पृथ्वीविद्युद्विज्ञानशास्त्रज्ञः.

To GALVANIZE, *v. a.* पृथ्वीविद्युतीयशक्त्या आकुप्य (c. 1. -कर्षति -क्रुष्टुं) or उपहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं).

GALVANIZED, *p. p.* पृथ्वीविद्युतशक्त्युपहतः -ता -तं.

To GAMBLE, *v. n.* (With dice, &c.) लब्धेः or लब्धान् दिव् (c. 4. दीच्यति -ते, देवितुं) or प्रदिव् or प्रतिदिव्, लब्धेः लब्धे (c. 1. लब्धति -दितुं), लब्धदिक्क्रीडां कृ, लब्धक्रीडां कृ, लब्धलूतं कृ.

GAMBLER, *s.* लूतकरः-कारः, लब्धलूतः, लब्धलूतः *m.*, लब्धदेवी *m.* (न),

लब्धलूतः, लूतः, कितवः, लूतक्रीडाकः, लाधिकः. See GAMESTER.

GAMBLING, *s.* लब्धलूतं, लूतं, लूतक्रीडा, लब्धदिक्क्रीडा, देवनं, लब्धवती, लूतसेवा, कैतवं, ग्रहः, पणः, दुरोदरः.

GAMBOL, *s.* पीतवर्णः पृथ्वीयवृक्षनिर्वासः.

To GAMBOL, *v. n.* (Frolie) क्रीडि (c. 1. क्रीडति -दितुं), विक्क्रीड्, परिक्रीडि, दिव् (c. 4. दीच्यति -ते, देवितुं), विक्क्रीडि, इतस्ततो सु (c. 1. प्रवते, प्रोतुं) or नृत् (c. 4. नृत्यति, नर्तितुं), सेला (nom. सेलायति -यितुं), कुमार (nom. कुमारयति -यितुं).

GAMBOL, *s.* क्रीडा -डनं, देवनं, सेला, केलिः *m. f.*, लीला, नृत्यं, लास्यं.

GAMBOLING, *part.* क्रीडन् -डनी -डत् (त्), क्रीडमानः -ना -नं, दीचन्, च्यतो -च्यत् (त्).

GAMPE, *s.* (Sport) क्रीडा, सेला, केलिः *m. f.*, लीला, नर्म *n.* (न), परीहासः, कूर्हेनं, विलासः.—(Game of play) रासः, रासेरसः.—(Wild animals) जाङ्गलं, नङ्गलपक्ष्यादि, वन्यपश्यादि, चारस्वपशुपक्ष्यादि.—(The chase) मृगचर्च, मृगया.—(Scheme) सङ्कल्पः, निश्चितं, व्यवसितं, व्यवसायः, कल्पना.

To GAME, *v. n.* क्रीडि (c. 1. क्रीडति -दितुं), दिव् (c. 4. दीच्यति -ते, देवितुं).—(With dice, &c.) लब्धेः क्रीड् or दिव् लूतक्रीडां कृ.

GAME-CKOCK, *s.* चरणागुपः, नसागुपः, युद्धे शिक्षितः कृकवाकः.

GAMEKEEPER, *s.* वन्यपक्षिरक्षकः, जाङ्गलपक्षिप्रतिपालकः, वन्यजन्तुपोषकः.

GAME-LEG, *s.* सङ्ग्रहज्ञा, पञ्चजज्ञा, गतिविकलः पादः, पञ्चपादः.

GAMESOME, *a.* क्रीडापरः-रा -रं, क्रीडावान् -वती -वत् (त्), लीलावान् &c., सेलापरः-रा -रं, विलासी -सिनी -सि (न), केलिकः -का -कं.

GAMESOMENESS, *s.* क्रीडापरत्वं, सेलापरत्वं, सपिलासता, लीलावत्त्वं, उल्लसता.

GAMESTER, *s.* लूतकरः-कारः, लूतकर्त्ता *m.*, लब्धदेवी *m.* (न), लब्धलूतः, लब्धलूतः *m.*, लब्धलूतः, लूतवर्तिनः *m.*, लूतसेवी *m.* (न), लूतप्रसक्तः, लब्धक्रीडाकः, लूतः, कितवः, लब्धदिसेवी *m.*, दुरोदरः, कृष्णकोहलः.

GAMING, *s.* लब्धलूतं, लूतं-तं, लूतकर्म *n.* (न), लूतक्रीडा, लूतसेवा, लब्धदिक्क्रीडा, लब्धवती, देवनं, कैतवं, ग्रहः, पणः, दुरोदरः.

GAMING-HOUSE, *s.* लूतसभा, लूतस्थानं, लूतशाला, लूतगृहः; 'keeper of one,' लूतसभाधिकारी *m.* (न), सभिकः, लूताधिकारी *m.*, लूतकारः-रकः, लूतवृत्तिः *m.*

GAMMON, *s.* (Dried hog's flesh) वधूरः, शूकरस्य शुष्कमांसं or वासितमांसं.—(Game) चर्मपट्टिकाक्रीडा, शारिक्रीडा.—(Imposition, hoax) छलं, वचनं, कपटः, दम्भः.

To GAMMON, *v. a.* शूकरमांसं शुष्मकृ or लवणीकृ, वधूरं कृ.—(Hoax) प्रलभ् (c. 1. -लभते -लभुं), लभिसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), वच् (c. 10. वचयति -वितुं).

GAMUT, *s.* (Musical scale) गायः. The seven musical notes of the Hindú gamut are called निषादः, चक्रवर्तः, गान्धारः, वज्रः, मध्यमः, धैवतः, पचमः.

GANDER, *s.* वटः, हंसः, राजहंसः, कलहंसः, चक्रः, चक्रपाकः, चक्राङ्गः.

GANDHARBA, *s.* (A celestial musician. These are demigods who inhabit heaven, and form the orchestra at the banquets of the gods) गन्धर्वः, हाहाः (ह), हुहुः *m.*, हुहुः *m.*, हहाः *m.*

GANESHA, *s.* (Son of Siva and Párvatí, the god of wisdom, and remover of difficulties and obstacles, addressed at the commencement of all undertakings, and at the opening of all compositions. He is called 'Ganesha,' as presiding over the troop of deities attendant on Siva) गणेशः, गणनाथः, गणाधिपः, गणनायकः, गणपतिः *m.*, गणावधीः *m.*,

गयः, हेमाङ्गः, हेरहः, हस्तिमूढः.—(As remover of obstacles)
विघ्नेशः, विघ्नराजः, विघ्ननाशकः—ज्ञानः, विघ्नविनायकः, विनायकः,
विघ्नहारी *m.* (नं).—(Elephant-faced) गजाननः, गजवदनः, गजास्यः.
—(Elephant-toothed) गजदन्तः.—(One-toothed) एकदन्तः.—
(Big-bellied) लघोदरः.—(Two-bodied) द्विदेहः.—(Having two
mothers) द्वैमातृः.

GANG, *s.* (Company of persons) गणः, जनसमूहः, जनसंसर्गः, जननिबन्धः,
सङ्घः, सङ्घः; 'of thieves,' चोरगणः.

GANG-BOARD, *s.* नौकादोहणावरोहणार्थं दीर्घकाष्ठफलकं.

GANG-DAYS, *s.* भयश्चर्याः *m. pl.*, परिक्रमदिवसाः, पर्यटनकालः.

GANGES, *s.* (The River) गङ्गा, गङ्गाका, गङ्गाका. The name
Gangá is derived from the root *gam*, 'to go,' i. e. 'that
which goes or flows on the earth,' whence also the name
भवावना, 'going in the world.' (Daughter of Jahnú.
The Ganges in its course from heaven disturbed the de-
votions of this saint, upon which he drank up its waters,
but released them again at the intercession of the sage
Bhagiratha. Hence the following names) जाह्नवी, जह्नुतनया,
जह्नुसता, भागीरथी. (Crest of Siva. The Ganges, in its descent
from heaven, alighted on the head of Siva, where it
wandered for a time in the tresses of his hair) हरशेखरा.
(River of heaven) स्वर्गदी, सुरनदी, सुरनिधना, स्वर्गपद्मा, स्वर्गगङ्गा,
स्वर्गपद्मा, सिद्धापद्मा.—(Flowing in heaven, earth, and
hell) त्रिपद्मा, त्रिपद्माः *f.* (स्).—(Flowing from the foot of
Vishnu) विश्वपद्मा.—(Mother of Bhishma) भीष्मसूः *f.*—(The
very auspicious one) महाभद्रा.

GANGLION, *s.* चायुस्कोटः—टकाः, शिरास्कोटकाः, नाडीविस्फोटः.

GANGRENE, *s.* कोषः, पूतिमांसं, विद्रुधिः *m.*, घ्नतं, नालोद्वेगः, मांसपाकः,
रक्तविद्रुधिः *m.*, मांसपूतिः, शरीरस्य परभागे स्वस्थे सति एकभागस्य पूतीभावः.

To GANGRENE, *v. n.* मांसिकदेशे पूतीभू, पूतिमांसोभू, कोषीभू.

GANGRENOUS, *a.* कोषवान्—वती—वत् (नं), कोषीय—या—यं, पूतिमांसवान् &c.

GANGWAY, *s.* नौकायां गमनागमनपथः or आरोहणावरोहणपथः.

GANTLET, GANTLOPE, *s.* सेनायां दक्षाहस्य दक्षविशेषः; 'to run the
gantlet,' महापातकिवत् सैन्यानां यष्टिपादीनां द्विपक्षिण्ये भाष् (c. 1.
धावति—ते—विभु) यावद् एकैकेन यस्याघातः क्रियते.

GAOL, *s.* कारा, कारागारं, कारावेश *n.* (नं), बन्धनागारं, बन्धनालयः,
बन्धनगृहं, बन्धनस्थानं, गुप्तिः *f.*

To GAOL, *v. a.* कारायां बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्ध्) or निरुध् (c. 7.
—रुध्ति—रोध्).

GAOL-DELIVERY, *s.* काराशुद्धिः *f.*, कारागारशोधनं, बन्धनागारविशोधनं.

GAOLER, *s.* कारागारध्वजः, कारारक्षकः, बन्धनालयरक्षकः.

GAP, *s.* (In a wall) सन्धिः *m.*, गृहरन्ध्रं, सुरङ्गा, कुण्डच्छेदः.—(Breach,
chasm) भङ्गः, भेदः, छेदः, रन्ध्रं, छिद्रं, विवरं, विच्छेदः, गर्भः, खडः—खडः—
खडः—खडः.

To GAPE, *v. n.* जृम्भ् (c. 1. जृम्भते—भिज्), विजृम्भ्, प्रजृम्भ्, जृम्भ् or जम्भ्
(c. 1. जम्भते, जम्भते—भिज्), मुञ्चं व्यादा (c. 3. —ददाति—दातु) or विलु
in caus. (—सारयति—यितुं), जृम्भं कृ, ग्री (c. 1. ग्रायति, ग्रातुं).—
(Open in fissures) स्फुर् (c. 6. स्फुरति—टिर्), विदल् (c. 1. —दलति
—लितुं), विदृ in pass. (—दीयते).

GAPER, *s.* जृम्भी *m.* (नं), जृम्भकः, जृम्भकादारी *m.* (नं), मुखव्यादानकारी.

GAPING, GAPE, *s.* जृम्भः—भ्या—भ्यर्थं—भ्यिका, जृम्भितं, विजृम्भितं, विजृम्भ्यं,
ह्म्ये *n.* (नं), हासिका, उपपुष्पिका.—(Opening the mouth)

मुखव्यादानं, मुखविपुतिः *f.*

GAPING, *part.* जृम्भः—भ्या—भ्यं, जृम्भमाणः—या—यं, जृम्भी—भिज्भी—भि
(नं), जृम्भावान्—वती—वत् (नं), जृम्भितः—ता—तं, विजृम्भितः—ता—तं,
व्यासमुखः—खा—खं, विपुतमुखः—खा—खं.

GAP-TOOTHED, *a.* शिखरलदनी—निनी—नि (नं), विच्छिन्नदनी &c.

GARB, *s.* वेशः, वेष्टः, वासः *n.* (स्), परिधानं, परिच्छेदः, चररं, वस्त्रं,
वसनं, आच्छादनं, सन्ना, प्रसाधनं.

GARBAGE, *s.* उच्छिष्टं, उच्छिष्टार्थं, शेषार्थं, पशोरं चन्दादि, मलं.

To GARBLE, *v. a.* (Pick out the best parts of a book to serve
a purpose) छलार्थं or वचनार्थं ग्रन्थस्य उत्तमवचनानि or उत्तमदेशान्
उद्धृ (c. 1. —हरति—हर्तुं) or समुद्धृ or ग्रन्थवृत्तिं कृ, ग्रन्थं सख्यं (c. 10.
सख्ययति—यितुं).—(Pervert) साधोकृ, चक्रोक्तृ, विकृ, विकलीकृ.

GARBLED, *p. p.* साधोक्तृ—ता—तं, छलेन विकलीकृतः—ता—तं or सख्यतः—ता—तं.

GARBOIL, *s.* कोलाहलः, तुमुलं, हलहलाशब्दः, हाहाकारः.

GARDEN, *s.* उद्यानं, चारामः, उपवनं, पुष्पवाटी—टिका, पुष्पवनं, वाटिका,
वृक्षवाटिका, कुसुमाकरः, वेष्टं, तेवनं, पुष्पफलोपचयहेतुर् भूभागः; 'plea-
sure-garden,' क्रीडाधी भूमिः, क्रीडावाटिका, क्रीडावनं; 'garden
near a house,' गृहवाटिका, गृहारामः; 'kitchen-garden,' शाक-
शाकटं, शाकशाकिनं, शाकवाटिका.

To GARDEN, *v. n.* उद्यानं कृ, पुष्पफलोत्पत्तिरोग्यं भूमिभागं कृष् (c. 6.
कृषति, कृष्टुं), उद्यानकर्षणं कृ

GARDENER, *s.* उद्यानपालः—लकः, उद्यानरक्षकः, उद्यानसेवकः, मालिकः,
माली *m.* (नं).

GARDENING, *s.* उद्यानकरणं, उद्यानकर्षणं, उद्यानसेवनं, पुष्पफलोत्पत्ति-
कर्म *n.* (नं)

GARDEN-PLOT, *s.* पुष्पफलोत्पत्तिरोग्यो भूमिभागः, पुष्पस्थलं, स्थलं—ला.

GARDEN-STUFF, *s.* उद्यानजं, उद्यानोद्भिद् *m. f. n.*, उद्यानजं शाकादि.

GARDEN-WALL, *s.* उद्यानपरिसरः, वाटिकापरिसरः, उद्यानप्राकारः.

GARGARISM, *s.* आचाम्य, आचमनीयं, कवलः, मुखमात्रेणजलं.

To GARGARIZE, *v. a.* आचाम् (c. 1. —चामति—चमितुं), जलम् उपस्पृश
(c. 6. —स्पृशति—स्पृष्टुं).

GARGLE, *s.* आचाम्य, आचमनीयं, कवलः, मुखधावनार्थं जलादि.

To GARGLE, *v. a.* जलम् आचाम् (c. 1. —चामति—चमितुं) or उपस्पृश
(c. 6. —स्पृशति—स्पृष्टुं), आचमनं कृ, उपस्पृशं कृ, जलोपस्पृशं कृ, जलादिना
मुखं मृज् (c. 2. माह्ति—ह्तिं) or धाव् (c. 10. धावयति—यितुं).

GARGLED, *p. p.* आचामः—न्ता—न्तं, उपस्पृष्टः—हा—हं.

GARISH, *a.* See GAIRISH.

GARLAND, *s.* माला, मात्यं, स्रक् *f.* (ज्), दाम *n.* (नं), हाटः, आवल्लिः
—ली *f.*, मालावः—घिका; 'of flowers,' कुसुममाला, पुष्पावली, कुसुम-
स्रवकः, कुसुमावतंसकः; 'of pearls,' मुक्तावली, देवच्छन्दः, शतपङ्क्तिः;
'other kinds of garlands,' गुल्फः, गुल्फाङ्कः, गोष्ठनः.

To GARLAND, *v. a.* मालया or सजा चलय्, मालायुक्तं—क्तं—क्तं कृ.

GARLANDED, *p. p.* माली—लिनी—लि (नं), स्रग्वी—गिचनी—गिच (नं),
स्रग्घट—रा—रं.

GARLIC, *s.* लशुनं, रशुनं, लशुनं, रसुनः, रसुनः, रसोनः—नकः, गुञ्जनः,
महीषधं, महाकन्दः, चरितः, सोनहः, उद्यगन्धः, दीर्घपत्रः, ग्रन्थिमूलं,
धीमसकः, मुखदूषकः, राहूच्छिष्टः, तरिता

GARLIC-EATER, *s.* लशुनाशी *m.* (नं), लशुनभोजी *m.* (नं), लशुनादः.

GARLICKY, *a.* लशुनीयः—या—यं, रशुनीयः—या—यं.

GARMENT, *s.* वस्त्रं, वेशः, वेष्टः, वासस् *n.*, वसनं, परिधानं, परिच्छेदः,
चररं, आच्छादनं, प्रच्छादनं, प्रसाधनं, संस्थानं, प्रवाटः, शून्यरः; 'under-

garment, 'अनारीयं, अनारीयस, अशेषसनं'; 'upper,' उच्चरीयं, प्रावारः.
 GARNER, *s.* कुशूलः, धान्यागारं, अन्नकोशः, कोशः-इकं, भास्त्रागारं, त्रीस्रगारं,
 कक्षोलः-लकः, काष्ठाशालः, पिटः, कूटः.
 To GARNER, *v. a.* कुशूले निविश (c. 10. -वेशयति-यितुं) or सञ्चि (c. 5. -चिनोति-चेतुं).
 GARNERED, *p. p.* कुशूलभूतः-ता-तं, कोष्ठभूतः-ता-तं, कुशूलीयः-ता-तं.
 (GARNET, *s.* रत्नवर्णी मणिविशेषः, पञ्चरागपिण्डः, रत्नमणिः *m. f.*
 To GARNISH, *v. a.* शुभ्र (c. 10. शोभयति-यितुं), उपशुभ्र, भूष (c. 10. भूषयति-यितुं), विभूष, अलङ्कृ, समलङ्कृ, परिष्कृ, रञ्ज (c. 10. रञ्जयति-यितुं).
 GARNISH, *s.* अलङ्कारः, अलङ्किया, शोभा-भनं, भूषणं, विभूषणं, आभरणं.
 सञ्जा, प्रसाधनं. See GARNISHMENT.
 GARNISHED, *p. p.* शोभितः-ता-तं, उपशोभितः-ता-तं, अलङ्कृतः-ता-तं,
 भूषितः-ता-तं, विभूषितः-ता-तं, परिष्कृतः-ता-तं, प्रसाधितः-ता-तं,
 कृतशोभः-भा-भं.
 GARNISHMENT, GARNITURE, *s.* सञ्जा, उपकरणानि *n. pl.*, शोभायन्
 अनुबन्धाः *m. pl.*
 GARRET, *s.* उपरिस्थः कोष्ठः, क्षोमः-मं, क्षोमः-मं, अट्टः, अट्टालः, कूटागारं,
 चन्द्रशाला-लिका, शूला.
 GARRISON, *s.* दुर्गेनिवासिनः सेन्याः *m. pl.*, दुर्गस्थाः सेन्याः, दुर्गस्थसेन्यं,
 दुर्गसेन्यं, दुर्गबलं, दुर्गरक्षिणः *m. pl.*, दुर्गरक्षकाः *m. pl.*, रक्षिणः *m. pl.*,
 रक्षकाः *m. pl.*, रक्षिणः.
 To GARRISON, *v. a.* नगररक्षार्थं दुर्गे सेन्यान् or रक्षकान् निविश in caus.
 (-वेशयति-यितुं), नगररक्षणे सेन्यागुन्मं नियुज् (c. 7. युनक्ति-योक्ते).
 GARRISONED, *p. p.* रक्षकयुक्तः-क्ता-कं, रक्षार्थं सेन्ययुक्तः-क्ता-कं.
 GARRULITY, *s.* वायव्यता, वाचालता, बहुवादिवं, बहुभाषिता, अतिशयोक्तिः *f.*
 जल्पकता, जल्पाकान्वं, वाग्मिवं, अतिभाषणं, अवालापः, अतिवादः.
 GARRULOUS, *a.* वायव्यः-का-कं, वाचालः-ला-लं, बहुभाषी-विणी-धि
 (न्), बहुवादी-दिनी-दि (न्), जल्पकः-का-कं, जल्पाकः-का-कं,
 वाग्मी-गिमनी-गिम (न्), गदयिस्तुः-स्तुः-स्तु, मुसलः-रा-रं, वक्ता-क्ती-क्ते (क्ते).
 GARTER, *s.* जङ्घाबन्धनी, पादबन्धनी, जङ्घाबन्धः, जङ्घावस्त्ररक्षणी.
 GARUDA, *s.* (The bird on which the god Vishnu is carried,
 represented as being something between a man and a bird, and considered as the lord of the feathered tribe.
 He is the son of Kasyapa by Vinatā, and younger brother of Arundha) गरुडः, गरुडान् *m.* (-लन्), तार्व्यः, सगेष्टरः, सुपर्णः,
 विष्णुरूपः, वैतन्तयः, विन्तातनुः *m.*, नागान्तकः, पद्मगाशनः, भुजगदाख्यः,
 सिताननः, दक्षाय्यः. The son of Garuda is called सम्पातिः-तिकः.
 GAS, *s.* वायुः *m.*, पायः, वातः, धूमः, धूमिका, अक्षरान्नो वायुः *m.*
 GASH, *s.* दीर्घछेदः, गम्भीरछेदः, दीर्घधनं, गम्भीरधनं, दीर्घगम्भीरस्य त्वभेदः
 of त्वभेदः.
 To GASIL, *v. a.* दीर्घछेदं कृ, गम्भीरछेदं कृ, दीर्घगम्भीरं त्वभेदं कृ.
 GABOMETER, *s.* वायुमापनयन्त्रं, अक्षरान्नवायुनिर्माणस्थानं.
 To GASP, *v. n.* मुलं प्रादाय कृच्छ्रेण आसप्रवासं अ, कृच्छ्रेण श्वस् (c. 2.
 अश्वसि-तुं) or प्राण (c. 2. प्राणिति-तुं), दुःश्वासं कृ, प्राणकृच्छ्रेणतः
 -ता-तं भू.
 GASP, *s.* दुःश्वासः, आसः, अश्वसितं, दुःश्वासितं, उच्छ्वासः, उच्छ्वसितं, प्राणः.
 GASPING, *part.* उच्छ्वसन्-सन्ती-सती-सत् (न्), कृच्छ्रेण श्वस् &c.,
 उच्छ्वसितः-ता-तं, काशश्वासः-ता-तं, दुःश्वासी-सिनी-सि (न्), आसकृ-
 त्तोषहन्तः-ता-तं, यतिप्राणः-का-के.
 GASTRIC, *a.* जाडरः-री-रं, जोदरिकः-की-कं, उदरीयः-या-यं, जठरीयः-या-यं,
 -या-यं; 'gastric juice,' कोष्ठामिः *m.*, अतिमः.

GASTRONOME, *s.* उदरपरायणः, उदरसेवी *m.* (न्), कुक्षिभरि *m.*,
 सञ्जीवरसज्ञः.
 GASTRONOMY, *s.* सञ्जीवरसविद्या, पदमावरसविद्या, उदरसेवा.
 GASTROTOMY, *s.* उदरछेदः-दनं, जठरछेदः-दनं.
 GATE, *s.* द्वारं, द्वारः *f.* (रं), प्रतीहारः, प्रतिहारः, चरटः-री-रं, गृहद्वारं,
 द्वारकद्वारः; 'back-gate,' पश्चद्वारः; 'private-gate,' अन्तर्द्वारं,
 प्रखण्डद्वारः; 'city-gate,' पुरद्वारं, नगरद्वारं, गोपुरं; 'raised place
 over it,' हस्तिनस्तः; 'outer-gate,' बहिर्द्वारं.
 GATE-POST, *s.* द्वारस्तम्भः, द्वारस्थूला, द्वारदारुः *m.*; 'its ornament,' तोरणः.
 GATE-WAY, *s.* द्वारवर्त्तनं *n.* (न्), द्वारपथः, निःसरणं.
 To GATHER, *v. a.* (Collect) चि (c. 5. चिनोति, चेतुं), अचचि, समाचि,
 सञ्चि, साचि, प्राचि, समानी (c. 1. -नयति-नेतुं), समुपानी, समादा
 (c. 3. -ददाति-दातुं), समाह (c. 1. -हरति-हर्तुं), उपसंहृ, समूह (c. 1.
 अहते-हितुं), सङ्ग्रह (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं), ग्रह सम्भू (c. 1. -भरति,
 c. 3. -चिभन्ति-भन्तुं), संवृ (c. 5. -युजोति, c. 1. -वरति-रितुं), एकत्रीकृ,
 एकत्र कृ.—(Gather flowers, &c.) पुष्पाणि चि or अचचि or लृ
 (c. 9. लुनाति, लवितुं).—(Select) उद्गृ, समुद्गृ, वृ, उद्गृ.—(Deduce,
 infer) अनुमा (c. 2. -माति-तुं, c. 3. -मिमोति), अह (c. 1. अहते-हितुं),
 अयोह, अयगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं).
 To GATHER, *v. n.* (Congregate) सङ्गम्य (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), समागम्य,
 समे (सम् and सा with rt. इ, समैति-तुं), एकत्र मिल (c. 6. मिलति,
 मेलितुं), सम्मिल, एकत्र आगम्य.—(Increase) वृष् (c. 1. वधते-धितुं),
 उपचि in pass. (-चोयते).—(Form matter) पूय (c. 1. पूयते-यितुं),
 पूयं बन्ध (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), पूयपूयः-धो-धं भू.
 GATHER, *s.* (Fold) वस्तपुटः, अम्भिः *m. f.*, अम्भिका, व्यावर्त्तनं, चूणः.
 GATHERED, *p. p.* चितः-ता-तं, सचितः-ता-तं, अचचितः-ता-तं, उपचितः
 -ता-तं, समूहः-टा-टं, सङ्ग्रहीतः-ता-तं, लूनः-ना-नं.
 GATHERER, *s.* अचचायो *m.* (न्), सचची *m.* (न्), सङ्ग्रहीता *m.* (न्),
 सङ्ग्रहकः; 'gatherer of taxes,' करग्रहः, शुल्कग्राही *m.* (न्);
 'of flowers,' पुष्पावचायी *m.*
 GATHERING, *s.* (Act of collecting) चयनं, सचयनं, चायः, अचचयः,
 अचचायः, लायः, सङ्ग्रहः-हणं, एकत्रकरणं; 'of flowers,' पुष्पचयः,
 कुसुमाचयः, पुष्पप्रचायः.—(Crowd, assembly) समूहः, सङ्घः, सचयः,
 सङ्घातः, समागमः, समवायः, समाहारः, सत्रयः; 'of people,' जनसमूहः,
 जननिबहः, लोकसङ्घः.—(Abscess) विद्रुधि *m.*, पूयसमूहः, स्थेदः.
 —(Gathering of clouds) घनचयः, घनौघः, घननालं, घनघनीयः.
 GAUDERY, *s.* अलङ्कारः, चित्रविचित्राभरणानि *n. pl.*, शोभाकरद्रव्याणि *n. pl.*
 GAUDILY, *adv.* सचिचालङ्कारं, शोभाकराणां, एकान्तशोभनं, चित्रविचित्रं;
 'gaudily dressed,' उच्छ्रलवेशधारी-रिणी-रि (न्).
 GAUDINESS, *s.* रक्तता, सरागन्वं, रागः, रङ्गः, चित्रता, चित्रविचित्रता,
 शोभा, एकान्तशोभा, अतिशोभा, वर्णः, नानावर्ण्यं, कर्तुरता, वासदृशिः *f.*
 GAUDY, *a.* बहुवर्णः-धो-धं, नानावर्णः-धो-धं, चित्रः-चा-चं, चित्रवि-
 चित्रः-चा-चं, अतिशोभनः-ना-नं, एकान्तशोभनः-ना-नं, रक्तः-क्ता
 -कं, अतिरागी-गिणी-गि (न्), चिचालङ्कारवान्-वती-वत् (न्),
 उच्छ्रलः-ला-लं.
 GAUDY, *s.* (A feast) उत्सवः, उत्सवदिनं, पर्वोहः, उद्घर्षः.
 To GAUGE, *v. a.* प्रमाणदक्षेन भास्त्रभरकं मा (c. 2. माति-तुं, c. 10. माप-
 यति-यितुं).
 GAUGE, *s.* (Measure) परिमायं, प्रमाणं, मानं, परिमायविधिः *m.*, परि-
 मायरीतिः *f.*—(Instrument for measuring) मापनयन्त्रं, परिमाय-
 नदक्षः, प्रमादक्षकः, भास्त्रपुरकमापनार्थं यतिः *m.* See GAGE.

GAUGER, *s.* प्रमाणादकडाये भास्वरकमापकः, परिमाणाकर्ता *m.* (जू).
 GAUGING, *s.* प्रमाणादकडेन भास्वरकमापनं or भास्वरकपरिमापणं.
 GAUNT, *a.* कृशः-शू-शं, परिकृशः-शू-शं, कृशकृशः-शू-शं, शीणशरीरः-
 -रा-रं, शीणमांसः-सा-सं, क्षामः-ना-नं, शुष्काङ्गः &c., सुक्ष्माङ्गः &c.
 GAUNTLET, *s.* लोहनिर्मितं हस्ताब्जादनं or हस्तबाधः; 'to throw the gauntlet,' पृथीकहस्ताब्जादनं भूमीं प्रक्षिप्य युद्धार्थम् आह्वे (c. 1. -इयति -इतुं).
 GAUR, *s.* (The country) गौडः; 'its inhabitants,' गौडाः *m. pl.*
 GAUZE, *s.* विरलतन्तुः खच्छवस्त्रविशेषः, विरलाङ्गुलं, सूक्ष्माङ्गुलं.
 GAVOT, *s.* गवोत्संहको लेघुन्यविशेषः.
 GAWK, *s.* नूतः, नूतः, स्थूलपुङ्खः *m.*, स्थूलपीः *m.*, बद्धपीः *m.*
 GAWKY, *a.* स्थूलः-ला-लं, स्थूलशरीरः-रा-रं, दीर्घस्थूलः-ला-लं, दीर्घेष्टः-हा-हं, अदृष्टः-खा-खं, विरहः-पी-पं.
 GAY, *a.* (Merry) उल्लासः-सा-सं-सितः-ता-तं, आनन्दी-दिनी-दि-
 (न), हृष्टः-हा-हं, प्रहृष्टः-हा-हं, हृष्टहृष्टदयः-या-यं, प्रफुल्लः-झा-झं, उल्लासितः-ता-तं, समुल्लासितः-ता-तं, विलासी-सिनी-सि (न), केलिकः-का-कं, मुदितः-ता-तं, प्रमोदी-दिनी-दि (न), ललितः-ता-तं, परिरासशीलः-ला-लं, हासो विनी-सि (न).—(Showy) नानावर्णः-यो-यं, बहुवर्णः-यो-यं, विविधवर्णः-वा-वं, अतिशोभनः-ना-नं.
 GAYETY, *s.* उल्लासता, उल्लासः, आनन्दः, आह्लादः, आनन्दता, हर्षः, प्रहर्षः, प्रफुल्लता, मुदा, प्रमोदः चित्रप्रसन्नता, प्रहसनं.—(Merry making)
 -उल्लासः, महोत्सवः, उत्सवकरणं.
 GAYLY, *adv.* आनन्दं, सहर्षं, प्रमोदेन, उल्लासेन, प्रहृष्टवत्.—(Showily) बहुवर्णं, विविधवर्णं, अतिशोभनं; 'gayly dressed,' उज्ज्वलवेषधारी-रिणी-रि (न).
 To GAZE, *v. a. and n.* ईक्ष् (c. 1. ईक्षते -वितुं), प्रेक्ष्, निरीक्ष्, वीक्ष्, अभिवीक्ष्, समीक्ष्, आलोक् (c. 10. -लोकयति -वितुं, c. 1. -लोकते -कितुं), चङ्ददृष्ट्वा or स्थिरदृष्ट्वा or अनिमित्तनयनाभ्यां निरीक्ष् or दृश् (c. 1. पश्यति, दृष्टुं), स्थिरदृष्टिं कृ, दृष्टिं or लक्ष् वन् (c. 9. वज्राति, वन्).
 GAZE, *s.* स्थिरदृष्टिः, स्थिरदृष्टिः, अनिमित्तदृष्टिः, दृष्टिः, आलोकनं, ईक्ष्णं, निरीक्षा, वीक्ष्णं, वीक्ष्णं, प्रेक्ष्णं, प्रेक्षितं, दर्शनं, लक्षः-लक्षः; 'with fixed gaze,' चङ्ददृष्टिः-दि-दि, अनिमित्तनयनः-ना-नं.
 GAZEHOOND, *s.* दृष्टिमात्रेण शशकाक्षनुसरणशीलो मृगयकुक्कुटः.
 GAZELLE, *s.* तनुशरीरो हरिणभेदः, मृगः-गी; 'gazelle-eyed,' मृगीदृक् *m. f. n.* (जू).
 GAZETTE, *s.* वार्षिकपत्रं, समाचारपत्रं, संवादपत्रं, सन्देशपत्रं.
 To GAZETTE, *v. a.* वार्षिकपत्रेण प्रकाश् (c. 10. -काशयति -वितुं).
 GAZETTEER, *s.* अनुक्रमेण यत्किञ्चिद् नगरग्रामनगरादि विद्यते तदाकारना-
 मादिप्रकाशकं पुस्तकं.
 GAZING, *part.* स्थिरदृष्ट्वा प्रेक्षणः-या-यं or आलोकयन्-यनी-यत् (न); 'gazing up to heaven,' नभोदृष्टिः-दि-दि; 'in various directions,' इतस्ततो दृष्टदृष्टिः.
 GAZING-STOCK, *s.* तिरस्कारविषयः, अवहासभूमिः, पारिवर्त्तव्यं, कीदृक्.
 GRAB, *s.* उपकरणं, सामग्री-म्यं, सज्जा, पट्टिच्छदः, पारिवाहकं, आभरणं, प्रसाधनं, प्रतिकर्म *n.* (न); 'plough-gear,' हलोपकरणं.
 GEESE, *s. pl.* हंसाः *m. pl.* See GOOSE.
 GELATIN, *s.* क्लृप्तमांसनिर्मितं घनीभूतं or श्यानीभूतं खच्छद्रव्यं.
 GELATINOUS, *a.* पृथीकश्यानद्रव्यगुणविशिष्टः-हा-हं, श्यानः-ना-नं, शीनः-ना-नं, सान्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, संलग्नशीलः-ला-लं, अवलेखः-खा-खं
 To GELD, *v. a.* वृषण्य उच्छृ (c. 6. -कृणति -कर्तुं) or छिद् (c. 7. चिनति, वेत्तुं), वृषण्यवत् उत्पद् (c. 10. -पादयति -वितुं).

GELDED, *p. p.* विसृष्टः-शा-शं, विसृष्टः-शा-शं, मुच्छृष्टः-शा-शं.
 GELDING, *s.* (Horse) अवृषणो-धः, विसृष्टवृषणो वाची *m.* (न).
 GELID, *a.* अतिशीतलः-ला-लं, अत्यन्तशीतः-रा-रं, हिमः-ना-नं.
 GELIDITY, GELIDNESS, *s.* अतिशीतलता, अतिशीत्यं, शीतता, शिशिरत्वं.
 GELLY, *s.* क्लृप्तमांसनिर्मितो घनीभूतः or श्यानीभूतः खच्छद्रव्यं.
 GEM, *s.* (Precious stone) मणिः *m. f.* -णी, रत्नं, चारुशिला, प्रसक्तः, मणिरत्नं; 'necklace of gems,' मणिमाला, मणिसरः, रत्नावलिः *f.*; 'its central gem,' तरलः; 'mine of gems,' रत्नाकरः.—(Bud) मुकुलं, जालकं, पत्रवः-वं, कुट्टमलं.
 To GEM, *v. a.* मणिभिः or रत्नैर् अलङ्कु or भूष् (c. 10. भूषयति -वितुं).
 To GEM, *v. n.* (Bud) पुष् (c. 1. पुष्ति -वितुं), चक्रुर (nom. चक्रुर-
 र्वात् -वितुं).
 To GEMINATE, *v. a.* द्विगुणीकृ, द्विगुण (nom. द्विगुणयति -वितुं), द्विणीकृ, द्विकं-कां-कं कृ.
 GEMINATION, *s.* द्विगुणीकरणं, द्विगुण्यं, द्विरावृत्तिः *f.*, पुनरुक्तिः *f.*
 GEMINI, *s. pl.* (Twins) यमौ *m. du.*, यमनी *m. du.*—(Constellation) द्वन्द्वः, मिथुनः, निर्रमः.
 GEMINOUS, *a.* द्विगुणः-या-यं, द्विकः-का-कं, द्विधः-धी-धं, द्विविधः-धा-धं, यमः-मा-मं, यमकः-का-कं.
 GEMINY, *s.* मिथुनं, द्वन्द्वं, यमकं, यमलं, युगं, युगलं, युगलं, द्वयं.
 GEMMATE, *a.* मुकुलितः-ता-तं, पुष्पवान्-वती-वत् (न), पत्रवितः-ता-तं.
 GEMMED, *p. p.* रत्नवान्-वती-वत् (न), मणिमान्-मनी-मत् (न), रत्नवः-यी-यं, रत्नानुविद्धः-द्धा-द्धं, रत्नालङ्कृतः-ता-तं, मणिभूषितः-ता-तं.
 GEMMY, *a.* मणिशः-शा-शं, रत्नछोती-तिनी-ति (न), मणिमयः-यी-यं.
 GENDER, *s.* लिङ्गं, प्रकृतिः *f.*; 'masculine gender,' पुलिङ्गं, पुरुषः; 'feminine gender,' स्त्रीलिङ्गं; 'a noun of invariable gender,' अचललिङ्गः.
 To GENDER, *v. a.* जन् in caus. (जनयति -वितुं), सज्जन्, प्रप् or प्रप् (c. 2. -सृते, c. 4. -सृते-सोतुं), उत्पद् in caus. (-पादयति -वितुं).
 To GENDER, *v. n.* स्त्रीपुरुषवत् सज्जन् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) or नैपुणं कृ.
 GENEALOGICAL, *a.* वंशावलीविषयः-या-यं, वंशान्वयविषयकः-का-कं, वंशक्रमसम्बन्धी-न्धनी-न्ध (न).
 GENEALOGIST, *s.* सन्धयः, वंशावल्लिङ्गः, षट्कः, कुलाचार्यः, वंशावल्लिखकः, वंशापरम्पराज्ञः.
 GENEALOGY, *s.* वंशावली-लिङ्गः, आवलिः *f.*, वंशान्वयः, सन्धयः, वंशश्रेणी, वंशक्रमः, वंशापरम्परा, वंशानुचरितं, वंशविततिः *f.*, वंशविषयः; 'of kings,' राजावलिः *f.*, नृपावलिः, पार्थिववलिः.
 GENERAL, *a.* (Common to many, or all) साधारणः-या-या, सामान्यः-न्या-न्यं, सर्वसामान्यः-न्या-न्यं, बहुसामान्यः-न्या-न्यं, सर्वसाधारणः-शी-शी, सङ्घः-श्री-श्री, सङ्घः-श्री-श्री, सङ्घविकः-की-कं, सङ्घीयः-या-यं, सर्वजनोपः-या-यं, सङ्घजनिकः-की-कं, सर्वजनोपः-ना-नं, विश्वजनोपः-ना-नं, विश्वजनोपः-या-यं, विश्वजन्यः-न्या-न्यं, सार्वभौमिकः-की-कं, लौकिकः-की-कं, व्यापकः-का-कं, सर्वव्यापकः-का-कं, सर्वमयः-यी-यं, औत्सर्गिकः-की-कं.—(Not particular) अविशेषकः-का-कं, अवच्छेदोपच्छेदकः-का-कं.—(Usual) प्राधिकः-की-कं, लोकसिद्धः-द्धा-द्धं, आचारिकः-की-कं, सर्वत्र प्रचलः-ला-लं or प्रचलितः-ता-तं; 'general practice,' जनरीतिः *f.*, लोक-
 व्यवहारः; 'general order,' सामान्यज्ञानं; 'general opinion,' बहुमतं; 'general collection,' सर्वसङ्ग्रहः; 'general reader,' बुधः, प्रपठाविद् *m.*; 'in general,' प्रायेण, प्रायशः, बहुसन्.
 See GENERALLY.

GENERAL, *s.* (Of an army) सेनापति: *m.*, बाहिनीपति: *m.*, सेनानी: *m.*, सेनाधिप: , सेनाग्रग: , चमपति: *m.*, योधमुख्य: , सेनाध्यक्ष: , सैन्याध्यक्ष: , बलाध्यक्ष: , दक्षनायक: , महासेन: ; 'skilful general,' सांयुगीन:— (Total, whole) साकत्वं, सामान्यं, साधारण्यं, समुदायः.

GENERALISSIMO, *s.* प्रधानसेनापति: *m.*, अग्रसेनानी: *m.*, प्रधानसैन्याध्यक्षः.

GENERALITY, *s.* (State of being general) सामान्यं-न्यत्वं, साधारण्यं, साधारण्यत्वं.—(Greatest part) प्रधानभागः, अधिकभागः, बहुतरभागः, प्रधानांशः.

GENERALIZATION, *s.* अवच्छेदावच्छेदः, व्यापकत्वं, जातिनिर्देशः, बहुसामान्यकरणं, गणीकरणं.

TO GENERALIZE, *v. a.* अवच्छेदावच्छेदं कृ, बहुव्यापकं-कां-कं कृ, बहुसामान्यं-न्यो-न्यं कृ, गणीकृ, जातिनिर्देशं कृ.

GENERALLY, *adv.* प्रायस्, प्रायशः, प्रायेण, भूयस्, बहुशः, बाहुल्येन, भूयिष्ठं, बहुतरं, साधारण्येन, सामान्यतस्, साकत्येन.

GENERALNESS, *s.* साधारण्यत्वं, सामान्यत्वं, व्यापकत्वं, बाहुल्यं, प्रसिद्धत्वं.

GENERALSHIP, *s.* सेनापत्यं, सेनापतित्वं.—(Skill in tactics) व्यूहपाण्डित्यं, रणपाण्डित्यं, सेनायुहनैपुण्यं, बलविन्यासकीशान्यं, सेनानयप्रवीणता.

GENERALTY, *s.* साकत्वं, समस्तत्वं, सामान्यं, कात्वं, आसित्वं, समुदायः.

TO GENERATE, *v. a.* जनं in caus. (जनपति-यितुं), सञ्जनं, प्रसू or प्रमु (c. 1. -सर्वति, c. 2. -सृते, c. 4. -सृयते-सोतुं), सृ, उत्पद् in caus. (-पादयति-यितुं).

GENERATED, *p. p.* जातः-ता-तै, जनितः-ता-तै, उपजातः-ता-तै, सञ्जातः-ता-तै, उत्पादितः-ता-तै, समुत्पादितः-ता-तै, प्रसूतः-ता-तै, प्ररूढः-दा-दै, कृतजन्मा-न्मा-न्म (नृ), उद्भवः-वा-वै, प्रभवः-वा-वै; 'generated in water,' जलोद्भवः-वा-वै.

GENERATION, *s.* (Production) जननं, प्रजननं, जन्म *n.* (नृ), उत्पादनं, उत्पत्तिः *f.*, प्रसूतिः *f.*, प्रसवः, सम्भवः, उद्भवः, प्रभवः.—(Race) जातिः *f.*, वंशः, सन्तानः, सन्ततिः *f.*, कुलं, छन्द्यः, प्रवरः.—('The people living at the same time') समययुक्ताः or समकालजीविनः पुरुषाः *m. pl.*—(Series of descendants) वंशावली, वंशपरम्परा, वंशश्रेणी; 'extending to seven generations, साप्तपौरुषः-पो-यै; 'organ of generation,' उपस्थः.

GENERATIVE, *a.* जनकः-का-कं, उत्पादकः-का-कं, सावकः-विका-कं.

GENERATOR, *s.* जनयिता *m.* (नृ), जनिता *m.* (नृ), जननः, जनकः, जन्मदः-दाता *m.* (नृ), वीजप्रदः, वीजी *m.* (नृ), उत्पादकः.

GENERIC, GENERAL, *a.* सामान्यं-न्या-न्यं, साधारणः-शा-शी-शं, वर्गीयः-या-यै, जातीयः-या-यै, जातिसम्बन्धीयः-या-यै, व्यापकः-का-कं; 'generic property,' जातित्वं, जातिधर्मः, जातिसम्भावः, सामान्यं, समानाधिकरणं; 'generic characteristic,' जातिलक्षणं, सामान्यलक्षणं.

GENERALLY, *adv.* जातिसम्बन्धित्वं, वर्गसम्बन्धित्वं, जातित्वं, सामान्यतस्.

GENEROUSLY, *s.* (Liberality) औदार्यं, उदारता, दानशीलता, त्यागशीलता-त्वं, त्यागः, त्यागिता, बहुप्रदत्तं, अतिसञ्जनं, अतिदानं, वदान्यता, अकारिण्यं, विलम्बः.—(Nobleness of soul) माहात्म्यं, औदार्यं, उदीर्यता.

GENEROUS *a.* (Liberal) उदारः-रा-री-रं, दानशीलः-ला-लं, त्यागशीलः-ला-लं, बहुप्रदः-दा-दै, बहुदः-दा-दै, अतिदाता-पो-नृ (नृ), दायकः-का-कं, दानरतः-ता-तै, वदान्यः-न्या-न्यं, अकूपणः-शा-शी, स्पृहलक्ष्यः-श्या-श्यं, उदारः-ता-तै.—(Noble-minded) उदारचेताः-ता-तै (नृ), उदारधीः-धी-धि, उदारचरितः-ता-तै, माहात्मिकः-की-कै, महामनाः-ना-नै (नृ), महानुभावः-वा-वै, महेश्वरः-ज्वा-ज्जं, उदीर्यः-शा-शं.—(Of honourable birth) सकुलानः-ना-नै, महाकुलः-ला-लं.

GENEROUSLY, *adv.* उदारवत्, वदान्यवत्, औदार्यवत्, दानशीलवत्, माहात्म्येन.

GENEROUSNESS, *s.* औदार्यं, उदारता, माहात्म्यं. See GENEROSITY.

GENESIS, *s.* धर्मन्यायानां मर्यादा प्रथमन्यायः, जगत्सृष्टिविषयकं मूलावस्थितम् आदिपुस्तकं.

GENET, *s.* (Horse) सुरुषी विदेशीयः सुद्रवाजी *m.* (नृ).—(Civet) गन्धमाञ्जरी.

GENETILIC, *s.* (Birthday poem) जन्मदिवसमुद्दिश्य

GENIAL, *a.* (Contributing to propagation) सावकः-का-कं, प्रसवकारी-रिणी-रि (नृ), प्रसूतिपथकः-का-कं.—(Contributing to life and cheerfulness) जीवदः-दा-दै, तेजोपथकः-का-कं, सानन्दकरः-रा-रै, रम्यः-म्या-म्यं, रमणीयः-या-यै, मनोरमः-ना-नै, सुखकरः-री-रै, प्रसन्नः-जा-जं, सुभागः-गा-गं, प्रसादकरः-रा-रै, रुचिः-रा-रै.

GENIALLY, *adv.* प्रसवे, प्रसादेन, सप्रसादे, सानन्दं, प्रमोदेन, सहर्षं.

GENIALNESS, *s.* सुनन्दता, रम्यता, रमणीयत्वं, प्रसन्नता, सानन्दता.

GENICULATED, *a.* जानुपक्षाकारग्रन्थियुक्तः-क्ता-क्तं, ग्रन्थिलः-ला-लं.

GENITAL, *a.* प्रसवसम्बन्धी-न्धनी-न्धि (नृ), जननसम्बन्धी &c., यौनः-नी-नै.

GENITALS, *s. pl.* उपस्थः, शिश्रादि *n.*, भगादि *n.*, अशोक्लं, जननाङ्गं.

GENITIVE, *a. or s.* (In grammar) सम्बन्धः, शेषः, षष्ठी विभक्तिः *f.*

GENITOR, *s.* जनयिता *m.* (नृ), जनिता *m.* (नृ), जनकः, जननः, जन्मदः.

GENIUS, *s.* (Natural disposition) स्वभावः, प्रकृतिः *f.*, शीलः, गुणः.

—(Strength of mind, power of intellect) धीशक्तिः *f.*, बुद्धिशक्तिः *f.*, मनःशक्तिः *f.*, मनोयुक्तिः *f.*, बुद्धिसामर्थ्यं, बुद्धिप्रभावः, नतिमुपयोगता.—(Power of invention) कल्पनाशक्तिः *f.*—(Man endowed with talent) गुणी *m.* (नृ), गुणवान् *m.* (नृ), धीशक्तिपुरुः, बुद्धिशक्तिमान् *m.* (नृ), युक्तबुद्धिः *m.*, बुद्धिमान् *m.* (नृ), धीमान् *m.* (नृ).—(Peculiar characteristic) विशेषणं, लक्षणं, स्वभावः, स्वधर्मः, वृत्तिः *f.*; 'poetical genius,' कविताशक्तिः *f.*

GENIUS, *s.* (Demon) भूतः, असुरः, दैत्यः, दानवः, प्रेतः, पिशाचः; 'evil genius,' दुर्दैवः; 'good genius,' सुदैवः, शुभदैवः.

GENTEEL, *a.* सम्म्यः-म्या-म्यं, सम्म्याचारी-रिणी-रि (नृ), आर्यः-या-यै, आर्यव्यवहारः-रा-रै, आर्यवृत्तः-क्ता-क्तं, सद्गुणः-हा-हं, सुजनः-ना-नै, साधुवृत्तः-क्ता-क्तं, साधुव्यवहारः-रा-रै, सुशीलः-ला-लं, चराम्यः-म्या-म्यं, शिष्टाचारी-रिणी-रि (नृ), महानुभावः-वा-वै.—(Elegant) विनीतः-ता-तै, चारुः-क्षी-क्षं, ललितः-ता-तै.

GENTEELY, *adv.* सम्म्यवत्, सुशीलवत्, आर्यवत्, सुजनवत्, सम्म्याचारानुसारवत्.

GENTEELNESS, *s.* सम्म्यता, आर्यत्वं, सम्म्याचारत्वं, आर्यवृत्तत्वं, सुशीलता, शिष्टाचारत्वं, सौजन्यं, सुजनता, साधुता, विनीतत्वं.

GENTIAN, *s.* (Plant) किरातः, किरातकिटकः, अनाथकिटकः, चिरातकिटकः, चिरातकिटकः, कासकिटकः, कैरातः, भूनिष्ठः, भूतकः.

GENTILE, *s.* अन्यदेशीयः, भिन्नदेशीयः, भिन्नदेशीयलोकः, अन्यदेशीयलोकः, देवताभक्तः, देवताभक्त्यर्थकः, देवाभक्तः.—(Kindred) गोवजः; 'in grammar,' ज्ञातिवाचकः.

GENTILE, *a.* अन्यदेशीयः-या-यै, भिन्नदेशीयः-या-यै, जातीयः-जा-यै.

GENTILISM, *s.* देवाभक्त्यर्थकः, देवताभक्तेन-ना, देवताभक्त्यर्थकः, भिन्नदेशीयता.

GENTILITIAL, *a.* कौलिकः-की-कं, कूलजः-जा-जं, वंशिकः-की-कं, वंश्यः-श्या-श्यं, जातीयः-या-यै, देशिकः-की-कं.

GENTILITY, *s.* (Politeness of manners) सम्म्यता, सम्म्याचारत्वं, सुशीलता, शिष्टाचारत्वं, आर्यत्वं, आर्यवृत्तत्वं, सौजन्यं, सुजनता, साधुवृत्तत्वं, सुविनीतता, महानुभावता.—(Good birth) कुलोन्नता, महाकुलत्वं, वंशविशुद्धता, कुलोक्यः.

GENTLE, *a.* (Well-horn) कुलीनः-ना-नै, शकुलीनः-ना-नै, महाकुल

-ला -लं, महाकुलप्रभूतः -ता -तं, साधुजः -जा -जं, साधुवंशजः -जा -जं, सार्यवंशजः -जा -जं, सुजन्मा -न्मा -न्म (न); 'a maid of gentle birth,' कुलकन्यका.—(Mild, soft, bland) मृदुः -द्री -दु, मृदुलः -ला -लं, मन्दः -न्दा -न्द, कोमलः -ला -लं, सौम्यः -म्या -म्यो -म्यं, क्षिप्रः -ग्धा -ग्धं, सुकुमारः -रा -री -रं, मसृणः -शा -यं, अनुग्रहः -या -यं, सकर्कशः -शा -शं, अपरूपः -या -यं, अचखडः -खा -खी -खं, असह्यः -रा -रं, असाहसिकः -की -कं, सुकरः -रा -री -रं; 'of a gentle disposition,' मृदुभावः -वा -वं, मृदुस्वभावः -वा -वं.—(Quiet, tame) शान्तः -न्ता -न्तं, उपशान्तः -न्ता -न्तं, शमी -मिनी -मि (न), दान्तः -न्ता -न्तं; 'a gentle breeze,' मन्दानिलः, मृदुवातः; 'a gentle laugh,' मन्दहास्यं, मन्दस्मितं, ईषहासः; 'gentle remedy,' सौम्योपचारः, सामोपचारः; 'by gentle means,' साक्षा; 'gentle speech,' प्रियवाक्यं, प्रियोदितं.

GENTLE, s. (Maggot) छतिः m., छली m. (न).
GENTLEFOLK, s. सार्यलोकाः m. pl., साधुजनाः m. pl., सार्यमित्राः m. pl., कुलीनलोकः.

GENTLEMAN, s. सार्यः, सार्यजनः, सार्यमित्रः, साधुः m., साधुजनः, महाशयः, महानुभावः, कुलीनः, कुलीनजनः, सत्कुलीनः, सुजनः, सुजन्मा m. (न), सज्जनः, सज्जनातिः m., महाननः, सत्कुलजातः, सुविनीतः, श्री prefixed.

GENTLEMAN-COMMONER, s. राजविद्यालये अन्नेवासिनो मध्यात् प्रथमपदस्यः.
GENTLEMANLIKE, GENTLEMANLY, a. सार्यव्यवहारानुसारी -रिणी -रि (न), सभ्याचारानुसारी &c., श्रम्यः -म्या -म्यं, सार्यवृद्धः -न्ना -न्नं, सुशीलः -ला -लं, सुविनीतः -ता -तं, शिक्षाचारयोग्यः -ग्या -ग्यं; 'gentlemanly deportment,' सार्यवृत्तिः f., सौजन्यं.

GENTLEMANLINESS, s. सार्यत्वं, सुशीलता, सौजन्यं, सुविनीतता.
GENTLENESS, s. मृदुता, सदृमा m. (न), माहर्ष्यं, मन्दता, कोमलता, सौम्यता -न्तं, क्षिप्रता, सौकुमार्यं, सुकुमारता, अनुग्रहा, सकर्कश्यं, सकर्कशत्वं, अपरूपता, अपारूप्यं, अचखडता, असाहस्यं; 'of disposition,' भावमृदुता.
GENTLEWOMAN, s. सार्यी, कुलीना स्त्री, सुशीला स्त्री, सुविनीता स्त्री.
GENTLY, adv. शनैश्, शनैः शनैश्, शनैकैश्, मन्दं मन्दं, मृदु, अनुग्रहं, सकर्कशं, अपरूपं, अचखडं, साहसं विना.

GENTRY, s. सार्यलोकाः m. pl., सार्यीः m. pl. साधुलोकाः m. pl., कुलीनलोकाः m. pl., कुलीनवर्गः, सुजनवर्गः, सुजनता, सौजन्यं.

GENUFLIXION, s. पूजायै जानुभ्यां नतिः f. or जानतिः f., जानुनतिः f.
GENUINE, a. सत्यः -न्ता -न्तं, प्रकृतः -ता -तं, वास्तवः -वी -वं -विकः -की -कं, अकल्पितः -ता -तं, अकृत्रिमः -मा -मं, अकपटः -टा -टं, निष्कपटः -टा -टं, निर्वोजः -जा -जं, निर्वोलीकः -का -कं, यथार्थः -घो -घं, सारः -रा -रं.

GENUINELY, adv. सत्यं, निष्कपटं, कपटं विना, निर्वोजं, निर्वोलीकं, यथार्थं.

GENUINENESS, s. सत्यता, प्रकृतत्वं, अकृत्रिमता, अकल्पितत्वं, यथार्थ्यं, यथार्थता, निर्वोलीकता, निर्वोजत्वं, वास्तविकता, सारता.

GENUS, s. (In logic) परं.—(A class) जातिः f., गणः, वर्गः, जातिभाष्यं, गोत्रं.

GEOGRAPHER, s. भूपृष्ठविद्याज्ञः, भूगोलविद्याज्ञः, भूगोलशास्त्रज्ञः, भूपृष्ठलेखकः, भूगोलज्ञानी m. (न), भूगोलस्य यत् किञ्चिद् देशसमुद्रनगरादि विद्यते तदाकारनामादिलेखकः, भूपृष्ठस्य देशसमुद्रपर्वतनद्यादिव्याख्याता m. (न), भूपृष्ठविवरणकर्तृ.

GEOGRAPHICAL, a. भूगोलविषयः -या -यं, भूपृष्ठविषयकः -का -कं, भूगोलशास्त्रविषयः -या -यं, भूपृष्ठसम्बन्धी -न्धीनी -न्धि (न), भूगोलशास्त्रीयः -या -यं.

GEOGRAPHICALLY, adv. भूगोलशास्त्रानुसारेण, भूगोलशास्त्रवत्.

GEOGRAPHY, s. भूपृष्ठविद्या, भूगोलविद्या, भूपृष्ठविषयकं ज्ञानं, भूगोलस्य यत् किञ्चिद् देशसमुद्रनगरादि विद्यते तदाकारनामादिव्याख्या, भूपृष्ठस्य देशसमुद्रपर्वतनद्यादीनां ज्ञानं or विवरणं, भूगोलशास्त्रं.

GEOLOGICAL, a. पार्थिवोद्गमविषयः -या -यं, पृथिवीविद्यासम्बन्धी -न्धीनी -न्धि (न), पृथिवीसंस्थानविषयकः -का -कं.

GEOLOGIST, s. पार्थिवोद्गमविद्याज्ञः, पृथिवीविद्याज्ञः, पृथिवीसंस्थानव्याख्याता m. (न), मृत्तिकाभाष्यगुणादिविवरणकर्तृ m.

GEOLOGY, s. पार्थिवोद्गमज्ञानं or विद्या, पार्थिवोद्गमविषयं ज्ञानं, पृथिवीविद्या, पार्थिवज्ञानं प्राचीनैतिहासः, पृथिवीसंस्थानविद्या, मृत्तिकासंस्थानविद्या, मृत्तिकाभाष्यगुणादिविवरणविद्या.

GEOMETRICAL, GEOMETRIC, GEOMETRICAL, a. क्षेत्रः -त्री -त्रं, क्षेत्रपरिमाणविषयः -या -यं, क्षेत्रगतः -ता -तं, क्षेत्रविद्यानुसारी -रिणी -रि (न), रेखागणितसम्बन्धी -न्धीनी -न्धि (न); 'geometrical proof,' क्षेत्रगतोपपत्तिः f.

GEOMETRICALLY, adv. क्षेत्रविद्यानुसारेण, रेखागणितशास्त्रवत् or -तस्.
GEOMETRICIAN, s. क्षेत्रविद्याज्ञः, रेखागणितविद् m., क्षेत्रज्ञः, रेखागणितशास्त्रदर्शी m. (न), क्षेत्रपरिमाणविद्यावान् m. (न).

GEOMETRY, s. क्षेत्रं, क्षेत्रं, क्षेत्रविद्या, क्षेत्रपरिमाणविद्या, क्षेत्रपरिमाणविषया विद्या, रेखागणितं, रेखागणितशास्त्रं, रेखागणनाविद्या; 'proof by geometry,' क्षेत्रगतोपपत्तिः f.

GEORGIC, s. गोमेषादिविषयं गोतं, कृषिविद्याविषयकं काव्यं.

GERANIUM, s. वक्रमुखाकारवीजकोपः सुपुष्पवान् ओषधिभेदः.

GERFALCON, s. श्येनभेदः, कपोतारिः m., यातिपक्षी m. (न).

GERM, GERMIN, GERMIN, s. (The embryo of fruit, a bud) पल्लवः -वं, अकुरः, अभिनवोद्भिद् m., जालकं, धारकः, जोषिका, कुन्दकं; 'of leaves,' मादिः f.—(Origin, that from which any thing springs) बीजं, योनिः m. f., आदिः m., आरम्भः, गर्भः, मूलं.

GERMAN, a. (Related) सम्बन्धी -न्धीनी -न्धि (न), सम्पर्की -किणी -कि (न); 'cousin german,' पितृव्यपुत्रः -भो, मातुलपुत्रः -भो.—(Belonging to Germany) जर्मण्यदेशसम्बन्धी &c., जर्मण्यदेशजः -जा -जं; 'language,' जर्मण्यदेशभाषा.

GERMANDER, s. अनेकीषधीनां सामान्यनाम n. (न), ओषधिगणसंज्ञा.

GERMANISM, s. जर्मण्यदेशभाषासम्बन्धी सम्प्रदायः.

To GERMINATE, v. n. स्फुट (c. 6. स्फुटति -तिन्तु), मूल् (c. 1. मूलति -तिन्तु), अकुर (nom. अकुरयति -यितुं), विकस् (c. 1. -कसति -सितुं), उद्भिद् in pass. (-भिद्यते), प्रोद्भिद्, प्ररुह (c. 1. -रोहति -रोदुं), वृष् (c. 1. -वर्षते -षितुं).

GERMINATING, part. उद्भिन्नः -ज्जा -ज्जं, उद्भिद् m. f. n., उद्भिद् -दा -दं, प्ररोही -हिणी -हि (न), अकुरितः -ता -तं, मूलवान् -वती -वत्, प्रस्फुटः -टा -टं, स्फुटन् -टनी -टत् (न).

GERMINATION, s. स्फुटनं, स्फुटता, उद्भेदः, प्रोद्भेदः, प्ररोहः, उद्भेदनं.

GERUND, s. लाटीनभाषायाकरणे क्रियावाचकः शब्दः.

GESTATION, s. गर्भधारणं, गर्भपोषणं, गर्भवहनं, गर्भिणीभावः.

To GESTICULATE, v. n. अङ्गानि विक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), हस्तादि विक्षिप् or सञ्चल in caus. (-चालयति -यितुं), अङ्गविक्षेपं कृ. इङ्ग (c. 1. इङ्गति -ङ्गितुं), नट (c. 10. नाटयति -यितुं), अभिनयं कृ. आङ्गिककर्म कृ. इङ्गितं. इङ्गितकरणं, अङ्गसञ्चालनं, हस्तादिसञ्चालनं, सङ्केतकरणं, शाशी, सूचा -चना, भावकरणं, आङ्गिककर्म n. (न).

GESTICULATOR, s. अङ्गविक्षेपकः -हस्तादिविक्षेपकः, अङ्गसञ्चालकः, इङ्गितकारी m. (न), सङ्केतकारी m. (न).

GESTURE, s. इङ्गितं, अङ्गविक्षेपः, हस्तादिविक्षेपः, सङ्केतः, अङ्गहारः -रिः m., चेष्टा, भावः, इङ्गः, अभिनयः, अभिनीतिः f., सूचना.

To GESTURE, v. a. साङ्गविक्षेपं कृ. सहस्रविक्षेपं कृ. साभिनेयं कृ.

To GET, v. a. (Obtain) आप् (c. 5. आप्नोति, आप्नुं), प्राप्, अयाप.

सम्पाप्, समवाप्; लभ् (c. 1. लभते, लभुं), उपलभ्, जन् (c. 1. जनति-
-जितुं, c. 10. जनयति-यितुं), उपाज्, आसद् (c. 10. -सादयति-यितुं),
समासद्, अधिगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), गम्, प्रतिपद् (c. 4. -पद्यते
-यत्तु), आपद्, अभिपद्, आविष् (c. 6. -विज्ञति-वेत्तु), इ (c. 2. इति-
-तु), जश् (c. 5. जयते, जशितुं), उपाज्, समज्.—(Have) था (c. 3. दधाति, धते, धातुं), धृ in caus. (धारयति-यितुं), भृ (c. 3. विभर्षि,
भर्षुं), आप्.—(Beget) जन् (c. 10. जनयति-यितुं).—(Learn) शिक्ष
(c. 1. शिक्षते-यितुं), अपी (c. 2. अपीते, अभ्येतुं rt. इ), अधिगम्.—
(Induce, persuade) अनुनी (c. 1. -नयति-नेतुं), प्रोत्सह् (c. 10. -साहयति-यितुं), or expressed by the causal; as, 'he got
him to return,' निवर्त्तयामास.—(Earn) उपाज्, लभ्.—(Receive,
take) आदा (c. 3. -दत्ते-दातुं), ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), उपलभ्.
—(Procure, get ready) कूप् (c. 10. कल्पयति-यितुं), परिकूप्,
सज्जीकृ, उत्पद् (c. 10. -पादयति-यितुं).—(Get together) समानी
(c. 1. -नयति-नेतुं), सञ्चि (c. 5. -चिन्तति-चेतुं), समादा, सज्जह्, रकोकृ,
रकच कृ.—(Get over, get through, surmount) आरुह् (c. 1. -रोहति-रोढुं), अधिरुह्, अतिक्रम् (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), तीर (c. 10. तीरयति-यितुं), पार (c. 10. पारयति-यितुं), तृ (c. 1. तरति-रितुं-रौतुं),
नित्स्; 'get over a difficulty,' दुःखम् आरुह्, दुःखपारं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), दुःखस्यान्तं गम्.—(Get up, prepare) उपसृक्, संसृक्,
पुरसृक्, विरसृक् (c. 10. -रचयति-यितुं), सज्जीकृ.—(Get into debt)
चणं कृ, चणयस्तः-स्त-स्तं भू, चणवान्-वती-वद् भू.
To GET, v. n. (Arri'e nt) आगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), उपगम्,
अभिगम्, प्राप् (c. 5. -सामोति-आमं), अवप्, ज्ञाया (c. 2. -याति-तुं),
उपस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्थातुं).—(Get away) अपगम्, अपया, अपे
(c. 2. अपेति-तुं, rt. इ), अपम् (c. 1. -सरति-सर्षुं), अपक्रम् (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), चल्, (c. 1. चलति-लितुं), प्रस्था.—(Get before)
अये or पुष्टे or पुष्टे आगम् or प्राप्.—(Get clear) मुच् in pass.
(मुच्यते).—(Get down) अवहृह् (c. 1. -रोहति-रोढुं), अवत (c. 1. -तरति-रितुं-रौतुं), अवो या or गम्.—(Get in) विश् (c. 6. विशति,
वेष्टुं), प्रविष्, निविष्, आविष्.—(Get off, escape) पलाय् (c. 1. पलायते-यितुं, rt. इ), विपलाय्, नित्स्, अपक्रम्, निर्गम्.—(Get off,
alight) अवहृह्, अवहृह्.—(Get out) अपगम्, अपय, अपे.—(Get
up) उत्था for उत्था.—(Get quit of) मुच् in pass.—(Get on)
प्रगम्, प्रवृत् (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तितुं), प्रम्, प्रया, प्रचल्.—(Get drunk)
मज्जः-जा-स्तं भू, उन्मज्जीभू; 'get out with you,' अपसर, अपेहि, अपेहि.
GETTER, s. प्रापकः, अवामा m. (मृ), लभ् m. (मृ), जनकः, उपाजकः,
अधिगता m. (मृ), लाभकृ m., आदाता m. (मृ), ग्रहकः, जनकः, उत्पादकः.
GETTING, s. लाभः, लभिः f., आभिः f., प्राभिः f., प्रापणं, अवामिः f.,
सम्प्राप्तिः f., जननं, उपाजनं, आसादनं, अधिगमः, आगमः, ग्रहणं.
GEWGAW, s. अत्यमृत्यकम् आभरणं, अत्यार्थं क्रीडाद्रव्यं. क्रीडनकं, कङ्कणं,
सेलाद्रव्यं, कदपेद्रव्यं.
GHAISTFULLY, adv. विज्ञाचवत्, भूतवत्, प्रेतवत्, दारुणं, भयानकं, चोरं.
GHAISTLINESS, s. रूपदारुण्यं, वदनचोराता, मुखरोद्रता, भूतसरूपता, भौतत्वं,
करालत्वं, विकटत्वं.
GHAISTLY, a. (Like a ghost) भूतसरूपः-पी-पं, प्रेतसरूपः-पी-पं,
भौतिकः-की-कं, वैज्ञाचिकः-की-कं, ज्ञसवयः-की-कं, प्रेतसवयः-
की-कं.—(Frightful) चोररूपः-पी-पं, चोराकृतिः-ति-ति, दारुणः-
खा-खं, भयानकः-का-कं, रौद्रः-द्री-द्री, भौतदर्शनः-ना-नं, उग्रमध्यः-
इया-इयं, करालमुखः-खी-खं.
GHAUT, s. (Landing-place) षट्-द्वी, सज्जनं, गुल्मः.—(Malaya range

of mountains) मलयः, मलयाचलः, मलयपर्वतः, मलयाद्रिः m.,
दक्षिणाचलः, दक्षिणपर्वतः.

GHEE, s. घृतं, हविस् n., सविस् n., हव्यं, हवनीयं, हविष्यं, आन्यं, तनूनयं, नृमः.
GHOST, s. (Soul) आत्मा m. (नृ), अनरात्मा m. (नृ).—(Disembodied
spirit) प्रेतः, प्रेतनरः, परेतः, नारकः, नरकवासी m. (नृ), नरकामयः.
—(Goblin) वेतालः, रात्रिचरः, निशाचरः, निशादः, भूतः-तं, ज्ञज्ञान-
वासी m. (नृ), राक्षसः; 'to give up the ghost,' प्राणत्यागं कृ,
ईश्वरहस्ते जीवन् or प्राणं समु in caus. (-अपेयति-यितुं).

GHOSTLIKE, s. प्रेतसरूपः-पा-पी-पं, भूतसरूपः-पा-पी-पं.

GHOSTLINESS, s. प्रेतत्वं, भूतत्वं, परेतत्वं, आत्मता, पारमाथिकत्वं.

GHOSTLY, a. (Spiritual) आत्मिकः-की-कं, आत्मविषयः-या-यं, पार-
माथिकः-की-कं, अज्ञातीरिकः-की-कं, पारथिकः-की-कं.—(Per-
taining to ghosts) भौतिकः-की-कं, प्रेतसम्बन्धी-निन्धी-निन्ध् (नृ).
GIANT, s. (A man of extraordinary size) वृहत्कायः, वृहच्छरीरः,
विकटशरीरः, भीमविग्रहः, प्रकाशशरीरः, अखर्वः.—(A titan) दैत्यः,
असुरः, राक्षसः, दानवः, दैत्यः, राक्षस् n., इन्द्रादिः m., सुरहिद m. (इ),
दितिभुतः, दनुजः, यातु n., यातुपानः, पूर्वदेवः, शुक्रशिष्यः, कौशपः,
नैष्यतः, निकपात्मजः, क्रत्याद् m., निशाचरः.

GIANTESS, s. वृहत्काया, वृहच्छरीरा, विकटशरीरा स्त्री, राक्षसी.

GIANT-LIKE, GIANTLY, a. वृहत्कायः-या-यं, वृहच्छरीरः-रा-रं.

To GIBBER, v. n. जल्य् (c. 1. जल्यति-ल्यितुं), अल्यद् वद् (c. 1. पदति-दितुं).

GIBBERISH, s. अनर्थकवाक्यं, असमझवाक्यं, वृथाकथा, नृपार्थक्यचर्चनं, नल्यति;
'one who talks it,' अनिवह्वप्रलापी m. (नृ).

GIBBET, s. उद्धन्यनकाहं, उद्धन्यनवृक्षः, चपस्थानं, घातस्थानं.

To GIBBET, v. a. रज्जुपाशेन उद्धन्य् (c. 9. -वधति-वध्), उद्धन्यन् कृ.

GIBBOSITY, s. कुञ्जता, मुञ्जता, कूर्मपृष्ठाकारत्वं, विशाकारता, आभोगः,
खड्गमण्डलत्वं.

GIBBOUS, a. (Convex, protuberant) मुञ्जः-ञ्जा-ञ्जं, विशाकारः-रा-
-रं, कूर्मपृष्ठाकारः-रा-रं, गङ्गाकारः-रा-रं, आभोगी-गिनी-गि
(नृ); 'as the moon,' खड्गमण्डलः-ला-लं.—(Hump-backed)
कुञ्जः-ञ्जा-ञ्जं, गडुर-रा-रं.

GIBBOUSNESS, s. मुञ्जता, कूर्मपृष्ठाकारता, आभोगता. See GIBBOSITY.

GIB-CAT, s. ग्रीष्माजरा, अतिपुष्टो विहालः.

To GIBE, v. a. and n. क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं), अवक्षिप्, परिक्षिप्,
अवहृह् (c. 1. -हसति-सितुं), अवज्ञा (c. 9. -जानाति-ज्ञातुं), तिरस्कृ, मुसरीकृ.

GIBE, s. क्षेपः, अवक्षेपः, तिरस्कारः, अवज्ञासः, दुर्वक्त्यं, दुरुक्तं, कदुवाक्यं.

GIBER, s. क्षेपकः, अवक्षेपकः, दुर्मेसः, मुसूरः, दुर्वक्ता m. (कृ).

GIBLETS, s. pl. ईसादेर् यद् पादमसकयकृदादि प्राक्शूलारोपयाद् अवधि-
क्षीभूय पुष्य पच्यते, ईसस्य पचनयोग्यं वृक्षकृदादि, ईसस्यकः m. pl.

GIDDILY, adv. भ्रामरोग्रस्तवत्, सभ्रामरं, चपलं, मनोलीत्याह.

GIDDINESS, s. (Of the head, &c.) भ्रमरं, भ्रामरं, भ्रमिः f., भ्रमः, विभ्रमः,
विभ्रामिः f., घूर्णिः f., घूर्णनं, चक्षुरादिचापत्यं-चापलं, चक्षुरादिविभ्रामिः f.,
प्रमादः.—(Of character) चपलता, चापल्यं, चपलत्वं, चापल्यं,
चलचित्ता, अस्थिरता, अस्थैर्यं, लोलता, अनवस्थितिः f., अशील्यं,
लौल्यं, मनोलील्यं, विभ्रामिः f., विभ्रामशीलता, तरलता, प्रमत्तता.

GIDDY, a. (In the head) भ्रामरी-रिणी-रि (नृ), भ्रमी-मिषी-मि (नृ),
घूर्णीरोगी-गिषी-गि (नृ), भ्रामरोगी &c., विभ्रामः-ञ्जा-ञ्जं.—(Caus-
ing giddiness) भ्रमकट-री-रं.—(In character) चपलः-ला-लं,
चपलः-ला-लं, विभ्रामशीलः-ला-लं, अस्थिरः-रा-रं, अनवस्थः-
स्था-स्थं, अनवस्थितः-ता-तं, अपीरः-रा-रं, चपलवृत्तिः-विः-वि,
चपलालकः-ञ्जा-ञ्जं, चलचित्तः-ता-तं, लोलः-ला-लं, लोलमनाः

-ना: -नः (स्), प्रनयः -ना -नं, प्रनादी -दिनी -दि (न्).—(Elated)
उद्भूतः -ता -तं, नयः -ना -नं; 'with power,' ऐश्वर्यमयः -ता -तं.
GIFT, *s.* दानं, प्रदानं, दत्तं, प्रदेयं, सम्प्रदानं, दायः, उपहारः, उपायनं, वितरणं, त्यागः, उत्सर्जनं, विसर्गः, विसर्जनं, विस्मरणं, चंहति: *f.*, उपग्राह्यं, उपलोकनं, उपदा -दानकं, प्रदा, दादः, दा, दं, विहायितं, प्रतिपादनं, निवेदनं, स्पर्शनं, प्रादेशनं, प्रदेसनं, अपवर्जनं, उपचारः, प्रीतिदानं, प्राभूतं; 'a special gift,' सदायः, मुदायः, हरणं; 'nuptial gift,' वीतकं; 'desirable gift,' प्रवारणं, प्रहारणं; 'gift to deceased ancestors,' विगुदानं.—(Endowment) गुणः, शक्ति *f.*
GIFTED, *p. p.* or *a.* (Endowed) सम्पन्नः -ता -तं, उपपन्नः -ता -तं, युक्तः -ता -तं, संयुक्तः -ता -तं, उद्यतः -ता -तं, अन्विताः -ता -तं, शीलितः -ता -तं.—(With talents) गुणी -गुिनी -गि (न्), गुणवान् -वती -वत् (न्), इहगुणसम्पन्नः -ता -तं, सद्गुणोपेतः -ता -तं.
GIG, *s.* (Any thing that whirls round in play) भ्रमरं, भ्रमरक्रीडनकं.—(A light carriage) द्विचक्रयुक्तं लघुयानं, लघुरथः.—(Boat) उपनौका, लघुनौका, सुद्रुनीका.
GIGANTIC, *a.* वृहत्कायः -या -यं, वृहच्छरीरः -रा -रं -री -रिणी -रि (न्), भीमविग्रहः -हा -हं, अतिकायः -या -यं, विकटशरीरः -रा -रं, अतिमहान् -हती -हत् (न्), अतिवृहन् -हती -हत् (न्), राक्षसपरिमाणः -या -यं, दैत्यपरिमाणः -या -यं.
GIGGLE, *s.* असमञ्जसपरिहासः, अनर्थकहासः, कुहसितं, मूर्खहसितं.
To GIGGLE, *v. n.* असमञ्जसपरिहासं कृ, अनर्थकहासं कृ, मूर्खवत् or असमञ्जसं or कु हस् (c. 1. हसति -सितुं), कञ् (c. 1. कञ्जति -सितुं), कस् (c. 1. कसति -सितुं).
GIGGLER, *s.* असमञ्जसपरिहासशीलः, निरर्थकहासकारी *m.* (न्).
To GILD, *v. a.* (Overlay with gold) सुवर्णं (nom. सुवर्णयति -यितुं), स्वर्णवर्णनं -डां -डं कृ, सुवर्णयति -तां -तं कृ.—(Illuminate) रज्ज् (c. 10. रज्जयति -यितुं), घृत् (c. 10. घृतयति -यितुं), विरान् (c. 10. राजयति -यितुं), प्रकाशं (c. 10. काशयति -यितुं).
GILDED, *p. p.* सुवर्णितः -ता -तं, रसितः -ता -तं, स्वर्णवर्णनः -डां -डं, स्वर्णरसितः -ता -तं, स्वर्णवर्णनयितः -ता -तं or -प्रतिवर्णनः -डां -डं, राजतान्वितः -ता -तं, रजितः -ता -तं, राजितः -ता -तं, प्रद्योतितः -ता -तं.
GILDER, *s.* स्वर्णवर्णनादिना रज्जकः, स्वर्णवर्णनकारि *m.* (न्).
GILDING, *s.* स्वर्णरत्नं, सुवर्णीकरणं, स्वर्णमण्डनं; 'of the leaves of a book,' पत्ररत्नं.
GILL, *s.* (Organ of respiration in fishes) मत्स्यानां श्वासेन्द्रियं, मत्स्यानां श्वासप्रवासाद्यं मत्स्यकरणं or श्वासेन्द्रियं.—(Of a fowl) मुकुटस्य मुखकण्ठः or मुखस्याधःस्थं लोलमांसं.—(Flesh on the lower part of the cheek) अधोगुणमांसं, अधोगुणः, अधःकपोलः, विषुक्तमांसं.—(Measure) द्रवद्रव्याणां परिमाणविज्ञेयः.
GILLY-FLOWER, *s.* अनेकीवर्णीनां सामान्यनाम *n.* (न्), जोषविगलसंज्ञा.
GILT, *p. p.* or *a.* सुवर्णितः -ता -तं, रसितः -ता -तं, राजतान्वितः -ता -तं.
See GILDED.
GILT, *s.* सुवर्णरत्नं, स्वर्णवर्णः; 'silver-gilt,' विमलं.
GILT-HEAD, *s.* (Fish) गडकः, शकुलगडकः, शकुलार्धकः, झालः, कुम्भिलः.
GIMCRACK, *s.* निरर्थकयत्नं, क्रीडायत्नं, क्रीडाद्वयं, क्रीडनकं.
GIMLET, *s.* वेधनिका, आस्त्रोटनी, लास्त्रोटनी, चापिधः.
GIMP, *s.* कौशिकसूत्रनिर्मितः सुतनुवेलकः.
GIN, *s.* (Spirit) शुक्का, सुरा-री, बारूकी, शीघ्रः *m.* -बु *n.*, मदिरा, हाला, चासवं; 'gin-drinker,' सुरापः -पी, शुक्कापापी *m.* -विनी; 'gin-drinking,' सुरापानं; 'gin-shop,' शुक्कापानं, चासवोदिका.

—(Snare, trap) पाशाः, उन्मायः, जालं, कूटयत्नं, वागुरा, पाशवन्धः.
GINGER, *s.* चार्द्रकं, शुद्धवेरं, अङ्गुलीयः, गुल्ममूलं, चपाकशाकं; 'dry ginger,' शुष्काङ्गु, शुद्धिदः/खरी-खर्खं, विषमपेजं, विषं-या, महीषवं, नागरं.
GINGER-BEER, *s.* चार्द्रकपानं, चार्द्रकरसः, चार्द्रकपानीयं, चार्द्रकसुरा.
GINGER-BREAD, *s.* चार्द्रकपिष्टकः, चार्द्रकपूपः, चार्द्रकमयं मिष्टान्नं.
GINGER-WINE, *s.* चार्द्रकमद्यं, चार्द्रकमदिरा, चार्द्रकसुरा.
GINGERLY, *adv.* सावधानं, अवधानेन, शनैः शनैस्, असहसा.
GINGHAM, *s.* रेखाचित्रितं कापसासदरं or तूलावस्त्रं.
GINGIVAL, *a.* दन्तमांससम्बन्धी -न्धनी -न्धि (न्), दन्तशिरासम्बन्धी &c.
To GINGLE, *v. n.* शिञ्ज (c. 2. शिञ्जे, c. 1. शिञ्जते -जितुं), विशिञ्ज, कृण्व (c. 1. कृण्वति -जितुं), किङ्किण्व (nom. किङ्किण्वते), कम्भन्तं कृ.
GINGLE, GINGLING, *s.* शिञ्जः-झा, शिञ्जितं, चाशिञ्जितं, कृण्वितं, किङ्किण्विशब्दः, कम्भन्तं, कम्भन्तारः.
GINGLING, *part.* कृण्वन् -यन्ती -यत् (न्), शिञ्जा -जिञ्जना -जि (न्).
GINNET, *s.* अश्वकः.— See JENNET.
GIPSY, *s.* हस्तरेखानिरीक्षणान्तरं दैवकपनाद्युपजीवी चक्राटः, रावनिचरः -रा *f.*, धूर्तः -ज्ञा *f.*, काकचरिषः -चा.
GIRAFFE, *s.* तरस्युरुपेय चित्रित उद्भजातीयो दीर्घग्रीवो जनुभेदः.
To GIRD, *v. a.* (Bind round) बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), परिवबन्ध्.—(Bind on) आबन्ध्, पिनह् (c. 4. नसति -नहुं), अवनह्, सन्नह्, पिनडं -डां -डं कृ, आकच् (c. 1. -कचते -चितुं); 'gird the loins,' कटिं बन्ध्.—(Encircle, invest) परिवेष्ट् (c. 1. -वेष्टे -ष्टितुं, c. 10. -वेष्टयति -ष्टितुं), परिषा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं), परिवृ (c. 5. -वृथोति -वरितुं -रीतुं).
To GIRD, *v. n.* (Gibe) क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेप्), अवक्षिप्, अवहस् (c. 1. -हसति -क्षितुं).
GIRD, *s.* आकर्षः, शूलं, अपतानकः, अपतन्तकः, आक्षेपकः, वेद्यायातः.
GIRDED, *p. p.* बध्दः -धं -धं, पिनडः -डा -डं, आनडः -डा -डं, अवनडः -डा -डं, आबडः -डा -डं, परिवेष्टितः -ता -तं, परिहृतः -ता -तं.
GIRDER, *s.* गृहतले वृहत्कारं or अयकारं or महादारः *m.*
GIRDLE, *s.* (Belt) मेखला, रसना, कटिसूत्रं, कटिवन्धनं -नी, काशी, कलापः, कक्षा, कस्या, परिकरः, सारसं -सनं, वस्त्रं, सपकी, शङ्करी, रशना, शृङ्खला.—(Inclosure, circumference) वेहनं, परिवेहनं, आवेहनं, मखलं, वलयः, चक्रवालः.—(Zodiac) राशित्रकं.
To GIRGLE, *v. a.* मेखलया बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), वेह् (c. 1. वेहेते -ष्टितुं, c. 10. वेष्टयति -ष्टितुं), परिवेष्ट्, परिवृ (c. 5. -वृथोति -वरितुं -रीतुं).
GIRDLER, *s.* मेखलाकारः, रसनाकर्त्ता *m.* (न्), कटिसूत्रकारी *m.* (न्).
GIRL, *s.* कन्या, कुमारी, तरुणी, बाला, बालिका, पुत्री, दारिका, अनागतार्थवा, लग्निका, नग्निका, गौरी, वासू: *f.*
GIRLHOOD, *s.* कन्यात्वं, कुमारीत्वं, तरुणीत्वं, कौमार्यं, तारुण्यं.
GIRLISH, *a.* कन्यायोग्यः -ग्या -ग्यं, कुमारीयोग्यः -ग्या -ग्यं.
GIRLISHLY, *adv.* कन्यावत्, कुमारीवत्, तरुणीवत्, कन्यारूपेण.
GIRT, *p. p.* बध्दः -डा -डं, पिनडः -डा -डं, वेहितः -ता -तं, परिवेष्टितः -ता -तं; 'girt with a falchion,' बह्निस्त्रिंशः -शा -शं; 'sea-girt,' समुद्रमेखलः -ला -लं.
GIRTH, *s.* उदरपाण्यं, अधोवन्धनं -नी, बरपा, बड्, बड्नी, नड्नी, बूपा, कक्षा, कस्या.
To GIRTH, *v. a.* वरचया बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), उदरपाण्यं पिनह् (c. 4. -नसति -नहुं).
GIST, *s.* अर्थः, मुख्यार्थः, परमार्थः, उन्मायः, अग्रविषयः.
To GIVE, *v. a.* दा (c. 3. ददाति, दत्ते, दातुं), प्रदा, प्रादा, अभिदा, सम्प्रदा.

निदा, सनुदा, सन्दा, यम् (c. 1. यच्छति -ने, दातुं), प्रयम्, संयम्, प्रतियम्, सम्प्रयम्, दद् (c. 1. ददते -दिन्तुं), प्रतिपद् (c. 10. -पादयति -यितुं), उपपद्, च्च in caus. (सर्पयति -यितुं), सम्, निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), विन् (c. 1. -तरति -रितुं -रौतुं), विष्णु (c. 10. -आणयति -यितुं), त्वज् (c. 1. त्वजति, त्वक्), विमृज् (c. 10. -मर्जयति -यितुं), ग्रह् in caus. (ग्राहयति -यितुं), आह् (c. 1. हरति -हर्षुं), उपह्, सङ्गम् in caus. (-क्रामयति -यितुं), दिश् (c. 6. दिशति, देष्टुं).—(Give away) प्रदा, प्रयम्.—(Give back) प्रतिदा, प्रतिपद्, प्रत्यप् (caus. of च्च with प्रति), निवैत् (c. 10. -यातयति -यितुं), प्रतिनिवैत्, प्रतिरूह् in caus. (-रोपयति -यितुं).—(Give chase) सनुधाव् (c. 1. धावति -यितुं), सनुम् (c. 1. -सरति -सर्षुं).—(Give forth) प्रकाश् (c. 10. -काशयति -यितुं), ख्या in caus. (ख्यापयति -यितुं), निविद् (c. 10. -वेदयति -यितुं).—(Give the hand for support) करालक्ष्णं कृ.—(Give in) अनुदा, सनुहा (c. 9. -जानाति -नोते -ज्ञातुं), त्वज्.—(Give over) त्वज्, उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सर्षुं), विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं) with abl. c., निवृत् (c. 1. -चञ्चते -चिन्ते) with abl. c. 'To give over a sick man,' अस्माथ इति परिच्छिद्य रोगानुरं मुच (c. 6. मुचति, मोक्षुं).—(Give out) निविद्, प्रकाश्, विष्णु (c. 10. -घोषयति -यितुं); 'emit,' उत्सृज्, मुच, निम् in caus. (-सारयति -यितुं).—(Give up) त्वज्, परित्वज्, सन्यज्; हा (c. 3. जहाति, हातुं), विहा; उत्सृज्, विमुच, उञ्ज् (c. 6. उञ्जति -ञ्जितुं), प्रोक्, प्रत्यादिश्.—(Give one's self up to) आसम् in pass. (-सन्त्यते or -सञ्चते), मेव् (c. 1. सेवते -यितुं), आसेव्, आसक्तः -क्ता -क्तं भू, निरवः -ता -तं भू.—(Give ground) अपक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अपस्था (c. 1. -तिष्ठते -स्थातुं), परावृत्, निवृत्.—(Give way) पन्थानं दा, त्वज्, धवम् (c. 1. -सरति -सर्षुं); 'give way,' अवसरत, पन्थानं त्वजत.—(Give in marriage) दा, प्रदा, उपादिश्; 'the girl is given in marriage to a husband,' कन्या वोदुः प्रदीयते.—(Give thanks) धन्यादा कृ, धन्यं वद् (c. 1. वदति -दितुं), कुशलं वद्.—(Give ear) कर्णे दा.—(Give power) शक्ते दा, ह्यमताम् च्च, नियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं).—(Give utterance) उदीर (c. 10. -ईरयति -यितुं), उच्चर (c. 10. -चारयति -यितुं), उदाह्.—(Give suck) धे in caus. (धाययति -यितुं), उपधे, पा in caus. (पाययति -यितुं).—(Give offence) रूप् in caus. (रोषयति -यितुं), विप्रियं कृ.

To GIVE, v. n. (Give way, sink) सद (c. 1. सोदति, सञ्जुं), अवसद्.—(Relent, be mitigated) शम् (c. 4. शाम्यति, शमितुं), प्रशम्, शानिं or सान्वनं या (c. 2. याति -तुं), शाक्नोभू, शिषिलोभू.—(Recede) अपम् (c. 1. -सरति -सर्षुं), निवृत् (c. 1. -चञ्चते -चिन्ते), अपया.—(Cease) विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं), निवृत्, शम्.—(Give in to) अनुहा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), सनुम् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं).

GIVEN, p. p. दत्तः -त्ता -त्तं, प्रदत्तः -त्ता -त्तं, प्रप्तः -त्ता -त्तं, नीतः -त्ता -त्तं, निहितः -ता -तं, निक्षिप्तः -त्ता -त्तं, प्रतिपादितः -ता -तं, उपपादितः -ता -तं, विद्यागितः -ता -तं, क्षपितः -ता -तं, समर्पितः -ता -तं, वितोषः -त्ता -त्तं, विसर्जितः -ता -तं, विसृष्टः -हा -हं, उपन्यस्तः -त्ता -स्तं; 'well given,' सूक्तः -त्ता -त्तं; 'given and taken,' दत्तादन्नः -त्ता -त्तं, दत्तापहृतः -ता -तं.—(Given up) त्वक्तः -क्ता -क्तं, परित्वक्तः -क्ता -क्तं, उत्सृष्टः -हा -हं.—(Addicted to) आसक्तः -क्ता -क्तं, रतः -ता -तं, निरतः -ता -तं; 'given quantity,' दृश्यः.

GIVER, s. दाता m. (नृ), प्रदाता, दायकः, दायी m. (नृ), दानकक्षी m. (कृ), दाकः, दादी m. (नृ), प्रः or दः in comp., दागी m. (नृ); 'giver and receiver,' दातृग्राहकौ m. du., दातृप्रतीज्जकौ m. du.

GIVING, s. दानं, प्रदानं, सम्प्रदानं, दागः, वितरणं, विसर्जनं.

GIZZARD, s. कुकुटादीनां जठरः or उदरं or अनाजठरं or पक्षशयः.

GLACIAL, a. हिम्यः -म्या -म्यं, हैमः -मी -मं, हिमरूपः -पा -पं.

To GLACIATE, v. n. हिमीभू, हिमयत् संहतीभू or शीतीभू.

GLACIATION, s. शीतीकरणं, शीतोभावः, हिमीकरणं, हिमसंहतिः f.

GLACIER, s. हिमपर्वतोत्सृष्टं सुस्थितोष्णं हिमसंहतिः.

GLACIS, s. दुर्गैरहिभोगे प्रवृत्तभूमिः f. or निम्नभूमिः or स्थानं क्रमशो -भोगम्यं.

GLAD, a. दुष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रदुष्टः -ष्टा -ष्टं, दुष्टदुष्टयः -या -यं, दुष्टमानसः -सा -सं, हर्षयुक्तः -क्ता -क्तं, आनन्दी -न्दिनी -न्दि (नृ), आनन्दिताः -ता -तं, आनन्दः -न्दा -न्दं, प्रीतः -ता -तं, आह्लादितः -ता -तं, प्रह्लादितः -ता -तं, प्रहृष्टः -ष्टा -ष्टं, तुष्टः -ष्टा -ष्टं, परितुष्टः -ष्टा -ष्टं, तृप्तः -प्ता -प्तं, प्रसादितः -ता -तं, प्रमुष्टः -ष्टा -ष्टं, उत्तप्तः -सा -सं -सिताः -ता -तं, अभिरूषितः -ता -तं, मत्तः -त्ता -त्तं.—(Making glad) हर्षकः -का -कं, नन्दकः -का -कं, मोदकः -का -कं, आनन्दकरः -री -रं, हर्षकरः -री -रं, सुभगः -गा -गं, रमणीयः -या -यं.

To GLAD, GLADDEN, v. a. हृप् (c. 10. हर्षयति -यितुं), प्रहृप्, परिहृप्, नन्द् (c. 10. नन्दयति -यितुं), अभिनन्द्, ह्लाद् (c. 10. ह्लादयति -यितुं), आह्लाद्, प्रह्लाद्, रम् (c. 10. रमयति -यितुं), उत्तप् (c. 10. -लासयति -यितुं), तुप् (c. 10. तोषयति -यितुं), तृप् (c. 10. तर्पयति -यितुं), प्रमुद् (c. 10. -मोदयति -यितुं), प्री (c. 9. प्रीणति, c. 10. प्रीणयति -यितुं).

GLADDENED, p. p. आह्लादितः -ता -तं, आनन्दिताः -ता -तं, प्रमोदिताः -ता -तं.

GLADDENING, a. हर्षकः -का -कं, हर्षणः -णा -णं, हर्षकरः -री -रं, नन्दकः -का -कं, आनन्दनः -ना -नं, आनन्दः -दा -दं, प्रीतिदः -दा -दं.

GLADDER, GLADDENER, s. आनन्दकारी m. (नृ), आनन्दकः, मुसदः.

GLADLY, s. जङ्गलमध्ये or वनमध्ये पथः, वनपथः, वनमार्गः, वृक्षावृतः पथः, तरुमुन्मावृतो मार्गः.

GLADIATE, a. खट्वाकारः -रा -रं, अस्याकारः -रा -रं, खट्वाकृतिः -ति -ति.

GLADIATOR, s. क्लवः, मत्तः, आसिकः, असिक्त्रोडकः, खट्वाक्रीडकः, असिक्त्रोडकः, नैस्विंशिकः.

GLADIATORIAL, a. क्लवसन्धी -न्धीनी -न्धि (नृ), असिक्त्रोडासन्धी &c., आसिकः -की -कं.

GLADIATURE, s. असियुद्धं, खट्वायुद्धं, असिक्त्रोडा, खट्वाक्रीडा.

GLADLY, adv. आनन्दं, सहर्षं, हर्षेण, दुष्टमनसा, दुष्टवत्, साह्लादं, आह्लादेन, प्रह्लादेन, प्रमोदेन, सनोषेण.

GLADNESS, s. हर्षः, आनन्दः, आह्लादः, प्रह्लादः, प्रमोदः, आनोदः, दुष्टिः f., मुदा, दुष्टता, प्रदुष्टता, प्रमुष्टता, उत्ताप्तः, उत्तप्तत्वं, चित्तप्रसङ्गता, प्रीतिः f., प्रीतता, तुष्टिः f., सन्तुष्टिः f., मोदः, उत्तप्तः.

GLADSOME, a. आनन्दी -न्दिनी -न्दि (नृ), रम्यः -म्या -म्यं, सुभगः -गा -गं.

GLAIR, s. अखडशुक्लं, अखडगर्भपरिगतः शुक्लरसः, अखडपयम् n.

GLANCE, s. (Of the eye) दृष्टिपातः, दृष्टिनिपातः, नयनपातः, दृष्टिविषेयः, कटाक्षः, नेत्रकटाक्षः, अपाङ्गदृष्टिः f., अपाङ्गदर्शनं, वीक्षितं, प्रेक्षितं, सवलोकनं, काक्षः, दृष्टिवाणः.—(Slight view) ईषदृष्टिः, ईषदृष्टिः f., अष्टवीक्षणं, अष्टदृष्टिः f.; 'glance in return,' प्रतिस्मीक्षणं.—(A shoot of light) स्फुरितः, स्फुरणं, क्षुतिपातः, रश्मिः m.

To GLANCE, v. n. (As light) स्फुर (c. 6. स्फुरति -रितुं), परित्स्फुर, लक्ष् (c. 1. लक्षति -क्षितुं).—(Strike lightly and pass by) लपु हन्ता or ताडयित्वा क्षतिक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं) or क्षती (c. 2. क्षतेति -तु, rt. इ), दृष्टम् क्षतिक्रम्य वृष् (c. 1. चपेति -यितुं).—(Glance with the eye) दृष्टिं पठ् (c. 10. पातयति -यितुं) or विक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), दृष्टिवाणं पठ्, कटाक्ष (nom. कटाक्षयति -यितुं).—(Glance at, inspect slightly) ईषद् दृश् (c. 1. पश्यति, दृष्टुं) or निरीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), अष्टवीक्षणं कृ.

GLANCING, *part.* स्फुरन्-रन्ती-रत्(त्), लसन्-सनी-सत्(त्), स्फुरितः-ता-तं.
GLANCINGLY, *adv.* लघु, ईधत्, अत्यमात्रं, साह्रं दर्शनं, लाघवेन, तिर्यक्,
तिरस्, चक्रगत्या.

GLAND, *s.* शरीराभ्यन्तरे ग्राह्यसंज्ञकः पित्तश्लेष्माद्याशयो मृदुभांसपिण्डः,
मांसग्रन्थिः *m.*

GLANDERS, *s.* अश्वानाम् उग्ररोगविशेषो यत्र नासिकारन्ध्रेण दुर्गन्धश्लेष्म
OF दुर्गन्धमलम् उत्सृज्यते.

GLANDULE, *s.* शरीराभ्यन्तरे श्लेष्माद्याशयो मृदुभांसपिण्डकः.

GLANDULOUS, GLANDULAR, *a.* पृष्ठीकृमांसपिण्डसन्ध्वी-न्ध्वी-न्ध्वी (न्).

GLANS, *s.* (Penis) मणिः *m. f.*

GLARE, *s.* तेजस् *n.*, अतितेजस्, अतिद्युतिः *f.*, द्युतिः *f.*, अतिप्रभा, भाः *f.*
(स्), दृष्टिसन्तापका द्युतिः, नयनोपपातिनी प्रभा, हेतिः *f.*, उज्ज्वलद्युतिः *f.*,
प्रखरदीप्तिः *f.*, खरदीप्तिः *f.*—(Fierce look) उग्रदृष्टिः *f.*, तीक्ष्णदृष्टिः,
कोपञ्चलिता दृष्टिः.

To GLARE, *v. n.* अतितेजसा द्युत् (c. 1. द्योतते-तिर्नु), उज्ज्वल (c. 1.
-ज्वलति-लितुं), ज्वल् in freq. (जाज्वल्यते), दीप् in freq. (दीदोष्यते),
अतितेजसा दृष्टिं सन्तप् (c. 10. -तापयति-यितुं) or उपहन (c. 2.
-हन्ति-न्तुं), स्फूर् (c. 6. स्फुरति-रितुं).—(Look with fierce eyes)
तीक्ष्णदृष्टिं or कोपञ्चलितां दृष्टिं यत् (c. 10. -पातयति-यितुं), रोपप्र-
दोमाद्यः-क्षा-खं भू.

GLAREOUS, *a.* अग्रशुक्लमगुः-शा-शं, अग्रशुक्लधर्मा-म्मा-म्मे (न्).

GLARING, *part. or a.* अतितेजसः-सी-सं, उज्ज्वलः-ला-लं, अतिद्योती-
तिनी-ति (न्), अतितेजसा दृष्टिसन्तापकः-का-कं or नयनोपपाती-
तिनी-ति (न्), भाखान्-स्वती-स्वत् (त्), काशीनयः-वी-वं.—
(Clear, notorious) सर्वप्रकाशः-शा-शं, सुप्रकाशः-शा-शं, पुरःस्फुरन्-
रन्ती-रत् (त्); 'having eyes glaring with anger,' रोषदी-
प्राद्यः-क्षा-खं.

GLARINGLY, *adv.* सुप्रकाशं, सर्वप्रकाशं, सर्वप्रसिद्धं, अतितेजसा.

GLASS, *s.* (Transparent substance formed by fusing sand
with alkalis) काचः, क्षारः, सिलसि, अभं-भक्, स्फटिकः.—(Glass
drinking-vessel) काचभाजनं, काचपात्रं, काचकूपी, पलिपः, पुलकः,
घारी; 'glass jar,' काचघटी.—(Looking-glass, mirror) दृषणः,
मुकुरः, आदर्शः.

GLASS, *a.* काचमयः-यी-यं, काचनिर्मितः-ता-तं, काच in comp.

To GLASS, *v. a.* See To GLAZE.

GLASS-BLOWER, *s.* काचधमकः, क्षारधमकः, काचध्याकारः, काचनिर्माणकृत्.

GLASSFUL, *s.* काचपात्रपूर्णं, काचभासभरकः, काचभासपूरकः.

GLASS-GRINDER, *s.* काचपरिष्कारकः, काचमाञ्जकः, काचतेजस्कारी *m.* (न्).

GLASS-HOUSE, *s.* काचनिर्माणशाला, क्षारनिर्माणगृहं, काचशाला.

GLASSINESS, *s.* सख्यता, प्रसन्नता, प्रसन्निः *f.*, विमलता, स्रह्यता.

GLASS-LIKE, *a.* काचोपमः-मा-मं, काचसंगुलः-शा-शं.

GLASS-MAN, *s.* काचविज्ञेता *m.* (न्), काचद्रव्यविक्रयी *m.* (न्), काचव्यव-
सायी *m.* (न्).

GLASS-WORK, *s.* काचनिर्माणं, काचनिर्माणशिल्पं, काचकर्म *n.* (न्).

GLASSY, *a.* काचोपमः-मा-मं, काचवत्प्रसन्नः-सा-सं, काचवद्विमलः-ला-
लं, सख्यः-क्षा-खं, स्फटिकप्रभः-भा-भं, स्रह्यः-ख्या-खं.

GLAUCOUS, *a.* समुद्रवर्णः-वी-वी, श्यामहरित् *m. f. n.*, धननीलः-ला-लं.

GLAVE, *s.* पुपुपत्रः सन्नः, कृपाणः, निर्विशिष्टः, अतिः *m.*

To GLAZE, *v. a.* काच (nom. काचयति-यितुं), काचेन आहृद् (c. 10.
-आदयति-यितुं), काचान्वितं-ता-तं कृ, काचोपेतं-ता-तं कृ.—(Make
smooth) स्रह्य (nom. स्रह्ययति-यितुं), शिथीकृ, स्रह्यीकृ.

GLAZED, *p. p.* काचितः-ता-तं, काचान्वितः-ता-तं, काचाह्लादितः-ता-तं.

GLAZIER, *s.* काचव्यवसायी *m.* (न्), काचवन्धकः, काचवन्धा *m.* (न्).

GLAZING, *s.* काचवन्धनं, काचाह्लादनं, काचकर्म *n.* (न्).

GLEAM, *s.* (Sudden shoot of light) द्युतिस्फुरणं, स्फुरितं, अकस्मा-
त्स्फुरणं, प्रभास्फुरणं, क्षणप्रभा, क्षणद्युतिः *f.*, क्षणन्योतिस् *n.*, अचिरप्रभा,
अचिरद्युतिः *f.*, अकस्माद्दीप्तिः *f.*, द्युतिज्वाला.—(Beam) रश्मिः *m.*,
किरणः, संशुः *m.*—(Brightness) उज्ज्वलता, प्रभा, तेजस् *n.*

To GLEAM, *v. n.* स्फूर् (c. 6. स्फुरति-रितुं), प्रस्फूर्, परिस्फूर्, लस (c. 1.
लसति-सितुं), विद्युत् (c. 1. -द्योतते-तितुं), अकस्मात् or क्षणमात्रं प्रकाशं
(c. 1. -काशते-शितुं) or ज्वल् (c. 1. ज्वलति-लितुं) or उज्ज्वल्.

GLEAMING, *part.* स्फुरन्-रन्ती-रत्(त्), लसन्-सनी-सत्(त्), स्फुरितः-ता-तं.

GLEAMY, *a.* क्षणमात्रद्योतमानः-ना-नं, क्षणप्रभः-भा-भं, कस्मिन्प्रभः-भा-
भं, चञ्चलप्रभः-भा-भं, चञ्चलद्योती-तिनी-ति (न्), प्रकाशमानः-ना-
नं, उज्ज्वलः-ला-लं.

To GLEAN, *v. a. and n.* उच्छ्र (c. 1. 6. उच्छ्रति-लितुं), शिल or सिल्
(c. 6. शिलति, सिलति-लितुं), प्रस् or उग्रस् (c. 9. प्रश्नाति, c. 10.
प्रासयति, उग्रश्नाति, उग्रसयति-यितुं), श्लेषधाम्यानि or श्लेषश्लेषं or
अवशिष्टकणिशान् or लूनश्लेषावशिष्टं चि (c. 5. चिनोति, चेत्) or
अवशिष्ट or उच्च (c. 1. -हरति-हन्तुं) or ह or सङ्गृह् (c. 9. गृह्णाति-ग्रहीतुं).

GLEAN, *s.* धान्यश्लेषं, अवशिष्टकणिशमङ्गलः, श्लेषधान्यसञ्चयः, लूनश्लेषावशिष्टं.

GLEANED, *p. p.* हृतधान्यश्लेषः-पा-पं, हृतश्लेषावशिष्टः-पा-पं, उद्धृतसर्व-
कणिशः-शा-शं, सङ्गृहीतसर्वश्लेषः-स्या-स्यं.

GLEANER, *s.* शिलोच्छ्रवृत्तिः *m. f.*, उच्छ्रवृत्तिः *m. f.*, उच्छ्रशीलः-ला-लं,
शिलोच्छ्रकारी *m.* (न्), श्लेषधान्यसङ्ग्राहकः, अवशिष्टकणिशमञ्चयी *m.*
(न्), उच्छ्रिष्टश्लेषावचायी *m.* (न्).

GLEANING, *s.* (The act) उच्छ्रः, उच्छ्रनं, शिलोच्छ्रः, उच्छ्रशिलं, उच्छ्रशिलं.
शिलोच्छ्रवृत्तिः *f.*, उच्छ्रवृत्तिः *f.*, शिलं, चृतं, कटभङ्गः, अवशिष्टश्लेषमङ्गलः-
हणं, लूनश्लेषश्लेषधान्यावचयः, उच्छ्रिष्टकणिशचयः, श्लेषश्लेषापहरणं, धान्यश-
लादानं.—(That which is gleaned) श्लेषश्लेषं, श्लेषावशिष्टं, लूनश-
ल्योच्छ्रिष्टं, लूनकेदारश्लेषधान्यानि *n. pl.*, कणिशावश्लेषः.

GLEBE, *s.* (Soil, ground) मृद् *f.*, मृत्तिका, स्थलं-ली, भूमिः *f.*, लोष्टं,
मृत्तोष्टं.—(Land belonging to a beneficed clergyman) धर्माध्या-
पकभूमिः *f.*, धर्माध्यापकक्षेत्रं.

GLEBY, *a.* मृत्तोष्टमयः-यी-यं, मृत्तूष्णः-वी-वी, मानिकः-की-कं.

GLEK, *s.* हयः, आह्लादः, प्रह्लादः, आनन्दः, मुदा, प्रमोदः, आमोदः, मदः,
उल्लासः, उत्सवः, महोत्सवः.

GLEEFUL, *a.* हृष्टः-हा-हं, आनन्दी-न्दिनी-न्दि (न्), हृष्टचिन्तः-हा-हं.

To GLEEK, *v. n.* अवशिष्टं (c. 6. -क्षिपति-क्षेप्ते), अवहस् (c. 1. -हसति-सितुं).

GLEET, *s.* मूत्रमार्गरोगः, मूत्रमार्गदोषः, मेहविकारः, प्रमेहविकारः, रक्षुमेहः,
मूत्रमार्गेनिर्गते पूयशोथितं, धातुप्रसावः.

To GLEET, *v. n.* शनैर् मूत्रमार्गेण सु (c. 1. श्रयति, शोतुं) or प्रसु.

GLEN, *s.* दरी-रा, कन्दरः-री, दरोष्ठः *f.*, अद्भिद्रोणी, निम्नभूमिः *f.*, प्रान्तरं.

GLENE, *s.* अक्षिपात्रं, अक्षिरन्ध्रं, नयनपात्रं, नयनकोष्ठः.

GLIB, *a.* (Smooth, slippery) शिथः-ग्धा-ग्धं, स्रह्यः-ख्या-खं, हणं-हणं,
चिह्नः-क्षा-खं.—(In speech) वाग्दुतः-ता-तं, वाक्चपलः-ला-लं,
दुतवाक् *m. f. n.*, वाक्शिथः-प्रा-प्रं, वाक्पटुः-दु-दु, त्वरितवाक् *m. f. n.*

To GLIB, *v. a.* (Castrate) वृषण्डयम् उक्त् (c. 6. -कृन्ति-कन्तिर्नु).—
(Make smooth) स्रह्य (nom. स्रह्ययति-यितुं).

GHIRLY, *adv.* दुतं, स्रह्यं, शिथं, वाक्चापत्येन, दुतवाचा, अवलिङ्घितं,
अस्सलितवाक्येन, अस्सलितं.

GLIBNESS, *s.* (Smoothness) स्रह्यता, शिथता, चिह्नणनं.—(In speech)

वाक्चापत्यं, यागदुतता, वाक्क्षिप्रता, वाक्पदुता, वाक्सरणिः *f.*
To GLIDE, v. n. सुप (c. 1. सर्पति, समु), प्रमृप, विमृप, संसृप, विमृ (c. 1. सरति-समु), प्रमृ, संमृ, चल् (c. 1. चलति-लितुं).—(As a river) सु (c. 1. स्रवति, सोतुं), प्रसृ, स्यन्द (c. 1. स्यन्दते-न्दितुं), प्रस्यन्द, री (c. 4. रीयते, रेतुं).—(Move slowly) शनैः शनैः नृ or चल्.
GLIDE, s. सपेयं, संसपेयः, विसपेयं, विसारः, स्रवः -वयं, प्रसवयं.
GLIDER, s. विसर्पी *m.* (नृ), संसर्पी *m.*, विसारी *m.* (नृ), विसर्पणकृत *m.*
GLIDING, part. विसर्पेन् -वैनी -वैत् (नृ), विसर्पी -विणो -वि (नृ), संसर्पी &c., विसारी -रिणी -रि (नृ), प्रसारी &c., विमृत्वरः -रा -रै, स्रवन् -वनी -वत् (नृ), स्यन्दि -न्दिनी -न्दि (नृ); 'in the air,' विपति विसर्पी &c.
GLIDING, s. सपेयं, विसर्पे -पेयं, संसर्पे -पेयं, विसारः, संमृतिः *f.*, स्रवः -वयं, शनैः सरयं; 'in the air,' स्रवपेयं, विपति विसर्पेयं; 'gliding up,' उत्सर्पेयं.
GLIDINGLY, adv. द्रुतं, अविलम्बितं, शनैः शनैः, विमृत्वरं.
GLIFF, s. ईषहर्शनं, ईषहृष्टिः *f.*, चर्द्धयोषां, चर्द्धदृष्टिः *f.*
GLIKE, s. अथहासः, अवसोपः, तिरस्कारः, गहो, अवशा.
GLIM, s. दीपः -पकः, दीपिका, प्रदीपः, दीपधुतिः *f.*
To GLIMMER, v. n. मन्दतेजसा or मन्दप्रभा दीप् (c. 4. दीप्यते, दीपितुं) or प्रकाश (c. 1. काशते-शितुं) or द्युत् (c. 1. द्योतते-तितुं), ईयत् or मन्द द्युत् or स्फुर (c. 6. स्फुरति-रितुं), प्रस्फुर, ईषत्स्फुरणं कृ, मन्दप्रभः -भा -भं भू, पायदुकिरणं पत् (c. 10. पातयति-यितुं).
GLIMMER, s. मन्दतेजस् *n.*, मन्दधुतिः *f.*, मन्दप्रभा, मन्ददीप्तिः *f.*, स्फुरणं, स्फुरितं, ईषत्स्फुरणं, ईषत्प्रभा, पायदुप्रभा.
GLIMMERING, part. ईषत्स्फुरितः -ता -तं, मन्दप्रभः -भा -भं, मन्दहायः -या -यं, मन्दतेजाः -जाः -जः (नृ), पायदुधुतिः -तिः -ति, पायदुरश्मिः -श्मिः -श्मि, पायदुकिरणः -का -कं.
GLIMPE, s. (Short or slight view) ईषहर्शनं, ईषहृष्टिः *f.*, चर्द्धदृष्टिः *f.*, चर्द्धयोषां, अथहर्शनं, अचिरदर्शनं, मुहूर्द्धदर्शनं.—(Flash) अथप्रभा, अचिरप्रभा.
To GLISTEN, v. n. द्युत् (c. 1. द्योतते-तितुं), स्फुर (c. 6. स्फुरति-रितुं).
GLISTENING, part. or *a.* स्फुरन् -रन्वी -रत् (नृ), स्फुरितः -ता -तं.
To GLISTER, v. n. See *To GLISTEN*.
To GLITTER, v. n. द्युत् (c. 1. द्योतते-तितुं), प्रकाश (c. 1. काशते-शितुं), स्फुर (c. 6. स्फुरति-रितुं), दीप् (c. 4. दीप्यते, दीपितुं), राज् (c. 1. राजति-ते-जितुं), भा (c. 2. भाति-तुं), भाज् (c. 1. भाजति-जितुं), विभाज्, भास् (c. 1. भासते-सितुं), आभास्, प्रभास्, अवभास्, चकास् (c. 2. चकास्ति, चकासितुं), रुष् (c. 1. रोषते-षितुं), वच्स् (nom. वचोयते).
GLITTER, s. धुतिः *f.*, दीप्तिः *f.*, प्रभा, तेजस् *n.*, ज्योतिस् *n.*, कान्तिः *f.*, रुषिः *f.*, धुतिमल्लं, दीप्तिमल्लं, आभा, वर्चस् *n.*, अविः *f.*, हाया, उज्ज्वलता.
GLITTERING, part. or *a.* द्योती -तिनी -ति (नृ), द्योतमानः -ना -नं, दीप्तिमान् -मती -मत् (नृ), प्रभावान् -वती -वत् (नृ), देदीप्यमानः -ना -नं, तेजोमयः -यो -यं, प्रकाशमानः -ना -नं, वर्चस्वी -स्विनी -स्वि (नृ), धीतः -ता -तं, उज्ज्वलः -ला -लं, कान्तिमान् -मती -मत् (नृ), मितः -ता -तं, स्फुरितप्रभः -भा -भं.
GLITTERINGLY, adv. दीप्या तेजसा, वर्चसा, स्फुरतेजसा, स्फुरितं, उज्ज्वलं.
To GLOAT, v. n. अवभिलाषात् or अतिलोभाद् विवृताक्षो निरीक्ष (c. 1. ईक्षते-षितुं) or शून्यदृष्ट्या निरीक्ष or विवृतनयनः -ना -नं भू.
GLOATING, part. or *a.* अतिलोभेन विवृताक्षः -क्षी -क्षं, लोभोत्कुलनयनः -ना -नं, अवभिलाषात् शून्यदृष्टिः -ष्टिः -ति
GLOBATE, GLOBATED, a. गोलाकारः -रा -रं, गोलाकृतिः -तिः -ति, मखली -लिनी

कारः -रा -रं, वर्तुलः -ला -लं, वर्तुलाकृतिः -तिः -ति, मखली -लिनी -लि (नृ).

GLOBE, s. (A sphere) गोलः -ला -लं -लकः, मखलं, परिमखलं, वर्तुलः, निषः, चक्र.—(Earth) भूगोलः, भूमखलं, क्षितिमखलं, अवनिमखलं, इलागोलं, ब्रह्माखः.

To GLOBE, v. a. गोलीकृ, एकमखलीकृ, परिमखलीकृ, वर्तुलीकृ.

GLOBOSE, GLOBOUS, a. मखली -लिनी -लि (नृ), वर्तुलः -ला -लं.

GLOBOSITY, s. गोलत्वं, गोलाकारत्वं, वर्तुलता, मखलत्वं, परिमखलता.

GLOBULAR, a. गोलाकारः -रा -रं, गोलाकृतिः -तिः -ति, मखलाकारः -रा -रं, मखली -लिनी -लि (नृ), वर्तुलः -ला -लं, वृत्तः -त्ता -त्तं, गुडः -डा -डं, वदी -दिनी -दि (नृ), निखलः -ला -लं.

GLOBULARLY, adv. गोलवत्, मखलवत्, गोलाकारेण, मखलरूपेण, वर्तुलं.

GLOBULE, s. गुलिका, गुली, विन्दुः *m.*, अणुः *m.*, रेणुः *m.*, परमाणुः *m.*, क्षुद्रगोलः.

GLOBY, a. मखलाकारः -रा -रं, गोलाकारः -रा -रं, वर्तुलः -ला -लं.

To GLOMERATE, v. a. गोलीकृ, मखलीकृ, परिमखल (nom. परिमखलयति-यितुं), वर्तुलीकृ, पिखीकृ, एकौषीकृ, एकच कृ.

GLOMERATE, GLOMERATED, a. or p. p. पिखीभूतः -ता -तं, एकौषीभूतः -ता -तं, एकगोलीकृतः -ता -तं, एकचोभूतः -ता -तं.

GLOMERATION, s. (The act) पिखीकरणं, राशीकरणं.—(A collection) राशिः *m. f.*, पिखः, स्रोपः, सक्षिपातः, सचयः.

GLOMEROUS, a. पिखी-खिनी-खि (नृ), पिखितः -ता -तं, पिखाकृतिः -तिः -ति.

GLOOM, s. अवतमसं, अन्धकारः, ईषदन्धकारः, तमस् *n.*, तिमिरं, तमिलं, तामिसं, तमसं, निष्प्रभता, सान्धकारता, ध्यानं, अन्धं, भूखाया.

To GLOOM, v. n. तिमिरीभू, अन्धीभू, तमस्वी-स्विनी-स्वि भू.

To GLOOM, v. a. तिमिर (nom. तिमिरयति-यितुं), तिमिरीकृ, कलुषीकृ.

GLOOMILY, adv. (Dimly) सावतमसं, सान्धकारं, निष्प्रभं, अप्रकाशं.—(Not cheerfully) सविषादं, सावसादं, विषयमनसा, सोद्वेगं.

GLOOMINESS, s. अवतमसं, ईषतिमिरं, ईषतमस्विता, निष्प्रभता, अप्रकाशत्वं, सान्धकारत्वं.—(Of mind) विषादः, विषयता, अवसन्नता, चित्तोद्वेगः, निरानन्दता.

GLOOMY, a. तमस्वी-स्विनी-स्वि (नृ), ईषतमस्वी &c., तामसः -सो -सं, ईषतामसः -सो -सं, ईषदन्धकारः -रा -रं, सान्धकारः -रा -रं, सतिमिरः -रा -रं, तमोयुक्तः -क्ता -क्तं, तमस्कल्यः -कल्य -ल्यं, तमोवृत्तः -ता -तं, तमोमयः -यो -यं, निष्प्रभः -भा -भं or निःप्रभः, निरालोकः -का -कं, अप्रकाशः -शा -शं, अस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, अग्रभः -भा -भं, मलिनप्रभः -भा -भं, दुर्दृशः, -शो -शं, मलिनः -ना -नं, चरोकः -का -कं, विगतः -ता -तं.—(Dejected, melancholy) विषयः -का -कं, अवसन्नः -वा -वं, दीनचेतनः -ना -नं, निरानन्दः -न्दा -न्दं, ह्वानः -ना -नं.

GLORIFICATION, s. (Act of giving glory) गुणप्रशंसा-सनं, गुणोत्कीर्णनं, उत्कीर्णनं, यशःकीर्णनं, अनुकीर्णनं, यशोवर्धना, स्तुतिवादः, गुणघ्राणा, धन्यवादः, वन्दना, प्रशंसाकरणं.—(Elevation to glory) अर्द्धगतिः *f.*, स्वर्गादौहृषं, स्वर्गगतिः *f.*, परमपदप्राप्तिः *f.*

GLORIFIED, p. p. उत्कीर्णितः -ता -तं, प्रशंसितः -ता -तं, कृतधन्यवादः -दा -दं.—(Elevated to glory) अर्द्धगतः -ता -तं, स्वर्गाहूतः -हा -हं.

To GLORIFY, v. a. गुणान् कृत् (c. 10. कीर्तयति-यितुं) or उत्कृत्, प्रशंस (c. 1. -शंसति-सितुं), छाप् (c. 1. छाषते-षितुं), स्तु (c. 2. स्तौति, स्तोतुं), धन्यं वद् (c. 1. वदति-दितुं), धन्यवादं कृ, वक्षः or कीर्तिं or महिमानं वर्य (c. 10. वर्णयति-यितुं) or प्रकाश (c. 10. -काशयति-यितुं).—(Elevate to celestial glory) स्वर्गं चार्ह in caus. (-चापयति-यितुं).

GLORIOUS, a. (Illustrious) महायशः -शाः -शः (नृ), कीर्तिमान् -मती

-मत् (ह्), यशस्वी-खिनी-खि (न्) यशस्वान्-खती-खत् (ह्), महोदयः, -या-यं, श्रीमान्-मती-मत् (ह्), विभुतः-ता-तं, ख्यातः-ता-तं.—(Of great splendour) प्रतापयान्-यती-यत् (ह्), प्रतापी-पिनी-पि (न्), तेजोमयः-यी-यं, तेजस्वी-खिनी-खि (न्), चोजस्वी &c., वर्यस्वी &c., सुप्रभः-भा-भं, चतिशोभनः-ना-नं, तेजसः-सी-सं.—(Excellent, noble) उत्कृष्टः-ष्टा-ष्टं, उत्तमः-मा-मं, प्रशस्तः-स्ता-स्तं, 'conferring glory,' यशस्करः-री-रं, कीर्तिकरः-री-रं.

GLORIOUSLY, *adv.* प्रतापेन, सप्रतापं, सुप्रभं, उत्कृष्टं, उत्तमं, प्रशस्तं.

GLORY, *s.* (Splendour) तेजस् *n.*, धृतिः *f.*, वृहद्युतिः *f.*, प्रतापः, तेजस्विता, चोजस्विता, प्रभा, शोभा, उज्ज्वलता.—(Praise) प्रशंसा, स्थाषा, स्तुतिः *f.*, स्तुतिवाक्यं, स्तोत्रं.—(Honour) मानं, पूजा.—(Fame, renown) कीर्तिः *f.*, यशस् *n.*, ख्यातिः *f.*, मुख्यातिः *f.*, विद्युतिः *f.*, कीर्त्तनं, प्रथा, प्रतिपत्तिः *f.*, महिमा *m.* (न्), जनोदाहरणं.—(Celestial bliss) स्वर्गगतिः *f.*, स्वर्गभोगः, सन्नतिः *f.*, परमागतिः *f.*, परमपदं, अपवर्गः, सिद्धिः *f.*, मोक्षः.—(Of victory) जयधारीः.—(Vain-glory) आत्म-स्थाषा, दपेः, गर्वेः, अहङ्कारः, विकल्पा.

To GLORY, *v. n.* (Boast) आत्मानं स्थाप्यते (c. 1. स्थाप्यते-घितुं), दृप् (c. 4. दृष्यति, द्रुम्), गर्व्यं (c. 1. गर्व्यति-घितुं), विकल्प्यते (c. 1. -कल्प्यते-तिघितुं), दम्भं कृ.—(Exult) अत्यन्तं नन्द (c. 1. नन्दति-न्दिनुं) or आनन्द.

GLORYING, *s.* आत्मस्थाषा, विकल्पा, अहङ्कारः, दपेः, दम्भः, दपेकराजं.

GLOSS, *s.* (Comment) टीका, भास्यं, भाष्यं, व्याख्या, विवरणं, वार्तिकं, टिप्पणी.—(Superficial lustre) वास्यशोभा, कल्पितशोभा, वास्यजि-गृधता, वास्यकान्तिः *f.*, वास्यरुचिः *f.*, आभा, छविः *f.*

To GLOSS, *v. a. and n.* (Explain, write a comment) टीकया व्याख्या (c. 2. -व्याप्यति-तुं) or व्याकृ or स्पष्टीकृ or व्याहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं), टीकां लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), टीकां कृ.—(Give a superficial lustre) वास्यशोभां दा, वास्यकान्तिं दा, छिप्रधीकृ, उपरिभाजं शुभ्र (c. 10. शोभयति-यितुं).

GLOSSARIAL, *a.* शब्दकोषविषयकः-का-कं, परिभाषाप्रकाशकः-का-कं.

GLOSSARIST, GLOSSATOR, GLOSSER, *s.* शब्दकोषलेखकः, शब्दसङ्ग्रहकारी *m.*

(न्), कौशिकः, निर्वचनकृत् *m.*

GLOSSARY, *s.* कोषः, शब्दकोषः, शब्दसङ्ग्रहः, शब्दग्रन्थः, शब्दमाला, निर्वचनं, निषकृः *m.*, अभिधानं, परिभाषाप्रकाशको ग्रन्थः.

GLOSSINESS, *s.* वास्यशोभा, वास्यकान्तिः *f.*, वास्यरुचिः *f.*, छिग्रृधता, छेग्यं, चिह्नगृधता, कल्पितशोभा.

GLOSSOGRAPHER, *s.* टीकालेखकः, भाष्यलेखकः, टिप्पणीलेखकः.

GLOSSOGRAPHY, *s.* टीकालेखनं, शब्दकोषलेखनं, शब्दकोषरचनं.

GLOSSY, *a.* छिग्रृधः-गृध-गृधं, चिह्नगृधः-गृध-गृधं, सख्यः-ख्य-ख्यं, वहिर्भोगे शोभनः-ना-नं or रुचिरः-रा-रं or तेजितः-ता-तं or परिष्कृतः-ता-तं.

GLOTTIS, *s.* उपजिह्वा, प्रतिजिह्वा, अलिजिह्वा.

GLOVE, *s.* हस्ताब्जादयं, हस्तबाणं, हस्तपरिधानं, पाणिवस्त्रं, पाणिवेष्टनं, करवेष्टनं, हस्ताभरणं.

To GLOVE, *v. a.* हस्तं पृष्ठीकृत्येण आबद्धं (c. 10. -ब्दायति-यितुं).

GLOVER, *s.* हस्ताब्जादनकृत् *m.*, पाणिवस्त्रविक्रयी *m.* (न्).

To GLOW, *v. n.* दीप् (c. 4. दीप्यते, दीपितुं) or in freq. (देदीप्यते) झल (c. 1. झलति-लितुं), दह् (c. 4. दहति, दग्धुं or in pass. दहते), तप् in pass. (तप्यते or c. 1. तपति, तप्तुं), सकप्, प्रतप्, अभितप्.—(Become red) अह्वयीभू, रक्तीभू, रज्ज् in pass. (रज्यते), संरज्ज्; 'the east glows,' प्राची संरज्यते.

GLOW, *s.* तापः, उष्णता, दीप्तिः *f.*, तेजस्, धृतिः *f.*, दाहः, चख्यता, उष्णता, उज्ज्वलता.—(Redness of colour) रक्तता, अरुणिमा *m.* (न्), रागः;

'glow in the cheek,' कपोलरागः, मुखरागः.

GLOWING, *part. or a.* दीप्तः-भा-भं, दीप्यमानः-ना-नं, देदीप्यमानः-ना-नं, तप्तः-भा-भं, सन्तप्तः-भा-भं, उपतप्तः-भा-भं, अभितप्तः-भा-भं, उत्तप्तः-भा-भं, तापी-पिनी-पि (न्), तैजसः-सी-सं, चख्यः-ख्य-ख्यं, प्रचख्यः-ख्य-ख्यं, उज्ज्वलः-ल-लं, ज्वाली-लिनी-लि (न्), दह्यमानः-ना-नं; 'glowing with anger,' रोषप्रदीपितः-ता-तं, कोपज्वलितः-ता-तं; 'having glowing cheeks,' रक्तकपोलः-ल-लं; 'having glowing eyes,' दीप्ताक्षः-क्ष-क्षं.

GLOWINGLY, *adv.* तापेन, उष्णपेन, तेजसा, दीप्यता, प्रचख्यं, उष्णं.

GLOW-WORM, *s.* प्रभाकृमिः *m.*, प्रभाकीटः, धुतिमत्कीटः, खद्योतः.

To GLOZE, *v. a.* लल् (c. 10. लालयति-यितुं), सान्त्व (c. 10. सान्त्वयति-यितुं).

GLOZE, *s.* लालनं, सान्त्वनं-ना, सान्त्ववाक्यं, चाटुः *m.*, मधुरवाक्यं.

GLOZER, *s.* लाली *m.* (न्), सान्त्ववादिः, चाटुकारः, चाटुवादी *m.* (न्).

GLUE, *s.* लेपः, विलेपः, संलग्नीकरणाधेयं चतिश्यानद्रव्यं, सुधा.

To GLUE, *v. a.* पृष्ठीकृत्येण सलग्नीकृ or संयुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं) or संस्त्रिप् (c. 10. -स्त्रेययति-यितुं).

GLUED, *p. p.* संलग्नीकृतः-ता-तं, संयुक्तः-क्ता-क्तं, संस्त्रिष्टः-ष्टा-ष्टं.

GLUEY, *a.* श्यानः-ना-नं, सान्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, चिह्नगृधः-गृध-गृधं.

GLUM, *a.* वक्रभाषः-वा-वं, सदावक्रः-क्रा-क्रं, प्रतोयः-पा-पं.

To GLUT, *v. a.* (Satiety) अत्यन्तं तृप् (c. 10. तृपयति-यितुं) or सन्तृप् or पृ in caus. (पूरयति-यितुं) or पतिप्, चतिनृमि or चतिसौहिर्त्यं जन् (c. 10. जनयति-यितुं).—(Swallow, gorge) ग्रस् (c. 1. ग्रसते-घितुं), उपग्रस्, गृ (c. 6. गिरति, गरितुं-रीतुं).

GLUT, *s.* (More than enough) अतिरेक्यं, अतिरिक्तता, आधिक्यं, अतिशय्यं, उत्सेकः, उद्रेकः, उड्डेकः.—(Too great plenty) अतिबाहुल्यं.—(Satiety) चतिनृमिः *f.*, चतिसौहिर्त्यं.

To GLUTINATE, *v. a.* लेपद्वारेण संलग्नीकृ or संयुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं).

GLUTINATION, *s.* लेपादिना संलग्नीकरणं or संयोजनं or संस्त्रेयणं.

GLUTINOUS, *a.* श्यानः-ना-नं, चिह्नगृधः-गृध-गृधं, सान्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, चिग्रृधः-गृध-गृधं, संलग्नशीलः-ल-लं, अनुलग्नशीलः-ल-लं.

GLUTINOUSNESS, *s.* श्यानता, सान्द्रता, चिग्रृधता, छेग्यं, संलग्नशीलता.

GLUTTED, *p. p.* चतिनृमः-भा-भं, चतिनृपूरितः-ता-तं, चतिनृपूर्यः-यी-यं.

GLUTTON, *s.* अत्याहारी *m.* (न्), अपरिमिताहारी *m.*, अत्यन्तभोजी *m.* (न्), कुक्षिभरिः *m.*, उदरभरिः *m.*, औदरिकः, अतिलोभी *m.* (न्), गृधजनः, सत्वरभुक् *m.*, वस्त्रिः *m.*

To GLUTTONIZE, *v. n.* अत्यन्तं भुज् (c. 7. भुङ्क्ते, भोक्तुं), अत्याहारं कृ, गृष् (c. 4. गृष्यति, गर्धितुं), अतिभोजनं कृ.

GLUTTONOUS, GLUTTONISH, *a.* अत्याहारी-रिणी-रि (न्), अत्याहारी-शिनी-शि (न्), अतिभोजी-जिनी-जि (न्), अतिभुक्षुः-क्षु-क्षु, अतिभोक्ता-क्ती-कृ (क्), अपरिमिताहारी &c., भक्षकः-का-कं, चरमः-रा-रं, चरमः-रा-रं, प्रथमः-सा-सं, कुक्षिभरिः-रि-रि, उदरभरिः-रि-रि, देहभरिः-री-रं, औदरिकः-की-कं, लोलुभः-भा-भं, गृधः-भा-भं, गर्धे-धिनी-धि (न्), लोलः-ल-लं, आभूतः-ना-नं.

GLUTTONOUSLY, *adv.* अत्याहारेण, गृधजनवत्, औदरिकवत्, अतिभोजनं GLUTTONY, *s.* अत्याहारः, अतिभोजनं, अतिभुक्षा, अधिकभोजनं, अपरिमिताहारः, चरमता, गृधता, लोलता, लील्यं, अतृप्तिः *f.*, उदरभरणं.

GLYPH, *s.* गृहनिष्ठायां स्तम्भोपरि रेखाकारेण तथितोऽलङ्कारः.

GLYPTOGRAPHY, *s.* स्तम्भोपरि तथ्यणशिल्पं or तथ्यणकर्म *n.* (न्) or लिखनं.

To GNARL, *v. n.* गर्ज् (c. 1. गर्जति-र्जितुं), रै (c. 1. रापति, रातुं), वृष्टुं *कृ.*

GNARLED, *a.* सन्धिलः-ल-लं, बहयन्धिः-न्धि-न्धि, पृष्ठीविशिष्टः-भा-भं.

To GNASH, v. a. and n. खिड् or खिड् (c. 1. खेडति, खेदति -डितुं -दितुं), दन्तान् दनैर् घृष्य (c. 1. घर्षति -घितुं) or निघिष्य (c. 7. -पिनहि -पेष्टुं), सन्दंश (c. 1. -दंशति -दंष्टुं), कटकट (nom. कटकटापयति -पितुं), खेडनं कृ. दन्तघर्षणं कृ.

GNASHING, s. दन्तघर्षणं, खेडनं, खेडितं, कटकटशब्दः.

GNAT, s. मशकः, मसकः. सूक्ष्ममशिका, दंशकः; भग्भरालिका, सूक्ष्मचदनः, रणरणः, प्राचिका, रात्रिजागरदः.

GNAT-SNAPPER, s. मशकखादकः पक्षिभेदः, मशकनाशकः.

To GNAW, v. a. and n. चर्व (c. 1. चर्वति -चितुं, c. 10. चर्वयति -यितुं), दंश् (c. 1. दंशति, दंष्टुं), विदंश, सन्दंश, सम्मुखदन्तैर् अत्यात्यं खाद् (c. 1. खादति -दितुं) or अश् (c. 9. अश्नति, अश्नितुं) or भक्ष्यति (चितुं), क्रमशः खाद् or चर्वणं कृ or कर्त्तनं कृ.

GNAWED, p. p. चर्वितः -ता -तं, सम्मुखदन्तैः क्रमशः खादितः -ता -तं, विदंश्यमानः -ना -नं, गलितः -ता -तं.

GNAWER, s. चर्वणकारी *m.* (नृ), दंशनकृत् *m.*, सम्मुखदन्तैः खादकः.

GNAWING, s. चर्वणं, दंशनं, सम्मुखदन्तैर् अत्यात्यखादनं or कर्त्तनं.

GNOMI, s. पृथिव्यन्तरे धामो खन्याकारादिरख्यको भूतविशेषः.

GNOMON, s. (Of a dial) कोलः, मयूखः, शङ्कुः *m.*, नरः, ना *m.* (नृ).

GNOMONIC, s. घटीकोलनिर्माणसम्बन्धी -नियन्त्री -निय (नृ).

GNOMONICS, s. घटीकोलनिर्माणविद्या, कालमापकमण्डलनिर्माणविश्लेषः.

सूक्ष्मेदंशदादिपरिमाणमापकमण्डलसंख्यनियन्त्री विद्या.

GNOSTIC, s. ग्नास्तिकसंज्ञकः प्राचीननास्तिकविशेषः.

To GO, v. n. g. गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), या (c. 2. याति -तुं), इ (c. 2. एति -तुं), मृ (c. 1. सरति, सञ्चुं), चर् (c. 1. चरति -रितुं), पद् (c. 4. पद्यते, पञ्चुं), व्रज् (c. 1. व्रजति -जितुं), च्यु (c. 1. च्युच्छति, अञ्चुं), चल् (c. 1. चलति -लितुं), गा (used only in 3d pret. अगात्), इङ्ग (c. 1. इङ्गति -ङ्गितुं), षंह (c. 1. षंहते -हितुं).—(Walk) क्रम् (c. 1. क्रामति, c. 4. क्राम्यति, क्रमिषुं), पादाभ्यां गम् or चर्.—(Flow) मु (c. 1. मयति, मोतुं), म्यन्द (c. 1. म्यन्दते -न्दितुं), री (c. 4. रीयते, रेत्तुं).—(Glide along) मृष (c. 1. मरपति, मरुषुं).—(Pass current, circulate) प्रचल. प्रचर्.—(Fare) वृत् (c. 1. वरते -रितुं), म्या (c. 1. तिष्ठति, म्यातुं).—'How goes it with you?' कीदृशी स्थितिर् भवतः.—(Be about to do) expressed by काम with the infin.; as, 'What were you going to say?' किम् असि यत्तुकामः; 'What are you going to do?' किं कर्त्तुकामोऽसि, or by the desid. form, as किं विषद्यसि, किं चिकीर्षसि.—(Go about, attempt) यत् (c. 1. यतते -तितुं), उद्यम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), व्ययसो (c. 4. -य्यति -सातुं), उपक्रम. —(Go against) आक्रम, अभिक्रम्, अभिप्रया. —(Go aside) पार्श्वे चल.—(Go astray) भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमिषुं), विभ्रम्, मत्पथात् च्यु (c. 1. च्ययते, च्योतुं) or भंश् (c. 4. भश्यति, भंशिषुं), उत्क्रम, व्युत्क्रम, व्यभिचर, उत्क्राम्गण गम्.—(Go away) अपगम्, व्यपगम्, गम्, अपया, व्यपया, प्रया, अपे (c. 2. अपेति -तुं, rt. इ), व्यपे, अपमृ, अपक्रम, व्यपक्रम, अपमृष, चल, प्रम्या, विप्रम्या, सम्प्रम्या.—(Go between) अन्तर, अन्तरि, अन्तर्युत्, मध्ये वृत्, मध्ये म्या, मध्यस्वः -स्या -म्ये भू, मध्यवर्ती -जिनी -जि भू.—(Go by) अतिक्रम्, अती, यती, सतिवृत्; 'to go by sea,' समुद्रेण या.—(Go down) अघो गम्, अघो या, अघया, अघरूह (c. 1. -रोहति -रोदुं).—(Go for nothing) तृणप्रायः या -ये भू. —(Go forth) निर्गम्, निर्यो, विनिर्यो, निःसृ, विनिःसृ, निष्क्रम, निरि, निश्चर. —(Go forward) प्रगम्, अग्रे गम्, एरो गम्, प्रया, प्रम्, प्रम्या.—(Go in) विज् (c. 6. विजति, वेष्टुं), निविज्, प्रविज्, आविज्, आगम्, अन्तर्गम्, आया, उपस्था.—(Go in

and out) गमनागमनं कृ.—(Go off, depart) अपगम्, अपया.—(Go off, die) मे, परे, अती, देहाद् अपगम्, लोकान्तरं गम्.—(Go off, explode) अन्तराग्निचलेन विभिद् in pass. (-भिद्यते), विद् in pass. (-दीर्यते).—(Go on, proceed) प्रगम्, प्रया, प्रम्, प्रमृष, प्रवृत्; 'the work goes on,' प्रसर्पति कम्म; 'the laugh goes on,' प्रवर्त्तते हासः.—(Go out, issue) निर्गम्, विनिर्गम्, निःसृ, विनिःसृ, निर्यो, विनिर्यो, अभिनिर्यो, निष्क्रम, विनिष्क्रम, अभिनिष्क्रम, निश्चर, विनिश्चर, निरि, वहिर्गम्.—(Go out, as a fire or light) निर्वो (c. 4. -वायति -वातुं) or in caus. pass. (-वाप्यते), शम् (c. 4. शाम्यति, शमिषुं).—(Go over, read) अधी (c. 2. अधीते, rt. इ), अधिगम्, अधिगा used only in 3d pret. atm. (अध्यगीह).—(Go over from one party to another) स्वपक्षं त्यक्त्वा परपक्षम् आगि (c. 1. -अयति -यितुं), स्वपक्षीद् भंश् (c. 4. भश्यति, भंशिषुं).—(Go through, execute) निर्वह (c. 10. -वाहयति -यितुं), प्रवृत् in caus. (-वह्नेयति -यितुं), माध (c. 10. साधयति -यितुं).—(Go through, undergo) उपगम्, उपगम्, सह (c. 1. सहते, सोदुं), अनुभू.—(Go through, penetrate) प्रविज्, निविज्, विज्, व्यर् (c. 4. विध्यति, व्यदुं), निर्भिद् (c. 7. -भिन्नति -भेत्तुं).—(Go to, go towards) आगम्, उपगम्, उपागम्, समुपगम्, अधिगम्, अभिगम्, आया, अभिया, उपया, उपाया, प्रयाया, समाया, समुपया, उपस्था, अभिम, आवृत्, अभिवृत्, प्रतिवृत्, उपावृत्, अभ्यावृत्, आवृत्, प्रतिवृत्, अभिपद्, समापद्, प्रतिपद्, समुपद्, ह (c. 2. एति -तुं, rt. इ with आ), अग्रे, उपे, अभो, (अभ्येति), प्रती, आक्रम, उपक्रम, अभ्यू.—(Go up) उञ्जं गम्, उदि (c. 1. -अयति -रतुं), उञ्चैर् व्रज्.—(Go with) अनुया, समनुया, अन्वि, सह गम् or चर्, महापीडू.—(Go on horseback) अश्ववाहनेन व्रज्.—(Go on foot) प्रादाभ्यां गम्.—(Go to bed) श्रयां गम्.—(Go to law) विवद् (c. 1. -वदते -दितुं).—(Go to sea) नौकाम् आरूह.—(Go ashore) नौकाय उच्च (c. 1. -तरति -रितुं -रोतुं) or अघरूह.

GO-BETWEEN, s. मध्यस्वः, मध्यवर्ती *m.* (नृ), सन्निजीवकः.—(Female) दूती, सञ्चारिका, मुरतताली.

GO-BY, s. पलायनं, अपक्रमः, निर्गमः, अपयानं, व्यपदेशः.

Go to, interj. अपैह, अपसर, रहि, यातु, धिक्.

Go-CART, s. शकटिका, बालकानां पादचारशिषार्थं चक्रयानविशेषः, क्रोडाशकटः.

GOAD, s. तोदनं, तोत्रं, प्रतोदः, अङ्गुशः, प्राञ्जनं, शृङ्गिः *f.*, प्रवयणं.

To GOAD, v. a. प्रतोदेन तुद् (c. 6. तुदति, तोत्तुं) or वितुद् or आतुद्.—(Incite) प्रेर (c. 10. ईरयति -यितुं), प्रवुद् (c. 10. -चोदयति -यितुं), प्रणुद् (c. 6. -गुदति -गोत्तुं), प्रवृत् (c. 10. -वह्नेयति -यितुं), प्रोत्सह (c. 10. -साहयति -यितुं), उत्तिज् (c. 10. -तेजयति -यितुं).

GOADED, p. p. प्रतुजः -त्ता -तं, प्रेरितः -ता -तं, प्रोत्साहितः -ता -तं.

GOAL, s. अग्रं, अग्रभूमिः *f.*, अग्रस्थानं.—(Final end) अभिप्रायः, शेषाभिप्रायः, आशयः, उद्देशः, अर्थः, अन्तः, उत्तरं, फलमुखरं, परिणामः.

GOAT, s. छागः-गलः, छगलः, अजः, वस्तः, सुनकः, पशुभोजनः, लक्षकः, पयस्वलः, शिवाग्रिः, देवानाम्निषः; 'wild-goat,' वनाजः, वनछागः, अरव्यछागः; 'she-goat,' छागी, अजा; 'excrecence on a goat's neck,' मणिः *m. f.*; 'flock of goats,' आजकः; 'relating to a goat,' वास्तः -स्त्री -स्तं.

GOAT-HERD, s. ज्ञाबालः, अजनीयिकः, अजानीयः -वी *m.* (नृ), अज्ञापालकः, छागपालकः, अजपः -पालकः, छागपोषकः.

GOATISH, a. अजवत् कामुकः -का -कं, अजगन्धः -न्धा -न्धं, छागगन्धः &c.

GOATISHLY, adv. अजवत्, छागवत्, कामुकवत्, कामुकं.

GOATSKIN, *s.* अजकर्म *n.* (नं), झागकर्म *n.* झागजिनं, अजानिनं.

GOB, *s.* अत्यिका, अत्यपिण्डः, अत्यप्रायः, मुखपूरणं, कवलः.

TO GOBBLE, *v. a.* ग्रस् (c. 1. ग्रसते-सितुं), उपग्रस्, गृध्रवत् सवरं भक्ष् (c. 10. भक्षयति-यितुं) or खाद् (c. 1. खादति-दितुं), गृ (c. 6. गिरति, गरितुं-रीतुं).

TO GOBBLE, *v. n.* शीघ्रनिगरणशब्दं कृ, दीर्घकण्ठपक्षिवत् शब्दं कृ.

GOBBLER, *s.* शीघ्रभोजी *m.* (नं), शीघ्राशी *m.* (नं), बह्वाशी *m.*, भक्षकः, पक्षरः.

GOBLET, *s.* कांस्यं, कंसः-कंसः, केशः-केशः, पानभाजनं, पानपात्रं; 'relating to one,' कंसीयः-या-यं.

GOBLIN, *s.* वेतालः, रात्रिचरः, रात्रिचरः, रजनीचरः, खण्डाचरः, नक्तचरः-चारी *m.* (नं), निशाचरः, भूतः, राक्षसः, पिशाचः, असुरः, प्रेतः, अपदेवता, ऋषाद् *m.*, यक्षादि *m.*, विषुटः, कर्बुरः, कौणयः.

GOD, *s.* (The Supreme Being) ईश्वरः, परमेश्वरः, परेश्वरः, परमात्मा *m.* (नं).—(A god) देवः-वता, सुरः, जमरः, विबुधः, सनिभियः, अजरः, चिरायुः *m.* (स्), सुचिरायुः *m.* (स्), भगवान् *m.* (त्).—(The Creator) सर्वेश्वर *m.* (ह्), धाता *m.* (ह्), विधाता *m.*, जगत्कृता *m.* (ह्), विश्वमृक् *m.*, भूतादिः *m.*, सात् *n.*—(God of gods) ईश्वरेश्वरः; 'city god,' नगरदेवता. —(Self-existent) स्वयम्भः *m.*

GODAVERI, *s.* (River) गोदावरी, तपनी, तपनात्मजा.

GOD-CHILD, *s.* धर्मपुत्रः-पुत्री, धर्मसुतः-ता.

GOD-DAUGHTER, *s.* धर्मपुत्री, धर्मसुता, जलसंस्कारकाले स्त्रीदीयधर्मशिष्यायै स्वीकृता पुत्री.

GODDESS, *s.* देवी, सुरी, जमरा-री, अजरा-री, देवपत्नी, देवाङ्गना, भगवती.

GODFATHER, *s.* धर्मपिता *m.* (त्), धर्मप्रतिभूः *m.*, जलसंस्कारकाले स्त्रीदीयधर्मशिष्याय प्रतिजानीते यो बालस्य कृत्रिमपिता.

GODHEAD, *s.* देवत्वं-ता, ईश्वरत्वं-ता, देवभूयं, भगवत्त्वं, ब्रह्मत्वं, ब्रह्मभूयं.

GODLESS, *a.* अनीश्वरः-रा-रं, अनीश्वरवादी-दिनी-दि (नं), नास्तिकः, अनीश्वरोपिहितः-ता-तं.—(Impious) निर्धर्मः-धर्मा-धर्मं, अधार्मिकः-की-कं, अतिदुष्टः-ष्टा-ष्टं.

GODLESSLY, *adv.* नास्तिकवत्, पापखडवत्, अतिदुष्टं, धर्मव्यतिरेकेण.

GODLESSNESS, *s.* अनीश्वरत्वं, नास्तिकत्वं, निर्धर्मता, अतिदुष्टता.

GODLIKE, *a.* देवतुल्यः-त्या-त्वं, देवोपमः-मा-मं, देवरूपी-पिथी-पि (नं), दिव्यः-व्या-व्यं, देवहिः-ही-हं, ईश्वरीयः-या-यं, ईश्वरमूर्तिः-सि-सिं, ईश्वर-मूर्तिः-सि-सिं.

GODLINESS, *s.* ईश्वरसेवा-वनं, ईश्वरभक्तिः *f.*, देवभक्तिः *f.*, ईश्वरभद्रा, ईश्वरपूजा, धर्मेत्वं, धार्मिकता, धर्मसेवा, ब्रह्मस्यता, पुण्यशीलता.

GODLY, *a.* ईश्वरसेवी-विनी-वि (नं), ईश्वरभक्तः-क्ता-कं, ईश्वरपूजकः-का-कं, देवपूजकः-का-कं, पुण्यशीलः-ला-लं, पुण्यात्मा-त्मा-त्वं (नं), भजनशीलः-ला-लं, भक्तिमान्-मती-मत् (त्), धर्मी-धर्मिणी-धर्मि-धर्मिणी, धार्मिकः-की-कं, धर्माचारी-रिणी-रि (नं), ब्रह्मस्यः-स्या-स्यं.

GODLY, *adv.* ईश्वरभक्तवत्, देवपूजकवत्, धार्मिकवत्, पुण्यं.

GODMOTHER, *s.* धर्ममाता *f.* (त्), जलसंस्कारकाले स्त्रीदीयधर्मशिष्याय प्रतिजानीते या बालकस्य कृत्रिममाता.

GODSEND, *s.* देवदत्तं, ईश्वरदत्तं, लक्ष्मीदत्तं, श्रीदत्तं, सौभाग्यं.

GODSHIP, *s.* ईश्वरत्वं-ता, देवत्वं-ता, देवभावः, देवभूयं, भगवत्त्वं.

GODSON, *s.* धर्मपुत्रः, धर्मसुतः, जलसंस्कारकाले स्त्रीदीयधर्मशिष्यायै स्वीकृता पुत्रः.

GODWIT, *s.* दीर्घमुखः पक्षिभेदः, दीर्घचक्षुः *m.*, दीर्घजङ्घः, दीर्घपाद् *m.*

GOER, *s.* गामी *m.* (नं), गमा *m.* (नं), यापी *m.* (नं), सरः, सारी *m.* (नं), क्रमिता *m.* (नं), चलः, गमनकारी *m.* (नं); 'a quick goer,' अचिलचिह्नक्रमः, द्रुतक्रमः.

TO GOOGLE, *v. n.* चक्षुषी इतस्ततो लुल् (c. 1. लोलति-लितुं, c. 10. लोल-

यति-यितुं), विवृताक्षः-क्षा-क्षं भू, तिर्य्यग्दृष्टिः-दृष्टि-दृष्टि भू.

GOOGLE-EYE, *s.* लोलनयनं, लोलनेत्रं, मुक्कनयनं, विवृतचक्षुस् *n.*

GOOGLE-EYED, *a.* लोलनयनः-ना-नं, लोलाक्षः-क्षि-क्षि, उत्फुल्लनयनः-ना-नं, मुक्कलोचनः-ना-नं, तिर्य्यग्दृष्टिः-दृष्टि-दृष्टि, चक्रदृष्टिः-दृष्टि-दृष्टि, उल्लेखः-त्रा-त्रं, उदधनयनः-ना-नं.

GOING, *part.* चरन्-रन्ती-रन् (त्), चलन्-लन्ती-लन् (त्), क्रामन्-मन्ती-मन् (त्), सरन्-रन्ती-रन् (त्), गामी-मिनी-मि (नं), सरः-रा-रं, सरणः-खा-खं, चरः-रा-रं; 'going in a straight line,' सरल-यापी-यिनी-यि (नं).

GOING, *s.* गमः-मनं, सरणं, चरणं, चारः, चलनं, व्रजनं, गामः *f.*, गतं, अयनं, क्रमः-मणं; 'going away,' अपगमः, व्यपगमः, उपयानं, अपसरणं, अपायः, प्रस्थानं; 'going out,' निष्क्रमः-मणं, निष्क्रान्तिः *f.*, निर्गमः, निर्याणं, वहिर्गमनं; 'going and coming,' गमगमनः, गमनागमनं, गतागतं, यातायातं.

GOITRE, *s.* गदुः *m.*, गच्छिः *m.*; 'having it,' गदुकण्ठः-खदी-खं.

GOITROUS, *a.* गदुपीडितः-ता-तं, गदुकण्ठः-खदी-खं.

GOLD, *s.* सुवर्णं, स्वर्णं, कनकं, काचनं, हिरण्यं, हेम *n.* (नं), हेमं, रुक्मं, रुग्मं, भर्म *n.* (नं), भर्मं, जातरूपं, जाधूनदं, शतकुम्भं, शतकुम्भः, शान्-कौम्भं, चामोकरं, निष्कं, हाटकं, हिरण्यं, तपनीयं, महारजतं, कलपीतं, कलधूतं, कार्त्तखरं, छद्यापदः-दं, कर्बुरं, कर्बुरं, गात्रेयं, गोरं, दीप्तं, भास्करं, जाधवं, तेजस्, शतखासं, महापातुः *m.*, सोमेरुकं, लोहोन्नमं, पिघ्नानं, सुराहं, दाक्षायणं, सानसिः *m.*, पुरटं, पुरटं, वह्निषीतं, अकुप्यं, मृदुलकं; 'pure gold,' कुमारं; 'virgin gold,' पिङ्गाशं; 'false gold,' कूटस्वर्णं; 'gold for ornaments,' शृङ्गिकनकं; 'a heap of gold,' काचनचयः; 'a piece of gold,' कनकभङ्गः; 'a gold coin,' सुवर्णमुद्रा; 'a weight of gold,' कनकपलः, सुवर्णः-वर्णं.

GOLD, *a.* सुवर्णं or स्वर्णं or कनकं or काचनं &c. in comp.; as, 'a gold bracelet,' सुवर्णकङ्कणं; 'gold stick,' कनकदण्डः; 'gold-mine,' कनकस्थली, काचनकन्दरः; 'gold necklace,' हेमसूचकं, कनकसूचं. See GOLDEN.

GOLD-BEATER, *s.* स्वर्णपक्कादः-कृत्, सुवर्णकारविशेषो यो सुहरदिना सुवर्णं अतिमृच्छीकरोति or सतिशयेन तनूकरोति or उद्भवेति.

GOLD-DRAWER, *s.* सुवर्णोद्भवेनकारी *m.* (नं), कनकोद्भवेनकृत् *m.*

GOLD-DUST, *s.* कनकपरागः, काचनभूः *f.*, कनकरेणुः *m.*

GOLDEN, *a.* सौवर्णः-वर्णी-वर्णं, स्वर्णमयः-यी-यं, स्वर्णेनिर्मितः-ता-तं, स्वर्णकः-का-कं, सुवर्णवान्-वती-वत् (त्), काचनः-नी-नं, काचनमयः-यी-यं, कनकमयः-यी-यं, सुवर्णकृतः-ता-तं, रुक्मवान्-वती-वत् (त्), तापनीयः-यी-यं; 'golden ornament,' कनकभूषणं. See GOLD, *a.*

GOLDFINCH, *s.* कनकवर्णपथ्युक्तो मधुररुतविशिष्टः क्षुद्रपक्षी *m.* (नं).

GOLD-FISH, *s.* चीनदेशजः कनकवर्णी मत्स्यभेदः.

GOLD-LEAF, *s.* स्वर्णपत्रं, कनकपत्रं, छद्यापदपत्रं, पत्रं.

GOLDSMITH, *s.* स्वर्णकारः, सुवर्णकारः, हेमकारः, रुक्मकारकः, नाडिन्यमः, हेमलः, खलादः, कणादः, गौत्रिकः, सुवर्णस्य विकारान्नरकृत् *m.*

GOLD-THREAD, *s.* कनकसूचं, हेमसूचं, सुवर्णतनुः *m.*

GOLF, *s.* कन्दुकक्रीडा, कन्दुकलीला, गुलिकाक्रीडा.

GONDOLA, *s.* वेनिशतनगरवासिभिः प्रयुक्तो लघुनौकाविशेषः.

GONDOLIER, *s.* पृथ्वीकनौकावाहकः, पृथ्वीकनौकादखधरः.

GONE, *p. p.* गतः-ता-तं, यातः-ता-तं, चलितः-ता-तं, सतः-ता-तं, अरितः-ता-तं, व्रजितः-ता-तं, इनः-ता-तं, पत्रः-चा-चं; 'gone away,' व्यपगतः-ता-तं, व्यपगतः-ता-तं; 'gone out,' निर्गतः-ता-तं.

-तं, निष्क्रान्तः-ना-नं, बहिर्गतः-ता-तं.—(Past) वृत्तः-त्ता-त्तं, भूतः-ता-तं, अतीतः-ता-तं, अतिक्रान्तः-ना-नं.

GONFALON, GONFANON, *s.* पताका, ध्वजः, केतुः *m.*, वैनयनी.

GONG, *s.* कांस्यं, घनं, गभीरिका.

GIOMETER, *s.* कोणपरिमापकयन्त्रं, असमापनयन्त्रं.

GONORRHEA, *s.* रक्तशीरकाः, रक्तशिरकाः, भातुशिरकाः, मूत्रमारोगः.

Good, *a.* (Not bad, excellent) साधुः-धुः-ध्वी-धु, भद्रः-द्रा-द्रं.

उत्तमः-मा-मं, प्रशस्तः-स्ता-स्तं, प्रशस्यः-स्या-स्यं, शस्तः-स्ता-स्तं, शस्यः-स्या-स्यं, शिशः-हा-हं, शुभः-भा-भं, कुशलः-ला-लं, कल्याणः-शा-शं, सन् सतो सत् (त्), सन्नः-मा-मं, श्रेष्ठः-ष्टा-ष्टं, सारः-रा-रं, सारवान्-वतो-वत् (त्), आर्यः-र्या-र्यं, वरः-रा-रं, निर्दोषः-या-यं, अदुष्टः-ष्टा-ष्टं, often expressed by सु prefixed; as, 'a good action,' सुक्रिया; 'a good man,' साधुजनः, सन्नः; 'a good road,' सुपथः, सन्मार्गः.—(Virtuous) धार्मिकः-की-कं, सच्चरितः-ता-तं, सदाचारः-रा-रं, साधुवृत्तः-त्ता-त्तं, आर्यवृत्तः-त्ता-त्तं, शुभाचारः-रा-रं, सुकृमी-म्मा-म्मं (न्), सुकृती-तिनी-ति (न्), सुकृत् *m. f. n.*, सुचरितः-ता-तं, कुशलो-लिनी-लि (न्), पुण्यः-स्या-स्यं, पुण्यकृमी-म्मा-म्मं (न्), पुण्यशालः-ला-लं, पुण्यात्मा-त्मा-त्म (न्), वृत्तवान्-वतो-वत् (त्).—(Suitable, fit) योग्यः-र्या-र्यं, युक्तः-क्ता-क्तं, उपयुक्तः-क्ता-क्तं, उचितः-ता-तं, समुचितः-ता-तं, हितः-ता-तं, सुहितः-ता-तं, sometimes expressed by the fut. pass. part.; as, 'good to eat,' खाद्यः-द्या-द्यं, खादनीयः-या-यं.—(Wholesome) पथ्यः-र्या-र्यं.—(Useful) उपयोगी-गिनी-गि (न्), सोपकारः-रा-रं.—(Kind) हितः-ता-तं, हितकामः-मा-मं, सुजनः-ना-नं, प्रियद्वारः-रा-रं, प्रियकारः-रा-रं, उपकारकः-का-कं.—(Tending to promote) उत्पादकः-का-कं.—(Sound, undamaged) अक्षतः-ता-तं, अदूषितः-ता-तं.—(Entire, complete) सम्पूर्णः-र्णा-र्णं, सकलः-ला-लं, कृत्स्नः-त्वा-त्तं.—(Considerable, great) बहुः-ह्यी-ह्यु, अनन्यः-त्या-त्यं, महान्-हनी-हन् (त्), भूरिः-रि-रि, प्रबुधः-रा-रं, सु or अति prefixed; as, 'a good deal vexed,' सुदुःखितः-ता-तं, अतिदुःखितः-ता-तं; 'a good distance,' सुदूरः; 'a good while ago,' सुदीर्घकाले गते.—(Valid) धर्म्यः-र्म्या-र्म्यं, अविशुद्धः-द्धा-द्धं. 'Good quality,' गुणः; 'endowed with good qualities,' गुणी-गिनी-गि (न्), सद्गुणः-णा-णं; 'good wishes,' कल्याण-वचनं, आशीर्वचनं; 'good and bad,' शुभाशुभः-भा-भं, हिताहितः-ता-तं, सारामारः-रा-रं; 'beloved by the good,' आर्यद्वेषः-द्या-द्यं; 'to make good,' सम्पद् (c. 10. -पादयति-यितुं), सम्पृ (c. 10. -पूरयति-यितुं), साधु (c. 10. साधयति-यितुं); 'make good a promise,' प्रतिज्ञाम् अपवृत्तुं (c. 10. -वर्जयति-यितुं); 'make good a debt,' क्षणं शृणु (c. 10. शोषयति-यितुं) or अपाकृ; 'a good fellow,' भद्रः; 'in good time,' उपयुक्तकाले.

Good, *s.* (Benefit, welfare) हितं, श्रेयस् *n.*, भद्रं, शुभं, कल्याणं, कुशलं, क्षेमं, मङ्गलं, भूमिः *f.*; 'for the good of the world,' लोकहिताय, भूतये भुवः; 'good and evil,' हिताहितं, शुभाशुभं, भद्राभद्रं, मङ्गलामङ्गलं; 'good and bad,' सारासार.—(Utility) उपयोगः, सयं, फलं, लाभः.—(Virtue) पुण्यं, सुकृतं, सुचरितं, साधुवृत्तं, धर्मः; 'to do good,' हितं कृ, क्षेमं कृ, उपकृ.

Good, *adv.* सु prefixed, सुपु; 'as good as,' समं; 'this is as good as a sixteenth part,' एतत् षोडशशोऽंशेन समं.

Good, *interj.* भद्रं, वाटं, कामं, अभय, अस्तु, स्वयमस्तु, तथेति.

GOOD-BREEDING, *s.* सभ्यता, विनयः, सुविनयः, सुशीलता; 'a man of

good breeding,' सुविनीतः, सुशीलः.

GOOD-CONDITIONED, *a.* सुस्थः-स्था-स्यं, सुस्थितः-ता-तं, सुवृत्तः-त्ता-त्तं.

GOOD-FELLOW, *s.* भद्रजनः, साधुजनः, सहपायी *m.* (न्), रसिकजनः.

GOOD-FELLOWSHIP, *s.* उत्सवकारिणां संगमः, सुसङ्गः, सुसाहित्यं, सुनैम्यं.

GOOD-FORTUNE, *s.* सौभाग्यं, भाग्यं, कल्याणं, भद्रं, शुभं, मङ्गलं, माङ्गल्यं,

कुशलं, कौशल्यं, दैवं, सुदैवं, श्रीः *f.*, लक्ष्मी *f.*, शम्भू *n.* (न्), सम्पद्,

सम्पत्तिः *f.*, पुण्योदयः.

GOOD-FRIDAY, *s.* स्वीडिस्य क्रुशारोपणमुद्दिश्य महोपवासदिनं.

GOOD-HUMOUR, *s.* सद्भावः, सुखभावः, सुशीलता, चित्तप्रसन्नता, सत्प्रकृतिः *f.*

GOOD-HUMOURED, *a.* सुप्रकृतिः-ति-ति, सत्प्रकृतिः-ति-ति, दृढभावः-

-वा-वं, दृढचित्तः-त्ता-त्तं, प्रसन्नस्वभावः-वा-वं.

GOOD-HUMOUREDLY, *adv.* सद्भावेन, सुखभावात्, सुशीलवत्, दृढवत्.

GOOD-LOOKING, *a.* सुदृश्यः-श्या-श्यं, सुदर्शनः-ना-नं, सुरूपः-पी-पं.

GOOD-LUCK, *s.* सौभाग्यं. See GOOD-FORTUNE.

GOOD-MANNERS, *s.* विनयः, विनीतता, मर्यादाः, सुशीलता, सभ्यता, सदा-

चारता, सुनीतिः *f.*, सुचरित्रं, सच्चरित्रं.

GOOD-NATURE, *s.* सद्भावः, सुखभावः, सुप्रकृतिः *f.*, सत्प्रकृतिः *f.*, सुशीलता,

साधुशीलत्वं, साधुत्वं, आर्यता.

GOOD-NATURED, *a.* सुप्रकृतिः-ति-ति, सत्प्रकृतिः-ति-ति, सुशीलः-ला-

-लं, सुभाववान्-वतो-वत् (त्), साधुशीलः-ला-लं, सुहृदयः-या-यं,

सुहृदयवान् &c.

GOOD-SENSE, *s.* सुविवेकः, सुबोधः, बुद्धिमत्त्वं, विज्ञता, प्रज्ञता.

GOOD-WILL, *s.* हितता, सुहितता, हितेच्छा, प्रीतिः *f.*, हितकाम्या, सौहृद्यं

प्रियता, अनुकूलता.

GOOD-WOMAN, *s.* गृहिणी, गृहमेधिनी, गृहस्थापारकुशला or -दक्षा.

GOODLINESS, *s.* रूपलावण्यं, सौन्दर्यं, शोभा, चारुता, रूपवत्त्वं.

GOODLY, *a.* (Graceful) सुन्दर-रा-री-रं, चारुः-र्त्री-रु, सुदृश्यः-

-श्या-श्यं, सुदर्शनः-ना-नं, सुरूपः-पी-पं, लावण्यवान्-वतो-वत्

(त्).—(Pleasant) रम्यः-र्या-र्यं, रमणीयः-या-यं, रुचिरः-रा-रं.

GOODMAN, *s.* गृही *m.* (न्), गेही *m.* (न्), कुटुम्बी *m.* (न्), स्वामी *m.* (न्).

GOODNESS, *s.* (Excellence) साधुता-त्वं, सत्त्वं, प्रशस्तता, प्राशस्त्यं, प्रशस्तिः *f.*,

उत्तमता, श्रेष्ठता, उत्कृष्टता, सारत्वं, प्रकृष्टता, पिशितता, कौशलं, सौख्यं,

आर्यता.—(Virtue, piety) पुण्यता, पुण्यशीलता, साधुशीलता, धर्मत्वं,

सदाचारता, साधुवृत्तत्वं, धार्मिकत्वं, देवभक्तिः *f.*—(Kindness) सुजनत्वं,

सौजन्यं, प्रियता, दया, कृपा.

GOODS, *s. pl.* (Property, effects) द्रव्यं, द्रव्याणि *n. pl.*, वस्तुनि *n. pl.*,

विभवः, सामग्री-र्यं, रिक्थं.—(Moveable household furniture)

अस्थावरद्रव्याणि *n. pl.*, गृहोपस्कारादि *n.*, गृहोपकरणानि.—(Merchan-

dise) भाखानि *n. pl.*, भाखकं, पथं, पथ्यानि *n. pl.*, विदपत्यं.

GOOSE, *s.* हंसः-सी, राजहंसः-सी, चरटः-टा-टी, चरला, चक्राङ्गः-ङ्गी,

श्वेतपक्षः, श्वेतछदः, श्वेतगरुत् *m.*, सितपक्षः, शितिछदः, शितिपक्षः,

जालपाद् *m.*, नीलाक्षः, मानसालयः, मानसौकाः *m.* (स्), मच्चगमना,

भास्तराष्ट्रः, पुरुदंशकः, मक्षिकः, श्लोकः, सटकाकः-की, कलहंसः-सी;

'ruddy goose,' चक्रं, चक्रवाकः, रथाङ्गः, कोकः, इन्द्रचरः-चारी;

'wild goose,' चक्राङ्गी; 'tame goose,' ग्राम्यहंसः.—(Fool) मूर्खः,

निर्वुद्धिः *m.*

GOOSEBERRY, *s.* कष्टकितगुल्मोत्पन्नं अन्नफलं.

GOOSEBERRY-FOOL, *s.* क्षीरेण सह कृषितः पृश्नेकफलरसः.

GOR-BELLIED, *a.* महोदरः-रा-रं, स्थूलोदरः-रा-रं, लघोदरः-रा-रं,

तुन्दी-न्दिनी-न्दि (न्), वृहत्कुक्षिः-क्षि-क्षि, वृद्धनाभिः-भि-भि.

GOR-BELLY, *s.* महोदरः, स्थूलोदरः, वृहदुदरः, वृहत्कुक्षिः *m.*

GORE, *s.* (Blood) रक्तः अमृक् *n.* (जू), लोहितं, रुधिरं, शोणितं, खतनं.
—(Clotted blood) घनरक्तं, घनलोहितं, रक्तगुल्मः.—(Triangular piece of cloth sewed into a garment to widen it) वस्त्रपृष्-
करायां तद्विवेशितम् अघाकारः पटस्थलः.

To GORE, *v. a.* (Pierce with a pointed instrument) शूलादिना
त्वचं भिद् (c. 7. भिनत्ति, भेज्) or निर्भिद् or हिद् (c. 7. छिनत्ति,
छेज्) or व्यप् (c. 4. विध्यति, व्यहुं).—(With the point of a horn)
शृङ्गायेण त्वचं निर्भिद् or व्यप्.

GORED, *p. p.* छिन्नत्वक् *m. f. n.*, खतचर्मो-र्मो-म्मे (न), विदारितत्वक्
m. f. n., उल्लिखितचर्मो &c., पिङ्गः-ङ्गा-ङं.

GORGE, *s.* (Gullet) निगरणः, अन्नवाहिरोत्तम् *n.*, गलः, कण्ठः.—
(Defile between mountains) सङ्कटं, सङ्कटपथः, दुर्गमार्गः, कन्दरः
-री, पर्वतराज्यं, रज्यं, सखरः, सखारः, पर्वतमध्ये सखापथः.

To GORGE, *v. a.* (Swallow) गृ (c. 6. गिरति, गरितुं-रोतुं), निगृ, यस्
(c. 1. यस्ते-सितुं).—(Fill with food) अन्नेन पृ (c. 10. परयति-यितुं),
or परिपृ or अत्यन्तं नृप् (c. 10. तर्पयति-यितुं).

To GORGE, *v. n.* अन्नेन पृ in pass. (पूर्यते) or अत्यन्तं पृ.

GORGED, *p. p.* अन्नपूरितः-ता-तं, सतिपूरितः-ता-तं, सतिभूतः-ता-तं.

GORGEOUS, *a.* तेजस्वी-स्विनी-स्विय (न), तेजसः-सी-सं, महाप्रतापः-पा-
-यं, प्रतापी-पिनी-पि (न), प्रतापवान्-वतो-वत् (न), सतिशोभनः
-ना-नं, सुप्रभः-भा-भं, शुभः-भा-भं, उज्ज्वलः-ला-लं, स्वर्णी-घिनी-घि (न).

GORGEOUSLY, *adv.* सतितेजसा, महाप्रतापेन, सतितेजसे, सुप्रभं.

GORGEOUSNESS, *s.* सतितेजसं *n.*, सुप्रतापः, सतिशोभा, सुप्रभा, उज्ज्वलता.

GORGET, *s.* घोषावाणं, गलवाणं, कण्ठावरणं, अर्द्धचन्द्राकृति कवचं.

GORGING, *s.* निगरणं, ग्रसनं, अन्नाहारः, सतिभोजनं, अन्नपूरणं.

GORGON, *s.* सर्पाकारकेशविशिष्टा भयङ्करमुखीः स्त्री.

GORMAND, *s.* अन्नाहारी *m.* (न), सतिभोजी *m.* (न). See GOURMAND.

To GORMANDIZE, *v. n.* अत्यन्तं भुज् (c. 7. भुङ्के, भोक्ते), अन्नाहारं कृ, सतिभोजनं कृ.

GORMANDIZER, *s.* अन्नाहारी *m.* (न), बह्मशी *m.* (न), सतिभोजी *m.*
(न), सतिबुभुक्षुः *m.*, भक्षकः, घस्मरः, खरः, कुक्षिभरिः *m.*, उदर-
भरिः *m.*, पात्रसन्निः.

GORMANDIZING, *s.* अन्नाहारः, सतिभोजनं, घस्मरता, बह्मशिवं, गृध्रा.

GORY, *a.* रक्तविलिप्तः-ता-तं, रक्ताक्तः-क्ता-क्तं, असृगिलः-ता-तं, रक्तगु-
ल्मयः-यी-यं, रक्तमलिनः-ना-नं.

GOSHAWK, *s.* सतिगृध्रशीलः श्येनभेदः, श्येनकः.

GOSLING, *s.* हंसशावकः, वरटशावकः, हंसशिङ्गः *m.*

GOSPEL, *s.* सुसंवादः, मङ्गलसंवादः, मङ्गलसमाचारः, सुवाक्ता, शुभवाक्ता

GOSPEL-ER, *s.* ख्रीष्टसमाचाररचकः, सुसंवादलेखकः, सुसंवादप्रचारकः, ख्रीष्टो-
यधर्मप्रवक्ता *m.* (कृ).

To GOSPELIZE, *v. a.* सुसंवादं प्रचर in caus. (-चारयति-यितुं).

GOSSAMER, *s.* यौक्षस्यैव वायुप्रेरिता नक्षेटवासतन्त्रयः *m. pl.*, वाततूलं.

GOSSIP, *s.* (Tattler) जल्यकः, जल्यकः, उपमत्सी *m.* (न), परार्थवादी *m.*
(न), परकार्यचर्चकः, वादकः, प्रलापी *m.* (न), गायनः.—(Tattle)
जल्यतः, जल्यः, प्रजल्यः, प्रलापः.—(Tippling companion) सहपायी *m.*
(न), पानमित्रं.

To GOSSIP, *v. n.* जल्य् (c. 1. जल्यति-ल्यत्), प्रलप् (c. 1. -लपति-यितुं),
संलप्, अनर्थककथां कृ, वृथाकथां कृ, कथोपकथनं कृ.

GOSSIPING, *s.* जल्यः-ल्यनं, जल्यतः, प्रजल्यः, संलापः, वाक्चापत्यं,
आलस्यवचनं, गायनं, निरर्थककथा, वादकता, वाचालता.

GOT, GOTTEN, *p. p.* प्राप्तः-ता-तं, अवाप्तः-ता-तं, लभः-आ-अं, अधिगतः
-ता-तं, आलादिनः-ता-तं, आपन्नः-ता-तं, प्रपन्नः-ता-तं.

GOUGE, *s.* अर्द्धचन्द्राकारफलको व्रश्चनविशेषः, तक्षणी.

To GOUGE, *v. a.* (The eye) लोचनम् उत्पद (c. 10. -पादयति-यितुं).

GOURD, *s.* अलावः *f.*, अलापुः *f.*, अलावुः, लावुः, तुषी-धिः *f.*, तुषः
-धकः-कं, विधिका, मुषयी, कुप्पायकः, कृप्पायकः, कर्काहः *m.*, कर्केटः;
'bitter gourd,' तिक्तिका, कटुतुषी, इस्काकुः *f.*

GOURMAND, *s.* अन्नाहारी *m.* (न), बहुभक्षकः, बहुभोजी *m.* (न), भक्षकः,
कुक्षिभरिः *m.*, उदरभरिः *m.*, औदरिकः.

GOUT, *s.* वातः, वातरोगः, वातवाधिः *m.*, वातगुल्मः, वातरक्तं, वातपुडा,
वातशोणितं, पादशोषः, पादगर्हिरः, पादवल्मीकं.

GOUTINESS, *s.* वातुलता, वातुल्यं, वातिक्यं, सवातन्यं.

GOUTY, *a.* वातकी-किनी-कि (न), वातरोगी-गिणी-गि (न), वातुलः
-ला-लं, वातुलः-ला-लं, वातग्रस्तः-स्ता-स्तं, वातिकः-की-कं, वातासहः
-हा-हं.

To GOVERN, *v. a.* शास् (c. 2. शास्ति, शासितुं), अनुशास्, प्रशास्, समनु-
शास्, यम् (c. 1. यच्छति, यन्तुं), नियम्, संयम्, विनियम्, सवियम्, ईशु
(c. 2. ईष्टे, ईशितुं), पाल् (c. 10. पालयति-यितुं), परिपाल्, विनी (c. 1.
-नयति-नेतुं), प्रणी, वशीकृ, विधा (c. 3. -दधाति-धातुं), अध्याम् (c. 2.
-आसे-आसितुं), गुप् (c. 1. गोपयति, c. 10. गोपयति-यितुं).—(Keep
in subjection, restrain) वशीकृ, यम्, विनियम्, संयम्, नियह्,
(c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं), विनियह्, संद (c. 1. -हरति-हर्तुं), दम् (c. 10.
-दमयति-यितुं), यन्त् (c. 10. यन्तयति-यितुं), नियन्त्; 'to govern a
country well,' राष्ट्रं सम्यक् पाल्; 'governing noun,' अन्वयी *m.* (न).

To GOVERN, *v. n.* राज्यं कृ, राज्याधिकारं कृ, राज्यपालनं कृ, राज्यशासनं
कृ, राजकार्यं कृ, राज्यव्यवहारं कृ, आधिपत्यं कृ.

GOVERNABLE, *a.* शास्यः-स्या-स्यं, शासनीयः-या-यं, वश्यः-श्या-श्यं,
विधेयः-या-यं, प्रणयेयः-या-यं, विनयेयः-या-यं, विनीतः-ता-तं, आता-
धीनः-ना-नं.

GOVERNANCE, *s.* शासनं, शास्तिः *f.*, अनुशासनं, पालनं, प्रतिपालनं,
आधिपत्यं, अधिकारः, नीतिः *f.*, विनयः, वशः, वशिता, संयमः, विनियमः, यमः.

GOVERNED, *p. p.* शासितः-ता-तं, अनुशासितः-ता-तं, प्रशासितः-ता-
-तं, पालितः-ता-तं, वशीकृतः-ता-तं, संयतः-ता-तं, विनियतः-ता-
-तं, नियमितः-ता-तं, निगृहीतः-ता-तं; 'governed by another,'
पराधीनः-ना-नं, परतन्त्रः-न्त्रा-न्त्रं.

GOVERNESS, *a.* बालाध्यापिका, बालोपदेशिका, बालोपदेशिनी, शिक्षाकारी.

GOVERNMENT, *s.* (Administration of government) राज्यं, राज्या-
धिकारः, राज्यपुरा, राजपुरा, राज्यनीतिः *f.*, राज्यपालनं, राज्यव्यवहारः,
नीतिः *f.*, वैशस्त्रं.—(Control, regulation) शासनं, शास्तिः *f.*, अनु-
शासनं, वशः-शं, यमः, संयमः, विनियमः, नियहः, दमः-मनं, यन्त्रणं.
—(Authority) अधिकारः, अधीकारः, आधिपत्यं, प्रभुत्वं, ईशत्वं, ऐश्वर्यं.
—(Empire) राज्यं, राजन्त्रं, आधिपत्यं.—(The king's ministers)
राजधुरिहाः *m. pl.*, राजमन्त्रिणः *m. pl.*, राजसचिवाः *m. pl.*; 'form
of government,' राज्यनीतिः *f.*, राज्यविधिः *m.*; 'government
affairs,' राज्यव्यवहारः, राजकार्यं; 'good government,' सम्यक्
पालनं; 'bad government,' असम्यक् पालनं.

GOVERNOR, *s.* अधिपतिः *m.*, अधिपतिता *m.* (न), अधिकारी *m.* (न), अध्यक्षः,
अधिपः, शासिता *m.* (न), प्रशासिता *m.*, शास्ता *m.*, शासकः, अनुशासकः,
अधिपकृतः, ईशिता *m.* (न), ईशरः, ईशः, पालयिता *m.* (न), नियन्ता *m.*
(न), राष्ट्रियः.

GOVERNORSHIP, *s.* आधिपत्यं, अधिपतित्वं, अध्यक्षता, अधिकारिता.

GOWN, *s.* शाटी, शाटकः, स्त्रीकटीवस्त्रं, कटिवस्त्रं, कटीपटः, पटवासः,
बोटी, चलनकं.

GOWNED, *a.* सशटकः -का -कं, कटिपस्त्रवेष्टितः -ता -तं.
 GOWNSMAN, *s.* पश्चिमवेशधारी *m.* (नं), पश्चिमवेशः.—(In an university) राजविद्यालये सनेवासिवेशधारी *m.* (नं).
 GRAH, *s.* ग्रहः, ग्रहणं, सङ्ग्रहः, सङ्ग्रहीतः, ग्रहणं, धृतिः *f.*
 GRABBED, *p. p.* चकत्साह सङ्ग्रहीतः -ता -तं or धृतः -ता -तं.
 To GRABBLE, *v. n.* (Grove) परामृश (c. 6.- मृशति -खड्गं).—(Lie prostrate on the belly) उदरेण भूमिं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), क्षिप्रदेहः -हा -हं भू, अवमृशयः -या -यं भू.
 GRACE, *s.* (FAVOR) प्रसादः, अनुग्रहः, दया, कृपा, अनुकम्पा, प्रसन्नता, अनुकूलता, अनुरोधः.—(Good-will, kindness) प्रीतिः *f.*, प्रियता, हितता, हितेच्छा.—(Beauty, elegance) शोभा, लावण्यं, विलासः, चारुता, सौन्दर्यं, विनीतता, लालित्यं, श्रीः *f.*—(Pardon) क्षमा, पाप-शोधनं, पापमार्जनं, निष्कृतिः *f.*—(Blessing before or after meat) भोजनार्थं पूर्वं परं वा धन्यवादः.—(Goddess of beauty) श्रीदेवता, श्रीः *f.*
 To GRACE, *v. a.* शुभं (c. 10. शोभयति -यितुं), उपशुभं, खलङ्क, समलङ्क, भूषं (c. 10. भूषयति -यितुं), विभूषं, शोभां कृ or दा, मन् (c. 10. मानयति -यितुं).
 GRACED, *p. p.* शोभितः -ता -तं, उपशोभितः -ता -तं, कृतशोभः -भा -भं.
 GRACEFUL, *a.* विलासी -सिनी -मि (नं), चारुः -श्री -रु, लावण्यवान् -वती -वत् (नं), सन्दरः -रा -री -रं, सुरूपः -पी -पं, सुललितः -ता -तं, ललितः -ता -तं, विनीतः -ता -तं, लीलावान् -वती -वत् (नं), शुभगः -गा -गं, सुगः -गा -गं; 'graceful walk,' शुभगतिः *f.*, सुगतिः *f.*; 'graceful speech,' वारिविलासः; 'having a graceful gait,' शुभगतिः -तिः -ति.
 GRACEFULLY, *adv.* सविलासं, विलासेन, विलासतया, सलावण्यं, लावण्येन, सुन्दरं, सौन्दर्येण, सुललितं, विनीतं, चारु.
 GRACEFULNESS, *s.* चारुता, सौन्दर्यं, लावण्यं, रूपलावण्यं, विलासः -सिता, लालित्यं, सुलालित्यं, विनीतता -त्वं, रूपवत्तं, शोभा, श्रीः *f.*, धामता, सुरूपत्वं.
 GRACELESS, *a.* अनर्दुभाषः -या -यं, दुराचारः -रा -रं, मन्दचरित्रः -वा -वं, नष्टभावः -वा -वं, अतिदुष्टः -ष्ट -ष्टं, ईश्वरप्रसादवहिष्कृतः -ता -तं.
 GRACELESSNESS, *s.* अनर्दुष्टता, अतिदुष्टता, दुराचारात्ता, नष्टता.
 GRACIOUS, *a.* प्रसन्नः -चा -चं, सुप्रसन्नः -चा -चं, अनुग्राही -हिणी -हि (नं), अनुकूलः -ला -लं, सानुग्राहकः -की -कं, प्रसादितः -ता -तं, अनुकम्पी -म्पिनी -म्पि (नं), दयावान् -वती -वत् (नं), दयाशीलः -ला -लं, दयालुः -लुः -लुः, कृपावान् &c., सानुकम्प्यः -म्पा -म्यं, हितः -ता -तं, हितबुद्धिः -द्धिः -द्धि, सानुक्रोशः -शा -शं, कृपालुः -लुः -लुः, उपकारी -रिणी -रि (नं), उपकारकः -का -कं, भक्तवत्सलः -ला -लं; 'be thou gracious,' प्रसीद.
 GRACIOUSLY, *adv.* प्रसन्नं, सुप्रसन्नं, प्रसादेन, प्रसादं, अनुग्रहेण, सानुग्रहं, अनुकूलं, सानुकूल्यं, सानुकम्प्यं, कृपया, दयाया, हितेच्छया.
 GRACIOUSNESS, *s.* प्रसन्नता, सुप्रसन्नता, प्रसादः, अनुग्रहः, अनुकूलता, सानुकूल्यं, अनुकम्पा, दयालुत्वं, कृपालुत्वं -ता, हितता, हितबुद्धित्वं, सानुकम्प्यता.
 GRADATION, *s.* क्रमः -मणं, अनुक्रमः -मण, पर्यायः, सानुपूर्थ्यं, सानुपूर्थं -श्री -श्रेकं, परम्परा, अन्ययः, समन्ययः, उन्नरोहः, चत्वार्यता, सानुपायित्वं; 'in regular gradation,' यथाक्रमं, क्रमशः, सानुपूर्वशः, क्रमे क्रमे, पर्यायेण.
 GRADE, *s.* क्रमः, पदं, पदपिः *f.* -वी, आस्यपदं, अवस्था; 'highest grade,' परमपदं.
 GRADIENT, *a.* (Moving by steps) क्रामन् -मनी -मत् (नं), क्रमनायः -या -ये.—(Rising and descending) उन्नतानतः -ता -तं; 'gra-

dients,' पातोत्याताः *m. pl.*
 GRADUAL, *a.* क्रमकः -का -कं, क्रमिकः -का -कं, चत्वार्यः -त्या -त्यं, उन्नरोहः -रा -रं, सानुक्रमिकः -की -कं, सानुपदिकः -की -कं, सानुपूर्वः -श्री -श्रे, सानुपूर्विकः -की -कं.
 GRADUALLY, *adv.* क्रमशः, क्रमतः, क्रमेण, क्रमे क्रमे, पदे पदे, पदशः, प्रतिपदं, सानुपदं, पदात्यदं, शनैः, शनैः शनैः.
 To GRADUATE, *v. a.* राजविद्यालये पदं प्राप् in caus. (-चापयति -यितुं) or पदे नियुज् (c. 7. -युक्ते -युक्ते).—(Mark with degrees) सानु-क्रमिकचिह्नैर् चङ् (c. 10. चङ्कयति -यितुं), सानुक्रमेण चिह्नैर् चङ्, क्रमकदेशैर् चङ्.
 To GRADUATE, *v. n.* (Receive a degree at an university) राज-विद्यालये पदं प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नं).
 GRADUATE, *a.* महाविद्यालये पदप्राप्तः or पदयुक्तः or पदवान् *m.* (नं).
 GRADUATED, *p. p.* राजविद्यालये पदयुक्तः -क्ता -क्तं.—(Marked with degrees) सानुक्रमिकचिह्नैर् अङ्कितः -ता -तं, सानुक्रमिकक्षेदाङ्कितः -ता -तं.
 GRADUATION, *s.* अनुक्रमः -मणं, क्रमः -मणं, पर्यायः, सानुपूर्थ्यं.—(Marking with degrees) सानुक्रमिकचिह्नाङ्कनं, सानुक्रमिकक्षेदाङ्कनं.
 GRAFT, *s.* वृक्षशाखानिवेशितो भिन्नवृक्षपत्रवः -वं or भिन्नवृक्षसिलयः.
 To GRAFT, *v. a.* एकवृक्षशाखायां भिन्नवृक्षपत्रवं निविश (c. 10. -वेष्टयति -यितुं), एकवृक्षपत्रवं भिन्नवृक्षपत्रेन संयुज् (c. 10. -योजयति -यितुं) or संलग्नीकृ.
 GRAFTED, *p. p.* भिन्नवृक्षशाखानिवेशितः -ता -तं, भिन्नवृक्षपत्रपसंयुक्तः -क्ता -क्तं.
 GRAFTING, *s.* एकवृक्षशाखायां भिन्नवृक्षपत्रवनिवेशनं.
 GRAIN, *s.* (Seed of corn) धान्यं, धान्यादि *n.*—(Corn in general) शस्यं, सीतं, गारिकः, सखकरिः *m.*, चीजरुहः, जीवसाधनं.—(Seed) चीजं -जकं.—(A particle) कणः -शिकः -का, लघुः, लेखः, अणुः *m.*, रेणुः *m.*; 'a grain of rice,' त्र्यङ्गुलकणः.—(Seed used as a weight) काकिली.—(Vein of wood) काष्ठरेखा, काष्ठलेखा, काष्ठ-शिरा; 'against the grain,' प्रतिलोमः -ना -नं, प्रतीयः -पा -पं; 'with the grain,' अनुलोमः -ना -नं; 'grain freed from chaff,' धान्यास्यः; 'fried grain,' लाजा -जाः *m. pl.*, चङ्कतं; 'wetted grain,' लाजः.
 To GRAIN, *v. a.* काष्ठरेखानुकारेण चिन् (c. 10. चिन्तयति -यितुं) or चिन्तीकृ.
 GRAINED, *p. p.* or *a.* (Painted in imitation of the fibres of wood) काष्ठरेखासमवर्णेन चित्रितः -ता -तं or लिखितः -ता -तं, दाहरेखानुकारवर्णः -श्री -श्रे.
 GRAINY, *a.* धान्यमयः -यी -यं, शस्यमयः -यी -यं, धान्यवान् -वती -वत् (नं).
 GRAMINEOUS, *a.* तृणमयः -यी -यं, तृणमः -सा -सं, शाड्वलः -ला -लं.
 GRAMINIVOROUS, *a.* तृणभक्षकः -का -कं, तृणसादकः -का -कं, तृणभोजी -जिनी -जि (नं), तृणजम्भः -म्भा -म्यं, बासादः -दा -दं, बासाहारी -रिणी -रि (नं).
 GRAMMAR, *s.* व्याकरणं, व्याकृतिः *f.*, व्याकरणशास्त्रं, शब्दशास्त्रं, शास्त्रचक्रम् *n.*, व्युत्पत्तिः *f.*, व्युत्पत्तिवादः, शब्दव्युत्पत्तिः *f.*, शब्दशुद्धिः *f.*
 GRAMMAR-SCHOOL, *s.* व्याकरणशिक्षाशाला, व्याकरणपाठशाला.
 GRAMMARIAN, *s.* व्याकरणज्ञः, व्याकरणीयः, व्याकरणशास्त्रज्ञः, शब्दशास्त्रज्ञः, व्याकरणज्ञः, व्याकरणाध्यापकः, शास्त्रिकः, व्याकरणव्युत्पन्नः.
 GRAMMATICAL, *a.* व्याकरणः -शी -शै -शीयः -या -यं, शास्त्रिकः -की -कं, व्याकरणसम्बन्धी -म्बिनी -म्बि (नं).—(According to grammar) व्याकरणानुसारी -रिणी -रि (नं), व्याकरणाविहङ्गः -ङ्गा -ङ्गं; 'grammatical accuracy,' शब्दशुद्धिः *f.*
 GRAMMATICALLY, *adv.* व्याकरणानुसारेण, व्याकरणाधिरोधेन, शब्दशास्त्रवत्.

GRANARY, *s.* कुशूलः, श्यागारं, शस्यागारं, व्रीह्यगारं, अन्नकोष्ठः -इके, कोष्ठकं, कक्षालः -लकः, काष्णालः, पिटः, कूटः, मरारः.

GRAND, *a.* (Great) महान् -हती -हत् (ह्), वृहन् -हती -हत् (ह्).—(Splendid) प्रतापी -पिनी -पि (न्), प्रतापवान् -वती -वत् (ह्). सुप्रभः -भा -भं, तेजसः -स्त्री -सं, तेजस्वी -स्त्रिनी -स्त्रि (न्). उच्चलः -ला -लं.—(Principal) प्रधान in comp., प्रमुखः -स्त्रा -सं, मुख्यः -स्त्र्या -स्यं, अग्रः -ग्रा -यं, अग्र्यः -ग्र्या -ग्र्यं, अग्र्यः -ग्रा -यं, उत्तमः -मा -मं.—(Noble) उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं.

GRANDAM, *s.* मातामही, पितामही.—(Old woman) वृद्धा स्त्री, जरिणी.

GRANDCHILD, *s.* पुत्रसुतः -ता, पुत्रालम्बः -जा, पोत्रः -त्री, दीहित्रः -त्री.

GRANDDAUGHTER, *s.* पोत्री, नम्री, पुत्रसुता, पुत्रपुत्री, सुतालम्बा, पुत्रालम्बा.—(Daughter's daughter) दीहित्री, पुत्रिकासुता; 'great grand-daughter,' प्रपोत्री, प्रतिनम्री.

GRANDEE, *s.* कुलीनजनः, कुलश्रेष्ठि *m.* (न्), राजन्यः, उच्चपदस्थः, उत्कृष्टपदस्थः, सत्कुलीनः, सभिनजनवान् *m.* (ह्).

GRANDEUR, *s.* (Greatness) महत्त्वं, महिमा *m.* (न्), वृहत्त्वं.—(Splendor, dignity) प्रतापः, विभूतिः *f.*, वैभवः, तेजस्, उच्चलता, सुप्रभता, शोचस्विता, प्रभावः, ऐश्वर्यं, सम्पत्तिः *f.*—(Nobleness, elevation) माहात्म्यं, श्रीदायि, उदारता, उत्कर्षः, उकृष्टता, श्रेष्ठत्वं.

GRANDEVITY, *s.* चिरजीवः -वा -वितं, दीर्घवयस्कत्वं, पृष्ठता.

GRANDEVIOUS, *a.* चिरजीवी -विनी -वि (न्), दीर्घजीवी &c., दीर्घायुः -कृ-यु (स).

GRANDFATHER, *s.* (Paternal) पितामहः, पितृपिता *m.* (ह्).—(Maternal) मातामहः, मातृपिता *m.* (ह्), आर्यकः; 'great grandfather,' प्रपितामहः, प्रमातामहः; 'great great grandfather,' वृद्धप्रपितामहः, 'great great grandmother,' वृद्धप्रमातामहः.

GRANDILOQUENCE, *s.* गश्तिवाक्यं, सतिशयोक्तिः *f.*, सत्पुक्तिः *f.*, चित्रोक्तिः *f.*, दृष्यवाक्यं, दर्शय्यातवचनं.

GRANDILOQUENT, *a.* गश्तिवाक्यः -क्ता -क्यं, उच्चवादी -दिनी -दि (न्).

GRANDINOUS, *a.* करकामयः -यी -यं, शिलापुष्टिमान् -मती -मत् (ह्).

GRANDLY, *adv.* तेजसा, प्रतापेन, समतापं, सुप्रभं, विभूत्या, वैभवेन, ऐश्वर्येण, उच्चलं, उत्कर्षेण, उकृष्टं, श्रेष्ठं, प्रभावेण.

GRANDMOTHER, *s.* (Paternal) पितामही, पितृमाता *f.* (ह्), पितृप्रमूः *f.*—(Maternal) मातामही, मातृमाता *f.* (ह्); 'great grandmother,' प्रपितामही, प्रमातामही.

GRAND-NEPHEW, *s.* भ्रातृपौत्रः, भ्रातृनम्रा *m.* (ह्), स्वसृपौत्रः, स्वसृनम्रा *m.*

GRANDNESS, *s.* महत्त्वं, महिमा *m.* (न्), वैभवः, प्रतापः. See GRANDEUR.

GRAND-NEICE, *s.* भ्रातृपौत्री, भ्रातृनम्री, स्वसृनम्री, स्वसृपौत्री.

GRANDSIRE, *s.* पितामहः, मातामहः, आर्यकः, पितृपिता *m.* (ह्).

GRANDSON, *s.* (Son's son) पौत्रः, नम्रा *m.* (ह्), पुत्रसुतः, पुत्रपुत्रः, सुतालम्बः, पुत्रालम्बः.—(Daughter's son) दीहित्रः, पुत्रिकापुत्रः, पुत्रिकासुतः; 'great grandson,' प्रपौत्रः, प्रतिनम्रा *m.* (ह्); 'great great grandson,' परप्रपौत्रः, परप्रतिनम्रा *m.* (ह्), परपर्यः.

GRANGE, *s.* क्षेत्रं, भूमिः *f.*, क्षेत्रभूमिः *f.*, क्षेत्रिकगृहादि *n.*

GRANITE, *s.* ग्राणितश्चकः सुदृढप्रसरविशेषः.

GRANIVOROUS, *a.* शस्यभक्षकः -का -कं, शस्यादः -दा -दं, शान्यभुक् *m. f. n.*

GRANT, *s.* प्रदानं, सम्प्रदानं, दानं, दत्तं, प्रदा, पितर्यं, विसर्जनं, उत्सर्गः. उत्सर्जनं, दायः, विहायितं; 'grant of maintenance,' वृत्तिदानं; 'a written grant,' लेखपत्रं, समर्थपत्रं; 'a royal grant,' शासनं, शासनपत्रं, पट्टः; 'grant of property,' निषण्यः -न्यनं; 'grant of safe conduct,' अभयप्रदानं.

To GRANT, *v. a.* (Give, confer) दा (c. 3. ददाति, c. 1. यज्जति,

दातुं), प्रदा, अनुदा, वितु (c. 1. -तरति -रितुं -रीतुं), प्रतिपद (c. 10. -पादयति -यितुं), दिश् (c. 6. दिशति, देष्टुं), उपकृ, उपकृ.—(Admit) स्वीकृ, स्वीकारं कृ, अङ्गीकृ, ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), अनुग्रह.—(Allow) अनुज्ञा (c. 9. -ज्ञायाति -नीते -ज्ञातुं), अभ्यनुज्ञा, अनुमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं).

GRANTED, *p. p.* प्रदत्तः -त्ता -त्तं, प्रनः -न्ता -न्तं, दत्तः -त्ता -त्तं, वितोऽर्थः -शो -शं, स्वीकृतः -ता -तं, अङ्गीकृतः -ता -तं, अनुज्ञातः -ता -तं, अनुमतः -ता -तं; 'be it so,' भवतु, स्वयन्तु, अस्त्वैव.

GRANTEE, *s.* दानग्रहीता *m.* (ह्), आदाता *m.* (ह्), दानभोगी *m.* (न्).

GRANTOR, *s.* दाता *m.* (ह्), दानकर्त्ता *m.* (ह्), उत्सर्गकर्त्ता *m.*

GRANULAR, GRANULARY, *a.* वीजमयः -यो -यं, शस्यवीजाकारः -रा -रं. To GRANULATE, *v. a.* वीजाकारं -रां -रं कृ, क्षुद्रपिण्डकं, शस्यवीजाकारेण घनीकृ or सान्द्रीकृ or संहतीकृ or खण्डीकृ.

To GRANULATE, *v. n.* वीजाकारपिण्डान् बन्य (c. 9. वध्नाति, बन्युं). वीजाकाराभू, सूक्ष्मपिण्डाभू, शस्यवीजाकारेण घनीभू.

GRANULATED, *p. p.* शस्यवीजाकारः -रा -रं.—(Sugar) खण्डमोदकः, शर्करा.

GRANULATION, *s.* वीजाकारपिण्डबन्धनं, क्षुद्रपिण्डबन्धनं.—(Of flesh) उत्सादनं, असृपं.

GRANULE, *s.* कणिका, वीजकं, लयः, अणुः *m.*, गुटिका, क्षुद्रगुटिका.

GRAPE, *s.* द्राक्षा, मृद्वीका, मृद्वी, स्वाद्वी, स्वादुरसा, मधुरसा, गोस्तनी -ना, रसा, रसाला, चारुफला, कापिशायनी, साद्वी, हरहरा; 'made of grapes,' माद्वीकः -की -कं; 'juice of grapes,' द्राक्षारसः.

GRAPERY, *s.* द्राक्षाारोहणयोग्यं गृहं, द्राक्षायाटिका.

GRAPE-SHOT, *s.* युद्धनाडेः प्रक्षेपणीयो द्राक्षालापकरूपेण पिण्डाभूतो गुलिकासमूहः.

GRAPE-STONE, *s.* द्राक्षावीनं -जकं, द्राक्षाफलस्य अक्षिः *f.* or अशीला.

GRAPHIC, GRAPHICAL, *a.* सुचित्रितः -ता -तं, सुवर्णितः -ता -तं, सुनिर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, सुलिखितः -ता -तं, सुकथितः -ता -तं, सुनिर्देशकः -का -कं.

GRAPHICALLY, *adv.* सुवर्णनेन, सुनिर्देशेन, सुविवरणेन, सुचित्रितं, सुनिर्दिष्टं.

GRAPNEL, *s.* चतुर्देनयुक्तो लङ्गरविशेषः, चतुर्देनयुक्तम् आकर्षणयन्त्रं, आकर्षणी -विणी.

To GRAPPLE, *v. a.* (Lay hold of, seize) सङ्गृह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), उपसङ्गृह्, धृ (c. 1. धरति, धर्तुं), आकृष्य (c. 1. -कर्षति, c. 6. -कृषति -कृष्टुं).

To GRAPPLE WITH, *v. n.* बाहुबाहवि or हस्ताहस्ति युष् (c. 4. युध्यते, योद्धुं), बाहुयुद्धे सङ्गृह् (c. 1. -गज्जति -गन्तुं).

GRAPPLE, *s.* (Hold) सङ्ग्राहः, आग्रहः, धृतिः *f.*—(Close fight) बाहुयुद्धं.—(Hook) आकर्षणी -विणी.

GRAPPLED, *p. p.* सङ्गृहीतः -ता -तं, धृतः -ता -तं, आकर्षितः -ता -तं.

GRAPPLING-IRONS, *s. pl.* लोहयन्त्रम् आकर्षणयन्त्रं, आकर्षणी -विणी.

GRAPY, *a.* द्राक्षावयः -यी -यं, द्राक्षारसः -सा -सं, द्राक्षोपलः -मा -मं.

GRASSHOPPER, *s.* See GRASSHOPPER.

To GRASP, *v. a.* and *n.* ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), सङ्गृह्, परिग्रह.

अभियग्रह, उपसङ्गृह्, मुञ्जिता ग्रह or सङ्गृह्, धृ (c. 1. धरति, धर्तुं), ग्रस् (c. 1. ग्रसते -सितुं), परामृष् (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), अवलम्ब (c. 1. -लम्बते -लम्बितुं), सङ्ग्राहं कृ.—(Grasp at, try to seize) ग्रह in des. (जिघृक्षति -ते -सितुं), दृ (c. 1. हरति, हर्तुं), संदृ, अपदृ, दृ in des. (निहीयति -ते -सितुं); 'one who has grasped his sword,' गृहीतसङ्गः.

GRASP, *s.* मुञ्जिसङ्ग्राहः, ग्रहः -हयं, मुञ्जिग्रहयं, सङ्ग्राहः, सङ्ग्राहः, हस्तग्रहः, आग्रहः, धृतिः *f.*, हस्तधृतिः *f.*, धरयं, अवलम्बनं, कपालम्बनं; 'tightness of grasp,' दृढमुञ्जिता; 'within the grasp,' ग्रासः -हा

-ह्यं, ग्रहणीयः-या-यं.

GRASPED, *p. p.* गृहीतः-ता-तं, मुष्टिसङ्गृहीतः-ता-तं, मुष्टिसङ्गृहपीडितः-ता-तं, धृतः-ता-तं, यस्तः-स्ता-स्तं, लस्तः-स्ता-स्तं, कुपितः-ता-तं.

GRASPER, *s.* ग्राहकः, मुष्टिसङ्गृहकृत्, सङ्गृहीता *m.* (नृ), हन्ता *m.* (वृ).

GRASPING, *s.* ग्रहणं, सङ्गृहः, सङ्गृहः, धृतिः *f.*, धरणं, हरणं.

GRASPING, *part. of a.* निघृषुः-घुः-घु, जिहीषुः-षुः-षु, पुरोभागी-गिनी-गि (नृ), ग्रहणशीलः-ला-लं.

GRASS, *s.* तृणं, घासः, घसः, जवसः, शादः, अर्जुनं-नी, खटः, खेटः; 'sacrificial grass,' कुश-शा, र्ध्मः, कृपः, पयिचं; 'young grass,' बालतृणं, शण्ड्यं; 'fragrant grass,' कन्धूयं, मोगान्धकं, देवजग्धं-ग्धकं, पौरं, ध्यामं, रोहिण्यं; 'abounding with grass,' तृणपूर्णः-शी-शं, बहुतृणः-गा-गं, महाघासः-सा-सं.

To GRASS, *v. a.* तृणेन आच्छद (c. 10.) छादयति-यितुं, सतृणं-गां-गं कृ.

GRASSHOPPER, *s.* शरभः, शलभः, पतङ्गः, त्रिशङ्कुः *m.*

GRASSINESS, *s.* सतृणत्वं, सधामत्वं, शादुलता, बहुधामत्वं.

GRASSLESS, *a.* तृणहीनः-ता-नं, अतृणः-शा-शं, तृणवर्जितः-ता-तं.

GRASS-PLOT, *s.* तृणावृत्तौ भूमिभागः of भूप्रदेशः, सतृणस्थलं.

GRASSY, *a.* तृणमयः-मा-सं, तृणमयः-यो-यं, सतृणः-शा-शं, तृणावृतः-ता-तं, तृणाच्छादितः-ता-तं, घासमयः-यो-यं, बहुधामः-सा-सं, बहुतृणः-गा-गं, महाधामः-सा-सं, शादुलः-ला-लं, मादुलः-ला-लं.-(Green, verdant) हरितः-ता-तं, शादहरितः-ता-तं.

GRATE, *s.* (Fire-place) इम्भगुम्भिः *f.*, अङ्गारगुम्भिः *f.*, अङ्गारिणी, अग्निकुण्डं, चुचो, इम्भवारणी, अङ्गारवारणी, वितानं.-(Iron-lattice) लौहजालं, लौहजालकः, व्यासललोहदण्डयुक्तम् अवरोधकं or व्यवधानं.

To GRATE, *v. a.* (Rub) घृष (c. 1.) घषति-यितुं, पिष (c. 7.) पिनष्टि, पेष्टुं, निष्पिष्ये, मृद (c. 9.) मृदाति, मर्हति, मष्टु (c. 10.) घट्टयति-यितुं; 'to grate the teeth,' दन्तान् दन्तैर घृष or निष्पिष्य.-(Fret, irritate) व्यष (c. 10.) व्यषयति-यितुं, बाध (c. 1.) बाधते-यितुं, तप (c. 10.) तापयति-यितुं, मर्म्मणि तृद (c. 6.) तृदति, तोष्टुं or स्मृष्टुं (c. 6.) स्मृष्टति, मष्टुं.-(Furnish with an iron lattice) लौहजालेन युज् (c. 10.) योजयति-यितुं, व्यासललोहदण्डेर युज्.-(Reduce to powder by rubbing) घर्षणेन चूर्णीकृ or खोदीकृ.

To GRATE, *v. n.* परस्परघर्षणं कृ, परस्परघर्षणं कर्कशशब्दं कृ.

GRATED, *p. p.* (Rubbed) घर्षितः-ता-तं, आघर्षितः-ता-तं, पिष्टः-ष्टा-ष्टं, चूर्णीकृतः-ता-तं, खोदितः-ता-तं.-(Furnished with a grating) लौहजालयुक्तः-का-कं.

GRATEFUL, *a.* (Having a due sense of benefits) कृतज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, कृतवेदी-दिनी-दि (नृ), कृतवेदी-दिनी-दि (नृ), उपकृतज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, उपकारस्मृज्ञा-वी-वृ (वृ), कृतोपकारम्य स्मृज्ञा &c., उपकृतस्मरन्-रन्नी रत (नृ).-(Agreeable) रम्यः-म्या-म्यं, रमणीयः-या-यं, भुभगः-गा-गं, हृद्यः-ष्टा-ष्टं.-(To the taste) सुस्वास्वादः-दा-दं, सुरसः-सा-सं.

GRATEFULLY, *adv.* कृतज्ञवत्, उपकारस्मरणतः.-(Agreeably) रम्यं, सुभगं.

GRATEFULNESS, *s.* (Gratitude) कृतज्ञता, उपकृतज्ञता, उपकारस्मरणं, कृतोपकारस्मरणं.-(Agreeableness) रम्यता, रमणीयता, भुभगता.

GRATE, *s.* घर्षणी, घर्षणयन्त्रं, निघर्षणकः, घर्षणालः, आघट्टकः.

GRATIFICATION, *s.* (Act of pleasing, indulging) सन्तोषणं, तोषः-पमं, तुष्टिकरणं, तुष्टिदानं, तर्पणं, प्रीतिकरणं, आराधनं, अनुरोधः-धनं, अनुयजनं, प्रसादनं, आनमनं, आनतिः *f.*; 'gratification of an humour,' छन्दोनयनं, छन्दोनयनं; 'of a wish,' मनोरथमिष्टिः *f.*, इच्छासाधनं, इच्छादानं.-(Pleasure, satisfaction) तुष्टिः *f.*, सन्तोषः,

परितोषः, तोषः, प्रीतिः *f.*, तृप्तिः *f.*, सुखं, सौख्यं, आनन्दः, आह्लादः, रतिः *f.*, अभिरुचिः *f.*

GRATIFIED, *p. p.* तुष्टः-ष्टा-ष्टं, सन्तोषितः-ता-तं, परितुष्टः-ष्टा-ष्टं, सन्तुष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रीतः-ता-तं, तृप्तः-मा-मं, तर्पितः-ता-तं, आराधितः-ता-तं, प्रसादितः-ता-तं, आनन्दितः-ता-तं, प्रमोदितः-ता-तं, प्रति-ग्राहितः-ता-तं; 'in mind,' प्रीतमनसः-ना-नः (सृ); 'having every wish gratified,' सर्वसिद्धार्थः-था-थं, पूर्णकामः-मा-मं, कृतार्थः-था-थं, चरितार्थः-था-थं.

To GRATIFY, *v. a.* (Please) सुखं (c. 10.) सुखयति-यितुं, सन्तुषं (c. 10.) तोषयति-यितुं, परितुषं, नन्दं (c. 10.) नन्दयति-यितुं, आनन्दं, प्री (c. 9.) प्रीणाति, c. 10. प्रीणयति-यितुं, तृपं (c. 10.) तर्पयति-यितुं, प्रमुदं (c. 10.) मोदयति-यितुं, रमं (c. 10.) रमयति-यितुं, ह्लादं (c. 10.) ह्लादयति-यितुं, हृषं (c. 10.) हर्षयति-यितुं, सभाज् (c. 10.) सभाजयति-यितुं, रुचं (c. 1.) रोचते-चितुं with dat. of person, सुखं कृ, प्रीतिं दा.-(Indulge, humour, soothe) अनुवृत् (c. 1.) वञ्जते-जितुं, आराधं (c. 10.) रोधयति-यितुं, प्रसदं (c. 10.) सादयति-यितुं, अनुरज्ज् (c. 10.) रज्जयति-यितुं, अनुरुषं (c. 1.) रुषते-रोष्टुं, लल्लं (c. 10.) लालयति-यितुं.

GRATIFYING, *part. of a.* परितोषकः-का-कं, सन्तोषकः-का-कं, तुष्टिकरः-रा-रं, तुष्टिदः-दा-दं, परितोषजनकः-का-कं, तुष्टिजननः-नी-नं, सुखकरः-रा-रं, सुखदः-दा-दं, प्रीतिकरः-री-रं, प्रीतिदः-दा-दं, आनन्ददः-दा-दं, नन्दकः-का-कं, तर्पे-पिणी-पि (नृ), रमणः-गा-गं, आराधकः-का-कं, अनुरज्जकः-का-कं.

GRATING, *part. of a.* कर्कशः-शा-शं, निघुरः-रा-रं, खरः-रा-रं, अरुन्दः-दा-दं, कटुः-टु-टु, 'to the ears,' कर्णकटुः-टु-टु.

GRATING, *s.* परस्परघर्षणं, परस्परघर्षणजः कर्कशशब्दः.-(Partition of iron bars) लौहजालं, लौहजालकः, व्यासललोहदण्डयुक्तम् अवरोधकं or व्यवधानं.

GRATINGLY, *adv.* कर्कशं, निघुरं, अरुन्दं, कटुं, कार्कश्येन.

GRATIS, *adv.* मूल्यं विना, मूल्यव्यतिरेकेण, निश्वृत्य, धर्म्मार्थं.

GRATITUDE, *s.* कृतज्ञता, उपकारज्ञता, उपकृतज्ञता, उपकारस्मरणं, कृतोपकारस्मरणं, प्रमुपकारकरणेच्छा.

GRATUITOUS, *a.* मूल्यं विना दत्तः-ज्ञा-ज्ञं, निश्वृत्य-त्या-त्यं, प्रकाशं or स्वेच्छातो दत्तः-ज्ञा-ज्ञं, धर्म्मार्थकः-का-कं; 'gratuitous labour,' विष्टिः *f.*-(Groundless) सहेतुकः-का-कं, निर्निमित्तः-ज्ञा-ज्ञं, निष्कारणः-गा-गं.

GRATUITOUSLY, *adv.* मूल्यं विना, मूल्यव्यतिरेकेण, धर्म्मार्थं, निश्वृत्य.

GRATUITY, *s.* पारितोषिकं, शुल्कः-ल्लं, उपायनं, प्रदानं, दानं.

To GRATULATE, *v. a.* अभिनन्दं (c. 1.) नन्दति-न्दितुं, अभिवन्दं (c. 1.) वन्दते-न्दितुं, कल्याणवचनं वदं (c. 1.) वदति-दितुं, कल्यं वदं, कुशल-वादं कृ. See CONGRATULATE.

GRATULATION, *s.* अभिनन्दा-न्दनं, अभिवन्दनं, कल्याणवादः, कल्यवादः.

GRATULATORY, *a.* कल्यवादी-दिनी-दि (नृ), अभिनन्दकः-का-कं.

GRAVE, *s.* (Place for the dead) समाधिः *m.*, अषटः, श्मशानं, मृतशरीरस्थानं, दण्डुकं, सन्धिः *m.*, शवघासः, शवगर्भः.

GRAVE, *a.* (Serious) गुरुः-श्री-रु, अलघुः-घु-घु, मन्दः-न्दा-न्दं, जडः-डा-डं.-(Momentous) गुर्वर्थः-था-थं, बह्वर्थः-था-थं, गम्भीरार्थः-था-थं.-(Deep in sound) गम्भीरः-रा-रं, गभीरः-रा-रं, मन्दः-न्दा-न्दं, मन्दः-न्दा-न्दं, मन्धरः-रा-रं, आमन्दः-न्दा-न्दं, धीरः-रा-रं, धनः-ना-नं.-(In grammar) गुरुः-नं; 'the grave accent,' अनुदासः.

To GRAVE, *v. a.* and *n.* तज्ज् (c. 1.) तज्जति-जितुं, c. 5. तज्जति, तज्ज् (c. 1.)

त्वचति - चितुं), मुद्ग (nom. मुद्गयति - पितुं), मुद्गीकृ.
 GRAVE-CLOTHES, *s.* शवस्त्रं, शवाच्छादनं, मृतशरीरपरिधानं.
 GRAVE-DIGGER, *s.* समाधिस्नकः, अचटखनिता *m.* (तृ), शवगर्हस्नकः.
 GRAVE-STONE, *s.* चित्तं, चैतः, चैतः, चितापूडकं, मृतजनस्मरणप्रसङ्गः, श्मशानप्रसङ्गः, समाधिप्रसङ्गः.
 GRAVEL, *s.* शर्केरा, बालुका, चूर्णस्रसः, चूर्णः-शैः, शिलास्रसः, पाषाणस्रसः, शिलाचूर्णं, पाषाणचूर्णं.—(The disease) शर्केरा, अश्मरी, अश्मीरः-रं, मूत्रस्रसः, पायुशर्केरा.
 TO GRAVEL, *v. a.* सशर्केरं-रं-रं कृ. शर्केरान्वितं-तां-तं कृ. शर्केरावृत्तं-तां-तं कृ. शर्केरीकृ.—(Perplex) विमूढं (c. 10. -मोहयति - पितुं), श्रुत्यं कृ.
 GRAVELLY, *a.* शर्केरीयः-यी-यं, शर्केरः-री-रं, शर्केरकः-का-कं, शर्केरावान्-वती-वत् (तृ), शर्केरिकः-की-कं, शर्केरिलः-ला-लं, सशर्केरः-रा-रं.
 GRAVEL-WALK, *s.* शर्केरावृत्तः पथः, शर्केरावान् उद्यानमार्गः.
 GRAVELY, *adv.* गुरु, अलघु, गौरवेण, सगौरवं, गम्भीरं, भावगम्भीरं, गाम्भीर्येण, धीरं, मन्दं.
 GRAVEN, *p. p.* गृहः-ष्टा-ष्टं, तथितः-ता-तं, मुद्रितः-ता-तं.
 GRAVENESS, *s.* गुरुता-त्वं, गौरवं, गरिमा *m.* (नृ), गम्भीरता, गाम्भीर्यं, धीरत्वं-ता, अलघुता, अलघवं, जडता, जाड्यं.
 GRAVEOLENCE, *s.* दुर्गन्धः, कुसितगन्धः, दौर्गन्धि *n.*, पुतिगन्धः.
 GRAVEOLENT, *a.* दुर्गन्धी-न्विनी-न्वि (नृ), कुसितगन्धः-न्धा-न्धं.
 GRAVER, *s.* तथकः, तथ *m.* (तृ), तथककौ *m.* (तृ), मुद्राकरः.
 GRAVID, *a.* गर्भिणी, गर्भवती, पूर्णगर्भा, गृहीतगर्भा, अन्नरापसा.
 GRAVING, *s.* तथणं, तथककर्म *n.* (नृ), तथककायं.
 TO GRAVITATE, *v. n.* स्वभारगुरुत्वाद् भूमिं प्रति पत् (c. 1. पतति-तितुं) or पत् in des. (पिपतिपति - पितुं, पितति) or अथः पत्, or अधो गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or अन्यमूर्तिं प्रति आकृष्य in pass. (-कृष्यते).
 GRAVITATION, *s.* स्वभारगुरुत्वाद् भूमिं प्रति पतनशीलता or पातकत्वं or पिपतिषा or अथःपातकता or अन्यमूर्तिं प्रति आकर्षणशीलता.
 GRAVITY, *s.* (Weight) गुरुत्वं, गौरवं, गरिमा *m.* (नृ), भारः, भारगुरुता.—(Seriousness) गुरुता, गौरवं, गम्भीरता, गाम्भीर्यं, धीरत्वं-ता, अलघुता, अलघवं, जडता, जाड्यं, मन्दता.—(Tendency of a body towards the earth, or towards another body) स्वभारगुरुत्वाद् भूमिं प्रति पातकत्वं or अन्यमूर्तिं प्रति आकर्षणशीलता.—(Specific gravity) भारमानं.
 GRAVY, *s.* मांसपूषं, मांसजूपं, मांसव्यञ्जनं, व्यञ्जनं, उपस्करः, तेमनं, लाल-सोकं, प्रहितं, मिष्टांसं, प्रदिग्धः.
 GRAY, *a.* धूसर-री-रं, धूपर-री-रं, पांशुवर्णः-शी-शं, भस्मवर्णः-शी-शं, ईषत्पाशुः-शुः-शु, ईषद्वलः-ला-लं, आशुक्रः-क्रा-क्रं, शुक्रकृष्णः-ष्णा-ष्णं.—(As the hair) पलितः-ता-तं, धवलः-ला-लं, पक्षः-क्रा-क्रं; 'gray hair,' पलितः.—(Old) जीर्णः-शी-शं, वृद्धः-द्धा-द्धं, पक्षः-क्रा-क्रं.
 GRAY, *s.* (The colour) धूसरः, धूपरः, धूसरवर्णः, पांशुवर्णः.
 GRAY-BEARD, *s.* शुक्रश्रमधुः *m.*, धवलश्रमधुः *m.*, जीर्णकृच्छः.
 GRAY-EYED, *a.* पायुनयनः-ना-नं, धूसरनेत्रः-चा-चं.
 GRAY-HAIRED, *a.* पलितः-ता-तं, पलित्त्री *f.*, धवलकेशः-शी-शं, शुक्रकेशः-शी-शं, पक्षकेशः-शी-शं.
 GRAY-HEADED, *a.* पलितशिखाः-रा-रः (स्), पलितमस्तकः-का-कं.
 GRAY-HOUND, *s.* See GREY-HOUND.
 GRAYISH, *a.* ईषद्वसरः-रा-रं, आधूसरः-रा-रं, ईषत्पांशुवर्णः-शी-शं.
 GRAYLING, *s.* खञ्जनीजो मत्स्यप्रभेदः.

GRAYNESS, *s.* धूसरत्वं, धूसरवर्णत्वं, पांशुवर्णत्वं.—(Of the hair) पलितं, केशपापत्वं, केशशुक्रता, केशपक्षता.—(Oldness) वृद्धत्वं, जीर्णता, पक्षता.
 TO GRAZE, *v. a.* (Touch lightly, rub) घृष (c. 1. घर्षति - पितुं), लघु तड् (c. 10. ताडयति - पितुं), लघुगता अतिक्रम्य घृष.—(Feed cattle with grass) चर् in caus. (चारयति - पितुं), तृणम् अश्न in caus. (आशयति - पितुं) or भुज् in caus. (भोजयति - पितुं) or खाद in caus. (खादयति - पितुं), तृणं दा.
 TO GRAZE, *v. n.* (Feed on grass) चर् (c. 1. चरति - रितुं), तृणं (c. १. तृणोति, तृणोति, तथितुं), तृणं खाद (c. 1. खादति - दितुं) or अश्न (c. 9. अश्नति, अशितुं) or भक्ष् (c. 10. भक्षयति - पितुं).
 GRAZED, *p. p.* (Rubbed) घृष्टः-ष्टा-ष्टं, घर्षितः-ता-तं, लघु ताडितः-ता-तं.—(Eaten by cattle) गोचरितः-ता-तं, गोभक्षितः-ता-तं, आशितद्वयीनः-ना-नं, अशितद्वयीनः-ना-नं.
 GRAZER, *s.* तृणखादकः, तृणभक्षकः, तृणाशी *m.* (नृ), चरिता *m.* (तृ).
 GRAZIER, *s.* गोचारकः, गवादिचारकः, गोपालकः, पशुपोषकः.
 GRAZING, *s.* गोचरः-रखं, गोप्रचारः, प्रचारः, तृणखादनं.
 GREASE, *s.* वसा, घृतं, मेदस् *n.*, जेहः, मांसज्वहः, मांससारः. वषा. तेलं, तिलज्वहः, अभ्यघ्ननं.
 TO GREASE, *v. a.* वसया or घृतेन or ज्वहेन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्पुं) or अज्ज (c. 7. अनक्ति, अंक्तुं, c. 10. अज्जयति - पितुं) or दिह् (c. 2. देधि-ग्युं), घृताक्तं-क्तां-क्तं कृ, चिग्धोक्तं, ज्वेहाक्तीकृ.
 GREASED, *p. p.* वसालिप्तः-भा-भं, घृताभ्यक्तः-क्ता-क्तं, ज्वेहाक्तः-क्ता-क्तं, वसाभ्यक्तः-क्ता-क्तं, घृतोक्षितः-ता-तं, अभ्यक्तः-क्ता-क्तं.
 GREASILY, *adv.* चिक्कणं, चिग्धं, वसया, सज्वेहं, सघृतं, घृतेन.
 GREASINESS, *s.* चिक्कणता-त्वं, चिग्धता, ज्वेधं, घृताक्तत्वं, घृतयत्वं, ज्वेहयत्वं, सज्वेहत्वं, मेदस्विता, वसालिप्तता.
 GREASY, *a.* वसामयः-यी-यं, घृतवान्-वती-वत् (तृ), घृताक्तः-क्ता-क्तं, वसाभ्यक्तः-क्ता-क्तं, चिक्कणः-शा-शं, चिग्धः-ग्धा-ग्धं, ज्वेहवान्-वती-वत् (तृ), सज्वेहः-हा-हं, ज्वेही-हिनी-हि (नृ), ज्वेहाक्तः-क्ता-क्तं, मेदस्वी-स्विनी-स्वि (नृ), प्रमेदितः-ता-तं, वसायुक्तः-क्ता-क्तं, सतेलः-ला-लं.
 GREAT, *a.* (Large) महान्-हती-हत् (तृ), वृहन्-हती-हत् (तृ), विशालः-ला-लं, विपुलः-ला-लं, पुष्पः-पुः-ष्वी-पु, पुष्पलः-लः-लं, उरुः-रुः-रु, स्थूलः-ला-लं, विकटः-टा-टं, करालः-ला-लं, विशङ्कटः-टा-टो-टं, वङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, उज्जितः-ता-तं.—(Great in number, a great many) बहुः-हुः-ह्री-हु, बहुलः-ला-लं, बहुसंख्यकः-का-कं, भूरिः-रिः-रि, प्रचुरः-रा-रं.—(Extensive) विस्तीर्णः-शी-शं, पृथुपरिमाणः-शा-शं.—(Noble, eminent) महात्मा-त्मा-त्त (नृ), विद्युतः-ता-तं, महायशस्कः-स्का-स्कं, प्रसिद्धः-द्धा-द्धं, उत्कृष्टः-ष्टा-ष्टं, श्रेष्ठः-ष्टा-ष्टं, महाभागः-गा-गं, प्रतिष्ठः-ष्टा-ष्टं.—(Chief, principal) प्रधान in comp., मुख्यः-ख्या-ख्यं, अग्रः-या-यं, परमः-मा-मं.—(Important) गुरुः-ह्री-हु, परमः-मा-मं, अलघुः-घुः-पु.—(Expressing a great degree of any thing) अति or सु or महा prefixed, अत्यन्तः-न्ता-नं, गाढः-ढा-ढं, अतिमात्रः-त्रा-त्रं, अधिकाः-का-कं, नितान्तः-न्ता-नं, एकान्तः-न्ता-नं, भूशः-शा-शं, अतिरिक्तः-क्ता-क्तं, परः-रा-रं; 'great fear,' महाभयं, अतिभयं; 'great vigour,' सुधीर्यं; 'great heat,' अतिदाहः, सुदाहः, गुरुतापः; 'great rain,' भूविपुष्टिः *f.*; 'to a great distance,' सुदूरं-रे-रतस्, अतिदूरं-रे; 'to a great degree,' अत्यन्तं, अत्यर्थं, अतिमात्रं, भूशं, अतिशयं-येन, निर्भरं, गाढं, बहु; 'great grandson,' प्रपौत्रः; 'great grandfather,' प्रपितामहः; 'a great many people' बहुजनाः *m. pl.*

GREAT, s. (The whole) साकल्यं, समुदायः, समासः, समस्तः *f.*, सामर्थ्यं.
 —(Great people) कुलीनजनाः *m. pl.*, सेवकजनाः *m. pl.*, उत्कृष्टपदस्थाः *m. pl.*, महाजनाः *m. pl.*; 'fit for the great,' माहात्मनिकः—की-कं.
GREAT-COAT, s. उत्तरीयं, उत्तरीयवस्त्रं, प्राधारः—रकः, निषोलः—ली.
GREAT-HEARTED, GREAT-MINDED, a. महात्मा—त्मा—त्वं (न), महामनाः—नाः—नः (स्), उदारचेताः—ताः—तः (स्), महासक्तः—स्वा—स्वं, महत्त्वः—च्चा—च्छं.
GREATER, a. महत्तरः—रा—रं, विशालतरः—रा—रं, बृहत्तरः—रा—रं, गुरुतरः—रा—रं, गरीयान्—यसी—यः (स्), उत्तरः—रा—रं.—(Greater number) बृहत्तरः—रा—रं, भूयान्—यसी—यः (स्), भूयिष्ठः—घा—घं, अधिकः—का—कं, अधिकतरः—रा—रं, परः—रा—रं, परतरः—रा—रं, अपरः—रा—रं; 'greater and greater,' अधिकाधिकं, उत्तरोत्तरं.
GREATEST, a. महत्तमः—मा—मं, बृहत्तमः—मा—मं, समहान्—हती—हन् (त्), गुरुतमः—मा—मं, गरिष्ठः—घा—घं, अधिकतमः—मा—मं; 'in the greatest degree,' सुभृशं, समहत्, अतिमहत्, सुतरां, अतितरां.
GREATLY, adv. (In a great degree) सु or अति or अतिशय pre-
 fixed, भृशं, सुभृशं, अत्यन्तं, निर्भरं, अतिशयं—येन, अतिमानं, अत्यर्थं, भूरि, गाढं, निद्राजं, सुतरां, अतितरां, अधिकं, अतीव, परं, बलवत्; 'greatly given,' मुदःस्मितः—ता—तं.—(Nobly) माहात्म्येन, उदारवत्.
GREATNESS, s. (Largeness) महत्त्वं, महिमा *m.* (न), बृहत्त्वं, विशालता, विपुलता, पृथुता—त्वं, प्रथिमा *m.* (न), पार्थवं, स्थूलता, स्थीत्यं, उरुता—त्वं, विकटता, वैकट्यं, त्रिहिमा *m.* (न), परिव्रिहिमा *m.*—(Extent) विस्तीर्णता, सुविस्तीर्णता.—(Bulk) परिमाणं.—(Eminence) उल्थं, उत्कृष्टता, प्रसिद्धता, श्रेष्ठत्वं, यशस्विता, विद्युतिः *f.*, आधिक्यं.—(Grandeur) विभूतिः *f.*, वैभवं, प्रभावः, ऐश्वर्यं.—(Greatness of mind) माहात्म्यं, उदारता, सोदाय्यं.—(Of rank) कुलीनता, कुलोल्थं, अभिजातता, सेव्यता.
GREAVES, s. pl. जङ्घावाणं, मंथणं, मंथणं, जङ्घाकवचं, जङ्घारक्षण्यौ, ऊरुवाणं, ऊरुवस्त्रं *n.* (न).
GRECIAN, a. ग्रीकदेशीयः—या—यं, ग्रीकदेशजः—जा—जं, यावनः—नी—नं, यवनीयः—या—यं, यवनदेशीयः—या—यं.
GRECIAN, s. ग्रीकदेशवासी *m.* (न), यवनः, यवनदेशजः.
GRECISM, s. ग्रीकभाषानुसारिणी वाग्वृत्तिः, ग्रीकभाषासम्प्रदायः.
GREEK, s. ग्रीकदेशः, यवनः, यवनदेशः.
GREEDILY, adv. अतिलोभेन—भात्, अतिलोभ्यात्, लुभजनवत्, गृध्रवत्, अतिशयलिप्स्या, अतिशयनिपृथ्या, लोभावेशात्, अत्यभिलाषेण, अती-
 क्षया, अतिस्पृहातम्.
GREEDINESS, s. लुभता, लोभवस्त्रं, लोभः, अतिभोजनं, अत्याहारः, गृध्रता, गृध्रता, अतिबुभुक्षा, अधिकभोजनं, यस्मरता, लोलता, लीन्यं, अस्मरता, अतृप्तिः *f.*, अपरितोषः, अत्याकांक्षा, अतिलिप्सा, लिप्सातिशयः, उदर-
 भरणं, जिपृथ्या, गदं, भक्षकत्वं, अत्यभिलाषः, अतिस्पृहा.
GREEDY, a. (Voracious) लुभः—आ—अं, आहारलुभः—आ—अं, लोभी
 भिनो—भि (न), भक्षकः—का—कं, बहुभक्षकः—का—कं, चट्वाशी—शिनी—
 शि (न), बहुभुक् *m. f. n.*, यस्मरः—रा—रं, अस्मरः—रा—रं, गृध्रः—घा—
 मं, गृध्रः—घु—घु, गंधी—धिनी—धि (न), गंधेनः—ता—नं, जिपृथुः—यु—
 यु, युपृथुः—यु—यु, अतिभोजी—जिनी—जि (न), अत्याहारी—रिणी—
 रि (न), अपरिमिताहारी &c., कुक्षिम्भिः—रि—रि, उदरम्भिः—रि—रि, अग्राम्भिः—रि—रि, सौदरिकः—की—कं, सौदरप्रकः—का—कं, उदरपिपायः—
 ची—चं, लोलुभः—भा—भं, लोलः—ला—लं, लोलुपः—पा—पं, लोभाविष्टः—घा—
 घं.—(Eager after) अत्यभिलाषी—पिणी—पि (न), अभिलाषकः—का—कं, अतीक्षः—च्चा—च्छं, तृणाकः—का—कं, अत्याकांक्षी—क्षिणी—क्षि (न), मत्सरः—रा—रं; 'to be greedy,' गृध्र (c. 4. गृध्रति, गंधितुं), लुभ (c. 4. लुभति, लोभं).

GREEK, a. ग्रीकदेशीयः—या—यं, यवनदेशीयः—या—यं.
GREEK, s. ग्रीकदेशजः, यवनदेशवासी *m.* (न), यवनः.—(Language of Greece) ग्रीकभाषा.
GREEN, a. हरितः—ता—रिणी—रं, हरित् *m. f. n.*, हरितवर्णः—शी—शै, हरिद्वर्णः—शी—शै, हरि—रि—रि, पलाशः—शी—शं, पालाशः—शी—शं, श्यामः—मा—मं, भरितः—ता—तं, तालकम्भः—भा—भं, श्यामवर्णः—शी—शै; 'green wood,' चार्द्रकाष्ठं; 'to make green,' हरितोक्तुः; 'to become green,' हरित (nom. हरितायते).
GREEN, s. (The colour) हरित् *m.*, हरितः, हरिः *m.*, पालाशः, ताल-
 कम्भः.—(Grassy plat) हरिततृणावृतो भूमिभागः, हरितस्थानं, हरि-
 तस्थलं—स्थानं.
GREENED, p. p. हरितोक्तः—ता—तं, हरितोभूतः—ता—तं.
GREEN-FINCH, s. हरितपक्षयुक्तः पक्षिभेदः.
GREENGAGE, s. हरितवर्णः फलविशेषः.
GREEN-GROCER, s. शाकफलादिविक्रेता *m.* (न), शाकादिविक्रयी *m.* (न).
GREENHORN, s. अविपक्वबुद्धिः *m.*, अपक्वपीः *m.*, अकोविदः.
GREEN-HOUSE, s. बालवृक्षादिरक्षणार्थं काचपटलं गृहं.
GREENISH, a. ईषट्परितः—ता—तं, ईषट्पलाशः—शी—शं, आश्यामः—मा—मं.
GREEN-LEAVED, a. हरितलवः—दा—दं, हरितवर्णः—शी—शै, हरितपत्रः—चा—चं.
GREENNESS, s. हरितत्वं, हरित्वं, पलाशता, पालाशता, श्यामता—त्वं.—
 (Immaturity) अपक्वता, अविपक्वता; 'of mind,' अपक्वबुद्धित्वं.
GREEN-ROOM, s. शाली, नेपथ्यं, नेपथ्यशाला.
GREENS, s. pl. शाकादि *n.*, हरितकं, खादनीयशाकाः *m. pl.*
GREEN-SICKNESS, s. स्त्रीरोगविशेषो यस्मिन् मुखं श्यामवर्णं भवति देहस्य चावसादो जायते.
GREEN-SWORD, s. पासावृता भूमिः, हरितभूमिः, सतृणस्थलं.
TO GREET, v. a. अभिनन्द (c. 1. -नन्दति—न्दिनुं), अभिवन्द (c. 1. -वन्दते—न्दिनुं), वन्द, अभिवद् (c. 10. -वादयते—ति—यितुं), कुशलवाक्यैर्
 अभिवद् or अभिभाष्य (c. 1. -भाषते—यितुं), अर्चं (c. 1. अर्चति—र्चिनुं, c. 10. अर्चयति—यितुं), अभर्चं, नमस्कृ, नमस्कारं कृ, सक्तु, कुशलवार्द
 कृ, प्रणम् (c. 1. -णमति—यन्तुं), प्रणतिं कृ; 'to greet in return,' प्रदभिवद्, प्रत्यर्चं.
GREETED, p. p. अभिनन्दितः—ता—तं, अभिवादितः—ता—तं, कुशलवाक्यैः
 सम्भाषितः—ता—तं or अभिभाषितः—ता—तं, नमस्कृतः—ता—तं, सत्कृतः—
 ता—तं.
GREETER, s. अभिवादयिता *m.* (न), अभिवादकः, अभिनन्दकः.
GREETING, s. अभिनन्दा—न्दनं, अभिवादः—दनं, वन्दनं, अभिवन्दनं, कुशल-
 वाक्यैः सम्भाषणं or अभिभाषणं, कुशलप्रश्नः, सत्कारः, सत्कृतिः *f.*, नमस्कारः,
 नमस्क्रिया, कौशलं—ली, कुशलवादः; 'greeting in return,' प्रदभिवद्—दनं.
GREGARIOUS, a. यूषचारी—रिणी—रि (न), अनेकचरः—रा—रं, सङ्घचारी &c.
GREGARIOUSLY, adv. यूषशस्, सङ्घशस्, अनेकशस्, गणशस्.
GREGARIOUSNESS, s. यूषचारित्वं, सङ्घचारित्वं, अनेकचारित्वं.
GRENADE, s. युद्धे हस्तप्रक्षेपणीया आग्नेयपूर्णगर्भा लोहगुली या अस्तरनि-
 बलेन शतसहस्रशो विदीर्णो भूत्वा रिपुनाशं करोति.
GRENADE, s. दीर्घशिरस्कभूतं पृष्ठोक्ताग्नेयास्त्रपाणिः सैन्यविशेषः.
GREY, a. See GRAY.
GREYHOUND, s. दृष्टिगोचरशशकानुसरणे शिथिलः सुतनुशरीरो मृगयाकुक्षरः.
GRICE, s. शूकरशावकः, शूकरशिशुः *m.*, वराहशावकः.
TO GRIDE, v. a. कर्कशशब्दपूर्वं छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेनुं).
GRIDELIN, a. शुक्लरक्तः—क्ता—कं, श्वलरक्तः—क्ता—कं.

GRIDIRON, *s.* विरलाधोभागो भर्जनयन्त्रविशेषः, अक्षरीयं, भाट्टः-द्वं, भूजनं, चूचोर्ध्वं.

GRIEF, *s.* शोकः, वेदः, दुःखं, सनापः, क्लेशः, शुक् *f.* (क्), मनुः *m.*, व्यथा, विषादः, पीडा, मनोदुःखं, मनस्सापः, मनःपीडा, मनोव्यथा, निर्वेदः, चाधिः *m.*, उद्वेगः, परितापः, अनिर्वृतिः *f.*, कृच्छं, मनःकृच्छं, मनोवेदना, चाहिः *f.*; 'grief for the loss of any one,' उत्कण्ठा, औत्कण्ठ्यं, उद्वेगः, उत्सुकता, उल्का.

GRIEVANCE, *s.* कष्टं, क्लिष्टिः *f.*, क्लेशः, दुःखं, पीडा, बाधा, आबाधा, बाधकं, क्लेशकं, चाहिः *f.*, द्रोहः, कष्टकरं किञ्चित्; 'infantile grievance,' शिशुकन्दः.

To GRIEVE, *v. a.* दुःखं (c. 10. दुःखयति -यितुं), शुष् (c. 10. शोचयति -यितुं), पीड (c. 10. पीडयति -यितुं), आपीड, उपपीड, अभिपीड, परिपीड, व्यष् (c. 10. व्यथयति -यितुं), क्लिष् (c. 9. क्लिष्यति, क्लेशितुं, क्लेशं), संक्लिष्, खिद् (c. 10. खेदयति -यितुं), तप् (c. 10. तापयति -यितुं), परितप्, सनाप्, अनुतप्, अभितप्, उपतप्, उड्डिज् (c. 10. -वेजयति -यितुं), चायस् (c. 10. -यासयति -यितुं), दु (c. 5. दुनोति, दोतुं), विदु, शोकं दा or जन् (c. 10. जनयति -यितुं), क्लेशं कृ, व्यथां कृ, मनोदुःखं कृ.

To GRIEVE, *v. n.* शुष् (c. 1. शोचति -चितुं), अनुशुष्, परिशुष्, अनुप्रशुष्, शोकासीम्, खिद् (c. 4. खिद्यते, खेयं), परिखिद्, दुःख (nom. दुःखायते or दुःखीयते), तप् in pass. (तप्यते), परितप्, सनाप्, अनुतप्, अभितप्, उपतप्, उड्डिज् (c. 6. -विजते -जितुं), व्यष् (c. 1. व्यथते -थितुं), प्रव्यष्, सम्प्रव्यष्, क्लिष् (c. 4. क्लिष्यते -ति, क्लेशितुं), परिक्लिष्, संक्लिष्, दु (c. 5. दुनोति, c. 4. द्यते, दोतुं), विदु, दुर्मेनस् (nom. दुर्मेनायते), उन्मेनस्, कृच्छु (nom. कृच्छायते), मनु (nom. मनूयते), शोचनं कृ; 'to grieve for,' अनुशुष्.

GRIEVED, *p. p.* दुःखितः -ता -तं, दुःखी -खिनी -खि (न्), दुःखार्ते -रते -रं, शोचितः -ता -तं, शोकार्ते -रते -रं, शोकातुरः -रा -रं, पीडितः -ता -तं, पीडमानः -ना -नं, सनाप्रः -भा -भं, सनापितः -ता -तं, अभिसनाप्रः -भा -भं, तापितः -ता -तं, खेदितः -ता -तं, क्लेशितः -ता -तं, क्लिष्टः -ष्टा -ष्टं, क्लिष्यमानः -ना -नं, व्यथितः -ता -तं, उद्वेजितः -ता -तं, उड्डिग्नः -ग्ना -ग्नं, दूनः -ना -नं, विदूनः -ना -नं, बाधितः -ता -तं, अनुभूतशोकः -का -कं, चार्ते -रते -रं or चातुरः -रा -रं in comp.

GRIEVING, *part.* शोचमानः -ना -नं, शोचनः -ना -नं, खिद्यमानः -ना -नं, क्लिष्यमानः -ना -नं, परितप्यमानः -ना -नं, विदूयमानः -ना -नं.

GRIEVOUSLY, *adv.* सशोकं, सखेदं, सदुःखं, सक्लेशं, सोद्वेगं, शोकेन, उद्वेगेन.

GRIEVOUS, *a.* दुःखकरः -री -रं, दुःखयः -यी -यं, दुःखी -खिनी -खि (न्), शोकजनकः -का -कं, क्लेशकः -का -कं, क्लेशी -शिनी -शि (न्), क्लेशदः -दा -दं, उग्रः -या -यं, पीडाकरः -रा -रं, व्यथकः -का -कं, व्यथाकरः -री -रं, कष्टकरः -री -रं, कारकः -का -कं, शोचनीयः -या -यं, शोच्यः -च्या -च्यं, सशोकः -का -कं, उपतापनः -ना -नं, उद्वेजनः -का -कं, सवेदनः -ना -नं, बाधकः -का -कं, गुरुः -वी -रु, आतपिकः -वी -कं, दुर् दुश्, दुष्, दुस् or दुः in comp.

GRIEVOUSLY, *adv.* उग्रं, शोचनीयं, सशोकं, यथा शोकः or क्लेशो जायते तथा.

GRIEVOUSNESS, *s.* उग्रत्वं -ता, शोच्यता, शोचनीयता, सशोकत्वं, क्लेशः, क्लिष्टता, दुःखं, दुःखिता, चोरता, कष्टं.

GRIFFIN, GRIFFON, *s.* कविकल्पित उक्तोशङ्खकायः सिंहप्रःकायो जनुविशेषः.

GRIFFIN-LIKE, *a.* पूड्वीकृतनुसरूपः -पी -पं or -सम्भावः -बा -वं.

GRIG, *s.* चबलशिलाः सुद्रुमलयालः, कुचिकाभेदः.

To GRILL, *v. a.* भञ्ज् (c. 6. भञ्जति, भञ्ज्), भृज् (c. 1. भञ्जते -जितुं), चञ्ज् (c. 1. चञ्जते -जितुं), तप् (c. 10. तापयति -यितुं), पष् (c. 1. पष्ति, पष्कुं).

GRILLED, *p. p.* भृष्टः -ष्टा -ष्टं, भञ्जितः -ता -तं, तापितः -ता -तं.

GRIM, *a.* चोरः -रा -रं, उग्रः -या -यं, दारुणः -या -यं, भयानकः -का -कं, रौद्रः -द्री -द्रं, कराटः -ला -लं, विकटः -टा -टं, कुत्सितः -ता -तं; 'in appearance' चोराकृतिः -ति -ति, उग्राकारः -रा -रं, उग्रमण्डपः -श्या -श्यं, उग्रदर्शनः -ना -नं, रौद्रदर्शनः -ना -नं, कुरूपः -पी -पं, अपरूपः -पी -पं, कदाकारः -रा -रं, दुर्दर्शनः -ना -नं, कुदृश्यः -श्या -श्यं.

GRIM-FACED, *a.* उग्रमुखः -खी -खं, चोरवदनः -ना -नं, कराटवदनः -ना -नं.

GRIMACE, *s.* वदनविकृतिः *f.*, मुखविकृतिः *f.*, मुखविकारः, मुखवैरूप्यं, मुखविरूपता, मुखवक्रता, वक्रमुखं, विकृतमुखं, वक्रास्यं, कुमुखं.

GRIMALKIN, *s.* वृद्धविडालः, वृद्धमजौरः, शीर्षविडालः.

GRIME, *s.* मलं, किट्टं, कल्कं, अमेध्यं, कलुषं, मालिन्यं.

To GRIME, *v. a.* मलिनं (nom. मलिनयति -यितुं), कलुषं (nom. कलुषयति -यितुं), मलेन दुष् (c. 10. दूषयति -यितुं).

GRIMED, *p. p.* मलिनितः -ता -तं, मलदूषितः -ता -तं, अमेध्यलिप्तः -प्रा -प्रं.

GRIMLY, *adv.* उग्रं, चोरं, दारुणं, भयानकं, रौद्रं, चोराकारेण.

GRIMNESS, *s.* चोरता, उग्रता -त्वं, रौद्रता, दारुण्यं, उग्राकारत्वं, कराटता, उग्रमुखत्वं, कराटमुखत्वं, कुदृश्यत्वं, कुरूपत्वं.

GRIMY, *a.* समलः -ला -लं, अमेध्याकः -क्ता -कं, कल्को -लिनी -लि (न्).

To GRIN, *v. n.* कुस्मि (c. 1. स्मयति -यितुं -स्मेतुं), कुस्मितं कृ, कु हस् (c. 1. हसति -सितुं), कुहामं कृ, विकृतं स्मि or हस्, विकृतमुखेन स्मि, मुखविकारेण हस्, कुस्मितं कृत्वा दनान् दृश् (c. 10. दर्शयति -यितुं), दनान् पृष् (c. 1. पृषेति -यितुं).

GRIN, *s.* कुस्मितं, कुहासः, कुहसितं, कुपिहसितं, विकृतस्मितं, विकृतहासः, वक्रस्मितं, दनदर्शनं, दनपथेयं.

To GRIND, *v. a.* (Commune by attrition) चूर्णं (c. 10. चूर्णयति -यितुं), प्रचूर्णं, विचूर्णं, चूर्णीकृ, पिष् (c. 7. पिनहि, पेधुं), निष्पिष्, विनिष्पिष्, प्रतिपिष्, उत्पिष्, मृद् (c. 9. मृद्नाति, मर्हितुं, c. 10. मदेयति -यितुं), चवमृद्, विमृद्, प्रमृद्, अभिमृद्, यद् (c. 7. सुयति, योतुं), खोदीकृ, खसद् (c. 10. खसयति -यितुं), गुग्गुद् (c. 1. गुग्गुहति, c. 10. गुग्गुयति -यितुं), कुद् (c. 10. कुद्वयति -यितुं).—(Sharpen by friction) पथेयेन निशो (c. 4. -यति -शानुं) or तित्ज् (c. 10. तेजयति -यितुं) or तीक्ष्णीकृ or तीक्ष्णपारीकृ.—(Rub one against another) घृष् (c. 1. घृषेति -यितुं), परस्परघर्षणं कृ; 'to grind the teeth,' दनान् दनेर निष्पिष् or घृष्, दनपथेयं कृ, खिद् (c. 1. खेडति -डितुं), दनखेडनं कृ.—(Oppress) बाष् (c. 1. बाधते -धितुं), पीड (c. 10. पीडयति -यितुं).

To GRIND, *v. n.* घेषणं कृ, चूर्णीभू, खोदीभू, सम्पिष्टीभू, खसडीभू.

GRINDER, *s.* (One who grinds) घेषणकारी *m.* (न्), घेषकः, घेषारः.—(Instrument for grinding) घेषणं -खी, घेषयन्त्रं.—(Tooth that chews) दाटा, चर्वणदन्तः, महादन्तः.

GRINDING, *s.* घेषणं, निमेषणं, चूर्णीकरणं, मर्दनं, विमर्दनं, कुट्टनं, चवहननं, घर्षणं; 'of the teeth,' दनपथेयं, खेडनं.

GRINDSTONE, *s.* (For grinding) घेषणं -खी -णिः *f.*, घेषणशिला, घेषणप्रस्तरः, घेषाकः, शिला, शिलापट्टः, खोदः.—(For sharpening) शाणः -खी, शानः, भ्रमः -भिः *f.*, शाणप्रस्तरः.

GRINNER, *s.* कुस्मितकारी *m.* (न्), कुस्मेरः, कुहासी *m.* (न्), विकृतहासी *m.*, विकृतमुखः, दनदर्शकः.

GRIP, *s.* (Grasp) सङ्ग्राहः, ग्रहः -हणं, मुष्टिसङ्ग्राहः, मुष्टिग्रहः, हस्तग्रहः, दृमीचहस्तग्रहः, धृतिः *f.*, हस्तधृतिः *f.*—(Squeeze, pressure) पीडा -डनं, निपीडनं.—(Handful) मुष्टिः *f.*

To GRIP, *v. a.* (Grasp) ग्रहं (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), सङ्ग्राहं, मुष्टिनां ग्रहं or सङ्ग्राहं, हस्तेन धृ (c. 1. धरति, धर्तुं), सङ्ग्राहं कृ.—(Close

- the fist) मुष्टि or हस्त बन्ध (c. 9. चप्राति, बन्ध), मुष्टिबन्ध कृ.—
(Squeeze) पीड (c. 10. पीडयति -यितुं), मम्पीड.—(Pain in the
bowels) अन्तवेदना कृ or जन् (c. 10. जनयति -यितुं).
- GRIPED, *p. p.* मुष्टिसङ्ग्राहपीडितः -ता -ते, हस्तपूतः -ता -ते.
- GRIPER, *s.* ग्राहकः, मुष्टिसङ्ग्राहकृत् *m.*—(Oppressor) परस्वग्राहकः,
बाधकः, पीडकः.
- GRIPES, *s. pl.* अन्तशूलं, नाडिशूलं, अन्तवेदना, जठरव्याधयः.
- GRISETTE, *s.* वणिक्पुत्री, वणिजः स्त्री or दुहिता *f.* (तृ), कन्या.
- GRISLINESS, *s.* उग्रता -न्तं, घोरता, दारुणता, रीदृता, क्रूरता.
- GRISLY, *a.* उग्रः -या -यं, घोरः -रा -रं, दारुणः -णा -यं, भयानकः -का
-कं, क्रूरः -रा -रं, करालः -ला -लं, घोरकृतिः -तिः -ति, उग्रव्यस्यः
-श्या -श्यं, उग्रदर्शनः -ना -नं, करालवदनः -ना -नं, कुदृश्यः -श्या -श्यं.
- GRIST, *s.* (Corn ground) गोधूमघूर्णं, गोधूमघोदः, पिष्टधान्यं, पिष्ट.—
(Corn for grinding) पेयणाय धान्यं, पेयणयोग्यं शस्यं, पेयणीयधान्यं,
पञ्चस्यम् एकधारं येषु शक्यते.
- GRISTLE, *s.* तरुणास्थि *n.*, कोमलास्थि *n.*, उपास्थि *n.*, शिपिलास्थि *n.*,
मन्थिवन्धनं, दृढमांसं.
- GRISTLY, *a.* तरुणास्थिमयः -यी -यं, कोमलास्थिमान् -मती -मत् (तृ),
उपास्थिसमभावः -या -वं.
- GRIT, *s.* (Sand, gravel) शकैरा, चूर्णसखः, शिलासखः, चूर्णे -थी,
बालुका.—(Coarse part of meal) शकुशकैरा, घनशकुः *m.*, शकुपनः.
- GRITTYNESS, *s.* शकैरीयता, शकैरावह्यं, सशकैरन्तं.
- GRITTY, *a.* शकैरीयः -यी -यं, शकैरावान् -वती -वत् (तृ), शकैरिकः
-की -कं, शकैरिलः -ला -लं, सशकैरः -रा -रं.
- GRIZZLE, *s.* (Gray colour) धूमरः, धूसरवर्णः, पांशुवर्णः.
- GRIZZLY, *a.* ईषडूसरः -रा -रं, ईषट्पांशुवर्णः -णी -थी, ईषट्पागः -खुः -खु,
शुक्रकृष्णः -ष्णा -ष्णं, 'grizzly bear,' पृथ्वीरूपवर्णविशिष्टो बृहदृक्षः.
- TO GROAN, *v. n.* वेदनापहतत्वाद् दीर्घनादं कृ or दीर्घरावं कृ or दीर्घं
निःश्वस्य or निश्वासं (c. 2. -श्वासति -तुं) or दीर्घं रु (c. 2. रति, रयितुं)
or नद् (c. 1. नदति -दितुं) or क्रुण (c. 1. क्रोशति, क्रोष्टुं), दुःखार्त्तत्वाद्
दीर्घपिच्छारं कृ, आर्त्तनादं कृ, आर्त्तरावं कृ, आर्त्तवद् दीर्घं नद् or सन्
(c. 1. सनति -नितुं) or पिसन्, or निहन्, सननं कृ, दीर्घनिश्वासं कृ,
गम्भीरनादं कृ, गम्भीरनिश्वासं कृ.
- GROAN, *s.* आर्त्तनादः, आर्त्तरावः, दुःखार्त्तस्य दीर्घनादः or दीर्घरावः or
दीर्घपिच्छारः, दीर्घनिश्वासः, दीर्घनिःश्वासः, सदीर्घनिश्वासो गम्भीरनादः,
सीलारः, सीलकृतं, सीलारः, सननं, परिदेवनं -वितं.
- GROANING, *part.* वेदनापहतत्वाद् दीर्घनादो -दिनी -दि (न्) or दीर्घनि-
श्वासी &c.
- GROANING, *s.* दीर्घनादकरणं, आर्त्तनादः, दीर्घनिश्वासितं, सननं.
- GROAT, *s.* तावमुद्राविशेषः.
- GROCE, *s.* उपस्करादिविक्रेता *m.* (तृ), मिश्राद्यादिविक्रयी *m.* (न्), शुष्कफ-
लादिविक्रेता *m.*, शकैरादिविक्रयी *m.*
- GROCEAN, *s.* मिश्राद्यादि *n.*, उपस्करादिद्रव्यं, शुष्कफलादि *n.*, शकैरादिद्रव्यं.
- GROG, *s.* मदिरा, सुरा -री, वारुणी, शीघ्रः *m.* -पु *n.*, ग्राव.
- GROG-DRINKER, *s.* सुरापः -पी, शुष्कसापी *m.* -यिनी *f.*, शीघ्रपः.
- GROIN, *s.* बंधणः -थं, वाटः, ऊरुसन्धिः *m.*, सक्थिसन्धिः *m.*
- GROOM, *s.* अघपालः -लकः, सायी *m.* (न्), पालकः, भोगपालः, भोगिकः,
चारकः, अश्वारथः -सकः, अश्वसेवकः, किरातः.
- TO GROOM, *v. a.* अघलोम मृन् (c. 2. नाहि -हुं), अघं पाल् (c. 10. पाल-
यति -यितुं).
- GROOVE, *s.* शुषिरं, दीर्घशुषिरं, दीर्घरेखाकूपेण सनितं शुषिरं, दीर्घगर्तः,

- दीर्घकुहरं, दीर्घशून्यं, सम्भरेखा, सम्भसीता.
- TO GROOVE, *v. a.* शुषिरकृ, दीर्घरेखाकूपेण सन् (c. 1. सनति -नितुं) or
उत्सन्, दीर्घशुषिरं कृ, दीर्घरेखां कृ, सीतां कृ.
- TO GROPE, *v. a.* and *n.* तमसि or अन्धकारे परामृशं (c. 6. -मृशति
-मृष्टुं) or परिमृशं, तमसि परीक्षं (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं) or अन्वियं (c. 4.
-इयति, c. 1. -इच्छति -क्षितुं) or निरूपं (c. 10. -रूपयति -यितुं), तमः
प्रविश्य हस्तेन परीक्षं or निरूपं, निरूपणार्थं or हस्तपरामर्शार्थं तमः
प्रविशं (c. 6. -विशति -वेष्टुं) or तमःप्रवेशं कृ.
- GROPER, *s.* अन्धकारे हस्तपरामर्शकारी *m.* (न्), तमसि परीक्षकः or
निरूपकः, तमःप्रवेशकः.
- GROPING, *s.* अन्धकारे हस्तद्वारेण परामर्शः, तमसि हस्तेन जिज्ञासा or अन्वेषणं
or निरूपणं.
- GROSS, *a.* (Bulky) स्थूलः -ला -लं, स्थूलकायः -या -यं, गृहन् -हती
-हत् (न्), बृहदङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.—(Fat, corpulent) पोतः -ना -नं, पोषरः
-रा -रं, मेदस्वी -स्विनी -स्वि (न्), गृहलक्षिः -क्षिः -क्षि.—(Coarse,
thick, not fine) घनः -ना -नं, स्थूलः -ला -लं, समृद्धः -द्धा -द्धं,
सान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, निविडः -डा -डं, निरन्तरः -रा -रं, नीरन्धः -न्धा -न्धं,
स्यानः -ना -नं.—(Indelicate, vulgar) अशुद्धः -द्धा -द्धं, अवाच्यः -च्चा
-च्चं, गह्वः -ह्वी -ह्वी, कुत्सितः -ता -तं, असभ्यः -भ्या -भ्यं, घाम्यः -म्या
-म्यं, नीचः -चा -चं.—(Unrefined, impure) अशिष्टः -ष्टा -ष्टं, अविनयः
-या -यं, अविनीतः -ता -तं, अपरिष्कृतः -ता -तं, दुर्मेय्यादः -दा -दं, अमेध्यः
-ध्या -भ्यं, मलोमसः -सा -सं.—(Great, excessive) अत्यन्तः -न्ता -न्तं,
अति or सु or महा prefixed; as, 'a gross blunder,' अतिदोषः.
—(Disgraceful) अयशस्करः -री -रं, लज्जाकरः -री -रं.—(Dull)
मन्दः -न्दा -न्दं, मृदः -टा -टं, जडः -डा -डं; 'gross measurement,'
स्थूलमानः 'gross ignorance,' घनाज्ञानं; 'gross darkness,'
अन्धतमसः, अन्धतामसं.
- GROSS, *s.* (The bulk, chief part) प्रधानभागः, प्रधानांशः, अधिकभागः,
स्थूलांशः, बहुतरभागः, साकल्यं, सामर्थ्यं, समुदायः, समासः, समस्तः *f.*;
'in the gross,' साकल्येन.—(Twelve dozen) द्वादशद्व्यंशकं,
एकशतं चतुश्चत्वारिंशतं.
- GROSSLY, *adv.* (Coarsely, not finely) स्थूलं, घनं, सान्द्रं, निविडं.—
(Not delicately) अशुद्धं, असभ्यं, अशिष्टं, अविनीतं, विनयविरोधेन,
मय्यादाविरुद्धं.—(Greatly, enormously) अत्यन्तं, अतिशयेन, अति-
मात्रं, अति or महा prefixed; as, 'grossly indecent,' अतिगहितः
-ता -तं; 'grossly criminal,' महापातकी *m.* (न्).
- GROSSNESS, *s.* (Bulkiness) स्थूलता, स्वील्यं, बृहत्त्वम्.—(Fatness) शरी-
रस्थूलता, स्थूलकायत्वम्, पीनता, मेदस्विता.—(Density) घनता, सान्द्रता,
स्थूलत्वं, नैविड्यं, नीरन्ध्यं, स्यानं, स्यानता.—(Coarseness, want of
refinement) अशुद्धता, अशुद्धिः *f.*, अशिष्टता, असभ्यता, अविनयः,
अविनीतत्वं, अमय्यादा, गह्वता, अमेय्याता.—(Enormity) घनता,
अतिरिक्ता, आधिक्यं, गाढता, महत्त्वम्.
- GROT, GROTO, *s.* (Cave) कन्दरः -रा, गह्वरं -री, कुहरं, शैलरन्ध्रं, गुहा,
शैलविषरं.—(Natural grotto) देवस्यार्त-तकं, देवस्यार्तविलः.—(Arti-
ficial) क्रीडाकन्दरः, क्रीडागह्वरं, कुञ्जः, कुञ्जकुटीरः.
- GROTESQUE, *a.* अपरूपः -पा -पी -यं, असङ्गतरूपः -पा -यं, हास्यरूपः -पा
-यं, असङ्गताकारः -रा -रं, कदाकारः -रा -रं, हास्यः -स्या -स्यं, विषमः
-मा -मं, विलक्षणः -था -थं.
- GROTESQUELY, *adv.* असङ्गतरूपेण, हास्यरूपेण, विषमं, असङ्गतं.
- GROTESQUENESS, *s.* अपरूपता, असङ्गता, हास्यता, विषम्यं.
- GROUND, *s.* (Earth) भूमिः *f.*, भूः *f.*, मही, पृथिवी, पृथ्वी, धरणी, धरा,

वसुधा, धिति: *f.*, अपनि: *f.* -नी, उष्ट्री, मेदिनी, वसुमती, वसुन्धरा, धारिणी, द्योती -*धि:* *f.*, द्योधि: *f.*—(Surface of the earth) भूतलं, महीतलं, महीपृष्ठं, भूपृष्ठं, पृथिवीतलं, क्षितिगतलं, क्षीपितलं, क्षितिपीठं, धरोपस्थः—(Land, estate) भूमि: *f.*, क्षेत्रं—(Foundation, basis of any thing) मूलं, उपरम्भः, उपस्तम्भः, वस्तु—(Fundamental cause, reason) हेतु: *m.*, आदिहेतु: *m.*, कारणं, आदिकारणं, निमित्तं, निदानं, प्रयोजनं, उपपत्ति: *f.*—(First principle) तत्त्वं—(Ground for the site of a house) गृहभूमि: *f.*, वेशभू: *f.*, भित्तिमूलं, तल्लिम्, कुट्टिमं, वास्तु: *m.*, पोतः, गृहपोतकः, गृहप्रतिष्ठा—(Soil) मृत् *f.*, मृत्तिका, मृदा, मृत्तखडः—(Field of action) रणभूमि: *f.*, रणक्षेत्रं—(First colour) आदिवर्णः—(First form) प्रथमसंस्कारः, 'to gain ground,' वृष् (c. 1. वर्धते -रिन्तुं), प्रवृष्, उन्नोन्नरं वृष्: 'lose ground,' क्षि in pass. (क्षीयते), क्षपि in pass. (-चीयते), ज्ञाने: ज्ञानेर् नित्यं (c. 1. -चञ्चते -रिन्तुं).

To ground, *v. a.* (Lay on the ground) भूमी न्यस् (c. 4. -सस्यति -क्षिन्तुं) or निधा (c. 3. -दधाति -धातुं)—(Fix, found) मूलं न्यस् or स्था in caus. (स्थापयति -यितुं) or प्रतिष्ठा; often expressed by मूलः -ला -लं in comp.; as, 'faith grounded on knowledge,' ज्ञानमूलः प्रत्ययः—(Settle in rudiments of knowledge) विद्यारम्भान् or विद्यातत्त्वानि शिक्ष (c. 10. शिक्षयति -यितुं); 'in grammar,' व्याकरणारम्भान् शिक्ष.

To ground, *v. n.* (As a ship) उत्कूल (nom. उत्कूलयति -यितुं), उत्कूलोभू. Ground, *p. p.* (Reduced to powder) वृण्णिः -ता -तं, वृणीकृतः -ता -तं, पिष्टः -ष्टा -ष्टं, निष्पिष्टः -ष्टा -ष्टं, समिष्टः -ष्टा -ष्टं, मर्दितः -ता -तं, विमर्दितः -ता -तं, मृदितः -ता -तं, परिमृदितः -ता -तं, द्योदितः -ता -तं, द्योदीकृतः -ता -तं, द्युगः -द्या -द्यं, सखिदतः -ता -तं, गुहिदतः -ता -तं, रूपितः -ता -तं, र्घितः -ता -तं, पृष्टः -ष्टा -ष्टं.

Grounded, *p. p.* (Run aground) उत्कूलितः -ता -तं; 'grounded on the rudiments of knowledge,' सुशिक्षितविद्यारम्भः -म्भा -भ्यः; 'in grammar,' स्वधीतव्याकरणः -द्या -द्यं.

GROUND-FLOOR, *s.* गृहस्य अधःकोशः *m. pl.* or भूमिभाः शाला: *f. pl.* or भूमिषो भागः or भूमिभभागः, गृहतलं, गृहतल्लिम्, गृहकुट्टिमं.

GROUND-IVY, *s.* नीलपुष्पः सुद्रुलताविशेषः.

GROUNDLESS, *a.* निर्मूलः -ला -लं, जमूलः -ला -लं -लकः -का -कं, निर्हेतुः -तुः -तु, जहेतुकः -का -कं, निष्प्रयोजनः -ना -नं, निनिमित्तः -न्ना -न्नं, निष्कारणः -द्या -द्यं, अनर्थकः -का -कं; 'groundless charge,' मिथ्या-भियोगः; 'groundless enmity,' शुष्कवैरं.

GROUNDLESSLY, *adv.* निष्कारणं, अकारणं, हेतुना विना, हेतुं विना, निष्प्रयोजनं, कारणं विना, प्रयोजनं विना, मिथ्या.

GROUNDLESSNESS, *s.* अहेतुता, निर्हेतुता, निष्कारणत्वं, अकारणं, निर्मूलत्वं, निनिमित्तत्वं.

GROUND-PLOT, *s.* गृहभूमि: *f.*, वेशभू: *f.*, वास्तु: *m.* -स्तु, कुट्टिमं, तल्लिम्.

GROUND-RENT, *s.* भूमिकरा, भूमिशुल्कं -त्वं, भूस्वामिदासः शुल्कं.

GROUND, *s. pl.* (Dregs) मलं, किट्टं, उज्जिष्टं, शेषं, सलं, कल्कं, कलङ्कः, ससारः.

GROUNDSEL, *s.* सुद्रुपक्षितान्ध्र औपधिभेदः.

GROUNDSEL, *s.* देहली, गृहापग्रहणी, गृहतटी.

GROUNDWORK, *s.* मूलं -लत्वं, आरम्भः, प्रारम्भः, आदिकर्म्यं *n.* (नं), मूलकर्म्यं *n.*

GROUP, *s.* सङ्घः, समूहः, सङ्घातः, समुदायः, समवायः, सञ्चयः, गणः, गुल्मः, गुल्मः -ज्यकः, गुल्मः, सवकः, औषः, वृन्दः; 'a group of people,' जनसमूहः, जनौषः, जनसङ्घः, जननियहः, जनता; 'of houses,' सञ्चयनं.

सञ्चयितः *f.*, चतुःशालं; 'of flowers,' पुष्पगुल्मः; 'in groups,' सङ्घशम्, गुल्मशम्.

To group, *v. a.* सङ्घशः कृ, एकच कृ, एकीकृ, सङ्घीकृ, सम्हीकृ, गुल्मीकृ, वृन्दीकृ, गणीकृ, सचि (c. 5. -चिन्तति -चेतुं).

GROUPED, *p. p.* कृतसङ्घः -ङ्गा -ङ्गं, कृतसमूहः -हा -हं, गणीभूतः -ता -तं.

GROUSE, *s.* वन्यपक्षिभेदः, जङ्गलप्रियः कृष्णवर्णः पक्षिभेदः.

GROUT, *s.* (Coarse meal) घनशुक्रु: *m.*—(Lees) उज्जिष्टं, शेषं, किट्टं, ससारः.

GROVE, *s.* वनं, उपवनं, काननं, विपिनं, वृक्षपाटिका, वृक्षजालं, वनिका, वनान्तः, आरामः, गहनं, अरण्यं, अटवि: *f.* -वी, वृक्षखरं, वृक्षछाया, प्रपावनं; 'a grove near a house,' गृहारामः, निष्कुटः; 'a number of groves,' वन्या, वनसमूहः.

To GROVEL, *v. n.* कोटयद् भूमौ मृष (c. 1. मर्षति, समुं), सपेयद् उरमा चल् (c. 1. चलति -लितुं), उरोगमनं कृ—(Act in a mean manner) नीचवत् or अधमवत् or अपकृष्टवत् or निकृष्टवद् आचर (c. 1. -चरति -रितुं), तुच्छीभू.

GROVELING, *part. or a.* (Creeping) भूमौ मवी -धिणी -वि (नं) - (Abject) नीचः -चा -चं, अधमः -मा -मं, निकृष्टः -ष्टा -ष्टं, अपकृष्टः -ष्टा -ष्टं, कृष्णः -द्या -द्यं, अधमाचारः -रा -रं, क्षुद्रः -द्रा -द्रं, तुच्छः -च्छा -च्छं.

To grow, *v. n.* (As a plant) रुह (c. 1. रोहति, रोतुं), प्ररुह, संरुह, स्फुद् (c. 6. स्फुटति -टितुं), फुब् (c. 1. फुवति -वितुं); 'the lotus does not grow on the top of mountains,' न पर्वताग्रे नलितो प्ररोहति—(Increase) वृष् (c. 1. वर्धते -रिन्तुं), विवृष्, संवृष्, सविवृष्, प्रवृष्, परिवृष्, संविवृष्, एष (c. 1. एषते -रिन्तुं), समेष, क्षुष् (c. 5. क्षुप्नोति, c. 4. क्षुप्यति, सर्धितुं), उपषि in pass. (-चीयते), ष्ये (c. 1. प्यायते, प्यातुं), आष्ये, पुष् (c. 4. पुष्यति, पोष्टुं), स्फाप् (c. 1. स्फायते -रिन्तुं), आस्फाप्, वृद्धिम् इ (c. 2. रति -रुं) or या (c. 2. याति -रुं), स्फीतीभू—(Extend) विसृ in pass. (-स्तीर्यते), व्याप् (c. 5. -जामोति -आतुं), विततीभू—(Improve) आगमं कृ; 'in knowledge,' विद्यागमं कृ, विद्याप्राप्तिं कृ—(Become) भू, सम्भू, जन् (c. 4. जायते) 'to grow fat,' स्थलीभू, पीवरीभू, पुष्टीभू; 'to grow lean,' कृशीभू, कृशान्नः -न्नी -न्नं भू—(Proceed from, arise) जन्, उपजन, प्रजन, सञ्जन, विजन, अभिजन, उत्पद् (c. 1. -पद्यते -पन्तुं), उदि (c. 1. -अयति -रन्तुं), उद्ग, प्रभ, सम्भू—(Grow up, arrive at manhood) प्रौढीभू, जतीतशेषः -पा -वं भू—(Grow old) जृ (c. 4. जीर्यति, जरितुं -रितुं), जोषीभू.

To grow, *v. a.* (Cause to grow) रुह in caus. (रोपयति -यितुं) निरुह, संरुह, वृष् in caus. (वर्धयति -यितुं).

GROWER, *s.* रोपयिता *m.* (नृ), वर्धकः; 'of trees,' वृक्षरोपयिता *m.*

GROWING, *part.* (As a plant, &c.) रोहर् -हिणी -हि (नं), रुहः -हा -हं, प्रजनिष्णुः -घ्नुः -घ्नु, उद्भवः -वा -वं or प्रभवः -वा -वं or भवः -वा -वं or जः जा जं or उत्पद् -त्पा -त्यं or जातः -ता -तं or भूः भू in comp.; as, 'growing in water,' जलरुहः -हा -हं, जलरुद् *m. f. n.* (हं), जलोद्भवः -वा -वं, जलजः -जा -जं -जातः -ता -तं, जलभूः -भूः -भु; 'growing on the rocks,' शिलाभवः -वा -वं, शिलोत्पद् -त्पा -त्यं, शिलाजः -जा -जं; 'growing on the head,' शिरोरुहः -हा -हं—(Increasing) वर्धमानः -ना -नं, वर्धी -धिनी -धि (नं), वर्धनः -नी -नं, वर्धिष्णुः -घ्नुः -घ्नु, रथमानः -ना -नं, उपजीयमानः -ना -नं, यिसीर्यमाणः -द्या -द्यं, विजृम्भाणः -द्या -द्यं; 'growing in size,' वर्धमानशरीरः -रा -रं, प्रजीयमानावयवः -वा -वं; 'growing old,' जीर्यन् -र्यन्ती -र्यन्त (नं).

GROWL, *s.* गर्जनं, गर्जितं, पुष्परा, धर्धरितं, भयणं, रायणं, रुतं.

To GROWL, v. n. गर्जे (c. 1. गर्जति-र्जितुं), अभिगर्जे, परिगर्जे, गर्जनं कृ, घुरघुरां कृ, भय (c. 1. भयति-यितुं), रे (c. 1. रायति, रातुं), घुर (c. 6. घुरति-रितुं).

GROWN, p. p. रुढः-दा-ढं, वर्धितः-ता-तं, प्ररुढः-दा-ढं, संवर्धितः-ता-तं, प्रवृद्धः-डा-डं, उपचितः-तां-तं, एधितः-ता-तं, सवेधितः-ता-तं, समृद्धः-डा-डं, स्फीतः-ता-तं, आष्यायितः-ता-तं, वृंहितः-ता-तं.—(Produced) जातः-ता-तं, उत्पन्नः-चा-चं, उपजातः-ता-तं.—(Grown in size) वर्धितदेहः-हा-हं, प्ररुढकायः-या-यं.—(Full grown) प्रौढः-दा-ढं, प्रौढशरीरः-रा-रं, प्रवृद्धः-डा-डं, गतशैशवः-चा-चं, अतीतशैशवकालः-ला-लं, वयःप्राप्तः-मा-मं, वृद्धः-डा-डं.

GROWTH, s. रुढिः *f.*, प्ररुढिः *f.*—(Increase) वृद्धिः *f.*, वर्धनं, विवृद्धिः *f.*, विवर्धनं, प्रवृद्धिः *f.*, वृद्धिः *f.*, उपचयः, स्थातिः *f.*, स्फीतिः *f.*, अभ्युदयः, समृत्त्यानं, आष्यायनं, विसारः, व्याप्तिः *f.*—(Production) उत्पत्तिः *f.*, उत्पादनं, जननं *n.* (नं), जननं, प्रजननं, उद्भवः, प्रभवः—(Improvement) वृद्धिः, आगमः—(Full growth) प्रौढिः *f.*, प्रौढता, प्रवृद्धता.

To GRUB, v. n. खनं (c. 1. खनति-नितुं); 'grub up,' उत्खनं, प्रोत्खनं. *GRUB, s.* कोटः, कृमिः *m.*, कोटखिन्नः, कोटाखनं, कोशस्थः—(Dwarf, short, thick man) यामनः, खर्चः, ह्रस्वमूलः.

GRUBBER, s. खनकः, खनिता *m.* (नृ).—(Instrument) खनित्रं, खात्रं.

To GRUBBLE, v. n. अन्धकारे हस्तेन परामृशं (c. 6. मृशति-मृष्टुं) or खालभं (c. 1. -लभते-लभ्युं) or स्पर्शेन निरूपं (c. 10. -रूपयति-यितुं).

To GRUDGE, v. a. and n. (Envy) असूय (nom. असूयति-ते-यितुं), ईर्ष्यं (c. 1. ईर्ष्यति-र्ष्यतुं), स्पृहं (c. 10. स्पृहयति-यितुं), अभिलषं (c. 1. -लपति, c. 1. -लपयति-यितुं), न सहं (c. 1. सहते, सोढुं), न मृषं (c. 4. मृषति, मृषितुं), मात्सर्यं कृ—(Give or take unwillingly) अकामतम् or अकामेन or अनिच्छातो दा or ग्रहं (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं).—(Do any thing reluctantly or grudgingly) अकामतम् or अनिच्छातम् or दुःसेन or कुक्षेण or सामर्थ्यं or असूयया किञ्चित् कृ—(Refuse) प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति-तुं).—(Complain, murmur) विलपं (c. 1. -लपति-यितुं).

GRUDGE, s. (Malice, ill-will) मात्सर्यं, असूया, असूयस्या, ईर्ष्या, द्रोहः, द्रोहचिन्तनं, दुष्टभावः—(Enmity) वैरं, वैरिता, वैरभावः—(Hatred) द्वेषः, विद्वेषः, विद्विष्टता, दीर्घद्वेषः, चिरद्वेषः, द्वेषता.

GRUDGINGLY, adv. सामर्थ्यं, असूयया, असूययया, मात्सर्येण, समात्सर्यं, दुष्टभावेन, अकामतम्, अकामं-मेन, अनिच्छातम्, दुःसेन, कुक्षेण, कातव्येण.

GRUEL, s. काष्ठलिकः—(Rice-gruel) यषागुः *f.*, आणा, तरला, विलेपी, उषिका, सिद्धजलं—(Sour gruel) आरनालं-लकं, सीथीरं, कुन्मासं, कुन्मासः, कुन्मापाभिषुतं, अभिषयं, अभिषुतं, काष्ठिका-कं, काष्ठिकं, काष्ठीकं, कुजलं, पान्याग्नं, सवनिशोभं.

GRUFF, a. कर्कशशब्दः या-यं, कर्कशः-शा-शं, रुखः-खा-खं, परुषः-पा-पं, निष्ठुरः-रा-रं, कटुः-टु-टु-टु, कठोरः-रा-रं, कठिनः-ना-नं—(As tone) मन्दः-न्दा-न्दं, आमन्दः-न्दा-न्दं, गम्भीरः-रा-रं; 'a gruff voice,' गम्भीरस्वरः.

GRUFFLY, adv. कर्कशं, रुखं, परुषं, निष्ठुरं, कठिनं, कठोरं, मन्दं.

GRUFFNESS, s. कर्कशत्वं-ता, कर्कश्यं, रुखता, रोष्यं, परुषता, निष्ठुरत्वं, नैष्ठुर्यं, कटुत्वं, कठोरता, कठिन्यं, सभावकटुता—(Of tone) मन्दता, गम्भीरता, गाम्भीर्यं.

To GRUMBLE, v. n. (Make a low, harsh sound) गर्जे (c. 1. गर्जति-र्जितुं), परिगर्जे, गर्जनं कृ, स्तनं (c. 1. स्तनति-नितुं), स्तनितं कृ, घुरं (c. 6. घुरति-रितुं), गुञ्जं (c. 1. गुञ्जति-ञ्जितुं), मन्दशब्दं कृ, गम्भीरशब्दं कृ—(Complain discontentedly) असन्तुष्टत्वाद् विलपं (c. 1. -लपति-

-यितुं) or परिदेयं (c. 1. -देयते-यितुं).

GRUMBLER, s. असन्तुष्टत्वाद् सदापरिदेयी *m.* (नं), असन्तुष्टजनः.

GRUMBING, s. गर्जनं, गर्जितं, परिगर्जनं, स्तनितं, स्तननं, मन्दशब्दः, गम्भीरशब्दः, गम्भीरनादः, गम्भीरध्वनिः *m.*, गम्भीरशब्दः—(Sound of complaint) परिदेवनं-वितं, विलपनं.

GRUMBING, part. गम्भीरनादी-दिनी-दि (नं), मन्दशब्दकारी-रिणी-रि (नं).

GRUME, s. गुल्मः, पिशुः-खडं, घनता; 'of blood,' रक्तगुल्मः, घनलोहितं.

GRUMOUS, a. पिशुभूतः-ता-तं, घनीभूतः-ता-तं, श्यानः-ना-नं, सान्द्रः-न्दा-न्दं, गुल्मी-न्मिनी-न्मि (नं); 'grumous blood,' घनलोहितं.

To GRUNT, v. n. शूकरवदं वर्धितं कृ or कण्ठनादं कृ or गम्भीरनादं कृ, गर्जं (c. 1. गर्जति-र्जितुं), घुरघुराशब्दं कृ.

GRUNT, GRUNTING, s. वर्धितं, शूकरनादः, शूकरगर्जितं, शूकरस्य कण्ठनादः or गम्भीरनादः.

GRUNTING, s. शूकरश्रावकः, शूकरशिशुः *m.*, बालशूकरः.

GUARANTY, s. (One who is surety for another) प्रतिभूः *m.*, प्रतिनिधिः *m.*, मध्यस्थः—(Security) प्रातिभाष्यं, पारिभाष्यं, प्रात्ययिकः, प्रत्ययकारिणी, लग्नकः, बन्धकः.

To GUARANTEE, p. a. प्रतिभूः or प्रतिनिधिः भू, प्रातिभाष्यं कृ, पारिभाष्यं कृ, लग्नकं or प्रात्ययिकं or बन्धकं दा, प्रत्ययं कृ.

To GUARD, v. a. and n. रक्षं (c. 1. रक्षति-रक्षितुं), अभिरक्षं, परिरक्षं, संरक्षं, प्रतिरक्षं, पालं or पा (c. 10. पालयति-यितुं), c. 2. पाति-तुं, अनुपालं, परिपालं, प्रतिपालं, सम्पालं, अभिपालं, उपपालं, गुपं (c. 1. गोपायति, गोपं, c. 10. गोपयति-यितुं), अनुगुपं, अभिगुपं, प्रगुपं, अभिसङ्गुपं, वै (c. 1. चायते, चातुं), परिचं, सन्तं, सवं (c. 1. सवति-यितुं), पयोप in des. (-ईषति-स्मितुं), परिप्रापं—(Ward off) वृ (c. 10. वारयति-यितुं), निवृ—(Guard against) अवधा (c. 3. -धत्ते-धातुं), अवहितः-ता-तं भू, सावधानः-ना-नं भू, अवधानं कृ; 'guard against avarice,' लोभात् सावधानो भव—(Keep guard) रक्षां कृ, रक्षार्थं जागृ (c. 2. जागर्ति, जागरितुं).

GUARD, s. (Act of guarding) रक्षणं, रक्षा, रक्षणः, पालनं, चाणं, गुमिः *f.*, गोपनं, अचनं—(A sentry) रक्षकः, रक्षी *m.* (नं), सैन्यः, सैनिकः, सेनारक्षः, परिचरः, उपरक्षणं, परिधिस्थः, रक्षिवर्गः, अनीकस्थः, सञ्जनं; 'captain of the guards,' गुल्मस्थानाधिकारी *m.* (नं), गुल्मस्थानाधिपः, रक्षाधिकृतः—(That which protects any part of the body from injury) चाणं, वै affixed, वारणं; 'a finger-guard,' अङ्गुलिचाणं, अङ्गुलिचं; 'guard for the arm in shooting,' गोधा, तलं-ला, न्यापातवारणं; 'to stand on one's guard,' सावधानः-ना-नं or सचेतनः-ना-नं स्या or भू; 'be on your guard,' सावधानो भव, सावहितो भव.

GUARD-ROOM, s. उद्घाटः, रक्षकाणां वासगारं, सैन्यस्थानं, सैनिकशाला.

GUARDABLE, a. रक्षणीयः-या-यं, रक्ष्यः-रक्ष्य-रक्ष्यं, पालनीयः-या-यं.

GUARDED, p. p. रक्षितः-ता-तं, अभिरक्षितः-ता-तं, पालितः-ता-तं, उपपालितः-ता-तं, गुप्तः-ना-नं, गोपायितः-ता-तं, जातः-ता-नं चाणः-ता-यं, अधितः-ता-तं—(Cautious) अवहितः-ता-तं, सवहितः-ता-तं, सावधानः-ना-नं.

GUARDEDLY, adv. सावधानं, अवधानेन, अवहितं, सवहितं, सुधिभूय.

GUARDEDNESS, s. अवधानता, सावधानता, सवहितत्वं, समीक्षकारित्वं.

GUARDER, s. रक्षकः, रक्षी *m.* (नं), परिरक्षी *m.*, रक्षिता *m.* (नृ), पालयिता *m.*

(नृ), पालकः, पालः-लो *m.* (नं), गोधा *m.* (नृ), गोपः-पकः, गोपायकः,

गोपी *m.* (नं), गोपिलः, वाता *m.* (नृ), पः in comp.

GUARDFUL, a. सावधानः-ना-नं, अवहितः-ता-तं, सवहितः-ता-तं.

GUARDIAN, *s.* पालकः, प्रतिपालकः, रक्षकः, गोत्रा *m.* (नृ), पालः, नायः, अध्यक्षः.—(Of an orphan) पितृस्थानः-नीयः, मातृपितृस्थानः, नायः, 'guardian deity,' लोकपालः-लकः.

GUARDIANSHIP, *s.* रक्षणं, रक्षा, रक्षकत्वं, पालकत्वं, रक्षितृपदं.

GUARDSHIP, *s.* रक्षणं, रक्षा, पालनं, चारणं, गुप्तिः *f.*, गोपनं.

GUDGEON, *s.* वडिशङ्खरेण सुग्रहणीयः सुद्रुमत्यभेदः.—(A person easily cheated) सुवचनीयः, सुप्रतारणीयः.

GUERDON, *s.* फलं, प्रतिफलं, पारितोषिकं, वेतनं.

To GUESS, *v. a. and n.* अनुमा (c. 2. -माति, c. 4. -मायते, c. 3. -मिमीते -मातुं), तर्क (c. 10. तर्कयति -यितुं), वितर्क, ऊह (c. 1. ऊहते -हितुं), स्वगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), शङ्क (c. 1. शङ्कते -ङ्कितुं), अनिर्णयपूर्वम् अनुभू, अनिश्चयपूर्वम् निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं) or प्रदृश् (c. 1. -पश्यति -दृष्टुं) or विवेचनां कृ or मन् (c. 4. मन्थते, मन्तुं).

GUESS, *s.* अनुमानं, अनुमितिः *f.*, अनुमानोक्तिः *f.*, वितर्कः-केण, ऊहा-हनं, शङ्का, अनुभवः, अनुभूतिः *f.*, अनिश्चयपूर्वम् निरूपणं, अनिर्णयपूर्वा विवेचना, अदृढप्रमाणः परामर्शः, स्वगतिः, उपलब्धिः *f.*, उपलब्धः.

GUESSED, *p. p.* अनुमितः -ता-तं, वितर्कितः -ता-तं, शङ्कितः -ता-तं.

GUESSER, *s.* अनुमाता *m.* (नृ), अनुमानकर्त्ता *m.* (नृ), विवर्ककः.

GUEST, *s.* अतिथिः *m. f.* -थी *f.*, सभ्यागतः, सभ्यागतजनः, गृहाभ्यागतः, गृहागतः, आगन्तुः *m. f.*, आगन्तुः, आगन्तुकः-का-कं, सावेशिकः-को-कं, प्रापुयः, प्रापुणिकः, प्रपुण्यः, माङ्गलिकः, 'proper for a guest,' आतिथ्यः-थ्यी-थ्यं, आतिथेयः-थी-थं.

GUEST-CHAMBER, *s.* अतिथिशाला, अतिथिसत्कारयोग्या शाला.

GUEST-RITE, *s.* अतिथिसत्कारः-सत्क्रिया, अतिथिक्रिया, अतिथिमेवा.

To GUGGLE, *v. n.* See GURGLE.

GUIDANCE, *s.* नयः, नायः, नीतिः *f.*, प्रणयनं, नेतृत्वं, विनियमः, पथदर्शनं.—(Direction) निर्देशः, निदेशः, उपदेशः, शास्तिः *f.*, शामनं, अनुशास्तिः *f.*, अनुशासनं, विधानं, 'good guidance,' सुनयः, सुनीतिः *f.*

To GUIDE, *v. a. n.* (c. 1. नयति, नेतुं), जानी, समानी, मार्गं or पथं दृश् (c. 10. दर्शयति -यितुं), गम् (c. 10. गमयति -यितुं).—(Direct) निर्दिष्ट (c. 6. -दिशति -देष्टुं), उपदिष्ट, उद्दिष्ट, शास् (c. 2. शास्ति, शास्ति), अनुशास्, समनुशास्, प्रणी, विनियम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), विधृ (c. 10. -धारयति -यितुं), विधा (c. 3. -दधाति -धातुं).

GUIDE, *s.* नेता *m.* (नृ), नायकः, नेत्रः, पिनेता *m.* (नृ), पथदर्शकः, मार्ग-दर्शकः, दर्शकः, दर्शयिता *m.* (नृ), प्रदर्शकः, निर्देश *m.* (नृ), निर्देशकः, उपदेशकः, उपदेशी *m.* (नृ), उपदेशकः, देशकः, उपदेश *m.* (नृ), आदेश *m.*, पथिकः, सचारकः, शासिता *m.* (नृ), शास्ता *m.*, अनुशासकः, अध्यक्षः.

GUIDED, *p. p.* नीतः -ता-तं, जानीतः -ता-तं, समानीतः -ता-तं, नीय-मानः -ना-नं, गमितः -ता-तं, शासितः -ता-तं, अनुशासितः -ता-तं, निर्दिष्टः -ता-तं.

GUIDE-POST, *s.* पथदर्शनाथं or मार्गसूचनाथं स्तूपा.

GUILD, *s.* श्रेणी-णिः *m.*, सहकारिजनसमूहः, नगरकाव्यसम्पादनाथं जनसंसर्गः, नागरसमाजः, बणिक्समाजः, निगमः, नैगमः, महाजनसंसर्गः.

GUILD-HALL, *s.* सहकारिणं बाणिजजनानां समागमशाला, निगमशाला, नगरकाव्यसम्पादनाथं महाचतारं.

GUILF, *s.* माया, कपटः-ट, छलं-लला, शठता, शाठ्यं, खलता, धूर्तता, व्याजः, विदग्धता, वैदग्ध्यं, छद्म *n.* (नृ), कूटः-ट, कौटिल्यं, कैतवं, चक्रता, कापट्यं, वचनं-ना, असारत्यं.

GUILFUL, *a.* मायावान्-वती-वत् (नृ), मायी-यिनी-यि (नृ), मायामयः-यी-यं, मायान्वितः-ता-तं, मायावी-यिनी-यि (नृ), छली-लिनी-लि (नृ), छलान्वितः-ता-तं, विदग्धः-ग्धा-ग्धं, कापटिकः-की-कं.

वचकः-का-कं, वचनशीलः-ला-लं, शठः-ठा-ठं, खलः-ला-लं, कुटिलः-ला-लं, विविधः-धा-धं, सव्याजः-जा-जं, धूर्तः-ज्ञा-ज्ञं, चक्रः-क्रा-क्रं, चक्रभावः-वा-वं.

GUILFULLY, *adv.* मायया, स्मृति, शाठ्येन, खलेन, शठवत्, धूर्तवत्, सव्याजं, कितवचनं, कैतवेन, विदग्धं.

GUILFULNESS, *s.* मायावस्त्रं, शठता, शाठ्यं, कौटिल्यं, चक्रता, विविधता, विदग्धता, सव्याजत्वं, असारत्यं.

GUILFLESS, *a.* समायी-यिनी-यि (नृ), समाधिकः-की-कं, मायाहीनः-ना-नं, निष्कपटः-टा-टं, कपटहीनः-ना-नं, निर्व्याजः-जा-जं, खलरहितः-ता-तं, शुद्धयतिः-ति-ति, सरलः-ला-लं, अविधः-धा-धं, अवचक्रः-क्रा-क्रं, सकुटिलः-ला-लं, विमलान्ता-न्ता-न्त (नृ), निर्व्यलीकः-का-कं, दयिगः-गा-गं, सकृन्विमः-मा-मं, सकृन्विः-जा-जं. GUILFLESSLY, *adv.* मायां विना, मायाया विना, मायाव्यतिरेकेण, कपटं विना, निष्कपटं, निर्व्याजं, सरलवत्.

GUILFLESSNESS, *s.* मायाहीनता, सारत्यं, अवचक्रता, अविधता, शुद्धता.

GUILLOTINE, *s.* शिरश्चेदनयन्त्रं, अतितीक्ष्णयन्त्रं यदापातेन निमग्नमात्रेण शीर्षच्छेदः क्रियते.

To GUILLOTINE, *v. a.* पृथीक्यन्त्रेण मस्तकं छिद (c. 7. छिनत्ति, छेदुं).

GUILT, *s.* (Criminality) अपराधिता-त्वं, मापराधता, पापित्वं, मपापत्वं, अपराद्धता, दोषिता-त्वं, सदोषता, पापवस्त्रं, दोषवस्त्रं.—(Crime) पापं, अपराधः, दोषः, पातकं, दुष्कृतं, दुष्कर्म *n.* (नृ), पापकर्म *n.*, कर्मण्यं, एनस् *n.*, अगम् *n.*, सपं, दुरितं, मनुः *m.*

GUILTY, *adv.* मापराधं, सपापं, सदोषं, मपातकं, अपराद्धत्वं.

GUILTYNESS, *s.* अपराधिता, अपराद्धता, मापराधत्वं, पापित्वं, सपापता, दोषिता-त्वं, सदोषता, पापवस्त्रा, दोषवस्त्रा.

GUILTY, *a.* निष्पापः-पा-पं, धो-यिनी-यि (नृ), सपापः-पा-पं, निरपराधः-धा-धं, अनपराधी-यिनी-यि (नृ), निर्दोषः-धा-धं, धो-यिनी-यि (नृ), पापहीनः-ना-नं, शुद्धः-द्धा-द्धं, शुद्धयतिः-ति-ति, अनयः-धा-धं.

GUILTYLESSLY, *adv.* निष्पापं, पापं विना, निरपराधं, अपराधेन विना.

GUILTYLESSNESS, *s.* निष्पापत्वं, निर्दोषत्वं, निरपराधिता, शुद्धता.

GUILTY, *adv.* अपराधी-यिनी-यि (नृ), अपराद्धः-द्धा-द्धं, मापराधः-धा-धं, कृतापराधः-धा-धं, प्राप्तापराधः-धा-धं, पापी-यिनी-यि (नृ), पापवान्-वती-वत् (नृ), पापकर्म-कर्म-कर्म (नृ), सपापः-पा-पं, दोषी-यिनी-यि (नृ), दोषवान्-वती-वत् (नृ), सदोषः-धा-धं, पातकी-किनी-कि (नृ), दुष्कृती-तिनी-ति (नृ), एनस्वी-स्विनी-स्वि (नृ), कृतैनाः-नाः-नः (स्), अनिष्कृतैनाः &c., कृतागाः-गाः-गः (स्), अभिपक्षः-धा-धं; 'rashly guilty,' चिकुरः-रा-रं, चपलः-ला-लं.

GUINEA, *s.* सुवर्णमुद्राविशेषः, सुवर्णः.

GUINEA-HEN, *s.* चित्रशरीरविशिष्टा विदेशीयकुक्कुटी.

GUINEA-PIG, *s.* अलसशरीरो विदेशीयशूकरभेदः.

GUISE, *s.* वेशः, वेषः, वासस् *n.*, परिधानं, अघरं, वस्त्रं, वसनं, साकारः, रूपं, व्यवहारः, रीतिः *f.*, 'in the guise of a herdsman,' गोपवेशः, 'of a Brahmin,' द्विजरूपी *m.* (नृ).

GUITAR, *s.* वीणा, वज्रकी, विपची-चिका, तन्वी, रुद्री, सारङ्गी, शारङ्गी, पिनाकी, ततं, परिवादिनी.

GULF, *s.* (A bay) असातं, सातं, समुद्रवङ्कः, पुटभेदः.—(Abyss) अगाध-दरी, अगाधरन्ध्रं, अतलस्थशैलतः, गम्भीररन्ध्रं, नरकः.—(Whirlpool) आवर्तः, जलावर्तः, जलगुम्फः, अवधूरीः, धूर्तः, धूर्तजलं.

GULFY, *a.* धूर्तजलपूर्णः-यी-यं, जलगुल्मयः-यी-यं.

To GULL, *v. a.* वञ्च (c. 10. वञ्चयते-ति-यितुं), परिवञ्च, छल (c. 10.

छलयति-पितुं), प्रवृ (c. 10. -तारयति-पितुं).

GULL, *s.* (Bird) जलकुक्षुदः-टी. विषका, गङ्गाचिन्नी, देवट्टी, ध्वांशः—(One easily cheated) सुयञ्चनीयः, सुप्रतारणीयः.

GULL-CATCHER, *s.* वञ्चकः, प्रतारकः, छली *m.* (नं). कूटकारः.

GULLED, *p. p.* यञ्चितः-ता-तं, प्रलभः-आ-अं, प्रतारितः-ता-तं

GULLERY, *s.* वञ्चनं, छलं, कपटः-टं. प्रतारणा, व्यानः, कैतयं.

GULLET, *s.* निगरणस्रोतम् *m.*, निगरणः, सन्नवाहिंस्रोतम् *n.*

GULLIBILITY, *s.* सुयञ्चनीयता, सुयञ्चनीयत्वम्, सुप्रतारणीयता.

GULLIBLE, *a.* सुयञ्चनीयः-या-यं, सुखेन प्रतारणीयः-या-यं.

GULLY, *s.* नालः, प्रणालः-ली-लिका, खातं, कुत्या, जलमार्गः, उदकग-मनमार्गः, जलवाहनी, परोवाहः. सारणिः-शी *f.*

To GULLY, *v. a.* भूमिम् उत्खनं (c. 1. -खनति-निर्तुं), प्रणालिकां कृ, कुत्यां कृ.

GULLY-HOLE, *s.* कंदमादकरन्ध्रं, प्रणालिकारन्ध्रं, प्रणालीविवरं.

GULOSITY, *s.* अतिभोजनं, असाहारः, अमरता, अतृप्तिः *f.*

To GULP, *v. a.* जलं बहुशो गृ (c. 6. गिरति, गरितुं-रोतुं) or निगृ or अगृ or यम् (c. 1. यसते-मितुं).—(Disgorge) उद्गृ, उच्छिष्य (c. 6. -च्छिपति-क्षेपुं).

GULP, *s.* गरणं, गरा, गीर्णिः *f.*, गिरिः *f.*, निगारः, निगरणं, यसनं, ग्रामः, एकवारं निग्रीणं यत्किञ्चित्.—(Disgorging) उद्गारः-रणं. उद्गिरणं, उद्गमः-मनं.

GUM, *s.* (Fleshy covering of the teeth) दन्तमांसं, दन्तवेषः-ष्टनं, दन्तशिरा, दन्तमूत्रं, पेला.—(Exudation from trees) निर्यासः, वृक्षनिर्द्यासः, वृक्षरसः.—(Adhesive substance) उपानद्रव्यं, सान्द्रद्रव्यं.

To GUM, *v. a.* पृष्ठीकनीयमेन or उपानद्रव्येण लिप्य (c. 6. लिम्पति, लेपुं) or संयुज् (c. 7. -युनक्ति-योजुं) or संलग्ननीकृ.

GUM-ARABIC, *s.* मूक्षपत्रः, मूक्षपत्ररसः.

GUM-BOIL, *s.* दन्तविस्फोटः, दन्तस्फोटः-टकः, दन्तव्रणः-थं, दन्तार्धुदः, द्विजव्रणः, वेदभेः, उपकुशाः.

GUMMINESS, *s.* सान्द्रत्वं, श्यानत्वं, छिग्रधता, संलग्नशीलता.

GUMMY, *a.* वृक्षनिर्द्यासमयः-यी-यं, श्यानः-ना-नं, सान्द्रः-न्द्रा-न्द्रं.

GUN, *s.* अन्नरगिन्धलेन गुलिकाप्रक्षेपणी लोहनाडिः or -डी, गुलिप्रक्षेपणी सुपरिनाली, गुलिकाप्रक्षेपायं शुपरियन्त्रं, लोहमुषिः *f.*

GUNNER, *s.* पृष्ठीकनाडिद्वारा गुलिकाप्रक्षेपकः, लोहनाडिधारी *m.* (नं), अग्न्यस्त्रधारी *m.*, आग्नेयास्त्रप्रक्षेपकः.

GUNNERY, *s.* अग्न्यस्त्रविद्या, लोहनाडिद्वारेण गुलिकाप्रक्षेपविद्या.

GUNPOWDER, *s.* आग्नेयपूर्यं, शीघ्रदायक्यं, आग्नेयद्योदः, महाशब्दपूर्यम् अग्निस्मर्यकात् सद्योदायक्यं.

GUN-SHOOT, *s.* लोहगुलिकागोचरं, लोहगुलिप्रियम्, युडनाडिप्रक्षेपणं.

GUN-SMITH, *s.* अग्न्यस्त्रकारः, आग्नेयस्त्रकारः, आग्नेयनाडिनिर्माता *m.* (नं), युडनाडिनिर्माणाशिल्पिः.

GUN-STOCK, *s.* आग्नेयनाडिद्वयः, लोहनाडिदासः *m.*, नाडियारङ्गः.

GUNWALE, GUNNEL, *s.* नौपाशधारा-रः, नौपाशम्य उपरिकाष्ठं, नायुसङ्गः.

GURGE, *s.* जलावर्तः, जलभ्रमः, जलावर्णः, जलगुन्मः, पूर्णजलं.

To GURGLE, *v. n.* जलयद् घर्षराशन्नेन मु (c. 1. घयति, घोतुं), घर्षराशन्द् कृ, घषं or गर्गं (nom. घर्षयते, गर्गायतं), गर्धं (c. 1. गर्धति-घर्तुं).

GURGLING, *s.* घर्षराशन्नेन जलप्रसायः, घर्षरा.

To GUSH, *v. n.* प्रपतं (c. 1. -पतति-तिर्तुं), निपेतं, बहुशः प्रसृ (c. 1. -स्रयति-स्रोतुं) or प्रस्यन्द (c. 1. -स्यन्दते-न्दितुं) or स्र (c. 1. स्रति-रितुं), वेगेन or वेगतो निमृ (c. 1. -मरति-सर्षुं); 'tears gushed from (her) eyes,' जलं नेत्राभ्यां प्रापतम्.

GUSH, GUSHING, *s.* बहुप्रसायः, जलप्रपातः, उत्सेकः, उत्सेचनं, उत्पीडः.

GUSSET, *s.* वस्त्रनिवेशित उपवस्त्रखण्डः or अधिकवस्त्रखण्डः.

GUST, *s.* (Blast of wind) निर्घातः, प्रभञ्जनः, व्योममूहः, वातरूपः, वायुगुन्मः, वायुवेगः, वात्सा, प्रवलयवायुः *m.*, प्रचण्डवायुः *m.*, चण्डवातः, तीव्रवातः, पवनापातः, जवानिलः.—(Faste) स्वादः, आस्वादः, रसनेन्द्रियं, रुचिः *f.*, अभिरुचिः *f.*

GUSTATION, *s.* स्वादनं, आस्वादनं, प्राशनं, लेहनं.

GUSTEFUL, *a.* रुच्यः-च्या-च्यं, रुचिरः-रा-रं, सरसः-सा-सं.

GUSTLESS, *a.* विरसः-सा-सं, निःस्वादः-दुः-दुः, अस्वादः-दुः-दुः.

GUSTO, *s.* रुचिः *f.*, अभिरुचिः *f.*, रसः, मुरसः, आस्वादः.

GUSTY, *a.* वातलः-ला-लं, वातवान्-वती-वत् (नं), वातीयः-या-यं, वातमयः-यी-यं, बहुपवनः-ना-नं, पवनक्षिप्रः-मा-मं.

GUT, *s.* नाडिः-डो *f.*, अन्ननाडी, नाली-लिः *f.*, धमनी-निः *f.*, शिरा, मिरा, अन्त्रं, पुरीतम् *m. n.*, कोष्ठः.—(Stomach) उदरः, जठरः-रं.

To GUT, *v. a.* निरन्वीकृ, निरन्त्र (nom. निरन्त्रयति-पितुं), नाडीः or अन्त्राणि वहिष्कृ.—(Plunder) द्रव्याणि अषट् (c. 1. -हरति-हर्षुं).

GUTTA SERENA, *s.* तिमिरः, 'an eye affected with it, तिमिरदोषहतं चक्षुस्.

GUTTER, *p. p.* निरन्वीकृतः-ता-तं, हृतमर्षद्रव्यः-च्या-च्यं.

GUTTER, *s.* प्रणालः-ली-लिका, नालः, जलनिर्गमः, जलमार्गः, परोवाहः, जलवाहनी, सारणिः *f.*, शी, उदकगमनमार्गः.

To GUTTER, *v. a.* प्रणालीरूपेण उत्खनं (c. 1. -खनति-निर्तुं) or शुषिरीकृ.

To GUTTER, *v. n.* प्रणालीरूपेण उत्खनं in pass. (-ख्यते) or शुषिरीभू, प्रणालिकां कृ, जलदीपिकारूपेण लण्यः स्यन्द (c. 1. स्यन्दते-न्दितुं).

GUTTLE, *s.* बहुभक्षकः, अतिभोजी *m.* (नं), कुक्षिभरिः *m.*

GUTTURAL, *a.* कण्ठ्यः-कण्ठा-कण्ठं, कण्ठस्यः-स्या-स्यं, श्रेयः-यी-यं, श्रेयस्यः-यी-यं; 'guttural letter,' कण्ठ्यः; 'guttural sound,' कुहुरं.

GUJARAT, *s.* (The country) गुजरेतः.—(The people) गुजराः *m. pl.*

To GUZZLE, *v. a.* बहुशो गृ (c. 6. गिरति, गरितुं-रोतुं) or निगृ or यम् (c. 1. यसते-मितुं) or पा (c. 1. पिबति, पातुं), पानरतः-ता-तं भृ.

GUZZLER, *s.* अतिपायो *m.* (नं), अतिभोजी *m.* (नं), पानरतः.

GYMNASIUM, *s.* व्यायामशाला, मज्जयुद्धशाला, मज्जशाला, विहारः.

GYMNASTIC, *a.* व्यायामी-मि (नं), व्यायामसङ्घी-न्धिनी-न्धि (नं), मज्जयुद्धसङ्घी &c., व्यायामशालः-ला-लं.

GYMNASTICS, *s. pl.* व्यायामः, मज्जयुद्धं, व्यायामविद्या.

GYPSY, GYPSY. See GIPSY.

To GYRATE, *v. n.* परिवृत्तं (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तितुं), भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, c. 1. भ्रमति-मितुं), घूर्णं (c. 6. 1. घृणति-ते-घर्त्तितुं), परिवर्त्तुं, विपूर्यं, व्यापूर्यं.

GYRATION, *s.* परिवर्त्तनं, आवर्त्तः, भ्रमः-मणं, भ्रमिः *f.*, घूर्णिः *f.*, घूर्णनं; 'of a bird,' परिडीनकं.

GYRE, *s.* चक्रावर्तः, चक्रगतिः *f.*, आवृत्तिः *f.*, मण्डलं, परिमण्डलं.

To GYRE, *v. a.* निगडेन वन्त्यं (c. 9. व्रजति, वन्त्युं), निगडं (nom. निगडयति-पितुं), पाशं (nom. पाशयति-पितुं).

GYVES, *s. pl.* निगडः-डं, पाशः, बन्धनं-नानि *n. pl.*, पादपाशः, शृङ्खला.

H.

Ha, *interj.* हा, हहा, आहा, अहो, आहो, अहहः, अहोवत्, ह, अह, आ, अयि, आद्यर्थः.

HABEAS CORPUS, *s.* निष्वाग्निरुपनिषेधार्थकं पृथक्कालीनज्ञानपत्रं.

HABERDASHER, *s.* वस्त्रादिविक्रेता *m.* (नं), वस्त्रादिविक्रेता *m.*, संयुक्तादिविक्रेता *m.* (नं), सुद्रुद्रव्यविक्रेता *m.*

HABERDASHERY, *s.* पृथक्कालीनपारिणा विक्रीता वस्त्रादिव्यवसायः.

HABERGEON, *s.* वस्त्राण्यं, उरस्त्राण्यं, उरश्छदः, कण्ठस्थकवचं.

HABILIMENT, *s.* वेशः, परिधानं, परिच्छदः, वसनं, वस्त्रं, साधारण्यं, अक्षरं, वासस् *n.*, प्रसाधनं, आच्छादनं, सज्जा.

HABIT, *s.* (Dress) वेशः, वेष्ट, वसनं, वस्त्रं, वासस् *n.*, परिधानं, परिच्छदः, अक्षरं.—(State, condition) अवस्था, स्थितिः *f.*, भावः, वृत्तिः *f.*, दशा, संस्थितिः *f.*, स्वभावः; 'habit of body,' शरीरस्थितिः *f.*, देहस्वभावः; 'habit of mind,' चित्तवृत्तिः *f.*—(Temperament, disposition) प्रकृतिः *f.*, शीलः—लता, स्वभावः, अनःकरणं.—(Custom, practice, established manner) आचारः, अभ्यासः, व्यवहारः, समाचारः, नित्यकृत्यं, नित्यक्रिया, रीतिः *f.*, व्यवहृतिः *f.*, शीलः, प्रचारः, चरितं, चर्या, क्रमः, नियमः, आचरति *f.*, व्यापारः, प्रवृत्तिः *f.*, मार्गः, अनुशीलनं; 'bad habit,' व्यसनं; 'having bad habits,' दुराचारः—रा—रं, पाप-समाचारः—रा—रं, पापचर्यः—र्या—र्यं, दुर्वृत्तः—र्रा—र्रं, दुष्टचरितः—रा—रं, व्यसनी—निनी—नि (न).

TO HABIT, *v. a.* वेष्ट (c. 1. वेष्टे—रितुं), परिवेष्ट, आलद् (c. 10. —लद्—यति—रितुं), वस्त्रं (nom. वस्त्रयति—रितुं), परिधाति in caus. (—धापयति—रितुं).

HABITABLE, *a.* वासनीयः—यी—र्यं, वास्तव्यः—र्या—र्यं, वासयोग्यः—र्या—र्यं, वासधर्मः—मा—मं, आनीयः—र्या—र्यं, उपनीयः—र्या—र्यं.

HABITANT, *s.* वासी *m.* (न), निवासी *m.*, निलायी *m.* (न), वासकृत्.

HABITATION, *s.* वासः, वासस्थानं, निवासः, वसतिः *f.*, निवसतिः *f.*, गृहं, गेहः—हं, वेश *m.* (न), निलयः—र्यनं, आलयः, आगतनं, निवेशनं, निकेतनं—तनं, आगारः, भवनं, वसितं, समावासः, अवस्थानं, आवसयः, स्थानं, लोकस् *n.*, धाम *n.* (न).

HABITUAL, *a.* आभ्यासिकः—की—कं, अभ्यस्तः—स्ता—स्तं, आचारिकः—की—कं, आचरितः—ता—तं, व्यवहारिकः—की—कं, व्यवहारिकः—की—कं, नित्यः—र्या—र्यं, स्वाभाविकः—की—कं, अनुशीलितः—ता—तं, नैयमिकः—की—कं, प्रायिकः—की—कं.

HABITUALLY, *adv.* नित्यं, नित्यशस्, यथाव्यवहारं, यथारोति, आभ्यासं, अभ्यासेन, अभ्यासपूर्वकं, यथावासं.

TO HABITUATE, *v. a.* अभ्यस् (c. 4. —अस्यति—असितुं), अभ्यासं कृ, अभ्यस्तं—स्ता—स्तं कृ, शिष्यं (c. 10. शिष्ययति—रितुं), शीलं (c. 10. शीलयति—रितुं); 'to be habituated,' अभ्यस्तः—स्ता—स्तं भू.

HABITUATED, *p. p.* अभ्यस्तः—स्ता—स्तं, शिषितः—ता—तं, कृताभ्यासः—सा—सं, शीलितः—ता—तं, अनुशीलितः—ता—तं, शीलः—ला—लं in comp.

HABITUDE, *s.* (Custom) व्यवहारः, आचारः, रीतिः *f.*, चरितं, चर्या, नित्यकृत्यं.—(Relation) सन्न्यः, सम्पर्कः, प्रतीक्षा.—(Intercourse) संसर्गः.

TO HACK, *v. a.* (Mangle) व्यवहृद् (c. 7. —हिनति—हेतुं), व्रश्च (c. 6. वृश्चति, व्रश्चतुं), व्रश्च, विद् (c. 10. —दारयति—रितुं), बहुलवशः खण्ड (c. 10. खण्डयति—रितुं) or छिद्, बहुलवशः कृ, खण्डं खण्डं कृ, बहुल-खीकृ, क्षतविधतीकृ.

TO HACK, *v. n.* (For hire) क्षतिशरीरायासेन नीचकर्म कृ, निरन्तरा-यासं कृ, पयः—र्या—र्यं भू, सवैप्रयोज्यः—र्या—र्यं भू, सवैसाधारणीभू.

HACK, *s.* (Cut) प्रहारः, छेदः, आघातः, छुरिकाघातः.—(Horse kept for hire, worn out horse) कदम्बः, पल्याद्यः, भाटकीयवानी *m.* (न), साधारणवानी *m.*, सवैप्रयोज्यवानी *m.*, पयस्योटकः, अश्वकः; 'hack-carriage,' पयसवाहनं, साधारणरथः.—(Drudge) निरन्तरा-यासी *m.* (न), क्षतिदेहज्ञेन नीचकर्मकारी *m.* (न), हीनवृत्तिः *m.*, प्रातनः.

HACKED, *p. p.* अपविधतः—रा—रं, क्षतविधतः—ता—तं, वृक्कः—क्या—क्यं.

TO HACKLE, *v. a.* वस्त्रमाशयकेण शणं or अतर्जं मृज् (c. 2. माहि—रुं) or सम्मृज्, or परिष्कृ or शुष् (c. 10. शोषयति—रितुं) or पृषकृ.

HACKLE, *s.* अतर्जनी, शण्णनी, उमाशोभनी.

HACKNEY, *s.* (Horse) कदम्बः, अश्वकः, पल्याद्यः, पयस्योटकः, साधार-णवानी *m.* (न), भाटकीयवानी *m.*—(Any thing much used, a drudge, a hireling) नीचकर्मणि नियुक्तः, नीचकर्मकारी *m.* (न), निरन्तरायासी *m.* (न), हीनवृत्तिः *m.*, वैतनिकः, पयसः, साधारणः, सवैप्रयोज्यः.—(Prostitute) पयस्योत्तरी, साधारण्योत्तरी.

TO HACKNEY, *v. a.* नीचकर्मणि नियुज् (c. 7. —युनक्ति—योकृ, c. 10. —योज-यति—रितुं), पयस्योत्तरी, साधारणीकृ, सवैप्रयोज्यं—र्या—र्यं कृ, जीर्णीकृ.

HACKNEY-COACH, *s.* साधारणरथः, पयसरथः, पयसवाहनं, सवैप्रयोज्यरथः.

HACKNEYED, *p. p.* सवैप्रयुक्तः—क्ता—कं, सवैसाधारणः—र्या—र्यं, सवैप्रयोज्यः—र्या—र्यं, अपकर्मनिनियुक्तः—क्ता—कं, जीर्णी—र्या—र्यं.

HADDOCK, *s.* हनुकसंज्ञकः समुद्रीयमत्स्यभेदः.

HADES, *s.* प्रेतलोकः, अधोलोकः, अधोभुवनं, नरकः, पातालं.

HAFT, *s.* (Handle) त्वरः *m.*, तलः, चारुङ्गः, मुष्टिः *m.*—र्यो *f.*, दण्डः, कर्णः. TO HAFT, *v. a.* त्वरी or तले or चारुङ्गे निविश (c. 10. —वेशयति—रितुं).

HAG, *s.* कुरूपी-पिण्डी, कुट्टिनी, डाकिनी, वृद्धा स्त्री, जरिणी.

HAGGARD, *a.* कुशासनः—ना—नं, क्षीणवदनः—ना—नं, क्षामवदनः—ना—नं, शुष्कवदनः—ना—नं, उग्रमुखः—र्या—र्यं, उग्रदर्शनः—ना—नं.

HAGGISH, *a.* कुरुपिणी, अपरूपिणी, विरूपिणी, जरपारिगता.

TO HAGGLE, *v. a.* व्यवहृद् (c. 7. —हिनति—हेतुं), क्षतविधतीकृ, खण्डशः कृ. TO HAGGLE, *v. n.* (In bargaining) क्रयकाले विलघ् (c. 1. —लघते—रितुं) or विचर् (c. 10. —चारयति—रितुं) or रतावशं दातुम् इच्छामीति वादानुवादं कृ or नूनमूल्यं दिक्षामीति वद् (c. 1. वदति—रितुं).

HAGGLER, *s.* क्रयकाले विलघी *m.* (न) or रतावशमूल्यं न दातुम् इच्छामीति वादानुवादकारी *m.* (न).

HAGIOGRAPHIA, *s.* धर्मग्रन्थः, धर्मशास्त्रसंहिता, धर्मपुस्तकं.

HAIR, *interj.* हा, अहो, अहोवत्, अहह, हाहा, हा, अयि, आद्यर्थ.

HAIR, *s.* (Frozen rain) करका, करकावृष्टिः *f.*, शिला, शिलावृष्टिः *f.*, वधोपलः, पयोधनः, पयोगडः, घनकफः, मेघास्थि *n.*, मेघकफः, मेघभेदः, धारा, तोयडिम्बः, मरुत्फलः, पिश्याभं, धाराकुरः, मटती, शिलीन्ध्रं, यार्थिला.

HAIR, *exclam.* नमस्, स्वस्ति, कुशलं, कुशलं भूयात्, मुञ्जं भूयात्, कल्याणं भूयात्, क्षेमं भवतु, श्रेवं, अभिवाद्ये, अभिवन्दे.

TO HAIR, *v. n.* (Pour down hail) करकासारं वृष् (c. 1. वषति—रितुं), शिला वृष्, उपलान् वृष् or पत् (c. 10. पातयति—रितुं).

TO HAIR, *v. a.* (Call from a distance) दूरद् आह्वे (c. 1. —ह्वयति—ह्वतुं) or ह्वे or सञ्चोधनं कृ or आक्रन्द (c. 1. —क्रन्दति—रितुं) or आमन्त्रं (c. 10. —मन्त्रयते—रितुं) or समामन्त्रं or अभिभाष् (c. 1. —भाषते—रितुं) or आभाष्.—(Salute) वन्द (c. 1. वन्दते—रितुं), अभिवन्द, अभिवद् (c. 10. —वादयति—ते—रितुं), नमस्कृ, आमन्त्रं, उपास् (c. 2. —आस्ते—आसितुं).

HAILED, *p. p.* दूरद् आहूतः—ता—तं or अभिहितः—ता—तं or आमन्त्रितः—ता—तं, सञ्चोधितः—ता—तं, आक्रन्दितः—ता—तं.

HAIR-STONE, *s.* शिला, वधोपलः, पयोधनः, करका, पयोगडः.

HAIR-STORM, *s.* करकासारः, करकावृष्टिः *f.*, शिलासारः.

HAIRY, *a.* करकामयः—र्यी—र्यं, शिलामयः—र्यी—र्यं, वधोपलमयः &c.

HAIR, *s.* केशः, बालः, कणः, चिकुरः, पुननः—निनः, कुनलः.—(Of the head) केशः, शिरोरुहः, शिरोरुद् *m.*, शिरसिनः, मूर्धनः, कुशला.

—(Of the body) लोम *n.* (न), रोम *n.* (न), तनुरुहः—हं, तनुरुहः—हं, तनुरुद् *m.* (ह), तनुनं, अकुरः; 'a head of hair,' केशयं, केशिकः; 'a quantity of hair,' केशकलापः, केशपयः, केशोद्ययः, केशपाशः, कचपाशः, कचपयः, कचहस्तः, चिकुरपाशः, चिकुरपयः, चिकुरहस्तः; 'having much or fine hair,' केशी—शिनी—शि (न), केशवान्—वती—वत् (ह), केशयः—वा—वं, केशिकः—की—कं; 'a fine head

of hair,' केशभारः, 'केशरीभारः-भरः; 'a braid of hair,' कवरी, केशगर्भः-भक्तः, केशवेशः; 'braided hair,' धम्मिल्लः, वेणुः-शी f., वेणिका, प्रवेणः-शी f.; 'a lock of hair,' चलकः-कं, चूणकुन्तलः, भ्रमरकः, काकपणः, शिखरः-खडकः, केशपाशो, चूडा, शिखा; 'clotted hair,' जटा, सटा; 'unentangled hair,' शीर्षण्यः, शिरस्यः; 'covered with hair,' लोमशः-शा-शं, बहुलोमा-मा-म (न), रोमा-क्रान्तः-न्ता-न्तं; 'point of hair,' चालायां; 'erection of the hair,' रोमहर्षणं, उद्धर्षणं. See Erection.-(Filament of a plant) केशरः, केसरः.

HAIR-BELL, *s.* घट्टाकारपुष्पविशिष्ट ओषधिभेदः.

HAIR-BREADTH, *s.* एककेशान्तरं, एककषपरिमाणं, अत्यल्पान्तरं.

HAIR-BROOM, *s.* केशनिर्मिता मार्जनी. लोममयी शोधनी.

HAIR-BRUSH, *s.* केशमार्जनी, केशशोधनी, केशनिर्घर्षकः.

HAIR-CLOTH, *s.* लोमनिर्मितं वस्त्रं, केशमयः पटः.

HAIR-CUTTER, *s.* केशछिद *m.* छेत्ता *m.* (नृ), शिरोरुहछेदकः.

HAIR-DRESSER, *s.* केशरचकः, केशपरिचकः, केशसंस्कारकृत् *m.*

HAIR-DRESSING, *s.* केशरचना, केशपरिचनं-ना, केशसंस्कारः.

HAIR-ED, *a.* केशी-शिनी-शि (न), केशयान्-यती-वत् (त).

HAIRINESS, *s.* लोमशत्वं, रोमशत्वं, बहुलोमत्वं, लोमप्राचुर्यं.

HAIRLESS, *a.* अकेशः-शा शं, विकेशः-शा-शं, केशहीनः-ना-न्तं, निलोमा-मा-म (न), लोमरहितः-ता-न्तं, अविद्यमानलोमा &c.

HAIRY, *a.* लोमशः-शा-शं, रोमशः-शा-शं, बहुलोमा-मा-म (न), प्रचुर-लोमा &c., बहुकेशः-शा-शं, केशी-शिनी-शि (न), केशकः-का-कं, केशिकः-की-कं, केशयः-या-वं, बहुकेशयान्-यती-वत् (त), लोम-यान् &c., लोममयः-यी-यं, लोमपूणः-शा-शं.

HAKE, *s.* समुद्रीयमत्स्यभेदः.

HALBERD, *s.* युद्धे प्रयुक्तः काष्ठदण्डो लोहायः शूलविशेषः, प्रासः, शक्तिः *f.*

HALBERDIER, *s.* पृथोक्तशूलधरः, शक्तिग्रहः, शास्त्रीकः, प्रासिकः.

HALCYON, *s.* (Kingfisher) मत्स्यरङ्गः-ङ्गकः, मुषित्रकः, कुट्टकः.

HALCYON, *a.* प्रसन्नः-चा-चं, शान्तः-न्ता-न्तं, प्रशान्तः-न्ता-न्तं, निर्वेगः-गा-गं, निराकुलः-ला-लं, निर्वृतः-ता-न्तं, निर्वतः-ता-न्तं, सुखी-खिनी-खि (न).

HALE, *a.* निरामयः-या-यं, नीरोगः-गा-गं, नीरुजः-जा-जं, नीरूक *m. f. n.* (न), कल्पः-र-रं, लयं, आधिव्याधिरहितः-ता-न्तं, सख्यतः-ता-न्तं. To HALE, *v. a.* कृप् (c. 1. कर्षति, ऋणं), साकृप्, अपकृप्, अपहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं).

HALE, *s.* अर्ध-डे, अर्धभागः, अर्धशः; 'half an hour,' अर्धदण्डः; 'half a league,' अर्धक्रोशः; 'half a hundred,' अर्धशतं; 'half the body,' अर्धाङ्गः; 'a year and a half,' सार्धवत्सरः; 'a hundred and a half,' सार्धशतं; 'the best half,' उत्तमाङ्ग-ङ्गं; 'the last half,' अवरार्धं, पश्चार्धं; 'sharing a half,' अर्धभागी-गिनी-गि (न), अर्धशो-शिनी-शि (न), अर्धो-ङ्गिनी-ङ्गि (न); 'lasting half a month,' सार्धमासिकः-की-कं.

HALE, *a.* अर्धः-डा-ङ्गं, आर्धकः-की-कं, अर्धिकः-का-कं; 'half assent,' अर्धाङ्गीकारः; 'half moon,' अर्धचन्द्रः.

HALE, *adv.* अर्धे, अर्धेन, सामि; 'half-man, half-woman,' अर्धेन पुरुषो-र्धेन स्त्री; 'half-eaten,' अर्धभुक्त-क्ता-कं, जग्धाङ्गः-डा-ङ्गं, सामिभुक्त-क्ता-कं; 'half-drunk,' अर्धपीतः-ता-न्तं, सामिपीतः-ता-न्तं; 'half-read,' अर्धपाठितः-ता-न्तं; 'half-spoken,' अर्धोक्त-क्ता-कं; 'half-closed,' अर्धसंवृतः-ता-न्तं, मुकुलितः-ता-न्तं, निमी-लितः-ता-न्तं.

HALF-BLOOD, *s.* or *a.* भिन्नोदरः-रा-रं, भिन्ननाभिः-भि-भि, भिन्नगर्भः-भ-भं, असमानोदरः-रा-रं, भिन्नोदर्यः, अन्योदर्यः, भिन्नशरीरान्वयः.

HALF-BROTHER, *s.* वैभावः-वेयः, भ्राता द्वैमातुरः, अन्योदर्यः, सायलः.

HALF-DEAD, *a.* मृतकल्पः-त्या-त्यं, मृतप्रायः-या-यं, मृत्युः-युं-युं, आसन्नमृत्युः-यु-यु, मरणानुखः-खी-खं, अर्धमृतः-ता-न्तं, कथगत-प्राणः-शा-खं.

HALF-HEARD, *a.* अर्धश्रुतः-ता-न्तं, ईषश्रुतः-ता-न्तं.

HALF-HOLIDAY, *s.* अर्धोत्सवः, अर्धमहोत्सवः, अर्धनव्यायः.

HALF-LEARNED, *a.* अत्यज्ञानी-निनी-नि (न), किञ्चिज्ञः-ज्ञा-ज्यं, बुधकः.

HALF-LOST, *a.* नष्टप्रायः-या-यं, आसन्ननाशः-शा-शं, नाशानुखः-खी-खं.

HALF-MOON, *s.* अर्धचन्द्रः, चन्द्रार्धं, अर्धेन *m.*; 'shaped like a half-moon,' अर्धचन्द्राकारः-रा-रं, अर्धचन्द्राकृतिः-ति-ति.

HALF-PAY, *s.* निपुणयुद्धस्य सैन्यस्य प्रकल्पितम् अर्धवेतनं.

HALF-PENNY, *s.* तावमुद्रार्धं, तावमुद्राविशेषः.

HALF-PIKE, *s.* लघुशूलः-लं, अदीर्घपरिमाणः शूलविशेषः, परिषः.

HALF-SEAS-OVER, *s.* ईषमन्तः-ता-न्तं, ईषदुमन्तः-ता-न्तं, ईषतन्वीयः-वा-वं.

HALF-SISTER, *s.* वैभावती, वैमात्रेयी, स्वभा द्वैमातुरी, अन्योदर्या.

HALF-SPHERE, *s.* अर्धमण्डलं, अर्धगोलः, मण्डलार्धं, भूगोलार्धं.

HALF-STARVED, *a.* अनाहारेण क्षिपमाणः-शा-खं or मृतप्रायः-या-यं, सुधावसन्नः-चा-चं.

HALF-UTTERED, *a.* अर्धोक्तः-क्ता-कं, अर्धोदितः-ता-न्तं, अर्धकथितः-ता-न्तं.

HALF-WAY, *adv.* अर्धमार्गे, अर्धपथे, मध्यमार्गे, मध्यपथे.

HALF-WITTED, *a.* अत्यबुद्धिः-द्धि-द्धि, अत्यधी-धी-धि, अत्यमेधाः-धा-धः (स्).

HALF-YEAR, *s.* अर्धवत्सरः, वत्सरार्धं, अर्धार्धं, परमासः, अयनं.

HALF-YEARLY, *a.* पारमासिकः-की-कं, आर्धवार्षिकः-की-कं.

HALIBUT, *s.* बृहत्कायः समुद्रीयमत्स्यभेदः.

HALIDOM, *s.* शापः, शपथः, दिव्यं, सत्यं, प्रत्ययः.

HALITUOUS, *a.* प्राणसमभावः-वा-वं, वाष्पियमः-मा-मं, धूलः-ला-लं.

HALL, *s.* (Large room at the entrance of a house) शाला, वहिर्द्वारशाला, द्वारोपरान्तं महाशाला, वायकोष्ठः, कक्षा, कक्षा, किष्नी; 'a temporary hall,' मण्डपः-पा, जनाश्रयः; 'a judgment-hall,' विचारशाला.

HALLELUJAH, HALLELUJAH, *exclam.* ईश्वरस्य धन्यवादं or स्तुतिवादं कुरुत.

HALLELUJAH, *s.* ईश्वरस्य धन्यवादः or स्तुतिवादः or स्तुतिगानं.

HALLIARD, HALLIARD, *s.* नीरजः *m.*, नीरुजः, वातवसनोन्नतनाथं रज्जुः.

HALLOO, *interj.* भोः, भो, भोभो, हे, हे, अये, अयि, अरे, रे, अहो, हंहो, हलहलाशब्दः.

To HALLOO, *v. n.* हलहलाशब्दं कृ, हलहला (nom. हलहलायते), भोः, हे, हे इत्यादिशब्दैरु उक्तुम् (c. 1. -क्रोशति-क्रोष्टु) or दूराद् आह्वे (c. 1. -ह्वयति-ह्वानुं), उच्चैःस्वरणं पुष् (c. 10. शोषयति-यितुं).

To HALLOO, *v. a.* (Set on by shouts) हे, हे, हलहला इत्यादिशब्दैः कुक्कुरादीन् प्रबुद् (c. 10. -बोधयति-यितुं).

To HALLOW, *v. a.* (Make holy) पवित्रीकृ, पवित्रं-चो-चं कृ, पुष्पिकृ, पुष्पं-यथा-यं कृ, पूज्यं-ज्यां-ज्यं कृ, शुद्धीकृ.-(Consecrate) संस्कृ, अभिसंस्कृ, अभिषिक् (c. 6. -पिष्यति-पेक्ते), प्रोक्ष् (c. 1. -उक्षति-क्षितुं), प्रतिष्ठा in caus. (-श्रापयति-यितुं), धर्मायै विनियुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्ते) or निर्दिश् (c. 6. -दिशति-देष्टुं).

HALLOWED, *p. p.* (Made holy, revered) पवित्रीकृतः-ता-न्तं, पवित्रितः-ता-न्तं, पूजितः-ता-न्तं, पूज्यः-ज्या-ज्यं, अर्पितः-ता-न्तं.-(Consecrated) संस्कृतः-ता-न्तं, कृतसंस्कारः-रा-रं, प्रतिष्ठितः-ता-न्तं, सुप्रतिष्ठितः-ता-न्तं, प्रोषितः-ता-न्तं, प्रणीतः-ता-न्तं, अभिषिक्तः-क्ता

-हल, धर्मीयं विनियोजितः-ता-तं.

HALLUCINATION, *s.* मोहः, आनोहः, माया, भ्रमः, भ्रान्तिः *f.*, मतिविभ्रमः, मिथ्यामतिः *f.*, इन्द्रबालं, वचनं.

HALM, *s.* (Straw) तृणं, पलातः-लं-ली, पलः, धान्यकल्कं.

HALO, *s.* शुक्तिमाला, चंद्रमाला, सूर्यपरिगतं or चन्द्रपरिगतं शुक्तिमण्डलं or दीप्तिमण्डलं or रक्तवर्णमण्डलं, दीप्तिचक्रं, शुक्तिचलयः, परिधिः *m.*, परिवेशः.

HALSER, *s.* नौरज्जुः *m.*, नौगुणः, नौबन्धनरज्जुः, नौबन्धनार्थं महागुणः.

HALT, *s.* (Stopping) अयानं, पथमध्ये स्थितिः *f.* or अवस्थितिः *f.*, स्थानं, आसनं, विग्रामः, यानविरतिः *f.*, विरामः, अवरतिः *f.*, स्तम्भः, यतिः *f.*—(Limping) लङ्गः.

HALT, *a.* (Lame) पङ्कः-कुः-कु, सन्नः-ज्ञा-ज्ञं, खोट-रा-रं, गतिविकलः-ला-लं, पादविकलः-ला-लं.

TO HALT, *v. n.* (Stop) पथमध्ये स्था (c. 1. तिष्ठति-ते, स्थातुं), संस्था, विद्या, अवस्था, or विराम (c. 1. रमति-रन्तुं) or विग्राम (c. 4. ग्राम्यति-ग्रन्ति), स्तम्भ (c. 1. स्तम्भते-भन्ति).—(Limp) लङ्ग (c. 1. लङ्गति-ङ्गन्तुं), सन्नधि, गतिविकलः-ला-लम् अस.

HALTED, *p. p.* निवृत्तयानः-ना-नं, अवस्थितः-ता-तं, सन्निपथः-था-थं.

HALTER, *s.* (Rope) कण्ठपाशः-शकः, कण्ठरज्जुः *m.*, पाशः, कण्ठलता, पलायः, प्रग्रहः, प्रग्रहः.

TO HALTER, *v. a.* कण्ठपाशेन बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), पाश (nom. पाशयति-यितुं).

TO HALVE, *v. a.* अर्द्धीकृ, द्विसमभागीकृ, द्विधा कृ, द्विसखीकृ, अर्द्धीकृ.

HALVED, *a.* अर्द्धकृतः-ता-तं, सामिकृतः-ता-तं, द्विसमभागीकृतः-ता-तं.

HALVES, *s. pl.* (To go halves) अर्द्धभागी-गिनी-गि भू. अर्द्धांशी-शिनी-श्री भू.—(To cry halves) अर्द्धभागी भवेति वद् (c. 1. वदति-दितुं).

HAM, *s.* (Back of the knee) मन्दिरः, जङ्घोरुसन्धेः पश्चिमभागः—(Thigh) सक्थि *n.*, जङ्घा, जाङ्घनी; 'seated on the hams,' कृतावसथिकः-का-कं.—(Dried hog's flesh) वज्रं, शुकरस्य शुष्कमांसं.

HAMADRYAD, *s.* वनदेवता, तटदेवता, वृषादिधात्री देवता, वन्यस्त्री.

HAMLET, *s.* यामः, सुद्रुपामः, पतिः *f.*, पत्नी, पट्टः, खेटकः, निवसथः.

HAMMER, *s.* मुहुरः, घनः, अयोधनः, अयोधं, मुषलः, मुसलः.

TO HAMMER, *v. a.* मुहुरेण आहन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं) or तड् (c. 10. ताडयति-यितुं) or प्रह् (c. 1. -हरति-हन्तुं).

TO HAMMER, *v. n.* (Labour, work hard) महायत्नं कृ, महाकष्टेन मुहुरं मुहुरं उद्योगं कृ, पुनः पुनरुत्साहं कृ or अम् (c. 4. ग्राम्यति, ग्रन्ति).

HAMMER-CLOTH, *s.* रथोपस्थवस्त्रं, मृतासनाच्छादनं.

HAMMERER, *s.* मुहुरेण ताडयिता *m.* (नृ), मुहुरादिना कर्मकारी *m.* (नृ).

HAMMERING, *s.* मुहुरताडनं, मुहुरप्रहरणं, मुहुराघातः.

HAMMOCK, *s.* दोला-ली, दोलिका, प्रेङ्गा, खट्वा, प्रेङ्गोलनं.

HAMPER, *s.* पेठा-टी, पेठिका, पेठकः, करहः, डलकः.

TO HAMPER, *v. a.* रुध् (c. 7. रुण्डि, रोडुं), प्रतिरुध्, निरुध्, विरुध्, विहन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं), व्याहन्, विघ्न (nom. विघ्नयति-यितुं), बाध् (c. 1. बाधते-यितुं), ज्ञेशं दा. शल्यं कृ.

HAMPERED, *p. p.* विरुधः-डा-डं, विघ्नितः-ता-तं, बाधितः-ता-तं.

HAMSTRING, *s.* मन्दिरशिरो, मन्दिरकायः *m.*, जङ्घोरुसन्धिवन्धनं, ऊरुपश्च-वन्धनकायः *m.*, जङ्घोरुवन्धनं.

TO HAMSTRING, *v. a.* मन्दिरशिरो हिद् (c. 7. विनति, छेत्तुं), जङ्घोरुप-श्चवन्धनं छिन्ना गतिविकलं-ला-लं कृ.

HAMSTRUNG, *p. p.* द्विसमन्दिरकायः-युः-यु, द्विजजङ्घोरुवन्धनः-ना-नं.

HANAPER, *s.* कोषः, राजकोषः, राजसकोषः, धनकोषः.

HAND, *s.* (Palm with the fingers) हस्तः, करः, पाणिः *m.*, पञ्चशङ्खः,

भुजादलः, शयः, शमः, कुलिः *m.*, हरणः; 'the right hand,' अग्र-हस्तः, अग्रकरः, अग्रपाणिः *m.*; 'the left hand,' वामहस्तः; 'the palm of the hand,' हस्ततलं, करतलं; 'the open hand,' प्रहस्तः, प्रपाणिः *m.*, अपेटः; 'back of the hand,' करपृष्ठं, अपहस्तः; 'hollow of the hand,' करपुटं, करकोपः, करपानं; 'both hands,' हस्तौ *m. du.*, हस्तद्वयं, करद्वयं; 'a beautiful hand,' करकमलं, करपद्मं, करपल्लवः, करपद्मजं; 'the hand below the wrist,' कल्मषं, हस्तपुच्छं; 'the clenched hand,' मुष्टिः *m. f.*, हस्तमुष्टिः; 'part of the hand sacred to the gods,' देवतीर्थं, देवं; 'to the manes,' पितृतथैर्णं, पितृतीर्थं, पित्र्यं; 'the hands and feet,' पाणि-पादं; 'bound hand and foot,' संयमितकरचरणः-था-थं; 'hand to hand,' हस्ताहस्ति, मुष्ठीमुष्टि, बाहूबाह्वि; 'hand in hand,' सहितं, सह, समं, योगतस्, सम्भूय, एकभूय; 'with joined hands,' अभि-गृहीतपाणिः-णिः-णि; 'with hands across,' व्यस्तपाणिः-णिः-णि; 'with one's own hand,' स्वहस्तेन; 'at hand,' उपस्थितः-ता-तं, आसन्नः-चा-चं, सन्नहितः-ता-तं; 'in hand, in one's possession,' हस्तस्यः-स्या-स्यं, हस्तस्थितः-ता-तं, हस्तवर्ती-त्रिनी-र्त्ति (नृ), हस्तगतः-ता-तं; 'held in the hand,' करधृतः-ता-तं, करतलधृतः-ता-तं, करनिहितः-ता-तं, करग्रामः-मा-मं; 'in hand, ready to hand,' प्रस्तुतः-ता-तं, प्रस्तुतवः-चा-चं, सिद्धः-डा-डं; 'matter in hand,' प्रस्तुतं; 'sword in hand,' खड्गपाणिः *m.*; 'staff in hand,' लघुडहस्तः; 'off hand,' अचिरेण, अचिलक्षितं, आकस्मिकः-की-कं, प्रस्तुतवः-चा-चं, अचिनापृष्ठः-श्वा-श्वं; 'out of hand,' तत्काले, तत्क्षणात्, सपदि, सद्यः; 'living from hand to mouth,' उत्पन्नमखा-खिणी-धि (नृ); 'to take in hand,' आरम्भ (c. 1. -रभते-रन्तुं), व्यवसो (c. 4. -स्यति-सातुं), राध्यवसो; 'to lend a hand,' उपकृ, माहायं कृ, महायत्नं कृ; 'to lay hands on,' धृ (c. 1. धरति, धन्तुं), ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), दृ (c. 1. हरति, हन्तुं); 'to shake hands,' परस्परं पाणिं ग्रह्, अन्योन्यं हस्तं or हस्तौ स्पृश (c. 6. स्पृशति, स्पर्शतुं); 'to have a hand in,' सहकारी-रिणी-रि भू or अस; 'to get the upper hand,' अभिभू, प्रभू; 'to clap the hands,' करतालं कृ; 'to support with the hand,' करालक्षनं कृ; 'under-hand,' तिरस्, रहस्य, छलेन.—(A measure) हस्तपरिमाणं, करतलपरिमाणं.—(Side, part) पार्श्वः, पक्षः, भागः; 'on the one hand,' एकतस्, एकत्र; 'on the other hand,' अन्यत्र, पुनर्; 'on all hands,' सर्वतस्, सर्वत्र.—(Action, performance) करणं, विधानं, प्रवृत्तिः *f.*, चेष्टा, क्रिया.—(Power, possession) शक्तिः *f.*, अधिकारः, साधिकारस्य; 'fallen into one's hand,' हस्तगतः-ता-तं.—(Agent) कर्त्ता *m.* (नृ), कारः, कारकः, कर्मकरः.—(Index of a dial) कोलः, देशिनी, प्रदेशिनी, सूचिः *f.*, सूचिपत्नी.—(Form of writing) खाद्यरं, सहसाद्यरं, लिपिः *f.*

TO HAND, *v. a.* (Give with the hand) हस्तेन गृहीत्वा परहस्ते दा (c. 3. ददाति, दातुं) or प्रदा or च्च in caus. (चर्चयति-यितुं) or समु or प्रतिपद् (c. 10. -पादयति-यितुं).—(Guide or lead with the hand) हस्तेन नी (c. 1. नयति, नेतुं) or समानी or गम् in caus. (गमयति-यितुं).—(Support with the hand) परालक्षनायं हस्तं दा, करालक्षनं कृ.—(Hand down, transmit) क्रमागतं-तां-तं कृ, क्रमागतं-तां-तं, क्रमेण or पारम्पर्येण सचर् (c. 10. -चारयति-यितुं) or सङ्गम् (c. 10. -क्रामयति-यितुं) or प्रतिपद्.

HAND-BARROW, *s.* हस्तसञ्चालितं वाहनं or यानं.

HAND-BELL, *s.* हस्तेन वादिता सुद्रुपखटा, पट्टिका, हस्तपखटा.

HAND-BREADTH, *s.* एकहस्तपरिमाणं, एककरपरिमाणं, पाणितलं.

HANDCUFF, *s.* हस्तपाशः, पाणिवन्धनं, हस्तबन्धः, करबन्धनं.

TO HANDCUFF, *v. a.* हस्ते पाशेन बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), पाणिवन्धनं कृ.

HANDCUFFED, *p. p.* बद्धहस्तः-स्ता-स्तं, यन्त्रितकरः-रा-रं, संयमितकरः-रा-रं.

HANDED, *p. p.* (Given into the hand) हस्ते दत्तः-त्ता-त्तं or अर्पितः-ता-तं.—(Led with the hand) हस्तेन नीतः-ता-तं.—(Supported with the hand) दत्तहस्तः-स्ता-स्तं, आलक्षितकरः-रा-रं.—(Handed down) पारम्पर्यक्रमगतः-ता-तं, क्रमापातः-ता-तं, पारम्पर्येण सञ्चारितः-ता-तं.

HANDFUL, *s.* मुष्टिः *m. f.*, हस्तपूर्णं, पाणिपूर्णं, गच्छूषः-षा, मुष्टिपरिमितं द्रव्यं; 'a handful of grass,' नृणमुष्टिः.

HAND-GALLOP, *s.* ईप्सुलायितं, चर्द्धपुलायितं, ईप्सुलान्तं, चर्द्धयान्तं.

HAND-GUN, *s.* हस्तद्वारेण प्रयुक्ता आग्नयनादिः. हस्तनादिः.

HANDICRAFT, *s.* शिल्पं, शिल्पकर्म *n.* (नं). शिल्पिकं, शिल्पविद्या, हस्तकर्म *n.*, हस्तयापारः. हस्तव्यवसायः.

HANDICRAFTSMAN, *s.* शिल्पी *m.* (नं), शिल्पकारः, कर्मकारः, हस्तयापारी *m.* (नं), हस्तव्यवसायी *m.* (नं), पाणिषः.

HANDLY, *adv.* सदास्यं, दास्येण, दस्यं, करदास्येण, हस्तकोशल्येन, हस्तलाघयेन, कुशलं, निपुणं, चतुरं, सलापयं, युक्ता.

HANDINESS, *s.* दक्षता, दास्यं, हस्तकोशल्यं, करदक्षता, हस्तलापयं. हस्तपादादिप्रता, युक्तिः *f.*, कोशल्यं, कुशलता, सुप्रयोगः-गता, नैपुण्यं, चातुर्यं, चतुरता, पटुता, क्षिप्रता.

HANDWORK, *s.* हस्तकर्म *n.* (नं), हस्तयापारः, हस्तकृतं कर्म.

HANDKERCHIEF, *s.* नक्रकः, वरकं, मुखमार्जनी, गात्रमार्जनी; 'neck-handkerchief,' कण्ठवेष्टनं, गलावेष्टनं, कण्ठवस्त्रं.

TO HANDLE, *v. a.* (Feel with the hand) स्पर्श (c. 6. स्पर्शति, स्पर्शुं), संस्पर्श, परिस्पर्श, हस्तेन परामृश (c. 6. मृशति-मृशुं) or परिमृश or आलम् (c. 1. लभते-लभुं) or समालम् or पट्ट (c. 10. पट्टयति-यितुं) or परिपट्ट.—(Manage) प्रणी (c. 1. णयति-णेत्तुं), विधा (c. 3. दधाति-धातुं).—(Use) प्रयुज् (c. 7. युनक्ति-युक्ते-योक्तुं), उपयुज्.—(Treat) आचर (c. 1. चरति-रितुं), व्यवहृ (c. 1. हरति-हर्तुं).—(Discuss) विचर (c. 10. धारयति-यितुं), विमृश.

HANDLE, *s.* मुष्टिः *m. f.*, चारुः, दक्षः, तलः, तालः, नाळः, कर्णः.—(Of a sword, &c.) तलः *m.*, सरः *m.*, तलः, तालः.—(Of a plough) ईपादखः; 'become a handle,' नालयितः-ता-तं.

HANDLED, *p. p.* स्पर्श-ष्टं, संस्पर्श-ष्टं, परामृष्ट-ष्टं-ष्टं, परिमृष्ट-ष्टं-ष्टं, परिपट्टितः-ता-तं, करपट्टितः-ता-तं, करपरिपट्टितः-ता-तं.

HANDLESS, *a.* अहस्तः-स्ता-स्तं, विहस्तः-स्ता-स्तं, अकरः-रा-रं.

HAND-MAID, *s.* दासी, दासिका, चेटी, सेयिका, परिचारिका.

HAND-MILL, *s.* यन्त्रपेयणी, हस्तेन सञ्चालिता पेयणी.

HAND-RAIL, *s.* (Of a staircase) सोपाने उभयतः स्थापिता सुदृक्ताभ्यङ्किः.

HAND-SAW, *s.* हस्तसञ्चारितं करपत्रं, हस्तसञ्चालितः क्रकचः.

HANDSEL, *s.* प्रथमविक्रयः, आदिविक्रयः, प्रथमप्रयोगः, प्रथमव्यवहारः, प्रथमकर्म *n.* (नं), आदिक्रिया.

TO HANDSEL, *v. a.* प्रथमं कृ or प्रयुज् (c. 7. युनक्ति-युक्ते-योक्तुं), प्रथमप्रयोगं कृ.

HANDSOME, *a.* (Beautiful) सुरुषः-पो-पं, रूपवान्-वतो-वत् (त्), रूपी-पिणी-पि (नं), रूपोपेतः-ता-तं, सुगात्रः-त्री-त्रं, खड्गः-ङ्गी-ङ्गं, वराङ्गः-ङ्गो-ङ्गं, दशेनीयः-या-यं, सुदृश्यः-इया-इयं, चारुः-ञी-रु, चारुदर्शनः-ना-नं, सौम्यः-म्या-म्यो-म्यं, सुन्दरः-रा-री-रं, शोभनः-ना-नं, कान्तः-ना-नं, लाघववान्-वतो-वत् (त्), वामः-ना-नं, वामिलः-ला-लं, पुत्रलः-ला-लं, सिंहसहनः-ना-नं; 'having

a handsome countenance,' सुभाननः-ना-नं, चारुवदनः-ना-नं, सुमुखः-खा-खी-खं, आननाम्नः-न्ना-न्नं; 'a handsome woman,' सुरुषः-खा-खी-खं, आननाम्नः-न्ना-न्नं; 'having handsome eyes,' सुदृश-दती-दत् (त्); 'having handsome teeth,' सुदन्-दती-दत् (त्); 'having a handsome waist,' सुमध्यमा.—(Generous, liberal) उदारः-रा-रं, वदान्यः-न्या-न्यं, स्थूललक्ष्यः-लक्ष्य-लक्ष्यं, अकृपणः-का-कं.—(Ample, large) विपुलः-ला-लं, विशालः-ला-लं, प्रचुरः-रा-रं, वृहत्-हती-हत् (त्).

HANDSOMELY, *adv.* (With beauty or grace) चारु, सुन्दरं, सौम्येण, लाघवेन, सलावये, शोभनं, शोभया.—(Generously) उदारवत्, वदान्यवत्, अकृपणं.

HANDSOMENESS, *s.* सुरुषता, रूपवस्त्रं, रूपं, रूपलाघव्यं, दशेनीयता, सुदृश्यता, चारुता, सौम्यता, सौन्दर्यं, कान्ता, शोभा, वामता.

HAND-STROKE, *s.* करापातः, हस्तापातः, पाणिपातः, हस्तप्रहारः, हस्तपातः.

HAND-WEAPON, *s.* हस्तायुधं, हस्तशस्त्रं, हस्तास्त्रं, हस्तप्रहरणं.

HAND-WRITING, *s.* सहस्ताक्षरं, हस्ताक्षरं, स्वाक्षरं, हस्तलिखनं, हस्तलेखा.—(In general) लेखः-खा-लिखनं, लिपिः-लिपिः, लिपिः-लिपिः, लिपिः-लिपिः, लिपिः-लिपिः.

HANDY, *a.* दक्षः-क्षा-ख्यं, करदक्षः-क्षा-ख्यं, लघुहस्तः-स्ता-स्तं, चतुरः-रा-रं, कुशलः-ला-लं, निपुणः-णा-णं, क्षिप्रः-प्रा-प्रं, युक्तमान्-मतो-मतं (त्), सुप्रयोगवान्-वतो-वत् (त्), पटुः-टु-टु, लघुः-यु-यु.—(Convenient, ready, near) उपयुक्तः-क्ता-क्तं, प्रसूतः-ता-तं, प्रयुक्तः-त्ता-तं, आसन्नः-त्ता-तं, निकटः-टा-टं, समीपस्थः-स्था-स्थं.

HANDY-BLOW, *s.* करापातः, हस्तापातः, पाणिपातः; 'handy-blows,' मुष्टीमुष्टि.

TO HANG, *v. a.* उड्डन्य (c. 9. बध्नाति-बन्धुं), उड्डन्यं कृ, उड्डन्यं-ङं-ङं कृ, उड्डं or उड्डैः or विहायसा बन्ध्, आन्दोल-यति-यितुं; 'by a loop,' काच (nom. काचयति-यितुं).—(Put to death by hanging) रज्जुपाशेन उड्डन्य, उड्डन्येन हन् (c. 2. हन्ति-न्तुं) or caus. घातयति-यितुं or प्राणदण्डं कृ.—(With curtains, &c.) यवनिकादिना परिवेष्ट (c. 1. वेष्टते-ष्टितुं) or प्रवृष्ट (c. 10. छादयति-यितुं).

TO HANG, *v. n.* (Be suspended) उड्डन्य in pass. (बध्नाते), उड्डं or उड्डैः बन्ध्.—(Dangle) लघ् (c. 1. लघते-घितुं), अवलघ्, प्रलघ्, लुलघ् (c. 1. लोलति-ते-लितुं), लुलघ् (c. 6. लुलठति-ठितुं), चञ्च (c. 1. चञ्चति-ञ्चितुं).—(Swing) दोल (nom. दोलायते-यितुं), प्रेक्ष् (c. 1. प्रेक्षति-क्षितुं).—(Depend) अवलघ्, समालघ्, आश्रि (c. 1. अश्रयति-ते-यितुं), अघोनः-ना-नं भू.—(Cling to) अवलघ्, समालघ्, संलग्नीभू, अनुलग्नीभू, लग्नीभू, अनुबन्ध् in pass., सञ्च in pass. (सञ्चते, सञ्चते).—(Hang back) विलघ्.—(Hang by) अवलघ्; 'hanging by the mouth,' मुखेन अवलम्ब्य.—(Hang down) अवलघ्, प्रलघ्, अघो लघ्.—(Hang over, impend) उपस्था (c. 1. तिष्ठति-स्थातुं), प्रनुपस्था.—(Hang over, project) वहिलघ्.—(Hang one's self) आत्मदेहम् उड्डन्य, रज्जुपाशेन आत्मपातं कृ.—(Hang the head) शिरो नम् (c. 10. नाशयति, नमयति-यितुं) or अवनम्.

HANGER, *s.* (One who hangs) उड्डन्या *m.* (न्यु), उड्डन्यनकृत्.—(Sort of sword) हस्तयुधः सङ्ग्रविशेषः, हस्तकृपाणः.

HANGER-ON, *s.* उपजीवी *m.* (न्यु), अनुजीवी *m.*, पराजीवी *m.* (न्यु), परपिण्डादः, पराधीनः, पात्रेसमितः, पीठमही.

HANGING, *s.* उड्डन्यनं, उड्डन्यन्यं.—(Tapestry, drapery) जवनिका, विचनवनिका, यवनिका, प्रवृद्धपटः, अपटी, परिच्छदः, वस्त्रं, अचरं. **HANGING**, *part.* (Dangling, being suspended) लङ्घनः-ना-नं,

लघः-घा-चं, प्रलघः-घा-चं, लघितः-ता-तं, अवलघितः-ता-तं, अवलघः-घा-चं, अवलघी-घिनी-घि (न्), विलघमानः-ना-नं; 'hanging the head,' नतमूढी-ढी-ढे (न्), अवनतशिराः-राः-रः (स्).

HANGMAN, s. दण्डपाशिकः, मृतपाः m., धातुकपुरुषः, उडन्धनकर्मोपिकृतः.

HANG-NAIL, s. नखाङ्गुरः, नखमूलाङ्गुरः, नखकीलः.

HANK, s. (A bundle of skeins) पञ्जिकासमूहः—(Wooden ring) काष्ठवलयः—(Check) संयमः, नियमः, यन्त्रणं, निरोधः.

To HANKER AFTER, a. अभिलष् (c. 1. -लषति, c. 4. -लषति -लपितुं), वाञ्छ (c. 1. वाञ्छति -च्छितुं), अभिवाञ्छ, स्पृह (c. 10. स्पृहयति -यितुं), कांक्ष (c. 1. कांक्षति -क्षितुं), आकांक्ष, अनुकांक्ष, उत्काण्ड (c. 1. -काण्डते -क्षितुं), लभ् (c. 4. लुभति, लोभं), कम् (c. 10. कामयते -यितुं), लभ् in des. (लिखते -षितुं), गृह् (c. 4. गृह्यति, गर्हितुं).

HANKERING, s. स्पृहा, अभिलाषः, वाञ्छा, उत्काण्डा, आकांक्षा.

HAP, HAP-HAZARD, s. दैवं, दैवयोगः, दैवगतिः f., दैवघटना, अदृष्टं, सङ्घतिः f., दैवसङ्घतः, नियतिः f.

HAPLESS, a. दुर्भाग्यः-ग्या-ग्यं, अभाग्यः-ग्या-ग्यं, मन्दभाग्यः-ग्या-ग्यं, दैवहीनः-ना-नं, निर्दैवः-वा-वै, अघन्यः-न्या-न्यं, हतभाग्यः-ग्या-ग्यं.

HAPLY, adv. दैवात्, दैववशात्, दैवयोगेन, अदृष्टवशात्, अकस्मात्, अनिश्चितं, अप्रिणितं, अपिनाम, किल.

To HAPPEN, v. n. घट् (c. 1. घटते -टितुं), निपत् (c. 1. -पतति -तितुं), आपत्, सम्पद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), उपपद्, समापद्, उत्पद्, उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थितुं), समुपस्था, सम्भू (c. 1. -भवति -वितुं), संयुत् (c. 1. -यजते -जितुं), वृत्, आगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), उपागम्, दैवात् or अकस्माद् भू.

HAPPENED, p. p. घटितः-ता-तं, उपस्थितः-ता-तं, समुपस्थितः-ता-तं, समापन्नः-ज्ञा-चं, उपपन्नः-ज्ञा-चं, उत्पन्नः-ज्ञा-चं, निपतितः-ता-तं, आपतितः-ता-तं, वृत्तः-ज्ञा-चं, संयुक्तः-ज्ञा-चं, आगतः-ता-तं, उपागतः-ता-तं, सम्भूतः-ता-तं.

HAPPILY, adv. (Fortunately) सौभाग्येन-ग्यात्, कल्याणात्, दिव्या, सुभगे.—(In a state of happiness) सुखं, सुखेन, यथासुखं, सौख्येन, स्वास्थ्येन.

HAPPINESS, s. सुखं, सौख्यं, सुखित्वं, आनन्दः, आह्लादः, धन्यता, हर्षः, कल्याणं, शान्तिः n. (न्), श्रेयस्, निःश्रेयसं, क्षेमः-मं, स्वास्थ्यं, कुशलं, शुभं, मङ्गलं, माङ्गल्यं, कौशल्यं, भद्रं, सौभाग्यं, सम्पत्तिः f., सम्पद् f., निर्वृतिः f., निवृत्तिः f., श्रीः f., पुख्योदयः, शलं, मत्तिका, मचर्चिका, प्रकाशं, उज्ज्वलः, तल्लजः.

HAPPY, a. सुखी-खिनी-खि (न्), सुखगुक्तः-क्ता-क्तं, सुखभागी-गिनी-गि (न्), आनन्दी-न्दिनी-न्दि (न्), तुष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रीतः-ता-तं, तुष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रसन्नः-घा-चं, प्रमोदी-दिनी-दि (न्), प्रसूदितः-ता-तं, विशोकः-का-कं, शोकहीनः-ना-नं, सुख्यः-स्या-स्यं, निर्वृत्तः-ता-तं, अकठारः-रा-रं, नृमः-न्ना-नं, मत्तः-ज्ञा-चं.—(Fortunate, prosperous) चन्यः-न्या-न्यं, सौभाग्यवान्-वती-वत् (त्), भाग्यवान् &c., पुख्यवान् &c., पुख्यः-स्या-स्यं, शान्तिवान् &c., क्षेमवान् &c., क्षेमः-ना-नं, क्षेम्यः-न्या-न्यं, कुशली-लिनी-लि (न्), कुशलः-ला-लं, कल्याणः-शा-शं, शी-थिनी-थि (न्), शुभः-भा-भं, शुभान्वितः-ता-तं, शुभयुः-यु-यु, भद्रः-द्रा-द्रं, श्रीमान्-मती-मत् (त्), श्रीपुक्तः-क्ता-क्तं, लक्ष्मीवान् &c., मङ्गलः-ला-लं, शिष्यः-वा-वै, भापुक्तः-का-कं, भविकः-का-कं, भव्यः-व्या-वै, चःश्रेयसः-सा-सं, शलः-स्ता-स्तं, लल्लयः-शा-शं, जीलः-ला-लं, सङ्गः-ङा-ङं, अधिकाङ्क्षिः-ङि-ङि, वडिङ्गुः-ङु-ङु, निरापद् m. f. n.; 'a. happy moment,' शुभलग्नः; 'a happy result,' शुभफलं, खनं; 'having a happy result,'

खनः-न्ना-नं; 'to be happy,' मुख (nom. सुखायते).

HARANGUE, s. वाक्यं, अलङ्कारमयं वाक्यं, रसिकवाक्यं.

To HARANGUE, v. n. बहुजनसमाने अलङ्कारमयं वाक्यं वद् (c. 1. यदति -दितुं), अभिवद्, अभिभाष् (c. 1. -भाषते -वितुं).

HARANGUER, s. बहुजनसमाने अलङ्कारमयवाक्यवक्ता m. (क्), वागीशः, वागीश्वरः, प्रवचनपटुः, वाक्यद्वारेण विस्मयोत्पादकः or इन्द्रियमोहकः.

To HARASS, v. a. (Fatigue) खिद् (c. 10. खेदयति -यितुं), आयस् (c. 10. -यामयति -यितुं), सद् (c. 10. मादयति -यितुं), अवसद्, क्रम् (c. 10. क्रमयति -यितुं), परिक्रम्, अम् (c. 10. अमयति -यितुं), परिअम्, द्वे in caus. (ग्रपयति -यितुं)—(Vex) बाध (c. 1. बाधते -धितुं), प्रबाध्, परिबाध्, क्रिञ्च (c. 9. क्रिञ्चति, क्रिञ्चतुं), संक्रिञ्च, पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं), परिपीड्, उपपीड्, प्रपीड्, अभिपीड्, अभिनिपीड्, निपीड्, सम्पीड्, ज्ञापीड्, व्यध् (c. 10. व्यधयति -यितुं), खेद् (c. 10. खेदयति -यितुं), समर्द्, दु (c. 5. दुनोति, दोतुं), प्रदु, तप् (c. 10. तापयति -यितुं), परितप्, मन्तप्, कृप् (c. 10. कर्षयति -यितुं), अभिकृप्, उपरुध् (c. 7. -रुण्डि, रोद्धुं), मष् (c. 1. मषति, c. 9. नष्पति, मन्थितुं), प्रमष्, क्षि (c. 5. क्षिणोति, क्षेतुं), रध् (c. 10. रन्धयति -यितुं), उपहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं).

HARASSED, p. p. खेदितः-ता-तं, खिन्नः-ज्ञा-चं, आनतः-न्ना-नं, परि-आनतः-न्ना-नं, ज्ञानतः-न्ना-नं, बाधितः-ता-तं, क्रिष्टः-ष्टा-ष्टं, क्रिञ्चितः-ता-तं, क्रिञ्चितः-ता-तं, परिक्रिष्टः-ष्टा-ष्टं, पीडितः-ता-तं, खिन्तः-ता-तं, अभ्यर्दितः-ता-तं, समर्दितः-ता-तं, अवसादितः-ता-तं, दूनः-ना-नं, उपहतः-ता-तं, व्यथितः-ता-तं, विडक्षितः-ता-तं, दुर्भनायमानः-ना-नं; 'to be harassed,' खिद् (c. 1. खिद्यते).

HARASSER, s. खेदकरः, अमकरः, बाधकः, क्रेशकः, पीडकः, पीडाकरः.

HARASSING, a. खेदजनकः-का-कं, क्रेशकः-री-रं, दुःखकरः-री-रं.

HARBINGER, s. अग्रसरः, अग्रसरः, अग्रगः, अग्रगामी m. (न्), पुरोगः-गामी m. (न्), प्रागगामी m., अग्रवर्षी m. (न्), अग्रगतः, दूतः, वाज्ञावाहकः, वाज्ञाहरः, सन्देशहरः 'harbinger of spring,' यसनदूतः.

HARBOR, s. (For ships) खातं, नौबन्धनयोग्यं खातं, नौबन्धनखातं, नौरक्षणस्थानं, नौकाशयः—(Shelter, place of rest) आश्रयः, समाश्रयः, संश्रयः, प्रतिश्रयः, आश्रयः, अवस्थानं, अवकाशः, वासस्थानं, निवासस्थानं, आवासस्थानं.

To HARBOR, v. a. आश्रयं कृ or दा, अवकाशं दा, वासस्थानं दा, वस् in caus. (वासयति -यितुं), निवस्, सक्तु.—(Entertain in the mind) मनसि or मनसा पृ (c. 1. धरति, धर्तुं) or उपलभ् (c. 1. -लभते -लभुं) or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं).

To HARBOR, v. n. आश्रि (c. 1. -श्रयति -यितुं), समाश्रि, वस् (c. 1. वसति, वस्तुं), निवस्.

HARBORAGE, s. आश्रयः, समाश्रयः, संश्रयः, अवस्थानं, अवकाशः.

HARBORER, s. आश्रयकक्षी m. (क्), आश्रयः, आश्रयिता m. (तृ), अवस्थापकः, ग्रहीता m. (तृ).

HARBORLESS, a. निराश्रयः-वा-वै, आश्रयहीनः-ना-नं, निवासः-सा-सं. HARD, a. (Firm, solid, compact) दृढः-ढा-ढं, घनः-ना-नं, कठिनः-ना-नं, ककैशः-शा-शं, कठोरः-रा-रं, संहतः-ता-तं, सशिथिलः-ला-लं, असमृद्धः-शा-शं, वज्रः-ज्ञा-चं, यावा-वा-व (न्), वज्रमयः-यी-यं, दृढसन्धिः-न्धि-न्धि, ककैरः-रा-रं, जरढः-ठा-ठं, गाढः-ढा-ढं, प्रगाढः-ढा-ढं, कौकसः-सा-सं, कक्कसः-ढा-ढं, कठोलः-ला-लं, क्रूरः-रा-रं, निरुद्रः-रा-रं, दुर्बलः-रा-रं.—(Hard to be understood) दुर्बलः-वा-वै.—(Difficult, not easy to be done) कठिनः-ना-नं, दुष्करः-रा-रं-री-रं, दुःसाध्यः-ध्या-ध्यं, दुष्टरः-रा-रं, अस्करः-री-रं, असुगमः-मा-मं, विषमः-मा-मं, कष्टः-ष्टा-ष्टं,

दुर्निवहः-हा-हं, आयासकृतः-ता-तं, दुःखसाध्यः-ध्या-ध्यं, दुःखेन कार्यः-ध्या-ध्यं or साध्यः-ध्या-ध्यं. Often expressed by दुर् or दुःख in comp.; as, 'hard to be borne,' दुःसहः-हा-हं; 'hard to obtain,' दुर्लभः-भा-भं, दुःखलभ्यः-भ्या-भ्यं, दुष्प्रापः-पा-पं, दुःखेन प्राप्यः-प्या-प्यं; 'hard to be crossed,' दुस्तरः-रा-रं, दुस्तराध्यः-ध्या-ध्यं; 'hard to be broken,' दुर्भेद्यः-द्या-ध्यं, दुःखभेद्यः-द्या-ध्यं; 'hard to be relinquished,' दुस्वजः-जा-जं.—(Fatiguing, painful, laborious) कष्टकरः-री-रं, दुःखी-खिनी-सि (न्), दुःखकरः-रा-रं, क्लेशी-शिनी-शि (न्), क्लेशकः-का-कं.—(Severe, harsh) कठोरः-रा-रं, निष्ठुरः-रा-रं, उग्रः-या-यं, उग्रदसः-खा-खं, तीक्ष्णः-क्ष्या-क्ष्यं, क्रूरः-रा-रं, कर्कशः-शा-शं, रुखः-द्या-ध्यं.—(Unfavorable) अननुकूलः-ला-लं; 'hard fate,' दुर्दैवः.—(Sour, acid) अमरसः-सा-सं, शुक्रः-का-कं.

HARD, *adv.* (Near, hard by) समीपं, निकटे, उपान्ते, साराह्, आसन्नः-चा-चं, सन्निकृष्टः-ष्टा-ष्टं.—(With difficulty) दुःखेन, कष्टेन, कृच्छ्रेण, आयासेन, कठिनं, विषमं, दुर prefixed. (Violently, with force) यत्नेन, बलात्, बलवत्, तीव्रं, तीक्ष्णं, प्रसभं.—(Hard) शीघ्रं, सत्वरं, त्वरितं.

HARD-BOUND, *a.* दृढबद्धः-ड्डा-ड्डं, दृढमन्थिः-न्थिः-न्थि, यद्धकोष्ठः-ष्टा-ष्टं.

HARD-DRINKER, *s.* मद्यपानप्रमत्तः, पानरतः, क्षतिपायी *m.* (न्).

HARD-EARNED, *a.* श्रमेणोपाजितः-ता-तं, कृच्छोपाजितः-ता-तं, कृच्छात्मः-त्रा-त्रं. To HARDEN, *v. a.* कठिनीकृ, घनीकृ, कठोरीकृ, दृढीकृ, कर्कशीकृ, स्तम्भीकृ, कठिनं-ना-नं कृ.

To HARDEN, *v. n.* कठिनीभू, घनीभू, कठोरीभू, दृढीभू, कर्कशीभू.

HARDENED, *p. p.* कठिनीकृतः-ता-तं, घनीकृतः-ता-तं, दृढीभूतः-ता-तं.

HARD-FEATURED, *a.* कठिनवदनः-ना-नं, कठिनमुखः-खी-खं, दुर्मुखः-खी-खं.

HARD-FISTED, *a.* कठिनमुष्टिः-ष्टिः-ष्टि, दृढमुष्टिः-ष्टिः-ष्टि.

HARD-HEARTED, *a.* कठिनहृदयः-या-यं, कठिनान्तःकरणः-शा-शं, पापा-णहृदयः-या-यं, अयोहृदयः-या-यं, निर्दयः-या-यं, निरनुक्रोशः-शा-शं, दुर्हृदयः-या-यं, अक्रिबहृदयः-या-यं, यत्नमयः-यी-यं.

HARD-HEARTEDNESS, *s.* कठिनहृदयता, हृदयकाठिन्यं, निरनुक्रोशता.

HARDHOOD, *s.* बोध्यं, वीरता, धीरत्वं, धृतिः *f.*, धैर्यं, शौर्यं, शूरता, साहसं, निर्भयत्वं, प्रगल्भता, प्रागल्भ्यं, स्थैर्यं, स्थिरता.

HARDILY, *adv.* शूरवत्, वीरवत्, धीरवत्, धैर्येण, साहसेन, धीरं.

HARDINESS, *s.* (Boldness) शौर्यं, धीरत्वं, धैर्यं, धृतिः *f.*, वीरता—(Of body) देहकाठिन्यं, शरीरदृढता, दृढदेहत्वं.

HARDLY, *adv.* (With difficulty) दुःखेन, कष्टेन, कृच्छ्रेण, कठिनं, कष्टं, आयासेन, दुर prefixed.—(Scarcely, barely) कष्टं, कष्टेन, कृच्छ्रेण.—(Severely) निष्ठुरं, कठोरं, उग्रं, तीक्ष्णं, नेपुण्यं.

HARD-MOUTHED, *a.* कठिनमुखः-खा-खं, दृढमुखः-खा-खं, कठोरमुखः-खा-खं.

HARDNESS, *s.* (Firmness, solidity) दृढता, दाढ्यं, दृढिमा *m.* (न्), कठिनता, काठिन्यं, घनता, कठोरता, दाढ्यं, कर्कशता, कर्कश्यं, निष्ठुरता.—(Difficulty to be understood) दुर्ज्ञेयता, अस्पष्टता.—(Difficulty to be effected) दुःसाध्यता, दुष्कारत्वं, काठिन्यं, कठिनता, असौकर्यं, कष्टत्वं.—(Severity) निष्ठुरता, नेपुण्यं, कठोरता, उग्रता, तीक्ष्णता, कर्कशता, कर्कश्यं.

HARDS, *s. pl.* शणोच्छिष्टं, शयापशिष्टं, शयशेषं, अतसीशयादेः शेषभागः.

HARDSHIP, *s.* क्लेशः, कायक्लेशः, देहक्लेशः, शरीरक्लेशः, अन्नः, आयासः, शरीरायासः, कष्टं, वेदः, परिश्रमः.—(Oppression) बाधः-धा, अवि-द्रोहः, निष्ठुरता, उन्मत्तः.

HARDWARE, *s.* पिठरकटाहादीनि लोहभास्त्राणि, लोहमयभास्त्रं-व्यानि *n. pl.*

लोहादिनिर्मितभास्त्राणि.

HARDWAREMAN, *s.* लोहभास्त्रविक्रयी *m.* (न्), पिठरकटाहादिभास्त्रविक्रेता *m.* (न्).

HARDY, *a.* (Bold, brave) शूरः-रा-रं, वीरः-रा-रं, प्रवीरः-रा-रं, प्रगल्भः-ल्भा-लं, साहसी-सिनी-सि (न्), प्रतिभानवान्-वन्ती-वत् (त्), प्रतिभावान् &c.—(In body) दृढदेहः-हा-हं, कठिनदेहः-हा-हं, दृढशरीरः-रा-रं.

HARE, *s.* शशः, शशकः, लघुकर्णः, लोमकर्णः-खंकाः, गृधुलोमकः, गृधुरो-मवान् *m.* (न्).

HAREBRAINED, *a.* चपलबुद्धिः-द्धिः-द्धि, चञ्चलबुद्धिः-द्धिः-द्धि, विभान-शीलः-ला-लं.

HAREHUNTING, *s.* शशकाखेटः, शशकानुसरणं.

HARELIP, *s.* शशकीष्ठः, द्विबोष्ठः, शशकीष्ठरूपेण द्विबोष्ठः.

HAREM, *s.* (Women's apartments) अन्नःपुरं, अवरोधः-धनं, अवरो-धगृहं, अवरोधायनं, स्त्रीगृहं, स्त्र्यगारं, शुद्धान्नः, भोगगृहं, भोगावासः, कलत्रावासः, सुविद्वं; 'guard of the harem,' शुद्धान्नपालकः.

HARESKIN, *s.* शशकीष्ठः, शशलोम *m.* (न्), शशचर्म *m.* (न्), शशकान्निन.

HARICOT, *s.* शाकमूलादिना सह मिदं मांसं.

HARK, *interj.* शृणु, कर्णं देहि, अवधीयतां, निशामय.

HARLEQUIN, *s.* चित्रवेशो भयदविशयः, वैहासिकः, परिहासवेदी *m.* (न्).

HARLOT, *s.* वेश्या, गणिका, पश्यस्त्री, पण्याङ्गना, पण्याजनः, पण्याङ्गना, चारस्त्री, चाराङ्गना, चारविलामनी, चारसुन्दरी, पुंशली, भोग्या, बन्धकी, दारिका, भद्रा, साधारणस्त्री, सामान्या स्त्री, व्यभिचारिणी, कुलदा, निशाचरी, ग्रामणीः, यस्या, रूपाजीवा, कुम्भा, लम्बिका, कर्करा, बन्धुरा, उपारुद्धा; 'a company of harlots,' गणिक्यं.

HARLOTRY, *s.* वेश्यात्वं, वेश्यावृत्तिः *f.*, वेश्याव्यवसायः, वैशिकं, वैश्वत्यं, चारसेवा, वेश्यासेवा.

HARM, *s.* हिंसा-सनं, क्षतिः *f.*, परिहृतिः *f.*, क्षतं, द्रोहः, अभिद्रोहः, अपायः, नाशः, अपकारः, अपकृतं, पीडा, व्यथा, अपचयः, अपक्षतिः *f.*, विहेदः-ठनं, हानिः *f.*, दूषणं, दोषः, अनिष्टं, अपहारः, क्षयः, अदना.

To HARM, *v. a.* हिंस्र (c. 7. हिनस्ति, c. 1. हिंसति-सितुं), उपहिंस्र, विहिंस्र, आहिंस्र; अपकृ; अर्द (c. 10. अर्दयति-यितुं), समर्द, पीड (c. 10. पीडयति-यितुं), व्यप् (c. 10. व्यपयति-यितुं), क्षण (c. 8. क्षणयति-यितुं), परिहृण, क्षतिं कृ, परिहृतिं कृ, दुष् (c. 10. दूषयति-यितुं), दूह (c. 4. दुहति, द्रोग्धुं), उपहृन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं), बाध् (c. 1. बाधति-यितुं), रिप् (c. 1. रेपति, c. 4. रिपयति, रेधं).

HARMED, *p. p.* हिंसितः-ता-तं, विहिंसितः-ता-तं, क्षतः-ता-तं, परि-हृतः-ता-तं, विहृतः-ता-तं, अर्दितः-ता-तं, पीडितः-ता-तं, निपी-डितः-ता-तं, व्यथितः-ता-तं, दूषितः-ता-तं, अपकृतः-ता-तं, कृताप-कारः-रा-रं, विहतः-ता-तं, रिष्टः-ष्टा-ष्टं.

HARMFUL, *a.* हिंस्रः-सा-सं, हिंसकः-का-कं, हिंसात्मकः-का-कं, हिंसा-जनकः-का-कं, हिंसाकरः-री-रं, क्षतिकारकः-का-कं, क्षतिजनकः-का-कं, अपकारकः-का-कं, द्रोही-हिणी-हि (न्), भूतमुक् *m. f. n.* (ह), नृशंसः-सा-सं, शत्रुकः-का-कं, शत्रुः-रुः-रु, चातुकः-का-कं, उपचातकः-का-कं, सबाधः-धा-धं, रिष्यः-प्या-प्यं.

HARMFULLY, *adv.* हिंसापूर्वं, क्षतिपूर्वं, अद्रोहं, सापकारं, सद्रूपं.

HARMLESS, *a.* अहिंसकः-का-कं, अहिंस्रः-सा-सं, हिंसारहितः-ता-तं, अनपकारी-रिणी-रि (न्), अद्रोही-हिणी-हि (न्), अनुपचातकः-का-कं.—(Innocent) निर्दोषः-धा-धं, सद्रुहः-ष्टा-ष्टं, निष्पापः-पा-पं.

HARMLESSLY, *adv.* अहिंसया, अहिंसापूर्वं, अद्रोहेण, दोषं विना.

HARMLESSNESS, *s.* अहिंसा, अनपकारः, अद्रोहः, हिंसाभागः, अहिंसकत्वं,

To HASH, v. a. खण्डं खण्डं कृ, खण्डयः कृ or छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं) or विच्छिद्, शकलीकृ, सखीकृ.

HASH, s. (Hashed meat) व्यञ्जनादिना सह सिद्धं छिन्नमांसं or खण्डमांसं.

HASP, s. कुडुपः, सन्धिः *m.*, बन्धनी, बन्धनकुडुपः.

To HASP, v. a. पृथोक्तकुडुपेन बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).

HASSOCK, s. भजनशालायां पीठविशेषो यस्मिन् ईश्वरपूजको जानुद्वयं न्यस्य पूजां करोति, पादपः, विस्तारः.

HASTE, s. त्वरा, तूष्णीः *f.*, त्वरणं, त्वरितं, सत्वरता, सम्भयः, शीघ्रता, शीघ्रं, क्षिप्रता, द्रुतत्वं, वेगः-गिता, आवेगः, जवः, प्रनयः, जूतिः *f.*, जूतिः *f.*, तरस् *n.*, रभसः, अविलम्बः, आशुकारित्वं, क्षिप्रकारित्वं, त्वरित-गतिः *f.*, आशुगमनं, रंहतिः *f.*; 'in haste,' ससम्भयं, सत्वरं; 'to make haste,' त्वर् (c. 1. त्वरते-रितुं); 'make haste,' त्वर्यतां.

To HASTE, HASTEN, v. a. त्वर in caus. (त्वरयति-यितुं), सन्वर, खेप (nom. खेपयति-यितुं), क्षिप्रोक्त, द्रुततरं-रां-रं कृ.

To HASTE, HASTEN, v. n. त्वर् (c. 1. त्वरते-रितुं), सन्वर, अतित्वर, शीघ्र (nom. शीघ्रायते), तरण (nom. तरस्यति); 'to move with haste,' आशु or सत्वरं or त्वरितं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or चल् (c. 1. चलति-लितुं), द्रु (c. 1. द्रवति, द्रोतुं), धाव् (c. 1. धावति-यितुं); 'to hasten towards,' अभिद्रु, आद्रु, समाद्रु, समुपद्रु, प्रतिद्रु, अभिधाव्.

HASTILY, adv. सत्वरं, त्वरितं, क्षिप्रं, शीघ्रं, आशु, तूष्णीं, ससम्भयं, सरभयं, सहसा, द्रुतं, वेगतय, अविलम्बितं, सपदि, ऋटिति.—(Passionately) क्रोधात्, कोपात्, क्रोधाविह्वलात्.

HASTINAPUR, s. (The city) हस्तिनापुरं, हस्तिनीपुरं, गताहं-हयं.

HASTINESS, s. (Haste, speed) सत्वरता-त्वं, शीघ्रता, शीघ्रं, क्षिप्रता, द्रुतता, आशुता.—(Precipitation) क्षिप्रकारिता, आशुकारित्वं, साहसं.—(Of temper) शीघ्रकोपित्वं.

HASTINGS, s. pl. प्रथमसतीलकः, प्राक्पूर्णाकालात् स्वादनीयः सतिलकः.

HASTY, a. (Quick, expeditious) त्वरितः-ता-तं, त्वरायान्-यती-वत् (न), त्वरायुक्तः-क्ता-क्तं, सत्वरः-रा-रं, त्वरान्वितः-ता-तं, तूष्णीः-णी-थं, शीघ्रः-प्रा-प्रं, क्षिप्रः-प्रा-प्रं, द्रुतः-ता-तं, शीघ्रकारी-रिणी-रि (न), क्षिप्रकारी &c., आशुकारी &c., अविलम्बः-बा-बं-बी-बिनी-बि (न), अविलम्बितः-ता-तं.—(Rash) साहसो-सिनी-सि (न).—(In temper) शीघ्रकोपी-पिनी-पि (न), मुलभकोपः-पा-पं.

HAT, s. ऊणामयं शिरस्कं or शिरस्कं or शिरस्त्राणं or मस्तकाभरणं.

HAT-BAND, s. शिरस्कबन्धनं-नी, शिरस्करोधनं.

HAT-BOX, HAT-CASE, s. शिरस्काधारः, शिरस्कभासं, शिरस्कधारकः.

To HATCH, v. a. कुलायनिलायेन पक्षिशायकान् अण्डाद् उत्पद् (c. 10. -पादयति-यितुं) or जन् (c. 10. जनयति-यितुं) or डिछाद् निर्गम् (c. 10. गमयति-यितुं) or उद्ग in caus. (भावयति-यितुं), कुलायनिलायं कृ.—(Contrive) प्रचिन् (c. 10. चिन्तयति-यितुं), परिचिन्, यद् (c. 1. घटते-टितुं).

To HATCH, v. n. अण्डात् or डिछाद् उत्पद् (c. 4. -पद्यते) or जन् (c. 4. जायते) or उद्ग or समुद्ग.

HATCH, s. (A brood) यः पक्षिशायकगणः एकवारे डिछाद् उत्पद्यते or जायते, पक्षिशायकगणः.—(Contrivance, discovery) परिकल्पनं-ना, घटनं, विवृतिः *f.*—(Opening in a ship's deck) नौपुङ्गे द्वारं, नौकामुखं, नौकोदरनिःसरणपथः, नौकोदरद्वारं.

HATCHET, s. अतसीमानकः, उमासानी, उमाशोधनी, झणप्रसाधनी.

To HATCHET, v. a. पृथोक्तमानकयलेन अतसीं शुष्प (c. 10. शोधयति-यितुं).

HATCHER, s. परिकल्पकः, प्रचिन्तकः, परिचिन्तकः, घटकः.

HATCHET, s. टक्कः, तक्कः, कुटारः-री, वृक्षभिद् *f.*, वृक्षभेदी *m.* (न), परशुः

m.f., परशुः, परश्वधः, त्रिदिः *f.*, स्वधितिः *m.f.*, इधमप्रवृत्तनं, पाषाणदारणः.

HATCHET-FACE, s. टक्कमुखं, टक्कधारोपमम् अतिक्षीणवदनं.

HATCHING, s. कुलायनिलायेन डिछात् or अण्डाद् शायकोत्पादनं or पक्षिशायकोत्पत्तिः *f.*, पक्षिशायकोद्भवः.

HATCHMENT, s. गृहस्योपरि स्थापितं मृतजनस्य कुलचिह्नफलकं.

HATCHWAY, s. नौपुङ्गे द्वारं, नौकोदरद्वारं, नौकोदरनिःसरणपथः, नौकोदर-गमनागमनपथः.

To HATE, v. a. द्विप् (c. 2. द्वेष्टि-ष्टुं), विद्विप्, प्रद्विप्, गहं (c. 1. गहंते-हितुं), घृष् (c. 6. घृषते-गितुं), घृणां कृ, कुत्स् (c. 10. कुत्सयति-यितुं), गुप् in des. (जुगुप्सते-यितुं), चूत् (irreg. चूतोयते-यितुं), दूह् (c. 4. दूहति, द्रोहितुं, द्रोघुं), अभिदूह्, बाध् in des. (बाधसते-यितुं), द्वेषं कृ; 'he hates his enemy,' रिप्ते द्वेष्टि, or रिप्ते प्रति द्वेषं करोति.

HATE, s. द्वेषः, विद्वेषः, विद्विहता, घृणा, अप्रीतिः *f.*

HATED, p. p. द्विष्टः-ष्टा-ष्टं, विद्विष्टः-ष्टा-ष्टं, घृणितः-ता-तं, गहितः-ता-तं.

HATEFUL, a. द्वेष्यः-य्या-यं, द्वेषणीयः-या-यं, विद्विष्टः-ष्टा-ष्टं, गर्व्यः-व्यो-यं, गहणीयः-या-यं, गहितः-ता-तं, कुत्सितः-ता-तं, घृणहिः-हो-हं, अविगतः-ता-तं.

HATEFULLY, adv. द्वेषणीयं, गहणीयं, गहितं, कुत्सितं, घृणहिं.

HATEFULNESS, s. द्वेष्यता, द्वेषणीयता, गर्व्यता, घृणहिन्, कुत्सितत्वं.

HATER, s. द्वेषी *m.* (न), विद्वेपी *m.*, विद्वेष्टा *m.* (हृ), प्रद्वेष्टा *m.*, द्विद् *m.* (हृ), विद्विद् *m.*, प्रद्विद् *m.*, द्वेषणः, विरोधी *m.* (न), घृणाकारी *m.* (न).

HATRED, s. द्वेषः, विद्वेषः, प्रद्वेषः, विद्विहता, घृणा, गहो-हणं, कुत्सा-त्सनं, अप्रीतिः *f.*, चूतोया, विरोधः, द्वेष्यता, जुगुप्सा, बोधसः.

HATTER, s. ऊणामयशिरस्ककारः, शिरस्कविक्रेता *m.* (न).

HAUBERK, s. कञ्चुकः, कपटः, तनुबन्ध, वारवाणः, वाणवारः.

HAUGHTILY, adv. सदर्पं, सादोपं, समानं, सगर्भं, सोन्माधं, सोन्मादं, प्रगल्भं, उद्धतं, सावहेलं, सावलेपं, दर्पेण, गर्वेण, धर्मेण.

HAUGHTINESS, s. मानं, अभिमानं-नता, मानिता, अभिमानिता, दपः, गर्वः, प्रगल्भता, प्रागल्भ्यं, अहङ्कारः, उद्धतिः *f.*, औद्धत्यं, उन्माधः, उन्मादः, अवहेला-लनं, अवलेपः, अवलिमता, सावलेपनं, चित्रसमुच्चतिः *f.*, चित्रोच्चतिः *f.*, उत्सिक्तता, आदोपः, सादोपनं, धर्मे, प्रतिमानं, औदार्यं.

HAUGHTY, a. मानी-निनी-नि (न), मानयान्-यती-वत् (न), अभि-मानी &c., अभिमानवान् &c., गर्वी-ग्विणी-ग्वि (न), गश्तितः-ता-तं, सदर्पः-पो-पं, सादोपः-पा-पं, दुग्मः-प्रा-प्रं, दुग्मः-प्रा-प्रं, प्रगल्भः-ल्मा-ल्भं, अहङ्कारी-रिणी-रि (न), उद्धतः-ता-तं, मदोद्धतः-ता-तं, मदोदयः-पा-पं, उत्सिक्तः-क्ता-क्तं, औदारः-रा-रं, अवलिमः-प्रा-प्रं, प्रपञ्चितः-ता-तं, प्रपृष्टः-ष्टा-ष्टं, ऊर्ध्वदृष्टिः-ष्टिः-ष्टि, सावहेलः-ला-लं, सोन्माधः-या-यं; 'to be haughty,' दृप् (c. 4. दृष्यति, द्रुं, द्रुं), प्रगल्भ (c. 1. गल्भते-यितुं).

To HAUL, v. a. कृप् (c. 1. कर्षति, c. 6. कृषति, कर्षं, कर्षुं), आकृप्, हृ (c. 1. हरति-ते, हर्षुं).

HAUL, s. आकर्षः-वर्णः, कर्षः-वर्णं, आकृष्टिः *f.*, हरणं.

HAULED, p. p. कृष्टः-ष्टा-ष्टं, आकृष्टः-ष्टा-ष्टं, आकर्षितः-ता-तं, हृतः-ता-तं.

HAUM, s. शस्यनालः-ली, पलः, पलालः-लं, नृणं.

HAUNCH, s. उत्सङ्गः, कटिः *m.*-टी, जघनं, निरुधः, कोलः, पालिः *f.*, प्रोयः, चङ्कः, ओषिः *f.*-यी, पञ्चाङ्गागः; 'haunch of venison,' मृगजघनं.

To HAUNT, v. a. and n. पुनःपुनः or वारं वारम् अभिगम् (c. 1. गच्छति-गन्तुं) or अभ्यागम् or अभिगु (c. 1. सरति-रुन्तुं, c. 10. सारयति-यितुं) or अभिसारणं कृ, मुहुर्मुहूर् गमनागमनं कृ, निवसगमनं कृ, निवस्य चाभि (c. 1. -अयति-ते-यितुं).

HAUNT, *s.* स्थानं यत्र पुनःपुनर् अभिगमः or अभिसारणं क्रियते, गमनागमनस्थानं, निरगमनस्थानं, आश्रयः, समाश्रयः, आश्रयः, आश्रयतनं, आलयः, निलयः.

HAUNTED, *p. p.* or *a.* पुनःपुनर् आश्रितः -ता -तं or अभिसारितः -ता -तं; 'by ghosts,' रात्रिचरसेवितः -ता -तं, प्रेतनरचुरः -डा -डं, वेताल-निवेधितः -ता -तं.

HAUNTER, *s.* अभिसारी *m.* (नं), गमनागमनकारी *m.*, पुनःपुनर् अभ्यागमकारी *m.*

HAUNTING, *s.* अभिसारणं, पुनःपुनर् अभिगमः or अभ्यागमः or गमनागमनं, निरगमनं.

HAUTBOY, *s.* शुभिरवाद्यविशेषः, वृहदंशः, सानेयो.

HAUTEUR, *s.* मानं, अभिमानं, अहङ्कारः, उच्चिताः *f.*, खोदितं, चितोच्चिताः *f.*, चित्तसमुच्चिताः *f.*, दर्पः, गर्वः.

TO HAVE, *v. a.* (Hold in possession, possess) धा (c. 3. दधाति, धत्ते, धातुं), विधा, धृ (c. 10. धारयति -यितुं, c. 1. धरति, धर्तुं), भुज् (c. 7. भुङ्के, भोक्तुं), परिभुज्, भृ (c. 3. विभक्तिं, भर्तुं), शील (c. 10. शीलयति -यितुं), दध् (c. 1. दधते -धितुं), परिभोगं कृ. — (Obtain, gain) आप् (c. 5. आप्नोति, आप्तुं), प्राप्, अवाप्, लभ् (c. 1. लभते, लभं), उपलभ्. — (Receive) ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), खादा. — (Burged by obligation) expressed by the fut. pass. part.; as, 'I have to go.' मया गन्तव्यं; 'I have to write a letter,' मया पत्रं लेखनीयं. — (Have in esteem) मन् (c. 10. मानयति -यितुं), सम्मन्. — (Have in contempt) अवहा (c. 9. जानाति -ज्ञातुं), अवमन्. — (Have on, wear) धृ, भृ, परिधा. — (Have a care) अवधानं कृ, सावधानं -ना -नं -भू.

HAVEN, *s.* (For ships) नौबन्धनयोग्यं स्थानं, नौबन्धनस्थानं, नौरक्षणस्थानं, नौकाश्रयः. — (Shelter) आश्रयः, समाश्रयः, संश्रयः, आश्रयः, अवस्थानं, रक्षास्थानं.

HAVING, *part.* (Possessing) दधत् -धती -धत् (त्), दधानः -ना -नं, विदधत् -धती -धत् (त्), धारयन् -यन्ती -यन् (त्), धारी -रिणी -रि (न्), दधः -धा -धं, शाली -लिनी -लि (न्); often expressed by the affixes वत्, मत्, इन्, धिन्, मिन्, वल्; as, 'having wealth,' धनवान् -वती -वत् (त्), धनी -निनी -नि (न्); 'having wisdom,' धीमान् -मती -मत् (त्); also expressible by उपेतः -ता -तं, अनितः -ता -तं, युक्त -क्ता -क्तं in comp.; as, 'having wealth,' धनोपेतः &c.

HAVING, *s.* (Possession) धरत्, धारत्, शालित, अधिकारः, भुक्तिः *f.*, परिभोगः. — (Goods) विभवः, द्रव्यं, रिकषं.

HAVOC, *s.* महानाशः, महाक्षयः, संहारः, महाप्रलयः, महोत्पातः, सर्वनाशः, उच्छेदः, महाविश्रवः, विनाशः.

TO HAVOC, *v. a.* महानाशं कृ, महाक्षयं कृ, महोत्पातं कृ, अवलं नश् (c. 10. नाशयति -यितुं), उच्छिद् (c. 7. छिनत्ति -क्षेत्).

HAW, *s.* हासंशकं वीजगर्भं गुटिकाकारं खुद्रफलं.

TO HAW, *v. n.* (Hesitate in speaking) भिन्नस्वरेण or स्खलितस्वरेण वद् (c. 1. वदति -दितुं).

HAWK, *s.* (Bird) इयेनः, यवी *m.* (नं), शशादनः, कपोतारिः *m.*, खगानकः, घातिपक्षी *m.* (नं), नीलपिच्छः, सत्कायः, कपोताक्षनुसरणे शिक्षितः इयेनः. — (Forcing up phlegm) उत्कासनं, शेप्पोक्षेपः.

TO HAWK, *v. a.* (Catch birds by means of hawks) इयेनादिभिः पक्षिणो ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or पक्ष्यनुसरणं कृ, इयेनम्यातां कृ. — (Force up phlegm) उत्कास् (c. 1. कासते -क्षितुं), शेप्पोक्ष् उषिष् (c. 6. क्षिपति -क्षेत्) or निरह् (c. 4. अक्षति -क्षितुं), शेप्पोनिरसनं कृ. — (Sell goods by outery in the streets) नगरमार्गेषु भव्यं कृत्वा

घोषणपूर्वम् द्रव्याणि विक्री (c. 9. -क्रीणाति -क्रीते).

HAWKER, *s.* (Seller of goods by outery in the streets of a town) नगरमार्गेषु घोषणपूर्वम् तुच्छद्रव्यविक्रेता *m.* (नं). — (Falconer) इयेनवीची *m.* (नं), इयेनशिष्यकः, इयेनपोषकः, इयेनपालकः.

HAWK-EYED, *a.* इयेननयनः -ना -नं, सूक्ष्मदृष्टिः -दृष्टिः -दृष्टि, सूक्ष्मदृष्टी -दृष्टी -दृष्टि (नं), दूरदृष्टी &c.

HAWKING, *s.* (Falconry) इयेनम्याता, इयेनादिभिः पक्षिग्रहणं, इयेनशिष्या, इयेनपालनं. — (Forcing up phlegm) उत्कासनं, शेप्पोक्षेपः. — (Selling goods by outery in the streets of a town) नगरमार्गेषु घोषणपूर्वम् तुच्छद्रव्यविक्रयः.

HAWSER, *s.* नौरज्जुः *m.*, खुद्रज्जुः. See HALSEY.

HAWTHORN, *s.* हासंशकफलविशिष्टः कण्टकितगुल्मभेदः.

HAY, *s.* शुष्कतृणं, शुष्कघासः, शुष्कशस्यं, तृणं, पासः.

HAYCOCK, *s.* शुष्कतृणचितः *f.*, शुष्कघाससूतः, तृणचयः.

HAY-HARVEST, *s.* शुष्कतृणसङ्ग्रहः, शुष्कतृणसञ्चयकालः.

HAY-LOFT, *s.* शुष्कतृणसङ्ग्रहकोष्ठं, शुष्कघाससङ्ग्रहगारः.

HAY-MAKER, *s.* शुष्कतृणसङ्ग्रहकः, शुष्कतृणसञ्चयी *m.* (नं).

HAY-MAKING, *s.* शुष्कतृणसङ्ग्रहः, शुष्कघाससञ्चयः -नं.

HAY-MARKET, *s.* तृणविक्रयस्थानं, पासविक्रयचत्वरः.

HAY-RICK, HAY-STACK, *s.* शुष्कतृणराशिः *m.*, शुष्कतृणोत्तरः, शुष्कघासचितः *f.*, शुष्कतृणवितरः.

HAZARD, *s.* (Chance) दैवं, दैवयोगः, दैवगतिः *f.*, दैवघटना, दैवसङ्गतं, दैववशः, अदृष्टं. — (Risk, danger) संशयः, शङ्का, सन्देहः, विकल्पः; 'a condition of hazard,' शङ्कास्पदः, संशयस्थानं; 'hazard of life,' जीवितसंशयः. — (Game at dice) घृतक्रीडा, अघादिक्रीडा, घृतकर्म *n.* (नं), घृतव्यवहारः, घृतं.

TO HAZARD, *v. a.* संशयस्यं -स्यां -स्यं कृ, सन्देहस्यं -स्यां -स्यं कृ, सन्देह-दोलस्यं -स्यां -स्यं कृ, शङ्कास्यं -स्यां -स्यं कृ, संशयापन्नं -न्ना -न्नं कृ, दैवापीनं -नां -नं कृ, दैववशं -शां -शं कृ, शङ्कास्पदं कृ; 'one who hazards his life,' संशयितजीवितः.

HAZARDABLE, *a.* दैवापीनः -ना -नं, दैवापन्नः -न्ना -न्नं, संशयस्यः -स्या -स्यं.

HAZARDED, *p. p.* संशयितः -ता -तं, दैववशङ्गमितः -ता -तं.

HAZARDER, *s.* कश्चित् संशयस्यं करोति यो जनः; 'a hazarder of life,' संशयितजीवितः.

HAZARDOUS, *a.* सन्दिग्धः -ग्धा -ग्धं, सांशयिकः -की -कं, संशयस्यः -स्या -स्यं, सन्देहस्यः -स्या -स्यं, शङ्काकालः -ना -नं, भयाकालः -ना -नं, संशयापन्नः -न्ना -न्नं, भयहेतुकः -का -कं, दैवापीनः -ना -नं, दैववशः -शा -शं, भयानकः -का -कं; 'a hazardous situation,' संशयस्थानं, भयस्थानं, शङ्कास्पदं.

HAZARDOUSLY, *adv.* शङ्कया, सन्देहेन, संशयेन, संशयं, अनिष्टशङ्कया.

HAZARDOUSNESS, *s.* सन्दिग्धता, भयाकालता, दैवापीनता, दैवापन्नत्वं.

HAZE, *s.* धूमिका, खवायः, मृगतृणा, कुहेडिका, कुहेली, कुण्डिका.

TO HAZE, *v. n.* कुण्डिका (nom. कुण्डिकायते), धूमिका (nom. धूमिकायते).

HAZEL, *s.* ईषाकपिशफलविशिष्टो गुल्मभेदः.

HAZEL, *a.* वस्त्रमात्रफलसवर्णः -यी -यी, ईषाकपिशः -शा -श.

HAZEL-NUT, *s.* ईषाकावर्णं दृढत्वकपरिवृतं पृष्ठोक्तगुल्मफलं.

HAZINESS, *s.* सधूमिकत्वं, कुण्डिकावस्था, सायकारत्वं, साधता.

HAZY, *a.* सधूमिकः -का -कं, धूमिकायुतः -ता -तं, सधूमिकः -का -कं, कुण्डिकावयः -यी -यं, सायकारः -रा -रं, अभयः -या -यं, साधः -भा -भं, अन्धः -का -कं.

HE, *s.* कः (तद्), एयः (एतद्), जसो *m.* (अदह्), सकः; 'so and so,'

समुच्चानामा *m.* (नं). Obs. The visarga of कः and हः is dropped before any consonant.

HEAD, *s.* (Uppermost part of the human body) शिरस् *n.*, शीर्षं -पथं, मूढो *m.* (नं), मस्तकः -कं, मुखः -खं -खकं, मौलिः -लो *m. f.*, केनारः, चूडालं, पराङ्गं, उन्नमाङ्गं, सीमन्तः -न्तं, केशभूः *m.*—(A chief, leader) नायकः, मुखरः, अग्रगः, पतिः *m.*, अधिपतिः *m.*, अधिपः, अधिष्ठाता *m.* (नं), प्रेष्ठः, प्रेष्टी *m.* (नं), शिरः, प्रष्ठः, शिरोवन्ती *m.* (नं), मुख्य or प्रधान in comp.; as, 'head-minister,' मुख्यमन्त्री *m.* (नं), प्रधानमन्त्री *m.*; 'head-merchant,' विद्वपतिः *m.*; 'head-scholar,' पट्टशिष्यः, श्रेष्ठशिष्यः; 'head of the police,' दखनायकः, दखपालकः; 'with Karna at their head,' कर्णमुखाः *m. pl.*, कर्णपु-रोगमाः *m. pl.*—(Division of a subject) पदं, स्थानं, मार्गः, विषयः, अधिकरणम्.—(Top, forepart) अग्रं, शिरस् *n.*, शीर्षकः; 'head of a spear,' शूलार्धः; 'head of a boat,' मङ्गः; 'at the head of,' अग्रे or expressed by पुं in such phrases as, 'a father at the head of all who possess sons,' पिता पुंरि पुंविष्णोः.—(The first place) अग्रस्थानं, उन्नमस्थानम्.—(Source) प्रभवः, उद्भवः, उद्गमः, मूलं, हेतुः *m.*; 'of a river,' सरित्मुखं, सरित्प्रभवः.—(Head of hair) केशिकः, केश्यः, केशपाशः, केशपत्रः; 'belonging to the head,' शीर्षस्थः -स्थी -स्थं; 'to cut off the head,' शिरः or मस्तकं छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं); 'to be over head and ears in debt,' ऋणयस्तः -स्ता -स्तं भू, ऋणमग्नः -ग्ना -ग्नं भू; 'to get ahead of,' अतिक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं); 'to make head against,' प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति -यितुं), पर्येष्यसा (c. 1. -तिष्ठति -स्थानुं), प्रस्था, प्रया (c. 2. -याति -तुं).

To HEAD, *v. a.* (Lead, act as a leader) नी (c. 1. नयति, नेतुं), अग्रे or पुरो गम (c. 1. गच्छति, गन्तुं), अधिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठानुं); 'headed by Karna,' कर्णमुखः -खा -खं or कर्णपुरोगमः -मा -मं —(Cut off the head) शिरः or मस्तकं छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), विमस्तक (nom. विमस्तकयति -यितुं), शीर्षछेदं कृ—(Oppose) प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति -यितुं).

HEADACHE, *s.* शिरोवेदना, शीर्षवेदना, शीर्षव्या, शिरःपीडा, शिरोर्षिः *f.*, शिरःशूलं, शिरोरोगः; 'afflicted with it,' शीर्षवेदनः -ना -नं.

HEAD-BAND, *s.* मूढवेष्टनं, शिरोवेष्टनं, शिरोबन्धनं -नी, ललाटवेष्टनं, ललाटपट्टः -ट्टं, मस्तकबन्धनी.

HEAD-BOROUGH, *s.* गण्डाटः.

HEAD-DRESS, *s.* मस्तकाभरणं, मस्तकभूषणं, मुकुटं, मकुटं, किराटः, श्रेष्ठरः, मौलिः *m. f.*, चूडा.

HEADED, *p. p.* मुखः -खा -खं or पुरोगमः -मा -मं in comp.; as, 'headed by Karna,' कर्णमुखः -खा -खं; 'two-headed,' द्विशिर्षकः -का -कः; 'three-headed,' त्रिशिराः -राः -रः (स्).

HEAD-FOREMOST, *a.* अवाङ्मुखः -राः -रः (स्), अधःशिराः &c., अधोमुखः -खा -खं, अवाङ्मुखः -खा -खं.

HEADINESS, *s.* साहसं, विषमसाहसं, गमकारित्वं, क्षिप्रकारिता, मदः.

HEADLAND, *s.* अन्नरोपः -पं, समुद्रमध्ये महाद्वीपवर्धः स्थो भूमिभागः, उदय-भूमिः *f.*, महाद्वीपनासिका, भूमिनासिका, उदयस्थलं.

HEADLESS, *a.* अशिरस्तः -स्ता -स्तं, अशिराः -राः -रः (स्), मस्तकहीनः -ना -नं, अपमूढो -ढो -ढं (नं); 'a headless trunk,' कबन्धः -न्धं, अपमूढकलेयं.

HEADLONG, *a.* (Head-foremost) अधोमुखः -खी -खं, अवाङ्मुखः -खी -खं, अवाङ् -वाङ्गी -याङ् (क्), अवाङ्शिराः -राः -रः (स्), अधःशिराः

&c.—(Rash) साहसी -सिनी -सि (नं), गमकारी -रिणी -रि (नं), क्षिप्रकारी &c.—(Precipitous) प्रवणः -णा -णं, पातुकः -का -कं.

HEADLONG, *adv.* अधोमुखेन, अवाङ्मुखं -खेन, अवाङ्शिरसा, अवाङ्.—(Rashly) साहसेन, सहसा, अनालोचितं.

HEADMOST, *a.* अग्रस्थः -स्था -स्थं, सर्वग्रस्थः -स्था -स्थं, अग्र्यः -ग्र्या -ग्र्यं, प्राग्र्यः -ग्र्या -ग्र्यं, मुख्यः -ख्या -ख्यं, प्रमुखः -खा -खं, प्रधान in comp.

HEADPIECE, *s.* (Armour for the head) शिरस्त्राणं, शिरस्त्रं, शीर्षकं, शीर्षस्थं, शीर्षरक्षं.—(Force of understanding) धीशक्तिः *f.*, बुद्धिसामर्थ्यं.

HEADSHIP, *s.* मुख्यता, प्रमुखता -त्वं, प्रधानता, प्राधान्यं, श्रेष्ठता.

HEADSMAN, *s.* पातुकपुरुषः, शातकजनः, बन्धुपुरुषः, बन्धकर्मधिकारी *m.* (नं), मृतपाः *m.*, दखपाशिकः, शिरश्छेदी *m.* (नं).

HEADSTALL, *s.* अग्रस्थ शिरोबन्धनी or मस्तकबन्धनं.

HEADSTRONG, *a.* साहसी -सिनी -सि (नं), जालः -ल्हा -ल्यं, गमकारी -रिणी -रि (नं), क्षिप्रकारी &c., चञ्चलः -ला -लं, प्रमत्तः -त्ता -तं, अस्थिरः -रा -रं, प्रतोषः -पा -पं, धीरः -रा -रं, अवशः -शा -शं, निर्वेन्तलः -णा -णं, उन्मूलः -ला -लं, दुर्धमः -भा -मं.

HEADY, *a.* साहसी -सिनी -सि (नं), तीक्ष्णकर्मो -म्मा -र्मं (नं), संरम्भी -रम्भीणी -रम्भी (नं), उच्चरसः -रसा -रसं, शीघ्रकोपी -पिनी -पि (नं), अमयी -यिणी -यि (नं).

To HEAL, *v. a.* शम् (c. 10. शमयति -यितुं), प्रशम्, उपशम्, किम् in des. (चिकित्सति -त्सितुं), स्वस्थं -स्थां -स्थं कृ or सुस्थं कृ, निरामयं -यां -यं कृ, नीरोगं -गां -गं कृ, प्रतिकृ, भिषक् (nom. भिषज्यति), रोगाद् मुक् (c. 6. मुञ्चति, मोक्तुं), समुत्था in caus. (-चापयति -यितुं, rt. स्था), साध् (c. 10. साधयति -यितुं); 'heal a wound,' व्रणं रुह् in caus. (रोपयति -यितुं), व्रणरोपणं कृ.—(Reconcile) समाधा (c. 3. -दधाति -धातुं), सन्धा, प्रतिसमाधा.

To HEAL, *v. n.* शम् (c. 4. शान्यति, शमितुं), उपशम्, स्वस्थः -स्था -स्थं भू, सुस्थः -स्था -स्थं भू.

HEALED, *p. p.* शमितः -ता -तं, शान्तः -न्ता -नं, शान्तरोगः -गा -गं, उपशान्तः -न्ता -नं, प्रशान्तः -न्ता -नं, रोगमुक्तः -क्ता -कं, चिकित्सितः -ता -तं, सुस्थः -स्था -स्थं, स्वस्थः -स्था -स्थं, समुत्थितः -ता -तं, प्रतिकृतः -ता -तं; 'as a sore or wound,' रोपितः -ता -तं, रुटः -टा -टं, रुटवणः -णा -णं, शुष्कः -ष्का -ष्कं.

HEALER, *s.* चिकित्सकः, रोगज्ञानकः, रोगहृत् *m.*, भिषक् *m.* (नं).

HEALING, *a.* रोगशमकः -का -कं, शान्तिकरः -री -रं, शान्तिदः -दा -दं, शान्तिकः -की -कं, रोगहरः -रा -रं, रोगघ्नः -घ्नी -घ्नं.

HEALING, *s.* (The act) चिकित्सा -त्सनं, शमः, शान्तिः *f.*, उपशमः, रोगशान्तिः *f.*, रोगशमः, रुक्प्रतिक्रिया, प्रतीकारः, स्व्यकरणं, समुत्थानं, भेषजं; 'of a sore,' व्रणरोपणं.

HEALTH, *s.* स्वास्थ्यं, स्वस्थता, अरोगः, आरोग्यं, अरोगिता, सुस्थता, सुस्थितिः *f.*, अनामयं, निरामयता, रोगाभावः, कल्याणं -ता, कुशलं, शरीरकुशलं, शरीरमुखं, वास्तं, उत्पाली.—(Bad health) अस्वास्थ्यं, असुस्थता, शरीरदुःस्थितिः *f.*, रोगिता, सरोगता; 'health to you,' स्वस्ति, कुशलं ते.

HEALTHFUL, *a.* अरोगी -गिणी -गि (नं), नीरोगः -गा -गं, आरोग्यः -ग्र्यी -ग्र्यं, सुस्थः -स्था -स्थं, स्वस्थः -स्था -स्थं, निरामयः -या -यं. See HEALTHY.

HEALTHFULLY, *adv.* अरोगेण, आरोग्यं, निरामयं, स्वास्थ्येन, कुशलं.

HEALTHFULNESS, *s.* अरोगिता -त्वं, स्वास्थ्यं, निरामयता, कल्याणं.

HEALTHILY, *adv.* आरोग्यं, सानामयं, शरीरस्वास्थ्येन, स्वस्थवत्.

HEALTHINESS, *s.* स्वास्थ्यं, स्वस्थता, आरोग्यं, अरोगिता, सुस्थता, शरीर-सुस्थितिः *f.*, निरामयत्वं, अनामयत्वं, कल्याणं -ता, रोगाभावः.

HEALTHLESS, *a.* अस्वस्थः-स्था-स्थं, असुस्थशरीरः-रा-रं, स्रोगः-गा-गं.
 HEALTHSOME, *a.* स्वास्थ्यजनकः-का-कं, रोगनिवर्धकः-का-कं, रोगघ्नः-घ्नी-घं.
 HEALTHY, *a.* सुस्थः-स्था-स्थं, सुस्थितः-ता-तं, स्रोगी-गिणी-गि (न्),
 नीरोगः-गा-गं, नीरुजः-जा-जं, नीरुक् *m. f. n.* (ज्), निरामयः-या-यं, स्वस्थः-स्था-स्थं, सहारोग्यः-ग्या-ग्यं, कल्यः-त्या-त्यं, कुशली-
 -लिनी-लि (न्), निर्वैधिः-धि-पि, व्याधिहीनः-ना-नं, रोगहीनः-
 -ना-नं, चङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, वाग्नेः-ज्ञे-ज्ञं, निष्पीडः-डा-डं.—(Causing
 health) स्वास्थ्यजनकः-का-कं, सारोग्यकरः-री-रं, अनामयकरः-री-रं.
 HEAP, *s.* राशिः *m.* -शी *f.*, सङ्घः, निचयः, चयः, चितः *f.*, प्रचयः,
 पिरः, प्रकरः, उत्करः, निकरः, ओषः, पुन्नः, पृगः, सृपः, स्तोमः,
 वृन्दः, समूहः, समवायः, सङ्घः, समुदायः, वायः, संस्थानं, सङ्ग्रहः, कूटः;
 'a heap of grass,' नृगराशिः *m.*, नृणविलसः, नृख्या.
 To HEAP, *v. a.* राशीकृ, आचि (c. 5. -चिनीति -चेत्), समाचि, सचि,
 समाचिप् (c. 6. -चिपति -चेत्), पिखीकृ, पिरड (c. 1. पिरडते, c. 10.
 पिरडयति -यितुं), ओषीकृ, वृत्तीकृ, एकत्रीकृ, एकत्र कृ, पुन्नोक्, पृगोक्.
 HEAPED, *p. p.* राशीकृतः-ता-तं, राशीभूतः-ता-तं, आचितः-ता-तं,
 उपचितः-ता-तं, समुचितः-ता-तं, सचितः-ता-तं, पिरडितः-ता-तं,
 पिरडीकृतः-ता-तं, पिरडीभूतः-ता-तं, एकत्रीभूतः-ता-तं, पुन्नितः-ता-
 -तं, पृगीकृतः-ता-तं, सङ्गलितः-ता-तं, सङ्गटः-टा-टं, पुन्निरः-छा-
 -ष्टं, एकपिरडीभूतः-ता-तं, एकत्रीभूतः-ता-तं, समूटः-टा-टं, पय्यैलः-
 -स्ता-स्तं; 'heaped with flowers,' कुसुमचितः-ता-तं.
 HEAPER, *s.* राशिकर्ता *m.* (ञ्), पिरडकर्ता *m.*, सङ्घकारो *m.* (न्).
 HEAPY, *a.* पिरडी-खिनी-खि (न्), निचयी-यिनी-यि (न्), उत्करीयः-या-यं.
 To HEAR, *v. a. and n.* श्रु (c. 5. शृणोति, श्रोतुं), उपश्रु, समुपश्रु, अनुश्रु,
 परिश्रु, आकर्णं (c. 10. -कर्णयति -यितुं), निश्रु (c. 10. -श्रामयति -यितुं,
 c. 4. -श्राम्यति -श्रामितुं), विनिश्रु, सन्निरु, श्रवणेन्द्रियेण or कर्णेद्वारेण
 उपलभ् (c. 1. -लभते -लभुं) or वृष् (c. 1. बोधति -यितुं) or ग्रह्
 (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), श्रवणं कृ; 'having heard,' श्रुत्वा, निश्राम्य.
 HEARD, *p. p.* श्रुतः-ता-तं, आकर्णितः-ता-तं; 'as heard,' यथाश्रुतं.
 HEARER, *s.* श्रोता *m.* (तृ), श्रवणकर्ता *m.* (ञ्), आकर्णयिता *m.* (तृ).
 HEARING, *s.* श्रवणं, श्रुतिः *f.*, आकर्णनं, निश्रमनं, निश्रामनं; 'sense
 of hearing,' श्रोत्रं, श्रवणेन्द्रियं; 'out of hearing,' असंश्रवः-या-
 -वं, कर्णीगोचरः-रा-रं; 'out of the hearing of the master,'
 गुरोर असंश्रवः; 'within hearing,' कर्णीगोचरः-रा-रं, कर्णश्रवः-वा-वं.
 To HEARKEN, *v. n.* श्रु (c. 5. शृणोति, श्रोतुं), आकर्णं (c. 10. -कर्णयति
 -यितुं), निश्रु (c. 10. -श्रामयति -यितुं), श्रवणं कृ.
 HEARKENER, *s.* श्रोता *m.* (तृ), श्रवणकारी *m.* (न्), निश्रमनकारी *m.*
 HEARSAY, *s.* किंवदन्ती, जनश्रुतिः *f.*, जनवादः, जनरवः.
 HEARSE, *s.* शववाहनं, शवयानं, प्रेतवाहनार्थं सदा, प्रेतवाहनसाधनं, कटः.
 HEART, *s.* (The seat of life in an animal) हृदयं, हृद् *n.*, हृदयस्थं,
 रक्ताश्रयः, अग्रमांसं, बुद्ध्याग्रमांसं, मस्तिष्कं *n.* (न्), वृक्कः-क्का-क्कं, वृक्कः,
 कनुः *m.*, रिक्कं, अपत् *m.*—(Seat of feeling) चित्तं, चेतस्, हृदयं,
 अन्तःकरणं, अन्तःप्रकृतिः *f.*, अन्तरात्मा *m.* (न्), आत्मा *m.*, मनस् *n.*,
 अन्तर्भावः, मानसं, स्वानं.—(The breast) वक्षस् *n.*, वक्षस्थलं,
 वक्षःस्थलं.—(Vital part) मस्तिष्कं *n.* (न्), मस्तिष्कस्थानं-स्थलं, हृदयस्थानं-
 -स्थलं.—(Inner part of any thing) गभः, उदरं, अन्तर्गत् or
 expressed by अन्तर prefixed; as, 'the heart of the city,'
 अन्तर्नगरं.—(Courage, spirit) वीर्यं, शीर्यं, तेजस्, सङ्घं, वीरुषं.
 —(Affection) ब्रह्मः, प्रणयः, हार्त्, भावः, रागः; 'my heart beats,'
 स्पन्दते or अस्पन्दते हृदये मे; 'it goes to my heart,' मस्तिष्के भिनन्ति
 or स्पृशति; 'to take heart,' आश्वासं (c. 2. -आसिति -तुं), समाश्वासः;

'to learn by heart,' अभ्यस् (c. 4. -अस्यति -स्यितुं), रूपं कृ;
 'learnt by heart,' कथयस्वाः-स्था-स्थं, अभ्यस्तः-स्ता-स्तं; 'learning
 by heart,' रूपं; 'to be out of heart,' दीनमनस्कः-स्का-स्कं
 भू; 'pure in heart,' निर्मलान्तःकरणः-शा-शं; 'with all one's
 heart,' कामं, प्रकामं; 'heart's desire,' मनोवाञ्छितं; 'from
 the heart,' अन्तःकरणेन; 'heart-searching,' चित्तज्ञः-ज्ञा-ज्ञं.
 HEART-ACHE, *s.* हृदयव्याध्या, हृदयवेदना, चित्तवेदना, अन्तःकरणवेदना,
 मनोदुःखं, मनःपीडा, हृदयशूलं, मानसी व्याध्या.
 HEART-APPALLING, *a.* मस्तिभेदी-दिनी-दि (न्), चित्तशङ्काजनकः-का-कं.
 HEART-BREAKING, *a.* हृदयभेदी-दिनी-दि (न्), मस्तिभेद् *m. f. n.*,
 हृदयाचिद् *m. f. n.* (घ्), मस्तिभेद् *m. f. n.* (श्).
 HEART-BROKEN, *p. p.* भिन्नहृदयः-या-यं, चित्तहृदयः-या-यं.
 HEART-BURN, *s.* तीक्ष्णग्निरः *m.*, आग्निपित्तं, हृदयवेदना, दुद्रोगः.
 HEART-DEAR, *a.* हृदयप्रियः-या-यं, हृद्यः-द्या-यं, हृदयङ्गमः-मा-मं.
 HEART-EASE, *s.* हृदयमुत्थं, मनःसुखं, हृदयशान्तिः *f.*, हृत्सुखं, मनोनिवृत्तिः *f.*,
 चित्तनिवृत्तिः *f.*, मनोविश्रान्तिः *f.*, हृदयस्वास्थ्यं.
 HEART-EASING, *a.* हृदयसुखजनकः-का-कं, मनःशान्तिकरः-री-रं.
 HEART-FELT, *a.* हृत्ततः-ता-तं, हृदयजातः-ता-तं, चित्तभवः-या-यं.
 HEART-RENDING, *a.* मस्तिभेदी-दिनी-दि (न्), मस्तिभेदी &c. हृदयभेदी &c.,
 हृदयभिद् *m. f. n.*, हृदयाचिद् *m. f. n.* (घ्), मस्तिभेद् *m. f. n.* (श्),
 मस्तिपीडाकरः-री-रं, चित्तपीडाजनकः-का-कं, चित्तद्वेगजनकः-का-
 -कं, मनोदुःखकारी-रिणी-रि (न्).
 HEART-ROBBING, *a.* मनोहरः-रा-रं, मनोहारी-रिणी-रि (न्), चित्त-
 हारी &c., चित्तपहारी &c., चित्तहृत् *m. f. n.*, हृदयहारी-हिणी-हि (न्).
 HEART-SICK, *a.* आतुरचित्तः-ज्ञा-ज्ञं, उद्विग्नमनः-ना-नं (म्), विमनाः &c.
 HEART'S-EASE, *s.* त्रिवर्णपुष्पविशिष्टं ओषधिभेदः.
 HEART-SORE, *s.* मनोव्याध्या, मनःपीडा, हृदयपीडा, मनोदुःखं.
 HEART-STRINGS, *s.* हृत्पिण्डपरिगतं शिरादि.
 HEART-STUCK, *a.* हृत्तचित्तः-ज्ञा-ज्ञं, विहृद्दयः-या-यं, विहृद्दः-डा-डं.
 HEART-SWELLING, *a.* चित्तशोभकारि-रिणी-रि (न्), हृदयकम्पकारी &c.
 HEART-WHOLE, *a.* सङ्गतहृदयः-या-यं, अभिन्नहृदयः-या-यं, अविकल-
 चित्तः-ज्ञा-ज्ञं.
 HEART-WOUNDED, *a.* हृत्तहृदयः-या-यं, भिन्नहृदयः-या-यं, भिन्नमस्ति-
 -मस्ति (न्), विहृद्मस्ति &c., विहृद्दयः-या-यं.
 HEART-WOUNDING, *a.* मस्तिभेदी-दिनी-दि (न्), हृदयभेदी &c., हृदयाचिद्
m. f. n. (घ्).
 To HEARTEN, *v. a.* आश्वासं (c. 10. -आसयति -यितुं), तेजः or विश्वासं
 or आशां कृ or दा or वृष् (c. 10. वर्धयति -यितुं).
 HEARTH, *s.* अग्निकुण्डं, वितानं, शुद्धिः *f.* -ज्ञी, अश्रमनं, अन्निका,
 उपचायः, पक्वः.
 HEARTILY, *adv.* प्रकामं, प्रकामं, कामतः, सद्भावःकरणेन, सद्भावेन, चित्त-
 सन्नोधेन, सन्तुष्टचेतसा, इच्छातः, स्वेच्छातः, निर्वर्त्यलोकं, निष्कपटं.—
 (With vigour) सधीर्यं, हृष्टपुष्टवत्.
 HEARTINESS, *s.* (Sincerity) सारल्यं, सरलता, सत्यशालता, समाया,
 अकापट्यं, चित्तनिर्मलता.—(Vigour, strength) तेजस् *n.*, सत्त्वं,
 वीर्यं, वीरुषं, सारता.
 HEARTLESS, *a.* (Spiritless, without vigour) निस्तेजाः-ज्ञा-ज्ञः (स्),
 निर्वीरः-रा-रं, निर्वीर्यः-द्या-यं, निःसत्त्वः-स्ता-स्तं, भीरुहृदयः-या-
 -यं, क्लृप्तहृदयः-या-यं.—(Hard-hearted) कठिनहृदयः-या-यं,
 निर्दयः-या-यं, दयाहीनः-ना-नं, निष्करुणः-शा-शं.
 HEARTLESSLY, *adv.* (In a spiritless manner) निर्वीर्यं, निर्वीरवत्,

सखं विना, क्रोवत, भीरुद्वयेन.—(In a cruel manner) निर्दयं, निष्करुणं हृदयकाठिन्यात्.

HEARTLESSNESS, *s.* (Want of spirit) निर्वीर्यं, वीर्यहीनता, तेजोहीनता, सपीरुपं, हृदयभीरुता, क्रोवता. —(Cruelty) दयाहीनता, हृदयकाठिन्यं, निष्करुण्यता, कृपाराहित्यं.

HEARTY, *a.* (Sincere) सरलः-ला-लं. निर्मलचिन्तः-न्ता-न्तं. सयशीलः-ला-लं. मायाहीनः-ना-नं. निष्कपटः-टा-टं. निर्व्यलीकः-का-कं. —(Vigorous, in full health) वीर्यवान्-वती-वत् (नं), तेजोवान् &c., हृष्टपुष्टः-ष्टा-ष्टं, मुष्यः-स्या-स्यं, कत्यः-त्या-त्यं, सपीरुपः-पा-पं.

HEAT, *s.* घर्मेः, तापः, अग्नितापः, उपतापः, उन्नापः, सन्नापः, छातपः, दाहः, उन्नाता, ज्ञाप्यं, उष्णः, उष्मा *m.* (नं), ज्ञाप्यं, निदाघः, चण्डता, तिम्नता, तिम्नं, तेज्यं, अग्निः *m.*, अग्निशिरता, ग्रीष्मः, इष्टं, तीक्ष्णं, खरं.—(Hot weather) ग्रीष्मः, निदाघः, घर्मेः.—(Ardour, vehemence) उन्नापः, उन्नासता, प्रणखता, उग्रता, व्यग्रता, तीक्ष्णता, तेज्यं, उष्णः.—(Anger) चण्डता, तिम्नता, संरम्भः, मदः, उष्णः, क्रोधः, उग्रता. —(Course at a race) चर्या.—(Flush on the face) कपोलरागः.

—(Heat of youth) यौवनदग्धः, यौवनमदः.—(As of a bitch. &c.) —(Morbid health) स्पर्शः, तापकः; 'it emits heat,' उष्मायते.

To HEAT, *v. a.* तप (c. 10. तापयति-यितुं, c. 1. तपति, तप्ते), उन्नप, प्रतप, सन्नप, उष्णीकृ, दीप (c. 10. दीपयति-यितुं), ज्वल (c. 10. ज्वलयति-यितुं), सन्धुष्य (c. 10. -पुष्पयति-यितुं), स्विद (c. 10. स्वेदयति-यितुं), दह (c. 1. दहति, दग्धुं).

HEATED, *p. p.* तप्तः-प्ता-प्तं. सन्नप्तः-प्ता-प्तं, उपतप्तः-प्ता-प्तं, उन्नप्तः-प्ता-प्तं, तापी-पिनी-पि (नं), तापितः-ता-तं, दीप्तः-प्ता-प्तं, जाततापः-पा-पं, स्वेदितः-ता-तं.

HEATER, *s.* जलादितापनार्थं तप्तलोहपिण्डः.

HEATH, *s.* (Plant) जङ्गलरुहः सुद्रोपधिभेदः.—(Wild ground) जङ्गलभूमिः *f.*—(Common ground) मधुसामान्यभूमिः *f.*

HEATH-CKCK, *s.* जङ्गलदेशसेवी कुक्षुत्भेदः.

HEATHEN, *s.* देवताञ्चकः, देवाञ्चकः, देवताभ्यञ्चकः, देवपूजकः, देवप्रतिमापूजकः, देवतोपासकः, देवतासेवकः, प्रतिमापूजकः, प्रतिमासेवकः.

HEATHEN, *a.* देवाञ्चकसम्बन्धी-न्त्नीनी-न्त्य (नं), प्रतिमापूजकसम्बन्धी &c.

HEATHENISH, *a.* देवाञ्चकयोग्यः-ग्या-ग्यं, देवाञ्चकव्यहारः-रा-रं, देवाञ्चकधर्मी-म्मा-म्मं (नं), प्रतिमापूजकयोग्यः-ग्या-ग्यं, देवाञ्चकाचारः-रा-रं.—(Barbarous) क्रूराचारः-रा-रं, दुराचारः-रा-रं.

HEATHENISM, *s.* देवाञ्च-ञ्चनं, देवताञ्चनं-ना, देवताभ्यञ्च-ञ्चनं, प्रतिमापूजा, देवपूजा, देवाञ्चकाचारत्वं.

HEATHY, *a.* जङ्गलः-ला-लं, जङ्गलः-ली-लं, जङ्गलवृष्टायुतः-ता-तं.

HEATING, *s.* तापनं, तपनं, सन्नापनं, उष्णीकरणं, दीपनं, घर्मेकरणं.

HEATING, *a.* तापकः-का-कं, तापनः-नी-नं, दीपनः-ना-नं.

To HEAVE, *v. a.* (Lift, raise) उन्नल (c. 10. -तोलयति-यितुं), उड्ड (c. 1. -हरति-हन्ते), उन्नम (c. 10. -नमयति-यितुं), उत्था in caus. (चापयति-यितुं, rt. म्या), उन्नो (c. 1. -नयति-नेते), उन्नम (c. 1. -यञ्जति-यन्ते), उन्नल (c. 1. -लुपति-यितुं, rt. छि), उन्नीकृ.

To HEAVE, *v. n.* (Palpitate) स्पन्द (c. 1. स्पन्दते-न्दितुं), कम्प (c. 1. कम्पते-म्पते), स्फुर (c. 6. स्फुरति-रितुं).—(Swell gently) लुड (c. 6. लुडति-डितुं), प्रलुड, उत्सप (c. 1. -सपति-सप्ते).—(Pant) कृच्छ्रेण श्वासप्रश्वामं कृ, उन्नम कृ; 'to heave a sigh,' दीर्घं निःश्वासं (c. 2. -श्वासति-ते), दीर्घनिश्वासं कृ or तज्ज (c. 1. तज्जति, तज्जे); 'heaving a sigh,' दीर्घं निःश्वासं.

HEAVE, *s.* उन्नोलनं, उन्नरणं, उन्नमनं, उन्नपः-यनं, उन्नपः, उन्नारः.

HEAVEN, *s.* (Region of the blessed) स्वर्गः, खर indecl., खलीकः.

पुण्यलोकः, सुरलोकः, देवलोकः, त्रिदिवः-वं, दिवं, द्यौः *f.* (दिव्), द्यौः *f.* (द्यौ), नाकः, देवनिकायः, देवालयः, सुरवर्त्म *n.* (नं), सुरपथं, शाश्वतं, सौरिकः, त्रिपटपं, शक्रभवनं, सुखाधारः, सुखदं, विदशालयः, विदशावासः, चक्रवर्तिपथः; 'the heaven of Vishnu,' वैकुण्ठं.—(The sky) आकाशः, गगनं, नभस् *n.*, व्योम *n.* (नं), खं, अन्नरीखं, अक्षरं, दिगन्तरं, तारापथः, मेघवर्त्म *n.* (नं), ज्योतिश्चक्रं, ज्योतिषचक्रं; 'heaven and earth,' छावापृथिव्यौ *f. du.*, छावाभूम्यौ *f. du.*, दिवस्पृथिव्यौ *f. du.*, आकाशपृथिव्यौ *f. du.*, द्यौभूम्यौ, स्वर्गमद्यौ, छावाद्यौ *f. du.*, रोदसी *n. du.* (स्), रोदस्यौ *f. du.*

HEAVEN-BORN, *a.* दिविजः-जा-जं. स्वर्गजातः-ता-तं, स्वर्गीयवः-जा-जं.

HEAVENLY, *a.* स्वर्गीयः-या-यं, स्वर्ग्यः-ग्यौ-ग्यं, दिव्यः-व्या-व्यं, दिविजः-जा-जं, दिविष्टः-ष्टा-ष्टं. सव्यः-स्या-स्यं, नभःस्यः-स्या-स्यं, नभसीयः-या-यं, अन्नरीखः-खौ-खं, वैहायसः-सौ-सं; 'heavenly voice,' वैहायसी वाक; 'heavenly bodies,' स्वस्वपदार्थाः *m. pl.*; 'heavenly nymph,' सुराङ्गना, स्वर्वेश्या.—(Excellent) परमः-मा-मं.

HEAVENLY, *adv.* दिवं, स्वर्गस्थवत्, स्वर्गीयप्रकारेण, दिव्यरूपेण.

HEAVENWARDS, *s.* स्वर्गं प्रति, स्वर्गोन्मुखं, त्रिदिवं प्रति.

HEAVILY, *adv.* (With great weight) गौरवेण, समीरवं, महाभारेण, अतिभारेण, सुभरं, गुरुभारेण. —(Slowly) मन्दं, विलम्बेन, शनैः शनैस्, विलसितं, मान्द्येन.—(Sorrowfully) विषादेन, सविषादं, विषमनमसा.—(Vehemently) अति or सु prefixed, भृशं, तीव्रं, तीक्ष्णं; 'heavily laden,' गुरुभारवान्-वती-वत् (नं), अतिभारी-रिणी-रि (नं), सुभरः-रा-रं.

HEAVINESS, *s.* (Ponderousness) गुरुत्वं, गौरवं, गरिमा *m.* (नं), भारवस्त्वं, भारित्वं, भारः.—(Slowness, dullness) मन्दता, मान्द्यं, जडता, जाड्यं, स्थूलता.—(Dejection) विषादः, विषयता, अवसादः, दीनता.

HEAVING, *s.* (Palpitation) म्यन्दनं, कम्पनं, स्फुरणं.—(Swelling, undulation) उत्सर्पः-पणं, प्रलोठनं, लोठनं, लुठनं, लुलितं; 'of a wave,' जमिप्रलोठनं, जमिबिभ्रमः.

HEAVING, *part.* (Palpitating) स्पन्दमानः-ना-नं, कम्पमानः-ना-नं, स्फुरन्-रनी-रत् (नं), स्फुरितः-ता-तं.—(Swelling gently) प्रलोठितः-ता-तं, उत्सर्पी-पिणी-पि (नं), उत्सर्पितः-ता-तं, लुलितः-ता-तं, लोठः-ला-लं, लोठमानः-ना-नं.

HEAVY, *a.* (Ponderous) गुरुः-धौ-रु, भारी-रिणी-रि (नं), भारवान्-वती-वत् (नं), पुरीणः-गा-गं, धीरेयः-यी-यं, उड्डुरः-रा-रं; 'very heavy,' गरिष्ठः-ष्टा-ष्टं, गरीयान्-यसी-यः (स्).—(Slow) मन्दः-न्दा-न्दं, मन्द्यः-रा-रं, मन्दगतिः-ति-ति, विलम्बी-खिनी-खि (नं), विलसितः-ता-तं, जलसः-सा-सं.—(Dull, stupid) जडः-डा-डं, मन्दबुद्धिः-द्धिः-द्धि, स्थूलः-ला-लं, स्थूलधीः-धी-धि.—(Dejected, sad) विषणः-णा-यं, विषादी-दिनी-दि (नं), अवसन्नः-न्ना-न्नं, दीनमनस्कः-स्का-स्कं.—(Grievous) गुरुः-धौ-रु, क्लेशी-शिनी-शि (नं), दुःखी-खिनी-खि (नं), दुःखकरः-री-रं.—(Vehement) गुरुः-धौ-रु, तीक्ष्णः-क्ष्णा-हणं, तीव्रः-व्रा-व्रं, उग्रः-या-यं, गाढः-ढा-ढं, अति or सु prefixed; as, 'heavy rain,' अतिवृष्टिः *f.*; 'heavy displeasure,' गुरुकोपः; 'a heavy sea,' वानं, जमिप्रलोठनं, जमिबिभ्रमः.

HEAVY-HEADED, *a.* स्थूलबुद्धिः-द्धिः-द्धि, मन्दमतिः-ति-ति, जडधीः-धी-धि.

HEAVY-LADEN, *a.* सुभारवान्-वती-वत् (नं), गुरुभारवान् &c., अतिभारी-रिणी-रि (नं), सुभरः-रा-रं, सुभुरन्धरः-रा-रं.

HEBDOMAD, *s.* (Week) सप्ताहं, सप्तदिनं, दिनसप्तकं.

HEBDOMADAL, *a.* साप्ताहिकः-की-कं, सप्तदिनः-ना-नं.

To HEBETATE, *v. a.* धनीकृ, स्थलीकृ, अतीक्ष्णीकृ, भारहीनं-नां-नं

कृ, तेजो हृ (c. 1. हरति, हर्षे), जडीकृ, मन्दीकृ, मूढीकृ.

HEBETUDE, *s.* अतीकृता, घनता, मूलता, धाराहीनता, जडता, जाड्यं, मन्दता, मान्दं, आलस्यं.

HEBRAISM, *s.* यहिदीयभाषानुसारी वाग्म्यापारः.

HEBRAIST, *s.* यहिदीयभाषाभ्युत्पन्नः, यहिदीयभाषानिपुणः.

HEBREW, *s.* (The language) यहिदीयभाषा.—(A Jew) यहिदीयः.

HECATOMB, *s.* एकशतबलिदानं, शतगोबलिकरणं, शतगोमेधः.

HECTIC, *a.* अरसूचकः—का-कं, अनर्दाहसूचकः—का-कं, ज्वरी-रिणो-रि (नं), चरितः—ता-तं.

HECTIC, *s.* (Fever) अरविशेषः, प्रलेपकः.

HECTOR, *s.* शूरमन्यः, शूरमानी *m.* (नं), पिशडीशूरः, दम्भी *m.* (नं), कुम्भः, विधः, भर्त्सनकारी *m.* (नं), कलहकारः, विकल्पी *m.* (नं), आत्मघापी *m.* (नं).

TO HECTOR, *v. n.* भर्त्से (c. 10. भर्त्सयति—ते-यितुं), विकल्प्य (c. 1. -कल्पते—नित्यं), तर्ज्ज (c. 1. तर्ज्जति—र्ज्जितुं), तिरस्कृ, मुखरीकृ, आत्मानं घाय् (c. 1. घायते—यितुं).

HECTORING, *s.* भर्त्सनकरणं, विकल्पा-त्यनं, अहङ्कारोक्तिः *f.*, आहोपुरुषिका, अहमहमिका, शूरमानं, आत्मघापा, गश्तिवाक्यं.

HEDGE, *s.* वृत्तिः *f.*, क्षेत्रवृत्तिः *f.*, क्षेत्रप्रान्तो वृत्तिः *f.*, प्रावृत्तिः *f.*, प्राचीरं, क्षेत्रप्राचीरं, क्षेत्रसीमा, प्राकारः, प्रावरः, आवरणं, आवारः, वारणं—शी, वरणः, धारा, क्षेत्रधारा, अवरोधकं, क्षेत्रावरोधकं, वेष्टनं, क्षेत्रवेष्टनं, मन्त्रवारणं, वेष्टः, आवेष्टकः, सम्भक्तः, मन्त्रालसः, नेमः, गडः, मोयः, मोघाली.

TO HEDGE, *v. a.* प्राचीरादिना परिवेष्ट् (c. 1. -वेष्टते—ष्टितुं, c. 10. -वेष्टयति—यितुं) or सावृ (c. 5. -वृणोति—वरितुं—रीतुं) or परितृ or अवहृष् (c. 7. -रुणद्धि—रोद्धुं).

HEDGE-BORN, *a.* अन्त्यजः—जा-जं, अन्त्यजातीयः—या-यं, नीचजातीयः—या-यं, अधमजातीयः—या-यं, हीनवर्णः—शी-शं.

HEDGE-HOG, *s.* श्लथः—त्यकः, श्लथकशवः, श्लथकी, श्याविद् *m.* (पुं).

HEDGE-SPARROW, *s.* कलविह्वः—ह्वकः, कलिह्वकः, कलाविकलः, चटकः.

HEDGER, *s.* प्राचीरकारी *m.* (नं), क्षेत्रसीमारचकः.

HEDGING-BILL, *s.* क्षेत्रसीमारचनार्थं दातव्यशेषः.

TO HEED, *v. a.* अवधा (c. 3. -धत्ते—धातुं), मनो धा सावधानः—ना-नं भू, अवहितः—ता-तं भू or अस्—(Respect, regard) सेव् (c. 1. सेवते—यितुं), नियेव्, भज् (c. 1. भजति—ते, भज्), अवेष् (c. 1. -ईष्यते—षितुं), अवेष्, मन् (c. 10. मानयति—यितुं), प्रतिमन्, आदृ (c. 6. -द्रियते—दृष्टुं), अभिनन्द् (c. 1. -नन्दति—न्दितुं).

HEED, *s.* अवधानं—नता, अवहितता, सावधानता, अवेषा, अवेषा, अभि-निवेशः, मनोनिवेशः, मनःप्रवेशः, मनोयोगः, अप्रमादः; 'to take heed,' अवधानं कृ, अवधा (c. 3. -धत्ते—धातुं), मनो धा, सावधानः—ना-नं भू; 'take thou heed,' सावधानो भव.

HEEDFUL, *a.* सावधानः—ना-नं, अवहितः—ता-तं, कृतावधानः—ना-नं, दत्तावधानः—ना-नं, अप्रमत्तः—ज्ञा-ज्ञं, अप्रमादी—दिनी—दि (नं), सचेतनः—ना-नं, अचित्तचेतनः—ना-नं, समीक्ष्यकारी—रिणी—रि (नं), विमृश्य-कारी &c., प्रमादरहितः—ता-तं.

HEEDFULLY, *adv.* सावधानं, अवधानेन, अवहितं, प्रमादं विना, अप्रमत्तं.

HEEDFULNESS, *s.* अवधानता, सावधानता, अवहितत्वं, अप्रमादित्वं.

HEEDLESS, *a.* अनवधानः—ना-नं, असावधानः—ना-नं, अनवहितः—ता-तं, प्रमत्तः—ज्ञा-ज्ञं, प्रमादी—दिनी—दि (नं), प्रमादयान्—वती—वत् (नं), निरपेक्षः—घ्ना-घ्नं, असमीक्ष्यकारी—रिणी—रि (नं).

HEEDLESSLY, *adv.* अनवधानेन, अनवहितं, अवधानं विना, प्रमादेन, प्रमत्तं, सप्रमादं, निरपेक्षं, अनपेक्षया, असनी...

HEEDLESSNESS, *s.* अनवधानं—नता, असावधानता, प्रमादं, अनपेक्षा, अनवेक्षा.

HEEL, *s.* पाणिः *m. f.*, पादमूलं, संहिस्तन्यः, कूर्बंशिरस् *m.*, नोहिरं, पादस्य पश्चिमो भागः.—(Of a shoe) पादकायाः पश्चाद्भागः, पादकामूलं; 'to be at one's heels,' पाणिं ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), वत्सं अनुगम् (c. 1. -गच्छति—गन्तुं) or पश्चाद् गम्; 'to take to one's heels,' पलाय् (c. 1. पलायते—यितुं, rt. इ); 'heels upwards,' ऊर्ध्वपादः—दा-दै, ऊर्ध्वचरणः—शा-शं, ऊर्ध्वपाणिः—र्णिः—र्णिषी.

TO HEEL, *v. n.* (Fall over on one side) एकपार्श्वे पत् (c. 1. पतति—तितुं) or परितृत् (c. 1. -वर्जते—र्जितुं) or प्रलृष् (c. 1. -लृषते—लृषितुं) or प्रणतः—ता-तं भू or अस्.

TO HEEL, *v. a.* (A shoe) पादकामूलं कृ, पादकायाः पश्चाद्भागं कृ.

HEELED, *p. p.* (Having heels) पाणिोलः—ला-लं, पाणिपुक्तः—क्ता-क्तं.

HEEL-PIECE, *s.* पादकादः पश्चाद्भागः, पादकामूलं.

HEFT, *s.* (Effort) चेष्टा—ष्टितं, विचेष्टितं, उद्योगः, उत्साहः, यत्नः.—(Handle) चारुङ्गः, तलः, मुष्टिः *m.*—ष्टी.

HEGIRA, *s.* यावनशकाः, यावनिकशकाः, मसलमानोपशकाः.

HEIFER, *s.* गोवत्सा, वत्सा; 'of one year old,' एकहायनी, एकाव्ता, एकवर्षिका; 'of two years,' द्विहायनी; 'of three years,' त्रिहायणी, त्र्यव्ता; 'of four years,' चतुर्हायणी, चतुरव्ता.

HEIGHT-HO, *interj.* सहो, सहोवत्, सहह, हा, हन, हाहा.

HEIGHT, *s.* (Elevation) उच्चत्वं—ता, उन्नतिः *f.*, समुन्नतिः *f.*, उत्कर्षः, उत्कृष्टता, उच्चयः, समुच्चयः, उच्छायः, समुच्छायः, उच्छ्रुतिः *f.*, उत्सेधः, समुत्सेधः, उद्धतिः *f.*, तुङ्गता, उमुङ्गता, और्ध्वं, उन्नयता, उद्धृत्वं—ता, उन्नयः, प्रोचता, उन्नाहः.—(High place, hill) उन्नतभूभागः, उच्चस्थानं, पर्वतः, गिरिः *m.*, तुङ्गशेखरः.—(Summit) अग्रं, शिखा, शिखरं, शृङ्गं.—(Elevation of rank) कुलोत्कर्षः, कुलोत्कृष्टता, उच्चपदं, परमपदं, प्रधानता, प्रकृष्टत्वं, श्रेष्ठत्वं.—(Utmost degree) उन्नतवधिः *m.*, परमावधिः *m.*; 'the height of summer,' ग्रीष्ममध्ये, महाग्रीष्मः; 'in the height of summer,' ग्रीष्ममध्ये, मध्यग्रीष्मे.

TO HEIGHTEN, *v. a.* (Exalt) उच्चोक्तु, ऊर्ध्वोक्तु, उवो (c. 1. -नयति—नेतुं), उन्नतिं कृ.—(Increase, aggravate) वृष् (c. 10. वृषयति—यितुं), उपविष् (c. 5. -विनोति—चेतुं), अधिक्तु, अधिक्तारं—रां-रं कृ.

HEIGHTENED, *p. p.* वर्धितः—ता-तं, उपविष्टः—ता-तं, लम्बितः—ता-तं.

HEINOUS, *a.* घोरः—रा-रं, अघोरः—रा-रं, दारुणः—शा-शं, गर्हितः—ता-तं, गरीः—ह्रीं—ह्रीं, पापिष्ठः—ष्टा-ष्टं, अतिपातकी—किनी—कि (नं), अतिपापी—पिनी—पि (नं), महापापी &c., अतिदुष्टः—ष्टा-ष्टं, दुष्टतमः—मा-मं, उत्कटः—टा-टं; 'a heinous crime,' महापातकं, अतिपातकं, अघोरपातकं.

HEINOUSLY, *adv.* दारुणं, घोरं, गर्हितं, पापिष्ठं, अतिदुष्टं.

HEINOUSNESS, *s.* घोरता, अघोरता, दारुणता, अतिदुष्टता, पापिष्ठत्वं, अतिगर्भता, गर्हितत्वं.

HEIR, *s.* उत्तराधिकारी *m.* (नं), अधिकारी *m.*, धनाधिकारी *m.* (नं), दायादः, दायादवः, रिक्थी *m.* (नं), रिक्थहारी *m.* (नं), रिक्थभागी *m.* (नं), श्रुक्थहारी *m.* (नं), श्रुक्थभागी *m.* (नं), संश्रमाक् *m.* (नं), संश्रमादः, संश्रमाही *m.* (नं), संश्री *m.* (नं), संश्रकः.

TO HEIR, *v. a.* अधिक्तु, अधिकारी—रिणी—रि भू, दायादो भू.

HEIR-APPARENT, *s.* युवराजः; 'state of one,' युवराजत्वं.

HEIRESS, *s.* उत्तराधिकारिणी, दायादी—दा, धनाधिकारिणी.

HEIRLESS, *s.* अदायिकः—का-कं, दायादहीनः—ना-नं.

HEIR-LOOM, *s.* वंशक्रमेण पितृप्राप्तं किञ्चिद् अस्यावद्रुष्यं.

HEIRSHIP, *s.* उत्तराधिकारिता—त्वं, धनाधिकारिता—त्वं, अधिकारिता.

HELD, *p. p.* (Grasped, taken in the hand) गृहीतः—ता-तं, धृतः

-ता -नं, यस्तः-स्ता-स्तं, हितः-ता-तं, निहितः-ता-तं; 'held fast,' मुगृहीतः-ता-तं; 'held in the hand,' हस्तगृहीतः-ता-तं, हस्तधृतः-ता-तं, हस्तस्यः-स्या-स्यं, हस्तस्थितः-ता-तं, हस्तगतः-ता-तं.—(Esteemed, considered) स्मृतः-ता-तं, मतः-ता-तं, अभिहितः-ता-तं; 'is held,' अभिधीयते.—(Detained, stopped) धृतः-ता-तं, स्तम्भितः-ता-तं.—(Restrained) निवारितः-ता-तं, निरुद्धः-द्धा-द्धं.—(Contained) धारितः-ता-तं, अन्तर्गतः-ता-तं, परिगृहीतः-ता-तं.—(Kept, solemnized) सेवितः-ता-तं, पालितः-ता-तं, चरितः-ता-तं, आचरितः-ता-तं.—(Held out) प्रसारितः-ता-तं.—(Held up) उञ्जितः-ता-तं, उद्धृतः-ता-तं, उद्यतः-ता-तं, उन्नतः-ता-तं, उत्थितः-ता-तं, उन्नतः-ता-तं, उन्नतः-ता-तं, उत्थितः-ता-तं, उन्नतः-ता-तं.

HELIOTROPE, *s.* सूर्यकमलं, श्रीहस्तिनी, भूरुखी.

HELL, *s.* नरकः, नारकः, निरयः, सधोलोकः, सधोगतिः *f.*, सधोभुवनं पातालं, बलिस्थ *n.* (नं), रसातलं, दुर्गतिः *f.*, प्रमथालयं, नागलोकः. The following are different hells, वाडवाग्निः *m.*, संहारः, संहारः, धूमप्रभा, पद्मधूमः, पद्मप्रभा, तामिस्रं, तमःस्थितं, प्रतापनः, तपनः, महातमप्रभा, तम्रपापाणकुण्डं, लोहशङ्कुः *m.*, सकाकीलः, सम्प्रतापनः, महारीरयः, रीरयः, पूयदः, अयःपानं, पर्यायत्रैनं, प्राणरोधः, तम्रशुभिः *m.f.*, दन्दशूकः, अन्धकूपः, अवीचः *f.*, अयट्यिरोधनः, कृमिभोजनं, कालसूचं, धारकर्मः, पुनः *n.*; 'prins of hell,' यातना, कारणा; 'river of hell,' वेतरणी.

HELL-DOOMED, *a.* नैरयः-यी-यं, नारकी-किणी-कि (नं), नरकगामी-मिनी-मि (नं).

HELL-FIRE, *s.* नरकाग्निः *m.*, नारकाग्निः *m.*, नरकानलः, यातना.

HELL-HOUND, *s.* नरककुक्षुः, नरकधा *m.* (नं), नरकोयथा *m.*

HELLEBORE, *s.* औषधीयवृक्षभेदः.

HELLENISM, *s.* ग्रीकभाषानुसारी वाग्युपाहारः, ग्रीकवाक्यं.

HELLISH, *a.* नारकः-की-कं, नारकी-किणी-कि (नं), नरकीयः-या-यं, नारकीयः-यी-यं, नरकस्यः-स्या-स्यं, नैरयः-यी-यं.

HELLISHLY, *adv.* नरकवासित्, पिशाचवत्, राक्षसवत्, नरके यथा पापिप्रकारेण

HELLISHNESS, *s.* नारकत्वं, नारकीयत्वं, पापिष्टत्वं, अतिगर्वता.

HELM, *s.* (Rudder) कर्णः, खरिचं, केनिपातः, तकः, पोतद्वयः.—(Helmet) शिरस्त्राणं, शीर्षस्थं, मस्तकरधणी.

TO HELM, *v.* कर्णं धृ (c. 10. धारयति-यितुं) or ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं).

HELMET, *s.* शिरस्त्राणं, शिरस्त्रं, शिरस्कं, शीर्षकं, शीर्षस्थं, शीर्षस्थं, मस्तकरधणी, मस्तकावरणी, शूलकः.

HELLSMAN, *s.* कर्णधारः, कर्णहारः, कर्णिकः, कर्णी *m.* (नं), नाविकः.

HELOT, *s.* दासः, क्रीतदासः, पुष्टिकालो दासः.

TO HELP, *v.* *a.* (Assist) उपकृ (c. 8. -करोति-कर्तुं), उपकारं कृ, साहाय्यं कृ, सहायत्वं कृ, उपचर (c. 1. -चरति-रितुं), उपग्रह (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं), अनुग्रह, अभिरक्ष (c. 1. रक्षति-रितुं), आनुकूल्यं कृ, पथपानं कृ.—(Further) पुनरुक्तं, प्रवृत्तं (c. 10. -वर्त्तयति-यितुं), संवृष्टं (c. 10. -वर्षयति-यितुं), प्रवृष्टं, प्रयुक्तं (c. 10. -योजयति-यितुं), वधोगं कृ.—(Forbear, restrain one's self) निवृत्तं (c. 1. -वर्त्तते-रितुं), अत्मानं नियतं, or rather expressed by the fut. pass. part. with अवश्यं, as, 'I cannot help going,' अवश्यं भया गन्तव्यं; 'how can I help it,' का गतिः.—(Help at table) परिधिषि or परिधिषि (c. 10. -वेपयति-यितुं).

TO HELP, *v.* *n.* साहाय्यं कृ, सहायो भू, उपकारी-रिणी-रि भू or अस् or साहाय्यकारी भू, अनुकूलः-ला-लं भू or अस्.

HELP, *s.* उपकारः-रिता, उपकृतं, साहाय्यं, सहायत्वं-ता, साहियं, उपग्रहः, अनुग्रहः, आग्रहः, सद्ग्रहः, उपचारः, अभिरक्षा, आनुकूल्यं, अनुकूलता, संवर्धनं, अनुपालनं.—(Resource) गतिः *f.*, आश्रयः, शरणं, उपायः; 'a helping hand,' करालसनं; 'Help! Help!' चाहि, चाहि, परिचायध्वं, परिचायध्वं.

HELPER, *p. p.* उपकृतः-ता-तं, कृतोपकारः-रा-रं, कृतसाहाय्यः-या-यं.

HELPER, *s.* उपकारी *m.* (नं), उपकर्त्ता *m.* (नं), उपकारकः, साहाय्यकारी *m.* (नं), सहकारी *m.*, सहायः, उन्नरसाधकः.

HELPLESS, *a.* उपकारकः-का-कं, उपकारकारी-रिणी-रि (नं), सोपकारः-रा-रं, उपयोगी-गिनी-गि (नं), साहाय्यकारी-रिणी-रि (नं).

HELPLESSNESS, *s.* उपकारिता, उपकारकत्वं, उपयोगिता, सोपकारत्वं.

HELPLESS, *a.* निरुपायः-या-यं, उपायहीनः-ता-नं, गतिहीनः-ता-नं, गमनः-ना-नं, निराश्रयः-या-यं, अपाश्रयः-या-यं, अशरणः-शा-शं, निरवलम्बः-छा-छं, अनुपकृतः-ता-तं, निःसहायः-या-यं, असहायः-या-यं, विवशः-शा-शं, विहसतः-स्ता-स्तं.

HELPLESSLY, *adv.* निरुपायं, निराश्रयं, उपायव्यतिरेकेण, उपायं विना.

HELPLESSNESS, *s.* निरुपायत्वं, उपायहीनता, गतिहीनता, निराश्रयत्वं.

HELPMATE, *s.* सहकारी *m.* (नं), साहाय्यकारी *m.*, सम्भयकारी *m.*

HELPER-SKEETER, *adv.* सकुलं, सकुलं, सकुलं, साङ्ख्येण, क्रमेण विना, अक्रमेण.

HELVE, *s.* परशुदण्डः, दण्डः, वारङ्गः, तलः, मुष्टिः *m.*-ष्टी.

TO HELVE, *v.* *a.* परशुं दण्डेन युज् (c. 10. योजयति-यितुं).

HEM, *s.* (Of a garment) अञ्चलः, वस्त्राञ्चलः-लं, दशा, वसनदशा, वस्त्रः *m.*, तरो, मादिः *f.*, चोरी, शुक्रं, वसनग्रन्थिः *m.*, वसनप्रान्तः, वसनान्तः.—(Clearing the throat) उक्तासनं.

TO HEM, *v.* *a.* अञ्चलं (nom. अञ्चलयति-यितुं), अञ्चलं सिक् (c. 4. सीयति, सेवितुं), अञ्चलं कृ.—(Clear the throat) उक्तास् (c. 1. -कासते-सितुं), उक्तासनं कृ.

TO HEM IN, *v.* *a.* परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते-रितुं, c. 10. -वेष्टयति-यितुं), परिवृ (c. 5. -वृणोति-वरितुं-रोतुं), निरुप (c. 7. -रुण्ति-रोतुं), प्रतिरुप.

HEMMED IN, *a.* परिवेष्टितः-ता-तं, परिवृत्तः-ता-तं, प्रतिरुद्धः-द्धा-द्धं, निरुद्धः-द्धा-द्धं, प्रतिच्छन्नः-छा-छं, सकुलः-ला-लं.

HEMPCLE, *s.* अष्टैषकं, अष्टैगोलः, अष्टैयुतिः *f.*

HEMPLEGY, *s.* पक्षाघातः, अष्टैगोपातः, अष्टैगोपायः *m.*

HEMISPHERE, *s.* अष्टैगोलः, अष्टैगोलः, भूगोलस्य अष्टैभागः, अष्टैभुवनं.

HEMISPHERICAL, *a.* अष्टैगोलाकारः-रा-रं, अष्टैगोलो-लिनी-लि (नं).

HEMISTICH, *s.* अष्टैश्लोकः, श्लोकाद्वै, अष्टैपद्यं.

HEMLOCK, *s.* पृथ्वीकालं प्रसिद्धो विषविषाणं प्रयुक्तं तीक्ष्णविषभेदः.

HEMORRHAGE, HEMORRHAGY, *s.* रक्तसावः, रुधिरसावः, रक्तातीसारः, असृक्सावः, रुक्तरणं.

HEMORRHOIDS, *s.* अशंस *n.*, अशंस, अशंसरोगः, गुदाकुलः, गुदकोलः, गुदरोगः.

HEMP, *s.* शणं, भद्रा, मातुलानी, इन्द्राशनः, अजया, मत्स्यारिः *m.*

HEMPEN, *a.* शणः-यी-यं, भाद्र्गोः-ना-नं, शणमयः-यी-यं, शणसूत्रमयः-यी-यं; 'a hempen cord,' शणमूत्रं.

HEMP-FIELD, *s.* भद्रा, भाद्र्गोः, शणक्षेत्रं, भद्राक्षेत्रं.

HEMP-SEED, *s.* शणबीजं, भाद्र्गोबीजं, पक्षिषाणं सुद्रवीजं.

HEN, *s.* कुकुटी, कुकुटवयः *f.*, पक्षिणी, ग्राम्यकुकुटी.

HEN-COOP, *s.* ग्राम्यकुकुटादिरक्षणार्थं पिन्नरं or बीतसः, कुकुटपालिका, कुकुटपिन्नरं.

HEN-HEARTED, *a.* भीरुद्वयः-या-यं, कुकुटीव भयशीलः-ला-लं.

HEN-HOUSE, *s.* कुकुटपालिका, कुकुटगृहं, कुकुटगारं.

HEN-PECKED, *a.* स्त्रीभित्तः-ता-तं, स्त्रीवशः-शा-शं, स्त्रीवशवती-तिनी

-हिं (न्), दयितापीनः-ना-नं, स्त्रीविधेयः-या-यं, भार्याटिकः, काकरुकः, कावरुकः-की-कं.

HEN-ROOST, *s.* कुकुटालयः, कुकुटनिलयः, कुकुटनिवासस्थानं.

HENCE, *adv.* (From this place) इतस्; 'begone hence!' अपेहि, अपसर, दूरम् अपसर.—(From this time) अद्यावत्, अतःपरं, एतत्कालादारभ्य, अत उद्धे.—(From this cause) तस्मात्, अतस्, अस्मात्, अतएव, अमुतस्.—(For this reason) अतःकारणात्, अनेन हेतुना, तस्य हेतोः.—(In another place) अन्यतस्, अन्यत्र, अपरतस्, इतरतस्.

HENCEFORTH, HENCEFORWARD, *adv.* अद्य प्रभृति, अद्यावत्, अद्यावधि, अपुनारभ्य, एतत्कालादारभ्य, एतद्दिनादारभ्य, अतःपरं, अतःप्रभृति, इतःपरं.

HEPTAGON, *s.* सप्ताशं-षी, सप्तकोणः-यं, सप्तभुजः, सप्तकोणा मूर्तिः.

HEPTAGONAL, *a.* सप्ताशः-सा-शं, सप्तकोणः-शा-यं, सप्तभुजः-जा-जं.

HER, *pron.* तां acc. c. f. (तद्), इमां acc. c. f. (इद्); 'of her,' तस्याः, अस्याः; as, 'her own house,' तस्या गृहं; 'her own,' expressed by सः, as, 'her own house,' स्वगृहं.

HERALD, *s.* पन्दी *m.* (न्), राजदूतः, मन्दिहारी, राजमन्दिहारी, राज-वाक्ताहारी, अयोसरः-री *m.* (न्), अग्रगामी *m.* (न्), राजघटकः.

HERALDICK, *a.* यंशावलीमूषकः-का-कं, कुलीनपदचिह्नविषयः-या-यं.

HERALDRY, *s.* कुलीनपदचिह्नविषया विद्या, यंशावलीविषयका विद्या.

HERB, *s.* ओषधिः-धी *f.*, शाकः, तृणं, लता, हरितकं, अर्धः, कन्दः.

HERBACEOUS, *a.* (Relating to herbs) शाकतृणादिविषयः-या-यं, तृणसः-सा-सं.—(Eating herbs) शाकतृणादिभोजनी-जिनी-जि (न्).

HERBAGE, *s.* तृणं, घासः, पयसः, गवादनं, गवादिखाद्यं, खेचियं.

HERBAL, *s.* शुष्कीपधिपुस्तकं, शुष्कतृणादिपुस्तकं, वृक्षतृणादिविवरणपुस्तकं, शुष्कतृणादिविषयो ग्रन्थः, वृक्षपुर्वेदः.

HERBALIST, *s.* शाकतृणादिविषयशास्त्रज्ञः, ओषधितृणादिनामगुणादितत्त्वज्ञः, शुष्कौषधिसङ्ग्रहकः, वृक्षपुर्वेदज्ञः.

HERBARIUM, *s.* शुष्कौषधिपुस्तकं, शुष्कौषधिसङ्ग्रहः, शुष्कौषधयः *f. pl.*

TO HERBALIZE, *v. n.* शुष्कौषधिसङ्ग्रहं कृ, ओषधितृणाद्यन्वेषणार्थं भ्रमणं कृ. HERBELET, *s.* ओषधिषः, खुद्वैपधिः *f.*, खुद्वैलता.

HERBESCENT, *a.* ओषधिरूपेण रोही-हिणी-हि (न्), ओषधितृणादिमध्ये जातः-ता-तं.

HERBID, *a.* तृणाद्यावृतः-ता-तं, तृणादिविशिष्टः-हा-हं.

HERBOUS, *a.* तृणादिमयः-यी-यं, ओषधिशकादिमयः-यी-यं.

HERB-WOMAN, *s.* शाकादिविक्रेत्री स्त्री, शाकादिविक्रयिणी.

HERBY, *a.* शाकतृणादिसंगुणः-शा-यं, शाकादिविषयविशिष्टः-हा-हं.

HERCULEAN, *a.* अत्यन्तबलवान्-वती-वत् (त्), अतिशक्तिमान्-मती-मत् (त्), अतिप्रबलः-ला-लं, अतिबृहन्-हती-हत् (त्), अतिदुष्करः-री-रं.

HERD, *s.* (Collection of animals) वृषं, गणः, सङ्घः, सङ्घातः, समूहः, कुलं, वृन्दं, व्रजः, संहतिः *f.*, कदम्बकं, ओषधः, निवहः, समुदायः, समुदयः, समाहारः, निकरः, समवायः, सचयः, सार्धः, विसरः, वारः, निकायः, निकुलं-चकं, समजः, समोहः; 'herd of cattle,' पशुगणः, गोकुलं, गोवृन्दं, गवा, गोबा, पाशवं; 'herd of swine,' शूकरगणः, शूकरनिवहः, बराहव्रजः; 'a herd of elephants,' हासिकः; 'a herd of calves,' वासकः; 'of oxen,' औषकः, वरुणां संहतिः; 'of milch cows,' धेनुकं, 'rich in herds of cattle,' गोमान्-मती-मत् (त्), गोमी-मिनी-मि (न्).—(Company of men) जनसमूहः, पुरुषगणः.

TO HERD, *v. n.* पशुवृषवत् एकत्र मिल् (c. 6. मिलति, मेलितुं), वृषज्ञः सङ्गम (c. 1.-गच्छति-गन्तुं) or समागमं or समे (c. 2. समेति-तु, rt. इ), एकीभू, एकत्र भू, एकीधीभू, समूहीभू, सङ्कुलीभू.

HERDSMAN, *s.* गोपालः, पशुपालः, गोरक्षः-वकः, पशुरक्षी *m.* (न्),

गोचारकः, वृषपतिः *m.*, गोपः, गोसंस्थः; 'his business,' पाशुपाल्यं, पशुपालनं, पशुरक्षणं; 'herdsman's wife,' गोपी.

HERE, *adv.* (In this place) अत्र, इह, इहस्थाने, अस्मिन् देशे.—(In this world) इह, इहलोके, इहकाले; 'in this world and the next,' इहामुत्र; 'on this occasion,' इहसमये; 'here am I,' सो-हं, एयो-स्मि; 'here we are,' इमे स्मः; 'here and there,' इतस्ततः, इतश्चेतस्, प्रतिदेशं.

HEREABOUTS, *adv.* अत्र, इह, इहसमीपे, इहस्थानसमीपे, अत्रोपान्तं, अत्रान्तिके, इहस्थानोपान्ते.

HEREAFTER, *adv.* अतःपरं, अत उद्धे, ततः परं, इतःपरं, परं, परम्, परतम्, अपरं, अनन्तरं, एतदनन्तरं, तदनन्तरं, परस्तात्, पश्चात्, तत्पश्चात्, एतत्पश्चात्, उत्तरतस्, उत्तरत्र, परकाले, अपरकाले, अतस्, ततस्, पुरा; 'in the next world,' परत्र, अमुत्र, प्रेत्य, परलोके; 'in the sequel,' अग्रे.

HEREAFTER, *s.* परकालः, अपरकालः, उत्तरकालः, भविष्यकालः, भावि-कालः, आगामिकालः.

HEREAT, *adv.* अतस्, ततस्, तदनन्तरं, अत्रान्तरे.

HEREBY, *adv.* तेन, एतेन, तद्वापा, तद्वारण, तस्मात्.

HEREDITAMENT, *s.* दापः, धेनुकं रिकथं, गोत्ररिकथं, अधिकाः.

HEREDITARILY, *adv.* पारम्पर्येण, क्रमागमेन, वंशक्रमेण, परम्परतः, परम्परं.

HEREDITARY, *a.* परम्परिणः-शा-यं, पारम्परिणः-या-यं, परम्परः-रा-रं, परम्परगतः-ता-तं, क्रमागतः-ता-तं, क्रमायातः-ता-तं, धेनुकः-की-कं, कौलिकः-की-कं, कुलजः-जा-जं, परम्परप्राप्तः-प्ता-प्रं.—(As disease) संचारी-रिखी-रि (न्), शूक्रशोणितद्वारेणानुप्रविशन्-शनी-शत् (त्); 'hereditary estate,' धेनुकभूमिः *f.*, वंशभोज्यः; 'hereditary succession,' क्रमागतत्वं; 'hereditary servant,' मूलभूतः.

HEREFROM, *adv.* अतस्, अतःकारणात्, तस्मात्, अस्य हेतोः.

HEREIN, *adv.* अत्र, इह, इहविषये, अस्मिन् विषये, अस्मिन् अथ.

HEREON, *adv.* अत्रोपरि, तत्रोपरि, अतस्, अत्रान्तरे.

HERESIA, *s.* विधर्मनायकः, वैधर्म्यपतिः *m.*, धर्मपरित्यागं कारयित्वा परधर्मावलम्बनं कारयति यो जनः, धर्मत्यागप्रवर्तकः.

HERESY, *s.* विधर्मः, वैधर्म्यं, उपधर्मः, विधर्मसेवा, अपयः, विषयः, अपयगमनं, मिथ्यादृष्टिः *f.*, कुदृष्टिः *f.*, सधर्मपरित्यागपूर्वकं परधर्मावलम्बनं or परधर्माश्रयः or परमतग्रहणं or मतान्तरप्रवेशः, नास्तिक्यं, नास्तिकता, देवनिन्दा, असत्त्वज्ञानगुणानं.

HERETIC, *s.* पाषण्डः-ण्डकः-गती *m.* (न्), अपयगामी *m.* (न्), अपय-वर्ती *m.* (न्), विधर्मसेवी *m.* (न्), उपधर्मसेवी *m.*, उपधर्मः, विध-र्मावलम्बी *m.* (न्), परधर्मावलम्बी *m.*, सधर्मभ्रष्टः, सधर्मव्युक्तः, मतान्तरावलम्बी *m.*, नास्तिकः, देवनिन्दकः, वृषिणः *m.*

HERETICAL, *a.* वैधर्मिकः-को-कं, पाषण्डधर्मी-मो-र्मं (न्), अपयगामी-मिनी-मि (न्), विषयगामी &c., अपयवर्ती-हिनी-हिं (न्), धर्म-विरुद्धः-द्धा-हं.

HERETICALLY, *adv.* पाषण्डवत्, नास्तिकवत्, धर्मविरुद्धं, देवनिन्दकवत्. HERETOFORE, *adv.* पूर्वं, पूर्वे, पूर्वकाले, प्राक्काले, पूर्वतस्, पुरा, प्राक्, भूतकाले, अतीतकाले, गतकाले, वन्निमानकालात् पूर्वं, इहसमयात् पूर्वं, इतःप्राक्.

HEREUPON, *adv.* अतस्, ततस्, अत्रोपरि, तत्रोपरि, अत्रान्तरे.

HERewith, *adv.* अनेन सह, एतेन सह, तेन सह, एतत्सहितं, एतेन सह.

HERIOT, *s.* भूखामिने देयो दण्डः or शुल्कविशेषः.

HERIOTABLE, *a.* पृष्टीक्रयुक्तापीनः-ता-नं.

HERITABLE, *a.* पितृप्राप्य-प्रा-प्यं, औद्धारिकः-की-कं, दाययोग्यः-ग्या-यं.

HERITAGE, *s.* धेनुकपनं, धेनुकं रिकथं, अधिकाः, धेनुकाधिकाः, दायः.

दायत्वं, गोत्ररिक्त्वं, पैतृकं, औद्धारिकं

HERMAPHRODITE, *s.* पयसः, शखः, पयसः, क्रीयः, अर्द्धेन पुरुषो-र्द्धेन स्त्री.

HERMETICAL, *a.* रसायनीयः -या -यं, रसायनजः -जा -जं.

HERMETICALLY, *adv.* रसायनानुसारात्, रसायनरीत्यनुसारेण.—(Closely)

मुदृढं, अतिदृढं, मुगदं.

HERMIT, *s.* अरख्यवासी *m.* (नं), वनवासी *m.* (नं), वनस्थायी *m.* (नं), वनस्थः, वानप्रस्थः, योगी *m.* (नं), यती *m.* (नं), तपस्वी *m.* (नं), मुनिः *m.*, सन्यासी *m.* (नं), यतिः *m.*, वैखानसः, वनी *m.* (नं), उदासीनः, संसारत्यागी *m.* (नं), लोकत्यागी *m.*

HERMITAGE, *s.* आश्रमः, मुनिवासः, मुनिस्थानं, अरख्यवासः, पर्णशाला.

HERNIA, *s.* अन्तर्वृद्धिः *f.*, अन्तर्वृद्धिर्दोषः; 'umbilical hernia,' नाभि-वर्द्धनः, नाभिगुडकः, नाभिगोलकः.

HERO, *s.* वीरः, शूरः, विक्रान्तः, महावीरः, प्रवीरः, दृढायुधः, युद्धवीरः, भटः, सुभटः, महोक्ताः *m.* (नं), औनसिकः, अतिरथः, रथी *m.* (नं), रथारोही *m.* (नं), युयुत्सुः *m.*, प्रयुत्सुः *m.*, शौरीरः, गह्वरीरः, जेता *m.* (नं), दमनः, चारभटः, वागरः, पत्तिः *m.*, त्यागी *m.* (नं), जनः.—(Of a drama, &c.) नायकः.

HEROIC, HEROICAL, *a.* वीर्यवान् -वती -वत् (नं), महावीर्यः -व्या -व्यं, वीरः -रा -रं, शूरः -रा -रं, प्रवीरः -रा -रं, विक्रान्तः -न्ता -न्तं, पराक्रान्तः -न्ता -न्तं, शौर्यवान् -वती -वत् (नं), शूरयोग्यः -ग्या -ग्यं, धामवान् &c., साहसिकः -की -कं; 'heroic poem,' वीरचरित्रविषयं काव्यं.

HEROICALLY, *adv.* शूरवत्, वीरवत्, सवीर्यं, महावीर्येण, शौर्येण, सशौर्यं, सपराक्रमं, सविक्रमं.

HEROINE, *s.* वीरा, शूरा, विक्रान्ता स्त्री, पराक्रान्ता स्त्री, वीर्यवती.—(Of a poem, &c.) नायिका, दिव्यादिशा.

HEROISM, *s.* वीर्यं, शौर्यं, वीरत्वं, सुवीर्यं, शूरत्वं -ता, प्रवीरत्वं, विक्रमः, सुविक्रमः, पराक्रमः, वीर्यवस्त्वं, धाम *n.* (नं), वीरश्रीः *f.*, शौरीर्यं, शूरीर्यं, प्राधानिकं, प्राधान्यं, पौरुषं, साहसं, रणोत्साहः, जजीवस् *n.*, उत्साहवर्धनः, वीरः.

HERON, *s.* क्रेचः, कङ्कः, कङ्कपक्षी *m.* (नं), वकः, दीर्घपाद् *m.*, आनि-पक्षिणः, लोहपृष्ठः, मत्स्यहारी *m.* (नं), प्रेषोपमः.

HERRING, *s.* हेरिङ्गनामा समुद्रीयमत्स्यभेदः.

HES, *pron.* तस्याः *gen.* c. (तद्), अस्याः *gen.* c. (इद्), तदीयः -या -यं, or expressed by स्व in comp

HERSELF, *pron.* भा एषा.

HESITANCY, *s.* सन्देहः, संशयः, विकल्पाः, शङ्का, आशङ्का, चिन्तास्वैर्यं, चलचित्तता.

To HESITATE, *v. n.* विकृप् (c. 1. -कल्पते -त्यितुं, c. 10. -कल्पयति -यितुं), शङ्क (c. 1. शङ्कते -ङितुं), अभिशङ्क, आशङ्क, विशङ्क, परिशङ्क, विलम्ब (c. 1. -लम्बते -ङितुं), विचर (c. 10. -चारयति -यितुं), मनसा दोल (nom. दोलायते -यितुं) or आन्दोल (आन्दोलयति -यितुं), चिर (nom. चिरायति -ते, चिरयति -यितुं), सन्देहं कृ.

HESITATION, *s.* विकल्पाः, शङ्का, सन्देहः, संशयः, आशङ्का, विकल्पितं, विचारणं, विवर्कः, चिन्ता, विचारः, द्वेषः, विचिकित्सा.—(In speaking) स्वभेदः, स्वभ्रमः, वाक्यखलनं, खल्लङ्घनं, गदगदवाक् *f.*, गदगदपदं, नं; 'having a hesitation in the speech,' खटि... *m. f. n.* (नं), खलितवाक्यः -क्या -क्यं, खल्लङ्घाक्यः -क्या -क्यं, भिन्नखरः -रा -रं, भग्नखरः -रा -रं.

HERETICITE, *a.* भिन्नविभक्तिः -क्तिः -क्ति, साधारणनियमवहिर्भूतः -ता -तं, विधिनिषाधितः -ता -तं, साधारणविधिनिषेधितः -ता -तं.

HERETODOX, *a.* विषम्यौ -भिम्यौ -म्यौ (नं), वैषम्यिकः -की -कं, धर्मवि-

परीतः -ता -तं, धर्मविरुद्धः -द्धा -द्धं, मन्दास्त्रविरुद्धः -द्धा -द्धं, सत्यवि-परीतः -ता -तं, भिन्नधर्मा -म्यौ -म्यौ (नं), भिन्नमतः -ता -तं, अशास्त्रीयः -या -यं, अविधः -धी -धं, अपथगामी -मिनी -मि (नं), विपथगामी &c., अपथवर्त्ती -र्त्तिनी -र्त्ति (नं), वृष्टिः -ष्टिः -ष्टिः.

HERETODOXY, *s.* कुट्टहिः *f.*, मिथ्यादृष्टिः *f.*, कुपथः, विपथः, अपथः, कापथः, विषम्यः, असम्बन्धः.

HERETOGENEITY, *s.* विज्ञातोयता, ज्ञातिभेदः, गुणविभक्तता, वैयर्थ्यं, वैविध्यं.

HERETOGENEOUS, *a.* विज्ञातीयः -या -यं, भिन्नज्ञातीयः -या -यं, विविधः -धा -धं, नानाविधः -धा -धं, पृथग्विधः -धा -धं, विविधः -धा -धं.

To HEW, *v. a.* छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्ते), अवच्छिद्, कृत् (c. 6. कृनति, कर्त्तितुं), निकृत्, विकृत्, लू (c. 9. लुनति, लुवितुं), विशस् (c. 1. -शसति -सितुं); 'to hew in pieces,' खरई खरई छिद्, खरईशः कृ or छिद्.

HEWED, *p. p.* छिन्नः -न्ना -न्नं, छिद्यमानः -ना -नं, छिन्नभिन्नः -न्ना -न्नं, व्यवच्छिन्नः -न्ना -न्नं, विशसितः -ता -तं, खनितः -न्ता -न्तं.

HEWER, *s.* छेत्ता *m.* (नं), छेदी *m.* (नं), छेदकरः, विशसिता *m.* (नं), छिद् in comp.; 'hewer of wood,' वनछिद्, काष्ठछिद् *m.*

HEXAGON, *s.* षट्कोणं -णः, षड्भुजः, षड्भं -सी, षट्कोणा मूर्तिः.

HEXAGONAL, *a.* षड्भुजः -जा -जं, षट्कोणः -शा -शं, षडसः -सा -स.

HEXAMETER, *s.* षट्पदी श्लोकः, षट्पदविशिष्टः श्लोकः.

HEY, *interj.* किं, किमुत, किंस्वित्, ननु, स्मित्, सहो, आहा, हा.

HEYDAY, *interj.* हा, हाहा, आहा, सहो, आ, अहह.

HEYDAY, *s.* (Joy, hilarity) उन्नमता, परिहामः, हासिका, मुदा; 'hey-day of youth,' यौवनशीतिः *f.*, अक्षतयौवनं, नवयौवनं.

HIATUS, *s.* चिच्छेदः, छेदः, छिद्, भेदः, भङ्गः, अन्तरं.

HIBERNAL, *a.* हेमन्तः -न्तो -न्तं -न्तिकः -की -कं, हेमन्तः -न्तो -न्तं, शीत-कालमध्यस्थी -न्यनी -न्य (नं).

HICCUGH or HICCUP, *s.* हेक्का, हिक्का, प्राणन्ती, श्वासकाशः, दुःश्वसः, यमला, गम्भीरा, अनुबन्धी.

To HICCUGH or HICCUP, *v. n.* हिक्क (c. 1. हिक्कति -ते -ङितुं), हेक्कां कृ, हिक्कां कृ.

HID, HIDDEN, *p. p.* गुप्तः -न्ता -न्तं, गूढः -दा -दं, निगूढः -दा -दं, छन्नः -न्ना -न्नं, प्रच्छन्नः -न्ना -न्नं, छादितः -ता -तं, अनाहितः -ता -तं, अनारितः -ता -तं, अपवारितः -ता -तं, निवारितः -ता -तं, निभूतः -ता -तं, स्मरितः -ता -तं, संवृतः -ता -तं, तिरोहितः -ता -तं, तिरस्कृतः -ता -तं; 'to be hidden,' गुह् in pass. (गुह्यते), गुप् in pass. (गुप्यते), तिरस्कृ in pass. (-क्रियते), रहस् (nom. रहायते); 'hidden behind the bushes,' विटपानारितः -ता -तं.

To HIDE, *v. a.* गुह् (c. 1. गूहति -ते, गूहितुं, गोढुं), निगूह्, विनिगूह्, छद् (c. 10. छादयति -यितुं), आच्छद्, समाच्छद्, प्रच्छद्, प्रतिच्छद्, सम्च्छद्, गुप् (c. 1. गोपायति, गोप् or in des. जुगुप्सते -ङितुं), स्वगुप् (c. 10. स्वगयति -यितुं), अनर्था (c. 3. -दधाति -धातुं), तिरोधा, अपिधा, पिधा, उपनिधा, अपवृ (c. 10. -वारयति -यितुं), संवृ, गोपनं कृ, निहु (c. 2. -हृते -हृतुं).

To HIDE, *v. n.* गुप्तः -न्ता -न्तं, अनारितः -ता -तं, गुप् in pass. (गुप्यते), तिरस्कृ in pass. (-क्रियते); 'he hides behind the bushes,' विटपानारितो भवति.

HIDE, *s.* (Skin of an animal) चर्म *n.* (नं), अजिनं, दूतिः *m.*, कृत्तिः *f.*, लवङ्ग *f.* (नं), पशुलवङ्ग *f.*, पशुचर्म *n.* (नं), पशुलोम *n.* (नं).

HIDE-AND-SEEK, *s.* बालानां क्रीडाविशेषो यत्र एकतने गुप्तशरीरे सति तदन्वेषकाश्चै बालकगण इतस्ततो धावति.

HIDE-BOUND, *a.* (Niggardly) दृढमुष्टिः -हिः -हि, गाढमुष्टिः -हिः -हि, स्तब्धव्ययी -यिनी -यि (न्), कृपणः -णा -ण, - (Harsh, untractable) कर्कशः -शा -श, कठिनः -ना -नं, प्रतीपः -पा -पं, अग्रश्यः -उपा -उयं.

HIDEOUS, *a.* करालवदनः -ता -नं, करालमुखः -खी -खं, करालाननः -ना -नं, करालः -ला -लं, उग्रदर्शनः -ना -नं, उग्रम्यश्यः -इया -इयं, भीमदर्शनः -ना -नं, घोरदर्शनः -ना -नं, घोराकृतिः -तिः -ति, घोररूपः -पी -पं, रौद्रदर्शनः -ना -नं, कुत्सितः -ता -तं, दुर्दर्शनः -ना -नं, कुरूपः -पी -पं, कदाकारः -रा -रं.

HIDEOUSLY, *adv.* सकरालवदनं, घोररूपेण, उग्ररूपेण, उग्र

HIDEOUSNESS, *s.* करालता, उग्रता, घोरत्वं, रौद्रता, कुत्सितत्वं.

HIDER, *s.* गोपनकर्त्ता *m.* (हृ), गोपः -पकः, गोप्ता *m.* (मृ), छादयिता *m.* (तृ).

HIDING, *s.* गोपनं, गुमिः *f.*, सङ्गोपनं, छादनं, प्रच्छादनं, अनधीनं, तिरोधानं, स्थगनं, अपवारणं, अपिधानं, पिधानं.

HIDING-PLACE, *s.* गुमिः *f.*, गुमिस्थानं, निभूतस्थानं, गूढस्थानं.

To HIE, *v. n.* त्वरं (c. 1. त्वरते -रितुं), सन्वरं, सन्वरं गमं (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or आश्रि (c. 1. -श्रयति -ते -यितुं) अभिश्रि, संश्रि.

HIERARCH, *s.* पुरोहितवर्गाधिपतिः *m.*, आचार्यवर्गाधिपतिः *m.*, पुरोहितगणपतिः *m.*, पुरोहितेश्वरः.

HIERARCHICAL, *a.* पुरोहिताधिपत्यसम्बन्धी -न्विनी -न्वि (न्), पुरोहिताधिकारसम्बन्धी &c.

HIERARCHY, *s.* पुरोहिताधिपत्यं, पुरोहिताधिकारः, आचार्याधिपत्यं, धर्माध्यापकैश्चर्यं.

HIEROGLYPHIC, *s.* गूढाक्षरं, निगूढाक्षरं, धीजाक्षरं, गूढवर्णः, शब्दसूचकं निगूढलिपिः.

HIEROGLYPHICAL, *a.* गूढाक्षरसम्बन्धी -न्विनी -न्वि (न्), गूढाक्षरीयः -या -यं.

HIEROPHANT, *s.* महापुरोहितः, महायाजकः, महागुरुः *m.*, आचार्यः.

To HIGGLE, *v. n.* (Chaffer) पणं (c. 1. पणते -णितुं or पणायति -यितुं), पणं कृ, पणीकृ, तुच्छप्रकारेण क्रयविक्रयं कृ, छुद्रबाणिज्यं कृ. —(Hang back in bargaining) नेतावद् दिक्षामीति क्रयसमये विलम्बं (c. 1. -लम्बते -चितुं).

HIGGLEDY-PIGGLEDY, *adv.* अस्तव्यस्तः -स्ता -स्तं, अधरोन्नतः -रा -रं, क्षिप्रविश्रमः -त्रा -त्रं, आदिपश्चात्.

HIGGLER, *s.* छुद्रबाणिज्यकारी *m.* (न्), छुद्रबाणिक *m.* (ञ), दरिद्रसार्थवाहः.

HIGH, *a.* (Lofty) उच्चः -चा -चं, उन्नतः -ता -तं, उच्चितः -ता -तं, समुन्नतः -ता -तं, समुच्चितः -ता -तं, अभ्युच्चितः -ता -तं, सोच्छायः -या -यं, उच्छायी -यिणी -यि (न्), प्राशुः -शुः -शु, तुङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, उमुङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, उदग्रः -ग्रा -यं, उन्नतः -ता -तं, उन्नतः -चा -चं, ऊर्ध्वः -र्ध्वा -र्ध्वं, उन्नतः -रा -रं, उन्नतः -ना -नं, दीर्घः -र्धो -र्धं; 'a high tree,' उन्नतरुः *m.*, दीर्घतरुः. —(Elevated in rank) उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, उत्कृष्टपदस्यः -स्या -स्यं, प्रतिपक्षिमान् -मती -मत् (त्), उन्नतपदस्यः -स्या -स्यं, अनवरतः -ना -नं, अनीचः -चा -चं. —(Noble, of high family) महाकुलः -ला -लं -लीनः -ना -नं. —(Haughty) गङ्घी -ङ्घिणी -ङ्घि (न्), गङ्घीहताः -ता -तः (स्), उन्नतचेताः &c., उन्नतः -ता -तं, समुन्नतः -ता -तं, उत्तिष्ठः -स्ता -स्तं. —(Capital, great, chief) उन्नतः -ना -नं, परमः -मा -मं, मुख्यः -स्या -स्यं, श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं, प्रधान in comp., महा in comp. —(As sound) उदात्तः -त्ता -त्तं, उदात्तः -ला -लं, कलोदात्तः -ला -लं; 'a high tone,' उदात्तः, उदात्तरः, तारः; 'in a high tone,' उदात्तस्वरेण, उच्चैःस्वरेण; 'high and low,' उन्नतपदमः -मा -मं, उत्कृष्टपदमः -ष्टा -ष्टं, उन्नतपदः -रा -रं, उच्चापचः -चा -चं, उन्नताननः -ता -तं, निम्नोन्नतः -ता -तं; 'the high and low,' उन्नतपदमी *m. du.*, उत्कृष्टपदमी *m. du.*; 'very high,' अत्युच्चः -चा -चं; 'higher

and higher,' उन्नरोन्नरः; 'highest,' उन्नतः -मा -मं, परमः -मा -मं; 'a high price,' दुर्लभ्यः; 'a high wind,' प्रचलवायुः *m.*, प्रचलवायुः, अतिपातः; 'high ground,' उन्नतभूभागः; 'as high as an elephant,' गजद्वयसः -सी -सं, गजमात्रः -त्री -त्रं, गजद्वयः -द्वी -द्वं, गजपरिमाणः -णा -णं.

HIGH, *adv.* उच्चैस्, उच्चैस्, उच्चैस्मां, उच्चं; 'on high,' ऊर्ध्वं, ऊर्ध्वं, उपरि; 'from on high,' उपरिष्ठात्; 'to carry one's self, high,' दृष्ट् (c. 4. दृष्यति, द्रष्टुं).

HIGH-BIRTH, *s.* कुलोत्कर्षः, कुलोत्कर्षं, कुलीनता, अभिजातता, आभिजात्यं.

HIGH-BLEST, *a.* अतिपुण्यवान् -वती -वत् (त्), अतिधन्यः -न्या -न्यं, महाभागः -गा -गं, परमसुखी -स्विनी -स्वि (न्), सौभाग्यवान् &c.

HIGH-BLOWN, *a.* अत्याध्यातः -ता -तं, अतिस्मीतः -ता -तं, अत्युद्धतः -ना -नं.

HIGH-BORN, *a.* महाकुलजः -जा -जं, महाकुलप्रसूतः -ता -तं, सत्कुलजातः -ता -तं, सत्कुलीनः -ना -नं, कुलीनः -ना -नं, विशुद्धकुलभवः -या -यं, श्रेष्ठकुलोद्भूतः -ता -तं, कुलश्रेष्ठो -घिनी -घि (न्), सङ्गशः -शा -शं, सङ्गशजातः -ता -तं, प्रधानवंशीश्वरः -या -यं, महावंशीयः -या -यं, उन्नतवंशजातः -ता -तं, अभिजातः -ता -तं, अभिजनवान् -वती -वत् (त्).

HIGH-BUILT, *a.* उच्चैर्निर्मितः -ता -तं, उच्छायी -यिणी -यि (न्).

HIGH-COLOURED, *a.* अतिरागी -गिणी -गि (न्), अतिरञ्जितः -ता -तं.

HIGH-DAY, *s.* उत्सवदिनं, उद्घोषदिनं, शुभदिनं, पञ्चाङ्गः, मुदिनं.

HIGH-FED, *a.* अतिपुष्टः -ष्टा -ष्टं, सुपुष्टः -ष्टा -ष्टं, दुष्टपुष्टः -ष्टा -ष्टं.

HIGH-FLOWS, *a.* अतिगङ्घिः -ता -तं, महागङ्घी -ङ्घिणी -ङ्घि (न्), स्मीतः -ता -तं.

HIGH-FLYING, *a.* अपरिमितः -ता -तं, अतिक्रान्तमयीदः -दा -दं.

HIGH-HEAPED, *a.* अतिमञ्चितः -ता -तं, अत्योन्नतः -ता -तं, महाप्राशीभूतः -ता -तं.

HIGH-HUNG, *a.* ऊर्ध्ववद्धः -द्धा -द्धं, उच्चैर्वद्धः -द्धा -द्धं.

HIGH-METTLED, *a.* अदीनसस्त्रः -स्त्रा -स्त्रं, महासस्त्रः -स्त्रा -स्त्रं, महातेजाः -जाः -जाः (स्), तेजोवान् -वती -वत् (त्), गङ्घितः -ता -तं, अतिमादवान् &c.

HIGH-MINDED, *a.* महामनः -नाः -नः (स्), महामनस्कः -स्का -स्कं, महान्ता -न्ता -न्तं (न्), महामतिः -तिः -ति, उदारचेताः -ताः -तः (स्), उदारचरितः -ता -तं, गङ्घी -ङ्घिणी -ङ्घि (न्).

HIGH-PRIEST, *s.* महायाजकः, महापुरोहितः.

HIGH-PRINCIPLED, *a.* धर्मशीलः -ला -लं, पुण्यशीलः -ला -लं, पुण्यात्मा -त्मा -त्म (न्).

HIGH-PRIZED, *a.* महामूल्यः -त्या -त्यं, महार्थः -र्धो -र्धं, बहुमतः -ता -तं.

HIGH-RED, *a.* अतिरक्तः -क्ता -क्तं, धनरक्तः -क्ता -क्तं, धनारुणः -णा -णं.

HIGH-ROAD, *s.* महापथः, महामार्गः, राजमार्गः, रथ्या, यथापथः.

HIGH-SEASONED, *a.* सुवासितः -ता -तं, सुप्रयत्नः -स्ता -स्तं, सुसंस्कृतः -ता -तं.

HIGH-SPIRITED, *a.* अदीनसस्त्रः -स्त्रा -स्त्रं, महासस्त्रः -स्त्रा -स्त्रं, महातेजाः -जाः -जाः (स्), महेजः -ज्जा -ज्जं, अजिज्ञताश्रयः -या -यं; 'high-spirited speech,' अजिज्ञताश्रयं वचनं.

HIGH-STREET, *s.* राजमार्गः, महामार्गः, प्रतोली, रथ्या, विशिखा; 'a town having a high street,' प्रतोलीकः.

HIGH-TREASON, *s.* राजशरीराभिद्रोहः, राजापत्यकारित्वं.

HIGH-WROUGHT, *a.* महायत्नेन संस्कृतः -ता -तं or परिष्कृतः -ता -तं or कल्पितः -ता -तं.

HIGHEST, *a.* (Most lofty) उन्नततमः -मा -मं. —(Greatest) परमः -मा -मं, उन्नतः -मा -मं; 'a criminal in the highest degree,' महापातकी *m.* (न्).

HIGHLAND, *s.* पर्वतीयदेशः, अधियका, उन्नतदेशः.

HIGHLAND, *a.* पर्वतीयः -या -यं, पार्श्वतः -तो -तं.

HIGHLANDER, *s.* पार्श्वतीयजनः, पर्वतवासी *m.* (न्), पर्वतीयः.

HIGHLY, *adv.* (With elevation) उच्चैस्, उच्चं.—(In a great degree, very) परमं, परं, भृशं, अत्यन्तं, अतीव, अति or सु prefixed; 'highly indignant,' अत्यमयी-विष्णी-वि(न्); 'highly delighted,' परमानन्दो-दिनी-दि(न्); 'highly respectable,' परममायः-मा-म्यं.

HIGHMOST, *a.* उन्नतः-मा-मं, उच्चतमः-मा-मं, उच्चैस्त्वः-मा-मं, सद्यो-परित्यः-स्या-स्यं.

HIGHNESS, *s.* (Elevation) उच्चता, उच्चतिः *f.*, ऊर्ध्वत्वं.—(A title, your highness) भवान् *m.* (तु), भगवान् *m.* (तु), कुमारः.

HIGHWAY, *a.* राजमार्गः, राजपथः, महापथः, महामार्गः, नरपतिपथः, महावर्त्म *n.* (तु), वर्त्म *n.*, रथ्या, विश्रिता, संसरणं, साधारणपथः, घटापथः; 'highway police,' मार्गपालः.

HIGHWAYMAN, *s.* परिपन्थी *m.* (तु), पारिपन्थिकः, सारथिकः, पाद-विक्रमः, दस्युः *m.*, होडा *m.* (तु).

HIJAL, *s.* (Tree) निचुलः, हिजलः, इजलः, अघुजः.

HILARITY, *s.* आह्लादः, उन्नमता, उन्नासः, हंयः, प्रहयः, आनन्दः, सानन्दता, प्रमुखाता, मुदा, प्रहसनं, हासिका, आनोदः, कौतुकं, उत्सवः.

HILL, *s.* पर्वतः, गिरिः *m.*, शैलः, अर्द्रिः *m.*, भूधरः, अचलः, महोदरः, सानुमान् *m.* (तु); 'hill near a mountain,' पादः, प्रत्यक्षपर्वतः.

HILLOCK, *s.* क्षुद्रपर्वतः, वल्मीकं, धमः-प्रो, मृत्तिकाचयः, वामलूरः, नाकुः *m.*, उह *m.*.

HILLY, *a.* पर्वतीयः-या-यं, पार्श्वतीयः-यो-यं, सपर्वतः-ता-तं, समगिरिः-रिः-रि, उच्चनीचः-चा-चं, विषमः-मा-मं.

HILT, *s.* (Of a sword, &c.) त्तरुः *m.*, मुष्टिः *m.*, सन्नमुष्टिः, तलः, तालः, वारङ्गः.

HILTED, *a.* त्तरुमान्-मती-मत् (तु), मुष्टिविशिष्टः-ष्टा-ष्टं, दृढमुष्टिः-ष्टिः-ष्टि.

Him, *pron.* तं *acc. m.* (तद्), एतं *acc. m.* (एतद्), एनं *acc. m.* (इदं).

HIMALAYA, *s.* (Mountain.) हिमालयः, हिमाद्रिः *m.*, हिमवान् *m.* (तु), हिमप्रस्थः, हिमः, तुपाराद्रिः *m.*, उदगद्रिः *m.*, गिरिशः, तुहिनशैलः.

HIND, *s.* (Female of a deer) मृगी, हरिणी, कुरङ्गी, रणो, मृगयधुः *f.*, समीची, रोहिन् *f.*, पृथती.—(A boor) ग्राम्यजनः, वृषलः.—(A servant) दासः, भूयः.

HIND, HINDER, *a.* पश्चिमः-मा-मं, जपन्यः-न्या-न्यं, अवरः-रा-रं, अपरः-रा-रं, पश्चात्तयः-त्या-त्यं, पश्चातीयः-या-यं.—(The hinder part) पृष्ठदेशः, पश्चाद्देशः, पश्चाद्भागः, पश्चिमभागः, पुष्टं, नितम्बः; 'in the hinder part,' पश्चाद्भागो, अवरतस, अवरस्तात्; 'hind quarter of an elephant,' अपरः; 'of a ship,' नावः पश्चिमभागः or पश्चाद्भागः.

To HINDER, *v. a.* वृ (c. 10. वारयति-यितुं), निवृ, विनिवृ, प्रतिवृ, आवृ, रुष् (c. 7. रुणद्धि, रोडुं) प्रतिरुष्, निरुष्, संरुष्, अवरुष्, उपरुष्; बाष् (c. 1. बाधते-यितुं), विहन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं), व्याहन्, प्रतिहन्, विप्र (nom. विप्रयति-यितुं), सम्भ (c. 10. सम्भयति-यितुं), विप्रम्भ, प्रतिभन्थ (c. 9. -बध्नाति-बन्धुं), प्रतिपिष् (c. 1. -पेयति-येडुं).

HINDERANCE, *s.* विरः, प्रत्यहः, अन्तरायः, व्याघातः, विघातः, बाधः-धा, बाधकः-कता, विरोधः, अवरोधः, निरोधः, संरोधः, प्रतिरोधः, उपरोधः, रोधः-धनं, वारणं, निवारणं, आवरणं, सन्धः-म्भनं, विहम्भः, प्रतिहम्भः, प्रतिभन्थः-न्थकं-न्थकता, विप्रम्भः, प्रतिपेधः, हेडः.

HINDERED, *p. p.* र्यारितः-ता-तं, निवारितः-ता-तं, रुद्धः-डा-डं, विरुद्धः-डा-डं, निरुद्धः-डा-डं, उपरुद्धः-डा-डं, अवरुद्धः-डा-डं, बाधितः-ता-तं, विप्रितः-ता-तं, विहन्तः-ता-तं, व्याहन्तः-ता-तं, प्रतिहन्तः-ता-तं, पराहन्तः-ता-तं, स्तम्भितः-ता-तं, सन्धः-आ-अं, विहम्भः-आ-अं, प्रतिभन्धः-डा-डं, प्रतिपिधः-डा-डं, सागेलः-ला-लं.

HINDERER, *s.* विरोधी *m.* (तु), वारकः, निवारकः, बाधकः, विप्रकारी *m.* (तु), प्रतिबन्धकः, सन्धकरः-कारी *m.*, प्रतिबन्धकः.

HINDERING, *part.* रुन्धन्-न्धती-न्धत् (तु), विरुन्धानः-ना-नं, रोधनः-नी-नं. **HINDERMOST**, *a.* पश्चिमः-मा-मं, जपन्यः-न्या-न्यं, पश्चात्तयः-त्या-त्यं, पश्चातीयः-या-यं, अवरः-रा-रं, अपरतमः-मा-मं, अवरतस् indec., अवरस्तात् indec.

HINDRANCE, *s.* See HINDERANCE.

HINGE, *s.* द्वारसन्धिः *m.*, सन्धिः *m.*, द्वारघन्धिः *m.*, केन्द्रं.

To HINT, *v. a.* इङ्गितं कृ, सङ्केतं कृ, उद्दिष्टं (c. 6. -दिशति-देष्टुं), समुद्दिष्टं, सूचं (c. 10. सूचयति-यितुं), आकृतं कृ.—(Suggest) उपन्यस्य (c. 4. -अस्मति-असितुं).

HINT, *s.* इङ्गितं, इङ्गः, सङ्केतः, आकारः, आकृतं, मीलितं, अङ्गवैकृतं, भावः, सूचना, सूचितं.—(Suggestion) उपन्यासः; 'understanding a hint,' इङ्गितकोविदः.

HINTED, *p. p.* उद्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, सूचितः-ता-तं.

HIP, *s.* (Joint of the thigh) कटिः *m.*-टी, कटः, ओषिः *f.*-शी, ओषिफलकं, कलत्रं, चक्रं, जपनं, प्रोषः, कोलः, पालिः *f.*, वरारोहा, ककुप्रती, मेखलापदं.—(Lowness of spirits) विपादः, अवसादः.

HIPPISH, *a.* विपादी-दिनी-दि(न्), विषण्णः-खा-खं, दुर्मेनाः-ना-नः (स).

HIPPOGRIFF, *s.* कविकल्पितः पक्षवान् अश्वविशेषः.

HIPPOPOTAMUS, *s.* विदुः *m.*, करिपादस् *n.*, शुषडा, ग्राहः, अवहारः.

HIPSHOT, *s.* वृद्धिप्रोषिः-णिः-णि, विसन्धितकटिः-टिः-टि.

To HIRE, *v. a.* निरूपितकालं यावद् वेतनेन or मृत्येन ग्रहं (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), मृत्यं or वेतनं दत्त्वा सन्दिष्टकालं यावद् ग्रहं or प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति-युक्ते-योक्तुं, c. 10. -योजयति-यितुं) or उपयुज् (c. 7. -भुनक्ति-भुक्ते-भोक्तुं) or सेव् (c. 1. सेवते-वितुं), भट् (c. 1. भटति, टितुं), भृ (c. 1. भरति-ते, भंजुं), भाटक (nom. भाटकयति-यितुं), परिक्री (c. 9. -क्रोषाति-क्रेतुं), आनिर्दिष्टकालाद् भूतिं दा.—(Hire labourers) मृत्यं दत्त्वा or प्रतिज्ञाय आविहितकालात् कर्मणि नियुज् or प्रयुज् or व्यापृ (c. 10. -पारयति-यितुं), कर्मकरान् उपनी (c. 1. -नयते-नेतुं).

HIRE, *s.* (Act of hiring) निरूपितकालं यावद् वेतनेन or मृत्येन ग्रहणं, मृत्यं दत्त्वा सामन्दिष्टकालाद् ग्रहणं, प्रयोगः, वेतनदानं.—(Wages) भूतिः *f.*, भूता, भरत्वं, भाटिः *f.*, भाटकः, वेतनं, मृत्यं, निर्वैशः, कर्मण्या, वस्त्रं, निष्क्रयः, भ्रमं *n.* (तु), भ्रमं, विधा, विधिः *f.*, पणः, हार्वं, विरहिणी, वेचा; 'for hire,' निरूपितमृत्येन ग्रहणीयः-या-यं or प्रयोज्यः-न्या-न्यं, पत्यः-स्या-स्यं, साधारणः-शी-शं; 'working for hire,' भूतिभुक् *m. f. n.*, भरत्सभुक्.

HIRED, *p. p.* आनिरूपितकालाद् वेतनेन गृहीतः-ता-तं, भूतः-ता-तं, कृतवेतनः-ना-नं, प्रकृत्यवेतनः-ना-नं, भाटकितः-ता-तं, भाटकीयः-या-यं; 'hired labourer,' भूतकः, भूतिभुक् *m. (तु)*; 'teacher,' भूतकाव्यापकः.

HIRELING, *s.* भूतकः, भूतिभुक् *m. (तु)*, भरत्सभुक् *m.*, भूयः, वैतनिकः, वेतनाधी *m. (तु)*, वस्त्रिकः, कर्मकरः.

HIRER, *s.* भूतिदाता *m. (तु)*, वेतनदाता *m. (तु)*, मृत्यदाता *m.*

HIRSUTE, *a.* प्रचुरलोमा-मा-मं (तु), बहुलोमा-मा-मं (तु), लोमशः-शा-शं. **His**, *pron. poss.* तस्य *gen. c.* (तद्), अस्य *gen. c.* (इदं), तदीया-या-यं or expressed by स in comp.; as, 'his house,' स्वगृहं.

To HISS, *v. a.* and *n.* (As a serpent, &c.) सर्पयन् श्वासं (c. 2. श्वासितुं), सर्पनादं कृ, सर्पशब्दं कृ, मीत्कारं कृ, शीशशब्दं कृ.—(Hiss off, show disapprobation by hissing) कर्कशशब्देन अप्रसादं सूचं (c. 10. सूचयति-यितुं) or अवज्ञास्पदं कृ.

HISS, HISSING, *s.* श्वासः, सर्पश्वासः, सर्पनादः, सर्पशब्दः, कर्कशशब्दः, सीत्कारः, सीकृतं, शीशशब्दः, कर्कशशब्देन अप्रसादसूचनं.

HIST, *adv.* तूष्णीं भव, मौनीभय, निःशब्दो भव, वाचं यव.

HISTORIAN, *s.* ऐतिहासिकः, इतिहासरचकः, इतिहासलेखकः, पुरावृत्तरचकः, वृत्तरचकः, भूतरचकः, पुराभूतलेखकः, पुराणरचकः, पुराणोपाख्यानरचकः, शिशुसमाचाररचकः, चरित्रलेखकः.

HISTORIC, HISTORICAL, *a.* ऐतिहासिकः-की-के, इतिहासविषयः-या-यं, इतिहाससम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (न्), पुरावृत्तविषयः-या-यं, वृत्तरचना-सम्बन्धी &c., शिशुसमाचारसम्बन्धी &c., पौराणिकः-की-के.

HISTORICALLY, *adv.* इतिहासक्रमेण, इतिहासानुसारेण, पुराणोपाख्यानक्रमेण.
To HISTORIFY, *v. a.* इतिहासे लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं) or रच् (c. 10. रचयति-यितुं), पुरावृत्तानि रच्.

HISTORIOGRAPHY, *s.* इतिहासरचकः, इतिहासलेखकः, पुराणोपाख्यानरचकः, पुरावृत्तरचकः.

HISTORY, *s.* इतिहासः, पुरावृत्तः, उपाख्यानं, पुराणोपाख्यानं, पुरावृत्तोपाख्यानं, शिशुसमाचारः, उद्गमः; 'writing of history,' इतिहासरचना, पुरावृत्तरचना, पुराभूतविषयः, शिशुसमाचारविषयः, उपाख्यानरचना, चरित्रलेखनं.

HISTRIONIC, HISTRIONICAL, *a.* नाटकीयः-या-यं, नाट्यसम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (न्), रङ्गसम्बन्धी &c., रङ्गयोग्यः-ग्या-ग्यं, नाट्यशालायोग्यः-ग्या-ग्यं.

HIT, *s.* (Blow, stroke) आपातः, घातः, अभिघातः, प्रहारः, इतिः *f.* आहतिः *f.*, ताडनं, घातः—(Chance) दैव, सङ्कतिः *f.*; 'good hit,' सुदैव, शुभगतिः *f.*, सौभाग्यं, सम्पद् *f.*

To HIT, *v. a.* न इ (c. 10. ताडयति-यितुं), चित् (c. 1. -हरति-हर्तुं), हन् (c. 2. हनि-न्तुं), अभिहन्, निहन्, विहन्, चाहन्, समाहन्, अयाहन्, तुद् (c. 6. तुदति-ते, तोक्तुं), चातुद्, वितुद्, व्य् (c. 4. विध्यति-ते, व्युद्), प्रतिव्य्; 'to hit the mark,' लक्ष्यं व्य्—(Attain) प्राप् (c. 5. -आप्ति-आप्ति), गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), या (c. 2. याति-न्तुं), इ (c. 2. इति-न्तुं), स्पर्श (c. 6. स्पर्शति, स्पर्शुं), आविष् (c. 6. -विशति-वेष्टुं); 'to hit upon,' आसद् (c. 10. -सादयति-यितुं), उपगम्, उपगम्.

To HIT, *v. n.* (Clash) परस्परं सङ्घट् (c. 1. -घट्टते-ट्टितुं), परस्परसमाघातं कृ—(Succeed) सिष् (c. 4. सिध्यति, सेष्टुं), सम्पद् (c. 4. -पद्यते-पद्युं).

HIT, *p. p.* ताडितः-ता-तं, हतः-ता-तं, आहतः-ता-तं, समाहतः-ता-तं, अभिहतः-ता-तं, प्रहतः-ता-तं; 'hit upon,' आसादितः-ता-तं, विहितः-ता-तं; 'hit off,' उपपन्नः-त्ता-त्तं.

To HITCH, *v. n.* (Lay hold) ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहोतुं), धृ (c. 1. धरति, धर्तुं), अनुधन् (c. 9. -वधति-वधुं), आकृप् (c. 1. -कर्षति-क्रुष्टुं)—(Be caught, held) धृतः-ता-तं भू, रुद्धः-द्धा-द्धं भू, बन्ध् in pass. (बध्यते), अनुबन्ध्, बद्धः-द्धा-द्धं भू, स्तम्भितः-ता-तं भू.

HITHE, *s.* यद्गः, उगः, गुल्मः, तरस्यानं, उच्चरण्यानं.

HITHER, *adv.* इत्थं, अत्र, इह, इहस्थाने, अस्मिन् देशे; 'come hither,' उधैहि, इत्त इत्थं; 'hither and thither,' इत्तत्तत्, इत्थत्तत्.

HITHER, *a.* ऐहिकः-की-के, ऐहस्थानिकः-की-के, उपस्थः-स्था-स्थं, उपगमः-गता-गतं, आसन्नगतः-रा-रं, नेदीयान्-यसी-यः (स्).

HITHERMOST, *s.* आसन्नतमः-मा-मं, समीपतमः-मा-मं, निकटस्थः-स्था-स्थं, सन्नहितः-ता-तं, अन्तिकः-का-कं, उपस्थः-स्था-स्थं, नेदिष्ठः-ठा-ठं.

HITHERTO, *adv.* अद्य यावत्, अद्यपर्यन्तं, तत्कालपर्यन्तं, एतत्कालपर्यन्तं, वर्तमानकालपर्यन्तं, आवर्तमानकालात्, तत्क्षणपर्यन्तं, एतत्क्षणपर्यन्तं, अद्यावधि.

HITHERWARD, *adv.* इत्थं, इह, अत्र, इहस्थानं प्रति.

HIVE, *s.* मधुकोषः, करखः, अषकः, चपाळः, मधुमक्षिकाघारः, मधुकरवासः, मधुकरालयः, मधुकरपोषणस्थानं.

To HIVE, *v. a.* मधुकोषे निविष् (c. 10. -वेशयति-यितुं), करख (nom. करखयति-यितुं).

To HIVE, *v. n.* मधुकोषे निविष् (c. 6. -विशति, वेष्टुं), सङ्घः करखं निविष्.

HO, HOA, *interj.* हो, अहो, हंहो, हं, हे, हो, होही, हे, अरे, अरे.

HOAR, *a.* धवलः-ला-लं, शुक्रः-ज्ञा-ज्ञं, श्वेतः-ता-तं, शुभः-भा-भं, गौर-रा-री-रं, विशदः-दा-दै.

HOARD, *s.* अतिसन्धयः, निभृतसन्धयः, गूढसन्धयः, सन्धयः, निचयः, चयः, प्रचयः, समुचयः, समुदायः, सङ्घातः, सन्धयः, पुन्नः, पूगः, गणः, समूहः, संहारः, सङ्ग्रहः, समाहारः, निर्हारः, निधानं, निधिः *m.*, राशिः *m.*; 'hoard of barbarians,' भ्रेच्छगणः.

To HOARD, *v. a.* निभृतं सञ्चि (c. 5. -चिनोति-चेतुं) or समाचि, गूढसन्धयं कृ, अतिसन्धयं कृ, पुन्निकृ, राशीकृ.

HOARDED, *p. p.* सञ्चितः-ता-तं, समाचितः-ता-तं, पुन्निकृतः-ता-तं.

HOARDER, *s.* सन्धयी *m.* (न्), अतिसन्धयकारी *m.* (न्), गूढसन्धयकारी *m.*

HOAR-FROST, *s.* नीहारः, तुषारः, तुषारकणः, प्रालेयं, हिमं, हिमानी, हिमं, तुहिनं, सजलं, सखायः.

HOARINESS, *s.* धावत्यं, धवलता, शुक्रता, गौरता, वैशद्यं, शुक्लता *m.* (न्); 'of the hair,' केशधावत्यं, केशशुक्रता, केशपुक्रता, पलितं, पलित्वं.

HOARSE, *a.* रुद्धस्वरः-रा-रं, रुद्धाभिभाषी-पिणी-पि (न्), स्वरभग्नः-ग्या-ग्यं, भग्नस्वरः-रा-रं, गम्भीरस्वरः-रा-रं, कलः-ज्ञा-ज्ञं.

HOARSELY, *adv.* रुद्धस्वरेण, गम्भीरस्वरेण, भग्नस्वरेण, रुद्धं, गम्भीरं.

HOARSENESS, *s.* स्वररुद्धता, स्वरगम्भीरता, स्वरभग्नः, स्वरभग्नता, स्वरभेदः, कलत्वं-ता.

HOARY, *a.* शुक्रः-ज्ञा-ज्ञं, धवलः-ला-लं, श्वेतः-ता-तं, गौरः-रा-री-रं, शुभः-भा-भं, विशदः-दा-दै.—(Gray-haired) पलितः-ता-लिङ्गी-तं, पलितकेशः-शी-शं, शुक्रकेशः-शी-शं, धवलकेशः-शी-शं, पक्षकेशः-शी-शी.

HOAX, *s.* वचनं-ना, प्रवचना, छद्म *n.* (न्), कपटः-टं, प्रतारणं-खा.

To HOAX, *v. a.* वच् (c. 10. वचयते-ति-यितुं), प्रवच, प्रलन् (c. 1. -लभते-लम्), छल् (c. 10. छलयति-यितुं), प्रतृ, c. 10. (-तारयति-यितुं), व्यपदिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं).

HOAXED, *p. p.* वचितः-ता-तं, विप्रलम्भः-भा-भं, मोहितः-ग्या-ग्यं.

HOBB, *s.* (A clown) वृषलः, ग्राम्यजनः, प्राकृतजनः, जानपदः.

To HOBBLE, *v. n.* (Limp) सङ्घ्र (c. 1. सङ्घ्रति-ङ्घ्रितुं), लङ्घ्र (c. 1. लङ्घति-ङ्घ्रितुं), वङ्घ्र (c. 1. वङ्घ्रति-ङ्घ्रितुं), खोर् (c. 1. खोरति-रितुं), खोल् (c. 1. खोलति-लितुं), खोड् (c. 1. खोडति-डितुं), खोद् (c. 1. खोडति-डितुं), गतिविकलः-ला-लं भू.

HOBBLE *s.* (Limping) लङ्घ्रः, सङ्घ्रता, पङ्घ्रता.—(Evil plight) दुर्दशा.

HOBBLER, *s.* सङ्घ्रः, लङ्घ्रगतिः, लङ्घ्रगामी *m.* (न्), गतिविकलः.

HOBBLING, *s.* सङ्घ्रत्वं, पङ्घ्रता, खोरता, लङ्घ्रः, गतिविकल्यं.

HOBBLINGLY, *adv.* सङ्घ्रत्वं, पङ्घ्रत्वं, खोरत्वं, लङ्घ्रगत्या.

HOBBY, *s.* (Species of hawk) श्येनभेदः, उन्कोशभेदः.—(Fancy) छन्दस् *n.*, चापलं, बुद्धिचापल्यं, निधन्यः, लहरी, अस्मिन् *m.*, रुचिः *f.*, अभिरुचिः *f.*, मनोरथः, प्रियद्रव्यं, प्रियवस्तु *n.*—(A stupid fellow) मूढः, मूर्खः, जडः, स्मूलजनः.

HOBBY-HORSE, *s.* क्रोडाभूषः, क्रोडाभूषः, चर्मभूषः, क्रोडनकं, क्रोडाभूषः.

HOBGOBLIN, *s.* रात्रिचरः, रात्रिचरः, रजनीचरः, अणुदाचरः, नरुचरः-चारी *m.* (न्), निशादः, भूतः, वेतालः, प्रेतः, पिशाचः, राक्षसः, असुरः, क्रव्याद् *m.*, कर्पूरः, अपदेवता.

HOBNAIL, *s.* अङ्घ्रपादुकाकीलः, अङ्घ्रपादुकाशङ्कुः *m.*, वृहत्कीलः.

HOBSON'S CHOICE, *s.* विकल्पाभावः, अविकल्पः, विकल्पं विना.

HOCK, *s.* (Kind of wine) मद्यविशेषः.—(Of quadrupeds)

दानां पश्चिमजङ्घाया मध्यमसन्धिः or अरलिरुधः सन्धिः.

TO HOCK, *v. a.* पृष्ठोक्तसन्धिश्चिरां रिद्ध् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), पश्चिमजङ्ग-
शिरां रिद्ध्.

HOCUS-POCUS, *s.* तन्त्रमन्त्रं, माया, कुहकः, जालं, मूलकर्म *n.* (नं).

HOD, *s.* लेपकारिभिः स्कन्धेन धृतं काष्ठमयं लेपपात्रं, लेपाधारः, विलेपभाजनं.

HODGE-PODGE, *s.* संक्षिपातः, प्रकीर्णकं, सङ्कीर्णकं, नानाद्रव्यसमूहः.

HODIERNAL, *a.* अद्यतनः -नी -नं, वर्तमानदिवसीयः -या -यं.

HOE, *s.* खनित्रं, खात्रं, स्रक्षत्रः, स्रक्षधनः, स्रक्षधातः, स्रक्षहननं -नी,
स्रक्षहा *m.* (नं), आसनः -निकः, आसानं.

TO HOE, *v. a.* खनित्रेण खन् (c. 1. खनति -ते -ति), खात्रेण भूमिं भिद्
(c. 7. भिनत्ति, भेत्तुं) or दृ (c. 10. दारयति -यितुं), खनित्रेण कश्चान्
उड्ड (c. 1. -हरति -हर्तुं) or उत्खन्.

HOG, *s.* शूकरः, सूकरः, बराहः, कोलः, दंष्ट्री *m.* (नं), वक्रदंष्ट्रः, चक्रदंष्ट्रः,
चक्रदः, चक्रदकृ, घोषी *m.* (नं), स्फुलनासः, दीर्घरदः, मुखलाङ्गलः,
भूदारः, किरः, किरिः *m.*, किटिः *m.*, बहप्रजः, बहृपतः, गृहिः *m.*, गृहिः *m.*,
घोषी *m.* (नं), स्रक्षरोमा *m.* (नं), क्रोडः; 'village hog,' ग्राम्यः,
विट्चरः.

HOG-HERD, *s.* शूकरपालः -लकः, शूकरपोषकः, बराहसखी *m.* (नं).

HOGGISH, *a.* शूकरीयः -या -यं, सीकरः -री -रं, बाराहः -ही -हं, शूकरोपमः
-मा -मं, शूकरसगुणः -शा -शं, बराहसगुणः -शा -शं.

HOGGISHNESS, *s.* शूकरीयता, सीकर्यं, शूकर्यं, पशुत्वं, चतिलोभः.

HOGO, *s.* अतिस्वादः, तीक्ष्णस्वादः, स्रक्षस्वादः.

HOGSHEAD, *s.* द्रवद्रव्याणां परिमाद्युपशेषः.

HOGSTY, *s.* शूकरस्थानं, शूकरालयः, शूकरगृहं, शूकरवासः.

HOGWASH, *s.* शूकरस्ताव्यं भुक्तावशेषं or उत्क्षिष्टावशेषं.

HOGWEED, *s.* पुनर्नवा, शोषघ्नी.

HOIDEN, *s.* प्रगल्भा स्त्री, निर्दोष्ता स्त्री, पुंश्चली, खैरिणी, बन्धकी, असम्भा
स्त्री, यामिणी.

TO HOIDEN, *v. n.* पृष्ठोक्ता स्त्री यत्प्रकारेण तत्प्रकारेण चर् (c. 1. चरति
-रितुं) or आचर् or वृत् (c. 1. वञ्चते -ञ्चितुं).

TO HOIST, *v. a.* उभुल (c. 10. -तेलयति -यितुं), तुल, उड्ड (c. 1. -हरति
-हर्तुं), उच्चै (c. 1. -नयति -नेतुं), उड्ड (c. 10. -पाटयति -यितुं), उच्चि
(c. 1. -क्षयति -यितुं, rt. श्रि), उड्डम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), उड्डा in
caus. (-चापयति -यितुं, rt. स्था), उच्चोक्. उच्चोक्.

HOISTED, *p. p.* उच्चोलितः -ता -तं, उच्चुतः -ता -तं, उच्चितः -ता -तं, उच्चहितः
-ता -तं, उच्चहितः -ता -तं, उच्चहितः -ता -तं, उच्चतः -ता -तं.

TO HOLD, *v. a.* (Keep) धृ (c. 1. धरति, धर्तुं, c. 10. धारयति -यितुं), धा
(c. 3. धत्ते, धातुं), रक्ष् (c. 1. रक्षति -क्षितुं); 'hold in the hand,'
हस्तेन धृ—(Maintain) भृ (c. 1. भरति, c. 3. विभर्ति, भर्तुं), धृ, सन्धृ,
पाल (c. 10. पालयति -यितुं); 'hold an opinion,' मतं धृ (c. 10. धार-
यति), मतम् अवलक्ष् (c. 1. -लक्षते -क्षितुं) or समालक्ष्—(Possess)
धा (c. 3. दधाति, धत्ते, धातुं), विधा, आधा, भृ, धृ (c. 10.), शील
(c. 10. शीलयति -यितुं), आप् (c. 5. चाप्नोति, धातुं)—(Esteem)
मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं); 'hold in high estimation,' बहु मन्;
'hold in contempt,' अवमन्, तृणाय मन्, लघूक्, तुच्छीक्, कदर्थीक्.
—(Detain) धृ, सन्धृ, रुष् (c. 7. रुण्धि, रोडुं), निरुष्, अवरुष्—
(Hold in confinement) कारायो निरुष् or वन्ध् (c. 9. बध्नाति,
बन्धुं) or धृ—(Hold back, withhold) निधृ (c. 10. धारयति -यितुं),
नियह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), विनियह्, सविग्रह्, उपसंभृ (c. 1.
-हरति -हर्तुं), संभृ, निधृ—(Contain) धा, आधा, धृ, भृ, आधा (c. 3.
-दधाति -दधे -दातुं), ग्रह्, परिग्रह्; 'room to hold all,' सर्वेषां धारयो
स्थानं—(Take hold, lay hold) ग्रह्, परिग्रह्, सङ्ग्रह्, हस्तेन ग्रह्,

धृ, हस्तेन धृ, परामृश् (c. 6. -मृशति -मृशुं), हस्तेन अवलक्ष् (c. 1. -लक्षते
-क्षितुं) or समालक्ष्—(Celebrate as a festival) सेव् (c. 1. सेवते
-वितुं), विधिवत् कृ, यथाविधि अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठातुं) or पाल्.
—(Carry on, perform) कृ, विधा, सम्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं),
निर्वह् (c. 10. -वाहयति -यितुं), अनुष्ठा—(Hold out, extend) प्रव्
(c. 10. -सारयति -यितुं), प्रग्रह्—(Hold out, offer) प्रयम् (c. 1. -यच्छति
-यन्तुं), उपनी (c. 1. -नयति -नेतुं), उपन्यस् (c. 4. -स्रस्यति -स्रसितुं),
उपस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं), उपहृ—(Hold up, raise aloft)
उच्चोक्, उच्चैः कृ, उच्चोक्, उड्डम् (c. 10. -नमयति -यितुं), उच्चि (c. 1.
-क्षयति -यितुं), उड्डर्—(Hold up, sustain) धृ, सन्धृ, आलक्ष् (c. 1.
-लक्षते, c. 10. -लक्षयति -यितुं), अवलक्ष्, समवलक्ष्, उड्डम् (c. 10.
-तन्मयति -यितुं, rt. तन्म्य), भृ—(Hold one's tongue) जिह्वां रक्ष् or धृ.

TO HOLD, *v. n.* (Stand, remain firm) स्था (c. 1. तिष्ठति, स्थातुं),
स्थिरीभृ—(Last, endure) स्था, संस्था, धिरस्थायी -यिनी -यि भृ,
प्रवीभृ—(Refrain) आत्मानं संयम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), आत्मानं यम्,
विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं) with abl. c., निवृत् (c. 1. -वञ्चते -ञ्चितुं)
with abl. c., परिहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), संहृ—(Adhere) अनुबन्ध्
(c. 9. बध्नाति -बन्धुं or in pass. -बध्यते), अनुलग्नीभृ, संलग्नीभृ,
अवलक्ष् (c. 1. -लक्षते -क्षितुं), अवलक्षी -क्षिनी -क्षि भृ—(Be depend-
ent on) अधीनः -ना -नं भृ, आश्रितः -ता -तं भृ, अवलक्ष्—(Hold
off) विलक्ष्—(Hold on) संस्था, पर्यवस्था, निर्वन्ध् कृ—(Hold out,
resist) धिरेण सह (c. 1. सहते, संहृ), धिरकालेन प्रतिकृ—(Hold
together) संलग्नीभृ, सधन् in pass. (-बध्यते).

HOLD, *s.* (Act of holding) धृतिः *f.*, धरणं, धारणं, ग्रहणं, आग्रहः,
सङ्ग्रहः—(Taking hold) ग्रहणं, सङ्ग्रहः, सङ्ग्रहः, ग्रहः, हस्तेन ग्रहणं,
हस्तेन धृतिः *f.* or धरणं; 'letting go the hold,' वल्लहस्तः -स्ता
-स्तं—(Place of holding) वारङ्गः—(Place of custody) कारा,
कारागारं, बन्धनस्थानं, निरोधस्थानं, गुप्तिः *f.*—(Fortified place) दुर्गं,
कोटिः *f.*—(Support) आलक्ष् -क्षनं, अवलक्षनं, धारणं, आधातः,
उपलम्भः, आग्रहः, सङ्ग्रहः—(Influence) अधिकारः, भारः, गौरवं,
वशः -शं—(Hold of a ship) गुप्तिः *f.*, नौगुप्तिः *f.*, नौकोदरं, नौकाधोभागः.

HOLDER, *s.* धारी *m.* (नं), धारकः, धरः, धारणकर्त्ता *m.* (नं), धारयः,
ग्राहकः, ग्राही *m.* (नं).

HOLDFAST, *s.* (Any thing that takes hold) गृहकः -कं, ग्रहणी,
धरः -री -रं, बन्धनी, कुडुपः—(Parsimonious man) दृढमुष्टिः *m.*,
गाढमुष्टिः *m.*, बद्धमुष्टिः *m.*, समग्रहस्तः.

HOLDING, *s.* धरणं, धारणं, ग्रहणं, आधानं, आदानं, रक्षणं.

HOLDING, *part.* धारी -रिणी -रि (नं), धारयन् -यन्ती -यत् (नं), धरः
-रा -री -रं, आदानः -ना -नं, आदानकः -ना -नं; 'holding' may
be expressed by हस्त in comp.; as, 'holding a stick,' दक्षहस्तः
-स्ता -स्तं; 'holding a sword,' सङ्ग्रहस्तः -स्ता -स्तं.

HOLE, *s.* विवरं, पिलं, गम्भः, रन्ध्रं, छिद्रं, कुहरं, गुप्तिरं, गुप्तिः *f.* -पी,
कूपः, अवटः -टिः *m.*, गुहा, विरोधं, रोक्, रुहकं, रोपं, सङ्कुः *m.*, मकैट,
भूकं, दूकं, निर्व्यपनं—(Cave) गहरं, कन्दु-री, दरी, खातं, निर्दरिः *m.*,
गुहा, शीलरन्ध्रं—(Of a beast) श्मश्रु, विवरं; 'of a serpent,' सर्पविवरं;
'rat-hole,' मूषिकविवरं; 'full of holes,' अनेकरन्ध्रः -न्ध्रा -न्ध्रं,
सरन्ध्रः &c., बहुविवरः -रा -रं, बहुपिलः -ला -लं; 'one who picks
holes in the character of others,' छिद्रान्वेषी -विषी -यि (नं),
छिद्रानुसारी -रिणी -रि (नं).

HOLIDAY, *s.* See HOLYDAY.

HOLILY, *adv.* पुख्यं, पुख्यवत्, पुख्यशीलयत्, पवित्रं, पवित्रवत्, धर्मशी

लवत्, शुचिवत्, शौचेन.

HOLINESS, *s.* पुण्यता-त्वं, पुण्यशीलता, पवित्रता-त्वं, शुचिता-त्वं, शौचं, धर्मशीलता, साधुत्वं-ता, धर्मत्वं-ता, देवभक्तिः, पुण्यवस्त्वं, ब्रह्मवर्चसं, ब्रह्मस्यता, वृत्ताध्ययनार्थः *f.* ; 'his holiness,' भगवान् *m.* (तु).

HOLLO, *interj.* ओ, ओः, ओस्, ओभो, हलहला, हे, है, अहो, हं, हंहो. *To* HOLLOW, *v. n.* हे, है, ओ, हलहला इत्यादिशब्दान् कृ० इत्यादिशब्दैर् दूरस्थजनम् आह्वे (c. 1. -ह्वयति-ह्वानुं), उच्चैःखरेण दूरस्थं कश्चिज्जनम् आह्वे, हलहला (nom. हलहलायते).

HOLLAND, *s.* (Country) हल्लण्डसंज्ञको देशः.

HOLLANDER, *s.* हल्लण्डीयः, हल्लण्डीयजनः, हल्लण्डदेशजः.

HOLLANDS, *s.* (Spirits) श्रुयः, सुरा-री, वारुणी, हाला.

HOLLOW, *a.* (Empty within) शून्यः-न्या-त्वं, शून्यमध्यः-ध्या-ध्वं, शून्यगर्भः-भौ-भं, शून्योदरः-रा-रं, शुपिरः-रा-रं, रिक्तमध्यः-ध्या-ध्वं, रिक्तगर्भः-भौ-भं, उन्नतः-ना-नं, विगतः-ना-नं, पुटाकारः-रा-रं, गभीकारः-रा-रं, उदराकृतिः-ति-ति.—(In soup) मन्दः-न्दा-न्तं, मन्दरः-रा-रं, मन्दुः-न्दा-न्तं, गभीरः-रा-रं, गम्भीरः-रा-रं, सारहीनः-ना-नं, निःसस्यः-स्या-त्वं.—(Vain) मोघः-या-यं, निरर्थकः-का-कं.—(False) असत्यः-त्या-त्वं, भ्रिमस्यः-त्या-त्वं, धितयः-या-यं, कृत्रिमः-मा-मं, मिथ्या in comp. ; 'a hollow reed,' शून्या.

HOLLOW, *s.* (Cavity, hole) विवरं, विलं, कुहरं, गर्भः, कोष्ठः, शुपिरं, शून्यः, खडः-टि *m.*, कूपः, गुहा.—(Inner part) गर्भः, उदरं, अन्तरं. क्रोष्टः.—(Hollow ground) दरा-री, दरिभूः *f.*, कन्दरः-री, निष्ठभूमिः *f.*, द्रोणी, अद्रिद्रोणी.—(Excavation) खातं, खातभूः *f.*—(Natural hollow) देवखातं.—(Cavern) गड्ढरं, कन्दरः, गुहा, कुहरं.—(Canal) कुल्या, प्रणाली, सारणिः *f.*—(Hollow of a tree) कोटरः-रं, वृक्षभवनं, तरुक्रोष्टं, प्रानरं, निर्गुदः, चत्वालः. निष्कुहः ; 'hollow of the hand,' पुटः, पुटितं, करकोषः ; 'hollow of the ear,' शृणुषः ; 'hollow of the loins,' गच्छः, जघनकूपकौ *m. du.* ; 'hollow of a boiler,' स्थालीविलं.

To HOLLOW, *v. a.* शून्यीकृ, शुपिरीकृ, खन् (c. 1. खनति-ते-निनुं), उत्खन्, पुट् (c. 10. पुटयति-यितुं), पुटीकृ.

HOLLOWED, *p. p.* खातः-ता-तं, उत्खातः-ता-तं, पुटितः-ता-तं, शून्यीकृतः-ता-तं, शुपिरीकृतः-ता-तं.

HOLLOWNESS, *s.* शून्यता-त्वं, शुपिरता-त्वं, रिक्तता.—(Of sound) मन्दता, मन्दता, गभीरता, गम्भीरता-त्वं, गम्भीर्यं.—(Worthlessness) निःसारता, असारता, मोघता, फलुता.—(Falsity) असत्यता, निःसत्यता, कृत्रिमता, कूटता, कापट्यं.

HOLLY, *s.* कण्टकितपत्रविशिष्टः-सदाहरितो गुल्मभेदः.

HOLLYHOCK, *s.* नानावर्णपुष्पविशिष्टं औषधिभेदः.

HOLM-OAK, *s.* श्वेतस्यो महावृक्षभेदः.

HOLMAUST, *s.* होमः, हुतं, हयं, हुतहोमं, आहुतं, आहवनीयं.

HOLPEN, *p. p.* उपकृतः-ता-तं, कृतोपकारः-रा-रं, कृतसाहाय्यः-ध्या-ध्वं.

HOLY, *a.* पुण्यः-स्या-त्वं, पुण्यवान्-वती-वत् (तु), पुण्यशीलः-ला-लं, पुण्यात्मा-त्मा-त्वं (तु), पवित्रः-वा-वं, धर्मशीलः-ला-लं, शुचिः-चिः-चि, शुचिमनाः-नाः-नः (तु), शुचिव्रतः-ता-तं, विमलः-ला-लं, समलाला-त्मा-त्वं (तु), निर्मलानाः-करयः-या-यं, शुद्धमतिः-ति-ति, पवित्रमतिः-ति-ति, शुद्धात्मा &c., शुद्धहृदयः-या-यं, धार्मिकः-की-कं, साधुः-धुः-ध्वी-धु ; 'holy land,' पुण्यभूमिः *f.*, पुण्यभूः *f.* ; 'holy writ,' श्रुतिः *f.* ; 'holy place of pilgrimage,' तीर्थः-थं, पुण्यतीर्थं, शेषं, पुण्यस्थानं.

HOLYDAY, *s.* (Sacred day) पुण्याहं, पुण्यदिनं, पुण्यदिवसः.—(Festival)

उत्सवः, उत्सवदिनं, पञ्चाहः, उद्घोषदिनं, आनन्ददिवसः, यात्रा, रात्रेरसः.—(Day on which there is intermission of study) सनध्यायः, सनध्यायदिवसः, सनध्यायमहोत्सवः, सनध्यायतिथिः *m. f.*, विश्राम-दिवसः ; 'holyday folk,' यात्राजनः, यात्रालोकः.

HOLY-WATER, *s.* पुण्यजलं, पुण्योदकं, पुण्यासु *m.*, पुण्यवारि *n.*

HOMAGE, *s.* पूजा, प्रणामः, प्रणतिः *f.*, प्रणिपातः-पतनं, अर्चनं-ना, अर्चा, अभ्यर्चा, अभ्यर्चनं, नमस्कारः, मानं, सम्मानं, सत्कारः, पादवन्दनं, सेवा, सेवान्मतिः *m.*, आदरः, भक्तिः *f.*, प्रभुभक्तिः *f.*, प्रतीतिः *f.*, विनोतिः *f.*, उपासना, श्रवं.

To HOMAGE, *v. a.* पूज् (c. 10. पूजयति-यितुं), सम्पूज्, अर्चं (c. 1. अर्चति-चितुं, c. 10. अर्चयति-यितुं), प्रणिपत् (c. 1. -पतति-तितुं), उपास (c. 2. -आसे-आसितुं), प्रणम (c. 1. -णमति-णनुं), सक्तु ; 'he paid homage,' प्रणतवान्.

HOMAGER, *s.* पूजकः, प्रणामकृत् *m.*, प्रणिपातकारी *m.* (नं), सम्मानकृत् *m.* HOME, *s.* स्वगृहं, गृहं, स्वस्थानं, स्वदेशः, स्ववासः, स्वविषयः, स्वगृहः, स्वेषम *n.* (नं), निजगृहं, निजालयः, निजगेहः, स्वभवनं, स्वनिष्ठयः ; 'devoted to home,' गृहावृत्तेयताः-ताः-तः (तु).

HOME, *adv.* गृहं प्रति, स्वगृहं प्रति ; 'he went home,' गृहं ययौ.—(Close) निकटे ; 'speech that strikes home,' सङ्गतवाक्यं, हृदयङ्गमवाक्यं.

HOME-BORN, *a.* गृहजातः-ता-तं, स्वगृहजः-जा-जं, स्वदेशजः-जा-जं ; 'home-born slave,' गृहजातो दासः, ज्ञातिदासः.

HOME-BRED, *a.* गृहजः-जा-जं, गृह्यः-द्या-यं, आन्तर्वैयमकः-की-कं.

HOME-ELT, *a.* अन्तरस्थः-स्या-त्वं, अन्तरतमः-मा-मं, अन्तर्भूतः-ता-तं.

HOMELESS, *a.* निरालयः-या-यं, निरास्थदः-दा-दं, निराश्रयः-या-यं.

HOMELINESS, *s.* ग्राम्यता, ग्रामीयत्वं, गृह्यता, असम्यता, नीचता, अश्लीलता, अशुद्धत्वं, अशिष्टत्वं.

HOMELY, *a.* ग्राम्यः-स्या-त्वं, ग्रामिकः-की-क, ग्रामीयः-जा-यं, ग्रामीणः-या-यं, गृह्यः-द्या-यं, गृहजः-जा-जं, प्राकृतः-तो-तं, असम्यः-ध्या-ध्वं, अश्लीलः-ला-लं, नीचः-वा-वं, अधमः-मा-मं, अशुद्धः-दा-दं, अशिष्टः-दा-दं, असंस्कृतः-ता-तं, अपरिष्कृतः-ता-तं ; 'homely speech,' ग्राम्यं.

HOMELY, *adv.* ग्राम्यं, ग्राम्यप्रकारेण, असम्यं, नीचं, गृह्यतमं.

HOME-MADE, *a.* गृहनिर्मितः-ता-तं, गृहकृतः-ता-तं, गृहोत्पन्नः-दा-वं.

HOME-SPUN, *a.* गृहजातः-ता-तं, गृहजः-जा-जं, गृह्यः-द्या-यं.

HOME-STALL OR HOME-STEAD, *s.* गृहं, वासस्थानं, वसतिः *f.*, आवासः.

HOMEWARD, *adv.* गृहं प्रति, स्ववासं प्रति, स्वस्थानं प्रति.

HOMICIDAL, *a.* नृहत्याकारी-रिणो-रि (नं), मनुष्यातो-तिनी-ति (नं).

HOMICIDE, *s.* नृहत्या, मनुष्यहत्या, मनुष्यघातः, मनुष्यपातः.—(One who kills a man) नृहता *m.* (नं), मनुष्यपातकः.

HOMILY, *s.* पूजाशालासु श्रावणीयं धर्मविषयं वाक्यं.

HOMOGENEAL, HOMOGENEOUS, *a.* समानजातीयः-या-यं, सजातीयः-या-यं, एकजातिः-ति-ति, सजातिः-ति-ति, समभावः-वा-वं, समान-भावः-वा-वं, समधर्मी-ध्मी-ध्वं (नं), एकजातिः-ति-ति, एकधर्मी &c. स्वभावीयः-या-यं.

HOMOGENEALNESS, HOMOGENEITY, HOMOGENEOUSNESS, *s.* समानजातिता, सजातिता, भावसमता, भावसमानता, जातिसमता.

HOMOLOGOUS, *a.* तुल्याकारः-रा-रं, तुल्यपरिमाणः-या-यं, समपरिमाणः-या-यं.

HOMONYMOUS, *a.* भिन्नार्थः-थो-थं, सन्दिग्धार्थः-थो-थं, द्वार्थः-था-थं.

समसंज्ञकः -का -कं, समनामा -मा -म (न्).

HOMONYMY, *s.* भिन्नार्थता, विभिन्नार्थता, अर्थभेदः, झर्षता, नामसमता.

HONE, *s.* शाखः -शी, शाखाश्म *n.* (न्), शानः, सुरधारतेजनप्रसरः.

HONEST, *a.* (Upright, just) सरलः -ला -लं, दक्षिणः -शा -शं, शुचिः -चि, चि, न्यायाचारः -रा -रं, न्यायवर्ती -ज्ञिनी -ज्ञि (न्), न्यायः -न्या -न्यं, चतुः -जु -जु, सचरितः -ता -तं, सात्विकः -की -कं, शुद्धमतिः -मि -ति, शुद्धात्मा -त्मा -त्वं (न्), अजिह्वः -ह्य -ह्यं, अकुटिलः -ला -लं, अशठः -ठा -ठं, अशठधीः -धी -धि, मायाहीनः -ना -नं, अमायः -या -यं -यिकः -की -कं, अकपटः -टा -टं, निष्कपटः -टा -टं, कपटहीनः -ना -नं, निर्वोनः -ना -नं, विमलाला -ला -लं (न्), निर्व्यलीकः -का -कं, अवक्रः -क्रा -क्रं, धार्मिकः -की -कं, दम्बरहितः -ता -तं, धर्मकारी -रिणी -रि (न्), भद्रः -द्रा -द्रं, साधुः -धु -ध्वी -धु, सन् सती -सत् (त्), उत्तमः -मा -मं, सरलवापी -पिनी -पि (न्), दृष्टः -ह्य -ह्यं, प्राज्ञः -ज्ञ -ज्ञं, प्रगुणः -गा -गं—(True) सत्यः -न्या -न्यं, सत्यकः -का -कं, सत्यशीलः -ला -लं, सत्यपुत्रः -पुत्र -पुत्रं, सत्यवादी -दिनी -दि (न्).

HONESTLY, *adv.* सरलं, सारन्येन, न्यायेन, न्यायतः, न्याय्यं, निष्कपटं, कपटं विना, निर्वोनं, निर्व्यलीकं, अमायया, मायां विना, सरलवत्, शुचिवत्, अजिह्वं, सदाक्षिणं.

HONESTY, *s.* सारन्यं, सरलता, दक्षिण्यं, शुचिता -न्यं, चतुता, आर्ज्यं, अमाया, मायाहीनता, अकपटः, अकपट्यं, कपटहीनता, अमायः, न्यायिता, न्यायाचारात्, अजिह्वता, अकुटिल्यं, अशठता, निर्व्यलीकता, अवक्रता, अवस्तेयं, अवैजुनं, भद्रता, साधुता, शुद्धन्यं, धार्मिकन्यं, सत्यता, सत्यशीलता, सत्यवादिन्यं, नैमन्यं, विमलता, सद्ब्रह्मानुपादानं.

HONEY, *s.* मधु *n.*, घृहीतं, पुष्पनिषोसः, पुष्परसः, पुष्पसारः, पुष्पासवं, कुसुमासवं, माक्षिकं, शर्बं -चकं, सारवं, कापिशायनं; 'honey of flowers,' सवं; 'become honey,' मधुसाह्वनः -ता -तं.

TO HONEY, *v. n.* मधुरचोभिः or मधुरवाच्यैः सान्य (c. 10. सान्नयति -यितुं).

HONEY-COMB, *s.* मधुकोषः, मधुवासः, मधुचक्रं, माक्षिकाशयं, मधुक्रमः, करखः.

HONEY-MOON, *s.* आनन्दमासः, विवाहात् परं प्रथममासो यस्मिन् स्त्रीपुरुषौ प्रेमावर्षं कुरुतः.

HONEY-SUCKLE, *s.* सुरभिगन्धविशिष्टो लताविशेषः.

HONEY-SWEET, *a.* मधुरः -रा -रं, मधुवत् स्वादुः -दु -द्वी -दु, मधुसात् ind.

HONEY-TONGUED, *a.* मधुरभाषी -पिणी -पि (न्), मधुरवादी -दिनी -दि (न्).

HONIED, *a.* मधुमान् -मती -मत् (त्), मधुमयः -यी -यं, मधुरः -रा -रं.

HONORARY, *a.* सम्मानकरः -रा -रं, मानदः -दा -दं, यशस्यः -स्या -स्यं, यशस्वी -स्विनी -स्वि (न्), कीर्तिकरः -रा -रं, यशस्करः—(Conferring honour only, without gain) सम्मानमात्रदः -दा -दं, कीर्तिमात्रकरः -री -रं, अलाभकरः -री -रं.

HONOUR, *s.* (Fame, reputation) कीर्तिः *f.*, यशस् *n.*, ज्ञातिः *f.*, मुख्यातिः *f.*, विख्यातिः *f.*, प्रतिष्ठा, विभूतिः *f.*, समाख्या, प्रतिपत्तिः *f.*—(Reverence) सम्मानं, मानं, पूजा, अर्चनं -ना, अर्चा, अर्चनी -र्चनं, नमस्कारः, सेवा, अर्हा, अर्ह्यं -शा, आदरः, सम्भाषना, साकारः, आराधनं, पुरस्कारः, सम्मानः, छापा.—(Dignity, honourable rank) उच्चैः, उच्चता, उच्चपदं, कुलीनपदं, प्रतिपत्तिः *f.*, प्रधानपदं, प्रधानता, प्रधान्यं, अर्चनं, उच्चतिः *f.*, मय्योदा, अभिजातता, पूज्यता, मान्यता -न्यं, अर्च्यहीन्येता.—(Family honour) मय्योदा, कुलमय्योदा.

TO HONOUR, *v. a.* पूज् (c. 10. पूजयति -यितुं), सम्पूज्, अभिपूज्, मन् (c. 10. मानयति -यितुं), सम्मान्, प्रतिमान्, अर्चं (c. 1. अर्चति -चितुं), c. 10. अर्चयति -यितुं, अर्चयं, सम्मानयं, समयं, सेव् (c. 1. सेवते -यितुं), c. 10. सेवयति -यितुं, अर्हं (c. 10. अर्हयति -यितुं), सम्पू (c. 10. भावयति -यितुं), आदृ (c. 6. -दृश्यते -दृष्टुं), नमस्कृ, सस्कृ, पुरस्कृ, साराप् (c. 10. -राच-

यति -यितुं), खु in des. (शुभूपते -यितुं), अच् (c. 1. अचति -चितुं), मह् (c. 1. महति -हितुं), अनुयह् (c. 9. गृह्णाति -ग्रहीतुं), पूना कृ, सम्मानं कृ.—(Accept a bill) लेख्यपत्रं ग्रह् or स्वीकृ or आदृ.

HONOURABLE, *a.* पूज्यः -न्या -न्यं, पूजनीयः -या -यं, पूजयितव्यः -व्या -न्यं, सम्पूजनीयः -या -यं, सम्मान्यः -न्या -न्यं, मान्यः -न्या -न्यं, मानी -मिनी -मि (न्), पूनाहं -हं -हं, अर्चाहं -हं -हं, अर्च्यः -र्चा -र्चं, अर्हणीयः -या -यं, अर्ह्यः -व्या -न्यं, आदरणीयः -या -यं, पुरस्करणीयः -या -यं, मय्योदायान् -वती -वत् (त्), मय्योदान्वितः -ता -तं—(Illustrious) ज्ञातः -ता -तं, सुख्यातः -ता -तं, यशस्वी -स्विनी -स्वि (न्), महायशः -शः -ज्ञः (स्), कीर्तिमान् -मती -मत् (त्), प्रतिपत्तिमान् -मती -मत् (त्), विभूतः -ता -तं, प्रसिद्धः -द्धा -द्धं—(Conferring honour) कीर्तिकरः -री -रं, यशस्कृ -री -रं, यशस्यः -स्या -स्यं—(Upright, equitable) सचरितः -ता -तं, न्यायाचारः -रा -रं, धार्मिकः -की -कं, शुचिः -चि, दक्षिणः -शा -शं, सात्विकः -की -कं, शुद्धात्मा -त्मा -त्वं (न्), निर्व्यलीकः -का -कं, निष्कपटः -टा -टं, विमलाला -ला -लं (न्), अवक्रः -क्रा -क्रं, चतुः -जु -जु, साधुः -धु -ध्वी -धु—(Noble) कुलीनः -ना -नं, उदारः -रा -रं, उदारचेताः -ता -तः (स्).

HONOURABLY, *adv.* सम्मानं, सम्मानपूर्व्यं, शुचिवत्, धार्मिकवत्, साधुवत्, वदारवत्, सौदार्यं, सत्कारपूर्व्यं, नमस्कारपूर्व्यं, छाद्यप्रकारेण, सुकीर्तिपूर्व्यं, सुयशसा, निर्व्यलीकं, सम्पूजनीयं.

HONOURED, *p. p.* पूजितः -ता -तं, सम्पूजितः -ता -तं, अर्चितः -ता -तं, अर्चयितः -ता -तं, सम्मानितः -ता -तं, पुरस्कृतः -ता -तं, सेवितः -ता -तं, अर्हितः -ता -तं, सेवमानः -ना -नं, निषेधमात्रः -शा -शं, आदृतः -ता -तं, अर्चितः -ता -तं, मत्कृतः -ता -तं, महितः -ता -तं, साराधितः -ता -तं, शुभ्रूपितः -ता -तं, अनिन्दितः -ता -तं—(Accepted as a bill) गृहीतः -ता -तं, स्वीकृतः -ता -तं, आदृतः -ता -तं; 'to be honoured,' पूज् in pass. (पूज्यते), मह् (nom. महीयते).

HOOD, *s.* स्त्रीयस्त्रानुबन्धं मस्तकाच्छादनं or मस्तकावरणं or मस्तकपिधानं, कणाकारं मस्तकाच्छादनं, शिरस्कं, शिरस्कं-स्त्राणं, शिरोपस्कं; 'of a snake,' फणः -गा -गं, भोगः, स्पेडा.

TO HOOD, *v. a.* पृष्ठीकपिधानेन मस्तकम् आच्छद् (c. 10. -च्छादयति -यितुं), मस्तकावरणेन पिधा (c. 3. -दधाति -धातुं).

TO HOODWINK, *v. a.* चक्षुषी वस्त्रेण रूपं (c. 7. हण्डि, रोडुं), नयने पिधानेन आवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं) or आच्छद् (c. 10. -च्छादयति -यितुं), नयनरोधं कृ.

HOOF, *s.* सुरः, सुरः, शफः -कं, वस्त्रकः -का, निपुण्यः, पुटः, विह्वः, रिह्वः; 'hoof of a cow,' गोसुरं, गोवहं; 'mark of a hoof,' सुरपदवी, सुरचिह्नं.

HOOFED, *a.* सुरी -रिणी -रि (न्), सुरी -रिणी -रि (न्), सुरपुङ्गवः -का -कं.

Hook, *s.* (Any thing bent that catches hold) चाकवी -विणी, अङ्गुशः, चाकवीकार्यं वक्रपुन्यं or वक्रलोहः, ग्रहणी, धरणी.—(Fish-hook) वडिशं-ज्ञा-ज्ञी, वडिज्ञी, वडिज्ञं-ज्ञी, मत्स्यवेधनं-नी.—(Hook for driving an elephant) अङ्गुशः-शं, अङ्गुः-यं, शुचिः *f.*—(Bill-hook) दाचं.

TO HOOK, *v. a.* (Fish) वडिशेन मत्स्यान् ग्रह् (c. 4. विग्रति, धर्तुं) or पृ (c. 1. धरति, धर्तुं) or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or ग्रह् (c. 9. वड्याति, वड्युं), धरयं कृ, ग्रहयं कृ.

HOOKED, *a.* (Bent in the form of a hook) वक्रः -क्रा -क्रं, अङ्गुशाकारः -रा -रं, अङ्गुशी -ज्ञिनी -ज्ञि (न्), अङ्गुनुः -जु -जु, कुचिह्नः -ता -तं.

HOOP, *s.* (Any thing circular) चक्रं, चक्रवाकं, वलयः -वं.—(For playing with) क्रीडाचक्रं, क्रीडावलयः.

To HOOP, *v. a.* (Bind with hoops) लोहबलयान् बन्ध् (c. 9. चक्राति, बन्ध्), लोहचक्रादिभिर् युज् (c. 10. योजयति -यितुं).—(Shout out) चिन्तारं कृ, चिन्तारं कृ, उच्चैःखरेण उज्जुप् (c. 10. -योजयति -यितुं).

HOOPER, *s.* (A cooper) लोहबलयवन्ध् *m.* (न्यु), काष्ठभायकः.

HOOPING-COUGH, *s.* आश्वेषककाशः, हृष्टशब्दपूर्वकः काशः, बालकानां काशः.

To HOOT, *v. n.* हृ (c. 2. रीति, रयितुं), विहृ, दीर्घहन्तं कृ, दीर्घरावं कृ, पूहृ, पूह्कारं कृ, चिन्तारं कृ, उच्चैःखरेण उज्जुप् (c. 10. -योजयति -यितुं); 'to hoot at' हे, रे, खरे, धिक्, हून्, घृत् इत्यादिशब्दैर् अवमानं or अवज्ञां or अप्रसादं सूच (c. 10. सूचयति -यितुं) or इत्यादिशब्दैर् अवज्ञास्पदं कृ.

HOOT, HOOTING, *s.* दीर्घहन्तं, दीर्घरावं, रावः, पूह्कारः, घृत्कृतं, चिन्तारः, हे, रे, धिक्, घृत् इत्यादिशब्दैर् अवमानमूचनं or अप्रसादमूचनं.

To HOP, *v. n.* मु (c. 1. प्रयते, प्रोतुं), वल् (c. 1. वलति -लितुं), नृत् (c. 4. नृत्यति, नञितुं), एकपादेन मु or वल्.

HOP, *s.* (The plant) लताविशेषो यस्य पुष्पाणि यवरसेन सह संसृज्यन्ते तेन च यवसुरा उत्पद्यते.—(Jump) प्रवः, भुतं, वलितं. कम्पः, नृत्यं, नर्चनं, एकपादेन भुतं. वलितं.

HOPE, *s.* आशा, प्रत्याशा, आशंसा, आकांक्षा, आशाबन्धः, मनोरथाः, अपेक्षा, अपेक्षा, प्रतीक्षा, सम्प्रतीक्षा, स्मृहा, निरोक्षा, उदीक्ष्यं, ईक्षितं, मनसिता; 'hope of a good issue,' फलाकांक्षा; 'having one's hopes fulfilled,' पूर्णमनोरथाः, आशाप्राप्तः; 'hopes whose fulfilment is delayed,' विलम्बितफला मनोरथाः; 'hope-inspiring,' आशाजननः -ना -नं.

To HOPE, *v. a. and n.* आशंस (c. 1. -शंसते -यितुं), आकांक्ष् (c. 1. -कांक्षति -यितुं), प्रत्याकांक्ष्, प्रतीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -यितुं), अपेक्ष्, अपेक्ष्, उदीक्ष्, स्मृह् (c. 10. स्मृहयति -यितुं), वाप्स (c. 1. वाप्सति -यितुं), अभिवाप्स, आशंस कृ, प्रत्याशंस कृ, आशंसां कृ, आशास् (c. 2. शास्ते -शासितुं); 'I hardly hoped to see you again,' न खलु म आसीद् आशंसा यथा पुनरपि त्वां प्रेक्षिष्ये; 'I hope may be expressed by the particle कश्चित्; as, 'I hope the fever does not pain you much,' कश्चित् त्वां नातिबाधते खरः.

HOPEFUL, *a.* (Full of hope) आशावान् -वती -वत् (न), आशान्वितः -ता -तं, आशापुङ्गवः -का -कं, आशाविहः -रा -रं, आशावहः -डा -डं, स्मृहपातुः -लुः -लुः, आकांक्षी -क्षिणी -क्षि (न), सम्प्रदाशः -शा -शं, प्रत्याशी -शिनी -शि (न), अपेक्षी -क्षिणी -क्षि (न), अपेक्षकः -का -कं. —(Promising, exciting hope) आशाजननः -ना -नं, आशाकारी -रिणी -रि (न).

HOPEFULLY, *adv.* सम्प्रदाशं, आशंसं, आशापूर्वकं, आशंसापूर्वकं.

HOPEFULNESS, *s.* आशावहं, आशाविहवं, सम्प्रदाशत्वं.

HOPELESS, *a.* आशाहीनः -ना -नं, निराशः -शा -शं, आशाहरितः -ता -तं, गताशः -शा -शं, त्वाशः -शा -शं, निःप्रदाशः -शा -शं, हताशः -शा -शं.

HOPELESSLY, *adv.* निराशं, निःप्रदाशं, आशां विना, गताशं.

HOPELESSNESS, *s.* निराश्यं, निराशता, आशाहीनता, आशाहरित्वं.

HOPPER, *s.* (One who hops) एकपादेन भुतकारी *m.* (न), एकपादेन नर्तकः.—(In a mill) शस्याघारः, शस्यपात्रं.

HOPPING, *s.* एकपादेन नर्चनं or नृत्यं or भुतकरणं or वलितकरणं.

HORAL, HORARY, *a.* मौखिकः -की -कं, घटिकाविषयः -या -यं.

HORDE, *s.* अस्थिरवासिनी or पर्यटनकारिणी श्रेष्ठपुरुषाणां समूहः or सङ्घः or वृहत्सङ्घः or वृहत्सङ्घः, श्वरगणः, किरातगणः.

HORIZON, *s.* दिक्कुलं, मखलं, चक्रपालं, चक्रं, दिगन्तः, आकाशकक्षा, अक्षरानं -कः, चक्रपालः. 'The eastern horizon,' प्राची दिक्, प्राचीमूलं.

HORIZONTAL, *a.* अनुप्रस्थः -स्था -स्थं, अन्वयतनः -ना -नं, दिगन्तसमः -मा -मं, समः -मा -मं, समरेखः -खा -खं, समस्थः -स्था -स्थं, सपाटः -टा -टं; 'a horizontal line,' द्विव्यासार्धं, समरेखा; 'plane,' समानभूभागः.

HORIZONTALLY, *adv.* अनुप्रस्थं, अन्वयतनं, समं, समरेखं, समानरूपेण.

HORN, *s.* (Of an animal) शृङ्गं, पिपाणः -खी -खं, कृषिका, काहलः -ला -लिका; 'of a buffalo,' गवलं.—(Wind-instrument) शङ्खः, काहलः -ला; 'to blow a horn,' शङ्खं ध्या (c. 1. धमति, ध्यातुं) or प्रध्मा.—(Of the moon) चन्द्रशिखा, चन्द्रशृङ्गं, चन्द्रपार्श्वं.

HORN-BOOK, *s.* बालकस्य चारम्भपुस्तकं or खादिपुस्तकं or प्रथमपाठग्रन्थः.

HORNED, *a.* शृङ्गी -द्विशी -द्वि (न), शृङ्गिणः -खा -खं, पिपाणी -णिनी -णि (न), शृङ्गविशिष्टः -डा -डं; 'in the form of a horn,' शृङ्गाकारः -रा -रं; 'horned moon,' सिनीवाली.

HORNET, *s.* वृहद्वरुणभेदः, वृहद्वरुणरोलः, विषशृङ्गी *m.* (न), विषशृङ्गः.

HORNLESS, *s.* अशृङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, शृङ्गहीनः -ना -नं; 'hornless bull,' त्वरः.

HORN-OWL, *s.* उलकभेदः, शृङ्गिणपेक्षकः, शृङ्गिकोशिकः.

HORN-PIPE, *s.* नृत्यविशेषः यस्मिन् नर्तको हस्तपादादि इतस्ततः ध्वजं • सञ्चालयति. नाविकनृत्यं.

HORNY, *a.* शार्ङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, शृङ्गमयः -यो -यं, शृङ्गगुणः -गा -गं.

HOROLOGE, HOROLOGY, *s.* घटी, यामघोषा, कालमापननयनं.

HOROSCOPE, *s.* जन्मपत्रं -त्रिका, जन्मनक्षत्रपत्रं, जन्मयोगपत्रं, तन्मकालग्रहः.

HORRIBLE, *a.* दारुणः -खा -खं, घोरः -रा -रं, भूभेदः -नी -नं, भयः -चो -वं, रौद्रः -द्री -द्रं, भयङ्करः -री -रं, सुभयानकः -की -कं, भयानकः -की -कं, भीमः -मा -मं, उग्रः -या -यं, भीषणः -भा -मं, तामकरः -रा -रं, भयावहः -हा -हं, विकटः -टा -टं, करालः -ला -लं, भीष्मः -प्मा -पं.—(In appearance) घोरदर्शनः -ना -नं, रौद्रदर्शनः -ना -नं, भीमदर्शनः -ना -नं.

HORRIBLY, *adv.* दारुणं, घोरं, भयानकं, भूभेदं, रौद्रं, उग्रं, विकटं.

HORRID, *a.* घोरः -रा -रं, दारुणः -खा -खं, उग्रः -या -यं, कुत्सितः -ता -तं, भयानकः -का -कं, भयङ्करः -री -रं, भीमः -मा -मं, भीषणः -भा -मं, रौद्रः -द्री -द्रं, भयः -चो -वं, विकटः -टा -टं, करालः -ला -लं.

HORRIDLY, *adv.* घोरं, दारुणं, उग्रं, कुत्सितं, अतिकुत्सितं, रौद्रं.

HORRIDNESS, *s.* घोरता, दारुणता, उग्रता, कुत्सितत्वं, भयानकत्वं, रौद्रता.

HORRIFIC, *a.* भयवकारकः -का -कं, भयवजनकः -का -कं, सुभयङ्करः -री -रं, सुभयानकः -का -कं, साध्वसकारी -रिणी -रि (न).

HORRIFIED, *p. p.* भयसङ्करोमा -मा -न (न), साध्वसोपहतः -ता -तं.

To HORRIFY, *v. a.* भयं वज् (c. 10. जनयति -यितुं), ससाध्वसं -सां -सं कृ.

HORRIPILATION, *s.* रोमहर्षः -र्षणं, रोमहर्षणं, संहर्षः, उद्धर्षणं, रोमाञ्चः -चनं, रोमोन्नमः, रोमोद्भेदः, पुलकः, पुलकोत्तमः, उद्धर्षणं.

HORROR, *s.* भयं, भयसंहर्षः, भयकम्पः, साध्वसं, भीषणं, भीष्मं, भीमं, घोरं, भयानकं, भयङ्करं, चासः, सन्तासः, परिकम्पः.

HORSE, *s.* अश्वः, हयः, तुरङ्गः -ङ्गमः, तुरगः, वाशी *m.* (न), घोडकः, वाहः, तास्यः, अश्वी *m.* (न), जैन्वः, सभिः *m.*, किली *m.* (न), प्रचेलकः, सीमात्रा *m.* (न), पीतिः *m.*, पीती *m.* (न), वीतिः *m.*, पृह्वारः, मुजभृक् *m.* (न), मुजभोजी *m.* (न), गन्धर्वः; 'a well-bred horse,' आशानेयः, कुलोत्तमः, सिन्धुवारः, भूमिपथः, भूमिरथकः; 'a well-trained horse,' विनीतः, साधुवाही *m.* (न); 'a white horse,' कर्कः; 'a bay horse,' उक्ताहः, किराहः; 'a fleet horse,' जवनः, जवाधिकः, प्रजवी *m.* (न); 'a good horse,' वज्रभः, हयोत्तमः; 'a chariot horse,' रथ्यः; 'a pack-horse,' पृष्ठः, खोरी *m.* (न), खुरी *m.*, खोरी *m.*; 'a horse for sacrifice,' ययः *m.*, अश्वनेषीयः; 'four-horsed carriage,' चतुरश्वो रथः.—

(Cavalry) आश्वं, आश्विकं, अश्वारूढाः *m. pl.*—(Support for towels, &c.) माञ्जूनपटाधारः, वरकाधारः; 'relating to a horse,' अश्वीयः -या -यं, आश्विकः -की -कं, आश्वः -श्वी -श्वं.—(A number of horses,' अश्वीयं, आश्वं.

TO HORSE, *v. a.* अश्वम् सारुहं in caus. (-रोपयति-यितुं), अश्वारूढं-ढा-ढं कृ.

HORSE-BACK, *s.* अश्वपृष्ठं, ऊर्ध्वस्थितिः *f.*; 'on horse-back,' अश्वपृष्ठं loc. *c.*; 'going on horse-back,' तुरङ्गयायो *m.* (नं).

HORSE-BEAN, *s.* धुद्रुशिखिकभेदः, शिखा. मुतः, मायः.

HORSE-BOAT, *s.* अश्ववहनं, अश्ववहनयोग्या नौका.

HORSE-BREAKER, *s.* अश्वदमकः, अश्वविनेता *m.* (नं), अश्वशिक्षकः, अश्वशिक्षानीवी *m.* (नं).

HORSE-BREAKING, *s.* अश्वदमनं, अश्वशिक्षा, अश्वविनयः.

HORSE-CHESTNUT, *s.* (Tree) उपामफलविशिष्टो वृक्षभेदः.

HORSE-CLOTH, *s.* अश्वान्तरणं, आन्तरः, अश्वपरिज्जोमः.

HORSE-COMB, *s.* अश्वमान्जनी, अश्वलोमशोषनी.

HORSE-DEALER, *s.* अश्वव्यापारी *m.* (नं), हयज्ञः, हेडावुक्कः, हेलावुक्कः, हयविद्याविशारदः.

HORSE-DRIVING, *s.* अश्वसारथ्यं, अश्वप्रेरणं, हयप्रेरणं.

HORSE-DUNG, *s.* अश्वशकृतं *n.*, अश्वपुरीषं, अश्वमलं, अश्वहत्रं.

HORSE-FACED, *a.* अश्वमुखः -खी -खं, अश्वयदनः -ना -नं, हयमुखः -खी -खं, तुरङ्गवक्त्रः -क्त्रा -क्त्रं, तुरङ्गाननः -ना -नं, तुरङ्गास्यः -स्या -स्यं.

HORSE-FLESH, *s.* अश्वमांसं, पाटकमांसं, तुरगमांसं.

HORSE-FLY, *s.* अश्वदंशकः, हयदंशी, अश्वमशिका.

HORSE-GUARDS, *s.* अश्वान्तरमेनिकाः *m. pl.*, रात्रिगुरोरक्षकम् अश्वारूढसेन्यं.

HORSE-HAIR, *s.* अश्वलोमं *n.* (नं), अश्वरोमं *n.* (नं), अश्वबालः.

HORSE-LAUGH, *s.* अट्टहासः, अतिहासः, अतिहसितं, महाहासः, आन्दुरितं, मोक्षहासः.

HORSE-LEECH, *s.* अश्वदंशका जलोका, अश्वरक्तपायिनी.—(Farrier) अश्वचिकित्सकः, अश्ववेद्यः.

HORSEMAN, *s.* अश्वारूढः, अश्वारोहः -ही *m.* (नं), हयारूढः, हयारोहः, सारी *m.* (नं), अश्वसारी *m.* (नं), तुरगी *m.* (नं), तुरङ्गी *m.* (नं), अश्वपहः, अश्ववारः, सायी *m.* (नं), हयविद्याविशारदः.

HORSEMANSHIP, *s.* अश्वविद्या, हयविद्या, अश्वारोहणविद्या, हयज्ञता, हयारोहः, अश्वहृदयं.

HORSE-MEAT, *s.* अश्वहारः, अश्वभोजनं, अश्वखाद्यं, पशुखाद्यद्रव्यं.

HORSE-POND, *s.* अश्वतडागः, अश्वपुष्करिणी, अश्ववापी.

HORSE-RACE, *s.* अश्वचर्या, अश्वमार्गः, अश्वपावनं.

HORSE-RADISH, *s.* कुरुकन्दकः -कं, कन्दमूलभेदः.

HORSE-SHOE, *s.* अश्वसुरचक्रं, अश्वसुरचक्राणं, अश्वसुरचक्रनयनं, अश्वपादुका.

HORSE-STEALER, *s.* अश्वहारकः, वाजिहन्ता *m.* (नं), अश्वमुक् *m.* (प).

HORSE-TRAPPINGS, *s.* आदानं, अश्वपरिजोमः, अश्वसज्जा, अश्वान्तरणी.

HORSE-WAY, *s.* अश्वपथः, अश्वमार्गः, अश्ववर्त्म *m.* (नं).

HORSE-WHIP, *s.* कक्षा, अश्वकक्षा, अश्वताडनी, अश्वप्रतोदः, प्रतिष्कशः, प्रतिष्कषः, अश्वमदहः.

TO HORSE-WHIP, *v. a.* कक्षया or अश्वमदयेन तड् (c. 10. ताडयति-यितुं) or चाहन (c. 2. -हन्ति-न्तुं) or प्रड (c. 1. -हरति-हन्तुं), कक्षाघातं कृ.

HORTATION, *s.* उपदेशः, उपदेशवाक्यं, प्रबोधनं, प्रबोधवाक्यं, मनवर्णं.

HORTATORY, *a.* उपदेशकः -का -कं, प्रबोधकः -का -कं, आदेशकः -का -कं.

HORTICULTURAL, *a.* उद्यानविद्यासम्बन्धी-न्विनी-न्वि(नं), उद्यानविषयः-या-यं.

HORTICULTURIST, *s.* उद्यानविद्या, उद्यानकर्षणविद्या, उद्यानकर्षणं, उद्यान-करषविद्या, उद्यानकरणं, उद्यानकृषिकर्म *n.* (नं), पथ्यफलोत्पत्तिकर्म *n.* (नं).

HORTICULTURIST, *s.* उद्यानवि *ज्ञः*, उद्यानकर्षकः, उद्यानकर्षणशास्त्रीवी *m.* (नं).

HORFULAN, *a.* उद्यानसम्बन्धी-न्विनी-न्वि (नं).

HORTUS SICCUS, *s.* शुष्कोद्यानं, शुष्कीपथिपुस्तकं, शुष्कीपथिसङ्ग्रहः, शुष्क-वृक्षादिसङ्ग्रहः, शुष्कीपथयः, *p. pl.*

HOSE, *s.* ऊर्ध्वोत्तमं पादवाद्यं, ऊर्ध्वपादं, पादरक्षणी, जहापरिधानं.

HOSIER, *s.* पुष्पेरुपादवचिन्नेता *m.* (नं), ऊर्ध्वपादवचिन्नेता *m.* (नं).

HOSPITABLE, *a.* आतिथ्यः -थ्या -थ्यं, आतिथेयः -यः -यं, अतिथिसेवकः -का -कं, अतिथिपूजकः -का -कं, आतिथ्यकारी -रिणी -रि (नं), मित्रातिथिः -थिः -थि, वचभान्तिथिः -थिः -थि, सत्कारशीलः -ला -लं.

HOSPITABLY, *adv.* आतिथ्यपूर्वकं, आतिथ्यं, सत्कारेण, सत्कारपूर्वकं, आतिथेयं; 'to receive hospitably,' सत्कृ, आतिथ्यं कृ.

HOSPITAL, *s.* सारोग्यशाला, चिकित्साशाला, चिकित्सागारं, रोगप्रतीकारशाला, रोगोपचारशाला, रोगार्थलोकपोषणस्थानं, दरिद्रलोकानां रोगचिकित्सनशाला, धर्मशाला.

HOSPITALITY, *s.* आतिथ्यं, अतिथित्वं, अतिथिक्रिया, आतिथ्यकर्म *n.* (नं), अतिथिसत्कारः, अतिथिसत्क्रिया, सत्कारः, सत्क्रिया, सत्कर्म *n.* (नं), सत्कृतिः *f.*, सत्कृतं, अतिथिसेवा, अतिथिपूजनं, मनुष्यपक्षः, नृपक्षः.

HOST, *s.* (Entertainer) सत्कारी *m.* (नं), सत्कृत् *m.*, आमन्त्रयिता *m.* (नं), निमन्त्रणकृत् *m.*, निमन्त्रकः, भोजनदाता *m.* (नं), आतिथ्यकृत् *m.*—(Army) चम्पू *f.*, सेना, सनीकं, वाहिनी, सनीकीनी, वरूथिनी, योधसमूहः—(A great number) समूहः, सङ्घः, सङ्घातः, गणः, कुलं, समवायः, समुदायः, निवहः, निकायः; 'a host of persons,' जनसमूहः, लोकसङ्घः, जनौघः; 'a host of enemies,' शत्रुनिकायः; 'a host of excellencies,' गुणशामः.

TO HOST, *v. n.* (Lodge) वस (c. 1. वसति, वसन्तुं), निवस, अतिथिर् भू or सम्.—(Encounter in battle) युद्धे समागम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं) or सङ्गम्.

HOSTAGE, *s.* शरीरबन्धकः, बन्धक, सन्धिनियमस्योपरि विश्वासार्थं त्यक्त शरीरबन्धकः.

HOSTEL, HOSTELRY, *s.* उन्नरगस्थानं, उन्नरगृहं, उपकारी -रिका.

HOSTESS, *s.* आतिथ्यकारिणी, सत्कारिणी, निमन्त्रणकारिणी, भोजनदात्री.

HOSTILE, *a.* वैरी -रिणी -रि (नं), विरुद्ध -द्धा -द्धं, विरोधी -धिनी -धि (नं), विपक्षः -ध्या -धं, प्रतिकृ -ल्ला -ल्लं, विपरीतः -ता -तं, सहितः -ता -तं, सहितकारी -रिणी -रि (नं), प्रातिपक्षः -क्षी -क्षं, विद्वेषी -विणी -धि (नं), द्वेषी &c., द्वेषणः -णा -यं, विद्विषः -पा -यं, शाश्वतीयः -यी -यं, द्रोहवृत्तिः -वृत्तिः -वृत्ति, अपकारी -रिणी -रि (नं), प्रतिरोधी -धिनी -धि (नं), पर्यवस्थाता -त्री -तृ (नं), स्वैरः -रा -रं; 'a hostile invasion,' शत्रुवियहः; 'to be hostile,' विपक्षीभू, प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति-यितुं), विरुध् (c. 7. -रुणद्धि-रोद्धुं), वैर (nom. वैरायते), शत्रु (nom. शत्रुयति, द्विप् (c. 2. द्वेष्टि-हुं), विद्विप्, पर्यवस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्थानुं).

HOSTILELY, *adv.* शत्रुवत्, रिपुवत्, विरोधेन, विरुद्धं, विपरीतं, विपक्षवत्.

HOSTILITY, *s.* वैरिता, वैरभावः, वैरं, शत्रुता, रिपुता, विपक्षता, विरोधः, विरुद्धता, विद्वेषः, द्वेषः, शाश्वतः, चरिता, प्रतिपक्षता, विद्विष्टता, अप्रीतिः *f.*, प्रतिद्वन्द्वं, परता -त्वं; 'natural hostility,' जातिवैरः—(War, state of war) युद्धं, युद्धभावः, युद्धावस्था, वियहः, संघातः.

HOSTLER, *s.* अश्वपालः -लकः, अश्वरक्षकः, उन्नरगस्थाने अभ्यागतान् अश्वान् पालयति यो जनः.

HOT, *a.* (Contrary to cold) उष्णः -ध्या -धं, तप्तः -प्ता -पं, चरुः -रुहा -रुद्धं, प्रचरुः -रुहा -रुद्धं, उचरुः -रुहा -रुद्धं, सन्नप्तः -प्ता -पं, उपतप्तः -प्ता -पं, तापी -पिनी -पि (नं), कोष्णः -ध्या -धं, शोथः -था -जं, शोका

-चा -च (न्), नैदायः -पी -यं, अशिष्टिः -रा -रं, अशीतः -ता -तं, तिग्मः -ग्मा -गं, तीव्रः -त्रा -त्रं, तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्यं, खरः -रा -रं, ग्रीष्मः -ष्मा -ष्मं, यस्मै in comp.; 'hot season, hot weather,' उष्णकालः, उष्णसमयः, ग्रीष्मः, ग्रीष्मकालः, निदायः, निदायकालः, उष्णगमः; 'hot water,' उष्णोदकं, यस्मोदकं, यस्मोसु *n.*—(Hot to the taste) तिग्मः -ग्मा -गं, तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्यं, तीव्रः -त्रा -त्रं, खरः -रा -रं, कटुः -टुः -टु, उग्रः -ग्रा -ग्रं.—(Passionate) चखः -खा -खं, चखवान् -वती -वत् (न्), तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्यं, तिग्मः -ग्मा -गं, उग्रः -ग्रा -ग्रं, शीघ्रकोपी -पिनी -पि (न्), रागी -गिणी -गि (न्), उष्णः -ष्मा -ष्मं.—(Impetuous) तीक्ष्णकम्पी -म्पी -म्मे (न्), संरम्भी -म्भिणी -म्भि (न्), उष्मत्तः -त्ता -तं; 'to make hot,' तप् (c. 10. तापयति -यितुं); 'to be hot,' उष्णीभू, उष्म (nom. उष्मायते).

HOTBED, *s.* गोहयशकुदादिप्रत्येये तमीकृतम् उद्यानस्थलं, उष्णस्थलं.

HOTCH-POTCH, *s.* नानासाधद्रव्यसंयोगः, नानाशाकादिसंमिश्रणं, सन्निपातः, प्रकीर्णकं.

HOTEL, *s.* उन्नतशाला, उन्नतगृहं, उन्नतस्थानं, उपकारी-रिका, उप-काय्मी, खोपकार्यं, प्रवासीगृहं.

HOT-HEADED, *a.* साहसिकः -की -कं, साहसी -सिनी -सि (न्), उग्रयः -खा -खं, उष्मत्तः -त्ता -तं, संरम्भी -म्भिणी -म्भि (न्), शीघ्रकोपी -पिनी -पि (न्), तीक्ष्णकम्पी -म्पी -म्मे (न्); 'hot-headed zeal,' उष्मायः.

HOT-HOUSE, *s.* उद्याने विदेशीयवृक्षरक्षणार्थं काचाद्यादितं तमगृहं or उष्णगृहं.

HOTLY, *adv.* तीक्ष्णं, तीव्रं, तिग्मं, सतीक्ष्णं, चखं, प्रचखं, उचखं, उग्रं, उग्रतया, उष्मायं, शीघ्रं, उग्रं, उष्मं, उष्मं, उष्मं.

HOT-MOUTHED, *a.* तीक्ष्णवादी-दिनी-दि (न्), उग्रमुखः -खी-खं, दुर्मुखः -खी-खं.

HOTNESS, *s.* उष्णता, औष्म्यं, तापः, तप्तं, चखता, प्रचखता, अशिष्टिता, तिग्मता, तेज्यं, तीक्ष्णता, निदायः.—(To the taste) तिग्मता, तीक्ष्णता, तीव्रता, कटुता, उग्रता-त्वं.—(Ardor, vehemence) उष्मायः, उग्रयता, व्ययता, तीक्ष्णता, उष्मः, संरम्भः.—(Of temper) चखता, शीघ्रकोपितं.

HOTSPUR, *s.* साहसिकजनः, तीक्ष्णस्वभावो जनः, संरम्भी *m.* (न्).

HOVEL, *s.* कुटीरः, कुटीरः, कुटी, तृणकुटी, उदनः, मलयः, गोश.

TO HOVEL, *v. a.* कुटीरे वस् (c. 1. यसति, यस्तु) or निवस्, कुटीरम् अधिवस्.

HOVEN, *a.* उच्छूनः -ना -नं, प्रस्फुरितः -ता -तं, उग्रितः -ता -तं.

TO HOVER, *v. n.* विहायसा or व्योममध्ये वृत् (c. 1. वक्षते -क्षितुं) or व्यावृत्, आकाशमध्ये मलकोपरि वृत्, भ्रमोन्मं अकृता उद्ध्विषति विमुप् (c. 1. -सपेति -सप्) or विचल् (c. 1. -चलति -लितुं), व्योममध्ये पक्षास्थलनं कृता निश्चली वृत्.—(Hesitate, waver) विलस (c. 1. -लक्षते -क्षितुं), दोल (nom. दोलायते), आन्दोल (nom. आन्दोलयति -यितुं), विकृप् (c. 1. -कल्यते -लितुं), विचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), विशङ्क (c. 1. -शङ्कते -क्षितुं).

HOUGH, *s.* जङ्गास्थिशिरा, जङ्गास्थिजायः *m.* जङ्गास्थिवन्धनं.

TO HOUGH, *v. a.* जङ्गास्थिशिरां छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं).

HOUND, *s.* मृगयाकुक्षुरः, मृगयाकुक्षुरः, मृगयायं कुक्षुरः, आलेटकाद्यैश्च *m.* (न्), आलेटिकः, मृगारिः *m.*, मृगदंशकः, वृकारिः *m.*, विषयकटुः *n.*

TO HOUND, *v. a.* मृगयाकुक्षुरैः अनुम् (c. 1. -सरति -सर्तुं).

Hour, *s.* घटिका, होरा, केली, दिवसस्य चतुर्विंशति-तमांशः, दिनांशः; 'an hour of forty eight minutes,' मुहूर्तः -र्तः; 'a space of twenty-four minutes,' दक्षः; 'half-an-hour,' अर्धघटिका; 'an hour and a half,' अर्धयामः.

Hour-glass, *s.* यामनाली, बालुकायन्त्रं, कालपरिमापकयन्त्रं.

Hourly, *s.* दिव्याङ्गना, दिव्यकन्या, देवकन्या, स्वर्गकन्या, स्वर्गेश्या.

Hourly, *adv.* प्रतिमुहूर्तं, मुहूर्तं मुहूर्तं, दक्षे दक्षे, प्रतिदक्षं.

Hour-plate, *s.* मुहूर्तदशदिपरिमापकं मण्डलं, यामघोषा, घटीमुखं.

House, *s.* गृहं, गेहं-हः, वेष्टन *n.* (न्), भवनं, आलयः, निलयः, आयरनं, निकेतः-तनं-तकं, निवेशनं, सदनं, मन्दिरं, वासः, संवासः, वासस्थानं, आगारः-रं, अगारः-रं, निवासः, निवासस्थानं, निपसतिः *f.*, वसतिः, समावासः, आवसयः, निकायः, श्रवस्थानं, वर्यं, उदवसितं, बालुः *m.* ओकस् *n.*, धाम *n.* (न्), जन्तः, निशानं, कुटः-टी, शाला, सभा, स्थानं; 'house and land,' गृहक्षेत्रादि; 'a number of houses,' सस्रपतिः *f.*; 'house of confinement,' बन्धनगृहं, बन्धनागारं, बन्धनालयः; 'confined to the house,' गृहानुबद्धः-द्धा-द्धं.—(Family, race) कुलं, वंशः, कुटुम्बः, जातिः *f.*—(Family, household) गृहजनः, परिजनः, परिवारः, स्वजनः, कुटुम्बकं, स्त्रीपुत्रकन्यादि. To house, *v. a.* गृहे निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), गृहे प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), वेष्टयति वस् (c. 10. वीषयति -यितुं), आश्रयं दा, वासस्थानं दा.

House-breaker, *s.* गृहभेदकः, आगारभेदकः, भ्रन्त्रिचोरः, चन्दिचोरः, सन्धिचोरः, कारुचोरः, कुटुम्बेदी, कपाटघ्नः, स्नानिलः, कुजम्भलः-म्भिलः.

House-builder, *s.* गृहकारकः, गृहकारी *m.* (न्), गृहकम्भी *m.* (न्), गृहानुमेता *m.* (न्).

House-burner, *s.* गृहदाहकः, आगारदाहकः, गृहदाहनकृत् *m.*

House-burning, *s.* गृहदाहः-हनं, गृहदहनं, गृहशोषः, आगारदाहः.

House-dog, *s.* गृहकुक्षुरः, गृहरक्षकः श्वा *m.* (न्).

House-door, *s.* गृहद्वारं, गेहद्वारं.

Household, *s.* गृहजनः, परिजनः, गृहपरिजनः, गृहपरिवारः, स्वजनः, परिवारः, अभिजनः, कुटुम्बकं.

Household, *a.* गुप्तः-खा-खं, गृहसम्बन्धी-न्धीनी-न्धि (न्), आवसथिकः -की-कं or expressed by गृह in comp.; as, 'household affairs,' गृहकार्यं, गृहकरणं, गृहव्यापारः; 'household utensils,' गृहोपकरणः; 'household gods,' गृहा देवताः *f. pl.*, कुलदेवताः *f. pl.*; 'household bread,' गृहापूपः.

Householder, *s.* गृहस्थः, गृहस्थानी *m.* (न्), गृहपतिः *m.*, गृहाधिकारी *m.* (न्), गृही *m.* (न्), गेही *m.* (न्), कुटुम्बी *m.* (न्), कौटुम्बिकः, गृहमेधी *m.* (न्), स्नातकः, ज्योष्टाश्रमी *m.* (न्).

Household-stuff, *s.* गृहोपकरणः, गृहोपकरणं, गृहसामग्री-यं.

Housekeeper, *s.* (Householder) गृही *m.* (न्), गेही *m.* (न्), गृह-स्थानी *m.* (न्), गृहाधिकारी *m.* (न्), कुटुम्बी *m.* (न्).—(A woman who has the care of a family) गृहिणी, गेहिनी, कुटुम्बिनी, गृहमेधिनी.

Housekeeping, *s.* गृहव्यापारः, गृहकार्यं, गृहकरणं, गृहकर्म *n.* (न्), गार्हस्थ्यं, गृहस्थता.

Houseless, *s.* कुतूथं, गृहभित्तिरुह ओपधिभेदः.

Houseless, *a.* गृहहीनः -ना -नं, गृहशून्यः -न्या -न्यं, निरालयः -या -यं, अनिकेतनः, -ना -नं, चकतनः -ना -नं, अलयः -या -यं, निराश्रयः -या -यं, अशरणः -शा -शं, निवासः -सा -सं.

Housemaid, *s.* गृहदासी, गृहपरिष्कारिणी, गृहमार्जनी, दासी.

House-room, *s.* गृहावस्थानं, वासस्थानं, निवासस्थानं, आवासः, वासः.

House-top, *s.* गृहपृष्ठं, गृहाग्रं, गृहशिखरं, गृहशृङ्गं.

House-warming, *s.* गृहप्रवेशः, नवगृहप्रवेशकाले उत्सवः, बालुप्रवेशः, बालुसंशमनं-नीयं.

Housewife, *s.* गृहमेधिनी, गृहव्यापारकुशलता, गृहकार्यदक्षता, गृहकर्मनि-पुष्ठा गृहिणी, गेहिनी.

Housewifery, *s.* गृहव्यापारकुशलता, गृहकार्यदक्षता, गृहकर्मनिपुणता, गृहमेधित्वं, परिनिष्ठयः.

HOUSING, *s.* (House-room) वासस्थानं, निवासस्थानं.—(Of a horse or elephant) आसत्रः -रथः, परिलोमः, वशः, आदानं.

How, *adv.* कथं, किं, केन प्रकारेण, केन रूपेण, किञ्च, कुतस्, किमुनः 'how much, how many, how little, how long, &c.,' कियान् -यती -यत् (न्) or कियत् indec., कतिः -तिः -ति or कति in comp.; as, 'how long?' कियत्कालं, कियन् कालं, कियतां कालेन, कति-कालं; 'how long!' कियश्चरं; 'how many sorts?' कतिविधः -धा -धं; 'how many times?' कतिकृतस्; 'for how much?' कियता मूलेन; 'how far?' कियत्यर्थेन, किम्यर्थेन, कियदवधि; 'how much more,' किमुनर्, किमुत, किमु, किम्, कुतः पुनर्; 'how much less,' किमुत, किमु; 'how so?' किमिति, किमिदं; 'how else,' अथकिम्; 'how wonderful,' किमाश्चर्यं; 'how do you do?' किं खेमम् अस्ति भवतः, किं कुशलम् अस्ति भवतः, कीदृशी स्थितिर् भवतः; 'how are we to act?' किम् अस्माभिः करणीयं; 'he knows not how to act,' यथाकाव्यं न जानाति; 'how great is that darkness!' सोऽन्यकारः कियान् महान्; 'any how,' यथाकथञ्चित्, यथातथा, कथञ्चन, कथञ्चित्.

HOWBET, *adv.* तथापि, तथैव, तथाच, किञ्च, अपि, अपिपु, किन्तु.

HOWDAH, *s.* (On the back of an elephant) वरखडकः.

HOWEVER, *adv.* तथापि, किञ्च, अपिपु, किन्तु, त्, परन्तु, पुनर्; 'in whatever manner,' यत्रकारेण.

HOWITZER, *s.* अन्तराग्निबलेन लोहगुलिकाप्रक्षेपकं पुष्टयन्.

TO HOWL, *v. n.* रु (c. 2. रीति, रविर्तु), विरु, दीर्घरायं कृ, दीर्घरुतं कृ, गन् (c. 1. गन्ति -जित्), भृ (c. 1. भवति -पितु), रे (c. 1. रायति रातु), रस् (c. 1. रसति -सित), रद् (c. 1. रदति -दितु), वाश् (c. 1. वाशति -शितु).

HOWL, HOWLING, *s.* रायः, रुतं, दीर्घरायं, दीघरुतं, गजनं, रायणं, भायः, भयलं, बुद्धनं, वाशितं, मुखपट्टा; 'making a howling,' दीर्घरायः-वी-वं.

HOWSOEVER, *adv.* यत्रकारेण, येन प्रकारेण, यथा यथा, यथातथा, तथापि

TO HOB, *v. a.* जङ्घास्थिशिरं छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तु).

HOV, *s.* वृहवीकाविशेषः, विशालनीका.

HUBBUB, *s.* कोलाहलः, कलकलः, कलरवः, रासः, हलहलाशब्दः, काल-कीलः, हुमलं, विप्रवः, कलहः.

HUCKABACK, *s.* नानारस्ताश्रितः क्षीमपदविशेषः.

HUCKLEBACKED, *a.* न्युजः -ज्जा -ज्जं, कुजः -ज्जा -ज्जं, वक्रकन्धरः -रा -रे

HUCKLEBONE, *s.* कटस्थि *n.*, कटास्थि *n.*, श्रोत्रस्थि *n.*, जघनास्थि.

HUCKSTER, *s.* सुद्रवाणिज्यकारी *m.* (न्), तुल्यवाणिज्यकृत्, कुस्तिव-शिक *m.* (न्).

TO HUCKSTER, *v. n.* तुल्यवाणिज्यं कृ, तुल्यप्रकारेण or नीचप्रकारेण or कुस्तिप्रकारेण वाणिज्यं कृ.

TO HUDDLE, *v. a.* सम्मिश्रकृ, अस्तव्यस्तकृ, सकुलकृ, सङ्करोकृ, सम्मिष्ट (c. 10. -मिष्टयति -यितु), सघाप् (c. 1. -घापते -पितु), अधरोक्षकृ, मंथु.

TO HUDDLE, *v. n.* सम्मिश्रभू, सकुलीभू, सङ्कीर्णभू, सङ्करोभू, अस्तव्यस्तभू, अधरोक्षरोभू, सघापीभू.

HUDDLE, *s.* अस्तव्यस्तता -त्वं, अधरोक्षरः, सङ्कटः, साङ्ख्यं, सङ्कोभः.

HUE, *s.* (Dye, colour) वशः, रागः, रङ्गः, छाया, छविः *f.*—(Hue and cry) जनरयः, बहुभिः कृता मंहतिः, जनघोषणा.

HUFF, *s.* (Anger) क्रोधावेशः, क्रोधः, कोपः, रोषः, संरम्भः.—(Arrogance) दंभः, दंभावेशः, खंडितं.—(One inflated with arrogance) दंभाभातः, अतिगर्हितः, उद्धतः.

To HUFF, *v. a.* रुष् (c. 10. रोपयति -यितु), कुप् (c. 10. कोपयति -यितु).
To HUFF, *v. n.* दृष् (c. 1. दृष्यति, द्रुषु), धृष् (c. 5. धृष्यति, धर्षितु), दंभाभातः -ता -तं भू, भर्त्सं (c. 10. भर्त्सयति -ते -यितु), विकार्य (c. 1. -कापते -तियतु).

HUFFER, *s.* दाम्बिकः, भर्त्सेनकारः, विकार्यी *m.* (न्), धर्षी *m.* (न्), शूरम्भ्यः.

HUFFISH, *a.* (Angry) क्रोधाविष्टः -ष्टा -ष्टं, कोपी -पिनी -पि (न्), सरोषः -या -धं, सकोपः -या -धं.—(Arrogant) दूम्भः -म्भ -भं, गद्दी -द्विणी -द्वि (न्), उद्धतः -ता -तं, धर्षी -पिणी -पि (न्), आत्मछापी -पिनी -पि (न्).

HUFFISHLY, *adv.* सकोपं, सरोषं, सदर्थं, धृष्टवत्, गर्हितवत्.

HUFFISHNESS, *s.* सकोपत्वं, सरोपत्वं, क्रोधाविष्टता, गर्हितं, अहङ्कारः.

To HUG, *v. a.* आलिङ्ग (c. 1. -लिङ्गति -ङ्गितु), समालिङ्ग, आधिष्ण (c. 4. -धिष्णति -धेष्टु), संधिष्ण, समाधिष्ण, परिष्ण्य (c. 1. प्यनते -प्यन्तु), परिष्ण (c. 1. -रभते -रभु), बाहूभ्यां पीड (c. 10. पीडयति -यितु) or परिष्णह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रीहीतु).

HUG, *s.* आलिङ्गनं -ङ्गितं, आधेयः, परिष्ण्यङ्गः, बाहूपपीडः, अङ्गपाली.

HUGGED, *p. p.* आलिङ्गितः -ता -तं, आधिष्णः -ष्टा -ष्टं, पीडितः -ता -तं.

HUGE, *a.* वृहन् -हती -हत् (न्), अतिवृहन् &c., सुवृहन् &c., महान् -हती -हत् (न्), अतिमहान् &c., समहान् &c., स्थूलः -ला -लं, अतिविशालः -ला -लं, वृहत्परिमाणः -शा -शं, अपरिमितः -ता -तं, सरोयान् -यसी -यः (स), वरिष्ठः -ष्टा -ष्टं, गरिष्ठः -ष्टा -ष्टं.—(In body) महाकायः -या -यं, अतिकायः -या -यं, वृहत्कायः -या -यं, वृहच्छरीरः -रा -रं.

HUGELY, *adv.* सुमहत्, अतिमहत्, सुवृहत्, अत्यन्तं, अतिमात्रं, अपरिमितं.

HUGENESS, *s.* सुवृहत्त्वं, वृहत्त्वं, महत्त्वं, समहत्त्वं, अतिमहत्त्वं, स्थूलता, अति-विशालता, अपरिमितत्वं, सुविपुलता, कायवृहत्त्वं, वृहत्कायत्वं.

HUGGER-MUGGER, *s.* रहस्यं, गूढता, प्रच्छन्ना; 'in huggermugger,' रहसि, रहस्यं, निभृतं, प्रच्छन्नं, गुप्तं, उपांशु.

HULK, *s.* जीर्णनीका, गुणकूपकादिरहिता नीका, रज्जुकूपकादिहीनो नौकायाः स्थूलभागः.

HULL, *s.* (Integument) कञ्चुकः, सायेष्टनं, परिवेष्टनं, कोशः, कोपः, पुटः, त्वक् *f.* (च्).—(Of a ship) गुणकूपकादिभिर्नौकाभागः, नौकायाः स्थूलभागः or कायः.

HULLY, *a.* कोशवान् -वती -वत् (न्), तुपवान् &c., त्वग्युक्तः -क्ता -क्तं.

TO HUM, *v. n.* गुम् (c. 1. गुम्नति -गुम्नितु), रु (c. 2. रीति, रविर्तु), विरु, रणरणं कृ; 'to hum and haw,' भिन्नसंख्येण or खलितवाचा वद् (c. 1. वदति -दितु).

HUM! *interj.* हुम्, हुम्, छा, छास्, हा, अहो, अहोयत्, तावत्, किं.

HUM, *s.* (Buzzing sound) कलः, कलरवः, कलकलः, कलखरः, रुतं, विरुतं, रायः, विरायः, गुम्ननं, गुम्नितं, मर्मरः, कङ्काटः, रणत्कारः; 'of bees,' अलिपिरायः, अलिविरुतं.

HUMAN, *a.* मानुषः -पी -यं -पिकः -की -कं, मानवीनः -ना -नं, मानवीयः -या -यं, पौरुषः -पी -यं, पौरुषेयः -पी -यं, जनकोयः -या -यं, नाट -री -रं, मनुष्यजातीयः -या -यं, लौकिक -की -कं; 'human nature,' पुरुषत्वं -ता, मनुष्यत्वं -ता, मानुष्यं, मानुष्यः; 'human form,' मनुष्यजातिः *f.*, मनुष्यवर्गः, नृजातिः *f.*; 'human form,' मनुष्यवर्गः; 'human art,' मनुष्यकला; 'a human brute,' पुरुषपशुः *m.*

HUMANE, *a.* परोपकारशीलः -ला -लं, परोपकारी -रिणी -रि (न्), परिहि-तैवी -पिणी -पि (न्), परहितः -ता -तं, परहितकायः -आ -अं, उपकारपरः -रा -रं, दयालुः -लुः -लु, कृपालुः -लुः -लु, कारुणिकः -की -कं, सकल्या-या -यं, दयाशीलः -ला -लं, कल्याणीलः -ला -लं, कल्याणाला -ला -ल (न्), कल्याणैः -द्रो -द्रै, अनुकम्पी -मियनी -मिय (न्), सानुकम्पः -म्या -म्यं, सर्वभू-नुकम्पकः -का -कं, आपन्नरक्षणशीलः -ला -लं, दया-

वान् -वती -वत् (त), मुह्ययः -या -यं, सुशीलः -ला -लं, दीनानुकम्पनः -ना -नं, सद्यः 'ता -यं, सानुक्रोशः -शा -शं, क्षमावान् -वती -वत् (त), अनुशंसः -सा -सं, कर्णवेदी -दिनी -दि (न).

HUMANELY, *adv.* सकर्णं, सकारुख्यं, सानुकम्प्यं, सद्यं, दयाशीलत्वात्, सुशीलयत्, परहितेच्छया.

HUMANIST, *s.* शास्त्रज्ञः, शास्त्रव्युत्पन्नः, शब्दशास्त्रविद् *m.*, विद्वज्जनः.

HUMANITY, *s.* (Benevolence, compassion) दया, दयाशीलता, दयालुता, कारुख्यं, कर्णता, कर्णशीलत्वं, अनुकम्प्या, कृपा, परहितेच्छा, परोपकारशीलता, हितकाम्या, उपकारपरता, कर्णार्द्रता, सानुकम्पता, आप-
वरणं.—(Nature of man) पुरुषता -त्वं, शत्रुपता, मनुष्यता -त्वं, मानुष्यं, मानवत्वं, मानव्यं.

To HUMANIZE, *v. a.* शिक्षाचारान् or आर्यव्यवहारान् शिक्ष (c. 10. शिक्ष-यति -यितुं) or शाम् (c. 2. शास्ति, शासितुं), शिक्षीकृ, सुशीलीकृ, विनीतं -तां -तं कृ, सभ्यं -भ्यां -भ्यं कृ.

HUMANKIND, *s.* मनुष्यजातिः *f.*, नृजातिः *f.*, मनुष्यपर्गः, पुरुषपर्गः.

HUMANLY, *adv.* पुरुषयत्, मनुष्यवत्, नरवत्, मानुषवत्, मानुषप्रकारेण.

HUMBIRD or HUMMING BIRD, *s.* कलरवकारी नानावर्णः सूक्ष्मपक्षिभेदः.

HUMBLE, *a.* नम्रबुद्धिः -द्धिः -द्धि, नम्रचेताः -ताः -तः (स), नम्रः -चा -चं, विनम्रः -चा -चं, नम्रशीलः -ला -लं, विनतचेताः &c., विनतः -ता -तं, विनयी -यिनी -यि (न), विनीतः -ता -तं, सविनयः -या -यं, निर्विग्रहः -शा -शं, निर्विग्रहेताः &c., अग्रहः -ह्रा -ह्रं, गृहीहीनः -ना -नं, दर्पहीनः -ना -नं, दर्परहितः -ता -तं, दम्भरहितः -ता -तं, वीतदम्भः -भ्या -भ्यं, निरहङ्कारः -रा -रं, अनहङ्कारी -रिणी -रि (न), अनहङ्कृतः -ता -तं, निरहङ्कारी &c., निरभिमानः -ना -नं, अभिमानहीनः -ना -नं, अभिमानशून्यः -न्या -न्यं, अनभिमानो -निनी -नि (न), अनुद्धतः -ता -तं, वश्यात्मा -त्मा -त्म (न).—(Low) अपकृष्टः -ष्टा -ष्टं, नीचः -चा -चं, क्षमः -मा -मं, प्राकृतः -ती -तं, कृपणः -शा -शं.

To HUMBLE, *v. a.* अपकृष्ट (c. 1. कपति, c. 6. कृपति -कृष्टुं), नम् (c. 10. नमयति -यितुं), अवनम, नमोक्तु, पन् (c. 10. पातयति -यितुं), भञ्ज (c. 10. भञ्जयति -यितुं), अभिम् (c. 1. भवति -यितुं), तिरोभू (c. 10. भावयति -यितुं), दप्यं or गच्छं भञ्ज (c. 7. भनक्ति, भञ्जं) or दृ (c. 1. हरति, हञ्जं).

HUMBLE-BEE, *s.* गुह्यकृत् *m.*, ध्वनमोदी *m.* (न), भृङ्गराजः, भमरः.

HUMBLED, *p. p.* भग्नदप्यं -प्यं -प्यं, सात्तगच्छः -ष्टा -ष्टं, दृतगच्छः -ष्टा -ष्टं, अभिभूतः -ता -तं, पराभूतः -ता -तं, पातितः -ता -तं, नमोक्तः -ता -तं, क्षानतः -ता -तं.

HUMBLENESS, *s.* बुद्धिनशता, नम्रता, विनम्रता, नम्रशीलता, विनयः, विनीतिः *f.*, विनीतः *f.*, वश्यता, अनहङ्कारः, अग्रहः, गृहीहीनता, दर्पहीनता, अनभिमानता, अपकृष्टता.

HUMBLING, *s.* अभिभवः, अभिभूतिः *f.*, अपकर्षः -र्षणं, दर्पभङ्गः, मानभङ्गः, दर्पहरणं, नमोकरणं.

HUMBLING, *a.* दर्पहः -हा -हं, दर्पहरः -रा -रं, मानहरः -रा -रं.

HUMBLY, *adv.* सविनयं, नम्रचेतासा, नम्रं, विनम्रं, दप्यं पिना, गच्छं विना, अग्रहं, निरभिमानेन, अहङ्कारं विना, सनिर्वेदं, निर्विग्रहं, अनुद्धतं, कृपणं.

HUMBUG, *s.* प्रतारणं -या, कपटः -टं, व्याजः, प्रवचना, छलं, कितव्यं.

To HUMBUG, *v. a.* प्रतृ (c. 10. तारयति -यितुं), छल (c. 10. छलयति -यितुं), मुह्य (c. 10. मोहयति -यितुं), प्रलभ् (c. 1. लभते -लभ्यं), अभि-
सन्ध्या (c. 3. दधाति -धातुं).

HUM-DRUM, *a.* मन्दः -न्दा -न्दं, धिरसः -सा -सं, चरसिकः -का -कं, फलुः -लुः -लु, कहरकः -रा -रं, जहः -हा -हं.

HUMECTATION, *s.* ज्ञेदनं, आर्द्रीकरणं, आश्रयनं, तेजनं, समुन्दनं.

To HUMECTATE, *v. a.* ज्ञिद् (c. 10. ज्ञेयति -यितुं), आश्रु (c. 10. आश्र-

यति -यितुं), आर्द्रीकृ, उन्द् (c. 7. उन्ति, उन्दिनु), समुन्द, सरसीकृ.

HUMERUS, *s.* प्रगल्भः.

HUMID, *a.* आर्द्रः -र्द्रा -र्द्रं, सार्द्रः -र्द्रा -र्द्रं, तिमितः -ता -तं, स्तिमितः -ता -तं, सरसः -सा -सं, क्रिजः -जा -जं, उवः -वा -वं, समुच्चः -चा -चं, योदः -दा -दं.

HUMIDITY, *s.* आर्द्रता, सार्द्रता, जेदः, संजेदः, क्रिजता, सरसता, तेमः, स्तेमः, तेमनं, समुन्दनं, समुच्चता.

HUMILIATING, *a.* दर्पहः -हा -हं, दर्पहरः -रा -रं, मानहरः -रा -रं.

HUMILIATION, *s.* मानभङ्गः, मानहानिः *f.*, दर्पभङ्गः, दर्पहरणं, अपकर्षः -र्षणं, अभिभवः, अभिभूतिः *f.*, नम्रता, नमोकरणं, विनतिः *f.*, दातिः *f.*, नियमनं, दमनं.

HUMILITY, *s.* विनयः, विनीतिः *f.*, विनीतः *f.*, नम्रता, विनम्रता, नम्रशीलता, बुद्धिनम्रता, अनहङ्कारः, अग्रहः, गृहीहीनता, दर्पहीनता, अनभिमानं, वश्यता, दैव्यं, दीनता, निर्वेदः, निर्विग्रहता, अनोद्धतं, क्षानतिः *f.*, सन्नतिः *f.*, अपकृष्टता, कृपणता, कापेयं.

HUMORIST, *s.* परिहासवेदी *m.* (न), परिहासशीलः, रसिकः, रसज्ञः, वैहासिकः, हासकरः, विदूषकः, भयः, नृम्यसंविद्यः, रागी *m.* (न).

HUMOROUS, *a.* रसिकः -का -कं, रसो -मिनी -मि (न), रमयान् -यती -यत् (त), सरमः -सा -सं, परिहासशीलः -ला -लं, हासकरः -री -रं, हासजनकः -का -कं, हास्यः -म्या -म्यं, उपहास्यः -म्या -म्यं, प्रहासो -सिनी -सि (न), विनोदो -दिनी -दि (न), कौतुकी -कनी -कि (न).

HUMOROUSLY, *adv.* सरसं, रसिकप्रकारेण, हास्यप्रकारेण, रसिकं, हास्यं, विनोदाद्यं, परिहासपूर्णं.

HUMOROUSNESS, *s.* रसिकत्वं, रमयत्वं, सरमत्वं, परिहासशीलता, हास्यता, उपहास्यता, हासजनकता, विनोदकत्वं.

HUMOURSOME, *s.* (Peevish) वक्रभावः -वा -वं, वक्रशीलः -ला -लं, (Full of whims) चपलप्रकृतिः -तिः -ति, चपलभारः -वा -वं, चलचित्तः -चा -चं, छन्दोवान् -वती -वत् (त), नैकभावान्ध्रयः -या -यं.

HUMOUR, *s.* (Moisture) जेदः -दं, मंजरे, स्तेमः, तेमः, तलायसेकः, चिह्नं, समुन्दनं, चेहः, आर्द्रता.—(Fluid) रसः, जलं; 'of the body,' धातुः *m.*; 'disorder of the humours,' दोषः; 'vitiation of the three humours,' दोषत्रयः.—(Temper of mind) भावः, स्वभावः, शीलः, शीलता -त्वं, प्रकृतिः *f.*; 'good humour,' सद्भावः, सत्यकृतिः *f.*, सुशीलता, सुकृतिः *f.*; 'bad humour,' अमद्भावः, वक्रभावः; 'in a bad humour,' दुष्प्रकृतिः -तिः -ति, दुःशीलः -ला -लं, वक्रभावः -वा -वं.—(Whim) छन्द *m.*, छन्दं, मनोलाभ्यं, बुद्धि-
लीत्यं, बुद्धिविलासः, बुद्धिचापः -प्यं, चापटं, तरङ्गः, लहरः, अवट्टिः *m.*—(Wit) रसः, रसिकता, रसिता, चित्तं, वैदग्ध्यं, कौतुकं.

To HUMOUR, *v. a.* अनुवृत् (c. 1. वृत्ते -वृत्तिं), अनुकूल (c. 10. कूल-यति -यितुं), अनुष (c. 10. तोषयति -यितुं), परिनुष, अनुरूप (c. 4. रूप्यते -ति -रोक्षुं), आराध (c. 10. राधयति -यितुं), अनुग्रह (c. 9. गृह्णाति -ग्रहीतुं), प्रमद (c. 10. सादयति -यितुं), अनुसृज (c. 10. सृज-यति -यितुं), भञ्ज (c. 1. भजति ते, भञ्जं), लल (c. 10. ललयति -यितुं), 'to humour one's inclination,' छन्दो नृवत्.—(Smit) युज्ज (c. 1 युज्यते, c. 10. योजयति -यितुं).

HUMoured, *p. p.* अनुवृत्तः -त्ता -जं, अनुरुद्धः -द्वा -दं, अनुगृहीतः -ता -तं, आराधितः -ता -तं, प्रसादितः -ता -तं, सन्नोषितः -ता -तं.

HUMOURING, *s.* (Indulging) अनुवृत्तनं, अनुवृत्तिः *f.*, छन्दोनुवृत्तं, अनुरोषः -धनं, सन्नोषणं, तुष्टिकरणं, तुष्टिदानं, आराधनं, प्रसादनं, प्रीतिकरणं, तपेयं.

HUMP, *s.* गदुः *m.*, स्थगुः *m.*, पृष्ठग्रन्थिः *m.*; 'of a bull, &c.,' ककुद् *f.*, ककुदः -दं, अंसकूटः; 'having a hump,' ककुक्षान् -क्षनी -क्षत् (त), ककुक्षी -क्षिनी -क्षि (न), मुष्ठाः -ष्ठा -जं.

HUMP-BACKED, *a.* कुम्भः-आ-अं कुम्भकः-का-के, गदुः-दुः-दु, गदुरः-रा-रं, गदुलः-ला-लं, वक्रपुष्टः-ष्टा-ष्टं, उच्चस्कन्धः-न्या-न्यं.

HUNCH, *s.* (A lump) गदुः *m.*, खगुः *m.*—(A lump) पिष्टः, गडका घनः. To HUNCH, *v. a.* अरलिना तड् (c. 10. ताडयति-यितुं) or आहन (c. 2. -हन्ति-न्ति).

HUNCH-BACKED, *a.* गदुपुष्टः-ष्टा-ष्टं. See HUMP-BACKED.

HUNDRED, *a.* शतं, शतसंख्यकः-का-के, एकशतसंख्यकः-का-के, शतकः-का-के, दशतिः *f.* The word शतं may be used with the nom. pl. or gen. pl.; as, 'a hundred ancestors,' शतं पितरः or शतं पितॄणां; or in comp., as, 'a hundred years,' वर्षशतं, शतवर्षं; 'a hundred and fifty,' सार्द्धशतं; 'a hundred thousand,' लक्षं-क्षा; 'a hundred millions,' अर्धुनं; 'a hundred years old,' शतायुः-युः-युः (सं).

HUNDRED, *s.* शतं, शतकः, दशतिः *f.* 'by hundreds,' शतशस्.

HUNDRETH, *a.* शततमः-मी-मं, शतः-तो-तं.

HUNGER, *s.* दुषा, दुत *f.* (य), बुभुक्षा, निपासा, अन्नलिप्सा, आहार-लिप्सा, अशनाया-यितं, अन्नायी, क्षारिका; 'hunger and thirst,' दुष्टिपासा or -से *f.* du.

To HUNGER, *v. n.* दुष (c. 4. दृष्यति, द्योर्द्धुं), भुज् in des. (बुभुक्षति-ते-यितुं), घस in des. (जिघृक्षति-तिष्ठति), अशन (nom. अशनायति-यितुं), अन्नं or आहारं लभ् in des. (लिप्सते-यितुं); 'to hunger after righteousness,' धर्माय दुष.

HUNGER-BIT, HUNGER-BITTEN, *a.* दुषाक्षः-क्षा-क्षं, दृष्योदितः-ता-तं.

HUNGERED, *a.* दुषितः-ता-तं, बुभुक्षितः-ता-तं, दुषाक्षः-क्षा-क्षं.

HUNGERLY, *a.* अन्नाधी-धिनी-धि (न), भोजनाधी &c., आहाराधी &c.

HUNGER-STARVED *a.* दृष्टयसन्नः-न्ना-न्नं, दुषावसन्नः-न्ना-न्नं, दुषादितः-ता-तं.

HUNGRY, *a.* दुषाक्षः-क्षा-क्षं, दुषितः-ता-तं, दृष्योदितः-ता-तं, दुषा-पोदितः-ता-तं, दुषातुरः-रा-रं, बुभुक्षितः-ता-तं, बुभुक्षुः-द्युः-द्युः, निपलुः-लुः-लु, आहाराधी-धिनी-धि (न), अन्नाधी &c., अन्नलिप्सुः-लुः-लु, आहारलिप्सुः-लुः-लु, अशनायति-ता-तं, दुषाध्याकुलः-ला-लं; 'hungry and thirsty,' दुष्टिपासितः-ता-तं, दुष्टिपापो-पोदितः-ता-तं.—(Lean) कुशः-शा-शं, अपुष्टः-ष्टा-ष्टं, विपुष्टः-ष्टा-ष्टं.

HURKS, *s.* कृपणः, कदर्थः, धनलोभो *m.* (न), मितम्यचः.

To HURST, *v. a. and n.* (Chase) मृग (c. 10. मृगयते-यितुं), मृगयां कृ, आखिद् (c. 1. -खेटति-टितुं), परिकल (c. 10. -कालयति-यितुं). (Pursue, follow after, search for) अनुमृ (c. 1. -सरति-सर्त्तुं), अनुधाव (c. 1. -धावति-यितुं), पश्चाद्वाप्, अनुवृत् (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तुं), पश्चाद्भूत्, अन्विष् (c. 4. -इष्यति-रष्यति).

HUNT, *s.* (Chase) मृगया, मृगयं, खेटः-टं, आखेटः, आशोदनं, आखोदनं, पाषाडिः *f.*, पराधिः *f.*—(Pursuit, search) अनुसरणं, अनुधावनं, अन्वेषणं-णा, पर्येषणा, मृगणं, मार्गणं.

HUNTER, *p. p.* मृगितः-ता-तं, अनुमृतः-ता-तं, अनुधायितः-ता-तं, आखेटितः-ता-तं, अन्विष्टः-ष्टा-ष्टं, अन्वेषितः-ता-तं.

HUNTER, *s.* (One who pursues wild animals) व्याधः, मृगयुः *m.*, लुम्भकः, मृगबाधनीयः, मृगजीवनः, आखेटकः, मृगादिपशुहन्ता *m.* (नृ), मौकरिकः, अन्नाः, खट्टिकः; 'with nets,' जालिकः.—(Horse) मृगयाधः.

HUNTING, *s.* मृगया, मृगयं, खेटः-टं, आखेटः, आशोदनं, आखोदनं, पाषाडिः *f.*, पराधिः *f.*; 'hunting-knife,' कर्त्तरिका; 'hunting-dog,' आखेटकः या *m.* (नृ), मृगयाकुरुरः; 'hunting appointments,' मृगयावेष्टः.—(Pursuit, search) अनुसरणं, अनुधावनं, अन्वे-

षणं-णा, पर्येषणा, मृगणं, मार्गणं.

HUNTING-HORN, *s.* मृगयाशङ्खः, मृगयशङ्खः, व्याधवादिनं शृङ्गं or विषाणं.

HUNTRESS, *s.* व्याधी *f.*, व्याधस्त्री, आखेटकी, मृगयाकारिणी.

HUNTSMAN, *s.* मृगयाकारी *m.* (नृ), मृगयकारी *m.*, मृगयुः *m.*, आखेटकः.

HUNTSMANSHIP, *s.* मृगयाविद्या, मृगयविद्या, आखेटविद्या.

HURDLE, *s.* काष्ठशलाकानिर्मितम् अपरोधकं or आवरणं, सम्भकरः.

HURDY-GURDY, *s.* कर्कशशब्दः सतन्वीवाद्यविशेषः.

To HURL, *v. a.* क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं), प्रक्षिप, अस (c. 4. अस्वयति, अस्मितुं), प्राप्त, ईर् (c. 10. ईरयति, -यितुं), उदीर, समीर, मुष् (c. 6. मुचति, मोक्तुं) प्रमुच, मृज् (c. 6. मृजति, मृष्टुं), व्यवमृज, पत् (c. 10. पातयति-यितुं), प्रह (c. 1. -हरति-ते-हर्त्तुं), प्रेष (c. 10. प्रेषयति-यितुं, प. इप), उदुर (c. 6. -गुरते-रितुं); 'to hurl stones,' शिलाप्रहरणं कृ; 'is hurled down,' निपात्यते.

HURL, *s.* (Throw) क्षेपः-पणं, असनं पातनं.—(Tumult) तुमुलं, कोलाहलः, विप्रवः, डिब्बः.

HURLED, *p. p.* क्षिप्तः-प्ता-प्तं, प्रक्षिप्तः-प्ता-प्तं, अस्तः-स्ता-स्तं, प्राप्तः-स्ता-स्तं, पातितः-ता-तं, ईरितः-ता-तं, विमृष्टः-ष्टा-ष्टं.

HURLER, *s.* क्षेपकः, क्षेता *m.* (नृ), अस्मिता *m.* (नृ), प्रामकः.

HURLING, *s.* क्षेपणं, असनं पातनं, 'of stones,' शिलाप्रहरणं.

HURLY-BURLY, *s.* कोलाहलः, हलहलाशब्दः, कालकोलः-लकः, तुमुलं.

HURRAH, *exclam.* जयशब्दः, प्रशंसाशब्दः, आनन्दशब्दः.

HURRICANE, *s.* चक्रवातः, प्रभञ्जनः, उत्पातवातः, अतिवातः, वाया, वाया-वेगः, चण्डवातः, प्रचटवायुः *m.*, वाताली, वातरूपः, वातगन्धः, कम्भका-वातः, कम्भका, नवानिलः, भूमिः *m.*, निर्धातः, पवनाधातः.

HURRID, *a.* त्वरितः-ता-तं; 'spoken fast,' त्वरितोदितः-ता-तं, निरस्तः-स्ता-स्तं.

HURRIEDLY, *adv.* त्वरितं, सत्वरं, द्रुतं, शीघ्रं, अविलम्बितं, सरभसं.

To HURRY, *v. a.* त्वर (c. 10. त्वरयति-यितुं), सत्वरः—(Hurry along, drive, impel) कृष (c. 1. कर्षति, क्रष्टुं), समाकृष, प्रेर (c. 10. -ईरयति-यितुं), प्रगुद् (c. 6. -गुदति-गोतुं).

To HURRY, *v. n.* त्वर (c. 1. त्वरते-रितुं), सत्वरं, अतित्वरं, शीघ्र (nom. शीघ्रायते), सत्वरं or शीघ्रं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or चर् (c. 1. चरति-रितुं).

HURRY, *s.* त्वरा, सम्भमः, संवेगः, आधेगः, वेगः, रभसः, क्षिप्रकारिता, त्वरितगतिः *f.*, आज़गमनं, शोघ्रता.—(Bustle) सम्भमः, आकुलत्वं, व्ययता, व्यस्तता; 'in a hurry,' त्वरितः-ता-तं, सम्भमी-मिणी-मि (न), सम्भानः-न्ता-न्तं, आकुलः-ला-लं.

HURRY-SCURRY, *adv.* ससम्भनं, सरभसं, साधेगं, व्याकुलं, सम्भमेण.

To HURT, *v. a.* हिंस्र (c. 7. हिनस्ति, c. 1. हिंसति-यितुं), विहिंस्र, उप-हिंस्र, आहिंस्र, द्यते कृ, क्षतिं कृ, क्षण (c. 8. क्षणोति-यितुं), परिक्षणं, अपकृ, द्रोहं कृ, अर्द (c. 10. अर्दयति-यितुं), समर्द, पीड् (c. 10. पीडयति-यितुं), व्यष (c. 10. व्यषयति-यितुं), रिप् (c. 1. रेपति, c. 4. रिपयति, रेपितुं, रेष्टुं), द्यि (c. 5. द्यिषोति, c. 1. द्यपति, द्येत्तुं), हन् (c. 2. हन्ति-न्ति), विहन्, उपहन्, तुद (c. 6. तुदति, तोडुं), नश् (c. 10. नाशयति-यितुं), दुष् (c. 10. दूषयति-यितुं), दुह् (c. 4. दूहयति, द्रोष्टुं); 'you hurt me by your sharp words,' तुदसि मे दूमाणि वाक्शब्दे.

HURT, *s.* द्यतं, द्यतिः *f.*, परिद्यतं, हिंसा-सनं, अपकारः, अपकृतं, द्रोहः, अभिद्रोहः, अपायः, क्षयः, उपक्षयः, पीडा, व्यथा, आपातः, बाधः, नाशः, दोषः, विहेडः-ठनं, हानिः *f.*, रिष्टं.

HURT, *p. p.* द्यतः-ता-तं, परिद्यतः-ता-तं, विद्यतः-ता-तं, हिंसितः-ता-तं, विहिंसितः-ता-तं, अपकृतः-ता-तं, कृतापकारः-रा-रं, अर्दितः-

-ता-तं. पीडितः-ता-तं, निपीडितः-ता-तं, व्यथितः-ता-तं, विहतः-ता-तं, दूषितः-ता-तं, रिष्टः-ष्टा-ष्टं.

HURTEL, *s.* छतकारी *m.* (नं), अपकारी *m.*, हिंसकः, रेष्टा *m.* (इ).

HURTFUL, *a.* हिंसः-छा-छं, हिंसालुः-लुः-लु-लुकः-का-कं, हिंसात्मकः-का-कं, अपकारी-रिणी-रि (नं), अपकारकः-का-कं, अपकारः-री-रं, छतकारी &c., छतिजनकः-का-कं, अहितः-ता-तं, नृशंसः-सा-सं, शराहः-रुः-रु, शारुकः-का-कं, घातुकः-का-कं, उपघातकः-का-कं, हानिजनकः-का-कं, बाधकः-का-कं, सबाधः-धा-धं, रिप्वः-प्वा-प्वं, अनिष्टजनकः-का-कं, द्रोही-हिणी-हि (नं).

HURTFULLY, *adv.* हिंसापूर्व, हिंसया, छतपूर्व, सद्यतं, हिंसं, हिंसप्रकारेण, अहितं, यथा हिंसा क्रियते तथा, यथा छतं जायते तथा.

HURTFULNESS, *s.* हिंसा-त्वं, हिंसालुता, छतिकारिता, अहितत्वं.

To HURTLE, *v. a.* समाहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), परस्परसमाधातं कृ. — (Whirl) भ्रमं (c. 10. भ्रमयति -यितुं).

HURTLESS, *a.* अहिंसः-छा-छं, अनपकारी-रिणी-रि (नं).

HUSBAND, *s.* (Man married to a woman) पतिः *m.*, भर्ता *m.* (त्रे).

स्वामी *m.* (नं), वरः, योडा *m.* (दृ), वियोडा *m.*, वरयिता *m.* (नं), कान्तः, परिशेता *m.* (नं), परिणायकः, नाथः, दयितः, इष्टः, प्रियः-यतमः, धवः, उपयन्ता *m.* (नं), परिग्रहीता *m.* (नं), क्षेत्रिकः, दृढदेशः, प्राणेशः, जीवितेशः, प्राणनाथः, प्राणाधिनाथः, वेत्ता *m.* (त्रे); 'husband and wife,' दम्पती *m. du.*, जम्पती *m. du.*, भार्यापती *m. du.*, जायापती *m. du.*; 'a husband's brother,' देवा *m.* (त्रे), देवः, देवरः, देवलः; 'a second husband,' दिधिपुः *m.* -पुः *m.*—(Economist) परिमितव्ययी *m.* (नं), अत्यव्ययी *m.*—(Cultivator) कृषकः, कृषिकारी *m.* (नं).

To HUSBAND, *v. a.* (Economize) परिमितव्ययं कृ, न व्ययीकृ, न विधिपु (c. 6. -धिपति -धेत्तुं); 'to husband one's time,' न कालक्षेपं कृ. —(Cultivate) कृषं (c. 6. कृषति, क्रुषुं).

HUSBANDLESS, *a.* पतिहीना, भर्तृहीना, भर्तृरहिता, निर्णया, अनाथा.

HUSBANDLY, *a.* परिमितव्ययः-या-यं, गृहव्यापाराभिः-ज्ञा-ज्ञं.

HUSBANDMAN, *s.* (Cultivator, farmer) कृषकः, कृषिकः, कर्षकः, कर्षकः, कर्षिकः, कृषीचलः, क्षेत्रकर्षकः, क्षेत्रिकः, क्षेत्री *m.* (नं), क्षेत्राजीवः, कृषिजीवी *m.* (नं), हालिकः, क्षेत्रपतिः *m.*, कृषाजः, कीनाशः, आर्द्धिकः—(Man of the third tribe) वैश्यः, विद् *m.* (ज्ञ), ऊरुजः, ऊरवः, अय्यः, भूमिभृक् *m.* (ज्ञ).

HUSBANDRY, *s.* (Agriculture) कृषिः *f.*, कर्षिः *f.*, कृषिकर्म *n.* (नं), कृषिविद्या, अन्नतं, वैश्यक्रिया, वैश्यवृत्तिः *f.*, हलभृतिः *f.*, कर्षणं, कृष्टिः *f.*, प्रभृतः—(Frugality, economy) परिमितव्ययः, गृहकर्मनयः, गृहकर्मनिर्वाहविद्या.

HUSH, *exclam.* शान्तं, शान्तं-शान्तं, शान्तं मा कुरु, तूष्णीम्भव, मीनीभव, निःशब्दो भव, वाचं यम, वारोपं कुरु, इमं, नीचैस्.

To HUSH, *v. a.* शम् (c. 10. शमयति -यितुं), प्रशम, उपशम, सान्त्वं (c. 10. सान्त्वयति -यितुं), शान्तशान्तिं कृ, शान्तरिपं कृ, निःशब्दीक.

To HUSH, *v. n.* शम् (c. 4. शाम्यति, शमिति), उपशम, प्रशम, पसद् (c. 1. -सोदति-सन्तुं), शानीभू, निःशब्दीभू, मीनीभू, तूष्णीम्भू.

HUSHED, *p. p.* शान्तः-न्ता-न्तं, शमितः-ता-तं, प्रशमितः-ता-तं.

HUSK, *s.* तुषः-पा, तुमः, त्वक् *f.* (च), कधुकः, कोशः, पुटः, आवेष्टनः; 'of corn,' धान्यत्वक् *f.* (च), धान्यतुषः—(Chaff) पुसं, पुषं, तुज्वं, तुज्वधान्यकं, धान्यकल्कः; 'rice in husk,' शुष्कार्क.

To HUSK, *v. a.* निस्तुष (nom. निस्तुषयति -यितुं), निस्तुषीकृ, तुषीकृ, निस्तुष (nom. निस्तुषयति -यितुं), निस्तुषीकृ, त्वक् (nom. त्वक्पयति -यितुं), तुषं or त्वचं दृ (c. 1. हरति, हर्षुं).

HUSKED, *p. p.* (Stripped of the husk) निस्तुषितः-ता-तं, निस्तुषः-धा-धं, निस्तुषः-धा-धं, तुषीकृतः-ता-तं.—(Having a husk) तुषरः-रा-रं, तुषवान्-वती-वत् (नं), त्वक्पुक्-क्का-कं.

HUSKY, *a.* (Having husks, consisting of husks) मतुषः-धा-धं, बहुतुषवान्-वती-वत् (नं), तुषमयः-यी-यं, त्वक्पुः-यी-यं.—(Rough, harsh) रुखः-छा-छं, कर्कशः-शा-शं; 'in sound,' रुखस्वरः-रा-रं.

HUSSAR, *s.* अश्वारुहः मैयः, अश्मारोही *m.* (नं), सादी *m.* (नं).

HUSSY, *s.* पापीयसी, दासीपुत्री, बन्धकी, दुहा स्त्री.

HUSTINGS, *s.* कारनिर्मितो मद्यविशेषो यत्र नगरप्रतिनिधिवरुणं क्रियते.

To HUSTLE, *v. a.* निरमं (c. 4. -अस्पति -असितुं), निःसृ (c. 10. -सारयति -यितुं), निराकृ, वहिष्कृ, सहापु (c. 1. -बाधते -धितुं), संक्षुभं (c. 10. -क्षोभयति -यितुं).

HUSWIFE, *s.* गृहिणी, कुटुम्बिनी, गेहिनी, स्वाभिनी, गृहमेधिनी, गृहव्यापारकुशलता.

HUSWIFERY, *s.* गृहव्यापारकुशलता, गृहकार्यदक्षता, गृहकर्मनिपुणता, गृहमेधित्वं, परिमितव्ययः.

HUT, *s.* उटजः, कुटीरः, पर्णशाला, कुटीरः, कुटिरं, सहोदजः, तृणीकस *n.*, तृणकुटी, कुट्टिमः, वेश्म *m.* (नं), कायमानं.

HUTCH, *s.* (Bin) धान्यकोष्ठकं, कुशूलः, पिटः—(For rabbits) शशकाधारः, शशकरक्षणी.

HUZZA, *s.* जयशब्दः, जयनादः, आनन्दशब्दः, प्रणदः, जयध्वनिः *m.*, जयकोलाहलः, जयारवः, प्रशंसानादः.

To HUZZA, *v. n.* जयशब्दं कृ, प्रणदं कृ, जयप्रणदं कृ.

HYACINTH, *s.* सुगन्धपुष्पं सोपधिभेदः, सुगन्धकुसुमा.

HYBRID, *a.* सङ्कीर्णजातिः-तिः-ति, सङ्कीर्णजातीयः-या-यं, सङ्करजातः-ता-तं, सङ्कीर्णः-छा-छं.

HYDRA, *s.* जलव्यालः, जलभुजङ्गमः, कविकल्पितो बहुमस्तकविशिष्टो वृहन् जलव्यालः.

HYDRAULIC, HYDRAULICAL, *a.* जलचलनविषयः-या-यं, चलनजलसम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (नं), जलमजलसम्बन्धी &c.

HYDRAULICS, *s.* चलनजलविद्या, जलमजलविद्या, जलचलनविषया विद्या.

HYDROCELE, *s.* कोषवृद्धिः *f.*, मुष्कवृद्धिः *f.*, कुरशः.

HYDROCEPHALUS, *s.* जलमस्तकः, उदकमस्तकः, मस्तकाम्भानं.

HYDRODYNAMICS, *s.* जलगुणविषया विद्या, जलशक्तिविषया विद्या.

HYDROGEN, *s.* जलकरः, जलजं, जलजो वायुः, जलजो वायुः.

HYDROGRAPHER, *s.* समुद्रवेलादिपत्रलेखकः, नदीसमुद्रादिपत्रलेखकः, समुद्रलेखकः, समुद्रालेखकृत् *m.*, वेलालेखकृत् *m.*

HYDROGRAPHICAL, *a.* समुद्रलिखनसम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (नं).

HYDROGRAPHY, *s.* समुद्रलिखनं, समुद्रलिखनविद्या, नदीसमुद्रादिपत्रलिखनं, समुद्रवेलादिवरुणं.

HYDROMANCY, *s.* जलादिलक्षणतः शुभशुभदर्शनं or भविष्यदनुमानं or अनगतवृत्तसूचनं or भाविविषयप्रदर्शनं.

HYDROMEL, *s.* जलसंमृष्टं मधु, जलमधु *n.*, जलमाक्षिकं, मधु *n.*

HYDROMETER, *s.* जलपरिमापकयन्त्रं, जलमापनी.

HYDROPATHY, *s.* शीतजलप्रयोगेण रोगचिकित्सा, जलोपचारः.

HYDROPHOBIA, *s.* अलकैरोगः, जलभयं, अलकैर्दंशतप्रयुक्तो जलभयरोगः.

HYDROPIA, HYDROPICAL, *a.* जलोदरी-रिणी-रि (नं), जलोदरीयः-या-यं.

HYDROPSY, *s.* जलोदरं-री, उदरी, उदकोदरं, आम्भानं जठरामयः.

HYDROSTATICS, *s.* स्थावरजलविषया or अजलमजलविषया विद्या, जलादिद्रवद्रव्यधर्मविषया विद्या.

HYEMAL, *a.* शीतकालीनः-ना-नं, हैमनः-नी-नं-निकः-को-कं.

HYENA, *s.* तरसुः *m.*, तरसुकः, तरसः, तरसुः *m.*, मृगाजीवः, मृगादनः, युयुक्त्सुः.

HYGROMETER, *s.* ज्ञेयपरिमाणकयन्त्रं, तेजपरिमाणकः.

HYMEN, *s.* विवाहाभिधानी देवता, विवाहाभिधाना *m.* (नृ).

HYMENEAL, *a.* वैवाहिकः -की -कं, विवाहीयः -या -यं, उद्वाहिकः -की -कं, पाणिग्रहणिकः -की -कं.

HYMN, *s.* स्तुतिगीतं, ईश्वरस्तुतिगीतं, स्तुतिगानं, गीतं, सङ्गीतं, गानं, भक्तिगानं, गाथा, गेयं, खेलिः *f.*, स्तोत्रं, सूक्तं; 'a chanter of hymns,' सुस्रयः *m.*, गायकः, उद्गाता *m.* (नृ).

To HYMN, *v. a.* (Celebrate in song) सङ्गीतद्वारेण स्तु (c. 2. स्तौति, स्तोतुं) or स्तुतिं कृ or प्रशंसं (c. 1. -शंसति -श्रितुं), उपवीण (nom. उपवीणयति -यितुं).

To HYMN, *v. n.* नै (c. 1. गायति, गातुं), उद्गै, प्रगै, सुघ (nom. सुघायते), स्तुतिं पठ् (c. 1. पठति -ठितुं), स्तुतिपाठं कृ.

HYMED, *p. p.* उपगीतः -ता -तं, उपगीयमानः -ना -नं, स्तुतः -ता -तं, संस्तुतः -ता -तं, स्तुयमानः -ना -नं.

HYP, *s.* विषादः, अयसादः, अयसज्जता, उद्देगः, झानिः *f.*, खेदः.

To HYP, *v. a.* विषद (c. 10.-पादयति -यितुं), विषयणीकृ, झानीकृ, उद्दिग्नीकृ.

HYPERBOLIC, *s.* अत्युक्तिः *f.*, अतिशयोक्तिः *f.*, चिचोक्तिः *f.*, अतिशयोक्तिः *f.*, अतिशयोक्तिः, योगाधिक्यं, वागुपचयः, वाक्पवाहुल्यं, अतिवर्णना, सत्यातिक्रमः, पाषाण्यतिक्रमः, यथाशीघ्रज्ञानं, सत्यातिक्रम कथा.

HYPERBOLIC, HYPERBOLICAL, *a.* अत्युक्तिपूर्वः -ष्टा -ष्टं, अत्युक्तिमान् -मती -मत् (नृ), अधिकः -का -कं, अधिकवाङ्मयः -यी -यं, अतिमानसयः -या -यं, उद्बृंहितसयः -या -यं.

HYPERBOLICALLY, *adv.* अत्युक्ता, अत्युक्तिपूर्व, अतिशयोक्ता, सत्यातिक्रमेण.

To HYPERBOLIZE, *v. n.* अत्युक्तिं कृ, अतिशयोक्तिं कृ, अतिवर्णनं कृ, अतिशयोक्ता वद् (c. 1. वदति -दितुं).

HYPERBOREAN, *a.* उत्तरः -रा -रं, उत्तरदिश्यः -श्या -श्यं, उत्तरीयः -या -यं, उदङ्ग-दीची -दक (च), उदीचीनः -ना -नं, उत्तरदिक्संस्थो -न्धिनी -न्धि (नृ); 'a hyperborean,' उत्तरदेशजः.

HYPERBOLIC, *s.* अतिशयेन गुणदोषपरीक्षकः, एकान्तो गणदोषनिरूपकः or दोषसाही *m.* (नृ), पितृवदकः.

HYPERBOLICISM, *s.* अतिशयेन गुणदोषपरीक्षा or गुणदोषनिरूपणं, पितृवदा, अतिवितृषा.

HYPHEN, *s.* ससन्धचिह्नं, संयोगचिह्नं, ससन्धसूचकं चिह्नं or अङ्गः.

HYPOCHONDRIAC, HYPOCHONDRIAL, *s.* कुपितवायुः *m.*, वायुरोगः, विषादः, विषण्णता, अयसदः, उद्देगः.

HYPOCHONDRIAC, HYPOCHONDRIAL, *a.* कुपितवायुयुक्तः -स्ता -स्तं, विषादी -दिनी -दि (नृ), विषण्णः -या -यं, अन्तर्मेनाः -नाः -नः (स्), चिन्ताकुलः -ला -लं, उद्दिग्गः -गना -गनं.

HYPOCRISY, *s.* कुहना -निका, दम्भः, कुहकवृत्तिः *f.*, धर्मीपथा, मिथ्याधर्मीः -धर्मेत्वं, कपटधर्मीः, धर्मीविषये छत्र *n.* (नृ), छत्रवेशः or कापट्यं, कूट्टिः *f.*-टी, कात्यनिकता, धर्मीध्वजभाषी, आर्यैरुपता, आर्यैर्वेशधारणं, मञ्चः, वञ्चः.

HYPOCRITE, *s.* दम्भी *m.* (नृ), दाभिकः, कुहकः, कुहकवृत्तिः *m.*, कपट-धर्मी *m.* (नृ), कपटी *m.* (नृ), आर्यैर्वेशधारी *m.* (नृ), वेशधारी *m.*, धर्मीध्वजी *m.* (नृ), आर्यैरुपः, आर्यैरुल्लङ्घी *m.* (नृ), छत्रतापसः, कपट-तपस्वी *m.* (नृ), कपटव्रती *m.* (नृ), लिङ्गवृत्तिः *m.*, छत्रवेशी *m.* (नृ), कपटवेशी *m.* (नृ), वक्त्रवती *m.* (नृ), पैडालव्रतिकाः, कौकटिकाः, कुयोगी *m.* (नृ), कन्दपातनः, लोकछेदनायं आर्यैकस्मिन्नुपायौ *m.* (नृ), साधुभ्यः.

HYPOCRITICAL, *a.* दाभिकः -की -कं, दम्भी -भिनी -भि (नृ), कुहनः -ना -नं, कपटी -टिनी -टि (नृ), कापटिकः -की -कं, छत्रवेशी -शिनी

-शि (नृ), दाभिकः -की -कं, धर्मीपथः -था -थं, कात्यनिकः -की -कं.

HYPOCRITICALLY, *adv.* कुहकवत्, दाभिकवत्, सद्भ्यः, सकपटं, मिथ्याधर्मेण.

HYPOGASTRIC, *a.* वास्तेयः -यी -यं; 'hypogastric region,' वस्तिः *m. f.*

HYPOTHENUSE, *s.* कर्णः, विषमकर्णः.

HYPOTHESIS, *s.* उपन्यासः, प्रतिज्ञा, कल्पना, प्रमेयं, निष्पन्नायेन उपन्यासः.

अप्रमाणपूर्व उपन्यासः, अनुमानं, अनुभवः.

HYPOTHETIC, HYPOTHETICAL, *a.* अप्रमाणपूर्व उपन्यासः -स्ता -स्तं, अनुमानिकः -की -कं, कान्त्यनिकः -की -कं, सोपन्यासः -सा -सं, निष्पन्नायः -या -यं.

HYPOTHETICALLY, *adv.* उपन्यासक्रमेण, प्रतिज्ञाक्रमेण, सोपन्यासं, निष्पन्नायेन.

HYSSOP, *s.* हिस्सप्संशकः कटुरसविशिश औषधिभेदः.

HYSTERIC, HYSTERICAL, *a.* मूर्च्छालः -ला -लं, मूर्च्छावान् -वती -वत् (नृ), गर्भरोगोपहतत्वाद् मूर्च्छायुक्तः -स्ता -स्तं, मूर्च्छनोपहतः -ता -तं.

HYSTERIC, *s.* जरायुरोगजाता मूर्च्छना or मूर्च्छा, गर्भरोगजात उपसर्गः or आवेशः.

I.

I, *pron.* सहम् (अस्मद्); 'I myself,' सो -हं.

IAMBIC, *s.* ध्वजं, द्व्यक्षरं पदं यस्य पद्याक्षरं लघु पश्चिमाक्षरं गुरु.

IBEX, *s.* पर्वतवासी जगभेदः, अजः, वस्तः, पर्वगोमनः.

IBIS, *s.* पूर्वे मिसरदेशे महापृजापुरमरं पालितः पक्षिभेदः.

ICE, *s.* हिमं, हिमानी, हिममंहरिः *f.*, हिममंहतम् उदकं, शीतमुदकं, घनजलं, मंहतजलं, घनीकृतजलं, तुषारः, नीहारः, प्रालयं, अयउपायः.

To ICE, *v. a.* हिमीकृ, तुषारकृ, हिमरूपं -पां -पं कृ.-(Cool with ice) हिमद्वारेण or तुषारद्वारेण शीतलीकृ or शिशिरीकृ or शीतल (nom. शीतलयति -यितुं).

ICEBERG, *s.* हिमपर्वतः, हिमराशिः *m.*, तुषारपर्वतः, तुषारराशिः *m.*, घनजलराशिः.

ICE-BOUND, *a.* हिमबद्धः -द्धा -द्धं, हिमपरिवेष्टितः -ता -तं.

ICE-HOUSE, *s.* ग्रीष्मकाले हिमरक्षणयोग्यं गृहं, हिमगृहं, हिमगुप्तिः *f.*

ICHNEUMON, *s.* अङ्गूषः, नकुलः, बभुः *m.*

ICHOIR, *s.* पृथक्, पृथक्शोणितं.

ICHTHYOLOGY, *s.* मत्स्यविद्या, मत्स्यजातिगुणादिविषया विद्या.

ICHTHYOSAURUS, *s.* मत्स्यमकरः.

ICICLE, *s.* हिमकणः -णिका, तुषारकणः, नीहारकणः, हिमविलुः *m.*

ICINESS, *s.* हिमता, हिम्यता, हिमवस्त्वं, हिमता, हिमं, शीतता, शैत्यं.

ICONOCLASM, *s.* देवताप्रतिमाभङ्गः, देवतामूर्तिभङ्गनं.

ICONOCLAST, *s.* देवताप्रतिमाभङ्गकः, देवतामूर्तिभङ्गकरः.

ICONOGRAPHY, *s.* प्रतिमाविद्या, देवताप्रतिमानविषया विद्या.

ICONOLOGY, *s.* प्रतिमाविद्या, देवताप्रतिमानविषया विद्या.

ICX, *a.* हिमः -मा -मं, हिम्यः -म्या -म्यं, हिमः -मी -मं, हिमवान् -वती -वत् (नृ), तुषारवान् &c., नीहारः -री -रं, नीहारवान् &c.-(Frigid) शीतः -ता -तं, शीतलः -ला -लं, शिशिरः -रा -रं, जडः -डा -डं.-(Wanting in affection) निःश्रेयः -हा -हं, चेहशून्यः -न्या -न्यं.

IDEA, *s.* बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, सङ्कल्पः, मनोगतं, मनसिजं, चिन्ता, मनःकल्पितं, मनःकल्पना, कल्पना, वाचना, भाषना, बोधः; 'with the idea that,' 'under the idea of,' is expressed by the inst. c. of बुद्धिः; as, 'with the idea that he was a tiger,' व्याघ्रबुद्धा; 'with the idea of reaching,' प्रापणबुद्धा; 'from an idea of (his) incapacity,' अपात्रबुद्धा.-(Abstract idea) भावः.

IDEAL, *a.* मनसिजः -जा -जं, मनोगतः -ता -तं, मनोजः -सा -जं, मानसिकः

-की-कं, मानसः-सी-सं, मनोभवः-वा-वं, चिन्तोद्भूतः-ता-तं, चिन्ताभवः-वा-वं, काव्यनिकः-की-कं, मनःकल्पितः-ता-तं, मायामयः-यी-यं, मायिकः-की-कं.

[IDEALISM, *s.* माया, विषयाभावबुद्धिः *f.*, अमूर्तिवादः, अविद्या.

[IDEALIST, *s.* मायिकमतवलम्बी *m.* (नं), विषयाभाववादी *m.* (नं).

[IDEALLY, *adv.* मनसा, मनसि, बुद्ध्या, बुद्धिमात्रेण, चिन्तया, चिन्तामात्रेण.

[IDENTICAL, *a.* जनन्यः-न्या-न्यं, अभिन्नः-न्ना-न्नं, अविभिन्नः-न्ना-न्नं, अनन्यरूपः-पा-पं, अभिन्नरूपः-पा-पं, समः-मा-मं, समानः-ना-नं, समसमानः-ना-नं, तुल्यः-त्या-त्यं, अभेदः-दा-दं, अपरः-रा-रं, अविपरीतः-ता-तं, निरुक्तभेदः-दा-दं, निर्विशेषः-पा-पं; 'identical with the world,' जगत्समः-मा-मं, जगदात्मकः-का-कं.

[IDENTICALLY, *adv.* अनन्यं, अभिन्नं, समं, समानं, समसमानं, अपृथक्.

[IDENTIFICATION, *s.* समीकरणं, एकीकरणं, सायुज्यं; 'with Brahma,' ब्रह्मसायुज्यं, ब्रह्मभयं.

[IDENTIFIED, *p. p.* समीकृतः-ता-तं, समानीकृतः-ता-तं, समीभूतः-ता-तं, समानीभूतः-ता-तं, एकीकृतः-ता-तं, सरूपीकृतः-ता-तं.

[TO IDENTIFY, *v. a.* समीकृ, समानीकृ, एकीकृ, सरूपीकृ, तुल्यीकृ, अनन्यीकृ.

[TO IDENTIFY, *v. n.* समीभू, समानीभू, एकीभू, सरूपीभू, संयुक्तः-क्ता-कं भू.

[IDENTITY, *s.* समता, समानता, साम्यं, अभिन्नता, अनन्यता, अभेदः, अविभेदः, अविभिन्नता, सारूप्यं, सरूपता, आत्मता, स्वरूपता, तादात्म्यं; 'identity of class,' सावर्त्यं, सजातिव्यं.

[IDES, *s.* रोमीयपञ्चिकायां मासस्य त्रयोदशो दिवसः or पञ्चदशो दिवसः.

[IDIOCY, *s.* जडता, जाड्यं, मूढता, मूर्खता, बुद्धिवैकल्यं, बुद्धिन्यूनता, अज्ञता, मेधाभावः, बुद्धभायः, बोधाभायः.

[IDIOM, *s.* वाग्रीतिः *f.*, वाग्वृत्तिः *f.*, वाग्व्यापारः, वाग्व्यवहारः, वाग्धारा, विशेषवाक्यं, विशेषवचनं, सर्गोपपद्यकं, भाषाविशेषणं, विशेषभाषा, विशिष्टवचनं, विशिष्टवाक्यं, विशिष्टभाषा, भाषालक्षणं, भाषावच्छेदः, अयच्छेदवाक्यं, सम्प्रदायः.

[IDIOMATIC, *a.* भाषाविशेषकः-का-कं, भाषालक्षणिकः-की-कं, विशेषवाग्व्यवहारानुसारी-रिणी-रि (नं), भाषाटीतनुसारी &c.

[IDIOSYNCRASY, *s.* प्रकृतिस्वभावः, शरीरस्वभावः, देहस्वभावः, जातिस्वभावः.

[IDIOT, *s.* जडः, मूढः, न्यूनबुद्धिः *m.*, न्यूनधीः *m.*, बुद्धिविकलः, विकलबुद्धिः *m.*, निर्वैद्धिः *m.*, बुद्धिहीनः, हतबुद्धिः *m.*, हतज्ञानः, मूर्खः, अज्ञः, निर्बोधः, न्यूनपञ्चाश्रयाः, पामरः, बवेरः, वेधेयः, बालिशः, यथाज्ञातः.

[IDIOTCY, *s.* See IDIOCY.

[IDIOTIC, *a.* जडः-डा-डं, मूढः-दा-डं, मूर्खः-खा-खं, न्यूनबुद्धिः-डिडि-डि, न्यूनधीः-धी-धि, निर्वैद्धिः-डिडि-डि, अत्युद्धिः-डिडि-डि, निर्बोधः-पा-पं, बुद्धिविकलः-ला-लं, बालिशः-शा-शं, वेधेयः-यी-यं.

[IDIOTISM, *s.* (Peculiarity of expression) विशेषवाक्यं, विशेषभाषा, भाषाविशेषणं, वाग्रीतिः *f.*, विशेषवाग्व्यवहारः *f.*—(Idiotcy) जडता, जाड्यं, मूढता, बुद्धिवैकल्यं, बुद्धिन्यूनता.

[IDLE, *a.* (Averse to labour, doing nothing) अलसः-सा-सं, आलस्यः-स्या-स्यं, निष्कर्मशीलः-स्मी-स्मं (नं), निष्कर्मकः-का-कं, अकर्मशीलः-ला-लं, अकर्मशीलः &c., कर्मैरहितः-ता-तं, कार्यशून्यः-न्या-न्यं, निष्कारिणः-रा-रं, अकारिणी-रिणी-रि (नं), अक्रियः-या-यं, निरुद्योगः-गा-गं-गी-गिनी-गि (नं), निरुत्साहः-हा-हं, अनुद्योगः-गा-गं, निरुत्सवः-मा-मं, निश्रेष्ठः-ष्टा-ष्टं, कार्यपराङ्मुखः-खा-खं, अकर्मकृत् *m. f. n.*, कर्मविमुखः-खा-खं, उदासीनः-ना-नं, सायकाशः-शा-शं, कर्मद्वेषी-पिणी-पि (नं); 'to be idle,' उदास (c. 2. -आसे -आसितुं), अलसीभू.—(Vain, useless) निरर्थकः-का-कं, अनर्थकः-का-कं, व्यर्थः-धा-धं, मोघः-या-यं, निष्प्रयोजनः-ना-नं, किमर्थः

-धा-धं, व्यर्थः-धा-धं; 'idle talk,' आलस्यवचनं, वृथाकथा; 'idle talker,' असहजभाषकः.

[TO IDLE, *v. n.* आलस्यं कृ, अलसीभू, कालक्षेपं कृ, कालहरणं कृ, कालव्यर्थं कृ, कालं क्षिप (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं), उदासं (c. 2. -आसे -आसितुं).

[IDLENESS, *s.* आलस्यं, अलसता-तं, अकर्मशीलता, कार्यप्रवेष्टः, कार्यपराङ्मुखता, कर्मविमुखता, अनुद्योगः, अकारिणी, कार्यशून्यता, निष्कर्म्यता, उदासीनता, कालक्षेपः.

[IDLER, *s.* अलसजनः, आलस्यकारी *m.* (नं), निष्कर्मकः, निष्कारिणः, अकारिणी *m.* (नं), मुक्तनिरिद्यकः, लालाटिकः, कालक्षेपकः, कार्यपुटः.

[IDLY, *adv.* अलसवत्, अलसं, आलस्येन, आलस्यं, उदासीनवत्.—(Vainly) वृथा, मुधा, असहजं, निरर्थकं.

[IDOL, *s.* देवताप्रतिमा-मानं, देवप्रतिमा, देवतामूर्तिः *f.*, देवमूर्तिः *f.*, देवता. देवतः-तं, प्रतिमा-मानं, विग्रहः, देवताविग्रहः; देवताप्रतिमूर्तिः *f.*, ठकुरः, पुत्रलिका; 'attendant on an idol,' देवलः, देवाजीवी *m.* (नं), देवाजीवः, प्रतिमापरिचारकः.

[IDOLATER, *s.* देवतार्चकः, देवताभ्यर्चकः, देवार्चकः, देवतापूजकः, प्रतिमापूजकः, देवप्रतिमापूजकः, देवतोपासकः, देवतासेवी *m.* (नं), विग्रहसेवी, प्रतिमासेवी *m.* (नं), सेविता *m.* (नं).

[IDOLATRESS, *s.* देवतार्चिका, देवताभ्यर्चिका, प्रतिमापूजयित्री, देवतापूजका, देवतोपासिका, प्रतिमासेविनी, प्रतिमासेवित्री.

[TO IDOLATRIZE, *v. n.* देवताः पूज् (c. 10. पूजयति-यितुं), प्रतिमाः पूज् or अर्च (c. 1. अर्चति-र्चितुं) or अभ्यर्च, देवतार्चनं कृ, प्रतिमापूजां कृ.

[IDOLATROUS, *a.* देवतार्चकः-का-कं, प्रतिमापूजकः-का-कं, देवप्रतिमापूजकः-का-कं, प्रतिमापूजाविशिष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रतिमापूजामन्वन्धी-न्धनी-न्धि (नं).

[IDOLATRY, *s.* देवतार्चनं-ना, देवताभ्यर्चनं-ना, देवताभ्यर्चा, देवार्चा, देवतापूजा, प्रतिमापूजा, देवप्रतिमापूजा, देवतोपासना, प्रतिमासेवा, विग्रहपूजा, मूर्तिसेवा, देवताराधना-नं, देवतोपचर्यी.

[IDOLIST, *s.* प्रतिमापूजकः, मूर्तिपूजयिता *m.* (नं), प्रतिमानसेवी *m.* (नं).

[TO IDOLIZE, *v. a.* अतिप्रम कृ, अत्यनुरागवान्-वती-वत् or अत्यनानुरक्तः-क्ता-कं भू or अस्, अतिशयेन or एकाग्रतः प्री (c. 4. प्रीयते, प्रेति) all with instr. or loc. c., देववत् पूज् (c. 10. पूजयति-यितुं) or भज् (c. 1. भजते, भक्तुं).

[IDONEOUS, *a.* युक्तः-क्ता-कं, उपयुक्तः-क्ता-कं, योग्यः-ग्या-ग्यं.

[IDYL, *s.* पशुपालनादिविषयम् अलङ्कारिकं सुन्दरवाक्यं.

[If, *conj.* यदि, चेत् usually used with the indicative; as, 'if he live he will behold prosperity,' यदि जीवति भद्राणि पश्यति; 'if there be need of me,' यदि मया प्रयोजनम् अस्ति; 'if avarice were abandoned, who would be poor?' नृष्ठा चेत् परितस्तका को द्रिद्रः.—(As if) इव.—(If so) यद्येव.—(If not) यदि न, न चेत्, नो चेत्, न वा.

[IGNEOUS, *a.* आग्नेयः-यी-यं, अग्निवृद्धयः-यी-यं, अग्निमान्-मती-मत् (नं), अग्निगुह्यः-त्या-त्यं, अग्निस्वभावः-वा-वं, आशीर्वादः-वी-वे.

[TO IGNIFY, *v. a.* अग्निं सत्कृ, अग्निरूपं-पां-पं कृ, अग्निवत् कृ.

[IGNIS-FATUUS, *s.* मिथ्याग्निः *m.*, मिथ्यादीप्तिः *f.*, मिथ्याद्युतिः *f.*, पिशाचदीपिका.

[TO IGNITE, *v. a.* ज्वल (c. 10. ज्वालयति, ज्वालयति-यितुं), प्रज्वल, संज्वल, समिन्ध (c. 7. -इन्धे -इन्धितुं), दीप् (c. 10. दीपयति-यितुं), प्रदीप्, मन्दीप्, आदीप्, उद्दीप्, सम्युष् (c. 10. -पुष्पयति-यितुं), दह (c. 1. दहति, दग्धुं), तप् (c. 10. तापयति-यितुं), समिद्धीकृ, ज्योतिस्सालु.

[TO IGNITE, *v. n.* समिन्ध in pass. (-इध्यते), समिद्धीभू, दीप् (c. 4. दीपयते, दीपितुं), मन्दीप्, प्रदीप्, ज्वल (c. 1. ज्वलति-लितुं), प्रज्वल, दह (c. 4. दहति, दग्धुं), सम्युष् (c. 1. -पुष्पते-यितुं), अग्निदीप्तः-प्ता-पं भू.

IGNITED, *p. p.* समिद्धः -डा -डं, इद्धः -डा -डं, ज्वलितः -ता -तं, प्रज्वालितः -ता -तं, दीपितः -ता -तं, उद्दीप्तः -भा -भं, प्रदीप्तः -भा -भं, सन्धुक्षितः -ता -तं, सनाप्तः -भा -भं.

IGNITIBLE, *a.* दीपनीयः -या -यं, दीप्यः -प्या -प्यं, ज्वलनीयः -या -यं, ज्वलनशीलः -ला -लं, दास्यः -द्या -द्यं.

IGNITION, *s.* इन्धनं, समिधनं, ज्वलनं, दीपनं, उद्दीपनं, दहनं, तापः.

IGNOBLE, *a.* (Of low birth) अकुलीनः -ना -नं, दुष्कुलीनः -ना -नं, अकुलः -ला -लं, हीनजातिः -ति -ति, न्यम्नातिः -ति -ति, अपकृष्ट-जातिः -ति -ति.—(Mean, base) नीचः -चा -चं, अपकृष्ट -ष्टा -ष्टं, निकृष्टः -ष्टा -ष्टं, अधमः -मा -मं, खलः -ला -लं, अनार्यः -र्या -र्यं, कर्द्व्यः -र्या -र्यं, कृपणः -णा -णं, कुत्सितः -ता -तं, तुच्छः -च्छा -च्छं, दीनः -ना -नं, अधमः -न्या -न्यं, प्राकृतः -ती -तं, हीनः -ना -नं.—(Disgraceful) अकीर्णिकरः -री -रं.

IGNOBLY, *adv.* अकुलीनवत्, अपकृष्टवत्, नीचवत्, हीनजातिवत्, अनार्यवत्, अनार्यं, खलवत्, कृपणवत्, अधमजनवत्, अपकृष्टं, कृपणं, कुत्सितं, सदैवं, कर्द्व्यं.

IGNOMINIOUS, *a.* अकीर्णिकरः -री -रं, अपयशस्करः -री -रं, अयशस्यः -स्य -स्यं, अयशस्वी -स्विनी -स्वि (न), गहितः -ता -तं, गच्छः -च्छा -च्छं, कलङ्ककरः -री -रं, कलङ्की -ङ्किनी -ङ्कि (न), लज्जाकरः -री -रं, अपमानकरः -री -रं, धाव्यः -व्या -व्यं, कुत्सितः -ता -तं, कर्द्व्यः -र्या -र्यं, अपकृष्ट -ष्टा -ष्टं, अनार्यः -र्या -र्यं.

IGNOMINIOUSLY, *adv.* गहितं, अयशस्यं, सापमानं, कर्द्व्यं, कुत्सितं, अनार्यं.

IGNOMINY, *s.* अकीर्तिः *f.*, अयशस् *n.*, अपकीर्तिः *f.*, अयशस्, अपमानं, अस्थितिः *f.*, कुख्यातिः *f.*, यशोहानिः *f.*, कीर्तिहानिः *f.*, मर्यादाहानिः *f.*, तेजोहानिः *f.*, कलङ्कः, अपकलङ्कः, अपकर्षः, अपध्वंसः, अपमानं, अवज्ञा, परिभवा, तिरस्कारः, अप्रतिष्ठा, अमर्यादा.

IGNORAMUS, *s.* अज्ञः, अज्ञानी *m.* (न), निर्बुद्धिः *m.*, निर्धोषः, अबुद्धिमान् *m.* (त).

IGNORANCE, *s.* अज्ञानं -नता, अज्ञता, अनभिज्ञता -त्वं, अनभिज्ञानं -नत्वं, अविज्ञता, ज्ञानाभावः, प्रज्ञाहीनता, ज्ञानहीनता, अज्ञोपः -धता, अयुद्धिः *f.*, अविद्या, अज्ञानित्वं -निबुद्धिता, बुद्धिहीनता; 'spiritual ignorance,' मोहः, अज्ञानं, अविद्या, अहम्भतिः *f.*

IGNORANT, *a.* अज्ञानः -ना -नं, अज्ञानी -जिनी -नि (न), अज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अनभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अविज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अप्राज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अज्ञोपः -धा -धं, अयुधः -धा -धं, ज्ञानहीनः -ना -नं, प्रज्ञाहीनः -ना -नं, विद्याहीनः -ना -नं, विद्याविहीनः -ना -नं, विद्यारहितः -ता -तं, विद्याशून्यः -न्या -न्यं, बोधहीनः -ना -नं, निर्धोषः -धा -धं, निर्बुद्धिः -द्धिः -द्धि, दुर्बुद्धिः -द्धिः -द्धि, अयुद्धिमान् -मती -मत (त), दुर्मतिः -ति -ति, अविपश्चिद्, अविज्ञान -दुषी -द्रत (म), अविद्यः -द्या -द्यं, अकोविदः -दा -दं, अयुत्यसः -सा -सं, अज्युतः -ता -तं, वैधेयः -यी -यं.

IGNORANTLY, *adv.* अज्ञानतः, अज्ञानात्, अज्ञानेन, अज्ञानपूर्व, अज्ञोपपूर्व.

IGUANA, *s.* गंधारः, गंधपयः, गोधेरः, गोधा, गोपिका, गोधिः *m.*, गोधिकामनः, निहाका, नक्रः.

ILIC, *a.* आत्यकः -की -कं, नाडिमसन्धी -न्धीनी -न्धि (न); 'ilic-passion,' उदावर्गः, शूलयापिः *m.*, शूलरोगः, अत्यशूलं.

ILL, *a.* (Bad, evil) दुष्टः -ष्टा -ष्टं, पापः -पा -पं, खलः -ला -लं, मलः -ला -लं, कर्द्व्यः -र्या -र्यं, निर्गुणः -णा -णं, कुत्सितः -ता -तं, नीचः -चा -चं, अधमः -मा -मं, शूद्रः -डा -डं, अधद्रुः -द्रा -द्रं, असाधुः -धु -धु, अमन -मती -मत (त), असारः -रा -रं, अधार्मिकः -की -कं; 'ill,' as a general word, is often expressed by दुर्, कु, अप or वि; as, 'ill conduct,' दुर्गुणः, कुकर्म *n.* (न), अपकर्म *n.*, विकर्म *n.*;

'an ill road,' दुर्ध्वः, कुपथं, विमार्गः, कदम्बा *m.* (न); 'ill policy,' अनौतिः *f.*, दुर्गतिः *f.*; 'ill luck,' दुर्भाग्यं, दुर्दैवं.—(Unwell, sick) अस्वस्थः -स्था -स्थं, अस्वस्थारोः -रा -रं, असुस्थारोः -रा -रं, असुस्थः -स्था -स्थं, असुस्थितः -ता -तं, रोगी -गिणी -गि (न), मरोगः -गा -गं, रोगग्रस्तः -स्ता -स्तं, रोगान्वितः -ता -तं, रोगवान् -वती -वत् (त), रोगार्तः -र्ता -र्तं, व्याधितः -ता -तं, व्याधियुक्तः -क्ता -क्तं, समयः -या -यं, अमी -मिनी -मि (न), विकारी -रिणी -रि (न). Expressed also by पीडितः -ता -तं, आतुरः -रा -रं, आर्तः -र्त -र्तं, ग्रस्तः -स्ता -स्तं in comp.; as, 'ill with fever,' ज्वरपीडितः -ता -तं, ज्वरातुरः -रा -रं, ज्वरग्रस्तः -स्ता -स्तं, मज्जरः -रा -रं.

ILL, *s.* (Evil, wickedness) दुष्टता, पापं, दोषः, व्यसनं -नता, दीष्टवं, शास्त्रं, शूद्रता, खलता, मन्दता, असाधुता, अधर्मः, दुराचारत्वं, भयता, कुसृतिः *f.*—(Distress, calamity) अपायः, अनिष्टं, दुःखं, अशुभं, अकुशलं, दुर्गतिः *f.*, दीर्गत्वं, अभद्रं, अरिष्टं, अहितं, व्यसनं, उत्पातः, विपद् *f.*, आपद् *f.*, विपत्तिः *f.*, अनिष्टपातः, क्लेशः, कष्टं, दुर्दृशा, दुरवस्था.—(Disadvantage, loss, injury) अनर्थः, अपायः, अहितं, अपचयः, अपकारः, अपकृतं, हानिः *f.*, हानिः *f.*, शयः, नाशः.—(Disease, pain) रोगः, व्याधिः *m.*, आमयः, पीडा, दुःखं, क्लेशः, कष्टं, आर्तिः *f.*, उपतापः, तापः, अस्वास्थ्यं; 'boding ill,' अनिष्टसूचकः -का -कं; 'designing ill,' द्रोहचिन्तकः -का -कं.

ILL, *adv.* (Not well, badly) दुष्ट, दुष्टं, असम्यक्, अभद्रं, अयुक्तं or expressed by दुर्, वि, अ, कु, अप, दुष्ट, पाप &c. prefixed; as, 'ill-intentioned,' दुराशयः -या -यं, दुष्टबुद्धिः -द्धिः -द्धि, पापाशयः -या -यं; 'ill-done,' दुष्कृतः -ता -तं, अपकृतः -ता -तं; 'ill-behaved,' दुशीलः -ला -लं, कुशीलः -ला -लं, दुर्वृत्तः -ता -तं; 'ill-natured,' दुष्प्रकृतिः -ति -ति; 'ill-fated,' दुर्दैवग्रस्तः -स्ता -स्तं, दुर्दैवोपहतः -ता -तं, दुर्भाग्यः -ग्या -ग्यं; 'ill-managed,' दुर्गोतः -ता -तं; 'ill-conditioned,' दुःस्थः -स्था -स्थं, दुःस्थितः -ता -तं; 'ill at ease,' अनिर्वृतः -ता -तं; 'ill-grounded,' अमूलः -ला -लं, लकः -का -कं; 'ill-ordered,' दुष्क्रमः -मा -मं, अक्रमः -मा -मं; 'ill-regulated,' अयवस्थितः -ता -तं; 'ill-qualified,' अयुक्तः -क्ता -क्तं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं; 'ill-shaped,' कुरूपः -पा -पं, अपरूपः -पा -पं, विरूपः -पा -पी -पं; 'ill-sounding,' विस्वरः -रा -रं, अस्वरः -रा -रं; 'ill-treated,' अपकृतः -ता -तं; 'ending ill, turning out ill,' दुरन्तः -न्ता -न्तं, दुष्परिणामः -मा -मं.—(Not well in health) अस्वस्थं, अस्वास्थ्येन, असुस्थं; 'to be ill,' अस्वस्थः -स्था -स्थं भू. See ILL, *a.* (Not easily) दुःखेन, कष्टेन, कष्टं, कृच्छ्रेण, कठिनं, विषमं.

ILL-ADVISED, *a.* असमीक्ष्य कृतः -ता -तं, अनालोचितः -ता -तं, अपरोक्षितः -ता -तं.

ILL-AFFECTED, *a.* अहितः -ता -तं, विरक्तः -क्ता -क्तं, द्रोहबुद्धिः -द्धिः -द्धि, अहितेपी -पिणी -पि (न), अपकारापी -पिनी -पि (न); 'to be ill-affected,' विरक्तीभू, अभिद्रूह (c. 4. द्रूयति -द्रोयुं).

ILLACERABLE, *s.* अविदार्यः -र्या -र्यं, अविदारणीयः -पा -पं, अविदारणीयः -या -यं.

ILLAPSE, *s.* निवर्तनं, प्रवर्तनं, प्रवेशः, अकस्माद् आक्रमण.

To ILLAQUEATE, *v. a.* उन्माये or पाशे पत (c. 10. पातयति -यितुं). जाले पातयित्वा बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं). पाश (nom. पाशयति -यितुं), पाशक.

ILLAQUEATION, *s.* उन्माये पातनं, जाले बन्धनं, पाशोकरणं.

ILL-ARRANGED, *a.* दुष्क्रमः -मा -मं, दुर्विचितः -ता -तं, दुर्वहितः -ता -तं.

ILLATION, *s.* अनुमानं, अनुमितिः *f.*, अपवाहः, अपोहः -हनं, अग्रहः.

ILLATIVE, *a.* अनुमानिकः -की -कं, अनुपादिकः -की -कं, योक्तिकः -की -कं.

ILLATIVELY, *adv.* अनुमानेन, अनुमानतः, प्रयोगतः, अपवाहेन.

- ILLAUDABLE, *a.* अप्रशंसनीयः-या-यं, अक्षाय्यः-य्या-यं, अक्षयनीयः-या-यं.
 ILL-BEHAVED, *a.* See ILL-BRED.
 ILL-BRED, *a.* दुर्विनीतः-ता-तं, अविनीतः-ता-तं, अनितः-ता-तं, दुर्विनयः-या-यं, अविनयः-या-यं, विनयरोधी-धिनी-धि (न्), विनयप्रभापी-धिनी-धि (न्), विनयापेतः-ता-तं, अशिष्टः-ष्टा-ष्टं, विशीलः-ला-लं, कुशीलः-ला-लं, दुःशीलः-ला-लं, असभ्यः-भ्या-भ्यं, दुराचारः-रा-रं, दुष्टेष्टितः-ता-तं, दुर्वृत्तः-त्ता-तं, व्यभिचारी-रिणी-रि (न्), असम्यक्कारी &c.
 ILL-BREEDING, *s.* अविनयः, दुर्विनीतता, कुशीलता, दुःशीलता, अशिष्टता, असभ्यता, विनयभङ्गः, शीलवन्धनः.
 ILL-CONCEIVED, *a.* दुर्घटितः-ता-तं, दुर्णीतः-ता-तं, अपक्वः-क्ता-क्लं.
 ILL-CONDITIONED, *a.* दुःस्थः-स्था-स्थं, दुःस्थितः-ता-तं, दुर्वृत्तः-त्ता-तं.
 ILL-CONDUCTED, *a.* दुर्णीतः-ता-तं, दुर्घटितः-ता-तं, असम्यग् घटितः-ता-तं.
 ILL-DRESSED, *a.* दुर्वासाः-सा-सं (स्), कुवेष्टितः-ता-तं, कुप्रावृतः-ता-तं.
 ILL-LEGAL, *a.* स्मृतिविरुद्धः-द्धा-द्धं, व्यवहारविरुद्धः-द्धा-द्धं, नियमविरुद्धः-द्धा-द्धं, अपस्थाविरुद्धः-द्धा-द्धं, स्मृत्यपेतः-ता-तं, अस्माद्धे-द्धी-द्धं, शास्त्रविरुद्धः-द्धा-द्धं, धर्मरोधी-धिनी-धि (न्), अधर्म्यः-म्या-म्यं, निषिद्धः-द्धा-द्धं, अव्यवस्थितः-ता-तं, अशास्त्रिकः-का-कं, अशास्त्रीयः-या-यं, अवैधः-धी-धं, अविधिः-धि-धि, विधिभङ्गकः-का-कं.
 ILLEGALITY, *s.* स्मृतिविरोधः-विरुद्धता, व्यवहारविरोधः, नियमविरोधः, शास्त्रविरोधः, अस्मृतिः *f.*, अधर्म्यता, धर्मविरोधः, व्यवस्थाविरोधः, अव्यवस्था, विकर्म *n.* (न्), विकर्मक्रिया, व्यवस्थातिक्रमः, व्यवहार-तिक्रमः, नियमभङ्गः, विधिभङ्गः, व्यवस्थाभङ्गः.
 ILLEGALLY, *adv.* स्मृतिविरोधेन, व्यवहारविरुद्धं, नियमविरुद्धं, शास्त्रविरोधेन, धर्मविरुद्धं; 'acting illegally,' विकर्मकृत *m.f.n.*, विकर्मिकः-को-कं.
 ILLEGIBILITY, *s.* सम्पष्टता, अव्यक्तत्वं, अस्पष्टाक्षरत्वं, दुर्वाच्यता.
 ILLEGIBLE, *a.* अस्पष्टाक्षरः-रा-रं, अव्यक्ताक्षरः-रा-रं, दुर्वाच्यः-य्या-यं, अस्पष्टवर्णः-र्णा-र्णं.
 ILLEGITIMACY, *s.* असौख्यता, विजातता, विजन्म *n.* (न्), वैजात्यं, अनभिजातत्वं, जारजात्यं, जारजातता, उपस्त्रीजातत्वं, दासीजातत्वं, जन्मवैलक्षण्यं.
 ILLEGITIMATE, *a.* विजातः-ता-तं, विजनितः-ता-तं, विजन्मा-म्मा-न्म (न्), विजातीयः-या-यं, अधर्मजः-जा-जं, अनभिजातः-ता-तं, उपस्त्री-जातः &c., जारजातः &c., जारजः-जा-जं, असतीप्रभूतः-ता-तं, कृष्ण-पञ्चजः-जा-जं, कृष्णपक्षीयः-या-यं; 'an illegitimate child,' अनौ-रसः-सी, कुण्डः-खडो *m.* (न्), उपस्त्रीसुतः-ता, उपस्त्रीपुत्रः-पी, जारजः-जा, दासीपुत्रः, कौलटेरः-रा, कौलटेयः-पी, कौलटिनयः-पी, बन्धुलः, बान्धकिनेयः; 'of a widow,' गोलकः—(Spurious) कृत्रिमः-मा-मं, कलितः-ता-तं.—(Unlawful) व्यवहारविरुद्धः-द्धा-द्धं, अव्यवहारिकः-की-कं, नियमविरुद्धः-द्धा-द्धं, अधर्म्यः-म्या-म्यं, निषिद्धः-द्धा-द्धं.
 ILLEGITIMATELY, *adv.* विजन्मना, जन्मवैलक्ष्येण, वैजात्येन, कुम्भवत्, अधर्म्येण.—(Unlawfully) व्यवहारविरुद्धं, नियमविरुद्धं.
 ILL-FAME, *s.* अप्रशस् *n.*, अपशस् *n.*, अकीर्तिः *f.*, अश्रुतिशः.
 ILL-FATED, *a.* दैवोपहतः-ता-तं, हतदैवः-वी-वं, दुर्दैवप्रसूतः-स्ता-स्तं, दुर्भाग्यः-ग्या-ग्यं, उपहतकः-का-कं.
 ILL-FAVORED, *a.* कुरूपः-पा-पी-पं, अपरूपः-पी-पं, कदाकारः-रा-रं, कुलितरूपः-पी-पं, असुन्दरः-री-रं, दुर्दर्शनः-ना-नं, अवलक्षण-धिनी-धि (न्).
 ILL-FITTED, *a.* अयोग्यः-ग्या-ग्यं, अयुक्तः-क्ता-क्लं, अक्षमः-मा-मं.
 ILL-FORMED, *a.* कुरूपी-पिणी-पि (न्), विरूपः-पी-पं, अपरूपः-पी-पं.
 ILL-GOTTEN, *a.* द्रोहाज्जितः-ता-तं, अन्यायोपार्जितः-ता-तं, वृजिनाजितः-ता-तं.

- ILLIBERAL, *a.* अनुदारः-रा-रं, कृपणः-शा-शं, अदानशीलः-ला-लं, असागशीलः-ला-लं, अदाता-बी-तृ (तृ), अवदायः-न्या-न्यं, कलितः-ता-तं, मासरी-रिणी-रि (न्), कृपणबुद्धिः-द्धि-द्धि, कृपणधी-धी-धि, कृपणचेताः-ता-तं, (स्), कृपणस्वभावः-धा-धं, दोनचेताः &c., नोच-मनाः-ना-नं (स्).
 ILLIBERALITY, *s.* कार्षण्यं, कृपणता, अनौदार्यं, अनुदारता, अदानशीलता, बुद्धिकार्षण्यं, स्वभावकार्षण्यं, कृपणबुद्धित्वं, स्वभावदीनता, स्वभावदैत्यं, बुद्धिनीचता, असागशीलता, अवदायता, मास्यं.
 ILLIBERALLY, *adv.* अनुदारं, कृपणं, कार्षण्येन, सकार्षण्यं, कृपणवत्.
 ILLEGIT, *a.* निषिद्धः-द्धा-द्धं, प्रतिषिद्धः-द्धा-द्धं, अधर्म्यः-म्या-म्यं, धर्म-विरुद्धः-द्धा-द्धं, धर्मरोधी-धिनी-धि (न्), नियमविरुद्धः-द्धा-द्धं, व्यवहारविरुद्धः-द्धा-द्धं, अव्यवहारिकः-की-कं, निवारणीयः-या-यं, निवार्यः-य्या-य्यं.
 ILLIMITABLE, *a.* अनन्यः-न्या-न्यं, अनन्तः-न्ता-न्तं, अनन्तरीन्-यतो-वत् (त्), अप्रमेयः-या-यं, अमेयः-या-यं.
 ILLIMITED, *a.* अनन्तः-न्ता-न्तं, अकं-कं, अमितः-ता-तं, अवि-मितः-ता-तं, निर्वधिः-धि-धि, अपर्यन्तः-न्ता-न्तं, अगर्भादः-ता-तं, अग्रेयः-या-यं, असीमकः-का-कं.
 ILLITERATE, *a.* निरक्षरः-रा-रं, अनक्षरः-रा-रं, अशिष्टितः-ता-तं, विद्याहीनः-ना-नं, ज्ञानहीनः-ना-नं, अपाठितः-ता-तं, अप्राज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, अकृतबुद्धिः-द्धि-द्धि, असंस्कृतबुद्धिः-द्धि-द्धि, अकृतः-ता-तं, अविद्यः-द्या-द्यं.
 ILLITERATENESS, *s.* अपाठित्वं, विद्याहीनता, विद्याभायः, अप्राज्ञता, अविद्या, अशिष्टित्वं, अकृतबुद्धित्वं.
 ILL-JUDGED, *a.* अविचार्य of अविमृश्य of अविवेचनं कृतः-ता-तं.
 ILL-JUDGING, *a.* विवेकशून्यः-न्या-न्यं, अविवेकी-किनी-कि (न्).
 ILL-LOOKING, *a.* दुर्दर्शनः-ना-नं, दुर्दर्शनः-ना-नं, कुरूपः-पी-पं.
 ILL-LUCK, *s.* दुर्दैवं, दुर्भाग्यं, दौर्भाग्यं, दुर्गतिः *f.*, दौर्गत्यं, असम्भलं, अकुशलं, समद्रं, अरिष्टं, व्यसनं-निता, विषण् *f.*, दुरदृष्टं, दुर्जातं, अनिष्टपातः, अशोकं.
 ILL-MANNERED, *a.* कुशीलः-ला-लं, दुरशीलः-ला-लं, दुःशीलः-ला-लं, विशीलः-ला-लं, दुर्विनीतः-ता-तं, दुर्विनयः-या-यं, दुराचारः-रा-रं, असम्भतः-ता-तं.
 ILL-NATURE, *s.* भावदुष्टता, कुशीलता, वामशीलता, दुःशीलता, दौःशील्यं, भावप्रतीपता, भावकाकेश्यं, स्वभाववक्रता, ककेशभावत्वं, निकृतिः *f.*, प्रकृतिवक्रता.
 ILL-NATURED, *a.* दुष्प्रकृतिः-ति-ति, दुष्टप्रकृतिः-ति-ति, दुष्टस्वभावः-पा-पं, ककेशभावः-वा-वं, प्रतीपस्वभावः-वा-वं, वक्रप्रकृतिः-ति-ति, दुःशीलः-ला-लं, कुशीलः-ला-लं, वामशीलः-ला-लं, कटुस्वभावः-वा-वं, नैकृतिकः-को-कं.
 ILL-NATUREDLY, *adv.* स्वभावकाकेश्यात्, प्रकृति हत्वात्, ककेशं, वाम-शीलत्वात्.
 ILLNESS, *s.* रोगः, व्याधिः *m.*, रोगिता, आमयः, रुक् *f.* (न्), रुजा, पीडा, असास्थ्यं, असस्थता, असुस्थता, क्लेशः, दुःखं, रुग्णता, आर्तिः *f.*, उप-तापः, कष्टं, विकारः, विजृतिः *f.*, विकरः, अमः, अमसः, तापः; 'dan-gerous illness,' सन्निपातकः.
 ILLOGICAL, *a.* न्यायविरुद्धः-द्धा-द्धं, न्यायविपरीतः-ता-तं, अन्यायी-यिनी-यि (न्), अन्यायः-य्या-य्यं, अन्यायानुसारी-रिणी-रि (न्), अन्याय-सिद्धः-द्धा-द्धं, असुक्तिसिद्धः-द्धा-द्धं, अनानुमानिकः-की-कं, अता-र्किकः-की-कं; 'illogical conclusion,' अविनिगमः.
 ILLOGICALLY, *adv.* न्यायविरुद्धं, न्यायविरोधेन, अन्यायानुसारेण, असुक्ता-
 ILL-CONVINCED, *a.* अनिष्टलक्षणः-शा-शं, अनिष्टशकुनः-ना-नं, अशस्तः-स्ता-स्तं.

ILL-STARRED, *a.* हतदेवः -वा -यं, दैवोपहतः -ता -तं, उपहतकः -का -कं, दुर्भाग्यः -व्या -यं, मन्दभाग्यः -व्या -यं.

ILL-TEMPERED, *a.* दुष्प्रकृतिः -ति -ति, कर्कशभावः -वा -यं. See ILL-NATURED.

ILL-TIMED, *a.* अप्रामादयः -रा -रं, अप्रामादकः -ला -लं, अकालिकः -की -कं, असामयिकः -को -कं, अप्रामादयः -या -यं, अनवसरः -रा -रं.

ILL-TRAINED, *a.* दुर्विनोतः -ता -तं, अविनोतः -ता -तं, अशिक्षितः -ता -तं. To ILL-TREAT, *v. a.* अपकृ, अपकारं कृ, द्रोहं कृ, अद्वे (c. 10. अद्वेयति -यितुं).

ILL-TREATED, *p. p.* अपकृतः -ता -तं, कृतापकारः -रा -रं, पीडितः -ता -तं, अदितः -ता -तं.

ILL-TURN, *s.* अपकृतं, अपकारः, अप्रियं, अहितं, हिंसा, द्रोहः, अतिः *f.* To ILLUDE, *v. a.* वध् (c. 10. वधयते -यितुं), प्रवध्, मुह् (c. 10. मोहयति -यितुं), छल् (c. 10. छलयति -यितुं), प्रतु (c. 10. तारयति -यितुं), प्रलभ् (c. 1. -लभते -लभ्यं), प्रलुभ् (c. 10. -लोभयति -यितुं).

ILLUDED, *p. p.* मोहितः -ता -तं, विमोहितः -ता -तं, वधितः -ता -तं.

To ILLUME, ILLUMINE, ILLUMINATE, *v. a.* युत् (c. 10. द्योतयति -यितुं), प्रद्युत्, उद्युत्, विद्युत्, प्रकाश् (c. 10. -काशयति -यितुं), विकास्, दीप् (c. 10. दीपयति -यितुं), विदीप्, उदीप्, प्रदीप्, विराज् (c. 10. -राजयति -यितुं), भास् (c. 10. भासयति -यितुं), प्रभास्, उद्भास्, अवभास्, भाज् (c. 10. भजयति -यितुं), रज्ज् (c. 10. रजयति -यितुं), तेजसा रज्ज्, विमल (nom. विमलयति -यितुं), विमलीकृ. —(Illuminate a manuscript) पञ्च रज्ज्.

ILLUMINATED, ILLUMINED, *p. p.* द्योतितः -ता -तं, प्रद्योतितः -ता -तं, उद्योतितः -ता -तं, प्रकाशितः -ता -तं, विकासितः -ता -तं, दीपितः -ता -तं, आदीपितः -ता -तं, उदीपितः -ता -तं, प्रदीपितः -ता -तं, राजितः -ता -तं, विराजितः -ता -तं, उज्ज्वलितः -ता -तं, भासितः -ता -तं, अवभासितः -ता -तं, उद्भासितः -ता -तं, चकामितः -ता -तं, रजितः -ता -तं.

ILLUMINATION, *s.* द्योतनं, प्रद्योतनं, उद्योतः, युतिः *f.*, प्रकाशनं, विकासनं, दीपनं, दीप्तिः *f.*, प्रदीपनं, प्रदीप्तिः *f.*, उदीपनं, उज्ज्वलनं, उज्ज्वलता, उद्भासः, भाजिष्णुता, प्रकाशिता. —(Rows of lights displayed in token of joy) उत्सवकाले हर्षमृचका दीपमाला -लिका or दीपशृङ्खला or दीपसमूहः. —(Of a manuscript) पञ्चरज्जं, कलर्पातलिपिः *f.*

ILLUMINATOR, *s.* दीपकः, प्रदीपकः, प्रकाशकः, युतिकरः, दीप्तिकर्ता *m.* (कृ); of a manuscript, पञ्चरज्जः.

ILLUSION, *s.* माया, मोहः, व्यामोहः, भ्रमः, भ्रान्तिः *f.*, विभ्रमः, मतिविभ्रमः, आभासः, प्रपञ्चः, इन्द्रजालं, नालं, अलोकता, कूटः, अजया, सावरणं, अविद्या; 'power of illusion' मायाशक्तिः *f.*, सावरणशक्तिः *f.*

ILLUSIVE, ILLUSORY, *a.* मायी -यिनी -यि (न), मायिकः -की -कं, मायायी -यिनी -यि (न), मायामयः -यो -यं, मोही -हिनी -हि (न), जाली -लिनी -लि (न), इन्द्रजालिकः -की -कं, रेन्द्रजालिकः -की -कं, भ्रमी -मिणी -मि (न), भ्रान्तिननकः -का -कं, पञ्चकः -का -कं, अलोकः -का -कं.

To ILLUSUATE, *v. a.* (Make clear, brighten) प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), विकास्, ग्राम् (c. 10. शोभयति -यितुं), विमल (nom. विमलयति -यितुं), विमलीकृ, युत् (c. 10. द्योतयति -यितुं), दीप् (c. 10. दीपयति -यितुं). —(Elucidate, explain) व्याख्या (c. 2. व्याख्याति -तुं), स्पष्टीकृ, व्याकाकृ, व्याकृ, सम्पष्टीकृ, स्पष्ट (nom. स्पष्टयति -यितुं), व्याहृ (c. 1. -हरति -हन्), उदाहृ, परिशृप् (c. 10. शोषयति -यितुं), विवृ (c. 5. -वृणोति -वर्तते, रोतुं), विवरणं कृ, प्रकाश, दृष्टान्तकृ, दृष्टान्तन or निदर्शनेन व्याख्या or प्रकाश.

ILLUSTRATED, *p. p.* प्रकाशितः -ता -तं, स्पष्टीकृतः -ता -तं, व्याख्यातः -ता -तं, उदाहृतः -ता -तं, समुदाहृतः -ता -तं, द्योतितः -ता -तं, व्याकृतः -ता -तं,

-तं, निरूपितः -ता -तं, वर्णितः -ता -तं, दार्शनिकः -की -कं, उपमितः -ता -तं. ILLUSTRATION, *s.* उदाहरणं, उदाहारः, समुदाहरणं, निदर्शनं, दृष्टान्तः, उक्तेष्टा, उद्देशः, उपोद्घातः, व्याख्या, प्रदर्शनं; 'for an illustration,' निदर्शनार्थं, प्रदर्शनार्थं.

ILLUSTRATIVE, *a.* प्रकाशकः -का -कं, उद्देशकः -का -कं, दार्शनिकः -की -कं. ILLUSTRATIVELY, *adv.* निदर्शनार्थं, प्रदर्शनार्थं, दृष्टान्तक्रमेण, उदाहरणार्थं.

ILLUSTRATOR, *a.* प्रकाशकः, अर्थप्रकाशकः, उद्देशकः, अर्थव्याख्याता *m.* (नृ), अर्थप्रदर्शकः, निदर्शनकृ, दृष्टान्तकापी *m.* (नृ), उदाहर्ता *m.* (नृ).

ILLUSTRIOUS, *a.* विद्युतः -ता -तं, ख्यातः -ता -तं, विख्यातः -ता -तं, सुख्यातः -ता -तं, यशस्वी -स्विनी -स्वि (नृ), महायशः -शः -शः (स्), महायशस्कः -स्का -स्कं, प्रथितः -ता -तं, प्रसिद्धः -द्वा -द्वं, कीर्त्तिमान् -मती -मत् (नृ), कीर्त्तितः -ता -तं, श्रीमान् -मती -मत् (नृ), दीर्घमान् &c., यशस्वान् -स्वती -स्वत् (नृ), पृथुप्रथः -था -थं, प्रतिप्रथमान् -मती -मत् (नृ), प्रतिष्ठः -ष्ठा -ष्ठं, प्रतिष्ठान्वितः -ता -तं, सुप्रतिष्ठः -ष्ठा -ष्ठं, लोकविद्युतः -ता -तं, परिख्यातः -ता -तं, लोकप्रथितः -ता -तं, विशालः -ला -लं, प्रतीतः -ता -तं, विशातः -ता -तं, द्वाविंशत्यधोपेतः -ता -तं, लब्धनामा -मा -म (नृ). —(Eminent) उत्कृष्टः -ष्ठा -ष्ठं, प्रमुखः -स्वा -स्वं, महाभागः -गा -गं, विशिष्टः -ष्ठा -ष्ठं, महान् -हती -हत् (नृ), शिष्टः -ष्ठा -ष्ठं; 'rendering illustrious,' यशस्कृ -री -रं, यशस्यः -स्या -स्यं, कीर्त्तिकरः -री -रं.

ILLUSTRIOUSLY, *adv.* महायशसा, महाकीर्त्तिपूर्व, उत्कृष्टं, विशिष्टं, विद्युतं, प्रथितं, प्रसिद्धं, यशस्यं.

ILLUSTRIOUSNESS, *s.* विद्युतिः *f.*, कीर्त्तिमत्त्वं, ख्यातिमत्त्वं, यशसिता, उत्कृष्टता.

ILL-WILL, *s.* दुष्टभावः, दुष्टबुद्धिः *f.*, द्रोहबुद्धिः *f.*, दुर्बुद्धिः *f.*, द्रोहचिन्तनं, द्रोहः, मात्सर्यं, सम्प्रा, अभ्यम्प्रा, द्वेषः, अहितत्वं, अप्रीतिः *f.*

IMAGE, *s.* प्रतिमा, प्रतिमानं, प्रतिरूपं, प्रतिमूर्तिः *f.*, मूर्तिः *f.*, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिकायः, उपमा -मानं, प्रतिपातना, प्रतिच्छन्दः, प्रतिनिधिः *m.*, सत्त्वा, चित्रहः. —(Reflected image) प्रतिविष्टं, प्रतिच्छाया, चित्रः -ष्टं, प्रतिच्छन्दः -न्दकं. —(Idol) देवताप्रतिमा. —(Iron image) लोहप्रतिमा, मूर्ती, स्थूला. —(Mental image) मनःकल्पना, मनःसङ्कल्पः, मनसिञ्जं, 'image maker,' प्रतिमाकारः, उपमाता *m.* (नृ); 'a son the image of his father,' पितृरूपः पुत्रः.

To IMAGE, *v. a.* (Form an image of) चित्र (nom. चित्रयति -यितुं), प्रतिचित्र, प्रतिमानं कृ, प्रतिरूपं कृ, प्रतिमूर्तिं कृ. —(In the mind) मनसा कृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं) or संकृप्.

IMAGED, *p. p.* विधितः -ता -तं, प्रतिविधितः -ता -तं, विद्यगतः -ता -तं, विद्यागतः -ता -तं, कल्पितः -ता -तं; 'in the water,' जलप्रतिविधितः -ता -तं; 'in the mind,' मनःकल्पितः -ता -तं.

IMAGERY, *s.* (Forms of the fancy) मनःकल्पना, मनःकल्पितं, कल्पना, मनःसङ्कल्पः, मनोवासना, मनःमृष्टिः *f.*, मनःपरिकल्पनं, मनोवासना, वासनाकल्पितः. —(Figurative style) व्यञ्जनावृत्तिः *f.*, व्यञ्जनं, व्यङ्ग्यं, उपलक्ष्यं, लक्षणा, निदर्शनं.

IMAGE-WORSHIP, *s.* प्रतिमापूजा, देवताभ्यर्चा, प्रतिमासेवा, मूर्तिसेवा.

IMAGINABLE, *a.* विभावनीयः -या -यं, विभाव्यः -व्या -यं, भावनीयः -या -यं, मनन्यः -व्या -यं, बोध्यः -ध्या -यं, बोधनीयः -या -यं, मनःकल्पनीयः -या -यं, मनसा कल्पनीयः -या -यं, चिन्तनीयः -या -यं, चिन्त्यः -न्या -न्यं, बोधगम्यः -म्या -म्यं, अज्ञभावनीयः -या -यं.

IMAGINARY, *a.* मनःकल्पितः -ता -तं, वासनाकल्पितः -ता -तं, बुद्धिकल्पितः -ता -तं, मनसा कल्पितः -ता -तं, काल्पनिकः -की -कं, मनसिञ्जः -जा -जं, मनोजः -जा -जं, मनोभवः -वा -व, मानसिकः -की -कं, मनोगतः -ता -तं, सङ्कल्पः -जा -जं, मनःबुधः -ष्ठा -ष्ठं, मनोरथबुधः -ष्ठा -ष्ठं,

चिन्तामात्रकल्पितः-ता-तं, चिन्तामात्रेण परिकल्पितः-ता-तं, चिन्ताभवः-या-यं, अमूलकः-का-कं, मायामयः-यी-यं, असत्यः-त्या-तं.

IMAGINATION, *s.* भावना-नं, विभावना-नं, सकल्पः, कल्पना, मनःकल्पना, वामना, चिन्ता.—(Idea) बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, मनोगतं, मनःकल्पितं, मनसिज्ञं, मनोज्ञं. पोषः.—(Faculty of conception) कल्पनाशक्तिः *f.*, भावनाशक्तिः *f.*, विभावनाशक्तिः *f.*, उपलब्धिः *f.*, अनुभवः.

IMAGINATIVE, *a.* विभावकः-का-कं, कल्पकः-का-कं, परिकल्पकः-का-कं, काल्पनिकः-की-कं, भावनापरः-रा-रं, वासनापरः-रा-रं, विभावनाशीलः-ला-लं.

To IMAGINE, *v. a.* (Form in the mind) मनसा कृप् (c. 10. कल्पयति-यितुं) or संकृप् or परिकृप् or भृ (c. 10. भावयति-यितुं) or विभृ or सम्भृ, मनसा कृप् (c. 6. सृजति, सृष्टुं) or कृ.

To IMAGINE, *v. n.* (Think, conceive) मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं), चिन्त् (c. 10. चिन्तयति-यितुं), भृ (c. 10. भावयति-यितुं), विभृ, सम्भृ, वृष् (c. 1. बोधयति-यितुं), तर्कं (c. 10. तर्कयति-यितुं), ध्ये (c. 1. ध्यायति, ध्यातुं), अवगम् (c. 1. गच्छति-गन्तुं), उपलभ् (c. 1. लभते-लभ्युं), अवे (c. 2. अवैति-तुं, rt. इ), अनुभृ; 'I imagine,' मन्ये; 'don't imagine,' मैवं मस्याः.

IMAGINED, *p. p.* चिन्तितः-ता-तं, भावितः-ता-तं, विभावितः-ता-तं, मतः-ता-तं, मनःकल्पितः-ता-तं, मनसा कल्पितः-ता-तं, वासनाकल्पितः-ता-तं, मनःसृष्टः-ष्टा-ष्टं, बुद्धः-द्धा-द्धं, उपलभः-भ्रा-भ्यं, अवगतः-ता-तं, मनोगतः-ता-तं, अनुभूतः-ता-तं.

IMBALM, IMBARCO, IMBARK. See EMBALM, &c.

IMBECILE, *a.* दुर्बलः-ला-लं, अल्पबलः-ला-लं, कृपणः-णा-णं, क्षीणबलः-ला-लं, अल्पशक्तिः-क्तिः-क्ति, क्रोयः-वा-वं.—(In mind) मूलबुद्धिः-दिः-द्धि, मूलधीः-धीः-धि, अल्पबुद्धिः-द्धिः-द्धि, बालिशमतिः-तिः-ति, कृपणबुद्धिः-द्धिः-द्धि, &c.

IMBECILITY, *s.* दीर्घत्वम्, दुर्बलता, कर्पण्यम्, कृपणता, क्षीयता, क्रोयं, अतेजस् *n.*, अयोग्यता, बालिश्यम्.—(Mental) बुद्धिमूलता, मूलबुद्धित्वं, अल्पबुद्धित्वं, बालिशमतिवत्, बुद्धिकार्य्यम्.

IMBEDDED, *a.* अन्तर्गतः-ता-तं, निहितः-ता-तं, निविष्टः-ष्टा-ष्टं; 'in rocks,' पाषाणान्तर्गतः-ता-तं.

To IMBIBE, *v. a.* निषा (c. 1. पिबति-पातुं), उत्पा, आपा, शुप् (c. 10. शोषयति-यितुं), उज्जृष्, ग्रस् (c. 1. ग्रसते-सितुं); 'water is imbibed,' पयो निषीयते.—(Receive in the mind) मनसा ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, गृहीतुं) or उपलभ् (c. 1. लभते-लभ्युं).

IMBIRED, *p. p.* निषीतः-ता-तं, आपीतः-ता-तं, उपलभः-भ्रा-भ्यं.

To IMBITTER, *v. a.* दुःख् (c. 10. दुःखयति-यितुं), दुःखं जन् (c. 10. जनयति-यितुं), निरानन्दं-न्दं-न्दं कृ, सद्दुःखं-खां-खं कृ, दुःखमयं-यों-यं कृ, उग्रोक्, कटूक्, तिग्मोक्, तीव्रोक्, कठोरोक्, निपुरोक्.

IMBODIED, IMBODY, IMBODEN. See EMBODIED, &c.

To IMBORDER, *v. a.* प्रान्त (nom. प्रान्तयति-यितुं), पथ्यन्तं कृ, सीमां कृ.

To IMBOSOM, *v. a.* (Hold in the bosom) क्रोडोक्, क्रोडे कृ, अङ्गे कृ or रक्ष् (c. 1. रक्षति-यितुं) or पाल् (c. 10. पालयति-यितुं), भुजाभ्यां षोड् (c. 10. षोडयति-यितुं), भुजापीडं कृ.—(Inclose, surround) परिवेष्ट् (c. 1. वेष्टते-यितुं, c. 10. वेष्टयति-यितुं), परिगम् (c. 1. गच्छति-गन्तुं), परिसृ (c. 1. सरति-सृष्टुं).

IMBOSOMED, *p. p.* क्रोडीकृतः-ता-तं, अन्तर्गतः-ता-तं, परिच्छिन्नः-क्षा-क्षं.

To IMBROWN, *v. a.* कपिश (nom. कपिशयति-यितुं), कपिशोक्, श्यावोक्, पिङ्गलोक्, तापीक्, तापयन्तं-यौ-यौ कृ, आतापं-पां-पं कृ.

IMBROWNED, *p. p.* कपिशितः-ता-तं, कपिशोक्तः-ता-तं, पिङ्गलीकृतः-ता-तं.

To IMBUE, *v. a.* सिच् (c. 6. सिञ्चति, सेक्ते), क्रिप् (c. 10. क्रोदयति-यितुं), उष् (c. 1. उष्णति-यितुं), सम्पृ, अभ्युष्, लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्ते), अङ् (c. 7. अङ्गति, अङ्गं).

IMBUED, *p. p.* (In blood) असृग्लिप्तः-प्रा-प्रं, शोणितारक्तः-क्ता-क्तं, शोणितोक्षितः-ता-तं, रक्तस्त्रिप्तः-प्रा-प्रं, रक्तारक्तः-क्ता-क्तं.

To IMBUE, *v. a.* (Dye) रञ्ज् (c. 10. रञ्जयति-यितुं), अभिरञ्ज्.—(Cause to learn) उपदिष्ट् (c. 6. दिशति-देष्टुं), शिष्ट् (c. 10. शिक्षयति-यितुं).

IMBUED, *p. p.* रञ्जितः-ता-तं, शिक्षितः-ता-तं, उपदिष्टः-ष्टा-ष्टं.

IMITABLE, *a.* अनुकरणीयः-या-यं, अनुगम्यः-म्या-म्यं, अनुगमनीयः-या-यं, अनुकार्य्यः-य्या-य्यं, अनुवर्तनीयः-या-यं, अनुवृत्तः-त्ता-तं.

To IMITATE, *v. a.* अनुकृ (c. 8. करोति-कुरुते-कर्तुं), अनुगम् (c. 1. गच्छति-गन्तुं), अनुवृत् (c. 1. वर्तते-वर्तितुं), अनुवृत्तं, अनुपा (c. 2. पाति-तुं), समनुपा, अनुसृ (c. 1. सरति-सर्तुं), अनुव्रज् (c. 1. व्रजति-जितुं), अनुद्ध (c. 1. हरति-ते-हर्तुं), अनुष्टा (c. 1. तिष्ठति-ष्टातुं), अनुचर् (c. 1. चरति-रितुं), अन्वि (c. 2. हरति-तुं), विडच् (c. 10. उडयति-यितुं).

IMITATED, *p. p.* अनुकृतः-ता-तं, अनुगतः-ता-तं, अनुवृत्तः-त्ता-तं.

IMITATION, *s.* अनुकारः, अनुकरणं, अनुक्रिया, अनुकृतिः *f.*, अनुकार्य्य *n.* (नं), अनुगमः, अनुगतिः *f.*, अनुवृत्तिः *f.*, अनुवर्तनं, अनुसरणं, अनुहारः, अनुसृष्टिः *f.*, अनुष्ठानं, विडम्बनं-ता-तं.—(A copy, resemblance) प्रतिरूपं, अनुरूपं, आदर्शः, सादृश्यं, औपम्यं, उपमा, प्रतिमानं.

IMITATIVE, *a.* अनुकारी रिणी-रि (नं), अनुकरणशीलः-ला-लं, अनुगामी-मिनी-मि (नं), अनुगमनशीलः-ला-लं, अनुगतिकः-की-कं, गतानुगतिकः-की-कं.

IMITATOR, *s.* अनुकारी *m.* (नं), अनुकारकः, अनुकरोता *m.* (नं), अनुगामी *m.* (नं), अनुगतिकः, अनुयायी *m.* (नं), अनुवर्तनी *m.* (नं), अनुचारी *m.* (नं), गतानुगतिकः.

IMMACULATE, *a.* सत्तयः-या-यं, निष्कल्मषः-पा-पं, अकल्मषः-पा-पं, निष्कलङ्कः-क्का-क्कं, सतेनाः-नाः-नः (स्), निर्मलः-ला-लं, विमलः-ला-लं, निर्दोषः-या-यं, निरपराधः-धा-धं, सनिष्ठः-न्धा-न्धं.

IMMANENT, *a.* निष्ठः-ष्टा-ष्टं, सत्तयः-या-यं, सत्तारयः-स्या-स्यं.

IMMANITY, *s.* क्रूरता, दारुणता, क्रौर्य्यं, दारुण्यं, निरुता, नेरुय्यं.

IMMARCESIBLE, *a.* अघ्नानी-निनी-नि (नं), अघ्नानिः-ननः-नि, अन्धकारः-रा-रं, अविनश्यः-रा-रं, अक्षयः-या-यं, अनाशयः-श्या-श्यं, अजरः-रा-रं.

To IMMASK, *v. a.* कपटवेशेन or छसवेशेन लट् (c. 10. छायति-यितुं), or आकारगोपनं कृ, विडच् (c. 10. उडयति-यितुं).

IMMATERIAL, *a.* (Incorporeal, not consisting of matter) अमूर्तिकः

-का-कं, अमूर्तः-त्ता-तं, अमूर्तिमान्-मती-मत् (त्), अमूर्तिमयः-यी-यं, अशरीरो-रिणी-रि (नं), अशरीरिकः-की-कं, अदैहिकः-की-कं, अदेहो-हिनी-हि (नं), आत्मावतः-वी-वं, आत्मोपा-या-यं, आत्मिकः-की-कं, निरवयवः-वा-वं.—(Unimportant) अगुरुः-वी-रु, लघुः-पु-पु, अत्यार्थः-थौ-थं, अगुर्वर्थः-थौ-थं, लघ्वर्थः-थौ-थं, अनावश्यकः-की-कं, अत्यप्रभावः-या-यं, निम्नयोजनः-ना-नं.

IMMATERIALISM, *s.* देहभित्वात्मवादः, आत्मास्तित्ववादः, आत्मास्तित्वमतं.

IMMATERIALIST, *s.* अमूर्तिवादी *m.* (नं), निराकारवादी *m.*, आत्मावादी.

IMMATERIALITY, *s.* अमूर्तिः *f.*, अमूर्तिमत्त्वं, मूर्तिहीनता, अशरीरता, निरवयवत्वं, आत्मता-तं, अपाञ्चभीतिकता, निराकारत्वं, अमावयवत्वं.

IMMATERIALLY, *adv.* अनावश्यकं, अत्यप्रभावेण, लघु, निम्नयोजनं.

IMMATURE, *a.* अपक्वः-क्का-क्कं, अपारपक्वः-क्का-क्कं, अपक्विजः-मा-मं,

अविपक्विजः-मा-मं, अपरिणतः-ता-तं, अपाकः-का-कं, अग्रौढः-ढा-ढं, अपूर्णः-थौ-थं, अपूर्णकालः-ला-लं, असम्यक्त्वः-थौ-थं, असम्यक्त्वः-

कालः-ला-लं, असम्पन्नः-ना-नं, असिद्धः-हा-हं, आपन्नः-का-कं, अतिशीघ्रः-मा-यं, अपुष्कलः-ला-लं, अप्राप्तोचनः-ना-नं.
IMMATURELY, adv. अपक्वं, अपरिपक्वं, प्राक्परिपाकात्, परिपाकात्पूर्वं, प्राक्पूर्वकालात्, पूर्वकालात्पूर्वं, अतिशीघ्रं.
IMMATURENESS, IMMATURITY, s. अपक्वता, अपरिपक्वता, अपक्वः *f.*, अपाकः, अपरिपाकः, अविपाकः, अपरिणतत्वं, अपरिणामः, अपरिणतिः *f.*, अप्रौढता, अपूर्णता, असम्पूयता, असिद्धता, असिद्धः *f.*, असम्पन्नता, अपुष्कलता, अपौष्कल्यं.
IMMEASURABLE, a. अप्रमेयः-या-यं, अपरिमेयः-या-यं, अमेयः-या-यं, दुष्प्रमेयः-या-यं, अपरिमाणः-शा-शं, अपरिमितः-ता-तं, अमितः-ता-तं.
IMMEASURABLENESS, s. अप्रमेयता, अपरिमेयत्वं, अमेयता, दुष्प्रमेयत्वं.
IMMEASURABLY, adv. अप्रमेयं, अपरिमेयं, अपरिमितं, अत्यन्तं.
IMMEDIATE, a. (Proximate) उपस्थः-स्या-स्यं, उपस्थायी-यिनी-यि (न्), उपस्थितः-ता-तं, सखिहितः-ता-तं, अनिकः-का-कं, आसन्नः-वा-वं, निकटः-टा-टं.—(Without a medium or intervention) अनन्तरः-रा-रं, अव्यवहितः-ता-तं, अव्यवधानः-ना-नं, निरन्तरः-रा-रं.—(Without the intervention of time, instant) साद्यद्कः-स्त्री-स्कं, सद्यस्कः-स्त्री-स्कं, तात्कालिकः-की-कं, साम्प्रतिकः-की-कं, वर्तमानः-ना-नं, आकालिकः-की-कं, अचिरः-रा-रं, शीघ्रः-मा-यं, अक्षान्तरः-रा-रं.—(Direct) अवक्रः-का-कं, अजिह्वः-वा-वं, अकुटिलः-ला-लं.
IMMEDIATELY, adv. सद्यस्, सपदि, आपाततः, अनन्तरं, तत्क्षणात्, तत्काले, तत्क्षणे, कृदिति, अक्षान्तरे, सम्प्रति, वर्तमानकाले, टाक्, शीघ्रं, आशु, अकालक्षेपेण, अविलम्बितं; 'immediately after,' अनन्तरं, समनन्तरं; 'immediately on,' is expressed by मात्रात्; as, 'immediately on leaving the ship,' नौकातो निर्गममात्रात्; 'immediately on laying hands,' हस्तार्पणमात्रात्.
IMMEDIATENESS, s. आननर्थ्यं, नैरनर्थ्यं, साद्यस्कता, सद्यस्कत्वं, शीघ्रता.
IMMEDIATELY, a. अविकल्पितः-स्या-स्यं, दुरुपचारः-रा-रं, शोधधिय-यातिगः-गा-गं.
IMMELUDIUS, a. विस्तरः-रा-रं, स्वस्तरः-रा-रं, कुस्तरः-रा-रं.
IMMEMORABLE, a. स्मरणीयः-या-यं, अस्मरणीयः-या-यं, स्मरणायोग्यः-या-यं.
IMMEMORIAL, a. (Beyond memory) स्मरणातिगः-गा-गं, स्मृत्यातिगः-गा-गं, स्मरणातिक्रान्तः-ना-नं, अतिस्मृतिः-ति-ति, अस्मरः-हो-हं, जनश्रुत्यातिगः-गा-गं, अतिप्राचीनः-ना-नं, विस्मरणीयः-या-यं; 'immemorial succession,' अनादिपरम्परा, अनागमः.
IMMENSE, a. (Unlimited) अत्यन्तः-ना-नं, अनन्तः-ना-नं, अपरिमितः-ता-तं, अपरिमाणः-शा-शं, अमितः-ता-तं, अप्रमेयः-या-यं, अपरिमेयः-या-यं, अमेयः-या-यं, दुष्प्रमेयः-या-यं, अतिमर्यादः-दा-दं, अतिमात्रः-वा-वं, आत्यन्तिकः-की-कं, नितान्तः-ना-नं.—(Very great) सुमहान्-हन्-हन् (न्), अतिमहान् &c., अतिवृहन्-हन्-हन् (न्); 'in bulk,' वृहच्छरीरः-रा-रं, वृहत्कायः-या-यं, अपरिमितशरीरः-रा-रं.
IMMENSELY, adv. अत्यन्तं, अतिमात्रं, अपरिमितं, नितान्तं, अतिशयेन, सुमहत्.
IMMENSITY, s. (Unlimited extension) अमितता, अपरिमितत्वं, अपरिमाणत्वं, अप्रमेयता, अमेयता.—(Infinity) अत्यन्तता, अनन्तता, आनन्यं, आत्यन्तिकत्वं.—(Vastness of size) सुमहत्त्वं, सुवृहत्त्वं, शरीरवृहत्त्वं.—(Infinite space) महाकाशं.
To IMMERGE, v. a. निमज्ज् (c. 10. -मज्जयति-यितुं), मज्ज्, अवगाह् (c. 10. -गाहयति-यितुं), आशु (c. 10. -प्रावयति-यितुं), आ in caus. (आप-

यति, अपयति-यितुं), जलं प्रविश् (c. 10. -वेशयति-यितुं), जले निविश्.
To IMMERGE, v. n. (Immerse one's self) निमज्ज् (c. 6. -मज्जति-यितुं -मंज्), मज्ज्, अवगाह् (c. 1. -गाहते-हितुं-गादुं), अवगाह्, विगाह्, आशु (c. 1. -प्रवते-प्रोतुं), आ (c. 2. आति-तुं), जलं प्रविश् (c. 6. -विशति-वेष्टुं).
To IMMERSE, v. a. See **To IMMERGE**.
IMMERSED, p. p. मग्नः-गना-गनं, निमग्नः-गना-गनं, प्रमग्नः-गना-गनं, निमज्जमानः-ना-नं, अवगाहितः-ता-तं, अवगाढः-दा-दं, विगाढः-दा-दं, गाहित-ता-तं, आशुतः-ता-तं, निष्णातः-ता-तं, निवेशितः-ता-तं, निविष्टः-टा-टं, अभिनिविष्टः-टा-टं, अभिनिवेशितः-ता-तं, लीनः-ना-नं, निष्टः-टा-टं, निष्ठितः-ता-तं, निष्ठा-ष्ठा-ष्ठा; 'immersed in sorrow,' शोकसागरमग्नः-गना-गनं, शोकमग्नः-गना-गनं; 'immersed in business,' कार्यनिष्टः-टा-टं, कर्मनिविष्टः-टा-टं.
IMMERSION, s. निमज्जनं, मज्जनं, प्रमज्जनं, अवगाहनं, विगाहः-हनं, आश्रयः, आश्रयः-यनं, आनं, जलप्रवेशः, जलान्तरप्रवेशः, अभिषेकः, निष्णानं.
IMMETHODICAL, a. अक्रमकः-का-कं, -मिकः-का-कं, अव्यवस्थितः-ता-तं, क्रमहीनः-ना-नं, क्रमविरुद्धः-डा-डं, अपर्यायः-या-यं.
IMMETHODICALLY, adv. अक्रमेण, क्रमेण विना, क्रमविरुद्धं, अक्रमतः, अपर्यायतः.
IMMETHODICALNESS, s. अक्रमः, क्रमहीनता, अव्यवस्थितत्वं, अपर्यायः.
IMMIGRANT, s. एकदेशत्यागानन्तरं देशान्तराधिवासिन् *m.* or देशान्तराधिवासी *m.* (न्), अन्यदेशविद्युतः *m.*
To IMMIGRATE, v. n. एकदेशं त्यक्त्वा देशान्तरे वस् (c. 1. वसति, वस्तुं) or अधिवस् with acc. c., or अस्थ्यास् (c. 2. -आस्ते-आसितुं), अन्यदेशाधिवासनार्थम् एकदेशं त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं).
IMMIGRATION, s. देशान्तराधिवासनं, प्रदेशाधिवासनं, देशत्यागः.
IMMINENT, a. उपस्थायी-यिनी-यि (न्), उपस्थितः-ता-तं, उपस्थः-स्या-स्यं, समुपस्थितः-ता-तं, समुपगतः-ता-तं, समीपवर्ती-ज्ञेनी-ज्ञे (न्), निकटवर्ती &c., आसन्नवर्ती &c., उपनतः-ता-तं; 'imminent death,' कुपितान्तकः-का-कं.
To IMMINGLE, v. a. मिश्र् (c. 10. मिश्रयति-यितुं), विमिश्र्, सम्मिश्र्, मिश्रीकृ, एकीकृ.
IMMINGLED, p. p. मिश्रितः-ता-तं, सन्निपतितः-ता-तं, संसृष्टः-टा-टं.
IMMUNITION, s. हासः, क्षयः, हानिः *f.*, मृत्युता, अपचयः.
IMMISCIBILITY, s. अमिश्रणीयता, अयोजनीयता, अयाव्यता, मिश्रणाक्षमता.
IMMISCIBLE, a. अमिश्रणीयः-या-यं, अयोजनीयः-या-यं, अयाव्यः-या-यं.
IMMISSION, s. निक्षेपणं, न्यसनं, प्रवेशनं, निवेशनं, प्रवेशकरणं.
To IMMIT, v. a. निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेप्ते), निविश् (c. 10. -वेशयति-यितुं).
IMMITIGABLE, a. अशमनीयः-या-यं, अशम्यः-स्या-स्यं, अनुपशम्यः-स्या-स्यं.
IMMITTED, p. p. निक्षिप्तः-मा-मं, निवेशितः-ता-तं, प्रवेशितः-ता-तं.
To IMMIX, v. a. मिश्र् (c. 10. मिश्रयति-यितुं), विमिश्र्, मिश्रीकृ, सम्मिश्रीकृ.
IMMOBILITY, s. निश्चलत्वं, अचलत्वं, स्थिरता, स्थैर्यं, स्थायित्वं, अवस्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, संस्थितिः *f.*, स्थायित्वं, स्थायुता, अकम्पः.
IMMODERATE, a. अपरिमितः-ता-तं, अत्यन्तः-ना-नं, अतिमात्रः-वा-वं, अतिमर्यादः-दा-दं, अमितः-ता-तं, अपरिमाणः-शा-शं, नितान्तः-ना-नं, अतिमितः-ता-तं, अधिकः-का-कं, अमर्यादः-दा-दं, आत्यन्तिकः-की-कं, सु or अति or अतिशय prefixed.
IMMODERATELY, adv. अपरिमितं, अत्यन्तं, अतिमात्रं, नितान्तं, अतिशयेन, अतिमर्यादं, अत्यर्थं, अति or सु or अतिशय prefixed.
IMMODERATION, s. अपरिमितत्वं, अमितत्वं, मर्यादातिक्रमः, अमर्यादा.

IMMODEST, a. निर्लज्जः-ज्जा-ज्जं, लज्जाहीनः-ना-नं, वपाहीनः-ना-नं, व्रीडाहीनः-ना-नं, अविनीतः-ता-तं, अलज्जः-ज्जा-ज्जं, पिलज्जः-ज्जा-ज्जं, अनिभूतः-ता-तं, विघातः-ता-तं, प्रगल्भः-त्ता-त्तं, धृष्टः-हा-हं.—(Impure, obscene) असुद्धः-डा-डं, असुचिः-वि-वि, अवाच्यः-व्या-व्यं, गलैः-ल्लो-ल्लै.—(Unchaste) असवृत्तः-त्ता-तं, असाधुवृत्तः-त्ता-तं, व्यसनी-निनी-नि (न), अभिचारी-रिणी-रि (न), पोद्गलः-ला-लं, 'an immodest woman,' बन्धकी, असती, पुंछली, असाध्वी, कुलटा, अभिसारिका, धवैली.

IMMODESTLY, adv. अविनीतं, निर्लज्जं, वैवात्येन, असुद्धं, प्रगल्भं, धिनय-विरोधेन, धृष्टवत्, असुचि.

IMMODESTY, s. निर्लज्जत्वं, लज्जाहीनता, अलज्जा, अविनयः, अविनीतत्वं, वैवात्यं, प्रगल्भता, प्रागल्भ्यं, धृष्टता, असुद्धता, असुचिता, गलैता; 'in a woman,' पोद्गल्यं, असतीत्वं, असाध्वीत्वं.

To IMMOLATE, v. a. क्रतौ हन् (o. 2. हन्ति-न्तुं), उपहारार्थं हन्, उत्स-गार्थं हन् or श्मश्रु (c. 1. श्मश्रुति-सिन्तुं) or विश्रम् or प्रमो in caus. (मापयति-पितुं), or उपहृ or उपहारीकृ or प्रोक्ष् (c. 1. उच्छति-धितुं), उत्सर्गपृष्ठं हन्, घातयित्वा उत्सर्गं कृ, हत्वा उत्सृज् (c. 6. सृजति-सृष्टुं), बलिं कृ, बलिदानं कृ.

IMMOLATED, p. p. उपहारार्थं हतः-ता-तं or प्रमोतः-ता-तं or श्मश्रुतः-ता-तं, उपहृतः-ता-तं, उपहारीकृतः-ता-तं, प्रोक्षितः-ता-तं.

IMMOLATION, s. उपहारार्थं घातः or घातनं or निहन्तनं, उत्सर्गार्थं मारणं or प्रमापणं or विश्रसनं or श्मसनं, श्मसनं, ससनं, प्रोक्षणं, परस्परकं, उपहारः, उपहरणं, उत्सर्गकरणं, बलिदानं.

IMMORAL, a. निर्धर्मः-म्मी-म्मं-म्मी-म्मी-म्मं (न), अधार्मिकः-को-कं, धर्मविरुद्धः-डा-डं, धर्मापेतः-ता-तं, धर्मोपही-धिनी-धि (न), अधर्मी-र्मिणी-र्मि (न), कुधर्मी-म्मी-म्मं (न), अपुण्यः-ख्या-ख्यं, असाधुः-ध्वो-धु, असुचिः-वि-वि, कुशीलः-ला-लं, विशीलः-ला-लं, दुःशीलः-ला-लं, दुश्चरितः-वा-वं, असच्चरितः-वा-वं, असत्कर्म-म्मी-म्मं (न), दुष्टः-हा-हं, कर्मदुष्टः-हा-हं, दुर्वृत्तः-त्ता-तं, अभिचारी-रिणी-रि (न), पापी-पिनी-पि (न), पापकर्म-म्मी-म्मं, व्यसनी-निनी-नि (न), कुचरितः-ता-तं, अधर्मीचारी-रिणी-रि (न).

IMMORALITY, s. अधर्मः, अधर्मत्वं-ता, निर्धर्मत्वं, अधार्मिकत्वं, असाधुत्वं, अपुण्यता, असुचिता, दुष्टता, दुर्वृत्तत्वं, व्यसनिता, व्यसनं, कुशीलता, दुश्चरिता, अधर्मीचारित्वं, दुःशीलता, दौःशील्यं, अभिचारः.

IMMORTAL, a. (Exempt from death) अमरः-रो-रं, अमलैः-ल्लो-ल्लै, सदाजीवी-विनी-वि (न), सदास्थायी-पिनी-पि (न), मरणरहितः-ता-तं.—(Imperishable) निर्जरः-रा-रं, अनरः-रा-रं, अक्षयः-या-यं, अनश्वरः-रा-रं, अनाश्रयः-श्या-श्यं, अविनाशी-शिनी-शि (न), निरपायः-या-यं.—(Eternal) अनन्तः-न्ता-न्तं, नित्यः-त्ता-त्तं, सनातनः-नो-नं, सदातनः-नो-नं, शाश्वतः-तो-तं, अनाद्यतनः-न्ता-न्तं, सदैवकालीनः-ना-नं, अनन्तकालस्थायी-पिनी-पि (न).

IMMORTALITY, s. अमरता-न्तं, अमर्यता, निर्जरता-न्तं, अमरता-न्तं, अक्षयता, अनश्वरता, अनाश्रयता, अनन्तता, अनन्त्यं, अनन्त्यं, सदास्था-यित्वं, नित्यता.

To IMMORTALIZE, v. a. अमरीकृ, निर्जरीकृ, अनश्वरीकृ, अक्षयीकृ, शाश्वतीकृ, नित्यीकृ, अनन्त्यं कृ or जन् (c. 10. जनयति-पितुं).

IMMORTALLY, adv. अमरं, अमरत्वेन, अमरवत्, अमर्यवत्, निर्जरं, अनरं, अक्षयं, अनश्वरं, अनन्तकाले-लं, अनन्तं, अनन्त्येन, सनातनं, शाश्वतं, निरपायं, अविनाशेन.

IMMOVABILITY, s. अचलता-न्तं, निश्चलत्वं, स्थावरत्वं, स्थिरता, अचरि-युता, अलता.

IMMOVABLE, a. अचलः-ला-लं, निश्चलः-ला-लं, स्थावरः-रा-रं, अचरः-रा-रं, अचरिण्युः-य्युः-य्यु, अजङ्गमः-मा-मं, अस्यन्दः-न्दा-न्दं, अच्युतः-ता-तं, स्थिरः-रा-रं, स्थायी-पिनी-पि (न), स्तम्भः-म्भा-भं, स्थाणुः-णुः-णु, स्थासुः-सुः-सु, जङ्गमेतरः-रा-रं, स्तिमितः-ता-तं, अनेतन्-न्तो-न्तं (न); 'immovables,' स्थावरणि.

IMMOVABLY, adv. अचलं, निश्चलं, स्थावरं, स्थिरं, स्तम्भं, स्थाणुवत्.

IMMUND, a. असुचिः-वि-वि, अपवित्रः-वा-वं, अशीची-पिनी-पि (न).

IMMUNDICITY, s. असुचिता-न्तं, अशीची, अशीची, अपवित्रता-न्तं, अशीधनं.

IMMUNITY, s. मुक्तिः f., मोक्षः, विमोक्षः, विनिमोक्षः, निमोक्षः, विरहः, राहित्यं, रहितत्वं, शून्यता, अभावः, असम्भवः, or expressed by अ prefixed; as, 'immunity from danger,' अभयः; 'from exertion,' अनायासः; 'from taxes,' अकरत्वं.

To IMMURE, v. a. निरुध् (c. 7. -रुध्ति-रुधुं), अवरुध्, रुध्; 'in a prison,' कारायां निरुध् or बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), कारागुप्तं-प्रो-प्रं कृ.—(Inclosure) परिवृ (c. 5. -वृणोति-परितुं-रुधुं), परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते-ष्टितुं, c. 10. -वेष्टयति-पितुं), संवेष्ट, उपवेष्ट.—(Surround with a wall) प्राकारेण परिवृ, प्राकारीयं-यां-यं कृ.

IMMURED, p. p. निरुद्धः-डा-डं, अवरुद्धः-डा-डं, अन्तर्गतः-ता-तं.

IMMUTABILITY, s. अविचार्यता-न्तं, अविचारत्वं, निर्विकारत्वं, अविचारः, स्थिरता, अमोघता, अपरिवर्तनं, नित्यता.

IMMUTABLE, a. अविचार्यः-व्या-व्यं, अविचारः-रा-रं, अविचरितः-या-यं, निर्विकारः-रा-रं, विकाराश्रमः-मा-मं, विकारहीनः-ना-नं, स्थिरः-रा-रं, अमोघः-या-यं, निर्विकल्पः-त्त्या-त्तं, नित्यः-त्ता-त्तं, अपरिवर्तनीयः-या-यं.

IMMUTABLY, adv. अविचार्यं, अविचारेण, अविचार्यत्वेन स्थिरं, नित्यं, निर्विकारं, निर्विकल्पं, अमोघं.

IMMUTATION, s. विकारः, विक्रिया, विकृतिः f., वैकृत्यं, विपथ्येयः, परिवर्तनः.

IMP, s. पिशाचः, भूतः, राक्षसः, असुरः, दैत्यः, दानवः, ग्रहः, यातुः m., यातुधानः, विपुलः, क्रव्याद m., निशादः, निशाचरः, कर्पूरः, कर्पूरः.

To IMP, v. a. (Graft) एकवृक्षशाखायां भिन्नवृक्षपत्रं निविश् (c. 10. -वेशयति-पितुं).—(Lengthen) दीर्घतरं-रं-रं कृ, दीर्धीकृ.

IMPACABLE, a. अशाम्यः-म्या-म्यं, असामन्वनीयः-या-यं, अतोपणीयः-या-यं.

IMPACT, s. स्पर्शः, संस्पर्शः, सम्पर्कः, उपघातः, आघातः, प्रतिघातः.

To IMPAIR, v. a. न्यूनीकृ, हस् (c. 10. हासयति-पितुं), अन्वीकृ, विकलीकृ, कन (nom. कनयति-पितुं), ऊन् (c. 10. ऊनयति-पितुं), न्यून्, क्षण् (c. 8. क्षणोति-णितुं), परिक्षण्, क्षीणीकृ, क्षतिं कृ, परिक्षतिं कृ, दुष् (c. 10. दूषयति-पितुं), उपहन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं), लघ् (nom. लघयति-पितुं), लुप् (c. 6. लुप्सति, लोभुं), लघुकृ, नश (c. 10. नाशयति-पितुं), विनश्.—(Enfeeble) शिथिलीकृ, अल्पबलीकृ, दुर्बलीकृ, बलं or तेजः or सत्त्वं हृ (c. 1. हरति, हर्तुं).

IMPAIRED, p. p. विकलः-ला-लं, विकलीभूतः-ता-तं, विकलीकृतः-ता-तं, अल्पीभूतः-ता-तं, अल्पीकृतः-ता-तं, न्यूनीकृतः-ता-तं, न्यूनीभूतः-ता-तं, क्षीणः-शा-शं, ह्रितः-ता-तं, अपचितः-ता-तं, लुप्तः-मा-मं, शिथिलीकृतः-ता-तं, उपहृतः-ता-तं, विशीणीः-शी-शै; 'impaired in strength,' शिथिलबलः-ला-लं, क्षीणबलः-ला-लं, हृतबलः-ला-लं, हृतसत्त्वं-स्वा-स्वं.

IMPAIRING, IMPAIRMENT, s. न्यूनता-न्तं, न्यूनीकरणं, क्षयः, हासः, हानिः f., अल्पत्वं-ता, वैकल्पं, विकलीकरणं, शीथिल्यं, शिथिलीकरणं, अपचयः, क्षिया, अपसादः.

To IMPALE, v. a. IMPALED, IMPALEMENT. See EMPALE, &c.

IMPALPABILITY, s. अस्पृश्यता, अस्पृशीनीयता, दुःस्पृश्यता, अघ्रासता,

अयहणीयत्वं, अय्यक्रता, अय्यक्रिः *f.*, अतिसूक्ष्मता.

IMPALFABLE, *a.* सम्पृश्यः-इया-इयं, सम्पृशनीयः-या-यं, दुःस्पृशः-शी-शं, दुःस्पृश्यः-इया-इयं, अप्राप्तः-द्या-द्यं, अयहणीयः-या-यं, दुरभि-ग्रहः-हा-हं, दुरालभः-भा-भं, स्वशीयक्रः-क्रा-क्रं, सत्यक्रः-क्रा-क्रं, अप्रत्यक्षः-द्या-द्यं, इन्द्रियैरप्राप्तः-द्या-द्यं, इन्द्रियाप्राप्तः-द्या-द्यं, इन्द्रि-यागोचरः-रा-रं, अतिसूक्ष्मः-ह्ला-ह्लं.

IMPALFABLY, *adv.* सम्पृशनीयं, सम्पृश्यं, सत्यक्रं, अप्रत्यक्षं.

To IMPANELL, *v. a.* (A jury) नामावलिपत्रे or नामपरिमंस्थापत्रे द्वाद-शप्रमाणपुरुषाणां or द्वादशमध्यस्थपुरुषाणां नामानि समारूढ in caus. (-रोपयति-यितुं) or अभिलिख (c. 6. -लिखति-लेखितुं).

IMPARSYLLABIC, *a.* असमानाक्षरः-रा-रं, अनुत्याक्षरः-रा-रं.

IMPARITY, *s.* असाम्यं, असमता, असमानता, असमान्यं, वैषम्यं, विषमता, विषमं, अतुल्यत्वं-ता, असमन्त्रसं, असामन्त्रसं, तारतम्यं.

To IMPARK, *v. a.* वाटं कृ, वाटिकां कृ, भूमिभागं प्राचीरेण परिवृ (c. 5. -वृणोति-वरितुं-रीतुं) or वृत्तिपरिगतं कृ.

To IMPART, *v. a.* प्रदा (c. 3. -ददाति-दातुं), अभिदा, सम्प्रदा, निदा, दा, यम् (c. 1. यच्छति, दातुं), प्रयम्, सम्प्रयम्, प्रतिपद् (c. 10. -पादयति-यितुं), उपपद्, यितुं (c. 1. -तरति-रितुं-रीतुं), आह्व (c. 1. -हरति-हर्तुं), उपह्व, च्च in caus. (अपेयति-यितुं), सम, निष्पि (c. 6. -दिषति-घेयुं), सङ्गम् in caus. (-क्रामयति-यितुं), प्रह् in caus. (ग्राहयति-यितुं), प्रदानं कृ. —(Impart information, make known) विज्ञा in caus. (-ज्ञापयति-यितुं), नियिद् (c. 10. -वेदयति-यितुं), समाविद्, संवद् (c. 1. -वदति-दितुं), संवादं कथ (c. 10. कथयति-यितुं), समाचारं कथ; 'impart a secret,' रहस्यं प्रकाश (c. 10. -काशयति-यितुं).

IMPARTED, *p. p.* प्रदत्तः-न्ता-न्तं, प्रज्ञः-न्ता-न्तं, निदत्तः-न्ता-न्तं, नोत्तः-न्ता-न्तं, प्रतिपादितः-ता-तं, उपपादितः-ता-तं, वितोषीः-शी-शं, अर्पितः-ता-तं, समर्पितः-ता-तं, निष्पिप्रः-न्ता-न्तं, निहितः-ता-तं, संक्रान्तः-न्ता-न्तं.—(Made known) निवेदितः-ता-तं, विज्ञापितः-ता-तं, विज्ञः-न्ता-न्तं.—(As a secret, &c.) प्रकाशितः-ता-तं.—(As a disease) संचारितः-ता-तं, संक्रान्तः-न्ता-न्तं.

IMPARTER, *s.* दाता *m.* (नृ), प्रदाता *m.*, दायी *m.* (नृ), प्रतिपादकः.

IMPARTIAL, *a.* अपक्षपाती-तिनी-ति (नृ), विपक्षपातः-ता-तं, पक्षपा-तरहितः-ता-तं, पक्षपातहीनः-ता-तं, समदर्शी-ज्ञिनी-ज्ञि (नृ), सश्वेतसमः-मा-मं, समः-मा-मं, निःसङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, सङ्गहीनः-न्ता-न्तं, मुक्तसङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, न्यायी-यिनी-यि (नृ), न्यायवर्ती-ज्ञिनी-ज्ञि (नृ), उदासीनः-ना-नं, उदासी-भिनी-सि (नृ), उभयसाधारणः-द्या-द्यं, उभयसमः-मा-मं, उभयसामान्यः-न्या-न्यं, मध्यस्थः-स्या-स्यं, धार्मिकः-की-कं, निरपेक्षः-द्या-द्यं, समानवृत्तिः-त्ति-त्ति.

IMPARTIALITY, *s.* अपक्षपातः, पक्षपातहीनता, साम्यं, समता, सश्वेतसमता, उभयसमता, उदासीनता, निःसङ्गता, सङ्गहीनता, न्यायः, धर्मन्यायः.

IMPARTIALLY, *adv.* अपक्षपातेन, पक्षपाते विना, समं, साम्येन, असङ्गेन, सङ्गे विना, न्यायेन, न्यायतः, उदासीने, उदासीनवत्.

IMPARTIBLE, *a.* अविभाज्यः-न्या-न्यं, अखण्डनीयः-या-यं, अन्तर्ग्रह्यः-इया-इयं.

IMPASSABLE, *a.* अतरणीयः-या-यं, अतार्यः-न्या-न्यं, दुस्तरः-रा-रं, दुस्तार्यः-न्या-न्यं, सुदुस्तरः-रा-रं, दुदुस्तरः-रा-रं, दुर्गः-गी-गं, दुर्गमः-मा-मं, अगम्यः-म्या-म्यं, अगमनीयः-या-यं, दुरत्ययः-या-यं, गहनः-ना-नं, सङ्कटः-टा-टं, सघातः-धा-धं, गहनः-ना-नं.

IMPASSABLENESS, *s.* अतार्यत्वं, दुस्तार्यत्वं, अगम्यता, दुर्गम्यता.

IMPASSIBLE, *a.* अचेतनः-ना-नं, निचेतनः-ना-नं, शोकदुःखाद्यक्षयः-मा-मं, क्रेशुःखादिहीनः-ना-नं, रागहीनः-ना-नं, अरागी-गिणी-गि (नृ).

IMPASSIBLENESS, *s.* अचेतन्यं, शोकदुःखाद्यक्षयता, क्रेशुःखादिहीनता.

To IMPASSION, *v. a.* संक्रोक्तु, सरागीकृ, रागयनं-वती-वत् कृ.

IMPASSIONED, *p. p.* संक्रोक्तः-क्रा-क्रं, रागवान्-वती-वत् (नृ), रागी-गिणी-गि (नृ), रागान्वितः-न्ता-तं, सरागः-गा-गं, सानुरागः-गा-गं, अनुरागी-गिणी-गि (नृ), सरसः-सा-सं, रसी-सिनी-सि (नृ), रसिकः-का-कं, शृङ्गारी-रिणी-रि (नृ), शृङ्गारितः-ता-तं.

IMPATIENCE, *s.* असमर्थः, असमता, अद्यान्तिः *f.*, असहिष्णुता-न्तं, विमर्षः, असहनं, असहयं, सतितिद्या, अनुत्साहः.

IMPATIENT, *a.* असहिष्णुः-णुः-णु, असहनः-ना-नं, असहः-हा-हं, असहमानः-ना-नं, असहनशीलः-ला-लं, अक्षमः-मा-मं, अक्षान्ति-मान्-मती-मत् (नृ), अक्षमी-मिणी-मि (नृ), अक्षना-न्ती-नृ (नृ), असमर्थः-द्या-द्यं, विमर्षी-विणी-वि (नृ), जातामर्षः-धा-धं, सतितिद्युः-द्युः-द्यु, उत्सुकः-का-कं, उत्कः-का-कं.

IMPATIENTLY, *adv.* सामर्थ्यं, सविमर्षं, असमर्थं, विमर्षं, असहिष्णुवत्, अक्षान्त्या, असहनशीलत्वात्, सायेन.

To IMPAWN, *v. a.* आधीकृ, पण् (c. 1. पणते-णिन्तुं), परिपण्, निष्पि (c. 6. -दिषति-घेयुं), न्यस् (c. 4. -अस्यति-ससितुं).

To IMPEACH, *v. a.* अभियुज् (c. 7. -युनक्ति-योकुं), व्यवहारसभायां or व्यवहारानुसारेण अभियुज् or अभिशंसं (c. 1. -शंसति-सितुं) or अभि-योगं कृ or अभिशंसनं कृ or अपवादं (c. 1. -वदति-दितुं), दोषीकृ, उपालभ (c. 1. -लभते-लभुं).

IMPEACHABLE, *a.* अभियोक्त्यः-न्या-न्यं, व्यवहारसभायाम् अभियोज्यः-न्या-न्यं.

IMPEACHED, *a.* व्यवहाराभियुक्तः-क्रा-क्रं, अभियुक्तः-क्रा-क्रं, व्यवहारा-भिज्ञस्तः-स्ता-स्तं.

IMPEACHER, *s.* अभियोगी *m.* (नृ), अभियोक्ता *m.* (नृ), अभियोगकृत् *m.*, अपवादकः.

IMPEACHMENT, *s.* अभियोगः, व्यवहाराभियोगः, अभिशंसनं, व्यवहाराभि-शंसनं, अपवादः, संशयः.

IMPECCABILITY, *s.* निष्पापत्वं, पापहीनता, पापाभावः, पापाक्षमता.

IMPECCABLE, *a.* अपापः-पा-पं, निष्पापः-पा-पं, पापाक्षमः-मा-मं.

To IMPEDE, *v. a.* रूप् (c. 7. रुहति, रोडुं), प्रतिरूप्, निरूप्, उपरूप्, संरूप्, विरूप्; विहन् (c. 2. -हति-न्तुं), व्याहन्, प्रतिहन्, प्रतिबन्ध् (c. 9. -बध्नाति-बन्धुं), वृ (c. 10. वारयति-यितुं), निवृ, विनिवृ, सावृ, समावृ, प्रतिवृ, विप्र (nom. विप्रयति-यितुं), बाप् (c. 1. बाधते-धिन्तुं), स्तम्भ् (c. 10. स्तम्भयति-यितुं, c. 9. स्तम्भाति, स्तम्भितुं), विहम्भ्, प्रवृ-होक्, निषिप् (c. 1. -पेयति-पेयुं).

IMPEDED, *p. p.* रुद्धः-डा-डं, विरुद्धः-डा-डं, प्रतिरुद्धः-डा-डं, निरुद्धः-डा-डं, उपरुद्धः-डा-डं, विहतः-ता-तं, प्रतिहतः-ता-तं, पराहतः-ता-तं, वारितः-ता-तं, निवारितः-ता-तं, विप्रितः-ता-तं, बाधितः-ता-तं, स्तम्भितः-ता-तं, स्तम्भः-न्या-न्यं, विहम्भः-न्या-न्यं, अनारितः-ता-तं, सार्गलः-ला-लं.

IMPEDEMENT, *s.* विप्रः, व्यापातः, अन्तरायः, प्रवृहः, प्रतिबन्धः, विहम्भः, प्रतिहम्भः, स्तम्भः-भन्तं, रोधः, संरोधः, विरोधः, अवरोधः, उपरोधः, निरोधः, विघातः-तं, विहननं, विहतिः *f.*, बाधा-धकः, वारणं, निवारणं, आवरणं.—(Impediment in speech) वाक्कल्लनं, वाग्भेदः, वागवै-कल्यं; 'having an impediment in one's speech,' कल्लहाभ्यः-न्या-न्यं, वाग्विकलः-ला-लं, भिन्नवाक् *m. f.*, कल्लदः-दा-दं.

IMPEDIMENTAL, *a.* (Causing impediment) व्यापातकः-का-कं, विघाती-तिनी-ति (नृ), विप्रकारः-री-रं, विप्रकारी-रिणी-रि (नृ), विरोधी-धिनी-धि (नृ), प्रतिरोधी &c., औपरोधिकः-की-कं, विहम्भी-भ्मिनी-भ्मि (नृ), निवारकः-का-कं.

To IMPEL, *v. a.* (Drive, urge forward) प्रे (c. 10. -ईरयति-यितुं),

प्रमुद (c. 6. -मुदति-योम्), प्रमुद (c. 10. -चोदयति-यितुं), समुद, परिमुद, मुद, कृष् (c. 1. कर्षति, कृष्), समाकृष्—(Incite to action) प्रयुज् (c. 10. -वर्षयति-यितुं), प्रयुज् (c. 10. -योजयति-यितुं), नियुज्, उद्युज्, उत्सह (c. 10. -साहयति-यितुं), प्रोत्सह, प्ररुष् (c. 10. -रोचयति-यितुं), चेष्ट (c. 10. -चेष्टयति-यितुं), उरुष् (c. 10. -तापयति-यितुं), IMPELLED, *p. p.* प्रेरितः -ता-तं, प्रणोदितः -ता-तं, प्रगुहः -त्ता-त्तं, प्रणोदितः -ता-तं, प्रवर्जितः -ता-तं, प्रयुजः -त्ता-त्तं, नियोजितः -ता-तं, प्रयोजितः -ता-तं, प्रोत्साहितः -ता-तं, प्ररुचितः -ता-तं, समाकृष्टः -ष्टा-ष्टं, आकृष्टः -ष्टा-ष्टं.

IMPELLENT, *s.* प्रेरकः, प्रेरयिता *m.* (तृ), प्रणोदकः, प्रवर्जकः, प्रयोजकः, प्रोत्साहकः, प्रणोदकः.

To IMPEND, *v. n.* (Be near) उपस्था (c. 1. -तिष्ठति-ते-स्थान्तुं), समुपस्था, समुपस्था, समीपं स्था or वृत् (c. 1. वर्त्तते-वर्त्तितुं), निकटे स्था or वृत्, उपगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), उपगम्, समुपगम्, उपनतः -ता-तं भू—(Hang over) चालस् (c. 1. -लघते-चिन्तुं), प्रलस्, अवलस्, लघस्—(Be about to fall) पत् in des. (पिपतिपति-पितुं, पिस्तति-त्तितुं), आपत् (c. 1. -पतति-तितुं).

IMPENDENT, IMPENDING, *a.* उपस्थायी-यिनी-यि (नृ), उपस्थितः -ता-तं. उपस्थः -स्था-स्थं, समुपस्थितः -ता-तं, समीपवर्ती-वर्त्तिनी-वर्त्ति (नृ), निकटवर्ती &c., आसन्नवर्ती &c., उपनतः -ता-तं, समुपगतः -ता-तं, पतनोन्मुखः -त्ता-त्तं, पिपतिपुः-पु-पु, पितुः-त्तु-त्तु.

IMPENETRABILITY, *s.* अवध्यता, अव्यध्यता, अभेद्यता, अवेद्यत्व, अप्रवेश्यत्व, वज्रता-त्वं, गहनत्व; 'impenetrability,' as a property of matter, is expressed in scientific treatises by the word विरोधः.

IMPENETRABLE, *a.* (Not to be pierced) अवध्यः -ध्या-ध्यं, अव्यध्यः -ध्या-ध्यं, अभेद्यः -द्या-द्यं, अभेदनीयः -या-यं, अवेद्यः -द्या-द्यं, अवेदनीयः -या-यं, अव्यध्यः -ध्या-ध्यं, अविद्रुण्यः -या-यं, कलिलः -ला-लं—(Not to be entered) अप्रवेश्यः -श्या-श्यं, अप्रवेश्यः -ध्या-ध्यं, गहनः -ना-नं—(Very hard) वज्रव्ययः -यी-यं, वज्रः -ज्रा-जं.

IMPENETRABLY, *adv.* अभेद्यं, अवध्यं, अवेदनीयं, गहनं, वज्रवत्.

IMPENITENCE, IMPENITENCY, *s.* अननुतापः, अपश्चात्तापः, पश्चात्तापहीनता, पश्चात्तापाभावः, अननुशोकः, असेदः, सेदहीनता, सेदराहित्यं, अप्रायश्चित्तं, अननुशयः, स्तम्भचित्तत्वं.

IMPENITENT, *a.* अननुतापी-पिनी-पि (नृ), अननुत्तमः -भा-भं, पश्चात्तापहीनः -ना-नं, अननुतापशीलः -ला-लं, सेदहीनः -ना-नं, सेदरहितः -ता-तं, अननुशयी-यिनी-यि (नृ), स्तम्भचित्तः -त्ता-त्तं, कठिनचित्तः -त्ता-त्तं.

IMPERATIVE, *a.* आज्ञापकः -का-कं, आदेशकः -का-कं, आदेशी-शिनी-शि (नृ), नियोजकः -का-कं, प्रवोधकः -का-कं, अवश्यकर्तव्यः -ध्या-ध्यं; 'imperative mood,' विधिः *m.*, आज्ञावाचकः -कं.

IMPERCEPTIBLE, *a.* अत्यन्तः-क्ता-क्तं, अप्रत्यक्षः -क्षा-क्षं, अविभाज्यः -ध्या-ध्यं, अविभाजनीयः -या-यं, अगम्यः -म्या-म्यं, अगोचरः -रा-रं—(To the senses) अतीन्द्रियः -या-यं, इन्द्रियागोचरः -रा-रं, इन्द्रियागम्यः -म्या-म्यं, इन्द्रियातीतः -ता-तं—(To the eye) परोक्षः -क्षा-क्षं, अलोकनीयः -या-यं, नयनागोचरः -रा-रं—(To the ear) कर्णगोचरः -रा-रं.

IMPERCEPTIBLY, *adv.* अत्यन्तं, अप्रत्यक्षं-बोध्यं, अविभाजनीयं, अगोचरं; 'going imperceptibly,' अव्यक्तगतिः-ति-ति.

IMPERFECT, *a.* (Not complete) असम्पूर्णः -क्षा-क्षं, अपूर्णः -क्षा-क्षं, अपरिपूर्णः -क्षा-क्षं, असम्पन्नः -त्ता-त्तं, असिद्धः -द्धा-द्धं, अक्षमः -या-यं, अनिश्चितः -ला-लं, अनिश्चयः -त्ता-त्तं, अपर्याप्तः -भा-भं, असंशुद्धः -द्धा-द्धं, अप्रक्षः -क्षा-क्षं, सख in comp.—(Defec-

tive) न्यूनः -ना-नं, विकलः -ला-लं, हीनः -ना-नं, लुप्तः -भा-भं, दोषी-यिणी-यि (नृ), सखिद्धः -द्धा-द्धं, जनः -ना-नं—(Wanting some organ) अङ्गहीनः -ना-नं, न्यूनैन्द्रियः -या-यं, विकलैन्द्रियः -या-यं, विकलाङ्गः -ङ्गा-ङ्गं—(Tense) अद्यतनभूतः, अनद्यतनः; the grammatical symbols are ची, लङ्; 'imperfect comparison,' लुप्तोपमा.

IMPERFECTION, *s.* (Defect) दोषः, छिद्रं, अगुणः, अपराधः, कलङ्कः, दूषणं, वैकल्यं, हानिः *f.*, हीनता, क्षतिः *f.*, न्यूनता, अपर्याप्तिः *f.*, अशुद्धता; 'in a gem,' पुलकः, सखः.

IMPERFECTLY, *adv.* असम्पूर्णं, असमयं, सखदत्, अनिश्चलेन, असम्पन्नं, असम्पन्नं, अपर्याप्तं, विकलं, वैकल्येन.

IMPERFECTNESS, *s.* असम्पूर्णता, अपूर्णता, असम्पन्नता, असिद्धिः *f.*, असमयता.

IMPERFORATE, *a.* नोरन्धः -न्धा-न्धं, निश्छिद्रः -द्धा-द्धं, अक्षिद्रितः -ता-तं.

IMPERIAL, *a.* महाराजिकः -की-कं, आधिराजिकः -की-कं, महाराजकीयः -या-यं, महाराजयोग्यः -ग्या-ग्यं, साध्याजिकः -की-कं, महेश्वरीयः -या-यं.

IMPERIALIST, *s.* महाराजाधीनः, अधिराजाधीनः, महाराजानुचरः, महाराजानुपङ्गी *m.* (नृ); 'imperialist army,' महाराजसेन्यं.

To IMPERIL, *v. a.* संशयस्थं-स्था-स्थं कृ, सन्देहस्थं-स्था-स्थं कृ.

IMPERIOUS, *a.* (Commanding) आज्ञापकः -का-कं, आदेशकः -का-कं, --(Overbearing, haughty) धृष्टः -ष्टा-ष्टं, धयी-यिणी-यि (नृ), भर्त्सनकारी-रिणी-रि (नृ), उद्धतः -ता-तं, अवलिप्तः -भा-भं, सावहेलः -ला-लं, सोन्मायः -या-यं, प्रगल्भः -त्ता-त्तं, दृप्तः -भा-भं.

IMPERIOUSLY, *adv.* धैर्येण, प्रगल्भं, सावहेलं, सावलेपं, सोन्मायं, माटोपं.

IMPERIOUSNESS, *s.* धृष्टता, धैर्यं, अवलिप्तता, अवलेपः, सावलेपत्वं, अवहेला, उद्धतिः *f.*, चित्रसमुच्चितः *f.*, प्रगल्भता, प्रगल्भ्यं, उत्सिक्ता, माटोपत्वं.

IMPERISHABLE, *a.* अक्षयः -या-यं, अक्षय्यः -ध्या-ध्यं, अक्षयी-यिणी-यि (नृ), अनश्वरः -रा-रं, अविनश्वरः -रा-रं, अविनाशो-शिनी-शि (नृ), अनाशयः -श्या-श्यं, अक्षयः -या-यं, अजरः -रा-रं, निर्जरः -रा-रं, अजय्यः -ध्या-ध्यं, अक्षरः -रा-रं, अक्षयणीयः -या-यं.

IMPERISHABLENESS, *s.* अक्षयता-त्वं, अनश्वरता, अनाशयत्वं, अविनाशयता, अजरत्वं, निर्जरत्वं, अक्षयीभावः.

IMPERMEABLE, *a.* अव्याप्यः -ध्या-ध्यं, अप्रवेश्यः -श्या-श्यं, अप्रवेशनीयः -या-यं.

IMPERMEABLENESS, *s.* अव्याप्यता, अप्रवेश्यता, अभेद्यत्वं.

IMPERSONAL, *a.* सकर्तृकः -का-कं, कर्तृत्वहीनः -ना-नं, सकर्तृवाच्यः -ध्या-ध्यं, भाववाचकः -का-कं; 'impersonal verb,' भाववाच्यं, सकर्तृवाचका क्रिया.

IMPERSONALLY, *adv.* सकर्तृकं, सकर्तृवाच्यक्रमेण, भाववाच्यानुसारेण.

IMPERTINENCE, IMPERTINENCY, *s.* (Rudeness) अविनयः, अविनीतता, अशिष्टता, परुषवचनं, दुर्मुक्तिः *f.*, वाक्पराधं, कुशीलता, दुःशीलता, अशीलता, वामशीलता, धृष्टता, धैर्यं, प्रगल्भता, चापल्यं, क्लेशदायकत्वं, उद्धरदायकत्वं—(Meddling with others' affairs) पराधिकारचर्चा, पराधिकारप्रवेशः—(State of not relating to the subject) निर्विपर्यया-त्वं, अप्रासङ्गिकत्वं, अप्रसृतत्वं, असंख्यः—(Nonsense) आनर्थक्यं, अनर्थकता, अलक्ष्यत्वं.

IMPERTINENT, *a.* (Rude) अविनीतः -ता-तं, अशिष्टः -ष्टा-ष्टं, धृष्टः -ष्टा-ष्टं, प्रगल्भः -त्ता-त्तं, दुःशीलः -ला-लं, अशीलः -ला-लं, कुशीलः -ला-लं, वामशीलः -ला-लं, चपलः -ला-लं, परुषवाक् *m. f. n.*, परुषवादी-दिनी-दि (नृ), क्लेशदायकः -का-कं; 'giving impertinent answers,' उद्धरदायकः -का-कं—(Meddling with others' affairs) पराधिकारचर्चा-का-कं—(Irrelevant) अप्रासङ्गिकः -की-कं, अप्रसृतः -ता-तं, निर्विपर्ययः -या-यं, असंख्यो-गिणी-गि (नृ),

असम्पर्कीयः -या -यं, निष्प्रयोजनः -ना -न, प्रस्तुतवर्हिभूतः -ता -तं.—
(Nonsensical) अनर्थकः -का -कं, असह्यः -डा -डं.

IMPETUENTLY, *adv.* (Rudely) अविनीतयत्, अविनीतयत्, धृष्टवत्, प्रग-
ल्भवत्, अशिष्टवत्, कुशीलवत्, परहृष्यत्.—(Officially) अतिव-
धौपृष्टं.—(Irrelevantly) असह्यं, अप्रसन्नं, अप्रासङ्गिकं, निष्प्रयोजनं.

IMPETURABLE, *a.* अक्षोभ्यः -भ्या -भ्यं, अक्षोभणीयः -या -यं, अप्रमत्त-
मतिः -तिः -ति, स्थिरमतिः -तिः -ति, समबुद्धिः -द्धिः -द्धि, अनाकुल-
चिन्तः -न्ता -न्तं, अपारिग्रहः -वी -वं, अकारतः -रा -रं, अविस्मृतमनाः
-नाः -नः (स्), निर्विकारः -रा -रं.

IMPETURBATION, *s.* अक्षोभ्यता, अनाकुलचिन्ता, अपारिग्रह्यता, अप्रमत्तता.

IMPERVIOUS, *a.* (Not to be penetrated or entered!) अप्रवेष्टः -इया
-इयं, अप्रवेशनीयः -या -यं, अगम्यः -म्या -म्यं, गहनः -ना -नं, सुगहनः
-ना -नं, गहीयः -या -यं, गभीरः -रा -रं, गम्भीरः -रा -रं, कलिलः
-ला -लं, सङ्कटः -टा -टं, सङ्घातः -धा -धं, कष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Compact,
without interstice) निविडः -डा -डं, अविरलः -ला -लं, निर्विवरः
-रा -रं, नोरन्धः -न्धा -न्धं.—(Not to be pierced) अवेधः -ध्या -ध्यं,
अव्याधः -ध्या -ध्यं, अवेधः -धा -धं, अवेदनीयः -या -यं.

IMPERVIOUSNESS, *s.* अप्रवेष्ट्यता, गम्भीरत्वं, गहनत्वं, अगम्यता, अगम्यता,
अवेधता, नोरन्धता, नैविड्यं.

IMPETRABLE, *c.* अन्वर्थनीयः -या -यं, प्रार्थनेन प्राप्यः -प्या -प्यं.

To IMPETRATE, *v. a.* प्रार्थनेन or अन्वर्थनाद्वारेण प्राप् (c. 5. -आप्नोति
-आप्नु).

IMPETRATION, *s.* प्रार्थनया or याज्ञाद्वारेण प्राप्तिः *f.* or प्रापण.

IMPETUOSITY, *s.* वेगः, आवेगः, महावेगः, संवेगः, अत्यन्तवेगः, संरम्भः,
संरम्भत्वं, आपातः, तीक्ष्णता, तेजस्यं, साहसं, उग्रता, उच्चखटा, समर्थः,
क्षिप्रता, रभसः, कुतूहलं, तीव्रता.

IMPETUOUS, *a.* वेगवान् -वती -वत् (न्), वेगी -गिनी -गि (न्), महावेगः
-गा -गं, भीमवेगः -गा -गं, उदीर्घवेगः -गा -गं, संरम्भी -म्भिणी -म्भि
(न्), चण्डः -खा -खं, उच्चखण्डः -खा -खं, तीक्ष्णः -ह्णा -ह्णं, तीक्ष्ण-
कम्भी -म्भी -म्भे (न्), समर्थी -पिणी -पिं (न्), समर्थेणः -णा -णं, समर्थे-
वान् -वती -वत् (न्), साहसी -सिनी -सि (न्), साहसिकः -की -कं,
उग्रः -घा -घं, तीव्रः -त्रा -त्रं, प्रचलः -ला -लं, रोषणः -णा -णं, कुतूहली
-लिनी -लि (न्).

IMPETUOUSLY, *adv.* महावेगेन, भीमवेगेन, अत्यन्तवेगेन, वेगवत्, संवेगं,
संरम्भेण, आपातवत्, तीक्ष्णं, सामर्थ्यं, उच्चखंडं, उग्रं, सरभसं, साहसेन,
संरम्भवत्, सकुतूहलं, कौतूहलेन.

IMPETUOUSNESS, *s.* See IMPETUOSITY.

IMPETUS, *s.* वेगः, आवेगः, संवेगः, आपातः, अत्यन्तवेगः, गतिशक्तिः *f.*

IMPIETY, *s.* अधर्मः -र्म्यं, वैधर्म्यं, निधर्म्येत्वं, धर्मलोपः, धर्महीनता,
अधर्कः *f.*, भक्तिहीनता, अधर्मत्वं, देविनिन्दा, दुष्टता, अपुण्यत्वं, असाधुता,
पापिष्ठत्वं, सपापत्वं, पापं, दुष्कृतं, कुकर्म *n.* (न्).

To IMPINGE, *v. a.* आहन् (c. 2. -हन्ति -न्ति), आभहन्, अभ्याहन्, आपयत्
(c. 1. -पयति -यति), प्रयत्, संघट्ट (c. 1. -घट्टते -ट्टितुं).

IMPIOUS, *a.* अधर्मी -र्म्यी -र्म्यं (न्), अधार्मिकः -की -कं, निर्धर्मः
-र्म्यो -र्म्यं, धर्महीनः -ना -नं, धर्मालोकी -का -कं, अधर्कः -क्ता -क्तं,
देविनिन्दकः -का -कं, भक्तिहीनः -ना -नं, दुष्टः -ष्टा -ष्टं, अपुण्यः -ख्या -खं,
असाधुः -ध्वी -ध्वं, पापी -पिनी -पि (न्), पापिष्ठः -ष्टा -ष्टं, अनिष्ट-
रोषितः -ता -तं.

IMPIOUSLY, *adv.* अधर्मेण, अधर्म्येण, अपुण्यवत्, पापिष्ठवत्, देविनिन्दकवत्.

IMPIOUSNESS, *s.* See IMPIETY.

IMPLACABILITY, IMPLACABLENESS, *s.* अशान्त्यता, असान्त्वनीयता, अतोप-

शोयता, अप्रसाद्यत्वं.

IMPLACABLE, *a.* अशान्त्यः -म्या -म्यं, अतोपणीयः -या -यं, अशमनीयः
-या -यं, असान्त्वनीयः -या -यं, अनाराध्यः -ध्या -ध्यं, अप्रसाद्यः -द्या -द्यं,
दुःखेन शान्त्यः -म्या -म्यं or अनाराध्यः -ध्या -ध्यं.—(Constant in ha-
tred) दीर्घद्वेषी -पिणी -पि (न्), सतिद्वेषी &c.; 'implacable
hatred', दीर्घद्वेषः, बडवैरं.

IMPLACABLY, *adv.* अशमनीयं, अशान्त्यं, अतोपणीयं, अनाराधनीयं.

To IMPLANT, *v. a.* निरूह् in caus. (-रोपयति -यितुं), निष्ठा in caus.
(-स्थापयति -यितुं), प्रतिष्ठा, निष्ठं -ष्टां -ष्टं कृ, निष्ठा (c. 3. -दधाति -धातुं),
प्रणिष्ठा, उपनिष्ठा, निरूह् (c. 1. -रनति -नितुं).

IMPLANTED, *p. p.* निष्ठः -ष्टा -ष्टं, निष्ठितः -ता -तं, प्रतिष्ठितः -ता -तं, सुप्र-
तिष्ठितः -ता -तं, निरूढः -ढा -ढं, निरूढः -ता -तं, निहितः -ता -तं.

To IMPEAL, *v. a.* अभियुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्नु), व्यवहारसभायाम्
उत्तरप्रत्युत्तरे कृ.

IMPLEMENT, *s.* यन्त्रं, उपकरणं, साधनं, भाग्यं, कार्यसाधनं, सामर्थ्यं -यी,
दूतं, पार्श्वं, उपस्कारः, सम्भारः.

To IMPLICATE, *v. a.* सघन्ध् (c. 9. -वधाति -वन्धुं), अनुबन्ध्, संधिप्
(c. 10. -स्येयति -यितुं), साधिप्, परिधिप्, संसृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं);
'he is implicated in many crimes', बहुपापैः सघन्धते.

IMPLICATED, *p. p.* सघट्टः -डा -डं, अनुबद्धः -डा -डं, संधिष्टः -ष्टा -ष्टं,
संसृष्टः -ष्टा -ष्टं, यस्तः -स्ता -स्तं, अनुपङ्गी -ङ्गीणी -ङ्गी (न्), लिप्तः -प्ता -प्तं.

IMPLICATION, *s.* (Involution, connection) सघन्धः, अनुबन्धः, अभि-
सघन्धः, अनुपङ्गः, समन्वयः, सम्यक्, संसर्गः.—(Implied) विवक्षा,
अधोपपत्तिः *f.*, अनुमानं, अपवाहः, उपलक्ष्यः.

IMPLICIT, *a.* अनाशङ्कितः -ता -तं, अवितर्कितः -ता -तं, अवैकल्पिकः -की
-कं, अविचार्य कृतः -ता -तं, अवितर्क्य कृतः -ता -तं, अशङ्कात्मकः -का
-कं, असांशयिकः -की -कं, सख्यः -यदा -यदं.

IMPLICITLY, *adv.* अवितर्क्य, अविचार्य, अनाशङ्कापूर्वं, अशङ्कया, अवि-
केंयं, असंशयपूर्वं, अविकल्पेन.

IMPLIED, *p. p.* or *a.* विवक्षितः -ता -तं, अर्थसघट्टः -डा -डं, उपलक्षितः
-ता -तं, अनुपङ्गिकः -की -कं; 'implied meaning', विवक्षितार्थः,
फलितार्थः, ध्वनितार्थः, ध्वनिः *m.*

To IMPLY, *v. a.* प्रार्थ् (c. 10. -अर्थयते -ति -यितुं), अन्वर्थं सम्प्राप्यं,
अर्थं, विनयेन or अङ्गलिं कृत्वा प्रार्थ्, कृतान्नालिः or निर्वन्धेन याच्
(c. 1. याचति -यितुं), अभियाच्, संयाच्, प्रयाच्, सम्प्रयाच्, प्रसृद् (c. 10.
-सादयते -ति -यितुं), विनी (c. 1. -नयति -नेतुं), अनुनी, विनयेन स्थाप्यं
निधिद् (c. 10. -येदयति -यितुं), नाय् (c. 1. नायति -यितुं).

IMPLYED, *p. p.* अङ्गलिकर्मपूर्वं प्रार्थितः -ता -तं or अन्वर्थितः -ता -तं,
विनयेन or निर्वन्धेन याचितः -ता -तं or अभियाचितः -ता -तं, प्रसादितः
-ता -तं, अनुनीतः -ता -तं.

IMPLORER, *s.* कृतान्नालिः प्रार्थकः or प्रार्थयिता *m.* (न्), निर्वन्धेन याचकः.
To IMPLY, *v. a.* वच् in des. (विवक्षति -यितुं), सूच् (c. 10. सूचयति
-यितुं), संसृच्. Often expressed by अर्थे in comp., as, 'a
speech which implies censure,' निन्दाधो वादः.

IMPOLICY, *s.* कुनीतिः *f.*, दुर्धीतिः *f.*, दुर्धेयः, अनोतिः *f.*, दुर्धीतः, अनयः.

IMPOLITE, *a.* अशिष्टः -ष्टा -ष्टं, असभ्यः -भ्या -भ्यं, अविनीतः -ता -तं, अशीलः
-ला -लं, कुशीलः -ला -लं, विशीलः -ला -लं, दुःशीलः -ला -लं,
दुर्व्यादः -दा -दं, नरविनयः -या -यं, ग्राभ्यः -म्या -म्यं, असज्जनः -ना -नं,
अनाय्यः -ध्या -ध्यं.

IMPOLITENESS, *s.* अशिष्टता, असभ्यता, अविनयः, कुशीलता, दुःशीलता.

IMPOLITIC, *a.* (Not acquainted with good policy, not prudent)

अनीतिज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, अनीतिविद् *m. f. n.*, अनीतिमान्-मनी-मत् (॥), अनीतिकुशलः-ला-लं, दुर्वीतः-ता-तं, अविनीतः-ता-तं, अनीतिमान्-मनी-मत् (॥), अचुद्धिमान् &c., अपुधः-वा-वं, अविज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, अविवेकः-का-कं, अकोविदः-दा-दं.—(Not politic, adapted to injure the public interest) अहितः-ता-तं, नीतिविह्वलः-ज्ञा-ज्ञं, प्रसारविरोधी-धिनी-धि (॥), अर्थविरोधी &c., अनर्थकरः-रा-रं, अनर्थजनकः-की-कं, अनिष्टकरः-री-रं, असनीह्य कृतः-ता-तं, सापकारः-रा-रं, अयौक्तिकः-की-कं.

IMPOLITICLY, *adv.* नीतिविह्वलं, अहितं-ताय, अर्थविरोधेन, असनीह्य.

IMPONDERABLE, IMPONDEROUS, *a.* निर्भारः-रा-रं, ज भारी-रिणी-रि (॥), अतोलनीयः-या-यं, अगुरुः-वी-रु, अतिसूक्ष्मः-क्षा-क्षं, अतिलघुः-यु-यु.

To IMPORT, *v. a.* (Bring goods from a foreign country) बाणिज्यद्रव्याणि or बाणिज्यवस्तूनि विदेशात् or देशान्तरात् or बहिर्देशाद् आनीति (c. 1. -नयति-नेतुं) or उपनी or आवाह (c. 1. -वहति-घोटुं) or उपवह or आह (c. 1. -हरति-हर्षे) (Convey a meaning, imply) सूच (c. 10. सूचयति-यितुं), संसूच, उद्दिश (c. 6. -दिशति-देतुं), वच् in des. (विचयति-यितुं), उद्बुध (c. 10. -बोधयति-यितुं), or expressed by अर्थ in comp.; as, 'a speech which imports censure,' निन्दार्थे यादः.—(Be of weight or consequence) गुर्वर्थः-यो-यं भू.

IMPORT, *s.* (Goods brought from a foreign country) विदेशात् or देशान्तरात् or बहिर्देशाद् आनीतानि बाणिज्यद्रव्याणि *n. pl.* or बाणिज्यवस्तूनि *n. pl.*, विदेशीयवस्तूनि *n. pl.*, विदेशनद्रव्याणि *n. pl.*, बहिर्देशवस्तूनि.—(Meaning) अर्थः, अभिप्रायः, अभिप्रेतं, विवक्षा, उद्देशः, आशयः; 'of like import,' समानार्थः-यो-यं.—(Importance) गौरवं, गुरुत्वं, प्रभावः.

IMPORTABLE, *a.* विदेशाद् आनयः-या-यं or आनेतव्यः-या-यं.

IMPORTANCE, *s.* (Consequence) गौरवं, गुरुत्वं-ता, गुर्वर्थत्वं, प्रभावः, भारः; 'of a thing,' द्रव्यगुह्यता; 'of an act,' कार्यगुह्यता.—(Of a person) उत्कर्षः, शौर्त्तव्यं, प्रधानता, सेव्यता, प्रतिपत्तिः, *f.*, प्रागल्भ्यं, गर्वः, मानं.

IMPORTANT, *a.* गुरुः-वी-रु, गुर्वर्थः-यो-यं, बह्वर्थः-यो-यं, महार्थः-यो-यं, परमार्थः-यो-यं, गुरुप्रभावः-वा-वं, महप्रभावः-वा-वं, बहुप्रभावः-वा-वं, परमप्रभावः-वा-वं, परमः-मा-मं, अलघुः-यु-यु, महोपकारी-रिणी-रि (॥), भारी-रिणी-रि (॥), भारवान्-वती-वत् (॥), आवश्यकः-की-कं; 'important object,' गुर्वर्थः, परमार्थः, महार्थः; 'most important,' गरिष्ठः-ज्ञा-ज्ञं, गुरुतमः-मा-मं; 'more important,' गरीयान्-यसी-यः (॥).

IMPORTANTLY, *adv.* गुरु, परमप्रभावेण, परमं, अलघु.

IMPORTATION, *s.* (Act of bringing from a foreign country) विदेशात् or बहिर्देशात् or देशान्तराद् आनयः-यनं or उपनयः-यनं or आवाहनं or आपहनं or उपवाहनं.—(The commodities imported) विदेशाद् आनीतानि द्रव्याणि, देशान्तराद् आनीतवस्तूनि, विदेशीयवस्तुसमूहः.

IMPORTED, *p. p.* विदेशात् or बहिर्देशाद् आनीतः-ता-तं or उपनीतः-ता-तं.

IMPORTER, *s.* विदेशात् or बहिर्देशाद् बाणिज्यद्रव्यानेता *m.* (॥).

IMPORTUNACY, *s.* निर्वन्धः, अतिनिर्वन्धः, अतियाचना-नं, अतिप्राथेनं-ना, आग्रहः, अतिनिर्वन्धेन याचना or प्राथेनं, वारं वारं प्राथेना, नित्यप्राथेनं, नित्ययाचना, नित्ययाचनेन परोक्षेन or परायासकरणं.

IMPORTUNATE, *a.* निर्वन्धशीलः-ला-लं, अतिनिर्वन्धशीलः-ला-लं,

आग्रही-रिणी-रि (॥), आग्रहशीलः-ला-लं, अतियाचकः-का-कं, अतिप्राथेकः-का-कं, निर्वन्धेन याचकः-का-कं, नित्यप्राथेकः-का-कं, नित्य याचनेन परोक्षेनकः-का-कं or परायासकरः-री-रं, वारं वारं प्राथेकः-का-कं; 'importunate solicitation,' निर्वन्धः, आग्रहः. IMPORTUNATELY, *adv.* निर्वन्धेन, अतिनिर्वन्धेन, आग्रहेण, आग्रहं, प्रसभं, मुहुर्मुहुः, पुनःपुनः.

IMPORTUNATENESS, *s.* See IMPORTUNACY.

To IMPORTUNE, *v. a.* अतिनिर्वन्धेन or निर्वन्धेन प्राथे (c. 10. -अर्थयति-यितुं) or अन्वर्थे or आग्रहे (c. 1. याचति-यितुं) or अभियाच्, आग्रहेण प्राथे, वारं वारं प्राथे, अतियाचनेन परम् उद्दिश (c. 10. -वेजयति-यितुं), नित्यप्राथेनेन परम् आग्रह (c. 10. -यासयति-यितुं).

IMPORTUNED, *p. p.* निर्वन्धेन प्राथितः-ता-तं or याचितः-ता-तं, अति-याचितः-ता-तं.

IMPORTUNER, *s.* अतिप्राथेकः, अतियाचकः, निर्वन्धेन प्राथेकः, अतियाग्रया परोक्षेनकः.

IMPORTUNING, *s.* निर्वन्धः, अतिनिर्वन्धः, अतियाचना-नं, आग्रहः, वारं वारं प्राथेना, पुनःपुनः प्राथेनं, अतियाचनेन परोक्षेननं. See IMPORTUNACY.

To IMPOSE, *v. a.* (Lay on) न्यस् (c. 1. -अस्यति-असिज्), निषिञ्ज (c. 10. -वेजयति-यितुं), समापिञ्ज, निपुञ्ज (c. 10. -योजयति-यितुं, c. 7. -युनक्ति-युक्ते), धा (c. 3. दधाति, धातुं), निधा, विधा, आहृ in caus. (रोपयति-यितुं), स्या in caus. (स्थापयति-यितुं), उपस्था, अवस्था.—(Set over) अधिक्, उपधिक्, नियुञ्ज, विनियुञ्ज.—(Impose upon, deceive) प्रलभ् (c. 1. -लभते-लभुं), विप्रलभ्, वच् (c. 10. वचयते-ति-यितुं), परिवच्, छल (c. 10. छलयति-यितुं), अभिसन्धा, अतिसन्धा, दम्भ (c. 5. दम्भोति, दम्भितुं).

IMPOSED, *p. p.* न्यस्तः-स्ता-स्तं, निवेशितः-ता-तं, नियुक्तः-क्ता-क्तं, नियोजितः-ता-तं, विहितः-ता-तं, अधिक्तः-ता-तं; 'imposed upon,' वधितः-ता-तं, प्रलभः-आ-अं, विप्रलभः-आ-अं, अतिसंहितः-ता-तं.

IMPOSING, *a.* विस्मयोत्पादकः-का-कं, आश्चर्य्यकरः-रा-रं, विस्मापकः-का-कं, अद्भुतः-ता-तं, गुरुः-वी-रु, महातेजाः-ज्ञा-ज्ञः (॥).

IMPOSITION, *s.* (Act of laying on) न्यासः, न्यसनं, निवेशनं, आरोपणं, स्थापनं; 'of hands,' हस्तन्यासः.—(That which is imposed, a tax) करः, शुल्कः-ल्कं.—(Task given as a punishment) साहसं, व्रतं, शिष्येण दण्डार्थम् अधिकाकर्तव्यं किञ्चित्.—(Fraud, deception) दम्भः, वचनं-ना, छलं, प्रलभः, विप्रलभः, अभिसन्धिः *m.*, अतिसन्धानं.

IMPOSSIBILITY, *s.* अशक्यता, असाध्यता, अकर्तव्यता, अकरणीयता, अकार्य्यता.—(An impossibility, an absurdity) असाध्यं, असम्भवः, मृगार्थकः, शृङ्गविषाणं, शृङ्गशृङ्गं, खपुष्यं, गगलपुष्यं, गगलकुसुमं; 'impossibilities,' असाध्यानि *n. pl.*

IMPOSSIBLE, *a.* अशक्यः-क्ता-क्तं, असाध्यः-ध्या-ध्यं, असाधनीयः-या-यं, असम्भवः-गा-वं, अकर्तव्यः-व्या-व्यं, अकरणीयः-या-यं, अकार्य्यः-व्या-व्यं, असङ्गतः-ता-तं, अघटितः-ता-तं, अघटमानः-ना-नं, अघटनीयः-या-यं, अगम्यः-म्या-म्यं, अप्राप्यः-प्या-प्यं, अपार्य्यः-व्या-व्यं, अपारणीयः-या-यं, अक्षयः-मा-मं.

IMPOST, *s.* करः, शुल्कः-ल्कं, राजकरः, कारः, राजप्राप्तभागः, राजस्वं, राजदेयं, राजधनं, शालिकः, तारिकं, तार्य्यं.

IMPOSTHUME, *s.* विद्रुधिः *m.*, पृथसम्प्लूणः स्फोटः or विस्फोटः, सपृथग्रथं.

IMPOSTOR, *s.* (Deceiver) दम्भी *m.* (॥), दाम्भिकः, दम्भकः, कुहकः, कूटकारः, कूटकः, वचकः, कपटी *m.* (॥), कापटिकः, धूर्तः, कितवः, प्रतारकः, छलवेशी *m.* (॥)—(In religion) धर्मोद्ध्वजी *m.* (॥), आर्य्य

लिङ्गो *m.* (नं), आर्यरूपः, शम्भोपधः, पापहृदः, पासकः, लिङ्गवृत्तिः *m.*, सर्वेलिङ्गो *m.* (नं), छत्रतापसः, कपटधर्मी *m.* (नं).

IMPOSTURE, *s.* दम्भः, वचनं-ना, प्रवचना, प्रलम्भः, विप्रलम्भः, कूटः-ट, कपटः-ट, व्याजः-न, झलं-लना, केतवं, कौटं, उपधिः *m.*, प्रतारणं-या, कुहकः, अभिसन्धिः *m.*, क्षतिमन्धानं, छत्र *n.* (नं).

IMPOTENCE, IMPOTENCY, *s.* (Want of strength or power) वीर्यहीनः *f.*, शक्तिहीनता, अशक्तिः *f.*, अशक्तता, अवीर्यं, निर्बलता, बलहीनता, सख्यहीनः *f.*, निःसख्यं, सखाभावः, वीर्यहीनः, असमर्थत्वं, अतेजस् *n.*, तेजोहीनता, ज्ञीयता, दीर्घत्वं, दुर्बलता, शक्तिवैकल्यं.—(Absence of virility) क्रीयत्वं, क्लेशं, अपुंसत्वं, निष्पुरुषत्वं, अपीरुषं, नपुंसकत्वं, ध्वजभङ्गः, निर्बीजता, निष्फलत्वं, अजनकता.

IMPOTENT, *a.* (Without power) निर्बलः-ला-लं, बलहीनः-ना-नं, शक्तिहीनः-ना-नं, अशक्तः-का-कं, अचलः-ला-लं, असमर्थः-धा-धं, सामर्थ्यहीनः-ना-नं, निर्बीर्यः-व्या-व्यं, वीर्यहीनः-ना-नं, अवीरः-रा-रं, निःसख्यः-स्वा-स्वं, सख्यहीनः-ना-नं, निस्तेजाः-जा-जं, तेजोहीनः-ना-नं, गततेजाः &c., अकल्यः-त्या-त्यं, दुर्बलः-ला-लं, अद्यमः-मा-मं, अपारगः-गा-गं.—(Wanting virility) क्रीयः-धा-धं, पुंसत्वहीनः-ना-नं, पुंशक्तिहीनः-ना-नं, निष्पुरुषः-पा-पं, पुरुष-शक्तिवर्जितः-ता-तं, नपुंसकः-का-कं, निर्बीजः-जा-जं, भग्नध्वजः-जा-जं, निष्फलः-ला-लं.

IMPOTENTIA, *adv.* निर्बलं, अचलं, दुर्बलं, अपीर्यत्, निर्वीर्यवत्, क्रीय-यत्, निर्बीर्यं, बलं विना, वीर्यं विना, निःसख्येन.

To IMPOUND, *v. a.* दृष्यपरिग्रहपश्चाद् अवरोधस्थाने निरूप्य (c. 7. -रुणद्धि-रोद्धुं) or रक्ष्य (c. 1. रक्षति-क्षितुं).

To IMPOVERISH, *v. a.* दरिद्रीकृ, निर्धनोक्तु, क्षीणीकृ, धनं नश्य (c. 10. नाशयति-यितुं), क्षीणधनं-ना-नं कृ.—(Enfeeble, exhaust strength) कृश (nom. क्रशयति-यितुं), कृशीकृ, तेजः or सख्यं or वीर्यं हृ (c. 1. हरति, हर्तुं) or नश्य, दुर्बलीकृ, क्षि in caus. (क्षययति-यितुं).

IMPOVERISHED, *p. p.* (Reduced to poverty) क्षीणधनः-ना-नं, निर्धनः-ना-नं, दरिद्रितः-ता-तं, दरिद्रोक्तः-ता-तं, दरिद्रिगतः-ता-तं, धनव्युतः-ता-तं, क्षीणार्थः-धा-धं, नष्टार्थः-धा-धं, नष्टधनः-ना-नं, गतविभवः-वा-वं, प्रचलितविभवः-वा-वं, शिथिलवसुः-सु-सु, विगत-श्रोतः-का-कं, विनष्टलक्ष्मीकः-का-कं, निष्कचनः-ना-नं, अकचनः-ना-नं—(Exhausted of energy) क्षीणसख्यः-स्वा-स्वं, कृशीभूतः-ता-तं, गतवीर्यः-व्या-व्यं, व्युतोत्साहः-हा-हं.

IMPOVERISHMENT, *s.* दरिद्रता, दरिद्र्यं, दरिद्रीकरणं, धननाशः, धनहानिः *f.*, धनव्युतिः *f.*, सख्यहानिः *f.*, क्षीणता.

IMPRATICABILITY, *s.* असाध्यता-त्वं, असाधनीयता, अकर्तव्यता, अकरणीयता, अकार्यता, अशक्यता-त्वं, कर्तुं अशक्यता, असम्भवत्वं, असम्भाव्यता, अनुपपाद्यता, अपठनीयत्वं, अगम्यत्वं, दुष्करत्वं.

IMPRATICABLE *a.* असाध्यः-ध्या-ध्यं, असाधनीयः-या-यं, अकर्तव्यः-धा-धं, अकरणीयः-या-यं, अकार्यः-धा-धं, अशक्यः-का-कं, कर्तुं अशक्यः-का-कं, अकृत्यः-दा-दं, अपठनीयः-या-यं, असम्भवः-या-यं, असम्भाव्यः-धा-धं, असम्भावनीयः-या-यं, अनुपपाद्यः-धा-धं, दुष्करः-रा-रं, अगम्यः-म्या-म्यं, अपार्यः-व्या-व्यं.

IMPRATICABLY, *adv.* असाधनीयं, अकरणीयं, असम्भवेन, असम्भावनीयं.

To IMPRECATE, *v. a.* शप् (c. 1. शपति-ते, c. 4. शपयति, शप्नुं), अभिशप्, परिशप्, आकुशं (c. 1. -क्रोशति-क्रोष्टुं), समङ्गलं or अनिष्टम् आशंसं (c. 1. -शंसते-सितुं) or प्रार्थं (c. 10. -अर्थयते-यितुं), गृहं (c. 1. गृहेते-हिंतुं), भर्त्से (c. 10. भर्त्सयति-यितुं), पिड्.

IMPRECATED, *p. p.* अभिशप्तः-भा-भं, आकुशः-डा-डं, पिडितः-ता-तं.

IMPRECATION, *s.* शपः, अभिशपः, आक्रोशनं, अवक्रोशः, अभीपङ्गः, अभिपङ्गः, अनिष्टाशंसनं, अनिष्टप्रार्थना, मन्दप्रार्थना, मन्दप्राप्ता, भर्त्सनं, गालिः *m.*, धिक्करणं.

IMPRECATORY, *a.* अभिशपार्थकः-का-कं, आक्रोशकः-की-कं, अनिष्टाशंसकः-का-कं, अनिष्टप्रार्थकः-का-कं.

IMPREGNABLE, *a.* अलङ्घनीयः-या-यं, अलंघ्यः-ध्या-ध्यं, अनाक्रमणीयः-या-यं, अनाक्रम्यः-म्या-म्यं, दुराक्रमः-मा-मं, दुराक्रान्तः-मा-मं, अगम्यः-म्या-म्यं, दुर्गमः-मा-मं.—(Invincible) अजेयः-या-यं, दुर्जयः-या-यं, अपराजितः-ता-तं.

To IMPREGNATE, *v. a.* (Infuse the principle of conception, make pregnant) सिच्य (c. 6. सिचति, सेक्तुं), निषिच्य, आसिच्य, रेतः सिच्य, गर्भं ग्रहं in caus. (ग्राहयति-यितुं) or उत्पद्य (c. 10. -पादयति-यितुं), गर्भवतीं कृ, ससखां कृ, आपन्नसखां कृ, अनरापतां कृ, सम्रात-गर्भां कृ, गर्भाधानं कृ, निषेकं कृ.—(Infuse particles of one thing into another) प्रक्षिप्य (c. 6. -क्षिपति-क्षेप्तुं), निषिच्य, प्रक्षेपं कृ, व्याप्य (c. 5. -आप्नोति-आप्नुं), व्याप्तं-मा-मं कृ.

IMPREGNATED, *p. p.* मिक्तः-का-कं, गृहीतगर्भा, उत्पन्नगर्भा, ससखा, आपन्नसखा, सम्रातगर्भा.—(Infused) व्याप्तः-भा-भं.

IMPREGNATING, *part.* गर्भदः-दा-दं, मेचकः-का-कं, गर्भोत्पादकः-का-कं.

IMPREGNATION, *s.* सेकः, मेचनं, निषेकः, आसेकः, आसेचनं, गर्भग्रहणं, गर्भोत्पादनं, गर्भाधानं, गर्भाधारणं, मेरुखं.

IMPREGNATOR, *s.* सेक्ता *m.* (कृ), सेचकः, निषेककारी *m.* (नं), गर्भदः, गर्भोत्पादकः.

To IMPRESS, *v. a.* (Imprint, stamp, make a mark by pressure) मुद्रु (nom. मुद्रयति-यितुं), मुद्रीकृ, अङ्क्य (c. 10. अङ्कयति-यितुं), चिह्नं (nom. चिह्नयति-यितुं), मुद्रितं-ता-तं कृ, लक्ष्य (c. 10. लक्षयति-यितुं), प्रणिधा (c. 3. -दधाति-धातुं), व्यस्य (c. 4. -अस्यति-असितुं), निविश्य (c. 10. -वेशयति-यितुं), निषोड्य (c. 10. -पीडयति-यितुं) अङ्कितं-ता-तं कृ.—(Fix deep in the mind, &c.) हृदये मुनिष्ठितं-ता-तं कृ, चिह्ननिष्ठं-धा-धं कृ, हृदये-त्यां-त्यं कृ, दृढतं-ता-तं कृ, हृदयगतं-ता-तं कृ, हृदये कृ, हृदये निविश or निष्ठा in caus. (-घ्रापयति-यितुं); 'to be impressed,' निष्ठा (c. 1. -तिष्ठति-धातुं).—(Impress seamen) राजाज्ञया बलाकारेण धृत्वा नाविकादिकर्म्मणि व्याप्य (c. 10. -पारयति-यितुं).

IMPRESS, *s.* मुद्रा, अङ्कः, चिह्नं, व्यासः, लक्षणं; 'having the impress of knowledge' ज्ञानमुद्रः-द्रा-द्रं.

IMPRESSED, *p. p.* (Imprinted) मुद्रितः-ता-तं, मुद्रीकृतः-ता-तं, कृतमुद्रः-द्रा-द्रं, मुद्राङ्कितः-ता-तं, अङ्कितः-ता-तं, कृताङ्कः-का-कं, चिह्नितः-ता-तं, समुद्रः-द्रा-द्रं, लक्षितः-ता-तं.—(Infixed) निष्ठितः-ता-तं निष्ठः-धा-धं, व्यस्यः-स्ता-स्तं, निहितः-ता-तं, प्रणिष्ठितः-ता-तं निवेशितः-ता-तं; 'in the mind,' हृदयनिष्ठितः-ता-तं, चिह्ननिष्ठः-धा-धं, हृदयगतः-ता-तं, दृढतः-ता-तं, हृदयनिवेशितः-ता-तं, हृदयः-त्या-त्यं.

IMPRESSIBLE, *s.* अङ्कनीयः-या-यं, संक्यः-क्या-क्यं, चिह्नघ्नः-मा-मं.

IMPRESSION, *s.* (Mark, stamp) मुद्रा, अङ्कः, चिह्नं.—(Act of impressing) अङ्कनं.—(Impression on the mind) संस्कारः, चिह्न-संस्कारः, मनःसंस्कारः.—(Idea, image in the mind) बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, अनुभवः, मनोगतं, मनविषयं, आभासः, भासः.—(Sensible effect) उत्पन्नं, निष्पन्नं, उत्पत्तिः *f.*, सम्यक्.—(Indentation) आघातचिह्नं, अभिघातचिह्नं, भङ्गः, छेदः.—(Number of books printed at once) एकचारे मुद्रितो ग्रन्थसमूहः.

IMPRESSIVE, *a.* न्दयङ्गमः-मा-मं, हृदयः-मा-मं, हृदयग्राही-हिणी-हि

(न्), चित्तहारी-रिणी-रि (न्), हृदयस्पृक् m.f.n. (ञ्), मन्मैस्पृक् m.f.n., चित्तयोत्पादकः-का-कं, हृदयैकः-का-कं, भावोत्पादकः &c.

IMPRESSIVELY, *adv.* हृदयङ्गमप्रकारेण, यथा हृदयं स्पृश्यते इति प्रकारेण.

IMPRESSIVENESS, *s.* हृदयङ्गमत्वं, हृदयमत्वं, हृदयस्पृक्, चित्तयोत्पादकत्वं.

IMPRESSMENT, *s.* राजाज्ञया बलात्कारधरानामरं नायिकादिकर्मैश्चि प्रवर्तनं.

To IMPRINT, *v. a.* मुद्र (nom. मुद्रयति-यितुं), मुद्रीकृ, मुद्रितं-ता-तं कृ, अङ्क (c. 10. अङ्कयति-यितुं), चिह्न (nom. चिह्नयति-यितुं), प्रणिधा (c. 3. -दधाति-धातुं), न्यस् (c. 4. -अस्यति-असितुं), निविशु (c. 10. -वेशयति-यितुं); 'on the mind,' हृदयनिष्ठ-छा-छं कृ, हृदये मुद्रित-निव किञ्चित् कृ, हृदये निविशु.

IMPRINTED, *p. p.* मुद्रितः-ता-तं, मुद्रीकृतः-ता-तं, अङ्कितः-ता-तं, मुद्राङ्कितः-ता-तं, कृतमुद्रः-द्रा-द्रं.—(Infixed) निष्ठितः-ता-तं, न्यस्तः-स्ता-स्तं, निहितः-ता-तं, प्रणिहितः-ता-तं, निवेशितः-ता-तं; 'on the mind,' हृदयनिष्ठः-छा-छं, हृदयगतः-ता-तं, हुङ्गतः-ता-तं, हृदयनिवेशितः-ता-तं.

To IMPRISON, *v. a.* कारायां or कारागारे निरुध् (c. 7. -रुधति-रोद्धुं) or बन्धु (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), कारागृहं प्रविशु (c. 10. -वेशयति-यितुं), बन्धनालये रध् (c. 1. रधति-यितुं) or अवरुध् or आसिध् (c. 1. -सेपति-सेद्धुं), कारागृहं-ता-तं कृ.

IMPRISONED, *p. p.* कारागृहः-भा-भं, कारानिरुधः-द्धा-द्धं, कारायां बद्धः-द्धा-द्धं, काराबद्धः-द्धा-द्धं, कारागारप्रवेशितः-ता-तं, अवरुद्धदेहः-हा-हं, निरुद्धः-द्धा-द्धं, आसिद्धः-द्धा-द्धं, प्रतिबद्धः-द्धा-द्धं.

IMPRISONMENT, *s.* कारानिरोधः, निरोधः-धनं, काराबन्धनं, बन्धनं, प्रति-बन्धनं, कारागारप्रवेशनं, कारागृहप्रवेशः, कारागोपनं, कारागृहगुप्तिः, आसेधः, स्थानासेधः, रोधः, सम्प्रतिरोधकः, प्रग्रहः.

IMPROBABILITY, *s.* असम्भावः-वता-तं, असम्भाव्यता, असम्भावनीयता, असम्भावना, अनुपपत्तिः, अनुपपाद्यता, असङ्गतिः, असङ्गतत्वं, अघटनीयता, अभवनीयत्वं, अप्रमेयता, असाध्यता.

IMPROBABLE, *a.* असम्भवः-या-यं, असम्भाव्यः-व्या-व्यं, असम्भावनीयः-या-यं, असम्भावितः-ता-तं, असङ्गतः-ता-तं, अनुपपन्नः-जा-जं, असत्यसम्बन्धः-भा-भं, असत्यसङ्काशः-शा-शं, अभवनीयः-या-यं, असाध्यः-व्या-व्यं, असाधनीयः-या-यं, अघटनीयः-या-यं, अघटितः-ता-तं, अघटमानः-ता-तं, अप्रमेयः-या-यं; 'it is improbable,' न उपपद्यते.

IMPROBABLY, *adv.* असम्भवेन, असम्भावनीयं, असङ्गतं, असाध्यं, अन्यथा.

IMPROBITY, *s.* असाधुत्वं-ता, अशुचित्वं, अधर्मेः, असरलता, असारत्वं, अनुश्रुता, अदाधित्वं, अशुद्धता, दुष्टता, अभद्रता, नीचत्वं, खलता, चिह्नता, कौटिल्यं, कापट्यं, कौटं, वक्रता.

IMPROMPTU, *adv.* पूर्वचिन्तान् अकृत्वा, पूर्वचिन्तां विना, अचिन्तितं, अनायासेन.

IMPROMPTU, *a.* अचिन्तापूर्वः-श्री-शै, अपूर्वचिन्तः-मा-मं, अयाजपूर्वः-श्री-शै, आकस्मिकः-की-कं, प्रलुतः-ता-तं, पूर्वविचारहीनः-ना-नं.

IMPROPER, *a.* अयुक्तः-क्ता-क्तं, अयोग्यः-ग्या-ग्यं, अनुचितः-ता-तं, अन्यायः-व्या-व्यं, असङ्गतः-ता-तं, अनुपयुक्तः-क्ता-क्तं, असमञ्जसः-सा-सं, अनुपपन्नः-जा-जं, अनर्थः-है-है, असदृशः-शी-शं, अपथ्यः-व्या-व्यं, असमीचीनः-ना-नं, असम्भाव्यः-व्या-व्यं, असम्भावनीयः-या-यं, अपथ्यः-व्या-व्यं, अयथार्थः-थै-थै; sometimes expressed by कु prefixed; as, 'an improper marriage,' कुविवाहः.—(Improper to be done) अकर्म्यः-व्या-व्यं, अकरणीयः-या-यं, अकार्यः-व्या-व्यं, अननुष्ठेयः-या-यं, नानुष्ठेयः-या-यं, अननुष्ठायः-व्या-व्यं; 'to be spoken,' अवचनीयः-या-यं.

IMPROPERLY, *adv.* अयुक्तं, अयोग्यं, अनुपयुक्तं, अनुचितं-तेन, असाध्यं-ति, असम्भ्यं, अयागेन, अन्यायतः, असङ्गतं, अयथार्थं, अयोगतः,

अकार्यतः, दुःपत्नं, निःपत्नं, असम्भावनीयं; 'acting improperly,' अकर्मकारी-रिणी-रि (न्), अविचारी &c.

IMPROPRIETY, *s.* अयुक्तिः, अयुक्तता, निर्गुक्तिः, अन्यायः-यत्नं, अनुपयुक्तता, अविनयः, अविनीतता, आनुचित्यं, अनुचितत्वं, अनौचित्यं, अयोग्यता, असमञ्जसं, असामञ्जस्यं, अनुपपत्तिः, असङ्गतत्वं, अलीकता, असम्भ्यं, अयथार्थं; 'of conduct,' अमयीदा, कुचयी, कुचरितं, कुचेरितं, दुचरितं, दुचेरितं, अपचारः, अकार्यं, अकर्म्यता, भेषः, अविचारः, अनियमः, मयीदातिङ्गमः; 'of speech,' अवचनीयता,

IMPROSPERITY, *s.* असमृद्धिः, अकल्याणं, अकुशलं, अशुभं, असम्यक्तिः. IMPROSPEROUS, *a.* असमृद्धः-द्धा-द्धं, अकल्याणः-का-कं, अश्वमेवान्-वनी-वत् (न्).

IMPROVABILITY, *s.* वर्धनीयता, संवर्धनीयता, वृहणीयता, श्रेयस्वधनता.

IMPROVABLE, *a.* वर्धनीयः-या-यं, संवर्धनीयः-या-यं, वृहणीयः-या-यं, श्रेयस्वधनः-मा-मं, भद्रतरभावधनः-मा-मं, वृद्धिम् आनेयः-या-यं, भद्रतरीकरणीयः-या-यं.

To IMPROVE, *v. a.* (Make better, advance in good qualities) भद्रतरं-रा-रं कृ, अधिकतरं-रां-रं कृ, भद्रतरीकृ, अधिकीकृ, वृष् (c. 10. वर्धयति-यितुं), संवृष्, परिवृष्, वृह् (c. 10. वृहयति-यितुं), वृद्धिं नी (c. 1. नयति, नेतुं) or प्राप् in caus. (-आपयति-यितुं), श्रेयस्वं or भद्रतरत्वं or भद्रतरभावं नी or प्राप्, श्रेयसं-यसी-यः कृ.—(Make productive, turn to good account) सफलं-लं-लं कृ, सफलीकृ, सु प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति-युंके-योक्तुं).

To IMPROVE, *v. n.* (Grow better, advance in goodness or any excellence) भद्रतरः-रा-रं भू, भद्रतरीभू, वृष् (c. 1. वर्धते-यितुं), अभिवृष्, विवृष्, प्रवृष्, संवृष्, वृद्धिं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or प्राप् (c. 5. -आप्नोति-आप्नुते), श्रेयान्-यसी-यो भू, अधिकः-का-कं भू, अधिकतरः-रा-रं भू, अधिकीभू, अधिकतरीभू, उपसि in pass. (-चयते), अयुदयं or उपचयं गम् or इ (c. 2. रति-तुं); 'improve in knowledge,' विद्यागमं कृ, विद्याप्राप्तिं कृ, विद्यार्जनं कृ.

IMPROVED, *p. p.* वर्धितः-ता-तं, प्रवृद्धः-द्धा-द्धं, उपचितः-ता-तं, वृहितः-ता-तं, परिवृहितः-ता-तं, भद्रतरीभूतः-ता-तं, अधिकीभूतः-ता-तं, समुत्थितः-ता-तं.—(Employed profitably) सफलीकृतः-ता-तं, सुप्रयुक्तः-क्ता-क्तं.

IMPROVEMENT, *s.* (Advancement in any excellence) वृद्धिः, प्रवृद्धिः, वर्धनं, उपचयः, समुत्थानं, अयुदयः, वृहणं, परिवृहणं, आधिक्यं, प्राप्तिः, आगमः.—(State of being better) श्रेयस्वं, भद्रतरत्वं, श्रेष्ठता, श्रेष्ठ्यं.—(Advancement in knowledge) विद्यागमः, विद्याप्राप्तिः, विद्यार्जनं.—(Progression) प्रगमनं, अग्रगमनं.—(Employment to beneficial purposes) सुप्रयोगः, सफलीकरणं.

IMPROVIDENCE, *s.* अपूर्वदृष्टिः, अदीर्घदृष्टिः, अपरिणामदृष्टिः, ददृशेन, अदृष्टदृष्टिः, अपूर्वचिन्ता, अपूर्वविवेचनं, अपूर्वचिन्तकपणं, अप्रसमीक्षा, असमीक्ष्यकारिता, पूर्वविवेचनाभावः, पूर्वचिन्ताभावः, अपूर्वविचारणं-शा, असावधानता.

IMPROVIDENT, *a.* अदीर्घदृष्टी-दृष्टिनी-दृष्टि (न्), अदृष्टदृष्टी &c., अपूर्वदृष्टिः-दृष्टिः-दृष्टि, अदीर्घदृष्टिः-दृष्टिः-दृष्टि, अपरिणामदृष्टी &c., अपूर्वविवेकी-विवेकी-कि (न्), असमीक्ष्यकारी-रिणी-रि (न्), अनविदृष्टी &c.

IMPROVIDENTLY, *adv.* पूर्वचिन्तां विना, अग्रविवेचनं विना, अग्रनिरूपणं विना, पूर्वविचारणं विना, अपरिणामदृष्ट्या, असमीक्षापूर्व, अप्रसमीक्ष्य, अग्रविदृश्य.

IMPROVING, *part. or a.* (Growing better) वर्धमानः-ना-नं, वर्धी

-धिनी -धि (न्), वर्धनः -नी -नं, उपचोयमानः -ना -नं.—(Making better) वर्धकः -का -कं, वृद्धिकरः -री -रं, वृहणः -या -यी -यं.

IMPEDEMENT, *s.* अविनयः, अविनीतता, अनोतिः *f.*, दुर्विनीतता, दुर्वीतिः *f.*, दुर्लभः, असमीक्षा, असमीक्ष्यकारित्वं, अविज्ञता, अप्रज्ञता, अप्राज्ञत्वं, अविशेषना, अविचारः -रणा, अविचक्षणता, अवैचक्ष्यं, असावधानता, अमनस्विता.

IMPRUDENT, *a.* अविज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अप्रज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अविचक्षणः -शा -यं, अविनीतः -ता -तं, दुर्विनीतः -ता -तं, अनभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अनोतिमान् -मती -मत् (त्), अनोतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अविमृश्यकारी -रिणी -रि (न्), असमीक्ष्यकारी &c., अमनस्वी -स्विनी -स्वि (न्), अमतिमान् -मती -मत् (त्), अविवेकी -किनी -कि (न्), अविशेषकः -का -कं, अविचारणशीलः -ला -लं, अकार्यचिन्तकः -का -कं, अवुधः -धा -धं, असावधानः -ना -नं.

IMPRUDENTLY, *adv.* अविज्ञवत्, अविनीतवत्, अविमृश्य, असमीक्ष्य, असमीक्षापूर्व, अविचारपूर्व, अविचार्य, अनालोचितं, अविचारितं, अवुधवत्.

IMPUDENCE, *s.* निलज्जता -त्वं, लज्जाहीनता, अलज्जता, अलज्जा, धृष्टता, धाव्यं, प्रगल्भता, प्रगल्भ्यं, वेयाव्यं, त्रपाहीनता, अनपचयत्वं, निरूपत्वं, निरपचयत्वं, अमोहता, ब्रौडाहीनता, अविनयः, अविनीतता.

IMPUDENT, *a.* निलज्जः -ज्जा -ज्जं, लज्जाहीनः -ना -नं, अलज्जः -ज्जा -ज्जं, विलज्जः -ज्जा -ज्जं, अविनीतः -ता -तं, दुर्विनीतः -ता -तं, धृष्टः -ष्टा -ष्टं, अत्रयः -या -यं, त्रपाहीनः -ना -नं, निरूपः -या -यं, निरपचयः -या -यं, अनपचयः -या -यं, विमत्तः -ता -तं, प्रगल्भः -ग्भा -ग्भं, ब्रौडाहीनः -ना -नं, स्वत्यब्रौडः -डा -डं, अत्यलज्जः -ज्जा -ज्जं, अविनीतः -ता -तं, धवितः -ता -तं, धृष्टक *m. f. n.* (न्), धृष्टुः -णुः -णु, त्यक्तलज्जः -ज्जा -ज्जं, प्रौढः -ढा -ढं.

IMPUDENTLY, *adv.* धृष्टवत्, अविनीतवत्, दुर्विनीतवत्, अविनीतं, धाव्येन, प्रगल्भे, प्रगल्भवत्, लज्जा विना, वेयाव्येन, प्रौढवत्, वियातवत्.

To IMPUGN, *v. a.* विपरीतं यद् (c. 1. वदति -दिनुं), अपवद्, विवद्, प्रत्याख्या (c. 2. ख्याति -तुं), अधरीक, विरुद् (c. 7. रुहडि -रोडुं), प्रतिरुद्, प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति -यितुं).

IMPUGNED, *p. p.* अपवादितः -ता -तं, प्रत्याख्यातः -ता -तं, अधरीकृतः -ता -तं, विरुद्धः -द्धा -द्धं, नापितः -ता -तं, विप्रतिपदः -द्धा -द्धं.

IMPUGNER, *s.* विपरीतवादी *m.* (न्), अपवादकः, प्रतिवादी *m.* (न्).

IMPULSE, *s.* वेगः, आवेगः, मनोवेगः, प्रेरणं -शा, प्रणोदः, प्रवर्त्तनं -त्तनं, प्रोत्साहः -हनं, प्ररोचनं, शक्तिः *f.*—(Motive) हेतुः *m.*, प्रयोगः, प्रयोजनं, निमित्तं, निबन्धनं, कारणं.—(Mental impression) मनःसंस्कारः.

IMPULSION, *s.* प्रेरणं -शा, प्रणोदः -दनं, प्रचोदनं, आकषे -षणं, प्रवर्त्तनं.

IMPULSIVE, *a.* प्रेरकः -का -कं, प्रणोदकः -का -कं, प्रचोदकः -का -कं.—(Actuated by impulse) वेगी -गिनी -गि (न्), वेगवान् -वती -वत् (त्), वेगशीलः -ला -लं.

IMPUNCTUAL, *a.* असमयपालकः -का -कं, असामयिकः -की -कं, अकालिकः -की -कं.

IMPUNITY, *s.* (Exemption from punishment) अदण्डं -खः, दण्डाभावः, असाहसं, अशिष्टिः *f.*—(Exemption from injury or hurt) अक्षतिः *f.*, अक्षतं, अहिंसा, हिंसाभावः, अपीडा, अनाशः, अनपकारः; 'with impunity to one's self,' स्वयमक्षतेन.

IMPURE, *a.* अशुद्धः -द्धा -द्धं, अशुचिः -चिः -चि, अपवित्रः -त्रा -त्रं, अमेध्यः -ध्या -ध्यं, अपूतः -ता -तं, अशुद्धिः -द्धिः -द्धि, अशोचो -चिनी -चि (न्), अशोचो &c., अनिवेलः -ला -लं, समलः -ला -लं, मलवान् -वती -वत् (त्), मलिनः -ना -नं, अपुष्टः -ष्टा -ष्टं, अपवनः -ना -नं, शौचहीनः -ना -नं.—(Obscene) गहिर्न -ता -तं, गह्वैः -ह्वै -ह्वै, कुसितः -ता -तं, अवाच्यः -च्या -च्यं.—(Unchaste) लम्पटः -टा -टं, पांशुलः -ला -लं.

IMPURELY, *adv.* अशुद्धं, अपवित्रं, अपुष्टं, समलं, साशौचं, अशुचिवत्, अमेध्यं, अशुद्धवत्, मलिनं, लम्पटवत्, गहिर्न.

IMPURENESS, IMPURITY, *s.* अशुद्धिः *f.*, अशुद्धत्वं ता, अशोधनं, अशुचित्वं -ता, अशुचिः *f.*, अशौचं -चत्वं, अशौचं, अपवित्रत्वं -ता, अमेध्यता, अपुष्टता, अपूतता, अपूतः *f.*, समलता, मलवत्त्वं, मलित्वं, मलं, कलुषत्वं, कालुष्यं, शौचहीनता, अप्रायत्वं.—(Obscenity) गहित्वं, कुसितत्वं, अवाच्यता.—(Unchastity) लम्पटत्वं, लाम्पट्यं, पांशुलता; 'an impure thing,' अपद्रव्यं.

To IMPURPLE, *v. a.* धूवीकृ, धूमलोकृ, धूमल (nom. धूमलयति -यितुं). See EMPURPLE.

IMPUTABLE, *a.* आरोपणीयः -या -यं, अधारोपणीयः -या -यं, सङ्गन्धीयः -या -यं, अभिसङ्गन्धीयः -या -यं.

IMPUTATION, *s.* (Act of imputing) आरोपः -पणं अधारोपः -पणं, अभिसङ्गन्धनं, सङ्गन्धनं, प्रसङ्गः; 'imputation of a crime,' दोषारोपः, दोषकल्पनं, दोषप्रसङ्गः.—(Charge) अभियोगः, अपवादः, अभिशंसनं, संशयः.—(Reproach) अवक्षेपः, क्षेपः, अभिवादः, परोवादः, दुर्वच्यं, दुरुक्तं, तिरस्कारवाक्यं, कलङ्कः.

To IMPUTE, *v. a.* (Attribute) आरुह् in caus. (-रोपयति -यितुं), अधारुह्, अभिसङ्गन्ध (c. 9. वग्राति -वन्दुं), सङ्गन्धः.—(Impute a crime to any one) कस्मिंश्चिद् दोषम् आरुह् or क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं), दोषारोपणं कृ, दोषप्रसङ्गं कृ, दोषकल्पनं कृ.—(Cast imputations) अवक्षिप्, अधिक्षिप्, क्षिप्, अपवद् (c. 1. वदति -दिनुं).

IMPUTED, *p. p.* आरोपितः -ता -तं, आरुढः -ढा -ढं, अधारोपितः -ता -तं.

IMPUTER, *s.* आरोपकः, आरोपयिता *m.* (न्), आरोपणकृत् *nz.*, अवक्षेपकः.

IN, *prep.* नि prefixed to roots may give the sense of 'in'; as, 'to enter in,' निविश; 'to dwell in,' निवस. When 'in' is used for 'within,' or 'in the midst,' it may be expressed by अन्तर, अन्तरा, अन्तरे, मध्ये. But the most frequent use of 'in' is expressed in Sanskrit by the locative case, without any preposition; as, 'in the city,' नगरे; 'in the night,' रात्रौ; 'a tree planted in the earth,' पृथिव्यां रोपितो वृक्षः; 'confidence in you,' त्वयि विश्वासः; 'engaging in the acquisition of wealth,' अर्थार्जने प्रवृत्तिः *f.*; 'the sun in the east,' प्राचि सूर्यः; 'he sinks in the mud,' पङ्के मज्जति; 'he delights in the good of others,' परहिते रमते; 'in the front of the fight,' रणमूर्द्धि. In cases where 'in' refers to any division of time, or the manner in which any thing is done, it is usually expressed in Sanskrit by the instr. case; as, 'in three years,' त्रिभिर्. वर्षैः; 'in twelve months,' द्वादशभिर् मासैः; 'in hundreds of years,' वर्षेभ्यः; 'in an instant,' क्षणेन; 'in process of time,' कालपर्यायेण; 'in how long time?' कियता कालेन; 'in a short time,' अचिरेण; 'in this manner,' अनेन प्रकारेण; 'in abundance,' बाहुल्येन; 'in the form of a man,' नररूपेण; 'in joke,' परिहासेन; 'written in Sanskrit,' संस्कृतेन रचितं. Certain adverbial affixes and prefixes may often express 'in'; as, 'in front,' अग्रतः; 'in the first place,' प्रथमतः; 'in another place,' अन्यत्र; 'in one place,' एकत्र; 'in many places,' बहुत्र; 'in the next world,' अग्रे; 'in every way,' सर्वथा; 'in another way,' अन्यथा; 'in one way,' एकथा; 'in a hundred ways,' शतथा; 'in many ways,' बहुथा; 'in some way,'

कथञ्चित्, कथञ्चन; 'in small quantities,' अल्पशः; 'in large quantities,' बहुशः; 'in proper order,' क्रमशः, क्रमतः, अनुक्रमेण; 'in every direction,' प्रतिदेशं; 'in three directions,' त्रैधा; 'in like manner,' तथैव, तद्वत्; 'in vain,' वृथा, मुधा. Sometimes 'in' may be expressed by a participle; as, 'he has pleasure in calumniating others,' अन्यान् परिवदन् स तुष्यति or पराभिर्शंसन् कृत्वा तुष्टो भवति; 'what bravery is there in killing a sleeping man?' किं पौरुषं हन्ता मुमं; 'he said that to me in joke,' उपहस्य माम् तद् अवदत्. The sense of 'in,' may be inherent in a noun; as, 'to go in and out,' गमनागमने कृ. 'In as much as,' is expressed by यस्मात्, येन, or by the abl. or instr. case of the abstract noun; as, 'in as much as it is founded on observation,' प्रत्यक्षमूलतया or प्रत्यक्षमूलतया.

INABILITY, *s.* अशक्तिः *f.*, अशक्ता -त्वं, अक्षम्ये, असमर्थत्वं, अक्षमता -त्वं, शक्तिहीनता, अचलत्वं, निर्बलत्वं, दीर्घत्वं, बलहीनता, शक्तिवैकल्यं, अयोग्यता -त्वं.

INABSTINENCE, *s.* असंयमः -मनं, असंयामः, अयतेन्द्रियत्वं, अयताहारत्वं, अनिवृत्तिः *f.*

INACCESSIBILITY, *s.* अगम्यता, अनाभिगम्यता, दुर्गम्यता, दीर्घ्ये, अप्राप्यता, अलङ्घनीयत्वं, अलभ्यता, गहनत्वं.

INACCESSIBLE, *a.* अगम्यः -म्या -म्ये, अनाभिगम्यः -म्या -म्ये, अगमनीयः -या -ये, दुर्गम्यः -म्या -म्ये, दुर्गमः -मा -मे, दुर्गः -गा -गे, अप्राप्यः -प्या -प्ये, दुष्प्राप्यः -प्या -प्ये, दुरासदः -हा -हे, दुरारोहः -हा -हे, सुदुरारुहः -हा -हे, दुरुपक्रमः -मा -मे, अलङ्घनीयः -या -ये, गहनः -ना -ने, विषमस्थः -स्था -स्थे. --(Not to be obtained) अलभ्यः -भ्या -भ्ये, दुर्लभः -भा -भे, अप्रापणीयः -या -ये. --(Forbidding access, haughty) दर्शये -वे -वे.

INACCURACY, *s.* अशुद्धिः *f.*, अशुद्धता -त्वं, अशोधनं, अयापार्थ्यं, असम्यक्कलं, असङ्गतत्वं, अतथ्यं, असामञ्जस्यं, भ्रमः, प्रमादः, अन्यथात्वं.

INACCURATE, *a.* अशुद्धः -डा -डे, अशोधितः -ता -ते, अयापार्थः -थो -थे, असम्यक् -मीची -म्यक (क्), असङ्गतः -ता -ते, अतथ्यः -थ्या -थ्ये, असामञ्जसः -सा -से, असङ्गसः -सा -से, अयापार्थिकः -की -के, अनृतः -ता -ते.

INACCURATELY, *adv.* अशुद्धं, अयापार्थं, असम्यक्, अतथ्यं, असङ्गते, असमञ्जसे, अन्यथा, अनङ्गसा, अनृतं.

INACTION, *s.* अकर्म *n.* (नृ), अक्रिया, अक्रियत्वं -ता, अप्रवृत्तिः *f.*, नैष्कर्म्यं, अपेक्षा, अनुद्योगः, आलस्यं, अलसता, अव्यवसायः, निर्व्यापारः, औदासीन्यं, औदास्यं, निर्वृत्तिः *f.*

INACTIVE, *a.* अकर्मो -मो -म् (नृ), अकर्मकृत् *m. f. n.*, निष्कर्मो -मो -म् (नृ), अक्रियः -या -ये, क्रियाशून्यः -न्या -न्ये, निश्चेष्टः -ष्टा -ष्टे, निरुद्योगः -गा -गे, निरुत्साहः -हा -हे, निरुत्सवः -सा -से, अप्रवर्त्तकः -का -के, अयत्नः -ला -ले, अप्रयत्नः -ला -ले, प्रयत्नशून्यः -न्या -न्ये, अयत्नकारी -रिणी -रि (नृ), अयत्नवान् -वती -वत् (तृ), लघुप्रयत्नः -ला -ले, अव्यवसायो -यिनी -यि (नृ), निर्व्यापारः -रा -रे, वृत्तिरहितः -ता -ते, अलसः -सा -से, उदासीनः -ना -ने, अनुद्यतः -ता -ते; 'to remain inactive,' अलसीध, अलसीध वृत्, उदास (c. 2. -आले -आसितुं).

INACTIVELY, *adv.* निरुद्योगं, निरुत्साहं, उद्योगम् अकृत्वा, यत्नं विना, प्रयत्नम् अकृत्वा, अलसवत्, उदासीनवत्.

INACTIVITY, *s.* अक्रिया -यत्वं, अकर्म *n.* (नृ), अनुद्योगः, अनुत्साहः, अप्रवृत्तिः *f.*, अव्यवसायः, अयत्नः, अप्रयत्नता, अपेक्षा, निर्व्यापारः, नैष्कर्म्यं, क्रियाशून्यता, आलस्यं, अलसता, औदासीन्यं, औदास्यं, काव्यप्रवेष्टवः.

INADEQUACY, *s.* अक्षमता -त्वं, अक्षम्ये, असमर्थता, अयोग्यता, अनुपयुक्तं.

INADEQUATE, *a.* अक्षमः -मा -मे, असमर्थः -थो -थे, अयोग्यः -ग्या -ग्ये, अनुपयुक्तः -क्ता -क्ते, अपर्याप्तः -मा -मे, अनुचितः -ता -ते, अप्रभूतः -ता -ते, काव्योक्षमः -मा -मे, अनलम् indec.

INADEQUATELY, *adv.* अपर्याप्तं, अनुपयुक्तं, अयोग्यं, अनलम्, अक्षमं.

INADMISSIBLE, *a.* अनादेयः -या -ये, अप्राप्तः -ष्टा -ष्टे, अग्रहणीयः -या -ये, अनुपादेयः -या -ये, अस्वीकरणीयः -या -ये, अस्वीकार्यः -व्या -व्ये, अमन्यव्यः -व्या -व्ये; 'into society,' अपांक्त्यः -या -ये, अपांक्त्यः -क्ता -क्ते, अपांक्तः -क्ता -क्ते.

INADVERTENCE, INADVERTENCY, *s.* प्रमादः, प्रमाद्यं, अनवधानं -नता, असावधानता, अमनोयोगः, अनपेक्षा, अनवेषा, उपेक्षा.

INADVERTENT, *a.* प्रमादी -दिनी -दि (नृ), प्रमादवान् -वती -वत् (तृ), प्रमदः -मा -मे, अनवधानः -ना -ने, असावधानः -ना -ने, अनवहितः -ता -ते, उपेक्षकः -का -के, निरपेक्षः -ष्टा -ष्टे, अमनोयोगी -गिनी -गि (नृ).

INADVERTENTLY, *adv.* प्रमादेन -दात्, प्रमत्तं, सप्रमादं, प्रमाद्यात्, अनवधानेन -नात्, अनवहितं, अमनोयोगात्, अनपेक्षया, निरपेक्षं, असमीक्ष्य.

INALIENABLE, *a.* अविभेद्यः -द्या -द्ये, अविभेदनीयः -या -ये, अविच्छेदनीयः -या -ये, परवशे कर्तुम् अशक्यः -क्या -क्ये, परवशे स्थापयितुम् अशक्यः -क्या -क्ये, सदेयः -या -ये, अनन्यादेयः -या -ये, अनन्यहाय्यः -व्या -व्ये, अनन्यसमर्पणीयः -या -ये, परादेयः -या -ये, वंशमात्रोपभोग्यः -ग्या -ग्ये; 'inalienable property,' पराधीनं कर्तुं न शक्यते यद् द्रव्यं.

INALIENABLENESS, *s.* अविभेद्यता, अविभेदनीयता, अनन्यादेयता, अनन्यहाय्यता.

INALTERABLE, *a.* अविचार्यः -व्या -व्ये, अविचरणीयः -या -ये.

INAMISSIBLE, *a.* अहेयः -या -ये, अहाय्यः -व्या -व्ये, अदान्यः -न्या -न्ये, अहरणीयः -या -ये, अनाश्रयः -श्या -श्ये, अविनाश्रयः -श्या -श्ये.

INAMORATA, *s.* प्रिया, कान्ता, कामिनी, अनुरागवती, प्रणयिनी, रागिणी.

INAMORATO, *s.* प्रियः, कान्तः, कामी *m.* (नृ), अनुरागवान् *m.* (तृ), प्रणयी *m.* (नृ), रागी *m.* (नृ).

INANE, *a.* शून्यः -न्या -न्ये, रिक्तः -क्ता -क्ते, असारः -रा -रे, निःसारः -रा -रे, सारहीनः -ना -ने, वितानः -ना -ने, तुल्यः -व्या -व्ये.

INANIMATE, *a.* निर्जीवः -वा -वे, विचेतनः -ना -ने, अचेतनः -ना -ने, अप्राणी -णिनी -णि (नृ), प्राणहीनः -ना -ने, निष्पन्दः -न्दा -न्दे; 'animate and inanimate,' चेतनाचेतनं.

INANITION, *s.* शून्यता, असारता, सारहीनता, अपूर्णता, अवसादः, निरवत्वं.

INANITY, *s.* शून्यत्वं, रिक्तता -त्वं, निःसारत्वं, सारभाषः, रिक्तं.

INAPPETENCY, *s.* अलौभः, अनभिलाषः, अनभिरुचिः *f.*, अनिच्छा, अवाप्ता.

INAPPLICABLE, *a.* अयोग्यः -ग्या -ग्ये, अनुपयुक्तः -क्ता -क्ते, अनुपयोगी -गिनी -गि (नृ), अनुपपन्नः -जा -जे, अप्रयोज्यः -व्या -व्ये, अप्रयोज्यः -न्या -न्ये.

INAPPLICATION, *s.* अनभिव्यक्तिः, अमनःप्रवेशः, अमनोयोगः, अनभ्यासः, अनुद्योगः, अप्रवृत्तिः *f.*, अप्रवृत्तं, अव्यवसायः, आलस्यं, अलसता -त्वं.

INAPPOSITE, *a.* अयुक्तः -क्ता -क्ते, असङ्गतः -ता -ते, अयोग्यः -ग्या -ग्ये, प्रस्तुतवहिर्भूतः -ता -ते, प्रस्तुतविरुद्धः -डा -डे.

INAPPOSITELY, *adv.* असङ्गते, अयुक्तं, अयोग्यं, अनुपयुक्तं, अनुपपन्नं.

INAPPREHENSIBLE, *a.* अप्राप्तः -ष्टा -ष्टे, अगम्यः -म्या -म्ये, अनुपलभ्यः -भ्या -भ्ये.

INAPPREHENSIVE, *a.* अज्ञातः -ज्ञानी -ज्ञि (नृ), अज्ञातान्वितः -ता -ते.

INAPPROACHABLE, *a.* अनाभिगम्यः -म्या -म्ये, अनुपगम्यः -म्या -म्ये, अगम्यः -म्या -म्ये.

INAPPROPRIATE, *a.* अयोग्यः -ग्या -ग्ये, अयुक्तः -क्ता -क्ते, असङ्गतः -ता -ते, असङ्गतार्थः -थो -थे, अनुपयोगी -गिनी -गि (नृ), निर्व्यक्तिकः -की -के.

INAPPROPRIATELY, *adv.* अयोग्यं, अयुक्तं, असङ्गते, अनुपयुक्तं, अस्थाने.

INAPTITUDE, *s.* अयोग्यता, अनुपयुक्तत्वं, अनुपयोगिता, अवाचता -त्वं, अयुक्तिः *f.*, निर्व्यक्तिः *f.*, अनुचितत्वं.

INAPPLY, *adv.* अपुक्तं, अयोग्यं, अनुपयुक्तं, अनुपुष्पा, अस्थाने.

INARABLE, *a.* अक्षरणीयः -या -यं, अक्षरविद्योगः -ग्या -ग्यं, अक्षरीयः -या -यं.

INARTICULATE, *a.* अच्यक्तः -क्ता -क्तं, अस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, अच्यक्तपदः -दा -दं, अस्पष्टाक्षरः -रा -रं, सन्दिग्धाक्षरः -रा -रं, अच्यक्ताक्षरः -रा -रं, अच्यक्तवयः -वो -वै, अस्पष्टः -दा -दं, अपरिस्पष्टः -दा -दं, मदकलः -ला -लं, झिहः -डा -डं, झेजितः -ता -तं, कडदः -दा -दं; 'inarticulate speech,' गडदवाक् *f.* (ष्), गडदपदं, झिहं, झेजितं, वीकृतं, हिक्का; 'with a voice inarticulate from weeping,' वाच्यसन्दिग्धवा गिरा.

INARTICULATELY, *adv.* अच्यक्तं, अस्पष्टं, अस्पष्टं, गडदवाचा, सन्दिग्धाक्षरया गिरा, सन्दिग्धवाचा, अस्पष्टोच्चारणेन.

INARTICULATENESS, *s.* अच्यक्ता, अस्पष्टता, वागस्पष्टता, उच्चारणास्पष्टत्व.

INARTIFICIAL, *a.* अकृत्रिमः -मा -मं, अकृतकः -का -कं, अकाल्पनिकः -की -कं.

INARTIFICIALLY, *adv.* अकृत्रिमं, अकृत्रिमप्रकारेण, अकल्पनापूर्वम्, अप्रति-यत्नपूर्वम्, स्वयङ्कृतं.

IN AS MUCH AS, *adv.* यस्मात्, येन. See IN.

INATTENTION, *s.* अनवधानं -नता, असावधानता, अनवहितत्वं, अनन्ययोगः, उपेक्षा, अनपेक्षा, अनपेक्षा, प्रमादः, प्रमत्तता, प्रमादं, अनभिनिवेशः, अननोनिवेशः, अननःप्रवेशः, अनविधिचित्तता, अनासक्तचित्तता, विचोषः, अननुष्ठानं, अननुष्ठानं, अनादरः, उद्वापनं, शून्यहृदयत्वं, असतकेनं, विरक्तत्वं, अननुरागः.

INATTENTIVE, *a.* असावधानः -ना -नं, अनवधानः -ना -नं, अनवहितः -ता -तं, अनन्ययोगी -गिनी -गि (न्), प्रमत्तः -जा -जं, प्रमादी -दिनी -दि (न्), प्रमादवान् -वती -वत् (त्), निरपेक्षः -द्या -द्यं, उपेक्षकः -का -कं, अनविधिचित्तः -जा -जं, अनासक्तः -का -कं, अनासक्तचित्तः -जा -जं, विपुष्टः -डा -डं, मन्दादरः -रा -रं, विरक्तः -का -कं.

INATTENTIVELY, *adv.* अनवधानेन -नतस्, अनवहितं, अवधानं विना, समप्रमादं.

INAUDIBLE, *a.* अश्राव्यः -व्या -व्यं, अश्रवणीयः -या -यं, अश्रोतव्यः -व्या -व्यं, कर्णगोचरः -रा -रं, अकर्ण्यः -या -यं, अश्रोतायः -द्या -द्यं, श्रोतुम् अशक्यः -व्या -व्यं.

INAUDIBLY, *adv.* अश्रवणीयं, अश्राव्यं, यथा श्रोतुं न शक्यते तथा.

INAUGURAL, *a.* (As an address) अभिषेककाले or प्रतिष्ठाकाले or अधिकारप्रवेशकाले आहितः -ता -तं or आचरणीयः -या -यं.

To INAUGURATE, *v. a.* अभिषिञ्च (c. 6. -पिञ्चति -येत्) with loc. c., अभिषेकादिस्तंकारेण नवाधिकारं प्रविञ्च (c. 10. -वेशयति -यितुं) or नवाधिकारप्रवेशनं कृ. प्रतिष्ठा in caus. (-ष्टायति -यितुं), अभिमन्त्र (c. 10. -मन्त्रयति -यितुं), उपनिमन्त्र.

INAUGURATED, *p. p.* अभिषिक्तः -क्ता -क्तं, कृताभिषेकः -का -कं, प्रतिष्ठितः -ता -तं, कृतस्तंकारः -रा -रं, अभिमन्त्रितः -ता -तं, अभिषेकादिना नवपद-प्रवेशितः -ता -तं.

INAUGURATION, *s.* अभिषेकः, अभिषेचनं, प्रतिष्ठा, स्तंकारः, अधिकारप्रवेशस्तंकारः, अभिमन्त्रणं.

INAURATION, *s.* स्वर्णरत्नं, सुवर्णरत्नं, स्वर्णपाञ्चादानं, सुवर्णीकरणं.

INAUSPICIOUS, *a.* अशुभः -भा -भं, अकल्याणः -जा -जं, अमङ्गलः -ला -लं, अमङ्गल्यः -त्या -त्यं, अशुशुलः -ला -लं, अशुभः -डा -डं, अशुभुनः -ना -नं, अनिहस्यकः -का -कं, अमङ्गलजनकः -का -कं, अशुभ्यः -म्या -म्यं, अनिहः -डा -डं, अशुभः -आ -मं, अशुभ्यः -म्या -म्यं, अशुभवान् -वती -वत् (त्), दुभाग्यः -ग्या -ग्यं, अभाग्यः -ग्या -ग्यं. —(Unfavorable) अमनुकूलः -ला -लं.

INAUSPICIOUSLY, *adv.* अशुभं, अकल्याणं, अमङ्गलं, अशुशुलं, अशुभं, अशुभेण, अदिवा, अशुभलग्ने, अननुकूलं.

INAUSPICIOUSNESS, *s.* अकल्याणं, अमङ्गल्यं, अशुशुल्यं, अशुभत्वं, अशुभः.

INAVERTIBLE, *a.* अनिवार्यः -व्यो -व्यं, अनिवारणीयः -या -यं, अनिवार-यितव्यः -व्या -व्यं, अपरिहार्यः -व्यो -व्यं, दुरत्ययः -या -यं.

INBING, *s.* अन्नभोजः, अन्नवैभः *f.*, निशा, योगः.

INBORN, INBRED, *a.* अन्नजैतः -ता -तं, अन्नजैनिताः -ता -तं, अन्नभोजः -या -यं, निजः -जा -जं, सहजः -जा -जं, सहजातः -ता -तं, निजः -डा -डं, स्वाभाविकः -की -कं, स्वाभावजः -जा -जं, अन्नवैभै -विभै -वि (न्), अन्नजैतः -ता -तं, नैसर्गिकः -की -कं.

To INCAGE, *v. a.* पिञ्चरे or चीतसे निरुप् (c. १. -रुञ्चि -रोञ्चु) or अवरुप्.

INCALCULABLE, *a.* अगणनीयः -या -यं, अगण्यः -व्या -व्यं, अविगण्यः -व्या -व्यं, अविगणनीयः -या -यं, असंख्येयः -या -यं.

INCALCULABLY, *adv.* अगणनीयं, अविगणनीयं, यथा गणना कर्तुं न शक्यते.

INCANDESCENCE, *s.* असुप्ता *m.* (न्), असुप्ताता, असौम्यं, अमनसकता.

INCANTATION, *s.* मन्त्रः, अभिमन्त्रणं, मन्त्रोहनं, अभिचारः, वशीक्रिया, वशीकरणं, योगः, सम्प्रयोगः, चित्रकर्म *m.* (न्), मूलकर्म *m.*, माया, हुङ्कृतं, संयदनं -ना, हिंसाकर्म *n.* (न्), जालं, कुसृतिः *f.*; 'to use incantations,' अभिमन्त्र (c. 10. -मन्त्रयते -यितुं), अनुमन्त्र, मन्त्रद्वारेण वशीकृ or मुह् (c. 10. मोहयति -यितुं), अभिचर (c. 10. -चारयति -यितुं), मायां कृ.

INCANTATORY, *a.* आभिचारिकः -की -कं, अभिचारिकः -की -कं, मानिकः -की -कं.

INCAPABILITY, INCAPABLENESS, *s.* अक्षमता, असामर्थ्यं, असमर्थता, अशक्तिः *f.*, अशक्ता, अयोग्यता, अपुक्तिः *f.*, अनुपयोगिता, अपात्रता, अनहेता.

INCAPABLE, *a.* अक्षमः -मा -मं, असमर्थः -यो -यं, अशक्तः -क्ता -क्तं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, अनुपयोगी -गिनी -गि (न्), शक्तिहीनः -ना -नं, अपात्रिकः -की -कं, अनुचितः -ता -तं, अनर्हः -हो -हं. See CAPABLE.

INCAPACIOUS, *a.* अविस्तीर्यः -वो -वै, अविस्तृतः -ता -तं, अविशालः -ला -लं, अप्रपुः -पु -पु, अविपुलः -ला -लं, सघातः -धा -धं, सहृदः -दा -दं, अविपुलः -ता -तं.

INCAPACIOUSNESS, *s.* अविस्तीर्यता, अविशालत्वं, अप्रपुता, सघातत्वं.

To INCAPACITATE, *v. a.* अक्षमीकृ, अशक्तीकृ, अक्षमं -मां -मं कृ, अशक्तं -क्तां -क्तं कृ, असमर्थीकृ, असमर्थं -र्थं -र्थं कृ, अपात्रीकृ, अयोग्यं -ग्यां -ग्यं कृ, अनुपयुक्तं -क्तां -क्तं कृ, शक्तिं ह (c. 1. हरति, हन्तुं).

INCAPACITATED, *p. p.* अपात्रीकृतः -ता -तं, अक्षमीभूतः -ता -तं, हतशक्तिः -क्ति -क्ति.

INCAPACITY, *s.* अशक्तिः *f.*, असामर्थ्यं, अक्षमता, असमर्थता, अयोग्यता -त्वं, अपुक्तिः *f.*, शक्तिहीनता, अनुपयुक्ता, अनुपयोगित्वं, अपात्रता -त्वं. — (Mental incapacity) बोधशक्तिहीनता, बुद्धिहीनता, धीशक्तिहीनता, मेधाभावः.

To INCARCERATE, *v. a.* कारागारे or कारागृहे निरुप् (c. १. -रुञ्चि -रोञ्चु) or अवरुप् or चन् (c. १. चरति, चन्तुं), निरोधगृहं or चन्मालयं प्रविञ्च (c. 10. -वेशयति -यितुं), आशिष् (c. 1. -सेवति -सेञ्चुं).

INCARCERATED, *p. p.* कारागारे निरुद्धः -डा -डं, अवरुद्धदेहः -हा -हं.

INCARCERATION, *s.* कारागारप्रवेशनं, कारागृहप्रवेशः, कारानिरोधः, कारा-चन्मनं, कारागोपनं, कारागृहगुमिः *f.*

INCARNATE, *a.* शरीरी -रिणी -रि (न्), शरीरीः -रा -रं, शरीरवान् -वती -वत् (त्), देही -हिनी -हि (न्), सदेहः -हा -हं, देहवान् -वती -वत् (त्), मूर्तिमान् -मती -मत् (त्), वपुमान् -वपु -वत् (त्), सवपुः -वी -वै, शरीरधारी -रिणी -रि (न्), गृहीतशरीरः -रा -रं, गृहीतदेहः -हा -हं, मनुष्यशरीरेण अवतीर्यः -वो -वै, शरीरगतः -ता -तं, देहगतः -ता -तं, देहत्वाः -त्वा -त्वं, अवरुद्धदेहः -हा -हं, अवतारी -रिणी -रि (न्).

INCARNATION, *s.* अवतारः, शरीरग्रहणं, शरीरधारणं, मनुष्यशरीरधारणं, देहग्रहणं, देहधारणं, मूर्तिमत्त्वं, शरीरता. See VISHNU.

To INCASE, *v. a.* (Put in a case) भाखे or चाधारे निविष् (c. 10. -वेष्टयति-यितुं) or निधा (c. 3. -दधाति-धातुं).—(Cover, inclose)

पिथा, चापु (c. 5. -वृथोति-परितुं-रीतुं), परितु, परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते-ष्टितुं, c. 10. -वेष्टयति-यितुं), आच्छद् (c. 10. -च्छादयति-यितुं), परिच्छद्.

INCASED, *p. p.* आवृतः-ता-तं, पिहितः-ता-तं, कोशस्थः-स्या-स्यं, परिवेष्टितः-ता-तं, परितुतः-ता-तं, परिच्छन्नः-चा-चं.

INCAUTION, *s.* अनवधानं-नता, असावधानता, अनपेक्षा, अनवेक्षा, असमीक्षा, अविवेचनं, प्रमाद्यं, प्रमादः.

INCAUTIOUS, *a.* अनवधानः-ना-नं, असावधानः-ना-नं, अनवहितः-ता-तं, प्रमत्तः-चा-चं, प्रमादी-दिनी-दि (न), प्रमदवान्-वती-वत् (न), निरपेक्षः-छा-छं, असमीक्षकारी-रिणी-रि (न), अविमृश्यकारी &c., साहसी-सिनी-सि (न).

INCAUTIOUSLY, *adv.* अनवधानतः, अनवधानेन, अनवहितं, अवधानं विना, सप्रमादं, प्रमादात्, प्रमादतः, प्रमाद्यतः, प्रमत्तं, प्रमत्तयत्, निरपेक्षं, अनपेक्षया, असमीक्ष्य, अविमृश्य.

INCAUTIONSNESS, *s.* अनवधानता, असावधानता, प्रमाद्यं, अपरिणामदृष्टिः *f.*

INCENDIARISM, *s.* गृहदाहः-हनं, आगारदाहः-हनं, गृहचलनं, गृहप्रोपः.

INCENDIARY, *s.* गृहदाहकः, आगारदाही *m.* (न), अग्निदः, आततायी *m.* (न), महापातकी *m.* (न), तामसः.

INCENSE, *s.* धूपः, यक्षधूपः, सुगन्धिकः, यक्षिगन्धः, सिद्धः-द्वकः, शिद्धः, तुरुष्कः, यापनः, पिण्डकः, पिण्डातः, कपिनः, कपाख्यः, मेरुकः, पालङ्की, कृचिनः, तैलपणी.

To INCENSE, *v. a.* (Perfume with incense) धूप (c. 1. धूपयति, c. 10. धूपयति-यितुं), अवधूप, परिधूप, धूपेन वास् (c. 10. वासयति-यितुं) or सुरभीकृ.—(Provoke to anger) कुप् (c. 10. कोपयति-यितुं), प्रकुप्, सकुप्, कोपं or क्रोधं जन् (c. 10. जनयति-यितुं), क्रुध (c. 10. क्रोधयति-यितुं), कोपेन जल (c. 10. जलयति-यितुं) or उहोप (c. 10. -दीपयति-यितुं) or उन्निज् (c. 10. -तेजयति-यितुं), संरभीकृ.

INCENSED, *p. p.* (Perfumed with incense) धूपितः-ता-तं, धूपायितः-ता-तं.—(Exasperated) कुपितः-ता-तं, कोपितः-ता-तं, प्रकोपितः-ता-तं, प्रकुपितः-ता-तं, कोपदीप्तः-ता-तं, कोपञ्चलितः-ता-तं, समिद्धकोपः-पा-पं, इद्धकोपः-पा-पं, संरभः-त्रा-त्रं, संरक्तः-क्ता-क्तं.

INCENSEMENT, *s.* प्रकोपः-पयं, कोपकरणं, क्रोधकरणं, कोपञ्चलनं, संरभः.

INCENSORY, *s.* धूपाधारः, धूपपात्रं, धूपभाजनं, गन्धद्रव्यपात्रं.

INCENTIVE, *s.* प्रोत्साहः-हनं, प्रोत्थनं, प्रवर्तनं-चैनं, उत्तेजनं, समुत्तेजनं, प्रेरणं-या, प्रयोदः-दनं, प्रचोदनं, प्रयोजनं, हेतुः *m.*, कारणं, निमित्तं, निबन्धनं, उत्तेजकं, उद्योपकं.

INCENTIVE, *a.* (Inciting) प्रोत्साहकः-का-कं, प्रवर्तकः-का-कं, उत्तेजकः-का-कं, प्रेरकः-का-कं, प्रयोजकः-का-कं, प्रयोदकः-का-कं.

INCEPTION, *s.* आरम्भः, प्रारम्भः, समारम्भः, उपक्रमः, प्रक्रमः.

INCEPT, *a.* आरम्भकः-का-कं, आरम्भोद्योषकः-का-कं.

INCERTITUDE, *s.* अनिश्चयः, अनिश्चयः, अनिश्चयः, शङ्का, विकल्पः, सन्दिग्धता.

INCESSANT, *a.* अविरतः-ता-तं, अनवरतः-ता-तं, निरन्तरः-रा-रं, निरन्तः-रा-रं, नैविकः-की-कं, अत्यन्तः-ना-नं, अनन्तः-ना-नं, अनारतः-ता-तं, अविरलः-ला-लं, अविश्रान्तः-ना-नं, अश्रान्तः-ना-नं, अविश्रुतः-ता-तं, अविच्छिन्नः-चा-चं, अपरिच्छिन्नः-चा-चं, शाश्वतः-ती-तं, निरतः-ता-तं, अभीष्टः-छा-छं, सङ्घातीयः-ना-नं, सङ्घातीयः-या-यं, अविसर्गो-मिणी-मि (न), प्रसक्तः-क्ता-क्तं, अक्षिप्तः-ता-तं.

INCESSANTLY, *adv.* अविरतं, अनवरतं, निरन्तरं, निरन्तं, निरतं, निरतः, निरतः, प्रतिपद्यं, अनुपद्यं, अनारतं, अनन्तं, अनिशं, शाश्वतं, अभीष्टं, अविश्रान्तं,

अश्रान्तं, नियतं, सततं, सन्ततं, सद्यदा, सद्यकाळं, प्रसक्तं, अत्यन्तं, वारं वारं, मुहुस्, मुहुर्मुहुस्, अनन्तकाळं.

INCEST, *s.* अगम्यागमनं, अगम्यगमनं, गोत्रगमनं, गोत्राभिगमनं, यभिचारः.—(With a mother) मातृगमनं.—(With a sister) स्वसृगमनं.—(With a daughter) दुहितृगमनं.—(With a father's wife) गुरुत-त्यगमनं, गुरुतल्यं.

INCESTUOUS, *a.* अगम्यागामी *m.* (न), अगम्यागामिनी *f.*, गोत्रगामी *m.*, गोत्राभि-गामी *m.* (न), यभिचारी *m.* (न); 'an incestuous son,' मातृ-गामी *m.* (न), गुरुतल्यगः, गुरुतल्यी *m.* (न).

INCH, *s.* अङ्गुलः, अङ्गुलपरिमाणं, अङ्गुलपञ्चपरिमाणं; 'a line eight inches long,' अष्टाङ्गुलपरिमिता रेखा; 'an inch long,' अङ्गुल-परिमितः-ता-तं, अङ्गुलमितः-ता-तं.

INCHEMAL, *s.* अङ्गुलपरिमाणः खडः, अङ्गुलपञ्चपरिमाणः.

To INCHEATE, *v. a.* आरम्भ (c. 1. -रभते-रभ्यं), प्रारम्भ, प्रक्रम (c. 1. -क्रमते-मितुं).

INCHEATE, *a.* आरम्भः-त्रा-त्रं, समारम्भः-त्रा-त्रं, प्रारम्भः-त्रा-त्रं, प्रक्रमः-त्रा-त्रं.

INCHEATION, *s.* आरम्भः, प्रारम्भः, समारम्भः, प्रारम्भः *f.*, उपक्रमः, प्रक्रमः, अभ्यादानं, उपोद्घातः.

INCHEATIVE, *a.* आरम्भकः-का-कं, प्रारम्भकः-का-कं, आरम्भमूषकः-का-कं.

INCIDENCE, *s.* पतनं, आपतनं, अभिपतनं, आपातः, निपातः, समुत्पत्तिः *f.*; 'angle of incidence,' पतनकोणः, आपतनकोणः.

INCIDENT, *a.* (Happening) आपत्तिकः-की-कं, आपतनशीलः-ला-लं, उपस्थायी-यिनी-यि (न), उपस्थितः-ता-तं.

INCIDENT, *s.* (An event) वृत्तं, भूतं, सम्भवः, उत्पन्नं, समुत्पत्तिः *f.*, समु-त्पन्नं, सङ्गतं, सङ्गतिः *f.*, समुपागतं, समुपस्थितं, आगन्तुः *m.*, घटना-नं.—(Episode) उपाख्यानं, उपकथा, प्रसङ्गवाक्यं.

INCIDENTAL, *a.* (Casual, accidental, occasional) आपत्तिकः-की-कं, आगन्तुः-नुः-नु, आगन्तुकः-का-की-कं, साहाय्यः-य्या-य्यं, आक-स्मिकः-की-कं, प्रासङ्गिकः-की-कं, सहजेतरः-रा-रं, कादाचित्कः-त्का-क्तं, अनित्यः-त्या-त्यं, नैमित्तिकः-की-कं, विरलागतः-ता-तं; 'incidental cause,' कार्यकारणं.

INCIDENTALLY, *adv.* (Casually) आगन्तुकप्रकारेण, अक्षेपमात्, देयात्, हठात्, सङ्गत्या, देवयोगेन.—(Beside the main design) मूलविषय-वहिसि, प्रस्तुतविषयव्यतिरेकेण; 'from some incidental cause,' कार्यकारणतः.

To INCINERATE, *v. a.* भस्मीकृ, भस्मसात्कृ, भस्मराशीकृ.

INCINERATED, *p. p.* भस्मीभूतः-ता-तं, भस्मसात्कृतः-ता-तं, भस्मराशीभूतः-ता-तं.

INCINERATION, *s.* भस्मीकरणं, भस्मसात्करणं, भस्मराशीकरणं.

INCIPIENCY, *s.* आरम्भः, प्रारम्भः, समारम्भः, प्रारम्भः *f.*, उपक्रमः.

INCIPIENT, *a.* आरम्भकः-का-कं, आरम्भः-त्रा-त्रं, प्रारम्भः-त्रा-त्रं.

INCIRCUMSPECTION, *s.* असमीक्षा-द्ययं, असमीक्ष्यकारित्वं, अनवधानं-नता, असावधानता.

To INCISE, *v. a.* छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), निच्छिद्, कृत् (c. 6. कृनति, कर्त्तुं), निकृत्, तक्ष् (c. 1. तक्षति, c. 5. तक्षोति-क्षितुं).

INCISED, *a.* निकृत्तः-ता-तं, निक्षिप्तः-चा-चं, तटः-डा-डं.

INCISION, *s.* छेदः-दनं, निछेदः, कर्त्तनं, निकर्त्तनं, द्रव्यनं, लूनिः *f.*, लावः, क्षिप्तिः *f.*, छिदा, खड्गनं; 'in the flesh,' मांसच्छेदः, त्वक्छेदः, त्वगच्छेदः, मांसघातः.

INCISOR, *s.* छेदकदन्तः, अग्रदन्तः, राजदन्तः, सम्मुखदन्तः, मुख्यदन्तः.

INCISORY, *a.* छेदकः-का-कं, क्षिप्यः-रा-रं, छेदकः-री-रं.

INCITATION, *s.* प्रोत्साहनं, प्रेरणं, उत्तेजनं, समुत्तेजनं, प्रवर्त्तनं, प्ररोचनं, प्रचोदनं, प्रणोदः-दनं.

To INCITE, *v. a.* उत्सह् in caus. (-साहयति-यितुं), प्रोत्सह्, समुत्सह्, प्रवृत् (c. 10. -वर्त्तयति-यितुं), प्रे (c. 10. प्रेरयति-यितुं), चुद् (c. 10. चोदयति-यितुं), प्रचुद्, सचुद्, सम्प्रचुद्, परिचुद्, प्रमुद् (c. 6. -शुदति-योन्ते), प्ररुच् (c. 10. -रोचयति-यितुं), उद्युज् (c. 10. -योजयति-यितुं), प्रयुज्, नियुज्, चेष्ट (c. 10. चेष्टयति-यितुं), साकृ (c. 10. -कारयति-यितुं), उहोय् (c. 10. -होषयति-यितुं), उह्यप् (c. 10. -तापयति-यितुं), सन्धुष्य (c. 10. -धुषयति-यितुं), प्रदिश् (c. 10. -देशयति-यितुं), उत्था in caus. (-थापयति-यितुं, rt. स्था), ईह् (c. 10. ईहयति-यितुं). The loc. or dat. e. is required of the thing to which one is incited; as, 'he incited them to murder their mother,' तान् मातुर्बधे or यथाय प्राचोदयत्.—(Encourage) आश्रयस् (c. 10. -आश्रयति-यितुं), तेजः or विश्वासं कृ or वृष (c. 10. वर्धयति-यितुं).

INCITED, *p. p.* प्रोत्साहितः-ता-तं, प्रवर्त्तितः-ता-तं, प्रेरितः-ता-तं, प्रचोदितः-ता-तं, चोदितः-ता-तं, प्रमुक्तः-त्रा-त्रं, प्रयोजितः-ता-तं, नियोजितः-ता-तं, उद्युक्तः-क्ता-क्तं, प्रणोदितः-ता-तं, प्रणवः-त्रा-त्रं, उत्तेजितः-ता-तं, उत्थापितः-ता-तं, प्ररुचितः-ता-तं, उन्नतः-त्रा-त्रं, उहोमः-त्रा-त्रं.

INCITEMENT, *s.* प्रोत्साहः-हनं, प्रवर्त्तः-वर्त्तनं, प्रेरणं-शा, प्रलोभनं, प्ररोचनं, उत्तेजनं, समुत्तेजनं, प्रणोदः-दत्तं, प्रचोदनं.—(Motive) प्रयोजनं, हेतुः *m.*, उत्साहहेतुः, कारणं, प्रयोगः, निमित्तं, निबन्धनं.

INCITING, *a.* प्रोत्साहकः-का-कं, प्रवर्त्तकः-का-कं, प्रेरकः-का-कं, प्रचोदकः-का-कं, प्रणोदकः-का-कं, प्रयोजकः-का-कं.

INCIVIL, *a.* असभ्यः-भ्या-भ्यं, अशिष्टः-ष्टा-ष्टं, अदक्षिणः-णा-णं, दुर्मर्यादः-दा-दै, दुःशीलः-ला-लं, कुशीलः-ला-लं.

INCIVILITY, *s.* अशिष्टता, दुःशीलता, कुशीलता, अविनयः, असभ्यता, समर्यादा, दुर्मर्यादा, अननुनयः, अदक्षिण्यं, अनार्यता.

INCIVILLY, *adv.* असभ्ययत्, अशिष्टयत्, कुशीलयत्, विनयविरुद्धं, विनयं विना, समर्यादापक्षं, मर्यादाविरोधेन.

INCLEMENCY, *s.* (Want of clemency) अदया, अनदयता, अदयता, निष्करुणता, अकारुण्यं, अकृपा, कृपाहीनता, दयाहीनता, अननुकम्पता, अनुकम्पाहीनता.—(Severity, roughness as of the weather, &c.) निमुरता, नैर्घृण्यं, उग्रता, कठोरता, क्रूरता, क्रोध्यं, कटुता, कर्कशता, कर्कश्यं, रुक्षता, रीक्ष्यं, अमृदुता, पारुष्यं, प्रचण्डता, दुर्दिनं.—(Boisterousness, rainyness) वातलता, बहुवातवृष्टिः.

INCLEMENT, *a.* निन्देयः-या-यं, अदयः-या-यं, दयाहीनः-ना-नं, निष्करुणः-णा-णं, अकारुणः-णा-णं, निष्कृपः-पा-पं, कृपाहीनः-ना-नं, दयारहितः-ता-तं, अनुकम्पाहीनः-ना-नं.—(Severe, rough as weather, &c.) उग्रः-या-यं, निमुरः-रा-रं, कठोरः-रा-रं, कटुः-दुः-दुः, क्रूरः-रा-रं, कर्कशः-शा-शं, रुक्षः-खा-खं, अमृदुः-डी-दुः, प्रचण्डः-गडा-गडे.—(Boisterous, rainy) वातलः-ला-लं, वृष्टिमान्-मती-मत् (त्), बहुवातवृष्टिः-ष्टिः-ष्टि.

INCLINATION, *s.* (Disposition, tendency) प्रावर्त्यं, प्रवणता, प्रवाहः, प्रवृत्तिः *f.*, or more usually expressed by शीलः or शीलता-त्वं or by आलुता-त्वं affixed, or by the desid. form; as, 'inclination to fall,' पतनशीलता-त्वं or पतयालुता-त्वं or पिपतिषा.—(Desire) अभिलाषः, इच्छा, कांक्षा, आकांक्षा, छन्दः, छन्दस्.—(Bending) नक्षता, नतिः *f.*, आनतिः *f.*; 'inclination of a planet,' धरमापमः; 'greatest inclination of a planet,' विषेष्टप्रवृत्तिः; 'following one's inclination,' कामकारि-रिणी-रि(न्), कामचारः-रा-रं.

To INCLINE, *v. n.* (Bend, lean) नम् (c. 1. नमति, नन्ते), अवनम्,

आनम्, नक्षीभू, अवलम्ब (c. 1. -लम्बते-यितुं), आलम्ब, प्रलम्ब.—(Be disposed) प्रवणः-णा-णं भू, expressed by शीलः-ला-लं; as, 'to be inclined to give,' दानशीलः-ला-लं भू.—(Have a wish or desire) इप् (c. 6. इच्छति, इषति), अभिलम्ब (c. 1. -लम्बति, c. 4. -लम्बति-यितुं), कांश्च (c. 1. कांक्षति-यितुं), आकांश्च, अभिकांश्च.

To INCLINE, *v. a.* (Cause to bend) नम् (c. 10. नमयति, नामयति-यितुं), आनम्, अवनम्, आपृज् (c. 10. -वर्त्तयति-यितुं), नक्षीकृ.—(Give a propension, or tendency) प्रवर्णिकृ, प्रवृत् (c. 10. -वर्त्तयति-यितुं), प्रयुज् (c. 10. -योजयति-यितुं), नियुज्, उद्युज्, प्रोत्सह् (c. 10. -साहयति-यितुं), अभिलाषं or इच्छां or आकांक्षां दा.

INCLINED, *p. p.* (Disposed) प्रवणः-णा-णं, प्रवर्त्तितः-ता-तं, or more usually expressed by शीलः-ला-लं or आलुः-लुः-लु affixed, or by the desid. form; as, 'inclined to fall,' पतनशीलः-ला-लं, पतयालुः-लुः-लु, पिपतिषुः-षुः-षु; 'inclined to give,' दानशीलः-ला-लं, दितुः-त्तुः-त्तु.—(Bent) नतः-ता-तं, नातिनः-ता-तं, आनतः-ता-तं, प्रणतः-ता-तं, नद्यः-त्रा-त्रं.

INCLINING, *part.* आनतः-ता-तं, प्रणतः-ता-तं, अवलम्बनः-ना-नं, अवलम्बनी-यिनी-यि(न्), प्रवणः-णा-णं; 'inclining to the south,' दक्षिणप्रवणः-णा-णं.

To INCLOSE, *v. a.* परिवृत् (c. 5. -वृणोति-वरितुं-रीतुं), सावृ, परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते-ष्टितुं, c. 10. -वेष्टयति-यितुं), संवेष्ट, उपवेष्ट, प्रवेष्ट, संवल (c. 1. -वलते-लितुं), अवरूप (c. 7. -रूपाङ्गि-रोद्धुं), निरूप, संरूप, रूप.—(With a fence) प्राचीरेण परिवेष्ट or सावृ or वृ (c. 10. वारयति-यितुं) or अवरूप.—(Cover with a wrapper or envelope) आवेष्ट, आलद् (c. 10. -छादयति-यितुं), परिलद्, समालद्, प्रतिष्ठद्, संलद्, पिषा (c. 3. -दधाति-धातुं), कोशेण परिवेष्ट, कोशस्थं-स्थां-स्थं कृ, अन्तर्गतं-ता-तं कृ.

INCLOSED, *p. p.* परिवृत्तः-ता-तं, परिवेष्टितः-ता-तं, सावृतः-ता-तं, परिगतः-ता-तं, परिवारितः-ता-तं, संवलितः-ता-तं, रुद्धः-द्धा-द्धं.—(With a fence, &c.) प्राचीरेण वृत्तः-ता-तं, प्राकाराद्यावृतः-ता-तं, आवरणः-णा-णं, प्राकारयः-या-यं, अवरुद्धः-द्धा-द्धं.—(In a wrapper, &c.) आवेष्टितः-ता-तं, कोशान्तर्गतः-ता-तं, कोशस्थः-स्था-स्थं, वासनस्थः-स्था-स्थं, अन्तर्गतः-ता-तं, पिहितः-ता-तं, परिलब्धः-द्धा-द्धं, प्रतिच्छिन्नः-द्धा-द्धं, अवगृहीतः-ता-तं.

INCLOSURE, *s.* (That which incloses, a fence) वृत्तिः *f.*, प्राचीरं, आवरणं, प्राकारः, वेष्टनं, आवेष्टनं, अवरोधकं, वेष्टकः, आवेष्टकः, वेष्टः, प्रावृत्तिः *f.*, प्रावरः, आवारः, वारणं-णी, वरणः, मन्त्रवारणं, सन्मन्त्रः, पलयः.—(Ground inclosed) वाटा, वाटी, वाटिका.—(Paper inclosed) अन्तर्गतपत्रं, वासनस्थपत्रं; 'inclosure of an edifice,' कक्षा, कक्ष्या; 'inclosure for a sacrifice,' चत्वरं, मुगहना, कुशा, स्थण्डिलं.

To INCLOUD, *v. a.* अर्धं कृ, मेघं कृ, तिमिर (nom. तिमिरयति-यितुं), तिमिरीकृ, मलिनिकृ, मेघावृतं-तां-तं कृ, तमोवृतं-तां-तं कृ.

To INCLUDE, *v. a.* (Comprise, comprehend) परिग्रह् (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं), परिसमाप् (c. 5. -आप्नोति-आप्ते), अन्तर्गम् (c. 10. -गणयति-यितुं), अन्तर्गतं-तां-तं कृ, अन्तर्गम् (c. 10. -गमयति-यितुं), बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), निबन्ध्, प्रतिबन्ध् (c. 1. -हरति-हर्तुं); 'excluding this, including that,' एतद्वच्चै तत्सहितं.—(Contain, hold) धा (c. 3. दधाति, धातुं), आधा, छादा (c. 3. -ददाति-दातुं), धृ (c. 1. धरति, c. 10. धारयति-यितुं), प्रविश् (c. 10. -वेशयति-यितुं).

INCLUDED, *p. p.* अन्तर्गतः-ता-तं, अन्तर्गणितः-ता-तं, अन्तर्वेष्टी-यिनी

-नि (न्), आन्तर्गणिकः-को-कं, परिगृहीतः-ता-तं, समाविष्टः-हा-हं, प्रविष्टः-हा-हं, आकलितः-ता-तं, प्रतिसंदूतः-ता-तं, अधिश्रितः-ता-तं, सहितः-ता-तं, अद्यानरः-रा-रं, गर्भः-भा-भं in comp., गर्भितः-ता-तं, बद्धः-द्वा-दं, निबद्धः-द्वा-दं; 'included space,' अन्वन्तरं, अन्तरालं.

INCLUSION, *s.* परिग्रहः, ग्रहणं, परिसमाप्तिः *f.*, अन्तर्गणना, प्रतिसंहारः, समावेशः, निबन्धः, समावृत्तिः *f.*, आभिः *f.*, संवरः, अधिकरणं.

INCLUSIVE, *a.* परिसमापकः-का-कं, परिग्राही-हिणी-हि (न्), आन्तर्गणिकः-को-कं, अन्तर्गणितः-ता-तं, अन्तर्गतः-ता-तं, व्यापी-पिनी-पि (न्), व्यापकः-का-कं; 'inclusive of,' सहितः-ता-तं.

INCLUSIVELY, *adv.* सर्वमपेक्ष्य, अशेषतः, अशेषेण, निःशेषेण, निरवशेषे, साकत्वेन, साक्षान्, पथ्याम्, सहितं.

INCOAGULABLE, *a.* अश्यानीयः-या-यं, अश्रयेयः-या-यं.

INCOERCIBLE, *a.* अच्यन्तणीयः-या-यं, अनिग्रहीतव्यः-या-यं.

INCOGITABLE, *a.* अचिन्तनीयः-या-यं, अध्यानीयः-या-यं, अभावनीयः-या-यं.

INCOGITANCE, INCOGITANCY, *s.* अचिन्ता, चिन्ताशून्यत्वं, अध्यानं, अविचारणं, अभावना, भावनाशून्यत्वं, चिन्ताभावः.

INCOGITANT, *a.* निश्चिन्तः-न्ता-नं, चिन्तारहितः-ता-तं, विचारहीनः-ना-नं.

INCOGNITO, *a. or adv.* गुप्तरूपः-पा-पं, प्रच्छन्नरूपः-पा-पं, अलक्षितः-ता-तं, अलक्ष्यरूपः-पा-पं, अलक्ष्यलक्षणः-द्वा-दं, अप्रकाशरूपः-पा-पं, गुप्तरूपेण, प्रच्छन्नरूपेण, अलक्ष्यरूपेण, अप्रकाशरूपेण, अलक्षितं.

INCOGNIZABLE, *a.* अलक्ष्यः-द्वा-दं, अज्ञेयः-या-यं, अविज्ञेयः-या-यं.

INCOHERENCE, INCOHERENCY, *s.* असमन्वयः, अनन्वयः, असङ्गतिः *f.*, असङ्गमः, असंस्थितिः *f.*, असम्पर्कः, विरोधः, विरुद्धता, अयोग्यता, अयुक्तः *f.*, असम्बन्धः, अनिर्वाहः, असामञ्जस्यं, अनुपपन्नः.

INCOHERENT, *a.* असङ्गतः-द्वा-दं, अव्यक्तः-द्वा-दं, अनन्वितः-ता-तं, अन्वयहीनः-ना-नं, असङ्गतः-ता-तं, असंस्थितः-ता-तं, विरुद्धः-द्वा-दं, सन्दर्भविरुद्धः-द्वा-दं, अयोग्यः-ग्या-ग्यं, असमञ्जसः-सा-सं, असमवेतः-ता-तं, अपरमानः-ना-नं, आकुलः-ला-लं, आकुलः-ला-लं.—(As speech) अयुक्तः-क्ता-कं, अयुक्तः-टा-टं, भिन्नः-द्वा-दं, भग्नः-ग्या-ग्यं, खलितः-ता-तं.

INCOHERENTLY, *adv.* असङ्गतं, असङ्गद्वप्रकारेण, असङ्गतं, अयोग्यं, असमञ्जसं, सन्दर्भविरोधेन, असमवेतरूपं, आकुलं, आकुलवत्; 'talking incoherently,' अयुक्तवाक् *m.f.n.* (च्), अयुक्तवाक्, भिन्नवाक्, विचित्रव्यः-त्या-त्यं.

INCOMBUSTIBILITY, *s.* अदासता-त्वं, अदहनीयता, अज्वलनीयता.

INCOMBUSTIBLE, *a.* अदहनीयः-या-यं, अदासः-द्वा-दं, अज्वलनीयः-या-यं, दुर्दासः-द्वा-दं, दुर्ज्वलनीयः-या-यं, दुःसज्वलनीयः-या-यं.

INCOME, *s.* आयः, आगमः, धनागमः, आयगमः, उदयः, धनोदयः, उत्पन्नं, प्राप्तिः *f.*; 'income and expenditure,' आयव्ययौ *m. du.*

INCOMMENSURABLE, INCOMMENSURATE, *a.* असमः-मा-मं, असमानः-ना-नं, असमपरिमाणः-शा-शं, अनुत्यपरिमाणः-शा-शं, असदृशः-शी-शं, अनुरूपः-पा-पं.

INCOMMENSURABLENESS, *s.* असमता, असमानता, असदृश्यं, असमपरिमाणत्वं.

INCOMMENSURABLY, *adv.* अनुनुरूपेण, अनुनुरूपेण, असदृशं, असमं.

TO INCOMMODE, *v. a.* पीड (c. 10. पीडयति-यितुं), उपपीड, अभिपीड, आयस् (c. 10. यासयति-यितुं), बाध् (c. 1. बाधते-धितुं), परिबाध्, प्रबाध्, अधिबाध्, रूप् (c. 7. रूप्यति, रोडुं), उपरूप्, अभिरूप्, क्रिञ्च (c. 9. क्रिञ्चनति, क्रेश्ति), व्यप् (c. 10. व्यपयति-यितुं), आकुलीकृ, आकुलीकृ, समाकुलीकृ; 'don't incommode yourself,' अलम् आयासेन.

INCOMMODED, *p. p.* पीडितः-ता-तं, अभिपीडितः-ता-तं, बाधितः-ता-तं, उपरुद्धः-द्वा-दं, क्रेशितः-ता-तं, क्रिञ्च-द्वा-दं, व्यपितः-ता-तं, आकुलः-ला-लं, समाकुलः-ला-लं.

INCOMMODIOUS, *a.* अयोग्यः-ग्या-ग्यं, अयुक्तः-क्ता-कं, अनुपयुक्तः-क्ता-कं, अनुपयोगी-गिनी-गि (न्), अहितः-ता-तं, अनुपकारी-रिणी-रि (न्); 'giving trouble,' क्रेशकरः-री-रं, क्रेशकः-का-कं, कष्टकरः-री-रं, पीडाकरः-री-रं, उपरोधी-धिनी-धि (न्).

INCOMMODIOUSLY, *adv.* अयोग्यं, अयुक्तं, अनुपयुक्तं, यथा कष्टं or क्रेशः or उपरोधः or पीडा जायते तथा.

INCOMMODIOUSNESS, *s.* अयोग्यता, अयुक्तता, सक्रेशत्वं, सकष्टत्वं, उपरोधः.

INCOMMUNICABLE, *a.* अदेयः-या-यं, अप्रतिपादनीयः-या-यं, असंवदनीयः-या-यं, अनिवेद्यः-द्वा-दं, अन्यादेयः-या-यं, अनन्यदेयः-या-यं.

INCOMMUNICABLENESS, *s.* अदेयता, अप्रदेयता, अप्रतिपादनीयता, असंवदनीयता.

INCOMMUNICATIVE, *a.* असंवादशीलः-ला-लं, परिमितकथः-पा-पं, वाग्यतः-ता-तं, कथाविरक्तः-क्ता-कं, भाषणविरक्तः-क्ता-कं.

INCOMMUTABLE, *a.* अपरिवर्तनीयः-या-यं, अप्रतिपल्यः-स्या-त्यं, अप्रतिदेयः-या-यं.

INCOMPACT, *a.* अघनः-ना-नं, असंहतः-ता-तं, अदृढः-टा-टं, अमान्द्रः-न्द्रा-न्द्रं.

INCOMPARABLE, *a.* अतुल्यः-त्या-त्यं, अतुलनीयः-या-यं, अतुलः-ला-लं, अनुपमः-मा-मं, निरूपमः-मा-मं, अनुपमेयः-या-यं, अप्रतिमेयः-या-यं, अप्रतिमः-मा-मं, असाधारणः-शा-शी-शं, असामान्यः-न्या-न्यं, असदृशः-शी-शं, अद्वितीयः-या-यं, अप्रतिरूपः-पा-पं, अयुन्नमः-मा-मं, सर्वश्रेष्ठः-द्वा-दं, सर्वजित् *m.f.n.*, उपादेयः-या-यं.

INCOMPARABLENESS, *s.* अतुल्यता, अनुपमेयता, अनुपमत्वं, अप्रतिमेयता.

INCOMPARABLY, *adv.* अतुल्यं, अनुपमेयं, अप्रतिमेयं, निरूपमं.

INCOMPASSIONATE, *a.* निर्दयः-या-यं, अदयः-या-यं, दयाहीनः-ना-नं, निष्कण्ठः-शा-शं, निष्कृपः-पा-पं, निषृणः-शा-शं, घोटदयः-या-यं.

INCOMPASSIONATELY, *adv.* निर्दयं, दयो विना, निष्कण्ठं, अकृपया, अकृणुं.

INCOMPATIBILITY, *s.* अयोग्यता, विरुद्धता, विरोधः, विपरीतता, वैपरीत्यं, असङ्गतत्वं, असङ्गतिः *f.*, असाङ्गत्वं, अयुक्तता, असम्भवः, असम्भाव्यता, अनुपयुक्तता, वेलक्षण्यं.

INCOMPATIBLE, *a.* विरुद्धः-द्वा-दं, विरोधी-धिनी-धि (न्), अयोग्यः-ग्या-ग्यं, असङ्गतः-ता-तं, विसङ्गतः-ता-तं, असम्भाव्यः-व्या-व्यं, असम्भवः-वा-वं, असंस्थितः-ता-तं, विपरीतः-ता-तं, अनुपयुक्तः-क्ता-कं, अयुक्तः-क्ता-कं, विलक्षणः-शा-शं, परस्परविरुद्धः-द्वा-दं.

INCOMPATIBLY, *adv.* विरोधेन, असङ्गतं, अयोग्यं, असम्भाव्यं, विपरीतं.

INCOMPETENCE, INCOMPETENCY, *s.* अयोग्यता, अक्षमता-त्वं, असामर्थ्यं, असमर्थता, अशक्तिः *f.*, अशक्ता, अलक्षणीयता, अयुक्तता, अनुपयुक्तत्वं, अपथ्योक्तिः *f.*, अनुचितत्वं.

INCOMPETENT, *a.* अक्षमः-मा-मं, असमर्थः-वा-वं, अयोग्यः-ग्या-ग्यं, अशक्तः-क्ता-कं, अनुपयुक्तः-क्ता-कं, अपथ्योक्तिः-मा-मं, अनुचितः-ता-तं, अपारकः-का-कं, अपारगः-गा-गं, अकृती-तिनी-ति (न्); 'incompetent witness,' हीनः, हीनवादी *m.* (न्).

INCOMPETENTLY, *adv.* अक्षमवत्, अशक्ता, असामर्थ्येन, अनुपयुक्तं, अपथ्योक्तिं, अयोग्यं, अनुचितं, हीनवत्.

INCOMPLETE, *a.* असमाप्तः-मा-मं, असम्पूर्णः-द्वा-दं, असम्पूर्णः-शा-शं, अपूर्णः-शा-शं, अपरिपूर्णः-शा-शं, अक्षिप्तः-द्वा-दं, अनिव्यक्तः-द्वा-दं, असमयः-या-यं, अपथ्योक्तिः-मा-मं, अनिविलः-ला-लं, अकृतः-ता-तं, कृताकृतः-ता-तं, अपूर्णमात्रः-शा-शं, असमस्तः-द्वा-दं, अ-

अपक्वः-झा-झं, मायशेषः-या-यं.—(Defective) विकलः-ला-लं, मृनः-ना-नं, हीनः-ना-नं, लुप्तः-ना-नं, खडितः-ता-तं, विक-
लाङ्गः-शी-शं, अङ्गविकलः-ला-लं, मृनाङ्गः-जी-जं.

INCOMPLETELY, *adv.* असम्पूर्णं, असम्पत्वं, असमर्थं, अपर्याप्तं, असम्यक्,
मायशेषं, खडितम्, अनिश्चितेन, विकलं, वैकल्येन.

INCOMPLETENESS, *s.* अपूर्णता, असम्पूर्णता, अपरिपूर्णता-त्वं, अपूर्तिः *f.*,
असमाप्तिः *f.*, असमाप्तत्वं, अमिष्टिः *f.*, अमिसिद्धिः, अपक्वता, अपरिपक्वता,
वैकल्यं, मृनता, हीनता, म्यलोद्यमः.

INCOMPLEN, *a.* अमङ्गीर्णः-या-यां, अनिश्चितः-ता-तं, असमस्तः-स्ता-स्तं.

INCOMPOSED, *a.* अज्ञानः-न्ता-न्तं, अस्थिरः-रा-रं, व्याकुलः-ला-लं.

INCOMPOSITE, *a.* असमस्तः-स्ता-स्तं, अनिश्चितः-ता-तं, निरवयवः-या-यं.

INCOMPREHENSIBLE, *a.* अज्ञेयः-या-यं, अग्राह्यः-या-यं, अग्रहणीयः-या-यं,
अबोधगम्यः-म्या-म्यं, समनोगम्यः-म्या-म्यं, बोधागम्यः-म्या-म्यं,
अबोधनीयः-या-यं, अभावनीयः-या-यं, अविभाज्यः-व्या-व्यं, अचिन्त्यः-
न्या-न्यं, अचिन्तनीयः-या-यं, अनुपलभ्यः-भ्या-भ्यं, अतर्क्यः-क्या-क्यं,
अप्रतर्क्यः-क्या-क्यं, बोधातीतः-ता-तं, इन्द्रियागोचरः-रा-रं, मनसा
ग्रहीतुं अशक्यः-क्या-क्यं.

INCOMPREHENSIBILITY, *s.* अज्ञेयता, अग्राह्यता, बोधागम्यत्वं, अचिन्तनीयत्वं.

INCOMPREHENSIBLY, *adv.* अचिन्तनीयं, यथा मनसा ग्रहीतुं न शक्यते.

INCOMPRESSIBILITY, *s.* असंक्षोभणीयता, असंहरणीयता, स्थितिस्थापकहीनता.

INCOMPRESSIBLE, *a.* असंक्षोभणीयः-या-यं, असंहरणीयः-या-यं, असङ्क्षो-
भनीयः-या-यं, असम्पीडनीयः-या-यं, स्थितिस्थापकहीनः-ना-नं,
संवरितुं अशक्यः-क्या-क्यं.

INCONCEALABLE, *a.* अगोपनीयः-या-यं, अगोप्यः-व्या-व्यं, अनुद्यः-व्या-
व्यं, अप्रच्छादनीयः-या-यं, प्रकाशनीयः-या-यं.

INCONCEIVABLE, *a.* अचिन्त्यः-न्या-न्यं, अचिन्तनीयः-या-यं, अविचिन्त्यः-
न्या-न्यं, अभावनीयः-या-यं, अविभाज्यः-व्या-व्यं, दुर्दिभाज्यः-व्या-
व्यं, असम्भावनीयः-या-यं, अबोधनीयः-या-यं, अचोध्यः-व्या-व्यं,
बोधागम्यः-म्या-म्यं, समनोगम्यः-म्या-म्यं, अबोधगम्यः-म्या-म्यं, समन्यः-
व्या-व्यं, अज्ञानविषयः-या-यं, इन्द्रियागोचरः-रा-रं, अतीन्द्रियः-या-
यं; 'of inconceivable beauty,' अचिन्त्यरूपः-या-यं.

INCONCEIVABLENESS, *s.* अचिन्त्यता, अचिन्त्यत्वं, अविभाज्यता, बोधागम्यत्वं.

INCONCEIVABLY, *adv.* अचिन्तनीयं, अभावनीयं, अचिन्त्यप्रकारेण, अतीन्द्रियं.

INCONCLUSIVE, *a.* अप्रमाणः-शा-शं, निष्प्रमाणः-शा-शं, अप्रासादिकः-
की-कं, प्रमाणहीनः-ना-नं, अनिश्चायकः-का-कं, अनिर्णेतः-ता-
तं, अनिर्णायकः-का-कं, अनिश्चयकारी-रिणी-रि (न), अनिर्दिष्टः-ष्टा-ष्टं.

INCONCLUSIVELY, *adv.* अप्रमाणेन, प्रमाणं विना, अप्रामात्येन, निष्प्रमाणं,
अनिश्चितं, अनिर्णेतं, अमिष्ठानपृष्टं, निश्चयं विना.

INCONCLUSIVENESS, *s.* अप्रामात्यं, अप्रमाणं, प्रमाणहीनता, अनिश्चायकत्वं,
अनिर्णायकत्वं, अनिर्णेतृत्वं, अनिर्णेतृत्वं, अनिश्चितत्वं, अनिर्दिष्टत्वं, निर्दर्शन-
हीनता.

INCONFORM, *a.* अपरिष्कृतः-ता-तं, अनुपमृतः-ता-तं, असंस्कृतः-ता-तं.

INCONFORMABLE, *a.* अननुरूपः-पा-पं, असदृशः-शी-शं, अननुगुणः-शा-शं.

INCONFORMITY, *s.* अननुरूपता, अनानुरूप्यं, असदृश्यं, अननुसारित्वं.

INCONGENIAL, *a.* अस्वाभाविकः-की-कं, स्वभावविरुद्धः-डा-डं, अननुगुणः-
शा-शं.

INCONGRUENCE, INCONGRUITY, *s.* अयोग्यता, अयुक्तता, अयुक्तिः *f.*, अस-
ङ्गतिः *f.*, असङ्गतत्वं, असाङ्गत्वं, अननुरूपता, अनानुरूप्यं, असदृश्यं,
असमञ्जसं, असमञ्जस्यं, विरुद्धता, विरोधनं, अयथावृत्ता, अयथावृत्तिः,
अनुचितत्वं, अनीचित्यं, अनुपपत्तिः *f.*, अनुपयुक्तता, अननुसारिता, असङ्गता.

INCONGRUOUS, *a.* अयोग्यः-ग्या-ग्यं, अयुक्तः-क्ता-क्तं, असङ्गतः-ता-तं,

विरुद्धः-डा-डं, विरोधी-धिनी-धि (न), असमञ्जसः-सा-सं, अनुपयुक्तः-
क्ता-क्तं, असदृशः-शी-शं, अयथावृत्तिः-या-यं, अयथावृत्तिः-की-कं,
अनुचितः-ता-तं, असम्भवः-वा-व्यं, अननुसारी-रिणी-रि (न), अनु-
पपन्नः-ता-तं, असङ्गः-डा-डं.

INCONGRUOUSLY, *adv.* अयोग्यं, अयुक्तं, असङ्गतं, विरोधेन, असमञ्जसं,
असदृशं, अनुचितं, अनुपयुक्तं, अयथावृत्तिं, असङ्गं.

INCONNECTEDLY, *adv.* असंयोगेन, अयोगतः, असङ्गत्वेन, असम्पर्केण, असङ्गं.

INCONNECTION, *s.* असंयोगः, अयोगः, असङ्गः, असङ्गः, असंलग्नः, असम्पर्कः.

INCONSCIONABLE, *a.* अत्याय्यः-व्या-व्यं, अयथावृत्तिः-या-यं, अयथावृत्तिः-
की-कं.

INCONSEQUENCE, *s.* अप्रयुक्तिः *f.*, अयुक्तिः *f.*, अनन्वयः, अपरिणामः.

INCONSEQUENT, *a.* अप्रयुक्तः-क्ता-क्तं, अप्रयोगी-गिणी-गि (न), अयौक्तिकः-
की-कं.

INCONSIDERABLE, *a.* अगुरुः-घ्नी-घ्नी, लघुः-घुः-घु, अल्पः-त्या-त्यं,
सत्यः-त्या-त्यं, असत्यः-त्या-त्यं, क्षुद्रः-द्रा-द्रं, तुच्छः-च्छा-च्छं,
अगह्यः-ह्या-ह्यं, अवहः-ह्नी-ह्नी, अमहान्-हतो-हतं (न), अत्याय्यः-
व्या-व्यं, लघुर्धः-धा-धं, अमान्यः-न्या-न्यं, मितः-ता-तं.

INCONSIDERATE, *a.* असमीक्षकारी-रिणी-रि (न), अविमृश्यकारी &c.,
निश्चितः-न्ता-न्तं, अपरिणामदर्शी-रिणी-रि (न), अविचारो-रिणी-
रि (न), अविचेकी-किनी-कि (न), अविवेचकः-का-कं, नष्टविवेकः-
का-कं, असावधानः-ना-नं, साहसी-सिनी-सि (न), अनालोचितः-
ता-तं, अपरीक्षितः-ता-तं, जाल्मः-ल्मा-ल्मं, अकार्यचिन्तकः-का-
कं, अमनस्वी-स्विनी-सि (न), प्रमत्तः-त्ता-तं.

INCONSIDERATELY, *adv.* असमीक्ष्य, अविचार्य, अविमृश्य, अविचारेण,
विचारं विना, विवेचनं विना, महसा, चिन्तया विना, अनेवक्षया,
अनालोचितं, अनवधानतः, प्रमत्ततः, जाल्मतः, प्रमत्तं, निरपेक्षं, निश्चितं.

INCONSIDERATENESS, INCONSIDERATION, *s.* अविचारः-रशं-शा, असमीक्षा-
शशं, अविवेचनं-ता, अविचेकता, अविचेकता, अचिन्ता, अविमर्शः,
असावधानता, अपरिणामदर्शनं, अचर्चा, असमीयोगः, अचितर्कः, अनालोचनं.

INCONSISTENCE, INCONSISTENCY, *s.* असङ्गतिः *f.*, असङ्गमः, असङ्गता,
असाङ्गत्वं, असंस्थितिः *f.*, विरोधः-धनं, विरुद्धता, विपरीतता, वैपरीतः-
अयोग्यता, असम्भवता, भेदः, विभेदः, असादृश्यं, विपर्ययः, अनन्वयः.—(In-
consistence in argument or narration, self contradiction)
पृष्ठापरविरोधः, पृष्ठापरविपरीतं, वचनविरोधः, विपरीतवचनं, विरो-
धोक्तिः *f.*, वचनभेदः, चित्रभेदः, विगीतिः *f.*, विसंवादः, बाधः-धा.

INCONSISTENT, *a.* असङ्गतः-ता-तं, असंस्थितः-ता-तं, विरुद्धः-डा-डं,
विपरीतः-ता-तं, विरोधी-धिनी-धि (न), परस्परविरुद्धः-डा-डं,
परस्परविरोधी-धिनी-धि (न), परस्परपराहतः-ता-तं, विसङ्गतः-ता-
तं, अयोग्यः-ग्या-ग्यं, असम्भवः-वा-व्यं, अनन्वितः-ता-तं, द्विष्टः-ष्टा-
ष्टं, सङ्कुलः-ला-लं, विगीतः-ता-तं, असदृशः-शी-शं, पृष्ठापरविरुद्धः-
डा-डं, बाधितः-ता-तं; 'to make an inconsistent assertion,'
विपरीतं यद् (c. l. यदति-दिष्टं), विसंघट्टं, विप्रत्ययं.

INCONSISTENTLY, *adv.* असङ्गतं, विरोधेन, विरुद्धं, अयोग्यं, विपरीतं,
वैपरीतेन, परस्परविरुद्धं, विसङ्गतं, असदृशं, अयथा.

INCONSOLABLE, *a.* निर्विनाशः-दा-दं, दुर्विनाशः-दा-दं, असान्त्वनीयः-या-
यं, असन्तोषणीयः-या-यं, अप्रबोधनीयः-या-यं, अनास्थासनीयः-या-
यं, अविनाशनीयः-या-यं, अशरण्यः-शा-शं, निःशरण्यः-शा-शं, शोकाकुलः-
ला-लं, असह्यशितः-ता-तं.

INCONSONANCE, *s.* अयोग्यता, अननुसारः, अनानुरूप्यं, असदृश्यं, विरोधः.

INCONSONANT, *a.* अयोग्यः-ग्या-ग्यं, अननुसारी-रिणी-रि (न), असदृशः-
शी-शं, अननुरूपः-पा-पं, विरुद्धः-डा-डं, विरोधी-धिनी-धि (न).

INCONSPICUOUS, *a.* अग्रकाशः-शा-शं, अत्यन्तः-का-कं, अग्रतः-का-कं.
INCONSTANCY, *s.* अस्थिरता-तं, अस्यैव, अधीरता, अस्यैव, अप्रतिः *f.*;
बचलत्वं-ता, बचलता, बचल्यं, बाधत्यं, बलचिन्ता, अस्यायित्वं,
लोलता, लीत्यं, तारत्यं, सङ्गसुकान्तं, अनवस्थितिः *f.*, अस्येमा *m.* (न),
अनिमता.

INCONSTANT, *a.* अस्थिरः-रा-रं, अस्थापो-यिनी-यि (न), अस्थावरः-रा-
-रं, बचलः-ला-लं, बचलः-ला-लं, अधीरः-रा-रं, बलचिन्तः-ता-
-तं, बचलालकः-का-कं, सङ्गसुकः-का-कं, बचलदुदयः-या-यं,
लोलः-ला-लं, तरलः-ला-लं, प्रकृतितरलः-ला-लं, अनवस्थः-स्या-
-स्यं, अनवस्थितः-ता-तं, अप्रतिमान्-मती-मत् (न), अनित्यः-त्या-तं.

INCONSTANTLY, *adv.* अस्थिरं, अस्थिरवत्, बचलं, बचलवत्, बचलं,
बाधत्येन, बचलवत्, अधीरं, अधीरवत्, लोलवत्, तरलं.

INCONSUMABLE, *a.* अनाशयः-श्या-श्यं, अधिनाशयः-श्या-श्यं, अक्षयः-या-यं.

INCONTAMINATE, *a.* अदुष्टः-हा-हं, अदूषितः-ता-तं, अकलङ्कितः-ता-तं.

INCONTESTABLE, *a.* अविवादनीयः-या-यं, निर्विवादः-दा-दं, अप्रत्याख्यः-
-या-यं, अविषायः-ध्या-ध्यं, अवित्रकः-का-कं, अवित्रकणीयः-या-यं,
अबाध्यः-ध्या-ध्यं, असन्दिग्धः-ग्या-ग्यं, निःसन्देहः-हा-हं, निश्चितः-
-ता-तं, सुनिश्चितः-ता-तं, नियतः-ता-तं.

INCONTESTABLY, *adv.* निर्विवादं, सुनिश्चितं, असन्दिग्धं, असंशयं, निःसंशयं,
अत्र न संशयः, सुनियतं.

INCONTINENCE, INCONTINENCY, *s.* असंयमः, अयतेन्द्रियत्वं, असंयतेन्द्रियता,
अजितेन्द्रियत्वं, अनवस्था, अनवस्थता, अनवस्थितिः *f.*, अनियतिः *f.*,
अयमः, अदमः, अदामिः *f.*, अभिचारः, उपस्थासंयमः, लम्पटता, लाम्पट्यं,
प्रतिषिद्धविषयेष्व् अतिप्रसङ्गः.

INCONTINENT, *a.* असंयतः-ता-तं, असंयतेन्द्रियः-या-यं, अयती-तिनी-
-ति (न), अयतेन्द्रियः-या-यं, अजितेन्द्रियः-या-यं, अयतनैपुनः-ना-
-नं, असंयतोपस्थः-स्या-स्यं, अनवस्थितः-ता-तं, अनवस्थः-स्या-स्यं,
अभिचारी-रिणी-रि (न), अयनी-यिनी-यि (न), लम्पटः-दा-दं,
निषिद्धविषयेष्व् अतिप्रसङ्गः-ता-तं.

INCONTINENTLY, *adv.* असंयमेन, संयमं विना, लम्पटवत्, अजितेन्द्रियत्वात्.

INCONTROLLABLE, *a.* असंयमनीयः-या-यं, अदमनीयः-या-यं, अनियन्तरीयः-
-या-यं, अयश्यः-श्या-श्यं, अनिवाध्यः-ध्या-ध्यं, अशासनीयः-या-यं.

INCONTROVERTIBLE, *a.* अप्रत्याख्यः-या-यं, अविवादनीयः-या-यं, अवि-
चारणीयः-या-यं, अविवादनीयः-या-यं, निर्विवादः-दा-दं, अविवाद्यः-
-दा-दं, अवित्रकः-का-कं, अवित्रकणीयः-या-यं, अबाध्यः-ध्या-ध्यं,
असंयमनीयः-या-यं, अप्रियहः-हा-हं, सुनिश्चितः-ता-तं, असन्दिग्धः-ग्या-ग्यं.

INCONTROVERTIBLY, *adv.* निर्विवादं, सुनिश्चितं, असंशयं, निःसंशयं, अवि-
त्रकणीयं.

INCONVENIENCE, INCONVENIENCY, *s.* (That which gives trouble
or impedes) क्लेशः, कष्टं, पीडा, बाधा-धकाः, अथा, कृच्छ्रं, दःसं,
शत्रुत्वं, उपरोधः, रोधः, विरोधः, आयासः, कष्टकः-कं, विडम्बनं-ना,
अनिष्टं, असुखं, आयासहेतुः *m.*, क्लेशहेतुः *m.*, पीडाहेतुः *m.*, कष्टकारणं.
(Unsuitableness) अयोग्यता, अनुयुक्तः *f.*, नियुक्तिः *f.*, अनुयुक्तता,
अनुपयोगिता, अनुपपत्तिः *f.*, अनुचितता.

To INCONVENIENCE, *v.* *a.* क्लेशं दा or कृ, कष्टं कृ, दःसं कृ, शत्रुत्वं कृ,
उपरोधं कृ, बाध् (c. 1. बाधते-यितुं), पीड् (c. 10. पीडयति-यितुं),
रुप् (c. 7. रुहति, रोधुं), उपरुप्.

INCONVENIENT, *a.* अयोग्यः-ग्या-ग्यं, अनुपयुक्तः-का-कं, अनुपयोगी-गिनी-
-गि (न), अनुयुक्तः-का-कं, अनुचितः-ता-तं, अनुपपन्नः-ता-तं, अहितः-
-ता-तं, अनुपकारी-रिणी-रि (न), असमञ्जसः-सा-सं.—(Causing
trouble or uneasiness) क्लेशकरः-री-रं, क्लेशदः-दा-दं, क्लेशकः

-का-कं, कष्टकरः-री-रं, दुःखदः-दा-दं, पीडाकरः-री-रं, उपरोधी-
-यिनी-यि (न), बाधकः-का-कं, आयासहेतुकः-का-कं, क्लेशहेतुकः-
-का-कं, कष्टकारकः-का-कं.

INCONVENIENTLY, *adv.* अयोग्यं, अनुयुक्तं, अनुपयुक्तं, अनुचितं, अनुपपन्नं,
असमञ्जसं, असामञ्जसं, यथा कष्टं or क्लेशः or उपरोधः or पीडा जायत तथा.

INCONVERSABLE, *a.* असंवादाशीलः-ला-लं, अनालापी-यिनी-यि (न),
असंलापी &c., असंवादी &c., परिमितकथः-या-यं, वाग्यतः-ता-तं.

INCONVERSANT, *a.* अविन्नः-हा-हं, अनभिन्नः-हा-हं, असम्बन्धः-धा-धं.

INCONVERTIBILITY, *s.* अपरिवर्तनीयता, अपरिवर्तनयोग्यता, अविकार्यता.

INCONVERTIBLE, *a.* अपरिवर्तनीयः-या-यं, अपरिवर्तनयोग्यः-ग्या-ग्यं.

INCORPORAL, *a.* See INCORPOREAL.

To INCORPORATE, *v.* *a.* एकशरीरीकृ, एकीकृ, एकत्र कृ, सम्मिश्र (c. 10.
-मिश्रयति-यितुं), संयुज् (c. 7. -युनक्ति-योज्), संमिश्र् (c. 10. -छेदयति-
यितुं), संसृज् (c. 6. -मृजति-सृष्टुं).

To INCORPORATE, *v.* *n.* एकशरीरीभू, एकीभू, एकत्र भू, सम्मिश्रीभू
संयुज् in pass. (-युन्यते).

INCORPORATE, *a.* शारीरिकः-की-कं, शरीरी-रिणी-रि (न).

INCORPORATED, *p. p.* संयुक्तः-का-कं, संमिश्रः-हा-हं, एकीकृतः-ता-तं,
सहितः-ता-तं, कृतसंसर्गः-गी-गं, संसृष्टः-हा-हं, संहतः-ता-तं, सङ्गा-
तवान्-वती-वत् (न), एकत्रीभूतः-ता-तं.

INCORPORATION, *s.* संयोगः, संयोजनं, संसर्गः, सम्मिश्रणं, संश्लेषः.

INCORPOREAL, *a.* अशरीरी-रिणी-रि (न), अशरीरवान्-वती-वत् (न),
अदेहवान्-वती-वत् (न), विदेहः-हा-हं, अपूर्तिमान्-मती-मत् (न),
अनङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, निरवयवः-वा-वं, अशारीरिकः-की-कं, देहशून्यः-
-न्या-न्यं, निराकारः-रा-रं, अदेहिकः-की-कं.

INCORPOREALLY, *adv.* अशरीरेण, निराकारेण, निरवयवे, विदेहं.

INCORPOREITY, *s.* अशरीरित्वं, अशरीरवत्त्वं, देहशून्यता, निरवयवता.

INCORRECT, *a.* अशुद्धः-द्धा-द्धं, अशोभितः-ता-तं, अयथायथः-यो-यं,
असाम्यङ्-मीचो-म्यक् (क्), असमीचीनः-ता-तं, असमञ्जसः-सा-सं,
अयापार्थिकः-को-कं, अतथ्यः-ध्या-ध्यं, अनङ्गसः-सा-सं, वितथः-या-
-यं, अनुतः-ता-तं, असङ्गतः-ता-तं, अप्रकृतः-ता-तं, दोषी-पिषी-
-यि (न), सदोषः-या-यं, दोषवान्-वती-वत् (न), अशुचिः-चि-चि,
असत्तः-ता-तं.—(In conduct) दुर्वृत्तः-ता-तं, असाधुवृत्तः-ता-तं,
दुराचारः-रा-रं, अपार्थमिकः-की-कं, अशुचिकर्मा-मा-मं (न).

INCORRECTLY, *adv.* अशुद्धं, अयथायथं, अयथावत्, वृथा, असाम्यक्, अन्यथा,
अनङ्गसा, असमञ्जसं, अशुचि, वितथं, अतथ्यं, अनुतं, असत्तं, असमीचीनं,
असङ्गतं, असाधु, सदोषं.

INCORRECTNESS, *s.* अशुद्धिः *f.*, अशुद्धता, अविशुद्धिः *f.*, अशोभनं, अयथा-
यथा, अयापार्थ्यं, असाम्यक्त्यं, असमीचीनता, असमञ्जस्यं, अतथ्यता,
असत्ता, वितथत्वं, अनुतं, अनुतत्वं, अशुचिता, अन्यथात्वं, अयापार्थ्यं,
सदोषता, दोषवत्त्वं, असाधुता.

INCORRIGIBLE, *a.* असाध्यः-ध्या-ध्यं, अशोभनीयः-या-यं, अशोभ्यः-ध्या-
-ध्यं, असाधनीयः-या-यं, समाधातुम् अशक्नः-क्या-क्यं, साधयितुम्
अशक्नः-क्या-क्यं, अशासनीयः-या-यं, अप्रतिसमाधेयः-या-यं, अतिदुष्टः-
-हा-हं, शिक्षातीतः-ता-तं.

INCORRIGIBLENESS, INCORRIGIBILITY, *s.* असाध्यता, असाधनीयता, अशो-
भनीयता.

INCORRIGIBLY, *adv.* असाधनीयं, यथा समाधातुं न शक्नते तथा.

INCORRODIBLE, *a.* अगलनीयः-या-यं, अक्षयणीयः-या-यं, अनाशयः-श्या-श्यं.

INCORRUPT, INCORRUPTED, *a.* अदुष्टः-हा-हं, अदूषितः-ता-तं, अविदूषितः-
-ता-तं, अविकारितः-ता-तं, शुचिः-चि-चि, शुद्धः-द्धा-द्धं, पवित्रः

-चा -चं, अभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं.

INCORRUPTIBILITY, *s.* अक्षयता -त्वं, अनश्वरता -त्वं, अनाश्रयता, अदूष्यता, अज्वल्यता -त्वं, अमेघ्यता, अहाय्यता.

INCORRUPTIBLE, *a.* अक्षयः -या -यं, अक्षयणीयः -या -यं, अनश्वरः -रा -रं, अनाश्रयः -श्रया -श्रयं, अदूष्यः -या -यं, अदूषणीयः -या -यं, अज्वल्यः -ज्वला -ज्वल्यं, अविहाय्यः -हाय्यं -य्यं. —(By bribe) अभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं, अहाय्यः -हाय्यं -य्यं.

INCORRUPTION, *s.* अदूषणं, अदूषता, अक्षयः, अनश्वरता, अविहारः, अनाश्रः.

INCORRUPTNESS, *s.* अदूष्यता, अक्षयता, अभ्रष्टता, अविहाय्यता. —(Integrity) अमेघ्यता, अहाय्यता, शुचिता, सारत्यं, सचरित्रता.

To INCRASSATE, *v. a.* घनीकृ, स्थलीकृ, सान्द्रीकृ, समूह्यकृ, पीवरीकृ.

To INCRASSATE, *v. n.* घनीभू, स्थलीभू, सान्द्रीभू, पीवरीभू.

INCRASSATION, *s.* घनीकरणं, स्थलीकरणं, सान्द्रीकरणं, पीवरीकरणं, स्थूलता.

To INCREASE, *v. n.* वृष् (c. 1. वर्धते -यितुं), विवृष्, संवृष्, प्रवृष्, अभिवृष्,

परिवृष्, संविषृष्, वृद्धिम् इ (c. 2. रति -तुं) or या (c. 2. याति -तुं) or प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नुं), रप् (c. 1. रपते -यितुं), समेष्, च्चुप् (c. 4. च्चुष्यति, c. 5. च्चुप्नोति, अर्धितुं), समृष्, उपष् in pass. (-चीयते), प्रष्, परिष्, यै (c. 1. णायते, णातुं), आये, स्मृष् (c. 1. स्मृष्यते -यितुं), साम्मृष्, स्मृतीभू, प्रचुरीभू, अधिकारीभू, अधिकारोभू, बहुतराभू, उपचयं or अभ्युदयम् इ. —(Extend) विसृ in pass. (-स्तीर्यते), वितन् in pass. (-तन्त्यते), प्रमु (c. 1. -सरति -मर्त्ते), प्रमृष् (c. 1. -सर्पति -सर्तुं), विजृम्भ (c. 1. -जृम्भते -म्भितुं), विसृताम् इ. —(Grow) रुह (c. 1. रोहति, रोढुं), प्ररुह; 'increase in knowledge,' विद्यागमं कृ, विद्याप्राप्तिं कृ.

To INCREASE, *v. a.* वृष् (c. 10. वर्धयति -यितुं), परिवृष्, संवृष्, विवृष्, वृद्धिं नी (c. 1. नयति, नेतुं), रप् (c. 10. रपयति -यितुं), समेष्, वृहं (c. 10. वृहयति -यितुं), परिवृह, उपवृह, समुपवृह, आये (c. 10. -आययति -यितुं), समाये, स्मृष् (c. 10. स्मृषयति -यितुं), साम्मृष्, स्मृतीकृ, बह (nom. बहयति -यितुं), संचह, प्रचुरीकृ, प्रचुरतरं -रा -रं कृ, अधिकारीकृ, अधिकतरं -रा -रं कृ, बहुतराकृ, अधिकतराकृ. —(Extend) विसृ (c. 10. -सारयति -यितुं), वितन् (c. 8. -तनोति -नितुं), तन्, विततीकृ, प्रमु (c. 10. -सारयति -यितुं), विसृ.

INCREASE, *s.* वृद्धिः *f.*, विवृद्धिः *f.*, प्रवृद्धिः *f.*, वर्धनं, विवर्धनं, संवर्धनं, वृद्धिः *f.*, अवृद्धिः *f.*, स्मृतिः *f.*, स्मृतिः *f.*, उपचयः, अभ्युदयः, वृहणं, परिवृहणं, उपवृहणं, उत्तेजः, समुत्थानं, उन्नतिः *f.*, समुन्नतिः *f.*, आयायनं, विसृताः, प्ररुहः *f.*, आधिक्यं, अधिकता, प्रपञ्चः, बाहुल्यं.

INCREASED, *p. p.* वृद्धः -द्धा -द्धं, प्रवृद्धः -द्धा -द्धं, विवृद्धः -द्धा -द्धं, वर्धितः -ता -तं, विवर्धितः -ता -तं, संवर्धितः -ता -तं, उपचितः -ता -तं, रधितः -ता -तं, समेधितः -ता -तं, वृद्धः -द्धा -द्धं, समृद्धः -द्धा -द्धं, स्मृतिः -ता -तं, स्मृतः -ता -तं, आयायितः -ता -तं, प्ररुहः -दा -दं, वृहितः -ता -तं, परिवृहितः -ता -तं, परिवृहितः -ता -तं, उपवृहितः -ता -तं, प्रपितः -ता -तं, प्रचुरीकृतः -ता -तं, विततः -ता -तं, विसृताः -छा -छं, विसृतः -ता -तं, विकटः -दा -दं, प्रसारितः -ता -तं, विजृम्भितः -ता -तं.

INCREASING, *part.* वर्धमानः -ना -नं, वर्धी -यिनी -यि (न्), वर्धनं -ना -नं, वर्धयिष्णुः -ष्णुः, रथमानः -ना -नं, समेधमानः -ना -नं, उपचयमानः -ना -नं, प्रचीयमानः -ना -नं, विजृम्भमाणः -णा -णं, विसृतीयमाणः -णा -णं; 'increasing in bulk,' वर्धमानशरीरः -रा -रं, प्रचीयमानावयवः -वा -यं.

INCREASINGLY, *adv.* अधिकाधिकं, उन्नततरं, वर्धमानप्रकारेण.

INCREASE, INCREASED, *a.* समृद्धः -ष्टा -ष्टं, अभृष्टः -ता -तं, अन्नितः -ता -तं.

INCREDIBILITY, *s.* अश्रद्धेयता, अविश्वास्यता, अविश्वासनीयत्वं, अप्रत्येत्यता, अविश्वासपात्रता, अप्रामाणिकत्वं, प्रत्ययातीतत्वं, विश्वासातिगत्वं, विश्वा-

सातीतता, अतिप्रत्ययता.

INCREDIBLE, *a.* अश्रद्धेयः -या -यं, अविश्वास्यः -स्या -स्यं, अविश्वासनीयः -या -यं, अप्रत्येत्यः -त्या -य्यं, अप्रामाणिकः -की -कं, विश्वासातिगः -गा -गं, विश्वासपात्रातिगः -गा -गं, प्रत्ययातीतः -ता -तं, अतीतप्रत्ययः -या -यं, अतिप्रत्ययः -या -यं, अतिविश्वासः -ज्ञा -ज्ञं, विश्वासायोग्यः -ग्या -ग्यं, अतिक्रयः -या -यं.

INCREDIBLY, *adv.* अतिप्रत्ययं, अतिविश्वासं, अश्रद्धेयं, अविश्वासनीयं.

INCREDULITY, *s.* अश्रद्धा, अप्रत्ययः, अविश्वासः, अप्रतीतिः *f.*, अभक्तिः *f.*, अश्रद्धालुता, अप्रत्ययशीलता, अविश्वासशीलता, प्रत्ययाभावः.

INCREDULOUS, *a.* अप्रत्ययी -यिनी -यि (न्), अप्रत्ययशीलः -ला -लं, अविश्वासी -सिनी -सि (न्), अविश्वासशीलः -ला -लं, अविश्वासशीलः -ला -लं, अश्रद्धालुः -लुः -लुः, अश्रद्धवानः -ना -नं, अश्रद्धावान् -वती -वत् (त्), श्रद्धाशीलः -ला -लं.

INCREDULOUSLY, *adv.* अप्रत्ययेन -यात्, अविश्वासेन, विश्वासं विना, साशङ्कं.

INCREMENT, *s.* वृद्धिः *f.*, वर्धनं, उपचयः, अभ्युदयः, उन्नतिः *f.*, आधिक्यं.

To INCRIMATE, *v. a.* निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितुं), प्रतिनिन्द, धिक्.

INCRINATION, *s.* निन्दा, परीवादः, परिभाषणं, उपालम्भः, उपक्रोशः, धिक्कारः.

To INCRIMINATE, *v. a.* अभियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), दोषम् आरुहं in caus. (-रोषयति -यितुं), दोषारोपणं कृ.

To INCRUST, *v. a.* वस्त्रत्वया or त्वयूपपटलेन or घनपटलेन आच्छद् (c. 10. -च्छादयति -यितुं) or आवेष्ट (c. 10. -वेष्टयति -यितुं), वासभागे or वहिर्भागे or उपरिभागे घनीकृ or श्यानीकृ or संहतीकृ.

INCRUSTATION, *s.* त्वक् *f.* (च्), त्वयूपपटलं, वासपटलं, वासक्रोशः, वहिर्-रावेष्टनं, वहिर्भागे घनता, वल्कं, शल्कं.

INCRUSTED, *p. p.* सपटलः -ला -लं, त्वगपेतः -ता -तं, वहिर्भागे घनीभूतः -ता -तं.

To INCUBATE, *v. n.* कुलापनिलायं कृ, नीडनिलायं कृ, अखडप्रसवानकारम् आपच्छिन्नायकोत्पत्तेरं नीडं निली (c. 4. -लीयते -लेतुं) or अखडोपरि उपविश (c. 6. -विशति -वेष्टुं).

INCUBATION, *s.* कुलापनिलायः -यिता, नीडनिलायः, अखडोपरि or डिडोपरि उपवेशः -शनं.

INCURUS, *s.* (Nightmare) कुस्रमः, दःस्रमः, अजीर्णप्रयुक्तस्रमः, स्रमक-स्वितो हृदयदेशोपरिस्थो महाभारः.

To INCULCATE, *v. a.* निर्वन्धेन or मुहुर्मुहुर् उपदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं) or शिष्यं (c. 10. शिष्ययति -यितुं) or हृदये निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं) or विनिविश or चिन्तनिरुहं -हा -हं कृ.

INCULCATED, *p. p.* निर्वन्धेन or मुहुर्मुहुर् उपदिष्टः -ष्टा -ष्टं, मुहुरूपदेशेन मनोनिवेशितः -ता -तं or चिन्तयित्वनिवेशितः -ता -तं or चिन्तनिरुहितः -ता -तं.

INCULCATION, *s.* निर्वन्धेन उपदेशः, मुहुरूपदेशः, मुहुरूपदेशेन चिन्तनिवेशनं or मनोनिवेशनं.

INCULPABLE, *a.* निर्दोषः -या -यं, निरपराधः -धा -धं, अनिन्द्यः न्या -न्यं.

To INCULPATE, *v. a.* निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितुं), दोषम् आरुहं in caus. (-रोषयति -यितुं), दोषीकृ.

INCULTURE, *s.* अपरिष्कारः, असंस्कारः, अपरिष्कृतिः *f.*, अकर्तव्यं, अकृषिः *f.*

INCUMBENT, *a.* (Lying on, resting on) अवलम्बनी -बिनी -बि (न्), अवलम्बितः -ता -तं, आश्रितः -ता -तं, उपाश्रितः -ता -तं, उपस्थः -स्था -स्यं, उपस्थायी -यिनी -यि (न्), उपरिस्थः -स्था -स्यं. —(Obligatory, indispensable) अवश्यकर्तव्यः -व्या -य्यं, अवश्यकः -का -कं, आवश्यकः -की -कं, अवश्यकरणीयः -या -यं, sometimes expressed by the fut. pass. part. alone; as, 'it is incumbent upon you to go,' त्वया गम्यं, or by the use of the verb अहं (c. 1. अहंति); as, 'it is incumbent upon you to marry the damsel,' त्वं

कन्यां घोदम् चहेति.

INCUMBENT, *s.* (The person in possession of a benefice) धर्मवृ-
त्तिभोगी *m.* (नं), धर्मवृत्तिधारी *m.* (नं), वृत्तिभोगी *m.*

To INCUR, *v. a.* आप् (c. 5. आमोति, आपु), प्राप्, सवाप्, सम्प्राप्,
समाप्, उपगम् (c. 1. गच्छति-गन्तुं), उपागम्, अधिगम्, गम्, इ (c. 2.
इति-तुं), च् (c. 1. च्छति), आसद् (c. 10. सादयति-यितुं), प्रतिपद
(c. 4. पद्यते-पद्युं), लभ् (c. 1. लभते, लभ्युं), अनुभू- (Bring on)
आवह् (c. 1. वहति-घोटुं), उत्पद् (c. 10. पादयति-यितुं).—(Be
liable to) अधीनः-ना-ने भू, चहेः-हे-है भू, योग्यः-ग्या-ग्ये भू,
or expressed by the fut. pass. part.; as, 'he incurs a
penalty,' दण्ड्यः or दण्डनीयः or दण्डार्हः or दण्डयोग्यो भवति.

INCURABILITY, *s.* असाध्यता. अचिकित्स्यत्वं, अप्रतिस्माधेयता, अप्रतिका-
र्यता, दुरुपचारत्वं, निरुपचारत्वं, निरुपायत्वं, अनुपायत्वं, उपायहीनता,
अज्ञमनीयता, अनुपज्ञमनीयता, अपरिहाय्यता, साध्यताभावः.

INCURABLE, *a.* असाध्यः-ध्या-ध्यं, असाधनीयः-या-यं, अचिकित्स्यः-त्स्या-
त्स्यं, अचिकित्सनीयः-या-यं, अचिकित्सित्यः-व्या-व्यं, अचिकित्सः-
त्ता-त्तं, अप्रतीकार्यः-य्यो-य्यं, अप्रतिस्माधेयः-या-यं, अज्ञमनीयः-
या-यं, अनुपज्ञमनीयः-या-यं, दुरुपचारः-रा-रं, निरुपचारः-रा-रं,
निरुपायः-या-यं, अनुपायः-या-यं, अचिकित्सितुम् अज्ञान्यः-क्या-क्यं,
अपधिपचातिगः-गा-गं, अपरिहाय्यः-य्यो-य्यं.

INCURABLY, *adv.* अचिकित्सनीयं, असाधनीयं, दुरुपचारं, निरुपायं,
अप्रतिस्माधेयं, यथा अचिकित्सितुं न शक्यते तथा.

INCURIOSITY, *s.* अकौतुकं, अकौतूहलं, अकुतूहलं, अनिज्ञासा, अनुसुकता,
अनौसुक्यं.

INCURIOS, *a.* विकौतुकः-का-कं, अकुतूहली-लिनी-लि (नं), अनुसुकः-
का-कं, अनिज्ञासुः-सु-सु.

INCURRED, *p. p.* प्राप्तः-प्रा-प्रां, उपागतः-ता-तं, उपगतः-ता-तं, आसा-
दितः-ता-तं, लभः-आ-अं, अनुभूतः-ता-तं.

INCURSION, *s.* अवस्कन्दः-न्दन्, उपद्रवः, अभिद्रवः, उपद्रवः, विप्रवः,
अभिप्रवः-वयं, आक्रमः, अभिमर्हः, अभियहः, अभिनिघोर्हः, 'to make
incursions,' अवस्कन्द (c. 1. स्कन्दति-स्कन्तुं), समवस्कन्द, उपद्रु
(c. 1. द्रवति-द्रोतुं), अभिद्रु, समाद्रु, समुपद्रु, अभिधाप् (c. 1. धावति-
वितुं).

INCURSIVE, *a.* उपद्रवी-विशी-यि (नं), अवस्कन्दकारी-रिशी-रि (नं).

To INCURVATE, *v. a.* नम् (c. 10. नामयति-यितुं), जानम्, अवनम्,
नवीकृ, वक्रीकृ, कुच् (c. 1. कुचति-चिन्तुं), आवृम् (c. 10. वनयति-
यितुं), कुटिलीकृ.

INCURVATED, *p. p.* नामितः-ता-तं, वक्रीकृतः-ता-तं, कुचितः-ता-तं.

INCURVATION, *s.* वक्रोकरणं, जानतिः *f.*, नतिः *f.*, आकुचनं, अवकुचनं.

INDEBTED, *a.* (In debt) ऋणी-विनी-वि (नं), ऋणवान्-वती-वत्
(नं), ऋणवद्-डा-डं, ऋणवत्ता-स्ता-स्तं, वृत्तये-यो-यै.-(Obliged
by something received) अनुगृहीतः-ता-तं, उपकृतः-ता-तं,
उपकारवद्-डा-डं; 'I am indebted to you for your advice,'
अनुगृहीतोऽहं तवोपदेशेन.

INDECENCY, *s.* अविनयः, अविनीतत्वं-ता, अनय्यादा, मय्यादातिक्रमः,
विनयातिक्रमः, अयुक्तिः *f.*, अयोग्यता, अकर्म्यता, अनुपयुक्तता, अनुप-
पत्तिः *f.*, अनुचितत्वं, अनौचित्यं, अशिष्टता, असम्भता, अयापार्थ्यं, भेषः,
भ्रंशः.-(In language) गद्गता, गद्गित्वं, अवाच्यता.

INDECENT, *a.* अविनीतः-ता-तं, अविनयवान्-वती-वत् (नं), विनयापेतः-
ता-तं, अतिक्रान्ताविनयः-या-यं, अतिक्रान्तमय्यादा-दा-दं, मय्यादाविरुद्धः-
डा-डं, विनयविरुद्धः-डा-डं, अविनयः-या-यं, अनय्यादा-दा-दं,

अयुक्तः-क्ता-क्तं, अयोग्यः-ग्या-ग्यं, अनुपयुक्तः-क्ता-क्तं, अकर्म्यः-व्या-
व्यं, अनुचितः-ता-तं, अनुपपन्नः-प्ता-प्तं, शिष्टाचारविरुद्धः-डा-डं,
अशिष्टः-ष्टा-ष्टं, निर्लज्जाः-ज्जा-ज्जं, लज्जाकरः-री-रं, अन्यायः-व्या-
व्यं, न्यायविरुद्धः-डा-डं, असङ्गतः-ता-तं, असमञ्जसः-सा-सं, अयापार्थः-
पार्थ-पार्थं.-(In language) गद्गः-गद्गं, गद्गितः-ता-तं, अवाच्यः-व्या-
व्यं, अवचनीयः-या-यं, दुरुक्तः-क्ता-क्तं, कुश्रायः-व्या-व्यं.

INDECENTLY, *adv.* अविनयेन, विनयविरोधेन, विनयविरुद्धं, मय्यादाविरुद्धं,
विनयं विना, अविनीतवत्, अयुक्तं, अयोग्यं, अनुपयुक्तं, अन्यायतम्,
अनुचितं, असङ्गतं, शिष्टाचारविरुद्धं, गद्गितं, गद्गणीयं.

INDECISION, *s.* अनिश्चयः, अनिश्चयः, सन्देहः, विकल्यः, संशयः, आशङ्का,
शङ्का, वितर्कः.-(Indecision of character) अस्थिरमतित्वं, सन्दि-
ग्धमतित्वं, विकल्यशीलता, सन्देहशीलता, अनिश्चयशीलता, चञ्चलता,
चञ्चलमतित्वं, चलचिह्नता, अनवस्थितिः *f.*, अधीरत्वं, सान्दोलितचिह्नत्वं.

INDECISIVE, *a.* अनिश्चयकः-का-कं, अनिश्चयकः-का-कं, अनिश्चयनः-
ना-नं, अनिश्चितः-ता-तं, अनिश्चीतः-ता-तं, सन्दिग्धः-ग्धा-ग्यं,
संशयस्थः-स्था-स्थं, वैकल्यकः-को-कं, सविकल्यः-व्या-व्यं.-(
(Vacillating in character) अस्थिरमतिः-ति-ति, सन्दिग्धमतिः-
ति-ति, चञ्चलशीलः-ला-लं, चलचिह्नः-च्चा-चं, अनवस्थितमतिः-
ति-ति, सान्दोलितचिह्नः-च्चा-चं, दोलायमानमतिः-ति-ति.

INDECISIVELY, *adv.* अनिश्चयपूर्वकं, अनिश्चयपूर्वकं, अनिश्चितं, अनिश्चयेन.

INDECLINABLE, *a.* अस्ययः-या-यं, अस्ययी-यिनी-यि (नं), अचिकार्यः-
य्यो-य्यं, अविभक्तिकः-का-कं; 'an indeclinable word,' अस्ययः-
यं, अस्ययशब्दः; 'an indeclinable compound,' अस्ययीभाषः.

INDECOROUS, *a.* अविनीतः-ता-तं, अविनयः-या-यं, विनयविरुद्धः-डा-
डं, विनयापेतः-ता-तं, अयुक्तः-क्ता-क्तं, अन्यायः-व्या-व्यं, अयोग्यः-
ग्या-ग्यं, अनुपयुक्तः-क्ता-क्तं, अनुचितः-ता-तं, मय्यादाविरुद्धः-डा-
डं, अनय्यादा-दा-दं, असङ्गतः-ता-तं, अनियमः-मा-मं, शिष्टाचारवि-
रोधी-धिनी-धि (नं), सम्भाचारविरोधी &c., अतिक्रान्ताविनयः-या-यं.
INDECOROUSLY, *adv.* अविनीतवत्, अविनयेन, विनयविरुद्धं, मय्यादावि-
रोधेन, अशिष्टवत्, असम्भवत्, दुःशीलवत्, कुशीलवत्, अयुक्तं, अयोग्यं,
अनुपयुक्तं, अनुचितं, अन्यायतम्, अन्यायेन, असम्पत्कं, असङ्गतं.

INDECORUM, *a.* अविनयः, अविनीतता-त्वं, अनय्यादा, मय्यादातिक्रमः,
विनयविरोधः, अन्यायः-यत्वं, अयुक्तिः *f.*, अयुक्तता, अनुपयुक्तता, अनुचितत्वं,
अनौचित्यं, अयोग्यता, असङ्गतत्वं, असम्पत्कं, अनुपपत्तिः *f.*, असमञ्जसं,
अयापार्थ्यं, सदाचारविरोधः, शिष्टाचारातिक्रमः, असम्भता, अशिष्टत्वं,
कुशीलता, दुःशीलता, कुरीतिः *f.*, अनौतिः *f.*, कुनीतिः *f.*, अनयः,
कुचय्यो, अविचारः, अनियमः, अपचारः, अकर्म्यता.

INDEED, *adv.* खलु, नूनं, एवं, एव, सत्यं, सत्यमेव, अवश्यं, अर्थतः,
वस्तुतः, तत्त्वतः, परमार्थतः, किल, वै, नाम, पुर्वं, तावत्.

INDEFATIGABLE, *a.* अश्रान्तः-न्ता-न्तं, अविश्रान्तः-न्ता-न्तं, अपरिश्रान्तः-
न्ता-न्तं, अज्ञानः-न्ता-न्तं, अतन्द्रितः-ता-तं, निस्तन्द्रिः-न्दि-न्दि,
अविवादः-दा-दं, बहुश्रमः-मा-मं-मी-मिणी-मि (नं), महोत्साही-
हिनी-हि (नं).

INDEFATIGABLENESS, *s.* अश्रान्ताता, अश्रान्तिः *f.*, अज्ञानिः *f.*, अतन्द्रा.

INDEFATIGABLY, *adv.* अश्रान्तं, अतन्द्रितं, अतन्द्रितम्, अज्ञानमनसा.

INDEFEASIBLE, *a.* अलोप्यः-व्या-व्यं, अलोपनीयः-या-यं, अविनाश्यः-श्या-श्यं.

INDEFENSIBLE, *a.* अरक्षणीयः-या-यं, अप्रतिपालनीयः-या-यं, अपरि-
पातक्षमः-मा-मं, अशोधनीयः-या-यं, अशोधः-ध्या-ध्यं, अपरिशुद्धिजनः-
मा-मं, अप्रतिपादनीयः-या-यं, अव्यवस्थाप्यः-व्या-व्यं, अनुसरः-रा-रं.

INDEFINITE, *a.* अलक्षणः-या-यं, अलक्षितः-ता-तं, अनियतः-ता-तं,
अनियमितः-ता-तं, अनिर्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, अनिश्चितः-ता-तं, अव्यवस्थितः-ता-तं,

अपरिमितः-ता-ते, उपलक्षणः-गा-गं; 'indefinite tense,' अनन्ततनभूतः.
[INDEFINITELY, *adv.* अपरिमितं, अमितं, अनियतं, अनिर्दिष्टं, अनिश्चितं.

[INDELIBLE, *a.* अनाशयः-इया-इयं, अविनाशयः-इया-इयं, अलोप्यः-या-यं, अलोपनीयः-या-यं, अमर्ह्यः-या-यं, अनपमृज्यः-ज्या-ज्यं, अखरः-रा-रं, अक्षयः-या-यं.

[INDELIBLY, *adv.* अलोपनीयं, अनाशयं, यथा अपमर्हं न शक्यते तथा.

[INDELICACY, *s.* अविनयः, अविनीतता-त्वं, असभ्यता, अशिष्टता, अमर्यादा, मर्यादातिक्रमः, मर्यादाविरोधः, अशुद्धता, कुशीलता, दुःशीलता, सदाचारविरोधः, असूक्ष्मत्वं-ता.

[INDELICATE, *a.* अविनीतः-ता-तं, विनयविरुद्धः-द्वा-द्वं, मर्यादाविरुद्धः-द्वा-द्वं, असभ्यः-भ्या-भ्यं, अशिष्टः-श-ष्टं, अपुङ्गवः-क्ता-क्तं, अनुपपुङ्गवः-क्ता-क्तं, असज्जनः-ता-तं, अनुचितः-ता-तं, असमञ्जसः-सा-सं, अपराधः-धा-धं.—(Offensive to good manners) सदाचारविरुद्धः-द्वा-द्वं, शिष्टाचारविरुद्धः-द्वा-द्वं.—(In language) अवाच्यः-या-यं.

[INDELICATELY, *adv.* अविनीतं, विनयविरुद्धं, मर्यादाविरोधेन, असभ्यवत्, अविनीतवत्, अशिष्टवत्, अपुङ्गवं, सदाचारविरुद्धं, दुःशीलवत्, असज्जनं.

[INDEMNIFIED, *p. p.* परितोषितः-ता-तं, प्रत्युपकृतः-ता-तं, रक्षितः-ता-तं. To INDEMNIFY, *v. a.* (Secure against loss) अनित्यचौरादिभ्यो रक्ष् (c. 1. रक्षति-क्षितुं), योगक्षेमं कृ, क्षेमप्रतिविधानं कृ.—(Make good loss, compensate) क्षतिं पू (c. 10. पूरयति-यितुं) or सम्पू, क्षतिपूरणं कृ, परिपू (c. 10. तोषयति-यितुं), पारितोषिकं दा, क्षतिपारितोषिकं कृ, क्षतिनिष्कृतिं दा, क्षतिं निष्कृ or अपाकृ or प्रतिपू or श्रुप (c. 10. श्रोषयति-यितुं) or परिश्रुप, अपकारमपेक्ष्य प्रत्युपकृ.

[INDEMNITY, *s.* योगक्षेमः, अनित्यचौरादिभ्यो रक्षाकपं क्षेमप्रतिविधानं, विधायकत्वं.—(Compensation) क्षतिपूरणं, क्षतिसम्पूर्णं, हानिपूरणं, क्षतिमपेक्ष्य परितोषः, क्षतिपारितोषिकं, क्षतिनिष्कृतिः *f.*, दक्षनिष्कृतिः *f.*, दक्षनिलसारः, प्रत्युपकारः, प्रत्युपकृतं, क्षतिशोधनं, अपकारशुद्धिः *f.*, उपहारः; 'paper of indemnity,' हानिपूरणपत्रं, दक्षामपत्रं, दक्षपत्रं, अथयपत्रं.

[INDESTRUCTIBLE, *a.* असाध्यः-या-यं, अनुपपादनीयः-या-यं, असूच्यः-या-यं.

To INDENT, *v. a.* क्रकचरूपेण or दम्पयिकरूपेण भङ्गुरं-रां-रं कृ, दम्पु-रां-रं कृ, दम्प-नां-नं कृ, सदम्पिकृ, भङ्गं कृ, भङ्गुरीकृ, सभङ्गं-ङ्गां-ङ्गं कृ, वेदं कृ, अवच्छेदं कृ, क्रकचदन्तरूपेण हिद् (c. 7. क्लिनति, क्लेप्तुं) or विच्छिद्, अन्विष्य-पां-पं कृ, अङ्ग (c. 10. अङ्गयति-यितुं).

[INDENTATION, *s.* भङ्गः, छेदः, अपच्छेदः, विच्छेदः, दन्तः, क्रकचदन्तरूपो भङ्गः, भङ्गकरणं, भङ्गुरीकरणं, अङ्गः, अङ्गनं.

[INDENTED, *p. p.* or *a.* भङ्गुरः-रा-रं, सभङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, दम्पु-रा-रं, दम्प-नां-नं, अनुक्रकचः-चा-चं, क्रकचदन्तरूपेण विच्छिद्यः-चा-चं, अन्विमान्-मती-मन् (त्), अङ्गितः-ता-तं, क्रकचाकारः-रा-रं.

[INDENTURE, *s.* नियमपत्रं, लेखपत्रं, लेख्यपत्रं, पत्रं, लेख्यं, प्रतिज्ञापत्रं.

[INDEPENDENCE, *s.* अनधीनता, अनायत्तता, स्वाधीनता, स्वतन्त्रता, स्वातन्त्र्यं, स्वतन्त्रता, स्वाख्यत्वं, स्वैरता, आत्माधीनता, आत्मायत्तता, आत्मायत्तता, आत्माश्रयः, आत्माश्रितत्वं, आत्मसंश्रयः, अनायत्तवृत्तिता, स्वैरपूज्यत्वं, स्वतन्त्रवृत्तिता, यदृच्छा, अपराधीनता, अपरायत्तता, अपरवशत्वं, विषयत्वं, अवशत्वं, अपारतन्त्र्यं, अनवलम्ब्यत्वं, व्युत्थानं

[INDEPENDENT, *a.* अनधीनः-ना-नं, अनायत्तः-न्ता-न्तं, स्वाधीनः-ना-नं, स्वतन्त्रः-न्ता-न्तं, स्वाख्यः-न्दा-न्दं, आत्माधीनः-ना-नं, आत्मायत्तः-न्ता-न्तं, आत्मतन्त्रः-न्ता-न्तं, आत्माश्रितः-ता-तं, आत्मसंश्रितः-ता-तं, अनुपाश्रितः-ता-तं, अनाश्रितः-ता-तं, अनपाश्रयः-या-यं, स्वैरी-रिखी-रि (न्), स्वैरपूजिः-पूजि-पूजि, स्वैर-री-रं, स्वैरपारी

-रिखी-रि (न्), स्वतन्त्रवृत्तिः-वृत्ति-वृत्ति, अनायत्तवृत्तिः-वृत्ति-वृत्ति, अवशः-शा-शं, विवशः-शा-शं, अपरवशः-शा-शं, अपराधीनः-ना-नं, अपरायत्तः-न्ता-न्तं, अपरतन्त्रः-न्ता-न्तं, अनवलम्बः-न्ता-न्तं, अविनी-वि (न्), यादृच्छिकः-की-कं, स्वैच्छाचारी-रिखी-रि (न्), यथेष्टचारी &c., अनपेक्षः-क्षा-खं, निरपेक्षः-क्षा-खं, अभुजिष्यः-भ्या-भ्यं; 'independent of any written title,' आगमनिरपेक्षः-क्षा-खं; 'independent woman,' स्वैरिखी, स्वैरपारी.

[INDEPENDENTLY, *adv.* अनधीनं, अनुपाश्रितं, अनाश्रितं, स्वाधीनवत्, स्वतन्त्रवत्, स्वातन्त्र्येण, स्वैरवत्, स्वतन्त्रवत्, विवशं, यदृच्छया, स्वैच्छया, यथेष्टं, यथाकामं; 'independently of any written title,' आगमनिरपेक्षं.

[INDESCRIBABLE, *a.* अवर्णनीयः-या-यं, अनिर्देश्यः-इया-इयं, अभाष्येयः-या-यं, अनिवर्चनीयः-या-यं, वर्णयितुं अशक्यः-का-क्यं; 'this is indescribable,' तद् वर्णयितुं न शक्यते.

[INDESIRABLE, *a.* अस्युहणीयः-या-यं, असूच्यः-या-यं, अप्राप्यनीयः-या-यं.

[INDSTRUCTIBILITY, *s.* अनाश्रयता, अविनश्यत्वं, अक्षयता, अजरत्वं.

[INDSTRUCTIBLE, *a.* अनाश्रयः-इया-इयं, अविनाशयः-इया-इयं, अविनश्यः-रा-रं, अनश्रयः-रा-रं, अविनाशी-क्षिनी-क्षि (न्), अनाश्रनीयः-या-यं, अक्षयः-या-यं, अक्षयी-यिषी-यि (न्), अक्षय्यः-या-यं, अक्षयनीयः-या-यं, अविध्यंसनीयः-या-यं, अजरः-रा-रं.

[INDETERMINATE, *a.* अनियतः-ता-तं, अनिश्चितः-ता-तं, अनिर्णीतः-ता-तं, अनिर्धारितः-ता-तं, अनिर्दिष्टः-द्वा-द्वं, अस्यवस्थितः-ता-तं, अलक्षितः-ता-तं, अलक्षणः-गा-गं, अपरिमितः-ता-तं, वैकल्पिकः-की-कं, सन्दिग्धः-ग्धा-ग्धं, अविवक्षितः-ता-तं.

[INDETERMINATELY, *adv.* अनियतं, अनिश्चितं, अनिश्चयपूर्वकं, अनिर्णयपूर्वकं.

[INDETERMINATION, *s.* अनिश्चयः, अनिर्णयः, अनिर्धारणं, अनिश्चयः *f.*, अनवधारणं.

[INDEX, *s.* (That which points out, as the forefinger) देशी *m.* (न्), प्रदेशिनी, प्रदेशनी, देशकः, प्रदेशकः, दर्शयिता *m.* (न्), दर्शकः, प्रकाशकः.—(Table of contents) सूचीपत्रं, सूचिः *f.* -ची, अनुक्रमणिका, पत्रपञ्जी, निषेचनं, निषेधः; 'index of names,' नामावलिः *f.*; 'index of a letter, in algebra,' शातमापकः.

[INDIA, *s.* (The country) भारतवर्षं, भरतवर्षं, भारतं, भारतदेशः, जम्बु, जम्बु *m.*, जम्बुद्वीपः.

[INDIAN, *a.* भारतवर्षीयः-या-यं, भारतदेशीयः-या-यं, भारतदेशजः-जा-जं, भारतवर्षसम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (न्).

[INDIAN-RUBBER, *s.* अतिस्थितिस्मापकविशिष्टो भारतदेशीयवृक्षनिर्घासः.

To INDICATE, *v. a.* सूच्य (c. 10. सूचयति-यितुं), संसूच्य, प्रदिश्य (c. 6. -दिशति-देष्टुं), निर्दिश्य, विनिर्दिश्य, उद्दिश्य, सन्दिश्य, अपदिश्य, चादिश्य, दूश्य (c. 10. दर्शयति-यितुं), अभिदूश्य, निदूश्य, प्रतिदूश्य, लक्ष्यीकृ, प्रकटीकृ, व्यक्तीकृ, आविष्कृ, वृष्य (c. 10. बोधयति-यितुं), उद्बुष्य, निरूप्य (c. 10. -रूपयति-यितुं), प्रकाश्य (c. 10. -काशयति-यितुं), चाविद् (c. 10. -वेदयति-यितुं), निविद्, लक्ष्य (c. 10. लक्षयति-यितुं).

[INDICATED, *p. p.* सूचितः-ता-तं, निर्दिष्टः-द्वा-द्वं, उद्दिष्टः-द्वा-द्वं, दर्शितः-ता-तं, वेदितः-ता-तं, चावेदितः-ता-तं, लक्षितः-ता-तं

[INDICATION, *s.* लक्ष्यं, चिह्नं, लिङ्गं, सूचना, पूर्वलक्ष्यं, पूर्वलिङ्गं, पूर्वचिह्नं, पूर्ववर्णं, रूपकं, व्यञ्जनं, प्रज्ञानं, अभिज्ञानं, संज्ञा, आकृतं, आकारः, इङ्गः, इङ्गितं, संज्ञेत, अवगतिः *f.*, अनुभवः, प्रमाणं.

[INDICATIVE, *a.* सूचकः-का-कं, अनुसूचकः-का-कं, दर्शकः-का-कं, लाक्षयिकः-की-कं, लाक्षयः-या-यं, बोधकः-का-कं, उद्बोधकः-का-कं, वाचकः-का-कं, अभिव्यञ्जकः-का-कं, वक्ष्यकः-का-कं,

निर्देशकः -का -कं, देशकः -का -कं, देशी -शिनी -शि (न्), गमकः -का -कं, शापकः -का -कं, निवेदकः -का -कं; 'indicative mode,' कर्तृवाच्यं, स्वार्थः.

To INDICT, *v. a.* अभियोगपत्रेण or अपवादपत्रेण अभियुक्तं (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं) or अभिशंसं (c. 1. -शंसति -सिन्तुं) or अपवदं (c. 1. -वदति -दितुं).

INDICTABLE, *a.* अभियोग्यः -या -यं, अभियोग्यः -या -यं, अभियोजनीयः -या -यं.

INDICTED, *p. p.* अपवादपत्रद्वारा अभियुक्तः -क्ता -क्तं or अभिशस्तः -स्ता -स्तं, लेख्याभियुक्तः -क्ता -क्तं.

INDICTER, *s.* अभियोक्ता *m.* (क्तु), अभियोगपत्रलेखकः.

INDICTMENT, *s.* अभियोगपत्रं, अपवादपत्रं, अभियोगलेख्यं, लेख्यं, अभियोगः, अभिशंसनं.

INDIFFERENCE, *s.* (Unconcernedness) उदासीनता, औदास्यं, औदासीन्यं, निरुत्सुकता, अनुत्सुकता, अनौत्सुक्यं, विरक्तिः *f.*, विरक्ता, वैराग्यं, वैरक्त्यं, अनभिलाषः, अनोहा, निरीहता -त्वं, अनपेक्षा, अनपेक्षा, अनादरः, निरादरः, निःस्पृहता, अस्पृहा, निःवेहता, नेःखेयं, जडता, जाड्यं, निरादरः, समज्जता, समज्जनीयता, वेहहीनता, विगुण्या, समनोयोगः, प्रमादः, निर्द्वैतिः—(Impartiality) अपक्षपातः -त्रिता, विपक्षपातत्वं, अपक्षता, जेहराहियं, असङ्गः—(State in which there is no difference) अविशेषत्वं, निर्विशेषत्वं, अभिवृत्ता -त्वं—(Neutrality) मध्यस्थता.

INDIFFERENT, *a.* (Unconcerned) उदासीनः -ना -नं, उदासी -सिनी -सि (न्), निरुत्सुकः -का -कं, अनुत्सुकः -का -कं, विरक्तः -क्ता -क्तं, निरीहः -हा -हं, अनपेक्षः -खा -खं, निरपेक्षः -खा -खं, अनभिष्टपः -वा -वं, निरादरः -रा -रं, निःस्पृहः -हा -हं, विगतस्पृहः -हा -हं, निःवेहः -हा -हं, वेहहीनः -ना -नं, निःसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, सङ्गशून्यः -न्या -न्यं, मतसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, अनिच्छुकः -का -कं, विकीर्णकः -का -कं, व्यययः -या -यं, जडः -डा -डं, समबुद्धिः -द्धिः -द्धि, समभावः -वा -वं, समनोयोगी -गिनी -नि (न्), निर्वैतः -ता -तं—(Impartial) विपक्षपातः -ता -तं, अपक्षपाती -तिनी -ति (न्), समदर्शी -शिनी -शि (न्), समदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, निःसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, गतसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं—(Having no difference, not different) निर्विशेषः -वा -वं, अविशेषः -वा -वं, अविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, अभिवः -वा -वं—(Neutral) मध्यस्थः -स्था -स्थं, मध्यवर्ती -र्तिनी -र्ति (न्), तटस्थः -स्था -स्थं, समपक्षः -खा -खं—(Of a middling quality, bad) विगुणः -णा -णं, निर्गुणः -णा -णं, मध्यमः -मा -मं, सामान्यः -न्या -न्यं; 'an indifferent person,' उदासः, उदासिता *m.* (तृ), उदासी *m.* (न्), घहरिङ्गः.

INDIFFERENTLY, *adv.* निर्विशेषं -पेण, अविशेषेण, अविशिष्टं, निरपेक्षं, अनपेक्षया—(Badly) विगुणं, निर्गुणं, यावत्तावत्.

INDIGENCE, INDIGENCY, *s.* दरिद्रता, दारिद्र्यं, दारिद्र्यं, निर्धनता -त्वं, अपनता, निष्किञ्चनत्वं, कापेयं, दीनता, दैन्यं, दुर्गतिः *f.*, निःस्वता.

INDIGENOUS, *a.* स्वदेशीयः -या -यं, स्वदेश्यः -या -यं, स्वदेशजातः -ता -तं, देशकः -जा -जं, देशिकः -की -कं, स्वदेशोद्भवः -वा -वं.

INDIGENT, *a.* दरिद्रः -द्रा -द्रं, निर्धनः -ना -नं, अपनः -ना -नं, अल्पधनः -ना -नं, निष्किञ्चनः -ना -नं, निष्काञ्चनः -ना -नं, दीनः -ना -नं, कृपणः -या -यं, दुर्गतिः -ता -तं, विह्वहीनः -ना -नं, अवेहीनः -ना -नं, निःस्वः -स्वा -स्वं, दरिद्रावकः -का -कं.

INDIGENTLY, *adv.* दरिद्रवत्, निर्धनवत्, दारिद्र्येण, कृपणं, दीनं, कदैयं.

INDIGESTED, *a.* अजीर्णः -जी -र्णं, अपक्वः -क्ता -क्तं, अपरिपक्वः -क्ता -क्तं, अमातपाकः -का -कं, अक्षयितः -ता -तं, अदृश्यः -न्या -न्यं, अविष्टः -ष्टा -ष्टं, अरुचितः -ता -तं—(Not regularly arranged) अव्यवस्थितः -ता -तं.

INDIGESTIBLE, *a.* अपाच्यः -चा -चं, दुष्पाच्यः -चा -चं, दुष्पचः -चा -चं, अपाच्यः -चा -चं, अपक्वः -चा -चं, अपचनीयः -या -यं, दुर्जेरः -रा -रं, असज्यः -ज्या -ज्यं, अक्षणीयः -या -यं, अपाकयोग्यः -ग्या -ग्यं.

INDIGESTION, *s.* अजीर्णः *f.*, अजीर्णं, अजीर्णता, अजरणं, अपरिक्तः *f.*, अपाकः, अपरिपाकः, पाककृच्छं, मन्दाग्निः *m.*, तीक्ष्णाग्निः *m.*, अग्नी-भ्रातिः *m.*, अग्नितीक्ष्णता, अवक्षयः, सक्षयः, अपक्वता, अपरिपक्वता, कुपितः, अरुचिः *f.*, अरोचकः, अन्नविकारः, अजीर्णविकारः, आमया-पित्तं, परिणामशूलः.

INDIGNANT, *a.* सम्युः -स्युः -स्यु, अतिकुट्टः -ड्डा -ड्डं, अतिक्रोधी -धिनी -धि (न्), अतिक्रोधी -पिनी -पि (न्), कुपितः -ता -तं, कोपाकुलः -ला -लं, क्रुतम्युः -स्युः -स्यु, क्रुतकोपः -पा -पं, आगतम्युः -स्युः -स्यु, अतिरुष्टः -ष्टा -ष्टं, शरोषः -पा -पं, ज्ञातम्युः -पा -पं, सामर्थः -पा -पं, ज्ञातरोषः -पा -पं, जनितरोषः -पा -पं, उपजातकोपः -पा -पं, इद्रम्युः -स्युः -स्यु, संरम्भी -भिणी -भि (न्).

INDIGNANTLY, *adv.* सक्रोधं, शरोपं, सक्रोधं, सामर्थं, क्रोधेन, कोपाकुलवत्.

INDIGNATION, *s.* म्युः *m.*, रोषः, क्रोधः, कोपः, अमर्षः, संरम्भः, अमन-क्रोधः, गुरुकोपः, अतिरोषः, अवज्ञापूर्वः क्रोधः, अवहेलापूर्वः कोपः, गर्जनं.

INDIGNITY, *s.* अपमानं, अवमानं, अवज्ञा-ज्ञान, परिभटः, अनादरः, अवहेला -लं -लनं, परावज्ञा, उपेक्षा -क्षयं, गहा हंयं, अवधोरणं, कुला -त्सनं, हेलनं, तिरस्कारः, न्यङ्कारः.

INDIGO, *s.* नीलः—(The plant) नीली, नीलनी, नीलिका, काला, रञ्जनी, तूली, तूणी, टूणिका, टूणी, स्यमीका, स्थिररङ्गा, दोला, श्रीफली, यामीणा, मधुपर्णिका, क्रोतिकिका, दुष्पा, पुष्पनी, नीलपुष्पिका; 'indigo vat,' नीलपाचनभाण्डं, नीलमन्थानभाण्डं; 'maceration of indigo,' नीलपाचनं, नीलीमन्थनं.

INDIRECT, *a.* वक्रः -क्ता -क्तं, कुटिलः -ला -लं, निबः -द्या -द्यं, विनिबः -द्या -द्यं, अनुबुः -बुः -बु, वक्रिमः -मा -मं, असरलः -ला -लं, त्रिय्यङ्-तिर्य्यङ् त्रिय्यङ् (क्), वक्रो-क्रणी-क्रि (न्), विपमः -मा -मं; 'indirect flight,' विडोर्नः; 'indirect speech,' वक्रभाषितं, वक्रोक्तिः *f.*

INDIRECTLY, *adv.* वक्रं, कुटिलं, निबं, विनिबं, अनुबु, असरलं, त्रिय्यङ्, तिर्य्यङ्, विपमं—(Not expressly) अव्यक्तं, वक्रोक्त्या.

INDIRECTNESS, *s.* वक्रता, कुटिलता, कीटिल्यं, निबता, अनुबुता, असरलत्वं, असारल्यं, त्रिय्यङ्कं, विपमता, वैषम्यं.

INDISCERNIBLE, *a.* अदृश्यः -द्र्या -द्र्यं, अदर्शनीयः -या -यं, अदृष्टिगोचरः -रा -रं, अविश्लेषः -या -यं, अग्रवक्ष्यः -क्षा -क्षं, अलक्ष्यः -स्था -स्थं, अग्रहः -क्षा -क्षं, अग्रवक्षणीयः -या -यं, अलोकनीयः -या -यं, अविभाष्यः -चा -चं, अव्यक्तः -क्ता -क्तं.

INDISCERNIBILITY, *s.* अलक्ष्यता, अव्यवक्ष्यत्वं, अलक्ष्यता, अविवेक्ष्यता, अव्यवक्षनीयता.

INDISCERNIBLE, *a.* अलक्ष्यः -क्षा -क्षं, अविवेक्ष्यः -क्षा -क्षं, अव्यवक्षनीयः -या -यं.

INDISCOVERABLE, *a.* अनिरूपणीयः -या -यं, अज्ञेयः -या -यं, अविवेक्ष्यः -या -यं.

INDISCREET, *a.* अविनीतः -ता -तं, दुर्विनीतः -ता -तं, अविनयः -या -यं, अविनयवान् -वती -वत् (तृ), अनौचित्यः -हा -हं, अविशः -हा -हं, अवि-
-या -यं, अविचारी -रिणी -रि (न्), अविचारणशीलः -ला -लं, अविमृश्यकारी -रिणी -रि (न्), असमीक्षकारी &c., अविशेषकः -का -कं, अनुज्ञिमान् -मानी -मत् (तृ), अनतिमान् &c., अननस्यी-सिनी -सि (न्), अपरिणामदर्शी -शिनी -शि (न्), अनवहितः -ता -तं, विचारशून्यः -न्या -न्यं.

INDISCREETLY, *adv.* अविनयेन, विनयविहीनं, अविनीतवत्, अविशवत्, अविमृश्य, असमीक्ष्य, अविवाच्यं, असमीक्षापूर्वं, अविचारपूर्वं, अविचारितं, अविशेषनापूर्वं, अनालोचनं, अविचक्षणवत्.

INDOCILITY, *s.* अविनेयता, अविधेयता, अवश्यत्वं, अनायतनं, अनधीनता, प्रतीपता, दुर्दानता, अशिष्यता, अशिष्यणीयत्वं, खेरिता, स्वाच्छन्द.

TO INDOCTRINATE, *v. a.* उपदिष्ट (c. 6. -दिशति-देह्), शिक्ष (c. 10. शिक्ष-यति-यितुं), हा in caus. (हाययति-यितुं), शास् (c. 2. शास्ति, शासितुं), अनुशास्.

INDOCTRINATED, *p. p.* शिक्षितः -ता -तं, उपदिष्टः -ष्टा -ष्टं, अध्यापितः -ता -तं.

INDOCTRINATION, *s.* उपदेशः -शनं, शिक्षा, शासनं, अनुशासनं, प्रतिबोधः.

INDOLENCE, *s.* आलस्यं, अलसता -त्वं, आलस्यशीलता, तन्द्रा -न्द्रिः *f.* -द्री, तन्द्रिका, तन्द्रालुता, मन्दता, मान्ध, मडता, मर्द्ध, अनुद्योगः, अनुत्साहः, अव्यवसायः, अप्रवृत्तिः *f.*, कार्यविमुखता, कार्यप्रवृत्तिः, अनुसुकता, कुण्ठता, मिदं.

INDOLENT, *a.* अलसः -सा -सं, आलस्यः -स्या -स्यं, आलस्यशीलः -ला -लं, तन्द्रालुः -लुः -लु, मन्दः -न्दा -न्दं, क्रियासु मन्दः -न्दा -न्दं, अनुद्योगी -गिनी -गि (न्), निरुद्योगः -गा -गं -गी -गिनी -गि (न्), निरुत्साहः -हा -हं, निरुत्साहः -मा -मं, अप्रयत्नः -ला -लं, प्रयत्नशून्यः -न्या -न्यं, लघुप्रयत्नः -ला -लं, अव्यवसायी -यिनी -यि (न्), नडः -डा -डं, कुण्ठः -खा -खं, कार्यद्वेषी -यिणी -यि (न्), कार्यविमुखः -सा -सं, उदासीनः -ना -नं, निषेधः -ष्टा -ष्टं; 'indolent tumour,' खर्बुदः -दं, मे

INDOLENTLY, *adv.* अलसवत्, अलसं, आलस्येन, मन्दं, अनुद्योगेन

INDOMITABLE, *a.* अदमनीयः -या -यं, अदम्यः -म्या -म्यं, दुर्दम्यः -म्या -म्यं, दुर्दमः -मा -मं, दुर्दानः -ना -नं, अशृण्वः -स्या -ख्यं, अदीनचेताः -ताः -तः (स्).

TO INDORSE, *v. a.* (Write on the back of a paper or bill) पत्रपृष्ठे or पत्रविपरीतभागे लिख (c. 6. लिखति, लेखितुं), हुषिकपत्रदृढीकरणार्थं विपरीतभागे खनामाधराणि लिख, लेख्यपत्रसत्याकरणार्थं पृष्ठभागे स्वाक्षरं लिख.-(Corroborate, sanction) दृढीकृ, सत्याकृ, सत्यं कृ, प्रमाणीकृ, प्रमाणं दा, सप्रमाणं -हां -हं कृ.

INDORSED, *p. p.* पृष्ठभागे or विपरीतभागे लिखितः -ता -तं, सत्याकृतः -ता -तं, सतीकृतः -ता -तं, प्रमाणीकृतः -ता -तं, सप्रमाणः -शा -यं.

INDORSEMENT, *s.* पत्रदृढीकरणार्थं विपरीतभागे खनामाधरलिखनं, लेख्यपत्रप्रमाणीकरणार्थं पृष्ठभागे स्वाक्षरलिखनं.

INDRA, *s.* (The Hindu Jove or Jupiter Tonans, chief of the secondary deities. He presides over Swarga or Paradise, and is more particularly the god of the atmosphere and winds. He is also regent of the east quarter of the sky) इन्द्रः, महेन्द्रः, शक्रः, मधवा *m.* (न्), मधवान् *m.* (त्), अमुष्मि *m.* (न्), अमुष्मः, तुरापाद *m.* (-साह), सङ्गन्धनः, देवः, वैकुण्ठः.-(As chief of the deities, he is called) देवपतिः *m.*, देवदेवः, देवराजः, देवताधिपः, सुरपतिः *m.*, सुराधिपः, सुरराजः, सुरेन्द्रः, अमरेशः -रेष्ठः, सुरप्रियः, सुरप्रादाम्नीः, अमरभञ्जो *m.* (न्), अमराधिपतिः *m.*-(As lord of the atmosphere) दिवस्वपतिः *m.*, वृषा *m.* (न्), आकाशेशः.-(As lord of the winds) महत्मान् *m.* (त्), मरुत्पालः, मरुतां भञ्जो *m.* (न्), मरुतसहः.-(As lord of the eight Vasus or demigods Wind, Fire, &c.) वायवः.-(As the Thunderer) वज्री *m.* (न्), वज्रधरः, वज्रपाणिः *m.*, कुलिशभृत् *m.*-(As splitting mountains with his thunderbolt, or as clipping their wings) गोभभिद् *m.*, अट्टिभिद् *m.*, नगभिद् *m.*, गिरिभिद् *m.*, गिरिभिद् *m.*, पञ्चतारिः *m.*-(As breaking cities, &c. into fragments) पुरन्दरः, पुरन्दः, आलस्यलः, विदोनाः *m.* (स्), विदोनाः.-(As ruling or destroying demons) पाकशासनः, वृषहा *m.* (न्), बलारातिः *m.*, बलभिद्, जम्बवेयी *m.* (न्), जम्बवेदि *m.* (न्), नमुषिभिद् *m.*, नमुषिभूदः, पुरुदंष्टाः *m.* (स्).—

(As lord of paradise) स्वर्गपतिः *m.*, स्वर्गभञ्जो *m.* (न्), स्वाराद *m.* (न्), स्वर्गराजः, इन्द्रलोकेशः, नाकनाथः, नाकनायकः, नाकपेधकः.-(As borne on the clouds, cloud-compeller) मेघवाहनः, पद्मवाहनः, घनापनः, जीमूतवाहनः, पर्जन्यः.-(As lord of a hundred sacrifices; the performance of a hundred aswamedhas elevating the sacrificer to the rank of Indra) शतक्रतुः *m.*, शतमसः, शतमन्युः *m.*-(As having a thousand eyes, in consequence of the curse of Gautama, who covered him over with a thousand disgraceful marks, and afterwards changed them to eyes) सहस्राक्षः, सहस्रनयनः, सहस्रदृक् *m.* (श्), सहस्रनेत्रः.-(As husband of Sachi) शचीपतिः *m.*-(As destroyer of his own father-in-law Puloma, to prevent his curse for the violation of his daughter) पुलोमभिद् *m.*, पुलोमहिद् *m.* (प्), पुलोमजित् *m.*, पुलोमारिः *m.*-(As the victorious leader of the celestial armies) निष्णुः *m.*, सुनासीरः.-(As the good preserver) सुवामा *m.* (न्), सूवामा.-(As the best of deities) लेख्यभः.-(As much invoked) पुरुहूतः.-(As having green horses) हरिहयः.-(As borne on a white horse) श्वेतवाः *m.* (ह), श्वेतवाहः.-(As presiding over the site of a house) वास्तोष्पतिः *m.*-(As suffering from the curse of the saint Chyavana) दुष्प्रवनः.-(As listening to the old) वृद्धश्रवाः *m.* (स्).-(His wife is called) शची -विः, इन्द्राणी, शक्राणी, मथोनी. इन्द्रशक्तिः *f.*, पुलोमना, पौलोमी.-(His son) जयन्तः, पाकशासनः *m.*, रेन्द्रिः *m.*-(His daughter) देवसेना.-(His paradise) स्वर्गः, इन्द्रलोकः, सुरलोकः, सुरसभ *m.* (न्), सुरेन्द्रलोकः, अमर्यभुवनं, नाकः, अमुष्मः.-(His pleasure garden or elysium) नन्दनं, नन्दनवनं.-(His city) अमरावती, देवपुरः *f.* (र).-(His palace) वैजयन्तः.-(His ear) विमानः, व्योमयानः, सहस्रहयैश्वर्यः.-(His horse) उच्चैःश्रवाः *m.* (स्), देवाश्वः, श्वेतहयः.-(His charioteer) मातलिः, मातुलिः, शक्रसारथिः *m.*-(One of his doorkeepers) देवनन्दी *m.* (न्).-(His thunderbolt) वज्रः -ञ्चं, कुलिशं, अग्निः *m. f.*, वज्राग्निः *m.*, भिदुरं, हादिनी, पविः *m.*, शतकोटिः *m.*, शम्भः, शम्भः, दम्भोलिः *m.*, खरुः *m.*, इन्द्रप्रहरणं, अभोतयं.-(His elephant) ऐरावतः, ऐरावणः, अभमातङ्गः, अभमुग्रियः, अभमुवज्रभः, श्वेतहस्ती *m.* (न्), इन्द्रकुम्भरः.-(His bent bow, visible to mortals as the rainbow) शक्रधनुस्, इन्द्रायुधं, शक्रशासनं.-(His unbent bow, invisible to mortals) रोहितं.-(His musicians) गन्धर्वाः *m. pl.*; 'their chief,' चित्ररथः.

INDUBITABLE, *a.* असंशयः -या -यं, निःसंशयः -या -यं, असन्दिग्धः -ग्धा -ग्धं, निःसन्देहः -हा -हं, मुनिश्चितः -ता -तं, अशङ्कितः -ता -तं, अनाशङ्कनीयः -या -यं.

INDUBITABLY, *adv.* असंशयं, असन्दिग्धं, मुनिश्चितं, अत्र न संशयः.

TO INDUCE, *v. a.* अनुनी (c. 1. -नयति-नतुं), आनी, नी.-(Incite to any action by argument, &c.) सुहेतुवादेन or चादत्वा कस्मिंश्चित् कर्मणि प्रवृत्तं (c. 10. -वर्त्तयति-यितुं) or निवृत्तं (c. 10. -योजयति-यितुं) or प्रवृत्तं, प्रोत्साह (c. 10. -साहयति-यितुं), उत्साह, समत्साह, आकृष्य (c. 1. -कर्षति-क्रुष्टुं), प्रलुम् (c. 10. -लोभयति-यितुं). Sometimes the sense of 'induce' may be expressed by the causal form; as, 'to induce to return,' निवृत्त in caus. (-वर्त्तयति-यितुं); 'he induces her to go home,' तां गृहं गमयति.-(Bring on, produce) आचह (c. 1. -वहति-वोदुं), उत्पद्य (c. 10. -पादयति-यितुं), जन् (c. 10. जनयति-यितुं).

INDUCED, *p. p.* अनुनीतः -ता -तं, प्रवर्तितः -ता -तं, प्रवृत्तः -ता -तं, प्रोत्साहितः -ता -तं, आकृष्टः -ता -तं, आकर्षितः -ता -तं.—(Brought on) उत्पादितः -ता -तं.

INDUCEMENT, *s.* प्रोत्साहः -हनं, प्रलोभनं, प्रवर्त्तनं, प्रवर्त्तकं, प्ररोचनं, उत्तेजनं, प्रेरणं -णा, अभ्युपयनं.—(Motive) हेतुः *m.*, प्रयोजनं -जकं, प्रयोगः, कारणं, निमित्तं -त्रकं, निदानं, निबन्धनं, करणं.

To INDUCE, *v. a.* नियमानुसारेण नवाधिकारं प्रविष्टं (c. 10. -व्ययति -यितुं), दीक्षाकर्मपूष्ठं नवाधिकारं नियुज् (c. 10. -योजयति -यितुं).

INDUCED, *p. p.* नियमानुसारेण or दीक्षाकर्मपूष्ठं नवपदप्रवेशितः -ता -तं.

INDUCTION, *s.* (A kind of argument) अनुमानं, अनुमा, अनुमितिः *f.*, अहर्नं, अभ्यूहः, अपवाहः, व्याप्तिः *f.*, सिद्धान्तः, अर्थोपपत्तिः *f.*, परामर्शः, कल्पनं -ना, उपलब्धः, अनुभवः, अवगमः.—(Reasoning from particulars to generals) विशेषपरिष्ठापूष्ठं साधारणानुमानं or साधारणनिश्चयः.—(Introduction into a new office) नियमानुसारेण or दीक्षाकर्मपूष्ठं नवाधिकारप्रवेशनं or नवपदप्रवेशकरणं.

INDUCTIVE, *a.* अनुमानिकः -की -कं, व्यापकः -का -कं; 'reasoning,' अनुमानोक्तिः *f.*

To INDUCE, *v. a.* See ENDUE.

To INDULGE, *v. a.* (Gratify, yield to humour) अनुवृत्तं (c. 1. -वर्त्तते -जितुं), अनुकूलं (c. 4. -रुध्यते -रोदुं), अनुकूल (nom. अनुकूलयति -यितुं) लल (c. 10. लालयति -यितुं), अनुविधा in pass. (-धीयते), अनुकूलोभू.—(Favour) अनुग्रह (c. 9. -गृह्णाति -यहीतुं), अनुकूल.—(Permit) अनुज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -ज्ञातुं), अनुमन् (c. 4. -मन्यते -मनुं), अनुमद् (c. 1. -मोदते -दितुं), द्यम् (c. 1. द्यमते, द्यन्ते), द्यानिं कृ.—(Permit to be, not to oppose) न विरुध् (c. 7. -रुध्नाति -रोदुं), न प्रतिरुध्, न प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति -यितुं), न प्रोतिक्, न यम् (c. 1. यच्छति यन्तुं), न नियह्, न निषिध् (c. 1. -येषति -येदुं), उपेष्य (c. 1. -ईक्षते -षितुं); 'indulge one's humour,' उन्दो -नुवृत्तः; 'one's passions,' इन्द्रियाणि न संयम् or न नियह्.

INDULGED, *p. p.* अनुवृत्तः -ज्ञा -ज्ञं, अनुकूलः -ज्ञा -ज्ञं, अनुगृहीतः -ता -तं, लालितः -ता -तं, अविरुद्धः -ज्ञा -ज्ञं, अप्रतिरुद्धः -ज्ञा -ज्ञं, अयतः -ता -तं, असंयतः -ता -तं, अनियुहीतः -ता -तं, असन्निहतः -ता -तं, अनिषिद्धः -ज्ञा -ज्ञं, उपेषितः -ता -तं, अनुज्ञातः -ता -तं, अनुमतः -ता -तं, दक्षानुज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, द्यातः -ज्ञा -ज्ञं.

INDULGENCE, *s.* अनुवर्त्तनं, अनुवृत्तिः *f.*, अनुरोधः -धनं, उन्दोनुवृत्तं, उन्दो-नुवर्त्तनं, उन्दोनुरोधः, अनुविधानं, अनुविधायित्वं, द्यमा, द्यानिः *f.*, अनुग्रहः, अनुज्ञा -ज्ञानं, अनुमतिः *f.*, स्वीकारः, उपेक्षा.—(Not restraining) असंयमः, अविरोधः, अप्रतिरोधः, अनवरोधः, अनियहः, अदमः, अनिवेधः; 'indulgence of one's passions,' इन्द्रियासंयमः; 'in sorrow,' शोकचर्चा

INDULGENT, *a.* उन्दोनुवर्त्तनी -त्रिनी -त्रिं (नृ), उन्दोनुरोधी -धिनी -धि (नृ), अनुरोधकः -का -कं, अनुविधायी -यिनी -यि (नृ), अनुग्राही -हियी -हि (नृ), उन्दोनुसारी -रिणी -रि (नृ), उन्दोनुयायी -यिनी -यि (नृ), आनुयाहकः -की -कं, अनुकूलः -ला -लं, क्षमी -मिणी -मि (नृ), क्षमावान् -वती -वत् (नृ), अनुकम्पकः -का -कं, कल्याणला -ला -ल (नृ), कारुणिकः -की -कं, प्रियकारः -री -रं, प्रियद्वारः -री -रं, क्षिप्रः -ग्धा -ग्धं.

INDULGENTLY, *adv.* अनुरोधेन, अनुग्रहेण, क्षमापूर्वं, क्षान्तिपूर्वं, आनुरोधं, आनुग्रहं, अनुकूलं, अनुकूलवत्, सदयं, सकारुण्यं, कृपया.

To INDURATE, *v. n.* (Grow hard) घनीभू, कठिनीभू, कठोरीभू, दृढीभू.

To INDURATE, *v. a.* घनीकृ, कठिनीकृ, दृढीकृ, कठोरीकृ, कठेशीकृ.

INDURATED, *p. p.* घनीभूतः -ता -तं, दृढीभूतः -ता -तं, कठोरीभूतः -ता -तं.

INDURATION, *s.* घनीकरणं, दृढीकरणं, घनीभाषः, दृढीभावः, कठिनि, कठिनता, घनता, कठोरता, कठेशता.

INDUS, *s.* (The river) सिन्धुः *m.*

INDUSTRIAL, *a.* कार्मिकः -की -कं, कार्म्यः -म्नी -म्नं, कर्मी -र्मिणी -र्मि (नृ).

INDUSTRIAL, *a.* कर्मशीलः -ला -लं, उद्योगशीलः -ला -लं, कर्मासक्तः -क्ता -क्तं, कर्मप्रसक्तः -क्ता -क्तं, कर्मनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, बहुकर्मी -म्नी -म्नं (नृ), बहुकरः -रा -रं, कर्मी -र्मिणी -र्मि (नृ), कर्मोद्युक्तः -क्ता -क्तं, क्रियावान् -वती -वत् (नृ), उद्योगी -गिनी -गि (नृ), सदोद्योगी &c. सोद्योगः -गा -गं, उद्युक्तः -क्ता -क्तं, प्रयत्नवान् -यती -वत् (नृ), सयत्नः -त्ता -त्तं, दीर्घप्रयत्नः -त्ता -त्तं, उत्साही -हिनी -हि (नृ), सोत्साहः -हा -हं, व्यवसायी -यिनी -यि (नृ), उद्यमी -मिनी -मि (नृ), अनलसः -सा -सं, निरालस्यः -स्या -स्यं, अनलस्यः -स्या -स्यं, आलस्यहीनः -ना -नं, कार्म्यः -म्नी -म्नं, कर्मेश्वरः -रा -रं, क्रियाभिनविष्टः -ष्टा -ष्टं, कर्मपरायणः -णा -णं, कृतश्रमः -मा -मं, परिश्रमी -मिणी -मि (नृ), बहुश्रमः -मा -मं, श्रमसहः -हा -हं, कर्मप्रसितः -ता -तं, आयासी -सिनी -सि (नृ), चक्रियः -या -यं, अतन्द्रितः -ता -तं, तन्द्राहीनः -ना -नं.

INDUSTRIOUSLY, *adv.* सोद्योगं, सोत्साहं, सयत्नं, यत्नतस्, प्रयत्नतस्, व्यवसायेन, व्यवसायं, अनलसवत्, अनलस्येन, अतन्द्रितस्, अतन्द्रितं, अभिनविशेन, श्रमण, परिश्रमेण, प्रमत्तं.

INDUSTRY, *s.* कर्मशीलता, उद्योगः, व्यवसायः, उद्यमः, कर्मासक्तिः *f.*, कर्मप्रसक्तिः *f.*, कर्माभिनविशः, क्रियाविशेषः, उत्साहः, यत्नः, प्रयत्नः, सयत्नता, दीर्घप्रयत्नत्वं, व्यवसायः, कर्मोद्योगः, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवर्त्तनं, चेष्टा, अभ्यासः -सता, अभ्यसनं, समुत्थानं, अनलसता, अनलस्यं, आलस्यहीनता, प्रयासः, आयासः, श्रमः, परिश्रमः, क्रिया, कर्म *n.* (नृ), सोद्योगता.

INDWELLING, *a.* निष्ठः -ष्टा -ष्टं, अनर्भवः -वा -वं, अनवर्त्तनी -त्रिनी -त्रिं (नृ).

To INEBRIATE, *v. a.* मद (c. 10. मादयति, मदयति -यितुं), मत्तीकृ, उन्मत्तीकृ, मत्तं -त्तां -त्तं कृ, मादं जन् (c. 10. जनयति -यितुं).

INEBRIATED, *p. p.* मत्तः -त्ता -त्तं, उन्मत्तः -त्ता -त्तं, उन्मदः -दा -दं, मदोन्मत्तः -त्ता -त्तं, क्षीवः -वा -वं, परिक्षीयः -वा -वं, प्रक्षीयितः -ता -तं, मद्यपीतः -ता -तं, शोषः -क्षा -क्षं.

INEBRATION, *s.* मादः, मदः, उन्मदः, मत्तत्वं, उन्मत्तता, क्षीयं, क्षीयता, परिक्षीयता, शोषत्वं, प्रमाथं.

INEFFABLE, *a.* अकथनीयः -या -यं, अकथ्यः -य्या -य्यं, अवर्णनीयः -या -यं, अनिवर्चनीयः -या -यं, अवचनीयः -या -यं, अवाच्यः -य्या -य्यं, अवक्थ्यः -य्या -य्यं, अतिकथः -या -यं, वाग्विभवातिगः -गा -गं, वाग्विभवातिवृत्तः -त्ता -त्तं, अनिरुक्तः -क्ता -क्तं.

INEFFABLENESS, *s.* अकथनीयता, अकथ्यता, अवर्णनीयता, अवचनीयता.

INEFFABLY, *adv.* अकथनीयं, अवर्णनीयं, अनिवर्चनीयं, अतिकथं.

INEFFACEABLE, *a.* अनपमृश्यः -ज्या -ज्यं, अलोपनीयः -या -यं, अनाश्रयः -श्या -श्यं.

INEFFECTIVE, *a.* निष्फलः -ला -लं, विफलः -ला -लं, व्यर्थः -र्था -र्थं, व्यर्थयत्नः -त्ता -त्तं, असाधकः -का -कं, निरर्थकः -का -कं, अनर्थकः -का -कं, अपाथः -र्था -र्थं, दुर्बलः -ला -लं, निर्बलः -ला -लं, अप्रबलः -ला -लं, असमर्थः -र्था -र्थं, मोघः -वा -वं, अक्षमः -मा -मं, अक्षिप्तिकरः -री -रं, अक्षिप्तान् -मती -मत् (नृ), प्रभाषहीनः -ना -नं, क्षिपिलः -ला -लं, क्षिपिलवत् -ला -लं, दुर्बेलायासः -सा -सं, निष्प्रयोजनः -ना -नं, अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, अनुपयोगी -गिनी -गि (नृ).

INEFFECTUALLY, *adv.* निष्फलं, विफलं, व्यर्थं, मोघं, अप्रबलं, निर्बलं.

INEFFECTUAL, *a.* निष्फलः -ला -लं, अफलजनकः -का -कं, अफलोत्पादकः -का -कं, फलहीनः -ना -नं, मोघः -या -यं, शक्तिहीनः -ना -नं, अप्रबलः

-ला -लं, असमर्थः -धी -धै. See INEFFECTIVE.

INEFFECTUALLY, *adv.* निष्फलं, मोघं, व्यर्थं, निर्वलं, वृथा, मुधा.

INEFFICACIOUS, *a.* अप्रबलः -ला -लं, निष्प्रभावः -वा -वं, अक्षिप्तिकरः -री -रं, अप्रभविष्णुः -ष्णुः -ष्णु, अप्रबलवान् -वती -वत् (त्), तेजोहीनः -ना -नं, अक्षमः -मा -मं, असुगुणवान् &c., अशक्तिमान्, असमर्थः -धी -धै, अनुपकारी -रिणी -रि (न्). See INEFFECTUAL.

INEFFICACIOUSLY, *adv.* अप्रबलं, अप्रभावेण, मोघं, निष्फलं, अफलं, अक्षमं, मुधा.

INEFFICACY, *s.* निष्फलता, अफलता, वैफल्यं, अप्रभाव्यं, अप्रबलता, अप्रभावः, प्रभावहीनता, शक्तिहीनता, असामर्थ्यं, असमर्थता, बलहीनता, निर्वलता, प्रतापहीनता, तेजोहीनता, मोघत्वं, अक्षमता, व्यर्थता, अनर्थकत्वं, शैथिल्यं, शिथिलता, अनुपयुक्तत्वं.

INEFFICIENCY, *s.* अक्षमता -त्वं, असामर्थ्यं, असमर्थता, अशक्तिः *f.*, अशक्ता, बलहीनता, अनुपयुक्तता, अयोग्यत्वं, अनुपयुक्तत्वं, कार्यक्षमता, कार्यसिद्धक्षमता, कार्यकारित्वं. See INEFFECTUAL.

INEFFICIENT, *a.* अक्षमः -मा -मं, कार्यक्षमः -मा -मं, असमर्थः -धी -धै, अशक्तः -क्ता -क्तं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, अप्रबलः -ला -लं, दुर्बलः -ला -लं, बलहीनः -ना -नं, शक्तिहीनः -ना -नं, असाधकः -का -कं, कर्मासाधकः -का -कं, कार्यसाधकः -का -कं, कार्यसिद्धक्षमः -मा -मं, अपारकः -का -कं, अकार्यकारी -रिणी -रि (न्), अकृती -तिनी -ति (न्). See INEFFECTUOUS.

INEFFICIENTLY, *adv.* असिद्धिपूर्वकं, अक्षमं, अयोग्यं, अप्रबलं, अनुपयुक्तं, व्यर्थं.

INELASTIC, *a.* स्थितिस्थापकविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, स्थितिस्थापकहीनः -ना -नं.

INELEGANCE, *s.* असौन्दर्यं, अलावर्ण्यं, अलावर्ण्यं, अचारात्ता, अशोभा.

INELEGANT, *s.* असुन्दरः -रा -री -रं, अलावर्ण्यवान् -वती -वत् (त्), अविनीतः -ता -तं, अशोभनः -ना -नं, कुरूपः -पी -पं, अश्लीलः -ला -लं, अप्रशस्तः -क्ता -क्तं.

INELEGANTLY, *adv.* असुन्दरं, अविनीतं, अलावर्ण्येन, अप्रशस्तं, अशोभापूर्वकं.

INELIGIBLE, *a.* अवरणीयः -या -यं, अवाच्यः -व्या -व्यं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं.

INELUQUENT, *a.* अवागमी गिमनी -गिम (न्), असद्वक्ता -क्त्री -क्त्र (क्), दुर्मुखः -क्ता -क्तं, मुखदुर्बलः -ला -लं, हीनवाक् *m. f. n.*, वागपटुः -टु -टु, वाग्वन्दः -डा -डं.

INEPT, *a.* अयुक्तः -क्ता -क्तं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.

INEPTLY, *adv.* अयुक्तं, अयोग्यं, अनुपयुक्तं, अनभिज्ञवत्, असज्जवत्.

INEQUALITY, *s.* असमता, असाम्यं, असमानता, विषमता, वैषम्यं, विषमं, असामान्यं, असाम्यता, अनुत्यता -त्वं. —(Diversity) असादृश्यं, असदृशता -त्वं, भिन्नता, विभिन्नता, भेदः, विभेदः, असमञ्जसं. —(Of number) विषमसंख्यत्वं, तारतम्यं.

INEQUITABLE, *a.* अन्यायः -व्या -व्यं, अन्यायी -यिनी -यि (न्), अधार्मिकः -की -कं.

INERRABILITY, *s.* अभ्रमणशीलता, अभ्रान्तिशीलता, भ्रमायोग्यता, अभ्रान्तिः *f.*

INERRABLE, *a.* अभ्रमणशीलः -ला -लं, अभ्रान्तिशीलः -ला -लं, भ्रमायोग्यः -ग्या -ग्यं.

INERT, *a.* जडः -डा -डं, अचेष्टः -ष्टा -ष्टं, नष्टचेष्टः -ष्टा -ष्टं, निष्ठेष्टः -ष्टा -ष्टं, अचेतनः -ना -नं, चेष्टाहीनः -ना -नं, गतिहीनः -ना -नं, अचलः -ला -लं, निश्चलः -ला -लं, कुरब्धः -क्ता -क्तं. —(Slow to act) अनुद्योगी -गिनी -गि (न्), अनुद्योगशीलः -ला -लं, अप्रवर्त्तकः -का -कं, प्रवृत्तिशून्यः -न्या -न्यं, मन्दः -न्दा -न्दं, आलस्यशीलः -ला -लं, तन्द्रालुः -लु -लु, अत्यवेहितः -ता -तं.

INERTIA, *s.* जडता -त्वं, जाड्यं, अचलता, निश्चलता, कुरब्धता.

INERTLY, *adv.* जडवत्, जडं, जाड्येन, सजाड्यं, आलस्येन, अलसवत्, मन्दं.

INERTNESS, *s.* जडता, जाड्यं, अचेष्टा, चेष्टाशून्यता, चेष्टाविमुखता, गतिही-

नता, अनुद्योगः, अप्रवृत्तिः *f.*, अप्रवर्त्तनं, मन्दता, मान्द्यं, अलसत्वं, आलस्यं, तन्द्रिका, कुरब्धता.

INESTIMABLE, *a.* अनर्थः -ध्या -व्यं, अनर्थः -धी -धै, अनर्थः -न्या -न्यं, मृत्पातीतः -ता -तं, मृत्पातिगः -गा -गं, अतिमृत्युः -न्या -न्यं, अत्युन्नतः -मा -मं, अत्युन्नतः -ष्टा -ष्टं.

INEVITABLE, *a.* अपरिहार्यः -व्या -व्यं, अपरिहरणीयः -या -यं, अनिवार्यः -व्या -व्यं, अवारणीयः -या -यं, अवश्यकः -का -कं, आवश्यकः -को -कं, अवश्यः -इया -इयं, अनतिक्रमणीयः -या -यं, अहाय्यः -व्या -व्यं, अवर्जनीयः -या -यं, अनिवारः -रा -रं, अवशः -शा -शं, भवितव्यः -व्या -व्यं, अवश्यभवनीयः -या -यं, नियतः -ता -तं, आनुपन्निकः -को -कं.

INEVITABLENESS, *s.* अपरिहार्यता, अनिवार्यता, अवश्यकता, आवश्यकत्वं, निवारणाशकता, अनतिक्रमणीयता ; 'inevitable act' अवश्यकत्वं, आवश्यकः -इयं.

INEVITABLY, *adv.* अवश्यं, अवशं, नियतं, भुवं, अनिवारणीयं.

INEXCITABLE, *a.* अनुत्तेजनीयः -या -यं, अद्योभणीयः -या -यं, अद्योभ्यः -व्या -व्यं.

INEXCUSABLE, *a.* अक्षमणीयः -या -यं, अक्षमन्यः -व्या -व्यं, अक्षम्यः -म्या -म्यं, असह्यः -व्या -व्यं, असमर्त्तनीयः -या -यं, असह्यः -व्या -व्यं, समुन्नयोपः -पा -पं, निरुद्धः -रा -रं, निरुद्धीयः -या -यं, उत्तरगन्तः -न्या -न्यं, असोचनीयः -या -यं, अशोषनीयः -या -यं, असहनीयः -या -यं, असोदयः -व्या -व्यं, अनिवार्यदोषः -पा -पं.

INEXCUSABLENESS, *s.* अक्षमणीयता, अक्षम्यता, असमर्त्तनीयता, निरुद्धत्वं.

INEXCUSABLY, *adv.* अक्षमणीयं, निरुद्धं, यथा उन्नतं न शक्यते दातुं तथा.

INEXHAUSTED, *a.* अद्योषः -शा -शं, अक्षयितः -ता -तं, अक्षयः -न्या -न्यं.

INEXHAUSTIBLE, *a.* अक्षयः -या -यं, अक्षयो -यिणी -यि (न्), अक्षयणीयः -या -यं, अक्षयक्षयः -या -यं, अक्षय्यः -या -यं, अक्षय्यः -या -यं, अनक्षयः -इया -इयं, अविनाशी -शिनी -शि (न्), अनन्तः -ना -नं.

INEXHAUSTIBLENESS, *s.* अक्षयता -त्वं, अक्षयित्वं, अनाश्रयता, अनन्तता.

INEXORABLE, *a.* अनाराध्यः -ध्या -व्यं, अनाराधनीयः -या -यं, दुराराध्यः -ध्या -व्यं, असान्त्वनीयः -या -यं, अप्रसादनीयः -या -यं, अननुनयः -या -यं, अविनेयः -या -यं, निर्देयः -या -यं, कठिनहृदयः -या -यं, पापाणहृदयः -या -यं, अयोद्धयः -या -यं, कठोरचित्तः -ज्ञा -ज्ञं.

INEXORABLY, *adv.* निर्देयं, निर्देयवत्, अनाराधनीयं, पापाणचित्तत्वात्.

INEXPECTATION, *s.* अनपेक्षा, अप्रतीक्षा, अनिरोक्षा, अप्रत्याशा, अनाशा.

INEXPEDIENCE, INEXPEDIENT, *s.* अयोग्यता, अयुक्तता -त्वं, अयुक्तः *f.*, अनुपयुक्तता -त्वं, अनुपयोगिता, अनौचित्यं, अनुपपत्तिः *f.*, अनर्थत्वं, अयापार्थ्यं, अकर्म्यता, अकार्यता.

INEXPEDIENT, *a.* अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, अनुपयोगी -गिनी -गि (न्), अनुचितः -ता -तं, अनर्थकरः -री -रं, अनुपकारकः -का -कं, अकर्म्यः -व्या -व्यं, अकरणीयः -या -यं, अकार्यः -व्या -व्यं.

INEXPERIENCE, *s.* अनुभूतिः *f.*, अनुभवः, अपाकः, अपरिपाकः, अपक्वता, अपरिपक्वता, अपक्वद्वित्वं, अप्रतीतिः *f.*, अप्रत्ययः, अद्यापारः, अदर्शनं, अत्युत्पन्नता, बालिशता, बालिश्यं, व्यवहारज्ञता, अज्ञता, अनभिज्ञता, अपटुता.

INEXPERIENCED, *a.* अविपक्वबुद्धिः -द्धिः -द्धि, अपरिपक्वबुद्धिः -द्धिः -द्धि, अपक्वः -क्ता -क्तं, अकोविदः -दा -दं, अत्युत्पन्नः -ज्ञा -ज्ञं, अद्यापारः -रा -रं, बालिशः -शा -शं, अत्यज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अत्यदृष्टा -व्या -व्य (न्), अनभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, व्यवहारज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.

INEXPERT, *a.* अकुशलः -ला -लं, अदक्षः -क्षा -क्षं, अनियुक्तः -ज्ञा -ज्ञं, अपटुः -टु -टु, अपेशलः -ला -लं, अचतुरः -रा -रं, कौशल्यहीनः -ना -नं, अविचक्षणः -ज्ञा -ज्ञं, अविदग्धः -ग्या -ग्यं, अनुपयुक्तान् -मती -मन् (त्), अविज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अनभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.

INEXPERTNESS, *s.* अदक्षता, अदाक्ष्यं, अकुशलता, अकौशल्यं, अकौशलं,

- अकौशलं, अनियुक्ता, अनियुक्तं, अपदुत्वं, अप्रवीणता, अयुक्तिः *f.*, अनभिज्ञता, अविदग्धता.
- INEXPABLE, a.** अज्ञोपनीयः -या -यं, अज्ञोध्यः -ध्या -ध्यं, अमोचनीयः -या -यं, प्रायश्चित्तायोग्यः -ग्या -ग्यं, प्रायश्चित्तानर्हः -हं -हं, अनिष्करणीयः -या -यं, अमार्त्तनीयः -या -यं, अपरिमार्त्तनीयः -या -यं, निष्कृत्ययोग्यः -ग्या -ग्यं, अशक्यनिष्कृतिः -तिः -ति.
- INEXPABLY, adv.** यथा प्रायश्चित्तं कर्तुं न शक्यते तथाप्रकारेण.
- INEXPICABLE, a.** अख्याख्येयः -या -यं, अविवरणीयः -या -यं, अनिर्देश्यः -इया -इयं, अनुद्देश्यः -इया -इयं, अवर्णनीयः -या -यं, अनिवचनीयः -या -यं, दुर्भावः -पा -पं, अदोध्यः -ध्या -ध्यं, गहनः -ना -नं, अशक्यार्थः -थो -थं.
- INEXPICABLY, adv.** यथा व्याख्यातुं न शक्यते तथाप्रकारेण, अविवरणीयं.
- INEXPRESSIBLE, a.** अकथनीयः -या -यं, अकथ्यः -ध्या -ध्यं, अनिवचनीयः -या -यं, अनिर्वाच्यः -ध्या -ध्यं, अनाख्येयः -या -यं, अख्याख्येयः -या -यं, अनिवेद्यः -द्या -द्यं, अनिवेदनीयः -या -यं, अनुचारणीयः -या -यं, अनुच्चार्यः -ध्या -ध्यं, वाग्यभवातिगः -गा -गं.
- INEXPRESSIBLY, adv.** अकथनीयं, यथा निवेष्टुं न शक्यते तथाप्रकारेण.
- INEXTINGUISHABLE, a.** अलङ्घनीयः -या -यं, अनाक्रमणीयः -या -यं, दुर्गम्यः -म्या -म्यं.
- INEXTINGUISHABLE, a.** अक्षमनीयः -या -यं, अक्षमनीयः -या -यं, अक्षम्यः -म्या -म्यं, अनिर्वाच्यः -ध्या -ध्यं, अनिवर्णीयः -या -यं, अनिर्वाणयोग्यः -ग्या -ग्यं.
- INEXTRICABLE, a.** अनुद्धरणीयः -या -यं, अनुद्धार्यः -ध्या -ध्यं, अमोचनीयः -या -यं, दुस्त्वार्यः -ध्या -ध्यं, दुस्तरः -रा -रं, मुदुस्तरः -रा -रं.
- INFEALIBILITY, s.** अभान्तिमत्त्वं, अभान्तिशीलता, अभमापीनता, अमोहाधीनता, अभमयोग्यता, अभान्तिः *f.*, असंलितमतिवत्, स्वलनासम्भवाः, अमोपता, अनर्थता, प्रमादाद्यमता.
- INFEALIBLE, a.** अभान्तिशीलः -ला -लं, अभमापीनः -ना -नं, अभान्तिमानः -मनो -मत (त), अभमयोग्यः -ग्या -ग्यं, अभान्तः -न्ता -नं, अमोहापीनः -ना -नं, असंलितमतिः -तिः -ति, असंलितवुद्धिः -द्धिः -द्धि, अप्रमादी -दिनी -दि (न), प्रमादहीनः -ना -नं, प्रमादाद्यमः -मा -नं, अमोघः -या -यं, अमोघः -धा -धं, निश्चिन्तः -ता -तं.
- INFEALIBLY, adv.** अनिश्चितं, निश्चितं, अमोघं, अमोघं, अमोघं, अमोघं.
- INFAMOUS, a.** ख्यातगर्हणः -गा -गं, दुष्कीर्तिः -र्त्तिः -र्त्ति, अकीर्तिमान् -मतो -मत (त), अयशस्वी -स्विनी -स्वि (न), अयशस्यः -स्या -स्यं, कुर्यातिः -तिः -ति, वाच्यः -ध्या -ध्यं, अभिशस्तः -स्ता -स्तं, गर्हितः -ता -तं, गर्हः -वो -वं, कुयशस्कः -स्का -स्कं, अपयशस्कः -स्का -स्कं, अपयशस्वी &c., कुर्यातः -ता -तं, अख्यातः -ता -तं, अतिदुष्टः -ष्टा -ष्टं, कलङ्को -ङ्कनी -ङ्क (न), पिशुनः -ना -नं, दुष्टः -न्ना -न्नं, पांसनः -ना -नं, —(Causing infamy) अकीर्तिकारः -री -रं, अपयशस्कारः -री -रं, कलङ्कारः -रा -रं, लज्जाकरः -री -रं, निन्दाकरः -री -रं.
- INFAMOUSLY, adv.** ख्यातगर्हणं, गर्हणीयं, गर्हितं, अतिदुष्टं, अतिदुष्टवत्, अयशस्यं, अकीर्तिकरं, वाच्यप्रकारेण.
- INFAMY, INFAMOUSNESS, s.** अकीर्तिः *f.*, अपकीर्तिः *f.*, कुकीर्तिः *f.*, अयशम् *n.*, अपयशम् *n.*, अख्यातिः *f.*, कुर्यातिः *f.*, अप्रतिष्ठा, वाच्यता, अमर्त्यादा, मर्त्यादाहानिः *f.*, कलङ्कः, अपकलङ्कः, अपकर्षः, अपध्वंसः.
- INFANCY, s.** बालत्वं, बाल्यं, बालकत्वं, बाल्यभावः, बाल्यकालः, बाल्यावस्था, बाल्यावस्था, शिशुत्वः, शिशुकालः, शिशुभावः — (Beginning or early period of any thing) आरम्भः, प्रारम्भः, प्रथमकालः, आदिकालः.
- INFANT, s.** बालः -ला, स्तनपः -पा *f.*, स्तनपाः *m.*, स्तनपायी *m.* -यिनी *f.*, स्तनप्यः -या -यी, स्तनपः -पा, स्तनपः -दा, स्तनपायी -यिनी, स्तनपः, बालकः, अतिबालकः, डिम्बः -म्भा, डिम्बः -ष्टा, दाकः, उत्तानशयः -या, शिशुः *m.*, 'infant offspring,' बालापत्वं. — (Minor)

अप्राप्त्यवहारः, अजातव्यवहारः, व्यवहारायोग्यः, किशोरः.

INFANT, a. See INFANTILE.

INFANTA, s. राजवंशीयकन्या, राजकन्या, राजपुत्री, राजकुमारी.

INFANTICIDE, s. बालहत्या, बालकहत्या, शिशुहत्या, शिशुबधः, बालकबधः, बालघातः — (The agent) बालहा *m.* (नृ), बालहन्ता *m.* (नृ), बालघातकः -को *m.* (नृ).

INFANTILE, INFANTINE, a. बालकीयः -या -यं, बालः -ला -लं, बालेयः -यो -यं, बालकः -का -कं, अतिबालकः -का -कं, किशोरः -रा -रं, बालसङ्घन्धी -न्धिनी -न्धि (नृ), बालयोग्यः -ग्या -ग्यं, शिशुसङ्घन्धी &c.

INFANTRY, s. पादातः, पदातिः *m.*, पदातयः *m. pl.*, पतिः *m.*, पत्तयः *m. pl.*, पादातिकसेन्यं, पदातिकसेन्याः *m. pl.*, पदगसेन्यं, पदातिकाः *m. pl.*, पत्ताः *m. pl.*; 'a body of infantry,' पत्तिसेनहिः *f.*, पत्तिसेनमूहः; 'a line of infantry,' पत्तिपङ्क्तिः *f.*, पत्तिश्रेणी.

To INFATUATE, v. a. मुह (c. 10. 'निहयति -यितुं), मम्मूह, मोहेन उपहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), मूढीकृ, ज्ञानलोपं कृ, बुद्धिभ्रंशं कृ, हतबुद्धिं -द्धिं -द्धि कृ.

INFATUATED, a. मूढः -दा -दं, सम्मूढः -दा -दं, मोहितः -ता -तं, विमोहितः -ता -तं, सम्मोहितः -ता -तं, प्रमूढसंज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, परिमूढः -दा -दं, मोहोपहतः -ता -तं, हतबुद्धिः -द्धिः -द्धि, उपहतबुद्धिः -द्धिः -द्धि, उपहतः -ता -तं, प्रमूढितेन्द्रियः -या -यं, हतज्ञानः -ना -नं, नष्टज्ञानः -ना -नं, नष्टबुद्धिः -द्धिः -द्धि, भ्रष्टबुद्धिः -द्धिः -द्धि, बुद्धिभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं, नष्टविवेकः -का -कं, दुर्मदान्यः -न्या -न्यं; 'by lust,' काममूढः -दा -दं.

INFATUATING, a. जनमोही -हिनी -हि (नृ), परिमोही &c., मोहनः -ना -नी -नं, विमोहनः &c., मोहकारी &c.

INFATUATION, s. मोहः, सम्मोहः, मूढता -त्वं, मोढं, मूर्खता -त्वं, मोर्ख्यं, मूढग्राहः, बुद्धिहीनता, बुद्धिभ्रंशः, ज्ञानभ्रंशः, बुद्धिलोपः, ज्ञानलोपः, बुद्धिनाशः, नष्टविवेकता, मोहोपहतत्वं, मोहाविष्टत्वं.

INFEBILITY, s. असंसाध्यता, असंसाधनीयता, अकरणीयता, अशक्यता, असंसाध्यता, दुःसाध्यता, अनुपपाद्यत्वं.

INFEBILE, a. असंसाध्यः -ध्या -ध्यं, दुःसाध्यः -ध्या -ध्यं, अकरणीयः -या -यं, अशक्यः -क्या -क्यं, कर्तुं अशक्यः -क्या -क्यं, दुष्करः -रा -रं, असंसाध्यः -ध्या -ध्यं, असंसाधनीयः -या -यं, अनुपपाद्यः -द्या -द्यं, दुर्लभः -भा -भं.

To INFECT, v. a. दूष् (c. 10. दूषयति -यितुं), स्वरोगम् अत्यस्मिन् सञ्चर (c. 10. -चारयति -यितुं) or संक्रम (c. 10. -क्रमयति -क्रामयति -यितुं), स्वरोगदूषितं -तां -तं कृ, रोगदूषितं -तां -तं कृ, रोगक्रान्तं -न्तां -न्तं कृ, रोगसंसृष्टं -ष्टां -ष्टं कृ, संसर्गदूषितं -तां -तं कृ, रोगसम्पर्कण or रोगसंसर्गं दूष्.

INFECTED, p. p. or a. दूषितः -ता -तं, रोगदूषितः -ता -तं, रोगक्रान्तः -न्ता -न्तं, रोगसंसर्गदूषितः -ता -तं, रोगसम्पर्कदूषितः -ता -तं, संसृष्टः -ष्टा -ष्टं, रोगसंसृष्टः -ष्टा -ष्टं, रोगसञ्चारदूषितः -ता -तं, सञ्चारदूषः -ष्टा -ष्टं, सञ्चारितरोगग्रस्तः -स्ता -स्तं, सङ्क्रान्तरोगग्रस्तः -स्ता -स्तं, रोगदोषप्राप्तः -प्ता -प्तं.

INFECTION, s. सञ्चारः, सञ्चारदोषः, रोगसञ्चारः, रोगसञ्चारदोषः, रोगसङ्क्रमः, स्पर्शसञ्चारः, रोगसम्पर्कः, सम्पर्कदोषः, स्पर्शदोषः, रोगसंसर्गः, संसर्गदोषः, दोषः, दूषणं, संसर्गः.

INFECTIONS, INFECTION, a. सञ्चारी -रिणी -रि (नृ), स्पर्शसञ्चारी &c., सञ्चारकः -का -कं, सङ्क्रान्ति -ची -नृ (नृ), साङ्क्रान्तिकः -की -कं, सम्पर्कीयः -या -यं, संसर्गी -गिणी -गि (नृ), संसर्गीयः -या -यं, सांसर्गिकः -की -कं, स्पर्शसञ्चारकः -का -कं, दूषकः -का -कं, दूषणः -शा -शं, दूषयितुः -लुः -लु.

INFECTIOUSNESS, s. सञ्चारित्वं, स्पर्शसञ्चारित्वं -ता, सञ्चारकत्वं, साङ्क्रान्तिकत्वं, सांसर्गिकत्वं, सम्पर्कसञ्चारकत्वं.

INFECUND, a. बन्ध्यः -न्या -न्यं, निष्फलः -ला -लं, अफलः -ला -लं, अप्रसूतः -न्ना -न्नं, अनपत्यः -या -यं, असुती -तिनी -ति (नृ), अप्रसूयी -यिणी -वि (नृ), शुष्कः -ष्का -ष्कं.

INFECUNDITY, *s.* बन्ध्यता, निष्फलता, अफलता, अनपत्यत्वं, अप्रजावत्वं, फलहीनता; 'in a female,' बन्ध्यात्वं.

INFELICITY, *s.* असुखं, असौख्यं, दुःखं, अकल्याणं, अकुशलं, अशम्यं *n.* (नं), अधन्यता, अश्वेमः, अश्रेयस्, अस्वास्थ्यं, अनिर्वृतिः *f.*

To INFER, *v. a.* अनुमा (c. 2. -माति-न्तुं, c. 3. -मितीते), प्रमा, ऊह (c. 1. ऊहते-हिन्तुं), अपोह, निरुषी (c. 1. -रुषयति-रुषेत्), अपयम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), तर्क (c. 10. तर्कयति-यितुं), अनुतर्क, प्रतर्क, अपवह (c. 1. -वहति-चोटुं), उन्नी (c. 1. -नयति-नेतुं), उन्नयनं कृ, अनुमानं कृ.

INFERRABLE, *a.* अनुमेयः-या-यं, आनुमानिकः-की-कं, ऊहनीयः-या-यं, अपोहनीयः-या-यं, अपयम्-स्या-स्यं, समधिगम्यः-स्या-स्यं, उपलब्धः-स्या-स्यं, अनुमानसाध्यः-ध्या-ध्यं, अनुमानगम्यः-स्या-स्यं, तर्कसाध्यः-ध्या-ध्यं, अनुमानवेद्यः-द्या-द्यं, उन्नयनसाध्यः-ध्या-ध्यं, यौक्तिकः-की-कं.

INFERENCE, *s.* अनुमानं, अनुमितिः *f.*, अनुमा, ऊहनं, ऊहा, अपोहः-हनं, अभ्यूहः, अपवाहः, युक्तिः *f.*, प्रयुक्तिः *f.*, तर्कः, तर्कनिश्चयः, तर्कनिर्णयः, अनुमाननिर्णयः, अनुमानसिद्धान्तः, तर्कसिद्धान्तः, उन्नयनं, कल्पनं-ना, अनुपपन्नः, उपलब्धः, सन्नयः, परामर्शः, व्याप्तिः *f.*, अनुभूतिः *f.*, अनुभवः, लिङ्गं, चित्तर्कः; 'an inference from circumstances,' सर्थापत्तिः *f.*; 'subject of an inference,' व्याप्यः; 'leading to one,' उन्नायकः-का-कं, अनुमापकः-का-कं. Strictly, the process of 'inference' is अनुमानं, and the result अनुमितिः.

INFERENCE, *a.* आनुमानिकः-की-कं, अनुमानसिद्धः-द्धा-द्धं, ऊही-हिनी-हि (नं), उन्नायकः-का-कं, यौक्तिकः-की-कं, तर्कसिद्धः-द्धा-द्धं.

INFERIOR, *a.* (Lower or low in place) अधःस्थः-स्या-स्यं, अधरस्थः-स्या-स्यं, अधरः-रा-रं, नीचस्थः-स्या-स्यं, निम्नः-द्या-द्यं, अधस्तनः-नी-नं.—(Lower or low in station, rank, value) नीचः-चा-चं, अपकृष्टः-ष्टा-ष्टं, निकृष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रतिकृष्टः-ष्टा-ष्टं, अधमः-मा-मं, अधरः-रा-रं, अधमः-मा-मं, हीनः-ना-नं, अनुत्तमः-मा-मं, कुम्भितः-ता-तं, जघन्यः-स्या-स्यं, दुष्टः-ष्टा-ष्टं, खलः-ला-लं, न्यङ् नीची न्यक् (ञ्), अधो-ध्वती-ध्वत् (नं), अधरः-मा-मं, गर्भः-र्भो-र्भं, रेफः-फा-फं, रेपः-पा-पं, रेफाः-फा-फः (स्), रेपाः-पा-पः, याप्यः-प्या-प्यं, खेटः-टा-टं, अधः-द्या-द्यं, अधकः-का-कं, अनकः-का-कं, अधकः-का-कं, कुप्यः-या-यं, अनार्यः-र्या-र्यं, अत्यः-त्या-त्यं; 'of inferior rank,' अनरपदभाक् *m. f. n.* (ञ्), अधरपदस्थः-स्या-स्यं, हीनजातिः-ति-ति. Sometimes expressed by दुर् in comp.; as, 'of inferior family,' दुष्कुलीनः-ना-नं.—(Inferior in age) कनीयान्-यसी-यः (स्), कनिष्ठः-ष्टा-ष्टं, अधरजः-जा-जं, अनुजः-जा-जं.—(Secondary) अध्रानः-ना-नं, अधुष्यः-र्या-र्यं, अध्राम्यः-र्या-र्यं, गौणः-गो-गं.—(Less) जनः-ना-नं, न्यूनः-ना-नं, अत्योयान्-यसी-यः (स्).

INFERIOR, *s.* (A person in a lower station) अधरपदस्थः, अधरः, अनुजीवी *m.* (नं), हीनपदस्थः.

INFERIORITY, *s.* अधरत्वं, नीचत्वं-ता, अधर्यः-वेता, अपकृष्टता-त्वं, निकृष्टता, हीनता, जघन्यत्वं-ता, अनुत्तम्यः, हीनता, दुष्टता, खलता, अध्रानता, अध्राम्यत्वं, अधुष्यता, गौणता.

INFERNAL, *a.* नारकः-की-कं, नारकी-कियी-कि (नं), नरकीयः-या-रं, नारकीयः-यी-यं, नरकस्थः-स्या-स्यं, पातालीयः-या-यं, पातालसङ्घन्धी-ध्विनी-ध्वि (नं), नरकसङ्घन्धी &c., नैरयः-यी-यं, वैशाखः-वी-वं-विकः-की-कं, आसुरः-री-रं, राक्षसः-रक्षे-रं, अधोभुवन-सङ्घन्धी &c.—(Infernal regions) नरकः-कं, पातालं, अधोभुवनं, अधोलोकः, प्रेतलोकः, बलिखन *m.* (नं), बलिमन्दिरं, रसालं, नागलोकः, निरयः-

INFERNAL, *s.* (Inhabitant of hell) नरकवासी *m.* (नं), पातालवासी *m.*, नरकस्थः, नरकसंस्थः, पातालस्थः.

INFERNALLY, *adv.* नरकीयप्रकारेण, पिशाचवत्, राक्षसवत्, नरके यथा.

INFERRED, *p. p.* अनुमितः-ता-तं, अनुमानसिद्धः-द्धा-द्धं, अपोहितः-ता-तं, अपोदः-द्धा-द्धं, अवगतः-ता-तं, तर्कसिद्धः-द्धा-द्धं, अनुभूतः-ता-तं.

INFERTILE, *a.* बन्ध्यः-न्या-न्यं, निष्फलः-ला-लं, अफलः-ला-लं, अफलदः-दा-दं, अफलवान्-वती-वत् (त्), अस्मीतः-ता-तं, अत्यफलः-ला-लं, अत्यफलदः-दा-दं; 'infertile soil,' अनुष्टेरा, अनुष्टेय.

INFERTILITY, *s.* बन्ध्यत्वं-ता, निष्फलता, अफलता, अफलवत्त्वं, अस्मीतिः *f.*, अस्मीतता; 'of the soil,' अनुष्टेरात्वं.

To INFEST, *v. a.* बाध (c. 1. बाधते-धितुं), प्रबाध, उपरुध (c. 7. -रुणद्धि-रोद्धुं), आयस् (c. 10. -यासयति-यितुं), क्रिञ्च (c. 9. क्रिञ्चति, क्रिञ्चिन्तुं), पीड (c. 10. पीडयति-यितुं), तप (c. 10. तापयति-यितुं), परितप, उपद्रु (c. 1. -द्रवति-द्रोतुं), समुपद्रु, उपमृन् (c. 6. -मृन्ति-मृन्तुं), उपमृ (c. 1. -प्रवते-प्रोतुं), उपद्रवं कृ, उपमर्गं कृ, उपप्रवं कृ.

INFESTED, *p. p.* उपद्रुतः-ता-तं, समुपद्रुतः-ता-तं, उपमुतः-ता-तं, उपमृष्टः-ष्टा-ष्टं, बाधितः-ता-तं, उपरुद्धः-द्धा-द्धं, पीडितः-ता-तं.—(Frequently) सेवितः-ता-तं, आश्रितः-ता-तं, आचरितः-ता-तं, नृष्टः-ष्टा-ष्टं; 'by beasts of prey,' आषपाचरितः-ता-तं, आषाढोपमृष्टः-ष्टा-ष्टं.

INFIDEL, *s.* नास्तिकः, अविश्वासी *m.* (नं), अश्रद्धातः, अश्रद्धः, आस्त्राविश्वासी *m.*, शास्त्राश्रद्धः, धर्मेनिन्दकः, धर्मादेर निन्दकः, अनोश्चरवादी *m.* (नं).—(Disbeliever in Christianity) ख्रीष्टीयधर्मेनिन्दकः, ख्रीष्टीयशास्त्राविश्वासी *m.* (नं).

INFIDEL, *a.* अश्रद्धः-द्धा-द्धं, अश्रद्धालुः-लु-लु, अश्रद्धातः-ता-तं, अश्रद्धावान्-वती-वत् (त्), अविश्वासी-सिनी-सि (नं), अविश्वासशीलः-ला-लं, नास्तिकवृत्तिः-त्ति-ति, नास्तिकधर्मा-र्मा-र्मे (नं), भक्तिहीनः-ता-तं, देवनिन्दकः-का-कं.

INFIDELITY, *s.* अश्रद्धा, अविश्वासः, नास्तिक्यं, नास्तिकता-त्वं, शास्त्राविश्वासः, शास्त्राश्रद्धा, धर्मेनिन्दा, अनोश्चरवादः, परलोकभाववृद्धिः *f.*, अमर्कः *f.*, अप्रत्ययः, विश्वासाभावः, शास्त्रनिन्दा, देवनिन्दा.—(Disbelief in Christianity) ख्रीष्टीयधर्मेविश्वासः, ख्रीष्टीयधर्मेनिन्दा.—(Conjugal infidelity) व्यभिचारः, विवाहसंविद्रातिक्लमः, विवाहसमयभङ्गः, विवाहप्रतिज्ञाभङ्गः, असाधुता, नारकर्म *n.* (नं); 'on the part of the wife,' अपहृष्टत्वं, असाध्वीत्वं, असतीत्वं.

INFINITE, *a.* अनन्तः-ना-नं, नन्तः-का-कं, अत्यन्तः-ता-तं, अपर्यन्तः-ना-नं, अनाद्यन्तः-ता-तं, समितः-ता-तं, अपरिमितः-ता-तं, अपरिमेयः-या-यं, अप्रमेयः-या-यं, निरवधिः-धि-धि, अपारः-रा-रं, अमर्यादः-दा-दं, निर्मर्यादः-दा-दं, अतिमर्यादः-दा-दं, अग्रेयः-या-यं, निरन्तरः-रा-रं, असोमकः-का-कं; 'of infinite splendour,' समित्तुष्टिः-ति-ति, समित्तोजाः-जा-जः (स्); 'any infinite number,' पराङ्गं.

INFINITELY, *adv.* अत्यन्तं, अनन्तं, समितं, अपरिमितं, अतिमर्यादं, अग्रेयतम्.

INFINITENESS, *s.* अनन्तता, अनन्त्यं, अनन्तं, समितता, अपरिमितत्वं.

INFINITESIMAL, *a.* अतिमूच्छः-स्या-स्यं, अत्यन्तमूच्छः &c., अत्यष्टः-ष्टा-ष्टं.

INFINITIVE, *s.* (In grammar) साधारणरूपं, सामान्यरूपं, भाववचनं.

The grammatical symbol for the infinitive mood is चतुस्र्.

INFINITIVELY, *adv.* साधारणरूपेण, सामान्यरूपेण, भाववचनरूपेण.

INFINITY, INFINITUDE, *s.* अनन्तता, अनन्त्यं, अनन्तं, अत्यन्तता, अनाद्यन्तता-त्वं, समितता-त्वं, अपरिमितता-त्वं, अप्रमेयता, अपारता, सोमाभावः, असतीत्वं, अधिहीनता, निरवधिभावः, अवधभावः, अनन्तार्थः, निरवधता.

INFIRM, *s.* (Feeble) दुर्बलः-ला-लं, क्षीणबलः-ला-लं, क्षीणः-ला-लं.

शिथिलबलः-ला-लं, अल्पबलः-ला-लं, निर्बलः-ला-लं, अशक्तः-का-कं, क्षीणशक्तिः-क्ति-क्ति, अल्पशक्तिः-क्ति-क्ति, शिथिलशक्तिः-क्ति-क्ति, क्षीणवीर्यः-वी-वी, क्षीणमस्रः-स्वा-स्वं, अल्पवीर्यः &c., असमर्थः-था-थं, अवसन्नः-ना-नं, क्रीवः-वा-वं.—(Not firm) अस्थिरः-रा-रं, अधीरः-रा-रं, अदृढः-दा-दं, अधुवः-वा-वं.—(From age) जरी-रिणी-रि (न्), जीर्णः-णी-णी, जरातुरः-रा-रं, जरापरिणतः-ता-तं, जराप्रसन्नः-स्ता-स्तं, जरणः-णा-णं, जरखः-खा-खं, जरटः-ठा-ठं, जीर्णवान्-वती-वत् (त्).

INFIRMARY, *s.* आरोग्यशाला, रोगिशाला, चिकित्साशाला, रोग्यालयः, रोग्याश्रयः, चिकित्सालयः, स्वास्थ्यालयः, रोगप्रतीकारशाला, रोगार्त्तलो-कचिकित्सनस्थानं.

INFIRMITY, *s.* (Feebleness) दीर्घन्त्यं, दुर्बलता, बलहीनता, बलशेषित्वं, शिथिलता, अल्पशक्तित्वं, क्षीणता, क्षीणशक्तित्वं, अशक्तिः *f.*, अशक्ता, वीर्यहानिः *f.*, मस्रहानिः *f.*—(Foible, failing) छिद्रं, दोषः, अपराधः, अगुणः, वैकल्यं, हानिः *f.*, हीनता.—(Malady, disorder) रोगः, व्याधिः *m.*, आमयः, पीडा, अस्वास्थ्यं.

INFIRMNESS, *s.* जरा, जीर्णः *f.*, जीर्णता, ज्यानिः *f.*, जीर्णवस्था, ज्यैयं.

TO INFLEX, *v. a.* निघ्न in caus. (-घ्नयति-यितुं), निघ्नं-घ्नं-घ्नं कृ. निघ्न (c. 3. -दधाति-धातुं), प्रणिघ्ना, निबन्ध् (c. 9. -बध्नाति-बन्धुं), निबन्ध् (c. 1. -खनति-ते-नितुं), निरुह् in caus. (-रोपयति-यितुं), निविश् (c. 10. -वेशयति-यितुं).

INFINEED, *p. p.* निशितः-ता-तं, निघ्नः-घ्न-घ्नं, निखातः-ता-तं, निहितः-ता-तं, प्रणिहितः-ता-तं, निषद्वः-डा-डं, निरुद्वः-दा-दं, निविघ्नः-घ्न-घ्नं, निवेशितः-ता-तं.

TO INFLAME, *v. a.* तप् (c. 10. तापयति-यितुं, c. 1. तपति. तप्), सन्नप्, दीप् (c. 10. दीपयति-यितुं), प्रदीप्, आदीप्, सन्दीप्, उपदीप्, ज्वल् (c. 10. ज्वालयति, ज्वलयति-यितुं), दह् (c. 1. दहति, दग्धुं), प्रदह्, सम्प्रदह्, परिदह्, आदह्, समिन्ध् (c. 7. -इन्धे-इन्धितुं), सन्धुष (c. 10. -धुषयति-यितुं), अग्निसालुः.—(Excite) उद्दीप्, उन्नप्, उन्नज् (c. 10. -तजयति-यितुं), समुन्नज्, उत्सह् (c. 10. -साहयति-यितुं), प्रोत्सह्, प्ररुह् (c. 10. -रोचयति-यितुं). (Irritate) कुप् (c. 10. कोपयति-यितुं), प्रकुप्, क्रुप् (c. 10. क्रोधयति-यितुं), कोपं जन् (c. 10. जनयति-यितुं).

INFLAMED, *p. p.* तप्तः-प्ता-प्तं, तापितः-ता-तं, सन्नप्तः-प्ता-प्तं, सन्नापितः-ता-तं, दीप्तः-प्ता-प्तं, दीपितः-ता-तं, प्रदीप्तः-प्ता-प्तं, उद्दीप्तः-प्ता-प्तं, ज्वलितः-ता-तं, प्रज्वलितः-ता-तं, समिद्धः-डा-डं, दग्धः-ग्धा-ग्धं, सन्धुषितः-ता-तं. (Excited) उत्तेजितः-ता-तं, समुत्तेजितः-ता-तं.—(Provoked) प्रकोपितः-ता-तं, प्रकुपितः-ता-तं; 'inflamed with wrath,' कोपज्वलितः-ता-तं, कोपदीप्तः-प्ता-प्तं; 'inflamed with pride' समिद्धदपः-धा-धं; 'to be inflamed,' दह्यं (c. 4. दधति-ते, दग्धुं), दीप् (c. 4. दीप्यते, दीपितुं), ज्वल् (c. 1. ज्वलति-लितुं), समिन्ध् in pass. (-इध्यते).

INFLAMMABILITY, *s.* दास्यता-त्वं, दहननीयता-त्वं, चलनशीलता, आशुचलनीयता, शीघ्रचलनीयता, मुखचलनीयत्वं, दहनशीलता.

INFLAMMABLE, *a.* दास्यः-द्या-द्यं, दहनोद्यः-द्या-द्यं, चलनीयः-या-यं, चलनशीलः-ला-लं, दहनशीलः-ला-लं, आशुचलनीयः-या-यं, शीघ्रचलनीयः-या-यं, मुखचलनीयः-या-यं, दीपनीयः-या-यं, दीप्यः-प्या-प्यं, चलनाहेः-हा-हं, दाहात्मकः-का-कं.

INFLAMMATION, *s.* (The act) तापनं, सन्नापनं, दीपनं, प्रदीपनं, उद्दीपनं, दहनं, दाहनं, चलनं.—(State of heat) दाहः, तापः, सन्नापः, उपतापः, सन्नापः, उन्नापः, पिदाहः, ओषः, प्रोषः.—(Internal heat) अन्तर्दाहः, अन्तर्चलनः; 'he died of inflammation,' जातदाहो व्यपहतः.—

(Morbid heat) उपतापः, दाहः, उपतप्ता *m.* (नृ), तापकः, स्वर्णः; 'inflammation of the glands of the neck,' गण्डमाला; 'of the eye,' सिर्रोत्पातः.

INFLAMMATORY, *a.* (Inflaming) तापकः-का-कं, तापी-पिनी-पि (न्), उपतापी &c., तापनः-नी-नं, दाहकः-का-कं, दीपकः-का-कं, दीपनः-ना-नं, प्रदीपनः-नी-नं, उद्दीपकः-का-कं, दाहजनकः-का-कं, दाहोत्पादकः-का-कं, दाहकारकः-का-कं, तापजनकः-का-कं, तापकरः-री-रं.—(Accompanied with inflammation) दाहवान्-वती-वत् (न्), सदाहः-हा-हं, दाहयुक्तः-का-कं, दाहविशिष्टः-ष्टा-ष्टं, दाहिकः-को-कं, सतापः-पा-पं, तापी-पिनी &c., उपतापी &c., दाह in comp.; as, 'inflammatory fever,' दाहज्वरः.

TO INFLATE, *v. a.* ध्मा (c. 1. धमति, ध्मातुं), आध्मा, समाध्मा, प्रध्मा, उपध्मा.—(Distend with air) वातेन पृ (c. 10. पूरयति-यितुं), वातफुल्लं-झां-झं कृ, वायुपूरितं-तां-तं कृ, आसेन पू.—(Swell) स्थाप्य (c. 10. स्थापयति-यितुं), श्चि (c. 10. श्चापयति-यितुं), चिस्त् (c. 10. -स्तारयति-यितुं), स्फोतीकृ.—(Puff up) दपोध्मातं-तां-तं कृ, उद्धतीकृ, उन्मथीकृ.

INFLATED, *p. p.* ध्मातः-ता-तं, आध्मातः-ता-तं, समाध्मातः-ता-तं, वातपूरितः-ता-तं, वायुपूर्णः-णी-णी, आसपूरितः-ता-तं, वातफुल्लः-झा-झं, स्फोतः-ता-तं; 'inflated with pride,' दपोध्मातः-ता-तं, मदाध्मातः-ता-तं, दपोद्धतः-ता-तं, मदोद्धतः-ता-तं; 'to be inflated,' ध्मा in pass. (ध्मायते), आध्मा, वातेन पृ in pass. (पूर्यते).

INFLATION, *s.* (The act) आध्मानं, समाध्मानं, ध्मानं, वातपूरणं, आसपूरणं.—(State) ध्मातत्वं, आध्मातत्वं, वायुध्मातता, वातपूर्णता, वातफुल्लता.—(State of being puffed up with pride) दपोध्मातत्वं, मदाध्मातत्वं, मदोद्धतिः *f.*

TO INFLECT, *v. a.* (Bend) नम् (c. 10. नामयति-यितुं), अवनम्, आनम्, नधीकृ, आबुज् (c. 10. -वजयति-यितुं), वक्रोक्.—(In grammar) आख्या (c. 2. -ख्याति-तुं), शब्दरूपं कृ, रूप (c. 10. रूपयति-यितुं), विभक्तिं कृ.

INFLECTED, *p. p.* नतः-ता-तं, नामितः-ता-तं, आनतः-ता-तं, अवभुनः-न्ता-ग्नं, विभुनः-न्ता-ग्नं.—(In grammar) आख्यातः-ता-तं, सविभक्तिः-क्ति-क्ति, कृतविभक्तिः-क्ति-क्ति.

INFLECTION, *s.* (Act of bending) नतिः *f.*, आनतिः *f.*, नधीकरणं, वक्रोकरणं, अवकुचनं.—(In grammar) विभक्तिः *f.*, विभक्तिकार्यं, व्यक्तिः *f.*, रूपं, रूपान्तरं, अवगुणं, लिङ्गकार्यं, कार्यं; 'series of inflections,' रूपवलिः *f.*

INFLECTIVE, *a.* नधीकरणक्षमः-मा-मं, वक्रोकरणक्षमः-मा-मं.

INFLEXIBILITY, INFLEXIBLENESS, *s.* अनमनीयता, मुदृढता, कठिन्यं, कठोरता, धीरता, धैर्यं, दृढसङ्कल्प्यत्वं, हृदयकठिन्यं, निर्विकल्प्यता, संहननं, सायहः.

INFLEXIBLE, *a.* (That cannot be bent) अनमनीयः-या-यं, अनाम्यः-म्या-म्यं, अकुचनीयः-या-यं.—(Firm, hard) दृढः-दा-दं, मुदृढः-दा-दं, कठिनः-ना-नं, कठोरः-रा-रं, संहतः-ता-तं.—(In mind, purpose, &c.) दृढसङ्कल्पः-त्वा-त्वं, स्थिरनिश्चयः-या-यं, स्थिरमतिः-ति-ति, अनाराधनीयः-या-यं, कठिनहृदयः-या-यं, पापाण्डुहृदयः-या-यं, निर्विकल्प्यः-त्वा-त्वं, सायही-हिणी-हि (न्), धीरः-रा-रं.

INFLEXIBLY, *adv.* मुदृढं, दृढचेतसा, सुस्थिरं, दृढनिश्चयपूर्वकं, निर्विकल्प्यं. To INFLECT, *v. a.* प्रणी (c. 1. -णयति-येतुं), सम्प्रणी, प्रपृत् (c. 10. -वचयति-यितुं), प्रपृज् (c. 10. -योजयति-यितुं), आचर् (c. 1. -चरति-रितुं), चिष्ठा (c. 3. दधाति-धातुं), कृ (c. 8. करोति, कर्तुं), पत् (c. 10.

पातयति -यितुं); 'to inflict punishment,' दण्डं प्रणी; दण्डं कृ.
 INFLICTED, *p. p.* प्रणीतः -ता -तं, सम्प्रणीतः -ता -तं, प्रवर्जितः -ता -तं,
 प्रयुक्तः -क्ता -क्तं, आचरितः -ता -तं, विहितः -ता -तं, कृतः -ता -तं.
 INFLECTER, *s.* (Of punishment) दण्डप्रणेता *m.* (नृ), दण्डप्रवर्तकः, दण्डभूत *m.*
 INFLECTION, *s.* प्रणयनं, प्रवर्जनं, प्रयोगः, आचरणं, विधानं, करणं; 'of
 punishment,' दण्डप्रणयनं, दण्डप्रयोगः, दण्डप्रयोगः, दण्डप्रवर्जनं, दण्डा-
 धानं, दण्डोपधानं, दण्डपातनं, दण्डकरणं.

INFLUENCE, *s.* प्रभावः, अधिकाः, गौरवं, वशी, शक्तिः *f.*, बलं, भास, प्रभवः,
 प्रभुता, कर्तृत्वं, समता, प्रतापः, सामर्थ्यं, गुणः, कार्यकारित्वं, गुणकारिता,
 व्यापकता, व्याप्तिः *f.*; 'the influence of love,' कामाधिकारः;
 'under the influence of love,' कामवशः -शा -शं, कामाधिकृतः
 -ता -तं, कामोपहतः -ता -तं; 'through the influence of love,'
 कामवशात्; 'through the influence of alarm,' साध्वसवशात्;
 'planetary influence,' ग्रहावेशः.

To INFLUENCE, *v. a.* अधिक्, प्रभू, अधिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्टातुं), उपहन
 (c. 2. -हन्ति -न्तुं), वशीकृ. (Induce, move to action) प्रवृत्
 (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), प्रेर (c. 10. -ईरयति -यितुं), नियुज् (c. 10.
 -योजयति -यितुं), प्रयुज्, अनुनी (c. 1. -नयति -नेतुं), आकृष् (c. 1.
 -कर्षति -र्षतुं), प्रोत्सह् (c. 10. -साहयति -यितुं).

INFLUENCED, *p. p.* अधिष्ठितः -ता -तं, अधिकृतः -ता -तं, उपहतः -ता -तं,
 प्रेरितः -ता -तं, प्रवर्जितः -ता -तं, नियुक्तः -क्ता -क्तं, नियोजितः -ता -तं,
 आकृष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रोत्साहितः -ता -तं, वशः -शा -शं in comp.; 'in-
 fluenced by love,' कामाधिकृतः -ता -तं, कामोपहतः -ता -तं, कामवशः
 -शा -शं; 'influenced by avarice,' लोभाकृष्टः -ष्टा -ष्टं.

INFLUENTIAL, *a.* गुरुः -द्वी -रु, सगौरवः -वा -वं, गुरुप्रभावः -वा -वं,
 सप्रभावः -वा -वं, प्रभविष्णुः -णुः -णु, भारी -रिणी -रि (नृ), प्रबलः
 -ला -लं, शक्तिमान् -मती -मत् (नृ), अधिकारी -रिणी -रि (नृ), प्रतापी
 -पिनी -पि (नृ).

INFLUENTIALLY, *adv.* प्रभावेण, सप्रभावं, गौरवेण, सगौरवं, सभारं.

INFLUENZA, *s.* साधारणपिनसरोगः, साधारणसंक्रमारोगः, सन्निपातकः.

INFLUX, *s.* आगमः -मनं, प्रवाहः, अनःप्रवाहः, अनवहनं, प्रसवणं, अनःस-
 वणं, अनगमनं.

To INFOLD, *v. a.* वेष्ट् (c. 1. वेष्टते -ष्ठितुं), आवेष्ट्, परिवेष्ट्, संवेष्ट्, आसृष्ट्
 (c. 10. -सादयति -यितुं), परिच्छिद्य्, पिपा (c. 3. -दधाति -धातुं), कोशेन
 परिवेष्ट्, कोशस्य -स्यां -स्यं कृ, वासनस्य -स्यां -स्यं कृ. (Clasp with
 the arms, embrace) भुजाभ्यां पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं), आलिङ्ग
 (c. 1. -लिङ्गति -ङ्गितुं), समालिङ्ग, आस्त्रिप् (c. 4. -स्त्रियति -स्त्रेतुं).

INFOLDED, *p. p.* आवेष्टितः -ता -तं, वेष्टितः -ता -तं, परिवेष्टितः -ता -तं,
 आसृष्टः -ष्टा -ष्टं, कोशस्यः -स्या -स्यं, वासनस्यः -स्या -स्यं, सवगुह्यितः -ता -तं.

To INFOLD, *v. a.* सपवीकृ, सपवीकृ, सपवीकृ, सपवीकृ, पञ्चान्वितं -तां -तं कृ.

To INFORM, *v. a.* (Make known, tell) शा in caus. (शापयति, ज्ञपयति
 -यितुं), विज्ञा, निविद्य् (c. 10. -वेदयति -यितुं), आविद्य्, समाविद्य्, विद्य्,
 वृध् (c. 10. बोधयति -यितुं), प्रबुध्, प्रतिबुध्, अवबुध्, सूच (c. 10. सूच-
 यति -यितुं), संसूच, आख्या (c. 2. -ख्याति -तुं or caus. -ख्यापयति
 -यितुं), समाख्या, ख्या, कथ् (c. 10. कथयति -यितुं), अवगम् (c. 10.
 -गमयति -यितुं), शस् (c. 1. शंसति -सितुं), प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति
 -देतुं), सन्दिश, आदिश, वृ (c. 10. आशयति -यितुं), कर्णोच्चरीकृ. —
 (Inform against) अपराधं सूच, प्राडिवाकसाक्षाद् साद्रे (c. 1. -हयति
 -ह्रातुं), उपनिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), वैशुन्यं कृ, पिशुनो भू.

INFORMAL, *a.* विधिविरुद्धः -डा -डं, अवधिः -धिः -धि, विधिभ्रः -घ्नी -घ्नं,
 अवैधिकः -की -कं, नियमविरुद्धः -डा -डं, रीतिविरुद्धः &c., अव्यव-

स्थितः -ता -तं, उत्सूचः -चा -वं, अव्ययीदः -दा -दं, अव्ययीदः -द्या -वं,
 अव्ययीदः -घी -घं.

INFORMALITY, *s.* अवधिः *m.*, विधिविरोधः, विधिव्यतिक्रमः, अव्यवस्था,
 उत्क्रमः, अधिधानं, अनियमः, अरतिः *f.*, विधिभङ्गः, नियमभङ्गः,
 अव्ययीदा, विसूत्रता.

INFORMALLY, *adv.* अवधिवत्, अवधितम्, अधिधानतस्, विधिविरुद्धं,
 अव्ययीदधि, नियमविरोधेन, अक्रमेण, अवधिवृत्तं.

INFORMANT, *s.* ज्ञापकः, विज्ञापकः, आवेदकः, निवेदकः, बोधकः, प्रबोधकः,
 सूचकः, सूची *m.* (नृ), रूपायकः, आख्यायकः.

INFORMATION, *s.* विज्ञप्तिः, विज्ञापनं, ज्ञप्तिः, ज्ञापनं, ज्ञप्तिः *f.*, विज्ञप्तिः *f.*,
 निवेदनं, आवेदनं, विदितं, बोधः -धनं, प्रयोधः -धनं, सूचनं, संसूचनं,
 आख्यायनं, व्यापनं, प्रत्यादेशः. — (Intelligence, news) वाक्ता, समाचारः,
 वृत्तान्तः, स, सन्दिष्टः, संपादः, सूचनाः. — (Knowledge) ज्ञानं,
 विज्ञानं, बोधः, अवगमः. — (In law, intelligence of crime)
 अपराधमूचनं -ना, अन्यायमूचनं -ना, स्वयमक्तिः *f.*, पेशुन्यं, उपनिधानं.

INFORMED, *p. p.* विज्ञप्तः -प्ता -प्तं, विज्ञापितः -ता -तं, ज्ञापितः -ता -तं,
 ज्ञप्तः -प्ता -प्तं, ज्ञपितः -ता -तं, अनुज्ञापितः -ता -तं, आवेदितः -ता -तं,
 निवेदितः -ता -तं, बोधितः -ता -तं, प्रबोधितः -ता -तं, सूचितः -ता -तं,
 संसूचितः -ता -तं, आख्यातः -ता -तं, समाख्यातः -ता -तं, प्रत्यादिष्टः -ष्टा
 -ष्टं, सन्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, गृहीतायः -घी -घं.

INFORMER, *s.* सूचकः, सूची *m.* (नृ), पिशुनः, कर्णजपः, कर्णजपः, बोधकः,
 उपनिधाता *m.* (नृ), अपराधमूचकः, अन्यायमूचकः. — (Conveyer of
 intelligence) वाक्ता, वातायनः.

INFORMITY, *s.* निराकारत्वं, अनाकारत्वं, अरूपता, विरूपता, वैरूप्यं, निरवयवत्वं.

INFRACTION, *s.* भङ्गः, भङ्गनं, खण्डनं, भेदः, अतिक्रमः, व्यतिक्रमः -मणं,
 लङ्घनं, उल्लङ्घनं; 'of an agreement,' संविद्यतिक्रमः; 'of a law,'
 व्यवस्थालङ्घनं.

INFRACTION, *a.* अभेद्यः -द्या -द्यं, अभेदनीयः -या -यं, असखण्डनीयः -या -यं,
 असखण्डः -खण्डा -खण्डं, अनतिक्रमणीयः -या -यं, अलङ्घनीयः -या -यं.

INFREQUENCY, *s.* विरलता, वैरल्यं, अवहुत्वं, अनभीष्टता, अनभ्युत्थं,
 अनियता, कादाचित्कत्वं, क्वाचित्कत्वं, अपीनःपुन्यं, असामान्यं.

INFREQUENT, *a.* विरलः -ला -लं, विरलागतः -ता -तं, अनभीष्टः -क्ष्णा
 -क्ष्णं, अवहुशो वर्त्तमानः -ना -नं, अनित्यः -त्या -यं, अनैयिकः -की -कं,
 कादाचित्कः -त्का -त्कं, क्वाचित्कः -त्का -त्कं, अपीनःपुनिकः -की -कं,
 असततः -ता -तं, असामान्यः -त्या -यं.

INFREQUENTLY, *adv.* अवहुशस्, अनभीष्टं, अनित्यं, विरलं, कदाचित्.

To INFREQUENT, *v. a.* (Break) भङ्ग (c. 7. भनक्ति, भङ्कतुं), खण्ड् (c. 10.
 खण्डयति -यितुं), भिद्य् (c. 7. भिनक्ति, भेद्युं), भङ्ग कृ. — (Violate)
 अतिक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), व्यतिक्रम्, लङ्घ् (c. 10. लङ्घयति -यितुं),
 उल्लङ्घ्, विलङ्घ्, लुप् (c. 10. लोपयति -यितुं), विलुप्, अतिचर् (c. 1.
 -चरति -रितुं), अतिवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं).

INFREQUENT, *p. p.* भङ्गः -गता -गत्, लङ्घितः -ता -तं, उल्लङ्घितः -ता -तं,
 अतिक्रान्तः -न्ता -न्तं, लुप्तः -प्ता -प्तं, खण्डितः -ता -तं, विच्छिन्नः -न्ना -न्नं.

INFREQUENT, *s.* भङ्गकरः, भङ्गकः, भङ्गकारी *m.* (नृ), लङ्घनकारी, अति-
 क्रामी *m.* (नृ), विच्छेदकः, लोपकरः, अतिवर्त्ती *m.* (नृ).

INFREQUENT, *s.* भङ्गः, भङ्गनं, भेदः, खण्डनं, अतिक्रमः -मणं, व्यतिक्रमः
 -मणं, लङ्घनं, उल्लङ्घनं, लोपः -पनं, विच्छेदः, अतिवर्त्तनं; 'of a
 compact,' संविद्यतिक्रमः, नियमातिक्रमः, नियमभङ्गः; 'of a law,'
 व्यवस्थालङ्घनं, व्यवस्थालोपः.

INFREQUENT, *a.* कोपाकुलः -ला -लं, क्रोधाकुलः -ला -लं, रोपवेगाकुलः -ला
 -लं, संरम्भः -म्भा -म्भं, क्रोधान्यः -न्या -न्यं, उन्मादसंरम्भः -म्भा -म्भं, मदोत्कटः

-टा-टं, क्रोधविधिः -भा-भं.

To INFURIATE, v. a. कोपाकुलीकृ, रोषवेगेन व्याकुलीकृ, संरञ्जीकृ.

To INFUSATE, v. a. तिमिर (nom. तिमिरयति-यितुं), तिमिरीकृ, कृष्णीकृ, श्यामीकृ.

To INFUSE, v. a. (Pour in, mix) आसिष् (c. 6. -सिषति-सेकुं), निषिष्, सिष्, प्रषिष् (c. 6. -षिषति-षेकुं), निषिष्, मिष् (c. 10. मिश्रयति-यितुं), सम्मिष् संसृज् (c. 6. -सृजति-सृष्टुं), मिश्रीकृ, मिश्रणं कृ.—(Introduce) निविष् (c. 10. -वेशयति-यितुं), प्रविष्, आविष्; 'infuse into the mind,' चिस्ते निविष्, उपदिष् (c. 6. -दिशति-देष्टुं), उपदेशं कृ.—(Steep) वास् (c. 10. वासयति-यितुं), छप् (c. 1. छपति-पितुं), भू (c. 10. भावयति-यितुं).

INFUSED, p. p. आसिक्तः -क्ता-क्तं, सिक्तः -क्ता-क्तं, प्रषिप्तः -प्ता-प्तं, निषिप्तः -प्ता-प्तं, मिश्रितः -ता-तं, व्याप्तः -प्ता-प्तं, संसृष्टः -ष्टा-ष्टं, निवेशितः -ता-तं, विलीनः -ना-नं.—(Steeped) वासितः -ता-तं, भावितः -ता-तं.

INFUSIBLE, a. (That may be infused) प्रक्षेपणीयः -या-यं, मिश्रणीयः -या-यं, निवेशनीयः -या-यं.—(Incapable of fusion) अद्रव्यः -व्या-व्यं, अद्रवणीयः -या-यं.

INFUSION, s. (Act of pouring in) आसेकः, आसेचनं, प्रक्षेपः -पणं, मिश्रणं, मिश्रीकरणं, सम्मिश्रणं.—(Act of introducing) निवेशनं, प्रवेशनं.—(Suggestion, instruction) उपन्यासः, प्रबोधः -धनं, उपदेशः.—(Process of steeping) यामनं, भावनं, क्षयनं, निष्क्रायः.—(The liquor in which plants are steeped) कषायः -यं, रसः, निर्व्यासः, निर्व्यूहः, क्षापः.

INGATHERING, s. शम्भसङ्ग्रहः, शम्भसचयः, शम्भसङ्ग्रहकालः.

INGELABLE, a. अपनीकरणीयः -या-यं, पनीकरणाशक्नः -व्या-व्यं.

To INGEminate, v. a. द्विगुणीकृ, द्विगुणं (nom. द्विगुणयति-यितुं), पुनःपुनः कृ, वारं वारं कृ, द्विवारं कृ, मुहुर्मुहुः कृ, समकृतं कृ.

INGEMINATE, a. द्विगुणितः -ता-तं, पुनःपुनः कृतः -ता-तं.

INGEMINATION, s. द्विगुणीकरणं, पुनःपुनःकरणं, द्विवारकरणं, समकृतकरणं.

INGENERATE, INGENERATED, a. अजन्मतः -ता-तं, सहजः -जा-जं, निजः -जा-जं.

INGENIOUS, a. (Possessed of invention, prompt to invent) युक्तिमान् -मती-मत् (त्), यौक्तिकः -की-कं, उपायज्ञः -ज्ञा-ज्ञं, उपायो-यिनी-यि (न्), कल्पकः -का-कं, परिकल्पकः -का-कं, विज्ञः -ज्ञा-ज्ञं, चतुरः -रा-रं, निपुणः -णा-णं, सुप्रयोगवान् -वती-वत् (त्), विदग्धः -ग्धा-ग्धं, प्रवीणः -णा-णं, मूढबुद्धिः -द्धिः-द्धि, तीक्ष्णबुद्धिः -द्धिः-द्धि, पटुः -टु-टु, उपकारकः -का-कं, व्यवसायी-यिनी-यि (न्), विचक्षणः -णा-णं, दृष्टः -ष्टा-ष्टं.—(Of curious design or structure) सुयुक्तिकृतः -ता-तं, सुयुक्तिनिष्पन्नः -न्ना-न्नं, सुप्रयोगकृतः -ता-तं, सुप्रयुक्तः -क्ता-क्तं.

INGENUOUSLY, adv. युक्ता, सुयुक्ता, सुप्रयोगेन, विज्ञवत्, चातुर्येण, चतुरं, निपुणं, निपुणवत्, विचक्षणवत्, सपाटवं, दाक्ष्येण, दक्षवत्.

INGENUITY, INGENUOUSNESS, s. युक्तिः f., सुयुक्तिः f., सुप्रयोगः, युक्तिमत्त्वं, कल्पना, कल्पनाशक्तिः f., कल्पकत्वं, विज्ञता, उपायज्ञता, चतुरता, चातुर्यं, निपुणता, निपुण्यं, सूक्ष्मता, बुद्धिमूढता, बुद्धितीक्ष्णता, पटुता, पाटवं, विदग्धता, विदग्ध्यं, प्रवीणता, वैचक्षण्यं, दृष्टता, दाक्ष्यं, कला, मनुष्यकला, व्यवसायः.

INGENUOUS, a. निष्कपटः -टा-टं, अकपटः -टा-टं, विमलाला-ला-ल (न्), विमलार्षकः -का-कं, मायाहीनता-ना-नं, अमायः -या-यं, अमायिकः -की-कं, निर्वीजः -जा-जं, अवक्रः -क्ता-क्तं, सरलः -ला-लं, शुद्धमतिः -ति-ति, अविद्यः -द्या-द्यं, अशुः -शु-शु, निर्व्यतीकः -का-कं, दक्षिणः -णा-णं, अगूढभावः -वा-वं, शुचिः -चि-चि, शुचिमताः -ता-

-नः (स्), निष्मेलविद्यः -द्या-द्यं, अकृपणः -णा-णं.—(Generous, noble) उदारः -रा-रं, उदारचेताः -ता-तः (स्), महानुभावः -वा-वं.

INGENUOUSLY, adv. निष्कपटं, कपटं विना, अवक्रं, अमायया, सरलं, सरलवत्, सारत्येन, निर्व्यतीकं, निर्वीजं, दाक्षिण्येन, उदारवत्.

INGENUOUSNESS, s. उदारत्वं, चौदाय्यं, कपटहीनता, निष्कपटत्वं, निष्कापट्यं, अकापट्यं, अमाया, मायाहीनता, सरलता, सारत्यं, अवक्रता, अविद्यता, अशुता, अशौचं, निर्व्यतीकता, दाक्षिण्यं, शुचिता, विमलालता, चित्त-निष्मेलत्वं, भावागूढता, शुद्धमतित्वं, भावशुद्धत्वं, अघातः, अकार्षण्यं, उदीर्यता.

INGLORIOUS, a. अयशस्वी-स्विनी-स्वि (न्), अयशस्यः -स्या-स्यं, अकीर्तिमान् -मती-मत् (त्), अकीर्तिकरः -री-रं, अकीर्तिदः -दा-दं, अयशस्कटः -रो-रं, अयशस्कटः -री-रं, अख्यातः -ता-तं, अधीमान् -मती-मत् (त्), निःश्रीकः -का-कं, अपमानजनकः -का-कं, कलङ्ककः -री-रं, निःप्रतापः -पा-पं, लज्जाकरः -री-रं.

INGLORIOUSLY, adv. अयशस्यं, सापमानं, सकलङ्कः, अकीर्तिपूर्व.

INGOT, s. तुलिकाविलीनः सुवर्णादिपिण्डः, तुलिकाकारः सुवर्णरूप्यादिपिण्डः, सुवर्णादिकीलः; 'ingot mould,' तुलिका, तुलिका, ईपीका, ईपिका.

To INGRAFT, v. a. एकवृक्षशाखायाम् अन्यवृक्षपत्रयं निविष् (c. 10. -वेशयति-यितुं), एकवृक्षपत्रयम् अन्यवृक्षपत्रवेन संयुज् (c. 10. -योजयति-यितुं).

INGRAFTED, p. p. निवेशितः -ता-तं, निहितः -ता-तं, संलग्नीकृतः -ता-तं.

INGRAFTMENT, s. एकवृक्षशाखायाम् अन्यवृक्षपत्रयनिवेशनं, संलग्नीकरणं.

INGRATE, a. अकृतज्ञः -ज्ञा-ज्ञं, कृतघ्नः -घ्नी-घ्नी, अकृतवेदी-दिनी-दि (न्), अनुपकृतज्ञः -ज्ञा-ज्ञं, उपकारविस्मयी-यी-यै (यै), कृतनाशकः -को-कं.

To INGRATiate, v. a. (Conciliate favor for one's self) आराप् (c. 10. -राधयति-यितुं), अनुरज् (c. 10. -रजयति-यितुं), सान्त् (c. 10. सान्त्वयति-यितुं), प्रसद (c. 10. -सादयति-यितुं), प्रमाध् (c. 10. -साधयति-यितुं), लल (c. 10. लालति-यितुं), अनुग्रहं प्राप् (c. 5. -आश्रोति-आशुं), अनुरागं कृ, ज्ञेहं कृ, अनुरूप (c. 4. -रूपयति-रुष्टुं).

INGRATITUDE, s. अकृतज्ञता, कृतघ्नता, उपकृतघ्नता, उपकारविस्मृतिः f., उपकारविस्मरणं, उपकृतनाशनाशनं, कृतघ्नता, उपकार-नाशनं, कृतपूर्वविस्मृतिः f., अनुपकारिता, निरुपकारिता, प्रत्युपकारभावः.

INGREDIENT, s. भागः, संश्लेषः, द्रव्यं, साधनद्रव्यं, उपकरणं, अङ्गं, वस्तु; 'any thing mixed as an ingredient in drugs in the course of decoction,' प्रथिमं, भाषितं.

INGRESS, s. प्रवेशः -शनं, निवेशः -शनं, आवेशः -शनं, समावेशः, वेशः -शनं, वेपथं, वेशिका, सन्निवेशः, सञ्चारः; 'of the sun into a sign,' संक्रान्तिः f., संक्रमः; 'of a luminary at an eclipse,' वेधः.

INGUINAL, a. वैद्यणसङ्घन्धी-न्धनी-न्धि (न्), पंथणीयः -या-यं.

To INGULF v. a. See To ENGULPH.

To INGURGitate, v. a. जलादि बहुशो गृ (c. 6. गिरति, गरितुं -रीतुं) or निमृ or अवगृ or यस् (c. 1. यस्ते-सितुं).

INGUSTABLE, a. रसनेन्द्रियातीतः -ता-तं, रसनेन्द्रियाविषयः -या-यं.

To INHABIT, v. a. वस् (c. 1. वसति, वसुं), निवस्, प्रतिवस् all with loc. c., आवस्, समावस्, अधिवस्, अधिनिवस्, अध्यावस्, उपवस्, सन्निवस् with acc. c. or loc. c., अध्यावस् (c. 2. -आसे-आसितुं), समध्यावस् with acc. c., आवस् with loc. c., आसि (c. 1. -अयति-ते-यितुं) with acc. c., सेव् (c. 1. सेवते-यितुं), निवस्, उपसेव् with acc. c., अधिवा (c. 1. -तिष्ठति-वातुं) with acc. c. or loc. c., स्वा with loc. c., मुष् (c. 6. मुषते, जीधितुं) with acc. c., निली (c. 4. -लीयते-लेष्टुं), वासं कृ.

INHABITABLE, a. वास्यः -व्या-व्यं, वासव्यः -व्या-व्यं, वासतेयः -वी-यं,

वसनीयः -या-यं, आवासनीयः -या-यं, निवसनीयः -या-यं, वासयोग्यः -या-यं, वासक्षमः -ना-नं, वासाहः -हो-हं, आनीयः -या-यं, उपनीयः -या-यं.

INHABITANT, *s.* वासी *m.* (नं), निवासी *m.*, वासकारी *m.* (नं), निवासकारी *m.*, निलायी *m.* (नं), स्थायी *m.* (नं), अवस्थायी *m.*, स्थः or संस्थः in comp.

INHABITATION, *s.* वासः, निवासः, निवसनं, वसतिः *f.*, निवसतिः *f.*, निलयः -यनं.

INHABITED, *p. p.* उपितः -ता-तं, अधुषितः -ता-तं, अध्यासितः -ता-तं, सेवितः -ता-तं, अधिष्ठितः -ता-तं, नियेधितः -ता-तं, जुष्टः -ष्टा-ष्टं; 'formerly inhabited by cattle,' उपितङ्गवीनः -ना-नं; 'an inhabited country,' जनपदः, ज्ञानपदः.

INHABITING, *part.* वसन् -सन्ती -सती -सत् (नं), निवसन् -सन्ती -सत् (नं), निवासी -सिनी -सि (नं), कृतालयः -या-यं, आश्रितः -ता-तं, समाश्रितः -ता-तं, सेवी -यिनी -यि (नं), अधिग्राह्यः -ना-नं.

TO INHALE, *v. a.* श्वस (c. 2. श्वसितं-तुं), निश्वास, उरःस्थानं or वक्षःस्थानं or हृदयस्थानं श्वासेन पृ (c. 10. पूरयति-यितुं) or वायुना पृ, श्वासं कृ, निषा (c. 1. -पिपति-पातुं).

INHARMONIOUS, *a.* विस्तरः -रा-रं, अपस्तरः -रा-रं, कर्कशस्वनः -ना-नं.

TO INHERE, *v. n.* निष्ठा (c. 1. -तिष्ठति-ष्टातुं), अनः स्या, अधिष्ठा, अनर्थः, अनवृत् (c. 1. -वर्तते -र्तिन्तुं), अनर् जा in pass. (जायते), सहजः -जा-जं भू.

INHERENCE, INHERENCY, *s.* निष्ठा-ष्ठानं, निष्ठितिः *f.*, अनःस्थितिः, अधिष्ठितिः *f.*, अधिष्ठानं, संस्था, संस्थितिः *f.*, स्थितिः *f.*, अनर्भावः, अनर्थत्वं, अनर्थवृत्तिः *f.*, अनुपङ्गः -ङ्गिका, निरुद्धिः *f.*, समवायः, समवायसम्बन्धः.

INHERENT, *a.* निष्ठः -ष्टा-ष्टं, निष्ठितः -ता-तं, अनर्भावः -वा-वं, अनर्भूतः -ता-तं, अनर्जातः -ता-तं, अनरस्यः -स्या-स्यं, अनःस्थः -स्या-स्यं, अनःस्थायी -यिनी -यि (नं), अनर्थवृत्ति -वृत्तिनी -वृत्ति (नं), निजः -जा-जं, सहजः -जा-जं, निरुद्धः -दा-दं, अनुपङ्गी -ङ्गिनी -ङ्गि (नं), अनुपङ्गिकः -की-कं, अनुपङ्गिकः -की-कं, प्रासङ्गिकः -की-कं, आवेशिकः -की-कं, समवायी -यिनी -यि (नं), समवेतः -ता-तं, यस्तः -स्ता-स्तं, समस्तः -स्ता-स्तं; 'inherent in the body,' देहनिष्ठः -ष्टा-ष्टं. —(Naturally pertaining to) स्वाभाविकः -की-कं, स्वभावजः -जा-जं, प्रकृतियः -स्या-स्यं, नैसर्गिकः -की-कं, सौम्यगिकः -की-कं, सांख्यिकः -की-कं; 'inherent nature,' अनर्भावः, स्वाभावः.

TO INHERIT, *v. a.* अधिकृ, उत्तरण or उत्तरम् अधिकृ, वंशक्रमागमेन प्राप् (c. 5. -आप्नोति-आप्नुं) or ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), पितुः प्राप्, पितृन्तः प्राप्, क्रमागमेन प्राप्, अन्यथागमेन प्राप्, वंशधिकारेण प्राप्, पारम्पर्येण प्राप्, वंशक्रमेण पितुः प्राप्, पैतृकाधिकारं प्राप्, अधिकारी -रिणी -रिभू, उत्तराधिकारीभू, दायादोभू; 'to inherit property,' पैतृकरिक्यं प्राप्, गोत्ररिक्यं प्राप्, क्रमागतरिक्यं प्राप्.

INHERITABLE, *a.* पितृप्रायः -या-यं, पितृपुत्रपरम्पराभोग्यः -ग्या-ग्यं, उत्तराधिकारोपभोग्यः -ग्या-ग्यं, औद्धारिकः -की-कं, दाययोग्यः -ग्या-ग्यं.

INHERITANCE, *s.* (Act of receiving an inheritance) पैतृकरिक्यग्रहणं, रिक्थप्राप्तिः *f.*, अधिकारप्राप्तिः *f.*, रिक्थग्रहणं, वंशग्रहणं, रिक्थभागग्रहणं, दायभागप्राप्तिः *f.*—(Right of inheritance) उत्तराधिकारः -रिता, अधिकारः -रिता-त्वं, रिक्थाधिकारः, दायत्वं, दायधिकारः.—(Heritage, estate, patrimony) पैतृकरिक्यं, पैतृकं रिक्थं or चतुर्क्यं, गोत्र-रिक्थं, पैतृकधनं, गोत्रधनं, दायः, चतुर्क्यभागः, पैतृकं, औद्धारिकं, क्रमागतरीक्यं, क्रमागतधनं.—(Portioning of inheritance) दायविभागः, दायभागः, रिक्थविभागः, उद्धारविभागः, रिक्थव्यवहृतं; 'to di-

vide an inheritance,' पैतृकरिक्यं भञ्ज (c. 1. भञ्जति-ते, भञ्जं) or विभञ्ज.—(Share of an inheritance) भागः, वंशः, उद्धारः.

INHERITED, *p. p.* पितृप्राप्तः -प्रा-प्रां, पितृगृहीतः -ता-तं, क्रमागमेन प्राप्तः -प्रा-प्रां, क्रमागतः -ता-तं, क्रमायातः -ता-तं, क्रमाद् आगतः -ता-तं, अन्यथागतः -ता-तं, परम्पराप्राप्तः -प्रा-प्रां, परम्परायातः -ता-तं, पारम्पर्येणागतः -ता-तं, परम्परीयः -शा-शं.

INHERITOR, *s.* अधिकारी *m.* (नं), उत्तराधिकारी *m.*, दायादः, भागी *m.* (नं), भाक् in comp. (नं), वंशी *m.* (नं); 'inheritor of property,' धनाधिकारी *m.*, रिक्थभागी *m.* (नं). See HEIR.

INHERITRESS, INHERITRIX, *s.* अधिकायिणी, उत्तराधिकायिणी, दायादी. TO INHIBIT, *v. a.* नियम् (c. 1. -यच्छति-यन्तुं), संयम्, निग्रह (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं), निरुध् (c. 7. -रुह्यति-रोधुं), अवरोध, वृ (c. 10. वारयति-यितुं), निवृ, निषिध् (c. 1. -पेधति-पेधुं).

INHIBITION, *s.* संयमः, निग्रहः, निवारणं, निरोधः, संरोधः, निषेधः.

INHOSPITABLE, *a.* अनातिथेयः -यो-यं, अनातिथ्यः -थ्यो-थ्यं, अतिथिद्वेषी -पिणी -पि (नं), अभागतद्वेषी &c., अतिथ्यविमुखः -खा-खं, सत्कारद्वेषी &c., सत्कारविमुखः -खा-खं, असत्कारशीलः -ला-लं, अभागतानुपकारी -रिणी -रि (नं), अभागाशरणः -शा-शं, अभागाहातः -ता-तं, अभागतानादरी -रिणी -रि (नं).

INHOSPITABLENESS, INHOSPITALITY, *s.* अनातिथ्यं, अनातिथेयत्वं, अनतिथित्वं, असत्कारः, असत्कर्म *n.* (नं), अतिथिद्वेषः, अभागतद्वेषः, अतिथ्यनादरः, अतिथ्यसत्कारः.

INHOSPITABLY, *adv.* अनातिथेयं, अनातिथ्यपूर्वम्, असत्कारेण, असत्कारपुरःसरं, अतिथिद्वेषित्वं.

INHUMAN, *a.* अमनुष्यः -या-यं, अमनुष्यधर्मी -ध्मी-ध्मे (नं), मनुष्यविषयधर्मी &c.—(Cruel) निर्दयः -या-यं, दयाहीनः -ना-नं, क्रूरः -रा-रं, क्रूरकर्मो -ध्मी-ध्मे (नं), निष्ठुरः -रा-रं, निष्कृपः -पा-पं, निष्कृष्टः -शा-शं, निष्ठुरः -शा-शं, राक्षसधर्मी &c., कठिनहृदयः -या-यं.

INHUMANITY, *s.* अमनुष्यत्वं, निर्दयता-त्वं, क्रूरता, क्रौर्यं, दयाहीनता, निष्ठुरता, नैष्ठुर्यं, निष्कृष्टता, कृपाहीनता, दौरात्म्यं.

INHUMANLY, *adv.* अमनुष्यवत्, निर्दयं, निष्ठुरं, नैष्ठुर्येण, क्रूरवत्, क्रौर्येण, निष्कृष्टं, राक्षसवत्, निष्कृष्टं, दुरात्मवत्.

INHUMATION, *s.* भूमिसन्तनं, निखननं, निखातत्वं, भूमौ निखननं, भूमिसमर्पणं, भूमिनिक्षेपः, भूमिनिवेशनं, धितित्यासः.

TO INHUME, *v. a.* भूमौ निखन् (c. 1. -खनति-नितुं) or निष्ठा (c. 3. -दधाति-धातुं) or स्या in caus. (स्थापयति-यितुं) or सम् in caus. (-अपयति-यितुं) or निक्षिप्य (c. 6. -क्षिपति-क्षिप्नुं) or न्यस्य (c. 4. -अस्यति-असितुं).

INIMICAL, *a.* वैरी -रिणी -रि (नं), अहितः -ता-तं, अहितकारी -रिणी -रि (नं), द्वेषी -पिणी -पि (नं), द्वेषणः -शा-शं, विद्वेषी &c., विद्वेषा-द्वी-वृ (वृ), सर्वैरः -रा-रं, अपय्यकारी &c., अपकारी &c., प्रतिक्लृष्टः -ला-लं, विरोधी -यिनी -यि (नं), विषयः -धा-धं, प्रतिपद्यः -धा-धं, द्रोहवृद्धिः -द्धिः-द्धि, द्रोहवृत्तिः -वृत्तिः-वृत्ति, शावकः -वी-वं, शावकीयः -यी-यं, अहितमनाः -ना-नं, अहितशीलः -ला-लं, अमित्रः -त्रा-त्रं, अस्त्रिधः -ग्या-ग्यं, असहृद् *m. f. n.*, अनुपकारी -रिणी -रि (नं), अननुकूलः -ला-लं, विपरीतः -ता-तं.

INIMICALLY, *adv.* शत्रुवत्, अहितवत्, सर्वैरः, अमित्रवत्, अस्त्रिधवत्, शत्रुबुद्ध्या, द्रोहबुद्ध्या, प्रतिक्लृष्टं, विरोधेन, विरुद्धं, विषयवत्, अननुकूलं, विपरीतं, रिपुवत्.

INIMITABILITY, *s.* अनुपमेयता, अननुकार्यता, अनन्यसाध्यत्वं, अद्वितीयता.

INIMITABLE, *a.* अनुपमेयः -या-यं, अननुकार्यः -थ्यो-थ्यं, अननुकरणीयः

-या -य, अनुपमः -मा -मं, अप्रतिमः -मा -मं, उपमातीतः -ता -तं, अनुक-
रणातिगः -गा -गं, अनन्यसाध्यः -ध्या -ध्यं, अनन्यशक्यः -क्या -क्यं, अन्या-
साध्यः -ध्या -ध्यं, अन्याशक्यः -क्या -क्यं, अनुत्यः -त्या -त्यं, अद्वितीयः
-या -ये, असाधारणः -शा -शं -शं.

IMITABLY, *adv.* अनुपमेयं, अननुकरणीयं, अनुत्यं, अनुपमं.

INIQUITOUS, *a.* अन्यायी -यिनी -यि (नं), अन्याय्यः -य्या -य्यं, अयथान्यायः
-या -ये, न्यायविरुद्धः -द्धा -द्धं, अधार्मिकः -की -कं, अधर्मी -र्मिणी
-र्मि (नं), धर्मापेतः -ता -तं, पापः -पा -पं, पापी -पिनी -पि (नं),
पापिष्ठः -ष्टा -ष्टं, खलः -ला -लं, दुर्वृत्तः -त्ता -तं, दुराचारः -रा -रं,
कुकर्मा -म्मा -म्मे (नं), दुष्टः -ष्टा -ष्टं, कित्तिपी -पिणी -पि (नं).

INIQUITOUSLY, *adv.* अन्यायतमं, अयथान्याये, न्यायविरुद्धं, न्यायविरोधेन,
अधर्मेतमं, अधर्मेण, पापिष्ठवत्, दुष्टवत्, खलवत्, दुराचारवत्.

INIQUITY, *s.* अधर्मः -र्मता -तं, अन्यायः, अन्याय्यत्वं -ता, अन्यायिता,
धर्मविरोधः, न्यायविरोधः, न्यायविरुद्धता, धर्मापेतत्वं, पापं, दुष्टता,
पापिष्ठता, खलता, दुर्वृत्तिः *f.*, दुर्वृत्तत्वं, अनोतिः *f.*, नोतिविरोधः, कुकर्म्म *n.*
(नं), दुष्कर्म्म *n.*, कुक्रिया, दुराचारत्वं, अपकर्म्म *n.*, अपचारः, शठता,
दौरात्यः, कुमृतिः *f.*, व्यसनं.

INITIAL, *a.* आदि in comp., आद्यः -द्या -द्यं, आदिकः -का -कं, आदिमः
-मा -मं, आदिम्यः -स्या -स्यं, आदिवर्ती -र्विनी -र्वि (नं), प्राथमिकः
-की -कं, प्रथमः -मा -मं, पृथः -थी -थं, पार्श्विकः -की -कं, पौरस्यः
-स्या -स्यं, आरम्भकः -का -कं, आरम्भक्यः -स्या -स्यं.

INITIAL, *s.* (First letter of a name) नामादिवर्णः, नामाद्यक्षरं,
आद्यवर्णः, प्रथमवर्णः.

To INITIATE, *v. a.* (Instruct in rudiments or principles) विद्यारम्भान् or विद्यातत्त्वानि or प्रथमतस्तानि उपदिश (c. 6. -दिशति
-देष्टुं), प्रथमोपदेशं कृ. प्रथमशिक्षां कृ. विद्याप्रवेशं कृ. विद्याभिनियेशं कृ.
विद्योपक्रमं कृ.—(Introduce by initiatory ceremonies) दीक्ष
(c. 1. दीक्षते -क्षितुं), उपनी (c. 1. -नयति -नेतुं), दीक्षापूर्वम् उपनी,
दीक्षाकर्मपूर्वम् or संस्कारपूर्वम् or अभिमन्त्रणपूर्वम् or मन्त्रपूर्वम् प्रविश (c. 10.
-वेशयति -यितुं), दीक्षां कृ. दीक्षाकर्मं कृ.—(Instruct in initiatory
ceremonies) दीक्षाकर्मं उपदिश, संस्कारमन्त्रान् or दीक्षामन्त्रान् उपदिश.

INITIATED, *p. p.* दीक्षितः -ता -तं, कृतदीक्षः -द्या -द्यं, संस्कृतः -ता -तं,
कृतसंस्कारः -रा -रं, जातसंस्कारः -रा -रं, संस्कारितः -ता -तं, अभिसंस्कृतः
-ता -तं, अभिमन्त्रितः -ता -तं, मन्त्रवान् -यती -यत् (नं), उपनीतः -ता
-तं, उपनीयमानः -ता -तं, कृताभियकः -का -कं, राद्धः -द्धा -द्धं, उपदिष्टः
-ष्टा -ष्टं, कृतविद्यारम्भः -म्मा -मं, कृतविद्योपक्रमः -मा -मं, कृतविद्याप्रवेशः
-शा -शं, विद्याप्रविष्टः -ष्टा -ष्टं.

INITIATION, *s.* (Instruction in rudiments or principles) विद्यार-
म्भोपदेशः, विद्यातत्त्वोपदेशः, प्रथमतस्तोपदेशः, प्रथमोपदेशः, प्रथमशिक्षा,
विद्याप्रवेशः -शनं, विद्याभिनियेशः -शनं.—(Introduction by initia-
tory ceremonies, &c.) दीक्षा, दीक्षाकरणं, दीक्षाकर्म *n.* (नं),
उपनयः -यनं, उपनयः, दीक्षापूर्वम् उपनयनं, दीक्षापूर्वम् प्रवेशनं, संस्कारः,
अभिमन्त्रणं, अभियकः.—(Instruction in initiatory ceremonies)
दीक्षाकर्मोपदेशः, मन्त्रोपदेशः, उपदेशः.

INITIATIVE, *s.* (Introductory step) आरम्भः, प्रसुत्क्रमः, प्रसुत्क्रान्तिः *f.*

INITIATIVE, INITIATORY, *a.* आरम्भकः -का -कं, प्रारम्भकः -का -कं, आद्यः
-द्या -द्यं, आदिमः -मा -मं, आदिकः -का -कं.—(Relating to in-
troductory ceremonies) दीक्षाकर्मसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (नं).

To INJECT, *v. a.* अनाक्षिप (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), अनाक्षिप्य, निक्षिप्य,
अनाक्षेपं कृ, अनाक्षेप्यं कृ, अनाक्षः कृ.—(With a syringe) वस्तिद्वारेण
अनाक्षिप्य or अनाक्षिप्य.

INJECTED, *p. p.* अनाक्षिप्तः -प्ता -प्तं, अनाक्षिप्तः -प्ता -प्तं, निक्षिप्तः -प्ता -प्तं.
INJECTION, *s.* अनाक्षेपः -पयं, अनाक्षेपः -पयं, निक्षेपयं.—(Clyster)

वस्तिः *m. f.*

To INJOIN. See To ENJOIN.

INJUDICIOUS, *a.* अविवेकी -किनी -कि (नं), अविवेकः -का -कं, विवे-
कशून्यः -न्या -न्यं, विवेचनाशून्यः -न्या -न्यं, अविवेकदृष्टा -ष्टा -ष्ट (नं),
अविज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अविचक्षणः -शा -शं, अपुद्भिमान् -मती -मत् (नं),
अविचारो -रिणी -रि (नं), अविचारकः -का -कं, विचारशून्यः -न्या -न्यं,
अपरिच्छेदो -दिनी -दि (नं).

INJUDICIOUSLY, *adv.* अविवेकेन, अविवेककथं, विवेकं विना, अविज्ञवत्,
अविचारेण, विचारं विना, अविचक्षणवत्.

INJUDICIOUSNESS, *s.* अविवेकः -कता -किता, अविवेककत्वं, विवेकशून्यता,
अविवेचना, अविज्ञता, अविचारः, विचारशून्यता, अविचक्षणता, अवैचक्षण्यं,
अपुद्भिमतत्वं, अपरिच्छेदः, परिच्छेदहीनता

INJUNCTION, *s.* आज्ञा, आदेशः, निर्देशः, निर्देशः, निषेधः, चोदनं -ना,
नियमः, निर्देशनं, विधानं शासनं, वचनं; 'sacred injunction,'
विधिः *m.*, कल्पः; 'chief injunction,' मुख्यः; 'secondary,'
अनुकल्पः.

To INJURE, *v. a.* हिंस (c. 7. हिनस्ति, c. 1. हिंसति -सितुं), विहिंसं,
उपहिंसं, आहिंसं, अपकृ, क्षतिं कृ, क्षतं कृ, क्षण् (c. 8. क्षणोति -क्षितुं),
परिहण्य, विहण्य, पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं), अर्हं (c. 10. अर्हयति
-यितुं), समर्हं, व्यष (c. 10. व्यषयति -यितुं), रिष् (c. 1. रेपति, c. 4.
रिष्यति, रेपितुं, रेष्टुं), क्षि (c. 5. क्षिणोति, c. 1. क्षयति, क्षेतुं), दुष्
(c. 12. दुषयति -यितुं), नश् (c. 10. नाशयति -यितुं), हन् (c. 2. हन्ति
-न्तुं), विहन्, उपहन्, धृष् (c. 10. धृषयति -यितुं), द्रोहं कृ, दूहं (c. 4.
दुहति, द्रोह्युं), अपराध (c. 5. -राधोति, c. 4. -राध्यति -राधुं) with
gen. c., रिह् (c. 1. रेहति, रेष्टुं), क्षतिवृत् (c. 1. -वर्त्तते -र्वितुं), अपकारं
कृ, अपायं कृ, हिंसां कृ, अहितं कृ, अन्यायं कृ, हानिं कृ, ध्वंसं कृ,
दुःखं दा, क्रोधं दा, अनिष्टं कृ.

INJURED, *p. p.* हिंसितः -ता -तं, विहिंसितः -ता -तं, अपकृतः -ता -तं,
प्रापकाकारः -रा -रं, कृतापकाकारः -रा -रं, क्षतः -ता -तं, परिहृतः -ता
-तं, विहृतः -ता -तं, अर्हितः -ता -तं, पीडितः -ता -तं, निपीडितः -ता
-तं, व्यषितः -ता -तं, रिष्टः -ष्टा -ष्टं, कृतध्वंसः -क्षा -क्षं, दुषितः -ता -तं,
विहृतः -ता -तं, ज्ञातापायः -या -ये, प्राप्तहानिः -निः -नि, व्यापन्नः -न्ना
-न्नं, व्यापादितः -ता -तं.

INJURER, *s.* हिंसकः, हिंसाकारी *m.* (नं), अपकारी *m.*, अपकारकः,
क्षतिकारकः, अन्यापकारी *m.*, परापकारी *m.*, अनिष्टकारी *m.*, अहित-
कारी *m.*, द्रोहकारी *m.*, रेष्टा *m.* (ष्टृ), नशिता *m.* (नृ), नेष्टा *m.* (ष्टृ),
द्रोही *m.* (नृ), डेपो *m.* (नृ), विहेडकः.

INJURIOUS, *a.* हिंसकः -का -कं, हिंसः -सा -सं, हिंसालुः -लुः -लु-लुकः
-का -कं, हिंसात्मकः -का -कं, अपकारी -रिणी -रि (नं), अपकारकः
-का -कं, आपकारः -री -रं, क्षतिकारः -री -रं, क्षतिजनकः -का -कं,
हानिकारः -री -रं, जनकः -का -कं, अहितकारः -री -रं, अनिष्टकारः
-री -रं, अहितः -ता -तं, नृशंसः -सा -सं, शराहः -रुः -रु-रुकः
-का -कं, रिष्यः -प्या -प्यं, शतुकः -का -कं, उपपातकः -का -कं, नृशुकः
-का -कं, बाधकः -का -कं, द्रोही -हिणी -हि (नं), भूतशुक *m. f. n.* (हृ).

INJURIOUSLY, *adv.* हिंसापूर्वम्, हिंसया, आपकारं, साधायं, अपकारेण,
अहितं, क्षतिपूर्वम्, द्रोहपूर्वम्, क्षतपूर्वम्, द्रोहेण, हिंसप्रकारेण, नृशंसं, यथा
हिंसा क्रियते तथा, यथा क्षतं or अपायो जायते तथा, सद्विहं, सदपयं.

INJURY, *s.* (Wrong) हिंसा-सनं, अपकारः, अपकृतं, अपकृतिः *f.*, अपक्रिया,
द्रोहः, अभिद्रोहः अन्यायः, अपराधः, हिंसाकर्म *n.* (नं), निकाटः,

विप्रकारः, पीडा -उन्, प्राणिपीडा, सहितं, अनितं, व्यापादः -दन्, विहेतुः -उन्.—(Hurt, harm, detriment) क्षतिः *f.*, क्षतं, परिक्षतिः *f.*, परिक्षतं, अपकारः, अपकृतं, अपायः, हानिः *f.*, नाशः, ध्वंसः, अपवयः, अपवर्षितः *f.*, दूषणं, सदैवा, क्षयः, उपक्षयः, बाधः, दुःखं, दोषः, भङ्गः. INJUSTICE, *s.* अधर्मेः -अर्मेता -त्वं, अन्यायः -यता -त्वं, अन्याय्यता, अन्यायिता, धर्मेविरोधः, धर्मेविरुद्धता, धर्मेपेतता, न्यायविपर्ययः, न्यायविरोधः, न्यायविरुद्धता, अनितिः *f.*, अनयः, दुर्गतिः.

INK, *s.* मसिः *f.* -सी, मसिः *f.* -पी, मसिका, मसीजलं, मलिनाद्यु *m.* पञ्चाननं, सञ्जनं, कालिका, काली, वणिका, मेला, गोला; 'red ink,' अलङ्कारः, अलङ्कः -ककं.

TO INK, *v. a.* मस्या लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्पुं) or मलिन (nom. मलिन-यति -यितुं) or दुष् (c. 10. दूषयति -यितुं), मसिदूषितं -तां -तं कृ, कालोकृ.

INK-HORN, *s.* मसिचानी, मसिकूपी, मसिभाजनं, मसिपात्रं, मस्याधारः.

INKLING, *s.* ईपञ्चानं, किञ्चिज्ज्ञानं, ईपञ्चोपनि, ईपत्पञ्चना -नं, किञ्चित्पञ्चितं, इङ्गितं, सङ्केतः, भासः, आभासः, वासना.

INKSTAND, *s.* मसिधानी -नं, मसिकूपी, मसिभाजनं, मस्याधारः, मसिपात्रं, मेलाद्युः *m.*, वार्हलः -लं, लिपिसञ्ज्ञापात्रं, लेखसाधनपात्रं, लिपिसा-मस्यभाजनं.

INRY, *a.* मसिमयः -यी -यं, मसिवर्णः -रं -रं, सममिः -सिः -सि, मसोयः -या -यं, मसिलिप्तः -प्ता -प्तं, मसिदूषितः -ता -तं.

INLAID, *p. p.* सचितः -ता -तं, अनुविष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रतिबद्धः -द्धा -द्धं, प्रणि-हितः -ता -तं, लुटितः -ता -तं, पिनद्धः -द्धा -द्धं, नडितः -ता -तं, करसः -सा -सं -सितः -ता -तं; 'is inlaid,' प्रणिधीयते.

INLAND, *a.* मध्यदेशीयः -या -यं, मध्यदेशी -श्विनी -श्वि (नृ), मध्यदेश्यः -स्या -स्यं, देशमध्यस्यः -स्या -स्यं, देशमध्यवर्ती -श्विनी -श्वि (नृ), समुद्रदूरस्यः -स्या -स्यं, समुद्रदूरवर्ती -श्विनी -श्वि (नृ), समुद्रानिकटवर्ती &c., असमु-द्रतीरस्यः -स्या -स्यं.—(Not foreign, domestic) अविदेशीयः -या -यं, देशीयः -या -यं, दैशिकः -की -कं, देश in comp.

INLANDER, *s.* समुद्रदूरवासी *m.* (नृ), मध्यदेशजः, मध्यदेशवासी *m.*

TO INLAPIDATE, *v. a.* पापाणीकृ, प्रलरीकृ, पापाणवत् कठिनीकृ.

TO INLAY, *v. a.* नानावर्णद्वयैः खच् (c. 10. खचयति -यितुं) or अनुव्यथ (c. 4. विध्यति -व्यथुं) or लुट् (c. 6. लुटति -रितुं) or बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), निधा (c. 3. -दधाति -धातुं), प्रणिधा, चित्रविचित्रिकृ, करसीकृ, नानाविधद्वयैः सचितं -तां -तं कृ or नडितं कृ.

INLAYER, *s.* प्रणिधाता *m.* (नृ), नानावर्णद्वयनिध-धा *m.* (नृ), प्रणिधायी *m.* (नृ).

INLAYING, *s.* नानावर्णद्वयनिधन्तनं, प्रणिधानं, विचित्रिकरणं.

INLET, *s.* (Entrance, place of ingress) द्वारं, प्रवेशद्वारं, प्रवेशमार्गः, पयः, मार्गः.—(Creek, or recess in the shore of the sea) समुद्रवङ्कः, वङ्कः, सञ्जः, तटभङ्गः, तीरभङ्गः, तीरभेदः, पुटभेदः, खातं.

TO INLIST, *v. a.* See ENLIST.

INLY, *a.* आन्तरिकः -की -कं, अन्तरस्यः -स्या -स्यं. See INTERNAL.

INWARD.

INMATE, *s.* सहवासी *m.* (नृ), निवासी *m.* (नृ), सहवर्ती *m.* (नृ), सहस्ययी *m.*, एकगृहवासी *m.*, एकगृहस्ययी *m.*

INMOST, *a.* अन्तरतमः -मा -मतं, अन्तरतमस्यः -स्या -स्यं, अत्यन्तरः -रा -रं, अत्यन्तरस्यः -स्या -स्यं, अत्यन्तरस्यः &c., अत्यन्तरवर्ती -श्विनी -श्वि (नृ), अत्यन्तरिकः -की -कं, अत्यन्तगतः -ता -तं, अत्यन्ततः -ता -तं.

INN, *s.* (House for the lodging of travellers) उन्नरणगृहं, उन्नरण-शाला, उन्नरणस्थानं, उन्नरणीयगृहं, उपकारी -रिका, उपकारिकागृहं, उपकार्या, औपकार्या -यै, प्रवासीयगृहं.—(Tavern) गन्ना -त्रिका, मदिरागृहं, मदिराशाला.—(Residence of lawyers) स्मृतिशास्त्रभटः,

स्मृतिशास्त्रवेत्त *m.* (नृ).

TO INN, *v. n.* उन्नरणगृहे वस् (c. 1. वसति, वस्तुं), उन्नरणशालां निविश (c. 6. -विशति -वेष्टुं), अद्यमध्ये रथाद् अवतीर्य पृथीकगृहं निविश.

TO INN, *v. a.* उन्नरणगृहे वस् (c. 10. वासयति -यितुं), उन्नरणशालां निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं).

INN-KEEPER, *s.* उन्नरणगृहपतिः *m.*, उन्नरणशालास्वामी *m.* (नृ), उपकारि-कागृहाधिकारी *m.* (नृ), शौचिकः.

INNATE, *a.* सहजः -जा -जं, सहजातः -ता -तं, अनजोतः -ता -तं, निजः -जा -जं, अनभेवः -वा -वं, अनरूपवः -द्वा -द्वं, अनभूतः -ता -तं, अनवर्त्ती -श्विनी -श्वि (नृ), अनरस्यः -स्या -स्यं, स्वाभाविकः -की -कं, स्वाभावजः -जा -जं, नैसर्गिकः -की -कं, निसर्गजः -जा -जं, औत्सर्गिकः -की -कं, प्रकृतिस्यः -स्या -स्यं, प्राकृतिकः -की -कं, औत्पत्तिकः -की -कं, अनरीयः -या -यं.

INNATELY, *adv.* स्वाभावात् -येन, स्वाभावतः, सहजं, निजभावेन.

INNATENESS, *s.* स्वाभाविकत्वं, सहजत्वं, अनभेवः, अनजोतत्वं, नैसर्गिकत्वं

UNAVAILABLE, *a.* अनौतायैः -य्या -य्यं, अनाथः -व्या -व्यं, नावतायैः -य्या -य्यं, नावगम्यः -स्या -स्यं, अनौगम्यः -स्या -स्यं, नौगमनाशकः -का -कं.

INNER, *a.* अन्तरस्यः -स्या -स्यं, आन्तरिकः -की -कं, आन्तरः -री -रं, अन्तरीयः -या -यं, आन्तरः -री -रं, अन्तर of अन्तर of अन्तर in comp., अनभेवः -वा -वं, अनर्गतः -ता -तं, अनभूतः -ता -तं, अनवर्त्ती -श्विनी -श्वि (नृ), अन्तरतमः -मा -मतं, अनस्थितः -ता -तं, मध्यस्यः -स्या -स्यं, गर्भस्यः -स्या -स्यं, अन्तरङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, 'inner apartments,' अनर्गहं, अनभवनं, भवनोदरं, वासगृहं.

INNERMOST, *a.* अन्तरतमः -मा -मतं. See INMOST.

INNOCENCE, INNOCENCY, *s.* (Freedom from guilt) शुचिता, शुद्धता -त्वं, निष्पापत्वं, निरपराधता -धिता, अनपराधता, निदीपत्वं, अपापत्वं, दोष-हीनता, अपराधहीनता, अपराधशून्यता, निष्कलङ्कता -त्वं, अनपराधता, निर्मलता, शुद्धमतित्वं, विमलचित्तत्वं, मतिशुद्धता, चित्रशुद्धिः *f.*, शुद्धिः *f.*—(Guilelessness) निष्कपट्यं, अकपट्यं, मायाहीनता, अलहीनता, सारन्यं, अदुष्टता; 'innocence and guilt,' गुणदोषौ *m.* du.

INNOCENT, *a.* शुचिः -चिः -चि, निरपराधः -धा -धं, अदयरायः -धा -धं -धी -धिनी -धि (नृ), निदीयः -या -यं -पी -पिणी -पि (नृ), अदोषः -या -यं, निष्पापः -पा -पं -पी -पिनी -पि (नृ), अपापः -पा -पं, पाप-हीनः -ना -नं, अपराधहीनः -ना -नं -शून्यः -न्या -न्यं, पापरहितः -ता -तं, शुद्धः -द्धा -द्धं, शुद्धमतिः -तिः -ति, शुचिमनाः -नाः -नः (स्), शुचिकम्मे -म्मे -म्मे (नृ), शुक्लकम्मे &c., अकृष्णकम्मे &c., शिथिदानः -ना -नं, निष्कलङ्कः -ङ्गा -ङ्गं, अनपः -पा -पं, अकृतापराधः -धा -धं, अकृतैनाः -नाः -नः (स्), अकृतपापः -पा -पं, निर्मलः -ला -लं, निर्मलचित्तः -त्ता -तं, विमलचित्तः -त्ता -तं, अदुष्टदोषः -पा -पं, अदुष्टापराधः -धा -धं, अहेतुकः -का -कं.—(Guileless) निष्कपटः -टा -टं, निव्याजः -जा -जं, अलरहितः -ता -तं, निर्व्यलीकः -का -कं, विमलात्मा -त्मा -त्मा (नृ), मायाहीनः -ना -नं, सरलः -ला -लं, निष्कविमः -मा -मं, अकृविमः -मा -मं, अदुष्टः -ष्टा -ष्टं.

INNOCENT, *s.* (A guiltless person) शुचिजनः, निरपराधी *m.* (नृ).

INNOCENTLY, *adv.* अनपराधेन, निरपराधं, पापं विना, निष्पापं, शुचि-शुचिवत्, शुचिमनसा, निर्मलचेतसा, अनपं, अनपवत्, निर्व्यलीकं, निष्कपटं.

INNOCUOUS, *s.* अहंसकः -कां -कं, अहंसः -सा -सं, हंसारहितः -ता -तं, अहंसाकरः -री -रं, अनपकारी -रिणी -रि (नृ), अनपकारकः -का -कं, अक्षतिकारकः -का -कं, अदोही -हिणी -हि (नृ).

INNOCUOUSLY, *adv.* अहंसया, अहंसापूर्वं, अक्षतिपूर्वं, अदोहेन.

INNOUOUSNESS, *s.* अहिंसा, अनपकारः-रकता, अहिंसकत्वं, अद्रोहः.

To INNOVATE, *v. a.* (Introduce new customs) नूतनरीतिं or नवव्यवहारान् स्था in caus. (स्थापयति -यितुं) or संस्था or प्रवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं) or कृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं) or प्रकृप्, व्यवहारान्-राणि स्था, कुलव्यवहारभिन्नान् नवाचारान् स्था, कुलाचारभिन्नान् नवीनव्यवहारान् कृप्, देशव्यवहारभिन्नान् नूतनव्यवहारान् प्रकृप्, देशाचारान् परिवृत् or नवीकृ, नूतनसम्प्रदायान् or मतान्तराणि स्था, अन्यसम्प्रदायान् कृ or कृप्, नूतनकस्मीणि प्रवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं).

INNOVATION, *s.* (The act) नवव्यवहारस्थापनं, नूतनरीतिस्थापनं, व्यवहारान्तरकल्पनं, नवीनाचारसंस्थापनं, नूतनसम्प्रदायकल्पनं, देशाचारपरिवर्त्तनं, कुलाचारपरिवर्त्तनं, नूतनकस्मीप्रवर्त्तनं, नवीकरणं.—(The change made) नूतनरीतिः *f.*, नवरीतिः *f.*, नवीनव्यवहारः, व्यवहारान्तरं, रीत्यन्तरं, नवाचारः, नवाचरितं, नवचरितं, नवमार्गः, नवपारा.

INNOVATOR, *s.* नवरीतिस्थापकः, नूतनव्यवहारस्थापकः, व्यवहारान्तरप्रकल्पकः, नवव्यवहारप्रवर्त्तकः, देशव्यवहारपरिवर्त्तकः, कुलाचारपरिवर्त्तकः, नवसम्प्रदायप्रवर्त्तकः, मतान्तरस्थापकः.

INNOXIOUS, *a.* अहिंसकः-का-कं, अहिंसः-सा-सं, अनपकारी-रिणी-रि (नं), अशक्तिकरः-री-रं, अघातकः-का-कं, अद्रोही-हिणी-हि (नं), अरिघ्नः-घ्वा-घ्वं, अशरारुः-की-कं.

INNOXIOUSLY, *adv.* अहिंसया, अनपकारेण, अद्रोहेण, अघातिपूर्व.

INNOXIUM, *s.* अहिंसता-त्वं, अनपकारः-रकत्वं, अहिंसकत्वं-ता, अघातकत्वं, अशरारुकत्वं, हिंसात्यागः.

INNUENDO, *v.* यक्रोक्तिः *f.*, व्यंग्योक्तिः *f.*, व्यंग्यः-ग्यं, भङ्गिः *f.*, भङ्ग्युक्तिः *f.*, छेकोक्तिः *f.*, पर्ययोक्तिः *f.*

INNUMERABLE, *a.* अगणनीयः-या-यं, अगण्यः-स्या-स्यं, असंख्येयः-या-यं, असंख्यः-ख्या-ख्यं, अस्तसंख्यः-ख्या-ख्यं, गणनातीतः-ता-तं, गणनाशक्तः-क्वा-कं, संख्यातीतः-ता-तं, लक्षगुणः-शा-शं, कोटिगुणः-शा-शं, अगणितः-ता-तं, 'in innumerable numbers,' कोटिशसं.

INNUMERABLENESS, *s.* अगणनीयता, अगण्यता, असंख्येयता, असंख्यता.

INUTRITION, *s.* अपुष्टिः *f.*, अपोषणं, पोषणाभावः, अशरणं.

INUTRITIOUS, *a.* अपुष्टिदः-दा-दं, अपुष्टिकरः-री-रं, अपोषकः-का-कं.

INVISIBLE, *a.* अलक्ष्यः-स्या-स्यं, दुर्लक्ष्यः &c., अदृश्यः-इया-इयं.

To INOCULATE, *v. a.* (A tree) एकवृक्षशाखायां भिन्नवृक्षपत्रव्यं निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), जालकं निविश.—(Insert infectious matter in the flesh) विस्फोटनरसविन्दुं बाहुमांसे निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), रक्तवरटीनपूयलवम् अन्यमांसं निविश or त्वक्छेदनानन्तरं बाहुमांसे निविश, विस्फोटनरसनिवेशनेन रक्तवरटीरोगम् अन्यस्मिन् संक्रम (c. 10. -क्रामयति -यितुं) or संचर (c. 10. -चारयति -यितुं).

INOCULATED, *p. p.* (Budded) भिन्नवृक्षशाखानिवेशितः-ता-तं.—(Infected by inoculation with small-pox, &c.) स्फोटनरसनिवेशनेन रक्तवरटीरोगदूषितः-ता-तं.

INOCULATION, *s.* (Budding) एकवृक्षशाखायां भिन्नवृक्षपत्रव्यनिवेशनं.—(Inserting infectious matter in the flesh) मुखजननमांसं विस्फोटपूयलवनिवेशनं, स्फोटनरसनिवेशनेन रक्तवरटीरोगदूषणं or रक्तवरटीरोगसंचारणं.

INOCULATOR, *s.* (Of plants) वृक्षशाखायां भिन्नवृक्षपत्रव्यनिवेशकः.—(Of infectious matter) विस्फोटपूयलवनिवेशकः, रक्तवरटीरोगसंचारकः.

INODOROUS, *a.* निर्गन्धः-न्धा-न्धं, अगन्धः-न्धा-न्धं, गन्धहीनः-ना-नं.

INOFFENSIVE, *a.* अनपकारी-रिणी-रि (नं), अनपकारकः-का-कं, अनपकारशीलः-ला-लं, अनपराधी-धिनी-धि (नं), निरपराधः-धा-धं, अहिंसकः-का-कं, अहिंसः-सा-सं, हिंसारहितः-ता-तं, अहिंसाकरः-

-री-रं, अपरद्रोही-हिणी-हि (नं), अद्रोहशीलः-ला-लं, निद्रोही &c., अपरदुःखदः-दा-दं, अपरक्रेशदः-दा-दं, अघातकः-का-कं, अघाधकः-का-कं, अविरोधी-धिनी-धि (नं), निद्रोधी-धिणी-धि (नं), निरुपद्रवी-विणी-वि (नं), सान्त्विकः-की-कं, सत्वशीलः-ला-लं, सप्रतिभुक् *m. f. n.* (हं).

INOFFENSIVELY, *adv.* अनपकारेण, अहिंसया, अद्रोहेण, अनपराधेन, निरपराधं.

INOFFENSIVENESS, *s.* अहिंसा, अनपकारः-रिता-रकता, अनपकारशीलता, अहिंसाशीलता, अहिंसा, अद्रोहः, अद्रोहशीलता, अघाधकता, सत्वशीलता, अनपराधिता, हिंसात्यागः.

INOFFICIAL, *a.* अनाधिकारिकः-की-कं, अनधिकारप्रयुक्तः-का-कं.

INOPERATIVE, *a.* असाधकः-का-कं, अकार्यसाधकः-का-कं, अकार्यकारकः-का-कं-री-रिणी-रि (नं), अकिञ्चिकरः-री-रं, अफलोप्यादकः-का-कं.

INOPPORTUNE, *a.* अकालिकः-की-कं, आकालिकः-की-कं, अप्राप्तकालः-ला-लं, अकालीनः-ना-नं, अनवसरः-रा-रं, अप्राप्तवसरः-रा-रं, असामयिकः-की-कं, असमयोचितः-ता-तं, असमयोपयुक्तः-क्ता-कं, अप्रसङ्गोचितः-ता-तं, अप्राप्तप्रसङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, अप्रास्ताविकः-की-कं, अकालमदृशः-शी-शं, अप्रस्तावमदृशः-शी-शं, अप्रस्तावयोग्यः-ग्या-ग्यं, असमयानुरूपः-पा-पं, अयथाकालः-ला-लं, अस्थानः-ना-नं, अयोग्यः-ग्या-ग्यं.

INOPPORTUNELY, *adv.* अकाले-लेन, अस्थाने-नं, अनवसरं-रेण, असमयेन, अकालमदृशं, असमयानुरूपेण, अयोग्यं, अयथाकालं, अप्रसङ्गवत्, अपदं, असाम्युतं, असम्प्रति.

INOPPORTUNENESS, *s.* अकालिकत्वं, आकालिकत्वं, अकालीनता, असामयिकत्वं, अनवसरः, असमयः, अयोग्यता.

INORDINATE, *a.* अपरिमितः-ता-तं, अत्यन्तः-न्ता-नं, आत्यन्तिकः-की-कं, अतिमर्यादः-दा-दं, अमर्यादः &c., उन्मर्यादः &c., मर्यादातीतः-ता-तं, अतिक्रान्तमर्यादः-दा-दं, मर्यादातीतः-ता-तं, अतिमात्रः-त्रा-त्रं, अमितः-ता-तं, अपरिमाणः-शा-शं, अतिमितः-ता-तं, अनियमितः-ता-तं, लंघितमर्यादः-दा-दं, लंघितनियमः-मा-मं, उद्भिक्तः-क्ता-कं, अतिरिक्तः-का-कं.

INORDINATELY, *adv.* अपरिमितं, अत्यन्तं, अतिमर्यादं, अतिमात्रं, अतिशयेन, नितान्तं, मातिशयं, अतितरां, मुतरां, अत्यर्थं, तीव्रं, सुभृशं.

INORDINATENESS, *s.* अपरिमितता-त्वं, अपरिमाणं, अमितत्वं, मर्यादातिक्रमः, नियमातिक्रमः, आत्यन्तिकत्वं, अमर्यादा, उद्भिक्तता, अतिरिक्तता.

INORGANIC, *a.* अप्राणी-णिनी-णि (नं), निर्जीवः-वा-वं, जीवितसाधनहीनः-ना-नं, प्राणवायुसंचारहीनः-ना-नं, जडः-डा-डं, निरवयवः-ता-यं, अङ्गरहितः-ता-तं.

INOSCUATION, *s.* अग्रहयमन्यः *m.* -सन्धानं, पार्श्वद्वयसंयोगः.

INQUIRY, *s.* (Judicial inquiry) विचारः-रुणं-शा, व्यवहारपरीक्षा, व्यवहारदर्शनं.—(Inquiry into the cause of a sudden death) अपमृत्युपरीक्षा, अपमृत्युकारणविचारः, अपमृत्युवृत्तान्तविचारः.

INQUETUDE, *s.* अज्ञानिः *f.*, अज्ञानचिन्ता, चिन्ताज्ञानिः *f.*, चिन्तोद्वेगः, उद्वेगः, उद्विग्नता, अनिर्वृतिः *f.*, चिन्तानिर्वृतिः *f.*, मनस्तापः, चिन्तवेदना, चिन्तव्याथा, मनोदुःखं, मनःपीडा, कष्टं, असाध्यं, अक्षम्यता, असमाधानं, आधिः *m.*, क्रेशः, व्याकुलता, व्यामोहः, मानसो व्याथा, व्यस्तता, अस्थिरता, अस्थिर्यं, अस्तुत्वं, वैज्ञान्यं.

To INQUINATE, *v. a.* दूष् (c. 10. दूषयति -यितुं), मलिन (nom. मलिनयति -यितुं).

To INQUIRE, *v. a.* (Ask a question) प्रष्ट् (c. 6. पृच्छति, प्रष्टुं), अनुप्रष्ट्, परिप्रष्ट्, समनुप्रष्ट्, प्रष्टं कृ, पृच्छनं कृ, अनुपृच्छ् (c. 7. -युनक्ति

-युक्ते-योक्तुं), अनुयोगं कृ, अभिचुद् (c. 10. -चोदयति -यितुं).—(Investigate, examine into) परीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), ज्ञा in des. (जिज्ञासते -क्षितुं), अन्विष् (c. 4. -इक्षति -रक्षितुं), अन्वेष् (c. 1. -रयते -यितुं), विचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), विमृश् (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), चर्षे (c. 1. -चर्षति -र्षितुं), निरीणी (c. 1. -णयति -णेत्तुं), निश्चि (c. 5. -चिनोति -चेत्तुं), यिनिश्चि, मार्ग (c. 1. मार्गति, c. 10. मार्गेयति -यितुं), मृग (c. 10. मृगयते -यितुं), गवेष् (c. 10. गवेचयति -यितुं), अभिनिधे (c. 1. -धायति -ध्यातुं), जिज्ञासां कृ, अन्वेयणं कृ.—(Inquire about one's health, &c.) कुशलप्रश्नं कृ, कुशलसम्पन्नं कृ, सम्प्रश्नं कृ.

INQUIRED, *p. p.* पूष्ट-ष्टा-ष्ट, अनुयुक्तः-क्ता-क्तं, परीक्षितः-ता-तं, जिज्ञासितः-ता-तं, निरीणितः-ता-तं, अर्चितः-ता-तं, निरूपितः-ता-तं.

INQUIRER, *s.* (One who asks a question) प्रष्टा *m.* (पृ), पूच्छकः, प्रश्नकारी *m.* (नृ), अनुयोक्ता *m.* (क्), अनुयोगकृत् *m.*—(One who investigates) परीक्षकः, निरूपकः, विचारकः, अनुसन्धाता *m.* (तृ), निर्णेता *m.* (तृ), जिज्ञासुः *m.*-सकः, अन्वेयकः, जिज्ञासाकृत् *m.*—(Inquirer after knowledge) ज्ञानेषुः *m.*, ज्ञानेज्जुः *m.*

INQUIRING, *a.* जिज्ञासुः-सुः-सु, ज्ञानेषुः-षुः-षु, ज्ञानेज्जुः-ज्जुः-ज्जु.

INQUIRY, *s.* (Question, interrogation) प्रश्नः, सम्प्रश्नः, पूक्षा-खनं, अनुयोगः-योजनं.—(Investigation) परीक्षा-खणं, निरूपणं, अनुसन्धानं, जिज्ञासा, विचारः-रणं-खा, अन्वेयणं-खा, चर्चा, समीक्षा-खणं, निर्णयः, पर्यवेष्टा, गवेष्टा-खा, परीक्षिः *f.*, निश्चयः, अनुसरणं, विमर्शः, विवेचना, शोधः-वनः, 'spirit of inquiry,' ज्ञानेज्जा, ज्ञानेष्वा, 'friendly inquiry respecting health,' &c. कुशलप्रश्नः, सम्प्रश्नः, सान्त्वना.

INQUISITION, *s.* (Examination) परीक्षा-खणं, अनुसन्धानं, जिज्ञासा, अनुयोगः, समीक्षणं, संवेदीक्षणं.—(Judicial) विचारः-रखा.—(Court for religious inquiry) धर्मपरीक्षणसभा, धर्मविचारणसभा.

INQUISITIVE, *a.* पिपृच्छुः-पुः-पु, पूच्छकः-का-कं, प्रश्नशीलः-ला-लं, पूच्छनशीलः-ला-लं, कुतूहली-लिनी-लि (नृ), कौतूहलपरः-रा-रं, कौतूहलान्वितः-ता-तं, कौतुकाविष्टः-ष्टा-ष्टं, जिज्ञासुः-सुः-सु, अनुसन्धानेज्जुः-ज्जुः-ज्जु, अनुसन्धानशीलः-ला-लं, अन्वेयणशीलः-ला-लं, अन्वेयणासक्तः-क्ता-क्तं.—(Inclined to seek knowledge) ज्ञानेज्जुः-ज्जुः-ज्जु, ज्ञानेषुः-षुः-षु.

INQUISITIVELY, *adv.* कौतूहलेन-लात, कुतूहलेन, जिज्ञासया, अन्वेयणशीलत्वात्, कौतुकं. सकौतुकं.

INQUISITIVENESS, *s.* कौतूहलं, कुतूहलं, जिज्ञासाकुतूहलं, ज्ञानकुतूहलं, अनुसन्धानेज्जा, पिपृच्छा, जिज्ञासा, कौतुकं, कुतुकं, निरूपणेज्जा, ज्ञानेज्जा, अन्वेयणाकांक्षा, अन्वेयणासक्तिः *f.*, अन्वेयणशीलता, पूच्छनशीलता, अनुसन्धानशीलत्वं, असति प्रयोजने किमेतदिति जिज्ञासा.

INQUISITOR, *s.* परीक्षकः, विचारकः, अनुसन्धाता *m.* (तृ), निरूपकः.—(Member of court of inquisition) धर्मपरीक्षासभासद् *m.*, धर्मविचारसभासद्.

INQUISITORIAL, *a.* परीक्षकः-का-कं, अतिपरीक्षकः-का-कं, अनुसन्धायी-यिनी-यि (नृ), निरूपकः-का-कं, चर्षकः-का-कं, परीक्षासहस्यी-स्यिनी-स्यि (नृ).

INQUISITORIALLY, *adv.* अतिपरीक्षापूर्थं, अतनुसन्धानपूर्थं, अतिचर्षया.

To INRAIL, *v. a.* शकुप्यं कृ परिचेद् (c. 10. -येष्टयति -यितुं) or चावृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रोतुं) or अवहृष् (c. 7. -रुण्डि -रोतुं).

INROAD, *s.* उपद्रवः, अभिद्रवः, अवस्कन्दः-न्दनं, उपप्रवः, विप्रवः, अभि-क्रमः-मणं, चकस्माद् आक्रमणं, अभिमर्दः, अभिनियोगः, 'to make

inroads,' अवस्कन्द (c. 1. -स्कन्दति -स्कन्तुं), उपद्रु (c. 1. -द्रुयति -द्रोतुं). INSALUBRIOUS, *a.* अनारोग्यः-ग्या-ग्यं, अनारोग्यकरः-री-रं, रोगकरः &c., रोगजनकः-का-कं, व्याधिकरः &c., अस्वास्थ्यकारकः-का-कं, अक्षेम्यः-म्या-म्यं, अक्षेमकरः-रा-रं, बाधकः-का-कं.

INSALUBRITY, *s.* अनारोग्यं, रोगजनकत्वं, व्याधजनकत्वं, अक्षेम्यता.

INSALUTARY, *a.* सहितः-ता-तं, अक्षेमकरः-रा-रं, अक्षेमदुरः-री-रं, अक्षेम्यः-म्या-म्यं, सहितकरः-री-रं, अनिष्टकरः &c.

INSANABLE, *a.* अचिकित्स्यः-त्स्या-त्स्यं, अशमनीयः-या-यं. See INCURABLE.

INSANE, *a.* उन्मत्तः-न्ना-न्नं, उन्मादवान्-वती-वत् (तृ), उन्मादः-दा-दं -दी-दिनी-दि (नृ), सोन्मादः-दा-दं, उन्मादः-दा-दं, उन्मादिष्णुः-ष्णुः-ष्णु, प्रमदः-दा-दं, मत्तः-न्ना-न्नं, विक्षिप्तबुद्धिः-द्धिः-द्धि-मनस्कः-स्का-स्कं, हतबुद्धिः &c., नष्टबुद्धिः &c., भ्रष्टबुद्धिः &c., बुद्धिभ्रष्टः-ष्टा-ष्टं, नष्टमतिः-ति-ति, विक्षिप्तमतिः &c., नष्टेन्द्रियः-या-यं, भ्रान्तचित्रः-न्ना-न्नं, विप्रतचित्रः-न्ना-न्नं, मूढचेताः-ता-तं (स्), हतज्ञानः-ना-नं, वातुलः-ला-लं, वातूलः-ला-लं, शीघ्रः-या-यं.

INSANELY, *adv.* उन्मत्तवत्, मत्तवत्, सोन्मादं, वातुलवत्, उन्मादनं.

INSANENESS, INSANITY, *s.* उन्मत्तता, मत्तता, सोन्मादत्वं, बुद्धिभ्रंशः, बुद्धि-विक्षिप्तता, चित्रविभ्रमः, चित्रविप्रवः, बुद्धिनाशः, इन्द्रियनाशः, प्रमाद्यं, वातुलता.

INSATIABLE, INSATIATE, *a.* अनपेणीयः-या-यं, अतर्प्यः-प्यी-प्यं, अना-तृप्यः-प्या-प्यं, अशम्यन्तृप्तिः-प्तिः-प्ति, तर्पणाशकः-क्या-क्यं, दुग्धूरः-रा-रं, अशमनीयः-या-यं, अतृप्तपणीयः-या-यं, अतृप्तः-प्ता-प्तं.—(Very greedily) अतिलुभ्यः-भ्या-भ्यं, अतिलोभी-भिनी-भि (नृ), लोलुपः-पा-पं, बह्नाशः-शा-शं, बहुभक्षकः-का-कं, मत्सरः-रा-रं.

INSATIABLENESS, *s.* अतर्पणीयता-त्वं, अतर्प्यत्वं, अतृप्तिः *f.*, अतिलुभ्यता.

INSATIABLY, *adv.* अतर्पणीयं, यथा तृप्तिः or तृष्टिर् न जायते तथाप्रकारेण.

INSATISFACTION, *s.* अतृष्टिः *f.*, असन्तोषः, अपरितोषः, अतृप्तिः *f.*, असमाधानं.

To INSCRIBE, *v. a.* अभिलिख् (c. 6. -लिखति -लेखितुं), लिख्, पठे or लेख्ये समृ in caus. (-अपेयति -यितुं) or निविष् (c. 10. -वेशयति -यितुं) or चारुह् in caus. (-रोपयति -यितुं) or न्यस् (c. 4. -स्यस्यति -स्यसितुं), अक्षराणि पठे निविष् or समृ or न्यस्, पत्रानगर्तं-तां-तं कृ, अनगर्तं-तां-तं कृ.—(Mark with letters) यथोक्तं-तां-तं कृ, यथैर् अक्ष (c. 10. अक्षयति -यितुं), अक्षराङ्कितं-तां-तं कृ.—(Dedicate a book) नामलिखनपूर्थं or नामाङ्कनपूर्थं ग्रन्थं समृ in caus., or निविद् (c. 10. -वेदयति -यितुं).

INSCRIBED, *p. p.* अभिलिखितः-ता-तं, लिखितः-ता-तं, न्यसाक्षरः-रा-रं, निवेष्टिताक्षरः-रा-रं, समर्पिताक्षरः-रा-रं, लेख्याकृतः-दा-दं, लेख्यारोपितः-ता-तं, पत्रनिवेष्टितः-ता-तं, पत्रानगर्तः-ता-तं, अङ्कितः-ता-तं.

INSCRIPTION, *s.* (Writing) अभिलेखनं, अभिलिखितं, लिखितं, लिखनं, लेखनं, लेखः-खा, लेख्यं, लिपिः *f.*, लिपिका.—(Writing on a stone) पाषाणलेखः, शिलालेखः, अङ्कितलेखः, मुञ्जिलेखः.—(Dedication of a book) नामलिखनपूर्थं ग्रन्थसमर्पणं, नामाङ्कनपूर्थं ग्रन्थनिवेदनं.

INSCRUTABLE, *a.* अतर्क्यः-र्क्यी-र्क्यं, दुर्ज्ञेयः-या-यं, बोधागम्यः-म्या-म्यं, बुद्धतीतः-ता-तं, अज्ञेयगम्यः-म्या-म्यं, अप्रतर्क्यः-र्क्यी-र्क्यं, अज्ञेयः-या-यं, अलक्ष्यः-क्ष्या-क्ष्यं, दुर्लेख्यः-क्ष्या-क्ष्यं, अचिन्त्यः-न्या-न्यं, अचिन्तनीयः-या-यं, अनुपलब्धः-भ्या-भ्यं, इन्द्रियागोचरः-रा-रं, गहनः-ना-नं, परमगहनः-ना-नं, अगाधः-धा-धं, 'whose ways are inscrutable,' अनुपलब्धवर्त्ता-र्त्ता-र्त्तं (नृ).

INSCRUTABLY, *adv.* परमगहनं, दुर्ज्ञेयं, अचिन्तनीयं, अतर्क्यप्रकारेण

To INSCULP, *v. a.* तक्ष (c. 1. तक्षति -खितुं), उपस्कृ, मुद्रीकृ, तक्षणं कृ.
INSECT, *s.* कीटः -टकाः, कृमिः *m.*, क्रिमिः *m.*, नीलद्रुः *m.*, नीलाद्रुः,
सर्पः -पौ -पिण्डी.

INSECTILE, *a.* कीटजातीयः -या -यं, कीटधर्मा -म्मा -म्मं (न).

INSECTIVOROUS, *s.* कीटभोजी -जिनी -जि (न), कीटभक्षकः -का -कं,
कीटाशी &c.

INSECURE, *a.* सशङ्कः -ङ्का -ङ्कं, शङ्कनीयः -या -यं, शङ्क्यः -क्या -क्यं, शङ्का-
न्वितः -ता -तं, सभयः -या -यं, संशयापन्नः -न्ना -न्नं, शङ्कापन्नः -न्ना -न्नं,
संशयस्थः -स्या -स्यं, संशयात्मकः -का -कं, भययुक्तः -क्ता -क्तं, शङ्कास्यदं.

INSECURITY, *s.* सभयता, सशङ्कता -त्वं, शङ्कनीयता, संशयापन्नता, भयशङ्का,
भयसंशयः, भयं, शङ्का, संशयः, अक्षमः -मं.

INSENSATE, *a.* निषेधः -धा -धं, निषेद्धिः -द्धिः -द्धि, अयुद्धिमान् -मती
-मत् (त्), प्रमूढः -ढा -ढं, प्रमुग्धः -ग्धा -ग्धं, अचेतनः -ना -नं.

INSENSIBILITY, INSENSIBLENESS, *s.* (Want of corporeal sensibility)
अचेतन्यं, अचेतना, इन्द्रियस्वापः, इन्द्रियसुप्तिः *f.*, सुप्तिः *f.*, स्वप्नोपशानं,
स्वप्नानभिज्ञता, नष्टेन्द्रियता, इन्द्रियनाशः.—(Want of emotion or
tenderness) रागहीनता, विकाराभायः, भावहीनता, रसहीनता, दया-
हीनता, कृपाहीनता.—(Dullness, torpor) जडता, जडिमा *m.* (न),
जाद्रं, अचिन्ता, कुश्रुता.—(Loss of consciousness, fainting)
चेतनाहानिः *f.*, चेतन्यहानिः *f.*, चेतन्यनाशः, नष्टचेतना, संज्ञाहानिः *f.*,
संज्ञानाशः, शिन्नचैतन्यं, मोहः, प्रमोहः, प्रलयः, मूर्च्छा -र्च्छना.

INSENSIBLE, *a.* (Imperceptible) अगोचरः -रा -रं, इन्द्रियागोचरः -रा
-रं, इन्द्रियाद्यान् -द्या -द्यं, इन्द्रियाधिपयः -या -यं, अतीन्द्रियः -या -यं,
अलक्ष्यः -स्या -स्यं.—(Wanting corporeal sensibility) अचेतनः -ना
-नं, विचेतनः -ना -नं, विसंज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, नष्टेन्द्रियः -या -यं, सुप्तेन्द्रियः
-या -यं, सुप्तः -प्ता -प्तं, स्वप्नानभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.—(Void of emotion,
feeling, or tenderness) रागहीनः -ना -नं, रसहीनः -ना -नं,
दयाहीनः -ना -नं, निर्दयः -या -यं, कृपारहितः -ता -तं, अनादृष्टिचिन्तः
-न्ता -न्तं, अद्रुष्टिचिन्तः -न्ता -न्तं.—(Dull, torpid) जडः -डा -डं, कुश्रुतः
-श्रुता -श्रुतं, अचिन्तः -ना -नं.—(Void of consciousness, faint)
नष्टचेतनः -ना -नं, गतचेतनः -ना -नं, चेतन्यरहितः -ता -तं, अचेतनः
ना -नं, विचेतनः -ना -नं, निश्चेतनः -ना -नं, गतचेतः -ता -तं (म्),
नष्टसंज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, निःसंज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, संज्ञाहीनः -ना -नं, नष्टचेष्टः -ष्टा -ष्टं,
निश्चेष्टितः -ता -तं, असंज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, गतसंज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, मृतकत्वः -त्वा -त्वं,
मूढः -ढा -ढं, प्रमुग्धः -ग्धा -ग्धं, मोहितः -ता -तं, प्रमोहितः -ता -तं,
प्रलीनः -ना -नं, मूर्च्छितः -ता -तं.

INSENSIBLY, *adv.* (Imperceptibly) इन्द्रियागोचरं, अत्यन्तं, अलक्ष्यप्र-
कारेण, दुर्लभ्यं.—(Gradually) क्रमे क्रमे, क्रमशः, क्रमेण, शनैः, पदशः,
पदे पदे, शनैः शनैः.

INSENTIENT, *a.* अचेतनः -ना -नं, विचेतनः -ना -नं, अप्राणभृत्. See
INSENSIBLE.

INSEPARABLE, *a.* अवियोज्यः -ज्या -ज्यं, अवियोजनीयः -या -यं, अभेद्यः
-द्या -द्यं, अभेदनीयः -या -यं, अविवेद्यः -द्या -द्यं, वियोज्यताशङ्क्यः -क्या
-क्यं, अविविजनीयः -या -यं, अपृथक्करणीयः -या -यं, अद्वैधीकरणीयः
-या -यं, नित्यसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न), नित्यसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न),
समवायसम्बन्धी &c., समवायी &c.; 'inseparable relation,' समवाय-
सम्बन्धः, समवायिकरणं.

INSEPARABLENESS, *s.* अवियोज्यता, अभेद्यता, अविवेद्यता, नित्यसम्बन्धः.

INSEPARABLY, *adv.* अविवेदनीयं, अवियोजनीयं, नित्यसम्बन्धेन, दृढसम्बन्धेन,
समवायसम्बन्धेन. यथा वियोज्यं न शक्यते तथाप्रकारेण.

To INSERT, *v. a.* निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), प्रविश, आविश, समा-

विश, सन्निवेशं -तां -तं कृ, अन्तरस्थं -स्थां -स्थं कृ, अन्तःस्थितं -तां -तं कृ,
अन्तः स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), निधा (c. 3. -दधाति -धातुं),
न्यस (c. 4. -अस्यति -असितुं); 'insert in writing,' अभिलिख्
(c. 6. -लिखति -लेखितुं), पठे or लेख्ये समृ in caus. (-अपेयति -यितुं)
or आरुह in caus. (-रोपयति -यितुं).

INSERTED, *p. p.* निवेशितः -ता -तं, प्रवेशितः -ता -तं, समावेशितः -ता -तं,
निविष्टः -ष्टा -ष्टं, सन्निवेशः -ता -तं, अन्तरस्थः -स्था -स्थं, निहितः -ता
-तं, प्रत्याकलितः -ता -तं; 'in writing,' अभिलिखितः -ता -तं, लेख्या-
रूढः -ढा -ढं, लेख्यारोपितः -ता -तं.

INSERTION, *s.* निवेशः -शनं, प्रवेशः -शनं, आवेशनं, समावेशनं, अन्तःस्थापनं,
निधानं, आरोपणं, समर्पणं; 'in writing,' अभिलिखनं, लेख्यारोपणं,
लेख्यसमर्पणं.

To INSHRINE, *v. a.* See To ENSHRINE.

INSIDE, *s.* (Interior of any thing) अन्तरः, अन्तरः, गर्भः, उदरः, श्रोत्रं,
अन्तःभागः, अन्तरभागः, विलं, विवरं, कुहरं; 'the inside of
a house,' गृहाभ्यन्तरं, अन्तर्गृहं, अन्तर्भवनं, भवनोदरं; 'the inside of
a boiler,' स्थालीविलं; 'the inside of a tree,' तरुकोटरः -रं,
तरुश्रोत्रं.

INSIDE, *adv.* अन्तरं, अन्तरं, अन्तरे; 'inside the house,' गृहाभ्यन्तरे.

INSIDIOUS, *a.* छली -लिनी -लि (न), छलनापरः -रा -रं, कपटी -टिनी
-टि (न), कापटिकः -की -कं, मायी -यिनी -यि (न), बहुमायः -या -यं,
भूरिमायः -या -यं, मायान्वितः -ता -तं, मायाकरः -री -रं, मायापटुः -टुः
-टुः, कीटकः -की -कं, सयाज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, द्राष्टिकः -की -कं, प्रतारकः
-का -कं, उपजापकः -का -कं, वचकः -का -कं, मोही -हिनी -हि (न),
प्रलोभकः -का -कं.

INSIDIOUSLY, *adv.* छलेन, सकपटं, समायं, मायया, सयानं, उपजापकवत्,
प्रलोभनार्थं, सकूटं, छसृष्टं, वचनार्थं, कितववत्, धूर्तवत्.

INSIDIOUSNESS, *s.* सकपटत्वं, कापट्यं, कूटता, सकूटता, सयाज्ञता, काप-
टिकत्वं, वचकत्वं, कीटकत्वं, द्राष्टिकत्वं, उपजापः.

INSIGHT, *s.* अभिनिवेशः, निवेशः, प्रवेशः, परिज्ञानं, अभिज्ञानं, ज्ञानं,
परिचयः, निरीक्षणं, संवेक्षणं, आलोचना.

INSIGNIA, *s.* चिह्नं, लक्षणं, लिङ्गं, व्यञ्जनं, उपकरणं; 'insignia of
royalty,' राजलक्षणं, राजचिह्नं, नृपलक्ष्य *n.* (न); these are
'the parasol,' छत्रं, and 'the fan,' चामरं; 'bearing of royal
insignia,' प्रक्रिया, अधिकारः.

INSIGNIFICANCE, INSIGNIFICANCY, *s.* (Want of meaning) अनर्थकत्वं,
निरर्थकत्वं, अतर्क्यत्वं, अर्थहीनता, अर्थशून्यता, अर्थोपायः, अनर्थपक्षं.
—(Unimportance) लघुता, लाघवं, लघिमा *m.* (न), प्रभावहीनता,
अल्पप्रभावं, अल्पत्वं, अगुह्यता, अगौरवं, गौरवहीनता.—(Meanness)
लाघवं, लघुवृत्तिता, सुद्रुता, कदर्थ्यत्वं, तुच्छत्वं, अपकृष्टता, अपकर्षः,
कुलितत्वं, दोषता, निःसखं, सखहीनता, सुलक्षकत्वं.

INSIGNIFICANT, *a.* (Void of meaning) अनर्थकः -का -कं, निरर्थकः
-का -कं, निरर्थः -पौ -पं, अर्थहीनः -ना -नं, अर्थशून्यः -न्या -न्यं, अर्थो-
पायकः -का -कं, अथापकः -का -कं.—(Unimportant) लघुः -युः
-युः, अगुरुः -रुः -रुः, अल्पप्रभावः -वा -वं, प्रभावहीनः -ना
-नं, गौरवहीनः -ना -नं, अल्पः -स्या -स्यं, अल्पः -स्या -स्यं, अकि-
ञ्चिक्करः -री -रं.—(Mean) सुद्रुः -द्रुः -द्रुः, कदर्थ्यः -क्यो -क्यं, लघुवृत्तिः
-वृत्तिः -वृत्ति, तुच्छः -च्छा -च्छं, अपकृष्टः -ष्टा -ष्टं, कुलितः -ता -तं, निःसखः
-खा -खं, सखहीनः -ना -नं, नृपमायः -या -यं, अत्यधिकीर्तिः -क्तिः
-क्तिः, किम्बान्-म्वती-म्वत् (त्); 'insignificant person,' सुद्रुमनः,
अजनः.

अभिधीक्ष, समीक्ष, निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), दृश् (c. 1. पश्यति, दृष्टुं), अनुदृश्, परिदृश्, अभिदृश्, प्रतिदृश्, मन्दृश्, अनुसन्धा (c. 3. -धाति -धातुं), आलोच (c. 10. -लोचयति -यितुं), आलोक (c. 10. -लोकयति -यितुं), कार्यदर्शनं कृ, कार्यवेक्षणं कृ, कार्यवेक्षणं कृ.

INSPECTED, *p. p.* निरीक्षितः -ता -तं, अवेक्षितः -ता -तं, निरूपितः -ता -तं, परीक्षितः -ता -तं, आलोचितः -ता -तं, समीक्षितः -ता -तं.

INSPECTION, *s.* (Looking into, examination) निरीक्षणं, निरीक्षा, परीक्षा -क्षणं, अवेक्षणं, अवेक्षा, समीक्षा -क्षणं, प्रसमीक्षा, योक्षणं, संयोक्षणं, निरूपणं, अनुसन्धानं, आलोचनं -ना, आलोकनं, दर्शनं, मन्दर्शनं, कार्यदर्शनं, कार्यवेक्षणं, कार्यवेक्षणं, अनुसन्धानं.—(Superintendence) अध्यक्षता -तं, कार्याधीशता, अधिकारः, अधिकर्म *n.* (न).

INSPECTOR, *s.* (One who looks into, examines) निरीक्षकः, निरीक्षिता *m.* (तृ), अवेक्षकः, अवेक्षिता *m.*, परीक्षकः, समीक्षकः, निरूपकः, निरूपयिता *m.* (तृ), अनुसन्धाता *m.* (तृ), दृष्टा *m.* (तृ), उपदृष्टा.—(Superintendent of affairs) अध्यक्षः, कार्याध्यक्षः, कार्यदृष्टा *m.* (तृ), कार्याधीशः, कार्यवेक्षिता *m.* (तृ), कार्यवेक्षिता *m.*, अधिकारी *m.* (तृ), कर्मोपधिकारी *m.*, अधिकर्मिकः; 'inspector of morals,' धर्मोपध्यक्षः, व्ययहारदृष्टा *m.* (तृ); 'of the coinage,' रूप्याध्यक्षः; 'of a district,' गोपः.

INSPIRATION, *s.* अध्यक्षता -तं, कार्याध्यक्षत्वं, कार्याधीशता, प्रभुत्वं.

INSPIRE, *s.* निषेकः, निषेचनं, अभिषेकः, अभिषिचनं, प्रोक्षणं, अभिप्रोक्षणं, अभ्युक्षणं, समुक्षणं.

INSPIRATION, *s.* (Breath inspired) श्वासः, श्वासनं, श्वासितं, प्राणः, निश्वासः, उज्ज्वासः, श्वातः, साहरः.—(Act of drawing air into the lungs) श्वासग्रहणं, प्राणग्रहणं. श्वासादानं, प्राणादानं, श्वासनं, निश्वासनं, निश्वासग्रहणं; 'inspiration and expiration,' श्वासप्रश्वासं, श्वासनिःश्वासं.—(Breathing into any thing) श्वासपूरणं, प्राणपूरणं, श्वासेन पूरणं, श्वासप्रक्षेपणं.—(Infusion) प्रक्षेपः -पणं, निक्षेपः.—(Supernatural infusion into the mind) ईश्वरप्रेरणा, ईश्वरसंचारणं, ईश्वर-सूचना, ईश्वरोपदेशः, ईश्वरप्रबोधः, ईश्वरात्मवेशः, ईश्वरात्मव्याप्तिः *f.*, ईश्वरप्रयुक्तज्ञानं, दीवज्ञानं, गोचः; 'poetical inspiration,' प्राणः.

To INSPIRE, *v. a.* (Breathe into) श्वासेन पृ (c. 10. पूरयति -यितुं), श्वासपूरितं -ता -तं कृ.—(Draw into the lungs) श्वासग्रहणं कृ, श्वासादानं कृ, श्वास (c. 2. श्वासितं -तुं), निश्वास, उरःस्थानं श्वासेन पृ, श्वासमागेण प्राणम आकृष्य (c. 1. -कषेति -कृष्टुं); 'to inspire and expire,' श्वासप्रश्वासं कृ, श्वासनिःश्वासं कृ.—(Infuse into the mind, suggest) चित्रे निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), प्रबुध (c. 10. -बोधयति -यितुं), उपनयस (c. 1. -अनयति -अनितुं), उपनिधा (c. 3. -धाति -धातुं); 'inspire with fear,' भयम उपनिधा or जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or उत्पद (c. 10. -पादयति -यितुं), सभयं -यां कृ.—Inspire with courage, incite) आश्रम (c. 10. -आश्रयति -यितुं), समाश्रम, उज्ज्वास, विश्रम, उज्ज्वास (c. 10. -तेजयति -यितुं), प्रोत्साह, (c. 10. -साहयति -यितुं), समुत्साह, प्रेर (c. 10. -ईरयति -यितुं), निपुञ्ज (c. 10. -योजयति -यितुं), प्रयुञ्ज, प्रवृत्त (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), तेजः or विश्रामं कृ or जन् or उत्पद.—(Inspire supernaturally) ईश्वरप्रेरितं -तां कृ, ईश्वरोपदिष्टं -ष्टं कृ.

INSPIRED, *p. p.* (Breathed) श्वासितः -ता -तं, निश्वासितः -ता -तं, उज्ज्वासितः -ता -तं, (Infused) व्याप्तः -प्ता -प्ता, भाषितः -ता -तं, निवेशितः -ता -तं.—(Supernaturally inspired) ईश्वरप्रेरितः -ता -तं, ईश्वरोपदिष्टः -ष्टं -ष्टं, ईश्वरसंचारितः -ता -तं, ईश्वरसंचारितः -ता -तं, ईश्वरप्रबोधितः -ता -तं, ईश्वरात्मव्याप्तः -प्ता -प्ता.—(Inspired with courage)

आश्रयितः -ता -तं, जातविश्वासः -सा -सं, उत्तेजितः -ता -तं; 'inspired with,' is often expressed by जात in comp.; as, 'inspired with fear,' जातभयः -या -यं.

To INSPIRE, *v. a.* आश्रयस् (c. 10. -आश्रयति -यितुं), समाश्रयस्, विश्रयस्, उज्ज्वास (c. 10. -तेजयति -यितुं), तेजः or विश्रामं or समाश्रामं कृ or दा or जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or उत्पद (c. 10. -पादयति -यितुं), प्रोत्साह (c. 10. -साहयति -यितुं), उत्साह, दृष्ट (c. 10. -हृषयति -यितुं), प्रवृत्त, उज्ज्वास (c. 10. -लामयति -यितुं), जीव (c. 10. जीवयति -यितुं).

INSPIRED, *p. p.* आश्रयितः -ता -तं, समाश्रयितः -ता -तं, उज्ज्वासितः -ता -तं, उत्तेजितः -ता -तं, प्रोत्साहितः -ता -तं, उत्साहितः -ता -तं, जातोत्साहः -हा -हं, जातेजः -जाः -जः (स्).

INSPIRING, *a.* आश्रयकः -सिका -कं, उत्तेजकः -का -कं, प्रोत्साहकः -का -कं, उत्साहजनकः -का -कं, उत्साहकारकः -का -कं, तेजस्कट -री -रं, तेजोवर्धकः -का -कं, हर्षकः -का -कं.

To INSPISSATE, *v. a.* घनीकृ, स्थूलकृ, मान्दीकृ, स्थव (nom. स्थवयति -यितुं).

INSPISSATE, INSPISSATED, *a. or p. p.* घनः -ना -नं, घनीभूतः -ता -तं, स्थूलः -ला -लं, स्थूलीभूतः -ता -तं, सान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, स्थानः -ना -नं, निविडः -डा -डं.

INSPISSATION, *s.* घनता -तं, घनीकरणं, स्थूलता, स्थूलीकरणं, मान्द्रता, सान्द्राभावः, नैविड्यं, गाढता.

INSTABILITY, *s.* अस्थिरता, अस्थैर्यं, अस्थैर्यं, अस्थितिः *f.*, अस्थिरता, अस्थायित्वं, अनयस्थितिः *f.*, अनवस्था, चञ्चलता, चाञ्चल्यं, चापन्यं.

INSTABLE, *a.* अस्थिरः -रा -रं, अस्थिरः -रा -रं. See UNSTABLE.

To INSTALL, *v. a.* अभिषिच (c. 6. -पिञ्चति -पेक्नुं), with loc. *c.* of the office in which one is installed, अभिषेकादिसेंस्कारेण नवाधिकारं प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), संस्कारपूर्वं नवाधिकारप्रवेशनं कृ, यथाविधि प्रतिष्ठा in caus. (-घ्रापयति -यितुं) or अधिकारारूढं कृ, अभिमन्त्र (c. 10. -मन्त्रयति -यितुं), उपनिमन्त्र, पदस्थं कृ.

INSTALLATION, *s.* अभिषेकः, अभिषेचनं, अभिषेकादिसेंस्कारेण नवाधिकारप्रवेशः, संस्कारपूर्वं नवाधिकारप्रवेशनं, अधिकारप्रवेशसंस्कारः, प्रतिष्ठा -घ्रापनं, संस्कारः, अधिकारस्थापनं, अधिकारप्रतिष्ठापनं, पदस्थापनं.

INSTALLED, *p. p.* अभिषिक्तः -क्ता -कं, कृताभिषेकः -का -कं, प्राप्ताभिषेकः -का -कं, कृतसंस्कारः -रा -रं, प्राप्तसंस्कारः -रा -रं, संस्कारपूर्वं नवाधिकारप्रवेशितः -ता -तं or नवाधिकारप्रतिष्ठापितः -ता -तं or नवपदप्रतिष्ठापितः -ता -तं, प्रतिष्ठितः -ता -तं, प्रतिष्ठापितः -ता -तं, कृतप्रतिष्ठः -ष्टा -ष्टं, लब्धप्रतिष्ठः -ष्टा -ष्टं, अधिकारस्थः -स्था -स्थं, पदारूढः -डा -डं, अधिकारारूढः -डा -डं, अभिमन्त्रितः -ता -तं.

INSTALLMENT, *s.* (Act of installing). See INSTALLATION. (Part of a large sum of money to be paid) कालान्तरेण देयस्य बहुधनस्य भागः or विभागः or अंशः, अंशभागः, अंशविभागः; 'by instalments,' भागशः, विभागशः, विभागतः, शूनैः.

INSTANCE, *s.* (Urgency, urgent solicitation) निर्बन्धः, प्रार्थनं -ना, निर्बन्धेन प्रार्थनं, सायहः, प्रेरणा.—(Example) दृष्टान्तः, निदर्शनं, उदाहरणं, उदाहारः, उपोद्घातः, प्रतीकं, लक्ष्यं; 'for instance,' दृष्टान्तरूपेण, दृष्टान्ततः, यथा, तथाहि, तथा.—(Case) स्थलं, घट्टं.—(Occasion) प्रस्तावः, समयः, वारः, स्थानं; 'in the first instance,' प्रथमसमयं, प्रथमं -मतस, अद्ये.

To INSTANCE, *v. n.* दृष्टानं कृ, दृष्टानोक्तं, दृष्टानं दा, दृष्टान (nom. दृष्टानयति -यितुं), दृष्टानक्रमेण कष्य (c. 10. कषयति -यितुं).

INSTANT, *a.* (Urgent) निर्बन्धशीलः -ला -लं, सायहरी -हरी -हि (तृ), सायहशीलः -ला -लं, अतिपापकः -का -कं, अतिप्रार्थकः -का -कं.—

(Immediate, without intervening time) अनन्तरकालीनः -ना -नं, अनन्तरकालिकः -की -कं, तात्कालिकः -की -कं, साद्यस्कः -स्की -स्कं, सद्यस्कः -स्का -स्कं, अत्यवहितकालः -ला -लं, साम्प्रतिकः -की -कं, क्षणान्तरः -रा -रं.—(Quick) शीघ्रः -मा -मं, अचिरः -रा -रं.—(Current) वर्तमानः -ना -नं.

INSTANT, *s.* (A moment) क्षणः, विपलं, पलं, निमेषः, निमिषः, मात्रा, बुद्धिः *f.*; 'the current moment,' आपातः; 'in an instant,' क्षणात्, निमेषमात्रेण, क्षणमात्रेण, क्षणान्तरे, एकपदे; 'for an instant,' क्षणं-खेन-यात्, क्षणमात्रं, निमेषमात्रं; 'for that very instant,' तत्क्षणादेव; 'at that instant,' तत्क्षणात्-खे, तत्काले, तदानीमेव; 'at this very instant,' इदानीमेव, एतत्काले; 'every instant,' प्रतिक्षणं, अनुक्षणं; 'the next instant,' क्षणान्तरं; 'the instant,' may often be expressed by मात्रं, in such phrases as 'the instant of birth,' जातमात्रं; 'from the instant of birth,' जातमात्रात्.

INSTANTANEOUS, *a.* तत्क्षणिकः -की -कं, तत्कालिकः -की -कं, तात्कालिकः -की -कं, क्षणिकः -का -की -कं, अत्यवहितकालीनः -ना -नं, अत्यवहितकालिकः -की -कं, आकालिकः -की -कं, क्षणभूतः -ता -तं, अचिरः -रा -रं, क्षणान्तरः -रा -रं.

INSTANTANEOUSLY, *adv.* तत्क्षणे, तत्क्षणेन, क्षणात्, क्षणेन, सद्यस्, तत्काले, सपदि, क्षणमात्रेण, निमेषमात्रेण, क्षणान्तरे, क्कदिति, आपाततस्.

INSTANTLY, *adv.* तत्क्षणात्-खेन-खं, क्षणात्-खेन, सद्यस्, सपदि, अनन्तरं, क्कदिति, द्राक्, प्रतिक्षणं, अत्रमा, सम्प्रति, आपाततस्, अशनेः, अचिरं, अत्यवहितकाले, अचिरेण.—(Urgently) निर्वन्धेन, आपहेण.

To INSTATE, *v. a.* प्रतिष्ठा in caus. (-प्रापयति -यितुं), संस्था, स्था, रूढि in caus. (रोपयति -यितुं), पदं प्रविशति (c. 10. -वेशयति -यितुं), पदस्य कृ. पदप्रतिष्ठितं कृ, पदारूढं कृ.

IN STATU QUO, (Former state) प्रत्यवस्थानं, पृष्ठावस्था.

INSTAURATION, *s.* प्रतिष्ठापनं, प्रत्यवस्थापनं, सन्धानं, प्रतिस्थापनं.

INSTEAD OF, *adv.* or *prep.* प्रति usually following a word in the abl. c., स्थाने, विनिमयात्-येन, स्थले, भूमे; 'Kāma instead of Krishna,' प्रयुक्तः केशवात् प्रति; 'instead of me,' मत्स्थाने; 'instead of thee,' त्वद्विनिमयेन.

To INSTEER, *v. a.* वाह् (c. 10. यापयति -यितुं), सिव् (c. 6. सिचति, सेकुं), चिरकालेन जलेन समाप्नु (c. 10. -प्रावयति -यितुं) or जलसमाप्नुतं कृ, चाद्रीकृ.

INSTEP, *s.* पिषिखिका, पिषिखिका, पिषिखिका, पिषिखिः *f.*, पिषिडी, पाद-पिषिखिः, पादोपरिभागः, पादार्थः.

To INSTIGATE, *v. a.* प्रोत्साह (c. 10. -साहयति -यितुं), उत्साह, समुत्साह, नियुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), प्रयुज्, उद्युज्, प्रेर (c. 10. प्रेरयति -यितुं, rt. ईर), युद् (c. 10. चोदयति -यितुं), प्रयुद्, सद्युद्, प्रवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), चेष्ट (c. 10. चेष्टयति -यितुं), प्रयुद् (c. 6. -गुदति-योक्तुं), प्रवृत् (c. 10. -रोचयति -यितुं), उत्तिज् (c. 10. -तेजयति -यितुं), उत्था in caus. (-प्रापयति -यितुं, rt. स्था), उद्दीप् (c. 10. -दीपयति -यितुं). The loc. or dat. c. is required of the thing to which one is instigated. See INCITE.

INSTIGATED, *p. p.* प्रोत्साहितः-ता -तं, नियोजितः-ता -तं, प्रयोजितः-ता -तं, प्रयुक्तः-क्ता -क्तं, उद्युक्तः-क्ता -क्तं, प्रेरितः-ता -तं, चोदितः-ता -तं, प्रचोदितः-ता -तं, प्रवर्त्तितः-ता -तं, प्रयुक्तः-क्ता -क्तं, प्रणोदितः-ता -तं, उत्तेजितः-ता -तं, प्रवृत्तः-ता -तं, उत्थापितः-ता -तं.

INSTIGATION, *s.* प्रोत्साहः-हने, प्रेरणं-खा, नियोजनं, प्रयोजनं, प्रचोदनं.

उत्तेजनं, समुत्तेजनं, प्रणोदः-दनं, प्ररोचनं, सञ्चारणं, नियोगः, प्रयोजनं, प्रयोजककर्म.

INSTIGATOR, *s.* प्रोत्साहकः, प्रेरकः, नियोजकः, प्रयोजकः, प्रवर्त्तकः, सञ्चारकः, प्रचोदकः, उत्तेजकः, प्रणोदकः, उत्साहहेतुकः, प्रयोजककर्त्ता *m.* (नृ), प्रवर्त्तनकारी *m.* (नृ); 'to an evil act,' कुप्रवर्त्तकः.

To INSTIL, *v. a.* (Infuse by drops) लवणः or कणशो निमिष् (c. 6. -सिचति-सेकुं) or आसिचि or निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षिप्) or प्रक्षिप —(Infuse gradually into the mind) अत्यशः or अत्यात्यं or शनैः शनैर् उपदिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं or चित्रे निविश (c. 10. -वेशयति-यितुं) or प्रविश with acc. c.

INSTILLATION, *s.* लवणशो निषेकः or निषेचनं or प्रक्षेपणं, शनैर् उपदेशनं.

INSTILLED, *p. p.* लवणः or शनैः शनैः or क्रमे क्रमे निषिक्तः-क्ता -क्तं or निक्षिप्तः-प्ता -प्तं or निवेशितः-ता -तं or प्रवेशितः-ता -तं, क्रमेणो-पदिष्टः-ष्टा -ष्टं.

INSTINCT, *s.* (Natural knowledge) सहजज्ञानं, सहजबुद्धिः *f.*, उपज्ञा. स्वाभाविकबुद्धिः *f.*, स्वाभाविकज्ञानं, प्राकृतिकबुद्धिः *f.*, अन्तःबुद्धिः *f.*, नैसर्गिकबुद्धिः *f.*, पशुबुद्धिः *f.*

INSTINCT, *a.* (Excited, animated) उत्तेजितः-ता -तं, उद्दीप्तः-प्ता -प्तं, दीप्तः-प्ता -प्तं, दीपितः-ता -तं, उद्दीपितः-ता -तं, तेजितः-ता -तं, जीवितः-ता -तं, सजीवोक्तः-ता -तं.

INSTINCTIVE, *a.* (Prompted by instinct, spontaneous) सहजः-जा -जं, सहजज्ञानप्रयुक्तः-क्ता -क्तं, सहजज्ञानसिद्धः-द्धा -द्धं, स्वाभाविकः-की -कं, साहजिकः-की -कं, प्राकृतिकः-की -कं, उपज्ञासूचितः-ता -तं, स्वाभाविकबुद्धिसूचितः-ता -तं, प्रकृतिसिद्धः-द्धा -द्धं, नैसर्गिकः-की -कं, स्वाभाव्यप्रेरितः-ता -तं, सांसिद्धिकः-की -कं.

INSTINCTIVELY, *adv.* स्वाभावतस्, स्वाभायेन, सहजज्ञानात्, स्वाभाविकज्ञानात्, प्राकृतिकज्ञानात्, निरर्गतस्, स्वतस्, स्वयं.

To INSTITUTE, *v. a.* (Establish, ordain, enact) स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), प्रतिष्ठा, संस्था, व्यवस्था, व्यवस्था, विधा (c. 3. -दधाति-धातुं), प्रतिनिधा, कृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं), प्रकृप्, परिकृप्, आदिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं), सन्दिश, निर्दिश, प्रवृद् (c. 10. -चोदयति -यितुं), प्रतिपद (c. 10. -पादयति -यितुं), नियुज् (c. 7. -युज्-योक्तुं); 'is instituted,' कल्प्यते, प्रकल्प्यते.—(Instruct) उपदिश, निर्दिश.—(Begin, set on foot) प्रवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), चारम् (c. 1. -रम्भते-रम्भं).

INSTITUTE, *s.* (Established law, ordinance, precept) व्यवस्था. विधिः *m.*, विधानं, नियमः, शास्त्रविधानं, कत्यः, सूत्रं, निर्देशनं, शास्त्र-निर्देशनं, शास्त्रमर्यादा, नियोगः, चोदना, चरितं-चं.—(Institutes of religion or law) शास्त्रं, धर्मशास्त्रं.—(Compendium of institutes) धर्मसंहिता, संहिता.

INSTITUTED, *p. p.* प्रकल्पितः-ता -तं, कल्पितः-ता -तं, विहितः-ता -तं, स्थापितः-ता -तं, प्रतिष्ठापितः-ता -तं, संस्थापितः-ता -तं, प्रचोदितः-ता -तं, निर्दिष्टः-ष्टा -ष्टं, प्रवर्त्तितः-ता -तं.

INSTITUTION, *s.* (Act of establishing) कल्पनं, प्रकल्पनं, स्थापनं, प्रतिष्ठापनं, संस्थापनं, व्यवस्थापनं, व्यवस्थापनं, विधानं, नियोजनं.—(Law enjoined by authority) विधिः *m.*, विधानं, व्यवस्था, नियमः, कत्यः, निर्देशनं, नियोगः, सूत्रं.—(Organised society) मठः, सभा, श्रेणी-श्रेणः *m. f.*, संसर्गः; 'literary institution,' विद्यालयः, विद्या-वेशम *n.* (नृ), विद्याशाला; 'religious institution,' धर्मशाला.—(System) स्थितिः *f.*, संस्थापितः *f.*, संस्थानं, मार्गः, रीतिः *f.*

INSTITUTIONAL, *a.* वैधिकः-की -कं, नैयमिकः-की -कं, शास्त्रीयः-या -यं.

INSTITUTE, *s.* स्थापकः, संस्थापकः, प्रतिष्ठापकः, व्यवस्थापकः, प्रयोजकः.

प्रयत्नकः, विधायकः, विधायी *m.* (न्), विधाता *m.* (तृ), आरम्भकः, स्थापनकारी *m.* (न्).

To INSTRUCT, v. a. (Teach) उपदिष्ट (c. 6. -दिशति -देष्टुं), शिक्ष (c. 10. शिक्षयति -यितुं), अनुशिक्ष, अभिशिक्ष, अपी in caus. (अध्यापयति -यितुं rt. इ.), शास् (c. 2. शास्ति, शासितुं), अनुशास्, पठ् (c. 10. पाठयति -यितुं), निदृश् (c. 10. -दर्शयति -यितुं), उपदेश कृ, विद्यां दा. —(Educate) यिनी (c. 1. -नयति -नेतुं), अनुनी. —(Inform) ज्ञा in caus. (ज्ञापयति, ज्ञपयति -यितुं), विज्ञा, निविद् (c. 10. -वेदयति -यितुं), बुध् (c. 10. बोधयति -यितुं), सूच् (c. 10. सूचयति -यितुं), अनुसूच्. —(Direct, enjoin) आदिश्, निर्दिश्, समादिश्, प्रदिश्, सन्दिश्, आज्ञा in caus., समाज्ञा, नियुञ् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं), चुद् (c. 10. चोदयति -यितुं), प्रबुद्, सबुद्.

INSTRUCTED, p. p. (Taught) उपदिष्टः -ष्टा -ष्टं, शिक्षितः -ता -तं, अध्यापितः -ता -तं, शासितः -ता -तं, अनुशासितः -ता -तं, शिष्टः -ष्टा -ष्टं, अनुशिष्टः -ष्टा -ष्टं, लब्धविद्यः -द्या -द्यं, प्राप्तिविद्यः -द्या -द्यं, गृहीतविद्यः -द्या -द्यं, पाठितः -ता -तं. —(Informed) ज्ञापितः -ता -तं, विज्ञापितः -ता -तं, विज्ञः -भा -भं, बोधितः -ता -तं. —(Directed) आदिष्टः -ष्टा -ष्टं, निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रबोधितः -ता -तं, आज्ञः -भा -भं.

INSTRUCTION, s. (Teaching) उपदेशः -शनं, शिक्षा -क्षणं, अध्यापनं, शासनं, अनुशासनं, पाठः -ठनं, विद्यादानं, बोधनं, प्रतिबोधः. —(Direction, order) आज्ञा, आदेशः, निदेशः, निर्देशः, शासनं, शास्तिः *f.*, बोधनं -ना, नियोगः. —(Precept) विधिः *m.*, विधानं, नियमः, सूचं, कृत्यः, निर्देशनं.

INSTRUCTIVE, a. उपदेशकः -का -कं, उपदेशी -शिनी -शि (न्), उपदेशकरः -रा -रं, उपदेशावहः -हा -हं, उपदेशप्रदः -दा -दं, बोधकः -का -कं, निदेशी -शिनी -शि (न्), शिक्षाकरः -रा -रं, शानोत्पादकः -का -कं, उपदेश in comp.

INSTRUCTOR, s. उपदेशकः, उपदेशी *m.* (न्), उपदेष्टा *m.* (तृ), अध्यापकः, शिक्षकः, शिक्षाकरः, उपाध्यायः, गुरुः *m.*, शिक्षागुरुः *m.*, आचार्यः, उपदेशकृत *m.* -कारी *m.* (न्), शिक्षादाता *m.* (तृ), विद्यादाता *m.*, ज्ञापकः.

INSTRUCTNESS, s. उपदेशिका, उपदेष्टृ, उपदेशिनी, अध्यापिका, आचार्या, शिक्षिका, उपदेशकत्वं, शिक्षाकत्वं, शिक्षादात्री.

INSTRUMENT, s. (Tool, implement) यन्त्रं, उपकरणं, साधनं, कर्मसाधनं, कार्यसाधनं, सामग्र्यं -यो, द्रव्यं, उपकरणं, विलासः; 'astronomical instrument,' ज्योतिषयन्त्रं. —(Means, instrumental cause) कारणं, करणं, हेतुः *m.*, निमित्तं -त्रके, निमित्तकारणं, प्रयोजनं. —(Agent, doer) कारकः, कर्त्ता *m.* (तृ), साधकः, प्रयोजकः, प्रयोज्यः, कार्यसाधकः, हेतुकः, कारकहेतुः *m.* —(Musical instrument) वादित्वं, वाद्यं, तुर्यं, आतोद्यं, तालित्वं; 'a wind instrument,' शुषिरं, शुषिरवाद्यं, शङ्खः -हं; 'stringed instrument,' ततं, तनुवाद्यं; 'instrument for martial music,' रणवाद्यं; 'sounded by the mouth,' मुखवाद्यं; 'covered with skin,' चर्मवाद्यं. See DRUM. (Deed, writing) साधनपत्रं, लेखः, लेखपत्रं, पत्रं, पत्रकं, लेख्यं, लेख्यप्रसङ्गः, करणं.

INSTRUMENTAL, a. (Serving to effect some end) कारणिकः -की -कं, हेतुकः -का -कं, हेतुकः -की -कं, कारकः -रिका -कं, साधकः -धिका -कं, साधिकः -का -कं, कार्यसाधकः &c., कारणभूतः -ता -तं, साधनभूतः -ता -तं, साधनीभूतः -ता -तं, कारणभूतः -ता -तं, प्रसाधकः -का -कं, प्रयोजकः -का -कं, उपकारी -रिणी -रि (न्), कारी &c., कारकवान् -यती -यत् (त), सम्पादकः -का -कं. —(Not vocal) वाद्यजः -ता -तं, वाद्यजनितः -ता -तं, वाद्यसिद्धः -द्धा -हं, वाद्यसम्बन्धी -न्धनी

-न्धि (न्), वाद्योत्पन्नः -वा -वं. —(Instrumental case in grammar) करणं, तृतीया विभक्तिः.

INSTRUMENTALITY, s. कारणत्वं -ता, कारकत्वं, हेतुता -त्वं, निमित्तत्वं, साधकत्वं, साधनत्वं, कर्त्तृत्वं, कर्मकत्वं, कारणत्वं, प्रयोजकत्वं.

INSTRUMENTALLY, adv. कारणतः, हेतुतः, कारणत्वेन, निमित्ततः, कारणतः.

INSUAVITY, s. समुद्रता, असौम्यता, अस्निग्धता, कर्कशत्वं, परुषता, खड्गता.

INSUBJECTION, s. अनधीनता, अनायत्नता, अवज्ञता, अविवेच्यता, अवश्यत्वं.

INSUBORDINATE, a. अवज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अविनीतः -ता -तं, अविवेच्यः -या -यं.

INSUBORDINATION, s. अविवेच्यः, अविवेचनीयता, अविवेच्यता, आज्ञाभङ्गः.

आज्ञाभङ्गिक्रमः, शासनभङ्गः, अवज्ञत्वं, साम्यनधीनता, दुःशीलता.

INSUBSTANTIAL, a. अवास्तवः -वी -वं -विकः -की -कं, निःसारः -रा -रं, असारः -रा -रं, सारहीनः -ता -तं, निःसम्बन्धः -म्बा -म्बं, सम्बन्धीनः -ना -नं, असन् -सती -सत् (तृ), वायुसमः -मा -मं, असमः -त्या -तं.

INSUBSTANTIALITY, s. अवस्तुता, अवास्तव्यत्वं, अवस्तु *m.*, वस्तुभावः, असारत्वं, सारहीनता, सम्बन्धीनता, असमता.

INSUFFERABLE, a. असह्यः -ह्य -ह्यं, असहनीयः -या -यं, दुःसहः -हा -हं, निःसहः -हा -हं, अद्यतन्यः -या -यं, अद्यमणीयः -या -यं, सहनाशक्यः -क्या -क्यं.

INSUFFERABLENESS, s. असह्यता, असहनीयता, निःसहत्वं, दीःसहं.

INSUFFERABLE, adv. असहनीयं, यथा मोदुं न शक्ते तत्प्राप्तकारेण.

INSUFFICIENCY, s. (Deficiency, state of not being enough) न्यूनता, हीनता, क्षीणता, अल्पत्वं, विरहः, अपेक्षता, अप्राप्त्यर्थं, अपर्याप्तः *f.*, अबाहुल्यं, अभावः, अनिवार्यः. —(Inadequateness) अनुपयुक्तत्वं, अयोग्यता, अक्षमता -त्वं, अनौचित्यं, अनुचितत्वं, अपर्याप्तः *f.*, असमर्थता, असामर्थ्यं.

INSUFFICIENT, a. (Not enough, deficient) अनलम् indec., अपेक्षः -ष्टा -ष्टं, अपर्याप्तः -ष्टा -ष्टं, न्यूनः -ना -नं, हीनः -ना -नं, क्षीणः -णा -णं, अपूर्णः -णा -णं, अप्रबुधः -रा -रं, निर्वाहाक्षमः -मा -मं, निर्वाहा-समर्थः -या -यं. —(Inadequate) अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, अयोग्यः -ग्या -यं, अक्षमः -मा -मं, असमर्थः -या -यं, अपर्याप्तः -ष्टा -ष्टं, अनुचितः -ता -तं.

INSUFFICIENTLY, adv. (Not enough) अनलं, अपेक्षं, अपेक्षं, अप्रबुधं. —(Inadequately) अनुपयुक्तं, अयोग्यं, अक्षमं, अपर्याप्तं, अनुचितं, अपर्याप्तं.

INSUFFLATION, s. (Act of breathing on) आसप्रक्षेपः, प्राणप्रक्षेपः, आसन्नासः.

INSULAR, a. (Belonging to an island) द्वीपः -प्या -प्यं, द्वीपः -प्यो -प्यं, द्वीपः -पी -पं, द्वीपी -पिनी -पि (न्), द्वीपीयः -या -यं, द्वीपसम्बन्धी &c., उपद्वीपसम्बन्धी &c. —(Surrounded by water) द्वीपाकारः -रा -रं, उपद्वीपाकारः -रा -रं, द्वीपरूपः -पा -पं, जलवेष्टितः -ता -तं, जलपरिगतः -ता -तं.

INSULARITY, s. द्वीपाकारत्वं, द्वीपरूपता, द्वीपता -त्वं, जलवेष्टितत्वं.

To INSULATE, v. a. पृष्णं स्या in caus. (स्थापयति -यितुं), पृष्णकृ, अन्यविपुक्तं -क्तां कृ, अन्यविच्छिन्नं -न्नां कृ, अन्यविच्छिन्नं -ष्टां कृ.

INSULATED, p. p. or *a.* अन्यसंलग्नः -गना -ग्नं, अन्यसंसक्तः -क्ता -क्तं, अन्यसंयुक्तः -क्ता -क्तं, अन्यविच्छिन्नः -ष्टा -ष्टं, अन्यविभक्तः -न्ना -न्नं, पृष्णस्थितः -ता -तं.

INSULATION, s. अन्यविपुक्तः, अन्यविभेदः, अन्यसंयोगः, अन्यविच्छेदः.

INSULT, s. अपमानं, अपमानवाक्यं, अपमानवाक्यं, तिरस्कारवाक्यं, तिरस्कारः, अपमानं, अवज्ञा -ज्ञानं, परिभवः, अपमानक्रिया, अवलेपः, अवहेला -लनं, अपवादः, परीवादः, वाक्प्राहृष्यं, परिभाष्यं, निन्दा, दुर्वचस् *m.*, धिक्कृत्यं, अनार्थं, खलोक्तिः *f.*, अनादरः, अनादरक्रिया, भार्त्सना, निर्भर्त्सना, धिक्कृत्यः *To INSULT, v. a.* अवज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), अवमान् (c. 4. -नन्यते

- मन्), अपमानं कृ, अवज्ञां कृ, अनार्यं कृ, तिरस्कृ, परिभू, लघूकृ, तुच्छीकृ, कदपीकृ, अवधिष्य (c. 6. -धिषति -धेनुं), अधिष्य, परिधिष्य, आधिष्य, अवगृह् (c. 6. -गृहते -रितुं), आधृ (c. 10. -धारयति -यितुं), अपवद् (c. 1. -वदति -ते -दितुं), परिवद्, कुत्स (c. 10. कुत्सयति -यितुं); 'he insulted her,' तेन तस्या अनार्यं कृतं.
- INSULTED, *p. p.* परिभूतः -ता -तै, अवज्ञातः -ता -तै, अवमानितः -ता -तै, अपमानितः -ता -तै, विमानितः -ता -तै, धिमतः -मा -मै, अवधिमतः -मा -मै, आधिमतः &c., महितः -ता -तै, अवधौरितः -ता -तै, तिरस्कृतः -ता -तै, निन्दितः -ता -तै, धीरितः -ता -तै.
- INSULTER, *s.* अपमानकरी *m.* (नृ), अपमाना *m.* (नृ), अवज्ञानकृत्, अनार्यकृत्.
- INSULTING, *a.* अपमानकारी -रिणी -रि (नृ), अपमानसूचकः -का -कै, अपमानार्थकः -का -कै, अवमानो -निनी -नि (नृ), परिभवी -विणी -वि (नृ), परिभावी &c., परिभाषकः -का -कै, अवधेयकः -का -कै, तिरस्कारमयः -यो -यै, निन्दार्थः -यो -यै, कुत्सावादी -दिनी -दि (नृ).
- INSULTINGLY, *adv.* सापमानं, सतिरस्कारं, सावधेयं, अवज्ञापृष्टै.
- INSUPFRABLE, *a.* अनतिक्रमणीयः -या -यै, अनतिक्रम्यः -म्या -म्यै, दुरतिक्रमः -मा -मै, अलंघनीयः -या -यै, अलंघ्यः -ध्या -ध्यै, दुर्लभ्यः -ध्या -ध्यै, अनधिगम्यः -म्या -म्यै, दुरधिगम्यः &c., दुरधिगमः -मा -मै, दुरत्ययः -या -यै, दुस्तरः -रा -रै, दुःसाध्यः -ध्या -ध्यै, दुरारोहः -हा -है, अजयः -या -यै, दुर्जयः -या -यै.
- INSUPERABLENESS, *s.* अलंघ्यता, अनतिक्रम्यता, अनधिगम्यता, अजयेयता.
- INSUPFRABLY, *adv.* अलंघनीयं, अनतिक्रमणीयं, दुर्जयं, दुरारोहं.
- INSUPPORTABLE, *a.* असह्यः -ध्या -ध्यै, असहनीयः -या -यै, दुःसहः -हा -है, दुःसहनीयः -या -यै, असहन्यः -ध्या -ध्यै, न सहन्यः -ध्या -ध्यै, निःसहः -हा -है, दुर्बलः -हा -है, दुरुद्धः -हा -है.
- INSUPPORTABLENESS, *s.* असह्यता, असहनीयता, दुःसह्यता, असहन्यता.
- INSUPPORTABLY, *adv.* असहनीयं, दुःसहनीयं, यथा सोढुं न शक्यते तथा.
- INSUPPRESSIBLE, *a.* अनियम्यता -ध्या -ध्यै, दुर्निग्रहः -हा -है, दुर्निवारः -रा -रै.
- INSURANCE, *s.* योगक्षेमः, क्षेमप्रतिविधानं, क्षेमकरणं, क्षेमविधानं, विधायकत्वं सत्पाकरणं, सत्पाकृतिः *f.* सत्पापनं; 'against fire,' अग्निजननाशान् क्षेमप्रतिविधानं; 'against thieves, &c.,' चौरादिभ्यः क्षेमप्रतिविधानं or क्षेमकरणं or रक्षा -क्षणं or सहाय्यत्वं or अनाशयत्वं.
- To INSURE, *v. a.* योगक्षेमं कृ, क्षेमं कृ or विधा (c. 3. -धाति -धातुं) or प्रतिविधा, सत्पाक, सत्पाकृ, स्थिरकृ, दृढीकृ, सहाय्यत्वं कृ, अनाशयत्वं कृ, अभेद्यत्वं कृ; 'the merchant insures his goods,' बणिग् द्रव्याणि सत्पाकरोति.
- INSURED, *p. p.* सत्पाकृतः -ता -तै, क्षेयपूरुः -क्रा -कै, रक्षितः -ता -तै.
- INSURGENT, *s.* राजप्रतिरोधी *m.* (नृ), राजपुत्रा *m.* (नृ), राजविरोधी *m.* (नृ), राजप्रतिरोधी *m.*, उपद्रवी *m.* (नृ), विप्रवकृत् *m.*, राजद्रोही *m.* (नृ), उपद्रवकारी *m.* (नृ), प्रजाविप्रकारी *m.*, प्रकृतिक्षोभकारी *m.*
- INSURMOUNTABLE, *a.* दुरारोहः -हा -है, अनारोहः -हा -है, अलंघनीयः -या -यै, अनधिगम्यः -म्या -म्यै, दुरधिगमः -मा -मै, अनतिक्रम्यः -म्या -म्यै, दुस्तरः -रा -रै. See INSUPERABLE.
- INSURMOUNTABLENESS, *s.* दुरारोह्यता, अलंघनीयता, अनधिगम्यता, दौष्ट्यं.
- INSURRECTION, *s.* राजपुत्रं, उपद्रवः, उपप्रवः, प्रजाविप्रवः, राज्योपद्रवः, राजप्रकोपः, प्रकोपः, प्रकृतिक्षोभः, राज्यक्षोभः, प्रजाक्षोभः, राजद्रोहः, राजविरुद्धसम्भूयसमस्यानं.
- INSURRECTIONARY, *a.* उपद्रवी -विणी -वि (नृ), राजविरुद्धः -द्रा -डं, राजप्रतीयः -पा -पै, राजप्रतिकूलः -ला -लै, राजविपरीतः -ता -तै, विप्रवसधन्वी -न्यनी -न्य (नृ).

- INSUSCEPTIBILITY, *a.* अयाहकत्वं, अग्रहणीयता, ग्रहणाक्षमता, वेदनाशक्तिः *f.*
- INSUSCEPTIBLE, *a.* अयाही -हिणी -हि (नृ), अयाहकः -का -कै, अग्रहणीयः -ला -लै, ग्रहणाक्षमः -मा -मै, ग्रहणशक्तिरहितः -ता -तै, वेदनशक्तिहीनः -ना -नै.
- INTANGIBLE, *s.* अस्पृश्यः -श्या -श्यै, अस्पृशीनीयः -या -यै, अस्पृश्यः -ध्या -ध्यै, दुःस्पृश्यः -श्या -श्यै, अस्पृश्यः -ध्या -ध्यै, अस्पृश्यः -धा -धै, अस्पृश्यः -म्या -म्यै, अस्पृश्यः -रा -रै, अस्पृश्यः -ग्या -ग्यै, दुरालभः -भा -भै, अनालभ्यः -भ्या -भ्यै.
- INTANGIBLENESS, *s.* अस्पृश्यता, अस्पृशीनीयता, अस्पृश्यवेद्यता, अस्पृश्यम्यता.
- INTEGER, INTEGRAL, *s.* (A whole number) पूर्णाङ्कः, अभिज्ञाङ्कः, अभिज्ञः, सम्पूर्णङ्कः, रूपं.
- INTEGRAL, *a.* अभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञै, पूर्णः -णो -णै, सम्पूर्णः -णो -णै, अविकलः -ला -लै, अखण्डः -खण्ड -खण्डै, अच्युतः -ना -नै, अचुदितः -ता -तै, साङ्गः -ङ्गा -ङ्गै. —(In algebra) पूर्णितः -ता -तै, पूर्णः -णो -णै; 'integral calculus,' पूरितगणितं; 'differential and integral calculus,' वेदधयपूरितगणितं; 'integral existence,' अधिकरणं.
- To INTEGRATE *v. a.* सम्पूर्णकृ, सम्पू (c. 10. -पूरयति -यितुं), प्रतिमन्तु.
- INTEGRATION, *s.* (In algebra) पूर्णितं, पूर्णीकरणं, सम्पूर्णकरणं.
- INTEGRITY, *s.* (Entireness) सम्पूर्णता, पूर्णता, अभिज्ञता, अभिज्ञभावः, अखण्डता, अवैकल्यं, अच्युतता, साकल्यं, सामर्थ्यं, समज्ञता, समज्ञिः *f.*, समुदायः, साङ्गता. —(Probity, soundness, incorruptness) अविद्यता, सारन्यं, सरलता, शुचिता, मायाहीनता, अच्युता, शुद्धता, अदुष्टता, न्यायिता, अविद्यता, अवक्रता, अविद्यता, सत्यता, सत्यशीलता, विमलता, नैर्मल्यं, साधुता; 'of strict integrity,' अभेद्यः -धा -धै, सरलः -ला -लै, सहाय्यः -ध्या -ध्यै. See HONEST.
- INTEGUMENT, *s.* वेष्टनं, आवेष्टनं, परिवेष्टनं, पटलं, कञ्चुकः, आच्छादनं, छादनं, छदनं, आवरणं, प्रावरणं, वामनं, शिरा, पुटः -टै, कोशः, पिधानं, शरीरावरणं.
- INTELLECT, *s.* बुद्धिः *f.*, धीः *f.*, मेधा, मतिः *f.*, मनस् *m.*, प्रज्ञा, चित् *f.*, चेतना, चेतस् *m.*, चिन्तनं, ज्ञानं, बोधः, संवित् *f.*, संवित्तिः *f.*, मनोपा, उपलब्धिः *f.*, प्रतिभा, ज्ञप्तिः *f.*, प्रतिपद *f.*, श्रेयसी, धिपणा, पेद्या, ज्ञानदृष्टिः *f.*, ध्यानं, बोधशक्तिः *f.*, चिच्छक्तिः *f.*, ज्ञानशक्तिः *f.*, संज्ञा.
- INTELLECTION, *s.* बोधः -धनं, ज्ञानं, ग्रहणं, बुद्धिग्रहः, साकलनं.
- INTELLECTUAL, INTELLIGENT, *a.* (Relating to the understanding) मानसिकः -की -कै, मानसः -सी -सै, बुद्धिसधन्वी -न्यनी -न्य (नृ), बुद्धिविषयः -या -यै, चित्सधन्वी &c., ज्ञानसधन्वी &c.—(Existing in the intellect, perceived by it) मनसिजः -जा -जै, मनोजः -जा -जै, मनोगतः -ता -तै, मनोभवः -वा -वै, चिन्तवः -वा -वै, चिन्ततः -ता -तै, मानसिकः &c., बुद्धिगम्यः -म्या -म्यै, धीगम्यः -म्या -म्यै.—(Endowed with intellect) बुद्धिमान् -मती -मती (नृ), धीमान् &c., मतिमान् &c., मेधावी -विनी -वि (नृ), मनोपी -विणी -वि (नृ), सुबुद्धिः -द्धिः -द्धि, मेधिरः -रा -रै, बुद्धिबुद्धिः -द्धा -द्धै; 'possessing all intellectual qualities,' सर्वधीगुणः -ग्या -ग्यै, अविलम्बीगुणः &c.; 'intellectual faculty,' धीशक्तिः *f.*, निष्क्रमः. See INTELLIGENT.
- INTELLECTUALLY, *adv.* बुद्ध्या, बोधेन, मनसा, ज्ञानतः, बुद्धिपूर्वै.
- INTELLIGENCE, *s.* (Understanding, skill, cleverness) बुद्धि *f.*, ज्ञानं, धीः *f.*, मेधा, चेतना, चेतन्यं, चित् *f.*, चिच्छक्तिः *f.*, चिन्तता, कुशलता, कोशल्यं, चातुर्यं, वैषम्यं, विदग्धता, वैदग्ध्यं.—(Information, tidings) वाक्ता, समाचारः, सन्देशः, वृत्तान्तः, संवादः, याचिका, उद्गता, किंवदन्ती, सूचना; 'good intelligence' सुवाक्ता, शुभावाक्ता; 'secret

intelligence, गूढभाषितं.—(A spiritual being) चेतनः, सचेतन-
शक्तिः *f.*, बुद्धिरूपशक्तिः.

INTELLIGENCER, *s.* (Messenger) वार्तिकः, वार्तायनः, वार्ताहरः,
वार्तावहः, सन्देशहरः, आख्यायकः.—(Newspaper) वाचिकपत्रं,
समाचारपत्रं.

INTELLIGENT, *a.* बुद्धिमान् -मती -मत् (त्), धीमान् &c., मतिमान् &c.,
मेधावी -विनी -वि (न्), मनस्वी &c., सवुद्धिः -द्वि -द्वि, सुबुद्धिः &c.,
कुशलबुद्धिः &c., सुधीः -धी -धि, शुद्धधीः &c., कृतधीः &c., सुबोधः
-धा -धं, मेधिरः -रा -रं, सज्ज्ञानः -ना -नं, ज्ञानी -निनी -नि (न्),
ज्ञानवान् &c., प्रज्ञावान् &c., प्राज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, मनोधी -विनी -वि (न्), प्रेक्षा-
वान् &c., कोविदः -दा -दं, ज्ञाता -त्री -तृ (त्), विदुरः -रा -रं, विदुः
-दुः -दुः, मर्मज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, —(Clever) विद्वः -द्वि -द्वि, विचक्षणः -धा
-धं, कुशलमतिः -ति -ति, निपुणमतिः &c., चतुरः -रा -रं, चतुरबुद्धिः
&c., अभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, विदग्धः -ग्धा -ग्धं, विदग्धबुद्धिः &c., कल्याणबुद्धिः &c.

INTELLIGENTLY, *adv.* विज्ञयत, सुबुद्ध्या, सुबुद्धिपूर्व, बुद्धिकौशल्यात्, विद-
ग्धवत्, विचक्षणवत्, अभिज्ञवत्, चतुरं, विचक्ष्यत्येन, सवेचक्ष्यं, सचातुर्यं.

INTELLIGIBLE, *a.* बोध्यः -ध्या -ध्यं, बोधनीयः -या -यं, बुद्धिगम्यः -म्या -म्यं,
बुद्धिप्राप्यः -ज्ञा -ज्ञं, सुगम्यः -म्या -म्यं, सुप्राप्यः -या -यं, स्पष्टः -ष्टा -ष्टं,
विस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, सुस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, स्पष्टार्थः -र्थो -र्थं, ज्ञेयः -या -यं, संवेद्यः
-द्या -द्यं, भिन्नार्थः -र्थो -र्थं.

INTELLIGIBLENESS, INTELLIGIBILITY, *s.* बोध्यता, बोधनीयता, बुद्धिगम्यता,
सुगम्यता, सुप्राप्यता, स्पष्टत्वं, सुस्पष्टत्वं, सुज्ञेयता.

INTELLIGIBLY, *adv.* स्पष्टं, सुस्पष्टं, विस्पष्टं, स्पष्टार्थतः, भिन्नार्थतः.

INTEMPERANCE, *s.* असंयमः -मनं, अप्रमदः, असंयतत्वं, मध्येदातिक्रमः,
अमर्यादा, अपरिमितत्वं, अतिमत्त्वं, अनियमः, नियमातिक्रमः, अतिक्रमः,
अत्याचारः, अदमः, अनियहः, आधिक्यं, उद्वेकः, उत्प्रेकः, अतिरिक्ता,
आतिशयः.—(In pleasures, enjoyments, or habits) भोगमितात्वं,
अपरिमितभोगत्वं, असंयताचारत्वं, अनियतवृत्तता, अजितेन्द्रियत्वं, अयते-
न्द्रियत्वं.—(In eating) अत्याहारः, अतिभोजनं, अतिभक्षणं, भोजना-
सक्तिः *f.*, अयताहारत्वं, असंयताहारत्वं, आहारादिविषये असंयमः.—(In
drinking) अतिपानं, पानासक्तता, पानप्रसक्तत्वं.

INTEMPERATE, *a.* (Not moderate or restrained within limits)
असंयतः -ता -तं, असंयमी -मिनी -मि (न्), असंयमशीलः -ला -लं,
अमितः -ता -तं, अपरिमितः -ता -तं, अतिमर्यादः -दा -दं, अमर्यादः -दा
-दं, अयतः -ता -तं, अतिक्रान्तमर्यादः -दा -दं, अतिक्रान्तनियमः -मा -मं,
अनियमवान् -यती -यत् (त्), अतिमितः -ता -तं, अपरिमाद्यः -द्या -द्यं,
अधिकः -का -कं, उद्विक्तः -क्ता -कं, अतिरिक्तः -क्ता -कं, अतिज्ञवी -विनी
-वि (न्), अदानः -ना -नं.—(In pleasures or habits)

-गिनी -गि (न्), अपरिमितभोगः -गा -गं, असंयताचारः -रा -रं,
चारः -रा -रं, अयतवृत्तिः -त्तिः -त्तिः, असंयतवृत्तिः -त्तिः -त्तिः, अत्या-
चारी -रिणी -रि (न्), अयतेन्द्रियः -या -यं, अजितेन्द्रियः -या -यं,
अनियतेन्द्रियः -या -यं.—(In eating) अतिभोजनं -जिनी -जि (न्),
अतिभोजी &c., अत्याहारी &c., अयताहारः -रा -रं, अपरिमिताहारः
-रा -रं. See GLETONOUS. (In drinking) अतिपायी -यिनी
-धि (न्), पानासक्तः -क्ता -कं, पानप्रसक्तः -क्ता -कं.

INTEMPERATELY, *adv.* असंयमेन, असंयतं, अपरिमितं, अमितं, अतिमर्यादं,
मर्यादातिक्रमेण, नियमातिक्रमेण, अपरिमाणेन, अतिशयेन, अतिरिक्तं,
आधिक्येन.

INTEMPERATURE, *s.* गुणवैषम्यं, गुणाधिक्यं, गुणातिरिक्तं, अपरिमितत्वं, वैषम्यं.

INTENABLE, *a.* अप्रतिपादनीयः -या -यं, असंयम्यापनीयः -या -यं, अरक्ष-
णीयः -या -यं.

To INTEND, *v. a.* (Mean, purpose) अभिप्रे (अभिप्रेति -तु), अभिप्रायं कृ,
कृ in des. (चिकीर्षेति -चितुं), उद्दिष्टं (c. 6. -दिशति -देष्टुं), मनसा उद्दिष्टं,
अभिसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), इष्टं (c. 6. इच्छति, इष्टि -तु), उपलक्ष्यं
(c. 10. -लक्षयति -यितुं), परिकल्पं (c. 10. -कल्पयति -यितुं), मनः or
मतिं or बुद्धिं कृ or प्रकृ, with loc. or dat. case; as, 'he intends
going,' मनो गमनाय करोति. Sometimes expressible by the
des. form of a verb; as, 'to intend to go,' गम् in des.
(जिगमिषति -यितुं); 'to intend to do,' कृ in des.; 'to intend
to say,' वच् in des. (विवक्षति -क्षितुं).

INTENDANCY, *s.* अध्यक्षता त्वं, अधिपत्यत्वं, अधिकारिता, अधीशता.

INTENDANT, *s.* अध्यक्षः, अधिष्ठाता *m.* (तु), अधिकारी *m.* (न्), उपद्रष्टा *m.* (तु).

INTENDED, *p. p.* अभिप्रेतः -ता -तं, चिकीर्षितः -ता -तं, उद्दिष्टः -ष्टा -ष्टं,
मनसोद्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, उपलक्षितः -ता -तं, सङ्कल्पितः -ता -तं, इष्टः -ष्टा -ष्टं,
कृताभिप्रायः -या -यं, परिकल्पितः -ता -तं; 'intended to be said,'
विवक्षितः -ता -तं; 'not intended,' अनभिप्रेतः -ता -तं.

INTENDING, *part.* अभिप्रेय, उद्दिश्य, मनसोद्दिश्य, अभिसन्धाय.

INTENDING, *s.* अभिप्रायः, अभिप्रेतं, आशयः, अर्थः, उद्देशः, अभिसन्धिः *m.*

INTENSE, *a.* अत्यन्तः -न्ता -न्तं, आत्यन्तिकः -को -कं, गाढः -ढा -ढं, तीव्रः
-व्रा -व्रं, तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, उग्रः -या -यं, चरुः -रुता -रुतं, प्रचरुः
-रुता -रुतं, उच्चरुः -रुता -रुतं, प्रकृष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रबलः -ला -लं, प्रगाढः
-ढा -ढं, नितान्तः -न्ता -न्तं, भृशः -शा -शं, सुभृशः -शा -शं, निर्भरः -रा
-रं, अतिशयो -यिनी -यि (न्), अतिशायनः -ना -नं, कठोरः -रा -रं,
परमः -मा -मं, महान् -हती -हतं (त्), परः -रा -रं, उदीर्णः -णी -णं,
उद्धतः -ता -तं, कठिनः -ना -नं, तेजसः -सो -सं, व्ययः -या -यं, भृष्टः
-रि -रि, अति or अतिशय or सु prefixed; 'intense darkness,'
अनतिमिरः; 'intense heat,' अतिदाहः, गुरुतापः, अलघुष्मा *m.* (न्);
'intense pain,' तीव्रवेदना; 'intense study,' अत्यन्ताभिनवेशः,
अतिप्रवेशः, व्यासङ्गः.

INTENSELY, *adv.* अत्यन्तं, अतिशयेन, तीव्रं, तीक्ष्णं, अतितेजस्येन, प्रचरुं,
नितान्तं, भृशं, सुभृशं, निर्भरं, कठोरं, गाढं, अतिशयेन, उग्रं, परमं,
अतीव, अति or अतिशय or सु prefixed; 'intensely passionate,'
अत्यन्तकोपनः -ना -नं, अतिकोपनः -ना -नं.

INTENSITY, INTENSENESS, *s.* अत्यन्ता, आत्यन्तिकत्वं, तीव्रता, तीक्ष्णता,
तेजस्यं, उग्रता, चरुता, प्रचरुता, गाढता, प्रगाढता, नितान्तत्वं, प्रबलता,
प्राचल्यं, कठोरता, भृशता, भृशता *m.* (न्), प्रकृष्टता, प्रकर्षः, तेजसं,
कठिन्यं, व्ययता, उद्वेकः, उदीर्णता, उत्प्रेकः, अतिभूमिः *f.*, अतिशय्यं,
'intensity of application to study,' अभिनिवेशः, अत्यन्ताभिन-
वेशः, व्यासङ्गः.

INTENSION, *s.* धिततिः *f.*, आततिः *f.*, वृद्धिः *f.*, प्रकर्षः, उत्कर्षः, प्रकृष्टता.

INTENSIVE, *a.* (Serving to give force or emphasis) शक्तिकरः -रा
-रं, प्रकर्षकरः -रा -रं, उत्कर्षज्ञापकः -का -कं, अर्थविशेषकारकः -का
-कं, वर्धकः -का -कं, वृद्धिकरः &c.

INTENT, *a.* (Having the mind fixed closely on one object)
एकाग्रः -या -यं, एकचित्तः -ज्ञा -ज्ञं, एकतानः -ना -नं, एकाग्रचित्तः
-ज्ञा -ज्ञं, एकनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, अनन्यमनाः -नाः -नः (स्), अनन्यवृत्तिः -त्तिः
-त्ति, अनन्यविषयः -या -यं, अनन्यविषयात्मा -त्मा -त्मा (न्), अनन्यमनस्कः
-स्का -स्कं, एकाग्रनः -ना -नं.—(Intent on any object) आसक्तः -क्ता
-कं, आसक्तचित्तः -ज्ञा -ज्ञं, आसक्तचेताः -ताः -तः (स्), अभिनिविष्टः -ष्टा
-ष्टं, अभिनिवेशी -शिनी -शि (न्), निविष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रविष्टः -ष्टा -ष्टं,
परायणः -णा -णं, परः -रा -रं, तत्परः -रा -रं, रतः -ता -तं, निरतः -ता
-तं, अभियुक्तः -क्ता -कं, आपृक्तः -क्ता -कं, सक्तः -क्ता -कं, संसक्तः -क्ता -कं,

निष्ठः -डा -इं, निश्चितः -ता -तं, आविष्टः -डा -इं, आविष्टचितः -ता -तं, आविष्टमताः &c., अभिमुखः -ता -तं, नियतः -ता -तं, व्ययः -या -यं, व्ययमताः &c., तन्मनसः -स्या -सं, आहितः -ता -तं, कृतनिश्चयः -या -यं; 'intent on reading,' अध्ययनपरः -रा -रं, अध्ययनाभिमुखः -स्या -सं.

INTENT, *s.* अभिप्रायः, अभिप्रेतः, आशयः, उद्देशः, अर्थः, तात्पर्यः; 'with what intent?' किमुद्दिश्य; 'to all intents,' सञ्चयितम्.

INTENTION, *s.* (Design) अभिप्रायः, अभिप्रेतः, चिकीर्षितः, चिकीर्षा, आशयः, सङ्कल्पः, उद्देशः, आकांक्षा, बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, मते, इङ्गितं, छन्दः, तात्पर्यं, साकृतं, इच्छा, चेष्टा, कल्पना, परिकल्पना, परिकल्पितं, उपलक्षितं, निश्चितं. —(End, aim, object) अर्थः, आशयः, अभिसन्धिः *m.*, कार्यं, कार्यवस्तु *m.*, प्रयोजनं, अर्थवत्ता. —(Meaning) विवक्षितं, विवक्षा; 'purity of intention,' चित्रशुद्धिः *f.*, अनःकरणशुद्धिः *f.*; 'change of intention,' बुद्धिभेदः, मतिभेदः; 'declared intention,' ईरिताकृतं; 'with what intention?' किमुद्दिश्य. —(Fixedness of attention) एकाग्रता. See INTENTNESS.

INTENTIONAL, *a.* मतिपूर्वः -श्चा -श्च, बुद्धिपूर्वः &c., ज्ञानपूर्वः &c., बुद्धिपुरःसरः -रा -रं, अभिप्रायपूर्वः &c., मेच्छिकः -की -कं, बुद्धिकृतः -ता -तं, कामकृतः -ता -तं, कामिकः -की -कं, काम्यः -स्या -स्यं, यथाकामः -मा -मं, साभिप्रायः -या -यं, सङ्कल्पकृतः -ता -तं, साङ्कल्पिकः -की -कं, यथाकल्पः -स्या -स्यं, ज्ञानकृतः -ता -तं, अर्थवान् -यती -यत् (तृ), सार्थः -यो -यं, चिकीर्षितः -ता -तं, अभिप्रेतः -ता -तं.

INTENTIONALLY, *adv.* बुद्धिपूर्व, बुद्धिपुरःसरं, मतिपूर्व, अभिप्रायपूर्व, साभिप्रायं, ज्ञानपूर्व, बुद्ध्या, इच्छातम्, कामतम्, यथाकामं, प्रकामं, मत्वा, मनःपूर्वकं, तात्पर्यतम्, यथाकल्पं, ज्ञानतम्, इच्छापूर्व.

INTENTIONED, *a.* (In composition). Expressed by आशय, बुद्धि &c. in comp.; as, 'well-intentioned,' शुभाशयः -या -यं; 'ill-intentioned,' दुराशयः -या -यं, द्रोहबुद्धिः -द्धिः -द्धि.

INTENTIVE, *a.* कृतावधानः -ता -तं, अवहितः -ता -तं, समाहितः -ता -तं.

INTENTIA, *adv.* एकाग्रं, एकाग्रचेतसा, अनन्यमनसा, आसक्तचेतसा, निविष्टमनसा. अभिनिवेशेन. अभिनिवेशपूर्व, साभिनिवेश, निहापूर्व, निषेधेन, सैकाम्यं, मनोयोगेन, समनोयोगं, व्ययं, व्ययवत्.

INTENTNESS, *s.* एकाग्रता, एकचिन्ता -त्वं, अनन्यचिन्ता, अभिनिवेशः, चिन्नाभिनिवेशः, अभिनिविष्टता, आसक्तिः *f.* -ज्ज्ञता, निवेशः, प्रवेशः, निविष्टता, एकाग्र्यं, अभियुक्ता, परता, निहा, निष्ठितत्वं, एकनिष्ठता, आविष्टत्वं, अनन्यवृत्तिः *f.*, मनोयोगः; 'intentness of soul,' आत्मेकाग्र्यं, चिन्नेकाग्र्यं.

TO INTER, *v. a.* भूमी or समशाने निखन् (c. 1. -खनति -निन्तु -खातु) or स्या in caus. (स्थापयति -यितु) or समृ in caus. (-अर्पयति -यितु) or निषा (c. 3. -दधाति -धातु), भूमिगतं -तां -तं कृ.

INTERCALAR, INTERCALARY, *a.* अधिकः -का -कं, निवेशितः -ता -तं, सौरान्तरकः -का -कं; 'intercalary month,' अधिकमासः, अधिमासः, मलमासः, मलिङ्गमासः, जनामासः, अधिमासशेषः, पुरुषोद्दमासः, समक्रान्तिकमासः; 'intercalary day,' अधिकदिवसः, अधिदिवसः; 'intercalary verse,' अधिकश्लोकः.

TO INTERCALATE, *v. a.* (A month) अधिकमासं निविश (c. 10. -वेशयति -यितु), अधिमासं निविश. —(A day) अधिकदिवसं निविश.

INTERCALATION, *s.* (Of a month) अधिकमासनिवेशनं. —(Of a day) अधिकदिवसनिवेशनं, अधिदिवसनिवेशनं.

TO INTERCEDE, *v. n.* (Intervene, pass between) अन्तर्गत् (c. 1. -गच्छति -गन्तु), अन्तर्गत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितु), अन्तःस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातु), मध्ये वृत्, मध्ये स्या, उपस्था. —(Mediate between two

parties) मध्यस्थो भू or अस्, मध्यवर्ती भू, माध्यस्थ्यं कृ, मध्यस्थवृत्तिम् आस्था, सन्धा (c. 3. -दधाति -धातु), सन्धानं कृ. —(Plead in favor of another) परार्थं प्रार्थे (c. 10. -अर्थयते -ति -यितु), परार्थप्रार्थनं कृ, परार्थं वद (c. 1. -वदति -दितु) or प्रतिवद, परार्थविनिर्णयं कृ, परार्थं विनी (c. 1. -नयति -नेतु) or अनुनी or निवेदनं कृ, परार्थनिवेदनं कृ.

INTERCEDER, *s.* मध्यस्थः, मध्यवर्ती *m.* (न), परार्थप्रार्थकः, परार्थप्रार्थनकृत् *m.*, परार्थवादी *m.* (न), परार्थं निवेदनकृत् *m.*

TO INTERCEPT, *v. a.* रुध् (c. 7. -रुणद्धि, रोद्धु), अवरोध, विरुध्, प्रतिरुध्, उपरुध्, निरुध्, संरुध्, गतिरोधं कृ, गतिभङ्गं कृ, विच्छिद् (c. 7. -च्छिनत्ति -छेत्तु), गतिविच्छेदं कृ, गतिछेदं कृ, विमुञ्च (c. 10. -योजयति -यितु), निवृ (c. 10. -वारयति -यितु), खण्ड् (c. 10. -खण्डयति -यितु), प्रतिबन्ध् (c. 9. -बध्नाति -बन्धु).

INTERCEPTED, *p. p.* रुद्धः -द्धा -द्धं, अवरोद्धः -द्धा -द्धं, विच्छिन्नः -न्ना -वं.

INTERCEPTER, *s.* रोधकः, गतिभङ्गकारी *m.* (न), विच्छेदकारी *m.*

INTERCEPTION, *s.* गतिरोधः -धनं, गतिभङ्गः, गतिविच्छेदः, गतिछेदः, रोधः -धनं, अवरोधः, विच्छेदः, निवारणं, प्रतिबन्धः, सम्भनं, विघ्नः.

INTERCESSION, *s.* (Mediation between two parties) माध्यस्थ्यं, माध्यस्थ्यं, मध्यस्थ्यत्वं, सन्धानकरणम्. —(Pleading in favor of another) परार्थप्रार्थना -नं, परार्थं प्रार्थनं, परार्थवादः, परार्थनिवेदनं, परार्थं निवेदनं; 'to make intercession.' See TO INTERCEDE.

INTERCESSOR, *s.* (Mediator) मध्यस्थः, मध्यवर्ती *m.* (न), मध्यस्थायो *m.* (न), मध्यस्थितः. —(Pleader for another) परार्थप्रार्थकः, परार्थं प्रार्थयिता *m.* (तृ), परार्थं प्रार्थनकृत् *m.*, परार्थवादी *m.* (न), परार्थं निवेदनकारी *m.*

INTERCESSORY, *a.* परार्थप्रार्थकः -का -कं, परार्थप्रार्थनविषयः -या -यं.

TO INTERCHANGE, *v. a.* परस्परं परिवृत्त (c. 10. -वर्त्तयति -यितु) or विनिमे (c. 1. -मयते -मातु) or निमे or विनिमयं कृ, परस्परपरिवर्त्तनं कृ, परस्परविनिमयं कृ, अतिकरं कृ, परस्परं दानप्रतिदानं कृ or सादानप्रदानं कृ, व्यतिहृ (c. 1. -हरति -हर्तु).

INTERCHANGE, *s.* परिवर्त्तनं, परस्परपरिवर्त्तनं, विनिमयः, परस्परविनिमयः, परिवृत्तिः *f.*, परोवर्त्तः, निमयः, विमयः, निमेषः, वेमेषः, व्यतिकरः, व्यतिहारः, व्यतीहारः, परावृत्तिः *f.*, विपर्ययः, परस्परं दानप्रतिदानं, सादानप्रदानं.

INTERCHANGEABLE, *a.* परिवर्त्तनीयः -या -यं, विनिमातव्यः -व्या -व्यं, विनिमयाईः -हो -हं. —(Following each other in succession) परस्परानुगामी -मिनी -मि (न), अनन्यपृष्ठानुगामी &c.

INTERCHANGEABLY, *adv.* विनिमयेन, विपर्ययेण, पर्यायेण, परिवर्त्तनेन, परिवृत्त्यं.

INTERCISION, *s.* विच्छेदः, छेदः, अवच्छेदः, भङ्गः, रोधः, अवरोधः.

TO INTERCLUDE, *v. a.* अवरोध् (c. 7. -रुणद्धि -रोद्धु), विच्छिद् (c. 7. -च्छिनत्ति -छेत्तु).

INTERCUTAL, *a.* पञ्चमध्यस्थः -स्या -स्यं, वक्रिमध्यवर्ती -वर्त्तनी -वर्त्ति (न), पञ्चकाम्यनरस्थः -स्या -स्यं.

INTERCOURSE, *s.* संसर्गः, परस्परसंसर्गः, अनन्यसंसर्गः, संसर्गिता, सङ्गतिः *f.*, साङ्गत्यं, सङ्गमः, सङ्गः, समागमः, उपगमः, गमनागमनं, परस्परालापः, आलापः, सम्भाषः, सम्यक्, साहित्यं, आनुगतं, साहचर्यं, सङ्गठनं, परिचयः; 'intercourse of society,' लोकव्यवहारः, लोकसंसर्गः, लोकयात्रा; 'of the sexes,' स्त्रीपुरुषसङ्गः, निपुनीभावः, वैपुनं.

INTERCUTANEOUS, *a.* त्वगन्तः -ता -तं, त्वगन्तगतः -ता -तं, त्वगन्तः -स्या -स्यं.

TO INTERDICT, *v. a.* अन्तःस्था (c. 2. -स्थाति -तु), प्रत्यास्था, निषिद् (c. 1. -वेषति -वेष्टु, c. 10. -वेषयति -यितु), प्रतिषिद्, निषि (c. 10.

-वारयति -यितुं, निषेधं कृ. बाष् (c. 1. बाधते -धितुं).

INTERDICT, INTERDICTION, *s.* निषेधः, प्रतिषेधः, आनेधः, प्रत्याख्यानं, वारणं, निवारणं, निरोधः, विरोधनं. बाष्. निषिद्धत्वं.

INTERDICTED, *p. p.* निषिद्धः -द्धा -द्धं, प्रतिषिद्धः -द्धा -द्धं, अनःस्थितः -ता -तं.

INTERDICTORY, *a.* निषेधकः -का -कं, निषेधाधिकः -का -कं, निषेधकरः -रा -रं.

INTEREST, *s.* (Advantage, good) सप्यः, हितं, लाभः, फलं, कल्याणं, कुशलं, मङ्गलं, श्रेयः -मं, श्रेयसः, भृतिः *f.*; 'for the public interest,' लोकहिताय; 'one's own interest,' स्वार्थः, स्वहितं, स्वलाभः, स्वकार्यं, आत्महितं, आत्मवृद्धिः; 'for one's own interest,' आत्महिताय, आत्मविवृद्धये; 'regard to one's own interest,' स्वार्थपेक्षा, स्वार्थदृष्टिः *f.*, स्वहितावलोकनं, स्वार्थलिप्सा; 'regardful of one's own interest,' स्वार्थपरः -रा -रं, स्वार्थमापनतत्परः -रा -रं, स्वार्थपरायणः -गा -णं, स्वार्थलिप्तः -स्यः -स्युः, स्वार्थी -धिनी -धि (नं), स्वहितेपी -पिणी -पि (नं), स्वलाभपरायणः -गा -णं; 'regardless of it,' *See* DISINTERESTED.—(Concern, lively feeling about) चेतः, अपेक्षा, अपेक्षा, प्रतीक्षा, अनुरागः, रागः, स्पृहणीयत्वं, स्पृहा, सन्ध्याः, अभिसन्ध्याः, अभिसन्धानं.—(Partiality for, bias in favor of) मङ्गः, पक्षपातः, खेहः; 'void of all interest in,' वीतमङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, मुक्तमङ्गः &c., निःमङ्गः &c., विपक्षपातः -ता -तं.—(Gratification) विनोदः.—(Power to interest or please) विनोदकत्वं, मनोरञ्जकता, हृत्तमत्वं, रसः.—(Influence) गौरवं, गुरुत्वं, प्रभावः, प्राबल्यं, अधिकाः, भारः.—(Share, portion, participation in loss or gain) भागः, अंशः, विभागः, लाभालाभविभागित्वं, लाभालाभसमन्वयः. (Interest on money, usury) वृद्धिः *f.*, वार्षिक्यं, भागः, कलानरं, कारिका, कारिता, कुमोदवृद्धिः *f.*; 'compound interest,' चक्रवृद्धिः *f.*; 'simple interest,' सरलवृद्धिः *f.*; 'bearing interest,' मयुद्धिकः -का -कं, भागिकः -की -कं, भाग्यः -ग्या -ग्यं; 'bearing no interest,' अयुद्धिकः -की -कं; 'interest at the rate of five per cent.,' शते विंशभागः, पञ्चकं शतं, पञ्चोत्तरं; 'at four per cent.,' शते पञ्चविंशभागः; 'at two per cent.,' द्विकं शतं.

To INTEREST, *v. a.* (Excite interest, partiality, or concern) खेहं or अनुरागं or स्पृहां or पक्षपातम् उत्पद्य (c. 10. पादयति -यितुं) or जन् (c. 10. जनयति -यितुं), अनुरञ्ज् (c. 10. रञ्जयति -यितुं), अनुरक्तं -क्तां कृ. सानुरागं -गां कृ. मङ्गम् उत्पद्य.—(Engage the attention, amuse) विनुद (c. 10. नोदयति -यितुं), मनः or चित्रं विनुद or रञ्ज् (c. 10. रञ्जयति -यितुं), हृदयं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), चित्रविनोदं कृ.—(Give a share in) भागं or अंशं दा. संविभागित्वं or समांशित्वं दा. भागितं -गिनीं कृ. अंशितं -शिनीं कृ.—(Have a share in) भागं or अंशं लभ् (c. 1. लभते, लभ्यं) or प्राप् (c. 5. आप्नोति -आप्नुं), भागी -गिनी -गि भू or अम्.—(Have concern in) सन्ध्या in pass. (-बध्नेते), सखद्धः -द्धा -द्धं भू.—(Interest one's self for another) परहितेपी -पिणी -पि भू or अम्, परहितेषुः -स्युः -स्युः भू, परहितापी -धिनी -धि भू.

INTERESTED, *p. p.* or *a.* (Having one's affections or concern excited) जातचेहः -हा -हं, जातानुरागः -गा -गं, अनुरञ्जितः -ता -तं, अनुरक्तः -क्ता -कं, विरक्तः -क्ता -कं, अभिसंहितः -ता -तं.—(Having partiality for) मङ्गी -ङ्गिनी -ङ्गि (नं), पक्षपाती -तिनी -ति (नं), सपक्षपातः -ता -तं, मङ्गपुरुः -क्ता -कं.—(Having the attention engaged) आसक्तः -क्ता -कं, निविष्टः -ष्टा -ष्टं, अभिनिविष्टः -ष्टा -ष्टं, विरतः -ता -तं.—(Amused) विनोदितः -ता -तं.—(Made a sharer in) भागी -गिनी -गि (नं), संविभागी &c.—(Concerned in a cause

or in consequences) सखन्धी -न्धिनी -न्धि (नं), सखद्धः -द्धा -द्धं, अपेक्षसखद्धः -द्धा -द्धं, लाभालाभसखद्धः -द्धा -द्धं, अभिसखद्धः &c.—(Self-interested) स्वलाभासक्तः -क्ता -कं, स्वफलासक्तः -क्ता -कं, सकामः -मा -मं, सार्थः -धी -धि, स्वार्थदृशी -शिनी -शि (नं), कामात्मा -त्मा -त्म (नं), स्वार्थप्रेक्षकः -का -कं.

INTERESTING, *a.* (Engaging the attention, exciting the passions, amusing) विनोदकः -का -कं, विनोदः -दा -दं, हृदयङ्गमः -मा -मं, हृत्तमः -मा -मं, अनुरागजनकः -का -कं, मनोरञ्जकः -का -कं, चित्रवेधकः -का -कं, मनोहरः -रा -रं, हृदयग्राही -हिणी -हि (नं), हृदयस्पृक् *m. f. n.* (शं).

To INTERFERE, *v. n.* (Intermeddle) परव्यापारान् or परकार्याणि प्रविश् (c. 6. -विशति -वेष्टुं) or चर्च (c. 1. चर्चति -चर्चितुं), परव्यापारचर्चा कृ, परकार्यप्रवेशं कृ. परनियोगचर्चा कृ, पराधिकारचर्चा कृ, परकार्यनिरूपणं कृ. परकार्येषु व्याप् in pass. (-प्रियते) or व्यापुतः -ता -तम् अम्.—(Clash, come into collision) परस्परं विरुप् (c. 7. -रुणद्धि -रोद्धुं) or संघट् (c. 1. -घटते -टितुं), परस्परविरोधं कृ, परस्परविषयीयं कृ.

INTERFERENCE, *s.* (Intermeddling) परव्यापारप्रवेशः, परकार्यप्रवेशः, परव्यापारचर्चा, पराधिकारचर्चा, परनियोगचर्चा, परकार्यनिरूपणं.—(Mediation, interposition) माध्यस्थ्यं, मध्यस्थत्वं, अनर्गमनं, अनरागमनं.—(Clashing, collision) परस्परविरोधः, परस्परसमाधातः.

INTERFLUENT, *s.* मध्यप्रवन् -वन्ती -वत् (तं), मध्यम्यन्दी -न्दिनी -न्दि (नं).

INTERFUSED, *a.* मध्यमिस्त्रीणः -णी -णं, मध्यप्रसारी -रिणी -रि (नं).

INTERIM, *s.* मध्यकालः, अनर्गतकालः, अनर्गतकालः, अनन्तरं, कालानन्तरं, काहानन्तरं; 'in the interim,' अत्रानन्तरं.

INTERIOR, *a.* अन्तरस्थः -स्था -स्थं, आन्तरिकः -की -कं, आन्तरः -री -रं, अन्तर्भूतः -ता -तं, अन्तर्गतः -ता -तं, अन्तःस्थः -स्था -स्थं, अन्तर्वर्ती -र्विनी -र्वि, अन्तर्भवः -वा -वं, आन्तरः -री -रं, अन्तरङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, अन्तरतमः -मा -मत्, गर्भस्थः -स्था -स्थं, अन्तर in comp.—(Inland) मध्यदेशस्थः -स्था -स्थं.

INTERIOR, *s.* (The inside) अन्तर्भागः, अन्तःप्रदेशः, अन्तरङ्गं, गर्भः, उदरं, मध्यभागः, विलं, विवरं; 'interior of a boiler,' स्थालीविलं; 'interior of a house,' गृहाभ्यन्तरं, अन्तर्गृहं, अन्तर्भवनं, भवनोदरं, गर्भागारः; 'interior of a country,' देशमध्यं, मध्यदेशः.

INTERJACENCY, *s.* मध्यस्थितिः *f.*, मध्यवर्त्तनं, मध्यवर्त्तित्वं, अन्तर्वर्त्तनं.

INTERJACENT, *a.* मध्यस्थितः -ता -तं, मध्यवर्त्ती -र्विनी -र्वि (नं), अन्तर्वर्त्ती &c.

To INTERJECT, *v. a.* मध्ये क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेप्नुं) or प्रक्षिप, अन्तःक्षिप्.

INTERJECTION, *s.* (Throwing between) मध्यप्रक्षेपः -पणं, मध्यक्षेपः -पणं, अन्तःक्षेपणं.—(Exclamation) उच्चारः.

To INTERLACE, *v. a.* व्यामिश्र (c. 10. -मिश्रयति -यितुं), अन्यद् अन्येन मिश्र.

To INTERLARD, *v. a.* मध्ये निविश् (c. 10. -वेशयति -यितुं), अन्तरं निविश्.—(Mix, diversify) विमिश्र (c. 10. -मिश्रयति -यितुं), समिश्र, समिश्रकृ, विचित्रकृ.

To INTERLEAVE, *v. a.* (Insert a leaf) पत्रं निविश् (c. 10. -वेशयति -यितुं), पत्रनिवेशनं कृ.—(Insert a blank leaf between two other leaves) पुस्तकपत्रद्वयमध्ये शून्यपत्रं निविश्.

To INTERLINE, *v. a.* अक्षरपंक्तिद्वयमध्ये लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं) or अभिलिख्.

INTERLINEAR, INTERLINEARY, *a.* अक्षरपंक्तिद्वयमध्ये लिखितः -ता -तं.

INTERLOCUTION, *s.* संवादः, संलापः, सम्भाषा -पणं, द्वयोः संवादः, उत्तर-प्रत्युत्तरं, उक्ति-उत्ती *f. du.*, परस्परालापः, सङ्क्षपा, सम्प्रवदनं, क्रयोपकथनं.

INTERLOCUTOR, *s.* संवादी *m.* (नं), संवादिकः, संवादकारी *m.* (नं),

सम्भाषकः, उद्गारप्रत्युद्गारकृत् *m.*, उक्तिप्रत्युक्तिकृत् *m.*, कथोपकथकः.—
(An actor who in the intervals of the scenes explains the progress of the story) विष्कम्भः-भ्कः.

INTERLOCUTORY, *a.* संवादरूपः-या-यं, सांवादिकः-की-कं, संवादामकः-का-कं, संलापियः-या-यं, उद्गारप्रत्युद्गाररूपः-या-यं.

To INTERLOPE, *v. n.* अधर्म्मतः पराधिकारं प्रविशु (c. 6. -विशति -वेष्टु) or साविशु or अनगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तु) or अनरागम्, स्वाधिकारम् अतिक्रम्य पराधिकारप्रवेशं कृ.

INTERLOPER, *s.* पराधिकारप्रवेशकः-प्रवेष्टा *m.* (ष्टृ), पराधिकारानर्गामी *m.* (न्), पराधिकारमध्यवर्ती *m.* (न्), अनधिकारी *m.* (न्).

INTERLUDE, *s.* चक्रुडयानर्गतं कौतुकं, विलासिका.

INTERLUNAR, INTERLUNARY, *a.* अमाषास्याकालिकः-की-कं, अमाससन्ध्या-न्ध्वनी-न्धि (न्).

INTERMARRIAGE, *s.* परस्परविवाहः, अत्योन्यविवाहः, विवाहव्यवहारः, परस्परदारपरिग्रहः, परस्परकन्याव्यवहारः, परिवर्त्तनविवाहः, प्रत्युद्वाहः; 'confusion of castes through intermarriage,' सङ्करः, साङ्कर्यं.

To INTERMARRY, *v. n.* परस्परं विवह (c. 1. -वहति -वोढुं) or उद्बह, परस्परविवाहं कृ, परस्परविवाहव्यवहारं कृ, परस्परदारपरिग्रहं कृ, परस्परकन्याव्यवहारं कृ, परस्परदारपरिग्रहयनं कृ.

To INTERMEDDLE, *v. a.* परकार्याणि चर्चु (c. 1. चर्चति -चिंतुं), परव्यापारचर्चां कृ, परव्यापारान् प्रविशु (c. 6. -विशति -वेष्टु), परव्यापारप्रवेशं कृ, परकार्याणि निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), परकार्यनिरूपणं कृ, पराधिकारचर्चां कृ, परनियोगचर्चां कृ, परकार्येषु व्याप्ति in pass. (-प्रियते), परव्यापारानर्गमनं कृ.

INTERMEDDLER, *s.* परकार्यचर्चकः, परव्यापारप्रवेशकः, पराधिकारचर्चकः, परकार्यनिरूपकः, परकार्यव्यापारी *m.* (न्), परव्यापारानर्गामी *m.* (न्).

INTERMEDIATE, *a.* मध्यः-ध्या-ध्यं, मध्यमः-मा-मं, मध्यस्थितः-ता-तं, मध्यवर्ती-त्रिनी-त्रि (न्), मध्याः-ता-गं, अनरालस्थः-स्या-स्यं, अनरालस्थितः-ता-तं, उभयमध्यस्थितः-ता-तं, अनर्गतः-ता-तं, अनरितः-ता-तं, व्यवधायकः-का-कं, व्यवहितः-ता-तं, विचालः-ला-लं, अनराल in comp.; 'intermediate space,' अनरं, अभ्यनरं, अनरालं; 'intermediate time,' कालानरं, अनरं; 'intermediate point of the compass,' अपदिशं, विदिक् *f.* (ज्ञा), उपदिक् *f.*; 'in an intermediate direction,' मध्यदिश.

INTERMEDIATELY, *adv.* मध्यदिशि, मध्यमदिशि, मध्ये, सानरालं, अनरेण.

INTERMENT, *s.* भूमिसन्तनं, निखननं, भूमिसमर्पणं, भूमौ खननं.

INTERMINABLE, *a.* अनन्तः-न्ता-न्तं-न्तकः-का-कं, निरवधिः-धिः-धि, अत्यन्तः-न्ता-न्तं, अपर्यन्तः-न्ता-न्तं, ससीमः-मा-मं, निस्सीमः-मा-मं, समितः-ता-तं, अपरिमितः-ता-तं, अविरतः-ता-तं, अनवरतः-ता-तं, असमापनीयः-या-यं.

INTERMINABLENESS, *s.* निरवधिता, अनन्तता, जानन्यं, सीमाहीनता.

INTERMINABLY, *adv.* अविरतं, अनारतं, अनवरतं, अनन्तं, सत्यन्तं, निरन्तरं.

To INTERMINGLE, *v. a.* सम्मिश्र (c. 10. -मिश्रयति -यितुं), सम्मिश्रीकृ, व्यामिश्र, विमिश्र, संकु (c. 6. -किरति -कुरुतुं -रीतुं), सङ्कीर्णीकृ, सङ्करीकृ, सङ्कुलीकृ, संसृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं).

To INTERMINGLE, *v. n.* सम्मिश्रीभू, व्यामिश्रीभू, सम्मिल (c. 6. -मिलति -मेलितुं).

INTERMINGLED, *p. p.* व्यामिश्रः-आ-अं, सम्मिश्रः-आ-अं, सम्मिश्रीकृतः-ता-तं, व्यामिश्रीभूतः-ता-तं, मिश्रितः-ता-तं, सङ्कीर्णः-गी-कं, संसृष्टः-ष्टा-ष्टं, सम्युक्तः-क्ता-क्तं, करुणः-खा-खं-चितः-ता-तं, विमिश्रः-आ-अं.

INTERMISSION, *s.* विरतिः *f.*, विरामः, अविरतिः *f.*, उपरतिः *f.*, निवृत्तिः *f.*,

विनिवृत्तिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, निवर्त्तनं, निर्वर्त्तनं, छेदः, विच्छेदः, उपशमः, अपशमः, क्षयः; 'without intermission,' अविरतं, अनवरतं, निरन्तरं.

To INTERMIT, *v. a.* (Cause to cease निवृत्त (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), निवृत्त, विरम् (c. 10. -रमयति -यितुं), उपरम्, शम् (c. 10. शमयति -यितुं), विच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं).

To INTERMIT, *v. n.* विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं), उपरम् निवृत्त (c. 1. -वर्त्तते -त्रितुं), निवृत्त, विनिवृत्त, शम् (c. 4. शाम्यति, शमितुं), अपया (c. 2. -याति -तुं), विगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), विच्छिद् in pass. (-छिद्यते), प्रवृह (c. 1. -जहते -हितुं).

INTERMITTED, *p. p.* विरतः-ता-तं, उपरतः-ता-तं, निवृत्तः-न्ता-न्तं, शान्तः-न्ता-न्तं, शमितः-ता-तं, प्रशान्तः-न्ता-न्तं, विगतः-ता-तं, विच्छिन्नः-आ-अं.

INTERMITTENT, INTERMISSIVE, *a.* विरमन्-मन्ती-मन् (त्), रुचिरामः-मा-मं, सविच्छेदः-दा-दं.—(As a fever) विषमः-मा-मं, अनरितः-ता-तं; 'intermittent fever,' विषमचरः; 'occurring on alternate days,' एकान्तरः-रा-रं.

INTERMITTINGLY, *adv.* सविच्छेदं, सछेदं, विषमं, सचिरामं, वैषम्येण.

To INTERMIX, *v. a.* सम्मिश्र (c. 10. -मिश्रयति -यितुं), व्यामिश्र, विमिश्र, मिश्र, सम्मिश्रीकृ, मिश्रीकृ. See INTERMINGLE.

INTERMIXED, *p. p.* मिश्रीभूतः-ता-तं, सम्मिश्रीकृतः-ता-तं, व्यामिश्रः-आ-अं, मिश्रितः-ता-तं, सङ्कलितः-ता-तं, युक्तः-क्ता-कं. See INTERMINGLED.

INTERMIXTURE, *s.* मिश्रणं, व्यामिश्रणं, सम्मिश्रणं, मिश्रीकरणं, सम्मिश्रीकरणं, व्यतिकरः, संसर्गः, सङ्कुलनं, सम्यकः, मन्त्रिपातः, साङ्कर्यं, सङ्करः, सङ्करीकरणं, योगः, संयोगः, मिलनं, सम्मिलनं.

INTERMONTANE, *a.* पर्वतमध्यस्थितः-ता-तं, गिरिमध्यस्थः-स्या-स्यं.

INTERMUNDANE, *a.* भुवनमध्यस्थितः-ता-तं, जगन्मध्यवर्ती-त्रिनी-त्रि (न्).

INTERMURAL, *a.* प्राकारान्तवर्ती-त्रिनी-त्रि (न्), प्राचीरान्तवर्ती &c.

INTERMUTATION, *s.* परिवर्त्तनं, परस्परपरिवर्त्तनं, विनिमयः, व्यतिहारः.

INTERNAL, *a.* अनरस्थः-स्या-स्यं, अनर्भूतः-ता-तं, अनर्वर्ती-त्रिनी-त्रि (न्), अनर्भवः-वा-वं, अनर्गतः-ता-तं, आनरः-री-रं, अभ्यनरः-री-रं, अभ्यनरस्थः-स्या-स्यं, आनरिकः-की-कं, अनरतमः-मा-मतं, गर्भस्थः-स्या-स्यं, सन्तः-स्या-स्यं, अनरङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, अभ्यनर in comp., अनर in comp.; 'internal feelings,' अनरान्ता *m.* (न्), अनःकरणं, अनःशरीरं, अनःप्रकृतिः *f.*; 'internal consciousness,' सन्तःसंज्ञा; 'internal heat,' सन्तःशोषः, सन्तःचैलनं; 'internal nature,' सन्तःभावः; 'internal store,' सन्तःसारः.

INTERNALIA, *adv.* (Inwardly) अनर, अनरे, अभ्यनरे, मध्ये; 'internally bad,' अनरदृष्टः-ष्टा-ष्टं—(Mentally) मनसा, बुद्ध्या, सन्तःकरणेन.

INTERNATIONAL, *a.* देशानां परस्परव्यवहारसद्वन्धी-न्धनी-न्धि or परस्परसंसर्गसद्वन्धी &c.

INTERNODE, *s.* (In botany) ग्रन्थिद्वयमध्यं, पृष्ठद्वयमध्यं.

INTERNUCIO, *s.* उभयपक्षद्वयः, उभयपक्षवार्त्ताहारः.

To INTERPOLATE, *v. a.* छलेन or कपटेन निविशु (c. 10. वेशयति -यितुं) or क्षिप् (c. 6. क्षिपातुं, क्षेपुं) or निक्षिप् or सन्तःक्षिप्, मिथ्या अभिलिख (c. 6. -लिखति -लेखितुं), मिथ्या कृष् (c. 10. कल्पयति -यितुं), कृत्रिमलेख्यं कृ.

INTERPOLATED, *p. p.* छलेन निवेशितः-ता-तं or क्षिप्तः-आ-अं or सन्तःक्षिप्तः-आ-अं, मिथ्याभिलिखितः-ता-तं, कपटेन कल्पितः-ता-तं, मिथ्याकल्पितः-ता-तं.

INTERPOLATION, *s.* छलेन निवेशनं or क्षेपणं or सन्तःक्षेपणं, कपटेन or

मिथ्या अभिलिखनं or कल्पनं, मिथ्याकल्पनं.—(Matter interpolated)
 छलेन निवेष्टितं वाक्यं or लेख्यं, मिथ्याभिलिखितं, मिथ्याकल्पितं,
 INTERPOLATOR, *s.* छलेन निवेष्टनकारी *m.* (नं) or लेखकज्ञी *m.* (ज्ञे)
 To INTERPOSE, *v. a.* सन्तर्पणं (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं), व्यवधा, मध्ये
 स्या in caus. (स्यापयति -यितुं), अनन्तः स्या, अनन्तगतं -तां कृ, अनन्तम्
 (c. 10. -गमयति -यितुं), व्यवहितं -तां कृ, अनन्तरितं -तां कृ.—(Intro-
 duce) मध्ये प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं) or निविश.
 To INTERPOSE, *v. n.* मध्ये स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यातुं) or वृत्त (c. 1. वृत्ते
 -व्रित्तुं), अनन्तम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अनन्तरि (c. 2. -एति -न्तुं), मध्यवर्ती
 -व्रित्तो -व्रि भृ—(Intrude) मध्ये प्रविश (c. 6. -विशति -वेष्टुं).
 INTERPOSED, *p. p.* व्यवहितः -ता-तं, अनन्तगतः -ता-तं, अनन्तरितः -ता-तं,
 मध्ये स्थापितः -ता-तं or प्रवेशितः -ता-तं, प्रत्याकलितः -ता-तं.
 INTERPOSER, *s.* मध्यवर्ती *m.* (नं), मध्यस्थः -स्यायी *m.* (नं), अनन्तगीमी *m.*
 INTERPOSITION, *s.* मध्यस्थता, मध्यवर्त्तित्वं, माध्यम्यं, अनन्तरायः, अनन्तगमनं,
 अनन्तरागमनं, व्यवधानं, व्यवहितत्वं, अनन्तगतकृत्यं, अनन्तगतपालः, व्यवधाय-
 कत्वं, अनुभरणं.
 To INTERRUPT, *v. a.* व्याख्या (c. 2. -ख्याति -न्तुं), चर्चं व्याख्या or विवृ
 (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रोतुं) or प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), अर्थ
 वृत् (c. 10. बोधयति -यितुं) or प्रवृत् or व्यक्तीकृ or स्पष्टीकृ or व्याकृ
 or निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), व्याहृ (c. 1. -हरति -हन्तुं), विवृ
 (c. 2. -व्रवीति), व्याख्य (c. 2. -चष्टे), परिगुप्त (c. 10. -शोधयति -यितुं),
 प्रवृत् (c. 2. -यक्ति -क्ते), अर्थ कृ, विवरणं कृ.—(Translate) भाषान्तरिकृ.
 INTERPRETABLE, *a.* व्याख्येय, या-यं, विवरणीयः-या-यं, व्याख्यायोग्यः-य्या-यं.
 INTERPRETATION, *s.* व्याख्या -ख्यानं, विवरणं, विवृतिः *f.*, व्याकरणं,
 व्याकृतिः *f.*, स्पष्टीकरणं, निरूपणं, वाचकं, अर्थकरणं, अर्थबोधनं,
 अर्थबोधकं वाक्यं; 'of dreams,' स्वप्नविचारः, शाकुनिकं; 'of a sloka,'
 श्लोकलापनं.—(Meaning given, commentary) अर्थः, व्याख्या,
 टीका, भास्यः 'doubtful interpretation,' सन्दृग्धाद्यः 'far-fetched
 interpretation,' क्रिष्टार्थः.—(Translation) भाषान्तरं.
 INTERPRETATIVE, *a.* वाचकः -का-कं, व्याख्याकारी -रिणी -रि (नं),
 विवरणकारी &c., अर्थबोधकः -का-कं, अर्थकथकः -का-कं, प्रकाशकः -का-कं.
 INTERPRETED, *p. p.* व्याख्यातः -ता-तं, विवृतः -ता-तं, व्याकृतः -ता-तं,
 प्रकाशितः -ता-तं, स्पष्टीकृतः -ता-तं, निरूपितः -ता-तं, व्याहृतः -ता-
 -तं, वक्षितः -ता-तं, कृतविवरणः -ता-तं, -ले. —(Translated) भाषान-
 रीकृतः -ता-तं.
 INTERPRETER, *s.* व्याख्याता *m.* (तृ), व्याख्याकारी *m.* (नं), विवरणकर्त्ता *n.*
 (ज्ञे), अर्थबोधकः, अर्थशोधकः, अर्थप्रकाशकः, अर्थप्रवक्ता *m.* (कृ), अर्थवि-
 श्लेषकः, वाचकः, फल्यका *m.*; 'of dreams,' स्वप्नविचारो *m.* (नं),
 स्वप्नप्रकाशकः—(Translator, one who speaks two languages)
 द्विभाषावादी *m.* (नं), भाषान्तरवक्ता *m.*, द्विभाषो *m.* (नं), भाषाद्वय-
 वक्ता *m.*—(Commentator) भाष्यकारः, भाष्यकरः.
 INTERREGNUM, *s.* अनायकत्वं, अराजकत्वं, अराजकं, अनायकं, राजद्वय-
 मध्यगत अराजककालः or अनायककालः.
 To INTERROGATE, *v. a.* प्रष्ट (c. 6. पृच्छति, प्रष्टुं), अनुप्रष्ट, परिप्रष्ट,
 समनुप्रष्ट, अभिप्रष्ट, प्रष्टं कृ, पृच्छनं कृ, अनुपृष्ट (c. 7. -पुनक्ति -पुंके
 -योक्ते), प्रधानं परोक्ष (c. 1. ईक्षते -क्षितुं), प्रश्नोत्तरक्रमेण परोक्ष, ज्ञा
 in des. (निज्ञामति -ते -मितुं).
 INTERROGATED, *p. p.* पृष्टः -ष्टा-ष्टं, अभिपृष्टः -ष्टा-ष्टं, अनुपृक्तः -क्ता-क्ते.
 INTERROGATION, *s.* प्रष्टः, पृच्छा-च्छनं, प्रच्छनं-ना, अनुयोगः, पृच्छेनुयोगः,
 निज्ञामा, कथकूपिकता; 'note of interrogation,' प्रश्नचिह्नं, प्रश्न-
 सूचकचिह्नं.

अ. अ. पृच्छकः-का-कं, प्रश्नकारकः-का-कं, प्रश्नरूपः-पा
 -यं, प्रश्नार्थकः-का-कं, प्रश्नात्मकः-का-कं, प्रश्नसूचकः-का-कं.
 INTERROGATIVE, *s.* (Word used in asking questions) प्रश्नार्थकसङ्घ-
 नाम *n.* (नं). Interrogative words are such as किं, किमु,
 किंसिद्.
 INTERROGATIVELY, *adv.* प्रश्नरूपेण, प्रश्नक्रमेण, अनुयोगरूपेण, प्रश्नात्,
 अनुयोगतः.
 INTERROGATOR, *s.* प्रष्टा *m.* (ष्टृ), पृच्छकः, प्रष्टकः, प्रश्नकर्त्ता *m.* (ज्ञे),
 अनुप्रेक्षा *m.* (कृ), निज्ञामः *m.*, कथकूपिकः, कथकूपितः.
 INTERROGATORY, *s.* (A question) प्रश्नः, अनुयोगः, पृच्छा-च्छनं.
 INTERROGATORY, *a.* See INTERROGATIVE, *a.*
 To INTERRUPT, *v. a.* भङ्ग (c. 7. भनक्ति, भङ्कुं), विच्छिद् (c. 7. -क्षिनचि
 -क्षेत्तुं), छिद्, खण्ड (c. 10. खण्डयति -यितुं), भिद् (c. 7. भिनचि, भेत्तुं),
 लुप् (c. 6. लुप्यति, लोप्ते, c. 10. लोपयति -यितुं), विलुप्, बाध (c. 1.
 बाधते -धितुं), विहन (c. 2. -हन्ति -न्तुं), व्याहन्ः प्रतिहन्, निवृ (c. 10.
 -वारयति -यितुं), प्रतिबन्ध (c. 9. -बधति -बन्धुं), विप्र (nom. विप्र-
 यति -यितुं), भङ्ग कृ, विच्छेदं कृ, खण्डनं कृ; 'he will interrupt my
 meditation by his complaints,' परिह्वेनैः समाधिं मे भङ्गयति.
 INTERRUPTED, *p. p.* विच्छिन्नः -न्ना-न्नं, भग्नः-ग्न्या-ग्नं, खण्डितः-ता-तं,
 सविच्छेदः-दा-दं, सखेदः-दा-दं, सभङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, लुप्तः-प्रा-प्रं, बाधितः
 -ता-तं, व्याहतः-ता-तं, प्रतिहतः-ता-तं, विप्रितः-ता-तं.
 INTERRUPTEDLY, *adv.* सविच्छेदं, सखेदं, सभङ्गं, विच्छिन्नं, सखण्डतः.
 INTERRUPTER, *s.* विच्छेदकारी *m.* (नं), भङ्गकारी *m.*, भङ्गा *m.* (कृ),
 खण्डनकृत, व्याघातकृत, विप्रकर्त्ता *m.* (ज्ञे), बाधकः.
 INTERRUPTION, *s.* भङ्गः, विच्छेदः, छेदः, खण्डनं, अनन्तरायः, व्याघातः,
 विप्रः, बाधः-धा, प्रतिहतिः *f.*, रोधः, प्रतिरोधः, निवारणं, सम्भः, प्रतिबन्धः.
 To INTERSECT, *v. a.* and *n.* परस्परं छिद् (c. 7. क्षिनचि, क्षेत्तुं) or परि-
 छिद् or विच्छिद्, परस्परछेदं कृ, परिच्छेदं कृ.
 INTERSECTED, *p. p.* परिच्छिन्नः-न्ना-न्नं, परस्परच्छिन्नः-न्ना-न्नं, विच्छिन्नः-न्ना-न्नं.
 INTERSECTION, *s.* परिच्छेदः, विच्छेदः, छेदः, परस्परछेदः-दनं, परस्परविच्छेदः.
 To INTERSPERSE, *v. a.* अन्यद्रव्यमध्ये इतस्ततः प्रक्षिप (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं)
 or कृ (c. 6. किरति, किरितुं -रोतुं) or विकृ or खवकृ or सङ्क, अन्यद्रव्यैः
 सह मिश्र (c. 10. मिश्रयति -यितुं) or सम्मिश्र or आमिश्र, प्रतिमध्याव-
 किरणं कृ.
 INTERSPERSED, *p. p.* मिश्रितः -ता-तं, आमिश्रः-न्ना-न्नं, सम्मिश्रः-न्ना-
 -न्नं, अन्यद्रव्यमध्ये इतस्ततः प्रक्षिपः-प्रा-प्रं or कीर्णः-क्षी-क्षीं or खव-
 कीर्णः-क्षी-क्षीं, समृष्टः-ष्टा-ष्टं, कश्चितः-ता-तं, अनुपिष्टः-ङ्गा-ङ्गं.
 INTERSPERSION, *s.* मिश्रणं, आमिश्रणं, सम्मिश्रणं, अन्यद्रव्यमध्ये इतस्ततो
 विकिरणं or खवकिरणं or प्रक्षेपणं, प्रतिमध्यावकिरणं, अन्यद्रव्यैः सह संसर्गः.
 INTERSTELLAR, *a.* तारासङ्खलानन्तगतः-ता-तं, तारासङ्खलानन्तःस्थितः-ता-तं,
 तारासङ्खलानन्तवर्ती-व्रित्तो-व्रि (नं), तारासङ्खलमध्यवर्ती &c.
 INTERSTICE, *s.* छिद्रं, विच्छेदः, खण्डेदः, छेदः, सन्धिः *m.*, अनन्तरः, अनन्तरालः,
 रन्ध्रं, विवरं, खण्डकाशः; 'without interstices,' निरन्तरः-रा-रं,
 निरन्तरालः-ला-लं, अनन्तरः-रा-रं, निश्छिद्रः-द्रा-द्रं, नोरन्ध्रः-न्ना-
 -न्नं, निर्विवरः-रा-रं, निविडः-ङ्गा-ङ्गं; 'having interstices,'
 सान्तरः-रा-रं, सान्तरालः-ला-लं, सन्निद्रः-द्रा-द्रं.
 INTERSTITIAL, *a.* सान्तरः-रा-रं, सान्तरालः-ला-लं, अनन्तरीयः-या-यं.
 INTERTEXTURE, *s.* ग्रन्थनं, परस्परग्रन्थनं, परस्परविरचना, परस्परच्युतिः *f.*
 To INTERTWINE, INTERTWIST, *s.* ग्रन्थ् (c. 9. ग्रन्थति, c. 1. ग्रन्थयति
 -न्थितुं), परस्परं ग्रन्थ्, पुद् (c. 10. पुटयति -यितुं), लृप् (c. 10. लृचयति
 -यितुं), उत्सृप्, परस्परं कुच् (c. 1. कुचति -चितुं, c. 10. कुचयति -यितुं)

or आबुच् or व्यावृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं).

INTERVAL, *s.* (Intermediate space) अन्तरं, अन्त्यन्तरं, अन्त्यन्तरस्थानं, अन्तरालः, अवकाशः, मध्यः, मध्यस्थानं, अवधानं, अवधायः, सन्धिः *m.*—(Interval of time) कालान्तरं, अन्त्यन्तरकालः, मध्यकालः, अवकाशः, अन्तरावसरः, अवधिः *m.*—(Pause, remission) विरामः, विश्लेषः, विरतिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, सन्धिः *m.*, उपश्रान्तः, श्रान्तिः *f.*; 'without interval,' अनन्तरः -रा -रि, निरन्तरः -रा -रि, निरन्तरालः -ला -लं; 'at intervals,' काले काले, वारं वारं, शूनैश्च; 'interval between the equinoxes,' अयनकालः.

TṪO INTERVENE, V. N. मध्ये गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or आगम् or जाया (c. 2. -याति -न्तुं), अनर्गम्, अनर्गाम्, अनर्गो, अनर्गाया, मध्ये वृत् (c. 1. वृत्ते -रित्तुं), अनर्ग्वृत्, मध्ये स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यान्तुं) or उपस्था, अनर्गि (c. 2. -रति -न्तुं, c. 1. -चरति), मध्ये चर् (c. 1. चरति -रित्तुं), व्यवधा in pass. (-धीयते), व्यवहितः -ता -तं भू, अनर्गीतः -ता -तं भू, अनर्गितः -ता -तं भू.

INTERVENIENT, INTERVENING, *a.* of *part.* मध्यवर्ती-ज्ञिनी-ज्ञि (जू).
 व्ययहितः-ता-तं. अन्तर्गतः-ता-तं, अन्तर्गतः-ता-तं, व्ययधायकः-
 का-कं, अन्तरितः-ता-तं, मध्यगः-गा-गं, मध्यमः-मा-मं, अन्तर्धायकः-
 का-कं, मध्यचारी-रिणी-रि (जू), मध्यस्थः-स्थ-स्थं, स्थायी-यिनी-
 यि (जू), विचालः-ल्लालः; 'intervening space', अन्तरः, अन्तरः.

INTERVENTION, *s.* अन्तर्गमनं, अन्तरागमनं, व्यवधानं, मध्यवर्त्तनं, मध्यवर्त्तित्वं, मध्यस्थता, माध्यम्यं, अन्तरायः, व्यवहित्वं, व्यवधायकत्वं, योगः; 'by the intervention of another,' अन्यं नियुज्य.

INTERVIEW, ४. अव्यान्यदर्शनं, परस्परदर्शनं, अव्यान्यदृष्टिः, दर्शनं, सन्दर्शनं, समागमः, सङ्गमः, समास्था, परस्परालापः.

T'o INTERWEAVE, *c. a.* परस्परं ग्रन्थ (c. 9. यद्वाति, c. 1. ग्रन्थति-न्थितुं)
 or लख (c. 10. लखयति-यितुं) or उत्तख्य, परस्परं विरच्य (c. 10.
 -रचयति-यितुं) or संयुज्ज (c. 7. -युनक्ति-योजुं, c. 10. -योजयति-यितुं),
 परस्परसंयोगं कृ, परस्परासंघं कृ, परस्परेतसं कृ.—(Intermingle)
 सम्मिज्ज (c. 10. -मिज्जयति-यितुं), व्यामिज्ज, विमिज्ज, सम्मिज्जो कृ.

INTERWOVEN, *p. p.* ग्रथितः - ता - तं, उद्ग्रथितः - ता - तं, स्रथितः - ता - तं, अनुविद्धः - द्वा - दं, परस्परसिद्धः - हा - हं, परस्परसंयुक्तः - क्ता - क्तं, व्यामिश्रः - म्र - म्रं, सम्मिश्रः - म्र - म्रं, सम्मिश्रीभूतः - ता - तं, करक्षितः - ता - तं.

INTESTABLE, *a.* मृत्युपत्रकरणाक्षमः -मा -मं, मृत्युपत्रानधिकारी -रिणी -रि
(न), मत्तलेखकरणाक्षकः -क्ता -क्तं.

INTESFACY, ४. अकृतमृत्युपत्रता, अकृतमृत्युलेशत्वं, मृत्युपत्रम् अकृत्वा or
अलिखित्वा मरणं.

INTESTATE, *a.* अकृतमृत्युपत्रः -त्रा -त्रं, अकृतमृत्युलेखः -खा -खं, मृत्युपत्रम्
अकृत्वा or अलिखित्वा मृतः -ता -तं.

INTESTINAL, *a.* आन्तिकः -की -कं, ओदर्यः -यी -यं, धमनीलः -ला -लं,
अन्तसङ्गन्धी -न्धिनी -न्धि (न), नाडिसङ्गन्धी &c.

INTESTINE, *s.* (Bowel) अन्त्रं, नाडिः -डी *f.*, अन्ननाडी, नाली -लिः *f.*,
पुरीतम् *m. n.*, धमनी -निः *f.*, शिरा, सिरा, कोष्ठः, उदरं, जठरः -रं,
मलाशयः, पुरीषाशयः.

INTESTINE, *a.* (Internal) अन्तर्वर्ती-त्रिन्त्री-त्रिं (न्), अन्तर्भवः-वा-वं,
आन्तः-री-रं, आन्तरिकः-की-कं, आभ्यन्तरः-री-रं, अवाप्तः-प्ता-
प्तं—(Domestic, not foreign) स्वदेशीयः-या-यं, देशिकः-की-कं,
अविदेश्यः-ता-नं, अविदेशीयः-या-यं, देशीयः-या-यं, स्वदेशान्तर्गतः-
ता-नं; 'intestine broils,' गृहकलहः, गृहध्वंसः.

To INTHRAL, *v. a.* दासीक, वशीक, करदीक. *See* ENSLAVE.

INTRALMENT, s. दास्यं, दासत्वं, दासभावः, परवशत्वं, बन्धनं.

To INTHRONE, *v. a.* सिंहासने उपविष्णु (c. 10. -वेष्टायति -यितुं). *See*
ENTHRONE.

INTIMACY, ४. परिचयः, सुपरिचयः, सौदृश्यं, दृढसौदृश्यं, संसर्गः, सुसंसर्गः, दृढसंसर्गः, संसर्गिन्त्रं, परस्परपरिज्ञानं, परिज्ञानं, संसर्जः f. आसङ्गः. संस्त्वः, दृढसंयोगः, अतिसौदृश्यं, अतिसौहाहर्दं, अतिमित्रता, अतिप्रणयः, अतिमैत्र्यं, अतिसख्यं, संपट्टनं.

INTIMATE, a. (Inward) अनन्तरस्यः-स्या-स्यं, अनन्तः-वा-वे, अनन्तगतः-
-ता-तै, अनन्तवृत्तः-ता-तै, आन्तरः-री-रै, आन्तरगतः-री-रै, अनन्तरतमः-
-मा-मत्, अनन्तरग्नः-ह्ना-ह्ने,--(Close) गाढः-ढा-ढं, दृढः-ढा-ढं,
सुदृढः-ढा-ढं,--(Near) सन्निकृष्टः-ष्टा-ष्टं, निकटः-टा-टं, सन्निकटः-
-ता-तै,--(Close in friendship) दृढबन्धुद्वयः-द्व-द्वं, परिचितः-ता-
-तै, सुपरिचितः-ता-तै, सुद्वन्द्वतः-द्व-द्वं, संद्वन्द्वी-गिणी-गि (नृ.),
सुसंलग्नी &c., संसक्तः-क्ता-क्ते, सुसंसक्तः-क्ता-क्ते, संसृजतः-ता-तै,
परस्परग्नः-ह्ना-ह्ने.

INTIMATE, s. (A friend) सुपरिचितः, दृढसहृद् *m.*, दृढमित्रं, नुसंसर्गी *m.*
(न), सुदुत्तमः, प्रियसहृद्, प्रियवयस्यः.

To INTIMATE, *r. a.* मृच्छ (c. 10. मृच्छयति -यितुं), मंमृच्छ, जन्तुमृच्छ, उद्भिश्च (c. 6. -दिशति -देष्टुं), समुद्भिश्च, मयना कृ, इङ्गितं कृ, मन्वेतं कृ, आकांतं कृ, उपन्यस्य (c. 4. -अस्यति -समितं), प्रतिपद (c. 10. -पादयति -यितुं).

INTIMATED, *p. p.* सूचितः-ता-तं, अनुसूचितः-ता-तं, उद्दिष्टः-ष्टा-ष्टं.

INTIMATELY, adv. (Closely) दृढं, सुदृढं, गाढं --- (With close friendship) दृढमौहधेन, सुपरिचितं, सुपरिचितवतः, दृढमित्रवतः, सुदृढमित्रं, सुसंसर्गेण, दृढसंसर्गेण; 'intimately connected, दृढसम्बन्धी-न्धनी-न्ध (न), दृढसंसर्गी-गिणी-गि (न).

INTIMATION, ३. मृचन -नं, मुचितं, उन्नेशः -शनं, सन्नेशः, समुद्देशः -शनं, इङ्गितं, मङ्केतः, उपन्यासः, आकारः, व्यंग्यः, व्यंग्योक्तिः f., चक्रोक्तिः f., चक्रवाक्यं, आकृतं, परिकरः.

To INTIMIDATE *v. a.* क्रम् (c. 10. दासयति -यितुं), संवस, विवस, भी in caus. (भासयति -यितुं or भीषयति -यितुं), भयहेतुं दृशोपित्वा निवृत्त (c. 10. -वर्षयति -यितुं) or निवृ (c. 10. -वारयति -यितुं), समर्थ -यां -यं कृ.-(Dishearten) धैर्यभङ्गं कृ, उत्साहभङ्गं कृ.-(Threaten) भस्मं (c. 10. भस्मयति -यितुं).

INTIMIDATED, *p. p.* आसितः-ता-तं, भीषितः-ता-तं, ज्ञातशङ्कः-ज्ञा-ज्ञं.
 INTIMIDATION, *s.* आसकरणं, भीषणं, भीषा, भयकरणं, भयदर्शनं, भयप्रदर्शनं,
 भर्त्सनं, भर्त्सनकरणं, धैर्यभङ्गः.

ISTO, *prep.* मध्ये, अन्तरं, अन्तरे, अभ्यन्तरे, अनतरेण ; 'into the forest, अरण्यमध्ये.' When 'into' follows verbs of motion it may be expressed by the accus. c. ; as, 'come into the house,' गृहम् आयाहि ; 'the river runs into the ocean,' नदी समुद्रे विशति. When it follows verbs denoting examination or inspection it may also be expressed by the acc. c. ; as, 'he looks into the letter,' पत्रं निरूपयति. When it follows verbs denoting insertion or inclusion it may be expressed by the loc. c. ; as, 'he inserts the wedge into the wood,' कीलं काष्ठे निवेशयति. When it follows verbs denoting mixture it may be expressed by the instrum. c., or by सह with the instrum. c. ; as, 'he puts the wine into the water,' मद्यं जलेन सह मिश्रयति. When 'into' denotes the passing of a thing from one state to another it may be expressed by the affixed सात् ; as, 'converted into water,' जलसाक्तः -ता-तं, or by changing the final of the noun

to ई; as, 'reduced into one mass,' पिस्वीभूतः -ता -तं. When 'into' is used for 'in' it may usually be expressed by the loc. c.; as, 'into the car,' कर्णे. This loc. expression is also rendered by उपकर्णे.

INTOLERABLE, *a.* असह्यः -या -यं, असहनीयः -या -यं, न सहनीयः -या -यं, दुःसहः -हा -हं, निःसहः -हा -हं, दुर्विहः -हा -हं, असहन्यः -या -यं, न क्षम्यः -या -यं, असह्यणीयः -या -यं, दुरासदः -दा -दं, सहनाशक्यः -क्या -क्यं, दुरुद्धः -हा -हं.

INTOLERABLENESS, *s.* असह्यता, असहनीयता, दुःसहत्वं, दौःसह्यं, निःसहत्वं, INTOLERABLY, *adv.* असहनीयं, यथा सोढुं न शक्यते तथाप्रकारेण.

INTOLERANCE, *s.* असहनं, असहनशीलता, असहिष्णुता -त्वं, अक्षमा, अक्षमता, अक्षान्तिः *f.*, अनयः, विमर्षः, असहत्वं, निःसहत्वं, अनुसाहः, अतिनिष्ठा, क्षमाभावः. —(Of other's opinions) परमतासहनं, अन्यमतासहनं, परमतासहिष्णुता, परमतातिनिष्ठा.

INTOLERANT, *a.* असहनः -ता -तं, असहः -हा -हं, असहमानः -ना -नं, असहनशीलः -ला -लं, असहिष्णुः -णुः -णु, अक्षमः -मा -मं -मो -मिणी -मि (न), अक्षन्ता -न्तो -न्तु (न), समर्पणः -खा -यं, विमर्षी -धिणी -धि (न), कृतावमर्षः -यो -यं, विमर्षी -धिणी -धि (न), अतिनिष्ठः -धुः -धु. —(Of other's opinions) परमतासहः -हा -हं, अन्यमतासहः -हा -हं, परमतासहिष्णुः -णुः -णु, परमतातिनिष्ठः -धुः -धु, परमतामूयकः -का -कं.

To INTOMB, *v. a.* समाश्रित्वा निखन् (c. 1. -खनति -नितुं) or स्या in caus. (स्थापयति -यितुं) or मम in caus. (-अपयति -यितुं) or निधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or निक्षिप्य (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), समाधिस्यं -स्यां -स्यं कृ.

INTONATION, *s.* (Modulation of voice) स्वरभेदः, स्वरः, लयः; 'deep intonation,' गम्भीरस्वरः, गभीरस्वरः.

To INTONE, *v. a.* गम्भीरस्वरेण वद् (c. 1. -वदति -दितुं) or वच् (c. 2. -वक्ति -क्ते), गम्भीरस्वरम् उदीर (c. 10. -ईरयति -यितुं) or उदाहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं).

INTORSION, *s.* आकुञ्चनं, अयकुञ्चनं, कुञ्चनं, आवर्तनं, व्यावर्तनं.

To INTORT, *v. a.* आकुञ्च (c. 1. -कुञ्चति -वितुं, c. 10. -कुञ्चयति -यितुं), अयकुञ्च, कुञ्च, आवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), आवृत्.

To INTOXICATE, *v. a.* मदं (c. 10. -मादयति, मदयति -यितुं), मत्तीकृ, उन्मत्तीकृ, मादं or उन्मादं जन् (c. 10. -जनयति -यितुं) or उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं).

INTOXICATED, *p. p.* मत्तः -न्ता -न्तं, उन्मत्तः -न्ता -न्तं, मदोन्मत्तः -न्ता -न्तं, उन्मादः -दा -दं, मदोन्मादः -ता -तं, शोषः -खडा -खं, क्षोथः -या -यं, परिक्षोथः -या -यं, प्रक्षोभितः -ता -तं, मदोद्धतः -ता -तं, मदयितुः -स्तुः -स्तु, मुमदः -दा -दं, उक्तः -टा -टं; 'intoxicated with passion,' कामोन्मत्तः -ता -तं.

INTOXICATING, *a.* मादकः -का -कं, उन्मादकः -का -कं, मादजनकः -का -कं.

INTOXICATION, *s.* मादः, उन्मादः, मदः, मत्तत्वं -ता, उन्मत्तता, प्रामाद्यं, मद्योन्मत्तत्वं, क्षोथता, क्षेयं, शोषत्वं, परिक्षोभता, उक्तः, विह्वलता, मद्यपानजन्यो -वस्थाविशेषः.

INTRACTABLE, *a.* अवश्यः -या -यं, दुःशासनः -ना -नं, दुःशास्यः -स्या -स्यं, अविनेयः -या -यं, अविधेयः -या -यं, दुर्निग्रहः -हा -हं, दुर्दमः -मा -मं, दुर्दानः -न्ता -न्तं, दुराधर्षः -यो -यं, दुर्धेयः -यो -यं, अनायकः -न्ता -न्तं, अनिवाय्यः -थ्या -थ्यं, अनिवारः -रा -रं, दुःसाध्यः -ध्या -ध्यं, दुरासदः -हा -हं, प्रतोयः -पा -पं, विप्रतोयः -पा -पं, उन्मुह्यलः -ला -लं.

INTRACTABLENESS, *s.* अवश्यता, दुःशास्यता, अविनेयता, दुर्दानता, दुर्धेयता, अनायकता, दुःसाध्यता, प्रतीपता.

INTRACTABLY, *adv.* अवश्यं, अविनेयं, अविधेयं, प्रतीपवत्, विप्रतीपवत्.

INTRANSIENT, *a.* अस्थायिकः -की -कं, अभङ्गुरः -रा -रं, चिरस्थायी -यिनी -यि (न).

INTRANSITIVE, *a.* (In grammar) सकर्मकः -का -कं.

INTRANSIGABLE, *a.* अविचार्यः -थ्या -थ्यं, अवस्थानराक्षसः -मा -मं.

To INTREACH, *v. a.* परिखादिना परिवेष्ट (c. 10. -वेष्टयति -यितुं) or परिवृ (c. 5. -वृणोति -वर्त्तुं) रीतिं दुर्गपरितः परिखां कृ or खन् (c. 1. -खनति -नितुं), परिखाविशिष्टं -ष्टां -ष्टं कृ, परिखाश्रितं -तो -तं कृ. —(Encroach) आक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अभिक्रम्.

INTRENCHED, *p. p.* परिखापरिवेष्टितः -ता -तं, परिखापरिवृतः -ता -तं, परिखावृतः -ता -तं, परिश्रितः -न्ता -न्तं, निवृतः -ता -तं.

INTRENCHMENT, *s.* परिखा, परिकूट, परिक्रिया, गुम्फः *f.*, दुर्गपरिगतं परिखाप्राचीरादि.

INTREPID, *a.* निर्भयः -या -यं, अभयः -या -यं, अभीतः -ता -तं, विभीतः -ता -तं, विगतभयः -या -यं, विशङ्कः -ङ्का -ङ्कं, निःशङ्कः -ङ्का -ङ्कं, अभीरुः -रुः -रु, वीरः -रा -रं, प्रवीरः -रा -रं, शूरः -रा -रं, साहसशीलः -ला -लं, साहसिकः -की -कं.

INTREPIDITY, *s.* निर्भयत्वं, अभीतिः *f.*, अभीतता, धीर्यं, शौर्यं, वीरत्वं, प्रवीर्यत्वं, शूरत्वं -ता, विक्रमः, सुविक्रमः, पौरुषं, साहसं.

INTREPIDLY, *adv.* सवीर्यं, महावीर्येण, वीरवत्, शूरवत्, शौर्येण, सशौर्यं, सविक्रमं, सपराक्रमं, निर्भयं, अभीतवत्, साहसपूर्वकं.

INTRICACY, *s.* असरलता, समारत्यं, क्रिष्टता, दुःशोधनीयता, दुःशोध्यता, कठिनता, काठिन्यं, समस्तता, व्यस्तता, सकुलता, वक्रत्वं, कुटिलत्वं, कौटिल्यं, विषमता, वैषम्यं, आकुञ्चितत्वं.

INTRICATE, *a.* असरलः -ला -लं, क्रिष्टः -ष्टा -ष्टं, दुःशोधनायः -या -यं, दुःसशोधनीयः -या -यं, दुःशोध्यः -ध्या -ध्यं, अपरिशोध्यः -ध्या -ध्यं, कठिनः -ना -नं, समस्तः -स्ता -स्तं, व्यस्तः -स्ता -स्तं, मिश्रितः -ता -तं, नानाप्रकारः -रा -रं, सकुलः -ला -लं, वक्रः -क्रा -क्रं, कुटिलः -ला -लं, कुञ्चितः -ता -तं, आकुञ्चितः -ता -तं, विषमः -मा -मं. —(Obscure) दुर्ज्ञेयः -या -यं, अस्पष्टार्थः -थो -थं, नानार्थः &c., गूढः -ढा -ढं.

INTRICATELY, *adv.* असरलं, दुःशोधनीयं, कठिनं, काठिन्येन, सकुलं, कुटिलं.

INTRICATENESS, *s.* See INTRICACY.

INTRIGUE, *s.* वैदग्ध्यप्रयोगः, विदग्धप्रयोगः, कपटप्रयोगः, विदग्धकल्पना, कुसुकि *f.*, कुप्रसुकि *f.*, कुकल्पना, विदग्धमन्त्रणा, विदग्धपरामर्शः, विदग्धनीतिः *f.*, वैदग्ध्यं, विदग्धता, कपटप्रवचनः, मकुल्यः. —(Amour) कामचरित्रं.

To INTRIGUE, *v. n.* वैदग्ध्यप्रयोगं कृ, कपटप्रयोगं कृ, कुप्रयोगं कृ, विदग्धकल्पनां कृ, कपटप्रवचनं कृ, वैदग्ध्यं कृ.

INTRIGUER, *s.* विदग्धनायकः, विदग्धप्रयोजकः, विदग्धजनः.

INTRINSIC, INTRINSICAL, *a.* (Internal) सन्नरस्यः -स्या -स्यं, अन्तर्भूतः -ता -तं, आन्तरिकः -की -कं, आन्तरः -री -रं. —(Genuine, real) वास्तवः -वी -वं -विकः -की -कं, प्रकृतः -ता -तं, सत्यः -त्या -त्यं, यथार्थः -थो -थं, सारः -रा -रं, सङ्कतिमः -मा -मं. —(Essential) स्वाभाविकः -की -कं, प्राकृतिकः -की -कं, सांख्यिकः -की -कं.

INTRINSICALLY, *adv.* स्वाभावतः, स्वाभावेन, प्रकृतितः, प्रकृतस्, जातितः, सारतः, तत्त्वतः, भावतः.

To INTRODUCE, *v. a.* (To the presence of) प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), दर्शनं कृ in caus. (कारयति -यितुं), प्रवेशनं कृ. —(Bring into use) प्रवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), प्रचल् (c. 10. -चालयति -यितुं), प्रचलोकृ, प्रचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), स्या in caus. (स्थापयति -यितुं), प्रतिष्ठा. —(Cause to enter) प्रविश or निविश or आविश or समाविश in caus. —(Conduct, bring) आनी (c. 1. -नयति -नेतुं), उपानी,

आवह (c. 1. -वहति -बोद्धुं), आगम (c. 10. -गमयति -यितुं), गम्.—
(Begin) आरम् (c. 1. -रभते -रभुं), प्रवृत् (c. 1. -वृत्ते -वृत्तुं).

INTRODUCED, *p. p.* (To the presence of) प्रवेशितः -ता -तं.—(Brought into use) प्रवर्तितः -ता -तं, प्रचालितः -ता -तं, परिचालितः -ता -तं, प्रचलितः -ता -तं, प्रचलीकृतः -ता -तं, प्रचारितः -ता -तं.—(Brought in) आनीतः -ता -तं.—(Made to enter) निवेशितः -ता -तं, प्रवेशितः -ता -तं, प्रविष्टः -ष्टा -ष्टं, निविष्टः -ष्टा -ष्टं.—(In legal process) प्रत्याकलितः -ता -तं.

INTRODUCER, *s.* प्रवेशकः, निवेशकः.—(One who brings into use) प्रवर्तकः, प्रथमस्थापकः, प्रतिष्ठापकः, आरम्भकः.

INTRODUCTION, *s.* (Ushering into the presence of) प्रवेशनं, प्रवेशकरणं.—(Making persons known to each other) अन्योन्यपरिचयकरणं; 'letter of introduction,' अन्योन्यपरिचयप्रार्थनापत्रं पत्रं.—(Bringing in) आनयनं, उपनयनं, आवहनं.—(Bringing into use) प्रवर्तनं, स्थापनं, प्रतिष्ठापनं, प्रचारः.—(Insertion, causing to enter) निवेशनं, प्रवेशनं, आवेशनं, समावेशनं, प्रसङ्गः.—(Preface) प्रस्तावना -नं, प्रस्तावः, आभाषः, आरम्भः, उपोद्घातः, उपन्यासः, प्रकरणं.—(Exordium) वाच्यारम्भः, वाङ्मुखः, परिभाषा, आभाषः, आरम्भः, वन्दना.

INTRODUCTORY, INTRODUCTIVE, *a.* प्रावेशिकः -को -कं, प्रवेशकः -का -कं.—(Preliminary) आरम्भकः -का -कं, प्रारम्भकः -का -कं, प्राथमिकः -को -कं.—(Prefatory) पारिभाषिकः -को -कं, प्रस्तावनालयः -या -यं, उपोद्घातरूपः -या -यं.

INTROGRESSION, *s.* प्रवेशः -शनं, निवेशः -शनं, अनर्गमनं, अनरागमनं.

INTROMISSION, *s.* प्रवेशनं, प्रवेशकरणं, निवेशनं, अन्तःक्षेपणं.

To INTROMIT, *v. a.* प्रविष्टुं (c. 10. -वेशयति -यितुं), प्रवेशद्वारं भू, प्रवेशसाधनं भू.

INTROSPECTION, *s.* अन्तरालोकनं, अन्तरवलोकनं, अन्तर्दर्शनं, अन्तर्दृष्टिः *f.* INTROSPECTIVE, *a.* अन्तर्दर्शी -ज्ञिनी -ज्ञि (नृ), अन्तर्दृष्टिः -दृष्टिः -दृष्टि.

To INTROVERT, *v. a.* अन्तर्मुखं -खो -खो -खं कृ, अन्तर्मुखीकृ.

To INTRUDE, *v. n.* अन्यायतः or अनधिकारपूर्वकं प्रविष्टुं (c. 6. -विशति -वेष्टुं), अनाहूतः प्रविष्टुं or आविष्टुं or प्रसृष्टुं (c. 1. -सर्पति -स्रुं) or आगम (c. 1. -गच्छति, गन्तुं), धक्का प्रविष्टुं or आक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं) or अभिक्रम, चर्च (c. 1. -चर्चति -चिंतुं), चर्चो कृ.

INTRUDER, *s.* अनाहूतप्रवेशकः, अन्यायतः or अनधिकारपूर्वकं प्रवेशकः or प्रसर्पकः, अनाहूतागमना *m.* (नृ), आगन्तुकः, अनधिकारी, चर्चकः, चर्चाकारी *m.* (नृ).

INTRUSION, *s.* अनधिकारपूर्वकः प्रवेशः, अनधिकारपूर्वकं प्रवेशनं, अनाहूतप्रवेशनं, अनाहूतागमनं.

INTRUSIVE, *a.* पराधिकारचर्चकः -का -कं, चर्चाशीलः -ला -लं, धृष्टः -ष्टा -ष्टं, धर्षी -धिशो -धि (नृ), प्रगल्भः -ल्भा -ल्भं.

To INTRUST, *v. a.* (Commit) वृत् in caus. -(सर्पयति -यितुं), समृ, निक्षिप (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), विनिक्षिप, न्यस (c. 4. -न्यस्यति -न्यसितुं), उपन्यस, न्यासीकृ, निपुङ्गु (c. 7. -युनक्ति -योकुं, c. 10. -योजयति -यितुं), प्रतिपद् (c. 10. -पादयति -यितुं), परिदा (c. 3. -ददाति -दातुं), प्रशिषा.—(Place trust in) विश्वास (c. 2. -व्रश्मति -तुं), विश्वासं कृ, प्रत्ययं कृ.

INTRUSTED, *p. p.* अर्पितः -ता -तं, समर्पितः -ता -तं, निक्षिप्तः -प्ता -प्तं, न्यस्तः -स्ता -स्तं, न्यासीकृतः -ता -तं, नियोजितः -ता -तं, प्रतिपादितः -ता -तं, प्रणिहितः -ता -तं.

INTUITION, *s.* सहजज्ञानं, साहजिकज्ञानं, अन्तर्ज्ञानं, तात्कालिकज्ञानं, प्रमाणनिरपेक्षज्ञानं, अप्रामाणिकज्ञानं, विचारनिरपेक्षज्ञानं, सहजोपलब्धज्ञानं, अविचारपूर्वकं ज्ञानं, अयलज्ञानं.

INTUITIVE, *a.* (Seen without arguments) अन्तर्ज्ञानोपलब्धः -भा -भं, सहजज्ञानोपलब्धः &c., अन्तर्ज्ञानोपलब्धः -भ्या -भ्यं, प्रमाणनिरपेक्षज्ञेयः -या -यं, सहजज्ञेयः -या -यं, अविचारपूर्वकं उपलब्धः -भ्या -भ्यं, अविचार्यज्ञेयः -या -यं.—(Seeing without arguments) अन्तर्ज्ञानो -निनी नि (नृ), सहजज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, प्रमाणनिरपेक्षज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.

INTUITIVELY, *adv.* सहजज्ञानात्, अन्तर्ज्ञानेन, तात्कालिकज्ञानात्, प्रमाणनिरपेक्षं, विचारनिरपेक्षं, अविचारपूर्वकं.

INTUMESCENCE, INTURGESCENCE, *s.* शोषः, स्फोटिः *f.*, स्फोटिता -त्वं, शोफः श्वषुः *m.*, आध्मानं.

To INTWINE, INTWIST, *v. a.* ग्रन्थ (c. 9. ग्रन्थति -ग्रन्थितुं), ग्रन्थितुं (c. 6. गुम्फति -गुम्फितुं), गुम्फ (c. 6. गुम्फति -गुम्फितुं), रच् (c. 10. रचयति -यितुं), पिरच्.

INUENDO, *s.* See INNUENDO.

To INUMBRATE, *v. a.* छायां कृ, छायाया उद् (c. 10. छादयति -यितुं), प्रलद. INUNCTION, *s.* अभ्यञ्जनं, अञ्जनं, अभ्यङ्गः, प्रदेहः, आलपनं, विलपनं.

To INUNDATE, *v. a.* जलेन मृ (c. 10. प्रावयति -यितुं) or आप्नु or परिपु or सम्पु, जलप्रुतं -तां कृ, जलप्रावितं -तां कृ, जलप्राप्तं -प्तां कृ, जलप्रायनं कृ, जलप्रलयं कृ; 'is inundated,' प्रायते.

INUNDATED, *p. p.* जलप्रावितः -ता -तं, आप्रावितः -ता -तं, जलप्रुतः -ता -तं, आप्रुतः -ता -तं, जलप्राप्तः -प्ता -प्तं, परिपुतः -ता -तं, जलमयः -यी -यं, उन्नरङ्गः -ङ्गा -ङ्गं.

INUNDATION, *s.* जलप्रायः -वनं, आप्रायः -वनं, जलाप्रायनं, जलप्रलयः, तोयविप्रवाहः, जलविप्रवाहः, झलिलोपप्रवाहः, जलोद्गमः, जलवेगः, जलपरिप्रवाहः, परिप्रवाहः, जलोपः, आपः, जलवृद्धिः *f.*, परोवाहः, परिवाहः, विदारः, सोतस् *m.*, यन्त्रा.

INURBANITY, *s.* अविनयः, अविनीतता, अशिष्टता, असभ्यता, अदाक्षिण्यं.

To INURE, *v. a.* अभ्यस (c. 4. -अस्यति -असितुं), अभ्यासं कृ, अभ्यसं -स्तां -स्तं कृ, शिष्य (c. 10. शिष्यति -यितुं), नित्याभ्यासं कृ.—(Harden by constant practice) नित्याभ्यासन कठिनीकृ or कठोरीकृ.

INURED, *p. p.* अभ्यस्तः -स्ता -स्तं, कृताभ्यासः -सा -सं, शिष्यितः -ता -तं, नित्याभ्यासन कठिनीभूतः -ता -तं; 'inured to fatigue,' जितश्रमः मा-मं.

INUREMENT, *s.* अभ्यासः, नित्याभ्यासः, निरन्तराभ्यासः, व्यवहारः, शिष्या. To INURN, *v. a.* समाधौ निधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or निक्षिप (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं).

INUSTION, *s.* दाहः, दाहनं, दहनं, तमलोहेन दाहनं.

INUTILITY, *s.* व्यर्थता, वेपथ्यं, विफलता, वैफल्यं, निर्व्यक्तत्वं, अनर्थकत्वं, अनुपयोगः -गिता, निरूपयोगः -गिता, अयोग्यता -त्वं.

INUTTERABLE, *a.* अवाच्यः -च्या -च्यं, अवचनीयः -या -यं, अनिवचनीयः -या -यं, अनुच्चारणीयः -या -यं, अनुच्चार्यः -च्या -च्यं, अकथ्यः -य्या -च्यं.

To INVADE, *v. a.* आक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अभिक्रम, अधिक्रम उपक्रम, उपाक्रम, अवस्कन्द (c. 1. -स्कन्दति -स्कन्तुं), शास्कन्द, समास्कन्द, सम्यस्कन्द, आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), समासद्, अभिद्रु (c. 1. -द्रुयति -द्रोतुं), उपद्रु, समाद्रु, अभिप्रया (c. 2. -याति -तुं), अभिसृ (c. 1. -सरति -सर्षुं), अवस्कन्दं कृ, उपद्रुवं कृ, उपप्रवं कृ, अभिनिधायणं कृ, अभियोगं कृ; 'invade a country,' देशम् आक्रम, देशाक्रमणं कृ, लोभार्थं or द्रोहकरणाथं देशं प्रविष्टुं (c. 6. -विशति -वेष्टुं).

INVADED, *p. p.* आक्रान्तः -न्ता -न्तं, उपद्रुतः -ता -तं, कृतावस्कन्दः -न्दा -न्दं, अवस्कन्दितः -ता -तं, उपप्रुतः -ता -तं, कृतापद्रुवः -वा -वं.

INVADER, *s.* आक्रामकः, देशाक्रामकः, आक्रमणकारी *m.* (नृ), अवस्कन्दकृत् *m.*

IN VAIN, *adv.* वृथा, मुधा. See VAINLY.

INVALESCENCE, *s.* स्वास्थ्यं, स्वस्थता, आरोग्यं, शरीरकुशलं.

INVALID, *a.* (Of no force) निर्बल -ला -लं, बलहीनः -ना -नं, शक्तिहीनः -ना -नं, अनिष्पन्नः -चा -चं, व्यर्थः -यो -यं, मोघः -या -यं, निष्फलः -ला -लं, विफलः -ला -लं, अप्रमाणः -गा -गं, निष्प्रमाणः -गा -गं, निष्प्रभावः -वा -वं, प्रभावहीनः -ना -नं, निस्तेजाः -जाः -जः (म्), लुप्तः -भा -भं, लघुः -धुः -धुः, लघुप्रमाणः -गा -गं.

INVALID, *s.* (A sick or infirm person) रोगी *m.* -गिणी *f.*, रोगवान् *m.* -वती *f.*, रोगार्तः -त्रा -त्रं, मरोगः -गा -गं, अस्वस्थशरीरः -रा, अस्वस्थः -स्था, जन्मरोगी *m.* -गिणी, जरी *m.* -रिणी.

To INVALIDATE, *v. a.* अधरीकृ, मोघीकृ, व्यर्थीकृ, निष्फलीकृ, निष्फल (DOM. निष्फलयति -यितुं), लुप (c. 6. लुप्पति, लोभं, c. 10. लोपयति -यितुं), मुधा कृ, वृथा कृ, मुधा विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), निर्बलीकृ, निष्प्रभावीकृ, लघूकृ.

INVALIDATED, *p. p.* अधरीकृतः -ता -तं, अनिष्पन्नः -त्रा -त्रं, निर्बलीकृतः -ता -तं.

INVALIDITY, *s.* निर्बलता, बलहीनता, अनिष्पत्तिः *f.*, अनिष्पन्नता, व्यर्थता, मोघता, निष्फलता, विफलता, निष्प्रभावत्वं, प्रभावहीनता, शक्तिहीनता, दुर्बलता, दीर्घव्यं, अप्रामाण्यं, लघुत्वं, लाघवं.

INVALIDABLE, *a.* अनर्घ्यः -य्या -य्यं, अमन्यः -न्या -न्यं, अनर्घः -यो -यं, मन्पातीतः -ता -तं, मन्पातियः -गा -गं, अनिमन्यः -न्या -न्यं, अत्युन्नतः -मा -मं, अत्युन्नतः -ष्टा -ष्टं, बहुमन्यकः -का -कं.

INVALUABLENESS, *s.* अनर्घ्यता -त्वं, अमन्यता -त्वं, अनर्घत्वं, अत्युन्नतत्वं.

INVARIABLE, *a.* अविकार्यः -य्या -य्यं, निर्विकारः -रा -रं, अविकारः -रा -रं, अविक्रियः -या -यं, नित्यः -त्वा -त्वं, नैतिकः -की -कं, स्थिरः -रा -रं, सुस्थिरः -रा -रं, नियतः -ता -तं, अचलः -ला -लं, अचञ्चलः -ला -लं, अविकल्पः -न्या -न्यं, निर्विकल्पः -न्या -न्यं, व्यवस्थितः -ता -तं, पृथिग्वन् मतो -मत (तं), अपरिवर्तनीयः -या -यं.

INVARIABLENESS, *s.* अविकार्यता -त्वं, निर्विकारत्वं, अविकारत्वं, नित्यता, नैतिकत्वं, स्थिरता, सुस्थिर्यं, सुस्थिरता.

INVARIABLY, *adv.* नित्यं, नित्यता, सदैवता, मततं, नियतं, निर्विकारं, सुस्थिरं.

INVASION, *s.* आक्रमणं, आक्रमः, अभिक्रमः मगं, अधिक्रमः -मगं, आक्रान्तिः *f.*, अवस्कन्दः, अभिमर्द्दः, उपद्रवः, उपप्रवः, अभिनिर्वाणं, प्रयाणं, अभियोगः, दिग्विजयक्रमः, 'of a country,' देशाक्रमणं.

INVASIVE, *a.* आक्रामकः -का -कं, अभिक्रामकः &c., उपद्रवी -विणी -वि (न्).

INVECTIVE, *s.* श्लेषः, अवश्लेषः, आश्लेषः, निन्दोक्तिः *f.*, निन्दावाक्यं, निन्दा, भर्त्सनवाक्यं, भर्त्सना, निर्भर्त्सनं -ना, अपवादः, परीवादः, परिभाषणं, दुर्वाक्यं, वाक्पारुष्यं, धिक्पारुष्यं, धिक्क्रिया, दुरुक्तं, तिरस्कारवाक्यं, तिरस्कारः, कुत्सावाक्यं, गद्गद्वाक्यं, प्रतिकूलार्थं वचः.

INVECTIVE, *a.* निन्दकः -का -कं, निन्दामयः -यी -यं, निन्दाकरः -री -रं, निन्दात्मकः -का -कं, कुत्सावादी -दिनी -दि (न्), अपवादी &c., अपवादकः -का -कं.

To INVEIGH, *v. a.* अवशिष (c. 6. -क्षिपति -क्षिप्ते), अधिधिष, परिधिष, आधिष, शिष, निन्द (c. 1. निन्दति -दिन्ते), प्रिण्द, विनिन्द, अपवाद (c. 1. -वदति -ते -दिन्ते), परिवाद, भर्त्स (c. 10. भर्त्सयति -यितुं), निर्भर्त्स, अवभर्त्स, अवगर् (c. 6. -गर्तते -रितुं), अभिशप (c. 1. -शपति -शप्ते), परिशप, गर्ह (c. 1. गर्हते -रितुं, c. 10. गर्हयति -ते -यितुं), विगर्ह, परिगर्ह, तिरस्कृ, धिक्, दुर्वाक्यं वद, निन्दावाक्यं वद, उपालम्ब (c. 1. लुभते -लुभ्यते).

To INVEIGLE, *v. a.* प्रलुभ (c. 10. -लाभयति -यितुं), पारलुभ, लुभ, लल (c. 10. लालयति -यितुं), प्रपुण्यवोभिः or चाटका or चाटकारेण प्रलुभ or लल or मान्त्व (c. 10. मान्त्वयति -यितुं) or साकृप (c. 1. -कर्षति, c. 6. -कृषति -कृष्टे) or प्रलभ (c. 1. -लभते -लुभ्यते) or मुह (c. 10. मोहयति -यितुं), लालनं कृ, वच (c. 10. वचयति -यितुं).

INVEIGLE, *v. p.* लालितः -ता -तं, प्रलोभितः -ता -तं, चाटकारेणाकृष्टः -ष्टा -ष्टं.

INVEIGLING, *s.* प्रलोभकः, विलोभकः, लाली *m.* (न्), लालनकारी *m.* (न्), साकृपकः, मोहो *m.* (न्), विमोहो *m.*, मोहकः, लोभदर्शकः, प्रलम्भकारी *m.*

INVEIGLING, INVEIGLEMENT, *s.* प्रलोभनं, विलोभनं, साकृप्यं, साकृष्टिः *f.*, लालनं, मोहनं, विमोहनं, लोभदर्शनं, वचनं -ना, प्रवचनता, प्रतारणा, प्रलम्भः.

To INVENT, *v. a.* कूप (c. 10. कल्पयति -यितुं), परिकूप, रच (c. 10. रचयति -यितुं), विरच, सृज (c. 6. सृजति, सृष्टे), विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), घट (c. 10. घटयति -यितुं), निमा (c. 2. -माति, c. 3. -निमाते -मातुं), विनिमा, परिकल्पना कृ.—(In the mind) मनसा कूप or परिकूप or सृज, स्वमनसा कूप.—(Devise a plan) उपायं प्रचिन् (c. 10. -चितयति -यितुं) or परिचिन्.—(Fabricate falsely) मिथ्या कूप or सृज.—(Find out) निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं).

INVENTED, *p. p.* कल्पितः -ता -तं, परिकल्पितः -ता -तं, कूपः -त्रा -त्रं, मनःकल्पितः -ता -तं, मनःसृष्टः -ष्टा -ष्टं, रचितः -ता -तं, विरचितः -ता -तं, घटितः -ता -तं, निर्मितः -ता -तं.—(Devised) प्रचिन्तितः -ता -तं, घटितः -ता -तं.—(Fabricated, fictitious) मिथ्याकल्पितः -ता -तं, काल्पनिकः -की -कं, कृत्रिमः -मा -मं, कृतकः -का -कं.—(Found out) निरूपितः -ता -तं.

INVENTION, *s.* (The act) कल्पना -नं, परिकल्पना -नं, कृतिः *f.*, रचना, विरचना, सृष्टिः *f.*, निमाणं, घटनं, निरूपणं.—(Power of invention, ingenuity) कल्पनाशक्तिः *f.*, कल्पना, युक्तिः *f.*, सुयुक्तिः *f.*, उपायज्ञानं, उपायज्ञत्वं.—(That which is invented) कल्पितं, परिकल्पितं, कल्पना, कृतिः *f.*—(Fabrication, fiction) मिथ्याकल्पना, मिथ्याकल्पितं, मनःकल्पितं, मनःसृष्टिः *f.*; 'invention of one's own brain,' स्वकपोलकल्पितं.

INVENTIVE, *a.* कल्पकः -का -कं, उपायज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, उपायी -यिनी -यि (न्), युक्तिमान् -मती -मत (तं), चतुरः -रा -रं, कुशलः -ला -लं, उपायकुशलः -ला -लं, सुप्रयोगवान् &c.

INVENTIVENESS, *s.* उपायज्ञत्वं, युक्तिः *f.*, युक्तिमत्त्वं, सुयुक्तिः *f.*

INVENTOR, *s.* कल्पकः, परिकल्पकः, कल्पयिता *m.* (न्), सृष्टा *m.* (ष्टृ), निमाता *m.* (न्), विधायी *m.* (न्), विधाता *m.* (न्), रचकः, विरचकः, निरूपकः, निरूपयिता *m.* (न्).

INVENTORY, *s.* गृहोपस्करपरिसंख्या, गृहभाण्डपरिगणना, अस्त्रावरद्वयसंख्यापत्रं, अस्त्रावरयन्त्रगणनापत्रं, गृहवस्तुपरिसंख्या, गृहसामग्र्यपरिगणना.

To INVENTORY, *v. a.* गृहोपस्करादि परिसंख्या (c. 2. -ख्याति -न्ते) or परिगण (c. 10. -गणयति -यितुं).

INVENTRESS, *s.* कल्पिका, परिकल्पिका, कल्पयित्री, निरूपयित्री.

INVERSE, *a.* व्यत्यस्तः -स्ता -स्तं, विपरीतः -ता -तं, विपर्ययस्तः -स्ता -स्तं, पर्ययस्तः -स्ता -स्तं, व्यस्तः -स्ता -स्तं, विलोमः -मा -मं, प्रतिलोमः -मा -मं, व्यति क्रान्तः -न्ता -तं, प्रतिकूलः -ला -लं, प्रतीपः -पा -पं, विप्रतीपः -पा -पं, प्रमथ्यः -या -यं, अपसम्यः -व्या -व्यं, 'Rule of three inverse,' विलोमवैरागिकं, व्यस्तवैरागिकं; 'in inverse ratio,' विपर्ययेण.

INVERSELY, *adv.* विपर्ययेण, व्यत्यासेन, व्युत्क्रमेण, विपरीतं, पर्ययासेन.

INVERSION, *s.* विपर्ययः, विपर्ययः, व्यत्यासः, विपर्ययासः, पर्ययासः, व्युत्क्रमः, व्यतिक्रमः, विपरीतता, वैपरीत्यं, प्रतिकूलता, प्रातिकूल्यं, विलोमता, प्रतिलोमता, प्रातिलोम्यं, व्यत्ययः, व्यत्यस्तता, व्यस्तता, विप्रतीपता, प्रतीपता, प्रमथः, प्रमथ्यत्वं; 'rule of inversion in arithmetic,' विलोमक्रिया, व्यस्तविधिः *m.*

To INVERT, *v. a.* विपर्यय (c. 4. -अस्यति -असितुं), पर्यय, व्यत्यय, विप-

रोतीकृ, वैपरीतं कृ, विपर्ययं कृ, व्यस्तं -स्तां कृ, विपर्यस्तं -स्तां कृ, प्रतिकूलोक्, विलोमीकृ.—(Turn upside down) अधोमुखीकृ, अधोमुखं -स्तां कृ, अधःकृ, अधोपरीकृ, ऊर्ध्वाधरीकृ, अपवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), परिवृत्; 'invert the glass in water,' पात्रम् अधोमुखं जले स्थापय.

INVERTED, *p. p.* विपर्यस्तः -स्ता-स्त, व्यस्तः -स्ता-स्तं, पर्यस्तः -स्ता-स्तं, व्यस्तः -स्ता-स्तं, विपरीतः -ता-तं, व्यतिक्रान्तः -न्ता-न्तं, व्युत्क्रान्तः -न्ता-न्तं, विलोमः -मा-मं, प्रतिलोमः -मा-मं, प्रतिकूलः -ला-लं, प्रसव्यः -व्या-व्यं, प्रतिसव्यः -व्या-व्यं.—(Turned upside down) अधोमुखीकृतः -ता-तं, अधोमुखः -सा-सं, अधःकृतः -ता-तं, अधोन्नतः -रा-रं, अपवृत्तः -न्ता-न्तं.

To INVEST, *v. a.* (Dress, clothe) वेष्ट् (c. 1. वेष्टे -ष्टितुं), परिवेष्ट्, प्रवेष्ट्, आसृज् (c. 10. -सादयति -यितुं), प्रयुज् (c. 5. -युजोति -यितुं -रोतुं), मन्वे (c. 1. -म्वयति -व्यातुं), परिव्ये, परिधा in caus. (-धापयति -यितुं), वस् (c. 10. वासयति -यितुं), विवस्.—(Invest with office) अधिकारे नियुज् (c. 7. -युनक्ति -युंक्ते, c. 10. योजयति -यितुं), अधिकारं प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), अधिकारयुक्तं -क्तां कृ, अभिपिच्छ् (c. 6. -पिच्छति -पुंक्ते), संस्कारपुष्टं अधिकारप्रवेशं कृ.—(Adorn) सलङ्क, भूष् (c. 10. भूषयति -यितुं), विभूष्.—(Indue, place in possession) युक्तं -क्तां कृ, सम्पत्वं -क्तां कृ, विशिष्टं -ष्टां कृ, उपेतं -तां कृ, अन्वितं -तां कृ, नियुज्, युज्.—(Inclose, besiege) परिवेष्ट्, उद्देष्ट्, समन्ताद् रूप (c. 7. रुणद्धि, रोद्धुं) or उपरूप or अवरूप.—(Invest money) शेत्रगृहादि क्रोत्वा धनं प्रयुज्, धनप्रयोगं कृ.

INVESTED, *p. p.* (Clothed) वेष्टितः -ता-तं, आसृजितः -ता-तं, परिवेष्टः -ष्टा-ष्टं, परिहृतः -ता-तं, संवीतः -ता-तं, आश्रितः -ष्टा-ष्टं.—(With office) अधिकारे नियुक्तः -क्ता-क्तं, पदयुक्तः -क्ता-क्तं, पदविशिष्टः -ष्टा-ष्टं.—(Indued, placed in possession) युक्तः -क्ता-क्तं. *See To INVEST.*—(Closed, besieged) परिवेष्टितः -ता-तं, उद्देष्टितः -ता-तं, रुद्धः -द्धा-द्धं, समन्तादुपरुद्धः -द्धा-द्धं, पर्यवष्टभः -भ्या-भ्यं, बाधितः -ता-तं.—(As money) प्रयुक्तः -क्ता-क्तं.

INVESTIGABLE, *a.* निरूपणीयः -या-यं, निरूप्यः -प्या-प्यं, विचारणीयः -या-यं, विचार्यः -र्या-र्यं, अनुसन्धेयः -या-यं, निर्णयेयः -या-यं, विचारयोग्यः -ग्या-ग्यं.

To INVESTIGATE, *v. a.* निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), परीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), समीक्ष्, अवेष्, निरीक्ष्, विचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), ज्ञा in des. (जिज्ञासते -सितुं), अन्विष् (c. 4. -इष्यति -ष्टयितुं), अन्वेष् (c. 1. -ष्टपते -यितुं), आलोच् (c. 10. -लोचयति -यितुं), आलोक् (c. 10. -लोकयति -यितुं), अनुयुज् (c. 7. -युनक्ति -युंक्ते -युंक्ते), विमृश् (c. 6. -मृशति -ष्टुं), निर्वी (c. 1. -णयति -णेतुं), निष्पि (c. 5. -पिनोति -चेतुं), विनिष्पि, विभू (c. 10. -भावयति -यितुं), चर्च् (c. 1. -चर्चति -र्चितुं), मार्ग (c. 10. मार्गयति -यितुं), मन् in des. (मोमांसते -सितुं), अभिनिर्व्ये (c. 1. -ध्यायति -धातुं), विवेचनां कृ.

INVESTIGATED, *p. p.* निरूपितः -ता-तं, परीक्षितः -ता-तं, निरीक्षितः -ता-तं, अवेषितः -ता-तं, विचारितः -ता-तं, जिज्ञासितः -ता-तं, अन्वेष्टितः -ता-तं, अन्विष्टः -ष्टा-ष्टं, निर्वीतः -ता-तं, आलोचितः -ता-तं, चर्चितः -ता-तं.

INVESTIGATING, *part.* निरूपयन् -यन्ती -यन् (न्), परीक्षकः -का-कं, अन्वेष्टी -ष्ठी -पि (न्), अनुसन्धानी -निनी -नि (न्), अनुसन्धायी &c., विचारी &c.

INVESTIGATION, *s.* निरूपणं, अनुसन्धानं, परीक्षा -क्षणं, विचारः -रणं -शा, जिज्ञासा, अन्वेष्टणं -शा, निरीक्षणं, अवेषा -क्षणं, समीक्षणं, संवीक्षणं,

प्रसमीक्षा, निर्णयः, निश्चयः, अनुयोगः, विवेचना, विवेकः, चर्चा, विमर्शः, निरूपणत्वं, परीष्टिः *f.*; 'under investigation,' निश्चीयमानः -ना-नं, विचार्यमाणः -शा-गं, निरूप्यमाणः -शा-गं.

INVESTIGATOR, *s.* परीक्षकः, विचारकः, निरूपयता *m.* (न्), अनुसन्धायी *m.* (न्), अन्वेष्टा *m.* (ष्टृ), अन्वेष्टी *m.* (न्), निर्णेतृ *m.* (न्), चर्चकारी *m.* (न्). INVESTITURE, *s.* (Investing with any office) प्रतिष्ठापनं, प्रतिष्ठा, अभिषेकः, अभिषेचनं, अधिकारप्रवेशकरणं, पदस्थापनं -ना.—(With the sacrificial cord, or yajnopavita) उपनयः -यनं, स्नानयः -यनं, मौञ्जीबन्धनं, पवित्रारोपणं.

INVESTMENT, *s.* (Clothes) परिधानं, आच्छादनं, वस्त्रं.—(Besieging, surrounding) अवरोधः -धनं, प्रतिरोधः, रोपः, वेष्टनं, परिवेष्टनं -वेष्टः, उद्देष्टः, पर्यवष्टम्भनं.—(Laying out money) धनप्रयोगः.

INVETERACY, *s.* बद्धमूलता, निर्वेद्यः, अभिनिवेशः, दृढता, स्थिरता, अभिनिविष्टता, चिरकालिकत्वं, बहुकालिकत्वं.

INVETERATE, *a.* बद्धमूलः -ला-लं, दृढमूलः -ला-लं, दृढः -ढा-ढं, स्थिरः -रा-रं, निर्वेद्यः -द्या-द्यं, चिरस्थायी -पिनी -पि (न्), बहुकालिकः -की-कं, चिरकालिकः -की-कं, चिरकालीनः -ना-नं, अभिनिविष्टः -ष्टा-ष्टं; 'inveterate hatred,' बद्धवैरं, अच्युतवैरं; 'an inveterate fool,' प्रतिनिविष्टमूर्खः.

INVETERATENESS, *s.* *See INVETERACY.*

INVIDIOUS, *a.* (Envious) मत्सरी -रिणी -रि (न्), समत्सरः -रा-रं, ईर्ष्यो -र्ष्यणी -र्ष्य (न्), ईर्ष्यालुः -लुः-लुः.—(Likely to provoke envy or ill-will) ईर्ष्याकरः -रा-रं, ईर्ष्याजनकः -का-कं, असूयाजनकः -का-कं, असूयापादकः -का-कं, मात्सर्व्यजनकः -का-कं, मत्सरावहः -हा-हं, द्वेषजनकः -का-कं, द्वेष्यः -प्या-प्यं, द्वेषणीयः -या-यं, कुत्सितः -ता-तं, अप्रीतिजनकः -का-कं.

INVIDIOUSLY, *adv.* (Enviously) समत्सरं, समात्सर्व्यं, मात्सर्व्यं, सेर्व्यं.—(In a manner so as to provoke hatred) यथा द्वेषः or असूया जायते तथा, यथा मात्सर्व्यम् उत्पद्यते तथा.

INVIDIOUSNESS, *s.* द्वेषजनकत्वं, असूयाजनकत्वं, ईर्ष्याजनकत्वं.

To INVIGORATE, *v. a.* चलं वृष् (c. 10. वर्धयति -यितुं), तेजो वृष् or कृ or दा, वर्धय् or सखं वृष् or दा, अग्नं or रुचिं दा or वृष्, सबलं -लां कृ, सबलीकृ, सवीर्यं -र्यां कृ, पुष् (c. 10. पोषयति -यितुं), पुष्टिं कृ or दा or वृष्, सायै (c. 10. -प्राययति -यितुं), समायै, दीप् (c. 10. दीपयति -यितुं).

INVIGORATED, *p. p.* वर्धितबलः -ला-लं, वर्धिततेजाः -जाः-जः (स्), वृद्धमस्त्रः -ह्वा-ह्वं, तेजितः -ता-तं, पुष्टः -ष्टा-ष्टं, दीपितः -ता-तं, प्रदीप्तः -प्ता-प्तं, साध्यापितः -ता-तं.

INVIGORATING, *a.* बलवर्धकः -का-कं, बलवर्धी -र्धनी -र्धि (न्), तेजस्करः -रा-रं, तेजोवर्धकः -का-कं, पुष्टिदः -दा-दं, पुष्टिकारकः -का-कं, पौष्टिकः -की-कं, थोय्दः -दा-दं, सख्यवर्धकः &c., दीपकः -का-कं.

INVIGORATION, *s.* (The act) बलवर्धनं, तेजावर्धनं, सख्यवर्धनं, पुष्टिकरणं.—(State) बलवृद्धिः *f.*, तेजवृद्धिः *f.*

INVINCIBLE, *a.* अजेयः -या-यं, अजय्यः -य्या-य्यं, दुर्जयः -या-यं, दुर्जयः -या-यं, अदम्यः -म्या-म्यं, अदमनीयः -या-यं, अपराजेयः -या-यं, अपराजितः -ता-तं, अपराभायः -य्या-य्यं, अप्रभूयः -य्या-य्यं, सङ्गृहीत *m. f. n.*

INVINCIBLENESS, *s.* अजेयता -त्वं, दुर्जयता, अपराजेयत्वं, अदम्यता.

INVINCIBLY, *adv.* अजेनं, अपराजेयं, अदमनीयं, यथा जेतुं न शक्नोते.

INVIOLEABLE, *a.* (Not to be broken) अलंघ्यः -य्या-य्यं, अलंघनीयः -या-यं, अक्षेद्यः -द्या-द्यं, अनतिक्रमणीयः -या-यं, अनतिक्रम्यः -म्या-

म्यं, अभङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, भङ्गायोग्यः-ग्या-ग्यं--(Not to be treated irreverently, not to be hurt) अलङ्घनीयः-या-यं, अनुलङ्घनीयः-या-यं, अबाध्यः-ध्या-ध्यं, अबाधनीयः-या-यं, अनपकाय्यः-ध्या-ध्यं, विकारानहः-हं-हं--(Not to be put to death) अबध्यः-ध्या-ध्यं, अग्रः-ग्रा-ग्रं. These last are used in reference to an ambassador or herald.

INVIOLENTNESS, INVIOLENT, *s.* अलङ्घ्यता-त्वं, अलङ्घनीयता-त्वं, अभेद्यता, अनतिक्रमणीयता, अबाध्यत्वं--(Of an ambassador or herald) अबध्यता-त्वं, अबध्यभावः.

INVIOLENT, *adv.* अलङ्घनीयं, अभङ्गेन, यथा न भिद्यते तथाप्रकारेण.

INVIOLENT, *a.* अलङ्घितः-ता-तं, अभङ्गः-गना-ग्नं, अद्यतः-ता-तं, असह्यः-गदा-गदं, अभङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, अभदितः-ता-तं, अभिन्नः-चा-चं, अबाधितः-ता-तं.

INVIOUS, *a.* दुर्गमः-मा-मं, अगम्यः-म्या-म्यं, अगमनीयः-या-यं, दुरत्ययः-या-यं, गहनः-ना-नं, मसाधः-धा-धं, गम्युनः-ना-नं.

To INVISIT, *v. a.* चूर्णादिना उपानद्वयेण लिप्य (c. 6. लिम्पयति, श्लेषुं).

INVISIBILITY, INVISIBleness, *s.* अदृश्यता-त्वं, अलक्ष्यता-त्वं, परोक्षता, अलोकनीयत्वं, दृष्ट्यगोचरता, अप्रत्यक्षता, दृष्ट्यगता, दुर्दर्शित्वं, दुर्लक्ष्यता-त्वं, अदर्शनं, परोक्षं, अलोकनं, अनर्द्धा-र्द्धानं-दिः *m.*, अनर्हितत्वं, अविषयः.

INVISIBLE, *a.* अदृश्यः-श्या-श्यं, अदर्शनीयः-या-यं, अलक्ष्यः-क्ष्या-क्ष्यं, अप्रत्यक्षः-क्ष्या-क्षं, दृष्ट्यगोचरः-रा-रं, दृष्ट्यगोचरः-रा-रं, अलोकनीयः-या-यं, अप्रत्यक्षणीयः-या-यं, परोक्षः-क्ष्या-क्षं, दुर्दर्श्यः-श्या-श्यं, दुर्दर्शः-शा-शं, दुर्लक्ष्यः-क्ष्या-क्ष्यं, दुर्लक्षः-क्ष्या-क्षं, असमक्षः-क्षी-क्षं, दृष्ट्यविषयः-या-यं, चक्षुरग्राह्यः-क्ष्या-क्षं, दर्शनातीतः-ता-तं, दर्शनपथातीतः-ता-तं, अनालोक्यः-क्ष्या-क्षं, अदृष्टरूपः-पा-पं, अनर्हितः-ता-तं, तिरोहितः-ता-तं, अनर्हितः-ता-तं, प्रकाशितः-रा-रं, अरूपः-पा-पं, अबाध्यः-पी-पं, असाक्षात् indec.; 'to become invisible,' अनर्था in pass. (-धीयते), तिरोधा.

INVISIBLY, *adv.* अदर्शनीयं, अप्रत्यक्षं-शेण-द्यतम्, परोक्षं-शेण, असाक्षात्, अप्रकाशं, अप्राप्तम्, असमक्षं, अदृष्टरूपं, दुर्दर्शं, दृष्ट्यगोचरेण; 'moving invisibly,' अलक्ष्यगतिः-तिः-ति.

INVITATION, *s.* निमन्त्रणं, आमन्त्रणं, आह्वानं, आह्वयः, आहूतिः, आवाहनं, आकारणं, केतनं, सङ्केतः, 'invitation to dinner,' भोजनार्थं निमन्त्रणं.

INVITATORY, *a.* निमन्त्रयिता-त्री-तृ (तृ), आमन्त्रयिता &c., आह्वानार्थकः-का-कं.

To INVITE, *v. a.* निमन्त्र (c. 10. मन्त्रयति-यितुं), आमन्त्र, उपनिमन्त्र, मन्त्रिमन्त्र, आह्वं (c. 1. -ह्वयति-ह्वानुं), समाह्वं, उपह्वं, केतुं (c. 10. केतयति-यितुं), सङ्केत, सम्पर्ष (c. 10. संपर्षते-ति-यितुं), आकृ (c. 10. कारयति-यितुं), आग्रह (c. 10. -ग्रहयति-यितुं), सङ्केतं कृ; 'invite to dine,' भोजनार्थं or भोजनाय निमन्त्र--(Allure) आकृष्य (c. 1. कर्षति-क्रुषुं), प्रलुभ (c. 10. -लोभयति-यितुं).

INVITED, *p. p.* निमन्त्रितः-ता-तं, आमन्त्रितः-ता-तं, आहृतः-ता-तं, केतितः-ता-तं, सम्पर्षितः-ता-तं, आवाहितः-ता-तं, आकारितः-ता-तं; 'invited to dine,' भोजनार्थं निमन्त्रितः-ता-तं; 'the persons invited,' निमन्त्रणीयजनाः *m. pl.*, निमन्त्रिताः *m. pl.*—(Allured) आकृष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रलोभितः-ता-तं.

INVITING, *a.* (Alluring) आकर्षकः-का-कं, आकर्षी-पिणी-पिं (नृ).

To INVOCATE, *v. a.* See To INVOKE.

INVOCATION, *s.* आह्वानं, आह्वयः, आहूतिः, *f.*, प्रह्वयः, अभिमन्त्रणं, आमन्त्रणं, अनुकर्षणं, उपह्वयः, नामग्रहणं, नामस्मरणं, नामोच्चारणं, आवाहनं.

INVOCER, *s.* वोजकं, वाणिज्यभाषायां समर्पितद्रव्यपरिसंस्थापकं

To INVOKE, *v. a.* ह्वे (c. 1. -ह्वयति-ह्वानुं), आह्वे, उपह्वे, प्रह्वे, विह्वे, अभिमन्त्र (c. 10. मन्त्रयति-यितुं), आमन्त्र, आवाद् (c. 1. -वदति-दितुं), अभिवद, आवच (c. 2. -वक्ति-क्ते), अभिवच, प्राप्ते (c. 10. प्रापयति-यितुं), अनुकृष्य (c. 1. -कर्षति-क्रुषुं), आह्वानं कृ--(Call on by name) मसाधनं कृ, नाम ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or स्मृ (c. 1. स्मरति, स्मर्तुं), नामग्रहणं कृ, आवाहनं कृ--(Invoke blessings) आग्राम (c. 2. -ग्राह्मे-ग्रासितुं).

INVOKED, *p. p.* आहृतः-ता-तं, आमन्त्रितः-ता-तं, आवाहितः-ता-तं.

INVOLUNTARILY, *adv.* अनिच्छातम्, अकामतम्, अनिकामतम्, अनिच्छापूर्व्यं, अकामपूर्व्यं, अमतिपूर्व्यं, अवृद्धिपूर्व्यं, असोपपूर्व्यं, असनोपेण, असनोपपूर्व्यं, अज्ञानतम्, अज्ञानपूर्व्यं, निष्कामं.

INVOLUNTARY, *a.* अनिच्छिकः-की-कं, अनिच्छापूर्व्यः-ष्टी-ष्टं, अकामिकः-का-कं, अनभिकामिकः-का-कं, अकाम्यः-म्या-म्यं, अवृद्धिपूर्व्यः-ष्टी-ष्टं, असनोपपूर्व्यः-ष्टी-ष्टं, अज्ञानपूर्व्यः-ष्टी-ष्टं, अमतिपूर्व्यः-ष्टी-ष्टं, अस्वेच्छानातः-ता-तं, अवशः-शा-शं, अनिच्छापीनः-ता-तं, इच्छापायः-क्ष्या-क्ष्यं. (Not having will, unwilling) अकामः-मा-मं, निष्कामः-मा-मं, अनिच्छुः-क्षु-क्षु.

INVOLUTION, *s.* (Act of involving or enveloping) आवेष्टनं, परि-वेष्टनं, वेष्टनं, आवरणं, आच्छादनं--(State of being entangled) साश्रिष्टता, अन्योन्यसंश्लेषः, अन्योन्यसंलग्नता, यन्त्रिलत्वं, जटिलत्वं, मङ्गीर्णता, व्यतिकरः.

To INVOLVE, *v. a.* (Envelop) आवेष्ट (c. 1. -वेष्टते-ष्टितुं, c. 10. -वेष्टयति-यितुं), परिवेष्ट, संवेष्ट, आच्छद (c. 10. -च्छदयति-यितुं), आवृ (c. 5. -वृणोति-वरितुं-रीतुं), परिवृ; 'is involved,' साश्रियते--(Implicate, connect, join) सम्बन्ध (c. 9. -बध्नाति-बद्धुं), अनुबन्ध, बन्ध, संश्रिष्ट (c. 10. -श्रिष्टयति-यितुं), साश्रिष्ट, परिश्रिष्ट, संयुज् (c. 7. -युज्जति-योजुं), c. 10. -योजयति-यितुं), संयुज् (c. 6. -युज्जति-युष्टुं); 'he is involved in many crimes,' बहुपापैः सम्बध्यते or लिप्यते--(Comprise) परियह्य (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं), अनर्गण (c. 10. -गणयति-यितुं), परिमसाप (c. 5. -आमोति-आमृं).

INVOLVED, *p. p.* (Enveloped) आवेष्टितः-ता-तं, परिवेष्टितः-ता-तं, वेष्टितः-ता-तं, आवृतः-ता-तं, आच्छादितः-ता-तं, आच्छन्नः-चा-चं, समाच्छन्नः-चा-चं, व्याप्तः-प्ता-प्तं--(Comprised, included) अन्तर्गतः-ता-तं, अन्तर्गणितः-ता-तं, परिगृहीतः-ता-तं, समाविष्टः-ष्टा-ष्टं, आकलितः-ता-तं, सहितः-ता-तं, प्रतिष्ठितः-ता-तं, रान्नरः-रा-रं, गर्भः-भा-भं in comp--(Implicated, connected) सङ्गटः-ट्टा-ट्टं, अनुबद्धः-ट्टा-ट्टं, निबद्धः-ट्टा-ट्टं, बद्धः-ट्टा-ट्टं, संयुष्टः-ष्टा-ष्टं, संश्रिष्टः-ष्टा-ष्टं, संसक्तः-क्ता-कं, अनुसक्तः-क्ता-कं, संयुक्तः-क्ता-कं, यत्नः-स्ता-स्तं, लिप्तः-प्ता-प्तं; 'involved in crime,' पापसङ्गटः-ट्टा-ट्टं, पापलिप्तः-प्ता-प्तं; 'in calamity,' विपद्गस्तः-स्ता-स्तं; 'in debt,' बृणयस्तः-स्ता-स्तं--(Implied) ध्वनितः-ता-तं, फलितः-ता-तं; 'involved meaning,' फलितार्थः, ध्वनितार्थः--(Confused, not clear) सम्पष्टः-ष्टा-ष्टं, सम्पक्तः-क्ता-कं, अभिन्नः-चा-चं.

INVULNERABLE, *a.* अवेष्टदेहः-हा-हं, अवैष्टदेहः-हा-हं, अवेष्टदेहः-हा-हं, अप्रहार्यदेहः-हा-हं, अनापातनीयः-या-यं, असम्भाव्यक्षतः-ता-तं, अशक्यक्षतः-ता-तं, क्षताक्षयः-मा-मं, साघाताक्षयः-मा-मं, वज्रदेहः-हा-हं, वज्रशरीरः-रा-रं.

INVULNERABILITY, *s.* अवेष्टता, अवैष्टता, अवेष्टता, अघातनीयत्वं.

INWARD, *a.* अन्तरस्थः-स्था-स्थं, अन्तःस्थः-स्था-स्थं, आन्तरः-री-रं-रिक्तः-क्षी-कं, अन्तर्भूतः-ता-तं, अन्तर्वर्ती-र्विनी-र्विं (नृ), अन्तर्भवः-चा-चं, अन्तर्गतः-ता-तं, अभ्यन्तरः-रा-रं, आभ्यन्तरः-री-रं, अन्तरगतः-ता-तं.

मा-मत्, अन्तरङ्गः-ङ्गा-ङ्गं. Often expressed by अन्तर in comp.; as, 'inward heat,' अन्तर्दाहः; 'inward spirit,' अन्तरात्मा *m.* (नं), अन्तःकरणं, अन्तःप्रकृतिः *f.*; 'inward consciousness,' अन्तःसंज्ञा; 'inward purity,' अन्तःशीलः; 'inward discipline,' अन्तर्यमनः, अन्तःकरणसंयमः, दमः; 'inward meditation,' अन्तर्भावना.

INWARDLY, *adv.* अन्तरं, अन्तरे-रेण, अभ्यन्तरेण; 'inwardly bad,' अन्तर्दुष्टः-ष्टा-ष्टं.—(In the heart, secretly) अन्तःकरणेन, मनसा, निभूतं, सुनिभूतं.

INWARDS, *s. pl.* अन्तराणि *n. pl.*, अन्तर्नादयः *f. pl.*, उदरं.

To INWEAVE, *v. a.* ग्रन्थ् (c. 9. ग्रथ्नाति, c. 1. ग्रन्थति-न्थितुं). See To INTERWEAVE.

To INWRAP, *v. a.* आवेष्ट् (c. 1. वेष्टते-ष्टितुं, c. 10. वेष्टयति-यितुं), परि-वेष्ट्, आच्छद् (c. 10. छादयति-यितुं), अवगृह्णद् (c. 10. गृह्णयति-यितुं).

To INWREATH, *v. a.* मालया परिवेष्ट् (c. 1. वेष्टते-ष्टितुं), मालायुक्तं-कृतं कृ.

INWROUGHT, *p. p.* संचितः-ता-तं, त्रुडितः-ता-तं, लुडितः-ता-तं.

LOTA, *s.* लवलेशः, लेशः, विन्दुः *m.*, विन्दुमात्रं, तिलमात्रं.

IRASCIBLE, *a.* शीघ्रक्रोधी-पिनी-पि (नं), शीघ्रक्रोधी-पिनी-पि (नं).

सुलभक्रोधः-पा-यं, क्रोधशीलः-ला-लं, कोपी-पिनी-पि (नं), क्रोधी &c., क्रोधिष्ठः-ष्टा-ष्टं, कोपिष्ठः-ष्टा-ष्टं, चरुडः-रुडा-रुडं, चरुडस्वभावः-वा-वं, पित्रवेगी-गिनी-गि (नं), पित्रस्वभावः-वा-वं, मन्तापी-पिनी-पि (नं).

IRASCIBLENESS, *s.* शीघ्रक्रोधिपत्वं, क्रोधशीलता, स्वभावचरुडता, पित्रस्वभावः, क्रोधस्वभावः, पित्रप्रकृतिः *f.*

IRATE, *a.* क्रुद्धः-डा-डं, कुपितः-ता-तं, क्रोपी-पिनी-पि (नं).

IRE, *s.* क्रोधः, कोपः, जमपः, रोपः, मयुः *m.*, संरम्भः, सन्तापः.

IRREFUL, *a.* क्रोपी-पिनी-पि (नं), कोपी-पिनी-पि (नं), क्रुद्धः-डा-डं.

सक्रोधः-पा-यं, समयुः-युः-यु, संरम्भी-भ्रिणी-भ्रि (नं).

IRREFULLY, *adv.* सक्रोपं, सक्रोधं, मरोपं, सारुपं, कपेन, क्रोधेन.

IRIS, *s.* (Rainbow) इन्द्रायुधं, इन्द्रधनुस् *n.*—(Of the eye) नेत्रतार-

कामखलं, कनीनिकामखलं, कनीनिकापरिधिः *m.*, तारामखलं, उपतारा.

—(Plant) गोलोमी, श्वेतद्वीता, भूतकेशः.

To IRK, *v. a.* आयस (c. 10. यामयति-यितुं), दुःख् (c. 10. दुःखयति-यितुं), खिद् (c. 10. खेदयति-यितुं), पीड् (c. 10. पीडयति-यि), बाष् (c. 1. बाधते-यितुं).

IRKSOME, *a.* खेदजनकः-का-कं, क्रेशकरः-री-रं, क्रेशदः-दा-दं, दुःखदः-दा-दं, दुःखकरः-री-रं, आयासहेतुकः-का-कं, कष्टकरः-री-रं, कष्टः-ष्टा-ष्टं, श्रमजनकः-का-कं, गुरुः-रु-रु.

IRKSOMENESS, *s.* खेदजनकत्वं, क्रेशजनकत्वं, क्रेशकत्वं, कष्टत्वं, गुरुता.

IRON, *s.* लोहं-हः, अयस् *n.*, आयसं, लीहं-हः, कृष्णायसं, कालायसं, कृष्णं, कालं, तीक्ष्णं, शस्त्रकं, पिण्डं, अस्मसारः, गिरिजं, गिरिसारः, शिलानं, शिलालम्बं, निशितं, कान्तं, दृढं, मलीमसः; 'green sulphate of iron,' धातुशेखरं, पुष्पकासीशः, तपनीयधं, कासीसं, काशीशं, हंसलोमशं; 'red sulphate of iron,' धातुकासीशः; 'pyritic iron-ore,' खरौमाधिकं, विदुमाधिकं, सुवर्णमुखी; 'iron-filings,' लोहचूर्णं; 'rust of iron,' मयदुरं, सिंहानं, अयोमलं. See RUST; 'sulphuret of iron,' पांशुकासीसं, ताप्यं, धातुमाधिकं; 'tipped with iron,' अयोमुखः-खा-खं, अयोयः-या-यं, लोहायः-या-यं; 'wrought iron,' कुशी.—(Smoothing iron) यस्त्रादिषष्ठणीकरणार्थं लोहयन्त्रं.—(Fetter) लोहबन्धः-न्धं-न्धनं.

IRON, *a.* (Made of iron) लोहः-ही-हं, लोहमयः-यी-यं, लोहलः-ला-लं, आयसः-सी-सं, अयोमलः-यी-यं, अयस्मयः-यी-यं, लोहात्मकः-का-कं,

लोह in comp.; as, 'an iron arrow,' लोहनालः; 'iron-image,' लोहप्रतिमा; 'iron armour,' लोहचर्म *n.* (नं); 'iron pike,' लोहशङ्खः *m.*; 'iron medicine,' लोहभस्म *n.* (नं); 'iron-toothed,' अयोदन्त-दन्ती-दन्तं (नं); 'having an iron constitution,' यस्त्रदेहः-हा-हं. To IRON, *v. a.* (Smooth with an iron) लोहयन्त्रेण अस्त्रणीकृ.—(Fetter) शृङ्खलया बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्ध्ते), शृङ्खल (nom. शृङ्खल-यति-यितुं).

IRON-BAR, *s.* कुशी, लोहकुशी, लोहपिण्डः-खं.

IRON-FILINGS, *s. pl.* लोहचूर्णं, लोहकिट्टं, लोहजं.

IRON-FISTED, *a.* वज्रमुष्टिः-ष्टिः-ष्टि, लोहमुष्टिः-ष्टिः-ष्टि.

IRON-FOUNDER, *s.* लोहकारः, अयस्कारः, व्योकारः.

IRON-FOUNDERY, *s.* लोहविलयनशाला, कुप्यशाला, सन्धानी.

IRON-HEARTED, *a.* अयोहृदयः-या-यं, वज्रहृदयः-या-यं, लोहहृदयः-या-यं.

IRON-MOLD, *s.* लोहचिह्नं, लोहाङ्कः, लोहकलङ्कः.

IRON-MONGER, *s.* लोहकारः, लोहद्रव्याविक्रेता *m.* (नं), विक्रयी *m.* (नं),

लोहभाण्डविक्रयी *m.*, पिठरकटाहादिभाण्डविक्रेता *m.*

IRON-MONGERY, *s.* लोहद्रव्याणि *n. pl.*, लोहभाण्डानि *n. pl.*, लोहमयद्रव्याणि, पिठरकटाहादीनि लोहनिर्मितभाण्डानि.

IRONICAL, *a.* मृषावादी-दिनी-दि (नं), विकल्पनः-ना-नं, साक्षेपः-पा-पं.

सव्यञ्जनः-ना-नं, उपरोधी-पिनी-पि (नं), औपरोधिकः-को-कं.

उपरोधात्मकः-का-कं, अवक्षेपकः-का-कं.

IRONICALLY, *adv.* सविकल्पनं, साक्षेपं, सव्यञ्जनं, विपरीतलक्षणापूर्वम्, निह्वेन, सनिह्वं, सोसुखनं, मृषावादेन, मृषा.

IRONY, *s.* (Speech expressing one thing and meaning another) व्याजोक्तिः *f.*, व्यञ्जना, व्यंग्यः, साक्षेपः, अवक्षेपः, विपरीतलक्षणा, उपरोधः.

—(Ironical praise) व्याजस्तुतिः *f.*, निन्दास्तुतिः *f.*, व्याजनिन्दा, विकल्पा-न्यनं, सोत्साहः, सोसुखः-खनं, मृषावादः, अन्यपाम्लोचः.

(Dissimulation) निह्वः, निह्वतिः *f.*, अपहृवः, अपलापः, अवहित्या.

IRONY, *a.* (Made of iron) लोहिकः-की-कं, लोहमयः-यी-यं, अयोमयः &c.

IRRADIANCE, IRRADIANCY, *s.* दीप्तिः *f.*, धृतिः *f.*, प्रभा, कान्तिः *f.*, तेजस्.

To IRRADIATE, *v. a.* प्रकाश् (c. 10. काशयति-यितुं), विकाश्, दीप (c. 10.

दीपयति-यितुं), विदीप्, प्रदीप्, उद्दीप्, ध्रुत् (c. 10. द्योतयति-यितुं),

विद्युत्, प्रद्युत्, विराज् (c. 10. राजयति-यितुं).

IRRADIATED, *p. p.* प्रकाशितः-ता-तं, विकाशितः-ता-तं, दीपितः-ता-तं,

प्रदीपितः-ता-तं, राजितः-ता-तं, विराजितः-ता-तं, द्योतितः-ता-तं.

IRRADIATION, *s.* प्रकाशनं, विकाशनं, दीपनं, प्रदीपनं, उद्दीपनं, दीप्तिः *f.*,

प्रदीप्तिः *f.*, द्योतनं, प्रद्योतं, उद्योतः-तनं, धृतिः *f.*, उज्ज्वलनं, उज्ज्व-

लता, उद्भासः, प्रकाशता.

IRRATIONAL, *a.* (Void of reason) बुद्धिहीनः-ना-नं, बुद्धिरहितः-ता-तं,

निबुद्धिः-द्धिः-द्धि, निषीधः-धा-धं, असुद्धिमान्-यती-यत् (नं),

ज्ञानहीनः-ना-नं, ज्ञानशक्तिरहितः-ता-तं, अज्ञानी-निनी-नि (नं),

प्रज्ञाहीनः-ना-नं, अचेतनः-ना-नं, चैतन्यरहितः-ता-तं, अचिन्तः-ना-

नं, निश्चिन्तः-ना-नं, चिन्ताशून्यः-न्या-न्यं, पशुधर्मा-ध्मा-ध्मं (नं),

पशुसमभावः-वा-वं, पशुसमानः-ना-नं.—(Contrary to reason,

absurd) अन्यायः-न्या-न्यं, न्यायविरुद्धः-डा-डं, अन्यायी-पिनी-पि

(नं), असह्यः-डा-डं, असङ्गतः-ता-तं, अतर्कितः-ता-तं, अतार्किकः-

-की-कं, अयुक्तिकः-का-कं, अयुक्तिविद्-डा-डं, युक्तिविरुद्धः-डा-डं,

अयुक्तः-क्ता-कं, असमञ्जसः-सा-सं, अनर्थकः-का-कं.

IRRATIONALITY, *s.* बुद्धिहीनता, ज्ञानहीनता, निर्बुद्धित्वं, अन्याय्यता.

IRRATIONALLY, *adv.* न्यायविरोधेन, असङ्गते, असह्यते, अतर्कितं, पशुवत्.

IRRECLAIMABLE, *a.* दुष्कर्मोनिवर्त्तयितव्यः-न्या-न्यं, कुकर्मोपराजितोप-

-ध्या -ध्यं, अनिवारणीयः -या -यं, अनिवारः -रा -रं, दुर्निवारः -रा -रं, अवाय्यः -ध्या -ध्यं, निवाय्यः -ध्या -ध्यं, अनवग्रहः -हा -हं, दुर्निग्रहः -हा -हं, असंहार्यः -ध्या -ध्यं, दुर्धरः -रा -रं, निर्धारणीयः -या -यं, निर्धार्यः -ध्या -ध्यं, अबाध्यः -ध्या -ध्यं, अबाधनीयः -या -यं, अनतिक्रमणीयः -या -यं, अप्रतिहतः -ता -तं, अप्रतिद्वन्द्वः -न्दा -न्दं, सर्वदमनः -ना -नं.

IRRESISTIBLENESS, *s.* अप्रति-कार्यत्वं, अनिवार्यता, अनिवारणीयता, अवारणीयत्वं, दुर्निग्रहत्वं, अपि ध्यत्वं.

IRRESISTIBLY, *adv.* अनिवारणीयं, अवारणीयं, अप्रतिकार्यं, दुर्निग्रहं, यथा निवारयि न शक्नते तथाप्रकारेण.

IRRESOLUTE, *a.* अस्थिरमतिः -तिः -ति, अस्थिरचिन्तः -न्ता -न्तं, अस्थिरबुद्धिः -द्धिः -द्धि, अस्थिरमनस्कः -स्का -स्कं, चञ्चलबुद्धिः -द्धिः -द्धि, चञ्चलवृत्तिः -त्तिः -त्ति, चञ्चलचिन्तः -न्ता -न्तं, विकल्पशीलः -ला -लं, विकल्पयन् -यन्ती -यत् (त्), मंशयात्मा -मा -ल (न), सन्दिग्धमतिः -तिः -ति, मंशयापन्नमानसः -सा -सं, चपलामकः -का -कं, अधीरः -रा -रं, अदृढमनस्कः -स्का -स्कं, अनवस्थितः -ता -तं, धैर्यहीनः -ना -नं, तरलः -ला -लं.

IRRESOLUTELY, *adv.* अधीरं, धैर्यपूर्वकं, धैर्यपूर्णं, अधैर्येण, अस्थैर्येण, अस्थिरचेतसा, चञ्चलपञ्चा, विकल्पशीलता, चञ्चलं, चपलवत्.

IRRESOLUTION, *s.* अस्थैर्यं, अस्थिरता, अधैर्यं, अधीरता, चिन्तास्थैर्यं, विकल्पशीलता, बुद्धिधातुत्वं, चञ्चलबुद्धिः, अस्थिरबुद्धिः, चलाचित्रता, चञ्चलत्वं, अदृढता, अधृतिः, अधारता, चपलता, चापन्यं, अनवस्थितिः.

IRRESPECTIVE, *a.* निरपेक्षः -ध्या -ध्यं, अनपेक्षः -ध्या -ध्यं, अपेक्षाहीनः -ना -नं, निर्यपेक्षः -ध्या -ध्यं, अप्रापेक्षकः -का -कं.

IRRESPECTIVELY, *adv.* निरपेक्षं, अनपेक्षं, अनपेक्ष्य, अप्रताप्य, अनुहिश्य.

IRRESPONSIBILITY, *s.* अनुयोगानधीनता, अपृच्छाधीनता, प्रमायाग्यत्वं, अननुयोज्यता.

IRRESPONSIBLE, *a.* अननुयोगाधीनः -ना -नं, अनुयोगानधीनः -ना -नं, अपृच्छाधीनः -ना -नं, अप्रमायाग्यः -ग्या -ग्यं, पृच्छानहः -हं -हं, अननुयोज्यः -ज्या -ज्यं, अननुयोज्यः -या -यं.

IRRETRIEVABLE, *a.* अनिवार्यः -ध्या -ध्यं, अनिवार्यता, दुर्निग्रहः -हा -हं, अनिवर्त्तनीयः -ध्या -ध्यं, अनिवर्त्तनीयः -या -यं.

IRRETRIEVABLE, *a.* अपुनःप्राप्यः -प्या -प्यं, पुनरप्राप्यः -प्या -प्यं, अपुनरुलभ्यः -भ्या -भ्यं, पुनरुलभ्यः -भ्या -भ्यं, अनुद्वरणीयः -या -यं, अनुद्वार्यः -ध्या -ध्यं, असमाहार्यः -ध्या -ध्यं, अप्रतिसमाधेयः -या -यं.

IRRETRIEVABLENESS, *s.* अपुनःप्राप्यता, अनुद्वरणीयता, अप्रतिसमाधेयत्वं.

IRRETRIEVABLY, *adv.* अनुद्वरणीयं, यथा प्रतिसमाधातुं न शक्नते तथा.

IRREVERENCE, *s.* अपूजा, अपमानं, अवमानं, अनादरः, अवज्ञानं, अदज्ञा, असम्मानं, परिभयः, परिभृतिः, परिभावः, अवधीरणं, उपेक्षा, समर्थोदा, अपमानाधिकारः &c., अवज्ञाकारी &c., अनादरकारी &c., परिभाषी -विनी -वि (न्), अनादरी -रिणी -रि (न्), अनादरबुद्धिः -द्धिः -द्धि.

IRREVERENT, *a.* अपूजकः -का -कं, अपमाननी -निनी -नि (न्), अवमाननी &c., अपमानकारी &c., अवज्ञाकारी &c., अनादरकारी &c., परिभाषी -विनी -वि (न्), अनादरी -रिणी -रि (न्), अनादरबुद्धिः -द्धिः -द्धि.

IRREVERENTLY, *adv.* अपूजया, अपूजापूर्वकं, सावमानं, सावज्ञानं, अनादरेण.

IRREVERSIBLE, *a.* अपरावर्त्तनीयः -ध्या -ध्यं, अपरावर्त्तनीयः -या -यं, अनिवर्त्तनीयः -ध्या -ध्यं, अनिवर्त्तनीयः -या -यं, परावर्त्तनाशकः -का -कं, परावर्त्तनहः -हं -हं, अलोप्यः -प्या -प्यं, अलोपनीयः -या -यं, असख्यनीयः -य -यं, असख्यः -श्या -श्यं.

IRREVERSIBLENESS, *s.* अपरावर्त्तन्यं, अपरावर्त्तनीयता, अलोप्यता, असख्यत्वं.

IRREVERSIBLY, *adv.* अपरावर्त्तनीयं, यथा परावर्त्तितुं न शक्नते तथा.

IRREVOCABLE, *a.* अपरावर्त्तनीयः -ध्या -ध्यं, अविवर्त्तनीयः -ध्या -ध्यं, अनन्यथा-करणीयः -या -यं.

IRREVOCABLY, *adv.* अपरावर्त्तनीयं, अपरिवर्त्तनीयं, अनन्यथाकरणीयं.

To IRRIGATE, *v. a.* सिञ्च (c. 6. सिञ्चति, सेकुं), अभिमिञ्च, अयमिञ्च, जलेन

मु (c. 10. प्रावयति -यितुं) or क्रिद (c. 10. क्रेदयति -यितुं) or अभ्युक्ष् (c. 1. उक्षति -क्षितुं) or प्रोक्ष्, अभिवृष् (c. 1. वर्धति -यितुं), प्रणालि-कासिञ्चनं कृ.

IRRIGATED, *p. p.* सिञ्चः -न्ता -न्तं, जलसिञ्चः &c., मलिलसिञ्चः &c., जलप्रावितः -ता -तं, समुक्षितः -ता -तं.

IRRIGATION, *s.* सेकः, मेघनं, सिञ्चनं, निपेकः, अवसेकः, अवसेचनं, जलप्रावनं, क्रेदनं, अभ्युक्षणं, प्रोक्षणं, प्रणालिकासिञ्चनं.

IRRIGUOUS, *a.* जलसिञ्चः -न्ता -न्तं, सिञ्चः -न्ता -न्तं, जलादाः -द्या -द्यं, अनृपः -पा -पं, बहृदकः -का -कं, सजलः -ला -लं, आर्द्रः -द्रा -द्रं, समुन्नः -न्ता -न्तं.

IRRISION, *s.* उपहासः, अवहासः, अपहासः, परिहासः, हास्यं, खवेहेला.

IRRITABILITY, *s.* शीघ्रकोपित्वं, कोपशीलता, क्रोधशीलता, मुक्रोधनीयता, चरुदस्वभावः, उच्चरुता, मुक्रोत्रापनीयत्वं.

IRRITABLE, *a.* (Easily made angry) शीघ्रकोपी -पिनी -पि (न्), मुलभकोपः -पा -पं, मुलभक्रोधः -धा -धं, शीघ्रक्रोधी &c., मुलभमन्युः -न्युः -न्यु, मुक्रोधनीयः -या -यं, मुक्रोपणीयः -या -यं, कोपशीलः -ला -लं, क्रोधशीलः -ला -लं, मनापशीलः -ला -लं, कोपिष्ठः -ष्ठा -ष्ठं, क्रोधिष्ठः -ष्ठा -ष्ठं, चरुदस्वभावः -वा -वं, पित्रस्वभावः -वा -वं, पित्रेगे -गिनी -गि (न्), उच्चरुतः -रुता -रुतं, उपास्वभावः -वा -वं, (Easily excited) शीघ्रक्रोत्रनीयः -या -यं, मुक्रोत्रापनीयः -या -यं.

To IRRITATE, *v. a.* कुप (c. 10. कोपयति -यितुं), प्रकुप, सकुप, क्रुष (c. 10. क्रोधयति -यितुं), कोपं जन् (c. 10. जनयति -यितुं), क्रोधं जन्. (Excite) उत्त्रप (c. 10. तापयति -यितुं), सन्नप, उत्त्रिन् (c. 10. तेजयति -यितुं).

IRRITATED, *p. p.* प्रकोपितः -ता -तं, प्रकुपितः -ता -तं, कुपितः -ता -तं, ज्ञातकोपः -पा -पं, ज्ञातक्रोधः -धा -धं, ज्ञातमयः -धा -धं, उपजातक्रोधः -धा -धं, इद्रमन्युः -न्युः -न्यु, (Excited) उत्तेजितः -ता -तं, समुत्तेजितः -ता -तं, उत्त्रापितः -ता -तं, उत्त्रपः -पा -पं.

IRRITATING, *part. of a.* कोपजनकः -का -कं, क्रोधजनकः -का -कं, उत्त्रापकः -का -कं, सन्नापकः -का -कं, चिन्नापकारी -रिणी -रि (न्).

IRRITATION, *s.* (The act) प्रकोपः -पणं, क्रोधकरणं, कोपकरणं. —(State) कोपः, क्रोधः, समयः, विमयः, मन्युः *m.*, क्रोधावेशः, क्रुद्धता, रागावेशः. —(Excitement) उत्त्रापः, उत्त्रप्रता, सन्नापः, सन्तप्रता, उत्तेजनं, समुत्तेजनं, दाहः; 'irritation of the throat,' काशं, श्वेषुः *m.*

IRRITATIVE, *a.* उत्त्रापकः -का -कं, सन्नापकः -का -कं, दाहजनकः -का -कं.

IRRUPTION, *s.* अवस्कन्दः -न्दनं, उपद्रवः, अभिद्रवः, उपप्रवः, विप्रवः, अभिक्रमः -मणं, आक्रमः, अभिमहः, अभिग्रहः, अवलुम्पनं; 'to make an irruption,' अवस्कन्द (c. 1. स्कन्दति -स्कन्तुं), समवस्कन्द, आस्कन्द, उपद्रु (c. 1. द्रवति -द्रोतुं), अभिद्रु, समाद्रु, अभिधाव (c. 1. धावति -यितुं).

ISCHURETIC, *a.* मूत्रावरोधकः -घ्नी -घ्नं, मूत्रावरोधनाशकः -का -कं.

ISCHURY, *s.* मूत्रावरोधः, मूत्रावरोधः, मूत्रकृच्छ्रं, विष्टम्भः, मूत्रानुवधः विवधः, आनाहः.

ISINGLASS, *s.* अभं -भकं, मत्स्यान्तिनिर्मितम्, अतिसंलग्नभावं श्यानद्रव्यं.

ISLAND, *s.* द्वीपः -पं, अन्तरीपः, उपद्वीपः, पयोमर्दः; 'one of alluvial formation,' पुलिनं.

ISLAND, *a.* द्वीप्यः -प्या -प्यं, द्वेप्यः -प्यी -प्यं, द्वेपः -पी -पं, द्वीपमस्यपी -न्यिनी -न्यि (न्), द्वीपस्यः -स्या -स्यं.

ISLANDER, *s.* द्वीपवासी *m.* (न्), द्वीपनिवासी *m.*, द्वीपी *m.* (न्), द्वीपस्यः.

द्वीपवासः, द्वेपः, द्वीप्यः.

ISLE, *s.* द्वीपः -पं, अन्तरीपः. See ISLAND.

ISLET, *s.* सुद्वीपः -पं, अल्पद्वीपः -पं, वषद्वीपः -पं.

ISOTHERMAL, ISOCHRONOUS, *a.* समकालिकः -कौ -कं, समसंख्यकालः -ला -लं.

To ISOLATE, v. a. वियुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्ते), विच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति-लेन्ते). अवच्छिद्, अत्यभिदे कृ, अत्यभिभेद कृ, अत्यवियोग कृ, परविच्छेप कृ, पृथक् स्या in caus. (स्यापयति-यितुं). See *To INSULATE*.

ISOLATION, p. p. असङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, निःसङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, गतसङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, वियुक्तः-क्ता-क्ते, विभिन्नः-न्ना-न्ने, परविभिन्नः-न्ना-न्ने, अत्यविच्छिन्नः-ष्टा-ष्टे, व्यासक्तः-क्ता-क्ते, अनन्यसंसक्तः-क्ता-क्ते, अत्यासक्तः-क्ता-क्ते, पृथक्स्थितः-ता-तं, स्वतन्त्रः-न्ता-न्ते. See *INSULATED*.

ISOLATION, s. असङ्गः, परवियोगः, परविभेदः, विच्छेदः, अवच्छेदः, व्यासङ्गः, विभिन्नता, पृथक्. See *INSULATION*.

ISOSCELES, a. समद्विभुजः-जा-जं, समद्विबाहुः-हुः-हु, समद्विपार्श्वः-श्रौ-श्रौ, 'isosceles triangle' समद्विबाहुकविभुजः, तुल्यद्विबाहुकविभुजः द्विसमविभुजः-जा, 'angles at the base of an isosceles triangle' तुल्यद्विबाहुकविभुजस्य भूतलनकोणी *m. du.*

ISSUE, s. (Egress) निःसरणं, निस्सरणं, निर्गमः, निर्गमिः *f.*, निर्याणं, निष्क्रमणं, विनिर्गमः, वहिर्गमनं, वहिस्सरणं, निःसारः-रणं, अपसारः, अपसरणं, प्रवहः.—(Event, consequence, last result) गतिः *f.*, उद्गमः, अनुवृत्तं, संवृत्तं, उत्पन्नं, फलं, फलमुत्तरं, परिणामः, शेषः, अन्तः, मित्रिः *f.*, प्रयुक्तिः *f.*, अत्ययः, निष्पन्नः, 'happy issue' सद्गतिः *f.*, शुभगतिः *f.*, शुभफलः, 'expectation of a favourable issue' शुभफलकांक्षा.—(Progeny) प्रजा, अपत्यं, सन्तानं, सन्ततिः *f.*, अन्वयः, तन्तुः *m.* (Flux) सागतिसारः, रक्तातिसारः, रक्तशुद्धिः *f.*—(Ulcer, fontanel) कृत्रिमव्रणः.

To ISSUE, v. n. (Flow out) प्रसृ (c. 1. -स्रति-स्रोतुं), निःसृ, सु.—(Pass out, go out) निःसृ (c. 1. -सरति-सञ्चुं), विनिःसृ, निर्गम (c. 1. -गच्छति-गच्छुं), विनिर्गम, निर्व्या (c. 2. -याति-तुं), विनिर्व्या, निष्क्रम (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), विनिष्क्रम, अभिनिष्क्रम, निश्चर (c. 1. -चरति-रितुं), विनिश्चर, निरि (c. 2. -रति-तुं), वहिर्गम.—(Proceed, arise) उत्पद् (c. 4. -पद्यते-पद्युं), जन् (c. 4. जायते, जनितुं), प्रवृत् (c. 1. -वर्तते-वर्तुं), प्रभू.—(Close, end) निष्पद्, विगम, समाप् in pass. (-च्चाप्यते), निवृत्, अपया.

To ISSUE, v. a. (Send out) निःसृ (c. 10. -सारयति-यितुं), प्रचल (c. 10. -चालयति-यितुं), प्रचर् (c. 10. -चारयति-यितुं), प्रचलीकृ.—(Make public) प्रकाश (c. 10. -काशयति-यितुं), ख्या in caus. (ख्यापयति-यितुं), घृप् (c. 10. -घोषयति-यितुं), विघृप्, प्रसिद्धीकृ.

ISSUED, p. p. निःसृतः-ता-तं, निर्गतः-ता-तं, प्रसृतः-ता-तं, उत्पन्नः-जा-जं.

ISSUELESS, s. असन्तानः-ना-नं, अनपत्यः-न्ता-न्ते, अप्रजनः-जा-जं, अप्रसृतः-ता-तं, निःसन्तानः-ना-नं, निरन्वयः-या-यं, निर्विशः-शा-शं.

ISTHMUS, s. संयोगभूमिः *f.*, योगभूमिः *f.*, सङ्ख्यभूमिः *f.*

It, pron. तद्, एतद्, इद्. Sometimes 'it' is not expressed, but is inherent in the verb; as, 'it is well ascertained that the figure of the earth is globular,' पृथिवी गोलाकारा भवति इति सुनिश्चितं.

ITALIAN, a. इटालिदेशसम्बन्धी-न्विनी-न्वि (न्), इटालिदेशजः-जा-जं, इटालिदेशीयः-या-यं, इटालिदेशस्यः-स्या-स्यं.

ITALICS, s. pl. इटालिकसंज्ञको मुद्राक्षरविशेषः.

ITCH, s. (The disease) कण्डूः *f.*, कण्डूः *f.*, खज्जं *f.*, कज्जुः *f.*, कज्जुः *f.*, सुकण्डूः *f.*, सूकण्डूः *f.*, खराः, पाम *n.* -ना *f.* (न्), कण्डूतिः *f.*—(An itching) कण्डूतिः *f.*, कण्डूपनं, कण्डूया.—(Eager desire) सतिस्मृहा, सतिशयेला, सद्यभिलाषः.

To ITCH, v. n. कण्डू (nom. कण्डूयति-ते), कण्डूयी कृ, कण्डूति कृ, स्पन्द (c. 1. स्पन्दते-न्दितुं), स्फुर् (c. 6. स्फुरति-रितुं), कण्डूलः-ला-लं भू

—(Desire eagerly) सतिशयेन इप् (c. 6. इच्छति, रचितुं) or अभिलष (c. 1. -लपति-यितुं), गृप् (c. 4. गृध्यति, गर्भितुं).

ITCHY, a. कण्डूलः-ला-लं, कज्जुरः-रा-रं, कण्डूरोगी-गिणी-गि (न्), पामनः-ना-नं.

ITEM, adv. (Also) अपरच, अपिच, अपयच, वैच, पुनरपि.

ITEM, s. (Article, separate particular) पदं, विषयः, प्रकरणं, अधिकरणं.

To ITERATE, v. a. (Utter again) पुनर् वद् (c. 1. वदति-दितुं), मुहुर् वद्, अनुवद्, पुनरुक्तिः कृ.—(Do again) पुनः कृ, मुहुः कृ, पुनःपुनः कृ.

ITERATION, s. पुनरुक्तिः *f.*, पुनरुक्त्यः, पुनर्वचनं, अनुवादः, गृहभाषा.—(Doing again) पुनःकरणं, पुनरावृत्तिः *f.*, द्विरावृत्तिः *f.*

ITERATIVE, a. पुनर्वादी-दिनी-दि (न्), पुनःकारी-रिणी-रि (न्).

ITINERANT, a. सटमानः-ना-नं, पर्यटनकारी-रिणी-रि (न्), अध्वगः-गा-गं, गामी-मिनी-मि (न्), भ्रमणकारी &c., परिभ्रमी-मिणी-मि (न्), अवनिचरः-रा-रं, यात्रिकः-की-कं, चक्राटः-टा-टं.

ITINERARY, s. मार्गवृत्तान्तपुस्तकं, मार्गक्रमणलेखः, प्रवासवृत्तान्तलेखः.

To ITERATE, v. n. देशभ्रमणं कृ, देशपर्यटनं कृ, परिभ्रम् (c. 4. -भ्रम्यति-भ्रमितुं), पर्यट (c. 1. -सटति-दितुं).

ITS, pron. तदीयः-या-यं, तस्य gen. c. (तद्), अस्य gen. c. (इद्).

ITSELF, pron. तद्, एतद्, स्वयं.

IVORY, s. हस्तिदन्तः, करिदन्तः, गजदन्तः, दन्तिदन्तः-न्ती.

IVORY, a. दानः-नी-नं, हस्तिदन्ती-न्तिनी-न्ति (न्), हस्तिदन्तनिर्भितः-ता-तं, दन्तिदन्तमयः-यो-यं.

IVY, s. वृक्षगृहादिरोही लताविशेषः, तरुहहा, तरुरोहणी.

J.

To JABBER, v. n. जल्य (c. 1. जल्यति-ल्यितुं), उपजल्य, ल्वरितं वद् (c. 1. वदति-दितुं), अत्यक्तं or अस्पष्टं वद्, वद् in freq. (वाधयते), प्रलप् (c. 1. -लपति-पि'), चटचट (nom. चटचटापते), अनर्थकवचनं कृ.

JABBERER, s. जल्यकः, जल्यकः, जल्यी *m.* (न्), उपजल्यी *m.*, वाचाटः, वाचाटः, वायटकः, बहुभाषी *m.* (न्), अस्पष्टवक्ता *m.* (न्).

JABBERING, s. जल्यः-ल्यनं, प्रजल्यः, जल्यनं, वायटकता, प्रलापः, विप्रलापः, प्रलपितं, ल्वरितवचनं, अस्पष्टवचनं, अत्यक्तवचनं, निरर्थकवचनं.

JACK, s. (Instrument for pulling off boots) पादकानिष्कर्षणयन्त्रं.—(Instrument for turning a spit) यन्त्रं यत्परेण पादशूलः परि-

वर्तते.—(A fish) जलमृचिः *m.*—(Coat of mail) कवचः-चं, तनुचं.

—(Horse, wooden frame) मच्चः, वृक्षः, उपस्तम्भः, आधारः.—(Male of certain animals) expressed by णु prefixed.—(Flag at the end of a bow-sprit) नौकायवहःप्रलङ्घो ध्वजपटः.—(Bread-fruit tree) पनसः, पनसनालिका, कण्टकिकफलः.

JACK-A-LANTERN, s. पिशाचदीपिका, भूतदीपिका, मिथ्यादीप्तिः *f.*

JACKAL, s. शृगालः, सृगालः, जघुकः, जघुकः, गोमायुः *m.*, यचकः, क्रोहा *m.* (हु), गोमी *m.* (न्), क्रुधा *m.* (न्), भूरिमायः, घोररासनः, हूरवः, श्मशिरः *m.*, केरः, केरवः, केरवः.—(Female) शृगाली, क्रोधी, शिवा.

JACKANAPES, s. वानरवृत्तिः *m.*, कपिस्वभावः, मर्कटशैलः, वानरचरित्रः.

JACKASS, s. गद्गद्, रामभः, खरः, धूसरः, चक्रोवान *m.* (न्), बालेयः.

JACK-BOOTS, s. pl. अर्धनिर्मितं जङ्घोन्नरीयं or जङ्घाघ्रायं, वृहत्पादुका.

JACK-DAW, s. काकजातीयः पक्षिभेदः, काकविशेषः, काकः, वायसः.

JACKET, s. कञ्चुकः, कञ्चुलिका, निचोलः-लकः, चोलः-लकः, निचुलः, अङ्गिका, कृपासकः.

JACK-KETCH, s. पातुकपुरुषः, दण्डपाशिकः, मृतयाः *m.*, उड्डयकः.

JACK-PUDDING, s. भयः, भायः, वैहासिकः, परिहासवेदी *m.* (न्), विदूषकः.

JACOBIN, *s.* हीनवर्णपक्षपाती *m.* (नं), राजद्रोही *m.* (नं), राजयुद्धा *m.* (नं).
JACOB'S-STAFF, *s.* (Pilgrim's staff) कार्पेटिकदण्डः. कार्पेटिकयष्टिः *m. f.*
—(A staff concealing a weapon) कूटायुधं, कूटास्त्रं, छनगुप्तनि-
शितास्त्रो वहिःकाष्ठमयो दण्डः.

JADE, *s.* (Sorry horse) कदम्बः, सप्ततरः, सप्तकः.—(A name of
reproach for a woman) बन्धकी, कुलटा, भडा, पापीयसी. See
JADISHI.

TO JADE, *v. a.* सिद् (c. 10. क्षेदयति-यितुं), चायस् (c. 10. -यासयति-यितुं),
अय् (c. 10. अमयति-यितुं), क्रम्य (c. 10. क्रमयति-यितुं), सद् (c. 10.
सादयति-यितुं), अवसद्, शिश् (c. 9. क्षिप्नाति, क्षेपति), तप् (c. 10.
तापयति-यितुं), कृप् (c. 10. कर्षयति-यितुं), कष्टं कृ.

TO JADE, *v. n.* (Become weary) सिद् in pass. (सिद्धते), चायस्
(c. 4. -यस्यति-यसितुं), अय् (c. 4. आम्यति, अमिति), क्रम्य (c. 4. ज्ञा-
म्यति, क्रमिति), सद् (c. 1. सीदति, सति), अवसद्, कष्ट (nom. कष्टयते).

JADED, *p. p.* सिद्धः -ञा -ञं, खेदितः -ता -तं, आनः -ना -नं, परिआनः
-ना -नं, अमार्षः -त्ता -तै, क्रिष्टः -ष्टा -ष्टं, ग्लानः -ना -नं.

JADISHI, *a.* (Bad) दुष्टः -ष्टा -ष्टं, पापीयान् -यसी -यः (स्), कुलितः -ता
-तं, कु or कद् or दुद् prefixed.—(Unchaste, applied to a
woman) बन्धकी, असती, असाम्नी, अभिचारिणी, पुच्छली, भृष्टा,
प्रविष्टी, अविनीता, कामगा.

JAG, JAGG, *s.* (Notch) छेदः, अवच्छेदः, विच्छेदः, भङ्गः, दन्तः, क्रकचद-
न्तरो भङ्गः or छेदः.

TO JAGG, *v. a.* जञ्जरीकृ, क्रकचदन्तरूपेण छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं) or
विछिद् or अवछिद्, छेदं कृ, अवच्छेदं कृ, क्रकचरूपेण भङ्गुरं-रां-रं कृ,
or भङ्गुरीकृ or जञ्जरी-रां-रं कृ, जञ्जरीकं-कां-कं कृ.

JAGGED, *p. p. a.* जञ्जरी-रा -रं, जञ्जरीकः -का -कं, क्रकचदन्तरूपेण
विच्छिन्नः -ञा -ञं or दन्तुरः -रा -रं or दन्ती-नितनी-नि (नं), अनुक्रकचः
-चा -चं, क्रकचधाराकारः -रा -रं, भङ्गुरः -रा -रं, विषमधारः -रा -रं.

JAGGEDNESS, *s.* जञ्जरीता, जञ्जरीकता, दन्तुरत्वं, भङ्गुरत्वं.

JAGGY, *a.* दन्तुर -रा -रं, अनुक्रकचः -चा -चं. See JAGGED.

JAIL, *s.* कारा, कारागारं, कारागृहं, कारावेश *n.* (नं), बन्धनागारं, बन्ध-
नालयः, बन्धनगृहं, बन्धनस्थानं, निरोधस्थानं, बन्दिशाला, गुमिः *f.*, चारः.

JAILER, *s.* कारारक्षकः, कारागृहाध्यक्षः, कारागाराधिपतिः *m.*, बन्धना-
लयरक्षकः, गुमिपालकः, बन्दिपालः.

JAKES, *s.* शीघ्रकृपः, पायुश्चालनवेग *n.* (नं), अवस्करस्थानं.

JAM, *s.* मिष्टफलं, मिष्टानं, स्वादुफलं, सन्धितफलं, सन्धितं.

TO JAM, *v. a.* सम्पीड् (c. 10. पीडयति-यितुं), सम्पृद् (c. 9. मृदयति-मृदितुं),
सञ्चाष् (c. 1. -चापते-यितुं), सङ्कुलीकृ, सङ्कुटीकृ.

JAMH, *s.* उपसम्भः, अवसम्भः-म्भनं, सम्भः, गृहसम्भः, साधारः.

JAMMED, *p. p.* सम्पीडितः -ता -तं, सम्मर्हितः -ता -तं, सञ्चाष् -चा -चं,
सङ्कुलः -ला -लं, सङ्कुटः -टा -टं, सङ्गीतः -ता -तं.

TO JANGLE, *v. n.* वाद्युडं कृ, वाङ्मलं कृ, विवद् (c. 1. -वदते-दितुं),
विप्रलापं कृ, अवक्रोशनं कृ, विरोधोक्तिं कृ, कलह (nom. कलहायते).

JANGLE, *s.* (Wrangling) वाद्युडं, वाङ्मलः, विप्रलापः, अवक्रोशनं.—
(Discordant sound) क्लृप्ता-क्लृप्तं.

JANGLER, *s.* वाङ्मलहकारी *m.* (नं), वाद्युडप्रियः, अवक्रोशनप्रियः.

JANGLING, *s.* (Wrangling) वाङ्मलः, अवक्रोशनं, विवादः.—(Discor-
dant sound) क्लृप्ता-क्लृप्तं, क्लृः, कर्कशस्वनः.

JANITOR, *s.* द्वारपालः, द्वाररक्षकः, द्वारस्थः, प्रतिहारः, प्रतीहारः.

JANTILY, *adv.* चपलं, चापत्येन, चपलशीलत्वात्, लघु, सभावलाभवात्.

JANTINESS, *s.* चापत्यं, चपलशीलता, लघुता, सभावलाभ्यं.

JANTY, *a.* चपलः -ला -लं, चपलशीलः -ला -लं, लघुसभावः -वा -वं.
JANUARY, *s.* पौषमासं, पौषः, माघः, उत्तरपौषः, पूषमासः, पुष्यः, तैषाः.
तिथ्यः-ष्यकः, प्रथमाश्विनः.

JAPAN, *s.* जापाननामा शिवकुम्भविशेषः.

TO JAR, *v. n.* (Make a grating sound) कर्कशशब्दं कृ, क्लृप्ता (nom.
क्लृप्तायते), परस्परवर्षणं क्लृप्ताशब्दं कृ.—(Clash) सङ्कुट (c. 1. -वदते-
दितुं), परस्परसमाघातं कृ, परस्परसङ्कुटनं कृ.—(Quarrel) विवद् (c. 1.
-वदते-दितुं), कलह (nom. कलहायते).

JAR, *s.* (Grating sound) कर्कशशब्दः, परस्परवर्षणः कटुशब्दः, परस्पर-
सङ्कुटनमो क्लृप्ताशब्दः, क्लृप्कनं.—(Clash) सङ्कुटः -टनं, समाघातः.
परस्परसमाघातः, परस्परविरोधः.—(An earthen vessel) घटः, कुम्भः,
कलशः -शी -शं, मणिकं, अलिघटः, चालुः *f.*, कर्करी, कुक्षी, मृत्त-
िकापात्रं, मृत्पात्रं, मृत्तमपात्रं, उदपात्रं, जलपात्रं.—(Bottom of a jar)
सूर्यग्रहः.—(A little open, half open, said of a door) ईषद्-
द्वाटितः -ता -तं, छेदोद्वाटितः -ता -तं.

JARGON, *s.* अनर्थकभाषा, अवसङ्गभाषा, पिशाचभाषा, राज्ञो भाषा,
मिश्रितभाषा.

JARRING, *part. or a.* परस्परपराहतः -ता -तं, परस्परविरोधी -धिनी -धि
(नं), अन्योन्यविरुद्धः -द्वा -द्वं.—(Making a harsh sound) कर्कश-
शब्दकारी -रिणी -रि (नं).

JASMIN, *s.* कुन्दः -न्दं, जाती -तिः *f.*, फाटी -टा, जातीकुसुमं, मालती,
यूपी, यूपिका, खरीयूपी, मञ्जिका, जीवनी, सुगन्धः, मापुरं, सुमनाः *f.*
(स्), मकरन्दः, मुहरः; 'double jasmin,' शिशुमन्था; 'relating
to the jasmin,' कौन्दः -न्दी -न्दं; 'the jasmin creeper,' कौन्दी लता.

JASPER, *s.* सूर्यकान्तः, ज्ञास्पराख्यो मणिविशेषः.

JAUNDICE, *s.* पाक्षुः *m.*, पाक्षुरोगः, पाक्षुरः, पाक्षुकः, कामला -लः,
कुम्भकामला, हलीमकः; 'incipient jaundice,' पाक्षुच्छाया.

JAUNDICED, *a.* (Having the jaundice) पाक्षुरोगी -गिणी -गि (नं),
पाक्षुरोगयस्तः -स्ता -स्तं.—(Prejudiced) साक्षीकृतः -ता -तं, वक्रदृष्टिः
-दृष्टिः -दृष्टिः.

TO JAUNT, *v. n.* परिभ्रमं कृ, पर्यटनं कृ, विहारं कृ, विहारार्थं इतस्ततः
परिभ्रम् (c. 4. -भ्राम्यति-भ्रमितुं), विहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं), विहारार्थं
पर्यट् (c. 1. -चटति-दितुं).

JAUNT, *s.* विहारः, विहार्यं, भ्रमणं, विहारार्थं परिभ्रमणं or पर्यटनं.

JAUNTINESS, *s.* See JANTINESS.

JAVELIN, *s.* शल्यं, शलाका, शङ्खुः *m.*, प्रासः, क्षिपणिः *m.*, शक्तिः *f.*,
पाणिमुक्तं, करमुक्तं, मुक्तकं, मुक्तमुक्तं, शूलः -लं, अस्त्रं, दूरवेधी *m.* (नं),
कामतूरी.

JAW, *s.* हनुः *m. f.*, हनुः *f.*; 'the lower jaw,' पीचं, कुञ्जः, शिवुकं.
शिवुः *m.*; 'big-jawed,' महाहनुः -नुः -नुः; 'locked jaw,' हनुग्रहः.
हनुसम्भः; 'jaw-tooth,' दादा, दंष्ट्रा.—(Mouth) मुखं, वक्त्रं; 'jaws
of death,' मृत्युवक्त्रं.—(Scolding, abuse) आक्रोशः, कुष्ठं, तर्जनं.
वाक्पाहयं, भस्मनं.

TO JAW, *v. n.* (Scold) आक्रुश (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं), तर्ज् (c. 10.
तर्जयति-यितुं).

JAW-BONE, *s.* हन्वस्य *n.*, शिवुकास्य *n.*, पीचास्य *n.*

JAWED, *a.* हनुमान् -मती -मत् (त्), हनुमान् &c., हनुविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

JAY, *s.* चायः, चासः, मणिकवटः, नीलकण्ठः, किकिः *m.*, किकिदिविः *m.*,
किकीदिवः, किकीदीयः *m.*, चालः.

JEALOUS, *a.* (Apprehensive of rivalryship, uneasy at another's
success) मत्सरी -रिणी -रि (नं), मत्सरः -रा -रं, समत्सरः -रा -रं.

JEW'S HARP, *s.* मुखवाद्यं, वक्रतालः -लं.

JIB, *s.* नौकाग्रस्थवसनं, अग्रस्थवसनं, नौकाग्रवहः स्थं वातवसनं.

JIFFY, *s.* निमेषः, क्षणः, पलः; 'in a jiffy,' निमेषमात्रेण, एकपदे, सपदि.

JIG, *s.* लघुनृत्यं, लघुनर्तनं, लघुतालसहितो नृत्यविशेषः.

To JIG, *v. n.* नृष्टीरूपप्रकारेण नृत् (c. 4. नृत्यति, नर्तितुं), लघु नृत्.

JILT, *s.* प्रतारिका, वधिका, विप्रलम्बिका, सङ्केतलंघिनी, सङ्केतताम्यगामिनी, चपला, चपलशीला, एकपुरुषम् आश्रासयित्वा अन्यं गच्छति or गृह्णाति या स्त्री, प्रेमसिद्धांशं जनयित्वा खडयति या स्त्री.

To JILT, *v. a. or n.* प्रेमविषये एकपुरुषम् आश्रासयित्वा अन्यं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), प्रेमसिद्धांशं जनयित्वा खडय (c. 10. खडयति -यितुं), सङ्केतं लंघ् (c. 10. लंघयति -यितुं), प्रेम-विषये वञ्च (c. 10. वञ्चयते -ति -यितुं) or प्रतृ (c. 10. -तारयति -यितुं) or विप्रलम्ब (c. 1. -लम्बते -लम्बुं).

JILTED, *p. p.* खडयितः -ता -ते, खडयितप्रेमसिद्धांशः -शा -शं.

To JINGLE, *v. n.* शिञ्ज् (c. 2. शिञ्जे, c. 1. शिञ्जते -ञ्जितुं), विशिञ्ज्, कृण् (c. 1. कृणति -यितुं), कृण्कृण् (nom. कृण्कृणायते), किङ्किण् (nom. किङ्किणायते), कृञ्कृञ् कृ, विरु (c. 2. -रीति -रयितुं).

JINGLE, *s.* शिञ्जा -ञ्जः, शिञ्जितं, पाशिञ्जितं, कृञ्कृञ्, कृञ्कृञ्, कृञ्कृञ्कारः, कृञ्कृञ्, कृञ्कृञ्, कृञ्कृञ्, किङ्किणिशब्दः, कृण्कृण्शब्दः.

JINGLING, *part. or a.* शिञ्जी -ञ्जिनी -ञ्जि (न्), कृञ्कृञ्कारो -रिणी -रि (न्), कृणन् -कृणन्ती -कृणन् (त्), कृणितः -ता -ते.

JOH, *s.* (Piece of work) कर्म *m.* (न्), कार्यं, कृतं, क्रिया, व्यापारः. —(Mean business) क्षुद्रकर्म *n.*, नीचकर्म *n.*, अपमक्रिया. —(Work done for private profit or ends) स्वार्थप्रयुक्तं कर्म, स्ववृद्धर्थं कर्म, स्वार्थमात्रपक्षकं कर्म, स्वार्थमात्रोद्देशकं कर्म or कार्यं, स्वार्थकर्म *n.*

To JOH, *v. n.* क्षुद्रकर्म कृ, नीचकर्म कृ, स्वार्थप्रयुक्तं कर्म कृ, स्वार्थमात्र-पक्षकं or स्वार्थमात्रोद्देशकं कार्यं कृ. —(Buy and sell as a broker) परार्थं क्रयविक्रयं कृ or पण् (c. 1. पणते -यितुं, पणायति -यितुं), पणापां कृ.

—(Deal in, hire) प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति -युंके -युंक्तुं), प्रयोगं कृ.

JOBBER, *s.* (One who does small jobs) क्षुद्रकर्मकारी *m.* (न्), नीचकर्मकृत्, तुल्यकर्मव्यवसायी *m.* (न्), अल्पकर्मव्यापारी *m.* —(Broker) परार्थं क्रयविक्रयकारी *m.* or क्रयविक्रयप्रयोजकः, घटकः. —(One who does a work for his own ends) स्वार्थप्रयुक्तकर्मव्यव-सायी *m.*, स्वार्थप्रवर्तकः, स्ववृद्धर्थं कार्यव्यापारी. —(Dealer) क्रयविक्रयिकः, पणिकः, विपणो *m.* (न्).

JOBBING, *s.* क्षुद्रकर्मव्यवसायः, नीचकर्मप्रवृत्तिः, स्वार्थप्रयुक्तकार्यप्रवृत्तिः, स्वार्थप्रवर्तनं, स्ववृद्धिप्रवर्तनं.

JOH-HORSE, *s.* पस्वामाः, प्रयोज्यवाजी *m.* (न्), भाटकीयवाजी *m.*, अश्वकः.

JOCKEY, *s.* अश्वपिद *m.*, अश्वशिक्षकः, अश्वप्ररकः, अश्वारूढः, अश्वशिक्षा-जीवी *m.* (न्), अश्वोपजीवी *m.* (न्), अश्वशः, हयशः, अश्वविद्यावि-शारदः, हयविद्याविशारदः, अश्वकोविदः.

To JOCKEY, *v. a.* अश्वशिक्षकवत् प्रतृ (c. 10. -तारयति -यितुं) or वञ्च (c. 10. वञ्चयते -ति -यितुं) or प्रलम्ब (c. 1. -लम्बते -लम्बुं).

JOCKEYISM, JOCKEYSHIP, *s.* अश्वविद्या, अश्वारोहणविद्या, अश्वशिक्षा.

JOCOSE, *a.* परिहासशीलः -ला -लं, परिहासकः -का -कं, प्रहासी -सिनी -सि (न्), रसिकः -का -कं, रसी -सिनी -सि (न्), सरसः -सा -सं, कौतुकी -किनी -कि (न्), सकौतुकः -का -कं, विनोदी -दिनी -दि (न्).

See JOCLAR.

JOCOSELY, *adv.* परिहासेन, प्रहासेन, सरसं, सकौतुकं, रसिकवत्.

JOCOSENESS, *s.* परिहासशीलता, प्रहासः, रसिकत्वं, सरसता, कौतुकं.

JOCULAR, *a.* परिहासकः -का -कं, रसिकः -का -कं, विनोदी -दिनी -दि (न्).

(न्), विनोदकारी -रिणी -रि (न्), हास्यकारी &c., विनोदात्मकः -का -कं, हास्यावहः -हा -हं. See JOCOSE.

JOCULARITY, *s.* परिहासकत्वं, प्रहासेन, प्रहासितं, हासिका, रसिकता, विनोदः, कौतुकं, उल्लसता, हर्षः, उल्लवः.

JOCULARLY, *adv.* परिहासेन, सकौतुकं, विनोदाधं, हर्षेण, दुष्टवत्.

JOCUND, *a.* प्रमोदी -दिनी -दि (न्), उल्लसः -सा -सं, प्रदुष्टः -ष्टा -हं, दुष्टदुष्टः -या -यं, आनन्दो -न्दिनी -न्दि (न्), आनन्दवृत्तिः -वृत्तिः -वृत्तिः.

JOCUNDITY, *s.* उल्लसता, प्रहर्षः, आनन्दः, मुदा, दुष्टचित्तत्वं.

JOCUNDLY, *adv.* हर्षेण, सहर्षं, प्रमोदेन, आनन्दं, उल्लासेन, दुष्टवत्.

To JOG, *v. a.* अरतिना तड् (c. 10. ताडयति -यितुं) or चल् (c. 10. चालयति -यितुं), ईषत् तड् or चल्, इङ्गितं कृ.

To JOG, *v. n.* (Jog on slowly) शनैः शनैः or मन्दं मन्दं or क्रमे क्रमे चल् (c. 1. चलति -लितुं) or चर् (c. 1. चरति -रितुं) or मृ (c. 1. सरति, संभुं).

JOG, JOGGING, *s.* चालनं, ईषचालनं, ईषत्वोभः, ईषदाघातः, ईषतद्वार ईषसादनं, इङ्गितं.

To JOGGLE, JOGGING. See JOG, JOGGING.

To JOIN, *v. a.* युज् (c. 7. युनक्ति, युंके, युंक्तुं, c. 10. योजयति -यितुं), संयुज्, आयुज्, समायुज्, सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), उपसन्धा, सञ्चन् (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं), संछिप् (c. 10. -स्येयति -यितुं), छिप्, संहन् (c. 2. -हति -न्तुं), सङ्गम् (c. 10. -गमयति -यितुं), संलग्नीकृ, एककृ, एकव कृ. —(Tie together) ग्रन्थ् (c. 9. ग्रथ्नाति, ग्रन्थितुं), योक् (nom. योक्नयति -यितुं).

To JOIN, *v. n.* (Be in contact, unite) संयुज् in pass. (-युज्यते), समायुज्, सन्धा in pass. (-धीयते), संछिप् in pass. (-स्यिष्यते), संहन् in pass. (-हन्त्यते), सङ्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), सने (समेति -न्तुं, rt. इ), संलग्नीकृ, एककृ, संसक्तोभू, एकव भू, सम्मिल् (c. 6. -मिलति -मेलितुं).

JOINED, *p. p.* युक्त -क्ता -क्ते, संयुक्त -क्ता -क्ते, संयोजितः -ता -ते, समायुक्त -क्ता -क्ते, संयुक्त -ता -ते, योजितः -ता -ते, समायुतः -ता -ते, संछिष्टः -ष्टा -हं, छिष्टः -ष्टा -हं, संहतः -ता -ते, अभिसंहतः -ता -ते, संसक्तः -क्ता -क्ते, समासक्तः -क्ता -क्ते, सञ्चङ्कः -ङ्का -ङ्कं, चङ्कः -ङ्का -ङ्कं, लग्नः -गना -गन्ते, संलग्नः -गना -गन्ते, विलग्नः -गना -गन्ते, संहितः -ता -ते, सन्धितः -ता -ते, उपाहितः -ता -ते, सङ्गतः -ता -ते, समितः -ता -ते, मिलितः -ता -ते, एककृतः -ता -ते, पठितः -ता -ते; 'with joined hands,' संछिष्टाभ्यां पाणिभ्यां, बद्धाञ्जलिः -लितः -लितः, अवहिताञ्जलिः -लितः -लितः, अभिगृहीतपाणिः -णितः -णितः.

JOINER, *s.* सूत्रधारः, काष्ठतक्षकः, तक्षकः, तक्ष *m.* (न्), त्वष्ट *m.* (ङ्).

JOINERY, *s.* काष्ठतक्ष्यं, त्वष्टिः, तक्ष्यं, सूत्रधारकर्म *n.* (न्), तक्षकक्रिया.

JOINING, *s.* संयोगः, योगः, सन्धानं, सन्धिः *m.*, संघेयः, संघेयः, संघातः, सङ्गः, सङ्गमः, समागमः, समासक्तिः *f.*, संसक्तिः.

JOINT, *s.* (Of the body) सन्धिः *m.*, ग्रन्थिः *m.*, अस्थिसन्धिः *m.*, अस्थिग्रन्थिः *m.*, पराग्रन्थिः *m.*, पर्व *n.* (न्), अस्थिपर्व *n.*, मर्म *n.* (न्), कावः -खं, जीवस्थानं, अरु इ. ind.; 'the knee-joint,' जानुसन्धिः *m.*, जङ्घोरुसन्धिः; 'the thigh-joint,' ऊरुपर्व *n.*; 'the thumb-joint,' अङ्गुष्ठपर्व *n.*; 'of the neck,' श्रोत्रासन्धिः *m.*, सन्धिः; 'of the shoulder,' चिरु *n.*, 'to put out of joint,' विसन्धीकृ. —(Knot of a plant) ग्रन्थिः *m.*, पर्व *n.* (न्).

JOINT, *a.* (Shared by two or more) संविभक्तः -क्ता -क्ते, अविभक्तः -क्ता -क्ते, संश्लितः -ता -ते, साधारणः -शा -शी -शं, सामान्यः -न्या -न्यं, अनेक स्वामिकः -का -कं, usually expressed by सह in comp.; as. 'joint proprietor,' सहस्वामी *m.* (न्), सहाधिकारी *m.* (न्); 'joint

possessor,' सहभोजी *m.* (नं); 'joint-heir,' समाधिकारी.—
(United in the same office) एकाधिकारी *m.* (नं), एककाय्य-
कारी *m.* (नं), संयुक्तीयः -या -यं.—(Combined) सङ्गतापान् -वती
-वत् (नं), सम्भ्यकारी -रिणी -रि (नं).

To JOINT, *v. a.* (Form with joints) सन्धिविशिष्टं -हं कृ, सन्धियुक्तं
-क्तां कृ.—(Divide in the joints) सन्धिभेदं कृ, सन्धिभङ्गं कृ.

JOINTED, *p. p.* or *a.* (Formed with joints) सन्धिलः -ला -लं,
सन्धिमन् -मती -मत् (नं), सन्धिविशिष्टः -हा -हं, सन्धियुक्तः -क्ता -क्तं.
—(Divided in the joints) भिन्नसन्ध्याः -न्ध्याः -न्ध्या, विस्सन्धितः -ता -तं.

JOINT-HEIR, *s.* समांश्री *m.* (नं), समभागी *m.* (नं), समाधिकारी *m.* (नं),
समांशहारी *m.* (नं), भागी *m.* (नं), संविभागी, भागहरः, समभागहारी *m.*,
भागधेयः, सहाधिकारी *m.* See COHEIR.

JOINTLY, *adv.* संयोगतस्, योगतस्, सहितं, समं, सह, सम्भूय, एकचिन्तनीभूय,
संपृथक्, युगपत्, साधै.

JOINTURE, *s.* विधवापनं, स्त्रीपनं, स्त्रीवृत्तिः *f.*, भर्तृदत्तं, खातिदत्तं.

JOIST, *s.* गृहतालालाघी दीर्घदासः, हर्म्यतलोन्नमकं दीर्घकाष्ठं.

JOKE, *s.* परिहासः, हास्यं, हासिका, परिहासवाक्यं, परिहासोक्तिः *f.*, रसः,
रसिकवाक्यं, नर्म *n.* (नं), विनोदः, विनोदोक्तिः *f.*, लालिका, प्रेषः,
टट्टरी, व्याहारः, प्रपञ्चः, कौतुकः, 'in joke,' परिहासेन; 'jokes to
the bridegroom,' जघृलः.

To JOKE, *v. a.* हस् (c. 1. हसति -सितुं), प्रहसं, विहसं, संविहसं, अतिहसं,
सम्प्रहसं, परिहसं, परिहासं कृ, हास्यं कृ, परिहासवाक्यं वद (c. 1.
वदति -दितुं), विनोदं कृ, विनोदवाक्यं वद, भस् (c. 1. भस्वते -स्वितुं),
विलसं (c. 1. -लसति -सितुं), खेला (nom. खेलायति), नर्म्यं कृ; 'speak
in joke,' परिहासेन वद.

JOKER, *s.* परिहासवेदी *m.* (नं), परिहासकः, हास्यकारी *m.* (नं), विनो-
दभाषी *m.* (नं), वैहासिकः, विदूषकः, विलासी *m.* (नं).

JOLE, *s.* गच्छः -खं, कपोलः, गवदस्थलः -ली; 'cheek by jole,' गच्छागच्छः.

JOLLITY, JOLLINESS, *s.* उत्सवकरणं, उत्सवः, समुत्सवः, उल्लासता, उल्लासः.
आनन्दः, आह्लादः, हर्षः, प्रहर्षः, प्रमोदः, प्रहसनं, प्रहासः, प्रहसितं, प्रहृष्टता,
प्रमुल्लता, सानन्दता, आनोदः, मुदा.

JOLLY, *a.* उत्सवकारी -रिणी -रि (नं), सोत्सवः -वा -वं, दुष्टः -हा -हं,
प्रहृष्टः -हा -हं, आनन्दी -न्दिनी -न्दि (नं), सानन्दः -न्दा -न्दं, दुष्टदुष्टः
-या -यं, हर्षणः -या -यं, उल्लासः -सा -सं, उल्लासितः -ता -तं, उल्लासी
-सिनी -सि (नं), प्रहासी -सिनी -सि (नं), प्रमोदी -दिनी -दि (नं),
मुदितः -ता -तं, प्रमुल्लः -ला -लं, हासी &c., परिहासशीलः -ला -लं,
विलासी -सिनी -सि (नं), कृतकौतुकः -का -कं, सुमनाः -ना -नः (स्).

JOLLY-BOAT, *s.* वृद्धीकासद्यन्त्रिणी सुद्रोनीका.

To JOLT, *v. a.* झुम् (c. 10. झोभयति -यितुं), झोभं कृ, विषमभूमिगमनप्रयुक्तं
झोभं कृ, आकस्मिकझोभं कृ.

To JOLT, *v. n.* विषमभूमिगमनत्वात् झुम् (c. 4. झुभति, झोभितुं).

JOLT, *s.* झोभः, रथझोभः, विषमभूमिगमनप्रयुक्तं झोभः, आकस्मिकझोभः.

JOLTED, *p. p.* झुम्बः -जा -जं, विझुम्बः -जा -जं, झोभितः -ता -तं.

JOLTHEAD, *s.* स्फूलबुद्धिः *m.*, मदबुद्धिः *m.*, मूर्खः, वदुकः.

JONQUIL, *s.* उत्पलजातीयो मानापर्यः पुष्पभेदः.

To JOSTLE, *v. a.* जनसम्मर्हं स्कुन्धेन ताडयित्वा झुम् (c. 10. झोभयति -यितुं)
or निरस् (c. 4. -अस्यति -असितुं) or निःसृ (c. 10. -सारयति -यितुं)
or निराकृ or सञ्चाप (c. 1. -चापते -धितुं).

JOSTLING, *s.* जनसम्मर्हं परस्परसंझोभः or परस्परसमाधातः, परस्परवधेयं,
परस्परसम्मर्हः, स्कुन्धाटनं, प्रतिघातः.

Jot, *s.* लघः, लघमात्रं, कणमात्रं, चिन्तुमात्रं, लघलेखः, लेखः, अणुः *m.*,
420

परमाणुः *m.*, कणिका, रजःकणः, तिलमात्रं.

To Jot, *v. a.* स्मरणार्थं किञ्चित् लिख (c. 6. लिखति, लेखितुं) or अभिलिख.
JOTTING, *s.* स्मरणार्थं किञ्चित्लिखनं, स्मरणार्थलिखितं.

JOURNAL, *a.* (Diary) दिनपुस्तकं, दिनचर्याचलेख्यं, आह्निकचर्याहार-
पुस्तकं, दिनचर्यालेखः, दैनिकपुस्तकानुपुस्तकं, दिनचर्याचलेखः, आह्निक-
पत्रकं, दैनिकपत्रकं, पत्रिका, पत्रिः -ञ्जी *f.*, पदभञ्जिका.—(News-
paper published daily) प्रतिदिनं प्रकाशीकृतं समाचारपत्रं, वार्तापत्रं,
वाचिकपत्रं.

JOURNALIST, *s.* आह्निकचर्याचलेखकः, दैनिकचर्याचलेखकः *m.* (स्).—(Conductor
of a newspaper) समाचारपत्रप्रकाशकः, वार्तापत्रचलेखकः.

JOURNEY, *s.* अध्या *m.* (नं), अध्वगमनं, मार्गः, मार्गगमनं, मार्गक्रमणं,
यात्रा, यात्राकरणं, यानं, प्रयाणं, प्रस्थानं, प्रस्थितिः *f.*, व्रज्या, भ्रमणं,
देशभ्रमणं, पर्यटनं, प्रवासः, प्रवासगमनं; 'a long journey,' दीर्घा-
ध्या *m.* -ध्व *n.* (नं); 'a day's journey,' एकाहगमः -मनं; 'to
return from a journey,' प्रवासाद् आगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं);
'a pleasant journey to you,' शिवास् ते पन्थानः सन्तु.

To JOURNEY, *v. n.* अध्वना or मार्गेण गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or या
(c. 2. याति -तुं) or व्रज् (c. 1. व्रजति -जितुं) or चर् (c. 1. चरति
-रितुं), मार्गगमनं कृ, अध्वगमनं कृ, यात्रां कृ, देशभ्रमणं कृ, देशादेशं भ्रम्
(c. 4. भ्राम्यति, भ्रमितुं) or परिभ्रम् or पर्यट् (c. 1. अटति -टितुं).

JOURNEYER, *s.* अध्वगः -गामी *m.* (नं), अध्वनीनः, अध्वन्यः, यात्रिकः,
यात्री *m.* (नं), पथिकः, सारथिकः, पादथिकः.

JOURNEYING, *s.* अध्वगमनं, मार्गगमनं, यात्राकरणं, देशभ्रमणं.

JOURNEYMAN, *s.* वेतनार्थं कर्मकारः or कर्मकरः or शिल्पकारः or
शिल्पकर्मकरः, हस्तकर्मकारः, वैतनिकः, वेतनापी *m.* (नं), व्रातोनः.

JOURNEY-WORK, *s.* शिल्पकर्म *n.* (नं), हस्तकर्म *n.*, वैतनिककर्म *n.*, शिल्पं.

JOVE, *s.* (The god). See INDRA.

JOVIAL, *a.* उत्सवकारी -रिणी -रि (नं), नित्योत्सवी -विनी -वि (नं), सदो-
त्सवी &c., कृतोत्सवः -वा -वं, उल्लासी -सिनी -सि (नं), सदानन्दी
-न्दिनी -न्दि (नं), प्रहृष्टः -हा -हं, परिहासशीलः -ला -लं, सदाप्रमोदी
-दिनी -दि (नं), उत्सवप्रियः -या -यं.

JOVIALLY, *adv.* सोत्सवं, महोत्सवं, सदानन्दपूर्वकं, उल्लासवत्, प्रहृष्टवत्.

JOVIALITY, JOVIALNESS, *s.* उत्सवकरणं, नित्योत्सवः, सदानन्दः, नित्यानन्दः,
उल्लासता, नित्योत्सासः, हर्षः, प्रहर्षः, आह्लादः, प्रहसनं, हास्यं, प्रहासः,
प्रहृष्टता.

JOWL, *s.* (Cheek) गच्छः, कपोलः. See JOLE.

JOWLER, *s.* मृगचक्रकुरः, मृगचक्रा *m.* (नं), मृगदंशकः.

Jov, *s.* आनन्दः, हर्षः, आह्लादः, प्रह्लादः, प्रमोदः, आनोदः, नन्दः, ह्लादः
-दनं, मोदः, मुदा, मुद् *f.*, दुष्टिः *f.*, दुष्टता, प्रहर्षः, प्रहृष्टता, मदः, प्रमदः,
मादः, तुष्टिः *f.*, तोषः, परितोषः, सन्तोषः, सन्तुष्टिः *f.*, विलासः, उल्लासः,
उल्लासता -त्वं, प्रमुल्लता, प्रीतिः *f.*, प्रीतता, सुखं, सौख्यं, चित्रप्रसन्नता,
शर्म *n.* (नं), नन्द्युः *m.*, धन्यता, आनन्द्युः *m.*, उत्सवः, रभसः,
उल्लाहः.—(The cause of joy) नन्दनः -ना -नं, आनन्ददः -दा -दं;
'joy and sorrow,' हर्षोद्वेगः.

To JOY, *v. n.* नन्द (c. 1. नन्दति -न्दितुं), आनन्दं, दुष् (c. 4. दुष्यति,
हर्षितुं), ह्लाद् (c. 1. ह्लादते -दितुं), उल्लास् (c. 1. -लसति -सितुं), रम्
(c. 4. रजते, रम्), तुष् (c. 4. तुष्यति, तोष्टुं), मद् (c. 4. माञ्जति, मदिषुं).
To JOY, *v. a.* (Cause joy) नन्द (c. 10. नन्दयति -यितुं), दुष् (c. 10.
हर्षयति -यितुं), प्रहृष्.—(Give one joy, congratulate) अभिनन्दं,
अभिवन्द (c. 1. -वन्दते -न्दितुं), धन्यवादं कृ. See To CONGRATULATE.

JOYFUL, *a.* आनन्दी -न्दिनी -न्दि (नं), आनन्दितः -ता -तं, आनन्दः -न्दा

-न्द, दुःखः-हा-हं, प्रदुःखः-हा-हं, दुःखमानसः-सा-सं, दुःखद्वयः-या-यं, प्रहृषितः-ता-तं, हृषितः-ता-तं, प्रहृषणः-या-यं, हृषमाणः-या-यं, हृषणः-या-यं, आह्लादी-दिनी-दि (न्), ह्लादी &c., प्रह्लादितः-ता-तं, आह्लादितः-ता-तं, ह्लादितः-ता-तं, प्रमोदी-दिनी-दि (न्), प्रमुदितः-ता-तं, मुदितः-ता-तं, मुदान्वितः-ता-तं, हर्षान्वितः-ता-तं, प्रमुद m. f. n., प्रमुक्षः-त्ता-त्तं, हर्षयुक्तः-त्ता-त्तं, नृष्टः-हा-हं, परितुष्टः-हा-हं, उल्लसः-सा-सं, उल्लासी-सिनी-सि (न्), उल्लसितः-ता-तं, प्रीतः-ता-तं, प्रह्वसः-त्ता-त्तं, आनन्दमयः-यी-यं, हर्षक्रान्तः-न्ता-न्तं, हर्षविष्टः-हा-हं, सुखी-सिनी-सि (न्), मन्त्रः-त्ता-त्तं, विशोकः-त्ता-त्तं, (Causing joy) हर्षकः-का-कं, हर्षदः-दा-दं, हर्षावहः-हा-हं, आनन्ददः-दा-दं, आनन्दकरः-री-रं, मोदकः-का-कं, सुभगः-गा-गं.

JOYFULLY, *adv.* सानन्दं, सहर्षं, साह्लादं, हर्षेण, प्रहर्षेण, प्रह्लादेन, प्रमोदेन, सानोदं, उल्लासेन, सोल्लासं, आनन्दपूर्वकं, दुःखमनसा, दुःखवत्, सन्तोषेण.

JOYFULNESS, *s.* सानन्दत्वं, दुःखता, प्रदुःखता, प्रमुक्षता, आनन्दः. See JOY.

JOYLESS, *a.* निरानन्दः-न्दा-न्दं, आनन्दहीनः-ना-नं, आनन्दशून्यः-न्या-न्यं, अहर्षः-यो-यं, अदुःखः-हा-हं, अहृषितः-ता-तं, अहर्हीनः-ना-नं, आह्लादहीनः-ना-नं, निराह्लादः-दा-दं, अनाह्लादी-दिनी-दि (न्), असुखी-सिनी-सि (न्), असुखः-सा-सं, (Giving no joy) असुखदः-दा-दं, असुखावहः-हा-हं, अनानन्ददः-दा-दं, अहर्षदः-दा-दं.

JOYLESSNESS, *s.* निरानन्दत्वं, आनन्दहीनता, निराह्लादत्वं, हर्षशून्यता.

JOYOUS, *a.* आनन्दी-न्दिनी-न्दि (न्), सानन्दः-न्दा-न्दं, प्रदुःखः-हा-हं, आनन्दवृत्तिः-त्तिः-त्ति, प्रसन्नचित्तः-त्ता-त्तं, उल्लासी-सिनी-सि (न्). See JOYFUL.

JOYOUSLY, *adv.* सानन्दं, सहर्षं, साह्लादं, दुःखचेतसा, प्रसन्नमनसा.

JOYOUSNESS, *s.* दुःखता, प्रदुःखता, सानन्दत्वं, चित्तप्रसन्नता, प्रमुक्षता.

JUBILANT, *a.* जयशब्दकारी-रिणी-रि (न्), जयशब्दोच्चारि-रिणी-रि (न्), जयध्वनिकारी &c., जयप्रशंसाकारी &c., जयशब्दधोषी-विणी-वि (न्).

JUBILEE, *s.* महोत्सवः, महोत्सवकालः, समुत्सवः, उत्सवः, उत्सवकालः.

JUCUNDITY, *s.* रम्यता, रमणीयता, प्रियता, नन्दकत्वं, कान्तत्वं.

JUDAIC, JUDAICAL, *a.* यिहुदीयः-या-यं, यिहुदीयव्यवहारः-रा-रं.

JUDGE, *s.* (Officer who hears and determines causes) धर्मोध्यक्षः, धर्मोधिकारी *m.* (न्), न्यायाधीशः, न्यायाधिपतिः *m.*, प्राड्विकः, विचारकज्ञा *m.* (न्), विचारकः, दण्डनायकः, व्यवहर्ता *m.* (न्), अद्यक्षकः, आद्यपाठिकः, स्वेयः, आधिकारिकः, निर्णोता *m.* (न्), निर्णयकारः—(One who has skill to decide on the merits of any thing, a connoisseur) गुणग्राही *m.* (न्), गुणग्राहकः, गुणज्ञः, अभिज्ञः, विज्ञः, ज्ञानी *m.* (न्), परीक्षकः, तद्विद् *m.*, रसज्ञः, विवेकी *m.* (न्), विवेचकः, विवेकदृष्टा *m.* (न्), परिच्छेदकः.

To JUDGE, *v. n.* (Form an opinion, determine) विचर (c. 10. -चारयति-यितुं), विचारं कृ, निर्णो (c. 1. -णयति-येतुं), निर्णयं कृ, निश्चि (c. 5. -चिन्नोति-चेतुं), निश्चयं कृ, निर्वृ (c. 10. -चारयति-यितुं), अवध, निर्धारणं कृ.—(Weigh, consider, deliberate) मनसा विचर, वितर्क (c. 10. -तर्कयति-यितुं), वितर्कं कृ, विमृश् (c. 6. -मृशति-क्षुटुं), विगृह् (c. 10. -गृहयति-यितुं), विगृह्ण (c. 10. -कल्पयति-यितुं), समर्थ (nom. समर्थयति-यितुं), समर्थनां कृ, मनसा विवेचनं कृ.—(Discriminate) विज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति-नीते-ज्ञातुं), परिच्छिद् (c. 7. -च्छिनत्ति-क्षेत्तुं), विविच् (c. 7. -विनक्ति-वेत्तुं, c. 10. -वेचयति-यितुं), विभू (c. 10. -भावयति-यितुं), विचर, विवेकं कृ, परिच्छेदं कृ.—(Examine) परीक्ष (c. 1. -ईक्षते-यितुं), परीक्षां कृ.—(Determine causes judicially,

pass sentence) विचर, विचारं कृ, निर्णो, निर्णयं कृ, प्रणयनं कृ, व्यवहारदर्शनेन कृ, तीर् (c. 10. तीरयति-यितुं), न्यायं कृ.

To JUDGE, *v. a.* (Examine, bring under investigation) परीक्ष (c. 1. -ईक्षते-यितुं), अनुसन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं), अनुयन् (c. 7. -युनक्ति-युक्ते-योक्तुं), परीक्षितं-तां कृ.—(Judicially) विचर (c. 10. -चारयति-यितुं), निर्णो (c. 1. -णयति-येतुं), तीर् (c. 10. तीरयति-यितुं), विचारणं कृ, निर्णयं कृ.—(Censure, impute fault) निन्द (c. 1. निन्दति-न्दिनुं), दोषीकृ, दोषारोपणं कृ, अपवद् (c. 1. -वदति-दितुं), दोषप्रसङ्गं कृ.—(Consider, reckon) तर्क (c. 10. तर्कयति-यितुं), मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं).

JUDGESHIP, *s.* धर्मोध्यक्षत्वं, न्यायाधीशत्वं, धर्मोधिकारः-रिता.

JUDGMENT, *s.* (Discrimination) विवेकः, विवेचनं, परिच्छेदः, विचारः-रणं-या, विज्ञानं, विभावनं, विवेकदृष्टत्वं, अवबोधः, विनिः *f.*—(Exercise of judgment after deliberation) विचारः-रणं-या, विवेचना, सम्प्रधारणा.—(Knowledge derived from the comparison of ideas) अनुभवः, अनुभूतिः, अनुमानं, अनुमितिः *f.* तर्कः, परामर्शः, ज्ञानं.—(Notion, opinion) बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, मतं, सङ्कल्पः, बोधः; 'according to one's judgment,' यथाबुद्धि, यथामति.—(The faculty concerned in weighing the merits or advantages of any thing) गुणानुविवेचका बुद्धिः, हिताहितविवेचका बुद्धिः or धीशक्तिः.—(Determination, decision) निर्णयः, निश्चयः, निश्चितः, विचारः, सङ्कल्पः, निर्धारणं, अवधारणं, निश्चयिः *f.*—(Judicial sentence) निर्णयपादः, निर्णयः, विचारः, दण्डज्ञा, आधिवेद्यं, तीरयं, तीरितं.—(Divine ordinance) ईश्वरविधिः *m.*, ईश्वरविधानं, ईश्वर-नियमः, ईश्वरशासनं.

JUDGMENT-DAY, *s.* विचारदिनं, विचारदिवसः, न्यायकरणादिवसः.

JUDGMENT-HALL, *s.* विचारसभा, धर्मसभा, न्यायसभा, विचारशाला.

JUDGMENT-SEAT, *s.* धर्मोसनं, न्यायासनं, विचारासनं.

JUDICATORY, *s.* (Court of justice) धर्मसभा, विचारसभा, विचारस्थानं, न्यायसभा, व्यवहारमण्डपः, व्यवहारदर्शनेशाला, राजद्वारं, धर्मोधिकरणं, न्यायागारं, सद्स *n.*

JUDICATURE, *s.* (Power of administering justice) व्यवहारदर्शनाधिकारः, विचाराध्यक्षता, न्यायाधिकारः, न्यायकरणाधिकारः, धर्मोधिकरणं, विचारकरणाधिकारः; 'simple judicature,' व्यवहारमातृका.—(Court of judicature) धर्मसभा. See JUDICATORY.

JUDICIAL, *a.* (Pertaining to the practice of courts of justice) व्यवहारिकः-की-कं, व्यवहारिकः-की-कं, व्यवहारी-रिणी-रि (न्), व्यवहारसम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (न्), व्यवहारविषयः-या-यं; 'judicial proceedings or investigation,' व्यवहारः, व्यवहारदर्शनं, क्रिया, विचारः.—(Pertaining to the administration of justice) व्यवहारदर्शनेनसम्बन्धी &c., न्यायकरणासम्बन्धी &c.—(Proceeding from court of justice) व्यवहारदर्शनेनप्रयुक्तः-का-कं, न्यायदर्शनेनप्रयुक्तः-त्ता-त्तं.—(Inflicted as a penalty) दण्डरूपः-पा-पं, शिक्षाहेतुकः-का-कं.

JUDICIALLY, *adv.* विचारानुसारेण, विचारानुक्रमेण, धर्मानुसारात्, व्यवहारानुक्रमेण, यथाव्यवहारं, विचारसभासकाशात्.

JUDICIARY, *a.* विचारकः-का-कं, व्यवहारिकः-की-कं, निर्णायकः-का-कं, व्यवहारदर्शनेनसम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (न्), धर्मसभासम्बन्धी &c.

JUDICIOUS, *a.* (According to sound judgment) विवेकानुसारी-रिणी-रि (न्), युक्तः-त्ता-त्तं, युक्तः-का-कं, उपयुक्तः-त्ता-त्तं, यथोचितः-ता-तं, उचितः-ता-तं, समझसः-सा-सं, न्यायः-या-यं, सङ्गतः-ता-तं, सविवेकः-का-कं.—(Acting with judgment,

possessing judgment, said of persons) विवेकी-विनी-वि (न), विवेकदृष्टा-आ-अ (न), बुद्धिमान्-मनी-मन् (न), नतिमान् &c., नीतिमान् &c., नीतिज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, विज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, प्राज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, मनस्वी-स्विनी-स्वि (न), विमृश्यकारी-रिणी-रि (न), समीक्षकारी &c., ज्ञानी-निनी-नि (न), विशेषज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, हिताहितदर्शी &c., सदसहशी &c., सुपरिच्छेदकः-का-कं, उचितज्ञः-ज्ञा-ज्ञं.

JUDICIOUSLY, *adv.* विवेकानुसारेण, सविवेकं, विज्ञप्तं, प्राज्ञप्तं, नीतिज्ञप्तं, सपरिच्छेदं, विज्ञप्तिवत्, बुधवत्, युक्तं, यथोचितं, समञ्जसं, सम्यक्, सुबु, सुविमृश्य, सुविचार्य.

JUDICIOUSNESS, *s.* युक्ता, उपयुक्ता, सविवेकत्वं, बुद्धिमत्त्वं, विज्ञप्ता.

JUG, *s.* कुम्भः, मृत्पात्रं, मृत्पात्रं, कांस्यं, कंसः-सं, कंशः, मृत्पात्रं, पुटपीपः, कलशः, कलसः, जलपात्रं, उदपात्रं.

To JUGGLE, *v. a.* (Play tricks by sleight of hand) मायां कृ, इन्द्रियमायां कृ, दृष्टिमायां कृ, इन्द्रियमोहं कृ, दृष्टिमोहं कृ, कुहकं कृ, इन्द्रियजालं कृ, हस्तलापयं कृ, कुसृतिं कृ, दृष्टिवन्धनं कृ.—(Deceive by trick) मुहं (c. 10. मोहयति-यितुं), झलं (c. 10. झलयति-यितुं), चञ्च (c. 10. चञ्चयते-ति-यितुं).

JUGGLE, *s.* माया, मोहः, कुहकः, झलं, कूटता, कूटः, चञ्चनं.

JUGGLER, *s.* माया म. (न), मायाकारः, मायाजीवी m. (न), मायावी m. (न), कुहककारः, कुहकजीवी m., कुहकः, इन्द्रजालिकः, रेन्द्रजालिकः, इन्द्रियमोही m. (न), प्रतिहारः-रकः, प्रातिहारिकः-रकः, कौमुतिकः, योगी m. (न), सम्प्रयोगी m., अभिचारविद् m., शौभिकः, चाहिरुखिकः; 'female juggler,' माया, मायिनी, मायाजीविनी, झाझरी.

JUGGLERY, JUGGLING, *s.* (Legerdemain) हस्तलापयं, हस्तपापत्यं, माया, कुहकः, कुहकवृत्तिः f., इन्द्रजालं, इन्द्रियमोहः, कुसृतिः f., दृष्टिमोहः, दृष्टिवन्धनः, अभिचारः, जालं, योगः, सम्प्रयोगः.—(Trickery) कूटता, झलं, चञ्चनं.

JUGULAR, *a.* कण्ठ्यः-कण्ठा-यन्त्रं, कण्ठसन्ध्या &c., कण्ठस्थः-स्था-स्थं, शीवाससन्ध्याः-या-यं.

JUICE, *s.* रसः, द्रवः, निषासः, सारं, सुधा, चाखवः, नीरं, मज्जा, स्वेदः.—(From the elephant's temples) मदः, दानं, हस्तिमदः, गच्छकुसुमं; 'its issue from the forehead,' मदप्रयोगः.

JUICELESS, *a.* नीरसः-सा-सं, विरसः-सा-सं, अरसः-सा-सं, निरसः-सा-सं, रसहीनः-ना-नं, रसशून्यः-न्या-न्यं, असारः-रा-रं, निस्सारः-रा-रं, सारवर्जितः-ता-तं, शुष्कः-ष्का-ष्कं, पिच्छीरः-रा-रं.

JUICINESS, *s.* सरसता, रसवत्त्वं, रसिकत्वं, रसबाहुल्यं, बहुसरत्वं.

JUICY, *a.* सरसः-सा-सं, रसवान्-वती-वत् (न), रसी-सिनी-सि (न), रसिकः-का-कं, रसाढ्यः-ढ्या-ढ्यं, रस्यः-स्या-स्यं, बहुसरः-सा-सं, सारवान् &c., बहुसारः-रा-रं.

JUJUBE, *s.* (The tree) बदरः-री f.-रि m., बदरिका, बदरिका, राज-बदरः, ककैन्धः m. f.-न्धुः, कोलिः-ली f., कुकोलं, लीचीरं, ककैशी-शिका, कुवलः; 'the fruit,' बदरं.

JULY, *s.* चापाढः-ढकः, चापणः-णिकः, उन्नरापाढः, पूर्वचापणः, चापा-ढचापणं, सप्तममासः.

To JUMBLE, *v. a.* सम्मिश्रं (c. 10. -मिश्रयति-यितुं), सम्मिश्रीकृ, आमिश्रं, मिश्रं, सङ्ग (c. 6. -किरति-कितुं-रीतुं), सङ्गीकृ, सङ्गीयीकृ, सङ्गुलीकृ, अक्षय्यस्त्रीकृ, संक्षिपं (c. 6. -क्षिपति-क्षेपुं), विक्षिपं.

To JUMBLE, *v. n.* (Be jumbled) सम्मिश्रीभू, सङ्ग in pass. (-कीर्त्यते), सङ्गीयीभू, सङ्गीयुः, सङ्गुलीभू, सम्मिश्रितः-ता-तं भू.

JUMBLE, *s.* सम्मिश्रणं, मिश्रणं, सङ्गरः, साङ्ग्यं, सङ्गीयीत्वं, अक्षय्यस्त्रता, सङ्गुलता, सक्षिपानः, संक्षेपः, अक्षिपकः, सङ्गुलनं.

JUMBLED, *p. p.* सम्मिश्रितः-ता-तं, सम्मिश्रः-आ-अं, सम्मिश्रीकृतः-ता-तं, मिश्रितः-ता-तं, सङ्गीकृतः-ता-तं, सङ्गीयीः-यी-यं, सङ्गुलः-ला-लं, अक्षय्यस्तः-सा-सं, सक्षिपितः-ता-तं, संक्षुब्धः-आ-अं.

JUMNÁ, *s.* (A river which rises in a mountain called Kalinda, in the Himalaya range, and, after a course of 378 miles, falls into the Ganges below Allahabad; she is daughter of the sun and sister of Yama) यमुना, कालिन्दी, कलिन्दकन्या, कलिन्दनदिनी, कलिन्दशैलजाता.—(As daughter of the sun) सूर्यजा, सूर्यतनया, सूर्यपुत्री, देवाकरी.—(As sister of Yama) यमस्तसा f. (सू), यमभगिनी.—(Of a dark blue colour) श्यामा.

To JUMP, *v. a.* प्रु (c. 1. प्रवते, प्रोतुं), वल् (c. 1. वलति-लितुं), आवल्, स्कन्द (c. 1. स्कन्दते, स्कन्तुं), कम्प्यं कृ; 'to jump over,' लङ् (c. 10. लङ्कयति-यितुं), अभिलङ्; 'to jump over a wall,' प्राकारलङ्घनं कृ; 'jump up,' उत्थु, समुत्थु, उत्थत् (c. 1. -पतति-तितुं), प्रोत्थत्, उत्थुप (c. 1. -सर्पति-स्रप्ते); 'jump down,' अवप्, अवस्कन्द; 'to jump out from,' प्रस्कन्द; 'to jump about,' नृत् (c. 4. नृत्यति, नर्तितुं); 'having jumped up,' उत्थुत्.

JUMP, *s.* प्रवः, प्रवतनं, प्रुतं, उत्थवतनं, उत्थुतं, कम्प्यः-म्पा, वलितः, उत्कालः, उत्पतनं, उत्सर्पणं, अवस्कन्दः.

JUMPED, *p. p.* प्रुतः-ता-तं, उत्थतः-ता-तं, वलितः-ता-तं, उत्पतितः-ता-तं.

JUMPER, *s.* प्रवकः, प्रवतकारी m. (न), कम्पकारी m., कम्पी m. (न), उत्थवकः, उत्पतित m. (न); 'going by jumps,' प्रवगः-गतिः m.

JUMPING, *s.* (Act of jumping) प्रवतनं, उत्थवतनं, उत्पतनं, उत्सर्पणं.

JUMPING, *part.* प्रवमानः-ना-नं, वलान्-लान्ता-लान् (न), उत्पतिष्युः-ष्युः, उत्पतिता-त्री-तृ (न).

JUNCATE, *s.* किलाटपिठकः, दृष्टिकैरादिमयो मोदकः, मिष्टानं.

JUNCIOUS, *a.* दृष्टीविकीर्णः-शी-शं, नडकीयः-या-यं.

JUNCTION, *s.* योगः, संयोगः, संयोजनं, समायोगः, सम्प्रयोगः, युक्तिः f., सन्धिः m., सन्धानं, संघः, संघेयः, सङ्गः-ङ्गमः-ङ्गतिः f.-तं, समागमः, संहतिः f., संघातः, संसक्तिः f., समासक्तिः f., संसृष्टिः f., संसर्गः, मेलनं, सम्पक्कः, सन्ध्याः, सक्तिः f., आसक्तिः f., प्रसक्तिः f.—(Point of union) सन्धिस्थानं.

JUNCTURE, *s.* (Point of time, crisis) लग्नं, सन्धिः m., कालसन्धिः m., सन्धिवेला, समयः, वेला, कालः, प्रसङ्गः, अवकाशः.—(Joint, articulation) सन्धिः m., सन्धिः m.—(Seam) सीवतं.

JUNE, *s.* ज्येष्ठः, चापाढः-ढकः, ज्येष्ठः, ज्येष्ठामूल्यः, पूर्वचापाढः, उन्नरज्येष्ठः, ज्येष्ठापाढकं.

JUNGLE, *s.* जङ्गलं, जाङ्गलं, प्रसारः, जङ्गलस्थानं, गुल्मावृतस्थानं.

JUNGLY, *a.* जाङ्गलः-ली-लं, जङ्गली-लिनी-लि (न), प्रसारि &c.

JUNIOR, *a.* अवरः-रा-रं, अवरवयस्कः-स्का-स्कं, अवरवयाः-याः-यः (स) अवरजः-जा-जं, अवरजातः-ता-तं, अनुजः-जा-जं, अनुजातः-ता-तं, अनुजना-ना-नं (न), जघन्यजः-जा-जं, यवीयान्-यसी-यः (स), कनीयान्-यसी-यः (स), यविजः-डा-डं, कनिष्ठः-डा-डं.

JUNIPER, *s.* जूनिपराख्यो वृक्षप्रभेदः.

JUNK, *s.* चीनदेशीयो वृक्षोकाविशेषः, चीननौका.—(Pieces of old cable) जीवीरज्जुखटाः m. pl.

JUNKET, *s.* निभृते कृतं परमाश्रमोजनं or उन्नमाश्रमोजनं or सहभोजनं, झलेन कृतो महोत्सवः, निभृतोत्सवः.

To JUNKET, *v. n.* निभृतोत्सवं कृ, निभृते or झलेन सहभोजनं कृ or उत्सवं कृ.

JUNTA, JUNTO, *s.* (Council) सभा, समाजः, शिष्टसभा, महासभा.—(Cabal) गोपनीयकर्मसाधनार्थं कतिपयजनसंसर्गः, कुसंसर्गः.

JUPITER, *s.* (The planet) बृहस्पति: *m.*, गुरु: *m.*, वाङ्मपति: *m.*, ग्रहराज:.
See VRIHASPATI. (The god). See INDRA.

JURIDICAL, *a.* धर्मसंभासञ्चयी &c., विचारसंभासञ्चयी &c., न्यायसंभास-
ञ्चयी &c., व्यावहारिक: -की -के, व्यवहारिक: -की -के.

JURIDICALLY, *adv.* विचारानुसारेण, व्यवहारानुसारेण, धर्मानुसारात्,
यथाव्यवहारं, यथान्यायं.

JURISCONSULT, *s.* स्मृतिशास्त्रज्ञ: , धर्मशास्त्रज्ञ: , व्यवहारपंडित: , व्यवहार-
सचिव: , व्यवस्थाज्ञ: , धर्मप्रवक्ता *m.* (कृ).

JURISDICTION, *s.* अधिकार: -रिता, विचारकरणाधिकार: , न्यायकरणाधि-
कार: , आधिपत्यं, प्रभुत्वं, व्यवहारदर्शनाधिकार: , धर्माधिकार: .

JURISPRUDENCE, *s.* व्यवहार: , व्यवहारशास्त्रं, व्यवहारविधि: *m.*, व्यवहार-
ज्ञानं, व्यवहारविद्या, धर्मशास्त्रं, स्मृतिशास्त्रं; 'a title or head of juris-
prudence,' व्यवहारविषय: , व्यवहारमार्ग: , व्यवहारस्थानं, व्यवहारपदं.

JURISPRUDENT, *a.* व्यवहारज्ञ: -ज्ञा -ज्ञं, व्यवहारशास्त्रज्ञ: &c., स्मृतिशास्त्रज्ञ: &c., धर्मशास्त्रज्ञ: &c., व्यवहारपंडित: -ता -तं.

JURIST, *s.* धर्मशास्त्री *m.* (नं), धर्मज्ञ: , व्यवहारेवज्ञा *m.* (कृ), स्मृतिज्ञ: .

JUROR, *s.* ज्ञापितजनन:, ज्ञापितपुरुष:, धर्मसभायां सुविचारार्थं ज्ञापित:
प्रमाणपुरुष: or स्वयं or मध्यस्थ: .

JURY, *s.* धर्मसभायां सुविचारार्थं ज्ञापितानां द्वादशप्रमाणपुरुषाणां गण:,
ज्ञापितप्रमाणपुरुषपरिष्ठा *f.*, स्वयंगण: .

JURYMAN, *s.* सुविचारार्थं ज्ञापित: प्रमाणपुरुष: . See JUROR.

JUST, *a.* (Upright, honest, equitable) न्यायाचार: -रा -रं -री -रिणी
-रि (नं), न्यायी -यिनी -यि (नं), न्यायवृत्ति: -त्ति: -त्ति, न्यायवर्ती -वर्तीनी
-वर्ती (नं), न्यायकारी -रिणी -रि (नं), धार्मिक: -की -के, धर्मकारी
&c., न्यायशील: -ला -लं, न्यायपर: -रा -रं, धर्मी -धर्मिणी -धर्मि (नं),
शुचि: -चि: -चि, साक्षिक: -की -के, महासख: -खा -खं, सच्चरित: -ता
-तं, साधु: -धु: -ध्वी -धु, साधुवृत्ति: -त्ति: -त्ति, शुचु: -जु: -जु, विन-
लाभा -ला -लं (नं), मायाहीन: -ना -नं, नीतिमान् -मती -मत् (नं),
निष्पक्ष: -दा -दं, निर्बलीक: -का -कं, अकूटव्यवहार: -रा -रं, (Ac-
cording to equity) न्याय: -या -यं, यथान्याय: -या -यं, न्यायानु-
सारी -रिणी -रि (नं), यथानीति: -ति: -ति, यापार्थिक: -की -के,
ताक्षिक: -की -के, न्यायसिद्ध: -द्धा -द्धं, (Exact, correct, right,
proper) यथार्थ: -र्थी -र्थं, यापार्थिक: -की -के, समझस: -सा -सं,
अज्ञस: -सा -सं, शुद्ध: -द्धा -द्धं, सत्य: -त्वा -तं, तथ्य: -य्या -य्यं, सम्यक्
समीची सम्यक्, युक्त: -क्ता -क्तं, योग्य: -ग्या -ग्यं, यथायोग्य: -ग्या -ग्यं,
उचित: -ता -तं, सङ्गत: -ता -तं, (Impartial, fair) विपक्षपात: -ता
-तं, समदर्शी -दर्शनी -दर्शि (नं), सम: -मा -मं, समानवृत्ति: -त्ति: -त्ति,
धर्म्य: -म्यो -म्यं, (Full)अन्यून: -ना -नं, अविकल: -ला -लं, सम्पूर्णे: -र्था -र्थं.

JUST, *adv.* (Close, near to, in reference to place) निकटे, समीपं,
उपान्ते, अन्तिके, अभितस्त: .—(Nearly in time, almost) प्रायस्,
प्रायशस्, भूयिष्ठं, कल्प: ; 'just dead,' मृतप्राय: , मृतकल्प: or expressed
by the desid. adj. मुमुक्षु: ; 'just going,' गमिषु: -दु: -दु; 'just
finished,' समानभूयिष्ठ: -दा -दं, (In the instant, just now)
सद्यस्, मार्च; 'just heated,' सद्यस्तप्त: -ता -तं; 'just born,' सद्यो-
जात: -ता -तं, जातमात्र: -वी -वं; 'just dead,' सद्योमृत: -ता -तं;
'just done,' सद्य:कृत: -ता -तं, (Exactly) यथार्थं, युक्तं, सम्यक्,
यथावत्, अज्ञसा, समझसं, यथातथं, तावत्; 'just so far, just so
much,' तावन्मात्रं, तदन्तं; 'just so,' युक्तं, युज्यते, एवमेव, तथैव;
'just the same, neither more nor less,' नाधिकं न च न्यूनं;
'just as,' यद्यत्, यत्प्रकारेण.—(Merely, barely) मार्च, कथेन,
कृत्रेण. 'Just' is often used redundantly, in which case

it is expressed by तावत्; as, 'just wait a moment,' तिष्ठ
तावत् मुहुर्धनं.

JUST, *s.* (A tournament) सादिनां or अस्वारोहिणां क्रीडायुद्धं.

To JUST, *v. n.* पृथ्वीक्रीडायुद्धं कृ, पृथ्वीक्रीडाकरेण परस्परसमापुर्तं कृ.

JUSTICE, *s.* (The virtue which consists in giving what is due,
integrity, honesty) धर्म: , न्याय: , नीति: *f.*, नय: , धर्मन्याय: , न्याय-
शीलता, न्यायिता, न्यायाचारता, धार्मिकत्वं, शुचुता, शुचिता, साधुता.
—(Equity, agreeableness to right) न्याय्यत्वं -ता, न्यायता, युक्ति: *f.*,
योग्यता, उपयुक्तता, यथायोग्यता, यथार्थता, यथार्थ्यं, सामञ्जस्यं, सम्यक्त्वं.
—(Right application of justice, redress of wrong) न्याय:
दक्ष: , दक्षयोग: .—(Impartiality) साम्यं, समता, सञ्ज्ञसमता, अपक्ष-
पात: .—(Merited punishment, retribution) उपयुक्तदक्ष: , न्याय्य-
दक्ष: , यथापराधदक्ष: , यथापराधज्ञासनं, योग्यशिक्षा, प्रतिक्रिया. —(One
who administers justice) धर्माधिकारी *m.* (नं), धर्माध्यक्ष:
न्यायाधिकारी *m.*, दक्षन्यायक: ; 'administration of justice,'
न्यायप्रणयनं, न्यायकरणं, न्यायदर्शनं, व्यवहारदर्शनं; 'court of jus-
tice,' धर्मसभा. See JUDICATORY.

JUSTICESHIP, *s.* धर्माध्यक्षता -त्वं, न्यायाधीशत्वं, धर्माधिकार: -रिता.

JUSTICIABLE, *a.* व्यवहार्य: -ध्वी -ध्वं, व्यवहर्तव्य: -व्या -व्यं.

JUSTICIARY, *s.* न्यायाध्यक्ष: , न्यायदर्शी *m.* (नं), न्यायप्रणेता *m.* (नं). See
JUDGE.

JUSTIFIABLE, *a.* निरसनीयदोष: -पा -वं, निराकरणीयदोष: -पा -वं, आरो-
पितदोषमोचनीय: -या -यं, शोधनीयदोष: -पा -वं, शोधनीय: -या -यं,
परिशोधनीय: -या -यं, शोध्य: -ध्या -ध्वं, खड्गनीयदोषारोप: -पा -वं,
अनारोपणीयदोष: -पा -वं, दोषनिरासज्ञान्य: -ज्ञा -ज्ज्ञं, परिशुद्धिजन्य:
-जा -जं, निवार्यदोष: -पा -वं, मार्जनीयदोष: -पा -वं, दोषमोचनीय: -या
-यं, यथान्याय: -या -यं, रक्षणीय: -या -यं.

JUSTIFIABLENESS, *s.* शोधनीयत्वं, शोध्यता, परिशुद्धिजन्यता, दोषमोच्यता.

JUSTIFIABLY, *adv.* परिशोधनीयं, यथा दोषो निरसितुं शक्यते तथा.

JUSTIFICATION, *s.* शुद्धि: *f.*, शोधनं, परिशुद्धि: *f.*, परिशोधनं, विशुद्धि: *f.*,
दोषशुद्धि: *f.*, दोषशोधनं, दोषमार्जना -नं, दोषमोचनं, दोषमुक्ति: *f.*, निर्दो-
षीकरणं, आरोपितदोषमुक्ति: *f.*, आरोपितदोषशोधनं, आरोपितदोषमार्जना,
दोषप्रतीकार: , दोषनिराकरणं, दोषनिवारणं, दोषनिरसनं.

JUSTIFICATORY, *a.* शोधक: -का -कं, परिशोधक: -का -कं, शुद्धिकर: -रा -रं.

JUSTIFIED, *p. p.* शोधित: -ता -तं, परिशोधित: -ता -तं, निर्दोषीकृत: -ता
-तं, दोषमुक्त: -क्ता -क्तं, मुक्तदोष: -पा -वं, निवृत्तदोष: -पा -वं, निरस्त-
दोष: -पा -वं, निवारितदोष: -पा -वं.

JUSTIFIER, *s.* शोधक: , परिशोधक: , परिशुद्धिकर: , दोषमोचक: , निर्दो-
षीकर्ता *m.* (कृ), दोषनिवारक: , दोषप्रतिकारक: .

To JUSTIFY, *v. a.* शुध् (c. 10. शोधयति -यितुं), परिशुध्, दोषात् परिशुध्
or मुष् (c. 6. मुचति, मोक्षुं), निर्दोषीकृ, निरपराधीकृ, निष्कलङ्गीकृ,
आरोपितदोषाद् मुष्, आरोपितदोषं निराकृ or प्रतिकृ or निवृ (c. 10.
-वारयति -यितुं), दोषशोधनं कृ, अपराधशोधनं कृ, दोषनिराकरणं कृ,
दोषनिरसनं कृ.

To JUSTLE *v. a. and n.* See To JOSTLE.

JUSTLY, *adv.* (Conformably to justice or propriety) यथान्यायं,
न्यायानुसारेण, न्यायेन, न्यायतस्, न्यायवत्, धर्मतस्, धर्म्येण, यथाधर्म्यं,
युक्तं, उपयुक्तं, यथायोग्यं, सम्यक्, यथोचितं, समझसं.—(According
to truth) यथार्थं, यथार्थ्येन, सत्यं, यथातथ्यं, अचितं, अथैतत्,
यथातथ्यतस्.—(Fairly, honestly) समं, साम्येन, साम्येन, निर्वीर्यं,
निर्वीर्यीकं, सारत्वेन.—(Exactly, accurately, fitly) यथावत्,

यथातथै, सन्नयनं, यथाहै-हैतस्, यथाधै, युक्तं, स्थाने.

JUSTNESS, s. (Exactness, accuracy) यथापेता, याथाधै, सम्यक्, सामन्नयं, समन्नयं, याथातथै, शुद्धता, युक्ता.—(Conformity to truth) सत्यता, यथापेता, सविनयत्वं, तथ्यत्वं, युक्ता.—(Justice, equity) न्याय्यत्वं-ता, न्यायता, युक्तिः *f.*, युक्तत्वं, योग्यता, यथायोग्यता, याथाधै, सामन्नयं, सम्यक्, शस्त्रत्वं.—(Impartiality) समता, साम्यं, सर्वसमता, अपक्षपातः.

TO JUT, v. n. (Project) वहिःस्था (c. 1. -तिष्ठति-डातुं), वहिवैह (c. 1. -वर्त्तते-तिष्ठतुं), वहिर्भू, वहिलेख (c. 1.-लघते-चितुं), वहिःप्रलब्ध, चतिवृत्, चतिवृत् (c. 4. -क्राम्यति-क्रान्तुं).

JUT, s. वहिवैर्त्तनं, वहिलेखत्वं, प्रलब्धता, उदयता, चाभोगः, प्रसरः.

JUTTING, part. प्रलब्धः-डा-धं, वहिलेखः-डा-धं, उदयः-या-धं.

JUVENILE, a. यौवनवान्-वती-वत् (तु), युवा युवति-ती-रं यूनी युव (तु), यौवनेयकः-की-कं, तरुणः-जा-थं, कीमार्-री-रं, चत्यवयस्कः-स्का-स्कं, अभिनववयस्कः-स्का-स्कं, प्रयवयस्कः-स्का-स्कं, तरुणवयस्कः-स्का-स्कं, बालिशः-शा-शं, युवकालीनः-ना-नं.

JUVENILITY, s. यौवनं, यौवनवस्था, तारुण्यं, तारुण्यावस्था, कुमारभावः, कीमार्, सौकुमार्यं, बालत्वं, बाल्यं.

JUXTAPOSITION, s. संस्थितिः *f.*, उपस्थानं, संस्थानं, संस्थानं, समीपता, सविधिः *m.*, साविध्यं, संसर्गः, नैकद्वयं, उपस्येयः, उपन्यासः.

K.

KALE, s. शाकभेदः, शाकं, हरितकं, शूरणं, शिवुः *m.*

KALENDAR, s. See CALENDAR.

KĀMADEVA, s. (The god of love or Hindu Cupid, son of Vishnu or Krishna by Lakshmi, who is then called Māyā or Rukmini. According to another account he was first produced in the heart of Brahmā, and coming out in the form of a beautiful female, was looked upon by Brahmā with amorous emotions. He is usually represented as a handsome youth, sometimes riding on a parrot, and attended by nymphs, one of whom bears his banner, which consists of a fish on a red ground. Endeavouring to influence Śiva with the passion of love for his wife Pārvatī, he discharged an arrow at him; but Śiva, enraged at the attempt, reduced him to ashes, or as some say, to a mere mental essence, by a beam of fire darted from his central eye. Afterwards the relenting god declared that he should be born again in the form of Pradyumna, son of Krishna by Māyā or Rukmini. The bow of Kāmadeva is made of flowers, with a string formed of bees, and his five arrows are each tipped with the blossom of a flower which is devoted to, and supposed to preside over, a sense. He is lord of the Apsarasas. As god of desire he is called) कामः, कामदेवः, कमनः, रमः-मयः, रमतिः *m.*, रमिलः, शुक्रापोनिः *m.*, रमरञ्जुः *m.*, रमवृन्तः, रमवृन्तः, रतनारीचः.—(The mind-agitator) मन्मथः.—(The maddener) मदनः.—(The inflamer) द्रवकः.—(The inflamer of Brahmā) कन्दर्पः.—(Born in the heart) मनसिजः, चित्तजन्म *m.* (तु), मनोजन्म *m.*, चित्तभूः *m.*, चेतोभूः, मनोभूः *m.*, मनोभवः, मनसिजः, हृदयः, मनोयोनिः *m.*—(Born only in the heart, self-born)

जनन्यः, आत्मभूः *m.*, आत्मयोनिः *m.*—(The ideal one) लक्ष्मः.—(The son of Lakshmi) लक्ष्मीपुत्रः, श्रीनन्दनः, श्रीनः.—(The son of Krishna) प्रद्युम्नः.—(The son of Lakshmi in the form of Māyā or Illusion) मायी *m.* (तु), मायासुतः.—(The bodiless one) अनङ्गः, अशरीरः.—(The fish-bannered one) मकर-केतुः *m.*, मीनकेतनः, मकरध्वजः, कृषकेतनः.—(Having a bow made of flowers) पुष्पधनुः *m.*, पुष्पधन्वा *m.* (तु), पुष्पधारः, कुसुम-काम्युकः, पुष्पशरासनः.—(Having arrows of flowers) कुसुमायुधः, पुष्पशरः, पुष्पयुः *m.*, पुष्पास्त्रः, कुसुमेयुः *m.*, प्रसूनेयुः *m.*, सुरभिषाणः.—(Having five arrows) पञ्चबाणः, पञ्चशरः, पञ्चयुः *m.*—(Having a flower as a symbol) पुष्पकेतनः, पुष्पकेतुः *m.*—(The beautiful) मुन्दरः.—(The destroyer) मारुः.—(The lord) ईश्वरः.—(The destroyer of the Daitya, Śambara) शम्बरसूदनः, शम्बरारिः *m.*—(The destroyer of devotional tranquillity) श्रमानकः.—(The water-born) इराजः.—(The husband of Rati) रतिवधः, रतिपतिः *m.* Another name of this god is मनुर्ः. The wife of Kāmadeva is called Rati. See RATI. His son is called अनिरुद्धः, कृषाङ्गः, उपापतिः *m.*, उपेशः; 'his daughter,' नृषा; 'his son's wife,' प्रीतिनुषा and उषा; 'his fish,' मलरुषः.

KANDAHAR, s. (The country) गान्धारः.

KANGAROO, s. (The animal) काङ्गरूसंज्ञको विदेशीयजनुभेदः.

KANSA, s. (The uncle and enemy of Krishna) कंसः, उग्रसेनजः, उग्रसेनपुत्रः, उग्रसेनतनयः, उग्रसेनसुतः.

KĀRTIKEYA, s. (The god of war, or Hindu Mars, generated from the vivifying principle of Śiva cast into Agni, or Fire, who, unable to retain it, cast it into Gangā, or the Ganges. On the banks of this river was born the beautiful boy who was destined to lead the armies of the gods, and to be the destroyer of Tāraka, a demon who, by his austerities, had alarmed both gods and men, and gained the dominion of the universe. When born, Kārtikeya was nursed by six nymphs, called the Krittikās, or Pleiades, who each called him her son, and, offering her breast, the child assumed to himself six mouths, and received nurture from each. He is considered to be the brother of Ganeśa, who was the reputed eldest son of Śiva and Pārvatī. He is represented riding on a peacock. (As having the six Krittikās for his foster-mothers, he is called) कार्तिकेयः, कृत्तिकासुतः, पाश्चात्तरः, बाहुलेयः, विशाखः.—(As god of war he is called) स्कन्दः, महासेनः, सेनापतिः *m.*, सेनानीः *m.*—(As born in the fire) अग्निभूः *m.*, अग्निभुवः.—(The beautiful boy) कुमारः.—(Born on the Ganges) गङ्गापुत्रः, गङ्गासुतः.—(Brought up in thickets of grass) शरजन्म *m.* (तु), शरजः.—(Son of Pārvatī) पार्वतीनन्दनः, गौरीजः, गौरीपुत्रः.—(The six-faced) षडाननः, षडमुखः.—(The twelve-eyed) द्वादशलोकचनः, द्वादशक्षः.—(The twelve-handed) द्वादशकरः.—(The conqueror of Tāraka) तारकजित् *m.*, तार-कारिः *m.*, तारकरिपुः *m.*, तारकहा *m.* (तु), तारकसूदनः.—(The destroyer of the demon Krauncha) क्रीचदारणः, क्रीचाराणिः *m.*, क्रीचारिः *m.*—(The mysterious one) गुहः.—(The spear-holder) शक्तिधरः, शक्तिगृहः, शक्तिपाणिः *m.*, शक्तिभू *m.*—(Borne on the

peacock) शिविवाहनः, वहीणवाहनः. His wife is called सेना.
KASKAS, *s.* (Grass) मृणालं, अमृणालं.

To KAW, *v. n.* कै (c. 1. कायति, कातुं), कांश्च (c. 1. कांश्चति -श्चितुं)
or प्रांश्च or ध्वांश्च or भ्वांश्च (c. 1. भ्वांश्चति -श्चितुं), काकवद रु (c. 2.
रौति, रविर्तुं).

KAW, *s.* काकरुतं, काकरावः, काकरवः, काकशब्दः, ध्वांश्चरुतं, का शब्दः.
To KECK, *v. n.* कम् (c. 1. वसति -नितुं), उहम्, उहमनं कृ, ऊर्द्धशोधनं कृ.
KEEL, *s.* नौकातलं, नौकातले दीर्घकाष्ठं, नौकाधोभागे दीर्घदारुः *m.*

KEEN, *a.* (Sharp, having a fine edge) तीक्ष्णः -क्ष्ण -क्ष्ण, तीक्ष्ण-
धायः -रा -रं, शितः -ता -तं, निशितः -ता -तं, शितधायः -रा -रं, धारोध्यः
-रा -रं, तीक्ष्णधारोध्यः -रा -रं, खट्वः -रा -रं, तीव्रः -त्रा -त्रं, तिग्मः -ग्मा
-ग्मं, शान्तः -ता -तं, निशान्तः -ता -तं, तेजोवान् -वती -वत् (तु), तीक्ष्णायः
-या -यं, प्रखरः -रा -रं. —(As hunger, cold, &c.) तीक्ष्णः -क्ष्ण
-क्ष्ण, तीव्रः -त्रा -त्रं. —(Eager, vehement) तीक्ष्णकम्पा -म्पा -म्पे
(नृ), तीक्ष्णसम्भावः -वा -वं, व्यग्रः -या -यं, कुतूहलो -लिनी -लि (नृ).
उच्चरः -क्षा -खं, उत्साही &c., अतभिलाषी &c., उत्सुकः -का -कं. —
(In mind) सूक्ष्मबुद्धिः -द्धिः -द्धि, तीक्ष्णबुद्धिः &c., कुशाग्रधीमतिः -तिः
-ति, विदग्धः -ग्धा -ग्धं. —(Acerimonious) तिग्मः -ग्मा -ग्मं, अरुनुदः
-दा -दं, कटुः -टु -टु, उग्रः -या -यं, दंशो -शिनी -शि (नृ), दंशकः
-का -कं; 'keen words,' वागसिः *f.*, वागिगुः *m. f.*

KEENLY, *adv.* तीक्ष्णं, तीव्रं, तीक्ष्ण्यं, सतीक्ष्ण्यं, तिग्मं, सतिगम्यं, कटु, उग्रं,
तीक्ष्णतया, उग्रतया, निधुरं, खरं, प्रासज्येण, तेजसा.

KEENNESS, *s.* (Sharpness of edge) तीक्ष्णता, तीक्ष्ण्यं, धारातीक्ष्णता,
धाराशितत्वं, निशितत्वं, तीव्रता, तीक्ष्णायत्वं तिग्मता. —(Eagerness,
vehemence) तीक्ष्णता, स्वभावतीक्ष्णता, व्यग्रता, कौतूहलं, उच्छ्रिता,
अतभिलाषः, उत्साहः, अनुरागः. —(Of mind) बुद्धिसूक्ष्मता -सौक्ष्म्यं,
बुद्धितीक्ष्णता -तैक्ष्ण्यं, कुशाग्रधीमतित्वं, विदग्धता. —(Acerimony) तिग्मता,
तिगम्यं, कटुता, उग्रता, अरुनुदत्वं, धारत्वं, निधुरता, नैर्घुयं.

To KEEP, *v. a.* (Hold) धृ (c. 1. धरति, धर्तुं), धृ (c. 10. धारयति -यितुं),
सन्धृ, धा (c. 3. धने, धातुं), रक्ष् (c. 1. रक्षति -श्चितुं), संरक्ष्; 'to
keep in the memory or heart,' हृदये कृ or धृ. —(Have in
custody) रक्ष्, अभिरक्ष्, परिरक्ष्, संरक्ष्, पाल् (c. 10. पालयति
-यितुं), गुप् (c. 1. गोपायति, गोपुं), रक्षयं कृ, रक्षां कृ, पालनं कृ. —
(Preserve, guard) रक्ष्, प्रतिरक्ष्, पाल् or पा (c. 2. पाति -तुं),
परिपाल्, अनुपाल्, प्रतिपाल्, सम्पाल्, अभिपाल्, रक्षपाल्, गुप् (c. 1.
or c. 10. गोपयति -यितुं), अनुगुप्, अभिगुप्, प्रगुप्, कै (c. 1. कायते,
कातुं), पट्टि, संवे, अय् (c. 1. अयति -यितुं), गुमि कृ, गोपनं कृ. —
(Detain) धृ, निरुप् (c. 7. -रुणद्धि -रोद्धुं), अवरुप्, रुप्, बन्ध् (c. 9
बध्नाति, बन्धुं), प्रतिबन्ध्. —(Restrain) निरुप्, धृ (c. 10. धारयति
-यितुं), निवृ, निषिप् (c. 1. -वेधति -वेधुं), प्रतिषिप्. —(Tend, feed)
पाल्, रक्ष्; 'keep cattle,' गोपालनं कृ, गोरक्षणं कृ, पाशुपाल्यं कृ.
—(Practise, perform, observe) आचर् (c. 1. -चरति -रितुं),
समाचर्, सेव् (c. 1. सेवते -वितुं), आस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थानुं), अनुष्ठा,
समास्था, समुपास्था, विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), भज् (c. 1. भजते,
भक्तुं), आलब्ध् (c. 1. -लब्धते -श्चितुं), समालब्ध्, अवलब्ध्; 'keep silence,'
मौनं भज् or सेव् or अवलब्ध्. —(Fulfil) साप् (c. 10. साधयति -यितुं);
'keep a promise,' प्रतिज्ञां श्रुप् (c. 10. श्रोषयति -यितुं), प्रतिज्ञां पाल्
—(Not to divulge) धृ (c. 10. धारयति), न प्रकाश् (c. 10. काश-
यति -यितुं); 'to keep a secret,' रहस्यं धृ or रक्ष् or गुप्, रहस्यगोपनं
कृ. —(Maintain, board) भृ (c. 1. भरति, c. 3. बिभर्ति, भर्तुं), सम्भृ,
भरयं कृ, भृति कृ or दा, पाल्, पुष् (c. 10. पोषयति -यितुं), पोषयं

कृ, पालनं कृ. —(Entertain) सक्तृ. —(Have in pay) वेतनं दा. —
(Keep back) नियह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहोतुं), विनियह्, सन्वियह्,
मह् (c. 1. -हरति -हर्तुं), उपमह्, विपृ, निवृ, उच्छिद् (c. 7. -लिनन्ति
-च्छेत्तुं), उपमंहरयं कृ. —(Keep company with) सह चर. सह वस्
(c. 1. वसति, वस्तुं), संवस्. —(Keep in, conceal) गुह् (c. 1. गृहति
-हितुं), निगुह्, छद् (c. 10. छादयति -यितुं), अनयो, अपवृ, संवृ, गोपनं
कृ. —(Keep off) प्रतिवृ, निवृ, वृ, प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), प्रतिकृ,
निरुप्, व्यपोह् (c. 1. -ऊहते -हितुं), अपसिध, प्रतिषिप्. —(Keep
under) वशीकृ, स्वाधीनीकृ, नियह्, प्रत्याह्. —(Keep up, maintain)
धृ, सन्धृ, भृ, सम्भृ, प्रवृत् (c. 10. -वर्जयति -यितुं), संस्था in caus.
(-स्थापयति -यितुं), पाल्, प्रवर्जनं कृ. —(Keep out) निषिप्, निवृ.

To KEEP, *v. n.* (Remain, continue) स्था (c. 1. तिष्ठति -ते, स्थानुं),
वृत् (c. 1. वर्जते -र्जितुं); 'to keep on doing any thing,' may
be expressed by आम् (c. 2. आस्ते) with the pres. or indec
part. of another verb; as, 'he keeps following me,' मम
पश्चाद् आगच्छन् आस्ते. See CONTINUE, *v. n.* (Last, endure)
स्था, चिरस्थायी -यिनी -यि भृ (Persevere) पर्यवस्था, निर्वच्यं कृ,
आग्रहं कृ. (Adhere, cohere) संसन् in pass. (-सन्त्यते सज्जते),
मंथिष् in pass. (-मथ्यते), अनुबन्ध् in pass. (-बन्धते), संलानीभू,
अनुलानीभू. —(Lodge) वस् (c. 1. वसति, वस्तुं), निवस्. —(Keep
from) निवृत् (c. 1. -वर्जते -र्जितुं), परिहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), वृत्
(c. 10. वर्जयति -यितुं), परिवृत्, निवृत्. —(Keep on) प्रवृत्, प्रारब्धं
सम्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं).

KEEP, *s.* (Custody, charge) रक्षा -क्षयं, पालनं, गुमिः *f.*, गोपनं. —
(Condition) अवस्था, स्थितिः *f.*, भावः, वृत्तिः *f.*; 'in good keep,'
सुस्थितः -ता -तं. —(Board, maintenance) भृतिः *f.*, प्रासाच्छादनं,
अन्नजलं, भोजनं. —(Stronghold) दुर्ग. —(Dungeon) कारा, कारा-
गारं, निरोधस्थानं, बन्धनागारं, गुमिः *f.*

KEEPER, *s.* रक्षकः, रक्षी *m.* (नृ), पालकः, पालः, पालयिता *m.* (नृ).
रक्षिता *m.* (नृ), अध्वक्षः, पतिः *m.* पः in comp.; as, 'keeper of
sheep or cattle,' पशुपालः, मेघपोषकः, गोरक्षकः, गोपालः, गोपः,
गवीश्वरः; 'of a prison,' कारारक्षकः, कारागाराध्यक्षः, वन्दिपालः;
'of mad people,' उन्मत्तपालकः; 'of a park,' उद्यानपालः -लकः,
उद्यानरक्षकः; 'of a gaming-house,' मन्त्रपतिः *m.*, मन्त्रिकः,
शूतसभाधिकारी *m.* (नृ).

KEEPERSHIP, *s.* रक्षकत्वं, पालकत्वं, अध्वक्षत्वं, अधिकांरित्वं.

KEEPING, *s.* (Custody, guard) रक्षा -क्षणं, गुमिः *f.*, पालनं, गोपनं.
—(Congruity, harmony) ऐक्यं, समन्वयत्वं, सादृश्यं, सादृश्यं, अपि
रोधः, योग्यता, आनुकूल्यं.

KEEPSAKE, *s.* स्मरणार्थकदानं, स्मरणार्थं दत्तं द्रव्यं or वस्तु, स्मरणार्थं गृहीतं
द्रव्यं, स्मृतिजनकद्रव्यं, स्मृतिदानं, प्रतिदानं, प्रतिदायं.

KEG, *s.* खुद्रभासं, काष्ठभासं, दीर्घगोलाकारं क्षुद्रभाजनं.

To KEN, *v. a.* (Desery) दृष्ट्वा आलोक्य (c. 1. -लोकते, c. 10. -लोक-
यति -यितुं) or अवलोक्य or दृष्ट्वा (c. 1. पश्यति, दृष्टुं) or प्रदृष्ट्वा. —
(Know) ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं).

KEN, *s.* (Reach of sight) चक्षुर्विषयः, नयनविषयः. —(Reach of
understanding) बुद्धिविषयः; 'beyond the ken,' अविषयः -या
-यं, बुद्धतीतः -ता -तं.

KENNEL, *s.* (House for dogs) श्रृगाला, कुकुरालयः, श्रृगृहं, कुकुरागारं.
—(Pack of hounds) श्रृमणः, कुकुरगणः, मृगयकुकुरगणः. —(Water
course) प्रणाली, जलमार्गः, जलवाहनी.

To KENNEL, *v. n.* कुक्कुरालये वस् (c. 1. वसति, वस्तु) or स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यात्), शयद् or शुगालयद् गर्भे वस् or स्या.

To KENNEL, *v. a.* कुक्कुरालये वस् (c. 10. वासयति-यितुं).

KEPT, *p. p.* भूतः-ता-तं, धारितः-ता-तं, रक्षितः-ता-तं, पालितः-ता-तं, गुप्तः-मा-मं, भूतः-ता-तं, पोषितः-ता-तं.

KERCHIEF, *s.* (Head-dress) मस्तकाभरणं, मुकुटं, किरिटः, शेररः, 'handkerchief,' नक्रकः, वरकं, मुखमार्जनी; 'neckkerchief,' कण्ठवेष्टनं, ग्रीवावेष्टनं, कण्ठवस्त्रं.

KERNEL, *s.* बीजं, गर्भः, फलबीजं, फलगर्भः, अष्टिः *f.*, अष्टीला-लिका. —(Central part of any thing) मध्यं, गर्भः, उदरं, हृदयं, अन्तरं.

KERNELLY, *a.* बीजी-जिनी-जि (न) बीजवान्-वती-वत् (न्), बीजपूर्णः-ला-लं, बीजमयः-यो-यं, बीजाकारः-रा-रं.

KISTREL, *s.* इयेनजातीयः पक्षिभेदः, कपोतारिः *m.*

KITCH, *s.* द्रिकपकविशिष्टा नौका, कृपकड्यपुका नौः.

KUTHE, *s.* स्यालो, उदस्यालो, पिठरः-रं, कटाहः, उखा, पिष्टपचनं, कन्दः *m. f.*, सुजीपं.

KUTHE-DRUM, *s.* भारी, मृदङ्गः, मुरजः, पटहः, दुन्दुभिः *m.*, महलः, डिहिमः, सानकः, दह्वा.

KUTHE-DRUMMER, *s.* भारीद्वजः-द्रिकः सारजिकः, भारीताडकः, पटहताडकः.

KEY, *s.* उद्घाटनं, उद्घाटकः, कं, उद्घाटकयन्त्रं, कुञ्चिका, कुञ्चिका, ताली, तञ्जिका, अकुटः—(Explanation) निर्वचनं, व्याख्या—(Key-note) वादी *m.* (न); 'change of key in music,' शुद्धानयक *f.* (ज).

KEY-HOLE, *s.* उद्घाटनचिह्नं, कुञ्चिकाचिह्नं, उद्घाटनरन्ध्रं, कुञ्चिकारन्ध्रं.

KEY-STONE, *s.* बन्धनप्रस्तरः, मथानप्रस्तरः, संयोगप्रस्तरः, मध्यमप्रस्तरः, मध्यमप्रस्तरः.

KIB, *s.* पादस्फोटः, पाददारी, विपादिका, स्फुटिः *f.*, अलसः.

To KICK, *v. n.* or *m.* पादेन तद् (c. 10. ताडयति-यितुं) or आहन (c. 2. हन्ति नुं) or प्रह (c. 1. हरति-हन्ति), मुरेण or पाणिना तद् or आहन, पादापातं कृ, पादप्रहारं कृ, सुरापातं कृ, सुरक्षेप कृ, सुरे क्षिप (c. 5. क्षिपति क्षप्नुं) or प्रक्षिप, पाणिं क्षिप, पादं प्रक्षिप.

KICK, *s.* पादापातः, पादप्रहारः, पादाहतिः *f.*, पादाभिपातः, सुरापातः, सुराभिपातः, सुरक्षेपः, पाणिः *m.*, पाणिक्षेपः, पदापातः.

KICKED, *p. p.* पादाहतः-ता-तं, मरपाहतः-ता-तं, पदाहतः-ता-तं.

KICKER, *s.* पादापातकृत् *m.*, पादप्रहारकृत् *m.* (नृ), सुरक्षेपकः.

KICKING, *s.* पादापातकरणं, पादप्रहारणं, सुरक्षेपणं, सुरापातः.

KID, *s.* (Young goat) छागशायकः, अजशायकः, छागयन्त्रः, छागशिशुः *m.*, अजपोतकः—(Fagot) काष्ठभारः, काष्ठकृत्.

To KID, *v. n.* छागशायकं मृ (c. 2. मृते, c. 1. मृयते, सोतुं) or प्रमु or जन (c. 10. जनयति-यितुं) or उत्पद (c. 10. पादयति-यितुं).

KIDDER, *s.* धान्यादीनां पृथ्क्कृता *m.* (नृ) or पृथ्क्काहकः.

To KIDNEY, *v. a.* बालकस्य कृ, मनुष्यस्य कृ, बालकं हृ (c. 1. हरति, हन्ति) or अपहृ or अभिहृ or चुर (c. 10. चोरयति-यितुं), बालापरहणं कृ, मनुष्यापरहणं कृ.

KIDNAPPED, *p. p.* चौरहृतः-ता-तं, चौरापहृतः-ता-तं, बलादपहृतः-ता-तं.

KIDNAPPER, *s.* बालकस्यकृत् *m.*, मनुष्यस्यकृत्, बालापरहकः.

KIDNAPPING, *s.* बालकस्यकृत्, मनुष्यस्यकृत्, बालापरहणं, मनुष्यापरहणं.

KIDNEY, *s.* वृक्कः-का-कं, वृक्कः, वृक्कः, वृक्का *m.* (नृ), मृवपिण्डः.

KIDNEY-BEAN, *s.* मूतः, मूतपर्णी, मूतशः-शकः, मापः, मापपर्णी, शिखिकः, शिखिपर्णी-खिका, मकुष्टकः, मकुष्टकः; 'a field of kidney beans,' माघं, माघीणं.

KIDDERIN, *s.* दीर्घगोलाकारं काष्ठभाण्डं, मानविशेषः.

To KILL, *v. a.* हन् (c. 2. हन्ति-न्), निहन्, अभिहन्, आहन्, अभ्याहन्, समाहन्, विनिहन्, विहन्, प्रहन्, प्रणिहन्, निप्रहन्; 'the two last require the gen. c. of the object; हन् in caus. (घातयति-यितुं), व्यापह् (c. 10. -पादयति-यितुं), मृ (c. 10. मारयति-यितुं), सूद् (c. 10. मृदयति-यितुं), निसूद्, अभिसूद्, विनिसूद्, सजिसूद्, बप्,—(Defective, usually found in the 3d pret. अचधीत् and fut. वधिष्यति-ते), नश्च (c. 10. नाशयति-यितुं), विनश्च, प्रमो in caus. (-नाययति-यितुं), शद् (c. 10. शातयति-यितुं), शस् (c. 1. शसति-सितुं), विशस्, क्षण् (c. 8. क्षणोति-यितुं), परिक्षण्, विक्षण्, निषत् (c. 10. -पातयति-यितुं), विनिषत्, क्षि (c. 5. क्षिणोति-यितुं), क्षेनुं or caus. क्षययति-यितुं), हिंस (c. 7. हिनस्ति, c. 1. हिंसति-सितुं), तृह् (c. 6. तृहति, c. 7. तृणेढि, तर्हिनुं), तुम् (c. 9. तुभाति, तोभिनुं), तुप्, तुक्, तुब्, तुम्प्, तुम्फ्, उज्जस् (c. 10. -जासयति-यितुं), with gen. c., कृत् (c. 6. कृन्ति, कर्त्तिनुं), निकृत्, निष्कृत्, बध् कृ, प्राणहत्यां कृ, प्राणघाते कृ, जीवहत्यां कृ, पञ्चत्वं गम् (c. 10. गमयति-यितुं), लोकान्तरं गम् or प्राप् (c. 10. -आपयति-यितुं).

KILLED, *p. p.* हतः-ता-तं, निहतः-ता-तं, विहतः-ता-तं, आहतः-ता-तं, अभिहतः-ता-तं, उमाहतः-ता-तं, विनिहतः-ता-तं, व्यापादितः-ता-तं, व्यापन्नः-चा-चं, घातितः-ता-तं, मारितः-ता-तं, सृदितः-ता-तं निपूदितः-ता-तं, नाशितः-ता-तं, विनाशितः-ता-तं, विशसितः-ता-तं, निपातितः-ता-तं, विनिपातितः-ता-तं, क्षतः-ता-तं, विक्षतः-ता-तं, हतप्राणः-खा-खं, हतजीवितः-ता-तं, नष्टजीवितः-ता-तं, नष्टप्राणः-खा-खं, हतचैतन्यः-न्या-न्यं; 'being killed,' हन्यमानः-ना-नं, निहन्यमानः-ता-नं; 'to be killed,' हननीयः-या-यं, घातयः-व्या-व्यं, व्यापादनीयः-या-यं, व्यापादयितव्यः-व्या-व्यं.

KILLER, *s.* हन्ता *m.* (नृ), निहन्ता *m.*, घातकः, घाती *m.* (नृ), मारकः, बधकारी *m.* (नृ), बधकः, प्राणहन्ता *m.*, जीवहन्ता *m.*, हत्याकृत्, प्राणहत्याकृत्, नाशकः, विनाशकः, विशसिता *m.* (नृ), अनकः in comp., सूनरः, प्रः in comp.

KILLING, *s.* घातः-तनं, हननं, निहननं, व्यापादनं, मारणं, बधः, प्राणघातः-तनं, प्राणहत्या, प्रमापणं, मृदनं, निपूदनं, क्षयनं, नाशः, प्राणनाशः, शमनं, विशसनं, विदारणं-खा, विमर्दनं, मर्दनं, मपनं, प्रमपनं, प्रमयः, विशारः, विशारणं, निशारणं, निकासणं, निहिसनं, निवर्हेण, निकृन्तनं, आलम्भः, हत्या in comp.

KILN, *s.* पाकपुटी, आपाकः, पवनं; 'brick-kiln,' इष्टकापचनस्थानं.

KIMBO, *s.* विभुगनः-गना-गनं, अषभुगनः-गना-गनं, कुटिलः-ला-लं, वक्रः-क्रा-क्रं; 'arms a-kimbo,' विभुगनभुजी *m. du.*, वहिभुगनभुजी.

KIN, *s.* (Relationship) ज्ञातिनं, ज्ञातिभावः, बन्धुता, बन्धुत्वम्.—(Kindred) सकुलं, कुलं, ज्ञातयः *m. pl.*, स्वज्ञातयः, बान्धवाः *m. pl.*, सपिण्डाः *m. pl.*, भगोत्राः *m. pl.*, सखिन्यः *m. pl.*, गोत्रं; 'of kin,' सगोत्रः-वा-वं, समानगोत्रः &c., स्वजातीयः-या-यं, सजातीयः-या-यं, गोत्रसम्बन्धी &c.; 'next of kin,' अनन्तरः-रा-रं, अनन्तरजातीयः-या-यं, अनन्तरजन्मा-ज्जा-ज्ज (नृ).

KIND, *a.* (Disposed to make others happy, benevolent) प्रियकारः-री-रं, प्रियकरः-री-रं, प्रियकारः-री-रं, प्रियकृत् *m. f. n.*, प्रियः-या-यं, प्रीतः-ता-तं, प्रीतिमान्-मती-मत् (नृ), हितः-ता-तं, प्रियैषी-पिणी-पि (नृ), हितैषी &c., हितवान्-वती-वत् (नृ), मुहितः-ता-तं, हितकामः-मा-मं, हितकरः-री-रं, हितबुद्धिः-द्वि-द्वि, उपकारशीलः-ला-लं, उपकारी-रिणी-रि (नृ), उपकारपरः-रा-रं, परोपकारी &c., लोकोपकारी &c., उपकारबुद्धिः-द्वि-द्वि, क्षिप्रः-ग्धा-ग्धं, जेहशीलः-ला-लं, जेही-हिनी-हि (नृ), हृदयालुः-लुः-लु,

सुहृदयः-या-यं, सुहृदमः-ना-नं, अनुकूलः-ला-लं, कृपालुः-लुः-लुः, कृपाशीलः-ला-लं, अनुकम्पकः-का-कं, अनुकम्पी-म्यनी-म्यि (नं), दयालुः-लुः-लुः, कल्याण्य-त्या-त्य (नं), दयावान् &c., लोकानुकम्प्यः-ना-नं, अदोहो-हिणी-हि (नं), परहितेषुः-जुः-जुः, परकल्याणेषुः &c., सुशीलः-ला-लं, प्रसन्नः-जा-जं, अनुनयी-यिनी-यि (नं), अनुयाही &c.; 'kind to servants,' भृत्यकामकृत्; 'kind to the poor,' दरिद्रोपकारो &c., दीनानुकम्प्यः-ना-नं, दीनचालः-ला-लं; 'kind offices,' उपकारः, उपचारः; 'kind act,' सुकृतं, सुकृतिः *f.*, प्रीतिकर्म *n.* (नं); 'kind words,' प्रीतिवचम् *n.*, प्रिय-भाषणं; 'speaking kind words,' प्रियवादी-दिनी-दि (नं), प्रियवदः-दा-दं; 'kind present,' प्रीतिदानं.

KIND, *s.* (Genus, class) जातिः *f.*, गणः, वर्गः, समान्यः.—(Sort) विशेषः, भेदः, प्रभेदः, प्रकारः, आकारः, जातिः *f.* -तं, रूपः, विधिः *m.*, विधानं, विधः in comp.; 'a kind of fish,' मत्स्यभेदः, मत्स्यविशेषः; 'of various kinds,' विविधः-धा-धं, नानाविधः-धा-धं, नानारूपः-पी-पं; 'of many kinds,' बहुविधः-धा-धं, बहुरूपः-पी-पं, अनेकाकारः-रा-रं, अनेकरूपः-पी-पं; 'of two kinds,' द्विविधः-धा-धं; 'of four kinds,' चतुर्विधः-धा-धं, चतुःप्रकारः-रा-रं; 'of all kinds,' सर्वप्रकारः-रा-रं; 'all kinds of food,' सर्वप्रकारमन्नः; 'of the same kind,' सविधः-धा-धं, सजातिः-ति-ति, सजातीयः-या-यं, समानजातीयः-या-यं; 'of such a kind,' एवंविधः-धा-धं, तथाविधः-धा-धं, एवंरूपः-पा-पं.—(Manner, way) रीतिः *f.*, प्रकारः, विधानं, प्रभृतिः *f.*

KIND-HEARTED, *a.* सुहृदयः-या-यं, सुहृदयवान्-वती-वत् (तं), हृदयालुः-लुः-लुः, हृदयो-यिनी-यि (नं), हृदयिकः-का-कं, चित्तवान् &c.

To KINDLE, *v. a.* ज्वल (c. 10. ज्वलयति-यितुं), प्रज्वल, संज्वल, समित्य (c. 7. -इन्हे-इन्धितुं), तप (c. 10. तापयति-यितुं), c. 1. तपति, तप्ते, सन्नप, दीप (c. 10. दीपयति-यितुं), प्रदीप, आदीप, सन्दीप, उद्दीप, उद्दीप, सन्धुष्य (c. 10. -धुषयति-यितुं), दह (c. 1. दहति, दग्धु), प्रदह, परिदह, सम्यदह.—(Excite) उत्क्षप, उत्त्रिज् (c. 10. तेजयति-यितुं), समुत्त्रिज्, उत्सह (c. 10. -साहयति-यितुं), प्रोत्सह.—(Provoke) प्रकुप (c. 10. -कोपयति-यितुं).

To KINDLE, *v. n.* समित्य in pass. (-इन्धते), समिद्धीभू, दह (c. 4. दहति-ते, दग्धु), दीप (c. 4. दीपते, दीपितुं), सन्दीप, प्रदीप, ज्वल (c. 1. ज्वलति-लितुं), प्रज्वल, तप (c. 1. तपति, तप्ते or in pass. तप्यते), सन्धुष्य (c. 1. -धुषते-क्षितुं), अग्निदीप्तः-ता-तं भू.

KINDLED, *p. p.* समिद्धः-द्धा-द्धं, इद्धः-द्धा-द्धं, दीप्तः-ता-तं, प्रदीप्तः-ता-तं, दीपितः-ता-तं, उद्दीप्तः-ता-तं, ज्वलितः-ता-तं, प्रज्वलितः-ता-तं, तप्तः-ता-तं, सन्नप्तः-ता-तं, तापितः-ता-तं, सन्धुषितः-ता-तं, दग्धः-ग्धा-ग्धं, उद्देजितः-ता-तं; 'one whose anger is kindled,' समिद्धकोपः-पा-पं, कोपज्वलितः-ता-तं.

KINDNESS, *s.* मृदुता, सौम्यता-न्वं, क्षिणता, कोमलता, प्रीतता, प्रीतिः *f.* KINDLY, *a.* (Congenial) समशीलः-ला-लं, समानशीलः-ला-लं, समानभावः-वा-वं, अनुगुणः-शा-शं, अनुकूलः-ला-लं.—(Bland, gentle) सौम्यः-म्या-म्यं, मृदुः-दुः-द्धी-दुः, क्षिणः-ग्धा-ग्धं, कोमलः-ला-लं, प्रीतः-ता-तं, दयालुः-लुः-लुः.

KINDLY, *adv.* प्रीत्या, प्रीतिपूर्वम्, सुशीलत्वात्, सुशीलत्वात्, सुजनत्वात्, सानुनयं, सहायत्वात्, कृपया, दयाया, हृदयं, प्रियं, हितं, केहेन, सकेहे. सानुग्रहं, परहितेच्छया, उपकारशीलत्वात्, सानुकूल्यं; 'kindly affected,' सुख-का-कं, अनुरक्त-का-कं, हितवृद्धिः-द्धिः-द्धि; 'speaking kindly,' प्रियवादी-दिनी-दि (नं).

KINDNESS, *s.* (Of disposition) प्रीतता, प्रीतिः *f.*, उपकारशीलता, क्षिणता, चेहशीलता, चेहः, कृपालुता, दयालुता, प्रियता, दयाशीलता, कृपाशीलता, मुहितत्वं, हितत्वं, हितेच्छा, परहितेच्छा, हितकाम्या, मौन्यं, सुजनत्वं, सानुग्रहः, प्रसादः, प्रसन्नता, उपकारवृद्धिः *f.*, परहितवृद्धिः *f.*, लोककृपा, सौहृदं, प्रेम *n.* (नं), अनुकूलता, सानुकूल्यं, अनुरोधः, मृदुशीलता, सौम्यत्वं.—(Act of kindness) उपकारः, उपकृतं-तिः *f.*, सुकृतं, सुकृतिः *f.*, प्रियं, परोपकारः, कृतापकारः, हितं.

KINDRED, *s.* (Relationship) जातित्वं-ता, जातिभावः, सजातित्वं, वन्धुता, बान्धवत्वं, कुलसन्निधिः *m.*, सपितृता, एकपितृता, मगोत्रता, सप्त-न्यित्वं, सगर्भत्वं.—(Relatives) जातयः *m. pl.*, बान्धवाः *m. pl.*, वन्धुजनः, वन्धुवर्गः, जातिवर्गः, बान्धवगणः, बान्धवजनः, स्वजनः-नाः *m. pl.*, सगोत्राः *m. pl.*, सकुल्याः *m. pl.*, सजातीयाः *m. pl.*, सजातीयाः, सप्तन्यिनः *m. pl.*, गोत्रं, बान्धवसमुदायः, गोत्रसमुदायः, गोत्रजाः *m. pl.*, कुलसन्निधिः *m.*

KINDRED, *a.* (Related) सजातीयः-या-यं, समानजातीयः-या-यं, मगोत्रः-त्रा-त्रं, समानगोत्रः-त्रा-त्रं, सकुल्यः-त्या-त्यं, समानवंशः-शा-शं, सवंशीयः-या-यं, सवर्गः-गो-गं, समन्धी-न्धनी-न्धि (नं), सप्तन्धीयः-या-यं.—(Congenial) समधर्मा-म्या-म्यं (नं), समधर्मा &c., समगुणः-शा-शं, तुल्यगुणः-शा-शं, समानभावः-वा-वं, तुल्यवृत्तिः-त्तिः-त्ति, अनुगुणः-शा-शं.

KINE, *s. pl.* गावः *m. pl.*, गोकुलं, गोवृन्दं, गोसमूहः.

KING, *s.* राजा *m.* (नं), नृपतिः *m.*, नृपः, नरपतिः *m.*, भूपतिः *m.*, भूपः, भूपालः, महोपतिः *m.*, पार्थिवः, पार्थः, पृथिवीपतिः *m.*, पृथिवीपालः, भूमिपः-पतिः *m.*, महोक्षित् *m.*, महोपः, महोपालः, क्षितिपः-पतिः *m.*, पालः, पृथिवीक्षित् *m.*, नरेन्द्रः, नराधिपः, नरेशः, नरेन्द्रः, प्रजेन्द्रः, प्रजापः-पतिः *m.*, जगतीपतिः *m.*, जगतीपालः, जगत्यतिः *m.*, स्वनिपतिः *m.*, स्वनिपालः, स्वनीशः, स्वनीश्वरः, क्षितीशः, क्षितीश्वरः, पृथिवीशकः, भूमिभूत *m.*, क्षितिभूत *m.*, भूभूत, क्षाभूत, क्षापः, वसुधा-धिपः, अधिपः, अधिपतिः *m.*, नायकाधिपः, महोभुक् *m.* (नं), जगतीभुक् *m.*, क्षाभुक्, भूभुक् *m.*, भूमीन्द्रः, महोभूत *m.* (नं), भूत *m.*, स्वामी *m.* (नं), भूभुः *m.*, भगवान् *m.* (तं), उन्नयः-पतिः *m.*, राज्यभाक् *m.* (नं), लोकपालः, लोकेशः, लोकेश्वरः, लोकनाथः, नरदेवः, राट् *m.* (नं), इरावान् *m.* (तं), इन्द्रः in comp.; as, 'the king of beasts,' समेन्द्रः; 'the king of birds,' सगेन्द्रः; 'the king of men,' नरेन्द्रः; 'king of kings,' राजेन्द्रः, राजाधिराजः, राजराजः, राजाधिपः; 'supreme king,' अधिराजः, अधिराट् (नं), महाराजः *m.*, अधीश्वरः, सखाट् (नं), महोद्वेश्वरः, सर्वेश्वरः, राजमिहः; 'a king's son,' राजपुत्रः, राजकुमारः, भर्तृदारकः; 'king's daughter,' राजपुत्री, राजकुमारी, राजकन्या; 'a line of kings,' राजावृत्ति-ल्लिः *f.*, राजसन्ततिः *f.*; 'having no king,' अराजकः-क-कं, अनायकः-का-कं.

KING-CRAFT, *s.* राज्यनयनविद्या, राज्यकौशलं, राजतत्त्वकरणं, राज्यचतुर्वेदः, राजनीतिः *f.*, राजनयः, राज्यरीतिः *f.*

KINGDOM, *s.* राज्यं, राजत्वं, ऐश्वर्यं, आधिपत्यं, स्वाम्यं, प्रभुत्वं, माहिर्नं.—(Country subject to a king) राष्ट्रं, राज्यं, विषयः.—(Government) राज्यं, राज्याधिकारः, राजाधिकारः, राज्यपालनं, राज्यनीतिः *f.*—(Population) प्रजा.—(Animal kingdom) जन्तुजातिः *f.*, प्राणिजातिः *f.*, जीवगणः.—(Vegetable kingdom) तृणजातिः *f.*, मूलजातिः *f.*, तृणगणः.—(Mineral kingdom) धातुजातिः *f.*, धातुगणः.

KINGFISHER, *s.* मत्स्यरङ्गः-ङ्गकः, मत्स्यरङ्गः, मत्स्यशूनाः, सुचित्रकः, चित्रकः, कुट्टकः.

KINGLESS, *a.* अराजकः -का -कं, राजहीनः -ता -नं, अनायकः -का -कं.

KINGLIKE, KINGLY, *a.* राजकीयः -या -यं, राजयोगः -ग्या -ग्यं, राजसदृशः -शी -शं, राजाहः -हो -हं, नृपोचितः -ता -तं, राजोचितः -ता -तं, राजसन्निभः -भा -भं, राजसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न्), राज in comp. : as, 'kingly policy,' राजनीतिः.

KING'S-EVIL, *s.* (A scrofulous disease) गण्डमाला.

KINGSHIP, *s.* राजता त्वं, रान्यं, नृपत्वं, नरेन्द्रत्वं, भूपता -त्वं, महीपत्वं, नरेश्वर्यं, प्रभुत्वं, प्रज्यश्वर्यं, प्राजापत्यं, आधिपत्यं, राजाधिकारः, राजपदं.

KINSFOLK, *s.* बान्धवाः *m. pl.* बन्धुवर्गः, बन्धुजनः, बान्धववर्गः, स्वजनाः *m. pl.* स्वजनः, ज्ञातिवर्गः, सन्नातीयाः *m. pl.* सगोत्राः *m. pl.*

KINSMAN, *s.* बन्धुजनः, बन्धुः *m.*, बान्धवः, ज्ञातिः *m.*, स्वज्ञातिः *m.*, स्वजनातीयः, सन्नातीयः, स्वबन्धुः *m.*, स्वजनः, स्वकुल्यः, सकुल्यः, स्ववंशीयः, सर्वश्यः, वंश्यः, स्वकीयः, स्वकुटुम्बी *m.* (न्), कुटुम्बी *m.*, स्वः, कुलपुरुषः, गोत्रपुरुषः, सगोत्रः, गोत्रजः, गोत्रः, समानगोत्रः, गोत्र-बन्धुः *m.*, सपिण्डः, सनाभिः *m.*, दायादः -दवः, समानोदकः, उदकदः, उदकदायी *m.* (न्); 'a number of kinsmen,' बन्धुगणः, बन्धुताः, 'bewailing a kinsman,' बान्धवाक्रोशी *m.* (न्).

KINSWOMAN, *s.* बन्धुजनः, स्वजातीया, स्वकुल्या, गोत्रजा, गोत्रस्त्री.

KIRK, *s.* (Place of worship) भजनालयः, भजनमन्दिरं.—(Body of believers) भद्रसमूहः, भद्रगणः, भद्रवृन्दं. See CHURCH.

To KISS, *v. a.* चुम्ब (c. 1. चुम्बति -सितुं, c. 10. चुम्बयति -यितुं), चुम्बनं कृ or दा, निम्ब (c. 2. निम्बे, निम्बितुं), प्रणिम्बं, परिणिम्बं, निम्बु (c. 1. निम्बति -सितुं), प्रणिम्ब, मृषि or मृषेति or शिरसि आघ्रा (c. 1. -नि-प्रति -घ्रातुं) or उपाघ्रा or उपाघ्रा or समुपाघ्रा or समाघ्रा or अघ्रा, अघ्रपानं कृ, अघ्ररसं घ्रा (c. 1. पिबति, पातुं).

KISS, *s.* चुम्बनं, चुम्बितं, परिणिम्ब, निम्बणं, प्रणिम्बणं, निम्बकं, अघ्रपानं, दशनोच्छिन्नः, 'giving a kiss,' चुम्बनदानं.

KISSED, *p. p.* चुम्बितः -ता -तं, प्रणिम्बितः -ता -तं, परिणिम्बितः -ता -तं, निम्बितः -ता -तं, 'to be kissed,' चुम्बनीयः -या -यं, प्रणिम्बितव्यः -व्या -यं.

KISSER, *s.* चुम्बकः, चुम्बनदाता *m.* (न्), परिणिम्बकः.

KISSING, *part.* चुम्बनं -सन्ती सत (त), चुम्बितवान् -वती -वत् (त).

KIT, *s.* (A large bottle) महाकुपी. (A small fiddle) स्रुटमारुद्गी.—(A soldier's baggage) सैनिकसामग्री -य्यं, सैनिकपरिच्छदः.—(Complement of necessary utensils) उपकरणसामग्र्यं -यो, उपकरणसमुदायः, सोपकारद्रव्यसम्भारः, द्रव्यसम्भारः, सम्भारः.

KITCHEN, *s.* पाकशाला, पाकस्थानं, पाकगृहं, पाकागारं, महानसः -सं, रसवती, स्रुटशालाः 'superintendent of the kitchen,' पाकशालाध्यक्षः, पाकगृहाधिकारी *m.* (न्), स्रुटाध्यक्षः.

KITCHEN-GARDEN, *s.* शाकपाटिका, शाकवाटा, शाकशाकटं, शाकशाकिनं.

KITCHEN-MAID, *s.* पाककर्मिकरी, पाकचेटी, महानसचेटी, पाचकमहाक-रिणी दामिका or दासी.

KITCHEN-WORK, *s.* पाककर्म्यं *n.* (न्), पाककार्यं, पाकागारकर्म्यं.

KITE, *s.* (The bird) चित्रः, आतापी *m.* (न्), आतापी *m.* (न्), विप-चारी *m.* (न्), स्वभानिः *m.*, श्येनः.

KITTLING, *s.* शायः -वकः, शिशुः *m.*, वत्सः, डिम्बः, डिङ्गः.

KITTEN, *s.* मार्जारशावकः, विडालिशिशुः *m.*, विडालशावकः, मार्जारवत्सः, सुदृविडालः.

To KITTEN, *v. n.* मार्जारशावकं मु (c. 2. सूते, c. 4. सृयत, सोतुं) or प्रसु or जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or प्रजन् (c. 4. -जायते -जनितुं).

To KICK, *v. n.* See To CLICK.

To KNAB, *v. a.* दंश (c. 1. दशति, दंष्टुं), दनैरं ग्रहं (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), 428

or घृ (c. 1. भरति, धर्तुं).

KNACK, *s.* (Toy) क्रीडनकं.—(Dexterity) दक्षता, हस्तदक्षता, हस्तकौशल्यं, हस्तलापवं, युक्ति *f.*, चातुर्यं, नैपुण्यं, निपुणता, प्रयोगः, सुप्रयोगः -गता, पटता, पाटवं, व्यापारः, क्षिप्रता, व्यापारक्षिप्रता, अभ्यासः.

To KNACK, *v. n.* आकस्मिककृणोति कृ, आकस्मिककशन्ते कृ, स्फुकारं कृ. KNACKER, *s.* जीर्णाश्रक्रेता *m.* (तृ), जीर्णाश्रविशिसिता *m.* (तृ).

KNAG, *s.* (Knot in wood) ग्रन्थिः *m.*, काष्ठसन्धिः *m.*, पक्षे *n.* (न्).

KNAGGY, *a.* ग्रन्थिलः -ला -लं, बहुग्रन्थिः -न्थिः -न्थि, पक्षेविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

KNAP, *s.* (Protuberance) गण्डः, पिण्डः, गुल्मः, ग्रन्थिः *m.*, आभोगः.

To KNAP, *v. a.* (Bite) अकस्माद् दंश (c. 1. दशति, दंष्टुं), आकस्मिकदंशनं कृ.—(Make a sharp sound) अकस्मात् कृण्व (c. 1. कृणोति -यितुं), आकस्मिककृणोति कृ.

KNAPSACK, *s.* पृष्ठेन भूतं सोपकारद्रव्यभाण्डं or सोपकारद्रव्याधारः, सैनिकेन यात्रामध्ये पृष्ठतो भूतं सोपकारद्रव्यभाजनं.

KNAR, *s.* (Knot in wood) ग्रन्थिः *m.*, पक्षे *n.* (न्). See GNARLED.

KNAVE, *s.* धूर्तः, कितवः, वचकः, प्रवचकः, शठः, दुष्टजनः, तस्करः, पिशुनः, प्रतारकः, कूटकः, कूटकारः, दाम्भिकः, कुहकः, छिन्नरः, कपटी *m.* (न), कपटिकः.

KNAVERY, *s.* धूर्तता, कैतवं, तस्करविद्या, शाठ्यं, शठता, कूटता, चैशुन्यं, यच्चनं, वचकत्वं, व्याजः, कापट्यं, छलं, कपटः, दुष्टता.

KNAVISH, *a.* धूर्तः -त्रा -त्रं, धूर्तस्वभावः -वा -वं, धूर्तशीलः -ला -लं, कितवशीलः -ला -लं, शठः -ठा -ठं, तस्करस्वभावः -वा -वं, कपटी -टिनी -टि (न्), कापटिकः -को -कं, कूटिकः -को -कं, वचकः -का -कं, पिशुनः -ना -नं.

KNAVISHLY, *adv.* धूर्तवत्, कितववत्, सकेतवं, कैतवेन, तस्करवत्, शठवत्, शाठ्येन, सकपटं, सकापट्यं, सव्याजं, सकूटं, पचकवत्, वचनार्थं, छलेन.

KNAVISHNESS, *s.* धूर्तता, कैतवं, धूर्तशीलता, कितवशीलता, शठता.

To KNEAD, *v. a.* हस्ताभ्यां मृद् (c. 9. मृज्जति, मर्जितुं, c. 10. मर्दयति -यितुं), अवनम्रं, विमृद्, प्रमृद्, उपमृद्, अविमृद्, समृद्, कराभ्यां पिष् (c. 7. पिण्डति, पेष्टुं) or चूर्णं (c. 10. चूर्णयति -यितुं), प्रचूर्णं, विचूर्णं, सचूर्णं, चूर्णीकं or घृष् (c. 1. घर्षति -यितुं), हस्ताभ्यां सम्पीड् (c. 10. -पीडयति -यितुं), हस्तसम्पीडनपूर्व पिण्डीक.—(Knead the limbs) संवाह (c. 1. -वाहति -हितुं, c. 10. -वाहयति -यितुं), कराभ्यां संवाह, संवाहनं कृ.

KNEADED, *p. p.* हस्ताभ्यां मर्दितः -ता -तं or सम्मर्दितः -ता -तं or विमर्दितः -ता -तं or मृदितः -ता -तं or उपमर्दितः -ता -तं or अवनर्दितः -ता -तं, कराभ्यां पिष्टः -ष्टा -ष्टं or सम्यष्टः -ष्टा -ष्टं or चूर्णितः -ता -तं or घर्षितः -ता -तं or सम्पीडितः -ता -तं or पिण्डीकृतः -ता -तं.—(As the limbs) संवाहितः -ता -तं, कृतसंवाहः -हा -हं; 'to be kneaded,' संवाह्यः -व्या -वं.

KNEADING, *s.* हस्ताभ्यां मर्दनं or विमर्दनं or अवनर्दनं -र्दनं or उपमर्दनं -र्दनं, कराभ्यां पेष्टणं or घर्षणं or सम्पीडनं.—(Of the limbs) संवाहः -हनं, संहननं.—(Kneading-trough) द्रोणिः -णी *f.*

KNEE, *s.* जानु *n.* -नुः *m.*, जानुसन्धिः *m.*, अङ्गीवान् *m.* -वत् *n.* (तृ), ऊरुपक्षे *n.* (न्), ऊरुसन्धिः *m.*, जङ्घोरुसन्धिः *m.*, जङ्घोरुपक्षे *n.*, कूर्पटः, नलकोलः, पक्षेकं, चक्रिका; 'he fell on his knees,' जानुभ्यां भूमिम् अगवत् or भूमौ पपात.

KNEE-DEEP, *a.* जानुदमः -घ्री -घ्रं, जानुद्वयसः -सी -सं, जानुनाभः -ची -वं.

To KNEEL, *v. n.* जानुनी भूमौ न्यस्र (c. 4. -अस्यति -असितुं), जानुनी भूमौ कृ, जानुभ्यां स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यातुं), जानुभ्यां भूमौ यत् (c. 1. यति -यितुं), or नियत्, जानुनी नम् (c. 10. तनयति -यितुं).

KNEELING, *part. or a.* भूमिमुखजानुः -नुः -नु, क्षितिमुखजानुः -नुः -नु, नतजानुकः -की -कं.

KNEEPAN, *s.* जानुफलकं. कपोली. नलकिनी, कपोली *n.*, जानुफलकं.
 KNEE-TRIBUTE, *s.* जानुपूजा, जानुभ्यां पूजा, जानुनतिपूजा सेवा or अर्चना.
 KNELL, *s.* प्रेतनयनकाले घण्टाध्वनिः *m.* or घण्टाशब्दः.
 KNICK KNACK, *s.* क्रीडनकं, क्रीडाद्वयं, क्रीडावल्लु *n.*, क्रीडाविषयः.
 KNIFE, *s.* छुरिका, छुरी, कर्करिका, छुरी, कुतनिका, कुतचं, शस्त्री, कृपाणी-शिका, अस्त्रपुत्रिका.
 KNIFE-GRINDER, *s.* भमाजीवी *m.* (नं), भमासक्तः, भमहारेण छुरिकातेजकः.
 KNIGHT, *s.* सादी *m.* (नं), कुलीनसादी *m.*, अश्वसादी *m.*, अश्वचारः, कुलीनयोद्धा *m.* (इ).
 To KNIGHT, *v. a.* सादिपदे नियुज् (c. 7. युनक्ति-योक्तुं), सादिख्यातिं दा. सादिपद्धतिं दा, कुलीनख्यातिं दा.
 KNIGHTHOOD, *s.* सादिपदं, कुलीनसादिपदं, सादित्वं, सादिख्यातिः *f.*
 To KNIT, *v. a.* दीर्घसूत्रिद्वारा सूत्राणि ग्रन्थ् (c. 9. ग्रन्थति, c. 1. ग्रन्थति, तनुग्रन्थनं कृ. (Knit together, connect) संयुज् (c. 7. युनक्ति-योक्तुं, c. 10. योजयति-यितुं), सघन्य् (c. 9. चम्पति-चम्पुं), संघ्नय् (c. 10. चेषयति-यितुं), योक्तुं (uom. योक्तयति-यितुं), संलग्नोक्तुं. (Knit the brows) भुवी संहन् (c. 2. हन्ति-न्तुं), भूसंहतिं कृ.
 KNIT, *p. p.* ग्रथितः-ता-तं. (Well-knit) संहतः-ता-तं, सुसंहतः-ता-तं, दृढसन्धिः-न्धिः-न्धि, 'having the brows knit' संहतभूः-भूःभु.
 KNITTING, *s.* दीर्घसूत्रिद्वारा तनुग्रन्थनं or सूत्रग्रन्थनं, सूत्रघेषः; 'knitting the brows,' भूसंहतिः *f.*
 KNITTING-NEEDLE, *s.* दीर्घसूत्रिः-ची *f.*, सूत्रग्रन्थनार्थं दीर्घसूत्रिः or दीर्घसूत्रलाका.
 KNOB, *s.* पिण्डः-खंडं, गण्डः-खडका, गुल्मः, ग्रन्थिः *m.*, आभोगः. (In wood) ग्रन्थिः *m.*, पक्षे *n.* (नं).
 KNOBBED, KNOBBY, *a.* पिण्डी-खिनी-खिन् (नं), पिण्डितः-ता-तं, सपिण्डः-खा-खंडं, गल्ली-खिनी-खिन् (नं), सगण्डः-खा-खंडं, ग्रन्थिलः-ला-लं.
 To KNOCK, *v. a.* (Strike, hit) तड् (c. 10. ताडयति-यितुं), वितड्, तड् (c. 6. तुदति-ते, तोक्तुं), आतुड्, वितुड्, प्रड् (c. 1. हरति-हन्तुं), हन् (c. 2. हन्ति-न्तुं), अभिहन्, निहन्, आहन्, विहन्, समाहन्, अग्राहन्. (Strike a door) द्वारं तड्. (Knock down) पत (c. 10. पातयति-यितुं), अवपत, निपत, भंश (c. 10. भंशयति-यितुं), आघातेन or प्रहारेण भूमी पत. (Knock out) आघातेन वहिष्कृ; 'to knock out the brains,' मस्तिष्कं निष्पृ (c. 7. पिनडि-येतुं), आघातेन मस्तिष्कं वहिष्कृ. (Knock off) आघातेन पत; 'do quickly,' सत्वरं सम्पट् (c. 10. पादयति-यितुं), त्वरितं कृ. (Knock up, fatigue) खिड् (c. 10. खेदयति-यितुं), अवसट् (c. 10. सादयति-यितुं), आयासेन सख् or बलं ड (c. 1. हरति, हन्तुं) or चपट्. (Knock on the head) मस्तकम् आहम् or ताडयित्वा व्यापट् (c. 10. पादयति-यितुं).
 To KNOCK, *v. n.* (Strike) ताडनं कृ, आघातं कृ, अभिघातं कृ, प्रहारं कृ, 'to knock with a stick,' वेचाघातं कृ, दखप्रहारं कृ, दखपातनं कृ; 'with the fist,' मुष्ठाघातं कृ, मुष्टिप्रहारं कृ, बाहुप्रहारं कृ, मुष्टिघातं कृ. (Strike against, clash) अभिहन् (c. 2. हन्ति-न्तुं), प्रतिहन्, प्रतिघातं कृ, सङ्घट् (c. 1. घटते-द्वितुं), आपत् (c. 1. पतति-तिन्तुं), अभिपत्. (Knock under, submit) उपगम् (c. 1. गच्छति-गन्तुं), वशं गम्, वशीभू. (Knock up) चम् (c. 4. चाम्यति, चमिन्तुं), खिड् (c. 4. खिडते. सेयुं), चलायासात् or अतिलेदाद् गतसखाः-खा-खंडं भू.
 KNOCK, *s.* (Blow) आघातः, अभिघातः, घातः, प्रहारः, आहतिः *f.*, हतिः *f.*, ताडनं, घातः-तनं; 'a knock with a stick,' वेचाघातः; 'a knock with the fist,' मुष्टिप्रहारः; 'a knock-down argument,' गलहस्तः.
 KNOCKED, *p. p.* तडितः-ता-तं, आहतः-ता-तं, अभिहतः-ता-तं,

समाहतः-ता-तं, प्रहतः-ता-तं. (Knocked down) निपातितः-ता-तं, पातितः-ता-तं, भंशितः-ता-तं.
 KNOCK-KNEED, *a.* संहतजानुः नुः-न्तु, संहतजानुकः-को-कं, संकुः-कुः-कु, संशः-शा-शं.
 KNOCKER, *s.* (One that knocks) ताडयिता *m.* (तु), प्रहर्ता *m.* (तु), ताडनकृत्. (Of a door) द्वारताडनी, द्वारमुहुरः, द्वारताडनयन्.
 To KNOCK, *v. a. or n.* प्रेतनयनकाले घण्टाध्वनिं कृ or घण्टाशब्दं कृ.
 KNOLL, *s.* सुद्रुपश्चेतः, ईषदुचतो भूभागः or भूमिभागः or मृत्तिकाचयः, वनः-प्री, वन्मीकः, नाकुः *m.*
 KNOT, *s.* ग्रन्थिः *m.*, ग्रन्थिका, बन्धः-न्धनं, गण्डः; 'tying a knot,' ग्रन्थिबन्धनं. (Joint in a plant) पक्षे *n.* (नं), ग्रन्थिः *m.*, परुः *m.*, गण्डः *f.*, आकल्पकः. (In wood) काष्ठग्रन्थिः *m.*, काष्ठमन्थिः *m.*, काष्ठसन्धिः *m.*. (Articulation) सन्धिः *m.*. (Bond of union) सन्धिः *m.*, सघन्यः, संहतिः *f.*, संयोगः. (Gang, crew) गणः, सङ्घः, समूहः, संसर्गः, निवहः, मयडल. (Bunch, clump) पिण्डः-खंडं, गुल्मः, गुच्छः-लज्जकः, सवकः, काण्डः, सखः. (Knotty point) ग्रन्थिः *m.*, गूढार्थः; 'one who removes knots,' ग्रन्थिहरः.
 To KNOT, *v. a.* ग्रन्थिं कृ, ग्रन्थ् (c. 1. ग्रन्थति-यितुं), ग्रन्थिरूपेण संघ्नय् (c. 10. चेषयति-यितुं).
 To KNOT, *v. n.* ग्रन्थिरूपेण संघ्नोभू, ग्रन्थिं बन्ध् (c. 9. चम्पति, चम्पुं).
 KNOTTINESS, *s.* ग्रन्थिलत्वं, मयग्रन्थित्वं, ग्रन्थिपूर्णता, सघ्नित्वं, ग्रन्थिमयः.
 KNOTTY, KNOTTED, *a.* ग्रन्थिलः-ला-लं, ग्रन्थिमयः-मती-मत् (तु), ग्रन्थी-ग्रन्थिनी-ग्रन्थि (नं), ग्रन्थिमयः-यी-यं, पक्षिमयः-यी-यं, बहुग्रन्थिः-ग्रन्थिः-ग्रन्थि. (Intricate, difficult) गूढार्थः-घा-घं, दुर्ज्ञेयः-या-यं, दुर्गमः-मा-मं, दुःशोधनीयः-या-यं.
 To KNOW, *v. a. and n.* ज्ञा (c. 3. जानाति-नीते, ज्ञातुं), परिज्ञा, संज्ञा, विज्ञा, विद् (c. 2. वेत्ति, वेदितुं), संविद्, बुध् (c. 1. बोधति-ते-पितुं), c. 4. बुध्यते, बोधुं), अवबुध्, समुध्, अवगम् (c. 1. गच्छति-गन्तुं), सवे (c. 2. जवेति-तुं, rt. इ), मन् (c. 4. मयते, मन्तुं); 'know thou,' सवेहि, जानीहि. (Recognize) अभिज्ञा, प्रतिज्ञा, प्रत्यभिज्ञा, समभिज्ञा. (Be familiar or acquainted with) परिचयं कृ, परिचितः-ता-तं भू or सख्. (Understand, perceive) उपलभ् (c. 1. लभते-लभुं), ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, गृहीतुं), सधं ग्रह्. (Carnally) प्रज्ञा, सङ्गम् (c. 1. गच्छति-गन्तुं), भन् (c. 1. भजते, भक्तुं), स्त्रीसङ्गं कृ, स्त्रीसङ्गहणं कृ.
 KNOWABLE, *a.* ज्ञातव्यः-व्या-व्यं, ज्ञेयः-या-यं, विज्ञेयः-या-यं, ज्ञानीयः-या-यं, वेदनीयः-या-यं, वेद्यः-ज्ञा-घं, अवगम्यः-म्या-म्यं, अवगम्यः-व्या-व्यं.
 KNOWER, *s.* ज्ञाता *m.* -ची *f.* (तु), ज्ञानी *m.* -निनी *f.* (नं), वेत्ता *m.* -ची *f.* (तु), वेदिता *m.* (तु), वेदी *m.* -दिनी *f.* (नं), अभिज्ञः-ज्ञा, ज्ञः-ज्ञा in comp.
 KNOWING, *a.* (Shrewd) अभिज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, विज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, ज्ञानी-निनी-निनि (नं), विदग्धः-ग्या-ग्यं, तडिद् *m. f. n.*, तज्जः-ज्ञा-ज्ञं, पक्षबुद्धिः-द्धिः, -द्धि, विचक्षणः-क्षा-खं, नागरः-रा-रं, निपुणः-या-यं, प्रवीणः-या-यं.
 KNOWINGLY, *adv.* ज्ञानतः, ज्ञानात्, ज्ञानपूर्वः, मया, बुद्ध्या, मतिपूर्वः, बुद्धिपूर्वः, बोधपूर्वः. (Cunningly) विज्ञपत्, विदग्धवत्.
 KNOWLEDGE, *s.* (Certain perception, opposed to ignorance of) ज्ञानं, परिज्ञानं, विज्ञानं, अभिज्ञानं, बोधः-धनं, प्रबोधः, अवबोधः, उद्बोधः, प्रज्ञा, उपलब्धिः *f.*, वेदनं, संवेदः-दनं, अवगमः, प्रज्ञा, प्रमितिः *f.*, समुदायः, उपलब्धः, ज्ञप्तिः *f.*, प्रतीतिः *f.*, ज्ञातृत्वं, वेत्तृत्वं, विषयः. (Learning, science) विद्या, ज्ञानं, विद्यावि विद्यज्ञा, वेदुषः, पाठित्वं.

प्राज्ञत्वं. श्रुतिः *f.*, श्रुत्यतिः *f.*—(Spiritual knowledge) आत्मविद्या, आत्मज्ञानं, परमार्थविद्या, परमार्थज्ञानं, परमार्थः, अध्यात्मविद्या, तत्त्वज्ञानं, ज्ञानविद्या, ज्ञानं, ब्रह्मज्ञानं, ब्रह्मविद्या; 'instruction in spiritual knowledge,' ब्रह्मदानं, ब्रह्मोपदेशः, ज्ञानोपदेशः, आत्मबोधः; 'versed in it,' ज्ञानवान् -वती -वत (त), ज्ञानपरः -रा -रं, ज्ञाननिष्ठः -ष्टा -ष्टं, —(Sacred and profane knowledge) ज्ञानविज्ञानं.—(Recognition) प्रत्यभिज्ञानं, प्रत्यभिज्ञा, अभिज्ञानं, संविज्ञः *f.*—(Acquaintance with persons) परिचयः, मोक्षार्थः.—(Conversancy) परिज्ञानं, अभिज्ञाता, विज्ञाता, नैपुण्यं, प्रवीणता, पाठवं; 'acquiring knowledge,' विद्यागमः, विद्याप्राप्तिः *f.*, विद्यार्जनं, विद्यालभः; 'giving knowledge,' विद्यादानं; 'eager after knowledge,' विद्यापी -पिनी -पि (न), जिज्ञासुः -सुः -सु, ज्ञानेच्छुः -च्छुः -च्छु, ज्ञानेप्सुः -प्सुः -प्सु; 'thirst after knowledge,' जिज्ञासा, विद्यापीः, ज्ञानेच्छा; 'attainable by knowledge,' ज्ञानगम्यः -म्या -म्यं; 'gained by knowledge,' विद्याजितः -ता -तं, विद्यालभः -भ्या -भ्यं; 'according to one's knowledge,' यथाज्ञानं; 'without the knowledge of,' अगोचरेण; 'with the knowledge of,' गोचरेण; 'with my knowledge,' मम गोचरेण, मतोचरेण.

KNOWN, *p. p.* ज्ञातः -ता -तं, परिज्ञातः -ता -तं, अभिज्ञातः -ता -तं, विज्ञातः -ता -तं, विदितः -ता -तं, विन्नः -न्ना -न्नं, विन्नः -न्ना -न्नं, बुधितः -ता -तं, बुद्धः -द्धा -द्धं, अयगतः -ता -तं, मतः -ता -तं, उपलभः -भ्या -भ्यं, गृहीतायेः -या -यं, 'to make known,' ज्ञा in caus. (ज्ञायति, ज्ञपयति -यितुं), विज्ञा, निश्चितः (c. 10. -वेदयति -यितुं), विद्, बुध (c. 10. बोधयति -यितुं); 'made known,' ज्ञप्तः -प्ता -प्तं, विज्ञप्तः -प्ता -प्तं, ज्ञापितः -प्ता -तं, विज्ञापितः -ता -तं, वेदितः -ता -तं, निवेदितः -ता -तं; 'to be known,' ज्ञा in pass. (ज्ञायते), प्रतो in pass. (-ईयते), परिचि in pass. (-चोयते); 'be it known,' विदितम् अस्तु, ज्ञातम् अस्तु.—(Celebrated) विप्रुतः -ता -तं, ख्यातः -ता -तं, विख्यातः -ता -तं, विज्ञातः -ता -तं, प्रसिद्धः -द्धा -द्धं, प्रतीतः -ता -तं; 'known quantity,' रूपं.

KNUCKLE, *s.* अङ्गुलिमन्यः *m.*, अङ्गुलिग्रन्थिः *m.*, अङ्गुलिपट्टं *n.* (न).
कन्यः *m.*, पट्टं *n.* (न), ग्रन्थिः *m.*

TO KNUCKLE, *v. n.* वशं गमं (c. l. गच्छति, गन्तुं), यशीभू, उपगमं, सम्पुपगमं, नवीभू, परापीनीभू.

KNUCKLED, *a.* सन्धिपुङ्क्तः -क्ता -क्तं, सन्धिविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, ग्रन्थिलः -ला -लं.

KNURL, *s.* ग्रन्थिः *m.*, ग्रन्थिका, पिण्डः -ण्डं, गण्डः.

KNURLED, *a.* ग्रन्थिलः -ला -लं, ग्रन्थिमयः -यो -यं, बहुग्रन्थिः -न्थिः -न्थि.

KRISHNA, *s.* (The most celebrated form of Vishnu, or rather identified with Vishnu, as distinct from his ten Avatārs, or Incarnations. The following particulars of the history of this very popular deity, whose votaries are still so numerous in India, are given as an introduction to the enumeration of his various names. Vasudeva, a descendant of Yadu and Yayāti, had two wives, Rohini and Devakī. The latter had eight sons, of whom the eighth was Krishna. Kansa, a demon, the sister of Devakī, and king of Mathurā, was informed by the gods that one of these sons would kill him. He therefore kept Vasudeva and his wife Devakī in confinement in his palace, and slew their first six children. The seventh son was Balarāma, who was saved by being abstracted from the womb of Devakī, and transferred to that of Rohini. The eighth was Krishna,

who was born with skin as black as the dark leaves of the lotus, and with a peculiar mark on his breast: he was born at midnight, and immediately taken up by Vasudeva, who, favoured by the gods, was able to elude the vigilance of the guards, and make his escape through the gates of Mathurā to the banks of the Yamunā river. Here Sesha, the many-headed serpent, spread his hoods above the heads of the father and child, and thus protecting them, Vasudeva was enabled to cross the stream, and finding a cowherd named Nanda, whose wife Yaśodā had just been delivered of a child, he quietly substituted his own son in its place, and returned with the child of the cowherd to the bedside of Devakī. When Kansa found that the infant Krishna had escaped, he summoned certain demons, his servants, and gave orders that a search should be made for the child, and that all male children in whom were signs of unusual vigour, should be killed. At the same time he released Vasudeva and his wife, as no longer endangering his safety. The cowherd Nanda, with his wife Yaśodā, taking the infant Krishna, and accompanied by Rohini and the infant Balarāma, went to reside at a village called Gokula, or Vraja, where they settled. Here the female demon Pūtānā tried to destroy the young Krishna by offering him her breast to suck, but was killed by the child. Soon the child, with his playfellow Balarāma, began to be unruly; and one day his foster-mother passed the folds of a rope round his body and tied him to a large wooden bowl, but the strength of the young Krishna enabled him to drag the bowl against the trunks of two trees, which were uprooted by the shock. The family of Nanda now removed from Vraja to Vrindāvana, and here Krishna and Balarāma grew up together, and, roaming about the woods, joined in the sports of the herdsmen's sons. One day Krishna came to the banks of the Yamunā, within which was the fearful pool of the serpent Kālīya. Krishna jumped boldly in. A terrible combat ensued, in which the divine child was victorious, and commanded the snake-king to depart from the Yamunā to the ocean. About the same time Balarāma killed the demon Dhenuka, who sought to destroy the two boys, and soon afterwards killed the demon Pralamba, who had assumed the shape of a young cowherd, that he might mix in their sports. Not long after, the young Krishna, who delighted in playing tricks upon his elders, resolved to rouse the anger of the god Indra, who, according to some, was his elder brother. He persuaded Nanda to cease sacrificing to Indra, and to worship the mountain Govardhana, which sheltered the shepherds and their cattle. This they did, but the exasperated Indra would have destroyed them and their flocks with heavy rain, had not Krishna lifted up the mountain and sheltered them under it. Indra,

foiled in his revenge, descended from heaven to praise Krishna, and made him lord over the cattle. Meanwhile Krishna had grown a beautiful youth, and soon began to sport with the Gopis, or shepherdesses, of whom seven or eight became his wives, and amongst them his favorite, Rádhá. In this character he is usually represented with flowing hair and with a flute in his hand, and has been compared to Apollo accompanied by the muses. In his pastimes with the shepherdesses he invented a kind of round dance, called Rása or Mandala nrityam, in which he and Rádhá being in the centre, the attendant Gopis danced round them. But the happiness of Krishna was interrupted by his tyrannical uncle Kansa, who sent formidable demons to destroy him; Arishta, in the form of a bull, Késin, in the form of a horse, Kálanemi, and others. They were all killed by the young Krishna. Kansa then sent a messenger, named Akrúra, to entice Krishna and Balaráma to his city Mathurá, under pretext of being present at some games. They accepted the invitation and went. At the entrance of the town Krishna killed Kansa's washerman, who insulted him. Having clothed himself in the washerman's yellow clothes, he proceeded, and meeting a crooked woman carrying ointment, miraculously made her straight by a touch of his hand. At the games he killed the king's boxer, Chánúra, and afterwards Kansa himself, and placed Kansa's father, Ugrasena, upon the throne. He then became the pupil of Sándipani, and, to rescue his son, killed the demon Panchajana, and, taking the conch shell, formed of his bones, bore it as his horn. Still living in Mathurá, he was attacked by a prince named Kálavána, who advanced with a large force against the Yadu tribe. Upon this Krishna built and fortified a city called Dwáraka, in the province of Guzerat, and thither transferred the inhabitants of Mathurá. One day Krishna went forth unarmed, and, being pursued by Kálavána, took refuge in a cavern, where Muchukunda, king of men, was asleep. Kálavána, entering the cavern, was reduced to ashes by an angry glance from the eye of Muchukunda. Krishna then returned to Dwáraka. Soon after he was accused of stealing a wonderful jewel called 'syamantaka,' in the possession of a man named Prasena. But the jewel was really lost by the death of Prasena in a forest, and was picked up by a lion, who, in his turn, was killed by the king of the bears, Jámavat. The latter took the jewel to his cavern, where he was found by Krishna, and compelled to restore the gem. At the same time the bear gave him his daughter Jámavatí in marriage. He next married Satyabhámá, daughter of Satrájit, and afterward carried off Rukmihí, daughter of Bhíshmaka. By the latter he had a son called Pradyumna, who is usually

identified with Kámadeva, the god of love, and a daughter named Chárumatí, as well as many other children. Besides these wives he had more than sixteen thousand others, who bore him a numerous progeny of one hundred and eighty thousand sons. The other incidents of his life are thus briefly related. Indra came to Dwáraka, and reported to Krishna the tyranny of the demon Naraka. Krishna went to his city, and slew him and another demon named Mura, who assisted in the defence of the city. He afterwards ascended to the heaven of Indra, with his wife Satyabhámá, and, visiting the gardens of Swarga, was induced by his wife to carry off the Párijáta tree, or celebrated tree of Paradise. Sachi, the wife of Indra, excited her husband to its rescue, and a conflict ensued between the gods and Krishna, who defeated them, and carried the tree to Dwáraka. Soon after this, Ushá, the daughter of the Daitya Bána, became enamoured of Aniruddha son of Pradyumna and grandson of Krishna, and induced her father to carry him off. Krishna, Balaráma, and Pradyumna, came to his rescue. Siva and Skanda aided Bána, but the former was disabled and the latter put to flight; and Krishna, encountering Bána, cut off all his arms. After this, Paundraka, one of the family of Vasudeva, assumed the insignia and title of Krishna, and was supported by the king of Benares. Krishna advanced against them, mounted on his vehicle Garuda, and having destroyed them, set fire to Benares by the radiance from his chakra or discus. Lastly, being recalled by the gods to heaven, he destroyed all his own family the Yádavas. Amongst them died Balaráma, out of whose mouth, as he expired, issued the great serpent, Ananta or Sessa, of which he was an incarnation. Krishna himself was killed by a chance shot from a hunter, and again became one with the Universal Spirit. From this summary of the history of Krishna his various names will become intelligible. Many of these names, as well as many of his attributes and peculiarities, are identical with those of Vishnu. See VISHNU. As being of a black or dark blue colour he is called) कृष्णः. नीलमाधवः.—(As descended from Yadu) यादवः. यदुनाथः. कुकुराधिनाथः.—(As son of Vasudeva) वासुदेवः. वसुदेवभूः. m.—(Son of Devaki) देवकीनन्दनः. देवकीपुत्रः. देवकीमनुः. m., देवकीनन्दनः.—(As bearing the mark Srivatsa on his breast) श्रीवत्सभूत m., श्रीवत्सलान्धनः. श्रीवत्साङ्गः.—(As foster-son of Nanda) नन्दनन्दनः. नन्दकी m. (नं). नन्दात्मजः.—(As slayer of Pútaná) पूतनाहा m. (नं). पूतनारिः m., पूतनाहूतः.—(As having a rope round his body) दामोदरः.—(As destroying a tree in the forest of Vrindavana) वनलानुनहा m.—(Conqueror of Kálíya) कालियवधित्.—(Younger brother of Indra) उपेन्द्रः. इन्द्रावुक्कः. इन्द्रावक्वः.—(Upholder of Govardhana) गोवर्धनधरः.—(Chief of shepherds and Protector of cattle) गोविन्दः. गोपालः-लकः, गोपेन्द्रः, गोपेशः.—(The long-haired) केशवः.

केशी *m.* (नं), केशः, केशदः.—(Bearer of the flute) वंशीधरः, मुरलीधरः.—(Lord of the shepherdesses) गोपीनाथः.—(Beloved of Radhā) राधाकान्तः, राधावधनः, राधानाथः.—(Destroyer of Arishta) अरिहृद्दण्डः.—(Of Kēśin) केशिहा *m.* (नं), केशिहृद्दण्डः.—(Of Kālanemi) कालनेमिहा *m.*, कालनेमिरिपुः *m.*, कालनेमिशायुः *m.*, कालनेम्यरिः *m.*—(Dressed in yellow clothes) पीताम्बरः.—(Conqueror of Chānūra) चानूरजित्.—(Killer of Kansa) कंसहा *m.*, कंसजित् *m.*, कंसारिः *m.*, कंसाराजित् *m.*—(Lord of Mathurā) मथुरेशः.—(Bearer of the couch Pāñchajanya) पाञ्चजन्यधरः.—(Conqueror of Kālayavana) कालयवनजित्.—(Lord of Dwāraka) द्वारकेशः, द्वारकानाथः.—(Husband of Jāmbavati) जाम्बवतीपतिः *m.*—(Conqueror of Naraka) नरकजित्, नरकानाकः.—(Destroyer of Mura) मुरहा *m.*, मुरारिः *m.*, मुररिपुः *m.*—(Conqueror of Paundraka) पौण्ड्रकजित्.—(Bearing the discus) चक्रधरः, चक्री *m.* (नं), चक्रपाणिः *m.*, चक्रहस्तः, चक्रवान् *m.* (नं), चक्रभूत *m.*—(Bearing the conch) शङ्खी *m.* (नं), शङ्खभूत *m.*—(Blowing the conch) ध्वजः.—(Bearing a chaplet or garland) वनमाली *m.* (नं), मालः.—(Bearing the jewel on his breast) कौस्तुभवध्वाः *m.*, कौस्तुभलघकः.—(Destroyer of the demon Madhu) माधवः, मधुजित्, मधुरिपुः *m.*, मधुभिद *m.*, मधुमथनः.—(Having Garuda as his symbol) गरुडध्वजः, तार्क्ष्यध्वजः, तार्क्ष्यनायकः.—(Foe of barbarians) यवनारिः.—(Foe of the daityas) दैत्यारिः *m.*—(The undecaying one) अच्युतः, अनन्तः.—(Worshipped by men) जनार्दनः.—(Lord of the senses) तृपिकेशः. The following are other names of this deity, some of which will be explained under the head of Vishnu हरिः *m.*, नारायणः, वैकुण्ठः, स्वभूः *m.*, पुण्डरीकाक्षः, विहरः श्रवाः *m.* (नं), शाङ्गी *m.* (नं), पद्मनाभः, वासुभद्रः, वासुः *m.*, त्रिविक्रमः, विश्वकसेनः, चतुर्भुजः, शीरिः *m.*, पुरुषोत्तमः, बलिध्वंसी *m.* (नं), विश्वम्भरः, विश्वः *m.*, अधोक्षजः, कैटभजित् *m.*, राहुभेदी *m.* (नं) कुस्तुभः, उरुगायः. Krishna's mace or club is called कौमोदकी; 'his sword,' नन्दकः; 'his jewel,' कौस्तुभः, स्यमनकः; 'his discus,' सुहृदणः, चक्रः; 'his couch,' पाञ्चजन्यः, शङ्खः; 'his garland,' वनमाला; 'his charioteer,' साहजिकः *m.*, शैनेयः, दारुकः, युयुधानः; 'his heaven,' गोलोकः; 'a festival in his honour,' रासयात्रा; 'his paternal uncle and friend,' सङ्करः; 'his grandfather,' शूरः; देवकः; 'his city,' द्वारकः का, द्वारिका, द्वारवती, अजिनगरी. A modern reformer of the Vaishnava faith called चैतन्यः is considered in Bengal as an avatar of Vishnu. He is also called गौरचन्द्रः, गौराङ्गः.

KRORE, *s.* (Ten millions) कोटिः-दो.

KURAN, *s.* यावनधर्मग्रन्थः. यावनधर्मपुस्तकं. यवनोपधर्मशास्त्रं.

KUVERA, *s.* (God of wealth, the Hindu Plutus, chief of the Yakshas and Guhyakas, into whose forms transmigrate the souls of those men who in this life are absorbed in the pursuit of riches. He is the son of Visravas by Ilavilā and regent of the north. He is represented in external appearance as a mere man, but with a deformed body, having three legs and but eight teeth. Hence he is called) कुपेरः, मनुष्यधर्मो *m.* (नं), कुहः.—(As lord of wealth) धनपतिः *m.*, धनाधिपः, धनदः, धनकैलिः *m.*, धनाध्यक्षः.

विनेशः, वसुः *m.*, अर्धपतिः *m.*, श्रीमान् *m.* (नं), श्रीदः.—(Chief of the Yakshas) यक्षराजः, यक्षराट् *m.* (नं), यक्षेन्द्रः, यक्षेशः, पुष्यवनेश्वरः, राक्षसेन्द्रः, यक्षः.—(Son of Visravas) वैश्रवणः.—(Son of Ilavilā) इलविलः, इलविलः, रेडविलः, रेडविलः.—(Regent of the north) उन्नराज्ञापतिः *m.*—(Lord of the Kinnaras) किन्नरेशः, किन्नरेश्वरः, किम्पुल्लेश्वरः, मयुराजः.—(Descended from Pulasti or Pulastya) पौलस्त्यः.—(King of kings) राजराजः.—(King of men) मयुराट्.—(Borne by men) नरपाहनः.—(Friend of Siva) त्र्यम्बकसखः, ईशसखः-सखः.—(Having a yellow mark in place of one of his eyes) एकपिङ्गः-ङ्गलः.—(Lord of Alakā) अलकाधिपः-पतिः *m.*—(Inhabiting Kailāsa) कैलासनिकेतनः, कैलासीका.—(Lord of the divine treasures) निधिनाथः, निधीशः.—(The very fleet) रविहः. Kuvera's vehicle or car is called पुष्पं-प्लवकं; 'his garden,' वैश्रवणं; 'his city,' अलका, वसुधारा, वसुभारा, वसुस्थली, यक्षराट्पुरी.—(The mountain on which his city is situated) कैलासः, कुवेराचलः, कुवेराद्रिः *m.*—(His wife) कौवेरी, चाण्डी, यक्षी, चामुण्डा.—(His son) नलकूबरः, नलकूबरः, नलकूबरः, मणिप्रियवः, मायुराजः.—(His attendants, who are shaped like men with the heads of horses) किन्नरः, किम्पुल्लः, तुरङ्गवदनः, तुरङ्गवक्त्रः, तुरङ्गाननः, तुरङ्गस्थः, अश्ववक्त्रः, अश्ववदनः, मयुः.—(His divine treasure) निधिः *m.*, निधानं, श्रेवधिः *m.*, सेवधिः. There are nine of these treasures or gems, viz. पद्मः, महापद्मः, शङ्खः, मकरः, कच्छपः, मुकुन्दः, नन्दः, नीलः, खड्गः.—(Relating to Kuvera) कौवेरः-री-रं.

L.

LABEL, *s.* पत्रं, सूचकपत्रं, अक्षपत्रं, अक्षपत्रः, वीजकं.

To LABEL, *v. a.* सूचकपत्रम् आहूह (c. 10.-रोपयति-यितुं) or अनुबन्ध (c. 9.-बध्नाति-बन्धुं) or बन्ध.

LABIAL, *a.* सोष्ठ्यः-ष्ठ्या-ष्ठ्यं, सोष्ठ्यसन्ध्या-न्ध्या-न्ध्या (नं); 'a labial letter,' सोष्ठ्यं.

LABIODENTAL, *a.* दन्तोष्ठ्यः-ष्ठ्या-ष्ठ्यं, दन्तोष्ठ्यः &c., दन्तोष्ठ्यः &c.

LABOR, *s.* (Exertion) उत्साहः, उद्योगः, यत्नः, प्रयासः, व्यवसायः, अध्ववसायः, उद्यमः, आयासः, कर्म *n.* (नं), क्रिया, प्रवृत्तिः, व्यापारः, चेष्टा.—(Toil) आयासः, प्रयासः, श्लेशः, श्रमः, परिश्रमः, कष्टं, दुःखं, निराश्रमः, निराश्रमः.—(Bodily or manual labor) कायश्लेशः, देहश्लेशः, शरीरायासः, शरीरश्लेशः, शरीरश्रमः, द्रातं.—(Unpaid labor) विष्टिः, आनूः.—(Travail, childbirth) प्रसववेदना, प्रसूतिवेदना, गर्भवेदना, प्रसवयातना, प्रसवकालः, प्रसूतिकालः; 'acquired by one's own labor,' स्वकष्टार्जितः-ता-तं.

To LABOR, *v. n.* (Exert strength, make effort) यत् (c. 1. यतते-तितुं), प्रयत्, व्यवसो (c. 4.-स्यति-सातुं), उद्यमं (c. 1.-यज्जति-यन्तुं), चेष्टं (c. 1. चेष्टते-ष्टितुं), विषेष्टं, उद्योगं कृ, उत्साहं कृ, यत्नं कृ, व्यवसायं कृ, आयासं कृ.—(Toil) आयास (c. 4.-यस्यति-यसितुं), आयासं कृ, श्रमं (c. 4. श्राम्यति, श्रमिषुं), परिश्रमं, श्लेशं (c. 4. श्लेष्यते, श्लेशितुं), परिश्लेशं, शरीरायासं कृ, द्रातं कृ, शरीरायासेन कर्म कृ, कष्टं कृ.—(Be in distress) श्लेशं, व्यष्टं (c. 1. व्यष्टते-चिषुं) पीड in pass. (पीडिते), तप in pass. (तप्यते), कृच्छ्रं (nom. कृच्छ्रायते), उद in pass. (खिद्यते), परिश्रिष्टं.—(Be in travail) प्राप्तप्रसववेदनाभू, प्राप्तप्रसववेदनाभू, प्राप्तप्रसववेदनाभू.—(Labor under) उपहन् in pass. (-हन्ते), पीड in pass. (पीडिते), उपहतः-ता-तं भू, पीडितः-ता-तं भू; 'to labor

under a disease,' रोगपीडितः -ता-तं भू, रोगाक्षेः -क्षी-क्षै भू.
TO LABOR, v. a. (Form with labor) महायासेन or बहुश्रमेण or असा-
 यासेन कृ or संस्कृ or परिष्कृ or साध् (c. 10. साधयति -यितुं) or
 सिद्धीकृ or कृष् (c. 10. कल्पयति -यितुं) or विधा (c. 3. -दधाति -धातुं),
 यासेन सेव् (c. 1. सेवते -यितुं) or उपसेव् or अनुज्ञा (c. 1. -तिष्ठति
 -ज्ञातुं) or आस्था.—(Till, cultivate) कृष् (c. 6. कृषति, क्रष्टुं).

LABORATORY, s. (Work-room) उद्योगशाला, उद्योगगृहं, शिल्पशाला.
 —(House for chemical experiments) रसायनकर्मगृहं, रसायन-
 कर्मशाला, रससंस्कारशाला.

LABORED, p. p. or a. अमसिद्धः -द्धा-द्धं, आयाससिद्धः -द्धा-द्धं, यामसिद्धः
 -द्धा-द्धं, कष्टसिद्धः &c., यत्नपूर्वः -र्वी-र्वं, श्रमपूर्वः &c., आया-
 सपूर्वः &c.

LABORER, s. (One engaged in any toilsome work) आयासी *m.*
 (नृ), कृतायासः, श्रमी *m.* (नृ), कृतश्रमः, उद्योगी *m.* (नृ), कृतोद्योगः,
 व्यवसायी *m.* (नृ), कर्मी *m.* (नृ), काम्यैः—(A hired or day
 laborer) द्रातीनः, कर्मकरः, कर्मकारः -रकः, कर्मकारी *m.* (नृ),
 भूतकः, भूतः, भूतिभुक् *m.* (नृ), वेतनिकः, भरस्वभुक् *m.*, वेतनार्थी *m.*
 (नृ), वेतनग्राही *m.* (नृ), वसिकः—(Cultivator of soil) कृषकः,
 कषेकः, खेपिकः, खेत्री *m.* (नृ), खेचकषेकः, कीनाशः, कृषीचलः.

LABORING, part. of a. कृतश्रमः -मा-मं, कृतायासः -सा-सं, श्रमकारी
 -रिखी-रि(नृ); 'a laboring man.' See LABORER. (Labor-
 ing under) उपहतः -ता-तं, पीडितः -ता-तं; 'laboring under
 a disease,' रोगपीडितः -ता-तं.

LABORIOUS, a. (Using labor, industrious) आयासी -सिनी-सि (नृ),
 श्रमी-मिणी-मि (नृ), परिश्रमी &c., कृतश्रमः -मा-मं, श्रमशीलः -ला-
 -लं, बहुश्रमः -मा-मं, उद्योगी-मिनी-मि (नृ), उद्योगशीलः -ला-लं,
 उत्साही-हिनी-हि (नृ), कर्मशीलः -ला-लं, कर्मी-मिणी-मि (नृ),
 काम्यैः -मिनी-मि, कर्मोद्युक्तः -क्ता-क्तं, सयत्नः -ला-लं, यत्नशीलः
 -ला-लं, प्रयासवान् -वती-वत् (नृ), व्यवसायी-यिनी-यि (नृ), उद्यमी
 &c., सोत्साहः -हा-हं, कर्मपरायणः -या-यं, श्रमसहः -हा-हं, श्रामिकः
 -की-कं, अनलसः -सा-सं, निरालस्यः -स्या-स्यं, प्रयासभाक् *m. f. n.*
 (नृ), सोद्योगः -गा-गं.—(Requiring labor) श्रमसाध्यः -ध्या-ध्यं,
 कष्टसाध्यः -ध्या-ध्यं, आयाससाध्यः &c., श्रमसिद्धः -द्धा-द्धं, दुःसाध्यः &c.,
 कठिनः -ना-नं, दुःसेन or कृच्छ्रेण साध्यः -ध्या-ध्यं, दुःखसाध्यः &c.,
 कष्टः -हा-हं.

LABORIOUSLY, adv. श्रमेण, बहुश्रमेण, श्रमम्, श्रमपूर्वम्, आयासेन, प्रयासेन,
 सायासे, कष्टेन, कृच्छ्रेण, उद्यमेन, सोत्साहं, सोद्योगं, यत्नेन, यत्नतः, सयत्नं.

LABORIOUSNESS, s. (Diligence) आयासशीलता, उद्योगशीलता, कर्म-
 शीलता, उद्योगः, सोद्योगत्वं, यत्नः, सयत्नता, व्यवसायः, उद्यमः—
 (Toilsomeness) श्रमसाध्यता, कष्टसाध्यता, आयाससाध्यता, दुःखसाध्यता,
 कष्टकर्म, कष्टिः *f.*

LABYRINTH, s. गहनं, सुगहनस्थानं, दुस्तस्थानं, सुदुस्तस्थानं, भ्रमजनको
 बहुव्ययसमार्गः प्रदेशः, भ्रान्तिजनको बहुविपरीतमार्गः प्रदेशः or बहुव-
 क्रमांगी भूमिभागः, अशुक्लानिर्गमः प्रदेशः.

LABYRINTHIAN, a. गहनः -ना-नं, सुगहनः -ना-नं, सुदुस्तः -रा-रं.

LAC, s. (A resinous substance used as a red dye, produced
 mainly upon the Banyan-tree by the insect Coccus lacca, analogous to the cochineal insect. The following names
 apply either to the dye or the insect, लाक्षा, राक्षा, अलकः
 -ककं, लककं, जतु *m.*, जतुकं, जतुरसः, यावः -वकः, कापेटः, मुषकः,
 गराधिका, दुग्धपाथि *m.*, दुग्धालयः, कीटजा, कृमिः *m.*, तित्तिभः;

'made of lac,' लाक्षिकः -की-कं; 'liquified lac dye,' अलकरसः.
 —(The number). See LACK.

LACCA, s. (Texture of interwoven threads) जालं, जालिका.
 जालकं, जालाभरणं, जालरूपं सूक्ष्मतनुनिर्मितं वस्त्राभरणं or वस्त्राचलं.
 —(String, cord) सूत्रं, तनुः *m.*, गुणः.

TO LACE, v. a. (Fasten with a string) सूत्रेण बन्ध् (c. 9. बध्नाति,
 बन्धुं) or संयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्तुं) or संश्लिष् (c. 10. -श्लेषयति
 -यितुं), सूत्रबध् -द्धा-द्धं कृ.—(Adorn with lace) जालाभरणेर् अलंकृ
 or भूष् (c. 10. भूषयति -यितुं).

LACEMAN, s. जालाभरणविक्रयी *m.* (नृ), जालालङ्कारविक्रयी *m.*, जाल-
 विक्रेता *m.* (नृ).

LACERABLE, a. विदारणीयः -या-यं, विदार्यः -क्षी-क्ष्यं, दारणीयः -या-यं.

TO LACERATE, v. a. दृ (c. 9. दृणाति, दरितुं -रीतुं, c. 10. दारयति -यितुं),
 विद्, अचद्, दिभिद् (c. 7. -भिन्नति -भेत्तुं), निभिद्, अवचिद् (c. 7.
 -छिनत्ति -छेत्तुं), निकृत् (c. 6. -कृनति -कृन्ति), विनिकृत्, विदल् (c. 10.
 -दलयति -यितुं), विदलीकृ, व्रश्च (c. 6. वृश्चति, व्रश्चिषुं), प्रवश्च; 'to
 be lacerated,' विद् in pass. (-दीर्यते).

LACERATED, p. p. विदारितः -ता-तं, विदीर्यः -क्षी-क्ष्यं, दारितः -ता-तं,
 दीर्यः -क्षी-क्ष्यं, प्रविदारितः -ता-तं, पिभितः -क्षा-क्षं, भिषः -क्षा-क्षं,
 विदलितः -ता-तं, दलितः -ता-तं, पाटितः -ता-तं, विपाटितः -ता-तं,
 विदलीकृतः -ता-तं.

LACERATION, s. (The act of tearing) विदारः -रणं-या, विदरः,
 दारयं, विदलीकरणं, प्रविदारयं, पिभेदः, व्रश्चनं, पाटनं, विपाटनं.—
 (The rent made) छिद्रं, भेदः, विदलं.

LACHRYMAL, a. (Secreting tears) अश्रुजनकः -का-कं, अश्रुत्पादकः
 -का-कं, अश्रुपाहकः -का-कं.—(Pertaining to tears) अश्रुसम्बन्धी
 -न्धनी-न्धि (नृ).

LACHRYMATORY, s. अश्रुपात्रं, अश्रुभाजनं, नयनवाष्पाधारः, मरणकाले
 मृतजनमिवैः पातितानाम् अश्रुपात्रं काष्ठादिनिर्मितपात्रं तच्च पूर्वकाले
 मृतशरीरेण सह भूमौ न्यस्यत.

LACHRYMOSE, a. अश्रुमयः -यी-यं, साश्रुः -श्रा-श्रं, वाष्पाकुलः -ला-लं.

TO LACK, v. a. or n. (Be destitute of) हीनः -ना-नं or विहीनः
 -ना-नं or परिहीनः -या-यं or रहितः -ता-तं or विरहितः -ता-तं
 or वर्जितः -ता-तं or विवर्जितः -ता-तं or शून्यः -न्या-न्यं or अचेतः
 -ता-तं भू or अस्, हा in pass. (हीयते) or विहा with abl. or
 instr. c., विपुज् in pass. (-युज्यते) with instr. c., or expressed
 by अ or निर् prefixed; as, 'he lacks wisdom,' बुद्धिहीनः or
 बुद्धिरहितः or निर्बुद्धिर् अस्ति; 'he lacks means,' असाधनो-स्ति.
 —(Not to have) न धा (c. 3. दधाति, धत्ते, धातुं), न धृ (c. 10.
 धारयति -यितुं), न विधा.—(Be wanting) न्यूनीभू, न्यूनः -ना-नं भू
 or अस्, न्यूना भू or अस्, प्रयोजनम् अस्; 'what lack I yet?'
 मम किं न्यूनं or मम केन प्रयोजनं.

LACK, s. (Want, destitution) हीनता, रहितत्वं, शून्यता, अभावः,
 असम्भवः, विरहः, अविवयः, न्यूनता.—(Need) प्रयोजनं.—(One
 hundred thousand) लक्षं-श्रा, लक्षं.

LACK-A-DAY, exclam. अहो, अहोयत्, अहह, हन्, आ, हा, कष्टं.

LACK-A-DAISICAL, a. ध्यानपात्रः -रा-रं, उद्दिग्धमनाः -नाः-नः (स्),
 उन्मत्तः &c., विमत्तकुलः -ला-लं, विषादी-दिनी-दि(नृ), उन्मत्तितः -ता-तं.

LACKBRAIN, s. निर्वृद्धिः *m.*, अषुद्धिः *m.*, ज्ञानहीनः, मूर्खः, मूढः.

LACKER, s. (Kind of varnish) लाक्षादिनिर्मितः कुक्कुभकविशेषः, लाक्षा.
TO LACKER, v. a. पृष्ठीकुकुक्कुभेन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्बुं).

LACKEY, *s.* पाशोनुचरः, परिचरः, किङ्करः, प्रेषः, भूयः, दासः.

TO LACKEY, *v. a. or n.* उपचर (c. 1. -चरति -रितुं), पार्श्वे परिचरः, पाशोनुचरो भू.

LACK-LUSTRE, *a.* निस्तेजः -जाः -जः (स्), तेजोहीनः -ना -नं, निष्प्रभः -भा -भे, अप्रभः -भा -भं, मन्दच्छायः -या -ये, मन्दकान्तः -न्ता -नं, मलिनप्रभः -भा -भं.

LACONIC, LACONICAL, *a.* (Concise, expressed in few words) संक्षिप्तः -प्ता -प्तं, संक्षेपिकः -की -कं, अविलोकीयः -शी -शं, अल्पशब्दकः -का -कं, परिमितशब्दः -द्या -दं, परिमितवाक्यः -क्या -क्ये, परिमितोक्तिः -क्ति -क्ति, संक्षिप्तोक्तिः -क्ति -क्ति, मितशब्दकः -का -कं, अल्पशब्दः -द्या -दं. —(Laconic speaker) परिमितभाषी -पिणी -पि (न्), मितभाषी &c., संक्षिप्तभाषी &c., संक्षिप्तवक्ता -क्तो -कृ (कृ), अविलोकीयवक्ता &c., अल्पभाषी &c.

LACONICALLY, *adv.* संक्षेपतम्, संक्षेपेण, अविलोकेण, अविलस्तराशम्, परिमितोक्ता, मितोक्ता, समासतः.

LACONISM, LACONICISM, *s.* संक्षिप्तोक्तिः *f.*, संक्षिप्तवाक्यं, अल्पशब्दकवाक्यं, मितशब्दकवाक्यं, परिमितवाक्यं, अविलोकीयवाक्यं, संक्षेपवाक्यं.

LACQUER, *s.* See LACKER.

LACSHMI, *s.* See LAKSHMI.

LACTARY, *a.* क्षीरी -रिणी -रि (न्), क्षीरविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

LACTARY, *s.* (Dairy) गोरसमूहं, गोदुग्धमूहं, गव्यमूहं, दधिस्थानं, क्षीरस्थानं.

LACTATION, *s.* (Act of giving milk) स्तन्यदानं, क्षीरदानं, पयोदानं.

LACTEAL, *a.* (Milky) क्षीरी -रिणी -रि (न्), दुग्धी -ग्धिनी -ग्धि (न्), क्षीरमयः -यी -ये, दुग्धवान् -वती -वत् (त्), पयस्यः -स्या -स्यं, पायसः -सी -सं, क्षीरसन्तपी &c. —(Conveying chyle) अन्नरसवाहकः -का -कं, अन्नरसचालकः -का -कं.

LACTEAL, *s.* (A vessel of the body) अन्नरसवाहिनी, रसायनी -नं.

LACTEOUS, *a.* क्षीरी -रिणी -रि (न्). See LACTEAL.

LACTESCENCE, *s.* दुग्धता, क्षीरोत्पादकत्वं, क्षीरजनकता, दुग्धवत्त्वं.

LACTESCENT, *a.* क्षीरोत्पादकः -का -कं, दुग्धजनकः -का -कं, क्षीरमयः -यी -ये.

LACTIFEROUS, *a.* क्षीरवाहकः -का -कं, क्षीरवाही -हिनी -हि (न्), दुग्धप्रवाहकः -का -कं, दुग्धचालकः -का -कं.

LACTOMETR, *s.* क्षीरमापनयन्तं, क्षीरमापनी, दुग्धमापनी.

LAD, *s.* कुमारकः, माणवकः, कुमारः, वटुः *m.*, वटुकः, बालः -लकः, दारकः, शिशुः *m.*, किशोरः; 'a mere lad,' वटुमात्रं.

LADDER, *s.* सोपानं, सोपानपद्धतिः *f.*, अधिरोहिणी, निःश्रेणी, निःश्रयणी -पिणी, आरोहणी, शालारं, वन्दिः *f.*

TO LADE, *v. a.* See TO LOAD, TO LADLE.

LADED, LADEN, *p. p. or a.* भारवान् -वती -वत् (त्), भारी -रिणी -रि (न्), भारयुक्तः -क्ता -क्तं, धुरीणः -णा -णं, धुरन्धरः -रा -रं, धुरीयः -या -ये, पुर्वहः -हा -हं, भारन्धरः -रा -रं, सभारः -रा -रं; 'heavily laden,' सुभारः -रा -रं, अतिभारी &c., अतिभारवान् &c.; 'laden with mud,' पक्कभारकः -का -कं, पक्कभारी &c.

LADING, *s.* (Of a ship) नौभारः, नौकाभारः, नौकास्थद्रव्यं, पोतस्थद्रव्यं.

LADLE, *s.* दधी, दधिः *f.*, दधिकः, दधी, दधिः *f.*, दधिकः, दाधी, कधिः *f.*, कधी, खन्ने, खन्नाकः -का, खन्जिका, पाणिका; 'wooden ladle,' तद्रेः *m.*, दाहकहस्तकः; 'sacificial ladle,' मुक् *f.* (क्), मुषः -वा, धुर्व, सः *f.*, चमसः.

TO LADLE, *v. a.* दधिकण जलादि अवत् (c. 10. -तारयति -यितुं) or पत् (c. 10. पातयति -यितुं).

LADLEFUL, *s.* दधिपूरणं, कधिपूरणं, कधिपूरकं, कधिभरकं.

LADY, *s.* सार्थ्या, सार्थिका, सार्थ्यका, भाषिनी, भवती, कुलवधूः *f.*, कुलस्त्री, कुलाङ्गना, कुलनारी, कुलीना, कुलजा, सार्थ्यस्त्री, सभ्यस्त्री, शिष्टस्त्री, सलुलीना, कुलपालिका, नायिका; 'O lady!' भवति voc. c.

LADY-BIRD, LADY-BUG, LADY-FLY, LADY-COW, *s.* इन्द्रगोपः, शक्रगोपः, इन्द्रकोटः, शक्रकोटः, ताम्रकृमिः *m.*, अग्निनकः.

LADY-DAY, *s.* स्त्रीधर्मातृविज्ञापनोद्देशकं वत्सरस्य पूर्वप्रादावसाने पक्षे or वत्सरस्य तृतीयमासाने पक्षे *n.* (न्).

LADY-LIKE, *a.* सार्थ्यस्त्रीयोग्यः -ग्या -ग्ये, सभ्यस्त्रीयोग्यः &c., कुलकृत्युषितः -ता -तं, कुलस्त्रीसदृशः -शी -शं, सार्थ्यवृत्तिः -क्तिः -क्ति, सभ्यः -भ्या -भ्यं, शिष्टः -ष्टा -ष्टं, सुविनीतः -ता -तं, सुन्दरः -री -रं; 'a lady-like woman,' शिष्टस्त्री, सुन्दरी, विनीता.

LADY-LOVE, *s.* प्रिया, कान्ता, कामिनी, रागिणी, प्रणयिनी, अनुरागवती.

LADYSHIP, *s.* (Her ladyship) भवती, अन्नभवती

LADY'S-MAID, *s.* स्त्रीवस्त्रपरिकल्पिका, स्त्रीवस्त्रमात्यादिपरिकल्पिका, स्त्रीप्रसाधका, स्त्रीपरिधानकृत् *m.*, अन्नभस्त्रकरी.

TO LAG, *v. n.* मन्द (nom. मन्दपते), विलम्ब (c. 1. -लघते -घितुं), चिर (nom. चिरायति -ते), मन्दगता चल् (c. 1. चलति -लितुं), मन्दं चल् or चर् (c. 1. चरति -रितुं).

LAG, *s.* (Lowest class) सन्तानाः *m. pl.*, हीनजनाः *m. pl.*, पुण्यजनाः, खलाः.

LAGGER, *s.* विलम्बी *m.* (न्), विलम्बकारी *m.* (न्), मन्दगतिः *m.*, मन्दायमानः.

LAGGING, *part.* मन्दायमानः -ना -नं, चिरायमाणः -णा -णं, विलम्बी-घिनी &c.

LAGOON, LAGUNE, *s.* अल्पभूः *f.*, कच्छभूः *f.*, कच्छः, समुद्रीयकच्छः.

LAIC, LAICAL, *a.* गृहस्थी -स्थिनी -स्थि (न्), गार्हस्थ्यिकः -की -कं, गृहस्थ-सङ्गन्धी -न्धिनी -न्धि (न्), गृहस्थवर्गसङ्गन्धी &c., पुरोहितवर्गभिन्नः -न्ना -न्नं, पौरोहित्यभिन्नः -न्ना -न्नं, सामान्यलोकसङ्गन्धी &c., साधारणलोकसङ्गन्धी &c., धर्मपदस्थभिन्नः -न्ना -न्नं.

LAID, *p. p.* न्यस्तः -स्ता -स्तं, विन्यस्तः -स्ता -स्तं, उपन्यस्तः -स्ता -स्तं, स्थापितः -ता -तं, निहितः -ता -तं, आहितः -ता -तं, उपनिहितः -ता -तं, उपहितः -ता -तं, प्रणिहितः -ता -तं, निवेशितः -ता -तं, निक्षिप्तः -प्ता -प्तं, प्रतिपादितः -ता -तं, अर्पितः -ता -तं, नियुक्तः -क्ता -क्तं, नियोजितः -ता -तं, रोपितः -ता -तं, आरोपितः -ता -तं; 'laid on the ground,' भूमी निहितः -ता -तं or न्यस्तः -स्ता -स्तं. —(Laid aside) सन्न्यस्तः -स्ता -स्तं, निरस्तः -स्ता -स्तं, न्यस्तः -स्ता -स्तं, अस्तः -स्ता -स्तं, वक्तुः -क्ता -क्तं. —(Laid out, as goods) प्रसारितः -ता -तं. —(Laid out, as ground) सुपर्याप्तः -प्ता -प्तं. —(Laid out, as money) प्रयुक्तः -क्ता -क्तं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं. —(Laid hold of) गृहीतः -ता -तं, धृतः -ता -तं. —(Laid, as dust) संसिक्तः -क्ता -क्तं, सिक्तः -क्ता -क्तं, निहितः -ता -तं.

LAIN, *p. p.* उपविष्टः -ष्टा -ष्टं, पतितः -तो -तं, श्रयितः -ता -तं, संविष्टः -ष्टा -ष्टं.

LAIR, *s.* आपदस्थानं, आपदशयनं, आपदशयनस्थानं, आपदालयः, आपदायतनं, आपदनिलयः, अरक्ष्यपशुशयनस्थानं, चारक्ष्यपशोर् वासस्थानं or साशयः or सालयः.

LAITY, *s.* गृहस्थवर्गः, सामान्यलोकः, साधारणलोकः, सामान्यवर्गः, साधारणवर्गः, साधारणलोकवर्गः, पुरोहितभिन्नवर्गः, धर्मपदस्थभिन्नवर्गः, पौरोहित्यभिन्नवर्गः.

LAKE, *s.* सरस् *n.*, हृदः, जलाशयः, जलाधारः, सरोवरः -रं, वरसी, तडागः, वापी -पिपः *f.*, कासारः, पुष्करिणी, सार्त, पूरः.

LAKSHMI, *s.* (The goddess of fortune or prosperity, wife of the god Vishnu. She is said also to preside over beauty; and in this respect, as well as in the story of her birth, agrees in character with Venus. She was born, according to the usual account, from the ocean, when churned by

the gods and Asuras; and emerged from the foam of the sea, seated on a full-blown lotus, and holding a lotus in her hand. Her countenance is represented as incomparably beautiful. As presiding over abundance she resembles Ceres. She is by some considered to be the daughter of Daksha, and by others of Bhṛigu. Sometimes she is regarded as the wife of Dharma. As goddess of prosperity she is called लक्ष्मी: *f.*, श्री: *f.*—(As wife of Vishnu) विष्णुवल्लभा, हरिप्रिया, वैष्णवी.—(The ocean-born) जलपिना, क्षीराभिना, क्षीराभिनया.—(As seated on and holding the lotus, or as identified with this flower, which is the symbol of prosperity) यमा, कमला, पद्मालया, पद्मवासा, पद्मसुता.—(As wife of Vishnu in the avatār of Krishna) रुक्मिणी.—(As mother of Kāmadeva) माया.—(As wife of Nārāyaṇa) नारायणी.—(As wife of Vishnu in the avatār of Rāmachandra) सीता.—(As mother of the world) लोकमाता *f.* (नृ), माता.—(As wife of Vishnu in the Varāha avatār) वाराही.—(The fickle one, a name applied to Lakshmi as goddess of fortune) चपला, चञ्चला, चला, लोला.—(As identified with a celebrated Apsaras) रम्भा. Other names of this goddess are, रमा, इन्दिरा, मा, नेत्री, हीरा, लज्जा.

LAMB, *s.* मेघशावकः, मेघशिशुः *m.*, मेघवत्सः, चर्करः, सविपोतकः.

To LAMB, *v. a.* मेघशावकं सु (c. 2. सूते, c. 4. मृते, सोतुं) or प्रसु.

LAMBATIVE, *a.* लेखः—खा—चं, अवलेखः—खा—लं.

LAMBATIVE, *s.* (Medicine) लेहः, अवलेहः, लेखं, अवलेखं.

LAMBENT, *a.* इतस्तश्चलमानः—ना—नं or चञ्चलः—ला—लं.

LAMBKIN, *s.* सुद्रमेघशावकः, सुद्रमेघशिशुः *m.*, सुद्रचर्करः.

LAMBLIKE, *a.* मेघसंभावः—वा—वं, मेघशावकवत् कोमलसंभावः—वा—वं or मृदुसंभावः—वा—वं or मृदुशीलः—ला—लं.

LAMB'S-WOOL, *s.* मेघशावकलोम *n.* (नृ), मेघलोम *n.*, चर्करलोम *n.*

LAME, *a.* खड्गः—झा—झं, पङ्क्तुः—ङ्कु—ङ्कु, खोडः—डा—डं, खोलः—ला—लं, खोरः—रा—रं, गतिविकलः—ला—लं, पादविकलः—ला—लं, विकलगतिः—ति—ति, विकलाङ्गः—ङ्गा—ङ्गं, व्यङ्गः—ङ्गा—ङ्गं, भूमिस्पृक् *m. f. n.* (ङ्).—(Imperfect) विकलः—ला—लं, होनः—ना—नं, न्यूनः—ना—नं, सङ्घट्टः—ट्टा—ट्टं.

To LAME, *v. a.* खड्गीकृ, पङ्क्तुकृ, पादविकलीकृ, विकलीकृ.

LAMELLAR, *a.* सूक्ष्मफलकविशिष्टः—डा—डं, शकली—लिनी—लि (नृ).

LAMELY, *adv.* खड्गवत्, पङ्क्तवत्, विकलगत्या; 'going lamely, विकलगतिः—ति—ति.—(Imperfectly) विकलं, वैकल्येन, प्रसम्यक्.

LAMENESS, *s.* खड्गत्वं—ता, पङ्क्तता—तं, खोडता, गतिवैकल्यं, विकलगतिता, पादवैकल्यं, चङ्कवैकल्यं.—(Imperfection) वैकल्यं, विकलता, होनता, न्यूनता, सङ्घट्टत्वं, दुर्बलता.

To LAMENT, *v. n.* विलप् (c. 1. लपति—पितुं), प्रलप्, लप्, क्रन्द (c. 1. क्रन्दति—न्दितुं), आक्रन्द, रुद् (c. 2. रोदिति—तुं), प्ररुद्, परिदेव् (c. 1. देवते—पितुं), कुञ्ज (c. 1. क्रोशति, क्रोष्टुं), विक्रुञ्ज, परिक्रुञ्ज, अभिक्रुञ्ज, शुक् (c. 1. शोचति—चितुं), परिशुक्, उड्डिक् (c. 6. विनते—पितुं), व्यप् (c. 1. व्यपते—पितुं), विलपनं कृ, शोकं कृ, शोचनं कृ; 'to lament exceedingly, शुक् in freq. (शोशुच्यते), लप् in freq. (लालप्यते).

To LAMENT, *v. a.* शुक् (c. 1. शोचति—चितुं), अनुशुक्, परिदेव् (c. 1. देवति—ते—पितुं), विलप् (c. 1. लपति—पितुं), क्रन्द (c. 1. क्रन्दति

—न्दितुं), आक्रन्द, रुद् (c. 2. रोदिति—तुं), अभिक्रुञ्ज (c. 1. क्रोशति—क्रोष्टुं), उक्रुञ्ज (c. 1. कथयते—खिद्युं), all with acc. c.; as, 'they lamented the dead,' गतासून् शोचन्ति; 'they lamented each other,' अन्योन्यम् अभिचुक्रुञ्जुः.

LEMENTABLE, *a.* शोचनीयः—या—यं, शोच्यः—व्या—चं, शोचितव्यः—व्या—चं, शोकाहः—हो—हं, शोचनाहः—हो—हं, विलपनीयः—या—यं, क्रन्दनीयः—या—यं, शोकयोग्यः—ग्या—ग्यं, शोकविषयः—या—यं, शोकास्पदः—दा—दं.

LEMENTABLY, *adv.* शोचनीयं, शोचनीयप्रकारेण, यथा शोको जायते तथा. LAMENTATION, LAMENT, *s.* शोकः, शोचनं, शुक् *f.* (चं), अनुशोचनं, क्रन्दनं, विलपनं, विलापः, परिदेवनं—ना, रोदनं, रुदितं, रुदनं, क्रन्दितं, आक्रन्दनं, विलपितं, प्रलापः, क्रुष्टं, विक्रुष्टं, उड्डेगः, मनस्तापः, हाहाकारः, मनोवेदना, परिवेदनं, परिवेदितं.

LAMENTED, *p. p.* शोचितः—ता—तं, अनुशोचितः—ता—तं, विलपितः—ता—तं, क्रन्दितः—ता—तं, रुदितः—ता—तं, क्रुष्टः—ष्टा—ष्टं, अभिक्रुष्टः—ष्टा—ष्टं, परिदेवितः—ता—तं.

LAMENTER, *s.* शोचकः, अनुशोचकः, परिदेवकः, परिदेवी *m.* (नृ), विलपनकृत.

LAMENTING, *part.* रुदन्—दन्तो—दन्तो—दत् (नृ), परिदेवी—यिनो—वि (नृ), विलपन्—पन्तो—पन् (नृ), शोचमानः—ना—नं, रुहमानः—ना—नं.

LAMINA, *s.* (Thin plate, scale) फलकः—कं, पत्रं, शल्कं, शकलं, कवचः.

LAMINATE, LAMINATED, *a.* फलकी—किनी—कि (नृ), शकली &c., सपत्रः—चा—चं.

LAMINATION, *s.* (Drawing out into a thin plate) उड्डेयनं.

LAMMAS-DAY, *s.* सधमासस्य प्रथमदिनोद्देशकं पञ्च *n.* (नृ).

LAMP, *s.* दीपः, प्रदीपः, दीपकः—पिका, वत्ती—त्रिः *f.*, शिखायान् *m.* (नृ), शिखी *m.* (नृ), कज्जलध्वजः, दशाकर्कः, दशेन्यनं, दीपास्यः, खेदृशः, खेहप्रियः; 'lamp in a doorway,' देहलीदीपः; 'row of lamps,' दीपमाला, दीपावलिः *f.*, दीपोली, दीपशृङ्खला; 'flame of a lamp,' दीपशिखा; 'wick of a lamp,' वत्ती—त्रिका, दीपकूपी; 'stand of a lamp,' दीपवृक्षः, दीपपादपः, दीपाधारः, शिखातरुः *m.*; 'smell of an extinguished lamp,' दीपनिर्वाणगन्धः; 'relating to a lamp,' दीप—पो—पं.

LAMP-BLACK, *s.* दीपकट्टे, कज्जलं, कज्जलं, दीपकज्जलं, दीपशिखा, दीपध्वजः—जं, मयी.

LAMP-LIGHT, *s.* दीपद्युतिः *f.*, प्रदीपद्युतिः, दीपप्रकाशः, दीपप्रभा.

LAMP-LIGHTER, *s.* दीपतैलदः, तैलदायी *m.* (नृ), दीपप्रकाशकः, दीपज्जलनकृत्.

LAMPOON, *s.* निन्दालेखः, निन्दाथेको लेखः, खगीतं, निन्दागीतं, विदूष्यलेखः, विदूष्यार्थको लेखः, छेपः, आछेपः.

To LAMPOON, *v. a.* निन्दालेखद्वारेण आछिप् (c. 6. छिपति—छेपुं) or खगी (c. 1. गायति—गातुं), निन्दालेखं कृ.

LAMPOONED, *p. p.* निन्दालेखेन खगीतः—ता—तं or आछिप्तः—प्ता—पं.

LAMPREY, *s.* सन्धाहिजातीयो मत्स्यभेदः, कुचिका, जलप्यालः.

LANATE, LANATED, *a.* लोमशः—शा—शं, लोमविशिष्टः—डा—डं.

LANCE, *s.* शक्तिः *f.*, तोमरः, कुतः—नी, शूलः—लं, प्रासः, शस्त्रं, कीलः, शलाका.—(Armed with a lance) शक्तिकः. See LANCER.

To LANCE, *v. a.* शूलेन or शक्त्या व्यप् (c. 4. विध्यति, व्यडुं), शक्तिविवं—डां कृ, शक्तिविवं—डां कृ, शूल (nom. शूलपति—पितुं), कील (c. 10. कीलयति—पितुं); 'with a lancet,' शलाकया or वृद्धिपथेण व्यप्.

LANCED, *p. p.* शलाकाविवं—डा—डं, वृद्धिपथविवं—डा—डं.

LANCEOLATE, *a.* शलाकारः—रा—रं, शलाकृतिः—ति—ति, शक्तिरूपः—पा—पं.

LANCER, *s.* शक्तिकः, शक्तिधरः, शक्तिग्रहः, शक्तिहेतुकः, शूली *m.* (नृ), शूलधरः, प्राक्षिकः, कौनिकः, शलाकी *m.* (नृ).

LANCET, *s.* शलाका, सर्जशर, वृद्धिपत्रं, वेतसपत्रं.

To LANCH, *v. a.* चस (c. 1. चस्यति, चसितुं), प्रास्, क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं), मुष् (c. 6. मुषति, मोकुं), प्रमुष्, मृज् (c. 6. मृजति, महुं), प्रह (c. 1. -हरति -हर्तुं), पत् (c. 10. पातयति -यितुं).

LANCHED, *p. p.* मुक्त -क्ता -क्तं, प्रमुक्त -क्ता -क्तं, क्षिप्तः -प्ता -प्तं.

To LANCINATE, *v. a.* विट् (c. 10. -दारयति -यितुं), निर्भिद् (c. 7. -भि-नक्ति -भेकुं).

LANCINATION, *s.* विदारणं, प्रविदारणं, विभेदः, विपाटनं, व्रश्चनं.

LAND, *s.* (Country, region) देशः, प्रदेशः, विषयः, राष्ट्रं.—(As opposed to water) स्थलं -ली; 'land and water,' स्थलजलं, जलस्थलं; 'relating to dry land,' धन्य *n.* (नं), स्थलीयः -या -यं; 'produced on it,' स्थलजः -जा -जं; 'confusion of land and water through inundation,' जलस्थलभ्रमः; 'the way by land,' स्थलमार्गः; 'by land,' स्थलमार्गः.—(Ground, soil, earth) भूमिः *f.*, भूः *f.*, क्षेत्रं, मृत् *f.*, मृत्तिका; 'arable land,' क्षेत्रभूमिः *f.*; 'ploughed land,' कृष्टं, कृष्टभूमिः *f.*, फालकृष्टं, सीत्यभूमिः; 'barren land,' मरुः *m.*, मरुस्थलं -ली, धन्या *m.* (नं), भूमिः *f.*, जपः -वरः; 'marshy land,' कच्छभूः *f.*, अनूपभूमिः *f.*; 'waste land,' सिलः; 'fallow land,' छप्रहतभूमिः; 'table land,' सानुः *m.*, प्रस्थः, खुः *m.*—(Estate, lands) क्षेत्रं, भूमिः, स्वारणं; 'paternal lands,' पैतृक-भूमिः; 'gift of lands,' भूमिदानं.

To LAND, *v. a.* उज्ज् (c. 10. -तारयति -यितुं), नौकाया चवत् or चवरुह in caus. (-रोपयति -यितुं), स्थलं or कूलम् उपस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं), नावम् उपक्षिप् (c. 10. -क्षेपयति -यितुं), उत्कूल (nom. उत्कूलयति -यितुं).

To LAND, *v. n.* उज्ज् (c. 1. -तरति -रितुं -रोतुं), प्रत्युज्, नौकाया चवत् or उज्ज् or चवरुह (c. 1. -रोहति -रोटुं), स्थलम् उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं).

LANDED, *p. p.* (Disembarked) उज्जोयः -जो -जं, चवतीयः -जो -जं, नौकोज्जोयः -जो -जं, नौकावरुहः -टा -टं, नौकातीतः -ता -तं, चतितोः -नी -नु, उत्कूलितः -ता -तं.—(Having an estate in land) क्षेत्री *m.* (नं), क्षेत्रवान् *m.* (नं), क्षेत्रसम्पन्नः -जा -जं, भूमिसम्पन्नः -जा -जं, भूमिधनः -ना -नं; 'landed property,' भूमिः *f.*, क्षेत्रं, स्वारणं, स्वारपणः; 'donation of landed property,' भूमिदानं.

LAND-ANIMAL, *s.* स्थलचरजन्तुः *m.*, भूमिचरजन्तुः *m.*, भूचरजन्तुः.

LAND-FIGHT, *s.* स्थलयुद्धं, स्थलविग्रहः, स्थलीययुद्धं.

LAND-FLOOD, *s.* जलाप्रायनं, साप्रायः, जलप्रलयः, जलविप्लवः.

LAND-FORCE, *s.* स्थलबलं, स्थलसैन्यं, सेना, स्थलयोधाः *m. pl.*

LAND-HOLDER, *s.* भूस्वामी *m.* (नं), क्षेत्रपतिः *m.*, भूमिपतिः, भूमीश्वरः, क्षेत्रस्वामी *m.* (नं), क्षेत्राधिकारी *m.* (नं).

LANDING, LANDING-PLACE, *s.* उतरणस्थानं, तरस्थानं, तरणस्थानं, तरः, षट् -ट्टी, उमः, गुल्मः, नौकायरोहणस्थानं.—(Act of landing, disembarkation) उतरणं, प्रत्युतरणं.

LANDLADY, *s.* (Woman who has tenants) भूस्वामिनी, क्षेत्रस्वामिनी.—(Mistress of an inn) उतरणगृहस्वामिनी, उतरणशालास्वामिनी, उपकारिकागृहाधिकारिणी, शोषिकी.

LANDLOCKED, *a.* भूवेष्टितः -ता -तं, भूमिवेष्टितः -ता -तं, भूमिनिषिद्धः -डा -डं.

LANDLORD, *s.* (Owner of land) भूस्वामी *m.* (नं), क्षेत्रस्वामी *m.*, क्षेत्रपतिः *m.*, भूमीश्वरः.—(Owner of a house) गृहपतिः *m.*, गृह-स्वामी *m.*, गृहेश्वरः.—(Master of an inn) उतरणगृहपतिः *m.*, उतरणगृहस्वामी *m.*, उपकारिकागृहाधिकारी *m.* (नं).

LANDMARK, *s.* स्थलमीमा *m.* (नं), भूमिमीमा, मीमा *m.* (नं), मीमा *f.*,

मीमालिङ्गः, मीमाषिहं, स्थलिङ्गं, चैतं, जङ्गलः.—(Of a field) क्षेत्रमीमाचिहं, क्षेत्रमीमादिशिहं.—(An elevated mark on land to serve as a guide to seamen) समुद्रयात्रिणां पथदर्शनाचैम् उन्नतभूभागे स्थापितं चिहं.

LANDOWNER, *s.* भूस्वामी *m.* (नं), क्षेत्रस्वामी *m.*, क्षेत्रपतिः *m.*, भूमीश्वरः.

LANDSCAPE, *s.* (Portion of land which the eye can comprehend in a single view) दृष्टिपातान्तर्गतदेशः, नयनपथान्तर्गतदेशः, दृष्टिगतदेशः, दृष्टिगोचरदेशः, देशः, प्रदेशः, भूप्रदेशः.—(Picture) चित्रगतो भूमिप्रदेशः.

LANDSMAN, *s.* स्थलवासी *m.* (नं), स्थलवर्षी *m.* (नं), स्थलीयः, स्थलगः.

LAND-TAX, *s.* भूमिकरः, क्षेत्रकरः, भूकरः.

LAND-WAITER, *s.* शोल्कः, शोल्किकः, उतरणस्थाने करग्राही *m.* (नं) or शुल्कग्राही *m.*

LANE, *s.* सङ्कटपथः, सङ्कटमार्गः, सञ्चापपथः, सङ्कटवीथिः *f.*, सञ्चापवीथिः.

LANGUAGE, *s.* (Speech, ideas expressed in words) भाषा -वर्णं, भाषितं, उक्ति *f.*, वचनं, वचस्, वाक्यं, उक्तं, वाक् *f.* (ञ्), वाणी, व्याहारः, निगदः, निगादः, लपितं, अभिलापः, वदनिः *f.*—(Word, expression) शब्दः, वाक्यं, वचनं, पदं; 'bad language,' दुरुक्ति *f.*, दुर्भाषणं, दुर्वचस् *n.*, दुर्वोक्तं, दुर्वचनं, दुरालापः; 'abusive language,' वाक्पारुष्यं, वाग्दोषः, परुषवचनं, परुषोक्तिः *f.*; 'low language,' सलोक्तिः *f.*—(A language) भाषा, उक्ति *f.*; 'a foreign language,' भाषान्तरं, विदेशीयभाषा; 'a barbarous language,' द्वेजभाषा, द्वेजितं; 'the Sanskrit language,' संस्कृतभाषा, संस्कृतोक्तिः *f.*—(Diction, style of expression) वाग्व्यापारः, वाद्योक्तिः *f.*, वाक्य-रचना, वाग्विचारः, वाक्सरणिः *f.*

LANGUID, *a.* झानः -ना -नं, परिझानः -ना -नं, झानः -ना -नं, परिझानः -ना -नं, झानतः -जा -जं, झानमनस्कः -स्का -स्कं, शिथिलः -ला -लं, शिथिलाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, शिथिलबलः -ला -लं, शिथिलवीर्यः -व्यो -व्यं, क्षीणबलः -ला -लं, अवसन्नः -जा -जं, सन्नः -जा -जं, अवसादी -दिनी -दि (नं), विषादी &c., विषणः -खा -खं, विषस्यवीर्यः -व्यो -व्यं, संसी -सिनी -सि (नं), विषयः -या -यं, विषयाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, स्रयाङ्गः &c., जलसः -सा -सं, मन्दः -न्दा -नं, अनुसुकः -का -कं, निहलसुकः -का -कं.

LANGUIDLY, *adv.* अवसादेन, सविषादे, विषादेन, सावसादं, अवसन्नवत्, झानमनसा, जलसवत्, मन्दं, मान्द्येन, समान्यं.

LANGUIDNESS, *s.* झानिः *f.*, झानिः *f.*, झानता, झानता, अवसन्नता, विष-कता, अवसादः, शिथिलता -तं, बलशैथिल्यं, चङ्गशैथिल्यं, जलसता, जालस्यं, मान्द्यं.

To LANGUISH, *v. n.* अवसद् (c. -सीदति -स्रुते), विषद्, अवसद्, सद्, झै (c. 1. झायति, झायते), परिझै, झै (c. 1. झायति, झायते), परिझै, झम् (c. 4. झाम्यति, झामितुं), परिझम्, विझम्, झि in pass. (क्षीयते), तम् (c. 4. ताम्यति, तमितुं), क्षातम्, प्रतम्, झ्यस् (c. 1. झ्यसते -सितुं), विझ्यस्, संस् (c. 1. संसते -सितुं), विषस्, विष् in pass. (-शीयते), प्रली (c. 4. -लीयते -लेतुं), शद् (c. 1. शीयते, शायुं), गल् (c. 1. गलति -लितुं), शिथिलीभू, सिद् in pass. (सिखते), वायस् (c. 4. -यस्यति -यसितुं), विषखीभू, अवसखीभू.—(Pine with love) उत्कण्ठ (c. 1. -कण्ठते -कितुं), उत्सुक (nom. उत्सुकायते), उत्सुकीभू.—(Look tenderly and softly) कामलसदृशिः -शिः -शि भू, कामाद्रुदृशिः -शिः -शि भू.

LANGUISHING, *part. or a.* (Drooping, fading) झायन् -यन्ती -यन् (नं), झायमानः -ना -नं, झायन् &c., झायमानः -ना -नं, क्षीयमाणः -जा -जं, विषादी -दिनी -दि (नं), अवसादिनः -ता -तं, विज्ञीयमाणः -जा -जं, सिद्धमानः -ना -नं.—(Pining with love) उत्कण्ठितः -ता

-तं, उत्सुकः -का -कः; 'having languishing looks,' ललसेक्षणा, कामालसेक्षणा, कामालसदृष्टिः *f.*, कामाद्रदृष्टिः *f.*
 LANGUISHINGLY, *adv.* अवसादेन, विषादेन, सविषादं, सावसादं.—(With languishing looks) कामालसदृष्ट्या, कामाद्रदृष्ट्या.
 LANGUISHMENT, *s.* विषयता, अवसादता, उत्कृष्टता, उत्कृष्टतत्वं, उत्सुकता, औत्सुक्यं.—(Softness of look) कामालसदृष्टित्वं, कामाद्रदृष्टित्वं.
 LANGOUR, *s.* ग्रानिः *f.*, ग्रानता -तं, ग्रानिः *f.*, ग्रानता, ग्रानिः *f.*, ग्रानता, अवसादः, विषादः, सादः, अवसादता, विषयता, शिथिलता, शैथिल्यं, अङ्गशैथिल्यं, अङ्गछयः, अङ्गविषयः, क्षीयता, मन्दता, मान्द्यं, खेदः, तन्द्रा -न्द्रिः *f.* -न्द्रिका, तन्द्री, प्रमीला, उदासीनता, खालस्यं, खलसता -तं, यत्नविमुक्तता, यत्नपरान्मुक्तता, कार्यविमुक्तता, जडता, जाड्यं.
 To LANIATE, *v. a.* विट् (c. 10.) -दारयति -यितुं, सखं सखं कृ, सखशः कृ.
 LANIFEROUS, LANIGEROUS, *a.* लोमजनकः -का -कः, लोमोत्पादकः -का -कः.
 LANK, *a.* (Thin, meagre) कृशः -शा -शः, पतिकृशः -शा -शः, कृशाङ्गः -ङ्गी -ङ्गः, कृशशरीरः -रा -रः, क्षीणशरीरः -रा -रः, क्षीणमांसः -मा -सः, शुष्कमांसः -सा -सः, शुष्काङ्गः -ङ्गी -ङ्गः, क्षामः -मा -मः, अविपुलः -ला -लं, अपुष्टः -हा -हं, अनुदः -न्दा -न्दं.—(Tall) दीर्घदेहः -हा -हं, दीर्घतनुः -नुः -नुः.—(Loose, flaccid) शिथिलः -ला -लं, छयः -यः, असंहतः -ता -तं.
 LANKNESS, *s.* (Meagreness) कृशता, कृशाङ्गत्वं, शरीरकृशता, काश्यं, शरीरक्षीयता, क्षायता -तं, अनुदता, अविपुलता, अपुष्टता.—(Tallness) शरीरदीर्घता, दीर्घदेहत्वं.—(Flaccidity) शैथिल्यं, शिथिलता.
 LANKY, *a.* कृपादीर्घः -शे -थं, क्षीणदीर्घः -शे -थं, दीर्घक्षामः -मा -मः.
 LANNER, LANNERET, *s.* श्वेनमातीयः पक्षिभेदः.
 LANTERN, *s.* दीपः, प्रदीपः, दीपिका, प्रबलदीपः, गूढदीपः, आवृतदीपिका, कोशस्थदीपः, आकाशदीपः, आकाशप्रदीपः.
 LANTERN-JAWED, *a.* तनुधनः -ना -नं, क्षीणधनः -ना -नं, दीर्घधनः -ना -नं.
 LANUGINOUS, *a.* लोमशः -शा -शः, लोममयः -यी -यं, लोमवान् -वती -वत् (नं), मृदुलोमवान् &c., मृदुलोमा -मा -म (नं), क्षिण्वणः -णी -णं.
 LANYARD, *s.* नाविकभाषायां बन्धनरज्जुः *m. f.* or खुट्टमूचं or गुणः.
 LAP, *s.* (The end or skirt of a garment that hangs loose) वस्त्राच्छलः -लं, वसनान्तः, वस्त्रान्तः, वसनदशा, वस्त्रदशा, वस्त्रिः *m.*, तटी.—(The part about the thighs or hips when a person sits down) अङ्गः, क्रोडं -हा, उत्सङ्गः, अङ्गदेशः, मक्षिपदेशः, जानुदेशः; 'to place on the lap,' अङ्गे or क्रोडे or उत्सङ्गे or ऊपरि उपरि न्यस् (c. 4.) -अस्यति -असितुं or कृ, क्रोडीकृ, अङ्गीकृ.
 To LAP, *v. a.* (Fold) पुटीकृ, आवृत् (c. 10.) -वर्त्तयति -यितुं, विपरिवृत्, आवर्त्तनं कृ.—(Wrap, infold) वेष्ट (c. 1.) वेष्टते -ष्टितुं, आवेष्ट, परिवेष्ट, कोशेन परिवेष्ट.—(Lick up) लिह् (c. 2.) लोडि, लीडे, लेटुं, खालिह्, संलिह्, परिसंलिह्, जिह्वाखादं कृ, जिह्वालेहनं कृ.
 To LAP, *v. n.* (Be turned over) आवृत् (c. 1.) -वर्त्तते -वर्त्तितुं, विपरिवृत्.
 LAP-DOG, *s.* अङ्गकुङ्कुरः, अङ्गे पालनीयः सुद्रकुङ्कुरः, अङ्गपालनयोग्यः सुद्रकुङ्कुरः, अङ्गपालितकुङ्कुरः.
 LAP-FUL, *s.* अङ्गपूरणं, क्रोडपूरणं, अङ्गपूरकं, अङ्गभरकं.
 LAPIDARIOUS, *a.* प्रस्तरमयः -यी -यं, मणिमयः &c., शिलाभयः &c.
 LAPIDARY, *s.* मणिकारः, रत्नकारः, मणिपरिष्कारकः, रत्नपरिष्कारकः, प्रस्तरचिद् *m.*, रत्नोपजीवी *m.* (नं), रत्नचिद् *m.* (नं), मणिचिद् *m.* (नं).
 To LAPIDATE, *v. a.* प्रस्तरप्रक्षेपण or प्रस्तरपातनेन हन् (c. 2.) हन्ति -न्तुं or व्याप् (c. 10.) -पादयति -यितुं.
 LAPIDATION, *s.* प्रस्तरपातनेन or पाषाणप्रक्षेपेण हननं or व्यापादनं or मारणं.
 LAPIDEOUS, *a.* पाषाणमयः -यी -यं, शिलेयः -यी -यं, आश्लिषकः -की -कः.
 LAPIDESCENCE, *s.* पाषाणभूयं, प्रस्तरभूयं, शिलाभूयं.

LAPIDIFICATION, *s.* पाषाणसात्करणं, प्रस्तरसात्करणं, पाषाणीकरणं.
 LAPIS-LAZULI, *s.* वैदूर्यं, विदूरजं, नीलोपलः -लं, अस्तिनोपलः, अस्ति-ताश्मा *m.* (नं), बालराजः, बालरूपा, बालवापनं, अभरोहं, गन्धकैः.
 LAPLING, *s.* विषयसेवी *m.* (नं), विषयभोगासक्तः, आत्मभरिः *m.*
 LAPPET, *s.* वस्त्राच्छलः -लं, वसनान्तः, वसनाच्छलः, वसनदशा, वस्त्रिः *m.*
 LAPSE, *s.* (Flow, course) गतिः *f.*, प्रवाहः, प्रवृत्तिः *f.*; 'lapse of time,' कालगतिः *f.*—(Passing away) अत्ययः, अतिक्रमः, प्रतीतिः *f.*—(Falling) पातः, पतनं, व्युत्तिः *f.*, अवनं, भंगः, प्रभङ्गः, ध्वंसः.—(Error) भ्रमः, प्रमादः, स्मलनं, स्मलितं.
 To LAPSE, *v. n.* (Pass slowly away) शनैः शनैः or क्रमे क्रमे अती (c. 2.) अत्येति -न्ते, री. इ) or अती or अतिक्रमं (c. 1.) -क्राम्यति, c. 1.) -क्रामति -क्रमितुं or अतिवृत् (c. 1.) -वर्त्तते -वर्त्तितुं or प्रवृत् or पतं.—(Pass on by degrees) क्रमेण गम् (c. 1.) गच्छति, गन्तुं or प्रगम् or या (c. 2.) याति -न्ते) or प्रया or वृष् (c. 1.) सपेति, मनुं) or प्रमप.—(Fall in moral conduct) भङ्ग (c. 1.) -भङ्गयति, भङ्गितुं, विभङ्ग, व्यु (c. 1.) अवनते, व्योतुं, विषय, विषय (c. 1.) -चलति -लितुं, उन्मत्त, व्युत्क्रम.—(Slip, make a mistake) स्मल् (c. 1.) स्मलति -लितुं, प्रस्मल्, भ्रम् (c. 4.) भ्राम्यति, भ्रमितुं, प्रमादं कृ, दोषं कृ.—(Pass from one proprietor to another) सङ्क्रम, उपसङ्क्रम, अपवृत्.
 LAPSED, *p. p.* (Fallen) भटः -हा -हं, प्रभटः -हा -हं, व्युतः -ता -तं, पतितः -ता -तं.—(Passed from one proprietor to another) सङ्क्रान्तः -न्ता -नं, उपसङ्क्रान्तः -न्ता -नं, मनुमितिः -ता -तं, अपवृत्तः -न्ता -नं, परहस्तगतः -ता -तं; 'lost by time,' पलाहीनः -ना -नं.
 LAPSIDED, *a.* See LOPSIDED.
 LAPSPUS TONGUE, *s.* जिह्वादीपः, मुखदीपः, वाग्दीपः; 'a lapsus of the hand or pen,' हस्तदीपः.
 LAPWING, *s.* (A bird) टिट्ठिभः -भक्तः, टिट्ठिभक्तः, कोयष्टिः *m.* -ष्टिकः, पङ्ककोरः, शिखरी *m.* (नं)
 LAR, *s.* (A household deity) कुलदेवता, गृहदेवता.
 LARBOARD, *s.* (Left hand side of a ship) नावो वामपार्श्वः or वामभागः.
 LARCENY, *s.* स्तेयं, चौर्यं, चौरः, स्तेनं, स्तेन्यं, चौर्यकर्म *n.* (नं), तस्करता, तास्कर्यं, चौरिका, चुरा, परद्रव्यापहारः.
 LARCH, *s.* देवदारुजातीयो वृक्षभेदः.
 LARD, *s.* शूकरमेदस् *m.*, शूकरवसा, शूकरमांससारः, शूकरमांसवेहः.—(Bacon) शूकरमांसं, शूकरस्य शुष्कमांसं, वच्चरं
 To LARD, *v. a.* शूकरमेदसा पू (c. 10.) पूरयति -यितुं, शूकरमांसवेहं मध्ये निविश्र (c. 10.) -वेशयति -यितुं or अनर् निविश्र.—(Fatten) चै in caus. (प्राययति -यितुं), चायै, पुष् in caus. (पोषयति -यितुं), पुष्टीकृ.—(Interlard, mix) विमिश्र (c. 10.) -मिश्रयति -यितुं, सम्मिश्र, सम्मिश्रीकृ, मिश्र.
 LARDER, *s.* खाद्यमांसगारं, भक्ष्यमांसगारं, मांसरक्षणगृहं, भोज्यमांसशाला, भोजनागारं, खाद्यद्रव्यागारं.
 LARES, *s.* कुलदेवताः *f. pl.*, गृहदेवताः *f. pl.*, गुह्या देवताः *f. pl.*
 LARGE, *a.* (Big, bulky in size) बृहन् -हती -हत् (नं), विपुलः -ला -लं, विशालः -ला -लं, पृथुः -पु-ष्णी -पु, पृथुलः -ला -लं, स्थूलः -ला -लं, बृहत्कायः -या -यं, महाकायः -या -यं, महान् -हती -हत् (नं), महा in comp., बृहत् in comp., उरुः -रुः -शी -रु, विकटः -टा -टं, विशङ्कटः -टा -टी -टं, गुरुः -वी -रु, परिवृटः -टा -टं, वृटः -टा -टं, वडः -डा -डं, मन्थरः -रा -रं, मन्दरः -रा -रं, वाष्कलः -ला -लं, वभुः -भुः -भु.—(Extensive, wide) विपुलः -ला -लं, विस्तीर्णः -णी -णं, विशालः -ला -लं, आपतः -ता -तं, लघः -चा -चं.—(Abundant,

copious) प्रचुरः -रा -रं, विपुलः -ला -लं, पुष्कलः -ला -लं, बहुः -हुः -ह्री -हु, बहुलः -ला -लं, भूरिः -रिः -रि, यथेष्टः -हा -हं.—(Fat) पीनः -ना -नं, पीरः -रा -रं, पीबा -बा -व (न्), पुष्टः -हा -हं.—(Having a large body) बृहत्शरीरः -रा -रं, वृषुशरीरः -रा -रं, स्थूलशरीरः -रा -रं, विकटशरीरः -रा -रं, बृहत्कायः -या -यं, बृहदङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, स्थूलकायः -या -यं; 'larger,' बृहत्तरः -रा -रं, उरुतरः -रा -रं, वरीयान् -यसो -यः (स्), महत्तरः -रा -रं, अधिकः -का -कं; 'largest,' वरिष्ठः -हा -हं, बृहत्तमः -मा -मं; 'at large, without restraint,' निर्वन्धितं, निर्वन्धनं, निर्विघ्नं, निरवरोधेन, अनिवारितं, स्वेच्छया; 'at large, diffusely,' विलस्रशस्, विलस्रेण, सुविलस्रं.

LARGE-HEADED, *a.* स्थूलशिराः -रा -रं (स्), बृहद्विराः &c., बृहद्वीर्यः -वी -वं, स्थूलशीर्षः -वी -वं, बृहन्मस्तकः -का -कं, स्थूलमस्तकः -का -कं.

LARGE-LIMBED, *a.* बृहदङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, स्थूलङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, वृषुङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.

LARGELY, *adv.* प्रचुरं, प्राचुर्येण, विपुलं, बाहुल्येन, बहु, भूरि, पुष्कलं, वैपुल्येन, विलस्रशस्, विलस्रेण.

LARGENESS, *s.* बृहत्त्वं, विपुलता, वैपुल्यं, विशालता, स्थूलता, स्थूल्यं, वृषुता -त्वं, पार्थव्यं, महत्त्वं, उरुता, विकटत्वं, वैकट्यं, व्रतिता *m.* (न्), परिव्रतिता.—(Extent) विलोर्णता, विलस्रः, विलस्रतिः *f.*, चायतिः *f.*—(Amplitude, abundance) प्राचुर्यं, प्रचुरता -त्वं, बाहुल्यं, बहुत्वं, पुष्कलता.—(Fatness) पीनता, पीरत्वं, पुष्टता.—(Largeness of body) शरीरबृहत्त्वं, शरीरवृषुता, स्थूलशरीरत्वं.

LARGESS, *s.* वितरणं, विसर्जनं, विश्राणनं, प्रदानं, सागः, पारितोषिकं.

LARGO, *s.* (Slow time in music) विलम्बितं, तद्वत्, विलम्बितवृत्तिः *f.*

LARK, *s.* (The bird) भरद्वाजः, भारद्वाजः -जकः, भारयः, व्याघ्राटः, भरतपक्षी *m.* (न्).

LARUM, *s.* (Noise giving notice of danger) सासन्नभयघोषणा, सासन्नभयघुषकघोषः.—(Alarm-bell) सासन्नभयघुषका यष्टा.

LARVA, LARVE, *s.* कीटः, कीटछिद्रः, कृमिः *m.*, कोशस्थः.

LARYNGOTOMY, *s.* कण्ठनालच्छेदः -दने, कृकच्छेदः.

LARYNX, *s.* कण्ठनालः -ली, कण्ठनाभिः -डी, कृकः.

LASCAR, *s.* नाविकः, पोतवाहः, निर्यामः, समुद्रयात्री *m.* (न्).

LASCIVIOUS, *s.* कामुकः -का -कं, कामी -यिनी -मि (न्), रतापी -यिनी -यि (न्), सुरतापी &c., रतासक्तः -क्ता -क्तं, रतिकम्पेसक्तः &c., कामासक्तः &c., प्यषायी -यिनी -यि (न्), कामलः -ला -लं, कामनः -ना -नं, कामनः -ना -नं, कामकलिः -लिः -लि, भोगासक्तः -क्ता -क्तं, कामप्रवणः -णा -णं, तरलः -ला -लं, तारलः -ला -लं, अनुकः -का -कं, अभीकः -का -कं, स्त्रीलम्पटः, लम्पटः.—(Proceeding from lust) कामहेतुकः -का -कं, कामदुल्लः -का -कं, कामसूचकः -का -कं.

LASCIVIOUSLY, *adv.* कामुकतः, सकामं, लम्पटवत्, स्त्रीलम्पटवत्, कामासक्तवत्, रतासक्तवत्, तरलं, तरलवत्, कामपुष्टं, कामपुष्टा.

LASCIVIOUSNESS, *s.* कामुकत्वं, सकामत्वं, कामासक्तिः *f.*, रतासक्तिः *f.*, रतापिच्छं, लम्पटत्वं -ता, लम्पट्यं, तरलता, तारल्यं, भोगासक्तिः *f.*, प्यषाय, प्यषायसक्तिः *f.*, वेषातं, हेला -लनं.

LASH, *s.* (Thong) कपा, कशा, प्रतिष्कयः -शः, वलिसङ्गः, चर्मोष्णः, चर्मरज्जुः *m.f.*, चरबा, नड्डी, घापी, चड्डी, वाडें -डी.—(Stroke with a whip) कषापातः, कषाप्रहारः, कषाताडनं.—(Stroke of satire) वागसिः *f.*

To LASH, *v. a.* (Strike with a lash) कषया or चर्मरज्जा तर् (c. 10. ताडयति -यितुं) or चाहन् (c. 2. -हति -न्तुं) or प्रह् (c. 1. -हरति -हन्तुं), कश (nom. कशयति -यितुं), कषापातं कृ.—(Beat, shake about) विधू (c. 5. -धूनीति -धूयितुं), धू, विधल् (c. 10. -पालयति -यितुं); 'he

lashes his tail,' पुच्छं धूनीति.—(Tie or bind with a rope) रज्जुना or रज्जा बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), रज्जुबद्धं -द्धी -द्धं कृ.—(Censure with severity) अरुनुदवाचा or तीक्ष्णवाचीः or तिग्मवाचा निन्द् (c. 1. निन्दति -न्दितुं).

To LASH, *v. n.* कषापातं कृ, कषाताडनं कृ.—(Lash out, run into excess) मर्यादां चतिक्लम् (c. 1. -क्लामति -क्लमितुं), उत्क्लम्, चवध् चतिक्लम् (c. 1. -चरति -रितुं).

LASHED, *p. p.* कषाहतः -ता -तं, कषाताडितः -ता -तं; 'worthy of being lashed,' कश्यः -श्या -श्यं, कशाहः -हा -हं.—(Made fast) रज्जुबद्धः -द्धा -द्धं.

LASS, *s.* तरुणी, कुमारी, कन्या, बाला -लिका, दारिका, पुत्री.

LASSITUDE, *s.* हानिः *f.*, हानता, अवसादः, सादः, अवसन्नता, विषादः, विषमता, तन्दा -न्द्री -न्दिका -न्दिः *f.*, वेदः, प्रमीला, अङ्गशेषित्वं, अङ्गशेषिलता, मन्दता, मान्द्यं, हानिः *f.*, हानता, हानिः *f.*, हानिः *f.*, परिश्रानिः, क्लमः.

LAZZO, *s.* पाशः, पाशरज्जुः *m.f.*, पाशबन्धः, वागुरा.

LAST, *a.* (Final) अन्तिमः -मा -मं, अन्त्यः -न्या -न्यं, अन्त in comp., शेष in comp., अवरः -रा -रं, अरमः -मा -मं, अवरतमः -मा -मं.—(Hindmost) पश्चिमः -मा -मं, जयन्तः -न्या -न्यं, अवरः -रा -रं, पश्चात्तः -त्ता -तं, पश्चातीयः -या -यं.—(Next before the present) गतः -ता -तं, अतीतः -ता -तं, भूतः -ता -तं.—(Last but one) उपान्तः -मा -मं, उपान्तिकः -की -कं, उपान्त्यः -न्या -न्यं.—(Extreme) परमः -मा -मं, अत्यन्तः -ता -तं, आत्यन्तिकः -की -कं, उन्नतः -मा -मं.—(Lowest) अधमः -मा -मं, अवरः -रा -रं, अधरः -रा -रं, अधः -मा -मं, अधकृष्टः -हा -हं; 'come last,' अवरगतः -ता -तं, अरमागतः -ता -तं; 'born last,' अवरजः -जा -जं, जयन्तः -जा -जं; 'last state,' शेषावस्था, शेषदशा, परिणामः; 'last past,' शेषभागः; 'last part of the night,' शेषरात्रिः *f.*; 'last half,' अवरार्द्धं, पश्चार्द्धं; 'last night,' गतरात्रिः *f.*; 'last month,' गतमासः; 'last year,' गतवर्षः, परत्; 'belonging to last year,' परत्तः -त्ता -लं; 'year before last,' परात्रिः; 'belonging to the year before last,' परात्रिः -त्ता -लं; 'at last,' शेषे, अन्ते, शेषतः, अवरशेषे, अन्ततः, अन्तर्, चिरकालात्परं, दीर्घकालात्परं, अरमः; 'to the last,' शेषं यावत्.

LAST, *adv.* अवरं, अरमं, अन्ततः, अन्ते, शेषतः, पश्चात्, अवरस्तात्, अवरस्तात्; 'come last,' अवरगतः -ता -तं, अरमागतः -ता -तं; 'born last,' अवरजः -जा -जं, जयन्तः -जा -जं.

LAST, *s.* (Of a shoe) काष्ठमयः पादुकासंस्कारः or पादुकाकारः.

To LAST, *v. n.* स्वा (c. 1. तिष्ठति -ते, स्थान्तुं), संस्था, पर्यवस्था, स्थिरीभू, चिरस्थायी -यिनी -यि भू.

LASTING, *a.* स्थायी -यिनी -यि (न्), चिरस्थायी &c., दीर्घकालस्थायी &c., चिरकालस्थायी &c., चिरकालिकः -का -कं, स्थिरः -रा -रं, स्थावरः -रा -रं, संस्था -स्था -स्थं, स्थितिमान् -मती -मत् (त्), अनपायी -यिनी -यि (न्), निरस्थायी &c., नित्यः -त्ता -तं, मुषः -वा -वं, ज्ञानतः -ती -तं, अविस्मयी -गिणी -गि (न्), अजरः -रा -रं, अक्षयः -या -यं, चिरन्तनः -नी -नं.

LASTINGNESS, *s.* स्थायित्वं, चिरस्थायित्वं, स्थिरता, स्थितिः *f.*, संस्थितिः *f.*, स्थावरत्वं, निरुता, अजरत्वं, अनपायः, मुषता, शोचं.

LASTLY, *adv.* अन्ततः, अन्ते, शेषतः, शेषे, अवरशेषे -ततः, अवरस्तात्.

LAST-MENTIONED, *a.* उपरोक्तः -क्ता -क्तं, अपरोक्तः -क्ता -क्तं, अवरोक्तः -क्ता -क्तं.

LATCH, *s.* तालकं, तालः, तालयन्त्रं, अगलः -ला -ली, कीलः, कषाटचन्वनी, डारचन्वनी, डारयन्त्रं.

To LATCH, *v. a.* तालकादिना द्वार बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्ध्).

LATCHET, *s.* पादुकाबन्धन-नी, पादुकाबन्धः, पादुकायोक्त्र.

LATE, *a.* (After the usual time, tardy) कालातीतः-ता-तं, समयातीतः-ता-तं, अतीतकालः-ला-लं, कालातिक्रान्तः-ता-तं, अतिक्रान्तकालः-ला-लं, वेलातीतः-ता-तं, विलम्बागतः-ता-तं, विलम्बेनागतः-ता-तं, विलम्बितः-ता-तं, मन्दः-न्दा-न्दं, चिरकालीनः-ना-नं, चिरकालादागतः-ता-तं, अतिकालः-ला-लं.—(Far advanced towards the close) अवसन्नः-च्चा-च्चं, अवसितः-ता-तं, परिणतः-ता-तं; 'at a late hour of the day,' अवसन्ने दिवसे, अपराह्णे, पराह्णे; 'at a late hour of the night,' अवसन्नायां रात्रौ, अपरात्रौ, रात्रिमध्ये, शेषरात्रौ; 'at a late period of life,' परिणते वयसि.—(Ripening after the time) नियमितकालात् परं or उपयुक्तकालात् परं पक्वः-क्का-क्कं or परिणतः-ता-तं.—(Recent) नूतनः-ना-नं, नवः-वा-वं, अभिनवः-वा-वं, अचिरः-रा-रं, आधुनिकः-की-कं, अधुनातनः-नी-नं, इदानीनतनः-नी-नं, सद्यस्कः-स्का-स्कं, सद्यस्कालीनः-ना-नं, अद्यापीनः-ना-नं, अग्रापीनः-ना-नं, प्रत्ययः-या-यं, वर्तमानकालीनः-ना-नं, अत्यवहितदीर्घकालः-ला-लं.—(Past, gone) अतीतः-ता-तं, अतीतः-ता-तं, गतः-ता-तं, भूतः-ता-तं.—(Former) प्राक्कनः-नी-नं, पूर्वतनः-नी-नं, पौष्टिकः-की-कं.

LATE, *adv.* (After the usual time, after delay) विलम्बेन, विलम्बात्, चिरकाले-लात्, अतिकालं, अतिसमयं, अतीतकालं, मन्दं, विलम्बितं, चिरात्-रेख; 'come late,' विलम्बागतः-ता-तं, विलम्बेनागतः &c., चिरादागतः &c., चिरकालादागतः &c.; 'ripening late,' उपयुक्तकालात् परं पक्वः-क्का-क्कं; 'late at night,' अवसन्नायां रात्रौ, रात्रिमध्ये, मध्यरात्रं, अपरात्रात्रं, महानिशयां; 'late in the day,' अपराह्णे, पराह्णे, अवसन्ने दिवसे; 'late in life,' परिणते वयसि.—(Not long ago, recently) नूतनं, अत्यवहितदीर्घकाले, अत्यवहितपूर्वकाले; 'too late in the evening,' अतिसाये; 'too late in the day,' अतिपराह्णे; 'too late in life,' अतिपरिणतवयसि, सुपरिणतवयसि.

LATEEN, *s.* लतीन्नामा त्रिभुजाकारो वातचक्रविशेषः.

LATELY, *adv.* अत्यवहितदीर्घकाले, अत्यवहितपूर्वकाले, नूतनं, अर्वाक्, अर्वाक्काले, नूतनकाले, सद्यस्काले, अधुनातनकाले, इदानीनतनकाले, अपुरा, अग्राक्काले, प्रत्ययं.

LATENESS, *s.* कालातीतता, अतीतकालत्वं, कालातिक्रान्तता, अतिकालता, चिरकालीनता, कालातिक्रान्तः, परिणतिः *f.*, परिणामः.

LATENT, *a.* गूढः-दा-दं, गुप्तः-ता-तं, निगूढः-दा-दं, छद्मः-चा-च्चं, प्रच्छन्नः-चा-च्चं, अदृशः-हा-हं, अदृश्यः-इया-इयं, गुह्यः-खा-खं, निभूतः-ता-तं, रहस्यः-स्या-स्यं, अज्ञहितः-ता-तं, अप्रत्यक्षः-द्या-द्यं, अप्रकटः-दा-दं, अप्रकाशः-शा-शं; 'as a disease,' मज्जागतः-ता-तं, भातुष्यः-ता-स्यं.

LATER, *a.* उत्तरः-रा-रं, पर-रा-रं, अवर-रा-रं, पाश्चात्यः-त्या-तं.

LATERAL, *a.* पार्श्विकः-की-कं, पार्श्वीयः-या-यं, पार्श्वः-ची-चं, पार्श्वतीयः-या-यं, अनुपार्श्वः-ची-चं, पार्श्वस्यः-स्या-स्यं, पार्श्वसद्वन्धी-न्धनी-न्धि (न्).

LATERALLY, *adv.* पार्श्वतः, पार्श्वे, अनुपार्श्वे, पार्श्वभागे, पार्श्वदिशि.

LATH, *s.* सूक्ष्मफलकः-कं, सूक्ष्मकारं, सूक्ष्मादारः *m.*, दीर्घकारं, दीर्घफलकः-कं, तनुफलकः-कं, काष्ठफलकः.

To LATH, *v. a.* सूक्ष्मफलकैर चावृ (c. 5. वृणोति-चरितुं-रीतुं) or चावृ (c. 9. वृणोति-चरितुं-रीतुं), फलक (nom. फलकयति-यितुं).

LATHE, *s.* भ्रमः, भ्रमिः *f.*, कुन्दः, चक्रं, चक्रपथं, चक्रकः.

LATHER, *s.* अम्लनमेनः, अम्लनमेनः, मार्जनतैलमेनः, मार्जनलेपमेनः.

To LATHER, *v. a.* अम्लनमेनेन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्), मेनलिप्-मां कृ.

To LATHER, *v. n.* मेन (nom. मेनायते-यितुं), मेनलः-ला-लं भू.

LATHY, *a.* काष्ठफलकवत् तनुः-नुः-न्वी-नुः, सूक्ष्मः-स्सा-स्सं.

LATIFOLIOL, *a.* पुष्पपत्रः-चा-चं, पुष्पपत्रः-ची-चं.

LATIN, *s.* (The language) लातिनाख्या भाषा, लातिन्भाषा.

LATINISM, *s.* लातिन्भाषानुसारिणी वाग्वृत्तिः, लातिन्भाषासम्प्रदायः.

LATINITY, *s.* लातिन्भाषायाः शुद्धता or विशुद्धिः *f.*

LATITANCY, *s.* गुप्तता, गूढता, गुप्तभावः, प्रच्छन्नता, अप्रकाशता.

LATITANT, *a.* गुप्तः-ता-तं, गूढः-दा-दं, प्रच्छन्नः-चा-च्चं, निभूतः-ता-तं.

LATITUDE, *s.* (Terrestrial) अक्षः, फलः, विषुववृत्तान्तरं, विषुवरेखान्तरं.

—(Celestial) विद्येषः, शरः; 'a degree of latitude,' अक्षभागः, अक्षांशः; 'opposite degrees of latitude,' अनुपातः; 'latitude of a planet,' पतनः; 'argument of latitude,' अक्षकण्ठः, 'circle or parallel of latitude,' अक्षवृत्तं, अक्षांशवृत्तं, स्वदेशपरिधिः *m.*, स्वदेशमध्यपरिधिः *m.*; 'having no latitude,' निरक्षः-द्या-द्यं.—(Breadth) पृथुता, प्रथिमा *m.* (न्), विसृतिः *f.*, प्रत्यः.—(Laxity) शैथिल्यं, शिथिलता-त्वं, अनिवन्ध्यः, निर्वन्ध्यहीनता, नियमातिक्रमः, नियमोपेक्षा, अपृतिः *f.*

LATITUDINAL, *a.* अनुप्रत्यः-स्या-स्यं, अन्वायतनः-ना-नं, अक्षीयः-या-यं.

LATITUDINARIAN, *a.* शिथिलः-ला-लं, निर्वन्ध्यहीनः-ना-नं, अपृतिमान्-मती-मत् (त्), शास्त्रशैथिल्यानुयायी-यिनी-यि (न्), नियमातिक्रमी-मिणी-मि (न्), नियमोपेक्षकः-का-कं, मतशैथिल्यावलम्बी-धिनी-धि (न्), शिथिलवृद्धिः-द्धिः-द्धि.

LATITUDINARIANISM, *s.* मतशैथिल्यं, शैथिल्यं, शिथिलता-त्वं, शिथिलवृद्धित्वं, अनिवन्ध्यः, निर्वन्ध्यहीनता, नियमातिक्रमः, निर्वन्ध्योपेक्षा, अपृतिः *f.*

LATRANT, *a.* भ्रमकः-का-कं, रात्री-विणी-यि (न्), हतकारी &c.

LATROCINY, *s.* लोभः, चोरी, लोभः. See LARCENY.

LATTEN, *s.* कांस्यं, रीतिः *f.*, पित्रलं.—(Sheet tin) त्रपुपत्रं.

LATTER, *a.* (Opposed to former) उत्तरः-रा-रं, अवरः-रा-रं, परः-रा-रं, अवरः-रा-रं, पश्चिमः-मा-मं, अरमः-मा-मं, जयन्तः-न्या-न्ये, पाश्चात्यः-त्या-तं, पश्चातीयः-या-यं, अन्तिमः-मा-मं, अन्त्यः-न्या-न्यं; 'the latter,' अवरः; 'former and latter,' पूर्वोपरः.—(Last-mentioned) उत्तरोक्तः-क्ता-क्तं, अपरोक्तः-क्ता-क्तं.—(Modern) नूतनः-ना-नं, आधुनिकः-की-कं, अद्यापीनः-ना-नं, अग्रापीनः-ना-नं; 'in the latter part of the day,' अपराह्णे, पराह्णे.

LATTERLY, *adv.* अत्यवहितपूर्वकाले, नूतनकाले, अर्वाक्, अर्वाक्काले, अर्वाचीनकाले, अधुनातनकाले, इदानीनतनकाले.

LATTICE, *s.* (Window) जालं-लुका, जालकः, गवाक्षजालं, वातायनं, प्रच्छन्नं, वधूशयनं.

LATTICE-work, *s.* जालकर्म *n.* (न्), जालं, अत्यसूत्रेखाविशिष्टं कर्म.

LAUD, *s.* प्रशंसा, स्थापना, स्तुतिः *f.*, स्तुतिवादः, वन्दना, यशोवर्णना, ईडा.

To LAUD, *v. a.* प्रशंस (c. 1. शंसति-सितुं), स्तु (c. 2. स्तौति, स्तोतुं), अभिष्टु, संस्तु, स्थाप्य (c. 1. स्थापते-यि, c. 10. स्थापयति-यितुं), कृत् (c. 10. क्रीर्यति-यितुं), वन्द (c. 1. वन्दते-न्दितुं).

LAUDABLE, *a.* स्थाप्यः-द्या-द्यं, स्थापनीयः-या-यं, प्रशंसनीयः-या-यं, प्रशस्यः-स्या-स्यं, प्रशस्तः-स्ता-स्तं, स्तुत्यः-त्या-तं, स्तोतव्यः-च्या-च्यं, स्तवनीयः-या-यं, वन्द्यः-न्या-न्यं, वन्दनीयः-या-यं, कीर्तनीयः-या-यं, वर्णीयः-या-यं, ईदः-द्या-द्यं, नेयः-या-यं, उपलभ्यः-भ्या-भ्यं, प्रशंसाहेः-हे-हं, स्थापार्हः &c., स्तयार्हः &c.

LAUDABLENESS, *s.* स्थाप्यता, स्थापनीयता, प्रशस्यत्वं, प्रशस्तता, वन्द्यता

LAUDABLY, *adv.* स्तुत्यनीयं, प्रशंस्यं, यथा प्रशंसाम् अर्हति तथा.

LAUDANUM, *s.* अफीमरसः, अहिमेनरसः, खसखसरसः.

LAUDATION, *s.* प्रशंसनं, स्थापकारणं, स्तुतिकारणं, कीर्तनं, गुणोत्कीर्णनं.

LAUDATORY, *a.* स्तुतिमयः -यी -यै, स्तुतिरूपः -या -यं, स्थापामयः -यी -यं, प्रशंसामयः -यी -यं, प्रशंसाकरः -री -रं, स्तुतिपाठकः -का -कं, स्तावकः -का -कं, गुणप्रकाशकः -का -कं, कीर्तिप्रकाशकः -का -कं, वन्दारुः -रु -रु.

LAUDED, *p. p.* प्रशंसितः -ता -तं, स्तुतः -ता -तं, अभिहितः -ता -तं, स्थापितः -ता -तं.

LAUDER, *s.* प्रशंसकः, स्तोता *m.* (नृ), स्तुतिपाठकः, वन्दो *m.* (नृ), वर्णकः.

TO LAUGH, *v. n.* हस (c. 1. हसति -सितुं), प्रहस, विहस, सम्प्रहस, मि (c. 1. स्मयते, स्मेतुं), हासं कृ, हसनं कृ, हास्यं कृ, तक् (c. 1. तकति -कितुं), कक् (c. 1. ककति -कितुं), कस् or कक्स् (c. 1. कसति -सितुं), 'to laugh violently,' अतिहस, अत्यन्तं हस, अतिहासं कृ, अट्टहासं कृ, महाहासं कृ, आच्छुरितं कृ; 'to laugh in one's sleeve,' अन्तर्हासं कृ, उच्चयनं कृ; 'to laugh at,' अपहस, अपहस, उपहस, उत्सि, अभिसि, अपहसभूमिं कृ, अपहसाम्यदं कृ. See TO DERIDE.

LAUGH, *s.* हासः, हसनं, हसितं, हास्यं, हसः, विहसितं, प्रहसितं, परिहासः, प्रहासः, उपहसितं, स्मितं, हः, हा, हं; 'a horse-laugh,' अट्टहासः, अट्टहसितं, आच्छुरितं -तकं, अयच्छुरितं, सोत्प्रासः; 'an inward laugh,' अन्तर्हासः, उच्चयनं.

LAUGHABLE, *a.* हास्यः -स्या -स्यं, उपहास्यः -स्या -स्यं, अपहास्यः -स्या -स्यं, परिहास्यः &c., हासकरः -री -रं, हास्यजनकः -का -कं, हस्योत्पादकः -का -कं, तप्यः -क्या -क्यं.

LAUGHABLENESS, *s.* हास्यता -त्वं, उपहास्यता, हासजनकत्वं.

LAUGHABLY, *adv.* उपहास्यपकारेण, यथा हासो जायते तथाप्रकारेण.

LAUGHER, *s.* हासकः, हासी *m.* (नृ), उपहासकः, परिहासकः, हासकज्ञो *m.* (नृ), हसनकृत्, प्रहसनकृत्.

LAUGHING, *a.* हास्यमुखः -खी -खं, हास्यवदनः -ना -नं, मुहसाननः -ना -नं, स्मेरमुखः -खी -खं, हास्यप्रियः -या -यं.

LAUGHINGLY, *adv.* सहासं, सहास्यं, सहसितं, समितं, परिहासेन, विहस्य.

LAUGHING-STOCK, *s.* हास्यस्पदं, उपहासस्थानं, उपहासस्पदं, अपहासस्पदं, हास्यभूमिः *f.*, अपहासभूमिः *f.*, उपहासभूमिः, उपहासविषयः, अपहासविषयः.

LAUGHTER, *s.* हासः, हसनं, हसितं, हास्यं, प्रहसितं, विहसितं, उपहसितं, प्रहासः, परिहासः, हसः; 'loud or violent laughter,' प्रहासः, प्रहसनं, अतिहासः, अतिहसितं, महाहासः, अट्टहासः, आच्छुरितकं. See LAUGH.

TO LAUNCH, *v. a.* (A ship) नावं मुच (c. 6. मुचति, मोक्तुं, c. 10. भोचयति -यितुं) or स्थलाद् मुक्ता जलं प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), स्थलस्थनावं चल् (c. 10. चालयति -यितुं) or प्रचल् or बह् (c. 10. वाहयति -यितुं) or भास् (c. 10. भासयति -यितुं).

TO LAUNCH, *v. n.* जलं प्रविश (c. 6. -विशति -वेशुं), मुच in pass. (मुच्यते).

LAUNCH, *s.* नौमुक्तिः *f.*, नौमोचनं, स्थलस्थनीकामुक्तिः *f.*, जलप्रवेशनं.

LAUNCHED, *p. p.* स्थलमुक्तः -क्ता -कं, जलप्रवेशितः -ता -तं, जलप्रविष्टः -ष्ट -ष्टं.

LAUNDER, LAUNDRESS, *s.* वस्त्ररजकी, वस्त्रपावकी, वस्त्रनिर्धेनकी

LAUNDERER, *s.* रजकः, वस्त्ररजकः, वस्त्रपावकः, वस्त्रनिर्धेनकः.

LAUNDRY, *s.* वस्त्रपावनशाला, निर्धेनकगृहं, वस्त्रमार्जनशाला.

LAUREATE, *a.* यक्षमाणपुष्पपत्रशोभितः -ता -तं, लारेलाख्यपुष्पपत्रभूषितः -ता -तं, मानमूषकमालाभूषितः -ता -तं.

LAUREL, *s.* लारेलाख्यो वृक्षभेदः, श्यामपुष्पविशेषः.

LAURELLED, *s.* पुष्पशोभपत्रभूषितः -ता -तं, मालाभूषितः -ता -तं.

LAVA, *s.* चालामुखीनिर्गतद्रव्यं, आग्नेयपर्वतनिर्गतद्रव्यः.

LAVATION, *s.* धावनं, प्रक्षालनं, स्नानं, मार्जनं, निर्धेनः, मलापकपथं.

LAVATORY, *s.* धावनस्थानं, धावनशाला, प्रक्षालनस्थानं, मार्जनशाला.

TO LAVE, *v. a.* धाव (c. 1. धावति -यितुं, c. 10. धावयति -यितुं), प्रधाव्, चल् (c. 10. चालयति -यितुं), प्रचल्, खानcaus. (खापयति, अपयति -यितुं).

TO LAVE, *v. n.* स्ना (c. 2. स्नाति -तुं), जले निमज्ज (c. 6. -मज्जति -मज्जितुं).

LAVEMENT, *s.* (Clyster) वस्तिः *m. f.*, नेत्रं. See CLYSTER.

LAVENDER, *s.* लावेन्द्राख्यः सुगन्धीयौषधभेदः or सुगन्धितृणभेदः.

LAYER, *s.* प्रक्षालनपात्रं, धावनपात्रं, मलापात्रं, द्रोणी.

LAVISH, *a.* (Prodigal) अतिव्ययी -यिनी -यि (नृ), अपव्ययी &c., व्ययशीलः -ला -लं, अपरिमितव्ययः -धा -यं, मुक्तहस्तः -स्ता -स्तं, अपचेता -चो -नृ (नृ), उत्सर्गी -गिणी -गि (नृ), अत्युत्सर्गी &c., अतिदाता -चो -नृ (नृ), अतित्यागी -गिनी -गि (नृ), बहुप्रदः -दा -दं. (Copious, unrestrained) अपरिमितः -ता -तं, अतिरिक्तः -क्ता -कं, अति pre-fixed, 'lavish expenditure,' अतिव्ययः, अपरिमितव्ययः.

TO LAVISH, *v. a.* अपरिमितं or अपरिमितेन व्यय (c. 1. व्ययति, c. 10. व्यययति -यितुं, rt. इ) or व्ययीकृ, अपरिमितव्ययं कृ, अतिव्ययं कृ, मुक्तहस्तेन दा (c. 3. ददाति, दातुं) or विसृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं) or उत्सृज् or त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं) or अपचि (c. 5. -चिनोति -चेतुं) or वितृ (c. 1. -तरति -रितुं -रीतुं), विक्षिप (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं).

LAVISHED, *p. p.* व्ययितः -ता -तं, विसर्जितः -ता -तं, अपचितः -ता -तं, मुक्तहस्तेन दत्तः -क्ता -कं or प्रदत्तः -क्ता -कं, अतिबाहुल्येन विश्राणितः -ता -तं or वितोषः -शी -शं.

LAVISHER, *s.* अतिव्ययी *m.* (नृ), अपरिमितव्ययी *m.*, अत्युत्सर्गी *m.* (नृ), अतिदाता *m.* (नृ).

LAVISHLY, *adv.* अतिव्ययेन, अपरिमितव्ययेन, महाव्ययेन, अपरिमितं, अपरिमितेन, मुक्तहस्तेन, अत्युत्सर्गेण, सकार्षयेन, अबाहुल्येन.

LAVISHMENT, LAVISHNESS, *s.* अतिव्ययः, अपरिमितव्ययः, अपव्ययः, महान् व्ययः, अत्युत्सर्गः, अतिव्ययः, अतित्यागः, अतिविक्षेपः, अतिदानं, मुक्तहस्तत्वं, बहुप्रदत्तं, सकार्ष्यत्वं.

LAW, *s.* (Ordinance, decree, statute of a state) व्यवस्था, शासनं, विधिः *m.*, विधानं, नियमः, अनुशासनं, सूत्रं, निर्देशनं, नियोगः, राजाज्ञा, आदेशः, निर्देशः, व्यवस्थापनं, शासनपत्रं, चोदना, उक्तावकं. --(The rules by which judicature is regulated, jurisprudence) धर्मः, स्मृतिः *f.*, व्यवहारः, आचारः, व्यवहारविधिः *m.*, व्यवहार-शास्त्रं, धर्मशास्त्रं, धर्मविधिः *m.*; 'a code of laws,' धर्मसंहिता, धर्मशास्त्रं, व्यवहारविधिः *m.*; 'a work on law,' स्मृतिशास्त्रः, 'criminal law,' दण्डविधिः *m.*, दण्डनीतिः *f.*; 'administration of the law,' धर्मप्रणयनं, धर्मोपकरणं; 'court of law,' धर्मसभा, 'matter cognizable by law,' व्यवहारविषयः, व्यवहारपदः; 'to go to law,' विवादं गम् (c. 1. गच्छति, गच्छुं), विवाद (c. 1. -वदते -दितुं), व्यवहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं); 'knowledge of law,' धर्मज्ञानं; 'learned in the law,' धर्मज्ञः, स्मृतिशास्त्रज्ञः, व्यवहारपण्डितः; 'breaking a law,' व्यवस्थातिक्रमः, व्यवस्थाह्ननं, व्यवस्थापिघ्ननं.

—(Legal process) व्यवहारः, व्यवहारमार्गः. —(Rule of action) नियमः, विधिः *m.*, विधानं, मयीदा, स्थितिः *f.*, कार्योपायनियमः, कर्तव्याकर्तव्यनियमः, विधिविधेयनियमः. —(Principle, rule of science, &c.) नियमः, सूत्रं, विधिः *m.*, स्थितिः *f.*, तत्त्वं, उक्तावकं, न्यायः, उत्सर्गः. —(Conformity to law, right) धर्मः, धर्मोपसादः, न्यायः, नीतिः *f.* —(The law of works, considered as a yoke of bondage) कर्ममार्गः, प्रवृत्तिमार्गः, कर्मबन्धः -बन्धनं.

LAW-BREAKER, *s.* व्यवस्थातिक्रमी *m.* (नृ), व्यवस्थापिघ्नो *m.* (नृ), व्यवस्थाह्नी *m.* (नृ), व्यवस्थाभेदी *m.*, अपस्यालोपी *m.*

LAWFUL, a. (Conformable to law) धर्म्यः-म्यौ-म्यं, धर्मानुसारी-रिणी-रि (न), धर्मानुयायी-यिनी-यि (न), धर्मशास्त्रसम्मतः-ता-तं, स्मृति-शास्त्रसम्मतः &c., धर्मशास्त्रानुमतः &c., धर्मशास्त्रानुरूपः-पा-पं, व्यवस्थानुसारी &c., राज्यनियमसम्मतः &c., व्यवहारानुसारी &c., व्याव-हारिकः-को-कं, स्मृतिशास्त्रानुसारी &c., स्मार्तः-न्त्री-न्त्रं, शास्त्रीयः-या-यं, आचारिकः-को-कं, आचारी-रिणी-रि (न), न्यायानुसारी &c., राज्यव्यवस्थानुयायी &c., सौत्रः-त्री-त्रं—(Constituted by law) धर्मशास्त्रप्रोक्तः-क्ता-क्तं, स्मृतिशास्त्रप्रोक्तः &c., व्यवहारविधिप्रोक्तः &c., स्मृत्युक्तः &c., स्मृतिशास्त्रविहितः-ता-तं, शास्त्रोक्तः &c.—(Not forbidden) अनिषिद्धः-द्धा-द्धं, शास्त्रानिषिद्धः-द्धा-द्धं, धर्माविरोधी-धिनी-धि (न)—(Rightful) न्यायी-यिनी-यि (न), न्यायः-य्या-य्यं, यथान्यायः-या-यं; 'lawful wife,' धर्मपत्नी; 'by lawful means,' धर्मोपायेन; 'lawful and unlawful food,' भक्ष्याभक्ष्यं.

LAWFULLY, adv. धर्म्येण, धर्मेतस्, धर्मानुसारेण-रान्, धर्मशास्त्रानुसारेण, स्मृतिशास्त्रानुसारेण, व्यवहारविधनानुसारेण, व्यवस्थानुरूपेण, राज्यनिय-मानुरूपेण, न्यायतस्, न्यायानुसारेण, यथान्यायं, न्यायं.

LAWFULNESS, s. धर्म्यत्वं, धर्मानुसारित्वं, धर्मानुसारः, धर्मशास्त्रानुसारिता, स्मृतिशास्त्रानुयायिता, धर्मशास्त्रानुकूल्यं, न्यायानुसारः-रिता, न्यायत्वं.

LAWGIVER, s. स्मृतिकारः, व्यवस्थाकारः-रक्तः, विधिस्थापकः, विधिकर्त्ता *m.* (कृ), व्यवस्थाकर्त्ता *m.*, विधिप्रवर्त्तकः, व्यवस्थापकः, शासिता *m.* (नृ), विचारयिता *m.* (नृ), प्रयोजकः, शास्त्रकर्त्ता *m.*, धर्मशास्त्ररचकः, विधि-दाता *m.* (नृ), विधिदायकः, विधायी *m.* (नृ), विधायकः.

LAWLESS, a. (Not subject to law, said of persons) दुराचारः-रा-रं, अनाचारी-रिणी-रि (न), आचारभ्रष्टः-ष्टा-ष्टं, निराचारः-रा-रं, आचारहीनः-ना-नं, आचारवर्जितः-ता-तं, निर्मयीदः-दा-दं, अमयीदः-दा-दं, मर्यादातिवर्त्ती-न्त्रिनी-न्त्रि (न), मर्यादातिचारी &c., मर्यादा-तिक्रमी &c., अतिक्रान्तमर्यादः-दा-दं, तत्क्रान्तमर्यादः-दा-दं, तत्क्रान्तधर्मी-म्यौ-म्यं (न), धर्मभ्रष्टः-ष्टा-ष्टं, कामाचारी &c., यथेष्टाचारी &c., खेच्छाचारी &c., कामवृत्तः-त्ता-तं, खेरगतिः-ति-ति, अशिष्टः-ष्टा-ष्टं, अवशः-शा-शं, अनियतः-ता-तं, उच्छृङ्खलः-ला-लं, शास्त्रातिवर्त्ती &c., व्यवस्थातिवर्त्ती &c., व्यवस्थातिक्रमी &c.—(Contrary to law) धर्मविरुद्धः-द्धा-द्धं, स्मृतिविरुद्धः &c., व्यवहारविरुद्धः &c., व्यवस्था-विरुद्धः &c., धर्मरोधी-धिनी-धि (न), अधर्म्यः-म्यौ-म्यं, असमार्तः-न्त्री-न्त्रं, असव्यवस्थितः-ता-तं. See **ILLEGAL**.

LAWLESSLY, adv. धर्मविरोधेन, स्मृतिविरोधेन, व्यवहारविरुद्धं, आचारवि-रोधेन, दुराचारवत्, धर्मभ्रष्टवत्, अशिष्टवत्, अवशं, उच्छृङ्खलं.

LAWLESSNESS, s. दुराचारत्वं, आचारभ्रष्टता, मर्यादातिवर्त्तनं, मर्यादातिक्रमः, अमर्यादा, अनाचारः, अभिचारः, अतिक्रमः, कामाचारित्वं, कामवृत्तता, नियमातिक्रमः, व्यवस्थातिक्रमः, नियमातिवर्त्तनं, व्यवस्थातिवर्त्तनं, उच्छृङ्खलत्वं.

LAWN, s. (Space of ground covered with grass) नृणावृतो भूमिभागः, सतृणस्थलं, शाङ्गुलस्थलं, हरितस्थलं, नृणावृतस्थलं.—(Fine linen) अंशुकं, दुकूलं.

LAW-SUIT, s. अर्घ्यः, विवादः, व्यवहारः, कार्यं, अद्यः, वादः, व्यवहरणं.

LAWYER, s. धर्मज्ञः, धर्मशास्त्रज्ञः, धर्मशास्त्रवेत्ता *m.* (नृ), स्मृतिशास्त्रज्ञः, व्यवहारपण्डितः, व्यवस्थापकः, व्यवस्थानिरूपकः, आचारज्ञः, व्यवहारसचिवः.

LAX, a. (Loose) शिथिलः-ला-लं, छयः-या-यं, प्रचयः-या-यं, विग-लितः-ता-तं, षक्तः-क्ता-क्तं, षडः-द्धा-द्धं—(In morals) अनवस्थाः-स्था-स्थं, दुराचारः-रा-रं, अनाचारी-रिणी-रि (न), धर्मभ्रष्टः-ष्टा-ष्टं, कर्मभ्रष्टः &c., अभिचारी &c.—(In the bowels) मृदुकोशः-हा-हं, षडङ्गकोशः-हा-हं—(In discipline) अतीव्रणदयः-द्धा-द्धं, शिथिलदयः-द्धा-द्धं.

Lax, s. (Diarrhoea) सारणः, अतिसारः, प्रवाहिका, विरेकः.

LAXATIVE, a. मलावहम्भः-प्रौ-प्रं, मलावरोधनाशकः-का-कं, सारकः-का-कं, कोष्ठविसर्जनः-ना-नं, रेषकः-को-कं, विरेचकः-को-कं.

LAXATIVE, s. विसर्जनं, रेषकः, मलसारकम्, औषधीयद्रव्यं.

LAXITY, LAXNESS, s. (Looseness) शैथिल्यं, शिथिलता-त्वं, छयत्वं, प्रचयः, विसर्जनः, विषक्तता, अपूर्तिः *f.*, अवद्वता.—(In morals) अनव-स्थितिः *f.*, अनवस्थिता, अभिचारः, अनाचारः, आचारभ्रष्टता, मर्यादातिक्रमः, अतिक्रमः, इन्द्रियासंयमः—(In discipline) दण्डातिवर्त्तनं, दण्डशैथिल्यं.—(Of the bowels) अतिसारः, सारणः, कोष्ठमृदुता.

To LAY, v. a. (Place, set) धा (c. 3. दधाति, धातु), निधा, स्था, न्यस् (c. 4. -अस्यति-असितुं), स्था in caus. (स्थापयति-यितुं), निविश (c. 10. -वेशयति-यितुं), आरुह् in caus. (-रोपयति-यितुं), च्च in caus. (अर्धयति-यितुं), दा (c. 3. ददाति, दातुं), धृ (c. 1. धरति, धनुं), कृ; 'he lays the cup on the ground,' पात्रं भूमौ निदधाति or न्यस्यति; 'he lays the goat on his shoulders,' हागं स्कन्धे or स्कन्धेन करोति; 'lay your hand on my shoulder,' मत्स्कन्धे हस्तं देहि.—(Place in order) चिन्त्यस्, विधा, संविधा, प्रतिविधा, विरच (c. 10. -रचयति-यितुं), क्रमेण स्था.—(Beat down) घट् (c. 10. पातयति-यितुं), निपत्.—(Spread) आस्तृ (c. 9. -स्तृणति, c. 5. -स्तृणोति-स्तारितुं-रोतुं), विसृ; 'to lay snares,' नालं विसृ; 'he lays sacred grass over the ground,' भूमिं कुशैर् आस्तृणति.—(Spread on a surface) लिप् (c. 6. -लिप्स्यति, लेप्) with acc. and instr. c.—(Still, quiet, calm) शम् (c. 10. शमयति-यितुं), प्रशम्, उपशम्, सान्त् or शान्त् (c. 10. सान्त्वयति-यितुं), अग्निशान्त्, परिशान्त्.—(Lay a wager) पण् (c. 1. पणते-णितुं), विपण्, निधिष् (c. 6. -धिषति-धेयुं), पणं कृ, प्रतिष्ठां कृ.—(Lay eggs) अण्डानि सु (c. 2. सूते, c. 4. सूयते, सोतुं) or प्रसृ.—(Lay the blame) कस्मिंश्चिद् दोषम् आरुह् or क्षिप्, दोषारोपणं कृ, दोषप्रसङ्गं कृ.—(Apply) स्था, न्यस्, संयुज् (c. 10. -योजयति-यितुं), च्च in caus.—(Impose) न्यस्, निविश, नियुज्, आरुह् in caus.—(Lay a command) आदेशं कृ, स्थां कृ, नियुज्.—(Lay an ambush) पराक्रमणार्थं सैन्यं निभृते न्या in caus.—(Lay a plot, scheme) कपटप्रवर्त्तनं कृ, सङ्कल्पं कृ, उपायं प्रचिन्त् (c. 10. -चिन्तयति-यितुं) or घट् (c. 1. घटते-टितुं) or विधा or प्रयुज्.—(Lay siege) परिवेष्ट (c. 1. वेष्टति-ष्टितुं), रुष् (c. 7. रुणद्धि, रोद्धुं), अवरुष्, उपरुष्.—(Lay waste) उपद्रु (c. 1. -द्रवति-द्रोतुं), उपसृ (c. 1. -प्रवते-प्रोतुं), बाष् (c. 1. बापते-पितुं), प्रबाष्, परिबाष्, निदैह् (c. 1. -दहति-दधुं), दह, निर्जेनो कृ.—(Lay aside) न्यस्, सव्यस्, त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्, सन्यज्, हा (c. 3. जहाति, हातुं), अपहा, उत्सृज् (c. 6. -मृजति-सृष्टुं), उञ्ज् (c. 6. उञ्जति-ञ्जितुं), प्रोञ्ज्, अवह् (c. 1. -हरति-हर्तुं), अवमुञ् (c. 6. -मुञ्चति-मोक्तुं); 'one who has laid aside his anger,' अस्तकोपः-पा-पं.—(Lay before) प्रसृ (c. 10. -सारयति-यितुं), निचिद् (c. 10. -वेदयति-यितुं), उपन्यस्, च्च in caus.—(Lay by) सव्यस्, परिचिद् (c. 1. -रक्षति-क्षितुं), रक्ष, निधा, निधिं कृ; 'he lays by the food left by the crows,' काकेभ्यः शिष्टं मांसं रक्षति.—(Lay down, deposit) न्यस्, उपन्यस्, प्रतिन्यस्, निधिष्, निधा, अवधा, न्यासो कृ.—(Lay down, give up) त्यज्, परित्यज्, विमुञ्, विहा.—(Lay down, put down, cause to lie down) निधा, शी (c. 10. शाययति-यितुं), उपविश, निविश.—(Lay one's self down) शी (c. 2. शीते, शयितुं), संविश (c. 6. -विशति-वेष्टुं), शयन् कृ.—(Lay hold of) ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), परिग्रह्.

सङ्ग्रह, हस्तेन ग्रह, धृ (c. 1. धरति, धर्तुं), हस्तेन धृ.—(Lay in) सङ्ग्रह, सङ्ग्रहं कृ, सवयं कृ, पय्याहारं कृ, सवि (c. 5. -चिनोति -चेतुं); 'lay in a store of grain,' धान्यसङ्ग्रहं कृ.—(Lay on) धत् (c. 10. पातयति -यितुं), प्रयुज्, नियुज्, च in caus.; 'lay on blows,' दण्डं पत.—(Lay open) विवृ (c. 5. -वृणोति -णुते -वरितुं -रोतुं), सपवृ, प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), विकाश, प्रकटीकृ, व्यक्तो कृ.—(Lay out money, expend) व्यय (c. 10. व्यययति -यितुं, rt. इ), व्ययीकृ, विनियुज् (c. 7. -युञ्जे -योञ्जे), उपयुज्.—(Lay out, display) प्रयु (c. 10. -सारयति -यितुं), प्रकाश, प्रकटीकृ.—(Lay out, dispose in order) विन्यस्, विरच्, सुपथ्योन्तं -मां कृ, परिकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं), क्रमेण स्या.—(Lay one's self out) आत्मानं चेष्ट (c. 1. चेष्टते -ष्टितुं), यत् (c. 1. यतते -तितुं), यत्नं कृ.—(Lay out, spread out) आस्तृ, विस्तृ.—(Lay to a ship) नौगतरोधं कृ.—(Lay up) निधा (c. 3. or c. 10. -धापयति -यितुं). See LAY BY, LAY IN. 'A king should lay up treasure,' राजा निधिर् निधातव्यः.—(To be laid up) रोगोपहतत्वात् शयनाद् उत्थातुं or शयनगृहाद् निर्गन्तुम् अद्यमः -मा भू.—(Lay the dust) मार्गरेणुं सिचि (c. 6. सिचति, सेक्तुं) or संसिचि.—(Lay down life) प्राणान् त्यज् or गुच् or न्यम.

To LAY, v. n. (Produce eggs) अण्डानि सृ (c. 2. सूते, c. 4. सूयते, सोतुं) or प्रसृ or जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or प्रजन् (c. 4. -जायते -जनितुं) or उत्सृ (c. 10. -पादयति -यितुं).

LAY, s. (Stratum, layer) स्रट्, आस्रतरं, आस्रट्, फलकः -कं, पुटः.—(Song) गीतं, गानं, कविता, काव्यं.

LAY, a. (Not clerical) गृहस्थवर्गसद्वन्धी -न्धनी -न्धि (न्), गृहस्थी -स्थिनी -स्थि (न्), गाहंस्थिकः -की -कं, पुरोहितवर्गभिरः -न्ना -न्त्रं, परोहितभिरः -न्ना -न्त्रं, धर्मपदस्थभिरः -न्ना -न्त्रं, धर्मपदस्यातिरिक्तः -न्ना -कं, सामान्यलोकसद्वन्धी &c., साधारणलोकसद्वन्धी &c., धर्माधिकार-दीक्षाहीनः -ना -नं, अज्ञातधर्माधिकारदीक्षः -द्या -द्यं.

LAYER, s. (Stratum) आस्रतरं, आस्रट्, स्रट्, फलकः -कं, पार्थिव-शपटः; 'layer of rock,' शिलाफलकं.—(Young twig, shoot) पल्लवः, किशलयः, प्ररोहः.

LAY-FIGURE, s. चित्रकर्मणि प्रयुक्ता काष्ठनिर्मिता पुरुषाकारा मूर्तिः.

LAY-MAN, s. गृहस्थः, सामान्यलोकः, सामान्यजनः, साधारणलोकः, साधारणपदस्थः, सामान्यपदस्थः, दीक्षाहीनः, अदीक्षितः, अज्ञातदीक्षः.

LAY-STALL, s. पुरोपराशिः m., शुकृद्राशिः m., अमेधराशिः, अपस्तराश्वः.

LAZAR, s. कुष्ठी m. (न्), श्वित्री m. (न्), दुष्टचर्मा m. (न्), त्वयोगी m. (न्), त्वयोगोपहतः, त्वग्याधिरासः, चर्मरोगोपहतः, चर्मरोगदूषितः.

LAZAR-HOUSE, LAZARETTO, s. कुष्ठीशाला, त्वयोगदूषितशाला, त्वयोगि-शाला, चर्मरोगिशाला, रोगप्रतीकारशाला, रोगसम्पकैदूषितातो or रोगसंसर्गदूषितातो रक्षणशाला.

LAZAR-LIKE, LAZARLY, a. त्वग्रणी -णिनी -शि (न्). See LAZAR.

LAZARONI, s. अलसजनः, अलसलोकः, दरिद्रजनः, निर्वोपारजनः.

LAZILY, adv. अलसवत्, अलस्येन, सालस्यं, अलसं, मन्दं, मन्दं मन्दं, मन्दगता, समान्यं, अनुद्योगेन, जडवत्, सजाद्यं, जायेन.

LAZINESS, s. अलस्यं, अलसता -त्वं, मन्दता, मान्द्यं, अलसशीलता, अलस्यशीलता, अनुद्योगः -गिता, अनुद्योगशीलता, उद्योगहेयः, कार्यप्रहेयः, उत्साहप्रहेयः, उत्साहविमुखता, उद्योगविमुख्यं, कर्मपराङ्मुखता, अव्यवसायः, कुशवता, अनुष्णता, जडता, जाड्यं, तन्द्रिका, तन्द्रालुता, झोपता, झैष्यं.

LAZUL, s. वैदर्भ्यं, विद्रुजं. See LAPIS LAZULI.

LAZY, a. अलसः -सा -सं, सालस्यः -स्या -स्यं, अलस्यशीलः -ला -लं,

मन्दः -न्दा -न्दं, मन्धरः -रा -रं, मन्दरः -रा -रं, अनुद्योगशीलः -ला -लं, उद्योगहेयी -पिणी -पि (न्), उद्योगविमुखः -खा -खं, उद्योगपराङ्मुखः -खा -खं, उत्साहविमुखः &c., सकर्मशीलः -ला -लं, निरुद्योगः -गा -नं -गो -गिनी -गि (न्), अनुद्योगः &c., निरुत्साहः -हा -हं -हो -हिनी -हि (न्), व्यवसायविमुखः &c., अव्यवसायी &c., अव्यवसायशीलः &c., मनाकट्टः -री -रं, कुल्लः -खला -खलं, जडः -डा -डं, शीतः -ता -तं, अनुष्णः -ष्णा -ष्णं, क्रोवः -वा -वं, तन्द्रालुः -लुः -लु, मन्दगतिः -तिः -ति; 'a lazy fellow,' तुन्दपरिमृजः, तुन्दपरिमानः, शीतकः.

LEA, LEY, s. यावसभूमिः f., यवसौरभूमिः f., यवसावृतो भूमिभागः.

LEAD, s. (The metal) सीसं, सीसकं, सोसपत्रकं, नागं, वर्म, योगेष्टं, वपुः n., वपुस् n., यज्ञं, कुवज्ञं, पिष्टं, शिरावृत्तं, तमरं, जडं, चीनं, बहुमलं, यामुनेष्टकं, परिपिष्टकं, सिन्दूरकारणं, तारशुद्धिकरं; 'red-lead,' सिन्दूर -रिका, नागसम्भवं, नागजं, नागरक्तं, नागगर्भं, शोणं, सौभाग्यं, रक्तवर्णं, रक्तपालुकं, रक्तेणुः m., शृङ्गारं, शृङ्गारभूषणं; 'marked with red-lead,' सिन्दूरतिलकः -का -कं.—(Plummet) लघः -घकः, लघसीसकं.

To LEAD, v. a. (Conduct, guide) नी (c. 1. नयति, नेतुं), आनी, समानी, उपानी, गम् (c. 10. गमयति -यितुं), प्राप् (c. 10. -आपयति -यितुं), with two acc. c.—(Show the way) मार्गं or पथं दृश् (c. 10. दर्शयति -यितुं) or आदिश (c. 10. -देशयति -यितुं) or निर्दिश.—(Lead by the hand) हस्तेन नी.—(Direct) निर्दिश, उपदिश, उद्दिश, आदिश.—(Draw, entice, allure) आकृप् (c. 1. -कर्षति, c. 6. -कृषति -कृष्टुं), सङ्कृप्, कृप्, प्रलुभ (c. 10. -लोभयति -यितुं), परिलुभ.—(Induce, influence) अनुनी, आनी, प्रवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), प्रेर (c. 10. -ईरयति -यितुं), प्रोत्सह (c. 10. -साहयति -यितुं), नियुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), प्रयुज्.—(Pass time) कालं नी or वृत् (c. 10. वर्त्तयति -यितुं) or प्रवृत् or या in caus. (यापयति -यितुं) or गम् in caus.—(Lead forth, lead up) उच्चो, उत्कृप्, प्रकृप्, उन्नम in caus.—(Lead back) प्रवानी, निवृत् in caus.

To LEAD, v. n. (Go before) अग्रं or अग्रतः सू (c. 1. सरति, सन्तुं) or गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), पुरः or पुरतो गम् or चर (c. 1. चरति -रितुं), अग्रं स्या (c. 1. तिष्ठति, स्थातुं) or वृत् (c. 1. वर्त्तते -न्तितुं), मुख्यः -ख्या -ख्यं भू, मुख्यतो वृत् or स्या.—(Lead to, bring about) आषह (c. 1. -वहति -वोढुं), उत्सृ (c. 10. -पादयति -यितुं).

LEAD, s. (Precedence, guidance) पुरोगतिः f., अग्रगतिः f., अग्रगमनं, पुरोगमनं, अग्रसरणं, अग्रयानं, प्रागमनं, पुरतःसरणं, पुरतो गमनं, नेतृत्वं, नायकत्वं, नयः -यनं, मुख्यत्वं -ता, प्रष्टवं; to take the lead.' See To LEAD, v. n.

LEADED, p. p. or a. सीसकयुक्तः -क्ता -क्तं, सीसकावृतः -ता -तं, सीसकवृष्टः -डा -डं.

LEADEN, a. सीसकः -की -कं, सीसमयः -यो -यं, सीसनिर्मितः -ता -तं.

LEADER, s. (Guide, conductor) नेता m. (न्), नायकः, नेत्रः, विनेता m., पथदर्शकः, मार्गदर्शकः, मार्गनिर्देश m. (न्), पथनिर्देशकः, मार्गदेश m., मार्गोपदेश m. (न्), उपदेश m., सञ्चारकः.—(Chief) मुख्यः, मुखरः, प्रमुखः, अधिपः, अधिष्ठाता m. (न्), ईश्वरः, पतिः m.—(One who goes first) पुरोगः -गमः, पुरोगामी n. (न्), पुरोगतिः m., अग्रगः, अग्रसरः, अग्रसरः -रिकः, अग्रतःसरः, पुटःसरः, पुरस्सरः, अग्रगामी, प्रभः, शिरोपन्नी m. (न्), शिरस्थः.—(Of an army) सेनायगः, सेनानी m., सेनापतिः m., सेनाधिपः, सेनाध्यक्षः, दक्षनायकः, योधमुख्यः, याहिनीपतिः m., चतुर्पतिः m.; 'an able leader in war,' त्रायुगीनः.—(Of a religious order or sect) आचार्यः, गुरुः m.

LEADERSHIP, *s.* नेतृत्वं, नायकत्वं, मुख्यता -त्वं, अधिष्ठातृत्वं, प्रमुखता.

LEADING, *part. or a.* (Preceding) अग्रगः -गा -गं, अग्रगामी -मिनी -मि (न्), पुरोगामी &c., प्रागामी &c., अग्रसरः -रा -रे, अग्रसरः -रा -रे, पुरःसरः -रा -रं, पुरोगः -गा -गं, पुरोगमः -मा -मं. —(Chief) मुख्यः -व्या -व्यं, प्रमुखः -सा -सं, अग्रः -शा -शं, अग्रियः -या -यं, अग्र्यः -व्या -व्यं, प्राग्यः -व्या -व्यं, प्रधान in comp., परमः -मा -मं, परः -रा -रं, उत्तमः -मा -मं. —(Leading to, conducive to) आवहः -हा -हं, सम्पादकः -का -कं; 'leading to happiness,' सुखावहः -हा -हं, सुखोदकः -का -कं; 'road leading to the city,' नगर-गामी मार्गः; 'leading note,' वादी *m.* (न्).

LEADING, *s.* (Guidance) नयः -यनं, नायः, नीतिः *f.*, नेतृत्वं, प्रणयनं.

LEADING-STRINGS, *s.* बालकालसनसूत्रं -त्राणि *n. pl.* बालकालसः -सुनं.

LEAD-WORT, *s.* (A plant) पाठी *m.* (न्), चिचकः, वह्निः *m.*, अग्निः *m.*,

अनलः, पायकः, दहनः, कुशानुः *m.*

LEADY, *a.* सोसकयशः -शी -शै, त्रापुयः -पी -पं, सेसकः -की -कं.

LEAF, *s.* (Of a tree, &c.) पत्रं -त्रकं, पणं, दलं -लः, पलाशं, छदः -दनं, शंशुकं, राशं, वातायं. —(Of a book, &c.) पत्रं -त्रकं, पत्रिका, फलकः, पुस्तकपत्रं. —(Of a door, table, &c.) कपाटः -टी -टः; 'the junction of two leaves,' कपाटसन्धिः *m.* —(Gold-leaf) सुवर्णपत्रं, चरापदपत्रं; 'fallen leaf of a tree,' प्रपणं; 'withered leaf,' शीथपणं; 'vein of a leaf,' पत्रशिरा, दलक्षसा; 'to strip off the leaves,' निष्पत्र (nom. निष्पत्रयति -यितुं), निष्पत्रीकृ.

To LEAF, *v. n.* सपत्रीभू, सपणीभू, स्फुटितपत्रः -त्रा -त्रं भू, प्रकटपत्रः -त्रा -त्रं भू.

LEAFED, *a.* सपत्रः -त्रा -त्रं, सपणः -शी -शै, पत्रयुक्तः -का -कं.

LEAFINESS, *s.* पत्रबाहुल्यं, बहुपण्यत्वं, पण्यबाहुल्यं, पत्रप्रापुष्यं, प्रचुरपत्रत्वं, सपण्यत्वं, सपत्रत्वं, सदलता.

LEAFLESS, *a.* निष्पत्रः -त्रा -त्रं, निष्पण्यः -शी -शै, अपत्रः -त्रा -त्रं, अपण्यः -शी -शै, अदलः -ला -लं, पत्रहीनः -ना -नं, पण्यशून्यः -व्या -व्यं, दल-शून्यः -व्या -व्यं.

LEAFLESSNESS, *s.* निष्पत्रता, निष्पण्यता, अदल्यत्वं, पत्रहीनता, पण्यशून्यता.

LEAFLET, *s.* पत्रकं, छुद्रपत्रं, सूक्ष्मपत्रं, छुद्रपण्यं, सूक्ष्मपण्यं.

LEAF-STALK, *s.* पत्रमध्मरी, पण्यमध्मरी, पत्रनाली, पण्यनाली.

LEAFY, *a.* पण्यी -पण्यीनी -पण्यी (न्), पत्री -पत्रणी -पत्रि (न्), पण्यसः -सा -सं, दलसः -सा -सं, बहुपत्रः -त्रा -त्रं, बहुपण्यः -शी -शै, प्रचुरपण्यः -शी -शै, सपत्रः -त्रा -त्रं, पण्यमयः -यी -यं, पण्यवान् -वती -वत् (त्); 'leafy hut,' पण्योदतं.

LEAGUE, *s.* (Alliance, confederacy) सन्धिः *m.*, सन्धानं, साहित्यं, सहायता, सङ्घातः, सघन्यः, सङ्घटनं, संयोगः, ऐक्यं, संयोजनं, समाहारः, समाहरणं, प्रतीहारः, सङ्गमः, समागमः, संसृष्टिः *f.*, परस्पररोपकारप्रतिज्ञा, सार्धं. —(The distance) क्रोशः, क्रोशयुगं, गम्यतिः *f. m.*, गम्यतं.

To LEAGUE, *v. n.* सन्धा (c. 3. -यन्ते -धातुं), सन्धिं कृ or विधा, सन्धानं कृ, साहित्यं कृ, सङ्घट् (c. 1. -यन्ते -ङितुं), संयुज् in pass. (-युज्यते), संहत in pass. (-हन्ते), संहतः -ता -तं भू, सहितः -ता -तं भू, सम्मिल (c. 6. -मिलति -मेलितुं).

LEAGUED, *p. p. or a.* सन्धितः -ता -तं, कृतसन्धिः -न्धिः -न्धि, कृतसघन्यः -व्या -व्यं, सङ्घातवान् -वती -वत् (त्), सहितः -ता -तं, सङ्घतः -ता -तं, संयुक्तः -का -कं, कृतसंसर्गः -गी -गै, संयोजितः -ता -तं, संहतः -ता -तं, संयुजः -हा -हं, मिलितः -ता -तं, स्वीकृतः -ता -तं; 'having leagued,' सम्भूय, मिलित्वा.

LEAGUER, *s.* सङ्गी *m.* (न्), संसर्गी *m.* (न्), सघन्यी *m.* (न्), सहकारी *m.* (न्), सम्भूयकारी *m.*, परस्पररोपकारी *m.*

LEAK, *s.* धारा, नौकातले छिद्रं or रन्ध्रं or सन्धिः *m.*, नौकापाथं दाह-भिन्निः *f.* or जलदाहकछिद्रं or जलप्रवेशकछिद्रं. —(Oozing) धारा, स्रवः, द्रवः, स्यन्दः.

To LEAK, *v. n.* नौदाहछिद्रेण जलं प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं) or जलं ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or जलम् सादा (c. 3. -दाति -दातुं), नौकापाथं or नौकातले दाहरन्ध्रेण जलं प्रविश. —(Ooze) री (c. 4. रीयते -रेतुं), धार (c. 1. धारति -रितुं), स्यन्द (c. 1. स्यन्दते -न्दितुं), घृ (c. 1. स्रवति, सोतुं); 'water leaks from the jar,' जलं घटाद् रीयते.

LEAKAGE, *s.* यत्किञ्चिद् जलादि भावछिद्रेण रीयते, द्रवः.

LEAKING, *s.* स्यन्दः -न्दनं, निस्पन्दः, द्रवः -वणं, धरणं, स्रवः, रयः, धारा.

LEAKY, *a.* ससिद्रः -द्रा -द्रं, छिद्री -द्विषी -द्वि (न्), जर्जरः -का -कं, जर्जरः -रा -रं, सरन्ध्रः -न्ध्रा -न्ध्रं, दाहछिद्रेण जलदाहकः -का -कं or जलादायी -यिनी -यि (न्).

To LEAN, *v. n.* (Incline, bend) नम् (c. 1. नमति, नन्तुं), अवनमं, आनमं, नद्योभू. —(Bend out of the perpendicular) वहिलेष् (c. 1. -लघते -चितुं), वहिःप्रलम्, तिर्यक् प्रलम्, वक्रोभू. —(Lean on, rest on) अवलम्, समालम्, अवलसनं कृ, संश्रि (c. 1. -श्रयति -ते -यितुं), समाश्रि, उपाश्रि, निली (c. 4. -लीयते -लेतुं); 'she leans on the arms of Rāma,' रमा रामस्य बाहू संश्रयति or अवलघते.

LEAN, *a.* (Thin, meagre) कृशः -शा -शं, परिकृशः -शा -शं, कृशाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, क्षीणशरीरः -रा -रं, क्षीणमांसः -सा -सं, अमांसः -सा -सं, शुष्कमांसः -सा -सं, क्षीणः -शा -शं, अपुष्टः -ष्टा -ष्टं, विपुष्टः -ष्टा -ष्टं, तनुः -नुः -न्वी -नु, प्रतनुः &c., पितनुः &c., धामः -मा -मं, शीथः -शी -थं, शतः -ता -तं, शुष्काङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.

LEAN, *s.* (That part of the flesh which consists of muscle without the fat) स्नायुः *m.*, असा, मांसस्नायुः, मांसं, मेदोभिन्नः or वसाभिन्नो मांसभागः.

LEAN-FACED, *a.* कृशमुखः -खी -खं, क्षीणमुखः &c., क्षीणवदनः -ना -नं.

LEANING, *part. or a.* (Bending, deviating from the straight line) प्रणतः -ता -तं, आनतः -ता -तं, प्रणयः -शा -शं, वहिलेष् -सा -सं, प्रलम् -सा -सं, नयः -सा -सं, वक्रः -क्रा -क्रं. —(Resting on) अवलघी -घिनी -घि (न्), अवलघनः -ना -नं, अवलघितः -ता -तं, संश्रितः -ता -तं, समाश्रितः -ता -तं, उपाश्रितः -ता -तं.

LEANNESS, *s.* कृशता -त्वं, काश्र्यं, परिकृशता, कृशाङ्गता, धामता, शरीर-क्षीणता, मांसक्षीणता, क्षीणता, अमांसत्वं, अपुष्टता, विपुष्टता, तनुता -त्वं, तानवं, शरीरशोथं, नांसशुष्कता, शुष्काङ्गता.

To LEAP, *v. n.* झु (c. 1. प्रवते, प्रोतुं), वल् (c. 1. वलति -लितुं), आयल्, नृत् (c. 4. नृतति, नर्तितुं), कम्पं कृ, उष्मालं कृ, विष्कुलं (c. 6. -स्कुलति -लितुं); 'to leap up,' उत्थु, समुत्थु, उत्थत् (c. 1. -पति -तितुं), प्रोत्थत्; 'to leap down,' अवधु; 'to leap over,' लङ् (c. 10. लङ्घयति -यितुं), विलङ्, उलङ्, अभिलङ्; 'to leap forth from,' प्रस्कन्द (c. 1. -स्कन्दति -स्कन्तुं), प्रोत्थत्.

LEAP, *s.* प्रवः -वनं, झुतं, वलितं, कम्पः -म्पा, लङ्घनं, उत्थवनं, उत्थनं, अवस्कन्दः, उष्मालः; 'going by leaps,' झुतगतिः -तिः -ति, प्रवगः -गा -गं.

LEAPED, *p. p.* झुतः -ता -तं, वलितः -ता -तं, लङ्घितः -ता -तं.

LEAPER, *s.* प्रवकः, प्रवः, प्रवनकारी *m.* (न्), कम्पी *m.* (न्), वलितकृत्.

LEAPING, *part.* प्रवमानः -ना -नं, प्रवः -वा -वं, वलान् -लान्ती -लान्त् (त्); 'leaping up,' उत्थाप्युः -प्युः -प्यु, उत्थव.

LEAPING, *s.* (The act) प्रवनं, झुतकरणं, कम्पकरणं; 'leaping up,' उत्थवनं, उत्थनं; 'leaping down,' अवस्कन्दः; 'leaping over,' लङ्घनं, उलङ्घनं.

LEAP-YEAR, *s.* चतुर्थः संवत्सरो यस्मिन् अधिकदिनसो निवेद्यते, अधिकदिनयस्य, अधिकदिनसंवत्सरे.

TO LEARN, *v. a.* (Acquire knowledge of any thing by study, &c.) शिक्ष (c. 1. शिक्षते-धितुं), उपशिक्ष, अधी (c. 2. अधीते, अध्येतुं, rt. इ), अधिगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), पठ् (c. 1. पठति-ठितुं), अभ्यास (c. 4. -अभ्यासि-अभितुं), अध्ययनेन or अभ्यासेन विद्यां ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or लभ् (c. 1. लभते, लभु) or प्राप् (c. 5. -प्राप्नोति-प्राप्तुं) or अवाप्, अभ्यासं कृ, विद्याभ्यासं कृ, विद्यागमं कृ.—(Gain the knowledge of, become informed of) ज्ञा (c. 9. जानाति-नोति-ज्ञातुं), परिहा, अधगम्, उपलभ्, विद्मः-भा-भं भू, गृहीतार्यः-घा-घं भू; 'to learn by heart,' अभ्यास.

TO LEARN, *v. n.* शिक्षां कृ, अध्ययनं कृ, अधिगमं कृ, अभ्यासं कृ, विद्याभ्यासं कृ, विद्याप्राप्तिं कृ, विद्याग्रहणं कृ, विद्यालभ्यं कृ, विद्यागमं कृ. LEARNED, LEARNT, *p. p.* शिक्षितः-ता-तं, अधीतः-ता-तं, अधिगतः-ता-तं, अभ्यासः-स्ता-स्तं, पठितः-ता-तं, अधगतः-ता-तं, उपलभ्यः-भा-भं; 'learnt by heart,' अभ्यासः-स्ता-स्तं, कथस्यः-स्या-स्यं; 'to belearnt,' शिक्षितव्यः-व्या-व्यं, अभ्यास्यः-स्या-स्यं, अभ्यासनीयः-या-यं.

LEARNED, *a.* (Versed in literature and science) विद्वान्-दुपि-द्वत् (स्), पंडितः-ता-तं, ज्ञानी-निनी-नि (न्), विद्यावान्-वतो-वत् (न्), विद्याविशिष्टः-ष्टा-ष्टं, विद्यासम्पन्नः-न्ना-न्नं, कृतविद्यः-ष्टा-ष्टं, विद्यालङ्कारः-ता-तं, सविद्यः-ष्टा-ष्टं, लज्जविद्यः-ष्टा-ष्टं, वीद्यः-ष्टी-ष्टं, ज्ञानवान्-वत् &c., विपश्चित् *m. f. n.*, प्राज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, प्रज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, प्रज्ञावान्-वत् &c., युत्यन्नः-न्ना-न्नं, कृतधीः-धी-धि, अधीयानः-ता-तं, अधीतो-तिनी &c., बहुभुजः-ता-तं, कोविदः-दा-दं, मनीषी-पिणी-पि (न्), बुद्धिमान् &c., धीमान् &c., बुधः-धा-धं, धीरः-रा-रं, संख्यावान् &c., कविः-विः-वं-वि, मूर्ति &c., मूर्ती-रिणी-रि (न्), कृती-तिनी-ति (न्), लभ्ययोः-यो-यं, अक्षरसम्पन्नः-न्ना-न्नं, साक्षरः-रा-रं, सारस्वतः-त्वी-तं, अध्ययनसम्पन्नः &c., विद्यावृद्धः-द्धा-द्धं, सन् सतो सत्, तत्त्वदर्शी-र्शिनी-र्शि (न्), दीर्घदर्शी &c., दूरदर्शी &c.; 'a learned man,' विद्वज्जनः, पंडितः, बुधः, सत्वेरसः; 'learned in the Vedas,' श्रोत्रियः, वेदविद्, वेदविद्वान् *m. (स्)*, अनुपानः, चान्दसः—(Conversant with, skilled in) अभिज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, विज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, विशादः-दा-दं, पिचक्षन्-क्षा-क्षं, निपुणः-णा-णं, कुशलः-ला-लं, प्रवीणः-णा-णं, चतुरः-रा-रं, वेत्ता-न्त्री-न्त्री (न्), ज्ञः-ज्ञा-ज्ञं or विद् in comp.; as, 'learned in the law,' स्मृतिज्ञः &c., धर्मविद् *m. f. n.*, 'learned in music,' गान्यज्ञैतत्त्वज्ञः.

LEARNEDLY, *adv.* पंडितवत्, सपांडित्यं, पांडित्येन, प्राज्ञवत्, विद्वज्जनवत्, सविद्यं, वेदभ्येय, सज्ञानं, ज्ञानपूर्व.

LEARNER, *s.* शिष्यः, विद्यार्थी *m. (न्)*, अध्येता *m. (न्)*, अध्यायी *m. (न्)*, शिक्षिताक्षरः, विद्याभ्यासकर्त्ता *m. (न्)*, अभ्यासकृत्.

LEARNING, *s.* (Knowledge of literature, erudition) विद्या, पांडित्यं, ज्ञानं, विज्ञानं, वैदुष्यं, विद्वत्ता, ज्ञानत्वं, युत्यन्तिः *f.*, प्राज्ञत्वं, पंडितता-त्वं, वेत्तृत्वं, विद्यासम्पत्तिः *f.*, अक्षरसम्पत्तिः *f.*, साक्षरता, अध्ययनसम्पत्तिः *f.*—(Literature) विद्या, ज्ञानं, अक्षरं, साहित्यं.—(Sacred learning) श्रुतिः *f.*, श्रोत्रियत्वं.—(Act of learning, acquisition of learning) शिक्षा, अध्ययनं, अभ्यासः, विद्याभ्यासः, विद्याप्राप्तिः *f.*, विद्यालभ्यः *f.*, विद्यागमः, विद्यागमः; 'cultivation of learning,' विद्यानुसेवनं; 'patronising learning,' विद्यानुपालनं; 'to affect great learning,' पंडित (nom. पंडितायते).

LEASE, *s.* (Of lands, houses, &c.) पट्टः, पट्टोलिका, कृषकीला, विहितकालं यावद् नियमितमूल्यम् अपेक्ष्य क्षेत्रगृहादीनां परहस्तसमर्पणं.

TO LEASE, *v. a.* पट्टं दा, पट्टोलिकां दा, पट्टेन क्षेत्रगृहादि परप्रयोजनीयं दा, पट्टोलिकापूर्वं नियमितमूल्यम् अपेक्ष्य क्षेत्रगृहादि परप्रयोजनीयं दा or विमुञ् (c. 6. -मुञ्चति-सृष्टुं), आविहितकालाद् निरूपितमूल्यम् अपेक्ष्य क्षेत्रगृहादि परहस्ते सम्पु in caus. (-अर्पयति-पितुं).

LEASED, *p. p.* पट्टेन or पट्टोलिखनपूर्वम् आविहितकालात् परहस्तसमर्पितः-ता-तं.

LEASEHOLD, *a.* पट्टेन or पट्टोलिकालिखनपूर्वम् अध्यपितः-ता-तं.

LEASH, *s.* (Leather thong) चर्मबंधः-न्धनी, चर्मरज्जुः *m. f.*, बन्धनरज्जुः.—(Fierce, three) त्रयं, त्रिकं; 'a leash of hares,' शृशकचयं.

TO LEASH, *v. a.* चर्मरज्जुना or चर्मरज्जा बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).

LEASING, *s.* ससत्यता, अनृतता, अलीकता, आपट्यं, मृषावादः. See FALSEHOOD.

LEAST, *a.* (Smallest) अल्पिष्ठः-ष्टा-ष्टं, कनिष्ठः-ष्टा-ष्टं, छुद्रतमः-मा-मं, छोदिष्ठः-ष्टा-ष्टं, कनीयान्-यसो-यः (स्), तनिष्ठः-ष्टा-ष्टं, तनीयान् &c., लपिष्ठः &c., सोकतमः-मा-मं, सूक्ष्मतमः-मा-मं, सतिष्ठुद्रः-द्रा-द्रं, स्वत्यः-त्या-त्यं, अवरः-रा-रं, अवरतमः-मा-मं, न्यूनः-ना-नं; 'least of all,' सर्वकनिष्ठः-ष्टा-ष्टं, सर्वकनीयान् &c., सर्वस्मात् छुद्रः-द्रा-द्रं; 'the least particle,' लेशः, लयः, कणः; 'not the least darkness is in that place,' तत्र अन्यकारस्य लेशो-पि नास्ति.

LEAST, *adv.* (In the least) मनाक्, किञ्चित्, अल्पिष्ठं, कनिष्ठं, लेशमपि, कियत्, सूक्ष्मं, सोकं; 'not in the least,' न मनाक्, न मनागपि, न किञ्चिदपि, न किमपि, न कियदपि, न सूक्ष्मपि, न सोकमपि, न लेशमपि, अलेशः; 'three witnesses at least,' त्रयवराः साक्षिणः; 'at least, at any rate,' तावत्.

LEATHER, *s.* चर्म *n. (न्)*, दूतिः *m.*, पशुत्वक् *f. (च्)*, पशुचर्म *n.*, कृत्रिः *f.*, अजिनं, वस्त्रं, शिपिः *f.*; 'a leather thong,' चर्मबंधः-न्धनं, वरचा, वस्त्रं; 'covered with leather,' चर्मोवृतः-ता-तं, चर्मोपनद्धः-द्धा-द्धं, चर्मोच्छादितः-ता-तं.

LEATHER, *a.* चर्म in comp., चर्ममयः-यी-यं; 'a leather shoe,' चर्मोपादुका; 'a leather band,' चर्मबंधः. See LEATHERN.

TO LEATHER, *v. a.* चर्मदखेन तड् (c. 10. ताडयति-पितुं) or प्रह् (c. 1. -हरति-हर्षुं).

LEATHER-CUTTER, *s.* चर्मोच्छेद *m.*, चर्मोच्छेदनकारी *m. (न्)*, चर्मोवकत्री *m.*

LEATHER-DRESSER, *s.* चर्मकारः-रकः, चर्मकारी *m. (न्)*, चर्मकृत्, चर्मरः.

LEATHERN, *a.* चार्मिकः-की-कं, चार्म्यः-म्मी-म्मं, चर्मी-र्मिणी-र्मि (न्), चर्ममयः-यी-यं, चर्मनिर्मितः-ता-तं, दाह्यैयः-यी-यं, अजिनीयः-या-यं, पशुत्वच्छयः-यी-यं, चर्म in comp.; 'a leathern bottle,' दूतिः *m.*

LEATHER-SELLER, *s.* चर्मविक्रेता *m. (न्)*, चर्मविक्रयी *m. (न्)*, चर्मविक्रयोपजीवी *m.*

LEATHERY, *a.* चर्मवद् दुःस्वभेद्यः-ष्टा-ष्टं, चर्मसगुणः-णा-णं.

LEAVE, *s.* (Permission) अनुज्ञा, अनुमतिः *f.*, अभ्यनुज्ञा, अनुज्ञानं, समनुज्ञानं, अनुमोदनं; 'leave to depart,' अनुज्ञा; 'to give leave,' अनुज्ञा (c. 9. -जानाति-ज्ञातुं), अनुमन् (c. 4. -मन्यते-मन्तुं), अनुज्ञां कृ or दा.—(Farewell) आमन्त्रणं, आप्रवृत्तः; 'to bid farewell,' आमन्त्र् (c. 10. -मन्त्रयते-पितुं), अनुमन्त्र्, आप्रवृत् (c. 6. -पृच्छते-ति-प्रष्टुं).

TO LEAVE, *v. a.* (Abandon, forsake) त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्, सन्यज्, हा (c. 3. जहाति, हातुं), अपहा, विहा, प्रहा, अपाहा, उत्सज् (c. 6. -सृजति-सृष्टुं), विसृज्, अतिसृज्, व्यपसृज्, रह् (c. 10. रहयति-पितुं), विरह्, उञ्छ् (c. 6. उञ्छति-ञ्छितुं), प्रोञ्छ्, परिहृ (c. 1. -हरति-हर्षुं), वृञ् (c. 10. -वर्षयति-पितुं), परिपृञ्, विपृञ्.—(Depart from)

अपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अपगम्, विगम्, अपया (c. 2. -याति -न्तुं), अपे (c. 2. -अपैति -न्तुं), अपे, अपम् (c. 1. -सरति -सन्तुं), प्रस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), विप्रस्था.—(Leave remaining, suffer to remain) शिप् (c. 10. शेषयति -यितुं), अवशिप्, परिशिप्, उच्छिप्, समवशिप्, उद्धृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), शिष्टं -ष्टं कृ, अवशिष्टं -ष्टं कृ, अवशिष्टीकृ; 'to be left remaining,' शिप् in pass. (शिष्यते), अवशिप्.—(Commit, trust to) सम् in caus. (-अपयति -यितुं), निशिप् (c. 6. -यिषति -क्षेप्तुं), न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), न्यासीकृ.—(Bequeath) मृत्युपत्रेण प्रदा or मृत्युलेखेन दा.—(Leave off, desist from) विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं), उपरम्, निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -व्रित्तुं), विनिवृत् with abl. c., मुच्य (c. 6. मुञ्चति, मोक्षुं), अवमुच्य, अवमुञ्च अपास् (c. 4. -अस्यति -असितुं), प्युद्स्, त्वञ्, परित्वञ्; 'the peacock leaves off dancing,' परित्वञ्जनैर्नो मयूः; 'it leaves off raining,' निर्वैर्यति.—(Leave out) वृञ्, अपास्, हा, अपाहा.—(Leave behind, distance) दूरीकृ, दय (nom. दययति -यितुं).

To LEAVE, v. n. (Cease, leave off) विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं), उपरम्, निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -व्रित्तुं), निर्वृत्, विनिवृत्, विगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अपया (c. 2. -याति -न्तुं), शम् (c. 4. शाम्यति, शमिन्तुं), विशिद् in pass. (-लिङ्गते).

LEAVED, a. (Having leaves) पत्नी -त्रिणी -त्रि (न्), पत्नी -त्रिणी &c., सपत्रः -त्रा -त्रं, सपत्रीः -त्री -त्री, सदलः -ला -लं; 'two-leaved,' द्विपत्रीः -त्री -त्री.

LEAVEN, s. कियः -खं, तन्महः m., मयः -खं, कारोन्नरः, कारोन्नमः, कादस्त्रोचोर्न.—(Any thing which works a change in the mass) विकारजनकं किञ्चिद् यत्.

To LEAVEN, v. a. कियनिवेशनपूर्वम् अनरुत्सेकं or अनस्तापं जन् (c. 10. जनयति -यितुं), अनरुत्सेककरणार्थं कियं निधिष् (c. 10. -वेशयति -यितुं) or प्रविष्.—(Taint, imbue) दुष् (c. 10. दूषयति -यितुं), रज्ज् (c. 10. रज्जयति -यितुं).

LEAVINGS, s. pl. (Any thing left, remnants) शिष्टं, अवशिष्टं, उच्छिष्टं, परिशिष्टं, शेषः -पं, परिशेषः, अवशेषः, उच्छेषः, शेषभागः, परभागः, शेषस्यः -स्यं, उद्धर्तः, जुष्टं, समुद्धर्तः.—(Of food) शेषार्चं, उच्छिष्टार्चं, भुक्तशेषः -पं, भुक्तावशेषः -पं, अवशेषः -पं, भुक्तसमुद्धर्तः, परभुक्तोद्धर्तः, भुक्तोच्छिष्टं, भक्षितशेषः, आदिष्टं, फेलकः, फेला-लिः -लीf; 'one who eats leavings,' शेषभुक् m. (न्), शेषभोजी m. (न्), उच्छिष्टभोजनः; 'eating leavings,' शेषभोजनं, उच्छिष्टभोजनं.—(Offal) मलं, विमांसं.

LECHER, s. लम्पटः, स्त्रीलम्पटः, कामुकः, कामुकजनः, अयायी m. (न्), रतायी m. (न्), सुरतायी m. (न्), स्त्रीपारः.

To LECHER, v. n. लम्पटवद् आचर् (c. 1. -चरति -रितुं), रतायी भू, कामुकी भू. LECHEROUS, a. कामुकः -का -कं, कामी -मिनी -मि (न्), कामनः -ना -नं, रतायी -रिनी -रि (न्), सुरतायी &c., कामासक्तः -क्ता -क्तं, अयायी -यिनी -यि (न्), सम्भोगी -गिनी -गि (न्), सम्भोगासक्तः &c., सम्भोगापी &c., भोगासक्तः &c., अयायपरायाहः -या -यं, स्त्रीपारः, स्त्रीरतः, स्त्रीवासङ्गी m. (न्), स्त्रीलम्पटः, स्त्रीवसनी m. (न्), तरलः -ला -लं, अभीकः -का -कं, वियातः -ता -तं.

LECHEROUSLY, adv. लम्पटवत्, कामुकवत्, सकामं, रतासक्तवत्, कामपूर्व.

LECHEROUSNESS, LECHERY, s. कामुकत्वं, लम्पटत्वं -ता, लम्पट्यं, रतापिन्, रतासक्तिः f., कामासक्तिः f., सम्भोगासक्तिः f., अयायः -यित्वं, स्त्रीवसनं, स्त्रीवासङ्गः, वैयायं, हेला-लनं.

LECTION, s. (Reading) पाठः, अध्ययनं.—(Variety in copies of a

manuscript) पाठान्तरं, पाठभेदः, पाठः, द्विरूपपाठः.

LECTOR, s. पाठकः, पठिता m. (न्), अध्याता m. (न्), अध्यायी m. (न्).

LECTURE, s. पाठः, निपाठः, पाठः, उठनं, अध्यायः, अध्यायः -यनं, अध्यापनं, वादः, व्याख्यानं.—(Reprimand) वादवाङ्, वाक्प्रशसनं, भस्मनयाकं.

To LECTURE, v. a. पठ् (c. 10. पाठयति -यितुं), अधो in caus. (अध्यापयति -यितुं, rt. इ), उपदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), पाठं कृ, अध्यापनं कृ.

—(Reprove) प्रसादिष्, निन्द (c. 1. -निन्दति -निन्दुं), वादस्त्रं कृ, निन्दावाक्यं कृ.

To LECTURE, v. n. पठ् (c. 1. पठति -ठितुं), अधो (c. 2. अधोते, अध्येत्, rt. इ), वाक्यं श्रु (c. 10. श्रावयति -यितुं), पाठं कृ, अध्यापनं कृ.

LECTURED, p. p. अध्यापितः -ता -तं, पठितः -ता -तं.—(Reprimanded) प्रसादिष्टः -ष्टा -ष्टं, निन्दितः -ता -तं, उपालम्भः -म्भा -भं.

LECTURER, s. पाठकः, अध्यापकः, पठिता m. (न्), अध्याता m. (न्), अध्यायी m. (न्), पाठकारी m. (न्), शिक्षकः, उपदेशकः, व्याख्याता m. (न्), प्रवक्ता m. (न्), प्रज्ञा, वादी m. (न्), वाचकः, नागरः; 'in theology,' धर्म-प्रवक्ता m., धर्मभाषकः.

LECTURE-ROOM, s. पाठशाला, पाठगृहं, अध्ययनशाला, अध्ययनगृहं.

LECTURESHIP, s. पाठकत्वं, अध्यापकत्वं, प्रवक्तृत्वं, वक्तृत्वं, शिक्षकत्वं.

LED, p. p. नीतः -ता -तं, आनीतः -ता -तं, समानीतः -ता -तं; 'being led,' नीयमानः -ना -नं.—(Guided) सञ्चारितः -ता -तं.—(As life, time) नीतः -ता -तं, गमितः -ता -तं, यापितः -ता -तं, प्रयुक्तः -त्रा -त्रं.

—(Led on by, headed by) पुरःसरः -रा -रं, पुरस्सरः -रा -रं, पुरो-गमः -मा -मं, मुखः -खा -खं in comp.; as, 'led on by Karma,' कर्मायुक्तः -खा -खं, कर्मायुक्तः -मा -मं &c.; 'having led,' नीत्वा.

LEDGE, s. (Stratum, layer) फलकः -कं, स्तरः, अस्तरः -रणी.—(Ridge, projecting part) कटकः -कं, कूटं, दूनः -नकः.—(Row) आलिः -ली.—(Ledge of a rock) शिला, शिलाफलकं.

LEDGER, s. महागणनापुस्तकं, वृहदगणनापुस्तकं, बाणिज्यपुस्तकं.

LEE, s. (Sediment). See LEES. (Calm or sheltered place) निर्वैतस्थानं, निर्वैतदेशः.—(Side opposite to that on which the wind blows) वाताभिमुखदिश, वायुप्रतिमुखदेशः; 'under the lee of the land,' तीरोपान्तं.

LEE-WARD, a. or adv. (In the same direction as the wind) वातानुकूलः -ला -लं, वातानुलम्भः -मा -मं, अनुवातः.—(In an opposite direction to the wind) प्रतिवातः, वाताभिमुखदिश, वाताभिमुखं, वायुप्रतिमुखदिश.

LEECH, s. रक्ताक्ष, रक्तापिनी, रक्तापाता, जलीका, जलूका, जलाकाः f. (स्), जलुका, जलोका, जलिका, जलीकसः -सा -सं, जलायुका, जलालुका, जलायुका, जलालोका, जलोपगी, जलननुका, जलसपिणी, जलादनी, पटालुका, वाय्वीकाः f. (स्), वाय्वीकः, वारिक्रमिः m., वेधिनी, भ्रमणी, काह्यडी.—(Physician) वैद्यः, चिकित्सकः, रोगहृत् m., रोगशान्तकः, भिषक् m. (न्).

To LEECH, v. a. क्ति in des. (चिकित्सति -सितुं), रोगशमनं कृ.

LEEK, s. कन्दः -न्दं, तीक्ष्णकन्दः, महाकन्दः, पलायुः m., सुकन्दकः, शाकः.

LEER, s. कटाक्षः, नेत्रकटाक्षः, अपाङ्गदर्शनं, कटाक्षावेक्षणं, कटाक्षावलोकनं, अपाङ्गप्रसरः, दृष्टिविषेयः, तिर्य्यक्प्रेक्षणं, साधिविलोकितं, काक्षः, चक्रेराटः, चक्रेराटुः m., विकृणनं, दृष्टिषायः, कुस्मितं.

To LEER, v. n. कटाक्षेण दृश् (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं), अपाङ्गाद् दृश् or ईश् (c. 1. ईक्षते -क्षितुं), कटाक्ष (nom. कटाक्षयति -यितुं), कटाक्षा-वेक्षणं कृ, कटाक्षवीक्षणं कृ, अपाङ्गदर्शनं कृ, दृष्टिविषेयं कृ, साधिविलोक् (c. 1. -लोकते, c. 10. -लोकयति -यितुं), कुस्मि (c. 1.

-स्यते -स्तेनु).

LEERED UPON, *p. p.* कटाक्षितः -ता -तं, कटाक्षवेक्षितः -ता -तं, कटाक्षेण दृष्टः -ष्टा -ष्टं, साक्षिबिलोक्षितः -ता -तं, कुम्भितः -ता -तं.

LEERING, *part. of a.* लोलापाङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, अपाङ्गदर्शी -शिनी -शिनी (न), कटाक्षबिलोक्षी -क्षिनी -नि (न), साक्षिदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, तिर्यग्दृष्टिः &c., कुम्भ. & -रा -रं.

LEES, *s. pl.* मलं, उच्छिष्टं, श्रेष्ठं, किष्टं, खलं, कल्कं, विनीयः.

LEFT, *p. p.* (Abandoned) त्यक्तः -क्ता -क्तं, परित्यक्तः -क्ता -क्तं, उत्सृष्टः -ष्टा -ष्टं, विमर्जितः -ता -तं, रहितः -ता -तं, विरहितः -ता -तं, हीनः -ना -नं, उन्मिक्तः -ता -तं, समुन्मिक्तः -ता -तं, प्रोन्मिक्तः -ता -तं, विधुतः -ता -तं, यत्नितः -ता -तं, धृतः -ता -तं. — (Left remaining) शिष्टः -ष्टा -ष्टं, अवशिष्टः -ष्टा -ष्टं, अवशेषितः -ता -तं, श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं, उच्छिष्टः -ष्टा -ष्टं, उत्सृष्टः -ष्टा -ष्टं, उच्छिष्टः -ष्टा -ष्टं, उच्छिष्टः -ष्टा -ष्टं, उच्छिष्टः -ष्टा -ष्टं, उच्छिष्टः -ष्टा -ष्टं, 'to be left remaining,' शिष्ट in pass. (शिष्ट्यते), अवशिष्ट.

LEFT, *a.* (Not right) वामः -मा -मं, सयः -व्या -व्यं, दक्षिणेतः -रा -रं, प्रतिहोमः -मं -मं, 'the left,' सयः; 'left and right,' सयपसयः; 'the left hand,' वामहस्तः, वामपाणिः *m.*, सयः; 'the left arm,' वामबाहुः *m.*; 'the left shoulder,' वामस्कन्धः; 'the left side,' वामकुक्षिः *m.*, वामाङ्गः; 'that is on the left side,' वामस्यः -स्या -स्यं.

LEFT-HANDED, *a.* सयसाधी -चिनी -चि (न), वामहस्तसेवी -विनी -वि (न), दक्षिणहस्ताद् वामहस्तम् अधिकं व्यवहरति यः or या.

LEG, *s.* जङ्घा, प्रमृता, पादः, प्रेक्षा, टङ्का, टङ्गः, खंघ्रिः *m.*, खंघ्रिः *m.*, अपमङ्गः; 'relating to the leg,' जाङ्गिकः -की -कं; 'enlargement of the leg,' खोपदं; 'having a swelled leg,' कुम्भपादः *m.*, कुम्भपदी *f.*; 'long-legged,' दीर्घजङ्घः -ङ्गा -ङ्गं, ऊर्ध्वजानुः -नुः -नु, ऊर्ध्वजुः -जुः -जु, ऊर्ध्वजुः -ङ्गा -ङ्गं, दीर्घपादः -दा -दं, दीर्घपाद् *m. f. n.*

LEGACY, *s.* मृत्युलेखापितदानं, मृतपञ्चापितदानं, मृत्युपत्रस्यदानं, मृतदानं, मृत्युलेखदानं, मृतपञ्चापितदानं, मुमुक्षुदानं, मुमुक्षुदण्डं, उन्नतदानं, मृत्युलेखस्यदानं, आमन्त्रणं दानं or प्रदानं.

LEGAL, *a.* (Conformable to law) धर्म्यः -र्म्यो -र्म्यं, धर्मानुसारी -रिणी -रि (न), स्मार्तः -र्तः -र्तं, व्यावहारिकः -की -कं, व्यवहारिकः &c., स्मृतिशास्त्रानुसृतः -ता -तं, धर्मशास्त्रानुसारी &c., साधारिकः -की -कं, शास्त्रीयः -या -यं, राज्यव्यवस्थानुसारी &c., व्यवस्थानुरूपः -पा -पं, राज्यनियमानुसारी &c., न्यायानुसारी &c. — (Relating to law) स्मार्तः &c., व्यावहारिकः &c., व्यवहारसम्बन्धी &c., व्यवहारविषयः -या -यं, धर्म in comp., स्मृति in comp. — (Enjoined, permitted by law) स्मृत्युक्तः -क्ता -क्तं, शास्त्रोक्तः &c., स्मृतिशास्त्रविहितः -ता -तं, स्मृतिशास्त्रप्रोक्तः &c., राज्यनियमविहितः -ता -तं, व्यवहारविधिनिहितः -ता -तं, धर्मानिपिष्टः -ष्टा -ष्टं, शास्त्रानिपिष्टः &c. — (According to the law of works, resting on works for salvation) कर्ममार्गी -गीणी -गि (न), कर्ममार्गावलम्बी -चिनी -चि (न), कर्ममार्गसेवी -विनी -वि (न), कर्ममार्गाश्रयी -यिणी -यि (न), कर्मशीलः -ला -लं; 'legal proceeding,' व्यवहारः; 'a written legal opinion,' पट्टोलिका; 'incorrect legal opinion,' अव्यवस्था. See LAW, LAWFUL.

LEGALIST, *s.* (One who relies on works for salvation) कर्ममार्गावलम्बी *m.* (न), कर्ममार्गाश्रयी *m.*, कर्ममार्गाश्रयी *m.* See LEGAL.

LEGALITY, *s.* धर्म्यता, धर्मानुसारः -रित्वं, धर्मशास्त्रानुसारः -रिता, स्मृतिशास्त्रानुसारः -रिता, व्यवहारविधनुरूपता, राज्यव्यवस्थानुरूपता, व्यावहारिकत्वं. See LAWFULNESS. — (Reliance on works for salvation) कर्ममार्गावलम्बी, कर्मनिष्ठा, कर्ममार्गसेवा, कर्ममार्गाश्रयणं.

To LEGALIZE, *v. a.* धर्म्यं -र्म्यं -कृ, शास्त्रसम्मतं -तां कृ, स्मृतिसम्मतं -तां कृ,

धर्मसम्मतं -तां कृ, व्यवस्थागतं -तां कृ, विधिगतं -तां कृ, विहितं -तां कृ, विधिविहितं -तां कृ, अनुमत् (c. 4. -मन्यते -मनु), अनुज्ञा (c. 9. -जानाति -नीते -ज्ञातुं), व्यवस्था in caus. (स्थापयति -यितुं).

LEGALIZED, *p. p.* व्यवस्थागतः -ता -तं, विधिगतः -ता -तं, धर्मसम्मतः -ता -तं. LEGALLY, *adv.* धर्मेण, धर्मतः, धर्मानुसारेण -रात्, यथाधर्मं, न्यायतः, न्यायानुसारेण, यथान्यायं, स्मृतिशास्त्रानुसारेण, धर्मशास्त्रानुसारेण. See LAWFULLY.

LEGATE, *s.* दूतः, राजदूतः, राजप्रतिनिधिः *m.* — (Pope's ambassador) रोमीयधर्मोपनिषत् दूतः or प्रतिनिधिः.

LEGATEE, *s.* मृतपञ्चदानाधिकारी *m.* (न), मृत्युलेखदानाधिकारी *m.*, मृतदानयाही *m.*, मृतरिक्ताधारी *m.*, मृतपत्रधारी *m.*, मृत्युपत्रस्यदानाधिकारी *m.*, उन्नतधारी *m.*, संशभाक *m.* (न).

LEGATION, *s.* दूतं, दौमं, दूतत्वं, दूतकर्म *n.* (न), दूतक्रिया, दूतधर्मः.

LEGATOR, *s.* मृत्युलेखदानकारी *m.* (न), मृत्युपत्रदानकारी, उन्नतदानकारी *m.*, मृत्युपत्रेण दानकारी *m.*, मृत्युकाले रिक्ताप्रदाता *m.* (न).

LEGEND, *s.* पुरावृत्तकथा, पुराणकथा, प्राचीनकथा, पुरावृत्ताख्यानं, पुरावृत्तोपाख्यानं, पुरावृत्तं, लोककथा, जनकथा, कथा, आख्यानं, आख्यायिका, चरित्रं, चरितं, पुराणं, इतिहासः. — (Story of a saint or holy place) माहात्म्यं.

LEGENDARY, *a.* पुराणकथितः -ता -तं, पुराणोक्तः -क्ता -क्तं, पौराणिकः -की -कं, पुरावृत्तकथकः -का -कं, ऐतिहासिकः -की -कं, कथिकः -की -कं.

LEGENDARY, *s.* (Reciter of legends) पुरावृत्तकथिकः, पुराणकथकः, इतिहासक *m.* (न), ऐतिहासिकः.

LEGERDEMAIN, *s.* हस्तलापयं, लघुहस्तत्वं, हस्तचापत्वं, इन्द्रजालः -लं, जालं, माया, कुहकः, कुहकवृत्तिः *f.*, कुसृतिः *f.*, इन्द्रियमोहः.

LEGGED, *a.* (In composition) जङ्घः -ङ्गा -ङ्गं, पादः -दा -दं, पदः -दा -दं, पाद् *m. f. n.*; 'long-legged,' दीर्घजङ्घः &c.; 'two-legged,' द्विपदः &c.

LEGGINGS, *s.* स्थूलवस्त्रमयं जङ्गाचार्यं or जङ्गारक्षणं, जङ्गोन्नरीयं.

LEGIBILITY, *s.* पठनीयता, पाठ्यता, पठनयोग्यता, पठनशक्क्यता, सुवाच्यता, स्पष्टाक्षरत्वं, स्पष्टता, यत्नता

LEGIBLE, *a.* पठनीयः -या -यं, पाठ्यः -ठ्या -ठ्यं, पठनयोग्यः -ग्या -ग्यं, पठनशक्क्यः -क्या -क्यं, सुवाच्यः -च्या -च्यं, स्पष्टाक्षरः -रा -रं, यत्नाक्षरः -रा -रं, सुस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, अस्पष्टः -व्या -व्यं, अस्पष्टनीयः -या -यं

LEGIBLY, *adv.* स्पष्टाक्षरैः, सुस्पष्टाक्षरेण, सुस्पष्टं, सुस्पष्टं.

LEGION, *s.* (Body of soldiers) सैन्यदलं, सैन्यगुल्मः, सैन्यसमूहः, सैन्यसमूहः. — (Host) चमूः *f.*, सेना, वाहिनी. — (A multitude, great number) वृन्दं, समूहः, निबन्धः, बाहुल्यं, चक्रं.

LEGIONARY, *a.* वाहिनीसङ्घी -न्धिनी -न्धि (न), चाक्रिकः -की -कं.

To LEGISLATE, *v. a.* व्यवस्थां कृ or विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), नियमान् or विधीन् स्था in caus. (स्थापयति -यितुं) or रच (c. 10. रचयति -यितुं) or प्रकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं) or प्रशास् (c. 2. -शास्ति -शास्ति), व्यवस्था in caus.

LEGISLATION, *s.* व्यवस्थाकरणं, नियमस्थापना, विधिस्थापना, व्यवस्थापना, -नं, व्यवस्थाप्रकल्पनं, विधिप्रकल्पनं, व्यवस्थाविधानं.

LEGISLATIVE, *a.* व्यवस्थाकारी -रिणी -रि (न), व्यवस्थापकः -का -कं, नियमस्थापकः -का -कं, विधिस्थापकः -का -कं, नियमरचकः -का -कं, नियमविधायी -विनी -वि (न), व्यवस्थाविधायी, &c., स्मृतिकारी &c.

LEGISLATOR, *s.* व्यवस्थाकारः -रकः, व्यवस्थाविधायी *m.* (न), विधिस्थापकः, नियमस्थापकः, व्यवस्थापकः, व्यवस्थापकः, धर्मशास्त्ररचकः, शास्त्रिता *m.* (न), शास्त्रा *m.* (न), प्रयोक्तः.

LEGISLATURE, *s.* विधिस्थापनाधिकारिणी सभा, व्यवस्थाकरणाधिकारिणी सभा, व्यवस्थाविधायिनी सभा, विधिस्थापकसभा, व्यवस्थापकसभा.

LEGIST, *s.* See LAWYER.

LEGITIMACY, *s.* (Lawfulness of birth) औरसता -त्वं, उरस्यता -त्वं, धर्मजत्वं, धर्मपत्नीजत्वं, धर्मपत्नीजन *n.* (नं), औरसजन *n.*, दम्पति-जन *n.*, दम्पत्युद्भवः, सुजन *n.*, जात्यता -त्वं, वैधजन *n.*—(Genuine-ness) सत्यता, यथायथा, अकृत्रिमता, अकल्पितत्वं, वास्तविकता.

LEGITIMATE, *a.* (Lawfully born) धर्मजः -जा -जं, औरसः -सी -सं, उरस्यः -स्या -स्यं, धर्मपत्नीजः -जा -जं, दम्पतिजातः -ता -तं, सुजना -न्ता -न्त (नं), जात्यः -त्या -तं, औरसजातः -ता -तं, विवाहजातः &c., विधिजातः &c., धर्म्यः -स्या -स्यं; 'a legitimate wife,' धर्मपत्नी; 'a legitimate son,' औरसः, उरस्यः, औरस्यः; 'daughter,' औरसी, उरस्या.—(Genuine, just, right) सत्यः -त्या -तं, वास्तवः -वी -वं, यथायथा -या -यं, यथान्यायः -या -यं, न्यायः -व्या -व्यं, यथा-योग्यः -ग्या -ग्यं, युक्तः -क्ता -क्तं.

To LEGITIMATE, *v. a.* औरसीकृ, औरसत्वं दा, औरससम् -मां कृ, धर्म्यं -स्यं कृ.

LEGITIMATELY, *adv.* धर्म्येण, धर्मानुसारेण, यथाधर्मं, न्यायतः, न्यायानु-सारेण, यथान्यायं, युक्तं, उपयुक्तं, सम्यक्, यथायोग्यं, यथोचितं, समझसं.

LEGITIMATION, *s.* औरसीकरणं, औरससमीकरणं, औरसाधिकारदानं.

LEGUME, LEGUMEN, *s.* शमी, सिंघा, बीजकोशः, बीजगुणिः *f.*, पुटः.—(Pulse) शमीधान्यं, द्विदलं, विपुटः, धान्यपीठः, सतोलकः.

LEISURABLE, *a.* सावकाशः -शा -शं, निर्वापायः -रा -रं, व्यापारशून्यः -न्या -न्यं, निष्कर्मकः -का -कं, निष्क्रियः -या -यं, कर्मरहितः -ता -तं, कार्यशून्यः -न्या -न्यं.

LEISURE, *s.* अवकाशः, अवसरः, सावकाशता, विश्रामः, कार्यनिवृत्तिः *f.*, कार्यविच्छेदः, निवृत्तिः *f.*, विश्रान्तिः *f.*, विश्रमः, साधीनकालः, क्षणः, वितानं, सन्धिः *m.*; 'at leisure,' सावकाशः -शा -शं, अवकाशप्राप्तः -ता -तं, प्राप्तावकाशः -शा -शं, प्राप्तावसरः -रा -रं, व्यापारशून्यः -न्या -न्यं, निर्वापायः -रा -रं, कार्यरहितः -ता -तं, निष्क्रियः -या -यं, निष्कर्मकः -का -कं, शून्यः -न्या -न्यं; 'want of leisure,' अनवकाशः, अनवसरः; 'having no leisure,' निरवकाशः -शा -शं, अनवकाशः -शा -शं, निरवसरः -रा -रं.

LEISURELY, *a.* (Done at leisure) सावकाशः -शा -शं, अलरितः -ता -तं, विलक्षितः -ता -तं, मन्दः -न्दा -न्दं, अधिग्रहः -प्रा -प्रां, अशीघ्रः -प्रा -प्रां.

LEISURELY, *adv.* सावकाशं, अलरितं, अलरया, मन्दं, मन्दं मन्दं, विलम्बेन, विलक्षितं, शनैः, शनैः शनैः, अधिग्रहं, अशीघ्रं.

LEMON, *s.* (The fruit) जलीरफलं, जम्बीरफलं.—(The tree) जलीरः, जम्बीरः, जम्बः -भ्रकः -भ्रलः -भ्ररः -भ्री *m.* (नं), फलपूरः -रकः, बीजपूरः, अन्नकेशरः, केशराग्नः, दन्तगतः, पूर्यबीजः, बीजकः, बीजपूणः, मातुलुङ्गः -ङ्गकः, गिलः, रुचकः, इक्षकः, वृहद्विन्नः, खोलङ्गः.

LEMONADE, *s.* जलीररसः, शर्करादिमिश्रितं जलीररसमयं पानीयं.

LEMURES, *s. pl.* राक्षसराः *m. pl.*, येतालाः *m. pl.*, पिशाचाः *m. pl.*, राक्षसाः *m. pl.*

To LEND, *v. a.* (Give to another for temporary use) निरुपितकालं यावत् किञ्चिद् द्रव्यं परप्रयोजनीयं दा (c. 3. ददाति, दातुं), आविहित-कालात् प्रयोज्यं किञ्चिद् द्रव्यं परहस्ते समु in caus. (-अर्पयति -यितुं) or लु or निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं) or ल्यस् (c. 4. -अस्यति -क्षिपुं) or परस्मिन् समु, निरुपितकाले प्रतिदातव्यं or प्रतिदेयं किञ्चिद् द्रव्यं दा or समु, निरुपितकालपर्यन्तं द्रव्यप्रयोगं कृ.—(Give to be returned in kind, as money, a loaf of bread, &c.) लुणं दा,

लुणं समु or लु in caus., लुणदानं कृ; 'to lend money,' धनप्रयोगं दा or कृ, परप्रयोज्यं धनं दा, आविहितकालात् प्रयोजनीयं धनं परस्मिन् दा or परस्मिन् समु; 'to lend money at interest,' कुसीदं कृ, कुसीदं कृ, कलाधिकां कृ; 'lend me three loaves of bread,' पूषत्रयं मसं लुणं देहि.—(Grant, furnish, afford) दा, प्रदा. लु, समु, परिकृष् (c. 10. -कृत्ययति -यितुं), उपस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं); 'he lends an ear,' कर्णे ददाति, कर्णे लुणं अर्पयति, कर्णापेणं करोति; 'to lend assistance,' उपकृ, साहाय्यं कृ.

LENDER, *s.* लुणदाता *m.* (नं), लुणदायी *m.* (नं), लुणदः, लुणसमर्पकः, निक्षेप्रा *m.* (नृ), न्यासकर्त्ता *m.* (नृ), प्रयोगदाता, उन्नयनः -शी *m.* (नं).

LENDING, *s.* लुणदानं, लुणसमर्पणं, लुणापेणं, निरुपितकालपर्यन्तं or आविहितकालात् परहस्ते द्रव्यसमर्पणं.

LENGTH, *s.* (Extent) दीर्घं दीर्घत्वं -ता, द्राघिमा *m.* (नं), आयामः, आयतिः *f.*, प्रयागः, विस्तारः, विस्तृतिः *f.*, विस्तरः, विततिः *f.*, प्रततिः *f.*, सन्ततिः *f.*, वितानः -नं -नकं, प्रपञ्चः, सारोहः, पाटः; 'length of the journey,' अश्वदीर्घत्वं.—(Measure) परिमाणं, प्रमाणं, मानं; 'the length of a rope,' रज्जुपरिमाणं; 'the length of the day and night,' अहोरात्रस्य परिमाणं.—(Extent of duration) काल-दीर्घत्वं, कालदीर्घ्यं, दीर्घकालः, चिरकालः -लं; 'for a length of time,' चिरकालं, बहुकालं -लातः; 'length of life,' आयुर्दीर्घत्वं.—(Reach, range, limit) पर्यन्तं, मार्गं, अवधिः *m.*, सन्तः, प्रमाथं, मय्योदा; 'to such a length,' एतावत्पर्यन्तं; 'to a great length,' अतिमार्गं, अतिमर्यादं, अग्रन्तं.—(At length, at full length) विस्तरेण, सुविस्तरेण, सुविस्तरं, विस्तराग्नः, सविस्तरं, सुविस्तीर्णं, असंक्षेपतः, असंक्षिप्तं; 'spread out at full length,' विस्तीर्णः -शी -शी, विस्तृतः -ता -तं; 'to lie at full length,' दखवत् पत् (c. 1. पतति -तिनुं), दखामनं कृ.—(At length, at last, after long delay) शेषे, अनन्तरं, तदनन्तरं, चिरकालापरं, दीर्घकालापरं, दीर्घकाले गते.

To LENGTHEN, *v. a.* दीर्धीकृ, द्राघ (ऽ०११. द्राघयति -यितुं), वितनु (c. 8. -तनोति -निनुं), प्रतनु, विततीकृ, प्रम् (c. 10. -सारयति -यितुं), विसृ, आयम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), प्रपञ्च (c. 10. -पञ्चयति -यितुं), विसृ (c. 10. -स्तारयति -यितुं).

To LENGTHEN, *v. n.* द्राघ (c. 1. द्राघते -यितुं), दीर्घीभू, आयम् (c. 1. -यच्छते -यन्तुं), आयतीभू, विततीभू, विसृ in pass. (-स्तीर्यते).

LENGTHENED, *p. p.* दीर्धीकृतः -ता -तं, आयतः -ता -तं, आयामितः -ता -तं, समायतः -ता -तं, व्यायतः -ता -तं, विततः -ता -तं, प्रविततः -ता -तं, स्नाततः -ता -तं, विसृतः -ता -तं, विस्तीर्णः -शी -शी, विरुढः -ढा -ढं, प्रधुतः -ता -तं.

LENGTHWISE, *adv.* अन्वायतनं, अन्वायामं, अन्वायति, आयामदिशि.

LENGTHY, *a.* दीर्घः -घा -घं, द्राघिमवान् -वती -वत् (त्), आयतिमान् &c., आयामवान् &c., विस्तीर्णः -शी -शी, दीर्घमूचः -वा -वं.

LENIENCY, *s.* क्षमा, मृदुता, खदिमा *m.* (नं), मार्दवं, सौम्यता, क्षिप्रता, अनुग्रहा, कोमलता, साम *n.* (नं), सामबुद्धिः *f.*, अतीक्ष्णता, अतीक्ष्ण्यं, अतीव्रता, दखानुग्रहा, अनुग्रहखलं, अपरुपता, दया, दयाद्वैभावः, कृपा. See LENITY.

LENIENT, *a.* क्षमावान् -वती -वत् (त्), क्षमी -मिणी -मि (नं), मृदुः -दुः -द्वी -दुः, सौम्यः -स्या -स्यं, क्षिप्रः -ग्या -ग्यं, कोमलः -ला -लं, अनुग्रहः -या -यं, सामबुद्धिः -द्धिः -द्धि, अतीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, अतीव्रः -व्रा -व्रं, अपरुह्यः -या -यं, अनुग्रहदखः -खदा -खदं, सदयः -या यं, दयाद्वै -द्वै -द्वै, दयालुः -लुः -लु, सामोपचारी -रिणी -रि (नं), कृपालुः -लुः -लु.—

(Assuasive) शमकः -का -कं, शान्ति -मिनी -मि (न्). See LENTIVE;
'a lenient measure,' सामोपचारः, सामोपायः.

LENIENTLY, *adv.* क्षमापूर्व, क्षमया, अनुयं, क्षतीक्ष्ण, साक्षा, समादृवं,
सदयं, दयाया, क्षिप्रं, क्षप्ररूपं, कोमलं.

To LENIFY, *v. a.* श्म (c. 10. शमयति -यितुं), उपशम, प्रशम, सान्त्व or
शान्त्व (c. 10. सान्त्वयति -यितुं), परिशान्त्व.

LENITIVE, *a.* शमकः -का -कं, शान्तिकः -की -कं, शान्तिकरः -रा -रं,
शान्तिदः -दा -दं, शान्तिकर्त्री -त्री -त्रै (त्रै), चेही -हिनी -हि (न्), क्षिप्रः
-ग्धा -ग्धं, क्षिप्रकारी &c., चिह्नः -णा -यं.

LENITIVE, *s.* (A medicine that softens pain) वेदनाशान्तिकं, वेदना-
शमकम् क्षीपधं, क्लेशपहं, उपशमनं, प्रशमनं, शूलघ्नं, सामोपचारः.

LENITY, *s.* क्षमा, क्षमाशीलता, मृदुता, सौम्यता, सामोपचारबुद्धिः, अनुग्रहा.
—(Mildness of discipline) अनुग्रहदयत्वं, क्षतीक्ष्णदयत्वं, अत्यदयः
-खनं, अत्यशिक्षा. See LENIENCY.

LENS, *s.* काचः; 'a convex lens,' मध्योन्नतकाचः; 'a double
convex lens,' यवः; 'a concave lens,' मध्यनिम्नकाचः; 'a
chrysalis lens,' दीप्तिपलः, अकाशमा (न्), सूर्योश्मा म्, सूर्योकाशः.

LENT, *p. p.* (Given to another for temporary use) साविहितका-
लात् परहस्ते समर्पितः -ता -तं or अर्पितः -ता -तं or निष्पन्नः -न्ना -न्नं
or व्यस्तः -स्ता -स्तं, निरूपितकालं यावद् विसृष्टः -ष्टा -ष्टं, कालकृतः -ता
-तं, प्रयुक्तः -क्ता -कं.

LENT, *s.* (Fast of forty days) चत्वारिंशद्दिनपर्यन्तो महोपवासः.

LENTEN, *a.* पृथीकमहोपवाससंज्ञा -न्विनी -न्वि (न्).

LENTICULAR, *a.* मसूरमूयः -पा -पं, मसूरोपमः -मा -यं.

LENTIFORM, *a.* यवसरूपः -पा -पं, यवाकृतिः -तिः -ति, यवाकारः -रा -रं.

LENTIGINOUS, *a.* जटुली -लिनी -लि (न्), दट्टणः -णा -यं.

LENTIGO, *s.* (Freckly eruption) जटुलीत्वक्निः, तिलकोत्पत्तिः, दट्टः.

LENTIL, *s.* मसूरः, मसूरः, मसूरन्यकः.

LENTOR, *s.* (Viscousness) सान्द्रता, श्यानता. — (Slowness) मन्दता.

LENTOUS, *a.* सान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, श्यानः -ना -नं, धनः -ना -नं.

LEO, *s.* (The sign of the zodiac) सिंहः, सारस्वराशिः.

LEONINE, *a.* सिंहः -ही -हं, सिंहिकः -की -कं, सिंहधर्मा -र्मा -म्मे (न्),
सिंहसंभावः -वा -वं, सिंहशीलः -ला -लं, सिंहसंज्ञा -न्विनी &c.

LEOPARD, *s.* चित्रकः, चित्रप्याघः, तरशुः -शुकः, श्रयाघः, पृदाकुः, म्,
पुसरोकः, मृगादनः.

LEPER, *s.* कुष्ठो म् -घिनी f., शिब्रो म् -विणी f. (न्), त्वयोगी म्.
-गिणी f. (न्), कुष्ठरोगी &c., दुष्टचर्मा म् (न्), दुष्टचर्मा.

LEPORINE, *a.* शृगलसंज्ञा -न्विनी -न्वि (न्), शृगलीयः -या -यं.

LEPROSY, *s.* कुष्ठं, कुष्ठरोगः, शिब्रं, शिब्रं, शिब्रं, त्वयोगः, त्वरोगः,
चर्मरूपिका, दुष्टचर्मत्वं, दुष्टचर्मत्वं, सिम्पला, चिब्रं, मखलकं, कोठः;
'black leprosy,' रक्तकुष्ठं, महारोगः, महाव्याधिः, म्, व्याधिः;
'afflicted with it,' रक्तकुष्ठो म् (न्), महारोगो म् (न्); 'white
leprosy,' श्वेतकुष्ठः; 'wasting leprosy,' गलकुष्ठं.

LEPROUS, *a.* कुष्ठो -घिनी -घि (न्), शिब्रो -विणी -वि (न्), कुष्ठरोगी
-गिणी -गि (न्), त्वयोगी &c., चर्मरोगी &c., दुष्टचर्मा -र्मा -म्मे (न्),
दुष्टचर्मा &c., महारोगी &c., महाव्याधियस्तः -स्ता -स्तं.

LESION, *s.* घतिः f., परिघतिः f. -तं, अपकारः, दोहः, पीडा, बाधः.

LESS, *a.* न्यूनः -ना -नं, ऊनः -ना -नं, अत्यन्तः -रा -रं, अत्योयान् -यसी
-यः (म्), अल्पः -त्पा -त्वं, क्षुद्रतरः -रा -रं, क्षोदीयान् &c., कनीयान्
&c., स्तोकरः -रा -रं, तनीयान् &c., मृक्षतरः -रा -रं, अवरः -रा -रं
with abl. c.; as, 'water is less heavy than quicksilver,'

क्षुद्रतरं क्षुद्रतराद् अल्पं भवति; 'less or more,' न्यूनाधिकं,
न्यूनाधिकं. The privative affix 'less' is expressed by
हीनः -ना -नं, रहितः -ता -तं, विरहितः &c., विहीनः &c., शून्यः
&c., वञ्चितः &c., अपतः &c., अतिरिक्तः &c. affixed, or by अ,
निर्, नि, वि, वीत, विगत prefixed; as, 'childless,' पुत्रहीनः
-ना -नं, अशुभः -चा -चं, निष्पन्नः &c.; 'penniless,' द्रव्यहीनः &c.,
निष्कषणः &c.; 'senseless,' बुद्धिहीनः &c., निर्बुद्धिः &c.;
'worthless,' सारहीनः &c., निर्गुणः &c.; 'fearless,' वीरभयः &c.,
अभयः &c.

LESS, *adv.* न्यूनं, अत्यन्तं, अल्पं, क्षुद्रतरं, स्तोकरं, स्तोकरं with abl. c.
See LESS, a. 'How much less,' किमुत, किमुनर्.

LESS, *s.* न्यूनत्वं, ऊनता, अत्यन्तं -ता. — (An inferior) अवरजनः.

LESSEE, *s.* पट्टधारी म् (न्), पट्टोलिकाधारी म्, पट्टाहा म्, पट्टादायी म्.
To LESSEN, *v. a.* मृनीकु, अत्योकु, ऊन (c. 10. ऊनयति -यितुं), न्यून,
हस् (c. 10. हासयति -यितुं), कन् (c. 10. कनयति -यितुं), लघ (nom.
लघयति -यितुं), लघूक.

To LESSEN, *v. n.* न्यूनीभू, कनीभू, अत्योभू, हस् (c. 1. हसते -सितुं), क्षि
in pass. (क्षीयते), अपचि in pass. (-क्षीयते); 'to lessen by a
quarter,' पादशो न्यूनीभू.

LESSENEE, *p. p.* न्यूनीभूतः -ता -तं, अत्योभूतः -ता -तं, हसितः -ता -तं.

LESSER, *a.* अल्पः -त्पा -त्वं, अत्यन्तः -रा -रं, अत्योयान् -यसी -यः (म्),
क्षुद्रतरः -रा -रं, क्षुद्रः -द्रा -द्रं, अवरः -रा -रं.

LESSON, *s.* पाठः -ठनं, अध्यायः, अध्यायः -यनं, निपाठः, व्याख्यानं. —
(Precept, matter inculcated) उपदेशः, शिक्षा, अध्यापनं, बोधनं,
निर्देशः. — (Reprimand) वाग्दण्डः, वाक्शासनं.

To LESSON, *v. a.* उपदिश (c. 6. दिशति -देष्टुं), शिष्य (c. 10. शिष्ययति
-यितुं), अधी in caus. (अध्यापयति -यितुं), शास् (c. 2. शासति, शासितुं),
उपदेशं कृ.

LESSOR, *s.* पट्टदाता म् (न्), पट्टोलिकागता म्, पट्टादायी म् (न्).

LEST, *conj.* यदि, यदि न, चेत्, न चेत्, नो चेत्, यदि कदाचित्, यदा-
कदाचित्. In using these particles to express
the word 'lest' it will be necessary to vary the form
of the sentence according to the particle employed, as
in the following examples selected from modern Sanskrit.
'I fear lest your minds should be corrupted,' चेद् युष्माकं
मनोसि दुष्येयुर् ममेपा भीतिर् जायते; 'beware lest he strike
thee,' सावधानो भव चेत् त्वामपि ताडयति; or the particle may
be omitted; as, 'beware lest any man deceive you,'
सावधाना भवत कोऽपि युष्मान् न भवेत्; or other particles may
be used in more classical Sanskrit, the construction of
the sentence being changed accordingly; as, 'commit
not evil lest thou obtain the same,' पापं ना कुरु पापे हि कृते
त्वया तादृशं प्राप्स्यः; 'he commanded to kill the captives lest
they should escape,' वन्द्यः पलायिष्यन्ते इत्याशङ्क्या or इति बुद्ध्या
तान् हनुम् आदिदेशः; 'justice is not to be killed, lest being
killed, it destroy us,' धम्मी न हन्यो ना नो धम्मी हतो वधीत्.
To LET, *v. a.* (Permit, allow) अनुज्ञा (c. 9. जानाति -नीते -ज्ञातुं),
अभ्यनुज्ञा, अनुमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), सह (c. 1. सहते, सोढुं), विषह,
अनुज्ञा कृ or दा or sometimes expressible by the causal
form; as, 'he lets perish,' नाशयति; 'he lets enter,'
प्रवेशयति. — (Let out, lease out) विहितकालं यावद् निरूपितमूल्य-

मपेक्ष गृह्येवादि परमपोजनीयं दा or विमृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टे), नियमितमृत्यमपेक्ष किञ्चिद् द्रव्यं परमपोजनीयं दा, आविहितकालाद् निरूपितमृत्यमपेक्ष गृह्येवादि परहस्ते सम् in caus. (-सर्पयति -यितुं) or च्, नियमितपारितोषिकमपेक्ष किञ्चिद् वस्तु परमिन् सम्.—(Hinder) निवृ (c. 10. -वारयति -यितुं), रूष् (c. 7. -रुणद्धि, रोद्धुं), प्रतिरूप, निरूप.—(Let alone) तज् (c. 1. -तज्जति, त्यक्तुं), परित्यज्, विमृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टे, c. 10. -सृजयति -यितुं), उत्सृज्.—(Let down) अवृत् (c. 10. -तारयति -यितुं), अवरुह in caus. (-रोपयति -यितुं), अवपत् (c. 10. -पातयति -यितुं), अवमुच् (c. 6. -मुचति -मोक्तुं), अवसृज्.—(Let go, let loose) मुच्, अवमुच्, विमुच्, विसृज्, अवसृज्, शिथिलीकृ, शिथिल (nom. शिथिलयते -ति -यितुं), धृष् (c. 10. -धृषयति -यितुं) or अष्, संस् (c. 10. -संसयति -यितुं), विंस्, विसस् -स्तां कृ; 'having let go the hold,' सस्तहस्तः -स्ता -सं, शिथिलितहस्तः -स्ता -स्त.—(Let in) प्रविष् or निविष् or आविष् in caus.—(Let out) मुच्, विमुच्, निमुच्, मोक्ष (c. 10. -मोक्षयति -यितुं), विमोक्ष्, विमृज्.—(Let off, discharge) मुच्, प्रमुच्, सृज्, सम् (c. 4. -अस्मति, अस्मिन्), प्राप्, क्षिप् (c. 6. -क्षिपति, क्षेपुं), प्रक्षिप्, ईर (c. 10. -ईरयति -यितुं); 'let off a gun,' लोहगुलिकां युद्धनादेः प्रक्षिप् or निःस् (c. 10. -सारयति -यितुं). See To FIRE. (Let blood) रक् संस् (c. 10. -आवयति -यितुं). See To BLEED, v. a. (Let slip) मुच्, विमुच्, विमृज्, शिथिलीकृ; 'I will not let slip the occasion,' अवकाशं न शिथिलिष्ये. The sense of 'let' is often inherent in the imperative; as, 'let him go,' गच्छतु; 'let it be,' भवतु.

LET, s. (Hinderance) रोधः, व्याघातः, प्रसृष्टः, विघ्नः, अन्तरायः, बाधः.

LET LOOSE, *p. p.* मुक्तः -क्ता -क्तं, विमुक्तः -क्ता -क्तं, विमोक्षितः -ता -तं, विमृष्टः -ष्टा -ष्टं, शिथिलीकृतः -ता -तं, शिथिलितः -ता -तं, सस्तः -स्ता -स्तं, विसस्तः &c.

LETHAL, *a.* मारालकः -का -कं, प्राणनाशकः -का -कं, प्राणहरः -रा -रं, प्राणपातकः -का -कं, मृत्युनकः -का -कं. See DEADLY.

LETHARGIC, *a.* निद्रालुः -लुः -लु, अतिनिद्रालुः &c., निद्रालसः -सा -सं, सुप्तबुद्धिः -द्धिः -द्धि, जडः -डा -डं, जडबुद्धिः &c., निद्राशीलः -ला -लं, स्वप्नशीलः -ला -लं, नैद्रः -द्री -द्रं, सुषुप्तः -प्सु -प्सु.

LETHARGICALLY, *adv.* निद्रालुयत्, निद्रालसयत्, जडयत्, मजायत्.

LETHARGICALNESS, LETHARGY, *s.* निद्रालुता, अतिनिद्रालुत्वं, निद्रालसता, निद्राशीलता, स्वप्नशीलता, जडता, जायं, जडबुद्धित्वं, अलसता, आलस्यं, सुप्तबुद्धित्वं, शयालुता, तन्द्रा -न्द्रः *f.*, प्रमीला.—(Deep sleep) घोरेन्द्रा, गाढनिद्रा, सुनिद्रा, निर्भरनिद्रा.

LETHE, *s.* विस्मृतिः *f.*, अस्मृतिः *f.*, स्मृतिनाशः, स्मृतिहानिः *f.*

LETHEAN, *a.* विस्मृतिजनकः -का -कं, विस्मृतिकारकः -का -कं.

LETHIFEROUS, *a.* मृत्युनकः -का -कं, निषेनावहः -हा -हं. See DEADLY.

LETTER, *s.* (Of the alphabet, character) अक्षरं, यणः -यै, मातृका, अभिनिधानः, अर्थः, कारः; the latter word is only used in naming any letter; as, 'the letter a,' अकारः; the letter 'r,' is called रेक.—(Printing letter or type) मुद्राक्षरं, अक्षरमुद्रा; 'compound letter,' संयुक्ताक्षरं, सन्ध्यक्षरं; 'letter by letter,' अक्षरशः; 'beginning to learn the letters,' अक्षरारम्भः.—(Epistle) पत्रं, लेखः, लेख्यं, पत्रिका, पत्री, पत्रकं, लिखितं, हस्त्यक्षरं, लिपिः *f.*; 'by letter,' पत्रद्वारा, पत्रद्वारेण; 'on sight of the letter,' पत्रदर्शनात्; 'a letter from an inferior to a superior,' निवेदनपत्रं, आवेदनपत्रं, विशापनपत्रं; 'from a superior officer,' आज्ञापत्रं; 'a letter to a son, daughter, &c.,' आज्ञा-

वादपत्रं.—(The literal meaning, verbal expression) शब्दार्थः, अक्षरार्थः, वाच्यार्थः, प्रथमार्थः, पदार्थः, वचनं, यन्त्रार्थः; 'in the spirit and in the letter,' अर्थतो यन्त्रतश्च, अर्थतो वचनतश्च.—(Letters, literature) अक्षरं, विद्या, ग्राम्भः; 'a man of letters,' शिक्षिताक्षरः, साक्षरजनः, कृतविद्याः.—(Dead letter) निरर्थकविधिः *m.* To LETTER, *v. a.* अक्षराङ्कितं -तां कृ, अक्षरमुद्रितं -तां कृ, अक्षरं अङ्क (c. 10. -अङ्कयति -यितुं) or मुद्र (nom. मुद्रयति -यितुं) or मुद्रीकृ or चिह्न (nom. चिह्नयति -यितुं), अक्षरचिह्नितं -तां कृ, अक्षरयुक्तं -क्तां कृ. LETTER-CARRIER, *s.* पत्रवाहः -हकः, पत्रवाही *m.* (नं), लेखहारः -रकः, लेखहारी *m.* (नं), लेखनिकः. LETTERED, *p. p.* (Stamped with letters) अक्षराङ्कितः -ता -तं, अक्षरमुद्रितः -ता -तं, अक्षरचिह्नितः -ता -तं, अक्षरयुक्तः -क्ता -कं; 'well lettered,' शुद्धवर्णः -शी -शं, शुद्धाक्षरः -रा -रं. (Versed in literature) शिक्षिताक्षरः -रा -रं, साक्षरः -रा -रं, कृतविद्याः द्या -द्वं, गृहीतविद्याः &c., कृतबुद्धिः -द्धिः -द्धि.

LETTER-PRESS, *s.* अक्षरमुद्रा, मुद्राक्षरं, मुद्रिताक्षरं, अक्षरं.

LETTER-WRITER, *s.* पत्रलेखकः, पत्रलिपिकारः, पत्रलिखनकृतः.

LETTUCE, *s.* शाकभेदः, हरितकं, त्रिभुः *m.*

LEUCOPHEGMACY, *s.* कफोदरं, कफशोथः, जलोदरं, उदकोदरं, आध्मानं.

LEUCOPHEGMATIC, *a.* कफोदरी-रिणी-रि (नं), कफशोथरोगी-गिणी-गि (नं).

LEVANT, *a.* पूर्वदेशीयः -या -यं, पूर्वदेश्यः -य्या -यं, पूर्वदिक्स्थः -स्थ -स्थं, पूर्वदेशजः -जा -जं, पूर्वदेशसम्बन्धी -न्धनी &c., मध्योदयदेशसम्बन्धी &c.

LEVANT, *s.* पूर्वदेशः, प्राग्देशः, प्राचीनदेशः, मध्योदयदेशः.

LEVEL, *s.* राजदर्शनं, राजसभा, सभा, दर्शनं, प्रातःसभा.

LEVEL, *a.* (Even, flat) समः -सा -सं, समानः -ना -नं, समस्थः -स्था -स्थं, सपाटः -टा -टं, समरेखः -खा -खं.—(Horizontal) क्षितिजसमसूत्रः -त्रा -त्रं.—(On the same plane or line with) समरेखः -खा -खं, समसूत्रः -त्रा -त्रं, समदेशस्थः -स्था -स्थं, समभूमिस्थः &c.; 'level ground,' समभूमिः *f.*, समस्थलं -ली. प्रस्थः, पाटः, आनिः *f.*; 'level surface,' समपृष्ठं, समतलं.

LEVEL, *s.* (Even surface) समं, समस्थलं -ली. समभूमिः *f.*, समतलं, समपृष्ठं, समदेशः, प्रस्थः, पाटः; 'liquids always find their own level,' द्रव्यपदार्थाः मदा समानपृष्ठा भवन्ति; 'the water in the tube rises to a level with the water in the vessel,' नलस्थजलं प्रांशुत्वेन पात्रस्थजलसमं भवति.—(State of equality, equal elevation) समता, समानता, साम्यं, तुल्यता, समसमानता.—(Line of direction in which a weapon is aimed) लक्ष्यं, लक्ष्यदेशः, लक्ष्यसूत्रं, सन्धानं, अभिसन्धानं.—(Instrument for finding the level) सूत्रं.—(Rule, plan) नियमः, सूत्रं.

To LEVEL, *v. a.* (Make even) समीकृ, समानीकृ, समं -मां -मं कृ.—(Reduce to an even surface) समस्थलीकृ, समपृष्ठीकृ, समतलीकृ.—(Aim) अभिसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), प्रतिसन्धा, लक्ष्यीकृ.—(Direct at) उद्दिश् (c. 6. -दिशति -देशुं), समुद्दिश्.

LEVELLED, *p. p.* (Made even) समीकृतः -ता -तं, समानीकृतः -ता -तं.—(Reduced to an even surface) समस्थलीकृतः -ता -तं.—(Aimed) प्रतिसंहितः -ता -तं, अभिसंहितः -ता -तं, उद्दिष्टः -ष्टा -ष्टं.

LEVELER, *s.* समकारी *m.* (नं), समानकारी *m.*—(One who destroys distinctions) पदनाशकः, पदपातकः, भावविपातकः.

LEVELING, *s.* समीकरणं, समानीकरणं, समस्थलीकरणं, तुल्यीकरणं.

LEVELNESS, *s.* समता, साम्यं, समानता -त्वं, समभूमिस्थभावः, समस्थलस्थ भावः, तुल्यता.

LEVER, *s.* उज्जोलनदक्षः -खं, उज्जोलनदारुः *m.*, उज्जोलनी, लोहदक्षः, उज्जोलनयन्त्रः 'to raise with a lever,' लोहदक्षेन or दारुणा उज्जुल (c. 10. -तोलयति -यितुं).

LEVERET, *s.* शशशायकः, शशयन्त्रः, शशशिशुः *m.*, बालशशकः.

LEVITHAN, *s.* तिमिः *m.*, तिभिन्निलः, मीनरः, समुद्रासः *m.*

TO LEVIGATE, *v. a.* (Grind to a fine powder) वर्णं (c. 10. वर्णयति -यितुं), चूर्णीकृ. (Polish, make smooth) परिष्कृ, घट्टणीकृ. क्षिणीकृ.

LEVIGATION, *s.* चूर्णीकरणं, पेयणं, छांदीकरणं, परिष्कारः, घट्टणीकरणं.

LEVITE, *s.* लीवैताल्पो पिहूदीयानां पुरोहितः or यातकः.

LEVITY, *s.* पीरोहितः ती -तं, यातकीयः -या -यं, पृथीक्यायकसघन्धी -न्धिनी -न्धि (नं), धर्मोपदेशविषयः -या यं.

LEVITY, *s.* (Lightness) लघुता, लाघवः, लघिमा *m.* (नं), अगुरुता. — (Unsteadiness) अचलत्वं, चापत्यं, चपलता, चापत्यं, चापलं, लोहता, शीघ्र्यं, मनोरोधं, अस्थिरता, चापत्यं, अनतस्मितिः *f.*, अप्रतिः *f.* — (Want of seriousness) अगुरुता, गौरवहीनता.

TO LEVY, *v. a.* (Raise troops) गौरवार्थं समारोणं सैन्यात् समूहोक्तं or यूहोक्तं or समूह (c. 1. -कृतये -नितुं) or समाहू (c. 1. -हरति -हन्तुं), सेनां or वरुधिनीं युज् (c. 10. योजयति -यितुं), सैन्यसमूहं कृ, सैन्यसमाहारं कृ, सैन्यपरेष्वभ्यो कृ, शस्त्राणि or अस्त्राणि ग्रह् in caus. (ग्रहयति -यितुं), युद्धकर्मणि प्रयुज् (c. 10. -वज्रेयति -यितुं), सैन्यमध्ये अभिलिम्बं (c. 6. -लिम्बति -लेम्बितुं) or समारूह् in caus. (-रोपयति -यितुं) or सारूह्. (Levy a tax) करं ग्रह् (c. 3. गृह्णाति, ग्रहोतुं) or सारूह् (c. 3. -ददाति -दातुं) or दा in caus. (दापयति -यितुं) or धयद् (c. 10. -हारयति -यितुं), शून्यग्रहणं कृ. — (Levy contributions) एकैकस्मात् किञ्चिदनग्रहणं or धनोन्नोत्तनं कृ.

LEVY, *s.* (Act of collecting troops) सैन्यसमाहारः, सैन्यसमाहरणं, सैन्याभिलेखनं, सैन्यसूचककरणं. — (Troops raised) सैन्यसमूहः, सैन्यसमुदायः. (Of taxes) करग्रहणं, शून्यग्रहणं. — (Of money) धनोन्नोत्तनं. एकैकस्मात् किञ्चिदनग्रहणं.

LEWD, *a.* कामुकः -का -कं, कामो -गिनी -मि (नं), रताधी -धिनी &c., सुरताधी &c., व्यवाधो -यिनी &c., व्यवाधपरः रा -रं, कामाशक्तः -का -कं, सम्मोगाधी &c., तत्त्वः ला -लं, स्त्रीलम्पटः लम्पटः स्त्रीव्यसनी *m.* — (Wicked) दुष्टः दृष्टः दृष्टः दृष्टात्मा -रा -रं, दृष्टात्मा ला -लम् (नं), पापी -पिनी -पि (नं).

LEWDLY, *adv.* कामुकयत्, लम्पटयत्, कामुकं, भकार्यं, दुष्टयत्.

LEWDNESS, *s.* कामुकत्वं, लम्पटता, लाम्पट्यं, रताधित्वं, रतामक्तिः *f.*, सकामता, सम्मोगाधित्वं, व्यवाधः पित्वं, विपातं, विपातता, हेला, स्त्रीव्यसनं. — (Wickedness) दुष्टता, दृष्टाचारता, वधमाचारता, कुमृतिः *f.*

LEXICOGRAPHER, *s.* कोशिकः, कोशकारः, कोशरचकः, अभिधानकर्ता *m.* (नं).

LEXICOGRAPHICAL, *a.* कोशिकः -की -कं, कोषरचनासम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (नं).

LEXICOGRAPHY, *s.* शून्यकोशरचना, शून्यकोशकरणं, कोषरचना.

LEXICON, *s.* कोषः, कोशः, शून्यकोषः, शून्यकोशः, शून्यसङ्ग्रहः, अभिधानं, शून्यग्रन्थः, शून्यशालः, निर्वचनं, निषाङ्गः *m.*

LIABLE, *a.* (Subject to) यधीनः ना -नं, योग्यः ग्य -ग्यं, सहर्हः -हर्हो -हर्हः, वशः -शा -जं, शीः -लः ला -लं in comp., 'liable to be punished,' दण्डयोग्यः &c., 'liable to death,' मरणाधीनः -ना -नं, 'liable to disease,' रोगाधीनः -ना -नं, 'not liable,' अनधीनः -ना -नं. (Responsible, amenable) साह्यानाधीनः -ना -नं, अभियोक्त्यः -व्या -व्यं, अभियोज्यः -व्या -व्यं, अभियोक्तुसाह्यानाधीनः -ना -नं, व्यवहार्यः -व्या -व्यं, व्यवहरेयः -व्या -व्यं, 'liable for the debt,' उत्तमसाह्यानाधीनः -ना -नं, धनिकाह्यानाधीनः &c., 'he is liable

to pay,' दातुम् अर्हति. 'Sensible, liable' may be expressed by the affix. घालु; &c., 'liable to fall,' पतयालुः -लुः -लु. LIABLENESS, LIABILITY, *s.* अधीनता, योग्यता -न्वं, शीलता; 'liability to disease,' रोगाधीनता; 'liability to fall,' पतनशीलता, पतयालुता. — (Responsibility) साह्यानाधीनता, अभियोज्यता, अनुयोगाधीनता, व्यवहार्यता; 'for debt,' उत्तमसाह्यानाधीनता, धनिकाह्यानाधीनता. — (Debt) सृणं.

LIVISON, *s.* मद्यन्धः, संयोगः, प्रेममद्यन्धः, प्रेमसद्यन्धः.

LIVAR, *s.* समतवादी *m.* -दिनी *f.* (नं), मिथ्यावादी -दिनी, मृषावादी -दिनी, असत्यवादी *m.*, क्री *f.* (नं), मिथ्याभाषी -पिणी (नं), अनृतभाषी &c., अनृतवादी &c., अनृतवाक्य *m.* *f.* (चं), अनृतवदनशीलः, असत्यवदनशीलः, अनृतो *m.* (नं), सत्यवादी &c., सलीकवाक्य *m.*, द्विनिहः, अनेकजिह्वः, अमत्यन्धः शर्मणिः *m.*

LIVATION, *s.* (The act) उदकतपणं, उदकदानं, उदकक्रिया, उदकनिषेकः, उदकपातनं, दयतोद्देशकः पेयनिषेकः or पानोपनिषेकः or मद्यनिषेकः or पेयत्यागः, पात्रस्थमनियकः. — (The liquor poured out) तर्पणोदकं, तर्पणरसः, तर्पणद्रव्यं, निषिक्तमं, पातितरसः; 'to make libations,' उदकादिदानं or उदकादिनिषेकेण तृष (c. 10. तर्पयति -यितुं), देवतामहिष्य पात्रस्थमं पत (c. 10. पातयति -यितुं) or पात्रस्थमं निषिच (c. 6. पिचति -पेक्तुं) or अरतिच.

LIBEL, *s.* अपवादपत्रं, अपवादलेखः, अपवादलेख्यं, परिवादलेख्यं, निन्दापत्रं, निन्दालेखः, अभिप्रायपत्रं, समुक्तोद्देशकं पिशुनलेख्यं, कलङ्कमचकपत्रं, सख्यातिमचकपत्रं.

TO LIBEL, *v. a.* अपवादपत्रेण निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितुं), निन्दापत्रेण अपवद (c. 1. -वदति -दितुं) or परिवाद or कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं) or कीर्तिकलङ्क कृ, प्रमकजनमहिष्य अपवादपत्रं लिख (c. 6. लिखति -लिखितुं) or निन्दापत्रं लिख.

LIBELLER, *p. p.* पत्रापवादितः -ता -तं, पत्रनिन्दितः -ता -तं, पत्राभिप्रायस्तः -स्ता -स्तं, लेखनिन्दितः -स्ता -स्तं, पत्रकलङ्कितः -ता -तं.

LIBELLER, *s.* पत्रापवादी *m.* (नं), पत्राभिप्रायस्तकः, अपवादपत्रलेखकः, निन्दापत्रलेखकः, कलङ्ककरः, सभ्यसूयकः.

LIBELLIOUS, *a.* अपवादकः -का -कं, अभिप्रायस्तकः -का -कं, कलङ्ककरः -की -रं, अकीर्तिकरः -री -रं, अपयशस्तकः -री -रं, गुणापवादकः -का -कं, निन्दकः -का -कं, पिशुनः -ना -नं, सभ्यसूयकः -का -कं.

LIBERAL, *a.* उदारः -रा -रं, दानशीलः -ला -लं, बहुदः -दा -दं, हृषदः -दा -दं, अतिदाता -वी -त (तृ), दायकः -का -कं, बहुदायकः -का -कं, दानरतः -ता -तं, आगशीलः -ला -लं, वदान्यः -व्या -व्यं, स्थूललक्ष्यः -लक्ष्यः, स्थूललक्ष्यः -लक्ष्य -लक्ष्यं, मुक्तलक्ष्यः -लक्ष्य -लक्ष्यं, वदत्यागो -गिनी -मि (नं), दायः -व्या -व्यं, दाधन -धत्ता -धत्त (त), दासः -वी -रु, व्ययशीलः -ला -लं, उदारहस्तः &c., उदात्तः -ता -तं, सुखलः -ला -लं, अकूपणः -ला -लं, परिनिर्विषयः -व्यः -व्यं, — (Liberal-minded) उदारचरताः -ता -तं, (म), उदारधीः -धीः -धि, उदारधरितः -ता -तं, माहात्मिकः -की -कं, महात्मा -ता -तं, महात्मनः -ता -तं, (म), महानुभावः -वा -वं, महन्धः -ला -लं, महाशयः -या -व्यं. — (Of good birth) महाकुलः -ला -लं, बहुकुलीनः -ना -नं. — (Exuberant) बहुलः -ला -लं, प्रबुधः -रा -रं, परिपुष्कः -लक्ष्य -लक्ष्यं, उद्बुधः -लक्ष्य -लक्ष्यं, अतिरिक्तः -लक्ष्य -लक्ष्यं, पुष्कलः -ला -लं, विपुलः -ला -लं. — (Liberal arts) श्रलङ्कारकला, जलङ्कारविद्या, कला.

LIBERALITY, *s.* उदारता, ग्रीढार्थं, दानशीलता, लगशीलता, दानिता, आगः, दानं, अतिदानं, दातृत्वं -ता, अतिदातृत्वं, अतिवर्ज्यं, बहुप्रदानं, वदान्यता, स्थूललक्ष्यता, व्ययशीलता, मुक्तलक्ष्यं, विलम्बः, अकार्यत्वं,

अकृपयता, परिनिर्विषया.—(Nobleness of mind) माहात्म्यं, उदार-
चित्तत्वं; 'act of pious liberality,' पूर्ण.

LIBERALLY, *adv.* बाहुल्येन, अकार्षेय्येन, अतिहागेन, अतिदानेन, मुक्तह-
स्तेन, वदान्यवत्, उदारवत्, बहुशस्, अतिष्येन, स्थूललक्ष्यवत्.

To LIBERATE, *v. a.* मुच् (c. 6. मुचति, मोक्तुं, c. 10. मोचयति -यितुं),
विमुच्, निर्मुच्, मोक्ष (c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमोक्ष, विमुन् (c. 6.
-मुचति -सृष्टुं, c. 10. -सञ्चयति -यितुं), निस्त् (c. 10. -तारयति -यितुं),
उद् (c. 1. -हरति -हर्तुं), च् (c. 1. -त्रायते, -त्रातुं), परिचै, मुक्ति कृ, वि-
मोचनं कृ.—(From confinement) बन्धनात् or बन्धनालयाद् मुच्.

LIBERATED, *p. p.* मुक्तः -क्ता -क्ते, मोक्षितः -ता -ते, विमोक्षितः -ता -ते,
विमुक्तः -क्ता -क्ते, मोक्षितः -ता -ते, विमुहः -हा -ष्ट, उद्भूतः -ता -ते,
समुद्भूतः -ता -ते, त्रातः -ता -ते, त्रायः -त्रा -ष्ट, बन्धनमुक्तः -क्ता -क्ते.

LIBERATION, *s.* मुक्तिः *f.*, विमुक्तिः *f.*, वैमुक्तं, मोचनं, विमोचनं, मोक्षः -क्षयं,
विमोक्षः -क्षयं, परिमोक्षयं, त्राणं, परित्राणं, निस्तारः, निस्तरणं, उद्धारः,
उद्धारणं, समुद्धारणं, विसर्जनं, विमृष्टः *f.*, मुक्तिदानं.

LIBERATOR, *s.* मोचकः, विमोचकः, मोक्षकः, मुक्तिदाता *m.* (तृ), उद्धारता *m.*
(तृ), समुद्धारता *m.*, निस्तारकः, निस्तारयिता *m.* (तृ), तारकः, रक्षकः.

LIBERTINE, *a.* व्यसनी -निनी -नि (नृ), व्यसनीयः -या -यं, व्यभिचारी
-रिणी -रि (नृ), विषयासक्तः -क्ता -क्ते, विषयी -यिणी &c., विषयानु-
रागी -गिणी &c., कामासक्तः -क्ता -क्ते, भोगासक्तः -क्ता -क्ते, कामुकः
-का -के, तरलः -ला -ले, अनवस्थः -स्या -स्यं, अमयीदः -दा -दं,
निमयीदः -दा -दं, दुराचारी -रा -रे, कामवृत्तः -त्ता -त्ते.

LIBERTINE, *s.* लम्पटः, स्त्रीलम्पटः, स्त्रीव्यसनी *m.* (नृ), स्त्रीसेवी *m.* (नृ),
स्त्रीपरः, स्त्रीरतः, स्त्रीव्यासङ्गी *m.* (नृ), नागरः, नागरीदः, विटः.

LIBERTINISM, *s.* व्यसनिता -त्वं, व्यसनं, व्यभिचारः, यतिक्रमः, लम्पटता,
लम्पट्यं, अनवस्थितिः *f.*, अनवस्थिता, विषयासक्तिः *f.*, विषयानुरागः,
कामासक्तिः *f.*, भोगासक्तिः, कामुकत्वं, स्त्रीसेवा, स्त्रीप्रसङ्गः, स्त्रीव्यसनं,
स्त्रीव्यासङ्गः, दुर्वृत्तता, दुराचारत्वं, अमयीदा, इन्द्रियासंगमः, वनितोप-
भोगः, नारीप्रसङ्गः.

LIBERTY, *s.* (Freedom from restraint or servitude) स्वतन्त्रता,
स्वातन्त्र्यं, स्वाधीनता, अनधीनता, स्वच्छन्दता, स्वाच्छन्द्यं, आत्माधीनता,
अपराधीनता, स्वयशत्वं, अपरयशत्वं, अयशत्वं, विवशत्वं, अपारतन्त्र्यं,
अनायत्नता, अपरायत्नता, स्वायत्नता, स्वेच्छाचारात्ता, अदास्यं, अदासत्वं,
अपरप्रेष्यत्वं, दास्याभावः, मेधभावः, अयन्त्रणं, निवेन्त्रणं, अयन्त्रितत्वं.—
(Freedom of the will) स्वेच्छा, स्वच्छन्दता, स्वकामः, यदृच्छा.—
(Ability to act) क्षमता, शक्तिः *f.*—(Freedom in general) मुक्तिः *f.*,
विमुक्तिः *f.*, मोक्षः, विमोक्षः, परिमोक्षयं, मोचनं, विमोचनं, वैमुक्तं,
बन्धनाभावः, बन्धनराहित्यं.—(Leave) अनुज्ञा, अनुमतिः *f.*, अभ्यनुज्ञा.
—(Exemption from) मुक्तिः *f.*, विरहः, राहित्यं, शून्यता, अभावः,
मोक्षः.—(Freedom from necessity) भयितव्याधीनता, दैवान-
धीनता, कर्मवशता, दैववशता.—(Breach of decorum) अविनयः,
अमयीदा, विनयतिक्रमः, मयीदातिक्रमः, मयीदातिवर्जनं, मयीदातिचारः,
विनयोर्वर्जनः; 'to set at liberty,' मुच् (c. 6. मुचति, मोक्तुं), विमुच्,
मोक्ष (c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमोक्ष, निस्त् (c. 10. -तारयति -यितुं);
'at liberty,' अनियतः -ता -ते, अयन्त्रितः -ता -ते, निवेन्त्रितः -ता -ते,
निरवग्रहः -हा -हं, क्षमः -मा -मं. See FREE.

LIBIDINOUS, *a.* कामुकः -का -के, कामी -मिनी -मि (नृ), कामनः -ना -नं,
कामलः -ला -ले, कामात्मा -त्मा -त्मा (नृ), कामनः -ना -नं, कामकेलः
-लिः -लि, कविता -वी -तृ (तृ), रतापी -पीनी -पी (नृ), सुरतापी &c.,
अवापी -यिनी -यि (नृ), कामासक्तः -क्ता -क्ते, तरलः -ला -ले, स्वकामः
-मा -मं, कामवृत्तिः -त्तिः -हि, कामप्रवणः -णा -ष्ट, कामशीलः -ला -ले,

कामवृत्तिः -त्तिः -हि, अभीकः -का -के, अनुकः -का -के. See LECHE-
ROUS, LUSTFUL, LEWD, &c.

LIBIDINOUSLY, *adv.* सकामं, कामुकवत्, कामकं, लम्पटवत्, तरलवत्.

LIBIDINOUSNESS, *s.* सकामता, कामुकता -त्वं, कामित्वं, कामात्मता, कामा-
सक्तिः *f.*, रतासक्तिः *f.*, अवापित्वं, वैवायं, रतापित्वं, हेला -लेन.

LIBRA, *s.* (Sign of the zodiac) तुला, तुलाधारः, पटः.

LIBRARIAN, *s.* पुस्तकशालापथकः, पुस्तकशालाधिकारी *m.* (नृ), पुस्तकाध्यक्षः,
ग्रन्थाध्यक्षः, पुस्तकागाररक्षकः, पुस्तकागारपालकः.

LIBRARY, *s.* (Collection of books) पुस्तकसङ्ग्रहः, पुस्तकसमूहः, ग्रन्थ-
सङ्ग्रहः.—(Edifice or room for holding it) पुस्तकशाला,
पुस्तकालयः, पुस्तकागारः, पुस्तकाधारः, ग्रन्थगृहं, ग्रन्थसङ्ग्रहालया, ग्रन्थकुटी.

To LIBRATE, *v. a.* तुल्य (c. 10. तुल्यति -यितुं), समतोलीकृ, तुल्यभारीकृ.

LIBRATION, *s.* तोलनं, समतोलीकरणं, भारानुस्यता, तुल्यबलता, नुस्यता.

LICE, *s. pl.* यूकाः *m. f. pl.*, केशजीटाः *m. pl.*, पटपटाः *m. pl.*

LICENSE, *s.* (Leave, permission) अनुज्ञा, अनुमतिः *f.*, अनुज्ञानं,
अभ्यनुज्ञा, समनुज्ञानं, क्षमता, आज्ञाः 'written license, अनुज्ञापत्रं
आज्ञापत्रं.—(Excess of liberty) मयीदातिक्रमः, यतिक्रमः, अनगैलता,
उत्क्रमः, विधिव्यातिक्रमः, विधिनियंतातोतता.

To LICENSE, *v. a.* अनुज्ञापत्रेण अनुमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), अनुज्ञा (c. 9.
-नानाति -नीते -ज्ञातुं), अनुज्ञा दा, अनुज्ञापत्रं दा, आज्ञापत्रं दा.

LICENSED, *p. p.* अनुज्ञातः -ता -ते, पञ्चानुज्ञातः -ता -ते, गृहीतानुज्ञः -ज्ञा -ज्ञं,
अभ्यनुज्ञातः -ता -ते, अनुमनः -ता -ते.

LICENSER, *s.* अनुज्ञादाता *m.* (तृ), अनुमतिदाता *m.*, अनुज्ञापत्रप्रकाशकः.

LICENTIATE, *s.* गृहीतानुज्ञः, मानुज्ञः, अधिकारयुक्तः, अधिकारी *m.* (नृ).

LICENTIOUS, *a.* (Exceeding the limits of law or propriety)

निमयीदः -दा -दं, मयीदातिवर्जनी -विनी -वि (नृ), मयीदातिवर्जनी -विणी
&c., त्रक्रमयीदः -दा -दं, अतिक्रान्तमयीदः &c., उक्रान्तमयीदः &c.,
अमयीदः &c., व्यभिचारी -रिणी &c., दुराचारी &c., दुराचारः -रा -रे,
अनाचारी &c., स्वेच्छाचारी &c., यथेष्टाचारी &c., क्षमाचारी &c.,
कामवृत्तः -त्ता -त्ते, उच्छृङ्खलः -ला -ले, अशिष्टः -हा -ष्ट, अशिष्टाचारः &c.,
धर्मभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं, त्रक्रम्यता -म्मा -म्मे (नृ), अत्याचारी &c., अप्रभुः
-द्वा -द्वं, अनगैलः -ला -ले.—(Profligate, dissolute) व्यसनी -निनी
&c., व्यसनीयः -या -यं, व्यसनासक्तः -क्ता -क्ते, विषयासक्तः &c., विषयी
-यिणी &c., विषयानुरागी -गिणी &c., भोगासक्तः &c., कामुकः -का
-के, अनवस्थः -स्या -स्यं, दुष्टः -हा -ष्ट, पापीयान् -यनी -यः (स्), पापिष्टः
-ष्टा -ष्टं, दुर्वृत्तः -त्ता -त्ते, लम्पटः, स्त्रीलम्पटः, स्त्रीव्यसनी, अवायपरः -रा -रे.

LICENTIOUSLY, *adv.* अशिष्टवत्, उच्छृङ्खलं, व्यभिचारेण, लम्पटवत्, कामुकं,
कामुकवत्, विषयानुरागवत्, दुष्टवत्, पापिष्टवत्.

LICENTIOUSNESS, *s.* व्यभिचारः, यतिक्रमः, मयीदातिवर्जनं, मयीदातिवर्जनं,
नियमातिक्रमः, अशिष्टता, उच्छृङ्खलत्वं, दुराचारत्वं, अनाचारः, अत्याचारः,
आचारभ्रष्टता, दुर्वृत्तता, व्यसनिता, अनवस्थितिः *f.*, अनवस्थिता, पापिष्टत्वं,
लम्पटता, लम्पट्यं, कामुकत्वं, इन्द्रियासंगमः, स्त्रीप्रसङ्गः, स्त्रीसेवा,
स्त्रीव्यसनं, भोगासक्तिः *f.*

LICK, *s.* शिलायत्का, शूकरी, शूकरी, शूकराक्रान्ता, बगहक्रान्ता.

To LICK, *v. a.* लिह (c. 2. लेटि, लीडे, लेटुं), चालिह, अचलिह, परि-
लिह, संलिह, परिसंलिह, जिह्वालेहनं कृ, अचलेहनं कृ.—(Lick up,
devour) शस् (c. 1. शसते -सितुं), भक्ष (c. 10. भक्षयति -यितुं).

सम्भक्ष, मृ (c. 6. मिरति, मिरिन् -रीतुं), निगृ, संगृ.—(Beat) तड
(c. 10. ताडयति -यितुं), प्रहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), वेवाघातं कृ, दक्षघातं कृ.

LICK, *s.* लेहः -हनं.—(A blow) आघातः, प्रहारः, ताडनं, दक्षघातः.

LICKED, *p. p.* लीह -डा -ष्ट, चालीह -डा -ष्ट, अचलीह -डा -ष्ट.

LICKERISH, *a.* (Dainty) मुरसः-सा-सं. रमिकः-का-कं, स्वादुः-ह्री-दु, मिष्टः-ष्टा-ष्टं.—(Eager to taste) प्राशनोत्सुकः-का-कं, लहनीसुकः &c., भोगोत्सुकः &c.

LICKERISHNESS, *s.* रमिकत्वं, सरसता, सौरस्यं, मिष्टता, स्वादुता, लालित्वं.
LICKING, *s.* (With the tongue) लेहः-हन्, अयलेहः-हन्, जिह्वालेहन्, जिह्वास्वादः.—(Beating) ताडनं, आघातः, दण्डः, दण्डप्रहारः, चेन्नाघातः.

LICORICE, *s.* यष्टिमधु *n.* -धुका. मधुपिष्टिका, मधुकं, मधुली, क्रीतकं, यष्टिकः, तिकपट्टी *f.* (न).

LICTOR, *s.* पृष्ठकालं काप्रखण्डयुक्तराशुधारी धर्मोध्यक्षपरिचरः.

LID, *s.* पिधानं. शरावः, शरवः, मुद्रा, आच्छादनं, छादनं, आवरणं, षटलं, षडः-दनं, पुटः-दी-दं, वर्धमानकः, उदघनं, कूर्मपृष्ठकं, कपाटः, मासिकः; 'opening of a lid, शरायोद्घटनं; 'a box having a lid, सापिधानं भाजनं, समुद्रं करणकं, समुद्रकः; 'lid of the eye,' नेत्रच्छदः, नयनच्छदः, अक्षिपुटः, नेत्रकपाटः.

LIE, *s.* (Falseness) अनृतं, असत्यं, वितथं, अतथ्यं, अलीकं, अनृतवाक्यं, मृषावाक्यं, मृषोक्तिः *f.*, मृषोद्यं, मिथ्योक्तिः *f.*, मिथ्यावादः, मृषावादः, मिथ्याभाषणं, असत्यवादः, असत्यभाषणं, अनृतोक्तिः *f.*, मिथ्यावचनं, असत्यवचनं, मृषाभिधानं.

To lie, *v. n.* (Utter a falsehood) असत्यं or अनृतं वद (e. 1. वदति-दितुं), अनृतवाक्यं वद, मृषा or मिथ्या वद, मिथ्यावादं कृ, मृषावादं कृ, मृषाभिधानं कृ.

To lie, *v. n.* (Down to rest, lie horizontally) शो (e. 2. शोते, शयितुं), शयनं कृ, संदिश (e. 1. निश्रित-येष्टुं), उपपिशु, पत् (e. 1. पतति-तिष्ठुं); 'he lies on the ground,' भूमौ शोते; 'he lies on the bed,' सट्टापां शोते; 'to lie down upon,' अधिशो with acc. e. 1. as, 'he lies down upon the couch,' शय्याम् अधिशोते.—(Lean, rest upon) अवलम्ब (e. 1. लल्लते-सितुं), समालम्ब, संश्रि (e. 1. श्रयति-ते-मितुं), समाश्रि, उपाश्रि, निली (e. 4. लीयते-लेतुं), अवलम्बनं कृ.—(Remain, be situated, be) वृत् (e. 1. वसते-व्रितुं), स्था (e. 1. तिष्ठति, स्थातुं), आस् (e. 2. आस्ते, आसितुं); 'to lie near,' समीपस्थः-स्या-स्थं भू or अस्; 'to lie towards the east,' पृष्टदिश्यः-उषा-उषं भू or अस्.—(Lie by, rest) विश्रम् (e. 1. श्राम्यति-श्रमितुं), कार्यार्थं निवृत् (e. 1. वर्त्तते-व्रितुं), कार्य-विकन्दं कृ.—(Lie in the way) रूप (e. 7. रुण्डि, रोतुं), अनरायो भू. (Lie hard upon) षोड (e. 10. षोडयति-यितुं), अभिषोड, विषोड.—(Lie in wait) गुप्तं or निभृते स्था.—(Lie up, keep in the house) गृहावस्थितः-ता-तं भू.—(Lie to, as a ship) रुद्धगतिः-ति-ति भू.—(Lie on, be a matter of obligation). See INCUMBENT.—(Lie in, be in childbed) प्राग्प्रसवकाला भू, प्राग्प्रसवावस्था भू. (Lie with, carnally) सङ्गम् (e. 1. गच्छति-गन्तुं), अभिगम्, सम्भोगं कृ.

LIE, *adv.* कामं, प्रकामं, सकामं, कामतस्, इच्छातस्, यथेप्सितं.

LIEGE, *a.* (Bound to be loyal) भक्त-क्ता-कं, भक्तिबद्धः-द्धा-द्धं, सेवाबद्धः &c., प्रभुभक्तः &c., सामिभक्तः &c., ईश्वराधीनः-ना-नं, ईश्वरायन्नः-ता-तं, प्रभुशः-शा-जं.

LIEGE, *s.* (Lord) स्वामी *m.* (न), प्रभुः *m.*, ईश्वरः, पतिः *m.*

LIEGE-MAN, *s.* (Vassal) भक्तः, सेवाबद्धः, प्रभुसेवी *m.* (न).

LIENTERIC, *a.* सामाजिसारी-रिणी-रि (न), सामाजिसारसञ्चयी &c.

LIENTERY, *s.* सामाजिसारः, अजिसारः, सारणः, सामरक्तः.

LIEU, *s.* स्थानं, भूमिः *f.*, स्थलं; 'in lieu of,' स्थाने, भूमौ, प्रति with abl. e., विनिर्माणात्-येन.

LIEUTENANCY, *s.* प्रतिनिधित्वं, सेनायां प्रतिनिधेः or प्रतिपुरुषस्य पदं or सचस्या or सधिकारः.

LIEUTENANT, *s.* सैन्याधिपतिप्रतिनिधिः *m.*, सैन्याध्यक्षप्रतिनिधिः *m.*, प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिपुरुषः, नियोगी *m.* (न); 'lord-lieutenant,' राज-प्रतिनिधिः *m.*

LIFE, *s.* (Existence) जीवनं, जीवितं, जीवः-वा, प्राणनं, प्राणः, प्राणपरिग्रहः, सत्त्वं, सत्ता, जन्म *n.* (न), जीवातुः *m.*, जीवधः, जीवदशा, उक्त्यं.—(Vitality, principle of life) प्राणः-याः *m. pl.*, जीवात्मा *m.* (न), आत्मा *m.*, जीवः-वितं, जीवित्वं, चेतना, चैतन्यं, प्राणवायुः *m.*, प्राणात्मा *m.*, भूतात्मा *m.*, पञ्चप्राणाः *m. pl.*—(Possession of breath) समुधारणं, प्राणधारणं, प्राणपरिग्रहः.—(Drawing breath) श्वासप्रश्वासं, श्वासनिःश्वासं, निश्वासनप्रश्वासनं; 'endowed with life,' जीवी-विनी-वि (न), जीवभूतः-ता-तं, सजीवः-वा-व्यं, प्राणी-णिनी &c., प्राणभूत *m. f. n.*, सचेतनः-ना-नं; 'giving life,' प्राणदः-दा-दं, प्राणप्रदः-दा-दं, जीवदः-दा-दं; 'destroying life,' प्राणहृदः-रा-रं, प्राणहारी-रिणी &c., जीवितहारी &c., प्राणान्तिकः-क्की-कं; 'the giving or saving of life,' प्राणदानं, जीवदानं; 'abandonment of life,' जीवोत्सर्गः, प्राणत्यागः, प्राणोत्सर्गः, जीवितत्यागः, प्राणपरित्यागः, देहत्यागः, देहत्यागः; 'fear of losing life,' जीवितभंशयः; 'peril of life,' प्राणबाधः; 'love of life,' जीविताशा, जिजीविषा, प्राणिनिषा; 'wishing for life,' जिजीविषुः-पुः-पु, प्राणिनिषुः-पुः-पु; 'dread of life, impatience of life,' जीवनवासः, जीवनद्वेषः, समुषाः 'impatient of life,' समुषुः-धुः-धु; 'deprived of life,' हतप्राणः-या-यं, हतजीवितः-ता-तं, नष्टप्राणः-या-यं, नष्टजीवितः-ता-तं; 'support or maintenance of life,' प्राणयात्रा, प्राणधारणं, प्राणरक्षणं; 'reckless of life,' जीवितव्ययी-यिनी &c., प्राणव्ययी &c.; 'recklessness of life,' जीवितव्ययः; 'the end or object of life,' जीवनहेतुः *m.*; 'means of life,' जीवनोपायः; 'a happy life,' सुजीवितं.—(Age, duration of life, term of life) आयुस् *n.*, आयुः-यु *m. n.*, वयस् *n.*, परमायुस्, जीवितकालः, जन्म *n.* (न), जन्मकालः, आयुःपरिमाणं, जीवपरिमाणं, आयुर्मर्यादा, कालविशेषावच्छिन्नं जीवनं; 'advanced in life,' गतायुः-युः-यु (स्) प्रवयाः-याः-यः (स); 'conferring long life,' आयुष्यः-या-यं, आयुष्करः-रा-री-रं; 'end of life,' आयुःशेषः; 'for life, during life, all one's life,' यावज्जीवं, जीवनपर्यन्तं, आम-रणात्, यावज्जन्म, जन्मपर्यन्तं, यावद्देहं; 'in all one's life,' जन्मतः प्रभृति, जन्मत आरभ्य, जन्माभ्यः, जन्मावधि, आजन्मतः, जन्मतः; 'lasting all one's life,' यावज्जीविकः-का-कं, आमरान्तिकः-का-कं.—(Life in the world, the present life) इहलोकवासः, इहलोकवर्त्तनं, भूलोकवासः, इहकालः, इहजन्म *n.* (न), संसारः, संसारं, संसृतिः *f.*, गुणत्रयाभ्यासः; 'active or secular life,' प्रवृत्तिः *f.*, प्रवृत्तिमार्गः, संसारमार्गः, लोकव्यवहारः, प्रवर्त्तनं; 'retired life,' निवृत्तिः *f.*, निवृत्तिमार्गः; 'engaging in public life,' लोकव्यवहारवृत्तिः *f.*; 'in this life,' इह, इहकाले, इहलोके; 'the vicissitudes of life,' संसारचक्रं, कालचक्रं, कालायुक्तिः *f.*—(Conduct, manner of living) वृत्तिः *f.*, व्यवहारः, आचारः, आचरणं, रीतिः *f.*, स्थितिः *f.*, चेष्टितं, चर्या, प्रवृत्तिः *f.*, स्थितिः *f.*; 'virtuous life,' धर्माचरणं.—(Vivacity) तेजस् *n.*, रसः, रसिकत्वं, तीक्ष्णता, सत्त्वं, वीर्यं.—(Narrative of a life, memoir) चरित्रं, चरितं, चरित्ररचना, चरिताख्यानं, आख्यानं.—(State, condition) अवस्था, दशा, भावः, स्थितिः *f.*, वृत्तिः *f.*, गतिः *f.*; 'the two states of life,' अवस्थाद्वयं;

तादृक् &c., तादृशः &c.; 'like what?' कीदृशः &c., कीदृक् &c., कीदृशः &c.; 'like which,' यादृशः &c., यादृक् &c., यादृशः &c.; 'like me,' मादृशः &c., मादृक् &c., मादृशः &c.; 'like thee,' त्वादृशः &c., त्वादृक् &c., त्वादृशः &c.; 'like your honor,' भवादृशः &c., भवादृक् &c., भवादृशः &c. 'To be like,' अनुकृ, सदृशः -शी -शं भू, तुल्यः -त्या -त्यं भू, सदृशीभू, तुल्यीभू. The following examples illustrate the use and construction of some of the above words. 'The son is very like the father,' पुत्रो बहुधा पितरं अनुकरोति or पुत्रः पितरूपो भवति, 'like another son,' पुत्रनिर्विशेषः -या -यं; 'there never has been, nor ever will be, any one like him,' अनेन सदृशो न भूतो न भविष्यति; 'there is nobody like him,' तेन सदृशः कश्चिदपि नास्ति or न तस्य तुल्यः कश्चन or न कोपि तस्य समः; 'like the sun,' आदित्यसदृशः -शी -शं, आदित्येन तुल्यः &c.; 'a crime like that of Brahmanicide,' तद्वदहत्यासमं पापं; 'like me,' मम समः or मम तुल्यः or मम अनुरूपः or सदृशः &c. or मद्भिः -था -यं. -(Probably-) सत्यसङ्काशः -शा -शं, सम्भाव्यः -या -यं.

Like, *s* (Metaph. equal) तुल्यः -त्या, तुल्यगुणः -णा, सदृशः -शी, तुल्यरूपः -यी, समानगुणः -णा, समकः -का, युगकः -का; 'his like will never be again,' अनेन सदृशो न कदाचिद् भविष्यति. -(Likes and dislikes) प्रियाप्रियाणि *n. pl.*, प्रियाप्रियं.

Like, *adv.* (In the same manner) वत् affixed. इव, यथा, तथा, निर्विशेषं -येण, 'like a dream,' स्वप्नवत्; 'like the moon,' चन्द्रवत्, चन्द्र इव, चन्द्रो यथा; 'cherished like another son,' पुत्रनिर्विशेषं आलितः; 'like king, like people,' यथा राजा तथा प्रजा; 'in like manner,' तथैव, तद्वत्, तथा, एवं, एवञ्चकः &c. तथापिपेन, एवंपिपेन, एवमेव; 'to act like,' अनुकृ.

To like, *v. n.* (Approve of, be pleased with) रुच (c. 1. रोचते -चित्तुं), used impersonally, रुच (c. 10. रोचयति -यितुं), अनुरुच, अर्चयन्, रचिमन् (c. 1. रचयते -मन्तुं), अनुमन्, समन्, मन्, अभिनन्द. (c. 1. अभिनन्दति -न्दितुं), प्रतिनन्द, नन्द, अनुमद् (c. 1. मोहते -दितुं), अनुमद् (c. 4. रुचते -ति -रोहं), प्रशंस (c. 1. प्रसति -सितुं), प्री (c. 4. पश्यति, नृप (c. 6. नृपते, तोषितुं), नृप (c. 4. नृपति, तोष्टुं), सनुप, नृपद्वय, नृप (c. 1. दयते -यितुं), अनुरुच (c. 4. -रज्यते), स्निह (c. 4. स्निहति -यितुं), प्रियः -या -यं भू or अस्, अभिमतः -ता -तं भू, इष्टः -ता -तं भू, प्रीतः -ता -तं भू, दयितः -ता -तं भू. Ous. Since some of the above verbs have a neuter sense, and some of these again are susceptible of an active sense if used in other forms, the construction of the sentence must vary accordingly; thus, 'I like that,' तद् मत्तं or मम रोचते or अहं तद् रोचयामि or तद् मया प्रशस्यते or अहं तद् अनुमन्ये or तद् मया अनुमते or तद् मम अभिमते; 'he does not like the gift,' दत्तं नाभिन्दति or दत्तेन न तुष्यति; 'they like their king,' स्वराजानम् अनुरुच्यन्ते; 'he likes his brother's wife,' भातुर् भाव्यायाम् अनुच्यते; 'women like everybody,' सर्वे स्त्रीणां प्रियाः. To like, *v. n.* रुच (c. 1. रोचते -चित्तुं), इष्ट (c. 6. इच्छति, रपितुं), अभिलष (c. 1. लषति, c. 4. लषति -यितुं); 'as you like,' यथा भवते रोचते, यथागमं; 'doing what one likes,' कामकारी -रिणी -रि (न्), कामचारः -रा -रं; 'going where one likes,' कामगामी -मिनी &c.; 'eating what one likes,' कामभक्षः -क्षा -खं; 'taking what form one likes,' कामरूपः -पा -पं.

LIKED, *p. p.* अभिमतः -ता -तं, अनुमतः -ता -तं, यथाभिमतः -ता -तं, अनुमोदितः -ता -तं, प्रियः -या -यं, प्रीतः -ता -तं, इष्टः -ता -तं, मनोनीतः -ता -तं, दयितः -ता -तं, अनुरक्तः -क्ता -क्ता, मतः -ता -तं.

LIKELIHOOD, LIKELINESS, *s.* सम्भाव्यता -त्वं, सम्भावनीयता, योग्यता -त्वं, सम्भावना, सम्भवः, अभ्युपगम्यता, अभ्युपगमः, अनुमेयता -त्वं, सत्यसादृश्यं, प्रत्यसङ्काशत्वं -ता, आभासः.

LIKELY, *a.* सम्भाव्यः -या -यं, सम्भावनीयः -या -यं, सम्भावितः -ता -तं, योग्यः -ग्या -ग्यं, सत्यसङ्काशः -शा -शं, सत्यमन्त्रिभः -भा -भं, सत्यसदृशः -शी -शं, अनुमेयः -या -यं, अभ्युपगम्यः -म्या -म्यं; 'it is likely,' युज्यते, उपपद्यते.

LIKELY, *adv.* सम्भावनीयं, यथायोग्यं, यथासम्भवं, प्रायस, प्रायशः.

LIKEMINDED, *a.* समानशीलः -ला -लं, समस्वभावः -वा -वं, समभावः -वा -वं.

To LIKEN, *v. a.* उपमा (c. 2. -नाति, c. 3. -मिमते -मानुं), सदृशीकृ, समीकृ, तुल्यीकृ, समानीकृ, समान (nom. समानयति -यितुं); 'to whom shall I liken him,' केन तम् उपमास्यामि.

LIKENED, *p. p.* उपमितः -ता -तं, उपमेतः -ता -तं, समीकृतः -ता -तं.

LIKENESS, *s.* (Resemblance) सादृश्यं, सदृशता -त्वं, सारूप्यं, सरूपता, समरूपता, अनुरूपता, आनुरूप्यं, समता, साम्यं, समानता, तुल्यता -त्वं, तुला, तीत्यं, औपम्यं, उपमा, उपमानं -नता, उपमितिः *f.*, प्रतिमानं -नता, प्रतिमता, आनुगुण्यं, अनुकारः, अनुहारः, अनुपम्यं, रूपसमता, स्वभावसमता. -(Form, appearance) आकृतिः *f.*, आकारः, रूपं, मूर्तिः *f.*, संस्कारः. -(A picture or image resembling a person or thing) उपमा, उपमितिः *f.*, उपमानं, प्रतिमा, प्रतिमानं, प्रतिरूपं -पक्षं, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिमूर्तिः *f.*, प्रतिकायाः, प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिच्छन्दः, प्रतिपातना, प्रतिचित्रं, चित्रं, आकृतिः *f.*; 'a speaking likeness,' आकृतिः संवादिनी.

LIKewise, *adv.* (In like manner) तथा, तथैव, तद्वत्, एवं, एवमेव. — (Moreover) अपिच, अपरञ्च, किञ्च, चैव, तथा, एवं.

LIKING, *s.* (Fondness for, delight in, pleasure) रुचिः *f.*, अभि-रुचिः *f.*, प्रन्तोषः, तोषः, तुष्टिः *f.*, सन्तुष्टिः *f.*, परितोषः, अनुरागः, अनुरक्तिः *f.*, अभिमतता, अनुमतिः *f.*, अनुमोदनं, इच्छा, अभिलाषः, अभिलषितं, प्रियता, प्रीतिः *f.*, छन्दः, लन्दम् *n.*; 'that husband was not to her liking,' स भर्ता तस्याः सन्तोषाय नाभवत्; 'likings and dislikings,' प्रियाप्रियाणि. — (State of body) शरीरस्थितिः *f.*, देहस्थितिः *f.*, शरीरभावः.

LIAC, *s.* लैलकाख्यः पारसीकदेशीयो गुल्मप्रभेदः.

LILY, *s.* पद्मः -यं, पद्मिनी, उत्पलं, कमलं, कुमुदं, नलिनं, पद्मजं, कुचलपं, इन्दोवरं, सौगन्धिकं, अघुनं, नीलाघुनम् *n.* (न. ५. रक्तगन्धकं, हस्तकं, कैरवः). These names properly apply to the water lily. See Lotus.

LIMATION, *s.* लोहमार्जनेन घर्षणं or परिष्कारः or परिष्करणं, मार्जनं.

LIMATURE, *s.* (Filings) लोहचूर्णं, कृष्णचूर्णं, लोहकं, लोहकिट्टं.

LIMB, *s.* अङ्गं, अवयवः, गात्रं, अपपनः, प्रतीकः; 'limb by limb,' अवयवशः, गात्रं गात्रं; 'over every limb,' सर्वोपगच्छः -शा -यं, प्रमङ्गः; 'having large limbs,' बृहदङ्गः -ङ्गी -ङ्गं; 'kneading of the limbs,' गङ्गसंवाहः -हनं, अङ्गमहेन. — (Edge, border) कोटिः *f.*, प्रान्तः, सीमा.

To LIMB, *v. a.* अङ्गाद् अङ्गम् अपचिद् (c. 7. -चिनति -चेत्), अवयवशो निकृत् (c. 6. -कृन्ति -कन्ति), गात्राणि पृथक्, व्यङ्गीकृ.

LIMBED, *a.* अङ्गं -ङ्गिनी -ङ्गि (न्), साङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, अवयवी -विनी -वि (न्), सवयवः -वा -वं; 'large-limbed,' बृहदङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, बृहदवयवः -वा -वं, महाङ्गः -ङ्गा -ङ्गं; 'slender-limbed,' कृशाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.

लिखति, लेखितुं) उल्लिख्, प्रोल्लिख्, रेखां कृ; 'to draw lines on the ground,' रेखादिना भूमिम् उल्लिख् or अल्ल् (c. 10. अल्लयति-यितुं); 'act of drawing lines,' रेखाकरणं, प्रोल्लेखनं, उल्लिखनं; 'drawing lines,' उल्लिखन्-खनी-खन् (नृ), प्रोल्लिखन् &c.

To LINE, v. a. (Cover on the inside) अनन्त or अनन्तभागे छद् (c. 10. छादयति-यितुं) or आच्छद्, अनन्तछादनं कृ, अभ्यन्तरे छद्, अनन्तपटलं कृ, अनन्तपट्टं कृ.—(Place in a line) पंक्तिक्रमेण स्या in caus. (स्थापयति-यितुं).

LINEAGE, s. सन्वयः, वंशः, सन्ततिः f., सन्तानः, कुलं, सन्वयायः, गोत्रं, वंशविततिः f., वंशपरम्परा, सावली -लिः f., वंशावलिः, परम्परा, जातिः f., जननं, अभिजनः; 'of royal lineage,' राजवंश्यः-श्या-श्यं; 'of high lineage,' महाकुलः-ला-लं.

LINEAL, a. (Compound of lines) रेखात्मकः-यी-यं, रेखारूपः-पा-पं, सङ्गितः-ता-तं.—(Derived from ancestors in a direct line) परम्परागतः-ता-तं, परम्परायातः-ता-तं, परम्पराप्राप्तः-ता-तं, क्रमागतः-ता-तं, क्रमायातः-ता-तं, क्रमाप्राप्तः-ता-तं, वंशक्रमागतः-ता-तं, परम्परीयः-शा-शं, पारम्परिकः-की-कं; 'a lineal descendant,' सन्तानः, सन्ततिः f.; 'lineal descent,' क्रमागतः, वंशक्रमागतः, क्रमागतत्वं, सन्वयागतः.

LINEALLY, adv. क्रमागमेन, वंशक्रमेण, पारम्पर्येण, परम्परतः; 'lineally descended,' वंशक्रमागतः-ता-तं, वंशक्रमायातः-ता-तं, सन्वयागतः-ता-तं, कुलक्रमायातः-ता-तं.

LINEAMENT, s. (Feature) रेखा, वदनरेखा, मुखरेखा, वदनाकृतिः f., वदनाकारः, मुखावयवः. रूपचिह्नं, रूपलक्षणं, अङ्गचिह्नं, अङ्गलक्षणं.—(Outline) वहिलेखा, वासरेखा, वस्तु n., वस्तुमात्रं; 'of just lineaments,' सुरेखः-खा-खं.

LINEAR, a. पांक्तः-की-कं, पांक्त्यः-यी-यं, पंक्तिरूपः-पा-पं, पंक्तिमयः-यी-यं, रेखात्मकः-यी-यं, रेखारूपः &c., रेखासङ्घन्धी-न्धनी-न्धि (नृ).

LINED, p. p. सन्तभगे छादितः-ता-तं, अनन्तच्छादितः-ता-तं, अनन्तवृत्तः &c.

LINEN, a. (Made of flax or hemp) क्षीमः-मी-मं, क्षीमः-मी-मं, क्षीमकः-की-कं, शाणः-शी-शं, अतसीमयः-यी-यं, शणमयः &c.

LINEN, s. क्षीमवस्त्रं, क्षीमपटः, शाणवस्त्रं, शाणपटः, क्षीमी, क्षीमवस्त्रं, क्षीमपटः, क्षीमासनं.

LINEN-DRAPER, s. क्षीमवस्त्रविक्रेता m. (नृ), क्षीमपटविक्रेता m. (नृ), वस्त्रविक्रेतापञ्जीवी m. (नृ), वस्त्ररूपविक्रेता, वस्त्रवाणिज्यकारी m. (नृ).

LING, s. (Plant) जङ्गलरुई तृणं, जङ्गलरोही तृणभेदः.

To LINGER, v. n. विलम्ब (c. 1. -लघते-लितुं), मन्द (nom. मन्दायते), चिर (nom. चिरयति, चिरायति), सयस्या (c. 1. -तिष्ठति-स्थानुं), कालं क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं), विलम्बनं कृ, कालक्षेपं कृ.—(Hesitate) विकृप् (c. 1. -कल्पति-ल्यितुं, c. 10. -कल्पयति-यितुं), विचर् (c. 10. -चारयति-यितुं), विकल्पं कृ, चारणं कृ.—(Remain long in any state) चिरण or चिरं or चिरकालं or दीर्घकालं स्या or सयस्या or वृत् (c. 1. -यञ्जते-यितुं), सुचिरं स्या; 'on a bed of sickness,' चिररोगी-गिणी भू.—(Proceed slowly) मन्दं मन्दं चल (c. 1. चलति-लितुं) or चर् (c. 1. चरति-रितुं).

LINGERER, s. विलम्बी m. (नृ), विलम्बकारी m., मन्दगामी m. (नृ), मन्दगतिः m., चिरात्रियः, कालक्षेपकः, कालयापकः, दीर्घसूची m. (नृ).

LINGERING, part. मन्दायमानः-ना-नं, मन्दयमानः-ना-नं, विलम्बी-ध्वनी-धि (नृ), विलम्बितः-ता-तं, चिरायमाणः-शा-शं.—(Remaining long) चिरस्थः-स्या-स्थं, चिरस्थायी-विनी-यि (नृ), चिरस्थितः-ता-तं, चिरकालस्थः-स्या-स्थं, दीर्घकालीनः-ना-नं, चिरकालीनः-ना-नं.

LINGERINGLY, adv. विलम्बेन, विलम्बात्, सविलम्बं. मन्दं मन्दं. मन्दगत्या. कालक्षेपेण, सकालक्षेपं. दीर्घसूचयत्, दीर्घसूचतया.

LINGET, s. (Mass of metal) धातुपिण्डः, लोहपिण्डः.

LINGUADENTAL, a. जिह्वादन्यः-न्या-न्तं, जिह्वादानः-नी-नं.

LINGUAL, a. जिह्वासङ्घन्धी-न्धनी-न्धि (नृ), जैह्निकः-की-कं, जिह्वा in comp.

LINGUIFORM, a. जिह्वारूपः-पा-पं, जिह्वाकारः-रा-रं, जिह्वाकृतिः-ति-ति.

LINGUIST, s. भाषाज्ञः, बहुभाषाज्ञः, नानाभाषाज्ञः, सनेकभाषाज्ञः, बहुभाषावेत्ता m. (नृ), नानाभाषानिपुणः, शाब्दिकः, शब्दव्युत्पन्नः, बहुभाषावादी m. (नृ), उच्चारणज्ञः.

LINIMENT, s. ज्वहेन, उपदेहः, लेपः, चालेपः, प्रलेपः, विलेपनं, अनुलेपनं सध्यङ्गः, सध्यङ्गनं, मर्दनौषधं.

LINING, s. सन्तच्छादनं, सन्तारच्छादनं, अनन्तवेहनं, अनन्तपटलं, अनन्तपट्टः-डं, आस्तर-रणं, सन्तारआस्तरणं.

LINK, s. (Of a chain) शृङ्खलासन्धिः m., शृङ्खलसन्धिः, शृङ्खलायन्त्रिः m.—(A chain, anything connecting) शृङ्खलः-ला, सन्धिः m., बन्धनं, पाशः, संयोगः, सङ्घन्धः.—(Part of a connected series) सन्धयः, समन्धयः, प्रबन्धः.—(Torch) उल्का, उन्मुकं, ज्वलनकाष्ठं, अग्निकाष्ठं.

To LINK, v. a. सन्धा (c. 3. -दधाति-धत्ते-धातुं), संयुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं, c. 10. -योजयति-यितुं), सन्धय् (c. 9. -बध्नाति-बन्धुं), संधिप् (c. 10. -धेयति-यितुं), योक्तु (nom. योक्तयति-यितुं), यन्ध् (c. 9. -यध्नाति, यन्धिषुं), शृङ्खलाकरणे सन्धा.

LINK-BOY, s. उल्काभूत, उल्काधारी m. (नृ), ज्वलनकाष्ठभूत.

LINKED, p. p. सन्धितः-ता-तं, संयुक्तः-क्ता-क्तं, सङ्घट्टः-ट्टा-ट्टं, अनुसङ्घट्टः &c., अनुसङ्घट्टः &c., सन्धितः-ता-तं, समन्धितः-ता-तं, सान्धयः-या-यं.

LINNET, s. लिखिताख्यो मधुररसविशिष्टः क्षुद्रपक्षी.

LINSEED, s. अतसीबीजं, उमाबीजं, क्षुमाबीजं, अतसी, उमा, क्षुमा, मसीना, मसृणा, चणका, सुवर्चला, मालिका.

LINSEY-WOOLSEY, a. क्षौमोष्णः-ष्ण-शं, क्षौमोष्णः &c., शाणोष्णः &c.

LINSTOCK, s. अग्निदण्डः m., अग्निदण्डकाष्ठं, अग्निदण्डशलाका, अग्निदण्डः, ज्वलनदण्डः, ज्वलनकाष्ठं, शलाका.

LINT, s. विकेशिका, द्रणशोषणार्थं क्षीमवस्त्रखण्डः or क्षीमपटखण्डः or शाणवस्त्रखण्डः.

LINTEL, s. द्वारोपरिस्थकाष्ठं, द्वारोपरिस्थद्वारः m., द्वारोपरिस्थितं काष्ठं, द्वारोपरिकाष्ठं.

LION, s. सिंहः, केसरी m. (नृ), केशरी m., हरिः m., मृगेन्द्रः, मृगराजः, मृगराट् m. (नृ), मृगपतिः m., पशुराजः, पशुपतिः m., वनराजः, मृगरियः m., मृगारिः m., गजारिः m., कुञ्जरापतिः m., त्रिदाम्तकः, हस्तिकक्षयः, भीमनादः, भीमविक्रान्तः, भारिः m., हरित् m., हर्ष्यधः, पञ्चास्यः, पञ्चमुखः, पञ्चाननः, पञ्चयुक्तः, पञ्चशिरः, सटाङ्कः, जटिलः, 'a lion's mane,' केशरः, केसरः, सिंहकेशरः, 'lion's mouth,' सिंहमुखः, मृगेन्द्रमुखः, 'lion's roar,' सिंहनादः-दकः, सिंहध्वनिः m., 'abounding with lions,' सिंहाव्यः-व्या-व्यं, 'he plays the lion,' सिंहायते.—(Sign in the zodiac) सिंहः. See LEO. (Object of curiosity) कौतुकं.

LIONESS, s. सिंहि, केशरिणी, केसरिणी, मृगराज्ञी, वनराज्ञी.

LION-LIKE, LIONLY, a. सिंहः-ही-हं, सिंहिकः-की-कं, सिंहसम्भावः-वा-वं.

LIP, s. ओष्ठः, अधरः, दशनच्छदः, रदनच्छदः, रदच्छदः, दनच्छदः, दच्छदः, दशनवासस n., वाग्दलं, ओष्ठपत्रवर्गः, अधरपुटं, ओष्ठपुटः-टं; 'the upper lip,' is properly ओष्ठः; 'the lower lip,' अधरः.—

(The lips) ओष्ठधारी *m. du.*, ओष्ठो *n. du.*, अधरी *du.*, दन्तच्छदी, रदनच्छदी, दशनच्छदी, दशनवाससी *n. du.*; 'red or cherry lip,' विषोष्ठः or विर्षोष्ठः, विषाधरः; 'having red lips,' विषोष्ठः -डा -ष्ट or विषोष्ठः; 'nectar of the lips,' अधरामृतं; 'drinking the nectar of the lips,' अधरपानं; 'to bite the lips,' ओष्ठं or अधरं or ओष्ठधारी दंष्ट्र (c. 1. दशति, दंष्ट्र) or सन्दंष्ट्र, दन्तेर् ओष्ठं खाद (c. 1. खादति -दितुं), अधरावलोक्यं कृ, ओष्ठदंष्ट्रानं कृ; 'biting the lips,' सन्दंष्टोष्ठः -डा -ष्ट, दददच्छदः -दा -दं, सन्दंष्टोष्ठपुटः -टा -ट. — (Edge of a cup, &c.) पात्रकण्ठः, पात्रमुखं, पात्रधामः, पात्रकर्णः, पात्रपाशः.

LIP-DIVOTION, *s.* ओष्ठभक्तिः *f.*, अधरभक्तिः *f.*, ओष्ठपूजा, अधरपूजा.

LIPLESS, *a.* ओष्ठहीनः -ता -नं, अधरहीनः -ता -न निरोष्ठः -डा -ष्ट.

LIPOTHYMOUS, *a.* मूर्च्छितः -ता -तं, मूर्च्छोलः -ला ल. नष्टचेतनः -ता -नं.

LIPOTHYMY, *s.* मूर्च्छा-च्छनं -ना, मोहः, सम्मोहः प्रमोहः, प्रलयः, चेतना-हानिः *f.*, चेतन्यहानिः *f.*, चेतन्यनाशः.

LIPPED, *a.* ओष्ठवान् -वती -वत् (त्), ओष्ठो -ष्ठिनी -ष्ठि (न), ओष्ठ or अधर in comp.; as, 'red lipped,' विषोष्ठः -डा -ष्ट or विर्षोष्ठः &c., विषाधरः -रा -रं.

LIPITUDE, *s.* चुम्बत्वं, पिबत्वं, चिबत्वं, क्लिबाश्रयता, नयनक्रियता.

LIP-SALVE, *s.* ओष्ठलेपः, ओष्ठप्रलेपः, ओष्ठस्नेहनं, अधराम्रप्लनं.

LIQUEFACTION, *s.* (The act) द्राव्यः -वर्णं, विद्राव्यः -वर्णं, द्रवीकरणं. विलयः -यनं, लयः -यनं, गलनं, गलनं, परिगलनं, विगलनं, क्षरणं, जलमात्करणं. — (The state) द्रवत्वं, द्रावितत्वं, विलीनता, गलितत्वं, द्रुतत्वं, विद्रुतता.

LIQUEFABLE, LIQUABLE, *a.* द्राव्यः -व्या -यं, विद्राव्यः -व्या -यं, विलयनीयः -या यं, गलनीयः -या -यं, द्रवणीयः -या -यं or द्रावणीयः सविलयः -या -यं, विलयनशीलः -ला -लं, द्रावणार्हः -र्हा -हं, द्रवार्हः -र्हा -हं, क्षरणीयः -या -यं, क्षरभावः -या -यं, याव्यः -व्या -यं.

LIQUEFIELD, *p. p.* द्रुतः -ता -तं, विद्रुतः -ता -तं, द्रावितः -ता -तं, विद्रावितः -ता -तं, द्रवीकृतः -ता -तं, द्रवीभूतः -ता -तं, लीनः -ता -नं, विलीनः -ता -नं, निलीनः -ता -नं, गलितः -ता -तं, गलितः -ता -तं, परिगलितः -ता -तं, विगलितः -ता -तं.

TO LIQUIFY, *v. a.* विली in caus. (-लाययति -लापयति -यितुं), विद्रु (c. 10. -द्रावयति -यितुं), द्रु, द्रवीकृ, गल (c. 10. गालयति -यितुं), विगल, गलितकृ, विलीनकृ, जलमात्कृ, आद्रोक्तृ.

TO LIQUIFY, *v. n.* विली (c. 1. -लीयते -लटुं), प्रविली, प्रली, द्रु (c. 1. -द्रवति, -द्रोते), विद्रु, गल (c. 1. गलति -लितुं), विगल, क्षर (c. 1. क्षरति -रितुं), द्रवीभू, विलीनीभू, जलमाद्र.

LIQUIN, *a.* द्रव्यः -वा -वं, द्रुतः -ता -तं, द्रव्यः -वा -वं, सद्रव्यः -वा -वं, विद्रुतः -ता -तं, विलीनः -ता -नं, लीनः -ता -नं, गलितः -ता -तं, तरलः -ला -लं, विहलः -ला -लं, प्रवाही हिणी -हि (न), प्रवाहप्रभम्भकः का कं, पयस्यः -म्या -यं.

LIQUIN, *s.* द्रव्यः, द्रवद्रव्यं, द्रवपदार्थः, द्रवयन्तु *n.*, सद्रवपदार्थः, रसः, आद्रुद्रव्यं, आद्रुयन्तु *n.*, जलं, वारि *n.*, पयस *n.*

TO LIQUIFY, *v. a.* ग्रथ (c. 10. शोधयति -यितुं), परिग्रथ, मुच (c. 6. मुचति, मोक्षं, c. 10. मोचयति -यितुं), विमुच, मोक्ष (c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमुच (c. 6. मुचति मष्टुं, c. 10. मञ्चयति -यितुं), निम्ब (c. 10. तारयति -यितुं), अपनी (c. 1. -नयति नेतुं), विनी, अपयन्तु (c. 10. पञ्चयति -यितुं), अपाकृ, माध (c. 10. माधयति -यितुं), 'settle a debt,' ऋणं ग्रथ or अपनी or विनी or अपाकृ or अपयन्तु or माध, ऋणशोधनं कृ, ऋणमिद्धं कृ, ऋणमुक्तं कृ.

LIQUIDATED, *p. p.* शोधितः -ता -तं, परिशुद्धः -डा -ष्ट, सिद्धः -डा -ष्ट, साधितः -ता -तं, ऋणमुक्तः -क्ता -क्तं, ऋणमोचितः -ता -नं, अपाकृतः -ता -तं, विगलितः -ता -तं, निस्तारितः -ता -नं, उन्नीयः -या -यं. LIQUIDATION, *s.* शोधनं, परिशोधनं, शुद्धिः *f.*, परिशुद्धिः *f.*, मुक्तिः *f.*, विमुक्तिः *f.*, मोक्षः -क्षणं, परिमोक्षणं, निस्तारः, उन्नयनं, अपाकरणं, मिद्धिः *f.*, साधनं, अपनयनं; 'of a debt,' ऋणशोधनं, ऋणसिद्धिः *f.*, ऋणापाकरणं, ऋणमुक्तिः *f.*, ऋणपनयनं, ऋणपनोदनं, विगलनं, निरादेशः. LIQUIDITY, LIQUIDNESS, *s.* द्रवत्वं -ता, द्राव्यत्वं -ता, विद्रुतत्वं, विलीनता, गलितत्वं, द्रवभावः, रसता, प्रवाहप्रभम्भः.

LIQUOR, *s.* (Fluid) द्रव्यः, द्रवद्रव्यं, द्रवपदार्थः, सद्रवपदार्थः, द्रवयन्तु *n.*, रसः, जलं. — (Drink) पेयं, पानीयं, पेयद्रव्यं. — (Spirituous liquor) मद्यं, मदिरा, मदः, मुरा -री, वारुणी, शुषा, शीघ्रः *m.* -धु, मोधुः *m.*, हाहा, आसवं, क्रान्त्यं -त्या, कर्ष्यः 'drinker of spirituous liquor,' सुरागः -पी *f.*, मद्यपः -पी *f.*, शीघ्रपः -पी *f.*, शुषापायो *m.* -विनी *f.* LIQUOR-SHOE, *s.* मदिरागृहं, मद्यविक्रयस्थानं, शुषापायनं.

LIQUORICE, *s.* मधुपष्टिका, यष्टिपु *n.*, मधुकं, मधुली. See LICORICE. TO LISE, *v. a.* or *n.* गद (c. 10. गदयति, गदद्वाचा वद (c. 1. वदति -दितुं), बालकवद उच्चर (c. 10. -चारयति -यितुं), भग्नदन्तेर इव उच्चर, भग्नदन्तोच्चारणं कृ, भग्नस्वरोच्चारणं or भिन्नस्वरोच्चारणं वद or उच्चर, अस्म्यद्वाचा or अस्म्युद्वाचा उच्चर, अयद्योच्चारणं कृ, अस्म्युद्वाचा उच्चर, अयद्योच्चारणं कृ, जन्त्यु (c. 1. जन्त्यति -न्त्यितुं).

LISP, LISping, *s.* गदद्वा, गदद्वाक *f.* (च), गददपदं, गदद्वाक्यं, भग्नदन्तोच्चारणं, भग्नस्वरोच्चारणं, भिन्नस्वरोच्चारणं, अस्म्युद्वाचा उच्चर, अयद्योच्चारणं, बालकवद उच्चारणं.

LISPED, *p. p.* भग्नदन्तोच्चारितः -ता -तं, अस्म्यदोच्चारितः -ता -तं.

LISPER, LISping, *a.* अस्म्युद्वाक *m. f. n.* (च), अस्म्यद्वाक *m. f. n.*, गदद्वाक *m. f. n.*, अस्म्युद्वाक्यः -त्या -त्यं, चित्रजल्यः &c., लोहलः -ला -लं, भग्नदन्तोच्चारणकृत.

LISPINGLY, *adv.* अस्म्युद्वाचा, अस्म्यद्वाचा, गदद्वाचा, बालकवत्.

LIST, *s.* (Catalogue) जावलिः -ली *f.*, अनुक्रमणिका, परिसंख्या, परिसंख्यापत्रं, परिगणना, सूचिः -ची *f.*, सूचिपत्रं; 'a list of names,' नामावलिः -ली *f.*, नामावलिपत्रं, नामपरिसंख्यापत्रं; 'list of errata,' शुद्धिपत्रं. (Strip of cloth) पट्टः -ट्टकः, पट्टखण्डः, वस्त्रखण्डः. — (Border or edge of cloth) वस्त्रधारः, वस्त्रप्रान्तः, वसनप्रान्तः, वस्त्रान्तः, वसनान्तः, वन्तिः *m.*, तरी, दशा. — (Ground enclosed as a field of combat) रङ्गभूमिः *f.*, रणभूमिः, रङ्गाङ्गनं, रङ्गः, युद्धभूमिः *f.*, युद्धक्षेत्रं, रणान्तरं, सवभूमिः *f.*, सवभूः *f.* (Liking, desire) इच्छा, रुचिः *f.*, अभिरुचिः *f.*, स्मृहा.

TO LIST, *v. a.* (Enroll) नामावलिपत्रे or नामपरिसंख्यापत्रे नामानि समारुह in caus. (-रोपयति -यितुं) or आरुह or अभिलिख (c. 6. -लिखति लोभितुं) or लिख. — (Cover with strips of cloth) पट्टन or पट्टखण्डन छद (c. 10. छदयति -यितुं) or आछद, पट्टबन्धनं कृ. — (Sew together strips of cloth) पट्टखण्डान् संमिन् (c. 4. -मोचयति, मचितुं) or निपिन्. — (Hearken) आकर्ण्य (c. 10. -कर्णयति -यितुं), कर्णं दा.

TO LIST, *v. n.* (Desire, choose) इप् (c. 6. इच्छति, रयितुं), अभिलप् (c. 4. -लपति -यितुं), रुच (c. 1. रोचते) used impersonally; 'doing as one lists,' कामचारी -रिणी -रि (न्), कामचारः -री -रं, 'going as one lists,' कामगामी -मिनी &c., कामगः -गा -गं; 'as one lists,' कामतम्, कामचारतम्. See LIKE.

TO LISTEN, *v. n.* आकर्ण्य (c. 10. -कर्णयति -यितुं), श्रु (c. 5. शृणोति,

श्रोतुं), आश्रु, उपश्रु, निश्म (c. 10. -शामयति -यितुं), कर्णे दा (c. 3. ददाति, दातुं), श्रवणं कृ.—(Heed, lend the mind) अवधा (c. 3. -धत्ते -धातुं), मनो धा. सावधानः -ना -नं भू. अवहितः -ता -तं भू or अस्म. अवधानं कृ; 'listen', शृणु, कर्णे देहि, अवधीयतां.—(Obey, follow admonition) श्रु in des. (शुश्रूषते -यितुं), अनुविधा in pass. (-धीयते), अनुयुत् (c. 1. -यञ्जते -ञ्जितुं).

LISTENER, *s.* श्रोता *m.* -त्री *f.* (तृ), श्रवणकर्त्ता *m.* -त्री *f.* (त्रै), निश्मन-कारो *m.* -रिणी *f.* (नृ).

LISTLESS, *a.* अनुत्सुकः -का -कं, निरुत्सुकः -का -कं, अनिच्छुः -च्छुः -च्छु, अनिच्छुकः -का -कं, निरिच्छः -च्छा -च्छं, निःस्पृहः -हा -हं, निरोहः -हा -हं, उदासीनः -ना -नं, उदासी -सिनी -सि (नृ), निरपेक्षः -क्षा -क्षं, विरक्तः -क्ता -क्तं, वीतरागः -गा -गं, विकीतुकः -का -कं, अनभि-लापः -पा -पं, अनवधानः -ना -नं, अनवहितः -ता -तं, निरुद्योगः -गा -गं, निरुद्यमः -मा -मं, अप्रयत्नः -न्ना -न्नं, अप्रयत्नशीलः -ला -लं, सनायः -स्या -स्यं, साध्याहीनः -ना -नं, सुमधुद्विः -द्विः -द्वि, जडः -डा -डं, जडबुद्धिः &c., अव्यग्रः -ग्रा -ग्रं, निःसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, ग्रातः -ना -नं, प्रमादी -दिनी &c. See **LANGUID**.

LISTLESSLY, *adv.* अनुत्सुकं, निरुत्सुकं, अनिच्छया, अनौत्सुक्येन, उदासी-नवत्, अनभिलाषेण, अनवधानेन, अनवहितं, अनपेक्षया, जडवत्, अव्यग्रं. See **LANGUIDLY**.

LISTLESSNESS, *s.* अनुत्सुकता, अनौत्सुक्यं, निरुत्सुकता, अनिच्छा, अनौहा, निरोहता -त्वं, अस्पृहा, निःस्पृहता, अनभिलाषः, उदासीनता, औदास्यं, विरक्तिः *f.*, विरक्तता, वीरग्यं, अननुरागः, अनपेक्षा, अनवेक्षा, अनुत्साहः, अनुद्योगः, अप्रयत्नः -लता, सनाय्या, साध्याहीनता, सुमधुद्वित्वं, जडता, जड्यं, अव्यग्रता, मान्द्यं ग्रातिः *f.* See **LANGUOR**.

LITANY, *s.* स्त्रीतीयमतपरिभिर् व्यवहृतः प्रार्थनामार्गः, स्त्रीतीयसमाजव्यव-हारिता प्रार्थना.

LITERAL, *a.* (Not figurative) मूलार्थकः -का -कं, मुख्यार्थकः -का -कं, मुख्यः -स्या -स्यं, सरूपकः -का -कं, सत्यप्रकः -का -कं, विवक्षितः -ता -तं, शक्यः -क्या -क्यं; 'literal occupation,' मुख्यत्वं, मुख्यार्थः, मूलार्थः, प्रकृतार्थः.—(Following the letter or exact words) मूलशब्दानुसारी -रिणी -रि (नृ), मूलशब्दानुयायी -यिनी &c., मूलपदा-नुसारी &c., शब्दाधीनसारी &c., अवयवाधीनसारी &c., शब्दानुसारी &c., यथाशब्दः -च्चा -च्चं, शाब्दिकः -को -कं.—(Consisting of let-ters) अक्षरी -रिणी &c., अक्षरमयः -यो -यं.

LITERALITY, *s.* मुख्यत्वं -ता, मुख्यार्थत्वं, मूलार्थत्वं, मुख्यार्थः, मूलार्थः, प्रकृतार्थः, शब्दार्थः, सत्यप्रन्नं -ता, सरूपकं.

LITERALLY, *adv.* (Not figuratively) मूलार्थानुसारेण, मुख्यार्थानुसारेण, मूलार्थतः.—(Close to the letter or exact words) शब्दतः, यन्त्रतः, यथाशब्दं, शब्दानुसारेण -रतस्, मूलशब्दानुसारेण, मूलपदानुसारत्, शब्दार्थतः.—(Letter by letter) अक्षरशः.

LITERARY, *a.* (Pertaining to literature) विद्यासम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (नृ), विद्विषयः -या -यं, अक्षरसम्बन्धी &c., शास्त्रिकः -की -कं, शास्त्रीयः -या -यं, विद्याप्रकरणसम्बन्धी &c., साहित्यसम्बन्धी &c.—(Versed in literature, fond of it) विद्यावान् -वती -वत् (नृ), शास्त्राभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, विद्याप्रियः -या -यं, विद्यासेवी -यिनी &c., विद्या-सवेदी &c., विद्यानुरागी -गिणी &c., विद्याव्यवसायी -यिनी &c., विद्यानुपाली -लिनी &c., विद्याविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, विद्यासम्पन्नः -न्ना -न्नं.

LITERATE, *a.* पंडितः -ता -तं, विद्यावान् -वती -वत् (नृ), विद्यासम्पन्नः -न्ना -कं, व्युत्सवः -न्ना -कं, विद्वान् -दुवी -द्वत् (नृ), विपश्चित् *m. f. n.*, साक्षरः -रा -रं.

LITERATE, *s. pl.* पंडितमण्डली -लं, पंडितसमाजः, विद्वत्समाजः, पांडि-तगणः, पंडितवर्गः, पंडितसमूहः, विद्वद्वन्दं.

LITERATURE, *s.* (Learning) विद्या, शास्त्रं, शास्त्रविद्या, अक्षरं, साहित्यं, वाङ्मयं.—(Collective body of literary productions) शास्त्रसमु-दायः, शास्त्रसमवायः, शास्त्रसमूहः, often expressible by शास्त्र in the sing. number; as, 'poetical literature,' काव्यशास्त्रः; 'branch of literature,' अङ्गं, उपशास्त्रं.

LITHE, *a.* शिथिलः -ला -लं, मृदुः -दुः -द्रो -दु, सुखनमनीयः -या -यं.

LITHENESS, *s.* शिथिलता, शिथिल्यं, सुनमनीयता, मृदुता, कोमलता.

TO LITHOGRAPH, *v. a.* प्रस्तरापरि or शिलोपरि लिख (c. 6. लिखति, लेखितुं) or खालिख, प्रस्तरं रेखादिना मुद्राकृ or मुद्रु (nom. मुद्रयति -यितुं) or अङ्क (c. 10. अङ्कयति -यितुं).

LITHOGRAPH, *s.* प्रस्तरमुद्रा, शिलामुद्रा, पाषाणमुद्रा, प्रस्तरालेख्यं, पट्टः.

LITHOGRAPHER, *s.* प्रस्तरलेखकः, प्रस्तरलिख *m.* (ख), प्रस्तरमुद्राकृ-त, शिलामुद्राकृ, शिलालेखकः, प्रस्तरालेख्यकृ.

LITHOGRAPHY, *s.* प्रस्तरलिखनविद्या, प्रस्तरमुद्राङ्कनविद्या, शिलालिख-नविद्या, शिलामुद्राङ्कनं, पाषाणलिखनं.

LITHONTHPTIC, LITHONTHPTIC, LITHONTHPTIC, *a.* अमरीग्रः -ग्री -ग्रं, अमरीहरः -रा -रं, मृचाग्रमनाशकः -का -कं.

LITHOTOMY, *s.* मृचाग्रमोच्छेदः, वस्तिस्थशकरोच्छेदः, उच्छेदनद्वारा मृचाग्र-निष्कषणं, वस्तिच्छेदनं, मृचाग्रमोच्छेदः.

LITHOTRIPSY, *s.* अमरीग्रपेषणं, अमरीग्रमृच्छः, अमरीग्रसम्प्रेषः, अमरीग्रसम्प्रेषः.

LITIGANT, *a.* विवादी -दिनी -दि (नृ), विवादमानः -ना -नं, विवादाधी-धिनी -धि (नृ), व्यवहारी -रिणी &c., व्यवहारिकः -को -कं, व्यवहा-रिकः &c., कार्यवान् -वती -वत् (नृ), कार्यी -रिणी &c., विवाद-न्ती -दन्ती (नृ).

LITIGANT, *s.* व्यवहारी *m.* (नृ), विवादी *m.* (नृ), विवादाधी, वादी *m.*, अधी *m.*, कार्यवान् *m.* (नृ), कार्यी *m.*

TO LITIGATE, *v. n.* विवद् (c. 1. -वदते -दितुं), व्यवहृ (c. 1. -हरति -ते -हन्तुं), विवादं कृ, विवादाधी -धिनी भू or अस्म.

TO LITIGATE, *v. a.* विवादास्पदीकृ, व्यवहारास्पदीकृ, वादग्रस्तं -स्तां कृ.

LITIGATED, *p. p.* विवादास्पदीकृतः -ता -तं, विवादास्पदीभूतः -ता -तं, विवादानुगतः -ता -तं, वादानुगतः -ता -तं, वादग्रस्तः -स्ता -स्तं, विवाद-ग्रस्तः -स्ता -स्तं.

LITIGATION, *s.* विवादः, विवादकरणं, वादः, वादकरणं, व्यवहारः, व्यवहार-करणं, रिक्तः; 'under litigation,' विवादास्पदीभूतः -ता -तं, वादग्रस्तः -स्ता -स्तं. See **LITIGATED**.

LITIGIOUS, *a.* विवादी -दिनी -दि (नृ), विवादशीलः -ला -लं, विवादप्रियः -या -यं, विवादाधी -धिनी &c., वादप्रियः -या -यं, विवादप्रवणः -णा -यं, विवादबुद्धिः -द्विः -द्वि, विवादासक्तः -क्ता -क्तं, विवादरतः -ता -तं.

LITIGIOUSNESS, *s.* विवादशीलता, विवादाधीन्यं, विवादासक्तिः *f.*, विवादबुद्धिः *f.*

LITTER, *s.* (Bed borne on the shoulders) शिषिका, याष्यपानं, डपनं, डलकं, प्रवहणं, इत्या. शिरस्का.—(Bed of straw) तृणशय्या, तृणशयनं, तृणसंस्तरः, तृणास्तरणं.—(Brood of young animals) शवकगणः, यः शवकगण एकवारे जायते, शवकसमूहः; 'of pigs,' शूकरशवकगणः.—(Shreds scattered about) इतस्ततो विकीर्णा वस्त्रखण्डाः.—(Confusion of things scattered about) द्रव्यवि-क्षिप्रता, द्रव्यविकीर्णता, द्रव्यव्यस्तता, द्रव्यसङ्करः, साङ्ख्यं, व्यस्तव्यस्तता.

TO UTTER, *v. a.* (Bring forth a number of young ones) शव-कगणं सु (c. 2. सृते, c. 4. सृयते, सोतुं) or प्रसु or जन (c. 10. जनयति -यितुं) or प्रजन् (c. 4. -जायते -जनितुं) or उत्पद् (c. 10. -पादयति

(-यितुं), प्रसवे कृ.—(Cover with straw) तृणावृतं—तां कृ. तृणास्तीर्णं—णीं कृ. तृणासृतं—तां कृ. सतृणं—णां कृ. तृणास्तरणं कृ.—(Scatter about confusedly) इतस्ततो विक्रीं कृ. (c. 6. -किरति -करितुं -रीतुं) or व्याकृ or विक्षिप (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), सस्तप्यस्तीकृ.

LATTERED, *p. p.* (Covered with straw) तृणावृतः—ता-तं. तृणास्तीर्णः—णा-णं. तृणासृतः—ता-तं.—(Scattered about) इतस्ततो विक्रीणः—णा-णं or व्याक्रीणः—णा-णं, सस्तप्यस्तः—स्ता-स्तं. बहुधा विक्षिप्तः—प्ता-प्तं. बहुधास्तीर्णः—णा-णे.

LITTLE, *a.* (Small in size or extent, not great) अल्पः—त्या-ल्पं. क्षुद्रः—द्रा-द्रं. अल्पकः—का-कं. क्षुद्रकः—का-कं. अल्पपरिमाणः—णा-णं. क्षुद्रपरिमाणः—णा-णं. सूक्ष्मः—स्मा-स्मं. तनुः—नुः. स्लोकः—का-कं. लघुः—घुः-घु. लघुपरिमाणः—णा-णं. ह्रस्वः—स्वा-स्वं. सूक्ष्मकः—का-कं. ग्रहणः—हणा-हणं. कृशः—शा-शं. दृष्टः—द्रा-द्रं. कणिकः—का-कं. अणुकः—का-कं. अणुः—खी-खु. कणः—लेशः. लघुः—मात्रा *f.* वृत्तिः—री *f.* (Small in body) अल्पतनुः—नुः-नु. अल्पशरीरः—रा-रं. क्षुद्रतनुः &c., ह्रस्वशरीरः—रा-रं. स्लोककायः—या-यं. अल्पमूर्तिः—त्रिः-त्रिं. (Small in quantity, not much) अल्पः—त्या-ल्पं. अल्पमात्रः—वा-वं. स्लोकः—का-कं. अक्षुद्रः—हुः-ह्री-हु. अक्षुद्रलः—ला-लं. अपचुरः—रा-रं. ईषत् in comp.—(Very little) अल्पत्यः—त्या-ल्पं. अल्पत्यः—त्या-ल्पं. अल्पीयान्—यसी-यः (म). अल्पिष्ठः—ष्टा-ष्टं. कणोयान् &c., अणोयान् &c., क्षोदीयान् &c., क्षोदिष्ठः &c.; 'not a little' अनल्पः—त्या-ल्पं; 'little finger,' कनिष्ठाङ्गुलिः—ली *f.*; 'a little wealth,' अल्पधनं. अर्थलेशः; 'having little wealth,' अल्पधनः—ना-नं; 'of little merit,' ईषद्गुणः—णा-णं; 'a little hot,' ईषद्गुणः—णा-णं; 'a little animal,' क्षुद्रजनः *m.*; 'of little weight,' अल्पप्रभायः—वा-वं. अल्पप्रमाणः—णा-णं; 'for a little while,' किञ्चित्कालं. कियत्कालं.

LITTLE, *s.* (Small quantity) अल्पभागः, अल्पांशः, किञ्चित्, अल्पं, स्लोकं. ईषत् ind., अल्पिका, अल्पमात्रं, मात्रा, किञ्चिद्भागः, किञ्चन, मंत्रं, अक्षुद्भागः, अक्षुद्भागः, अप्राचुर्यं; 'little or much,' स्लोकं प्रचुरं वा; 'by little and little,' अल्पशम, अल्पान्यं, स्लोकशमं; 'desiring little,' अल्पकांक्षी-क्षिणी-क्षि (नृ); 'doing little,' ईषत्करः—री-रं.

LITTLE, *adv.* ईषत्, कियत्, स्लोकं, मन्त्राकं, अल्पमात्रं, अक्षुद्, अप्रचुरं, अमूर्ति, तापतः; 'a little distance, a little way,' कियद्दूरं, ईषद्दूरं, नातिदूरं—रं. कियत्पथ्यन्तं; 'a little less,' किञ्चिद्व्यूनः—ना-नं, ईषद्दूनः—ना-नं; 'little drunk,' ईषत्मानः—ना-नं, ईषत्पीतः—ता-तं; 'little-minded,' कृपणबुद्धिः—द्धिः-द्धि. कृपणधीः—धी-धि.

LITTLENESS, *s.* अल्पता—त्वं. क्षुद्रता—त्वं. सूक्ष्मता, मीरुष्यं, तनुता, स्लोकता, लघुता, लाघवं, लघिमा *m.* (नृ). ह्रस्वता.—(Of body) अल्पशरीरता, शरीरह्रस्वता, शरीरक्षुद्रता. (Meanness) कृपणता, कार्पण्यं, तुच्छत्वं, नीनता, कट्युता, अपकृष्टता; 'of mind,' बुद्धिकार्ष्यं.

LITURAT, *a.* तीरम्यः—स्या-स्यं. तीरमसन्धी-न्धनी &c.

LITURGICAL, *a.* समानप्रार्थनापद्धतिसम्बन्धी-न्धनी-न्ध (नृ), प्रार्थनपद्धतिविषयः—या-यं. प्रार्थनाविधिसम्बन्धी &c.

LITURGY, *s.* स्वीष्टीयसमानप्रार्थनापद्धतिः *f.*, प्रार्थनापद्धतिः, सामाजिकप्रार्थनापद्धतिः, सामाजिकभक्तिमार्गः, प्रार्थनामार्गः, स्वीष्टीयप्रार्थनाविधिः *m.*

TO LIVE, *v. n.* (Have the vital principle) जीव (c. 1. जीवति -यितुं), प्राण (c. 2. प्राणिति -तुं, rt. अन्), अस्त (c. 2. अस्तिति -तुं), ग्रामप्रस्थानं कृ. (Exist, be in existence) वृत् (c. 1. वृत्ते -व्रितुं), प्रवृत्, विद in pass. (विद्यते), धृ in pass. (धियते -ति); 'as long as you live,' यावद् धरिष्यसे, यावत्ते प्राणा धरिष्यन्ति, यावज्जीवं.—

(Pass life or time) जीवन्—वृत् (c. 10. वृत्ते -व्रितुं) or वृत् (c. 10. वाहयति -यितुं) or निर्वह or गम् (c. 10. गमयति -यितुं) or नी (c. 1. नयति, नेतुं), कालनिर्वाहं कृ, जीवनिर्वाहं कृ.—(Dwell, remain) वस (c. 1. वसति, वसुं), निवस, अधियस, स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यातुं), अधिष्ठा, वृत् चास् (c. 2. चास्ते -सितुं), वासं कृ.—(Subsist) उपजीव, उपजीवनं कृ, निर्वाह (c. 1. वहति -वोदुं), निर्वाहं कृ, शरीरयात्रां कृ, प्राणयात्रां कृ, प्राणधारणं कृ, उदरनिर्वाहं कृ.

LIVE, *a.* जीवी-विनी-वि (नृ). जीवन्-वन्ती-वत् (नृ). See LIVING, *part.*

LIVELIHOOD, *s.* जीविका, उपजीविका, उपजीवनं, उपजीव्यं, आजीवः—वनं, प्रजीवनं, जीवनं, जीवनोपायः, उपजीवनोपायः, वृत्तिः *f.*, वृत्तं, वृत्तिता, वृत्त्युपायः, जीवनवृत्तिः *f.*, जीवनसाधनं, जीवसाधनं, उपजीवनसाधनं, जीवनार्थः, शरीरयात्रा, प्राणयात्रा; 'bare livelihood,' ग्रामाच्छादनं, अन्नाच्छादनं, अशनाच्छादनं—ने *n. du.*, अन्नोदकं, दिननिर्वाहः, दिनचर्या; 'obtaining a livelihood,' जीविकाप्राप्तः—प्ता-प्तं.

LIVELINESS, *s.* तेजस *m.*, तेजस्विता, तेजोवस्त्रं, उन्नमता, उन्नमः, प्रफुल्लता, प्रहृष्टता, प्रहृष्टः, सानन्दता, मस्त्रं, तीव्रता, मजीवन्, लघुता, लाघवं, क्षिप्रत्वं; 'of countenance,' वदनप्रफुल्लता, मुखश्रीः *f.*

LIVELONG, *a.* दीर्घकालीनः—ना-नं. दीर्घकालिकः—की-कं. चिरकालीनः &c.

LIVELY, *a.* तेजोवान्—वती-वत् (नृ), तेजस्वी—स्विनी—स्वि (नृ), उन्नमः—सा-मं, उन्नमो—मिनी &c., प्रफुल्लः—त्ता-त्तं, प्रहृष्टः—ष्टा-ष्टं, सानन्दी—न्दिनी &c., सानन्दः—न्दा-न्दं, उन्नमवृत्तिः—त्रिः-त्रि, सानन्दवृत्तिः &c., मस्त्रपूरीः—णी-णं, तीव्रः—त्रा-त्रं, तीक्ष्णः—हणा-हणं, बहुमस्त्रः—स्त्रा-स्त्रं, समस्त्रः &c.—(In countenance) प्रफुल्लवदनः—ना-नं, हास्यमुखः—खी-खं, मुहसाननः—ना-नं, हास्यवदनः &c., प्रसन्नमुखः &c.—(Energetic) तीक्ष्णकर्मो—म्हो-म्हं (नृ), उद्योगशीलः—ला-लं, उत्साहशीलः—ला-लं.

LIVELY, LIVELY, *adv.* तेजसा, तेजोपूर्व, उन्नामेन, उन्नमवत्, प्रफुल्लवत्.

LIVER, *s.* (One who lives) जीवी *m.* (नृ), उपजीवी *m.*, जीवकः. See LIVING, *part.* (The organ which secretes the bile)

यकृत, कालखण्डं, कालकं, कालिका, कालेयं, कालखण्डनं, पित्राशयः, पित्राधारः; 'enlargement of the liver,' यकृद्गुह्यः.

LIVER-COLOR, *a.* यकृद्गुणः—णी-णं, कालेयः—यी-यं, नीलरक्तः—क्ता-क्तं.

LIVERY, *s.* (Particular dress) वेपः, यशः, कुलवेशः, कुलवेपः, कुलचिह्नं.

—(Of a servant) सेवकवेपः, भृत्यवेशः, परिचरवेपः, कुलसेवकवेपः.

—(Keeping a horse at a certain rate) निरूपितभृत्यमपेक्ष्य अश्वपोषणं or अश्वपालनं.

LIVERY-MAN, *s.* कुलवेशधारी *m.* (नृ), कुलवेशभृत् *m.*—(Freeman) पौरवेशः, पौरलिङ्गी *m.* (नृ), पौरलिङ्गधारी *m.* (नृ).

LIVERY-STABLE, *s.* अश्वपोषणशाला, अश्वपालनशाला, अश्वशाला.

LIVE-STOCK, *s.* जीवधनं, जीवत *m.*

LIVID, *a.* नीलः—ला-लं. नीलवर्णः—णी-णं, नीलकृष्णः—ष्णा-ष्णं, कृष्णवर्णः—णी-णं, सीसकपर्णः &c., कालः—ला-लं, कालिकः—की-कं. LIVIDITY, LIVIDNESS, *s.* नीलता, नीलवर्णः, नीलिमा *m.* (नृ), कृष्णता, कृष्णिमा *m.*, सीसकपर्णः.

LIVING, *part. or a.* (Having life) जीवी-विनी-वि (नृ), जीवन्—वन्ती-वत् (नृ), सजीवः—वा-वं, जीवितः—ता-तं, जीवभूतः—ता-तं, जीवन्तः—न्ती-न्तं, प्राणी-णिनी-णि (नृ), प्राणन्—णन्ती-णत् (नृ), प्राणभृत् *m. f. n.*, प्राणधारी-रिणी &c., प्राणमयः—यी-यं, सप्राणः—या-यं, चेतनः—ना-नं, चेतनायान्—वती-वत् (नृ), स्वप्ने—ष्टा-ष्टं, वेदितः—ता-तं; 'a living, being,' जनुः *m.*, प्राणी *m.* (नृ), प्राणभृत् *m.*,

जन्मी *m.*, शरीरी *m.*, देही *m.*, चेतनः, भूतः, सत्त्वः; 'living creatures,' प्राणिनः *m. pl.*, जीवन्तः *m. pl.*, चेतनाः *m. pl.*; 'the land of the living,' जीवलोकः.—(Existent) वर्तमानः-ना-नं, ध्रियमाणः-णा-यं, विद्यमानः-ना-नं, वर्तमानः-णुः-णु, वर्तनी-वर्तनी &c.—(Subsisting) उपजीवी-विनी &c., उपजीवकः-का-कं, आजीवी-विनी &c., साजीवः-वा-वं; 'living by agriculture,' कृषुपजीवी &c.; 'living by learning,' विद्योपजीवी-विनी &c.; 'living by arms,' शस्त्रोपजीवी &c., शस्त्राजीवः-वा-वं; 'living virtuously,' सद्गती-वर्तनी &c., सद्गतिः-ति-ति, सद्गन्तः-न्त-न्तं, सद्गन्तव्यः-रा-रं; 'living wickedly,' असद्गतिः &c., कुवृत्तिः &c., कुवर्तनी-वर्तनी &c.; 'a living sacrifice,' जीवोपहारः; 'a living death,' जीवितमरणः.

LIVING, *s.* (The act) जीवनं, प्राणधारणं, वर्तनं, वृत्तिः *f.*, वासः, निवासः.—(Subsistence, means of subsistence) उपजीविका, जीविका, उपजीवनं, उपजीव्यं, आजीवः-वनं, जीवनोपायः, उपजीवनोपायः, वृत्त्युपायः, वृत्तिः, वर्तनं, जीवसाधनं, प्राणयात्रा, यात्रा, शरीरयात्रा, प्राणस्थितिः *f.*, निवाहः, जीवनिवाहः, प्राणनिवाहः, उदरनिवाहः; 'living by learning,' विद्योपजीवनं; 'living by husbandry,' कृषुपजीवनं; 'having a living,' वृत्तिमान्-मती-मत (तृ); 'good living,' समोजनं, मिष्टभोजनं, परमात्मभोजनं, उत्तमात्मभोजनं, आर्यायनं; 'poor living,' कुभोजनं, कदम्बभोजनं.—(Benefice) धर्मदायः, धर्माध्यापकवृत्तिः *f.*, धर्मशिक्षकवृत्तिः.

LIXIVIAL, LIXIVIOUS, *s.* क्षारायुक्तः-हा-ष्टं, क्षारव्याप्तः-प्ता-मं, क्षार-विश्रष्टः-ष्टा-ष्टं, क्षाराक्तः-क्ता-कं, लवणाक्तः &c.

LIXIVUM, *s.* क्षारायुक्तं, क्षारसंयुक्तं, क्षारितं, क्षारितं,

LIZARD, *s.* सरटः, सरटः *m.*, सरट् *m.*, कृकलासः, कृकवाकः *m.*, कृक-लासः, कृकलाशः, गोधा-धिका, प्रतिमूर्त्यः-व्यंकः, पक्षिः-त्रिका, लक्षिका, शरदः, बहुरूपः, असङ्गः, क्रकचपाद् *m.*, शुष्काङ्गी, वेदारः, विदारः *m.*, साङ्गः, साङ्गयन्त्रकः, वृक्षशः; 'house-lizard,' गृहगोधा-धिका, गृहगोलिका, गृहालिका, मुसली, मुपली, मुशली, टट्टनी, ज्येष्ठा-ष्टी.

Lo! exclam. पश्य, पश्यत, प्रेक्षस्व.

LOAD, *s.* भारः, घुरा, धूः *f.* (घुर), स्वीर, पञ्चाहारः; 'a heavy load,' सुभारः, अतिभारः, दुभारः, गुरुभारः.—(Kneumbrance, any thing grievous) बाधा, पीडा, कष्टः; 'bearing a load,' भारवाहनः-ना-नं, भारवाही-हिनी-हिं (नृ), भारवाहिकः-की-कं, भारवहः-हा-हं, भारवहः-रा-रं, भारवहः-हा-हं, भारवहः-रा-रं, भारवहः-की-कं; 'the act of bearing a load,' भारवहनं, भारोद्धरणं, भारोद्धरणं.

To LOAD, *v. a.* भारं न्यस्य (c. 4. -अस्यति-असितुं) or निविश (c. 10. -वेशयति-यितुं) or तिथि (c. 3. -दधाति-धातुं) or चारुद् in caus. (-रोपयति-यितुं) or स्वा in caus. (स्वापयति-यितुं), भारवन्-वती-वत् कृ. भारकान्-ना-नं कृ. सभारं-रां कृ. भारेण पीड (c. 10. पीडयति-यितुं), भारयन्-न्तां कृ.—(With powder) आग्नेयवृष्टिं निविश, वृष्टीगर्भं-भो कृ. आग्नेयवृष्टेण पृ (c. 10. पूरयति-यितुं).

LOADED, *p. p.* भारवान्-वती-वत् कृ. भारी-रिणी-रि (नृ), सभारः-रा-रं, भारकान्-ना-नं, भारयन्-न्ता-न्तं, अप्रतिभारः-रा-रं, निवेशितभारः-रा-रं, आरोपितभारः-रा-रं, भारीणः-णा-यं, गर्भः-भो-भं in comp.; 'loaded with powder,' वृष्टीगर्भः-भो-भं, आग्नेयवृष्टीपूरितः-ता-तं, दास्यवृष्टीपूरितः-ता-तं, 'heavily loaded,' सुभारः-रा-रं, सुभारवान् &c., सुभारी &c., अतिभारी &c.

LOADER, *s.* भारकरी *m.* (नृ), भारदाता *m.* (नृ), भारोपकः.

LOADING, *s.* (The act) भारार्पणं, भारारोपणं.—(Cargo) भारः.

LOADSTONE, *s.* लोहचुम्बकः, चुम्बकः, चुम्बकप्रसरः, चुम्बकमणिः *m.*, लोह-कान्तः-नं, अयस्कान्तः, आकर्षः-रंकः, आकर्षकप्रसरः, महालोहं, कृष्णलोहं, द्रावकः, भावरः, वैकान्तं.

LOAF, *s.* अपूपः, पूपः, पिष्टकः, पक्षेरकः, ओकुलः, पोलिका, करम्भः-भ्रकः.—(A miss) पिष्टः.

LOAM, *s.* चिक्कणमृत्तिका, चिक्कणमृत्तिका, पट्टालुकायुक्तो मृत्तिकाविशेषः, पट्टालमृत्तिका, पट्टः, चिकिलः.

LOAMY, *a.* चिक्कणः-णा-यं, चिक्कणमृत्तिकामयः-यो-यं.

LOAN, *s.* (Of money) ऋणं, ऋणदानं, धनप्रयोगः, प्रयोगः, कुसीदं, कलविः *f.* -द्विका, निरूपितकालपर्यन्तं धनप्रयोगः.—(Temporary use of any thing) निरूपितकालपर्यन्तं द्रव्यप्रयोजनं or द्रव्यप्रयोगः.—(Something to be given back) प्रतिदेयं.

LOATH, *a.* अनिलुः-लुः-लु, अनिलुकः-का-कं, अनिलुन-लुननी-लुत् (नृ), विरक्तः-क्ता-कं, विमुक्तः-न्ता-सं, पराङ्मुखः-न्ता-सं, विमतः-न्ता-तं, असम्मतः-न्ता-तं, अकामः-न्ता-मं, निष्कामः-न्ता-मं, निष्मृष्टः-हा-हं.

To LOATH, *v. a.* अत्यन्तं द्विष (c. 2. द्वेष्टि-ष्टुं) or प्रद्विष, अतिद्वेषं कृ. गर्हं (c. 1. गर्हते-हिन्तुं), बाध् in des. (बीभत्सते-त्सितुं), पूण (c. 1. पूणते-णिन्तुं), पूणां कृ. बीभत्सं कृ.

LOATHED, *p. p.* अतिद्विष्टः-ष्टा-ष्टं, गर्हितः-ता-तं, वृणितः-ता-तं.

LOATHFUL, *a.* अतिद्वेषी-विणी-वि (नृ), पूणाकारी-रिणी &c., बीभत्स-कारी &c., बीभत्सः-न्ता-तं, बीभत्सजनकः-का-कं.

LOATHING, *s.* बीभत्सः-त्सं, पूणा, गर्हं-हं, अतिद्वेषः-पणं, अत्यन्तद्वेषः, विकृतं, वैकृतं-त्वं, कुत्सा, विरक्तिः *f.*, निर्वेदः, व्यक्रारः.

LOATHINGLY, *adv.* सवीभत्सं, बीभत्सपूषं, अतिद्वेषणं, पूणापूषं, कुत्सापूषं.

LOATHSOME, *a.* बीभत्सजनकः-का-कं, पूणाजनकः-का-कं, पूणापादकः-का-कं, अतिगर्हितः-ता-तं, गर्हितः-ता-तं, गर्हणीयः-या-यं, गर्वः-व्यं-व्यं, कुत्सितः-ता-तं, पूणाहं-हं-हं, द्वेषः-व्या-यं, अतिद्वेषणीयः-या-यं, विरक्तिजनकः &c.

LOATHSOMELY, *adv.* गर्हितं, गर्हणीयं, अतिद्वेषणीयं, गर्वप्रकारेण.

LOATHSOMENESS, *s.* गर्हता, गर्हणीयता, कुत्सितत्वं, कौत्सित्यं, पूणाजनकत्वं, पूणाहता, बीभत्सजनकता, द्वेषता.

LOB, LOB-COCK, *s.* स्मूलशरीरः, स्मूलकायः, स्मूलबुद्धिः *m.*, स्मूलजनः.

LOBBY, *s.* सभोपशाला, सभोपगृहं, उपशाला, वासशाला, गमनागमनशाला.

LOBE, *s.* (Of the ear) कर्णल्लिका, पालिका, कर्णपालिः *f.* -ली-ल्लिका.

—(Of the lungs) कुम्कुलभागः, कुम्कुलल्लिका.—(Of the liver) यकृद्भागः, यकृद्देशः.—(Part, division) चंशः, भागः.

LOBED, *a.* पालिकाविश्रष्टः-ष्टा-ष्टं, भागी गिनी-गि (नृ).

LOBSTER, *s.* कर्कटजातीयो दीर्घनेत्रविशिष्टो मत्स्यभेदः.

LOCAL, *a.* देशिकः-की-कं, देश्यः-श्या-श्यं, देशी-शिनी-शि (नृ).

देशीयः-या-यं, स्थानिकः-की-कं, स्थानीयः-या-यं, ऐहस्थानिकः-की-कं, ऐहदेशिकः-की-कं, देश or स्थान in comp.; as, 'local usage,' देशव्यवहारः, देशाचारः; 'local law,' देशधर्मः.—(Relating to a place) देशसम्बन्धी-न्धनी &c., स्थानसम्बन्धी-न्धनी &c.—(Limited to a particular place) एकदेशिकः-का-कं, एकदेशीयः-या-यं, एकदेशी-शिनी &c., एकस्थानिकः-की-कं, विशेषदेशीयः-या-यं, विशेषस्थानिकः-की-कं.

LOCALITY, *s.* स्थानं, देशः, प्रदेशः, स्थलं, आस्थानं, स्थानता, देशता.

देशसम्बन्धः, स्थानसम्बन्धः, स्थितिः *f.*

LOCALLY, *adv.* स्थानविषये, स्थानतः, स्थानमुद्दिश्य, देशमुद्दिश्य, देशे.

Lo LOCATE, *v. a.* स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), अवस्था, प्रतिष्ठा, विन्यम (c. 4. -अस्यति -असितुं), निवेश (c. 10. -वेशयति -यितुं), रूढ in caus. (रोपयति -यितुं), स्थापनं कृ.

LOCATED, *p. p.* स्थापितः -ता -तं, प्रतिष्ठापितः -ता -तं, अवस्थितः -ता -तं, निवेशितः -ता -तं, विनिवेशितः -ता -तं, रोपितः -ता -तं.

LOCATION, *s.* (Act of placing) स्थापनं, प्रतिष्ठापनं, निवेशनं, रोपणं, विन्यमः—(Situation) स्थानं, अवस्थानं, अवस्थितिः *f.*, प्रतिष्ठा, प्रतिष्ठानं, स्थितिः *f.*, अधिकारणं, अधिकारणं—(In grammar) अधिकरणं, अधिकारणं.

LOCATIVE, *s.* (Case in grammar) अधिकरणं, मन्मथो विभक्तिः.

LOCK, *s.* See LAKE.

LOCK, *s.* (Instrument for fastening doors, &c.) तालयन्त्रं, तालकं. तालः, अंगुलं, धितगडः, द्वारयन्त्रं, द्वारकोलः—(Of a gun) चूर्णच-लनयन्त्रं, अग्निदण्डयन्त्रं, अग्निजननकयन्त्रं. —(Of hair) खलकः, केशपाशः शो. जटा. शिरोरुहः, काकपशः 'clotted lock of an ascetic,' जटा. मटा. गटा. 'lock left on the crown or sides of the head at tonsure,' चूडा, गिवा. गिवागडः खडकः, शिखिशिखिका, गिवाखडकः, काकपशः, केशपाशः. (In a river or canal) जलसम्भन्तो, जलप्रतिबन्धकं. जलबन्धनी, जलबन्धनयन्त्रं, महायन्त्रं.—(Hug) आलिङ्गनं, गाढालिङ्गनं, अङ्गमङ्गः.

To lock, *v. a.* (Fasten with a lock) तालयन्त्रेण यन्त्र (c. 9. बध्नाति बन्धुं), कोल (c. 10. कोलयति -यितुं), तालकेन or अंगुलेन यन्त्र, तालबद्धं -द्धां कृ; 'lock a door,' द्वारं बन्ध् or रूप (c. 7. रुग्ण्डि, रोद्धुं), द्वाररोधं कृ—(Close) पिपा (c. 3. -दधाति -धातुं), अपिपा, यन्त्र—(Confine) रूप, निरूप. —(Embrace closely) गाढम् आलिङ्ग (c. 1. -लिङ्गति -लिङ्गितुं), गाढालिङ्गनं कृ.

To lock, *v. n.* (Be fastened) तालकेन यन्त्र in pass. (बध्यते) or बद्धीभू—(Unite by mutual embrace) परस्परारोपणं or परस्परालिङ्गनं संलग्नीभू or सखदीभू, परस्परं संश्लिष्टः -ष्टा -ष्टं भू.

LOCKED, *p. p.* (Fastened by a lock) तालयन्त्रेण बद्धः -द्धा -द्धं, तालकबद्धः -द्धा -द्धं, अंगुलबद्धः &c., कोलितः -ता -तं. —(Confined) रूढः -द्धा -द्धं, निरूढः -द्धा -द्धं. —(Closely embraced) गाढालिङ्गितः -ता -तं, गाढालिङ्गः -ष्टा -ष्टं.

LOCKED-JAW, LOCK-JAW, *s.* हनुसम्भः, हनुग्रहः.

LOCKER, *s.* तालकयुक्तं कोषकं, कोषः, सम्युद्धः -टकः, भाजनं.

LOCKET, *s.* (Clasp, catch) कुटुपः—(Ornament) स्मरणकेशाधारः.

LOCKSMITH, *s.* तालककारः, तालककृत् *m.*, तालयन्त्रकारी *m.* (न).

LOCOMOTION, *s.* (Act of moving from place to place) स्थानान्तरगमनं, स्थलान्तरगमनं, स्थानात् स्थानं गमनं, गमनागमनं, इतस्ततो गमनं or चलनं, स्थानान्तरकरणं, स्थलान्तरकरणं, स्थानान्तरं, स्थलान्तरं, वीह्य. —(Power of moving from place to place) स्थानान्तरगमनशक्तिः *f.*, चलनशक्तिः *f.*, गमनागमनशक्तिः *f.*

LOCOMOTIVE, *n.* जङ्गमः -मा -मं, चलः -ला -लं, चलनः -ता -तं, चलनशीलः -ला -लं, चलनधर्मेकः -का -कं, चलनशक्तिः -का -कं, चरः -रा -री -रं, चरिणः -णुः -णुः, सृत्तरः -रा -रं, गामुकः -का -कं, गतिमान् -मतो -मत् (त), गत्वरः -री -रं, गमनशक्तिविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, पादुकः -का -कं.

LOCUM-TENENS, *s.* प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिपुरुषः, प्रतिहस्तकः.

LOCUS, *s.* (In astronomy or geometry) निधिः *m.*

LOCUST, शलभः, शरभः, शकुनिका, शिरिः *m.*, पतङ्गः, शूककोटः.

LOCUTION, *s.* उक्तिः *f.*, वाक्यं, उक्तं, वाक् *f.* (क्), वाग्यवापारः.

LODE, *s.* (Metallic vein) धातुरेखा, धातुपट्टिः -तो *f.*

LODESTONE, *s.* See LOADSTONE.

LODGE, *s.* (Tree, the bark of which is used in dyeing) लोषः.

लोषः, पट्टिका, पट्टी, क्रमुकः, लाक्षाप्रसादनः, गालवः, शारवः, तिरोटः, तिल्वः, मार्जनः.

To lodge, *v. a.* (Furnish with a temporary habitation) वस् (c. 10. वामयति -यितुं), निवम, वामस्थानं दा, आश्रयं दा, निरूपित-कालपर्यन्तं वम.—(Fix, set, place) स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), यम (c. 1. -अस्यति -असितुं), निषा (c. 3. -दधाति -धातुं), प्रणिषा, प्रतिनिषा, निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), च्छु in caus. (अपेयति -यितुं), रूढ in caus. (रोपयति -यितुं).

To lodge, *v. n.* (Reside temporarily) वस् (c. 1. वसति, वसुं), निवम, आवम, प्रतिवम, समावम, सत्रिवम, आश्रि (c. 1. -श्रयति -ते -यितुं), वामं कृ, निवामं कृ, आश्रयं कृ, निरूपितकालपर्यन्तं वम; 'having lodged,' उपित्वा, उग्रा, उष्यः 'having lodged for a night,' रात्रिम् एकाम उपेत्या. (Rest, remain) स्था (c. 1. तिष्ठति, स्थातुं), वृत् (c. 1. वरते -व्रितुं), निली (c. 1. -लीयते -लेतुं), संली.—(Become fixed, adhere) अनुबन्ध (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं or pass. -बध्यते), लग् (c. 1. लगति -गितुं).

LODGE, *s.* उद्यानगृहं, उद्यानस्थगृहं, उपगृहं, उद्वजः, कुटीरः.

LODGED, *p. p.* वामितः -ता -तं, कृतावामः -मा -मं.—(Placed, fixed, deposited) स्थापितः -ता -तं, यमः -सा -मं, निहितः -ता -तं, प्रणिहितः -ता -तं, अपितः -ता -तं, निवेशितः -ता -तं, निविष्टः -ष्टा -ष्टं, निषितः -ता -तं, निषटः -टा -टं.

LODGER, *s.* (One who lies or boards in another's house at a settled rate) निरूपितमन्येन परगृहे निवामो *m.* (न) or भोजनशयनादिकर्ता *m.* (न), निरूपितकालपर्यन्तं परगृहे वामो *m.* or वासकृत् *m.*

LODGING, *s.* वामः, निवासः, वामस्थानं, आवामः, आवामस्थानं, वमतिः *f.*, निवमतिः *f.*, निवेशनं, निकतः -तनं, आयतनं, निलयः -यनं, आलयः, अवस्थानं, आवमयः, आश्रयः, संश्रयः, कृतावामः, वेडम *n.* (न); 'the asked a lodging,' आवामं प्राश्रितयान्.

LODGMET, *s.* (The act) स्थापनं, संस्थापनं -ना, निवेशनं, वामः -मनं.—(The state) स्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, संस्थितिः *f.*—(Encampment) निवेशनं, समावामः.

LOFT, *s.* उपरिकोषः, उपरिस्थकोषः, उपरिस्थः प्रकोषः, सट्टः-टालः.

LOFTILY, *adv.* (Haughtily) सदर्प, सगर्वं, सादोषं, सावहेलं, सावलेपं, दर्पेण, गर्वेण, उद्धतं, खीड्येन.—(On high) उच्चैः, उच्चैर्, उच्चैः.

LOFTINESS, *s.* (Height) उच्चत्वं -ता, उच्चतिः *f.*, समुच्चिः *f.*, उत्कर्षः, उत्कृष्टता, तुङ्गता, उच्चता, उच्चयः, समुच्चयः, उच्चितिः *f.*, उत्सेधः, समुत्सेधः, उच्चसता, उच्चत्वं-ता, प्रोच्चता, प्रोच्यता, खीड्ये.—(Haughtiness) उद्धतिः *f.*, खीड्ये, चित्रममुच्चिः *f.*, चित्रोच्चतिः *f.*, सादोष्यं, सादोषः, अभिमानं -निता, अवहेला, खपलेपः, खवलप्रता, सावलेप्यं, दर्पः, दृप्तता, गर्वः, शीढीर्थ्यं, शीखीर्थ्यं, प्रीढता, प्रगल्भता.

LOFTY, *a.* (High) उच्चः -चा -चं, अनुचः &c., प्रोचुः -शुः -शुः, तुङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, उच्चुङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, उच्चतः -ता -तं, समुच्चतः -ता -तं, उच्चितः -ता -तं, समुच्चितः -ता -तं, अनुच्चितः -ता -तं, उच्चयः -चा -चं, उच्चयः -चा -चं, उच्चैः -ङ्गा -ङ्गं, उच्चुः -ष्टा -ष्टं, खोच्चयः -या -यं, उच्चतः -ता -तं, उच्चालः -ला -लं, करालः -ला -लं, विलङ्घिताकाशः -शा -शं.—(Haughty) उद्धतः -ता -तं, समुद्धतः -ता -तं, गर्वीद्धतः -ता -तं, दर्पीद्धतः -ता -तं, दृप्तः -ता -तं, उच्चतवेताः -ताः -तः (स्), उच्चतवेताः &c., उत्सिक्तः -क्ता -क्तं, गर्वी -र्विणी -र्वि (न), गर्वितः -ता -तं, सादोषः -पा -यं, खवलितः -ता

-मं, सावहेलः-ला-लं, जडदृष्टिः-ष्टिः-ष्टि, मदोदतः-ता-तं, मदोदयः-या-यं, श्रौढीरः-रा-रं, श्रौखीरः-रा-रं, प्रौढः-ढा-ढं.

LOG, *s.* (Shapeless or bulky piece of wood) स्थूलकाष्ठं, स्थूलदारुः *m.*, काष्ठसखः-खं, वृहत्काष्ठं, दारुसखः, वृहत्दारुसखः, काष्ठं.—(Machine for measuring the velocity of a ship) नौकागतिमापकयन्त्रं, परिमापककाष्ठं.

LOG BOOK, *s.* नौकागतिविषयकं दैनिकविवरणपुस्तकं.

LOGARITHM, *s.* घातप्रमापकः, घातप्रमापकसंख्या. लाघतमाख्यसंख्या, परिकर्म *n.* (नं).

LOGARITHMIC, *a.* घातप्रमापकसंख्येय-न्धिनी-न्धि (नं).

LOGGERHEAD, *s.* स्थूलबुद्धिः *m.*, स्थूलधीः *m.*, मूढः, मूर्खः, जडः, जडबुद्धिः *m.*, जडमतिः *m.*, बद्धरः, यदुकः.

LOGGERHEAD, *a.* स्थूलबुद्धिः-द्धिः-द्धि, स्थूलधीः-धीः-धि, जडबुद्धिः.

LOGIC, *s.* तर्कः, तर्कविद्या, तर्कशास्त्रं, व्यायः, व्यायविद्या, व्यायशास्त्रं, विचारविद्या, व्यूहः, प्रोहः, अभ्यूहः, निरूहः, ऊहः, वैशेषिकं, आन्वीक्षिकी, अनुमानोक्तिः *f.*, ध्रुवः. The व्याय school was instituted by the sage Gautama, the branch of it called वैशेषिकं was founded by Kapāla. The following are some of the terms of logic; 'universal pervadence or extension,' व्याप्तिः *f.*, अभिव्याप्तिः; 'extreme extension or conclusion unwarranted by the premises,' सतिव्याप्तिः; 'individual or particular extension,' अव्याप्तिः *f.*, अव्याप्यवृत्तिः *f.*; sign of the existence of an inherent property,' व्याप्तिप्रमाणं; 'subject of an inference,' व्याप्यं. Other terms are उपलक्षणः, उत्पायकांक्षा, प्रवृत्तिनिमित्तं, कैमय्यं, व्याप्यकोटिः *f.*, सिद्धसाधनदोषः.

LOGICAL, *a.* (Pertaining to logic) तार्किकः-को-कं, व्यायी-यिनी-यि (नं), नैयायिकः-को-कं, तर्कमसन्धी-न्धिनी &c., तर्कविद्यासंख्येय &c., तर्कविद्याविषयः-या-यं, तर्कशास्त्रविषयः &c., प्रोहः-हा-हं, ऊही-हिनी &c., यांक्रिकः-को-कं, 'logical conclusion,' विनिगमः, निगमनं. -(According to the rules of logic) तर्कशास्त्रसिद्धः-द्धा-द्धं, व्यायशास्त्रसिद्धः &c., युक्तिसिद्धः &c., तर्कानुसारी-रिणी &c., व्यायानुसारी &c., व्यायशास्त्रानुसारी &c., तर्कशास्त्रसम्मतः-ता-तं, व्यायशास्त्रसम्मतः-ता-तं, तर्कशास्त्रानुयायी-यिनी &c.

LOGICALLY, *adv.* व्यायतम, यथाव्यायं, तर्कानुसारेण, व्यायानुसारेण, तर्कशास्त्रानुसारेण, तर्कशास्त्रानुरूपेण, व्यायशास्त्रयत्.

LOGICIAN, *s.* तर्की *m.* (नं), तार्किकः, नैयायिकः, व्यायविद् *m.*, तर्कशास्त्रज्ञः, व्यायशास्त्रज्ञः, व्यायशास्त्रपण्डितः, व्यायशास्त्रवेत्ता *m.* (नं), तर्कशास्त्री *m.*, सांवादिकः, ऊही *m.*; 'versed in the system of Gautama,' आक्षपादः, अक्षपादः; 'in that of Kapāla,' वैशेषिकः.

LOGOMACHY, *s.* वाग्गुदं, वाक्कलहः-हं.-(Dispute about words) शब्दवादः, शब्दविवादः, शब्दयुद्धं.

LOGWOOD, *s.* (A kind of wood used in dyeing) पतङ्गः.

LOIN, *s.* श्रोणिः-शी *f.*, कटिः-टी *f.*, कटिदेशः, श्रोणिदेशः, श्रोणिफलकं, श्रोणितटं, कटीतटं, कटितटं, नितम्बः, जघनं, ककुक्षती, कलत्रं, प्रोपः, कटः, कटिशिपिकं; 'girding the loins,' कटिबन्धनं; 'having the loins girded,' बद्धकटिः-टिः-टि; 'the cavities of the loins,' कुकुन्दरे *n. du.*, ककुन्दरे *n. du.*, कटोरे *n. du.*, कटोरः, कटः; 'girdle worn round the loins,' कटिसूत्रं, कटिशूलहा, श्रोणिविधं; 'sprung from one's loins,' अङ्गजः-जा-जं, अङ्गजातः-ता-तं.

To LOITER, *v. n.* विलम्बं (c. 1. -लरते-चितुं), मन्द (nom. मन्दायते),

विलम्बनं कृ. विलम्बं कृ. कालं क्षिप्य (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं), कालक्षेपं कृ. अवस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्थातुं), चिर (nom. चिरयति, चिरायति), चिरं or चिरकालं स्या or अवस्था, मन्दं मन्दं चल (c. 1. चलति-लितुं) or चर (c. 1. चरति-रितुं), विलम्बेन गम्य (c. 1. गच्छति, गन्तुं).

LOITERER, *s.* विलम्बी *m.* (नं), विलम्बकारी *m.*, विलम्बगतिः *m.*, विलम्बगामी *m.* (नं), मन्दगामी *m.*, मन्दगतिः *m.*, कालक्षेपकः.

LOITERING, *part.* मन्दायमानः-ना-नं, मन्दयमानः-ना-नं, विलम्बी-चिनी-सि (नं), विलम्बगामी-मिनी &c., चिरायमाणः-शा-शं.

LOITERING, *s.* विलम्बनं, विलम्बगमनं, मन्दगमनं, कालक्षेपः.

To LOLL, *v. n.* (Recline lazily) आलस्येन शो (c. 2. शोते, शयितुं) or अवलम्बं (c. 1. -लघते-चितुं) or संविश (c. 6. -विशति-वेष्टुं), मुखेन शो or अवलम्बं.—(Loll the tongue) जिह्वां लल्ल or लल्ल (c. 1. ललति, ललति, c. 10. लल्लयति, लल्लयति-यितुं), जिह्वाललनं कृ, जिह्वां वहिष्कृ; 'one who lolls the tongue, लल्लनिहः-ह्वा-हं.

LOLLING, *s.* (Of the tongue) लल्लनं, जिह्वाललनं.—(Lolling and languishing as indicative of passion) लल्लितं, लल्लितं, लल्लनं.

LONG, LONELY, *a.* (Solitary, unfrequented) निजनः-ना-नं, विजनः-ना-नं, विलोकः-की-कं, निमनुजः-जा-जं, निमनुष्यः-या-यं, एकानः-ना-नं, विविक्तः-क्ता-कं, निभूतः-ता-तं, जनानाकोशः-शी-शं, जनैरनाकोशः &c., निःशलाकः-का-कं, निःशलाकः &c., व्यनमञ्चारः-रा-रं, हीनमञ्चारः-रा-रं; 'a lonely place,' निजनस्थानं. (Single, standing by itself) एकाकी-किनी-कि (नं), एकः-का-कं, असहायः-या-यं, असङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, केवलः-ला-लं, केवली-लिनी &c.—(Fond of solitude) विविक्तप्रियः-या-यं, विविक्तमेवो-विनी &c., एकानप्रियः-या-यं, एकानमेवो &c.

LONGINESS, *s.* (Solitude, retirement) निजनता, विजनता, विविक्तता, विविक्तः, निमनुष्यता, निभूतता, एकानता, निःशलाकता, मञ्चारहीनता, मञ्चारव्यनता, एकाकिता-तं, असहायता, असङ्गता.—(Love of retirement) विविक्तमेवा, विविक्तप्रतिः *f.*, विविक्तस्वः *f.*, एकानप्रतिः *f.*

LOVESOME, *a.* निजनः-ना-नं, विजनः-ना-नं, दास्यः-शा-शं, निरानन्दः-न्दा-न्दं; 'a lonesome road,' प्रान्तरं.

LONESOMENESS, *s.* निजनता, विजनता, विविक्तता, निरानन्दता, दास्यता.

LONG, *a.* (In time or space) दीर्घः-घा-घं, द्राघिमयान्-यती-यत् (तं), आयतः-ता-तं, आयामी-मिनी-मि (नं), आयामयान्-यती &c., आयतः-ता-तं, आयतिमान्-मती &c., लघः-छा-छं, चिर in comp., this last is restricted to time. (Long in extent or size) दीर्घपरिमाणः-शा-शं, दीर्घाकारः-रा-रं, दीर्घाकृतिः-ति-ति, दीर्घतनुः-नु-नु.—(Extended) आयतः-ता-तं, ममायतः-ता-तं, आयामितः-ता-तं, विस्तीर्णः-शी-शं, विस्तरः-ता-तं, प्रसरः-ता-तं.—(Tedious, dilatory) दीर्घमन्त्रः-त्रा-त्रं, चिरकारी-रिणी &c., चिरक्रियः-या-यं, विलम्बकारी &c., विलम्बी-चिनी-की, दीर्घमूनी-विणी &c., प्रलघः-छा-छं.—(Continuing for a long time) दीर्घकालीनः-ना-नं, चिरकालीनः-ना-नं, दीर्घकालिकः-की-कं, चिरकालिकः &c., चिरस्थः-स्था-स्थं, चिरस्थायी-यिनी &c., चिरस्थितः-ता-तं, चिरन्तनः-न्ती-नं, चिरालः-ली-लं, दीर्घकालस्थायी-यिनी &c., चिरकालस्थायी-यिनी &c.—Long, in the sense of distant) दूरः-रा-रं, दूर्यः-रा-रं, 'going a long way,' दूरगः-गा-गं; 'a long way off,' दूरस्थः-स्था-स्थं, दूरस्थायी-यिनी &c.—(Extended to any measure) expressed by परिमाणः शा-शं or परिमितः-ता-तं or मितः-ता-तं in comp., as, 'a line an inch long,' अङ्गुलपरिमाण or अङ्गुलपरिमित or

अङ्गुलिमा रेखा: 'four fingers long,' चतुरङ्गुलः-ली-लं, चतुर-
ङ्गुलपरिमितः-ता-तं.—(A long period) दीर्घकालः, चिरकालः,
बहुकालः, अनेककालः, आयतायति: f.; 'for a long time,'
दीर्घकालः, चिरकालः, बहुकालः-लात्, अनेककालः, चिरं-रेण-रात्
-राय, चिरदिवसं, चिररात्रं-त्राय, दीर्घरात्रं; 'long absent,' चिरगतः
-ता-तं, चिरप्रवासी-सिनी &c.; 'long ill,' दीर्घरोगी-गिणी &c.,
दीर्घमयः-या-यं, चिररोगी &c.; 'long sought for,' चिरचेष्टितः
-ता-तं; 'cherished for a long time,' चिरकालपालितः-ता-तं,
चिरपालितः &c.; 'accumulated after a long time,' चिरका-
लोपाज्जितः-ता-तं, चिरलम्बः-त्रा-त्रं; 'living long,' दीर्घजीवी
-विनी &c., चिरजीवी &c.; 'a long life,' दीर्घजीवः; 'long
since abandoned,' चिरोक्तः-ता-तं, 'for a short time,'
अल्पकालः, अल्पमात्रं, कियत्कालः, 'lasting for a short time,'
छणस्यायी-विनी &c., 'the long run,' चायति: f., 'long-haired,'
दीर्घकेशः-शी-शं; 'long-leaved,' दीर्घपत्रः-त्रा-त्रं, दीर्घपत्रः-शी-
शं; 'long-tongued,' दीर्घनिहः-त्रा-त्रं, दीर्घरसनः-ना-नं,
'having a long line of ancestors,' दीर्घवंशः-शा-शं, 'a long
journey,' दीर्घयात्रा n. (न), दीर्घाक्ष n. (न), 'a long vowel,'
दीर्घस्वरः, 'the long sound of vowels,' प्रवः, प्रुतः-तं, 'long
syllable,' दीर्घाक्षरं, हारः.

Long, *adv.* (To a great extent in space) दूरं, विदूरं, दूरतम्, दूरप-
थ्येनं, दीर्घपथ्येनं, दीर्घपरिमाणं-गेन.—(To a great extent in
time, for a long period) दीर्घकालं, चिरकालं-लात्, बहुकालं
-लात्, अनेककालं, चिरं-रेण-राय-रात्-रम्य-रे, चिरदिवसं, चिर-
रात्रं-त्राय, दीर्घरात्रं-त्राय, बहुकालपर्यन्तं, दीर्घकालपर्यन्तं; 'very
long,' सुचिरं-रेण-रात्; 'how long?' कियत्कालं, कियन्तं कालं,
कियता कालेन, कियत्कालपर्यन्तं, कियत्कालं यावत्, कतिकालं: 'how
long!' कियच्चिरं-रेण-रात्; 'ere long,' अचिरं-रेण-रात्; 'long
ago,' प्रागेव, प्राक्काले, पूर्वे, पूर्वकाले, अतीतदीर्घकाले, गतदीर्घकाले,
व्यवहितपूर्वकाले; 'not long ago,' अल्पवहितपूर्वकाले, 'as long,'
यत्कालं, यावत्कालं, यत्क्षणं; 'so long,' तत्कालं, तावत्कालं, तत्क्षणं.
—(Through the whole extent or duration of) पर्यन्तं affixed,
आ prefixed, यावत्; as, 'the whole year long,' वर्षपर्यन्तं,
आयुषान्नातः 'whole life, as long as one lives,' यावज्जीवं,
आमरणात्, मरणं यावत्; 'long-absent, long-ill, long-sought,
&c.' See under Long, a.

To long, v. n. (Desire eagerly) अत्यन्तम् अभिलष (c. 1. -लपति,
c. 4. -लपति-लपितुं) or वाञ्छ (c. 1. वाञ्छति-निष्ठुं) or अभिवाञ्छ
or काञ्छ (c. 1. काञ्छति-निष्ठुं) or आकाञ्छ or अभिकाञ्छ or अनु-
काञ्छ, अतिशयनं स्पृह (c. 10. स्पृहयति-यितुं) or इष् (c. 6. इच्छति,
लपितुं) or आप in des. (इच्छति-निष्ठुं) or अभ्याप् or पश्याप् or
लुभ in des. (लपति-निष्ठुं) or अभिलभ or अभिरुष् (c. 10. -रोच-
यति-यितुं) or कम् (c. 10. कामयते-यितुं) or ईह (c. 1. ईहते-हितुं)
or समीह, लुभ (c. 4. लुभति, लोभ्युं), गृह् (c. 4. गृह्यति, गर्भितुं), भृज्
in des. (बुभुक्षति-ने-निष्ठुं), तृष् (c. 4. तृष्यति, तर्पितुं), आशंस (c. 1.
-शंसते-सितुं), आशास् (c. 2. -शास्ते, c. 1. -शास्ते-सितुं), अभिधानं कृ.
—(As a pregnant woman) दोहदं कृ. दोहदवती भू. दीहदिनी भू.

Longanimity, s. सहनशीलता, चिरसहिष्णुता, क्षमा, धानि: f.

Long-armed, a. दीर्घबाहुः-हु-हु, दीर्घभुजः-जा-जं, लघ्वस्तः-स्ता-स्तं.

Long-bellied, a. लघोदरः-रा-रं, लघ्वदरः-रा-रं, दीर्घोदरः-रा-रं.

Long-boat, s. दीर्घनीका, गृहनीका, महानीका, उपनीका.

Long-concealed, a. चिरगुप्तः-भा-भं, चिरकालप्रच्छन्नः-च्चा-चं.

Long-continued, a. चिरस्थितः-ता-तं, चिरकालस्थायी-यिनी-यि (न).

Long-eared, a. लघ्वकर्णः-शी-शं, दीर्घकर्णः-शी-शं, आयतकर्णः-शी-शं.

Long-eyed, a. आयताक्षः-क्षी-क्षं, आयतनेत्रः-त्री-चं, दीर्घनेत्रः-नी-नं.

Long-faced, a. दीर्घमुखः-खी-खं, दीर्घवक्त्रः-क्त्रा-क्त्रं, दीर्घाननः-ना-नं.

Long-forgotten, a. चिरविस्मृतः-ता-तं, चिरकालविस्मृतः-ता-तं.

Long-headed, a. विदग्धमतिः-ति-ति, उत्पन्नमतिः &c., निपुणमतिः
&c., मृच्छशुद्धिः-द्धि-द्धि, दीर्घसन्धानी-निनी-नि (न).

Long-lasting, a. चिरस्थायी-यिनी-यि (न), चिरकालस्थायी &c.,

चिरस्थः-स्था-स्थं, चिरकालीनः-ना-नं, चिरकालिकः-की-कं, दीर्घ-
कालिकः-की-कं.

Long-legged, a. दीर्घजङ्घः-ङ्गा-ङ्गं, दीर्घपादः-दा-दं, आयतजङ्घः &c.,

उर्ध्वजङ्घः-जङ्ग-जं, उर्ध्वजङ्घः-जङ्ग-जं, दीर्घसन्ध्यः-क्ष्या-क्षं.

Long-lived, a. दीर्घजीवी-विनी-वि (न), चिरजीवी &c., चिरज्जीवी

&c., चिरजीवकः-का-कं, दीर्घायुः-यु-यु or दीर्घायुः-यु-यु (स्).

चिरायुः &c., दीर्घायुषः-प्या-प्यं, चिरायुष्यः &c., आयुषः-पी-पं.

जीवयुः-पा-पं, जवातकः-का-कं, आयुष्मान्-प्सती-प्सतु (त);

this last is generally used in addressing a king or superior
in the voc. c.; as, 'O long-lived one,' आयुष्मन्.

Long-lost, a. चिरगतः-ता-तं, चिरभ्रष्टः-ष्टा-ष्टं, चिरकालगतः-ता-तं.

Long-necked, a. दीर्घश्रोत्रः-या-यं, आयतश्रोत्रः &c., दीर्घकण्ठः-खदा-खं.

Long-pepper, s. पिप्पली-लि: f., शीखरी, कोला, उपला, कृष्णा, उपकु-

ल्या, मागधी, बंदही, चपला, कणा, वशिरः, वसिरः, श्रेयसी, करि-

पिप्पली, कपिवल्ली, कोलपल्ली, चयं-व्या, चवी, चविका-कं.—(Its

root) पिप्पलीमूलं, ग्रन्थिकं, चटिकाशिरस n.

Long-sighted, a. दीर्घदृशी-शिनी-शि (न), दीर्घदृष्टिः-ष्टि-ष्टि, दूर-

दृशी &c., दूरदृष्टिः-ष्टि-ष्टि.

Long-sightedness, s. दीर्घदृष्टिः f., दीर्घदर्शनं, दूरदृष्टिः f., दूरदर्शनं.

Long-sufferance, long-suffering, s. सहनशीलता, सहिष्णुता, चिर-

सहिष्णुता-त्वं, चिरमहनं, बहुधमता, क्षमा, धानि: f., सहनं, त्रितिक्षा,

अपकारं-पि चित्रम्याधिकारः.

Long-suffering, a. सहनशीलः-ला-लं, सहिष्णुः-ण्यु-ण्यु, चिरसहिष्णुः

-ण्यु-ण्यु, बहुधमः-मा-मं, बहुमहः-हा-हं, सश्रमहः-हा-हं, क्षमायान्

-वती-वतु (त), धानः-ना नं, क्षमी-मिणी-मि (न), त्रितिक्षुः-क्षु-क्षु.

Long-winded, a. दीर्घमंत्रः-त्रा-त्रं-त्री-त्रिणी-वि (न), कष्टजनकः-का-कं.

Longer, a. दीर्घतरः-रा-रं, द्वापीयान्-यसी-य (स्); 'for a longer

period,' दीर्घतरकालं, बहुतरकालं; 'why do you delay any

longer?' किम् अतःपरं विलससं.

Longest, a. दीर्घतमः-मा-मं, द्वाधधः-ष्टा-ष्टं; 'for the longest

period,' दीर्घतमकालं, मुदीर्घकालं.

Longival, longevity, s. दीर्घजीवी-विनी-वि (न), चिरजीवी &c.

See Long-lived.

Longevity, s. दीर्घजीवः, चिरजीवित्वं, दीर्घजीवित्वं, चिरजीवित्वं,

दीर्घायुष्यं, चिरायुष्यं, चिरायुस् n., दीर्घायुस् n., आयुस् n.; 'condu-

cive to longevity,' आयुष्यः-प्या-प्यं.

Longimanous, a. दीर्घहस्तः-स्ता-स्तं, दीर्घपाणिः-शि-शि, लघ्वहस्तः &c.

Longimetry, s. दूरत्वमिति: f., दूरत्वमापनं, दीर्घमापनं.

Longing, s. अत्यभिलाषः यतिस्पृहा, अत्यन्तवाञ्छा, अतीच्छा, अतिशयच्छा,

अतिकामा, अत्याकांक्षा, लालसा, उल्कसा, कीदृहलं, क्षीमुख्यं, कामः,

तृष्णा, अतिलिप्सा, इच्छा, आशा, कांक्षा, अभिकांक्षा, निदानस्पृहा;

'longing of a pregnant woman,' दोहदं.

गदधिपतुता, वाग्मिवन्, अयाहापः, बहुवादिनः, मुखरता, मोक्षयः.
 Lord, s. ईश्वरः, ईशाः, पतिः m., स्वामी m. (नृ.), प्रभुः m., नाथः,
 राजा m. (नृ.), अधीशः, अधिपतिः m., अधिपः, अधोश्चरः, भञ्जो m.
 (ज्ञे), भगवान् m. (नृ.), इन्द्र in comp.; 'supreme lord,' अधिराजः,
 सर्वेश्वरः, सर्वस्वामो m., अधिनाथः; 'lord of men,' नरेश्वरः,
 नराधिपः, नरेजाः, नृपतिः m., नरपतिः, नरेन्द्रः; 'lord of earth,'
 भूपतिः m., भूमिपतिः m., महीपतिः m., पृथिवीपतिः, क्षितिपतिः;
 'lord of heaven,' स्वर्गपतिः m., स्वर्गराजः, स्वर्गभञ्जो m. (ज्ञे). नास
 नाथः; 'lord of beasts,' भूमेन्द्रः; 'my lord,' स्वादिन् voc. c.
 (Husband) पतिः m., भञ्जो m., स्वामी m.; 'lord of life,'
 जीवन्तेशः, प्राणेशः, प्राणनाथः, प्राणाधिनाथः. (The Supreme
 Being) परमेश्वरः, परेश्वरः, ईश्वरः, भगवान्, प्रभुः m.; 'to be
 lord of' ईश (c. 2. ईष्टे, ईशीतुं) प्रभु (c. 1. भवति वित्तं).
The form, e.g. देषण or धषणे or धष्येयम् आधिपत्यं कृ or ईश (c. 2.
 ईष्टे, ईशीतुं) or शास्ये (c. 2. शासित् सिक्तुं).
 Lordship, s. (Imperiousness) पृथक्ता, र्षी, त्र्यं, ऐश्वर्यदेशः,
 अवलिप्तता, उत्तिकता, सखल्ला, गद्यः, प्रगल्भा, प्रागल्भ्यः.
 Lordly, lordlike, a. ईश्वरीयः या-यं, ऐश्वर्य-री-रं, ऐशः-शी-शो.
 ऐशिकः-को-कं, ईश्वरयोग्यः-या-यं, स्वामियोग्यः &c. प्रभवोग्यः
 &c., राजकीयः-या यं, ईश्वरार्हः-हेत-है, ईश्वरसङ्गतः-शी-शो. ईश्वरो
 चितः ता तं, ईश्वर in comp.; as 'lordly nature,' ईश्वरभावः.
 Imperiousness) पुष्प-आ-ये, र्षी-विष्ठी-वि-यः, कुम्भ-आ-ये,
 गात्रितः-ता-ते, चक्रता-ता-तं, अवाल्लभः-भा-भ, ऐश्वर्यदत्तः &c.
 Lordly, adv. धर्मत, ऐश्वर्यदेशण, ऐश्वर्यदेषण, साधनः, ज्ञानं.
 Lordship, s. ईश्वर्यः, ईशान्, आधिपत्यं, अवपतिर्हो, पद्मः, अयापः,
 पतिर्वह, राजा, राजत्व राज्यं, अधिपकारः, आधिकार्यः, प्रभुत्वम्,
 भगवत्ता, राजा, अवस्थानः, भवनजनः, स्वयंसेवी, स्वामी, स्वयं, प्रभुः.
 Lordship, s. अधीपमुद्रकाचारिकं भाषणं, स्वयंप्रकाशजनकं कृतं.
 Low, a. पादोन्नती, निम्न, शरीरे, बुद्ध्यादि f. विपुले, लघुता.
 Low, s. निम्नः, नीचा, स्थानः, अधोलोः, नीचा, अधोलोचनः.
 Low, s. शुक्रः, कोरः, बन्धनः, शून्यतायाः यादवः.
The verb, e.g. He separated or parted from a third person in
 press. हीयते, ह्रीत, विलला, परिहृता, विहावते, etc. c. 9. 10. 11.
 times with abl. c. 9. भञ्ज (c. 9. नश्यतः संशितुं, परिभञ्जो विनश्य,
 भ्रमञ्ज with abl. c. चुत्तु, तं, व्यवे, व्योषं, वस्तु, विवृत्त with instr. c.
 विवृत्त in pass. व्युच्चत with instr. c. अक्षयुत, c. 10. व्यवे, व्योषं
 with abl. of the person; 'he loses his life,' प्राणिः or प्राणयो
 होयते; 'he loses his kingdom,' राज्यद भ्रायते or व्यवे, त्वस्य
 राज्यम् अपवर्तेते; 'he loses his friends,' मुहुर्जनं विवृयते.
 (Let go, drop) हा (c. 3. नहाति, हातुं, or caus. हापयति - वित्तुं),
 विहा, अपहा, त्यन् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्, हृ (c. 10. हारयति
 -यितुं), अपहृ; 'he lost his life,' प्राणान् नहति; 'he loses his
 son,' पुत्रं नहाति; 'he loses his money,' धनं हारयति. - (Ruin,
 destroy, waste) नश (c. 10. नाशयति -यितुं), विनश, प्रणश, क्षि
 (c. 5. क्षियोति, क्षेतुं, c. 10. क्षययति, क्षययति -यितुं), ध्वंस (c. 10.
 ध्वंसयति -यितुं), विध्वंस, प्रध्वंस, व्ययीकृ, अपांचि (c. 5. -चिनोति -चेतुं),
 धिष् (c. 6. धिष्यति, क्षेमं), क्षी (c. 10. क्षीयते, क्षीयते); 'he loses his time,'
 कालं धिपति, कालक्षेपं or कालहरणं करोति.
 -(Forfeit) ह्राह् in pass. (दह्यते) भञ्ज or च्यु with abl. c.
 वच् in pass. (वध्यते) with instr. c.; 'he loses his office,'
 स्वाधिकाराद् भ्रयति; 'he loses his reward,' फलाद् भ्रयति or

LOGICALNESS. LOGICITY. ४. यावदुक्तता, याचालता, बहुभाषित्वं,
अतिभाषणं, अतिशयोक्तिः । अतिवादः, नृत्यः - नृत्यकता, नृत्यितं

फलेन वश्यते.—(Not to win, be defeated) पराजितः-ता-तं भू. जि in pass. (जीयते), पराजि; 'he loses the battle,' रणे जीयते. —(Lose the game) अक्षयत्वां जि or पराजि in pass., द्यूतक्रीडायां जि in pass., विदित् (c. 4. -हीयति-देवितुं), पराजितः-ता-तं भू.—(Lose the way) पथात् or मार्गात् or पथो भंश् or प्रभंश् or व्यु or विव्यु or विचल (c. 1. -चलति-लितुं), पथभट्टः-ष्टा-ष्टं भू. वर्त्तय-जितः-ता-तं भू.—(Lose one's wits) मुह (c. 4. मुञ्चति, मोहितुं), बुद्धिं हा. बुद्धिहीनः-ना-नं भू. (Lose one's consciousness, lose one's self) चेतनां or चेतनं हा. नष्टचेतनः-ना-नं भू. मूर्छं (c. 1. मूर्छति-त्रितुं) अह (c. 1. भाम्यति, भमितुं), भानबुद्धिः-द्धिः-द्धि भू.

To lose, *v. n.* (Be defeated) जि in pass. (जीयते), पराजि, पराजितः-ता-तं भू.—(Decline, fail) षि in pass. (क्षीयते), परिषि, परिहा in pass. (-हीयते), ध्वं (c. 1. ध्वंसते-सितुं).

Loss, *s.* क्षतिप्रापकः, हानिप्रापकः, अपायप्रापकः, अनुभूतक्षयः, प्राभा-जयः, ग्रामक्षयः, लब्धापयः, लब्धाहानिः *m.*, अपायप्रापः, पराजितः.

Loss, *s.* क्षयः, हानिः *f.*, अपायः, क्षतिः *f.*, अपक्षयः, नाशः, अपचिन्तिः *f.*, उपक्षयः, परिक्षयः, संक्षयः, क्षिया, क्षयः, ध्वंसः, प्रध्वंसः, परिध्वंसः, भंगः, अपहाराः, क्षयः, हरणं, क्षयः, क्षुतिः *f.*, क्षयाः, परिक्षयाः, विनाशः, प्रणाशः, भेषः, अलम्भः, वियोगः, व्यसनं, दूषणं, प्रहणः. —(Rain, destruction) नाशः, विनाशः, क्षयः. —(Defeat) पराजयः, पराभवः, अपजयः, बलव्यसनं, भङ्गः. (Profit and loss) लाभ-हानि *m. du.* लाभालाभः. —(Loss of caste) जातिभंगः. (Loss of time) कालक्षेपः, कालहरणं, कालव्ययः; 'without loss of time,' अकालक्षेपं. (To be at a loss) मुह (c. 4. मुञ्चति, मोहितुं); 'at a loss,' भानबुद्धिः-द्धिः-द्धि, मोहितः-ता-तं, विमूढः-दा-दं. 'at a loss how to act,' उतिक्रियतामूढः-दा-दं.

Loss, *p. p.* or *a.* नष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रणष्टः-ष्टा-ष्टं, विनष्टः-ष्टा-ष्टं, हारितः-ता-तं, भष्टः-ष्टा-ष्टं, विभष्टः-ष्टा-ष्टं, च्युतः-ता-तं, परिच्युतः-ता-तं, गतः-ता-तं, विगतः-ता-तं, वीतः-ता-तं, क्षीणः-शा-शं, परिक्षीणः-शा-शं, अपचितः-ता-तं, अक्षरितः-ता-तं, लुप्तः-त्ता-तं, विलुप्तः-त्ता-तं, हीनः-ना-नं, प्रहीणः-शा-शं, त्यक्तः-क्ता-तं, ध्वंसितः-ता-तं, ध्वंसः-स्ता-तं. 'one who has lost his kingdom,' राज्यभष्टः, भष्टराज्यः, राज्यच्युतः, राज्यलभष्टः; 'one who has lost his office,' च्युताधिकारः; 'one who has lost his wealth,' गतविभवः-वा-वं, नष्टधैः-धै-धं, अर्धहीनः-ना-नं; 'one who has lost desire,' निगतस्मृतः-हा-हं, वीतकामः-भा-भं; 'one who has lost life,' त्यक्तजीवनः-ता-तं, प्रहीणजीवितः, 'one who has lost the road,' पथभट्टः-ष्टा-ष्टं, मार्गप्रभट्टः-ष्टा-ष्टं, वर्त्तवर्जितः-ता-तं, त्यक्तमार्गः-ता-तं; 'one who has lost an eye,' एकक्षयिकलः-ला-लं. 'one who has lost everything,' हतमर्थस्वः-स्वा-स्वं. परिच्युतः-ता-तं, परिक्षीणः-शा-शं; 'lost to shame,' लज्जाहीनः-ना-नं, त्यक्तलज्जः-ज्जा-ज्जं, निरसलज्जः &c., लज्जाभ्रितः-ता-तं, निर्लज्जः-ज्जा-ज्जं; 'lost in thought,' ध्याननिष्टः-ष्टा-ष्टं, चिन्ताकुलः-ला-लं, चिन्तापरः-रा-रं; 'relating to any thing lost,' नाष्टिकः-क्ता-कं; 'it is lost,' ह्यर्मेति, अपचीयते. —(Bewildered) मोहितः-ता-तं, विमूढः-दा-दं, भानबुद्धिः-द्धिः-द्धि, भययुक्तः-क्ता-कं.

Lot, *s.* (Destiny, state assigned by fate) भाग्यं, भागधेयं, दैवदशा, दैवस्थितिः *f.*, दैवयोगः, दैव, दैविकं, दैवगतिः *f.*, भवितव्यता, भोगः, भोग्यं, भोक्तृत्वं.—(Share, portion) अंशः, भागः, विभागः, भाज्यं, भाजितं, उद्धारः.—(Die used in determining a person's portion) गुटिका, शकुनः; 'to cast lots,' गुटिकाः पत (c. 10.

पातयति-लितुं); 'casting lots,' गुटिकापातः-पाटः-टकः.

Lotus, *a.* अतिरुः-रुः-रुः. See LOVIN.

Lotion, *s.* सौपपीयनलं, धावनीपथं, प्रक्षालनोपथं, धावने-नी.

Lortet, *s.* गुटिकापातः, पाटकः, गुटिकापातपृष्ठा विभागकच्यता.

Lotos, lotos, *s.* (Flowery) पद्मः-सं, कमलं, उपलं, कुमुदं, कुमुद *m.*, नलिनं, कुवलयं, अरविन्दं, महोपलं, पद्मनं, पद्मरुदं, मरमिनं, सरनीरुहं, सरोजनं, सरोतरं, नलिनानं, अम्भोजं, पायुद्वयं, अम्भुजं, अम्भोरुहं, पुण्डरीकं, मृगाली *m.* (पद्मं, शतपत्रं, महमपत्रं, कुण्डलायं, इन्दिरालयं, तामरसं, पुष्करं, सारसं, एमाप्रयं, विमप्रमूनं, कुयलं, कुचं, कुटपं, पटकं, श्रीपर्णः, श्रीकरं, श्याङ्गं. Other varieties, red, white, and blue, are हवकं, रक्तसन्ध्यकं, रक्तगौरुहं, रक्तकमलं, रक्तोपलं, कोकनरं, सिताम्भोजं, कन्दारं, मैगान्धकं, इन्दोपरं, इन्दोवार, किरणं, नीलाशुभ्रम् *m.* (नू). नीलोपलं, नलिकमलं, मृगकमलं, म्यलकमलं, म्यलपत्रं.—(The plant as distinguished from the flower), पद्मिनी, कपलिनो, नलिनो, कुमुदोः 'stalk of a lotus,' नालः-ला-ली-लं, पद्मनालं, नाभिः-नी-लं, पद्मिनी, कुमुदनी, नलिनो, पद्मजन्तुः *m.*; 'fibres or film attached to the stalk,' मृगालः-लं, विमं, विगं, विपं, नलि-नीलः 'newly' शालूकं, शलूकं, शिफाकलः-लं, करहाटाः 'seed,' जम्बुशालः, पद्मशालः, पद्मोन्नः; 'seed-vessel or pericarp,' रीत-काशः, कर्णिका, कर्णिकारः, वराटकाः 'filament,' केशरः, केसरः, किन्नरकः, किन्नरः, किन्नः 'petals' पद्मदलः, कमलदलः, पद्मनराः 'new leaf,' रंजित *m.*, रंजिका नवदलं, नवपत्रं; 'abounding with lotuses,' कुमुदान्-दन्ती दूत (उ. ३. कुमुदिका-की-कं; 'place abounding with lotuses,' कुमुदोः, कुमुदो, कुमुदाकरः, कुमुदवर्नं, कुमुदावामः, कुमुदवती, पद्मिनी, पद्माकरः, पद्मिनीसखं, पद्मसखं, कमलितो, कमलाकरः, नलिनो, कुमुदितो, सरविन्दिनो, पुष्करिणी; 'an assemblage or quantity of lotus flowers,' पद्मिनी, नलिनो, पद्मिनी, मृगालितो, कमलितो उपलितो, कुमुदतो, पुटकिनो, पद्मसखं, पद्मः-खं, पद्मदं, पद्मदं; 'lotus-like' उपलम्भः-भा-भं; 'lotus-shaped,' पद्माकारः-रा-रं; 'lotus-scented,' उपलम्भः-शः-शः (म.); 'smelling like the lotus,' पद्मशालः-शालः, उपलम्भः-नित्य-नित्य.

LOUD, *a.* महास्वनः-ना-नं, महाध्वनिकः-क्ता-कं, उच्चः-त्ता-तं, उच्चो-स्वरकः-का-कं, महास्वरकः-का-कं, महाध्वनिकारः-री-रं, महाशब्दकः-का-कं, महाशब्दो-लितो-लं (नू), महाशब्दकारः-रा-रं, अति-शब्दनः-ना-नं, अतिशब्दवान्-वती-वत (हं), महास्वतपान &c., स्वनवान् &c., शब्दनः-ना-नं, महानादी-दिनी-दिनी (हं), हुमलः-ला-लं, हुमलकारो-रिणी &c., उज्जालः-ला-लं. (Clamorous) घोषणः-शा-शं, घोषकरः-री-रं, बहुघोषः-श-शं, महाघोषः-पा-पं; 'a loud sound or noise,' उच्चोस्वरः, उच्चस्वरः, महाशब्दः, महास्वनः, महाघोषः, उच्चैर्घुषं, प्रगाढः 'loud speecheing' उच्चगणः 'louden,' उच्चस्वरः-रा-रं, 'loudest,' उच्चस्वनः-ना-नं.

LOUD, *adv.* उच्चैः, उच्चैः, प्रोच्यैः, उच्चैःस्वरेण, उच्चैःस्वरेण, महास्वरेण, महाशब्देन, अतिशब्देन, महाशब्दपूर्ते, स्वनयत्, उच्चैःकारं; 'speaking loud,' उच्चभाषो-पिणी-पिणी (नू); 'crying loud,' उच्चरावो-पिणी &c.

LOUDNESS, *s.* उच्चता-तं, महाशब्दकारित्वं, महाशब्दकत्वं, शब्दमहत्त्वं, महाशब्दः, उच्चस्वरः, महाध्वनिः *m.*, उच्चालता.

LOUD-VOICED, *a.* उच्चस्वरः-रा-रं, उच्चस्वतपान-वती-वत (हं).

To LOUDGE, *v. n.* आलम्भं कृ. आलम्भ्य, आलम्भ्य, आलं क्षिप (c. 6. क्षिपति, क्षेपं) or आलक्षेपं कृ. or आलहरणं कृ. or आलव्ययं कृ. उदात्त (c. 2. -आल-आमितुं), नियोपारत्वात्, मुनेन शो (c. 2. गतं, शयितुं).

LOUNGER, *s.* अलमजनः, आलस्यकारी *m.* (नं), मुखनिरीक्षकः, लाला-
टिकाः, कालशेषकः, अलमजारी *m.* (नं), कार्यपटुः, उदासीनः, निर्या-
पारन्ता स्वशार्थी *m.* (नं) : 'woman with a lounging gait',
मत्तभगमना.

LOUSE, *s.* एकः का, केशकीटः, केशटाः, पटपटः -टी, आपातिः *m.*, रोम-
विश्वेयाः, घातकारी : 'louse of a house', लिष्टा.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एक (louse), एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

LOUSE, *s.* एकः केशकीटः, एकगतिः पितुः, एकगति-तां कृ.

ताशाः (Ages) जीवि-
ता, विलासः,
विभ्रमः.

LOVE-BROKER, *s.* घटकः, प्रेमघटकः, मदनदूतः -ती *f.* दूतिका *f.*

LOVER, *p. m.* प्रीतः -ता-तं, दयितः -ता-तं, स्निग्धः -ग्या-ग्यं, प्रियः -या-
यं, दूराः -द्या-द्यं, दूदप्रियः -या-यं, इष्टः -ष्टा-ष्टं, मनोपितः -ता-तं,
सुभगः -गा-गं.

LOVE-KNOT, *s.* प्रेमयन्त्रिः *m.*, प्रीतियन्त्रिः *m.*, शृङ्गारयन्त्रिः *m.*

LOVELETTER, *s.* मदनलेखः, अनङ्गलेखः, मन्मथलेखः, शृङ्गारपत्रं, प्रेमपत्रं,
अनङ्गपत्रं, प्रीतिपत्रं.

LOVELINESS, *s.* कान्तरा, कान्तिः *f.*, सौन्दर्यं, सुन्दरता, अतिमौन्दर्यं, लावण्यं,
रूपलावण्यं, चारुता, सौम्यता, लालित्यं, वामता, मुग्धता, कमनीयता,
अभिरामता, शोभाः *f.*, प्रीभा, रमणीयता, मनोहरत्वं -ता, रम्यता,
सुभगता, मश्रीकता.

LOVELY, *a.* कान्तः -ता-तं, सुन्दरः -रा-री-रं, अतिसुन्दरः &c., लावण्य-
वान् -वती -वतः (तं) सुखः -पी-पं, सुखवान् &c., चारुः -वी-रः,
चारुवान् मती &c., लालितः -ता-तं, सौम्यः -स्या-स्यं, मुग्धः -ग्या-
ग्यं, वामः -मा-मं, मनोरमः -मा-मं, मनोहरः -रा-रं, रम्यः -स्या-स्यं,
रमणीयः -या-यं, कमनीयः -या-यं, सुभगः -गा-गं, मनोऽः -ज्ञा-ज्ञं,
अभिरामः -मा-मं.

LOVEY-FACE, *a.* मुग्धाननः -ता-तं, चारुमुखः -सी-सं, सुमुखः &c.

LOVE-MATCH, *s.* प्रीतिविवाहः, प्रेमविवाहः, प्रीतिमन्त्र्यः, प्रेमसन्ध्याः.

LOVE-QUARREL, *s.* प्रीतिकलहः, प्रेमकलहः, प्रणयकोपः.

LOVER, *s.* प्रणयी *m.* (नं), प्रियः, कान्तः, नायकः, रमणः, रमकः, रमः,
दयितः, वचनः, कामी *m.* (नं), दूदपशः, प्राणेशः, जीवितेशः, प्राण-
पतिः *m.*, मिथतमः, वन्द्युः *m.*, इष्टः, 'lover of knowledge', विद्या-
नुरागी *m.* (नं), ज्ञानेशुः *m.*

LOVE-SHAFT, *s.* मदनशरः, स्मरशरः, कामशरः, क्रन्दवैवाणः, मधनेपुः *m.*
The god of love is feuled by the Hindús as having five
arrows, each tipped with the blossom of a flower. See
KÁMADEVA.

LOVE-SICK, *a.* कामरोगी -गिणी-गि (नं), मदनरोगी &c., कामातुरः -रा-
-रं, कामार्तः -ज्ञा-ज्ञं, कामपीडितः -ता-तं, मदनपीडितः &c., काम-
विह्वलः -ता-तं.

LOVE-SONG, *s.* मदनगीतं, प्रेमगीतं, शृङ्गारगीतं, शृङ्गारगानं.

LOVE-TALK, *s.* कामकथनं, शृङ्गारकथा, मदनकथा, प्रेमकथा, शृङ्गारव्या-
ख्यानं, प्रेमव्याख्यानं.

LOVE-TOKEN, *s.* प्रीतिलक्षणं, प्रेमलक्षणं, प्रीतिदानं, प्रेमस्मारकं.

LOVE-TRICK, *s.* प्रेमक्रीडा, अनङ्गक्रीडा, हावः, भावः, ललितं, विलासः.

LOVING, *a.* प्रणयी -यिनी -यि (नं), प्रणयवान् -वती -वत् (तं), कामी
-मिनी &c., खेही -हिनी &c., अनुरक्तः -क्ता-क्तं, अनुरागवान् -वती &c.,
प्रकामः -मा-मं, प्रीतिमान् मती &c., वत्सलः -ता-तं, प्रीतियुक्तः -क्ता-
-क्तं,--(Delighting in, attached to) अनुरागी-गिणी &c., आनन्दी-
दिनी &c., प्रमोदी-दिनी &c., मोदी &c., प्रियः -या-यं, आमक्तः -क्ता-
-क्तं, सेवी -विनी &c., रजः -ता-तं, निरतः -ता-तं.

LOVING-KINDNESS, *s.* कृपा, दया, कारुण्यं, वात्सल्यं, करुणाद्रुता,
अनुकम्पा, प्रसादः, अनुग्रहः, सहः, हिनेछा.

LOVINGLY, *adv.* सप्रणयं, प्रणयेन, मानुरागं, जेहेन, सजेहेन, प्रीतिपूर्व,
प्रीत्या, वात्सल्येन, सवात्सल्यं.

Low, *a.* (Not high) नीचः -चा-चं, नीचकः -का-कं, नीचस्थः -स्या-
-स्यं, निम्नः -झा-झं, अधः -रा-रं, अनुचः -चा-चं, अनुङ्गः -ङ्गा-ङ्गं.

अधःस्थः-स्था-स्थं. अधस्तनः-नी-नं; 'low ground,' निम्नभूमिः *f.*—
(Short, low in stature) इक्षुः-खा-खं, नीचः-चा-चं, न्यङ्, नीची, न्यक् (ञ्), इक्षतनुः-नुः-नु, अत्यतनुः-नुः-नु.—(Not loud)
नीचस्वरः-रा-रं, नीचशब्दकः-का-कं, नीचः-चा-चं, नीचकः-का-
-कं.—(Deep or grave in sound) मन्दः-न्दा-न्दं, मन्दः-न्दा-न्दं,
सामन्दः-न्दा-न्दं, मन्द्यः-रा-रं, धीरः-रा-रं, गम्भीरः-रा-रं, गभीरः-
-रा-रं.—(Mean, inferior, base) अधमः-मा-मं, अवरः-रा-रं,
नीचः-चा-चं, नीचकः-का-कं, हीनः-ना-नं, निकृष्टः-ष्टा-ष्टं, अपकृष्टः-
-ष्टा-ष्टं, अधमः-मा-मं, जपन्यः-न्या-न्यं, जपन्यवृत्तिः-त्तिः-त्ति, प्रतिकृष्टः-
-ष्टा-ष्टं, खलः-ला-लं, श्रुद्रः-द्रा-द्रं, दुष्टः-ष्टा-ष्टं, दुर्वृत्तः-त्ता-तं,
वापलः-ली-लं, प्राकृतः-ती-तं, न्यङ्, नीची, न्यक् (ञ्), कृपणः-णा-
-णं, अर्द्धा-धैती-धैत् (न्), अरमः-मा-मं, अणकः-का-कं, अनकः-
का-कं, आणकः-का-कं, इतरः-रा-रं, अनार्यः-र्या-र्यं, रेफः-फा-
-फं, रेपः-पा-पं, रेफाः-फाः-फः (म), रेपाः &c., याप्यः-प्या-प्यं, खेटः-
टा-टं, अयष्टः-ष्टा-ष्टं, ख्वः-ख्वः, ख्वकः-का-कं, कुप्यः-या-
-यं, गर्वः-र्वा-र्वं, अघीलः-ला-लं; 'a low man,' प्राकृतजनः,
निहीनजनः, पृथग्जनः, इतरजनः, अधमदः, दुर्वृत्तः, अधमाचारः, दुराचारः,
पामरः, जाल्मः, विपणः; 'low language,' अघीलं, खलौकिकः *f.*,
अघीलाशेषः.—(Of low rank or birth) हीनजातिः-तिः-ति,
न्यजातिः-तिः-ति, नीचजातिः-तिः-ति, अन्यजातीयः-या-यं, हीन-
जन्मा-न्मा-न्म (न्), दुष्कुलीनः-ना-नं, अकुलीनः-ना-नं, नीचकु-
लजातः-ता-तं, हीनकुलः-ला-लं.—(Depressed, dejected) विपणः-
णा-णं, विपादो-दिनी &c., अधमनः-न्ना-नं, दीनमनस्कः-स्का-स्कं,
विमताः-ना-नं (म), दुर्मताः &c., विमनस्कः-स्का-स्कं, क्रान्तः-न्ता-नं,
खिरः-त्रा-त्रं, उड्गिनः-रना-रनं, ग्रान्तः-न्ता-नं.—(Moderate)
परिमितः-ता-तं, अन्यः-न्या-न्यं, स्वस्थः-न्या-न्यं.—(In price)
अन्यमन्यः-न्या-न्यं. (Not rich, not nourishing, as diet)
निमग्नः-न्ना-नं, कणकः-का-कं, कृशकारी-रिणी &c., अपोपकः-
का-कं, अपोपिकः-की-कं.

Low, *adv.* नीचेस्, नीचकम्, नीचे, अधम, अनुचं, नीच in comp.;
as, 'going low,' नीचगः-गा-गं.—(In a low tone) नीचस्वरेण.
To low, *v. n.* (As cattle) हम्भारवं कृ, हम्भ (nom. हम्भायते), रम्भ
(c. 1. रम्भते-भम्भते), रेभ (c. 1. रेभते-भित्ते), गन् (c. 1. गन्नति-जित्ते),
नद् (c. 1. नदति-दित्ते), नर्द (c. 1. नर्दति-दित्ते), गज्जं (c. 1. गज्जति-जित्ते).
Low-born, *a.* हीनजातिः-तिः-ति, न्यजातिः &c., नीचकुलजातः-ता-
-तं, हीनकुलप्रभूतः-ता-तं, अनुचकुलजातः-ता-तं, हीनजन्मा-न्मा-
-न्म (न्), अन्यजातीयः-या-यं, अधमवंशोद्भवः-या-यं, अवरवर्णजः-जा-
-जं, अधमवंशीयः-या-यं, अधमजातीयः-या-यं, अवरजः-जा-जं.

Lower, *a.* (Less high) अधरः-रा-रं, अधरन्त्यः-स्था-स्थं, अधःस्थः-
-स्था-स्थं, अधोभवः-वा-यं, अधस्तनः-नी-नं, नीचस्थः-स्था-स्थं,
अधमः-मा-मं, अवाङ्-वाची-वाक् (च्), अवाचीनः-ना-नं, अधमः-
-मा-मं, जपन्यः-न्या-न्यं, अपकृष्टः-ष्टा-ष्टं, अधम in comp.; as,
'the lower part,' अधोभागः; 'lower part of the body,'
अधःकायः; 'the lower region,' अधोलोकः, अधोभुवनं, अवाचीः
'lower garment,' अधोशुकं, अनरीयं, उपसंन्यानं, परिधानं; 'the
lower line,' अधःस्थपङ्क्तिः *f.*, अधरपङ्क्तिः; 'the lower classes,'
अन्यजातीयाः *m. pl.*, अधमजातीयाः *m. pl.*, हीनजातीयाः *m. pl.*,
अवरवर्णाः *m. pl.*

To lower, *v. a.* (Cause to descend, let down) अधःकृ, अधःपत
(c. 10. पातयति-यितुं), अवपत, अवतृ (c. 10. तारयति-यितुं), नीचीकृ.
—(Abase, humble) अपकृष् (c. 1. कर्षति-क्रष्टुं), नम् (c. 10. नमयति

-यितुं), अवनम्, नचीकृ, भंश (c. 10. भंशयति-यितुं), दधं or गधं भक्ष
(c. 7. भनक्ति, भंक्ते), गारवं दृ (c. 1. हरति, हर्तुं), तिरोभृ (c. 10. भाव-
यति-यितुं), पत.—(Diminish) न्यूनीकृ, अन्वीकृ, ऊन् (c. 10. ऊनयति-
यितुं), न्यून, कन् (nom. कनयति-यितुं), हम् (c. 10. हामयति-यितुं),
लघ (nom. लघयति-यितुं).

To lower, *v. n.* (Grow less, sink) न्यूनीभू, पत (c. 1. पतति-तितुं), नचीभू.
To lower, *v. n.* (Be dark and gloomy, be clouded) मेघावृतः-
-ता-तं भू, मेघाच्छन्नः-न्ना-नं भू, मेष (nom. मेघायते), अश्व (nom.
अश्वायते), तमोवृतः-ता-तं भू, मलिनोभू, कलुषोभू.—(Frown, look
black) भ्रुभङ्गं कृ, भ्रुमङ्कोचनं कृ, मलिनमुखः-खो-खं भू.

Lower, *s.* (Gloominess, cloudiness) साधता, मेघाच्छन्नता, मेघांतमिरं,
तमोवृत्तं, मेघसंहतिः *f.*, दुर्दिनं.—(Of countenance) मुखमालिन्यं,
मलिनमुखत्वं.

Lowered, *p. p.* (Let down) पातितः-ता-तं, अवपातितः-ता-तं,
अधःकृतः-ता-तं.—(Humbled) भग्नदण्डः-धा-धं, आत्रगण्डः-घ्रा-घ्रं,
गतगौरवः-वा-वं, हतगौरवः-वा-वं, आत्रगौरवः-वा-वं.—(Diminished)
न्यूनीकृतः-ता-तं, अन्वीकृतः-ता-तं, हसितः-ता-तं.

Lowering, *a.* (Gloomy, cloudy) मेघाच्छन्नः-न्ना-नं, तमोवृतः-ता-तं,
दुर्दिनग्रस्तः-स्ना-नं, मलिनः-ना-नं, अभियः-या-यं, मलिनमुखः-खो-खं.

Lowest, *a.* अधरः-रा-रं, अधरः-रा-रं, अधरतमः-मा-मं,
अधरतमः-मा-मं, अधमः-मा-मं, नीचः-चा-चं, नीचतमः-मा-मं,
अतिनीचः-चा-चं, अधःस्थः-स्था-स्थं, अधरस्थः-स्था-स्थं, अवरस्थः-
-स्था-स्थं; 'at the lowest price,' अवरमूल्यमपेक्ष्य, न्यूनमूल्यमपेक्ष्य.

Lowing, *s.* (Of cattle) हम्भा, हम्भारवः, रम्भः, रम्भितं, रेभणं, गोनादः, गोरारवः.
Lowing, *part.* हम्भारवविरावी-विणी वि (न्), हम्भायमानः-ना-नं.

Lowland, *s.* निम्नभूमिः *f.*, निम्नभूः *f.*, निम्नदेशः, नीचभूमिः, नीचप्रदेशः.
Lowlander, *s.* निम्नदेशवासी *m.* (न्), नीचदेशस्थः, निम्नदेशीयः.

Lowly, *adv.* नमचेतसा, नमं, विनयं, सदपेण, निरभिमानेन, नमशी-
लत्वात्, सविनयं, सनिवेदं, गधं विना, गधंसागपृष्ठं.

Lowliness, *s.* नम्रता, उद्धिनम्रता, विनम्रता, विनयः, विनतिः *f.*, नमशी-
लता, गर्वहीनता, दर्पशून्यता, दम्भहीनता, निरभिमानं, अनभिमानं,
अनहङ्कारः, अगधैः, दीनता, निवेदः, दैव्यं, आनतिः *f.*, सन्नतिः *f.*,
अपकर्षः, अपकृष्टता, नम्रवृत्तिः *f.*

Lowly, *a.* नमः-या-यं, नम्रवृद्धिः-द्धिः-द्धि, नमशीलः-ला-लं, नम्रवृद्धिः-
-त्तिः-त्ति, नममताः-ता-तं (म), नममनस्कः-स्का-स्कं, विनतचेताः-
-ता-तं (म), विनतः-ता-तं, विनयी-यिनी-यि (न्), सविनयः-या-यं,
निरभिमानः-ना-नं, अनभिमानो-निनी &c., अनहङ्कारः-रा-रं-री-
-रिणी &c., निरहङ्कारः-रा-रं, निरहम्भानो-निनी &c., अभिमानहीनः-
ना-नं, अगधैः-घ्रा-घ्रं, वीरगधैः-घ्रा-घ्रं, गधैरहितः-ता-तं, वीरदम्भः-
न्मा-नं, दण्डीनः &c., निर्विशः-णा-णं, अनुद्धतः-ता-तं, अपकृष्टः-
-ष्टा-ष्टं, अप्रगल्भः-न्मा-नं, अप्रीडः-दा-दं, नीचः-चा-चं.

Lowly, *adv.* सविनयं, अनुद्धतं, सापकर्षं, नम्रवत्. See LOWLY.

Low-minded, *a.* दुष्टचेताः-ता-तं (म), खलाल्मा-न्मा-न्म (न्), दुराल्मा &c.

Lowness, *s.* नीचता, निम्नता, अनुचता, अनुद्धता; 'lowness of
ground,' भूमिनिम्नता.—(Meanness) नीचता, अधमता, अपकृष्टता,
निकृष्टता, अपकर्षः, जपन्यता, हीनता, खलता, श्रुद्रता, दुष्टता, कृपणता,
कापेक्ष्यं, दुर्वृत्तता, अनार्यता, अनुत्कर्षः.—(Of spirits) विपादः, विप-
णता, अवसादः, अवसन्नता, उड्गः, निर्विणता, क्रान्तिः *f.*, ग्रानिः *f.*,
ग्रानिः, दीनता, विमनस्यं, विमनस्कता, दीर्घमनस्यं, दुर्मनस्कता.—(Of
sound) नीचता, मन्दता, मन्दुता, गम्भीरता, गम्भीर्यं.—(Of price)
मूल्यन्यूनता, अल्पमूल्यत्वं.

LOW-PRICED, *a.* सल्यमूल्यः -त्या -न्यं, नूनमूल्यः &c., समूल्यः &c.
LOW-SPIRITED, *a.* विषादी -दिनी -दि (न), विषणः -णा -णं, अवमनः -वा -वं, उद्विग्नमनः -ना -नः (म्), दुर्मेनाः &c., कान्तमनः &c., सन्तमेनाः &c., दीनमनः &c., विमनः &c., दुर्मेनस्कः -स्का -स्कं, विमनस्कः &c., उद्विग्नमनस्कः &c., दीनचेतनः -ना -नं, उदासवृत्तिः -त्तिः -त्ति.
LOYAL, *a.* भक्ता -क्ता -क्तं, दृढभक्तिः -क्तिः -क्ति, भक्तिमान् -मती -मत (त्), भक्तियुक्तः -क्ता -क्तं, सानुरागः -गा -गं, सानुरक्तः -क्ता -क्तं, 'to a sovereign or superior,' राजभक्तः &c., प्रभुभक्तः &c., राजानुरक्तः &c., राजसेवी -विनी &c., राजभक्तिनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, स्वाभिभक्तः &c., राजाज्ञावन्ती -त्रिनी &c., राजासक्तः -क्ता -क्तं, प्रजाधर्मनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, प्रजाधर्मपरायणः -णा -णं, प्रजाधर्मतत्परः -रा -रं.—(As a wife) पतिव्रता, साध्वी, सती, सुचरित्रा, एकपत्नी, स्वीया.—(As a husband) स्वदारनिरतः, स्वदरिक्ततातः, अनन्यनारीसामान्यः, अनुकूलः.
LOYALIST, *s.* See LOYAL.
LOYALLY, *adv.* दृढभक्त्या, राजभक्त्या, राजभक्तवत्, राजभक्तिपूर्व, सानुरागं, सानुरक्तवत्, स्वराजनिष्ठापूर्व.
LOYALTY, *s.* भक्तिः *f.*, राजभक्तिः *f.*, प्रभुभक्तिः, स्वाभिभक्तिः, राजभक्तता, दृढा भक्तिः, सानुरागः, सानुरक्तिः *f.*, स्वराजासक्तिः *f.*, स्वराजनिष्ठा, प्रजाधर्मनिष्ठा, प्रजाधर्मतात्पर्यं; 'test of loyalty,' उपधा.—(In a wife) पतिव्रतं, साध्वीत्वं, सतीत्वं. (In a husband) स्वदारनिरतिः *f.*, स्वदारनिष्ठा, अनुकूलता.
LOZENGE, *s.* (A quadrangular figure having two acute and two obtuse angles) चतुष्कोणविशेषो यस्य द्विकोणव्यञ्जनलक्षो द्विकोणो वहिलक्षी. —(Sweetmeat) पदकं, मोदकं, लड्डुकं.
LUBBER, *s.* स्थूलजनः, स्थूलबुद्धिः *m.*, स्थूलधीः *m.*, खलमननः, स्थूलशरीरः; 'land-lubber,' स्थूलवामी *m.* (न), स्थूलचरः.
LUBBERLY, *a.* स्थूलः -ला -लं, स्थूलस्वभावः -वा -वं, अदृष्टः -ष्टा -ष्टं. (Relating to dry land) स्थलीयः -या -यं.
LUBBERLY, *adv.* सम्योच्यं, स्थूलजनवत्, अदृष्टं, अदृष्टवत्.
LUBRIC, *a.* चिक्कणः -णा -णं, चिक्कः -ग्ना -ग्यं, भदुरः -रा -रं.
TO LUBRICATE, *v. a.* अभ्रष्ट (c. 7) -रुनक्ति -रुक्ते, स्नेहेन श्रष्ट, स्नेहाक्तं -क्तां कृ, चिक्कणीकृ, चिक्कणीकृ, श्रष्ट (nom. श्रष्टयति -यितुं).
LUBRICATED, *p. p.* अभ्रक्तः -क्ता -क्तं, स्नेहाक्तः -क्ता -क्तं, स्थापयितः -ता -तं.
LUBRICATION, *s.* अभ्रष्टनं, स्नेहाभ्रष्टनं, चिक्कणीकरणं, चिक्कणीकरणं.
LUBRICITY, *s.* चिक्कणता, चिक्कं, स्नेहः -रुनं, चिक्कणता, भदुरता.
LUBRICOUS, *a.* चिक्कः -ग्ना -ग्यं, स्नेही -हिनी -हि (न्), चिक्कणः -णा -णं, चिक्कणः -णा -णं, भदुरः -रा -रं.
LUCENT, *a.* द्योती -तिनी -ति (न्), प्रकाशमानः -ना -नं, द्योतमानः &c.
LUCID, *a.* (Bright) दीप्तिमान् -मती -मत (त्), तेजोमयः -यी -यं, तेजसः -मी -मं, उज्ज्वलः -ला -लं, तेजस्वी -स्विनी -स्वि (न्), कान्तिमान् &c., शोभनः -ना -नं, सुप्रभः -भा -भं.—(Pellucid) स्वच्छः -च्छा -च्छं, निर्मलः -ला -लं, विमलः -ला -लं, समलः -ला -लं, विशदः -दा -दं, प्रसन्नः -वा -वं, शुद्धः -द्धा -द्धं.—(Perspicuous) स्पष्टः -ष्टा -ष्टं, स्पष्टार्थः -र्था -र्थं, प्रसन्नः -वा -वं, व्यक्तः -क्ता -क्तं, भिन्नार्थः -र्था -र्थं.
LUCIDLY, *adv.* स्पष्टं, सुस्पष्टं, व्यक्तं, सुव्यक्तं, स्पष्टार्थं, भिन्नार्थं, विशदं.
LUCIDNESS, *s.* (Brightness) दीप्तिः *f.*, कान्तिः *f.*, तेजस् *m.*, उज्ज्वलता, छविः *f.*, वृत्तिः *f.*, दीप्तिमत्त्वं. (Clearness) स्पष्टता, सुस्पष्टता, व्यक्तता, प्रमादः, स्पष्टार्थत्वं, वैशद्यं, स्पष्टता.
LUCIFER, *s.* (Planet Venus) शुक्रः, उशनाः *m.* (म्), भागेवः.
LUCIFER-MATCH, *s.* शलाका, चलनशलाका, अग्निदशलाका, चलनवृणं, चलनवृणं, अग्निदहनं, अग्निदं.
LUCIFEROUS, *a.* अग्निदः -दा -दं, प्रकाशजनकः -का -कं, प्रकाशकः -का -कं, दीपिकारः -रा -रं, प्रकाशोत्पादकः -का -कं.
LUCIFORM, *a.* तेजोगुणकः -का -कं, प्रकाशगुणकः -का -कं, तेजोमयः -यी -यं.
LUCK, *s.* देवं, भाग्यं, भागः, भागधेयं, देवयोगः, देवगतिः *f.*, देवदशा, दैविकं; दिष्टं, अदृष्टं, निशितः *f.*, विधिः *m.*, कालनियोगः, भवितव्यता, रिष्टं, मङ्गतिः *f.*; 'good luck,' सौभाग्यं, सुभाग्यं, कुशलं -लता, कौशल्यं, शुभं, कल्याणं, भद्रं, मङ्गलं, साधुव्यं, पुण्योदयः, शुभं *m.* (न), सद्गतिः *f.*, सम्पत्तिः *f.*, सम्यक् *f.*, जयः, श्रेयः *f.*, लक्ष्मीः *f.*; 'bad luck,' दौर्भाग्यं, दुर्भाग्यं, दुर्दैवं, विपत्तिः *f.*, दुर्गतिः *f.*, अशुभं, समङ्गलं; 'good luck to you,' दिव्यं, दिव्या धनं, 'good and ill luck,' शुभाशुभं, भद्राभद्रं, मङ्गलाभमङ्गलं.
LUCKY, *adv.* सौभाग्येन -ययात्, सुभाग्येन -ययात्, देववशात्, भाग्यवशात्, कल्याणवशात्, कौशल्यवशात्, मङ्गल्येन, शुभेष्टवशात्, दिव्या, विद्या, समं.
LUCKINESS, *s.* सौभाग्यं, सुभाग्यत्वं, धन्यता, कल्याणता, मङ्गल्यं, पुण्यव्यं, कौशल्यं, मङ्गलं.
LUCKLESS, *a.* दौर्भाग्यः -यया -यया, मन्दभाग्यः &c., मन्दभाग्यो -विनी -वि (न्), दुर्भाग्यः -यया -यया, दौर्भाग्यो -विनी &c., भाग्यहीनः -ना -नं, होतभाग्यः -यया -यया, दुर्भाग्यः -यया -यया, विद्वेदः -दा -दं, देवहीनः -ना -नं, अपन्यः -या -यं, विपदा -दा -दा.
LUCKLESSLY, *adv.* दुर्भाग्येन -ययात्, दुर्दैवात्, दौर्भाग्यवशात्, दुर्दैववशात्.
LUCKY, *a.* सौभाग्यवान्, भद्रो -दा -दा, भाग्यवान् &c., धन्यः -यया -यं, मङ्गलः -दा -दा, कल्याणः -यया -यया, शो -विनी -वि (न्), शुभवान् &c., पुण्यवान् &c., श्रेयवान् &c., कुशलः -लता -लं, शुभः -भा -भं, भद्रः -दा -दं, सुमदा -दा -दा, शुभं -यया -यया, अश्वपान &c., सुमगः -गा -गं, शिवः -वा -वं, भाग्यकः -का -कं, लक्ष्मीवान् &c., भाग्यवती -दिव्यी &c., सौभाग्यः -यया -यया, 'lucky moment,' शुभकालः, लक्ष्म्यवला.
LUCRATIVE, *a.* लाभकरः -का -कं, लाभदा -दा -दं, लाभकृत् *m.*, लाभदायकः -का -कं, फलदा -दा -दं, फलदः -दा -दं, लब्धदा -दा -दं, लाभकरः -का -कं, लाभजनकः -का -कं, फलोत्पादकः -का -कं, फलदायकः -दा -दं, हितायतः -दा -दं.
LUCRATIVENESS, *s.* भक्त्य, भक्त्यन्तः, लब्धः, लाभपूर्व, सार्थं.
LUCRATIVENESS, *s.* लाभकृत्, फलदा, लाभजनकः, सार्थता, फलदता.
LUCRE, *s.* लाभः, अर्थः, वृद्धिः *f.*, फललाभः, लाभः *f.*, फलः, धनोपार्जनं, अर्थलभः *f.*, सज्जनं, योनशायः, लब्धं, लब्धाशः, लाभार्थः, आयः, फलोदयः.
TO LUCRATE, *v. a.* निशाययन् कृ, लाभययन् कृ, निशाययन् कृ, रात्रौ or निशि विद्याभ्यासं कृ or विद्याभ्यासं कृ.
LUCRATION, *s.* (Nocturnal study) निशाध्ययनं, रात्र्याध्ययनं, निशाभ्यासः.—That which is composed by night) निशाभ्यासन रचितो ग्रन्थः.
LUCULENT, *a.* प्रसन्नः -वा -वं, विशदः -दा -दं, स्वच्छः -च्छा -च्छं, स्पष्टः -ष्टा -ष्टं, निर्मलः -ला -लं, सुप्रभः -भा -भं, तेजोमयः -यी -यं.
LUDICROUS, *a.* हास्यजनकः -का -कं, हास्यकरः -रा -रं, हास्यः -या -यं, अवहास्यः &c., उपहास्यः &c., हास्योत्पादकः -का -कं, हास्योत्पादकः -का -कं, हासकरः -रा -रं, परिहासकरः -रा -रं, असङ्गतः -ता -तं, कौतुकजनकः -का -कं.
LUDICROUSLY, *adv.* अनङ्गत्वं, हास्यप्रकरणेन, यथा हासो जायते तथा.
LUDICROUSNESS, *s.* हास्यता, हास्यजनकता, उपहास्यता, हास्योत्पादकत्वं, असङ्गतत्वं, कौतुकजनकत्वं, अवहास्यत्वं.
LUES VENEREA, *s.* उपदेशः, 'afflicted with it,' उपदेशी -शिनो (न्).
TO LUG, *v. a.* प्रतिवार्तं नीकं परिवृत्तं (c. 10) -चञ्चयति -यितुं.
TO LUG, *v. a.* (Drag with force) बलेन कृष (c. 1) -कषति, c. 6.

पङ्कवासी -सिनी &c., पङ्कजः -जा -जं.—(Pertaining to it) पङ्किलः -ल-लं, पङ्को-ङ्किनी &c., काहेम-मी-मं.—(Of the colour of mud) पङ्कवर्णः -र्णो-र्णं.

LUTE, *s.* वीणा, पञ्चकी, विषवी-खिका, तन्वी *m.* (नं), रुद्रो, घट्टोः, सारङ्गी, शारङ्गी, पिनाकी; 'with seven strings,' परिवादिनी; 'the wire of a lute,' तन्वी, तन्वं; 'the neck,' वीणादण्डः, प्रवातः; 'a piece of wood under the neck called the belly,' ककुभः, प्रसेवकः; 'the tie,' उपनाहः, वीणानुबन्धः, निबन्धनं; 'the whole body of the lute, comprising the gourd, neck, and belly,' कोल-सकः; 'the quill or bow,' कोणः, परिवादः, शारिका, रणः.

To LUTE, *v. a.* पङ्केन लिप् (c. 6. लिम्पति, लम्पु), पङ्कलेपेन संलग्नोक्.

LUTER, LUTIST, *a.* वीणावादः -दकः. See LUTANIST.

LUTE-STRING, *s.* वीणातन्वं, तन्वी, वीणातारः -रा.

LUTULENT, *a.* पङ्किलः -ल-लं, पङ्को-ङ्किनी-ङ्कि (नं), काहेम-मी-मं.

To LUXATE, *v. a.* विसन्ध्याक, सन्धिवोटनं कृ, असन्धिसन्धिं or असन्धियन्धिं बुद्ध (c. 10. बोटयते-यितुं) or विसन्ध्या (c. 3. -दधाति-धातुं) or भञ्ज (c. 7. भनक्ति, भंक्तुं). सन्धिविभङ्गं कृ, सन्धिविशेषं कृ, सन्धियुतिं कृ.

LUXATED, *p. p.* विसन्धितः -ता-तं, वृद्धितसन्धिः -न्धिः -न्धि, व्युत्सन्धिः &c., सन्धिव्युत्तः -ता-तं, सन्धिविघ्नः -घ्न-घ्नं, स्थानभ्रष्टः -घ्न-घ्नं.

LUXATION, *s.* सन्धिवोटनं, सन्धिविघ्नः, सन्धियुतिः *f.*, विसन्धोकरणं.

LUXURIANCE, LUXURIANCY, *s.* अतिवृद्धिः *f.*, अधिकवृद्धिः *f.*, अतिवर्धनं, अत्यन्तवर्धनं, नितान्तवृद्धिः *f.*, वृद्धिबाहुल्यं, समृद्धिः *f.*, सामृद्धं, वृद्धाधिक्यं, अतिस्फीतिः *f.*, अतिस्फूर्तिः *f.*, उद्रेकः, उत्सेकः, आपायनं.

LUXURIANT, *a.* अतिवर्धिष्णुः -णुः-णु, अतिवर्धमानः -ता-तं, अतिवर्धितः -ता-तं, अतिवर्धी-धिनी-धि (नं), अतिवर्धनः -नी-नं, अतिस्फीतः -ता-तं, अतिपीनः -ता-तं, अतिमृष्टः -ड्डा-ड्डं, अतिपुष्कलः -ल-लं, अतिबहुलः -ल-लं, अतिप्रचुरः -रा-रं, उत्तिक्रः -क्ता-क्तां, उद्विक्तः -क्ता-क्तां, अतिरिक्तः -क्ता-क्तां.

LUXURIANTLY, *adv.* अतिवृद्ध्या, अतिवृद्धिपूर्व, बाहुल्येन, अतिबहुलं, अति-बहुशम्, अतिप्रचुरं, अतिप्राचुर्येण, अतिपुष्कलं, अतिरिक्तं, उद्वेकेण.

To LUXURIATE, *v. n.* (Grow exuberantly) अत्यन्तं वृष् (c. 1. वर्धते-धिर्तु) or चृष् (c. 5. चृष्यति, c. 4. चृध्यति, अधिर्तु) or समृष् or षे (c. 1. प्यायते, प्यातुं) or आष्ये or स्फ्या (c. 1. स्फायते-यितुं), अति-बहुलोभं, अतिप्रचुरीभं, अतिवृद्धिम् इ (c. 2. रति-तुं), अतिस्फीतिम् इ.—(Live or feed luxuriously) अतिविलासेन or अतिसुखेन or सुखोपभोगेन वृत् (c. 1. वर्त्तते-र्त्तितुं) or चर्त् (c. 1. चरति-रितुं) or विह्व (c. 1. हरति-हर्त्तुं) or भृत् (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमितुं).

LUXURIOUS, *a.* (Contributing to luxury, furnished with luxuries) सुखभोगयान्-वतो-यत् (नं), सुखभोगकरः -रा-रं, सुखभोगावहः -हा-हं, अतिमुखावहः -हा-हं, अतिमुखी-खिनी-खि (नं), सुखभोग-सापकः -का-कं, सुखभोगमयः -यी-यं, अतिमुखमयः &c., सुखोपभोगादः -दा-दं, सविलासः -सा-सं, विलासी-सिनी &c., विलासमयः &c., विलासयुक्तः -क्ता-क्तां, विलाससुखमयः &c.—(Indulging in luxury) विलासी-सिनी &c., विलासासक्तः -क्ता-क्तां, भोगासक्तः -क्ता-क्तां, सुख-भोगासक्तः &c., सुखभोगपरायणः -णा-णं, विषयासक्तः -क्ता-क्तां, विषयो-पभोगमयः -या-यं, वैषयिकः -की-कं, देहम्भरः -रा-रं, जालम्भरिः -रिः-रि, विषयोपसेवी-विनी &c., सुखसेवी &c.

LUXURIOUSLY, *adv.* विलासेन, सुखेन, अतिसुखेन, अतिविलासपूर्व, सवि-लासं, सुखोपभोगेन, सुखोपभोगपूर्व, सुखासक्तवत्, परमाज्ञोपभोगेन.

LUXURIOUSNESS, *s.* विलासित्वं -ता, सविलासित्वं, सुखोपभोगः, सुखभोगः, अतिसुखिता, सुखासक्तिः *f.*, सुखभोगासक्तिः *f.*, भोगासक्तिः *f.*, विषयभो-

गासक्तिः *f.*, विषयभोगः, विषयसेवा, विषयोपसेवा, सुखसेवा, सुखास्वादः. LUXURY, *s.* विलासः, विलासित्वं -ता. See LUXURIOUSNESS. (That which gratifies the senses or appetite) सुखं, सुखसाधनं, भोगः, भोगसाधनं, सांख्यं, सुखसाहित्यं, विषयसुखं, विषयसुखसाहित्यं, अमिषं, अमिषं.—(Dainty) स्वाद्वन्नं, परमान्नं, विशिष्टान्नं, उत्तमान्नं, मिष्टान्नं, भोजनविशेषः, विशिष्टभोजनं, विशिष्टामिषं.

LYE, *s.* क्षारोदकं, क्षारजलं, क्षारितजलं, क्षारसंयुतं जलं.

LYING, *part.* (Reclining) शायी-यिनी-यि (नं), शयः -या-यं, शयानः -ना-नं, शयितः -ता-तं, पतन्-तन्नी-तन् (नं), पतितः -ता-तं, संविष्टः -हा-हं, उपविष्टः -हा-हं; 'lying on a bed,' शयने संविष्टः -हा-हं; 'lying prostrate,' अथर्षदृश्यः -या-यं, शिष्टदेहः -हा-हं; 'lying with the face upwards,' उत्तानशयः -या-यं.—(Act of lying) शयनं, पतनं, संवेशः.—(Lying-in) प्रसवकालः, प्रसवावस्था, सृति-कालः, प्रसूतिकालः; 'lying-in chamber,' सृतिकागृहं, सृतिगृहं, सृतिकाभवनं, सृतिगृहं, सृतिगृहं, अरिष्टशय्या, अरिष्टे, गर्भः, अपवरकः.

LYING, *s.* (Telling falsehood) मृषावादः, मिथ्यावादः, मिथ्याभाषणं, मिथ्याकथनं, असत्यभाषणं, मृषाभाषिता-पणं, मृषाभिधानं, मिथ्योक्तिः *f.*, असत्योक्तिः *f.*, अनृतवादः.

LYING, *part. or a.* (Addicted to falsehood) मिथ्यावादी-दिनी-दि (नं), मृषावादी &c., असत्यवादी &c., अनृतवादी &c., असत्यभाषी-यिणी &c., अनृतभाषी &c., अनृतवाक्य *m. f. n.* (च्), असत्यः -त्या-तं, निःसत्यः -र्या-र्यं.

LYMPH, *s.* मेदस *n.*, वसा, चर्माम्भस् *n.*, त्वगम्भस् *n.*, त्वगदकं, चर्मोदकं, चर्मसारः, त्वकसारः, अमृक्करः, उदकधातुः *m.*

LYMPHATE, LYPHATED, *a.* उन्मत्तः -न्ता-न्तं, पातुलः -ल-लं.

LYMPHATIC, *s.* मेदोवहं, मेदोवाहिनी, चर्माम्भोवाहिनी, त्वकसारवाहिनी, शरीरान्तर्गतजलवाहिनी.

LYNX, *s.* वनविडालः, वनमार्जारः, स्मृष्टदृष्टिः सुदृष्ट्यापविशेषः.

LYRE, *s.* वज्रकी, वीणा, विषवी-खिका, तन्वी. See LUTE.

LYRIC, LYRICAL, *a.* वैणिकः -की-कं, वीणावादनमहितः ता-तं.

LYRIST, *s.* वज्रकोवादकः, वज्रकीपाणिः *m.*, वैणिकः.

LATHRUM, *s.* (A plant) अग्निञ्जाला, मुभिद्या, धातकी, धातुपुष्पिका.

M

MACARON, *s.* बादामनिर्मितो मिष्टपिष्टकविशेषः.

MACAW, MACAO, *s.* शुकः, कोरः, वक्रचक्षुः *m.*, वक्रमुखः.

MACE, *s.* (Club, ensign of authority) वेचं, गदा, यष्टिः *m. f.*, यष्टिकः, दण्डः -खं, मुषलः, मुसलः, लण्डुः, लण्डुरः, मुन्नरः, वातडिः *m.*—(The spice) जातीकोशं, नातीकोशं, जातीकोषं, जातिकोषं, जातिः -तो *f.*, जातिकलं, जातीफलं, फलं, जातोपवी, जातिपर्व, जातिपुष्पं, गन्धत्वं, राजभोग्यं.

MACE-BEARER, *s.* वेचधरः, वेचधारी *m.* (नं), वेचो *m.* (नं), वेचपाणिः *m.*, गदाधरः, गदी *m.* (नं), गदापाणिः *m.*, गदाहस्तः, दण्डधरः, दण्डो *m.* (नं), दण्डहस्तः, लण्डुहस्तः, दण्डधारी *m.*, दण्डिकः, दण्डभृत् *m.*, यष्टिग्रहः, यष्टीकः.

To MACERATE, *v. a.* (Make lean, waste) क्रश (nom. क्रशयति-यितुं), कृशीकृ, पम्पिकृशीकृ, क्षि in caus. (क्षपयति-यितुं), क्षोभं-गां-गं कृ, क्षोषीकृ, क्षी in caus. (क्षपयति-यितुं), मांसक्षयं कृ.—(Steep) जल-सेकेन or जलप्राचनेन कोमलीकृ, चिरकालं जलेन समाप्नु (c. 10. प्राप-यति-यितुं) or जलसमाप्नुतं-तां कृ or जलसिक्तं-क्तां कृ or आद्रोतीकृ macerate indigo, नीलसन्धानं कृ, नीलपाचनं कृ.

MACERATED, *p. p.* (Made lean) कृशीकृतः-ता-तं. परिकृशः-शा-शं. शीघ्रः-शा-शं. — (Steeped) जलमेकेन कोमलीकृतः-ता-तं or मृदुकृतः-ता-तं.

MACERATION, *s.* (Making thin, mortification) कृशीकरणं, क्षीणकरणं, कृशने, केशकरणं, केशदानं, मांसक्षयः, मांसशोषणं, शरीरपाकः, शरीरशोषः, कायकेशः, केशः, कायकृच्छं. — (Steeping) जलमेकेन कोमलीकरणं, आद्रीकरणं; 'of indigo,' नीलसन्धानं, नीलपाचनं.

TO MACHINATE, *v. a.* परिकल्प (c. 10. -कल्पयति-यितुं), उपायं कृष् or घट (c. 1. घटते-दितुं) or विधा (c. 3. -दधाति-धातुं) or अनुसन्धा or संविधा, मन्त्र (c. 10. मन्त्रयति-यितुं), सम्पृष् (c. 10. -धारयति-यितुं), कल्पनां कृ, परिकल्पनां कृ, अनुसन्धानं कृ. — (Plot) द्रुह् (c. 4. द्रुहति, द्रोहं), कपटप्रवचनं कृ, कपटप्रवचने द्रोहं कृ.

MACHINATION, *s.* कल्पना, परिकल्पना-नं, कृमिः *f.* मन्त्रणा, कुकल्पना, कुमन्त्रणा, कुयुक्तिः *f.*, कुप्रयुक्तिः *f.*, कुमृष्टिः *f.*, कुसङ्कल्पः, कपटप्रयोगः, कपटप्रवचनः, घटनं-ना, कुघटना, विधानं, संविधानं, अनुसन्धानं, द्रुहकार्यमाधनार्थम् उपायचिन्तनं, द्रोहचिन्तनं; 'against the king,' राजद्रोहः, राजशरीराभिद्रोहः.

MACHINATOR, *s.* परिकल्पकः, परिकल्पनाकृत *m.*, कुमन्त्रणाकृत, कुकल्पनाकारी *m.* (नं), घटकः, उपायचिन्तकः, द्रोहचिन्तकः.

MACHINE, *s.* यन्त्रं. उपकरणं, विलासः, साधनं, साधनयन्त्रं.

MACHINERY, (Collective mechanism) यन्त्रसाहित्यं, यन्त्रशक्तिसाहित्यं, यान्त्रं, यान्त्रिकं, यन्त्रत्वं. — (Machines in general) यन्त्रसामग्र्यं, यन्त्रसमूहः, यन्त्रसमुदायः, यान्त्रं, यन्त्रविद्या.

MACHINIST, *s.* यन्त्रकारः-रकः, यन्त्रकृत *m.*, यन्त्रनिर्माणशिल्पज्ञः, यन्त्रविद्यानिपुणः, यन्त्रविद, कलाज्ञः.

MACHINERY, *s.* कृशता, काशं, कृशाङ्गता, क्षीणता, श्यामता, मांसक्षीणता,

MACHINERY, *a.* कृशः-शा-शं, शीघ्रः-शा-शं, क्षीणमांसः-सा-सं.

MACROCOSM, *s.* जगत्सर्वं, जगत्सर्वं, विश्वजगत् *n.*, विश्वं, विश्वयुतं.

MACROLOGY, *s.* दीर्घमंत्रता, अतिविस्तीर्णमात्रं, अतिविस्तरः.

MACTATION, *s.* उपहारार्थं घातनं or निहतनं or प्रमापणं, विशसनं.

MACULA, *s.* कलङ्कः, लाभलं, चिह्नं, विन्दुः *m.*, कलुषं, अङ्कः.

TO MACULATE, *v. a.* कलङ्क (nom. कलङ्कयति-यितुं), मलिन (nom. मलिनयति-यितुं), कलुष (nom. कलुषयति-यितुं), चिह्न (nom. चिह्नयति-यितुं). लाभलं (c. 1. लाभलति-लितुं).

MACULATE, MACULATED, *a.* कलङ्कितः-ता-तं, कलङ्की-किनी-ङ्कि (नं), कलुषितः-ता-तं, लाभलितः-ता-तं, चिह्नितः-ता-तं.

MAD, *a.* उन्मत्तः-न्ना-न्नं, उन्मादः-दा-दं, उन्मादवान्-वती-वत (तं). उन्मादी-दिनी-दि (नं). सोन्मादः-दा-दं, उन्मदः-दा-दं, उन्मदिष्णुः-ष्णुः, मन्मदः-न्ना-न्नं, वातुलः-ला-लं, वातुलः-ला-लं, प्रमदः-दा-दं, मून्मदः-दा-दं, मून्मादः-दा-दं, हतबुद्धिः-द्धिः-द्धि, नष्टबुद्धिः-द्धिः-द्धि, विक्षिप्तबुद्धिः-द्धिः-द्धि, भ्रष्टबुद्धिः-द्धिः-द्धि, बुद्धिभ्रष्टः-ष्ट-ष्टं, हतज्ञानः-ना-नं, विप्रतुष्टिः-न्ना-न्नं, भानचिन्तः-न्ना-न्नं, विक्षिप्तमतिः-तिः-ति, विक्षिप्तः-न्ना-न्नं, मृदचेताः-ता-तः (मं), नरेन्द्रियः-या-यं. — (Proceeding from madness) उन्मादप्रयुक्तः-क्ता-क्तं, उन्मादसूचकः-का-कं, बुद्धिभ्रंशमूचकः-का-कं. — (Furious) मदोक्तः-दा-दं, मदोदयः-या-यं, कोपाकुलः-ला-लं, मरमः-न्ना-न्नं; 'a mad dog,' अलकः, अलकः; 'a mad fellow,' प्रमदजनः; 'to go mad,' उन्मद (c. 4. -माद्यति-यितुं), उन्मत्तीभूः; 'drive mad,' उन्मद (c. 10. -मादयति-यितुं).

MADAM, *s.* आर्या, आर्यिका, आर्यिका, भवती, भाविनी. — (As a complimentary title) आर्यं voc. c., भवति voc. c.

MAD-BRAIN, MAD-BRAINED, *a.* विक्षिप्तबुद्धिः-द्धिः-द्धि, विप्रतुष्टिः-द्धिः-द्धि.

MAD-CAP, *s.* प्रमदजनः, उन्मत्तजनः, साहसिकः, साहसकम्भी *m.* (नं).

TO MADDEN, *v. a.* उन्मद (c. 10. -मादयति-यितुं), मद, उन्मत्तीभू, मत्तीभू.

TO MADDEN, *v. n.* उन्मद (c. 4. -माद्यति-यितुं), उन्मत्तीभू, मत्तीभू, मद.

MADDENED, *p. p.* उन्मादितः-ता-तं, उन्मत्तीकृतः-ता-तं, मरमः-न्ना-न्नं.

MADDENING, *a.* उन्मादकः-का-कं, उन्मादजनकः-का-कं, उन्मादन-ना-नं.

MADDER, *s.* (The plant) मन्त्रिणा, विकसा, विकपा, मरुदकपण्णी, ताव-यल्ली, योजनवल्ली, योजनपण्णी, भग्वीरी, भग्वीरी, भग्वी, जिह्वी, समङ्गा, कालमेषिका, चित्राङ्गी, कालमेषिका.

MADE, *p. p.* कृतः-ता-तं, निर्मितः-ता-तं, कल्पितः-ता-तं, प्रकल्पितः-ता-तं, रचितः-ता-तं, विरचितः-ता-तं, घटितः-ता-तं, विहितः-ता-तं; 'made of,' मयः-यी-यं, निर्मितः-ता-तं, घटितः-ता-तं in comp.; as, 'made of wood,' काष्ठमयः-यी-यं, काष्ठघटितः-ता-तं, काष्ठनिर्मितः-ता-तं; 'made known,' निवेदितः-ता-तं, आवेदितः-ता-तं, सूचितः-ता-तं, आख्यातः-ता-तं, ज्ञापितः-ता-तं, विज्ञापितः-ता-तं; 'made ready,' सज्जीकृतः-ता-तं; 'made favorable,' प्रसादीकृतः-ता-तं; 'made up, as the mind,' स्थिरीकृतः-ता-तं, स्थिरः-रा-रं; 'made up, reconciled,' सन्धितः-ता-तं, शान्तविवादः-दा-दं; 'made up, settled,' सिद्धः-द्धा-द्धं, साधितः-ता-तं, निष्पन्नः-न्ना-न्नं; 'made over,' सक्रामितः-ता-तं, सञ्चारितः-ता-तं, प्रतिपादितः-ता-तं; 'made light of,' लघूकृतः-ता-तं; 'made good,' साधितः-ता-तं; 'made to do any thing,' expressed by the caus. pass. part., as, 'made to pry,' दापितः-ता-तं; 'made to go,' गमितः-ता-तं; 'made to know,' ज्ञापितः-ता-तं; 'one who has made an agreement,' कृतसङ्केतः-ता-तं.

MADEFACTION, *s.* आद्रीकरणं, क्लेदनं, संक्लेदनं, समुन्दनं, जिह्वीकरणं.

TO MADEFY, *v. a.* आद्रीकृ, क्लिद (c. 10. क्लेदयति-यितुं), संक्लिद, परिक्लिद.

MADHOUSE, *s.* उन्मत्तालयः, उन्मत्तपालतुगृहं, उन्मत्तस्थानं.

MADLY, *adv.* उन्मत्तवत्, सोन्माद, मत्तवत्, वातुलवत्, चित्तविभ्रमात्, चित्तविप्रवात्, उन्मादेन, प्रमादात्, प्रमदजनवत्.

MADMAN, *s.* उन्मत्तजनः, मत्तजनः, प्रमदजनः, उन्मादकः, वातुलः.

MADNESS, *s.* उन्मत्तता, उन्मादः, सोन्मादता, मत्तता, वातुलता, विक्षिप्तता, बुद्धिविक्षिप्तता, बुद्धिविक्षेपः, बुद्धिभ्रमः, मतिभ्रमः, चित्तविभ्रमः, चित्तविप्रवः, बुद्धिभ्रंशः, बुद्धिभ्रंशः, मतिभ्रंशः, मदः, प्रमदता, प्रमाद्यं, उन्मादवायुः *m.*

MENORRHAGIA, *s.* (A disease) योन्मशेम *n.*, प्रदरः, प्रदरामयः.

MAGAZINE, *s.* (Storehouse) भास्वगारं, भास्वगृहं, कोषागारं. — (Of arms, ammunition, &c.) युद्धद्रव्यागारं, शस्त्रागारं, अस्त्रागारं, युद्धभास्वगारं, सायुधगारं. — (A miscellany published periodically) काले काले प्रकाशितो नानाविषयसङ्ग्रहः or नानावस्तुविषयको ग्रन्थः.

MAGGOT, *s.* कीटः, कृमिः *m.*, सलिः *m.*, कीटाखण्डः.

MAGGOTY, *s.* कीटपूर्णः-गो-गं, कृमिपूर्णः-गो-गं, कृमिमयः-यी-यं.

MAGI, MAGIANS, *s. pl.* पृथ्वेशोपविष्टताः *m. pl.*, प्राग्देशीयविद्वज्जनाः.

MAGIC, *s.* अभिचारः, अभिचारविद्या, माया, मायाविद्या, योगः, सम्प्रयोगः, वशक्रिया, मूलकर्म *n.* (नं), चिचकर्म *n.*, जालं, जालकर्म *n.*, इन्द्रजालं, अभिमन्त्रणं, काम्यमन्त्रं, काम्यमन्त्रं, पिशाचविद्या, कुविद्या, मोहः, कुहकः, कुमृतिः *f.*, संवदन्-ना, मन्त्रः, मन्त्रमोहनं.

MAGIC, MAGICAL, *a.* अभिचारिकः-की-कं, अभिचारिकः-की-कं, अभिचारी-रिणी-रि (नं), मायामयः-यी-यं, मायो-यिनी-यि (नं), मायायो-यिनी &c., मायिकः-की-कं, ऐन्द्रजालिकः-की-कं, मोही-हिनी &c., कौमुतिकः-की-कं.

MAGICALLY, *adv.* अभिचारेण, अभिचारविद्यानुसारं, मायाया, ऐन्द्रजालं.

MAGICIAN, *s.* अभिचारविद् *m.*, अभिचारविद्याज्ञः, मायाकारः, मायाकृत *m.*, मायी *m.* (नं), मायिकः, मायायी *m.* (नं), मायाजीवी *m.* (नं), पिशाचविद्याज्ञः, अभिचारी *m.* (नं), चित्रकर्मविद् *m.*, मूलकर्मविद् *m.*, इन्द्रजालिकः, रेन्द्रजालिकः, इन्द्रियमोही *m.* (नं), कुहकः, कुहककारः, कुहकजीवी *m.*, योगी *m.* (नं), योगेश्वरः, सम्प्रयोगी *m.*, कौमृतिकः, सिद्धः, चित्रकर्म *m.* (नं).

MAGISTERIAL, *a.* (Pertaining to a magistrate or magistracy) धर्माधिकारसम्बन्धी-न्धिनी &c., धर्माध्यक्षसम्बन्धी &c., दण्डनीतिसम्बन्धी &c., आधिकारिकः -की -कं, वैयक्तिकः -की -कं.—(Pertaining to a master) प्रभुसम्बन्धी &c., स्वामिसम्बन्धी &c., प्रभुत्वविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, आधिकारिकः -की -कं.—(Imperious) आज्ञापकः -का -कं, आदेशकः -का -कं, पृष्टः -ष्टा -ष्टं, शासनरूपः -पा -पं.

MAGISTERIALLY, *adv.* धर्माध्यक्ष्यत्, दण्डनायक्यत्, अधिकारेण, शासनरूपेण.

MAGISTRACY, *s.* (Office of a magistrate) धर्माधिकारः -रित्वं, धर्माधिकार्य, धर्माधिपत्यं, धर्माधिपत्यता, न्यायाधिकारः, न्यायाधीशता.—(Body of magistrates) धर्माधिकारिणः *m. pl.* धर्माधिकारिगणः, धर्माध्यक्षगणः, धर्माध्यक्षसमूहः, न्यायाधीशगणः, न्यायाधीशमण्डलं.

MAGISTRATE, *s.* धर्माध्यक्षः, धर्माधिकारी *m.* (नं), न्यायाध्यक्षः, न्यायाधीशः, न्यायाधिपतिः *m.*, दण्डनायकः, प्राद्वियाकः, दण्डप्रणेतृ *m.* (नं), नीतिशास्त्रा *m.* (नं), विचारकज्ञ *m.* (नं), अद्यक्षकः, आक्षेपाटिकः.

MAGNANIMITY, *s.* महात्म्यं, महात्मता-त्वं, माहात्मिकता, मनोमहत्वं, मति-महत्वं, मनोमहिमा *m.* (नं), सौदार्यं, उदारता, चित्तोदारता, उदारचिन्ता, महच्छा, महानुभावः, महाजयत्वं, मनःप्रीडता, महापुरुषत्वं, शौर्व्यं, वीरत्वं, प्रभावः, महिमा, *m.*

MAGNANIMOUS, *a.* महात्मा-त्मा-त्स (नं), महाननाः -नाः -नः (सं), महामनस्कः -स्का -स्कं, माहात्मिकः -की -कं, महामतिः -तिः -ति, उदारचेताः -ताः -तः (सं), उदारमतिः -तिः -ति, उदारः -रा -रं, महानुभावः -पा -पं, महाशयः -या -यं, महच्छः -च्छा -जं, उन्नतमनाः &c., शूरः -रा -रं.—(Proceeding from magnanimity) माहात्म्यपृष्ठः -ष्ठो -ष्ठं, अंदा-र्यपुरःसरः -रा -रं, माहात्म्ययोग्यः -ग्या -ग्यं.

MAGNANIMOUSLY, *adv.* सौदार्येण, उदारवत्, माहात्म्येन, समाहात्म्यं, मनोमहत्त्वात्, मनोमहिम्ना, महानुभावत्, उदारचिन्तत्वात्, महच्छपा, शूरवत्, महाशयवत्, उदारचेतसा.

MAGNATE, *s.* उत्पृष्टपदस्थः, उच्चपदस्थः, महाकुलीनः, राजन्यः.

MAGNETISM, *s.* अग्निपित्तनाशकं शुक्रचूर्णं or चूर्णकारं मृत्तिकाभ्रम *m.* (नं).

MAGNET, *s.* लोहचुम्बकः, लोहकान्तः -न्तं, अयस्कान्तः, चुम्बकः, चुम्बकप्रसरः, चुम्बकमणिः *m.*, अयस्कान्तमणिः *m.*, अयस्कान्तमणिशलाका, आकर्षकः -र्षकः, आकर्षकमणिः *m.*, वैज्रान्तं, लौहाकर्षकप्रसरः.

MAGNETIC, MAGNETICAL, *a.* आकर्षकः -का -कं, आकर्षकः &c., आकर्षणगुणः -णा -णं, आकर्षणधर्मीकः -का -कं, लोहचुम्बनशीलः -ला -लं, लोहचुम्बनधर्मीकः -का -कं, लोहचुम्बकसम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (नं), लोहचुम्बकविषयः -या -यं; 'magnetic attraction,' आकर्षकः.

MAGNETICALLY, *adv.* आकर्षणशक्तिद्वारेण, आकर्षणपूर्व, लोहचुम्बनशक्त्या.

MAGNETISM, *s.* आकर्षणशक्तिः *f.*, लोहचुम्बनशक्तिः *f.*, लोहचुम्बनधर्मः, लोहचुम्बकगुणः, अयस्कान्तगुणः, अयस्कान्तमणिधर्मः.

TO MAGNETIZE, *v. a.* आकर्षणशक्तिं or लोहचुम्बनशक्तिं दा (c. 3. ददाति, दातुं).

MAGNIFIC, MAGNIFIC, *a.* महाप्रतापः -पा -पं. See MAGNIFICENT.

MAGNIFICENCE, *s.* प्रतापः, महाप्रतापः, महान् प्रतापः, अतिप्रतापः, सुप्रतापः, तेजस् *n.*, अतितेजस् *n.*, महातेजस् *n.*, विभूतिः *f.*, वैभवः, विभवः, ऐश्वर्यं, अतिशोभा, अतिकान्तिः *f.*, महादीप्तिः *f.*, महती शोभा, वृहदीप्तिः *f.*, अतिप्रभा, अतिस्विता, उज्ज्वलता, श्रीः *f.*, महिमा *m.* (नं), महत्वं.

MAGNIFICENT, *a.* महाप्रतापः -पा -पं, प्रतापवान् -वतो -यत् (नं), महातेजाः -जाः -जः (सं), प्रतापी-पिनी-पि (नं), अतिप्रतापी &c., तेजस्वी-स्विनी &c., अतितेजसः -सी -सं, शोभनः -ता -नं, अतिशोभनः -ता -नं, सुप्रभः -भा -भं, अतिकान्तिमान् -मती &c., अतिशोभनः -ता -नं, उज्ज्वलः -ला -लं, महाप्रभः -भा -भं, देदीप्यमानः -ना -नं, विभूतिमान् -मती &c.

MAGNIFICENTIA, *adv.* महाप्रतापेन, सुप्रतापेन, अतिप्रतापेन, अतितेजसा, महातेजसा, सप्रतापे, विभूत्या, अतिशोभापूर्व, ऐश्वर्येण.

MAGNIFIED, *p. p.* अधिकृतः -ता -तं, विपुलीकृतः -ता -तं, वर्धितः -ता -तं, उपचितः -ता -तं, विशालीकृतः -ता -तं, करालीकृतः -ता -तं, करालितः -ता -तं, असुक्तिपूर्व, वर्धितः -ता -तं, बहुलीकृतः -ता -तं, कोष्ठितः -ता -तं.

MAGNIFIER, *s.* वर्धकः, वृद्धिकर्ता *m.* (नं), वर्धनकृत् *m.*, आधिक्यकृत्.—(Optical instrument) विपुलदृशककाचः.

TO MAGNIFY, *v. a.* (Make great or greater) अधिकृत्, विपुलीकृ, विशालीकृ, वृध् (c. 10. वर्धयति-यितुं), महत्तरं-रां कृ, विपुलतरं-रां कृ, आधिक्यं कृ.—(Amplify) अत्युक्ता or अतिशयोक्ता वृध् or विवृत् (c. 10. स्तारयति-यितुं), वर्धितस्तारेण वृध् or अधिकृत्, अतिशयोक्तिं कृ, असुक्तिं कृ.—(Exalt) अतिशयेन कृत (c. 10. कोचयति-यितुं) or वर्ध् (c. 10. वर्धयति-यितुं), अतिवर्धनं कृ.

MAGNIFYING, *part. or a.* वर्धी-धिनी-धि (नं), वर्धकः -का -कं, अधिककारी-रिणी &c., विपुलकारी &c., विपुलदृशकः -का -कं.—(Glass) विपुलदृशककाचखण्डः -खं.

MAGNITUDE, *s.* असुक्तिः *f.*, अतिशयोक्तिः *f.*, अतिभाषणं, प्रगल्भभाषणं, प्रौढभाषणं, चित्रोक्तिः *f.*, गणितवाक्यं, गण्योक्तिः *f.*, शब्दमात्रं.

MAGNITUOUS, *a.* प्रौढभाषी-पिणी-पि (नं), प्रगल्भभाषी &c., चित्रभाषी &c., गणितवाक्यकारी-रिणी &c.

MAGNITUDE, *s.* (Size, extent) परिमाणं, परिमितिः *f.*, प्रमाणं, मानं, आकारपरिमाणं, आकृतिपरिमाणं, रूपपरिमाणं, आकारमानं, महत्त्वपरिमाणं, मात्रः; 'of the magnitude of an egg,' अण्डपरिमाणः -णा -णं; 'of the same magnitude,' सममात्रः -त्री -त्रं, समपरिमाणः -णा -णं.—(Bulk) भारमानं, भारपरिमाणं.—(Greatness) महत्त्वं, वृहत्त्वं, स्थूलता, स्थूल्यं, विपुलता, वैपुल्यं, विशालता, पृथुता-त्वं, प्रथिमा *m.* (नं), महिमा *m.* (नं), उरुता-त्वं, विकटता, वैकट्यं, विस्तीर्णता.

MAGPIE, *s.* चापः, किकिः *m.*, किकिद्विषः *m.*, किकीद्विषः, किकीद्विषः *m.*

MAHOGANY, *s.* नन्दिकः, तुवः, तुणिः *m.*

MAHOMMEDAN, *a.* यावनः-नी-नं, यवनदेशीयः-या-यं. See MOHAMMEDAN.

MAHARATTA, *s.* (Country) महाराष्ट्र.—(Dialect) महाराष्ट्री.

MAID, MAIDEN, *s.* कन्या, कुमारी, तरुणी, युवती, बालिका, बाला, कमिका, कनका, कुमारिका, गौरी, गौरिका, धोदा, रोहिणी, नग्निका, कनी. Some of these words refer to particular ages; as, 'a maid of eight,' गौरी-रिका; 'of nine,' कन्या, रोहिणी; 'of ten,' लग्निका, नयिका; 'of from ten to twelve,' कुमारी-रिका; 'of from sixteen to thirty,' तरुणी; 'of the age of puberty,' मध्या, मध्यमा, मुग्धा.—(Unmarried woman, virgin) अन्नुडा, अविवाहिता, अपरिणीता, निवरा, अवरा, सदत्ता, अन्नता, अद्यता, अद्यतयोनिः *f.*, अविद्यतयोनिः *f.*, पुरुषाम्मुष्ठा.—(Female servant) दासी-सिका, चेटो, परिचारिका, सहचारिणी, कर्मकारी, सेरन्नी, सेरिन्नी.

MAIDEN, *a.* (Pertaining to a maid) कीमारः-री-रं, कुमारिकासम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (नं), कन्यासम्बन्धी &c., कुमारिकाविषयः-या-यं, कन्याविषयः-या-यं.—(Consisting of maids) कन्यामयः-यो-यं, कुमा

रोमयः-यो-यं- (Fresh, unused) नवः-वा-वं. अभिनयः-वा-वं, अपृष्टः-ष्टा-ष्टं, अकृतोपभोगः-गा-गं, अज्ञातोपभोगः-गा-गं, अद्यतः-ता-तं, अव्ययः-यदा-यदं.

MAIDENHEAD, MAIDENHOOD, *s.* कौमारं, कौमार्यं, कुमारीत्वं, कन्यात्वं, तरुणीत्वं, तरुण्यं, कुमारीभावः, कुमारीदशा, कुमारिकाभावः- (Freshness) नवत्वं-ता, अद्यतत्वं, अव्ययता.

MAIDENLIKE, MAIDENLY, *a.* कुमारीयोग्यः-ग्या-ग्यं, कुमारीमदृशः-शी-शं, कन्यायोग्यः-ग्या-ग्यं, कुमारिकोचितः-ता-तं, कन्योचितः-ता-तं, कुमारिकानुसंगः-पा-पं, कुमारीतुल्यः-न्या-न्यं.

MAID-SERVANT, *s.* दासी-मिका, चेटो, प्रेषा, कर्मकरो, प्रेष्यवधूः-फ, प्रतीहारी, परिचारिका, भवकी.

MAIL, *s.* (Armour) कवचः-चै, मवाहः, वर्म *n.* (नं), लोहवर्म *n.*, शयोवर्म *n.*, कञ्चुकः, तनुचं, तनुवाणं, सज्जा, युद्धसज्जा, दंशनं, दंसनं, उरुपतनः, कटुकः, कटुदः, जगरः, जगरः, कायवलनं, उरुस्त्राणं, यक्षस्त्राणं, चायसी, यागवाहः, वारवाणः-गं- (Post) पत्रवाहनं, लेख्यवाहनं, राजनियोगिभूतः पत्रकोषः, राजधायकभूतो लेख्यकोषः.

MAILED, *p. p.* वमितः-ता-तं, संवमितः-ता-तं, मज्जः-डा-डं, दंशितः-ता-तं, परिदंशितः-ता-तं, कवची-चिनी-चि (नं), सकवचः-चा-चं, कृतमवाहः-हा-हं, सज्जः-ज्जा-ज्जं, सज्जितः-ता-तं, सज्जीकृतः-ता-तं, कञ्चुकी-किकनी &c., कटुककटुदः-टा-टं, कटुककटुदः-टा-टं.

TO MAIM, *v. a.* विकल (nom. विकलयति-यितुं), विकलीकृ, विकलाङ्गीकृ, व्यङ्गीकृ, स्नाङ्गीकृ, हीनाङ्गीकृ, अङ्गं छिद (c. 7. छिनत्ति, लेङ्) or लृ (c. 9. लृणति, लृयितुं) or ग्रथ (c. 6. वृथति, ग्रथितुं) or खण्ड (c. 10. खण्डयति-यितुं).

MAIM, *s.* अङ्गवेकन्यं, विकन्यं, विकलीकरणं, व्यङ्गीकरणं, अङ्गछेदः.

MAIMED, *p. p.* विकलाङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, विकलीकृतः-ता-तं, विकलः-ला-लं, लिवाङ्गः &c., हीनाङ्गः &c., लृणाङ्गः &c., खण्डिताङ्गः &c., व्यङ्गः &c., अपाङ्गः &c., अङ्गविकलः-ला-लं, अङ्गहीनः-ना-नं, विहसतीकृतः-ता-तं, घतविघतः-ता-तं.

MAIMING, *s.* विकलीकरणं, व्यङ्गीकरणं, अङ्गछेदनं, अङ्गखण्डनं.

MAIN, *a.* (Principal) मुख्यः-ख्या-ख्यं, प्रमुखः-खा-खं, प्रधानः-ना-नं, परमः-मा-मं, परः-रा-रं, अग्रः-ग्रा-गं, ज्ञायः-व्या-व्यं, श्रेष्ठः-श्रा-शं, उत्तमः-मा-मं, प्रवरः-रा-रं, विशिष्टः-श्रा-शं, मूलिकः-का-कं, -(Most important) गुरुतमः-मा-मं, गरिष्ठः-श्रा-शं, परमः-मा-मं, 'main evil,' प्रधानदुष्णं, गुरुदुष्णं; 'main matter,' गुरुकार्यं, गुरुकं; 'main entrance,' सिंहद्वारं; 'main stock,' मूलद्रव्यं.

MAIN, *s.* (The bulk, gross) प्रधानभागः, प्रधानांशः, अधिकभागः, मुख्यभागः, मुख्यांशः, बहुतरभागः, स्थूलंशः, बाहुन्यं, साकन्यं, समुदायः, सामय्यं; 'in the main,' बाहुन्येन, बहुशम, साकन्येन, सामान्यतः, भूषिष्ठं- (Force, strength) बलं, शक्तिः-फ, 'with might and main,' सङ्घबलेन, सकलबलेन, प्रसभं, प्रमय. (The ocean) समुद्रः, महासागरः, महोदधिः-म, महार्णवः- (Continent) महाद्वीपः, प्रधानद्वीपः- (At cock fighting) समाह्वयः, साह्वयः, प्राणिद्वन्द्वं.

MAIN-LAND, *s.* महाद्वीपः, मुख्यभूमिः-फ, मध्यभूमिः, मूलभूमिः, मध्यस्थलं, स्थलं-ली, भूमण्डः, पृथिवीखण्डः, द्वीपः, प्रधानद्वीपः, अविच्छिन्नभूमिः.

MAINLY, *adv.* मुख्यशम, मुख्यतः, प्रधानतः, प्राधान्यतः, प्राधान्येन, विजयतः, विजयेण, बाहुन्येन, बहुशम, भूषिष्ठं, बहुतरं, सामान्यतः, साकन्येन, परमं.

MAIN-MAST, *s.* महाकूपकः, महागुणवृक्षकः, प्रधानकूपकः, मध्यकूपकः.

MAINPRIZE, *s.* दर्शनप्रातिभाष्यपुष्पकम्, आसिद्धजनमोक्षणं.

MAINSAIL, *s.* महाकूपकसन्धि वातवसनं, महाकूपकवसनं.

TO MAINTAIN, *v. a.* (Hold) धृ (c. 1. धरति, धृञ्, c. 10. धारयति-यितुं), मन्थ्- (Support) भृ (c. 1. भरति, c. 3. विभर्ति, भर्त्ते), सम्भृ, आलभ् (c. 1. लभते, c. 10. लभयति-यितुं), अवलभ्, समवलभ्, उल्लभ् (c. 10. लभयति-यितुं, rt. लभ्), संसलभ्, विष्टभ्, सङ्गृह् (c. 9. गृह्णाति-ग्रहीते), वृध् (c. 10. वर्धयति-यितुं), संवृध्, भरणं कृ- (Keep) पाल् (c. 10. पालयति-यितुं), अनुपाल्, रक्ष् (c. 1. रक्षति-क्षितुं), संरक्ष्, पालनं कृ, रक्षणं कृ, संरक्षणं कृ- (Support with food) भृ, सम्भृ, भरणं कृ, भूतिं दा, पुष् (c. 10. पोषयति-यितुं), पोषणं कृ, अववस्त्वं दा, अत्राज्ञादनं दा, योगक्षेमं कृ; 'maintain a family,' कुलालक्षनं कृ; 'maintain one's self,' निर्वाहं कृ, उदरनिर्वाहं कृ- (Vindicate, make good) प्रतिपद (c. 10. पदयति-यितुं), प्रतिपादनं कृ, व्यवस्था in caus. (-स्यापयति-यितुं), व्यवस्थापनं कृ, अनुपाल, अनुपालनं कृ, भतिपालनं कृ, समर्थनं कृ, पक्षापातं कृ- (Affirm) निश्चयेन वद् (c. 1. वदति-दितुं), दादयेन वद्.

MAINTAINABLE, *a.* भरणोपः-या-यं, भर्त्तव्यः-व्या-व्यं, भार्यः-व्या-व्यं, सम्भार्यः-व्या-व्यं, भरणः-ख्या-ख्यं, धर्त्तव्यः-व्या-व्यं, धार्यः-व्या-व्यं, भरणोपः-या-यं, पालनीयः-या-यं, रक्षणीयः-या-यं, पोषणीयः-या-यं, वर्धनीयः-या-यं, पोष्यः-व्या-व्यं.

MAINTAINED, *p. p.* भृतः-ता-तं, सम्भृतः-ता-तं, धृतः-ता-तं, धारितः-ता-तं, आलसितः-ता-तं, पालितः-ता-तं, पोषितः-ता-तं, पुष्टः-श्रा-शं, रक्षितः-ता-तं, वर्धितः-ता-तं, भर्त्तितः-मा-मं; 'being maintained,' धार्यमाणः-णा-णं.

MAINTAINER, *s.* भर्ता *m.* (द्वि), भरः, भरणकृत् *m.*, धर्ता *m.* (द्वि), धरः, पालकः, पोषकः, पोष्टा *m.* (पृ), भूतिदाता *m.* (तृ), प्रतिपालकः, रक्षिता *m.* (तृ), आलसो *m.* (नृ); 'of a family,' कुलालक्षी *m.*

MAINTENANCE, *s.* (Support) भूतिः-फ, भरणं, सम्भूतिः-फ, धारणं, धृतिः-फ, भूता, पालनं, पोषणं, परिपालनं, प्रतिपालनं, रक्षणं, संरक्षणं, वर्धनं, संवर्धनं- (Means of support, subsistence) जीवनीयायः, वृत्तुपायः, उपजीवनं, जीविका, उपजीविका, वृत्तिः-फ, वसनें, निर्वाहः, उदरनिर्वाहः, प्राणधारणं, प्राणयात्रा, शरीरधारणं, शरीरयात्रा, योगक्षेमः- (Food and clothing) अववस्त्वं, अत्राज्ञादनं, यासाञ्छादनं, अववस्त्वं, कशिपुः-म, दु- (Defence, vindication) रक्षणं, प्रतिपादनं, व्यवस्थापनं, स्थापनं-ता.

MAIN TOP, *s.* महाकूपकायं, प्रधानकूपकायं, मध्यकूपकायं.

MAIZE, *s.* शस्यं, ससकरिः-म, शस्यविशेषः.

MAJESTIC, MAJESTICAL, *a.* राजश्रीयुक्तः-क्ता-कं, राजश्रीमान्-वती-मत् (तृ), राजयोग्यः-ग्या-ग्यं, राजसदृशः-शी-शं, राजतुल्यः-न्या-न्यं, राजतेजोमयः-यो-यं, राजतेजोरुपः-पा-पं, राजतेजोवान्-वती &c., प्रतापवान्-वती &c., राजप्रतापी-विनी &c., राजप्रतापयुक्तः &c., गौरवयुक्तः &c., ऐश्वर्यः-रो-रं, ऐश्वर्यवान्-वती &c., राजऐश्वर्यवान् &c., महामहिम्ना-मा-म (नृ), ऐशिकः-की-कं, सखानीयः-या-यं, राजकीयः-या-यं, विभूतिमान् &c., प्रभाववान् &c., प्रभावी-विणी &c., राजप्रभावी &c., प्रविष्णुः-ष्णुः-ष्णु, माहात्मिकः-की-कं.

MAJESTICALLY, *adv.* राजतेजसा, राजप्रतापेन, सप्रतापं, सम्प्रभावं, राजैश्वर्येण, महामहिम्ना, विभूता, राजप्रभावेण, राजयोग्यं, राजसदृशं, राजवत्, राजवैभवेन, सगौरवं.

MAJESTY, *s.* राजश्रीः-फ, राजतेजस् *n.*, राजप्रतापः, तेजस् *n.*, प्रतपः, प्रभायः, रामप्रभावः, ऐश्वर्यं, राजऐश्वर्यं, महिमा *m.* (नृ), राजमहिम्ना, महामहिम्ना, राजसायुज्यं, विभूतिः-फ, राजविभूतिः-फ, वैभवः, विभवः, राजविभवः, राजप्रभवः, भूतिः-फ, माहात्म्यं, राजत्वं, राज्यं, प्रभुता, राजगौरवं; 'your majesty,' देव *voc. c.*, श्रीसहैव *voc. c.*, सायुषान् *voc. c.*, राजन् *voc. c.*; 'he speaks ill of your majesty,'

देवपादान् अधिषिषति; 'his majesty,' भंजो *m.* (नं), प्रभुः *m.*, भगवान् *m.* (नं), स्वामी *m.* (नं), महाराजः, भवान् *m.* (नं), स्वभवान् *m.*, तत्रभवान् *m.*, प्रभविष्णुः *m.*; 'her majesty,' स्वभवती, तत्रभवती, देवी; 'requisites of majesty,' प्रकृतिः *f.*

MAJOR, *a.* (Greater in number) अधिकः-का-कं, अधिकतरः-रा-रं, अधिकसंख्यः-ख्या-ख्यं, अधिकपरिमाणः-शा-शं, भूयान्-यमी-यः (सं), भूयिष्ठः-हा-हं, बहुतरः-रा-रं.—(Greater in dignity) मुख्यः-ख्या-ख्यं, प्रधानः-ता-तं, प्रमुखः-खा-खं, श्रेयान्-यसी &c., श्रेष्ठः-हा-हं, गुरुः-ह्यो-रु, गरीयान्-यसी &c.—(Major premiss) मुख्यवचनः, पूर्वपक्षः.

MAJOR, *s.* (Person of full age) प्राप्रव्यवहारः, व्यवहारप्राप्तः, जातव्यवहारः, लम्बव्यवहारः, व्यवहारशः, व्यवहारयोग्यः, व्यवहारक्षमः, व्यवहाराहः, व्यवहाराधिकारी *m.* (नं), तत्करीशयः.—(Military officer) सैन्यदलाध्यक्षः, गुल्मपतिः *m.*, सैन्याधिपतिः *m.*

MAJOR-DOMO, *s.* गृहाधिकृतः, गृहकार्यधीशः, गृहकर्मोध्यक्षः, कार्याधीशः.

MAJORITY, *s.* (Greater number) अर्द्धाधिकं, अर्द्धाधिकं, अर्द्धाधिकसंख्या, अर्द्धाधिकपक्षः, अधिकपक्षः, अधिकसंख्या, अधिकभागः, बहुतरपक्षः, पराहं, भूयिष्ठं.—(State of being greater) अधिक्यं, अधिकत्वं-ता.—(Full age) व्यवहारः, व्यवहारप्राप्तिः *f.*, व्यवहारक्षमता, व्यवहारक्षत्वं, व्यवहार्यत्वम् *n.*, व्यवहार्यता, व्यवहार्यवस्था, प्राप्रव्यवहारत्वं, जातव्यवहारत्वं, व्यवहारयोग्यता, शैशव्ययोगः; 'one who has attained his majority,' प्राप्रव्यवहारः. See MAJOR.

To MAKE, *v. a.* (Form, create) कृ (c. 8. करोति, कुरुते, कर्तुं), सङ्कृ, अभिकृ, निर्मा (c. 2. -भाति, c. 3. -मिमोते, c. 4. -मायते-भातुं), क्लिप्तिमा, कूप (c. 10. कल्पयति-यितुं), संकूप, विधा (c. 3. दधाति-धातुं), रच (c. 10. रचयति-यितुं), विरच, यद् (c. 10. घटयति-यितुं), उत्पद् (c. 10. -पादयति-यितुं), जन् (c. 10. जनयति-यितुं), सञ्जन्.—(Do, perform) कृ, सङ्कृ, विधा, अनुधा (c. 1. -तिष्ठति-धातुं), आपर् (c. 1. -चरति-रितुं), समाचर.—(Constitute, compose) निर्मा, कूप, यद्, संस्था in caus. (-स्थापयति-यितुं) or expressed by निर्मितः-ता-तं, मयः-यी-यं, घटितः-ता-तं, रूपः-पा-पं, सात्वकः-का-कं, सम्भूतः-ता-तं in comp. See CONSTITUTE, consisting of, made of—(Effect) साध् (c. 10. साधयति-यितुं), उत्पद् (c. 10. -पादयति-यितुं), निष्पद्, सम्पद्, जन् (c. 10. जनयति-यितुं), कल् (c. 10. कल्पयति-यितुं), निर्मा, कृ.—(Produce) उत्पद्, जन्, सञ्जन्.—(Cause to be) कृ, or expressed by the caus. form; as, 'good fortune makes a man proud,' श्रीः पुरुषं दपेयति.—(Compel, force) expressed by the causal form usually in conjunction with चलात् or चलेन. See To FORCE. 'He is made to perform that action' कार्यते तत् कर्म.—(Gain) प्राप् (c. 5. -आप्नोति-आतुं), लभ् (c. 1. लभते, लभ्), उत्पद्.—(Adjust, arrange) रच, विरच, विन्यस् (c. 4. -अस्यति-असितुं), परिकूप; 'to make a bed,' शय्यां विन्यस्.—(Make amends) निष्कृतिं दा, निस्तारं कृ, पारितोषिकं दा, प्रतिफलं दा, क्षतिपूरणं कृ.—(Make account of) मन् (c. 10. मानयति-यितुं), सम्मन्, अपेक्ष (c. 1. -ईक्षते-क्षितुं), प्रतीक्ष.—(Make away) व्यापद् (c. 10. -पादयति-यितुं), हन् (c. 2. हनि-तुं), कृ, 10. घातयति-यितुं), बध् कृ.—(Make good, fulfil) निष्पद्, सम्पद्, सम्प (c. 10. -पूरयति-यितुं), सिद्धीकृ, साध्.—(Make good a loss) क्षतिपूरणं कृ, प्रत्युपकृ, सपाकृ, निष्कृ, प्रतिकृ, निष्कृतिं दा, प्रतिदा.—(Make known) ज्ञा in caus. (ज्ञापयति-यितुं), निविद् (c. 10. -वेदयति-यितुं), सूच (c. 10. सूचयति-यितुं). See KNOWN. (Make light of) लघूकृ, तुच्छीकृ.—(Make love) विवाहार्थं प्रेम

कृ.—(Make merry) उत्सवं कृ.—(Make much of) बहु मन्.—(Make over) परस्मै or परस्मिन् सम् in caus. (-अर्पयति-यितुं), द्रव्याधिकारित्वं पराधीनं कृ or परवशं कृ or परस्वत्वे प्रतिपद् (c. 10. -पादयति-यितुं), परसमर्पणं कृ.—(Make out) निरूप (c. 10. -रूपयति-यितुं), उपलभ, अवगम (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), विज्ञा (c. 9. -जानाति-ज्ञातुं), ज्ञा.—(Make out, prove) प्रमाणीकृ, साध्, सूच.—(Make up, collect) समानी (c. 1. -नयति-नेतुं), सम्भृ (c. 1. -भरति-भन्तुं), समादा, एकीकृ, एकत्रीकृ, समूहीकृ.—(Make up, reconcile) मन्था, समाधा, विवादं शब् (c. 10. शमयति-यितुं), विवादमान्त्रनं कृ.—(Make up, settle) साध्, सिद्धीकृ, निर्णय.—(Make up one's mind) निश्चयं कृ, निर्णयं कृ, दृढसङ्कल्पं कृ.—(Make water) मूत्रं कृ, मूत्रोत्सर्गं कृ, मूत्राणाम् कृ.

To MAKE, *v. n.* (Move towards) अभिया (c. 2. -याति-तुं), प्रतिया, आया, प्रयाया, उपया; प्रतिगम (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), अभिगम, अभ्यागम, उपसृप् (c. 1. -सर्पति-सर्पुं), आक्रम (c. 1. -क्रामति-क्रामितुं) उपक्रम, अभिक्रम, अभिम (c. 1. -भरति-सन्तुं), प्रतिसृ.—(Contribute, conduce) आरह् (c. 1. -यहति-वोढुं), आनी (c. 1. -नयति-नेतुं), सम्पद् (c. 10. -पादयति-यितुं); 'to make for one's advantage,' आत्महिताय भू, आत्मयितुद्वयं भू.—(Make as if) प्रतिभा (c. 2. -भाति-तुं), आभा.—(Make off) पलाय (c. 1. पलायते-यितुं, pt. दृ), विपलाय, अपधाव् (c. 1. -धावति-यितुं), अपक्रम, अपमृप्, अपया, अपमृ, अपगम, चल् (c. 1. चलति-लितुं), अपचल्.—(Make up, be reconciled) मन्था (c. 3. -धत्ते-धातुं), शानविवादः-दा-दं भू.

MAKE, *s.* आकारः, आकृतिः *f.*, संस्कारः, रूपं, संस्थानं, विशदः, मूर्तिः *f.*, वपुस् *n.*, निर्माणं, निर्मितिः *f.*, व्यूहनं.

MAKE-UP, *s.* कलहकारि *m.* (नं), द्वन्द्वकारि *m.* (नं), कलिकारकः, भेदकरः.

MAKE-PEACE, *s.* सन्ध्याता *m.* (नं), सन्धानकर्त्ता *m.* (नं), सन्धिकृत् *m.*

MAKER, *s.* कर्त्ता *m.* (नं), कारः, कारी *m.* (नं), कृत् *m.*, कारु *m.*, निर्माता *m.* (नं), निर्माणकृत् *m.*, निर्माणकर्त्ता, विधाता *m.* (नं), विधायी *m.* (नं), कल्पकः, परिकल्पकः, रचकः, घटकः, उत्पादकः.—(Creator) स्रष्टा *m.* (नं), विधाता *m.*, धाता *m.*, सूक् *m.* (नं), सृष्टिकर्त्ता *m.*, जनकः, जनिता *m.* (नं), जनयिता *m.* (नं), (Of the world) जगत्कर्त्ता *m.*, जगत्स्रष्टा *m.* (नं), विश्वसूक् *m.*, विश्वविधायी *m.*, विश्वकृत् *m.*, लोककृत् *m.*

MAKING, *s.* करणं, निर्माणं, निर्मितिः *f.*, कल्पनं-ना, विधानं, रचनं-ना, यदनं-ना, जननं, उत्पादनं, सृष्टिः *f.*, सज्जनं.

MAL, as a prefix is expressed by अ, दुर्, वि, कु, अप, कत्, असत्.

MALABAR, *s.* (The country) मलया, मलपदेशः, केरलः.

MAL-ADMINISTRATION, *s.* असम्यक्पालनं, दुर्णीतिः *f.*, दुर्णयः, दुःशासनं, कुनीतिः *f.*, अनीतिः *f.*, दुर्णीतः, दुर्निर्वाहः.

MALADY, *s.* रोगः, व्याधिः *m.*, सामयः, विकारः, विकृतिः *f.*, पीडा, दुःखं, रुक् *f.*, (नं), रुजा, गदः, तापः, उपतापः, अस्वास्थ्यं, असत्यता, बाधा, क्लेशः, आर्तिः *f.*, कष्टं.

MALAPERT, *a.* अविनीतः-ता-तं, दुर्विनीतः-ता-तं, अविनयः-या-यं, धृष्टः-हा-हं, धर्षितः-ता-तं, प्रगल्भः-न्धा-न्धं, प्रतिभानवान्-यतो-यत् (नं).

MALAPERTLY, *adv.* दुर्विनीतवत्, अविनयेन, दुर्विनीयात्, धृष्टवत्, प्रगल्भे.

MALAPERTNESS, *s.* अविनयः, दुर्विनयः, अविनीतता, दुर्विनीतता, धृष्टता, प्रगल्भता, प्रागल्भ्यं, प्रतिभा-भानं, दुर्वैज्ञता.

MALAFROPOS, *adv.* अस्थाने, अकाले, असोम्यं, असमयेन, अनयसरेण, अप्रसङ्गवत्, अप्रसङ्गेन, अप्रसृतं, अप्रासङ्गिकः-की-कं.

MALARIA, *s.* पूतिवातः, दुर्वायुः *m.*, दुर्वातः, रोगजनकः कुचायुः *m.*, पूति-वायुः, मारकवायुः, दूषकवायुः.

MALCONTENT, MALCONTENTED, a. (Discontented) असन्तुष्टः-ष्टा-ष्टं, अतुष्टः-ष्टा-ष्टं—(With the government) राज्यमार्गासन्तुष्टः-ष्टा-ष्टं, राज्यनीतिवितुष्टः-ष्टा-ष्टं, राज्यवितुष्टः &c.

MALICE, s. पुमान् *m.* (पुंम or पुंसम), पुरुषः, पुरुषः, नरः, ना *m.* (नृ), मानुषः, मनुष्यः, मानवः, मनुजः, पुंस्वक्रिः *m.*, पुंस्वक्रिणी *m.*, पञ्चजनः; 'duties of the male,' पुंस्वक्रिः, नृपुंसः; 'male and female,' स्त्रीपुरुषा *m. du.*, मिथुनं, युग्मं, द्वन्द्वं—(In botany) पुरुषः—(Screw) नरः.

MALE, a. पुं in comp., पुरुष in comp., पौरुषेयः-यी-यं, पुरुषजातीयः-या-यं, पुंजातीयः-या-यं, पुरुषजातिसम्बन्धी-न्विनी-न्वि (नृ), नर in comp.; 'male species,' पुंजातिः *f.*, पुरुषजातिः *f.*; 'male offspring,' पुंमपत्यं, पुंसन्तानं, पुंसव्ययः, अन्वयः; 'the male organ,' पुंलिङ्गं, पुंशिरः; 'a male tiger,' पुंश्याग्रः; 'male attire,' पुरुषवेशः, नरवेशः, नृवेशः.

MALEDICTED, a. शापः-प्ता-प्तं, अभिशापः-प्ता-प्तं, आकृष्टः-ष्टा-ष्टं.

MALEDICTION, s. शापः, अभिशापः, शापः, वनः, शपथः, परिशापः, आक्रोशः-शानं, अयक्रोशः, उपक्रोशः, भस्मनं, अभिपन्नः, दुर्वाक्यं, अमङ्गलवचनं, अकल्याणवचनं, अमङ्गलच्छा, भास्यं.

MALEDICTORY, a. अभिशापकः-का-कं, आक्रोशकः-की-कं, रुशान-शान्ती-शान्ति (त), अनिष्टप्रार्थकः-का-कं, अमङ्गलागमकः-का-कं, दुर्वाक्यमयः-यी-यं.

MALEFACTOR, s. अपराधी *m.* (नृ), पापी *m.* (नृ), पातकी *m.* (नृ), महापातकी *m.*, कुकर्म्या *m.* (नृ), पापकर्म्या *m.*, दुष्कृती *m.* (नृ), पापकारी *m.* (नृ), कुकर्मकारी *m.*, दुष्कर्म्या *m.*, दुष्कृतकर्म्या *m.*, अत्यापी *m.* (नृ), हनस्वी *m.* (नृ), दोषी *m.*, कृतापराधः, कृतागाः *m.* (स), कृष्णकर्म्या *m.*, असत्कर्म्या *m.*

MALEVOLENCE, s. दुष्टभावः, भावदुष्टता, दुष्टबुद्धिः *f.*, द्रोहबुद्धिः *f.*, दुर्वृद्धिः *f.*, द्वेषबुद्धिः *f.*, द्वेषभावः, दुष्टचिन्तनं, कुभावः, कुबुद्धिः *f.*, द्रोहचिन्तनं, द्रोहः, असूया, अयसूया, दारात्म्यं, अहितत्वं, अप्रोतिः *f.*, मात्स्यं, पादशर्णं, अहितेच्छा, अहितेक्षा, अहितपा, अपकारेच्छा, अनिष्टेच्छा, पुरोभांगिता.

MALEVOLENT, a. दुष्टबुद्धिः-द्धिः-द्धि, दुष्टभावः-वा-वं, द्रोहबुद्धिः &c., द्वेषबुद्धिः &c., कुबुद्धिः &c., दुर्वृद्धिः &c., कुभावः-वा-वं, अहितबुद्धिः &c., मात्स्यः-या-यं, मायसूयः-या-यं, मत्सरः-रा-रं-री-रिणी-रि (नृ), दुरात्मा-त्मा-त्स (नृ), दुष्टात्मा &c., दुष्टचेताः-ता-तः (स), दुष्टमतिः-ति-ति, पापदंष्ट्री-दंष्ट्रीनी-दंष्ट्री (नृ), दोषिकदृक् (श), द्रोहचिन्तकः-का-कं, अनिष्टचिन्तकः &c., अपकारार्थी-र्थिनी &c., अनिष्टार्थी &c., अहितकामः-मा-मं, अहितेच्छुः-च्छुः-च्छु, अहितेपी-पिणी &c., अहितः-ता-तं, दुष्टशीलः-ला-लं, हिंसाशीलः &c., अपकारशीलः &c., दुःशीलः &c., दुर्द्वेषः-या-यं, विषहृदयः-या-यं, पुरोभांगी-गिनी &c.

MALEVOLENTLY, adv. दुष्टभावेन-यात्, दुष्टबुद्धित्वात्, द्रोहबुद्ध्या, अहितबुद्ध्या, मात्स्येण, मत्सरवत्, मायसूयं, मायसूयं, दुष्टचेतसा, अहितेच्छया, दुष्टशीलत्वात्.

MALICE, s. दुष्टभावः, द्रोहः, द्रोहबुद्धिः *f.*, द्रोहचिन्ता-न्तनं, द्वेषभावः, द्वेषः, दोषद्वेषः, असूया, अयसूया, ईर्ष्या, मात्स्यं, मत्सरता, हिंसाबुद्धिः *f.*, हिंसाशीलता, नृशंस्यं, नृशंसता, देशः, दीर्घस्यं, दुष्टशीलता, दुःशीलता, अपकारेच्छा, अहितेच्छा, अनिष्टेच्छा, मानमहिंसा, दारात्म्यं, दुरात्मता, हिंसा, परिहिंसा, खलता; 'malice prepense,' द्रोहचिन्तनं, व्यापादः; 'secret malice,' मानमद्वेषः, मानमद्रोहः; 'bearing malice,' दोषद्वेषी-पिणी-पि (नृ).

MALICIOUS, a. द्रोहबुद्धिः-द्धिः-द्धि, द्रोही-हिणी-हि (नृ), दुष्टभावः-वा-वं, मत्सरः-रा-रं, मत्सरी-रिणी &c., नृशंसः-सा-सं, हिंसाशीलः

-ला-लं, हिंसात्मकः-का-कं, हिंसातुः-तुः-तु, द्रोहशीलः &c., परि-हिंसाशीलः &c., हिंसारुचिः-रुचिः-रुचि, द्वेषी-पिणी &c., अतिद्वेषी &c., अतिद्वेषकः-का-कं, अतिद्वेषा-द्वेषी-द्वेष (शृ), कुबुद्धिः &c., कुमेधाः-धा-धा (मं), देशी-शिनी &c., मायसूयः-या-यं, मासूयः &c., दुर्जनः-ना-नं, खलः-ला-लं, पिशुनः-ना-नं, केरवः-वा-वं. See MALEVOLENT. (Proceeding from malice) द्वेषमूलकः-का-कं, मात्स्यहेतुकः-का-कं, द्रोहमूलः-ला-लं, दीर्घसूतकः-का-कं.

MALICIOUSLY, adv. द्रोहबुद्ध्या, द्रोहशीलत्वात्, दुष्टभावेन, अपकारेच्छया, मद्वेषं, द्रोहचिन्तापूर्वकं, ममात्म्यं; 'maliciously intentioned,' द्रोह-बुद्धिः-द्धिः-द्धि.

MALICIOUSNESS, s. द्रोहबुद्धित्वं, हिंसाशीलता, कौटिल्यं. See MALICE.

MALIGN, a. अतिदुष्टः-ष्टा-ष्टं, विषपूर्णः-र्णा-र्णं. See MALIGNANT. To MALIGN, *v. a.* अपवाद (c. 1), -यति-दितुं, परिवद्, अभिशास् (c. 1), -शंसति-मितुं, कलङ्क (nom. कलङ्कयति-यितुं), असूय (nom. असूयति-यितुं), मूखरीक.

MALIGNANT, a. (Malicious) द्रोहबुद्धिः-द्धिः-द्धि, दुष्टबुद्धिः &c., दुर्वृद्धिः &c., दुष्टमतिः-ति-ति, दुर्मतिः &c., दुराशयः-या-यं, अहितः-ता-तं, नृशंसः-सा-सं, विषहृदयः-या-यं. See MALICIOUS, MALEVOLENT. (Virulent, acrimonious) उग्रः-या-यं, असूयः &c., अतिकदुः-दुः-दु, असन्तुष्टः-ष्टा-ष्टं, अतिविगमः-ग्मा-ग्मं, अतिदुष्टः-ष्टा-ष्टं, बहुविधः-या-यं, विषातुः-तुः-तु, विषपूर्णः-र्णा-र्णं; 'a malignant ulcer,' दुष्टग्रन्थः (Dangerous to life, difficult to be cured) माराम्बकः-का-कं, प्राणनाशकः-का-कं, शरीरनाशकः-का-कं, मातृगतिकः-की-कं, दुष्टिकित्यः-त्स्या-त्स्यं, दुष्टिकित्सः-त्स्या-त्स्यं, दुःसायः-धा-धं, दुःशमनेयः-या-यं, सान्निपातिकः-की-कं, काल in comp.; 'malignant fever,' कालचरः, सविपातचरः, मारकः, मरकः—(Unpropitious in astrology) अनिष्टः-ष्टा-ष्टं, अनिष्ट-मूचकः-का-कं, अमङ्गलः-ला-लं, अकल्याणः-या-यं.

MALIGNANTLY, adv. मद्रोहं, अतिदुष्टं, असूयं, अतिविगमं, दुष्टभावात्, सविषं.

MALIGNED, p. p. निष्प्राभिशक्तः-सा-सं, निष्प्राभियुक्तः-का-कं, कलङ्कितः &c.

MALIGNER, s. अपराधी *m.* (नृ), अभिशासकः, असूयकः, गुणपाती *m.*

MALIGNITY, MALIGNANCY, s. (Maliciousness) दुष्टबुद्धित्वं, बुद्धिदुष्टता, भावदुष्टता, दुष्टबुद्धित्वं, द्रोहः, द्रोहबुद्धित्वं, अतिदुष्टता, द्वेषः, अतिद्वेषः, दुर्मतिः *f.*, -तित्वं, पेशुयं. See MALICE, MALICIOUSNESS. (Virulence) उग्रता, असूयता, अतिकदुता, अतिविगमता, अतिदुष्टता, सविषत्वं, विषपूर्णता, बहुविषत्वं—(Destructive tendency) माराम्बकत्वं-ता, अतिनाशकता, मातृगतिकता, दुष्टिकित्यता.

MALIN, s. (Mop) मार्जनी, समामंजनी—(Drab) नीचस्त्री, अशुद्धा.

MALL, s. (Heavy hammer) वृहन्मृदः, काष्ठमृदः, घनः—(Public walk) जनार्णमार्गः, लोकार्णमार्गः, लोकमार्गः, लोकपथः, सर्वसा-मायपथः.

MALLEABILITY, s. आघातवर्धनीयता, ताडनवर्धनीयता, मुद्राघातवर्धनीयत्वं, घनवर्धनीयत्वं, घनवर्धिण्यता, उद्भवेनक्षमता, उद्भवेनीयता.

MALLEABLE, a. आघातवर्धनीयः-या-यं, ताडनवर्धनीयः-या-यं, मुद्रा-घातवर्धनीयः-या-यं, उद्भवेनक्षमः-सा-सं, घनवर्धनीयः-या-यं, घन-वर्धिण्युः-ण्युः-ण्यु.

To MALLEATE, *v. a.* मुद्राघातेन उद्भवेन कृ or उद्भूत (c. 10), -वर्धयति-यितुं.

MALLEATION, s. मुद्राघातवर्धनं, घनवर्धनं, ताडनवर्धनं, उद्भवेन.

MALLET, s. मृदः, काष्ठमृदः, घनः, काष्ठघनः, दुष्णः.

MAL-PRACTICE, s. कुचर्या, कुचरितं, कुचरितं, दुश्चरितं, दुश्चेरितं, दुराचारः.

MALT, s. चिरकालेन जलस्थितं यवबीजं, ईप्समुद्भूत or ईप्समुद्भव यवबीजं,

यवपानीयवीजं.

MALT-DRINK, MALT-LIQUOR, *s.* यवसुरा, यवरसः, यवजं, यवपानीयं.

MALT-HOUSE, *s.* यवपाचनगृहं, यवसन्धानस्थानं, यवबीजगृहं.

TO MALTREAT, *v. a.* अपकृतं, अपकारं कृ. शत्रुवद् आचरं (c. 1.-चरति-रितुं).

MALTREATED, *p. p.* अपकृतः -ता -तं, कृतापकारः -रा -रं, दुराचरितः -ता -तं.

MALTREATMENT, *s.* अपकारः, अपक्रिया, अपकृतिः *f.*, निकासः, पीडा.

MALVERSATION, *s.* दुराचरितं, अनुचितवाचरः, धूर्तता, शास्त्रं, खलता, कुसृतिः *f.*

MÁLWA, *s.* (Province) मालवः, दाशेरकः; 'the people of Málwa.'

मालवाः *m. pl.*, मालव्याः *m. pl.*, मालवी *f. sing.*

MAM, MAMMA, *s.* मा, माता *f.* (तृ). सप्ता, सप्तिका, सप्तालिका.

MAMMALIA, *s. pl.* सस्तनाः *m. pl.*, स्तनविशिष्टो जनुगणः, सस्तनजातिः *f.*

MAMMARY, *a.* स्तनसंघन्धी -स्थिनी -स्थि (नृ), कुचसंघन्धी &c.

MAMMET, *s.* पुत्रलो -लिका, पुत्रिका, पाञ्चाली -लिका, पाञ्चलिका.

MAMMIFER, MAMMIFEROUS, *a.* सस्तनः -ना -नं, स्तनवान् -वतो -वत् (तृ).

MAMMIFORM, *a.* स्तनाकारः -रा -रं, स्तनाकृतिः -तिः -ति, कुचाकारः -रा -रं.

MAMMILIARY, *a.* स्तनसंघन्धी -स्थिनी -स्थि (नृ), स्तनाकारः -रा -रं.

MAMMON, *s.* धनं, धनेश्वरः, लक्ष्मीः *f.*; 'serving mammon,' धन-

सेवनं, लक्ष्मीपूजनं, धनसम्पादनं, अर्थसेवा, अर्थपरता.

MAMMOTH, *s.* मेम्पसंज्ञकः प्राचीनकालिको हस्ती.

MAN, *s.* (A male of the human race) पुरुषः, नरः, मनुष्यः, मानुषः.

मानवः, मनुजः, जनः, पुमान् *m.* (पुं or पुमम्), मलैः, पूरुषः, मनुः *m.*

पञ्चजनः, मनुभूः *m.*, पुंन्यक्तिः *m.*, वीरः, मालः, वृधमानः, वृधमानः *m.*

चर्वणिः *m.*, भूम्युक् *m.* (ज्ञ); 'an eminent man,' पुरुषसिंहः, पुरुष-

व्याघ्रः, पुरुषधैः, पुरुषशार्दूलः, पुरुषपुङ्गवः, पुरुषोन्नतः, पुरुषचन्द्रः,

पुरुषपुष्परीकः, नरसिंहः, नृसिंहः; 'a low man,' पुरुषाधमः; 'a

man of truth,' सत्यवीरः.—(Mankind) मनुष्यजातिः *f.*, पुरुषजातिः *f.*,

मानुष्यं, पुरुषाः *m. pl.*, मानुषाः *m. pl.*, मानवाः *m. pl.*, नराः *m. pl.*

लोकः, मनुष्यलोकः, मनुष्यः *m.*; 'the fear of man,' पुरुषभीतिः *f.*,

जनभीतिः *f.*; 'the measure or stature of a man,' पौरुषं,

पुरुषपरिमाणं.—(Person) जनः, व्यक्तिः *f.*—(Male servant) सेवकः,

प्रेयः, किङ्करः, दासजनः.—(Man at chess, &c.) नरः, सारः, शारः,

शारिः *m.*, सारिः -री -रिका, जतुपुत्रकः, नयः.—(Adult) प्रौढवयस्कः,

मानुष्यप्राप्तः.

TO MAN, *v. a.* मनुष्ययुक्तं-क्तां कृ, समनुष्यं-ष्पां कृ, सेन्यान् प्रविशं (c. 10).

-वेशयति -यितुं) or निविशं, पुरुषप्रवेशनात् सज्जीकृ.

MANACLE, *s.* हस्तबन्धनं, करबन्धनं, हस्तपाशः, पाणिबन्धः.

TO MANACLE, *v. a.* हस्तौ पाशेन बन्धं (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), पाणिबन्धनं

कृ, करसंयमनं कृ, करयन्त्रणं कृ.

MANACLED, *p. p.* बद्धहस्तः -स्ता -स्तं, संयमितकरः -रा -रं, यन्त्रितकरः &c.

TO MANAGE, *v. a.* (Conduct, carry on) प्रणी (c. 1. -शयति -शेत्तुं),

सम्पण्णी, विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), वहं (c. 10. वाहयति -यितुं), निर्वाहं,

आचरं (c. 1. -चरति -रितुं), यदं (c. 1. घटते -टितुं), प्रवृत्तं (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), वृत्तं, कृ.—(Direct, control) शास्त्रं (c. 2. शास्ति

-सितुं), नियन्त्रं, वशीकृ, अनुशास्त्रं, समनुशास्त्रं, नियमं (c. 1. -यच्छति

-यन्तुं), विनियमं, सन्नियमं, यन्त्रं (c. 10. यन्त्रयति -यितुं).—(Train) चिनी,

शिष्यं (c. 10. शिक्षयति -यितुं), अनुशिष्यः; 'let it be managed,'

विधीयतां.

TO MANAGE, *v. n.* निर्वाहं कृ, प्रणयनं कृ, उपायप्रयोगं कृ, प्रयोगं कृ.

MANAGEABLE, *a.* विनयेयः -या -यं, प्रणयेयः -या -यं, विधेयः -या -यं, सुवि-

धेयः -या -यं, गुह्यकः -का -कं, वश्यः -श्या -श्यं, सुकरः -रा -रं, आचरः

-ज्ञा -ज्ञं, शासनीयः -या -यं, विनीतः -ता -तं.

MANAGED, *p. p.* प्रणीतः -ता -तं, विहितः -ता -तं, निर्वाहितः -ता -तं.

निर्वहितः -ता -तं, वाहितः -ता -तं, घटितः -ता -तं, प्रवर्त्तितः -ता -तं.

वर्त्तितः -ता -तं, आचरितः -ता -तं, नियतः -ता -तं, विनियतः -ता -तं.

प्रयुक्तः -क्ता -क्तं; 'well managed,' सुघटितः -ता -तं, सुप्रयुक्तः -क्ता

-क्तं, सुनीतः -ता -तं; 'badly managed,' दुर्घटितः -ता -तं, असम्यक्

चेष्टितः -ता -तं.

MANAGEMENT, *s.* (Conduct, carrying on) प्रणयनं, सम्प्रणयनं.

नीतिः *f.*, नयः, प्रणीतिः *f.*, नायः, नेतृत्वं, निर्वाहः, निर्वहणं, निर्वाहणं.

व्यवहर्त्तृत्वं, आचरणं, सम्पादनं, विधानं, घटनं -ता. प्रयोगः, प्रवर्त्तनं

प्रवृत्तिः *f.*, करणं; 'of affairs,' कर्म्मनिर्वाहः.—(Control) अधिकारः.

प्रभुत्वं, अधिष्ठातृत्वं, शासनं, अनुशासनं, विनियमः.—(Contrivance)

उपायः, प्रयोगः, उपायप्रयोगः, युक्तिः *f.*, युक्तिप्रयुक्तिः *f.*, उपायज्ञताः

'good management,' सुनयः, सुनीतिः *f.*; 'bad management,'

दुर्णयः, दुर्णीतिः; 'management of a drama,' म्यापना

MANAGER, *s.* नायकः, नेता *m.* (तृ), प्रणेता *m.*, सम्प्रणेता *m.*, निर्वाहकः,

वाहकः, सम्पादकः, व्यवहर्त्ता *m.* (तृ), घटकः, अधिष्ठाता *m.* (तृ)

प्रवर्त्तकः, प्रयोजकः, चालकः, अधिकारी *m.* (नृ), अधिकृतः, कर्त्ता *m.*

(तृ), कारकः; 'manager of affairs,' कर्म्मनिर्वाहकः, कार्याध्यक्षः,

कार्यदृष्टा (तृ), कार्यव्येष्टिता *m.* (तृ), कर्म्मधिकारी *m.*; 'manager

of the treasury,' कोषाध्यक्षः, धनाधिकारी *m.*, अर्थाधिकारी.—

(Stage manager) सूत्रधारः -री *m.* (नृ), मारिषः, स्थापकः, सूत्रकः

—(Expert in the use of means) उपायज्ञः, युक्तिमान् *m.* (तृ),

विदग्धः.—(Economic) परिमितव्ययी *m.* (नृ), परिमिताचारी *m.*

MANAGING, *a.* उपायज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, उपायकुशलः -ला -लं, विदग्धः -ग्धा -ग्धं.

TO MANCIPATE, *v. a.* दासोक्, वशीकृ, करदोक्, बन्धं (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).

MANCIPATION, *s.* दास्यं, दासत्वं, दासोकरणं, वशीकरणं, परप्रेष्यत्वं, बन्धनं.

MANCIPLE, *s.* भोजनाधिकारी *m.* (नृ), भोजनादिपरिकल्पकः.

MANDATE, *s.* आज्ञा, आदेशः, निर्देशः, निदेशः, नियोगः, शासनं, शास्तिः *f.*

नियमः, चोदना -नं, विधिः *m.*, विधानं; 'written,' आज्ञापत्रं.

शासनपत्रं, पट्टं.

MANDATORY, *a.* आदेशकः -का -कं, आदेशी -शिनी -शि (नृ), निर्देशकः

-का -कं, आज्ञापकः -का -कं, आज्ञामूचकः -का -कं, आज्ञापोषकः -का

-कं, शासकः -का -कं.

MANDIBLE, *s.* हनुः *m. f.*—(Lower jaw) पीचं, कुम्भः, चिबुकं.

MANDRAKE, *s.* (A plant) लक्षणा, पुत्रदात्री, पुत्रदा, दृढाफलं.

TO MANDEUCATE, *v. a.* चर्वं (c. 1. चर्वति -वितुं, c. 10. चर्वयति -यितुं), चर्वणं कृ.

MANDEUCATION, *s.* चर्वणं -शा, दन्तपेयणं, रोमन्धः, भक्षणं, भोजनं.

MANE, *s.* (Of a horse, &c.) केशरः, केसरः.—(Of a lion) सिंहकेशरः, सटा.

MAN-FATER, *s.* पुरुषादः, मनुष्यादः, मानवादः, मनुष्यभोजी *m.* (नृ).

नरभोजी *m.*, मनुष्यभक्षी *m.*, नरभुक् *m.* (नृ), नराशी *m.*, नृनृषयः.

नृमांससादकः, मनुष्यमांसभुक् *m.*

MANE, *a.* केशरी -रिणी -रि (नृ), केसरी &c., सकेसरः -रा -रं.

MANAGE, *s.* (Art of training horses) अश्वशिक्षणविद्या, अश्वदमन-

विद्या.—(School for training horses) अश्वशिक्षाशाला.

MANES, *s. pl.* (Deceased ancestors) पितरः *m. pl.*, पितृलोकः, पितृ-

पितामहादि *n.*—(Ghost) प्रेतलोकः, प्रेतः, प्रेतचरः, परेतः, पितृचनेचरः.

—(Enter of the funeral oblation) पिशदाहः, पिशदाशी *m.* (नृ).

पिशदाशः, पिशदाभक् *m.* (नृ), पिशदी *m.* (नृ), आदिभुक् *m.* (नृ), आदि

(नृ), आदिभुक्; 'collective class of manes or deceased

ancestors,' पितृगणः, पितृवर्गः, पितृसामान्यं, certain of these

classes are सोमसद, अग्निप्यान्नः, सोमपाः, आन्धपाः, अर्थमा *m.* (नृ),

सुकाली *m.* (नं.), हविष्मत्, कथ्याहनेः, कथ्यावालः, वारिषद्, अग्निदग्धः, अनग्निदग्धः, सोमः, 'business of offering oblations to the manes,' पितृकर्म *n.* (नं.), पितृक्रिया, पितृव्रतं, पितृकार्यं, आहुकर्म *n.*, आहुक्रिया, वितृपदः, पितृमेघः; 'oblation to the manes,' आहुः, पिशः - शरी, कथं, various forms of these oblations are पावं-शआहुः, एकोहिः आहुः, नित्यआहुः, नैमित्तिकआहुः, काम्यआहुः, आहि-कआहुः, वृद्धिआहुः, सपिण्डनआहुः, उदकुम्भआहुः, नान्दीआहुः, नान्दीमुखं, प्रीतिआहुः, हिरण्यआहुः, आमआहुः, पाषेयआहुः, तिलतपेणः; 'the offering of a cake,' पिशदानं, पिशदनिवेपणं; 'of water,' उदकदानं, उदकक्रिया; 'gifts in honor of the manes,' पितृदानं - नकं, पितृतपेणः; 'one who makes the oblation,' पिशदः, आहुदः, आहुकरः, आहुकृत *m.*; 'day sacred to the manes,' पितृतिथिः *m. f.*, पितृदियमः; 'heaven of the manes,' पितृलोकः, पितृपदं, पितृस्थानं. Oblations to the manes are made by the relations of the deceased soon after his death, and are repeated once, or, according to some, twice in every year, i. e. on the anniversary of the death, and on the same lunar day of the waning half of the month Bhādra. The latter are called महालयः. These obsequial rites are supposed to be necessary to secure the residence of the souls of the deceased in a world appropriated to the manes.

MANEUVER, MANŒUVRE, *s.* उपायः, उपायप्रयोगः, युक्तिः *f.*, सुयुक्तिः *f.*, प्रयुक्तिः, युक्तिप्रयुक्तः *f. pl.*, भाषा, व्यपदेशः, कौतव्यप्रयोगः, विदग्धप्रयोगः, छलं, उपमन्त्रः. (Military manœuvre) युद्धछलं, युद्धव्यपदेशः; 'evolutions of troops,' सैन्यविन्यासः, सैन्यव्यूहः, योग्या.

To MANŒUVRE, *v. n.* उपायप्रयोगं कृ, कौतव्यप्रयोगं कृ, विदग्धप्रयोगं कृ, व्यपदेशं कृ, छलं कृ; 'to distribute troops,' छलार्थं सैन्यान् विन्यस्य (c. 4. -अस्म्यति-सितुं) or व्यूह (c. 1. -जहते-हितुं).

MANEU, *a.* पौरुषः - यो - पं, पौरुषयः - यो - यं, पुरुषयोग्यः - ग्या - ग्ये, वीरयोग्यः &c., शूरयोग्यः &c., महावीर्यः - व्या - व्यं, साहसिकः - को - कं. MANFULLY, *adv.* पुरुषवत्, पौरुषेण, सवीर्यं, सवीर्यं, वीरवत्, सविक्रमं, शूरवत्, महावीर्येण, सपराक्रमं, निर्भयं.

MANFULNESS, *s.* पौरुषं, पुरुषता - त्वं, वीर्यं, सुवीर्यं, विक्रमः, साहसं.

MANGE, *s.* खन्तः *f.*, कटुः *f.*, कटुः *f.*, पात्र *n.* (नं), सिम्ह *n.* (नं), त्वकपुष्पं, त्वयोगः, दुष्टमूलं, चर्मदुष्टता.

MANGER, *s.* गवादनी, अश्वादनी, गवादनपात्रं, तृणपात्रं, भोजनपात्रं.

MANGINESS, *s.* कन्दुरता - त्वं, सिम्हता - त्वं, सिम्हत्वं, दुष्टचर्मत्वं.

To MANGE, *v. a.* (Lacerate) व्यारिद (c. 7. -छिनत्ति-छेत्तुं), ग्रथ (c. 6. -वृश्चति, -वृश्चिंतुं), प्रग्रथ, विदृ (c. 10. -दारयति-यितुं), बहुलवशः खग (c. 10. -खगयति-यितुं) or छिद, बहुलवशः कृ, खगं खगं कृ, बहुलवशः कृ, विनिकृत (c. 6. -कृन्तति-कृन्तिंतुं), छिन्नविशो कृ, क्षतिव-शती कृ. (Smooth linen) वस्त्रमात्रेण यत्नं मृज् (c. 2. -माष्टि-धुं) or प्रमृज् or छिन्धीकृ or छिन्नणीकृ or छिन्न (nom. -ग्रहणयति-यितुं).

MANGLE, *s.* (For clothes) वस्त्रमात्रेण यत्नं यत्नं, वस्त्रमात्रेण यत्नं.

MANGLED, *p. p.* (Lacerated) क्षतविधतः - ता - तं, छिन्नविधतः - वा - वं, व्यारिदः - वा - वं, विग्रसितः - ता - तं, विनिकृतः - ता - तं. (As linen) मृष्टः - हा - हे, माञ्जितः - ता - तं.

MANGO *s.* (Tree) आमः, चूतः, तकः, रसालः, सहारः, माकन्दः, मधुदतः, यमनदतः, कामवृक्षः, मरिचाम्रः, कामशरः, कामाङ्गः, गन्ध-ब-धुः *m.*, शरैः, नामितः, पिकवन्तुः *m.*, पिकवन्तुः, कोकिलावासः,

पलालदोहदः, कोपी *m.*, चूतफलं. फलश्रेष्ठः; 'a fragrant sort of mango-tree,' सहकारः, मकरन्दः; 'juice of the mango,' आमरसः; 'inspired juice,' आवाचरैः; 'piece of dried mango,' आमपेशी; 'tuft of mango,' आम-पल्लवः; 'mango-grove,' आमवनं, मकरन्दवनं; 'made of mango,' आममयः - यो - यं.

MANGO-FISH, *s.* तपस्वी *m.* (नं), तपःकरः, तपस्यात्म्यः.

MANGY, *a.* कन्दुरः - रा - रं, सिम्हलः - ला - लं, सिम्हवान् - वती - वत् (तं), पामनः - ना - नं, दुष्टचर्मो - स्मी - स्मं (नं), त्वयोगी - गिणी - गि (नं).

MAN-HATER, *s.* पुरुषद्वेषी *m.*, -विणी *f.*, मनुष्यद्वेषी &c., मनुष्यद्वेषा *m.* (दृ), मनुष्यवैरी *m.* (नं), मनुष्यशत्रुः *m.*, मनुष्यद्वेषी *m.*

MANHOOD, *s.* पौरुषं, पुरुषता - त्वं, पौरुषता, मनुष्यत्वं, मनुष्यं, पुरुषभावः, पुरुषदशा, मनुष्यत्वं - ता, मानव्यं, पुरुषधर्मः. — (Virility) पुंसत्वं, पुंसा, पुंभावः, पुरुषत्वं, पौरुषत्वं, पौरुषं, ओजस् *n.*, तेजस् *n.*, ऊर्जः. — (Not boyhood) वीर्यं, तारुष्यं, प्रौढता, प्रौढिः *f.*, व्यवहारवस्था. — (Courage) पौरुषं, वीर्यं, शूरता.

MANIA, *s.* उन्मत्तः, उन्मत्तता, मत्तः, मत्तता, बुद्धिभ्रमः, चित्रविप्रवः.

MANIAC, *a.* उन्मत्तः - ता - तं, उन्मत्तवान् - वती - वत् (तं). See MAD.

MANIAC, *s.* उन्मत्तजनः, मत्तजनः, उन्मत्तजनः, भ्रान्तबुद्धिः *m.*, नष्टबुद्धिः.

MANIFEST, *a.* स्पष्टः - हा - हे, सुस्पष्टः - हा - हे, व्यक्तः - ता - तं, अभिव्यक्तः

- ता - तं, सुव्यक्तः - ता - तं, प्रव्यक्तः &c., प्रत्यक्षः - द्वा - द्वं, स्फुटः - दा - टं, प्रस्फुटः - दा - टं, प्रकाशः - शा - शं, सुप्रकाशः - शा - शं, प्रकाशितः - ता - तं, साविष्कारः - रा - रं, प्रकटः - टो - टं, प्रकटीभूतः - ता - तं, प्रकटितः - ता - तं, आविर्भूतः - ता - तं, प्रादुर्भूतः - ता - तं, प्रत्यक्षभूतः - ता - तं, प्रसिद्धः - डा - दं, उद्भूतः - ता - तं, 'becoming manifest,' पुरःस्फुरन् - रन्ती - रत् (तं); 'to become manifest,' प्रादुर्भू, आविर्भू, प्रादुरस्, स्पष्टीभू, प्रत्यक्षीभू, व्यक्तीभू, प्रकाश (c. 1. -काशते-शितुं), प्रकाशीभू; 'to make manifest, made manifest.' See To MANIFEST, MANIFESTED.

To MANIFEST, *v. a.* (Show plainly) व्यक्तीकृ, साविष्कृ, प्रादुष्कृ, प्रत्यक्षीकृ, स्पष्टीकृ, प्रकटीकृ, प्रकट (nom. -प्रकटयति-यितुं), प्रकाश (c. 10. -काशयति-यितुं), विकाश. व्यन्न (c. 7. -अनक्ति-अन्ते, c. 10. -अन्नयति-यितुं), स्फुटीकृ. — (Exhibit) सूच (c. 10. -सूचयति-यितुं), दृश् (c. 10. -दृश्यति-यितुं).

MANIFESTATION, *s.* (Act) साविष्करणं, साविष्कारः, प्रादुष्करणं, व्यक्तीकरणं, प्रत्यक्षीकरणं, स्पष्टीकरणं, प्रकटीकरणं, प्रकाशनं, प्रकाशकरणं, व्यन्ननं, विकाशनं, स्पष्टकरणं. — (State) व्यक्तिः *f.*, अभिव्यक्तिः *f.*, व्यक्ता - त्वं, प्रकाशः - शता, प्रादुर्भावः, आविर्भावः, आविर्भवनं, प्रत्यक्षता, स्पष्टता, प्राकट्यं, प्रकटत्वं, स्फुटता, आविर्भूता, प्रादुर्भूता, उद्भूता, उद्भवः, प्रसिद्धिः *f.*, अवभासः.

MANIFESTED, *p. p.* (Made apparent, become evident) प्रादुष्कृतः - ता - तं, साविष्कृतः - ता - तं, व्यक्तीकृतः - ता - तं, प्रत्यक्षीकृतः - ता - तं, स्पष्टीकृतः - ता - तं, प्रकटीकृतः - ता - तं, प्रकटितः - ता - तं, प्रत्यक्षभूतः - ता - तं, आविर्भूतः - ता - तं, प्रादुर्भूतः - ता - तं, प्रकाशितः - ता - तं, व्यन्नितः - ता - तं, विकाशितः - ता - तं, स्फुटितः - ता - तं, प्रस्फुटितः - ता - तं, अभिव्यन्तमानः - ना - नं. — (Exhibited) सूचितः - ता - तं.

MANIFESTER, *s.* प्रकाशकः, विकाशकः, प्रत्यक्षकर्ता *m.* (नं), अभिव्यञ्जकः.

MANIFESTLY, *adv.* व्यक्ते, सुव्यक्ते, स्पष्टं, सुस्पष्टं, प्रत्यक्षतः, प्रत्यक्षेण, प्रकाशं, स्फुटं, साक्षात्, प्रादुस्, आविस्, साविष्कारं, प्रकटं, प्राकट्येन.

MANIFESTNESS, *s.* व्यक्ता, प्रत्यक्षता, प्रादुर्भावः, आविर्भावः, स्पष्टता, प्रकाशता, प्राकट्यं, स्फुटता, साविर्भूता.

MANIFESTO, *s.* हाप, त्वं, स्थापनपत्रं, घोषापत्रं, प्रकाशनपत्रं, प्रसिद्धिपत्रं.

MANIFOLD, *a.* बहुविधः -धा -धं, बहुगुणः -खा -खं, अनेकविधः -धा -धं, बहुप्रकारः -रा -रं, नानाविधः -धा -धं, विविधः -धा -धं, बहुरूपः -पा -पं, नानारूपः -धी -धं, अनेकरूपः -पा -पं, बहुलः -ला -लं, अनेकः -का -कं.
 MANIFOLDLY, *adv.* बहुधा, अनेकधा, बहुविधेन, नानाविधेन, बाहुल्येन.
 MANIFOLDNESS, *s.* बहुरूपत्वं, बहुलता, बाहुल्यं, अनेकता, अनेक्यं.
 MANIKIN, *s.* माणवकः, माणवः, मानवकः, मनुष्यकः, छट्टपुरुषः.
 MANIPUL, *s.* (Handful) मुष्टिः *m.f.* हस्तपूरणं. — (Small band) छट्टगुल्मः.
 To MANIPULATE, *v. a.* हस्ताभ्यां कृ, हस्तव्यापारपूथं कृ, हस्तकर्मद्वारा कृ. — (Move the hands) हस्तादि सञ्चल (c. 10. -चालयति -यितुं), हस्तसञ्चालनं कृ.

MANIPULATION, *s.* हस्तकर्म *n.* (नं), हस्तव्यापारः. — (Movement of the hands, &c.) हस्तादिसञ्चालनं, छट्टसञ्चालनं, हस्तादिविशेषः.

MANKIND, *s.* मनुष्यजातिः *f.*, पुरुषजातिः *f.*, नरजातिः *f.*, मानवजातिः *f.*, मनुष्याः *m. pl.*, मानवाः *m. pl.*, मानवाः *m. pl.*, पुरुषाः *m. pl.*, नराः *m. pl.*, मत्तोः *m. pl.*, जनाः *m. pl.*, मनुजाः *m. pl.*, जनपदाः *m. pl.*, मनुष्यगणः, लोकः, जीवलोकः -कं, जगती, मनुभूः *m.*

MANLINESS, *s.* पौरुषं, पुरुषता -त्वं, पौरुषता, वीर्यं, सुवीर्यं, वीरता, शूरता, शौर्यं, विक्रमः, पराक्रमः, साहसं, पुंसत्वं, मनुष्यत्वं.

MANLY, *a.* पौरुषः -मी -यं, पौरुषेयः -वी -यं, पुरुषयोग्यः -ग्या -ग्यं नारः -री -रं, नरयोग्यः &c., वीरः -रा -रं, शूरः -रा -रं, प्रवीरः -रा -रं, वीरयोग्यः &c., महावीर्यः -व्या -यं, पुरुष or नर in comp. 'manly act,' पुरुषकारः; 'manly office,' पुरुषाधिकारः; 'manly duty,' नरधर्मः.

MANNA, *s.* (Of the bamboo) वंशलोचना, वंशलोचना, कम्मेरी. The Hebrew word may be rendered by मात्रा.

MANNER, *s.* (Form, fashion, way) प्रकारः, रीतिः *f.*, विधिः *m.*, रूपं, विधानं, क्षतिः *f.*, आकारः, आकृतिः *f.*; 'in this manner,' अनेन प्रकारेण, अनया रीत्या, अनयरीत्या; 'in such a manner,' एवंविधं -धेन, तथाविधं -धेन, एवंरूपेण, स्वसम्प्रकारेण, इत्यादिविधानेन; 'in the manner before mentioned,' पृथक्प्रकारेण, पृथक्कीरिता. — (Kind) प्रकारः, विधिः, भेदः, प्रभेदः, विशेषः; 'all manner of food,' सर्वप्रकारम् अन्नं. — (Method, mode of doing) रीतिः *f.*, मार्गः, क्रमः, पर्यायः, पद्धतिः *f.*, परिपाटी, क्रिया, वृत्तान्तः, कृतिः *f.*, चीर्णः. — (Custom, habitual practice) आचारः, आचरणं, व्यवहारः, व्यवहृतिः *f.*, प्रचारः, समाचारः, चर्या, रीतिः *f.*, नियमः, नित्यकृत्यं, अभ्यासः, धारा, अनुसारः, स्थितिः *f.*, चरितं, सम्प्रदायः, व्यापारः, शीलः, आवृत्तिः *f.*, मार्गः, पथः; 'manners and customs of a country,' देशाचारः, देशव्यवहारः, देशरीतिः *f.*, देशसम्प्रदायः; 'good manners,' सदाचारः, शिष्टाचारः, शिष्टसम्प्रदायः, मर्यादा, सुनीतिः *f.*, विनयः, सुशीलता; 'bad manners,' दुराचारः, दुर्नीतिः *f.*, अननीतिः *f.*, अविनयः, कुरीतिः *f.*, अमर्यादा, कुचर्या, दुःशीलता; 'violation of good manners,' मर्यादातिक्रमः, विनयभङ्गः, सदाचारलंघनं. — (Mien, air) आकारः, वदनाकारः, रूपं, गतिः *f.*, वदनं. — (Peculiar way) विशेष-रीतिः *f.* — (Style) वृत्तिः *f.* — (In like manner) तथैव, तथा, एवं, स्वमेव, तथाहि, तद्वत्.

MANNERED, *a.* (Having good manners) सुशीलः -ला -लं, विनीतः -ता -तं, शिष्टाचारी -रिणी -रि (नं); 'ill-mannered,' दुःशीलः -ला -लं, वामशीलः -ला -लं, कुशीलः -ला -लं, दुर्मर्यादा -दा -दं, अविनयः -या -यं, प्रणष्टविनयः &c., अशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

MANNERISM, *s.* एकरीतिसेवनं, एकरससक्तिः *f.*, अनन्यरससेवनं, एकरसत्वं.

MANNERLINESS, *s.* शिष्टता, सभ्यता, सुशीलता, विनयः, शिष्टाचारत्वं, सौजन्यं.

MANNERLY, *a.* शिष्टः -ष्टा -ष्टं, सभ्यः -भ्या -भ्यं, विनीतः -ता -तं, विनयवान् -वती -वत् (नं), सुशीलः -ला -लं, शिष्टाचारी -रिणी -रि (नं), सदा-चारी &c., सुव्यवहारी &c., मनुजनः -ना -नं.

MANNERLY, *adv.* सभ्यवत्, सुशीलवत्, मविनयं, शिष्टाचारानुसारेण, सौजन्यात्.

MANNERS, *s. pl.* सदाचारः, शिष्टाचारः, मर्यादा, विनयः, सुनीतिः *f.*, शिष्टता, सभ्यता, सभ्याचारः, सुशीलता. See MANNER.

MANNISH, *a.* पुरुषस्वभावः -वा -वं, पुरुषवृत्तिः -न्ति -न्ति, पुरुषधर्मेकः -का -कं, पुंमयकृतिः -ति -ति, पुरुषाकारः -रा -रं, पुरुषोपमः -मा -मं, पुरुष-योग्यः -ग्या -ग्यं.

MANOEUVRE, *s.* See MANUEVER.

MAN-OF-WAR, *s.* वृहत्परिमाणो युद्धनीका or युद्धनीः *f.*

MANOR, *s.* ग्रामेश्वराधीना भूमिः, ग्रामेश्वरभूमिः *f.*; 'Lord of the manor,' ग्रामेश्वरः, ग्रामणः *m.*, देशमुखः.

MANORIAL, *a.* ग्रामेश्वरभूमिसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (नं).

MANSE, *s.* धर्मीयापकगृहं, धर्मीपदेशकवेष्टम *n.* (नं).

MANSON, *s.* हर्म्यं, भवनं, मन्दिरं, धाम *n.* (नं), मदनं, मौषं, शाला, मन्त्र *n.* (नं), गृहं, गहं, वेष्टम *n.* (नं), निर्वेशनं, निकेतनं, आपतनं, वामस्थानं, निवासस्थानं, आलयः, निलयः, निवसतिः *f.* — (Lunar mansion) नक्षत्रं, विपुप्रिया, चन्द्रप्रिया, दक्षजा, चन्द्रदाराः *pl.* The last of these words is applied to the twenty-seven lunar mansions collectively, as in mythology they are supposed to be so many nymphs, daughters of Daksh, and wedded to the moon. The following are the names of the twenty-seven *nakshatras* in order: 1. अश्विनी, 2. भरणी, 3. कृत्तिका, 4. रोहिणी, 5. मृगशिरस *n.*, 6. आर्द्रा, 7. पुनर्वसुः *m.*, 8. पुष्यः -प्या, 9. आश्लेषा, 10. मघा, 11. पृथ्व्याङ्गुली, 12. उत्तराङ्गुली, 13. हस्तः, 14. चित्रा, 15. स्वातिः -तो *f.*, 16. विशाखा, 17. अनुराधा, 18. ज्येष्ठा, 19. मूलः -लं, 20. पूर्वाषाढा, 21. उत्तराषाढा, 22. श्रवणः -णा, 23. धनिष्ठा, 24. शतभिषा, 25. पृथ्व्याद्रुपदा, 26. उत्तराद्रुपदा, 27. रेवती. Some add a twenty-eighth, अमित्रित. Astrologers divide the twenty-seven lunar mansions into three classes of nine each, called देवगणः, राक्षसगणः, मनुष्यगणः.

MANSLAUGHTER, *s.* (Killing of a man) मनुष्यमारणं, मनुष्यहत्या मनुष्यघातः, मनुष्यबधः. — (In law) असमोक्ष्यघातः, असमोक्ष्यबधः, असमोक्ष्यहत्या, सहतुकृतहत्या.

MANSLAYER, *s.* मनुष्यमारकः, मनुष्यघातकः, नृहन्ता *m.* (नृ), मनुष्यहन्ता *m.*, नृघातकः, मनुष्यबधकः.

MAN-STEALER, *s.* मनुष्यापहारकः, मनुष्यचोरः, मनुष्यस्तेयकृत् *m.*

MAN-STEALING, *s.* मनुष्यापहारः, मनुष्यहरणं, मनुष्यापहरणं, मनुष्यस्तेयं, मनुष्यचीर्णं.

MANUETE, *a.* गृह्यः -ह्या -ह्यं, वश्यः -उया -उयं, दमितः -ता -तं, दान्तः -न्ता -न्तं.

MANUETUDE, *s.* गृह्यता, वश्यता, विनयता, विधेयता, दानता, शानता.

MANTELET, *s.* स्त्रीलोकभूतः छट्टप्रावारः. — (In wa) पारश्चपावरणं, पारश्चत्राणं, सेन्यावरणं.

MANTLE, *s.* प्रावारः -रकः, प्रावृतं -ता -तः, उत्तरीयं, आवारः, आवरणं, पिधानं, संव्यानं, नोशरः, जवन्का, प्रच्छदपटः, गात्रियवस्त्रं, निवीतः -ता -तं, निवृतः -ता -तं.

To MANTLE, *v. a.* (Cloak) प्रावृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), आवृ, उट् (c. 10. -छादयति -यितुं), आवृत्, प्रच्छद.

To MANTLE, *v. n.* (Expand, spread) विस्तृ in pass. (-स्तोर्यते), प्रवृष्ट (c. 1. -वर्धते -यितुं), प्रवृष्ट (c. 1. -सर्पति -सर्पु), विवृष्ट. — (Rise, rush

अग्रगमन.—(Marching against) अभिभेदनं, अभिनियानं; 'setting out on a march,' यात्राकरणं; 'toilsome march,' दुर्गमसंचारः, दुर्गमसंचारः, भ्रमणः.

To MARCH, *v. n.* यात्रां कृ, गमनं कृ, सैनिकवद् गमनं कृ or प्रगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं) or प्रया (c. 2. -याति-हन्तुं) or प्रस्था (c. 1. -तिष्ठति-ते-स्थातुं) or व्रज् (c. 1. -व्रजति-जितुं) or चर् (c. 1. -चरति-रितुं) or चल (c. 1. -चलति-लितुं) or प्रचल; 'to march against,' अभि-नियो (c. 2. -याति-हन्तुं), अभिप्रया, प्रतिव्रज्, अभिप्रस्था, प्रत्याभिप्रस्था, अभिगम्, प्रतिगम्; 'one who marches slow,' मन्दगामी *m.* (नं), मन्दपरः; 'fast,' अतिव्रजः, चंचालः, जंपिलः.

To MARCH, *v. a.* अभिषेध (nom. अभिषेधयति-यितुं), सेनां प्रस्था in caus. (-स्थापयति-यितुं) or चल् (c. 10. -चलयति-यितुं) or प्रतिगम् (c. 10. -गमयति-यितुं), यात्रां कृ (c. 10. -कारयति-यितुं).

MARCHES, *s. pl.* (Confines) देशसीमा, देशसमन्तः *m. pl.*, देशप्रान्ताः *m. pl.*
MARE, *s.* सञ्चा, अश्विनी, याजिनी, तुरगी, तुरङ्गी, तुरङ्गिणी, वडवा, वडवा, घोटिका, अश्वेती, पाती, प्रमः *f.*, प्रमका.

MARGARITE, *s.* (Pearl) मुक्ता, मुक्तिका, मोक्तिकं, शुक्तिबीजं, शुक्तिजं.

MARGIN, *s.* प्रान्तः, अन्तः-न्तं, सीमा, उपान्तं, पर्यन्तं, कच्छः, धारः-रा, तटं, समन्तः, उत्तरङ्गः, कोटिः *f.*, परिसरः; 'of a river,' तीरं, कुलं, तटं, कच्छः, कच्छान्तः; 'on the margin,' प्रान्ततटः.—(Of a book) समासः, पुस्तकप्रान्तः.

MARGINAL, *a.* प्रान्तस्थः-स्था-स्थं, समासस्थः &c., समासलिखितः-ता-तं.

MARGINALLY, *adv.* (Along the margin) प्रान्ततटम्, प्रान्ते, अनुप्रान्तं.

MARINE, *a.* समुद्रः-द्वी-द्वं, समुद्रीयः-या-यं, समुद्रियः-या-यं, समुद्रिकः-की-कं, समुद्रमन्थनी-न्थनी-न्थि (नं), समुद्रविषयः-या-यं, मेन्थयः-वी-वं, सिन्धुकः-का-कं, समुद्रजः-जा-जं, समुद्रोद्भवः-वा-वं, जलधि-सम्भवः-वा-वं, सागरसम्बन्धी &c.; 'marine engagement,' नौयुद्धं.

MARINE, *s.* (A soldier that serves on board a ship) नौयोद्धा *m.*

(इ), नौसेन्यः, नाविकसेन्यः, समुद्रीयसेनिकः.—(Navy) युध्दनासम्बद्धः.—(Naval affairs) नाविकविषयः, नाविककर्म *n.* (नं), नाविकप्रकरणं, जलयानविषयः, जलयानप्रकरणं.

MARINER, *s.* नाविकः, नाविकजनः, समुद्रयात्री *m.* (नं), समुद्रगः, समुद्रगामी *m.*, पोतवाहः, निर्धामः, जलपथोपजीवी *m.* (नं), उदधिकः *m.* (नं), समुद्रीयजनः.

MARITAL, *a.* भर्तृसम्बन्धी-न्थनी-न्थि (नं), पतिमन्थनी &c., भर्तृविषयः-या-यं, पतिविषयः &c., स्वाभिपविषयः &c.

MARITIME, *a.* (Relating to the sea) सामुद्रः-द्वी-द्वं, समुद्रियः-या-यं, समुद्र in comp. See MARINE, *a.* (Naval) नाविकः-की-कं, नाव्यः-व्या-व्यं, त्री in comp.—(Bordering on the sea) समुद्रतटस्थः-स्था-स्थं, समुद्रतीरस्थः-स्था-स्थं.

MARJORAM, *s.* तुलसी, महुवकः, समीरणः, प्रत्युष्यः, मृषिभृङ्गः, पशोसः, मन्भीरः, कठिन्नरः, कुटेरकः, अन्नैकः.

MARK, *s.* (Sign, token by which a thing is known) चिह्नं, लक्षणं, लक्षणं, लिङ्गं, अङ्कः-ङ्कं, अभिज्ञानं, व्यञ्जनं, व्यञ्जकः-कं, लक्ष्यं, लक्ष्य *n.* (नं), लक्ष्यलक्षणं, लक्षणं.—(Spot) कलङ्कः, अङ्कः, चिह्नं, बिन्दुः *m.*, विमुद् (व्), विमुद्, गहः.—(Mark on the body) सामुद्रं, सामुद्रचिह्नं, सामुद्रिकलक्षणं, तिष्ठः-लकः, तिलकालकः; 'an interpreter of marks on the body,' सामुद्रिकः; 'an auspicious mark,' सुलक्षणं, सुचिह्नं; 'having auspicious marks,' सुलक्षणी-शिनी-शि (नं), सुलक्षणिकः-का-कं; 'having thirty-two auspicious marks,' द्वाविंशत्यक्षयोपेतः-ता-तं; 'an inauspicious

mark,' कुलक्षणं, अपलक्षणं, दुर्लक्षणं, दुश्चिह्नं; 'having inauspicious marks,' कुलक्षणी-शिनी &c., कुलक्षणः-शा-शं.—(Butt for shooting at) लक्ष्यं, वाणलक्ष्यं, लक्ष्यं, वध्यः, शरव्यं, दृष्टिगुणः, प्रतिकायः; 'hitting the mark,' लक्ष्यभेदः; 'to hit the mark,' लक्ष्यं भिद् (c. 7. भिनत्रि, भेज्) or व्यप् (c. 1. विध्यति, व्यङ्), लक्ष्यवेधनं कृ.—(Line) रेखा, लेखा.

To MARK, *v. a.* (Stamp, impress with a mark) चिह्न (nom. चिह्नयति-यितुं), अङ्क (c. 10. अङ्कयति-यितुं), लष् (c. 10. लक्षयति-यितुं), मुद्र (nom. मुद्रयति-यितुं), लाञ्छ (c. 1. लाञ्छति-च्छितुं), अङ्कं कृ, चिह्नं कृ, लक्षणं कृ, लक्ष्यकृ.—(Stain) कलङ्क (nom. कलङ्कयति-यितुं), मलिन (nom. मलिनयति-यितुं), कलङ्कीकृ, लाञ्छ.—(Draw a line) लिख (c. 6. लिखति, लेखितुं), आलिख, रेखां कृ.—(Notice, observe) लक्ष, आलक्ष, उपलक्ष, अवलक्ष (c. 1. ईक्षते-क्षितुं), निरीक्ष, वीक्ष, समीक्ष, प्रेक्ष.—(Mark out, define) परिच्छिद् (c. 7. छिनोत्र-लेज्), परिच्छेदं कृ, निर्दिश (c. 6. निर्दिशति-देष्टुं), लक्ष, लक्ष्यकृ.—(Mark out, trace the outline) धाररेखां लिख् or अङ्क or कृ, वहिलेखां कृ.

To MARK, *v. n.* (Note, take notice) आलोच (c. 10. -लोचयति-यितुं), आलक्ष (c. 10. -लक्षयति-यितुं), निरूप (c. 10. -रूपयति-यितुं), समीक्ष (c. 1. -ईक्षते-क्षितुं), समीक्षां कृ, वृष् (c. 1. वृध्यते, बोद्धुं), विमृश (c. 6. -मृशति-मृष्टुं), परामर्शं कृ, विवचनं कृ.

MARKEE, *p. p.* चिह्नितः-ता-तं, अङ्कितः-ता-तं, लक्षितः-ता-तं, उपलक्षितः-ता-तं, लाञ्छितः-ता-तं, कृतलक्षणः-शा-शं, कृताङ्कः-ङ्का-ङ्कं, कृतलाञ्छनः-ना-नं, मुद्रितः-ता-तं, मुद्राङ्कितः-ता-तं.—(Defined) परिच्छिन्नः-चा-चं, निर्दिष्टः-धा-धं, लक्षितः-ता-तं.

MARKER, *s.* चिह्नकर्त्ता *m.* (नं), अङ्कनकर्त्ता *m.*, अङ्कयिता *m.* (नं), लक्षयिता *m.*

MARKET, *s.* पण्यवोपी-पिका, पण्यशाला, विक्रयशाला, विक्रयस्थानं, क्रयविक्रयस्थानं, पण्यस्थानं, आपणः, हट्टः, विपणिः *m.*-शी *f.*, निगमः, अचटङ्कः, क्रयारोहः, पुरतटी, निपटार, निपेटं, पण्यनिचयः *m.*, पण्यजीव्य-धकः; 'a free market,' कचङ्कनम्.—(Sale) विक्रयः, विपणः.

To MARKET, *v. n.* क्रयविक्रयं कृ, पण् (c. 1. पणते-शितुं), पणायति-यितुं), पणयां कृ.

MARKET-DAY, *s.* क्रयविक्रयदिवसः, हट्टदिवसः, हट्टवारः.

MARKET-PLACE, *s.* चत्वरं, चतुष्पथं, क्रयविक्रयचत्वरं, पणयाचत्वरं, पणया, पणयास्थानं, विपणिः-शी *m. f.* See MARKET.

MARKET-RATE, MARKET-PRICE, *s.* आपणिकः, पण्यभावः, पण्यमूल्यं, अर्धचलाचलः.

MARKET-TOWN, *s.* ग्राममुखः, मुख्यग्रामः, नगरमुखः, मुख्यनगर-री, कर्षेटः-टं.

MARKETABLE, *a.* विक्रयः-या-यं, विक्रयणीयः-या-यं, पण्यः-ख्या-स्थं, पणित्यः-व्या-व्यं, पण्यार्हः-हो-हं, क्रयः-या-यं, क्रयविक्रययोग्यः-ग्या-ग्यं.

MARKING, *s.* अङ्कनं, मुद्राङ्कनं, चिह्नङ्कनं, चिह्नकरणं, अङ्ककरणं, लिखनं.

MARKING-INK, *s.* दहनमसिः *f.*, दहनमसिका, दहनरसः, यस्त्राङ्कनमसिः.

MARKING-NUT, *s.* दहनं, निदहनं, भविका, भविका, तकी, भवो.

MARKSMAN, *s.* लक्ष्यवेधी *m.* (नं), लक्ष्यभेदी *m.*, लक्ष्यलक्षः, सुसन्धानी *m.* (नं), सुप्रयोगवाणः, सुप्रयोगविशिसः, शराभ्यासकुशलः, धनुर्विद् आयुषविद्.

MARL & MARLE, *s.* मृत्तिकाविशेषः, चिकणमृत्तिका, पांशुः *m.*

To MARL, *v. a.* पृथ्वीमृत्तिकाया लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्पु).

MARMALADE, *s.* मिष्टफलं, मिष्टां, शर्करादिमसृष्टा नारङ्गलवक *f.* (व्).

MARMOREAN, *a.* चारुप्रस्तारमयः-यी-यं, पापारणिमैतः-ता-तं.

MAEMOSET, *s.* सूक्ष्मवानरः, सूक्ष्मकैटः, छुद्रप्रवृत्तः.

MAROON, *a.* (Dark red) घनरक्तः-क्रा. कं. घनारुणः-गा-यं. कपिशः-शा-जं.

MARLOT, *s.* कार्यविधातकः, कार्यविनाशकः, कार्यबाधकः.

MARQUEFF, *s.* पटमण्डपः, पटवासः, वृहत्पटवेश *m.* (नं.). यस्तगृहं.

MARQUESS, *s.* उपायगोः *m.*, उपायकः, उपाधिपः, कुलीनपदमध्याद्वितीयपदस्यः, द्वितीयकुलीनपदभाक *m.* (नं.).

MARQUESSA, *s.* पृथेककुलीनजनस्य अधिकारः, उपाधिपस्य.

MARRIED, *p. p.* दूषितः-ता-तं, विहतः-ता-तं, व्याहतः-ता-तं, नाशितः-ता-तं, विनाशितः-ता-तं, शून्यः-ता-तं, विधतः-ता-तं.

MARRIAGE, *s.* दूषकः, दूषयिता *m.* (तृ.), नाशकः, विनाशकः, विधातकः.

MARRIAGE, *s.* विवाहः, उद्वाहः-हने, उद्वाहने, परिणयः-यने, पाणिग्रहः-हणे, पाणिग्रहः, पाणिपीडने, हस्तेकरणे, दारपरिग्रहः, दारसङ्ग्रहः, दारक्रिया, दारकर्म *m.* (नं.), दाराधिगमनं, उपयमः, उपयामः, लग्न-कार्यं, मेषुनं, वाधुनं, निवेशः, 'marriage-rite,' विवाहविधिः *m.*, विवाहः क्रिया, विवाहसंस्कारः, 'giving in marriage,' दारिकादानं, दारिकादानं, 'marriage contract,' वारुनिश्चयः, 'marriage-settlement,' शुल्कः-न्के, 'auspicious season for marriage,' लग्ना रथिः *f.*, लग्नमुहूर्तः, 'ने,' 'marriage string, or ring hung round the neck of the bride, who wears it till she becomes a widow, when it is broken,' मङ्गलम्वं, माङ्गल्यतन्तुः *m.*, साभाग्यान्तुः *m.*, कौतुकं, 'marriage gifts,' यौतुकं, आङ्गाहिकं, पारिण्यं, हरणं, मुदायः-यं, 'marriage festival,' विवाहोत्सवः, विवाहमहोत्सवः, 'abluition at marriage,' मङ्गलस्नानं, 'compliments at marriage,' नमूतः, जयलमलिकाः, 'second marriage,' द्वितीयविवाहः, द्वितीयमसम्बन्धः. The following are different forms of marriage, explained in Manu, chap. iii verses 27 et seq. सामगविवाहः, आर्धविवाहः, गन्धर्वविवाहः, देवविवाहः, पेशाचविवाहः, प्राजापत्यविवाहः, ब्राह्मविवाहः, राज्ञविवाहः, प्रोतिविवाहः. The स्वयंवरः is a form of marriage in which a girl chooses her own husband.

MARRIAGEABLE, *a.* विवाह्यः, व्या-यं, उद्वाह्यः &c., वोट्यः-व्या-यं, विवाह्यः-व्या-यं, विवाह्यः-ता-तं, विवाह्योपयुक्तः-क्रा-कं, विवाहकालप्राप्तः प्रा-प्रं, विवाहयुक्तः-स्त्रा-स्त्रं, परिणयः-या-यं, 'as a girl,' दुहरजाः *f.* (सं.), मञ्जातात्रेया, आगतात्रेया, चतुष्टुका, उहृष्टुमती, मध्या, मध्या, पतीयन्ती.

MARRIED, *p. p.* विवाहितः-ता-तं, उद्वाहितः-ता-तं, ऊढः-टा-टं, उपोढः-टा-टं, समूढः-टा-टं, कृतविवाहः-हा-हं, ज्ञातविवाहः-हा-हं, कृतोद्वाहः-हा-हं, कृतदारपरिग्रहः-हा-हं, परिणीतः-ता-तं, कृतोपयमः-सा-सं, ज्ञातोपयमः-सा-सं, निविष्टः-रा-रं, प्रव्रतः-त्रा-त्रं, 'a married man,' सभार्यः, मपलीकः, स्त्रीमान *m.* (तं), कृतदारः, सदारः, कृतदारपरिग्रहः, कृतस्त्री *m.* (नं.), सकृदसः, भार्योदः, 'a married woman,' सभार्या, सपतिका, पतिव्रती, सधवा, सुवामिनी, 'newly married woman,' नवययूः *f.*, नववरिकाः, 'twice-married woman,' पुनर्भूः *f.*, दिधिपः *f.*, दिधिपुः *f.*, दिधिपुः *f.*, 'one who is married before his elder brother,' परिवेत्ता *m.* (तृ.).

MARROW, *s.* मज्जा, यपा, यमा, मेदस *m.*, मेदः, मज्जा *m.* (नं.), मज्जनं, मारः, अस्थिमारः, देहसारः, जीनं, स्निग्धा, यपाकृत *m.*, अस्थिकृत, अस्थिनं, अस्थिः, हृत्तं, शुक्रकरः, तेजस *m.*, भृशं, जीयनं, मणिछिद्रा (Pith, essence) मारः, गर्भः, सारता, श्रेष्ठशः.

MARROW-BONE, *s.* मज्जापूर्णं अस्थि, मेदोयुक्तं अस्थि.

MARROWLESS, *a.* मज्जाहीनः-ता-तं, मेदोहीनः-ता-तं, यपाशून्यः-व्या-यं, गतसारः-रा-रं, असारः-रा-रं, निःसारः-रा-रं.

MARROWY, *a.* मज्जायान्-यती-यत् (तं), मारयान् &c., मेदस्त्री-स्त्रिनी-स्त्रि (नं.).

To MARRY, *v. a.* (Unite a man and woman in wedlock) विवाह-संस्कारं गन्धर्वीयुरूपं मेषुनं (c. 7. युनक्ति-योक्तुं, c. 10. योजयति-यितुं) or मस्यन् (c. 9. वप्राति-वप्राट्) or विवाहसंयुक्ती कृ, विवाहसंस्कारं कृ. —(Take for wife) विवह (c. 1. -वहति-ते-वोदुं), उद्वाह, समुद्वाह, उदावह, परिणी (c. 1. -गयति-गन्तुं), उपयम (c. 1. -यच्छते-ति-यमते-यन्तुं), पाणिग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), कन्या परिग्रह or प्रतिग्रह or सङ्ग्रह, दारपरिग्रहं कृ, दारसङ्ग्रहं कृ, दाराधिगमनं कृ, कन्यापरिणयं कृ, भार्यां विह (c. 6. विन्दते-ति, यन्तुं) or अनुविदः, 'he should marry a wife,' कन्यां विवहेत or उपयच्छेत, कन्यायाः पाणिं गृह्णातु. —(Take for husband) पतिं विद or वृ (c. 5. युनोति, वरितुं-रीतुं), भर्ता मेषुनं in pass. (युज्यते), पतिवरणं कृ, भर्तृवरणं कृ. —(Dispose of in marriage) विवाहार्थं कन्यां दा or प्रदा.

To MARRY, *v. m.* भर्ता or भार्याया मेषुनं in pass. (युज्यते) or युज्, विवाहं कृ, उद्वाहं कृ, परिणयं कृ, पाणिग्रहणं कृ, दारपरिग्रहं कृ, उपयमं कृ.

MARS, *s.* (The planet, fabled as the son of the earth) मङ्गलः, मङ्गलग्रहः, भोमः, अद्भारकः, कुजः, भूमिजः, भृशतः, महीसुतः, स्थिति-सुतः, आचनेपः, धरासूतः, धरासूतः, धरापुत्रः, नवदीपितः *m.*, आपा-दभवः, शिवधम्मजः, गगनोन्मुक्तः, स्योन्मुक्तः, लोहितः-तकः, लोहिताङ्गः, रक्षाङ्गः, रुधिरः, आर्यः, पण्डित्यः, सुगान्तकः, चरः, इः. (In mythology, the god of war). See KARMENA.

MARSH, *s.* कञ्जः, कञ्जः *f.*, कञ्जभूमिः *f.*, अनुभूतः *f.*, अनुभूमिः *f.*, मज्जलभूमिः *f.*, जलाद्रभूतः *f.*, आर्द्रभूमिः *f.*, पयः.

To MARSH, *v. a.* विन्यस (c. 4. -अस्यति-असितुं), व्यह (c. 1. -उहते-हितुं), विरच (c. 10. रचयति-यितुं), रच, क्रमेण स्था in caus. (स्थापयति-यितुं), व्यवस्था, विधा (c. 3. -दधाति-धातुं), संविधा, प्रतिविधा.

MARSHAL, MARSHALLER, *s.* विधाता *m.* (तृ), संविधाता *m.*, व्यवस्थापकः, विरचकः, व्यहचकः, विन्यासकृत *m.*

MARSHY, *a.* अनुषः-पा-पं, आनुषः-पी-पं, कञ्जः-ज्जा-जं, जलाद्रः-द्वा-द्वं, जलप्रवृत्तः-रा-रं, जलमयः-यो-यं, मज्जलः-ला-लं, जलप्रायः-या-यं, आपाः-पा-पं, आर्द्रः-द्वा-द्वं.

MART, *s.* विक्रयस्थानं, क्रयविक्रयस्थानं, परमस्थानं, आपणः, विपणिः *m.*-णी *f.*, निगमः, निपट्टा, पण्यशोषी-धिका, खटङ्कः.

MARTIAL, *a.* (Relating to war) युद्धसम्बन्धी, स्थिनी-स्थि (नं), रण-सम्बन्धी &c., युद्धविषयः-या-यं, रणविषयकः-का-कं, साङ्गामिकः-की-कं, सामरिकः-की-कं, साम्यरायिकः-की-कं. —(Suited to war) रणयोग्यः-या-यं, युद्धोपयुक्तः-क्रा-कं, रणोपयोगी-गिनी &c. —(Given to war) रणविषयः-या-यं, रणामरुः-क्रा-कं, रणवीरः-रा-रं, रणकामी-मिनी &c.; 'martial music,' रणवाद्यं.

MARTINEZ, *a.* उग्रदण्डः, उग्रशामनः, तीक्ष्णदण्डः, दक्षबुद्धिः *m.*, उद्यतदण्डः, तीक्ष्णशामनः, निष्ठुरबुद्धिः *m.*, निष्ठुरः.

MARTINGAL, MARTINGALE, *s.* तलिका, तलसारकः, अधोबन्धनं.

MARTYR, *s.* साक्षी *m.* (नं), स्वधर्माथं प्राणत्यागी *m.* (नं) or देहात्यागी *m.* or जीवितत्यागी *m.*, स्वमताथं यत्क्राणः or सपितप्राणः, स्वधर्माथं प्राणार्थं न्यस्तप्राणः or न्यस्तदेहः or न्यस्तजीवितः or जीवोत्सर्गी *m.* or साक्षी *m.*

To MARTYR, *v. a.* स्वधर्माथं हन् (c. 2. हन्ति-न्तुं or caus. घातयति-यितुं).

MARTYRDOM, *s.* स्वधर्माथं प्राणत्यागः or जीवितत्यागः, स्वमताथं जीवो-

त्सर्गः or प्राणोत्सर्गः, स्वधर्माथं प्राणार्थं देहत्यागः or प्राणत्यागः or प्राणार्थं.

MARTYRED, *p. p.* स्वधर्माथं, हतः-ता-तं or आपादिताः-ता-तं, स्वधर्मा-

प्राणार्थं हतजीवितः-ता-तं or नष्टप्राणः-या-यं.

MARTYROLOGY, *s.* साक्षिचरित्रशास्त्रं, स्वधर्मेण प्राणत्यागिनां चरित्रवि-
वरणं or चरित्रलिखनं.

MARVEL, *s.* कौतुकं, अद्भुतं, अद्भुतवस्तु *n.*, आश्चर्य्ययन्त्र *n.*, आश्चर्य्यं, चमत्कारः,
चिचवस्तु *n.*, चित्रं, विस्मयजनकवस्तु, उत्पातः, उपसर्गः.

To MARVEL, *v. n.* विस्मितः-ता-तं भू, विस्मयान्वितः-ता-तं भू, सविस्मयः
-या-यं भू, विस्मि (c. 1. -स्मयते-स्मेतुं) with instr. loc. or acc. c.,
साश्चर्य्यः-य्यो-य्यं भू, चमत्कृतः-ता-तं भू, आश्चर्य्यं ज्ञा (c. 9. जानाति,
ज्ञातुं) or मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं).

MARVELLOUS, *a.* आश्चर्य्यः-य्यो-य्यं, अद्भुतः-ता-तं, विस्मयजनकः-का
-कं, विमयोत्पादकः-का-कं, आश्चर्य्यकरः-रा-रं, आश्चर्य्यकारकः-का
-कं, आश्चर्य्यजनकः-का-कं, चमत्कारजनकः-का-कं, चित्रः-चा-चं,
विचित्रः-चा-चं, तातः-ता-तं; 'a marvellous tale,' चित्रोक्तिः *f.*;
'a marvellous action,' अद्भुतकर्म *n.* (नं), आश्चर्य्यकर्म.

MARVELLOUSLY, *adv.* अद्भुतं, अद्भुतप्रकारेण, विचित्रं, आश्चर्य्यप्रकारेण,
यथा विस्मयो जायते तथा.

MARVELOUSNESS, *s.* अद्भुतता-तं, आश्चर्य्यत्वं, निचित्रता, साश्चर्य्यत्वं,
विचित्र्यं, विस्मयजनकता, अपूर्व्यत्वं.

MARVAP, *s.* (The province) मरुः *m.*, मरुभूः *f.*—(The inhabitants)
मरवः *m. pl.*, मरुभवः *m. pl.*

MASCULINE, *a.* पौरुषः-यो-यं, पौरुषेयः-यो-यं, पुरुषजातीयः-या-यं,
पुंजातीयः-या-यं, पुं in comp., पुरुष in comp., स्रक्वीयः-वा-वं—
(Having the qualities of a man, resembling a man) पुरुष-
स्वभावः-वा-वं, पुरुषवृत्तिः-त्रिः-त्रि, पुरुषशीलः-ला-लं, पुरुषधर्मकः-
का-कं, पुरुषप्रकृतिः-तिः-ति, पुंमृकृतिः-तिः-ति; 'the mas-
culine gender,' पुल्लिङ्गं, पुमान् *m.* (पुंस्), पुरुषः; 'a masculine
woman,' स्त्रीपुत्री.

MASCULINELY, *adv.* पुरुषवत्, नरवत्, सपौरुषं, पौरुषेण, पुंवत्.

MASCULINENESS, *s.* पुंरूपं, पुरुषत्वं-ता, पौरुषं, पौरुषता, पुरुषशीलता,
पुरुषस्वभावः, पुरुषप्रकृतिः *f.*

MASH, *s.* उदकेयः-पणं, उदकेयः, सम्पेयः-पणं, नानाद्रव्यसम्पेयः, ना-
नाद्रव्यमिश्रणं, जलमिश्रितं नानासाम्यिष्टद्रव्यं, नानासाम्यिष्टद्रव्यपिण्डः.

To MASH, *v. a.* सम्पिप्य (c. 7. -पिपिष्टि-चेष्टुं), सम्मृद (c. 9. -मृदति-महिंते),
सम्पेयणं कृ, सम्मर्दनं कृ, घृण्ण (c. 10. चूषयति-यितुं), मद्धन्, छुद (c. 7.
द्युगति, छोटुं), सम्पेयणपृष्ठं पिण्डकृ.

MASHED, *p. p.* सम्पिष्टः-ष्टा-ष्टं, सम्मर्दितः-ता-तं, सच्चृशितः-ता-तं,
द्युगः-शा-शं, सम्पेयणानन्तरं पिण्डाभूतः-ता-तं.

MASK, *s.* (Cover for the face) कृत्रिममुखं, छसमुखं, छसाम्यं, कपट-
मुखं, उपमुखं.—(Pretext, subterfuge) छस *n.* (नं), कपटः-टं,
व्यपदेशः, अपदेशः, ध्यानः, छलं, कूटं.—(Masquerade) छसवेशः,
कपटवेशः, कृत्रिमवेशः, छसवेशधारणं, विडम्बनं.

To MASK, *v. a.* (Disguise with a mask) कृत्रिममुखेन छद (c. 10.
छादयति-यितुं) or गुह् (c. 1. गृहति-हिंते), मुखगोपनं कृ.—(Conceal)
छद, आछद, गुप् (c. 1. गोपायति, गोप्ते), गोपनं कृ, अपवृ (c. 10. -वार-
यति-यितुं).

To MASK, *v. n.* विडम्बनं कृ, छसवेशी-शिनी-शि भू, कपटवेशी &c. भू.
MASKED, *p. p.* (Having the face covered) गुप्मुखः-खो-खं, छस-
मुखी-खिनी-खि (नं), कृत्रिममुखी &c.—(Disguised) छसवेशी-शिनी
&c., कपटवेशी &c., छसवेशधारी-रिणी &c., कपटवेशः-शा-शं,
छसवेशः &c., कपटरूपी-पिणी &c., विडम्बितवेशी &c., छलक्षितः-ता
-तं.—(Concealed) गुप्-भा-भं, गोपितः-ता-तं, आछादितः-ता-तं.

MASKER, *s.* छसवेशी *m.* (नं), कपटवेशी *m.*, छसवेशभूत, छसरूपी *m.*,
485

विडम्बितवेशः, कृत्रिमवेशधारी *m.*, विडम्बनकृ.

MASON, *s.* लेपकः, लेपी *m.* (नं), लेपकरः, गृहनिर्माता *m.* (नं), सुधा-
जीवी *m.* (नं), लेपजीवी *m.*, मलेपकः, प्रस्तरन्यासकृ, इष्टकान्यासजीवी *m.*

MASONRY, *s.* लेपकर्म *n.* (नं), इष्टकान्यासकर्म *n.*, सुधाकर्म *n.*, गृह-
निर्माणं, गृहकरणं, गृहनिर्माणे प्रस्तरन्यासः or प्रस्तरादिविन्यासः—
(Brickwork, any thing made of stone, brick, &c.) इष्टका-
कर्म *n.*, प्रस्तरकर्म *n.*, प्रस्तरनिर्मितं प्राकारादि.

MASQUERADE, *s.* छसवेशधारणं, वेशधारणं, छसवेशक्रोडा, छसवेशसमारम्भः,
छसवेशः, कपटवेशिनां यात्रा, विडम्बनं, विडम्बनक्रोडा.

To MASQUERADE, *v. n.* छसवेशी-शिनी-शि भू, कपटवेशी &c. भू, छस-
वेशं धृ (c. 10. धारयति-यितुं), विडम्ब (c. 10. -डम्बयति-यितुं), विडम्बनं कृ.

MASQUERADER, *s.* छसवेशी *m.* (नं), वेशधारी *m.*, विडम्बनकर्ता *m.* (नं).
See MASKER.

MASS, *s.* (Lump) पिण्डः-गटं, घनः, ओषः, यनांघः, स्यूलं, गरुः-खटकाः
'a mass of iron,' लोहपिण्डः—(Heap) राशिः *m.*, सङ्घः, निचयः

प्रचयः, समुच्चयः, चयः, चितिः *f.*, चायः, निकरः, उत्करः, ओषः, पुष्पः,
पुगः, सृपः, स्तोमः—(Collection) समूहः, सङ्घः, सङ्घातः, संहतिः *f.*,
समुदायः, वृन्दं, संहारः, समाहारः, सत्रयः, निचयः, 'in masses,'
सङ्घशम.—(Gross, bulk) साकत्यं, साम्यं, समुदायः, 'in the mass,'
साकत्येन.

MASSACRE, *s.* महाभारणं, महाघातः, महावधः, निपुदनं, विजयनं, निहननं,
संहारः, विमर्दनं, निकृन्तनं, प्रमापणं, निशारणं.

To MASSACRE, *v. a.* अतिनेपुय्येण हन् (c. 2. हन्ति-न्तुं), c. 10. यातयति
-यितुं) or निहन् or मृ (c. 10. मारयति-यितुं) or सृद (c. 10. सृदयति
-यितुं) or निमृद or धिनिमृद or विजाम् (c. 1. -जामति-मितुं) or
निकृन् (c. 6. -कृन्ति-कृन्तिन्तुं).

MASSACRED, *p. p.* अतिनेपुय्येण हतः-ता-तं or धिनिहतः-ता-तं or
पातितः-ता-तं or निपुदितः-ता-तं or विजामितः-ता-तं.

MASSIVENESS, MASSINESS, *s.* स्थूलता-त्वं, स्थान्यं, स्थूलाकारता, वृहत्त्वं,
गुरुत्वं-ता, सभारता त्वं, भारिता-त्वं, भारयत्वं, पिण्डाकारता, महत्त्वं, स्थानता.

MASSIVE, MASSY, *a.* स्थूलः-ला-लं, स्थूलाकारः-रा-रं, स्थूलरूपः-पा-पं,
भारी-रिणी-रि (नं), भारवान्-वती-वत (तं), सभारः-रा-रं, गुरुः-
-ष्टो-रु, पिण्डितः-ता-तं, पिण्डाकारः-रा-रं, वृहन्-हती-हन् (तं),
वृहत्परिमाणः-शा-शं, स्थूलपरिमाणः-शा-शं, स्थानः-ना-नं.

MAST, *s.* (Of a ship) कृपकः, कृपः, गुणवृक्षकः, गुणवृक्षः, नौकृपकः.

MAST-HEAD, *s.* गुणवृक्षकार्यं, गुणवृक्षाद्यं, कृपकार्यं.

MASTER, *s.* (One who rules or has servants under him)

स्वामी *m.* (नं), प्रभुः *m.*, पतिः *m.*, ईश्वरः, ईशः, नाथः, अधिपतिः *m.*,
अधिपः, अधिभूः *m.*, ईशिता *m.* (नं), नायकः, भञ्जा *m.* (नं), आर्यः,
भरक्षः, भरक्षः *m.*, सेव्यः; 'master of a family,' कुलपतिः *m.*,
कुटुम्बी *m.* (नं), कौटुम्बिकः; 'serving two masters,' उभयवेतनः
-ना-नं, उभयस्वामिकः-का-कं; 'one's own master,' स्वामीनः
-ना-नं, स्वतन्त्रः-न्ता-न्तं.—(Owner) अधिकारी *m.* (नं), स्वामी *m.*,
ईश्वरः, पतिः *m.*, प्रभुः *m.*, परिवृद्धः.—(Superintendent, director)
अध्यक्षः, अधिष्ठाता *m.* (नं), अधिकृतः, अधिकारी *m.*, अधिपतिः *m.*,
अधिपः, अधीशः, नायकः, नेता *m.* (नं); 'master of the horse,'
अष्टाध्यक्षः; 'master of the house,' गृहपतिः, भवनपतिः; 'master
of the hunt,' टङ्कपतिः *m.*, रूपाध्यक्षः; 'master of the sports,'
केलिसचिवः, नर्मेसचिवः.—(Chief, head) नायकः, पतिः *m.*, अधि-
पतिः *m.*, अधिष्ठाता *m.* (नं), अध्यक्षः, अध्यक्षीः *m.*, मुखरः, श्रेष्ठः, मुख्य
or प्रधान in comp.—(Teacher, director of a school) अध्यापकः.

शिक्षकः, शिक्षागुरुः *m.*, गुरुः *m.* शाचार्यः, शिक्षादाता *m.* (तं). विद्या-
दाता *m.*, विद्यागुरुः *m.*, आर्यः, उपाध्यायः, उपदेशकः, शिक्षाका.
(Well skilled in) निपुणः, कुशलः. सम्बन्धः, व्युत्पन्नः, पश्चिन्तः, कृती *m.*
(नं). पारगतः—(Of a ship) नौकापिपतिः *m.*, नौपतिः *m.*

To MASTER, *v. a.* (Subdue) वशीकृतं, स्ववशीकृतं, स्वाधीनोक्तं. जि (c. 1.
अपति-ते, जेतुं). विजि, दम् (c. 10. दमयति-यितुं). आषजोक्तं, पराम्,
अभिभू, प्रभू.—(Make one's self master of a subject) वशीकृतं,
पारं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), मध्येनस्वनि ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं);
'you must master the Sanskrit language,' भवद्भिः संस्कृतया-
स्वनि वशीकृतं भवति.

MASTER-BUILDER, *s.* प्रधानस्थपतिः *m.*, मुख्यस्थपतिः *m.*

MASTERED, *p. p.* वशीकृतः-ता-तं, स्ववशीभूतः-ता-तं, स्वहस्तगतः-ता-तं.

MASTER-KEY, *s.* प्रधानोद्गाटकयन्त्रं, अयकुञ्चिका, मुख्योद्गाटनं.

MASTERLY, *a.* अत्युन्नतः-मा-मं, अत्युन्नतः-ष्टा-ष्टं, अनुपमः-मा-मं, अनुपमेयः-
-या-यं, निरुपमः-मा-मं, मध्येनस्वनि-मा-मं, मध्येनस्वनि *m. f. n.*,
मध्येनस्वनि-ष्टा-ष्टं, अस्मान्मन्यः-न्या-न्यं, अनुलनीयः-या-यं, मुनिपुणः-गा-
गां, अतिकुशलः-ला-लं.

MASTERLY, *adv.* परमयुक्ता, मुनिपुण्यतः, अतिकुशलतः, अत्युन्नतं, अत्युन्नतं.

MASTERPIECE, *s.* अत्युन्नतकर्म *n.* (नं), अनुपमकर्म *n.*, अत्युन्नतकर्म,
उन्नतकर्म *n.*, परमकर्म *n.*, प्रधानकर्म *n.*, मध्येनस्वनि *n.*

MASTERSHIP, *s.* प्रभुत्वं-ता, स्वाम्यः, स्वामित्वं, आधिपत्यं, ऐश्वर्यं, अधि-
कारित्वं, भर्तृत्वं, प्रधानत्वं, प्राधान्यं, श्रेष्ठता, श्रेष्ठं.

MASTER-STROKE, *s.* उन्नतकर्म *n.* (नं), परमकर्म *n.*, अत्युन्नतक्रिया.

MASTERY, *s.* (Dominion) ऐश्वर्यं, आधिपत्यं, प्रभुत्वं, ईशत्वं, स्वामित्वं,
स्वाम्यः, अधिकारः, भर्तृता. (Ownership) स्वाम्यः, अधिकारित्वं-ता,
प्रभुता, स्वत्वं.—(Pre-eminence) श्रेष्ठत्वं, श्रेष्ठं, प्रधानत्वं, प्राधान्यं,
उन्नतः, उन्नतता, मुख्यता, प्रकृष्टता, प्रभुत्वं, आधिपत्यं, परमपदं.—
(Victory) विजयः.—(Great skill) अतिकौशल्यं, अतिनैपुण्यं, अति-
पाटवं, परमयुक्तिः *f.*, परमोक्त्यः; 'to have the mastery, प्रभू, अभिभू.

MASTICABLE, *a.* चर्व्यः-व्या-व्यं, चर्वणीयः-या-यं, चर्वितः-व्या-व्यं.

To MASTICATE, *v. a.* चर्वे (c. 1. चर्वति-यितुं, c. 10. चर्वयति-यितुं),
चर्वणं कृ. दन्तः पिप (c. 7. पिपति, पेषुं), विदंश (c. 1. दंशति-दंशुं).

MASTICATION, *p. p.* चर्वितः-ता-तं, कृतचर्वणः गा गां, दन्तपिपः-ष्टा-ष्टं.

MASTICATION, *s.* चर्वणं, चर्वणक्रिया, चर्वणकर्म *n.* (नं), दन्तपेषणं, पेषणं.

MASTICATORY, *a.* चर्वणसाधकः का-कं, चर्वणोपयोगी गिनी-गि (नं).

MASTICATORY, *s.* (Substance to be chewed) चर्वणीयपदं, चर्व्यद्रव्यं, चर्व्यं.

MASTIC, MASTIC, *s.* मास्तिक्कावस्तु वृष्टानिर्माणः.—(Cement) लेपविशेषः.

MASTIFF, *s.* वृहत्कुक्कुटः, अतिग्राह्यशालः, कुक्कुटभेदः.

MASTLESS, *a.* कूपकहीनः-ना-नं, अकूपकः-का-कं, दूतकूपकः-का-कं.

MAT, *s.* कटः, किलिन्नकः, षट्पाशी, आस्तरणं, तृणप्ली, तलाची, वटरः,
यानं, चषा.

To MAT, *v. a.* (Lay with mats) कटैर आसृत् (c. 9. स्तृणाति-स्तरितुं
-रीतुं). कटान विस्त्र, कटान्तरणं कृ.—(Interweave, entangle)
संघट्टिप (c. 10. घट्टयति-यितुं). साध्विप, यन्प (c. 9. यप्राति, c. 1.
यन्पति-न्यितुं); 'to mat the hair,' जटिलीकृतं.

MATCH, *s.* (One who is equal to another in strength) तुल्यबलः
-ला, तुल्यशक्तिः *m. f.*, समानबलः-ला, तुल्यशक्तिः-मा; 'to be a
match for,' चलद्रु.—(One that tallies with another) यमः
-मा-मं, यमकः-का-कं, यमलः-ला-लं. युग्मकः, समः-मा, समानः
-ना, समकक्षः-द्या, समानकक्षः-द्या, समतोलः-ला.—(Union by
marriage) विवाहमध्यः, सध्वन्, विवाहः, प्रेमसध्वन्; 'scheming

to contest,' विवाहमध्यः-मा मध्यः.—(Contest) युद्धं,

प्रतिस्पर्धा, समाह्वयः,

—(For

चलद्रुयं,

lighting fires) शलद्रु.

चलनद्रुयं, अरणिः-शी *m. f.*

To MATCH, *v. a.* (Equal, make equal) समीकृतं, समानीकृतं, सदृशीकृतं,
समान (nom. समानयति-यितुं), उपमा (c. 2. -माति-तुं), प्रतिमा, तुलु
(c. 10. तुल्यति-यितुं), तुल्यीकृतं.—(Show an equal) समं or तुल्यं
or युग्मकं दृश (c. 10. दृशीयति-यितुं) or निर्दिश (c. 6. -दिशति-देहुं),
प्रतिमां or उपमां or उपमानं or प्रतिरूपं दृश.—(Oppose as equal
in contest) प्रतियुध in caus. (—योधयति-यितुं), तुल्यबलं or तुल्य-
विक्रमं कश्चित् पुरस्कृतं.—(Adapt) युज्ज (c. 10. योजयति-यितुं), समायुज्ज.
(Give in marriage) विवाहार्थं दा or प्रदा.

To MATCH, *v. n.* (Correspond, tally) युज्ज in pass. (युज्यते), उपयुज्ज,
तुल्यः-त्या त्वं भू, तुल्यीभू, समोभू, समानीभू, सदृशीभू, अनुरूपः-पा
-पं भू or अम, प्रतिरूपीभू, उपमितः-ता-तं भू.—(Be united in
marriage) विवाहमध्यं कृ, प्रेममध्यं कृ.—(Be a match for)
चलद्रु, चलम्भ, चलन्तः-मा-मं भू.

MATCHED, *p. p.* (Equalled, evenly matched) तुल्यः-त्या-त्यं,
तुल्यीभूतः-ता-तं, तुल्यबलः-ला-लं, तुल्यशक्तिः-क्ति-क्ति, तुल्यविक्रमः
-मा-मं, समतोलः-ला-लं, समानतोलः-ला-लं, समानकक्षः-द्या-द्यं,
सप्रतिमः-मा-मं, सप्रतिरूपः-पा-पं, उपमितः-ता-तं.—(Married)
कृतविवाहः-हा-हं, कृतोपयमः-मा-मं.

MATCHLESS, *a.* अतुल्यः-त्या-त्यं, अनुपमः-मा-मं, निरुपमः-मा-मं,
अप्रतिमः-मा-मं, अतुलनीयः-या-यं, अतुलः-ला-लं, निस्तुलः-ला-
-लं, अनुपमेयः-या-यं, अप्रतिमेयः-या-यं, अप्रतिरूपः-पा-पं, अगम्यरूपः
-पा-पं, अद्वितीयः-या-यं, असदृशः-शी-शी, सध्वन्मध्यः-मा-मं, सध्वन्श्रेष्ठः
-ष्टा-ष्टं, सध्वन्जितु *m. f. n.*, विपमः-मा-मं, अपृष्टः-ष्टा-ष्टं.

MATCHLESSLY, *adv.* अतुल्यं, अनुपमं, अप्रतिमेयं, निरुपमं, सध्वन्श्रेष्ठं.

MATCHLESSNESS, *s.* अतुल्यता, अनुपम्यता, अप्रतिमेयता, अनुपमता, अनौपम्यं.

MATCHLOCK, *s.* अन्तरिमिन्डलन लोहगुलिकाप्रक्षेपणी सुपरिनाडी.

MATCH-MAKER, *s.* (Maker of matches for burning) शलाकाकारि *m.*
(नं), जलशलाकाकारि *m.*—(Contriver of marriages) षटकः,
विवाहषटकः, प्रेमषटकः, प्रेमविषय मध्यमः.

MATE, *s.* (Companion, associate) सहायः, सहचरः-री *f.*, सहवर्ती *m.*
-निनी *f.*, सहवासि *m.* -मिनी, सखा *m.* -खी *f.*, सहभावी *m.* -विनी *f.*,
सङ्गी *m.* -ङ्गिनी *f.*, मित्रं. (Husband) भर्ता *m.* (नं), स्वामी *m.*
(नं), पतिः *m.*—(Wife) स्त्री, ययू *f.*, पत्नी, भाव्या, जाया,
वध्वा, प्रिया, दयिता, प्रियतमा.—(The male or female of
animals which associate for propagation) सहचरः *m.* -री *f.*
In poetry the above words for husband and wife are
used in this sense: 'the elephant's mate,' करिणी *f.*,
हस्तिनी *f.*—(An assistant) सहकारी *m.* -रिणी *f.* (नं), सहायः;
'in a ship,' नौपतिसहायः.

To MATE, *v. a.* See To MATCH, *v. a.*

MATER-FAMILIAS, *s.* कुटुम्बिनी *f.*, गृहिणी, गेहिनी, स्वामिनी, कौटुम्बिका.

MATERIAL, *a.* (Consisting of matter, not spiritual) भौतिकः-की
-कं, आधिभौतिकः-की-कं, भूतात्मकः-का-कं, भूतमयः-यी-यं, पाच-
भौतिकः-की-कं, पचभूतात्मकः-का-कं, अनात्मीयः-या-यं, अना-
त्मिकः-की-कं, अपारमार्थिकः-की-कं, मूर्तिमान्-मती-मत् (तं), मूर्तः
-र्त्ता-र्त्तं, द्रव्यमयः-यी-यं, विषयात्मकः-का-कं, प्राकृतिकः-की-कं,

प्राकृतः -ती -तै, घनः -ना -नं; 'the material world,' भूतसृष्टिः *f.*, भूतसमूहः, भूतसंसारः; 'material universe,' ब्रह्माण्डः -खंडः; 'material body,' स्थूलशरीरं.—(Substantial) वास्तविकः -की -कं, वास्तवः -वी -वं, सारवान् -वती &c., मूर्तिमान् &c., घनः -ना -नं.—(Important) गुरुः -वी -रु, गुर्वयः -यो -यै, गुरुप्रभावः -वा -वं, पर-मार्थः -यो -यै, अलघुः -युः -यु, मुख्यः -म्या -म्यै, आवश्यकः -की -कं, प्रधान in comp.; 'material cause,' उपादानं, उपादानकारणं, समवायिकारणं.

MATERIAL, *s.* साधनं, उपकरणं, द्रव्यं, साधनद्रव्यं, पदार्थः, वस्तु *n.*, मूर्ति / सारः, घनः, मात्रा; 'materials, collectively,' साधनं -नानि *n. pl* सामग्री -या, द्रव्यसामग्री, सम्भारः, द्रव्यसम्भारः, उपकरणसम्भारः, मज्जा, परिच्छदः; 'writing-materials,' लेखसाधनं, लिपिसज्जा; 'the material of cloth,' वस्त्रयोनिः *f.*

MATERIALISM, *s.* देहात्मवादः, अनात्मवादः, अनात्ममतं, लोकायतं, चार्वाकमतं. MATERIALIST, *s.* देहात्मवादी *m. (n.)*, अनात्मवादी *m.*, लोकायतिकः, लोकायतिकः, विषयी *m. (n.)*, विषयायी *m. (n.)*, चार्वाकमतावलम्बी *m. (n.)*, चार्वाकमतधारी *m.*

MATERIALITY, *s.* भौतिकत्वं, साधनभौतिकत्वं, मूर्तिमत्त्वं, अनात्मिकत्वं. MATERIALLY, *adv.* वस्तुतः, अर्थतः, सारतः, प्रकृतितः, पदार्थतः, तत्त्वतः, अवश्यं, विशेषतः. MATERIALNESS, *s.* See MATERIALITY. (Importance) गौरवं, गुरुत्वं. MATERNAL, *a.* मातृकः -की -कं, मातृसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (नं), मातृयोग्यः -ग्या -ग्यै, मातृधर्मिकः -का -कं; 'maternal affection,' अमृतस्नेहः, वास्तव्यः; 'maternal duty,' मातृधर्मः.

MATERNITY, *s.* मातृत्वं -ता, मातृभावः, मातृकत्वं, मातृधर्मः, जननीत्वं.

MATHEMATIC, MATHEMATICAL, *a.* (Relating to mathematics) गणितसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (नं), गणितविषयः -या -यं, गणितविद्या-सम्बन्धी &c., संख्यापरिमाणविद्यासम्बन्धी &c., रेखावीजादिगणितविषयः -या -यं.—(According to the principles of mathematics) गणि-तज्ञानुसारी -रिणी &c., गणितानुरूपः -या -यं, गणितविद्यानुसारी &c.

MATHEMATICALLY, *adv.* गणितविद्यानुसारेण, गणितानुरूपेण, गणितशास्त्रवत्. MATHEMATICIAN, *s.* गणितविद्याज्ञः, संख्यापरिमाणविद्याज्ञः, रेखावीजादि-गणितविद् *m.*, गणितशास्त्रज्ञः, क्षेत्रपरिमाणविद्यावान् *m. (n.)*, गणना-विद्याज्ञः, गणितज्ञः.

MATHEMATICS, *s. pl.* गणितं, गणितविद्या, संख्यापरिमाणविद्या, गणना-विद्या, रेखावीजादिगणितं, रेखावीजादिगणितविद्या, पाटीवीजादिगणि-तविद्या, रेखादिगणितं, बीजादिगणितं, गणितशास्त्रं, बीजादिगणितशास्त्रं, क्षेत्रादिपरिमाणविद्या, गणनविद्या.

MATIN, *a.* (Relating to the morning) प्रातःकालिकः -की -कं, प्रातः-कालीनः -ना -नं, औषिकः -की -कं, प्रगेतनः -नी -नं, वैयुधः -ही -हं.

MATINS, *s. pl.* प्रातःकृतं, प्रातर्भजनं, प्रातःस्मरणं, प्रातःपूजा.

MATRICE, *s.* (Womb) गर्भाशयः, योनिः *m. f.*, गर्भकोशः, जरायुः *m.*—(Of a type) मुद्राक्षरसंस्कारः, मुद्राक्षरगर्भः, मुद्राक्षराकारः.

MATRICIDE, *s.* (The act) मातृहत्या, मातृघातः, जननीघातः.—(The killer) मातृहन्ता *m. (n.)*, मातृहा *m. (n.)*, मातृघातकः, मातृघा-तकः, मातृघाती *m. (n.)*, मातृघ्नः.

TO MATRICULATE, *v. a.* संस्कारपूर्वकं or नामाभिलेखनपूर्वकं विद्यालयं प्रविश् (c. 10. -वेशयति -यितुं).

MATRICULATED, *p. p.* संस्कारपूर्वकं विद्यालयप्रवेशितः -ता -तै.

MATRICULATION, *s.* संस्कारपूर्वकं or नामाभिलेखनपूर्वकं विद्यालयप्रवेशनं.

MATRIMONIAL, *a.* वैवाहिकः -की -कं, उद्वाहिकः -का -कं, औद्वाहिकः

-की -कं, उद्वाही -हिनी -हि (नं), विवाही &c., विवाहसम्बन्धी -न्धनी &c., पाणिग्रहणिकः -की -कं.

MATRIMONIALITY, *adv.* विवाहनियमानुसारेण, विवाहरीत्यनुरूपेण, विवा-हविधिवत्.

MATRIMONY, *s.* विवाहः, उद्वाहः, परिणयः, पाणिग्रहः -हणं, पाणिग्रहाहः, उपपामः, उपपामः, विवाहावस्था, विवाहितावस्था.

MATRIX, *s.* गर्भाशयः, गर्भकोशः, योनिः *m. f.* See MATRICE.

MATRON, *s.* कुटुम्बिनी, गृहिणी, गेहिनी, कौटुम्बिकी, जननी, मध्यमवयस्का, पुत्रवती, प्रजापती, पुत्रिणी, सुतिनी, पतिपुत्रवती, प्रौढा, प्रौढस्त्री, वीरा, पुरन्धी -न्धिः *f.*, वयि, विज्ञाता.

MATRONLY, *a.* कुटुम्बिनीयोग्यः -ग्या -ग्यै, पुरन्ध्रयोग्यः &c., गृहिणीयोग्यः &c., पुत्रिणीयोग्यः &c., गम्भीरा, धीरा, मध्यमवयस्का.

MATTED, *p. p.* or *a.* (Laid with mats) कटी -दिनी -दि (नं), कटा-स्तीर्णः -या -यै; 'matted hair,' जटा, मटा, जटिः, जटुकं, जटुः; 'having matted hair,' जटी -दिनी &c., जटिलः -ला -लं, जटा-वान् -वती -वत् (त).

MATTER, *s.* (Body, substance, not spirit, that which is visible) मूर्तिः *f.*, वस्तु *n.*, द्रव्यं, अनात्मद्रव्यं, अनात्मा, अनात्मीयवस्तु *n.*, अना-त्मिकवस्तु *n.*, भूतात्मकवस्तु *n.*, पात्रभौतिकवस्तु *n.*, मूर्तिमद्रूपवस्तु *n.*, साका-रवस्तु *n.*, घनवस्तु *n.*, घनद्रव्यं, घनः, दृश्यम्भूतवस्तु *n.*, सारः, विषयः, शरीरं.—(Cause of the material world or substratum of the universe) प्रकृतिः *f.*, प्रधानं, माया.—(Material cause, mater-ials, that of which any thing is composed) साधनं, साध-नवस्तु *n.*, साधनभूतवस्तु, प्रकृतिः *f.*, सारः, उपकरणं, कारणं, उपादानं, उपादानकारणं.—(Thing) द्रव्यं, वस्तु *n.*, अर्थः, पदार्थः.—(Subject) विषयः, प्रकरणं, वस्तु *n.*, अर्थः, पदं, प्रस्तावः, प्रसङ्गः, सारः, वृत्तान्तः, विधिः *m.*, साम्यदं; 'matter in hand,' प्रस्तुतं; 'an important matter,' परमाधः, गुर्वयः; 'an unimportant matter,' लघ्वयः, लघुविषयः, अल्पविषयः, स्वल्पविषयः; 'matter of dispute,' विवा-दास्पदं, विवादविषयः, वादविषयः; 'what is the matter?' को वृत्तान्तः.—(Cause) प्रयोजनं, हेतुः *m.*, प्रयोगः, कारणं.—(Import, consequence) कृष्यै, गौरवं, गुरुत्वं, प्रभावः; 'of no matter,' अनर्थकः -का -कं, निरर्थकः -का -कं, निष्प्रभावः -वा -यं, अगुरुः -वी -रु.—(Business, affair) कर्म *n. (n.)*, कार्यं, विषयः, व्यापारः, अर्थः, प्रयोगः.—(Pus, purulent matter) पूयं, पूयकं, पूयशोणितं, दूष्यं, मलजं, क्षतजं, प्रसितं, अवज्जैदः.

TO MATTER, *v. n.* (Be of importance) expressed by अर्थ in comp. or प्रभाव in comp.; as, 'it matters not,' निरर्थकं or अनर्थकं भवति; 'to matter but little,' लघ्वयः -यो -यै or अल्पाधः -यो -यै or लघुप्रभावः -वा -वं भू; 'to matter greatly,' गुर्वयः -यो -यै or गुरुप्रभावः -वा -वं भू, प्रभू.—(Form purulent matter) पूयं (c. 1. पूयते -यितुं), सपूयः -या -यं भू, पूयपूर्णः -शो -शै भू, पूयगर्भः -भो -भै भू.

MATTERY, *a.* (Purulent) पूयकः -क्ता -क्तं, सपूयः -या -यं, पूयपूर्णः -शो -शै, पूयगर्भः -भो -भै, पूयघाती -विणी -वि (नं), पूयविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

MATTOCK, *s.* खनिचं, खाचं, शैलभित्तः *f.*, पाषाणदारणः, टङ्कः, स्रजहननी.

MATRESS, *s.* तूलिका, तूला -लो, आस्तरणं, योरपट्टी, तूलादिनिमित्तम् आस्तरणं, आस्तर, प्रस्तरः, संस्तरः, स्तरिमा *m. (n.)*, शयनीयं.

TO MATURATE, *v. a.* पक्वं (c. 1. पचति, पक्वं, c. 10. पाचयति -यितुं), पार्कं कृ or जन् (c. 10. जनयति -यितुं), सपूयं -यां कृ.

TO MATURATE, *v. n.* पक्वः -क्ता -क्तं भू, परिपक्वो भू, पूयपूर्णः शो -शै भू.

सपुष्पः -या -यं भू. पूष्पार्थः -भा -भं भू. पुष्प (c. 1. पुष्पते -यितुं).
 MATURATION, *s.* पाकः, परिपाकः, विपाकः, पचनं, पक्वता, परिपक्वता.
 पाचा -चिका, पचा, पूष्यत्वं, मपूष्यत्वं, पूष्यपूष्यता, पूष्यसंसायः, पूष्यसायः.
 MATURATIVE, *a.* पाकलः ला -लं, पाचलः -ला -लं, पाचनः -ना -नं,
 पचिष्णुः -णुः -णु, उत्पचिष्णुः &c., पक्षुः &c., पाककरः -रा -रं,
 पाकजनकः -का -कं, पूष्यजनकः -का -कं.
 MATURE, *a.* पक्वः क्वा -क्तं, सुपक्वः &c., परिपक्वः &c., पक्विमः -मा -मं,
 विपक्विमः -मा -मं, पाक्विमः -मा -मं, पक्वतापन्नः -न्ना -न्नं, पक्वदशाप्राप्तः
 -मा -मं, पक्वदशापन्नः -न्ना -न्नं, परिणतः -ता -तं, पाकोन्मुखः -खा -खं,
 फलोन्मुखः -खा -खं; 'ready to drop,' विनाशोन्मुखः -खा -खं.—
 (Brought to perfection, complete) सम्पन्नः -न्ना -न्नं, सिद्धः -द्धा
 -द्धं, सम्पूर्णः -णा -णं, प्रौढः -ढा -ढं; 'mature deliberation,'
 सुसमीक्षा -क्षयं, सुविचारः -रणा.
 To MATURE, *v. a.* पच (c. 1. पचति, पचुः, c. 10. पाचयति -यितुं), पक्व
 -क्तां कृ. पक्वीकृ. परिपक्व -क्तां कृ. परिपक्वीकृ. पाकं कृ. or जन (c. 10.
 जनयति -यितुं), पक्वतां or परिपाकं कृ. or जन. परिणामं कृ. or जन.
 मिटं -टं कृ. मिट्टीकृ. माप (c. 10. मापयति -यितुं), सम्पन्नं -न्नां कृ.
 सम्पद (c. 10. -पादयति -यितुं).
 To MATURE, *v. n.* पक्वः क्वा -क्तं भू. परिपक्वः -क्ता -क्तं भू. पच in pass.
 (पच्यते). परिपच. पक्वतां or पक्वदशां or परिणामं या (c. 2. याति -तुं)
 or इ (c. 2. इति -तुं) or गम (c. 1. गच्छति, गन्तुं), परिणतः -ता -तं भू.
 पाकोन्मुखः -खा -खं भू. मिट्टः -द्धा -द्धं भू. सम्पन्नः -न्ना -न्नं भू.
 MATURED, *p. p.* पक्वः क्वा -क्तं, परिपक्वः -क्ता -क्तं, परिणतः -ता -तं, पक्व-
 तापन्नः -न्ना -न्नं, सिद्धः -द्धा -द्धं, प्रौढः -ढा -ढं, सम्पन्नः -न्ना -न्नं, सम्पूर्णः -णा -णं.
 MATURELY, *adv.* सपाकं, सपरिणामं, परिपक्वं, सम्पन्नं, सम्पूर्णं.—(With
 full deliberation) सुसमीक्ष्य, सुविमृश्य, सुविचार्य.
 MATURESCENCE, *a.* पाकोन्मुखः -खा -खं, आपक्वः क्वा -क्तं, परिणामोन्मुखः
 &c., पचतिक्वः -न्या -न्यं, पचतिदेशीयः -या -यं, पचतिदेश्यः -य्या -य्यं.
 MATURITY, MATURINESS, *s.* पाकः, परिपाकः, पक्वता, पक्विमः *f.*, परिपक्वता,
 विपाकः, सुपक्वता, सुपक्विमः, परिणतिः *f.*, परिणामः, परिणतता -त्वं,
 पक्वभावः, पक्वदशा, पक्वयस्या, परिणतायस्या, पचा, पाचा -चिका,
 प्रौढिः *f.*, प्रौढता, सिद्धता, मिट्टिः *f.*, सम्पन्नता, सम्पूर्णता.
 MATUTINEAL, MATUTINE, *a.* प्रातःकालीनः -ना -नं, प्रातःकालिकः -की
 -कं, सौपिकः -की -कं, सौपमः -मी -मं, उपम्यः -म्या -म्यं, प्रगेतनः
 -नी -नं, वैपुष्टः -ष्टी -ष्टं, प्राबोधिकः -की -कं, ओदयिकः -की -कं,
 प्रातःकालसंस्थी -स्थिनी -स्थि (न्).
 MAUDLIN, *a.* ईपसन्नः -न्ना -न्नं, मत्तकन्यः -न्या -न्यं, मत्तदेशीयः -या -यं.
 MAUL, *s.* वृहन्मुत्तरः, काष्ठमुत्तरः, स्पृष्टमुत्तरः, घनः.
 To MAUL, *v. a.* स्पृष्टवेगं तड (c. 10. ताडयति -यितुं) or साहन् (c. 2.
 -हन्ति -न्तुं) or प्रहृ (c. 1. हरति हर्तुं) वेत्तापातं कृ. वेत्तापातनं क्षतविध्वत्ताकृ.
 MAULED, *p. p.* वेत्तादिप्रहारणं परिहृतः -ता -तं or अतिधुलः -खा -खं.
 MAUSOLEAN, *a.* चिताच्छदकसंस्थी -स्थिनी -स्थि (न्), चैत्यसंस्थी &c.
 MAUSOLEUM, *s.* चिताच्छदकं, चैत्यं, चित्तं, चैत्रः, समाधिः *m.*
 MAUVAISE-HONTE, *s.* सभाभीतिः *f.*, सभाकम्पः, जनभीतिः, लोकभीतिः,
 जनलज्जा.
 MAW, *s.* पशूनां जठरः or उदरः.—(Of fowls) उपजठरः.
 MAWKISH, *a.* विरसः -सा -सं, नीरसः -सा -सं, सरसिकः -का -कं.
 MAWKISHLY, *adv.* विरसं, नीरस्येन, सदैरस्यं, रसं विना, सरसिकं.
 MAWKISHNESS, *s.* विरसता -त्वं, नीरस्यं, सरसता, सरसिकत्वं, फलुता.
 MAXILLAR, MAXILLARY, *a.* हनुसंस्थी -स्थिनी -स्थि (न्) हनु in comp.
 MAXIM, *s.* सूत्रं, वचनं, वाक्यं, तत्त्वं, विधिः *m.*, विधानं, नियमः, स्थितिः *f.*

आदेशः, निदेशः, निदेशः, कल्पः, न्यायः, नीतिः *f.*, क्रमः, चोदना,
 निगमः, सिद्धान्तः, मतं.
 MAXIMUM, *s.* उत्तमसंख्या, अधिकसंख्या, उत्तमपरिमाणं.
 MAY, *s.* (The month) वैशाखोच्चराष्ट्रं, ज्येष्ठपूर्वाष्ट्रं, वैशाखः, माघवः,
 रायः, ज्येष्ठः, शुक्रः, पञ्चममासः.
 MAY, *v. auxil.* (Be possible) सम्भू, शक in pass. (शक्यते), शक्यः
 -क्या क्यं भू. or expressed by the potential.—(Have liberty,
 be allowed) expressed by the potential; as, 'he may do
 that,' स तत्र कुर्व्यात्. See also PERMITTED, ALLOWED, &c.
 (May be) स्यात्.
 MAY-DAY, *s.* पृथ्वीकपञ्चममासस्य प्रथमदिवसः.
 MAY-POLY, *s.* क्रोडादहविशेषो यत्परितो मण्डलनुत्वं क्रियते.
 MAYOR, *s.* नगराध्यक्षः, पुराध्यक्षः, नगराधिकारी *m.* (न्).
 MAYORALTY, *s.* नगराध्यक्षता -त्वं, पुराध्यक्षता, नगराधिकारः -रिता,
 नगराध्यक्षपदं, नगराध्यक्षाधिकारः.
 MAYORISS, *s.* नगराधिकारिणी, नगराध्यक्षस्त्री, नगराध्यक्षपत्नी.
 MAZE, *s.* (Labyrinth) गहनं, गृहहनस्थानं, दुर्निर्गमस्थानं, अशक्यनिर्गमः
 प्रदेशः, भ्रमजनकः प्रदेशः, दुर्गतिः *f.*—(Intricacy, perplexity) यक्ता,
 कौटिल्यं, विषमता, विषम्यं, क्लिष्टता, कौटिल्यं, दुःशोध्यता, व्यमता.
 MAZE, *a.* गहनः -ना -नं, गृहहनः -ना -नं, दुर्निर्गमः -मा -मं, यक्ता -क्ता
 -कं, अतिवक्ता -क्ता -कं, भ्रमजनकः -का -कं, भ्रान्तिजनकः -का -कं,
 दुःशोध्यः -ध्या -ध्यं.
 ME, *pron. acc.* e. मां; 'by me,' मया; 'to me,' मयं; 'of me,' मम.
 MEACOCK, *s.* मेहशूरः, मेहनदी *m.* (न्), कापुरुषः, स्त्रीविधेयः.
 MEAD, *s.* मधु *n.*, मधुपानीयं, मधुनीरं, मधुपयम् *n.*
 MEAD, MEADOW, *s.* क्षेत्रं, केदारः, यवस्थानं, शादुलस्थानं, गोचरः, गोप्र-
 चारः; 'meadow-grass,' यवसः, होत्रियं; 'relating to a
 meadow,' केदारः -री -रं, होत्रिकः -की -कं.
 MEADOWY, *a.* यवमयः -यो -यं, यवसोयः -या -यं, शादुलः -ला -लं.
 MEAGER, MEAGER, *a.* कृशः -शा -शं, परिकृशः -शा -शं, कृशान्नः -न्नी
 -ङ्गं, क्षीणः -णा -णं, क्षीणशरीरः -रा -रं, क्षीणमांसः -सा -सं, शुष्कमांसः
 -सा -सं, शुष्कान्नः &c., क्षामः -मा -मं, क्षामशरीरः &c., अपुष्टः -ष्टा -ष्टं,
 विपुष्टः -ष्टा -ष्टं, तदुः -नुः -न्वी -न्तु, वितनुः &c., प्रतनुः &c., शतः
 -ता -तं. (Barren as soil) रुष्णः -क्षा -क्षं, बन्ध्यः -न्या -न्यं; 'a
 barren soil,' महस्थलं -ली. (As style) विरसः -सा -सं, फलुः -लुः -लु.
 MEAGERLY, *adv.* परिकृशं, सकाशं, काश्येन, क्षीणतया, रुक्षं.
 MEAGERNESS, MEAGRINESS, *s.* कृशता -त्वं, काश्येन, परिकृशता, कृशान्नता,
 क्षीणता, क्षामता, शरीरक्षीणता, मांसक्षीणता, शुष्कता, मांसशुष्कता,
 अपुष्टता, विपुष्टता, अमांसत्वं -ता, तनुता, शुष्कान्नता, मांसहीनता, रुष्णता.
 MEAL, *s.* (Flour) शुक *m.*, घोदः, पिष्टं, चूर्णं, गोधूमचूर्णं, गोधूमघोदः,
 अपूप्यः, घोदितं, गुण्टिकः -का, समोदः; 'barley-meal,' यवघोदः.
 —(Repast) आहारः, भोजनं, भक्ष्यं, भक्षिका, अशनं, प्राशनं,
 सत्याहारः, अन्नं; 'good meal,' सुभोजनं, इच्छाभोजनं; 'poor meal,'
 कुभोजनं; 'light meal,' लघुआहारः, सत्याहारः, फलाहारः; 'morn-
 ing meal,' प्रातर्भोजनं, प्रातरशनं, प्रातराशः; 'meal at noon,'
 माध्याह्निकं; 'at night, रात्रिभोजनं; 'meal supplied by
 another,' परान्नं; 'row or party at a meal,' पक्कि *f.*; 'to
 make a meal,' साहारं कृ. भोजनं कृ.; 'one who has made
 a meal,' कृताहारः -रा -रं, कृतभोजनः -ना -नं; 'making one's
 meals at irregular hours,' विषमभोजनं; 'meal-time,' भोजन-
 कालः, अन्नकालः.

MEALINESS, *s.* सचूर्णता-त्वं, खोदितत्वं, कोमलता, शकुपूरीता, मृदुता.
 MEALMAN, *s.* शकुपिक्रयी *m.* (नं), चूर्णधिक्रेता *m.* (नं), खोदधिक्रयोपजीवी *m.*
 MEALY, *a.* चूर्णमयः-यी-यं, खोदमयः-यी-यं, सचूर्णः-यी-यं, शकुपूरीः-यी-यं, कोमलः-ला-लं, मृदुलः-ला-लं, मसृणः-या-यं.
 MEALY-MOUTHED, *a.* मृदुभाषी-पिण्णी-पि (नं), कोमलमुखः-ली-लं, मृदुमुखः &c.
 MEAN, *a.* (Base, low-minded) नीचः-चा-चं, दीनः-ना-नं, कृपणः-या-यं, अपकृष्टः-हा-हं, निकृष्टः-हा-हं, कुत्सितः-ता-तं, क्षुद्रः-द्रा-द्रं, तुच्छः-च्छा-च्छं, हीनः-ना-नं, कदम्बः-य्या-य्यं, अनाय्यः &c., जघन्यः-न्या-न्यं, खलः-ला-लं, दुष्टः-हा-हं, अधमः-मा-मं, प्राकृतः-ती-तं, पामरः-री-रं, अधमवृत्तिः-त्तिः-त्ति, जघन्यवृत्तिः &c., दीनवृत्तिः &c., पामरवृत्तिः &c., हीनवृत्तिः &c., कृपणवृत्तिः-त्तिः-त्ति, कु or का prefixed, as, 'a mean man,' कुपुरुषः, कापुरुषः.—(Low in rank or birth, 'हीनजातिः-त्तिः-त्ति, अधमजातिः &c., अधमजातीयः-या-यं, जघन्यजातिः-या-यं, नीचजातिः &c., नीचजातीयः &c., अकुलीनः-ना-नं, अकुलः-ला-लं, दुष्कुलीनः-ना-नं, अधमवर्णजातः-ता-तं.—(Contemptible, worthless,) गर्व्यः-य्या-य्यं, गहिर्हः-ता-तं, कुत्सितः-ता-तं, तुच्छः-च्छा-च्छं, निर्गुणः-या-यं, गृणप्रायः-या-यं, शृङ्गकः-का-कं, लघुः-युः-य्यो-यु, लघुप्रभावः-वा-वं.—(Middle, moderate in size) मध्यः-ध्या-ध्यं, मध्यमः-मा-मं, मध्यपरिमाणः-या-यं, मध्यमप्रमाणः-या-यं, न स्पृष्टो न मृच्छः &c.—(Intermediate, intervening) मध्यः &c., मध्यमः &c., मध्यस्थः-स्था-स्थं, मध्यस्थितः-ता-तं, मध्यवर्ती-र्त्तिनी-र्त्ति (नं), अन्तर्गतः-ता-तं, अवहितः-ता-तं; 'in the mean time,' अनन्तरं-रे, तदनन्तरं, अत्रानन्तरं, इतोमध्यः.—(In geometry or mathematics) मध्यः &c., मध्यमः &c., समः-मा-मं; 'mean anomaly,' मध्यकेन्द्रं; 'mean motion of a planet,' मध्यमगतिः *f.*
 MEAN, *s.* (Middle place, middle rate, medium) मध्यता-त्वं, समता. साम्यं, मध्यमपरिमाणं, सामान्यपरिमाणं, समपरिमाणं, सामान्यपथः, समपथः.—(Intervening time) मध्यकालः, अन्तरकालः, अनन्तरकालः, कालान्तरं, कालाभ्यन्तरं, अनन्तरं, अन्तर्गतकालः, अभ्यान्तरं, मध्यावसरः, मध्यावधिः *m.*, अवधिः *m.*—(In geometry, &c.) समं, मध्यं.—(Instrument, means or medium through which any thing is done) साधनं, उपायः, कारणं, उपकरणं, करणं, द्वारं, द्वार *f.*, अस्त्रोपायः, हेतुः *m.*, विधानं, कर्मसाधनं, कार्यसाधकं, कार्यसाधनं, सम्भवः, अङ्गं, उपचारः, योगः, गतिः *f.*, उपपत्तिः *f.*, साहाय्यं, साधनसामग्री-य्यं, सामग्री, साहिन्यं; 'by means of,' उपायेन, द्वारेण, द्वारा, हेतुना, हेतोः, कारणेन; 'by means of a lever,' उञ्जोलनदक्षोपायेन or उञ्जोलनदक्षद्वारेण-द्वारा; 'by lawful means,' धर्मीयायेन, धर्मीयायैः or expressed by the indecl. part.; as, 'by means of numerous experiments,' अनेकवारं परीक्ष्य; 'means of subsistence,' जीवनोपायः, जीवनहेतुः *m.*, उपजीविकं-विका, उपजीवनं; 'by all means, in all ways,' सर्वथा, सर्वथैव, सर्वप्रकारेण; 'by all means, certainly,' अवश्यं, अवश्यमेव; 'by any means,' कथमपि, कथञ्चन, कथञ्चित्, यथाकथञ्चित्, कथं कथमपि; 'by no means,' न कथञ्चन, न कथञ्चित्.—(Means, resources, income) विभवः, द्रव्यं, धनं, सधैः, साधः, आगमः, धनागमः, सम्भवः, शक्तिः *f.*, बलं, सामर्थ्यं; 'according to one's means,' यथाविभवं, यथासम्भवं, यथाशक्ति, यथासामर्थ्यं; 'having small means,' अल्पधनः-ना-नं, अल्पविभवः-वा-वं.
 To MEAN, *v. a.* (Intend) अभिप्रेतं (c. 2. अभिप्रेति-तुं, rt. ३), अभिप्रायं

कृ, उद्दिष्टं (c. 6. -दिशति-देष्टुं), मनसा उद्दिष्टं, अभिसन्ध्या (c. 3. -दधाति-धातुं), इष्टं (c. 6. इच्छति, इष्टुं), उपलब्धं (c. 10. -लक्षयति-यितुं) or expressed by the des. form of a verb; as, 'to mean to do,' कृ in des. (चिकीर्षति-यितुं); 'to mean to go,' गम् in des. (जिगमिषति-यितुं); 'to mean to say,' वच् in des. (विवक्षति-यितुं), or by कान् with the infin.; as, 'what do you mean to say?' किं वक्तुकामो-सि; 'what do you mean to do?' किं कर्तुकामो-सि; 'where do you mean to go?' कुत्र गन्तुकामो-सि.—(Signify, indicate) सूचं (c. 10. सूचयति-यितुं), उद्दिष्टं, निर्दिष्टं, बुधं (c. 10. बोधयति-यितुं), उद्बुधं.
 To MEAN, *v. n.* (Have meaning) अर्थवान्-वती-वद् भू. सार्थः-धो-यै भू. वच् in des. (विवक्षति-यितुं), अर्थं सूचं (c. 10. सूचयति-यितुं) or expressed by अर्थे i.e. signification, meaning) in comp.; as, 'a speech that means to convey censure,' निन्दार्थो वादः.
 MEANDER, *s.* वक्रता, वक्रगतिः *f.*, वक्रिमा *m.* (नं), जिह्वता, जैष्ठ्यं, जिह्वगतिः *f.*, कुटिलता, कौटिल्यं, कुटिलगतिः *f.*, तिर्य्यङ्कं, तिर्य्यगगतिः *f.*, असमानगतिः, विसर्पणं, सर्पः-पेशं, सर्पगतिः *f.*; 'of a river's bank,' रोधोवक्रता.
 To MEANDER, *v. n.* विसृष्टं (c. 1. -सर्पति-सर्पे), विसर्पणं कृ, वक्रं or जिह्वं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), कुटिलं or तिर्य्यग् या (c. 2. याति-नुं), सर्पवद् या.
 MEANDERING, *part. of a.* वक्रः-क्रा-क्रं, वक्रिमः-मा-मं, वक्रगतिः-तिः-ति, वक्रगामी-मिनी-मि (नं), जिह्वः-ह्या-ह्यं, जिह्वगतिः &c., जिह्वगामी &c., कुटिलः-ला-लं, कुटिलगतिः &c., कुटिलगामी &c., तिर्य्यङ्कः-तिर्य्यङ्क (क), तिर्य्यगगतिः &c., तिर्य्यगगामी &c., विसर्पे-पिण्णी &c., सर्पगतिः &c., वक्रतीरः-रा-रं, वक्ररोधाः-धा-धः (स्), असमानगतिः &c., विषमगतिः &c.
 MEANING, *s.* (Intention) अभिप्रायः, अभिप्रेतं, आशयः, उद्देशः, आकांक्षा, अर्थः, तात्पर्यं, आकृतं, इच्छा, छन्दः, छन्दम् *n.*, सङ्कल्पः, बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, मतं, इङ्गितं, उपलक्षितं, हृदयं, भावः.—(What is intended to be said) विवक्षितं, विवक्षा.—(Sense, signification) अर्थः, अभिप्रायः, विवक्षितं, विवक्षा, आकांक्षा, छन्दस् *n.*, विषयः; 'meaning or force of a word,' पदार्थः, भावार्थः, शक्तिः *f.*, विग्रहः; 'original meaning,' मूल्यार्थः, मुख्यत्वं, मूलार्थः; 'literal meaning,' अवयवार्थः, पदार्थः; 'metaphorical meaning,' गौणार्थः, गौणत्वं; 'latent or hidden meaning,' मर्म *n.* (नं), अन्तर्गर्भः; 'deep in meaning,' गूढार्थः-धो-यै, निगूढार्थः-धो-यै, गुर्वर्थग-ह्वरः-रा-रं; 'having little meaning,' अल्पार्थः-धो-यै, अल्प-विषयः-या-यं.
 MEANING, *part. of a.* अभिप्रेतं, उद्दिष्टं, अभिसन्धाय.—(Significant) अर्थवान्-वती-वत् (नं), सार्थः-धा-धं, पृणीयः-धो-धं, अर्थान्वितः-ता-तं, साकृतः-ता-तं, उद्बोधकः-का-कं, वाचकः-का-कं.
 MEANINGLESS, *a.* अर्थहीनः-ना-नं, निरर्थकः-का-कं, अपर्य्यक्तः-का-कं.
 MEANINGLY, *adv.* सार्थं, साकृतं, अर्थवत्, पृणीयतम्, गुर्वर्थतम्.
 MEANLY, *adv.* (Poorly, in a low way) कृपणं, कृपण्येन, सकापंरम्, कुत्सितं, दीनं, सदैव्यं, अपकृष्टं, निकृष्टं, कृपणवत्, निकृष्टवत्, खलवत्, अधमवत्, अधमप्रकारेण, जघन्यवत्, तुच्छवत्, कदम्बवत्, अनाय्यवत्, 'meanly born,' हीनजतिः-त्तिः-त्ति, अधमजातिः &c. (Moderately) परिमितं, अमृशं.—(Contemptuously) सावसानं, अनादरेण, खलापयं, लापयेन, लघु.
 MEANNESS, *s.* (Baseness, lowliness) कृपणता-त्वं, कापंर्यं, दीनता-त्वं

दैव्यं, अपकृष्टता, निकृष्टता, नीचता, गुदता, अधमता, हीनता, तुच्छता, कदर्यता, अनाय्यता, जघन्यता, खलता, दुष्टता, पामरता, अधमवृत्तिता, हीनवृत्तित्वं, मनोहीनता, बुद्धिकार्षण्यं, कृपणबुद्धित्वं, अनुदागता; 'of birth,' हीनजातित्वं, अधमजातित्वं, अकुलीनता, दुष्कुलीनता.—(Contemptibleness) गर्वता, तुच्छत्वं, लघुता, लाघवं, कुम्भितत्वं, निर्गुणता.
 MEAN-SPIRITED, *a.* कृपणबुद्धिः -द्विः -द्वि, कृपणमतिः &c. दीनबुद्धिः &c.
 MEANS, *s. pl.* (Resources) विभयः.—(Instrument) साधनं, उपायः.
 See MEAN, *s.*

MEANT, *p. p.* अभिप्रेतः -ता -तं, उद्दिष्टः दृष्ट -ष्टं, विवक्षितः -ता -तं.

MEANWHILE, *adv.* अनन्तरं -रं, तदनन्तरं, अत्रानन्तरं, इतोमध्ये, अतोमध्ये, मध्यकाले, अन्धनरकाले, यावत्.

MEASLED, *a.* वक्ष्यमाणरोगग्रस्तः -स्ता -स्तं, गोपरोषहतः -ता -तं.

MEASLES, *s. pl.* रक्तस्फोटोत्पन्नलिङ्गितो रोगविशेषः. The Mahratti words गोवरः, and शुभा, may perhaps be used.

MEASURABLE, *a.* मेयः -या -यं, प्रमेयः -या -यं, परिमेयः -या -यं, मापनीयः -या -यं, माप्यः -या -यं, मातव्यः -या -यं, परिमाणयोग्यः -या -यं.

MEASURE, *s.* मानं, प्रमाणं, परिमाणं, मात्रं, योतुः *m.* योतवं, योतवः, द्रव्यं, पात्रं, 'of short measure,' अल्पप्रमाणः खा खं 'measure of capacity,' प्रतीमाणं, प्रस्थः 'of weight,' तुलामानः 'of length,' अद्भुलिमानः 'of time,' कालपरिमाणं. The following are some of the measures of capacity: मुष्टिः *m.* = a handful, कुत्रिः *f.* = 8 handfuls, कुडवः = 12 handfuls, प्रस्थः = 48 handfuls or 4 kudavas, खाटकः = 4 prasthas, द्रोणः = 4 ādhakas, खारी = 16 dronas, कुम्भः = 20 dronas, वाहः = 10 kumbhas, निकुञ्चकः = $\frac{1}{4}$ of a kudava, गोष्यदं = the measure of a cow's foot. The following are measures of weight: रत्निका or रतिः = 24 grains, गुप्ता = $2\frac{3}{16}$ grains, or $\frac{1}{8}$ of a māsha, काकिणी = $\frac{1}{4}$ of a māsha, मापः = 17 grains, पलः = 2 māshas, धरणः -णं = 10 palas, कयः or अश्वः = 16 māshas or 280 grains troy, तोलः = 210 grains, तुला = 100 palas or 145 ounces troy, भारः = 2000 palas, खाचितं = 10 bhāras. The following are measures of length: यवः = 1 barley-corn, अद्भुलः = 8 barley-corns, प्रादेशः = 10 angulas or the span of the thumb and forefinger, वितस्तिः *f.* or गोकर्णः = 12 angulas or the span of the thumb and little finger, रत्निः -न्त्री *m. f.* = 18 angulas or a cubit measured from the elbow to the end of the closed fist, सरत्निः *m.* = 21 angulas or a cubit measured from the elbow to the tip of the little finger, हस्तः = 24 angulas or a cubit measured from the elbow to the tip of the middle finger, गजः = 2 cubits or between 2 and 3 feet, व्यामः = a fathom or $3\frac{1}{2}$ hastas or the space between the tips of the fingers of either hand when the arms are extended, काकिणी = $\frac{1}{4}$ of a danda, दण्डः = a pole or 4 cubits, निवर्धनं = 200 square cubits or 20 rods, गोषमं *n.* = a hide of land 300 feet long by 10 broad, क्रोशः = a kos or 4000 cubits, गयूतिः *m. f.* or गयूतं = 2 kos or 2000 dandas or 8000 cubits, योजनं = 4 kos. The following are measures of time, निमेषः or निमिषः = a twinkling of the eye, काष्ठा = 18 twinklings, कला = 30 kashthās or 8 seconds, क्षणः = 30 kalās or 4 minutes, दशः or षटिका = 6 kshanas or the 60th part of a day or 24 minutes, मुहूर्तः -र्तं = 12 kshanas or the

a day or 30
 muhūrtas, &c.
 measures of time, &c.
 mate:—(Rule, standard by which any thing is measured) परिमाणं, प्रमाणं, --(Proportion) मानं, परिमाणं, प्रमाणं, मितिः *f.*, परिमितिः, तारतम्यः 'according to measure,' प्रमाणतम्.—(Portion allotted) भागः, विभागः, अंशः.—(Degree) प्रमाणं, परिमाणं, पथ्यन्तं, मात्रं: 'in some measure,' किञ्चित्, अल्पमात्रं, ईषत्.—(Limit) पथ्यन्तं, अन्तः -न्त, व्यत्यादा, सोमा: 'beyond measure,' अतिमात्रं, अतिमर्यादं, नितान्तं, अतिशयेन, अतीव, अति prefixed.—(Moderation) परिमितिः *f.*, परिमितता: 'in measure,' परिमितः.—(Quantity, measure of a vowel, &c.) मात्रा.—(Musical time) तालः, मात्रा: 'in musical measure,' मरचदः -डा -दं.—(Metre, measure of verse) छन्दः, छन्दसः, वृत्तं, वर्णवृत्तं, वेदः, पद्यं: 'false measure,' छन्दोभङ्गः.—(Means to an end, step) उपायः, उपचारः, साधनं, अभ्युपायः, योगः, प्रयोगः युक्तिः *f.*, विधानं, क्रिया, कर्म *n.* (नं), कार्यं, कारणं, करणः 'māli measures,' सामोपचारः, साम्योपचारः, सामोपचारः, the four measures of war are 'causing dissension,' भेदः 'force of arms,' दण्डः 'bribery,' दानं: 'conciliation,' साम *n.* (नं), 'to take measures,' उपायप्रयोगं कृ.—(Common measure in arithmetic, &c.) अपवर्जः; 'having no common measure,' निरपवर्जः -र्जा -र्जं.

To MEASURE, *v. a.* मा (c. 2. माति, c. 3. विमोते, c. 4. मापते, मातुं, c. 10. मापयति -यितुं, प्रमा, परिमा, तृत् (c. 10. तुलयति -यितुं), तृत् (c. 10. तुलयति -यितुं), मापनं कृ, परिमाणं कृ.—(Ascertain the degree or extent) मानं or परिमाणं निरूप (c. 10. रूपयति -यितुं) or वा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं) or परीक्ष (c. 1. ईक्षते -यितुं), परिमाणनिरूपणं कृ.—(Compute) गण (c. 10. गणयति -यितुं), विगण, प्रगण. (Make a comparison of measurement) उपमा.—(Allot) विभज (c. 1. भजति -भक्तुं) or परिकूप (c. 10. कल्पयति -यितुं).
 To MEASURE, *v. n.* (Be of a certain extent or size) expressed by परिमाण or परिमित or मित in comp.; as, 'a line which measures eight inches,' अष्टाद्भुलपरिमिता रेखा; 'to measure an inch,' अद्भुलपरिमितः -ता -तं भू, अद्भुलमितः -ता -तं भू, अद्भुलपरिमाणः -खा -णं भू.

MEASURED, *p. p.* मितः -ता -तं, प्रमितः -ता -तं, परिमितः -ता -तं, समितः -ता -तं, उमितः -ता -तं, मापितः -ता -तं.—(Uniform) समानः -ता -तं, समः -मा -मं, धीरः -रा -रं.—(In music) तालचदः -डा -दं.—(Limited) मितः -ता -तं, परिमितः -ता -तं, निबद्धः -डा -दं, नियतः -ता -तं.

MEASURELESS, *a.* अमेयः -या -यं, अपरिमेयः -या -यं, अप्रमेयः -या -यं, अमितः -ता -तं, अपरिमितः -ता -तं, अपरिमाणः -णा -णं.

MEASUREMENT, *s.* मापनं, परिमाणं, मितिः *f.*, परिमितिः *f.*, प्रमितिः *f.*, प्रमाणं, मानं, मानपरीक्षा, परिमाणपरीक्षा, माननिरूपणं, मापकरणं; 'rough measurement,' स्थूलमानं; 'exact measurement,' सूक्ष्मानं.

MEASURER, *s.* मापकः, परिमाणकः, मापनकर्त्ता *m.* (र्तृ), मापनकृत्, माननिरूपकः, परिमाणनिरूपकः, परिमाणपरीक्षकः.

MEASURING, *s.* मापनं, 'measuring-line,' प्रमाणमूत्रं; 'rod,' प्रमाणदण्डः.

MEAT, *s.* (Flesh) मांसं, खाद्यमांसं, मांसाहारः, आभियं, आभियाहारः; 'butcher's meat,' सोनं, शोन्नं, सोनिकं, शोन्निकं.—(Food) अन्नं, भोजनं, साहारः, खाद्यं, भक्ष्यद्रव्यं, खाद्यद्रव्यं; 'meat and drink,'

अनोदकं, अन्नजलं, अन्नपानं; 'seller of meat,' मांसिकः, सोनिकः, शोनिनः, कोटिकः, वेतंसिकः.

MEAT-OFFERING, *s.* नैवेद्यं, अन्ननिवेदनं, अन्नोपहारः, अन्नोपहरणं.

MECHANIC, MECHANICAL, *a.* (Pertaining to machines) यान्तः-न्त्री-न्त्रं, यान्त्रिकः-की-कं, यन्त्री-न्त्रिणी-न्त्रि (न्), यन्त्रीयः-या-यं, यन्त्रसङ्गन्धी-न्धनी &c., यन्त्रविषयः-या-यं, शिल्पिकः-की-कं, शिल्पी-त्पिनी &c., यन्त्रविद्यासङ्गन्धी &c., शिल्पविद्यामङ्गन्धी &c.—(Constructed or performed by the rules of mechanics) यन्त्रविद्यानुसारी-रिणी &c., यन्त्रशास्त्रानुरूपः-पा-पं, शिल्पशास्त्रानुसारी &c., यन्त्रशास्त्रसिद्धः-द्धा-द्धं, शिल्पविद्याकृतः-ता-तं, यन्त्रविद्यानिर्द्धः &c., शिल्पविद्यानिर्मितः-ता-तं, यौक्तिकः-की-कं; 'mechanical art,' शिल्पं, कला.—(Skillful in mechanical art) यन्त्रविद्यानिपुणः, शिल्पविद्याज्ञः, शिल्पकर्मकुशलः.—(Employed in mechanical pursuits) शिल्पी *m.* (न्), शिल्पकर्मकारी *m.*, शिल्पजीवी *m.*, शिल्पोपजीवी *m.* (न्), शिल्पिकः.—(Moving like a machine) यन्त्रगतिकः-का-कं, यन्त्रगतिः-तिः ति. यन्त्रप्रायः-या-यं, यन्त्रतुल्यः-त्या-त्यं.

MECHANIC, *s.* (Artisan) शिल्पी *m.* (न्), शिल्पकारः, शिल्पकर्मकारः, शिल्पिकः, शिल्पोपजीवी *m.* (न्), शिल्पकर्मोपजीवी *m.*, कर्मकारः, कर्मारः, कारुः *m.*-रुक्.

MECHANICALLY, *adv.* यन्त्रविद्यानुसारेण, शिल्पविद्यानुसारेण, यन्त्रशास्त्रानुरूपेण, शिल्पिकं, शिल्पयत्.—(By the mere laws of motion) यन्त्रगतिसात्रीपम्यात्, यन्त्रतुल्यगत्या, सवृद्धिपूर्वम्, समतिपूर्वम्.

MECHANICIAN, *s.* यन्त्रविद्याज्ञः, शिल्पशास्त्रज्ञः, यन्त्रविद्यानिपुणः.

MECHANICS, *s.* यन्त्रविद्या, शिल्पविद्या, यन्त्रशास्त्रं, शिल्पशास्त्रं, शिल्प-शास्त्रं, यान्त्रं, गतिविद्या, यन्त्रगतिविद्या, यन्त्रनिर्वन्धः.

MECHANISM, *s.* (Construction of a machine) यन्त्ररचना, यन्त्रविधानं, कला, युक्तिः *f.* See MACHINERY. (Action of a machine) यन्त्रचला, यन्त्रगतिः *f.*, यन्त्रक्रिया, यन्त्रव्यापारः; 'a piece of mechanism,' कारुः *n.*.

MECHANIST, *s.* यन्त्रनिष्ठाता *m.* (न्), यन्त्रकर्त्ता *m.*, यन्त्रविद्यानिपुणः.

MECONIUM, *s.* (Of poppies) खसखसरतः, खसखसनिर्घासः, खसखसघावः.—(First faeces of infants) सद्योजातबालकानां प्रथमोच्चारः.

MEDAL, *s.* मुद्रा, प्रतिष्ठामुद्रा, कीर्तिमुद्रा, कीर्तिद्विमुद्रा, मानसूचकमुद्रा, निर्दर्शनमुद्रा.

MEDALIST, *s.* (Person skilled in medals) मुद्राविद्याज्ञः, मुद्राविद् *m.*, मुद्रापरीक्षकः.—(One who has gained a medal) कीर्तिमुद्राधारी *m.* (न्), कीर्तिमुद्रावान् *m.* (न्).

MEDALLION, *s.* प्राचीनकालिकमुद्रा, प्राचीनमुद्रा, महामुद्रा.

To MEDDLE, *v. n.* (Interfere or intrude officiously) परकार्योणि चर्चं (c. 1. चर्चति-चिर्त्तुं), परव्यापारचर्चं कृ, परनियोगचर्चं कृ, पराधिकारचर्चं कृ, अनुपचारणं or अनधिकारपूर्वम् परकार्योणि निरूपं (c. 10. -रूपयति-पितुं) or परकार्यनिरूपणं कृ or परकार्येषु व्यापृ in pass. (-प्रियते) or व्यापृतः-ता-तं भू, पराधिकारं प्रविशु (c. 6. -विशति-वेष्टुं), परकार्यप्रवेशं कृ, परव्यापारप्रवेशं कृ, चर्चं कृ.—(Have to do with) व्यापृ in pass., व्यापृतः-ता-तं भू.—(Handle) स्पृशु (c. 6. स्पृशति, स्पृष्टुं).

MEDDLER, *s.* परकार्यचर्चकः, पराधिकारचर्चकः, पराधिकारप्रवेशकः, परकार्यनिरूपकः, परचेष्टानिरूपकः, परकार्यव्यापारी *m.* (न्), पराधिकारव्यापारी *m.*, परव्यापारमगीमी *m.*

MEDDLESOME, *a.* पराधिकारचर्चाशीलः-ला-लं, परचेष्टानिरूपणशीलः &c.

MEDDLING, *a.* परकार्यचर्चकः-का-कं, परकार्यनिरूपकः-का-कं, पराधिकारप्रवेशकः-का-कं, पराधिकारव्यापारी-रिणी-रि (न्).

MEDDLING, *s.* पराधिकारचर्चा, अनधिकारचर्चा, पराधिकारप्रवेशः, परकार्यप्रवेशः, परव्यापारचर्चा, पराधिकारव्यापारः, परनियोगव्यापारः, परकार्यनिरूपणं, परचेष्टानिरूपणं, चर्चा.

To MEDIATE, *v. n.* मध्यस्थः-स्था-स्थं भू or अस्, मध्यवर्ती-र्त्तिनी-र्त्तिं भू, माध्यस्थ्यं कृ, मध्ये वृत् (c. 1. वनेते-र्त्तिं) or स्था (c. 1. तिष्ठति, स्थातुं), मध्ये गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), अनर्गम्.

To MEDIATE, *v. a.* माध्यस्थेन सन्धिं कृ or मन्था (c. 3. -दधाति-धातुं).

MEDIATE, *a.* मध्यस्थः-स्था-स्थं-स्थापी-पिनी पि (न्), मध्यवर्ती-र्त्तिनी &c., मध्यः-ध्या-ध्यं, मध्यमः-मा-मं, अनर्गतः-ता-तं, अनर्गवर्ती &c.

MEDIATELY, *adv.* अन्यद्वारेण, अन्यद्वारा, परद्वारेण, माध्यस्थेन, माध्यस्थेन, उपकरणद्वारेण, अनुकरणेण.

MEDIATION, *s.* माध्यस्थ्यं, माध्यस्थ्यं, मध्यस्थत्वं-ता, मध्यवर्तित्वं, मध्यवर्त्तनं, मध्यस्थितिः *f.*, अनर्गमनं, अनर्गरामनं, अनुरूपं.

MEDIATOR, *s.* मध्यस्थः, मध्यवर्ती *m.* (न्), मध्यस्थापी *m.*, माध्यस्थः, मध्यस्थितः, चरपुरः.

MEDIATORIAL, *a.* मध्यस्थसङ्गन्धी-न्धनी-न्धि (न्), मध्यस्थविषयः-या-यं, माध्यस्थिकः-की-कं.

MEDIATORSHIP, *s.* मध्यस्थता-त्वं, माध्यस्थ्यं, मध्यस्थपदं, मध्यस्थाधिकारः, मध्यस्थकर्म *n.* (न्).

MEDICABLE, *a.* औषधोपचारसाध्यः-ध्या-ध्यं, वैद्योपचारसाध्यः &c., भेषजप्रयोगसाध्यः &c., औषधोपायसाध्यः &c., उपक्रमसाध्यः &c., वैद्योपक्रमसाध्यः &c., उपक्रमणीयः-या-यं, चिकित्स्यः-त्स्या-त्यं.

MEDICAL, *a.* वैद्यः-द्यो-द्धं, वैद्यकः-की-कं, वैद्यक्रियासङ्गन्धी-न्धनी-न्धि (न्), वैद्यकसङ्गन्धी &c., वैद्यकविषयः-या-यं, चिकित्सामङ्गन्धी &c., औषधीयः-या-यं, औषधोपचारसङ्गन्धी &c., भेषजप्रयोगसङ्गन्धी &c., आयुर्वेदसङ्गन्धी &c., आयुर्वेदो-दिनी &c., आयुर्वेदमयः-यो-यं, वैद्यशास्त्रीयः-या-यं; 'medical science,' वैद्यकशास्त्रं, वैद्यशास्त्रं, आयुर्वेदः-दं; 'medical treatment,' वैद्योपचारः, औषधोपचारः, भेषजोपचारः, औषधप्रयोगः, भेषजप्रयोगः; 'medical man,' वैद्यः, चिकित्सकः, चिकित्सानीवी *m.*, आयुर्वेदी.

MEDICALLY, *adv.* वैद्यकशास्त्रानुसारेण, वैद्यकधर्मानुसारेण, वैद्यशास्त्रमुद्दिश्य, वैद्योपचारमुद्दिश्य, उपचारोद्देशेन.

MEDICAMENT, *s.* औषधं, भेषजं, भैक्षं, भेषज्यं, सगदः, औषधीयद्रव्यं, भेषजद्रव्यं, द्रव्यं, आयुर्वेद्यं, आयुः *m.*, नारी, जाली, जीवन्तः, तालिका.

MEDICASTER, *s.* मिथ्याचिकित्सकः, दुष्टचिकित्सकः, छसवैद्यः, अज्ञास्त्वैद्यः.

To MEDICATE, *v. a.* (Impregnate with medicinal substances) औषधीकृ, औषधादिना मिश्रु (c. 10. मिश्रयति-यितुं) or संमृजु (c. 6. -मृजति-मृष्टुं) or संसृजु, औषधसंस्कृतं-तां कृ, औषधगुणकं-कां कृ, औषधगुणविविशिष्टं-ष्टा कृ.—(Dose with drugs) औषधं दा, भेषजं दा, भिषज् (nom. भिषज्यति).

MEDICATED, *p. n.* औषधसंस्कृतः-ता-तं, औषधीयद्रव्यसंमृष्टः-ष्टा-ष्टं, औषधादिमिश्रितः-ता-तं.

MEDICATION, *s.* औषधसंस्कारः, औषधसंस्करणं, औषधीकरणं, औषधीयद्रव्यसंसर्गः, औषधीयद्रव्यमिश्रणं.

MEDICINAL, *a.* (Having healing properties) औषधीयः-या-यं, भेषजः-जी-जं, भेषजीयः-या-यं, औषधोपयोगी-गिनी-गि (न्), रोगनाकः-का-कं, रोगशमकः-का-कं, रोगहरः-रा-रं, रोगहारी-रिणी &c., रोगज्ञः-ज्ञी-ज्ञं.—(Pertaining to medicine) औषधसङ्गन्धी &c., भेषजसङ्गन्धी &c.

MEDICINE, s. (Substance having the property of mitigating disease) औषध. भेषजं, भेषजं, भेषजं, भेषजं, भेषजं, औषधीयद्रव्यं, ज्ञायः *m.*, रोगिवचनः; 'administering medicine,' औषधोपचारः, भेषजोपचारः, औषधप्रयोगः, भेषजप्रयोगः; 'mild medicines,' सानोपचारः, साम्योपचारः.—(The practice of medicine) वैद्योपचारः, चिकित्सा, उपचारः, उपचर्यो, उपचार्योः, वैद्यक्रिया, उपक्रमः, वैद्योपक्रमः, रुक्प्रतिक्रिया, परानसा.—(Science of medicine) वैद्यकं, आयुर्वेदः—*दे*; 'a treatise on medicine,' वैद्यकशास्त्रं, वैद्यशास्त्रं; 'a compounder of medicines,' योगविद् *m.*

MEDICAL, a. मध्यकालीनः—*ता-तं*, मध्यकालिकः—*का-कं*.

MEDIOCRE, MEDIOCRAL, a. मध्यमः—*मा-मं*, मध्यः—*ध्या-ध्यं*, मध्यमगुणः—*शा-शं*, मध्यमभावः—*वा-वं*, साधारणगुणः—*खा-खं*, सवरगुणः—*गा-गं*, सप्रधानगुणः—*गा-गं*, विगुणः—*गा-गं*, प्राकृतः—*ती-तं*.

MEDIOCRITY, s. मध्यमता, मध्यता, मध्यमभावः, मध्यमापस्था, मध्यमदशा, साधारण्यं, साधारणभावः, साधारणदशा, सामान्यता, मध्यममानं, मध्यमपक्षः.—(Moderation) परिमितता.

To MEDITATE, v. n. ध्ये (c. 1. ध्यायति, ध्यातुं), अनुध्यायि, अभिध्यायि, सन्ध्यायि, प्रध्यायि, चिन्त (c. 10. चिन्तयति—*यितुं*), सचिन्त, विचिन्त, भू (c. 10. भावयति—*यितुं*), सम्भू, विमृश (c. 6. मृशति—*घट्टुं*), मनसा विचर (c. 10. चारयति—*यितुं*), समाधा (c. 3. धत्ते—*धातुं*), वितर्क (c. 10. तर्कयति—*यितुं*), ध्यानं कृ, अभिध्यानं कृ, सन्नध्यानं कृ, चिन्तां कृ, चिन्तापरः—*रा-रं* भू, ध्यानपरः—*रा-रं* भू, विचारणं कृ, विवेचनं कृ.—(Intend) मनः कृ, बुद्धिं कृ, मतिं कृ. See *To INTEND*.

To MEDITATE, v. a. परिचिन्त (c. 10. चिन्तयति—*यितुं*), परिचिन्त, चिन्त, मन्त्र (c. 10. मन्त्रयति—*यितुं*), परिकूप (c. 10. कल्पयति—*यितुं*), कूप, मनसा परिकूप or कल्पनं कृ; 'to meditate a plan,' उपप्रापचिन्तां कृ, उपप्रापकल्पनं कृ; 'to meditate doing,' कृ in des. (चिकीर्षयति—*यितुं*). See *To INTEND*.

MEDITATED, p. p. ध्यातः—*ता-तं*, चिन्तितः—*ता-तं*, प्रचिन्तितः—*ता-तं*, भावितः—*ता-तं*, मनोगुप्तः—*प्रा-प्रं*, कल्पितः—*ता-तं*, परिकल्पितः—*ता-तं*, पठितः—*ता-तं*; 'being meditated upon,' ध्यायमानः—*ता-तं*; अभिध्यायमानः—*ता-तं*; 'to be meditated upon,' ध्येयः—*या-यं*, ध्यानीयः—*या-यं*, ध्यातव्यः—*ध्या-ध्यं*.

MEDITATION, s. ध्यानं, अभिध्यानं, साध्यानं, सन्नध्यानं, समाधिः *m.*, समाधानं, चिन्ता, चिन्तनं, भावना, सम्भावनं—*ना*, ध्यानपरता, विचारणं—*शा*, विमृशः, मनोगुप्तं, आत्मिकायता, ध्याम *n.* (नृ); 'religious and abstract meditation,' योगः, ध्यानयोगः, सन्नध्यानं, समाधिः *m.*, समाधियोगः, समाधानं; 'considered as one of the five sacraments,' जपुतः; 'absorbed in meditation,' ध्याननिष्ठः—*हा-हं*, ध्यानस्थः—*स्था-स्थं*, ध्यानपरः—*रा-रं*, समाधिरस्थः—*स्था-स्थं*, समाधिनिष्ठः &c., अधिष्ठितसमाधियोगः—*गा-गं*; 'posture suited to religious meditation,' ब्रह्मासनं.

MEDITATIVE, a. ध्यानशीलः—*ला-लं*, चिन्ताशीलः—*ला-लं*, ध्यानपरः—*रा-रं*, ध्यानतत्परः—*रा-रं*, चिन्तापरः—*रा-रं*, चिन्तापरायणः—*शा-शं*, चिन्तावान्—*वती-वत्* (नृ), समाधिमन्—*मती* &c., ध्यानी—*निनी-नि* (नृ), भावितात्मा—*त्मा-त्वं* (नृ), सचिन्तः—*न्ता-न्तं*, ध्यायन्—*यन्ती-यत्* (नृ), ध्यानयुक्तः—*क्ता-क्तं*.

MEDITERRANEAN, MEDITERRANEUS, a. (Inclosed with land) भूवेष्टितः—*ता-तं*, भूमिवेष्टितः—*ता-तं*, भूमध्यस्थः—*स्था-स्थं*, भूवल्लयितः—*ता-तं*, भूवल्लयितः—*ता-तं*.—(Remote from the sea, inland) समुद्रदूरस्थः—*स्था-स्थं*, मध्यदेशीयः—*या-यं*, मध्यदेशस्थः—*स्था-स्थं*, समु-

द्रासमीयः—*पा-पं*.

MEDIUM, s. (Means, instrument) साधनं, द्वारं, द्वारं *f.*, अङ्गं, हेतुः *m.*, कारणं, करणं, निमित्तं—*क्तं*, निमित्तकारणं, योगः, कर्मसाधनं.—(Channel, vehicle) मार्गः, पथः, वाहनं, द्वारं, अङ्गं; 'through the medium of the ear,' श्रवणमार्गेण, श्रुतिमार्गेण, श्रवणद्वारेण, श्रवणद्वारा; 'the medium by which medicine is administered,' भेषजान्त्रं; 'air is the medium of sound,' वायुः शब्दवाहनं or शब्दवाहकः.—(Instrumentality) कारणत्वं—*ता*, कारकत्वं, हेतुता, निमित्तत्वं, साधकत्वं, कर्तृत्वं, कर्मकत्वं.—(Middle place, mean) मध्यता—*न्तं*, समता, साम्यं, मध्यमपक्षः, सामान्यपक्षः.

MEDLEY, s. सङ्करः, नानाद्रव्यसाङ्ख्यं, सन्निपातः, द्रव्यसङ्कुलं, नानाद्रव्य-सन्निपातः, सङ्कीर्णद्रव्यसमूहः, प्रकीर्णद्रव्यसमूहः, प्रकीर्णकं, सङ्कीर्णकं, सम्मिश्रद्रव्यसन्निपातः, नानासम्मिश्रद्रव्यसमूहः, नानाद्रव्यसम्मिश्रणं.

MEDLEY, a. सन्निपातिकः—*की-कं*, सन्निपातितः—*ता-तं*, सङ्कीर्णः—*शी-शं*, प्रकीर्णः—*शी-शं*, सम्मिश्रः—*प्रा-प्रं*, सस्तव्यस्तः—*स्ता-स्तं*, क्षिप्रविधिप्रः—*प्रा-प्रं*, सङ्कीर्णकः—*ता-तं*, नानाजातीयः—*या-यं*, सङ्करजातीयः—*या-यं*.

MEDULLAR, MEDULLARY, a. मज्जासन्ध्वी—*न्ध्वी-न्ध्वि* (नृ), मेदोसन्ध्वी &c., मज्जामयः—*यी-यं*, सस्यसारसन्ध्वी &c., मेदस्वी &c.

MEED, s. (Recompense) फलं, प्रतिफलं, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिक्रिया, पारितोषिकं.

MEEK, a. विनीतः—*ता-तं*, विनयी—*यिनी-यि* (नृ), सौम्यः—*म्या-म्यं*, सौम्यवृत्तिः—*न्ति-न्ति*, नम्रवृत्तिः—*न्ति-न्ति*, नम्रवृत्तिः—*न्ति-न्ति*, नम्रशीलः—*ला-लं*, नम्रचेताः—*ता-तं*, (स), निर्विषयः—*शा-शं*, निर्विषयचेताः &c., मृदुस्वभावः—*वा-वं*, सविनयः—*या-यं*, सहनशीलः—*ला-लं*, विनतः—*ता-तं*, गर्वहीनः—*ना-नं*, दर्पहीनः—*ना-नं*, अगर्वः—*ह्ये-ह्यं*, निरहङ्कारः—*रा-रं*, दीनचेताः &c., अनुव्रतः—*ता-तं*, अनभिमानो—*निनी* &c., अनहङ्कारी &c., यश्यात्मा—*त्मा-त्वं* (नृ), यशः—*श्या-श्यं*, सुवश्यः &c.

MEEK-EYED, a. दृढनेत्रः—*वा-वं*, मृदुलोचनः—*ना-नं*, सौम्यनेत्रः &c.

MEERLY, adv. सविनये, विनीतवत्, विनयात्, नम्रचेतसा, निर्विषयचेतसा, नम्रं, विनयं, मृदुस्वभावेन, अगर्वेण, अनभिमानेन, अनहङ्कारेण, सनिवेदं, अनुव्रतं, सदैव.

MEERNESS, s. विनयः, विनीतता, विनीतिः *f.*, सौम्यता, नम्रता, निर्विषयता, स्वभावमृदुता, बुद्धिनम्रता, नम्रशीलता, यश्याता, सुवश्यता, दीनता, दैन्यं, अगर्वः, गर्वहीनता, दर्पहीनता, अनभिमानं—*नता*, अनोद्वेगं, माधुर्यं, शान्तिः *f.*, विनतिः, सहनशीलता.

MEET, a. (Proper, fit) युक्तः—*क्ता-क्तं*, उचितः—*ता-तं*, उपयुक्तः—*क्ता-क्तं*, योग्यः—*ग्या-ग्यं*, समन्वयः—*सा-सं*, उपपन्नः—*न्ता-न्तं*, सङ्गतः—*ता-तं*.

To MEET, v. a. and n. (Come together, encounter) समागमः (c. 1. गच्छति—*गन्तुं*), सङ्गमः, उपागमः, मिल (c. 6. मिलति, मेलितुं), सम्मिल, सने (c. 2. सनैति—*न्तुं*, rt. इ), आसद (c. 10. सादयति—*यितुं*), समासद, प्रतिमुखं or अभिमुखं गम or या (c. 2. याति—*न्तुं*), अभिप्रा, उपाया, सम्मुखीभू.—(Go to meet) प्रतिगमः, प्रमुखम्, अभिगमः, प्रमुखा, अभिप्रा, प्रमाया, प्रतिव्रज (c. 1. व्रजति—*जितुं*), प्रतिवृत् (c. 1. व्रजते—*जितुं*), अभिवृत्, प्रमुखम् कृ; 'gone to meet,' प्रमुखातः—*ता-तं*.—(Rise to meet) प्रमुख्य (c. 1. तिष्ठति—*तापुं*, rt. स्था); 'risen to meet,' प्रमुख्यतः—*ता-तं*; 'rising to meet,' प्रमुख्यतः.—(Assemble) समागमः, सङ्गमः, मिल, सम्मिल, एकत्र मिल, एकत्र गम or आगम, सने समये, समावृत्, समूहीभू.—(Encounter in a hostile manner) संयुध (c. 4. युध्यते—*यौद्धं*), युद्धं कृ, युद्धाय समुपागमः, समाधातं कृ, युद्धारम्भं कृ, रणाभियोगं.—(Meet with, find) आसद, अभिगमः, प्राप (c. 5. प्राप्तिः—*प्राप्ति*), सम्प्राप, समाप्, जयाप्, जप्, लभ (c. 1. लभते

लम्बु), विद् (c. 6. विन्दति, वेदितुं), अभिविद्; 'hard to meet with,' दुरासदः-दा-दं, दुरधिगमः-मा-मं, दुरधिगम्यः-म्या-म्यं, दुष्प्रापः-पा-पं, दुष्प्राप्यः-प्या-प्यं, दुर्लभः-भा-भं.—(In age) उपगम्, उपागम्, गम्, आप्, प्राप्, इ, अनुभू; 'they met with their death,' विनाशम् उपगताः.—(Meet as waters) सङ्गम्, सम्पु (c. 1. -अवते -प्रोतुं), सम्भेदं कृ.

MEETING, *s.* (Coming together) सङ्गमः, समागमः, सङ्गः, सङ्गतिः *f.* सङ्गतं, मिलनं, मेलनं, सम्मिलनं, सम्मेलनं, मेलकः, संयोगः, योगः, एकत्र मिलनं, एकत्र गमनं.—(Assembly, convention) सभा, समाजः, मेला, मेलः, मेलकः, संसद् *f.* सदस् *n.*, परिषद्, समज्या, मनुष्यसभा, गोष्ठी, समितिः *f.*, आस्थानं-नी, लोकसंघः, जनसमागमः, जनमेला, महसुलं, जनसमवायः, जनसमुदायः, जनसमूहः; 'dismissal of a meeting,' सभाविसर्जनं; 'person present at a meeting,' सभासद् *m.*, सभास्तारः, सभाः, सदस्यः.—(Confluence) सम्भेदः, सङ्गमः, सङ्गः.

MEETING-HOUSE, *s.* मनुष्यसभा, सभा, सभागृहं, सभास्थानं, सभागमन्दिरं, सभागमगृहं, सभागमस्थानं.

MEETLY, *adv.* यथायोग्यं, यथोचितं, युक्तं, उपयुक्तं, उचितं, यथाहं.

MEETNESS, *s.* योग्यता, युक्तता, उपयुक्तता, उचितत्वं, औचित्यं.

MEGALOSAURUS, *s.* महामकरः, बृहन्मकरः.

MEGRIM, *s.* शिरोवेदना, शिरःपीडा, अर्द्धशिरःपीडा, अर्द्धमस्तकशूलः.

MEIOSIS, *s.* (Figure of rhetoric) न्यूनालङ्कारः, न्यूनीकरणालङ्कारः.

MELANAGOGUE, *s.* कृष्णपित्तघ्नं, कृष्णपित्तनाशकम् औषधं.

MELANCHOLIC, *s.* सदाविषादी *m.* (नं), निराविषादी *m.*, कुपितवायुप्लतः.

MELANCHOLILY, *adv.* सविषादं, अवसादेन, सोड्ढे, सावसादं, उड्डिग्नवत्.

MELANCHOLY, *a.* (Depressed in spirits) विषयः-खा-खं, अवसन्नः-

-खा-खं, विषादी-दिनी-दि (नं), उड्डिग्नः-गना-गनं, उड्डिग्नमनाः-नाः-

-नः (सं), विमताः &c., दुर्मेनाः &c., अन्नमेनाः &c., उन्ननाः &c.,

ज्ञानमनाः &c., दीनमनाः &c., दीनमनस्कः-स्का-स्कं, विमनस्कः &c.,

दीनचेतनः-ना-नं, ज्ञानः-ना-नं, ज्ञानः-ना-नं, ज्ञानः-ना-नं, ज्ञानः-ना-नं,

खिन्नः-खा-खं, खेदयुक्तः-क्ता-क्तं, खेदी-दिनी &c., उदासीनः-ना-नं,

चिन्तापरः-रा-रं, चिन्ताकुलः-ला-लं.—(Habitually depressed)

सदाविषादी-दिनी &c., निराविषादी &c., सदाखेदी &c., निराविषयः

&c., निरावसन्नः &c., सदावसन्नः &c., विषयवृत्तिः-वृत्तिः-वृत्तिः, खेदवृत्तिः

&c.—(Mournful, expressing or causing sorrow) विषादसूचकः

-का-कं, खेदसूचकः-का-कं, विषादात्मकः-का-कं, खेदात्मकः-का-कं,

शोकसूचकः-का-कं, शोकजनकः-का-कं, खेदजनकः-का-कं, दुःखकरः-

-रा-रं; 'to be melancholy,' विषद (c. 1. -पीदति -पयुं), अवसद्,

विषयभी, खिद् in pass. (खिद्यते), घ्ने (c. 1. ग्रायति, ग्रातुं), उड्डिग्नभी,

दुर्मेनस् (nom. दुर्मेनायते), उन्नमन्.

MELANCHOLY, *s.* विषादः, विषयता, अवसादः, अवसन्नता, खेदः, खिन्नता, उड्डेगः, उड्डिग्नता, ज्ञानिः *f.*, ज्ञानिः *f.*, ज्ञानिः *f.*, निर्विखता, निर्वेदः, दीनता, दैन्यं, उदासीनता, औदासीन्यं, उन्नम्यता, चिन्तोड्डिग्नता, चिन्ता, विषादवृत्तिः *f.*, विषयवृत्तिः, विमनस्कता, वैमनस्यं.

MELÉ, *s.* (Confused fight) रणसङ्कुलं, युद्धसङ्कुलं, सङ्कुलयुद्धं.

MELILOT, *s.* विषलेभेदः, विषचन्निशिह औषधिप्रभेदः.

To MELIORATE, *v. a.* भद्रतरं-रं कृ, भद्रतरीकृ. See To IMPROVE.

MELIORATION, *s.* वृद्धिः *f.*, वर्धनं, श्रेयस्त्वं, भद्रतरभावः. See IMPROVEMENT.

MELLIFEROUS, *a.* मधुप्रदः-दा-दं, मधुजनकः-का-कं, मधूत्पादकः &c.

MELLIFICATION, *s.* मधुकरणं, मधूत्पादनं, मधूत्पत्तिः *f.*, मधुकारित्वं.

MELLIFLUENCE, *s.* मधुसावः, मधुप्रवाहः, अमृतसावः, सुधाप्रवाहः.

MELLIFLUOUS, MELLIFLUE, *a.* मधुसावी-विणी-वि (नं), अमृतसावी

&c., मधुरः-रा-रं, मधुमयः-यी-यं.—(As applied to speech) मधुराक्षरः-रा-रं, मधुरवाक्यः-क्या-क्यं.

MELLIFLUOUSNESS, *s.* मधुरता-त्वं, माधुर्यं, स्वादुता, वाक्यमाधुर्यं.

MELLOW, *a.* पक्क-क्का-क्के, परिपक्क-क्का-क्के, पक्कदुः-डु-दु, मृदुपक्क-क्का-क्के, पक्कमः-मा-मं, विपक्कमः-मा-मं.—(Soft) मृदुः-दुः-डु-दु,

कोमलः-ला-लं, मृदुलः-ला-लं, क्षिपः-ग्धा-ग्धं, ललितः-ला-लं,

मुखस्पर्शः-शी-शी.—(To the ear) मृदुशब्दः-ब्दा-दं, कोमलशब्दः

&c., मृदुनादः-दा-दं, मधुलः-ला-लं, मधुस्वनः-ना-नं.

To MELLOW, *v. a.* पक् (c. 1. पचति, पक्नुं, c. 10. पाचयति-यितुं), पक्कं-

-क्कां कृ, मृदुपक्कं-क्कां कृ, परिपक्कं-क्कां कृ, परिपक्कीकृ, मृदुकृ, कोमलीकृ.

To MELLOW, *v. n.* पक्क-क्का-क्के भू, परिपक्क-क्का-क्के भू, पक्कीभू, पक्कतां

or पक्कशां या (c. 2. याति-तुं) or इ (c. 2. एति-तुं), मृदुपक्क-क्का-क्के

भू, मृदुभू, कोमलीभू.

MELLOWED, *p. p.* पाकेन मृदूकृतः-ता-तं or कोमलीकृतः-ता-तं.

MELLOWNESS, *s.* पक्कता, परिपक्कता, मृदुता, पक्कमृदुता, कोमलता, मार्दवं,

सदिमा *m.* (नं), पाकः, परिपाकः, पक्क *f.*, पक्कशा, पक्कभावः.—

(Of sound) शब्दमृदुता, नादमार्दवं.

MELODIOUS, *a.* मधुरः-रा-रं, सुश्राव्यः-प्या-प्यं, सुस्वरः-रा-रं, सुश्रव्यः-

-या-यं, सुचारुस्वनः-ना-नं, मधुस्वनः-ना-नं, श्रोत्रसुखः-खा-खं,

श्रोत्रभिरामः-मा-मं, श्रुतिसुखः-खा-खं, मधुरस्वरः-रा-रं, मधुराक्षरः-

-रा-रं, मधुकः-का-कं, सुशब्दः-ब्दा-दं, मधुलः-ला-लं.

MELODIOUSLY, *adv.* मधुरं, सुस्वरं, मधुरस्वरेण, सुचारुस्वरेण, माधुर्येण.

MELODIOUSNESS, *s.* मधुरता, माधुर्यं, सुश्राव्यता, सुस्वरता, स्वरमाधुर्यं,

स्वराधुर्यं, श्रोत्रभिरामता.

MELODY, *s.* सुस्वरः, सुस्वरानुपूर्यं, सुस्वरानुपूर्वी, सुस्वरानुक्रमः, स्वरमाधुर्यं,

स्वरानुक्रममाधुर्यं, माधुर्यं, मधुरता, सुश्राव्यता, कलता-त्वं, तालः,

तालैस्वं, प्रतितालः.

MELON, *s.* (Water-melon) तरबुजं, लतापनसः, सेदु *m.*, कालिङ्गं,

कालिन्दकं, गोडुघः.

To MELT, *v. a.* विली in caus. -(लापयति-लापयति-यितुं), विद्रु (c. 10.

-द्रावयति-यितुं), द्रवीकृ, गल (c. 10. गालयति-यितुं), विद्रावणं कृ,

गालनं कृ, विद्रुतीकृ, विलीनीकृ, चाद्रीकृ, साद्रीकृ.—(Soften to

love or tenderness) कर्णुणाद्रीकृ, दयाद्रीकृ, भावाद्रीकृ, साद्रीकृ,

साद्रीकृ, वत्सल (nom. वत्सलयति-यितुं), वत्सलीकृ.

To MELT, *v. n.* विली (c. 4. -लीयते-लेतुं), प्रविली, प्रलो, द्रु (c. 1.

द्रवति, द्रोतुं), विद्रु, गल (c. 1. गलति-लितुं), विगल, क्षर (c. 1.

क्षरति-रितुं), द्रवीभू, चाद्रीभू, साद्रीभू, विलीनीभू, विद्रुतीभू.—(Be

softened to love or tenderness) दयाद्रीभू, कर्णुणाद्रीभू, चाद्री-

हृदयः-या-यं भू, क्षिप्रहृदयः-या-यं भू, साद्रीभू, वत्सल (nom. वत्स-

लायते), वत्सलीभू.

MELTED, *p. p.* द्रुतः-ता-तं, द्रावितः-ता-तं, विद्रुतः-ता-तं, विद्रावितः-

-ता-तं, द्रवीभूतः-ता-तं, लीनः-ना-नं, विलीनः-ना-नं, निलीनः-

ना-नं, गलितः-ता-तं, गालितः-ता-तं, क्षरितः-ता-तं, परिगलितः-

-ता-तं, द्रवीकृतः-ता-तं, द्रवमाणः-या-यं, अवदीक्षः-यी-यी, साद्रीकृतः-

-ता-तं, साद्रीकृतः-ता-तं.—(Softened to tenderness) कर्णुणा-

द्रीकृतः-ता-तं, दयाद्रीकृतः-ता-तं, क्षिप्रहृदयकृतः-ता-तं, वत्सलीकृतः-ता-तं.

MELTER, *s.* द्रावकः, विद्रावकः, द्रावकरः, विलयनकृ, द्रवकज्ञे *m.* (नं).

MELTING, *s.* द्रावः-वणं, विद्रावः-वणं, विलयः-यनं, द्रवत्वं, गलनं, गालनं,

गलितत्वं, द्रवीकरणं, क्षरणं, विलीनता, चाद्रीकरणं, साद्रीकरणं.

MELTING, *part. or a.* द्रवमाणः-या-यं, गलन्-लनी-लन् (नं), क्षरन्

&c., गाली-लनी-लि (नं), वात्सल्यजनकः-का-कं.

MEMBER, *s.* (Limb of the body) सङ्ग, अवयवः, प्रतीराङ्गं, शरीरावयवः, गात्रं, पञ्चाः, प्रतीकः, अपघनः; 'a minor member of the body,' प्रत्यङ्गः; 'having members,' सङ्ग्री-ङ्गिनी-ङ्गि, अवयवी &c., साङ्गः-ङ्गा-ङ्गं.—(Of a discourse, &c.) सङ्गं, प्रकरणं, खण्डः-खण्डं, देशः, पदं, परिच्छेदः, विच्छेदः.—(Part, division) सङ्गं, भागः, विभागः, संशः, अवयवः; 'member by member,' अवयवशम्; 'forming a member,' सङ्गभूतः-ता-तं.—(Of a community or association) गणाभ्यन्तरः, संसर्गाभ्यन्तरः.—(Of an assembly) सभासदः, सभ्यः, सभास्यः, सभाकारः, सभाभ्यन्तरः, सामाजिकः, सदस्यः.—(Individual) व्यक्ति *f.*, एकजनः.—(Of a compound word) पदं; 'first member of a compound,' उपपदं; 'last member,' उद्भरणपदं.

MEMBERED, *a.* सङ्ग्री-ङ्गिनी-ङ्गि (न), साङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, अवयवी &c.

MEMBRANE, *s.* त्वक *f.* (च), आवरणत्वक *f.*, आवरकत्वक *f.*, तनुत्वक *f.*, सनत्वक *f.*, चर्म *n.* (न), सनस्थम् *n.*, क्लिष्टिका, क्लिष्टो, आवरणं.

MEMBRANE, MEMBRANOUS, *a.* तनुत्वक्यः-यो-यं, आवरणत्वक्यः-यो-यं, तनुत्वकावृतः-ता-तं.

MEMBRUM VIRILE, *s.* शिश्नः, पुलिङ्गं, वृंशिङ्गं, पुरुषाङ्गं, नरङ्गं, लिङ्गं, ध्वजः, इन्द्रियं, जघनं, चर्मदारः-खण्डं.

MEMENTO, *s.* स्मरणार्थकान्तु *n.*, स्मृतिजनकचिह्नं, स्मरणं.

MEMOIR, *s.* वृत्तान्तः, वृत्तान्तरचना, वृत्तान्तोपाख्यानं, वृत्तान्तलिखनं, चरित्रं, चरित्ररचना, चरित्रोपाख्यानं, चरित्रलिखनं, इतिहासः.

MEMORABLE, *a.* स्मरणीयः-या-यं, स्मरणयोग्यः-ग्या-ग्यं, स्मरणार्हः-ह्यै-ह्यै, स्मर्यः-व्या-व्यं, स्मरणोपयुक्तः-क्ता-क्तं, चिरस्मरणीयः &c., अविस्मरणीयः &c.

MEMORANDUM, *s.* स्मरणं, स्मरणपत्रं, स्मारकपत्रं, स्मरणार्थकचिह्नं, पत्रकं.

MEMORATIVE, MEMORIAL, *a.* स्मारकः-का-कं, स्मार्तः-त्री-त्रै, स्मृतिजनकः-का-कं, स्मरणार्थकः-का-कं, स्मृतिकारः-रा-रं.

MEMORIAL, *s.* स्मरणार्थकविषयः, स्मरणार्थकपत्रम् *n.*, स्मारकविषयः, स्मारकपत्रम्, स्मरणार्थकचिह्नं, स्मार्तविषयः, स्मार्तपत्रम् *n.*, स्मरणं.—(Petition) निवेदनपत्रं, विज्ञापनपत्रं, प्रार्थनपत्रं.

MEMORIALIST, *s.* निवेदनकर्ता *m.* (त्रै), विज्ञापनकर्ता *m.*, प्रार्थकः, प्रार्थयिता *m.*, अर्थी *m.* (न), प्रार्थनपत्रलखकः.

To MEMORIALIZE, *v. a.* निवेदनपत्रेण प्रार्थं (c. 10. 'अर्थयति-यितुं'), निवेदनपत्रं लिखं (c. 6. लिखति, लिखितुं), निवेदनं कृ.

MEMORY, *s.* स्मरणं, स्मृतिः *f.*, संस्मृतिः *f.*, संस्मरणं, अनुस्मृतिः *f.*, अविस्मृतिः *f.*, संस्कारः, स्मरणशक्तिः *f.*, धारणा-रणं; 'retentiveness of memory,' धारणा, धारणाशक्तिः *f.*; 'having a good or retentive memory,' स्मृतिमान्-मती-मत (त), स्मरणशीलः-ला-लं, वृत्तस्मरणशीलः-ला-लं, अधिगतापेक्षस्मरणशीलः-ला-लं, अधिगतापेक्षस्मरणशीलः-ला-लं; 'to commit to memory,' हृदयं कृ. मनसि कृ. अभ्यस्य (c. 1. 'अभ्यस्यति-अभिसृतिं'), रूपं कृ.; 'committed to memory,' कथयस्वः-व्या-व्यं, हृदयस्यः-व्या-व्यं, हृत्स्यः &c., अभ्यस्तः-क्ता-क्तं; 'within memory,' स्मार्तः-त्री-त्रै.—(Time to which memory may extend) स्मार्तकालः, स्मरणकालः, स्मृतिकालः.

MEN, *s. pl.* पुरुषाः *m. pl.*, नराः *m. pl.*, मनुष्याः *m. pl.*, मानुषाः *m. pl.*

To MENACE, *v. a.* भर्त्सं (c. 10. भर्त्सयति-ते-यितुं), अवभर्त्सं, निर्भर्त्सं, अभिभर्त्सं, अभिनिर्भर्त्सं, परिभर्त्सं, तर्जं (c. 10. तर्जयति-यितुं), सभिर्त्सं, सतर्जं, अयगर् (b. 6. गुरते-रितुं), भर्त्सनं कृ. तर्जनं कृ. भयप्रदर्शनं कृ.

MENACE, *s.* भर्त्सनं-ना, निर्भर्त्सनं-ना, तर्जनं, भयप्रदर्शनं, भयदर्शनं, घरोदिर्न, अपकारणीः *f.* (र).

MENACED, *p. p.* भर्त्सितः-ता-तं, अभिभर्त्सितः-ता-तं, तर्जितः-ता-तं.

MENACER, *s.* भर्त्सनकारी *m.* (न), निर्भर्त्सनकर्ता *m.*, भयप्रदर्शकः.

MENAGERY, MENAGERIE, *s.* पशुपक्षिमनुजः, पञ्चादिमनुजः, विदेशीयजन्तुपालिका, विदेशीयपशुशाला, विदेशीयपशुपालनस्थानं, नानानातीयपशुमनुजः, भिन्नजातीयजन्तुमनुजः, वितंसः, योतंसः.

MENAX, *s.* चतुर्वर्षकम् or चतुःप्रवाहकम् or चतुर्जनकम् औषधं, सुखात्रेयापधं.

To MEND, *v. a.* (Repair) सन्धा (c. 3. दधाति-धत्ते-धातुं), समाधा, प्रति-समाधा, प्रतिकृ, प्रतिसङ्गः, पृथ्वत् कृ. साधं (c. 10. साधयति-यितुं), उद्गृह्णं (c. 1. हरति-हन्ते), जीर्णोद्धारं कृ. जीर्णोद्धारणं कृ. सुस्थं-स्था कृ. स्वस्थं-स्थं कृ. सन्धानं कृ. प्रतिसमाधानं कृ.—(Correct) शुध् (c. 10. शोधयति-यितुं), परिशुध्, विशुध्, मंशुध्.—(Help) उपकृ.—(Improve) वृध् (c. 10. वर्धयति-यितुं), मंशुध्, अधिकोक्.

To MEND, *v. n.* (Grow better) भदतरः-रा-रं भू. भद्रतरभू, अधिकोभू, वृध् (c. 1. वर्धते-यितुं), वृद्धिं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or इ (c. 2. इति-तु), ज्ञेयान्-यमी-यो भू. सुस्थः-स्था-स्थं भू. स्वस्थः-स्था-स्थं भू.

MENDABLE, *a.* सन्धेयः-या-यं, समाधेयः-या-यं, प्रतिसमाधेयः-या-यं, सन्धः-धा-धं, उद्धार्यः-व्या-व्यं, उद्धारणीयः-या-यं, प्रतिकार्यः-व्या-व्यं.

MENDACIOUS, *a.* समत्यवादी-दिनी-दि (न), मिथ्यावादी &c., असत्यभाषी-पिणी, अनुतभाषी &c. See LING. LIAR.

MENDACITY, *s.* असत्यभाषणं, मिथ्यावादः, अनुतभाषणं, मृषावादः.

MENDED, *p. p.* समाहितः-ता-तं, प्रतिसमाहितः-ता-तं, सन्धितः-ता-तं, साधितः-ता-तं, उद्गृह्णः-ता-तं, जीर्णोद्भूतः-ता-तं, प्रतिकृतः-ता-तं.

MENDER, *s.* सन्धानकर्ता *m.* (त्रै), सन्धानकर्ता *m.*, सन्धाता *m.* (त्रै), प्रतिसमाधाता *m.*, साधकः, उद्धारता *m.* (त्रै), जीर्णोद्धारता.

MENDICANCY, *s.* भिक्षुकता, भिक्षोपजीविता, भैक्ष्यं, भैक्षजीविका.

MENDICANT, *s.* (Beggars) भिक्षार्थी *m.* (न), भिक्षुकः-की *f.*, भिक्षुः *m.*, भिक्षाकः-की, भिक्षोपजीवी *m.* (न), भैक्षजीवी *m.*, भिक्षाशी *m.* (न), भिक्षाहारः, भैक्षभुक् *m.* (न), भैक्षाशी *m.*, भिक्षाचरः, भिक्षणशीलः, वनीयकः, याचकः, याचनकः. See BEGGAR. (Religious mendicant) भिक्षुः *m.*, परिवाजकः-त्रिका, परिवाजः, परिव्राट् *m.* (न), प्रवर्जितः, पराशरी *m.* (न), पराशरी *m.*, योगी *m.* (न), सत्त्वारी *m.* (न), यती *m.* (न). Other kinds of religious mendicants are दखी *m.* (न), जिदखी *m.* (न), चैरागी *m.* (न), भैरवयोगी *m.*, दिगसरः, मस्करो *m.* (न), अघोरपन्थाः *m.* (न), कर्मदी *m.* (न).

MENDICITY, *s.* भिक्षुकता-त्वं, भैक्ष्यं, भैक्षोपजीवनं, भैक्षजीविका, भैक्षचर्या, भैक्षचरणं, भिक्षाशित्वं, भिक्षाटनं, भिक्षावृत्तिः *f.*, भिक्षुकवृत्तिः *f.*, भिक्षा, प्रव्रज्या, परिव्रज्या-त्वं, व्रज्या, याचनावृत्तिः *f.*, याचकवृत्तिः *f.*, यात्रा, याचना, चिह्नित्वं.

MENDING, *s.* सन्धानं, सन्धानकरणं, समाधानं, प्रतिसमाधानं, साधनं, उद्धारः, उद्धारणं, जीर्णोद्धारः, जीर्णोद्धारणं, सुस्थकरणं, प्रतिकरणं.

MENIAL, *a.* गृहदाससम्बन्धी-न्धनी-न्धि (न), प्रेष्यसम्बन्धी &c., अवकृष्टः-ष्ट-ष्टं, वार्यलः-लो-लं, व्रातीनः-ना-नं; 'menial offices,' प्रेष्यकर्म *n.* (न), भृत्यकर्म *n.*; 'menial service,' प्रेष्यभावः, दास्ययोगः.

MENIAL, *s.* गृहदासः-वी *f.*, प्रेष्यः-व्या, भृत्यः, चेदः-दी *f.*, सेवकः-की, अवकृष्टः, अवकृष्टकर्मकरः, किकूरः; 'menials,' परिजनः, परिचरः, दासवर्गः.

MENISCUS, *s.* अर्धचन्द्राकारः, अर्धचन्द्राकृतिः *f.*

MENOLOGY, *s.* (Register of months) मासविवरणं, मासपञ्चिका.

MEN-PLEASER, *s.* लोकरञ्जकः, जनरञ्जकः, जनानुसारी *m.* (न), लोकानुसारी.

MENSAL, *a.* भोजनपात्रसम्बन्धी-न्धनी-न्धि (न), भोजनाधारसम्बन्धी &c.

MENSES, *s. pl.* चतुः, चारैव, पुष्यं, कुम्भं, रजस् *n.*, योनिरञ्जनं, स्त्री-

धर्मः, कला, मलं, योनिमलं; 'first appearance of the menses,'
चतुर्दर्शनं, रजोदर्शनं; 'ceremonies on the event,' चतुर्शान्तिः *f.*
चतुर्लवः; 'suppression of them,' रजोबन्धः.

MENSTRUAL, *a.* (Monthly) मासिकः -को -कं, मास्यः -स्या -स्यं, मासीयः
-या -यं, मासीनः -ना -नं, प्रातिमासिकः -को -कं, मासानुमासिकः -को -कं.

To MENSTRUATE, *v. n.* चतुमती भू, पुष्पवती भू, रजस्वला भू.

MENSTRUATION, *s.* चतुप्रवाहः, चतुस्रावः; 'woman in this state.'

See the next.

MENSTRUOUS, *a.* (Woman) चतुमती, पुष्पवती, रजस्वला, मलिनो,
स्त्रीधर्मिणी, उदक्ता, आत्रेयी -यिका, अचिः -ची, वृषली, अस्पर्शा,
सरजाः, बाह्यदली, ब्रह्मयातिनी, रजको, शूद्राः—(Relating to the
menses) आश्रयः -यी -यं, चतुस्रसन्धी -न्धिनी -न्धि (नं), चतु in comp.

MENSTRUUM, *s.* (Solvent) द्रावकरसः, द्रावणं, विद्रावकरसः, विद्रावणं.
—(Medium for mixing medicines) योगवाही *m.* (नं).

MENSURABILITY, *s.* मेयता, प्रमेयता, परिमेयता, मापनीयत्वं.

MENSURABLE, *a.* मेयः -या -यं, प्रमेयः -या -यं, परिमेयः -या -यं, मापनीयः
-या -यं, माप्यः -प्या -प्यं, मापनश्रमः -मा -मं.

MENSURAL, *a.* मानससन्धी &c., मानविषयः -या -यं, परिमाणविषयः &c.
To MENSURATE, *v. a.* मा (c. 2. माति नुं, c. 10. मापयति -पितुं). See
To MEASURE.

MENSURATION, *s.* मापनं, परिमाणं, प्रमाणं, मानं, मितिः *f.*, मापकरणं.

MENTAL, *a.* मानसः -सी -सं, मानसिकः -को -कं, मनस्कः -स्का -स्कं, मन-
सिजः -जा -जं, मनोजः -जा -जं, मनोगतः -ता -तं, मनोभवः -या -यं,
मनःस्थः -स्या -स्थं, बुद्धिस्थः &c., चिद्वयः -या -यं, चिद्वतः -ता -तं,
चित्तजः -जा -जं, मनोमयः -यी -यं, मनःकल्पितः -ता -तं, बुद्धिकल्पितः
-ता -तं, मनःससन्धी -न्धिनी &c.; 'mental suffering,' मनस्तापः,
मनःषोडः; 'mental abstraction,' योगः, सन्नध्यानं, चिन्तवृत्तिरिरोधः.

MENTALLY, *adv.* मनसा, बुद्ध्या, चिन्तया, बुद्धिमात्रेण; 'mentally blind,'
अन्धधीः -धी -धि, अन्धबुद्धिः -द्धिः -द्धि, अन्धीकृतात्मा -त्मा -त्मा (नं).

MENTION, *s.* अभिधानं, अभिधा, आख्यानं, कथनं, उपादानं, ग्रहणं,
नामग्रहणं, नामनिर्देशः, निवेदनं, कीर्तनं, सङ्कीर्तनं, उच्चारणं, उद्देशः,
उल्लेखः -खनं, श्रुतिः *f.*; 'no mention whatever,' न गन्त्यलेशः;
'to make mention.' See the next.

To MENTION, *v. a.* ख्या (c. 2. ख्याति -तुं), आख्या, कथ् (c. 10. कथयति
-यितुं), सङ्गृह्ण, निविद् (c. 10. -वेदयति -पितुं), अभिधा (c. 3. -दधाति
-धातुं), कृत् (c. 10. कीर्त्तयति -यितुं), अनुकृत्, उच्चार (c. 10. -चारयति
-यितुं), निर्दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), उद्दिश, उद्देशे कृ, अभिधानं कृ.
—(By name) नाम ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), नामग्रहणं कृ, नाम-
निर्देशं कृ; 'it will be mentioned,' वक्ष्यते.

MENTIONED, *p. p.* उक्तः -क्ता -क्तं, प्रोक्तः -क्ता -क्तं, कथितः -ता -तं, आख्यातः
-ता -तं, अभिहितः -ता -तं, निवेदितः -ता -तं, कीर्तितः -ता -तं, स्मृतः
-ता -तं; 'by name,' नामाभिहितः -ता -तं; 'before mentioned,'
पृक्षीकः -क्ता -क्तं, पृक्षेदितः -ता -तं; 'about to be mentioned,'
वक्ष्यमाणः -शा -शं.

MENTOR, *s.* उपदेश *m.* (ष्टु), उपदेशकः, मन्ता *m.* (नृ), अभिमन्ता *m.*

MEPHITIC, MEPHITICAL, *a.* पृतिगन्धी -न्धिनी -न्धि (नं), पृतिगन्धः -न्धा
-न्धं, पृतिगन्धात्मकः -का -कं, दुर्गन्धी &c., दूषकगन्धी &c., पृतिगन्ध-
मयः -यी -यं, दुर्गन्धमयः -यी -यं, पृतिविषयः -या -यं, विषात्मकः -का -कं.

MERACIOUS, *a.* तनोमयः -यी -यं, सत्यपूर्णः -शी -शं, रसिकः -का -कं.

MERCANTILE, *a.* वाणिज्यिकः -की -कं, वाणिजः -जी -जं, वाणिज्यसम्बन्धी
-न्धिनी -न्धि (नं), वणिक्पथसम्बन्धी &c., वणिक्सम्बन्धी &c., व्यवहार-

सम्बन्धी &c., आपणिकः -का -कं, पणायसम्बन्धी &c., नैगमः -नी -नं.
MERCATURE, *s.* क्रयविक्रयः, वाणिज्यं, पणया, वणिक्पथं.

MERCENARILY, *adv.* लाभलोभात्, लाभार्थे, स्वार्थे, स्वार्थपक्षे, लाभदृष्ट्या,
लाभबुद्ध्या, फललोभात्, वेतनार्थं, फलार्थं, अर्थतः, भूतकथत्, सकामं.

MERCENARINESS, *s.* लाभलोभः, फललोभः, लाभदृष्टिः *f.*, वेतनाधिपत्वं,
लाभबुद्धिः *f.*, फलाशा, धनलोभः, धनलुभता, स्वार्थपक्षा, सकामता,
सकामबुद्धिः *f.*, वेतनापेक्षा.

MERCENARY, *a.* (Hired, hiring) भूतकः -का -कं, वेतनिकः -की -कं,
वेतनार्थी -धिनी -धि (नं), वखिकः -का -कं, भूतिभुक् *m. f. n.* (जं),
भरखभुक् *m. f. n.*, भूयः -या -यं, वेतनभूत् *m. f. n.*—(Actuated
by hope of gain, greedily of gain) लाभलोभी -भिनी &c., लाभार्थी
-धिनी &c., लाभदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, लाभबुद्धिः -द्धिः -द्धि, धनलोभी &c.,
धनलुभः -भा -भं, धनार्थी &c., फलदृष्टी -र्ष्टीनी &c., सार्थः -धा -धं,
स्वार्थदृष्टी &c., स्वार्थपक्षकः -का -कं, सकामः -मा -मं, कामात्मा -त्मा
-त्मा (नं); 'from mercenary motives,' अर्थतः, स्वार्थतः, लाभ-
लोभात्, फललोभात्.

MERCENARY, *s.* (A hiring) भूतकः, भूतिभुक् *m.* (जं), भरखभुक् *m.*,
वेतनिकः, वखिकः, वेतनार्थी *m.* (नं), वेतनभुक् *m.*, भूयः; 'soldier,'
भूतकमेव.

MERCER, *s.* कौशासरविक्रयी *m.* (नं), कौशप्रवणिक् *m.* (जं), कौशिकवणिक्,
दुकुलविक्रेता *m.* (नृ), कौशिकवस्त्रव्यवसायी *m.* (नं).

MERCERY, *s.* कौशासरं, कौशिकवस्त्रादि *n.*, कौशिकवस्त्रादिव्यवसायः.

MERCHANDISE, *s.* (Goods) पण्यं, पण्यद्रव्यं, पण्यद्रव्याणि *n. pl.*, पण्य-
नि *n. pl.*, विक्रयद्रव्याणि, विद्रव्यं, भागदकं, पण्यभागदकं, पण्यभागद-
नि *n. pl.*, वाणिज्यभाषाणि, वाणिज्यद्रव्यं, वाणिज्यपण्यं, पणः, पणसः.
—(Trade) वाणिज्यं -ज्या, वणिक्पथः, क्रयविक्रयः, पणया, व्यापारः,
व्यवहारः, व्यवसायः.

To MERCHANDISE, *v. n.* वाणिज्यं कृ, क्रयविक्रयं कृ, व्यापारं कृ.

MERCHANT, *s.* वणिक् *m.* (जं), वाणिजः -जिकः, वाणिजजनः, महाजनः,
सार्थवाहः, सार्थिकः, क्रयविक्रयिकः, आपणिकः, पणिकः, व्यवसायी *m.*
(नं), व्यापारी *m.*, व्यवहारी *m.*, व्यवसायकः, वाणिज्योपजीवी *m.* (नं),
श्रेयी *m.* (नं), साधुः *m.*, साधुजनः, नैगमः; 'voyaging merchant,'
पोतवणिक्, सांघाविकः; 'man of the mercantile or third
class,' वैश्यः, विद् *m.* (शं); 'company of merchants,' सार्थः, निगमः.

MERCHANTABLE, *a.* पण्यः -ख्या -ख्यं, विक्रयः -या -यं, पण्यार्हः -र्हः -र्हं.

MERCHANT-MAN, *s.* (Ship employed in trade) वाणिजनौका *f.*,
वाणिजनौका.

MERCIFUL, *a.* दयालुः -लुः -लु, दयावान् -यतो -वत् (त्), कृपालुः -लुः
-लु, कृपावान् &c., दयाशीलः -ला -लं, कृपाशीलः -ला -लं, सदयः
-या -यं, सकरुणः -शा -शं, करुणाशीलः -ला -लं, कारुणिकः -की -कं,
सानुकम्प्यः -म्या -म्यं, सानुकम्पी -म्पिनी -म्पि (नं), सानुक्रोशः -शा -शं,
दयालुः -लुः -लु, दयामयः -यी -यं, कृपामयः &c., करुणामयः &c.,
दयाबुद्धिः -द्धिः -द्धि, दयादृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, क्षमाशीलः -ला -लं, क्षमा-
वान् &c., सानुकम्पाशीलः -ला -लं, पृणी -णिनी &c., करुणाद्रिः -द्रि
-द्रि, वत्सलः -ला -लं, कृपाकरः -रा -रं, दयापूरुः -रुः -रु.

MERCIFULY, *adv.* सदयं, सकारुण्यं, सानुकम्प्यं, कृपा, दया, सानुक्रोशं,
दयापूर्वं, कृपापूर्वं, दयाबुद्ध्या, कारुण्येन -ख्यात्, क्षमापूर्वं, वात्सल्यत्.

MERCIFULNESS, *s.* दयालुता, कृपालुता, कारुण्यं, दयाशीलता, कृपाशीलता,
सदयत्वं, सानुकम्पता, सानुक्रोशता, क्षमाशीलता, दया, कृपा, सानुकम्पा,
करुणा, पृणा, वात्सल्यं.

MERCILESS, *a.* निर्दयः -या -यं, अदयः -या -यं, निष्कृपः -पा -पं, निर्धृणः

-या -यं, निष्करुणः -या -यं, सकरुणः -या -यं, दयाहीनः -ना -नं, दयारहितः -ता -तं, दयाशून्यः -न्या -न्यं, कृपाहीनः -ना -नं, वीतपूयः -या -यं, निवृत्तः -रा -रं.

MERCILESSLY, *adv.* निर्दये, निष्कृपं, निष्करुणं, निवृत्तं, सतिनैवृत्त्यर्थं.

MERCURIAL, *a.* (Containing mercury or quicksilver) पारदमयः -यी -यं, पारदालकः -का -कं, सपारदः -दा -दं. —(Volatile, sprightly) चञ्चलः -ला -लं, चपलः -ला -लं, चञ्चलबुद्धिः -द्धिः -द्धिं, प्रकृतितरलः -ला -लं, तरलप्रकृतिः -तिः -ति, क्षणिकबुद्धिः &c., सस्थिरः -रा -रं.

MERCURY, *s.* (The planet, fabled as the son of Soma, or the moon, by Rohini) सोम्यः, सोमभूः *m.*, पुषः, रोहिण्यः, रोधनः, बोधनः, राजपुत्रः, तुङ्गः, रकाङ्गः, श्यामाङ्गः, रकदेहः, प्रहमेणः, पञ्च-क्षिप्त *m.*, अविहाजः. —(Quicksilver) पारदः, पारः -रतः, रसः, रस-धातुः *m.*, सिद्धधातुः, दिव्यरसः, चपलः, दारदः. See QUICKSILVER. (A preparation of mercury used in medicine) घनसारः, चन्द्रोदयः, चतुर्मुखः; 'Calx or oxid of mercury,' रसभस्म *n.* (नं), पारदभस्म *n.*; 'white sublimate or muriate of mercury,' रसकपूरः; 'sulphuret of mercury,' कञ्जली. —(Interpreter or preceptor of the gods) गृहस्वर्गः *m.*

MERCY, *s.* (Disposition to forgive, clemency) दया, कृपा, दया-शीलता, कृपाशीलता, क्षमाशीलता, दयालुता, कृपालुता, दयाबुद्धिः *f.*, क्षमाबुद्धिः *f.* —(Compassion) अनुकम्पा, कारुण्यं, करुणा, धृणा, अनुक्रोशः, कृपा, दया. —(Grace, favor) अनुग्रहः, प्रसादः, प्रसन्नता, अनुरोधः. —(Pardon) क्षमा, पापमार्जनं, पापशुद्धिः *f.*, निष्कृतिः *f.*; 'ocean or fountain of mercy,' दयासागरः, दयासमुद्रः, दयानिधि *m.*, करुणाकरः; 'vessel or recipient of mercy,' दयापात्रं, कृपापात्रं, दयाभाजनं, अनुकम्पनीयः -या, अनुदासः -दा; 'to shew or have mercy,' दयां कृ, अनुकम्प्य (c. 1. -कम्पते -म्यितुं), दयं (c. 1. दयते -यितुं), दयम् (c. 1. दयते -मितुं, दयन्तुं); 'mercy!' त्राहि, त्रायस्व, क्षमस्व, क्षम्यतां.

MERCY-SEAT, *s.* करुणासनं, ईश्वरासनं, परमेश्वरासनं, ईश्वरप्रसादासनं.

MERE, *a.* (Only, pure) मात्र in comp., मात्रकः -का -कं, केवलः -ला -ली -लं, केवली -लिनी -लि (नं), शुद्धः -डा -डं; 'a mere man,' मनुष्यमात्रः; 'mere touch,' स्पर्शमात्रं; 'mere words,' वाङ्मत्रं; 'by mere talk,' वाक्प्रमात्रेण; 'a mere grammarian,' केवलवैयाकरणः; 'a mere logician,' केवलनैयायिकः.

MERE, *s.* (A lake) सरस *n.*, इन्द्रः, सरोवरः, पयोराशिः *m.* —(Boundary) सीमा, परिसीमा, सन्तः, समन्तः, पर्यन्तं.

MERELY, *adv.* मात्रं, मात्रेण -वात, केवलं, कुट्टारं, खलु; 'by merely inspecting,' निरीक्षणमात्रेण; 'from caste merely,' जातिमात्रात्.

MERETRICES, *a.* (Relating to harlots) वेश्यासम्बन्धी -न्विनी -न्वि (नं), वाराङ्गनीयः -या -यं, पण्याङ्गनीयः -या -यं. —(Having a false show, gaudy) कृत्रिमशोभायान् -यती -यत (तं), कृत्रिमशोभायः -यी -यं, मिथ्याशोभनः -ता -नं, कृत्रिमालङ्कारमयः -यी -यं, मिथ्यालङ्कारवान् &c., मिथ्यारागी -गिणी &c.

MERETRICESSLY, *adv.* वेश्यारूपेण, कृत्रिमशोभापूर्वकं, मिथ्याशोभापूर्वकं.

To MERGE, *v. a.* (Immerse) मज्ज् (c. 10. मज्जयति -यितुं), निमज्ज्, मग्नं -ग्नां कृ, खगगाह (c. 10. -गाहयति -यितुं), गाह्. —(Cause to be swallowed up or lost) ग्रन्थं -न्तां कृ, विलीनं -नां कृ, निपीतं -तां कृ, नश् (c. 10. नाशयति -यितुं), नष्टं -ष्टं कृ.

To MERGE, *v. n.* मज्ज् (c. 6. मज्जति -ज्जितुं, मंज्जुं), खगगाह (c. 1. -गाहते -हितुं -गाह्), ग्रन्थः -न्ता -न्तं भू, निपीतः -ता -तं भू, नश् (c. 4. नश्यति

-शितुं), मग्नः -ग्ना -ग्नं भू, विली (c. 1. -लीयते -लेतुं).

MERGED, *p. p.* मग्नः -ग्ना -ग्नं, निमग्नः -ग्ना -ग्नं, खगगाहः -डा -दं, लीनः -ना -नं, विलीनः -ना -नं, निलीनः -ना -नं, लुप्तः -प्ता -प्तं.

MERIDIAN, *s.* (Midday, noon) मध्याह्नः, मध्याह्नकालः, मध्यदिनः, दिन-मध्य. —(Meridian of the place in geography and astronomy) याम्योत्तरपूतं, खमध्यः; 'meridians of right ascension,' ज्ञानि-सूत्राणि *n. pl.*; 'distance from the first meridian,' रेखानरं, देशानरं; 'distance between the meridians,' स्पष्टपरिधिः *m.* —(Height, highest point) उच्चता, उच्चपदं, चर्यं, मध्यं.

MERIDIAN, *a.* (Relating to midday) माध्याह्निकः -की -कं, माध्यन्दिनः -नी -नं, मध्याह्नकालीनः -ना -नं. —(Pertaining to the meridian line) याम्योत्तरवृत्तसन्धी -न्विनी -न्वि (नं), खमध्यसन्धी &c. —(Highest) उच्चतमः -मा -मं, उत्तमः -ता -तं.

MERIDIONAL, *a.* दक्षिणदिक्स्थः -स्था -स्थं, दक्षिणमुखः -खा -खं, दक्षि-णाभिमुखः &c., दक्षिणिकः -की -कं, दक्षिणदेशीयः -या -यं.

MERIT, *s.* (Desert) गुणः, योग्यता, उपयोगः, उपयुक्तता, पात्रता. —(Excellence, great merit) गुणोत्कर्षः, गुणप्रकर्षः, गुणवैशेष्यं, गुणिता, गुणपूर्णं, सगुणता, गुणीयं, गुणयज्ञा, गुणता, गुणमहत् *n.*, उत्कर्षः, उत्कृष्टता, श्रेष्ठता, शस्यं, प्रशस्यं, सारता -त्वं; 'appreciating merit,' गुणग्रहणं; 'one who does so,' गुणग्राही *m.* (नं), गुण-ग्राहकः, गुणज्ञः. —(Merits, good or bad) गुणगुण्यं, गुणदोषी *m. du.*, गुणदोषं, सारासारं, पुण्यापुण्यं, धर्म्मोपधर्म्मं; 'testing one's merits,' गुणगुणपरीक्षा, गुणदोषपरीक्षणं. —(Merit acquired through works, according to the Hindu notion) पुण्यं, श्रेयस् *n.*, सुकृतं, धर्म्मः, वृत्तः, तपस् *n.*, नियमः, पुण्यसामग्री, सञ्चितं; 'acquisition of merit,' पुण्यार्जनं, पुण्यसम्पादनं, श्रेयःसम्पादनं; 'acquired by merit,' पुण्यार्जितः -ता -तं, पुण्यविजितः -ता -तं; 'reward of merits,' पुण्यफलं; 'good fortune, as the result of merits,' पुण्योदयः; 'merit acquired in some former birth,' पूर्वपुण्यं; 'mightiness of merit,' पुण्यप्रतापः; 'person of great merit,' पुण्यनिधिः *m.*, श्रेयोनिधिः *m.*, पुण्यसागरः, पुण्यराशिः *m.*, पुण्यात्मा *m.* (नं), पुण्यजनः; 'a work giving an account of the merits of any holy place or object,' माहात्म्यं.

To MERIT, *v. a.* अर्हं (c. 1. अर्हति -ते -हितुं), अर्हेः -हे -हं or उपयुक्तः -क्ता -क्तं or योग्यः -ग्या -ग्यं or उचितः -ता -तं भू or अस्; 'he merits a kingdom,' राज्यम् अर्हति; 'he merits punishment,' दण्डाहो भवति or अस्ति; 'to merit confidence,' विश्वासपात्रं भू. See To DESERVE.

MERITED, *p. p.* उपयुक्तः -क्ता -क्तं, योग्यः -ग्या -ग्यं, अर्हितः -ता -तं.

MERITORIOUS, *a.* (Deserving a reward) वेतनार्हः -हे -हं, दक्षिणार्हः &c., प्रतिफलाहं &c. —(Deserving of honor) शाय्यः -य्यं, ध्यः, द्वापनीयः -या -यं, प्रशंसनीयः -या -यं, शंस्यः -स्या -स्यं, प्रशस्तः -स्ता -स्तं, द्वापार्हः -हे -हं, प्रशंसार्हः &c. —(Having great merit) गुणवान् -वती -वत् (तं), गुणसम्पन्नः -न्ता -न्तं, गुणी -गिनी -गि (नं), गुणान्वितः -ता -तं, श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं, उत्तमगुणविशिष्टः -ष्टा -ष्टं. —(Having great religious merit) पुण्यवान् -वती &c., पुण्यशाली -लिनी &c., पुण्यरूपः -पा -पं, पुण्यपात्रकः -का -कं, कृतपुण्यपुञ्जः -ञ्जा -ञ्जः; 'meritorious act,' पुण्यकं, व्रतः -तं, नियमः, तपस् *n.*

MERITORIOUSLY, *adv.* यथा वेतनम् or प्रतिफलम् अर्हति तथा, द्वापनीयं. MERITORIOUSNESS, *s.* योग्यता, उपयुक्तता, वेतनार्हता, वेतनयोग्यता, उपयोगिता, पात्रता, गुणिता, गुणसम्पन्नता, द्वाप्यता, पुण्यता, पुण्यवत्त्वं.

To mess, v. a. (Make into a mess) **सकरीक** **समिष्णीक**

—सं. सङ्गाकः -का -कं, सङ्गाधकः -का -कं, व्याधकः -का -कं, व्यापेयितः

मनोविन, मनोविन, मनोविन, प्रकट, महत्त्वत्—(Greatly) भृशं, अत्यन्तं, अतिभावं

Majumdar, S. प्रबलता, प्राक्कृत्यं, सामर्थ्यं, श्रेष्ठ्यं, मण्डलत्वं, अतिशक्तिता,
प्रतापः, प्रभावः, योग्यं, आगता, मप्रतापता, बलीयस्त्वं.

[illegible][illegible]

विद्यमन्त्रः । विद्यमन्त्रं प्राकृत्य तद्वाक्यं प्रोक्तुं शक्यते । अथान्तर्यामी । अन्तर्यामी इति नाम्नैर्विद्वत्प्राप्तम् । अन्तर्यामी इति नाम्नैर्विद्वत्प्राप्तम् । अन्तर्यामी इति नाम्नैर्विद्वत्प्राप्तम् ।

विद्युत्-चालक, वा. वेगोपमगणनीलः-ला.लं. परिभ्रमणशीलः-ला.लं, पर्यटन-
शीलः ला.लं, दृष्ट्योरपरिभ्रमणशीलः-ला.लं.

स्त्रीगवी, पयस्विनी,
श्रीगवी, अश्विनी, धनिष्ठा, पयस्वनी, शीतदुग्धा, नवमृत्तिका : 'a'
५ पां, धनुरे.

[illegible][illegible][illegible]

॥ १ ॥ अथ चतुर्विधं रूपं । अथ चतुर्विधं रूपं । अथ चतुर्विधं रूपं । अथ चतुर्विधं रूपं ।

मृदुता (Softness, not hardness) मृदुता त्वं, मातेर्वं, सदिमा ॥

नं संख्यायां कोट्यष्टायां विंशत्यं, अन्त्यं, अष्टरूपता, अकाकोट्यं,
 प्राच्यता, प्राच्यः *f.* (Olenager) सभायमृदुता, प्रकृतिमृदुता, सौम्य-
 मृदुता, कोमलसम्भावः, मान्तिप्रकृतिः *f.* दयालुता. — (Leniency)
 मृदुता, श्लाभा, मायता, माय *n.* (नं. सामान्यतः *f.* अतोदृष्टता, सतैर्दृष्ट्यं,
 पतोदृष्टता, दग्धानुच्यता, अन्त्यता, अन्त्यदृष्टतैः, कपा.

MILE, *s.* The measure called क्रोशः, or kos, is about two English miles. One English mile will therefore be expressed by चारैक्रोशः, 'three miles,' सारैक्रोशः, 'four miles,' क्रोशद्वयं, 'five miles,' सारैद्विक्रोशः, 'six miles,' क्रोशत्रयं.

MILL-STONE, s अर्द्धक्रोशमापकप्रस्तरः, क्रोशमापनपाषाणः.

MINIST, a. युद्धाद्युक्तः -क्ता -क्तं, युद्धोद्यतः -ता -तं, युद्धप्रवृत्तः -त्ता -त्तं,
 युद्धारुहः -ता -ढं, युध्यमानः -ता -नं, युद्धकारी -रिणी -रि(न्), सङ्ग्र-
 भाद्यक्तः &c.

Military, m. (Pertaining to soldiers or arms) युद्धसम्बन्धी -विश्वनो
 &c., युद्धविषयकः -का -कं. साम्प्रतिकः -की -के. सामरिकः -की -के,
 सैनिकः -की -कं. स्यापुषिकः -की -के. स्थावः -त्री -त्र. साम्यरायिकः
 -की -के; 'military duty,' ध्वजधर्मः; स्थावधर्मः; 'following it,'
 ध्वजधर्मानुगः -गत् -गं; 'military profession,' शस्त्रवृत्तिः *f.*; शस्त्रा-
 स्त्रधर्मः.—(Engaged in the profession of arms) युद्धपवृत्तः -त्रा
 -त्रं. धोधी -धिनी धि (नं). शस्त्रजीवी &c., शस्त्राजीवी &c., शस्त्रो-
 पजीवी &c., स्यापुषजीवी &c., शस्त्रास्त्रधृत्, शस्त्रधृत्.—(Man of the
 military class) ध्वजियः ध्वजः ध्वजी *m.* (नं). राजन्यः, विराट् *m.*
 (नं). धादृजः, धृद्वजियकः; 'a woman of this class,' ध्वजिया -यी
 ध्वजोः 'the duty of this class,' ध्वजियधर्मः; 'the military
 class' ध्वजियजतिः *f.*

Murday, s. (The body of soldiers) सैनिकवर्गः, सैन्यवर्गः, सैनिकजातिः *f.* शत्रुः, शत्रियजातिः *f.* शत्रुवर्गः.

To *मल्लिकार्जुनः* *विरुह* (c. 7. -रुणद्धि -रोद्धुं), *प्रतिरुह*, *विरुहः* -डा
हं भू, *प्रतिकूल* (DOM), *प्रतिकूलयति* -यित्), *विपरीतः* -ता -तं भ.

MURTA, s. देशरक्षकाः m. pl., देशरक्षिणः m. pl., नैमित्तिकसैन्याः m. pl.

Milk, *s.* दुग्धं, क्षीरं, पयसः *n.*, स्तन्यं, गोदुग्धं, गोमसः -सं, पशुकादुग्धं,
 गव्यं, गव्यपयसः *n.*, क्षयदीहः, दीहः, ऊषस्यं, ऊषयं, दीहजं, दीहापनयः
 पायसं, पीण्यं, पयः, कामजं: 'made from milk,' पयस्यः स्या-स्यं;
 'the skin of milk,' दुग्धफेनं: 'yielding much milk,' बहुदुग्धा,
 दीहीयान् -पयस्यः (घ.) 'milk diet,' दुग्धाहारः; 'coagulated
 milk,' दधि *n.*, क्षीरजं: 'inspissated milk,' क्षीरविकृतः *f.*;
 'drinking milk,' क्षीरपः -पा-पं, क्षीरपायी-यितो &c.; 'giving
 milk,' क्षीरदः दा-दं: 'to give milk,' दह (c. 4. दस्यते), क्षीर दा-

To MUK, *v. a.* दुह् १०. २. दोग्धि, दुग्धे, दोग्धुं, निर्दह, दोहनं कृ, दुग्धं सु
(c. 10. माचयति-यितुं, गोस्तनं पीडयित्वा दुग्धं सु or मोक्ष (c. 10. मोक्ष-
यति-यितुं) or मुच (c. 10. मोचयति-यितुं), दग्धमोक्षणं क.

MILKED, *p. p.* दुग्धः -ग्या -ग्यं, निर्दुग्धः -ग्या -ग्यं, कृतदोहनः -ना -नं;
'a cow easily milked,' सुखदोह्या, सखसन्दोह्या, सव्रता.

MILKER, s. दोग्धा *m.* (गृह्), दोहकः, दोही *m.* (नृ), धुक *m.* (दह).

MILKINESS, *s.* दुग्धता, दुग्धवत्ता, दुग्धिता, क्षीरिता, पायमता, पयस्यत्वं, सक्षीरता, सदुग्धता, दुग्धमादृश्यं, दुग्धमगणता.

MILK-LIVERED, *a.* भोरुद्वयः -या -यं, क्लीवद्वयः &c., कातरः -रा -रं.

MILK-MAID, *s.* गोदोग्धी, गोदोहिनी, गोप्पी, गोपिनी, गोपिका, आभीरी.

MILK-MAN, *s.* गोपुक *m.* (-दुह), दोग्धा *m.* (गृ), दुग्धविक्रेता *m.* (वृ),
छोरविक्रयी *m.* (न), गोपः, साभीरः.

MILK-PAIL, MILK-PAN, & दोहन - नी, गोदोहनी, दुग्धभाखंड, क्षीरभाखंड,

दुग्धपात्रं, दुग्धभाजनं, दोहनपात्रं, दधिभाण्डं, निपानं, दोहः, पारी.

MILK-PORRIDGE, MILK-POLFACE, *s.* घैरेयी.

MILK-SOP, ३. क्रीवहृदयः, मृदुहृदयः, कोमलहृदयः, कापरुहः.

MILK-WHITE, *n.* दुग्धमवर्णः - र्णा - र्णं, क्षीरवल्कलकः - क्का - क्कं, क्षीरवर्णः &c.

MILKWOMAN, S. दुग्धविक्रेत्री, दोहिनी, गोपिनी, गोपा, आभीरी, महाशद्री.

MILKY, *a.* दुग्धी-रिणी-रिण (न), क्षीरी-रिणी &c., पायसः-सो-यं, पयस्यः-स्या-स्यं, पयस्वी-स्विनी &c., दुग्धमयः-यो-यं, क्षीर्यः-यी-यं.—(Resembling milk) दुग्धसमूहः-या-यं, क्षीरोपमः-मा-यं, दुग्धसदृशः-यो-यं.—(Yielding milk) क्षीरदः-दा-दं, बहुदुग्धः-ग्धा-ग्यं, दुग्धप्रदः-दा-दं.

MILKY-WAY, *s.* मन्दाकिनी, आकाशगङ्गा, स्वर्गङ्गा, स्वनदी, सुरनदी, आकाशनदी, देवनदी, विषङ्गङ्गा, नागवीथी, हरिताली.

MILL, *s.* पेषणं, पेषणी-णि; *f.* पेषणयन्त्रं, पेषणचक्रं, पक्कं

To MILL, *v. a.* पिप (c. 7. पितृष्टि, पेट्टु), चर्ण (c. 10. चर्णयति-विट्), चर्णीक. (Beat with the fist) मुष्ठा तद (c. 10. ताडयति-यिट्) or प्रद (c. 1. हरति-हट्).

MILLENARIAN, MILLENARIUM, *a.* सहस्रवर्षीयः या ये, सहस्रवर्षीयः-या-यं, सहस्रवर्षी-रिणी-रि (न), सहस्रवर्षिकः-को-कं, सहनादिकः-की-कं, सहस्री-सिणी &c., माहमः-सी-यं.

MILLENARY, MILLENNY, *s.* सहस्रवर्ष, सहस्रवर्षः, वर्षसहस्रं, वर्षसाहस्रं, दशशतवर्षं, सहस्रवर्षयन्त्रं साक्षाद्गतं ख्रीष्टराजं.

MILMED, *s.* सहस्रपाद *m.*, सहस्रपादविशिष्टः-कोटभेदः.

MILLER, *s.* ग्राम्यपक्षकः, धान्यपेषणजीवी *m.* (न), पेषणोपजीवी *m.*

MILLESIMAL, *a.* (Thousandth) सहस्रतमः-सो-मं.—(Consisting of a thousand parts) सहस्रांशरूपः-पा-यं, सहस्रांशात्मकः-का-कं.

MILLET, *s.* (Panicum, a sort of grain) अणुः *m.*, प्रियङ्गुः *m.* 'field of it' जग-यं

MILITARY, *a.* अद्वैतक्रोशमापकः-का-कं, क्रोशमापनः-नी-नं.

MILITARY, स्त्रीपरिच्छदकारिणी, स्त्रीपरिच्छदविक्रेत्री, स्त्रीवस्त्रव्यापारिणी, स्त्रीवस्त्रकरणपञ्जीयिनी, स्त्रीवस्त्रकृत *f.*

MILITARY, *s.* स्त्रीपरिच्छदः, स्त्रीवस्त्रसमयं, स्त्रीवस्त्रशिरस्कादि *m.*, स्त्रीसज्जा, स्त्रीलोकभूतं यत्किञ्चिद पञ्चादि.

MILION, *s.* नियुतः-तं, प्रयुतः-तं, दशलक्षः- 'ten million,' कोटिः *f.* 'one hundred million,' खर्वदः 'one thousand million,' महावृद्धः, महाशुद्धः 'ten thousand million,' एतः 'one hundred thousand million,' महापक्ष *m.* 'million million,' खर्वं, खर्वं, निखर्वं, 'ten million million,' महाखर्वं. According to Wilson's Dictionary, खर्व is equivalent to ten million million, according to the Mahrattī Dictionary to ten thousand million, and निखर्व to a hundred thousand million. नियुतः is also used for one hundred thousand, and there seems to be much uncertainty in the use of some others of the above Sanskrit terms. The word कोटिः is used generally for a large number, and hence the expression 'by millions' कोटिशम.

MILIONAIRE, *s.* कोटीश्वरः, लक्षार्थीशः, दशलक्षसम्पन्नः.

MILIONARY, *a.* नियुतसंख्यी-सिन्धी &c., नियुतीयः-या-यं.

MILIONTH, *a.* नियुततमः-सो-मं, प्रयुततमः-सी-मं.

MILL-STONE, *s.* पेषणप्रस्तरः, पेषणपाषाणः, पेषणी-णि; *f.* पेषणं, शिलापट्टः, शिलापुत्रः.

MILT, *s.* (Spleen) प्रोहा *m.* (न), गुल्मः.—(Roe) मीनाखं, मत्स्याखं.

MILTER, *s.* पुंमत्स्यः, पुंजातीयो मत्स्यः or मीनः.

MIME, *s.* (Actor, buffoon) नटः, नर्तकः, नाटकः, कुशीलयः, चारणः, रङ्गाजीवः, जायाजीवः, भयः, विटपूकः, वैहासिकः.

MIMIC, MIMICAL, *a.* उपहासबुद्ध्या परमतिवेष्टिताद्यनुकारी-रिणी-रि (न) or अनुकरणशीलः-ला-लं, अनुकारी &c., अनुकरणसमायः-वा-यं.

विज्ञानकारी &c.—(Consisting of imitation) अनुकरणरूपः-पा-यं, अनुकरणायकः-का-कं, विद्वानरूपः-पा-यं, 'mimic art,' नाटकविधिः *m.*

MIME, *s.* (Buffoon) भयः, भासः, वैहासिकः, परिहासदेवी *m.* (न), विटपूकः.—(Imitator) अनुकारी *m.* (न), अनुकृता *m.* (न).

To MIMIC, MIMICK, *v. a.* उपहासबुद्ध्या परम्य गतिभाषितचष्टितादि अनुकृ (c. 8. करोति-कुरुते-कर्तुं), हासोत्पादनायं परवेष्टितानुकरणं कृ or विद्वानं कृ.

MIMICKED, *p. p.* उपहासबुद्ध्या or हासोत्पादनायं अनुकृतः-ता-तं.

MIMICRY, *s.* अनुकृता *m.* (न), अनुकारी *m.* (न), विद्वानकृत *m.*

MIMICRY, *s.* उपहासबुद्ध्या गतिभाषितचष्टितानुकारः, हासोत्पादनायं वेष्टितानुकरणं अनुकारी, अनुकरणं, अनुकृतिः *f.*, अनुक्रिया, अनुकर्म *m.* (न), विज्ञानं-मा-यानः 'of a cry or sound' रुतयानः.

MIMOSA, *s.* (Kind of sensitive plant) नागकारी, गडकाटी, ममङ्गा, नमस्कारी, खोदरी, पद्मचर्णी, मुपहा, लसालुः *m.*, महाभीता, लसका, रिक्ता, स्यते-स्वता, घाता, यूकरसाः 'faint mimosa,' शरिरिदः, पिटरादिरः 'mimosa allivida' जामी, शमीरा, मङ्गफरा, जिवा.

MIXABLE, MIXED, *a.* भयमेककारी-रिणी-रि (न), निर्भेदमकृत *m. f. a.*, मल्लेनार्पकः-का-कं, मल्लेनमयः-यो-यं, भयप्रदशकः-का-कं, भयमूचकः-का-कं.

MIXABLE, *s.* शिखरं, शुद्धं, प्रामादशिखरं, भवनाशिखरं, प्रामादशुद्धं.

To MIX, *v. a.* (Cut into small pieces) खण्डं खण्डं कृ, खण्डशः कृ or छिद (c. 7. छिनत्ति, छेत्ते), मृक्षखण्डशः कृ or व्यछिद, पहलवशः खण्ड (c. 10. खण्डयति-यिट्), शकलीकृ, खण्डीकृ.—(Cut off in speaking) अवच्छिद, भिन्नस्वरण वद (c. 1. वदति-दित्).

To MIX, *v. m.* (Walk with short steps or with affected delicacy) भिन्नगत्या or गलाहितं or मल्लेयं चळ (c. 1. चलति-दित्), छलितगत्या or छलितगत्या चर (c. 1. चरति-रित्), मल्लेयं चर—(Speak affectedly) भिन्नस्वरण वद (c. 1. वदति-दित्), छलितस्वरण वद, छलितशितस्वरण वद, मल्लेयं वद.

MIXED, *p. p.* व्यच्छिन्नः-ता-तं, मृक्षखण्डकृतः-ता-तं, गुणशकलीकृतः-ता-तं, छिन्नभित्तः-ता-तं, छिन्नविच्छिन्नः-ता-तं, खण्डितः-ता-तं.

MIXED MEAT, MISLED MEAT, *s.* छिन्नमांसं, खण्डमांसं, खण्डीकृतमांसं, व्यच्छिन्नमांसं, व्यच्छिन्नादिना मह मिदं छिन्नमांसं.

MIXED, MISLED MEAT, *s.* छिन्नमांसव्यच्छिन्नादिगर्भः शुष्कलीविशेषः.

MIXED, *adv.* खण्डशम, लवणशम, भिन्नगत्या, भिन्नस्वरण, मल्लेयं.

MIX, *s.* (The understanding, intellect) मनम् *m.*, मानसं, मतिः *f.*

बुद्धिः *f.*, धीः *f.*, चित्रं, चेतस *m.*, मेधा, प्रज्ञा, सात्त्व *m.* (न), चेतना, बोधः, बोधशक्तिः *f.*, चित् *f.*, चित्शक्तिः *f.*, ज्ञानशक्तिः *f.*, उपलब्धिः *f.*, ज्ञेयधी, तुरगः, नियुः *m.*, खर्तः 'application of mind,' मनोयोगः, मनोनिवेशः, मनःप्राशः 'to give the mind,' निविष्टचित्तः-ता-तं, मनः, सामकचित्तः-ता-तं, मनो निविष्ट (c. 10. वेजयति-यिट्), 'exercise of mind,' मनोव्यापारः 'out of one's mind,'

अव्यवस्थितबुद्धिः-दि-दि 'fixed in the mind,' चित्रकृतः-ता-तं, 'of inferior mind' अपकृष्टचेतनः-ता-तं.—(Heart or seat of the affections) हृदयं, हृद् *m.*, चित्रं, चेतस, खनःकरणं, खन-रात्मा *m.* (न), खनःप्रकृतिः *f.*, मनम्, खनभावः, भावः, खनरं, अखनरं, 'working of the mind, emotion,' चित्रवृत्तिः *f.*, विकारः, मनो विकारः, मनोविकृतिः *f.*, 'control of the mind,' मनोदण्डः, मनो-नियहः 'peace of mind,' मनःशान्तिः *f.*—(Opinion, thoughts)

मतिः *f.*, बुद्धिः *f.*, मतं, मनोगतं, मनस् *m.*, मनोभावः, हृदयं, 'of one

mind,' एकचिन्तः-ज्ञा-ज्ञं; 'to be of one mind,' एकचिन्तीभू.
'change of mind,' बुद्धिभेदः—(Inclination, will, desire)
मनोरथा, इच्छा, आकांक्षा, अभिलाषा; वासना, बुद्धिः, मतिः, क्रामः,
अभिमतं, ईक्षितं, अभीक्षितं, इष्टं; 'according to one's mind,'
यथाभिमतं, यथेष्टं, यथेक्षितं, मनोनुकूलः-ला-लं, 'having a mind
to see,' द्रष्टुमनाः-नाः-नः(स), 'having a mind to go,' गन्तुमनाः
&c.—(Design, intention) बुद्धिः, मतिः, मनस् *n.*, अभिप्रायः,
अभिप्रेतं, चिकीर्षितं, मङ्गल्यः, उद्देशः. To have a mind मतिं कृ.
—(Memory, remembrance) स्मरणं, स्मृतिः, अनुस्मृतिः, संस्मृतिः,
अनुचिन्ता, अनुशोधः, ध्यानं, आध्यानं; 'to call to mind,' स्मृ (c. 1.
स्मरति, स्मन्ते), अनुस्मृ, संस्मृ, अनुचिन्त (c. 10. चिन्तयति-यितुं), समनुचिन्त,
अनुवृप् (c. 4. वृध्यते-वोढुं), 'to put in mind,' स्मृ (c. 10. स्मार-
यति-यितुं), वृप् (c. 10. बोधयति-यितुं), उद्बुधः; 'flashing across
one's mind,' स्फुरणं.

To MIND, *v. a.* (Attend to, heed) अयथा (c. 3. धत्ते-धातुं), मनो धा,
अवधानं कृ. सावधानः-ना-नंभू, अवहितः-ता-तंभू or चस; 'mind'
सावधानो भव. —(Regard) मन (c. 1. मन्यते, मन्ते), अनुमन्, मननं
कृ, अपेक्षा (c. 1. ईक्षते-यितुं), अवस्था प्रतीक्षा, वृप् (c. 1. वीर्यति,
c. 4. वृध्यते, वोढुं), आवृप्, आलोक (c. 10. लोकेयति-यितुं), आलोक्य
(c. 10. लोचयति-यितुं), अवशरणं कृ. (Obey) अनु (c. 1. मन्यते-यितुं),
श्रु in des. (गृह्यते-यितुं), अनुष्ठा (c. 1. तिष्ठति-धातुं), अनुवृत् (c. 1.
वर्त्तते-यितुं), अनुविधा in pass. (-धीयते), अनुवृत्तं कृ. (Take
care of, look after) रक्ष (c. 1. रक्षति-यितुं), पाल (c. 10. पाल-
यति-यितुं), अनुमन्या, 'mind a family,' तन्व (c. 10. तनयति-यितुं).

MINDED, *a.* (Disposed) प्रवृत्तः-ज्ञा-ज्ञं, प्रवणः-णा-णं, मदाः-नाः-नः
or मनस्कः-स्का स्क् in comp. as, 'mindful to do,' गमनमताः
&c., गन्तुमनाः &c., गमनमनस्कः &c. See EXCISE. (In com-
position) मताः &c., मनस्कः &c., मतिः &c., युद्धिः &c.; as,
'high-minded,' महामनाः &c., महामनस्कः &c., वदमतिः-ति-ति &c.

MINDFUL, *a.* (Attentive, heedful) सावधानः-ना-नं, अवहितः-ता-
तं, कृतावधानः-ना-नं, अवहितचता-ता-तः(स), नागर-रा-रं.
—(Regarding with care) अवधानः-ना-नं, अनुमन्यमानः-ना-
नं, अपेक्षकः-का-कं, अव्यक्तः-का-कं, (Bearing in mind)
स्मरन्-यती-यत (त), स्मृतिमान्-मती-मत (त), अनुचिन्तयन्-यन्ती-
यत् (त); 'to be mindful,' स्मृ (c. 1. स्मरति, स्मन्ते).

MINDFULLY, *adv.* सावधानं, अवहितं, अवहितचतसा, स्मृतिपूर्व, अवयथा.

MINDFULNESS, *s.* अवधानं, सावधानता, अवहितता, अवस्था-अणं, अपेक्षा.

MINDLESS, *a.* (Heedless) अनवधानः-ना-नं, अनवहितः-ता-तं, प्रमदः-
-ता-तं, निरपेक्षः-धा-धं, (Forgetful) नष्टस्मृतिः-ति-ति, अपस्मृतिः-
-ति-ति, (Stupid) निर्बुद्धिः-द्धिः-द्धि, बुद्धिहीनः-ना-नं.

MINE, *pron. a.* मदीयः-या-यं, अस्मदीयः-या-यं, मम *gen. c.* (अमते),
मामकीनः-ता-नं, आसीयः-या-यं, मत in comp. as, 'mine
own master,' मत्तभूः *m.*

MINE, *s.* (Excavation in the earth for any metals, &c.) आकरः,
खनिः-नी *f.*, खानिः-नी *m. f.*, खन्याकरः, गमनः-भ्रा-भ्रं, कुत्पा,
योनिः *m. f.*—(For gold, &c.) कनकस्थली, कनकस्थानं, काञ्चन-
कन्दरः, सुवर्णादिधातुत्वनिस्थानं, सुवर्णाद्युत्पत्तिस्थानं. —(For precious
stones) खनिः-नी *f.*, मणिभूमिः, रत्नोत्पत्तिस्थानं, मणिस्थली, कुट्टिमः-
-मं, गमनः-भ्रा-भ्रं. —(For military purposes) सन्धिः *m.*, सुरङ्गा,
खानिकं, कुत्पा, रन्ध्रं. —(Metaphorically) as, 'a mine of good
qualities,' गुणाकरः, गुणनिधिः *m.*, गुणाम्बुदं.

To MINE, *v. a. and n.* (Excavate) खन् (c. 1. खनति-नितुं), आखन्,
निखन्—(Form a hole or subterraneous passage) सुरङ्गा
कृ, धिवरं कृ, रन्ध्रं कृ, गूढरन्ध्रं कृ, गूढमार्गं कृ or उत्खन्, गूढकुत्पा
कृ, गूढकूपं कृ. —(Undermine) अधस्तात् खन् or गूढखातं कृ.

MINER, *s.* (Excavator) खनकः, खनिता *m.* (नृ), आखनिकः, खातकः,
खनन् *m.* (तृ), खनिकरः—(Military) सुरङ्गाखनकः, सुरङ्गाकृत् *m.*,
सौराङ्गकः.

MINERAL, *s.* धातुः *m.*, उपधातुः *m.*, खनिजवस्तु *n.*, आकरजवस्तु *n.*, खनिजं
शिलाजं, आकरोद्भवद्रव्यं, आकरीयद्रव्यं.

MINERAL, *a.* (Pertaining to minerals) धातु in comp.; as, 'the
mineral kingdom,' धातुजातिः, धातुजातः. —(Produced in a
mine) खनिजः-ज्ञा-ज्ञं, आकरजः-जा-जं, आकरोद्भवः-वा-वं,
आकरी-रिणी-रि (नृ), आकरीयः-या-यं, शिलाजः-जा-जं. —(Con-
sisting of minerals) धातुमयः-यो-यं, धातुरूपः-पा-पं, धातुमयः-
-यो-यं, शिलामयः &c., अश्ममयः &c., दार्पदः-दी-दै. —(Impreg-
nated with minerals) धातुसंमृष्टः-ष्टा-ष्टं, धातुसंमर्गि-गिगी &c.,
धातुगुणकः-का-कं, धातुगुणोपतः-ता-तं, धातुधर्मकः-का-कं.

MINERALOGIST, धातुविद्याज्ञः, खनिजवस्तुपरीक्षकः, आकरीयद्रव्यान्वेषकः,
धातुवत्ता *m.* (नृ), धातुगुणवादी *m.* (नृ), कारन्धमी *m.* (नृ).

MINERALOGY, *s.* धातुविद्या, धातुनिष्पन्नविद्या, धातुपरिज्ञानं, खनिजवस्तु-
परिज्ञानं, आकरोद्भववस्तुपरीक्षा, धातुगुणविषयका विद्या, धातुगुणविचारः,
पार्थिवशास्त्रविषयके ज्ञानं.

To MINERALLY, *v. a.* मिश्र (c. 10. मिश्रयति-यितुं), सम्मिश्र, विमिश्र, मि-
श्रिकृ, सम्मिश्रयिषु, एकैकं, संयुज् (c. 7. युज्ति-योक्तुं), c. 10. योज-
यति-यितुं, संयुज् (c. 1. युज्ति-यष्टुं), संमर्गं कृ, सङ्गृ (c. 6. किरति-
यति-यितुं), संयुज् (c. 7. युज्ति-यष्टुं), एकैकं कृ, व्यतिकरं कृ.

To MINERALLY, *v. a.* मिश्रयिषु, सम्मिश्रयिषु, मिश्र् (c. 6. मिश्रति, मेलितुं),
संमिश्र, सङ्गृ in pass. (-कियते), संयुज् in pass. (-युज्यते), संयुज्मिषु.
MINUTE, *p. p.* मिश्रितः-ज्ञा-ज्ञं, सम्मिश्रः-ष्टा-ष्टं, मिश्रः-ष्टा-ष्टं, मि-
श्रकृतः-ता-तं, संयुज्-ष्टा-ष्टं मेलितः-ता-तं, सङ्गीर्णः-णा-णं,
संयुक्तः-का-कं, सम्मिश्रः-ष्टा-ष्टं.

MINUTELY, *adv.* मिश्रितं, सम्मिश्रितं, संयुक्तं, मेलितं.

MINUTENESS, *s.* सूक्ष्माकारविषयं, लघुवाकारविषयं, सूक्ष्मत्वविषयं.

MINUTING, *a.* सूक्ष्मपरिमणः-ता-तं, सूक्ष्माकारः-रा-रं.

MINOR, *a.* अतिमूल्यः-ष्टा-ष्टं, अत्यल्पः-त्या-त्यं, अणुकः-का-कं.

MINIM, *a.* (Note in music) दीर्घस्वरः—(Dwarf) ह्रस्ववर्तिः.

MINIMUM, *s.* कनिष्ठमस्या, अल्पमस्या, अल्पपरिमाणं, अल्पप्रांशः.

MINIUS, *s.* अल्पप्रवृत्तिः *m.*, कनिष्ठः, ह्रस्वतमवृत्तिः *m.*

MIXING, *s.* खननं, खनिखननं, आकरखननं, खानिखननं, आखननं.

MIXED, *s.* वज्रभः, राजवज्रभः, नृपवज्रभः, राजलाली *m.* (नृ).

MINISTER, *s.* (Agent, officer) क्रम्यकरः, कार्यसाधकः, कार्यनिर्वाहकः,
नियोगी *m.* (नृ), नियुक्तः, अधिकारी *m.* (नृ), आधिकारिकः, अधि-
कारवान् *m.* (त), आयुक्तः, कार्यप्रवर्त्तकः—(Of the king or of
the government) मन्त्री *m.* (नृ), अमात्यः, सामायाः, मन्धिवः, राज-
मन्त्री *m.*, राजमन्धिवः, राजमाहादः, महासाधः, अङ्गिः, प्रकृतिपुरुषः,
प्रधानः, पुर्वहः, राज्यपुर्वहः, पुरीषः, पुर्व्यः, पुर्वेणः, धुरन्धरः, राज्य-
पुरन्धरः, राजकार्यभारी *m.* (नृ), राजधर्मविद *m.*, राजकर्मकरः, राज-
भूतः, मन्त्रकृत् *m.*, बारिषणः; 'prime minister,' प्रधानमन्त्री *m.*,
मुख्यमन्त्री *m.*, महामन्त्री *m.*, प्रधानमायाः, मुख्यामायः, पट्टाधिकारी *m.*;
'the minister of counsel,' धीरसचिवः; 'the minister of action,'
'वर्म्मसचिवः; 'the minister of the king's amusements,'

नर्भसचिवः.—(Of religion) उपाध्यायः, साचार्यः, पुरोहितः, धर्म-
 व्यापकः.—(At a foreign court) राजदूतः, राजप्रतिनिधिः *m.*, राज-
 प्रस्थापितः.

T₀ MINISTER, *v. a. or n.* (Supply necessary things) सोपकारद-
 व्याणि परिकृप् (c. 10. -कृत्ययति -यितुं) or उपकृप् or उपस्था
 caus. (-स्थापयति -यितुं) or उपपद् (c. 10. -पादयति -यितुं) or सम्भृ
 (c. 1. -भरति -भर्तुं) or पुरस्कृ or प्रस्तुतिकृ. —(Serve, attend on)
 उपचर (c. 1. -चरति -रितुं), उपाचर, परिचर, उपास (c. 2. -आसे
 -आसितुं), पयंपास, समुपास, सवृ (c. 1. सेवते -ति -वितुं, c. 10. सेवयति
 -यितुं), उपसेव, उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थान्तुं), श्रु in des. (ग्रह्यपते -यितुं),
 परिविष् (c. 10. -वेपयति -यितुं), उपचारं कृ, उपासनां कृ. —(Sacer-
 dotally) उपाध्यायधर्मं कृ, उपाध्यायव्रतम् अनुष्ठान्.

MINISTERED, *p. p.* (Supplied) उपकृतः - प्रा - भं, उपस्थापितः - ता - नं.
- (Served) उपासितः - ता - नं, कृतोपचारः - रा - रं.

MINISTERIAL, *n.* (Attendant upon) उपकारकः - का -कं, उपकारी
रिणी - रि (न्), अनुवर्ती - विंत्तो &c., वशवर्ती &c., वशादुः - गा -मं.
उपासकः - का -कं, उपधारणः - रा -रं, उपचारकृत्, सेवकः - का -कं.
— (Official executive pertaining to an agent) आधिकारिकः
-को -कं, निगोमसन्धी &c., कार्यसाधकः - का -कं, कार्यनिवाहकः
- का -कं, कार्यप्रवर्त्तकः - का -कं, कार्यसाधनसन्धी &c. — (Pertain-
ing to a minister of state) मन्त्राधिकारसन्धी &c., मन्त्रधर्मकः
- का -कं, मन्त्रकर्मसन्धी &c. — (Sacerdotal) उपाध्यायधर्मसन्धी &c.,
उपाध्यायधर्मकः - का -कं.

MINISTERIALLY, *adv.* मन्त्राधिकारेण, अधिकागण्य, समाययत, मन्त्रिवत्

MINISTERSHIP, *s.* *See* MINISTRY.

MINISTRATION. ४. (Service) उपचारः, उपचारः स्वयं उपरामन्-ना-
 र्पुत्रात्मन्, सेवा-त्वनं, उपसेवा-त्वनं, परिचर्या. उपकारः, कृपा-
 (Office of a minister) मन्त्राधिकारः, मन्त्रकर्म ॥ (३). मन्त्रकां
 (Sacerdotal) उपाध्यायधिकारः, उपाध्यायकर्म ॥ (३). उपाध्यायवृत्तिः

Minister, *m.* (Office of minister) मन्त्रित्वं. माचरियं, मन्त्राधिकारः—
 मन्त्रिणः, मन्त्राण्यन्तः. अधिकाः—रिता न्तः; 'office of a prime mini-
 ster' मुख्यमन्त्रित्वं. प्रधानमन्त्रित्वं. पट्टाधिकारः—(Office of an agent)
 निर्यातिता न्तः, निर्यागः, निर्यागिणन्दे, अधिकाः—(Agency, instru-
 mentality) कारण्यन्तः, कारकन्तः ता, मापकन्तः, कर्तृन्तः—ता, कर्तृकन्तः,
 प्रयोजकन्तः—(Office of a minister of religion) उपाध्यायन्तः.
 मन्त्रिणस्यपतः, मन्त्रिणित्वं. (Body of ministers of state) मन्त्रि-
 ण्यन्तः, मन्त्रिणगणः, मन्त्रिसमूहः, मन्त्रिणः *m. pl.* अमात्यगणः, मन्त्रि-
 ण्यन्तः. अमाताः *m. pl.* राजपुरुषाः *m. pl.*—(Service). *See*
 ADMINISTRATION.

MINIUM, s. सिल्लरं-रिका, नागजं, नागरक्तः, रक्तचूर्णं, रक्तबालकं. See LEAD.

Minor, *m.* (Less) अवरः-रा-रं, अत्यतरः-रा-रं, अत्योयान्-यमो-यः (स्), कनोयान् &c., लघीयान् &c., न्यूनः-ना-नं.—(Secondary) अप्रधानः-ना-नं, अमुख्यः-ख्या-ख्यं, गौणः-शो-गं; 'minor' in these senses is very commonly expressed by the preposition उप; as, 'a minor member of the body,' उपार्द्धं, प्रत्यर्द्धं; 'a minor veda,' उपवेदः; 'minor science,' उपविद्या; 'a minor offence,' उपपातकं; 'minor offender,' उपपातकी *m.* (न्); 'minor planet,' उपग्रहः; 'minor deity,' उपदेवता; 'minor duty,' उपधर्मः; 'minor disease,' क्षुद्ररोगः.—(Inconsiderable) लघुः-यः-यः, खलुः-ख्या-ख्यं, दृढः-द्वा-द्वं.

MINOR, s. (Person under age) अप्रामाण्यवहारः, अप्रामाण्यवहारकालः,

अज्ञातव्यहारः, व्यवहारायोग्यः, बालः, शिक्षा: *m.*, अप्राप्तपोदशवर्गः,
 किशोरः, अज्ञातव्यहारः, अप्राप्तकालः. — (Premise, in logic)
 उत्तरपक्षः, लघ्ववयवः.

MINORITY, s. (State of being under age) वात्यं, बालदशा. बालावस्था, बालत्वं, वात्यभावः, वात्यकालः, शिशवं, शिशुभावः, शिशुकालः, अप्रामाण्यद्वारत्वं, अप्रामाण्यद्वारदशा. — (Smaller number, lessness) न्यूनपक्षः, सत्यपक्षः, अवरपक्षः, न्यूनता -त्वं, न्यूनभावः; 'in the minority,' न्यूनपक्षपाती *m.* (नं), न्यूनपक्षयाही *m.* (नं), न्यूनपक्षान्वितः.

MINOTAPUR, s. नरवृषभः, नरवृषः, नृवृषभः, कविकल्पितोऽर्द्धेन पुरुषोऽर्द्धेन
वृषभो जन्मयिष्यः.

मिश्रः ३. सामथः, मगधः, पैतालिकः, यादिक्यायकः, गीतवादनकशः.
भङ्गीतयिद्, मङ्गीतकशः, माधकः, यन्त्रो *m.* (न), म_३कः, भाषिकः.
'celestial,' गन्धर्वः.

MINSTRITSA, s. मागधवृत्तिः *f.*, गन्धर्ववृत्तिः *f.*, गीतवादनं, गीतवादनकर्म *n.*
(नृ). गान्धर्व, मङ्गीतव्यापारः, मङ्गीतं, मङ्गीतिः *f.*

Mixr. 3. (Place where money is coined) टङ्कशाला, टङ्कशाला.
मुद्राङ्किता, मुद्राङ्कनशाला, अनाकर; 'master of it' टङ्कपति: *etc.*
टङ्कपति: रूप्याध्यक्षः, नैष्किकः. (Plant) पोदिना, पदिना.

To MINOR, a. मुद्राङ्गनं कृ. मुद्रादि अङ्क (०. 10). अङ्कयति - पितुं, मुद्राकृ.
मुद्रा (०. 10). मुद्रयति - पितुं।

MISRA, s. मुद्राङ्कनं, अङ्कनं. (That which is coined) मुद्रा, मुद्रितकल्पं; मुद्राङ्कितकल्पं.

Mixtura ४. मुद्राकृजः, दन्ताद्वयिता ३३ (३) मुद्राकारः -रजः.

Must master, s. टक्कपति; m. टक्कपति, m. रूप्याध्यक्षः, नैष्किकः.

Mixura, s. (Kind of dance) पद्यगतिः /, मन्दनस्यविजयः.

Abhis, & (Less) व्युत्ता-ना-नं, उता: ना नं: 'minus something,'
 क्तिव्युत्तन: -ना-नं: 'minus a hand,' हस्तव्युत्तन: -ना-नं.—(b)
 (algebra) सृणं, अय: 'a thousand minus one,' गृकहाया महमं

Minute (Very small) सूक्ष्म-स्वा. लो., क्षितिसूक्ष्मः-स्वा. लो., अत्यन्तः-स्वा. लो., क्षित्यिष्टः-धा. डृ., अशुक्लः-का. के., आशुक्लः-को. के., कर्णिकः-का. के., कर्णीयान्-यसी. यः (सं.) शङ्खः-शवी-शु., अश्वकः-का. के., शुद्धः-दा. टृ., द्रवणः-ह्णा. हणं., अस्मान्वा-स्वा. लो., श्रोत्रिष्टः-धा. षं., तद्-तु. नु., न्वी-नु., प्रवतुः-तु. नु., शोणः-स्वा. लो., तन्वीयान्-यसी. &c., तन्निष्टः-धा. षं., शौद्रव्यः-को. के., कृष्टः-धा. लो.,--
(Attending to small things) सूक्ष्मदृष्टिः-दृष्टि-ष्टि., सूक्ष्मदृष्टी-जिनी &c.; 'minute description,' प्रत्ययवयवर्णना.

Minute, *s.* (Sixtieth part of an hour) पयिप्राणपदाः *m. pl.*
 क्षणपदाः, क्षणचतुर्थांशः, सार्द्धिपलः; 'half a minute,' त्रिंशत्प्रा-
 णपदा. According to the Hindu reckoning a दशः or
 hour contains 24 minutes, and a पलः is equal to the
 60th part of a दशः; therefore 2½ palas are equal to a
 minute. A क्षणः is equal to 30 कला or 4 minutes.
 When, however, the word minute is used generally for
 a small portion of time it may be expressed by क्षणः,
 पलः, विपलः, त्रुटिः *f.* निमेषः, निमेषः; as, 'a minute's delay,'
 क्षणक्षेपः; 'for a minute,' दशौ-यात्-खेन; id a minute,
 निमेषमात्रेण; 'a minute- afterwards,' क्षणान्तर-रे. — (In
 geometry, the sixtieth part of a degree) कला. — (Note,
 memorandum) स्मरणलेखः, स्मरणार्थलिखितं, लेखः, लिखितं, स्मरणचिह्नं
To minute, *v. a.* स्मरणार्थं किञ्चिद लिख (c. 6. लिखति, लेखितं), समिहितः

न हस्यद् (c. 4. -पद्यते -पद्यु), न उपपद्य, प्रतिहन् in pass. (-हस्यते), विष्कलीभू, निष्कलीभू, वृषाभू, मोषीभू, भग्नः -गना -गने भू, सिद्धिं न प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नु), असिद्धः -द्धा -द्धं भू.—(Bring forth before the time) सवत्तर्भा भू, पततर्भा भू, अप्राप्तकाले च्युतगर्भा or निःसृतागर्भा भू or गर्भच्युता भू.

MISCELLANEOUS, *a.* नानाजातीयः -या -यं, अनेकजातीयः -या -यं, नाना-प्रकारः -रा -रं, भिन्नजातीयः &c., विजातीयः &c., नानाविधः -धा -धं, अनेकविधः -धा -धं, प्रकीर्णः -शी -शै, सङ्कीर्णः -शी -शै, सन्निपातिकः -की -कं, नानाविधयुक्तः -का -कं, विविधः -धा -धं, अगम्यः -या -यं, सम्पर्क- -किंश- -किं (न्), प्रकीर्णजातिः -तिः -ति.

MISCELLANEOUSLY, *adv.* प्रकीर्णं, सङ्कीर्णं, नानाविधं, नानाप्रकारैः, सन्निपाततः.

MISCELLANEOUSNESS, *s.* प्रकीर्णता, सङ्कीर्णता, जातिप्रकीर्णता, नानाजातित्वं.

MISCELLANY, *s.* नानाद्रव्यसङ्ग्रहः, नानाविषयसङ्ग्रहः, नानावस्तुसमूहः, नानाद्रव्यसन्निपातः, समिश्रद्रव्यसमूहः, प्रकीर्णद्रव्यसङ्ग्रहः, सङ्कीर्णवस्तुसमूहः, प्रकीर्णकं, सन्निपातः.—(Book, pamphlet) नानाविषयग्रन्थः, प्रकीर्णग्रन्थः, प्रकीर्णकं, प्रकीर्णं.

MISCHANCE, *s.* विपद् *f.*, विपत्तिः *f.*, आपद् *f.*, दुर्दैवं, दुर्गतिः *f.*, अपायः.

MISCHIEF, *s.* (Injury, harm) हिंसा, अपकारः, अपकृतं -तिः *f.*, अप-क्रिया, अपायः, द्रोहः, अभिद्रोहः, घातः, अदना, दूषणं, अनिष्टं, अरिष्टं, खलता, खलीकारः.—(Damage) क्षतिः *f.*, क्षतं, परिक्षतिः *f.*, परिक्षतं, अपायः, नाशः, हानिः *f.*, अपकृतं, अपपण्यः, अपचिन्तिः *f.*, ध्वंसः, बाधः, दुःखं, दोषः, व्यसनं, कष्टः 'loving mischief,' अपकारप्रियः -या -यं, कदनप्रियः -या -यं.

MISCHIEF-MAKER, *s.* उपजापकः, कर्णजपः, भेदकरः, भेदजनकः, मुद्ग-दकरः, मित्रभेदकः, भेदकः, वैरकरः, कलिकारकः, पिशुनः, दुर्नैनः, खलः. MISCHIEF-MAKING, *s.* उपजापः, कर्णजापः, मुद्गद्वन्द्वं, मित्रभेदनं, वैरकरणं, धुम्भं, दोर्जन्यं, खलता, कलकरणं.

MISCHIEVOUS, *a.* (Injurious) हिंस-सा -सं, हिंसकः -का -कं, हिंसा-त्मकः -का -कं, हिंसातुः -तुः -तु, अपकारी -रिणी -रि (न्), अप-कारकः -का -कं, आपकारः -री -रं, हिंसाशीलः -ला -लं, परिहिंसाशीलः -ला -लं, हिंसारतः -ता -तं, क्षतिकरः -रा -रं, अनिष्टकरः -री -रं, नृशंसः -सा -सं, नृशंसवृत्तः -त्ता -तं, द्रोही -हिणी &c., घातकः -का -कं, उप-घातकः -का -कं, बाधकः -का -कं, अहितकारी &c., शत्रुवैरः -री -रं, मोचरः -री -रं.—(Inclined to do harm) अपकारपुङ्गवः -ङ्गि -ङ्गि, क्षतिकरणशीलः -ला -लं, हिंसारुचिः -चिः -चि, बाधनशीलः &c., अपायशीलः &c., दूषणशीलः &c., दुष्टबुद्धिः &c., पापः -पा -पं.—(Noxious) शत्रुः -का -कं, शत्रुः -रु -रु, दूषकः -का -कं, सबाधः -धा -धं, अहितः -ता -तं.—(Full of mischievous pranks) छान्दसः -सी -सं, कुचेशप्रियः -ग -यं, कुचेष्टितः -ता -तं, दुचेष्टितः -ता -तं, कितवः -वा -वं, व्यसनी -निनी &c., दुर्गुणी &c.; 'mischievous tricks,' कुचेश, कुचेष्टितं, छन्दस *n.*; 'mischievous person,' लोककष्टकः, पैक्तिपूकः.

MISCHIEVOUSLY, *adv.* हिंसा, आपकार, अपकारेण, आपायं, क्षतिपूर्वं, सक्षतं, अपकारयुक्ता, अपकारशीलत्वात्, दुष्टयुक्ता, सबाधं.

MISCHIEVOUSNESS, *s.* हिंसा, हिंसाशीलता, परिहिंसाशीलता, हिंसारु-चिता, हिंसातुता, क्षतिकारिता, अपकारशीलता, अपकारः, अपकृतिः *f.*, अपकारिता, बाधकत्वं, द्रोहेषुद्धित्वं, दूषकता, कैतव्यं, कैतवप्रयोगः.

MISCIBLE, *a.* मिश्रणीयः -या -यं, मिश्रणयोग्यः -ग्या -ग्यं, मिश्रणाहः -हो (64) -हं, योजनीयः -या -यं, थायः -था -थं.

MISCOMPUTATION, *s.* मिथ्यागणना, असम्यगगणनं, अन्वयागणनं, कुगणना.

TO MISCONCEIVE, *v. a. or n.* अन्वया or मिथ्या वृत्ति (c. 1. चोपपत्तिं चिन्तुं) or ग्रहं (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or उपलभं (c. 1. लभते -लभ्युं) or अवगमं (c. 1. -गच्छति -गच्छुं), अन्वयाधेयं ग्रहं, विपरीताधेयं ग्रहं, विपरी-तबोधनं कृ, विपरीताधेयग्रहणं कृ, अधेयविषयाय कृ.

MISCONCEPTION, *s.* अन्वयाग्रहणं, मिथ्याग्रहणं, मिथ्यामतिः *f.*, मिथ्यावृत्तिः *f.*, विपरीतग्रहः -हणं, अन्वयाबोधः, अन्वयाधेयबोधः, विपरीतबोधः, विपरी-ताधेयबोधः, विपरीताधेयग्रहणं, भ्रमः, मतिः *f.*, अधेयविषयाय कृ.

MISCONDUCT, *s.* (Ill-behaviour) दुष्टरितं, दुष्टचित्तं, कुचरितं, कुचेष्टितं, अविनयः, अविनीतता, कुचर्या, कुचरितं, कुचेष्टितं, दुर्गतिः, दुर्धीति *f.*, दुर्गण्यः, दुराचारः, दुराचरणं, असदाचारः, असदाचरणं, कदाचारः, कुच-वहारः, असद्व्यवहारः, कुकर्म *n.* (न्), कुकृत्यं, व्यभिचारः, अवयथाचारः, अन्वयाचरणं, अपचारः, कुशीलता, अमर्यादा, मर्यादाविक्रमः, (Ill management) दुर्गण्यः -यनं, दुर्निवाहः, असन्निवाहः.

TO MISCONDUCT, *v. a.* (Conduct badly) अन्वया or अयुक्तं or दुष्टं or असम्यक् निर्वहं (c. 10. -वाहयति -यितुं) or प्रणी (c. 1. -णयति -णितुं) or सम्प्रणी or प्रवृत्त (c. 10. -वृत्तयति -यितुं), दुर्निर्वाहं कृ, असन्निवाहं कृ, दुर्गण्यं कृ.—(Misconduct one's self) अयुक्तं or असम्यक् चरं (c. 1. -चरति -रितुं) or आचर or वृत्त (c. 1. -वृत्तते -वृत्तितुं), व्यभिचारं कृ, मर्यादातिक्रमं कृ.

MISCONDUCTED, *a.* दुर्विनोतः -ता -तं, दुष्टरितः -ता -तं. See MISBEHAVED.

MISCONJECTURE, *s.* मिथ्यानुमानं, अन्वयानुमानं, मिथ्याचित्तकं.

TO MISCONJECTURE, *v. n.* मिथ्या or अन्वया अनुमानं (c. 2. -नाति -नुतिं) or तर्कं (c. 10. -तर्कयति -यितुं) or वितर्कं, मिथ्यानुमानं कृ.

MISCONSTRUCTION, *s.* अन्वयाग्रहणं, मिथ्याग्रहणं, विपरीतबोधनं, मिथ्या-बोधनं, अवयथाधेयबोधनं, अन्वयाधेयबोधनं, विपरीतग्रहणं, विपरीताधेयबोधः, अन्वयाधेयबोधः, विपरीताधेयग्रहणं, अन्वयाधेयग्रहणं, मिथ्याधेयग्रहणं.

TO MISCONSTRUCT, *v. a.* अन्वया or मिथ्या अधेयं वृत्तं (c. 1. चोपपत्तिं चिन्तुं) or ग्रहं (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or उपलभं (c. 1. लभते -लभ्युं) कियत् अर्थं व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), विपरीताधेयं ग्रहं, विपरीतबोधनं कृ, विपरीताधेयग्रहणं कृ.

MISCREANT, *a.* (Infidel) नास्तिकः.—(Vile wretch) पाषाणान् *m.* (स), पापिष्ठः, पापः, दुर्नैनः, दुरात्मा *m.* (न), दुर्वृत्तः, दण्ड्यः, खलः, नराधमः; 'daring miscreant,' साहसिकः.

MISDEED, *s.* कुकर्म *n.* (न्), दुष्कृतं, दुष्कर्म *n.*, अपकर्म *n.*, दुष्कृतिः *f.*, कुकृत्यं, अकर्म *n.*, कुक्रिया, पापकर्म *n.*, दुष्टरितं, कुचरितं, कुचेष्टितं, अपचारः. TO MISDEMEAN. See TO MISCONDUCT, MISBEHAVE.

MISDEMEANOR, *s.* See MISCONDUCT. (Minor offence) उपपातकं.

TO MISDIRECT, *v. a.* (Put in the wrong road) विमार्गं or विपरी-तमार्गं दृष्टं (c. 10. दर्शयति -यितुं), विषयं प्रदृष्टं, अन्वया मतिं दृष्टं or उद्दिष्टं (c. 6. -दिशति -देष्टुं), विपरीतपथं प्रदिश, विमार्गप्रदर्शनं कृ.—(A letter) अन्वया पत्रसंज्ञं लिख (c. 6. लिखति -लेखितुं) or कृ.

MISDIRECTION, *s.* विमार्गप्रदर्शनं, विपरीतमार्गदर्शनं, मिथ्योद्देशः.

MISDOER, *s.* कुकर्मकारी *m.* (न), कुकर्मा *m.* (न्), पापकारी *m.* (न), पापकर्त्ता *m.* (ञ्), पापकरः, पापकृत *m.*, पापकर्म *m.*, असत्कर्म *m.*, अन्वयाकारी *m.*, अन्वयाचारी *m.*, मन्दचरित्रः.

MISDOING, *s.* दुष्कृतं, कुकर्म *n.* (न्), पापं, अपराधः. See MISDEED.

TO MISEMPLY, *v. a.* कुप्रयोगं कृ, कुविनियोगं कृ, असम्यक्प्रयोगं कृ, अन्वया or असम्यक् प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं) or विनियुज्.

MISEMLOYED *p. p.* कुप्रयुक्तः -क्ता -कं, कुविनियुक्तः &c., असम्यक्प्रयुक्तः &c.

MISEMLOYMENT, *s.* कुप्रयोगः, कुविनियोगः, असम्यक्प्रयोगः, असम्यक्प्रयोगः.

अन्यथाप्रयोगः, असदुपयोगः, कुत्सापारः, कुत्सयः, समद्वयः.

MISER, *s.* कृपणः, दृढमुष्टिः *m.*, गाढमुष्टिः, दानशत्रुः, दानविमुखः, दानपराङ्मुखः, अदानशीलः, अत्यागशीलः, स्वल्पव्ययी *m.* (नं), स्वल्प-दाता *m.* (नं), अदाता *m.*, मितम्यचः, किम्यचः, कदम्यः, मत्सरी *m.* (नं), व्ययशक्तिः, व्ययपराङ्मुखः, अर्थपरः, धनलाभपरः.

MISERABLE, *a.* (Very unhappy) अतिदुःखी-खिनी-खि (नं), गाढदुः-खान्वितः-ता-तं, अतिदुःखितः-ता-तं, अतिक्रोशी-शिनी &c., अति-क्रोशितः &c., अतिदुःखान्नः-न्नो-न्नं, अतिशोकान्नः-न्नो-न्नं, निरानन्दः-न्दा-न्दं, अतिदीनः-ना-नं, अनिवृत्तः-त्ता-त्तं, अनिवृत्तः-शा-शं; 'making one's self miserable,' आत्मद्रोहो &c.—(Very poor or mean) अतिकृपणः-णा-णं, कृपणः-णा-णं, कुत्सितः-ता-तं, तुच्छः-च्छा-च्छं, गम्यः-म्यो-म्यं, गहितः-ता-तं, (Unfortunate) आपद्भक्तः-क्ता-क्तं, विपद्भक्तः &c., विपन्नः-न्ना-न्नं, आपन्नः-न्ना-न्नं, दुःखापन्नः &c., दुर्दशाग्रस्तः &c., मन्दभाग्यः-ग्या-ग्यं, दुर्भाग्यः &c., दयोपहतः-ता-तं, आपद्ग्रास्तः-ग्रा-ग्रां, 'miserable wretch,' तपस्वी *m.* (नं).

MISERABLENESS, *s.* अतिदुःखिता, अतिदीनता, कृपणता, अतिकार्षण्यं.

MISERABLY, *adv.* कृपणं, अतिकृपणं, अतिकार्षण्यतः, अतिदुःखितयत्.

MISERLY, *a.* कृपणः-णा-णं, कदम्यः-म्यो-म्यं, दानविमुखः-खा-खं, दान-पराङ्मुखः &c., दृढमुष्टिः-ष्टिः-ष्टिः, गाढमुष्टिः-ष्टिः-ष्टिः, अदानशीलः-ला-लं, स्वल्पव्ययी-यिनी-यिनी, व्ययपराङ्मुखः-खा-खं, व्ययशक्तिः-ता-तं, मितम्यचः-चा-चं, किम्यचः-चा-चं, किम्यचानः-ना-नं, अत्यागशीलः-ला-लं, अदाता-तो-तं (नं), अनुदारः-रा-रं, मत्सरी-रिखी &c., अर्थपरः-रा-रं, धनलाभपरः-रा-रं, छुद्रः-द्रा-द्रं, कोकटः-टो-टं.

MISERY, *s.* (Great unhappiness, distress) अतिदुःखं, अतिशयदुःखं, दुःखं, क्रोशः, अतिक्रोशः, अतिशयक्रोशः दुःखान्ध्या, दुःखदुःखं, गाढदुःखं, शोकः, गाढशोकः, दम्यः, दीनता, अतिदीनता, निरन्धनं-ना, अनिवृत्तिः *f.*—(Extreme pain) अतिवाधा, अतिव्यथा, अतिशयतापः, अतितापः, सन्नापः, अतिकृच्छ्रं, अतिवेदना. —(Calamity) दुःखं, व्यसनं, विपत्तिः *f.*, आपद *f.*, विपद *f.*, दुर्गतिः *f.*, दुर्दशा, दौर्गम्यं, दुरवस्था, अपायः, अनिष्टं, अरिष्टं, निवृत्तिः *f.*, व्यतिकारः.

MISFORTUNE, *s.* Ill fortune) दुर्दैवं, दुर्भाग्यं, दौर्भाग्यं, कुर्भाग्यं, दुर्गतिः *f.*, दौर्गम्यं, अशुभं, अकुशलं, अमर्दं, अमङ्गलं, दुरदृष्टं, दुर्ज्ञातं, अशुभं, अनयः, अनर्थः, आठघातः, निवृत्तिः *f.*—(Calamity, disaster) आपद *f.*, विपद, विपत्तिः *f.*, व्यापद *f.*, व्यसनं, अनिष्टं, अनिष्टपातः, अनिष्टापातः, अपायः, दुष्टता, उत्पातः, अनयः, दुःखं, कष्टं, दुर्दशा, दुरवस्था. (Misfortune personified) अलक्ष्मी *f.*, अलक्ष्मी *f.*, महाभायाः 'fallen into misfortune' आपद्भक्तः-ता-तं, विपद्भक्तः-ता-तं, आपद्ग्रास्तः-ग्रा-ग्रां, आपद्भक्तः-क्ता-क्तं, अनपद्भक्तः-ता-तं.

To MISGIVE, *v. a.* (Used in English with heart and the reciprocal pronoun, and expressed in Sanskrit by) शङ्क (c. 1. शङ्कते-ङ्कितुं), आशङ्क, विशङ्क, उड्डित (c. 6. विजृम्भते-जृम्भितुं), वेप (c. 1. वेपते-पितुं), प्रवेप, न विश्वम (c. 2. अश्वसितं-तुं), न प्रती (c. 2. प्रवेति-तुं *vt.* इ), मन्दहं कृ, मंशयं कृ, विकृप (c. 1. कल्पते-न्यतुं, c. 10. कल्पयति-यितुं); 'my heart misgives me,' वेपते म हृदये, उड्डितते म हृदये.

MISGIVING, *s.* शङ्का, आशङ्का, मन्दहः, मंशयः, विकल्पः, विकल्पितं, अविश्वासः, अप्रत्ययः, अप्रतीतिः *f.*; 'having misgivings,' माशङ्कः-ङ्का-ङ्कं, आशङ्कान्वितः-ता-तं, शङ्काशीलः-ला-लं.

MISCOTTEN, *a.* अन्यायोपाजितः-ता-तं, अन्यायोजितः &c., वृत्तिनाजितः &c.

To MISGOVERN, *v. a.* असम्यक् पाल् (c. 10. पालयति-यितुं) or शास् (c. 2. शास्ति-सितुं), असम्यक्पालनं कृ, कुशासनं कृ, असम्यक्शासनं कृ, असम्यकालनं कृ.

MISGOVERNED, *p. p.* असम्यक्पालितः-ता-तं, कुशासितः-ता-तं.

MISGOVERNMENT, MISGOVERNANCE, *s.* असम्यक्पालनं, असम्यक्शासनं, कुशासनं, कुशासितः *f.*, असम्यकालनं, अन्यायशासनं.

To MISGUIDE, *v. a.* विमार्गेण or उन्मार्गेण or कुमार्गेण नी (c. 1. नयति, नेतुं), विमार्गे दृश् (c. 10. दृश्यति-यितुं) or उद्दिश (c. 6. दिशति-देष्टुं), अन्वष्टा-नी.

MISGUIDED, *a.* असम्यगुपदिष्टः-ष्टा-ष्टं, कुमन्वितः-ता-तं, कुशिखितः-ता-तं, दुर्विनीतः &c., सत्यप्रभष्टः-ष्टा-ष्टं, सन्मार्गप्रभष्टः &c., मार्गप्रभष्टः &c.

MISHAP, *s.* विपद *f.*, आपद *f.*, विपत्तिः *f.*, दुर्गतिः *f.*, दौर्गम्यं, अनिष्टपातः, अनिष्टापातः, दुष्टता, व्यसनं, दुर्ज्ञातं. See MISFORTUNE.

To MISINFER, *v. a.* मिथ्या or अन्याया अनुमा (c. 2. माति-तुं), मिथ्यानुमानं कृ.

To MISINFORM, *v. a.* अथार्थं or अन्याया in caus. (ज्ञापयति, ज्ञपयति-यितुं), मिथ्या or मूषा वृष् (c. 10. बोधयति-यितुं), असम्यग् अर्थं कृया (c. 2. क्यति-तुं) or आकृया.

MISINFORMED, *p. p.* मिथ्याज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, मिथ्याबोधितः &c., अथार्थाज्ञः &c.

To MISINTERPRET, *v. a.* अथार्थं or अन्याया व्याख्या (c. 2. व्यापति-तुं), अथार्थं व्याख्या. (Understand in a wrong sense) अन्याया or मिथ्या अर्थं वृष् (c. 1. बोधयति-यितुं) or यद् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), विपरीतार्थं ग्रह, विपरीतार्थबोधनं कृ.

MISINTERPRETATION, *s.* अथार्थाव्याख्यानं, अन्यायाव्याख्यानं, अथार्था-बोधः, मिथ्याबोधनं, विपरीतबोधनं, अन्यायाग्रहणं.

MISINTERPRETED, *p. p.* अन्यायाव्याख्यातः-ता-तं, अथार्थाबोधितः-ता-तं.

To MISJUDGE, *v. a.* अन्याया or मिथ्या विचर् (c. 10. चारयति-यितुं) or विमानं कृ.

MISJUDGEMENT, *s.* मिथ्याविचारः, अन्यायाविचारः, कुविवेचना, कुनिष्पत्तिः *f.*

MISLAID, *p. p.* स्थानभष्टः-ष्टा-ष्टं, स्थानप्रभष्टः-ष्टा-ष्टं, अस्थानवृत्ती-वृत्तीनी-वृत्तीनी, अस्थानः-ना-नं, नष्टः-ष्टा-ष्टं, 'a thing mislaid,' कः, क-क्ता.

To MISLAI, *v. a.* अस्थानीकृ, विस्थानीकृ, अस्थानीकृ, अस्थानो कृ or था (c. 3. दधाति, धातुं), अस्थाने पृ (c. 1. परति, धत्तुं), नश् (c. 10. नाशयति-यितुं).

To MISLEAD, *v. a.* विमार्गेण or उन्मार्गेण नी (c. 1. नयति, नेतुं), विमार्गे or विषयं दृश् (c. 10. दृश्यति-यितुं) or उद्दिश (c. 6. दिशति-देष्टुं) or प्रदिश, अन्याया or अथार्थम् उपदिश or निर्दिश or आदिश or शिद्य (c. 10. शिद्यति-यितुं), कुशिष्यं कृ, कुनिर्देशं कृ, भ्रम (c. 10. भ्रमयति-यितुं), भ्रान्तिं जन् (c. 10. जनयति-यितुं), विमार्गेणयनं कृ, विमार्गेप्रदर्शनं कृ.

MISLED, *p. p.* भ्रान्तः-न्ता-न्तं, विमार्गेणानी-मिनी-मि (नं), उन्मार्गेणानी &c. सत्यप्रभष्टः-ष्टा-ष्टं, सन्मार्गप्रभष्टः &c., उपध्यामी &c., कुमार्गेप्रवृत्तः-न्ता-न्तं, कुशिषितः-ता-तं, दुर्विनीतः-ता-तं.

To MISLIKE, *v. a.* See To MISHAP.

To MISMANAGE, *v. a.* अन्याया or अनुक्तं or अतन्मय्यं निर्वह (c. 10. वाहयति-यितुं) or प्रवृत्ति (c. 1. अयति-येतुं) or सम्प्रवृत्ति or प्रवृत्ति (c. 10. वृत्तेयति-यितुं) दुर्निवेशं कृ, असन्निवेशं कृ, दुर्गम्यं कृ, दुर्गतीति कृ, असन्वयनं कृ, दुराचरणं कृ.

MISMANAGED, *p. p.* दुर्वीतः-ता-तं, असम्बन्धीतः-ता-तं, दुर्निवेशितः-ता-तं, कुनिवेशितः-ता-तं, कुप्रवृत्तः-ता-तं, कुप्रवर्धितः-ता-तं, दुर्धर्तः-ता-तं, दुराचरितः-ता-तं.

MISMANAGEMENT, *s.* दण्डः-यनं, दुर्वीतिः *f.*, कुनीतिः *f.*, कुनयनं, कुनि-

वाहः, दुर्निवाहः, दुर्निवेहणं, दुर्नीतं, असन्निवाहः, कुप्रणयनं, कुप्रवहेनं, दुराचरणं, अन्यथाचरणं, दुर्गोहनं, असत्क्रिया.

To MISNAME, *v. a.* मिथ्यानाम कृ or दा, अन्यथानाम कृ. See MISCALL.

MISNOMER, *s.* मिथ्यानाम *n.* (नं), मिथ्याभिधानं, अन्यथानाम *n.*, अयोग्य-नाम *n.*, असद्वतनाम *n.*, अनुपयुक्तनाम *n.*, अनुपयुक्तसंज्ञा.

MISOGAMIST, *s.* विवाहद्वेषी *m.* -विणी *f.*, उद्वाहद्वेषी &c., विवाहनिन्दकः.

MISOGAMY, *s.* विवाहद्वेषः, उद्वाहद्वेषः, विवाहनिन्दा, उद्वाहशत्रुता.

MISOGYNIST, *s.* स्त्रीद्वेषी *m.* (नं), स्त्रीद्वेषा *m.* (ष्ट्र), स्त्रीनिन्दकः.

MISOGYNY, *s.* स्त्रीद्वेषः, स्त्रीनिन्दा, स्त्रीवैरं, स्त्रीशत्रुता.

To MISPLACE, *v. a.* अस्थानीकृ, विस्थानीकृ, अस्थाने कृ or धा (c. 3. दधाति, धातुं) or विधा, अनुपयुक्तपदे स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), अन्यथा स्था, असम्यक् स्था or निधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं).

MISPLACED, *p. p.* अस्थानः -ना -नं, अस्थानीकृतः -ता -तं, अस्थाने निहितः -ता -तं or विहितः -ता -तं, अनुपयुक्तपदे स्थापितः -ता -तं.

MISPRINT, *s.* अशुद्धं, अशुद्धिः *f.*, अशोधनं, अशुद्धमुद्रा, पुस्तकमुद्राङ्कने दोषः, मुद्राङ्कनदोषः.

To MISPRINT, *v. a.* अशुद्धमुद्रां कृ, अशुद्धमुद्राङ्कनं कृ, मुद्राङ्कनदोषं कृ, अशुद्धमुद्रया अङ्क (c. 10. अङ्कयति -यितुं), अशुद्धमुद्रां कृ.

MISPRINTED, *p. p.* अशुद्धमुद्राङ्कितः -ता -तं, अशुद्धमुद्राङ्कितः -ता -तं.

MISPRISON, *s.* अपराधगोपनं. —(Of treason) राजाभिद्रोहगोपनं.

To MISPRONOUNCE, *v. a.* अशुद्धोच्चारणं कृ, अशुद्धम् उच्चर (c. 10. -चारयति -यितुं).

MISPRONUNCIATION, *s.* अशुद्धोच्चारणं, असदुच्चारणं, अन्यथोच्चारणं.

MISPROPORTIONED, *a.* विषमप्रमाणः -या -यं, असमप्रमाणकः -का -कं.

MISQUOTATION, *s.* मिथ्यावतरणं, अन्यथावतरणं, अथार्थाधोहारः.

To MISQUOTE, *v. a.* अन्यथा or अथार्थम् खवत् (c. 10. -तारयति -यितुं), अथार्थाधोक्तो वाक्यम् उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), अथार्थाधोवाक्यम् उपन्यस्य (c. 4. -अस्यति -असितुं).

MISREPORT, *s.* मिथ्याकथनं, मिथ्यानिवेदनं, अन्यथानिवेदनं, अथार्थाख्यानं, मिथ्याख्यापनं, मृषाकथा.

To MISREPORT, *v. a.* मिथ्या or अन्यथा कथ् (c. 10. कथयति -यितुं) or निविद् (c. 10. -वेदयति -यितुं), अथार्थम् आख्या (c. 2. -ख्याति -तुं, caus. ख्यापयति -यितुं).

To MISREPRESENT, *v. a.* मिथ्या or अन्यथा or मृषा कथ् (c. 10. कथयति -यितुं) or आविद् (c. 10. -वेदयति -यितुं) or निविद्, अथार्थतः ख्या (c. 2. -ख्याति -तुं, caus. ख्यापयति -यितुं), असम्यक् ख्या, असत्यं वक्ष् (c. 10. वर्णयति -यितुं) or विषृ (c. 5. -वृणोति -वर्तितुं -रोतुं), अर्थं साचीकृ or वक्त्रीकृ.

MISREPRESENTATION, *s.* मिथ्याकथनं, अन्यथाकथनं, अन्यथाख्यापनं, अन्यथानिवेदनं, मिथ्यानिवेदनं, अथार्थाख्यापनं, मिथ्यावादः, मृषावादः, अन्यथाविवरणं, मिथ्यावर्णनं, असत्यवर्णना, साचीकरणं, साचीकृतं, अर्थवक्त्रीकरणं.

MISRULE, *s.* असम्यक्पालनं, असम्यक्शासनं, कुशासनं, कुशास्तिः *f.*, अस-त्यालनं, दुःशासनं, दुर्गोतिः *f.*

To MISS, *v. a.* (Fail of reaching, not to hit) लक्ष्यम् अभिसन्धाय अपराध् (c. 4. -राध्यति, c. 5. -राप्नोति -राप्नुं) or अपराधं कृ or भान्तिं कृ, भ्रमं कृ; 'one who misses the mark in archery,' अपराधपृषाङ्कः, लक्ष्यच्युतमायकः. —(Fail of finding, miss the way) भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमितुं), मार्गात् or पथात् प्रभंश (c. 4. -भ्रश्यति -भ्रंशितुं) or भंश, मार्गाद् विचलत् (c. 1. -चलति -लितुं), मार्गभंशं कृ. —

(Fail of obtaining) न प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नुं, न लभ (c. 1. लभते, लभुं), न आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), अपराध्. —(Discover to be wanting or lost) नष्टं or स्थानभ्रं किञ्चिद् ज्ञा (c. 9. जानाति ज्ञातुं), नष्टं मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं), नाशं or अभापं or अदर्शनं ज्ञा. —(Feel the want of, regret the absence of) उत्कण्ठ (c. 1. -कण्ठते -गिहन्तुं), उत्सुक (nom. उत्सुकायते), उन्मनस् (nom. उन्मनायते), उत्सवां कृ, उत्कलिकां कृ. —(Omit) हा (c. 3. नहाति, हातुं), अपाहा, अपहा, विहा, त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), अपाज (c. 4. -अस्यति -अभितुं), विभृज् (c. 6. -मृजति -मृष्टुं), वृज् (c. 10. वृजयति -यितुं), परिमृज्. —(Lose) हा in pass. (हीयते) with instr. or abl. c., भृज् with abl. c. See To LOSE.

To MISS, *v. n.* अपराधं (c. 4. -राध्यति ते -राद्नुं), भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमितुं), अपराधः -दा -दं भृ, अपराधं कृ, भ्रमं कृ. —(Not to succeed, miscarry) न सिध् (c. 1. सिध्यति, सिद्धुं), न सम्पद् (c. 1. -पद्यते -पद्युं), सिद्धिं न प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नुं) or गम (c. 1. गच्छति, गच्छुं), असिद्धः -दा -दं भृ.

MISS, *s.* (Error) भ्रमः, भ्रान्तिः *f.*, अपराधः, भ्रंशः, दोषः, भ्रेषः, उत्क्रामः; 'a miss is as good as a mile,' अन्तरं महदन्तरं. —(Loss, want) नाशः, हातिः *f.*, अभापः, असम्भयः, अविषयः, अदर्शनं, विरहः. —(Young girl) कुलकन्या, कुलीनकन्या, कुलकुमारी.

MISSED, *p. p.* अपराधः -दा -दं, कृतापराधः -धा -धं, भ्रान्तः -न्ता -नं.

To MISSEND, *v. a.* अन्यथा or वृथा प्रेर (c. 10. प्रेरयति -यितुं) or प्रेष (c. 10. प्रेषयति -यितुं).

MIS-SHAPED, MIS-SHAPEN, *a.* विकृष्टः -पा -पी -पं, अपरूपः &c., कुरूपः &c., अरूपः &c., विकृताकारः -रा -रं, विकृताङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, विकृता-कृतः -ति -ति, व्यङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, व्याकारः &c.

MISSILE, *a.* क्षेपणीयः -या -यं, हस्तक्षेपणीयः &c., हस्तक्षेप्यः -प्या -प्यं, पाणिमोचनीयः -या -यं, क्षिपण्युः -ख्युः ण्यु, दूरात् क्षेपणीयः &c., दूर-वेधी -धिनी -धि (नं).

MISSILE, *s.* (Weapon) अस्त्रं, क्षिपणिः *m.*, करमुक्तं, पाणिमुक्तं, मुक्तं, क्षेप्यायुधं. —(Circular one) चक्रं.

MISSING, *part. or a.* (Regretting the absence of) उत्कलितः -ता -तं, उत्सुकः -का -कं, उन्मनाः -नाः -नः (म्), उत्कलितः -ता -तं. —(Lost, stray, absent from its place) नष्टः -ष्टा -ष्टं, भ्रष्टः -ष्टा -ष्टं, स्थानभ्रष्टः &c., प्रभ्रष्टः &c., स्थानप्रभ्रष्टः &c., स्थानच्युतः -ता -तं, प्रच्युतः &c., तिरोहितः -ता -तं, अदृष्टः -ष्टा -ष्टं.

MISSION, *s.* (Sending, commission) प्रेरणं, प्रेषणं, नियोजनं, प्रयोजनं; 'sending on a message,' प्रतिज्ञासनं. —(Body of persons sent) प्रेरितसमूहः, प्रेरितजनसमूहः, प्रेरितगणः, नियुक्तजनसमूहः; 'for religious purposes,' धर्मप्रचारणार्थं प्रेरितजनाः *m. pl.* —(State of being sent) प्रेरितत्वं, प्रेषितत्वं, दूतत्वं, दीर्घं.

MISSIONARY, *s.* धर्मसन्देशहरः, धर्मसंवादककथः, धर्मप्रचारणार्थं प्रेरितः, स्त्रीधर्मप्रयोगार्थं प्रेरितः.

MISSIVE, *a.* (Sent) प्रेरितः -ता -तं, प्रेषितः -ता -तं. —(Thrown) क्षिप्रः -पा -पं, अस्तः -स्ता -स्तं, मुक्तः -क्ता -क्तं; 'weapon,' क्षिपणिः *m.*, पाणिमुक्तः. —(Messenger) सन्देशहरः, याज्ञहारः, सञ्चारकः. —(Message) सन्देशः, दूतं, दीर्घं.

To MIS-SPEAK, *v. a. or n.* मिथ्या or अन्यथा वद् (c. 1. वदति -दितुं) अथार्थं वद्.

To MIS-SPELL, *v. a.* असद्व्ययपं कृ, असद्व्ययासं कृ, असद्व्ययध्यासं कृ.

MIS-SPELLING, *s.* असद्व्ययसयः, असद्व्यययासः, असद्व्ययध्यासः, सवाचरं.

१०. *विनियोगः*, *c. ६*. अपात्रं or स्वयन्ते न्यय (c. १. च्ययति, c. १०. च्यय-यति-चिन्तु, ११. इ) or च्ययं कृ or विनियुज्ज (c. ७. -युक्ते-युक्तं), कुच्ययं कृ, अमच्ययं कृ, सच्ययथाच्ययं कृ, अपात्रच्ययं कृ, कुविनियोगं कृ, सच्यु-कच्ययं कृ, हच्ययं कृ.

अपव्ययितः, कर्षयितः, कृषयितः, ता-तं, कुषयितः, ता-तं, अन्यथाव्ययितः &c.,
अपव्ययितः, कर्षयितः, कृषयितः, ता-तं, कुषयितः, ता-तं, अन्यथाव्ययितः &c.,

१. *विभक्त्यर्थः* (१. १०. कथयति - यितुं) or
 २. *विभक्त्यर्थः* (१. १०. कथयति - यितुं) or विज्ञा or ज्ञाति (१. १०. वेद-
 यति - यितुं), ज्ञायायति: ज्ञ्या (१. २. ज्ञ्याति - तुं) or विवृ (१. ३. वृणाति
 - तुं) or विवृ (१. ३. वृणाति - तुं) or विवृ (१. ३. वृणाति - तुं)

मिथ्याकथितः -ता -तं, मिथ्याख्यातः -ता -तं, साक्षी-
कृतः -ता -तं.

अन्यथावाचनं, मिथ्याकथनं, मिथ्यावादः, मिथ्याक्रि./, अन्यथाकथनं,
अन्यथाविज्ञानं, मिथ्याविज्ञानिः /, अन्यथापेक्षिज्ञापनं, मिथ्याविवरणं,
मायिककरणं, मायिककृतं.

विष्णुः / धूम्रका, धुपिका, धुलिका, धीका, तुषारः, स्याप्यः, मृगज्ज्वा
 णिका / तृपा, मृगतृ, / (प) कुम्भटिका, कुम्भटिः / -टी, टिका, हिम-
 म्भटिः / कुम्भटिका, कुम्भटी, कुम्भटिका, कुम्भटो, कृहा, मेघपुष्पः,
 रुम्भटिः / श्रममात्रपी.

१) म-रूपः, र-रूपः लिङ्, wrong, misunderstanding) मिथ्या or अन्वयथा
 २) यत् (१) १. गृह्णाति, ग्रहोक्तं, विषयीते याः or उपलभ (२) १. -लभते
 ३) यत्, विषयीते याः, अन्वयथा or मिथ्या कृप (२) १. बोधति - धितुं,
 मिथ्या वा or १. नास्ति, वा or २. मय or ३. मन्वते, मन्तुं)

[illegible][illegible]

Mistaken, *p. p.* In error; भ्रान्तः-भ्रान्ता-भ्रान्तः, भ्रान्तिमान्-भ्रान्ती-भ्रान्तं (तु),
अपराधः-द्वारा-द्वैतः, मायया-धा-धाँ-प्रभावा-दिनी-दिनात्), प्रमादवान्
हीनः, मलिनः-मृगतः-मृगः (*Direciousness*) अथवा धैः-धा-धि, खण्डः
द्वारा-द्वैतः विद्या वा मुषा वा comp. in mistaken opinion,
विद्यामते, f.

Monetary. The following are not expressed by श्री prefixed.
 Abundance, *ग. एकपुत्रकः श्री कः*. See *ILL. TIMED*.

MISTAKEN, *s.* मशकितता, मशकितना, तपारव्याप्ति; *f.* शीकरव्याप्तिता.
 MISTAKE, *s.* मिश्रणं, माश्रयप्रता, मंभग, मस्यर्कः, योगः.

P. m. s. n. शंकरा (भोग), शंकरायते), शंक (c. 1. शीकते-कितुं).
A. m. s. n. वृक्षरुज, तरुमहा, तरुभूज f. (न), वृक्षादनो, वृक्षाश्रया.

11. *TRANSITION, S.* अथयार्थभाषान्तरं, मिथ्याभाषान्तरं.

भार्यायाः (opposed to servant, a woman who governs)
 भार्यायाः, भार्या, अधिपतिनी, ईश्वरी, शासिनी, शास्त्री, अर्थदात्री, कर्त्री.

(D) a (n)ay or house) गृहिणी, गेहिनी, गृहस्वामिनी, कुटुम्बिनी, कौटुम्बिकी. (Proprietress) स्वामिनी, ईश्वरी, अधिकायिनी. (Female teacher) अध्यापिका, उपदेष्टिनी, उपदेशिका, उपदेष्ट्री, शिक्षिका, आचार्या. (Woman beloved, sweetheart) प्रिया, प्रियतमा, यशसा, काम्ना, दयिता, कामिनी, नायिका, वनिता, प्रमदा; an offended mistress, बानिनी. (Concubine) उपस्त्री,

उपपत्नी, भोग्या स्त्री, भुजिण्या, दासी, चवरुद्धा.—(Well-skilled)
कुशला, निपुणा, वेत्ती.

MISTRUST, ४. अविश्वासः, अप्रत्ययः, अप्रतीतिः, शङ्का, आशङ्का, सन्देहः, निह्वः, विश्वासाभावः.

To MISTRUST, v. a. शङ्क (c. 1. शङ्कते - क्तुं), आशङ्क, अभिशङ्क, परिशङ्क,
न विश्वस् (c. 2. - श्वसिति - तुं), न प्रती (c. 2. प्रत्येति - तुं).

MISTRUSTFUL, *a.* अविश्वासी -सिनी -सि (न्), अप्रत्ययी -यिनी &c.,
शङ्की -किनी &c., शङ्कान्वितः -ता -तं, साशङ्कः -ङ्का -ङ्कै, शङ्काशीलः
-ला -लं, आशङ्की &c. शक्तिः -ता -तं, आशक्तिः -ता -तं, सन्देही &c.,
मंझयी &c.

MISTRUSTFULLY, *adv.* अविश्वासमेन, शङ्कया, मशङ्के, माशङ्के, शङ्कापूर्वम्.
MISTRUSTFULNESS, *s.* अविश्वासित्वं, अप्रतीतिः *f.*, मशङ्कत्वं, आशङ्का.

मुख्य. अ. मशीनकरः -रा -रं, मनुष्यारः -रा -रं, शीकरोयः -या -यं, शीकरोयः -या -यं, शीकरव्याप्तः -प्रा -प्रं, तुषारव्याप्तः -प्रा -प्रं, तुषारमयः -यी -यं, मधुमिकः -क्का -कं, धूमिकावृतः -ता -तं, शीकरावृतः -ता -तं.

To मिश्र नुस्खान्द, c. a. अन्वया ग्रह (c. 9. गृह्णाति-ग्रहोर्) or वृष (c. 1. बोधति-धिर्), मिथ्या or मृषा or विपरीतम् अर्थं ग्रह or उपलभ (c. 4. लभते-लभ्यं) or अवगम (c. 1. गच्छति-गन्तुं), विपरीतार्थं ग्रह, अयथाधीतो ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं) or विज्ञा, अर्थविपर्ययांश्च क.

MISUNDERSTANDING, s. (Mistake of the meaning) मिथ्याग्रहणं, अन्यथाग्रहणं, विपरीतग्रहणं, अन्यथाप्यग्रहणं, विपरीताप्यग्रहणं, अन्यथा-
 बोधः, मिथ्याबोधः, मिथ्यामतिः f., मिथ्योपलब्धिः f., विपरीतबुद्धिः f.,
 अथवाप्यबोधः, अथवाप्यग्रहणं, भ्रमः, भ्रान्तिः f., मतिभ्रमः—(Disagree-
 ment) वैमत्यं, विमतः f., मतभेदः, असममतिः f., विस्मवादः, द्वेषः,
 विप्रयोगः, वैमनस्यं, मतिविषयभेदः.

MISUNDERSTOOD, *p. p.* मिथ्यावगतः-ता-तं, मिथ्योपलब्धः-आ-अं, मिथ्यामतः-ता-तं.

MISI SAGE, MISUSE. S. कृष्यवहारः, दुर्य्यवहारः, क्रप्रयोगः, मिथ्याप्रयोगः,
 असत्प्रयोगः, असम्यक्प्रयोगः, अन्यथाप्रयोगः, असदुपयोगः, कृत्वापारः,
 असदुपभोगः, कुविनियोगः, असद्विनियोगः, असाधुविनियोगः, व्यधीकरणं,
 असदभ्यासः, अयकृष्यवहारः.

Ta MISRE, *v. a.* अन्यथा or मिथ्या or वृथा or असम्यक् प्रयुज् (c. 7.
-युक्-पोक्, c. 10. -योजयति-यितुं) or उपयुज् or विनिपुज्, कुप्रयोगं
क, असप्रयोगं क, अयुक्त् व्यष्टह् (c. 10. -हायति-यितुं), कुव्यवहारं क,
दुव्यवहारं क, अनुचितम् अभ्यस् (c. 4. -सस्यति-ससितुं), कुव्यापारं क,
व्यर्थीक, कदर्थीक, व्यापाक.

MISUSED, *p. p.* कुप्रयुक्तः - क्ता - क्तं, कुविनियुक्तः &c., असम्यगुपयोजितः - ता - तं, कुव्यवहृतः - ता - तं, कुव्यवहारितः - ता - तं, मिथ्याप्रयुक्तः &c., कदर्थीकृतः &c.

Mirr. s. (Small) piece of money) कपर्दकः, कपर्दिका, काकिणी,
काकिनी, पराटकः, धनलघः, धनलेशः.—(Particle of any thing)
कणः, कणिका, लघः, लेशः.

MITHRA, s. धर्माधिपतिकिरोटः, महाधर्माध्यक्षमुकुटं.
MITHRIDATE, s. विषभञ्जनं, विषनाशनं, विषग्रं, विषाघहारकं.

MITIGABLE, *a.* शमनीयः -या -यं, प्रशमनीयः -या -यं, शाम्यः -म्या -म्यं.
MITIGANT, *a.* शमकः -का -कं, प्रशमनः -ना -नं, शान्तिकः -की -कं.

शान्तिदः-दा-दं, शान्तिकरः-रा-रं, उपशायी-यिनी-यि (नृ).
To MITIGATE, *v. a.* ग्राम (c. 10, शमयति-यितुं), प्रशम, उपशम, शान्ति

दा, मान्त्व् or शान्त्व् (c. 10. मान्त्वयति-यितुं), उपसान्त्व्, परिशान्त्व्, अभिशान्त्व्.—(Alleviate pain) दुःखं द (c. 1. हरति, हर्षे) or श्म.—(Lighten) लघ् (nom. लघयति-यितुं), लघृक्, मृदृक्.—(Diminish) मृनीक्, अमृनीक्, कन (nom. कनयति-यितुं).

MITIGATED, *p. p.* शान्तः -ना -न्तं, शमितः -ता -तं, प्रशान्तः &c., उपशान्तः &c., मृदूकृतः -ता -तं, लघूकृतः -ता -तं; 'to be mitigated.' शम् (c. 4. शाम्यति, शमितुं).

MITIGATION, *s.* शान्तिः *f.*, शमनं, प्रशमनं, उपशान्तिः, प्रशान्तिः *f.*, उपशमनं, शमः, उपशमः, मृदूकरणं, लघूकरणं, लाघवं, न्यूनीकरणं, न्यूनता, शान्त्यनं -ना; 'of a curse,' उच्चापः.

MITIGATIVE, MITIGATOR. See MITIGANT.

MITRE. See MITER, *s.*

To MIX, *v. a.* मिश्र (c. 10. मिश्रयति -यितुं), सम्मिश्र, व्यामिश्र, विमिश्र, मिश्रीकृत, सम्मिश्रीकृत, संयुज् (c. 7. -युज्जति -योज् -योजयति -यितुं), संसृज् (c. 6. -सृजति -सष्टे), सम्युज् (c. 7. -युज्जति -पार्श्वितुं), सङ्ग (c. 6. -किरति -करितुं -रीतुं), एकीकृत, एकत्र कृ, संसर्गं कृ, संसृष्टं -ष्टं कृ, व्यतिकरं कृ, सम्मेलनं कृ. -(Mix confusedly) सङ्करीकृत, सङ्कुलीकृत, सङ्कीर्णीकृत, सङ्गः, 'mix ingredients,' योगं कृ, संस्कारं कृ, प्रक्षेपं कृ.

To MIX, *v. n.* मिश्रीभू, सम्मिश्रीभू, व्यामिश्रीभू, मिल् (c. 6. मिलति, मेलितुं), सम्मिल् सङ्ग in pass. (-कीर्यते), संयुज् in pass., (-युज्यते), संसृज् in pass. (-सृज्यते), संसृष्टीभू, एकीभू, संयोगं इ (c. 2. रति -तुं), सम्यक्कम् इ, संसर्गम् इ, सङ्करीभू.

MIXABLE, *a.* मिश्रणीयः -या -यं, योजनीयः -या -यं, याव्यः -व्या -वं.

MIXED, *p. p.* मिश्रितः -ता -तं, सम्मिश्रितः -ता -तं, मिश्रः -आ -थं, सम्मिश्रः &c., मिश्रीकृतः -ता -तं, व्यामिश्रः -आ -थं, संयुक्तः -क्ता -क्तं, संयुतः -ता -तं, संसृष्टः -ष्टा -ष्टं, सङ्कीर्णीः -णी -णं, सम्युक्तः -क्ता -क्तं, मिलितः -ता -तं, सम्मिलितः &c., सङ्कुलितः &c., संवलितः &c., सविपणितः &c., समवेतः &c., सङ्करीकृतः &c., एकीकृतः &c., भावितः &c., करक्षितः &c., सस्रष्टः -ष्टा -ष्टं, सम्यक्की -किणी -कि (न्), संसर्गी &c., कुशितः -ता -तं; 'mixed with water,' जलमिश्रितः &c., जलसंसृष्टः &c.

MIXEN, *s.* पुरीषादिराशः *m.*; 'mixed-grown,' विडभवः -वा -वं.

MIXER, *s.* मिश्रकः, सम्मिश्रकः, मिश्रणकृत, संयोगकारी *m.* (न्).

MIXTURE, MIXTION, MIXING, *s.* (Act) मिश्रणं, सम्मिश्रणं, मिश्रीकरणं, संयोगः, संयोजनं, सम्मेलनं, संसर्गः, सम्यक्कं, सङ्कुलनं, सङ्कीरणं, एकीकरणं, सङ्करीकरणं. -(State) मिश्रता, सम्मिश्रता, मिश्रीभावः, संसृष्टता, संसर्गः, संयुक्तता, संयोगः, सम्यक्कं, सङ्कीर्णता, साङ्ग्यं. -(Mixed mass) सविपातः, नानाद्रव्यसमूहः, सम्मिश्रद्रव्यसमूहः, नानावस्तुसमुदायः, समूहः, सङ्गः, सङ्करः; 'mixture with water,' जलसंसर्गः.

MIZZEN, *s.* (Sail) पश्चिमकूपकसन्धि यातवसनं.

MIZZEN-MAST, *s.* पश्चिमकूपकः, नौपश्चाद्भागस्थः कूपकः.

MIZZLE, *s.* शीकरः, सोकरः, तुषारः. See To MISTLE, DRIZZIE.

MNEMONIC, *a.* स्मृतिप्रवर्तकः -का -कं, स्मृत्युपकारकः &c.

MNEMONICS, *s.* स्मरणविद्या, स्मृत्युपकरणविद्या, स्मरणशास्त्रं.

To MOAN, *v. n.* वेदनोपहतत्वाद् दीर्घनादं कृ or दीर्घरावं कृ, विलप (c. 1. -लपति -यितुं), प्रलप, लप, परिदेव् (c. 1. -देवते -वितुं), क्रन्द (c. 1. क्रन्दति -न्दितुं), आक्रन्द, रुद् (c. 2. रोदिति -तुं), प्ररुद् क्रुश् (c. 1. क्रोशति, क्रोष्टुं), सन् (c. 1. सनति -नितुं), विसन्, दीर्घं निःश्वस or निश्वास् (c. 2. -श्वसिति -तुं), दीर्घं रु (c. 2. रीति, रयितुं), दीर्घचिह्नकारं कृ, दीर्घनिश्वासं कृ, गम्भीरनादं कृ, गम्भीरनिश्वासं कृ, आर्त्तनादं कृ, आर्त्तरावं कृ, हाहाशब्दं कृ, हाहाकारं कृ, वाश् (c. 1. वाशते, c. 4. वाश्यते -शितुं).

MOAN, *s.* आर्त्तनादः, आर्त्तरावः, दुःसाहस्य दीर्घनादः or दीर्घरावः or दीर्घचिह्नकारः or गम्भीरनादः, दीर्घनिश्वासः, दीर्घनिःश्वासः, विलपितं, विलपनं, विलापः, परिदेवनं -ना, परिदेवितं, सनितं, क्रन्दितं, क्रुष्टं, हाहाकारः.

MOANFUL, *a.* विलापकारी -रिणी -रि (न्), परिदेवी -विनी &c., परिदेवनकारी &c., दीर्घनिश्वासी &c., हाहाकारी &c.

MOANFULLY, *adv.* विलापेन, सविलपितं, सपरिदेवनं, दीर्घनिश्वासपूर्वकं.

MOANING, *s.* विलपनं, परिदेवनं, आर्त्तनादः, दीर्घनिश्वासितं, सननं.

MOAT, *s.* परिखा, खातं, खेयं, खातकं, खातभूः *f.*, खातभूमिः *f.*, प्रतिकूपः, उपकुल्या, कुल्या, खनः.

MOATED, *a.* परिखावेष्टितः -ता -तं, परिखायुतः &c., परिखान्वितः &c.

MOB, *s.* अधमजनसमूहः, नीचजनसम्मर्दः, प्राकृतजनसम्मर्दः, बहुजनसमूहः, बहुजनमेलकः, जनसम्मर्दः, लोकसङ्घः, जनसङ्कुलं, जनौघं, जनता, अव्यवस्थितसभा.

To MOB, *v. a.* बहुजनाकीर्णं स्थाने वृषपा संपृष् (c. 1. -पृषति -यितुं) or सम्पृद् (c. 9. मृदाति -मर्दितुं) or सघाप् (c. 1. -वाधते -यितुं).

MOBBISH, *a.* लौकिकः -की -कं, सामान्यलोकयोग्यः -ग्या -ग्यं.

MOBILE, MOBILITY, *s.* (Mob, common people) सामान्यलोकः, साधारणलोकः, प्राकृतलोकः, असम्बलोकः, सन्यलोकः, अधमलोकः, पृषजनाः *m. pl.*

MOBILITY, *s.* (Aptitude to motion) गमनयोग्यता, गतियोग्यता, गमनशीलता, चरिष्णुता, जङ्गमता, सस्थिरता, चाचल्यं.

To MOCK, *v. a.* (Deride) अवहम् (c. 1. -हसति -सितुं), अपहम्, उपहम्, प्रहम्, विहम्, अवहासभूमिं कृ, अपहासास्पदं कृ, अवधोष (c. 6. -धोषति -धोषुं), गद्दे (c. 1. गद्देति -हर्षितुं), अवगद्दे, अवगुर (c. 6. -गुरते -रितुं), साधुर (c. 10. -धारयति -यितुं), अवज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), अवमन् (c. 1. -मन्यते -मन्तुं), भर्त्स (c. 10. भर्त्सयते -यितुं), तिरस्कृ, मुखरीकृत, विकृत्य (c. 1. -कृत्यते -यितुं), परिभू, अवज्ञां कृ, तुच्छीकृत. -(Mimic) उपहासबुद्ध्या पर्येष्टितानुकरणं कृ or विडम्बनं कृ. -(Deceive) वञ्च (c. 10. वञ्चयते -यितुं), प्रतृ (c. 10. -तारयति -यितुं), प्रलभ् (c. 1. -लभते -लभुं), प्रलुभ् (c. 10. -लोभयति -यितुं), मुह (c. 10. मोहयति -यितुं).

MOCK, *s.* उपहासः, अवहासः, परिहासः, हास्यं, अवधोषः, अवज्ञा.

MOCKED, *p. p.* (Mimicked in derision) उपहासबुद्धानुकृतः -ता -तं. -(Derided) उपहसितः -ता -तं, अवहसितः &c., अवधोषः -ता -तं, गद्दितः -ता -तं, विगद्दितः &c., तिरस्कृतः -ता -तं, अवज्ञातः &c., मुखरीकृतः &c., कृतोपहासः -सा -सं. -(Deceived) वञ्चितः -ता -तं, प्रलभ्यः -ग्या -ग्यं, मोहितः &c.

MOCKER, *s.* उपहासकः, अवहासकः, परिहासकश्च *m.* (तुं), होषकः, अवधोषकः, अवज्ञाकारी *m.* (न्), अवमानो *m.*, वञ्चकः.

MOCKERY, MOCKING, *s.* (Derision) उपहासः, अवहासः, अपहासः, परिहासः, परोहासः, हास्यं, तिरस्कारः, अवज्ञा, अवधोषः, अवमानं, अपमानं, अवहेला -लनं, अवलेपः, परिभवः, मुखरीकरणं, मौख्यं, अवमानसूचको हासः. -(Subject of derision) उपहासास्पदं, उपहासभूमिः *f.*, अवहासस्थानं, उपहासविषयः, तिरस्कारविषयः, हास्यस्थानं, परिभवास्पदं, परिभवपदं, तिरस्कारपदं. -(Counterfeit appearance, deception, imitation) छद्म *n.* (न्), व्याजः, कपटः -टं, कूटं, वञ्चनं -ना, विडम्बनं. -(Vain effort) वृथायासः, वृथाप्रयत्नः, वृथोद्यमः, वृथोद्योगः, अनर्थकचेष्टा, निष्फलचेष्टा.

MOCKINGLY, *adv.* उपहासेन, सोपहासं, सावहासं, सतिरस्कारं, सावधोषं.

MODAL, *a.* रूपसङ्गन्धी -न्धनी -न्ध (न्), रूपविषयः -या -यं.

MODE, *s.* (Method, manner) रीतिः *f.*, मार्गः, विधिः *m.*, विधानं, प्रकारः, नियमः, वृत्तिः *f.*, श्रुतिः *f.*, क्रमः, संविधानं, पथ्यायः, मथ्यादा, धारा, विधः in comp.; 'mode of living,' वृत्तिः *f.*; 'in this mode,' अनेन विधानेन, एवंविधं -धेन, अनेन प्रकारेण; 'mode of speaking,' वाग्व्यापारः, वाग्वृत्तिः *f.* (Form) रूपं, आकारः, आकृतिः *f.*.

संस्कारः—(Custom) आचारः, व्यवहारः, प्रचारः, रीतिः *f.*, नियमः, अभ्यासः, स्थितिः *f.*, आवृत्तिः *f.*, सम्प्रदायः—(Fashionable custom) सभ्यलोकव्यवहारः, सभ्यरीतिः *f.*, शिष्टव्यवहारः, शिष्टमार्गः, सभ्यसम्प्रदायः, लोकाचारः—(In metaphysics) विशेषबस्वरूपं, विशेषद्रव्यरूपं, विशेष-बद्रूपप्रकारः—(In grammar) वाच्यं—(In music) रागः *m.*, रागिणी *f.*, वर्यः. The musical modes are personified as either male or female. The male are called Rāgas; the female are Rāginīs, and are considered to be the wives of the Rāgas. The following are some of the names for the male: भैरवः, मालवः, मारङ्गः, हिन्दोलः, यमनः, वसन्तदूतः, पञ्चमः, दीपकः, मेघः, नटः, नटनायायणः, कल्याणः, कामबोधः, चोदकः, विभासः. The following are some of the Rāginīs, or female personifications: दीपिका, नटी, चोदकी, देशकारी, गौडी, जङ्गला, धनेश्वरी, भैरवी, रामकरी or रामकेली or रामकली, सैन्धवी, पृथ्वी, भृपाली, मधुमाधवी.

MODI, *s.* (Pattern, representation) प्रतिमा-मानं, प्रतिरूपं, प्रतिकृतिः, आदर्शः, उपमा-मानं, प्रतिमूर्तिः *f.*, संस्कारः—(Pattern, exemplar) आदर्शः, प्रतिमा, उपमा—(Pattern for imitation) प्रमाणं, प्रमा, प्रमाता *m.* (तृ); 'model of propriety,' न्यायाधारः—(Mould) संस्कारः, साकारः, संस्थानं, संयानः.

TO MODEL, *v. a. or n.* संस्कारं कृ, संस्कृ, प्रतिमां कृ, प्रतिरूपं कृ, आदर्शं कृ—(Shape, form) रूपं (c. 10. रूपयति-यितुं), मरूपं-पां-पे कृ.

MODELER, *s.* उपमाता *m.* (तृ). उपमानकृत् *m.*, प्रतिमानकृत् *m.* (चृ).

MODERATE, *a.* (Observing reasonable bounds, applied to persons) परिमिताचारी-रिणी-रि (नृ), समवृत्तिः-रिः-रि, नियतवृत्तिः &c., मर्यादानतिक्रमो मिथी &c., अनतिक्रान्तमर्यादः-ता-तं. —(Moderate in desires) अत्याकांक्षी-दिक्षी &c., अत्याभिलाषी &c., अलुब्धः-या-यं, अलोभी &c., अत्यसन्नोषी &c., अत्यसन्नोषः-या-यं, भोगाप्रसक्तः-क्ता-क्तं, अप्रसक्तः &c., अत्यभोगी &c., स्वल्पभोगी &c.—(Not extreme, not excessive) परिमितः-ता-तं, मितः-ता-तं, सपरिमाणः-या-यं, समः-मा-मं, समर्यादः-ता-तं, नियतः-ता-तं, संयतः-ता-तं, सावधिकः-का-कं, अत्यः-त्या-त्यं, स्वत्यः &c.—(In eating) मिताशनः-ना-नं, परिमिताहारः-रा-रं, स्वस्याहारः-रा-रं, —(Middling in size) मध्यमः-मा-मं, मध्यः-या-यं, मध्यमपरिमाणः-या-यं, न स्पृष्टो न भूक्षः &c.

TO MODERATE, *v. a.* (Temper) शम् (c. 10. शमयति-यितुं), उपशमं, प्रशमं—(Lessen) न्यूनीकृ, अल्पीकृ, लप् (c. 10. लपयति-यितुं), लपृकृ.—(Restraining from excess) नियमं (c. 1. यज्जति-यन्तुं), विनियमं, संयम, यम, नियह (c. 9. गृह्णाति-ग्रहीतुं), संहृ (c. 1. हरति-हर्तुं), प्रत्याह.

TO MODERATE, *v. n.* (Abate, become less severe) शम् (c. 4. शाम्यति, शमितुं), प्रशम, उपशम, विगम् (c. 1. गज्जति-गन्तुं), विरम (c. 1. रमति-रन्तुं), उपरम, न्यूनीभू, अनीभू, अल्पीभू.

MODERATED, *p. p.* (Tempered) शमितः-ता-तं, प्रशमितः-ता-तं. —(Lessened) न्यूनीकृतः-ता-तं, न्यूनीभूतः-ता-तं.—(Restrained) यतः-ता-तं, नियतः-ता-तं, निगृहीतः-ता-तं.—(Allayed) शान्तः-न्ता-न्तं, उपशान्तः &c.

MODERATELY, *adv.* परिमितं, नियतं, समर्यादं, समं, सपरिमाणं, अत्यं, स्वत्यं, अमृशं, यावन्नातः 'moderately warm,' ईषदुष्णः-ष्णा-ष्णं, कोष्णः &c., मन्दोष्णः &c.; 'moderately ripe,' आपक्कः-क्ता-क्तं; 'moderately distant,' नातिदूरः-रा-रं.

MODERATION, *s.* (Refraining from excess) परिमिताचारत्वं, निय-

तवृत्तित्वं, समवृत्तित्वा, समता, परिमितता, मितता, क्षमा, यमः, संयमः, नियहः, दमः, अनतिक्रमः, मर्यादानतिक्रमः—(In desires) अत्याकांक्षा, अत्याभिलाषः, अलोभः, अलुब्धता, अत्यसन्नोषता, अप्रसक्तिः *f.*, अप्रसक्तता, भोगाप्रसक्तिः *f.*—(Equanimity) क्षमा, क्षान्तिः *f.*, समचित्तत्वं, समान-वृत्तिः *f.*, समभावः.

MODERATOR, *s.* (Restrainer) नियन्ता *m.* (नृ), विनियन्ता *m.*, यन्ता *m.*—(At disputations) वादमध्यस्थः, वादसभाध्यक्षः, मध्यस्थः.

MODERN, *a.* इदानीन्तनः-नी-नं, अधुनातनः-नी-नं, आधुनिकः-की-कं, वर्तमानकालीनः-ना-नं, नूतनकालीनः &c., नूतनः-ना-नं, नवः-वा-वं, मध्यकालीनः-ना-नं, नव्यः-या-यं, नवीनः-ना-नं, नूतः-न्ता-न्तं, अर्धाचीनः-ना-नं, अप्राचीनः-ना-नं, अपुराणः-णा-यं, अधुनातनः-नी-नं.

MODERNNESS, *s.* नूतनता, नवता, नव्यता, अधुनातनत्वं, मध्यकालीनता, वर्तमानकालीनता, अप्राचीनता, अपुराणता.

MODERNSS, *pl.* मध्यकालीनलोकः, नूतनकालीनलोकः, अधुनातनाः *m. pl.*

MODEST, *a.* (Not bold, restrained by a sense of shame or propriety) विनीतः-ता-तं, विनयी-यिनी-यि (नृ), लज्जाशीलः-ला-लं, लज्जायान-वती-वत (तृ), लज्जान्वितः-ता-तं, मलज्जः-ज्जा-ज्जं, व्रीडान्वितः-ता-तं, सम्रोडः-डा-डं, व्रीडितः-ता-तं, होमान्-मती &c., वषाधान &c., वषायुक्तः-क्ता-क्तं, वषान्वितः &c., वषितः-ता-तं, सव्रपः-पा-पं, सविनयः-या-यं, विनयभाक् *m. f. n.* (नृ), अग्रगल्बः-ल्बा-ल्भं, अधृष्टः-ष्टा-ष्टं, शालीनः-ना-नं, हीणः-णा-यं, संहीणः &c., हीतः-ता-तं, हीकः-कु-कु.—(Unassuming, humble, not proud) निर्मयः-या-यं, अगर्भः &c., निर्गर्भी &c., अगर्भी &c., गर्वहीनः-ना-नं, निरहङ्कारः-रा-रं, अनहङ्कारी &c., निरभिमानः-ना-नं, अनभिमानो &c., अनुद्धतः-ता-तं, अकल्पनः-ना-नं, अविकल्पनः &c., विनयः-या-यं, नम्रशीलः-ला-लं, विनतः-ता-तं, निभूतः-ता-तं, प्रमूतः-ता-तं, वषायुक्तः-क्ता-क्तं (नृ), वशी-शिनी &c.—(Chaste, not loose) अयभिचारः-रिणी &c., यतेन्द्रियः-या-यं, सद्ब्रतः-न्ता-न्तं, अलम्ब्यतः 'a modest wife,' साध्वी, सती, पतिव्रता.—(Moderate) परिमितः-ता-तं, मितः &c.; 'modest speech,' विनयवाक् *f.* (चृ).

MODESTLY, *adv.* सविनयं, विनयेन, विनयपूर्वकं, विनीतवत्, सलज्जं, सम्रोडं, सव्रपं, लज्जया, लज्जापूर्वं, अगर्वेण, अनभिमानेन, अनुद्धतं, विनयं.

MODESTY, *s.* विनयः, विनीतता, लज्जा, हीः *f.*, व्रीडा, वषा, हृषिया, हीका, लज्जाशीलता, सलज्जत्वं, सव्रपता, शालीनता, अग्रगल्बता, अग्रगल्ब्यं, अधृष्टता, अधर्ष्यं, मर्यादा, मन्दाद्यं, मन्दास्यं; 'false modesty,' मिथ्याविनयः—(Humility) नम्रता, विनयता, नम्रशीलता, विनतिः *f.*, अगर्भः, गर्वहीनता, अनभिमानं, दर्पहीनता, अनुद्धतिः *f.*, अनाद्वयं, वश्यता.—(Chastity) अयभिचारः, सद्ब्रतता; 'in a wife,' साध्वीत्वं, सतीत्वं, पतिव्रत्यं.—(Moderation) परिमितता.

MODICUM, *s.* अत्यांशः, अत्यभागः, अत्यमात्रं, अत्यत्यांशः, किञ्चित्, किञ्चन, किञ्चिद्भागः, अल्पिका, लेशः.

MODIFIABLE, *a.* रूपविकाराशकः-क्ता-क्तं, रूपान्तरशक्यः &c., विकार्यः-य्यो-य्यं, परिणामशक्यः &c., परिणामान्तरशक्यः &c., परिवर्तनीयः-या-यं, विवर्तनीयः &c.

MODIFICATION, *s.* (The act) रूपान्तरकरणं, परिणामान्तरकरणं, रूपपरिवर्तनं, विवर्तनं, वर्तनं.—(Particular or different form) रूपभेदः, रूपप्रभेदः, रूपविशेषः, रूपान्तर.—(Diversity, variety) भेदः, प्रभेदः, विभेदः, विशेषः.—(Altered state) विकारः, विकृतिः *f.*, परिणामः, रूपान्तरं, विपरिणामः.

MODIFIED, *p. p.* (Changed in form) विकारितः-ता-तं, विकृतः-ता

-तं, विकृतरूपः-पा-पं, परिणतरूपः &c., विपरिणामी-मिनी-मि (न्), विकृताकारः-रा-रे.—(Tempered, qualified) शमितः-ता-तं, नियमितः-ता-तं.

To MODIFY, *v. a.* (Change the form) रूपान्तरं कृ, रूपान्तरकृ, रूपविकारं कृ, रूपपरिवर्त्तनं कृ, रूपभेदं कृ, रूपविभेदं कृ, विकृ, विकारं कृ, रूपं विकृ, अन्तरूपं-पां कृ, भिन्नरूपं-पां कृ, रूपपरिणामं कृ, परिणामान्तरं कृ रूपं परिवृत् (c. 10. वन्नयति-यितुं) or विवृत्, रूपविवर्त्तनं कृ.—(Moderate) शम् (c. 10. शमयति-यितुं), उपशम्, प्रशम्.

MODISH, *a.* सभ्यव्यवहारानुसारी-रिणी-रि (न्), शिष्टरीत्यनुसारी &c., सभ्यमार्गानुयायी-यिनी &c., शिष्टमार्गानुरूपः-पा-पं, सभ्यसम्प्रदायानुसारी &c.

MODISHLY, *adv.* सभ्यव्यवहारानुसारेण, शिष्टरीत्यनुसारेण, सभ्यमार्गानुरूपेण.

To MODULATE, *v. a.* कल् (c. 10. कलयति-यितुं), स्वरलयं कृ, कलतां कृ, स्वरानुक्रमं कृ, स्वरानुपुंथं कृ.—(Inflect or vary sound) स्वरभेदं कृ, स्वरविभेदं कृ, स्वरभङ्गं कृ, स्वरविभङ्गं कृ, स्वरपरिवर्त्तनं कृ.

MODULATION, *s.* कलता, लयः, स्वरलयः, कलनं, स्वरभेदः, स्वरविभेदः, स्वरभङ्गः, स्वरविभङ्गः, स्वरानुक्रमः.—('Transition from one key to another) शुद्धानुपुंथ *f.* (न्), स्वरपरिवर्त्तनं.—(Melody) सुस्वरानुक्रमः, स्वरमापुंथं, मापुंथं, सप्रायस्वरः, तालः.

MODULATOR, *s.* स्वरभेदकारी *m.* (न्), स्वरविभेदकः, लयकारी *m.*

MODULE, *s.* See MODEL.

MOHAMMEDAN, *a.* यावनः-नी-नं, यवनदेशीयः-या-यं, यवनधर्म्मसम्बन्धी-न्धनी-न्ध (न्), यवनधर्म्मवल्लो-यिनी &c.

MOJETY, *s.* खड्डं-डं, अर्द्धभागः, अर्द्धांशः 'of an estate,' रिक्पाई.

To MOIL, *v. a.* (Make dirty) मलिन (nom. मलिनयति-यितुं), मलिनिकृ, मलेन दुष्य (c. 10. दूषयति-यितुं) or लिष्य (c. 6. लिप्स्यति. लेम्).

To MOIL, *v. n.* (Toil) अतिदेहक्रेण आयम् (c. 4. यस्यति-यितुं) or श्रम् (c. 4. श्राम्यति, श्रमिषुं), अतिशरीरायामं कृ, कष्टं कृ.

MOIST, *a.* आर्द्रः-द्रा-द्रं, आर्द्रः-द्रा-द्रं, ईषदाद्रः, &c., जलाद्रः &c., क्रिञ्चः-चा-चं, ईषत्क्रिञ्चः &c., मिक्तः-क्ता-कं, ईषत्मिक्तः &c., उन्नः-चा-चं, समुन्नः &c., सरसः-सा-सं, सदृवः-वा-वं, रसयुक्तः-क्ता-कं, तिमितः-ता-तं, स्तिमितः-ता-तं, योदः-दा-दं, 'to be moist,' क्रिद्र् (c. 4. क्रिद्रति), तिम्र or तिमि (c. 4. तिम्यति or तीम्यति).

To MOISTEN, *v. a.* क्रिद्र (c. 10. क्रेदयति-यितुं), परिक्रिद्र, ईषत् क्रिद्र, आर्द्रिकृ, ईषदाद्रिकृ, मिच् (c. 6. सिञ्चति, सञ्कृ), ईषत् मिच्, जलेन मिच्, उष् (c. 1. उष्ति-यितुं), समुष्, उन्द (c. 7. उन्नति, उन्दिषुं).

MOISTENED, *p. p.* क्रिञ्चः-चा-चं, क्रेदितः-ता-तं, परिक्रिञ्चः &c., परिक्रेदितः-ता-तं, आर्द्रिकृतः-ता-तं, मिक्तः-क्ता-कं, जलमिक्तः &c., उक्षितः-ता-तं, समुक्षितः-ता-तं, उन्नः-चा-चं, समुन्नः &c., उन्नः-चा-चं, तिमितः-ता-तं, स्तिमितः-ता-तं.

MOISTENER, MOISTENING, *s.* or *part.* क्रेदकः-का-कं, क्रेदनः-ना-नं. MOISTENING, *s.* क्रेदनं, सेचनं, जलसेचनं, उक्षणं, उन्दनं, समुन्दनं.

MOISTNESS, *s.* आर्द्रता, सार्द्रता, ईषदाद्रता, जलाद्रता, क्रिञ्चता, ईषत्क्रिञ्चता, सिक्ता, जलसिक्ता, उक्षता, सरसत्वं.

MOISTURE, *s.* क्रेदः-दं, संक्रेदः, क्रिञ्चता, आर्द्रता, तेमः, स्तेमः, तेमनं, षिक्रिद्रं, रसः, खेहः, उन्दनं, समुन्दनं; 'of the lips,' अधररसः, अधरमधु *n.*, अधरामृतं, मुखसुरं.

MOLAR, *a.* (Tooth) दाढा, चवणदन्तः, महादन्तः, दंढा.

MOLASSES, *s.* इक्षुसारः, इक्षुरसश्चापः, मधुपुष्टिः *f.*, क्षारः, शर्कराक्षारः, रसिका, मधुरं, गुडः-डकं, रसजः, द्रवजः, सितादिः *m.*, पाणिः *f.*

MOLE, *s.* (Spot on the body) तिलः-लकः, तिलकालकः, किरणः.

सामुद्रं, कालकः, जटुलः.—(Mound) वमः-प्रं, पिशडलः, पिशडनः, सेतुः *m.*, चयः.—(The animal) लुलुन्दः, लुलुन्दरी, गन्नाथयः, विलवामी जनुभेदः.

MOLECULE, *s.* अणुः *m.*, परमाणुः, कणः, कणिका, लयः, काकिकणिका.

MOLECULISM, *s.* अणिमा *m.* (न्), अणुत्वं.

MOLE-EYED, *a.* मृक्षनयनः-ना-नं, मृक्षदृष्टिः-ष्टिः-ष्टि.

MOLE-HILL, *s.* कृमिशैलः, भृशवाः *m.* (स्), वल्मीकः-कं, कृलकः, वसीकटं, मृत्रिकाकटं, वामलूरं, स्पमीकः.

To MOLEST, *v. a.* आयम् (c. 10. यासयति-यितुं), बाध (c. 1. बाधते-यितुं), परियाध, प्रबाध, अधिबाध, उपरुध (c. 7. रुग्धि-रोद्धं), रुध, तप (c. 10. तापयति-यितुं), सन्नप, णेद्र (c. 10. पीडयति-यितुं), उपपीड, अभिपीड, क्रिण (c. 9. क्रिणति, क्रिणितुं), यष (c. 10. यषयति-यितुं), सदे (c. 10. अदेयति-यितुं).

MOLESTATION, *s.* क्रेशः, बाधः-धा, बाधनं, उपरोधः, पीडा, व्याधा, दुःखं, आयासः, प्रयासः, उपद्रवः, उपप्रवः; 'free from molestation,' निरुपद्रवः-वा-वं.

MOLESTED, *a.* बाधितः-ता-तं, पीडितः-ता-तं, क्रिष्टः-ष्टा-ष्टं, क्रेशितः-ता-तं, परिक्रिष्टः-ष्टा-ष्टं, उपरुद्धः-द्धा-द्धं, व्यथितः-ता-तं, उपद्रुतः-ता-तं.

MOLLIENT, *a.* मृदुकारी-रिणी-रि (न्), क्षिप्रकारी &c. See EMOLLIENT.

MOLLIFICATION, *s.* मृदूकरणं, क्षिप्रगीकरणं, शमनं, प्रशमनं, उपशमनं.

MOLLIFIED, *p. p.* मृदूकृतः-ता-तं, शमितः-ता-तं, उपशान्तः-न्ता-नं.

To MOLLIFY, *v. a.* मृदूकृ, क्षिप्रकृ, कोमलीकृ, शम् (c. 10. शमयति-यितुं), प्रशम्, उपशम्, सान्त् or शान्त् (c. 10. सान्त्वयति-यितुं), उपसान्त्, अभिशान्त.

MOLLUSCA, *s. pl.* कोमलशरीरविशिष्टा प्राणिजातिः.

To MOLT, *v. a.* See To MOULT.

MOLYEN, *a.* विलीनः-न्ता-नं, द्रुतधातुमयः-यी-यं, विलीनधातुमयः &c.

MOMENT, *s.* (Minute portion of time) क्षणः, विपलं, पलं, बुद्धिः *f.*,

निमेषः, निमिषः, मात्रा; 'the present moment,' आपातः; 'for the present moment,' आपाततम्; 'in a moment,' क्षणात् क्षणेन, निमेषमात्रेण, क्षणमात्रेण, क्षणान्तरे, एकपदे, एकविपले; 'for a moment,' क्षणं-क्षेन, क्षणमात्रं, निमेषमात्रं, मुहुर्द्वं; 'at that moment,' तत्क्षणात्-खे, तत्काले, तदानीमिष; 'every moment,' प्रतिक्षणं, अनुक्षणं, क्षणे क्षणं; 'the next moment,' क्षणान्तरे; 'auspicious moment,' लग्नं. See INSTANT. (Importance) गुरुता-त्वं, गौरवं, प्रभावः, भारः.

MOMENTARILY, *adv.* क्षणे-खं-यात्, तत्क्षणे, प्रतिक्षणं, मद्यम्, सपदि, क्षणमात्रं, निमेषमात्रं.

MOMENTARY, *a.* क्षणिकः-का-की-कं, क्षणी-णिनी-णि (न्), क्षणभूतः-ता-तं, क्षणमात्रस्थायी-यिनी &c., क्षणस्थायी &c., अत्यल्पकालस्थायी &c., अल्पकालीनः-ना-नं, अत्यल्पकालीनः-ना-नं, अचिरः-रा-रं, क्षणस्थायी &c., साद्यस्कः-स्की-स्कं, नैमिषः-पा-पं, नैमिषिकः-की-कं, तत्क्षणिकः-की-कं, तात्कालिकः-की-कं, क्षण in comp.: as, 'a momentary obstacle,' क्षणविघ्नः; 'a momentary flash,' क्षणप्रभा.

MOMENTOUS, *a.* गुरुः-वी-रु, गुर्वधः-धी-धं, बह्वधः &c., महाधः &c. गुरुप्रभावः-वा-वं, अलपुः-पुः-पुः 'a momentous affair,' गुरुकायं. See IMPORTANT.

MOMENTOUSNESS, *a.* गुरुता-त्वं, गौरवं, गुर्वधता, प्रभावः, अलपुता.

MOMENTUM, *s.* वेगः, आवेगः, संवेगः, आपातः, गतिवेगः.

MONACHAL, *a.* मठवाससम्बन्धी-न्धनी-न्ध (न्). See MONASTIC.

MONACHISM, *s.* मठवासः, मठाध्यासनं, वनवासः, वानप्रस्थता, अरथवासः, वैखानसमठानि: *f.* संसारत्यागः, उदासीनता.

MONAD, MONADE, *s.* तन्मात्रं, मात्रं, अणुमात्रं, अवेद्यवस्तु *m.*, अवेद्यवस्तु *m.*, अदृश्यवस्तु *m.*, अखण्डनीयवस्तु.

MONARCH, *a.* राजा *m.* (न), नृपतिः *m.*, भूपतिः *m.*, नृपः, पार्थिवः, भूपः, नरपतिः *m.*, महोपतिः *m.*, अधिपः, अधिपतिः *m.*, महाराजः, अधिराजः, ईश्वरः, अधीश्वरः; 'universal monarch, सम्राट् *m.* (न), महालेश्वरः, चक्रवर्ती *m.* (न). See KING.

MONARCHAL, MONARCHIC, MONARCHICAL, *a.* (Relating or suited to a monarch) राजकीयः -या -यं, राजयोग्यः -ग्या -ग्यं, राजोचितः -ता -तं, आधिपतिकः -की -कं, राज in comp. -(Vested in a single ruler) एकराजधीनः -ना -नं, एकराजायतः -त्रा -त्रं, सम्राट्-धीनः -ना -नं, एकराजकः -का -कं, एकप्रभुः -का -कं.

MONARCHY, *s.* एकराजशासनं, एकराजाधिपत्यं, एकाधिपत्यं, एकराजकत्वं, एकभट्टकत्वं, एकस्वामित्वं, राजत्वं, राज्यं, नृपत्वं, नरनृत्वं.

MONASTERY, *s.* मठः, आश्रमः, वानप्रस्थाश्रमः, मुनियामः, मुनिवासस्थानं, धर्मशाला, पुण्यस्थानं, पुण्यालयः, पुण्यवनः.

MONASTIC, MONASTICAL, *a.* मठवाससम्बन्धी -न्धनी -न्धि (न), आश्रम-

सम्बन्धी &c., आश्रमी -मिणी &c., आश्रमिकः -की -कं, मुनिसम्बन्धी &c.

MONDAY, *s.* सोमवारः, चन्द्रवारः, इन्द्रवारः, सोमवामरः.

MONEY, *a.* मुद्रासम्बन्धी -न्धनी -न्धि (न), मौद्रिकः -की -कं.

MONEY, *s.* (Coin) मुद्रा, दीनारः, नाणकं, टङ्का, टङ्ककः, निष्कः -धकं, कर्पापणं.-(Riches, wealth) धनं, अर्थः, वित्तं, द्रव्यं, विभवः, वैभवं, सम्पत्तिः *f.*, रिकषं, धनसम्पत्तिः *f.*, धनवाहुन्यं, धनसमृद्धिः *f.*, धनवैपुल्यं, 'love of money,' धनलोभः, अर्थलोभः, धनाशा; 'making money,' धनार्जनं, द्रव्यार्जनं.

MONEY-BAG, *s.* कोषः, कोषः, धनकोषः, मुद्राकोषः.

MONEY-BOX, *s.* मुद्राभाण्डं, मुद्रापात्रं, धनभाण्डं, दीनारभाण्डं.

MONEY-CHANGER, *s.* मुद्रापरिवर्तकः, हुशिकोपवृत्तभुक्तस्वर्णादिपरिवर्तकः, धनत्यापारी *m.* (न), मुद्रात्यापारी.

MONEYED, *a.* धनवान् -यती -यत (त), धनी -निधी -नि (न), धनिकः -का -कं, सधनः -ना -नं, धनाढ्यः -द्या -द्यं, महाधनः -ना -नं, द्रव्यवान् &c., विधवान् &c.

MONEY-LENDER, *s.* कुसीदिकः, कुसीदः -दा -दं, कुसीदिकः, कुसीदनीयी *m.* (न), वार्धुपिकः, वृद्धिनीयी *m.*, निपटवृत्तपनीयी *m.* (न), कलोपनीयी *m.*, कृणदाता *m.* (न), धनिकः, धनप्रयोगी *m.* (न).

MONEY-LESS, *a.* धनहीनः -ना -नं, अधनः -ना -नं, निधनः -ना -नं, द्रव्यहीनः -ना -नं, अर्थहीनः &c., विधहीनः &c., योषधनः &c., गतार्थः -था -थं.

MONGER, *s.* व्यापारी *m.* (न), व्यवसायी *m.* (न), क्रयविक्रयिकः, विक्रेता *m.* (न), वणिक् *m.* (न).

MONGREL, *a.* मङ्गलगजातीयः -या -यं, मङ्गलजातीयः -या -यं, मङ्गलजातः -ता -तं, मङ्गलजः -जा -जं, विजातीयः -या -यं, मङ्गलीयः -या -यं.

MONITION, *s.* उपदेशः, प्रसादेशः, प्रबोधः -धनं, मनर्थं, बोधः -धनं.

MONITOR, *s.* (Warner, admonisher) मन्ता *m.* (न), अभिमन्ता *m.*, मन्त्री *m.* (न), बोधकः, प्रबोधकः, उपदेशकः, प्रसादेशकः, शिक्षकः.-(In a school) उपशिक्षकः, उपगुरुः *m.*

MONITORIAL, *s.* उपशिक्षकसम्बन्धी -न्धनी &c., उपशिक्षामसम्बन्धी &c.

MONITORY, MONITIVE, *a.* उपदेशकः -का -कं, उपदेशात्मकः -का -कं, उपदेशरूपः -पा -पं, शिक्षकः -का -कं, उद्बोधकः -का -कं, प्रबोधकः &c.

MONK, *s.* मठवासी *m.* (न), मुनिः *m.*, सव्यासी *m.* (न), योगी *m.* (न), यती *m.* (न), तपस्वी *m.* (न), वैखानसः, उदासीनः, वैरागी *m.* (न),

वैरागिकः, वैराग्याश्रमी *m.*, वानप्रस्थः, संसारत्यागी *m.*, लोकत्यागी *m.*, सध्वंसद्वारत्यागी *m.*

MONKEY, *s.* वानरः, कपिः *m.*, प्रवगः, प्रवङ्गः -ङ्गमः, मकैटः, शाखामृगः, वृक्षचरः, कम्पी *m.* (न), कम्पाकः, कम्पाहः *m.*, वनौका *m.* (न), बलिमुखः, बलीमुखः, कलिप्रियः, कोशः, हनुमान् *m.* (न), रामदूतः; 'Female monkey,' वानरी *f.*, मकैटी; 'monkey-like,' कापयः -यी -यं; 'monkey-tricks,' वानरचेष्टा, मकैटचेष्टा.-(Iron weight) लोहभारः.

MONKISH, *a.* मुनिसम्बन्धी -न्धनी &c., मुनिसदृशः -शी -शं.

MONOCHORD, *s.* एकतन्वी *m.* (न), एकतारी *m.* (न), एकतन्वीवाद्यं.

MONOCULAR, MONOCULOUS, *a.* एकाक्षः -क्षा -क्षं, एकलोचनः -ना -नं, एकनेत्रः -त्रा -त्रं, काणः -णा -णं, एकाक्षिकलः -ला -लं.

MONOGAMIST, *s.* एकपत्नीकः, एकभार्याकः, सकृद्विवाही *m.* (न), अपुनर्विवाही *m.*, एकस्त्रीकः.

MONOGAMY, *s.* एकपत्नीव्रतं, एकभार्याव्रतं, एकस्त्रीविवाहः, सकृद्विवाहः, अपुनर्विवाहः.

MONOGRAM, *s.* परस्परसंयुक्तं नामाद्याक्षरं.

MONOLOGUE, *s.* आत्मभाषणं, आत्मगतभाषणं, स्वगतभाषणं, स्वसमीपभाषणं,

MONOMACHY, *s.* द्वन्द्वयुद्धं, द्वन्द्वं, द्वन्द्वयोधनं, निपुणं.

MONOMANIA, *s.* एकविषयोन्मादः, एकविषयविशेषः, एकविषयभान्तिः *f.*

MONOMANIAC, *s.* एकविषयोन्मत्तः, एकविषयविशिष्टः, एकविषयभान्तः.

MONOPERATOUS, *a.* एकदलकः -का -कं, एकदलविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

MONOPOLIST, MONOPOLIZER, *s.* (One who purchases the whole of a commodity) पृथक्क्रता *m.* (न), पृथक्क्रयी *m.* (न), मध्यभासक्रता, एकव्यवसायी *m.*-(One who takes the whole) पृथग्वाहकः, मध्यवाहकः.

To MONOPOLIZE, *v. a.* (Purchase the whole of a commodity with the view of selling at higher prices) अधिकमूल्यविक्रयः, वृद्धा मध्यभासं पृथक् क्रो (c. 9. क्रोणाति -शते, क्रेतु) or सध्वंसयद्रव्याणि पृथक् क्रो or सध्वंसयद्रव्याणि पृथक्क्रयं कृ.-(Take or obtain the whole) सध्वंसयद्र (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतु) or प्राप् (c. 5. -आप्नाति -आप्नु), साकल्यं ग्रह् or पृथक् ग्रह.-(Have the sole right of dealing) एकव्यवसायं कृ, एकव्यापारं कृ, क्रयविक्रयधिकारम् एकतो or असामान्येन धृ (c. 10. धारयति -धेतुं).

MONOPOLIZED, *p. p.* पृथक्गृहीतः -ता -तं, पृथक्क्रोतः -ता -तं, पृथक्प्राप्तः &c.

MONOPOLY, *s.* एकव्यवसायः, एकव्यापारः, एकव्यवहारः, एकपण्या, एकवाणिज्यं, असामान्यव्यवहारः, एकप्रयोगः, असामान्यप्रयोगः, क्रयविक्रययोर् एकाधिकारः.

MONOSYLLABIC, *a.* एकाक्षरः -रा -रं, एकाक्षरी -रिणी -रि (न).

MONOSYLLABLE, *s.* एकाक्षरं, एकाक्षरशब्दः, एकाक्षरविशिष्टः शब्दः.

MONOTHEISM, *s.* सद्देवतं, सद्देवतावादः, केवलेश्वरवादः, केवलेश्वरमतं.

MONOTHEIST, *s.* सद्देवतावादी *m.* (न), सद्देववादी *m.*, केवलेश्वरवादी *m.*

MONOTONOUS, *a.* (Having but one tone) एकस्वरः -रा -रं, एकतानः -ना -नं, एकस्वनः -ना -नं, समस्वरः -रा -रं, समानस्वरः -रा -रं, अनन्यस्वरः -रा -रं.-(Always the same, tediously uniform) एकरूपः -पा -पं, एकप्रकारः -रा -रं, समरूपः -पा -पं, समानरूपः -पा -पं, सम-मानः -ना -नं, एकसारः -रा -रं, निर्विकारः -रा -रं, निर्विक्रियः -या -यं, अविशेषः -पा -पं, एकरङ्गी -रङ्गी &c.

MONOTONOUSLY, *adv.* एकस्वरेण, समस्वरेण, एकरूपेण, समरूपेण, सम-मानं, निर्विकारं, अविकारेण.

MONOTONY, *s.* (Sameness of tone) एकस्वरः, स्वरैक्यं, स्वरभेदः, स्वर-समता, स्वरसमानता, समानस्वरत्वं, स्वरभेदाभावः.-(Dull uniformity)

एकरूपता, समरूपता, समसमानता, समानरूपता, एकव्यापारत्व, सम-
व्यापारत्व, व्यापारभेदः, विकाराभावः, विशेषाभावः.

MONSOON, *s.* (Rainy season) वृष्टिकालः, मेघागमः, मेघकालः, मेघसमयः,
घनसमयः, पञ्चमहाकालः, जलदागमः, प्रावृष्टकालः.

MONSTER, *s.* (Something unnatural) अद्भुत, अद्भुतविषयः, अद्भुतवस्तु *n.*,
अपूर्वविषयः, महोद्भूतः.—(Something deformed) अपरूपवस्तु *n.*,
विरूपविषयः, अपरूपः, अपरूपता, वैरूप्य.—(A being enormously
large or very frightful) राक्षसशरीरः, भीमशरीरः, विकटाकारः,
विकटहयः, घोररूपी *m.* (न), मुमुह्यस्त्रिमासः.—(Horribly wicked
person) राक्षसः, रावणः, घोरकल्मी *m.* (न).

MONSTROSITY, *s.* See MONSTER.

MONSTROUS, *a.* (Unnatural, extraordinary, out of the course
of nature) अद्भुतः-ता-तै, महोद्भूतः-ता-तै, अपूर्वः-ज्ञो-ज्ञै, विरूप्यः-
-या-यै, विरूप्यः-या-यै, वृष्टिमार्गवर्हिगैः-ता-तै, वृष्टिरोतिवासः-
-या-यै, वृष्टिक्रमवासः &c.—(Deformed) अपरूपः-या-यै, विरूपः-
-या-यै.—(Enormously large) राक्षसशरीरः-रा-रै, अतिवृहच्छरीरः-
-रा-रै, विकटशरीरः &c., अतिमहान्-हन्तो-हन् (त), सुमहान् &c.,
अतिवृहन्-हन्तो &c., मुमुह्यस्त्रिमासः-या-यै.—(Frightful) घोररूपी-
-पिणी &c., घोरकृतिः-ति-ति, विकटाकारः-रा-रै, भीमदर्शनः-ना-
-नै, रौद्रदर्शनः &c., कालरूपः-या-यै.—(Atrocious) दारुणः-या-
-यै, अघोरः-रा-रै, विकटः-टा-टै.

MONSTROUSLY, *adv.* अद्भुतं, विकटं, दारुणं, भृशं, अतिशयं-येन, अतीव.

MONSTROUSNESS, *s.* अद्भुतता, अघोरता, घोरता, दारुणता, विकटता.

MONTH, *s.* मासः, मास *m.*, पक्षद्वयं, पक्षयुगं, नाक्षत्रं, ययः, वर्षांशः,
वर्षाङ्गः. The following are the twelve Hindu months,
1. चैत्रः, corresponding to the last half of March and the
first half of April, 2. वैशाखः, April, May, 3. ज्येष्ठः, May,
June, 4. आषाढः, June, July, 5. श्रावणः, July, August, 6. भाद्रः
or भाद्रपदः, August, September, 7. आश्विनः or आश्वयुजः,
September, October, 8. कार्तिकः, October, November, 9. मार्ग-
शीर्षः, November, December, 10. पौषः, December, January,
11. माघः, January, February, 12. फाल्गुनः, February, March.
—(Lunar month) चान्द्रमासः; 'half of a lunar month,' पक्षः;
'light or first half of the month,' शुक्लपक्षः, शुद्धपक्षः, सितपक्षः,
पूर्वपक्षः, प्रथमपक्षः, द्वेषपक्षः; 'dark or second half of the
month,' कृष्णपक्षः, तमिस्रः, तमिस्रपक्षः, उत्तरपक्षः, अक्षयपक्षः, बहलः;
'last day of the half-month,' पक्षान्तः, पक्षावसरः.—(Solar
month) सौरमासः, सौरः; 'a month old,' मासमातः-ता-तै,
मासीनः-ना-नै.

MONTHLY, *a.* मासिकः-की-कै, मासीनः-ना-नै, मास्यः-स्या-स्यं, प्राति-
मासिकः-की-कै, मासानुमासिकः-का-कै; 'half-monthly,' आर्ध-
मासिकः-की-कै, पाक्षिकः-की-कै; 'monthly allowance,' मासिकं.

MONTHLY, *adv.* प्रतिमासं, मासे मासे, मासि मासि, अनुमासं.

MONUMENT, *s.* (Memorial) स्मरणार्थकचिह्नं.—(Tomb, monument
to the dead) चित्तं, शैलं, चितापूरकं, शैवः, स्तूपः, स्मारिका *m.*

MONUMENTAL, *a.* (Memorial) स्मरणार्थकः-का-कै.—(Belonging
to a tomb) शैवसङ्गन्धी-न्विनी-न्वि (न).

Mood, *s.* (Temper of mind) वृत्तिः *f.*, चित्तवृत्तिः *f.*, मनोवृत्तिः *f.*, भावः,
मनोभावः, प्रकृतिः *f.*, मनःस्थितिः *f.*, मनोवस्थाः, 'cheerful mood,'
आनन्दवृत्तिः *f.*, हास्यवृत्तिः *f.*—(In grammar) वाच्यं, अर्थः.—(In
logic) प्रकारः, रूपं.

MOODINESS, *s.* उदासीनता, क्रोधशीलता, विषमता, काकेश्य, चक्रता.

MOODY, *a.* क्रोधवशाद् उदासीनः-ना-नै or उदासवृत्तिः-ति-ति or
विषमः-या-यै, क्रोधशीलः-ला-लै, उन्मत्तः-ता-तै, दीनमनाः-ना-
-नः (स), उद्विग्नमनाः &c., चिन्तोद्विग्नः-गना-गनै, कर्कशभावः-वा-
-वै, चक्रभावः &c., रुष्टः-टा-टै.

MOON, *s.* चन्द्रः-न्द्रकः, चन्द्रमाः *m.* (स), सोमः-मा *m.* (न), इन्दुः *m.*,
विषुः *m.*—(Marked like a hare or rabbit) शशी *m.* (न),
शशाङ्कः, शशधरः, शशभृत् *m.*, शशविन्दुः *m.*, शशलाम्बनः.—(Mark-
ing the night) रजनीकरः, निशाकरः, क्षपाकरः, निशाकेतुः *m.*—
(Lord of the night) निशापतिः *m.*, क्षपानाथः, यामिनीपतिः *m.*,
निशीथिनीनाथः, रजनीनाथः.—(Gem of the night) रात्रिमणिः *m.*,
निशामणिः.—(Lord of the constellations) नक्षत्रनाथः, नक्षत्रपतिः,
क्षेत्रेशः, उडुपतिः, उडुपतिः, उडुपतिः *m.* (न), दाक्षायिणीपतिः *m.*, तारा-
धिपतिः *m.*, भपतिः *m.*—(The repository and produce of
nectar or ambrosia, which is supposed to be distilled in
its rays) अमृतसुः *m.*, अमृतदीपतिः *m.*, अमृताधारः, अमृतसुतः *m.*,
सुषानिधिः *m.*, सुषाधारः, सुषामृतिः *m.*, सुषासूतिः *m.*, सुषाकरः, सुषाङ्गः,
सुषाङ्गः, पीयूषरश्मिः *m.*, पीयूषमहाः *m.* (स), पीयूषनिधिः *m.*—(Having
cool rays or radiance) शीतांशुः *m.*, शीतमयूखः, शीतमरीचिः *m.*,
शीतभानुः *m.*, हिमांशुः *m.*, हिमकरः, हिमरश्मिः *m.*, हिमसुतिः *m.*,
शीतरश्मिः *m.* (स), शीतगुः *m.*, हिमश्रपः, प्रालेपांशुः *m.*, तुहिनांशुः *m.*—
(Having white rays or pale radiance) शुभांशुः *m.*, सितान्शुः,
सितरश्मिः *m.*, सितदीपतिः *m.*, श्वेतधामा *m.* (न), श्वेतरीचोः *m.* (स),
शुचिरीचोः *m.* (स), क्षायामृत् *m.*—(Marked like a peacock) मृगाङ्कः,
मृगविन्दुः *m.*, हरिणाङ्कः, हरिणकलङ्कः, मृगालम्बनः, मृगधरः, क्षायामृगधरः.
—(Containing many digits) कलानिधिः *m.*, कलापूर्वीः, कलावान् *m.*
(न), कलाभृत् *m.*, कलापतिः *m.*—(Forming the crest of Siva)
शिवशेखरः, हरशेखरः, हरचूडामणिः *m.*—(Brother of Lakshmi,
as having been reproduced with that goddess from the
ocean when it was churned by the gods and asuras)
लक्ष्मीसहजः, श्रीसहोदरः.—(Husband of Rohini) रोहिणीपतिः *m.*,
रोहिणीशः, रोहिणीपञ्चमः.—(The butter of the ocean, or pro-
duced by the churning of the ocean) अम्रितनयनकरः.—
(Friend, companion or lord of the lotuses, many of these
flowers opening their petals in the night and closing
them in the day) कुमुदबान्धवः, कुमुदबन्धुः *m.*, कुमुदपतिः, कुमुदेशः,
कुमुदप्रियः, कुमुदिनीपतिः *m.*, कुमुदिनीनाथः, (सज्जः)—(Lord of
plants or herbs) जोषधीनाथः, जोषधीपतिः *m.*, जोषधीशः.—
(Drawn by white horses) श्वेतवाजी *m.* (न), श्वेतवाहनः.—
(Drawn by ten horses) दशवाजी *m.*—(Dispeller of darkness)
तमोहरः, तमोनुद् *m.*, तमोनुदः, तमोघ्नः, तमोपहः, तिमिररिपुः *m.*—
(Regulating the days of the month) तिथिप्रवृत्तिः *m.*, पर्वतिथिः *m.*
(Garlanded with stars) तारापीठः.—(King of kings) राजराजः.
—(Broken-bodied, having been cut in two by the trident
of Siva, as a punishment for having violated the wife of
Vrihaspati) भगनात्मा *m.*—(Lord of Brahmins) ब्रह्मपतिः *m.*,
ब्रह्मराजः.—(Lord of the moonlight) कोमुदीपतिः *m.* Other
names for the moon of less obvious derivation are शैवापूरकः,
श्रीः, कैरवी *m.* (न), कलापिनी, हरिः *m.*, मास *m.*, चन्द्रः; 'the
autumnal moon,' शरच्चन्द्रः; 'orb or disk of the moon,'
चन्द्रविषयः, चन्द्रमण्डलं, चन्द्रगोलः-लै; 'day of the moon,' तिथिः.

See LUNAR; 'digit of the moon,' चन्द्रकला, चन्द्ररेखा, इन्दुरेखा, चन्द्रलेखा; 'full moon,' पूर्णचन्द्रः, पूर्णिमा, पूर्णन्दुः. See FULL MOON; 'new moon,' नवशशी *m.* (नं), नवचन्द्रः, अमा, अमावसी, अमावासी, अमावस्या, अमावास्या, अमावसी, प्रतिपच्चन्द्रः, दशैः, सूर्येन्दु-सङ्क्रमः, कुहूः *f.* तिथिषयः, नरेन्दुकला; 'moon of the first quarter,' चालचन्द्रः; 'day of new moon,' मासान्तः; 'full or new moon, or the last day of a lunar fortnight,' पञ्चदशी, पञ्चान्तः; 'the first day of the moon's increase or wane, or of a lunar fortnight,' प्रतिपद् *f.*; 'fortnight of the waxing moon,' शुक्लपक्षः, सितपक्षः, शुद्धपक्षः; 'fortnight of the waning moon,' कृष्णपक्षः, तमिलपक्षः, उत्तरपक्षः; 'the full or change of the moon, or the junction of the 15th and 1st of a half-month,' पक्षेतिथ्यः *m.*, प्रतिपत्यक्षदशयोरन्तरं; 'moon a little gibbous, or one digit less than full,' अनुमतिः *f.*, कलाहीनः; 'moon a little horned,' सिनीवाली; 'half moon,' चन्द्रार्द्धः; 'a false moon,' चन्द्रभासः; 'having a face like the moon,' चन्द्रमुखी *f.*, शशिवदना; 'rise of the moon,' चन्द्रोदयः; 'spots on the moon's disk,' लाम्बन्तः, कलङ्कः; 'the wife of the moon,' रोहिणी, चन्द्रकान्ता.

MOON-BEAM, *s.* चन्द्रपादः, शशिपादः, चन्द्रकिरणः, चन्द्ररश्मिः *m.*, शशिकिरणः, शशिकरः, शशिमयूखः, संशुः *m.*, सोमांगुः *m.*, चन्द्रांगुः *m.*, चन्द्रिका, चन्द्रमरीचिः *m.*, पूर्णान्तकः.

MOONLESS, *a.* चन्द्रहीनः -ना -नं, शशिहीनः &c., नष्टचन्द्रः -न्द्रा -न्द्रं.

MOONLIGHT, *s.* चन्द्रप्रभा, शशिप्रभा, चन्द्रप्रकाशः, चन्द्रिका, चन्द्रिमा, ज्योत्स्ना, चन्द्रज्योतिस् *n.*, चन्द्रातपः, चन्द्रगोलिका, कौमुदी, चन्द्रशाला, दीपिका, चान्द्री, मालती, तुहिनं, अमृततरङ्गिणी, कैरवी, हरिचन्दनं, मुदी, चन्द्रकः.

MOONLIGHT, *a.* ज्योत्स्नः -त्स्नी -त्स्वं, ज्योत्स्नायुक्तः -क्ता -क्तं; 'a moon-light night,' ज्योत्स्नी, ज्योत्स्नी -त्स्निका.

MOON-PLANT, *s.* चन्द्रवल्ली, सोमवल्ली -रिः *f.*, सोमवल्लीका, सोमलता, सोमः, वयस्या, वयस्या, ब्रह्मी, ब्राह्मी, मत्स्याक्षी.

MOONSHINE, *s.* चन्द्रप्रभा, चन्द्रद्युतिः *f.*, चन्द्रदीप्तिः. See MOONLIGHT.

MOON-STONE, MOON-GEM, *s.* चन्द्रकान्तः, चन्द्रमणिः *m.*, सोमकान्तः, चन्द्रोपलः, चन्द्रिकाद्रावः.

MOONSTRUCK, *a.* विधिभङ्गिः -ङ्गिः -ङ्गि, विप्रतनुङ्गिः &c., हतनुङ्गिः &c.

MOONY, *a.* अर्द्धचन्द्रध्वजाङ्गितः -ता -तं, अर्द्धचन्द्रध्वजविशिष्टः -हा -ष्टं.

MOOR, *s.* जङ्गलभूमिः *f.*, खिलभूमिः *f.*, अनुपमः *f.*, कच्छः, कच्छभूः.

To MOOR, *v. a.* रज्जुना or रज्जा नौकां बन्धु (c. 9. बध्नाति, बन्धु).

MOORED, *p. p.* रज्जुना or गुणेन बद्धः -डा -डं, रज्जुबद्धः &c.

MOOR-^R-LAND, *s.* अनुपमभिः *f.*, कच्छभूमिः *f.*, खिलभूमिः *f.* See MOOR.

MOORY, *a.* अनुपः -या -यं, आनुपः -पी -पं, कच्छः -च्छा -च्छं, खिलः -ला -लं.

MOOSE, *s.* (Kind of deer) शिखरः, सखरः.

To MOOT, *v. a.* (Discuss) विचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), वितर्कं (c. 10. -तर्कयति -यितुं), विवद् (c. 1. -वदति -ते -दितुं), विवादास्पदीकृ, विचारास्पदीकृ, वितर्कास्पदीकृ.-(Bring forward) उपन्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं).

MOOT, MOOT-CASE, MOOT-POINT, *s.* विचारविषयः, विचारपदं, विचारास्पदं, विचारस्थलं, विवादास्पदं, विवादविषयः, सन्दिग्धविषयः, अनिश्चितविषयः, अविज्ञानः.

MOOTED, *p. p.* विचारितः -ता -तं, वादप्रस्तः -स्ता -स्तं, विचारास्पदीकृतः &c. MOR, *s.* मार्गनी, सम्मार्गनी, शोधनी, विमार्गः, परिष्कारकः.

To MOR, *v. a.* मृज् (c. 2. माहति -धुं), सम्मृज्, शुष् (c. 10. शोधयति -यितुं).

To MORF, *v. n.* विषद् (c. 1. -वीदति -यन्तुं), अवसद्, उदास (c. 2. -आले -आसितुं), विपत्तीभू, उद्विग्नभू, दुर्मेनस् (nom. दुर्मेनायते), उन्मनस्, द्वे (c. 1. प्रापति, प्रातुं).

MOPING, MOPISH, *a.* विषयः -खा -खं, अवसन्नः -न्ना -न्नं, उदासीनः -ना -नं, उदासी -सिनी -सि (नं), दुर्मेनाः -नाः -नः (स्), उद्विग्नमनः &c., उन्मनः &c.

MOPPET, MOPSEY, *s.* पटपुत्रिका, वस्त्रपुत्रिका, वस्त्रसहमयी पुत्रलिका.

MORAL, *a.* (Virtuous) सदाचारः -रा -रं, सदाचारी -रिणी -रि (नं), धार्मिकः -की -कं, धर्माचारी &c., धर्मचारी &c., साधुः -धुः -ध्वी -धुः, साधुवृत्तः -त्ता -तं, सुचरितः -ता -तं, सच्चरितः -ता -तं, साध्याचारः -रा -रं, धर्म्यः -म्या -म्यं, धर्मी &c., सुधर्मी -म्या -म्यं (नं), धर्मभूत *m. f. n.*, न्यायाचारः &c., वृत्तवान् -वती -वत् (त्), अय्यसनी &c., पुखः -ख्या -ख्यं, साध्विकः -की -कं, नीतिमान् &c.-(Relating to the practice of men, or to actions good or evil) लोकव्यवहारसङ्घी &c., लोकाचारविषयकः -का -कं, सदसदाचारसङ्घन्धी &c., सदसङ्घव-

हारविषयः -या -यं, विधिनियेधान्वितः -ता -तं.-(Subject to moral laws, bound by precepts and prohibitions) विधिनियेधाधीनः -ना -नं, विधिनियेधाग्रः -त्ता -तं, विधिनियेधवान् &c., नियमाधीनः &c.-(Supported by reason or probability, founded on experience) अनुमानसिद्धः -द्वा -द्वं, युक्तिसिद्धः &c., आनुमानिकः -की -कं, यौक्तिकः -की -कं, अनुभूतिसिद्धः &c., युक्तिभाष्यः -व्या -व्यं, अनु-

मानमूलः -ला -लं; 'moral philosophy,' नीतिशास्त्रं, नीतिविद्या, व्यवहारशास्त्रं. नीतिः *f.*

MORAL, *s.* (Moral doctrine taught by a fiction) तात्पर्यं, तात्पर्यार्थः, अभिप्रायः, भावार्थः, तात्त्विकं, ध्वनितार्थः, गर्भः.

MORALIST, *s.* (Teacher of moral duties) नीतिशास्त्रोपदेशकः, नीत्यु-

पदेश *m.* (दृ). नीतिशिक्षकः, धर्मोपदेशी *m.* (नं), नीतिविवेचकः, सद-

सिद्धिवेचकः, नीतिशास्त्रज्ञः, नीतिविद्याज्ञः, कर्तव्याकर्तव्योपदेशकः.-(

Mere moral person) नीतिमार्गोपलक्षी *m.*, केवलनीतिमार्गाश्रयी.

MORALITY, *s.* (System of moral duties) नीतिः *f.*, नीतिविद्या,

नीतिशास्त्रं, व्यवहारशास्त्रं, नयः, नयविद्या, नयशास्त्रं, अर्थशास्त्रं, विन-

यविद्या, शीलविद्या, सदसङ्घिचारः, सदसङ्घिवेकः, कर्तव्याकर्तव्यविचारः,

कर्तव्याकर्तव्यविवेकः; 'as invented by Vrihaspati,' बाह्यस्यन्तः.-(

Practice of moral duties, virtue) धर्मानुष्ठानं, धर्माचरणं, धर्मा-

चारता, धर्मः, धर्मेत्वं, सदाचारत्वं, सच्चरितं, सुचरितं, साधुशीलता,

पुख्यता, पुख्यशीलत्वं, साधुवृत्तं.-(Conformity to the principles

of rectitude) धर्मानुसारित्वं, न्यायानुसारः, न्यायः, धर्म्यता, धर्मेत्वं.

To MORALIZE, *v. a.* (Apply to the purposes of moral instruc-

tion) हितोपदेशास्पदीकृ, धर्मोपदेशास्पदीकृ, नीतिशिक्षास्पदीकृ.

To MORALIZE, *v. n.* (Make moral reflections) हितोपदेशं कृ, धर्मो-

पदेशं कृ, नीत्युपदेशं कृ, हितोपदेशं लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं).

MORALIZER, *s.* हितोपदेशकः, धर्मोपदेश *m.* (दृ), नीतिशिक्षकः.

MORALLY, *adv.* (According to the rules of morality) नीतिशा-

स्त्रतस्, नीतिशास्त्रवत्, नीतितस्.-(Virtuously) धर्म्यं, धर्मेतस्,

न्यायतस्.-(According to reason or the usual course of

things) अनुमानेन, युक्ता, अनुमानतस्, युक्तितस्, यथासम्भवं.

MORALS, *s.* (System of morality) नीतिः *f.*, नीतिशास्त्रं, नीतिविद्या.

See MORALITY. (Conduct) आचारः, आचरणं, आचरितं, चरितं,

व्यवहारः, वृत्तिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, वृत्तं, रीतिः *f.*; 'good morals,' विनयः,

सदाचारः, सच्चरितं, सुचरितं, साधुचरितं, शीलः, सुशीलः.

MORASS, *s.* कच्छः, कच्छभूः *f.*, अनूपः, अनूपभूः *f.*, जलाढ्यभूमिः *f.*, पङ्क्ति-
लभूः *f.*, चायभूः *f.*

MORBID, *a.* अस्वस्थः -स्या -स्यं, असुस्थः &c., रोगी -गिणी -गि (न);
रोगवान् -वती -वत् (त), रोगः -गा -गै, विकारी &c., विकृतः -ता -तै,
व्याधितः -ता -तै.

MORBIDNESS, *s.* अस्वस्थता, अस्वास्थ्यं, असुस्थता, रोगता, रोगित्वं.

MORBIFIC, MORBIFICAL, *a.* रोगजनकः -का -कं, रोगकरः -रा -रं, अस्वा-
स्थ्यजनकः &c., व्याधिकरः -रा -रं, अनारोग्यकरः &c., रोगदः -दा -दं.

MORBOSE, *a.* रोगजनितः -ता -तै, रोगजः -जा -जं, असुस्थः -स्या -स्यं.

MORDACIOUS, *a.* दंशकः -का -कं, दंशनकारी -रिणी -रि (न).

MORDACITY, *s.* दंशकता, दंशनशीलता, दंशनं, दंशनगुणः.

MORDICANT, *a.* खादकः -का -कं, अरुच्यकरः -रो -रं, दंशकः &c.

MORE, *a.* अधिकः -का -कं, अधिकतरः -रा -रं, अधिकसंख्यकः -का -कं,
भूयान् -यसी -यः (स्), भूयिष्ठः -ष्टा -ष्टं, उत्तरः -रा -रं, अनिरेकी -किणी
-कि (न), अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, परः -रा -रं, परतरः -रा -रं; often
expressed by the comparative affixes तर and ईयस्; as,
'more in number,' बहुतरः -रा -रं, वंहीयान् &c.; 'more or
less,' न्यूनाधिकः -का -कं, न्यूनातिरेकः -का -कं; 'more than a
thousand,' परःसहस्रः -सा -सं; 'more than a hundred,' परं शतं.

MORE, *s.* आधिक्यं, अधिकता, सातिरेक्यं, अतिरिक्तता, उद्रेकः, सातिशय्यं;
'more or less,' न्यूनाधिक्यं, न्यूनातिरेक्यं, न्यूनातिरिक्तं; 'neither
more nor less,' अन्यूनानतिरिक्तं; 'no more,' कृतं, अलं with
inst. c.; as, 'no more of this ceremony!' कृतम् सादरेण,
अलम् सादरेण; 'what more need I say?' किम् अन्यत्, किम् बहुना.

MORE, *adv.* अधिकं, अधिकतरं, भूयस्, भूयिष्ठं, अतिरिक्तं, परं; or often
expressed by the comparative affixes तर and ईयस्; as,
'more heavy,' गुरुतरः -रा -रं, गरीयान् -यसी -यः (स्); 'more
and more,' उत्तरोत्तरं, अधिकाधिकं; 'how much more?'
किम्पुनर, किमुत, सुतरां.—(Any more, again) पुनर, भूयस्.

MOREOVER, *s.* अपिच, अपरच, अपरं, परं, परच, परन्तु, अपरन्तु,
अन्यच्च, किञ्च, अधिकन्तु, अधिकं, पुनश्च, अपिच, अपि.

MORIBUND, *a.* मुम्युः -युः -युः, मृनकत्यः -त्या -त्यं, मृतप्रायः -या -यं.

MORINGA, *s.* See MORUNGA.

MORION, *s.* शिरस्तं, शिरस्त्राणं, शिरस्कं, मस्तकरक्षणी, शीर्षकं.

MORN, MORNING, *s.* प्रभातं, प्रातःकालः, प्रातःसमयः, प्रभातकालः, प्रत्यूष-
कालः, प्रत्यूषः, प्रत्यूषस् *n.*, प्रतुषः, प्रतुषस् *n.*, उपः, उपस् *n.*, उपा-
कालः, विभातं -तकं, भातः, युष्टं, अरुणः, अरुणोदयः, कत्यं, कात्यं,
अहर्मुखं, दिनसमुखं, दिनारम्भः, दिनादिः *m.*, निशावसानं, निशान्तः -न्तं,
अपान्तः, रात्रिविगमः, प्राबोधिकः, वासरसङ्कः.—(As opposed to
afternoon) पूषोहः or पूषोहः, प्राह्णः, पूषोहकालः, प्राह्णकालः;
'in the morning,' प्रातरं, प्रभाते, प्रातःकाले, प्रभातकाले, प्रत्यूषे,
उपा, प्रगे, प्राह्णे, पूषोह्ण, निशाने, पूषोह्णम्; 'to be chanted in
the morning,' प्रातर्गेयः -या -यं; 'early in the morning,' सुप्रातरं,
अतिप्रभाते, अतिप्रगे; 'to-morrow morning,' अः प्रभाते; 'good
morning,' सुप्रभातं; 'morning, noon, and evening,' विकालं.

MORNING, *a.* प्रातरं in comp., प्रातःकालीनः -ना -नं, प्रातःकालिकः
-की -कं, प्रभातीयः -या -यं, प्रभातिकः -की -कं, प्रगेतनः -नी -नं,
प्राह्णेतनः -नी -नं, पूषोह्णेतनः -नी -नं, उपस्यः -स्या -स्यं, औषिकः
-की -कं, औषयः -सी -सं, वेयुहः -यी -यं; 'morning duties,'
प्रातःकृत्यं; 'morning ablution,' प्रातःस्नानं; 'morning meal,'
प्रातराशः, प्रातभोजनं.

MORNING-GOWN, *s.* प्रातःकाले भूता लघुप्राधारः, प्रातर्वसनं, प्रातर्वस्त्रं.

MORNING-STAR, *s.* प्रभातसूचकतारा, प्रभाततारा, शुक्रः.

MORNING-TWILIGHT, *s.* प्रातःसन्ध्या, प्राक्सन्ध्या, पूषेसन्ध्या, प्रभातसन्ध्या.

MOROSE, *a.* कर्केशस्वभावः -वा -वं, कटुस्वभावः -वा -वं, कर्केशभावः -वा
-वं, कर्केशशीलः -ला -लं, वक्रभावः -वा -वं, सदावक्रः -क्ता -क्तं, रुक्षस्व-
भावः -वा -वं, नैकृतिकः -की -कं, प्रतीपः -पा -पं, उदासीनः -ना -नं,
उदासवृत्तिः -त्तिः -त्ति, अरुनुदः -दा -दं, दुःशीलः -ला -लं, वामशीलः &c.
MOROSELY, *adv.* कर्केशस्वभावात्, कटुस्वभावात्, कर्केशं, कर्केशेन,
वक्रभावेन, सदावक्रवत्, दुःशीलत्वात्, रुक्षस्वभावात्.

MOROSENESS, *s.* कर्केश्यं, कर्केशता, कर्केशशीलता, कटुता, कटुशीलता,
दुःशीलता, दौःशीत्यं, वक्रता, वक्रशीलता, स्वभाववक्रता, स्वभावकर्केश्यं,
स्वभावकटुता, उदासीनता, उदासवृत्तित्वं, प्रतीपता, वामशीलता,
निकृतिः *f.*, शुक्रता.

MORROW, *s.* (The day next after the present) परदिवसः, परदिनं.
अस्तनदिवसः, सागामिदिवसः, कत्यं; 'to-morrow, on the morrow,'
अस्य, परेद्युस्, परदिने, परदिवसे, परेद्यवि, कत्वि, कत्ये, अन्येद्युस्.—
(The next day subsequent to any day) उत्तरदिवसः, उत्तरदिनं,
उत्तरेद्युस्; 'the day after to-morrow,' परपश्य; 'to-morrow
morning,' अः प्रभाते.

MORSEL, *s.* (Mouthful, small piece of food) दासः, पिष्टः, कवलः;
'a morsel as big as an egg,' अखडपरिमाणो दासः.—(Piece
bit) खडः -खडकः, सुद्रुभागः, लघुः, शकलः, भिन्नं, भिन्नं, भित्तिः *f.*;
'a dainty morsel,' सुदासः.

MORSURE, *s.* दंशनं, विदंशनं, दंशः, दंशकरणं.

MORTAL, *a.* (Subject to death) मर्याधीनः -ना -नं, मर्त्यः -र्त्या -र्त्यं,
मर्त्यः -या -यं, नाशाधीनः -ना -नं, कालाधीनः -ना -नं, मृत्युधीनः
-ना -नं, मरणधर्मेकः -का -कं, मृत्युधर्मेकः -का -कं, मृत्युवशः -शा -शं,
मरणवशः &c., अनवान् -वती -वत् (त), अनित्यः -त्या -त्यं.—(Deadly)
प्राणघातकः -का -कं, प्राणहरः -रा -रं, प्राणान्तिकः -की -कं, प्राणान्तकः
&c., जीवान्तकः &c., प्राणहारी -रिणी -रि (न), प्राणनाशकः -का -कं,
मारात्मकः -का -कं, मृत्युजनकः -का -कं, मर्त्यभेदी -दिनी &c., मर्त्यान्तिकः
&c., अन्तकरः -रा -रं.—(Belonging to man, human) मानुषः
-षी -षं -षिकः -की -कं, मनुष्यजातीयः -या -यं, मनुष्यधर्मेकः -का -कं,
पौरुषेयः -यी -यं; 'mortal state,' मानुषदशा.

MORTAL, *s.* (A human being) मर्त्यः, मनुष्यः, मानुषः, मानवः, प्राणी *m.*
(न), प्राणभृत् *m.*, जन्मी *m.* (न), जन्मवान् *m.*, शरीरी *m.*, देही *m.*,
देहभृत् *m.*, तनुभृत् *m.*, चेतनः, मृत्युपार्थ, मरणपार्थ.

MORTALITY, *s.* (Subjection to death) मर्याधीनता, मर्त्यता, मृत्युवशता,
नाशाधीनता, मृत्युधर्मेकः, मरणधर्मेकः, अनित्यता.—(Human nature)
मनुष्यता -त्वं, मानुषं, मानुषत्वं -ता, पुरुषता.—(Death, death of
great numbers) मृत्युः *m.*, मरणं, अत्ययः, नाशः, बहुनाशः, बहुजननाशः.

MORTALLY, *adv.* प्राणनाशेन, प्राणघातेन, सनाशं, सप्राणघातं, सप्राणनाशं;
'mortally wounded,' भिन्नमर्त्यो -र्त्या -र्त्ये (न).

MORTAR, *s.* (Vessel in which substances are pounded) उलूखलं,
उदूखलं -लं, उदूखलं; 'pestle and mortar,' उलूखलमुषले;
'pounded in a mortar,' उलूखलिकः -की -कं.—(Cement) मुषा,
लेपः, विलेपः, चूखेलेपः, कर्करलेपः, उदपेयः; 'very hard,' वक्रलेपः.

MORTGAGE, *s.* आधिः *m.*, स्वाधराधिः *m.*, ज्ञेयाधिः, स्वाधरधनाधिः *m.*,
आधानं, आधनं, ज्ञेयव्यासः, स्वाधरधनव्यासः, भूमिव्यासः, उधव्यासः,
स्वाधरधन्यकः, धन्यकः, उपनिधिः *m.*, भूमिनिधेयः.

To MORTGAGE, *v. a.* आधीकृ, ज्ञेयादि स्वाधरधनं व्य (c. 4. -अस्वति

-चंसिन्) or निक्षिप (c. 6. -क्षिपति-क्षेप्ते), न्यासं दा, बन्धकं दा, न्यासीकृ.
 MORTGAGED, *p. p.* आधीकृतः-ता-तं, न्यासीकृतः-ता-तं, न्यासः-स्ता-स्तं, उपन्यासः &c.; 'to be mortgaged,' आधाय-या-यं.
 MORTGAGEE, *s.* आधिपारी *m.* (नं), न्यासधारी *m.* (नं), आधिपयाही *m.* (नं), बन्धकप्राही *m.*, बन्धकधारी *m.*, आधिप्राहकः.
 MORTGAGER, *s.* आधिदाता *m.* (नं), बन्धकदाता *m.*, आधीकर्त्ता *m.* (नं).
 MORTIFEROUS, *a.* मृत्युजनकः-का-कं, मरणावहः-हा-हं, प्राणघातकः &c.
 MORTIFICATION, *s.* (In surgery, local extinction of life) मांसनाशः, मांसान्तिपाकः, मांसपाकः, चेतनानाशः, जीवितनाशः, मांसकोषः, मांस-विद्रुधिः *m.*, मांसपूतिः *f.*—(Subjugation of the passions and appetites) दमः, दानिः *f.*, दमनः, संयमः-मनं, इन्द्रियदमः, इन्द्रियसंयमः, इन्द्रियपराजयः, इन्द्रियसंयमः, जितेन्द्रियत्वं, इन्द्रियवशीकरणं, कामावसायः, वीतकामत्वं, विषयपराङ्मुखाता.—(By penance, &c.) तपस्, तपश्चर्या, तपस्या, कृच्छ्रं, कायक्रोशः, वैराग्यं.—(Humiliation, vexation) अभिभवः, अभिभूतिः *f.*, मानभङ्गः, मानसखननं, अभिमानसखननं, मान-हानिः *f.*, तेजोभङ्गः, दर्पोभङ्गः, अपकर्षः-प्रेणं, व्यथा, दुःखं, क्रोशः, विड-क्षना.—(Disappointment) आशाभङ्गः, मनोभङ्गः, आशानाशः, इच्छानाशः, इच्छाविनाशः, इच्छाक्षयः, उल्काहभङ्गः.
 MORTIFIED, *p. p.* (In surgery) नष्टमांसः-सा-सं, नष्टचेतनः-ना-नं, कोषघात-वती-वत् (नं), अतिपक्वः-क्षा-क्लं.—(Subdued) दान्तः-न्ता-न्तं, दमितः-ता-तं, संयमितः-ता-तं, यशीकृतः-ता-तं, जितः-ता-तं; 'one whose passions are mortified,' जितेन्द्रियः, यतेन्द्रियः, संयतेन्द्रियः, वीतकामः, वीतरागः, वीतस्पृहः, विरक्तः, वैरागी *m.* (नं), जितकामः, जितकामक्रोधादिः *m.*—(Humiliated, vexed) अभिभूतः-ता-तं, पराभूतः-ता-तं, खिद्यतः-ता-तं, भग्नमानः-ना-नं, क्रिष्टः-हा-हं, सव्यथः-या-यं, उद्दिग्धः-ग्ना-ग्नं, विडक्षितः-ता-तं.
 To MORTIFY, *v. a.* (Destroy the vitality of) जीवित्वं or चैतन्यं नष्टं (c. 10. नाशयति-यितुं), चेतनानाशं कृ, चैतन्यनाशं कृ.—(Subdue) दम् (c. 10. दमयति-यितुं), यशीकृ, जि (c. 1. जयति, जेतुं), पराजिः 'one's passions,' इन्द्रियाणि दम्, इन्द्रियदमनं कृ; 'the body,' शरीरक्रोशं कृ.—(Humble) अभिभू, अपकृष्य (c. 1. कर्पति-क्रुष्टु), मानं भङ्ग्य (c. 7. भनक्ति, भङ्क्तुं) or खस्य (c. 10. खसयति-यितुं), अभिमानसखननं कृ, मानविध्वंसं कृ.—(Vex) क्रिष्ट (c. 9. क्रिष्टयति, क्रेशितुं), व्यथ्य (c. 10. व्यथयति-यितुं), तप्य (c. 10. तापयति-यितुं).
 To MORTIFY, *v. n.* (Lose vitality, as flesh) नष्टचैतन्यः-न्या-न्यं भू, नष्टजीवित्वः-न्ता-न्तं भू, नष्टमांसः-सा-सं भू, मांसिकदेशे पृतीभू, कोषीभू.—(Practise austerities) तप्य (c. 4. तप्यते), तपस् तप्य, तपस् (nom. तपस्यति), तपश्चर्या कृ, वैराग्याचरणं कृ, शरीरक्रोशं कृ, व्रतचर्या कृ.
 MORTIFYING, *a.* मानभङ्गकः-का-कं, दर्पोभङ्गकः &c., व्यथाकरः-रा-रं.
 MORTISE, *s.* काष्ठछिद्रं, काष्ठसन्धिः *m.*, काष्ठग्रहणी, काष्ठधरणी, दारुछिद्रं, दारुसोपनं, काष्ठसोपनं, काष्ठरन्ध्रं.
 To MORTISE, *v. a.* सन्धिकाष्ठधराणायै रन्ध्रकाष्ठायै छिद्रं (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), काष्ठग्रहणं कृ, काष्ठग्रहं सन्धा (c. 3. दधाति-धातुं).
 MORTMAIN, *s.* सन्धादेयभोगः, परादेयभोगः, सदेयभोगः.
 MORUNGA, *s.* (Plant) शोभाघ्ननः, शोभनकः, शोभाघ्ननः, शोभाघ्ननः, शिशुः *m.*, शोकागम्यः-न्यकः, सखीवः, साखीवः, काखीवः, मोचकः; 'its root,' शिशुमूलं; 'seed,' शिशुजं, शिशुबीजं.
 MOSAIC, *a.* नानावर्णप्रसररचनितः-ता-तं, नानाविधप्रसररचुरितः-ता-तं, नानावर्णदृश्यप्रतिरिक्तः &c.; 'mosaic work,' चित्रकर्म *n.* (नं).
 MOSQUE, *s.* यावनधर्ममन्दिरं, यावनधर्ममन्दिरं, यावनप्रासादः.
 MOSK, *s.* शिलापत्तिका, जेबलः, जेबालः, शेबलः, शेबालः, शेपालः, शैबं.

कावारं, शूकरी, शूकरा, शूकराक्रान्ता, वराहक्रान्ता.
 Moss-grow, *a.* शैबलानृतः-ता-तं, शैबलाच्छादितः-ता-तं, रुढशैबलः &c.
 Mossy, *a.* शैबालमयः-यो-यं, सशैबालः-ला-लं, शैबालयुक्तः-क्ल-क्लं, शैबालितः-ता-तं, शैबालविशिष्टः-हा-हं, शैबली-लिनी-लि (नं).
 Most, *a.* भूयिष्ठः-हा-हं, अधिकतमः-मा-मं, अधिकतरः-रा-रं, अधिकः-का-कं, अधिकसंख्यकः-का-कं, परमः-मा-मं, उत्तमः-मा-मं; 'the most part,' भूयान्-यसी-यः (स), भूयिष्ठः &c., बहुतरः-रा-रं, बहुतमः-मा-मं; 'for the most part,' भूयिष्ठं, प्रायस्, प्रायशस्, बाहुल्येन, बहुशम्.
 Most, *adv.* भूयिष्ठं, आधिक्यं, अधिकतरं, अधिकतमं, भूयस्, परमं; often expressed by the superlative affixes तम and इष्ठ, as, 'most excellent,' श्रेष्ठतमः-मा-मं, श्रेष्ठः-हा-हं; 'most heavy,' गुरुतमः-मा-मं, गरिष्ठः &c., or by सति or सु or अत्यन्त or अतिशय pre-fixed; as, 'most powerful,' अतिबलवान् &c.
 Most, *s.* अधिकभागः, भूयिष्ठभागः, परभागः, परमभागः, बहुतरभागः, बहुतमभागः, अधिकपक्षः, उत्तमभागः, उत्तमपक्षः, अधिकशः.
 Mostly, *adv.* भूयिष्ठं, प्रायस्, प्रायशम्, प्रायेण, बहुशस्, बाहुल्येन, बहुधा, भूयस्, सामान्यतम्, बहुतरं, साधारण्येन.
 MOTE, *s.* अणुः *m.*, अणुरेणुः *m.*, चमरेणुः *m. f.*, रिष्ठा, लिष्ठा, कणः, कणिका, पारिमास्यं, अणुरेणुजालं, जालसूत्र्येयमोचिष्यं रजस्, जाल-कान्तरप्रविष्टादितरश्मिस्थितं यदुजस्, ध्वंसी *m.* (नं), समागमः.
 MOTH, *s.* पतङ्गः, पतङ्गमः, पतङ्गिका, शलभः, शरभः, कीटः; 'moth-like,' शालभः-भी-भं.
 MOTH-EATEN, *a.* कीटभक्षितः-ता-तं, कीटसादितः-ता-तं.
 MOTHER, *s.* माता *f.* (नं), जननी, जनयित्री, जनिका, प्रजनिका, प्रजा-यिनी, प्रसविनी, प्रसवित्री, प्रसवकर्त्री, प्रमूः *f.*, सूः *f.*, सखा, सखिका, सखालिका, जननी, प्रसवस्थली, धात्री, मा, उत्प्रादिका; 'mother of a son or of offspring,' पुत्रिणी, पुत्रवती, सुतिनी, सुतवती, प्रजा-वती, सपत्नवती; 'of one child,' रत्नोदरा; 'of seven children,' सुतवस्करा; 'who has recently had a child,' प्रसूतिका, सूतिका, प्रसूता; 'step-mother,' विमाता *f.* (नं), सपत्नी माता; 'mother-in-law,' श्वश्रूः *f.*; 'mother and father,' मातापितरौ *m. du.*, मातरपितरौ; 'mother of a hero,' वीरप्रसविनी; 'mother's house,' मातृगृहं; 'mother's family,' मातृकुलं; 'born of a different mother,' भिन्नोदरः-रा-रं, सन्धोदरः &c., असोदरः &c.
 MOTHER, *a.* (Native) स्वाभाविकः-को-कं, साहजिकः-को-कं, सहजः-जा-जं, जन्म or जाति in comp.; as, 'mother-tongue,' जन्म-भाषा, जातिभाषा; 'mother-country,' जन्मभूमिः *f.*
 MOTHER-IN-LAW, *s.* श्वश्रूः *f.*, गुरुपत्नी; 'mother and father in law,' श्वश्रूश्चशुरौ *m. du.*
 MOTHER-OF-PEARL, *s.* शुक्रिषुं *f.*, शुक्रिपुटं, मुक्तास्थेटः, मुक्तागारं.
 MOTHERHOOD, *s.* मातृत्वं-ता, जननीत्वं, मातृभावः, पुत्रिणीत्वं, सुतिनीत्वं.
 MOTHERLESS, *a.* अमातृकः-का-कं, मातृहीनः-ना-नं, मृतमातृकः &c., मातृरहितः-ता-तं, गतमातृकः-का-कं, हीनमातृकः &c.
 MOTHERLY, *a.* मातृसखिभः-भा-भं, मातृसदृशः-शी-शं, मातृकतयः-त्या-त्यं, मातृतुल्यः-त्या-त्यं, मातृकः-का-कं, मातृ in comp.
 MOTHERLY, *adv.* मातृवत्, मातृरूपेण, मातृभावेन, मातृधर्मानुसारेण.
 MOTION, *s.* गतिः *f.*, गमनं, चलनं, चारः, चरणं, सचरणं, सरणं, चोपनं, खेलितं, खेलिका; 'swift motion,' त्वरितगतिः *f.*; 'slow motion,' मन्दगतिः *f.*, मन्दगमनं; 'backward motion,' विपरीतगतिः *f.*—(Animal action) चेष्टा, चेष्टितं.—(Gesture) इङ्गितं, इङ्गः, अङ्ग-

विद्येयः, आग्निकवेष्टा.—(Agitation) द्योभः, अन्तःद्योभः, वेगः.—(Impulse, feeling) वेगः, मनोवेगः, मनोवृत्तिः *f.*, मनोविकारः, रागः, चिन्तरागः, चित्रद्योभः, भावः, वासना, बुद्धिः *f.*, कल्पना, रसः.—(Proposition made) कर्तव्योपन्यासः, उपन्यासः, कर्तव्यमूचकवाक्यं, वाक्यं.—(Stool) रेकः, रेचनं-ना, उच्चारः, उच्चरितः; 'to put in motion,' चल् (c. 10. चालयति-यितुं).

To MOTION, *v. a.* इज्जितं कृ, सङ्केतं कृ, अङ्गविद्येयं कृ, अङ्गसञ्चालनं कृ. MOTIONLESS, *a.* अचलः-ला-लं, निश्चलः-ला-लं, निश्चलः-ष्टा-ष्टं, अचेष्टः &c., निचेष्टः &c., गतिहीनः-ना-नं, गतिशून्यः-न्या-न्यं, निष्कम्पः-म्या-म्यं, अस्पन्दः-न्दा-न्दं, निस्पन्दः &c., स्थिरः-रा-रं, स्रग्धः-त्रा-त्रं, अगतिकः-का-कं, स्रगः-त्रा-त्रं.

Motive, *a.* (Causing motion, &c.) चालकः-का-कं, प्रवर्तकः-का-कं, सञ्चारकः-का-कं, प्रयोजकः-का-कं, व्यापारो-रिणी-रि (न), हेतुकः-का-कं, कारणिकः-की-कं.

Motive, *s.* (That which incites to action, cause) प्रयोजनं, हेतुः *m.*, कारणं, निमित्तं-ज्ञकं, प्रवृत्तिनिमित्तं, प्रवर्तकं, प्रयोजकं, प्रयोगः, उत्तेजनं, उत्तेजकं, निदानं, नियन्त्रणं, कार्यः; 'without motive,' अकस्मात्, निष्प्रयोजनं, असति प्रयोजने, अकारणात्, हेतुना विना; 'relation between the motive and the effect,' प्रयोज्यप्रयोजकभावः.

Motley, *a.* चित्रविचित्रः-त्रा-त्रं, नानाविधः-धा-धं, नानाप्रकारः-रा-रं, नानावर्णः-शी-शी, नानारूपः-पा-पं, भिन्नरूपः-पा-पं, नानारङ्गी-द्विणी-द्वि (न), बहुरङ्गी &c., विविधः &c.

MOTOR, MOTORY, *a.* चालकः-का-कं, सञ्चारकः-का-कं, सारकः &c.

MOTTLED, *a.* चित्रितः-ता-तं, चित्रः-त्रा-त्रं, कर्तुरितः-ता-तं.

MOTTO, *s.* वाक्यं, वचनं, लेखः, श्लोकः, कविता, विज्ञापनलेखः, मुद्रालेखः.

Mould, *s.* (Earth, soil) मृत्तिका, मृद् *f.*, मृदा, पांशुः *m.*, भूमिः *f.*, खलं, 'black mould,' नीलमृत्तिका.—(Concretion formed from damp) कलङ्कः, शुक्ककलङ्कः, जेदजकलङ्कः, जेदजमलं.—(Cast) संस्कारः, साकारः, साकृतिः *f.*, मूर्तिः *f.*, संस्थानं, संयानः, रूपं.

To MOULD, *v. a.* (Cause to contract mould) सकलङ्कं-ङ्कां कृ, कलङ्केन दुष् (c. 10. दुषयति-यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति-यितुं), जेदजमलेन दुष्.—(Fashion, form) संस्कृ, कृष् (c. 10. कल्पयति-यितुं), रूपं (c. 10. रूपयति-यितुं), सरूपं-पां कृ, रष् (c. 10. रचयति-यितुं), संस्कारं कृ.

To MOULD, *v. n.* (Contract mould) सकलङ्कः-ङ्का-ङ्कं भू, जेदव्याम्रत्वात् शुक्ककलङ्कं or शुक्कमलं बन्धु (c. 9. बध्नाति, बन्धु), कलङ्कावृत्-ता-तं भू.

MOULDED, *p. p.* कल्पितः-ता-तं, संस्कृतः-ता-तं.—(Kneaded) मर्दितः &c.

To MOULDER, *v. n.* क्षीणीभू, क्षि in pass. (क्षीयते), विष्णु in pass. (क्षीयते), विशीणीभू, नृ (c. 4. नोध्यति), शनैः शनैः क्षि or नश्च (c. 4. नश्यति), अत्याप्यशः क्षीणीभू or न्यूनीभू.

MOULDERING, *part. pres.* शनैः क्षीयमाणः-शा-शं, अत्याप्यं विशीयमाणः &c.

MOULDINESS, MOLDINESS, *s.* सकलङ्काता, मलिनता, कलङ्कवस्त्रं.

MOULDING, MOLDING, *s.* संस्कारः.—(Projecture of a wall) भित्ति-शीर्षं-धेकं.

MOULDY, *a.* सकलङ्कः-ङ्का-ङ्कं, मलः-ला-लं, मलिनः-ना-नं, कलङ्कावृत्-ता-तं, कलङ्कमयः-यी-यं, कलङ्कवान्-वती-वत् (न), मलावृत्तः &c., शुक्ककलङ्कावृत्तः &c.

To MOULT, MOLT, *v. n.* (Shed the feathers) पक्षान् or वार्षिकपक्षान् पत् (c. 10. पातयति-यितुं) or मुष् (c. 6. मुष्ति, मोक्ष, c. 10. मोचयति-यितुं) or निमुष्, वार्षिकपक्षपातं कृ, पक्षनिमीकं कृ, पक्षगलनं कृ, पक्षपरिवर्तनं कृ.

MOULTED, *p. p.* गलितपक्षः-क्षा-क्षं, मुक्षपक्षः &c., पतितपक्षः-शी-शी. MOULTING, *s.* पक्षपातः, पक्षपतनं, वार्षिकपक्षपतनं, पक्षनिमीकः, पक्षगलनं, वार्षिकपक्षगलनं, वार्षिकपक्षपरिवर्तनं.

MOUND, *s.* (Bank, rampart) वृक्षः-प्रं, वयः, सेतुः *m.*, पिण्डनः, पिण्डलः, प्राकारः, धूलिकुट्टिम, धूलिकेदारः.—(Elevation, hillock, heap of earth) मृत्तिकावयः, उन्नतभूभागः, क्षुद्रपर्वतः, नाकुः *m.*, वामनूरः.

To MOUNT, *v. n.* (Rise on high) ऊर्ध्वं गम् (c. 1. गलति, गन्तुं), उपरि गम्, उच्चैर् गम्, ऊर्ध्वगमनं कृ, उपरिगमनं कृ.—(Mount on horseback) अश्वम् आरुह (c. 1. -रोहति-रोढुं) or अश्विरुह or अश्वारुह or समारुह or अभिरुह or अधिक्म (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), अश्वारोहणं कृ; 'to mount along side,' अन्यारुह, समनारुह.

To MOUNT, *v. a.* (Raise on high) ऊर्ध्वं कृ, उन्नोक्तं, ऊर्ध्वं गम् (c. 10. गमयति-यितुं), उच्चैः कृ.—(Climb, ascend, as a hill or a horse) आरुह (c. 1. -रोहति-रोढुं), अधिरुह, अश्वारुह, समारुह, अभिरुह, अधिक्म (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), अयस्कन्द (c. 1. -स्कन्दति-स्कन्तुं), आ-रोहणं कृ.—(Place upon) आरुह in caus. (-रोपयति-यितुं), समारुह.

MOUNTAIN, *s.* पर्वतः, गिरिः *m.*, शैलः, अद्रिः *m.*, महोदरः, नूधरः, वसुधाधरः, धरणीधरः, धराधरः, महोदधः, जगतीधरः, भुभूत *m.*, भूधः, ह्स्ताभूत *m.*, ह्स्तिधरः, उद्योधरः, कुप्रः, धरः, धरणीकोलकः, शिखरी *m.* (न), पृष्णेश्वरः, तुङ्गशेखरः, सानुमान् *m.* (त), कबुद्धान् *m.* (त), ककुद्दी *m.* (न), नगः, शिलीचयः, गोचः, अहाय्यः, प्राया *m.* (न), बलाहकः, पृष्णितधः; 'crest or peak of a mountain,' शिखरं, गिरिशिखरं, पर्वतगुप्तं, पर्वतायं, पर्वतमस्तकः, ककुद् *f.*; 'brow of a mountain,' गिरिमूढा *m.* (न); 'side or ridge,' कटकः, नितधः; 'mountain with three peaks,' त्रिकूटः, त्रिककुद् *m.*; 'Western mountain, behind which the sun sets,' अस्तः, वरमाचलः, चरमाद्रिः *m.*, चरमह्स्ताभूत *m.*, पश्चिमपर्वतः; 'Eastern mountain, over which the sun rises,' उदयः, उदयपर्वतः, उदयगिरिः *m.*, उदयशैलः, उदयाचलः, उदयाद्रिः *m.*, पृष्ठपर्वतः; 'hill near a mountain,' पादः, प्रत्यनपर्वतः; 'land at the foot of a mountain,' उपत्यका; 'on the top,' अधिपत्यका; 'range of mountains,' कुलपर्वतः, कुलाचलः, कुलगिरिः *m.*, कुलशैलः. There are seven principal ranges of mountains given, viz. महेंद्रः, मलयः, सद्यः, शुक्रिमान्, क्षुधः, विन्ध्यः, पारिपाचः-चकः or पारिपाचः-चकः. Other names of celebrated mountains or mountain ranges are हिमवान्, हिमालयः, हिमाद्रिः *m.*, हेमकूटः, आषाकूटः, मात्यवान् *m.* (त), निपधः, मैनाकः also called हिरण्यनाभः and हिमवत्सुतः, गन्धमादनः, चित्रकूटः, क्रीचः or क्रोचः.

MOUNTAIN, *a.* पार्वतः-तो-तं, पर्वतीयः-या-यं, पार्वतीयः-या-यं, गैरः-रो-रं, गैरिकः-की-कं, गैरेयः-यी-यं, शैलः-ली-लं, पार्वतेयः-यी-यं, पर्वतः or गिरि in comp.; as, 'mountain torrent,' गिरिमदी.

MOUNTAINEER, *s.* पर्वतवासी *m.* (न), गिरिवासी *m.*, पर्वतीयजनः, पार्वतीयः, गिरिजः, शैलजनः, गिरिभूः *m.*, शैलाटः.

MOUNTAINOUS, *a.* पार्वतीयः-या-यं, पार्वतेयः-यी-यं, पर्वतीयः-या-यं, सपर्वतः-ता-तं, पर्वतमयः-यी-यं, सशैलः-ला-लं, समहोदधः-रा-रं.

MOUNTBANK, *s.* छत्रवेष्टा, निष्पावेष्टा, कितवः, धृक्, कापटिकः.

MOUNTED, *p. p.* आरुढः-ढा-ढं, आरोपितः-ता-तं, रोपितः-ता-तं, समारोपितः-ता-तं, समारूढः &c., अधिरूढः &c., रुढः &c.; 'on horseback,' अश्वारूढः, अश्वारोही *m.* (न), हयारूढः, तुरगारूढः.

MOUNTING, *s.* (Rising) ऊर्ध्वगमनं, उपरिगमनं.—(Ascending, getting on horseback) आरोहः-हणं, अधिरोहणं, समारोहः-हणं.—

(Placing on horseback) सारोपणं, समारोपणं, सारुढीकरणं.

To MOURN, v. n. शुच् (c. 1. शोचति - चितुं), अनुशुच्, परिशुच्, शोकं कृ, शोकार्त्तः - शो - शै भू, शोचनं कृ, खिद् (c. 4. खिद्यते, खेत्), परिखिद्, दुःख (nom. दुःखायते, दुःखीयते), विलप् (c. 1. -लपति - पितुं), प्रलप्, लप्, उड्विज् (c. 6. -विजते - जितुं), व्यप् (c. 1. व्यपते - पितुं), प्रव्यप्, सम्प्रव्यप्, तप् in pass. (तप्यते), परितप्, सनप्, रुद् (c. 2. रोदिति - तुं), परिदेव् (c. 1. -देवते - वितुं), दु (c. 4. दूषते); 'mourn exceedingly,' शुच् in freq. (शोशुच्यते).

To MOURN, v. a. (Grieve for) अनुशुच् (c. 1. -शोचति - चितुं), परिदेव् (c. 1. -देवति - ते - वितुं), विलप् (c. 1. -लपति - पितुं), क्रन्द् (c. 1. क्रन्दति - दितुं), चाक्रन्द्, रुद् (c. 2. रोदिति - तुं), सभिकृष् (c. 1. -क्रोशति - क्रोषुं).

MOURNED, p. p. शोचितः - ता - तं, अनुशोचितः &c., विलपितः - ता - तं.

MOURNER, s. शोचकः, अनुशोचकः, शोकी *m.* (न), खेदी *m.* (न), परिदेवी *m.* (न), परिदेवकः, विलपनकृत् *m.*, विलापी *m.*, शोककक्षी *m.* (त्रै), अनुतापी *m.*, स्विहमानः. — (One who wears a funeral dress) समङ्गलवषी *m.* (न).

MOURNFUL, a. (Expressing sorrow) शोकमूचकः - का - कं, खेदमूचकः &c., शोकबोधकः - का - कं शोकार्थकः - का - कं. — (Sorrowful, said of persons) शोकी - किनी - कि (न), शोकार्त्तः - शो - शै, शोकान्वितः - ता - तं, सशोकः - खा - क, खेदी &c., खेदयुक्तः - क्ता - कं, खिदः - वा - तं, उड्विग्नः - ग्ना - ग्नं, उड्विग्नमनाः - ना - नः (स), विषादी &c., दुःखी &c., दुःखान्वितः - ता - तं, दुर्मेनाः &c., विमनाः &c., समयुः - व्यु - व्यु. — (Causing sorrow, lamentable) शोकजनकः &c., शोकदः - दा - दं, शोचनीयः - या - यं, शोच्यः - च्या - च्यं, शोचितव्यः - च्या - च्यं, शोकावहः - हा - हं, दुःखावहः &c., खेदनकः - का - कं, शोकार्दः - हा - हं, शोचनार्हः &c.

MOURNFULLY, adv. सशोकं, सखेदं, सदुःखं, सोडेगं, शोकेन, शोकपूर्व.

MOURNFULNESS, s. शोकः, सशोकता, दुःखं, दुःखिता, उडेगः, उड्विग्नता, खेदः, शोच्यता, शोचनीयता, शोकजनकता.

MOURNING, s. (Sorrow, lamentation) शोकः, शोचनं, अनुशोचनं, खेदः, विलपनं, विलापः, परिदेवनं - ना, रोदनं, रुदनं, क्रन्दनं, चाक्रन्दनं, दुःखं. — (Dress worn by mourners) समङ्गलवेषः, अशुभवेषः, समङ्गलकालीनवेषः, अशुभकालीनवेषः, शोकमूचकवेषः. According to the Hindu notion defilement is contracted by the death of a relation; hence the following terms, expressive of a season of mourning, imply a season of impurity; as, सशोचं, साशोचं, कालाशोचं, सपाहः; 'one in such a state,' साशोची - चिनी - चि (न).

MOUSE, s. मूषिकः - का, मूषकः, आसुः *m.*, इन्दुरः, इन्दुरुः *m.*, गिरिः *f.*, गिरिका, दीना, विलेशयः, वज्रदन्तः, धाम्यारिः *m.*, चिह्ना.

MOUSE-TRAP, s. मूषिकग्रहणार्थं कूटयन्त्रं, मूषिकोन्मायः, मूषिकपञ्जरः.

MOUTH, s. मुखं, वदनं, आस्यं, वक्त्रं, आननं, लपनं, तुखं - खः, तुखिदः - खी *m. f.*, श्मन् indec., 'the corner of the mouth,' मूक्षन् *n.*, मूक्षः, मूक्षन् *n.*, मूक्षः, मूक्षि *n.*, मूक्षिन् *n.*, मूक्षिन्, मूक्षिणी *f.*, मूक्षिणी; 'the two corners,' मूक्षणी *n. du.*, ओष्ठप्रान्ती *m. du.*; 'dryness of the mouth,' मुखशोषः; 'washing the mouth,' मुखनाशनं, मुखप्रक्षालनं; 'rinsing the mouth,' आचमनं; 'to open the mouth,' मुखं व्यादा; 'to stop the mouth,' वाक्कलम्भं कृ; 'from the mouth,' मुखतः; 'relating to the mouth,' मुखातीयः - या - यं. — (Aperture, orifice) मुखं, चिद्रं, द्वारं, प्रमुखं. — (Mouth of a river) सम्भेदः, सङ्गमः, सिन्धुसङ्गमः.

To MOUTH, v. a. and n. (Speak with a big pompous voice)

उच्चेःखरेण or गर्वितखरेण वद् (c. 1. वदति - दितुं), उड्वतखरेण वद्. — (Chew, devour) चव् (c. 1. चर्वति - वितुं, c. 10. चर्वयति - पितुं), यस् (c. 1. यसति - सितुं), भक्ष् (c. 10. भक्षयति - पितुं).

MOUTHFUL, s. घ्रासः, पिष्टः, मुखपूर्णं, कवलः, कवकः, गखुब्धः - पा, गडोलः, गखोलः, गुडेरः - रत्नः, सिनः; 'three mouthfuls of water,' त्रलगखुब्धयं.

MOUTHLESS, a. मुखहीनः - ना - नं, मुखरहितः - ता - तं, निवृत्तः - खा - खं.

MOUTHPIECE, s. मुखनाली, पुटः, जिह्वाली; 'of a flute,' ददुरपुटः. — (One who speaks for others) मुखं.

MOVABLE, a. चरः - रा - रं, चरिष्णुः - णुः - णु, चलः - ला - लं, चलनः - ना - नं, चलिष्णुः &c., जङ्गमः - मा - मं, गमनशीलः - ला - लं, गमनयोग्यः - ग्या - ग्यं, गमनशक्तः - क्ता - कं, अस्थावरः - रा - रं, वसः - सा - सं, जगन् - गती - गत् (त), इङ्गः - ङ्गा - ङ्ग, चलनक्षमः - मा - मं; 'movable and immovable,' चराचरः - रा - रं, चलाचलः - ला - लं.

MOVABLENESS, s. चरिष्णुता, चलिष्णुता, गमनशीलता, चलनयोग्यता, गतिशीलत्वं, अस्थावरता, चरभावः, चलभावः, गमनशक्तिः *f.*

MOVABLES, s. pl. अस्थावरार्थि *n. pl.*, अस्थावरद्रव्यं - व्याधि *n. pl.*, चरद्रव्याणि, चलद्रव्याणि, जङ्गमद्रव्याणि, अस्थावरधनं.

To MOVE, v. a. (Put in motion, cause to change place) चल् (c. 10. चालयति - पितुं), विचल्, सखल्, मृ (c. 10. सारयति - पितुं), चर् (c. 10. चारयति - पितुं), सखर्, स्थानान्तरं गम् (c. 10. गमयति - पितुं), स्थानान्तरीकृ. — (Impel) प्रेर (c. 10. -ईरयति - पितुं), नुद् (c. 6. नुदति, नोत्तुं), प्रणुद्, चुद् (c. 10. चोदयति - पितुं), प्रचुद्, सचुद्. — (Draw) कृप् (c. 1. कर्पति, c. 6. कृपति - ते, कृषे), सामाकृप्. — (Incite to action, influence) प्रवृत् (c. 10. -वव्रयति - पितुं), प्रयुज् (c. 10. -योजयति - पितुं), प्रोत्सह् (c. 10. -साहयति - पितुं), उत्सह् चेष्ट (c. 10. चेष्टयति - पितुं), प्ररुच् (c. 10. -रोचयति - पितुं), प्रेर. — (Excite tenderness, pity, &c.) कर्णुणं जन् (c. 10. जनयति - पितुं), कारुष्यं or दयाम् उत्पद् (c. 10. -पादयति - पितुं), हृदयं व्यप् (c. 4. विध्यति, व्यदुं), हृदयं स्पृश (c. 6. स्पृशति, स्पर्शे), हृदयम् आद्रीकृ. — (Affect) उपहृत् (c. 2. -हन्ति - न्तुं); 'with grief,' शोकोपहतं - तां कृ. — (Agitate) झुम् (c. 10. -झुभयति - पितुं), विझुम्, व्याझुम्. — (Make a proposal) उपन्यस् (c. 4. -अन्यति - असितुं), कर्त्रव्योपन्यासं कृ, कर्त्रव्योपस्थापनं कृ, कर्त्रव्योद्वाहनं कृ. — (Move away, move off) अपसृ, अपानुद्, अपनुद्, व्यपनुद्. — (Move a piece at chess) शारिं परिणी (c. 1. -णयति - णेतुं) or समनाद् नी, शारिपरिणायं कृ.

To MOVE, v. n. चल् (c. 1. चलति - लितुं), मृ (c. 1. सरति, सवृं), प्रमृ, चर् (c. 1. चरति - रितुं), गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), या (c. 2. याति - तुं), इ (c. 2. इति - तुं), इङ्ग (c. 1. इङ्गति - ङितुं), चुप् (c. 1. चोपति - पितुं), खंह (c. 1. खंहति - हितुं), गतिविशिष्टः - हा - हं भू. — (Change place) स्थानान्तरं गम्, स्थलान्तरं गम् or या. — (Change residence) गृहान्तरं गम्, वासान्तरं गम्. — (Have vital action) चेष्ट (c. 1. चेष्टते - ङितुं), आत्मानं चेष्ट, चेष्टां कृ. — (Begin a march) प्रस्थापनं कृ, प्रस्था (c. 1. -तिष्ठति - स्थातुं); 'move on,' प्रमृ, प्रगम्, प्रया, चल्; 'move off,' अपसृ, अपया, अपक्रम् (c. 1. -क्रामति, क्रमितुं), अपगम्; 'move about,' इतस्ततः मृ or चल्, परिसृ.

Move, s. चलनं, सरणं, गमनं, चेष्टा, इङ्गति, स्थानान्तरं, स्थानान्तरगमनं. — (At chess, &c.) परिणायः, परोणायः, शारिनयनं, खेला - लनं.

Moved, p. p. चालितः - ता - तं, चलितः - ता - तं, चारितः - ता - तं, सचारितः - ता - तं, सारितः - ता - तं, प्रचलितः - ता - तं, स्थानान्तरगतः - ता - तं, स्थानान्तरप्राप्तः - ता - तं, स्थलान्तरापवः - खा - खं. — (Impelled) प्रेरितः

-ता-तं, प्रयोदितः-ता-तं, प्रयुक्तः-चा-चं, प्रयोदितः-ता-तं.—(Drawn) कृष्टः-डा-डं, कथितः-ता-तं.—(Incited) प्रवर्जितः-ता-तं, प्रयोजितः-ता-तं, नियोजितः-ता-तं, प्रोत्साहितः &c., प्रवृत्तः-चा-चं.—(Excited to pity) जातकारुण्यः-या-यं, जातदयः-या-यं, दयास्पृष्टदयः-या-यं.—(Affected) स्पर्ष्टः-डा-डं, उपहतः-ता-तं.—(Agitated) झुम्-आ-अं, झोभितः-ता-तं.

MOVEMENT, *s.* चलनं, सरणं, चारः, चरणं, संचरणं, गतिः *f.*, गमनं, गमः, चोपनं, चेष्टा, चेष्टितं, इक्षितं, स्थानान्तरं, स्थलान्तरं, स्थानान्तरगमनं, स्थानभेदः.—(Agitation) झोभः, कम्पः.—(In music) ग्रामः, तालः, मूर्च्छना.

MOVER, *s.* (That which gives motion) चालकः, सारकः, संचारकः.—(That which moves) चरः, चलः, चलनः.—(Proposer) उपन्यासकृत्, कर्त्तव्योपन्यासकृत्, कर्त्तव्योपस्थापकः.—(One who impels to action) प्रवर्त्तयिता *m.* (नं), प्रवर्त्तकः, प्रयोजकः, प्रेरकः.

MOVING, *a.* (Exciting the affections) करुणजनकः-का-कं, कारु-स्थोत्पादकः &c., दयाननकः &c., करुणात्मकः &c., हृदयवेधकः &c., हृदयङ्गमः-मा-मं, हृदयस्पृक् (ज्ञं), मर्मस्पृक्, हृदयभेदी-दिनी-दि (नं), चित्तवेधकः &c., चित्तद्रावकः &c., भाषाद्रुकारी &c., चित्राद्रुकारी &c.

MOVING, *part.* चलन्-लन्ती-लन् (नं), सरन् &c., चरन् &c., चलः-ला-लं, चरः-रा-रं, सरः-रा-रं, सरणः-णा-णं, चलनः-ना-नं, जङ्गमः-मा-मं, कम्पनः-ना-नं, गतिमान्-मती-मत् (नं), गामी-मिनी &c., चारी &c., सारी &c., यायी &c., सयी &c., गन्तव्यः-रा-रं, गन्तव्यः-रा-रं; 'moving in the air' साकाशगामी &c.

MOVINGLY, *adv.* यथा हृदयं स्पृश्यते तथा, यथा करुणा जायते तथा, यथा कारुण्यं उत्पद्यते तथा.

MOW, *s.* (Of hay or grain) नृशराशिः *m.*, धान्यराशिः *m.*, धान्यचितिः *f.*, धान्यचयः, धान्यसचयः, नृशोत्करः, धान्योत्करः.

TO MOW, *v. a.* दात्रेण or लवित्रेण छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं) or अवच्छिद् or लृ (c. 9. लुनाति, लघितुं) or कृत् (c. 6. कृन्नति, कर्त्तितुं) or अव-कृत्, दो or दा (c. 4. छति, c. 2. दाति-तुं).

MOWED, MOWN, *p. p.* दात्रच्छिन्नः-चा-चं, दात्रलूनः-ना-नं, लविच्छिन्नः &c., कर्त्तितः-ता-तं, अवकर्त्तितः &c., छिन्नः &c., लूनः &c.

MOWER, *s.* नृशच्छेदकः, नृशच्छिद्, नृशलवकः, नृशलविता *m.* (नं), निर्दाता *m.*

MOWING, *s.* नृशच्छेदः-दनं, नृशलवनं, नृशकर्त्तनं, नृशलावः.

MUCH, *a.* बहुः-हु-ह्री-हु, बहुलः-ला-लं, प्रचुरः-रा-रं, विपुलः-ला-लं, बहुसंख्यकः-का-कं, भूरिः-रि-रि, भृशः-शा-शं, सुभृशः &c., गाढः-टा-टं, प्रगाढः &c., घाढः &c., उघाढः &c., निर्भरः-रा-रं, भरः, सयनः-ना-नं, सयथः-या-यं, अतिरिक्तः-का-कं, अति-मात्रः-चा-चं, नितान्तः-ना-नं, प्राज्यः-ज्या-ज्यं, पुष्कलः-ला-लं, भूषान्-यसी-यः (सं), भूषिष्ठः-डा-डं, प्रभूतः-ता-तं, उल्कः-टा-टं, पुरुः-रु-रु, पुरुहः-हा-हं, पुरुहुः-हु-हु, छदभः-भा-भं, रिष्मः-रा-रं, अतिवेलः-ला-लं, अति or अतिशय or सु prefixed; as, 'much pain,' अतिशयवेदना; 'much time,' बहुकालः, दीर्घकालः; 'as much,' यावान्-वती-वत् (नं), यतिः-ति-ति; 'so much,' तावान् &c., एतावान् &c., इयान्-यती &c., ततिः-ति-ति; 'so much time,' तावत्कालः; 'how much?' कियान् &c., कियत्प्रमाणः-या-यं, कतिः-ति-ति, कतिथः-या-यं, कतिथयथ &c.; 'how much time?' कियत्कालः, कियन् कालः.

Much, *adv.* बहु, भूशं, भूरि, गाढं, निर्भरं, सयनं, अतिशयं-येन, सयथं, नितान्तं, प्रगाढं, उघाढं, अतिमात्रं, एकाग्रतस्, तीव्रं, अतिरतां, सुतरां, महा in comp., सुमहन्, चलवन्, अति or अतिशय or सु prefixed;

'as much,' यावत्; 'so much,' तावत्, एतावत्, तावन्मात्रं, इयत्; 'how much?' कियत्, कति; 'how much more?' किमुत, किम्पुनर्, सुतरां.

MUCH, *s.* बहून्, बाहून्, प्राचुर्यं, भूयस् *n.*, बहुभागः; 'much of what we know about the heavens is founded on calculation,' आकाशोपज्ञानम्भूयो गणितेन जायते; 'to make much of,' बहु मस् (c. 4. मन्यते, मनुं).

MUCHNESS, *s.* बहून्-ता, बाहून्, प्राचुर्यं, प्राज्यता, प्रचुरता-तं, विपुलता.

MUCILAGE, *s.* मेदस् *n.*, वसा, वपा, अस्थिच्छेदः, अस्थिमेदस् *n.*, कफः, श्लेष्मा *m.* (नं), श्लेष्मकः, चिक्कणवस्तु *n.*, मेदुरवस्तु, जिग्धवस्तु.

MUCILAGINOUS, *a.* चिक्कणः-शा-शं, चिक्किणः-शा-शं, मेदुरः-रा-रं, श्लेष्मणः-शा-शं, कफमयः-यी-यं, कफगुणकः-का-कं, मेदस्त्री-क्षिनी-क्षि (नं), जिग्धः-ग्धा-गं, श्लेष्मलः-ला-लं.

MUCK, *s.* (Dung) पुरीषं, गोमयं, अमेध्यं.—(Dirt) मलं, अमेध्यं, पङ्कः, कुपङ्कः, कर्दमः, कल्कं, जघालः-लं, कलुपं; 'To run a muck,' उन्म-स्रवद् अभिधाव्य यान् कांश्चित् सम्मुखीभूतजनान् अभिहन (c. 2.-हन्ति-नुं).

TO MUCK, *v. a.* अमेध्येन or मलेन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्तुं), पङ्केन लिप्.

MUCK-HEAP, MUCK-HILL, *s.* अमेध्यराशिः *m.*, मलराशिः *m.*, मलसचयः.

MUCK-SWEAT, *s.* भृशस्वेदः, अतिस्वेदः, निर्भरस्वेदः, सयनस्वेदः.

MUCK-WORM, *s.* अमेध्यकीटः, मलजः कीटः, पङ्कजः कृमिः.

MUCKY, *a.* समलः-ला-लं, मलवान्-वती-वत् (नं), मलिनः-ना-नं, मलमयः-यी-यं, पङ्की-क्षिनी-क्षि (नं), मलपङ्की &c., पङ्किलः-ला-लं, अमेध्यः-ध्या-धं, कलुपी &c., सकर्दमः-मा-मं.

MUCOUS, MUCULENT, *a.* (Slimy, like mucus) चिक्कणः-शा-शं, चि-क्किणः-शा-शं, मेदुरः-रा-रं, श्लेष्मगुणकः-का-कं, कफगुणः-शा-शं, श्लेष्मसगुणः-शा-शं, श्लेष्मलः-ला-लं, श्लेष्मणः-शा-शं, श्लेष्मिकः-की-कं.—(Secreting mucus) कफोत्पादकः-का-कं, श्लेष्मोत्पादकः &c., मलोत्पादकः &c., कफादिमलोत्पादकः &c., श्लेष्मजनकः-का-कं, श्लेष्मकरः-रा-रं, कफकरः &c.

MUCOUSNESS, *s.* श्लेष्मत्वं, श्लेष्मत्वं, सकफत्वं, चिक्कणता, मेदुरता.

MUCUS, *s.* (Viscid substance secreted by a mucous membrane) श्लेष्मा *m.* (नं), श्लेष्मादिमलं, कफादिमलं, मलं, इन्द्रियमलं; 'of the nose,' सिंहानं, सिंहायं, सिंहायं-यकं, शिङ्गायकं, नासामलं, नासि-कामलं; 'of the throat,' कफः, श्लेष्मा *m.* (नं), ज्ञेदनः, ज्ञेदकः; 'of the urethra, &c.,' पुष्पिका; 'of the bowels,' सामः.

MUD, *s.* पङ्कः, कर्दमः, जघालः-लं, जलकल्कः, निपङ्गरः, पिक्किलः, शादः, परिष्ठा, दलाढ्यः, चुलुकः, विजपिलं, द्रापः; 'soft mud,' पङ्ककर्वटः; 'free from mud,' निष्पङ्कः-ङ्गा-ङ्गं.

MUDDINESS, *s.* पङ्कता, सपङ्कता, पङ्किलत्वं, सकर्दमता, सजघालता, कलु-पता, कालुष्यं, समलता, मालिन्यं, मलवत्त्वं, आपिलत्वं.

TO MUDDLE, *v. a.* कलुष (nom. कलुषयति-यितुं), मलिन (nom. मलि-नयति-यितुं), आपिल (nom. आपिलयति-यितुं), दुष्प (c. 10. दूषयति-यितुं), कलुषीकृ, समलीकृ, मलिनीकृ, आपिलीकृ.—(Intoxicate slightly) ईषदुन्मशीकृ, ईषदुन्मशीकृ.

MUDDLED, *p. p.* कलुषितः-ता-तं, मलिनितः-ता-तं, दुषितः-ता-तं.

MUDDY, *a.* पङ्किलः-ला-लं, पङ्की-क्षिनी-क्षि (नं), सपङ्कः-ङ्गा-ङ्गं, पङ्कमयः-यी-यं, बहुपङ्कः-ङ्गा-ङ्गं, प्रचुरपङ्कः &c., सकर्दमः-मा-मं, कर्दमः-मी-मं, सजघालः-ला-लं, मलपङ्की &c., पङ्कभारकः-का-कं.—(Turbid, foul) कलुषः-पा-यं-यी-पिष्णी-पि (नं), आपिलः-ला-लं, मलिनः-ना-नं, समलः-ला-लं, मलवान्-वती &c., मली-मसः-सा-सं, मलदूषितः-ता-तं.

MUDDY-HEADED, MUDDLE-HEADED, *a.* स्थूलबुद्धिः-द्विः-द्वि, जडबुद्धिः &c.
MUD-WALL, *s.* पट्टभित्तिः *f.* पट्टनिमित्तः प्राकारः.

MUFF, *s.* शीतकाले स्त्रीलोकभृतं लोममयं हस्ताब्जादनं or हस्तावरणं or हस्तबाणं.

MUFFIN, *s.* शिथिलपिष्टकविशेषो यो नवनीताक्तो भूत्वा खाद्यतः.

To MUFFLE, *v. a.* मुखग्रीवादि वस्त्रेण बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं) or आवृ (c. 5. -वृणोति -यति -रोति) or आच्छाद (c. 10. -छादयति -यितुं) or अवरूप (c. 7. -रुणद्धि -रोद्धुं) or परिवेश् (c. 1. -वेशते -शितुं, c. 10. -वेशयति -यितुं) or आवेश्.

MUFFLED, *p. p.* यस्तवद्धः -द्धा -द्धं, यस्तपरिवेशितः -ता -तं, वस्त्रावरुद्धः &c., वस्त्राच्छादितः -ता -तं, वस्त्रावृतः -ता -तं, आच्छातः -त्ता -त्तं, समाच्छातः &c.

MUFFLER, *s.* मुखाच्छादनं, मुखावरणं, मुखाच्छादनवस्त्रं, मुखवगुण्ठनं.

MUG, *s.* पानपात्रं, पानभाजनं, कांस्यं, कंसः -सं, केशः, काश्यं, मृत्कांस्यं, जलपात्रं, जलभाजनं, जलाधारः.

MUGGY, MUGGISH, *a.* उष्णक्षिप्तः -त्ता -त्तं, आर्द्रग्रीष्मः -प्ता -प्पं, आर्द्र-भिषातः -ता -तं, क्रिन्ननिषातः -ता -तं.

MULBERRY, *s.* नृदः, पुष्पः, क्रमुकः, ब्रह्मदारः *m.* पाहातः, टक्कानकः.

MULCT, *s.* दसः, धनदशः, अथेदसः, पणः, साहसं, दशदलेशः.

To MULCT, *v. a.* दण्ड् (c. 10. दण्डयति -यितुं), धनं दा in caus. (दापयति -यितुं), साप् (c. 10. सापयति -यितुं), दण्डं प्रणी (c. 1. -णयति -णेत्तुं).

MULE, *s.* अश्वतरः -री, वेशरः, पेसरः, वेगसरः, खेसरः, प्रसरः, सतिभारगः, मयः, निपृथ्वः.

MULTEER, MULE-DRIVER, *s.* अश्वतरपालः -लकः, अश्वतरप्रेरकः, अश्व-तरप्रयोदकः, वेशरपः, वेशरपालः.

MULIEBRITY, *s.* स्त्रीता -त्वं, नारीत्वं, स्त्रीभावः, नारीभावः, स्त्रीणं.

MULISH, *a.* अश्वतरस्यभावः -या -वं, अश्वतरवत् प्रतीयः -पा -वं.

To MULL, *v. a.* व्यञ्जनादिना वाष् (c. 10. वासयति -यितुं), वासितं -तां कृ. MULLER, *s.* शिलापट्टः, शिलापुत्रः -वकः, शिला, पेथणं -मिः -गी *f.* पेनाकः, पेथणशिला, गृहकक्ष्यः, क्षोदः.

MULLIGRUBS, *s.* अन्तर्गूलं, अन्तर्वेदना, उदरव्याध्या, परिणामशूलः -लं.

MULLION, *s.* वातायने or यातायनमध्ये व्यवधायकप्रसरः.

MULTANGULAR, *a.* बहुकोणः -खा -णं, वक्रसः -सा -सं, अनेककोणः &c.

MULTIFARIOUS, *a.* बहुविधः -धा -धं, अनेकविधः &c., विविधः &c., पृथग्विधः &c., नानाविधः &c., व्याविधः &c., बहुप्रकारः -रा -रं, अनेकप्रकारः &c., नानारूपः -पा -पं, बहुरूपः &c., भिन्नरूपः &c.

MULTIFORM, *a.* बहुरूपः -पा -पी -पं, नानारूपः &c., अनेकरूपः &c., अनेकाकारः -रा -रं, नानाकारः &c., बहुप्रकारः &c., बहुविधः -धा -धं, नानाप्रकारः &c., नानाकृतिः -तिः -ति.

MULTIFORMITY, *s.* रूपबाहुल्यं, आकारबाहुल्यं, बहुरूपता, नानारूपता, अनेकरूपता, अनेकाकारता, बहुविधता.

MULTILATERAL, *a.* बहुपार्श्वः -शो -शं, अनेकपार्श्वः -शो -शं.

MULTILINEAL, *a.* बहुरेखः -खा -खं, बहुपंक्तिः -क्तिः -क्ति.

MULTINOMIAL, *a.* बहुनामकः -का -कं, बहुसंज्ञकः -का -कं.

MULTIPAROUS, *a.* बहुप्रसवः -धा -वं, बहुप्रजः -जा -जं.

MULTIPLE, *s.* (In Arithmetic or Algebra) गुणाकारः.

MULTIPLIABLE, MULTIPLICABLE, *a.* गुणनीयः -या -यं, गुण्यः -ख्या -ख्यं, गुणनक्षयः -त्ता -त्तं, हननीयः -या -यं, घातव्यः -व्या -व्यं, वध्यः -ध्या -ध्यं, गुणनधमः &c.

MULTIPLICAND, *s.* गुणनीयं, गुण्यं, गुस्याङ्कः, हननीयं, वध्याङ्कः, पूरणीयं, पूरणीयाङ्कः.

MULTIPLICATION, *s.* (In Arithmetic, &c.) गुणनं, हननं, घातः, वधः, पूरणं, गुणत्वं -ता, अङ्कपूरणं, हतं, अन्धासः, अङ्कवृद्धिः *f.*, संस्थापृद्धिः *f.*, प्रत्युत्पन्नं, गुणाकारः -रं. The Hindus have different methods of multiplication; as, 'cross multiplication,' वक्राभ्यासः, वक्रवधः, वक्रघातः; 'duodecimal multiplication,' गोमूत्रिका; 'multiplication by a figure divided into squares,' कषाट-मन्यः *m.*; 'multiplication according to the places,' स्थान-गुणनं; 'by sub-multiples of the multiplier,' विभागगुणनं; 'by dividing the multiplier into parts, and taking the sums of the products of the multiplier,' सखडगुणनं; 'by the whole multiplier at once,' स्वरूपगुणनं. —(Act of increasing) बहुलीकरणं, प्रचुरीकरणं, वर्धनं, वृद्धिः *f.*

MULTIPLICATIVE, *a.* गुणकः -का -कं, गुणकारः -री -र, गुणनकारी &c.

MULTIPLICITY, *s.* बाहुल्यं, बहुत्वं -ता, बहुलत्वं -ता, अनेकत्वं -ता, अनेक्यं, प्रचुरत्वं, प्राचुर्यं, प्रभूतत्वं; 'multiplicity of meanings,' अर्थबाहुल्यं, बहुधत्वं, अनेकार्थत्वं; 'of occupations,' उद्योगबाहुल्यं; 'of objects,' विषयबाहुल्यं.

MULTIPLIED, *p. p. or a.* (In Arithmetic) गुणितः -ता -तं, गुणीकृतः -ता -तं, हतः -ता -तं, पूरितः -ता -तं, अहतः -ता -तं, प्रत्युत्पन्नः -त्ता -त्तं, गुण in comp.; 'a thousand multiplied by seventy-one,' एकसप्ततिगुणितं सहस्रं; 'multiplied by two,' द्विगुणः -खा -खं, द्विगुणितः -ता -तं, द्विगुणीकृतः -ता -तं, द्विगुणीभूतः -ता -तं; 'a number multiplied by itself, स्वगुणा संख्या; 'is multiplied,' हन्यते. —(Increased) बहुलीकृतः -ता -तं, प्रचुरीकृतः &c., बहुलीभूतः &c., वर्धितः -ता -तं, वर्धितसंख्याः -ख्या -ख्यं.

MULTIPLIER, MULTIPLICATOR, *s.* गुणकः, पूरकः, अङ्कपूरकः, गुणकाङ्कः, गुणः, प्रवृत्तिः *f.*

To MULTIPLY, *v. a.* (In Arithmetic, &c.) गुण् (c. 10. गुणयति -यितुं), हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं, caus. घातयति -यितुं), पू (c. 10. पूरयति -यितुं), गुणनं कृ. घातं कृ. हननं कृ. अङ्कपूरणं कृ. —(Increase in number) बहुलीकृ. प्रचुरीकृ. वृष् (c. 10. वर्धयति -यितुं), संस्थापृद्धिं कृ.

To MULTIPLY, *v. n.* (Grow, increase in number) बहुलीभू, प्रचुरीभू, बहुतीभू, अधिकातीभू, वृष् (c. 1. वर्धते -र्धितुं), पुष्कलीभू, वर्धितसंख्याः -ख्या -ख्यं भू, अधिकासंख्याः &c. भू, भृश (nom. भृशायते).

MULTIPOFFENT, *a.* बहुकार्यशक्तिः -का -कं, बहुकार्यसमर्थः -धो -धं.

MULTIPRESENCE, *s.* बहुस्थानविद्यमानता, बहुस्थलविद्यमानता.

MULTISONOUS, *a.* बहुस्वनः -ना -नं, बहुध्वनिः -निः -नि, बहुनादः -दा -दं.

MULTITUDE, *s.* (A collection, number) समूहः, गणः, सङ्घः, संहतिः *f.*

सङ्घातः, शोषः, समुदायः, समवायः, वृन्दं, निवहः, सवयः, वयः, सवयः, समुच्चयः, सङ्ग्रहः, समानः, समजः, समजलं -ली. स्रोमः, निकायः, वारः, विसरः, आकरः, व्यूहः, जातं, कदक्ष-सकः -कं, कदक्षदः, वगैः, पेटकं, पूगः, पुन्नः, सङ्घः, सन्दोहः, सङ्कलः, व्रजः, सार्धः, कुलं, यामः in comp.; 'in multitudes,' सङ्घशब्दः. —(Crowd, throng) बहुजन-समूहः, बहुजनसम्पदः, बहुजनसङ्घः, लोकसङ्घः, जनसमूहः, जननिवहः, लोकनिवहः, जनोषः, जनसमागमः, बहुजनमेलकः, जनता, मानुष्यकं. —(State of being many) बहुत्वं, बाहुल्यं, अनेकत्वं, अनेक्यं; 'multitude of villages,' यामता.

MULTITUDINOUS, *a.* बहुलः -ला -लं, बहुः -दुः -द्धी -दु, बहुसंख्यकः -का -कं, अनेकः -का -कं, अनेकसंख्यकः -का -कं, पुष्कलः -ला -लं, सम-वायी -यिनी -यि (न्).

MULTIVIOUS, *a.* बहुनागीः -गो -गै, बहुपयः -धा -धं, प्रचुरनागीः &c.

MULTOCULAR, *a.* बहुनेत्रः-त्रा-त्रं, बहुनयनः-ना-नं, बहुलोचनः-ना-नं.
 MUM, *a.* (Silent) निःशब्दः-च्छा-च्छं, तूष्णीम्भ्यः, निःशब्दो भव, हम्, नीचैस्.
 MUM, *interj.* शान्ति, शब्दं मा कुरु, तूष्णीम्भ्यः, निःशब्दो भव, हम्, नीचैस्.
 To MUMBLE, *v. a. and n.* अस्यहवाचा or अस्यहस्वरेण वद् (c. 1. वदति-दिह्नु), अस्यहोच्चारणेन or अस्यहोच्चारणेन वद्, अस्यहगिरा वद्, अस्यहं वद्, अस्यहं वद् or उच्चार (c. 10. -चारयति-यितुं), नीचस्वरेण वद्, उपांशु वद्, जप् (c. 1. जपति-यितुं), प्रमथ्.
 MUMBLED, *p. p.* अस्यहवाचा or नीचस्वरेण उच्चारितः-ता-तं.
 MUMBLINGLY, *adv.* अस्यहवाचा, अस्यहवाचा, अस्यहस्वरेण, नीचस्वरेण.
 MUMMER, *s.* विहस्रनकृत् *m.*, छत्रवेशी *m.* (नृ), दम्भवृत्तिः *m.*
 MUMMERY, *s.* विहस्रन-ना, छत्र *n.* (नृ), छत्रवेशः, दम्भः, निध्यायन्मैः, धम्नोपधा, कपटधम्नैः, भासं, भ्रष्टा.
 MUMMY, *s.* सुगन्धिद्वारक्षितशवः, सिक्कादिरक्षितशवः, तिलकौषधयज्ञनादि-रक्षितं मृतशरीरं.
 To MUMP, *v. a.* चर्वे (c. 1. चर्वति-यितुं, c. 10. चर्वयति-यितुं), दंश् (c. 1. दशति, दंष्टु).
 MUMPS, *s.* लालापिण्डशोथः, लालाशयशोथः, गसमाला, कर्णमूलं.—(Sullenness) अन्तःक्रोषः, अन्तःकोपः.
 To MUNCH, *v. a. and n.* चर्वे (c. 1. चर्वति-यितुं, c. 10. चर्वयति-यितुं), शनैः सन्दंश् (c. 1. दशति-दंष्टु) or विदंश् or दंश्, शनैः खाद् (c. 1. खादति-दिह्नु) or संखाद्.
 MUNDANE, *a.* लौकिकः-कौ-कं, रेहलौकिकः-कौ-कं, सांसारिकः-कौ-कं, लौक्यः-क्या-क्यं, संसारी-रिणी-रि (नृ), रेहिकः-कौ-कं, इहलोकसंज्ञयी &c.; 'mundane egg,' ब्रह्माखंडं, हेमाखंडं, हिरण्यगर्भः.
 MUNDANITY, *s.* लौकिकता-न्त्रं, रेहलौकिकता, सांसारिकता.
 MUNDIVAGANT, *a.* अघनिचरः-रा-रं, लोकाटकः-का-कं, पृथिवीपयोदकः &c.
 MUNGOOSE, *s.* नकुलः, अङ्गूरः, बभुः *m.*, मृषिवदनः.
 MUNGREL, *s.* See MONGREL.
 MUNICIPAL, *a.* नगरीयः-या-यं, नागरेयकः-कौ-कं, नगराधिकारसंज्ञयी &c., नगरसमाजसंज्ञयी-न्विनी-न्वि (नृ), नगरीयसमाजविषयः-या-यं, दैशिकः-कौ-कं, देशीयः-या-यं, नगर in comp.
 MUNICIPALITY, *s.* ग्रामसङ्घः, नगरसङ्घः, देशविभागः, मखलं, भूकं, राष्ट्रं.
 MUNIFICENCE, *s.* स्थूललक्ष्यता-न्त्रं, अतिदानं, अतिदानत्वं, बहुप्रदानं, अतिदानशीलता, अतिदागशीलता, अतिदागः, अतिदागिता, वदान्यता, उदारता, औदार्यं, अतिसन्मनं, दानवीरता, दानशूरता, दानशील्यं, दानशील्यता, मुक्तहस्ता.
 MUNIFICENT, *a.* स्थूललक्ष्यः-ह्या-ह्यं, स्थूललक्षः-ह्या-ह्यं, बहुप्रदः-दा-दं, अतिदाता-त्री-तृ (नृ), अतिदायकः-का-कं, बहुदायकः &c., वदान्यः-व्या-व्यं, अतिदानशीलः-ला-लं, अतिदागशीलः &c., बहुदागी-गिनी &c., उदारः-रा-रं, दानवीरः-रा-रं, दानशूरः &c., दानशीलः-ह्या-ह्यं.
 MUNIFICENTLY, *adv.* स्थूललक्ष्यतः, अतिदानेन, वदान्यतः, औदार्यं.
 MUNIMENT, *s.* दुर्गं, कोटिः *f.*, कोटः, कूटः, परिकूटः, गुर्गिः *f.*, रक्षास्थानं.
 MUNITION, *s.* युद्धसाधनी-व्यं, युद्धोपकरणं, युद्धसज्जा, युद्धसाहित्यं.
 MURAL, *a.* भित्तिसंज्ञयी-न्विनी &c., प्राकारसंज्ञयी &c., प्राकारीयः-या-यं.
 MURDER, *s.* हत्या, बधः, घातः, घातनं, मारणं, हननं, निहननं, प्रमाथनं, अपघातः, व्यापादनं, जीवहत्या, प्राणहत्या, हननं, निहूननं, हिंसा, द्वेषपूर्वकं मनुष्यबधं, द्वेषपूर्वकं नृहत्या.
 To MURDER, *v. a.* द्वेषपूर्वकं हन् (c. 2. हन्ति-न्तु, c. 10. घातयति-यितुं) or व्यापाद् (c. 10. -पातयति-यितुं) or मृ (c. 10. मारयति-यितुं), द्वेषपूर्वकं नृहन् or निहन् or बध्, this last is defective and not usually found, excepting in the 3d pret. and fut., द्वेषपूर्वकं

बध् कृ or मनुष्यबधे कृ, प्राणहत्यां कृ, जीवहत्यां कृ, जीवनाशं कृ.—(Destroy) नश् (c. 10. नाशयति-यितुं), विनश्.
 MURDERED, *p. p.* द्वेषपूर्वकं हतः-ता-तं or निहतः-ता-तं or व्यापादितः &c. or घर्षितः &c., द्वेषपूर्वकं मारितः-ता-तं or हतप्राणः &c.
 MURDERER, *s.* द्वेषपूर्वकं or द्वेषपूर्वकं हन्ता *m.* (नृ) or निहन्ता *m.* or घातकः or घाती *m.* (नृ) or बधकः, बधकारी *m.*, बधोद्यतः, मारकः, प्राणहन्ता *m.*, जीवहन्ता *m.*, हत्याकृत्, प्राणहत्याकृत्, घाततापी *m.* (नृ), नरघाती *m.*, प्रः in comp., हा *m.* (नृ) in comp.; 'of a brother,' भागृहा *m.*, भातृप्रः, भातृघातकः &c.; 'of one asleep,' सुप्रघातकः.
 MURDEROUS, *a.* (Committing murder) घातकः-का-कं, घातुकः-का-कं, घाती-तिनी-ति (नृ), बधकारी &c., प्राणघातकः &c., व्यापादकः-का-कं, प्राणान्तकः &c., जीवान्तकः &c., प्राणनाशकः &c.—(Premeditating murder, intending it) बधेपो-पिणी &c., बधोद्यतः-ता-तं, जिघांसुः-सु-सु, बधभिसन्धिः-न्धिः-न्धि, हिंसाबुद्धिः-द्धिः-द्धि, सन्नद्धः-द्धा-द्धं.—(Consisting in murder) मारात्मकः-का-कं, घातयिकः-कौ-कं.
 MURIATE, *s.* (Of mercury) रसकपूरः, रसपुष्पं.
 MURK, *s.* अन्धकारः, तमस् *n.*, तिमिरं, तमिस्रं, मेघतिमिरं, साधता.
 MURKY, *a.* सान्धकारः-रा-रं, सतिमिरः-रा-रं, तमस्वी-स्तिनी-स्वि (नृ), तमोमयः-यी-यं, तमोवृतः-ता-तं, मेघान्धः-वा-वं, साधः-भा-भं, मलिनः-ना-नं.
 MURMUR, *s.* (Low sound) कलकलः, कलः, कलरवः, कलहन्, कलसरः-रं, मन्दहन्, मन्दरावः, हन्, रावः, गुञ्जितं, गुञ्जनं, मनेरः, मणिर्, सनिर्, ऋङ्गारः, रणत्कारः, रणरञ्जः, गजैर्, गजैर्, गजैर्, मन्दशब्दः, गम्भीरशब्दः, मन्दध्वनिः *m.*, गम्भीरध्वनिः *m.*, आमन्दशब्दः, नीचशब्दः; 'murmur of applause,' प्रवादः, प्रवदनं.—(Suppressed sound of complaint) अन्तर्विलापः, अन्तर्विलापितं, गूढविलापः, गूढपरिवेदनं-ना, अन्तःपरिवेदना, असन्तोषसूचकशब्दः, असन्तोषार्थकशब्दः.
 To MURMUR, *v. n.* (Make a low sound) कलकलशब्दं कृ, गुञ्ज (c. 1. गुञ्जति-ञ्जितुं), गजै (c. 1. गजैति-जैतुं), गजैर् कृ, गम्भीरं or मन्दशब्देन रु (c. 2. रीति, रवितुं) or विरु or अमिरु or सन् (c. 1. सति-यितुं), गम्भीरसनिर् कृ, गम्भीरशब्दं कृ, नीचशब्दं कृ, मन्दशब्दं कृ, आमन्दशब्दं कृ, पुर (c. 6. पुरति-रितुं), रणरञ्जशब्दं कृ.—(Mutter) जप् (c. 1. जपति-यितुं), प्रमथ्, नीचस्वरेण वद् (c. 1. वदति-दिह्नु), नीचैर् वद्, उपांशु वद्.—(Make a sound of complaint) असन्तोषाद् विलप् (c. 1. लपति-यितुं) or परिदेव् (c. 1. देवते-यितुं), असन्तोषसूचकशब्दं कृ, असन्तोषार्थकशब्दं कृ, विवद् (c. 1. वदते-दिह्नु).
 MURMURER, *s.* असन्तोषज्ञात् सदापरिवेदी *m.* (नृ) or सदाविलापी *m.*, असन्तोषजनः, विवादी *m.* (नृ).
 MURMURING, *s.* (Low sound) गजैर्, परिगजैर्. See MURMUR.
 MURMURING, *part.* (Making a low sound) गुञ्जन्-ञ्जनी-ञ्जत् (नृ), कलकलशब्दकारी-रिणी-रि (नृ), मन्दशब्दकारी &c.
 MURRAIN, *s.* गवादिजन्तुमारी, गवादिमारकः, मारी, महामारी.
 MUSCLE, *s.* ज्ञायुः *m.*, ज्ञसा, पेक्षी, शिरा, मांसपेशी, मांसशिरा, मांसरज्जुः *m. f.*, वक्षसा, बहीरुः *m.*, सन्धिबन्धनं, ग्रन्थिबन्धनं; 'trapezium muscle,' मन्था, मन्थाका.—(Shell-fish) शलुः, शलुकः, शलूकः.
 MUSCULAR, MUSCULOUS, *a.* (Pertaining to a muscle) ज्ञायुसंज्ञयी-न्विनी &c.; 'muscular action,' बालनं.—(Brawny, strong) मांसलः-ला-लं, ज्ञायुमान्-मती-मत् (नृ), दृढाङ्गः-ङ्गी-ङ्गं, बलवान् &c.
 MUSE, *s.* विद्यादेवी, काव्यदेवता, वाग्देवता, विद्याविद्यावी, काव्याविद्यावी, सरस्वती.—(Deep thought) ध्यानं, चिन्ता.

To MUSE, *v. n.* चिन् (c. 10. चिन्तयति -यितुं), ध्ये (c. 1. ध्यायति, ध्यातुं), हन्ये, विमृश (c. 6. -मृशति -यष्टुं), विचर (c. 10. -चारयति -यितुं), मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं), चिन्तां कृ, ध्याननिष्ठ -ज्ञा -ई भू, चिन्तापरः -रा -रं भू.

MUSEFUL, *a.* ध्याननिष्ठ -ज्ञा -ई, ध्यानपरः -रा -रं, चिन्तापरः &c.

MUSEUM, *s.* कौतुकगारं, कौतुकालयः, कौतुकसङ्ग्रहालयः, कौतुकसङ्ग्रह-स्थानं, दुर्लभद्रव्यागारं, दुर्लभवस्तुसङ्ग्रहस्थानं, साधर्म्यपदाध्यालयः.

MUSHROOM, *s.* छत्रं -चा, छत्राकं, छत्रकः, छत्रिका, छत्रिद्वयः -चकः, उच्छिन्नान्त्रं -न्त्रकं, शिलान्त्रं -न्त्रकं, पालप्रः, ऊर्ध्वज्ज्ञः, मल्लिपत्रं, दिलीरः.

Music, *s.* (The art or science) गन्धर्वविद्या or गन्धर्वविद्या, सुस्वरविद्या, गन्धर्ववेदः, सङ्गीतविद्या, वादनविद्या, वाद्यविद्या, सुस्वरशास्त्रं, सङ्गीत-शास्त्रं, सङ्गीतशास्त्राचारः, विज्ञानं.—(Harmony, melody) सुस्वरः, सुस्वरसङ्गः, सुस्वरा, वाद्यप्रयोगः, कलता -न्त्रं, तीर्थं, तालः; 'vocal and instrumental music,' सङ्गीतं -तिः *f.*, गीतवादनं; 'music with singing and dancing,' तीर्थयन्त्रिकं; 'set to music,' स्वरबद्धः -ज्ञा -ई; 'fond of music,' सुस्वरानन्दी -न्दिनी &c., नादलुभः -आ -अ; 'music-room,' सङ्गीतशाला. For the seven notes of music See GAMUT.

MUSICAL, *a.* (Belonging to music) गन्धर्वविद्यासम्बन्धी -न्धनी -न्धि (न्), सङ्गीतविद्यासम्बन्धी &c., सुस्वरविद्यासम्बन्धी &c., सुस्वरविषयः -या -यं, सुस्वरशास्त्रसम्बन्धी &c., सौवरः -री -रं, गानीयः -या -यं.—(Harmonious, melodious) सुस्वरः -रा -रं, सुश्राव्यः -आ -अं, सुस्वरयुक्तः -क्ता -क्त्रं.—(Fond of music) सुस्वरप्रियः -या -यं, सुस्वरानन्दी &c., वाद्यप्रियः &c., वादनशीलः -ला -लं, नादप्रियः &c., नादलुभः -आ -अं, नादासक्तः -क्ता -क्त्रं, वादनासक्तः &c., वाद्यप्रवणसक्तः &c.; 'musical instrument,' यादर्वि, वाद्यं, तूर्यं, तालितं, सातोद्यं, भास्यं; 'playing on musical instruments,' वाद्यवादनं, भास्यवादनं; 'musical glasses,' जलतरङ्गः.

MUSICALLY, *adv.* सुस्वर-रेण, सुस्वरपूर्वः, सुस्वरविद्यानुसारेण.

MUSICIAN, *s.* (One that plays on an instrument) वादकः, वाद्य-वादकः, वादिववादकः, भास्यवादकः, वादनकर्त्ता *m.* (त्रै), भासिकः.—(Singer) गायकः, गायिका; गायकः, गायिका *m.* (त्रै), गायकाकारः.—(One skilled in music) वादनकुशलः, वादिवकुशलः, सुस्वरविद्याज्ञः, सङ्गीतविद्यातज्ज्ञः, गन्धर्वतज्ज्ञः; 'celestial musician,' गन्धर्वः, names for some of these are तुसुरुः *m.*, विश्वावसुः, चित्ररथः; the last is their chief. See GANDHARBA.

MUSING, *part. of a.* ध्यायन् -यन्ती -यत् (त्रै), चिन्तयन् &c. See MUSEFUL.

MUSK, *s.* कस्तूरी -रिका, कस्तुरिका, कस्तूरिकासज्जनः, मृगनाभिः *m.*, मृगमदः, मृगनाभिर्ज -जा, मृगासज्जा, ससज्जा, नाभिः -भो *f.*, मदः, द्रव्यं, मदाह्नः, मदारः, गन्धपूलिः *f.*, गन्धचेलिका, योजनगन्धा, गन्धशेखरः, चातानोद्वा, मागेः ललितः; 'musk-bag,' मृगपूलिका, गन्धावहः.

MUSK-DEER, *s.* कस्तूरीमृगः, गन्धमृगः, मृगपालिका, गन्धावहः.

MUSKET, *s.* आग्नेयनास्त्रः -डी, गुलिकाप्रक्षेपणी, गुटिकाप्रक्षेपणी, गुलिकाप्रक्षेपणी सुपरनाली; 'musk-ball,' गुलिका, गुटिका, गुलिः *f.*

MUSK-RAT, *s.* गन्धमृगिकः -का, गन्धासुः *m.*, गन्धनकुलः, गन्धशुसिनी, गन्धाशुसिनी, गन्धमृगो, गन्धमुसो, चिह्नः, पुंवृषः.

MUSKY, *a.* कस्तूरीगन्धयुक्तः -क्ता -क्त्रं, कस्तूरीवासितः -ता -तं, कस्तूरीगन्धयान् -यन्ती -यत् (त्रै), मृगमदसगन्धः -न्धा -न्धं, मृगान्धिः -न्धिः -न्धि.

MUSLIN, *s.* सेमुरकं, मुसल्लिगकं, दुकूलं, मुसल्लदुकूलं, मुसल्लवस्त्रं.

MUSQUITO, MUSKETO, *s.* मशकः, मशः, मसकः, मसलमशकः, मसलमशिका, भम्भारालिका, मृचिचदनः, रणरणः, कटुकोटः, रात्रिजागरदः, प्राचिका; 'mosquito-curtain,' मशहरी, चतुष्को.

MUSSULMAN, *s.* यवनः, यावनः, यावनदेशीयः, यावनमतधारी *m.* (न्), यावनधर्मावलम्बी *m.* (न्).

MUST, *v. n.* (Be necessitated). Expressed by the fut. pass. part.; as, 'anger must be restrained,' कोपो नियन्तव्यः; 'I must go, or it is to be gone by me,' मया गन्तव्यः; 'I must do that,' तन् मया कर्त्तव्यं or करणीयं or कार्यं. The adverb अवश्यं may be added; as, तन् मया अवश्यं कर्त्तव्यं. Sometimes the verb सहे (c. 1. सहेति -हितुं) has the sense of 'must'; as, 'he must not receive that,' न तत् ग्रामम् सहेति.

MUST *s.* (Wine just pressed from the grape) नवमर्द्यं, नूतनमर्द्यं.

To MUST, *v. n.* (Grow mouldy and sour) सङ्ग्रीभू, दुर्गन्धीभू, विरसीभू.

MUSTACHE, MUSTACHIO, MUSTACHES, *s. pl.* गुम्फः, सोडलाम *n.* (न्),

सोडलामानि *n. pl.*, सोडनं लोम *n.* or रोम, सोडनलोम *n.*, श्मश्रु *n.*, पक्ष *n.* (न्), पक्षाणि *n. pl.*

MUSTARD, *s.* (Plant) मर्दपः, राजमर्दपः, सरिपपः, कटुकः, कटुचेहः, कटुचक्रः -कं, कटुसदः, विष्टः, सन्नना; 'black mustard,' कृष्णिका, राजिका, सामुरी, छवः, क्षुधाभिजननः, क्षुधाभिजननः; 'white mustard,' सिद्धार्थः -थकः; 'mustard-seed,' मर्दपबीजं, तनुभः, तनुकः; 'oil expressed from it,' मर्दपतेलं; 'used for seasoning,' उपस्करः; 'made of mustard,' सार्पपः -पी -पं.

MUSTARD-POT, *s.* मर्दपपात्रं, मर्दपतेलपात्रं, मर्दपभाजनं, मर्दपाधारः.

To MUSTER, *v. a.* समानो (c. 1. -नयति -नेतुं), समूहकृ, एकत्र कृ, एकत्र सङ्गमं (c. 10. -गमयति -यितुं) or समगम, एककीकृ, समूह (c. 1. -जहते -हितुं), समाह्व (c. 1. -हरति -हर्षुं), समाह्वे (c. 1. -ह्वयति -ह्वीतुं), सङ्गृह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), सङ्गृह् कृ.—(Assemble or call over soldiers) सैन्यान् संख्या (c. 2. -ख्याति -तुं) or परिसंख्या or सम्य-रिख्या or परिगण (c. 9. -गणयति -यितुं). सैन्यनामानि पृथक् पृथक् ख्या, सैन्यान् एकत्र समानो.

To MUSTER, *v. n.* सङ्गमं (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), समगम, एकत्र सागम, समे (समेति -तुं, rt. इ), सम्मिल (c. 6. -मिलति -मेलितं), एकत्र मिल, समावृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), समूहोभू.

MUSTER-ROLL, *s.* सैन्यपरिसंख्या -स्थानं, सैन्यपरिगणना, सैन्यनामावलिः *f.*, संख्या.

MUSTINESS, *s.* विरसता, वैरस्यं, पथ्युपितत्वं, पूतिगन्धता, दुर्गन्धता.

MUSTY, *a.* विरसः -सा -सं, पथ्युपितः -ता -तं, पूतिगन्धकः -का -कं.

MUTABILITY, MUTABLENESS, *s.* अस्थिरता, अस्यैयं, अस्थायित्वं, अधीरता, अधृतिः *f.*, स्थैर्यभावः, विकारशीलता, परिणामशीलता.—(Fickleness) चञ्चलत्वं, चाञ्चल्यं, चपलता, चापत्यं, चलचिन्नता, लोलता, अनयस्थितिः *f.*

MUTABLE *a.* अस्थिरः -रा -रं, अस्थायी -यिनी -यि (न्), अधीरः -रा -रं, अनवस्थाः -स्था -स्थं, अनवस्थितः -ता -तं, परिणामशीलः -ला -लं, विकारशीलः &c., परिणामव्यभावः -या -यं, अनयितः -ता -तं.—(Fickle) चञ्चलः -ला -लं, चपलः -ला -लं, चलचिन्नः -क्ता -क्त्रं, लोलः -ला -लं, चञ्चलवृत्तिः -न्ति -न्ति, चपलवृत्तिः &c., क्षणिकवृद्धिः -द्धिः -द्धि.

MUTATION, *s.* विकारः, विकृतिः *f.*, विक्रिया, परिणामः, विपरिणामः, परिवर्तनं -नं, अन्यथाभावः, अवस्थान्तरं, अवस्थाभेदः, स्थितिभेदः.

MUTE, *a.* मूकः -का -कं, जडवाक् *m. f. n.* (त्रै), जडः -डा -ई, वाक्शून्यः -न्या -न्यं, वापरहितः -ता -तं, वाक्शक्तिहीनः -ना -नं, वाणीहीनः -ना -नं, वाणीरहितः -ता -तं, निःशब्दः -ब्दा -ब्दं, निःशब्दः &c., नादशून्यः &c., मुद्रितमूकः -स्ता -स्तं, निर्वचनः -ना -नं, सवाक् (त्रै), अनुसद -रा -रं, निरुसद -रा -रं.

MUTE, *s.* (Person who cannot speak) मूकजनः.—(In grammar) स्वरसहितोच्चार्यव्यञ्जनः.—(Dung of birds) पक्षिपुरीषं, पक्षिभिर् उच्चरितं मलं, गुणः.

TO MUTE, *v. n.* पक्षिवत् पुरीषम् उलूख् (c. 6. -भृजति -खुं), पुरीषोत्सर्गं कृ. MUTELY, *adv.* मूकवत्, मूकवत्, मूकं, निःशब्दं, निरुद्धं, नृणां.

MUTENESS, *s.* मूकता, मौनं, वाक्शून्यता, वायाहित्यं, जडता, वाग्जाड्यं, वाक्स्तम्भः, वायोधः, वागभाषः, निःशब्दता, अवाक्, अभाषणं, मौनं, मौनभावः.

TO MUTILATE, *v. a.* व्यवच्छिद्य (c. 7. -छिनत्ति -लेत्), अङ्गच्छेदनं कृ, ग्रथं (c. 6. वृश्चति, व्रश्चिषुं), प्रग्रथं, बहुसङ्गशः कृ or छिद्य, बहुसङ्गशकृ, खडं खडं कृ, खड्यं (c. 10. खडयति -यितुं), विनिकृत् (c. 6. -कृनति -कश्चितुं), क्षतविधत्तकृ, क्षिप्रविधत्तकृ, विकलीकृ, विकलाङ्गीकृ, व्यङ्गीकृ, विश्रम (c. 1. -श्रसति -सितुं), अङ्गवैकल्यं कृ.

MUTILATED, *p. p.* छिन्नभिन्नः -क्षा -न्तं, क्षतविधत्तः -ता -न्तं, व्यवच्छिन्नः &c., व्यवच्छिन्नाङ्गः -ङ्गा -न्तं, लूनाङ्गः &c., छिन्नाङ्गः &c., विकलाङ्गः &c., विकलीकृतः -ता -न्तं, खडितः -ता -न्तं, खडिताङ्गः &c., खडितविग्रहः -हा -हं, न्यूनाङ्गः &c., हीनाङ्गः &c., अङ्गहीनः -ना -न्तं, अपाङ्गः &c., विकलेन्द्रियः -या -यं, नष्टेन्द्रियः &c.

MUTILATION, *s.* (The act) व्यवच्छेदः -दनं, अङ्गच्छेदः -दनं, विकलीकरणं, व्यङ्गीकरणं, अङ्गकर्षनं, विनिकर्षनं, व्रश्चनं, खडनं, विश्रमनं.—(State) विकलता, वैकल्यं, अङ्गवैकल्यं, अङ्गहीनता, न्यूनाङ्गता, हीनाङ्गता, अपाङ्गता, लूनाङ्गता, खडितत्वं, खडिताङ्गता.

MUTINEER, *s.* आशातङ्गी *m.* (नं), शासनतङ्गी *m.*, आशाविरोधी *m.*, कलहकारी *m.*, सेनाक्षोभकारी *m.*, सेनायां प्रकोपकारी.

MUTINOUS, *a.* आशातङ्गी -ङ्गिनी -ङ्गि (नं), शासनाविधायी &c., अवशवर्त्ती &c., कलहकारी &c., क्षोभकारी &c., प्रकोपकारी &c., प्रतीयः -पा -यं, विप्रतीयः -पा -यं, अवशः -शा -शं, दुःशासनः -ना -न्तं, दुःशास्यः -स्या -स्यं, अविधेयः -या -यं, अनायत्नः -क्षा -न्तं.

MUTINY, *s.* सेनाप्रकोपः, सैन्यप्रकोपः, सेनाकोपः, प्रकोपः, कोपः, सेनाक्षोभः, सैन्यक्षोभः, शासनतङ्गनं, आशातङ्गनं, कलहः, सैन्यकलहः, सैन्यवैराग्यं, सैन्यविरक्तिः *f.*, शासनव्युत्थानं, आशाव्युत्थानं.

TO MUTINY, *v. n.* कलह (nom. कलहायते), कलहं कृ, सेनापतिशासनं लङ् (c. 10. लङ्गयति -यितुं), प्रतीय (nom. प्रतीयायते), व्युत्था (c. 1. -तिष्ठति -थात्, rt. स्या), कोपं कृ, प्रकोपं कृ, क्षोभं कृ, अवशीभू, अनायत्तीभू.

TO MUTTER, *v. a. and n.* (Utter words with a low indistinct voice) अस्मद् वद् (c. 1. वदति -दितुं), अस्मद्वाचा वद्, अस्मद्भवेण वद्, अस्मद्वाचारेण वद्, अस्मद् वद्, or उच्चर (c. 10. -चारयति -यितुं), नीचवाचा or नीचस्वरेण वद्, नीचैर् वद्, जप् (c. 1. जपति -पितुं), प्रनप्; this last verb is applied especially to the muttering of prayers, though it may be used in other senses; as, 'to mutter into the ear,' कर्णे जप्, कर्णे उपजप्.—(Sound with a low rumbling voice) गर्ज् (c. 1. गर्जति -र्जितुं), स्रज् (c. 1. स्रजति -नितुं), गम्भीरशब्दं कृ.

MUTTER, MUTTERING, *s.* (Uttering with a low voice) अस्मद्वाचरं, अस्मद्वाचरं, नीचभाषणं, नीचवाक्यं, नीचस्वरेण भाषणं, उपांशु वादः.—(Low rumbling sound) गर्जनं, गर्जितं, आनन्दशब्दः, गम्भीरशब्दः; 'of clouds,' नेचनिषीचः.—(Inaudible repetition of prayers, &c.) जपः, जपः, जपनं, स्वाध्यायः, जपः, जपभाष्यं, उपांशु *m.*

MUTTERED, *p. p.* उपांशु or अस्मद् or नीचवाचा उच्चारितः -ता -न्तं, जपितः &c.; 'to be muttered,' जप्यः -या -यं, जप्यः &c., जपनीयः -या -यं; 'having muttered,'

MUTTERER, *s.* अस्मद्वादी *m.* (नं), नीचवादी *m.*, नीचभाषी *m.*, उपांशुवादी, नापकः, जपनकृत् *m.*; 'a devotee who mutters,' जपपूकः.

MUTTERINGLY, *adv.* अस्मद्वाचा, नीचवाचा, उपांशु, नीचैस्.

MUTTON, *s.* खीरभं, खीरभमांसं, मेयमांसं, उरभमांसं, खविमांसं.

MUTTON-CHOP, *s.* खीरभमांसखडः, मेयमांसखडः -खडं.

MUTUAL, *a.* परस्परः -रा -रं, अन्योन्यः -न्या -न्यं, इतरेतरः -रा -रं, व्यतिकरः -रा -रं, मिथः in comp.; 'mutual quarrel,' अन्योन्यकलहः; 'assistance,' परस्परोपकारः; 'assent,' परस्परानुमतिः *f.*; 'connexion,' अन्योन्यसम्बन्धः, मिथःसम्बन्धः, व्यतिपङ्गः; 'aversion,' अन्योन्यभेदः; 'dependence,' अन्योन्याश्रयः; 'enjoyment,' व्यतिकरसुखं; 'attraction,' अन्योन्याकर्षकत्वं. The idea of 'mutual' is often expressed by some of the prepositions वि, चा, अव, सति, प्रति, प्र in combination, or by an adverbial compound formed by doubling a word; as, 'mutual reproach or abuse,' व्यवक्रोशः, व्यावक्रोशी, व्यावभाषी; 'laughter,' व्यवहासः, व्यावहासी; 'striking,' दृष्टादृष्टि, प्रतिपातः, प्रतिहननं, व्यतिहारः; 'injury,' विप्रतिकारः, विप्रकारः, प्रतिकारः, विप्रकृतिः *f.*, प्रत्यपकारः; 'assistance,' प्रत्युपकारः; 'connexion,' विप्रतिपत्तिः *f.*; 'salutation,' प्रतिपूजनं, प्रत्यभिवादः; 'accusation,' प्रत्यभियोगः; 'recognition,' प्रत्यभिज्ञानं.

MUTUALITY, *s.* परस्परयोगः, अन्योन्ययोगः, इतरेतरयोगः, परस्परता, अन्योन्यता, परस्परभावः, अन्योन्यभावः, व्यतिकरः, व्यतिहारः, व्यतीहारः, अन्योन्यसम्बन्धः, अन्योन्याश्रयः, व्यतिपङ्गः.

MUTUALLY, *adv.* परस्परं -रां, अन्योन्यं, इतरेतरं, मिथस्, अन्योन्यस्य, परस्पर &c. in comp., उभय in comp., 'mutually assisting,' परस्परोपकारी &c.; 'mutually agreed,' परस्परानुमतः -ता -न्तं, उभयानुमतः &c.; 'connected,' मिथःसम्बद्धः -द्धा -द्धं, व्यतिपङ्गः -ङ्गा -न्तं, व्यतिपङ्गवान् -वती &c.; 'taken,' अन्योन्यापहृतः -ता -न्तं.

MUZZLE, *s.* (Mouth, entrance) मुखं, छिद्रं, प्रवेशः, प्रवेशद्वारं, निःसरणं.—(Fastening for the mouth) मुखबन्धनं -नी, मुखरोधनी.

TO MUZZLE, *v. a.* मुखं बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं) or रुप् (c. 7. रुहति, रोह्).

MUZZLED, *p. p.* बद्धमुखः -खा -खं, रुद्धमुखः -खा -खं, निरुद्धमुखः &c.

My, *pron. a.* मम gen. c. (अस्मत्), मदीयः -या -यं, मानकोनः -ना -न्तं, अस्मदीयः -या -यं, मत् or अस्मत् in comp.; 'my master,' मम प्रभुः or मत्प्रभुः or अस्मत्प्रभुः; 'my daughter,' मम सुता or मत्सुता.

MYOGRAPHY, MYOLOGY, *s.* आयुर्वर्णेना आयुर्विवरणं, पेशीवर्णनं.

MYOPE, *s.* गजदृष्टिः *m. f.*, गजनयः -त्रा, अल्पदृक् *m. f.*, अदीर्घदृष्टिः.

MYOPY, *s.* गजदृष्टित्वं, अदीर्घदृष्टित्वं, अदृष्टिशक्तिः.

MYRIAD, *s.* दशसहस्रं, अयतं; 'by myriads,' दशसहस्रशः.

MYRMIDON, *s.* परिचरः, परिधिष्यः, भर्त्सककारी सैनिकः or अनुचरः.

MYROBALAN, *s.* (Embleic myrobalan, plant or fruit) अमलकः

-की -कं, तिष्यफला, अमृता, वयस्या, वयःस्था, कायस्था.—(Beleric) विभीतकः -की -कं, अषः -क्षकः, तुषः, तुसः, कषेफलः, भूतवासः, कलिद्रुमः.—(Yellow) अमवा, अषा, पय्या, वयस्या, वयःस्था, कायस्था, पूतना, अमृता, हरीतकी, हैमवती, चेतकी, श्रेयसी, शिवा.—(The three myrobalans) त्रिकला.

MYRRH, *s.* गन्धरसः, रसगन्धः, सुरसं, महागन्धं, ज्ञातीरसं, गान्धारं, मोलः, प्रागः, पिखः, गोपः -पकः, गोसः, पिखगोसः, गोपरसः, मोलः -लकः, रसः, ज्ञसः, गोसज्ञसः.

MYSELF, *pron.* सो-हम्, आत्म *n.* (नं); 'I will kill myself,' आत्मानं हनिष्यामि.

MYSTERIOUS, *a.* गूढः -डा -ढं, अतिगूढः &c., निगूढः &c., गूढार्थः -यो -धं, निगूढार्थः &c., गुप्तः -मा -मं, अतिगुप्तः &c., गुप्तार्थः &c., गहनः -ना -नं, सुगहनः -ना -नं, गुह्यः -झा -झं, गोप्यः -प्या -यं, गोपनीयः -या -यं, रहस्यः -स्या -स्यं, सुरहस्यः &c., दुर्ज्ञेयः -या -यं, दुर्बोधः -धा -धं, बोधागम्यः -म्या -म्यं, अच्यक्तः -क्ता -क्तं, अस्पष्टः -ष्टा -ष्टं; 'profoundly mysterious,' परमगहनः -ना -नं; 'mysterious in his ways,' अच्यक्त्वान्मी -न्मी -न्मे (न्).

MYSTERIOUSLY, *adv.* गूढं, अतिगूढं, परमगहनं, अच्यक्तं, सुरहस्यं.

MYSTERIOUSNESS, *s.* गूढता, अतिगूढता, निगूढता, गूढार्थता, निगूढार्थता, गुह्यता, गोप्यता, दुर्ज्ञेयता, रहस्यता, अच्यक्तता.

MYSTERY, *s.* गूढं, निगूढं, रहस्यं, गुह्यं, गूढतत्त्वं, निगूढतत्त्वं, गूढार्थः, निगूढार्थः, गहनवस्तु *n.*, मर्म *n.* (न्), गोप्यं, गोपनीयं, निगूढविषयः.

MYSTIC, MYSTICAL, *a.* गूढार्थः -यो -धं, गुप्तार्थः &c., गुह्यः -झा -झं. See MYSTERIOUSNESS. (Involving some secret meaning).

गूढार्थगर्भः -भो -भं, गूढाभिप्रायः -या -यं, सङ्केतगर्भः &c., लाक्षणिकः -की -कं; 'mystic verse,' मन्त्रः; 'mystic letter,' योज्ञाक्षरं.

MYSTICALLY, *adv.* गूढार्थेन, निगूढार्थेन, सगूढार्थं, गुप्तार्थेन.

MYSTICALNESS, MYSTICISM, *s.* गूढता, गूढार्थता, गुप्तार्थत्वं, गहनत्वं, रहस्यता.

MYSTIFIED, *p. p.* मोहितः -ता -तं, विमोहितः -ता -तं, सगूढार्थः -यो -धं.

To MYSTIFY, *v. a.* गूढीकृ, गहनीकृ, सगूढार्थं -यं कृ, गूढतत्त्वानि कथयित्वा परबुद्धिं मुह् (c. 10. मोहयति -यितुं) or धिमुह्.

MYTH, *s.* पुरावृत्तकथा, पुरावृत्तपौराण्यं, पुराणकथा, पुराणोक्तपौराण्यं, पुराणोक्तिहासः, पुरावृत्तपौराण्यं, प्राचीनकथा, पुरावृत्तं, पुराणं, कूढार्थकथा.

MYTHIC, MYTHICAL, *a.* पुरावृत्तकथामन्थी -न्थिनी &c., पौराणिकः -की -कं, पुराणकथितः -ता -तं, पुराणोक्तः -क्ता -क्तं, पुराकथितः -ता -तं, कूढार्थः -यो -धं.

MYTHOLOGICAL, *a.* पुराणकथामन्थी &c., पुरावृत्तमन्थी &c., देवता-दिकथाविषयः -या -यं, ऐतिहासिकः -की -कं, देवतोपाख्यानविषयः &c. See MYTHIC.

MYTHOLOGIST, *s.* पुरावृत्तकथकः, पुराणविद् *m.*, देवतोपाख्यानरचकः.

MYTHOLOGY, *s.* पुरावृत्तशास्त्रं, पुराणशास्त्रं, पुराणोक्तिहासः, इतिहासः, पुराणकथाविद्या, देवतादिकथाविषया विद्या, देवतोपाख्यानविषया विद्या, देवताख्यानं.

N.

To NAB, *v. a.* सकामाद् ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or पृ (c. 1. धरति, धर्तुं).

NACRE, NACKER, NAKER, *s.* शुक्तिपुटं, मुक्ताम्बुदः.

NADIR, *s.* अधःस्वस्तिकं, अधोविन्दुः *m.*, अधरः, ब्रह्मास्त्राधोभागः.

NAG, *s.* अश्वकः, अश्वः, घोटकः. See HORSE. (Par amour) जादः.

NÁGA, *s.* (A demigod, having a human face with a serpent's shape. These fabulous beings are said to have sprung from Kadrú, the wife of Kasyapa, and to have been created in order to people Pátala, or the infernal regions.)

नागः, काद्रुयेयः, कद्रुपुत्रः, कद्रुसुतः. The chief of these beings is called श्रेयः, अनन्तः, वासुकिः *m.*, सर्वराजः. The following are some of the other principal Nágas: तक्षकः, पचः, महा-पचः, शङ्खः.

NAIAD, *s.* नलदेवता, अम्बराः *f.* (म्), अम्बरा, नदीदेवता, उदकयती.

NAIL, *s.* (Of the finger) नखः, नखरः -रा -रं, कररुहः, करजः, पाणिनः, पाणिनरुहः, पाणिनरुद् *m.* (रु), करकटकः, अङ्गुलीसम्भूतः, पुनर्भवः, पुनर्नयः, भुजाकण्ठः, कानाकुशः; 'a pared nail,' खडकः.

—(Of iron, &c.) लोहकीलः -लकः, लौहकीलः -लकः, लोहशङ्कुः *m.*, कीलः -लकः, शङ्कुः *m.*

To NAIL, *v. a.* (Fasten with nails) कील् (c. 10. कीलयति -यितुं), कीलेर् वच् (c. 9. वच्नाति, वच्नुं) or चप् (c. 4. चपयति, चप्नुं), कीलवडं -डां कृ, कीलविडं -डां कृ, शङ्कुवडं -डां कृ.

NAILED, *p. p.* कीलितः -ता -तं, कीलवडः -डा -डं, शङ्कुप्रतिवडः &c.

NAIVE, *a.* सरलमतिः -तिः -ति, विमलायकः -का -कं, निर्धोमः -जा -जं, दक्षिणः -खा -खं, मायाहीनः -ना -नं, वैलक्ष्यहीनः &c., निर्बैलीकः -का -कं.

NAIVELY, *adv.* सारल्येन, निर्धोमं, अमायाया, दाक्षिण्येन, अविलक्षितं.

NAIVETE, *s.* सारल्यं, सरलता, मायाहीनता, अमाया, अयागः, अवैलक्ष्यं, दाक्षिण्यं, निर्बैलीकता, शुद्धमतिवत्, भावशुद्धता.

NAKED, *a.* (Having no clothes) नग्नः -ग्ना -ग्नं, नग्नकः -का -कं, विवस्त्रः -स्त्रा -स्त्रं, निर्वस्त्रः &c., अवस्त्रः &c., वस्त्रहीनः -ना -नं,

वस्त्ररहितः -ता -तं, वस्त्रशून्यः -न्या -न्यं, अवासाः -साः -सः (म्), विवासाः &c., विवासः -सा -सं, दिवासाः &c., दिगघरः -रा -रं, व्यंशुकः -का -कं, विकोशः -शा -शं, विवस्त्रः -ना -नं, वसनहीनः -ना -नं, आच्छा-

दनहीनः -ना -नं, अपरिच्छन्नः -न्ना -न्नं, अपरिच्छदः -दा -दं, परिच्छद-हीनः -ना -नं, वेशहीनः -ना -नं, अवभूतवेशः -शा -शं, गगणपरिधानः -ना -नं, अपरिधानः &c., कीशः -शा -शं, काकरुकः -का -कं. —(Open,

uncovered, exposed) विवृतः -ता -तं, अनावृतः -ता -तं, अपवृतः -ता -तं, अनाच्छादितः -ता -तं. —(Unarmed) असज्जः -ज्जा -ज्जं,

असज्जितः -ता -तं, असज्जदः -डा -डं. —(Unadorned) अमूर्धितः -ता -तं. —(Bare, mere) केवलः -ला -लं, मात्रकः -का -कं, मात्रः, शून्यः -न्या -न्यं, शुद्धः -डा -डं; 'it is not seen by the naked eye,' नेत्र-

मात्रेण or केवलनेत्रेण न दृश्यते; 'a naked woman,' नगना, नग्निका, कोदरी, कोदवी.

NAKEDLY, *adv.* (Without covering) वस्त्रेण विना, आच्छादनं विना, अपरिच्छन्नं, नग्नवत्. —(Barely) केवलं, मात्रेण, शून्यं.

NAKEDNESS, *s.* नग्नता -त्वं, विवस्त्रत्वं, वस्त्रहीनता, वस्त्रशून्यता, वस्त्ररा-हित्यं, वसनहीनता, वेशहीनता, आच्छादनहीनता, अपरिच्छदं, नग्नभावः, नगनावस्था. —(Bareness, openness) शून्यता, शुद्धता, विवृतत्वं,

अनावृतत्वं.

NAME, *s.* नाम *n.* (न्). नामधेयं -यः, संज्ञा, अभिधानं, अभिधा, अभिधेयं, आख्या, अभिख्या, आह्वा, आह्वयः, आह्वानं, आह्वायः, उपाधिः *m.*, अधिवचनं, लक्षणं, व्यपदेशः; 'bad name,' दुर्नाम *n.* (न्); 'family name,' कुलनाम *n.*, उपनाम, पङ्क्तिः -तो *f.*; 'name given at birth,' जन्मनाम *n.*; 'from the constellation,' नक्षत्रनाम *n.*;

'addressing by name,' नामग्रहः -हणं, सञ्चोधनं; 'to address by name,' नाम ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), नामा अभिवद् (c. 1. -वदति -दितुं) or अभिवच् (c. 2. -वक्ति -क्तुं), सञ्चोधनं कृ; 'giving a name,' नामकरणं; 'bearing the name of,' नामधारी -रिणी &c.; 'calling to mind the name of,' नामस्मरणं; 'forgetting the name,' नामविस्मृतिः *f.*; 'uttering the name of,' नामो-

च्चारणं; 'abusing by name,' नामापराधः; 'list of names,' नामावलिः *f.*; 'by name,' नाम्ना, नामतः, नाम, नामधेयतः; 'in my name,' मङ्गलनाम्, मम नाम्ना; 'what is his name?' किञ्चा-मधेयः सः; 'affix to the name of Brahmans,' शम्भो *m.* (न्),

as विष्णुशम्भो. —(Reputation) प्रतिष्ठा, मय्योदा, कीर्तिः *f.*, ख्यातिः *f.*; 'one who has established a name,' लब्धप्रतिष्ठा -ष्टा -ष्टं; 'good name,' सुकीर्तिः *f.*, सत्कीर्तिः *f.*, सुख्यातिः *f.*; 'bad name,' कुकी-

र्तिः *f.*, दुष्कीर्तिः *f.*, अपकीर्तिः *f.*, अकीर्तिः, कुख्यातिः *f.*, अख्यातिः *f.*

जन्मदाता, कुप्रतिष्ठा.—(Celebrity, renown) यशस् *n.*, विभूतिः *f.*, ख्यातिः *f.*, विख्यातिः *f.*, प्रख्यातिः *f.*, परिख्यातिः, कीर्तिः *f.*, प्रसिद्धिः *f.*
 To NAME, *v. a.* अभिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), आख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), कृत् (c. 10. कीर्तयति -यितुं), प्रकृत्, संकृत्, परिकृत्, अनुकृत्, उदाहृ (c. 1. -हरति -हन्ते), प्रचक्ष् (c. 2. -चष्टे), नाम कृ or दा, संज्ञां कृ; 'they named him Rāma,' तस्य नाम राम इति चक्षुः.—(Mention by name) नाम यद् (c. 1. गृह्णाति, ग्रहीतुं), नामग्रहणं कृ, नाप्ता अभिवद् (c. 1. -वदति -दितुं), नामोदाहरणं कृ, सवृष् (c. 10. -बोधयति -यितुं), सखोपनं कृ, नामनिर्देशं कृ, नामोच्चारणं कृ, नामस्मरणं कृ.

NAMED, *p. p.* अभिहितः -ता -तं, आख्यातः -ता -तं, प्रोक्तः -क्ता -क्तं, संज्ञितः -ता -तं, उदाहृतः -ता -तं, प्रत्युदाहृतः -ता -तं, कीर्तितः -ता -तं, परि-कीर्तितः -ता -तं, व्यपदिष्टः -ष्टा -ष्टं, स्मृतः -ता -तं, नामाभिहितः -ता -तं; the following may be used in composition: नामकः -का -कं, नामा -स्त्री -म, अभिधानः -ना -नं, अभिधः -धा -धं, आख्यः -ख्या -ख्यं, आहृ -हृ -हं, आहृयः -या -यं, नामधेयः -या -यं, संज्ञः -ज्ञा -ज्ञं; as, 'a king named Suvarṇa,' सुवर्णाख्यो राजा; 'in a city named Kāncanapur,' काञ्चनपुरनाम्नि नगरे; 'a prince named Śūdraka,' शूद्रकनामा नृपतिः; 'named Vibhīshana,' विभीषणाभिधः or विभीषणाभिधानः; 'a woman named Chandra,' चन्द्रानाम्नी स्त्री. Sometimes the adverb नाम is used as मुख्यो नाम राजा, चन्द्रा नाम स्त्री.—(Having a name) संज्ञावान् -वती -वत् (न्), प्राप्तानामा -मा -म (न्), लब्धनामा &c., प्राप्ताभिधानः -ना -नं, नामधारी -रिणी -रि (न्), नामधारकः -का -कं; 'is named,' अभिधीयते, ख्यायते, आख्यायते.

NAMELESS, *a.* अनामकः -का -कं, नामहीनः -ना -नं, नामरहितः -ता -तं, अनभिधानः -ना -नं, अनामा -मा -स्त्री -म (न्), अप्रसिद्धः -द्वा -डं.

NAMELY, *adv.* नाम, नामतस्, यथा, अथैतस्, अथैत, यथाक्रमं.

NAMESAKE, *s.* समनामकः, समनामधारी *m.* (न्), एकनामकः.

NAMING, *s.* (Giving a name) नामकरणं, नामस्थापनं.—(Mentioning by name) नामग्रहः -हणं, नामनिर्देशः, नामोच्चारणं.

NAP, *s.* (Short sleep) अल्पनिद्रा, अदीर्घनिद्रा, अदीर्घस्वप्नः, वामकुक्षिः *f.*—(Down) लोम *n.* (न्), रोम *n.* (न्).

TO NAP, *v. n.* अल्पनिद्रां कृ, अदीर्घनिद्रां कृ, अल्पकालमात्रं स्वप् (c. 2. स्वपिति -तुं), अदीर्घकालं स्वप्.

NAPE, *s.* (Of the neck) मन्था, मन्थाका, कन्थरः -रा, ग्रीवा, घाटः -टो -टिका, कृकाटिका, कलङ्गिका, सीमा *m.* (न्), पश्चाद्ग्रीवा शिरा.

NAPKIN, *s.* मुखमात्रेनी, वदनमात्रेनी, वरकं, नक्तकः.

NAPLESS, *a.* लोमहीनः -ना -नं, निर्लोमा -मा -म (न्), अविद्यमानलोमा &c.

NAPPY, *a.* लोमशः -शा -शं, बहुलोमा -मा -म (न्), लोममयः -यी -यं.—(Frothy) केनलः -ला -लं, फेनिलः -ला -लं.

NARHADA, *s.* (River, which rises in the Vindhya mountain called Amrakūta, and runs westward about 750 miles into the gulf of Cambay below Baroche) नर्मदा, रेवा, सोममुता, सोमोद्गवा, मेखलकन्धका, मेखलकन्धका, मेखलाद्रिजा, मेखला, पूर्वैगङ्गा.

NARCOTIC, *a.* स्वप्नकारी -रिणी -रि (न्), स्वप्नकृत् *m. f. n.*, निद्राकारी &c., निद्राकृत् *m. f. n.*, निद्राजनकः -का -कं, उपशायी -यिनी &c., उपशमनकारी &c.

NARCOTIC, *s.* निद्राजनकम् औषधं, उपशमनं, याही *m.* (न्), उपविषं.

NARD, *s.* नटिला, जटावती, जटामांसी, जटाला. See SPIKENARD.

TO NARRATE, *v. a.* कथ् (c. 10. कथयति -यितुं), सङ्कप्, आख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), समाख्या, ख्या in caus. (ख्यायति -यितुं), निविद् (c. 10.

-वेदयति -यितुं), आविद्, वर्य् (c. 10. वर्ययति -यितुं), उपवर्य्, अनुवर्य्, संवर्य्, शस् (c. 1. शंसति -सितुं), श्रु (c. 10. श्रावयति -यितुं), आश्रु, संश्रु, निगद् (c. 1. -गदति -दितुं), अभिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), धितु (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), कृत् (c. 10. कीर्तयति -यितुं), अनुकृत्, आहृ (c. 1. -हरति -हन्ते), उदाहृ, आचक्ष् (c. 2. -चष्टे), समाचक्ष्, विचक्ष्, परिचक्ष्, प्रचक्ष्, निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), वद् (c. 1. वदति -दितुं), विवरणं कृ, कथां कृ.

NARRATED, *p. p.* कथितः -ता -तं, आख्यातः -ता -तं, समाख्यातः -ता -तं.

NARRATION, *s.* (Act of telling) कथनं, आख्यानं, उपकथनं, उपाख्यानं, ख्यापनं, वरीनं -ना, शंसनं, प्रशंसनं, विवरणं, अनुकीर्तनं, व्याहरणं, निरूपणं; 'of a story,' कथोपकथनं, कथोपाख्यानं.—(A story) कथा. See the next.

NARRATIVE, *s.* कथा, उपाख्यानं, उपकथा, परिकथा, आख्यानं, आख्यायिका, कथानुबन्धः, कथाप्रबन्धः, प्रबन्धः, वृत्तान्तः, वार्ता, चरित्रं, गोष्ठी, इतिहासः.

NARRATIVE, *a.* काथिकः -की -कं, विवरणकारी -रिणी &c., कथनः -ना -नं.

NARRATOR, *s.* कथकः, काथिकः, उपकथकः, आख्यायकः, कथनकृत् *m.*

NARROW, *a.* (Not broad, contracted, confined) अविस्तीर्णः -णी -णं, अविस्तृतः -ता -तं, सङ्कुटः -टा -टं, सद्वाथ in comp., निरन्तरालः -लः -लं, सङ्कुचितः -ता -तं, सङ्कोचितः -ता -तं, संयुतः -ता -तं, निरुद्धः -द्धा -डं, संरुद्धः &c., संहतः -ता -तं, संहृतः -ता -तं, अविपुलः -ला -लं, तनुः -नुः -न्वी -नु, अपृष्पुः &c.—(Confined in space) अस्वावकाशः -शा -शं, अल्पपरिमाणः -खा -खं, अविस्तृतः -ता -तं, अनापतः &c., निरापतः &c.—(Limited) मितः -ता -तं, परिमितः -ता -तं, नियतः -ता -तं, संयतः -ता -तं.—(Of narrow views) अल्पदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, कृपणबुद्धिः &c. See NARROW-MINDED. (Stingy) कृपणः -णा -णं, अक्षयशीलः -ला -लं, अनुदारः -रा -रं, अत्यव्ययी -यिनी &c.—(Close, accurate) मूळः -ह्ला -ह्लं, अतिमूळः &c.—(Small) अल्पः -ल्पा -ल्पं, अल्पः &c.

TO NARROW, *v. a.* सङ्कुच (c. 1. -कोचति -चितुं), सद्वाथ (c. 1. -यापते -यितुं), संयु (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), कुञ्ज (c. 1. कुञ्चति -चितुं, c. 10. कुञ्चयति -यितुं), संहृ (c. 1. -हरति -हन्ते), सङ्कटोक्, —(Limit) परिमा (c. 2. -माति -तुं), संयम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं).

TO NARROW, *v. n.* सङ्कुच in pass. -कुञ्चते, सङ्कुचितः -ता -तं भू, सङ्कोचम् इ (c. 2. एति -तुं), सङ्कटोभू, सद्वाथोभू.

NARROWED, *p. p.* सङ्कुचितः -ता -तं, सङ्कोचितः -ता -तं, संयुतः -ता -तं, आकुचितः -ता -तं, संहतः -ता -तं, संहृतः &c., संरुद्धः -द्धा -डं.

NARROWLY, *adv.* (With little breadth) अविस्तीर्णं, अविस्तृतं, सङ्कुचः. सद्वाथ.—(Closely) मूळं, अतिमूळं, अभिनिवेशेन, स्ववहितं.—(Nearly, all but) ईषदूनं, अत्योन्नतं, कृच्छ्रं, कथेन.

NARROW-MINDED, *a.* कृपणबुद्धिः -ष्टिः -ष्टि, कृपणधीः -धीः -धि, कृपणचेताः -ताः -तः (स्), मितमतिः -तिः -ति, नित्यबुद्धिः &c., अनुदारशीलः -ला -लं.

NARROWNESS, *s.* सद्वाथता, सङ्कुटत्वं, अविस्तीर्णता, अविपुलता, अविस्तृतिः *f.*, सङ्कुट्यं, अल्पवित्सारः, अल्पवित्मृतिः *f.*, सङ्कुचितत्वं, सङ्कोचः, अपृपुता, तनुता -त्वं, तानयं.—(Of extent) अल्पपरिमाणं, मितता, परिमितता, अस्वावकाशः, अविस्तृतिः *f.*—(Poverty) कावेयं, दीनता, (Alliberality) कृपणता, दैन्यं, अनुदारता.—(Of mind) बुद्धिकाप्यं, कृपणबुद्धित्वं, बुद्धिदीनता.—(Closeness) मूळता, अतिमूळता.

NASAL, *a.* नस्यः -स्या -स्यं, नास्यः -स्या -स्यं, नासिकामस्यी -न्यिनी &c., नासिक्यः -क्या -क्यं.—(In grammar) अनुनासिकः -का -कं.

सानुनासिकः -का -कं, सानुस्वारः -रा -रं ; 'the nasal dot,' अनुस्वारः, अनुनासिकचिह्नं.

NASAL, *a.* (Letter) अनुनासिकं, सानुनासिकं, अनुनासिकवर्णः.

NASTILY, *adv.* कुसितं, अशुद्धं, मलिनं, समलं, समालिन्यं, गर्हितं.

NASTINESS, *s.* मालिन्यं, मलिनता, समलता, मलं, अमेध्यता, कुसितत्वं, कौत्सित्यं, अशुद्धता, अपवित्रता, गर्दता, गर्हितत्वं, बोभत्सजनकता.

NASTY, *a.* मलिनः -ना -नं, समलः -ला -लं, मलयान् -वती -यत् (नृ), अशुद्धः -डा -डं, अमेध्यः -ध्या -ध्यं, कुसितः -ता -तं, गद्वैः -लौ -लै, गर्हितः -ता -तं, बोभत्सजनकः -का -कं, अपवित्रः -चा -चं ; 'nasty conversation,' कुसितवाक्यं.

NATAL, *a.* जन्मसम्बन्धी -न्धिनी &c., जन्मविषयः -या -यं, जन्म in comp. ; as, 'natal day,' जन्मदिवसः ; 'natal country,' जन्मभूमिः *f.*

NATATION, *s.* (Swimming) तरणं, सनरणं, प्रयः -चनं.

NATION, *s.* जातिः *f.*, लोकः, जनपदः, प्रजा, वर्यैः, जनता, देशः, विषयः, राष्ट्रं, देशजनः, देशलोकः, देशवाग्मिनः *m. pl.*, राष्ट्रनिवाग्मिनः, विशेषदेशजनता.

NATIONAL, *a.* (Pertaining to a nation) देशिकः -की -कं, देशीयः -या -यं, देश्यः -श्या -श्यं, देशी -शिनी -शि (नृ), जातीयः &c., राष्ट्रीयः &c., राष्ट्रिकः -की -कं, राष्ट्रियः -या -यं, देश in comp. ; 'national custom,' देशव्यवहारः, देशाचारः ; 'national law,' देशधर्मः, जनपदधर्मः ; 'national calamity,' राष्ट्रं, उत्पातः.—(Proud of one's own country) स्वदेशाभिमानो -निनी -नि (नृ), स्वलोकाभिमानो &c., स्वराष्ट्राभिमानो &c., 'national pride,' देशाभिमानं.—(General) सामान्यः -न्या -न्यं, सर्वसामान्यः &c., साधारणः -शी -शं, सर्वजननीयः -या -यं.

NATIONALITY, *s.* स्वदेशाभिमानिता, स्वलोकाभिमानं, स्वराष्ट्राभिमानं.

NATIONALLY, *adv.* जातितः, लोकतः, देशधर्मानुसारेण, सामान्यतः.

NATIVE, *a.* (Produced by nature, not artificial) सहजः -जा -जं, स्वाभाविकः -की -कं, स्वाभावसिद्धः -डा -डं, स्वाभावजः -जा -जं, प्रकृतित्यः -स्था -स्थं, प्राकृतः -नी -तं, स्वयङ्कृतः -ता -तं, अकृत्रिमः -मा -मं, सांस्त्रिकः -की -कं ; 'native salt,' स्वयङ्कृतं जपरलवणं. See NATURAL.

(Indigenous, not foreign) देशजः -जा -जं, देशोद्भवः -या -यं, देशोत्पन्नः -चा -चं, स्वदेशजः &c., देशीयः -या -यं, देशिकः -की -कं.—(Conferred by birth) जन्मप्राप्तः -प्रा -प्रां, जन्मसिद्धः -डा -डं, जन्मजितः -ता -तं.—(Natal) जन्म in comp., स्व in comp. ; 'native country,' जन्मभूमिः *f.*, जन्मदेशः, जन्मवसुधा, स्वभूमिः *f.*, स्वराष्ट्रं, स्वविषयः, स्वदेशः, मूलापातनं, अभिजनः ; 'native place,' जन्मस्थानं.

NATIVE, *s.* देशजः, देशोद्भवः, देशजातः, देशीयलोकः, देशीयजनः, देशलोकः, देशजनः, देशवासी *m.* (नृ), राष्ट्रीयलोकः.

NATIVITY, *s.* जन्म *n.* (नृ), जातिः *f.*, उत्पत्तिः *f.*, उद्भवः, सम्भवः, जनिमा *m.* (नृ) ; 'astrological calculation of nativity,' जातकं ; 'astrological record of it,' जन्मपत्रं -त्रिका ; 'month of one's nativity,' जन्मासः ; 'name given at it,' जन्मनाम *n.* (नृ), नक्षत्रनाम ; 'star of one's nativity,' जन्मनक्षत्रं ; 'sign,' जन्मराशिः *m.*, जन्मलग्नं.

NATRON, *s.* सर्जिका, सर्जिकाधारः, मृजिकाधारः, स्वारः, कापोतः, सोयर्बेलः, पुष्पिका, सुखचर्कः.

NATTY, *a.* पिनीतः -ता -तं, परिमृष्टपरिच्छदः -दा -दं.

NATURAL, *a.* (Pertaining to nature, effected by nature, innate, not acquired) स्वाभाविकः -की -कं, प्राकृतिकः -की -कं, नैसर्गिकः -की -कं, सांस्त्रिकः -की -कं, स्वाभावसिद्धः -डा -डं, प्रकृतिसिद्धः &c., सहजः -जा -जं, साहजिकः -की -कं, सहजातः -ता -तं, अनर्जितः -ता

-तं, निजः -जा -जं, स्वजः &c., अनर्जः &c., स्वाभावजः &c., निवर्गजः &c., अनर्भवः -वा -वं, स्वयङ्कृतः -ता -तं, स्वः -खा -खं, प्रकृतित्यः -स्था -स्थं, सांस्त्रिकः -की -कं, भाविकः -की -कं, प्राकृतः -ती -तं, औत्सर्गिकः -की -कं, अनर्ह्यन्नः -चा -चं, औत्पत्तिकः -की -कं ; 'natural friend,' सहजमित्रं, प्राकृतमित्रं ; 'natural enemy,' सहजातिः *m.*—(According to nature) भावानुगः -गा -गं, स्वाभावानुगः &c., भावानुलोमः -मा -मं, स्वाभावयोग्यः -ग्या -ग्यं, स्वाभावानुसारी -रिणी &c., अनुलोमः -मा -मं, प्रकृत्यनुलोमः &c.—(According to the natural course, regular, proper) यथायोग्यः -ग्या -ग्यं, योग्यः &c., यथाक्रमः -मा -मं, यथामार्गः -गा -गं, यथायुक्तः -क्ता -कं, यथान्यायः -या -यं.—(Not artificial) अकृत्रिमः -मा -मं, अकृतकः -का -कं, अयत्नकृतः -ता -तं, अप्रतिविधानः -ना -नं, देवनिर्मितः -ता -तं ; 'natural cave,' देवस्नानं.—(Not forced, easy, unaffected) अक्रिष्टः -ष्टा -ष्टं, अप्रतिथलकृतः -ता -तं, सुलभः -भा -भं, अविलम्बितः -ता -तं, वैलक्ष्यहीनः -ना -नं.—(According to reality, true) यथार्थः -थो -थं, सत्यः -त्या -त्यं, अकृत्रिमः -मा -मं, सरलः -ला -लं, प्रकृतः -ता -तं.—(Illegitimate) अनौत्सर्गिकः -सो, उपस्त्रीजातः -ता, जारजः -जा, अप्रतिजातः -ता, विजातः -ता.—(Coming at the right time) यथाकालः -ला -लं, कालिकः -की -कं, कालोपयुक्तः -क्ता -कं, कालभूतः -ता -तं, अनपघाती -तिनी &c. ; 'natural death,' सुमरणं.—(In Astronomy) सावनः -नी -नं ; 'natural day,' सावनदिनं, सहोरात्रं ; 'natural form,' स्वरूपं ; 'natural temperament,' जन्मस्वभावः, जन्मप्रकृतिः *f.*, स्वभावः ; 'natural history,' स्थावरजन्मविद्या स्थावरजन्मशास्त्रं, जडाजडविद्या ; 'natural philosophy,' पदार्थविज्ञानं, पदार्थमात्रशास्त्रं.

NATURAL, *s.* (Idiot) यथाजातः, जडः, मूढः, न्यूनबुद्धिः *m.*

NATURALIST, *s.* स्थावरजन्मविद्याज्ञः, स्थावरजन्मविज्ञानी *m.* (नृ), पदार्थविज्ञानी *m.*, पदार्थमात्रशास्त्रज्ञः.

NATURALIZATION, *s.* देशनाधिकारदानं, देशिकाधिकारप्रतिपादनं.

To NATURALIZE, *v. a.* देशनाधिकारं दा, देशीयं -यां कृ, देशिकं -कां कृ.—(Render familiar) सम्भूय (c. 4. -क्षयति -क्षितुं), सम्भालेन सुगमं -मां कृ.

NATURALLY, *adv.* (According to nature) स्वभावतः, स्वभावेन -वात्, प्रकृतितः, प्रकृत्या, भावतः, स्वाभावानुसारेण, जातितः, जन्मतः, गुणतः.—(Regularly, according to the proper course) यथाक्रमं, यथायोग्यं, यथामार्गं.—(Not affectedly) यथार्थं, अवैलक्ष्येण.—(Not forcedly) अक्रिष्टं, अयत्नपूर्वकं, सहजगत्या, सहजशक्त्या.—(Spontaneously) स्वतः, स्वयं ; 'done naturally,' स्वयङ्कृतः -ता -तं ; 'very naturally,' स्वभावेनैव.

NATURALNESS, *s.* स्वाभाविकत्वं, प्राकृतत्वं, सहजत्वं, अकृत्रिमता.—(Conformity to reality) यथार्थता, यथातथ्यं, सत्यता, अवैलक्ष्यं, सरलता, सारत्वं.

NATURE, *s.* (The goddess who is the material cause of the world and all created things. According to the Hindú mythology this goddess is unreal, and identified with Mâyá or Illusion, and sometimes with the Śakti or personified energy, or wife of a deity. She is in an especial manner the prototype of the female sex. Hence the following names for her) प्रकृतिः *f.*, माया, महामाया, आदिमाया, मायादेवी, प्रपानं, शक्तिः *f.*, आदिशक्तिः *f.*, लिङ्गं, अविद्या, दुर्गा, लक्ष्मीः *f.* ; 'the illusion practised by nature,' मायाजालं ; 'sleight of nature,' मायालापः.—(Essence, essential properties which constitute a thing) भावः, स्वाभावः, प्रकृतिः *f.*,

प्रकृतिभावः, निसर्गः, सगैः, सृष्टिः *f.*, संसिद्धिः *f.*, रूपं, स्वरूपं, धर्मः, स्वधर्मः, सत्त्वं, वस्तु *n.*, वस्तुस्वभावः, निसर्गभावः, आत्मा, नातिस्वभावः, समीक्षा, तत्त्वं, गुणः; the three 'gunas' or properties of nature are, 1. 'existence or truth,' सत्त्वं; 2. 'foulness or passion,' रजस् *n.*; 3. 'darkness,' तमस् *n.*—(Natural disposition or temper of mind) स्वभावः, प्रकृतिः *f.*, शीलः-लता, सहजः-जं, सहजभावः, सहजशीलः; 'good-nature,' सद्भावः, सुशीलः, साधुशीलत्वं—(Natural form) स्वरूपं, सहजरूपं, प्रकृतिः *f.*, निसर्गः—(Established, regular course of things) मार्गः, रीतिः *f.*, क्रमः, प्रकृतिमार्गः, सृष्टेरीतिः *f.*, सृष्टिक्रमः—(System of created things) सृष्टिः *f.*, सगैः, जगत् *n.*, विषयजगत् *n.*, भूमखलं, ब्रह्मसृष्टिः, विष्णु—(Natural feelings, affections or qualities) स्वभाव-गुणाः *m. pl.*, प्रकृतिगुणाः *m. pl.*, स्वभावधर्मः, प्रकृतिधर्मः, प्रकृतिभावः—(Constitution, vital power of a body) जीवनशक्तिः *f.*, शक्तिः *f.*, जीवितशक्तिः *f.*, जोजस् *n.*, प्राणाः *m. pl.*, प्राणवलं, देहस्वभावः, शरीरस्थितिः *f.*—(Sort, kind) प्रकारः, नातिः *f.*, रूपं, रीतिः *f.*—(Law of action) विधिः *m.*, विधानं, नियमः, स्थितिः *f.*, धर्मः; 'by nature,' स्वभावेन, जात्या, जन्मतः. See NATURALLY. 'Blind by nature,' जन्मान्यः-न्या-न्वं, ज्ञान्यः &c., गभान्यः &c.; 'offices of nature,' देहधर्मः, शरीरधर्मः; 'relieving nature,' मलविमर्गः, मलोत्सर्गः, मलमूत्रविमर्जनं.

NATURED, *a.* (Used in composition) expressed by स्वभावः-वा-वं, शीलः-ला-लं, प्रकृतिः-ति-ति; as, 'good-natured,' सुशीलः-ला-लं; 'ill-natured,' दुष्प्रकृतिः-ति-ति.

NAUFRAGE, *s.* (Shipwreck) नौभङ्गः, नौभेदः, नौकाभङ्गः.

NAUGHT, *s.* न किञ्चित्, न किञ्चन, न किमपि, अथवा—(In arithmetic) शून्यं, अः; 'to set at naught,' अथवा (c. 9.-ज्ञानाति-ज्ञानं), लघुकृ. See *To CONTEMN*.

NAUGHT, *adv.* न किञ्चित्, न किञ्चिदपि, न किमपि.

NAUGHT, *a.* निर्गुणः-या-यं, असारः-रा-रं, विगुणः-या-यं.

NAUGHTILY, *adv.* प्रतीपं, प्रतीपयत्, दुष्टं, दुष्टभावेन, प्रतीपशीलत्वात्.

NAUGHTINESS, *s.* प्रतीपता, विप्रतीपता, अवश्यता, दुष्टता, दुर्वृत्तता.

NAUGHTY, *a.* प्रतीपः-या-यं, विप्रतीपः-या-यं, अवश्यः-या-यं, अविनेयः-या-यं, मन्दचरित्रः-वा-वं, दुष्टचरित्रः &c., दुष्टः-या-यं, दुर्वृत्तः-वा-वं.

NAULAGE, *s.* तरमूल्यं, तरपथ्यं, तारिकं, तार्यं, आतारः, आतारः.

NAUMACHY, *s.* नौयुद्धं, नौकायुद्धं, नाविकयुद्धं, नौयुद्धकौतुकं.

NAUSEA, *s.* (Sickness) वमनेच्छा, विषमिषा, उल्लेखः, उल्लेखः—(Loathing, disgust) बीभत्सः-त्वं, विकृतं, वैकृतं, वैकृतं, विकारः, कुत्सा, विरक्तिः *f.*, निर्वेदः.

To NAUSEATE, *v. n.* (Be inclined to vomit) वम् in des. (विषमिष-यति-यितुं), वमनेच्छुः-च्छुः-च्छु भू, विषमिषुः-पुः-पु भू.

To NAUSEATE, *v. a.* बाष्प in des. (बीभत्सते-यितुं), घृण् (c. 1. घृणते-यितुं).

NAUSEATED, *p. p.* बीभत्सेन परितप्तः-क्ता-क्तं.

NAUSEOUS, *a.* (Causing sickness) वमनोत्पादकः-का-कं, वमनेच्छाजनकः-का-कं—(Disgusting) बीभत्सजनकः-का-कं, घृणाननकः &c., कुत्साजनकः &c., कुत्सितः-ता-तं, विरसः-सा-सं, गहितः-ता-तं.

NAUSEOUSNESS, *s.* बीभत्सजनकता, कुत्सितत्वं, विरसता, वैरस्यं.

NAUTIC, **NAUTICAL**, *a.* नौचालनविद्यासम्बन्धी-न्विनी-न्वि (न), नौका-चालनविषयः-या-यं, नाविकः-की-कं; 'nautical person,' नाविकः, नौकाजीवी *m.* (न).

NAVAL, *a.* (Pertaining to ships) नाविकः-की-कं, नाव्यः-या-यं, नौकासम्बन्धी-न्विनी &c., नौकाविषयः-या-यं—(Consisting of ships) नौकामयः-यी-यं, नौकालकः-का-कं, नौकारूपः-पा-पं.

NAVE, *s.* (Of a wheel) नाभिः-भी-फ, चक्रनाभिः *f.*, पिण्डः-खी *f.*, पिण्डिका—(Of a church) पुनाशालाया मध्यभागः.

NAVEL, *s.* नाभिः-भी *f. m.*, तुण्डः-खी *f. m.*, तुण्डिका, तुण्डिः-न्दी *f.*, तुण्डिका, नालः, उदरपत्रैः, मध्यवृत्तं, मणिपूरः, अमरा, अमला, भर्मं, नाभिकमलं; 'hollow or pit of the navel,' नाभापत्रैः, तुण्डकूपी-पिका; 'region of the navel,' नाभिचक्रं; 'having a prominent navel,' तुण्दी-न्दिनी &c., तुण्डिकः-का-कं, तुण्डितः-ता-तं, तुण्डिलः-ला-लं, तुण्डिभः-भा-भं, तुण्डिकरः-रा-रं, तुण्डवान्-वती &c., तुण्डिलः &c., तुण्डिभः &c., गोखः-खा-खं.

NAVEL-STRING, *s.* नाभिनालः, नालः; 'cutting of it,' नाभिच्छेदनं, नालच्छेदः.

NAVIGABLE, *a.* नौताव्यः-व्या-यं, नाव्यः-या-यं, नौकागम्यः-म्या-म्यं, नौगम्यः &c., नौगमनाहः-हं-हं.

NAVIGABLENESS, **NAVIGABILITY**, *s.* नौताव्यता, नौगम्यता, नाव्यता-वं.

To NAVIGATE, *v. a. and n.* नौकया or नावा नृ (c. 1. तरति-रितुं-रीतुं) or अतिनृ or सनृ or नृ (c. 1. प्रवृत्ते, प्रोक्तुं) or गम् (c. 1. गच्छति. गन्तुं) or गमनागमनं कृ. समुद्रतरणं कृ. नौकापर्यटनं कृ. नीभमणं कृ. नौकायात्रां कृ.—(Direct a ship) नौकां वृह (c. 10. पाहयति-यितुं) or चल् (c. 10. चालयति-यितुं) or आनी (c. 1. नयति-नेतुं).

NAVIGATION, *s.* (Act of passing on the water in ships) नौकया or नावा तरणं or सनरणं or गमनं or गमनागमनं or पर्यटनं or भ्रमणं or यात्रा, समुद्रतरणं, समुद्रगमनं, नौगमनं, नौकायात्रा, नौगम-नागमनं, नौभ्रमणं, नौपर्यटनं—(Directing ships) नौकाचालनं. नौचालनं, नौकानयनं, नौकावाहनं—(The art or science) नाविक-विद्या, नौचालनविद्या, नौकानयनविद्या, नौकाहनविद्या.

NAVIGATOR, *s.* (One who sails) नाविकः, महानाविकः, समुद्रगामी *m.* (न), समुद्रयात्री *m.*, समुद्रतरः—(One who directs a ship) नौचालकः, नौकावाहकः, पोतवाहकः, नौकानेता *m.* (नृ), नौकानयनकृत् *m.*

NAVY, *s.* युद्धनौसमूहः, युद्धनौकासङ्ग्रहः, वृहन्नौकासमूहः, नौसमूहः.

NAY, *adv.* न, नो, नहि—(Nay more) पुनर्, किम्पुनर्, अधिकम्, एवं, किम् बहुना—(Not only) न केवलं.

NEAP, *a.* (Low) नीचः-चा-चं, निम्नः-छा-छं; 'neap tide,' निम्नवेला, नीचवेला.

NEAR, *a.* (Not far distant) समीपः-पा-पं, निकटः-टा-टं, समीपस्थः-स्था-स्थं, निकटस्थः-स्था-स्थं, समीपवर्ती-वर्ती-वर्ती (न), निकट-वर्ती &c., समीपस्थायी &c., आसन्नः-चा-चं, सन्निकृष्टः-छा-छं, सन्निकृष्टः-ता-तं, प्रयासन्नः-छा-चं, उपान्नः-ना-नं, अन्निकः-का-कं; उपस्थः-स्था-स्थं, उपस्थायी &c., अभ्यासः-सा-सं, अभ्याशः-शा-शं, अभ्यर्थः-थो-थं, उपनतः-ता-तं, आरातीयः-या-यं, अभ्यसः-या-यं, उपकसदः-खा-खं, सङ्काशः-शा-शं, सकाशः &c., सनीडः-डा-डं, सविधः-धा-धं, सवेशः-शा-शं, सवेयः-या-यं, समर्थः-दा-दं, अदूरः-रा-रं, अदूरस्थः &c., अधिदूरः-रा-रं, संसक्तः-क्ता-क्तं, अव्यवहितः-ता-तं, अपदानरः-रा-रं, अपदानरः-रा-रं; 'nearer,' आसन्नतरः-रा-रं, नेदीयान्-यसी-यः (स); 'nearest or very near,' आसन्नतमः-मा-मं, नेदिहः-छा-छं, अन्निकतमः-मा-मं, अन्नितमः-मा-मं.—(Closely connected) दृढसंघः-डा-डं, दृढसंस्कः-क्ता-क्तं.—(Closely concerning or affecting one's interest) सापेक्षसम्बन्धी-न्विनी &c., निकटसम्बन्धी &c., अनरङ्गः-ङ्गा-ङ्गं—(Intimate) परिचितः-ता-तं, दृढसौहृदः-दा-दं—(Stingy) कृपणः-खा-खं.

NECKLACE, ४. माला -लिका, हारः, कण्ठमाला, सूत्रं, उरःसूत्रं-त्रिका,
शैवं-पेयं-यकं, कण्ठभया, कण्ठलता, लघनं, मालात्रिका, मालात्रः, तरलः,

ललान्तिका; 'of jewels,' मणिमाला, रत्नावली -लि: f., मणिसरं; 'of pearls,' मुक्तावली -लि: f., मुक्ताकलापः, मुक्ताप्रलम्बः, मुक्तालता; 'of gold,' हेमसूचक, कनकसूचं; 'of beads,' स्रग्ध्रमाला; 'of one string or row,' कण्टिका; 'of a hundred strings,' देवचन्द्रः, शतशृङ्गकः; 'of thirty-two strings,' गुच्छः; 'of thirty-four,' गुच्छाङ्गः.

NECROLOGY, s. मृत्युशिक्षिष्यकरणं, मृतजनवृत्तान्तः, मृतजनपरिसंख्या.

NECROMANCER, s. श्मशानमन्त्रज्ञापकः, भ्रेतसिद्धिकर्ता m. (नृ). See MAGICIAN.

NECROMANCY, s. श्मशानमन्त्रजननं, भ्रेतसिद्धिः f., भूतविद्या, भौतिकविद्या, पिशाचविद्या, कुविद्या. See MAGIC, s.

NECTAR, s. समृतं, सुधा, सुधारसः, समृतारसः, पोष्यं, पेय्यं, देवपेयं, लेखं, सोमः, पेयं, भक्ष्यं, कर्जः, तः; 'of flowers,' मधु n., पुष्पमधु, पुष्परसः, पुष्पनिर्वासः, पुष्पसारः, पुष्पभयः, मकरन्दः, मरन्दः, नलदा.

NECTAREAN, NECTARIOUS, NECTARINE, a. समृतमयः -यी -यं, सुधामयः &c., समृततुल्यः -त्या -त्यं, समृतोपमः -मा -मं, समृतप्रायः -या -यं.

NEED, s. (Want, occasion for something) प्रयोजनं, प्रयोगः, प्रयुक्तिः f., उपयोगः -गिता, कार्यं, कारणं, निमित्तं, हेतुः m., आकांक्षा, अपेक्षा; 'there is need of me,' मया प्रयोजनं; 'there is need of a straw,' तूनेन कार्यं; 'what need is there of sorrow?' शोकेन किं प्रयोजनं, शोकस्य कः क्रमः or expressed by किं alone, as किं शोकेन; 'according to need,' प्रयोजनवत्, अथैवत्, यथाप्रयोजनं, यथाकार्यं, यथासम्भवं.-(Indigence, distress, difficulty) दारिद्र्यं, दरिद्रता, दोनता, निर्धनता, दुर्गतिः f., दुःखं, अनुपपत्तिः f., सङ्कटं, कष्टं, संकष्टं, कृष्टं, क्लेशः, बाधः.

To NEED, v. a. and n. (Require) आकांक्ष् (c. 1. -कांक्षति -क्षितुं), आकांक्ष्, अभिकांक्ष्, अपेक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), प्राप्त् (c. 10. -अपेयति -यितुं), सई (c. 1. -सईति -हितुं), often expressed by प्रयोजनं, उपयोगः or कार्यं; as, 'the healthy need not a physician,' निरामयाणां चिकित्सकेन प्रयोजनं नास्ति; 'he needs me,' तस्य मया प्रयोजनं. See also To LACK, v. a. (Be necessary). See MUST.

NEEDED, p. p. आकांक्षितः -ता -तं, अपेक्षितः -ता -तं, प्रयोजनीयः -या -यं.

NEEDFUL, a. आकांक्षणीयः -या -यं, प्रयोजनीयः -या -यं, प्रयोजनार्हः -हे -हं, अवश्यकः -का -कं, आवश्यकः -की -कं, अवश्यप्रापणीयः -या -यं, अवश्योपयोगी -गिनी -गि (नृ), अपेक्षणीयः -या -यं, प्रार्थनीयः &c., आकांक्षितः -ता -तं, अपेक्षितः -ता -तं; 'needful to be done,' अवश्यकर्तव्यः -या -यं, अवश्यकार्यः -या -यं, अवश्यकरणीयः -या -यं; 'the one thing needful,' परमाद्यैः, परमप्रयोजनोप.

NEEDINESS, s. दरिद्रता, दारिद्र्यं, निर्धनता, अधनता, दोनता, दैन्यं.

NEEDLE, s. सूचिः -चो f. -चिनी -चिका, सेवनी, कूर्चिका; 'eve of a needle,' सूचिरन्तं, सूचिच्छिद्रं; 'point of one,' सूच्यर्थः.-(Magnetic needle) लोहकान्तः, अयस्कान्तमणिः m., अयस्कान्तमणिशलाका.

NEEDLE-CASE, s. सूचिभाजनं, सूचिषाचं, सूचाधारः.

NEEDLE-MAKER, s. सूचिकारः -रकः, सूचिकरणोपजीवी m. (नृ).

NEEDLE-WOMAN, s. सूचिका -की, सूचीशिल्पोपजीविनी.

NEEDLE-WORK, s. सूचिता, सूचिकर्म n. (नृ), सूचिशिल्पकर्म, सूचकर्म.

NEEDLESS, a. निष्प्रयोजनः -ता -तं, निष्कारणः -या -यं, अकारणः &c., अप्रयोजकः -का -कं, अप्रयोजनकः &c., अकारणकः &c., अहेतुकः &c., निरर्थकः &c., अनर्थकः &c., व्यर्थः -चो -धे, किमर्थः -चो -धे.

NEEDLESSLY, adv. प्रयोजनं विना, निष्प्रयोजनं, अकारणं, निष्कारणं, कारणं

विना, हेतुना विना, हेतुं विना, अहेतुकं, निरर्थकं, व्यर्थं.

NEEDLESSNESS, s. अहेतुता -त्वं, अकारणत्वं, अकारणं, अप्रयोजकत्वं, अप्रयोजनं, निष्कारणत्वं, प्रयोजनाभावः, कारणभावः.

NEEDS, adv. (Used with must) अवश्यं, अवश्यमेव. See MUST.

NEEDY, a. दरिद्रः -द्रा -द्रं, निर्धनः -ना -नं, अधनः -ना -नं, दोनः -ना -नं, दुर्गतिः -ता -तं, अपेक्षणीयः -ना -नं, विज्ञानीः &c., अर्थी -धिनी -धि (नृ).

NEFARIOUS, a. अतिदुष्टः -ष्टा -ष्टं, पापिष्ठः -ष्टा -ष्टं, अतिपापिष्ठः &c., अतिपापी -पिनी -पि (नृ), दारुणः -या -यं, घोरः -रा -रं, अघोरः -घ -रं, गह्वरः -ह्य -ह्यं, दुष्टतमः -मा -मं, अतिपातकी &c., महापातकी &c., अतिपापात्मा -त्मा -त्त (नृ).

NEFARIOUSLY, adv. अतिदुष्टं, पापिष्ठं, दारुणं, घोरं, अघोरं, गह्वरं.

NEFARIOUSNESS, s. अतिदुष्टता, पापिष्ठता, दारुणता, घोरता, अतिगह्वरता.

NEGATION, s. निहवः, अपहवः, निहृतिः f., अपहृतिः f., अपलापः, प्रत्याख्यानं, अपवादः, अस्वीकारः, निषेधः, प्रत्यादेशः.-(In logic) अभावः according to one division it is of two kinds, 'universal negation,' संसर्गाभावः; 'relative or mutual negation,' अन्योन्याभावः; according to another division it is of four kinds, viz. 'extinction,' प्रत्यंसाभावः; 'antecedent non-existence,' प्रागभावः; 'reciprocal negation,' अन्योन्याभावः; 'simple non-existence,' अस्तनाभावः.

NEGATIVE, a. (Implying denial) अपलापी -पिनी -पि (नृ), निहवसूचकः -का -कं, निहवार्थकः -का -कं, अपवादकः -का -कं, अस्वीकारसूचकः &c., निषेधसूचकः &c., निषेधार्थकः -का -कं.-(Implying absence, privative) अभावसूचकः -का -कं, अभावरूपः -पा -पं, अभावान्तकः -का -कं, अभावदर्शकः -का -कं, अकरणरूपः -पा -पं, अकरणात्मकः -का -कं, अननुष्ठानरूपः -पा -पं.-(Stopping by non-consent) निषेधद्वारा प्रतिबन्धकः -का -कं.

NEGATIVE, s. (Word) अस्वीकारसूचकशब्दः, निषेधसूचकशब्दः, अपलापसूचकशब्दः, निषेधार्थकशब्दः, अस्वीकारशब्दः.-(Proposition by which something is denied) अभावसूचकपक्षः, अभावसूचकवाक्यं, निषेधसूचकपक्षः, नास्तिपक्षः, अभावपक्षः.-(Right of preventing) निषेधाधिकारः, निषेधशक्तिः f., प्रतिबन्धमार्थः.

To NEGATIVE, v. a. निषेध् (c. 1. -येधति -येधुं), प्रतिविष्, निषेधद्वारा प्रतिबन्ध् (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं), अपलप् (c. 1. -लपति -पितुं), निरस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), निहृ (c. 2. -हृते -होतुं), अपहृ, निषेधं कृ.-(Disprove). See the word.

NEGATIVED, p. p. निषिद्धः -द्धा -द्धं, निषेधितः -ता -तं, निरस्तः -स्ता -स्तं.

NEGATIVELY, adv. अस्वीकारेण, सनिषेधं, सापलापं, सापवादं, अभावरूपेण.

To NEGLECT, v. a. (Omit) त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्, अतिषर् (c. 1. -अरति -रितुं), लङ् (c. 10. लङ्कयति -यितुं), विलङ्, उलङ्, अतिक्लृ (c. 1. -क्लामति -क्लामितुं), व्यतिक्रम्य, अतिवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), हा (c. 3. जहाति, हातुं), अपहा, अपास् (c. 4. -अस्यति -असितुं), उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), अतिमृज्, अपमृज्.-(Be careless about) प्रमद् (c. 4. -माद्यति -मदितुं), न अवधा (c. 3. -धत्ते -धातुं), अनवधानं कृ, प्रमादान् परित्यज्; 'he neglects his duty' स्वधर्मोत् प्रमाद्यति.-(Not to perform) न अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठानुं), अननुष्ठानं कृ, न कृ.-(Forget to perform) विस्मृ (c. 1. -स्मरति -ते -स्मर्तुं), न स्मृ, अपस्मृ, विस्मरणात् परित्यज्.-(Disregard) उपेक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), समुपेक्ष्, उपप्रेक्ष्, न सेप् (c. 1. सेवते -वितुं), असेवनं कृ.-(Slight) अवहा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), अवमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), अवपीर् (c. 10. -धीरयति -यितुं), अवगण् (c. 10. -गणयति -यितुं), अनादरं कृ,

सलीक; 'he neglects to honor the honorable,' पूज्यपूजाय-
तिक्कमं करोति.

NEGLECT, *s.* (Omission, forbearing to do any thing) त्यागः,
परित्यागः, अननुष्ठानं, उपास्यः, अतिपातः, पर्ययः, अनभ्यासः, अवक्रिया,
लोपः, परिलोपः, अपामनं, असनेनं, अतिसेवेनं, अतिक्रमः, अतिक्रमः,
अतिथक्तेनं, लङ्घनं, विलङ्घनं, अतिचारः. — (Carelessness, inatten-
tion) प्रमादः, प्रमदः, प्रमत्तता, अनवधानं. — (Forgetfulness) विस्मृतिः, *f.*,
विस्मरणः. — (Disregard) उपेक्षा, अनपेक्षा, अनपेक्षा, निरपेक्षा,
उत्प्रेक्षा, उद्वाहनं, अदृशं. — (Slighting) अवज्ञा, अवमानं, अनादरः,
अमाननं, अवधीरणं, अधपालनं.

NEGLECTED, *p. p.* त्यक्तः, क्तः, परित्यक्तः &c., लङ्घितः - ता - तं. उलङ्घितः
- ता - तं, अतिक्रान्तः - ता - तं, अतीतः - ता - तं, अपामितः - ता - तं, असृष्टः
- ता - तं, विस्मृजितः - ता - तं, अननुष्ठितः - ता - तं, अस्मृजितः - ता - तं, उपेक्षितः
- ता - तं, समुपेक्षितः - ता - तं, अनपेक्षितः - ता - तं, अवज्ञातः - ता - तं, अवधी-
रितः - ता - तं, अवमानितः - ता - तं, अवमतः - ता - तं, अवगणितः - ता - तं,
अवपालितः &c., उद्वाधितः &c., अरक्षितः, &c., अवसन्नः - जा - जं,
अलीभूतः &c.

NEGLECTFUL, *a.* (Heedless, inattentive) अनवधानः - ना - नं, अनवहितः
- ता - तं, अमावधानः - ना - नं, प्रमादी - दिनी - दि (न), प्रमादवान् - यती
- यत (त), प्रमत्तः - जा - जं. — (Disregardful) उपेक्षकः - का - कं,
निरपेक्षः - द्या - द्यं, निरपेक्षः &c., मन्दादरः - रा - रं, अनादरकारी &c.

NEGLECTFULLY, *adv.* अनवधानेन, अनवहितं, प्रमादेन, सप्रमादे, निरपेक्षं,
अनपेक्षया, उपेक्षया, अनपेक्ष्य, मन्दादरं, अवमानेन.

NEGLECTING, *s.* अनवधानं - नाता, प्रमादः, प्रमादः, प्रमत्तता, अनवहितत्वं,
उपेक्षा, अनपेक्षा, अनपेक्षा, असमीक्षा, अव्यवसायः, बालिश्यं. See
NEGLECT.

NEIGH, *v.* अनवधानः - ना - नं, प्रमत्तः - जा - जं, प्रमादी - दिनी - दि (न),
प्रमादवान् - यती - यत (त), अनवहितः - ता - तं, अमावधानः - ना - नं,
उपेक्षकः - का - कं, निरपेक्षः - द्या - द्यं, अव्यवसायी &c., मन्दादरः - रा - रं.

NEIGHING, *adv.* प्रमादघातः, प्रमादेन, प्रमादतमः, प्रमादघाततमः, अनवधानात्,
अनवधानेन, अवधानं विना, पमत्रयत्, असमीक्षा. See NEGLECTFULLY.

NEGOTIABLE, *a.* पण्यतयः - ग्या - द्यं, पण्यतयः &c., व्यवहारेयः &c.,
व्यवहारेयः - ग्या - द्यं, व्यवहारेयः &c., व्यवहारेयः &c.

To NEGOTIATE, *v. a.* पण्य (c. 1. पण्यते - ग्याते - ग्यायति, c. 10. पण्यति
- पितुं), पण्यो कृ, व्यवहृ (c. 1. हरति - हर्ते, व्यवसायं कृ.

NEGOTIATED, *p. p.* पण्यतः - ता - तं, पण्यतः - ता - तं, व्यवहारितः - ता - तं.

NEGOTIATION, *s.* पण्यता, पण्यतं, व्यवहारः, व्यवसायः, घटना, प्रपञ्चनं.
- (Pacification) साम न. (न), सन्धिकरणं, शमनं.

NEGOTIATOR, *s.* पण्ययाकृतः, पण्यिकः, आपण्यिकः, व्यवसायी *m.* (न),
व्यवहारी *m.* (न), व्यवहारी *m.* (न), कर्मकारो *m.* — (Pacifecator)
सामयिद् *m.*, सन्धिविद् *m.*, सन्धिविषयकः, सन्धिकुशलः, स्वयं.

NEGO, *s.* श्यामन्तः, श्यामशरीरः, श्यामान्नः, कृष्णदेहः, कृष्णान्नः.

To NEGOT, *v. n.* हेप (c. 1. हेपते - पितुं) or हेप, हेप (c. 1. हेपते - पितुं),
रेप (c. 1. रेपते - पितुं), अश्वयद् रु (c. 2. रीति, रवितुं) or नद् (c. 1.
नदति - दितुं) or नार्द कृ or धिक्कारं कृ.

NEIGH, *s.* हेपा, हेपा, हेपितं, रेपणं, रेपितं, हेपा, अश्वनादः.

NEIGHBOR, *s.* प्रतिवासी *m.* (न), निकटवासी *m.*, निकटवर्ती *m.* (न),
समीपवासी *m.*, निकटस्थः, समीपस्थः, समीपस्थायी *m.*, प्रतिवेशवासी *m.*,
प्रतिवेशी *m.*, प्रतिवेशिकः, सामन्तवासी *m.*, समीपदेशनिवासी जनः,
समीपगृहवासी *m.*, सामन्तः, अधिवासः, संस्थः, संस्थितः; 'a next-
door neighbor,' निरन्तरगृहवासी *m.*, प्रातिवेश्यः; 'next but one,'

अनुवेश्यः; 'one should love one's neighbor as one's self,'
सालीपम्येन परस्मिन् दयां कुर्यात्.

NEIGHBOR, *a.* प्रतिवासी - सिनी - सि (न). See NEIGHBORING.

To NEIGHBOR, *v. a.* निकटे or समीपे स्था (c. 1. तिष्ठति, स्थातुं) or वृत्
(c. 1. वर्त्तते - त्रितुं) or वस् (c. 1. वसति, वस्तुं), स्पृश (c. 6. स्पृशति, स्पर्शुं).

NEIGHBORHOOD, *s.* (Vicinity, adjoining district) सामन्तदेशः, सामन्तः,
समीपदेशः, समीपस्थानं, प्रतिवेशः, सन्निवेशः, अधिवासः, अनिकं,
उपान्यं, निकर्षणः. — (State of being near, proximity) समीपता,
समीप्यं, निकटता, निकट्यं, सन्निधानं, सान्निध्यं, सन्निधिः *m.*, सन्निधं,
सन्धिकर्षः, सन्निकृष्टता, आसन्नता, अनिकता, अनिकं, उपानं - न्यं, प्रत्या-
सन्नता, प्रत्यासन्नः *f.*, सामन्तत्वं, निकटवर्त्तित्वं, समीपवर्त्तित्वं, संस्थानं,
उपस्थानं, अभ्यासत्वं; 'in the neighborhood of the house,'
गृहसन्निधाने, गृहोपाने. — (Inhabitants of the neighborhood)
समीपवासिनः *m. pl.*, निकटवासिनः *m. pl.*, सामन्तवासिनः *m. pl.*, प्रति-
वासिनः *m. pl.*, समीपलोकाः *m. pl.*, तत्रालोकाः *m. pl.*

NEIGHBORING, *a.* निकटवर्ती - सिनी - सि (न), समीपवर्ती &c., निकटस्थः
- स्था - द्यं, समीपस्थः &c., समीपस्थायी &c., समीपवासी &c., सामन्त-
वासी &c., प्रतिवासी &c., सामन्तस्थः &c., भाग्नः - न्नी - नं, समीपः
- पा - पं, आसन्नः - जा - जं, निकटः - टा - टं, अनिकः - का - कं, उपानः
- ना - नं, उपानिकः - की - कं, सन्निहितः - ता - तं, अभ्यासः - सा - सं,
अभ्याशः - शा - शं, सदरस्थः &c., सदरोस्थः &c.; 'neighboring
district,' 'neighboring people.' See NEIGHBORHOOD.

NEIGHBORLINESS, *s.* सामन्तव्यवहारयोग्यता, संस्थव्यवहारयोग्यता, सामन्त-
जनाचारानुसरणं, उपकारशीलता, मित्रत्वं, हितता.

NEIGHBORLY, *a.* सामन्तव्यवहारयोग्यः - ग्या - द्यं, संस्थव्यवहारयोग्यः &c.,
प्रतिवासयोग्यः &c., सामन्ताचारानुसारी - रीणी &c., उपकारशीलः - ला
- लं, सुहितः - ता - तं.

NEIGHING, *s.* हेपा, हेपा, हेपितं, हेपा, रेपणं - पितं, हेपितस्वनः, अश्वशब्दः,
अश्वनादः, अश्वनिस्वनः.

NEITHER, *pron.* (Not either, not the one or the other) expressed
by अथतः - रा - रं or एकतः - ता - रं or उभौ, or simply by the
dual in conjunction with the negative न; as, 'neither
of them can break the bow,' धनुर् भङ्गु एकतरो न शक्नोति or
उभौ न शक्नुतः or simply न शक्नुतः.

NEITHER, *conj.* expressed by the negative न or न च, or by the
prohibitive मा. Sometimes in conjunction with वा; as,
'he took neither food nor clothes for his journey,' यत्रापि
भक्ष्यं यस्ते वा न जग्राह; 'take neither food nor clothes,'
भक्ष्यं यस्ते वा मा गृहाण; 'do not eat the fruit neither touch
it,' फलं मा खादत मा स्पृशत; 'he did not touch, neither did
he smell,' नाम्मृशद् न चास्निधत्.

NEM. CON. सन्नेसम्मत्ता, सन्नेनुमत्ता, सन्नेस्वीकारेण.

NEOGAMIST, *s.* नयोदः - टा, नवययुः *f.*, नवभाष्यी *f.*, नवपतिः *m.*

NEOLOGIC, NEOLOGICAL, *a.* (Pertaining to neology) नूतनन्यायसंघन्धी
- न्नीनी &c., नूतनमतसंघन्धी &c. — (Employing new words, &c.)
See the next.

NEOLOGIST, *s.* नूतनशब्दसेवी *m.* (न), नूतनन्यायाश्रयी *m.*, नूतनमताश्रयी *m.*,
नूतनन्यायसेवी *m.*

NEOLOGY, *s.* नूतनन्यायः, नूतनमतं, नूतनविद्या. — (Employment of
new words, &c.) नूतनशब्दसेवनं, नूतनमताश्रयः.

NEOPHYTE, *s.* नववृक्षः, नवशिशुः, प्राथमकशिशुः, नूतनशिशुः.

NEOTERIC, *a.* नूतनः -ना -नं, नवः -वा -वं, नवीनः -ना -नं, इदानीननः -नी -नं, आधुनिकः -की -कं, सर्वाधीनः -ना -नं.

NEPAL, *s.* (The country) नेपालः.—(Belonging to it, or produced in it) नैपालिकः -की -कं, नैपालः -ली -लं.

NEPENTHE, *s.* दुःखशमनं, दुःखहारकम् औषधं, उपशमनं.

NEPHEW, *s.* (Brother's son) भ्रातृजः, भावीयः, भ्रातृपुत्रः, भ्रातृसुतः, भ्रातृभ्यः.—(Sister's son) भागिनेयः, स्वस्रीयः, भगिनीपुत्रः, स्वसृपुत्रः, भगिनीसुतः, स्वसृसुतः.

NEPHRITIC, NEPHRITICAL, *a.* (Relating to the kidneys) मूत्रपिण्ड-सञ्चन्धी -न्धिनी &c., वृक्कसञ्चन्धी &c.—(Relieving disease of the kidneys) मूत्रपिण्डरोगहारी -रिणी &c., मूत्ररोगनाशकः -का -कं, वृक्कोगमः -ग्री -ग्रं.

NEPOTISM, *s.* (Fondness for nephews) भ्रातृभ्यभागिनेयस्नेहः.—(Undue attachment for relations) पुत्रपौत्रादिपक्षपातः, कुलपक्षता, अपसातिस्नेहः, सन्तानातिस्नेहः, बान्धवातिस्नेहः.

NEREID, *s.* (Sea-nymph) समुद्रीपदेवी, सामुद्रदेवी, जलदेवी.

NERVE, *s.* (Organ of sensation, connected with the marrow of the brain and spine) मज्जातन्तुः *m.*, ज्ञानतन्तुः, ज्ञानवाहिनी, चैतन्यवाहिनी, चैतन्यतन्तुः *m.*, शिरा, सिरा.—(Sinew, tendon) चायुः *m.*, स्रसा, शिरा, सिरा, धमनिः -नी *f.*, नाडिः -डी *f.*, वहीरुः *m.*, रसालस्रा, सन्धिबन्धनं.—(Strength of body) शरीरदृढता, शरीर-दाय्यं, गात्रदाय्यं, शरीरबलं, तेजस् *n.*, वीर्यं, शोचस् *n.*, ऊर्जः.—(Strength of mind) धैर्यं, धीरता -त्वं, धृतिः *f.*, मनःस्थैर्यं, बुद्धिवैभवः.

To NERVE, *v. a.* बलं or धैर्यं दा or वृष् (c. 10. वर्धयति -यितुं), सबलीकृ.

NERVOUS, *a.* निर्वैलः -ला -लं, दुर्वैलः -ला -लं, बलहीनः -ना -नं.

NERVOUS, *a.* (Pertaining to the nerves) मज्जातन्तुसञ्चन्धी -न्धिनी &c., मज्जातन्तुस्थः -स्था -स्थं, मज्जातन्तुगतः -ता -तं.—(Having the nerves affected, easily agitated) मज्जातन्तुरोगी -गिणी &c., मज्जातन्तुविकारी &c., शिरारोगी &c., धैर्यहीनः -ना -नं, कम्पशीलः -ला -लं, वेपनशीलः &c.—(Vigorous) वीर्यवान् -वती -वत् (त), तेजोवान् &c., शोचसी &c., ऊर्जस्वान् &c., ऊर्जस्वलः -ला -लं, धीरः -रा -रं, दृढः -ढा -ढं, सुदृढः &c.

NERVOUSLY, *adv.* (With vigor) सवीर्यं, सधैर्यं, सबलं, धैर्येण.—(With weakness) धैर्येण विना, धैर्यं विना, सकम्पं, सवेपनं, कम्प-शीलत्वात्.

NERVOUSNESS, *s.* (Vigor) वीर्यं, धैर्यं, धीरता -त्वं, तेजस् *n.*, शोचस् *n.*, दाय्यं, दृढता, सुदृढता, ऊर्जः.—(Affection or weakness of the nerves, agitation) मज्जातन्तुरोगः, मज्जातन्तुविकारः -रिता, धैर्यहीनता, अधृतिः *f.*, कम्पशीलता, वेपनशीलता.

NESCIENCE, *s.* अज्ञानं -नता, ज्ञानाभयः, ज्ञानहीनता, अवीयः, अज्ञता.

NISS This termination, denoting state or quality, is expressed in Sanskrit by the affixes ता, त्वं, and यं, the last usually requiring Vriddhi of the first syllable of the noun; as, from 'idle,' अलसः; 'idleness,' अलमता, अलसत्वं, आलस्यं.

NEST, *s.* (Of birds) नीडः -डं, कुलायः, पक्षिस्थानं, पक्षिगृहं, खगस्थानं, जालकं, अकुरकः.—(Any abode, receptacle) गृहं, स्थानं, निधिः *m.*, निधानं, आश्रयः, आश्रयः, 'sitting in a nest,' कुलायनिलायः.

To NESTLE, *v. n.* पक्षिबत् स्थनीयम् आश्रि (c. 1. -अयति -यितुं) or समाश्रि or संश्रि, सुलेन or सुखम् आश्रि, यथासुखम् आश्रि or शी (c. 2. शोते, शयितुं) or अधिश्री or संविश (c. 6. -विशति -वेष्टुं) or उपविश or निली (c. 4. -लीयते -लेष्टुं).

To NESTLE, *v. a.* (Cherish) पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), पुष् (c. 10. पोषयति -यितुं).

NESTLING, *s.* कुलायस्यः or नीडस्यः पक्षिशिशवः, कुलायस्यापी *m.* (न).

NESTOR, *s.* (Sage old man) वृहस्पतिः *m.*

NET, *s.* जालं, जालकं, खानायः, पाशः, पाशबन्धः -न्धं, वागुरा, उन्माषः, कूटः, कूटपल्लं, पोतंसः, वितंसः, पक्षिबन्धनं, बन्धनं -नी; 'for deer,' मृगबन्धनी -नं, पातिली; 'for fish,' मत्स्यधानी, मत्स्यजालं, नत्स्य-ग्रहणी, मत्स्यग्रहणं जालं, कुपिनी, पञ्चरासेटः; 'maker of nets,' जालकारकः.

NET, *a.* (Clear, free from deductions) अशेषः -षा -वं, निरवशेषः &c., अभागनः -गता -गनं, असखः -खा -खं, अनूनः -ना -नं, निरुद्धारः -रा -रं, शुद्धः -द्धा -द्धं.

To NET, *v. a.* (Make clear gain) अन्तूनं फलं लभ् (c. 1. लभते, लभुं).

NETHER, *a.* अधरः -रा -रं, अधरः -रा -रं, अधरस्थः -स्था -स्थं, अधःस्थः &c., अधोभवः -वा -वं, अधस्तनः -नी -नं, नीचस्थः &c., अधमः -मा -मं, अवमः &c., नयन्यः -न्या -न्यं; 'nether part,' अधोभागः; 'nether world,' अधोलोकः; 'nether garment,' अधोशुकं, अनरीयः; 'nether sky,' नभस्तलं.

NETHERMOST, *a.* अधरः -रा -रं, अधरतमः -मा -मं, अधरतमः &c., नीचतमः &c.

NETING, NET-WORK, *s.* जालं -लकं, जालकम् *n.* (न), जालप्रायः.

NETTLE, *s.* (A plant) पोतपणी.

To NETTLE, *v. a.* प्रकुप (c. 10. -कोपयति -यितुं), यष (c. 10. व्यषयति -यितुं), सनप् (c. 10. -तापयति -यितुं), कोपं जन (c. 10. जनयति -यितुं).

NETTLED, *p. p.* ईप्लुपितः -ता -तं, ईप्लनमः -भा -मं, व्यपितः -ता -तं.

NEURALGIA, *s.* मज्जातन्तुवेदना, मज्जातन्तुव्यथा, शिरावेदना.

NEUROLOGY, *s.* मज्जातन्तुवेदनं -ना, मज्जातन्तुविद्या, शिरावेद्यनं.

NEBROTOMY, *s.* मज्जातन्तुवेदः -दन्, शिराव्यवेदविद्या.

NEUTER, NEUTRAL, *a.* (Not adhering to either party, indifferent)

अपक्षपातो -तिनी -ति (न), विपक्षपातः -ता -तं, उभयपक्षसमानः -ना -नं, उभयपक्षसमः -भा -मं, उभयसामान्यः -न्या -न्यं, उभयसाधारणः -णी -णं, उभयपक्षभिन्नः -न्ना -न्नं, उदासीनः -ना -नं, उदासी &c., तटस्थः -स्था -स्थं, मध्यस्थः &c., समदृशी &c., समदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, समबुद्धिः -द्धिः -द्धि, समभावः -वा -वं, समः -मा -मं.—(Neuter gender) क्लीबः -वं, नपुंसकः -कं, नपुंसकलिङ्गं, तृतीयप्रकृतिः *f.*, तृतीयप्रकृतिः.

NEUTRALITY, *s.* माध्यस्थ्यं -स्थ्यं, मध्यस्थता -त्वं, तटस्थ्यं, तटस्थता -त्वं, उभयपक्षसमता, अपक्षपातः -तिता, विपक्षपातत्वं, उदासीनता, औदासीन्यं, औदास्यं, उभयसमता, उभयसाम्यं, उभयसामान्यं, उभयसाधारण्यं, समदृष्टिः *f.*, समता, साम्यं, समानता.

NEUTRALIZATION, *s.* (Act of destroying the peculiar properties of a body) विशेषगुणनाशः -शनं, विशेषधर्मेनाशः -शनं, गुणविनाशनं, विशेषगुणप्रतीकारः.—(Act of reducing to a state of neutrality) उदासीनीकरणं, समीकरणं, उभयसमीकरणं.—(Rendering inefficient) निर्वैलीकरणं, दुर्वैलीकरणं.

To NEUTRALIZE, *v. a.* (Destroy the peculiar properties of) विशेषगुणान् नश् (c. 10. नाशयति -यितुं), विशेषगुणनाशनं कृ, विशेषधर्मेनाशं कृ.—(Render neutral) उदासीनीकरणं, उभयसमीकरणं.—(Render inefficient) निर्वैलीकृ, दुर्वैलीकृ, बलं नश्.

NEUTRALIZED, *p. p.* नष्टगुणः -शा -शं, नष्टवलः -ला -लं, नष्टशक्तिः -क्तिः -क्ति.

NEUTRALIZER, *s.* विशेषगुणनाशकः, बलनाशकः, शक्तिलाशकः, गुणघ्नः.

NEUTRALLY, *adv.* उदासीनवत्, औदासीन्यपूर्व, उभयसाम्येन, समदृष्ट्या

NEVER, *adv.* न कदाचित्, न कदापि, न कदाचन, न कश्चित्, न जातु, न जातुचित्, sometimes expressed by न; as, 'there never has been and never will be any one like him,' अनेन सदृशः कश्चिन् न भूतो न भविष्यति.

NEVERTHELESS, *conj.* तथापि, पुनर्, परन्तु, परं, किन्तु, अपि, किञ्च.

NEW, *a.* नवः-वा-वं, नवीनः-ना-नं, नूतनः-ना-नं, नूतः-न्ना-न्तं, नव्यः-व्या-व्यं, अभिनवः-वा-वं, प्रतिनवः-वा-वं, प्रत्ययः-वा-यं, तरुणः-णा-यं.—(Modern not ancient) साधुनिकः-की-कं, इदानीनः-नी-नं, अपुनान्तः-नी-नं, मध्यकालीनः-ना-नं, अप्राचीनः-ना-नं, अपुरातनः-नी-नं.—(Never occurring before) अभूतपूर्वः-व्ही-व्ही, अदृष्टपूर्वः &c., अद्युतपूर्वः &c., अपूर्वः &c., अयथापूर्वः &c.—(Not habituated, not familiar) अनभ्यस्तः-न्ना-न्तं, अपरिचितः-ता-तं.—(Not before used) अप्रयुक्तः-का-कं, अनुपभुक्तः &c.; 'new moon,' See MOON.

NEW-BORN, *a.* सद्योजातः-ता-तं, जातमानः-वो-वं, नवोत्पन्नः-न्ना-वं.

NEW-COMER, *s.* आगन्तुकः, आगन्तुः *m.*, नवागतः, नवाभ्यागतः.

NEW-FANGLED, *a.* नवकल्पितः-ता-तं, नवमृष्टः-ष्टा-ष्टं, नूतनः-ना-नं.

NEWLY, *adv.* नवं, नूतनं, नवीनं, अभिनवं, प्रतिनवं, प्रत्ययं, सद्यस्.

NEWNESS, *s.* नवता त्वं, नवीनता, नूतनता-त्वं, नव्यता, नाव्यं, अभिनवता, प्रतिनवता, प्रत्ययता. (State of not being known before) अपूर्वता-त्वं, अभूतपूर्वता.

NEWS, *s.* वाक्ता, वृत्तान्तः, समाचारः, सन्देशः, सन्दिष्टं, संवादः, वृत्तं, वर्धमानं, प्रवृत्तिः *f.*, किंवदन्ती, इदन्तः-नन्तः, लोकवादः, लोकप्रवादः, जनवादः, जनश्रुतिः *f.*, वाचिकं, सूचना; 'What's the news?' का वाक्ता; 'good news,' सुवाक्ता, शुभवाक्ता, शुभवृत्तान्तः; 'bad news,' दुर्वाक्ता, अनिष्टवाक्ता, अशुभवाक्ता.

NEWSMONGER, *s.* वाक्तायनः, वाक्तावृत्तिः *m.*, समाचारवृत्तिः *m.*, वाक्ताव्यवसायी *m.* (नृ), वाक्तावहनव्यापारी *m.*, वाक्तावृत्तिः, कुशीलयः, समाचारव्यवसायी.

NEWSPAPER, *s.* समाचारपत्रं, वाक्तापत्रं, वाचिकपत्रं, संवादपत्रं.

NEWS-VENDER, *s.* समाचारपत्रविक्रेता *m.* (नृ), वाक्तापत्रविक्रेता *m.*

NEWY, *s.* तुल्यगोषा-धिका, सूक्ष्मगोषा-धिका, सुद्रुगोषा.

NEW-TESTAMENT, *s.* नवीननियमः, नूतननियमः, नवनियमः.

NEW-YEAR'S DAY, *s.* वर्षप्रतिपद *f.*, वत्सरप्रतिपद, संवत्सरप्रतिपद.

NEXT, *a.* (In time, &c.) अनन्तरः-रा-रं, निरन्तरः-रा-रं.—(Next in place, having nothing intervening) अव्यवधानः-ना-नं, अव्यवहितः-ता-तं, अनन्तरालः-ला-लं, निरन्तरालः-ला-लं, अपदान्तरः-रा-रं, सन्निहितः-ता-तं, पार्श्वस्थः-स्था-स्थं, सन्निकः-का-कं, अन्तिमः-मा-मं. Next in time may also be expressed by परः-रा-रं or अनन्तरः as, 'the next day,' परदिवसः, पराहः; 'the next world,' परलोकः-कं, लोकान्तरः; 'in the next world,' परव, प्रत्य, समुच्चः; 'relating to the next world,' पारलौकिकः-की-कं, समुच्चयः-व्या-व्यं, सामुत्तिकः-की-कं; 'the next moment,' अगान्तरः; 'next born,' अनन्तरजः-जा-जं; 'next of kin,' अनन्तरः-रा-रं; 'next but one,' एकान्तरः-रा-रं; 'next but two,' द्वान्तरः-रा-रं, द्वेकान्तरः-रा-रं.

NEXT, *adv.* अनन्तरं, तदनन्तरं, प्रत्यनन्तरं, परं-रेण, परतस्, परस्तात्, ततः परं, अतः परं, अत उद्धे; 'next day,' परदिवसे, परेद्युस्; 'next moment,' अगान्तरे.

NIB, *s.* (Bill, beak) चबुः *f.*, तुण्डः-खिः *m.*, मुसः.—(Point) अग्रं, अग्रिः *m.*, अग्रभागः; 'of a pen,' कलमार्थं.

NIBBED, *a.* अग्रिमान्-मती-मत् (नृ), अग्रयान्-वती &c., सायः-या-यं.

To NIBBLE, *v. a. and n.* अत्यात्यशः or अत्यात्य चर्च (c. 1. चर्वति-चित्तुं, c. 10. चर्वयति-यितुं) or दंश् (c. 1. दंशति, दंष्टुं) or चिदंश् or सन्दंश्, सम्मुखदन्तैर् अत्यात्यं खाद (c. 1. खादति-दितुं) or छिद (c. 7. छिनत्ति, छेदुं), क्रमशः खाद or भक्ष (c. 10. भक्षयति-यितुं) or चर्वणं कृ.—(Carp at) दोषं or छिद्रम् अन्विष (c. 4. इष्यति-रयितुं) or ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), छिद्रान्वेषं कृ, असूय (nom. असूयति).

NIBBLED, *p. p.* अत्यात्यशः खादितः-ता-तं or चर्वितः-ता-तं or दंशः-ष्टा-ष्टं, सम्मुखदन्तैर् ग्रभ्यः-ग्या-ग्यं or छिन्नः-न्ना-वं or लूनः-ना-नं.

NICE, *a.* (Delicious, pleasant to the taste) स्वादुः-दुः-द्वी-दु, मुरसः-मा-मं, मिष्टः-ष्टा-ष्टं, मुखास्वादः-दा-दं, रुचिरः-रा-रं, रुचिकः-का-कं, रुच्यः-व्या-व्यं, रुचिकरः-रा-रं.—(Exact, accurate) सूक्ष्मः-ह्मा-ह्मं, अन्नमः-मा-मं, समन्नमः-मा-मं, सम्यक्-मीची-म्यक् (क), शुद्धः-द्धा-द्धं.—(Judging with exactness or minuteness) सूक्ष्मदृष्टिः-ष्टिः-ष्टि, सूक्ष्मदर्शी-शीनी-शी (नृ), कुशाग्रदृष्टिः &c., कुशाग्रोद्यमतिः-तिः-ति, कुशाग्रोद्यबुद्धिः-द्धिः-द्धि, कुशाग्रबुद्धिः &c.—(Over-exact) अतिमूक्षः &c., अतिसूक्ष्मदृष्टिः-ष्टिः-ष्टि.—(Delicate, soft) कोमलः-ला-लं, पेलवः-वा-वं, मृदुः-द्वी-दु, मुकुमारः-रा-री-रं.—(Not coarse, fine) अस्पृलः-ला-लं, सूक्ष्मः &c., विरलः &c.—(Pleasing, agreeable) रुचिरः-रा-रं, सुभगः-गा-गं, रम्यः-म्यः-म्यं, मनोरमः-मा-मं, सुन्दरः-रा-री-रं.

NICELY, *adv.* (Exactly, accurately) सूक्ष्मं, सूक्ष्म्येण, ससौक्ष्म्यं, सूक्ष्मरूपेण, सूक्ष्मत्वेन, अन्नमा, समन्नमं, सम्यक्.—(Well, in a good manner) सु prefixed, सुष्ठु; 'nicely done,' सुकृतः-ता-तं.

NICENESS, NICETY, *s.* (Delicacy, deliciousness) स्वादुता, मुरसत्वं, सौरम्यं, मिष्टता.—(Pleasantness) रुचिरता, रुच्यता, रम्यता, रमणीयता.—(Exactness) सूक्ष्मता-त्वं, सूक्ष्म्यं, सामन्नम्यं, सम्यक्, शुद्धता.—(Over-exactness or scrupulousness) अतिमूक्षता, अतिसौक्ष्म्यं.—(Delicacy of perception or judgment) सूक्ष्मदृष्टिः *f.* -ष्टित्वं, सूक्ष्ममतिर्वं, कुशाग्रोद्यमतिर्वं, कुशाग्रबुद्धित्वं.—(Delicacy of management) युक्तिः *f.*, सुयुक्तिः *f.*, लाघवं, सुनोतिः *f.*

NICHE, *s.* प्रतिमास्थानं, प्रतिमाधाराः, प्रतिमानिकेतः-तनं.

NICK, *s.* (Of time) कालसन्धिः *m.*, कालयोगः, शुभकालः, शुभयोगः, सुयोगः, शुभलग्नं, शुभक्षणः, युक्तसमयः, उपयुक्तसमयः, उपयुक्तकालः, उचितसमयः, अग्रिः *m.*—(Notch) छेदः, अवच्छेदः.

To NICK, *v. a.* (Touch at the right time) शुभलग्ने स्पर्श (c. 6. स्पर्शति, स्पर्शुं) or सामद् (c. 10. सादयति-यितुं), सुयुक्तिं कृ.—(Make a notch) अवच्छेदं कृ.

NICKNAME, *s.* उपाधिः *m.*, उपाधिनाम *n.* (नृ), निन्दानाम *n.*, निन्दासूचकं नाम, तिरस्कारसूचकनाम, अपमानार्थकं नाम.

To NICKNAME, *v. a.* उपाधिं दा, उपाधिनाम क, तिरस्कारार्थं नाम दा.

To NICKTATE, *v. n.* निमिष (c. 6. -मिषति-मेपितुं), पक्षिवद् निमेषं कृ.

NICTATION, *s.* निमेषः, निमीलनं, पक्षिनिमेषः, पक्षिवद् निमेषः.

NICTITATING MEMBRANE, *s.* पक्षिणां चक्षुरावरणं, पक्षिनेत्रपटलं.

NIDIFICATION, *s.* नोडकरणं, नोडरचनं, कुलायरचना.

NIECE, *s.* (Brother's daughter) भ्रात्रीया, भ्रातृजा, भ्रातृपुत्री, भ्रातृसुता, भ्रातृकन्या.—(Sister's daughter) स्वस्रीया, भ्रातृजा, भ्रातृपुत्री, भ्रातृसुता, भ्रातृकन्या, भ्रातृपुत्री, भ्रातृसुता, भ्रातृकन्या, स्वस्रीया.

NIGGARD, *s.* कृपणजनः, अदाता *m.* (नृ), कदर्यजनः, गाढमुष्टिः *m.*

NIGGARD, NIGGARDLY, *a.* दृढमुष्टिः-ष्टिः-ष्टि, गाढमुष्टिः &c., कृपणः-वा-वं, व्ययशक्ती-द्विनी-द्वि (नृ), व्ययशक्तिः-ता-तं, अत्यव्ययी &c.,

स्वल्पवयी &c., कदम्बः -ञी -यै, मातरः -रा -रै, तनुदागः -गा -गै, तानपराकुलः -खा -खं, दानपराकुलः &c., सुद्रुः -द्रा -द्रं, चर्चधरः -रा -रै. See MISER, MISERLY.

NIGGARDLINESS, NIGGARDNESS, *s.* कृपणता, कार्यस्य, कदम्बिता -न्, व्ययशङ्का, स्वल्पवयः, दृढमुष्टित्वं, मातर्यं, दानपराकुलता.

NIGGARDLY *adv.* सहायस्य, कृपणवत्, स्वल्पवयेन, व्ययशङ्कया.

NIGH, NIGHLY, NIGHNESS. See NEAR, NEARLY, NEARNESS.

NIGHT, *s.* रात्रिः *f.*, निशा, रजनी, क्षणदा, क्षपा, शङ्करी, निद्र *f.* (श), त्रियामा, यामिनी, यामवती, नक्तं indecl. निशीथिनी, तमस्विनी, विभावरी, तमो -मा -मि *f.*, निरातपा, निशीथ्या, निशीथः, शमनी, वासुरा, वाशुरा, श्यामा, शताक्षी, शत्रवी, शय्या, यामिः -मी -मिका *f.*, शमीरा, याम्या, दोषा; 'a dark night,' तमिषा, तामसी; 'a moonlight night,' ज्योत्स्नी; 'by night, in the night,' रात्री, निशायां, निशि, नक्तं, दोषा; 'a number of nights,' निशागणः, गणरात्रे, निशावृन्दं; 'coming on of night,' रात्रियोगः; 'end of night,' निशान्तः -न्तं, क्षपरात्रः, रात्रिविगमः; 'beginning of night,' निशादिः *f.*; 'every night,' प्रतिरात्रं, प्रतिनिशं, रात्री रात्री; 'day and night,' सहोरात्रं, सहर्निशं; 'night and day,' रात्रिदिवं, रात्र्यहनी *n. du.*; 'a night and two days,' पक्षिणी; 'a period of five nights,' रात्रकं; 'sitting up at night,' रात्रिजागरः -रहं; 'resting at night,' निशोपशायः; 'night attack,' सौमिकक्षयः, सौमिकं; 'last night,' गतरात्रिः *f.*

NIGHT-BLINDNESS, *s.* निशान्धता; 'affected with it,' निशान्धः -न्धा -न्धं, रात्र्यन्धः &c.

NIGHT-CAP, *s.* रात्री भूतं शिरोवेष्टनं or शिरोवस्त्रं, रात्रिशिरस्कं.

NIGHT-DEW, *s.* रात्रिजलं, निशाजलं, रजनीजलं, नैशाषु *n.*, निशापुष्पं.

NIGHT-CLOTHES, NIGHT-DRESS, *s.* रात्रिवस्त्रं, रात्रिवसनं, रात्रिवेशः.

NIGHT-FALL, *s.* रजनीमुखं, निशादिः *f.*, रात्र्यारम्भः, रात्रियोगः, सन्धा-कालः, दिनावसानं, प्रदोषः, प्रदोषकालः.

NIGHT-GOWN, *s.* रात्रिवस्त्रं, रात्रिवसनं, रात्रिवेशः, रात्री भूतं वस्त्रं.

NIGHT-HAG, *s.* रात्रिचूरी, रात्रिचरा -री, निशाचरा -री, रात्र्यटा.

NIGHTINGALE, *s.* वसनदत्तः, मदनदत्तः, कोकिलः, गातुः *m.*

NIGHTLY, *a.* नैशः -शी -शं, प्रादोषिकः -की -कं, रात्रिकृतः -ता -तं, रात्रिकः -जा -जं, श्रावेरः -री -रै, प्रातिरात्रिकः -की -कं.

NIGHTLY, *adv.* (By night) रात्री, नक्तं, निशायां, निशि, दोषा. — (Every night) प्रतिरात्रं, प्रतिनिशं, रात्री रात्री, निशि निशि.

NIGHT-MAN, *s.* खलपुः *m.*, मलपुः *m.*, पुरीषवाहकः, पुरीषापकर्षी *m.*

NIGHTMARE, *s.* कुम्भमः, दुःस्वप्नः, अजीर्णप्रयुक्तस्वप्नः, स्वप्नकल्पितो हृदयदे-शोपरिस्थो भारः, स्वप्नकल्पिता विध्यावासना or अपञ्चाया.

NIGHTSHADE, *s.* (Prickly) कण्टकारी -रिका, निदिग्धिका, वृहती, धाव-निका, दुःस्वप्ना, स्पृशी, व्यापी, कुली, प्रमोदिनी, सुद्रा, रात्रिका.

NIGHT-WALKING, NIGHT-WANDERING, *a.* निशाचरः -रा -री -रै, रात्रिचरः &c., रात्रिचरः &c., रजनीचरः &c., निशाचारी -रिणी -रि (न्), नक्तचारी &c., नक्तचरः &c.

NIGHT-WATCH, *s.* यामः, ग्रहः, रात्रियामः, रात्रिग्रहः.

NIMBLITY, *s.* अभावः, अवस्तुत्वं, नास्तित्वं, असत्ता -स्तं, शून्यता -न्तं.

NIMBLE, *a.* लघुः -घुः -घी -घु, लघुगतिः -तिः -ति, द्रुतगतिः &c., त्वरि-तगतिः &c., लघुशरीरः -रा -रै, लघुदेहः -हा -हं, चपलाङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, अङ्गचपलः -ला -लं, चपलदेहः -हा -हं, चपलगतिः &c., क्षिप्रगतिः &c., क्षिप्रकारी -रिणी -रि (न्), आशुकारी &c., तीक्ष्णकर्मा -स्त्री -म्बं (न्), चपलः -ला -लं, चपलः -ला -लं.

NIMBLE-FOOTED, *a.* लघुपादः -दा -दं, चपलपादः &c., पादचपलः -ला -लं. NIMBLE-HANDED, *a.* लघुहस्तः -स्ता -स्तं, चपलपाणिः -शिः -धि, पाणि-चपलः &c.,

NIMBLENESS, *s.* लघुता, लाघवं, शरीरलाघवं, लघुगतित्वं, द्रुतगतित्वं, अङ्ग-चापत्यं, देहचापत्यं, चापत्यं, द्रुतता, क्षिप्रता, शीघ्रता, चपलता, चापल्यं.

NIMBLE-WITTED, *a.* चपलबुद्धिः -द्धिः -द्धि, क्षिप्रबुद्धिः &c., शीघ्रबुद्धिः &c.

NIMBLY, *adv.* सलाघवं, लाघवेन, लघु, लघुगत्या, द्रुतं, द्रुतगत्या, त्वरितं, त्वरितगत्या, चापत्येन, चपलं, चपलगत्या, अङ्गचापत्येन, क्षिप्रं, शीघ्रं.

NINE, *a.* नव *m. f. n. pl.* (न्), नवसंख्यकः -का -कं.

NINE-FOLD, *a.* नवगुणः -खा -खं, नवविधः -धा -धं, नवधा indecl.

NINETEEN, *a.* नवदश *m. f. n. pl.* (न्), अनविंशतिः *f. sing.*, एकोनविं-शतिः *f. sing.*, नवदशसंख्यकः -का -कं.

NINETEENTH, *a.* नवदशः -शी -शं, एकोनविंशः -शी -शं, अनविंशः &c., अनविंशतितमः -मी -मं, एकोनविंशतितमः &c.

NINETEENTH, *a.* नवतः -ती -तं, नवतितमः -मी -मं.

NINETY, *a.* नवतिः *f. sing.*, नवतिसंख्यकः -का -कं; 'ninety-one,' एकनवतिः *f.*; 'ninety-two,' द्वानवतिः *f.*; 'ninety-three,' त्रयो-नवतिः; 'ninety-four,' चतुर्णवतिः; 'ninety-five,' पञ्चनवतिः; 'ninety-six,' षष्ठनवतिः; 'ninety-seven,' सप्तनवतिः; 'ninety-eight,' अष्टनवतिः *f.*; 'ninety-nine,' अनशतं, एकोनशतं; 'above ninety years old,' दशमी *m.* (न्), दशमीस्थः, दशमीज्जतः.

NINETY-FOLD, *a.* नवतिगुणः -खा -खं, नवतिविधः -धा -धं, नवतिधा indecl.

NINNY, NINNY-HAMMER, *s.* अन्धबुद्धिः *m.*, अल्पधीः *m.*, मूर्खः, निर्बुद्धिः.

NINTH, *a.* नवमः -मी -मं, नावमिकः -की -कं.

NINTHLY, *adv.* नवमत्स, नवतस्, नवमस्थाने, नवमपदे.

To NIP, *v. a.* (Cut or pinch off with the ends of the fingers) अनुत्यग्रैः or अनुलिनसैर् अवच्छिदं (c. 7. -छिनत्ति -जेषु) or अवकृत् (c. 6. -कृनति -कन्ति) or निकृत् or छिदं or पीड्. — (Bite off) दंश् (c. 1. दंशति, दंष्टु), विदंश्, सन्दंश्, अवदंश्. — (Pinch in general) पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं), मष् (c. 1. मषति, c. 9. मषाति -यितुं), आञ्जं -ञ्जं -ञ्जं कृ, आञ्जोक्तु; as, 'to pinch with cold,' शीतेन पीड् शीताञ्जोक्तु, हिमाञ्जोक्तु. — (Blast, destroy) नष् (c. 10. नाशयति -यितुं), दुष् (c. 10. दूषयति -यितुं), मृ (c. 10. मारयति -यितुं), विशृ (c. 10. -शार-यति -यितुं), ज्ञानीकृ.

NIP, NIPPING, *s.* नसैर् अवच्छेदः or अवकृन्तनं or निकृन्तनं or कृन्तनं, हिमाञ्जोकरणं, शीताञ्जोकरणं, हिमनाशः.

NIPPED, *p. p.* (With cold) हिमपीडितः -ता -तं, हिमाञ्जः -ञ्जं -ञ्जं, शीताञ्जः &c., हिमदूषितः -ता -तं, हिमनाशितः &c. — (In general) पीडितः -ता -तं, मषितः &c.

NIPPERS, *s. pl.* सन्दंशः -शकं -शका, कद्रुमुलं.

NIPPLE, *s.* स्तनाग्रं, स्तनमुलं -स्तः, स्तनशिला, कुचाग्रं, चूषुकः -कं, स्तन-यूनः -नं, पिप्पलकं, नम्बैड्, वृनं; 'the nipples,' पुरश्चदौ *m. du.*

NIT, *s.* लिङ्गा, निष्ठा, रिद्धा, दिङ्कः, यूकाशं.

NITRE, *s.* यवक्षारः, यवजः, तर्क्ष्यः, पाक्वः, तीक्ष्णः, तीक्ष्णरसः, यवलासः, यवायनः.

NITROGEN, *s.* expressed in modern treatises by the word रुचककरः.

NITROUS, NITRY, *a.* यवक्षारीयः -या -यं, यवक्षारमयः -यी -यं, यवक्षार-गुणकः -का -कं, यवक्षारोत्पादकः -का -कं.

NITTY, *a.* बहुलिङ्गः -क्षा -खं, लिङ्गापूर्णः -णो -णं, प्रचुरलिङ्गः &c.

NIVEOUS, *a.* हिम्यः -म्या -म्यं, तुषारमयः -यी -यं, हिममयः &c.

No, *adv.* न, नो, नहि; 'or no,' न वा.

No, *a.* (None) usually expressible by न; as, 'no one,' न कश्चित् *m.*, न काचित् *f.*, न कोऽपि *m.*, न कापि *f.*, न कश्चन *m.*, न काचन *f.*; 'no thing,' न किञ्चित्, न किमपि, न किञ्चन; 'no other,' नान्यः-न्या-न्यत्; 'no where,' न कुत्रचित्, न कुत्रापि, न कुत्रचित्, न कुत्रापि; 'no more, not again,' न पुनर्; 'no great distance,' नातिदूरं. When 'no' is privative, it is expressed by निर, अ, वि &c. prefixed, or by हीन, शून्य, वर्जित, रहित &c. affixed; as, 'having no fruit,' निष्फलः-ला-लं, अफलः &c., विफलः &c., फलहीनः-ना-नं, &c.

NOBILITY, *s.* (Antiquity of family, elevation of rank) महाकुलता, कुलीनता, महाकुलीनता, सत्कुलीनता, अभिजातता, आभिजात्यं, अभिजनं, कुलोत्कर्षः, कुलोकृष्टता, औत्कर्षं, कौलीनं, सङ्गंशता, वंशोत्कर्षः—(Elevation or greatness of mind) महात्म्यं, महात्मता-त्वं, महिमा *m.* (नं), महत्वं, उदारता, औदार्यं, पित्रोदारता, महच्छा, महानुभावः—(Distinction, eminence) उत्कर्षः, उत्कृष्टता, औत्कर्षं, वैशिष्ट्यं, विशिष्टता, प्रधानता-त्वं, समुन्नतिः *f.*, प्रकर्षः, शिष्टता, श्रेष्ठत्वं, सेव्यता, सुख्यातिः *f.*—(Magnificence) प्रतापः, तेजस् *n.*, श्रीः *f.*—(The nobility, noblemen collectively) कुलीनलोकः, कुलीनजनसमूहः, कुलीनजनाः *m. pl.*, शिष्टजनाः *m. pl.*, कुलीनसमूहः, राजन्यकं.

NOBLE, *a.* (Of ancient family, or elevated rank) कुलीनः-ना-नं, महाकुलीनः-ना-नं, महाकुलः-ला-लं, सत्कुलीनः-ना-नं, सङ्गंशः-शा-शं, अभिजनवान्-वतो-वत् (नं), अभिजातः-ता-तं, उत्कृष्टः-ष्टा-ष्टं, उत्कृष्टकुलजातः-ता-तं, महाकुलजः-जा-जं, महाकुलप्रसूतः-ता-तं, सत्कुलजातः-ता-तं, विशुद्धकुलभवः, वंशविशुद्धः-द्धा-द्धं, सङ्गंशजातः-ता-तं, प्रधानवंशोद्भवः-वा-वं, महावंशीयः-या-यं, उन्नतवंशजातः-ता-तं, कुलश्रेष्ठी-श्रेष्ठिनी-धि (नं), श्रेष्ठकुलोद्भूतः-ता-तं, कुलोद्भूतः-ता-तं, कुलिकः-का-कं, कोलेयः-यो-यं, प्रतिपक्षिमान् &c.—(Great in mind) उदारः-रा-रं, उदारमनाः-नाः-नः (सं), उदारमतिः-तिः-ति, उदारधीः-धीः-धि, महात्मा-त्मा-त्म (नं), महामनाः &c., महामनस्कः-स्का-स्कं, माहात्मिकः-की-कं, महामतिः-तिः-ति, महानुभावः-वा-वं, महच्छा-च्छा-च्छं, महाशयः-या-यं, उन्नतमनाः &c.—(Distinguished, eminent, excellent) उत्कृष्टः-ष्टा-ष्टं, श्रेष्ठः-ष्टा-ष्टं, अत्युत्कृष्टः &c., शिष्टः-ष्टा-ष्टं, विशिष्टः &c., उत्तमः-मा-मं, प्रमुखः-खा-खं, उन्नतः-ता-तं, समुन्नतः-ता-तं, प्रशस्तः-स्ता-स्तं, महान्-हती-हत् (नं), महाभागः-गा-गं, महाभागधेयः-या-यं, सेव्यः-व्या-व्यं.—(Illustrious) ख्यातः-ता-तं, विख्यातः-ता-तं, यशस्वी &c., महायशः &c., श्रीमान् &c., सुप्रतिष्ठः-ष्टा-ष्टं, कोश्रिमान् &c.—(Magnificent) महाप्रतापः-पा-पं, महातेजाः &c., विभूतिमान् &c., श्रीमान् &c. 'Noble' may sometimes be expressed by चतुर्भुजः or पुङ्गवः or व्याघ्रः or सिंहः or शार्दूलः or इन्द्रः in comp.; as, 'a noble or eminent man,' पुरुषचतुर्भुजः, पुरुषव्याघ्रः, नरपुङ्गवः, नरेन्द्रः &c.; 'a noble elephant,' गजेन्द्रः; 'noble nature,' सख्यः 'noble on both sides,' मातृतः पितृतश्चाभिजनवान् &c.

NOBLE, NOBLEMEN, *s.* कुलीनजनः, कुलीनलोकः, शिष्टजनः, शिष्टलोकः, कुलीनपदस्थः, उन्नतपदस्थः, उत्कृष्टपदस्थः, कुलश्रेष्ठी *m.* (नं), सत्कुलीनः, अभिजनवान् *m.* (नं), राजन्यः.

NOBLE-MINDED, *a.* उदारमनाः-नाः-नः (सं), उदारधीः-धीः-धि, उदारमनस्कः-स्का-स्कं, उदारचेताः &c., महात्मा-त्मा-त्म (नं), सम्भावितात्मा &c., महच्छा-च्छा-च्छं.

NOBLENES, *s.* महत्वं, महिमा *m.* (नं), उत्कर्षः, उत्कृष्टता, श्रेष्ठता, प्रधानता, उदारता, औदार्यं, उन्नतिः *f.*, समुन्नतिः. See NOBILITY.

NOBLESSE, *s.* कौलीन्यं, कौलीनं, कुलीनलोकः, कुलीनसमूहः, कुलीनसभा. NOBLY, *adv.* (With nobleness of birth) कुलीनं, कुलीनवत्, साभिजात्यं; 'nobly-born,' महाकुलप्रसूतः-ता-तं, सत्कुलजातः-ता-तं. See NOBLE, *a.* (With greatness of mind) औदार्यं, औदार्येण, उदारवत्, समाहात्म्यं, माहात्म्येन, मनोमहत्वात्, महिम्ना, उदारचिन्तनात्, उदारचेतसा, महच्छया.—(Magnificently) महाप्रतापेन, महातेजसा, सतितेजसा, सप्रतापं, ऐश्वर्येण.

NOBODY, *s.* न कश्चित् *m.*, न काचित् *f.*, न कोऽपि *m.*, न कापि *f.*, न कश्चन *m.*, न काचन *f.*

NOCENT, *a.* हिंस्रः-घा-घं, हिंसातुः-तुः-तु, अपकारकः-का-कं.

NOCTAMBULATION, *s.* निद्राभ्रमं, निद्रापभ्रमणं, निद्राचारः.

NOCTAMBULIST, *s.* निद्राचारी *m.* (नं), निद्राभ्रमणकृत्. See NIGHT-WALKING.

NOCTIVAGANT, *a.* निशाचरः-रा-री-रं, नक्तचारी-रिणी &c. See NIGHT-WALKING.

NOCTURNAL, *a.* नैशः-शी-शं, रात्रिकालिकः-की-कं, रात्रिसंघन्यी स्थिनी &c., रात्रिकालसंघन्यी &c., दोषातनः-नी-नं, प्रादोषिकः-की-कं, शाश्वरः-री-रं, रात्रीयः-या-यं, निशासंघन्यीयः-या-यं.

To NOOD, *v. a. or n.* (Incline the head) शिरः or मस्तकं नम् (c. 1. नमति. नन्तु. c. 10. नमयति-यितुं) or प्रणम् or अभिनम् or विनम् or खानम्. —(Make a sign by a motion of the head) मस्तकसङ्केतं कृ, शिरःसङ्केतं कृ, शिरसा सङ्केतं कृ or संज्ञां कृ or इङ्गितं कृ, शिरश्च चल् (c. 10. चालयति-यितुं).

NOD, *s.* (Inclination of the head) शिरःप्रणामः, मस्तकप्रणामः, शिरःप्रणतिः *f.*—(Sign made by a movement of the head) मस्तकसङ्केतः, शिरःसङ्केतः, शिरसा सङ्केतः or संज्ञा or इङ्गितं, मस्तकसन्देशः, शिरश्चालनं.

NODATED, *a.* ग्रन्थिमान्-मती-मत् (तं), ग्रन्थिलः-ला-लं.

NODDLE, *s.* मस्तकः-कं, शिरस् *n.*, शीर्षकं, मुण्डकं.

NODDY, *s.* अत्यवृद्धिः *m.*, अत्यधीः *m.*, मूखः, निर्बुद्धिः *m.*

NODE, *s.* (In surgery) अस्थिमूलः, अस्थिस्थि *n.*—(In astronomy) पातः, उपग्रहः; 'ascending node,' राहुः *m.*, स्वर्भानुः *m.*, विपुलुदः, सिंहकेयः, तमस् *n.*; 'descending,' केतुः *m.*

NODOSI, *a.* ग्रन्थिलः ला-लं, ग्रन्थी-स्थिनी-स्थि (नं), बहुग्रन्थिः-स्थि-स्थि.

NODOSITY, *s.* ग्रन्थिलत्वं, ग्रन्थिमत्वं, सग्रन्थित्वं, सपञ्चत्वं, ग्रन्थिपूर्णता.

NODULE, *s.* शर्करा, पिण्डः-खं, घनः, लोहः-हं-हुः *m.*

NOISE, *s.* शब्दः, महाशब्दः, अतिशब्दः, ध्वनिः *m.*, महाध्वनिः *m.*, स्वनः, महास्वनः, निःस्वनः, घोषः-पणं-णा, महाघोषः, नादः, महानादः, स्वरः, महास्वरः, उच्चैःस्वरः, उच्चस्वरः, प्रघोषकः, प्रस्वानः, निघोषः, निनादः, रणत्कारः, क्रणः, संहादः, निहादः, रणः, रणत्कारः, रायः, उद्गावः, कोलाहलः, रासः, रावणं, तुमुलं, ध्वनः, षणः, उत्क्रोशः—(Public talk) जनवादः, जनप्रवादः, जनरयः, जनश्रुतिः *f.*

To NOISE, *v. a.* (Spread by report) पुष् (c. 10. घोषयति-यितुं), विपुष्, प्रकाशं (c. 10. काशयति-यितुं), विक्राशं, ख्या in caus. (ख्याययति-यितुं), साख्या, विख्या, प्रखरं (c. 10. चारयति-यितुं), प्रकटीकृ.

NOISED ABROAD, *p. p.* घोषितः-ता-तं, विघोषितः-ता-तं, प्रचारितः-ता-तं, प्रकाशितः-ता-तं, प्रकटितः &c., प्रकटीकृतः &c., आख्यातः &c.

NOISEFUL, *a.* शब्दकारी-रिणी &c., ध्वनयन्-यन्ती-यत् (नं). See N.-SV.

NOISELESS, *a.* निःशब्दः-व्या-व्यं, निःशब्दः &c., अशब्दः &c.,

-वा-वं, नीरयः-वा-वं, अरयः-वा-वं, शब्दहीनः-ना-नं.

NOISELESSLY, *adv.* शब्देन विना, अशब्देन, निःशब्दं, निःशब्दं.

NOISILY, *adv.* महाशब्देन, अतिशब्देन, महास्वरेण, उच्चैःस्वरेण.

NOISINESS, *s.* महाशब्दकान्तं, महाशब्दः, महाशब्दकारित्वं, महाध्वनिः *m.*

-निता, महानादः-दता, शब्दकारिता, शब्दवस्त्रं, सशब्दता, शब्दनत्वं.

NOISOME, *a.* (Noxious, destructive) मारकः-का-कं, मारामकः &c., प्राणनाशकः &c., मृत्युजनकः &c., क्षयकरः-रा-रं, विनाशकः &c., प्राणहृत्-रा-रं, नृशंसः-सा-सं, शत्रुहृत्-रु-रु, शत्रुकः-का-कं, घातुकः-का-कं, बाधकः &c., अनिष्टजनकः &c., अहितकारी-रिणी &c.—(Offensive to the smell) दुर्गन्धः-न्धा-न्धं, दुर्गन्धी-न्धनी-न्धि (न्), पूतिगन्धिकः-का-कं, कुस्मितः-ता-तं.

NOISOMENESS, *s.* दुर्गन्धता-न्धं, दौर्गन्धिः *m.*, पूतिगन्धता, कुस्मितगन्धः, उग्रगन्धता, पूतिः *f.*, कुस्मितत्वं, कौत्सित्वं.

NOISY, *a.* शब्दकारः-री-रं, महाशब्दकारः-री-रं, महाशब्दकः-का-कं, महाशब्दी-न्दिनी-न्दि (न्), महाध्वनः-ना-नं, महाध्वनिकः-का-कं, महाध्वनिकरः-री-रं, महानादी &c., महानादः-दा-दं, महास्वरकः-का-कं, अतिशब्दनः-ना-नं, अतिशब्दयान्-वती-वत् (त्), तुमुलकारी &c., तुमुलः-ला-लं, कोलाहलकारी &c. कोलाहलकृत् *m.f.n.*, घोररवः-वा-वं, मुखरः-रा-रं.—(Clamorous) घोषणः-शा-शं, घोषकरः-री-रं, महाघोषः-पा-पं, बहुघोषः-पा-पं.—(Sounding) शब्दनः-ना-नं, नादी &c., स्वनयान् &c., संह्रादी &c., स्वनन्-नन्नी-नत् (त्), ध्वनयन् &c.

NOMAD, NOMADIC, *a.* प्रचारानुसारयासी-सिनी &c., पशुचारणानुजीवी.

NOMENCLATOR, *s.* नामस्थापकः, नामबोधकः, नामस्थापकः.

NOMENCLATURE, *s.* शब्दसङ्ग्रहः, शब्दजालं, शब्दमाला, निघण्टुः *m.*

NOMINAL, *a.* (Pertaining to a name) नामसम्बन्धी-न्धनी &c., नाम-विषयः-या-यं.—(Relating to words) शब्दः-न्दी-न्दं, शब्दिकः-की-कं, वाचनिकः-की-कं, साभिधानीयकः-की-कं.—(Existing in name only) नामधारी-रिणी &c., नाममात्रधारी &c., नामभूत् *m.f.n.*, शब्दः-न्दी-न्दं, शब्दिकः &c.—(Nominal verb). The grammatical symbol is लिपु.

NOMINALLY, *adv.* नामतः, नाम्ना, नाममात्रेण, शब्दतः, शब्दमात्रेण.

TO NOMINATE, *v. a.* (Give a name) नाम कृ or दा. संज्ञां कृ or दा. —(Designate by name) नाम निर्दिश (c. 6. निर्दिशति-देष्टुं) or प्रदिश. —(Appoint by name to an office) नाम निर्दिश्य नियुज् (c. 7. युनक्ति-योक्तुं, c. 10. योजयति-यितुं) or परिकृप् (c. 10. कल्पयति-यितुं) or प्रकृप्.

NOMINATED, *p. p.* नामनिर्देशानन्तरं नियुक्तः-क्ता-क्तं or नियोजितः-ता-तं.

NOMINATION, *s.* (Act) नामनिर्देशानन्तरं नियोगः or नियोजनं.—(Power of nominating or appointing) नियोजनाधिकारः.

NOMINATIVE, *s.* (Case in grammar) कर्त्ता *m.* (ङ्), कर्त्तृकारकः, कर्त्तृवाचकः, प्रथमा, प्रथमा विभक्तिः.

NOMINATOR, *s.* नियोजकः, नामनिर्देशपुञ्जं नियोजयिता *m.* (ङ्), निर्देशकः.

NOMINEE, *s.* नियोजितः, नियुक्तः, अप्रिकृतः.

NON. A prefix expressed in Sanskrit by अ or अन्.

NON-ACCEPTANCE, *s.* अपरिग्रहः, अग्रहणं, अप्रतिग्रहः, अस्वीकारः.

NONAGE, *s.* बाल्यं, बालदशा, व्यवहारयोग्यता, अप्रामव्यवहारत्वं.

NONAGENARIAN, *a.* दशमी *m.* (ङ्), दशमीस्थः, दशमीकृतः.

NON-APPEARANCE, *s.* अदर्शनं, अनुपस्थानं, अनुपस्थितिः *f.*, अविद्यमानता.

NON-ARRIVAL, *s.* अनागमः-मनं, अनभिगमनं, अनुपस्थानं.

NON-ATTAINMENT, *s.* अप्राप्तिः *f.*, अलभः, अलभिः *f.*, अनवाप्तिः *f.*

NON-ATTENDANCE, *s.* अदर्शनं, दर्शनाभावात्, अनुपस्थानं. See NON-APPEARANCE.

NON-ATTENTION, *s.* अनवधानं-नता, अनवहितत्वं, अलक्ष्यं.

NONCE, *s.* प्रयोजनं, अवसरः, वारः, समयः, उपयोगः.

NONCHALANCE, *s.* निरस्तुक्ता, उदासीनता, जडता, अनपेक्षा, अनास्था.

NONCHALANT, *a.* निरस्तुकः-का-कं, उदासीनः-ना-नं, अनपेक्षः-क्षा-क्षं, निरपेक्षः &c., जडः-डा-डं, अनभिलाषः-पा-पं, निःस्पृहः-हा-हं.

NON-COMMENCEMENT, *s.* अनारम्भः, अनारम्भिः *f.*, अनुपक्रमः.

NON-COMMISSIONED, *a.* अनधिकारवान्-वती-वत् (त्), अपदयुक्तः-क्ता-क्तं.

NON-COMPLIANCE, *s.* अननुरोधः-धनं, असहोकारः, अननुवृत्तिः *f.*

NON-CONDUCTOR, NON-CONDUCTING, *a.* अवाहकः-का-कं, अप्रापकः-का-कं, अनायकः-का-कं, अनेता-ची-तृ (तृ).

NON-CONFORMIST, *s.* अननुरोधी *m.* (ङ्), अननुवर्त्ती *m.*, अननुसारी *m.*, अननुयायी *m.*, अननुकूलः.—(Dissenter from the established church) देशस्थापितधर्मेविरोधी *m.* (ङ्), साधारणधर्मेविरोधी *m.*, देशस्थापितधर्मेविद्यम्मतः, मतान्तरावलम्बी *m.*, मतान्तरयाही *m.*, मतान्तरधारी *m.*

NON-CONFORMITY, *s.* अननुरोधः-धनं, अननुवर्त्तनं, अननुसरणं, असहोकारः.—(Dissent) देशस्थापितधर्मेविरोधः, देशस्थापितधर्मासम्मतः *f.*, मतान्तरावलम्बनं, मतान्तरं.

NON-CONTACT, *s.* असम्पर्शः, असम्पर्कः, असम्पर्हिः *f.*, असंसर्गः.

NON-DELIVERY, *s.* असमर्पणं, अप्रतिपादनं, अप्रदानं, असम्प्रदानं.

NONDESCRIPT, *a.* अवर्णितः-ता-तं, अवर्णनीयः-या-यं, अलक्ष्यः-क्षा-क्षं.

NONE, *a.* न कश्चित् *m.*, न काश्चित् *f.*, न किञ्चित् *n.*, न कोऽपि. न कापि *f.*, न किमपि *n.*, न कश्चन *m.*, न काचन *f.*, न किञ्चन *n.*, often expressed by न with another word; as, 'none other,' नायः-न्या-न्यात्.—(Not the least portion, not any, none at all) न किञ्चिदपि, न किमपि, न कियदपि, न सूक्ष्मपि, न सोकमपि, न लेशमपि, न मनागपि, अलेशं, अलेशमपि, अलवलेशं.

NON-ELECT, *a.* अवृत्तः-ता-तं, अवृत्तः-न्ता-न्तं, अनुवृत्तः-ता-तं.

NON-ENJOYMENT, *s.* अभोगः, असम्भोगः, अनुपभोगः, अभुक्तिः *f.*

NONENTITY, *s.* (Non-existence) अभावात्, असम्भवात्, समवायः, असम्भवात्, असम्भवं, अभिन्नत्वं, नास्तित्वं, नास्ति ind., अजीवः, अजीवित्वं, अजीवनिः *f.*, अव्यञ्जिता-न्तं, अव्यञ्जमानता, अव्यञ्जिता. अविद्यमानता, ज्ञेयता.—(A non-entity) अपदार्थः, असम्प्रदायः, अलीकपदार्थः, अवस्तु *n.*, असद्वस्तु *n.*, असम्भवं, शून्यं.

NONES, *s. pl.* रोमीयपत्रिकायां मासस्य पञ्चमो or सप्तमो दिवसः.

NONESSENTIAL, *a.* अनावश्यकः-की-कं, कर्त्तव्याकर्त्तव्यः-न्या-न्यं, कार्याकार्या-न्या-न्यं, कृताकृतः-ता-तं, अनान्वयीयकः-का-कं.

NON-EXISTENCE, *s.* अभावः, असम्भवात्, असम्भवात्, नास्तित्वं. See NONENTITY.

NON-EXISTENT, *a.* अवर्त्तमानः-ना-नं, अविद्यमानः-ना-नं, असन्-सती-सत् (त्), असम्भवात्-वा-वं, असम्भूतः-ता-तं, अभूतः-ता-तं, निःसत्त्वः-न्ता-न्तं, अभिव्यथायः-क्षा-क्षं.

NON-OBSERVANCE, *s.* अपालनं, अप्रतिपालनं, अग्रहणं, असेवनं.

NON-PAREIL, *a.* अनुपमः-ना-नं, अप्रतिमः &c., अद्वितीयः-या-यं.

NON-PERFORMANCE, *s.* अननुष्ठानं, अविधानं, अकरणं, अकर्म *n.* (ङ्).

NON-PLUS, *s.* अनुपायः, अगतिः *f.* -तित्वं, निरुपायत्वं, गतिहीनता, निरुत्तरत्वं, अनुत्तरत्वं, मोहः, व्यसता, कुल्लता.

TO NON-PLUS, *v. a.* निरुत्तरिकृ, अनुत्तरिकृ, निरुपायीकृ, गतिहीनं-नां कृ. मुहं (c. 10. मोहयति-यितुं), व्याकुलिकृ.

NON-PLUSSED, *p. p.* निरुपायः-या-यं, गतिहीनः-ना-नं, उपायहीनः.

निरुत्तरः-रा-रं, अनुत्तरः &c., हुतोत्तरः &c., कुशितः-ता-तं.

NON-RESIDENCE, *s.* अवसतिः *f.*, अवासः, अनिवसनं, अनिवासः, अनवस्थितिः *f.*

NON-RESIDENT, *a.* अवासी-सिनी-सि (न्), स्वस्थानावासी &c., अनवस्थितः &c.

NON-RESISTANCE, *s.* अप्रतिकारः, अप्रतिक्रिया, अप्रतिरोधः, अनिवार्यः.

NON-RESUMPTION, *s.* अपुनरादानं, अपुनरारम्भः, अनपकर्म *n.* (न).

NONSENSE, *s.* अनर्थकं, अनर्थक्यं, अनर्थकवाक्यं, अनर्थकभाषणं, निरर्थकवाक्यं, अशब्दं, असम्बद्धं, अव्यर्थं, असम्बद्धवाक्यं, अनिबद्धवाक्यं, असम्बद्धकथा, वृथाकथा, मृषार्थकं, अयाथार्थं, जलितं, प्रलपितं, प्रलापः, अनर्थः, अर्थहीनवचनं; 'talking nonsense,' असम्बद्धप्रलापी -पिनी -पि (न). अनिबद्धप्रलापी &c., अनर्थकवक्ता -त्री -कृ (कृ), नल्पकः -का -कं, नल्पाकः -का -कं, वाचालः -ला -लं, वाचाटः -टा -टं, बहुगर्ल-वाक् *m.f. n.*

NONSENSICAL, *a.* अनर्थकः -का -कं, निरर्थकः -का -कं, अनर्थः -थो -थै, अर्थहीनः -ना -नं, अर्थशून्यः -न्या -न्यं, अर्थरहितः -ता -तं, मृषार्थकः &c., वृषार्थकः &c., असम्बद्धः -द्वा -द्वं, असम्बद्धार्थः -र्थो -र्थं, अशब्दः &c., अनिबद्धः &c., असम्बद्धः -ता -तं, अयथार्थः -थो -थं, असुक्तिकः -का -कं, अभिधायरहितः -ता -तं.

NONSENSICALLY, *adv.* निरर्थकं, अनर्थक्यं, असम्बद्धं, वृथा, मृषा.

NONSENSICALNESS, *s.* अनर्थकता, निरर्थकता, अनर्थक्यं, अर्थहीनता, अर्थभाषः, असम्बद्धता, असम्बद्धता, अयाथार्थ्यं, असुक्तिः *f.*

NON-SOLUTION, *s.* अलपनं, अलपन्याख्या, अपरिशोधनं, अलपनिका.

NON-SUITED, *p.p.* अवसन्नः -न्ना -न्नं, अवसादितः -ता -तं, हीनः -ना -नं, अर्थाहीनः -ना -नं, हीनवादः -दा -दं, नष्टवादः -दा -दं, हतवादः; 'to be non-suited,' अवसद् हा in pass. (होयतं), अवसद् (c. 1. -सोदति -सत्), नष्टवादः -दा -दं मृ.

NON-SUPERINTENDENCE, *s.* अनधिष्ठानं, अनधिष्ठितः *f.*, अनधिष्ठान्तृत्वं, अनधिकारः.

NOODLE, *s.* अत्यबुद्धिः *m.*, अत्यपीः *m.*, मूर्खः, जडपीः *m.*

NOOK, *s.* कोणः, अग्रः, छारं, विविक्तस्थानं, गुह्यस्थानं.

NOON, NOON-DAY, NOON-TIDE, *s.* मध्याह्नः, मध्याह्नकालः, दिनमध्यं, दिवसमध्यं, दिवामध्यं, मध्याह्ननं, उहीनं.

NOON, NOON-DAY, *a.* माध्याह्निकः -को -कं, माध्यन्दिनः -नी -नं.

NOOSE, *s.* पाशः, पाशान्वयः -न्व -न्वं, चागुरा, उन्माथः, कूटपाशः; 'for the neck,' गलपाशः; 'number of nooses,' पाश्या.

TO NOOSE, *v. a.* पाशं (nom. पाशयति -यितुं), पाशीकृ, पाशेन बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्ध्), पाशे or उन्माथे दत्त (c. 10. पातयति -यितुं).

NOOSED, *p.p.* पाशितः -ता -तं, पाशीकृतः &c., पाशबद्धः -द्वा -द्वं.

NOR, *adv.* न, न च, sometimes expressed by the prohibitive मा, or sometimes simply by वा in conjunction with a negative. See NEITHER, conj.

NORMAL, *a.* (Regular) वैधिकः -को -कं, यथाविधिः -धिः -धि, यथाक्रमः -मा -मं.—(Relating to rudiments, teaching rudiments) मूलविद्यासम्बन्धी -न्धिनी &c., विद्योपक्रमसम्बन्धी &c., विद्यारम्भोपदेशकः -का -कं, मूलविद्याशिक्षकः -का -कं.

NORTH, *s.* उत्तरः, उत्तरदिक् *f.* (श्), उत्तरदिशा, उत्तराशा, उदीची, कौबेरी, सोम्या. Kuvera, according to the Hindús, is the Regent of the North.

NORTH, *a.* उत्तरः -रा -रं, उत्तरस्थः -स्था -स्थं, उदीचीनः -ना -नं, उद्ग-दीची -दक् (क्), कौबेरः -री -रं; 'north-road,' उत्तरापथः; 'north-country,' उदीचा.

NORTH-EAST, *s.* प्रागुत्तरः, प्रागुदीची, पूर्योत्तरं -रा, रेशानी, अपरविता; 'north-eastwards,' प्रागुत्तरेण, पूर्योत्तरेण; 'north-east of the city,' प्रागुत्तरेण नगरात्.

NORTH-EAST, NORTH-EASTERLY, NORTH-EASTERN, *a.* प्रागुत्तरः -रा -रं,

पूर्योत्तरः -रा -रं, प्रागुद्ग-दीची -दक् (क्), प्रागुदीचीनः -ना -नं, प्रागुत्तरस्थः -स्था -स्थं, पूर्योत्तरस्थः &c.

NORTHERLY, NORTHERN, *a.* उत्तरदिश्यः -श्या -श्यं, उत्तरः -रा -रं, उदीचीनः -ना -नं, उत्तरसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न्); 'in a northerly direction,' उत्तरदिशि.

NORTH-POLE, NORTH-STAR, *s.* भुवः, नेरुः *m.*, ज्योतिषानुपादिः *m.*

NORTHWARD, *a.* उत्तरदिश्यः -श्या -श्यं, उत्तरदिक्स्थः -स्था -स्थं, उद्गुत्तः -क्षी -क्षं, उत्तरस्थः -स्था -स्थं.

NORTHWARDS, *adv.* उत्तरेण -रात्, उत्तरतः, उत्तरदिशि, उत्तरतः.

NORTH-WEST, *s.* वायवी, वायुकोणः, वायुदिशा.

NORTH-WEST, NORTH-WESTERLY, NORTH-WESTERN, *a.* वायुकोणस्थः -स्था -स्थं, वायुदिक्स्थः &c., वायवः -वी -वं, वायवीसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न्).

NORTH-WIND, *s.* उत्तरवायुः *m.*, उत्तरदिग्वायुः *m.*, उत्तरदिक्पवनः.

NOSE, *s.* नासा-सिका, नसा, नस्या, प्राणं, घोषा, गन्धवहो, गन्धवाहः, गन्धज्ञा, गन्धनाली, प्रतिः *f.*, नाः *f.* (स्), नस्तः, नासिकं, नासिक्यकं, सिङ्घिनी, विकूणिका, तनुभस्त्रा, नकं, नकुटं, नकुटकं; 'aquiline nose,' शुकनासिका; 'having a sharp nose,' खरणसः -सा -सं, खरणाः -शा -शः (स्); 'having a nose like a hoof,' खुरणसः -सा -सं, खुरणः -शा -शः (स्); 'having a flat nose,' नतनासिकः -का -कं, खटोटः -टा -टं, खटनाटः -टा -टं, खयभटः -टा -टं; 'having a prominent nose,' प्रलम्बघोणः -णा -णं; 'having a large nose,' उग्रनासिकः -का -कं; 'tip of the nose,' नासिकाग्रं, नासाग्रं; 'mucus of the nose,' नासिकामलं; 'running at the nose,' नासिकाम्रावः, नासापरिस्रावः; 'thickening of the membrane of the nose,' नासानाहः; 'dryness of the nose,' नासाशोषः; 'breathing through the nose,' नासिकान्धः -मा -मं; 'drinking through the nose,' नासिकान्धः -यी -यं; 'led by the nose,' as cattle, &c. नसितः, नसोतः, नस्योतः.

NOSE-BRIDGE, *s.* (Rostrum passed through the nose of an ox) नास्यं, नासिकारज्जुः *m.f.*

NOSE-CUT, *a.* छिन्ननासः -मा -मं, छिन्ननासिकः -का -कं, छिन्ननाः -नाः -नः (स्).

NOSED, *a.* (Having a nose). See under NOSE.

NOSEGAY, *s.* कुम्भसलकः, पुष्पसलकः, पुष्पगुच्छः -च्छकः, गुच्छः -च्छकः, गुस्तः -स्तकः, गुप्त्रः, गुलुच्छः, खमाली, कुटी, प्रकरः.

NOSELESS, *a.* अनासिकः -का -कं, विनासिकः -का -कं, विनसः -सा -सं, गतनासिकः -का -कं, निनासिकः &c., नासिकाहीनः -ना -नं, नासिकाशून्यः -न्या -न्यं, विनसः -सा -सं, विसुः -सुः -सु, विव्यः -व्या -व्यं, विसुः &c., विसुः &c., वियः -या -यं.

NOSLOGY, *s.* रोगनिदानशास्त्रं, निदानविद्या, रोगवर्गकरणविद्या.

NOSPOETIC, *a.* रोगकरः -रा -रं, आधिजनकः -का -कं, रोगोत्पादकः &c.

NOSTRIL, *s.* नासारन्ध्रं, नासिकारन्ध्रं, नासाग्रन्ध्रं, नासाधिवरं, नासिकाजिह्वं, नासापुटं, नासावर्लं; 'air breathed through the nostrils,' खरः.

NOSTRUM, *s.* गूढोपधं, गुप्तोपधं, अप्रकाशितोपधं, निव्योपधं.

Not, *adv.* In absolute negation, denial, or refusal, 'not' is rendered by न, नो, ना, नहि. When prohibitive, by मा, मास्, or sometimes by अलं or कृतं with instr. c. When privative, it is expressed by अ, अन्, निर, वि prefixed; as, 'there is not,' नास्ति; 'he will not go,' न गमिष्यति; 'do not go,' मा गच्छ; 'do not grieve,' अलं शोकेन; 'not regardless,' अनपेक्षः -क्षा -क्षं, निरपेक्षः &c.; 'not at all,' अलेङ्गं, न किञ्चिदपि; 'not so,' नैव. In prohibitive phrases मा

may be used with the 3d pret., the augment being cut off; as, 'do not grieve' मा-शोषी; 'do not fear,' मा-भेषी. The interrogative 'is not?' is rendered by ननु.

NOTABLE, *a.* (Memorable) स्मरणीय-या -यै, स्मरणाहे-हो-है.—(Remarkable, distinguished, notorious) विशिष्टः-हा-है. विशेष in comp., प्रसिद्धः-हा-है. लोकप्रसिद्धः &c., ख्यातः-ता-तै, लोकख्यातः &c., उद्गृहः-हा-है.

NOTABLENESS, *s.* स्मरणीयता, प्रसिद्धता, लोकप्रसिद्धता, विशिष्टता.

NOTABLY, *adv.* प्रसिद्धं, लोकप्रसिद्धं, स्मरणीयं, विशिष्टप्रकारेण.

NOTARY, *s.* कायस्थः, लेखकः, लिपिकारः, लिपिजीवी *m.* (नृ), लेख्यपत्रप्रमाता *m.* (नृ), पत्रप्रमाणजीवी.

NOTATION, *s.* अङ्कनं, अङ्ककरणं, चिह्नकरणं.—(In music) प्रस्तरः.

NOTCH, *s.* छेदः, अवच्छेदः, विच्छेदः, छिद्रः; 'of a bow,' अदनी-निः *f.* To NOTCH, *v. a.* छिद्र (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), अवच्छिद्र, छेदं कृ. अवच्छेदं कृ.

NOTCHED, *p. p.* अवच्छिन्नः-ना-नै, छिन्नः &c., सच्छेदः-दा-दं, सावच्छेदः &c.

NOTE, *s.* (Mark, token) चिह्नं, लक्ष्यं, अङ्कः-ङ्के, लाप्सन्, अभिज्ञानं, लक्ष्यं, कलङ्कः.—(Mark made as a memorandum) स्मरणार्थ-कचिह्नं, स्मरणचिह्नं, स्मरणं.—(Annotation, comment) टीका,

भाष्यं, व्याख्या, टिप्पणी, वार्तिकं; 'with notes,' सटीकः-का-कं.—(Sound in music) स्वरः, मातृका, मूर्च्छना, कठः, क्लृणः, विरिजः,

विरावः; 'a false note,' अपस्वरः, विस्वरः, अपक्लृणः; 'a high note,' तारः; 'a cracked note,' काकस्वरः; 'key note,' वादी *m.* (नृ).

The notes in music are निषादः or नियदः or निषधः, सुषभः, गान्धारः, चङ्गः, मध्यमः, पञ्चमः, धैवतः, चर्षरः.—(Note of birds) हन्तं, वाशितं, वाशनं.—(Notice, heed) अवेक्षा-ख्यं, अपेक्षा,

मनोयोगः, लक्षं-ल्यं.—(Reputation) कीर्तिः *f.*, ख्यातिः *f.*, प्रतिष्ठा, यज्ञश्च *n.*, गौरवं; 'of little note,' अत्यकीर्तिः-तिः-ति, अत्यि-प्रकीर्तिः &c. See NOTED. (Short letter) पत्रकं, पत्रं, लेखः,

लेख्यं.—(Note of hand) पत्रलेख्यं.

To NOTE *v. a.* (Observe) लक्ष् (c. 10. लक्षयति-यितुं), आलक्ष्, उपलक्ष्, अवेक्ष् (c. 1. ईक्षते-यितुं), अपेक्ष्, अवेक्षां कृ, आलोक् (c. 10. -लोकयति-यितुं), निरूप् (c. 10. -रूपयति-यितुं), आलोच (c. 10. -लोचयति-यितुं), आलोचनं कृ.—(Set down in writing, make a note of) अङ्क (c. 10. अङ्कयति-यितुं), चिह्न (c. 10. चिह्नयति-यितुं),

स्मरणार्थकचिह्नं कृ, स्मरणपुस्तके or लेख्यपत्रे समारुह् in caus. (-रोपयति-यितुं) or आरुह्, अभिलिख् (c. 6. -लिखति-लेखितुं).

NOTE-BOOK, *s.* स्मरणपुस्तकं, स्मारकपुस्तकं, अङ्कनपुस्तकं.

NOTED, *p. p.* or *a.* (Observed) लक्षितः-ता-तै, आलक्षितः &c., उपलक्षितः &c., अवेक्षितः &c.—(Set down in writing) लेख्यारुढः-दा-दं, लेख्यारोपितः-ता-तै, स्मरणपुस्तकारोपितः &c.—(Celebrated) प्रसिद्धः-हा-है, ख्यातः-ता-तै, विख्यातः &c. प्रथितः-ता-तै, विश्रुतः-ता-तै, लम्बशब्दः-दा-दं, लम्बप्रतिष्ठः-हा-है.

NOTHING, *s.* (Not any thing) न किञ्चित्, न किमपि, न किञ्चन.—(Not any thing at all) न किञ्चिदपि, अलेशमपि, न किञ्चदपि, न सूक्ष्मपि, न सौक्ष्मपि.—(Non-existence, nonentity) अभावः,

नास्तित्वं, नास्ति indec. असत्त्वं, अवस्तु *n.*, अवस्तुता, शून्यता-त्वं, शून्यं, असम्भवं, अविवक्षितमनता.—(Trifle, thing of no value) अत्यविषयः,

स्वत्याविषयः, सुलघुविषयः, अत्यार्थविषयः; 'good for nothing,' अर्थः-यो-यै, निरर्थकः-का-कं, किमर्थः-यो-यै, अकिञ्चित्करः-रा-रै.

NOTHING, *adv.* न किञ्चित्, न किमपि, न किञ्चिदपि, न किञ्चन. अलेशमपि, अलेशम्, न किञ्चदपि, न मनागपि, न मनाक्, असूक्ष्मपि, असौक्ष्मपि.

NOTHINGNESS, *s.* शून्यता, शून्यं, अवस्तुत्वं, नास्तित्वं, अभावः. See NONENTITY.

NOTICE, *s.* (Observation by the eye or other senses) अवलोकनं, आलोकनं, आलोचनं-ना, निरीक्षा, अवेक्षा-ख्यं, निरूपणं, दर्शनं, सन्दर्शनं, दृष्टिः *f.*, लक्ष्.—(Regard, heed) अवेक्षा-ख्यं, अपेक्षा, प्रतीक्षा, अवधानं, मनोयोगः, विचारः.—(Intelligence, intimation) सन्देशः, निवेदनं, सूचना-नं, विश्रुतिः *f.*, उद्देशः, समुद्देशः-शनं, संवादः, बोधनं, बोधः.—(Mention) अभिधानं, कथनं, ग्रहणं, निर्देशः, उद्देशः.—(Proclamation) घोषः-घणं-खा, विघोषणं-खा, ख्यापनं; 'written notice,' घोषणपत्रं, निवेदनपत्रं, विज्ञापनपत्रं, सूचनपत्रं, बोधनपत्रं, प्रसिद्धिपत्रं.—(Respectful treatment) आदरः, सत्कारः, सत्क्रिया, मानं, सम्मानं, सम्भाषणता, पूजा, प्रतीतिः *f.*

To NOTICE, *v. a.* (Observe) लक्ष् (c. 10. लक्षयति-यितुं), आलक्ष्, समालक्ष्, संलक्ष्, आलोक् (c. 10. -लोकयति-यितुं), अवलोक्, आलोच (c. 10. -लोचयति-यितुं), निरूप् (c. 10. -रूपयति-यितुं), अवेक्ष् (c. 1. -ईक्षते-यितुं), अपेक्ष्, निरीक्ष्, अवेक्षां कृ.—(Heed) अवधा (c. 3. -धते-धातुं), मनो धा, सावधानः-ना-नं भू, अवेक्ष्, अपेक्ष्.—(Mention) अभिधा (c. 3. -दधाति-धातुं), निर्दिश् (c. 6. -दिशति-देष्टुं), उद्दिश्, कप् (c. 10. कथयति-यितुं), निर्देशं कृ, उद्देशं कृ.—(Treat with attention or honor) सत्कृ, सम्मन् (c. 10. -मानयति-यितुं), सम्भू (c. 10. -भाषयति-यितुं), आदृ (c. 6. -द्विपते-द्विषुं), आदरं कृ.

NOTICEABLE, *a.* लक्ष्यः-ल्य, लक्षणीयः-या-यै, आलक्ष्यः &c., अवेक्षणीयः &c., प्रतीक्षणीयः &c., प्रतीक्षणाहे-हो-है, निरूपणाहे-हो-है.

NOTICED, *p. p.* आलक्षितः-ता-तै, अवेक्षितः-ता-तै, उद्दिष्टः-हा-है.

NOTIFICATION, *s.* घोषणं-खा, विघोषणं-खा, विज्ञापनं-ना, विश्रुतिः *f.*, ज्ञप्तिः *f.*, ज्ञापनं, ख्यापनं, निवेदनं, आवेदनं, बोधनं, सूचनं-ना.—(Written notice). See under NOTICE.

NOTIFIED, *p. p.* विज्ञप्तः-ता-तै, विज्ञापितः-ता-तै, ज्ञप्तः &c., ज्ञापितः-ता-तै, निवेदितः &c., बोधितः &c., विघोषितः &c., प्रख्यातः &c., सूचितः &c.

To NOTIFY, *v. a.* ज्ञा in caus. (ज्ञापयति, ज्ञपयति-यितुं), विज्ञा, निविद् (c. 10. -येदयति-यितुं), आविद्, बुष् (c. 10. बोधयति-यितुं), प्रख्या (c. 2. -ख्याति-तुं, caus. ख्यापयति-यितुं), ख्या, सूच (c. 10. सूचयति-यितुं), सुष् (c. 10. बोधयति-यितुं), विपुष्, आपुष्, कृत् (c. 10. कीर्तयति-यितुं), प्रकाश (c. 10. -काशयति-यितुं).

NOTION, *s.* बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, मनःकल्पना, बुद्धिकल्पना, कल्पना, बुद्धिकल्पितं, सङ्कल्पः, मनोगतं, मनसिजं, वासना, भावना, सम्भावना, बोधः, भासः, अभ्यासः, प्रतिभासः; 'under the notion,' बुद्ध्या.—(Sentiment, opinion) मतं, मतिः *f.*, बुद्धिः *f.*

NOTIONAL, *a.* मनोगतः-ता-तै, मनसिजः-जा-जं, मनोजः &c., मनोभवः-या-यै, काल्पनिकः-की-कं, मनःकल्पितः-ता-तै, सङ्कल्पनः-जा-जं, मनःमृष्टः-हा-है.

NOTORIOUSLY, NOTORIOUSNESS, *s.* प्रसिद्धिः *f.*, लोकप्रसिद्धिः *f.*, लोकप्रसिद्धता, प्रसिद्धत्वं, प्रकाशता, प्रकाशः, ख्यातिः *f.*, विख्यातिः *f.*, प्रख्यातिः *f.*, विश्रुतिः *f.*, लोकविश्रुतिः, प्राकट्यं, लौकिकता-त्वं, रुढिः *f.*, प्रथा, सम्प्रथा, प्रथितिः *f.*, सम्प्रतीतिः *f.*—(In a bad sense) वाच्यता, कुकीर्तिः *f.*, कुख्यातिः *f.*, कुप्रतिष्ठा, कुप्रसिद्धिः *f.*

NOTORIOUS, *a.* प्रसिद्धः-हा-है, लोकप्रसिद्धः &c., लोकविश्रुतः-ता-तै, लोकप्रथितः-ता-तै, लोकविदितः &c., लोकसिद्धः &c., लौकिकः-की-कं, सार्वलौकिकः &c., ख्यातः-ता-तै, विख्यातः &c., प्रथितः &c., विश्रुतः &c., विज्ञातः &c., रुढः-दा-दं, प्रकटः-टो-टं, प्रकृतितः-ता-तै.—(In a bad sense) ख्यातगद्दहः-खा-खं, वाच्यः-व्या-व्यं, कुकी

हिंसान् -मतो -मत् (त्), कुख्यातः -ता -तं, कुख्यातिमान् &c., कुप्रसिद्धः &c.; 'a notorious offender,' महापातकी *m.* (नं).

NOTORIOUSLY, *adv.* प्रसिद्धं, लोकप्रसिद्धं, प्रकाशं, प्रकटं, ख्यातगर्हणं.

NOTUS, *s.* (South wind) दक्षिणवायुः, दक्षिणदिग्वायुः *m.*

NOTWITHSTANDING, *conj.* तथापि, परन्तु, परं, किन्तु, अथापि, तथापि, तदपि.

NOUGHT. See NAUGHT, NOTHING.

NOUN, *s.* नाम *n.* (नं), विशेष्यं, संज्ञा, सत्त्वं, द्रव्यवाचकः, पदार्थवाचकः, साख्या, शब्दः, सङ्गतशब्दः; 'noun of action,' कारकः, क्रिया; 'of agency,' कर्तृवाच्यं; 'animate,' प्राणिवाचकः; 'abstract,' भाववाचकः; 'collective,' सङ्गवाचकः; 'communicative,' अपादानवाच्यं; 'denominative,' क्रियावाचकः; 'ending in a vowel,' अन्तः; 'gentile,' जातिवाचकः; 'inanimate,' अप्राणिवाचकः; 'instrumental,' कारणवाच्यं; 'inflected, or of any case,' कारकं; 'passive,' कर्मवाचकः, कर्मणिवाच्यशब्दः, सम्प्रदानवाच्यं; 'possessive,' अधिकरणवाच्यं; 'proper,' नामवाचकः; 'simple,' भाववाच्यं, लिङ्गः; 'verbal,' क्रियावाचकः.

To NOURISH, *v. a.* पुष्ट (c. 10. पोषयति -यितुं, c. 1. पोषति -यितुं, c. 9. पुष्णाति), परिपुष्ट, पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), प्रतिपाल्, भृ (c. 1. भरति, c. 3. विभर्ति, भर्तुं), सम्भृ, अन्नेन सन्तृप् (c. 10. -तोषयति -यितुं) or तृप् or सन्तृप् (c. 10. -तर्षयति -यितुं) or तृप् or संतृप् (c. 10. -वर्षयति -यितुं) or वृह् (c. 10. वृहयति -यितुं) or षाय् (c. 10. -प्याययति -यितुं) or जीव् (c. 10. जीवयति -यितुं), पोषणं कृ, पालनं कृ, पालनपोषणं कृ.

NOURISHABLE, *a.* पोषणीयः -या -यं, पोष्यः -प्या -यं, पालनीयः -या -यं, वृहणीयः -या -यं, भरणीयः -या -यं, भरत्यः -त्या -यं, भार्यः &c., सम्भार्यः &c.

NOURISHED, *p. p.* पुष्टः -ष्टा -ष्टं, पोषितः -ता -तं, पुषितः &c., पालितः &c., प्रतिपालितः &c., भृतः -ता -तं, सम्भृतः &c., भरितः &c., वृंहितः &c.

NOURISHER, *s.* पोष्टा *m.* (ट्), पोषयिता *m.* (त्), पालयिता *m.*, प्रतिपालयिता *m.*, पालकः, भक्षो *m.* (त्रे), पालनकर्त्ता *m.*, अन्नदाता *m.*, दृहकः, अन्नदः.

NOURISHING, *a.* पोषकः -का -कं, पालकः -का -कं, प्रतिपालकः &c., पोष्टिकः -की -कं, पुष्टिदः -दा -दं, वृहणः -शा -शी -शं, धातुपोषकः &c.

NOURISHMENT, *s.* (Act of nourishing) पोषः -यणं, पालनं, प्रतिपालनं, भरणं, भरिमा *m.* (नं), भृतिः *f.*, सम्भृतिः *f.*, आप्यायनं, वृहणं, पुष्टिदानं, अन्नदानं.—(Food, aliment) आहारः, भोजनं, भक्ष्यं, खाद्यं, अन्नं, आहार्यं, अन्नाहार्यं, अन्वहारः, अन्वहार्यं, शरीरयात्रा, देहयात्रा, जीवनं -नकः, पोष्टिकं, भृतिः *f.*, सम्भृतिः *f.*, सम्भारः.

NOVEL, *a.* नवः -या -वं, अभिनवः -वा -वं, नवीनः -ना -नं, नूतनः -ता -नं, नूतः -त्ता -त्वं, नव्यः -प्या -यं, प्रत्ययः -या -यं, अपृष्टः -ष्टा -ष्टं, अभृतपृष्टः &c., अदृष्टपृष्टः &c., अद्युतपृष्टः &c., अप्राचीनः -ना -नं, अद्भुतः -ता -तं, अलौकिकः -की -कं, विलक्षणः -शा -शं.

NOVEL, *s.* (Fictitious tale) कल्पितकथा, परिकथा, उपकथा, कथा, उपाख्यानं, आख्यानं, कृतार्थकथा, कृताधीनाख्यानं, मिथ्याकथा, प्रबन्धकल्पना.

NOVELTY, *s.* नवता, नवीनता, नूतनता -त्वं, नव्यता, नाव्यं, अभिनवता, प्रत्ययता, अपृष्टता -त्वं, अद्भुतत्वं, अलौकिकत्वं, विलक्षणता, विलक्षण्यं.—(A novelty) नवयस्तु *m.*, नूतनयस्तु *m.*, कीतुकं, आश्चर्य्यवस्तु.

NOVEMBER, *s.* मार्गशीर्षपृष्ठार्द्धं, कार्तिकोत्तरार्द्धं, मार्गशीर्षः, मार्गशीरः, मार्गः, अग्रहायणः, आग्रहायणः, आग्रहायणिकः, सहाः *m.* (स्), कार्तिकः, कार्तिकिकः, बाहलः, जर्नः.

NOVENNIAL, *a.* नववर्षीयः -या -यं, नववर्षीयः -शा -शं, नववार्षिकः -की -कं. NOVENNAL, *a.* वैमात्रिकः -की -कं, वैमात्रीयः -या -यं, विमातृयोग्यः -ग्या -ग्यं.

NOVICE, *s.* नवशिष्यः, नवछात्रः, नूतनशिष्यः, नवीनशिष्यः, प्राथमकल्पिकः, शिष्यः, क्रियाकारः, नवाभ्यासी *m.* (नं), नवीनाभ्यासी *m.*, नूतनाभ्यासी, विद्यारम्भकः.

NOVITIATE, *s.* (State) नवशिष्यत्वं, नवछात्रता -त्वं, नवछात्रदशा, नवाभ्यासित्वं, नूतनाभ्यासित्वं.—(Period of being a novice) नवाभ्यासकालः, नवीनाभ्यासित्वकालः, विद्यारम्भकालः.

Now, *adv.* (At the present time) इदानीम्, अधुना, सम्प्रति, साम्प्रतं, अद्य, एतद्दिने, इहसमये, वर्त्तमानकाले, तत्काले, सद्यस्काले, साम्प्रतकाले, अधुनातनकाले, प्रस्तुतकाले; 'now and then,' कदाचित्, कदापि, कदाचन, कर्हिचित्, ज्ञातु, काले काले, वारं वारं, अनुकालं; 'till now,' अद्यापि, अद्यावधि; 'from now,' अद्याभ्य, अद्यभूमति, इतः परं; 'just now,' अत्यवहितदोषिकाले, नूतनकाले; 'it was but now,' नन्दिदानीम्.—(As an inceptive or connective particle) अथ, अथो.—(After this) ततश्च, अतश्च.

NOW-A-DAYS, *adv.* साम्प्रतकाले, अधुनातनकाले, वर्त्तमानकाले, अद्य. NO WAY, NO WAYS, NO WISE, *adv.* न कथञ्चन, न कथञ्चित्, न कथं-मपि, न सद्यपा, न सद्यधैव.

NOWHERE, *adv.* न क्वापि, न कुत्रापि, न क्वाचित्, न कुत्रचित्.

NOXIOUS, *a.* हिंसः -सा -सं, हिंसकः -का -कं, हिंसालुः -लुः -लु, हिंसात्मकः -का -कं, अपकारी -रिणी -रि (नं), अपकारकः -का -कं, अनिष्टकारी &c., अहितकारी &c., नृशंसः -सा -सं, शराहः -रुः -रु, शाहकः -का -कं, दंशरः -रा -रं, घातुकः -का -कं, उपपातकः &c., नृशुकः &c., अपायजनकः &c., दुष्टः -ष्टा -ष्टं, दूषकः -का -कं, बाधकः -का -कं, कुत्सितः -ता -तं.

NOXIOUSNESS, *s.* हिंसता, अपकारकत्वं, दूषकता, दुष्टता, घातुकत्वं.

NOZZLE, *s.* नामाग्रं, नासिकाग्रं, नस्तः, ग्राह्यः -यं, पोत्रं, मुखं, अग्रं; 'nozzled as an ox,' नस्तितः.

NUBLE, *a.* विवाहः -ह्य -ह्यं, विवाहयोग्यः -ग्या -ग्यं, उद्वाहः &c.

NUBLOUS, *a.* साभः -भा -भं, अभियः -या -यं, समेयः -या -यं, मेघाकीर्णः -शी -शी, मेघाच्छन्नः -न्ना -न्नं, मेघाच्छादितः -ता -तं. See CLOUDY.

NUCLEUS, *s.* समुच्चयास्पदं, सञ्चयास्पदं, दृढयं, गर्भः, बीजं.

NUDATION, *s.* नग्नोकरणं, विवस्त्रोकरणं, निर्वस्त्रोकरणं.

NUDE, *a.* नग्नः -गना -ग्नं, विवस्त्रः -स्त्रा -स्त्रं, निर्वस्त्रः &c. See NAKED.

To NUDGE, *v. a.* धल् (c. 10. चालयति -यितुं), सरणिना तड् (c. 10. ताडयति -यितुं).

NUDITY, *s.* नग्नता -त्वं, विवस्त्रत्वं, वस्त्रशून्यता, अपरिच्छेदः. See NAKEDNESS.

NUGACITY, *s.* अनर्थकत्वं -ता, मोघता, निष्फलता, लाघव, लघुता.

NUGATORY, *a.* (Vain) निरर्थकः -का -कं, अनर्थकः -का -कं, नृशत्रायः -या -यं, व्यर्थः -धा -धं.—(Of no force) मोघः -धा -धं, निष्फलः -ला -लं, विप्रलः &c., फलहीनः -ना -नं, अनिष्पन्नः -न्ना -न्नं, निर्वलः -ला -लं, प्रभावहीनः &c., निष्प्रभावः &c., लुप्तः -प्ता -प्तं, निष्प्रमाणः &c.

NUISANCE, *s.* कष्टं, बाधा, बाधकः, पीडा, व्यथा, विडम्बना, कष्टकः -कं, उत्पातः; 'public nuisance,' लोककष्टकः; 'domestic,' गृहोत्पातः.

NULL, *a.* मोघः -धा -धं, व्यर्थः -धा -धं, अनिष्पन्नः -न्ना -न्नं, लुप्तः -प्ता -प्तं, निरर्थकः -का -कं, अनर्थकः -का -कं, निष्फलः -ला -लं, विफलः -ला -लं, निष्प्रभावः -वा -वं, निर्वलः -ला -लं, निजीवः -वा -वं, वृथा indec. मुधा indec.

To NULLIFY, *v. a.* मोघोक्तं, व्यर्थोक्तं, अपरोक्तं, निष्फलोक्तं, निष्फल (nom. निष्फलयति -यितुं), विफलोक्तं, लुप्तं (c. 6. लुप्सति, लोप्नु, c. 10. लोप-

यति-यितुं), खड्ग (c. 10. खड्गयति-यितुं), निर्वलीकृ, निम्नभावीकृ, मुधा कृ, वृषा कृ.

NULLITY, *s.* (Want of force) मोघता, व्यर्थता, निरर्थकता, अनर्थकता, 'आनर्थक्यं, अनिष्पन्नता, लुपता, निष्पलता.—(Nonentity) सभावः, नास्तित्वं, अस्तु *n.*, शून्यता.

NUMB, *a.* सुप्तः-भा-प्रं, सुप्तवत् *m.f.n.* (च्), जडः-डा-उं, स्तम्भः-आ-अं, स्तम्भेष्टः-ष्टा-ष्टं, स्तम्भितचेष्टः &c., कुशः-खडा-खदं, गतिशक्तिहीनः-ना-नं, स्पन्दनरहितः-ता-तं, स्तम्भितचेतनः-ना-नं, अचेतनः-ना-नं, चैतन्यरहितः &c.; 'with cold,' शीताकुलः-ला-लं.

TO NUMB, *v. a.* जडीकृ, स्तम्भीकृ, चैतन्यं स्तम्भ (c. 10. स्तम्भयति-यितुं, c. 5. स्तम्भीति, स्तम्भीतुं), चैतन्यस्तम्भं कृ, चेतनास्तम्भनं कृ, चैतन्यं हृ (c. 1. हरति, हर्तुं), त्वक्कुम्भि कृ, शीताकुलीकृ.

NUMBERED, *p. p.* सुप्तः-भा-प्रं, जडीकृतः-ता-तं. See NUMB, *a.*

NUMBER, *s.* संख्या.—(Assemblage of two or more units) राशिः *m.*, संख्या; 'even number,' समसंख्या; 'odd,' विषमसंख्या; 'whole number,' अमिश्रं; 'five in number,' पञ्चसंख्या; -ख्या-ख्यां, पञ्चसंख्यकः-का-कं.—(Amount) संख्या, गणना, परिगणना, समुदायः, परिमाणं.—(Multitude, collection) गणः, समूहः, समवायः, सङ्घः, सङ्घातः, सङ्घयः, वृन्दं, सङ्घट्टः, स्तोमः, राशिः *m.*, पुञ्जः, पृगः; 'a number of young women,' तरुणीगणः; 'a number of men,' पुरुषसमूहः, पुरुषसमवायः.—(A great number, many) बाहुल्यं, बहुत्वं, बहुः-हु-ह्वी-हु, बहुलः-ला-लं, बहुसंख्यकः-का-कं, अनेकः &c., प्रचुरः-रा-रं; 'in great number,' बहुशस्, अनेकशस्.—(Figure, arithmetical sign) अङ्कः, संख्या.—(Science of numbers) अङ्कविद्या, गणनाविद्या, गणितं, व्यक्रं; 'table of numbers,' अङ्कपत्रं, अङ्कजालं, सारणी.—(Verse) पद्यं, छन्दस् *n.*, कविता, पद्यरचना.—(In grammar) वचनं; 'singular number,' एकवचनं; 'dual,' द्विवचनं; 'plural,' बहुवचनं, अनेकवचनं.

TO NUMBER, *v. a.* (Count) संख्या (c. 2. -ख्याति-तुं), परिसंख्या, सम्परिख्या, गण् (c. 10. गणयति-यितुं), विगण्, प्रगण्, अङ्क (c. 10. अङ्कयति-यितुं), कल् (c. 10. कल्पयति-यितुं), गणतां कृ, गणोक्—(Affix a number) अङ्क, अङ्कं स्या in caus. (स्थापयति-यितुं) or लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं).

NUMBERED, *p. p.* संख्यातः-ता-तं, गणितः-ता-तं, अङ्कितः &c., कलितः &c., गणोभूतः-ता-तं, गणोक्तः-ता-तं, परिगणितः &c.

NUMBERER, *s.* संख्याकृत् *m.*, गणकः, अङ्कगणकः, गणनाकारी *m.* (न्).

NUMBERING, *s.* गणनं-ता, परिगणनं-ता, संख्यानं, संख्या रणं, गणितं,

NUMBERLESS, *a.* असंख्येयः-या-यं, असंख्यः-ख्या-ख्यां, अगणनीयः-या-यं, अगण्यः-ख्या-ख्यां, असंख्यातः-ता-तं, गणनातीतः-ता-तं, कोट्यवधिः-धि-धि.

NUMBLES, *s. pl.* (Entrails of a deer) मृगान्त्रं, मृगान्त्राणि *n. pl.*

NUMBNESS, *s.* त्वक्कुम्भिः *f.*, त्वक्सापः, सुमिः *f.*, खापः, जडता, जाड्यं, चैतन्यस्तम्भः, चेतनास्तम्भः, चैतन्यस्तम्भता, चैतन्यराहित्यं, गतिशक्तिहीनता, कुशलता, मिडं.

NUMERABLE, *a.* संख्येयः-या-यं, गणनीयः-या-यं, गण्यः-ख्या-ख्यां, गण्येयः-या-यं, गणित्यः-व्या-व्यं, परिगणनीयः-या-यं.

NUMERAL, *a.* (Pertaining to or consisting of numbers) संख्यः-ख्या-ख्यां, संख्यात्मकः-का-कं, संख्याविषयः-या-यं, संख्यासङ्घन्धी-न्धनी &c., संख्यावाचकः &c., गणनासङ्घन्धी &c., अङ्की-ङ्कनी &c., अङ्कालकः &c.

NUMERAL, *s.* (Figure) अङ्कः, संख्या, संख्याचिह्नं, गणनाविह्नं.

NUMERALLY, *adv.* संख्यानुसारतः-रेण, यथासंख्यं, संख्यावत्.

NUMERARY, *a.* अमुकसंख्यासङ्घन्धी-न्धनी &c., अमुकसंख्यः-ख्या-ख्यां.

NUMERATION, *s.* संख्यानं, संख्याता, गणना, परिगणना, संख्यापरिमाणं.

NUMERATOR, *s.* (Of a fraction) अंशः, लवः, भेगः, हारः, हारकः; 'numerator and denominator together,' राशिः *m.*

NUMERICAL, *a.* संख्यः-ख्या-ख्यां, यथासंख्यः-ख्या-ख्यां, संख्यापेक्षकः-का-कं, संख्योद्देशकः-का-कं, संख्यासङ्घन्धी &c. See NUMERAL, *a.*

NUMERICALLY, *adv.* यथासंख्यं, संख्यामपेक्ष, संख्यामुद्दिश्य, यथागणनं; गणनां कृत्वा, संख्यां कृत्वा or गणयित्वा.

NUMEROUS, *a.* बहुः-हु-ह्वी-हु, बहुलः-ला-लं, बहुसंख्यकः-का-कं, बहुसंख्यः-ख्या-ख्यां, महासंख्यः &c., अनेकः-का-कं, प्रचुरः-रा-रं, भूरिः-रि-रि, भूयिष्ठः-ष्टा-ष्टं, भूयान्-यसो-यः (स्), नैकः-का-कं, पुष्कलः-ला-लं, प्राज्यः-ज्या-ज्यं, विपुलः-ला-लं.

NUMEROUSLY, *adv.* बहुशस्, अनेकशस्, बाहुल्येन, सङ्घशस्.

NUMEROUSNESS, *s.* बहुत्वं, बाहुल्यं, अनेकत्वं-ता, अनेक्यं, बहुसंख्यत्वं.

NUMISMATIC, *a.* मुद्राविषयः-या-यं, नाणकविषयकः &c., मुद्रासङ्घन्धी &c.

NUMISMATICS, *s.* मुद्राविद्या, नाणकविद्या, मुद्राविषयिका विद्या.

NUMSKULL, *s.* स्थूलबुद्धिः *m.*, स्थूलधीः *m.*, सत्त्वबुद्धिः, जडधीः.

NUN, *s.* मठनियामिनी, मठवासिनी, संसारत्यागिनी, लोकत्यागिनी, सङ्घपरित्यागिनी, सर्यासिनी, तपस्विनी, वैरागिणी, तपोनिष्ठा, तपस्यासक्ता, धर्म्मभगिनी, ब्रह्मचारिणी, योगिनी.

NUNCIO, *s.* रोमीयधर्म्मोपदेशकज्ञादूतः, महाधर्म्मोपदेशदूतः.

NUNCUPATIVE, NUNCUPATORY, *a.* साक्षात् कथितः-ता-तं, अलिखितः &c.

NUNNERY, *s.* धर्म्मभगिनीमठः, तपस्विनीमठः, ब्रह्मचारिणीमठः.

NUPTIAL, *a.* वैवाहिकः-की-कं, उद्वाहिकः-का-कं, औद्वाहिकः-को-कं, पाणिग्रहणिकः-की-कं, विवाहोद्यः-या-यं, विवाही-हिनी-हि (न्), उद्वाही &c., विवाहसङ्घन्धी &c., विवाह in comp.; 'nuptial feast,' विवाहमहोत्सवः; 'nuptial gift,' यौतकं, औद्वाहिकं, पारिणय्यं, हरणं, मुद्रायाः-यं.

NUPTIALS, *s. pl.* विवाहः, उद्वाहः, परिणयनं, विवाहविधिः *m.*, विवाहक्रिया, विवाहसंस्कारः, पाणिग्रहणं.

NURSE, *s.* धात्री, धात्रेयी-यिका, अङ्कपाली, उपमाता *f.* (तृ), मातृका, प्रतिपालिका, पालयित्री, धन्या, पयुः *f.*—(In sickness) उपचारकर्त्री, उपचारिका, रूग्णपरिचारिका, रोगार्त्तपालिका, रोगसेविका.—(Posterer, cherisher) पालकः, प्रतिपालकः, पालयिता *m.* (तृ), पोषकः, पोष्टा *m.* (तृ).

TO NURSE, *v. a.* (Foster, take care of a child, &c.) पाल् (c. 10. पालयति-यितुं), प्रतिपाल्, अङ्के पाल्, क्रोडे पाल्, पुष् (c. 1. पोषति, c. 9. पुष्णाति, c. 10. पोषयति-यितुं) or परिपुष्, क्रोडीकृ, अङ्कीकृ.—(Attend upon a sick person) रोगिणम् उपचर् (c. 1. चरति-यितुं) or परिचर् or पाल् or प्रतिपाल् or सेव् (c. 1. सेवेते-यितुं) or उपसेव्.—(Suckle) दुग्धं or स्तन्यं or स्तनं दा (c. 3. ददाति, दातुं) or पा in caus. (पाययति-यितुं) or घे in caus. (धाययति-यितुं), स्तनदानेन or स्तन्यदानेन पुष् or पाल्.—(Nourish, cherish) भृ (c. 1. भरति, c. 3. बिभर्ति, भर्तुं), सम्भृ, पाल्.

NURSED, *p. p.* पालितः-ता-तं, अङ्के पालितः-ता-तं or प्रतिपालितः &c., पोषितः-ता-तं, पुष्टः-ष्टा-ष्टं, भरितः-ता-तं.—(In sickness, &c.) उपचरितः-ता-तं.

NURSERV, *s.* बालस्थानं, बालगृहं, बालकस्थानं, पालनस्थानं, पोषणस्थानं.

NURSERY-MAN, *s.* पुष्पाजीवी *m.* (न्), पुष्पशालाजीवी *m.* (न्).

NURSING, *s.* पालनं, अङ्केपालनं, अङ्कपालिका, प्रतिपालनं, पोषणं, भरणं, बुलुम्पः, लालनं, क्रोडीकरणं.—(In sickness, &c.) उपचारः.

NURSING, *s.* स्तनन्यसः -या, स्तनन्यः -या-या: *m.*, स्तनपायी *m.* (नं), बालः.
 NURTURE, *s.* (Nourishment, food) आहारः, भक्षः, शरीरपोषा, भृति: *f.*,
 सम्भृति: *f.*, पोषिकः.—(Education, bringing up) शिक्षा, उपदेशः,
 अभ्यासः, पुष्टि: *f.*, पोषः -यर्थः, पालनं, प्रतिपालनं, भरिता *m.* (नं).
 To NURTURE, *v. a.* (Nourish) पुष् (c. 10. पोषयति -यितुं), परिपुष्,
 पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), प्रतिपाल्, भृ (c. 1. भरति, c. 3. विभर्ति,
 भृषु), पालनं कृ, पोषणं कृ.—(Educate) शिक्ष् (c. 10. शिक्षयति
 -यितुं), विनी (c. 1. -नयति -नेतुं).
 To NUSTLE, *v. a.* अङ्गे पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), अङ्गीकृ, झोडीकृ.
 NUT, *s.* खाद्यबीजगर्भम् अङ्गुलीकृति दृढफलं or घनफलबीजं.
 NUTANT, *a.* प्रगतशिराः -राः -रः (नं), अवनतशिराः &c., नतशिराः &c.
 NUT-BROWN, *a.* पृष्ठोक्तफलवत् श्यावः -वा -वं or श्यामः -ना -नं.
 NUT-CRACKERS, *s. pl.* सन्देशः, सन्देशकः, सन्देशका.
 NUTMEG, *s.* जातिकोशः, जातिकलः, जातिः -तो *f.*, जातीकोशः, जातीकोवः,
 जातीफलः, समुद्राम्नं, पुष्पागः, द्विधात्मकं, लवः, तृलं. See MACE.
 NUTRIMENT, *s.* (Food) आहारः, भोजनं, पोषिकः. See NOURISHMENT.
 NUTRITION, *s.* (Act) पोषणं, पुष्टि: *f.*, पोषः, आध्यायनं. See NOURISHMENT.
 NUTRITIOUS, NUTRITIVE, *a.* पोषिकः -की -कं, पुष्टिः -दा -दं, पोषकः
 -का -कं, धातुपोषकः &c., धातुवर्धकः -का -कं, पुष्टिकरः -री -रं, पुष्टि-
 कारकः -का -कं, पुष्टिजनकः &c., धातुभृत् *m. f. n.*, बलवर्धकः &c.,
 बलवर्धनः -ना -नं, वृद्धः -शा -शी -थं.
 NUTSHELL, *s.* बीजकवचः -वं, बीजकचुकः, बीजपुटः.
 NUX-VOMICA, *s.* (Poisonous fruit) वररारा.
 NYCTALOPS, *s.* रात्रिदृष्टिः *m. f.*, निशादृष्टिः *m. f.*, रात्रिदृक् *m.* (ज्ञं).
 NYCTALOPY, NYCTALOPIA, *s.* रात्रिदृष्टिः *f.*, निशादृष्टिः *f.*
 NYMPH, *s.* अम्बरा: *f.* (ज्ञं), अम्बरा, जलवनदेवता, जलदेवता, वनदेवता,
 जलदेवी, वनदेवी, जलवनदेवी, नदीदेवता, यक्षिणी, विद्याधरी.—
 (Beautiful woman, lass, मुन्दरी, मुग्धा, प्रमदा, तन्वङ्गी, कन्या.
 NYMPH-LIKE, *a.* अम्बरायोग्यः -ग्या -ग्यं, अम्बरालुत्यः -त्या -त्यं.
 NYMPHOMANIA, *s.* (A disease) चतिचरया.

O.

O! exclam. (Vocative) ओः, ओस्, ओ, ओभो, हे.—(To inferiors)
 रे, अरे, अररे, है, अहो.—(Expressive of surprise, grief, an-
 ger, &c.) जा, जाः, हा, अहह, अहहा, हन्, अहो, अहोवत्.
 OAF, *s.* स्थूलपुष्टिः *m.*, स्थूलजनः, मन्दपुष्टिः, जडपुष्टिः, मूर्खः, मूढः, बर्बरः.
 OAFISH, *a.* स्थूलस्वभावः -वा -वं, मन्दस्वभावः &c., जडपुष्टिः -द्विः -द्वि.
 OAK, *s.* सिन्दूरः, सिन्दूरपृष्ठः, वनवृक्षभेदः, वन्यपादभेदः, वनराशिः.
 OAKEN, *s.* सिन्दूरकाष्ठमयः -यी -यं, सिन्दूरपृष्ठनिर्मितः -ता -तं.
 OAKUM, *s.* नीलैरञ्जुलस्यः शण्डस्यः, खड्गिरञ्जु: *m. f.*, शण्डसूचकं.
 OAR, *s.* क्षेपणिः -खी *f.*, क्षिपणिः -खी, क्षपणी, नौकादक्षः, नौदक्षः,
 क्षरिचः, क्षरिचं, तरङ्गः, तरिरयः.
 OARED, *a.* दक्षवान् -वती -वत् (ज्ञं), दक्षी -क्षिनी -क्षि (नं); 'four-
 oared', चतुर्दक्षवान् &c., चतुर्दक्षी &c.
 OARSMAN, *s.* नौकादक्षपटः -धारी *m.* (नं), नौदक्षबालकः.
 OASIS, *s.* मरुभूमिमध्यगतं शाश्वलस्थलं, मरुमध्यस्थं शाश्वलस्थानं.
 OAT, *s.* ओटसंज्ञकः शस्यभेदः or चान्यभेदः.
 OATEN, *a.* पृष्ठोक्तशस्यमयः -यी -यं, पृष्ठोक्तचान्यचूर्णमयः &c.
 OATH, *s.* शपथः, श्रापः, शपः -यनं, अभिश्रापः, परिश्रापः, दिव्यं, सत्यं,
 समयः, प्रत्ययः, अभिषङ्गः, अभिषङ्गः, परिग्रहः, क्रिया; 'to take an
 oath,' शप् (c. 1. शपति -ते, c. 4. शपयति -ते, शप्नु), अभिशप्, शपयं

कृ, शपयं शप्; 'he took an oath,' शपयं श्रेपे; 'to administer
 an oath,' शप् (c. 10. शपयति -यितुं); 'made to take an oath,'
 श्रापितः -ता -तं; 'with an oath,' सशपथं, शपथपूर्व, शपथपुटवर्.
 OATH-BREAKING, *s.* शपथभङ्गः, दिव्यभङ्गः, मिथ्याशपथः, मिथ्यादिबन्.
 OAT-MEAL, *s.* ओटसंज्ञकशस्यचूर्णं, पृष्ठोक्तचान्यचोदः.
 OBEDURACY, *s.* सत्यचिन्ता, चित्तसत्यता, सत्यता, कठिनचिन्तनं, चित्तका-
 ठिनं, कठिनता, दृढता, दार्ढ्यं, अननुतापशीलता, अनुतापविमुखता,
 आग्रहः, आग्रहशीलता, पापग्रहः, पापाग्रामः.
 OBEDURATE, *a.* सत्यचिन्तः -ता -तं, कठिनचिन्तः &c., दृढचिन्तः &c.,
 अननुतापशीलः -ला -लं, अनुतापविमुखः -खा -खं, अनुतापपरायणः
 -खा -खं, दुराग्रही -हिणी -हि (नं), पापग्रही &c., पापाग्रामि &c.
 OBEDURATELY, *adv.* सत्यचिन्तान्, कठिनचिन्तान्, सकाठिनं.
 OBEDIENCE, *s.* आशानुवर्तनं, आशानुसरणं, आशाकरणं, आशापालनं,
 आशानुवृत्तिः *f.*, आशानुकूलता, आशानुकूल्यं, आशासाहित्यं, आशाधारणं,
 आशाधीनता, आशानुरोधः, आशासेवनं, आदेशकरणं, निदेशकरणं,
 आशापरता, आशानुविधायिता, वशता, वश्यता, श्रुद्रूपा -यर्थं, अनुवर्तनं,
 अनुवृत्तिः *f.*, अनुकूलता, आनुकूल्यं, वशवर्तनं, मान्यता, आशामाननं,
 वशीभूतता.
 OBEDIENT, *a.* आशानुवर्ती -ज्ञिनी -ज्ञि (नं), आशापालकः -का -कं, आशाधीनः
 -ना -नं, आशानुयायी &c., आशानुसारी &c., आशाकरः -री -रं, आशा-
 कारी &c., आदेशकारी &c., निदेशकारी &c., आदेशकरः &c., वचन-
 करः &c., वचस्करः &c., आशासेवी &c., आशापरः -रा -रं, अनुज्ञा-
 सनपरः &c., वशः -ज्ञा -ज्ञं, वश्यः -ज्ञा -ज्ञं, वशवर्ती &c., वशानुगः
 -गा -गं, श्रुद्रूपः -युः -युः, आशावहः -हा -हं, आशावाहकः -का -कं,
 आशासम्पादकः &c., आशासम्पादी &c., आशापारी &c., अनुवर्ती &c.,
 अनुविधायी &c., विधायी &c., अनुकूलः -ला -लं, सेवी &c., आशा-
 दाही &c., वचनदाही &c., निदेशदाही &c., आग्रहः -वा -वं, अधीनः
 -ना -नं; 'obedient to a parent,' पितृवाक्यपटः -रा -रं, पितृवच-
 नकरः -रा -रं, पितृवशः -ज्ञा -ज्ञं, पितृवशानुगः &c.
 OBEDIENTLY, *adv.* श्रुद्रूपया, आनुवर्तनं, आशानुवर्तनपूर्व, आनुकूल्यं,
 आशानुसारेण -रतस्, आशानुवर्तनेन, यथादिष्टं, यथादेशं, यथाज्ञं, यथानुज्ञं.
 OBEISANCE, *s.* नमस्कारः, प्रणामः, प्रणतिः *f.*, प्रणिपातः, प्रणियतनं, नमस्
 indecl., नमस्या, सवति: *f.*, नति: *f.*, नमनं, विनयः, विनीति: *f.*,
 उपसङ्गहः; 'from inferiors to superiors,' अञ्जलि: *m.*, अञ्जलि-
 कर्म *n.* (नं), अञ्जलिवन्दनं, वन्दनं; 'from a Brahman,' आशी-
 र्वादः; 'from an inferior to a religious preceptor, Guru,
 &c.,' अभिवादनं, अभिवन्दनं; 'from Hindus of inferior caste,'
 दक्षवत्; 'to an idol, &c.,' वन्दनं.—(Profound obeisance with
 all the members of the body) साहाङ्गप्रणामः, साहाङ्गनमस्कारः,
 अहाङ्गपातः, अहाङ्गप्रणामः; 'to make obeisance,' नमस्कृ, प्रणम्
 (c. 1. -यति -यन्तुं), शिरसा प्रणम्, कायं प्रणम्, प्रणियत् (c. 1. -यति
 -यितुं), साहाङ्गपातं प्रणियत्; 'having made obeisance,' प्रणम्य.
 OBELISK, *s.* सूच्याकारः स्तम्भः, दीर्घप्रस्तम्भः स्तम्भविशेषः.
 OBERRATION, *s.* भ्रमणं -या, परिभ्रमणं, पथ्येडनं, इतस्ततो भ्रमणं.
 OBESSE, *a.* मेदस्वी -स्विनी -स्वि (नं), पीनः -ना -नं, पीवरः -रा -रं, स्थूलः
 -ला -लं, स्थूलकायः -वा -वं, मांसलः ला -लं.
 OBESNESS, OBESITY, *s.* मेदस्विता, मेदोपुष्टिः *f.*, स्थूलता, पीनता.
 To OBEY, *v. a.* आज्ञाम् or वचनम् अनुवृत् (c. 1. -वर्तेते -तिर्नु), यथा-
 दिष्टम् अनुज्ञा (c. 1. -तिष्ठति -ज्ञातुं), यथाज्ञं विधा (c. 3. -दधाति -धातुं)
 or कृ, यु in des. (श्रुद्रूपते -यितुं), अनुविधा in pass. (-धीयते),
 अनुवृत् in pass. (-ह्यम्), वेत् (c. 1. वेचते -यितुं), उपसेत्, आशी or

वचनं प्रतीत् (c. 6. -इच्छति -इच्छति) or सम्पत्तीन्, उपचर (c. 1. -चरति -रिक्त), उपाचर, उपात् (c. 2. -आत् -आत्ति), पर्युपात्, समुपात्, अन्युपे (c. 2. अन्युपेति -तु, rt. इ), मन् (c. 10. मानयति -यितु), आश्रां पाल् (c. 10. पालयति -यितु) or यद् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतु) or प्रतिग्रहं अनुकूल (nom. अनुकूलयति -यितु), उपनीय (c. 1. -नीयति -यितु), आश्रानुवर्तनं कृ. —(Submit to the control of another) परवशीभू, परवशं गन् (c. 1. गच्छति, गन्तु).

OBEYED, *p. p.* श्रुयुषितः -ता -तं, यथादिहन् अनुष्ठितः -ता -तं or विहितः -ता -तं, मानितः -ता -तं, पर्युपासितः -ता -तं, सेवितः -ता -तं.

TO OBFUSCATE, *v. a.* मलिननीकृ, तिमिर (nom. तिमिरयति -यितु), तिमिरीकृ, कलुषीकृ, मलिन (nom. मलिनयति -यितु).

OBFUSCATED, *p. p.* मलिननीकृतः -ता -तं, तिमिरीकृतः &c., कलुषीकृतः &c.

OBFUSCATION, *s.* कलुषीकरणं, मलिननीकरणं, निष्प्रभता, साम्यकारता.

OBIT, *s.* मृतक्रिया, मृतकर्म *n.* (न), अन्यकर्म *n.* See ORSEQUIES.

OBITUARY, *s.* (List of the dead) मृतसंख्यापत्रं, मृतपरिसंख्या, मृतना-
मावलिपत्रं. —(Account of the dead) मृतपत्रं -ना, मृतचरित्रं, मृतविचरणं.

OBJECT, *s.* (That about which any power or faculty is employed, or by which something is presented to the mind) विषयः, अर्थः, इन्द्रियार्थः, गोचरः, पार्श्वः, भाजनं, भूमिः *f.*, आस्यदं, स्थानं. The first four of these words refer properly to objects of sense, of which five are given, viz. 'form,' रूपः; 'sound,' शब्दः; 'odour,' गन्धः; 'flavor,' रसः; 'touch,' स्पर्शः. The other words are used elegantly in composition, thus, 'an object of confidence,' विश्वासपार्श्वः, विश्वासभूमिः *f.*, विश्वासस्थानं; 'of affection,' जेहभूमिः *f.*, प्रीतिपार्श्वः; 'of favor,' प्रसादभूमिः *f.*; 'of compassion,' कृपापार्श्वः, दयाभाजनं; 'of disgrace,' अभिभवास्यदं; 'of blame,' निन्दापार्श्वः, निन्दाविषयः; 'of praise,' स्तुतिभाजनं; 'of honor,' मानभाजनं; 'of charity or liberality,' दानपार्श्वः; 'of dispute or litigation,' व्यवहारविषयः, व्यवहारस्थानं; 'of taxation,' शुल्कस्थानं; 'deserving object of charity, &c.,' सुपार्श्वः, पार्श्वः; 'undeserving,' कुपार्श्वः, अपार्श्वः; 'visible object,' वस्तुविषयः. —(Purpose, end, that to which the mind is directed) अभिप्रायः, आश्रयः, अभिप्रेतं, अर्थः, विषयः, उद्देशः, तात्पर्यं, कार्यं, कार्यवस्तु *n.*, प्रयोजनं, प्रयोगः, अभिसन्धिः *m.*, प्राप्तिः, इष्टं, पदार्थः, लक्ष्यं, लक्ष्यं, हेतुः *m.*, निमित्तं, अवधूतिः; 'accomplishment of one's object,' साधनसिद्धिः *f.*, कार्यसिद्धिः *f.*, इष्टसिद्धिः *f.*, कृतायेता, चरितायेता, इष्टापतिः *f.*, आश्राप्तिः *f.*; 'one who has accomplished his object,' कृतार्थः -यो -थं, चरितार्थः &c., प्राप्तार्थः &c., कृतकृतः -ता -तं, आश्राप्ताप्तः -ता -तं; 'I have gained my object,' कृतार्थो-स्मि, चरितार्थो-स्मि; 'one's own private object or end,' स्वार्थः, स्वहितं, स्वसाधनं; 'highest object,' परमार्थः; 'important object,' गुर्वर्थः; 'the four objects of human pursuit collectively,' चतुर्वर्गः, चतुर्वर्तुः; these are 'virtue,' धर्मः; 'wealth,' अर्थः; 'love,' कामः; 'final beatitude,' मोक्षः; 'the three objects without the last,' त्रिवर्गः, त्रिवर्गः; 'with what object,' किमर्थं, किमुद्दिश्य. —(In grammar) कर्म *n.* (न), कर्मपदं.

TO OBJECT, *v. a.* or *n.* वाच् (c. 1. वाचते -यितु), वाधार्थं हेतुं वद् (c. 1. वदति -यितु), विरुद्धहेतुं वद्, वाधो कृ, वाधार्थं वचनं वद्, विरुद्धवचनं वद्, अपवद्, विरुद्धं, विपरीतं वद्, अचरीकृ, वितर्क (c. 1. -तर्कते

-रिक्त), पर्युद्दत् (c. 4. -अस्यति -असितु), निरस्, विरोधार्थं वचनं वद्, विरुद् (c. 7. -रुहति -रोह), प्रतिरुद्, न सम्मन् (c. 4. -मन्यते -मन्तु), न अनुमन्, न प्रतिग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतु), न अनुमद् (c. 1. -नोदते -दितु), न स्वीकृ, अस्वीकारं कृ, असम्मतिं कृ, असम्मत्तः -ता -तं भू, अननुमोदनं कृ, उद्ग्राहं कृ, परवाक्यं स्वयं (c. 10. स्वययति -यितु), व्यापातं कृ, आपर्तिं कृ.

OBJECTED TO, *p. p.* पर्युद्दत्तः -स्ता -स्तं, अपवादितः -ता -तं, अस्वीकृतः -ता -तं.

OBJECTION, *s.* बाधा -धः -धकं, विरुद्धहेतुः *m.*, बाधार्थकहेतुः *m.*, विरुद्धार्थकहेतुः *m.*, विरुद्धवचनं, उद्ग्राहः, कक्षा, अपवादः, शङ्का, आशङ्क्य, अपवादः, विपरीतवचनं, वाक्यसङ्घर्षं, वाक्यविरोधः, व्यापातः, प्रतिवन्धः, आपर्तिः *f.*, विप्रतिपत्तिः *f.*, प्रत्यवायः, वितर्का, साक्षेपः, पर्युद्दातः; 'making an objection,' विरुद्धहेतुवादः, कक्षावादः; 'settling an objection,' समाधिः *m.*, समाधानं.

OBJECTIONABLE, *a.* बाध्यः -ध्या -ध्यं, बाधनीयः -या -यं, सबाधः -धा -धं. परिहरणीयः -या -यं, परिहाय्यः -ध्यो -ध्यं, वर्जनीयः -या -यं, वर्ज्यः -ज्यो -ज्यं, अपवादः -धा -धं, सदोषः -पा -पं, प्रतिषेधाईः -हो -हं, निषेधाईः &c., शङ्कनीयः -या -यं, आशङ्कनीयः &c., प्रतिवन्धाईः &c. : 'objectionable person or thing,' परिहारः.

OBJECTIONABLENESS, *s.* बाध्यता, सबाधत्वं, बाधः, सदोषता.

OBJECTIVE, *a.* (Pertaining to the object) साधारणस्थितः -ता -तं. साधारणनिष्ठः -ज्ञा -ज्ञं, विषयाभिन्नः -ता -तं, विषयनिष्ठः &c., पदार्थाभिन्नः -ता -तं, विषयसम्बन्धी -न्विनी &c., पार्श्वनिष्ठः &c., पार्श्वसम्बन्धी &c. —(In grammar) कर्मपदविषयः -या -यं.

OBJECTOR, *s.* वाचकः, विरुद्धहेतुवादी *m.* (न), कक्षावादी, अपवादकः.

TO OBJURGATE, *v. a.* निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितु), उपालभ (c. 1. -लभते -लभ्यु), आनुश्रु (c. 1. -क्रोशति -क्रोह), समाकुशं भर्त्स (c. 10. भर्त्सयते -ति -यितु), क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपं), अवक्षिप्, आक्षिप्, अक्षिप्यु, भिक्.

OBJURGATION, *s.* निन्दा, उपालम्भः, निरस्कारः, भर्त्सनवाक्यं, निषेधनं, क्षेपः, अवक्षेपः, भिक्कारः, परीवादः.

OBJURGATORY, *a.* निन्दकः -का -कं, निन्दार्थकः -का -कं, निरस्कारार्थकः &c.

OBOLATION, *s.* (Offering to the gods, &c.) बलिः *m.*, उपहारः. देवोपहारः, उपहरणं, हुतं, हव्यं, होमः, हुतहोमं, आहुतिः *f.*, आहवा -चनं, हवनं, उपायनं, देवोपायनं, कर्च्यं, निर्वपणं, अवदानं, सत्रं, चरुः *m.*, प्रयागः, इष्टिः *f.*, चैतानं, वितानः -नं, सवः, पाचोरः, कुक्षयायः. —(Of eatable articles, &c.) त्रैवेद्यं, निवेदनं. —(Of curds) घृषदाज्यं. —(Of rice-milk and sugar) परमांसं, पायसः. —(A respectful oblation of rice, &c. with water) अर्घ्यं, अर्थः; 'the presentation of it,' अर्घदानं. —(Oblation to all the deities) वैष्णदेवं, वैष्णदेवकर्म *n.* —(To the manes) कर्च्यं. See MANES. (To the gods and manes) हव्यकर्म; 'dressed oblation,' हव्यपाकः; 'grand and extraordinary oblation,' महाबलिः *m.*, महानैवेद्यः; 'proper for an oblation,' हव्यः -ध्या -ध्यं; 'to make an oblation to fire,' अनले होमं कृ.

OBLECTION, *s.* जानन्दः, आह्लादः. हर्षः, प्रमोदः, मदः.

TO OBLIGATE, *v. a.* बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धु), निबन्ध्, बध् -धा -धं कृ, नियमेन बन्ध्, नियमपूर्वं or प्रतिज्ञापूर्वं, बन्ध्.

OBLIGATION, *s.* (Binding power, as of a vow, promise, debt, &c., incumbency) अवश्यकता -तं, आवश्यकता, अवश्यकर्मकता -तं, अवश्यकार्यकता, कर्मकता, विधेयता, अवश्यभावात्, आवश्यकः, भारः, बन्धु; 'under the obligation of a debt,' बन्धु -विनी -वि (न); 'free from obligation,' अव्ययी &c., अवतायीवी -वो -वै, उन्नीयः

&c., चतुर्मुखः-क्रा-क्रं; 'religious obligation,' व्रतं, यमः, नियमः, विषयः; 'under a religious obligation,' व्रतो &c., व्रतस्थः-स्था-स्थं; 'observing or taking on one's self a religious obligation,' व्रताचरणं, व्रतमङ्गलः; 'violating it,' व्रतलोपः-पतं.—(Engagement, compact) नियमः, समयः, प्रतिज्ञा-ज्ञानं, संयत् *f.* संस्कारः, उपगमः, अभ्युपगमः, अभ्युपायः, सत्या, सन्धानं, सन्धिः *m.* संशयः.—(Bound state) बद्धता, निबद्धता.—(Favor, any act by which a person becomes bound to another) उपकारः, अनुग्रहः, उपकृतं, मुकृतं, हितं, प्रियं, उपचारः, कृतोपकारः; 'to lay under an obligation,' उपकृ. उपकारेण बद्धं-द्धां कृ. उपकारबद्धं-द्धां कृ.

OBLIGATORY, *a.* अवश्यकः-का-कं, सावश्यकः-की-कं, अवश्यकहेयः-या-यं, अवश्यः-श्या-श्यं, अवश्यकार्थः-र्या-र्यं, अवश्यमानयः-या-यं, अवश्यमाननीयः-या-यं, अवश्यपालनीयः-या-यं.

To OBLIGE, *v. a.* (Constrain, compel). Expressed by the causal form usually in conjunction with बलान् or बलेन or बलात्कारेण; as, 'to oblige a man to do any thing,' बलेन पुरुषं किञ्चित् कृ in caus. (कारयति-यितुं) or प्रवृत् in caus. (-वर्धयति-यितुं); 'to oblige to pay,' दा in caus. (दाययति-यितुं); 'to oblige to go,' बलेन गम् (c. 10. गमयति-यितुं); 'he obliged me to take the book,' शास्त्रं मां ग्राहयामास. The root स्रह् is sometimes used in this sense. See To COMPEL. (Bind) बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं) निबन्ध्.—(By a compact or agreement) नियमेन or नियमपुष्टे or प्रतिज्ञापुष्टे बन्ध्.—(By a favor or kindness) उपकारेण बन्ध् or बद्धं-द्धां कृ. उपकारबद्धं-द्धां कृ.—(Favor, do a favor to) अनुग्रह् (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं), अनुग्रहं कृ, अनुग्रुह् (c. 4. -रुध्यति-ते-रोदुं), उपकृ, उपकारं कृ, साहाय्यं कृ, हितं कृ, प्रियं कृ; 'to be obliged.' See the next.

OBLIGED, *p. p.* (Compelled) expressed by the pass. part. of the causal form. See COMPELLED, CONSTRAINED. (Bound) बद्धः-द्धा-द्धं; 'by a favor,' उपकारबद्धः &c.—(Favored, indebted) अनुग्रहीतः-ता-तं, उपकृतः-ता-तं; 'I am obliged to you for your advice,' अनुग्रहीतो-स्मि or अनुग्रहीतो-हं तयोपदेशेन. OBLIGING, *a.* (Having the disposition to do favors) उपकारशीलः-ला-लं, उपकारी-रिणी-रि (न), परोपकारी &c., उपकारवृद्धिः-द्धिः-द्धि, अनुग्रही-अनुग्रही &c., अनुकूलः-ला-लं, प्रियकरः-रा-रं, मुशीलः-ला-लं.

OBLIGINGLY, *adv.* उपकारशीलत्वात्, उपकारपुष्टा, मानुग्रहं, अनुग्रहेण, अनुरोधेन, मानुकृत्यं, प्रीत्या, मुशीलवत्, मुशीलत्वात्.

OBLIGINGNESS, *s.* उपकारशीलता, परोपकारशीलता, परोपकारिता, अनुग्रहः, अनुग्रहशीलता, अनुरोधः, अनुकूलता, मानुकृत्यं, मुशीलता.

OBLIQUE, *a.* (Not direct) वक्रः-क्रा-क्रं, पक्वमः-मा-मं, कुटिलः-ला-लं, निघः-घा-घं, विजिघः &c., तिर्यग्-रथी येक (च), अस्मरलः-ला-लं, अनृन्-नृ-नृ, वक्रो-क्रिणी-क्रि (न), विपमः-मा-मं. (As language, &c.) वक्रः-क्रा-क्रं, अस्पष्टः-ष्टा-ष्टं, उपरोधी &c.; 'oblique speech,' वक्रोक्तिः *f.*, वक्रभणितं.—(In grammar) कारकविभक्तिः-का-कं; 'oblique case,' कारकं, कारकविभक्तिः *f.*, कारकं.—(Oblique vision) वक्रदृष्टिः *f.*; 'having it,' वक्रदृष्टिः-द्धि-द्धि, तिर्यग्दृष्टिः &c.

OBLIQUELY, *adv.* वक्रं, कुटिलं, तिर्यक्, तिरम्, त्रिबं, विजिघं, अस्मरलं.

OBLIQUENESS, OBLIQUITY, *s.* वक्रता, कुटिलता, कंठिन्यं, निघता, तिर्यक्, अस्मरलता, अस्मरन्त्यं, अनुकृता-न्ते, विपमता; 'of vision,' वक्रदृष्टिः *f.*

दृष्टियक्रता, वक्रदृष्टित्वं, तिर्यग्दृष्टित्वं.—(Deviation from moral rectitude) विमार्गगमनं, विपथगमनं, उत्पथगमनं, कुपथगमनं, सत्यपभ्रंशः, सत्यपत्यागः, असदाचारः, अभिचारः.

To OBLITERATE, *v. a.* अपमृज् (c. 2. -मर्हि-र्हि), व्यामृज्, प्रमृज्, अवमृज्, व्यामृश् (c. 6. -मृशति-मृष्टुं), अवमृश्, व्यामर्षं कृ, अवमर्षणं कृ, उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति-छेद्गुं), लुप् (c. 6. लुम्पति, लोभुं), लोपं कृ, विनश् (c. 10. -नाशयति-यितुं), उन्मूल (c. 10. -मूलयति-यितुं); 'is obliterated from the memory,' विस्मर्यते.

OBLITERATED, *p. p.* अपमृष्टः-ष्टा-ष्टं, व्यामृष्टः &c., उन्मृष्टः &c., उच्छिन्नः-न्ना-न्नं, लुप्तः-प्ता-प्तं, वितीर्थः-र्था-र्थं.

OBLITERATION, *s.* मार्जना, अपमार्जना, व्यामर्षः, अवमर्षणं, लोपः.

OBLIVION, *s.* विस्मृतिः *f.*, विभरणं, अस्मृतिः *f.*, अस्मरणं, स्मृतिनाशः, स्मृतिहानिः *f.*, आमोहः.—(Remission of offences) दोषविस्मरणं, सकलापराधमोचनं.

OBLIVIOUS, *a.* (Causing forgetfulness) विस्मरकः-का-कं, विस्मृतिजनकः-का-कं, विस्मृतिकारकः &c.—(Forgetful) विस्मरणशीलः-ला-लं.

OBLIVIOUSNESS, *s.* विस्मरणशीलता, विस्मृतिः *f.* See FORGETFULNESS.

OBLONG, *a.* आयतः-ता-तं, आयतिमान्-मती-मत् (त्), दीर्घचतुरस्रः-छा-सं, दीर्घचतुरस्राकारः-रा-रं, दीर्घाकारः &c.

OBLONG, *a.* (The figure) आयतः-तं, दीर्घचतुरस्रः-सं.

OBLIQUE, *s.* निन्दा, परोवादः, परिभाषणं, अपवादः, निन्दोक्तिः *f.*, परुपोक्तिः *f.*, द्रव्याक्षं, दुरुक्तं, वाच्यता, तिरस्कारः.

OBLIVISCENCE, *s.* भ्रान्ति, अभिप्रायं, वाक्स्तम्भः, वायोधः, गतवाक्कं.

OBNOXIOUS, *a.* (Liable, subject) योग्यः-ग्या-ग्यं, अधीनः-ना-नं, वशः-शा-शं, सहः-हा-हं, उपपुक्तः-क्रा-क्रं, पाव in comp., आस्पद in comp., विषय in comp., अधिकारी-रिणी &c.; 'obnoxious to punishment,' दण्डयोग्यः &c., दण्ड्यः-खद्या-ख्यं, दण्डनीयः-या-यं, दण्डाहः-हा-हं; 'to disease,' रोगाधीनः-ना-नं, रोगपात्रं, रोगास्पदः; 'to death,' मरणाधीनः &c., मरणपात्रं; 'to blame,' निन्दाविषयः-या-यं.—(Odious, offensive) द्वेष्यः-घ्या-घ्यं, द्वेषणीयः-या-यं, द्वेषो &c., अप्रियः-या-यं, विप्रियः &c., अनिष्टः-ष्टा-ष्टं, असन्तोषकरः-रा-रं, अप्रीतिकरः &c.

OBNOXIOUSLY, *adv.* द्वेषणीयं, अप्रियं, विप्रियं, व्यलीकं, विरुद्धं.

OBNOXIOUSNESS, *s.* (Liability) योग्यता, अधीनता, वशता.—(Odiousness) द्वेष्यता, द्वेषणीयता, अप्रियता, अनिष्टता.

OBSCENE, *a.* अवाच्यः-घ्या-घ्यं, गर्वः-र्वा-र्वं, गहितः-ता-तं, अशुद्धः-द्धा-द्धं, अपचनीयः-या-यं, जनघरः-रा-रं, अपवित्रः-त्रा-त्रं, कुलितः-ता-तं, बोभत्सः-त्ता-त्तं, दुरुक्तः-क्रा-क्रं, कुप्राच्यः-घ्या-घ्यं; 'obscene word,' अपशब्दः, दुर्वचनं.—(Ill-omened) अशुभः-भा-भं, अमङ्गलः-ला-लं, अमद्रः-द्रा-द्रं, अमङ्गलसूचकः-का-कं.

OBSCENELY, *adv.* अवाच्यं, गहितं, गहेणीयं, अशुद्धं, कुलितं.

OBSCENESS, OBSCENITY, *s.* अवाच्यता, गर्वता, अशुद्धता-त्वं, कुलितत्वं, बोभत्सता; 'of language,' दुर्वचनं, दुर्वाक्यं, दुर्भाषणं, दुरुक्तिः *f.*, अपशब्दः.

OBSERVATION, *s.* (Act) कलुषीकरणं, निमितीकरणं, मलिनोकरणं, प्रकाशहरणं, कानिहरणं.—(State) निष्प्रभता, शान्यकायता, तेजःक्षयः, तेजोहानिः *f.*, प्रभाक्षयः, प्रकाशक्षयः.—(Of a planet) अस्तः-स्तं.

OBSCURE, *a.* (Dark, dim) निष्प्रभः-भा-भं, निःप्रभः &c., अप्रभः &c., मलिनः-ना-नं, मलिनप्रभः &c., निस्तेजाः-जा-जः (ञ), तेजोहीनः-ना-नं, अप्रकाशः-शा-शं, शान्यकारः-रा-रं, सतिमिदः-रा-रं, तमस्य-मिदो-स्ति (न), दुर्देशः-शा-शं.—(Not easily understood, not clear) गटः-टा-टं, गूढार्थः-र्था-र्थं, गूढार्थकः-का-कं, निगूढः

-डा -दं, दुर्ज्ञेयः -या -यं, दुर्गमः -ना -मं, दुर्बोधः -धा -धं, बोधगम्यः -न्या -न्यं, व्याख्यागम्यः &c., अख्याख्येयः -या -यं, अस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, अस्पष्टः -क्ता -क्तं, अस्पष्टः -टा -टं, गहनार्थः &c., कठिनः -ना -नं.— (Not noted) अप्रसिद्धः -द्धा -द्धं, अख्यातः -ता -तं, अवख्यातः &c., अत्यप्रतिष्ठः -ष्टा -ष्टं, अत्यकीर्तिः -क्तिः -क्तिं.

To OBSCURE, *v. a.* (Darken) निष्प्रभीकृ, तिमिरीकृ, मलिनीकृ, तिमिर (nom. तिमिरयति -यितुं), मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), प्रलुट् (c. 10. -लुटयति -यितुं), कलुषीकृ, तेजो हृ (c. 1. हरति, हन्ते), प्रकाशं ह, कानिं ह, प्रभां ह, प्रकाशयति कृ.—(With clouds) मघावृत्तं -तां कृ, मेघाच्छब्दं -चां कृ.—(Make difficult to be understood) गूढीकृ, निगूढीकृ, दुर्ज्ञेयं -यां कृ, दुर्गमीकृ, अस्पष्टीकृ.

OBSCURED, *p. p.* तमोवृत्तः -ता -तं, नष्टप्रभः -भा -भं, मलिनप्रभः &c., हतप्रभः &c., क्षीणप्रभः &c., नष्टप्रकाशः -शा -शं, हतप्रकाशः &c., तमोभूतः -ता -तं, कलुषीकृतः -ता -तं, नष्टतेजाः -जाः -जः (स्), नष्टतेजस्कः -क्ता -क्तं, हततेजाः &c., नष्टकान्तिः -न्तिः -न्ति, क्षीणकान्तिः &c., विगततेजाः &c., मलिनितः -ता -तं, मलिनः -ना -नं, क्षततेजाः &c., क्षतप्रभः &c., क्षतकान्तिः &c., क्षतीजाः &c., हतीजाः &c., हतज्योतीः -तीः -तिः (स्), अरोकः -का -कं.

OBSCURELY, *adv.* (Darkly) सान्धकारं, निष्प्रभं, मतिमिरं, अप्रकाशं.— (Not clearly) अस्पष्टं, अस्पष्टं, गूढं, निगूढं, दुर्ज्ञेयं.

OBSCURITY, OBSCURENESS, *s.* (Darkness) निष्प्रभता, सान्धकारता, तिमिरं, तमिषं, तमस् *n.*, अन्धकारः, तेजोहीनता, तेजोहानिः *f.*, अप्रकाशत्वं, अत्यप्रकाशः, प्रभाहीनता, प्रभाहानिः *f.*, अवतमसं.—(Darkness of meaning) गूढार्थता, गूढता, निगूढता, दुर्ज्ञेयता, दुर्बोधता, अस्पष्टता, अस्पष्टता -त्वं, गहनता, दुर्गमता, बोधगम्यता, व्याख्यागम्यता, अख्याख्या -ख्यानं.—(State of being unknown to fame) अप्रसिद्धिः *f.*, अप्रसिद्धता, अवख्यातिः *f.*, अवख्यातिः *f.*, अत्यप्रतिष्ठा, अत्यकीर्तिः *f.*, कीर्तिन्यूनता, कीर्त्त्यभावः.

To OBSECRATE, *v. a.* निर्वन्देन प्रार्थं (c. 10. -अर्थयति -ते -यितुं), विनयेन प्रार्थं.

OBSECRATION, *s.* निर्वन्देन प्रार्थनं or प्रार्थना, विनयेन प्रार्थनं.

OBSEQUAL, *a.* सौद्वेदिकः -की -कं, आनन्तिकः -की -कं, उत्तरक्रियासङ्घन्धी -न्धनी -न्धि (न्), अन्त्येष्टिसङ्घन्धी &c., अन्त्येष्टियोग्यः -ग्या -ग्यं.

OBSEQUIES, *s. pl.* उत्तरक्रिया, उत्तरकर्म *n.* (न्), उत्तरकार्यं, प्रेतक्रिया, प्रेतकर्म *n.*, प्रेतकृत्यं, प्रेतकार्यं, प्रेतसंस्कारः, अन्त्यकर्म *n.*, अन्त्यक्रिया, अन्तकर्म *n.*, अन्त्येष्टिः *f.*, अन्त्येष्टिक्रिया, शवकर्म *n.*, मृतकर्म *n.*, मृतक्रिया, मृतकार्यं, मृतसंस्कारः, अतीतसंस्कारः, सौद्वेदिक -कं, मृतसक्रिया, अन्तसक्रिया, मृतकं, श्राद्धं, श्राद्धादिकर्म *n.*, पारलौकिकं, अशुभकर्म *n.*, अशुभकार्यं. The श्राद्धं consists of obsequial oblations to the manes of deceased ancestors. See MANES; 'monthly obsequies,' अन्वाहार्यं -य्यकं, अनुहार्यः, मासिकं.

OBSEQUIOUS, *a.* अत्यनुकूलः -ला -लं, अत्यनुरोधी -धनी -धि (न्) वशुवर्त्ती &c., अत्यनुरोधी &c., अत्यनुरोधी &c., अनुवर्त्ती &c., अनुविधायी &c., वशवदः -दा -दं, वशानुगः -गा -गं, विनतः -ता -तं, नद्यः -धा -धं, आशङ्करी &c.

OBSEQUIOUSLY, *adv.* अत्यनुकूलं, अत्यनुरोधेन, अत्यनुरोधपूर्वकं.

OBSEQUIOUSNESS, *s.* अत्यनुकूलता, अत्यनुरोध्य, अत्यनुरोधः -धनं, अत्यनुरोधः, अत्यनुरोधिः *f.*, अत्यनुरोधनं, अत्यनुरोधः.

OBSERVABLE, *a.* दृश्यः -श्या -श्यं, दर्शनीयः -या -यं, दृष्टिगोचर -रा -रं, लक्ष्यः -क्ष्या -क्ष्यं, आलोकनीयः -या -यं, प्रेक्ष्यः -क्ष्या -क्ष्यं, प्रेक्षणीयः -या -यं.—(That may be practised) अवहार्यः -य्या -य्यं, अवहार्यः -या -य्यं.

OBSERVANCE, *s.* (Act of keeping or performing) पालनं, रक्षणं, सेवनं, निषेवनं, धारणं, आचरणं, अनुष्ठानं.—(Practising) आचरणं, अनुष्ठानं, करणं, विधानं, अभ्यासः, निषेवनं.—(Following) अनुसारः, अनुसरणं.—(Custom, practice) व्यवहारः, आचारः, चर्या, चरितं, रीतिः *f.*—(Religious observance) व्रतं, नियमः, यमः, नियामः, विधिः *m.*, विधानं.—(Respect) आदरः, सत्कारः, मानं.

OBSERVANT, *a.* (Taking notice) निरीक्षकः -का -कं, प्रेक्षकः -का -कं.—(Keeping, practising, following) पालकः -का -कं, निषेवकः -का -कं, अनुष्ठायी -यिनी -धि (न्), धारी &c., अनुसारी &c., आस्थितः -ता -तं, निश्चितः -ता -तं, आश्रितः -ता -तं.—(Of orders) आज्ञापालकः.—(Of benefits received) कृतवेदी &c., कृतज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.

OBSERVATION, *s.* (Act of looking at or taking notice) निरीक्षणं, निरीक्षा, अववेक्षणं, अववेक्षा, अवलोकनं, आलोकनं, आलोचनं, निरूपणं, सन्दर्शनं, दृष्टिः *f.*, लक्ष्यं, लक्षं.—(Result of taking notice) लिखितं, चर्चा. See NOTE, NOTICE; 'in one's observation' प्रत्यक्षे -द्यतम्.

OBSERVATORY, *s.* ताराङ्गणं, ग्रहनक्षत्रादिदर्शनस्थानं.

To OBSERVE, *v. a. and n.* (See, look at) दृश् (c. 1. पश्यति, दृष्टुं), अनुदृश्, प्रतिदृश्, अभिदृश्, परिदृश्, प्रदृश्, सम्प्रदृश्, सन्दृश्, लक्ष् (c. 10. लक्षयति -यितुं), आलक्ष्, समालक्ष्, संलक्ष्, उपलक्ष्, समुपलक्ष्, ईक्ष् (c. 1. ईक्षते -क्षितुं), समीक्ष्, वीक्ष्, प्रेक्ष्, निरीक्ष्, अववेक्ष्, प्रत्यवेक्ष्, अभिप्रेक्ष्, सम्प्रेक्ष्, उदीक्ष्, आलोक् (c. 10. -लोकयति -यितुं, c. 1. -लोकते -क्तुं), समालोक्, अवलोक्, विलोक्, आलोच् (c. 10. -लोचयति -यितुं), निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), विलोकनं कृ, अवलोकनं कृ.—(With the intellect) उपलभ् (c. 1. -लभते -लभुं), विज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -नीते -ज्ञातुं), विभू (c. 10. -भावयति -यितुं), विभावनं कृ, अनुभू.—(Keep, perform, practise) पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), प्रतिपाल्, परिपाल्, अनुपाल्, सम्पाल्, अभिपाल्, रक्ष् (c. 1. रक्षति -क्षितुं), अभिरक्ष्, परिरक्ष्, संरक्ष्, आचर् (c. 1. -चरति -रितुं), समाचर्, अनुचर् (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठितुं), आस्था, समास्था, समुपास्था, विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), सेव् (c. 1. सेवते -वितुं), निषेव्, उपसेव्, समासेव्; 'observe propriety,' विनयं रक्ष्.—(Utter, make a remark) वाक्यं वद (c. 1. वदति -दितुं) or प्रवद्, चर्च्य कृ.—(Adhere to) आश्रि (c. 1. -श्रयति -यितुं), अवलक्ष् (c. 1. -लक्षते -क्षितुं), उपास् (c. 2. -आस्ते -आसितुं).

OBSERVED, *p. p.* (Noticed by the eye) दृष्टः -ष्टा -ष्टं, ईक्षितः -ता -तं, निरीक्षितः -ता -तं, प्रेक्षितः -ता -तं, आलोकितः -ता -तं, आलोचितः -ता -तं, निरूपितः -ता -तं.—(Kept, performed) पालितः -ता -तं, आचरितः &c., अनुष्ठितः &c., सेवितः &c., निषेवितः &c., अनुवृत्तः &c. OBSERVER, *s.* (Looker on) प्रेक्षकः, वीक्षकः, प्रेक्षणिकः, द्रष्टा *m.* (द्रु), दर्शी *m.* (न्), आलोचकः. See OBSERVANT.

OBSERVINGLY, *adv.* स्मिरूपशृङ्खलं, चर्चया, मनोयोगेन, सावधानं.

OBSELETE, *a.* अव्यवहारितः -ता -तं, निरुक्तः -क्ता -क्तं, निरुक्तः -क्ती -क्ते, कालान्तरितः -ता -तं, गतकालिकः -का -कं, लुप्तः -प्ता -प्तं, अप्रचलितः -ला -लं, अप्रचलितः -ता -तं, अपचलितः -ता -तं, अप्रचरितः -ता -तं, अव्यवहार्यः -य्या -य्यं, अनुपस्थितः -ता -तं, अनुपलभ्यः -भा -भं, विकटः -टा -टं.

OBSELETENESS, *s.* अव्यवहार्यता, अव्यवहारितत्वं, लुप्तता, अप्रचलितत्वं, अप्रचारः, लोपः, अनुपस्थितिः *f.*, अनुपलब्धिः *f.*

OBSTACLE, *s.* विघ्नः, अन्तरायः, बाधातः, प्रसूतः, प्रतिबन्धः -न्धकः, रोधः -धनं, अवरोधः, उपरोधः, विरोधः, संरोधः, निरोधः, स्तम्भः -म्भनं, प्रतिहम्भः, विहम्भः, विधातः -तं, विघ्नम्भः, बाधा -धः -धकः, अवधानं, विघ्नम्भः; 'removal of obstacles,' विघ्नविघ्निः *f.*, विधातविघ्निः *f.*

विघ्ननाशः-शनं, विघ्नहरणं; 'causing obstacles,' विघ्नकरः-रा-रं, विघ्नकारी-रिणी-रि (न्).

OBSTETRIC, *a.* प्रसवकर्मसङ्घन्धी-स्थिनी &c., कृत्तिकर्मसङ्घन्धी &c.,

गर्भमोचनसङ्घन्धी &c., गर्भमोचनविषयकः-का-कं, सावकः-विषा-कं.

OBSTETRICES, *s.* प्रसवकर्मिणी (न्), प्रसवकायै, गर्भमोचनविद्या.

OBSTINACY, OBSTINATENESS, *s.* स्तब्धता, स्तब्धिः *f.*, स्तब्धमतिर्बलं, धैर्यं, धीरता-त्वं, निर्बन्धः, दृढता, दार्ढ्यं, कठिनता, कठिन्यं, धृतिः *f.*, जडता, जाड्यं, अवश्यता, अविनेयता, खैरता, खैरता, प्रतीयता, दुष्टता, चापहः, दुरायहः, दुर्मेदः, अभिनिवेशः, निर्बन्धशीलता, हठः; 'in adhering to belief,' ब्रह्माज्ञाज्ञं.

OBSTINATE, *a.* स्तब्धः-आ-अं, निर्बन्धशीलः-ला-लं, स्तब्धमतिः-ति-ति, धीरः-रा-रं, दृढः-दा-ढं, कठिनः-ना-नं, जडः-डा-डं, अवश्यः-इया-इयं, अविनेयः-या-यं, दुरायही-हृणी-हि (न्), चापही &c., खैरी &c., खैरः-रा-रं, प्रतीयः-पा-पं, दुष्टः-डा-डं—(Difficult of cure) कृच्छ्रसाध्यः-ध्या-ध्यं, दुःसाध्यः &c., दुःसाध्यः &c., दुरुपचारः-रा-रं.

OBSTINATELY, *adv.* निर्बन्धेन, सनिबन्धं, धैर्येण, सधैर्यं, सदाढ्यं, सजाड्यं, सकाठिन्यं, दुरायहेण, प्रतीयत, खैरत, दुष्टवत्.

OBSTIPATION, *s.* मलावरोधः, मलावृष्टम्, मलस्तम्भः, मलस्तम्भिः *f.*

OBSTREPEROUS, *a.* (Vociferous) उच्चैःस्वरकारी-रिणी-रि (न्), तुमुलकारी &c., बहुधोपः-पा-पं, कोलाहलकारी &c.—(Perverse) प्रतीयः-पा-पं.

OBSTREPEROUSLY, *adv.* उच्चैःस्वरेण, बहुधोपेण, कोलाहलेन, सकोलाहलं.

OBSTREPEROUSNESS, *s.* धोषणत्वं, बहुधोपत्वं, तुमुलकारित्वं, प्रतीयता.

To OBSTRUCT, *v. a.* रुप् (c. 7. रुण्दि, रोडुं), प्रतिरुप्, निरुप्, उपरुप्, विरुप्, संरुप्, स्तम्भ् (c. 10. स्तम्भयति-यितुं, c. 9. स्तम्भाति, स्तम्भितुं), विष्टम्भ्, प्रतिबन्ध् (c. 9. -बध्नाति-बन्धुं), बाध् (c. 1. बाधते-धितुं), विहन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं), व्याहन्, प्रतिहन्, विघ्न (nom. विघ्नयति-यितुं), वृ (c. 10. वारयति-यितुं), निवृ, विनिवृ, आपृ, समापृ, प्रतिपृ, प्रतिपिप् (c. 1. -पेधति-पेधुं), रोषं कृ, अपरोषं कृ, गतिरोषं कृ, प्रतिबन्धं कृ, निराकृ.

OBSTRUCTED, *p. p.* रुद्धः-डा-डं, प्रतिरुद्धः &c., विरुद्धः &c., निरुद्धः &c., उपरुद्धः &c., स्तम्भितः-ता-तं, स्तम्भः-आ-अं, विष्टम्भः &c., प्रतिबध्दः &c., विहत्तः-ता-तं, प्रतिहत्तः-ता-तं, पराहत्तः-ता-तं, बाधितः-ता-तं, विघ्नितः-ता-तं, वारितः-ता-तं, निवारितः-ता-तं, अमरितः-ता-तं, सांगुलः-ला-लं.

OBSTRUCTER, *s.* विघ्नकारी *m.* (न्), रोषकः, अपरोषकः, प्रतिबन्धकः, बाधकः.

OBSTRUCTION, (Act) रोपः-धनं, स्तम्भनं, प्रतिबन्धनं, विघ्नकरणं, वारणं, सावरणं.—(Impediment) विघ्नः, रोपः, प्रतिरोधः, उपरोधः, संरोधः, निरोधः, प्रतिवन्धः, स्तम्भः, विष्टम्भः, प्रतिष्टम्भः, रेटः. See OBSTACLE, HINDERANCE. (In any organ of the body) नाहः, आनाहः, अवरोधः, निवन्धः.

OBSTRUCTIVE, OBSTRUCTING, OBSTRUENT, *a.* विघ्नकारी-रिणी &c., विघ्नकरः-री-रं, प्रतिरोधी &c., विरोधी &c., रोषकः-का-कं, अपरोषकः &c., प्रतिरोषकः &c., विघाती &c., व्याधातकः-का-कं, विष्टम्भी &c., सांपरोधिकः-को-कं, वारकः-का-कं, निवारकः &c., निराकरणुः-णुः-णु, श्लिपुः-मुः-मु, व्याधातजनकः-का-कं, बाधकः-का-कं, प्रतिरोधकः-का-कं, विघ्नजनकः &c., प्रतिवन्धकारी &c., प्रतिवन्धकः &c.

To OBTAIN, *v. a.* आप (c. 5. आप्राप्ति, आपुं), प्राप, सम्प्राप्, जवाप्, समप्राप, समाप, लभ (c. 1. लभते, लभुं), उपलभ्, अर्ज (c. 10. अर्जयति-यितुं, c. 1. अर्जति-र्जितुं), उपाजं, आसाद (c. 10. सादयति-यितुं), समासाद, अधिगम (c. 1. गच्छति-गन्तुं), गम, सम्पद (c. 10. पादयति-

-यितुं), प्रतिपद् (c. 4. -पद्यते-ति-पद्युं), आपद्, अभिपद्, समापद्, इ (c. 2. इति-न्तुं), अनी, अ (c. 1. अच्छति, अक्षुं), विद् (c. 6. विदति, वेदुं, वेदितुं), अभिविद्, प्रतिविद्, आविष् (c. 6. -विशति-वेष्टुं), समाविष्, अश् (c. 5. अश्नुते, अश्नुतुं), समश्, उपाश्, स्पृश् (c. 6. स्पृशति, स्पर्शुं).

To OBTAIN, *v. n.* (Be in use, be established) प्रचलीभू, प्रचलितः-ता-तं भू, प्रचर् (c. 1. -चरति-रितुं), प्रचल (c. 1. -चलति-लितुं), प्रवृत् (c. 1. -वर्तते-र्जितुं), स्थापितः-ता-तं भू, प्रसिद्धीभू, प्रचलीभू, प्रभू, संस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्थातुं).

OBTAINABLE, *a.* प्राप्यः-प्या-प्यं, प्रापणीयः-या-यं, प्राप्तव्यः-प्या-प्यं, लभ्यः-भ्या-भ्यं, उपलभ्यः &c., आसादनीयः-या-यं, आसाद्यः-द्या-द्यं, समासाद्यः &c., अधिगम्यः-भ्या-भ्यं, अधिगमनीयः-या-यं, अधिगमन्यः-प्या-प्यं; 'easily obtainable,' सुलभः-भा-भं, सुप्राप्यः-प्या-प्यं, सुसाध्यः-ध्या-ध्यं; 'difficultly,' दुर्लभः &c., दुःप्राप्यः &c., दुष्प्राप्यः &c., दुःखलभ्यः &c., दुष्प्राप्यः-प्या-प्यं, दुराप्यः-पा-पं; 'with exertion,' यत्बलभ्यः &c.

OBTAINED, *p. p.* प्राप्तः-ता-तं, आप्तः &c., जवाप्तः &c., लभः-आ-अं, उपलभः &c., अर्जितः-ता-तं, उपाजितः-ता-तं, आसादितः-ता-तं, समासादितः-ता-तं, अधिगतः-ता-तं, आपद्यः-द्या-द्यं, विष्टः-दा-डं, भाषितः-ता-तं, भूतः-ता-तं, लज्जितः-भा-भं, सम्पद्यः &c., सम्पादितः-ता-तं, अभिरामितः-ता-तं.

OBTAINER, *s.* प्रापकः, लभ्ता *m.* (अ), उपाजकः, सम्पादकः.

OBTAINMENT, *s.* प्राप्तिः *f.*, सम्प्राप्तिः *f.*, आप्रिः *f.*, प्रापयं, आपयिः *f.*, लभिः *f.*, लभः, आसादनं, समासादनं, अर्जनं, उपाजनं, प्रतिपप्तिः *f.*, सम्पादनं, अधिगमः.

To OBTEST, *v. a.* विनयेन प्रार्थे (c. 10. प्रार्थयति-यितुं) or याच् (c. 1. याचति-चितुं).

OBTESTATION, *s.* अञ्जलिकर्मपूर्वकं प्रार्थनं, विनयेन प्रार्थनं, अभ्यर्थना.

To OBTRUDE, *v. a.* धर्मेण or बलेन or परानिच्छया प्रविश् (c. 10. वेजयति-यितुं) or प्रवृ (c. 10. सारयति-यितुं) or अनधिकारपूर्वकं प्रविश्.—(Urge upon another with unreasonable importunity) अनिनिबन्धेन अनिच्छतं जनं किञ्चिद् ग्रह् (c. 10. ग्राहयति-यितुं), अतिनिबन्धपूर्वकम् उपस्था in caus. (स्वापयति-यितुं) or उपहृ (c. 1. हरति-हर्षुं) or प्रदा.

To OBTRUDE, *v. n.* धर्मेण or बलेन or परानिच्छया प्रविश् (c. 6. -विशति-वेष्टुं), अनाहूतः प्रविश् or आविष् or आगम (c. 1. -गच्छति-गन्तुं) or आक्रम् (c. 1. -क्रानति-क्रानितुं) or अभिक्रम्.

OBTRUDED, *p. p.* धर्मेण or परानिच्छया प्रवेशितः-ता-तं or प्रसारितः &c.

OBTRUSION, *s.* धर्मेण or परानिच्छया प्रवेशः-शनं, अनधिकारपूर्वकं प्रवेशनं, अनाहूतप्रवेशनं, अनाहूतागमनं.

OBTRUSIVE, *a.* परानिच्छया प्रवेशकः-का-कं, धृष्टः-डा-डं.

To OBTUND, *v. a.* घनीकृ, अतीक्षणीकृ, अतीक्षीकृ, स्थूलकृ, मडीकृ, तेजो हृ (c. 1. हरति, हर्षुं), विरुग्नीकृ, तेजोहीनं-नां कृ.

OBTUSE, *a.* (Blunt, not acute) अतीक्ष्णः-क्ष्णा-क्ष्यं, अतीक्ष्णः-क्षा-क्षं, अनयः-या-यं, निरयः &c., अग्रहरः-रा-रं, धाराहीनः-ना-नं, तेजोहीनः &c., घनः-ना-नं, स्थूलः-ला-लं, निलेशः-जा-जः (स्), 'obtuse angle,' वहिल्लेखकोणः—(Dull, stupid) मडः-डा-डं, मन्दः-न्दा-न्दं, स्थूलः-ला-लं, मूढः-डा-डं, मन्दबुद्धिः-द्धिः-द्धि, स्थूलधीः-धी-धि, मन्दमतिः-ति-ति, मज्जमतिः &c., अविद्यधः-ग्धा-ग्धं.

OBTUSE-ANGLED, OBTUSE-ANGULAR, *a.* वहिल्लेखः-खा-खं, वहिल्लेखकोणः-खा-खं.

OBTUSELY, *adv.* अतीक्ष्णं, अतीक्ष्णं, अग्रहरं, स्थूलवत्, जाड्येन, सजाड्यं, मज्जवत्.

OBTUSENESS, s. (Bluntness) अतीक्ष्णता, अतीव्रता, निरग्रता, भाराहीनता, तेजोहीनता, घनता, स्थूलता.—(Of intellect) जडता, जाड्यं, स्थूलता, स्थूलबुद्धित्वं, मूढता, मन्दता, मन्दमतिर्त्वं, बुद्धिमान्यं, अविदग्धता.

To OBTUMBRATE, v. a. प्रछद् (c. 10. छादयति-यितुं), तिमिर (nom. तिमिरयति-यितुं), तिमिरोक्तं, छायां कृ. See **To OBTURATE**.

To OBTUATE, v. a. पृ (c. 10. वारयति-यितुं), निपृ, विनिपृ, प्रतिपृ, आपृ. रूप (c. 7. रुण्डि, रोडुं), निरूप, विरूप, अवरूप, प्रतिरूप, उपरूप, निपृत् (c. 10. पश्यति-यितुं), विच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति-छेत्तुं), परिच्छिद्, बाप (c. 1. बाधते-धितुं), प्रतिबन्ध (c. 9. -बध्नाति-बध्नुं), विहन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं), व्याहन्, निरस् (c. 4. -अस्यति-असितुं), परिहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं).

OBTUATED, p. p. वारितः-ता-तं, निवारितः-ता-तं, रुडः-डा-डं, अव-रुडः &c., बाधितः-ता-तं, परिहृतः &c., अपहृतः &c., निपृक्तः-न्ता-न्तं.

OBTUOUS, a. स्पष्टः-ष्टा-ष्टं, स्पष्टार्थः-र्थ-र्थं, व्यक्तः-क्ता-क्तं, सुव्यक्तः &c., सुस्पष्टः &c., प्रस्पष्टः &c., अभिव्यक्तः &c., भिन्नार्थः &c., प्रकाशः-शा-शं, सुप्रकाशः &c., सुभासः-सा-सं, स्फुटः-टा-टं, सुज्ञेयः-या-यं, सुगतः-मा-मं, सुगोचरः-रा-रं.—(To the eye) दृष्टिगोचरः-रा-रं, नयनगोचरः &c., दृष्टः-ष्टा-ष्टं, सुदृशः-शी-शं, सुलक्ष्यः &c., समर्थः-क्षी-क्षं, प्रत्यक्षः-क्षा-क्षं; 'obvious danger,' दृष्टं.

OBTUOUSLY, adv. स्पष्टं, स्पष्टं, स्पष्टार्थतः, व्यक्तं, सुव्यक्तं, प्रकाशं, सुप्रकाशं, प्रत्यक्षतः-क्षेयं, साक्षात्, स्फुटं, प्रदुस्.

OBTUOUSNESS, s. स्पष्टता, सुस्पष्टता, व्यक्तता, सुव्यक्तता-त्वं, स्पष्टार्थता-त्वं, सुभासता, सुज्ञेयता, सुगता, प्रत्यक्षता, प्रकाशता, सुप्रकाशता, स्फुटता, सुगोचरता, सुलक्ष्यता

OCCASION, s. (Opportunity, favorable season) अवसरः, अवकाशः, समयः, प्रस्तावः, प्रसङ्गः, प्रसरः, कालः, कालयोगः, कार्यकालः, वारः, मन्थिः *m.*, कालसन्धिः *m.*, सन्धिरेला, वेला, स्थानं; 'according to the occasion,' यथावसरं, यथावकाशं, यथाप्रसङ्गं, प्रसङ्गवशात्; 'suitable to the occasion,' प्रस्तावदर्शः-शी-शं, प्रास्ताविकः-की-कं, प्रस्तावयोग्यः-ग्या-ग्यं; 'on this particular occasion,' इह समये.—(Incident, event) वृत्तिः, भूतं, सम्भवः, सङ्घटनं, सङ्घटितः *f.*, समुपागतं, समुपस्थितं, घटना-नं; 'as occasion may be,' यथा-सम्भवः.—(Need) प्रयोजनं, प्रयोगः, प्रयुक्तिः *f.*, उपयोगः-गिता, कार्यं, कारणं; 'there is no occasion for me,' मया न प्रयोजनं; 'there is occasion for a straw,' तूणेन प्रयोजनं or कार्यं.—(Accidental cause) प्रयोजनं, हेतुः *m.*, कारणं, निमित्तं, उपाधिः *m.*

To OCCASION, v. a. उत्पद् (c. 10. पादयति-यितुं), समुत्पद्, उपपद्, सम्यद्, जन् (c. 10. जनयति-यितुं), सन्नन्, साप् (c. 10. साधयति-यितुं), भू (c. 10. भावयति-यितुं), उद्भू, कृ, निमित्त (nom. निमित्तायते), कारणीभू, निमित्तीभू.

OCCASIONAL, a. (Occurring at times, but not regular) कदाचित्, कदापि, कदाचन, कर्हिचित्, काले काले, वारं वारं, जातु, अन्कालं, अनुवेले.—(According to the exigence) यथाप्रसङ्गं, यथावसरं, प्रसङ्गानु-

सारेण, प्रसङ्गानुरूपेण, प्रसङ्गवशात्.

OCCASIONED, p. p. उत्पादितः-ता-तं, उत्पन्नः-न्ता-न्तं, जनितः-ता-तं, जातः-ता-तं, प्रयुक्तः-क्ता-क्तं, प्रयोजितः-ता-तं, उद्भवः-वा-वं, प्रभवः-वा-वं, प्रवृत्तः-न्ता-न्तं, उदितः-ता-तं, समुदितः-ता-तं, निमित्तकः-का-कं, हेतुकः-का-कं, कर्त्तृकः-का-कं; 'misery occasioned by crime,' पापप्रयुक्तं दुःखं, पापनिमित्तकं दुःखं; 'fever occasioned by fasting,' उपवासप्रयुक्तो ज्वरः.

OCCIDENT, s. पश्चिमदिक् *m.* (शू), पश्चिमदिशा, पश्चिमा, प्रतोची.

OCCIDENTAL, a. पश्चिमः-मा-मं, प्रतोचीनः-ना-नं, प्रत्यङ्-तोची-त्यक् (ञ्).

OCCIPUT, s. मस्तकपृष्ठं, शिरःपृष्ठं, मस्तकम् पश्चाद्भागः.

OCCULT, a. गूढः-ढा-ढं, गूढार्थः-र्थ-र्थं, गूढार्थकः-का-कं, निगूढः-ढा-ढं, गुप्तः-प्ता-प्तं, गुह्यः-ह्या-ह्यं, निभूतः-ता-तं, दुर्ज्ञेयः-या-यं, अज्ञातः-ता-तं, अधिहितः-ता-तं, अप्रसिद्धः-द्धा-द्धं, सगम्यः-म्य-म्यं, दुर्गम्यः &c.

OCCULTATION, s. (In astronomy) समागमः.

OCCULTNESS, s. गूढता, गुप्तता, निगूढता, गुह्यता, दुर्ज्ञेयता, अप्रसिद्धिः *f.*

OCCUPANCY, s. अधिकारः, अधिकृतिः *f.*, अधिकारस्थं, भोगः, परिभोगः, भुक्तिः *f.*, आवेशः-शनं, समावेशः, आक्रमणं.

OCCUPANT, s. अधिकारी *m.* (नृ), भोक्ता *m.* (कृ), परिभोक्ता *m.*, भोगी *m.* (नृ), परिभोगी *m.*, शाली *m.* (नृ), भोगकारी *m.* (नृ).

OCCUPATION, s. (Act of taking possession) परिग्रहः-हणं, आवेशनं, समावेशनं, आक्रमणं, अधिकारकरणं, भोगकरणं, अधिवासः-सनं, अधि-शनं.—(Possession). See **OCCUPANCY**. (Employment, business) व्यापारः, कार्यं, कर्म *n.* (नृ), व्यवसायः, व्यवहारः, उद्योगः, उद्यमः, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवर्त्तनं, वृत्तिः *f.*, कार्योद्योगः, कर्मोद्योगः, चरितं, व्यवस्था; 'daily or settled occupation,' नियत्कर्म *n.*, नियत्कृतं.—(Something to be done) कर्त्तव्यं, कार्यं, करणीयं, कृत्यं; 'customary morning occupations,' उचितानि प्रभातकरणीयानि.—(Vocation, trade, profession) वृत्तिः *f.*, ववर्त्तनं, जीवनावृत्तिः *f.*, जीविका, उपजीविका, उपजीवनं, जीवनोपायः, आजीवनार्थः.—(Office, appointed duty) नियोगः, नियुक्तिः *f.*, स्वकर्म *n.*, स्वधर्मः, प्रकरणं; 'approved occupation,' अवदानं, अपदानं.

OCCUPIED, p. p. (Possessed, tenanted) भुक्तः-क्ता-क्तं, परिभुक्तः &c., आविष्टः-ष्टा-ष्टं, समाविष्टः &c., अधुषितः-ता-तं, अध्यासितः-ता-तं, अधिधितः-ता-तं, आश्रितः-ता-तं, अधिगतः-ता-तं.—(Employed, engaged) व्यापृतः-ता-तं, व्यापारी-रिणी-रि (नृ), व्यवसायी &c., प्रवृत्तः-न्ता-न्तं, व्यवसायः-रा-रं, कर्मनिष्ठः-ष्टा-ष्टं, कर्मरतः-ता-तं, कर्म्यी &c., कर्म्योक्तः-क्ता-क्तं, कार्यवान्-वती-वत् (नृ), क्रियावान् &c.; 'in reading,' अध्ययनरतः &c. See **ENGAGED**; 'to be occupied,' व्यापृ in pass. (-प्रियते) with loc. c., वृत् (c. 1. ववर्त्तते-रिन्तु) with loc. c.; 'he is occupied in the affairs of others,' परकार्येषु व्याप्रियते; 'in penance,' तपसि व्याप्रियते.

OCCUPIER, s. See **OCCUPANT, s.**

To OCCUPY, v. a. (Take possession) आविष् (c. 6. -विशति-वे'), प्रथमभोगं कृ, आक्रम (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), अध्याक्रम.—(Possess, hold) धृ (c. 10. धारयति-यितुं), भुज् (c. 7. भुज्ति, भुजे, भोक्तुं), उपभुज्, परिभुज्, भा (c. 3. भजे, भातुं), शोल् (c. 10. शीलयति-यितुं), भोगं कृ, परिभोगं कृ.—(Take up, pervade) व्याप् (c. 5. -आप्नोति-आप्तुं), पृ (c. 10. पूरयति-यितुं), व्यतिक्रम्.—(Tenants) आध्यास् (c. 2. -आस्ते-आसितुं), समध्यास्, अधिषस् (c. 1. -वसति-वसुं), अध्याषस्, आश्रि (c. 1. -अश्रयति-ते-यितुं), अधिधा (c. 1. -तिष्ठति-धातुं), वामं कृ.—

(Employ) व्यापृ (c. 10. -पारयति-यितुं), प्रवृत् (c. 10. -वर्षयति-यितुं), प्रवृत् (c. 7. -युक्ते-युक्तुं, c. 10. -योजयति-यितुं), उपयुज्, काव्यं निपुज्. —(Occupy one's self) व्यापृ in pass. (-प्रियदे), व्यापृतः -ता -तं भू or अस्; 'do not occupy yourself with the affairs of others,' ना परकार्येषु व्यापृतो भूः.

To OCCUPY, v. n. व्यापारं कृ, व्यवसायं कृ, व्यवहारं कृ, वाणिज्यं कृ.

To OCCUR, v. n. (Meet, come to) उपस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्थातुं), समुपस्था, आगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), उपागम्, समुपागम्. —(Arise, be found) उत्पद् (c. 4. -पद्यते-पद्युं), विद् in pass. (विद्यते), जन् in pass. (जायते), वृत् (c. 1. वर्तते -वर्तितुं), संवृत्. —(Take place, happen) पद् (c. 1. पठते -ठेतुं), सम्पद्, समापद्, उपपद्, उपस्था, उपस्थितः -ता -तं भू, आपद् (c. 1. -पतति-तिष्ठुं), निपत्, सम्भू, भू. —(Suggest itself to the mind) स्मृत् (c. 6. स्मरति -रितुं).

OCCURRED, p. p. उपस्थितः -ता -तं, समुपस्थितः &c., उपागतः -ता -तं, समुपागतः &c., आगतः -ता -तं, उत्पन्नः -जा -जं, समुत्पन्नः &c., वृत्तः -जा -जं, संवृत्तः &c., पठितः -ता -तं, सम्पत्तः &c.

OCCURRENCE, s. वृत्ति, उत्पन्नं, समुत्पन्नं, उत्पत्तिः f., समुत्पत्तिः f., उपागतं, उपागतः, समुपागतं, उपस्थितं, समुपस्थितं, सङ्गतं, सङ्गतिः f., सम्भवः, भूतं, सम्पत्तिः, भूतना -नं, समुत्पन्नः, उपस्थानं, उपस्थितिः f.; 'of rare occurrence,' चिरलागतः -ता -तं, दुर्लभः -भा -भं, चिरबेदितः -ता -तं, चिरलभः -जा -जं.

OCEAN, s. समुद्रः, अर्णवः, महार्णवः, सागरः, महासागरः, जलनिधिः m., उदधिः m., महोदधिः m., पयोनिधिः m., जलधिः m., अग्निः m., असुधिः m., तोयनिधिः m., तोयधिः m., पाषाणिः m., वारिधिः m., वारिनिधिः m., वाराग्निधिः m., वाग्निः m., अपाग्निधिः m., कोटिलधिः m., मलिल-निधिः m., एयोधिः m., पयोधाः m. (स्), अम्भोधिः m., अम्भोनिधिः m., नीरधिः m., नीरनिधिः m., असुराग्निः m., अम्भोराग्निः m., वारिराग्निः m., नदीपतिः m., सरित्पतिः m., अपानाथः, सिन्धुनाथः, जलपतिः m., वादपतिः m., वादसाम्यतिः m., सिन्धुः m., उदन्वान् m. (न्), सरस्वान् m. (न्), रत्नाकरः, पारावारः, पारापारः, दूरपारः, सकूपारः, द्रोणवान् m. (न्), महाकाशः, धरणीप्रवः, तरोधिः, तिम्भिः m., धेनः, दम्भः, मीरः, तीर्थराजः; 'the southern ocean,' दक्षिणार्णवः; 'ocean-bound,' सागरान्तः -जा -जं, समुद्रबेसलः -ला -लं, समुद्रवलयः -या -यं, समुद्र-रथनः -ता -तं, अर्णवबेसलः &c.; 'ocean-king,' जलनिधिनाथः; 'ocean of trouble,' दुःखसागरः; 'of business,' कार्याग्निः m.; 'of misery,' व्यसनार्णवः. Seven oceans are fabled to exist by the Hindús, viz. 'the ocean of salt,' लवणोदः; 'of syrup or sugar-cane juice,' इक्षुरोदः; 'of spirituous liquor,' सुरोदः; 'of ghee or clarified butter,' घृतोदः; 'of milk,' क्षीरोदः; 'of curds,' दध्युदः; 'of pure water,' शुद्धोदः; 'churning of the ocean,' समुद्रमन्थनं. The mountain मन्दरः is fabled to have been used by the Suras and Asuras in the churning of the ocean after the deluge, for the recovery or production of fourteen sacred things. These were, 1. 'the goddess Lakshmi,' लक्ष्मीः, 2. 'the jewel of Krishna,' क्रीष्णः, 3. 'the tree of paradise,' चरित्रातः, 4. 'spirituous liquor personified as a nymph,' अम्भो-रि, 5. 'the physician of the gods,' धन्वकारिः m., 6. 'the moon,' चन्द्रः, 7. 'the cow of plenty,' कामधेनुः f., कामदुषा, कामपुष्प f. (-दुष्), 8. 'the elephant of Indra,' देवराजः, 9. 'the horse of Indra,' उच्चैः-तः m. (न्), 10. 'nymph of Indra's heaven,' अम्बराः f. (ब्), 546

अम्बरा, 11. 'a deadly poison,' विषं, हलाहलः -लं, हालहालं, हालहलं, कालकूटः-टं, 12. 'nectar or ambrosia,' अमृतं, 13. 'Indra's bow,' इन्द्रधनुस्, 14. 'conch,' शङ्खः. The mountain Mandara is also called इन्द्रकोलः.

OCEAN, OCEANIC, a. सामुद्रः -द्री -द्री, सामुद्रिकः -की -कं, समुद्रीयः -या -यं, समुद्रियः -या -यं, सैन्धवः -वी -वं, समुद्रसन्धवी -न्ध्वनी &c., महासागरसन्धवी &c.

OCHER, OCHRE, s. रक्तोपलं, सुवर्णं, सुवर्णगैरिकं.

OCHLOCRACY, s. अधमवर्णोपनिषत्, अधमवर्णप्रभुत्वं, अधमलोकाप्रभुत्वं.

OCTAGON, s. अष्टकोणः -शं, अष्टासं, अष्टभुजः, अष्टकोणोक्तिः f.

OCTAGONAL, or TANGULAR, a. अष्टकोणः -शा -शं, अष्टास्यः -या -यं, अष्टासः -सा -सं, अष्टभुजः -जा -जं, अष्टभुजविशिष्टः -हा -हं.

OCTAVE, s. अष्टकं, अष्टमी; 'division of an octave,' श्रुतिः f.

OCTAVO, a. अष्टपत्रकः -का -कं, अष्टफलकः -का -कं, अष्टकः -का -कं.

OCTENNIAL, a. (Happening every eight years) प्रत्यष्टाब्दिकः -का -कं, अष्टवर्षिकः -की -कं, अष्टवर्षीयः -शा -शं. —(Lasting eight years) अष्टवर्षेस्वयो -यिनी -यि (न्), अष्टाष्टकस्वयो.

OCTOBER, s. आश्विनोत्तरार्द्धं, कार्तिकपूर्णाङ्गं, आश्विनः, इषः, आश्वयुजः, कार्तिकः, बाहुलः, जनेः, कार्तिकिकः.

OCTOGENARIAN, OCTOGENARY, a. अष्टौतिकः -का -कं, अष्टौतिवयस्कः -स्का -स्कं.

OCTOPETALOUS, a. अष्टदलः -ला -लं, अष्टदलयुक्तः -ष्ठा -क्तं.

OCTUPLE, a. अष्टगुणः -शा -शं, अष्टविधः -भा -भं, अष्टकः -का -कं.

OCULAR, a. बाष्पुयः -मी -यं, प्रत्यक्षः -क्षा -क्षं, नेत्रसन्धवी -न्ध्वनी -न्धि (न्), चक्षुःसन्धवी &c.; 'ocular demonstration or proof,' प्रत्यक्षप्रमाणं, चक्षुःप्रमाणं, बाष्पुयप्रमाणं, बाष्पुयज्ञानं, प्रत्यक्षं.

OCULARLY, adv. चक्षुषा, बाष्पुयप्रमाणेन, प्रत्यक्षेण, प्रत्यक्षप्रमाणेन.

OCCULIST, s. चक्षुर्वैद्यः, नेत्रवैद्यः, नयनवैद्यः, चक्षुरोगचिकित्सकः.

ODD, a. (Not even) विषमः -मा -मं, असमः -मा -मं, अयुग्मः -ग्या -ग्यं, अयुगः -गा -गं, अयुगलः -ला -लं, अयुक् m. f. n. (ञ्). —(Remaining over a specified number) विवक्षितसंख्यातिरिक्तः -क्ता -क्तं. —(Strange, singular) विलक्षणः -शा -शं, असङ्गतः -ता -तं, अपरुपः -या -यं, अजुतः -ता -तं, अपूर्वः -द्वा -द्वं, विचित्रः -चा -चं, विचित्रः &c. (Uncommon) असामान्यः -न्या -न्यं, असामान्यः -शी -शं; 'game of odd and even,' मुष्टिद्वन्द्वं.

ODDITY, ODDNESS, s. (State of being not even) विषमता, वैषम्यं, असमता, असाम्यं, विषमभावः, असमभावः, अयुग्मता. —(Strangeness) विलक्षण्यं, विलक्षणता, विलक्षणभावः, असङ्गतत्वं, असङ्गतिः f., अपरुपता, अजुतता -त्वं, अपूर्वता. —(Odd thing) कौतुकं.

ODDLY, adv. (Unevenly) विषमं, असमं, वैषम्येन. —(Strangely) असङ्गतं, विलक्षणं, विलक्षण्यं, अजुतं, विचित्रं, विचित्रं, अपूर्वं.

ODDS, s. (Inequality, difference) न्यूनधिकं, न्यूनधिकभावः, वैषम्यं, विषमता, तारतम्यं. —(Superiority) आधिक्यं, श्रेष्ठता, विशिष्टता, वैशिष्ट्यं.

ODE, s. गीतं, गेयं, गानं, स्तोत्रं, काणं, कविता.

ODIOUS, a. (Hateful) द्वेषः -या -यं, द्वेषार्हः -हो -हं, विद्वेषणीयः -या -यं, विद्वेष्यः &c., गदोः -शी -शं, गदितः -ता -तं, कुलितः -ता -तं, द्वेषयोगः -ग्या -ग्यं, कुलितः -ता -तं, कुलनीयः -या -यं, द्वेषघातः, द्वेषभाजनं, द्वेषास्पदं, द्वेषविषयः, दुष्प्रः -खा -खं, अद्वियः -या -यं. —(In a high degree) अतिद्वेष्यः &c., अतिगदितः -ता -तं, अतिद्वियः -या -यं. —(Causing hatred, invidious) द्वेषजनकः -का -कं, द्वेषोत्पादकः &c., द्वेषावहः -हा -हं, द्वेषकारकः &c., अन्यायजनकः &c.

ODIOUSLY, adv. द्वेषणीयं, विद्वेषणीयं, गदणीयं, गदितं, कुलितं.

पितः -ता -तं, रूपितः -ता -तं, रुष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रकोपितः -ता -तं, क्रुद्धः -द्धा -द्धं, संक्रुद्धः &c., ज्ञातामर्षः -र्षा -र्षं, ज्ञातरोषः -या -यं, कृतमन्यः -न्यः -न्यु, आगतमन्यः &c., उपज्ञातकोपः -या -यं, विराडः &c., असनुष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Caused to stumble, impeded) ज्ञातस्सलनः -ना -नं, धितः -ता -तं, व्याहतः -ता -तं, ज्ञातानरायः -या -यं.—(To be offended or made angry) कुप् (c. 4. कुप्यति, कोपितुं), प्रकुप्, क्रुप् (c. 4. क्रुप्यति, क्रोद्धुं), रूप् (c. 4. रूप्यति, रोपितुं).

OFFENDER, *s.* अपराधी *m.* (नं), पापकारी *m.* (नं), पापी *m.* (नं), दोषी *m.*, सापराधः, कृतापराधः, अपराधः, पातकी *m.*, दुष्कृती *m.*, कुकर्मा *m.* (नं), कुकर्मकारी *m.*, सदोषः, दोषयुक्तः, दोषवान् *m.* (नं), अपराधकृत् *m.*, अपराधकारी *m.*, अन्यायी *m.*, अन्यायकृत् *m.*, अन्यायकज्ञा *m.* (नं), कृतान्यायः, रजस्वी *m.*, ज्ञातदोषः 'grievous offender,' महापातकी *m.*, महापातककारी *m.*

OFFENSIVE, *a.* (Causing anger) कोपजनकः -का -कं, क्रोधजनकः &c., कोपोत्पादकः &c.—(Displeasing, disagreeable) अप्रियः -या -यं, विप्रियः -या -यं, विरुद्धः -द्धा -द्धं, अतृष्टिकरः -री -रं, अप्रीतिकरः &c., व्यलीकः -का -कं, अरुचिरः -रा -रं, अरुचिजनकः &c., अरम्यः -म्या -म्यं, अमुखदः -दा -दं, असम्यः -म्या -म्यं; 'to the ear,' कर्णकटुः -टुः -टु, कुप्रायः -या -यं, विस्तरः -रा -रं; 'to the taste,' विरसः -ता -तं.—(Disgusting) बोधस्तकः -री -रं, बोधस्तजनकः -का -कं, पृथोत्पादकः -का -कं, कुस्मितः -ता -तं, गदयः -द्या -द्यं; 'offensive smell,' कुस्मितगन्धः, दुर्गन्धः, वृत्तिगन्धः.—(Injurious) अपकारकः -का -कं, अपकारी -रिखा &c., आपकरः -री -रं, सहितकरः &c., अनिष्टकरः &c., पातुकः -का -कं, उपपातकः &c.; 'as a weapon,' मारकः -का -कं, परपातोपयोगी &c.—(Assailant, opposed to defensive) आक्रमकः -की -कं, आक्रमकः &c., पराक्रमकः &c., पराक्रमकः &c., आपातकः &c., अभिघाती &c.; 'offensive and defensive alliance,' परस्परपकारः.

OFFENSIVELY, *adv.* अप्रियं, विप्रियं, विरुद्धं, व्यलीकं, सापकारं, अपकारेण.

OFFENSIVENESS, *s.* (Quality of causing anger) क्रोधजनकता, कोपजनकता, क्रोधोत्पादकत्वम्.—(Unpleasantness) अप्रियता, विप्रियता, विरुद्धता, व्यलीकता -त्वं, अरुचिरता, कुस्मितत्वम्.—(Injuriousness) अपकारकता -त्वं, पातुकता, उपपातकत्वम्, आक्रमकत्वम्.

To OFFER, *v. a.* (Present for acceptance) उपहृत् (c. 1. -हरति -हर्तुं), समुपहृत्, आहृत्, उपाहृत्, अन्वाहृत्, उपहारकृत्, उपस्था in caus. (स्थापयति -यितुं), उपनी (c. 1. -नयति -नेतुं), प्रदा (c. 3. -ददाति -दातुं), अभिदा, सम्प्रदा, उपदा, प्रपम् (c. 1. -यच्छति -दातुं), सम्प्रयम्, प्रतिपद् (c. 10. -पादयति -यितुं), च्च in caus. (अपेयति -यितुं), समृ, निविद् (c. 10. -वेदयति -यितुं), उपढीक (nom. उपढीकयति -यितुं), ग्रह् (c. 10. -ग्रहयति -यितुं), प्रतिग्रह, निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), लभ in caus. (लभयति -यितुं), मृशृ (c. 10. -मृशयति -यितुं), उपहरणं कृ.—(Propose, make a proposal) उपन्यस् (c. 4. -अन्यति -असितुं), अभिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), निर्दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), प्रदिश, आदिश, उपन्यासं कृ, प्रतिज्ञां कृ.—(Exhibit) दृश् (c. 10. -दृश्यति -यितुं), प्रदृश्, प्रम् (c. 10. -मारयति -यितुं), प्रत्यक्षीकृ.—(Present, as a sacrifice or oblation) उपहृत्, उपहारीकृ, निविद्, निवेदनं कृ, निर्वप (c. 1. -वपति -वपुं), निर्वपणं कृ, उत्सर्गं कृ, उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृपुं), बलिं कृ, बलिदानं कृ, उपायनं कृ, अर्पणं कृ, समर्पणं कृ.—(Offer a burnt offering) होमं कृ, दृ (c. 3. -नुहोति, होतुं), हव्यं कृ, हवनं कृ, आहवनं कृ.—(Offer a price) अनुकर्मन् दित्तामीति or दातुमिच्छामीति वद् (c. 1. -वदति -दितुं) or अभिधा, मूल्यम् अभिधा.—(Offer violence) बलात्कारं कृ.

To OFFER, *v. n.* (Present itself, be at hand) उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), उपस्थितः -ता -तं भू, प्रस्तुतः -ता -तं भू, दृश् in pass. (दृश्यते), लब्ध in pass. (लब्धते), प्रादुर्भू, आविर्भू.—(Declare a willingness) expressed by the desid. form, or by the future or present tense in conjunction with the root वद्; as, 'he offers to go,' जिगमिषामि or गमिष्यामि or गच्छामि इति वद् (c. 1. -वदति -दितुं) or प्रवद्.—(Make an attempt) उद्यमं कृ, उद्योगं कृ, उद्यतः &c. भू, उद्युक्तः &c. भू or अस्.

OFFER, *s.* (Proposal) उपन्यासः, प्रतिज्ञा, निवेदनं, निर्देशः, प्रदेशनं, वाक्यं, अभिधानं.—(Of a price) मूल्यदित्ता, अनुकर्मन् दित्तामीति वादः or स्थापनं.—(Attempt) उद्यमः, उद्योगः, प्रवृत्तिः *f.*, उपक्रमः.

OFFERED, *p. p.* (Presented for acceptance) उपहृतः -ता -तं, समुपहृतः -ता -तं, उपनीतः &c., उपस्थापितः &c., प्रदत्तः -त्ता -तं, प्रप्तः &c., अप्रितः &c., समर्पितः &c., प्रतिपादितः &c., उपनिहितः &c.—(As an oblation) उपहृतः &c., उपहारीकृतः &c., निर्वोपितः &c., निवेदितः &c., उत्सृष्टः -ष्टा -ष्टं, अप्रितः &c.—(As a burnt-offering) हुतः -ता -तं, आहुतः &c.—(Proposed) उपन्यस्तः -स्ता -स्तं, अभिहितः &c., निर्दिष्टः &c., आदिष्टः &c.—(Exhibited, presented) प्रसारितः &c., दर्शितः -ता -तं.

OFFERER, *s.* उपहर्ता *m.* (नं), उपनेता *m.* (नं), निवेदकः, अर्पकः, समर्पकः.—(Of oblations) दलिकरः, बलिदाता *m.* (नं), बलिकर्ता *m.*, होता *m.* (नं), हवनकृत्.

OFFERING, *s.* (The act) उपहरणं, उपनयनं, निवेदनं, अर्पणं, समर्पणं, अभिवाचनं.—(Act of offering oblations) बलिदानं, बलिकरणं, बलिकर्म *n.* (नं), उत्सर्गकरणं, निर्वपणं, निर्वोपणं, हवनं, आहवनं.—(Oblation) धलिः *m.*, उपहारः, उत्सर्गः, देवोपहारः, नैवेद्यं. See OBLATION. (Burnt offering) होमः, हुतं, हव्यं, हुतहोमं, आहुतिः *f.*, अर्चदानं; 'of sesamum,' निलहोमं.—(Respectful or complimentary offering) अर्घ्यं, अर्घः, उपढीकनं, उपायनं, उपदा, प्राभृतं. See OBLATION.

OFFICE, *s.* (Post, charge, trust) अधिकारः, पदं, पदवी, अधिकारपदं, नियोगः, स्थानं, आस्थं, 'invested with office, in office,' अधिकारप्राप्तः -प्ता -प्तं, प्राप्ताधिकारः -रा -रं, अधिकारापन्नः -न्ना -तं, अधिकृतः -ता -तं, अधिकारस्थः -स्था -स्थं, अधिकारारूढः -ढा -ढं, पदारूढः &c., अधिकारस्थितः -ता -तं; 'resignation of office,' अधिकारत्यागः, अधिकारोत्सर्गः; 'dismissed from office,' अधिकारच्युतः -ता -तं, अधिकारभष्टः -ष्टा -ष्टं, अधिकारभक्षितः -ता -तं, पदच्युतः &c., पदभष्टः &c., च्युताधिकारः -रा -रं; 'hereditary office,' स्थिराधिकारः; 'temporary,' बलाधिकारः.—(Function, particular business or duty) कर्म *n.* (नं), कार्यं, कर्म, क्रिया, व्यापारः, व्यवसायः, वृत्तिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, व्यवहारः, धर्मः, गुणः, विषयः, व्रतं.—(Act of kindness, good office) उपकारः, उपकृतिः *f.*, उपक्रिया, उपकृतं, सुकृतं, मुकृतिः *f.*—(Ill office) अपकारः, अपकृतिः *f.*, अपक्रिया, अपकृतं.—(Formulary) पद्धतिः *f.*, विधिसङ्ग्रहः, विधानसङ्ग्रहः, विधानमाला.—(Place for transacting business) लेख्यस्थानं, लेख्यगृहं, उद्योगस्थानं, व्यापारस्थानं, उद्योगगारं, कर्मस्थानं, ग्रन्थकुटी.—(Out-houses) उपगृहाणि *n. pl.*, महानसादि *n.*

OFFICER, *s.* (Person appointed to perform any duty) नियोगी *m.* (नं), नियुक्तः, अधिकारी *m.* (नं), अधिकारवान् *m.* (नं), आधिकारिकः, कर्मकरः, कार्यसाधकः, कार्यप्रवर्तकः, भूयः, सायुक्तः.—(Of the king or government) राजभूयः, राजनियोगी *m.*, राजकर्मकरः.

राजनन्ती *m.* (नं), प्रकृतिः *f.*, प्रकृतिपुरुषः, राजपुरुषः, पुरुषः.—(Of justice) धर्माधिकारी *m.*, धर्माध्यक्षः, न्यायाधिपतिः *m.*, राजपुरुषः.—(In the army) सेनायाम् अधिकारी *m.* or अधिकारयान् *m.* (नं) or पदयान् *m.* or पदभाक् *m.* (ज्) or अधिकारस्थः, सैनिकाध्यक्षः, सैनिकाधिकृतः, सैनिकाधिपतिः *m.*—(In the navy) नाविकाध्यक्षः, नाविकाधिकृतः.—(Superintendent) अध्यक्षः.

OFFICIAL, *a.* (Pertaining to an office) साधिकारिकः -की -कं, अधिकारसम्बन्धी -न्धिनी &c., पदसम्बन्धी &c., अधिकारविषयः -या -यं.—(Derived from or communicated by authority) अधिकारप्रयुक्तः -क्ता -क्तं, साधिकारिकः &c.

OFFICIAL, *s.* साधिकारिकः, अधिकारी *m.* (नं), नियोगी *m.*, राजपुरुषः, पुरुषः, राजभूतः, कर्मकरः, भूतः.

OFFICIALLY, *adv.* अधिकारेण, अधिकारतः, अधिकारप्रयुक्तं, अधिकारपूर्वः, अधिकारानुसारम् -रेण.

TO OFFICIATE, *v. n.* साधिकारिककर्म कृ, नियोगिकर्म कृ, साधिकारिककार्यं कृ or निर्वह (c. 10. -वाहयति -यितुं) or अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्टातुं), कर्म कृ or विधा (c. 3. -दधाति -धातुं).

OFFICIOUS, *a.* (Obliging) उपकारी -रिणी -रि (नं), उपकारशीलः -ला -लं.—(Over-obliging) असुपकारी &c., असुपचारी &c., असुपचारः -रा -रं.—(Meddlesome) परकार्यचर्चकः -का -कं, पराधिकारप्रवेशकः &c., अनधिकारचर्चाशीलः &c.

OFFICIOUSLY, *adv.* असुपचारेण, असुपकारशीलता, अनधिकारचर्चा.

OFFICIOUSNESS, *s.* असुपचारशीलता, असुपकारशीलता, परकार्यचर्चा, अनधिकारचर्चा, पराधिकारचर्चा, परकार्यप्रवेशः, पराधिकारप्रवेशः, पराध्यापारचर्चा.

OFFING, *s.* तीरदूरस्थः or तीरदूरवर्ती समुद्रभागः.

OFFSCOURING, *s.* मलं, अवस्करः, प्रवकरः, अपस्करः, उच्छिष्टं, कल्कं.

OFFSET, *s.* प्ररोहः, अङ्कुरः, पत्रवः, किसलयः.

OFFSPRING, *s.* सन्तानं -नः, सन्ततिः *f.*, सन्तः, प्रजा, प्रजोत्पत्तिः *f.*, सृतिः *f.*, प्रसूतिः *f.*, प्रसवः, तनुः *m.*, सूनुः *m.*, सवः, प्रवरः, डिम्बः, तोकं, शायकः, वंशः, कुलं; 'male offspring,' पुत्रसन्तानं -नः, पुत्रसन्ततिः *f.*, पुंसन्तानं, पुंसन्ततिः *f.*, पुमपत्यं, पुत्रपौत्रादिवंशः; 'female offspring,' कन्यासन्तानं, कन्यासन्ततिः *f.*, स्त्रीसन्तानं, स्त्रीसन्ततिः *f.*, स्त्र्यपत्यं; 'tender offspring,' बालापत्यं; 'having offspring,' प्रजायान् -यती -यत् (त्), सप्रजः -जा -जं, सापत्यः -त्या -त्यं, अपत्ययान् &c., सन्ततिमान् &c., ससन्तानः -ना -नं; 'having male offspring,' पुत्री *m.* (नं); 'want of offspring,' अनपत्यता.

TO OFFUSCATE, OFFUSCATION. See OBFUSCATE, OBFUSCATION.

OF, OFTEN, OFTENTIMES, OFTIMES, *adv.* बहुशस्, अनेकशस्, असकृत्, बहुवारं, अनेकवारं, अनेकदा, बहुकृत्वस्, बहुषेत्, अनेककृत्वस्, पुनः पुनर्, वारं वारं, भूयस्, बहुश, मुहुर्मुहुस्, अभीष्टं; 'how often?' कतिकृत्वस्, कतिवारं; 'as often as,' यावत्, यतिवारं; 'so often,' तावत्, ततिवारं.

OGLE, *s.* कटाक्षः, कटाक्षावेक्षणं, कटाक्षदर्शनं, अपाङ्गदर्शनं, अपाङ्गवीक्षणं, भूक्षेपः, भूषिलासः, भूषिकाः.

TO OGLE, *v. n.* कटाक्षेण दृष्टुं (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं), कटाक्षदर्शनं कृ, कटाक्षेण वीक्षुं (c. 1. -ईक्षते -ईक्षतुं) or अवेषु, कटाक्षावेक्षणं कृ, अपाङ्गवीक्षणं कृ, भूक्षेपं कृ, भूषिलासं कृ.

OGLING, *s.* कटाक्षावेक्षणं, अपाङ्गदर्शनं, भूक्षेपालापः.

OGGIO, *s.* See OLIO.

OGRE, *s.* राक्षसः, दैत्यः, दानवः, उग्रशरीरः, क्रब्धाद् *m.*, पुरुषाद्.

Oil, *interj.* अहो, अहोवत्, हा, हन, हा, हाम्, अहह. See O.

OIL, *s.* तैलं, ज्वेहः, तिलदेहः, तिलरसः, तिलतैलं, तैलं, अभ्यन्नं; 'a small quantity of oil,' तैलकं; 'dressed or cooked with oil,' ज्वेहपक्कः -क्ता -क्तं.

TO OIL, *v. a.* तैलेन or ज्वेहेन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्पुं) or अस्त्र (c. 7. अनक्ति, अंक्तुं, c. 10. अस्त्रयति -यितुं) or दिह (c. 2. दंभि -ग्भुं), तैलाक्तं -क्तां कृ, तैलाभ्यक्तं -क्तां कृ, तैलाक्तकृ, छिद्यकृ.

OIL-BOTTLE, *s.* कुतः *f.*; 'small one,' कुतपः.

OIL-CAKE, *s.* तैलकट्टं, पिष्टकं, तैलपिष्टकः, पिष्ट्याकः.

OIL-CLOTH, *s.* तैलपटः, तैलाक्तम् आस्तरणवस्त्रं.

OILED, *p. p.* तैलाक्तः -क्ता -क्तं, तैलाभ्यक्तः &c., ज्वेहाक्तः &c., ज्वेहाभ्यक्तः &c., तैललिप्तः -प्ता -प्तं, अभ्यक्तः &c.

OLINESS, *s.* सतैलता, छिद्यता, छिद्यं, तैलाक्तत्वं, सज्वेहता, तैलवस्त्रं, ज्वेहः, चिक्छता -न्तं, तैलप्राच्यं.

OIL-MAN, *s.* तैलकारः, तैलिकः, तैली *m.* (नं), तैलकः, चार्त्तिकः, ज्वेहकारः, तिलादिवीजानां पेष्टा *m.* (पृ).

OIL-MILL, OIL-PRESS, *s.* तैलिकयन्त्रं, तैलिकचक्रं, तिलपेषणचक्रं, तिलादियोजपेषणार्थं चक्रं, तैलिशाला.

OIL-SHOP, *s.* तैलविक्रयस्थानं, तैलविक्रयगृहं.

OLY, *a.* सतैलः -ला -लं, तैली -लिनी -लि (नं), तैलमयः -यो -यं, तैलपुक्तः -क्ता -क्तं, तैलयान् -यती -यत् (त्), ज्वेही &c., ज्वेहयान् &c., सज्वेहः -हा -हं, छिद्यः -ग्या -ग्भं, चिक्छाः -खा -खं, तैलाक्तः &c., तैलाभ्यक्तः &c.

ONIMENT, *s.* लेपः -पनं, विलेपनं, प्रलेपः, अनुलेपनं, अभ्यन्नं, अन्नं, ज्वेहः, उपदेहः, मर्दनद्रव्यं.

OLD, *a.* (Advanced in years or life) वृद्धः -डा -डं, जीर्णः -णी -णं, श्यविरः -रा -रं, ययोवृद्धः &c., गतायः -युः -युः (म्), गतवयस्कः -स्का -स्कं, ययोगतः -ता -तं, जरी -रिणी -रि (नं), जरणः -गा -गं, जरठः -ठा -ठं, जरातुरः -रा -रं, जरापरिणतः -ता -तं, जरखः -खा -खं, जरन् -रतो -रत् (त्), जीर्णयान् -यती -यत् (त्), वयस्कः &c., प्रवशः -या -यः (स), ययोधिकः -का -कं, अतीतवयाः &c., उत्तरवयाः &c., उत्तरवयस्कः &c., अतिवयस्कः &c., वर्षीयान् -यसी -यः (स), वर्षिष्ठः -ष्ठा -ष्ठं, न्यायान् &c., पुराणः -खा -खं, जीनः -ना -नं, जखं -खा -खं; 'to grow old,' जृ (c. 4. जीर्ण्यति, जरितुं -रीतुं), परिजृ, वृद्धीभू; 'an old man,' जरी *m.* (नं), जरन् *m.* (त्), पलितः; 'an assembly of old men,' वृद्धसंघः, वाढेकं; 'old woman,' जरती, पलिता, पलिक्री.—(Ancient) पुराणः -शा -शी -शं, प्राचीनः -ना -नं, पुरातनः -नी -नं, प्राक्तनः -नी -नं, प्रतनः -नी -नं, प्रलः -ला -लं, पौराणः -णी -णं, प्राकालीनः -ना -नं, पूर्वकालीनः &c., प्राकालिकः -की -कं, पूर्वकालिकः &c., पुरावृत्तः -त्ता -त्तं.—(Of long continuance) चिरकालिकः &c., चिरकालीनः &c., चिरजनः -नी -नं, चिरः -रा -रं, चिरस्थायी &c., चिरकालस्थायी &c., बहुकालिकः &c., बहुकालस्थायी &c.; 'an old friend,' चिरमित्रं, कालमित्रं; 'an old servant,' चिरसेवकः, चिरभूतः, मूलभूतः; 'old retainer,' चिराश्रितः.—(Decayed or worn out by time) जीर्णः -णी -णं, जर्जरः -रा -रं, जर्जरीकः -का -कं, जर्जः -णी -णं; 'old cloth,' जीर्णवस्त्रं, पटचरं; 'an old bambu,' जर्जरवंशः.—(Of any duration whatever) expressed by वर्षे, वर्षीय, वर्षीय, सायुस् &c. in comp.; as, 'two years old,' द्विवर्षीयः -या -यं, द्विवर्षे -वर्षा -वर्षं; 'a son twenty years old,' विंशतिवर्षीयः पुत्रः; 'a three years old heifer,' त्रिवर्षिकाः 'more than ninety years old,' दशमी -मिनी -मि (नं), दशमीवृद्धः -ता -तं, दशमीयः -स्या -स्यं; 'a hundred years old,' शतायुः

-युः-युः (यु); 'how old?' किववीयः-या-यं, किववीयः &c.; 'how old are you?' किववीयो-हि.—(Former) पूर्णः-हो-हं, पूरुतनः-नी-नं; 'of old' पुरा, पूर्वं.

OLD-AGE, *s.* वृद्धता-त्वं, वार्धक्यं, वृद्धावस्था, वृद्धभावः, वार्धक्यावस्था, जरा, जीर्णत्वं-ता, जीर्णः *f.*, ज्यानि *f.*, जीर्णोपस्था, स्वादिर्, स्वादिर्त्वं; 'bowed down with old age,' जरापरिणतः-ता-तं; 'reverence for old age,' वृद्धसेवा.

OLD-CLOTHES, *s. pl.* जीर्णवस्त्रं-स्त्राणि *n. pl.*, जनेरवस्त्रं-स्त्राणि.

OLDEN, *a.* पुराणः-या-यी-यं, प्राचीनः-ना-नं, पुरातनः&c. See OLD.

OLDER, *a.* ज्ययान्-यसी-यः (म्), अधिकवयाः &c. See ELDER.

OLDEST, *a.* ज्येष्ठः-हा-ई, वयोज्येष्ठः &c., वरिष्ठः &c., श्रेष्ठः &c.

OLD-FASHIONED, *a.* पुराणरीत्यनुसारी-रिणी-रि (न्), प्राचीनव्यवहारानुरूपः-पा-पं, प्राकृतमनानुयायी &c.

OLDISH, *a.* ईष्युद्धः-हा-हं, ईष्यजोषीः-या-यी, ईष्यसुराजः &c.

OLDNESS, *s.* (Old age). See the word. (Antiquity, state of being of long standing) पुराणता-त्वं, प्राचीनता-त्वं, प्राकृतता, पुरातनत्वं, प्रगतता, प्राकृतिकत्वं, प्राकृतलीनता, चिरकालीनता, चिरता.—(As of clothes, &c.) जीर्णता, जनेरता.

OLEAGINOUS, *a.* क्षिप्रः-ग्या-ग्यं, खेही-हिनी-हि (न्), चिकुणः-या-यं, मेदुरः-रा-रं, खेहवान् &c. See OILY.

OLEAGINOUSNESS, *s.* क्षिप्रता, क्षिप्र्यं, चिकुणता, मेदुरता. See OILINESS.

OLEANDER, *s.* प्रतिहासः, प्रतीहासः, शतप्रासः, चयडातः, हयमारकः, करवीरः, अश्वमारः, कृकरः, तुरङ्गरिः *m.*

OLEACEOUS, *a.* शाकसमन्वी-न्विनी-न्धि (न्), शाकविषयकः-का-कं.

OLEFACTORY, *a.* प्राणोन्द्रियसमन्वी-न्विनी &c., प्राणोन्द्रियविषयकः-का-कं, प्राणसमन्वी &c., प्राणविषयकः-का-कं, नस्यः-स्या-स्यं.

OLIVANUM, *s.* (The perfume) कुन्दुः *f.*, कुन्दुरः-रुः *m. f.*, कुन्दुरुकः, रसालः, सोटीरुः, कुम्भपूयः.—(The tree) रसालः, कुन्दुरुकः-को, सोटी.

OLIGARCHICAL, *a.* अल्पजननाधिपत्यसमन्वी-न्विनी &c., कतिपयजनप्रभुत्वविषयः-या-यं, अल्पजनस्वामिकः-का-कं, कतिपयस्वामिकः &c.

OLIGARCHY, *s.* अल्पजननाधिपत्यं, अल्पजनप्रभुत्वं, कतिपयजनप्रभुत्वं, कतिपयजननाधिपत्यं, कतिपयनाधिपत्यं, कतिपयजनपालितं राज्यं, कुलीनाधिपत्यं.

OLIO, *s.* प्रकीर्णकं, नानाद्रव्यमिश्रणः, प्रकीर्णद्रव्यसमूहः.

OLIVE, *s.* (Tree) जितपूषः.—(Berry) जितफलं.

OMFET, *s.* अष्टशाकादिनिर्मितः पितृकविशेषः, अष्टपितृकः.

OMEN, *s.* पूर्वलक्षणं, पूर्वचिह्नं, पूर्वलिङ्गं, शुभाशुभलक्षणं, मङ्गलामङ्गललक्षणं, भाविमूचकचिह्नं, भाविमूचकचिह्नं, शकुनं-नः, चिह्नं, लक्षणं, अजन्तं, निमित्तं, उत्पातः, पूर्वरूपं, भविष्यद्द्रोषकचिह्नं; 'good omen,' सुचिह्नं, सुलक्षणं; 'bad omen,' दुर्लक्षणं, दुश्चिह्नं, अवचिह्नं, अवलक्षणं, अपशकुनं-नः, दुःशकुनं-नः, अनिष्टमूचकचिह्नं, अशुभलक्षणं, अशुभचिह्नं, अमङ्गलचिह्नं, उपलिङ्गं; 'interpretation of omens,' शाकुनिकं.

OMENED, *a.* (Ill-omened) अनिष्टमूचकः &c. See ILL-OMENED.

OMENTUM, *s.* मेदोधरा, अन्तवेहनं, अन्तावरणं, अन्ताप्राचकं.

OMINOUS, *a.* (Pertaining to omens) शाकुनिकः-की-कं, शाकुनः-नी-नं, शकुनसमन्वी-न्विनी &c., शुभाशुभमूचकः-का-कं, भाविमूचकः &c., भाविमूचकः &c., भविष्यद्द्रोषकः &c.—(Foreboding evil) अनिष्टमूचकः &c., अशुभमूचकः &c., अमङ्गलमूचकः &c., अमङ्गलमूचकः &c., अनिष्टावेदी &c., अनिष्टावेदी &c., अशुभशंसी &c., दुर्लक्षणी &c.—(Foreboding good) शुभशंसी &c., शुभमूचकः &c., मङ्गलमूचकः &c.

OMINOUSLY, *adv.* अशुभमूचकापूर्व, दुर्लक्षणेन, अशुभलक्षणपूर्व.

OMINOUSNESS, *s.* अनिष्टमूचकत्वं, अशुभमूचकता, शाकुनिकत्वं.

OMISSION, *s.* त्यागः, परित्यागः, वर्जनं, अपासनं, लङ्घनं, अनरं, लोपः, परिलोपः, उपात्यः, विसंयोगः, उत्सर्गः, विसर्गः, भ्रमः, भ्रान्तिः *f.*; 'failure to do something,' अननुष्ठानं, अकरणं, अवक्रिया, अकरणः *f.*, अनाचरणं, अवधानं; 'without omission,' निरनरं, नेरनर्येण; 'making omission,' औत्सर्गिकः-की-कं.

To OMIT, *v. a.* परित्यज् (c. 1. -त्यजति-त्यक्तं), त्यज्, हा (c. 3. बहाति, हातुं, caus. हापयति-यितुं), अपहा, विहा, अपाहा, वृज् (c. 10. वर्जयति-यितुं), पटिपृज्, विपृज्, अपाम् (c. 4. -सस्यति-सस्यितुं), व्युत्सृज्, अतिस्त्रम् (c. 1. -स्त्रामति-स्त्रमितुं), व्युत्सृज्, उत्सृज् (c. 6. -सृजति-सृजितुं), विमृज्, लङ् (c. 10. लङ्घयति-यितुं).—(Not to perform) न अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति-ष्ठितुं), न कृ, न विधा (c. 3. -दधाति-धातुं); 'omitting this, including that,' एतद् वर्जयित्वा तत्सहितः.

OMITTED, *p. p.* परित्यक्तः-क्ता-कं, त्यक्तः-क्ता-कं, वर्जितः-ता-तं, अपास्तः-स्ता-स्तं, अपासितः-ता-तं, विसर्जितः-ता-तं, विसृष्टः-हा-ई, अनरितः-ता-तं, अननुष्ठितः-ता-तं, अकृतः-ता-तं.

OMNIFARIOUS, *a.* सर्वविधः-या-यं, सर्वप्रकारः-रा-रं, सर्वरूपः-पा-पं.

OMNIGENOUS, *a.* सर्वविधः-या-यं, सर्वजातीयः-या-यं.

OMNIPOTENCE, OMNIPOTENCY, *s.* सर्वशक्तित्वं, अनन्तशक्तित्वं, समितशक्तित्वं, सर्वशक्तता, अपारशक्तिः *f.*, अनन्तमामर्थ्यं, सर्वकार्यशक्तिः *f.*, सर्वसामर्थ्यं.

OMNIPOTENT, *a.* सर्वशक्तिमान्-मती-मत् (न्), सर्वशक्तिकः-का-कं, अनन्तशक्तिः-क्ति-क्ति, दूरानशक्तिः &c., समितशक्तिः-क्ति-क्ति, अपारशक्तिः &c., सर्वसमर्थः-या-यं.

OMNIPRESENCE, *s.* व्याप्तिः *f.*, सर्वत्र व्याप्तिः *f.*, सर्वव्याप्तिः *f.*, विष्वव्यापकत्वं, सर्वव्यापित्वं, विश्वव्यापिता, अभिव्याप्तिः *f.*, सर्वगतं, वैलोक्यविस्तारः, सर्वत्र विस्तारः, सर्वत्रविद्यमानता.

OMNIPRESENT, *a.* सर्वव्यापी-पिनी-पि (न्), सर्वव्यापकः-का-कं, विश्वव्यापी &c., विश्वव्यापकः-का-कं, सर्वत्रगः-गा-गं, सर्वप्रधानो &c., सर्वगतः-ता-तं, सर्वोत्पत्कः-का-कं, वैलोक्यविशीलः-शी-शी, सर्वत्र विशीली &c. or विद्यमानः-ता-तं, विश्वरूपः-पा-पं, सर्वभूतभूतान्तरः-रा-रं.

OMNISCIENCE, *s.* सर्वज्ञत्वं-ता, सर्वज्ञानं, सर्वविषयज्ञानं, अनन्तज्ञानं, अपारज्ञानं, सर्वज्ञानत्वं.

OMNISCIENT, *a.* सर्वज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, सर्वविद् *m. f. n.*, सर्ववेदी-दिनी-दि (न्), सर्वज्ञता-ची-नृ (न्), कृतज्ञः &c., कृतविद् *m. f. n.*, अनन्तज्ञानी &c., सर्वज्ञी &c., सर्वज्ञाधी-धिणी-धि (न्), विकालज्ञः &c., चिकालविद् *m. f. n.*, विकालज्ञी &c.

OMNIVAGANT, OMNIVAGOUS, *a.* सर्वगः-गा-गं, सर्वगः &c., सर्वत्रगामी-मिनी &c., सर्वत्रभ्रमकः-का-कं, सर्वत्रविहारी &c.

OMNIVOROUS, *a.* सर्वभक्षः-क्ष-क्षं, सर्वभक्षकः-का-कं, सर्वोपभक्षकः &c., सर्वभोजी-मिनी-मि (न्), सर्वज्ञी &c., सर्वज्ञादकः-का-कं, खेच्छाहारः-रा-रं, सर्वोद्योतः-ना-नं.

OMPHALIC, *a.* नाभः-भ्या-भ्यं, नाभिसमन्वी-न्विनी-न्धि (न्).

OMPHALOCLE, *s.* नाभिवर्धनं, नाभिगोलकः, नाभिगुडकः, नाभिकटकः.

OMPHALOTOMY, *s.* नाभिभेदः-दत्तं, नाभिनालभेदनं.

ON, *prep.* अधि, नि prefixed, उपरि affixed.—(Denoting contact with the upper part of a thing) expressed by the loc. c., or by उपरि affixed to the crude form or gen. c.; as, 'on the table,' फलके or फलकोपरि or फलकस्योपरि; rain falls on the ground,' भूमी पतति वृष्टिः; 'having place^d the wood on his shoulder,' काष्ठं स्तम्भे कृत्वा; 'placed on the fire,' अग्निः

-वा -ई. The instr. c. is elegantly used for the loc. in similar phrases; as, 'he carries the wood on his shoulder,' काष्ठं कृत्वा वहति; 'to go on foot,' पादभ्यां गन्; 'conduct me home on a horse,' कृत्वा नां वसति नय.—(At, or near) expressed by loc. c., or by निक्टे, समीपे, उपाने &c. affixed, or by उप prefixed; as, 'on the shore,' तीरे, तीरनिक्टे, तीरोपाने, उपतीरे; 'on the throat,' उपकण्ठे.—(At the time of) expressed by the loc. c., as, 'on Monday,' सोमवारे; 'on their arrival,' तेषु आगतेषु; 'on the corn being cut,' अस्मै लूने सति, or even by the abl. c., as, 'on seeing him,' तद्दृष्ट्वा, or by the indecl. part., as, 'on seeing that,' तद् दृष्ट्वा; 'on hearing that,' तच्छ्रुत्वा.—(Toward or for) प्रति affixed, or expressed by gen. or loc. c.; as, 'have pity on me,' मां प्रति or मन or मयि दयां कुरु.—(Dependence on) expressed by acc. c., after such verbs as अवलम्ब, आश्रित &c.; as, 'he relies on me,' माम् अवलम्बते.—(Concerning, relating to) विषयः -या -यं, विषयकः -का -कं, सम्बन्धी -न्धिनी &c.; as, 'a treatise on mathematics,' गणितविषयकं शास्त्रं.—(Performing on an instrument) expressed by acc. c. after वद् in caus.; as, 'he plays on a lute,' वीणां वादयति. The affixes तस्, च and दा, often express the sense of 'on'; as, 'on both sides,' उभयतस्, उभयश्च, उभयपार्श्वतः; 'on all sides,' सर्वतस्, समन्ततस्, अभिततस्, समन्ततः, सर्वत्र; 'on the one hand,' एकतः; 'on all occasions,' सर्वदा; 'on one occasion,' एकदा; 'on another occasion,' अन्यदा. The following are other examples of instr., and other cases used adverbially to express this prep.; 'on the north-east of the city,' प्रागुत्तरेण नगरात्; 'on this account,' अनेन हेतुना; 'on account of, or in consequence of anger,' क्रोधात्. See ACCOUNT; 'on the other side,' अन्यपार्श्वेन, अन्येन पार्श्वेन; 'immediately on hearing this,' तच्छ्रवणात्; 'on a sudden,' अकस्मात्, सहसा; 'on high,' उच्चैस्, उच्चैश्च, उच्चं, ऊर्ध्वं, ऊर्ध्वं; 'set on foot,' चारुः -त्रा -त्रं, उद्यतः -ता -तं, प्रचलीकृतः &c.

ON, *adv.* (Forward, in progression) अग्रे, अग्रं, अग्रतस् or expressed by प्र prefixed; as, 'going on,' अग्रे गगनं, प्रगगनं.—(Continuance) expressed by the verb आस् in combination with the pres. or indecl. part. of another verb. See KEEP, CONTINUE. (Upon the body, as clothes, &c.). See TO PUT ON.

ONCE, *adv.* (One time) सकृत्, एकवारं -रे, एककालम्, एककाले, एककालम्.—(On a certain time) एकदा, कदाचित्.—(Formerly) पूर्वं, पुरा. See the word. (At once, at the same time) समकाले, एककाले, एकवारे, एकदा.—(All at once) पुनपन्, योगपणेन, एकपदे -दे.—(All at once in a body) सहस्रम्.—(All at once, suddenly) अकस्मात्.—(At once, immediately) तन्ना, तत्काले, तत्क्षणे.—(Once more) पुनरपि.

ON-DIT, *adv.* किञ्चिद्गती, जनप्रवादः, जनवादः, लोकप्रवादः.

ONE, *a.* (Single in number) एकः -का -कं; 'one man,' एकपुरुषः.—(Indefinitely) 'some one,' 'any one,' कश्चित् &c., कचन &c., कोपि &c. See SOME. (Mutuality) 'one another,' परस्परः -रा -रं, इतरेतरः &c., अन्योन्यः -न्या -न्यं; 'things that are equal to the same, are equal to one another,' बाचनः पदाधीः

प्रत्येकम् एकेन केनचित् समान् ते सर्वे विधः समानाः; 'one after another,' अनुपूर्वशः, क्रमशः, क्रमे क्रमे.—(Same, like) एकः -का -कं, समः -मा -मं, तुल्यः -त्या -त्यं; 'at one time,' एककाले, एकपदे; 'of one color,' एकवर्णः -र्णा -र्णं, समवर्णः &c.; 'having one object,' एकाग्रः -र्था -र्थं, एकाग्रः -या -यं; 'having one occupation,' एकवृत्तिः &c.; 'in one place,' एकस्थाने, एकचः 'collected in one place,' एकस्थः &c., एकवीथः -ता -तं.—(One only, but one) अनन्यः -न्या -न्यं; 'having one only refuge,' अनन्यगतिः &c.; 'having the mind fixed on one object,' अनन्यमनसः &c., अनन्यभावः &c.—(One by one) एकैकं, एकैकशः, एकशः, प्रत्येकं, पृथक्, पृथक् पृथक्.—(One day) एकदा, कदाचित्; 'in one way,' एकधा; 'on the one hand,' एकतस्, 'one of many,' एकतमः -मा -मं; 'one of two,' एकतरः -रा -रं; 'one of these,' तेषाम् एकः, तत्रैकः; 'one year old heifer,' एकव्या; 'one year old calf,' एकवत्सरो वतः.

ONE, *s.* (Such a one, such and such a person) अमुकः, अमुकजनः.—(A man, a person) जनः, व्यक्तिः *f.*, मनुष्यः; 'one's self,' आत्मा *m.* (न), स्वयं indecl.; 'by resemblance to one's self,' आत्मोपम्येन; 'done by one's self,' स्वकृता -ता -तं; 'one's own,' स्व, आत्म in comp.; 'like one's own body,' स्वशरीरवत्; 'one's own house,' आत्मगृहं, स्वगृहं. See OWN. ONE-EYED, *a.* एकक्षः -क्षा -क्षं, एकदृक् *m. f. n.* (ज्ञ), एकक्षिविकलः -ला -लं, एकनेत्रः -त्रा -त्रं, एकचक्षुः -क्षुः -क्षुः (स्), काणः -णा -णं, काण्यः -यी -यं, काणेरः -री -रं.

ONE-HANDED, *a.* एककरः -रा -रं, एकहस्तः -स्ता -स्तं, एकपाणिः -यि -यि. ONEIROCRITIC, ONEIROCRITICAL, *a.* स्वप्नविचारी *m.* (न), स्वप्नप्रकाशकः, स्वप्नार्थशायकः, स्वप्नार्थोपधकः.

ONEIROMANCY, *s.* स्वप्नविचारः, स्वप्नप्रकाशनं, स्वप्नार्थशायनं, स्वप्नार्थोपधनं, स्वप्नपरीक्षा, स्वप्नदिलक्षणाद् भविष्यत्पूषनं or शुभाशुभकथनं.

ONENESS, *s.* एकता -न्यं, ऐक्यं, एकभाषः, ऐक्यभावः, अद्वैतं, अभेदः.—(Doctrine of oneness in theology). See UNITY.

TO ONERATE, *v. a.* सभारं -रां कृ, भारवन् -वन्तं -वन्तं कृ. See TO LOAD. ONEROUS, *a.* दुर्भरः -रा -रं, दुःसहः -हा -हं, दुर्वहः -हा -हं, भारी -रिणी -रि (न), भारवान् -वन्ती -वन्तं (न), सभारः -रा -रं, कष्टकरः -रा -रं, पीडाकरः &c., गुरुः -रुः -रु.

ONION, *s.* पलाशुः *m.*, सुकन्दकः, मुकन्दकः, मुकुन्दकः, दुर्द्वजः, दुद्रुमः, लताकैः, गुञ्जनः, मुसगन्धकः, मुसद्वणः, तीक्ष्णकन्दः, महाकन्दः, नीचभोज्यः.

ONLY, *a.* (Single, one alone) एकः -का -कं, केवलः -ला -ली -लं, केवली -लिनी -लि (न), केवल्यः -त्या -त्यं, मात्रः in comp. मात्रकः -का -कं, अद्वितीयः -या -यं; 'an only son,' एकपुत्रः, एकसुतः *m.* —(This and no other) अनन्यः -न्या -न्यं, नात्यः -न्या -न्यतः; 'having one only refuge,' अनन्यगतिः -तिः -तिः; 'his only business is reading the Vedas,' वेदाध्ययनात् तस्य कार्यं नात्यतः. ONLY, *adv.* केवलं, मात्रं -चेष्ट -चात्, कुतरे, एकाकतस्, इव; 'by calculation only,' गणितमात्रेण, केवलगणितेन, गणितेनैव; 'touch only,' स्पर्शमात्रं; 'from touch only,' स्पर्शमात्रात्.

ONOMANCY, *s.* नामाचरलक्षणाद् भविष्यत्पूषनं or शुभाशुभकथनं.

ONOMATOPEIA, *s.* (In rhetoric) अनुकरणं, अनुकरणशब्दः, शब्दानुकरणं.

ONSET, *s.* आक्रमणः -मणं, अभिप्रणः -मणं, अभिप्रणः -मणं, अभियोगः अभिग्रहः, अवलम्बः -न्दनं, अभ्याघातः; 'emulative onset,' अहम्पूषिका. ONTOLOGIST, *s.* सत्त्वविज्ञानः, सत्त्वमाधिविचारी *m.* (न), भूतमाधिविचारी *m.*

ONTOLOGY, *s.* सत्त्विविद्या, सत्त्वमात्रविचारः, भूतमात्रविचारः.

ONWARD, ONWARDS, *adv.* अग्रे, अग्रतः, पुरस्, पुरतस्, पुरस्तात्, अभितस्, अभिमुखं-स्ते, प्रतिमुखं-स्ते, अग्रभागं प्रति, उग्ररेण, उग्रं, or expressed by प्र; as, 'proceeding onwards,' अग्रे गमनं, अग्रगमनं, प्रगमनं, प्रत्यानं.—(A little further) किञ्चिदन्तरं-रेण, किञ्चिदपरतस्.

ONWARD, *a.* (Advanced, in advance) अग्रः-या-यं. अग्रिमः-मा-नं, अग्रगामी-मिनी-मि (न्), अग्रगः-गा-गं, अग्रतः-सः-रा-रं, अग्रसः-रा-रं, प्रगतः-ता-तं.—(Increased) वर्धितः-ता-तं, प्रवृद्धः-हा-हं, प्रवृद्धः-दा-दं.

ONYX, *s.* (Precious stone) गोमेदकः-कं. शिवधातुः *m.*

TO Ooze, *v. n.* शनैः शनैः सु (c. 1. स्रवति, सोतुं) or स्पन्द (c. 1. स्पन्दते-न्दितुं) or प्रस्यन्द or छर् (c. 1. छरति-रितुं) or री (c. 4. रीयते, रेतुं) or गल (c. 1. गलति-लितुं), क्रमे क्रमे or विन्दुक्रमेण छरणं कृ.

Ooze, *s.* (Moist mud) सद्रवपक्वः, चिक्कणपक्वः, छरत्पक्वः.—(Exudation) स्पन्दनं, स्रवः, विन्दुस्रावः, स्वरसः, खेदः, द्रवः, धारा.

Oozing, *s.* शनैः शनैः स्रवणं or स्पन्दनं or छरणं or गलनं.

Oozing, *part.* शनैः स्पन्दी-दिन्दी-दि (न्) or स्पन्दमानः-ना-नं or निस्पन्दमानः-ना-नं or स्पवः-हा-हं or छरन्-रन्ती-रत् (त्) or स्रवन् &c. or रीयः-या-यं.

Oozy, *a.* सद्रवपक्वमयः-यी-यं, छरत्पक्वमयः &c., सद्रवः-वा-वं.

OPACITY, OPAQUENESS, *s.* (The quality of being impervious to light) प्रकाशभेद्यता, प्रभाभेद्यता, किरणभेद्यता, अस्वच्छता, प्रकाशप्रतिबन्धकत्वं, प्रकाशरोधकत्वं, दृष्टिरोधकता.—(Obscurity) निष्प्रभता, अप्रकाशता, कलुपत्वं, प्रभाहीनता, सान्धकारता, अप्रमत्तता.—(Disease in the eyes) शृङ्गे.

OPAQUE, OPACOUS, *a.* (Impervious to light) प्रकाशभेद्यः-द्या-द्यं, प्रभाभेद्यः &c., किरणभेद्यः &c., प्रकाशप्रतिबन्धकः-क्ता-कं, प्रकाशरोधकः-का-कं, किरणरोधकः &c.—(Not shining by its own light) परप्रकाशः-शा-शं.—(Obscure not transparent) अस्वच्छः-च्छा-च्छं, निष्प्रभः-भा-भं, अप्रकाशः-शा-शं, प्रकाशहीनः-ना-नं, सान्धकारः-रा-रं, कलुपः-पा-पं.

OPAL, *s.* शिवधातुः *m.*, दाशुधुविका, वज्राम्, क्षौरस्फटिकः, गोमेदसन्निभः.

TO OPEN, *v. a.* (Unclose) विवृ (c. 5. वृणोति-णुते-यरितुं-रीतुं), अपावृ, अपवृ, उग्रद (c. 10. पाटयति-यितुं), व्यादा (c. 3. ददाति-दातुं); 'he opens the door,' द्वारं विवृणोति or उद्घाटयति.—(Unbar) निरंगलीकृ.—(Open the mouth) मुखं व्यादा.—(Open the eyes) लोचनं or चक्षुषी उन्मील (c. 10. मीलयति-यितुं) or प्रोन्मील, उन्मिष (c. 6. मिपति-मेपितुं) or उन्मल (c. 10. मालयति-यितुं), नयने विवृ.—(Open a book) पुस्तकं मुच (c. 6. मुचति, मोकुं) or विलृ, पुस्त-ज्जोयनं कृ.—(Open a letter) उन्मुद्रोक्तु, विमुद्रोक्तु.—(Expand) धितु (c. 10. स्तारयति-यितुं), विकाश (c. 10. काशयति-यितुं), विकस् (c. 10. कासयति-यितुं), विवृ, व्यादा.—(Lay open, make manifest) व्यस्र (c. 7. स्रनक्ति-संक्रं, c. 10. स्रप्रयति-यितुं), विकाश, प्रकाश, प्रकटोक्तु, व्यकोक्तु.—(Split, break, cut open) भिद् (c. 7. भिनक्ति, भेत्तुं), विभिद्, निभिद्, छिद् (c. 7. छिनक्ति, छेत्तुं), विह्रिद्.—(Expound) व्याख्या (c. 2. रूपाति-रुं), व्याकु, प्रकाश, स्पष्टोक्तु, व्यकोक्तु, विवृ, विवरणं कृ.—(Clear) शुभ्र (c. 10. शोधयति-यितुं), विगुध्र.—(Begin) आरम्भ (c. 1. रभते-रभुं), उपक्रम (c. 1. क्रमते-मितुं).

TO OPEN *v. n.* (Unclose itself) विवृतः-ता-तं भू, अनावृतः-ता-तं भू.—(Expand) विलृ in pass. (-स्तोयते), विवृ in caus. pass. (-चायते), विगुध्र (c. 1. नृभते-भितुं), विततीभू.—(As flowers) विकस् (c. 1.

-कसति-सितुं), प्रविकस्, स्फुट (c. 6. स्फुटति-दितुं), फुल (c. 1. फुलति-दितुं), विकसितः-ता-तं भू, विमुद्रोक्तु.—(Crack, open in chinks) स्फुट, विदल (c. 1. दलति-लितुं), विद् in pass. (-दीयते), भिद् in pass. (भिद्यते), विभिद्.—(Begin) आरम्भ (c. 1. रभते-रभुं), समारम्भ, प्रवृत्त (c. 1. वञ्जते-ञ्जितुं).

OPEN, *a.* (Unclosed) विवृतः-ता-तं, अनावृतः-ता-तं, अपावृतः-ता-तं, अस्वृतः-ता-तं, उद्घाटितः-ता-तं, व्याप्तः-प्ता-प्तं, अपरावृतः &c.—(As the mouth) व्याप्तः-प्ता-प्तं, विवृतः &c.—(As the eyes) उन्मीलितः-ता-तं, उन्मिषितः-ता-तं, विवृतः &c.—(As a book) मुक्तः-क्ता-कं.—(Expanded) विततः-ता-तं, विलृतः-ता-तं, विलोकीयः-णी-यं, विकसितः-ता-तं, विवृम्भितः-ता-तं, उज्जृम्भितः-ता-तं, उज्जृम्भः-म्भा-म्भं, जृम्भितः-ता-तं, जृम्भः-म्भा-म्भं, अघेतः-ता-तं.—(Unsealed, as a letter, &c.) उन्मुद्रः-द्रा-द्रं, विमुद्रः-द्रा-द्रं, उन्मुद्रोक्तुः-ता-तं.—(Not stopped, without obstruction) अन-गलः-ला-लं, निरगलः &c., असंघातः-धा-धं, अरुद्धः-द्धा-द्धं, अपि-हितः-ता-तं, प्रतिबन्धरहितः-ता-तं, अव्यधानः-ना-नं.—(Free, clear, unimpeded) मुक्तः-क्ता-कं, विमुक्तः &c., मोचितः-ता-तं, शुद्धः-द्धा-द्धं, विशुद्धः &c., अवद्धः-द्धा-द्धं, निर्वन्धः-धा-धं, उज्जृ-हृतः-ला-लं, विशुद्धलः-ला-लं, निविग्रः-घ्रा-घं, निरवरोधः-धा-धं.—(Plain, evident) व्यक्तः-क्ता-कं, प्रत्यक्तः &c., अभिव्यक्तः &c., स्पष्टः-ष्टा-ष्टं, विस्पष्टः &c.—(Public) प्रकाशः-शा-शं, सुप्रकाशः &c., प्रकटः-टा-टं.—(Not close, roomy) विरलः-ला-लं.—(Not covered with trees, as a country) निर्वनः-ना-नं, निर्वृधः-धा-धं, वृक्षशून्यः-न्या-न्यं.—(Ingenuous, candid) निष्कपटः-टा-टं, निर्व्याजः-जा-जं, निर्व्यलीकः-का-कं, विमलः-ला-लं, विमलात्मा-त्मा-त्म (न्), सरलः-ला-लं, शुद्धमतिः-ति-ति, सरलमतिः &c., मायाहीनः-ना-नं, अवक्रः-क्ता-कं, अगूढभावः-वा-वं, उदारः-रा-रं; 'having an open countenance,' उदारलक्ष्यः-धा-धं.—(Unsheltered) अनाश्रयः-या-यं, निराश्रयः &c.—(Not hidden) अगूढः-दा-दं, सगुप्तः-प्ता-प्तं; 'to lay open,' प्रकाश (c. 10. काशयति-यितुं), प्रकाशोक्तु. See TO OPEN; 'an open space,' विविक्तता; 'open to the weather,' अभावकाशिकः-की-कं; 'open to all comers,' मुक्तद्वारः-रा-रं; 'open at one end,' एकमुखः-खा-खं; 'an open vowel,' उदात्तः; 'open day,' प्रकाश; 'having gone out into the open air,' प्रकाशं निर्गतः; 'open state of the organs of speech,' विचारः, विवृतता-त्वं.

OPENED, *p. p.* (Unclosed) उद्घाटितः-ता-तं, उद्घटितः-ता-तं, अनावृतः-ता-तं. See OPEN. (Unbarred) निरंगलीकृतः-ता-तं.—(Unsealed) उन्मुद्रोक्तुः-ता-तं, विमुद्रोक्तुः &c.—(Uncovered) अनावृतः-ता-तं, अनाच्छादितः-ता-तं, अपवृतः-ता-तं.—(Split) स्फुटितः-ता-तं, दलितः-ता-तं, विदलितः &c., भिन्नः-न्ना-न्नं.—(As flowers) विकसितः-ता-तं, फुलः-प्ता-प्तं, स्फुटः-टा-टं, विमुद्रः-द्रा-द्रं.—(Made plain) व्यकोक्तुः-ता-तं, प्रकाशितः-ता-तं, स्पष्टोक्तुः &c., व्याख्यातः &c.—(Cleared) शोधितः-ता-तं.

OPENER, *s.* उद्घाटकः, उद्घाटनकृत्, विवरणकृत्, विकाशकः.

OPEN-EYED, *a.* विवृताक्षः-क्षी-क्षं, उन्मुक्तनयनः-ना-नं, सचेतनः &c.

OPEN-HANDED, *a.* मुक्तहस्तः-स्ता-स्तं, उदारहस्तः &c., उदारः-रा-रं.

OPEN-HEARTED, *a.* सरलमतिः-ति-ति, शुद्धमतिः &c., अगूढभावः-वा-वं.

OPEN-HEARTEDNESS, *s.* सरलमतित्वं, शुद्धमतित्वं, उदारता, मायाहीनता.

OPENING, *s.* (Act of opening) उद्घाटनं, उद्घटनं, व्यादानं, विवृतिः *f.*, विवरणं.—(Aperture) दिद्रं, रन्ध्रं, द्वारं, शृङ्खलं.—(Beginning,

commencement) आरम्भः, प्रारम्भः, उपक्रमः, उपोद्घातः.

OPENING, *a. or part.* (Commencing, first in order) आरम्भकः
-का -कं, प्रारम्भकः &c., प्रथमः -ना -नं, जाडः -द्या -द्यं. (Expanding, as a flower) विकासी -शिनी -शि (न्), विकासी &c., विकशन्
-शनी -शन् (न्), विकशन् &c., प्रविकशन् &c., स्फुटन् &c.

OPENLY, *adv.* प्रकाशं, प्रकटं, प्राकट्येन, व्यक्तं, सुव्यक्तं, स्फुटं.

OPEN-MOUTHED, *a.* विवृतास्यः -स्या -स्यं, व्यासवक्त्रः -क्त्रा -क्त्रं, मुक्तकण्ठः
-खदा -खदं, प्रमुक्तकण्ठः &c., गुहानुक्तः -खी -खं.

OPENNESS, *s.* (Freedom from covering or obstruction) विवृतत्वं,
विवृतिः *f.*, अनावृतत्वं, अनावृतिः *f.*, व्यासता, मुक्ता -त्वं, अरुद्धता,
निर्विघ्नता. (Plainness, clearness) व्यक्तत्वं -ता, प्रव्यक्तता, स्पष्टता,
शुद्धता, शुद्धिः *f.*, वैमत्यं, निर्मलता. (Freedom from disguise)
निर्व्यञ्जता, अव्याजः, व्याजहीनता, कपटहीनता, निष्कपटत्वं, निष्कपट्यत्वं.
—(Frankness) सारत्वं, सरलता, सकार्यत्वं, अमाया, मायाहीनता,
अवक्रता, दाक्षिण्यं, निर्व्यलीकता, भावागूढता, भावशुद्धता, शुद्धमतित्वं,
अनिघ्नता, उदारता. —(Publicity) प्रकाशता, प्रकाशः, प्राकट्यं, प्रसि-
द्धिः *f.*, प्रसिद्धता, अगूढता, अगुप्ता. —(Roominess, freedom from
closeness) विरलता, वैरत्यं. —(Want of shelter) निराश्रयता,
अनाश्रयता, आश्रयहीनत्वं, अभावकाशिकत्वं. —(Of a country) निर्वेनत्वं.

OPERA, *s.* सङ्गीतं, तौर्त्यधिकं, नाट्यं, सङ्गीतविशिष्टो नाटकः.

To OPERATE, *v. n.* (Act, exert action) कृ, चेष्ट (c. 1. चेष्टते -हितुं),
विचेष्ट, कर्म कृ, चेष्टां कृ, प्रवृत्त (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), कर्तृकः -का
-कं भू. —(Effect, produce effect) उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं),
समुत्पद्, उपपद्, सम्पद्, फलम् उत्पद्, जन् (c. 10. जनयति -यितुं),
सञ्जन्, साध् (c. 10. साधयति -यितुं), कार्यं साध्, प्रचलीभू, प्रभू. —
(In surgery) शल्यक्रियां कृ, शल्योपायं कृ, शल्योपचारं कृ.

OPERATION, *s.* (Agency) कर्तृत्वं, कर्तृकत्वं, कारणत्वं, कारणं, हेतुता,
प्रवर्त्तकत्वं, प्रयोजकत्वं. —(Action) क्रिया, कृतिः *f.*, कर्म *n.* (न्), चेष्टा,
व्यापारः, विधानं, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवर्त्तनं. —(Act, deed) कर्म *n.*, कार्यं,
कृत्यं, चेष्टितं, विचेष्टितं; 'mental operation,' मनोव्यापारः; 'arith-
metical,' परिकर्म *n.*, कर्म *n.*; 'secret in operation,' निगूढ-
कार्यं -व्यो -व्यं; 'speedy in operation,' चाशुकारी -रिणी -रि
(न्); 'slow,' मन्दकारी &c. —(In surgery) वैद्योपचारः, शल्योप-
चारः, शल्यक्रिया, शल्यकृत्यं, शल्योपायः, शल्यकर्म *n.*, उपचारः.

OPERATIVE, *a.* (Exerting agency) कर्मकारी -रिणी -रि (न्), कर्म-
कारः -रा -रं, क्रियाकारी &c., कारकः -का -कं, कर्तृकः -का -कं, कार-
णिकः -की -कं, हेतुकः -का -कं, प्रवर्त्तकः -का -कं, प्रयोजकः -का -कं.
—(Producing effect, efficacious) कार्यसाधकः -का -कं, कार्य-
सम्पादकः &c., फलोत्पादकः &c., सिद्धिहरः -री -रं, गुणकारी &c.,
गुणावहः -हा -हं, प्रबलः -ला -लं, प्रभविष्णुः -ष्णुः -ष्णु.

OPERATIVE, *s.* कर्मकारः, शिल्पकारः, कारकः, कारः *m.*, शिल्पकर्मकारी *m.*

OPERATOR, *s.* कर्ता *m.* (न्), कारकः, कर्तृकः, कार्यकर्ता *m.*, प्रवर्त्तकः.
—(In surgery) शल्योपचारकृत् *m.*, उपचारकारी *m.* (न्), उपचारकर्त्ता *m.*

OPEROSE, *a.* अमसाध्यः -ध्या -ध्यं, कष्टसाध्यः &c., अनी -निणी &c.

OPHIOLGY, *s.* सर्पविद्या, भुजङ्गविद्या, सर्पादिविषयका विद्या.

OPHIOMANCY, *s.* सर्पादिलक्षणदा भविष्यसूचना or भविष्यदनुमानं.

OPHIOPHAGOUS, *a.* सर्पभक्षकः -का -कं, सर्पभोजी -जिनी -जि (न्).

OPHTHALMIA, OPHTHALMY, *s.* अक्षिभ्रमः, अक्षिभ्रमः, रक्षाक्षिभ्रमः, रक्षा-
भ्रमः, अर्जुदः -र्दः, पिञ्जटः, चक्षुरोगः, नेत्ररोगः, नेत्रभयः, अक्षिरोगः,
लोचनामयः.

OPHTHALMIC, *a.* चाक्षुषः -वी -वं, नेत्रसङ्घर्षी -न्धनी &c., नेत्रविषयः &c.

OPIATE, *s.* स्वप्नकारकम् or निद्राकारकम् औषधं, उपशमनं.

OPIATE, *a.* स्वप्नकृत् *m. f. n.*, निद्राकारी -रिणी -रि (न्), निद्राजनकः
-का -कं, स्नापनः -ना -नं, उपशमनकारी &c., उपशायी &c., उपशमकृत्.
To OPINE, *v. n.* मन् (c. 4. मन्यते, मनुं), तर्कं (c. 10. तर्कयति -यितुं).
See To THINK.

OPINIATED, OPINATIVE, *a.* स्वमताभिमानी -निनी -नि (न्), मताभिमानी
&c., स्वमताग्रही &c., मताग्रही &c., स्वमतावादी &c., मतवादी &c.,
दुराग्रही &c.

OPINIATIVENESS, *s.* स्वमताभिमानं -निता, स्वमताग्रहः, मताभिमानं, दुराग्रहः,
स्वमतप्राप्त्यं.

OPINION, *s.* मतं, मतिः *f.*, बुद्धिः *f.*, सम्मतं, तर्कः, विचारः, अनुमानं,
बोधः, भासः, छन्दः; 'a different opinion,' विकल्पः, परमर्तः;
'difference of opinion,' मतिभेदः, मतभेदः, विप्रतिपक्षः *f.*; 'op-
posed in opinion,' विप्रतिपक्षः -क्षा -क्षं; 'public opinion,' लोकमतं,
जनमतं; 'regard for it,' लोकलज्जा, जनलज्जा; 'atheistical
opinion,' नास्तिकमतं; 'legal opinion,' सूचं. —(Estimation)
मानं, सम्मानं.

OPINIONATED, OPINIONATIVE. See OPINIATED, &c.

OPIMUM, *s.* अफीमं, अहिफेनं, सस्त्रसरसः, उपविषं.

OPPIDAN, *a.* नागरिकः -की -कं, नागरः -री -रं, यौरः -री -रं.

OPPILATED, *p. p.* सखायः -धा -धं, सङ्कीर्णः -यो -यं, सङ्कुलः -ला -लं.

OPPONENT, *a.* विरोधी -धिनी -धि (न्), प्रतिरोधी &c., विरुद्धः -द्धा -द्धं,
वैरी -रिणी &c., प्रतियोगी &c., प्रतिकूलः -ला -लं, विपक्षः -क्षा -क्षं,
प्रतिपक्षः &c., विपरीतः -ता -तं, विमुखः -खा -खं, पराङ्मुखः &c.,
विमतः -ता -तं, प्रतीयकः &c.

OPPONENT, *s.* प्रतिरोधी *m.* (न्), विरोधी *m.*, वैरी *m.*, शत्रुः *m.*, अरिः *m.*,
प्रतियोगी *m.*, प्रतिरोद्धा *m.* (ङ्), प्रतिरोधकः, प्रतिबन्धकः, प्रतियोद्धा *m.*
(ङ्), प्रतिपक्षः, अविपरीतः *m.* (न्), विजिगीषुः *m.* —(In controversy)
विवादी *m.* (न्), पूर्ववादी *m.*, अयवादी *m.*, प्रतिवादी *m.*, उत्तरवादी *m.*,
पूर्वपक्षी *m.*, प्रतिपक्षी *m.*, वादी *m.*

OPPORTUNE, *a.* समयोपयुक्तः -क्ता -क्तं, समयोचितः -ता -तं, समयानुकूलः
-ला -लं, सामयिकः -की -कं, कालिकः &c., कालसदृशः -शी -शं,
कालयोग्यः -ग्या -ग्यं, प्रस्तावसदृशः &c., प्रस्ताविकः -की -कं, प्राप्ता-
वसरः -रा -रं, प्राप्तकालः -ला -लं, प्राप्तसमयः -या -यं, प्रसङ्गोपयुक्तः
&c., आकतालीयः -या -यं.

OPPORTUNELY, *adv.* यथावसरं, काले, स्थाने, समयानुसारेण, समयोपयुक्तं,
प्रसङ्गानुसारान्, प्रस्तावसदृशं, यथावकाशं, यथासमयं, यथाप्रसङ्गं, काल-
योग्यं, यथायोग्यं, वेलापान्.

OPPORTUNENESS, *s.* समयोपयुक्तता, कालयोग्यता, समयोचितत्वं, प्रसङ्गयो-
ग्यता, प्रसङ्गानुकूल्यं, कालिकत्वं.

OPPORTUNITY, *s.* अवसरः, प्रसङ्गः, समयः, प्रस्तावः, अवकाशः, कालः,
कार्यकालः, कालयोगः, सन्धिः *m.*, कालसन्धिः *m.*, वेला, योगः, सुयोगः,
स्थानं, वारः, प्रक्रमः; 'according to opportunity,' यथावसरं,
यथाप्रसङ्गं, यथावकाशं; 'to lose one's opportunity,' कालं ह्
(c. 1. हरति, हर्तुं) or हा (c. 3. जहाति, हातुं); 'to await it,'
अवसरं प्रतिपाल (c. 10. -पालयति -यितुं); 'one who has found
an opportunity,' लब्धवावकाशः -ज्ञा -ज्ञं. —(Means) साधनं, उपायः,
सन्धानं.

To OPPOSE, *v. a. and n.* (Act against, resist) प्रतिकृ, विप्रतिकृ,
विप्रकृ, प्रतिरुद् (c. 7. -रुद्धि -रोद्), विरुद्, संरुद्, विरुद्धीभू, प्रतिकूल
(nom. प्रतिक्लृयति -यितुं), प्रतिकूलीभू, पदेवस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थानुं),
7 B

प्रतिस्मात् (c. 2. -आस्ते -आसितुं), प्रतीप (nom. प्रतीपायते), प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), विपरीतः -ता -तं भू or चस्.—(Put in opposition. set one against the other) विरुद्धं -द्वां कृ, विरुद्धीकृ, परस्परं विरुद्धं, प्रतिकूलीकृ, विरोधिनं -नो कृ—(Hinder) निवृ (c. 10. -वारयति -यितुं), विप्र (nom. विप्रयति -यितुं), बाध (c. 1. बाधते -यितुं), प्रतिबन्ध (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं), विहन्, प्रतिहन्, व्याहन्, रुध्.—(Check) नियन्त्र (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं).

OPPOSED, *p. p.* विरुद्धः -द्वा -इ, प्रतिरुद्धः &c., पर्यवस्थितः -ता -तं, विपरीतः -ता -तं, प्रतिकूलः -ला -लं, प्रातिकूलिकः -की -कं, विरोधी -धिनो -धि (न्), विप्रतिकृतः -ता -तं, विप्रकृतः &c., विप्रतिपक्षः -क्षा -क्षं, प्रतिघातः -ता -तं,--(Hindered, checked) वारितः -ता -तं, निवारितः -ता -तं, बाधितः -ता -तं, विहतः &c., प्रतिहतः &c., रुद्धः &c., विघ्नितः &c.; when 'opposed' signifies 'the opposite of,' इतर may be used; as, 'opposed to movable,' जङ्गमतरः -रा -रं.

OPPOSER, *s.* विरोधी *m.* (न्), प्रतिरोधी *m.*, पर्यवस्थाता *m.* (न्), प्रतियोगी *m.* (न्), विरोधकः, प्रातिकूलिकः, प्रतिहन्तकः. See OPPONENT.

OPPOSITE, *a.* (Situated in front, facing) अभिमुखः -खा -खी -खं, अभिमुखगतः -ता -तं, अभिमुखस्थः -स्था -स्थं, सम्मुखः -खा -खं, सम्मुखस्थः -स्था -स्थं, अभिमुखः -खा -खं, सम्मुखीनः -ना -नं, प्रतिमुखः -खा -खं.—(Adverse, contrary) विपरीतः -ता -तं, प्रतिकूलः -ला -लं, विरुद्धः -द्वा -इ, विरोधी -धिनो -धि (न्), प्रतिरोधी &c., विपक्ष्यस्तः -स्ता -स्तं, अपक्ष्यः -व्या -व्यं, प्रमथ्यः &c., अपमथ्यकः &c., प्रतिपक्षः -क्षा -क्षं, विपक्षः &c., अयकटः -टा -टं.—(Further, on the other side) परः -रा -रं, अपरः -रा -रं; 'the opposite bank,' पारं, परतोरं, तोरान्तरं. (Reverse of) व्यस्तः -स्ता -स्तं, इतर in comp.; as, 'the opposite of movable,' जङ्गमतरः -रा -रं; 'of white,' सिततरः &c.; 'of left,' वामतरः &c.; 'of innate,' सहजेतरः &c.—(Opposite side of the argument) उच्चरपक्षः, परपक्षः, प्रतिपक्षः.

OPPOSITE, *s.* विपर्ययः, विपर्यायः, व्यत्ययः, व्यत्यासः, विपर्यासः, विपरीतः.

OPPOSITELY, *adv.* (In front) अभिमुखं, सम्मुखं, प्रतिमुखं, सम्मुखीनं.—(Adversely) विपरीतं, वैपरीत्येन, प्रतिकूलं, विरुद्धं, विरोधेन, विपर्ययेन, प्रातिकूल्येन.

OPPOSITION, *s.* विरोधः -धनं, प्रतिरोधः -धनं, प्रतिकारः, विप्रतिकारः, प्रतिक्रिया, प्रत्यवस्थानं, पर्यवस्था-स्थानं, प्रतियोगः -गिता, विप्रतिपक्षः *f.*, प्रतिबन्धकता, प्रतिबन्धिता, प्रतियत्नः.—(State of being opposed) विरुद्धता, विपरीतता, वैपरीत्यं, प्रतिकूलता, प्रतिपक्षता, प्रातिकूल्यं.—(Contrariety) विपर्ययः, विपर्यायः, पर्ययः, विपर्यासः, वैपरीत्यं, व्यत्ययः, व्यत्यासः, निकासः.—(Impediment) व्याघातः, विघ्नः, बाधः -धा, प्रतिबन्धः, अवरोधः, उपरोधः, निरोधः, रोधः.—(Collective body of opposers) विरोधिजनसमूहः, प्रतियोगिपक्षः, विरोधकपक्षः.—(Hostile feeling) विरुद्धभावः, द्वेषभावः; 'opposition of interests,' विप्रतिपक्षः *f.*; 'in opposition to what was before said,' पृथोक्तप्रतिपक्षे.

TO OPRESS, *v. a.* पीड (c. 10. पीडयति -यितुं), अभिपीड, उपपीड, निपीड, उपनिपीड, बाध (c. 1. बाधते -यितुं), प्रबाध, परिबाध, अधिबाध, दूह (c. 4. दुहति, द्रोहति, द्रोघुं), अभिदूह, कृष् (c. 10. कथयति -यितुं), अभिद्रोहं कृ, अद्रं (c. 10. अदयति -यितुं), विडम्ब (c. 10. -डम्बयति -यितुं), अपकृ, अपकारं कृ, मर्दनं कृ, उपमर्दनं कृ, प्रभूष (c. 10. -भूषयति -यितुं), उपद्रव्यं कृ, उपद्रव्यं कृ, नैपुण्यं कृ, क्रौर्यं कृ, क्रूरपत् कृ, अभिभू, बलाकारं कृ.

OPPRESSED, *p. p.* पीडितः -ता -तं, बाधितः -ता -तं, अतिदुःखः -ग्धा -ग्यं, अभिदूहमाणः -णा -णं, उपद्रुतः -ता -तं, विडम्बितः -ता -तं, अभिभूतः -ता -तं, अपकृतः -ता -तं, आकुलितः -ता -तं.

OPPRESSION, *s.* (The act) पीडनं, प्रनापीडनं, अभिद्रोहः, द्रोहः -हणं, उपद्रवः, उपद्रवकरणं, उपमर्दः -र्दनं, विमर्दः -र्दनं, बाधः -धनं, कर्षणं, परिप्रवः, उपद्रवः, उपप्रवकरणं, अपकारः, अपकर्म्म *n.* (न्), अपक्रिया, बलाकारः, निहुरता, नैपुण्यं, क्रूरता, क्रौर्यं, दीरात्म्यं, उत्पातः, विडम्बनं -ना, हठः, अन्यायकरणं.—(State) पीडा, बाधा, पीडितत्वं.—(Weight) भारः.

OPPRESSIVE, *a.* (Cruelly severe, or tyrannical) बाधकः -का -कं, पीडाकरः -रा -रं, पीडकः -का -कं, उपद्रवकारी -रिणी रि (न्), उपद्रवी &c., उपमर्दकः -का -कं, अपकारकः &c., सबाधः -धा -धं, निहुरः -रा -रं, क्रूरः -रा -रं, निर्दयः -या -यं, दुर्वृत्तः -त्ता -तं, क्रेशदायकः -का -कं, क्रेशदः -दा -दं, अन्यायकारी &c.—(Heavy) भारी -रिणी &c.

OPPRESSIVENESS, *s.* बाधकत्वं -ता, सबाधता, क्रेशकता, नैपुण्यं, क्रौर्यं.

OPPRESSOR, *s.* प्रनापीडकः, उपद्रवकारी *m.* (न्), उपद्रवी *m.* (न्), क्रूरचरितः, निहुरः, निर्दयः, अत्याचारः, दुरात्मा *m.* (न्), दुर्जनः, दुर्वृत्तः, दम्युः *m.*

OPPROBRIOUS, *a.* निन्दकः -का -कं, निन्दायकः &c., निन्दारूपः -पा -पं, निन्दात्मकः &c., गण्यकः &c., गरीयकः &c., अपवादकः &c., दुस्तरः -रा -रं, दुष्मन्त्रः -खा -खं, परुषः -पा -पं, गव्यः -व्या -व्यं.

OPPROBRIOUSLY, *adv.* निन्दापूर्वकं, साधवादं, सतिरस्कारं, गरीययं.

OPPROBRIOUSNESS, *s.* निन्दकत्वं, अपवादकता, अभिवादः, पीरुष्यं, मोक्षयं.

OPPROBRIUM, *s.* निन्दा, अपवादः, पूणा, गरीहं, कुस्ता, तिरस्कारः, अपवा-ज्ञानं, परिभयः, अपमानं, वाच्यता, वचनीयता, धिक्कृषा, कुख्यातिः *f.* To OPPUGN, *v. a.* प्रतिकृ, विप्रतिकृ, प्रतिकृष, विरुष &c. See To OPPOSE.

OPPUGNANCY, *s.* विरोधः, प्रतिरोधः, प्रातिकूल्यं, वैपरीत्यं, प्रतियोगिता.

OPPUGNED, OPPUGNER. See OPPOSED, OPPOSER, OPPONENT.

OPVATIVE, *a.* इच्छामुचकः -का -कं, इच्छाबोधकः &c., अभिलाषबोधकः &c., अभिलाषज्ञापकः &c. The grammatical symbol is मननः.

OPTIC, OPTICAL, *a.* (Pertaining to vision) बाधुपः -पी -पं, दृष्टि-विषयकः -का -कं, दृष्टिसम्बन्धी -न्धनी &c.—(Pertaining to optics) दृक्शास्त्रसम्बन्धी &c., दृक्शास्त्रविषयकः &c.

OPTIC, *s.* (Organ of sight) दृग्निन्द्रियं, चक्षुरिन्द्रियं, दर्शनसाधनं.

OPTICIAN, *s.* (Maker of optic instruments) बाधुपयन्त्रकारकः -कज्ञो *m.* (न्), दृष्टिसाधकयन्त्रकारः, दृष्टियन्त्रविज्ञेता *m.* (न्), बाधुपयन्त्रविज्ञेता *m.*—(Skilled in optics) दृक्शास्त्रज्ञः, बाधुपज्ञानी *m.* (न्).

OPTICS, *s. pl.* दृष्टिविद्या, बाधुपविद्या, दृष्टिविद्या, दृक्शास्त्रं, दृष्टिविषया विद्या, बाधुपं ज्ञानं, दर्शनशास्त्रं.

OPTIMACY, *s.* कुलीनवर्गः, कुलीनलोकः, कौलीयं, कुलीनता -त्वं.

OPTIMISM, *s.* उत्तमता -त्वं, सत्युत्तमता -त्वं, सन्नमता -त्वं.

OPTION, *s.* (Power of choosing) विकल्पः -त्यकः, अनुकल्पः, कल्पः, विभाषा, इच्छा, वरणाधिकारः.—(Wish) इच्छा, अभिलाषः, कामः, मनस्कामः, रुचिः *f.*, अभिरुचिः, ईप्सितं, अभीप्सितं.

OPTIONAL, *a.* वैकल्पिकः -की -कं, विकल्पकः &c., सविकल्पकः -का -कं, आनुकल्पिकः -की -कं, विकल्पितः -ता -तं, सविकल्पः -त्या -त्यं, रेखकः -की -कं, काम्यः -म्या -म्यं, अभिकामिकः &c., यथाकामः -मा -मं, विभाषितः -ता -तं; 'an optional matter,' विकल्पविषयः, विभाषाविषयः.

OPTIONALLY, *adv.* सविकल्पं -त्यकं, आनुकल्पं, विकल्पेन, विकल्पपूर्वकं.

OPULENCE, *s.* धनाढ्यता, धनबाहुल्यं, धनसम्पत्तिः *f.*, सम्पत्तिः *f.*, धनैश्वर्यं, ऐश्वर्यं, महाधनत्वं, धनसमृद्धिः *f.*, लक्ष्मीः *f.*, श्रीः *f.*, लक्ष्मीवत्त्वं.

OPULENT, *a.* श्रीमान् -वन्ती -म् (त्), धनाढ्यः -द्या -द्वं, महाधनः -ना -नं, बहुधनः -ना -नं, अतिधनी -निनी -नि (न्), धनी &c., अतिधनवान् &c., धनवान् &c., बहुविधवान् &c., बहुद्रव्यवान् &c., वसुमान् &c., अर्थवान् &c., सम्पत्तिमान् &c., लक्ष्मीवान् &c., समृद्धः -डा -डं, सम्पन्नः -न्ना -न्नं, धनेश्वरः, लक्ष्मीशः, मुराः *m. f.* (रै), आढ्यः &c., वर्धिष्णुः -ष्णुः -ष्णु, इभ्यः -भ्या -भ्यं.

OPULENTLY, *adv.* धनबाहुल्येन, धनाढ्यवत्, महाधनवत्, सम्पत्तिपूर्वम्.

OR, *conj.* वा placed after a word, वापि, अथवा, यद्वा; 'friend or foe,' मित्रं वा शत्रुं वा.—(Or else) अथवा, किंवा, अन्यथा, इतरथा, आहोस्ति.

ORACLE, *s.* (Answer of a god to an inquiry made) शकुनं -नः, प्रश्नः, प्रसादः; 'through a voice,' देववाणी, आकाशवाणी.—(The deity who gives the answer) प्रश्नदेवता, प्रसाददेवता, प्रश्नदेवः, शकुनदेवः.—(The place where the answer is given) प्रश्नस्थानं, शकुनस्थानं, प्रसादस्थानं.—(A person whose opinion is of great authority) प्रमाण, आश्रयः.—(A wise or authoritative sentence) आश्रयचर्चनं, आश्रयः *f.*

ORACULAR, ORACULOUS, *a.* शाकुनिकः -को -कं, शाकुनः -नी -नं, शकुनदः -दा -दं.—(Like an oracle) देववाणीतुल्यः -त्या -त्यं, देववाणीसदृशः -शी -शं.—(Authoritative) प्रामाणिकः -को -कं, आश्रयः -प्रा -प्रं.—(Obscure) गूढार्थः -धा -धं.

ORACULARLY, *adv.* देववाणीपूर्वम्, देववाणीमादृश्येन, शकुनं.

ORAL, *a.* (Spoken by the mouth, not written) मुखतीयः -या -यं, उक्तः -क्ता -क्तं, अलिखितः -ता -तं, मुखकथितः -ता -तं, श्रुतः -ता -तं.

ORALLY, *adv.* मुखतः, मुखात् -त्वेन, अलिखितं, मुखद्वारा.

ORANGE, *s.* (Tree) नारङ्गः, नागरङ्गः, नार्यङ्गः, मुरङ्गः, त्वग्गन्धः, दन्तशुद्धः, हेरावतः, किम्भीरः, चोलकी *m.* (न्), लतातरुः *m.*, नादेयः, भूमिनिचुका, राजफणिष्णुकः.—(The fruit) नारङ्गफलं, नागरङ्गफलं, पिच्छिलः.

ORANGE-COLORED, *a.* नारङ्गरंगः -रंगो -रं, कौसुम्भः -म्भी -म्भं, पिच्छिलवर्णः &c.

ORANGE-PEEL, *s.* पिच्छिलत्वक् *m.* (च), नारङ्गफलत्वक् *m.* (च).

ORANGERY, *s.* नारङ्गवृक्षवाटिका, नारङ्गतरुवाटिका.

ORATION, *s.* वाक्प्रबन्धः, वाक्प्रवचनः, वाक्यं, प्रवचनं, सालङ्कारवाक्यं, सालङ्कारभाषणं, सोपपन्निकवाक्यं, अलङ्कारमयं वाक्यं.

ORATOR, *s.* (Public declaimer) सभाप्रवक्ता *m.* (क्), सभाप्रवक्ता *m.*, सभावादी *m.* (न्), सभाप्रसिद्धः, वक्ता *m.*, प्रवक्ता *m.*, वादी *m.*, प्रवचनकर्त्ता *m.*—(Eloquent speaker) वाक्पटुः *m.*, प्रवचनपटुः *m.*, सुवक्ता *m.*, सद्गता *m.*, वागीशः, वागीश्वरः, वाक्पण्डितः, वाग्विदुः *m.*, वाग्विदुषः, सभाप्रसिद्धः, वाग्विशारदः, वाक्पट्वारेण विस्मयजनकः.

ORATORICAL, *a.* वागलङ्कारमयः -यो -यं, वाक्पटुयः -यो -यं, वाक्चातुर्यमयः &c., सालङ्कारवाक्यमयः &c., सभाप्रवचनसम्बन्धी &c., सभाप्रसिद्धसम्बन्धी &c., सभाप्रसिद्धविषयः -या -यं, प्रवचनसम्बन्धी &c.

ORATORIO, *s.* तालचर्चं धर्मकीर्तनं, धर्मकीर्तनविषया सुस्वररचना or सुस्वरसङ्गः.

ORATORY, *s.* (Art of public speaking) सभाप्रवक्तृत्वं, सभाप्रवचनविद्या, सभाप्रवचनं, सभाप्रवचनप्रसिद्धिः, सभाप्रसिद्धिः.—(Art of speaking eloquently) वाक्पटुता, प्रवचनपटुता, सुवक्तृत्वं, सद्गता, वक्तृत्वशक्तिः *f.*, वाक्शक्तिः *f.*, वाक्चातुर्यं, शब्दचातुर्यं, वाचाशक्तिः *f.*, वाचोयुक्तिः *f.*, शब्दप्रसिद्धिः, सुप्रलापः.—(Place for prayer) प्रायेनागारं, प्रायेनस्थानं.

ORB, *s.* मण्डलं, गोलः -लं, गोलकः, वर्तुलं, पिण्डः -चं, विषकं, परिमण्डलं, चक्रं, चक्रपालं, घूर्णं, चलयः -यं; 'circular array,' चक्रव्यूहः.

ORBIT, *a.* विहीनः -ना -नं, हीनः -ना -नं, मातृपितृहीनः &c.

ORBED, ORBICULAR, ORBICULATE, *a.* मण्डलाकारः -रा -रं, मण्डलाकृतिः -तिः -ति, गोलाकारः &c., मण्डली -लिनी -लि (न्), विषी &c., वर्तुलः -ला -लं, वर्तुलाकारः &c., चक्राकारः &c., चाक्रिकः -की -कं, चक्रशी &c., चाक्रेयः -यी -यं.

ORBICULARLY, *adv.* मण्डलाकारेण, गोलाकारेण, वर्तुलरूपेण, चक्रवत्, ORBICULARNESS, *s.* मण्डलाकारता, गोलाकारता, मण्डलता, वर्तुलता.

ORBIT, *s.* (Of a planet) कक्षा -क्षः, ग्रहपथः, ग्रहमार्गः, मण्डलं; 'apex of an orbit,' उच्चः; 'apsis,' मन्दोच्चः.

ORCHARD, *s.* वृक्षवाटिका, फलवृक्षवाटी, तरुवाटिका, वाटिका, वाटः -टी -टं, उपवनं, वृक्षाद्यानं, फलवृक्षाद्यानं.

ORCHESTRA, *s.* (Place for musicians) वादितृस्थानं, वाद्यभारदस्थानं, वादितृस्थलं, भारदवादकस्थानं—(Body of musicians) भारदवादकगणः, वादितृसमुदायः, वाद्यभारदं, वादकसमूहः.

ORCHESTRAL, *a.* वाद्यभारदसम्बन्धी &c., वादकगणसम्बन्धी &c.

TO ORDAIN, *v. a.* (Institute) विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), अमिषा, कूप (c. 10. कल्पयति -यितुं), प्रकूप, परिकूप, स्या in caus. (स्थापयति -यितुं), प्रतिष्ठा, संस्था, व्यवस्था, प्रवृत्त (c. 10. -चोदयति -यितुं), आदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), मन्दिश, निर्दिश.—(Appoint) नियुज (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -युक्ते, c. 10. -योजयति -यितुं), अधिक्, प्रक्, समादिश, व्यादिश.—(To any office) अधिकारे or पदे नियुज् or अर्निषक् (c. 6. -पिषति -पेक्ते, नियोजनं कृ, अधिकृतं -तां कु.—(Invest with sacerdotal functions) धर्माधिकारे or धर्मपदे नियुज्, धर्माधिकारयुक्तं कृ, धर्मपदनि्युक्तं कृ, दीक्ष (c. 1. दीक्षते -क्षितुं), दीक्षां कृ, दीक्षाकर्मपूर्वम् धर्माधिकारं प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), धर्मपददीक्षितं कृ.

ORDAINED, *p. p.* (Instituted, established) विहितः -ता -तं, कल्पितः -ता -तं, प्रकल्पितः &c., स्थापितः &c., प्रतिष्ठापितः, व्यवस्थापितः &c., व्यवस्थितः &c., चोदितः &c., प्रचोदितः &c., निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, नियमितः &c., नियतः &c.—(Appointed) नियुक्तः -क्ता -क्तं, नियोजितः -ता -तं, अधिकृतः -ता -तं, योजितः -ता -तं.—(To any office) अधिकारे or पदे नियुक्तः &c., अधिकारयुक्तः &c., अमिषिकः &c.—(To sacerdotal functions) धर्माधिकारे नियुक्तः &c., धर्मपदनि्युक्तः, धर्माधिकारयुक्तः, धर्मपददीक्षितः, दीक्षितः.

ORDAINER, *s.* प्रकल्पकः, विधाता *m.* (तृ), विधायी *m.* (न्), विधायकः, स्थापकः, प्रचोदकः, नियोजकः, योजकः.

ORDEAL, *s.* परीक्षा, धर्माधर्मपरीक्षा, दिव्यं, सत्यं, प्रमाणं, कोषः -चं, कोशः, शापः, शपथः, शपनं, प्रत्ययः, क्रिया; 'fiery ordeal,' अग्निपरीक्षा, तत्रदिव्यं; 'ordeal of the balance,' तुलापरीक्षा, तुलाकोशः; 'purification by ordeal,' कोषशुद्धिः *f.*; 'the act of undergoing an ordeal,' दिव्यग्रहणं, दिव्यकरणं, कोषग्रहणं; 'that undergoes one,' दिव्यकारी -रिणी -रि (न्), कोषग्राही &c.; 'to undergo one,' कोषं or सत्यं or दिव्यं कृ; 'proved by ordeal,' शापितः -ता -तं.

ORDER, *s.* (Regular disposition, arrangement) क्रमः, अनुक्रमः, पर्यायः, आनुपूर्थं, आनुपूर्वी, परिपाटी -टिः *f.*, परिपाठ्यं, चिन्तासः, व्यूहं, व्यूहिः *f.*, आवृत्त *f.*, पारमर्थ्यं, परम्परा, व्यवस्था, व्यवस्थापनं, क्रमेण स्थापनं, प्रतिविधानं, संविधानं, विरचनं -ना; 'inverted order,' व्यतिक्रमः, व्युत्क्रमः; 'natural order of words,' अन्वयः.—(Established mode of proceeding) क्रमः, मार्गः, रीतिः *f.*, नियमः, पद्धतिः *f.*; 'direct order,' आनुलोम्यं; 'in direct order,' अनुलोम -ना -नं; 'inverse order,' प्रातिलोम्यं; 'in inverse order,' प्रतिलोम -ना -नं, विलोमः &c.—(Command) आज्ञा

आदेशः, निदेशः, निर्देशः, शासनं, शिक्षा: *f.*, शास्त्रि: *f.*, नियोगः, प्रेरणा, व्यवसायः, प्रमुक्ति: *f.*—(Precept, rule) नियमः, चोदनं—ना, विधि: *m.*, विधानं, वचनं; 'written order,' आज्ञापनं, शासनपत्रं; 'general order,' सामान्यशासनं, साधारणज्ञा.—(Class, grade) गणः, वर्गः, वर्गः, जाति: *f.*; 'the lower orders,' अधरवर्गः *m. pl.*, अधमवर्गः, प्राकृतवर्गः, अधमवर्गः, अन्वजातीया: *m. pl.*, अधमजातीया: *m. pl.*; 'the middle or common order,' सामान्यवर्गः, सामान्यपक्षः, साधारणपक्षः.—(Religious order) आश्रमः. There are four Āśramas, corresponding to the four stages of the Brahman's life. Every Brahman who has passed through these four stages is supposed to have passed through the four orders in succession. When, in the first, he is called ब्रह्मचारी *m.*; in the 2d, गृहस्थः; in the 3d, वानप्रस्थः or वैशानसः or यती; in the 4th, भिक्षु: *m.*, सन््यासी *m.* The first order, or that of the religious student, is also called लिङ्गं. Other terms, expressive of religious orders, are परायणं, मार्गः, सम्प्रदायः, पन्था: *m.* (पथिन्); 'head of a religious order,' आश्रमगुरु: *m.*—(In good order, in proper state) सुस्थः—स्था—स्थं, सुस्थितः—ता—तं, सुरक्षितः—ता—तं.—(In order, properly arranged) सुविन्यस्तः—स्ता—स्तं, सुरक्षितः—ता—तं, सुव्यवस्थितः—ता—तं, क्रमेण स्थापितः—ता—तं; 'in regular order,' यथाक्रमं, क्रमेण—मात्, क्रमशः, अनुपूर्वशः, अनुक्रमशः, सुपरिपाट्या.—(In order to, for the purpose) अर्थे or अर्थे affixed; as, 'in order to read,' अध्ययनार्थं, or expressed by the dat. c.; as, 'in order to find a fourth quantity,' चतुर्थेराश्रे अवगमात्.—(Out of order) अव्यवस्थितः—ता—तं, अनवस्थितः &c., भग्नक्रमः—मा—मं, असुस्थः—स्था—स्थं, असुस्थः &c.

To ORDER, *v. a.* (Dispose, arrange) विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), संविधा, विरच् (c. 10. -रचयति -यितुं), विन्यस् (c. 4. -चस्यति -चसितुं), परिकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं), यूह् (c. 1. -जहते -हितुं), क्रमेण स्या in caus. (स्थापयति -यितुं), व्यवस्था—(Command) आज्ञा in caus. (-ज्ञापयति -यितुं), समाज्ञा, चादिष् (c. 6. -दिज्ञति -देहुं), समादिष्, सम्दिष्, व्यादिष्, प्रतिस्दिष्, प्रकृप्, कृप्, चृद् (c. 10. -चोदयति -यितुं), अभिचृद्, प्रेद् (c. 10. -ईरयति -यितुं), शास् (c. 2. शास्ति, शासितुं), आशास्, अनुशास्.—(Manage) विधा, प्रणी (c. 1. -णयति -येतुं), सम्प्रणी, निवेह् (c. 10. -वाहयति -यितुं).

ORDERED, *p. p.* (Disposed, arranged) व्यवस्थापितः—ता—तं, व्यवस्थितः—ता—तं, विरचितः—ता—तं, रचितः—ता—तं, विन्यस्तः—स्ता—स्तं, विहितः—ता—तं, प्रतिविहितः—ता—तं.—(Commanded) आज्ञापितः—ता—तं, आज्ञातः—ता—तं, आदिहः—हा—हं, समादिहः &c., निर्दिहः &c., चोदितः—ता—तं, प्रचोदितः &c., प्रेरितः—ता—तं.—(Managed) प्रणीतः—ता—तं, निवेहितः—ता—तं.

ORDERER, *s.* आज्ञापकः, आज्ञापयिता *m.* (तु), आज्ञाकर्त्ता *m.* (तु), आदेशा *m.* (तु), आदेशी *m.* (तु), निदेशा *m.*, प्रकल्पकः.

ORDERLESS, *a.* क्रमहीनः—ना—नं, क्रमरहितः—ता—तं, क्रमशून्यः—न्या—न्यं, अक्रमः—मा—मं, अव्यवस्थितः—ता—तं, अनवस्थितः &c.

ORDERLINESS, *s.* सक्रमत्वं, क्रमिकता, यथाक्रमता, यथानुक्रमता, अनुक्रमः—नञ्, व्यवस्थिति: *f.*, व्यवस्थितत्वं, व्यवस्था. See METHODOICALNESS.

ORDERLY, *a.* क्रमिकः—का—कं, क्रमकः—का—कं, यथाक्रमः—ना—नं, यथानुक्रमः &c., सक्रमः &c., क्रमानुगतः—ता—तं, व्यवस्थितः—ता—तं, यथाप-
न्यायः—वा—वं, क्रमानुसारी—रिणी—रि (तु), अनुक्रमकः—मा—मं, अनुपूर्वः—

-ङी—ङं, आन्वयिकः &c. See METHODOICAL.

ORDERLY, *adv.* यथाक्रमं, यथानुक्रमं, अनुक्रमं—नेष्ट, सक्रमं, यथापन्यायं.
ORDINAL, *a.* क्रमसूचकः—का—कं, क्रमवाचकः &c., क्रमिकः—का—कं.

ORDINAL, *s.* (Number) क्रमिकसंख्या, क्रमवाचकसंख्या.—(Book containing services of the church) पद्धति: *f.*, नियमसङ्ग्रहः, विधिषुङ्ग्रहः.

ORDINANCE, *s.* (Rule, established law) नियमः, विधि: *m.*, विधानं, व्यवस्था, शासनं, निर्देशनं, चोदना, नियोगः, सूचं, अनुशासनं, निदेशः, आदेशः, निरूपणं.—(Of religion) विधि: *m.*, धर्मविधि: *m.*, विधानं, शास्त्रविधानं, संस्कारः, न्यायादा, शास्त्रन्यायादा, कर्म *n.* (तु), क्रिया, नित्यकर्म *n.*, अनुष्ठानं, देवकर्म *n.*, कल्पः, संविधानं; 'subsidiary ordinance,' प्रतिविधानं, प्रतिविधि: *m.*

ORDINARILY, *adv.* प्रायस्, प्रायशः, प्रायेण, सामान्यतस्, साधारण्येन, बहुशस्, चाहुत्येन, भूयस्, भूयिष्ठं.

ORDINARY, *a.* (Common, usual) प्रायिकः—की—कं, सामान्यः—न्या—न्यं, साधारणः—गा—गी—गं, प्रसिद्धः—द्धा—द्धं, लोकप्रसिद्धः &c.—(Customary) व्यवहारिकः—की—कं, व्यवहारिकः &c., साधारिकः—की—कं, यथाव्यवहारः—रा—रं, नैयमिकः—की—कं, यथारितिः—ति—ति, नित्यः—न्या—न्यं, नैयकः—की—कं, नैयिकः &c., यथापद्धतिः—ति—ति.—(Vulgar, middling, inferior) प्राकृतः—ता—तं, लौकिकः—की—कं, मध्यमः—मा—मं, अधरः—रा—रं.

ORDINARY, *s.* (Bishop) धर्माध्यक्षः.—(Place for eating in common) साधारणभोजनशाला, सामान्यभोजनस्थानं; 'in ordinary,' नित्यः—न्या—न्यं, प्रायिकः—की—कं, साधारणः—गी—गं.

ORDINATE, *a.* क्रमिकः—का—कं, यथाक्रमः—ना—नं, यथानुक्रमः &c.

ORDINATION, *s.* (Institution) विधानं, व्यवस्थापनं, स्थापनं—ना, कल्पनं, प्रकल्पनं, चोदना.—(Appointment) नियोगः, नियोजनं, निमुक्ति: *f.*—(To sacerdotal functions) धर्माधिकारनियोजनं, धर्माधिकार-
दीक्षा, धर्मोपदिनियोगः, दीक्षा.

ORDNANCE, *s.* आग्नेययन्त्रसमूहः, युद्धयन्त्रसमूहः, युद्धास्त्रसामग्री.

ORDURE, *s.* पुरीषं, विहा, विहा, विद् *f.* (ष), शकृत् *n.*, कमेयं, उच्चारः, उच्चरितं, मलं, शरीरमलं, अवस्तरः, अपस्तरः, कल्कं, गृध्रः—घं, दूष्यं, हवं, पृतिकं, शमलं; 'to void it,' पुरीषोत्सर्गं कृ, पुरीषम् उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं) or उच्चर् (c. 1. -चरति -रितुं).

ORE, *s.* धातु: *m.*, असंस्कृतधातु: *m.*, अशोधितधातु: *m.*, अपरिष्कृतधातु: *m.*, आकरीयधातु: *m.*, सनिजधातु: *m.*

ORGAN, *s.* (Instrument of action) साधनं, कर्मसाधनं, करणं, उप-
करणं, कारणं.—(Organ of action) कर्मेन्द्रियं. Of these, five are given: 1. 'the larynx or voice,' वाक् *f.* (क्); 2. 'the hand,' पाणि: *m.*; 3. 'the foot,' पादः; 4. 'the organ of excretion,' पायु: *m.*; 5. 'of generation,' उपस्थः.—(Organ of sense or perception) इन्द्रियं, ज्ञानेन्द्रियं, ज्ञानसाधनं, विषयि *n.* (तु), वृषीकं. Of these, five are reckoned: 1. 'the eye,' चक्षुस्; 2. 'the ear,' श्रोत्रं; 3. 'the nose,' ग्राह्यं; 4. 'the tongue,' जिह्वा; 5. 'the skin,' त्वक् *f.* (क्). The word इन्द्रियं may be affixed to any of these; as, 'the organ of sight,' चक्षुरिन्द्रियं &c.; for the corresponding विषय or 'objects of sense,' see OBJECT.—(Internal organ, or organ of the intellect) अक्षरिन्द्रियं, भीन्द्रियं. Of these, four are enumerated: 1. 'the mind, or organ of thought,' मनस्; 2. 'apprehension,' बुद्धि: *f.*; 3. 'individuality, or sense of self,' अहङ्कारः; 4. 'feeling,' चित्तं. In opposition to the 'internal organs,' the

organs of perception and action are sometimes called 'external organs,' बहिर्निद्रयाधि. The organs collectively, इन्द्रियसामानः, इन्द्रियवर्गः.—(Instrument, or means of communication) द्वारं, साधनं.—(Musical instrument) वंशी, सुषिरव्यंशपूर्णवाद्यं.

ORGANIC, ORGANICAL, *a.* (Pertaining to the organs) ऐन्द्रियिकः -की -कं, इन्द्रियसम्बन्धी -न्धनी &c.—(Consisting of, or containing organs) इन्द्रियमयः -यी -यं, कर्मसाधनमयः &c.—(Produced by the organs) इन्द्रियोत्पन्नः -न्ना -नं, इन्द्रियजनितः -ता -तं.—(Possessing organs) इन्द्रियवान् -वती -वत् (न्), इन्द्रियसम्पन्नः -न्ना -नं, इन्द्रियविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, ज्ञोचितसाधनविशिष्टः &c., प्राणित्वसाधनसम्पन्नः &c., करणसम्पन्नः &c., सकरणः -खा -खं.—(Instrumental) कारणिकः -की -कं.

ORGANICALLY, *adv.* इन्द्रियव्यूहेन, इन्द्रियव्यूहपूर्वम्, इन्द्रियतः.

ORGANIST, *s.* वंशीवादकः, पृष्ठोक्तमुषिरवाद्यवादकः.

ORGANIZATION, *s.* (Formation with organs) इन्द्रियकरणम्, इन्द्रियव्यूहनं, इन्द्रियविन्यासः, इन्द्रियविशिष्टता, सेन्द्रियता.—(Arrangement of the parts or divisions of a body) भागविन्यासः, भागव्यूहनं, भागव्यूहिः *f.*, भागविरचना, भागसंविधानं, भागप्रतिविधानं, भागव्यवस्थापनं.—(Structure) व्यूहः -हनं, व्यूहिः *f.*, संव्यूहः -हनं, विधानं, संविधानं, विन्यासः, संस्थापनं, संस्थितिः *f.*, निमोक्ष, निर्मितिः *f.*, मृष्टिः *f.*, घटनं.

To ORGANIZE, *v. a.* (Form with organs or suitable parts) इन्द्रियवन् -वती -वत् कृ, इन्द्रियसम्पन्नं -न्ना कृ, इन्द्रिययुक्तं -क्ता कृ, सेन्द्रियं -यां कृ, साज्जं -ज्जां कृ, सावयवं -वां कृ, अवयवसम्पन्नं -न्नां कृ, साङ्गोपाङ्गं -ज्जां कृ, अङ्गोपाङ्गसम्पन्नं -न्नां कृ.—(Form, construct) कूप् (c. 10. कल्पयति -यितुं), रक् (c. 10. रचयति -यितुं), विरक्, विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), संस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं), निमो (c. 2. -माति, c. 3. -निमोते -मातुं), घट् (c. 10. घटयति -यितुं), पिशु (c. 6. पिंशति, पोशितुं), रचनां कृ, विरचनां कृ.—(Dispose or distribute into suitable parts) व्यूह् (c. 1. -जहते -हितुं), विन्यस् (c. 4. -जस्यति -जसितुं), विधा, संविधा.

ORGANIZED, *p. p.* व्यूहः -डा -दं, विन्यस्तः -स्ता -स्तं, विहितः -ता -तं, प्रतिविहितः &c., व्यवस्थापितः &c., संस्थापितः -ता -तं, रचितः -ता -तं, विरचितः -ता -तं, कल्पितः -ता -तं, परिकल्पितः &c., मृष्टः -ष्टा -ष्टं, घटितः -ता -तं, परिपाटीकृतः -ता -तं, संव्यूहः -डा -दं.

ORGASM, *s.* उन्मादः, उत्तेजनं, उत्तेजितत्वं, उन्मदः, उद्धतिः *f.*, आवेशः, आविष्टता, क्रोधः, वेगः, व्यासोभः, क्षुब्धता, सन्नापः.

ORGIES, *s. pl.* नैशोत्सवः, नैशिकोत्सवः, राक्षोत्सवः, मद्यपानपूर्वम् निशि सेवितम् उत्सवादि, समष्टपानं राक्षो कृतम् उत्सवादि.

ORICHALCH, *s.* पिञ्जलं, पीतलोहं, पीतलं -लकं, रीतिः *f.*, कांस्यं.

ORIENT, *a.* (Rising) उदयी -यिनी -यि (न्), उदयमानः -ना -नं.—(Eastern). See ORIENTAL.

ORIENT, *s.* (The east) पूर्वदिक् *f.* (ञ्), प्राची, सूर्योदयदेशः.

ORIENTAL, *a.* पूर्वदेशीयः -या -यं, पूर्वदेश्यः -य्या -यं, प्राच्यः -च्या -चं, प्राचीनः -ना -नं, पूर्वः -वो -वै, पूर्वीयः -या -यं, पूर्विकः -वा -वं, पूर्वदेशस्यः -स्या -स्यं.

ORIENTAL, *s.* पूर्वदेशवासी *m.* (न्), पूर्वदेशस्थः, प्राचीनदेशवासी.

ORIENTALIST, *s.* पूर्वदेशीयभाषाज्ञः, प्राग्देशीयभाषाविदः.

ORIFICE, *s.* मुकं, छिद्रं, द्वारं, सुषिरं, सुषिर्, रन्ध्रं, विवरं, चिह्नं; 'of a pipe,' दहिरपुटः; 'of the ear,' वृषभः.

ORIGIN, *s.* (First existence, beginning) मूलं, आरम्भः, मूलारम्भः, प्रारम्भः, उद्भवः, उत्पत्तिः *f.*, प्रथमोद्भवः, प्रथमोत्पत्तिः *f.*, उद्गमः, सम्भवः,

प्रभवः, जन्म *n.* (न्), जातिः *f.*, आगमः, उपक्रमः.—(Source, fountain) आदिः *m.*, योनिः *m. f.*, मूलं, बीजं, हेतुः *m.*, कारणं, आदि-कारणं, गर्भः, निबन्धनं, निदानं, उत्पत्तिस्थानं, उद्गमस्थानं.—(Original instigator) प्रयोजकः, प्रवर्त्तकः; 'of low origin,' दुर्योनिः -निः -नि, हीनयोनिः &c., हीनजातिः -तिः -ति, हीनजन्मा -न्मा -न्म (न्); 'of noble origin,' मौलः -ली -लं, उत्कृष्टजातिः &c., उत्तमवंशजातः -ता -तं; 'prosperity has its origin in the king,' राजमूला सम्पत्तिः.

ORIGINAL, *s.* (Origin). See the preceding. (First copy, archetype) आदर्शः, प्रत्युपमानं, प्रत्युपमा, मूलं, मूलपत्रं.—(Text) मूलं, मूलग्रन्थः.

ORIGINAL, *a.* (Primitive, first in order) मौलः -ली -लं, मौलिकः -की -कं, मूलिकः -का -कं, प्रथमः -मा -मं, प्राथमिकः -को -कं, आद्यः -द्या -द्यं, आदिमः -मा -मं आदि in comp., पूर्वः -वो -वै.—(Not made or done before, or by another) अपूर्वः -वो -वै, अपूर्वकः -का -कं, अपूर्वसिद्धः -द्धा -द्धं, अपूर्वचरितः -ता -तं, अपूर्वप्रतिमः -मा -मं, स्वयङ्कृतः &c., स्वयङ्कृत्यतः &c., स्वतःकल्पितः &c.—(Having the power to originate new thoughts) अपूर्वकल्पकः -का -कं, स्वयङ्कल्पकः &c., स्वतःकल्पकः &c., अपूर्वप्रयोजकः &c., अनुयोगी &c.

ORIGINALITY, *s.* (Power of originating new thoughts) अपूर्वकल्पनाशक्तिः *f.*, अपूर्वकल्पकत्वं.—(State of being original) अपूर्वता, अपूर्वसिद्धता, अपूर्वचरितत्वं, मौलता.

ORIGINALLY, *adv.* आदी, आदितः, उत्पत्तितः, मूलतः, जातितः, प्रथमं, प्रथमतः, आरम्भे, प्रारम्भे, आरम्भतः.

To ORIGINATE, *v. a.* प्रथमम् उत्पद्य (c. 10. -पादयति -यितुं) or जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or उद् (c. 10. -भाषयति -यितुं) or मृज् (c. 6. मृजति, सृष्टुं) or कूप् (c. 10. कल्पयति -यितुं), प्रथमोत्पादनं कृ, प्रथमोत्पत्तिं कृ, प्रथमोद्भवं कृ, आरम्भं (c. 1. -रभते -रभे), समारम्भं, प्रारम्भं, आरम्भं कृ, प्रारम्भं कृ, प्रवृत्तं (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), उपक्रमं (c. 1. -क्रमते -नितुं).

To ORIGINATE, *v. n.* उत्पद्य (c. 4. -पद्यते -पद्ये), व्युत्पद्य, समुत्पद्य, जन् (c. 4. जायते, जनितुं), प्रजन्, प्रभू (c. 1. -भवति -वितुं), उद्, सम्भू, प्रभू (c. 1. -सरति -सर्त्तुं), निः, विनिः, उद्गम (c. 1. -गमयति -गन्तुं), निर्गम, प्रवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तुं), उत्पा (c. 1. -तिष्ठति -धातुं, rt. स्था), उपस्था.

ORIGINATED, *p. p.* उत्पन्नः -न्ना -नं, प्रथमोत्पन्नः &c., उत्पादितः -ता -तं, जातः -ता -तं, प्रवृत्तः -न्ना -नं, प्रवर्त्तितः -ता -तं, प्रथमकल्पितः &c., निःसृतः -ता -तं, विनिःसृतः &c.

ORIGNATION, *s.* प्रथमोत्पादनं, प्रथमोत्पत्तिः *f.*, प्रथमोद्भावनं, प्रथमोद्भवः, आरम्भः, प्रारम्भः, आरम्भः *f.*

ORIGINATOR, *s.* प्रथमोत्पादकः, प्रथमोद्भावकः, मूलोत्पादकः, प्रवर्त्तकः, प्रयोजकः, प्रथमकल्पकः, आरम्भकः.

ORION, *s.* (Constellation) मृगशिरस् *m.*, मृगशीर्षं, आग्रहायणी.

ORISON, *s.* प्रार्थना, स्तवः, स्तुतिः *f.*, वाचिकप्रार्थना.

ORISSA, *s.* (The country) उत्कलः, उत्कलदेशः.

ORNAMENT, *s.* (Embellishment) अलङ्कारः, अलङ्करणं, अलङ्किया, भूषणं, विभूषणं, भरणं, आभरणं, शोभा -भनं, भूषा, विभूषा, मङ्गलं, परिष्कारः, संस्कारः, परिकर्म *n.* (न्), प्रतिकर्म, प्रसाधनं, रञ्जनं, कल्पना, सज्जा, रङ्गः, नेपथ्यं.—(That which ornaments, an ornament) अलङ्कारः, भूषणं, आभरणं, भरणं, कङ्कणः -णं, कलापः, अङ्गदं; 'ornament of language,' अलङ्कारः, शब्दालङ्कारः; of sense, अर्थालङ्कारः; 'for the feet or ankles,' नूपुरः -रं, पादाङ्गदं.

To ORNAMENT, *v. a.* अलङ्कृ, समलङ्कृ, भूष (c. 10. भूषयति -यितुं), विभूष,

- शुभ (c. 10. शोभयति -यितुं), उपशुभ, मख (c. 10. मखयति -यितुं), परिकर्म्म (nom. -कर्मयति -यितुं), रञ्ज (c. 10. रञ्जयति -यितुं).
- ORNAMENTAL, *a.* अलङ्कारकः -का -कं, अलङ्कारिणः -णः -णा, शोभाकरः -रा -रं, शोभाकारकः -का -कं, शोभाकरः -हा -हं, शोभकः -का -कं, शोभादायकः -का -कं, शोभाप्रदः -दा -दं, भूपकः -का -कं, विभूपकः -का -कं, भूपाकरः -रा -रं.
- ORNAMENTALLY, *adv.* अलङ्कारणार्थं, विभूषणार्थं, शोभाकरणार्थं.
- ORNAMENTED, *p. p.* अलङ्कृतः -ता -तं, भूषितः -ता -तं, विभूषितः -ता -तं, शोभितः -ता -तं, उपशोभितः -ता -तं, मण्डितः -ता -तं, कृतालङ्कारः -रा -रं, मालङ्कारः &c., प्रसाधितः -ता -तं, विरचितः &c.
- ORNATE, *a.* See the last. (As style) पुष्पितः -ता -तं, अलङ्कृतः -ता -तं, मालङ्कारः -रा -रं, अलङ्कारमयः -यो -यं.
- ORNATELY, *adv.* मालङ्कार, अलङ्कारेण, शोभापूर्व.
- ORNITHOLOGIST, *s.* पक्षिविद्याज्ञः, पक्षिविषयकविद्याज्ञः.
- ORNITHOLOGY, *s.* पक्षिविद्या, पक्षिविषयका विद्या, शाकुनविद्या.
- ORPHAN, *s.* or *a.* (Bereaved of both parents) मातृपितृहीनः -ना -नं, मातापितृहीनः &c., पितामातृहीनः &c., मातृपितृविहीनः &c., मातापितृभ्यां विहीनः &c., मातृपितृरहितः &c. -(Bereaved of father) पितृहीनः -ना -नं, पितृविहीनः &c., पित्रा विहीनः, मृतपितृकः -का -कं, गतपितृकः &c., अपितृकः &c., अनाथः -या -यं, निर्नाथः &c., लमसः, लमसः - (Of mother) मातृहीनः -ना -नं, अमातृकः -का -कं, मातृरहितः -ता -तं, भूतमातृकः -का -कं, गतमातृकः &c., हीनमातृकः &c.
- ORPHANAGE, ORPHANISM, *s.* मातृपितृहीनता, निर्नाथता, अनाथत्वं.
- ORPHENY, *s.* (Yellow) हरितालं लकं, पीतकं, पिप्परं, तालं, आलं, अलं, - (Red) रक्ताधुतः *m.*
- ORRERY, *s.* ग्रहगतिचक्रयन्त्रं, ग्रहादिगतिदर्शकयन्त्रं.
- ORRIS, *s.* (Root) श्वेतयन्त्रा, यन्त्रा, हेमयन्त्रा, उग्रयन्त्रा, उग्रत, शतपत्रिका, पद्मयन्त्रा, सुप्रसा, गोलोमी, काष्ठा, गानिनी.
- ORT, *s.* See ORIS.
- ORTHODOX, *a.* सत्यधर्मा -मिनी -मि (नृ), सत्यधर्मज्ञी &c., सत्यपावलक्षी &c., सन्मार्गागामी &c., सत्यधर्मी -म्मा -म्म (नृ), सत्यधर्मावलक्षी &c., दक्षिणमार्गी &c., दक्षिणमार्गानुयायी &c., दक्षिणाचारी &c., यथाशास्त्रः -स्त्रा -स्त्रं, शास्त्रीयः -या -यं, शास्त्रममतः -ता -तं, सत्यमतः -ता -तं, सत्यमतधारी &c., सत्यथानुसारी &c., सत्यधर्मानुसारी &c., सन्ध्यास्त्रानुसारी &c.
- ORTHODOXY, *s.* सत्यधर्मः, सन्मार्गः, दक्षिणमार्गः, सत्यधर्मः, सन्ध्यास्त्रं, सत्यथानुसरणं, सन्मार्गानुयायित्वं, सत्यपावलक्षनं, सत्यमतधारणं, यथार्थमतधारणं, यथाशास्त्रता त्वं.
- ORTHOPHIST, *s.* शुद्धोच्चारणविद्याज्ञः, शुद्धोच्चारणविद्.
- ORTHOPHY, *s.* शुद्धोच्चारः -रणं, शुद्धोच्चारणविद्या.
- ORTHOPHONY, *s.* समकोणाकृतिः *f.*, समचतुरस्रं, समचतुरकोणः, दीर्घचतुरस्रं.
- ORTHOGONAL, *a.* समकोणाकृतिः -तिः -ति, समासकृतिः &c., समकोणः &c.
- ORTHOGRAPHIC, ORTHOGRAPHICAL, *a.* शुद्धाक्षरविन्याससम्बन्धी -न्धनी -न्धि (नृ), शुद्धाक्षरविन्यासविषयकः -का -कं, वर्णविन्याससम्बन्धी &c.
- ORTHOGRAPHICALLY, *adv.* शुद्धाक्षरविन्यासपूर्व, शुद्धाक्षरविन्यासानुसारेण.
- ORTHOGRAPHY, *s.* शुद्धाक्षरविन्यासः, शुद्धवर्णविन्यासः, शुद्धवर्णलिखनं, वर्णविन्यासविद्या, अक्षरविन्यासविद्या, मन्थः *m.*
- ORTS, *s. pl.* उच्छिष्टं, अवशिष्टं, शिष्टं, शेषं, भुक्तोच्छिष्टं, भुक्तावशेषं, भक्षितशेषं, भुक्तमश्लिष्टं, परभुक्तोच्छिष्टं, उच्छिष्टावशेषं, शेषावशेषं, अवशिष्टं, भुक्तशेषं, आदिष्टं, केलकः, केलः -लिः -ली.
- To OSCILLATE, *v. n.* दोल (nom. दोलायते -यितुं), आन्दोल, प्रेक्षोल (nom.

- प्रेक्षोलायते), प्रेक्ष (c. 1. प्रेक्षति -ते -हितुं, rt. इङ्), स्पन्द (c. 1. स्पन्दते -दितुं), विस्पन्द, परिस्पन्द, इतस्ततो विचल (c. 1. -चलति -लितुं) or चल or ह्यु (c. 1. ह्युयति -ते, ह्योभितुं) or विह्युभ or विस्फुर (c. 6. -स्फुरति -रितुं) or कम्प (c. 1. कम्पते -मितुं) or विकम्प.
- OSCILLATION, *s.* आन्दोलनं, प्रेक्षोलनं, प्रेक्षणं, स्पन्दनं, विस्पन्दनं, इतस्ततो विचलनं or विस्फुरणं or कम्पनं or विकम्पनं or विह्योभः or गतागतं.
- OSCILLATING, OSCILLATORY, *a.* दोलायमानः -ना -नं, आन्दोलायमानः -ना -नं, आन्दोलितः -ता -तं, प्रेक्षन् -क्षन्ती -क्षत् (त्), प्रेक्षमाणः -णा -णं, प्रेक्षोलितः -ता -तं, स्पन्दमानः -ना -नं, विस्पन्दमानः -ना -नं, कम्पमानः -ना -नं, स्फुरन् &c., विस्फुरन् &c., स्फुरितः -ता -तं, विस्फुरितः &c.
- OSCITANCY, OSCITATION, *s.* जृम्भः -भ्रमं -म्भा, विजृम्भणं, जृम्भिका.
- OSCITANT, *a.* जृम्भमाणः -णः -णं, विजृम्भमाणः &c., जृम्भः -म्भा -भ्रं, जृम्भी -भ्रिणी -भ्रि (नृ), जृम्भयाम् -यती -यत् (त्).
- To OSCITATE, *v. n.* जृम्भ (c. 1. जृम्भते -भ्रितुं), विजृम्भ, जृम्भणं कृ.
- OSIR, *s.* विदलं, व्रतसः, ऐवं, वेणुः *m.* These words may be used but there is no proper Sanskrit equivalent.
- OSPRAY, *s.* कुररः, मी, उकोशः, समुत्कोशः, यक्षिपतः, सरः.
- OSSEOUS, *a.* अस्थिमयः -यी -यं, अस्थियान् -यती -यत् (त्), अस्थिमानः &c., अस्थिगुणकः -का -कं, अस्थिमयगुणः -णा -णं.
- OSSILE, *s.* अस्थिकं -हृक्, अस्थि *n.* शुद्रास्थि *n.*
- OSSIBLE, *a.* अस्थिकरः -रा -रं, अस्थिकारकः -का -कं, अस्थिजनकः &c.
- OSSIFICATION, *s.* अस्थित्वं, अस्थिभाषः, अस्थिपरिणामः, अस्थिभूयं.
- OSSIFIED, *p. p.* अस्थिमृतः -ता -तं, अस्थिमालुप्तः -ता -तं.
- To OSSIFY, *v. n.* अस्थिमान्, अस्थिमयमानं -वां कृ, अस्थिवन् कृ.
- To OSSIFY, *v. n.* अस्थिमयम्, अस्थिसमभवनं -या -यं भू, अस्थिवन् भू.
- OSTENSORY, *a.* अस्थिभाषकः -का -कं, अस्थिभाषकः &c., अस्थिभोजी -जिन्त्रा &c.
- OSTIARY, *s.* अस्थिभोजः, अस्थिमनुष्यस्थानं, अस्थिमार्गः.
- OSTENSIBLE, *a.* यथः -का -कं, स्पष्टः -ष्टा -ष्टं, व्यकोदितः -ता -तं, व्यकथितः -ता -तं, प्रकाशः -शा -शं, प्रत्यक्षः -क्षा -क्षं, प्रत्यक्षदर्शितः -ता -तं, प्रत्यक्षप्रकाशितः &c., प्रमिष्टः -ष्टा -ष्टं, शतृभूतः &c., आविभूतः &c., आविष्कृतः &c., प्रकटः -टा -टं, वाच्यः -वा -चं, बहिर्भूतः -ता -तं, अगदः -दा -दं.
- OSTENSIBLY, *adv.* प्रत्यक्षतम, प्रकाशं, व्यक्तं, स्पष्टं, प्रादुर्भ, आविष्ट, बहिर्भ, वाच्यतम, प्रकटं, प्रमिष्टं, अगदं.
- OSTENTATION, *s.* दम्भः, साडधरः -रं, दम्भायै स्वगुणप्रकाशनं, आत्मप्राया, दयै, विकल्पा, प्रतिष्ठा, लोभः.
- OSTENTATIOUS, *s.* दम्भी -म्भिनी -म्भि (नृ), दाम्भिकः -की -कं, सदम्भः -म्भा -भ्रं, दम्भशीलः -ला -लं, आडधरी -रिणी &c., साडधरशीलः &c., दम्भायै स्वगुणप्रकाशकः &c., आत्मप्रायी &c.
- OSTENTATIOUSLY, *adv.* दम्भायै, सदम्भं, साडधरं, दम्भपूर्व, दम्भं कृत्वा, लोकदर्शनायै, दाम्भिकवत्, आत्मप्रायापूर्व.
- OSTEOCOPE, *s.* अस्थियेदना, अस्थियन्त्रा, अस्थिशूलः -लं.
- OSTEOLOGY, *s.* अस्थिविद्या, अस्थिविवरणं -या, अस्थिवर्णनं -ना.
- OSTIARY, *s.* नदीमुखं, समुद्रमुखेदः, समुद्रसङ्गमः, समुद्रसङ्गमः.
- OSTLER, *s.* सध्यापालः -लकः, अश्वरक्षकः, सायी *m.* (नृ), अश्वसेवकः, हडिकः, हडुकः. See OSTLER. GROOM.
- OSTRACISM, *s.* See BANISHMENT, EXPULSION.
- OSTRICH, *s.* The word शहायूगः may be used.
- OTHER, *a.* अन्यः -न्या -न्यत्, इतरः -रा -रं, परः -रा -रं, अपरः -रा -रं, अन्यदीयः -या -यं, अन्यतरः -रा -रं, परकीयः -या -यं, अतिरिक्तः -क्ता -कं, अक्षरं in comp.; 'other's wealth,' वरधनं अन्यधनं; 'other

kings,' राजानराणि *n. pl.*; 'the other world,' परलोकः -कं, अपरलोकः; 'the other day,' अन्यदिवसे, अन्यस्मिन् दिवसे, अन्येद्युस्; 'on the other side,' अपरतस्; 'on the other hand,' परतस्, अन्यत्र, परपक्षे.—(Different) भिन्नः-त्वा-च्च, विभिन्नः &c., अपरः-रा-रं, अन्यः-न्या-न्यत्, एकः-का-कं, त्वः-त्वा-त्वं; 'other than this,' एतद्विषयः &c.; 'he has no other business than reading the Vedas,' वेदाध्ययनात् तस्य कार्यं नान्यत्.—(Each other) परस्परः-रा-रं, अन्योन्यः-न्या-न्यं, इतरेतरः-रा-रं.—(Rest) शिष्टः-ष्टा-ष्टं, अवशिष्टः &c.; 'the others,' शिष्टजनाः *m. pl.*, अपरे *m. pl.*

OTHERWHERE, *adv.* अन्यत्र, इतरत्र, अपरत्र, परत्र, स्थानान्तरे.

OTHERWISE, *adv.* (In a different manner) अन्यथा, इतरथा, परतस्.—(In other ways) अन्यथा, अन्यप्रकारेण, अन्यविधेन.—(Or else) अथवा, अन्यथा, किंवा, नो चेत्, न चेत्, अन्येव; 'but not otherwise,' न तन्वथा.

OTHER, *UTRO, &* (Of rose) जवापुष्पनिर्धामः, खोदपुष्पनिर्धहः.

OTHER, *s.* (The animal) उट्टः, जलमात्रारः, जलनकुलः, पानीयनकुलः, नीरजः, नीरसः *m.*

OUGHT, *v. irreg.* (Be bound, be obliged, be necessary) expressed by the fut. pass. part.; as, 'you ought to marry the damsel,' त्वया कन्या वोढव्या; 'we ought to restrain anger,' अस्माभिः कोपः नियन्तव्यः; 'I ought not to do that,' मया तत् न कर्तव्यं or करणीयं or कार्यं, or sometimes by the potential mood; as, 'he ought to treat his son like a friend,' पुत्रं मित्रवद् आचरेत्, or by the use of the verb अर्हे; as, 'he ought to give,' दातुम् अर्हेति; 'to act as one ought,' यथोचितं or यथायोग्यं or यथार्हं कृ.

OUNCE, *s.* (Weight) पलं, अङ्गुलद्वयं, दण्डाङ्गुलं.—(Animal) डीपी *m.* (नं).

OUR, *s.* अस्माकं *gen. c. pl.* (अस्मत्), अस्मदीयः-या-यं अस्मद् prefixed; as, 'our country,' अस्माकं देशः or अस्मदीयदेशः or अस्मद्देशः; 'our own' is expressed by आत्म in comp.; as, 'our own country,' आत्मदेशः.

OURANG-OUTANG, *s.* मनुष्यशरीरः कपिभेदः.

OURSELVES, *pron. reciprocal*, expressed by आत्मा *m.* (नं) or by आत्म in comp. or by स्वयं in comp.; 'we will kill ourselves,' वयम् आत्मनो हनिष्यामः; 'done by ourselves,' आत्मकृतः-ता-तं; 'we ourselves,' ते वयं.

TO OUST *v. a.* निःसृ (c. 10. -सारयति -यितुं), वहिष्कृतः, वहिःकृतः, निराकृतः, अपासृ (c. 4. -अस्यति -असितुं), निरसृ, स्थानाद् भञ्ज (c. 10. भञ्जयति -यितुं), निष्कृत् (c. 10. -कामयति -यितुं).

OUSTED, *p. p.* निःसारितः-ता-तं, वहिष्कृतः-ता-तं, स्थानभ्रष्टः-ष्टा-ष्टं.

OUT, *adv.* (Without, not in) वहिस्, निर, वि, विनिर, अप prefixed, governing the abl. c.; 'to go out,' वहिगेम्, निर्गमे, यिनिगेम्, अपगम्; 'to draw out,' निष्कृष्; 'to be out,' वहिभू; 'having gone out into the open air,' प्रकाशं निर्गतः.—(Denoting disclosure or discovery) expressed by the prep. वि, अप, प्र, परि, नि, निर, अव &c., in combination with various roots; as, 'to give out,' प्रकाश, विकास, निविद्, विषुद्; 'to find out,' परिष्ठा, अभिष्ठा, निरूप, उपलब्ध, निरीक्ष; 'to be out, be disclosed,' विवृतः-ता-तं भू, प्रकाशितः-ता-तं भू; 'the secret is out,' रहस्यं भिन्नं or विभिन्नं or प्रकाशितं.—(Denoting extinc-

tion) expressed by निर, with the root वा; as, 'to put out,' निर्वे in caus.; 'to go out,' निर्वी, निर्वीणः-गा-शं भू.—(In a state of exhaustion or being empty) खोणः-गा-शं, परिखोणः-गा-शं, शून्यः-न्या-न्यं, गतः-ता-तं, विगतः-ता-तं.—(Out of employment) खोखुवृत्तिः-न्निः-न्नि, निर्व्यापारः-रा-रं, अव्यापारी-रिणी &c., व्यापारशून्यः-न्या-न्यं.—(Out of office) अधिकारभ्रष्टः-ष्टा-ष्टं, भ्रष्टाधिकारः-रा-रं, व्युत्ताधिकारः &c.—(To the end) अवसानपर्यन्तं, अन्तं or शेषं यावत्, साध्यन्तं; 'hear me out,' मद्ग-वनम् अवसानपर्यन्तं शृणु.—(Loudly) उच्चैस्, उच्चैःस्वरेण, मुक्तकण्ठः; 'to speak out,' उच्चैःस्वरेण वद्.—(Openly) प्रकाशं, व्यक्तं, प्रकटं.—(In error) अपराद्धः-द्धा-द्धं, भ्रान्तः-न्ता-न्तं, सापराधः-धा-धं.—(Deficient) न्यूनः-ना-नं, खोणः-गा-शं.—(Out of, in the sense of from) usually expressed by the abl. c. alone, or in combination with a root and some of the prep. वहिस्, निर, विनिर, अप &c. See FROM. (Out of, in the sense of beyond) expressed by अति prefixed; as, 'out of one's power,' अतिशक्तिः; 'out of the power of man,' अतिमानुषः-यो-यं; 'to pass out of one's sight,' अद्युर्विषयम् अतिक्रमः or by the fut. pass. part.; as, 'out of one's power,' अशक्नः-न्ता-न्यं, असाध्यः-ध्या-ध्यं, असाधनीयः-या-यं; 'out of one's reach,' अपारणीयः-या-यं, अपार्यः-य्या-य्यं, अप्राप्यः-ध्या-ध्यं, अविषयः-या-यं, विषयातिक्रान्तः-न्ता-न्तं; or by अगोचर in comp.; as, 'out of hearing,' कर्णागोचरः-रा-रं.—(Out of, denoting exclusion, cessation, deviation from, omission, absence, dereliction, &c.) variously expressed by अ, निर, वि, अप, गत, विगत, अतीत, त्यक्त, विरुद्धः &c.; as, 'out of use,' अस्यवहारितः-ता-तं; 'out of tune,' विस्तरः-रा-रं, अस्तरः &c.; 'out of fashion,' लोकव्यवहारविरुद्धः-द्धा-द्धं; 'out of time,' गतकालिकः-का-कं; 'out of season,' संपूर्णकालः-ला-लं, अकालिकः &c.; 'out of the road,' तत्समार्गः-गो-गं, पथभ्रष्टः &c.; 'out of one's mind,' बुद्धिभ्रष्टः &c., हतबुद्धिः &c., नष्टबुद्धिः &c.; 'out of order,' विधि-विरुद्धः &c., विधिभ्रष्टः-भ्रो-भ्रं, अयथाविधिः &c., विमृष्टः-वा-चं; 'out of place,' अस्थानः-ना-नं; 'out of health,' अस्वस्थः-स्था-स्थं; 'out of hope,' निराशः-शा-शं; 'out of patience,' अक्षमः-मा-मं.—(Out of, denoting in consequence of) expressed by the abl. c., as, 'out of anger,' कोपात्; 'out of unsteadiness of mind,' अस्थिरचित्तत्वात्.—(Out of hand) सद्यस्, तत्काले, तत्क्षणे. See IMMEDIATELY.

OUT, *interj.* (Out upon you, out upon it) अपेहि, दूरमपसर, अपेहि, अपसर, धिक्, ह्यै.

TO OUT-ACT, *v. n.* अतिचर् (c. 1. -चरति -रितुं), कर्मणा or कार्येण अतिक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अधिकं कृ.

TO OUT-BALANCE, *v. a.* See TO OUTWEIGH.

TO OUTBID, *v. a.* अधिकमूल्यं दत्तामीति or दातुमिच्छामीति वद (c. 1. वदति -दितुं).

OUTBIDDER, *s.* अधिकमूल्यदत्तः *m.*, अधिकमूल्यं दत्तामीति वादी *m.* (नं).

TO OUTBRAVE, *v. a.* अधिकं भर्त्स (c. 10. भर्त्सयति -ते -यितुं), अधिकभर्त्सनेन पराभू.

OUTBREAK, *s.* उद्बेदः, प्रोद्बेदः, स्फोटः-टनं, सवेगो निर्गमः.

OUTCAST, *a.* or *s.* (Expelled from society or one's own class or caste) जातिभ्रष्टः-ष्टा-ष्टं, जातिवहिष्कृतः-ता-तं, जातिबाह्यः-ह्या

-सं, जातिहीनः -ना -नं, हीनजातिः -ति- -ति, जातिपतितः -ता -तं, पक्षोभः &c., पक्षोहनः &c., हीनवर्गः यो -यै, पक्षोपेतः -ता -तं, पक्षि-वासः &c., अपांक्त -क्ती -क्ते, अपांक्त्यः -या -यं, पक्षिदूषकः -का -कं, पतितः -ता -तं, लोकवासः &c., प्रत्यक्षः आ -वं, द्राव्यः -त्वा, जुष्टः -ता-—(Of a degraded or low caste or class) बाह्यलः -हो, बह्यलः -हो, अपसदः, विषयः -यो -यै, नीचः -वा -वं, निहीनः -ना -नं, नीचजातिः -ति- -ति, व्यजातिः &c., जन्यजातीयः -या -यं, अपम-जातीयः &c., अपमवर्गः &c., अपमपादः -रा -रं, दुराचारः &c., दुर्वृत्तः -त्ता-वं, आचारहीनः &c., आचारवर्जितः -ता-तं, पुष्पजनः, पामरः, जालः.

OUTBURST, *s.* उद्ग्रेदः, प्रोद्ग्रेदः. See OUTBREAK, ERUPTION.

OUTCRY, *s.* (Clamor, loud cry) कोलाहलः, उत्क्रोशः, उत्क्रुहं, उच्चैःस्वरः, उच्चैर्ध्वजः, संहतिः *f.*, बहुभिः कृता संहतिः, चित्कारः, चीत्कारः, कलकलः, गुणलः, 'popular outcry,' लोकापवादः, जनपवादः, लोकवचः, जनरवः, जनरावः.—(Cry of pain) साक्षेनादः.

To OUTDO, *v. a.* अतिगम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अतिचर् (c. 1. -चरति -रितुं), अतिशी (c. 2. -शेते -शयितुं), अतिरिच in pass. (-रिच्यते), अभिभू. See To SURPASS.

OUT-DOOR, *a.* द्वारवहिःस्थः -स्या -स्यं, द्वारवहिर्भूतः -ता -तं.

OUTER, OUTERMOST, *a.* वहिःस्थः -स्या -स्यं, बाह्यः -या -वं, वहिर्भूतः -ता -तं, वहिर्भयः -वा -वं, वहिर्वह्नी -वह्नी -वह्नी (न). वाहीकः -का -कं, वहिर्भगस्थः &c., वहिस् in comp.; as, 'outer part,' वहिर्भागः; 'outer door,' वहिर्द्वारः. See OUTMOST.

OUTFIT, *s.* (Equipment for a voyage, &c.) सज्जा, सम्भारः, सोप-कारद्रव्यसम्भारः, सम्पृतिः *f.*, सामग्री -म्यं, उपकरणसामग्री, परिच्छदः, परिच्छदसामग्री, सज्जाहः.—(Of a ship) नौकासज्जा.

To OUTGO, *v. a.* अतिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अती (c. 2. अत्येति -नु, rt. इ), अतिचर् (c. 1. -चरति -रितुं), अतिक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं).

OUTGOING, *s.* (Expenditure) व्ययः, अपव्ययः, अपचयः, उपक्षयः, विनियोगः, अपहारः; 'incomings and outgoings,' आयव्ययी *m. du.*

To OUTGROW, *v. a.* अतिवृष् (c. 1. -वर्धते -धितुं), अधिकं वृष्, अतिशय-वृद्धिं कृ, अधिकवृद्धिं कृ, अधिकवर्धनं कृ.

OUT-HOUSE, *s.* बाह्यगृहं, वहिर्गृहं, वहिःस्थगृहं, उपगृहं.

OUTLANDISH, *a.* (Foreign) विदेशीयः -या -यं, वैदेशिकः -को -कं, अत्ये-शीयः &c., विदेशजः -जा -जं, दूरदेशीयः -या -यं, परदेशीयः &c., दूरदेशवासी -सिनी -सि (न), दूरवासी &c.—(Rustic, barbarous) ग्रामीयः &c., ग्राम्यः -म्या -म्यं, असभ्यः -व्या -व्यं, अशिष्टः -हा -हं, असज्जनः -ता -तं.

OUTLAW, *s.* अपहरावासः, न्यायरक्षणवहिःस्थः, राजरक्षणवाह्यः, धर्मव-हिःस्थः, पापवदः.

To OUTLAW, *v. a.* धर्मेद्वाराद् वहिष्कृ, धर्मेद् वहिष्कृ, न्यायद्वाराद् वहिष्कृ, अपहरावासं -सां कृ, धर्मेवासं -सां कृ.

OUTLAWED, *p. p.* धर्मेद्वारवहिष्कृतः -ता -तं, न्यायरक्षणवहिष्कृतः -ता -तं, अपहरावहिर्भूतः -ता -तं, राजरक्षणवहिर्भूतः &c.

OUTLAWRY, *s.* न्यायरक्षणवहिष्कारणं, अपहरावहिष्कारणं, राजरक्षणवहि-ष्कारणं, धर्मेवहिष्कारणं, धर्मेद्वारवहिष्कारणं.

OUTLAY, *s.* व्ययः, अपव्ययः, धनव्ययः, अपचयः, उत्सर्गः, धनोत्सर्गः, धनत्यागः, व्ययः, उपक्षयः. See EXPENDITURE.

OUTLET, *s.* द्वारं, निर्गमद्वारं, मुखं, निर्गममार्गः, निर्गमपथः, निर्गमः; 'having a hundred outlets,' शतमुखः -त्ता -वं.

OUTLINE, *s.* (Exterior line) बाह्यरेखा, वहिलेखा.—(Slight sketch of a figure or subject) पाखुलेख्यं, पाखुरेखा, पाखुलेख्यमार्चं,

आलेख्यं, लघालेख्यं, बलुमार्चं, बलु *n.*, आकारः.—(Of a picture) चित्रारम्भः.

To OUTLINE, *v. a.* बाह्यरेखामार्चं लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), पाखुलेख्यं कृ, पाखुरेखाम् अङ्ग (c. 10. अङ्गयति -यितुं).

To OUTLIVE, *v. a.* अतिजीव् (c. 1. -जीवति -वितुं), अधिककालं जीव्, दीर्घतरकालं जीव्, पृ (c. 6. म्रियते, धनै), प्रियमाणः -या -यं भू.

OUTLYING, *a.* वहिःस्थः -स्या -स्यं, वहिर्वह्नी -वह्नी -वह्नी (न).

To OUTMARCH, *v. a.* अतिया (c. 2. -याति -तुं), अतिव्रज् (c. 1. व्रजति -जितुं), अतिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), शीघ्रतरयात्रां कृ, अये या or यानां कृ.

OUTMOST, *a.* अतिवहिःस्थः -स्या -स्यं, अतिबाह्यः -ह्य -हं, मध्यातिदूरस्थः &c. See OUTER.

To OUTNUMBER, *v. a.* अधिकसंख्यकः -का -कं भू or अस्, बहुतरसंख्यः -ख्या -ख्यं भू, अधिकभू, बहुतरभू.

OUTPOST, *s.* उपरक्षणं, वहिःस्थं सैन्यस्थानं or सैनिकस्थानं.

To OUTPOUR, *v. a.* उत्सिच (c. 6. -सिचति -सेक्तुं), उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं).

OUTPOURING, *s.* उत्सर्कः, उत्सर्जनं, अवसर्जनं, उत्सर्गः, मोक्षणं.

To OUTRAGE, *v. a.* अभिद्रुद् (c. 1. -द्रुहति -द्रोहितुं -द्रोष्टुं), द्रुह्, पृष् (c. 10. धर्षयति -यितुं), प्रपृष्, उपद्रुव् कृ, उपमर्दं कृ, साहसं कृ, प्रमप् (c. 1. -मपयति -यितुं, c. 10. -मापयति -यितुं), प्रमापं कृ, पारुष्यं कृ, उपघातं कृ, बलात्कारं कृ, न्यक्रु, अवलेपं कृ, अत्याहितं कृ, दुष् (c. 10. दूषयति -यितुं).

OUTRAGE, *s.* साहसं, महासाहसं, अतिसाहसं, अभिद्रोहः, द्रोहः, प्रमापः, धर्षः -धेषं, उपमर्दः, अत्याहितं, उपद्रवः, उपघातः, बलात्कारः, अवलेपः, न्यक्रारः, न्यक्ररणं, उद्रेकः, उत्सर्कः, अत्ययः, अत्याचारः, उत्पातः, अतिक्रमः, मर्यादातिक्रमः, अन्यायः.

OUTRAGED, *p. p.* धर्षितः -ता -तं, प्रधर्षितः -ता -तं, अभिद्रुष्ट -ग्या -ग्यं, प्रमापितः -ता -तं, कृतसाहसः -सा -सं, उपमर्दितः -ता -तं, कृतोपद्रवः -वा -वं, न्यक्रुतः -ता -तं, अत्ययितः &c.

OUTRAGEOUS, *a.* अतिसाहसिकः -को -कं, अतिसाहसी -सिनी -सि (न), अतिसाहसकम्भी -म्भी -म्भे (न), उग्रः -या -यं, असुगः &c., उग्रहः -खा -खं, अत्याचारी &c., प्रमापी &c., राक्षसी &c., राक्षसकम्भी &c., राक्षसः -सो -सं, राक्षसयोग्यः -ग्या -ग्यं, दारुणः -या -यं, घोरः -रा -रं, अतिदुष्टः -हा -हं, अतिदुराचारः &c.

OUTRAGEOUSLY, *adv.* अतिसाहसपूर्वम्, अतिसाहसं कृत्वा, असुगं, उपद्रवपूर्वम्, सोपद्रवं, दारुणं, अतिदारुणं, घोरं, अतिदुष्टं, अत्याचारपूर्वम्.

OUTRAGEOUSNESS, *s.* अतिसाहसिकत्वं, असुग्यता, दारुणता, घोरता, अति-दुष्टता -त्वं, राक्षसयोग्यता, उत्सिक्ता.

OUTRÉ, *a.* अतिमर्यादः -दा -दं, लोकव्यवहारविरुद्धः -द्वा -द्वं.

To OUTREACH, *v. a.* अतिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अतिक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं).

OUTRIDER, *s.* सधारूढः परिचरः or अनुचरः or परिधिस्थः.

OUTRIGHT, *adv.* (At once) सद्यः, तत्काले, तत्पक्षे, सपदि, सम्पत्ति, कटिति, अविलम्बितः.—(Completely) मु or अति prefixed, सङ्गतस्, सम्यक्, असिलेन, सातुलं, साधनं.—(Plainly) सुस्पष्टं, सुस्पष्टं, अवगम्यं.

To OUTROOT, *v. a.* उन्मूल् (c. 10. -मूलयति -यितुं), समुन्मूल्, उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं), उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं). See To ERADICATE.

To OUTRUN, *v. a.* अतिधाव् (c. 1. -धावति -वितुं), पश्चात् त्यक्त्वा पूर्वम् or अये धाव् or पूर्वम् उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं).

OUTSET, *s.* आरम्भः, प्रारम्भः, प्रथमारम्भः, आगमः, उपक्रमः, प्रक्रमः, आदिः *m.*, उपोद्घातः; 'at the very outset,' प्रथमारम्भे, आदी, आदीयेव, प्रथमदर्शनात्; 'the outset and termination,' आग-मनिर्गमौ *m. du.*, आद्यन्तं.

TO OUTSHINE, v. a. अतिरह् (c. 1. -रोषते -ति -यितुं), अधिकं प्रकाशं (c. 1. -काशते -शितुं) or शुभं (c. 1. शोभते -यितुं), अधिकप्रभां दा, अधिकशोभां दा, अधिकतेजो दा, अधिकप्रकाशं दा; 'the sun outshines the moon,' सूर्यश्च चन्द्रम् अतिरोषति तेजसा.

OUTSIDE, s. (The exterior) वहिर्भागः, बाह्यभागः, उपरिस्थभागः; 'on the outside,' वहिर्भागे, वहिस्.—(Outer side of an enclosure, &c.) वहिःप्रदेशः, वहिर्देशः.—(The utmost limit) परमावधिः *m.*, उत्तमावधिः *m.*

OUTSIDE, adv. (On the outside of) वहिस्, वहिर्भागे, अनरं -रेण; 'outside the fort,' दुर्गोद् अनरं or अनरेण.

OUTSIDE, a. वहिस् in comp., बाह्यः -ह्य, वहिःस्थः -स्था -स्थं.

OUTSKIRT, s. उपान्तः -न्तं, पर्यन्तः -न्तं, समन्तः, चन्तः -न्तं, ग्रामन्तः, सीमा, सीमाप्रदेशः, उत्सङ्गः, परिसरः, धारः; 'of a town,' नगरोपान्तं, नगरग्रामन्तः, नगरपरिसरः; 'of a village,' ग्रामान्तः, उपकण्ठं, उपशत्यं; 'of a wood,' वनान्तः, वनधारः.

TO OUTSPREAD, v. a. विसृ (c. 10. -स्तारयति -यितुं), विसृ (c. 10. -सारयति -यितुं), प्रसृ, वितरतीकृ.

OUTSPREAD, p. p. वितरतः -ता -तं, प्रवितरतः &c., विस्तारितः -ता -तं, विसृतीर्थः -तीर्थं -तीर्थं, विसृतः -ता -तं, प्रसारितः &c., विसारितः &c.

OUTSTANDING, a. अशोधितः -ता -तं, असिद्धः डा -डं, असाधितः -ता -तं.

TO OUTSTARE, v. a. अधिकप्रामाग्ल्येन निरीक्ष्य लज्जां गम् (c. 10. गमयति -यितुं), प्रगल्भजनम् अधिकप्रामाग्ल्येन निरीक्ष्य (c. 1. -ईक्षते -यितुं).

TO OUTSTRETCH, v. a. प्रसृ (c. 10. -सारयति -यितुं), प्रसृह् (c. 9. -गृह्णाति -यहीतुं).

OUTSTRETCHED, p. p. प्रसारितः -ता -तं, प्रसृतः -ता -तं, उच्छितः &c., अभ्युच्छितः &c.; 'with outstretched neck,' उज्जीवः -वा -वं; 'arm,' उड्ढाहुः -हुः -हुः, अभ्युच्छितबाहुः &c.

TO OUTSTRIP, v. a. अतिक्रम्य (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अतिचर् (c. 1. -चरति -रितुं), अतिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अती (c. 2. अमेति -तुं, rt. इ), लङ् (c. 10. लङ्गयति -यितुं); 'outstripping the wind,' अत्यन्तिलः -ला -लं.

OUTSTRIPPED, p. p. अतिक्रान्तः -न्ता -न्तं, अतीतः -ता -तं, अनरितः -ता -तं.

TO OUTVIE, v. a. अतिक्रम्य (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अभिभू, परिभू, अतिभू.

OUTWARD, a. (External) बाह्यः -ह्य, वहिःस्थः -स्था -स्थं, वहिःस्थितः -ता -तं, बाह्यकः -का -कं, वहिर्भेद्यः -वा -वं, वहिर्भूतः -ता -तं, वहिर्वेत्ती -वेत्तीनी -न्ति (न्), वहिस् in comp.—(Visible) दृश्यः -इया -इयं, दृष्टः -ष्टा -ष्टं, आविर्भूतः -ता -तं.—(Not real) अवास्तवः -वी -वं.—(Tending out) वहिर्दिश्यः -इया -इयं.

OUTWARD, OUTWARDS, adv. वहिर्भागे प्रति, वहिस्, वहिर्दिशि, वहिर्देशे प्रति.

OUTWARDLY, adv. बाह्यतः, वहिस्, वहिरङ्गे, वहिरङ्गतः, वहिर्भागे, वहिर्भागतः.—(Not really) अवस्तुतः.

TO OUTWEIGH, v. a. अधिकभारी -रिणी -रि भू or अस्, अतिभारी &c. भू, गुरुतरभारी &c. भू, गुरुतरः -रा -रं भू, भारेण वृष् (c. 1. वषेते -यितुं).

TO OUTWIT, v. a. अतिसत्या (c. 3. -दधाति -धातुं), प्रतृ (c. 10. -तारयति -यितुं).

OUTWORK, s. दुर्गवहिःस्थितं प्राकारप्राचीरारि, बाह्यपरिक्रमा.

OVAL, a. अखडाकारः -रा -रं, अखडाकृतिः -तिः -ति, अखडरूपः -पा -पं.

OVAL, s. अखडाकारः, अखडाकृतिः *f.*, कण्ठः, अधिककलङ्घितं.

OVARIOUS, a. अखडमयः -यी -यं, अखडयुक्तः -क्ता -क्तं, अखडरूपः -पा -पं.

OVARY, s. अखडाशयः, अखडाधारः, डिवाशयः, डिवाकोषः.

OVATE, OVATED, a. अखडाकृतिः -तिः -ति, अखडाकारः -रा -रं.

OVEN, s. चुली -हिः *f.*, कन्धुः *m. f.*, चापाकः, उस्ता; 'baked in an oven,' कन्धुपक्कः -क्का -क्तं, कान्धवः -वी -वं.

OVER, prep. (Above in place, position, rank, or value) अधि, उपरि, ऊर्द्धे prefixed; as, 'placed over,' अधिकृतः -ता -तं, अधिरोषितः -ता -तं; 'standing over,' अधिहितः -ता -तं, अधिघात *m.* (तृ), ऊर्द्धस्थितः &c.; 'situated over,' उपरिस्थः -स्था -स्थं; 'heaped over,' उपरिचितः -ता -तं; 'a tooth growing over another,' अधिदन्तः. When उपरि is not compounded with another word it governs the gen. c.; as, 'over all,' उपरि, सर्वेषां. Sometimes उपरि is repeated; as, उपर्युपरि सर्वेषां.—(From side to side, across) expressed by various prepositions, such as अति, अधि, उत्, सम्, अभि, वि &c.; as, 'to cross over,' अतितृ, उत्तृ, समुत्तृ, सन्तृ, अतिक्रम्य, समतिक्रम्य, अतिक्रम्य, संक्रम्य, अती; 'to leap over,' उत्तङ्ग, विलङ्ग, अभिलङ्ग, उत्सृ. Sometimes expressed by पारं in comp.; as, 'to cross over a river,' नदीपारं गम्; 'crossing over,' पारगः -गा -गं.—(Denoting superiority) expressed by प्र, अधि, उत्, वि, ऊर्द्धे &c. prefixed; as in the following words signifying pre-eminence, or 'advantage over,' प्रपानता, प्रमुखता, अधिकतः, आधिक्यं, उत्कर्षः, उन्नतिः *f.*, विशिष्टता, ऊर्द्धस्थितिः *f.*—(Upon the whole surface or through the whole extent) expressed by परि, वि prefixed; as, 'to wander over the earth,' पृथिवीं परिभ्रम or पथेद् or विभ्रम्.—(Over against) अधि, अभितम्, प्रति, अभिमुखं -सेन, सम्मुखं -सेन, प्रतिमुखं -सेन.

OVER, adv. (On the opposite side) पारे -रं; 'the boat is over the river,' पारगता नौका.—(From one to another by passing) expressed by the prepositions प्रति, नि, सम् &c., in combination with roots; as, 'to deliver over,' प्रतिषद्, निक्षिप्, संक्रम्य.—(Above the top, running over). See OVERFLOWING. (More than the proper quantity, over and above) अधिकं, अधिकतरं, अतिरिक्तं, परं, भूयस्.—(Beyond) अति prefixed.—(Remaining, left over) उद्धृतः -त्ता -तं, उद्धृतैः -त्ता -तं, शिष्टः -ष्टा -ष्टं, उज्जिष्टः &c., अवशिष्टः &c., अनरं, अनरितः -ता -तं; 'a part over,' कलानरं; 'that which is over,' उद्धृतं, शिष्टं, अवशिष्टं. or expressed by परि; as, 'one over,' एकावशिष्टं, एकपरि.—(Throughout) अधि prefixed, साद्यन्तं, आद्यन्तं; 'to read over,' अधिगम्, अधी, or expressed by पार; as, 'one who reads over the Vedas,' वेदपारगः; 'to get over, complete,' पार (nom. पारयति -यितुं), तीर (nom. तीरयति -यितुं), पारं गम्.—(Too much, excessively) अति or अतिशय or एकान्त prefixed, अतिशयेन, अधिकं, अतीव, एकान्ततः.—(Over again) पुनर्; 'over and over again,' पुनःपुनर्, मुहुर्मुहुस्, वारं वारं.—(To be over). See TO CEASE, *v. n.*—(To give over). See TO GIVE, *v. a.*—(To turn over). See OVERTURN. For other senses of 'over,' see the verbs, &c., which follow.—(Past) वृत्तः -त्ता -तं, भूतः -ता -तं, अतीतः -ता -तं, गतः -ता -तं, अतिक्रान्तः -न्ता -न्तं, अतीतः -ता -तं.

TO OVERABOUND, v. n. अतिरिक्तः -क्ता -क्तं भू, अतिवृद्धलोभः.

TO OVERACT, v. a. अतिशयेन कृ, अधिकं कृ, अत्याचर (c. 1. -चरति -रितुं).

TO OVERAWE, v. a. सम्भवेण उपहृन् (c. 2. -हृन्ति -न्तुं), बासयित्वा नियद् (c. 9. -गृह्णाति -यहीतुं) or निषिप् (c. 1. -येषति -येडुं), अतिशयेन वस् (c. 10. वासयति -यितुं), आकुलीकृ, व्याकुलीकृ.

OVERAWED, a. सम्भनोपहतः -ता -तं, सम्भमाकुलितः -ता -तं.

TO OVERBALANCE, v. a. See TO OUTWEIGH.

OVERBALANCE, *s.* अधिकभारः, अतिभारः, अधिकतरभारः, सुभारः.

To OVERBEAR, *v. a.* (Bear down) निपत (c. 10. -पातयति -यितुं), दम् (c. 10. दमयति -यितुं), प्रदम्, यशोकृ, धृप् (c. 10. धर्षयति -यितुं).

OVERBEARING, *a.* धृष्टः-हा-हं, धर्षितः-ता-तं, प्रधृष्टः &c., प्रधर्षितः-ता-तं, धर्षी-विष्णी-वि (न्), उद्धतः-ता-तं, अवलिप्तः-ता-तं, धृष्णुः-णुः-णु; 'to be overbearing,' धृप् (c. 5. धृष्णोति, धर्षितुं).

OVERBOARD, *adv.* नौकावहिस, नौकोपरिहात्, नीपृष्ठतः, नीपाध्वात्, नीपाध्वात्, नौकातः, समुद्रमध्ये, मध्येममुद्रं, मध्येःशेषं.

To OVERBURDEN, *v. a.* अतिभारं न्यस्य (c. 4. -अस्यति -असितुं), अतिभारेण पीड्य (c. 10. पीडयति -यितुं), अतिभारयुक्तं-क्तां कृ.

OVERBURDENED, *p. p.* अतिभारी-रिणी-रि (न्), अतिभारयान्-वती-वत् (त्), अतिभारान्नातः-ना-नं, अतिभारयुक्तं-क्ता-कं.

To OVERCAST, *v. a.* मेघायुतं-तां कृ, मेघाच्छन्नं-क्षां कृ, मेघैः प्रच्छद (c. 10. -छादयति -यितुं) or छाच्छद, कलपीकृ, तिमिरीकृ, सार्धं-भां कृ, समेषं-धां कृ.

OVERCAST, *a.* मेघायुतः-ता-तं, मेघाच्छन्नः-क्षा-क्षं, मेघाच्छादितः-ता-तं, तमोवृत्तः-ता-तं, यनोपरुद्धः-डा-दं, घनारुद्धः &c., घनावहृतः &c.

OVERCAUTIONS, *a.* अत्यवहितः-ता-तं, एकानावहितः &c., स्ववहितः &c.

To OVERCHARGE, *v. a.* (In an account) अतिमूल्यं or अधिकमूल्यं प्राप्य (c. 10. -अप्ययते -ति -यितुं). See To OVERBURDEN, OVERLOAD.

OVERCHARGE, *s.* (Asking too much) अतिमूल्यप्रायेण, अधिकमूल्यप्रायेण.

To OVERCLOUD, *v. a.* मेघायुतं-तां कृ. See To OVERCAST, *v. a.*

To OVERCOME, *v. a.* (Subdue) जि (c. 1. जयति -ते, जेतुं), पराजि, निजि, विजि, मजि, अभिभू, प्रभू, पराभू, यशोकृ, दम् (c. 10. दमयति -यितुं), प्रदम्, धृप् (c. 10. धर्षयति -यितुं), प्रधृप्, हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं), पयामृश (c. 6. -मृशति -यतुं), अलङ्कृ.—(Surmount, get the better of) अतिक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अधिक्रम, अधिरुह (c. 1. -रोहति -रोदुं), अध्यारुह, आरुह, अती (c. 2. अत्येति -न्तुं, rt. इ), अती, अतिशी (c. 2. -शेते -शयितुं), तृ (c. 1. तरति -रितुं-रीतुं), पार्य (c. 10. पारयति -यितुं), अभिभू.—(Exhaust, distress) सद् (c. 10. सादयति -यितुं), अवसद्, सिद् (c. 10. सेदयति -यितुं), व्याकुल (c. 10. -कुलयति -यितुं).

OVERCOME, *p. p.* (Subdued) जितः-ता-तं, पराजितः-ता-तं, विजितः-ता-तं, अभिभूतः-ता-तं, पराभूतः &c., यशोकृतः &c., यशोभूतः &c., दमितः-ता-तं, दान्तः-ना-नं.—(Distressed, agitated) आक्रान्तः-ना-नं, आन्नः-न्ना-नं, सातुरः-रा-रं, यस्तः-स्ता-स्तं, आकुलः-ला-लं, व्याकुलः-ला-लं, परिगतः-ता-तं; 'with hunger,' क्षुधाक्रान्तः &c., क्षुधान्नः-न्ना-नं, क्षुधातुरः-रा-रं; 'with sorrow,' शोकान्नः &c., शोकाकुलः-ला-लं; 'with shame,' हीनितः-ता-तं, लज्जा-परिगतः-ता-तं.

OVER-COMPASSIONATE, *a.* एकान्नकरुणः-णा-णं, अतिनारुणिकः-की-कं.

OVER-CONFIDENT, *s.* अतिविश्वासी-सिनी-सि (न्), एकान्नविश्वासी &c.

To OVERDO, *v. a.* अतिशयेन कृ, अधिकं कृ.—(Cook too much) अतिशयेन पच्य (c. 1. पचति, पक्तुं), अतिपाकं कृ, अतिपक्वं-क्वं कृ.

OVERDONE, *p. p.* (Cooked too much) अतिपक्वं-क्वं कृ.—(Too much wearied) अतिश्रान्तः-न्ता-नं, अतिश्रमात्-न्ना-नं.

To OVER-EAT, *v. a.* अतिभोजनं कृ, अत्यशनं कृ, अतिशौहितं कृ.

To OVER-ESTIMATE, *v. a.* अधिकं or अतिशयेन मन् (c. 4. मन्यते, मनुं).

OVER-EXCITEMENT, *s.* अत्युत्पापः, अत्युद्योगः, अत्युत्कम्पः.

OVER-FATIGUE, *s.* अतिश्रान्तिः *f.*, अतिश्रमः, अतिश्रेशः, अतिश्रयसेदः.

To OVER-FLOW, *v. n.* (Run over the brim) उत्सेचनं कृ, उत्सेकं कृ, अतिपूर्यः-शी-शी भू, अत्यनपूर्यः-शी-शी भू, परिपूर्यः &c. भू, परि-

पूर्योभू, जलोत्सेकं कृ, जलोत्सेचनं कृ, जलामावनं कृ, उपचितः-ता-तं भू, उपचितजलः-ला-लं भू, समाप्रुतः-ता-तं भू, सम्प्रुतजलः-ला-लं भू, स्फाय (c. 1. स्फायते -यितुं), स्फोतः-ता-तं भू, स्फोतजलः-ला-लं भू.—(Be exuberant) अतिबहुलीभू, अतिप्रचारीभू, अतिरिक्तः-क्ता-कं भू, उद्भिक्तः &c. भू, पुष्कलीभू, वृष् (c. 1. वर्षते -यितुं), प्रवृष्टः-डा-डं भू; 'overflows with tears,' वाय्वायते; 'their eyes overflowed with tears,' तेषां नेत्राणि समाप्रुतानि वारिणा.

To OVERFLOW, *v. a.* जलेन प्रु (c. 10. प्रावयति -यितुं) or आप्रु or परिप्रु or संप्रु, जलप्रुतं-तां कृ, जलमापितं-तां कृ, जलमापितं-तां कृ, जलव्याप्तं-तां कृ, जलमावनं कृ, जलमावनं कृ.

OVERFLOW, *s.* उत्सेकः, उत्सेचनं, जलप्रावः-वनं, जलमावनं, जलपरिप्रवः, जलोद्वाहः, जलोत्सेकः, जलवृष्टिः *f.*, जलौघः, जलप्रवृष्टिः *f.*, जलामग्नः.

OVERFLOWED, *p. p.* जलप्रावितः-ता-तं, जलमापितः &c., आप्रावितः &c., जलप्रुतः-ता-तं, जलपरिप्रुतः &c., आप्रुतः &c., परिप्रुतः &c., जलव्याप्तः-ता-तं, व्याप्तः &c.; 'is overflowed,' प्राव्यते.

OVERFLOWING, *part. or a.* (So full as to run over) उत्सेचनकारी-रिणी-रि (न्), उत्सिच्यमानः-ना-नं, उत्सिक्तः-क्ता-कं, अतिपूर्यः-शी-शी, अत्यनपूर्यः &c., परिपूर्यः &c., पर्याकुलः-ला-लं; 'with water,' सम्प्रुतोदकः-का-कं, सम्प्रुतजलः-ला-लं, जलोत्सिच्यमानः &c.—(Exuberant) अतिबहुलः-ला-लं, बहुलः &c., पुष्कलः-ला-लं, प्रचुरः-रा-रं, उद्भिक्तः-क्ता-कं, अतिरिक्तः &c., उपचितः-ता-तं; 'eyes overflowing with tears,' अक्षुसमाप्रुतानि नेत्राणि; 'having overflowing eyes,' उपप्रुताक्षः-क्षी-क्षं; 'overflowing its bounds,' उद्भेदः-ला-लं.

OVERFLOWING, *s.* उत्सेकः, उत्सेचनं, जलप्रावः, जलोत्सेकः, प्रवृष्टिः *f.*, वृष्टिः, अतिरिक्तता, उद्भिक्तता, परिपूर्यता, अतिपूर्यता, उपचयः, अतिश्रय्यं, आधिक्यं, अतिबाहुल्यं; 'of a river beyond its banks,' विदारः. See OVERFLOW. 'To fill to overflowing,' प्रु (c. 10. प्रावयति -यितुं), परिप्रु.

To OVERGROW, *v. a. or n.* अतिवृष् (c. 1. -वर्षते -यितुं), अधिकं वृष्, अत्यनं or अतिमानं वृष् or रुह (c. 1. रोहति, रोदुं) or प्ररुह.

OVERGROWN, *p. p. or a.* अतिवर्षितः-ता-तं, कालप्ररुद्धः-दा-दं, अतिरुद्धः &c.

OVERGROWTH, *s.* अतिवृष्टिः *f.*, अतिवर्षणं, अधिकवृष्टिः, कालप्ररुद्धिः *f.*

To OVERHANG, *v. n.* वहिल्लं (c. 1. -ल्लते -क्षितुं), प्रलम्, अवलम्, वहिः-प्रलम्, वहिःस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थानुं).

OVERHAUGHTY, *a.* अतिसाहसी-सिनी-सि (न्), एकान्नसाहसी &c.

To OVERHAUL, *v. a.* इतस्ततः समीक्ष्य परीक्ष्य (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं) or निरूप्य (c. 10. -रूपयति -यितुं), पुनःपुनः परिवर्त्य परीक्ष्य, पुनः परीक्ष्य.

OVERHEAD, *adv.* मस्तकोपरि, शीथोपरि, उपरिहात्, उपरिस्थाने, ऊर्ध्वस्थाने, ऊर्ध्वं, ऊर्ध्वं, उच्चं, विहायसा.

To OVERHEAR, *v. a.* प्रच्छेदे स्थित्वा द्वयोः संलापं श्रु (c. 5. शृणोति, श्रोतुं) or उपश्रु or आकर्ण्य (c. 10. -कर्णयति -यितुं), अकस्माद् आकर्ण्य.

OVERHEARD, *p. p.* आकर्णितः-ता-तं, अकस्माद् आकर्णितः &c., श्रुतः-ता-तं.

To OVERJOY, *v. a.* अत्यन्तं आनन्दं (c. 10. -नन्दयति -यितुं) or प्रहृष्य (c. 10. -हर्षयति -यितुं), अतिशयेन प्रहृष्य.

OVERJOY, *s.* अत्यनन्दः, परमानन्दः, परमहर्षः, परमाह्लादः.

OVERJOYED, *p. p.* परमहृष्टः-हा-हं, परमसहृष्टः &c., परमानन्दितः-ता-तं, परमाह्लादितः-ता-तं, हर्षोत्फुल्लः-ला-लं, हर्षोत्फुल्लः-ला-लं, रोमाञ्चितः-ता-तं, हर्षोरोमाञ्चितः-ता-तं, पुलकितः-ता-तं, हर्षोपुलकितः-ता-तं, उन्नाञ्चितः-ता-तं, उन्नतितः-ता-तं, उन्नासी-सिनी-सि (न्), परमप्रीतः-ता-तं, दुर्हृष्टः-क्ता-कं, प्रहृष्टः &c., प्रहृष्टमनाः-ना-नः.

- (स), अतिहर्षयुक्तः-क्ता-क्ते, अतिहर्षः &c.; 'to be overjoyed,' परमम् आनन्दं (c. 1. -नन्दति-न्दितुं), परमानन्दं कृ.
- OVERLAID, *p. p.* आच्छन्नः-न्ना-न्ने, पिहितः-ता-न्ते, पित्तः-डा-डं; 'with gold,' सुवर्णपत्रपिण्डः-डा-डं.
- OVERLARGE, *a.* अतिपूहन्-हती-हत् (तृ), अतिमहान्-हती &c., अति-स्थूलः-ला-ले, अतिविपुलः &c., एकानस्थूलः &c., अतिरिक्तः-क्ता-क्ते.
- To OVERLAY, *v. a.* (An infant) श्यास्तरणभारेण षोडशित्वा शिशुप्राण-घातं कृ.—(Cover, spread over) छद् (c. 10. छादयति-यितुं), आच्छद्, पिपा (c. 3. -दधाति-धातुं), अपिपा.—(Oppress with too great a weight) अतिभारेण पीड् (c. 10. पीडयति-यितुं).
- To OVERLEAP, *v. a.* लङ् (c. 10. लङ्गयति-यितुं), उलङ्, विलङ्, लङ्गं कृ, उल्य (c. 1. -ज्वते-ज्येतुं).
- OVERLENIENT, *a.* अतिमृदुः-दुः-डो-दु, एकानमृदुः &c.
- To OVERLOAD, *v. a.* अतिभारं न्यस् (c. 4. -अस्यति-असितुं) or आरुह् in caus. (-रोपयति-यितुं), अतिभाराक्रान्तं-न्नां कृ, अत्यन्तं or अति-शयेन पृ (c. 10. पूरयति-यितुं), अतिपूर्णे-णो कृ.
- OVERLOADED, *p. p.* अतिभाराक्रान्तः-न्ना-न्ने, अतिभाराक्ते-क्ता-क्ते, अति-भारी-रिखी-रि (न्), अतिपूर्णे-णो-णै, अतिपूरितः &c. See OVERBURDENED.
- OVERLOADING, *s.* अतिभारव्यासः, अतिभारारोपणं, आक्रमः-मणं.
- To OVERLOOK, *v. a.* (View from a high place) उन्नतस्थानाद् अव-लोक् (c. 10. -लोकयति-यितुं, c. 1. -लोकते-कितुं) or निरीक्ष् (c. 1. -ईक्षते-क्षितुं) or अवेष् or अभिवेष्.—(Superintend, preside over) अधिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति-ष्ठातुं), कार्यवेक्षणं कृ, कार्यदर्शनं कृ, कार्यवेक्षणं कृ, कार्यणि अवेष्, अष्यक्षः-क्षा-क्षं भू.—(Let pass, excuse) उपेष्, अवसृज् (c. 6. -सृजति-सृष्टुं), मुष् (c. 6. मुञ्चति, मोक्तुं), क्षन् (c. 1. क्षनते-ति, क्षन्तुं), दोषाच्छादनं कृ, दोषक्षालनं कृ, उपेक्षां कृ, उपेक्षणं कृ.
- OVERLOOKED, *p. p.* (Viewed from above) उन्नतस्थानाद् or उन्नतप्रदे-शाद् अवलोकितः-ता-न्ते.—(Superintended) अधिष्ठितः-ता-न्ते, अवेषितः-ता-न्ते.—(Passed over, excused) उपेषितः-ता-न्ते, अवसृष्टः-डा-डं.
- OVERLOOKER, *s.* अवेषिता *m.* (तृ), अष्यक्षः, उपद्रष्टा *m.* (तृ), कार्यद्रष्टा.
- OVERMUCH, *a.* अति or अतिशय prefixed, अधिकः-क्ता-क्ते, अत्यन्तः-न्ना-न्ने, एकान्तः-न्ना-न्ने, अतिमात्रः-न्ना-न्ने, अतिमन्योदः-दा-दं, अतिरिक्तः-क्ता-क्ते.
- OVERMUCH, *s.* अतिबाहुल्यं, आधिक्यं, अधिकता, अतिरिक्तता, एकान्तत्वं.
- OVERMUCH, *adv.* अति prefixed, अतिशयेन, अत्यन्तं, अतिमन्योदं, एकान्ततश्च.
- OVER-OFFICIOUS, *a.* असुपचारी-रिखी-रि (न्), असुपकारी &c., असु-पचारः &c.
- To OVERPASS, *v. a.* अतिक्रम् (c. 1. -क्रामति-क्रामितुं), अतिचर् (c. 1. -चरति-रितुं).
- OVERPAST, *p. p.* अतिक्रान्तः-न्ना-न्ने, अतीतः-ता-न्ते, गतः-ता-न्ते.
- To OVERPAY, *v. 2.* अतिमूल्यं or अधिकमूल्यं दा (c. 3. ददाति, दातुं).
- OVERPLUS, *s.* उद्धर्षः, उद्धर्षं, अवशिष्टं, उच्छिष्टं, शिष्टं, परभागः.
- To OVERPOWER, *v. a.* अभिभू, पराभू, पराधि (c. 1. -जयते-ज्येतुं), निर्जि, हन् (c. 10. हनयति-यितुं), प्रदन्, आक्रम् (c. 1. -क्रामति-क्रामितुं), पराक्रम्, पञ्जीकृ. See To OVERCOME.
- OVERPOWERED, *p. p.* पराजितः-ता-न्ते, आक्रान्तः-न्ना-न्ने. See OVERCOME.
- To OVERRATE, OVERPRIZE, *v. a.* अधिकं or अतिशयेन नम् (c. 4. नन्यते, नन्तुं, c. 10. नानयति-यितुं), अधिकमूल्यं or अतिमूल्यं कृ.

- To OVERREACH, *v. a.* अतिसन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं), अभिसन्धा, प्रलभ् (c. 1. -लभते-लभ्युं), विप्रलभ्, प्रभू (c. 10. -तारयति-यितुं).
- OVERREACHED, *p. p.* अतिसंहितः-ता-न्ते, प्रलभ्यः-आ-अं, प्रतारितः-ता-न्ते.
- OVERREACHING, *s.* अतिसन्धानं, अतिसन्धिः *m.*, प्रलभ्यः, प्रतारणं-खा.
- OVERRIPE, *a.* अतिपक्वः-क्ता-क्ते, कालप्रवृद्धः-दा-दं, विनाशोन्मुखः &c.
- To OVERRULE, *v. a.* अधिभू, प्रभू, अधिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति-ष्ठातुं), विनियम् (c. 1. -यच्छति-यन्तुं), नियम्, सन्नियम्, संयम्, यम्, शास् (c. 2. शास्ति, शासितुं), अनुशाम्, अधिकारं कृ.
- OVERRULER, *s.* अधिकारी *m.* (न्), अधिष्ठाता *m.* (तृ), प्रभुः *m.*, अनुशासता.
- To OVERRUN, *v. a.* आक्रम् (c. 1. -क्रामति-क्रामितुं), अधिक्रम्, उपद्रु (c. 1. -द्रवति-द्रोतुं), उपद्रवं कृ, उपप्रवं कृ.
- OVERRUN, *p. p.* आक्रान्तः-न्ना-न्ने, आक्रमितः-ता-न्ते, उपद्रुतः-ता-न्ते उपप्रुतः &c., आकोणे-यो-यै, आस्तीणे- &c., व्याप्तः-न्ना-न्ने.
- To OVERSEE, *v. a.* उपद्रुष् (c. 1. -पश्यति-द्रुष्टुं), अवेष् (c. 1. -ईक्षते-क्षितुं), कार्यवेक्षणं कृ, कार्यदर्शनं कृ, कार्यवेक्षणं कृ, अधिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति-ष्ठातुं).
- OVERSEER, *s.* अष्यक्षः, उपद्रष्टा *m.* (तृ), अवेषिता *m.* (तृ), कार्यवेक्षिता *m.*, अधिष्ठाता *m.*, अधिकर्मिकः, कार्यद्रष्टा *m.*, कार्यधीशः, अधिकारी *m.* (न्), अधिकृतः; of a village, 'स्यायुक्तः'.
- To OVERTSET, *v. a.* पर्यस् (c. 4. -अस्यति-असितुं), परिवृत् (c. 10. -वर्तेयति-यितुं), आधिष्प (c. 10. -क्षेपयति-यितुं), निपत् (c. 10. -पातयति-यितुं), अधः कृ.
- To OVERTSET, *v. n.* परिवृत् (c. 1. -वर्तेते-र्तेतुं). See To UPSET.
- To OVERSHADOW, *v. a.* छायाय छद् (c. 10. छादयति-यितुं) or प्रछद् छायां कृ, छायावृत्-तां कृ, वितानीकृ.
- OVERSHADOWED, *p. p.* छायावृत्-ता-न्ते, छायाच्छादितः &c., छायाच्छन्नः-न्ना-न्ने.
- To OVERSHOOT, *v. a.* लक्ष्यम् अतिक्रम् (c. 1. -क्रामति-क्रामितुं) or ला (c. 10. लङ्गयति-यितुं) or उलङ्, लक्ष्यातिक्रमं कृ, लक्ष्योद्धरणं वृ लक्ष्यातिक्षेपं कृ.
- OVERSIGHT, *s.* (Error) दृष्टिदोषः, भ्रमः, भ्रान्तिः *f.*, प्रवादः.
- To OVERSLEEP, *v. a.* अतिशयेन or अतिदीर्घं or सुदीर्घं स्वप् (c. 2. स्वपि ति, स्वप्नुं), अतिनिद्रां कृ, अतिस्वापं कृ.
- To OVERSPREAD, *v. a.* आक्रम् (c. 1. -क्रामति-क्रामितुं), आच्छद् (c. 10. -छादयति-यितुं), आवृ (c. 5. -वृणोति-वरितुं-रीतुं), समापृ, अवतप् (c. 5. -तनोति-नितुं), वितप्, वितानीकृ, अवकृ (c. 6. -किरति-किरि-रीतुं), समवकृ, आकृ, पृ (c. 10. पूरयति-यितुं).
- OVERSPREAD, *p. p.* आक्रान्तः-न्ना-न्ने, समक्रान्तः &c., आच्छादितः-ता-न्ते, आच्छन्नः-न्ना-न्ने, प्रच्छादितः &c., आवृत्तः-ता-न्ते, आकोणं-यो-यै, आस्तीणे- &c., व्याप्तः-न्ना-न्ने, संवीतः &c., परिवीतः &c. पूरितः &c., गाहितः &c., भ्रितः &c., वितानीकृतः &c., पूर्णः-यो-यै.
- To OVERSTATE, *v. a.* अतिशयेन or बागाधिष्येन वद् (c. 1. वदति-दितुं), अत्युक्तिं कृ, अतिशयोक्तिं कृ.
- To OVERSTEP, *v. a.* अतिक्रम् (c. 1. -क्रामति-क्रामितुं), लङ् (c. 10. लङ्गयति-यितुं), उलङ्, विलङ्, अभिलङ्.
- OVERSTOCK, *s.* अतिसन्धयः, अधिकसन्धयः, अतिसम्भारः, अतिसङ्ग्रहः.
- To OVERSTOCK, *v. a.* अतिशयेन सम्भू (c. 1. -भरति-भर्युं) or उपकृष्य (c. 10. -कस्ययति-यितुं) or पृ (c. 10. पूरयति-यितुं), अतिसम्भारं कृ, अतिसन्धयं कृ, अधिकसम्भारं कृ, अतिपूर्णिं कृ, अधिकपूर्णिं कृ.
- OVERSTOCKED, *p. p.* अतिसम्भृतः-ता-न्ते, अतिपूरितः-ता-न्ते, अतिपूर्णे-णो-णै.
- To OVERSTRAIN, *v. n.* अतिप्रयत्नं कृ, अतिप्रयत्नं कृ, अतिशयेन यत् (c. 1. यतते-तितुं).

OVERT, *a.* प्रकाशः -शा -शः, स्पष्टः -हा -हः, व्यक्तः -का -कः, विस्पष्टः -हा -हः, अभिव्यक्तः &c., विपुतः -ता -तः, प्रकटः -टा -टः, अगूढः -डा -डः, आविर्भूतः &c., प्रत्यक्षः -द्या -द्यं.

To OVERTAKE, *v. a.* यह (c. 9. गृह्णाति, यहीनुं), प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नु), सम्प्राप्, धृ (c. 1. धरति, धर्युं), ग्रस् (c. 1. ग्रसते -सितुं), आक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), पश्चाद्वाचन् or पश्चाद् अनुभाष्य आक्रम् or आक्रमणे कृ.—(Come upon unexpectedly) अकस्माद् आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं) or प्राप्.

OVERTAKEN, *p. p.* प्राप्तः -ता -तः, सम्प्राप्तः -ता -तः, ग्रस्तः -स्ता -स्तं, धृतः -ता -तः, गृहीतः -ता -तः, आक्रान्तः -न्ता -न्तं, आक्रमितः -ता -तः.—(Come upon suddenly) अकस्माद् आसादितः -ता -तः.

To OVERTAKE, OVERTAK, *v. a.* अतिभारं न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं) or कृ in caus. (अवैयति -यितुं), अधिभारं न्यस्.

To OVERTHROW, *p. a.* (Defeat) पराजि (c. 1. -जयते -जेतुं), विनि, निजि, जि, पराहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), अभिभू, पराभू, परास् (c. 4. -अस्यति -असितुं), दम् (c. 10. दमयति -यितुं), प्रदम्, पयोमृश (c. 6. -मृशति -मृश्ये), वशीकृ.—(Turn upside down, upset, subvert) पवैस, पराक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), आक्षिप् (c. 10. क्षेपयति -यितुं), परिपृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), संक्षुभ् (c. 10. -क्षोभयति -यितुं), पत् (c. 10. पातयति -यितुं), निपत्.—(Destroy, &c.) See OVERTURN.

OVERTHROW, *a.* (Defeat) पराजयः, अपजयः, जयः पराभवः, अभिभवः, अभिभूतिः *f.*, परिभवः.—(Ruin, destruction) नाशः, विनाशः, प्रणाशः, क्षयः, ध्वंसः, विध्वंसः, प्रध्वंसः, उच्छेदः, समुच्छेदः, सादः -दनं घातः, विघातः, भङ्गः, भेदः, व्यसनः, 'of an army,' बलव्यसनः.—(Upsetting, subverting) पयोसः, पवैसनं, परिवर्त्तनं, पातनं, निपातनं.

OVERTHROWN, *p. p.* पराजितः -ता -तः, जितः &c., पराभूतः &c., अभिभूतः &c., पराहतः &c., परास्तः -स्ता -स्तं, उपास्तः &c., नष्टः -हा -हः, नाशितः -ता -तः, विनाशितः &c., हतः &c., भग्नः -ग्ना -ग्नं, पातितः -ता -तः, निपातितः &c., ध्वंसितः &c., ज्ञातव्यसनः -ना -नं.

OVERTLY, *adv.* प्रकाशं, स्पष्टं, विस्पष्टं, व्यक्तं, प्रकटं, आविस्, प्रादुस्, अगूढं, प्रत्यक्षं -द्यो -द्यतम्.

OVERTURE, *s.* (Opening) विपुतिः *f.*, विवरणं, प्रकाशः -शनं.—(Proposal) उपन्यासः, निवेदनं, प्रसङ्गः, अभिधानं; 'secret overture,' उपजयः -जापः.—(Musical or dramatic prelude) पूर्वैरङ्गः, प्रस्तावना, प्रकरणं, उपोद्धानः, नान्दी; 'player or speaker of it,' नान्दीवादी, नान्दीकरः.

To OVERTURN, *v. a.* परावृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), परिपृत्, अपवृत्, पवैस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), पराक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), आक्षिप् (c. 10. -क्षेपयति -यितुं), पत् (c. 10. पातयति -यितुं), निपत्, उत्सद् (c. 10. सादयति -यितुं), संक्षुभ् (c. 10. -क्षोभयति -यितुं), अक्षोभस्त्रीकृ, अक्षोभस्त्रीकृ, अघः कृ, मुञ्जीकृ.—(Destroy, &c.) नञ् (c. 10. नाशयति -यितुं), विनश्, प्रणश, ध्वंस (c. 10. ध्वंसयति -यितुं), विध्वंस, प्रध्वंस, उच्छिद् (c. 7. -क्षिनति -क्षेपुं), हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं), c. 10. पातयति -यितुं), सद्.

OVERTURN, *s.* पयोसः, पवैसनं, परिवर्त्तनं, परावर्त्तनं, पातनं, निपातनं, उत्सादनं, क्षोभः, संक्षोभः, ध्वंसः, ध्वंसनं, प्रध्वंसः. See OVERTHROW.

OVERTURNED, *p. p.* पवैस्तः -स्ता -स्तं, परावर्त्तितः -ता -तः, परावर्त्तितः -ता -तः, परिवर्त्तितः &c., परावृत्तः -स्ता -स्तं, अपवृत्तः &c., पातितः &c., निपातितः &c., उत्सादितः &c., संक्षोभितः &c., अघःकृतः &c., ध्वंसितः &c. See OVERTHROWN.

OVERTURNING, *s.* परावर्त्तनं, परिवर्त्तनं, पवैसनं, उत्सादनं. See OVERTURN.

To OVERVALUE, *v. a.* अधिकं or अतिशयेन मन् (c. 4. मन्ते, मन्तुं, c. 10. मानयति -यितुं), अधिकमूल्यं or अतिमूल्यं कृ or स्या in caus. (स्यापयति -यितुं).

OVERWEENING, *a.* अत्यभिमानो -निनी -नि (न्), अतिमानो &c., अत्यहङ्कारी &c., अत्यहंयुः -युः -युः, आत्मघापी &c.

OVERWEENINGLY, *adv.* अत्यभिमानेन, अत्यहङ्कारेण, अत्यभिमानपूर्वकं.

OVERWEIGHT, *s.* अतिभारः, अधिभारः, भाराधिक्यं, अतिशयभारः.

To OVERWHELM, *v. a.* (Crush, beat down) अवमृद् (c. 9. -मृशति -मृश्ये), प्रमृद्, सामृद्, अवपत् (c. 10. -पातयति -यितुं), निपत्, पुप् (c. 10. पोषयति -यितुं), निष्पिप् (c. 7. -पिनष्टि -पेष्टुं), सम्पिप्, विनिष्पिप्.—(Overspread) आसद् (c. 10. सादयति -यितुं), समासद्, चावृ (c. 5. -वृणोति -वर्त्तति -रोतुं), समान्, आक्रम् (c. 1. क्रामति -क्रामितुं), अवकृ (c. 6. -क्ररति -करितुं -रोतुं), समवकृ, अवाकृ; 'he overwhelms them with arrows,' तान् अवाकिरति शरिः.—(Immerge, submerge) मञ्ज् (c. 10. मञ्जयति -यितुं), निमञ्ज्, अवगाह् (c. 10. -गाहयति -यितुं), समाप् (c. 10. -प्रापयति -यितुं, c. 1. -प्रावते), समभिप्, अभिप्, परिप्, अभिपरिप्, उपप्, विप्, समाप्सुतं -तां कृ, परिप्सुतं -तां कृ, समभिप्सुतं &c. कृ. मग्नं -ग्नां कृ.

OVERWHELMED, *p. p.* मदितः -ता -तः, अवमदितः &c., अवपातितः &c., सम्पिष्टः -ष्टा -ष्टं, आच्छन्नः -न्ना -न्नं, आच्छादितः -ता -तः, आवृतः -ता -तः, आक्रान्तः -न्ता -न्तं, समाक्रान्तः &c., आकीर्णः -र्णा -र्णं, मग्नः -ग्ना -ग्नं, निमग्नः &c., प्रमग्नः &c., गाहितः &c., अभिमुतः &c., अभिपरिमुतः &c., समभिमुतः &c., उपमुतः &c., परिमुतः &c., समाप्सुतः &c., सम्मुतः &c., उपद्रुतः &c., ग्रस्तः -स्ता -स्तं, परिगतः &c., आकुलः -ला -लं; 'with care,' चिन्तामग्नः &c., चिन्ताकुलः &c.; 'with shame,' ह्रीपरितः &c.

OVERWHELMING, *part. or a.* अवमदी -दिनी -दि (न्), उपग्रवी &c., विप्रवकारी &c., उपप्रवकारकः -का -कं.

OVERWISE, *a.* अतिप्राज्ञः -ज्ञा -ज्ञः, अतिज्ञानी -निनी -नि (न्), एकानप्राज्ञः &c., अतिपण्डितः -ता -तः, पण्डितमन्यः -न्या -न्यं.

To OVERWORK, *v. a.* अतिशयेन or एकान्तः or अधिकम् आयास् (c. 10. -यासयति -यितुं), अत्यायामं or अतिश्रमं कृ or दा.

OVERWORK, *s.* अत्यायामः, अतिश्रमः, एकान्तश्रमः, अतिश्रमः.

OVERWORKED, *p. p.* अत्यायासितः -ता -तः, अतिश्रमितः &c., अतिश्रितः -हा -हं.

OVERWROUGHT, *a.* अतिस्मृतः -ता -तः, अतिपरिष्कृतः &c., अतिसिद्धः -द्धा -द्धं.

OVERZEALOUS, *a.* अत्युत्सुकः -का -कं, अत्यासक्तः -क्ता -क्तं, अतिव्यग्रः -या -यं, अत्युत्तमः -मा -मं, अतिचक्षुः -क्षा -क्षं, अत्युत्कण्ठितः &c.

OVIFORM, *a.* अण्डाकारः -रा -रं, अण्डाकृतिः -तिः -ति, अण्डरूपः -पा -पं.

OVIPAROUS, *a.* अण्डनः -जा -जं, अण्डजनकः -का -कं, अण्डप्रजः -जा -जं, अण्डप्रसूः -सूः -सु, अण्डोत्पादकः -का -कं, द्विजः -जा -जं, द्विजन्ता -न्ता -न्त (न्), द्विजातिः -तिः -ति, अयोनिजः &c.; 'any oviparous animal,' द्विजः, द्विजातिः &c.

To OWE, *v. a.* (Owe money) धृ (c. 10. धारयति -यितुं) with acc. and dat.; as, 'he owes a hundred pieces of money to Devadatta,' देवदत्ताय शतं मुद्रा धारयति; 'he repaid me the money which he owed me,' भारयन् ममं वसूनि प्राप्यकृतः.—(Be indebted) क्षुणी -गिनी -णि भू, क्षुणवान् -वती -वद् भू, क्षुणवद् -द्धा -द्धं भू, क्षुणं कृ.—(Be obliged) अनुगृहीतः -ता -तं भू; 'I owe you many thanks for your advice,' अनुगृहीतोऽस्मि तवोपदेशेन. The sense of 'owe' may be expressed by the fut. pass.

part.; as, 'I owe him money,' भवा तस्मै धनं प्रतिदेयं or प्रति-
दातव्यं, or by changing the construction of the sentence
thus, 'I owe my deliverance to you,' भवान् मम रक्षाकारणम्
इति शतव्यं. See the next word.

OWING, *part.* (Due) देयः -या -यं, प्रतिदेयः -या -यं, दातव्यः -या -यं,
प्रतिदातव्यः &c., दानीयः -या -यं, शोधनीयः -या -यं.—(Following
as effect and cause) प्रयुक्तः -क्ता -क्तं, जनितः -ता -तं, उत्पादितः
&c., उद्भवः -वा -वं, प्रभवः &c., कारणभूतः -ता -तं; 'my delive-
rance is owing to you,' भवान् मम रक्षाकारणं or मम रक्षणं
भवत्प्रयुक्तं.—(Imputable) आरोपणीयः -या -यं, अद्यारोपणीयः -या -यं,
सचन्यनीयः &c.

OWL, *s.* उलूकः, उलूकः, पेक्षकः, कौशिकः, वायसारतिः *m.*, दिवाम्यः,
दिवामीतः, निशादः, निशाचरः, नक्षत्रः, निशादशी *m.* (नं), नक्षत्रारी *m.*
(नं), रजनीचरः, काकभीरुः *m.*, कावहकः, यूकः, वक्रनासिकः, रक्तनासिकः.

OWL-LIGHT, *s.* ईषत्प्रकाशः, मन्दप्रकाशः, मन्दप्रभा, निशादिः *m.*

OWN, *a.* स्वः स्वा स्वं, आत्म in comp., स्व in comp., स्वकीयः -या -यं,
आत्मीयः -या -यं, स्वीयः -या -यं, स्वकः -का -कं, निजः -जा -जं, नैजः
-जी -जं प्रातिस्विकः -की -कं, आत्मसम्बन्धी -न्धीनी -न्धि (नं), आत्मा-
धीनः -ना -नं, आत्मभूतः -ता -तं; 'my own,' मदीयः -या -यं; 'thy
own,' त्वदीयः -या -यं; 'our own,' अस्मदीयः -या -यं; 'of one's
own self or own accord,' स्वयं.—(Belonging to no other)
जनन्यसम्बन्धी &c., जनन्यस्वामिकः -का -कं, जनन्याधीनः -ना -नं,
जनन्यवक्त्री &c. Compounds with स्व and आत्म, are most
frequent to express 'own,' as applicable to the first,
second, or third person; thus, 'one's own act,' स्वकर्म *n.*
(नं), आत्मकर्म, स्वयङ्कृतं; 'one's own son,' स्वपुत्रः, आत्मजनः, स्वजः;
'own nature,' स्वभावः; 'own fancy,' स्वचन्द्रस् *n.*; 'own duty,'
स्वधर्मः; 'own country,' स्वदेशः; 'own caste or tribe,'
स्वजातिः *f.*; 'own family,' स्वकुलं; 'own advantage,' स्वार्थः,
आत्महितं; 'for one's own sake,' आत्मार्थे -र्थे; 'one's own wife,'
स्वकीया, स्वीया, स्वभार्या; 'to make one's own,' आत्मसात्.

To own, *v. a.* (Have the legal right to) अधिकारी -रिणी -रि भू
or अस्, स्वामी &c. भू, ईश्वरः -रा -री -रं भू; 'to own land,' क्षेत्राधि-
कारी &c. भू, क्षेत्रस्वामी &c. भू; or expressed by the use of
अस् or भू with the gen. c., or with मदीयः -या -यं, आत्मीयः
-या -यं, स्वकीयः -या -यं, आत्माधीनः -ना -नं, स्वाधीनः &c.; as,
'I own that land,' तद् क्षेत्रं मदीयम् अस्ति or आत्माधीनम् or मम
भवति; 'the king owns this money,' इतद् धनं राजाधीनम् अस्ति.
See To BELONG. (Acknowledge to belong to one's self,
claim to one's self) स्वीकृ, आत्मसात्, स्वीयमिति वद् (c. 1. वदति
-दितुं), मनेति वद्, स्वत्वं अभिमन्, स्वत्वं हा (c. 10. हापयति -यितुं), c. 9.
जानाति or अभिज्ञा or बुध् (c. 10. बोधयति -यितुं), स्वकीयं -यं कृ,
आत्मीयं -यं कृ.—(Confess, acknowledge) स्वीकृ, अङ्गीकृ, उरीकृ,
अनुग्रह (c. 9. गृह्णाति -ग्रहीतुं), ग्रह्, अभिमन् (c. 4. मन्यते -मन्तुं),
अभिज्ञा (c. 9. जानाति -ज्ञातुं), प्रतिज्ञा, प्रत्यभिज्ञा, समभिज्ञा, अनुभाष
(c. 1. भाषते -यितुं), स्वीकारं कृ.

OWNED, *p. p.* (Confessed, acknowledged) स्वीकृतः -ता -तं, अङ्गी-
कृतः &c., अभिज्ञातः -ता -तं, प्रतिज्ञातः &c.—(The legal right
vested in) स्वत्वविशिष्टः -ष्टा -ष्टं; 'owned by me,' मत्स्वत्वविशिष्टः &c.

OWNER, *s.* अधिकारी *m.* -रिणी *f.* (नं), स्वामी *m.* -मिनी *f.* (नं), ईश्वरः
-रा -री, पतिः *m.*, प्रभुः *m.*, अधिभूः *m.*, अधिपः, ईशिता *m.* (नं),

नेता *m.* (नं), नायकः, परिपृढः, भरतः; 'of cattle,' गवोपहारः; 'of
land,' क्षेत्राधिकारी *m.*

OWNERSHIP, *s.* स्वान्यं, स्वामित्वं, स्वत्वं, अधिकारः -रिता -त्वं, प्रभुत्वं -ता,
रेध्यं, नायकत्वं.

OWNING, *s.* (Confession) स्वीकारः, स्वीकरणं, अङ्गीकारः, अङ्गीकरणं.

Ox, *s.* (Male of the bovine genus) गोः *m.* (गो), वृषभः, वृषः, वृषभः,
बलीवहः, उखा *m.* (नं), बहतः -तिः -तुः *m.*, ककुद्गान् *m.* (नं), अन-
डान् *m.* (इह), शङ्करः, शाङ्करः, धाकः, विलसः; 'stupid as an ox,'
गोमूढः; 'relating to an ox,' औखः -खी -खं.—(Draft ox) शङ्कः.

Oxen, *pl.* गावः *m. pl.*; 'herd of oxen,' गोकुलं, गोवृन्दं, औखकं,
गोसमूहः, पशुगणः, गव्या, गोत्रा, पाशवं, उरुणां संहतिः *f.*, गवां व्रजः;
'yoke of oxen,' गोपुगं, गोगोपुगं; 'property in oxen,' गोचनं;
'carriage drawn by oxen,' गोयानं.

Ox-FLY, *s.* गोमक्षिका, गोमशकः.

Oxyd, oxide, *s.* रीतिः *f.*; 'of iron,' सारं; 'of mercury,' रसभस्म *n.* (नं).

To oxydate, oxydize, *v. a.* जारणं कृ, साधनं कृ, भस्मीकृ, आतचनं
कृ, प्रतीवापं कृ; 'oxydized iron,' सारणं.

Oxydation, *s.* जारणं, साधनं, आतचनं, प्रतीवापः, भस्मीकरणं.

Oxygen, *s.* The word used in modern treatises is अङ्गीकरणं.

Oyez, oyes, शृणुत शृणुत आह्वयः.

Oyster, *s.* शुक्तिः *f.*, शुक्तिका, तोपशुक्तिका, पटोलकः, पुष्टिका, मुक्तास्मेदः,
मुक्तागारं, मुक्ताग्रसूः *f.*; 'oyster-shell,' शुक्तिपटं, शुक्तिपेशी.

Oyster-woman, oyster-wench, *s.* शुक्तिविक्रयिणी, शुक्तिविक्रेणी.

P.

PABULAR, PABULOUS, *a.* पौष्टिकः -की -कं, पोषकः -का -कं, पुष्टिकरः &c.
PABULUM, *s.* भोजनं, साहारः, भोज्यं, भक्ष्यं, पौष्टिकं. See Food.

PACE, *s.* (A step) पदपातः, पादपातः, पदक्रमः, पदव्यासः, पादव्यासः,
पदविधेयः, पादविधेयः, पदनियेयः, पदक्रमः, पदं, क्रमः.—(Gait) गतिः,
गमनं, चारः, चरणं, चलनं, चयनं.—(Of horses) धारः -रा, चारः,
वारकः पदविधेयः, चयनं; 'a horse with a good pace,' मुत्तायनः,
मुत्ताचारः. A horse's paces are, 'walk,' आस्कीन्दतं; 'trot,'
धोरितकः; 'sidling,' रेचितं; 'gallop,' वलितं; 'vaulting,' झुतं.
—(Of an elephant) गजव्रजः.—(Degree of celerity) क्रमः,
पदक्रमः, गतिवेगः; 'a quick pace,' द्रुतपदं; 'at a good pace,'
चित्रपदक्रमः; 'going at a quick pace,' द्रुतगामी -मिनी -मि (नं),
द्रुतक्रमः -मा -मं, अचलितक्रमः &c.

To pace, *v. n.* क्रम् (c. 1. क्रानति, c. 4. क्राम्यति, क्रमिषु), क्रमे क्रमे चल
(c. 1. चलति -लितुं) or व्रज् (c. 1. व्रजति -जितुं) or चर् (c. 1. चरति
-रितुं) or गम् (c. 1. गम्यति, गन्तुं) or पदव्यासं कृ; 'to pace up
and down,' इतस्ततः क्रम् or चल or भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमिषु),
परिक्रमे कृ; 'pacing to and fro,' चक्रुस्वनाथः -या -यं.

To pace, *v. a.* पदव्यासेन ना (c. 2. नाति -तुं, c. 10. नापयति -यितुं).

PACED, *a.* (Having a particular gait) गति in comp., गतिक in
comp.; as, 'slow-paced,' मन्दगतिः -तिः -ति, मन्दगतिकः -का -कं.

PACIFIC, PACIFICATORY, *a.* झनकः -का -कं, शान्तिकः -की -कं, शान्ती
-मिनी -मि (नं), झनकारी &c., झनकारकः -का -कं, उपझनकः &c.,
प्रझनकः &c., शान्तिकारः -रा -रं, शांतात्मकः &c., शानोपचारकः &c.,
शानोपायकः &c.

PACIFICATION, *s.* झननं, प्रझननं, उपझननं, शान्तिः *f.*, उपशान्तिः *f.*,
प्रशान्तिः *f.*, शान्तिकरणं, शान्तनं -ना, शान *n.* (नं), शानोपचारः,

सानोपायः, सानोपायप्रयोगः, बलहृशानिः *f.*, विषहृशानिः, क्रोधशानिः. क्रोधहरणं.—(Making peace) सन्धिकरणं, ऐक्यकरणं.—(Peace made) सन्धिः *m.*

PACIFICATOR, PACIFIER, *s.* सन्धिकर्ता *m.* (कृ), शानकः. See PACIFIC.

PACIFIED, *p. p.* शानतः—ता -न्तं, शमितः—ता -न्तं, उपशानतः &c., प्रशानतः &c., कृतशानिः—न्ति—न्ति, शानक्रोधः—था -थे, गतक्रोधः &c.; 'to be pacified,' शम् (c. 4. शाम्यति, शमितुं), प्रसद् (c. 1. -सोदति—सन्तु), तुष् (c. 4. तुष्यति, तोषुं).

To PACIFY, *v. a.* शम् (c. 10. शामयति—यितुं), प्रशम्, रपशम्, सान्म् or शान्म् (c. 10. सान्त्वयति—यितुं), उपसान्म्, अभिशान्म्, परिशान्म्, प्रसद् (c. 10. -सादयति—यितुं), अभिप्रसद्, साम् (c. 10. सामयति—यितुं), तुष् (c. 10. तोषयति—यितुं), मनुष्, परितुष्, सम्परितुष्.

PACK, *s.* (Bundle, bale) भासकं, भासः, भारः, कूर्चः, पोडलिका, पोडली, गुच्छः—च्छकः, वासनं, यरखः—खकः.—(Of hounds or dogs) ऋगणः, कुङ्कुरगणः, ऋसंघः, कुङ्कुरसमूहः, झुनोरः; 'one who keeps a pack of hounds,' ऋगणिकः.—(Number of persons) गणः, जनसमूहः, संघः, भखलं, सङ्घः.—(Heap) राशः *m.*, सङ्ग्रहः, सचयः, घृन्दं, समवायः.

To PACK, *v. a.* (Bundle up, press together) पुट् (c. 10. पुटयति—यितुं), पुटीकृ, सम्पुटीकृ, वासनीकृ, भासनीकृ, कूर्चीकृ, कूर्चं कृ, गुच्छीकृ, पोडलिकां कृ, कोशीकृ.—(In a box) भास्ये निविश् or निधा— (Put together or unite with fraudulent design) कुकर्मसम्पादनार्थं संयुज् (c. 10. -योजयति—यितुं) or सङ्गम् (c. 10. -गमयति—यितुं) or रकोकृ.—(A jury or assembly of any kind) स्वाधे-सम्पादनार्थं स्वपक्षपातिनो धर्मसभां प्रविश् or स्वपक्षपातिनः सभ्यपदे or सभासदधिकारे नियुज्.—(Pack off, dismiss) प्रस्था in caus. (—स्थापयति—यितुं), छपम् (c. 10. -सारयति—यितुं).

To PACK, *v. n.* (Be pressed together, or bundled together) पुटीभू, सम्पुटीभू, वासनोभू.—(Be placed in a box) भास्यस्यः—स्या-स्यं भू, कोषस्य &c. भू.—(Depart in haste) त्वरितम् छपगम् (c. 1. -गच्छति—गन्तुं).

PACKAGE, *s.* भासकं, भासः, वासनं, यरखः—खकः, कूर्चः, पोडलिका.

PACK-CLOTH, *s.* वासनं, वासनपटः, वेहनं, वेहनपटः.

PACKED, *p. p.* (Bound together in a bundle) पुटीकृतः—ता -न्तं, सम्पुटीकृतः &c., कूर्चीकृतः &c.—(In a box) भास्यस्यः—स्या-स्यं, वासनस्यः &c., भास्यीकृतः &c., वासनोक्तः &c.

PACKET, *s.* (Small package) कूर्चः, पोडलिका, पोडली, समुद्रका.—(Ship employed in carrying despatches) पञ्चाहिनी नौः, राजपञ्चाहका नौः, लेखहाखिणी नौका, वेगवती नौका; 'steam-packet,' वाष्पीयनीः *f.*

PACK-HORSE, *s.* स्मूरी *m.* (नृ), स्मूरी *m.*, स्मूरी *m.*, स्मूरी *m.*, पृष्यः.

PACK-SADDLE, *s.* पय्याणं, पय्येयणं, पत्यनं, पत्यानं.

PACK-THREAD, *s.* शणमूचं, सणमूचं, सनसूचं, शणतनुः *f.*, पविचकं.

PACT, FACTION, *s.* समयः, नियमः, संचिद् *f.*, उपगमः, सङ्केतः.

FACTIONAL, FACTIONOUS, *a.* सामयिकः—की—कं, साङ्केतिकः—की—कं.

PACTOLUS, *s.* (A fabulous river) जसुः *m.*, जसुदी.

PAD, *s.* (An easy paced horse) सुसायनः, सुसचारः.—(Foot-pad) सारथिकगः, पादथिकगः, परिपन्थी *m.* (नृ), परिपन्थिकः.—(Bolster, cushion) उपथानं—नीयं, विहरः, निहरः, बालिशं, चाक्षरं, उपवहेः, जनिनं, पटः.—(Hair or other soft substance) लोमादि मृदुवस्तु.

To PAD, *v. a.* (Stuff or furnish with hair or other soft sub-

stance) लोमादिमृदुवस्तुना चास् (c. 5. -स्तुयति—स्तितुं—रतिं), मृदुलो-मादिना पृ (c. 10. पूरयति—यितुं) or युज् (c. 10. योजयति—यितुं) or समायुज्. To PAD, *v. n.* (Travel slowly) क्रमे क्रमे or शनैः शनैर् त्रज् (c. 1. त्रनति—त्रितुं).

PADDED, *p. p.* or *a.* मृदुलोमादिपूरितः—ता—तं, मृदुवस्तुपूरितः—ता—तं.

PADDING, *s.* मृदुलोमादि *n.*, लोमादिमृदुवस्तु *n.*, पूरणं, भरणं.

To PADDLE, *v. n.* (Beat the water with an oar) नौकादखेन जलं क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं) or तड् (c. 10. ताडयति—यितुं), जलक्षेपणं कृ.—(Play in the water) जले क्रीड् (c. 1. क्रीडति—डितुं), जल-क्रीडां कृ.—(Finger) अङ्गुलिषेष्टां कृ, अङ्गुलिष्यापारं कृ.

To PADDLE, *v. a.* (Propel by a paddle) नौकादखेन चल् (c. 10. चालयति—यितुं).

PADDLE, *s.* (Oar) नौकादखः, क्षेपणिः—खी *f.*, क्षिपणिः—खी *f.*, खरिचं, नौचालनी. See OAR.—(Blade of the oar) क्षेपणफलकं.

PADDLE-BOX, *s.* क्षेपणिकोशः, क्षेपणिकोषः, क्षेपणपाथः.

PADDLE-WHEEL, *s.* क्षेपणिकचक्रं, नौचालनचक्रं, नौचालनी.

PADLOCK, *s.* वाटी, वाटिका, वाटः—टं, विथीतः, प्राचीरपरिवृतं खेचं.

PADLOCK, *s.* तालकं, तालः—ला, तालपत्रं, प्रतिताली, डारकोलः.—(Clasp) कुडुपः.

To PADLOCK, *v. a.* तालकेन बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), तालबन्धं—डां कृ. PEAN, PEAN, *s.* जयगानं, जयशब्दः, जयध्वनिः *m.*, जयगीतं.

PAGAN, *s.* देवतापूजकः, देवतापूजकः, प्रतिमापूजकः, मूर्तिपूजकः, देवता-सेवी *m.* (नृ), असङ्गमैत्रेयी *m.* (नृ), असङ्गमैत्रेयी *m.* See IDOLATER.

PAGAN, *a.* प्रतिमापूजकसङ्घनी—न्धनी—न्धि (नृ), मूर्तिपूजकसङ्घनी.

PAGANISM, *s.* प्रतिमापूजा, मूर्तिपूजा, देवतापूजा, देवतार्थनं—ना, मूर्तिसेवा—चनं, असङ्गमैत्रेयचनं. See IDOLATRY, HEATHENISM.

PAGE, *s.* (Of a book) पृष्ठं, फलकः—कं, पत्रं, पत्रिका.—(Boy atten-
dant) पाश्चातुचरः, पाश्चपरिचरः, बालसेवकः, बालानुचरः.

To PAGE, *v. a.* पृष्ठान्नं कृ, पत्रान्नं कृ, पृष्ठसंख्याङ्गनं कृ.

PAGEANT, *s.* (Statue in show, &c.) शोभामूर्तिः *f.*, शोभाप्रतिमा.—(Show, spectacle) कौतुकं, चमत्कारः, चमत्कृतिः *f.*, चमत्करणं, चाडसरं, प्रेक्षा, प्रेक्षयं, शोभा, यात्रा.

PAGEANT, *a.* कौतुकी—किनी—कि (नृ), चाडसरी &c., चमत्कारकः—का—कं, शोभनः—ना—नं, सतिशोभनः &c., यात्रिकः—की—कं.

PAGEANTRY, *s.* कौतुकं, चमत्कारः, चाडसरं, शोभा. See PAGEANT, *s.*

PAGINAL, *a.* पृष्ठः—ष्ठ्या—ष्ठयं, पुस्तकपत्रसङ्घनी &c.

PAGODA, *s.* देवतामन्दिरं, देवताभवनं, देवतायतनं, देवमन्दिरं.

PAID, *p. p.* शोधितः—ता—तं, परिशोधितः &c., परिशुद्धः—डा—डं, अपाकृतः—ता—तं, सिद्धः—डा—डं, साधितः—ता—तं, विगणितः—ता—तं, निस्सारितः—ता—तं, निरादिष्टः—श—ष्टं, गृहीतवेतनः—ना—नं.

PAIL, *s.* पाथं, भाजनं, काष्ठपाथं, जलपाथं, जलभाजनं; 'for milk,' दोहनं—नी, गोदोहननी, दुग्धभासः. See MILK-PAIL.

PAIN, *s.* दुःखं, पीडा, वेदना—नं, व्यापा, चापिः *f.*, तापः, सतापः, परि-तापः, बाधा, विबाधा, चावाधा, यातना, कृच्छं, कष्टं, श्लेशः, श्लेदः, उद्वेगः, यन्त्रणं, दुःखं, दुःखितं, असुखं, तोदः—दनं, रायणं, विधानकं, विराधानं, प्रसूतिर्न, आननस्यं, आमानस्यं, चमानस्यं, चाभीलः; 'bodily pain as opposed to mental,' शरीरपीडा, वेदना, कृच्छं, व्याधिः *m.*; 'pain in the head,' शिरोवेदना, शिरपीडा, शिरोरिः *f.*; 'in the teeth,' दन्तवेदना; 'sharp pain,' झूलः—लं, तीव्रवेदना; 'creeping or flying pain,' वेगः; 'rheumatic pains in the bones,' अस्थिझूलः—लं; 'in the loins,' कटिवेदना; 'pains of hell,'

याम्ययातनाः 'of labor,' प्रसववेदना, गर्भवेदना, 'of death,' प्राणान्नवेदना; 'suffering pain,' दुःखभागी -गिनी -गि (न्), दुःखभोगी &c.; दुःखी &c.; 'accession of pain,' दुःखसंयोगः; 'causing pain,' पीडाकरः -रा -रं, दुःखकरः &c.; 'act of causing pain,' पीडाकर्त्तृ, पीडनं; 'freed from pain,' दुःखातीतः -ता -तं.—(Mental pain, disquietude) मनोदुःखं, मनः-पीडा, मनस्तापः, मनोव्यथा, मानसी व्यथा, चिह्नवेदना, चिह्नोद्वेगः, चाधिः *m.*—(Pains, toil, effort) यत्नः, प्रयासः, कष्टं, आयासः, प्रयासः, उद्योगः, उत्साहः, व्यवसायः, चेष्टा, उद्यमः, ध्रुमः, परिश्रमः, क्लेशः, आस्था; 'to take pains,' यत् (c. 1. यतते -तिष्ठते), प्रयत्, व्यवसो (c. 4. -स्यति -सातुं), उद्यम् (c. 1. -यज्जति -यन्तुं), चेष्ट (c. 1. चेष्टते -तिष्ठते), चिचेष्ट, यत् (c. 1. यतते -तिष्ठते), उद्योगं कृ, यत्नं कृ, उत्साहं कृ.—(Penalty) दण्डः, साहसं, शिटिः *f.*, शिष्टा.

To PAIN, v. a. पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं), आपीड्, उपपीड्, दुःखं (c. 10. दुःखयति -यितुं), व्यष्ट् (c. 10. व्यथयति -यितुं), तप् (c. 10. तापयति -यितुं), सनाप्, परितप्, उपतप्, बाप् (c. 1. बाधते -धितुं), उद्विज् (c. 10. वेनयति -यितुं), क्लिज् (c. 9. क्लिप्नति, क्लेशितुं, क्लेशुं), अद्वै (c. 10. अद्वैयति -यितुं), दुःखं कृ or दा, पीडां कृ, व्यथां कृ.

PAINED, p. p. पीडितः -ता -तं, दुःखितः -ता -तं, व्यथितः &c., आर्त्तः -र्त्ता -र्त्तं in comp., दुःखार्त्तः &c.; दुःखी -खिनी खि (न्), दुःखान्वितः -ता -तं, दुःखोपेतः &c., बाधितः -ता -तं, तापितः &c., सनापितः &c., तप्तः -प्ता -प्तं, सनाप्तः &c., उद्विजितः &c., क्लेशितः &c., क्लिष्टः &c., आतुरः -रा -रं, अद्वितः &c., सम्भद्वितः &c., अनुभूतवेदनः -ना -नं, कृच्छ्रगतः &c., क्लेशी &c., कष्टी &c., कष्टः -ष्टा -ष्टं, आधिमान् -मती -मत् (त्), दूनः -ना -नं, सव्यथः -या -यं, सवेदनः -ना -नं; 'being pained,' पीड्यमानः -ना -नं, तप्यमानः &c., आतप्यमानः &c., क्लिश्यमानः &c., धूपायितः -ता -तं; 'to be pained,' पीड् in pass. (पीड्यते), दुःखं (nom. दुःखायते, दुःखीयति), दुःखार्त्तीभू, व्यष्ट् (c. 1. व्यथते -धितुं), प्रयष्ट्, तप् in pass. (तप्यते), परितप्, सनाप्, क्लिज् (c. 4. क्लिज्यते).

PAINFUL, a. (Causing pain) पीडाकरः -रा -रं, दुःखकरः -रा -रं, पीडाकारकः -का -कं, पीडाजनकः -का -कं, दुःखजनकः &c., दुःखदः -दा -दं, दुःखप्रदः -दा -दं, दुःखावहः -हा -हं, वेदनाकारकः -का -कं, वेदनाजनकः &c., व्यथाकरः &c., व्यथकः -का -कं, कष्टकरः &c., कष्टकारकः &c., कष्टावहः -हा -हं, क्लेशकरः &c., क्लेशदः &c., क्लेशावहः -हा -हं, क्लेशकः -का -कं, बाधकः -का -कं, उद्विजकः -का -कं, सनापकः -का -कं, दूदः -दा -दं.—(Full of pain) दुःखमयः -यी -यं, दुःखी -खिनी -खि (न्), क्लेशी &c., सबाधः -धा -धं, सव्यथः -या -यं, सवेदनः -ना -नं.—(Requiring labor or toil) कष्टसाध्यः -ध्या -ध्यं, ध्रुमसाध्यः &c., दुःसाध्यः &c., दुष्करः -रा -रं, कठिनः -ना -नं.

PAINFULLY, adv. (With pain) सव्यथं, सवेदनं, सबाधं, सदुःखं, सक्लेशं, सोद्वेगं, सकष्टं, दुःखपूर्वम्.—(With toil) ध्रमेण, सध्रमं, आयासेन, सायार्त्तं, कृच्छ्रेण, सकृच्छ्रं.

PAINFULNESS, s. दुःखकारकत्वं, पीडाजनकत्वं, कष्टकारकत्वं, दुःखिता, सदुःखत्वं, दुःखं, सक्लेशत्वं, सोद्वेगता, कष्टं, सकष्टत्वं, सकष्टता.

PAINLESS, a. दुःखहीनः -ना -नं, दुःखरहितः -ता -तं, व्यथाहीनः -ना -नं, दुःखशून्यः -न्या -न्यं, निदुःखी -खिनी -खि (न्), निर्व्यथः -या -यं.

PAINS, s. pl. यत्नः, प्रयासः, उद्योगः, कष्टं. See PAIN.

PAINSTAKER, s. उद्योगी *m.* (न्), उत्साही *m.*, उद्यमी *m.*, व्यवसायी.

PAINSTAKING, a. कृतप्रयासः -न्ता -तं, कृतयत्नः &c., प्रयासवान् -वती -वत् (त्), यत्नशीलः -ला -लं, प्रयासशीलः -ला -लं, उद्योगशीलः &c.,

उद्यमशीलः &c., उद्योगी -गिनी -गि (न्), व्यवसायी &c., कृतध्रमः -ना -नं, प्रसितः -ता -तं. See INDUSTRIOUS.

To PAINT, v. a. (Draw in colors) चिच् (c. 10. चित्रयति -यितुं), लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), आलिख्, अभिलिख्.—(Cover or besmear with color) रञ्ज् (c. 10. रञ्जयति -यितुं), वर्ण् (c. 10. वर्णयति -यितुं), लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्पुं), रङ्गण लिप्, रञ्जनं कृ.—(Describe) वर्ण्, अनुवर्ण्, उपवर्ण्, संवर्ण्, वर्णनं कृ, चिलिख्.

PAINT, s. रङ्गः, वर्णकः -का, चित्रं, लेपः, विलेपः, रञ्जनलेपः, रञ्जनं.

PAINTED, p. p. चित्रितः -ता -तं, चित्रगतः -ता -तं, चित्रापितः -ता -तं, आलिखितः &c., अभिलिखितः &c., आलेख्यगतः &c., आलेख्यसम्पितः &c., वर्णितः -ता -तं, वर्णगतः &c., रञ्जितः &c., चित्रः -चा -चं; 'painted on the surface,' चित्रतलः -ला -लं.

PAINTER, s. चित्रकरः, चित्रकारः, चित्रलेखकः, चित्रलिक् (ल्), चित्रकृत् *m.*, चित्रकः, चित्रकर्मविद् *m.*, रङ्गानोषः -षी *m.* (न्), रञ्जकः, वर्णी *m.* (न्), वर्णचारकः, वर्णोदः, लेखकः, आलेखकः, आलेख्यकृत् *m.*, पटकारः, तोलिकः, तोलिककः; 'painter's brush,' तूलिः *f.*, तूलिका, ईपिका, वस्त्रिका.

PAINTING, s. (The act) चित्रलिखनं, चित्रलेखनं, चित्रलिपिः *f.*, लिपिः *f.*, आलेखनं, लेखनं, लिखनं, चित्रकरणं, रञ्जनं, वर्णनं.—(The art or business) चित्रकर्म *n.* (न्), चित्रविद्या, चित्रक्रिया.—(A painting or picture) चित्रलेखा, चित्रं, आलेख्यं, चित्रलिखितं, चित्रगतं.—(Painting the body) पत्रलेखा, पत्राङ्कलिः *f.*, पत्रावली -लिः *f.*, वर्णः.

PAIR, s. मिथुनं, द्वयं, द्वन्द्वं, युगं, युगलं, युगलं, यमलं, यमलं, यमलं, यमलं, युतकं; 'a pair of doves,' पारावतमिथुनं; 'a pair of oxen,' गोमिथुनं, गोयुगं; 'a pair of birds,' पक्षिणोर् मिथुनं, पक्षिमिथुनं, पक्षिद्वयं; 'a married pair,' दम्पती *m. du.*, भार्यापती *m. du.*, स्त्रीपुरुषौ. The word द्वन्द्वः is used to denote that form of grammatical combination which unites two or more words of similar or opposite signification; thus, 'hand and foot,' पाणिपादः; 'affection and hatred,' रागद्वेषौ *m. du.*

To PAIR, v. n. (Suit, fit) युज् in pass. (युज्यते), संयुज्, उपयुज्.—(Be joined in pairs) स्त्रीपुरुषवत् or दम्पतिवत् सङ्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) or संयुज्, मैथुनार्थं सङ्गम्, मैथुनं कृ.

To PAIR, v. a. संयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं), युज्, संयोगं कृ, मिथुनसंयोगं कृ, मैथुनार्थं संयुज्.

PALACE, s. राजगृहं, राजमन्दिरं, नृपगृहं, नृपमन्दिरं, राजवेश्म *n.* (न्), नृपवेश्म *n.*, राजधाम *n.* (न्), नृपधाम *n.*, राजभवनं, राजसदनं, राज-प्रासादः, राजहर्म्यं, राजप्रसतिः *f.*, नृपतिप्रसतिः *f.*, राजशाला, राजधानी, प्रासादः, हर्म्यं, मन्दिरं -रा, भवनं, सौधं, अट्टालः -लिका, विमानं, शाला, विशिष्यं, विहृदकः, माडिः *m.*, उपकाय्या, उपकारी -रिका; 'palace-court,' राजसभा; 'palace-yard,' राजान्ननं.

PALAESTR, s. नक्षभूः *f.*, नक्षभूमिः *f.*, यक्षराट् *m.* (न्), नक्षयात्रा.

PALANKEEN, PALANQUIN, s. शिपिका, डयनं, डलकं, याप्यनानं, नरयानं, प्रवहणं, इत्ता, शिरस्त्रा.

PALATABLE, a. रुचिकरः -री -रं, रुच्यः -व्या -व्यं, आस्वाद्यः -द्या -द्यं, स्वादुः -द्वी -दु, सुरसः -सा -सं, सरसः -सा -सं, रसिकः -का -की -कं, मुखप्रियः -या -यं.

PALATABLENESS, s. रुच्यता -त्वं, आस्वाद्यता, स्वादुता, सरसता, रसिकत्वं.

PALATAL, PALATIAL, PALATIC, a. (Pertaining to the palate) तालव्यः -व्यी -व्यं, तालुसद्यो *&c.*; 'a palatal letter,' तालव्यं.

PALATE, s. तालु *m.*, तालुका, काकुदं -दः; 'soft palate,' शुद्धिका,

शूना, सुना, छलिनिद्रा, अधोनिद्रिका. See UVULA.
 PALATIAL, *a.* राजप्रासादीयः-या-यं, प्रासादीयः &c., राजगृहयोग्यः-ग्या-ग्यं.
 राजमन्दिरयोग्यः &c.
 PALAVER, *s.* चाटुक्रि *f.* चाटुकारः, सान्त्वोक्रि *f.* मपुस्वार्थः, मिथ्योक्रि.
 To PALAVER, *v. n.* चाटुक्रा सान्त्व (c. 10. सान्त्वयति-यितुं), मिथ्या सान्त्व.
 PALE, *a.* पाखुरः-खुरः-खुः, पाखुरः-रा-रं, पाखरः-रा-रं, विपाखुरः
 &c., विवर्णः-वो-वै, गतवर्णः &c., नीरक्तः-क्ता-क्ते, रागहीनः-ना-नं;
 'pale in color,' पाखुरवर्णः &c.; 'having a pale face,'
 विवर्णवदनः-ना-नं.—(Dim, not bright) मन्दप्रभः-भा-भं, हततेजाः-
 जा-जः (स्), मन्दज्वायः-या-यं, निस्तेजाः &c., हतकानिः-निः-
 नि, न्यूनकानिः &c., न्यूनप्रभः &c., मलिनप्रभः &c., ज्ञानतेजाः &c.,
 ज्ञानकानिः &c.—(Light in color) expressed by ईषत्, चा,
 चेत; as, 'pale red,' ईषद्रक्तः-क्ता-क्ते, चारक्तः &c., चेतारक्तः &c.;
 'pale blue,' चानीलः-ला-लं, चेतनीलः &c.
 PALE, *s.* (Stake) शकुः *m.*, कोलः, स्थागुः *m.*, शल्यं, शूलं.—(Inclosure,
 limit) आवरणं, वृत्तिः *f.*, वेष्टनं, आवेष्टनं, अवरोधकं, वारणं, वरणः, वलयः.
 To PALE, *v. a.* शकुवलयेन परिवृत्तं (c. 5. वृणोति-वरितुं-रीतुं) or परिवेष्ट
 (c. 1. वेष्टते-ष्टितुं) or अवरोधं (c. 7. रुणद्धि-रोद्धुं).
 PALE-EYED, *a.* पाखुरनेत्रः-त्रा-त्रं, पाखुरनयनः &c., न्यूनप्रभाक्षः &c.
 PALE-FACED, *a.* विवर्णवदनः-ना-नं, पाखुरमुखः-खो-खं, ज्ञानवदनः &c.
 PALENESS, *s.* पाखुरता-त्वं, पाखुरता-त्वं, पाखुरवर्णः, पाखुरागः, विवर्णता,
 वैवर्ण्यं, मुखवैवर्ण्यं, नीरक्तता, रागहीनता.—(Dimness) प्रमाहानिः *f.*,
 तेजोहानिः *f.*, न्यूनप्रभा, न्यूनकानिः *f.*
 PALETTE, *s.* See PALLET.
 PALFREY, *s.* स्त्रीलोकारोहणयोग्यः क्षुद्रघोटक.
 PALINDROME, *s.* अनुलोमविलोमश्लोकः, मुरजबन्धः.
 PALING, *s.* शकुपेक्षि *f.*, आवरणं, आवारः, वारणं-णी, कटघनं.
 PALISADE, *s.* दुर्गोपरिगता सन्धर्षिकः or शकुपेक्षिः शकुवलयः, यष्टिवलयः,
 सन्धर्षवलयः, दुर्गावरोधका सन्धर्षिकः, दुर्गावरोधकः.
 PALISH, *a.* ईषत्पाखुरः-खुरः-खुः, आपाखुरः &c., आपाखुरः-रा-रं.
 PALL, *s.* (Mantle of state) राजप्रावारः, राजकीयप्रावारः.—(Cloak)
 प्रावारः, प्रच्छदपटः, आच्छादनपटः.—(For a dead body) शयाच्छादनं.
 To PALL, *v. n.* विरसिभू. विरसः-सा-सं भू, अरुचिः-रा-रं भू.
 To PALL, *v. a.* विरसोक्तु, अरुचिं or बीभत्सं जन् (c. 10. जनयति-यितुं).
 PALLADIUM, *s.* पुरदेवता, नगरदेवता.—(Defence) रक्षा-क्षणं.
 PALLET, *s.* (Board for mixing colors) वर्णपत्रं-बः, रङ्गपत्रं.—(Small
 bed) शय्या, क्षुद्रशय्या, तन्यः, क्षुद्रतन्यः.
 To PALLIATE, *v. a.* (As a fault, crime, &c.) दोषं or पापं शम् (c. 10.
 शमयति-यितुं) or उपशमं or छद् (c. 10. छादयति-यितुं) or आच्छद्
 or मृज् (c. 2. मर्षि-र्षुं), पापशमनं कृ, दोषमाज्जनं कृ, दोषछादनं कृ,
 पापापनोदनं कृ, पापाच्छादनं कृ, न्यूनकृ.
 PALLIATED, *p. p.* शानितः-ता-तं, आच्छादिनः-ता-तं, न्यूनकृतः &c.
 PALLIATION, *s.* (Of a fault or crime) पापशमनं, पापशान्तिः *f.*, दोषा-
 च्छादनं, पापशान्तिः *f.*, पापमाज्जना, दोषछादनं, दोषप्रच्छादनं, पापाप-
 नोदनं, पापापनुक्तिः *f.*, दोषन्यूनकरणं, उपशमः, उपशमनं, लघूकरणं,
 उपशान्तिः *f.*
 PALLIATIVE, *a.* (Extenuating) पापशमनः-ना-नं, दोषशमकः-क्ता-कं,
 दोषाच्छादकः &c.—(Mitigant) शान्तिकः-की-कं. See MITIGANT.
 PALLIATIVE, *s.* (That which extenuates) पापशमनं, दोषशमनं,
 शान्तिकं.—(That which mitigates pain) वेदनाशान्तिकं, वेदना-
 शमकं औषधं, श्लेष्म, उपशमनं.

PALLID, *a.* पाखुरः-खुरः-खुः, पाखुरवर्णः-वो-वै, पाखुरः-रा-रं, विपाखुरः
 -रा-रं, विवर्णः-वो-वै &c. See PALE.
 PALLOR, *s.* पाखुरता-त्वं, पाखुरता-त्वं, विवर्णता. See PALENESS.
 PALM, *s.* (Of the hand) तलः-लं, हस्ततलः-लं, करतलः-लं, तालः-
 -लिका, प्रतलः, प्रहस्तः, प्रपाणिः *m.*, चपेटः, चपटः, चपेटिका, अलक्षुषः,
 'the hollowed palm,' प्रमृत्तः, प्रमृतिः *f.*, चुलुकः; 'the hollowed
 palms joined,' अन्नलिः *m.*; 'having the palms hollowed
 and placed one above the other in sign of reverence,'
 कृतान्नलिः-लिः-लि, कृतान्नलिपुटः-टा-टं, बद्धान्नलिः &c.—(Tree)
 तालः, तृणदुमः, दीर्घतलः *m.*, दीर्घदुः *m.*, गुच्छपत्रः, लेख्यपत्रकः,
 दूधश्रेष्ठः, दूधश्वरः, दुरारोहः; 'date-palm,' लक्ष्मरः-री-लक्ष्मरपत्रः;
 'cocoa-nut palm,' नारिकेलः &c. See COCOA-NUT. 'Palm-
 leaf,' तालपत्रं, तालपत्रं; 'fibres,' तालनटा, तालप्रलम्बः; 'spirituous
 juice of the palm,' ताली, तालकी.
 To PALM, *v. a.* (Conceal in the palm) करतले गुप्यं, करतलगुप्तं-त्रां
 कृ, हस्ततलस्य-स्यां कृ.—(Impose by fraud) छलं (c. 10. छल-
 यति-यितुं), छलेन प्रचलोकं, वच् (c. 10. वचयते-ति-यितुं), प्रतु &c.
 PALMA-CHRIST, *s.* (Castor-oil tree) शरखः-खडकः, उरुवृकः, उरुवृकः,
 रुचकः, रुचुकः, रुचुकः, रुचुः *m.*, रुषकः, यडखकः, यडखनः, यडखरः,
 व्याघ्रमुखः, गन्धर्वहस्तकः, चबु *m.*, मखडः, अमखडः, आमखडः, वधमानः,
 पञ्चाङ्गुलः.
 PALMATE, PALMATED, *a.* हस्ततलाकारः-रा-रं, करतलाकृतिः-तिः-ति.
 PALMER, *s.* तालपत्रभृत् कार्पेटिकविशेषः or यात्रिकविशेषः.
 PALMER-WORM, *s.* लोमावृतः कोटविशेषः or कृमिप्रभेदः.
 PALMIFIED, *a.* जालपादः-दा-दं, जालपाद *m. f. n.*, जालाकारपादः &c.
 PALMIST, *a.* हस्तरेखादिनिरीक्षणार्थं देवकपकः or शुभाशुभदर्शकः, करत-
 लरेखादिनिरीक्षणं भविष्यत्सूचकः, सामुद्रिकः, सामुद्रिकः, सामुद्रिकविदः *m.*, हस्तरेखादि-
 PALMISTRY, *s.* हस्तरेखादिनिरीक्षणार्थं देवकपकं or शुभाशुभदर्शनं, करतलरे-
 खादिनिरीक्षणं भविष्यत्सूचनं, हस्तरेखाविद्या, हस्तसामुद्रिकं, सामुद्रिकविद्या.
 PALMY, *a.* (Bearing or abounding with palms) तालवान्-वती
 -वत् (नृ), तालागुनः-ता-तं, तालसङ्कीर्णः-वो-वै.—(Flourishing)
 समृद्धः-डा-डं, वर्धितः-धुः-धु, श्रीमान्-मती &c., अधिकाङ्क्षिः-क्षि-क्षि.
 PALMYRA, *s.* (Tree) तृणदुमः, तृणराजः, आसवदुः *m.*, महोवतः. See PALM.
 PALPABILITY, PALPABLENESS, *s.* स्पृश्यता, स्पर्शनीयता, स्पर्शेन्द्रियप्राप्तता,
 स्पर्शगोचरता.—(Clearness) व्यक्ता, प्रत्यक्षता.
 PALPABLE, *a.* (Perceptible by the touch) स्पृश्यः-इय-इयं,
 स्पर्शनीयः-या-यं, स्पर्शेन्द्रियप्राप्तः-क्षा-क्षं, स्पर्शगोचरः-रा-रं, स्पर्शवेद्यः-
 द्वा-द्वं, स्पर्शश्रेयः-या-यं, त्वगिन्द्रियश्रेयः &c., सूक्ष्मश्रेयः-क्षा-क्षं.—
 (Gross, thick) स्थूलः-ला-लं, घनः-ना-नं; 'palpable dark-
 ness,' घनान्यकारः.—(Plain, clear) व्यक्तः-क्ता-क्ते, स्पष्टः-ष्टा-ष्टं,
 प्रत्यक्षः-क्षा-क्षं, सुप्रामां &c.
 PALPABLY, *adv.* व्यक्तेः, सुस्पष्टे, स्पष्टे, प्रत्यक्षतः, प्रत्यक्षेण, स्पष्टं, प्राहृष्ट.
 To PALPATE, *v. n.* स्पन्दं (c. 1. स्पन्दते-दिनुं), प्रतिस्पन्दं, परिस्पन्दं,
 कम्पं (c. 1. कम्पते-म्यितुं), विकम्पं, वेष् (c. 1. वेपते-यितुं), स्फुरं (c. 6.
 स्फुरति-रितुं), क्षुभं (c. 4. क्षुभति, क्षोभितुं), उज्ज्वलं (c. 2. उज्ज्वलति-तुं,
 rt. ज्वल), पिट् (c. 1. पेडति-रितुं); 'my heart palpates,'
 वेपते मे हृदयं.
 PALPITATING, *part.* स्पन्दमानः-ना-नं, वेपमानः-ना-नं, कम्पमानः-
 ना-नं, स्फुरितः-ता-तं, उज्ज्वली-तिनी-ति (नृ).
 PALPITATION, *s.* स्पन्दनं, प्रतिस्पन्दनं, वेपनं, वेपणुः *m.*, कम्पः-म्यनं.

स्फुरणं, जोमः; 'of the heart,' हृदयवेपथुः, हृदयकम्पः, हृत्कम्पः.
 PALSICAL, PALSIED, *a.* पक्षाघाती -तिनी-ति (न्), पक्षवायुघ्नः -स्ता -स्तं
 'कम्पवायुघ्नः &c., अर्द्धाङ्गवायुघ्नः &c.
 PALSY, *s.* (Paralysis) सत्पः, संसत्पः, विहम्पः, अवहम्पः, खापः, कुमिः *f.*
 —(Hemiplegia) पक्षाघातः, पक्षवायुः *m.*, अर्द्धाङ्गवायुः *m.*, अर्द्धाङ्ग,
 भङ्गः—(Shaking palsy) कम्पवायुः *m.*, कम्पवातः.
 To PALSY, *v. a.* सत्पं or खापं जन् (c. 10. जनयति -यितुं), सत्पिकृ, जटीकृ.
 PALTRINESS, *s.* तुच्छता, लघुता, लाघवं, अलारता, कुसितनं, सुद्रुता.
 PALTRY, *a.* तुच्छः -च्छा -च्छं, लघुः -घुः -घ्नी -घु, सुद्रुः -द्रा -द्रं, कुसितः
 -ता -तं, अलारः -रा -रं, सारहीनः -ना -नं, तुष्टप्रायः -या -यं, लघुप्रभावः
 -वा -वं, तुच्छकः -का -कं, अपकृष्टः -हा -हं, अधमः -मा -मं, or ex-
 pressed by कु prefixed; as, 'a paltry action,' कुकर्म *n.* (न्).
 To PAMPER, *v. a.* परमाज्जेन तृप् (c. 10. तर्पयति -यितुं) or सनुष् or पृ
 (c. 10. पूरयति -यितुं) or परिप or भृ (c. 3. विभक्तिं, c. 1. भरति,
 भृञ्) or संपृष् (c. 10. -पश्यति -यितुं) or पुष् (c. 10. पोषयति -यितुं)
 or चाये (c. 10. -प्राययति -यितुं), अन्नतं पुष् or चाये.
 PAMPERED, *p. p.* अतिपुष्टः -हा -हं, सुपुष्टः &c., अतिपोषितः -ता -तं,
 सुपोषितः &c., दुष्टपुष्टः &c., परमाज्जपोषितः &c., परमाज्जभृतः &c.
 PAMPERING, *s.* अतिपोषणं, परमाज्जपोषणं, परमाज्जसंवर्धनं, भरणं, अतिभरणं,
 परमाज्जभृतिः *f.*, आभ्यायनं, सुपोषणं.
 PAMPHLET, *s.* पत्रिका, पुस्तकं -की, सुद्रुपुस्तकं, लघुपुस्तकं.
 PAN, *s.* पार्श्व, भाजनं, भाखं, साधारः, कटारः, पिठरः, स्थाली, कन्दुः
 -न्दुः *m. f.*, खेदनी -निका, 'frying pan,' अन्नरीषं, भाहः, स्यूजीषं.
 PANACEA, *s.* सर्वरोगक्षमकमेवञ्च, सर्वरोगक्षमेवञ्च, सर्वरोगप्रतीकारकम्
 औषधं, सर्वौषधिचूर्णं, वैद्यकीचिन्तामणिः *m.*
 PAN-CAKE, *s.* कन्दुपक्षिपिष्टकः, अन्नरीषपक्षिपिष्टकः, भृष्टपिष्टकः.
 PANCRATIC, PANCRITICAL, *a.* नल्लपुष्टकशुलः -ला-लं, नल्लपुष्टनिपुणः -या-यं.
 PANCRATIUM, *s.* नल्लपुष्टं, नल्लक्रीडा, बाहुपुष्टं, बाहुप्रहरणं.
 PANDECT, *s.* विद्यासङ्ग्रहः—(Of laws) संहिता, स्मृतिशास्त्रसंहिता.
 PANDEMIC, *a.* सर्वलोकिकः -की -कं, सर्वप्रापकः -का -कं, सर्वजनप्रापकः
 &c., सर्वजनिकः -की -कं, सर्वजननीनः -ना -नं, विश्वजननीनः -ना -नं,
 सर्वसाधारणः -यी -यं.
 PANDEMONIUM, *s.* विशाचसभं, सर्वविशाचसभा, सर्वभूतसभा.
 PANDER, *s.* पिठः, कुक्काशी *m.* (न्), रतताली *m.* (न्), सञ्चारकः, दूतः,
 वेष्ट्याचायैः, कौटिल्यकसौ *m.* (न्), सन्धानकसौ *m.*, लाम्यद्वयप्रयोजकः.
 To PANDER, *v. a. or n.* परकामान् सम्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं) or
 प्रयुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), कौटिल्यं कृ, लाम्यद्वयं प्रयुज्.
 PANDERING, PANDERISM, *s.* कौटिल्यं, पिठकर्म *n.* (न्), लाम्यद्वयप्रयोजकतं.
 PANDICULATION, *s.* जम्भ्यं, पिण्डभ्यं, हासिका. See YAWNING.
 PANDIT, *s.* (Learned Brahman) पण्डितः. See PUNDIT.
 PANE, *s.* (Of glass) काचशिला, काचमयसमानशिला.
 PANEGYRIC, *s.* स्तुतिपादः, स्तुतिपादः, प्रशंसावादः, स्तुतिपाठः, वन्दिपाठः,
 स्तुतिः *f.*, गुणस्तुतिः *f.*, गुणोक्तीर्जनं, गुणगानं, स्तोत्रं, छापा, वन्दना,
 वरीना. See ENCOMIUM.
 PANEGYRICAL, *a.* स्तुतिमयः -यी -यं, प्रशंसकः -का -कं, प्रशंसाकरः -रं
 -रं, गुणवर्धकः -का -कं, गुणसाधनी -चिनी-चि (न्). See LAUDATORY.
 PANEGYRIST, *s.* स्तुतिपाठकः, वन्दी *m.* (न्), वन्दिजनः, स्तोता *m.* (न्), वरीकः.
 PANEL, *s.* (Of a door) कपाटः -टी -टं, द्वारकपाटः, कपाटः -टा -टं, द्वार-
 शाखा.—(Whole body of the jury) ज्ञापितप्रमाणपुरुषगणः, स्वेयगणः.
 PANG, *s.* व्यापा, यातना, वेदना, शूलः -लं, अतिवेदना, अतिव्यापा; 'of
 childbirth,' गर्भवेदना, प्रसववेदना.

PANIC, *s.* (Sudden fright) आकस्मिकभयं, आकस्मिकचासः, चकत्साह-
 त्यभयं, निष्कारणभयं, विद्रुवः, विम्वः, चासः; 'general panic
 in a country,' पाकः; 'struck with panic,' भयविमुक्तः -ता -तं;
 'as an army,' पिन्नः -न्ना -न्नं, पिन्नलः -ला -लं, सन्निपिन्नः &c.,
 सन्निपिन्नलः &c.—(Sort of seed or grain) अणुः *m.*, प्रियम् -ङ्गः *f.*,
 कङ्कः -ङ्गः *f.*, कङ्कनी; 'field of it,' अण्वं.
 PÁNINI, *s.* (The grammarian) पाणिनिः *m.*, पाणिनः, दाक्षीपुत्रः,
 दाक्षेयः, सालातुरीयः, शालातुरीयः; 'connected with him,' पाणि-
 नीयः -या -यं.
 PANJÁB, *s.* (The country) पञ्चनदः, वाहीकः; 'the Chenáb river,'
 चन्द्रभागा.
 PANNEL, *s.* (Kind of saddle) पथ्योणं.—(Of a door). See PANEL.
 PANNIER, *s.* (Basket) करखः, डलकं, डलकं, कण्डोलः, पेटकः.
 PANOPLIED, *a.* संवर्धितः -ता -तं, कवचसंवृतः -ता -तं, कृतसन्नाहः -हा -हं.
 PANOPLY, *s.* सर्वौषधकवचः -चं, सर्वौषधीरवम्बे *n.* (न्), सर्वौषधरक्षणी.
 PANORAMA, *s.* चतुर्दिग्दर्शकचित्रं, सर्वदिग्दर्शकचित्रं.
 To PANT, *v. n.* (Palpitate) स्पन्द, परित्यन्द, कम्प, विकम्प, वेष्,
 उज्जस्.—(Have the breast heave with difficult respiration)
 कृच्छ्रेण श्वस् (c. 2. अश्विति -तुं), कृच्छ्रेण श्वासप्रश्वासं कृ, उडनं कृ,
 उड्मा (c. 1. -धनति -ध्यातुं), प्राणकृच्छ्रोपहतः -ता -तं भू.—(Long
 for) अभिलष्, आकांक्ष्, अभिवाङ् &c.
 PANT, *s.* स्पन्दनं, प्रतिस्पन्दनं, कम्पः -म्पनं, वेपनं, उडनः.
 PANTALON, *s.* (Kind of trowsers) अशिथिलकलुकविशेषः, जङ्गाळा-
 दनयोग्यम् अशिथिलकलुक्, जङ्गापरिधानं.—(Buffoon) भङ्गः, विद्रुवकः.
 PANTHEISM, *s.* जगदीश्वरमतं, जगदीश्वरवादः, अद्वैतमतं, अद्वैतवादः, अभे-
 दमतं, अभेदवादः, विराट्सकयमतं.
 PANTHEIST, *s.* जगदीश्वरवादी *m.* (न्), जगदीश्वरमतावलम्बी *m.*, जगदी-
 श्वरमताभ्यायी *m.*, अद्वैतवादी *m.*, अभेदवादी *m.*, अद्वैतमतावलम्बी *m.*
 PANTHEISTIC, PANTHEISTICAL, *a.* जगदीश्वरमतसम्बन्धी -न्धनी &c.,
 जगदीश्वरमतविषयकः -का -कं, अद्वैतमतसम्बन्धी &c., अद्वैतमतविषयकः &c.
 PANTHEON, *s.* सर्वदेवतामन्दिरं, सर्वदेवालयं, सर्वदेवतायतनं, सर्वदेवभवनं.
 PANTHER, *s.* शीपी *m.* (न्), अतिक्रूरशीलो वनमार्जारभेदः or सुद्रुष्ट्याभेदः.
 PANTING, *s.* उज्ज्वासः, दुःश्वासः, श्वासकृच्छ्रं, प्राणकृच्छ्रं, उडनं, स्पन्दनं.
 PANTING, *part.* उज्जस् -सनी &c., कृच्छ्रेण श्वस्न् &c., स्पन्दमानः -ना
 -नं, कम्पमानः &c. See GASPING, HEAVING.
 PANTOMIME, *s.* (One that represents by dumb show) मुग्धाभि-
 नयी *m.* (न्), मुग्धाभिनेता *m.* (न्), मुग्धनर्तकः, मुग्धनाटकः, केवला-
 भिनयी *m.* (न्), हस्तपादादिसञ्चालनमात्रेण अभिनयी *m.* or अभिनेता *m.*,
 रङ्गावतारी *m.*—(Representation by dumb show) मुग्धनाट्यं,
 मुग्धनृत्यं, मुग्धाभिनयः, हस्तपादादिसञ्चालनं, हस्तपादादिसञ्चालनाभिनयः,
 लास्यं, हास्यं.
 PANTOMIME, PANTOMIC, *a.* मुग्धनाट्यसम्बन्धी &c., मुग्धाभिनयविषयकः &c.
 PANTRY, *s.* कोठः -ठकं, साक्षद्रव्यागारः -रं, साक्षकोठकः, कुटिः -टी *m. f.*
 PAP, *s.* (Nipple) स्तनार्थं, स्तनमुखः -खं, कुचार्यं.—(Breast) स्तनः,
 कुचः, कुचतटः; 'the paps,' स्तनी *m. du.*—(Soft food for in-
 fants) बालकपोषणयोग्यं मृद्वन्नं, मृदाहारः, मृदुलाघं, बालकाहारः.
 PAPA, *s.* पिता *m.* (न्), तातः &c. See FATHER.
 PAPAL, *a.* रोमीयधर्मीयपितृसत्त्वन्धी -न्धनी &c., रोमीयधर्मीयध्वजसत्त्वन्धी.
 PAPAVEROUS, *a.* सत्सत्त्वगुणोपेतः -ता -तं, सत्सत्त्वगुणः -या -यं.
 PAPER, *s.* (The substance) कापीसं, कापीसिकपत्रं.—(For writing)
 पत्रं, लिखनपत्रं, लेखनपत्रं, लेख्यपत्रं.—(Written sheet) पत्रं, पत्रकं.

पत्रिका, लेखः.—(Document, deed) पत्रं-त्री, लेख्यं, लेख्यपत्रं, साधनपत्रं, लेख्यप्रसङ्गः.

PAPER, *a.* (Made of paper) कार्पासिकः-की-कं, कार्पासः-की-कं. To PAPER, *v. a.* चित्रकार्पासेन or कार्पासिकपत्रेण छद् (c. 10. छादयति-यितुं) or आच्छद् or आच्छात् (c. 5. -कृणोति-स्तरितुं, -रीतुं).

PAPER-MAKER, *s.* कार्पासकृत्, कार्पासकारः, कार्पासिकपत्रकृत्.

PAPESENT, *a.* मज्जायः-यी-यं, मज्जाः-ज्जा-ज्जं.

PAPILIO, *s.* चित्रपतङ्गः, पतङ्गः. See BUTTERFLY.

PAPILLARY, PAPILLOUS, *a.* स्तनाग्रसदृशः-शी-शं, कुचाग्रोपमः-मा-मं.

PAPIST, *s.* रोमीयधर्मावलम्बी *m.* (नं), रोमीयधर्मनिष्ठितः, रोमीयधर्मेत्यः. रोमीयमतपारी *m.* (नं).

PAPPY, *a.* मज्जायः-यी-यं, मज्जावान्-वती-वत् (नं), मज्जागुणकः-का-कं, मज्जाः-ज्जा-ज्जं, मृदुः-ड्डी-डुं, आर्द्रपुङ्खुः &c., कोमलः-ला-लं.

PAPULAE, *s. pl.* दद्रुः *m.*, खज्जैः *f.*, वरटी, वरखकः, रक्तस्फोटः.

PAPULOS, PAPULOUS, *a.* दद्रुणः-णा-यं, सस्फोटः-टा-टं.

PAR, *s.* (State of equality) समता, साम्यं, समानता, तुल्यता, साम्यता; 'that is at par,' समानकक्षः-खा-यं, समकक्षः &c.; 'that is above par,' अधिकोत्तरः-रा-रं.

PARABLE, *s.* दृष्टान्तः, दृष्टान्तरूपकथा, उल्लेखः, उपमा, समासोक्तिः *f.*, समासोक्तिरूपकथा, निदर्शनं, उदाहरणं, हितोपदेशः.

PARABOLA, *s.* (A conic section) समकलक्षिप्तं.

PARABOLIC, PARABOLICAL, *a.* (Allegorical, expressed by parable) दृष्टान्तरूपः-पा-पं, दृष्टान्तोक्तः-क्ता-कं, दाक्षिणिकः-की-कं.—(Having the form of a parabola) समकलक्षिप्ताकारः-रा-रं.

PARABOLICALLY, *adv.* दृष्टान्तरूपेण, दृष्टान्तम्, दृष्टान्तपूर्वम्.

PARACENTRIC, PARACENTRICAL, *a.* मखलसानी-गिनी-गि (नं).

PARADE, *s.* (Ostentation) कौतुकं, दम्भः, आडम्बरं. See the word. —(Place for military exercise) सल्लरिका, प्रेक्षणं.—(Military exercise) सल्लशिष्या, योग्या, युद्धाभासः, शस्त्राभासः, सैन्यव्यायामः.—(Procession) यात्रा, सैन्ययात्रा.

To PARADE, *v. a.* (Exhibit ostentatiously) दम्भार्थं or कौतुकार्थं or प्रेक्षणार्थं दृश (c. 10. दर्शयति-यितुं) or प्रदृश or प्रकाश.—(Marshal soldiers) सैन्यान् सल्लशिष्यार्थं or युद्धाभासार्थं व्यूह or विन्यस.

To PARADE, *v. n.* (Go about in military procession) प्रेक्षणार्थं or सल्लशिष्यार्थं यात्रं कृ.

PARADIGM, *s.* (Example) प्रतिमा, प्रतिरूपं, उपमा.—(In grammar) निदर्शनार्थप्रदर्शितविभक्तिः *f.*, निदर्शनार्थप्रदर्शितक्रियारूपं.

PARADISE, *s.* स्वर्गः, आनन्दलोकः, आनन्दभुवनं, नन्दनं, सुखलोकः, सुखभुवनं, सुखाधारः, सुसदं, सुखधाम *n.* (नं), समर्थभुवनं, सल्लोकः, त्रिदिवः-वं, दिवं, द्यौः *f.* (दिव्), द्यौः *f.* (द्यौ), नाकः, अपरलोकः, ताविसः, क्षुब्धः, वैकुण्ठः; the last word refers properly to the paradise of Vishnu, that of Indra is स्वर्गः.

PARADISIACAL, *a.* स्वर्गीयः-या-यं, स्वर्ग्यः-ग्या-यं, स्वर्गयोग्यः-ग्या-यं, आनन्दलोकसम्बन्धी-न्धीनी &c., स्वर्गसम्बन्धी &c.

PARADOX, *s.* लोकविरुद्धाभासः, असत्याभासः, अयुक्ताभासः, लोकविरुद्धमतं.

PARADOXICAL, *a.* (Said of opinions) लोकमतविरुद्धः-डा-डं, अयुक्ताभासरूपः-पा-पं.—(Of persons) लोकविरुद्धाभासवादी *m.* (नं), लोकविरुद्धाभाससेवी *m.* (नं), लोकविरुद्धमतवलम्बी *m.*, अयुक्ताभासवादी *m.*

PARAGON, *s.* (Model) प्रतिमा, प्रमाणं, प्रमाता *m.* (नं), उपमा, प्रतिरूपं, उन्नतप्रमाणं.—(An unequalled object) अनुपमवस्तु *n.*, निरुपमवस्तु *n.*, अद्वितीयवस्तु *n.*, अप्रतिरूपवस्तु.

PARAGRAPHS, *s.* परिच्छेदः, विच्छेदः, खण्डः, लेखपरिच्छेदः, लेखखण्डः, वाक्यपरिच्छेदः, वाक्यखण्डः, वाक्यं.

PARALIPOMENA, *s.* श्रेयग्रन्थः, उपग्रन्थः, परिशिष्टं, उत्तरखण्डः.

PARALLAX, *s.* (In astronomy) शीघ्रः, लघनं, स्थानभेदः.

PARALLEL, *a.* (In geometry) एकदिक्षुलसमानारः-रा-रं, एकदिग्गतसमानारः-रा-रं, समानारः-रा-रं, सरलसमानारः-रा-रं; 'two parallel lines,' एकदिग्गतसमानाररेखाद्वयं, सरलसमानाररेखाद्वयं, सरलरेखाद्वयं.—(Like, similar) समः-मा-मं, समानः-ना-नं, तुल्यः-त्या-त्यं, सदृशः-शी-शं, अनुरूपः-पा-पं, समभावः-वा-वं, समरूपः-पा-पं.

PARALLEL, *s.* (A line equidistant from another) समानाररेखा; 'of latitude,' स्पष्टपरिधिः *m.*, अक्षपृष्ठं, अक्षांशपृष्ठं.—(Likeness, conformity) सादृश्यं, सदृशता, सारूप्यं, अनुरूपता, आनुरूप्यं, समरूपता, समता, साम्यं, समानता.—(Comparison) उपमा, औपम्यं.

To PARALLEL, *v. a.* (Make parallel) समानरीकृ, समानरं-रां कृ.—(Compare) उपमा, तुलं, साधारणीकृ, समीकृ.—(Correspond, be equal to) समीकृ, सदृशीकृ, अनुरूपः-पा-पम्, अस् or भू.

PARALLELISM, *s.* समानरता-त्वं, समानरभावः.—(Resemblance) सादृश्यं, सदृशता, अनुरूपता, आनुरूप्यं, समता, तुल्यता.

PARALLELOGRAM, *s.* दीर्घचतुरस्रं, दीर्घचतुर्भुजः, आयतचतुरस्रं, दीर्घचतुष्कोणः, समद्विभुजः, समसमद्विभुजः.

PARALLELOGRAMIC, PARALLELOGRAMICAL, *a.* दीर्घचतुरस्रः-स्र-सं, समद्विभुजः-ज्जा-ज्जं.

PARALLELOPIPED, *s.* (In geometry) समसातः.

PARALOGISM, PARALOGY, *s.* आभासः, सिद्धान्ताभासः, हेत्याभासः, पद्याभासः, मिथ्याहेतुः *m.*, अयुक्तिः *f.*

PARALYSIS, *s.* स्तम्भः, अवहम्भः, विहम्भः, संस्तम्भः, सुप्तिः *f.*, त्वक्सुप्तिः *f.*, स्वापः, जाड्यं; 'of the thigh,' ऊरुस्तम्भः.—(Paralytic stroke) पक्षाघातः, पक्षाघातः *m.*, अर्द्धाङ्गवायुः *m.*, अर्द्धाङ्गः, भङ्गः.

PARALYTIC, PARALYTICAL, *a.* Affected with paralysis) पक्षाघाती-तिनी-नि (नं), पक्षाघातरोगी &c., पक्षाघातुग्रस्तः-स्ता-स्तं, अर्द्धाङ्गरोगी &c., सुप्तत्वक् *m. f. n.* (क्).

To PARALYZE, *v. a.* स्तम्भं जन् (c. 10. जनयति-यितुं), स्तम्भीकृ, स्तम्भं (c. 5. स्तम्भोति. c. 9. स्तम्भति. c. 10. स्तम्भयति-यितुं), विहम्भं, जडोक्, जाड्यं कृ. स्वापं जन्.

PARALYZED, *p. p.* स्तम्भितः-ता-तं, स्तम्भीकृतः-ता-तं, जडोक्तः-ता-तं, स्तम्भः-त्ता-तं, विहम्भः &c., अवहम्भः &c., निस्तम्भः &c., स्तम्भितः-ता-तं. See NUMB, *a.*

PARAMOUNT, *a.* परमः-मा-मं, सर्वश्रेष्ठः-श्ट-शं, श्रेष्ठः &c., अधिकः-का-कं, सर्वधिकः &c., प्रमुखः-खा-खं, प्रधान in comp.; 'possessing paramount dominion,' साक्षाजिकः-की-कं, साक्षाभौमः-मी-मं; 'paramount sovereign,' सत्ताद् *m.* (ज्), सर्वेश्वरः, सर्वेशः, सर्वेश्वामी *m.* (नं); 'sway of a lord paramount,' साक्षाज्यं.

PARAMOUR, *s.* (Gallant) जारः, उपपतिः *m.*, पापपतिः *m.*, रमणः, विटः, चेटकः.—(Mistress) उपस्त्री, उपपत्नी, जारिणी.

PARAPET, *s.* वक्षःपर्यन्तः प्राकारः, भित्तिः *f.*, परिसरः.

PARAPHERNALIA, *s. pl.* (Articles which a wife brings with her) स्त्रीधनं, वीतकं, औद्वाहिकं, पारिणायकं.—(Appendages, trappings) परिच्छेदः, सामर्थ्यं, पारिणायकं, उपकरणं, व्यञ्जनं.

PARAPHRASE, *s.* टीका, सविस्तरव्याख्या, सविस्तरभाषान्तरं सविस्तरार्थकथनं, सविस्तरविवरणं, मूलशब्दविस्तारः, भाष्यं, टिप्पणी.

To PARAPHRASE, v. a. विसतरणम् or विसतरेण or मूलशब्दविसतरेण व्याख्या (c. 2. -व्याप्ति -तु) or भाषान्तरकृ or मूलापेक्षितकृ or मूलशब्दव्याख्या कृ. मूलशब्दविसतार कृ, मूलशब्दविपर्यय कृ.

PARAPHRASED, p. p. मूलशब्दविसतरेण व्याख्यातः -ता -तं or विवृतः -ता -तं.

PARAPHRAST, s. मूलशब्दविसतरेण व्याख्याता *m.* (नृ), टीकालेखकः.

PARAPHRASTIC, PARAPHRASTICAL, a. अधिकाशब्दकः -का -कं, मूलाधि-कशब्दकः &c., मूलशब्दविसताररूपः -या -यं, विसताररूपः -या -यं.

PARAPHRASTICALLY, adv. मूलशब्दविसतरेण, मूलशब्दाधिक्यपूर्व.

PARAQUET, PARAQUITO, s. सुद्रुशुकः, अत्यशरीरः कोरभेदः.

PARASITE, s. (One who dines with others or sponges on his neighbor) पराश्वः, पराश्वभोजी *m.* (नृ). पराश्वभोजी *m.*, पराश्वपुष्टः. पराश्वरुचिः *m.*, परापाकरुचिः *m.*, परपिश्यादः, पात्रेसमितः, पीठकेलिः *m.*, पीठमहः.—(In botany, a plant which attaches itself to others) वृषरुहा, तरुहहा, तरुहोहिणी, तरुभुक् *m.* (ज), वृक्षादनी, पराश्रया, वन्दा, वन्दाका, चन्दका, शीयनिका, आकाशवल्ली, सवल्ली, उपदनी. *PARASITIC, PARASITICAL, a.* (As a plant) वृषरुहः -हा -हं, तरुहः &c., तरुहोही -हिणी -हि (नृ), तरुभुक् *m. f. n.* (ज). पराश्रयः -या -यं. —(Sponging on others) पराश्रयो &c., पराश्वपुष्टः -ष्टा -ष्टं.

PARASOL, s. आतपत्रं, आतपवारणं, रुचं, उष्णवारणः -णं, जनत्रा; 'royal one,' नृपछत्रं, नृपलस्य *n.* (नृ).

To PARBOIL, v. a. ईषत् कृष्य, अर्द्धेन कृष्य, ईषत् स्यात्पां पक् or प्रा.

PARBOILED, p. p. अर्द्धकृषितः -ता -तं, ईषत्कृषितः &c., अर्द्धप्राणः -णा -णं.

PARCEL, s. (Small bundle) पोदलिका, पोदलो, कर्चः, वीटिका.—(Portion, part) भागः, विभागः, अंशः, वरतः -वटकः, उद्धारः, भाजितं, खण्डः.—(Quantity) राशिः *m.*, सङ्ख्यः, निचयः, चयः, सङ्गः, समूहः.—(Number of persons) गणः, समूहः, वृन्दं, मण्डलं.

To PARCEL, v. a. विभज् (c. 1. -भजति -ते -भक्तं), प्रविभज्, विभागश्च or अंशांशि कृष्य (c. 10. कृत्ययति -यितु) or विभज् (c. 1. -अस्यति -असितु), वण्ट (c. 10. वण्टयति -यितु).

PARCENARY, s. समांशिता, समाधिकारिता, अविविभक्त्याभोगः.

PARCENER, s. समांशी *m.* (नृ), समभागी *m.*, समाधिकारी *m.*, अंशकः.

To PARCH, v. a. तप् (c. 1. तपति, तप्तं, c. 10. तापयति -यितु), सन्नप, दह् (c. 1. दहति, दग्धं), परिदह्, भज् (c. 6. भृजति -ते, भग्, भृग्), भृज् (c. 1. भजते -जितु).

PARCHED, p. p. तप्तः -प्ता -प्तं, उपतप्तः &c., अभितप्तः &c., तापितः -ता -तं, दग्धः -ग्धा -ग्धं, भृष्टः -ष्टा -ष्टं, भष्टः &c., भजितः -ता -तं, निजेलः -ला -लं, शोषितजलः &c.; 'having the throat parched with thirst,' पिपासाक्षामकण्डः -खण्डा -खं.

PARCIMENT, s. चर्मपटः, चर्मपत्रं -त्रकं, क्लिप्ता, क्लिप्तिका, लेखनचर्म *n.* (नृ), लिखनचर्म *n.*, चर्म *n.*

To PARDON, v. a. क्षम्य (c. 1. क्षमते -ति, क्षन्तु), संक्षम्य, मुष्य (c. 6. मुषति, मोक्षु), विनश्य, अवसृज्, मुष्य, मृज्, अनुज्ञा, सह, नियतं, क्षमा कृ, अपराधक्षमा कृ, अपराधमोचनं कृ, पापमुक्ति कृ; 'deign to pardon my offence,' अपराधं मे क्षमन्तु अहेसि. See *To FORGIVE*.

PARDON, s. क्षमा, क्षान्तिः *f.*, मोचनं, विमोचनं, पापमोचनं, अपराधमुक्तिः *f.*, अपराधमोचनं, दोषमुक्तिः *f.*, अपराधक्षमा, अपराधभार्जना -नं, पापभार्जना, निष्कृतिः *f.*, दया, कृपा; 'to beg pardon,' क्षम्य (c. 10. क्षमयति -यितु), क्षमां प्राप्य, क्षमस्व or क्षम्यताम् इति वद्.

PARDONABLE, a. क्षम्यः -व्या -वं, क्षमणीयः -या -यं, क्षमाहः -हो -हं, क्षमायोग्यः -ग्या -ग्यं, क्षमोचितः -ता -तं, सह्यः -व्या -वं, सहनीयः -या -यं, उपेक्षणीयः -या -यं.

PARDONABLY, adv. यथाक्षमण्यं, यथाक्षमणीयं, यथासह्यं, क्षमणीयं.

PARDONED, p. p. क्षान्तः -क्षा -न्तं, दोषमुक्तः -क्ता -क्तं, दण्डमुक्तः &c., क्षाम-नमुक्तः &c., मुक्तदण्डः -खडा -खं, मुक्तदोषः -पा -पं, मुक्तशामनः -ना -नं, मुक्तपराधः -धा -धं, दण्डमोचितः -ता -तं.

To PARE, v. a. (Clip, chip, cut off) तक्ष्य (c. 1. तक्षति -क्षितु), त्वष्ट्य (c. 1. त्वष्टति -क्षितु), तनुकृ, छिद्, अवच्छिद्, अवकृत्, कृत्, लृ, खण्ड्य, खण्डिकृ, विदलीकृ, कृष्य; 'to pare the nails,' नखखण्डनं कृ. नखरघ्ननं कृ. नखकल्पनं कृ.—(Peel, skin) त्वच (nom. त्वचयति -यितु), निस्त्वचकृ, त्वकपरिपुटनं कृ. निस्तुपीकृ.

PARED, p. p. तष्टः -ष्टा -ष्टं, त्वष्टः &c., तनुकृतः -ता -तं, कुम्भः -म्भा -भं, छिन्नः -क्षा -वं, अवच्छिन्नः &c., खण्डितः -ता -तं, उच्छिन्नितः -ता -तं. 'pared nails,' खण्डकः; 'having pared nails,' कुम्भनखः -खा -खं.

PAREGORIC, a. दुःखशमकः -का -कं, उपशमकः &c., शान्तिदः -दा -दं.

PARENT, s. (He or she that produces) जननः *m.* -नो *f.*, जनकः *m.*

जनिका *f.*, जनयिता *m.* -वो *f.* (नृ), जन्मदः, धाता *m.* (नृ), सम्भूः *m.*

जः, पिता *m.*, माता *f.* See *FATHER, MOTHER*. 'Parents,' माता-

पितरौ *m. du.*, मातरपितरौ *m. du.*, तातजनपितृव्यौ *f. du.*, जनकजन-

नयौ *f. du.*; 'parent of all,' विप्रधाता *m.*—(Cause, source)

कारणं, हेतुः *m.*, उत्पादकः, जन्महेतुः *m.*, प्रभवः.

PARENTAGE, s. जन्म *n.* (नृ), जातिः *f.*, वंशः, कुलं, उत्पत्तिः *f.*; 'of royal parentage,' राजवंश्यः -श्यः -श्यं, नृपालनः -जा -जं, राज-वीर्यी &c.; 'of honorable parentage,' महाकुलः -ला -लं.

PARENTAL, a. (Pertaining to parents) मातापितृसम्बन्धी -न्धनी &c.

जननसम्बन्धी &c., पैतृकः -को -कं.—(Becoming parents) माता-

पितृयोग्यः -ग्या -ग्यं, मातापितृसन्निभः -भा -भं; 'parental affection,'

अपत्यस्नेहः, पुत्रस्नेहः, सुतस्नेहः, वाल्मत्स्यं, वत्सलता.

PARENTHESIS, s. निवेशितवाक्यं, प्रक्षिप्तवाक्यं, अप्रधानवाक्यं, प्रासङ्गिकवाक्यं.

उपवाक्यं, प्रक्षिप्ताप्रधानवाक्यं, अनन्वितवाक्यं.

PARENTHETIC, PARENTHETICAL, a. प्रासङ्गिकः -को -कं, अनन्वितः -ता

-तं, अप्रधान in comp., मूलवाक्यानन्वितः &c.

PARENTHETICALLY, adv. प्रसङ्गतस्, प्रसङ्गक्रमेण, मूलवाक्यानन्वितं.

PARENTLESS, a. मातापितृहीनः -ना -नं, मातापितृरहितः -ता -तं.

PARER, s. तष्टा *m.* (नृ), त्वष्टा *m.*; 'nail-parer,' नखरघ्ननी.

PARHELION, s. सूर्योभासः, मिथ्यासूर्यः, कृत्रिमसूर्यः.

PARING, s. (The act) तक्षणं, त्वष्टणं.—(That which is pared off)

तष्टं, तक्षितं, विदलं, शकलं, खण्डः, भिन्नं.

PARISH, s. पुरोहिताधीनः प्रदेशः or ग्रामः, धर्माध्यापकाधीनो देशः or

ग्रामः, पौरोहित्यदेशः, पौरोहित्यभूमिः *f.*; 'parish-priest,' ग्रामयाजकः.

ग्रामपुरोहितः.

PARISHONER, s. ग्रामवासी *m.* (नृ), ग्रामस्थः, ग्रामेवासी *m.*, ग्रामिकः.

ग्रामीयः, पुरोहिताधीनदेशस्थः.

PARITY, s. समता, साम्यं, समानता, तुल्यता -त्वं, तौल्यं, साम्यता, समभावः.

कक्षा; 'parity of reason,' न्यायसाम्यं, न्यायसमता, समानन्यायनं.

तुल्यन्यायनं; 'by parity of reason,' न्यायसाम्यता.

PARK, s. उद्यानं, राजोद्यानं, क्रीडावनं, क्रीडावाटिका, आक्रीडः -डः, प्रमदवनं.

साधारणवनं, साधारणोद्यानं, कृत्रिमवनं, मृगयास्थानं, मृगयालयं, मृगया-

भूमिः *f.*; 'open space in a town,' सन्निवेशः, निकषेणं.

PARKER, PARK-KEEPER, s. उद्यानपालः -लकः, उद्यानरक्षकः.

PARLANCE, s. सम्भाषणं, संवादः, संलापः, आलापः, कपोकपनं.

To PARLEY, v. n. (Confer) सम्भाष्य, संवद, संलप्य; 'with an enemy,'

युद्धमध्ये शत्रुणा सह सम्भाष्य, सन्धिप्रसङ्गं कृ.

PARLEY, *s.* सम्भाषण-पण्यं, संलापः, वादः, संवादः; 'in war,' युद्धमध्ये शत्रुया सह सम्भाषणं, सन्धिस्मभाषणं, सन्धिप्रसङ्गः.

PARLIAMENT, *s.* विचारसभा, सम्मन्त्रणसभा, वादशाला, संवादशाला, मन्त्रशाला, महासभा, शिष्टसभा, प्रजाप्रतिनिधिसभा.

PARLOR, *s.* चालापशाला, संलापशाला, कथोपकथनशाला, उपवेशनशाला.

PARROCHIAL, *a.* पुरोहिताधीनदेशसम्बन्धी-स्थानी &c., पुरोहितदेशसम्बन्धी &c., ग्रामिकः-की-कं, ग्रामीयः-या-यं, ग्राम्यः-म्या-म्यं.

PARODY, *s.* विनोदाद्यनुकरणकविता, हास्यकरणाद्यनुकरणकाव्यं.

TO PARODY, *v. a.* विनोदाद्यं or हास्यकरणाद्यं शब्दपरिचर्चनं कृ.

PAROLE, PAROL, *s.* वचनं, प्रतिज्ञा, अङ्गीकारः, स्वीकारः, उरीकारः.

PARONOMASIA, PARONOMASY, *s.* श्लेषः, श्लेषकाव्यं, श्लेषकाव्यं.

PARONYCHIA, *a.* नस्त्व्ययः, कुशः *m.*, चिप्यं, नस्त्ररोगः.

PAROTIS, *s.* (The parotid gland) लालाशयः, लालाधारः.

PAROXYSM, *s.* साव्येशः, अवतारः-तरणं, आक्रमः-मणं, वेगः; 'of anger,' क्रोधावेशः; 'of lust,' कामावेशः. See FIT, *s.*

PARRICIDAL, PARRICIDIOUS, *a.* (Pertaining to parricide) पितृहन्तासम्बन्धी &c., पितृवधविषयकः-का-कं, पितृहन्तारूपः-पा-पं, पितृ-वधालम्बकः-का-कं.—(Committing parricide) पितृघ्नः-घ्नी-घ्नं, पितृघातकः &c.

PARRICIDE, *s.* (One who murders his father) पितृहा *m.* (नं), पितृहन्ता *m.* (नं), पितृघ्नः, पितृघाती *m.* (नं), पितृघातकः, पितृघातकः,—(Murder of a father) पितृहत्या, पितृवधः, पितृघातः, पितृहिंसा.

PARROT, *s.* शुकः, कीरः, वक्रचुपुः *m.*, वक्रतुखः, रक्ततुखः, चिनिः *m.*, चिरिः *m.*, रक्तपादः, कुमारः, किङ्किरातः, फलाशनः, फलादनः, दाढिमयिः, मेधावी *m.* (नं); 'a flock of parrots,' शौकं.

TO PARRY, निपु (c. 10. -पारयति-पितुं), वृ, प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं), प्रतिविष् (c. 1. -प्रेषति-प्रेषुं), प्रतिगन्तं कृ, वारणं कृ.

TOPARSE, *v. a.* पदभञ्जनं कृ, पदभेदं कृ, लिङ्गनिर्देशं कृ, शब्दान्वयनिरूपणं कृ.

PARSEE, *s.* (Persian) पारसीकः, पारसिकः.

PARSIMONIOUS, *a.* अत्यव्ययी-स्थिनी-यि (नं), व्ययशङ्कितः-ता-तं, व्यय-राशुस्तः-स्ता-स्तं, परिमितव्ययी &c., नितव्यव्ययी &c., कृपणः-या-यं, अर्पणः &c. See MISERLY.

PARSIMONIOUSLY, *adv.* अत्यव्ययेन, अत्यव्ययपूर्वम्, सकर्षणं, कृपणवत्.

PARSIMONIOUSNESS, PARSIMONY, *s.* अत्यव्ययः, अत्यव्ययः, कार्षण्यं, कृपणता-तं, व्ययशङ्का, व्ययपराशुस्तता, परिमितव्ययः, नितव्यव्ययः, दृढमुक्तिः.

PARSING, *s.* पदभञ्जनं, पदभेदः, शब्दान्वयनिरूपणं, लिङ्गनिर्देशः.

PARSLEY, *s.* (Apium involucreatum) अजमोदा.

PARSON, *s.* ग्रामपुरोहितः, ग्रामयाजकः, ग्रामधर्मोपध्वजः, ग्रामगुरुः *m.*, ग्रामाचार्यः, धर्मोपध्वजः, उपाध्यायः.

PARSONAGE, *s.* धर्मोपध्वजगृहं, ग्रामपुरोहिताशुचितं गृहादि.

PART, *s.* (Portion, piece) भागः, अंशः, खण्डः-खण्डकः, विभागः, शकलः-लं, भिन्नं, भिन्नं, भिन्निः *f.*, लयः, दलं, विदलं, अर्धः.—(A portion or division considered by itself, but not really separated) देशः, प्रदेशः, उद्देशः, एकदेशः, भागः, अङ्गं, अवयवः; 'part of a wood,' वनैकदेशः, वनोद्देशः.—(Component part, member) अङ्गं, अवयवः; 'inward part,' अन्तरङ्गं.—(Particular division) प्रकरणं, विषयः, अङ्गं; 'minor part,' प्रत्यङ्गं.—(Share, portion allotted) विभागः, भागः, अंशः, उद्धारः, भागितं, भाज्यं, वन्दः-वन्दकः.—(Interest, concern in) सम्बन्धः, अभिसम्बन्धः.—(Side, party) पक्षः; 'to take one's part,' पक्षं ग्रहं or उद्ग्रहं, पक्षोद्ग्राही or पक्षपाती &c. भू.—(Particular business or duty) कर्म *n.* (नं),

कार्यं, कर्मः, स्वकर्म *n.*, स्वधर्मः, वृत्तिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, गुणः.—(Character in a drama) भूमिका, वृत्तिः *f.*; 'act the part of a dear friend towards the rival wives,' कुरु प्रियवतीवृत्तिं स्वपत्नीजनने.—(Parts, qualities) गुणाः *m. pl.*, वृत्तिः *f.*—(Parts, region) देशः, प्रदेशः, उद्देशः; 'for the most part,' प्रायश्च, प्रायश्चस्, प्रायेण, भूयश्च, भूयिष्ठं, बाहुल्येन, बहुशश्च, बहुतरं; 'by parts, in parts,' अंशतश्च, भागतश्च, भागशश्च, अवयवशश्च; 'in part, partly,' अंशतश्च, भागतश्च, किञ्चित्, ईदृशं; 'in two parts,' द्विधा; 'in four parts,' चतुर्धा; 'in many parts,' बहुधा; 'in how many parts?' कतिधा; 'in good part,' सानुग्रहं, प्रसन्नं, हितं, प्रियं, अनुकूलं.

TO PART, *v. a.* (Disunite, divide, separate) विभुज्, विच्छिन्, भिद्, विभिद्, विच्छिद्, विविच्, पृथक्, शकलीकृ.—(Distribute, divide into shares) विभज्, प्रविभज्, संविभज्, पृथक् पृथक् विभज्, अंशं (c. 10. अंशयति-पितुं), अंशं (c. 10. -अंशयति-पितुं), वयद्, परिकृप्.—(Part the hair) सीमन्त (nom. सीमन्तयति-पितुं).

TO PART, *v. n.* (Be separated or divided) विभुज् in pass. (-युज्यते), विभिद् in pass. (-भिद्यते), भिद्, विच्छिप् (c. 4. -विच्छयति-सेषुं), विच्छिद् in pass., विगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), विवृक्-क्ता-क्ते भू.—(Open in two, cleave open) स्फुट् (c. 1. स्फोटति, c. 6. स्फुटति-टितुं), दल् (c. 1. दलति-लितुं), विदल्, विदलीभू, विदलितः-ता-तं भू.—(Depart) अयगम्, व्ययगम्, अयया, व्ययया.—(Bid farewell) आमन्, अनुमन्.—(Part with) तज् (c. 1. तजति, तज्कं), परितज्. See RESIGN.

TO PARTAKE, *v. n.* अंशं or भागं ग्रहं (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or हृ (c. 1. हरति, हर्षं), भागी-गिनी-गि भू, भज् (c. 1. भजते, भज्कं), संविभज्, अंशं भुज् (c. 7. भुज्कति, भुज्कं, भोज्कं); 'in common with another,' अन्येन सह भुज् or भज्.

PARTAKER, *s.* भागी *m.*-गिनी *f.* (नं), अंशी *m.*-शिनी *f.* (नं), संविभागी &c., भागहारी *m.* (नं), भागहरः, भागयाही *m.*, अंशहारी *m.*, अंशहरः, अंशयाही *m.*, अंशकः, अंशभागी *m.*, सहभागी *m.*, भाक् *m.* (ज्) in comp., भुक् *m.* (ज्) in comp.

PARTED, *p. p.* (Separated) विवृक्-क्ता-क्ते, विच्छिद्-हा-ई, विभक् &c., विविक् &c., विगतः-ता-तं; 'as the hair,' सीमन्तयानः-ना-नं.

PARTERRE, *s.* पुष्पवादी-टिका, कुसुमाकरः, पुष्पाकरः, उद्यानं.

PARTIAL, *a.* (Inclined to favor one side) पक्षपाती-तिनी-ति (नं), पक्षधेही &c., स्वपक्षधेही &c., पक्षानुरागी &c., पक्षोद्ग्राही &c., स्वपक्षपातः-ता-तं, पक्षपातकृतधेहः-हा-ई, स्वपक्षकृतधेहः &c., अङ्गी &c., अङ्गवान्-वतो-वत् (त्), अङ्गयुक्-क्ता-क्ते, पार्थिकः-की-कं, —(Not fair) असमः-ना-नं, असमदर्शी &c., असमदृष्टिः-दृष्टिः-दृष्टिः, असमानवृत्तिः-वृत्तिः-वृत्तिः.—(Not general or total) असावर्धिकः-की-कं, अपूर्णः-गी-गै, असम्पूर्णः &c., असमकलः-ला-लं, असमयः-या-यं, अस्वायी &c., अस्वायिकः-का-के, अस्वायः-ना-नं, असाधारणः-या-यी-यं, असवैधवायी &c., एकाङ्गी &c., एकदेशी &c., एकपक्षी &c., खलितः-ता-तं, खलं in comp.; 'partial deluge,' खलप्रलयः; 'partial shower,' खलपृष्टिः *f.*; 'partial eclipse,' खलघातः.

PARTIALITY, *s.* (Inclination to favor one side) पक्षपातः-तिता, पक्षधेहः, स्वपक्षधेहः, पक्षोद्ग्राहः-हितं, अङ्गः, धेहः, असमता, असमदृष्टिः *f.*, असमवृत्तिः *f.*, पक्षता, पक्षानुरागः.—(Fondness for) धेहः, रुचिः *f.*, अनिरुचिः *f.*, अनुरागः, अनुरक्तिः *f.*, प्रणयः, प्रेम *n.* (नं).

PARTIALLY, adv. (With undue bias to one side) सपक्षपातं, सपक्ष-
ज्जेहं, पक्षपातपूर्वं, सङ्ग्रहपूर्वं, असन्नं, असन्नदृष्ट्या.—(Not generally or
totally) असङ्गतम्, असङ्गैव, सख्यतश्च, सख्यतश्च, चञ्चलम्, असङ्गतम्,
असाध्यत्वेन, अकृत्याश्च, असमर्थं, भागतश्च, एकदेशेन, एकभागेन,
एकाङ्गतश्च, अपूर्णं, असम्पूर्णं, सख्यत्वेन सख्यतश्च in comp.; as, 'par-
tially learned,' सख्यतश्च-ज्ञा-तं or सख्यतश्च-विद्वान्.

PARTIBLE, a. विभाज्यः-ज्या-ज्यं, चञ्चलीयः-या-यं, चञ्चलः-इया-इयं,
चञ्चलितव्यः-या-यं, चञ्चलीयः-या-यं, पृथक्करणीयः &c.

PARTICIPANT, a. भागी-गिनी-गि (न्), संविभागी &c., चञ्चली &c.,
समांशरी &c., चञ्चलाहरी-दिष्टी &c., भाग्य m.f.n. (न्). See **PARTAKER.**

To PARTICIPATE, v. n. भञ्ज्, संविभञ्ज्, भागं or चञ्चं ग्रह् or दृ. See
To PARTAKE.

PARTICIPATION, s. चञ्चलग्रहणं, भागग्रहणं, चञ्चलहरणं, भागहरण, भजनं,
संविभागः-गित्वं, संविभजनं, चञ्चलभोगः, चञ्चलप्राप्तिः f., चञ्चलप्रापणं, सह-
भोगः, सहभुक्तिः f.

PARTICIPAL, a. सकालकृदन्तरूपः-पा-पं, कृदन्तरूपः-का-कं.

PARTICIPLE, s. सकालकृदन्तः, कालबोधककृदन्तः, कृदन्तः.

PARTICLE, s. कणः, कणिका, कणिकः, लवः, लेङ्गः, अणुः m., परमाणुः m.,
कला, कालिका, सूक्ष्मः, सूक्ष्माणुः, तिष्ठः, चञ्चुः m., चञ्चः, चुद्रांशः,
सूक्ष्मांशः, हूलं, रेणुः m.; 'very minute particle,' अणुरेणुः m.f.,
अतिसूक्ष्माणुः m., सूक्ष्ममृत्तिका.—(In grammar) अव्ययः-यं, अव्य-
यशब्दः, निपातः; 'declinable particle,' चञ्चलव्ययं.

PARTICULAR, a. (Noting something peculiar or distinctive)
विशेष in comp., विशिष्टः-ज्ञा-तं, विशेषकः-का-कं, सविशेषः-वा-
-वं, विशेषवान्-वती-वत् (न्), विशेष्यः-या-यं, अवच्छेदकः-का-कं,
विच्छेदकः &c., परिच्छेदकः &c.; 'particular mark,' विशेषलक्षणं;
'particular duty,' विशेषधर्मः; 'particular condition,' दृष्टा-
विशेषः; 'at particular times,' विशेषकाले, कालविशेषे.—(Dis-
tinct individual) विशिष्टः &c., विशेष in comp., व्यक्तः-ज्ञा-तं,
व्यक्तिकः-का-कं, पृथग्व्यक्तिकः &c., पृथग्व्यक्तः &c., उद्दिष्टः-ज्ञा-तं,
उद्देशकः-का-कं, भिन्नः-ज्ञा-तं, विविक्तः &c.; 'particular per-
son,' समुक्तजनः, समुक्तव्यक्तिः f.—(Not general) असाधारणः-या-
-यी-तं, असाधारणः-या-यं, असाधारणी-यिनी-यि (न्), असाधारकः-
का-कं, असाधार्यः-या-यं.—(Not common) अप्रामाण्यः-तो-तं,
अलीकिकः-की-कं, अप्रसिद्धः-ज्ञा-तं.—(Special, more than ordi-
nary) विशेष in comp., विशेषकः &c., अधिकोत्तरः-र-रं, लो-
कोत्तरः &c.; 'particular rule,' विशेषविधिः m.; 'particular
occasion,' समयविशेषः.—(Odd, singular) विलक्षणः-या-यं,
अपूज्यः-ज्ञा-तं, अलीकिकः-की-कं.—(Minute, attentive to
particulars, strict) सूक्ष्मदर्शी-दिष्टी &c., सूक्ष्मदृष्टिः-दिष्टि-दिष्टि,
सूक्ष्मः-ज्ञा-तं.

PARTICULAR, s. विशेषः, अवच्छेदः, व्यवच्छेदः, विच्छेदः.—(Single or
distinct point) अव्ययः, विषयः, प्रकरणं, विशेषः; 'the particulars
of a story,' वृत्तान्तः; 'he told all the particulars,' सर्ववृत्तान्तम्
अकथयत्; 'in particular,' विशेषतश्च.

PARTICULARITY, s. (Distinct notice of particulars) एकैकशो निर्देशः
or समुद्देशः or उद्देशः, विशेषकथनं, सर्ववृत्तान्तकथनं, विशेषनिर्देशः,
व्यवच्छेदः.—(Individuality) व्यक्ता, अस्मात्तिः f., अस्मात्पक्षः, असा-
धारणता.—(Distinctness) भिन्नता, व्यक्तिः f., पार्थक्यं, विशिष्टता.—
(Detail) विवरणं, विस्तारः.

PARTICULARIZATION, s. विशेषवर्णनं-ना, विशेषनिर्देशः, विशेषकथनं,
573

सर्ववृत्तान्तकथनं, समुद्देशः, व्यवच्छेदः, परिच्छेदः-व्यानं.

To PARTICULARIZE, v. a. एकैकशो निर्दिष्ट् (c. 6. दिशति-देष्टु) or
उद्दिष्ट् or समुद्दिष्ट् or कथ् (c. 10. कथयति-यितुं) or वर्णय् (c. 10.
वर्णयति-यितुं), विशेषवर्णनं कृ, विशेषनिर्देशं कृ, विशेषकथनं कृ, विशेष
(nom. विशेषयति-यितुं), विशिष्ट् (c. 7. -शिनष्टि-शेष्टु).

PARTICULARIZED, p. p. एकैकशो निर्दिष्टः-ज्ञा-तं or समुद्दिष्टः &c. or
उद्दिष्टः &c. or कथितः-ता-तं, विशेषितः &c., व्यवच्छिन्नः-ज्ञा-तं.

PARTICULARLY, adv. (In an especial manner) विशेषतश्च, विशेषेण,
सविशेषं, मुख्यतश्च, प्रधानतश्च.—(Distinctly, severally) व्यक्तं, वि-
विकृतं, पृथक्, अवयवतश्च.—(Minutely) अतिसूक्ष्मत्वेन.

PARTING, s. (Separation) वियोगः, विप्रयोगः, विगमः, विरहः, विच्छेदः,
प्रविच्छेदः, विप्रलम्भः, भेदः, विभेदः, विभागः, प्रविभागः, पृथग्भावः,
पृथक्, अपगमः.—(Of the hair) सीमन्तः.

PARTING, a. (Given at parting) प्रस्थानिकः-की-कं, प्रास्थानिकः-
की-कं, प्रस्थान or प्रयाण in comp.; as, 'a parting embrace,'
प्रस्थानालिङ्गनं.

PARTISAN, s. पक्षपाती m. (न्), सपक्षः, एकपक्षः, पक्षकः, पक्षधारी m.,
पक्षधरः, पक्षावलम्बी m. (न्), पक्षः, पार्थक्यः, पार्थक्यः, सहोत्पायी m.
(न्), अर्थी m., आनुयाहकः, सङ्गी m., अनुसङ्गी m. (न्).

PARTISANSHIP, s. पक्षपातिता, पक्षपातः, पक्षधारणं-रिता, पक्षावलम्बनं.

PARTITION, s. (Separation) परिच्छिन्निः f., परिच्छेदः. See **PARTING, s.**
—(Division of shares) विभागः, विभागकृत्यं-ना, भागकरणं,
भागः, चञ्चनं, उद्धारः, उद्धारविभागः, वदन्.—(That by which
separation is made, a wall, &c.) भित्तिः f., भित्तिका, व्यवधानं,
व्यवधा, सन्धिः m.

To PARTITION, v. a. (Divide) विभिद्, भिद्, विभिद्, परिभिद्, बिद्,
विभञ्ज्, पृथक्.—(Distribute into shares) विभञ्ज्, प्रविभञ्ज्, संवि-
भञ्ज्, चञ्च, व्यस्, चञ्चंशि दा or कृप् or परिकृप्, वद, वदन् कृ.

PARTITIONED, p. p. विभक्तः-ज्ञा-तं, प्रविभक्तः &c., संविभक्तः &c., चञ्चितः-
ता-तं, परिकल्पितः &c., उद्भूतः &c., कृतवदन्तः-ना-नं.

PARTLY, adv. चञ्चतश्च, भागतश्च, किञ्चित्, ईषत्, कियत्, कियत्यर्थं,
अल्पं, अल्पमात्रं.

PARTNER, s. सहायः, सहकारी m. (न्), सङ्गी m. (न्), सम्भूयकारी m.,
चञ्चली m., समांशरी m., संसर्गी m., चञ्चलाहरी m., चञ्चलभोगी m., सह-
भोगी m., सहभागी m., सहवर्ती m., भागी m., प्रतियोगी m., उत्स-
ङ्गी m., अनुसङ्गी m., सङ्गः m. (स्), पक्षकः.—(Partner of joys
and sorrows, as a husband or wife) समदुःखसुखः-ज्ञा. See
HUSBAND, WIFE, MATE, &c.

PARTNERSHIP, s. समांशिता-त्वं, सहायता, सम्भूयकारिता-त्वं, सम्भूय-
सन्धानं, संसर्गिता-त्वं, प्रतियोगिता, सहकारिता.

PARTRIDGE, s. तिष्ठितः, तिष्ठितः, चकोरः-रका, कृकणः, कृकणः,
कृकणः, कपिष्ठितः, टिष्ठितः; 'flock of partridges,' तैष्ठितः.

PARTURIENT, a. आसन्नप्रसवा, आसन्नप्रसववेदना, प्रसवोन्मुत्ता, उपस्थित-
प्रसवकाला, आसन्नप्रसवकाला.

PARTURITION, s. प्रसवः, प्रसूतिः f., सूतिः f., सूः f., सूया, जननं, उत्पादनं.

PARTY, s. (Side, cause) पक्षः, मतः; 'one's own party,' आत्मपक्षः;
; 'belonging to one's own party,' स्वपक्षावलम्बी m.,
, आत्मपक्षधारी m. (न्); 'one of the opposite party,'

विपक्षः, प्रतिपक्षः; 'attachment to a party,' पक्षपातः. See

PARTIALITY, PARTISANSHIP.—(Number of persons associated
in opposition to others) पक्षः, सपक्षियः m. pl., सपक्षियां गणः

or संसर्गः or समूहः or सङ्घातः or सङ्घः, शाखा.—(One of two litigants) बादी *m.* (नं), खर्ची *m.*—(Set of people) गणः, पंक्तिः *f.*, समूहः, सङ्घः, सङ्घातः, मण्डलं, दलं; 'a party of men,' पुरुषगणः, जनसमूहः; 'of soldiers,' सैन्यदलं; 'of rogues,' धूर्तमण्डलं.—(Assembly) सभा, पंक्तिः *f.*, समाजः, राखेरसः.—(Convivial party) सहभोजनं, सम्भोजनं, सहपानं, सम्प्रीतिः *f.*, उच्छातालः.—(Person particularized) विषयितजनः, व्यक्तः *f.*, मनुष्यः, जनः, विषयितमनुष्यः.—(One concerned or interested) सङ्गन्धी *m.* (नं), भागी *m.*, संश्लो *m.*

PARTY, *a.* पक्ष in comp., पाक्षिकः -की -कं, पाक्षः -ची -वं.

PARTY-COLORED, *a.* नानावर्णः -णी -णं, नानारङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, विचित्रविचित्रः -चा -चं, विचित्रवर्णः &c., विचित्रवर्णः &c.

PARTYISM, *s.* पक्षपातित्वं. See PARTISANSHIP, PARTIALITY.

PARTY-MAN, *s.* पक्षपाती *m.* (नं), पक्षकः, पाक्षिकः. See PARTISAN.

PARTY-WALL, *s.* भित्तिः *f.*, भित्तिका, कुट्टं -कुट्टकं. See PARTITION.

PÁRVATĪ, *s.* (The goddess Durgā, the wife of Śiva and mother of Kārtikeya and Gaṇeśa, called Pārvatī in her capacity of daughter of Himāla, the sovereign of the snowy mountains. She has many names, some of which will be found under the head of Bhavānī and Durgā. They are here all collected together) पार्वती, हेमवती, हिमवत्युता, हिमशैलजा, हिमजा, देवी, महादेवी, उमा, दुर्गा, काली, चण्डी, चण्डिका, कालिका, भयानी, गौरी, मङ्गलगौरी, सङ्घमङ्गला, भैरवी, भद्रकाली, रुद्राणी, सद्योणी, ईश्वरी, शिवा, मृडानी, अक्षा, अक्षिका, जगदक्षा, जगन्माता *f.* (नं), दक्षजा, श्यामा, भगवती, ज्योतिगौरी, महा-माया, शाकम्भरी, कात्यायनी, अपर्णी, शाम्भवी, शाश्वरी, वशी.

PARVENU, *s.* (An upstart) आगन्तुकः, आगन्तुः *m.*

PASQUINADE, *s.* निन्दालेखः, निन्दार्थकलेखः, उपहासककविता.

TO PASS, *v. n.* (Move, go) गम्, वा, चल्, चर, मृ, इ &c.—(Be spent, go on, as time, &c.) वृत्, (c. 1. वर्तते -वर्तते), प्रवृत्, गम्—(Gain currency) प्रचलीभू, प्रचलितः -ता -तं भू, प्रचल्, प्रचर्. (Be enacted) सिध् (c. 1. सिध्यति, सेधुं), सिद्धीभू, निष्पद्यीभू, व्यप-स्थापितः -ता -तं भू.—(Be approved) सम्मतः -ता -तं भू.—(Occur, come to pass) उपस्था, समुपस्था, उपपद, सम्पद, उपपन्नः -जा -जं भू, आपन्नः, सम्भू, संवृत्, संवृत्तः -जा -जं भू, आगम्, उपागम्, घट.—(Be transferred) संक्रम (c. 1. क्रामति -क्रमितुं), उपसंक्रम.—(Pass away, disappear, fade away) नश, प्रणश, क्षि, प्रली, विली, प्रविली, तिरोगम्, तिरोभ, खर.—(Pass away, as time, &c.) अति-क्रम, अतिवृत्, अती, व्यती, समती, गम्, 'six months passed away,' षष्ठ्यासम् अत्यवर्तते; 'six seasons passed away,' षट्त्वं पदं समत्ययुः; 'let not the moment pass away,' नातिवर्तते क्षणं.—(Pass by) अतिक्रम, अती, अतिगम्, अतिचर्, अतिपा, समतिपा.—(Pass on) प्रपा, प्रगम्, प्रवृत्, प्रम्, गम्, या; 'jokes pass,' प्रमर्शते हासः.—(Pass over, cross) तृ, अतिवृ, निवृ, अतिक्रम, अती.—(Let pass, omit) तज्, परितज्, उत्सृज्, विसृज्, उपेक्ष; 'let it pass,' यातु; 'that which passes in the mind,' मनोगतं, अन्तर्गतं मनः.

TO PASS, *v. a.* (Go over, through, beyond, cross or pass over) तृ (c. 1. तरति -रितुं -रोतुं), अतिवृ, सन्, निवृ, उन्, समन्, अतिक्रम, अतिक्रम, अती, व्यती, अतिगम्, पारं गम् (c. 1. गच्छति, गच्छुं); 'to pass a river,' नदीपारं गम्.—(Spend time, &c.) गम् (c. 10. गमयति

-यितुं), परिगम्, वृत् (c. 10. वर्तयति -यितुं), नी (c. 1. नयति, नेतुं), वह् (c. 10. वाहयति -यितुं), विवृ (c. 1. -हरति -ते -हर्तुं), विवस् (c. 1. -वसति -वस्तुं); 'eight years were passed,' अष्टौ समाः परिगमिताः; 'he passes his days,' दिवस्वानि गमयति; 'he passed the night,' निशां निनाय; 'passing the night there,' तत्र रात्रिं व्युष्य.—(Cause to move) चल् (c. 10. चालयति -यितुं), सचल्, सचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), स्थानान्तरीकृ.—(Transfer) संक्रम (c. 10 -क्रामयति -यितुं), उपसंक्रम.—(Enact) सिद्धि -द्धां कृ, सिद्धीकृ, निष्पद्य -द्धां कृ, निष्पद (c. 10. -पादयति -यितुं), व्यपस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं), स्था, व्यपस्थां कृ.—(Pass sentence) निर्णयं कृ, प्रणयनं कृ.—(Pass by) अतिक्रम, अतिक्रम, समतिक्रम, अतिवृत्, अतिचर्, अतिगम्, अतिपा, समतिपा, अती, व्यती, अत्यभिस्.—(Pass by, neglect) तज्, परि-तज्, हा, अपहा, अपाह, उत्सृज्, अतिमृज्, लङ्, उत्सृज्.—(Pass off) See TO PALM.—(Pass over, overlook) उपेक्ष, समुपेक्ष, खम् &c. See OVERLOOK.—(Pass through the bowels, &c.) See TU EVACUATE.

PASS, *s.* (Narrow passage, defile) सङ्कटपथः, सङ्कटमार्गः, दुर्गमार्गः, सङ्कटं, मन्दारः, मन्दारः, दुर्गं, घर्षरः.—(Fissure between hills) दरी -रा, विदरः, रन्ध्रं.—(Passport) अभिज्ञानपत्रं, अभयपत्रं.—(Thrust in fencing) प्रहारः, पट्टिप्रसारणं.—(State, distressed state) दशा, चयस्या, गतिः *f.*, दुर्दशा, दुर्गतिः *f.*, कष्टं.

PASSABLE, *a.* (That may be crossed or travelled over) ताव्यः -व्यी -व्यं, तरणीयः -या -यं, गम्यः -म्या -म्यं, गमनीयः -या -यं, गमन-योग्यः -ग्या -ग्यं, सुगमः -मा -मं, उत्तम्यः -म्या -म्यं.—(Tolerable) विगुणः -णा -णं, सहनीयः -या -यं, सह्यः -स्या -स्यं.—(Current) प्रचलः -ला -लं.

PASSABLY, *adv.* विगुणं, सहनीयं, यावन्नावत्. See TOLERABLY.

PASSAGE, *s.* (Act of passing) गमनं, तरणं, उतरणं, चलनं, गतिः *f.*, तरः; 'to and fro,' गमनागमनं, गतागतं, यातायातं.—(Passing through or beyond) सङ्क्रमः -मणं, सङ्क्रान्तिः *f.*, संचारः, क्रान्तिः *f.*, अतिक्रमः -मणं, पारगमनं, उत्तंषणं.—(Time of passing) गमनकालः, सङ्क्रमकालः, पारगमनकालः.—(Road, way) पथः, मार्गः, द्वारः.—(Difficult passage) संक्रमः -मं, संक्रामः, संचारः, संचरः, दुर्गमार्गः, दुर्गपथः, दुर्गं.—(Liberty to pass) गमनशक्तिः *f.*, गमनाधिकारः.—(Of a book) स्थलं, देशः, एकदेशः, वचनं; 'a passage of scrip- ture,' वेदस्य एकदेशः.—(Occurrence) वृत्तं, भूतं.

PASSAGE-MONEY, *s.* आतारः, आतरः, तरमूल्यं, तरपत्यं, तारिकं, ताव्यं.

PASSED, *p. p.* (Gone by) अतिक्रान्तः -न्ता -नं, अतीतः -ता -तं, व्यतीतः &c., सम्प्रवृत्तः -न्ता -नं.—(Crossed, gone through or over) तीर्थः -णी -णं, उत्तीर्थः &c., संक्रान्तः -न्ता -नं, पारगतः -ता -तं; 'hard to be passed,' दुस्तरः -रा -रं, दुस्तरयः -या -यं, दुर्गमः -मा -मं.—(Passed over) लंघितः -ता -तं, उत्तंषितः &c.—(Spent, as time) वसितः -ता -तं, नोतः -ता -तं.—(As faces, &c.) हृत्तः -न्ता -नं, गूतः -ना -नं, उत्तरितः -ता -तं, उत्तारितः &c.—(Ended, gone). See PAST.

PASSENGER, *s.* (Traveller) पथिकः, पाथिकः, यात्री *m.* (नं), गामी *m.*, गमी *m.*, मार्गस्थः, पथस्थः, पादधिकः, सारथिकः.—(One who crosses) तरो *m.*, तरः, तरिता *m.* (नृ), तर्जरीकः, उत्तरणकृत् *m.*—(In a vessel) नौयात्री *m.*, नौगामी *m.*, नौकालवर्षी *m.*, नौकावहः, नौडुपिकः.

PASSER, *s.* तरो *m.* (नृ), तरः, तरिता *m.* (नृ), तर्जरीकः, गामी *m.*

PASSIBILITY, *s.* सुखदुःखसहनता, सुखदुःखवेदनक्षमता, सुखदुःखयोग्यता, सुखदुःखसहननं, सुखदुःखवेदिन्यं.

PASSIBLE, *a.* सुखदुःखक्षमः -ना -नं, सुखदुःखवेदनक्षमः -ना -नं, सुखदुःखयोग्यः -ग्या -ग्यं, सुखदुःखवेदी -दिनी -दि (न्).

PASSING, *s.* (The act) तरणं, उत्तरणं, गमनं, चलनं. See PASSAGE. (Passing by) अत्ययः, अतिगमनः.

PASSING, *part.* तरन् -रन्ती -रन् (न्), गामी -मिनी -मि (न्), यायी &c. —(Surpassing) अतिगः -गा -गं, अतिगमनः -का -कं.

PASSING, *a.* (Eminent) उत्तमः -मा -मं, परमः -मा -मं, श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं.

PASSING, *adv.* अत्यन्तं अतिशयेन, अतिमानं, अति or अतिशय in comp.

PASSION, *s.* (Feeling or affection of the mind) मनोभावः, भावः, मनोविकारः, मनोविकृतिः *f.*, विकारः, विकृतिः *f.*, मनोवृत्तिः *f.*, वृत्तिः *f.*, स्वप्नः, मनोरागः, रसः, मनोधर्मः; 'passion of love,' कामविकारः, कामविकृतिः *f.*; 'of anger,' क्रोधविकारः; 'of lust,' लोभविकारः. The word इन्द्रियाणि *n. pl.* may sometimes be used generally to express 'the passions'; as, 'restraint of the passions,' इन्द्रियनिग्रहः, इन्द्रियदमनं, कामक्रोधलोभादिदमनं; 'having the passions subdued,' जितेन्द्रियः -या -यं; 'void of passions,' चीतरागः -गा -गं, विरक्तः -क्ता -क्तं, विरागी &c.; 'absence of passion,' वैराग्यं, विरागः, विरक्तिः, रागहीनता; 'having passions,' रागी &c., अनुरागी &c.; 'the class of six passions, viz. desire, wrath, avarice, bewilderment, pride, and envy,' षड्गुणः—(Anger, warmth of temper, rage) क्रोधः, कोपः, प्रकोपः, रोषः, अनयः, संरम्भः, प्रतिरम्भः, उत्तापः, उग्रता -त्वं, चयता, तिग्मता, उष्णः, स्रम्भः, भामः, कैशिकः; 'fit of passion,' क्रोधावेशः; 'in a passion,' कुब्जः -डा -डं, क्रोधी &c., जातक्रोधः -धा -धं, जातारवः -वा -वं.—(Mental agitation or excitement) मनःक्षोभः, चित्त-क्षोभः, चित्तवेगः, मनस्तापः, मनोव्याकुलता, उत्तापः, व्याक्षोभः.—(Love, lust) कामः, कामिता, कामुकत्वं, मदः, मदनः, स्वरः, अनुरागः, स्मरमोहः, कैशिकः.—(Eager desire) लालसा, लोभः, उत्कृष्टा, उत्सुकता, औत्सुक्यं.—(Suffering) दुःस्वप्नः, दुःखं, व्यथा, पीडा, क्लेशः, अमः.—(As opposed to action) सहनं, सहनं, ग्रहणं, कर्माश्रयत्वं, कर्मापात्रता.—(The quality or property of passion) रजस् *n.*

PASSIONATE, *a.* (Easily moved to anger) शीघ्रकोपी -पिनी -पि (न्), शीघ्रक्रोधी &c., सुलभकोपः -पा -पं, क्रोधी &c., क्रोधनः -ना -नं, कोपी &c., कोपनः -ना -नं, क्रोधशीलः -ला -लं, कोपशीलः &c., अनयवी &c., संरम्भी &c., अनयवैद्यः -या -यं, रोषवैद्यः -या -यं, रोषशीलः &c., संरम्भीशीलः &c., कोपिष्ठः -ष्टा -ष्टं, क्रोपिष्ठः &c., पित्रवेगी &c., भावी &c., पित्रस्वभावः -वा -वं; 'very passionate,' अत्यन्तकोपनः -ना -नं.—(Highly excitable, warm, ardent) सत्तापशीलः -ला -लं, उत्तापशीलः &c., बलः -यडा -यडं, उग्रबलः &c., चयवान् -वती -वन् (न्), उष्णः -ष्णा -ष्णं, उग्रः -या -यं, रौद्रः -द्री -द्री, तिग्मः -ग्मा -ग्यं, तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं—(Full of strong feeling) रागी &c., रागवान् &c., रागान्वितः -ता -तं, सरागः -गा -गं, संरक्तः -क्ता -क्तं, सानुरागः &c., अनुरागी &c., रागिष्ठः &c., अनुरक्तः &c., सरसः -सा -सं, रसी &c., रसिकः &c., उत्कृष्टितः -ता -तं.—(Having the quality or property of passion) रजोगुणी &c.; 'a passionate woman,' कोपना, भाविनी.

PASSIONATELY, *adv.* (With strong feeling) सरागं, रागेण, रागपूर्वं, सानुरागं, सरसं.—(Ardently) अतिकोपहृलेन, तीक्ष्णं, सतीक्ष्णं, चयं,

प्रचयं, उग्रचयं, उत्कृष्टापूर्वं.—(With anger) सकोपं, सक्रोधं, सरोधं, सामर्थ्यं, संरम्भपूर्वं.

PASSIONATENESS, *s.* शीघ्रकोपिता, कोपशीलता, क्रोधशीलता, क्रोधवशता, क्रोधाधीनता, पित्रस्वभावः.—(Strong feeling) सानुरागता, सरागता, अनुरागः.

PASSIONLESS, *a.* चीतरागः -गा -गं, रागहीनः -ना -नं, शान्तरागः &c., विरागी -गिणी -गि (न्), विरक्तः -क्ता -क्तं, अनुरागी &c.

PASSIVE, *a.* (Suffering without resistance) सहनः -ना -नं, सहः -हा -हं, सहिष्णुः -ष्णुः -ष्णु, सहनधर्मकः -का -कं, सहनवृत्तिः -वृत्तिः -वृत्तिः, सहनशीलः -ला -लं, सहनधर्मी -म्यो -म्यं (न्), तिष्ठिः -ष्ठी -ष्ठी, अनिवारकः -का -कं, अप्रतीकारकः &c.—(Opposed to active not an actor) निष्क्रियः -ष्टा -ष्टं, निष्क्रियः -या -यं, अप्रवर्तकः -का -कं, क्रियाशून्यः -न्या -न्यं, कर्मापात्रं, कर्माधारः, कर्माश्रयः.—(In grammar, the passive voice) कर्मणिवाच्यं, कर्मणि सामनेपदं; 'reflective passive,' कर्मणिकर्तृवाच्यं; 'impersonal passive,' भाववाच्यं. The grammatical symbol for the passive is ढभावः.

PASSIVENESS, PASSIVITY, *s.* सहनत्वं, सहिष्णुता, सहनशीलता, सहनधर्मः, सहनवृत्तिः *f.*—(Opposed to activity) निष्क्रियता -त्वं, निष्क्रियता, कर्मापात्रता, कर्माश्रयता.

PASSPORT, *s.* अभयपत्रं, अभयवाक् *f.* (च्), अभिज्ञानपत्रं, अभिज्ञानुद्गा, अभिज्ञानं, मुद्रा.

PAST, *p. p.* or *a.* (Gone by, not present) गतः -ता -तं, भूतः -ता -तं, अतीतः -ता -तं, अतीतः &c., समतीतः &c., व्यतेतः &c., वृत्तः -त्ता -तं, संवृत्तः &c., अतिज्ञानः -ना -नं, निभूतः -ता -तं, परोक्षः -क्षा -क्षं, प्रतीतः -ता -तं. See PASSED. (Former, relating to the past) पूर्वः -वो -वं, पूर्वः -वो -वं, पूर्वः -वो -वं, पूर्वः -वो -वं, पूर्वतनः -नी -नं, प्राक्तनः -नी -नं; 'in past times,' पुरा, पूर्वं, परोक्षः.—(Ended, accomplished) वृत्तः -त्ता -तं, निर्वृत्तः &c., समाप्तः -ता -तं.—(Past tense) अद्यतनभूतः -तं, परोक्षभूतः, अतीतकालः.

PAST, *s.* (Past time) गतकालः, भूतकालः, अतीतकालः, प्राकालं, पूर्वकालं, परोक्षः; 'knowing past and future,' परावरदृक् *m.f.n.* (श्).

PAST, *adv.* (Beyond) अति prefixed; as, 'past mortal strength,' अतिमानुषशक्तिः. Expressed also by अ or निर् prefixed, or by the use of the passive participle अतीत, हीन, त्यक्त, नष्ट, अतिज्ञान &c. in comp.; as, 'past cure,' असाध्यः -ध्या -ध्यं, निरुपचारः -रा -रं, अविषययातिगः -गा -गं; 'past the range of sight,' अक्षुविषयातिज्ञानः -ना -नं; 'past work,' अतीतव्यवहारः -रा -रं; 'past remedy,' उपायातीतः -ता -तं; 'past age,' वयोतीतः &c.; 'past all sense of shame,' निर्लज्जः -ज्जा -ज्जं, लज्जाहीनः -ना -नं, नलज्जः &c., त्यक्तलज्जः &c.

PASTE, *s.* उदपेयं, उदकपेयं, जलपेयं, उदकपूर्वं, गोधूमसम्भवं.

TO PASTE, *v. a.* उदपेयेण बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्ध्) or स्रबन्ध्, उदपेयेण लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्).

PASTEBBOARD, *s.* स्थूलकार्पासं, घनपत्रं, दृढकार्पासं, स्थूलपत्रं.

PASTER, *s.* अक्षयसुरसन्धिः *m.*, अक्षयस्य सुरोपरिस्थः पादभागः.

PASTIME, *s.* विनोदः, क्रीडा, विहारः, खेला -लनं, विलासः, क्रीतुकं, क्रीडाक्रीतुकं, केलिः -ली *m.f.*, लीला, देवनं, परीहासः, नर्म *n.* (न्), कूर्दनं, रासेरसः; 'juvenile,' बालक्रीडा, बाललीला, बालचरित्रं.

PASTOR, *s.* (Shepherd) नेषपात्रः -लकः, नेषपोषकः.—(Religious instructor) धर्मीपदेशकः, धर्माध्यापकः, आचार्यः, गुरुः *m.*, उपाध्यायः.

PASTORAL, *a.* (Pertaining to shepherds) नेषपात्रसम्बन्धी &c.,

नेवपालविषयः -या -यं.—(Pertaining to a minister of religion)

धर्मीपदेशकसम्बन्धी &c., धर्मीध्यापकसम्बन्धी &c., धर्मीपदेशविषयः -या -यं.

PASTORAL, *s.* (Pocm) नेवपालनादिविषयकं काव्यं, गोमेवादिविषयं गीतं.

PASTRY, *s.* पिष्टकं, पिष्टिकं, पिष्टानं, मिष्टानं, आपूपिकं, शाष्कुलिकं.

PASTRY-COOK, *s.* पिष्टककारी *m.* -रिणी *f.* (नं), पिष्टककृत् *m.*, मिष्टककृत्, पिष्टकपित्री *m.* -पित्री *f.* (नं), आपूपिकः -की.

PASTURAGE, *s.* (Grazing ground) गोचरः, गोम्रचारः, गोमेवादिचार-स्थानं, गोचारणक्षेत्रं, गोचारणभूमिः.—(Meadow grass) यवसः, यावसः, क्षेत्रियं, पाशवपालनं, पशुस्थं, घासः, तृणं, गवादनं.

PASTURE, *s.* (Grass for cattle) गवादनं, गोभक्ष्यं, यवसः, पशुस्थं, पशुभोजनं, पशुखाद्यं, घासः, तृणं.—(Ground covered with grass for grazing) यावसभूमिः *f.*, यवसीयभूमिः *f.*, गोचारणभूमिः *f.*, पशुचारणभूमिः *f.*, शाडुलभूमिः *f.*, शाडुलभूमिः. See PASTURAGE.

TO PASTURE, *v. a.* (Graze) चर् (c. 10. चारयति -यितुं), तृणं भुञ्ज् or खाद् or दा.

TO PASTURE, *v. n.* (Graze) चर् (c. 1. चरति -रितुं), तृणं, तृणं खाद् &c.

PASTY, *a.* क्षीद्वेषिकः -की -कं, उद्वेषगुणकः -का -कं.

PASTY, *s.* (Pie made of paste) पिष्टकः -कं, पिष्टिकं, शाष्कुली.

PAT, *a.* युक्तः -क्ता -क्तं, योग्यः -ग्या -ग्यं, सङ्गतः -ता -तं. See FIT.

PAT, *adv.* युक्तं, यथायोग्यं, सम्यक्, अङ्गता, समङ्गत्वं. See FITLY.

PAT, *s.* (Light blov) लघुमहारः, लघ्वाघातः, चपेटः, चपेटाघातः.—(Flattish lump) ईशविश्लिपिः; 'of butter,' नवनीतपिष्टः.

TO PAT, *v. a.* चपेटेन प्रदं or चाहन्, लघुमहारं कृ, लघु प्रदं.—(A horse, &c.) स्फुल्ल (c. 10. स्फुल्लयति -यितुं), चास्फुल्ल, स्फुल्लनं कृ.

PATCH, *s.* (Piece of cloth) वस्त्रखण्डः, पटखण्डः; 'patched garment,' कपेटः, कन्या; 'weaving one,' कन्याधारणं, कपेटधारणं; 'a beggar who wears one,' कपेटधारी *m.* (नं), कन्याधारी *m.*, कपेटो *m.*, कपेटिकः.—(Piece of any thing) खण्डः -खं, शकलः -लं.

TO PATCH, *v. a.* वस्त्रखण्डं निषिद् (c. 4. -वीष्यति -वेयितुं) or निषिद् (c. 10. -वेशयति -यितुं), जीर्णवस्त्राणि समाधा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं) or सन्धा, कन्या (nom. कन्यायति), कपेट (nom. कपेटयति).

PATCHED, *p. p.* or *a.* खण्डी -खिडनी -खिड (नं), खण्डमयः -यो -यं, खण्डयुक्तः -क्ता -क्तं, खण्डरूपः -पा -पं; 'patched garments.' See PATCH, *s.*

PATCHER, *s.* वस्त्रखण्डसमाधाता *m.* (नं), जीर्णवस्त्रसमाधाता *m.*

PATCH-WORK, *s.* खण्डकर्म *n.* (नं), कन्याकरणं, कपेटकरणं.

PATE, *s.* मस्तकायं, मस्तकः -कं, मुखः -खं -खण्डं. See HEAD, *s.*

PATENT, *a.* (Plain) स्पष्टः -हा -हं, विस्पष्टः &c., व्यक्तः -क्ता -क्तं, प्रत्यक्तः &c., प्रत्यक्षः -क्षा -क्षं, प्रकाशः -शा -शं, सुगमः -मा -मं.

PATENT, *s.* विशेषाधिकारपत्रं -त्रिका, प्रकाशपत्रं, प्रकाशलेख्यं.

PATENTEE, *s.* प्रकाशपत्रधारी *m.* (नं), अधिकारपत्रधारी *m.* (नं).

PATER-FAMILIAS, *s.* कुटुम्बी *m.* (नं), कौटुम्बिकः, कुलपतिः *m.*, कुलोद्भवः.

PATERNAL, *a.* पैतृकः -की -कं, पैत्रिकः &c., पैतृकः -का -कं, पैत्रः -ची -यं, पित्र्यः -प्या -प्यं, पित्र् in comp.; 'paternal mansion,' पित्र्-मन्दिरं; 'paternal aunt,' पित्र्-मत्ता *f.* (नं); 'paternal affection,' पुत्रस्नेहः, सुतस्नेहः, वास्तव्यं.—(Like a father) पित्र्-तुल्यः -त्या -त्यं, पित्र्-सदृशः -शी -शं, पित्र्-सम्बन्धः -भा -भं, पित्र्-समः -मा -मं.—(Derived from a father) पित्र्-प्राप्तः -प्ता -प्तं, पित्र्-गतः -ता -तं, पित्र्-क्रमायातः -ता -तं; 'paternal estate,' पैतृकभूमिः *f.*

PATERNALLY, *adv.* पित्र्-तुल्यं, तातृत्वं, जनकतुल्यं, पित्र्-तुल्येण.

PATERNITY, *s.* पित्र्-तुल्यं -ता, जनकता -तं, पित्र्-भावः, पैतृकत्वं, पित्र्-धर्मः.

PATH, *s.* पथः, पन्थाः *m.* (पथिन्), मार्गः, पङ्क्तिः -ती *f.*, पदविः -वी *f.*, हरणः -खी *f.*, गतिः *f.*, वस्ती *n.* (नं), वस्तीनिः *f.*, वस्तीनिः -नी *f.*, अन्धा *m.* (नं), अयनं, पथा, रक्षपदी; 'of the planets,' कक्षः -क्षा; 'the right path,' सत्यपथः, सन्मार्गः; 'the wrong path,' उत्थपथः, कुपथः, उन्मार्गः, विमार्गः; 'going on the wrong path,' उन्मार्ग-गामी &c.; 'to seduce from the right path,' उत्थपथं नी (c. 1. नयति, नेतुं).

PATHETIC, PATHETICAL, *a.* करुणारसमयः -यी -यं, करुणारसात्मकः -का -कं, रसिकः -का -कं, करुणाननकः -का -कं, करुणोत्पादकः -का -कं, कारुणिकः -की -कं, करुणात्मकः -का -कं, हृदयङ्गमः -ना -नं, हृदय-वेचकः &c., हृदयाविद् *m. f. n.* (यं), मनोद्रावकः &c., चिन्तनोद्भवः &c., चिन्तनोद्भवजनकः &c. See MOVING, *a.*

PATHETICALLY, *adv.* सरसं, करुणारसपुञ्जं, सकारुण्यं, करुणं, यथा करुणा जायते or यथा हृदयं व्यूष्यते तथाप्रकारेण.

PATHIC, *s.* (Catamite) विटः, वेश्याध्वी, नारङ्गः; 'keeper of pathics,' विटपः.

PATHLESS, *a.* अथपथः -था -थं, निष्यपथः -था -थं, अमार्गः -गी -गं, अगम्यः -म्या -म्यं.

PATHOLOGIC, PATHOLOGICAL, *a.* निदानविषयकः -का -कं, रोगनिदान-सम्बन्धी &c.

PATHOLOGY, *s.* निदानविद्या, रोगनिदानविद्या, निदानशास्त्रं, रोगलक्षण-विद्या, रोगलक्षणशास्त्रं, रोगनिरूपणविद्या.

PATHOS, *s.* करुणारसः, कारुण्यरसः, रसः, रागः, करुणा, कारुण्यं, रसिकता -तं, चिन्तनोद्भवकत्वं, करुणजनकता.

PATHWAY, *s.* पथः, मार्गः, पदविः -वी *f.*, वस्ती *n.* (नं), गमनागमनपथः.

PATIENCE, *s.* क्षमा, क्षान्तिः *f.*, सहिष्णुता -तं, सहनं, सहनशीलता, सहनशक्तिः *f.*, सहनं, तितिक्षा, धैर्यं, धृतिः *f.*, धीरता, दमः, दमयः, दमपुः *m.*, मर्षः -र्षं, उत्साहः, साहनं.

PATIENT, *a.* सहिष्णुः -ष्णुः -ष्णुः, सहनः -ना -नं, सहनशीलः -ला -लं, क्षमावान् -वती -वत् (नं), सहः -हा -हं, क्षमः -मा -मं, तितिक्षुः -क्षुः -क्षुः, क्षमी -मिणी -मि (नं), क्षमायुक्तः -क्ता -क्तं, क्षान्तिमान् -मती -मत् (नं), क्षमा -न्ती -न्त (नं), क्षमिता &c., क्षमाशीलः -ला -लं, तितिक्षाशीलः &c., धीरः -रा -रं, धैर्यवान् &c., धृतिमान् &c., मर्षी &c., मर्षणः -णा -णं, मर्षितः -ता -तं, मर्षितवान् &c., क्षान्तः -न्ता -न्तं, सासहिः -हिः -हिः, सहमानः -ना -नं, दान्तः -न्ता -न्तं. The words सह and क्षम are especially used in comp.; as, 'patient of labor,' क्लेशसहः -हा -हं; 'of austerities,' तपःसहः, तपःक्षमः &c.; 'very patient,' बहुक्षमः -मा -मं, बहुसहः &c., विषमसहः &c.; 'to be patient of,' सह (c. 1. सहते, सोढुं), क्षम् (c. 1. क्षमते, क्षन्तुं), तिज् in des. (तितिक्षते -यितुं), मृष् (c. 4. मृषति, मयितुं).

PATIENT *s.* (As apposed to agent) कर्मोपायं, कर्मोपायः, कर्मोपध्वः.—(Sick person) रोगी *m.* -गिणी *f.* (नं), जातुरः -रा, रोगाक्तः -क्ता, सरोगः -गा.

PATIENTLY, *adv.* क्षमापुञ्जं, तितिक्षापुञ्जं, तितिक्षया, सधैर्यं, समर्पं, तितिक्षितं.

PATLY, *adv.* युक्तं, यथायोग्यं, सङ्गतं. See PAT, *adv.*

PATRIARCH, *s.* आदिपुरुषः, मूलपुरुषः, वृद्धपिता *m.* (नं), गोत्रपतिः *m.*, प्रजापतिः *m.*, गोत्रस्वामी *m.* (नं), वंशपतिः *m.*, गोत्रजनकः.—(Venerable person) वृद्धजनः, गुरुजनः.

PATRIARCHAL, *a.* आदिपुरुषसम्बन्धी -स्थिनी &c., मूलपुरुषसम्बन्धी &c.

PATRICIAN, *a.* कुलीनः -ना -नं, महाकुलीनः &c., सत्कुलीनः &c., सङ्घः -शा -शं, सङ्घीयः -या -यं, अग्रजः -ती -तं, अग्रजान्यः &c., अग्रि-जातः &c. See NOBLE.

PATRICIAN, s. कुलीनजनः, कुलीनपुरुषः, शिष्टजनः, सभिननवान् *m.* (नं).
PATRIMONIAL, a. (Inherited from a father, &c.) वैतृकः -की -कं, पितृप्राप्तः -मा -मं, पित्रागतः -ता -तं, पितृक्रमायातः &c., दायप्राप्तः &c., दायलभः -मा -मं, दायोपागतः &c.—(Relating to a patrimony) वैतृकरिकसम्बन्धी &c., दायसम्बन्धी &c.
PATRIMONY, s. वैतृकरिक्यं, वैतृकं रिक्यं or स्वक्यं, गोत्ररिक्यं, पैतृकधनं, स्वक्यभागः, गोत्रधनं, दायः, पैतृकं, छोडारकं, क्रमागतरिक्यं, पित्रागतरिक्यं, पित्रागतधनं; 'confiscation of it,' वृत्तिह्रदः; 'title deed of it,' रिक्यपत्रं.
PATRIOT, s. स्वदेशाभिमानी *m.* (नं), स्वदेशानुरागी *m.* (नं), जन्मभूम्यनुरागी *m.*, जन्मभूमिवत्सलः, स्वदेशभक्तः, स्वदेशहितैषी *m.*
PATRIOTIC, a. स्वदेशाभिमानी -निनी -नि (नं), स्वदेशानुरागी -गिणी &c., स्वदेशानुरक्तः -क्ता -क्तं, जन्मभूम्यनुरक्तः &c., जन्मभूमिवत्सलः -ला -लं, स्वदेशभक्तः -क्ता -क्तं, स्वदेशासक्तः &c., स्वदेशहितैषी -पिणी &c., स्वदेशहितकारी &c., स्वदेशपालकः -का -कं.
PATRIOTISM, s. स्वदेशाभिमनः, स्वदेशानुरागः, स्वदेशानुरक्तिः *f.*, देशाभिमनः, देशानुरागः, जन्मभूम्यनुरागः, जन्मभूमिवात्सल्यं, स्वदेशभक्तिः *f.*, स्वदेशासक्तिः *f.*, स्वदेशप्रीतिः *f.*, स्वदेशप्रतिपालनं, स्वदेशहितैषा.
PATROL, s. (Walking round by a guard in the night) रक्षकेण रात्रौ परिक्रमणं or परिभ्रमणं.—(The guard who goes the round) रात्रिपरिचरः, रात्रिचरः, रात्रिरक्षकः, रक्षकः, आरक्षकः, रक्षी *m.* (नं).
To PATROL, v. n. रक्षकवद रात्रौ परिक्रम्य (c. 1. -क्रामति, c. 4. -क्राम्यति -क्रमितुं) or परिभ्रम्य (c. 4. -भ्राम्यति -भ्रमितुं).
PATRON, s. (One who supports and protects) पालकः, प्रतिपालकः, अनुपालकः, उपकारकः, उपकारी *m.* (नं), संवर्धकः, अनुयाही *m.*, पक्षधारी *m.*, पोषकः, रक्षकः, आश्रयः, आश्रयभूतः, शरणं, शरणभूतः, आश्रयस्थानं, नाथः, पुरस्कारी *m.*, पुरस्कृता *m.* (नृ), उपकृता *m.*, साहाय्यकारी *m.*, सहायः, पिण्डदः.—(Appreciator of merit) गुणयाही *m.* (नं), गुणयाहकः, गुणहः, गुणदर्शी *m.*; 'patron of learning,' विद्यानुपालकः.
PATRONAGE, s. पालनं, अनुपालनं, प्रतिपालनं, उपकारः, आश्रयः, संश्रयः, अनुग्रहः, उपग्रहः, सङ्ग्रहः, आग्रहः, साधारः, अवहम्भः, वर्धनं, संवर्धनं, अवलम्बः -धनं, शरत्सता, पुरस्कारः, रथा -धनं, अभिरक्षा, पोषणं, पालनपोषणं, साहाय्यं, सहायनं, साहित्यं, प्रतिपालकता.—(Appreciation of merit) गुणग्रहणं, गुणज्ञानं.
PATRONAL, a. पालकः -का -कं, उपकारकः &c., संवर्धकः &c., रक्षकः &c.
PATRONESS, s. प्रतिपालिका, उपकारिणी, अभिरक्षिका, रक्षाकारिणी.
To PATRONIZE, v. a. प्रतिपाल् (c. 10. -पालयति -यितुं), अनुपाल्, अनुग्रह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), उपग्रह्, संवृष् (c. 10. -वर्धयति -यितुं), अभिरक्ष् (c. 1. -रक्षति -रक्षितुं), उपकृ, साहाय्यं कृ; 'to patronize learning,' विद्यानुपालनं कृ.
PATRONIZED, p. p. प्रतिपालितः -ता -तं, अनुपालितः &c., संवर्धितः &c., अवलम्बितः &c., अभिरक्षितः &c., अनुगृहीतः &c.
PATRONLESS, a. निराश्रयः -या -यं, अनश्रयः &c., अशरणः -णा -यं, निरवलम्बः -धा -धं, निःसहायः -या -यं, निराधारः -रा -रं.
PATRONYMIC, s. अपत्यवाचकः, अपत्यवाचकनाम *n.* (नं), पैतृकनाम *n.*, पितृप्राप्तनाम *n.*, पित्रागतनाम *n.*, गोत्रनाम *n.*, उपाधिः *m.*
PATTEN, s. काष्ठपादुका, स्त्रीजनव्यवहारिता काष्ठमयपादुका.
To PATTEN, v. n. पटपट (nom. पटपटायते -ति), पटपटशब्दं कृ.
PATTER, PATTERNING, s. पटपटशब्दः; 'of thin,' धारावृत्तिः *m.*
PATTERN, s. (Model, exemplar) उपमा -मानं, प्रतिमा -मानं, आदर्शः.

निदर्शनं, प्रतिरूपं, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिकृतिः *f.*, संस्कारः, प्रमाणं, प्रतिक-पट्टक *m.* (श); 'of propriety,' न्यायोपाहारः.—(Specimen) आदर्शः, निदर्शनं.—(Figure) आकारः, संस्कारः, रूपं.

PAUCITY, s. अल्पता, स्वल्पता, स्वाल्पं, संख्याल्पता, अल्पदुर्लभता, स्कोकता.

PAUNCH, s. (Belly) उदरं, जठरं, तुन्दं -न्दि *m.*, कुक्षिः *m.*, पिचिगडः; 'having one,' उदरी -रिणी &c., तुन्दी &c., पिचिखिलः -टा -टं.—(Protuberant belly) लसोदरं.

To PAUNCH, v. a. निरुदरीकृ, निरन्वीकृ, उदरादि वहिष्कृ.

PAUPER, s. (Poor person who lives on alms) भिक्षोपजीवः *m.* -विनी *f.*, भैक्षजीवी *m.* (नं), भिक्षाजीवी *m.* &c., भिक्षुः *m.*, भिक्षुकः *m.* -की *f.*, अन्वदन्नोपजीवी *m.* &c., दरिद्रः, निर्यन्धः, सिद्धः.—(In law) आकाशेशः.

PAUPERISM, s. भिक्षोपजीवनं, भैक्षोपजीवनं, भैक्षजीविका, भिक्षोपजीविका, अन्वदन्नोपजीविका, भिक्षावृत्तिः *f.*, भिक्षुकवृत्तिः *f.*

PAUSE, s. (Temporary stop) विरामः, विरतिः *f.*, अवरतिः *f.*, उपरतिः *f.*, उपरमः, निवृत्तिः *f.*, विश्रामः, विच्छेदः, उपश्रमः, श्रमः, शान्तिः *f.*, अपश्रमः, अवसायः, अवसानं, आश्रामः, श्रवणः, यतिः *f.*, यामः, सन्धिः *m.*—(Interval) सन्तरं, कालान्तरं, अवकाशः, व्यवधानं, सन्धिः *m.*—(Suspense) कर्मीन्तरं, भावसन्धिः *m.*—(In poetry or music) यतिः *f.*, अवसानं.

To PAUSE, v. n. विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं), उपरम्, निवृत् (c. 1. -वृत्ते -वृत्तुं), विनिवृत्, निवृत्, विश्रम् (c. 4. -श्राम्यति -श्रमितुं), पिच्छ् in pass. -च्छित्तुं, श्रम् c. 4. श्राम्यति, श्रमितुं, विरामं कृ, अवसानं कृ.

To PAVE, v. a. प्रस्तरैः or इष्काभिर् सास्त् (c. 9. -सृणाति -सरितुं).

PAVED, p. p. प्रस्तरास्तीर्यः -शी -शं, पाषाणास्तीर्यः &c., इष्कास्तीर्यः &c.

PAVEMENT, s. परिसस्तरः, पाषाणसस्तरः, प्रस्तरास्तरणं, शिलासस्तरः, शिला-मलकं, इष्काफलकं, इष्कास्तरः -रणं.

PAVER, PAVIER, s. प्रस्तरास्तरणकृत् *m.*, परिसस्तरकृत् *m.*, शिलाफलका-सरिता *m.* (नृ), इष्कासरिता *m.*

PAVILION, s. मण्डपः -पं, पटमण्डपः, हर्म्यं, मन्दिरं, वातायनं.

PAW, s. (Foot of a beast) पशुपादः, पशुपदं.—(Hand) हस्तः, करः.

To PAW, v. a. or n. (As a horse) सुराभिधातं कृ, सुरप्रसारणं कृ.—(Handle) हस्तेन स्पृश् or परिस्पृश् or परामृश् or सालभ् or समालभ्.

PAWN, s. (Pledge) व्यामः, उपव्यामः, निक्षेपः, साधिः *m.*, बन्धकः -कं, उपनिधिः *m.*, उपनिधानं, उपनिक्षेपः, आधानं, अन्वाधिः *m.*, पणः, परिपणनं, आधीकरणं, प्रतिदेयं.—(At chess) नरः, शारः -रिः *m.*

To PAWN, v. a. आधीकृ, व्यासकृ, व्यास् (c. 4. -व्यास्यति -व्यासितुं), उपव्यास्, निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), पण् (c. 1. पणते -णिनुं), परिपण्, परिपणनं कृ, व्यासं कृ, बन्धकं कृ or दाः 'having pawned,' आधीकृत्य.

PAWNBROKER, s. बन्धकव्यापारी *m.* (नं), निक्षेपव्यापारी *m.*, निक्षेपव्य-वसायो *m.*

PAWNED, p. p. व्यास् -स्ता -स्तं, उपव्यास् &c., व्यासकृतः -ता -तं, आधीकृतः &c., निक्षिप्तः -मा -मं, पणितः -ता -तं, परिपणितः &c.

To PAY, v. a. (Discharge a debt) क्षुण् शुभ् or क्षयनी or विनी or क्षपाकृ or क्षपवृत् or साप् or तृ, क्षुणक्षोधनं कृ, क्षुणक्षिप्तिं कृ, क्षुणक्षुक्तिं कृ.—(Liquidate) शुष्, परिशुष्, संशुष् विनी, क्षपनी.—(Fulfil perform) सम्पद्, निष्पद्, सम्पृ, साप्.—(Give, render) दा, कृ.—(Give pay to) वेतनं दा, वर्त्तनं दा.—(Pay the price of any thing bought) दूत्यं दा.—(Pay for, atone for) निष्पृ (c. 10. -तारयति -यितुं) उक्, निष्कृ, निकृतिं दा or कृ, प्रायश्चित्तं कृ.

—(Pay off, discharge) वेतनं दत्त्वा विसृज् or मुच्.—(Pay off, retaliate) प्रतिवृ.

PAY, *s.* वेतनं, मूल्यं, वत्सेनं, भृतिः *f.*, भृता, भातिः *f.*, भाटकः-कं; 'monthly pay,' मासिकं; 'yearly pay,' वार्षिकं.

PAYABLE, *a.* देयः-या-यं, शोध्यः-ध्या-ध्यं, शोधनीयः-या-यं, संशोध्यः &c., परिशोधनीयः-या-यं, दातव्यः-ध्या-ध्यं, दानीयः-या-यं, दानयोग्यः-ग्या-ग्यं, दानोचितः-ता-तै.

PAY-DAY, *s.* वेतनदानदिवसः, वत्सेनदानदिवसः, शोधनदिनं, परिशोधनदिवसः, भृतिदानदिवसः.

PAYER, *s.* दाता *m.* (नृ), शोधयिता *m.*, शोधकः, परिशोधकः.

PAY-MASTER, *s.* वेतनदाता *m.* (नृ), वत्सेनदाता *m.*, भृतिदाता *m.*, वेतनाध्यक्षः.

PAYMENT, *s.* शोधनं, परिशोधनं, संशोधनं, शुद्धिः *f.*, परिशुद्धिः *f.*, दानं, साधनं, सिद्धिः *f.*, अपकरणं, अयाकरणं, अपनयनं, निस्तारः, निस्तरणं, उद्धारणं; 'of a debt,' ऋणशोधनं, ऋणसिद्धिः *f.*, ऋणापाकरणं, ऋणापनयनं. ऋणमुक्तिः *f.*, ऋणापनोदनं, विगणनं, निरादेशः, आनुस्यः; 'of wages, &c.,' वतनदानं, वत्सेनदानं, भृतिदानं; 'non-payment,' अनपक्रिया, अनपकरणं, अनयाकरणं, अनयाकर्म *n.* (नृ), अनपकर्म *n.*

PEACE, *s.* कलापः, सतीनः-नकः, सतीलः-ला-लकः, सितोलकः, सातीलकः, सातिलकः, खडिकः, हरेणुः *m.*, वरुलः.

PEACE, *s.* (Freedom from war) सन्धिः *m.*, सन्धानं, अयुद्धं, युद्धाभावः, अयिग्रहः, विग्रहाभावः, असङ्ग्रामः, निर्वृद्धं; 'peace and war,' सन्धि-यिग्रही *m. du.*; 'to make peace,' सन्धिं कृ, सन्धा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातु); 'made peace with,' सन्धितः-ता-तै; 'wishing to make peace,' सन्धितुः-त्सु-त्सु.—(State of rest or quiet) निवृत्तिः *f.*, शान्तिः *f.*, विश्रामः, विश्रान्तिः *f.*, श्रमः, उपश्रमः, प्रशान्तिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, सुखं, सोख्यं, स्वस्थता, स्वास्थ्यं, समाधानं, निरुद्धेयः; 'peace of mind,' मनःशान्तिः *f.*; 'internal peace,' अन्तःसुखं.—(Harmony) ऐक्यं, सन्धिः *m.*, सख्यं, मैत्र्यं, सङ्गः, अविरोधः, विरोधाभावः.—(Freedom from commotion or riot) निरुपद्रवता, उपद्रवाभावः, निरुपप्रवृत्ता-त्वं. उपप्रवृत्ताभावः, निष्कलकचं, कलकलाभावः, स्वस्थता, स्वास्थ्यं.—(Silence) मौनं, मौन्यं, अभाषणं, तूष्णीम्भावः; 'to hold one's peace,' तूष्णीम्, मौनीम्, वाचं यम् or नियम्, निःशब्दीभूः; 'peace,' तूष्णीम्भव, मौनीभव, नियञ्ज वाचं, शान्तं.—(Peace be with thee) स्वस्ति.

PEACEABLE, *a.* (Free from war, tumult, &c.) युद्धहीनः-ना-नं, सङ्ग्रामहीनः &c., विग्रहहीनः &c., निर्वृद्धः-न्दा-न्ध, निरुपद्रवः-या-यं, निरुपप्रवः &c., निरुपसरी-गो-गै, उपद्रवहीनः &c., निष्कलकः-का-कै.—(Quiet, calm) शान्तः-न्ता-न्तं, प्रशान्तः &c., अश्रुमः-ज्वा-जं, प्रमदः-ज्वा-जं, स्वस्थः-स्या-स्यं, अव्याकुलः-ला-लं, निराकुलः &c.; 'in mind,' शान्तात्मा-त्मा-त्म (नृ), प्रशान्तात्मा &c., शान्तचता-ता-तः (स्).—(Fond of peace, not wishing to fight) सन्धिप्रियः-या-यं, शान्तिप्रियः &c., युद्धविमूढः-सा-सं, युद्धपराङ्मुखः &c., युष्मत्पराहितः-ता-तै, सन्धितुः-त्सु-त्सु, अयुयुः &c., कलहपराङ्मुखः &c., कलहविमूढः &c., अकलहकारी &c.

PEACEABLENESS, *s.* (Freedom from war) युद्धाभावः, युद्धहीनता, उपद्रवाभावः, निरुपद्रवता. See PEACE. (Quietness) शान्ताता, शान्तिः *f.*, प्रशान्तिः *f.*, स्वास्थ्यं, स्वस्थता.—(Aversion to fight) युद्धविमूढता, युद्धद्वेषः, सन्धित्वा, अयुयुता.

PEACEABLY, *adv.* (Without war, &c.) युद्धव्यतिरेकेण, युद्धं विना, निरुपद्रव्यं.—(Quietly) शान्तं, शान्ता, प्रशान्तं, शान्तिपूर्वकं.—(With pacific measures) शानोपायैः, शानोपायेन, साधा.

PEACE-BREAKER, *s.* सन्धिभेदकः, सन्धिभञ्जकः, सन्धिवधातकः.

PEACEFUL, PEACEFULNESS, PEACEFULLY. See PEACEABLE, &c.

PEACE-MAKER, *s.* सन्धिकर्ता *m.* (नृ), सन्धानकर्ता *m.*, सन्धिपिद् *m.*

PEACE-MAKING, *s.* सन्धिकरणं, सन्धानकरणं, सन्धानं.

PEACE-OFFERING, *s.* शान्तिहोमः, शान्तिनैवेद्यं, शान्तिकर्षलिः *m.*

PEACOCK, *s.* मयूरः, वह्नियः, वह्नी *m.* (नृ), शिली *m.* (नृ), शिलावलः, शिलखी *m.* (नृ), शिलाधारः-धरः, कलापी *m.*, नीलकण्ठः, श्यामकण्ठः, शुक्लापाङ्गः, सितापाङ्गः, भुजङ्गभुक् *m.* (नृ), भुजङ्गभोजी *m.*, भुजङ्गा *m.* (नृ), भुजगाभोजी *m.*, भुजगदारणः, भुजगानकः, भुजगाशनः, सर्पाशनः, केकी *m.* (नृ), नर्त्तकः, नर्त्तनप्रियः, मेघानन्दी *m.*, मेघमुद्द *m.*, मेघना-दानुलासी *m.* (नृ), वर्षाभदः, विश्वमेखलः, विश्वपिच्छकः, कुमारवाही *m.* (नृ), राजसारसः, कानपथी *m.*, शुक्रभुक् *m.* (नृ), शापठिकः, दार्ढ्यः; 'flock of peacocks,' साधुतः; 'peacock's tail,' वह्ने-है, शिलखः-खी *m.*, पिच्छः, कलापः, शिलिपुच्छः; 'his crest,' शिला, चूडा, शेखरं, शिलिशेखरं, शिलिशिखा; 'his train,' वह्नेभारः; 'eye in his tail,' चन्द्रकः, मेखकः, गूषणा; 'his cry,' केका, मयूरनादः, मयूरशब्दः.

PEAHEN, *s.* मयूरी, वह्निणी, शिलिनी, शिलिखिनी, कलापिनी, नर्त्तकी, केकिनी, कुमारवाहिनी.

PEAK, *s.* (Of a mountain, &c.) शिखरं, शृङ्गं, कूटः, ककुद् *f.*, ककुदः-दं, चूडा, पर्वताग्रं, शैलाग्रं, अद्रिशृङ्गं, दशनः, वानरायणः, टङ्कः; 'three peaks,' शृङ्गाटकं; 'having three peaks,' त्रिकूटः-टा-टै, त्रिककुद् *m. f. n.*—(Point or end of any thing) अग्रं, शिखरं.

PEAKED, *a.* शिखरी-रिणी-रि (नृ), शृङ्गी-ङ्गिनी &c., शृङ्गवान्-वती-वत् (नृ), कूटवान् &c., सकूटः-टा-टै, ककुदान् &c., ककुदी &c., शेखरितः-ता-तै.—(Having a sharp point) तीक्ष्णायः-या-यं, सूच्यः &c.

PEAL, *s.* (Of bells) घटाध्वनिः *m.*, घटाशब्दः.—(Loud sound) महाध्वनिः *m.*, उच्चध्वनिः *m.*, महाशब्दः, उच्चशब्दः.

TO PEAL, *v. n.* उच्चश्चेत् ध्वन् (c. 1. ध्वनति-नितुं) or स्वनं (c. 1. स्वनति-नितुं) or कृणु (c. 1. कृणुति-णिनुं), महाध्वनिं कृ, उच्चध्वनिं कृ, महाशब्दं कृ, उच्चशब्दं कृ.

PEARL, *s.* (The Indian prickly pear) चिदरं, विषसारकं.

PEARL, *s.* मुक्ता, मौक्तिकं-का, शुक्तिजं, शीक्यं, शुक्तिपीजं, मुत्तं, मुक्ताफलं, मुक्तिका, तीतिकं, मन्त्रं-रौ-रिः *f.*, हेमबलं; 'mother of pearl,' शुक्तिवधुः *f.*, मौक्तिकप्रसवा, मुक्ताप्रसूः *f.*, मुक्तास्फोटः; 'pearl-necklace,' मुक्तावलिः-ली *f.*, मुक्ताहारः, मौक्तिकहारः, मौक्तिकाहारः, मुक्तालता, मुक्ताकलापः, मुक्तामल्लः, भणिसरं; 'pearl in the head of an elephant,' गजमुक्ता.

PEARLED, *a.* मुक्तालङ्कृतः-ता-तै, मुक्तासजितः &c., मुक्तापिण्डः-डा-डं.

PEARL-OYSTER, *s.* शुक्ति *f.*, शुक्तिका, मौक्तिकशुक्तिः *f.*, मुक्तागारं, मुक्ताप्रसूः *f.*, मौक्तिकप्रसवा, मुक्तास्फोटः, तीतिकः; 'its shell,' शुक्तिपुटं, शुक्तिरेष्टी.

PEARLY, *a.* मौक्तिकः-की-कं, मुक्तामयः-यी-यं, मुक्ताप्रसूरः-रा-रै, मुक्तापूर्णः-लो-लै.—(Resembling pearls) मुक्तामयः-भा-भं, मुक्तातुल्यः-त्या-स्यं, मुक्ताशुभः-भा-भं, मुक्तापलः-ला-लं, मुक्तागौरा-रा-रौ-रै.

PEASANT, *s.* ग्रामवासी *m.* (नृ), ग्राम्यजनः, ग्रामी *m.* (नृ), ग्रामीयः, खेचिकः, खैचिकः, खेपी *m.* (नृ), खेपानीयः, खैचिकः, कुचकः. कर्षकः, कृषिकः, कृषिजीवी *m.*, कृषीचलः, कावेकः, गोपः, गोपालः, गारक्षः-क्षकः, ज्ञानपदः, कुटुम्बी *m.*, पशुपालकः.

PEASantry, *s.* ग्राम्यलोकः, खेचजनता, खैचजनसमूहः.

PEASE, *s.* कलायः, चतीलः-लकः, सतीनः-नकः &c. See PEA.

PEA-SHELL, PEAS-COD, *s.* कलायपुष्टं, कलायपेशी, शमिः -मी *f.*
 PEAS-PORRIDGE, PEAS-SOUP, *s.* जूबं, यूपः -वं, जुष्कः.
 PEBBLE, PEBBLE-STONE, *s.* शर्करा, चूरीखडः, कर्करखडः, उपलः, कर्क-
 रोपलः, खुद्रप्रस्तः, सूक्ष्मप्रस्तः, शिला, खुद्रशिला; 'pebble sacred
 to Vishnu,' सालयामः, शालयामः.
 PEBBLY, PEBBLED, *a.* शर्करावान् -वती -वत् (तु), शर्करिलः -ला -लं,
 शर्करीयः -यी -यं, शर्करिकः -की -कं, सशर्करः -रा -रं, चूरीखड-
 पूर्णः -णी -णं.
 PECCABILITY, *s.* पापाधीनता, पापक्षमता, पापवशता, पापसम्भवः.
 PECCABLE, *a.* पापाधीनः -ना -नं, पापक्षमः -मा -मं, पापवशः -शा -शं,
 शक्यपापः &c., सम्भाव्यपापः &c., पापसम्भवधर्मी -म्मी (न), पा-
 पायतः -ता -तं.
 PECCADILLO, *s.* अल्पदोषः, अल्पपराधः, खुद्रपराधः.
 PECCANCY, *s.* दोषः, सदोषत्वं, विकारः, विकृतिः *f.*
 PECCANT, *a.* (Criminal) अपराधी -पिनी -पि (न), दोषी -पिणी &c.,
 सापराधः -धा -धं, सदोषः -वा -वं.—(Vibrated) दोषयुक्तः -क्ता -कं,
 दूषितः -ता -तं, विकृतः -ता -तं; 'peccant state of the humors,' दोषः.
 PECCAVI, *s.* दोषस्वीकारः, अपराधस्वीकारः, दोषाङ्गीकारः; 'to cry
 peccavi,' अपराद्धो-हम् इति दोषं स्वीकृ.
 PECK, *s.* खादकपादः, द्रोणपादः. See MEASURE.
 TO PECK, *v. a.* (Strike with the beak) चंचा प्रतुद् (c. 6. -तुदति
 -तोनु) or चातुद् or तुद्, चंचा लिस् (c. 6. लिखति, लेखितुं) or प्रलिस्
 or अभिहन् (c. 2. -हन्ति -न्तु) or आहन् or अभ्याहन्.—(Pick up
 grain, &c., with the beak) धान्यादि चंचा ग्रह् (c. 9. गृह्णाति,
 ग्रहोतुं) or खादा (c. 3. -ददाति -दत्ते -दातुं) or अवलिह (c. 2. -लेटि
 -टुं) or खाद (c. 1. खादति -दितुं).
 PECKED, *p. p.* प्रतुषः -चा -चं, चंचुप्रतुषः &c., चंचुलिखितः -ता -तं, चंचु-
 हतः -ता -तं, मुखोपहतः &c.—(Picked up or eaten with the
 beak) चंचा गृहीतः -ता -तं or खादितः &c. or जग्यः -ग्धा -ग्धं or
 अवलोडः -टा -टं.
 PECKER, *s.* (Bird that pecks) प्रतुदः.
 PECTORAL, *a.* (Relating to the breast) उरःसम्बन्धी &c., उरस्यः
 -स्या -स्यं, वक्षःसम्बन्धी &c.—(Relieving the lungs) कासग्रः -ग्री
 -ग्रं, कासशमकः -का -कं, कफनाशकः &c., श्लेष्मग्रः -ग्री -ग्रं.
 PECTORAL, *s.* कासग्रं, कासशमकं, कफशं, श्लेष्मग्रं.
 TO PECULATE, *v. n.* यस् (c. 1. यसते -सितुं), निधिप्रद्रव्यं छलेन or
 निह्वेन स्वीयं कृ or स्वीकृ, परद्रव्यं छलेन स्वकीयं कृत्वा हृ (c. 1.
 हरति, हर्तुं) or अपहृ or मुष् (c. 9. मुष्णाति, मोषितुं), मोषणं कृ, भूषणं कृ.
 PECULATION, *s.* यस्नं, छलेन निधिप्रद्रव्यहरणं or न्यस्तद्रव्यापहारः, मोषणं,
 भूषणं, स्तेयकरणं.
 PECULATOR, *s.* मोषयः, भूषणकृत्, स्तेयकृत्, निधिप्रद्रव्यहारी *m.* (न), चाटः.
 PECULIAR, *a.* (Appropriate, exclusively own) स्व in comp.,
 स्वीयः -या -यं, स्वकीयः -या -यं, आत्म in comp., आत्मीयः -या -यं,
 आत्मकीयः -या -यं, स्वकः -का -कं, निज in comp., निजः -जा -जं,
 आत्मभूतः -ता -तं, अयापकः -का -कं, अयापी -पिनी -पि (न),
 अयापः -या -यं, अनन्यसम्बन्धी &c., असाधारणः -शा -शी -यं, असा-
 मान्यः -न्या -न्यं, अनन्यवर्ती, तन्मात्रवर्ती &c., तन्मात्राधीनः -ना -नं,
 यथास्वः -खा -खं; 'peculiar duty,' स्वधर्मः.—(Particular) विशेष
 in comp., विशेषकः -का -कं, विशेषणः -जा -जं, विशिष्टः -ष्टा -ष्टं,
 सविशेषः -वा -वं, विशेषवान् -वती -वत् (तु), अवच्छेदकः -का -कं,
 विच्छेदकः &c., परिच्छेदकः &c., असाधारणः -या -यी -यं, असामान्यः

-न्या -न्यं; 'peculiar mark,' विशेषलक्षणं; 'peculiar condition,'
 दशाविशेषः.—(Natural, inherent) स्वाभाविकः -की -कं, स्वाभावजः
 -जा -जं, निजः &c., सहजः &c.
 PECULIAR, *s.* (Exclusive possessions) निजधनं, स्वधनं, आत्मधनं,
 निजस्वं, स्वस्वं, असाधारणधनं, असामान्यधनं, अनन्यस्वामिकधनं.
 PECULIARITY, *s.* विशेषः, विशेषणं, विशेषकः -कं, विशेषधर्मः, विशेषगुणः,
 विशेषलक्षणं, स्वधर्मः, स्वगुणः, स्वलक्षणं, स्वभावः, विशेषभावः, धर्मः,
 गुणः, लक्षणं, उपाधिः *m.*, असाधारण्यं, असाधारणता, अनन्यवर्तिव्यं.
 PECULIARLY, *adv.* विशेषतम्, सविशेषं, विशेषेण, असाधारणतया, असा-
 मान्यतया, स्वतया, यथास्वं.
 PECUNIARY, *a.* (Pertaining to money) धन in comp., धनिकः -का
 -कं, धनसम्बन्धी &c., आर्थिकः -की -कं, अर्थसम्बन्धी &c., द्रव्य in
 comp., द्रव्यसम्बन्धी &c., धनविषयः -या -यं.—(Consisting of money)
 धनरूपः -पा -पं, द्रव्यरूपः &c.
 PEDAGOGUE, *s.* बालकाध्यापकः, अर्भकाध्यापकः, बालशिक्षकः, बालपाठकः,
 शिक्षुपाठकः, बालोपदेशकः.
 PEDAL, *a.* पादिकः -की -कं, पादो -दिनी -दि (न), पदिकः &c., पाद-
 सम्बन्धी &c., पादविषयकः -का -कं.
 PEDAL, *s.* पादसञ्चारितं चाद्योपकरणं.
 PEDANT, *s.* पण्डितमन्यः, पण्डितमानी *m.* (न), पाण्डित्याभिमानी *m.*, विद्या-
 भिमानी *m.*, विद्यागर्हितः, पाण्डित्यगर्ही *m.*, विद्यामम्व्रजः, विद्यादाम्भिकः.
 PEDANTIC, PEDANTICAL, *a.* पाण्डित्यदर्शकः -का -कं, पाण्डित्यदर्शी -शीनी
 -शि (न), समुद्रः -डा -डं.
 PEDANTICALLY, *adv.* पण्डितमन्यतया, विद्यागर्हिततया, विद्याभिमानीतया.
 PEDANTRY, *s.* पण्डितमन्यता, पाण्डित्याभिमानी, विद्याभिमानी, दम्भायें
 पाण्डित्यदर्शनं or विद्यादर्शनं.
 TO PEDDLE, *v. a.* (Be occupied in trifles) तुच्छविषयेषु or लघुविषयेषु
 व्याप्तुं in pass.—(Travel about on foot and retail goods)
 पादभरणं कृत्वा तुच्छवाणिज्यं कृ or खुद्रवाणिज्यं कृ.
 PEDDLER, *s.* खुद्रवाण्यविक्रयार्थं पादभरणकृत् *m.*, तुच्छद्रव्यविक्रेता *m.* (तु),
 तुच्छवाणिज्यकारी *m.* (न).
 PEDDLERY, *s.* तुच्छवाण्यकं, तुच्छवाण्यदिन *n. pl.*, तुच्छपण्यादि *n. pl.*
 PEDESTAL, *s.* स्तम्भतलः -लं, स्तम्भपदं, स्तम्भपादः, स्तम्भाधोभागः, पादनिक्षेपः,
 फलकः -कं, मद्यः.
 PEDESTRIAN, *a.* (Going on foot) पादचारी -रिणी -रि (न), पादगामी
 मिनी &c., पादगः -गा -गं, पदगः -गा -गं, पादवाहनकः -का -कं, पदः
 -ता -तं, पत्तापी -पिणी -पि (न), चरणगामी &c.—(Performed on
 foot) पाद in comp. पादिकः -की -कं, पदिकः &c.
 PEDESTRIAN, *s.* पदगः, पदिकः, पदः, पदातिः *m.*, पदातिकः, पादातिकः,
 पादातः, पत्तिः *m.*, पादगामी *m.* (न), पादचारी *m.* (न).
 PEDESTRIANISM, *s.* पादचारः, पादगमनं, पदगमनं, पादव्रजनं.
 PEDICLE, *s.* मज्जरी -री *f.*, वज्जिका.—(Foot-stalk) वृक्षं,
 पुष्पवन्धनं, प्रसववन्धनं.
 PEDICULAR, PEDICULOUS, *a.* यूकालः -ला -लं. See LOUSY.
 PEDIGREE, *s.* (Lineage) वंशावलिः -ली *f.*, वंशपरम्परा, वंशविततिः *f.*,
 वंशः, जन्यः, सन्ततिः *f.*, सन्तानः, कुलं.—(List of a line of
 ancestors) वंशावलिपत्रं, वंशापरिसंख्यापत्रं, पितृपितामहादिपरिसंख्या.
 —(Account of ancestors) वंशाचरितं, वंशानुचरितं.
 PEDILUVIUM, PEDILUVY, *s.* पादक्षालनं, पादप्रक्षालनं, पादधावनं.
 PEDLER, PEDLERY, *s.* See PEDDLER, PEDDLERY.
 PEDOPAPTISM, *s.* शिक्षुमज्जनं, बालकमज्जनं, शिशुबाले जलसंस्कारेण

ख्रीष्टीयधर्मेप्रवेशनं or ख्रीष्टीयानां मध्ये प्रवेशनं.

PEDOBAPTIST, *s.* शिशुमन्त्रनमापलघी *m.*, बालकमन्त्रनमतधारी *m.*

PEDOMETER, *s.* पादम्यासमापकयन्त्रं, पदक्रमपरिमापकयन्त्रं.

PEDUNCLE, *s.* वृत्तं, मञ्जरिः -रो *f.*, प्रसवचन्धनं, पुष्पचन्धनं.

TO PEEL, *v. a.* त्वच (nom. त्वचयति -यितुं), निस्त्वचोक्तुं, त्वचपरिपुटनं कृ, त्वचं निष्कृष्य (c. 1. -कर्षयति -कृषुं) or निहृ (c. 1. -हरति -हर्षुं), वल्क (nom. वल्कयति -यितुं), वल्कं or वल्कलं निहृ, निर्वल्कलोक्तुं, त्वच (c. 1. त्वचयति -यितुं), निम्लप्योक्तुं, निम्लप्य (nom. निम्लपयति -यितुं), निश्चर्म्य (nom. निश्चर्मयति -यितुं).

TO PEEL, *v. n.* निस्त्वचोभू, निम्लप्योभू, निर्वल्कलोभू, शकलोभू.

PEEL, *s.* त्वच *f.* (च), त्वचा -च, वल्कलं, वल्क, वल्कुतं, चर्म *n.* (नं), शक्लं -कलं, शक्लक, छविः -वो *f.*; 'having much peel,' त्वचोयान् -यसौ -यः (सु) त्वचिष्ठः -ष्टा -ष्टं.

PEELED, *p. p.* निस्त्वच, -चा -चं, निस्त्वचोक्तः -ता -तं, निस्त्वक् *m. f. n.* (च), दूतत्वक् *m. f. n.*, परिपुटितः -ता -तं, निम्लप्य -पा -पं, निम्लपितः -ता -तं.

PEELING, *s.* त्वचपरिपुटनं, परिपुटनं, निस्त्वचोकरणं, त्वचणं.

TO PEEP, *v. n.* (Look narrowly or slyly) सूक्ष्मं निरूप्य (c. 10. -रूपयति -यितुं) or निरीक्ष्य or निर्वर्ण्य, प्रच्छन्नस्थानात् सूक्ष्मनिरूपणं कृ, प्रच्छन्नतिट्टात् सूक्ष्मं निरीक्ष्य—(Come forth from concealment, appear gradually) प्रच्छन्नस्थानात् or गुह्यस्थानात् शनैः शनैर् निर्गम or प्रतिभा (c. 2. -भाति -तुं) or निर्भा or प्रादुर्भू or प्रभू or प्रकाश or साविर्भू or दृश in pass, or लक्ष् in pass.

PEEP, *s.* (Curious or sly look) सूक्ष्मनिरूपणं, सूक्ष्मवीक्षणं, सूक्ष्मवीक्षितं, सूक्ष्मदृष्टिः *f.*, प्रच्छन्नस्थानात् सूक्ष्मनिरीक्षा -क्षणं—(First appearance) पृथ्दशनेन, पृथ्दप्रकाशनेन, पृथ्दप्रतिभा; 'of day,' प्रभातं, पृथ्दप्रभा.

PEEP-HOLE, PEEPING-HOLE, *s.* छिद्रं, प्रच्छन्नतिट्टं, निरूपणयोग्यं प्रच्छन्नतिट्टं.

PEEPING, *s.* प्रच्छन्नस्थानात् सूक्ष्मनिरीक्षणं, प्रच्छन्नतिट्टात् सूक्ष्मवीक्षणं.

PEER, *s.* (One of the same rank) समपदस्थः, समानपदस्थः, तुल्यपदस्थः—(Fellow, associate) वयस्यः, सचिवः, सहायः—(Nobleman) कुलोन्नतः, शिष्टजनः &c.

TO PEER, *v. n.* (Appear). See the word. (Look narrowly). See TO PEEP.

PEERAGE, *s.* (Rank of a peer) कुलोन्नतपदं, कुलोन्नतपदविः *f.*, शिष्टपदं, —(Body of peers) कुलोन्नतलोकः, कुलोन्नतजनसमूहः, कुलोन्नतजनाः *m. pl.*, शिष्टजनाः *m. pl.*, कालेयः, राजन्यकं.

PEERER, *s.* सूक्ष्मनिरूपकः, सूक्ष्मनिरीक्षकः, यानरदृष्टिः *m.*

PEERLESS, *s.* कुलोन्ना, कुलोन्नतस्वी, शिष्टस्वी, कुलोन्नतपदस्थः.

PEERLESS, *a.* अनुपमः -मा -मं, निरूपमः &c., अप्रतिमः &c., अप्रतिरूपः -पा -पं, अनुलः -ला -लं, अनुल्यः -त्या -ल्यं, अनुलनीयः -या -यं, अक्षितोयः -या -यं, असहायः -या -यं, मधीत्रमः -मा -मं, मधीकृष्टः -ष्टा -ष्टं.

PEEVISH, *a.* प्रतोषः -पा -पं, कर्कशः -शा -शं, यक्रः -क्रा -क्रं, कर्कशस्व-भावाः -या -यं, कर्कशशीलः -ला -लं, यक्रभावः &c., यक्रशीलः &c., मदायक्रः &c., रूक्षशीलः &c., दुष्प्रकृतिः -तिः -ति.

PEEVISHLY, *adv.* प्रतोषयत्, कर्कशयत्, सकर्कश्यं, यक्रभावेन.

PEEVISHNESS, *s.* कर्कशता, कर्कश्यं, कर्कशशीलता, यक्रशीलता, यक्रभावः, यक्रस्वभावः, स्वभावयक्रता, प्रकृतियक्रता, स्वभावयक्रता.

PEE, *s.* कौलः -लकः, शकुः *m.*, नागदन्तः -लकः; 'of a lute,' कूणिका.

TO PEG, *v. a.* कौल (nom. कौलयति -यितुं), कौलकेन बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धु).

PEGASUS, *s.* (In astronomy) श्रोष्ठपदा, भाद्रपदा.

PEGGED, *p. p.* कौलितः -ता -तं, कौलबध्दः -द्धा -धं, कौलकबध्दः &c.

PELF, *s.* अन्यापान्जितद्रव्यं, वृत्तिनान्जितद्रव्यं, अन्यायोपान्जितधनं.

PELLET, *s.* गुटिका, गुलिका, गुलिः -लो *f.*, गुडिका.

PELLICLE, *s.* तनुत्वक् *f.* (च), सूक्ष्मत्वक् *f.*, तनुचर्म *n.* (नं), सूक्ष्मचर्म *n.*, पटलं, पुटः -टं, सूक्ष्मपटलं.

PELL-MELL, *s.* सकुलं, सकूलिणं, माकुल्येण, अक्रमेण, क्रमेण विना.

PELLUCID, *a.* स्वच्छः -च्छा -च्छं, निर्मलः -ला -लं, विमलः &c., धमलः &c., विशदः -दा दं, प्रसवः -वा -वं, अखः &c., शुद्धः -द्धा -द्धं, स्पष्टि-कप्रभः -भा -भं, किरणभेदः -द्या -द्यं, दृष्टरोधकः -का -कं, अदृष्टरोधकः &c.

PELLUCIDITY, PELLUCIDNESS, *s.* स्वच्छता, निर्मलता, नैर्मल्यं, विमलता, विमल्यं, विशदता, प्रशद्यं, अखता, प्रमादः, प्रसवता, किरणभेदता, दृष्टरोधकता.

PELT, *s.* (Hide) पशुचर्म *n.* (नं), पशुलोम *n.* (नं), दुतिः *f.*, अजिनं, कुत्रिः *f.*—(Blow, throw) प्रहारः, आघातः, क्षेपः -पथं.

TO PELT, *v. a.* तड (c. 10. ताडयति -यितुं), प्रहृ (c. 1. -हरति -हर्षुं), हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं), अभिहन्, आहन्, अभ्याहन्; 'with stones,' प्रस्तरैः प्रहृ, प्रस्तराघातं कृ, प्रस्तरान् क्षिप्य (c. 6. क्षिपयति, क्षेपुं) or पत् (c. 10. पातयति -यितुं).

TO PELT, *v. n.* (Rain hard) धारासारेण or धारासम्यातेन वृष, उपलान् इव वृष or पत्, तीव्रं वृष, बलवद् वृष.

PELT-MONGER, *s.* पशुचर्मविक्रेयी *m.* (नं), पशुलोमव्यापारी *m.*

PELVIS, *s.* (In anatomy) वस्तिदेशः, वस्तिप्रदेशः.

PEN, *s.* (Instrument for writing) लेखनी, जालेखनी, कलमः, तूलिः *f.*—लिका, अक्षरतूलिका, यणिका, वणिका, श्रीकरणः, मसिपथः—(In-closure, coop) अवरोधः -धकं, व्रजः; 'for cattle,' गोव्रजः.

TO PEN, *v. a.* (Write, commit to paper) लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), लेख्यमान्दं -दं कृ, —(Shut up in a pen) व्रजे निरूप्य or अवरुध, व्रजं प्रविश (c. 10. वेशयति -यितुं).

PENAL, *a.* (Pertaining to punishment) दण्डसम्बन्धी -न्धनी &c.

दण्डविषयकः -का -कं, ताडनसम्बन्धी &c., शासनसम्बन्धी &c., दाण्डः -ण्डी -ण्दं, दाण्डिकः -की -कं, वैनयिकः -की -कं—(Subject to it) दण्डनीयः -या -यं, दण्ड्यः -गया -ग्यं, दण्डाहः -हा -हं.

PENALTY, *s.* दण्डः, शासनं, अनुशासनं, शिष्टिः *f.*—(Pecuniary) दण्डः, धनदण्डः, अर्थदण्डः, साहसं; 'to exact penalty,' दा in caus. (दापयति -यितुं).

PENANCE, *s.* तपम् *n.*, तपस्या, प्रायश्चित्तं, कुण्डं -कुण्डं, तपश्चर्या, कायकेशः, देहकेशः, देहदण्डः, कायतपनं, यमः, पाचनं, व्रतं, प्रगाढं; 'general penance for all sins,' सद्यप्रायश्चित्तं; 'mortal or extreme penance,' देहान्तप्रायश्चित्तं. The different kinds of penance as described in Manu, Book XI. v. 211, &c., are: प्राजापयं, सान्नापनं, अतिकृच्छं, तत्रकृच्छं, पराकः, चान्द्रायणं; 'of these the last or 'lunar penance,' चान्द्रायणव्रतं, चान्द्रायणविधानं is the most celebrated; it consists in diminishing the food by one mouthful each day during the fortnight of the moon's wane, and increasing it in the same proportion during the other fortnight, eating fifteen mouthfuls on the day of the opposition, and fasting entirely on the day of conjunction. 'To perform penance,' तपम् तप in pass. (तप्यते), सन्नप, तपस् (nom. तपस्यति), तपम् or व्रतं चर (c. 1. चरति -रितुं), or आचर् or अनुश or आस्था, प्रायश्चित्त (nom. प्रायश्चित्तीयते).

PENATES, *s.* कुलदेवताः *f. pl.*, गृहदेवताः *f. pl.*, गृहा देवताः *f. pl.*, जारा-ध्यदेवताः *f. pl.*; 'worship of them,' कुलदेवकायं.

PENCHANT, *s.* अभिरुचिः *f.*, रुचिः *f.*, अनुरक्तिः *f.*, अनुरागः, अभिलाषः.
PENCIL, *s.* लेखनी, आलेखनी, ईपिका, तूलिका, चित्रवर्तिका, लेख्य-
चूर्णिका, वसिका, कृषिका.

To PENCIL, *v. a.* लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), आलिख्, ईपिकया लिख्
or चट् (c. 10. अक्षर्यति-यितुं).

PENDANT, *s.* प्रलसः-सकः-कं, लोलकः—(Ear-ring) कुण्डलं.

PENDENT, *a.* लसः-सा-सं, प्रलसः &c., लसमानः-ना-नं, प्रलसमानः
&c., विलसमानः &c., अवलसितः-ता-तं, प्रलसितः &c., आलसितः
&c., लसितः &c., अवलसो-सिनी-सि (न्), विलसो &c., आलसो
&c., प्रलसो &c., लसो &c.; 'pendent branch' अवरोहः.

PENDING, *a.* अनिर्णीतः-ता-तं, अज्ञातनिर्णयः-या-यं, अनिश्चितः-ता-
तं, अज्ञातनिश्चयः-या-यं, अमिद्धः-द्वा-द्वं, अनिष्यन्नः-न्ना-न्नं, अनि-
धैरितः &c., अज्ञातनिधायः-रा-रं, अतीरितः-ता-तं, विलसितः-ता-तं.

PENDULOSITY, PENDULOUSNESS, *s.* लघता-त्वं, प्रलघता-त्वं, विलघः.

PENDULOUS, *a.* लघः-सा-सं, प्रलघः &c., लोलः-ला-लं, लोलमानः
-ना-नं, आन्दोलितः-ता-तं, संमी-मिनी-सि (न्). See PENDENT.

PENDULUM, *s.* लोला, लोलकः, आन्दोलकमूत्रं.

PENETRABILITY, *s.* वेधता, वेधनीयता, भेद्यता, प्रवेश्यता, व्याप्यता.

PENETRABLE, *a.* वेध्यः-ध्या-ध्यं, वेधनीयः-या-यं, व्यध्यः-ध्या-ध्यं, भेद्यः-
-द्या-द्यं, भेदनीयः-या-यं, प्रवेशनीयः-या-यं, प्रवेश्यः-श्या-श्यं,
प्रवेद्यः-ध्या-ध्यं, वेधनाहं-हं-हं, भेदाहं-हं-हं, भेदयोग्यः-ध्या-ध्यं,
भेदशक्यः-क्या-क्यं, वेधनशक्यः &c.—(That may be pervaded)
व्याप्यः-ध्या-ध्यं.

PENETRANT, *a.* वेधकः-का-कं, प्रवेशकः &c. See PENETRATIVE.

To PENETRATE, *v. a. or m.* जघ् (c. 1. विधति, व्यदुं), परिष्यच्.
प्रविश् (c. 6. विशति-वेष्टुं), निविश्, आविश्, विश्, भिद् (c. 7. भि-
नक्ति, भेत्तुं), निभिद् (c. 10. लिङ्गयति-यितुं), लिङ् (c. 7. क्तिनक्ति,
लेत्तुं), गाह् (c. 1. गाहते-हिन्तुं, गादुं), निखन् (c. 1. खनति-ने-नितुं),
वेधन् कृ. प्रवेशं कृ.—(Pervade) व्याप्य.—(Read the meaning)
अर्थभेदं कृ. मर्मभेदं कृ. अर्थबोधं कृ. अर्थं गम or वृष.

INSPIRATED, *p. p.* विद्धः-द्वा-द्वं, वेधितः-ता-तं, भिन्नः-न्ना-न्नं, प्रविष्टः-
-ष्टा-ष्टं, सिद्धितः &c., व्याप्तः-प्ता-प्तं.

PENETRATION, *s.* (Act of piercing or entering) वेधनं, वेधः, प्रवेशः
शनं, निवेशः-शनं, आवेशः-शनं, वेशः-शनं, भेदः-दनं.—(Per-
vading) व्यापनं, व्याप्तिः *f.*—(Penetrating the meaning) अर्थभेदः,
अर्थबोधः, मर्मभेदः.—(Acuteness, shrewdness) बुद्धिमृशता, मृश-
बुद्धित्वं, मृशबुद्धिः *f.*, तीक्ष्णबुद्धित्वं, बुद्धितीक्ष्णता, मृशदृष्टिः *f.*, दूरदृष्टिः *f.*,
कुशाग्रमतिर्त्वं, कुशाग्रबुद्धित्वं, कुशाग्रीयबुद्धिः *f.*, विदग्धता, वेदग्धः,
'a man of penetration,' मृशबुद्धिः *m.*, मर्मज्ञः, मर्मवेदी *m.* (न्).
मर्मिकः, मर्मिकः, मर्मविद् *m.*

PENETRATIVE, PENETRATING, *a.* (Entering, piercing) वेधकः-का-
-कं, वेधी-धिनी-धि (न्), भेदकः &c., भेदी &c., प्रवेशकः-का-कं,
आवेशकः-की-कं, वेशकः-का-कं, भेदकारी &c., प्रवेशकारी &c.;
'penetrating deep,' गम्भीरवेधः-या-यं.—(Pervading) व्यापी
&c., व्यापकः-का-कं.—(Acute, discerning) मृशबुद्धिः-द्धिः-द्धि,
तीक्ष्णबुद्धिः &c., तीक्ष्णमतिः-ति-ति, कुशाग्रबुद्धिः &c., कुशाग्रीय-
मतिः &c., प्रखरबुद्धिः &c., अर्थभेदी &c., विषयवेधकः &c., मर्मभेदी
&c., मर्मवेदी &c., मर्मिकः &c., मृशदर्शी &c., दूरदर्शी &c., मृश-
दृष्टिः-ष्टिः, दूरदृष्टिः &c., सच्चक्रमार्गविद् *m. f. n.*

PENINSULA, *s.* द्वीपप्रायः-यं, द्वीपकल्पः, द्वीपः, प्रायो जलवेष्टितभूमिः *f.*;
'of India,' दक्षकः.

PENINSULAR, *a.* द्वीपकल्पसम्बन्धी &c., द्वीपकल्पस्यः-स्या-स्यं, द्वीपक-
ल्परूपः-पा-पं, द्वीपकल्पाकारः-रा-रं, प्रायो or प्रायशो जलवेष्टितः-ता-तं.

PENIS, *s.* शिश्रः, पुलिङ्गः, पुंशिरः, लिङ्गः, ध्वजः, उपस्थः, जपयं, नरङ्गः,
पुरुषाङ्गः, चर्मदण्डः-खं-खं, 'its glands' मणिः *m. f.*, लिङ्गाग्रं, शिश्राग्रं.

PENITENCE, PENITENCY, *s.* पश्चात्तापः, अनुतापः, अनुशोकः, अनुशोचनं,
पश्चात्तापबुद्धिः *f.*, अनुतापबुद्धिः *f.*, अनुशयः, सन्तापः, विमृतिः, खेदः,
पापखेदः, पापसन्तापः, दुष्कृतखेदः, पापशोकः, दुष्कृतखेदः, कायकारः.

PENITENT, *a.* पश्चात्तापी-पिनी-पि (न्), अनुतापी &c., कृतपश्चात्तापः-
-या-यं, जातपश्चात्तापः &c., सन्नातपश्चात्तापः &c., जातानुतापः &c.,
पश्चात्तापयुक्तः-क्ता-कं, पश्चात्तापबुद्धिः-द्धिः-द्धि, अनुतापबुद्धिः &c.,
अनुशोचकः-का-कं, अनुशयी &c., कायकरः-रा-रं.

PENITENTIAL, *a.* पश्चात्तापसूचकः-का-कं, पश्चात्तापवाचकः-का-कं,
पश्चात्तापयाचकः-का-कं, पश्चात्तापरूपः-पा-पं, पश्चात्तापार्थकः &c.,
अनुतापार्थकः &c., पश्चात्तापजनितः-ता-तं, अनुतापजनितः &c.

PENITENTIALLY, *adv.* सपश्चात्तापं, मानुतापं, पश्चात्तापबुद्ध्या.

PENITENTIARY, *s.* (House of correction or penance) प्रायश्चित्त-
शाला, प्रायश्चित्तगृहं, प्रायश्चित्तस्थानं, कारागारः.—(Prescriber of
penance) प्रायश्चित्तविधायकः, प्रायश्चित्तनिर्देशकः.

PENITENTLY, *adv.* सपश्चात्तापं, पश्चात्तापन, पापखेदपूर्व, सखेदं.

PENKNEE, *s.* कलमखेदनी, कलमकञ्चनी, कलमकननं.

PENMAN, *s.* लेखनपटुः, लिखनकुशलः, लेखननिपुणः, लेखकः, लिपिज्ञः,
लिखनज्ञः, लिपिकारः.

PENMANSHIP, *s.* (Art of writing) लिखनविद्या, लेखनविद्या, लिपि-
विद्या, लिपिः *f.*—(Good writing) सुलिपिः *f.*, सलिपिः *f.*, सुलिखनं.

PENNANT, PENNON, *s.* पताका, मृशपताका, केतुपसनः, ध्वजः.

PENNATE, PENNATED, *a.* सपक्षः-द्या-द्यं, पक्षी-क्षिणी-क्षि (न्), पक्षयुक्तः-
-क्ता-कं, पक्षयान्-यती-वत् (त्), पक्षी-क्षिणी-क्षि-ष्टः-ष्टः.

PENNILESS, *a.* निर्धनः-ना-नं, अधनः-ना-नं, धनहीनः-ना-नं, द्रव्यहीनः
&c., निष्काञ्चनः-ना-नं, निष्किञ्चनः-ना-नं, सकाञ्चनः &c.

PENNY, *s.* ताम्रमुद्रा, सुद्रमुद्रा, मुद्रापादः.

PENSILE, *a.* लसः-सा-सं, लसमानः-ना-नं. See PENDENT, *a.*

PENSION, *s.* वृत्तिः *f.*, वार्षिकवृत्तिः *f.*, वार्षिक, जीर्णमेवकवृत्तिः *f.*, जीर्ण-
भूतवृत्तिः *f.*, जीर्णमेवकवेतनं, कर्मनिवृत्तवेतनं, कर्मनिवृत्तमूल्यं, सेवानि-
वृत्तवेतनं, भूतसेवामूल्यं, वृत्तसेवापेक्षवेतनं.

To PENSION, *v. a.* वृत्तिं दा. वार्षिकवृत्तिं दा. जीर्णमेवकस्य वृत्तसेवापेक्ष
वार्षिकवेतनं दा or वार्षिकमूल्यं दा.

PENSIONER, *s.* वृत्तिभोगी *m.* (न्), वार्षिकवृत्तिभोगी *m.*, वृत्तिधारी *m.*,
वेतनग्राही कर्मनिवृत्तसेवकः—(Dependant) आश्रितः, अनुजीवी *m.*,
उपजीवी *m.* (न्).

PENSIVE, *a.* ध्यानपरः-रा-रं, चिन्तापरः &c., ध्यानस्यः-स्या-स्यं, ध्यान्-
-यती-यत् (त्), सचिन्तः-ना-नं, चिन्ताक्रान्तः-ना-नं, सखेदध्यानस्यः
&c., सखेदचिन्तकः &c., उदासीनः-ना-नं, उदासः-सा-सं, उन्मनस्कः-
-स्का-स्कं, भावनायुक्तः-क्ता-कं, समाधिस्थः &c.

PENSIVELY, *adv.* सचिन्तं, ध्यान्पूर्वं, मध्यान्, सखेदचिन्तापूर्वं.

PENSIVENESS, *s.* ध्यानपरता, चिन्तापरता, सखेदचिन्ता, सखेदध्यानं, औदास्यं,
उदासीनता, औदासीन्यं, उन्मनस्कता, विषादः, विषण्णता.

PENT, *p. p. or a.* (Pent up) संरुद्धः-द्वा-द्वं, सघातः-धा-धं, रुद्धः &c.

PENTACHORD, *s.* पञ्चतारावाद्यं, पञ्चतन्त्रिकावाद्यं.

PENTAGON, *s.* पञ्चकोणः-खं, पञ्चभुजः, पञ्चाष्ट-ष्टी, पञ्चकोणा मूर्तिः.

PENTAGONAL, *a.* पञ्चकोणः-ला-लं, पञ्चभुजः-जा-जं, पञ्चाष्टः-ष्टा-ष्टी-
-सं, पञ्चकोणाकृतिः-ति-ति, पञ्चकोणाकारः-रा-रं.

PENTAMETER, *s.* पञ्चपादी *m.* (नं). पञ्चपदी *m.* (नं).

PENTANGULAR, *a.* पञ्चकोणः -शा -यं, पञ्चाक्षः -खा -घी -वं.

PENTAPETALOUS, *a.* पञ्चदलः -ला -लं, पञ्चदलविशिष्टः -श -ष्टं.

PENTARCHY, *s.* पञ्चजनराज्यं, पञ्चजनप्रभुत्वं.

PENT-HOUSE, *s.* वहिर्गृहं, वहिःस्थगृहं, वहिःस्थितगृहं, ग्राहगृहं, उपगृहं.

PENULTIMA, *s.* उपधा, उपान्त्यः, उपान्त्याक्षरं.

PENULTIMATE, *a.* उपान्त्यः -न्त्या -न्त्यं, उपान्त्यिकः -की -कं, सन्त्योपसप्तः -प्ता -प्तं.

PENUMBRA, *s.* अपूर्णछाया, खड्गछाया, छायाकल्पः.

PENURIOUS, *a.* कृपणः -खा -यं, व्ययशक्ती -क्षिणी -क्षि (नं), व्ययशक्ताः -ता -तं, गाढमुष्टिः -ष्टिः -ष्टि, दृढमुष्टिः &c., बद्धमुष्टिः &c. See NIGGARDLY, MISERLY.

PENURIOUSLY, *adv.* सकार्षण्यं, कृपणवत्, व्ययशक्त्या, स्वत्यय्येन, कार्षण्येन.

PENURIOUSNESS, *s.* कृपणता, कार्षण्यं, व्ययशक्ता, दृढमुष्टित्वं. See NIGGARDNESS.

PENURY, *s.* दरिद्रता, दारिद्र्यं, दारिद्र्यं, निर्धनता, सधनता, निष्किञ्चनत्वं, कार्षण्यं, कृपणता -त्वं, दीनता, दैन्यं, दुर्गतिः *f.*, निःस्वता.

PEON, *s.* (Foot-soldier) पदातिः *m.* -तिकः, पादातिः *m.* -तिकः, पक्षिः *m.*

PEOPLE, *s.* (Body of persons who compose a nation, &c.)

जनता, देशजनाः *m. pl.*, देशलोकः, देशवासिनाः *m. pl.*, प्रजा, प्रजाः *f. pl.*, लोकः, जनपदः, विशेषदेशलोकः, विशेषदेशजनता, देशमनुष्याः *m. pl.* —(Commonalty) प्रजा, लोकः, जनः, जनपदः, जगती; 'courting the people,' लोकरत्ननं, जनरत्ननं; 'fear of the people,' लोक-लज्जा, जनलज्जा. —(Common people) सवरलोकः, सवरवर्णीः *m. pl.*, सन्त्यवर्णीः *m. pl.*, सन्त्यजातीयः *m. pl.*, सधमलोकः, हीनलोकः, पृथग्जनाः *m. pl.*, सामान्यलोकः, प्राकृतलोकः, साधारणलोकः. —(Folk) लोकः, जनः, मनुष्यः, जनपदः, मनुष्यजातिः *f.*, गृजातिः *f.*, जगती. —(Particular class) वर्गः, वर्णः, गणः, जनः, लोकः; 'country people,' ग्रामीर्यलोकः; 'people of the brahminical class,' ब्राह्मणवर्गः; 'of the servile class,' शूद्रवर्गः, शूद्रवर्णीः, शूद्रलोकः. —(Servants, attendants) सेवकजनः, सेवकवर्गः, परिजनः, परिवारः.

To PEOPLE, *v. a.* सजनीकृ, सजने -नां कृ, समनुष्णीकृ, समनुष्णं -ष्णं कृ, मनपूर्णे -णी कृ, वस् (c. 10. यामयति -यितुं).

PEOPLED, *p. p.* सजनीकृतः -ता -तं, जनविशिष्टः -हा -ष्टं, वामितः -ता -तं.

PEPPER, *s.* (Black) मरीचं, मरिचं, कोलं -लकं, कृष्णं, कालमरीचं, उपयं, उपयं, वल्लजं, धम्मपन्नं, चिकटुः *m.* -टु *n.*, पक्षीमं, शिरोवृक्षं, शाकाङ्गं, आपनं, धुत्तरी, धुताभिजननः, धुताभिजननः. —(White pepper) धवलं. —(Long pepper) पिप्पली -लिः *f.* See the word; 'the plant,' पिप्पलवृक्षः.

To PEPPER, *v. a.* मरीच (nom. मरीचयति -यितुं), समरीचीकृ, मरीचाङ्कं -ङ्कं कृ. —(Sprinkle, pelt) कृ, अवकृ, चपाकृ, प्रहृ.

PEPPER-BOX, *s.* मरीचपात्रं, मरिचपात्रं, मरीचाधारः.

PEPPER-CORN, *s.* मरीचबीजं, मरिचकलं, मरिचबीजं.

PEPPERED, *p. p.* मरीचितः -ता -तं, मरिचिकः -की -कं, समरीचः -चा -चं.

PEPTIC, *a.* पाचकः -का -कं, पाचनः -ना -नं, अग्निवर्धकः -का -कं, अग्निदः -दा -दं, वहिःकरः -रा -रं, अग्निदीपकः -का -कं, सग्नेयः -यी -यं.

PERACUTE, *a.* अतितीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, अतितीक्ष्णः -दा -दं, अतिप्रखरः -रा -रं.

PERADVENTURE, *adv.* किंस्तिन्, आपिनाम, देवात्, देववशात्, अदृश्यवशात्, कदापि, कदाचित्, नाम.

To PERAGRATE, *v. a.* (Wander over) भ्रम्, परिभ्रम्, परिक्रम्, सक्रम्, पर्यट्, परिगम्, अनुगम्, अनुचर, गाढ्, अवगाह्.

PERAGRATION, *s.* परिभ्रमणं, परिक्रमः, पर्यटनं, सक्रमणं, संक्रान्तिः *f.*

To PERAMBULATE, *v. a.* परिक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), परिभ्रम् (c. 4. -भ्राम्यति -भ्रमितुं), भ्रम्, पर्यट् (c. 1. -चटति -टितुं), इतस्ततश्च चर् (c. 1. -चरति -रितुं), चिचर्, परिचर् (c. 1. -सरति -सर्तुं), क्रम् in freq. (चक्राम्यते).

PERAMBULATION, *s.* परिक्रमः -मणं, परिभ्रमणं, पर्यटनं, परिसारः, परीसारः, परिसर्गः.

PER-ANNU, *s.* प्रतिवर्षं, प्रतिवत्सरं, वर्षे वर्षे, वत्सरे वत्सरे.

PERCEIVABLE, PERCEIVABLENESS, &c. See PERCEPTIBLE, &c.

To PERCEIVE, *v. a.* (Receive impressions through the senses or bodily organs) इन्द्रियैर् ग्रहं (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं) or विज्ञा or ज्ञा or विद् (c. 10. वेदयति -ते -यितुं) or अनुभू. —(See) दृश्, अनुदृश्, परिदृश्, सम्प्रदृश्, प्रतिदृश्, लब्ध्, संलब्ध्, आलब्ध्, उपलब्ध्, ईक्ष्, समीक्ष्, वीक्ष्, प्रेक्ष्, आलोक्, आलोच. —(Know) ज्ञा, परिज्ञा, विज्ञा, बुध् अवबुध्, विद् संविद्, अवगम्. —(Apprehend, understand, observe) उपलब्ध्, अवगम्, अवबुध्, जह्, अवे, विभू, अनुभू, मूच. —(Be affected by) अनुभू, विद्, उपहतः -ता -तं भू.

PERCEIVED, *p. p.* अनुभूतः -ता -तं, ज्ञातः -ता -तं, विदितः &c., दृष्टः -ष्टा -ष्टं, लक्षितः &c., उपलब्धः -ब्धा -भं, अवगतः -ता -तं, चित्तभवः -वा -वं; 'by the senses,' इन्द्रियाकृतः -टा -टं, इन्द्रियगोचरः -रा -रं; 'by the ear,' कर्णगोचरः &c.

PERCEIVER, *s.* विषयग्राहकः, विषयग्राही *m.* (नं), अनुभावी *m.*, लक्षकः.

PER-CENT, PER-CENTAGE. The sense of these words may be expressed by उन्नतः -रा -रं; as, 'one per-cent,' एकोन्नतः; 'five per-cent,' पञ्चोन्नतः. See also INTEREST. A 'per-centage' or commission is शुल्कः -त्कं.

PERCEPTIBILITY, *s.* इन्द्रियगोचरता, इन्द्रियगम्यता, वेद्यता, वेदनीयता, उपलभ्यता, विभाष्यता, प्रत्यक्षता, दृष्टिगोचरता.

PERCEPTIBLE, *a.* वेदनीयः -या -यं, वेद्यः -द्या -द्यं, उपलभ्यः -भ्या -भ्यं, विभाष्यः -व्या -व्यं, ज्ञेयः -या -यं, प्रत्यक्षः -क्ष्य -क्ष्यं, व्यक्तः -क्ता -क्तं, उद्गतः -ता -तं, चातुरः -री -रं, गोचरः -विषय or ध्यात &c. in comp.; as, 'by the eye,' दृष्टिगोचरः -रा -रं, दृष्टिविषयः -या -यं, दृष्टिगम्यः -म्या -म्यं, दृष्टिग्राह्यः -ह्य -ह्यं, श्रुत्योपायः -ह्य -ह्यं; 'by the ear,' कर्णगोचरः -रा -रं, कर्णविषयः &c.; 'by the senses,' इन्द्रियगोचरः &c., इन्द्रियविषयः &c., इन्द्रियग्राह्यः &c., इन्द्रियिकः -की -कं.

PERCEPTIBLY, *adv.* प्रत्यक्षतम्, प्रत्यक्षेण, व्यक्तं, यथा उपलभ्येत तथा.

PERCEPTION, *s.* (Act of perceiving) बोधः, वेदनं, संवेदः -दनं, उपलब्धिः *f.*, उपलम्भः, अनुबोधः, अनुभवः, अनुभूतिः *f.*, अवगमः, विषय-वेदनं, विभाषनं, भायनं, ज्ञानं, परिज्ञानं, विज्ञानं, अभिज्ञानं, इन्द्रिय-ज्ञानं, इन्द्रियबुद्धिः *f.*, विषयग्रहः -हणं, इन्द्रियग्रहः, रूपादिबोधः. व्यक्तिः *f.*, संस्पर्शः. —(Faculty of perceiving) विषयग्रहणशक्तिः *f.*, विषयवेदनशक्तिः *f.*, विषयग्राहकत्वं, विषयग्रहणक्षमता, चैतन्यं, चिच्छक्तिः *f.*

PERCEPTION, *a.* ग्राहकः -का -कं, ग्राही-हिणी-हि (नं). See PERCIPIENT.

PERCH, *s.* वासपटिः *m. f.*, सखीनपटिः *m. f.*, सखीनस्थानं, सखीनकाष्ठं, सखीनदण्डः, अध्यासपटिः *m. f.*, पक्षिवासदण्डः, पटिः *m. f.*, दण्डः.

To PERCH, *v. n.* सखीनं कृ, सखी (c. 1. -इष्यते, c. 4. -डीयते -डियतुं), वासपटिम् अध्यास् (c. 2. -आस्ते -आसितुं) or निली (c. 4. -लीयते -लेतुं) or निषट् (c. 1. -पीदति -यतुं); 'on a branch,' विटपम् अध्यास्.

PERCHANCE, *s.* अपिनाम, किंस्तिन्, कदाचित्, कदापि, स्यात्, देवात्, देववशात्, किल, यदाकदाचित्.

PERCHED, *p. p.* निलीयमानः -ना -नं, निषट् -खा -खं, सतिष्ठमानः -ना -नं.

PERCIPIENCE, *s.* See PERCEPTION.

PERCIPIENT, *a.* विषयग्राहकः -का -कं, विषयग्राही -हिणी -हि (न)
विषयग्राह्यशक्तिः -का -कं, विषयग्राह्यसमर्थः -चा -चं, ग्रहणधर्मः -मा
-नं, विषयवेदनधर्मः &c., अनुभावी &c., चेतनः -ना -नं, सचेतनः &c.
To PERCOLATE, *v. n.* (Flow in drops) लवणः or विन्दुक्रमेण सु or
स्यन्द or खर or री or गल or चुन.

To PERCOLATE, *v. a.* (Filter) जलं शुध् or विन्दुक्रमेण सु in caus.

PERCOLATION, *s.* लवणः स्यन्दनं or खरणं or खवः, उत्पन्नं.

PERCOLATOR, *s.* उत्पन्नयन्त्रं, जलशोधकः, जलोत्पन्नयन्त्रं.

PERCUSSION, *s.* समाघातः, आघातः, प्रतिघातः, संघट्टः -ट्टनं, प्रहारः.

PERDITION, *s.* नाशः, विनाशः, प्रणाशः, क्षयः, उच्छेदः—(Eternal)

अधोगतिः *f.*, दुर्गतिः *f.*, अधोगमनं, अधःपातः, अधःपतनं, नरकपातः.

To PEREGRINATE, *v. n.* (Roam about) भ्रम, परिभ्रम, अद्, पर्यट्, परि-
भ्रमणं कृ, देशभ्रमणं कृ, देशगटनं कृ, देशद् देशं गम्.

PEREGRINATION, *s.* भ्रमणं, परिभ्रमणं, देशभ्रमणं, देशगटनं, नानादेशभ्रमणं,
अटनं, पर्यटनं, विदेशगमनं, परदेशगमनं, व्रज्या, प्रव्रज्या, प्रवासः,
विदेशवासः, सम्प्रपदं.

PEREGRINATOR, *s.* देशभ्रमणकारी *m.* (न), विदेशगामी *m.*, परिभ्रमणकृ.

PEREGRINE, *a.* विदेशीयः -या -यं, विदेशी-शिनी &c. वैदेशिकः -की -कं.

PEREMPTORILY, *adv.* स्पष्टं, सुस्पष्टं, व्यक्तं, सुव्यक्तं, स्पष्टार्थतः, भिन्नार्थतः,
सुनिश्चितं, सुनिश्चयेन, सुनिश्चयपूर्वकं, सुनियतं, दाढ्येन, दृढनिश्चयपूर्वकं,
अवश्यमेव.

PEREMPTORINESS, *s.* दृढनिश्चयः, सुनिश्चयः, दृढता, दाढ्यं, अवक्रता,
सुस्पष्टता, सुव्यक्तता, सुनियतत्वं, दृढनिश्चयः, सुनिश्चीतत्वं.

PEREMPTORY, *a.* (Express, positive) स्पष्टः -ष्टा -ष्टं, सुस्पष्टः &c., व्यक्तः
-क्ता -क्तं, सुव्यक्तः &c., अवक्तः -क्ता -क्तं, स्पष्टार्थः -र्था -र्थं, भिन्नार्थः &c.,
आवश्यकः -का -कं.—(Determinate, final) निश्चितः -ता -तं, निश्चीतः
&c., सुनिश्चितः &c., नियतः &c., सुनियतः &c., सिद्धः -द्धा -द्धं.—
(Said of persons) सकृद्वादी-दिनी-दि (न), अपुनर्वादी &c., दाढ्येन
वादी &c., दृढमतिः -तिः -ति, स्थिरमतिः -तिः -ति.

PERENNIAL, *a.* (Lasting through the year) वर्षस्यायी -यिनी -यि
(न), संवत्सरस्यायी &c., वर्षावधिकः -का -कं.—(Perpetual, never
failing) नित्यः -त्या -त्यं, नित्यस्यायी &c., अनन्तः -न्ता -न्तं, निरन्तरः
-रा -रं, सततस्यायी &c., अविहाती &c., अविस्मयी &c., अविगतः -ता
-तं.—(In botany, lasting more than two years) वषट्क्याधि-
कस्यायी &c., द्विवर्षाधिकजीवी &c.

PERERRATION, *s.* परिभ्रमणं, पर्यटनं, नानादेशभ्रमणं, विहरणं.

PERFECT, *a.* सिद्धः -द्धा -द्धं, संसिद्धः &c., सम्पूर्णः -र्णो -र्णं, सम्पन्नः -न्ना
-न्नं, समाप्तः -प्ता -प्तं, पर्य्याप्तः &c., परिपूर्णः &c., पूर्णः &c., निष्पन्नः
-न्ना -न्नं, परिणतः &c.—(Entire, having no defect) समस्तः -या
-यं, सकलः -ला -लं, समस्तः -स्ता -स्तं, अविशकलः -ला -लं, अशकलः
-क्ता -क्तं, अजगतः -ता -तं, अच्युतः -ना -नं, अशेषः -वा -वं, अदोषः
-वा -वं, निर्दोषः &c., दोषहीनः -ना -नं, साक्षः -क्षा -क्षं, अक्षय्यः &c.
—(Consummate) परमः -मा -मं, उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रकृष्टः &c., उत्तमः
-मा -मं.—(Completely skilled) सम्पन्नः -न्ना -न्नं, व्युत्पन्नः &c.,
पारङ्गतः -ता -तं, पारगतः &c., निपुणः -णा -णं, अभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं,
कुशलः -ला -लं, प्रवीणः -णा -णं, अतिप्रवीणः &c., पक्कः -क्का -क्कं,
परिपक्कः &c.—(In grammar) परोक्षभूतः -ता -तं, भूतः &c.; 'tense',
परोक्षभूतं.

To PERFECT, *v. a.* साध् (c. 10. साधयति -यितुं), संसाध्, समाप् (c. 10.
-आपयति -यितुं), सम्पू (c. 10. -पूरयति -यितुं), संस्कृ, पुरस्कृ, सम्पद्,
निष्पद्, निर्वृत्, निवृत्, तीर्, पार्. See To FINISH, COMPLETE.

(Make proficient) सम्पन्नं -न्नां कृ, व्युत्पन्नं -न्नां कृ, सम्पन्नो कृ.

PERFECTED, *p. p.* सिद्धः -द्धा -द्धं, संसिद्धः &c., सम्पन्नः -न्ना -न्नं, निष्पन्नः
&c., राद्धः -द्धा -द्धं, पुरस्कृतः -ता -तं, संस्कृतः &c., प्रौढः -ढा -ढं.
See COMPLETED, FINISHED.

PERFECTER, *s.* साधकः, सिद्धिकर्ता *m.* (ज्ञे), सम्पादकः, निष्पादकः.

PERFECTION, PERFECTNESS, *s.* (State of being perfect) सिद्धिः *f.*,
संसिद्धिः *f.*, सिद्धता, सम्पन्नता, सम्पत्तिः *f.*, सम्पूर्णता, परिपूर्णता, पूर्णता,
निष्पत्तिः *f.*, निष्पन्नता, समाप्तिः *f.*, राद्धिः *f.*, राद्धता, पर्य्याप्तिः *f.*,
प्रौढिः *f.*, समग्रता, अविकलता, अखण्डता, अच्युतता, निर्दोषत्वं, दोष-
हीनता, पूर्त्रिः *f.*, परिपूर्णः *f.*; सम्पद् *f.*—(Complete skilfulness)
सम्पन्नता, व्युत्पन्नता, अतिप्रवीणता, परिपक्वता, नेपुण्यं.—(Highest
state of excellence) उत्कृष्टता, सङ्घोक्तता, सङ्घोक्त्यर्थः, सङ्घेसिद्धिः *f.*,
सङ्घेसिद्धता, सङ्घोन्नता, सङ्घेगुणोक्त्यर्थः, सङ्घेसम्पन्नता, उत्तमता, सत्त्वपूर्णता.
—(Maturity) पाकः, परिपाकः, पक्वता, परिपक्वता, विपाकः, परि-
णामः, परिणतिः *f.*—(A perfection or excellent quality) गुणः,
परमगुणः, उत्तमगुणः, सद्गुणः.

PERFECTIVE, *a.* साधकः -का -कं, सिद्धिकारी -रिणी &c., सम्पादकः -का
-कं, निष्पादकः &c., समापकः &c., सम्पूर्णकारी &c.

PERFECTLY, *adv.* साकल्येन, समग्रं, सङ्घेत्तम्, सङ्घेशम्, कृत्स्नम्, अखिलेन,
सम्पूर्णं, पर्य्याप्तं, अविकलं, अच्युतं, अखण्डतम्, अशेषतम्, अशेषेण, सम्पक्.

PERFECTNESS, *s.* See PERFECTION.

PERFIDIOUS, *a.* विश्वासघाती -तिनी -ति (न), विश्रम्भघाती &c., विश्वा-
सघातकः -का -कं, विश्वासभङ्गकः &c., विश्वासभेदी &c., वचकः -का
-कं, कुटिलाचारः -रा -रं, मिथ्याचारः &c., द्विदेवी &c., भग्नभक्तिः
-क्तिः -क्ति, क्षीणभक्तिः &c., मिथ्याप्रतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, भग्नप्रतिज्ञः &c.,
असत्यबन्धः -न्धा -न्धं.

PERFIDIOUSLY, *adv.* विश्वासघातपूर्वकं, विश्वासभङ्गं, प्रतिज्ञाभङ्गपूर्वकं, विश्र-
म्भघातकवत्, वचकवत्, धूर्तवत्, कितववत्, मिथ्या.

PERFIDIOUSNESS, *s.* विश्वासघातकत्वं, विश्रम्भघातित्वं, वचकता.

PERFIDY, *s.* विश्वासघातः, विश्वासभङ्गः, विश्वासभेदः, विश्रम्भघातः, विसंवादः,
द्विदेवेवा, शत्रुसेवा, वचकता, वचनं -ना, कितवं, कापट्यं, भक्तिभङ्गः,
प्रतिज्ञाभङ्गः.

To PERFORATE, *v. a.* (Bore, pierce) व्यध्, छिद्रं, निर्भिद्, निसन्, शुषिरोकृ.

PERFORATED, *p. p.* विद्धः -द्धा -द्धं, वेधितः -ता -तं, छिद्रितः -ता -तं, भिन्नः
-न्ना -न्नं, जनैरः -रा -रं, जनैरीकृतः -ता -तं, रन्ध्रितः &c., सरन्ध्रः -न्धा
-न्धं, शुषिरः -रा -रं.

PERFORATION, *s.* (The act) वेधः -धनं, व्यधः -धनं, छिद्रकरणं, निर्भेदनं,
भेदनं, शुषिरीकरणं, जनैरीकरणं, शुषिः -षी *f.*, सूचनं -ना.—(Hole
bored) छिद्रं, रन्ध्रं, विवरं, शुषिरं, शुषिः -षी *f.*, विद्रं.—(State of
being perforated) विद्धता, शुषिरता,

PERFORATOR, *s.* वेधकः, वेधो *m.* (न), आविधः, वेधनिका, भेदकः.

PERFORCE, *adv.* बलात्, बलेन, बलाकारेण, सवलं, प्रसभं, प्रसन्नं,
अभिपक्ष, बलवत्, बलापकर्षं.

To PERFORM, *v. a.* (Do, execute) कृ, सकृ, अभिभू, विधा, अनुधा,
जात्या, समास्या, निर्वह, आचर, समाचर, चर, प्रवृत् in caus., निर्वृत्,
निवृत्, वृत्, साध्, संसाध्, प्रयुज्, प्रणी.—(Fulfil, make good) पू,
सम्पू, सम्पद्, निष्पद्, साध्, सिद्धीकृ; 'a promise', प्रतिज्ञा शप् or
अपवृत् or नृ.—(Act a part). See To ACT.

PERFORMABLE, *a.* विधातव्यः -व्या -व्यं, विधेयः -या -यं, अनुधातव्यः &c.,
अनुधेयः &c., साध्यः -ध्या -ध्यं, साधनीयः &c., करणीयः -या -यं, सम्पा-
दनीयः &c., सम्पाद्यः -द्या -द्यं, निर्वहः -हा -हं, आचरणीयः &c.

PERFORMANCE, *s.* (Execution) करणं, विधानं, अनुष्ठानं, साधारणं, निवेक्षणं, निवेहः, साधनं, सम्पादनं, निष्पादनं, निष्पत्तिः *f.*, निर्वर्त्तनं, प्रवर्त्तनं, चर्या.—(Act, action) क्रिया, कर्म *n.* (नृ), कृतिः *f.*, कृता, प्रवृत्तिः *f.*, चेष्टा, विचित्रितं, व्यापारः.—(Theatrical) अभिनयः, नटनं, नाट्यं, नर्तनं, नटचर्या, नाटः-टनं, नाटकः.

PERFORMED, *p. p.* कृतः-ता-तं, अनुष्ठितः &c., साधारितः &c., विहितः &c., निवेहितः &c., निष्पादितः &c., सम्पादितः &c., साधितः &c., सिद्धीकृतः &c.; 'one who has performed his duty,' कृतकृत्यः.

PERFORMER, *s.* कर्त्ता *m.* (नृ), कारकः, अनुष्ठता *m.* (नृ), विधायी *m.* (नृ), अनुष्ठायी *m.*, साधकः, सम्पादकः, निवेहकः, प्रवर्त्तकः, प्रणेता *m.* (नृ), प्रयोजकः.—(Actor) नटः, अभिनेता *m.* (नृ), अभिनयि *m.* (नृ), अभिनयकारी *m.*—(Musical) वाद्यवादकः, भास्यवादकः, वादकः.

PERFUME, *s.* (Scent) सुगन्धः, सुगन्धिः *m.*, सुवासः, सामोदः, परिमलः, सुरभिः *m.*, सौरभ्यं, सौरभं. गन्धः, इष्टगन्धः, वासः, मोदः, घ्राणतथेयः.—(Substance that emits scent) गन्धः, सुगन्धिद्रव्यं, सुरभिद्रव्यं, सामोदद्रव्यं, सुवासिकद्रव्यं, परिमलद्रव्यं, धूपः, जवादिः *m.*—(For the person) विलेपः-पनं, अनुलेपः-पनं, गात्रानुलेपनी, वर्णकं, अभ्यञ्जनं, यन्त्रिः-ञ्त्री; 'perfumed paste,' यक्षकर्म.—(Compounded perfume) कृत्रिमधूपकः, दूकधूपः, वकधूपः.

TO PERFUME, *v. a.* सुरभीकृ, वासं (c. 10. वासयति-यितुं), अनुवासं, अधिवासं, धूपेन वासं, धूपं (c. 10. धूपयति-यितुं, c. 1. धूपायति), परिधूपं, अवधूपं, सुगन्धीकृ, सामोदीकृ, सामोदं (nom. सामोदयति-यितुं), परिमलं (nom. परिमलयति-यितुं), सपरिमलीकृ, अनुवासनं कृ, सवासनीकृ.

PERFUMED, *p. p.* वासितः-ता-तं, अधिवासितः-ता-तं, अनुवासितः &c., सुवासितः &c., सवासः-सा सं, वाशितः &c., सुरभितः &c., सामोदितः &c., परिमलितः &c., सुगन्धितः &c., धूपितः &c., धूपायितः &c., परिधूपितः &c., भाषितः &c., चञ्चितः &c.

PERFUMER, *s.* गन्धविक्रयी *m.* (नृ), गन्धविक्रेता *m.* (नृ), गन्धवणिक् *m.* (नृ), गन्धोपजीवी *m.*, गन्धविक्रयोपजीवी *m.*, गन्धानीवः, गन्धिकः, सुगन्धिद्रव्यव्यवसायी *m.*

PERFUMERY, *s.* पृथीकृत्रवणिग्विज्ञाता सुगन्धिद्रव्यसामग्री or गन्धादिद्रव्य-सामग्री, गन्धद्रव्यं, गन्धादिद्रव्यं, सुगन्धिद्रव्यादि *n.*, सुरभिद्रव्यं.

PERFUMING, *s.* (The act) वासनं, सुगन्धिद्रव्यवासनं, अनुवासनं.—(Perfuming the person) चर्चा, चर्चिका, चाचिक्यं, अनुलेपनं, विलेपनं, अभ्यञ्जनं, स्थापकः, अङ्गरागः.

PERFUNCTORILY, *adv.* ईषद्वेषया, अनवधानेन, ईषद्वधानेन, ईषद्व्यापृतेन.

PERFUNCTORINESS, *s.* ईषद्वेषा, ईषद्वधानं, ईषद्व्यापृत्यं, ईषद्व्योगः.

PERFUNCTORY, *a.* ईषद्वहितः-ता-तं, ईषद्व्यापृतः &c., ईषद्वधानकृतः &c.

PERHAPS, *adv.* अपिनाम, किञ्चित्, स्यात्, कदापि, कदाचित्, किल, अपि, नाम, दैवात्, दैवशक्तात्, नृपा, नूनं, प्रायेण, यदाकदाचित्, यथा-कदाचित्; 'if perhaps, यदि कदाचित्, यदि कदापि,' or perhaps, अपिवा, स्याद्वा, यद्वा.

PERIAPT, *s.* (Annulet) कवचः-च, संवदनं.

PERICARDIUM, *s.* हृदयाशयः, हृदयाशयः, हृत्कोशः, हृदयकोशः.

PERICARP, *s.* वीनकोशः, वीजगुभिः *f.*, वीजमातृका, कर्णिका, कर्णिकारः.

PERICRANIUM, *s.* (Membrane investing the skull) कपालावरणत्वक् *f.* (च), कपालावरकत्वक् *f.*, कपालावरकान्त्वक् *f.*, कपालावरणं.—(Skull) कपालः-लं.

PERIERGY, *s.* अत्युद्योगः, अतियत्नः, अत्युत्साहः, यत्नाचारः.

PERIGEE, PERIGEUM, *s.* नीचं, नीचस्थानं.

PERIL, *s.* भयं, भयहेतुः *m.*, संशयः, सन्देहः, संशयहेतुः *m.*, शङ्का, विकल्पः.

See DANGER.—(Peril of life) जीवितसंशयः, प्राणसंशयः, प्राणसङ्कटं, प्राणसन्देहः. See JEOPARDY.

TO PERIL, *v. a.* संशयस्यं-थां कृ, सन्देहस्यं-स्थां कृ, भयस्यं-स्यां कृ, शङ्कास्यदीकृ, भयस्यानीकृ. See TO ENDANGER, HAZARD.

PERILED, *p. p.* संशयितः-ता-तं, शङ्कास्यदीकृतः-ता-तं.

PERILOUS, *a.* भयहेतुकः-का-कं, संशयहेतुकः &c., सन्दिग्धः-ग्धा-ग्धं, भयानकः-का-कं, भयङ्करः-री-रं, सभयः-या-यं, संशयः-या-यं, सशङ्कः-ङ्का-ङ्कं, दुस्तरः-रा-रं; 'a perilous business,' प्राणान्व्यवहारः. See DANGEROUS, HAZARDOUS.

PERILOUSLY, *adv.* सभयं, संशयं, ससन्देहं, सशङ्कं, सन्दिग्धं, शङ्कापूर्वकं, भयानकं, शङ्कया. See DANGEROUSLY.

PERILOUSNESS, *s.* सभयता-त्वं, सशङ्कत्वं, सन्दिग्धता, भयानकत्वं, भयं.

PERINEUM, PERINEUM, *s.* (In anatomy) विटपः, महावीर्यं.

PERIOD, *s.* (Revolution of time) कालचक्रं, कालपरिमाणं, कालपर्य्यायः, कालावृत्तिः *f.*, कालावर्त्तः, कालपरिवृत्तिः *f.*, वर्षचक्रं, संवत्सरचक्रं, कालमानं, वर्षेयः.—(Term or specified portion of time) कालावधिः *m.*, अवधिः *m.*, कालमर्यादा, कालान्तरं, सन्तरं, नेमः, नियतकालः, निरूपितकालः; 'period of five years,' वर्षपञ्चकं, वत्सरपञ्चकं, युगं; 'of four years,' वर्षचतुष्टयं.—(End, conclusion) अन्तः-न्तं, अवसानं, शेपः, निर्वृत्तिः *f.*—(Indefinite portion of any continued state) अवस्था, दशा, कालांशः, कालभागः, कालावयवः, कालविभाजः *f.*; 'period of life,' वयम् *n.*; 'first period of life,' प्रथमवयस्यः; 'middle period,' मध्यमवयस्यः; 'last period,' सन्त्यवयस्यः; 'one who is in the middle period,' मध्यमवयस्यः-याः-यः (स्), मध्यमवयस्यः-स्वा-स्कं; 'the four periods of life,' अवस्थाचतुष्टयं.—(Complete sentence) पूर्णवाक्यं, फक्किका.—(Mark of the end of a complete sentence) पूर्णवाक्यचिह्नं.—(Astronomical period) योगः, गण्डः. The period called मन्वन्तरं, is equal to 71 ages of the gods, or 306,720,000 years of mortals, and with its सन्त्यः or period of universal deluge, to 308,448,000 years. Fourteen 'Manvantaras' constitute a कल्पः, or the grand period of creation and destruction, consisting of 4,320,000,000 years.

PERIODIC, PERIODICAL, *a.* (Happening by revolution, regularly recurring) नियतकालिकः-की-कं, नियमितकालिकः &c., निरूपितकालिकः &c., नियतः-त्वा-त्वं, नैमित्तिकः-की-कं, नियतेनैमित्तिकः &c., सामयिकः-की-कं.—(Pertaining to a revolution, performed in one) चाक्रिकः-की-कं, परिवर्त्तनात्मकः-का-कं, परिवर्त्तनसंघन्धी-न्यनी &c., परिवर्त्तनविशिष्टः-ष्टा-ष्टं, कालावृत्तिविशिष्टः &c.

PERIODICALLY, *adv.* काले काले, कालक्रमेण, नियतशः, नियदा, नियतं, नियतकाले, नियतकालानुसारेण, नियतकाले. नियतं, निरूपितसमये, नियतसमये, समयतः.

PERIODICALNESS, PERIODICITY, *s.* कालनियतत्वं, नियतकालिकत्वं, नियता.

PERIOSTEUM, *s.* (In anatomy) अस्थित्वक् *f.* (च), अस्थित्वचा, अस्थ्यावरणत्वक् *f.*, अस्थ्यावरणचर्म *n.* (नृ).

PERIPHERY, *s.* परिधिः *m.*, परिणाहः, परोणाहः. See CIRCUMFERENCE. (Of a wheel) ग्रन्थिः *m.*, ग्रन्थिमखलं, नेमिः-मी *f.*, चक्रपरिधिः *m.*

PERIPHRASE, PERIPHRAISIS, *s.* वाक्यप्रपञ्चः, वाग्वित्सारः, वाक्यबाहुल्यं. TO PERIPHRASE, *v. a.* वाक्यबाहुल्येन or वाक्यबाहुल्येन or वाग्वित्तारेण व्याख्या (c. 2. -ख्याति-तुं), वाग्वित्तारं कृ, वाक्यप्रपञ्चं कृ.

PERIPHRASTIC, PERIPHRASTICAL, *a.* बहुवाक्यः-क्या-क्यं, विल्लीषाक्यः

&c., वाक्पविस्तारकः -का -कं, वाक्पविस्तारकः &c., वक्रः -क्रा -त्रं.

PERIPHRASTICALLY, *adv.* वाक्पाहुत्येन, वाक्पवाहुत्येन, वाक्पविस्तारेण.

PERIPNEUMONY, *s.* फुफ्फुसदाहः, फुफ्फुसदाहः, फुफ्फुसतापः, वक्षोच्चाला

To PERISH, *v. n.* (Die, be destroyed) मृ, सम्मृ, नश, प्रणश, विनश, क्षि in pass., प्रक्षि, संक्षि, ध्वंस, विध्वंस, प्रली, प्रविली, प्रनी, विपद्, व्यापद्, नाश गम् or प्राप्, विनाशम् उपगम्, नष्टः -ष्टा -ष्टं भू.—(Be lost eternally) नरकं गम्, नरके पत्, अयः पत्, अयो गम्.—(Ready to perish) विनाशोन्मुखः -खा -त्रं.

PERISHABLE, *a.* नष्टरः -रा -रं, विनष्टरः -रा -रं, नाशधीनः -ना -नं, नाशवशः -शा -शं, मरणाधीनः &c., नाशधर्मेकः -का -कं, मरणधर्मेकः &c., नाशशीलः -ला -लं, क्षयिषुः -षुः -षु, क्षयी -यिणी -यि (न्), ध्वंसी &c., विध्वंसी &c., अस्थायी &c., नाशवान् -वतो -वत् (त्), अनवान् &c., भङ्गुरः -रा -रं, क्षयभङ्गुरः &c., क्षयिकः -का -कं.

PERISHING, *part. or a.* नश्यन् -श्यन्तो -श्यत् (त्) क्षीयमाणः -शा -शं, क्षियमाणः &c., नाशी -शिनी -शि (न्), विनाशी &c., विध्वंसी &c.

PERISTALTIC, *a.* कृमिसदृशः -शी -शं, कृमिगतिरदृशः &c., सप्रेगतिरदृशः &c.; 'peristaltic motion,' सप्रेगतिः *f.*, कृमिगतिः *f.*

PERISTYLE, *s.* हर्म्यपरिगता स्तम्भपरिक्रं or स्तम्भश्रेणी.

PERITONEUM, *s.* अन्तरेहने, अन्तावरणत्वक् *f.* (क्), अन्तावरणत्वक्, उदर-पेहनत्वक् *f.*, उदरान्तरत्वक् *f.*, उदरपेहनं.

To PERJURE, *v. a.* (One's self) मिथ्याज्ञापयं कृ or ज्ञप्, मिथ्या ज्ञप् (c. 1. ज्ञपति -ते, c. 4. ज्ञपति, ज्ञप्ते), मृषा ज्ञप्, असत्यज्ञापयं कृ, कूटज्ञापयं कृ, मिथ्यादिधं कृ, कूटसाक्षं कृ, कौटसाक्षं कृ, मिथ्यासाक्षं कृ, अतथ्यसाक्षं कृ.

PERJURED, *p. p.* मिथ्याज्ञापकः -का -कं, मिथ्याज्ञापकारी -रिणी -रि (न्), कूटज्ञापयकारी &c., कूटसाक्षी &c., क्रियाभ्रः -ष्टा -ष्टं, क्रियानष्टः &c.

PERJURER, *s.* कूटज्ञापयकारी *m.* (न्), कूटसाक्षी *m.* See PERJURED.

PERJURY, *s.* मिथ्याज्ञापनं, कूटज्ञापनं, कूटसाक्ष्यं, कौटसाक्ष्यं, मिथ्यासाक्ष्यं, मिथ्याज्ञापयः, कूटदिधं, असत्यज्ञापयः.

PERMANENCE, PERMANENCY, *s.* स्थिरता, स्थाय्यं, स्थायित्वं, संस्थितिः *f.*, व्यवस्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, स्थितिः *f.*, भुवता, ब्रौथं, धृतिः *f.*, स्थाव-रता -त्वं, स्थायुता, स्थितिमहं, निरयता, निरयस्थायित्वं, अक्षयता, चिर-स्थायित्वं, अनपायः.

PERMANENT, *a.* स्थिरः -रा -रं, स्थायी -यिनी -यि (न्), संस्थः -स्था -स्थं, स्थावरः -रा -रं, स्थितिमान् -मती -मत् (त्), स्थायान् -यती -यः (न्), भुवः -वा -वं, अक्षयः -या -यं, अक्षुतः -ता -तं, निरयस्थायी &c., निरयः -या -यं. See LASTING, ENDURING.

PERMANENTLY, *adv.* स्थिरं, स्थाय्यं, निरयं, भुवं, सत्रीयं, निरयश्च, निरय-कालं, सदैवकालं, ज्ञाततं.

PERMEABILITY, *s.* व्याप्यता -त्वं, प्रवेशनीयता, भेदनगम्यता, प्रवेश्यता.

PERMEABLE, *a.* व्याप्यः -प्या -प्यं, प्रवेश्यः -श्या -श्यं, प्रवेशनीयः -या -यं, भेदनीयः -या -यं, भेदनगम्यः -म्या -म्यं, भेदनयोग्यः -ग्या -ग्यं.

PERMEANT, *a.* व्यापी -यिनी -यि (न्), व्यापकः -का -कं.

To PERMEATE, *v. a.* (Pervade, penetrate) व्याप्, अभिव्याप्, प्रविज्, व्याप्, भिद्, गाह, विगाह, व्यज्, अतिज्, अतिज्, समतिज्, समज्.

PERMEATION, *s.* व्याप्तिः *f.*, अभिव्याप्तिः *f.*, व्यापनं, प्रवेशः -जनं, वेधनं, भेदनं, विगाहः -हनं.

PERMISSIBLE, *a.* अनुज्ञेयः -या -यं, समनुज्ञेयः &c., अभ्यनुज्ञेयः &c., अनु-ज्ञातव्यः -व्या -व्यं, अनुज्ञाहं -हं -हं, अभ्यनुज्ञाहं &c., अनुज्ञायोग्यः -ग्या -ग्यं, धर्म्यः -म्या -म्यं.

PERMISSION, *s.* अनुज्ञा -ज्ञानं, समनुज्ञानं, अभ्यनुज्ञा -ज्ञानं, अनुमतिः *f.*,

अनुमते, अनुमोदनं, आज्ञा, क्षमता, शक्ति *f.*, सामर्थ्यं.

PERMISSIVE, *a.* अनुज्ञादायकः -का -कं, अनुज्ञादः -दा -दं, अनुज्ञाप्रदः &c.

To PERMIT, *v. a.* अनुज्ञा (c. 9. जानाति -नीते -ज्ञातुं), अभ्यनुज्ञा, समनुज्ञा, अनुमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), अनुमद् (c. 1. -मोदते -दितुं), अभ्यनुमद्, अनुज्ञां दा, अनुमतिं दा, आज्ञां दा, उपेक्ष (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), इप् (c. 6. इच्छति, इष्टितुं). Sometimes the sense of 'permit' is expressed by the causal form; as, 'he permits to perish,' नाशयति; 'he permits to take,' हारयति.

PERMIT, *s.* अनुज्ञापनं, आज्ञापनं, अनुज्ञा, क्षमतापनं, अनुमतिः *f.*

PERMITTED, *p. p.* अनुज्ञातः -ता -तं, अभ्यनुज्ञातः &c., समनुज्ञातः &c., अनुमते &c., अनुमोदितः &c., दक्षानुज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, गृहीतानुज्ञः &c., अनिविधः -ज्ञा -ज्ञं, अविरुद्धः &c., उपेक्षितः &c., अपेक्षितः &c.

PERMUTATION, *s.* चिनिमयः, परिवर्तनं, परिवृत्तिः *f.*, व्यतिहारः, निमयः.

PERNICIOUS, *a.* घातुकः -का -कं, घाती -तिनी -ति (न्), घातकः &c., विघातकः &c., उपघातकः &c., विनाशकः &c., अपकारकः &c., अपकारी -रिणी &c., हिनकः &c., हिंसः -ष्टा -ष्टं, घातयिकः -को -कं, अपायकारी &c., अहितकारी &c., दुष्टः -ष्टा -ष्टं, दूषकः -का -कं. See INJURIOUS.

PERNICIOUSLY, *adv.* सापकारं, सापारं, सनाशं, सद्रोहं, अहितं, हिंसं.

PERNICIOUSNESS, *s.* घातुकत्वं, अपकारकत्वं, विनाशकत्वं, दूषकता.

PERORATION, *s.* वाक्योपसंहारः, कथोपसंहारः, भाषणोपसंहारः.

To PERPEND, *v. a.* मनसा विगच्छ (c. 10. गच्छति -यितुं) or विचर (c. 10. -चारयति -यितुं).

PERPENDICULAR, *a.* लघरूपः -पा -पं, अघोलघरूपः &c., लघकरूपः &c.

—(Falling at right angles) समकोणपातो-तिनी-ति(न्), समकोण-गामी &c.—(Vertical) चतुः -जुः -जु, अजिघः -जा -जं, सूची &c., सरलोद्गोभःस्थितः -ता -तं.

PERPENDICULAR, *a.* लघः -त्रं; लघकः, अघोलघः, जालघः, अवलघः.

वलघः; 'of a triangle,' कोटिः *f.*

PERPENDICULARLY, *adv.* लघरूपेण, अघोलघरूपेण, लघदिशि; 'the sun's rays fall there perpendicularly,' तत्र रश्मिकिरणा लघरूपाः पतन्ति.

To PERPETRATE, *v. a.* (Do, commit) कृ, विधा, समाचर, आचर.

PERPETRATED, *p. p.* कृतः -ता -तं, समाचरितः -ता -तं, विहितः -ता -तं.

PERPETRATION, *s.* करणं, आचरणं, समाचरणं, विधानं, सम्पादनं.

PERPETUAL, *a.* निरतः -स्ता -स्तं, निरन्तरः -रा -रं, ज्ञाततः -ती -तं, सततः -ता -तं, सततः &c., नैसर्गिकः -की -कं, अविरतः -ता -तं, निरतः &c., अनवरतः &c., अनारतः &c., अनन्तः -ना -नं, सदैवकालीनः -ना -नं, सदैवकालस्थायी &c., निरवस्थायी &c., चिरस्थायी &c., सादैवकालिकः -की -कं, सनातनः -नी -नं, अभीक्ष्यः -क्ष्या -क्ष्यं; 'perpetual motion,' सततगतिः *f.*

PERPETUALLY, *adv.* निरतं, निरवस्थं, निरतदा, सततं, निरन्तरं, अविरतं, ज्ञाततं, ज्ञातत्, अभीक्ष्यं, अनुचर्यं, अनिज्ञं, सना. See CONTINUALLY, CONSTANTLY.

To PERPETUATE, *v. a.* ज्ञातनीकृ, निरन्तरीकृ, सततीकृ, स्थिरीकृ, निरनीकृ, निरवस्थं -स्थां कृ, निरवस्थायिनं -यिनीं -यि कृ.

PERPETUATED, *p. p.* ज्ञातनीकृतः -ता -तं, सततीकृतः &c., स्थिरीकृतः &c.

PERPETUATION, *s.* ज्ञातनीकरणं, सततीकरणं, स्थिरीकरणं.

PERPETUITY, *s.* निरतता -नं, ज्ञैतं, नैसर्गिकत्वं, नैरन्तर्त्वं, अनन्तत्वं, निर-वस्थायित्वं, निरवस्थायित्वं, निरवस्थितिः *f.*, अविरतः, अविरतिः *f.*, निरन्तरस्थितिः *f.*, निरन्तरस्थायित्वं, स्थिरता, स्थाय्यं, स्थिरस्थितिः *f.*,

संस्थितिः *f.*, अस्वस्थसंस्थितिः *f.*, अस्थिरसंस्थितिः *f.*, अनवरतत्वं, अविरतत्वं, सन्नतिः *f.*, अविच्छेदः, सन्नतत्वं, आनन्यं, चिरस्थायिता.

To PERPLEX, *v. a.* (Complicate, embarrass) याकुलीकृ, याकुलीकृ, याकुलीकृ, समाकुलीकृ, मङ्गलीकृ, मङ्गलीकृ, याकुल (nom. याकुल-यति-यितुं) or याकुल, बाध, क्रिडा, क्रिडीकृ, रूप, केशं कृ or दा, ग्रन्थं कृ—(Bewilder, confound) मूढ, व्यामूढ, विमूढ, परिमूढ, सम्मूढ, याकुलीकृ, याकुलीकृ, विभ्रम, सम्भ्रम, भ्रम, मोहं कृ or जन्, सम्भ्रमं जन्, विभ्रमं जन्, विभ्रमवैकल्यं कृ, व्यस्तचित्रं-स्तं कृ, व्यस्ततां जन्.

PERPLEXED, *p. p.* याकुलः-ला-लं, याकुलीकृतः-ता-तं, याकुलः-ला-लं, याकुलितः &c., याकुलितः &c., याकुलचित्रः-स्तं-स्तं, व्यस्तः-स्ता-स्तं, व्यस्तचित्रः-स्तं-स्तं, भ्रान्तद्वयः-यौ-यौ, सम्भ्रान्तः-न्ता-न्तं, विद्विःप्रचित्रः &c., विमोहितः &c., मोहितः &c., व्यग्रः-या-ग्रं, सन्दि-ग्धमनस्कः-स्का-स्कं, विमनस्कः &c., विमनाः-नाः-नः (स्), उद्दिग्ध-मनाः &c., दुर्मेनाः &c., मूढः-ढा-ढं, विमूढः &c., मुग्धः-ग्धा-ग्धं, विमूग्धः &c., कातरः-रा-रं, विह्वलः-स्ता-स्तं, व्यग्रः-या-ग्रं, अधीरः-रा-रं, विप्रतिपन्नः-स्तं-स्तं.

PERPLEXED, *part. of a.* भ्रान्तिजनकः-का-कं, मोहजनकः &c., मोहकः-का-कं, मोहनः-ना-नी-नं, भ्रान्तिकरः-रा-रं, मोहकरः &c., भ्रान्तः-का-कं, विमोहनः-ना-नी-नं, विमोहकः &c., भ्रमजनकः &c., बाधकः &c.

PERPLEXITY, PERPLEXEDNESS, *s.* याकुलता-त्वं, याकुलता-त्वं, व्यस्तता, व्यग्रता, व्यस्तचित्रत्वं, चित्रव्यस्तता, चित्रभ्रान्तिः *f.*, कातरता-त्वं, चित्र-वैकल्यं, विप्रचित्रः, चित्रविप्रचित्रः, विप्रचित्रता, मोहः, व्यामोहः, सम्भ्रमः, सन्देहः, विप्रतिपत्तिः *f.*

PERQUISITE, *s.* शुल्कः-ल्कं, अवाप्तकलाभः, अधिककलाभः, अतिरिक्तकलाभः, आगन्तुककलाभः, वतनाधिककलाभः.

PERQUISITION, *s.* परीक्षा-क्षणं, अतिपरीक्षा, अन्वेषणा, पर्येषणा.

To PERSECUTE, *v. a.* बाध (c. 1. बाधते-यितुं), प्रबाध, परिबाध, प्रतिबाध, बाधार्थं or द्रोहार्थं अनुसृ (c. 1. सति-मर्त्यं, c. 10. सत्यति-यितुं), द्वेषपक्षं अनुसृ, दूह (c. 1. दूयति, द्रोहितुं), क्रिष् (c. 9. क्रिष्णाति, केशितुं), केशं or द्रोहं कृ, अभिद्रोहं कृ, उपद्रवं कृ.

PERSECUTED, *p. p.* बाधितः-ता-तं, द्वेषपक्षं or बाधार्थं अनुसृतः &c., अभिद्रुग्धः-ग्धा-ग्धं, अभिद्रुद्यमायः-गा-गं, उपद्रुग्धः &c.

PERSECUTION, *s.* बाधः-धा-धत्, बाधार्थं or द्रोहार्थं अनुसरणं, द्रोहः-हणं, अभिद्रोहः-हणं, केशकरणं, उपद्रवकरणं, उपद्रवः, केशः, दुःखं.

PERSECUTOR, *s.* बाधकः, प्रतिबाधकः, अभिद्रोही *m.* (नं), केशकरः.

PERSEVERANCE, *s.* अभिनिवेशः, अभिनिविष्टता, अविस्मृतिः *f.*, व्यवसायः, अध्यवसायः, दीर्घव्यवसायः, अतिव्यवसायः, दीर्घप्रयत्नः-स्तत्वं, उद्योगः, उत्साहः, दीर्घोद्योगः, दीर्घोत्साहः, निर्वन्धः, अतिनिर्वन्धः, पर्यवस्थितिः *f.*, आयहः, प्रसक्तिः *f.*, प्रारम्भसम्पादनं, उद्यमः, दीर्घोद्यमः, अनवरतप्रयत्नः, निरन्तरचेष्टा, धृतिः *f.*, धैर्यं, स्थिरता, स्थैर्यं, स्थितिः *f.*, संस्थितिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, अभियुक्तता, प्रयत्नः, अधिवासः, गुरणं, नियतं: 'in religious austerities' चर्या.

To PERSEVERE, *v. n.* पर्यवस्था (c. 1. तिष्ठति-स्थानं), अभिनिवेशेन or दीर्घोत्साहेन प्रारम्भान् सम्पद (c. 10. पादयति-यितुं), अभिनिवेशं कृ, निर्वन्धं कृ, दीर्घव्यवसायं कृ, दीर्घप्रयत्नं कृ, अनवरतप्रयत्नं कृ, अतिव्यवसायं कृ, निरन्तरचेष्टां कृ, आयहं कृ, अभिनिविष्टः-ष्टा-ष्टं.

PERSEVERING, *a.* अभिनिवेशशीलः-ला-लं, अभिनिविष्टः-ष्टा-ष्टं, व्यवसायी-यिनी-यि (नं), अध्यवसायी &c., दीर्घप्रयत्नी &c., दीर्घप्रयत्न-यान-यतो यत (नं), दीर्घोद्योगी &c., दीर्घोत्साही &c., दीर्घोद्यमी &c., महात्साही &c., महोद्यमी &c., उद्यमी &c., उत्साही &c., उद्योगी &c., उत्साहयान् &c., आयहो &c., आयहशीलः &c., प्रसक्तः-क्ता-क्तं, निर्वन्धः-न्धः, उद्युक्तः &c., कृतप्रयः-मा-मं, प्रसितः-ता-तं, व्यवस्थितः &c., स्थितिमान् &c., प्रवर्त्तमानः &c., महोत्साहः-हा-हं, महोद्यमः-मा-मं.

PERSEVERINGLY, *adv.* अभिनिवेशेन, दीर्घप्रयत्नपूर्वकं, दीर्घप्रयत्नतस्त, व्यवसायं, दीर्घोत्साहेन, आयहं, अनिवन्धं, प्रसक्तं, सोद्योगं, सोत्साहं.

PERSIA, *s.* (The country) पारसीकः, पारसिकः.

PERSIAN, *a.* पारसिकः-की-कं, पारसीकः &c., पारसीकदेशीयः-या-यै; 'the language', पारसिकभाषा.

To PERSIST, *v. n.* अतिनिर्वन्धेन पर्यवस्था, अतिनिर्वन्धं कृ. See To PERSEVERE.

PERSISTENCE, PERSISTENCY, *s.* निर्वन्धः, अतिनिर्वन्धः, आयहः, अभिनिवेशः, व्यवस्थितिः *f.*, पर्यवस्थितिः *f.* See PERSEVERANCE.

PERSON, *s.* (Individual) जनः, व्यक्तिः *f.*, एकजनः, पुरुषः, मनुष्यः; 'a female person', स्त्रीजनः, अङ्गनाजनः—(Body) अङ्गं, शरीरं, देहः, मूर्तिः *f.*, कायः, गात्रं, वपुस् *n.*, तनुः *f.*, विग्रहः, अहङ्कारास्पदः; 'embellishment of the person', अङ्गसंस्कारः, शरीरसंस्कारः; 'rubbing the person', अङ्गमर्दनः; 'attendance on the person', शरीरशुश्रूषा—(Form, exterior appearance) रूपं, आकारः, आकृतिः *f.*, मूर्तिः *f.*—(Character in a drama) भूमिका, रूपं, वेपः—(Person in grammar) पुरुषः; 'first person', उत्तमपुरुषः, प्रथमपुरुषः, अस्मद्धाच्यं, प्रथमा; 'second', द्वितीयपुरुषः, मध्यमपुरुषः, युष्मद्धाच्यं; 'third', तृतीयपुरुषः, उत्तरपुरुषः, नामवाच्यं. Native grammarians consider the third person as प्रथमपुरुषः—(In person, in one's own person) साक्षात्, प्रत्यक्षं-क्षतस्-क्षेण, स्वतस्.

PERSONABLE, *a.* सुरूपः-पी-पं, सुरूपी-पिणी-पि (नं), रूपवान्-वती-वत् (नं), सुगात्रः-त्री-त्रं, स्वङ्गः-ङ्गी-ङ्गं, वराङ्गः &c., चारुदर्शनः-ना-नं, आकारशुद्धः-द्धा-द्धं.

PERSONAGE, *s.* जनः, व्यक्तिः *f.*, पुरुषः, मनुष्यः. See PERSON.—(Eminent person) ध्येयजनः, शिष्टजनः, महान्नः.

PERSONAL, *a.* (Belonging to persons, not things) पौरोषेयः-यी-यं, पौरुषः-पी-पं, पुरुषवाचकः-का-कं, व्यक्तिवाचकः &c., पुरुष in comp.; 'a personal pronoun', पुरुषवाचकसंज्ञनाम *n.*—(Peculiar or proper to individuals) आत्म or स्व in comp., निज in comp., विशेषव्यक्तिसंज्ञन्धी &c.; 'personal advantage', आत्महितं, स्वहितं; 'personal experience', स्वानुभवः—(Belonging to the body or exterior person) शारीरिकः-की-कं, दैहिकः &c., अङ्गकः-का-कं, शरीर in comp., अङ्ग in comp., रूपसंज्ञन्धी &c.; 'personal union', शरीरयोगः; 'personal attendance', शरीरशुश्रूषा; 'personal cleanliness', अङ्गसंस्कारः, शरीरसंस्कारः; 'personal contact', अङ्गसङ्गः; 'personal relation', अङ्गविभक्तिः—(Reflecting on an individual) विशेषजनोद्देशकः-का-कं, विशेषव्यक्त्युद्देशकः &c., विशेषव्यक्त्युक्त *m. f. n.* (ज्ञ), विशेषोद्देशकः &c., विशेषसंस्थकः &c., विशेषसंस्थकः &c., विशेषव्यक्तिनिर्देशकः &c.—(Done in person) स्वयङ्कृतः-ता-तं, स्वकृतः-ता-तं, साक्षात्कृतः &c.; 'personal connexion', साक्षात्सन्धः—(In law) अस्यावरः-रा-रं, जङ्गमः-मा-मं; 'personal property', अस्यावरं, अस्यावरधनं.

PERSONALITY, *s.* (Individuality) व्यक्तिता-त्वं, व्यक्तिः *f.*, पुरुषकं, पुरुष-गामिका, स्वत्वं—(Reflection on an individual) विशेषजनोद्देशः-शकता, विशेषव्यक्त्युद्देशकत्वं, विशेषव्यक्तिप्रयोगः, विशेषव्यक्तिसंस्थकः, विशेषनिर्देशः, विशेषसंस्थकता—(A personal remark) विशेषोद्देशकवाक्यं, व्यक्तिनिर्देशकभाषणं, विशेषसंस्थकवाक्यं.

PERSONALLY, *adv.* (In one's own person, by bodily presence) साक्षात्, प्रत्यक्षतः, स्वशरीरतः, साङ्गततः, स्वयं; स्वतः, अङ्गततः, शरीरतः.—(Individually) व्यक्तिः, विशेषतः, पृथक्.

TO PERSONATE, *v. a.* अभिनी (c. 1. -नयति -नेतुं), नद (c. 10. नाटयति -यितुं), रूप (c. 10. रूपयति -यितुं), अभिनयं कृ.—(Pretend to be, feign) छत्रं कृ, कूटं कृ, अजनीकृ, वेशं or वेवं धृ (c. 10. धारयति -यितुं) or भृ (c. 3. विभक्तिं, भक्तिं), छत्रवेशं धृ; 'he personates a king,' राजवेशं धारयति; 'personating a king,' राजवेशधारी *m.* (न्), राजवेशभृत् *m.* Sometimes expressible by a nominal verb; as, राजायते, राजायमानः.

PERSONATION, *s.* अभिनयः -यनं, छत्रवेशधारणं, वेशधारणं, तदात्म्यधारणं, तदात्म्यग्रहणं.

PERSONATOR, *s.* अभिनेता *m.* (न्), अभिनयी *m.* (न्), वेशधारी *m.*, वेशभृत्, छत्रवेशी *m.*, छत्रवेशधारी *m.*

PERSONIFICATION, *s.* चेतनधर्मारोपः -पणं, चेतनगुणारोपः -पणं, मनुष्यगुणारोपः -पणं, पुरुषभावारोपः, चेतनत्वारोपः -पणं, चेतनधर्मोत्प्रेक्षा, आरोप्यभितोत्प्रेक्षा. The sense of this word is sometimes expressed by साक्षात्; as, 'a personification of justice,' साक्षाद्दम्भीः, साक्षाद्भूतधर्मः; 'of death,' साक्षात्कृतान्तः; 'of time,' कालमूर्तिः *f.*

PERSONIFIED, *p. p.* साक्षाद्भूतः -ता -तं, मूर्तिमान् -मती -मत् (त्), साक्षात् or मूर्ति in comp. See the last word.

TO PERSONIFY, *v. a.* चेतनगुणान् or चेतनभावं or चेतनधर्मं or चेतनत्वम् आरूढं in caus. (-रोपयति -यितुं).

PERSPECTIVE, *s.* (In drawing) यथास्थानदृष्टिचित्रलेखनविद्या, यथादर्शनचित्रलेखनं.

PERSPICACIOUS, *a.* (Quick-sighted) तीक्ष्णदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, तीव्रदृष्टिः &c., सूक्ष्मदृष्टिः &c., शीघ्रदृष्टिः &c., दृक्कुशलः -ला -लं.—(Discerning acutely) तीक्ष्णबुद्धिः -द्धिः -द्धि, सूक्ष्मबुद्धिः &c., कुशलयुद्धिः &c., कुशायीयमतिः &c.

PERSPICACIOUSNESS, PERSPICACITY, *s.* तीक्ष्णदृष्टित्वं, दृष्टितीक्ष्णता, दृष्टिसूक्ष्मता, दृष्टिपाठवं, दृक्कीशलं, तीक्ष्णबुद्धित्वं, बुद्धिसूक्ष्मता.

PERSPICUITY, *s.* स्पष्टता, स्पष्टार्थता, व्यक्ता, सुव्यक्ता, वैशद्यं, सुज्ञेयता, सुबोधता, प्रसादः, प्रसक्तिः *f.*, निर्मलता.

PERSPICUOUS, *a.* स्पष्टः -ष्टा -ष्टं, स्पष्टार्थः -र्था -र्थं, सुस्पष्टः &c., व्यक्तः -क्त -क्तं, सुव्यक्तः &c., व्यक्तार्थः &c., विशदः -दा -दं, विशदार्थः &c., सुज्ञेयः -या -यं, सुबोधः -धा -धं, निर्मलः -ला -लं, प्रसवः -वा -वं.

PERSPICUOUSLY, *adv.* स्पष्टं, सुस्पष्टं, व्यक्तं, व्यक्तार्थतमं, विशदं.

PERSPIRATION, *s.* (The act) स्वेदनं, स्वेदसावः, स्वेदस्रवणं, घर्मेसावः, घर्मेस्रवणं, घर्मेमुक्तिः *f.*, स्वेदजलसावः, स्वेदविन्दुसावः.—(Matter perspired) स्वेदः -दनं, घर्मेः, स्वेदजलं, स्वेदविन्दुः *m.*, स्वेदायु *n.*, घर्मेसावु *n.*, स्वेदोदकं, घर्मेदोदकं, घर्मेविन्दुः *m.*, घर्मेपयस् *n.*, स्वेदपयस् *n.*, स्वेदविषुद *f.* (य), तनुरसः, देहरसः, स्वेदजलं, ज्वेदः -दं, तिम्रः, स्रवणं, प्रस्रवणः -णं; 'violent perspiration,' प्रस्वेदः; 'in a perspiration,' सस्वेदः -दा -दं, सघर्मेः -घ्मे -घ्मं, प्रसिक्वः -क्वा -क्वं, प्रस्वेदितः -ता -तं, प्रस्वेदितवान् -वती -वत् (त्); 'in a violent perspiration,' भृशसिद्धः.

TO PERSPIRE, *v. n.* सिद् (c. 4. सिद्धति, सेतुं), प्रसिद्, स्वेदं सु (c. 10. साधयति -यितुं), स्वेदविन्दुन् सु, स्वेदसावं कृ, घर्मेसावं कृ, स्वेदस्रवणं कृ, सस्वेदः -दा -दं भू, स्वेदोत्सर्गं कृ.

TO PERSPIRE, *v. a.* (Excrete through the pores) रोमकूपद्वारा or

रोमरन्ध्रद्वारा विमृन् or उत्सृन् or निःसृ in caus. or निरस् or सु in caus.

PERSPIRING, *part.* स्वेदितः -ता -तं, प्रस्वेदितः -ता -तं, प्रसिक्वः -क्वा -क्वं, प्रस्वेदितवान् -वती -वत् (त्), स्रवस्वेदः -दा -दं, स्रवस्वेदविन्दुः -न्दुः -न्दु, स्रवस्वेदजलः -ला -लं, स्वेदसावी -विणी -वि (न्), घर्मेसावी &c., सस्वेदः -दा -दं, सघर्मेः -घ्मे -घ्मं, यर्मेतमः -मा -मं; 'perspiring violently,' भृशसिद्ध *m. f. n.*

PERSUADABLE, *a.* अनुनेयः -या -यं, अनुनेतव्यः -व्या -व्यं, परिभाषणीयः -या -यं, प्रबोधनीयः -धा -धं, प्ररोचनीयः &c., प्रोत्साहनीयः &c.

TO PERSUADE, *v. a.* (Influence by good arguments, to engage in any action) मुहेतुवादेन कस्मिंश्चित् कस्मिंश्चि प्रवृत्तं (c. 10. -वृत्तं -यति -यितुं) or नियुज् (c. 10. -योजयति -यितुं) or प्रयुज्, अनुनी (c. 1. -नयति -नेतुं), प्रोत्साह (c. 10. -साहयति -यितुं), उत्साह, समुत्साह, प्रवृत् (c. 10. -रोचयति -यितुं), आकृष्य (c. 1. -कषेति -कृष्टुं), परिभाष्य (c. 1. -भाषते -पितुं), प्रबोधं or मन्त्रणां दा; 'why do you persuade me to commit such an action?' किम् सर्वविधे कस्मिंश्चि मां नियोजयसि or प्रवृत्तयसि. Sometimes the causal form may express this sense of 'persuade,' as, 'he persuades to return,' निवर्त्तयति.—(Convince, induce to believe) शङ्कानियुक्तिं कृ, सन्देहनिवृत्तिं कृ, संशयविच्छेदं कृ, सन्देहभञ्जनं कृ, विश्वासं or प्रत्ययं or निश्चयं or दृढनिश्चयं or दृढविश्वासं जन्, संशयं or सन्देहं छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेदं) or खण्द् (c. 10. खण्डयति -यितुं).

PERSUADED, *p. p.* प्रयोजितः -ता -तं, नियोजितः &c., अनुनीतः &c., प्रोत्साहितः &c.—(Convinced) ज्ञातनिश्चयः -या -यं, ज्ञातविश्वासः, ज्ञातदृढनिश्चयः &c., ज्ञातप्रत्ययः &c., छिन्नसंशयः &c.; 'I am persuaded,' मम दृढनिश्चयो भवति.

PERSUADER, *s.* प्रयोजकः, प्रवर्त्तकः, नियोजकः, प्रोत्साहकः.

PERSUASION, *s.* (Act of influencing by good arguments to engage in any action) मुहेतुवादेन कस्मिंश्चित् कस्मिंश्चि प्रवर्त्तनं or प्रयोजनं or नियोजनं, प्रोत्साहः -हनं, प्ररोचना, परिभाषणं, अनुनयः, अनुनयनं, प्रबोधः.—(Act of convincing) निश्चयकरणं, विश्वासकरणं, प्रत्ययकरणं, सन्देहच्छेदः, संशयच्छेदः, शङ्कानियुक्तिः *f.*, सन्देहनिवृत्तिः.—(Conviction, state of being convinced) दृढनिश्चयः, दृढविश्वासः, दृढप्रत्ययः.—(Religious opinion or creed) मतं, मतिः *f.*, मार्गः, पन्थाः (पथिन्), सम्प्रदायः.

PERSUASIVE, PERSUASORY, *a.* अनुनयो -यिनी -यि (न्), माननयः -या -यं, प्रवर्त्तकः -क्ता -क्तं, प्रयोजकः &c., प्रोत्साहकः &c., प्ररोचकः &c., वशकरः -रा -रं, वशकारकः &c., सभावशकरः &c., प्रवृत्तिजनकः &c.—(Convincing) निश्चयजनकः -का -कं, दृढविश्वासजनकः &c., प्रत्ययकारी &c., संशयरोदकः &c., सन्देहरोदकः &c.

PERSUASIVELY, *adv.* माननयं, अनुनयपूथं, यथा निश्चयो जायते तथा.

PERT, *a.* (Brisk, lively) चपलः -ला -लं, लघुः -घुः -घ्नी -घ्नी, -घुः—(Saucy) उन्नदायकः -की -कं, उन्नदायी -यिनी -यि (न्), सविनीतः -ता -तं, सविनयः -या -यं, पूष्टः -ष्टा -ष्टं.

TO PERTAIN, *v. n.* सधन् in pass. (-बध्यते), सधन्वी -न्यिनी -न्यि भू or अम्, सम्पत्की &c. भू. See TO BELONG, TO RELATE.

PERTURBATION, *s.* वेधनं, वेधः, शुभ्रिरीकरणं, छिद्रकरणं, सुभ्रिता.

PERTINACIOUS, *a.* निर्वैयर्थशीलः -ला -लं, अभिनिवेशशीलः &c., आग्रही -विणी -हि (न्), दुराग्रही &c., धीरः -रा -रं, दृढः -दा -दं, नमः -डा -डं, स्थिरप्रतिष्ठः -ष्ठा -ष्ठं, दृढप्रतिष्ठः &c.

PERTINACIOUSLY, *adv.* सनिर्वैयर्थं, अतिनिर्वैयर्थेन, साभिनिवेशं, आग्रहं.

PERTINACITY, PERTINACIOUSNESS, s. निर्बन्धः, निर्बन्धशीलता, अभिनिवेशः अभिनिविष्टता, आग्रहः, दुराग्रहः, धीरता, वैद्यैः, दृढता, दायिं, जडता 'in adhering to belief,' अज्ञानादयः.

PERTINENCE, PERTINENCY, s. प्रासङ्गिकत्वं, प्रसङ्गसङ्गतिः *f.*, प्रसङ्गयोग्यता प्रसङ्गानुसारः, सार्थकत्वं, अर्थवत्त्वं, यथाार्थं, यथावैता, योग्यता, यथा-योग्यता, युक्तता, उपयुक्तता-त्वं, उपयोगिता, प्रस्तुतयोग्यता, प्रस्तुतसङ्गतिः *f.*

PERTINENT, a. प्रासङ्गिकः -की -कं, प्रसङ्गानुसारो -रिणी -रि (न्), प्रसङ्ग-सङ्गतः -ता -तं, प्रसङ्गसदृशः -शी -शं, प्रसङ्गयोग्यः -ग्या -ग्यं, सार्थकः -का -कं, अर्थवान् -वती -वत् (न्), योग्यः -ग्या -ग्यं, यथायोग्यः &c., यथावैः -वो -वै, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, युक्तः &c., उपयोगी &c., यथायुक्तः &c., उपपन्नः -न्ना -न्नं, प्रस्तुतयोग्यः &c., प्रस्तुतसङ्गतः &c., प्रस्तुतः &c.; 'is pertinent,' उपपन्नते, युज्यते.

PERTINENTLY, adv. प्रसङ्गानुसारं, प्रसङ्गसदृशं, प्रसङ्गयोग्यं, यथाप्रसङ्गं, यथायोग्यं, प्रसङ्गतः, युक्तं, यथायुक्तं, योग्यं, प्रस्तुतयोग्यं, सङ्गतं, उपपन्नं, सार्थकं.

PERTLY, adv. अभिनिवेन, अभिनीतं, चपलं, चापत्येन, धृष्टवत्.

PERTNESS, s. (Briskness) चपलता, चापत्यं, लघुता. — (Sauciness) अभिनीयः, अभिनीतता, धृष्टता, भाष्यं, उन्नदायकता.

To PERTURB, PERTURBATE, v. a. (Disturb, disquiet) क्षुब्धं, विक्षुब्धं, बाधं, आकुलीकृ, आकुलीकृ, मुहं, आमुहं, कातरिकृ, व्यथीकृ, उपहन्. — (Disorder) व्यसं, असत्यस्तीकृ, सङ्करीकृ, संक्षुब्धं.

PERTURBATION, s. क्षोभः, चित्तक्षोभः, व्याक्षोभः, मनःक्षोभः, आकुलता, आकुलता, आकुलचित्तता, व्यसता, व्यथता, कातरत्वं, पारिप्रयत्नं, पारिप्रयत्नं, वैक्लव्यं, उद्वेगः, मोहः, क्षीयुक्तं, व्यामोहः.

PERTURBATOR, PERTURBER, s. क्षोभकः, क्षोभकारी *m.* (न्), बाधकः, मोहकः.

PERTURBED, p. p. क्षुब्धः -आ -अं, क्षोभितः -ता -तं, आकुलः -ला -लं, आकुलः &c., आकुलचित्तः -ता -तं, आकुलितः -ता -तं, आकुलितः &c., व्यसतः -स्ता -स्तं, व्यथः -या -यं, पारिप्रयः -वी -वै, कातरः -रा -रं, उपहतः &c.

PERUSAL, s. अध्ययनं, अधीतिः *f.*, पठनं, पाठः, पारायणं. See READING.

To PERUSE, v. a. अधी, समपी, पठ, अधिगम्य. See To READ.

PERUSED, p. p. अधीतः -ता -तं, पठितः &c., आगमितः &c. See READ.

To PERVADE, v. a. व्याप् (c. 5. -आप्ति -आप्ति), अभिव्याप्, व्याप् (c. 5. -अयुते -अयुते), सर्वत्र विस्तृ in pass. (-स्तोयते), सर्वत्र गन् or प्रविश (c. 6. -विशति -वेष्टु) or आक्रम (c. 1. -क्रानति -क्रानति) or व्यातिष्ण् or समाक्रम, ग्राह (c. 1. ग्राहते -हिन्ते), विगाह, समख (c. 1. -अव्यति -ते -खिन्ते).

PERVADED, p. p. व्याप्तः -ता -तं, अभिव्याप्तः &c., प्रवेशितः -ता -तं, आ-क्रान्तः -न्ता -नं, समाक्रान्तः &c., व्यसतः -स्ता -स्तं, भाषितः &c., परि-योतः &c.

PERVADING, PERVASIVE, a. व्यापकः -का -कं, व्यापी -पिनी -पि (न्), संविध्यापकः &c., व्याप्तिमान् -मती -मत् (न्), व्यसुधानः -ना -नं, सम-युधानः &c., विस्तीर्णी -नी -नी, 'pervading all things,' सर्वव्यापी &c., सर्वत्रः -गा -गं, सर्वत्रगः -गा -गं, सर्वत्रगामी &c.; 'the whole body,' सर्वत्राणीयः -या -यं; 'the world,' जगद्वापी &c.

PERVASIBLE, a. व्याप्यः -या -यं, अभिव्याप्यः &c., व्यापनीयः -वा -वै, प्रवेशनीयः -या -यं, प्रवेश्यः -या -यं, प्रवेश्यः -या -यं.

PERVASION, s. (Act of pervading) व्याप्तिः *f.*, व्यापनं, व्यापकत्वं, अभि-व्याप्तिः *f.*, अभिव्यापनं, प्रवेशनं, सम्मुखनं, आक्रमणं, विगाहः -हनं, सर्वत्र विस्तारः.

PERVERSE, a. (Petulant, obstinate) प्रतीपः -पा -पं, विप्रतीपः &c., प्रतीपकारी -रिणी -रि (न्), विपरीतकारी &c., विपरीतः -ता -तं, प्रतिवृत्तः -ला -लं, विलोमः -मी -मं, कुटिलशीलः -ला -लं, वक्रशीलः

&c., कुटिलवृत्तिः -विः -वि, दुर्बुद्धिः &c., वक्रस्थायः -वा -वं, विकृतः -ता -तं, उच्छृङ्खलः -ला -लं, शङ्कः -ठा -ठं. — (Distorted) कुटिलः -ला -लं, अननुः -नुः -नु, वक्रः -क्ता -क्तं, विकृतः &c.

PERVERSELY, adv. प्रतीपं, विप्रतीपं, प्रतिवृत्तं, विपरीतं, वैपरीत्येन, प्राति-कृत्येन, वामत्वेन, कुटिलं, कुटिलशीलत्वात्, वक्रशीलत्वात्.

PERVERSENESS, PERVERSITY, s. प्रतीपता -त्वं, विप्रतीपता -त्वं, विपरीतता, वैपरीतं, प्रतिवृत्तता, प्रातिवृत्त्यं, कुटिलत्वं, कौटिल्यं, कुटिलशीलता, वक्रता, वक्रशीलता -त्वं, विपर्ययः, विपर्ययासः, वामत्वं, विलोमत्वं, विलो-मक्रिया, विपरीतगतिः *f.*, विप्रक्रिया, दुष्टता, दीराल्यं.

PERVERSION, s. विक्रिया, विकृतिः *f.*, विकारः, अन्यथाकरणं, विपरिणामः, साचीकरणं, विपरीतकरणं, वक्रोकरणं, विरूपकरणं, विलोमकरणं, विलोमक्रिया, विपर्ययासकरणं, साचीकृतं, असहिनिर्णयः.

To PERVERT, v. a. विकृ, साचीकृ, वक्रोक्, कुटिलीकृ, अन्यथाकृ, विरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), विरूपीकृ, विलोमीकृ, विपरीतीकृ, वैपरीतं कृ, विपरिणामं कृ, विपर्ययं कृ, असहिनिर्णयं कृ, भ्रंश (c. 10. भ्रंशयति -यितुं), भ्रष्टीकृ.

PERVERTED, p. p. विकृतः -ता -तं, साचीकृतः &c., वक्रोक्तः &c., विरु-पोक्तः &c., अन्यथाकृतः &c., विपरिणतः &c., भ्रंशितः &c., भ्रष्टः -ष्टा -ष्टं.

PERVERTER, PERVERTING, s. of a. विकारो -रिणी -रि (न्), विकार-जनकः -का -कं, विपरिणामजनकः &c., विपरिणामी &c., विरूप-कारी &c., विपर्ययासकारी &c., विलोमकारी &c.; 'perverting the mind,' चित्तविकारो &c.

PERVESTIGATION, s. अतिपरीक्षा -खणं, अत्यन्तपेक्षं -खा, अतिनिरूपणं.

PERVICIOUS, a. अतिप्रतीपः -पा -पं. See PERVERSE, OBSTINATE.

PERVIOUS, a. व्याप्यः -या -यं, व्यापनीयः -वा -वै, प्रवेश्यः -या -यं, प्रवेशनीयः -या -यं, भेद्यः -द्या -द्यं, भेदनीयः -या -यं, प्रवेशयोग्यः -ग्या -ग्यं, सरोपकः -का -कं.

PERVIOUSNESS, s. व्याप्यता -त्वं, प्रवेश्यता -त्वं, भेद्यता, भेदनीयता.

PEST, s. (Pestilence) मारी -रि *f.*, मारः -रकः, मरकः, महामारी, महा-व्याधिः *m.*, तोषणं. — (Any noxious or hateful thing) कष्टकः, दूषकः, शल्यं, पातकः; 'of society,' लोककष्टकः, परिक्रियकः.

To PESTER, v. a. (Harass) बाध, पीड, अभिपीड, तप, अपृ, क्रिञ्च.

PESTERED, p. p. बाधितः -ता -तं, पीडितः &c., आयासितः &c., क्रिञ्चितः &c.

PESTERER, s. बाधकः, क्रेशकः, कष्टकरः, आयासकरः, पीडकः.

PEST-HOUSE, s. सांक्रामिकरोगग्रस्तालयः -यं, मारिग्रस्तालयः -यं.

PESTIFEROUS, a. मारकजनकः -का -कं, मारकोत्पादकः &c., मारकः -का -कं, मारालकः &c., प्राणनाशकः &c., विनाशकः &c., साङ्घातिकः &c.

PESTILENCE, s. मारी -रि *f.*, मारः -रकः, मरकः, महामारी, महाव्याधिः *m.*, तोषणं, प्रतीव्याधः, आतचनं, कृता.

PESTILENT, PESTILENTIAL, a. (Producing the plague). See PES- TIFEROUS. — (Noxious, pernicious) घातुकः -का -कं, घातकः &c., उपघातकः &c., अपकारकः &c., अपकारी &c., मारकः -का -कं, विनाशकः &c., दूषकः &c., बाधकः &c.

PESTLE, s. मुसलं -लं, मुपलं -लं, गोकीलः, गोकीलः, सयोधं, मुष्टः, मुष्टं; 'pestle and mortar,' उल्लुखलमुपलं; 'to be pounded with a pestle,' मुसल्यः -ल्या -ल्यं.

PET, s. (Fit of pcevishness) ईषत्कोपावेशः, ईषत्कोपः, ईषत्कोपः, ईष-द्विरागः, ईषद्वैरक्त्यं. — (A fondling) प्रेमपात्रं, प्रेमास्यदं, प्रीतिपात्रं, अनुरागपात्रं, क्रीडाभूषणः, सदानुगतः.

To PET, v. a. (Fondle) लल (c. 10. लालयति -यितुं), चक्रे पालं, प्रेम कृ.

PETAL, s. दलं, पुष्पदलं, पुष्पपत्रिका, पुष्पपत्रं.

PETALED, PETALOUS, *a.* सदलः-ला-लं, दलवान्-वती-वत् (तृ).दलसः &c.
 PETIT, *a.* अल्पः-त्या-ल्पं, सुद्रुः-द्रु-द्रं. See PETTY, LITTLE, &c.
 PETITION, *s.* प्रार्थना-नं, अभ्यर्थना, अर्थः, यात्रा, निवेदनं, विज्ञापनं-ना.
 —(Written) निवेदनपत्रं, विज्ञापनपत्रं, प्रार्थनपत्रं.

TO PETITION, *v. a.* (Beg. request) प्रार्थ, अभ्यर्थ, अर्थ, यात्र, निवेद-
 नपत्रेण प्रार्थ, निविद् (c. 10. -वेदयति -यितुं), विज्ञा in caus. (-ज्ञाप-
 यति -यितुं).

PETITIONER, *s.* प्रार्थकः, प्रार्थयिता *m.* (तृ), अर्थी *m.*, याचकः, निवेद-
 यिता *m.* (तृ), निवेदनकृत् *m.*, विज्ञापनकृत्, कार्यदः, अभ्यर्थयमानः.

PETRESCENT, *a.* सारम्भापाणपरिणामः-ना-मं.

PETRIFICATION, *s.* (Process of conversion into stone) पाषाणी-
 करणं, प्रस्तीकरणं, दृष्यकरणं, पाषाणपरिणामः, प्रस्तरपरिणामः, पाषा-
 णसात्करणं, पाषाणभूयः.—(Thing petrified) पाषाणीभूतवस्तु *n.*,
 दृष्यभूतवस्तु *n.*, कृत्रिमपाषाणः.

PETRIFIED, *p. p. or a.* पाषाणीभूतः-ता-तं, पाषाणीकृतः &c., प्रस्तीभूतः
 &c., पाषाणसात्कृतः &c., पाषाणव्यापवः-वा-वं, प्राप्तापाषाणवः-त्वा-
 -त्वं.—(Fixed in amazement) काष्ठवत् स्तम्भः-म्भा-म्भं, गतप्राणः-
 -शा-शं.

TO PETRIFY, 1 *a.* पाषाणीकृ, प्रस्तीकृ, पाषाणसात्कृ, पाषाणपरिणामं कृ,
 पाषाणवत् प्राप् (c. 10. -आपयति -यितुं).—(Make callous) कठिनीकृ,
 निष्ठुरीकृ, पाषाणसमभावं-वां कृ.—(Fix with amazement, &c.)
 काष्ठवत् or प्रेतवत् स्तम्भीकृ.

TO PETRIFY, 2 *n.* पाषाणीभू, प्रस्तीभू, पाषाणवत् प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्).

PETROLEUM, *s.* शिलातेलं. शिलारसः, शैलनिर्यासः, भूमितैलं.

PETTICOAT *s.* शाटकः, शाटी, स्त्रीशाटकः, चक्षुशाटकः-कं, अङ्गीरुकं,
 चोटी, नीवी, चलनकं, कौशेयं, पटवासः, पटमयं, स्त्रीकटिपट्टं, स्त्रीज-
 नभूतम् अधोवसनं or अधोवस्त्रं or अधोशुकं or अन्नवासस् *n.* or
 अन्नरीयं or उपसंस्थानं or परिधानः, 'under petticoat govern-
 ment' स्त्रीयश्वश्री *m.* (नृ), स्त्रीजितः.

PETTIFOGGER, *s.* जपत्यवृत्तिः *m.*, अधमवृत्तिः *m.*, कुत्सितप्रतिनिधिः *m.*,
 कुत्सितव्यापारी *m.* (नृ), सुद्रुविवादव्यापारी *m.*

PETTINESS, *s.* अत्यन्त, सुद्रुता-त्वं, लघुता, लाघवं, तुच्छता.

PETTISH, *a.* वक्रभावः-वा-वं, कर्कशभावः &c., प्रतीयः-पा-पं, कर्कशः
 -ज्ञा-ज्ञं, नैकृतिकः-की-कं, ईषल्लोपी-पिनी-पि (नृ), ईषद्विरक्तः-क्ता-कं.

PETTISHLY, *adv.* सकर्कश्यं, कर्कशं, ईषल्लोपेन, वक्रशीलत्वात्.

PETTISHNESS, *s.* कार्कश्यं, कर्कशता, कर्कशशीलता, प्रतीयता, प्रतीयशीलता,
 वक्रशीलता, ईषल्लोपवेशः, ईषल्लोपिता, ईषद्विरक्त्यं.

PETTY, *a.* अल्पः-त्या-ल्पं, सुद्रुः-द्रु-द्रं, लघुः-पुः-पु, सुलकः-का-
 -कं, उप prefixed, कल्प or देशीय in comp.; as, 'a petty
 crime,' उपपातकः; 'a petty prince,' राजदेशीयः, राजकल्पः.

PETULANCE, PETULANCY, *s.* प्रतीयता, वामशीलता, दुःशीलता, बृहता,
 अविनयः, अविनीतत्वं, प्रगल्भता, प्रगल्भ्यं, चापल्यं, तिगमता.

PETULANT, *a.* प्रतीयः-पा-पं, वामशीलः-ला-लं, दुःशीलः &c., अवि-
 नीतः-ता-तं, प्रगल्भः-ल्भा-ल्भं, बृहः-हा-हं.

PETULANTLY, *adv.* प्रतीयं, प्रगल्भं, समप्रगल्भं, अविनीतवत्, बृहवत्.

PEWTER, *s.* कांस्यं-स्यकं, कांसीयं, कंसः-सं, पीतलोहं.

PEWTERER, *s.* कांस्यकारः-रकः, कंसकारः-रकः, कांस्यवणिक् *m.* (नृ).

PHALANX, *s.* भोगबृहः, वनबृहः, गाढबृहः.

PHALLUS, *s.* (Emblem of Śiva) लिङ्गं. According to the
 Mahrattī Dictionary there are 12; viz. 1. महाकालेश्वरः, 2. सोमनाथः, 3. केदारेश्वरः, 4. विश्वेश्वरः, 5. ओङ्कारेश्वरः, 6. व्यडकेश्वरः,
 589

7. वृषवेश्वरः, 8. नागनाथः, 9. वैद्यनाथः, 10. भीमाशङ्करः, 11. मन्त्रि-
 कार्जुनः, 12. रामेश्वरः.

PHANTASM, PHANTASMA, *s.* आभासः, भासः, छाया, अपच्छाया, वामना
 माया, मनोरथसृष्टिः *f.*, कल्पनासृष्टिः *f.*

PHANTASY, *s.* वासना, कल्पना, भासः, आभासः. See FANCY.

PHANTOM, *s.* वेतालः, भूतः-तं, प्रेतः, प्रेतनरः, रात्रिचरः, रात्रिचरः
 निशाचरः, निशादः.—(Fancied vision). See PHANTASM.

PHARISAEIC, PHARISAEICAL, *a.* साधुमन्यः-न्या-न्यं, दाम्भिकवृत्तिः-वृत्तिः-
 -वि, कुहकवृत्तिः &c., दाम्भिकः-की-कं, धर्मध्वनी-जिनी-जि (नृ),
 धर्मीपथः-धा-धं, कपटधर्मी-धर्मिणी-धर्मि (नृ), कुहकधर्मी &c.

PHARISAEICALNESS, PHARISAEISM, *s.* साधुमन्यता, दाम्भिकवृत्तिः *f.*, कुहक-
 वृत्तिः *f.*, कुहना, कपटधर्मः, धम्भः, दाम्भिकत्वं, धर्मीपथा.

PHARISEE, *s.* धर्मध्वनी *m.* (नृ), कपटव्रती *m.*, धम्भी *m.* See HYPOCRITE.
 PHARMACEUTIC, PHARMACEUTICAL, *a.* औषधसंस्कारसञ्चयी &c., अगद-
 संस्कारविद्यासञ्चयी &c.

PHARMACOPŒIA, *s.* औषधसंस्कारविषयको ग्रन्थः, औषधसंस्कारशास्त्रं

PHARMACOPOLIST, *s.* औषधविक्रेता *m.* (तृ), भेषजविक्रेता *m.*, अगदवि-
 क्रयी *m.* (नृ).

PHARMACY, *s.* औषधसंस्कारः, भेषजसंस्कारः, अगदसंस्कारः, औषधक्रिया,
 औषधसंस्कारविद्या, औषधकरणविद्या, अगदसंस्कारविद्या, चिकित्सा.

PHAROS, *s.* दीपस्तम्भः, दीपगृहं, दीपगारं, आकाशदीपः.

PHASE, PHASIS, *s.* दर्शनं, सन्दर्शनं, दर्शनभेदः, दर्शनप्रकारः.

PHŒASANT, *s.* जीवघ्नोदः, जीवजीवः, जिवाजिवः, वीजनः, कृकणा.

PHENIX, *s.* स्वभस्मजपक्षी *m.* (नृ), कविकल्पितः स्वभस्मोत्पन्नमानः
 पक्षिविशेषः.—(Singularly eminent person) अद्वितीयः. See
 PARAGON.

PHENOMENON, *s.* (Any thing visible. an appearance of any
 kind) दृग्विषयः, दृष्टिविषयः, दृग्गोचरो विषयः, दृष्टिगोचरो विषयः,
 दर्शनं.—(Remarkable or unusual appearance) अद्भुतदर्शनं.
 अद्भुतविषयः, अद्भुतं, उत्पातः, उपद्रवः.

PHIAL, *s.* सुद्रुकूपी, काचकूपी, काचपात्रं, अल्पपरिमाण काचकूपः

PHILANTHROPIC, PHILANTHROPICAL, *a.* जनप्रियः-या-यं, लोकप्रियः
 &c., नरप्रियः &c., जनवल्लभः-भा-भं, जनहितैषी-पिणी-पि (नृ),
 जनहितैच्छुः-च्छुः-च्छु, जनहितैष्युः-ष्युः-ष्यु, जनोपकारशीलः-ला-लं,
 जनोपकारी &c., लोकोपकारी &c., परोपकारशीलः &c., सङ्घोपकारी
 &c., विश्वोपकारी &c., सर्वहितैषी &c., जगदुपकारी &c., विश्वमित्रः-
 -त्रा-त्रं, जगन्मित्रः &c., जगद्वत्सलः-ला-लं, जगत्सुहृद् *m. f. n.*

PHILANTHROPIST, *s.* जनहितैषी *m.* (नृ). See PHILANTHROPIC.

PHILANTHROPY, *s.* जनप्रियता, लोकप्रियता, नरप्रियता, जनप्रीतिः *f.*,
 जनहितैषा, जनहितैच्छा, जनहितैष्या, सङ्घजनप्रीतिः *f.*, सर्वजनहितैषा,
 सर्वप्रणुप्रियता, सर्वभूतदया, जनोपकारशीलता, सङ्घोपकारशीलता,
 विश्वप्रीतिः *f.*, जगत्सुहृद्वत्.

PHILIPPIC, *s.* भर्त्सनार्थकवाक्यं, भर्त्सनवाक्यं, भर्त्सनाह
 वमापणं, भर्त्सनारूपवाक्यप्रबन्धः.

PHILOLOGER, PHILOLOGIST, *s.* शब्दशास्त्रज्ञः, शब्दविद्याज्ञः, शाब्दिकः,
 शब्दशास्त्री *m.* (नृ), शब्दशास्त्रवेत्ता *m.* (नृ), शब्दशास्त्रविद्, वैयाकरणः,
 व्युत्पत्तिज्ञः.

PHILOLOGICAL, *a.* शाब्दिकः-की-कं, शब्दशास्त्रीयः-या-यं, शब्दशास्त्र-
 सञ्चयी, शब्दव्युत्पत्तिविषयः-या-यं, शब्दोत्पत्तिविषयकः-का-कं.

PHILOLOGY, *s.* शब्दविद्या, शब्दशास्त्रं, शब्दव्युत्पत्तिविद्या, शब्दोत्पत्तिविद्या,
 शब्दशासनविद्या.

PHILOMATH, *s.* विद्यानुरागी *m.* (नं), विद्याप्रियः, विद्यानुसेवी *m.*, विद्या-
वह्मन्, विद्याभक्तः, जिज्ञासुः *m.*

PHILOMATHY, *s.* विद्यानुरागः, विद्यानुसेवनं, विद्याभक्ता, जिज्ञासा.

PHILOPROGENITIVENESS, *s.* अपत्यजेहः, पुत्रजेहः, प्रमाजेहः.

PHILOSOPHER, *s.* ज्ञानी *m.* (नं), महाज्ञानी *m.*, ज्ञानवान् *m.* (नं), विद्वान् *m.*
(स्), पण्डितः, पण्डितपुङ्गवः *m.*, विद्यावान् *m.* (नं), ज्ञाननिष्ठः, ज्ञानवि-
ज्ञाननिष्ठः, प्राज्ञः, प्रज्ञावान् *m.*, तत्त्वविद् *m.*, तत्त्वज्ञः, तत्त्वज्ञानी *m.*,
तत्त्वविचारकः, तार्किकः, पदार्थविज्ञानी *m.*, पदार्थपरिज्ञानी *m.*, तार्किकः,
नैयायिकः, भट्टः, दमनः.

PHILOSOPHER'S-STONE, *s.* स्वर्णमणिः *m.*, स्वर्णप्रस्तरः, रसेन्द्रः; 'the
gold proceeding from its touch,' स्वर्णमणिप्रभवः.—(Posses-
sion securing every thing desired, fabled by the Hindús
either as a tree, or cow, or gem) कल्पद्रुमः, कल्पपृथ्वीः,
कल्पतरुः *m.*, कल्पलता, कामधेनुः *f.*, कामदुषा, कामधुक् *f.*, कामदः,
चिन्तामणिः *m.*

PHILOSOPHIC, PHILOSOPHICAL, *a.* (Pertaining to philosophy)
तत्त्वज्ञानविषयकः -का -कं, तत्त्वज्ञानसम्बन्धी &c., ज्ञानविज्ञानसम्बन्धी
&c., ज्ञानसम्बन्धी &c., विद्यासम्बन्धी &c., तर्कविद्यासम्बन्धी &c.,
न्यायादिविद्याविषयः -या -यं.—(Skilled in philosophy) तत्त्वज्ञाननिष्ठः
-ष्टा -ष्टं, ज्ञाननिष्ठः &c., ज्ञानपरः -रा -रं, विद्यापरः -रा -रं, ज्ञानवि-
ज्ञाननिष्ठः &c., तत्त्वविचारनिष्ठः &c., तत्त्वविचारपरः &c.

PHILOSOPHICALLY, *adv.* तत्त्वज्ञानानुसारेण, न्यायज्ञानानुसारान्, तत्त्वज्ञा-
नतः, ज्ञानतः, ज्ञानविज्ञानतः, तत्त्वतः.

TO PHILOSOPHIZE, *v. n.* तत्त्वान्वीक्षणं कृ, तत्त्वविचारं कृ, तत्त्वनिज्ञासां कृ,
तत्त्वनिरूपणं कृ, तत्त्वनिर्णयं कृ, ज्ञानविज्ञानविचारं कृ.

PHILOSOPHY, *s.* तत्त्वज्ञानं, तत्त्वविज्ञानं, तत्त्वविद्या, ज्ञानं, विज्ञानं, ज्ञान-
विज्ञानं, तत्त्वशास्त्रं, ज्ञानशास्त्रं, पाण्डित्यं.—(Moral philosophy)
नैतिकः *f.*, नैतिकविद्या, नैतिकशास्त्रं.—(Logical) तर्कविद्या, तर्कशास्त्रं,
तर्कः, न्यायः, न्यायशास्त्रं, न्यायविद्या, विचारविद्या, आन्वीक्षिकी.—
(Natural) पदार्थविज्ञानं, पदार्थविद्या, पदार्थशास्त्रं.—(Stoicism)
खोदास्यं, उदासीनता.

PHILTER, *s.* वशीकरणाधिपेयोपधं, वशीकरणीयधं, अभिचारीयधं, संवद-
नीयधं, संवदनं, वशीक्रिया.

PHIZ, *s.* मुखं, यवनं, जाननं, आस्यं, यक्त्रं, श्रोमुखं.

PHLEBOTOMIST, *s.* सिरावेधकः, शिरावेधकः, रक्तसावकः, रक्तसावी, शिरा-
क्षेदकः, शिरामोक्षकः, शिराक्षिद् *m.*, शिराविद् *m.* (पुं), रक्तमोचकः.

PHLEBOTOMY, *s.* शिरावेधनं, सिरावेधनं, शिरावेधः, शिरावेधनविद्या, शि-
राक्षेदः -दनं, शिरामोक्षः -क्षणं, रक्तमोक्षणं, रक्तमोचनं, रक्तसावणं,
अमूकसावः.

PHLEGM, *s.* कफः, घ्रेष्मा *m.* (नं), घ्रेष्मकः, जेदनः, जेदकः, शिक्वाणकः,
सिक्वाणकः, सक्वातः, लछनः, खटः, बलाशः, बलहा *m.* (नं), निद्रा-
सन्ननं.—(Dulness, coldness) जडता, जाड्यं, मन्दता, मान्द्यं.—
(Removing phlegm) घ्रेष्मघ्नः -घ्नी -घ्नं, कफनाशनः -ना -नं.

PHLEGMAGOGUE, *s.* घ्रेष्मघ्नः, घ्रेष्महः, कफनाशनं, कफसारकम् औषधं.

PHLEGMATIC, *a.* (Relating to phlegm) कफसम्बन्धी &c., घ्रेष्मसम्बन्धी
&c.—(Abounding in it, having it) घ्रेष्मलः -ला -लं, घ्रेष्मणः
-णा -णं, घ्रेष्मवान् -वती -वत् (नं), कफी -फिनी -फि (नं), कफेलुः -लुः
-लुः, कफमयः -यी -यं, कफप्रपुरः -रा -रं, बहुकफः -फा -फं.—(Gene-
rating or exciting it) कफकरः -री -रं, कफपेकः -का -कं, कफ-
वर्धनः -नी -नं, कफजनकः &c., कफोत्पादकः &c., घ्रेष्मिकः -की -कं,
घ्रेष्मजनकः &c.—(Proceeding from it) घ्रेष्मनः -जा -जं.—(Dull,

apathetic) जडः -डा -डं, जडप्रकृतिः -तिः -ति, जडस्वभावः -वा -वं,
श्रोतप्रकृतिः &c., श्रोतः -ता -तं, मन्दः -न्दा -न्दं.

PHLEME, *s.* पशुसिरावेधनी, पशुरक्तमोक्षणयन्त्रं. See FLEAM.

PHENIX, *s.* कविकल्पितः स्वभस्मजन्मपक्षी *m.* (नं). See PHENIX.

PHONETIC, *a.* शाब्दिकः -की -कं, शाब्दः -खी -खं, यथाशब्दः -खा -खं,
यथास्वरः -रा -रं, ध्वनिसम्बन्धी &c., स्वरसम्बन्धी &c., ध्वनिविषयकः -का -कं.

PHONETICS, PHONICS, *s.* ध्वनिविद्या, ध्वनिशास्त्रं, स्वरविद्या.

PHONOCAMPTIC, *a.* ध्वनिपरिवर्तकः -का -कं, ध्वनिपरिवर्तनकारी -रिणी &c.

PHOSPHOR, PHOSPHORUS, *s.* (In chemistry) प्रकाशदः.—(Morning
star) प्रातर्नक्षत्रं, प्रातरुदितनक्षत्रं, शुक्रः.

PHRASE, *s.* (Short sentence) वाक्यं, वाक् *f.* (पुं), उक्तिः *f.*, उक्तं, वचनं.
—(Particular mode of speech) विशेषवाक्यं, वाक्यविशेषः, वाक्य-
प्रकारः, वाक्यभेदः, वाक्यभाषाः, वाद्यीतिः *f.*, वाक्यव्यवहारः, वाक्यभा-
षाणसम्प्रदायः, भाषणपथीयः, भाषणप्रकारः.

PHRASEOLOGY, *s.* वाक्यभाषाः, वाद्यीतिः *f.*, वाक्यरोतिः *f.*, वाक्यव्यवहारः,
वाक्यवृत्तिः *f.*, वाक्यपथीयः, भाषणपथीयः, वाक्यरचना, शब्दरचना,
उक्तिपथीयः, उक्तिभाषाः, उक्तिः *f.*; 'dramatic phraseology,'
नाट्योक्तिः *f.*

PHRENETIC, *a.* उन्मत्तः -न्ता -न्तं, सोन्मादः -दा -दं. See FRANTIC.

PHRENITIS, PHRENSY, *s.* (In medicine) सखिपातज्वरः.—(Madness)
उन्मादः, सम्मादः, उन्मादवायुः *m.*

PHRENOLOGY, *s.* कपाललक्षणविद्या, कपालविद्या, कपालसामुद्रिकं.

PHTHISIC, *s.* (Dyspnoea) श्वासारोधः, श्वासकृच्छ्रः, दुःश्वासः.

PHTHISICAL, *a.* क्षयरोगी -गिणी -गि (नं), क्षयी -यिणी -यि (नं), श्वा-
सारोधविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, श्वासकृच्छ्रविशिष्टः &c., दुःश्वासी &c.

PHTHISIS, *s.* क्षयः, क्षयरोगः, क्षययुः *m.*, कफक्षयः, यक्ष्मा *m.* (नं),
जक्ष्मा *m.*, यक्ष्मरोगः, राजयक्ष्मा *m.*, रोगराजः. See CONSUMPTION.

PHYLACTERY, *s.* रक्षणौ, कवचः -चं, रक्षणलपिः *f.*

PHYSIC, *s.* (Art of healing diseases) चिकित्सा -त्सनं, वैद्यकं, वैद्य-
कर्म *n.* (नं), वैद्यक्रिया, वैद्योपचारः, उपचारः, उपचार्यः, उपचर्यो,
औषधोपचारः, औषधप्रयोगः, भेषजप्रयोगः, रुक्प्रतिक्रिया.—(Medicine)
औषधं, भेषजं, भेषनं -र्यं, भगदः.

TO PHYSIC, *v. a.* औषधं दा, भेषजं दा, किन् in des. (चिकित्सति -तिरु),
भियज् (nom. भियज्यति), उपचर् (c. l. -चरति -रितु), औषधप्रयोगं कृ,
औषधोपचारं कृ, उपचारं कृ.

PHYSICAL, *a.* (Pertaining to natural or material things as
opposed to moral) साकारपदार्थसम्बन्धी &c., साकारवस्तुसम्बन्धी
&c., साकारपदार्थरूपः -पा -पं, साकारद्रव्यरूपः &c., स्थूलपदार्थसम्बन्धी
&c., स्थूलपदार्थरूपः &c., सित्तपदार्थसम्बन्धी &c., साकारः -रा -रं, स्थूलः
-ला -लं, जडः -डा -डं; 'physical force,' आकुल्लं, साकारद्रव्यल्लं,
जडल्लं; 'physical substance,' साकारवस्तु *n.*, साकारद्रव्यं, स्थूल
वस्तु *n.*, स्थूलपदार्थः, अनात्मोपद्रव्यं. See MATERIAL.—(Medici-
nal). See the word.

PHYSICALLY, *adv.* स्वभावतः, स्वभावेन -वात्, भावतः, प्रकृतितः, प्रकृत्वा,
जन्मतः, जातितः. See NATURALLY.

PHYSICIAN, *s.* चिकित्सकः, वैद्यः, भियक् *m.* (जं), चिकित्सानीवी *m.* (नं),
भियवृत्तुपजनीवी *m.*, रोगज्ञानकः, रोगहृत् *m.*, रोगहारी *m.*, रोगहा *m.*
(नं), भगदङ्कारः, आयुर्वेदी *m.*, आयुर्वेददुक् *m.* (जं), दोषज्ञः, प्राणाचार्यः.
The physician of the gods is धन्वन्तरिः or काशिराजः. The
twin sons of अश्विनी, called अश्विनी, अश्विन्येयी, अश्विनीकुमारी,
अश्विनीपुत्री, अश्विनीपुत्री, are also physicians of heaven.

Hence some of the following names for an eminent physician: धन्वनारि: *m.*, अश्विनीकुमारः, अश्विनीपुत्रः, राजवैद्यः, शतमारी *m.* (नं).

PHYSICKED, *p. p.* चिकित्सितः -ता -तं, कृतोपचारः -रा -रं.

PHYSICS, *s. pl.* साकारपदार्थविज्ञानं, स्थूलपदार्थविज्ञानं, साकारपदार्थविद्या, साकारपदार्थशास्त्रं, पदार्थविज्ञानं, सिद्धपदार्थविज्ञानं.

PHYSIOGNOMIST, *s.* मुखलक्षणज्ञः, मुखलक्षणविद् *m.*, मुखसामुद्रिकः.

PHYSIOGNOMY, *s.* (Art of discerning the character from the features) मुखलक्षणनिरूपणविद्या, मुखलक्षणनिरूपणात् स्वभावपरिच्छेदः.—(Countenance) मुखं, वदनं, आननं, आस्यं, वक्त्रं.

PHYSIOLOGIC, PHYSIOLOGICAL, *a.* प्राणिधर्मगुणविद्यासम्बन्धी &c., प्राणिधर्मगुणविद्याविषयकः -का -कं.

PHYSIOLOGIST, *s.* प्राणिधर्मगुणविद्याज्ञः, प्राणिधर्मगुणवेत्ता *m.* (नृ).

PHYSIOLOGY, *s.* प्राणिधर्मगुणविद्या, प्राणिधर्मगुणज्ञानं, प्राणिधर्मगुणशास्त्रं, जन्तुगुणधर्मविद्या, द्रव्यतत्त्वज्ञानं.

PIACULAR, PIACULOUS, *a.* प्रायश्चित्तकारी-रिणी-रि(नं), अघनाशकः -का -कं.

PIA-MATER, *s.* मस्तिष्कावरणत्वक् *f.* (च), मस्तिष्कावरणं.

PIANO, *s.* (In music) मन्द.—(A kind of instrument) तन्त्रीकवाद्यविशेषः.

PIAZZA, *s.* स्तम्भयुक्तप्रान्तिनो मण्डपपथः or मण्डपस्य छत्रपथः.

PICARON, *s.* समुद्रयात्री दम्पुविशेषः or अपहारकविशेषः.

To PICK, *v. a.* (Gather by plucking) अङ्गुलिभिर् ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or खादा (c. 3. -ददाति -दत्ते -दातुं) or चि (c. 5. चिनोति, चेतुं) or सवाचि or लृ or छिद्; 'he picks a branch from the tree,' वृक्षपत्रम् खादते.—(Clean with the teeth or claws) दन्तैः or नखैः or अङ्गुलिभिः शुष or मृज् or परिष्कृ.—(Pick a bone) अस्थिमांसम् दन्तैर् उत्कृष् (c. 1. -करोति -क्रष्टुं) or निष्कृष् or चर्च (c. 1. चरेति -वितुं), अस्थिपरिष्कारं कृ, अस्थिशोधनं कृ.—(Cull, select) उड् (c. 1. -हरति -हर्तुं), समुड्, उड्ग्रह्, उड्ग्रह्, उड्ग्रह्, उड्ग्रह्, उड्ग्रह् (Separate with the fingers) अङ्गुलिभिः पृष्कृ or खडीकृ.—(Pick off) प्रत्येकं or एकैकशो ह् or उड्, पृष्कृ पृष्यम् उड्.—(Pick out, select) उड्, समुड्.—(Pick out, pluck out) उत्पद् (c. 10. -पाटयति -यितुं), उत्पुष् (c. 1. -लुञ्चति -ञ्चितुं), उड्, समुड्, उत्कृष्, उत्पुष्चनं कृ.—(Pick up) उड्, समुड्, खादा, ग्रह्, उड्ग्रह्, प्रतिग्रह्, उत्था in caus. (-पापयति -यितुं, rt. स्था), समुत्था.—(Pick the ear) कर्णशोधनं कृ, कर्णनिर्घर्षणं कृ.—(Pick the nose) नासाशोधनं कृ, नासानिर्घर्षणं कृ.—(Pick the teeth) दन्तशोधनं कृ, दन्तनिर्घर्षणं कृ.—(Pick the pocket) कोपस्यद्रव्यं हलेन अपह् or ह्, कोपं छिस्वा तत्रस्यद्रव्यम् अपह्.—(Pick holes) छिद्रान्वेषणं कृ.

To PICK, *v. n.* (Eat by morsels) अत्यात्यशः or अत्यसह्यशः खाद्.

PICK, *s.* (Axe) पाषाणदारुणः. See the next.—(Choice) उड्कारः,

उड्कारणं, उड्कारणधिकारः, वरणाधिकारः, विकल्पः -त्यकः.

PICK-AXE, *s.* पाषाणदारुणः, पाषाणभेदनी, टङ्कः, शैलभित्तिः *f.*, शिलाकुट्टकः, सनित्रं.

PICKED, *p. p.* उड्कृतः -ता -तं, उड्ग्रहीतः &c., हृतः &c., परिगणितः &c.

PICKET, *s.* सेनायाः पुरतः स्थापितं रक्षकदलं, सज्जनं, उपरक्षणं, सेनारक्षः.—(Stake) शङ्कुः *m.*, शल्यं.

PICKING, *s.* (Plucking, selecting) ग्रहणं, अङ्गुलिभिर् ग्रहणं, उड्ग्रहणं, उड्कारः, उड्कारणं.—(Stealing) अपहारः, अपहरणं, सुद्रुद्रग्रहणं.—(Extra gain) अधिकलाभः, अधिकप्राप्तिः *f.*, अवाकरलाभः.

PICKLE, *s.* (Vegetable, &c., pickled) सन्धितं, सन्धानं, लवणशकः, सन्धितशकः, लवणितशकः.—(Brine) लवणोदं, लवणं.—(State

of difficulty) दुर्दशा, दुर्गतिः *f.*, दुरवस्था.

To PICKLE, *v. a.* सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), सन्धितं -तां कृ, लवणीकृ, लवण (nom. लवणयति -यितुं), सलवणीकृ, उपस्कुं.

PICKLED, *p. p.* सन्धितः -ता -तं, लवणितः -ता -तं, लवणीकृतः &c., उपस्कुतः &c.

PICK-POCKET, *s.* कोपछेदकः, कोपस्यद्रव्यापहारकः, ग्रन्थिछेदकः, चित्राभः.

PIC-NIC, *s.* वनभोजनं, अरव्यभोजनं, गणभोजनं.

PICTORIAL, *a.* (Pertaining to pictures) चित्रसम्बन्धी &c., चित्रलेखासम्बन्धी &c.—(Illustrated by pictures) सचित्रः -चा -चं, चित्रयुक्तः -क्ता -क्तं, चित्रलिखितः -ता -तं.

PICTURE, *s.* चित्रं, चित्रलेखा, चित्रलिखितं, आलेख्यं, प्रतिमा -मानं, चित्रफलकः, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिरूपं, प्रतिच्छाया, प्रतिच्छन्दकः, प्रतिविधं, विधः -धं, कर्त्तरीकः, प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिपातना; 'represented in a picture,' आलिखितः -ता -तं; 'immoveable as in a picture,' आलिखित इव निश्चलः.

To PICTURE, *v. a.* (Paint a resemblance) चित्र् (c. 10. चित्रयति -यितुं), आलिख् (c. 6. -लिखति -लेखितुं), लिख्, चित्रं लिख्, वर्णं (c. 10. वर्णयति -यितुं), विध् (nom. विधयति -यितुं), प्रतिविध् प्रतिमानं कृ, आलेख्यं कृ.—(Figure to one's self mentally) मनसा कृप् or संकृप् or भू (c. 10. भावयति -यितुं) or विभू.

PICTURED, *p. p.* or *a.* चित्रगतः -ता -तं, चित्रसंस्थः -स्था -स्यं, आलिखितः -ता -तं, चित्रलिखितः &c., आलेख्यममयितः &c., चित्रसमयितः &c., विधितः &c., प्रतिविधितः &c., विधागतः &c.—(In the mind) मनसा कल्पितः -ता -तं.

PICTURE-FRAME, *s.* चित्रावरणकाष्ठं, चित्रपरिगतकाष्ठं, चित्रावरणं.

PICTURE-GALLERY, *s.* चित्रशाला, चित्ररक्षणशाला, आलेख्यशाला.

PICTURE-MAKER, *s.* चित्रकरः, चित्रकारः, चित्रकृत् *m.*, चित्रकर्म्मो *m.* (नं).

PICTURESQUE, *s.* (Like a picture) चित्रसदृशः -शी -शं, चित्रोपमः -मा -मै, चित्रलेखातुल्यः -त्या -त्यं.—(Diversified with hill, dale, wood, &c.) जाङ्गलः -ली -लं, जङ्गलः -ला -लं, पर्वतवननदीमिश्रितः &c., पर्वतनदीवनदिमिश्रितः &c.

To PIDDLE, *v. n.* (Deal in trifles). See To PEDDLE.—(Make water, as a child) बालकयद् मूत्रं कृ or मूत्रोत्सर्गं कृ, मूत्रं (c. 10. मूत्रयति -यितुं).

PIE, *s.* शम्कुली; 'number of pies,' शम्कुलिकं.

PIEBALD, *a.* नानावर्णः -र्णी -र्णं, नानारङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, शवल् -ला -लं, कर्बुरः -रा -रं, चित्रारङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, चित्रविधिवः -चा -चं; 'piebald horse,' हलाहः -हा, हालाहः -हा.

PIECE, *s.* (Fragment, part separated from the whole) खण्डः -खं -खकः, लवः, चंशः, भागः, शकलः -लं, भिन्नं, भिन्नं, भिन्निः *f.*, दलं, विदलं; 'in pieces,' खण्डशस्त्रं, खण्डं खण्डं, लवशस्त्रं, भागशस्त्रं; 'to break in pieces,' खण्डयति कृ, खण्डं खण्डं कृ, लवयति कृ, विदलीकृ, शकलीकृ, लवशः खण्ड (c. 10. खण्डयति -यितुं); 'in many pieces,' बहुखण्डशः कृ, बहुलवशः कृ; 'in a hundred pieces,' शतखण्डशः कृ; 'to fall to pieces,' विदल् (c. 1. -दलति -लितुं), विदलीभू; 'broken in a hundred pieces,' शतचूरीः -चूरी -चूरी.—(Part of any thing) भागः, चंशः, विभागः, खण्डः -खकः, खण्डः; 'piece of wood,' काष्ठखण्डः; 'piece of cloth,' वस्त्रखण्डः.—(Separate composition or performance) रचना, प्रवचनं, वचनं; or expressed by the word itself; as, 'a piece of poetry,' काव्यरचना, काव्यवचनं, काव्यप्रवचनं, कविता; 'piece of work,' कर्म्म *n.* (नं), कर्म्मप्रवचनं.—(Piece of money) मद्रा; 'gold piece,'

मुचर्षमुद्रा.—(Piece of water) मल्लिराशिः *m.*, जलराशिः *m.*, पयश्चयः, जलमुल्लः, जलाधारः, वारिचत्वरः -रं.—(Piece at chess, &c.) शारः -रिः *m.* -रिका. शारिः *m.* -री *f.* -रिका, शारः, खेलनी, नरः, नयः, जतपुत्रकः.—(A piece to each) प्रत्येकं, एकैकशस्, पृथक् पृथक्.—(Of a piece, of the same sort) एकप्रकारः -रा -रं.—(Of a piece with) सदृशः -शी -शं, अनुरूपः -पा -पं.—(Of a piece, without juncture) सख्यः -ख्यः -खं.

To PIECE, *v. a.* सन्धा (c. 3. -द्वधाति -धत्ते -धातुं), समाधा. संयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -योकुं), अधिकसखं निविश् (c. 10. -वेशयति -पितुं). See To PATCH.

PIECED, *p. p.* सन्धितः -ता -ते, कृतसन्धिः -न्धिः -न्धि, सख्यः -ख्यः -खं.

PIECELESS, *a.* सख्यः -ख्यः -खं, सख्यहीनः -ना -नं, सख्यरहितः -ता -तं.

PIECEMEAL, *adv.* खण्डशस्, खण्डं खण्डं, खण्डशः खण्डशः, लवणशस्, संशतस्, भागशस्, विभागशस्, भागतस्, संशोशि, पृथक्.

PIECEMEAL, *a.* खण्डी -खिनी -खि (न), भागी &c., संशी &c.

PIED, *a.* नानायुगेः -यी -यी, श्वलः -ला -लं, चित्रितः -ता -तं, चित्राङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, कर्पूरितः &c., पित्रविचितः -चा -चं.

PIER, *s.* (Mole, projecting into the sea) समुद्रीयसेतुः *m.*, सेतुः *m.*, सेतुचम्नः.—(Support of a bridge, &c.) स्तम्भः, उपस्तम्भः, स्तूपा.

To PIERCE, *v. a.* (Penetrate, enter) व्यध् (c. 4. विधयति, व्यधुं), प्रतिव्यध्, परिव्यध्, प्रविश्, निविश्, छिद्र, भिद्, निर्भिद्, छिद्, निखन्, वेधनं कृ, व्यधनं कृ, रन्ध्रं कृ, ग्रन्थिरोक्.

To PIERCE, *v. n.* (Enter) प्रविश्, निविश्, आविश्, विश्, प्रवेशं कृ.

PIERCED, *p. p.* पिङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, वेधितः -ता -तं, अपविङ्गः &c., छिद्रितः -ता -तं, भिद्यः -द्या -द्यं, निर्भिन्तः &c., छिन्नः &c.; 'pierced through the heart' भिन्नहृदयः -या -ये; 'having the ears pierced,' विङ्गकर्णः -गी -गी, छिद्रकर्णः &c.; 'pierced by an arrow,' शरपिङ्गः &c., वारणनिकृतः -ता -तं.

PIERCER, *s.* वेधकः, वेधी *m.* (न), भेदकः, छेदकः, वेधनकृत्.—(Instrument) वेधनिका, वेधनी.

PIERCING, *s.* वेधः -धनं, व्यधः -धनं, भेदनं, निर्भेदनं, छेदनं -दनं, सृष्टिः *f.*, मृचनं -ना, मृचा; 'in the wrong direction,' अपवेधः.

PIERCING, *part. of a.* वेधकः -का -कं, वेधी धिनी -धि (न), भेदकः -का -कं, भेदी &c., मृचो &c., मृचकः -का -कं, छेदकः &c., छेदी &c., प्रवेशकः -का -कं, भिद् or छिद् in comp.; 'piercing the heart,' हृदयभिद् *m. f. n.*, हृदयभेदी &c.

PIERCINGNESS, *s.* वेधकत्वं, भेदकत्वं, वेधिता, प्रवेशकत्वं.

PIETISM, *s.* धर्माभिमानं, भक्त्यभिमानं, साधुमन्यता.

PIETIST, *s.* धर्माभिमानो *m.* (न), भक्त्यभिमानो *m.*, साधुमन्यः.

PIETY, *s.* ईश्वरभक्तिः *f.*, परमेश्वरभक्तिः *f.*, देवभक्तिः *f.*, भगवद्भक्तिः *f.*, धर्मः -धर्मत्वं, धर्मेतिहा, धर्मासक्तिः *f.*, धर्मशीलता, धर्मपरता, धर्मेतिबन्धः, धर्मपरायणबुद्धिः *f.*, धर्मसेवा, ईश्वरसेवा, ईश्वरनिष्ठा, भक्तिः *f.*, भक्ता -त्वं, भक्तिपरायणबुद्धिः *f.*, पुण्यता, ईश्वरपूजा, परमेश्वरपूजा, देवपूजा, पूजा, पवित्रता -त्वं, शुषिता -त्वं, ब्रधस्यता, सौम्यः 'eminent in piety,' धर्मप्रधानः -ना -नं; 'path of piety,' भक्तिमार्गः.—(Reverence of parents, &c.) मातापितृभक्तिः *f.* -भक्ता, मातापितृसेवा, पुत्रधर्मः, अपत्यधर्मः.

Pie, *s.* शूकरशावकः, सूकरशावकः, शूकरः, सूकरः, धाम्यशूकरः, धाम्यः, गृहशूकरः, गृहशूकरः, पक्ष्मकोटः, बहुप्रज्ञः, विद्वरः. See Hog.—(Of metal) कुशी, लोहापिण्डः -खं, असंस्कृतलोहापिण्डः.

To PIG, *v. a.* शूकरशावकान् सु (c. 2. सूते, c. 4. सूयते, मोतुं) or प्रसु or जन्

PIG-IRON, *s.* असंस्कृतलोहः, अशोधितलोहः, आकारहीनलोहः.

PIGEON, *s.* कपोतः, पारावतः, पारवतः, पारापतः, कलरवः, कपोतिका, गृहनाशनः, धूसलोचनः, कोकदेवः, क्षणरामी *m.* (न), रक्तदृक् *m.* (श), क्लिप्तोक्तयः; 'domestic pigeon,' गृहकपोतः, गृहकपोतः; 'wood-pigeon,' हारितः, हारीतः.

PIGEON-HEARTED, *a.* हरिणहृदयः -या -ये, भीरुहृदयः &c., चकितहृदयः &c.

PIGEON-HOLE, *s.* कपोतविवरं, कपोतविलं, कपोतरन्ध्रं.

PIGEON-HOUSE, PIGEON-COT, *s.* कपोतपालिका, कपोतपाली, कपोतगृहं, कपोतालयः -यं, कपोतागारः -रं, पारावतालयः, विद्वरः.

PIGGERY, *s.* शूकरालयः -यं, शूकरगृहं, शूकरपालिका, शूकरावरणं.

PIGGISH, *a.* सौकरः -री -रं, सूकरोपमः -मा -मं, शूकरसदृशः -शी -शं.

PIG-HEADED, *a.* स्थूलमस्तकः -का -कं, स्थूलशिराः -राः -रं (न), स्थूलः &c.

PIGMENT, *s.* वर्णकः -का, वर्णः, रङ्गः. See PAINT.

PIGMY, *s.* घामनः, घामनमूर्तिः *m.*, खड्गः, हस्वमूर्तिः *m.*

PIGMY, PIGMEAN, *a.* घामनशरीरः -रा -रं, अत्यमूर्तिः -न्तिः -न्ति, अत्यतनुः -तुः -तु.

PIG-STY, *s.* शूकरालयः -यं, शूकरगृहं, शूकरस्थानं, शूकरागारं.

PIG-TAIL, *s.* सवटनः, शूकरपुच्छाकारं रचितः पञ्चाङ्गीवाकेशः, पुच्छवत् पृष्ठतो लघमानः केशपाशः.

PIKE, *s.* (Weapon) शूलः -लं, प्रासः, शस्त्रं, शक्तिः *f.*, कीलः, शङ्कुः *m.*, कुलः -न्ती, समिकं, त्रोटिः *f.*, परिषः; 'for driving an elephant,' तोचं, वैगुकं.—(The fish) जलमूचिः *m.*

PIKEMAN, *s.* शूली *m.* (न), शूलधरः, शूलधारी *m.* (न), शूलपाणिः *m.*, शक्तिग्रहः, शक्तिधरः, शक्तिकः, कौन्तिकः, प्रासिकः.

PIKE-STAFF, *s.* शूलदण्डः -खं, प्रासदण्डः, शक्तिदण्डः, कुलदण्डः.

PILASTER, *s.* चतुष्कोणस्तम्भः, चतुष्कोणाकृतिर् अईस्तम्भः.

PILE, *s.* (Heap) राशिः *m.*, चयः, सङ्घयः, निचयः, चितः *f.*, उत्करः, प्रकरः, निकरः, पुन्नः, ओघः, सूपः, स्तोमः, सन्नयः, समूहः, चायः.—(Funeral pile) चितः *f.*, चिता, चिता, सूपः, कूपकः, काष्ठमठी, सुः *m.*—(Stake for support) स्तूपा, स्थाणुः *m.*, स्तम्भः, उपस्तम्भः, शङ्कुः *m.*, कीलः.—(Edifice) हन्यै, महामन्दिरं, महागृहं, महाभावनं, वृहन्मन्दिरं, वृहन्मन्यै.—(Disease). See PILES.

To PILE, *v. a.* (Heap) राशीकृ, आचि, समाचि, सधि, समाधिप् &c.

PILED, *p. p.* राशीकृतः -ता -तं, राशीभूतः &c., चितः &c., उपरिचितः &c. See HEAPED.

PILES, *s. pl.* (Disease) अशैस् *n.*, अशै, अशैरोगः, गुदरोगः, गुदाङ्कुरः, गुदकीलः, मूलव्याधिः *m.*, अशैस् *n.*; 'having them,' अशै-शैनी -शै (न), अशैरोगी -गिणी &c., अशैरोगयुतः -ता -तं; 'destroying them,' अशैघ्नः -घ्नी -घ्नी.

To PILFER, *v. a.* and *n.* मृच (c. 9. मुष्ठाति, मोषितुं), परिमुष्, प्रमुष्, अत्यात्यं चुर (c. 10. चोरयाति -यितुं) or अपहृत् (c. 1. -हरति -हर्तुं).

PILFERED, *p. p.* अत्यात्याशो मूषितः -ना -नं or अपहृतः -ना -नं.

PILFERER, *s.* मोषकः, मूषकः, मूषिकः, चानोषी *m.* (न), मोषी *m.*, मुमुषिपुः *m.*, अत्यपीव्यकृत्, अत्यलेयकृत् *m.*, धनहारी *m.* (न), धन-हारी *m.*, चौरः, पार्थकः.

PILFERING, *s.* मृचणं, मोषा -चणं, मुष्टिः *f.*, मुष्टं, अत्यपीव्यं, अत्यलेयं.

PIL-GARLIC, PILLED-GARLIC, *s.* तपस्वी *m.* (न), हताशः, गलितकेशः.

PILGRIM, *s.* यात्रिकः, तीर्थयात्रिकः, तीर्थसेवी *m.* -विनी *f.* (न), कार्याटिकः, यात्राकारी *m.* (न), यात्राकृत्, उदासीनः, साधिकः, पथिकः; 'a company of pilgrims,' यात्रा, साधै, यात्रिकसंघः.

PILGRIMAGE, *s.* यात्रा, तीर्थयात्रा, यात्राप्रसङ्गः, तीर्थगमनं, तीर्थानन्दं, तीर्थ-सेवा -वनं; 'setting out on a pilgrimage,' यात्राकरणं; 'place

of pilgrimage,' तीर्थः -धै, पुण्यतीर्थं, वरदानं, गोपीयं, समवतारः, प्राणयः; 'the great place of pilgrimage, or Benares,' तीर्थराणी; 'pilgrimage to it,' महायात्रा; 'to the Ganges,' गङ्गायात्रा; 'ceremonies to be observed at a place of pilgrimage,' तीर्थविधि: *m.*; 'favours granted by the idol at a place of pilgrimage, consisting of flowers, ashes, holy water, &c.,' तीर्थप्रसादः.

PILL, *s.* गुली, गुलिका, गुटिका, बटः -टी, चटिका; 'magical pill, by putting which in the mouth a person has the power of ascending to heaven,' विद्या.

To PILLAGE, PILL, *v. a.* लुब्ध (c. 1. लुब्धति -विहति), रुग्ध, लुग्ध, रुग्ध, लुब्ध, धनद्रव्यादि द्व (c. 1. हरति, हर्षे), अपहृ, अभिहृ, लुब्धनं कृ, लुब्धनं कृ, विलुप् (c. 6. -लुम्पति -लोम्पे), लुप्, कल् (c. 10. कालयति -पितुं), प्रकल्.

PILLAGE, *s.* लुब्धनं, लुब्धा, लुब्धनं, लुब्धा, अपहारः, हरणं, लोभं, लोभं, लोतः -तं, लुभं, अभिग्रहः, धनापहारः.

PILLAGER, *s.* अपहारकः. अपहारी *m.* (नं), हारकः, लुब्धाकः, लुब्धनकृ.

PILLAR, *s.* स्तम्भः, अवहम्भः -म्भनं, उपस्तम्भः -म्भनं, स्तूणा, सुम्भिः *f.* -म्भी, शुम्भिः *f.* -म्भी, युषः -पं, यष्टिः *m. f.*; 'of a house,' गृहस्तम्भः, गृहस्तूणा, गृहमेधीयान् *m.* (सं); 'main pillar of a house,' मूलस्तम्भः.

PILLOW, *s.* हडिः *m.*, अपराधिनो हस्तमस्तकादिबन्धनार्थं काष्ठयन्त्रं.

PILLOW, *s.* उपधानं -नीयं, उपवहेः, बालिशं, उच्छीयेकं, उपस्तम्भः. गडः *m. f.*, चातुरः, गडचातुरी, खुरालिकः; 'a round pillow,' चक्रगडः.

PILLOW-CASE, *s.* उपधानावेहनं, उपधानाच्छादनं, बालिशवेहनं, बालिशकोशः, उपधानकोशः.

PILLOWED, *p. p.* or *a.* उपहितः -ता -तं, आलुषितः &c., उपधानालुषितः &c.

PILOSE, PILOUS, *a.* लोमशः -शा -शं, रोमशः &c., बहुलोमा -मा -म (नं).

PILOUSITY, *s.* लोमशत्वं, रोमशत्वं, लोमप्राचुर्यं, लोमबाहुल्यं.

PILOT, *s.* कणेश्वरः, कणेश्वरी *m.* (नं), कणेश्वरः, कर्णिकः, कण्ठी *m.*, नाविकः, समुद्रमार्गदर्शकः, समुद्रपथदर्शकः, नौकावाहकः.-(Guide) मार्गदर्शकः.

To PILOT, *v. o.* कर्णेन or कर्णिकवद् नावम् आनी (c. 1. -नयति -नेतुं) or वह् (c. 10. वाहयति -पितुं), नौमार्गे दृश् (c. 10. दर्शयति -पितुं), नौपथं दृश्, नौकानयनं कृ, नौकावाहनं कृ, नौमार्गदर्शनं कृ.

PILOTAGE, *s.* कणेश्वरवेतनं, कणेश्वरवेतनं, कर्णिकवेतनं, कर्णिकमूल्यं.

PIMP, *s.* विटः, कुशाशी *m.* (नं), रतताली *m.* (नं), सुरतताली *m.*, सञ्चारकः, रतोपकारी *m.*, रतप्रवर्तकः, रतसम्पादकः, सुरतप्रवर्तकः.

To PIMP, *v. n.* विटपुत्रिं कृ or अनुषा (c. 1. -तिष्ठति -शातुं), रतोपकारी भू.

PIMPLE, *s.* रक्तस्थोटः -टकः, बुद्रस्थोटः, सूक्ष्मस्थोटः, रक्तपिण्डः, तनुग्रन्थः, सूक्ष्मग्रन्थः, बुद्रग्रन्थः, गण्डः, रक्तगण्डः, सूक्ष्मगण्डः, अण्डगण्डः, वरगण्डः -गण्डकः, कण्डपिका, रक्तवर्टी, रक्तवटी, पिण्डकः -का, नरकः, मुरगण्डः, इरावेष्टिका.

PIMPLED, PIMPLY, *a.* रक्तस्थोटः -टा -टं, रक्तस्थोटपूयः -थो -थं, तनुग्रन्थवान् -वनी -वत् (नं), रक्तवटीपूयः &c., व्रणी -शिनी -णि (नं), दद्रुयः -था -थं, दद्रुयः &c.

PIN, *s.* कीलः -लकः, शलाका, सूक्ष्मकीलकः, शङ्कुः *m.*, शल्यं.-(Peg, bolt) कीलः -लकः, शङ्कुः *m.*, अगलं, अपलं, अचलः, वकुटः.-(Of a carriage, axle) अक्षायकीलः -लकः, अक्षायशङ्कुः *m.*, अक्षायशलाका, अक्षिः *m.*-(Trifle, pin's head) बालार्यं.

To PIN, *v. a.* कील् (c. 10. कीलयति -पितुं), कीलकेन बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).

(75) PINAFORE, *s.* अग्रप्रलम्बवस्त्रं, बालकैर् भूतं बच्चस्वल्लभादनयोग्यम् उन्नरीयवस्त्रं, मलनिवारणयोग्यम् उन्नरवस्त्रं.

PINCERS, *s. pl.* सन्दंशः -शकं, सन्दंशका, कङ्कमुलं.

To PINCH, *v. a.* (With the fingers) अङ्गुलिभिः or अङ्गुल्यैः or अङ्गुलिमङ्गुलैः पीड् (c. 10. पीडयति -पितुं) or सम्पीड्, अङ्गुलिमङ्गुलेन पीड् or सम्पीड्, कृञ् कृ, सम्पीडनं कृ.-(Gripe) सङ्कुह, मुष्टिना सङ्कुह, मुष्टिसङ्कुहेण पीड्, सङ्कुहं कृ.-(Straiten, distress) पीड्, बाष् (c. 1. बाधते -पितुं), सञ्बाष्, सङ्कुच (c. 1. -कोचति -पितुं), संहृ (c. 1. -हरति -हर्षे), सङ्कुटोक, क्लिञ्ज (c. 9. क्लिञ्जति, क्लिञ्जते), मष् (c. 1. मयति -पितुं), संषट् (c. 1. -पट्टते -ट्टितुं), आसीकृ, आसं -सी कृ.-(Pinch with cold) श्रोतेन पीड्, श्रोतासीकृ.

PINCH, *s.* कृञ्चः -चं, अङ्गुल्यैः पीडनं or सम्पीडनं or पीडा, सङ्कुहः. सङ्कुहणं, ग्रहः, अङ्गुलिमङ्गुलः -चनं.-(Of snuff) नस्यकृञ्चः -चं, नस्यकृञ्चकृञ्चः -चं.-(Strait, distress) बाधा -धनं, सञ्बाधनं, सङ्कुट, कण्ड.

PINCHED, *p. p.* पीडितः -ता -तं, सम्पीडितः &c., अङ्गुलिमङ्गुलचपीडितः &c., अङ्गुलिपीडितः &c., अङ्गुलिपीडितः &c., बाधितः -ता -तं, सञ्बाधितः &c., सङ्कुचितः &c., मणितः &c., पट्टितः &c., क्लिञ्जः -ष्टा -ष्टं, क्लिञ्जितः -ता -तं, आसं in comp.; 'with cold,' हिमाञ्जः -ञ्जा -जं, हिमपीडितः &c.

PINCH-FIST, *s.* दृढमुष्टिः *m.*, गाढमुष्टिः *m.*, बद्धमुष्टिः *m.*, सङ्कुहस्तः.

PINCUSHION, *s.* सूक्ष्मकीलकाधारः, सूक्ष्मशलाकाधारः, स्त्रीकीलकाधारः.

PINE, *s.* (The tree) सरलः, शरलः, देवदारुः -रु *m. n.*, पीतदारुः *m.*, दारु *n.* -रुकं, मर्मरः; 'juice of the pine,' सरलद्रवः -द्रव्यं.

To PINE, *v. n.* (Languish) द्वे (c. 1. झायति, झायते), परिद्वे, द्वे, परिद्वे, अयसद्, विषद्, व्ययसद्, सद्, तम्, आतम्, प्रतम्, झि in pass., विद्वि in pass., प्रली, विषयभी.-(Languish, with desire for) उत्कण्ठ, उत्सुक.

PINE-APPLE, *s.* अननसः or अननासः may be used.

PINING, *s.* झानिः *f.*, झानता, अयसादः, विषादः, उत्कण्ठा.

PINING, *part.* झायमानः -ना -नं, झायन् -यन्तो -यत् (नं), झायमानः &c., क्षीयमानः &c., क्षीयमानः &c., विषादी -दिनी -दि (नं), अयसादितः -ता -तं, झानः -ना -नं, क्षीयः -शा -शं.-(With desire) उत्कण्ठितः -ता -तं, उत्सुकः -का -कं, पय्युत्सुकः &c., उत्कः -त्का -त्कं.

PINION, *s.* (Wing) पक्षः.-(Joint of a wing) पक्षसन्धिः *m.*-(Fetters for the arms) बाहुबन्धः -बन्धनं, बाहुपाशः.

To PINION, *v. a.* (Bind the wings) पक्षौ बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), पक्षबन्धनं कृ.-(The arms) बाहु बन्ध्, बाहुबन्धनं कृ.

PINIONED, *p. p.* बद्धबाहुः -हुः -हु, बाहुबद्धः -द्धा -द्धं, बाहुबन्धनः -ना -नं, बद्धपक्षः -क्षा -क्षं, पक्षबद्धः &c.

PINK, *s.* (The color) पाटलः, पाटलपथः, पाटलरङ्गः, श्वेतारङ्गः.-(Pinnacle of perfection) अयं, शिखरं, शीर्षा.

PINK, *a.* (Of a pink color) पाटलः -ला -लं, पाटलपथः -थो -थं, श्वेतारङ्गः -रङ्गा -रङ्गं.

To PINK, *v. a.* बाष् (c. 4. विधायति, बाष्ते), विद् (c. 10. विद्वयति -पितुं), लक्छं कृ, लम्भे कृ, शुषिरीकृ.

PINK-EYED, *a.* गजनेत्रः -बा -बी -वं, गजनयनः -ना -नं, सूक्ष्मनयनः &c.

PIN-MAKER, *s.* शलाकाकारः, सूक्ष्मशलाकाकृ, कीलककर्ता *m.* (कृ).

PIN-MONEY, *s.* स्त्रीधनं, स्त्रियाः स्वस्वस्त्राभ्यन्तनादिक्रयणार्थं भूतदत्तं वार्षिकधनं.

PINNACE, *s.* बुद्रनौका, लघुनौका, अष्टदक्षशालिता नौका.

PINNACLE, *s.* शिखरं, गृहशिखरं, गुम्फं, अयं, प्रासादगुम्फं, प्रासादार्थं, कलसः. वरधिः *f.*, शिखा, पृष्ठं, तल्यः, लासकः.

PINNED, *p. p.* कीलितः -ता -तं, कीलायितः &c., कीलकबद्धः -द्धा -द्धं.

PINT, *s.* अर्धकुवरः, द्रवद्रव्याणां परिमाणविशेषः.

PIONEER, *s.* पारश्रुपः - धिकः, छाटविकः, स्यागुच्छेदकः, स्यागुच्छिद् *m.*, स्यागुच्छेदकः, स्यागुच्छकः *m.* (नं), मार्गशोधकः, सैन्यपथशोधकः.

To PIONEER, *s.* स्यागुच्छभेदनेन सैन्यमार्गं शुभं (c. 10. शोधयति - यितुं), सैन्यमार्गशोधनायै स्यागुच्छभेदि छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्ते) or अपनी (c. 1. -नयति - नेतुं).

PIOUS, *a.* धार्मिकः - को - के, धर्मशीलः - ला - लं, धर्मी - धर्मिणी - धर्मि (नं), धर्मात्मा - त्मा - त्म (नं), भक्तिमान् - मती - मत (नं), ईश्वरभक्तिमान् &c., ईश्वरभक्तः - क्ता - क्तं, ईश्वरपूजकः - का - कं, पूजाशीलः &c., पूजकः - का - कं, पुण्यशीलः &c., पुण्यात्मा &c., भजनशीलः &c., ईश्वरसेवी &c., शुचिः - चिः - चि, शुचिब्रतः - ता - तं, व्रती &c., धर्माचारी &c., धर्मिष्ठः - ष्ठा - ष्ठं, ईश्वरमनस्कः - स्का - स्क्तं, पूजाभनस्कः &c., ईश्वरपरायणः - या - यं, देवपूजकः &c., देवभक्तिनिष्ठः &c., भक्तिनिष्ठः &c., धर्मनिष्ठः &c., भक्तिप्रवणः &c., धर्मप्रवणः &c., भक्तिपरायणः &c., धर्मनिबन्धी &c., परमार्थपरायणः &c., परमार्थी &c.; 'for pious purposes,' धर्मार्थि. — (Proceeding from piety) धर्मप्रयुक्तः - क्ता - क्तं, धर्ममूलकः - का - कं, भक्तिमूलकः &c., ईश्वरभक्तिमूलः - ला - लं.

PIOTISY, *adv.* धार्मिकवत्, धर्मशीलत्वात्, ईश्वरभक्त्या, भक्त्या, पुण्यशीलत्वात्, पुण्यं, भक्तिशुद्धा, पूजाशीलत्वात्, देवपूजकवत्.

PIP, *s.* (Of fruit) वीजं, वीजकं. — (Spot) विन्दुः *m.*, चिह्नं, अङ्कः.

To PIP, *v. n.* पक्षिपाकवत् कूज् (c. 1. कूजति - जितुं), कूजितं कृ.

PIPE, *s.* (Musical instrument) वंशः - शी, वेणुः *m.*, सानेयी - यिका, मानिका, मुरली, ध्वनिनाला, पियरनालिका, दंडुरः, मुषिरं, नन्दः. — (Tube) नालः - लिः *f.* - ली - लं, नाडिः - डी *f.*, प्रणालिका, प्रणालः - ली, मुषिः *f.* — (Iron pipe) लोहनालः. — (Water pipe) सारणी शिः *f.*, प्रणालः - ली - लिका.

To PIPE, *v. n.* (Play on a pipe) वंशीं or वेणुं प्या (c. 1. धमति, ध्यातुं) or प्रप्या or वद् (c. 10. वादयति - यितुं) or प्रवद्. — (Cry) उच्चस्वरेण कूज् or क्रन्द् or रुद्.

PIPER, *s.* वेणुध्याः, वेणुवादः - दकः, वंशवादकः, वांशिकः, वंशीधरः.

PIPKIN, *s.* शुद्रभासदं, शुद्रपिष्टारः, शुद्रस्थाली.

PIQUANT, *s.* उग्रता, कटुता, तिग्मता, तीक्ष्णता, रसिकता, सरसत्वं.

PIQUANT, *a.* (Pungent) उग्रः - या - यं, कटुः - टु - टु, तिग्मः - ग्मा - ग्मं, तीक्ष्णः - क्ष्णा - क्ष्णं, खरः - रा - रं, प्रखरः - रा - रं, उष्णः - ष्णा - ष्णं, चखदः - खा - खं. (Seasoned, having flavor) सुसंस्कृतः - ता - तं, मिष्टः - ष्टा - ष्टं, सरसः - सा - सं, रसिकः - को - कं.

PIQUANTLY, *adv.* तीक्ष्णं, उग्रं, तिग्मं, प्रखरं, कटु, सरसं.

PIQUE, *s.* ईप्सोपा, ईपट्टिरक्तं, ईपट्टिरक्ति *f.*, ईपट्टोपा, ईपट्टितुषिः.

To PIQUE, *v. a.* (Offend slightly) ईपत् कुप (c. 10. कोपयति - यितुं) or प्रकुप or रूप (c. 10. रोपयति - यितुं), ईप्सोपे or ईपट्टिरक्तं जन्. — (Stimulate, excite) उन्नप, उन्निज, प्ररुच, प्रवृत्, उत्सह, प्रोत्सह. — (Pique one's self) आत्मानं घ्राप (c. 1. घ्रापति - यितुं), अभिमान् (c. 4. -मन्यते - मन्तुं), विकल्प (c. 1. -कल्पते - त्पितुं); 'to pique one's self on one's learning,' पतिष्ठतमन्यः - न्या - न्यं भू or अस्; 'on one's good looks,' दर्शनीयमानी &c. भू.

PIQUED, *p. p.* ईपट्टितः - ता - तं, ईपट्टितः &c., ईपट्टिरक्तः - क्ता - क्तं.

PIQUET, *s.* सेनारक्षः - रक्षकः, उपरक्षणं. See PICKET.

PIRACY, *s.* समुद्रीयचोर्व्यं, समुद्रीयलुण्ठनं, समुद्रीयपहाराः, समुद्रीयपहरणं, समुद्रीयसाहसं, समुद्रीयसैन्यं, समुद्रीयदस्युत्वं. — (Of printed books, &c.) मुद्रितवागपहारः, ग्रन्थलिखितापहारः, वागपहरणं, मुद्रितशब्दचौरः.

PIRATE, *s.* समुद्रवायी दस्युः *m.*, समुद्रीयदस्युः *m.*, समुद्रगामी साहसिकः or अपहारकः or अपहारी, समुद्रीयसाहसिकः, समुद्रीयचौरः, समुद्री-

यलुण्ठाकः. — (Ship) साहसिकनौः *f.*, साहसिकनौका. — (Of printed books, &c.) मुद्रितवागपहारकः, ग्रन्थलिखितापहारी *m.* (नं), वागपहारकः, शब्दचौरः, मुद्रितशब्दचौरः, पुस्तकापहारी *m.*

To PIRATE, *v. a. or n.* अपहृ (c. 1. -हरति - हर्तुं), अभिहृ, लुण्ठ (c. 1. लुण्ठति - हितुं).

PIRATED, *p. p.* अपहृतः - ता - तं, अनधिकारपूर्वकं हृतः - ता तं.

PIRATICAL, *a.* साहसिकः - को - कं, साहसी - सिनी - सि (नं), अपहारकः - का - कं, साहसार्थकः - का - कं, अपहारायकः &c., साहसैकरसिकः - का - कं.

PISCATION, *s.* मत्स्यबन्धनं, मत्स्यग्रहणं, मत्स्यधरणं, मत्स्यघातनं.

PISCATORIAL, PISCATORY, *a.* मात्सिकः - को - कं, मात्स्यिकः &c., मात्स्यः - त्सी - त्सं, मीनरः - रा - रं, मत्स्यसम्बन्धी &c., मत्स्यविषयकः - का - कं, मत्स्यग्रहणसम्बन्धी &c.

PISCES, *s.* (Sign of the Zodiac) मीनः, मीनराशिः *m.*, मीनलग्नं, ऋषः.

PISCINAL, *a.* मीनालयसम्बन्धी &c., मत्स्यालयसम्बन्धी &c.

PISCIVOROUS, *a.* मत्स्याशी - शिनी - शि (नं), मत्स्याशनः - ना - नं, मत्स्यादः - दा - दं, मत्स्यभुज *m. f. n.* (नं), मत्स्यभोजी &c., मत्स्याहारी &c.

PISMIRE, *s.* (Emmet) पिपीलीका, पुच्छिका.

To PISS, *v. a.* मूत्रं (c. 10. मूत्रयति - यितुं), अवमूत्रं, मिहृ (c. 1. मेहति, मेदुं), मूत्रं कृ, मूत्रोत्सर्गं कृ, मूत्रसागं कृ, प्रसावं कृ, मूत्रप्रसावं कृ, मूत्रप्रसवणं कृ.

PISS, *s.* मूत्रं, मेहः, प्रसावः, वस्तिमलं. See URINE, *s.*

PISTIL, *s.* स्त्रीकेसरः, स्त्रीकेसरः, गर्भकेसरः, पुष्पगर्भतनुः *m.*

PISTOL, *s.* गोलिकाप्रक्षेपणी हस्तनाडिः - डी, मूषसगुलिप्रक्षेपणी.

PISTON, *s.* यन्त्रसम्भः, यन्त्रनालसम्भः, नालसम्भः, यन्त्राङ्गं.

PIT, *s.* (Cavity, hole) गडैः, विवरः, विलं, खडः - टिः *m.*, कुहरं, कूपः, गुहा, कुगडं, सन्धिका. — (Of the stomach) मणिपूरं, मूत्रपुटे, उदरमूलं, जठरमूलं. — (Of the arm) कक्षः, खडिकः, बाहुमूलं, भुजकोटरः, दोर्मूलं. — (Of a theatre) अङ्गनं, रङ्गमण्डपं.

To PIT, *v. a.* (With little hollows) मूषसकूपकेरु अङ्क (c. 10. अङ्कयति - यितुं) or चिह्नं (c. 10. चिह्नयति - यितुं), मूषसकृपाङ्कितं - तां कृ. — (Set in competition) प्रतिप्रोथनाय or परस्परप्रोथनाय एकवत् स्या in caus. (स्थापयति - यितुं), प्रतिपुष in caus.

PITAPAT, *s. or adv.* पटपटा. पटपटाशब्दः, कटकटा.

PITCH, *s.* (Resinous substance used for calking boats, &c.) शितिसारकः, तिन्दुः *m.*, तिन्दुकी, अग्निवज्रभः, वह्निवज्रभः, यक्षधूपः, सज्ज्वरसः, तीक्ष्णतेलं, राठः, खरालः. — (Mineral pitch). See BITUMEN. — (Point of elevation) अग्रं, शिखरं, मोनः, पदं, 'highest pitch,' उन्नमार्गं, उन्नमपदं, उन्नमता. — (Degree) परिमाणं, पर्यन्तं, क्रमः; 'to such a pitch,' एतावत्पर्यन्तं, एतावत्. — (Of a hill) उत्सङ्गः, कटकः. — (Of a note or voice) खरः.

To PITCH, *v. a.* (Cast, throw) क्षिप्, प्रक्षिप्, अस्, प्रास्, पत् in caus. — (Fix a tent, camp, &c.) शिबिरं निविश (c. 10. वेशयति - यितुं) or स्या in caus. (स्थापयति - यितुं) or रूह in caus. (रोपयति - यितुं) or समावस् in caus. — (A note or the voice) खर् (c. 10. खरयति - यितुं), खरस्थितिं कृ. — (Smear with pitch) तिन्दुना लिप् or अस्त्रं, तिन्दुलिप्तं - तां कृ, खरालाक्तं - क्तां कृ.

To PITCH, *v. n.* (Light, settle) अध्यास्, निली, निषद्, अवस्था, संस्था, अवरूह, अवपत्, आपत्, निपत्, अवत्, उन्नं, अधो गम्. — (Encamp) निविश, उपविश, शिबिरे वस् or समावस् or अध्यास्. — (Fall headlong) अधोमुखः पत्, अधोमुखेन पत्, अधोमुखेन पत्, अधोमुखं पत्. — (Pitch upon). See To CHOOSE.

PITCHED, *p. p.* (Fixed, set) स्थापितः - ता - तं, रोपितः &c., निवेशितः &c.

—(Thrown)विह्वलः-भा-भं, अस्तः-स्ता-स्तं—(Asanote) खरितः-ता-तं.
PITCHER, *s.* कुम्भः, कलशः-शी-शं, घटः, कुडः-खरी-खिडका, उदकपात्रं,
उदपात्रं, जलपात्रं, उदकभासदं, मृत्पात्रं, मृत्पात्रं-खकं, मृत्पात्रं, मृत्पात्रं,
मृत्पात्रं, जलभाजनं, मृत्पात्राखकं, चालुः *f.*, चारुः *m.*, पुटरीषः,
मखिकं, कर्करी, छलिछरः, गलनिका; 'half of a broken pitcher,'
कपालः-लं; 'bottom of a pitcher,' मूर्त्यग्रहः.

PITCH-FORK, *s.* शूलः-लं, द्विशिखशूलं, द्व्यशूलः.

PITCHY, *a.* (Covered with pitch) अरालाकः-का-कं, तिन्दुलिप्तः-भा-भं, तीक्ष्णतैलमयः-यी-यं.—(Resembling it) अरालगुणकः-का-कं, तिन्दुगुणकः-का-कं, तीक्ष्णतैलोपमः-भा-भं.—(Dark as pitch) अतिकृष्णः-खा-खं, अतिश्यामः-भा-भं, अतितामसः-सी-सं.

PIT-COAL, *s.* खनिजाङ्गारः, आकरजाङ्गारः, आकरोद्भवाङ्गारः.

PITEOUS, *a.* (Deserving or exciting pity) करुणोत्पादकः-का-कं, दयाननकः-का-कं, अनुकम्पाननकः-का-कं, अनुकम्पः-भ्या-भ्यं, अनुकम्पनीयः-या-यं, करुणारसोत्पादकः-का-कं, करुणायोग्यः-ग्या-ग्यं, दयायोग्यः-का-कं, करुणः-या-यं, कारुणिकः-की-कं; 'piteous accents,' करुणस्वरः, करुणशब्दः.—(Wretched) दीनः-ना-नं, कृपणः-शा-शं, दुःखान्वितः-ता-तं.—(Compassionate). See PITIFUL.

PITEOUSLY, *adv.* करुणं, यथा दया or करुणा जायते or उत्पद्यते तथा-प्रकारेण, अनुकम्पनीयं, सकरुणं.

PITEOUSNESS, *s.* करुणोत्पादकत्वं, दयाननकत्वं, अनुकम्पता, करुणायोग्यता, दयायोग्यता, कारुण्यं, दीनता.

PIT-FALL, *s.* गृहकूपः, अन्धकूपः, छवकूपः, गृहगर्भः.

PITH, *s.* (Of plants, &c.) सारः, मज्जा, गन्धः, साररसः.—(Essence) सारः-रता, सारांशः, वस्तु *n.*, सारवस्तु *n.*, मूलवस्तु *n.*, रसः, साररसः, सस्त्रं, मूलं, पदार्थः, तत्त्वं, तत्त्वार्थः, निष्कर्षः, निकरः, गन्धः, मखः.—(Essential extract) नियोसः, रसः, मखः-खं.—(Energy, spirit, vigor) मखं, सारः, सारता, वीर्यं, तेजस् *n.*, प्रभावः, शक्तिः *f.*, बलं.

PITHILY, *adv.* सारतम, सारेण, सस्त्रं, सस्त्रतम, सवीर्यं, वीर्यतम.

PITHINESS, *s.* सारता-त्वं, सारवस्त्रं, सारपूर्णता, ससारत्वं, सस्त्रपूर्णता, सस्त्रता, सस्त्रवस्त्रं, मखं, मज्जावस्त्रं, वीर्यं, वीर्यवस्त्रं.

PITHLESS, *a.* असारः-रा-रं, निःसारः-का-कं, निःसारः-का-कं, सारहीनः-ना-नं, गतसारः-रा-रं, सस्त्रहीनः-का-कं, निःस्त्रः-खा-खं, वीर्यहीनः-का-कं, सारवर्जितः-ता-तं, फलुः-लुः, विरसः-सा-सं, निरसः-का-कं, रसहीनः-का-कं, वितानः-ना-नं, साधनः-का-कं.

PITHY, *a.* (Having pith) सारवान्-वती-वत् (तु), ससारः-रा-रं, सारपूर्णः-शी-शं, सारमयः-यी-यं, सस्त्रः-खा-खं, मज्जावान् &c., मज्जामयः &c., सगन्धः-भा-भं, सरसः-सा-सं, रसिकः-का-कं, रसवान् &c.—(Forcible, energetic) सस्त्रः-खा-खं, सस्त्रवान् &c., वीर्यवान् &c., सप्रभावः-चा-चं, तेजोवान् &c.

PITABLE, *a.* अनुकम्प्यः-भ्या-भ्यं, अनुकम्पनीयः-या-यं, दयायोग्यः-ग्या-ग्यं, करुणायोग्यः-का-कं, धृष्टायोग्यः-का-कं, अनुकम्प्यायोग्यः-का-कं, दयाविषयः, दयापात्रं, दयाभाजनं.—(Wretched) दीनः-ना-नं, कृपणः-शा-शं, अतिदुःखी-खिनी-खि (न), अतिदुःखान्वितः-ता-तं.

PITABLENESS, *s.* अनुकम्प्यता, अनुकम्पनीयता-त्वं, दयायोग्यता.

PITABLY, *adv.* करुणं, अनुकम्पनीयं. See PITEOUSLY.

PITIED, *p. p.* अनुकम्पितः-भा-भं, पृष्ठितः-ता-तं, दयितः-ता-तं.

PITIFUL, *a.* (Compassionate) कारुणिकः-की-कं, करुणः-या-यं, सकरुणः-शा-शं, करुणाशीलः-ला-लं, दयालुः-लुः-लु, दयावान्-वती-वत् (तु), सद्यः-या-यं, दयायुक्तः-का-कं, दयामयः-यी-यं, दयाविशिष्टः-हा-हं, दयान्वितः-ता-तं, दयापूर्णः-शी-शं, दयादः-खा-खं.

-दयं, दयासम्पन्नः-का-कं, दयादः-हा-हं, दयादृष्टिः-का-कं, दया-दैनन्दनः-का-कं, दयारूपः-पा-पं, करुणामयः &c., कृपामयः &c., कृपावान् &c., कृपालुः &c., सानुकम्पः-भ्या-भ्यं, पृष्ठावान् &c., पृष्ठी &c., पृष्ठाशीलः &c., हृदयालुः &c., हृदयवान् &c. The following are phrases for a pitiful person: दयामागरः, दयानिधिः *m.*, दयाकरः, करुणामागरः, करुणानिधिः *m.*, अनाथनाथः, अनाथबन्धुः *m.*, दीननाथः, दीनबन्धुः *m.*, दीनवत्सलः.—(Exciting pity) See PITEOUS.—(Miserable, wretched) दीनः-ना-नं, कृपणः-शा-शं, दुःखः-खा-खं, दुःखकः-का-कं.

PITIFULLY, *adv.* सद्यं, सानुकम्प्यं, सकारुण्यं, सकरुणं, करुणं, दयापूर्णं, दयापुरःसरं. See PITEOUSLY.

PITIFULNESS, *s.* दयालुता-त्वं, कारुण्यं, सकरुणता, दयादृष्टता, करुणादृष्टता, सानुकम्प्यता, कृपालुता, दया, कृपा.

PITILESS, *a.* निर्दयः-या-यं, सद्यः-या-यं, दयाहीनः-ना-नं, दयारहितः-ता-तं, निष्करुणः-शा-शं, अकरुणः-शा-शं, निष्कृपः-पा-पं, कृपाहीनः-ना-नं, निर्वृणः-खा-खं, वीरधृणः &c., निष्ठुरः-रा-रं, क्रूरः-रा-रं.

PITILESSLY, *adv.* निर्दयं, निष्करुणं, निष्कृपं, निर्वृणं, निष्ठुरं, क्रूरं.

PITILESSNESS, *s.* निर्दयत्वं, दयाहीनता, दयाशून्यता, निष्करुणत्वं, क्रूरता.

PITANCE, *s.* (Small quantity allowed) अल्पांशः, अल्पांशः, अल्पभागः, अल्पवतनं, अल्पितवतनं, अल्पमूल्यं.—(Allowance of food, &c., barely sufficient for the day) दिननिर्वाहः, दिनचर्या, ग्रामाच्छादनं, अन्नाच्छादनं.

PITTED, *p. p.* (With small hollows) सूक्ष्मकृपाङ्कितः-ता-तं, त्वक्कृप-कचिङ्कितः-ता-तं.—(For combat) परस्परयोधनाथं or परस्परजयार्थम् एकत्र स्थापितः-ता-तं or एकत्रीकृतः &c., विनिर्गोपार्थम् एकद्रीकृतः &c.

To PITTER-PATTER, *v. n.* पटपटा (nom. पटपटायते), पटपटाशब्दं कृ.

PITUITARY, *a.* कफोत्पादकः-का-कं, कफकरः-री-रं, श्लेष्मजनकः &c.

PITUITOUS, *a.* कफमयः-यी-यं, श्लेष्मलः-ला-लं, कफगुणकः-का-कं.

PITY, *s.* दया, करुणा, अनुकम्पया, कृपा, पृष्ठा, कारुण्यं, करुणारसः, अनुक्रोशः, माया, करुणः, अनुग्रहः; 'full of pity,' दयायुक्तः-का-कं. See PITIFUL.—(Ground of pity, cause of grief) दयाहेतुः *m.*, दुःखहेतुः *m.*, दुःखकारणं.

To PITY, *v. a.* अनुकम्प्यं (c. l. -कम्पते -भ्यप्ते), समनुकम्प्यं with acc. c. दयां कृ, अनुकम्प्यां कृ, करुणां कृ, कृपां कृ, दयं (c. l. दयते -यितुं), with gen. c., करुणं (nom. करुणायते), कृपां (nom. कृपायते), अनुकृपा.

PIVOT, *s.* परिवर्त्तनकीलः-लकः, विवर्त्तनकीलः-लकः.

PIZZIE, *s.* चम्पैदण्डः-खं, चायुदण्डः, पृष्ठां मूत्रशुक्रादिनागैः.

PLACABILITY, PLACABLENESS, *s.* शान्त्यता-त्वं, सान्त्वनीयता-त्वं, आराध्यता, आराधनीयता, सुखाराध्यता, सान्त्वनशक्क्यता.

PLACABLE, *a.* शान्त्यः-भ्या-भ्यं, सान्त्वनीयः-या-यं, आराध्यः-ध्या-धं, सुखाराध्यः &c., आराधनीयः-या-यं, शान्त्यः-भ्या-भ्यं, सुखशान्त्यः &c., सान्त्वनशक्क्यः-क्या-कं, सान्त्वनयोग्यः-ग्या-ग्यं, तोषणीयः-या-यं, सन्तोषणीयः &c., प्रसाद्यः-द्या-धं.

PLACARD, *s.* लोकसेवितस्थाने स्थापितं प्रकटनपत्रं or घोषणपत्रं or विधोषणपत्रं or विज्ञापनपत्रं or बोधनपत्रं.

To PLACARD, *v. a.* लोकसेवितस्थाने प्रकटनपत्राणि or घोषणपत्राणि स्या in caus. (स्थापयति -यितुं).

PLACE, *s.* (Particular portion of space) स्थानं, स्थलं-लौ, देशः, प्रदेशः, भूः *f.*, भूमिः *f.*, निलयः-यं, धिष्यः; 'in one place,' एकत्र; 'in many places,' बहुत्र; 'in both places,' उभयत्र; 'from

various places,' नानादिदेशान्-श्रेयः.—(Situation) स्थानं, अवस्थानं, पदं, आस्यदं, पदविः-वी *f.*, भूमिः *f.*, स्थितिः *f.*; 'place of residence,' वासस्थानं, निवासस्थानं, वसतिः *f.*, निवसतिः *f.*—(Rank) पदं, आस्यदं, पदविः *f.*; 'highest place,' उत्तमपदं, परमपदं.—(Passage of a book) स्थलं, देशः, रङ्गदेशः.—(Proper place of) स्थानं, शाला; 'place for dancing,' नृत्यस्थानं, नृत्यशाला; 'in its proper place,' स्थाने, स्वस्थाने; 'out of place,' अस्थाने, अपदे.—(Office, post) पदं, पदविः-वी *f.*, अधिकारः, अधिकारपदं, स्थानं, स्थलं, आस्यदं, नियोगः; 'out of place, dismissed from place,' पदव्युतः-ता-तं, स्थानभ्रष्टः-ष्टा-हं, पदभ्रष्टः &c., अधिकारभ्रष्टः &c., व्युत्ताधिकारः-रा-रं, स्थलव्युतः &c.; 'having no place,' अपदः-दा-दो-दं, अस्थानः-ना-नं.—(Room, stead) स्थानं, स्थलं, भूमिः *f.*; 'in the place of,' स्थाने, स्थले, भूमी; 'she stands in the place of a friend,' सखीभूमी वर्तते; 'in the place of a parent,' पितृस्थाने.—(Ground, cause) आस्यदं, स्थानं, हेतुः *m.*, कारणं; 'place for doubt,' शङ्कास्यदं; 'for fear,' भयस्थानं, भयहेतुः *m.*—(Room, space) अवकाशः, अवसरः, प्रसरः.—(Degree in order of proceeding) क्रमः, पदं or expressed by adverbial affixes; as, 'in the first place,' प्रथमतः, पृष्ठतः, प्रथमं, प्रथमपदं; 'in the second place,' द्वितीयतः, द्वितीयपदं; 'in the third place,' तृतीयतः, तृतीयपदं; 'in the fourth place,' चतुर्थतः, तृतीयतः, चतुर्थपदं; 'in the last place,' अन्ततः; 'in the next place,' पुनर, पुनश्च, परं, परञ्च, अपरं, अपरञ्च.—(To give place) स्थानं or पदं तज् (c. 1. तजति, तज्), अवसृ (c. 1. सरति-सर्ज्), पन्यानं or मार्गं तज्.—(To take place). See To HAPPEN.

To PLACE, *v. a.* (Put, set) स्था in caus. (स्थापयति-यितुं), न्यस (c. 4. -अस्यति-असितुं), वियस, धा (c. 3. दधाति, धातुं), निधा, आधा, समाधा, निविश (c. 10. -वेशयति-यितुं), विनिविश, रुह in caus. (रोपयति-यितुं) आरुह, पू (c. 1. धरति, धञ्), दा (c. 3. ददाति, दातुं), कृ (c. 8. करोति, कर्तुं), with acc. of the thing placed, and loc. or instr. or gen. of the thing on which it is placed; as, 'he places his hand in the serpent's mouth,' हस्तं सर्वेभ्यः न्यस्यति; 'let not the burden be placed on such as me,' न मङ्घ्रिं न्यस्यतां भारः; 'having placed the goat on his shoulder,' स्कन्धे or स्कन्धेन हागं कृत्वा; 'he places his hand on my shoulder,' मत्स्कन्धे हस्तं ददाति; 'having placed his knee on my shoulder,' मत्स्कन्धस्य जानुं दत्त्वा; 'having placed the end of a straw in water,' तृणार्थं जलान्नः कृत्वा; 'to place near,' सन्निधा, उपन्यस, 'to place over,' अधिपू, अधिष्ठा.—(Establish, fix) प्रतिष्ठा, अवस्था, संस्था, विधा.—In any office, &c.) पदे or अधिकांशे नियुज् (c. 10. -योजयति-यितुं) or विनियुज्.—(Place out, invest) निक्षिप (c. 6. -क्षिपति-क्षेप्), प्रयोगं कृ.

PLACID, *p. p.* स्थापितः-ता-तं, न्यस्तः-स्ता-स्तं, वियस्तः &c., निवेशितः-ता-तं, विनिवेशितः &c., आहितः &c., विहितः &c., उपहितः &c., प्रगृहितः &c., रोपितः &c., निक्षिपः-ता-तं; 'placed near,' उपन्यस्तः-स्ता-स्तं, सन्निहितः-ता-तं; 'placed over,' अधिपूतः-ता-तं, अधिपूतः-ता-तं; 'placed upon or on,' रोपितः-ता-तं, आरूढः-दा-दं, स्थः-स्था-स्थं in comp.; 'placed on the fire,' अग्निष्ठः-ष्टा-हं; 'on the arm,' दोःस्थः-स्था-स्थं; 'on a dish,' पात्रस्थः &c.; 'placed in any office or post,' पदनियुक्तः-क्ता-क्तं, पदाकृतः-दा-दं, अधिकांशकृतः &c., अधिकांशस्थः &c., अधिकांशस्थितः-ता-तं, स्थानाकृतः &c.

PLACENTA, *s.* गर्भपरिखनः, गर्भवेष्टनं, गर्भपरिवेष्टनं.

PLACER, *s.* स्थापकः, स्थापयिता *m.* (नृ), रोपकः, विधायी *m.* (नृ).

PLACID, *a.* शान्तः-न्ता-नं, प्रशान्तः-न्ता-नं, उपशान्तः &c., शान्तमनस्कः-स्का-स्कं, शान्तचित्तः-त्ता-तं, शान्तात्मा-त्मा-त्वं (नृ), उपशान्तात्मा &c., उपशान्तशीलः-ला-लं, प्रसन्नचेताः-ताः-तः (नृ), प्रसन्नः-त्ता-तं, प्रसादचित्तः &c., सुप्रसादः-दा-दं, निराकुलचित्तः &c., सुसमाहितः &c., अचलशीलः-ला-लं, जितक्रोधः-त्ता-तं, जितरोधः-त्ता-तं, क्रमोपः-त्ता-तं, विनीतः-ता-तं, सौम्यः-म्या-म्यं, सम्मनहीनः-ना-नं, सुमनस्कः &c., अनर्वाहहीनः-ना-नं; 'in countenance,' सुप्रसन्नमुखः-त्ता-त्ता-तं, प्रसादमुखः &c.

PLACIDLY, *adv.* शान्ता, शान्तं, चित्तशान्ता, चित्तप्रसादेन, प्रसन्नचेतसा, सुप्रसादेन, सप्रसादं, शान्तचेतसा, प्रशान्तचेतसा, निराकुलचेतसा, निराकुलं.

PLACIDNESS, PLACIDITY, *s.* शान्ता, प्रशान्ता, शान्तिः *f.*, प्रशान्तिः *f.*, उपशान्तिः *f.*, उपशान्ता, शमः, उपशमः, चित्तशान्तिः *f.*, शान्तचित्तत्वं, प्रसादः, प्रसन्नता, सुप्रसादः, चित्तप्रसादः, निराकुलता, अथाकुलता, सौम्यता, क्रमोपः, असम्भनः, सीमनस्य.

PLAGIARISM, *s.* शब्दचौर्यं, काव्यचौर्यं, ग्रन्थचौर्यं, वागपहारः, हरणं, पुस्तकचौर्यं, पुस्तकापहारः-हरणं.

PLAGIARIST, PLAGIARY, *s.* (Literary thief) शब्दचोरः, काव्यचोरः, वागपहारी *m.* (नृ), वागपहारकः, पुस्तकापहारी *m.*, अननुशास्ययी *m.*, कुम्भिलः, चन्द्रेणुः *m.*

PLAGUE, *s.* मारो-रिः *f.*, मारकः, मारः, मरकः, महामारी, महाव्याधिः *m.*, तीक्ष्णं, प्रतोबायः.—(Great calamity) उत्प्रातः, विनिपातः, विनिहितः, अरिष्टं, अरिष्टापातः, अनर्थः, अनर्थोपातः, उपग्रहः, उपद्रवः.—(Pest) कण्टकः, दृषकः, शत्रुः.

To PLAGUE, *v. a.* (Infest with pestilence) मारीयस्तं-स्तां कृ, मारीपीडितं-तां कृ, मारकयस्तं-स्तां कृ.—(Harass) बाध्, परिबाध्, प्रबाध्, अधिबाध्, पीड्, अभिपीड्, तप, व्यथ, क्रिश्, दुःस्.

PLAGUING, PLAGUY, *a.* बाधकः-का-कं, क्रेशकः-का-कं, क्रेशकरः-रा-रं, क्रेशदः-दा-दं, दुःखकरः &c., पीडकः-का-कं, तापकः-का-कं.

PLAIN, *a.* (Even, level) समः-ना-नं, समानः-ना-नं, सपाटः-दा-दं, खल्यः-ख्या-क्यं, अरुखः-द्या-क्यं.—(Neat) विनीतः-ता-तं, आकारशुद्धः-दा-दं.—(Void of ornament) अभूषितः-ता-तं, अनलङ्कारः &c., अनलङ्कारः-रा-रं, निरलङ्कारः &c., अलङ्कारहीनः-ना-नं, निभूषणः-त्ता-तं, भूषणहीनः-ना-नं.—(Artless, simple) निबोधः-जा-जं, निष्कपटः-दा-दं, कपटहीनः-ना-नं, अनायिकः-की-कं, अनायः-या-यं, मायाहीनः-ना-नं, सरलः-ला-लं, दक्षिणः-त्ता-तं, हलहीनः-ना-नं.—(Open, frank, honest) अवक्तः-क्ता-क्तं, अविचलः-त्ता-तं, निर्मलीकः-का-कं, निर्बोधः-जा-जं, विमलः-ला-लं, सरलः-ला-लं, सरलमतिः-ति-ति, सरलबुद्धिः-द्धि-द्धि, शुद्धः-दा-दं, शुद्धमतिः-ति-ति, शुद्धः-दा-दं, सात्विकः-की-कं.—(Mere, bare) केवलः-ला-लं, शुद्धः-दा-दं, मात्रकः-का-कं, मात्र in comp.—(Clear, intelligible) स्पष्टः-दा-दं, विस्पष्टः &c., स्पष्टार्थः-र्थ-र्थं, सुस्पष्टः &c., व्यक्तः-क्ता-क्तं, अभिव्यक्तः &c., सुव्यक्तः &c., स्पृष्टार्थः &c., सुबोधः-त्ता-तं, सुगम्यः-म्या-म्यं, सुगमः-मा-मं, सुगः-गा-गं, सुपाठ्यः-त्ता-तं, भिन्नार्थः-र्थ-र्थं, अगूढः-दा-दं, अगूढार्थः-र्थ-र्थं, विशदः-दा-दं, विमलः-ला-लं.—(Evident, manifest) प्रत्यक्षः-त्ता-तं, स्पष्टः-दा-दं, प्रस्पष्टः &c., प्रकाशः-शा-शं, सुप्रकाशः &c., प्रकटः-टी-टी, स्पष्टः-दा-दं, व्यक्तः-क्ता-क्तं, समक्षः-क्षी-क्षं, सुदृश्यः-त्ता-तं, साविध्वारः-रा-रं, प्रविष्टः-दा-दं, पुटस्फुरन्-रन्ती-रन् (नृ), उत्प्लवः-त्ता-तं.—(Not figurative) अव्यञ्जनः-ना-नं, निर्व्यञ्जनः

&c., अज्जनहीनः -ना -नं.—(Not seasoned) अज्जनः -ना -नं, अज्जनशून्यः -ना -नं, असंस्कृतः -ता -तं, अनुपस्कृतः &c., उपस्कारहीनः -ना -नं.—(Not beautiful, not handsome) असुन्दर -रा -री -रं, सुन्दरः -पा -पं, सुन्दरी -पिणी -पि (न), साधारणरूपः &c., मध्यमरूपः &c., सुदृश्यः -इया -इयं.—(Fair, unobstructed) समः -ना -नं, असमाधाय -धा -धं, निर्विशः -द्वा -द्वं, अरुहः -द्वा -द्वं, निरवरोधः -धा -धं, PLAIN, *s.* (Level land) समभूमिः *f.*, समभूभागः, समभूः *f.*, समस्थलं -लो, समस्थानं, सपाटभूः *f.*, पाटः, समं, आभिः *f.*

PLAIN, *adv.* व्यक्तं, सुव्यक्तं, स्पष्टं, अगूढं. See PLAINLY.

TO PLAIN, *v. a.* समीकृ, समस्थलीकृ, सपाटीकृ, समतलीकृ.

PLAIN-DEALING, *a.* न्यायाचारी -रिणी -रि (न), सरलाचारी &c., सरल-कर्मो -मो -मै (न), शुद्धाचारी &c., समाचारी &c., शुचिकर्मो &c., शुचुः -नुः -नु, शुचुकर्मो &c., निर्वीजकर्मो &c., निर्वीजाचारी &c.

PLAIN-DEALING, *s.* शुचुता, आनैवं, निर्वीजाचारः, निष्कपटाचारः, सारल्यं.

PLAINLY, *adv.* (Clearly, intelligibly) स्पष्टं, सुस्पष्टं, स्पष्टार्थं -येतस्, व्यक्तं, सुव्यक्तं, भिन्नार्थं -येतस्, अगूढं, अगूढार्थतः; 'too plainly,' अतिव्यक्तं, सुव्यक्तं.—(Evidently, manifestly) प्रत्यक्षतः -वेद्यं, प्रकाशं, सुप्रकाशं, स्पष्टं, व्यक्तं, स्पष्टं, प्रकटं, साविष्कारं, साक्षात्, प्रादुस्, आविस्.—(Without disguise or cunning) निर्वीजं, अज्जनं, आनेन विना, कपटं विना, अनायासा, भासां विना, कपटव्यतिरेकेण, सरलं, सारल्येन, सदाशिवं, छलेन विना.—(Neatly, without ornament) विनीतं, विनीतवत्, सपरिष्कारं, अलङ्कारं विना, भूषणं विना; 'plainly dressed,' विनीतवेशः -शा -शं.—(Frankly, honestly) अव्यक्तं, अजिह्वं, निर्वीलीकं, निर्वीजं, निष्कपटं, न्यायतः, सरलवत्, शुचिवत्, समं.

PLAINNESS, *s.* (Levelness) समता, साम्यं, समानता, स्रष्टता.—(Neatness) विनीतता -त्वं, विनयः, आकारशुद्धता; 'of dress,' वेशविनीतत्वं.—(Want of ornament) अभूषितत्वं, अनलङ्कृतत्वं, अलङ्कारहीनता, भूषणहीनता, भूषणभावः, अलङ्कारभावः.—(Artlessness, simplicity) अज्जातः, अकपटता, अमाया, आमहीनता, कपटाभावः, निर्वीजत्वं, कपटहीनता, सरलता, सारल्यं, दाक्षिण्यं, जानोद्धत्यं.—(Frankness, honesty) सारल्यं, अव्यक्तता, शुचुता, आनैवं, शुचिता, अकपटः, न्यायिता, निर्वीलीकता, विमलता, शुद्धता -त्वं.—(Clearness) व्यक्तता -त्वं, सुव्यक्तत्वं, स्पष्टता, सुस्पष्टत्वं, व्यक्तः *f.*, अभिव्यक्तिः *f.*, सुगोपता, सुगम्यता, भिन्नार्थत्वं, अगूढता -त्वं, विशदता, वैशद्यं, प्रत्यक्षता, स्पष्टता -त्वं, प्रकाशता, प्राकट्यं, प्रसिद्धता, सुदृश्यता.—(Ugliness) कुरुपता, असौन्दर्यं.

PLAIN-SPOKEN, *a.* स्पष्टवाक् *m. f. n.* (प), स्पष्टवक्ता -त्री -कृ (कृ), व्यक्तवाक् &c.

PLAINT, *s.* (Complaint) विलापः, विलपनं, विलापेन स्थायिनिवेदनं.—(In law) पृष्ठपक्षपादः, भाषापादः -दं, पृष्ठपादः, अभियोगः.

PLAINTIFF, *s.* यादी *m.* (न), पृष्ठपादी *m.*, अयवादी *m.*, पृष्ठपादकः, परिवादी *m.*, परिवादकः, क्रियावादी *m.*, कारणवादी *m.*, अर्थी *m.* (न), विवादाधी *m.*, अभियोगी *m.* (न), अभियोगक *m.* (कृ), काव्यी *m.* (न), पृष्ठपादकः, अयवक्ता *m.* (कृ); 'plaintiff and defendant,' अपि-प्रत्यर्थिनौ *m. du.*

PLAINTIVE, *a.* (Complaining) विलापी -पिनी -पि (न), परिदेवी &c., परिदेवकः -का -कं, विलपनकारी &c.—(Expressing sorrow) शोक-सूचकः -का -कं, शोकसूचकः &c., दुःखसूचकः &c., शोकाचकः -का -कं.

PLAINTIVELY, *adv.* विलापेन, विलपनं, सपरिदेवं, अरुहं.

PLAIT, *s.* (Fold) कर्मिः *m. f.*, कर्मि -र्मि -का, व्याघ्रतनं, तारङ्गः, पुटः, पूषः.—(Braid) वेष्टिः -यी, प्रवेष्टिः, कषट -री, धम्मिन्ना, वेष्टान्तिः *m.* To PLAIT, *v. a.* (Braid, fold) यन्च्, वेष्टीकृ, वेष्टीकुरेय् यन्च् or रच्, व्यापृन्, पुटीकृ, वे.

PLAN, *s.* (Scheme, project) उपायः, कल्पना, सङ्कल्पः, निश्चितं, कल्पितं, अनुसन्धानं, प्रयोगः, प्रयुक्तिः *f.*, युक्तिः *f.*, व्यवसायः, अपदेशः, अपदेशः, अभिप्रायः, उद्देशः, बुद्धिः *f.*, मन्त्रणा, चिन्ता; 'a good plan,' सुयुक्तिः *f.*, सुकल्पना.—(Draught, representation on paper) सूत्रं, सूत्रपातः, आलेख्यं, वस्तु *n.*, वस्तुमानं.—(Mode of construction) कल्पना, कृतिः *f.*, कला.

TO PLAN, *v. a.* (Devise) मनसा कृप् or परिकृप्, उपायं कृप्, कल्, प्रचिन्, परिचिन्, अनुसन्धा, षट्, व्यवसो, आलोच.—(Form a draught) सूत्रपातं कृ, आलिख (c. 6. -लिखति -लेखितुं), आलेख्यं कृ.

TO PLANCH, PLANCHER. See TO PLANK, PLANKED.

PLANE, *a.* (Level) समः -ना -नं, समानः -ना -नं, समतलः -ला -लं.

PLANE, *s.* (In geometry, a level, surface) समं, समतलं, समपृष्ठं, पाटः, तलं; 'a plane figure,' क्षेत्रं.—(The tool) तक्षणी, तक्षणी, तक्षणयन्त्रं.

TO PLANE, *v. a.* (Make smooth) समीकृ, स्रष्टणीकृ.—(Pare with a carpenter's plane) तक्ष् (c. 1. तक्षति -क्षितुं), तक्ष् (c. 1. तक्षति -क्षितुं).

PLANED, *p. p.* तटः -ट्टा -ट्टं, तक्षणयन्त्रेण स्रष्टणीकृतः &c.

PLANET, *s.* ग्रहः, भ्रमन् ग्रहः, तारा, तारका -कं, ज्योतिस् *n.*, ज्योतिषी, ज्योतिष्कः, क्षेत्रः, लग्नः, गगनेष्वरः, गगणाध्यगः, विहगः, खोल्कः, नक्षत्रं, चक्षुः, सुषद् *m.*, सुसद् *m.*, भं; 'minor planet,' उपग्रहः; 'the planets collectively,' ग्रहगणः, ज्योतिर्गणः, ग्रहमण्डलं, भ्रमन् ग्रहः *m. pl.*; 'the nine planets,' नवग्रहाः *m. pl.* These, according to the Hindús, are 1. the sun, सूर्यः; 2. the moon, चन्द्रः; 3. Mercury, बुधः; 4. Venus, शुक्रः; 5. Mars, मङ्गलः; 6. Jupiter, गुरुः *m.*; 7. Saturn, शनिः *m.*; 8. the ascending node, राहुः *m.*; 9. the descending node, केतुः *m.* The two last are considered to be minor planets. The other names of the planets will be found under each separate head of Mercury, &c.—(Auspicious planet) शुभ-ग्रहः, सुग्रहः, सौम्यग्रहः; of these there are four, viz. Mercury, Venus, Jupiter, and the Moon.—(Inauspicious planet) कुग्रहः, अशुभग्रहः, पापग्रहः; of these there are five, viz. Mars, Saturn, the Sun, and the two nodes. 'Planet at its apex,' तुङ्गी *m.* (न); 'motion of the planets,' ग्रहचारः; 'motion in their orbits,' गतिः *f.*; 'passage of a planet,' सङ्गमः, सङ्गमिः *f.*; 'conjunction,' सङ्गमः; 'aspect,' ग्रहदृशा; 'influence,' ग्रहयोगः, ग्रहावेशः; 'unpropitious influence,' ग्रहपीडा, ग्रहापा; 'propitious influence,' ग्रहानुकूल्यं, ग्रहचलः; 'worship of the planets,' ग्रहपूजा; 'propitiation of them,' ग्रहशान्तिः *f.*, ग्रहसोपनं; 'sacrifice in propitiation of them,' ग्रहयागः, ग्रहयज्ञः, ग्रहनक्षः; 'presents made to Bráhmans for propitiating them,' ग्रहदानं; 'incantations to render them propitious,' ग्रहमन्त्रः; 'ascertainment of their aspect,' ग्रह-साधनं; 'calculations or tables for determining their position,' ग्रहसारणी; 'diagram representing their aspect,' ग्रह-कुण्डली; 'meeting of the seven planets under one sign,' सप्तग्रहसङ्गमः.

PLANETARY, *a.* ग्रह in comp., ग्रहसम्बन्धी &c., ग्रहविषयकः -का -कं, नाक्षत्रिकः -की -कं, नाक्षत्रः -त्री -त्रं, तारकी -किणी -कि (न), 'planetary influence,' ग्रहावेशः; 'planetary conjunction,'

PLANET-STRUCK, *a.* ग्रहपीडितः-ता-तै, ग्रहोपहतः &c., ग्रहाविष्टः-हा-है.
PLANKING, *s.* तखणं, तखणं, छप्पीकरणं, समीकरणं.

PLANK, *s.* फलकः-कं, काष्ठफलकः-कं, दारुफलकः, दीर्घकाष्ठं, दीर्घदारुः *m.*,
मृक्षदारुः *m.*, काष्ठं, किलिचः, कटः.

TO PLANK, *v. a.* फलकैः or दीर्घकाष्ठैः or काष्ठफलकैर् आसृज् (c. 9.
-सृजति-स्रितुं-रीतुं), फलक (nom. फलकयति-यितुं), सफलकीकृ.

PLANKED, *p. p.* फलकास्तीयः-या-यै, फलकी-किनी-कि (न्), सफलकः &c.

PLANNED, *p. p.* कल्पितः-ता-तै, परिकल्पितः &c., मनसा कल्पितः &c.,
मन्वितः &c., प्रचिन्तितः &c., घटितः &c., चिहितः &c.

PLANNING, *s.* उपायकल्पना, उपायपरिकल्पना, अनुसन्धानं, घटनं.

PLANT, *s.* उद्भिद् *m. f. n.*, औषधिः-धी-धै, औषधिः-धी-धै, उद्भिन्नं, उद्भिद्,
पत्रवः-वं, अक्षुरः, प्ररोहः, रोहः, शाकः; 'gramineous,' गृणं.

TO PLANT, *v. a.* (Put in the ground for growth) रुह् in caus.
(रोपयति-यितुं), निरुह्, निरुह् (c. 1. -खनति-नितुं), रोपणं कृ.—
(Fix, set, place) स्या in caus., प्रतिष्ठा, न्यस्, विन्यस्, था, निथा,
निविश, रुह् or सारुह् in caus.; 'to plant the foot,' पादं न्यस्.
(Plant a colony) वस् in caus. (वासयति-यितुं).

PLANTAIN, *s.* (Tree) कदली-लः, कदलकः, रम्भा, गृणसारा, गुच्छफला,
ततपत्री, मोचा, मोचकः, अंशुमफला, काशीला, वारणवृषा, वारणवृषा,
वारणवृषभा, वारवृषा; 'the fruit,' कदलीफलं, मोचं, मोचादः, रम्भा;
wild plantain tree,' काष्ठकदली; 'mixture of sugar and
milk with plantains and spices,' शिखरिणी.

PLANTATION, *s.* (Act of planting) रोपणं, आरोपणं, आरोपः.—(Place
planted) वृक्षपाटिका, वृक्षपाटी, वाटः-टी-टिका, कृत्रिमवनं, उपवनं,
वनं, कर्मभूमिः, शाकटं or शाकिनं in comp.; as, 'a plantation
of sugar canes,' इयुशाकटं, इयुशाकिनं.

PLANTED, *p. p.* रोपितः-ता-तै, आरोपितः &c., निखातः-ता-तै, न्यस्तः
-स्ता-स्तं, विन्यस्तः &c., स्थापितः-ता-तै.

PLANTER, *s.* रोपयिता *m.* (तुं), आरोपयिता *m.*, रोपकः, आरोपकः, रोप-
णकृत् *m.*, आरोपणकृत्; 'of trees,' वृक्षरोपयिता *m.*, वृक्षरोपकः.—
(Owner of a plantation) वाटिकापातिः *m.*, वाटिकेश्वरः.

PLASH, *s.* पञ्चकः, खुद्रजलीयः, खुद्रजलगुल्मः, पङ्कगुल्मः.

TO PLASH, *v. n.* जले or पङ्के क्रीड् (c. 1. क्रीडति-डितुं).

PLASHY, *a.* अनूपः-पा-पं, जलाढ्यः-ढ्या-ढ्यं, जलपङ्कजः-यी-यं.

PLASTER, *s.* (For covering a wall, &c.) लेपः, विलेपः, चूर्णलेपः,
कर्करलेपः, मुथा, उदपेयः.—(For a wound) उपनाहः, उपदेहः,
अनुलेपनं.

TO PLASTER, *v. a.* लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्ते), अनुलिप्, आलिप्, वि-
लिप्, प्रलिप्, उपलिप्, दिह् (c. 2. देधि-धुं), लेपनं कृ, अनुलेपनं
कृ, विलेपनं कृ, प्रलेपनं कृ, उपनाहनं कृ.

PLASTERED, *p. p.* लिप्तः-ता-तै, अनुलिप्तः &c., उपलिप्तः &c., आलिप्तः
&c., प्रलिप्तः &c., दिष्टः-ग्धा-ग्धं, निदिष्टः &c., उपचितः &c.;
'with cement,' मुथालिप्तः &c., मुथापवलिप्तः &c., मुथामयः-यी-यं.

PLASTERER, *s.* लेपकः, प्रलेपकः, विलेपकः, लेपकरः, विलेपनकृत् *m.*,
मुथाजीवी *m.* (न्).

PLASTERING, *s.* लेपनं, विलेपनं, अनुलेपनं, उपलेपः-पनं, लिपिः *f.*, पुस्तं.

PLASTIC, *a.* रूपकारी-रिणी-रि (न्), रूपकरः-रा-रै, आकारदः-दा-दै,
आकारकरः-रा-रै, मूर्तिदः &c., कल्पकः-का-कं, कल्पनक्षमः-मा-मं.

TO PLAT, *v. a.* (Weave) ग्रन्थ्, उद्ग्रन्थ्, वे, खच्, उत्खच्, गुम्फ.

PLAT, *s.* (Of ground). See PLOT.

PLATE, *s.* (Vessel from which food is eaten) पात्रं, भोजनपात्रं,
598

शरावः, भाजनं, भास्यं.—(Wrought silver, &c.) कोशः, कोषः,
सुवर्णरुपादिमयभास्यानि *n. pl.*—(Flat piece of metal) पत्रं, फलकः
-कं; 'gold plate,' सुवर्णपत्रं; 'copper-plate,' ताक्षपत्रं.—(Plate
of metal for engraving or inscription) पट्टः-ट्टं, पत्रं, फलकः;
'copper-plate,' ताम्रपट्टं, ताक्षफलकः; 'a plate of copper on
which a grant or edict is inscribed,' शासनपत्रं, पट्टः.

TO PLATE, *v. a.* रूपपत्रपिनङ्कं-ङ्का कृ, राजातीकृ, राजतान्वितं-तां कृ.

PLATED, *p. p.* or *a.* राजतान्वितः-ता-तै, रसितः-ता-तै, राजतपत्रपिनङ्कः
-ङ्का-ङ्कं, रूपप्रतिपट्टः-ट्टा-ट्टं, रूपपत्रोपेतः-ता-तै.

PLATFORM, *s.* मञ्चः, मञ्चकः, शिपिका, कर्णवृंशः, इन्द्रकोपः; 'for any
particular ceremony,' मञ्चमण्डपः.—(Plan). See the word.

PLATINUM, *s.* No Sanskrit equivalent. प्लेटिनं may be used.

PLATOON, *s.* (Particular array of soldiers) पङ्क्तिः *m.*

PLATTER, *s.* शरावः, पात्रं, भाजनं, भोजनपात्रं, वृक्षपात्रं.

PLAUDIT, *s.* प्रशंसा, प्रशङ्कः, जयशब्दः, धन्यवादः, प्रशंसाशब्दः.

PLAUSIBILITY, *s.* सत्याभासः-सत्वं, प्रमाणाभासः-सत्वं, सत्यसद्भासता-त्वं,
सत्यसादृश्यं, सत्यसन्निभता.

PLAUSIBLE, *a.* सत्यसद्भासः-शा-शं, सत्यसन्निभः-भा-भं, सत्यसदृशः-शी
-शं, सत्याभासरूपः-पा-पं, सत्याभासात्मकः-का-कं, प्रमाणाभासरूपः
&c., सव्याजः-जा-जं, वास्यः-स्या-स्यं, ग्रहणीयः-या-यं, वास्तवो
दर्शनीयः-या-यं or सुदृश्यः-इया-इयं or रमणीयः-या-यं.—(Using
plausible arguments) आभासवादी-दिनी-दि (न्).

PLAUSIBLY, *adv.* सत्याभासपूर्णं, प्रमाणाभासपूर्णं, प्रमाणाभासेन, सत्यसादृश्येन,
सत्यसदृशं, सत्यसन्निभं, सव्याजं.

TO PLAY, *v. n.* (Frolic, sport) क्रीड् (c. 1. क्रीडति-ते-डितुं), आक्रीड्,
विक्रीड्, संक्रीड्, परिक्रीड्, अनुक्रीड्, दिव् (c. 4. दीव्यति-ते, देवितुं),
खेला (nom. खेलयति), रम् (c. 1. रमते, रन्तुं), विह्व (c. 1. -हरति
-हन्तुं), विलस् (c. 1. -लसति-सितुं), तेव् (c. 1. तेवते-वितुं), लल् (c. 1.
ललति-लितुं), कुर्द or कूर् (c. 1. कूर्दते-दितुं), क्रीडां कृ, खेलां कृ.
—(Play as a child) कुमार (c. 10. कुमारयति-यितुं) or कुमाल्, कुड्
(c. 6. कुडति-डितुं), कुमारवत् क्रीड्.—(Play at dice or any game)
दिव्, प्रदिव्, प्रतिदिव्, अद्यै or अद्यान् दिव्, अद्यैः क्रीड्, ग्रह् (c. 1.
ग्रहते-हितुं), अद्यादिक्रीडां कृ, अद्यतक्रीडां कृ, अद्यतकृ.—(On a
musical instrument) वद् (c. 10. वादयति-यितुं), संवद, वादिचं वद.
—(Act in any character) अभिनयं कृ, नद, often expressed
by a nominal verb; as, 'he plays the king,' राजायाते; 'he
plays the lion,' सिंहायते; 'he plays the fool,' मूर्खायतं.—
(Move about, wanton) इतस्ततश् चल् (c. 1. चलति-लितुं) or
सृ (c. 1. सरति, स्रन्तुं), विलस्.—(Operate, be in action or mo-
tion) चेह् (c. 1. चेहते-डितुं), विचेह्, वृत् (c. 1. वृत्ते-वितुं), प्रवृत्, चल्.

TO PLAY, *v. a.* (Put in action or motion) प्रवृत् (c. 10. -वर्त्तयति
-यितुं), चल् (c. 10. चालयति-यितुं), सचल्, सृ (c. 10. सारयति-यितुं),
चर् (c. 10. चारयति-यितुं), सञ्चर्.—(A musical instrument)
वादिचं or नृत्थं वद् (c. 10. वादयति-यितुं) or संवद् or मुञ्ज् (c. 10.
मूर्च्छयति-यितुं); 'a finger-instrument,' सृ or चल्.—(Represent
dramatically) अभिनी (c. 1. -नयति-नेतुं), नर् (c. 10. नाट-
यति-यितुं), रूप् (c. 10. रूपयति-यितुं), अभिनयं कृ.—(Perform,
act, do) कृ, विधा (c. 3. -दधाति-धातुं), अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति-ष्ठातुं), आस्था.
PLAY, *s.* क्रीडा-डनं, खेला-लनं, केलिः *m. f.*, देवनं, विलासः, विलसनं
-सितं, लीला, विनोदः, परिहासः, परीहासः, विहारः, क्रीडाक्रीडकः,
क्रीडकः, नम्मे *n.* (न्), कूर्दते, कुर्दते, तेवते, खेलितं; 'play of fancy,'

बुद्धिविलासः; 'in play,' परिहासेन, लीलाया, विलासेन; 'play of children,' बालक्रीडा, बाललीला; 'game of play,' रासः, रासेरसः.—(Playing at dice, &c.) अष्टादिक्रीडा, अष्टक्रीडा, द्यूतक्रीडा, अष्ट-द्यूतं, द्यूतं, पक्षपुष्टिका क्रीडा, देवनं.—(Action, operation) चेष्टा, चेष्टितं, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवर्तनं, क्रिया, व्यवसायः, व्यापारः.—(Motion) चलनं, चरणं, संचलनं, चरणं, संचरणं, चारः, सरणं, हेलितं, हेलिका, हेल्या.—(Room for free motion) अवकाशः, प्रसरः, अवसरः, चेष्टापथ्यप्रस्थलं-स्थानं.—(Drama, dramatic composition) नाटकः, प्रकरणं, रूपं-पक्षः.—(Dramatic show) प्रेक्षणं, प्रेक्षा, कौतुकं.

PLAY-DAY, *s.* क्रीडादिवसः, क्रीडनदिनं, विश्रामदिवसः, अनन्यादिवसः, अनन्यायतिथिः *m. f.*, अस्त्राध्यायतिथिः *m. f.*

PLAYED, *p. p.* क्रीडितः -ता -तं.—(As an instrument) यादितः -ता -तं, प्रवादितः &c.—(Set in motion) चालितः -ता -तं, सञ्चालितः &c., सारितः &c., सञ्चारितः &c.—(Acted) अभिनोतः -ता -तं.—(Performed) कृतः -ता -तं, अनुष्ठितः &c.

PLAYER, *s.* (One who sports) क्रीडकः, क्रीडाकारी *m.* (नृ). देवकः, देवी *m.*, खेलाकारी *m.*—(Actor) नटः, कुशीलवः, रङ्गाजीवः, रङ्ग-जीवकः, अभिनेता *m.* (नृ), रङ्गावतारकः, नर्तकः; 'manager of a company of players,' सूत्रधारः, मारियः.—(At dice, &c.) द्यूत-क्रीडकः, अष्टक्रीडकः, अष्टदेवी *m.* (नृ), अष्टद्यूतः, अष्टद्यूतः *m.*, देवी *m.*—(On an instrument of music) वाद्यवादकः, भाण्डवादकः.

PLAY-FELLOW, PLAY-MATE, *s.* सहक्रीडकः, सहदेवी *m.* (नृ), सहदेवकः.

PLAYFUL, *a.* क्रीडावान् -वती -वत (त), क्रीडाशीलः -ला -लं, लीला-शीलः -ला -लं, क्रीडापरः -रा -रं, लीलापरः -रा -रं, लीलाखेलः -ला -लं, विलासी -मिनी -सि (नृ), क्रीडामकः -क्ता -क्तं, विनोदी &c., सलीलः -ला -लं, लीलावान् &c., केलिकः -का -कं, केलिपरः &c., खेलापरः -रा -रं, कलाकलितः -लिः -लि, कौतुकी &c., कृतकौतुकः -का -कं, चरितुलितः -ता -तं, चंचलः -ला -लं, क्रीडापरायणः -णा -यं, क्रीडकः -का -कं; 'playful anger,' क्रीडाकोपः.

PLAYFULLY, *adv.* विलासेन, सकौतुकं, लीलाया, परिहासेन, क्रीडापूर्व.

PLAYFULNESS, *s.* क्रीडाशीलता, सलीलत्वं, सविलासत्वं, चंचलता, क्रीडा-सक्तिः *f.*, क्रीडापरता, लीलापरता, लीलासक्तता.

PLAY-GROUND, *s.* क्रीडास्थानं, केलिस्थानं, क्रीडारामः, तेवनं, निकषेणः.

PLAY-HOUSE, *s.* नाटकशाला, रङ्गशाला, नाटकमन्दिरं, नृत्यशाला, रङ्गः.

PLAY-THING, *s.* क्रीडनकं, क्रीडाद्रव्यं, खेलनी, क्रीडावस्तु *n.*, क्रीडामृगः.

PLEA, *s.* (Excuse) उक्त *n.* (नृ), उक्तरं, अपदेशः, अपदेशः, उपदेशः, निमित्तं, कारणं.—(In law) उक्तरं, उक्तरवादः, उक्तरपादः; 'special plea,' कारणोक्तरं, प्राङ्गन्यायः; 'false plea,' अपाथेकरणं; 'raising a plea,' ध्वनीकरणं.

To PLEAD, *v. n.* उक्तरं वद (c. 1. वदति -दितुं), उक्तरं कृ or दा, निमित्तं वद, अपदेशं कृ, अपदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), अपदेशं कृ.—(Sup-
plicate earnestly) धिनयेन प्रार्थे (c. 10. -अर्थयति -यितुं), धिनयेन स्तार्थे निषिद् (c. 10. -वेदयति -यितुं).

To PLEAD, *v. a.* (Adduce in proof) प्रमाणीकरणार्थम् उपन्यस् (c. 4. -अस्त्यति -असितुं), हेतुम् or निमित्तम् उपन्यस् हेतुपन्यासं कृ, निमित्तो-पन्यासं कृ.—(Alledge in excuse) अपदेशार्थं वद (c. 1. वदति -दितुं) or उपन्यस्, अपदेशार्थं वद.—(Plead the cause of another) परार्थं वद, परार्थम् उक्तरं वद.

PLEADABLE, *a.* अपदेशार्थं or प्रमाणीकरणार्थम् उपन्यसनीयः -या -यं or उपन्यास्यः -स्या -स्य.

PLEADED, *p. p.* अपदेशार्थं or प्रमाणीकरणार्थम् उपन्यस्तः -स्ता -स्तं.

PLEADER, *s.* उक्तरवादी *m.* (नृ), हेतुवादी *m.*, निमित्तवादी *m.*—(For another) परार्थं वादी *m.* or उक्तरवादी *m.*

PLEADING, *s.* उक्तरवादः, हेतुवादः, निमित्तवादः, व्यपदेशकरणं, उक्तकरणं, प्रमाणीकरणार्थं or व्यपदेशार्थं हेतुपन्यासः or निमित्तोपन्यासः.

PLEASANT, *a.* रम्यः -म्या -म्यं, रमणीयः -या -यं, प्रियः -या -यं, सुप्रियः -या -यं, मनःप्रियः &c., मनोरमः -मा -मं, रामः -मा -मं, अभिरामः -मा -मं, मनोभिरामः -मा -मं, मनोहः -ज्ञा -ज्ञं, सुभगः -गा -गं, अभिमनः -ता -तं, यथाभिमनः -ता -तं, सुखः -खा -खं, सुखदः -दा -दं, सुखावहः -हा -हं, सुखप्रदः -दा -दं, सुखकरः -रा -रं, सुखदायकः -का -कं, यथामुखः -खा -खं, काम्यः -म्या -म्यं, कमनीयः -या -यं, कान्तः -न्ता -न्तं, नन्दकः -का -कं, आनन्दः -दा -दं, आनन्दकरः &c., हर्षकः &c., हर्षणः -खा -खं, हर्षकरः &c., हर्षावहः -हा -हं, मोदकः -का -कं, मधुरः -रा -रं, रुचिकरः &c., रुचिरः -रा -रं, रुच्यः -च्या -य्यं, प्रशस्तः -स्ता -स्तं, तुष्टिकरः &c., तुष्टयन्त्रमः -मा -मं, दुष्टः -द्या -य्यं, सुरभिः -भिः -भि, मनो-रञ्जकः &c., मनोरञ्जनः &c., चोद्यः -द्या -य्यं, चोद्यः -द्या -य्यं.

PLEASANTLY, *adv.* सुखेन, सुखं, यथामुखं, सुखरूपेण. रम्यं, रमनीयं, मनो-रमं, सुभगं, यथाभिमनं, प्रियं, सुप्रियं, मधुरं, रुचिरं.

PLEASANTNESS, *s.* रम्यता, रमणीयता, अभिरामता, प्रियता, सुप्रियता, काम्यत्वं, कान्तता, अभिमनत्वं, सुखत्वं, सौख्यं, सुखदायकत्वं.

PLEASANTRY, *s.* विनोदः, विनोदवाक्यं, विनोदीकृतिः *f.*, नर्म्मीकृतिः *f.*, नर्म्मे-भाषणं, परिहासः, परीहासः, हासिका.

To PLEASE, *v. a.* (Gratify) सुखं (c. 10. सुखयति -यितुं), सन्तुष्टं (c. 10. -तोषयति -यितुं), परितुष्टं, प्री (c. 9. प्रीणाति, c. 10. प्रीणयति -यितुं), तृप्तं, प्रसुप्तं, रम्, ह्लाद, आह्लाद, हृष्टं, विनुद (c. 10. -नोदयति -यितुं), अनुरञ्ज (c. 10. -रञ्जयति -यितुं), आराध (c. 10. -राधयति -यितुं), सभाज्, सुखं कृ or दा, प्रीतिं कृ or दा; 'anxious to please,' अनुग्रह-कातरः -रा -रं.—(Approve itself to) रुचं (c. 1. रोचते -चितुं) with dat. or gen. of the person, शुभं (c. 1. शोभते -भितुं), अभिमनः -ता -तं भू, अनुमतः -ता -तं भू, प्रियः -या -यं भू; 'that pleases me,' तन् मयं or मम रोचते, तन् मया or मम अनुमतं or अभिमनं. See To LIKE.

To PLEASE, *v. n.* (Choose) रुचं (c. 1. रोचते -चितुं, c. 10. रोचयति -यितुं), इष्टं (c. 6. इच्छति, इष्टितुं); 'as you like,' यथा भवते रोचते, यथाकामं. See To LIKE, *v. n.*—(Condescend, as a word of ceremony) कृपां or दयां कृ. Usually expressed by the 2d or 3d person of the rt. सहै, or by the use of तावत्, or some other particle; as, 'Be pleased to speak to me,' मां वक्तुम् सहैसि or सहैति भवान्; 'please to go,' गच्छ तावत्.

PLEASED, *p. p.* प्रीतः -ता -तं, प्रीतात्मा -त्मा -त्म (नृ), तुष्टः -ष्टा -ष्टं, सन्तुष्टः &c., परितुष्टः &c., हृष्टः &c., हृष्टचिन्तः -न्ता -न्तं, प्रसन्नः -न्ता -न्तं, प्रमादितः -ता -तं, मोदितः &c., मुदितः &c., आह्लादितः &c., प्रह्लादितः &c., आनन्दितः &c., अभिरुचितः &c., तृप्तः -न्ता -न्तं, रममाणः -णा -यं, प्रीतः -ता -तं, 'in mind,' प्रीतमनाः -नाः -नः (म).

PLEASING, *a.* रम्यः -म्या -म्यं, मनोरमः -मा -मं, रमणीयः -या -यं, सुभगः -गा -गं, नन्दकः -का -कं, मोदकः &c., कमनीयः -या -यं, रुचिरः -रा -रं, रोचिष्णुः -ष्णुः -ष्णु, चन्दकः -का -कं, मधुरः -ला -लं, मनोहः -ज्ञा -ज्ञं, मनोनुकूलः -ला -लं, मनआपः -पा -पं, मनोरञ्जकः &c. See PLEASANT, *a.*—(To the eye) चक्षुष्यः -ष्यः -ष्यं, सुदृश्यः -श्या -श्यं, चारुः -पा -पी -पं, दुश्यः &c. See BEAUTIFUL.—(To the ear) सुस्वश्रवः -वा -वं, श्रोत्रमुखः -खा -खं, श्रुतिमुखः &c.; श्रो-वाभिरामः -मा -मं, सुचारुस्वनः -ना -नं, मधुस्वनः &c., सुस्वाद्यः -द्या -य्यं; 'pleasing language,' चारुः -दु *m. n.*, चार्दकः *f.*

PLEASINGLY, *adv.* सुभगे, रमणीयं, रम्यं, मनोरमे, सुख or चारु or मधु in comp.; as, 'singing pleasingly,' चारुस्वनः -ना -ने, सुखस्वनः &c., मधुस्वनः &c.

PLEASURABLE, *a.* रम्यः -म्या -म्यं, रमणीयः -या -यं, सौखीयः -या -यं, मुखावहः -हा -हं, भोगवान् -वती -वत् (३). See PLEASANT.

PLEASURE, *s.* (Gratification, enjoyment) प्रीतिः *f.*, सुखं, सौख्यं, आनन्दः, तुष्टिः *f.*, मनोयः, परितोषः, तोषः, हर्षः, मोदः, आनोदः, प्रमोदः, आह्लादः, प्रह्लादः, रतिः *f.*, उन्नासः, अभिरुचिः *f.*, नन्दः, ह्लादः, मुदा, मुद् *f.*, विलासः, कुतूहलं, कौतुकं, शस्मे *n.* (३), उत्साहः; 'intense pleasure,' परमानन्दः, अत्यनन्दः, रोमहर्षः -घेयं, पुलकः, रोमायः; 'in pleasure and pain,' सुखदुःखयोः loc. du.—(Liking, friendship for) रुचिः *f.*, अभिरुचिः *f.*, इच्छा, अभिमता, अनुरुचिः *f.*, अभिलाषः, अभिलषितं, रुद्धं, रुद्धस् *n.*; 'one's own pleasure,' स्वच्छा; 'at one's pleasure,' स्वच्छया, स्वच्छात्, कामतस्, यथाकामं, कामं, अनुकामं.—(Sensual pleasure) विषयभोगः, विषयकामः, विषयसुखं, विषयानुरागः, कामः, भोगः.—(Sexual pleasure) रतिः *f.*, मुरतं, रतं, भोगः, भोगविलासः.—(Cause of pleasure) सुखहेतुः *m.*, सुखकारणं; 'goddess of pleasure,' रज्जुदेवता.

PLEASURE-BOAT, *s.* क्रीडानौका, केलिनौका, विलासनौका.

PLEASURE-GROUND, *s.* उद्यानं, क्रीडाद्यानं, आरामः, क्रीडारामः, क्रीडावनं, विलासवनं, क्रीडाकाननं, विलासकाननं, केलिकाननं, केलिवनं, प्रमदवनं, किलोद्यानं, तैयनं.

PLEASURE-HOUSE, *s.* केलिगृहं, क्रीडागृहं, विलासगृहं, विलासमन्दिरं.

PLEASURIST, *s.* भोगासक्तः, विषयासक्तः, विषयसेवी *m.* (३), केलिनागरः, केलिपरः, विषयी *m.* (३), वैषयिकः, भोगपरायणः.

PLEBEIAN, *a.* प्राकृतः -तो -तं, दुष्कलीनः -ना -नं, सकलीनः -ना -नं, लौकिकः -को -कं, साधारणः -या -यी -यं, सामान्यः -न्या -न्यं, अथर्वशीः -शी -शै, अधमवर्णः &c., अन्तर्वर्णः &c., अधमजातीयः -या -यं, अत्यजातीयः -या -यं, पामरः -री -रं.

PLEBEIAN, *s.* प्राकृतजनः, पृथ्वजनः, निहीनजनः, इतरजनः, सकलीनजनः, वृषलः, अधमदः, नीचजनः, पामरजनः.

PLETHRA, *s.* कोणः, शारिका, परिवादः, रणः.

PLEDGE, *s.* (Any thing deposited as a security) न्यासः, निक्षेपः, साधिः *m.*, साधानं, उपन्यासः, बन्धकः, उपनिधिः *m.*, उपनिक्षेपः, उपनिधानं, औपनिधिकं, अन्वाधिः *m.*, पणः, परिपणनं, साधनं, साधीकरणं; 'counter-pledge,' प्रतिपणः.—(Any thing deposited as security for the repayment of something borrowed) गृहीतस्य द्रव्यस्योपरि विश्वासार्थम् अधमर्णेनोत्तमर्णे न्यस्त साधिः; 'act of depositing a pledge,' साधीकरणं.—(Hostage) बन्धकः, शरीरबन्धकः.—(Token) अभिज्ञानं.

To PLEDGE, *v. a.* साधीकृ, न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), प्रतिन्यस्, उपन्यस्, निक्षिप् (c. 6. -धिपति -क्षिप्), उपनिक्षिप्, निधा (c. 3. -दधाति -धातुं), आधा, पण् (c. 1. पणते -णिष्), परिपण, न्यासीकृ.—(Pledge one's self, pledge one's word) प्रतिज्ञा (c. 9. -जानीते -ज्ञातुं), प्रतिज्ञा कृ, प्रतिज्ञावचः -डा -डं भू, वचनवचः -डा -डं भू, अङ्गीकृ, अरीकृ. PLEDGED, *p. p.* साधीकृतः -ता -तं, न्यस्तः -स्ता -स्तं, उपन्यस्तः &c., निक्षिप्तः -ता -तं, परिपणितः -ता -तं, न्यासीकृतः -ता -तं.—(Promised) प्रतिज्ञातः -ता -तं, अङ्गीकृतः &c., अभ्युपेतः &c.; 'that has pledged his word,' कृतप्रतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, प्रतिज्ञावचः -डा -डं, वचनवचः &c., दक्षप्रतिज्ञः &c., दक्षवचनः &c.

PLEDGET, *s.* (Il. surgery) विकेशिका, षट् -ट्टकः, आवेहनं, रचलिका.

PLEIADS, PLEIADES, *s. pl.* कृत्तिका, बहुलाः *f. pl.*

PLENARY, *a.* सम्पूर्णः -शी -शै, परिपूर्णः &c., निःशेषः -वा -वं.

PLENILUNAR, PLENILUNARY, *a.* पूर्णचन्द्रसन्धी &c., पूर्णचन्द्रसन्धी &c.

PLENIPOTECE, *s.* पूर्णसामर्थ्यं, सामर्थ्यपूर्वता, पूर्णशक्तिर्भ, शक्तिपूर्वता.

PLENIPOTECE, *a.* पूर्णशक्तिः -क्तिः -क्ति, पूर्णशक्तिमान् -मती -मत् (३).

PLENIPOTECE, *s.* पूर्णशक्तिपुरुषः, पूर्णशक्तिवशिष्टः, पूर्णशक्तिः.

PLENIST, *s.* पूर्णतावादी *m.* (३), पूर्णत्ववादी *m.*

PLENITUDE, *s.* पूर्णता, सम्पूर्णता -त्वं, परिपूर्णता -त्वं, पूर्तिः *f.*, आपूर्तिः *f.*, पुष्कलता, विपुलता, समृद्धिः *f.*, सामृद्धं, प्राचुर्यं, उत्सवः.

PLENTY, PLENTIFUL, *a.* बहुलः -ला -लं, बहुः -हुः -ह्री -हु, प्रचुरः -रा -रं, पुष्कलः -ला -लं, विपुलः -ला -लं, समृद्धः -द्धा -द्धं, परिपूर्णः -शी -शै, भूरिः -रिः -रि, अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, उद्भिक्तः &c., उत्सवः &c., उपशितः &c.

PLENTY, PLENTIFULLY, *adv.* बाहुल्येन, बहुशस्, प्राचुर्येण, प्रचुरं, पुष्कलं, विपुलं, वैपुल्येन, भूरिशस्, भूरि, बहु, अनेकशस्, अतिरिक्तं, उद्भेकेण.

PLENTY, PLENTIFULNESS, *s.* बाहुल्यं, प्राचुर्यं, पुष्कलत्वं. See next.

PLENTY, *s.* बाहुल्यं, बहुत्वं -ता, प्राचुर्यं, प्रचुरता -त्वं, वैपुल्यं, विपुलता, पुष्कलता, समृद्धिः *f.*, सामृद्धं, वृद्धिः *f.*, समृद्धता, प्रभूता, उद्भेकः, अतिरिक्तः, उत्सवः, अतिरिक्ता, उत्सवता, स्मृतिः *f.*, स्मृतिः *f.*; 'time of plenty or abundance of corn, &c.,' सुभिक्षं, धान्यसमृद्धिः *f.*; 'cow of plenty,' कामदा, कामदुपा, कामधुक् *f.* (३). See PHILOSOPHER'S STONE.

PLEONASM, *s.* शब्दातिशयः, शब्दाबाहुल्यं, शब्दाधिक्यं, स्थायं, मार्गं.

PLEONASTIC, *a.* स्थायः -यी -यै, अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, अतिरिक्तशब्दः -द्या -द्धं.

PLEONASTICALLY, *adv.* शब्दाबाहुल्येन, शब्दाधिक्येन, स्थायतस्.

PLETHORA, *s.* रक्तपित्रं -न्नः, पित्तरक्तं, अक्षपित्रं, रक्तातिशयं, रक्तपित्र्यं, अतिपुष्टिः *f.*

PLETHORIC, *a.* रक्तपित्तरोगी -गिणी -गि (३), अतिपुष्टिशीलः -ला -लं, अतिपुष्टः -ष्टा -ष्टं, अतिशयपुष्टः -ष्टा -ष्टं.

PLEURISY, *s.* (Disease of the chest) उरोग्रहः, वक्षोग्रहः.

PLEURITIC, *a.* उरोग्रहरी -गिणी -गि (३), उरोग्रही &c., वक्षोग्रही &c.

PLIABILITY, PLIANCY, *s.* सुनम्यता, सुनमनीयत्वं, नमनशीलता, आनम्यता, आयम्यता, मृदुता, मादवं, कोमलता, शिथिलता, शैथिल्यं, अदृढता.

PLIANT, PLIABLE, *a.* सुनम्यः -म्या -म्यं, सुनम्यः &c., सुनमनीयः -या -यं, नमनशीलः -ला -लं, आनम्यः &c., नम्यः &c., नमनीयः &c., आयम्यः &c., मृदुः -दुः -द्वी -दु, कोमलः -ला -लं, शिथिलः -ला -लं, अदृढः -दा -दं.

To PLIGHT, *v. a.* See To PLEDGE.

PLIGHT, *s.* (Condition) अवस्था, दशा, स्थितिः *f.*, भावः, वृत्तिः *f.*, गतिः *f.*; 'bad plight,' दुःशिक्षा, दुःस्थितिः *f.*, दुर्गतिः *f.*; 'in bad plight,' दुःशिक्षावस्तः -स्ता -स्तं, दुःस्थः -स्था -स्थे.—(Gage). See PLEDGE.

PLIGHTED, *p. p.* परिपणितः -ता -तं, न्यस्तः -स्ता -स्तं, उपन्यस्तः &c., प्रतिज्ञातः -ता -तं, कृतप्रतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं; 'in marriage,' प्रतिज्ञाविवाहितः &c., वाग्दत्तः -क्ता -क्तं.

PLINTH, *s.* प्राकारमूलं, भित्तिमूलं, प्राकारतलं, सम्भूमूलं, सम्भूतलं.

To PLOD, *v. n.* मन्दं मन्दं निरन्तरायासेन or अचिरतः शेषेन अन् (c. 4. आनम्यति, अमिन्तु) or अचिरतः शेषेण आयम् (c. 4. -वस्यति -वसितुं), अतिमान्धेन नित्यधनं कृ or नित्यायासं कृ or नित्यकष्टं कृ or नित्यश्लेशं कृ or नित्यप्रवृत्तिं कृ.

PLODDER, *s.* अतिमान्धेन निरन्तरायासी *m.* (३) or अचिरतायासी *m.* or निरन्तरायासी or नित्यधनी *m.* (३) or नित्यश्लेशी *m.* (३) or नित्य-

आवासायी, आवासआधायनी *m.* (नं), अनाधायी *m.*, आवासआसङ्ग्री *m.*,
आवासगानी *m.*, विपीलिकाधायनी *m.* (नं)

PLODDING, s. अतिमान्त्रपूष्णी निरन्तरायासः or अचिरतायासः, अतिमान्त्रेण
निरन्त्रनः or निरन्त्रोद्योगः or निरन्त्रवसायः, आवासआधायनं, अनाधायनं,
विपीलिकाधायनं.

PLODDING, a. अतिमान्त्रपूष्णी निरन्तरायासी-सिनी-सि(नं) or निरन्त्रनी &c.

PLOT, s. (Complicated scheme, deep-laid stratagem) कपटप्रबन्धः,
छलप्रबन्धः, कापट्यप्रबन्धः, उपायप्रबन्धः, कूटप्रबन्धः, कल्पना, उपाय-
कल्पना, सङ्कल्पः, उपायप्रयोगः, प्रयोगः, युक्ति *f.*, अपदेशः, अपदेशः,
मन्त्रणा, उपायः.—(Scheme of mischief) कुसङ्कल्पः, कुकल्पना,
कुमन्त्रणा, कुकर्मसम्पादनायै or द्रोहसम्पादनायै कपटप्रबन्धः.—(Of a
drama, &c.) वल्ल *n.*; 'secondary plot,' प्रतिमुखः; 'good plot,'
सुवल्ल; 'a play with a plot composed by Kalidasa,' कालि-
दासयथितवस्तुनाटकः.—(Of ground) स्थलं-लो-ला, भूमिभागः,
भूभागः, भूप्रदेशः, भूमिप्रदेशः, भूमिः *f.*, वस्तुवा.

To PLOT, v. a. or n. (Form a scheme) मनसा उपायप्रबन्धं कृप
(c. 10. कल्पयति-यितुं) or प्रचिन्त (c. 10. चिन्तयति-यितुं) or अनु-
मन्या (c. 3. -दधाति-धातुं), मन्त्र् (c. 10. मन्त्रयते-यितुं), सम्मन्त्र्, उपा-
यकल्पनां कृ, कपटप्रबन्धं कृ, उपायप्रबन्धं कृ, सङ्कल्पं कृ.—(Form a
scheme of mischief) कुसङ्कल्पं कृ, कुकर्मसम्पादनायै कपटप्रबन्धं
कृ or उपायकल्पनां कृ, द्रोहकरणायै कुमन्त्रणां कृ or सम्मन्त्रणां कृ.—
(Plot against) दुह् (c. 4. दुहति, द्रोणुं), अभिदुह्, द्रोहं चिन्त or
प्रचिन्त, कपटप्रबन्धेन द्रोहं कृ.

PLOTTER, s. कपटप्रबन्धकारी *m.* (नं), उपायकल्पकः, उपायचिन्तकः,
द्रोहचिन्तकः, कुमन्त्रणाकृत्, कुकल्पनाकृत् *m.*, कुसङ्कल्पकारी *m.* (नं).

PLOUGH, s. हलं, लाङ्गलं, गोदारणं, खीरः, शीरः, हालः, गोकीलः,
गोकिलः, कृन्तनं, कर्षणी, आकर्षणी, राधरङ्गः, कुमलः; 'body of
a plough,' फालः, फलं, निरीक्षं, निरीक्षं, कूटकं; 'the share,'
see PLOUGHISHARE; 'the pole or shaft,' ईवा, ईशा, लाङ्गलदण्डः;
'the yoke,' युगं, कुशः; 'pin of it,' युगकीलकः; 'tie of it,'
योक्त्रं, योर्षं, आधन्वः; 'handle of a plough,' ईषादण्डः, ईशादण्डः;
'relating or belonging to a plough,' हालिकः-की-के, लाङ्ग-
लिकः &c., खेरिकः-की-के; 'to hold, drive or follow the
plough,' लाङ्गलं or हलं यद् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or भू or यू
or बह् (c. 10. बाहयति-यितुं) or चल (c. 10. चालयति-यितुं).

To PLOUGH, v. a. हलेन or लाङ्गलेन कृष (c. 1. कर्षति, ऋतुं) or कर्षयं
कृ, लाङ्गलेन भूमिं दृ (c. 10. दारयति-यितुं) or भिद् (c. 7. भिनक्ति,
भेत्तुं), हल् (c. 1. हलति-लितुं, c. 10. हलयति-यितुं), हलहति कृ,
लाङ्गलहति कृ, हलहत्-तां कृ, हलकृष्टं-डां कृ.

To PLOUGH, v. n. (Drive a plough) लाङ्गलं or हलं बह् (c. 10.
बाहयति-यितुं) or चल (c. 10. चालयति-यितुं).

PLOUGHABLE, a. कर्षणीयः-या-यै, कृषियोग्यः-या-यै, खीरः-ला-लं,
हल्यः-त्या-त्यं, हलहतियोग्यः &c.

PLOUGH-BOY, s. चालकृषकः, चालकर्षकः, चालहालिकः.

PLOUGHED, p. p. कृष्टः-डा-ई, कर्षितः-ता-तं, हलकृष्टः &c., फालकृष्टः
&c., फालकर्षितः &c., खीरः-ला-लं, शीरः &c., हल्यः-त्या-त्यं;
'twice-ploughed,' द्विगुणाकृतः-ता-तं, द्वितीयाकृतः &c., द्विहल्यः
&c., द्विखीरः-ला-लं, सखाकृतः-ता-तं, सखाकृतः &c.; 'thrice-
ploughed,' त्रिखीरः &c., त्रिगुणाकृतः &c., तृतीयाकृतः &c.; त्रिहल्यः
&c.; 'ploughed by two ploughs,' हलद्वयेन कृष्टः &c. or बाहितः;
'a ploughed field,' फालकृष्टक्षेत्रं, फलकृष्टं, हल्यक्षेत्रं; 'land

ploughed after sowing,' बीजाकृतः-ता-तं, उपकृष्टः-डा-ई.

PLOUGHER, s. कृषकः, कर्षकः, कर्षी *m.* (नं), हालिकः, खेरिकः.

PLOUGH-GEAR, s. हलोपकरणं, लाङ्गलोपकरणं, लाङ्गलसामग्री, हलसम्प्रा.

PLOUGH-HANDLE, s. ईषादण्डः, ईशादण्डः, ईषायष्टिः *m. f.*

PLOUGHING, s. कर्षणं, कृषिः *f.*, कर्षिः *f.*, उत्कर्षणं, प्रकर्षणं, सङ्कर्षणं,
लाङ्गलकर्षणं, भूमिकर्षणं, क्षेत्रकर्षणं, भूमिदारणं, हलहतिः *f.*, हलभृतिः *f.*,
लाङ्गलग्रहणं, उत्कर्षणं.

PLOUGH-LAND, s. हल्यक्षेत्रं, हल्यभूमिः *f.*, फालकृष्टं, हल्यं, खीरं, शीरं,
हालिकं, हालिकक्षेत्रं, लाङ्गलिकं. See PLOUGHED.

PLOUGH-MAN, s. हालिकः, लाङ्गलिकः, लाङ्गली *m.* (नं), लाङ्गलग्रहः,
हलधरः, लाङ्गलधरः, हलभृत् *m.*, लाङ्गलभृत् *m.*, हलवाहकः, कृषिकः,
कृषकः, कर्षकः, कृषिजीवी *m.* (नं), कर्षी *m.* (नं), कर्षकः-विकः,
कृषीचलः, क्षेत्रकर्षकः, भूमिकर्षकः, खेरिकः, खेरिकः.

PLOUGH-SHARE, s. फालः, कृषिकः-का, कृषकः, फलं, जिता, कुशी, कूटकं.

PLOUGH-TAIL, s. लाङ्गलपृष्ठं, लाङ्गलस्य पश्चाद्भागः or पश्चिमभागः.

To PLUCK, v. a. (Pull off, out or from) उत्कृष (c. 1. -कर्षति-ऋतुं),
निष्कृष, कृष, उद्धृ (c. 1. -हरति-हर्षुं), निर्हृ, हृ, उत्पद् (c. 10. -पाट-
यति-यितुं), उत्पाटनं कृ.—(As the hair) लुष् (c. 1. लुञ्चति-चिन्तुं),
उल्लुष्, अल्लुष्, केशान् उत्पद्, केशोत्पादनं कृ, केशोल्लुञ्चनं कृ.—
(As feathers, &c.) पक्षान् or पणान् उत्पद् or निष्कृष or निर्हृ
or हृ, पक्षोत्पादनं कृ, निष्पक्षीकृ, निष्पणीकृ, निष्पक्षीकृ.—(Gather
by plucking) अल्लुलिप्तिर्यद् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or खादा
(c. 3. -दधाति-धातुं-दातुं) or चि or अचचि or लृ or छिद्.—(Pluck
up) उत्पद्, उद्धृ, समुद्धृ, उन्नूल (c. 10. -मूलयति-यितुं), समुन्नूल,
उच्छिद्, उत्सन्न.

PLUCK, s. (Of an animal) पशोर हृषकृदादि *n.*—(Mettle, courage)
वीर्यं, सखं, साहसं, पौरुषं.

PLUCKED, p. p. हृतपरीः-यो-यै, उद्धृतपरीः &c., हृतलोना-ना-न (नं).

PLUCKER, s. उत्पाटयिता *m.* (नं), उत्पाटी *m.* (नं), उद्धर्ता *m.* (नं).

PLUCKING, s. उत्पाटः-टनं, उत्कर्षणं, निष्कर्षणं, उद्धरणं.—(As of hair)
उल्लुञ्चनं, अल्लुञ्चनं.—(Gathering) चयः-यनं, अचचयः, ग्रहणं.

PLUG, s. रोधनी, निरोधनी, सन्धनी, पिधानं

To PLUG, v. a. रुष् (c. 7. रुण्जि, रोडुं), निरुष्, सन्ध् (c. 10. सन्ध-
यति-यितुं), पिधा (c. 3. -दधाति-धातुं).

PLUM, s. (Fruit) चक्रफलभेदः.—(Sum of one hundred thousand)
लक्षं-क्षा, लक्ष्यं; 'one who is worth a plum,' लक्षाधीशः.

PLUMAGE, s. पक्षः, पर्यैः, पक्षिपरीः *m. pl.*, पक्षिपराणि *n. pl.*, पतयं,
पिच्छं, गरुत् *m.*; 'of a peacock,' गुच्छः-च्छकः, पृषं; 'having
good or beautiful plumage,' सुपरीः-प्री-यै, सुपरी-विनी-वि
(नं), सुपक्षयान्-पती-पत् (नं), चारुपरीः &c., चारुपरी &c.

PLUMB, s. लक्षः-लक्षः, लक्षसीसकं, सरोसकसूत्रं. See PLUMMET.

PLUMB, a. लक्षः-क्षा-यै, लक्षरुपः-या-यै, चतुः-चु-नु.

To PLUMB, v. a. (Adjust with a line) सूच् (c. 10. सूचयति-यितुं),
सूचेय सनायुच् (c. 10. -योजयति-यितुं) or युच्.—(Sound depth)
सूचेय वेधपरिमापयं कृ or गाम्भीर्यपरिमापयं कृ.

PLUMBAN, PLUMBEOUS, a. सीसमयः-यी-यै, सीसगुणकः-का-के, शैलकः &c.

PLUMBER, s. सीसकारः-रकः, सीसकरी *m.* (नं), सीसकम्पापारी *m.*

PLUMB-LINE, s. लक्षसीसकं, लक्षसूत्रं. See PLUMB, s.

PLUM-CAKE, s. चिन्तापूपः, चिन्तापिष्टकः, सुन्धकलपूरितापूपः.

PLUME, s. (Feather) पक्षः, पर्यैः, पिच्छं.—(Feather worn as
ornament, crest) शेरकः, वृषा, शिखा, विरीरः, मुकुटं, नीलिकः *m. f.*

TO PLUMF, v. a. (Adjust feathers) पक्षान् or पक्षीन् रप् (c. 10. रप्पति -यितुं) or चिदप्.—(Strip of feathers) पक्षान् or पक्षीन् उक्प् or निक्प् or हु or उवद्, निष्पक्षीकृ. See **TO PLUCK**.—(Pride one's self) अभिमन् (c. 4. -मन्यते -मन्ते), आत्मानं छाप् (c. 1. छापते -यितुं); 'to plume one's self on one's learning,' पक्षितम्पत्यः -न्या -न्ये भू or अय्.

PLUMELESS, a. पक्षहीनः -ना -नं, वृद्धहीनः &c., अपक्षः -क्षा -क्षं.

PLUMIGEROUS, a. पक्षवान् -वती -वत् (त्), पक्षी -पक्षिणी -पक्षि (न्), सपक्षः -क्षा -क्षं.

PLUMPED, a. सपक्षपादः -दा -दं, सपक्षीपादः &c., सपक्षचरणः &c.

PLUMMET, s. लघुः -लघकः, लघुमीसकः, ससीमकमूत्रं, सीमालघितमूत्रं, सीमलघनमूत्रं, मूत्रलघनसीसकं, लघुमूत्रं, लघुकमूत्रं.

PLUMOSE, PLUMOUS, s. सपक्षः -क्षा -क्षं, सपिञ्जः -च्छा -च्छं, पक्षवान् -वती -वत् (त्), पिच्छिलः -ला -लं. See **FEATHERED**.

PUMP, a. पीवरः -रा -रं, पीनः -ना -नं, यनः -ना -नं, यनमांसः -क्षा -क्षं, उच्चतमांसः &c., उच्चतः -ता -तं, पुष्टः -ष्टा -ष्टं, यरिपुष्टः &c., मांसपुष्टः &c., स्थूलमांसः &c., मुल्लिलः -ता -तं, मुल्लिलतमांसः &c., आप्यानः -ना -नं, स्थूलः -ला -लं, उच्चनः -ना -नं, तुन्दी -न्दनी -दि (न्), तुन्दिकः -का -कं, स्फीतः -ता -तं, स्फातः &c., फुल्लः -क्षा -क्षं.

PUMP, adv. सकस्मात्, आकस्मिकशब्देन, आस्मोटनशब्देन.

TO PUMP, v. a. आधे (c. 10. -आधयति -यितुं), स्थूलोक्, पीवरीकृ, स्थूल्य (c. 10. स्थूलयति -यितुं), पि (c. 10. -आधयति -यितुं), उच्चनीकृ, शूनीकृ.

TO PUMP, v. n. सकस्मात् or आकस्मिकशब्देन or आस्मोटनशब्देन पठ् (c. 1. पठति -तितुं), अतिभारेण पठ्.

PUMPILY, adv. सुयत्नं, सुस्पष्टं, अतिव्यक्तं, व्यक्तार्थतस्, अव्यक्तं.

PUMPINESS, s. यनता, स्थूलता -त्वं, पीवरत्वं, पीनत्वं, पुष्टता, सुपुष्टता, पुष्टिः f., सुपुष्टिः f., स्फीतिः f., स्फीतता -त्वं, स्फातिः f., फुल्लता, आप्यानं, उच्चतिः f.

PLUM-PUDDING, s. चित्रापूपः, चित्रयोलिका, मोदकादिपूरितयोलिका.

PLUMY, a. सपक्षः -क्षा -क्षं, पक्षविशिष्टः -ष्टा -ष्टं. See **FEATHERED**.

PLUNDER, s. लोभः, लोभं, लुभं, लोभः -तं, लुखनं, लुखा, लुखनं, लुखता, हरणं, अपहरणं, अविग्रहः, धनापहारः -हरणं, नष्टाविसूत्रं, होदं.

TO PLUNDER, v. a. धनद्रव्यादि हु (c. 1. हरति, हर्तुं) or अपहृ or अपहिहृ, लुख (c. 1. लुखति -तितुं) or लुख् or लुख् or रुख् or रुख्, चुर (c. 10. चोरयति -यितुं), चिलुप् (c. 6. -लुम्पति -लोभं), लुप्, कल् (c. 10. कालयति -यितुं), प्रकल्, साहसेन or साहसपूर्वम् अपहृ.

PLUNDERED, p. p. दूतधनः -ना -नं, दूतद्रव्यः -व्या -व्यं, दूतस्वः -स्वा -स्वं, अपहृतस्वः &c., लुखितः -ता -तं, साहसेन or साहसपूर्वम् अपहृतः -ता -तं, लुभः -भा -भं, होदः -टा -दं.

PLUNDERER, s. अपहारकः, अपहारी m. (न्), हारकः, हारी m., अपहर्त्री m. (न्), लुखाकः, लुखनकृत् m., साहसेन or साहसपूर्वम् अपहारी m., साहसिकः.

PLUNDERING, s. अपहारः, अपहरणं, हरणं, धनापहारः, लुखनं, लुखनं.

TO PLUNGE, v. a. (Immerse) मज्ज् (c. 10. मज्जयति -यितुं), निमज्ज्, मु (c. 10. प्रावयति -यितुं), जाम्, अवगाह् (c. 10. -गाहयति -यितुं), जलं प्रविश् in caus., जले निविश्, ज्ञा in caus.

TO PLUNGE, v. n. (Dive) मज्ज् (c. 6. मज्जति -मिज्जतुं, मंज्), निमज्ज्, अवगाह् (c. 1. -गाहते -हिन्तुं -गाहुं), अवगाह्, विगाह्, जाम् (c. 1. -प्रवते -प्रोतुं), जलमध्ये प्रविश्, जलान्तः प्रविश्, जलं प्रविश्, जलान्तः प्रवेश् कृ, जलान्तःप्रचनं कृ, ज्ञा.

PLUNGE, PLUNGING, s. मज्जनं, निमज्जनं, प्रमज्जनं, प्रचनं, आप्रचः, आप्राचः

-चनं, अवगाहनं, विगाहः -हनं, गाहनं, जलप्रवेशः, जलान्तःप्रचनं, जलान्तःप्रवेशः, निष्णानं; 'of an elephant,' निर्वाणं.

PLUNGED, p. p. मग्नः -ग्ना -ग्नं, निमग्नः &c., मज्जितः -ता -तं, निमज्जितः &c., प्रमग्नः &c., गाहितः -ता -तं, अवगाहितः &c., अवगाटः -टा -टं, विगाटः &c., जामृतः -ता -तं, निवेष्टितः &c., अभिनिवेष्टितः &c., निविष्टः -ष्टा -ष्टं, अभिनिविष्टः &c., लीनः -ना -नं, निर्वाणः -णा -यं; 'in a sea of sorrow,' शोकसागरमग्नः &c., शोकसागरावगाटः -टा -टं. See **IMMERSED**.

PLUNGEON, s. (The Diver bird) प्रचः, प्राची m. (न्).

PLUNGER, s. गाहिता m. (न्), अवगाहिता m., मंका m. (न्), निमंका m.

PLURAL, a. अनेकः -का -कं, बहुः -हुः -हो -हु, बहुलः -ला -लं.—(Plural number, in grammar) अनेकवचनं, बहुवचनं.

PLURALITY, s. अनेकत्वं -ता, अनेक्यं, बहुत्वं -ता, बाहुत्वं, अनेकसंख्यत्वं; 'of gods,' देवबहुत्वं; 'of wives,' सापत्यं.

PLUS, s. (In Algebra) धनं, स्वं.

PLUSH, s. स्थूलदुकूलं, धनदुकूलं, धनलोभयद् दुकूलं.

PLUTO, s. (God of the infernal regions) यमः. See **YAMA**.

PLUTUS, s. (God of wealth) कुबेरः, धनपतिः m. See **KUBERA**.

PLUVIAL, PLUVIOUS, a. वृष्टिमान् -मती -मत् (त्), वर्षकः -का -कं, वर्षिकः -की -कं, वार्षिकः &c., वृष्टिमयः -यी -यं, प्रचुरवृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, बहुवृष्टिः &c.

PLUVIAMETER, s. वृष्टिमापनयन्त्रं, वृष्टिमापकः, वृष्टिमापनी.

TO PLY, v. a. (Lay on) च्चु in caus. (अर्पयति -यितुं), प्रयुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), न्यस्, आपा, या, पठ् in caus.; 'to ply with repeated blows,' पुनः पुनः पठ्, मुहुर्मुहुः पठ् or दशद्वयानं कृ.—(Employ diligently) यत्नतः or निर्वन्धेन प्रयुज् or उपयुज् or प्रयुज्.—(Keep in motion) प्रयत्नतस् or अचिरतं चल् (c. 10. चालयति -यितुं), or सचल्.—(Urge, press perseveringly) निर्वन्धेन प्रयुषस्या (c. 1. -तिष्ठति -ष्टातुं) or उपस्था or साक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं); 'with entreaties,' अतिनिर्वन्धेन प्रार्थ् or लभ्यर्षे or प्रार्थनं कृ.

TO PLY, v. n. (Be steadily employed) अनालस्येन or सतान्द्रितम् or अचिरतं व्यापु in pass. (-प्रियते) or व्यापृतः -ता -तं भू or विविष्टः -ष्टा -ष्टं भू or प्रवृत् or यत्, अचिरतयत्नं कृ.

PLY, s. (Fold) ऊर्मिः m. f., ऊर्मिणी -मिका, व्यावर्धनं, तरङ्गः, पुटः.

PNEUMATIC, PNEUMATICAL, a. (Consisting of air) वायुमयः -यो -यं वायुरूपः -या -यं.—(Pertaining to air) वायवः -वो -नं, वायुसम्बन्धि -न्धिनी -न्धि (न्), वायुविषयकः -का -कं, वायु in comp.—(Moved or played by air) वायु in comp., वायुसञ्चारितः -ता -तं, वायुपादितः -ता -तं; 'pneumatic instrument,' वायुयन्त्रं, वायुपात्रं.

PNEUMATICS, s. pl. वायुविद्या, वायुधर्मेविद्या, वायुगुणविद्या, वायुशास्त्रं, वायुगुणविषयका विद्या.

PNEUMONIA, s. (Inflammation of the lungs) फुफ्फुसदाहः.

PNEUMONIC, a. फुफ्फुससम्बन्धी &c., फुफ्फुसविषयकः -का -कं.

TO POACH, v. a. (Boil eggs slightly) अखानि तप्तजलान्तः कृत्वा ईषत् पक् (c. 1. पचति, पक्ते) or क्छप् or अङ्गैस्त्रिज्ज्ञानि कृ.—(Steal or pocket game) यनपक्ष्यादि or जङ्गलपक्ष्यादि चुर् or गूढकोषान्तः कृत्वा अपहृ. See the next.

TO POACH, v. n. कूटयन्त्रेण धनपक्षिणो ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), कूटोपायेन जङ्गलपक्ष्यादि ग्रह् or चुर (c. 10. चोरयति -यितुं) or अपहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), जङ्गलजन्तुष्वीयं कृ, वन्यजन्तुहरणं कृ, वन्यजन्तुसंश्लेषं कृ, मृगयाधीन्यं कृ.

POACHER, *s.* कौटिकः, कौटिकिकः, कौटिलिकः, कूटयन्त्रेण वनपक्षिग्रहकः, कूटोपायेन वन्यजन्तुहारी *m.* (न) or जाङ्गलपक्षग्रहकः, जाङ्गलचोरः, मृगयाचोरः, वनचोरः, मृगयाचोरः, धैरसिकः.

POACHING, *s.* कूटयन्त्रेण वनपक्षिग्रहणं, कूटोपायेन जाङ्गलपक्षिग्रहणं or जाङ्गलजन्तुग्रहणं, मृगयाचौर्यं, जाङ्गलचौर्यं, वन्यजन्तुचौर्यं, वन्यजन्तुसंयं, वनचौर्यं, वनसंयं.

POCK, *s.* रक्तवरदी, रक्तपदी, घटी, घरटी, रक्तस्फोटः, सूक्ष्मस्फोटः - टकः, स्फोटः - टकः, पिस्फोटः, सिम्भं, सिम्भ *n.* (न), गुटिका.

POCKET, *s.* वस्त्रान्तःस्थकोपः, वस्त्रस्थकोपः, वस्त्रान्तरस्थकोपः, कोपः, कोशः, साधारः.

TO POCKET, *v. a.* कोपान्तः कृ, कोपे or कोशे निविशु (c. 10. -वेशयति -यितुं) or निधा (c. 3. -दधाति -धातुं), वस्त्रान्तर्गतं -तां कृ, कोपान्तः स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), कोपस्थं -स्थां कृ. —(Put up with) गृह् (c. 1. सहते, सोढुं), धाम् (c. 1. धमते, धाम्).

POCKET-BOOK, *s.* कोपस्थपुस्तकं, कोपगतपुस्तकं, कोपपुस्तकं.

POCKETED, *p. p.* कोपान्तःकृतः -ता -तं, कोपान्तः स्थापितः -ता -तं, कोप-निवेशितः &c., कोपगतः -ता -तं, कोपान्तर्गतः &c., कोपान्तर्हितः &c., कोपगुप्तः -मा -मं.

POCKET-HANDKERCHIEF, *s.* नासामार्जनी, नासिकामार्जनी, मुखमार्जनी, नक्तकः, वरकं.

POCKET-HOLE, *s.* कोपछिद्रं, कोशछिद्रं, वस्त्रान्तःस्थकोपछिद्रं.

POCKET-MONEY, *s.* द्युद्रुद्रव्यकयशाथं चारे चारे दत्तं धनं.

POCKY, *a.* रक्तवरदीपूषः -को -शं, रक्तस्फोटविशिष्टः -घा -धं.

POD, *s.* बीजकोशः, बीजगुम्भिः *f.*, सिखा -सि -घी *f.*, शिखा सि -घी *f.*, शिखिका, शमिः *f.*, शमी, पुटः; 'grain in pods,' शमीधान्यं.

PODAGRICAL, *a.* चातकी -फिकनी -फिक (न), चातरीगो -गिणी &c., चातिकाः -की -के, चातुलः -ला -लं, सन्धिवायुगो &c., सन्धिवायुग्रस्तः -स्ता -स्तं.

PODDER, *a.* सिधियुक्तः -क्ता -क्तं, शिखीयुक्तः &c., शमियुक्तः &c.

POEM, *s.* काव्यं, कविता, कवनं, काव्यबन्धः; 'interspersed with prose,' खण्डकाव्यं.

POESY, *s.* (Art of composing poems) कविता, काव्यविद्या, काव्य-रचनविद्या, काव्यलेखनविद्या, काव्यरचना, श्लोकरचना, कविताशक्तिः *f.*, कविकर्म *n.* (न), रचविद्या, रसज्ञता. —(Metrical composition) कविता, काव्यं, व्यञ्जनावृत्तिः *f.* See POETRY.

POET, *s.* कविः *m.*, काव्यरचकः, कवितारचकः, पद्यरचकः, काव्यकर्त्री *m.* (नृ), कविताकर्त्री *m.*, रसज्ञः, पद्मा *m.* (मृ), भविनः, वागीशः; 'a quasi poet,' कविकल्पः; 'a ready poet,' शीघ्रकविः *m.*

POETASTER, *s.* कुकविः *m.*, कविकल्पः, कविदेशीयः, कविदेश्यः.

POETESS, *s.* काव्यकर्त्री, कविताकर्त्री, काव्यरचका.

POETIC, POETICAL, *a.* (Relating to poetry, suitable to it) कवि-तासङ्गन्धी -न्धनी &c., कविताविषयः -या -यं, काव्यरचनयोग्यः -ग्या -ग्यं, काव्ययोग्यः &c. —(Possessing the beauties of poetry) रसिकः -का -कं, सरसः -सा -सं, रसी -सिनी &c., रसवान् -वती -वत् (नृ), काव्यरसवान् &c., कविता or काव्य in comp.; as, 'poetical genius,' कविताशक्तिः *f.* —(Expressed in poetry or measure) श्लोकबद्धः -द्धा -द्धं, पद्यरूपः -पा -पं, श्लोकरूपः &c., काव्यरूपः -पा -पं, कवितारूपः &c., कविनामयः -यी -यं, श्लोकनामयः &c., छन्दोरूपः &c., छन्दोबद्धः &c.

POETICALLY, *adv.* कवितायोग्यं, कवितारूपेण, पद्यरूपेण, कवितापूर्वम्, छन्दोनुसारेण, काव्यरसपूर्वम्, सरसं.

POETICS, *s.* काव्यशास्त्रं, कविताशास्त्रं, रसशास्त्रं, पद्यशास्त्रं.

TO POETIZE, *v. n.* काव्य रच् (c. 10. रचयति -यितुं), काव्यरचनां कृ, कवितां कृ.

POET-LAUREATE, *s.* पन्दी *m.* (न), पन्दाहः *m.*, राजपन्दी *m.*, राजसुतिपाठकः.

POETRY, *s.* (Metrical composition, verse) कविता -त्वं, काव्यं, कवनं, पद्यं. —(Art or practice of composing in verse) कविता -त्वं, काव्यरचना, श्लोकरचना, काव्यविद्या, काव्यरचनविद्या, कविकर्म *n.* (न), कविताविद्या, रचविद्या, रसज्ञता. —(Poetical works) काव्यशास्त्रं, पद्यशास्त्रं, साहित्यं.

POIGNANCY, *s.* तीक्ष्णता, तीव्रता, तिग्मता, उग्रता -त्वं, कटुता, मार्मिकत्वं.

POIGNANT, *a.* तीक्ष्णः -क्ष्ण -क्ष्णं, तीव्रः -त्रा -त्रं, तिग्मः -ग्मा -ग्मं, उग्रः -या -यं, कटुः -टु -टु, अरुणुदः -दा -दं, मार्मिकः *m. f. n.* (श), मार्मिक-भेदी -दिनी -दि (न), मार्मिकः -की -कं.

POINT, *s.* (Sharp end) अग्रं, शिखा, शिखरं, अग्रः *m.*, अग्रिः *m.*, अंशुः *m.*, अग्रान्शुः *m.*, मुखं, कण्ठकः, शलाकाः 'of a needle,' सूच्यग्रं, कण्ठकः; 'of the foot,' पादाग्रं, प्रपदं. —(Of a blade, &c.) धारा -रं, कोटिः *f.*, अश्रिः *f.*, पालिः -लो *f.* -लिका, अशिः *m.*, शिखरं, अग्रं; 'a sharp point,' तीक्ष्णारं. —(Of land, head-land) भूमिनासिका, उदग्रभूमिः *f.*, उदग्रस्थलं, भग्नशलाका. —(Sting, wit of an epigram, &c.) दंशः, उपदंशः, मर्म *n.* (न), रमः, रहस्यं. —(Of space or time) अणुः *m.*, परमाणुः *m.*, सन्धिः *m.* —(Of the compass) दिक् *f.* (श), दिशा, ककुभ *f.*, काशा, साशा, हरित् *f.*, दिग्वि-भागः; 'intermediate point,' विदिक् *f.*, प्रदिक् *f.*, अपदिशः. —(Dot) बिन्दुः *m.*, शून्यं, विपुद् *f.* (प), अङ्कः, चिह्नं. —(Mark in punctuation) चिह्नं, विश्रामचिह्नं, विरामचिह्नं. —(Particular sub-ject, case under discussion) विषयः, अर्थः, पदं, स्थलं, आस्यदं, प्रकरणं, प्रसङ्गः, प्रस्तावः 'being to the point,' प्रामाणिकः -की -के, प्रस्ताविकः &c.; 'on this point at least,' अत्र तावत्. —(Aim, object) लक्ष्यं, लक्ष्यं, अर्थः, काशयः, उद्देशः, अभिप्रायः. —(Characteristic mark, as of a horse, &c.) लक्षणं, विशेषणं, गुणः. —(Degree, pitch) पर्यन्तं, अन्तः -न्तं, परिमाणं, पदं, आस्यदं, पर्योयः, क्रमः; 'highest point,' उत्तमपदं, परमपदं, परमास्यदं; 'to such a point,' एतावत्पर्यन्तं, एतावत्; 'to what point?' किमप्यन्तं, कियत्यन्तं; 'to that point,' तदन्तं, तत्पर्यन्तं. —(Critical moment) सन्धिः *m.*, कालसन्धिः *m.*, समयः; 'on the point of, at the point of,' उद्यतः -ता -तं, उद्युक्तः -क्ता -क्तं, उन्मुखः -खा -खं, or expressed by the desiderative or other forms of adjective, thus, 'on the point of dying, at the point of death,' मरणोन्मुखः -खा -खं, मुन्युः -युः -युः, आसन्नमृत्युः -मृत्यु -मृत्यु, आसन्नमरणः -रा -रं, मृतप्रायः -या -यं, मृतकल्पः -त्या -त्यं, अन्त्यावस्था -स्था -स्थं; 'on the point of going,' गमनोद्यतः -ता -तं, गमनुद्यतः &c., गमनोन्मुखः &c., शिगमिषुः -षुः -षु, गमुकामः -मा -मं; 'on the point of bringing forth,' प्रसवोन्मुखी, आसन्नप्रसवा, आसन्नप्रसव-काला; 'he is on the point of rising,' उपातुमुद्यतो-स्ति, उपातुम् इच्छति. —(Point of view) दृष्टिः *f.* —(Punctilio, nicety) सूक्ष्मता, सौक्ष्म्यं.

TO POINT, *v. a.* (Sharpen to a point) तीक्ष्णायीकृ, तीक्ष्णीकृ, तीक्ष्ण-धारीकृ, शिखायीकृ, निशो (c. 4. -शयति -शायुं), तिञ् (c. 10. तेजयति -यितुं), सारीकृ. —(Direct towards, aim at) लक्ष्यीकृ, उद्दिशु, समुद्दिशु, निर्दिशु, अभिसन्धा, लक्षु; 'pointing to,' उद्दिश्य. —(Punctuate) विश्रामचिह्नानि or विरामचिह्नानि अङ्क (c. 10. अङ्कयति -यितुं) or कृ. —(Point out, show by the finger, &c.) प्रदिशु

(c. 6. दिशति - देहू), निर्दिश, उद्दिश, निर्दिश, लब्धि, आदिश, चतुर्विधा निर्दिश or प्रदिश or दूश (c. 13. दर्शयति - चित्) or प्रदूश or दूष (c. 10. सूचयति - चित्) or संदूष; point out the way, मार्ग आदेश्य.

To point, v. n. (With the finger) **प्रातिनिर्देशो कृ, जनुत्वा निदिश**
or प्रदिश. See the last.—(Have direction or aim) **उद्दिश्य.**
उद्देशकः—का -कं भू, उद्देशो कृ, लक्ष्यीकृ or expressed by दिश्य or
मुख or चय in comp.; as, 'to point towards the south,'
दक्षिणदिश्यः—इया -इयं भू, दक्षिणमुखः &c. भू, दक्षिणायाम् &c. भू.

POINT-BLANK, *a.* or *adv.* समसूचः -चा -चं, एकसूचः &c., समरेखः -खा -खं, क्षितिजैकसूचः &c., समसूत्रेण, एकसूत्रेण.

POINTED, *p. p.* or *a.* (Have a sharp end) तीक्ष्णः - वा - वं, शितायः &c., सायः &c., तीक्ष्णशिलः - ला - लं, शीतशिलः &c., जमुमान् - मन्ती - मन् (न्), तीक्ष्णजमुमान् &c., शिलाबलः - ला - लं, शिलाधरः - रा - रं, शितः - ता - तं, निशितः &c., शैष्यः - श्या - श्यं—(Epigrammatical, keen, witty) रसिकः - का - कै, सरसः - सा - सै, रसवान् &c., मार्मिकः - की - कै, मर्मस्पृक् *m. f. n.* (ज्ञ), अहनुदः - दा - दं, दंशकः - का - कै; 'pointed words,' चागसिः *f.*—(Pointed out) निर्दिष्टः - डा - डं, उद्दिष्टः &c., प्रदिष्टः &c., कृषितः - ता - तं, चक्रुलि-निर्दिष्टः &c.

POINTEDLY, *adv.* अमुकमुद्दिश्य, उद्दिश्य, उद्देशपूर्वकं, समर्थभेदं.

POINTEDNESS, *s.* रसिकता -त्वं, सरसता, दंशकता -त्वं, मार्मिकत्व.

POINTER, *s.* निर्देशकः, देशकः, प्रदेशकः, निर्देहा *m.* (हृ), निदेहा *m.*, निर्देशी *m.* (नृ), प्रदेशी *m.*, देशी *m.*, दर्शकः, प्रदर्शकः, सूचकः.—
(Dog) वनपक्षिनिर्देशको मृगयाकुक्षुरः, वन्यपक्षिनिर्देशने शिक्षितो मृग-
याष्टा *m.* (नृ).

POINTING, ४. निर्देशः - शनं, अङ्गुलिनिर्देशः, निदेशः, सूचनं, अङ्गुलिप्रदर्शनं.

POINTLESS, *a.* (Having no point or edge) निरयः-या-यं, अय-हीनः-ना-नं, धाराहीनः &c., अतीक्ष्णः-क्ष्ण-क्ष्णं.—(Destitute of wit) चिरसः-सा-सं, अरसिकः-का-कं, रसहीनः &c., प्रलुः-लुः-लुः.

POISE, *s.* (Weight) भारः, तुला, तोलः.—(Balance, equilibrium)
 भारतुल्यता, भारसमता, भारसाम्यं, समतीत्यं, समतोलः, तुल्यता,
 तलासाम्यं.

To POISE, v. a. समभारीक, तुल्यभारीक, समतोलीक, समीक, तुल्यीक,
तल (c. 10 .तलयति -यितुं).

POISON, *n.* विषं, गरं-रः, गरलं, गरदं, भृगरं, जीवनापातं, जाकुलं, जाकुलं, हलाहलं-लः, हालाहलं, हालहालं, हालहलं, हलहलं, हाहलं-लः, कालकूटं-टः, कलाकुलं, काकोलं-लः, सोराष्टिकं, सोराष्टिकं, दारदः, प्रदीपनः, ब्रधपुत्रः, शोष्णिकेयः, वस्तनाभः, पूलकं, निदः, ह्येदः; 'administering poison,' विषप्रयोगः, विषविधानं, विषदानं; 'taking poison,' विषभक्षणं; 'worthy of death by poison,' विष्यः-व्या-
-प्यं; 'yielding poison,' विषदः-दा-दै; 'removing or curing poison,' विषघ्नः-घ्नी-घ्नं, विषनाशी-श्लिनी-श्लि(न्), विषघाती &c., विषहरः-री-रं, विषापहः-हा-हं, गरग्नः &c.; 'art of curing poisons,' विषविद्या, विषनाशनविद्या; 'curer of poisons,' विषयेष्टः, विषभियक् *m.* (न्), जाकुलिकं, जाकुलिः *m.*, गारुडिकः; 'charm against poison,' गारुडः-ई.

70 POISON, v. a. (Infect with poison) विषाक्त-क्रां कृ, विषयुक्त-क्रां कृ, विषेण द्रुप (c. 10, दूषयति-यितुं), विषादिगन्-गन् कृ.—(Administer poison, kill by it) विषं दा, विषप्रयोगं कृ, विषेण हन् or मृ in caus., विषदातेन हन्.—(Poison one's self, take or eat

poison) विषं भुञ् or भक्ष् or खाद्, विषेण or विषप्रयोगेण जात्मानं
हन्.—(Corrupt, taint) दृष्, सन्दृष्, लिप्, नञ् in caus.

POISONED, *p. p.* or *a.* (Infected with poison) विषाक्तः-क्ता-क्ते.
विषादिभ्यः-रथा-रथं, विषालिप्तः-लप्ता-लप्तं, विषदीयितः-दत्ता-दत्तं; 'a poisoned arrow,' दिग्धः, लिप्तकः.—(Killed by poison) विषनारितः-नारिता-नारितं, विषनाशितः &c.

POISONER, *s.* विषदः, विषदायी *m.* (नं), गरदः, गरदायी *m.*, तीक्ष्णरसदायी.
POISONING, *s.* विषप्रयोगः, विषदानं, विषविधानं, विषेण मारणं.

POISONOUS, *a.* विषालुः-लुः-लु, गरली-लिनी-लि (न्), विषमयः-यी-य, रुषियः-या-यं, विषधरः-रा-रं, विषगुणकः-का-कं, विषधक्षैकः-का-कं, विषदः-दा-दं, सगरः-रा-रं, तोक्षुषियः-या-यं, विषपूरीः-यी-यं, विषनुः-रा-रं, दूषकः-का-कं, विष in comp.; as, 'poisonous snake,' विषभङ्गः.

POISONOUSLY, *adv.* सविषं, सगरं, सगरलं, सदूषणं, दूषकप्रकारेण.

POISONOUSNESS, ४. विषालुता, सविषत्वं, सगरत्वं, विषपूर्णता, दूषकत्वं.

POITREL, s. उरस्त्राणं, वक्षस्त्राणं, उरश्छदः, वक्षस्त्रं.

Tu पोक, *v. a.* (Thrush, push against, stick) तड् (c. 10. ताडयति -यितुं), दस्कादि प्रसारयित्वा तड् or साहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं) or आभ्या-
हन् or प्रवृ (c. 1. -हरति -हस्ये), प्रमु (c. 10. -सारयति -यितुं), प्रविश्
(c. 10. -वेशयति -यितुं), ताडनं कृ, आघातं कृ, प्रहारं कृ.—(Search
for, grope for, with a long instrument) दस्कादि प्रसारयित्वा
परामृश (c. 6. -मृशति -मृशं) or अभ्यविष् (c. 4. -इष्यति -रयितं).

To POKK, *v. n.* (Gripe) तमः प्रविश्य परामृश or परिमृश, अन्यकारे दृष्टादि प्रसारयित्वा अन्विष् or निरूप.—(Dawdle, trifle) विलम्बेन किञ्चित् कृ, विलम्ब. See *To* PEDDLE.

POKE, *s.* ताडनं, आघातः, प्रहारः, अभिघातः, आहतिः *f.*, दण्डप्रसारणं.

POKER, ४. शलाका, लोहशलाका, अक्षरपालनशलाका, अक्षरपालकः,
अक्षरपालकदण्डः, अक्षरोत्थापकः.

POLAR, *a.* भुवसङ्घन्धी-स्थिनी-स्थि (न), मेरुसङ्घन्धी &c., भुवविषयकः -का -कं, भुवस्थः -स्था -स्थं, केन्द्रस्थः &c., भुवनिकदस्थः &c. ; 'polar star', भुयः, सौरानपादिः *m.*, उक्तानपादिः, नक्षत्रनेमिः *m.*, क्षुत्तिकरः, ज्योतीरथः ; 'polar circle' कदम्भमण्डलं ; 'polar distance', क्षत्यापाशांशः.

POLARITY, s. ध्रुवाभिरुणशीलता, ध्रुवाभिगमनशीलता, ध्रुवाभिजिगमिषा, ध्रुवाभिमुखशीलता, ध्रुवाभिमुखता, केन्द्राभिमुखता.

POLARY, a. मुवाभिसरणीशीलः -ला -लं, मुवाभिगमनशीलः &c., मुवाभि-
जिगमिषुः -षुः -षु, मुवाभिगामी -मिनी -मि (न्), मुवाभिसारी &c.,
मुवाभिमत्तशीलः &c.

POLE, *s.* (Long piece of wood) दण्डः -खंडं, यहिः *m. f.*, दीर्घकाष्ठं.
काष्ठं; 'for carrying burdens,' भारयहिः *m. f.*, विहङ्गिका; 'raised
on a pole,' वहण्डः -खा -खंडं.—(Of a carriage) धूः *f.* (धुरं), धुरा,
धुरी, कुशरः, युगन्धरः, यातमुखं.—(Of a plough) ईषा, ईशा, हल-
दण्डः, लाङ्गलदण्डः.—(The measure) दण्डः.—(In astronomy)
मुखः, मेरुः *m.*, केन्द्रं; 'north pole,' उत्तरमुखः, मुखः, मेरुः *m.*, उत्त-
राग्रं; 'south pole,' दक्षिणमुखः, कुमेरुः *m.*, दक्षिणाग्रं; 'elevation
of the pole,' ध्रुवोन्नतिः *f.*; 'pole of the ecliptic,' कंदर्पः.

POLE-AXE, *s.* परशुः *m.*, कुठारः, दीर्घयष्टिलग्नपरशुः *m.*, दीर्घटङ्कः.

POLE-CAT, *s.* पूतिशारिजा, लोमशमाजौरः, गन्धमाजौरः, गन्धोतुः *m.*, पूतिक्का, जाहकः, मृगचैटकः, कस्तूरीमृगः, गाधसङ्कोची *m.* (न), खडाशः -शी.

POLEMIC, POLEMICAL, *a.* विवादी-दिनी-दि (न्), विषादात्मकः-का-कं,
वादानुवादात्मकः का-कं, वादानुवादाधिकः-का-कं, वादानुवादी &c.,

बादप्रतिवादी &c., विरुद्धवादी &c., विप्रतिपक्षिकः -का -कं.
POLEMIC, POLEMICAL, *s.* बादानुवादशीलः, बादानुवादप्रियः, बादानुवाद-
कुशलः, विवादप्रियः, विवादकुशलः, वादरतः, बादानुवादकारी *m.* (नं),
वादविवादकरी *m.* (नं).

POLEMICS, *s.* धर्मविषयो बादानुवादः or विवादः or विरुद्धवादः.

POLE-STAR, *s.* (Fabled as the son of Uttānapāda, and grandson
of the first Manu) भुवः, औत्तानपादिः *m.*, उत्तानपादकः. See
POLAR, *a.*

POLICE, *s.* (Government of a city or town) नगरव्यवस्था, नगर-
व्यवस्थितिः *f.*, नगरानुशासनं, नगरकायानुशासनं.—(Internal regula-
tion of a kingdom) राशानुशासनं, देशानुशासनं, देशकायानु-
शासनं, राष्ट्रव्यवस्था, देशव्यवस्था, राष्ट्रव्यवस्थितिः *f.*—(Body of police-
officers) नगररक्षिणः *m.pl.*, नगररक्षकाः *m.pl.*, नगररक्षिणपुरुषाः *m.pl.*,
नगरपालाः *m.pl.*, नगरपालकाः *m.pl.*, नगररक्षिणः, नगरपालगणः,
नगरपालधनीः; 'rural police,' ग्रामरक्षिणः *m.pl.*, ग्रामरक्षकाः *m.pl.*,
ग्रामपालाः; 'highway police,' मार्गपालाः -लकाः, मार्गरक्षकाः *m.pl.*

POLICE-MAGISTRATE, *s.* दण्डनायकः, दण्डप्रणेता *m.* (नं), दण्डाधिकारी *m.* (नं).

POLICE-MAN, POLICE-OFFICER, *s.* नगररक्षी *m.* (नं), नगररक्षकः, नगर-
रक्षिणपुरुषः, नगरपालः -लकः, चारखकः, राजपुरुषः.

POLICY, *s.* (Art or manner of governing or managing public
affairs) नीतिः *f.*, नीतिविद्या, नयः, नयनं, नयप्रयोगः, राजनीतिः *f.*,
राजनयः, राज्यशासननीतिः *f.*, राज्यनयनं, राज्यनयननीतिः *f.*, राज्यनि-
र्वाहनीतिः *f.*, राज्यव्यवहारनीतिः, राज्यानुशासननीतिः; 'good policy,'
सुनीतिः *f.*, सुनयः; 'bad policy,' दुर्नीतिः *f.*, दुर्नीतं, दुर्नयः, दुर्नीतिः
&c.—(Prudence or skill in the management of public af-
fairs) नीतिकौशल्यं, नीतिकुशलता, नीतिचानुर्यं, राज्यनयनयुक्तिः *f.*,
राज्यकरणयुक्तिः *f.*, राज्यशासनयुक्तिः *f.*, राज्यचानुर्यं, राज्यकौशल्यं,
नीतिज्ञता.—(In the management of affairs generally, prudence)
व्यवहारयुक्तिः *f.*, व्यवहारचानुर्यं, व्यवहारदक्षता, व्यवहारकौशल्यं,
कर्मेनिर्वाहयुक्तिः *f.*; 'good policy,' सुयुक्तिः *f.*; 'prudential po-
licy,' समीक्षकारित्वं, सुविमृश्यकारित्वं, समीक्षापुरःसरं उपायप्रयोगः.

To POLISH, *v. a.* (Make smooth and glossy) तिष्ठ (c. 10. तेजयति
-यितुं), परिष्कृ, निष्ठप् (c. 10. निहाययति -यितुं, rt. तप्), कानिं दा,
क्षिणीकृ, छल्लीकृ, मृज् (c. 2. माष्टि -हुं), प्रमृज्.—(Refine, make
polite) परिष्कृ, संस्कृ, शिष्टीकृ, सभ्यं -भ्यां कृ, सभ्यता or शिष्टतां जन्
(c. 10. जनयति -यितुं) or दा.

POLISH, *s.* (Glossiness) कानिः *f.*, शोभा, क्षिप्तता, क्षेप्यं, छल्लीता.
—(Finish) परिष्कारः, परिष्कृतिः *f.*, संस्कारः, संस्कृतिः *f.*—(Refine-
ment) शिष्टता, परिष्कारः, सभ्यता, सभाचानुर्यं, सुजनता, सौजन्यं,
शिष्टाचारसम्यक्ता, सभ्यचारसम्यक्ता.

POLISHED, *p. p.* (Made glossy) परिष्कृतः -ता -तं, तेजितः -ता तं,
निष्ठप्तः -ता -तं, निष्ठप्तकृतः &c., छल्लीकृतः &c., मृजः -हा -हं, प्रमृजः
&c., निष्ठीतः -ता -तं, निष्ठीतः -ता -तं, पञ्चलितः -ता -तं—(Refined)
परिष्कृतः -ता -तं, संस्कृतः &c., शिष्टः -हा -हं, सभ्यः -भ्या -भ्यं, शिष्टा-
चारसम्यक्ता -ता -तं, सभ्यचारसम्यक्ता &c., अद्याम्यः -भ्या -भ्यं.

POLISHER, *s.* परिष्कर्ता *m.* (नं), परिष्कारकः, तेजकः, कानिदः, कानि-
दायकः, निर्वोधकः, मार्जकः, सभ्यानैकः.

POLISHING, *s.* परिष्कारः, परिष्कृतिः *f.*, संस्कारः, तेजनं, छल्लीकरणं.

POLITE, *a.* (Refined in manners) शिष्टः -हा -हं, सभ्यः -भ्या -भ्यं,
शिष्टाचारी -रिणी -रि (नं), सभ्याचारी &c., सभ्यशीलः -ला -लं, शि-
ष्टाचारसम्यक्ता -ता -तं, सभ्याचारसम्यक्ता &c., सुजनः -जा -नं, विनीतः

-ता -तं, विनयवान् -वती -वत् (नं), सविनयः -या -यं, अद्याम्यः -भ्या
-भ्यं.—(Courteous, obliging) सुशीलः -ला -लं, चादरशीलः &c.,
वन्दारः -रुः -रुः, दक्षिणः -शा -शं, अनुनयी &c., सानुनयः -या -यं,
अनुरोधी &c., अनुकूलः -ला -लं, प्रियंवदः -दा -दं, अभिवादकः -का
-कं, शङ्कु -ङ्कु -ङ्कु, सत्कारी &c.

POLITELY, *adv.* सभ्यवत्, शिष्टवत्, विनीतवत्, सविनयं, सानुनयं, सुशी-
लवत्, सदाक्षिण्यं, सभ्याचारानुसारेण, शिष्टाचारानुसारात्.

POLITENESS, *s.* (Refinement of manners) शिष्टता, सभ्यता, सभ्यशी-
लता, शिष्टाचारित्वं, सभ्याचारित्वं, विनीतता -त्वं, विनयः, सुजनता,
सौजन्यं, अद्याम्यता.—(Courteousness) सुशीलता, चादरशीलता,
दाक्षिण्यं, अनुनयः, आनन्दनं, अनुरोधः, अनुकूलता.—(Polite beha-
viour) शिष्टाचारः, शिष्टाचरणं, सभ्याचारः, सभ्याचरणं.

POLITIC, *a.* (Skilful in managing public affairs) नीतिकुशलः -ला
-लं, नीतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, नीतिविद्याज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, नीतिविशारदः -दा -दं,
नीतिदक्षः -क्षा -क्षं, नीतिमान् -मती -मत् (नं), नीतिविद् *m. f. n.*,
नयविद्, नीतिचतुरः -रा -रं.—(Skilful in the management of
affairs generally) व्यवहारकुशलः -ला -लं, व्यवहारदक्षः -क्षा -क्षं,
कर्मेनिर्वाहकुशलः -ला -लं, कुशलः -ला -लं, विचक्षणः -शा -शं, निपुणः
-शा -शं.—(Wise, well devised, adapted to its end) सुनीतः
-ता -तं, सुयुक्तः -क्ता -क्तं, सुप्रयुक्तः &c., सुपटितः &c., सम्यङ्नीतः &c.,
यौक्तिकः -की -कं, सुसमोक्ष or सुविमृश्य or सुसमोक्षापूर्णे कृतः -ता
-तं, अर्थसम्पादकः -का -कं, अर्थसाधकः -का -कं, कार्यसाधकः &c.,
अर्थकरः -रा -री -रं, हितः -ता -तं.

POLITICAL, *a.* नीतिसङ्घी -न्विनी &c., नीतिविद्यासङ्घी &c., राज-
नीतिसङ्घी &c., राज्यनयनसङ्घी &c., राज्यव्यवहारसङ्घी &c.,
नीतिविषयकः -का -कं, राजनीतिविषयः -या -यं, राजकीयः -या -यं,
नीति or देश or राष्ट्र or राज्य in comp.; as, 'political lore,'
नीतिविद्या, नीतिशास्त्रं; 'political rights,' देशाधिकारः, चौरज-
नाधिकारः.

POLITICAL ECONOMY, *s.* नीतिविद्या, देशपोषणविद्या, देशपालनविद्या,
राष्ट्रपालनविद्या, राष्ट्रपापयावद्या, राज्यव्यवस्थाविद्या, राज्यनिर्वाहविद्या,
राज्यकर्मनयः -यनं.

POLITICALLY, *adv.* नीतिमयेक्ष्य, नीतिविद्यामयेक्ष्य, राज्यव्यवस्थामयेक्ष्य.

POLITICIAN, *s.* नीतिज्ञः, नीतिकुशलः, नीतिविद् *m.*, नीतिवेदी *m.* (नं),
नीतिविशारदः, नीतिविद्याज्ञः, राजनीतिकुशलः, राजनीतिविशारदः,
नयविशारदः.

POLITICS, *s.* (Science of government) नीतिः *f.*, नीतिविद्या, नयः,
राजनीतिः *f.*, राजनीतिविद्या, नीतिशास्त्रं, राजनीतिशास्त्रं, राज्यनय-
नविद्या, राज्यशासनविद्या.—(Political or public affairs) राज्य-
विषयाः *n. pl.*, राज्यकर्मणि *n. pl.*, राज्यकायैणि *n. pl.*, देशव्यव-
हारः, राष्ट्रव्यवहारः.

POLITY, *s.* (System of government) राज्यनीतिः *f.*, राज्यनीतिः *f.*,
राज्यनीतिरूपं, राज्यव्यवस्था, राज्यस्थितिः *f.*, राज्यनियमः, राज्यविधिः *m.*,
राज्यप्रवृत्तिः *f.*, राज्यकरणनियमः, नीतिः *f.*, दण्डनीतिः *f.*

POLL, *s.* (Head) मुखः -खं -खकं, शिरस् *n.*, शीर्षं, मस्तकः -कं.—
(Entry of the names of electors) नामाभिलेखनं, नामलिखनं,
नामलेखनं, नामारोपणं, नामसमारोपणं.—(List of names) नामावलिः
-ली *f.*, नामपरिसंख्या.

To POLL, *v. a.* (Cut off the hair) केशान् हिद् or लू or चावप्.—
(Enter names of electors, &c., in a list) नामावलिपत्रे or नाम-
परिसंख्यापत्रे नामानि समाहृ in caus. or चाहृ or चर्माहृ or लिख्

POLLARD, *s.* छिन्नायवृक्षः, छिन्नायवृक्षः, लूनायवृक्षः, लूनायवृक्षः *m.*

POLLED, *p. p.* (Lopped) छिन्नः -चा -च, लूनः -ना -नं.—(Registered as the names of voters) नामावलिपत्रारोपितः -ता -तं. -भिलिखितः -ता -तं.

POLLEN, *s.* (Of a flower) परागः, रजस् *n.*, पुष्परजस् *n.*, पुष्पः (गुणः) *m.*, पांशुः *m.*; 'laden with pollen,' परागवान् -वती -वत् (त्), परागी -गिणी -गि (न्).

To POLLUTE, *v. a.* दुष् (c. 10. दूषयति -यितुं), सलुप्, प्रतिदुष्, मलिनिकृ, मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), कलुषीकृ, कलुष (nom. कलुषयति -यितुं), लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्), अनुलिप्, दिह् (c. 2. देहिषि -गुं), मलेन दुष् or लिप् or सलुप् (c. 7. सनक्ति, सन्कुं), कलुष् (nom. कलुषयति -यितुं), समलीकृ, अमेधेन लिप्, अमेधीकृ, मलीमसीकृ, अपवित्रीकृ.—(Taint with guilt) दुष्, भंश (c. 10. भंशयति -यितुं), भशीकृ, भंश -शं कृ.—(A virgin) कन्या दुष् or धूष् (c. 10. धूषयति -यितुं).

POLLUTED, *p. p.* दूषितः -ता -तं, दुष्टः -ष्टा -ष्ट, मलदूषितः &c., मलिनितः -ता -तं, मललितः -ता -तं, लिप्तः &c., अमेधिलितः &c., अमेध्याकृतः -कृता -कृतं, कलुषितः -ता -तं, कलुषीकृतः &c., मलीमसः -सा -सं, समलः -लता -लै, मलवान् -वती -वत् (त्), कलुषितः -ता -तं.—(As a virgin) दूषिता, भशा, धविता

POLLUTER, *s.* दूषकः, दूषणः, कलुषकारी *m.* (न्), मलावहः, अशोचकृन्

POLLUTION, *s.* (The act) दूषणं, मलदूषणं, मललेपनं, मलिनोकरणं, कलुषीकरणं, अमेधदूषणं, अमेधलेपः, अपवित्रीकरणं.—(The state) मलिनत्वं, मालित्यं, समलता -त्वं, अमेधता -त्वं, मलदूषितत्वं, अमेध-लिप्ता, अमेध्याकृतत्वं, अशुचित्वं, अशोच-चित्वं, अपवित्रता -त्वं, दृष्टता -त्वं.—(Nocturnal) स्वप्रदोषः, स्वप्राप्त्या, स्वप्रमये शुक्रपातः.

POLTROON, *s.* कापुरुषः, कुपुरुषः, क्रीवः, कातः, हतकः, कृपणः, भीरु-जनः, निर्वीर्यः, वैर्यहीनः, शौर्यहीनः, अधीरः.

POLTROONERY, *s.* क्रीयता, कापुरुषत्वं, अधीरुप, कातरता, भीरुता.

POLYANDROUS, POLYANDRIST, *s.* बहुभर्तृका, बहुपतिक, अनेकभर्तृका.

POLYANDRY, *s.* बहुभर्तृत्वं, बहुभर्तृधारणं, अनेकपतिधारणं.

POLYCHORD, *a.* बहुतन्त्री-न्त्रिणी-न्त्रि (न्), बहुतनुः -नुः -नु, अनेकतन्त्री &c.

POLYGAMIST, *s.* (Practiser of polygamy) बहुभार्यः, अनेकभार्यः, बहुपत्नीकः, दारी *m.* (न्), अनेकस्त्रीकः.—(Defender of it) बहु-पत्नीवादी *m.* (न्).

POLYGAMY, *s.* बहुपत्नीत्वं, बहुभार्यत्वं -ता, अनेकभार्यता, साधत्वं.

POLYGENOUS, *a.* बहुविधः -धा -धं, अनेकविधः &c., बहुप्रकारः -रा -रं.

POLYGLOT, *a.* बहुभाषः -धा -धं, अनेकभाषः -धा -धं.

POLYGLOT, *s.* बहुभाषयन्त्रः, अनेकभाषयन्त्रः, बहुभाषपुस्तकः.

POLYGON, *s.* बहुकोणः, षोडशभुजः, षड्भुज-सी, अनेकाष्ट-द्वी, बहुको-णाकृतिः *f.*, षड्साकृतिः *f.*, षड्कोणा मूर्तिः.

POLYGONAL, POLYGONOUS, *a.* बहुकोणः -गण -णं, बहुभुजः -जा -जं, षड्भुजः -षा -षं, अनेकाष्टः -ष्टा -ष्टं.

POLYMATHY, *s.* बहुविद्याज्ञानं, एतेकविद्याज्ञानं, बहुशास्त्रज्ञानं.

POLYPETALOUS, *a.* बहुदलः -ला -लं, अनेकदलः &c., बहुदली -लिनी &c.

POLYPHAGOUS, *a.* बहुभक्षः -क्षा -क्षं, बहुसादकः -का -कं, बहुशोषा-शोषिनी &c.

POLYPHONOUS, *a.* बहुस्वरः -रा -रं, बहुस्वनः -ना -नं, बहुध्वनिः -निः -नि.

POLYPUS, *s.* बहुपादः, बहुपाद *m.*, अनेकपादः, बहुमूढः, अनेकमूढः.

POLYSPERMOUS, *a.* बहुबीजः -भा -भं, प्रचरबीजः &c., अनेकबीजः &c.

POLYSYLLABIC, *a.* बहुशब्दः -रा -रं, अनेकशब्दः &c., बहुशब्दो-रिणी -रि (न्).

POLYSYLLABIC, *s.* बहुशब्दः, बहुशब्दज्ञानः, अनेकाक्षरशब्दः.

POLYTHEISM, *s.* बहुदेवमतं, बहुदेववादः, अनेकदेवमतं, अनेकवादः.

POLYTHEIST, *s.* बहुदेवमतावलम्बी *m.* (न्), अनेकदेववादी *m.*, अनेकवादी *m.*

POMANDER, *s.* भाषितं, वासितं, वासितवर्णं, सुगन्धिवर्णं.

POMATUM, POMADE, *s.* घिलेपनं, सुगन्धिलेपः, गाभानुलेपनी, यक्षकदेमः.

POMEGRANATE, *s.* (The tree) दाडिमः -मी, दाडिचः, दालिमः, डालिमः, करकः, रक्कीनः, शुक्कवल्गुः, फलशाडवः, मणिबीजः, मधुबीजः, सत्कलः, कुचफलः, सुनीलः, पिङ्गोरः, नीरसः.—(Its fruit) दाडिमं, दालिमं, दाडिमफलं.

POMMEL, *s.* (Knob) पिङ्गः, गङ्गः, गुल्मः, चाभोगः.—(Of a saddle) पथ्याणपिङ्गः, पथ्याणवर्धःस्थपिङ्गः, पथ्याणगुल्मः.

To POMMEL, *v. a.* तड् (c. 10. ताडयति -यितुं), वेवाघातं कृ, दखाघातं कृ.

POMP, *s.* (Procession) यात्रा, यात्राप्रसङ्गः.—(Show) साडचरं, ऐश्वर्यं, शोभा, प्रतापः, अतिप्रतापः, अतिशोभा, दम्भायं शोभा or तेजस् *n.*, चमत्कारः, कौतुकं. See PARADE, PAGEENTRY.

POMPOUS, *a.* (Displaying pomp, showy) महाप्रतापः -पा -पं, अति-प्रतापी -पिनी -पि (न्), अतिशोभनः -ना -नं, साडचरी &c., कौतुकी &c.—(Ostentations) दाम्भिकः -की -कं, दम्भी &c., दम्भायकः -का -कं, साटोपः -पा -पं, अतिगर्वितः -ता -तं, दर्पाध्यातः &c., गर्वितः &c., गर्वितवाक्यः -का -कं, विकल्पनः -ता -नं.

POMPOUSLY, *adv.* (Magnificently) अतिप्रतापेन, अतिशोभापूर्वं, साडचरं.—(Ostentatiously) दम्भायं, सदर्भं, दम्भापूर्वं, सगर्वं, गर्वितप्रकारेण, लोकदर्शनायं, विकल्पनपूर्वं, साटोपं.

POMPOUSNESS, *s.* (Magnificence) ऐश्वर्यं, सप्रतापत्वं. See POMP.—(Ostentatiousness) दम्भः, दाम्भिकत्वं, साटोपत्वं, गर्वितत्वं, विकल्पा-दर्पाध्यातता.

POND, *s.* तडागः, जलाशयः, जलाधारः, सरस् *n.*, ह्रद्, खातं, सरोवरः -रं, क्रीडासरोवरः, वापी -पिः *f.*, कासारः, पुष्करिणी, सरसी, पद्माकरः, मोनगोपिकाः 'a natural pond,' अखातं, देवखातकं; 'an oblong pond,' दीर्घिका.

To PONDER, *v. a. and n.* मनसा विचर् (c. 10. -चारयति -यितुं) or विगण् (c. 10. -गणयति -यितुं), चिन्त् (c. 10. चिन्तयति -यितुं), विचिन्त्, सचिन्त्, ध्ये (c. 1. ध्यायति, ध्यातुं), अनुध्ये, अभिध्ये, सन्ध्ये, भू (c. 10. भावयति -यितुं), विभू, सम्भू, विभूष (c. 6. मृशति -स्रष्टुं), परिमृश, विचर्के (c. 10. -तर्कयति -यितुं), अनुतर्कं.

PONDERABLE, *a.* (That may be weighed) तुलायोग्यः -ग्या -ग्यं, तुलनीयः -या -यं.—(To be pondered) चिन्त्यः -न्या -न्यं, चिन्तनीयः -या -यं.

PONDERATION, *s.* (Act of weighing) तुलाधारणं.—(Act of pondering) सुविचारणं -णा, सुचिन्तनं, विगणनं -ना, सम्भाषना

PONDERED, *p. p.* चिन्तितः -ता -तं, सुविचारितः &c., विगणितः &c., सुचिन्तितः &c.

PONDEROSITY, *s.* भारित्वं, सभारत्वं, अतिभारित्वं, गुरुता, अतिगुरुता -त्वं, गरिमा *m.* (न्), भारवत्त्वं.

PONDEROUS, *a.* भारी -रिणी -रि (न्), अतिभारी &c., सभार -रा -रं, भारवान् -वती -वत् (त्), गुरुः -यी -रु, अतिगुरुः &c.

PONDEROUSLY, *adv.* अतिभारेण, सभारेण, सभारं, सगौरवं, अतिगुरु.

PONIARD, *a.* कट्टारः, कृपाणी, शङ्खः *m.*, कुरिका, असिपुत्रिका, कर्तरी.

To PONIARD, *v. a.* कट्टारं व्यप (c. 4. विधायति, यधुं), कुर (c. 6. कुरति -रितुं).

PONTAGE, *s.* सेतुकरः, सेतुशुल्कः -ल्लं, सेतुदेयं.

PONTIFF, *s.* प्रधानधर्माध्यक्षः, प्रधानधर्माधिकारी *m.* (न्), मुख्यधर्माध्यक्षः, महाधर्माध्यक्षः, महाधर्माधिकारी *m.* (न्), प्रधानयाजकः, मुख्यपुरोहितः, महायाजकः.

PONTIFICAL, *a.* प्रधानधर्माध्यक्षसम्बन्धी-न्धनी &c., प्रधानयाजकीयः -या -यं.

PONTIFICATE, *s.* प्रधानधर्माध्यक्षस्य पदं or अधिकारः, धर्माध्यक्षता -त्वं.
 PONTOON, *s.* सेतुबन्धने प्रयुक्तं तरालुः or तरान्युः; 'bridge,' तरालुबन्धनेतः.
 PONY, *s.* खुट्टपोटकः, खुट्टाश्वः, खुट्टशरीरी पोटकः or अश्वः.
 POOL, *s.* तडागः, जलाशयः, जलाधारः. पत्तलं, कुण्डं, सरस् *n.*, इदं.
 कासारः, पुष्करिणी, निपानं, परिषापः, कुम्.

POOR, *s.* नावः पश्चिमभागः or पश्चाद्भागः, नौपूरं, नौकापूरं.

POOR, *a.* (Destitute of money or property) दरिद्रः -द्रा -द्रं. निर्धनः
 -ना -नं, अधनः -ना -नं, धनहीनः &c., अल्पधनः &c., निर्धनकः
 -का -कं, क्षीणधनः -ना -नं, धनशून्यः -न्या -न्यं, दीनः -ना -नं, अर्थ-
 हीनः &c., विव्रहीनः &c., द्रव्यहीनः &c., द्रव्यशून्यः &c., विभवहीनः
 &c., अल्पद्रव्यः -न्या -न्यं, निःस्रः -सा -सं, गतार्थः -थो -थं, दुर्गतः
 -ता -तं, अनर्थः -थो -थं, निष्काचनः -ना -नं, निःकाचनः &c., अकाचनः
 &c., निष्किचनः &c., दारिद्र्यस्तः -स्ता -स्तं, दरिद्रता -ता -तं, द-
 द्रायकः -का -कं, दरिद्रता -त्री -तृ (तृ), कृपणः -या -यं, अधन्यः -न्या
 -न्यं, दुरात्म्यः -द्व्या -द्व्यं, क्रियान् -वतो -वत् (तृ); 'to be poor,'
 दरिद्रा (c. 2. दरिद्राति -द्रितुं), दरिद्रीभूः—(Paltry, mean, inferior)
 तुच्छः -च्छा -च्छं, कृपणः -या -यं, कुसितः -ता -तं, गर्हितः &c., निर्गुणः
 -या -यं, विगुणः &c., क्षुब्धकः -का -कं, अधनः -मा -मं, जयन्यः -न्या
 -न्यं, खलः -ला -लं, तृणप्रायः -या -यं, अनुत्तमः -मा -मं, or expressed
 by दर, कु, कल्प, पाश, देशीय in comp.; as 'a poor poet,'
 कुकविः *m.*, कविकल्पः &c.; 'a poor grammarian,' कुवैयाकरणः,
 वैयाकरणपाशः; 'poor fare,' कदम्बं.—(Wretched, pitiable)
 दीनः -ना -नं, कृपणः -या -यं, दुर्बलः -ला -लं, अनुकम्प्यः -भ्या -भ्यं,
 दुःखी -खिनी &c., दुःखान्वितः &c., वराकः -का -कं, 'poor wretch,'
 तपस्वी *m.* (नृ), कृपणजनः—(As soil) रुद्धः -ग -गं, ईरिणः -या
 -यं.—(Word of endearment) प्रियः -या. दयितः -ता. वलः -ला.

POOR-HOUSE, POOR-ASYLUM, *s.* धर्मशाला, दरिद्रशाला, दरिद्रालयः -यं,
 दरिद्राश्रयः, दरिद्रगृहं.

POORLY, *a.* (Somewhat indisposed) अस्वस्थः -स्था -स्थं, ईषदस्वस्थः
 &c., ईषदोगां -गिणी -गि (नृ), असुस्थः -स्था -स्थं, ईषदोगार्चः -र्चा -र्चं.

POORLY, *adv.* (Without wealth, in indigence) दारिद्र्येण, सदारिद्र्यं,
 दरिद्रवत्, निर्धनवत्, कृपणं, दीनं, सदैव्यं, धनेन विना.—(With little
 success) असिद्धिपूर्वकं, असिद्धा, सिद्धिं विना, फलं विना, निष्फलं.

POORNNESS, *s.* (Want of money or property) दरिद्रता, दारिद्र्यं,
 दरिद्रं, निर्धेनता -त्वं, अधनता, धनहीनता, धनशून्यता, दीनता, दैव्यं,
 अर्थहीनता, विभवहीनता. See POVERTY.—(Meanness, paltriness)
 तुच्छता, कृपणता, कार्पण्यं, निर्गुणता, खलता.—(Barrenness,
 unproductiveness) रुद्धता, शुष्कता -त्वं, निष्कलता, विफलता -त्वं,
 अफलदत्वं, अफलदायकता.

POOR-SPIRITED, *a.* कृपणबुद्धिः -द्धिः -द्धि, दीनबुद्धिः &c., दीनमनस्कः -स्ता -स्तं.
 POP, *s.* (Sharp, sudden sound) स्फुरकारः, स्फुत् indecl., आकस्मिक-
 कश्च्यः, पदश्च्यः, क्षणितं, आकस्मिकध्वनिः *m.*, अकस्मात्क्षणितं.

TO POP, *v. n.* (Enter suddenly) अकस्मात् प्रविशु (c. 6. -विशति
 -वेष्टु) or निविशु, आकस्मिकध्वनिपूर्वकं प्रविशु, आकस्मिकप्रवेशं कृ.—
 (Pop out) अकस्मात् or आकस्मिकध्वनिपूर्वकं निर्गम् (c. 1. -गच्छति
 -गन्तु) or निर्गतः -ता -तं भूः; 'in and out' गमनागमनं कृ.—
 (Make a sudden sound) स्फुत् शब्दं कृ, आकस्मिकध्वनिं कृ,
 अकस्मात् क्षण् (c. 1. क्षणति -यितुं) or ध्वन्, पद शब्दं कृ.

TO POP, *v. a.* (Cause to enter suddenly) अकस्मात् प्रविशु (c. 10.
 -वेशयति -यितुं) or निविशु, आकस्मिकध्वनिपूर्वकं प्रविशु.—(Cause to
 issue suddenly, pop out) अकस्मात् निर्गम् (c. 10. -गमयति -यितुं)

or निःसृ (c. 10. -सारयति -यितुं).

POP, *adv.* स्फुरकारेण, स्फुत् शब्देन, अकस्मात्, आकस्मिकध्वनिपूर्वकं.

POPE, *s.* रोमीयधर्माध्यक्षः, रोमीयधर्माधिपतिः *m.*, महाधर्माध्यक्षः.

POPINJAY, *s.* शुकः, कीरः. See PARROT.

POPISH, *a.* रोमीयधर्माध्यक्षसन्ध्या &c., रोमीयधर्मासन्ध्या &c.

POPULAR, *s.* दीर्घवृक्षः, दीर्घतरुः *m.*, दीर्घपादपः, दीर्घद्रुमः.

POPPY, *s.* खमखमः; 'its juice,' खमखसरसः; 'seed,' लिखा, लिख्या.

POPULACE, *s.* लोकः, प्रजा, सामान्यलोकः -काः *m. pl.*, साधारणलोकः

-काः *m. pl.*, प्राकृतलोकः, प्राकृतजनाः *m. pl.*, अवरजनाः, अवर-

लोकः *m. pl.*, अवरवर्णाः *m. pl.*

POPULAR, *a.* (Pertaining to the common people) लोकिकः -की
 -कं, साधारणलोकसन्ध्या &c., सामान्यलोकसन्ध्या &c., लोक or जन
 in comp.; 'courting popular favor,' लोकप्रपन्नं, जनप्रपन्नं,
 लोकानुरपन्नं.—(Prevailing among the people, general)
 लोकिकः -क्री -कं, सार्वलौकिकः &c., लोकसिद्धः -द्धा -द्धं, लोकप्रसिद्धः
 &c., लोककूटः -दा -दं, कूटः &c., लोकसम्मतः -ता -तं, लोकमतः
 &c., लोक or जन in comp.; 'popular usage or custom,'
 लोकव्यवहारः, जनव्यवहारः, लोकाचारः, जनाचारः, लौकिकाचारः,
 लोकमन्यदा, जनमन्यदा, जनरीतिः *f.*, लौकिकरीतिः *f.*, लोकरीतिः *f.*,
 लोकप्रवादः; 'popular rumour or report,' लोकप्रवादः, जनप्र-
 वादः, लोकवादः, जनवादः, लोकवाक्ता, जनवाक्ता, जनश्रुतिः *f.*, जनरथः,
 लोकयदनी, जनयदनी; 'popular story,' लोककथा, जनकथा;
 'popular accusation,' जनापवादः; 'odium,' जनविद्वेषः; 'tumult,'
 प्रकृतिशोभः; 'apprehension or acception,' लोकग्रहः; 'con-
 forming to popular opinion,' लोकानुसरणं, लोकानुसरणं,
 गतानुगमनं; 'one who does so,' लोकानुसारी *m. (n.)*, गतानुगतिः.
 —(Suitable to common people) सामान्यलोकयोग्यः -ग्या -ग्यं,
 सामान्यलोकोपयोगी -गिनी -गि (नृ), सर्वलोकयोग्यः &c., साधारणः
 -णी -यं.—(Pleasing to the people, enjoying the favor of
 people) लोकप्रियः -या -यं, सर्वलोकप्रियः &c., जनप्रियः &c., लोका-
 नुकूलः -ला -लं, लोकप्रायः -प्रा -यं, सर्वप्रियः &c., सकलप्रियः &c.

POPULARITY, *s.* लोकप्रीतिः *f.*, जनप्रीतिः *f.*, लोकप्रियता, सर्वलोकप्रीतिः *f.*,
 लोकानुकूल्यं, लोकानुकूलता, जनानुकूल्यं, जनानुकूलता, जनप्रियता,
 सर्वप्रियता, लोकानुरागः, जनानुरागः, लोकप्रपन्नं, लोकसम्मानं, लोक-
 यासता; 'desire of it,' लोकप्रपन्नच्छा, लोकानुरपन्नैषा.

POPULARLY, *adv.* लोकतः, लोकयोग्यं, लौकिकप्रकारेण, लोकप्रपन्नार्थं.
 TO POPULATE, *v. a.* (People) सजनोकृ, सजनं -नां कृ, जनविशिष्टं
 -ष्टां कृ, वस् in caus.

TO POPULATE, *v. n.* प्रजोत्पत्तिं कृ, प्रजोत्पादनं कृ, प्रजावृद्धिं कृ or जनं,
 प्रजनं (c. 4. -जायते -जनितुं), प्रजाम् उत्पद्य (c. 10. -पादयति -यितुं).

POPULATION, *s.* प्रजा, प्रजासंख्या, जनसंख्या, लोकसंख्या, जनाः *m. pl.*,
 जनता, देशजनता, देशजनाः *m. pl.*, देशप्रजा, लोकः, देशलोकः.

POPULOUS, *a.* बहुजनः -जा -जं, बहुजनः -ना -नं, प्रचुरजनः &c., प्रचुर-
 पुरुषः -पा -पं, प्रचुरप्रजः &c., जनसंघातः -धा -धं, प्रजाबहुलः -ला
 -लं, जनपदायुतः -ता -तं, वसितः -ता -तं.

POPULOUSNESS, *s.* बहुजनत्वं, प्रजाप्रापुर्ण्यं, प्रजाबाहुल्यं, बहुजनत्वं, जन-
 बाहुल्यं, लोकबाहुल्यं, पुरुषप्रापुर्ण्यं, पुरुषबाहुल्यं.

PORCELAIN, *s.* कोलालकं, मृणमयभाखानि *n. pl.*, मृत्पाखानि *n. pl.*, नात्रिकं.

PORCH, *s.* देहली-लिः *f.*, द्वारमण्डपः -पं, वातायनं, द्वारप्रकोष्ठकं, निष्काशः;
 'side seat of a portico,' मृगासनं; 'portico before a temple,'
 सभामण्डपः -पं.

PORCUPINE, s. शल्यकयकः, शल्य-त्यकः, शलाका, शलकी *m.* (नं), चाविद् *m.* (पु), कण्टकाकारः, सेषा; 'his quills,' शल्ल-ली, शलः-लं.
PORE, s. (Of the skin) रोमकूपः, तनुकूपः, रोमरन्ध्रं, लोमरन्ध्रं, लोमकूपः, खेद्वारं, खेद्वर्गः.—(Small spiracle) सूक्ष्मरन्ध्रं.
TO PORE, v. n. (Read books with fixed application) बद्धदृष्ट्या or स्थिरदृष्ट्या or अनिश्चिनयनाभ्यां or अनन्यदृष्ट्या यन्वान् (c. 2. अपीते, अध्येतुं, rt. ३), अत्यभिनिवेशेन or अभिनिविष्टचेतसा or अनन्य-मनसा यन्वाध्ययनं कृ, अनन्यदृष्टिं अध्ययनं कृ.
PORK, s. शूकरमांसं, सूकरमांसं, बराहमांसं, बाराहं, शोकरं.
PORKER, s. शूकरः, बराहः, पचनयोग्यः शूकरशायकः, सुद्रुशूकरः.
POROUS, a. (Having interstices in the skin) रोमकूपयुक्तः-क्ता-क्तं, रोमकूपविशिष्टः-ष्टा-ष्टं, रोमकूपमयः-यो-यं, सरोमकूपः-पा-पं.—(Having minute spiracles) सूक्ष्मरन्ध्रयुक्तः-क्ता-क्तं, सूक्ष्मरन्ध्रपूरीतः-शी-शीं, सूक्ष्मरन्ध्रविशिष्टः-ष्टा-ष्टं, सरन्ध्रः-न्धा-न्धं.—(Having interstices for exudation) विरलावयवकः-का-कं, शिथिलावयवकः-का-कं, द्रावकावयवकः-का-कं, खेद्वर्गविशिष्टः-ष्टा-ष्टं.
POROUSNESS, POROSITY, s. सरोमकूपत्वं, रोमकूपपूरीता, सूक्ष्मरन्ध्रपूरीता, बहुरन्ध्रपूरीता, सूक्ष्मरन्ध्राहुत्वं, सरन्ध्रता, विरलावयवत्वं, शिथिलावयवत्वं, द्रावकावयवत्वं.
PORPOISE, s. शिशुक्रः, शिशुमारः, उलुपी *m.* (नं), चुलुकी *m.* (नं), अचुकम्भीः, अचुकीशः, मोरकः, वाःकिदिः *m.*, जलगुकरः, वारिशूकरः, समुद्रीयशूकरः.
PORRIDGE, s. जूपं, यूपः-यं, जुष्ककः, गन्धः, जूषेधान्यमन्यः.
PORRINGER, s. जूपपात्रं, यूपपात्रं, पात्रं, भाजनं, भाक्षं.
PORT, s. (Harbour, haven) नौकाश्रयः, नौकाश्रयः, आश्रयः, आश्रय-स्थानं, उन्नयस्थानं, खातं, उन्नयस्थानं, नौकोन्नययोग्यं खातं, नौच-न्धनखातं, नौचन्धनयोग्यं खातं, नौरक्षणस्थानं; 'reaches the desired port,' इहस्थानं or इहदेशं गच्छति.—(Gate) द्वारं.
PORTABILITY, s. यास्यता, सुयास्यता, सुवहनीयता, हस्तवास्यत्वं, लघुता.
PORTABLE, a. सुवाद्यः-स्या-स्यं, वाद्यः-का-कं, वहनीयः-या-यं, सुवहनीयः-का-कं, सुसवाद्यः-का-कं, अनायासवाद्यः-का-कं, सुसवहनीयः-का-कं, हस्तवाद्यः-का-कं, सहस्रवाद्यः-का-कं, लघुः-घु-घ्वी-घु.
PORTAL, s. द्वारं, द्वारं, उपद्वारं, प्रतीहारः, प्रवेशद्वारं, मुलं.
PORTCULLIS, s. नगरद्वारोपरिस्थो जम्भकपाटः तेन च शत्रोरागमनकाले पातितेन द्वारवर्त्ते हृष्यते, द्वारवर्त्तरोधनयन्त्रं.
TO PORTEND, v. a. अग्रे सूच् (c. 10. सूचयति-यितुं), पूर्वे or पूर्वै दृश् (c. 10. दृश्यति-यितुं) or प्रदृश्, अनिष्टं सूच् or चाविद् (c. 10. वेद-यति-यितुं), पूर्वैचिह्नं or पूर्वैलक्षणं दा, पूर्वैलक्षणेन भविष्यत् सूच् or अनिष्टसूचनं कृ or भाविष्यमानसूचनं कृ, भाविष्यत् or उत्पातं or विनि-पातं शंस (c. 1. शंसति-सितुं), कुलक्षणं दा.
PORTENT, s. (Omen) पूर्वैलक्षणं, पूर्वैचिह्नं, पूर्वैलिङ्गं, शकुनं, भाविष्य-कचिह्नं, भविष्यसूचकचिह्नं.—(Omen of ill, prodigy) उत्पातः, उपसर्गः, विनिपातः, व्यतीपातः, अद्भुतं, अचरितं, दुर्लक्षणं, अवलक्षणं, दुर्चिह्नं, अवचिह्नं, अपशकुनं, उपप्रवः, उपलिङ्गं, उपद्रवः, अवाहितं, उपाकृतं, अजन्मं, विनिहातः, अशुभलक्षणं, अनिष्टसूचकचिह्नं, भाविष्य-सन्सूचकं or भाविष्यसूचकं चिह्नं, कुलक्षणं; 'ceremonies to avert portents,' अद्भुतशान्तिः *f.*
PORTENTOUS, a. उत्पातशंसी-सिनी-सि (नं), विनिपातशंसी &c., औत्पा-तिकः-की-कं, औपसर्गिकः-की-कं, अनिष्टशंसी &c., अनिष्टसूचकः-का-कं, अनिष्टावेदी &c., अशुभशंसी &c., अशुभसूचकः-का-कं, भवि-ष्यसूचकः-का-कं, अभद्रसूचकः-का-कं, अद्भुतशंसी &c., अद्भुतसूचकः-का-कं, अद्भुतः-ता-तं, अवाहितः &c., शाकुनः-नी-नं, शाकुनिकः-की-कं.

PORTENTOUSLY, adv. सोत्पातं, अद्भुतं, उत्पातपूर्वै, दुर्लक्षणेन, कुलक्षणेन.
PORTER, s. (Gate-keeper) द्वारपालः, द्वारी *m.* (नं), द्वारस्थकः, द्वारस्थः, द्वारस्थः, द्वाराध्यकः, दीवारिकः, द्वारिकः, प्रतिहारः, प्रतीहारः-री *f.*, द्वारस्थितः, द्वारस्थितदर्शकः, दर्शकः.—(Carrier of burdens) भारवाहः-हकः, भारवाही *m.* (नं), भारवाहिकः, भारिकः, भारी *m.* (नं), भारहटः, भारहारी *m.*, भारहाकः, बोदा *m.* (नं).
PORTERAGE, s. (Cost of carriage) वहनमूल्यं, वाहनमूल्यं, भारवाहनमूल्यं.—(Business of a porter) भारवाहनं, भारिककर्म *n.* (नं).
PORTFOLIO, s. पत्राधारः, पृथुपत्राधारः, महापत्राधारः, बृहत्पत्राधारः.
PORTHOLE, s. नौपाक्षेष्टद्वारं, नौपाक्षेष्टमुलं, नौपाक्षेष्टातायनं.
PORTICO, s. वरखः, द्वारप्रकोष्ठकं, वहिर्द्वारप्रकोष्ठकं, द्वारमण्डपः-पं, देहली-ल्लिः *f.*, निष्काशः, वरखकः, शायनं, पिखः, द्वारपिखः.
PORTION, s. (Part) चंशः, भागः, विभागः, खडः-खकः, अवयवः, अङ्गं, भिन्नं, छेदः, भिन्नं, शकलः-लं.—(Portion allotted, share) विभागः, चंशः, भागः, भाजितं, भाज्यं, वखः-खकः, उद्धारः.—(Share of an estate) शुक्यांसः, शुक्यभागः, रिक्क्यभागः, पैतृकरिक्क्यभागः, दायः, उद्धारः, औद्धारिकं.—(Wife's fortune) स्त्रीधनं, यौतकं, यौतुकं, युतकं, शुल्कः, औद्धारिकं, अध्यावाहनिकं, कन्याधनं, परिचर्यं.
TO PORTION, v. a. (Parcel out) विभज् (c. 1. भजति-ते-भक्तुं), प्रवि-भज्, वखद् (c. 10. वखयति-यितुं), विभागश्च or चंशंश्च कृप् or परि-कृप् or विन्यस्, अंश्च, अंस्.—(Endow) यौतकं or शुल्कं or वृत्तिं दा, प्रतिशं कृ, प्रतिष्ठा.
PORTIONABLE, a. विभाज्यः-ज्या-ज्यं, भाज्यः-का-कं, वखनीयः-का-कं, औद्धारिकः-का-कं.
PORTIONED, p. p. (Divided out) विभक्तः-क्ता-क्तं, प्रविभक्तः-का-कं, संविभक्तः-का-कं, संशितः-ता-तं, परिकल्पितः-का-कं.—(Endowed) प्रति-ष्ठितः-ता-तं, गृहीतशुल्कः-ल्का-ल्लं, गृहीतयौतकः-का-कं.
PORTIONING, s. विभागः, विभाजनं, प्रविभागः, विभागकरणं, भाजनं, चंशनं, उद्धारविभागः, विभागकल्पना, वखनं.
PORTIONLESS, a. अनंशः-शा-शं, चंशहीनः-ना-नं, शुल्कहीनः-ना-नं.
PORTLINESS, s. उदरविस्तारः, कायविस्तारः, शरीरगौरवं, शरीरस्थूलता, स्थूलशरीरत्वं, स्थूलकायत्वं, शरीरपृथक्त्वं.
PORTLY, a. (Dignified in mien) गौरवशाली-लिनी-लि (नं), सादो-पगामी &c., गौरवगतिः-तिः-ति, गौरववृत्तिः-का-कं.—(Bulky, cor- pulent) विल्लीयोदः-रा-रं, विल्लीयोकायः-या-यं, पृथुदः-रा-रं, स्थूलकायः-का-कं, वृहत्कायः-का-कं, स्थूलशरीरः-का-कं.
PORTMANTEAU, s. चर्ममयं वस्त्रपात्रं or वस्त्रभाजनं, वस्त्राधारः.
PORTRAIT, s. प्रतिमा, प्रतिमानं, उपमा, उपमानं, उपमितिः *f.*, प्रतिमूर्तिः *f.*, प्रतिकृतिः *f.*, चित्रलेखा, चालेख्यं, चित्राकृतिः *f.*, चित्रं, प्रतिच्छन्दः-न्दकं, प्रतिच्छाया, बोधितव्यप्रतिमा.
PORTRAIT-PAINTER, s. उपमाता *m.* (नं), चित्रलेखकः, चित्रकारः, चित्रकः, चित्रलिक् *m.* (स्), चालेख्यकृत् *m.*, उपमानकृत् *m.*, प्रतिमानकृत् *m.*
PORTRAIT-PAINTING, s. चित्रलिखनं, चित्रलेखनं, उपमानकरणं, रूपकरणं.
TO PORTRAY, v. a. (Paint) चालिस्, चालिस्, चिलिस्, लिस्, चिन्, चयि, उप-चयि.—(Describe) वयि, अनुवयि, उपवयि, निरूप्य.
PORTRAYED, p. p. वर्णितः-ता-तं, चालितः-का-कं, चित्रितः-का-कं, चित्रगतः-का-कं.
PORTRESS, PORTERESS, a. दीवारिकी, द्वारपालिका, प्रतीहारी, द्वारस्थकी.
TO POSE, v. a. निरुद्धरीकृ, वायोधं कृ, उत्तररोधं कृ, वाक्प्ररोधं कृ, प्रति-वाक्प्ररोधं कृ, वाक्प्रसङ्गनं कृ, उपमर्दं कृ, बाध् (c. 1. बाधते-यितुं), मुह् (c. 10. मोहयति-यितुं), विमृह्, शूलं कृ.
POSED, p. p. निरुद्धः-रा-रं, निरुद्धरीकृतः-ता-तं, बाधितः-ता-तं,

मोहितः-ता-तं, विमोहितः &c., कुपितः &c., इतिकर्तव्यतामूढः-टा-टं.
Poser, s. उपमर्दकः, बाधकः, बाधोपकः, मोहकः, विमोहकः.

Position, s. (Situation) स्थानं, स्थितिः f., अवस्थितिः f., संस्थानं, पदं, आस्यदं, पदविः-वी f.—(Attitude) अङ्गस्थितिः f., शरीरस्थितिः f., आकारः; 'of the feet,' पदव्यासः, पादविन्यासः.—(Principle laid down, proposition advanced) पक्षः, प्रतिज्ञा, फक्किका, प्रमेयं, प्रतिज्ञेयं, प्रतिज्ञातं, भाषा, हेतुः m., पूर्वपक्षः, उपन्यासः, अर्थः; 'false position,' हेत्वाभासः, पक्षाभासः, आभासः, मिथ्याहेतुः m.—(State, circumstances) अवस्था, स्थितिः f., दशा, संस्थितिः f., भावः, वृत्तिः f., गतिः f.

Positive, a. (Explicit, express, direct) स्पष्टः-डा-टं, स्पष्टार्थः-धी-धं, व्यक्तः-क्ता-क्तं, सुस्पष्टः &c., सुस्पष्टः &c., अवक्तः-क्ता-क्तं, अवक्तार्थः-धी-धं, असन्दिग्धार्थः &c., अगूढः-डा-टं, अगम्यः-ता-तं, प्रत्यक्षः-क्षा-क्षं.—(Peremptory, definite) नियतः-ता-तं, अवश्यकः-का-कं, आवश्यकः-की-कं, सुनियतः-ता-तं, निश्चितः &c., सुनिश्चितः &c., निर्वीतः &c., अवैकल्पिकः-की-कं, अविकल्पकः-का-कं.—(Absolute, real, existing in fact) वास्तवः-वी-वं, वास्तविकः-की-कं, तथ्यः-व्या-व्यं, सत्यः-त्या-तं, यथार्थः-धी-धं, सन् सती सत् (त्), विद्यमानः-ना-नं, भूतः-ता-तं, तात्त्विकः-की-कं; 'positive charge,' तत्त्वाभियोगः.—(Settled by arbitrary appointment, not inbred) नियोगसिद्धः-डा-डं, नियोगप्रयुक्तः-क्ता-क्तं, नियोगहेतुकः-का-कं, अभावसिद्धः &c., अस्वाभाविकः-की-कं, अनेकगिकः-की-कं, असहजः-जा-जं, सहजोक्तः-ता-तं.—(Confident, sure) दृढनिश्चयः-या-यं, कृतनिश्चयः &c., ज्ञातनिश्चयः &c., निश्चितमनः-नाः-नः (स्), निश्चितमनस्कः-क्ता-क्तं, निश्चयी-यिनी-यि (न्), वृद्धनिश्चयः-या-यं, दृढमतिः-ति-ति, निःसंशयः-या-यं, निःसन्देहः-हा-हं.—(Confident in assertion) दाढ्येन खमतावादी &c., or खमताग्रही &c., मताग्रही &c., खमताभिमानि &c., मताभिमानि &c., दृढोक्तिः-क्ति-क्ति, उक्तनिवेदी &c., प्रोक्तनिवेदी &c.

Positively, adv. (Expressly) स्पष्टं, सुस्पष्टं, व्यक्तं, सुव्यक्तं, स्पष्टार्थतः, अवक्तं, असन्दिग्धं.—(Peremptorily, definitely) नियतं, सुनियतं, अवश्यं, अवश्यमेव, निश्चितं, सुनिश्चितं, विकल्पेन विना.—(Absolutely, really) वस्तुतः, तत्त्वतः, यथार्थतः, तथ्यं, सत्यं, सत्यमेव.—(Confidently, surely) निश्चयेन, दृढनिश्चयेन, दृढनिश्चयपूर्वकं, निश्चयेन, सुनिश्चयपूर्वकं, दाढ्येन, दृढं, सुदृढं.—(Dogmatically) खमताग्रहेण, मताग्रहेण, मताभिमानेन, दृढोक्ता.

Positiveness, s. (Reality of existence) वास्तविकत्वं, तथ्यता, यथार्थत्वं, सत्ता, सत्यं, विद्यमानता, सत्यता-त्वं.—(Peremptoriness) दृढनिश्चयः-यत्वं, सुनिश्चयत्वं, दृढता, सुदृढता, दाढ्यं, अवक्ता, सुस्पष्टता, नियतत्वं, सुनियतत्वं, दृढनिश्चयः, सुनिश्चयत्वं.—(Dogmaticalness) खमताग्रहः, मताग्रहः, मताभिमानं, दृढोक्तिः f.

To possess, v. a. (Have, hold) धृ (c. 10. धारयति-यितुं, c. 1. धरति, धनुं), धा (c. 3. दधाति, धने, धातुं), आपा, विपा, भृ (c. 3. विभर्ति, भर्तुं), दध् (c. 1. दधते-यितुं), धल् (c. 10. शीलयति-यितुं), भृज्, आप्, प्राप्.—(Hold in use, enjoy, occupy) भुज् (c. 7. भुज्ति, भुक्ते, भोक्ते), उपभुज्, परिभुज्, अनुभुज्, अधिभुज्, भोगं कृ, परिभोगं कृ, अधिधा, ज्ञप्ताम्.—(Gain, obtain information of) ज्ञाप् (c. 5. ज्ञाप्ति, ज्ञातुं), प्राप्, ज्ञाप्, लभ्, उपलभ्, आसद्, अधिगम, आविष्, समाविष्, आक्रम, ज्ञाप्ताम्.—(Have power over) अधिक्, प्रभू, अधिधा, वशीकृ.—(Engross, take up, as a thought, passion, &c.) आविष्, व्याप्, यज्, आक्रम.—(As an evil spirit, &c.)

आविष्, समाविष्.—(Give possession, make possessed of) अधिकारं दा, अधिक्, युज् in caus. See POSSESSED OF.

Posessed, p. p. (Held, occupied, enjoyed) धृतः-ता-तं, धारितः &c., आविष्टः-डा-डं, समाविष्टः &c., आक्रान्तः-ना-नं, भुक्तः-क्ता-क्तं, परिभुक्तः &c., हस्तगतः-ता-तं, यत्तः-स्ता-स्तं, आसादितः &c., अधिहितः &c., अध्यासितः &c., आश्रितः &c., अधीनः-ना-नं.—(Gained) ज्ञातः-ता-तं, प्राप्तः &c., लभः-आ-अं, आसादितः-ता-तं, अधिगतः &c.—(Engrossed, affected by) आविष्टः &c., समाविष्टः &c., आक्रान्तः-ना-नं, यत्तः-स्ता-स्तं, उपहतः &c.; as, 'by love,' कामाविष्टः &c.; 'by avarice,' लोभाविष्टः &c.—(Possessed of, endowed with) युक्तः-क्ता-क्तं, अन्वितः-ता-तं, उपेतः-ता-तं, समन्वितः-ता-तं, उपपन्नः-जा-जं, सम्पन्नः &c., संयुतः-ता-तं, अनपेतः-ता-तं, विशिष्टः-डा-डं, शीलितः &c., सनायः-या-यं or expressed by the affixes वत्, मत्, and इन्; as, 'possessed of wealth,' धनवान्-वती-वत् (त्), धनी-निनी-नि (न्), धनयुक्तः &c., धनान्वितः &c.; 'possessed of prosperity,' श्रोत्रान् &c.; 'possessed of learning,' विद्यावान् &c., विद्यासम्पन्नः &c.; 'of a father,' पितृमान्. See POSSESSING.—(By evil spirits) भूताविष्टः &c., भूतसमाविष्टः &c., पिशाचाविष्टः &c., भूतयत्तः &c., भूतसञ्चारितः &c., भूतार्तः-धी-धं, प्रेतवारितः &c., भूतोपहतः &c.

PosseSSing, part. धारी-रिणी-रि (न्), धारयन्-यनी-यत् (त्), दधत्-धती-धत् (त्), दधानः-ना-नं, दधः-धा-धं, शाली &c. See POSSESSED OF.

Possession, s. (Having, holding) धारणं, धरणं.—(Occupancy, ownership) अधिकारः, अधिकृतिः f., अधिकाराख्यं, अधिकारिता-त्वं, भोगः, भुक्तिः, परिभोगः, आवेशः, समावेशः; 'taking possession,' आवेशनं, समावेशनं, आक्रमणं, आक्रान्तिः f., अध्याक्रमणं; 'to take possession of,' आविष् (c. 6. विशति-यितुं), समाविष्, आक्रम (c. 1. क्रामति-क्रामितुं), अध्याक्रम; 'to put in possession,' नियुज् (c. 7. युनक्ति-युक्ते, c. 10. योजयति-यितुं), युज्, अधिक्, अधिकारं दा; 'come into one's possession,' हस्तगतः-ता-तं, साधोनभूतः-ता-तं, साधीनः-ना-नं.—(State of being possessed of or by) आविष्टता, आवेशः, आक्रान्ता, सम्पन्नता, युक्ता, शालिता, विशिष्टता.—(By evil spirits) भूतावेशः, पिशाचावेशः, आवेशः, समावेशः, भूतसञ्चारः, पिशाचसञ्चारः, भूतयत्ता, भूतोपहतत्वं, भूतबाधा, पिशाचबाधा, भूताक्रान्तिः f., भूतक्रान्तिः f., ग्रहामयः, भूतपीडा, पिशाचपीडा, उपद्रवः, उपसर्गः.—(Thing possessed of, property) स्वं, साधीनद्रव्यं, साधीनवस्तु n., द्रव्यं, वस्तु n.—(Goods, possessions) द्रव्यं-व्याधि n. pl., वस्तु-स्ति n. pl., वित्तं, विभवः, अर्थः, धनं, द्रव्यं, वस्तु n., रिक्थं, च्चुक्थं, पुक्तं, खेदादि n., भुवि f.

Possessive, a. (In grammar) सम्बन्धवाचकः-का-कं, अधिकरणवाचकः &c.; 'possessive case,' सम्बन्धः, पठि, पठि विभक्तिः.

Possessor, s. धारी m.-रिणी f. (न्), धारयन् m.-यनी f. (त्), धारयः-या, अधिकारी m.-रिणी f. (न्), भोक्ता m. (क्ते), परिभोक्ता m., भोगी m. (न्), परिभोगी m., उपभोक्ता m., शाली m. (न्), स्वामी m.-विनी f.

Possibility, s. सम्भवः, सम्भावनं-ना, सम्भाव्यता, सम्भावनीयता, शक्यता, साध्यता, करणीयता, सम्भूतिः f.

Possible, a. शक्यः-क्या-क्यं, सम्भाव्यः-व्या-व्यं, सम्भावनीयः-या-यं, सम्भाव्यता-ता-तं, पटनशक्यः &c.; 'possible to be done,' करणीयः-या-यं, साध्यः-व्या-व्यं, साधनीयः-या-यं, कर्तुं शक्यः &c., उपपाद्यः-द्या-द्यं, सम्पाद्यः &c., सम्पादनीयः-या-यं; as much

as possible,' यथाशक्ति, यथाशक्त्वं; 'to be possible,' शक् in pass. (शक्नते), सम्भू; 'it is not possible,' न सम्भवति. The root शक् gives a passive sense to the infin.; as, 'it is not possible to be done,' कर्तुं न शक्नते.

POSSIBLY, *adv.* (By any power). This sense must be rendered by शक्, or the root शक् thus, 'all that can possibly be known,' यत् सर्वं शक्तं शक्नते or शक्त्वं.—(Any how, by any means) कश्चित्, यथाकथञ्चित्, कथञ्चन, यथाकथञ्चन.—(Perhaps) किञ्चित्, अपिनाम, किल, स्यात्, कदापि, कदाचित्, नाम.

POST, *s.* (Piece of timber set upright, pillar) स्तम्भः, स्थायुः *m.*, स्था. अवस्थम्भः, अवस्थम्भः, उपस्थम्भः, दाहः *m.*; 'of a house,' गृहस्तम्भः, गृहदाहः *m.*; 'for securing an elephant,' छालानं, वन्यस्तम्भः.—(Office) अधिकाः, पदं, पदवी-विः *f.*, नियोगः; 'post under government,' अधिकारपदं; 'an honorable post,' आध्यपदं.—(Station, position) स्थानं, पदं, पदविः-वी *f.*, चास्थपदं, स्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*—(Military station) गुप्तस्थानं, सैन्यस्थानं.—(Post of danger in battle) योराशंसनं, भयप्रदा युद्धभूमिः.—(For carrying letters) पत्रवाहनं, राजपत्रवाहनं, राजपत्रवाही *m.* (नं), लेखवाहनं, राजलेखवाहनं-हकः, राजनियोगिभिर्भूतः पत्रकोषः, राजपात्रकभूतो लेख्यकोषः, राजपत्रवाहकः, राजलेखवाही *m.*

To post, *v. n.* (Travel with post horses or with speed) जलेन गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), जयवाहनेन गम्, जयतुरीः or जवाधेः or जवघोटकेर गम् or व्रज (c. 1. व्रजति-जितुं).

To post, *v. a.* (Station) स्था in caus. (स्थापयति-यितुं), अवस्था, प्रतिष्ठा, नियुज् (c. 7. युनक्ति-युक्ते, c. 10. योजयति-यितुं), धिनिपुनः.—(Fix to a post) स्तम्भे बध्, स्तम्भबध्-धां कृ.—(Expose to public reproach) नामादि प्रकाशयित्वा परिभाष्यदं कृ or अवमानास्पदं कृ or तिरस्कारास्पदीकृ.—(Place in the post-office) पत्रस्थानं or लेख्यस्थाने निविश् in caus.

POSTAGE, *s.* पत्रवाहनमूल्यं, लेख्यवाहनमूल्यं. वाहनमूल्यं.

POST-BOY, *s.* जवाधपः, जवाधपालः, जवाधपोही *m.* (नं), जवाधप्रेरकः.

POST-CHAISE, *s.* जयवाहनं, जयवतरणः, पत्रवाहनं, जवाधयुक्तं वाहनं.

To post-date, *v. a.* पश्चात् or परस्तात् कालं लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं).

POST-DILUVIAL, POST-DILUVIAN, *a.* प्रलयोत्तरकालीनः-ना-नं, प्रलयानन्तरः-रा-रं.

POSTER, *s.* जवो *m.* (नं), प्रजगो *m.*, जयनः, जयः, जवाधः, जवनाधः.

POSTERIOR, *a.* पश्चात्कालीनः-ना-नं, पश्चात्कालिकः-की-कं, उत्तरकालीनः-ना-नं, पाश्चात्यः-त्या-तं, उत्तरः-रा-रं, अपरः-रा-रं, अवरः &c., परः &c., अवरकालिकः-की-कं, अपरकालिकः-की-कं.

POSTERIORITY, *s.* पश्चात्कालीनता, पश्चात्कालिकत्वं, अपरता-तं, अवरता-तं, परता, उत्तरता-तं, अपरकालिकत्वं, अवरकालिकत्वं.

POSTERIORLY, *adv.* पश्चात्, अपरतस्, उत्तरतस्, परतस्, अवरतस्, परस्तात्, परं, अपरं, उत्तरं.

POSTERIORS, *s.* नितम्बः, गुदप्रदेशः, गुददेशः, परिधायः, बटिकं, पश्चाद्देशः, पश्चाद्भागः.

POSTERITY, *s.* (Descendants, offspring) सन्तानं-नः, सन्ततिः *f.*, अपतं, वंशः, कुलसन्ततिः *f.*, कुलं.—(Succeeding generations in a general sense) पुत्रपौत्राः *m. pl.*, पुत्रपौत्रादि, पुत्रपौत्रादिसन्तानं.

POSTERN, *s.* पश्चद्वारं, प्रत्यक्षद्वारं, पश्चकः, सुद्वारं, उपद्वारं, सहजिका.

POST-HASTE, *adv.* जवेन, सखं, सवेगं, जवाधवत्, जवनाधवत्.

POST-HORSE, *s.* जवाधः, जवनाधः, जवतुरगः, जवघोटकः.

POSTHUMOUS, *a.* (Born after the death of the father) पितृमरणोत्तरजः-जा-नं, जनकमृत्युत्तरजः &c., पितृमरणोत्तरकः-का-कं.—(Published after the death of the author) कर्तृमृत्युत्तरकः-का-कं, कर्तृमरणोत्तरकः-का-कं, कर्तृगत्युत्तरकः &c.

POSTILLION, *s.* जवाधपोही *m.* (नं), रथवाहकः, सारथिः *m.*, सूतः.

POSTMAN, *s.* पत्रवाहकः, पत्रवाहः, पत्रवाही *m.* (नं), लेख्यवाहकः, लेखवाहकः, लेखहारः-रकः, लेखहारी *m.*, लेखनिकः.

POSTMASTER, *s.* पत्रवाहकाध्यक्षः, लेखहारकाध्यक्षः, पत्रवाहनादिकर्माध्यक्षः, पत्रप्रेरणादिकर्माधिकारी *m.* (नं).

POSTMERIDIAN, *a.* सापराह्निकः-की-कं, अपराह्निकालिकः-की-कं, पराह्निकालिकः-की-कं.

POSTMORTEM, *a.* मरणोत्तरः-रा-रं, मृत्युत्तरः &c., मरणानन्तरः-रा-रं.

POSTNATE, *a.* उत्तरः-रा-रं, उत्तरजः-जा-नं, अवरजः &c., परः-रा-रं.

POST-OFFICE, *s.* पत्रस्थानं, लेखस्थानं, लेख्यस्थानं, पत्रगृहं, पत्रागारं, लेख्यागारं, लेखगृहं, लेख्यकुटी, लेख्यगृहं.

To postpone, *v. a.* आकालान्तरात् or परकालं यावत् तज् (c. 1. तजति, तज्ते) or परित्यज्, उत्तरकालं यावद् विनृज् (c. 6. -सृजति-सृज्ते) or अवसृज् or या in caus. (यापयति-यितुं), पिलिष् (c. 1. -लक्षते-क्षितुं, c. 10. -लक्षयति-यितुं), विलिषन्, शिपिलि (nom. शिपिलयति-यितुं).

POSTPONED, *p. p.* आकालान्तरात् or परकालं यावत् तज्-जा-नं or परित्यज् &c. or विसृजति-ता-तं or विनृज्-श-धं or यापितः-ता-तं, विलिषितः-ता-तं, शिपिलितः &c.

POSTPONEMENT, *s.* आकालान्तरात् or परकालं यावत् त्यागः or परित्यागः or विसृजनं or यापनं, कालत्यागः-पनं, विलिषः-घनं.

POSTSCRIPT, *s.* पश्चात्लेखः, पश्चात्लिखितं, पश्चात्लिपिः *f.*, अनुलिखितं.

POSTULATE, *s.* अनुमानमूलं, स्वीकृतपक्षः, देश्यं, सिद्धवद् गृहीतपदं.

POSTURE, *s.* अङ्गस्थितिः *f.*, अङ्गसंस्थितिः *f.*, अङ्गविन्यासः, शरीरस्थितिः *f.*, शरीरविन्यासः, शरीरसंस्था, स्थितिः *f.*, भूमिः *f.*, भूमिका.—(A posture in religious meditation as practised by devotees, &c.) आसनं, ध्यानयोगासनं. Eighty-four kinds of these postures are enumerated, of which some are the following: पद्मासनं, ब्रह्मासनं, भद्रासनं, कूर्मासनं, मयूरासनं, प्रतासनं, कुङ्कुटासनं, गोमुखासनं, गोरक्षासनं, वीरासनं, दण्डासनं, वासनं, मुद्रा.—(Position, condition) स्थितिः *f.*, अवस्था, संस्थितिः *f.*, दशा.

POSTURE-MASTER, *s.* अङ्गविन्यासशिक्षकः, शरीरविन्यासशिक्षकः, अङ्गविधेयशिक्षकः, अङ्गविन्यासदेशिकः.

POSY, *s.* (Motto on a ring, &c.) अङ्गुरीयकलेखः, मुद्राम्पयाकं.—(Nosegay) पुष्पगुच्छः-च्छकः, पुष्पस्तवकः.

POT, *s.* (For culinary or domestic purposes) भाण्डं, पात्रं, भाजनं, स्थाली-लं, पिठरः-रं, उक्षा, पिष्टपचनं, वासनं, पाडिनी, कुण्डं, उषा; 'interior of a pot,' स्थालीविहं.—(Water pot) घटः, कुम्भः-म्भी, कुक्षी, कलशः, कलसः-सी, उदकपात्रं, उदकुम्भः, कमलकुलः *m.*, निपः, जलुः; 'iron pot,' सयस्कुम्भः; 'boiled in a pot,' स्थालीपक्कः-क्षा-कं; 'fit to be boiled in a pot,' स्थालीविलीयः-या-यं, स्थालीविल्यः-त्या-त्यं.

To pot, *v. a.* भाण्डं निविश् in caus. or निषा or रक्ष्, भाण्डीकृ, उपकु.

POTABLE, *a.* पेयः-या-यं, पानीयः &c., पानयोग्यः-ग्या-ग्यं, पानाहं-हो-हं.

POTASH, *s.* क्षारः, यवक्षारः, सज्जिकाक्षारः, सज्जिः *f.*, सज्जिका.

POTATION, *s.* पानं, पानोत्सवः, सन्धीतिः *f.*, पयोतिः *f.*, पानसमारम्भः.

POTATO, *s.* आलु: *m.*, आलुकं.—(Sweet potato) मध्वालुकं, मधुमूलं, खसकालु: लुकं, खसकरी:.

POT-BELLIED, *a.* लघोदर: -रा -रं, लघजठर: -रा -रं, वृहत्कुक्षि: -क्षि: -क्षि, वृद्धनाभि: -भि: -भि, तुन्दी -दिन्दी -दि (न्), तुन्दिक: -का -कं, तुन्दिल: -ला -लं, तुन्दित: -ता -तं, तुन्दिभ: -भा -भं, तुन्दिकर: -रा -रं, तुन्दवान् -वती -वत् (त्), तुन्दिल: -ला -लं, तुन्दिभ: &c., पिचिखिल: -ला -लं, पिचिखिवान् &c.

POT-BELLY, *s.* लघोदरं, लघजठरं, वृहत्कुक्षि: *m.*, पिचिखि:.

POT-BOY, *s.* यवमुरादिविक्रयगृहे भाखवाहक: or भाखवाही *m.*

POT-COMPANION, *s.* सहपायी *m.* (न्), पानसहाय: पानसुद्ध *m.*

POTENCY, *s.* प्रभाव: -वत्त्वं, प्राबल्यं, वलं, शक्ति: *f.*, वीर्यं, तेजस् *n.*, सत्त्वं, प्रताप: , ओजस् *n.*, पराक्रम: , प्रभविष्णुता.

POTENT, *a.* प्रबल: -ला -लं, महाबल: &c., महाबलवान् -वती -वत् (त्), सप्रभाव: -वा -वं, शक्तिमान् &c., महाशक्तिमान् &c., प्रभविष्णु: -णु: -णु, प्रतापी -पिनी -पि (न्), तेजोवान् &c., महीजा: -जा: -ज: (स्), सतेजा: &c., बलाढ्य: -द्या -दं, प्रतापवान् &c., वीर्यवान् &c., पराक्रमी &c., महोदार: -रा -रं.

POTENTATE, *s.* अधिपति: *m.*, महीपति: *m.*, नरेश्वर: , नरपति: *m.* See KING.

POTENTIAL, *a.* (Existing in possibility) सम्भाव्य: -व्या -व्यं, सम्भावनीय: -या -यं, आधिसम्भाव्य: &c.—(Potential mood) सम्भावनं, विधिलिङ्.

POTENTIALITY, *s.* सम्भाव्यता -त्वं, सम्भावनीयता -त्वं, सम्भावनं -ता.

POTENTLY, *adv.* प्रबलं, सबलं, प्राबल्येन, सप्रभावं, सप्रतापं, महाबलेन.

POTHER, *s.* केशा: , तुमूलं, व्यग्रता, व्यस्तता, वैक्रयं, सम्भ्रम: , बाधा.

POTHERB, *s.* शाक: -कं, हरितकं, शिशु: *m.*, सिशु: *m.*; 'its stalk,' कडस: , कलस: . The following are various sorts of pot-herbs: विशल्या, अग्निशिखा, अनन्ता, फलिनी, शक्रपुष्पी, चूषगन्धा, चूषगन्धा. दगलान्ती, दगलांगी, छावेगी, वृद्धदारक: , जुहु: -झा, वितुनं, सुनिपन्नकं, शूरकं.

POTHOUSE, *s.* शुषडागृहं, शुषडापानं, शुषडा, यवसुरागृहं, पानगोष्ठिका.

POTION, *s.* पेयौषधं, पानौषधं, औषधीयपेयं, औषधं.

POTSHERD, *s.* भिन्नभाखं, भिन्नपात्रं, भग्नभाखं, भग्नभाखशकलं, कपालिका, शकैरा, भग्नमृगमयभाजनशकलं.

POTTAGE, *s.* जूपं, यूप: -यं, जुष्कक: , शृतमांसपेयं.

POTTER, *s.* कुम्भकार: -रक: , कुलाल: , घटीकार: , घटकार: -रक: , घटि-व्यस: , मृत्कार: , चक्रजीवक: , चक्रा *m.* (न्), भट: ; 'potter's wheel,' कुलालचक्रं.

POTTERY, *s.* (Place where earthen vessels are made) कुम्भ-शाला, घटशाला, घटनिर्मयस्थानं.—(Earthenware) कौलालकं, मृगमयं, मृगमयभाखानि *n. pl.*, माषिकं, कुलालकम् *n.* (न्).

POTTLE, *s.* सुदृढपरिमाणो फलधारणयोग्य: दीपेकरखड:.

POTULENT, *a.* ईषन्मज: -स: -सं.—(Fit to drink) पानयोग्य: -ग्या -ग्यं.

POUCH, *s.* (Bag) कोप: , कोश: , पेशी.—(Of an animal) पेशि: -शी: *f.*—(Of a bird, &c.) पुष्टेजठर: , उपजठर: , पूष्टोदरं.—(A protuberant belly) लघोदरं, लघजठर:.

TO POUCH, *v. a.* कोपे निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), कोपस्यं -स्यां कृ.

POUCHED, *p. p.* (Pocketed) कोपनिवेशित: -ता -तं, कोपस्य: -स्या -स्यं.—(Having a pouch) पेशीविशिष्ट: -हा -हं, कोपविशिष्ट: &c.

POULTICE, *s.* खाद्यपक्षिचिकेता *m.* (न्), खाद्यपक्षिचिकेता *m.* (न्), गृध्र-पक्षिचिकेता *m.* (न्), ग्राम्यपक्षिचिकेता, कुकुदादिचिकेता *m.*, वैतसिक: , शौनिक:.

POULTICE, *s.* उत्कारिका, लेप: , प्रलेप: , उषमाह: , पाकजनकपिष्टप्रलेप: . To POULTICE, *v. a.* उपनाहेन or उत्कारिकया लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्ति).

POULTRY, *s.* गृध्रपक्षिण: *m. pl.*, ग्राम्यपक्षिण: *m. pl.*, कुकुदादिग्राम्य-पक्षिण: *m. pl.*, कुकुदादिखाद्यपक्षिण: *m. pl.*

POULTRY-YARD, *s.* ग्राम्यपक्षिपोषणयोग्या वाटिका, कुकुदादिस्थानं.

POUNCE, *s.* (Powder to prevent ink from spreading) मसोशोष-चूर्णं, मसिशोषचूर्णं.—(Talon, claw) नख: , नखर: .

TO POUNCE, *v. n.* (Fall upon suddenly and seize) अकस्मात् पतित्वा नखैर ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or धृ (c. 1. धरति, धर्तुं). ग्रहणाद्यैश्च अकस्माद् आपत् (c. 1. -पतति -तितुं) or आक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं).

POUNCE-BOX, POUNCET-BOX, *s.* शोषचूर्णोधार: , शोषचूर्णोपात्रं.

POUND, *s.* (Weight or measure) प्रत्य:—(Fence for stray cattle, &c.) यूपभट्टपशुरोधकं, यूपभट्टपशुवारणी -णं, भट्टपशुरखलस्थानं, भट्टप-शुरोधनस्थानं, सवरोध: -धकं, सवरोधस्थानं.—(Gold coin) स्वर्गमुद्रा.

TO POUND, *v. a.* (Confine in a pound) यूपभट्टपश्चादि सवरोधस्थाने निरुप् (c. 7. -रुण्डि -रोडुं) or रण्.—(Communitate) पिप् (c. 7. पिनष्टि, पेष्टुं), निमिष्य, समिष्य, विनिमिष्य, प्रतिपिष्य, उत्पिष्य, चूर्णं, प्रचूर्णं, विचूर्णं, सचूर्णं, चूर्णीकृ. मुद्, अवमुद्, विमुद्, प्रमुद्, अभिमुद्, खण्ड्, छुद् (c. 7. छुणक्ति, छोतुं), प्रखण्ड्, संखण्ड्, खोदीकृ, पुष्य (c. 10. पोषयति -यितुं), विपुष्य, मष् or मन्ष्य (c. 1. मयति, मन्थति, c. 9. मन्थति, मथितुं), कुद् (c. 10. कुट्टयति -यितुं), प्रकुद्, गुख् (c. 10. गुख-यति -यितुं), खण्डश: कृ. खण्डीकृ.—(Beat) तद्, पितद्, तुद्, चानुद्.

POUNDRAGE, *s.* (Fee, due) शुल्क: -त्कं, देयं, कर: , राजप्राशं.

POUNDED, *p. p.* (Communitate) चूर्णित: -ता -तं, सचूर्णित: &c., चूर्णी-कृत: &c., चूर्णीभूत: &c., पिष्ट: -ष्टा -ष्टं, समिष्ट: &c., निमिष्ट: &c., मदिन: -ता -तं, छोदिन: &c., छुस: -खा -खं, खोदीकृत: &c., खण्डित: &c., मुखित: &c., मुखित: &c., रूपित: -ता -तं, 'finely pounded,' खोदिष्ट: -ष्टा -ष्टं; 'pounded coarsely,' अवचूर्णित: -ता -तं, सप-ध्वस्त: -स्ता -स्तं, सपध्वस्त: &c.

POUNDER, *s.* पेहा *m.* (ट्ट), सम्येहा *m.*, पेपण: , पेपणि: -णी *f.*, पेष्टर: , मर्दनकृत्, कुट्टनकृत्.—(Pestle) मुखलं, मुखलं -लं, मुष्टर:.

POUNDING, *s.* चूर्णनं, सचूर्णनं, चूर्णीकरणं, पेपणं, सम्येपणं, मर्दनं, विमर्दनं, सम्मर्दनं, खण्डनं, खोदीकरणं, मथनं, मन्थनं, कुट्टनं, अवहननं.

TO POUR, *v. a.* (Cause to flow in a stream) सु (c. 10. सावयति -यितुं), प्रसु, सिष् (c. 6. सिचति, सेक्), निमिष्, अवमिष्.—(Pour out) पत् (c. 10. पातयति -यितुं), उत्सिष्, सवत् (c. 10. -तारयति -यितुं), प्रसु, उत्सृज्, प्रमुष्, स्कन्द.—(Emit) उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सर्जुं), विमृज्, वृज्, मुष्, प्रमुष्, स्कन्द, निरस्, नि:सृ in caus., उत्सिष्, सिष्, उज्, उदीर, उड्म्.—(Scatter or pour forth in profusion) कृ (c. 6. किरति, करितुं -रीतुं), प्रक् विक्, बहुश: पिष्, वृष् (c. 1. यर्षति -यितुं), प्रवृष्; 'the clouds poured forth clouds,' मेघा: शोणितं वट्पु: 'he poured forth arrows,' शरान् ववर्ष.

TO POUR, *v. n.* (Flow in a stream) सु (c. 1. सवति, सोतुं), प्रसु, बहुश: or बाहुत्येन सु or प्रसु or पतिसु, स्यन्द, प्रस्यन्द, खर, री, गल्, व्युत् or इच्छुत्, जलं or तोयं सु, जलं प्रवह्.—(As rain) वृष् (c. 1. यर्षति -यितुं), प्रवृष्, अभिवृष्, अभिप्रवृष्, अवसर्ज् or अतिशयेन वृष्.—(Issue forth) नि:सु, प्रसु, नि:सृ, विनि:सृ, निगैम्.—(Rush in a crowd) बहुशो निवर्त् or प्रवर्त्.

POURED, *p. p.* सावित: -ता -तं, प्रसावित: &c., सिक्त: -क्ता -क्तं, अवसिक्त: &c., उत्सिक्त: &c., पातित: -ता -तं, स्कन्दित: -ता -तं, उत्सृष्ट: -ष्टा -ष्टं.

POURER, *s.* सेक्ता *m.* (क्), सेचक: , निपेक्ता *m.*, सावक: , सावयिता *m.* (न्).

POURING, *s.* सेचनं सेकः, निषेकः, निषेचनं, स्त्रावणं, प्रस्त्रावणं, स्रवः - वशी, चोतः, श्चोतः, प्राधारः.

POURING, *part.* बहुशः सुतः -ता -तं or प्रसृतः &c., स्रवन् -वन्ती -वत् (तृ) or स्रस्यती -स्रिती -स्रि (तृ), ववैन् &c., चतिववैन् &c., बहुववैकारी &c., हुमलगायी &c.

To POUT, *v. n.* सनःक्रोधात् ओष्ठौ प्रसृ (c. 10. -सारयति -यितुं), ओष्ठप्रसारणं कृ, ओष्ठौ or ओष्ठधरौ प्रसार्य सनःक्रोधं दृश् (c. 10. दर्शयति -यितुं) or सूच्, सनःक्रोधात् प्रसारितोष्ठः -ष्टा or प्रसारितोष्ठः -ष्टा स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यात्) or वृत्, सनःक्रोधेन ओष्ठौ प्रसार्य उदासीनः -ना स्या or वृत्. —(Be prominent) उन्नतः -ता -तं भू, उन्नतोभू, प्रकृष्टः -डा -डं भू.

POUT, *s.* (Fish) स्थूलशिरस्कः समुद्रपिप्तमत्स्यभेदः. —(Fit of sullenness) सनःक्रोधावेशः. सनःक्रोधावेशः, वैरक्रोधावेशः.

POURING, *s.* सनःक्रोधात् or सनःक्रोधात् ओष्ठप्रसारणं, सनःक्रोपसूचनायै च ओष्ठधरप्रसारणं, सनःक्रोपना उदासीनता.

POVERTY, *s.* दरिद्रता, दारिद्र्यं, दारिद्र्यं, निर्धनता -त्वं, धनहीनता, अल्प-धनता, अधनता -त्वं, दरिद्रदशा, दरिद्रावस्था, धनाभावः, अर्थहीनता, यथोभावः, द्रव्यहीनता, द्रव्याभावः, निद्रैयता, दोनता, दैव्यं, निष्किक चनत्वं -ता, निष्काचनत्वं, अनिवृतिः *f.*, दुर्गतिः *f.*; 'reduced to poverty,' गतधनः -ना -नं, विगतधनः &c., गतविभवः -वा -वं, नष्टधनः &c., नष्टार्थः -र्था -र्थं, धनच्युतः -ता -तं, गतार्थः &c., विगतश्रीकः -का -कं, गतश्रीकः &c., दरिद्रितः -ता -तं.

POVERTY-STRICKEN, *a.* दारिद्र्ययस्तः -स्ता -स्तं, दारिद्र्योपहतः -ता -तं.

POWDER, *s.* चूर्णं, पिष्टं, क्षोदः, क्षोदितं, पिष्टातः, पटवासः -सकः, रेणुः *m.*, पांशुः *m.*, वासयोगः, गुलकः -शिरकः -का. —(Gunpowder) आग्ने-यचूर्णं, शोभदासचूर्णं; 'to reduce to powder,' चूर्णीक-क्षोदीकृ, रेणुशः कृ.

To POWDER, *v. a.* (Pulverize) चूर्णी (c. 10. चूर्णयति -यितुं), चूर्णीकृ, क्षोदीकृ, पिष् (c. 7. पिनष्टि, पोषुं) निष्पिष्, छुद् (c. 7. छुणाति, क्षोषुं), गुलकृ, कुद्, रेणुशः कृ. —(Cover with powder) चूर्णावृत् -तां कृ, चूर्णाकीर्णं -णी कृ, सचूर्णीकृ.

POWDER-BAG, *s.* चूर्णीपादः, चूर्णपात्रं, केशचूर्णीपादः.

POWDERED, *p. p.* चूर्णितः -ता -तं, चूर्णीकृतः &c., सचूर्णितः &c., पिष्टः -ष्टा -ष्टं, क्षोदितः -ता -तं, क्षोदीकृतः &c., गुलितः &c.; 'finely powdered,' क्षोदितः -ष्टा -ष्टं; 'coarsely,' अचूर्णितः &c.

POWDER-MAGAZINE, *s.* आग्नेयचूर्णोद्वारः, दासचूर्णोद्वारः.

POWDERY, *a.* (Friable) सचूर्णीयः -या -यं, चूर्णीयोग्यः -ग्या -ग्यं. —(Made of powder, resembling it) चूर्णी -क्षिर्-क्षि (नृ), चूर्णीयः -यी -यं, चूर्णीवान् -वती -वत् (तृ), क्षोदवान् &c., सचूर्णी -णी -र्थं, सक्षोदः -दा -दं, पांशुलः -ला -लं.

POWER, *s.* (Force, strength) शक्तिः *f.*, बलं, सामर्थ्यं, समर्थता, वीर्यं, ऊर्जः, प्रभावः, पराक्रमः, प्राणः, सहः -हं, सहस्र *n.*, द्रुविर्णः. —(Ability, faculty) शक्तिः *f.*, आशक्तिः *f.*, शक्ता, बलं, सामर्थ्यं, क्षमता, कर्तृत्वं, विभवः; 'according to one's power, to the utmost of one's power,' यथाशक्ति, यथाबलं, यथासामर्थ्यं, यावच्छब्दं, शक्तिस् 'power of utterance,' वाक्शक्तिः *f.*, वाग्बलवः. —(Power of the mind) मनःशक्तिः *f.*, भीशक्तिः *f.* —(Energy, might) वीर्यं, तेजस्, प्रतापः, पराक्रमः, विक्रमः, ऊर्जः, शौर्यं, सारता, स्वाम *n.* (नृ), श्रुक् *n.* (नृ), शुष्प. —(Momentum) वेगः, चापातः, तरस *n.* —(Efficiency, influence) प्रभावः, प्रभवः, प्राबल्यं, प्रभुता, प्रभविष्णुता, प्राबल्यं, अधिकाः, शक्तिः *f.*, बलं, गौरवं, भारः, प्रतापः, वशः. —(Command, subjection, authority) वशः, अधिकाः -रित्वं, चाधिपत्यं,

हेमर्थ्यं, प्रभुत्वं -ता, ईशत्वं, अधीनत्वं; 'to bring under one's power,' वशीकृ, आत्मवशीकृ, आत्मवशं नी, आत्माधीनं -नां कृ, खाधीनं -नां कृ, स्ववशीकृ, आत्मायत्नं -तां कृ; 'in the power or under the power of,' वशः -शा -शं, अधीनः -ना -नं, आवक्तः -क्ता -क्तं in comp.; as, 'in the power of the king,' राजवशः -शा -शं, राजाधीनः -ना -नं. —(Possession, occupancy) अधिकाः, अधिकाः, हस्तः; 'fallen into one's power,' हस्तगतः -ता -तं. —(Legal authority) अधिकाः. —(Superhuman power) विभूतिः, भूतिः *f.*, प्रभावः. —(Sovereign, one invested with power) अधिपतिः *m.*, अधिकार *m.* (नृ), प्रभुः *m.*, अधीशः. —(Force, army) बलं, सेन्यं, सेना, सैन्यारः. —(In algebra and arithmetic) कुट्टकः, घातः; 'to have power over,' प्रभू (c. 1. -भषति -यितुं), ईश (c. 2. ईष्टे, ईशितुं).

POWERFUL, *a.* (Having great strength or force) बलवान् -वती -वत् (तृ), बली -लिनी -लि (नृ), प्रबलः -ला -लं, सबलः -ला -लं, महाबलः &c., शक्तिमान् &c., महाशक्तिः -क्ति -क्ति, शक्तः -क्ता -क्तं, बलितः -ष्टा -ष्टं, बलाद्यः -द्या -द्यं, समर्थः -र्था -र्थं, क्षमः -मा -मं, अज्यैखलः -ला -लं, अज्यैखी &c., अज्यैखान् -सती &c., अज्यैतः -ता -तं, बलोर्जितः &c., प्रभावी &c., सम्भावः -वा -वं, प्रभविष्णुः -ष्णुः -ष्णु, अलनमः -मा -मं, कुशवीरः -रा -रं. —(Mighty, puissant, potent) महाविक्रमः -मा -मं, उरुविक्रमः &c., पराक्रान्तः -ना -नं, परा-क्रमी &c., विक्रमी &c., हेमर्थ्यवान् &c., प्रतापवान् &c., प्रतापी &c., वीर्यवान् &c., महान् -हती -हत् (तृ), महानेताः -जाः -जः (स्), महौजाः &c., विभूतिमान् &c., महोदाः -रा -रं. —(Efficacious) सम्भावः -वा -वं, प्रभविष्णुः -ष्णुः -ष्णु, सतेजाः &c., तेजस्वी &c., अमोघः -घा -घं, क्षमः -मा -मं. —(Forcible to persuade) सुनिश्चायकः -का -कं, सुनि-श्चयजनकः -का -कं, प्रबलः &c., सबलः &c., सुदृढः -डा -डं.

POWERFULLY, *adv.* बलपत्, सबलं, प्रबलं, प्राबल्येन, महाबलेन, सम्भावं, प्रभावेण, महाशक्त्या, महाशक्तिपूर्व.

POWERFULNESS, *s.* सफलता, महाबलता, प्रबलता, प्राबल्यं, बलवत्त्वं, शक्ता, शक्तिमत्त्वं, सम्भावत्वं, वीर्यवत्त्वं.

POWERLESS, *a.* निर्बलः -ला -लं, अचलः &c., बलहीनः -ना -नं, शक्ति-हीनः &c., अशक्तः -क्ता -क्तं, असमर्थः -र्था -र्थं, निश्शक्तिः &c., शक्तिशून्यः -न्या -न्यं, निष्पराक्रमः -मा -मं, निष्प्रभावः -वा -वं, सामर्थ्यहीनः &c., वीर्यहीनः &c., विवशः -शा -शं, अचलः &c.

POWERLESSNESS, *s.* अशक्तिः *f.*, निर्बलता, बलहीनता, असामर्थ्यं, शक्ति-हीनता, शक्तिशून्यता, बलाभावः, प्रभावाभावः, निष्प्रभावत्वं.

Pox, *s.* (Small pox) रक्तवटी, रक्तवरटी, विस्फोटः, रक्तस्फोटः, शीतला. See the word. —(Cow pox) गोस्तनशीतला. —(Venereal disease) उपदंशः, वृषणकङ्कः *f.*; 'afflicted with it,' उपदंशी -शिनी &c.

PRACTICABILITY, PRACTICABLENESS, *s.* साध्यता -त्वं, करणीयता, सुसा-ध्यता, शक्यता -त्वं, करणशक्यता, सम्भाष्यता -त्वं, सुगमत्वं.

PRACTICABLE, *a.* माध्यः -ध्या -ध्यं, करणीयः -या -यं, करणशक्यः -क्या -क्य, शक्यः &c., कर्तुं शक्यः &c., कृत्यः -त्वा -न्यं, सम्भाष्यः -भ्या -भ्यं, सम्भाषनीयः -या -यं, उपपाद्यः -द्या -ध्यं, सुकरः -रा -रं, सुगमः -मा -मं, सुसाध्यः &c., सुससाध्यः &c., अनुष्णः -रा -रं.

PRACTICAL, *a.* (Pertaining to practice or action) आभ्यासिकः -की -कं, आभ्याससम्बन्धी -न्धनी -न्धि (नृ), क्रियासम्बन्धी &c., आभ्यैकः -की -कं, काथ्यिकः &c. —(Capable of practice) अभ्यासी &c., व्यवसायी &c., अभ्यासालकः -का -कं, क्रियावान् -वती -वत् (तृ), अभ्यासधमः -मा -मं. —(That may be used in practice) व्यवहार्यः

-औ -औ, व्यवहारयोग्यः -ग्या -ग्ये, अभ्यासयोग्यः &c., व्यवहारोचितः -ता -ते, व्यवहारोपयोगी &c.—(Derived from practice) अभ्याससिद्धः -डा -डं, क्रियासिद्धः &c., अभ्यासजनितः -ता -ते, अभ्यासप्राप्तः -ता -ते.—(Having practical knowledge) कर्मदृष्टः -डा -डं, कर्मज्ञः -डा -डं, दृष्टकर्मो -औ -औ (न), कर्मज्ञानी &c., बहुदृष्टः -डा -डं, व्यवहारज्ञः -डा -डं, व्यवहारवृद्धः -डा -डं.

PRACTICALLY, *adv.* अभ्यासतः, अभ्यासेन, कर्मतः, काव्यतः, व्यवहारतः, व्यवसायतः, अभ्यासपूर्वकं, व्यवहारमपेक्ष्य.

PRACTICE, *s.* (Frequent or habitual doing) अभ्यासः, अभ्यासनं, निरन्तराभ्यासः, नित्याभ्यासः, नित्यकृतं, नित्यकर्म *n.* (न), निरन्तरकर्म *n.*, नित्यक्रिया, निरन्तरप्रवृत्तिः *f.*, नित्यवृत्तिः *f.*, नित्यप्रवृत्तिः *f.*, नित्यचर्या, आचर्यनं, आवृत्तिः *f.*, वृत्तिः.—(Actual doing or performance) करणं, आचरणं, विधानं, अनुष्ठानं, अनुष्ठा, क्रिया, कृतिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, निर्वर्तनं, प्रवर्तनं, चर्या, चरितं, वृत्तं, व्यापारः, व्यवसायः.—(Course of procedure, custom) आचारः, व्यवहारः, व्यवहृतिः *f.*, समाचारः, प्रचारः, रीतिः *f.*, सम्प्रदायः, मार्गः, क्रियामार्गः, कर्मविधिः *m.*, क्रमः, पद्धतिः *f.*, नियमः, अनुसारः; 'according to usual practice,' यथाव्यवहारं, यथारीति; 'ancient practice,' वृद्धाचारः, वृद्धपरम्परा; 'noble practice,' शिष्टाचारः; 'family practice,' कुलाचारः, कुलधर्मः; 'local,' देशाचारः, देशरीतिः *f.*; 'popular or general practice,' लोकाचारः, लोकरीतिः *f.*, जनव्यवहारः; 'good practice,' सदाचारः; 'following good practices,' सदाचारी -रिणी -रि (न), सवृत्तिः -तिः -ति, सवृत्तः -ता -तं; 'bad practice,' दुराचारः, असद्भाषाचारः, दुर्वृत्तिः *f.*; 'following bad practices,' दुराचारः -रा -रे, दुराचारी &c., कदाचारः &c., असदाचारी &c., दुर्वृत्तः -ता -तं, दुर्वृत्तिः -तिः -ति, न्ययवृत्तिः &c.—(Exercise of a profession) सेवनं, निषेवनं, अनुसेवनं, आचरणं, करणं, अनुष्ठानं.—(Of medicine) उपचारः, वैद्योपचारः, उपचर्या, उपचार्यः, उपक्रमः, वैद्योपक्रमः, औषधप्रयोगः, वैद्यक्रिया, चिकित्सा, रुक्प्रतिक्रिया.—(Of arms) शस्त्राभ्यासः, शस्त्रभूषणं.—(Of the law courts) व्यवहारः, व्यवहारविधिः *m.*

To PRACTISE, *v. a.* (Do habitually) अभ्यस्य (c. 4. -अस्यति -असितुं), नित्यम् अभ्यस्य or कृ, निरन्तरम् अभ्यस्य or कृ, नित्याभ्यासे कृ, निरन्तराभ्यासे कृ.—(Do, perform) आचर्य (c. 1. -चरति -रितुं), समाचर्य, चर, अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठितुं), आस्था, समास्था, विधा (c. 3. -द्वाति -पत्ते -धातुं), कृ, सङ्गृह्य, अभिकृ, प्रवृत्त in caus., वृत्.—(Use, employ) प्रयुज्य, उपयुज्य, व्यवहृ, सेव्य, निषेव्य, अनुसेव्य, आश्रि.—(Exercise a profession or business) आचर्य, कृ, सेव्य, निषेव्य, अनुसेव्य, आसेव्य, समासेव्य, उपसेव्य, अभ्युपसेव्य, उपास्य; 'he practises the law,' व्यवहारं सेवते or निषेवते, व्यवहारसेवनं करोति, व्यवहारं करोति; 'he practises gambling,' छूतं सेवते.—(Practise medicine) वैद्योपचारं कृ, उपचारं कृ, औषधप्रयोगं कृ, चिकित्सां कृ, किञ्च in desid.—(Practise arms) शस्त्राभ्यासे कृ.

To PRACTISE, *v. n.* अभ्यासे कृ, नित्याभ्यासे कृ, अभ्यस्य. See the last.—(Use artifices) छलं कृ, अपदेशं कृ, छद्मं कृ, कपटं कृ, कपटप्रयोगं कृ, छलप्रयोगं कृ, छैतन्यप्रयोगं कृ.

PRACTISED, *p. p.* (Habitually done or performed) अभ्यस्तः -स्ता -स्तं, आचरितः -ता -तं, चरितः -ता -तं, अनुष्ठितः &c., सेवितः -ता -तं, निषेवितः &c., व्यवहृतः -ता -तं, व्यवहारितः &c., कृतः -ता -तं.—(Having had much practice) बहुदृष्टः -डा -डं, दृष्टकर्मो -औ -औ (न), कर्मज्ञः -डा -डं, कृतकर्मो -औ -औ (न), व्यवहारज्ञः -डा -डं, हानपुङ्गवः -डा -डं, पञ्जपुङ्गवः -डि -डि, पङ्कः -ङ्क -ङ्क, कोविदः

-दा -दं, परिज्ञाता -चो -चु (न), व्युत्पन्नः -वा -वं.

PRACTISING, *part.* अभ्यासी -सिनी -सि (न), कृताभ्यासः -सा -सं, आचरन् -रन्तो -रन्तु (न), आस्थितः -ता -तं, आश्रितः &c., प्रवर्तमानः -ना -नं, सेवी &c., सेवमानः -ना -नं, निषेवमाणः -या -यं, व्यवसायी &c., ज्ञाली &c., आस्थाव indec.

PRACTITIONER, *s.* (One who exercises any profession or business) व्यवसायी *m.* (न), व्यापारी *m.*, सेवी *m.*, वृत्ति or प्रवृत्ति or वृत्तिक in comp.—(Medical) वैद्यः, वैद्यवृत्तिः *m.*, वैद्यवृत्तिकः, चिकित्सकः, उपचारकः, उपचारकृत् *m.*, औषधप्रयोगी *m.*—(Lawyer) व्यवहारज्ञः, व्यवहारविद् *m.*, दृष्टव्यवहारः, आचारज्ञः, व्यवहारदर्शी *m.*

PRAGMATIC, PRAGMATICAL, *a.* परकार्यचर्चकः -का -कं, जनधिकारचर्चकः &c., पराधिकारचर्चकः &c., पराधिकारव्यापारी -रिणी -रि (न), परव्यापारचर्चकः &c.

PRAGMATICALLY, *adv.* जनधिकारचर्चया, पराधिकारचर्चया, परव्यापारचर्चया PRAGMATICALNESS, *s.* परकार्यचर्चा, परव्यापारचर्चा, जनधिकारचर्चा.

PRAIRIE, *s.* दीर्घतृणावृतः सुविस्तीर्यः समभूभागः.

PRaise, *s.* प्रशंसा, स्तुतिः *f.*, स्तवः, स्तौता, शंसा, प्रशंसनं, संस्तवः, स्तवनं कीर्तनं, अनुकीर्तनं, स्तोत्रं, स्तोत्रनं, ईडा, नृतिः *f.*, नयः, नयः, वर्येन -ना, वन्दना, व्यावृत्तिः *f.*, सामीची, व्यावृत्तिः *f.*; 'ground of praise,' स्तुतिहेतुः *m.*, स्तुतिकारणं.

To PRAISE, *v. a.* प्रशंस्य (c. 1. -शंसति -सितुं), अभिप्रशंस्य, स्तु (c. 2. स्तोति, स्तोतुं), संस्तु, अभिस्तु, विस्तु, परिसंस्तु, स्ताप्य (c. 1. स्तापते -पितुं, c. 10. स्तापयति -पितुं), कृत्य (c. 10. कीर्तयति -पितुं), अनुकृत्य ईड्य (c. 2. ईड्ये -डितुं), प्रसमीड्य, वर्ये (c. 10. वर्येयति -पितुं), वन्द्य (c. 1. वन्दते -न्दितुं), विस्त्या (c. 2. -स्त्याति -ते -तुं), प्रस्त्या, प्रष्ट्य (c. 10. प्रष्टयति -पितुं), नु or नू (c. 2. नूति, c. 6. नुवति, नवितुं, नुवितुं), अभिनु, अभिप्रष्ट्य, प्रष्ट्य, पष्ट्य (c. 1. पष्टायति -पितुं, पष्टितुं) or पन्, चष्ट्य (c. 6. चष्टति, चष्टितुं), ईल्य (c. 1. ईलते -लितुं).

PRaised, *p. p.* प्रशंसितः -ता -तं, स्तुतः -ता -तं, संस्तुतः &c., अभिस्तुतः &c., प्रस्तुतः &c., प्रशस्तः -स्ता -स्तं, शस्तः &c., शंसितः &c., स्तापितः -ता -तं, कीर्तितः &c., अनुकीर्तितः &c., ईडितः -ता -तं, प्रसमीडितः &c., वर्यितः &c., विस्त्यातः &c., नृतः -ता -तं, नृत्यः &c., प्रणृतः &c., पणायितः -ता -तं, पनायितः &c., पणितः &c., पनितः &c., ईलितः &c., गीतः -गीत -गीतं, अपिगीतः &c.

PRaiser, *s.* प्रशंसकः, स्तोता *m.* (न), प्रशंसिता *m.* (न), शंसिता *m.*, शंस्ता *m.* (स्तु), स्तावकः, प्रशंसाकृत् *m.*, वर्यकः, स्तुतिपाठकः, वन्दी *m.* (न), स्तुतिकारकः, स्तवनकृत् *m.*

PRaiseworthiness, *s.* स्ताप्यता, स्तापनीयता, प्रशंसनीयता, स्तुतियोग्यता.

PRaiseworthy, *a.* स्ताप्यः -प्या -प्यं, स्तापनीयः -या -यं, प्रशंसनीयः -या -यं, प्रशंसित्यः -प्या -प्यं, प्रशंस्यः -स्या -स्यं, शंस्यः &c., प्रशंस्यः &c., शस्यः &c., स्तुतः -स्ता -स्तं, स्तोतव्यः -प्या -प्यं, स्तुतियोग्यः -ग्या -ग्यं, ईड्यः -द्या -दं, पास्त्यः -स्या -स्यं. See LAUDABLE.—(Praiseworthy person) स्तुतिपात्रं, प्रशंसापात्रं, स्तापपात्रं, स्तापभाजनं.

To PRANCE, *v. n.* अश्ववत् भ्रु (c. 1. प्रवते, प्रोतुं) or नृत्य (c. 4. नृतति, नर्तितुं) or चलय (c. 1. चलति -लितुं) or झुगता चल्य (c. 1. चलति -लितुं).

PRANCING, *s.* अश्वमुक्तं, झुगतिः *f.*, मुक्तं, प्रवत्, चलितगतिः *f.*, चलितं.

PRANCING, *part. of a.* झुगतिः -ति, प्रवतिः &c., चलितगतिः &c.

PRANK, *s.* कुचेष्टा, चेष्टा, मकैटचेष्टा, वानरचेष्टा, मकैटक्रीडा, वानरक्रीडा, क्रीडा, चापलं, खेला, लीला, चन्द *n.*, चन्दः, कुचन्द, लहरी.

To PRANK, *v. a.* दम्भायें or लोकदृष्टीनायें भ्रूय or चलय.

PRANKISH, *a.* कुचेष्टः -डा -डं, वानरचेष्टः -डा -डं, मकैटचेष्टः &c.; वान-

रुहेहाकारी -रिणी -रि (न्), वानरशीलः -ला -लं, क्रीडाशीलः &c.,
छन्दी &c., चपलः -ला -लं.

To PRATE, v. n. जल्प (c. 1. जल्पति -यितुं), उपजल्प, प्रलप् (c. 1.
-लपति -यितुं), अनर्थक or वृथा भाष् (c. 1. भाषते -यितुं) or वद्
(c. 1. वदति -यितुं), बहु भाष् or वद्, अतिशयेन or अत्यन्तं भाष्,
अनर्थकवचनं कृ, आलस्यवचनं कृ, वृथाकथनं कृ.

PRATER, s. जल्पकः, जल्पाकः, जल्पी m. (न्), उपजल्पी m., वाचालः,
वाचाढः, वावदूकः, बहुभाषी m. (न्), बहुवादी m.

PRATING, s. जल्पः -त्यनं, प्रजल्पः, जल्पितं, प्रलापः, प्रलपितं, निरर्थक-
भाषणं, वृथाभाषणं, अनर्थकवचनं, बहुभाषणं.

PRATIQUE, s. संसर्गानुज्ञा, गमनागमनानुज्ञा, सम्पर्कानुज्ञा.

To PRATTLE, v. n. बालवद् जल्प or भाष्, चटचट (nom. चटचटायेते).
See To PRATE.

PRATTLE, PRATTLING, s. जल्पितं, जल्पः, प्रलापः, प्रलपितं, बालप्रलापः,
बालालापः, बालभाषणं, बालवचनं, बालशब्दः, कलभाषणं. See PRATING.

PRATTLER, s. बालवद् जल्पी or जल्पकः, बालालापी m. (न्), बालभाषी m.

PRAVITY, s. भ्रष्टा, भ्रंशः, दुष्टता, विप्रदुष्टता, भ्रष्टः, विक्रिया.

PRAWN, s. वृहच्छल्कः, इचाकः, गङ्गादेयः, अजिनमत्स्यः.

To PRAY, v. n. प्रार्थ्य (c. 10. -अर्थयते -यितुं), प्रार्थनां कृ, प्रार्थनं कृ,
कृतान्नलिः or अन्नलिं कृत्वा प्रार्थ्य—(To God) ईश्वरप्रार्थनां कृ, देवप्रार्थनां कृ,
भगवत्प्रार्थनां कृ, ईश्वरपूजां कृ—(Invoke by prayer) आशाम् (c. 2. -आस्ते, c. 1. -आस्ते -यितुं)—(Pray in a low voice)
जप् (c. 1. जपति -यितुं), प्रतप्, जपनं कृ.

To PRAY, v. a. (Entreat, implore) प्रार्थ्य, अभ्यर्थ्य, सम्प्रार्थ्य, अर्थ्य,
कृतान्नलिः प्रार्थ्य or याच or अभियाच्य or संयाच्य or सम्प्रयाच्य,
विनयेन स्वाधे निविद, विनो, यात्रां कृ.

PRAYED, p. p. प्रार्थितः -ता -तं, अभ्यर्थितः &c., याचितः &c., अभियाचितः &c.

PRAYER, s. प्रार्थना, प्रार्थनं, अभ्यर्थना, अर्थः, याचना, यात्रा, विनयेन
स्वाधे निवेदनं; 'to God,' ईश्वरप्रार्थना, देवप्रार्थना, भगवत्प्रार्थना,
ईश्वरपूजा; 'inaudible repetition of prayers,' जपः, जपनं,
जपयज्ञः; 'engaged in repeating prayers,' जपपरायणः -णा
-णः; 'granting prayers,' वरदः -दा -दं.

PRAYER-BOOK, s. प्रार्थनापङ्क्तिः -ती f., प्रार्थनासंहिता, प्रार्थनाग्रन्थः.

PRAYERFUL, a. प्रार्थनापरः -रा -रं, प्रार्थनाशीलः -ला -लं, जपपरायणः
-णा -णः, जपनशीलः &c., भजनशीलः &c., ईश्वरपूजाशीलः &c.,
ईश्वरभावनः -ना -नं, प्रार्थनानिष्ठः -ष्ठा -ष्ठं, भजनपरायणः -णा -णः.

To PREACH, v. n. धर्मं प्रवच् (c. 2. -यक्ति -क्तुं) or प्रचर (c. 10. -चारयति
-यितुं) or उपदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), धर्मोपदेशं कृ, धर्मप्रवचनं कृ,
धर्मप्रचारणं कृ, धर्मकथनं कृ, धर्मोपदेशभाषणं कृ, धर्मोपदेशवि-
पयवाक्यं कृ.

To PREACH, v. a. (Proclaim, publish) प्रचर (c. 10. -चारयति -यितुं),
उच्चर, विपुष् (c. 10. शोषयति -यितुं), पुष्, उद्गुष्, प्रख्या (c. 2. -ख्याति
-तुं or caus. -ख्यापयति -यितुं), आख्या, ख्या, कष्, प्रवच्, प्रवद्,
कृत, प्रकृत, प्रकटीकृत—(Deliver, pronounce) वद्, प्रवद्, वच्,
उच्चर, उदादि, उदीर.

PREACHER, s. (Of religion) प्रवक्ता m. (क्), धर्मप्रवक्ता m., प्रचारकः,
धर्मप्रचारकः, उपदेशकः, धर्मोपदेशकः, उपदेशी m. (न), धर्मोपदेशी m.,
कथकः, धर्मकथकः—(Proclaimer) शोपकः, विशोपकः, ख्यापकः,
शोपकाकृत.

PREACHING, s. धर्मोपदेशः, उपदेशः, धर्मप्रचारणं, प्रचारणं, धर्मप्रवचनं,
प्रवचनं, उच्चारणं, शोपणं -णा, विशोपणा, ख्यापनं.

PREAMBLE, s. प्रस्तावना, उपोद्घातः, आभाषः, आरम्भः, उपन्यासः, प्रकरणं.

PREBEND, PREBENDARY, s. See CANON, CANONRY, s.

PRECARIOUS, a. (Uncertain, doubtful) अनिश्चितः -ता -तं, सन्दिग्धः
-ग्धा -ग्धं, सन्देहस्यः -स्या -स्यं, संशयस्यः &c., सांशयिकः -की -कं,
शङ्कान्वितः -ता -तं, शङ्कनीयः -या -यं, सशङ्कः -ङ्का -ङ्गं, शङ्कामयः -यी
-यं, वैकल्पिकः -की -कं, अस्थिरः -रा -रं, अयुवः -वा -वं, अनैश्चिकः
-की -कं, स्थितिसंशयी &c., स्थितिशङ्करी &c.—(Depending on the
will of another) अन्याधीनः -ना -नं, पराधीनः &c., परायत्तः -त्ता
-तं, अस्वाधीनः &c., अस्वायत्तः &c.

PRECARIOUSLY, adv. अनिश्चितं, सन्दिग्धं, संशङ्कं, संशयं, अस्थिरं.

PRECARIOUSNESS, s. अनिश्चितत्वं, अनैश्चिक्यं, सन्दिग्धता, संशङ्कता -त्वं, शङ्क-
नीयता -त्वं, अस्थिर्यं, अस्थिरता -त्वं, अन्याधीनता, पराधीनता, अस्वा-
धीनता, स्थितिसंशयः, स्थितिशङ्का.

PRECATIVE, PRECATORY, a. प्रार्थकः -का -कं, प्रार्थनात्मकः &c., प्रार्थ-
नारूपः -पा -पं, प्रार्थनाकारी -रिणी -रि (न्), याचकः -का -कं.—(Pre-
cative tense) प्रवर्तना.

PRECAUTION, s. पूर्वोपायः, अयोपायः, निवारणोपायः, अनिहनिवारणोपायः,
अनिष्टवारणोपायः, निषेधोपायः, प्रतिषेधोपायः, आपदावारणोपायः,
अपायनिवारणोपायः, पूर्ववधानं -नता, अयावधानं, पूर्वसमीक्षा, पूर्व-
चिन्ता; 'to take precautions,' पूर्ववधानं कृ.

PRECAUTIONARY, a. पूर्वोपायसाधकः -का -कं, पूर्वोपायरूपः -पा -पं,
पूर्वोपायैर अनिहनिवारकः -का -कं or अनिष्टप्रतिषेधकः &c., पूर्वोपायेन
अनिष्टवारकः &c.

To PRECEDE, v. a. अग्रे or अग्रतो गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or सू (c. 1.
सरति, सन्तुं), पुरम् or पुरतो गम् or सू or चर (c. 1. चरति -रितुं)
or या (c. 2. याति -तुं), अग्रे वृत् (c. 1. वृत्ते -वृत्तितुं), पुरतो वृत्, मुख्यः
-ख्या -ख्यं भू, मुख्यतो वृत्—(In rank) अग्रपदस्थः -स्या -स्यं भू,
अग्रमानार्हः -हं -हं भू, अग्रमानम् अहं (c. 1. अहंति -हितुं), अग्रपदे
वृत् or स्या.

PRECEDED, p. p. पुरोगतः -ता -तं, अग्रगतः -ता -तं, पुरःसरः -रा -रं in
comp., पुरोगमः -मा -मं in comp., पूर्वकः -का -कं in comp.

PRECEDENCE, PRECEDENCY, s. (Going before) पुरोगतिः f., पुरोगमनं,
अग्रगतिः f., अग्रगमनं, अग्रसरणं, अग्रतःसरणं, अग्रेसरणं, अग्रवर्तनं,
अग्रवर्त्तित्वं—(In rank) अग्रपदं, अग्रपदवर्त्तनं, श्रेष्ठपदं, श्रेष्ठपदवर्त्तनं,
अग्रमानं, अग्रमायता, अग्रगत्तता, अग्रपूजा, अग्रपूज्यता, अग्रमानार्हता
-त्वं, अधिकपदं, अधिकमानार्हता, श्रेष्ठता, प्राग्भावः, श्रेष्ठ्यं, मुख्यता,
प्रधानता, प्राधान्यं, प्रथमता, प्राथम्यं, आदित्वं, उत्कर्षः.

PRECEDENT, s. (Previous example) पूर्वप्रतिमा, पूर्वदृष्टान्तः, पूर्वनि-
दर्शनं, पूर्वोदाहरणं, प्रतिमा, प्रमाणं; 'an unheard of precedent,'
अपूर्वप्रतिमा.

PRECEDENT, PRECEDING, a. or part. अग्रगः -गा -गं, अग्रगामी -गिनी
-नि (न्), अग्रसरः -रा -रं, अग्रेसरः &c., अग्रतःसरः &c., पुरोगः -गा
-गं, पुरोगमः -मा -मं, पुरोगामी &c., पुरःसरः -रा -रं, प्राग्गामी &c.,
पुरःसरः &c., पुरःसरः &c., पूर्वसरः &c., पुरोगतः -ता -तं, पुरोगतिः
-तिः -ति, पूर्वः -ष्टी -ष्टं, पूर्वकः -का -कं, प्राक्कनः -नी -नं.

PRECEDENTED, a. दृष्टपूर्वः -ष्टी -ष्टं, भूतपूर्वः &c., दृष्टप्रतिमाः -मा -मं,
सपूर्वप्रतिमाः &c., दृष्टोदाहरणः -णा -णं, दृष्टोदाहरणः -इया -इयं.

PRECEDENTLY, adv. पूर्व, पूर्वैव, अग्रे, अग्रतः, पूर्व, पुरः, पुरतः.

PRECENTOR, s. अग्रगायकः, अग्रगाता m. (नृ), पूर्वगाता, पूर्वगायकः.

PRECEPT, s. विधिः m., विधानं, नियमः, कल्याः, निदेशः, निर्देशः, सूचं,
शासनं, अनुशासनं, उपदेशः, बोधना, प्रबोधनं, आशा, नियोगः, निगमः, क्रमः,

स्थितिः *f.*, व्यवस्था. स्मरणं, उपदेशः; 'secondary precept,' अनुकल्पः.
PRECEPTIVE, *a.* वैधिकः -की -कं, वैधः -धी -धं, विधिरूपः -पा -पं, वि-
धिमयः -यी -यं, विधायकः -का -कं, विधिप्रदर्शकः -का -कं, विधिप्र-
काशकः &c., नैयमिकः -की -कं, अनुशासकः -का -कं, आदेशकः &c.,
उपदेशकः &c., काव्यः -ल्यी -ल्यं, सौत्रः -त्री -त्रं.

PRECEPTOR, *s.* उपदेशकः, उपदेशी *m.* (नं), उपदेश *m.* (पुं), शिक्षकः,
शिक्षाकरः, अध्यापकः, बालाध्यापकः, शासिता *m.* (नृ), अनुशासिता *m.*,
शिक्षादाता *m.*; 'spiritual preceptor,' साध्वीः, उपाध्यायः, गुरुः *m.*,
पाठकः; 'family preceptor,' कुलगुरुः *m.*, कुलाचार्यः.

PRECEPTRESS, *s.* उपदेशिका, उपदेशिनी, शिक्षिका, अध्यापिका, उपदेष्टु.

PRECESSION, *s.* (Going before) पुरोगतिः *f.*, अग्रगतिः *f.*—(Of the
equinoctial points) अयनचलनं, विषुववर्धनं, अयनांशः.

PRECINCT, *s.* (Limit) सीमा, परिसीमा, अवधिः *m.*, मर्यादा, समन्तः,
पर्यन्तः, परिसरः, परिच्छेदः, अवच्छेदः—(Vicinity) उपान्तं, उपान्त्यं,
अन्तिकं, परिसरः, सामन्तं, सामन्तदेशः.

PRECIOUS, *a.* महार्घः -धी -धं, महामूल्यः -त्या -ल्यं, बहुमूल्यः &c., बहु-
मूल्यकः -का -कं, महार्हः -हो -हं, उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, अत्युत्कृष्टः &c., अनर्थः
-र्यो -र्यं, अनर्थः -धो -धं, अर्थः &c., अमूल्यः &c., गुरुः -घ्नी -रु,
गुह्यार्थः &c., बहुमतः -ता -तं, महाधनः -ना -नं, प्रयाः -याः -यः (स्);
'precious stone,' रत्नं, मणिः *m.*; 'precious metals,' सुवर्णादिभ्यः,
हेमादिः; 'more precious,' गरीयान् -यसी -यः (स्); 'most pre-
cious,' गरिष्ठः -ष्टा -ष्टं.

PRECIOUSNESS, *s.* महार्थता -त्वं, महामूल्यता -त्वं, बहुमूल्यता -त्वं, बहुमूल्य-
उत्कृष्टता, अत्युत्कृष्टता, बहुमतिः *f.*, अनर्थता -त्वं, गुरुता.

PRECIPICE, *s.* प्रपातः, अतटः -टं, पातुकः, पातुकभूमिः *f.*, प्रवणभूमिः *f.*,
भूमिः *m.*, तटः, दरद *f.*, विषमः, विषमभूमिः *f.*, कटकः -कं; 'casting
one's self down a precipice,' अङ्गपातः -तनं.

PRECIPITANCE, PRECIPITANCY, *s.* साहसं, क्षिप्रकारित्वं, अविमृश्यकारित्वं,
असमीक्ष्यकारित्वं, गमकारित्वं, विषमसाहसं.

PRECIPITATE, PRECIPITANT, *a.* (Rashly, impetuous) साहसी -सिनी
-मि (नं), साहसिकः -की -कं, क्षिप्रकारी -रिणी &c., गमकारी &c.,
अविमृश्यकारी &c., असमीक्ष्यकारी &c., अतिक्षिप्रः -प्रा -प्रं, जाल्मः
-ल्ला -ल्लं, जातिविषमः -मा -मं.—(Headlong) अधोमुखः -खी -खं,
अवाङ्मुखः &c. See the word.

To PRECIPITATE, *v. a.* अधः or अवाक् क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं), अधः
or अवाक् पठ् (c. 10. पातयति -यितुं) or निपठ् or प्रपठ् or अपपठ्
or अयनी in caus. -(नाययति -यितुं).

PRECIPITATED, *p. p.* अधःक्षिप्तः -प्रा -प्रं, अधःपातितः -ता -तं, अवपातितः
&c., अवाक्क्षिप्तः &c., अवाक्पातितः &c., अवाङ् निपात्यमानः -ना
-नं, पाल्यमानः -ना -नं.

PRECIPITATELY, *adv.* सहसा, अनवेक्षया, साहसेन, ससाहसं, साहसिकवत्,
जाल्मवत्, असमीक्ष्य, अविमृश्य, क्षिप्रं, अतिक्षिप्रं, द्रुतपदं.—(Head-
long) अवाक्, अधोमुखेन, अवाङ्मुखेन.

PRECIPITATION, *s.* (Rash impetuosity) अतिक्षिप्रता, अतिक्षिप्रकारित्वं,
क्षिप्रकारिता, गमकारित्वं, अविमृश्यकारित्वं, असमीक्ष्यकारित्वं, साहसं,
द्रुःसाहसं, साहसिकत्वं, जाल्मता.—(Act of throwing headlong)
अधःपातनं, अधःक्षेपः -पणं, अवाक्क्षेपणं, अवाक्पातनं, अवपातनं,
अवनायः -यनं.

PRECIPITOUS, *a.* (Steep) पातुकः -का -कं, प्रवणः -णा -यं, दुरवरोहः -हा
-हं, दुरारोहः -हा -हं.—(Headlong, rash). See the word.

PRECIPITOUSNESS, *s.* पातुकत्वं -ता, प्रवणता -त्वं, दुरवरोहत्वं, दुरारोहत्वं

PRECISE, *a.* (Exact, nice, definite) सूक्ष्मः -क्षा -क्षं, समग्रसः -सा -सं,
सम्यङ् -मोक्षी -म्यक् (क्), नियतः -ता -तं, निश्चितः -ता -तं, सुनिश्चितः
&c., निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, सुनिर्दिष्टः &c., वस्तुनिर्देशकः -का -कं, नाम-
निर्देशकः &c., नामनिर्देशालकः &c., यथार्थः -थो -धं, केवलः -ला
-लं.—(Distinct) व्यक्तः -क्ता -क्तं, सुव्यक्तः &c., स्फुटः -टा -टं, भिन्नार्थः
-थो -धं; 'precise measurement,' सूक्ष्मानं; 'precise area,'
स्फुटफलं.—(Punctilious) सूक्ष्मनियमनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, सूक्ष्मोपचारनिष्ठः
&c., सूक्ष्मादरनिष्ठः &c., सूक्ष्मादरशीलः -ला -लं, अवाचारी &c.—
(Keeping to stipulated agreement) सामयिकः -की -कं, समय-
पालकः -का -कं, नैयमिकः -की -कं.

PRECISELY, *adv.* नियतं, सम्यक्, समग्रसं, अग्रसा, सुनिर्दिष्टं, सूक्ष्मं, सूक्ष्म-
त्वेन, सूक्ष्मतया, यथार्थं, यथार्थतः, व्यक्तं, सुव्यक्तं, भिन्नार्थतः; 'pre-
cisely so,' एवमेव, तथैव.

PRECISENESS, PRECISION, *s.* (Exactness) सूक्ष्मता -त्वं, सूक्ष्म्यं, सम्यक्तं,
सामग्रस्यं, नियतत्वं, निर्देशः, निर्दिष्टता -त्वं, सुनिश्चितत्वं, नामनिर्देशः,
वस्तुनिर्देशः, यथार्थता, यथार्थ्य.—(Distinctness) व्यक्ता, भिन्नता,
स्फुटता.—(Punctiliousness) सूक्ष्मनियमपरता, सूक्ष्मनियमनिष्ठा,
सूक्ष्मोपचारनिष्ठा, सूक्ष्मोपचारशीलता.

To PRECLUDE, *v. a.* प्रतिबन्ध् (c. 9. बध्नाति -बध्नुं), निरुध् (c. 7. -रुह्यङि
-रोधुं), अवरुध्, रुध्, निषिध् (c. 1. -धेयति -येतुं), प्रतिषिध्, वृ (c. 10.
वारयति -यितुं), निवृ, बाध् (c. 1. बाधते -धितुं), सागेलीकृ.

PRECLUDED, *p. p.* प्रतिबध् -द्धा -द्धं, रुध् -द्धा -द्धं, निरुध् &c., अवरुध्
&c., निषिध् -द्धा -द्धं, वारितः -ता -तं, निवारितः -ता -तं, भोगवारितः
&c., बाधितः &c., सागेलः -ला -लं.

PRECLUSION, *s.* प्रतिबन्धः -न्धनं, रोधः -धनं, निरोधः -धनं, निषेधः,
प्रतिषेधः, वारणं, निवारणं, भोगप्रतिबन्धः, भोगवारणं.

PRECLUSIVE, *a.* प्रतिबन्धकः -का -कं, रोधकः -का -कं, निरोधकः -का
-कं, निषेधकः &c., निवारकः &c., बाधकः -का -कं.

PRECOCIOUS, *a.* (Ripe before the proper time) अपूर्णकालपक्वः -क्षा
-क्षं, कालपूर्वपक्वः &c., कालपूर्वफलौ -ल्लिनी -ल्लि (नं), कालपूर्वफलितः
-ता -तं.—(Applied to persons) प्रौढवृद्धिः -द्धिः -द्धं, प्रौढः -दा -दं,
बालप्रौढः &c., बालपक्वः -क्षा -क्षं.

PRECOCIOUSNESS, PRECOCITY, *s.* अपूर्णकालपक्वता, प्रौढिः *f.*, वृद्धिप्रौढता,
प्रौढवृद्धित्वं, बालप्रौढिः *f.*, बालपक्वता.

To PRECOGITATE, *v. a.* अग्रं or पूर्वं चिन्तं or विचर् or विमृश् or विवेचनं कृ.

PRECOGITATION, *s.* अग्रचिन्ता, पूर्वचिन्ता, अग्रविचारणं, अग्रविवेचना.

PRECOGNITION, *s.* अग्रज्ञानं, पूर्वज्ञानं, अग्रविज्ञानं, अग्रबोधः -धनं.

To PRECONCEIVE, *v. a.* अग्रं or पूर्वं मनं or युष् or मनसा कृप् in caus.

PRECONCEIVED, *p. p.* अग्रकल्पितः -ता -तं, पूर्वकल्पितः &c., अग्रोपलभ्यः -भा -भं.

PRECONCEPTION, *s.* अग्रकल्पना, पूर्वकल्पना, अग्रबुद्धिः *f.*, अग्रमतिः *f.*,
पूर्वबोधः, पूर्वज्ञानं, अग्रवासना, अग्रोपलब्धिः *f.*, पूर्वतर्कः.

To PRECONCERT, *v. a.* पूर्वसङ्केतनं यद् or सचिन् or साध् or परिकृप्.

PRECONCERTED, *p. p.* पूर्वसङ्केतपठितः -ता -तं, पूर्वसङ्केतपरिकल्पितः &c.,
पूर्वसङ्केतसिद्धः -द्धा -द्धं, पूर्वपठितः &c., अग्रपठितः &c., साङ्केतिकः -की -कं.

PRECONCERTION, *s.* अग्रपठनं, पूर्वपठनं, पूर्वसङ्केतपठनं, पूर्वसङ्केतपरिकल्पना.

PRECURSOR, *s.* प्रागामी *m.* (नं), अग्रगामी *m.*, पूर्वगः, अग्रगः, अग्रसरः,
पुरोगामी *m.*, प्राग्भावी *m.*, प्राग्वहो *m.*, अग्रवहो.—(Sign which
precedes) पूर्वचिह्नं, पूर्वलक्षणं, अग्रलक्षणं, पूर्वलिङ्गं.

PRECURSORY, *a.* पूर्वसूचकः -का -कं, अग्रसूचकः &c., पूर्वगः -गा -गं,
अग्रगः &c., अग्रसरः -रा -रं, पुरःसरः &c., अग्रवहो -हो -हं (नं),
प्राग्भावी &c.

PREDATORY, *a.* लुहणकारी -रिणी -रि (न्), अपहारकः -का -के, अप-
हारार्थकः -का -के, लुहणकः -का -के, उपद्रवी &c., उपद्रवार्यकः &c.
PREDECESSOR, *s.* पूर्वोधिकारी *m.* (न्), पूर्वगः, अग्रगः, पूर्वभोगी *m.* (न्).
PREDESTINARIAN, *s.* दैहिकः, देववादी *m.* (न्), अदृष्टवादी *m.* (न्),
अदृष्टतावलम्बी *m.*, दैवचिन्तकः, देवपटः, देवाधीनः, दैवायक्तः, देवप-
रायणः, प्रारब्धवादी *m.*

TO PREDESTINATE, PREDESTINE, *v. a.* अग्रे or पूर्व निरूप्य (c. 10. -रूप-
यति -यितुं) or प्रवृत्त्युप or निर्दिष्ट or नियुज् or प्रयुज् or विधा.

PREDESTINATED, PREDESTINED, *p. p.* अग्रनिरूपितः -ता -तं, पूर्वनिरू-
पितः &c., अग्रप्रकल्पितः &c., पूर्वनिर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, दैहिकः -की -के,
अवश्यम्भावी -विनी -वि (न्), भावी &c., अवश्यम्भाषितव्यः -व्या -व्यं,
देवाधीनः -ना -नं, देवपटः -रा -रं, अदृष्टाधीनः &c.

PREDESTINATION *s.* अग्रनिरूपणं, पूर्वनिरूपणं, पूर्वयोजनं -ना, पूर्वनि-
योजनं, पूर्वनिर्देशः, अग्रप्रकल्पनं -ना. —(The doctrine) दैहिकता
-त्वं, देववादः, अदृष्टवादः, देवमतं, अदृष्टमतं, प्रारब्धवादः, दैवचिन्ता. —
(State of being predestined) दैवाधीनता, दैवायक्तता -त्वं, अदृष्टा-
धीनता, देवपराता, अवश्यम्भावितव्यता.

PREDETERMINATION, *s.* अग्रनिश्चयः, पूर्वनिश्चयः, पूर्वसङ्कल्पः, पूर्वनिर्णयः.

TO PREDETERMINE, *v. a.* अग्रे or पूर्व निश्चि or निर्णी, पूर्वनिश्चयं कृ,
पूर्वसङ्कल्पं कृ.

PREDETERMINED, PREDETERMINATE, *v. a.* पूर्वनिश्चितः -ता -तं, अग्रनि-
श्चितः &c., अग्रनिर्णीतः &c., पूर्वनिर्णीतः &c., पूर्वसङ्कल्पितः -ता -तं,
पूर्वनिर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं.

PREDIAL, *a.* श्लेषिकः -की -के, श्लेष in comp.; 'predial slave,' श्लेषदासः.

PREDICABILITY, *s.* वाच्यता, कथनीयता, कथ्यता, वक्तुं शक्यता, वाद्यता.

PREDICABLE, *a.* वाच्यः -व्या -व्यं, कथनीयः -या -यं, वक्तुं शक्यः -क्या -क्यं,
वाद्यः -द्या -द्यं.

PREDICAMENT, *s.* (In logic) पदार्थः, समानाधिकरणं, समानपदं, समा-
नवर्गः, प्रकृतिः *f.*—(Condition, plight) दशा, अवस्था, स्थितिः *f.*,
गतिः *f.*, दुर्दशा.

TO PREDICATE, *v. a.* वद् (c. 1. वदति -दितुं), कथ्य (c. 10. कथयति -यितुं),
वक् (c. 2. वक्ति -क्तुं), उपदिश्य (c. 6. -दिशति -देष्टुं), अभिधा (c. 3.
-द्भाति -धातुं), अवच्छेदं कृ, विशेषणं कृ, विशिष्टं (c. 10. -श्लेषयति -यितुं).

PREDICATE, *s.* वाच्यं, पदवाच्यं, विशेषणं, विशेषकं, लक्षणं, वाद्यं, पदा-
भिधेयं, पदशब्दं, अवच्छेदः -दकः; 'relation between the pre-
dicate and the subject,' वाच्यवाचकभावः, विशेषणविशेष्यभावः;
'subject of a predicate,' विशेष्यं, अनुवाद्यं.

PREDICATED, *p. p.* कथितः -ता -तं, विशेषितः -ता -तं, अवच्छिन्नः -क्षा -क्षं,
विहितः -ता -तं; 'is predicated,' उच्यते, कथ्यते, उपदिश्यते.

PREDICATION, *s.* कथनं, विशेषणं, अवच्छेदनं, पदाभिधानं, विधानं.

TO PREDICT, *v. a.* (Foretell) अग्रे or अग्रतः or पूर्व कथ्य (c. 10. कथ-
यति -यितुं) or वद् (c. 1. वदति -दितुं), कथ्य, भावि कथ्य, भाविकथनं कृ, भविष्यत्कथनं कृ,
भविष्यद् वद् or कथ्य, भावि कथ्य, भाविकथनं कृ, भविष्यत्कथनं कृ,
भविष्यत् or अनागतं प्रदृश्य in caus. or अग्रे दृश्य, प्रत्याह (c. 1.
-हरति -ते -हर्तुं).

PREDICTED, *p. p.* अग्रकथितः -ता -तं, पूर्वकथितः &c., प्राक् सम्भवात्
कथितः &c. or उक्तः -क्ता -क्तं or प्रदृष्टितः &c.

PREDICTION, *s.* भाविकथनं, भविष्यत्कथनं, अनागतकथनं, अग्रकथनं,
पूर्वकथनं, प्राक्सम्भवात् कथनं, प्रदर्शनं, अनागतप्रदर्शनं, भविष्यत्प्रदर्शनं,
भविष्यद्वाक्यं, उद्घोषनं.

PREDICTIVE, *a.* पूर्वकथकः -का -के, अग्रकथकः &c., प्रदर्शकः &c., उद्घोषकः &c.

PREDICTOR, *s.* भाविकथकः, भविष्यत्कथकः, भविष्यद्वाक्य *m.* (कृ), अग्र-
वादी *m.* (न्), पूर्ववादी *m.*, प्रदर्शकः, अनागतदर्शकः, भाविकथक *m.*,
भाविकथकः, दैवज्ञः, नैमित्तिकः.

PREDILECTION, *s.* पूर्वानुयागः, पूर्वानुरक्तिः *f.*, पूर्वप्रीतिः *f.*, पूर्वस्नेहः.
पूर्वरुचिः *f.*, पूर्वसदस् *n.*, प्रावर्त्य.

TO PREDISPOSE, *v. a.* अग्रे or पूर्व प्रवृत्त in caus. or प्रयुज् or नियुज्
or प्रोत्सह in caus., प्रवर्णीकृ, प्रवर्ण-यांकृ, उन्मुखीकृ, उन्मुखं -खां
कृ; 'to predispose to disease,' रोगमुत्पादकं कृ, रोगयोग्यं -ग्यां कृ,
रोगपात्रं कृ, रोगास्पदं कृ; 'to anger,' क्रोधप्रवर्ण-यां कृ.

PREDISPOSED, *p. p.* प्रवर्ण-यां -यं, अग्रप्रवर्णितः -ता -तं, उन्मुख in comp.

PREDISPOSITION, *s.* प्रावर्त्यं, प्रवर्णता, मनःप्रावर्त्यं, प्रवर्णः, प्रवृत्तिः *f.*,
उन्मुखता; 'to disease,' रोगमुत्पादकता, रोगयोग्यता, रोगसुभेद्यता,
रोगमुत्पादकता.

PREDOMINANCE, PREDOMINANCY, *s.* प्रावर्त्यं, प्रबलता, प्राधान्यं, प्रधानता,
प्रभावः, प्रभुता, प्रभूतता -त्वं, प्रभावं, आधिपत्यं, अधिकत्वं, अतिरेकः,
अतिरिक्तता.

PREDOMINANT, *a.* प्रबलः -ला -लं, प्रभविष्णुः -ष्णुः -ष्णु, प्रभूतः -ता -तं,
प्रभवः -वा -वं, प्रधानः -ना -नं, अधिकः -का -के, अतिरिक्तः -क्ता -क्तं,
अतिरेकी -किणी -कि (न्), अतिशयी &c., सातिशयः -या -यं.

PREDOMINANTLY, *adv.* प्रबलं, प्रावर्त्येन, प्रधानतः, प्रभावतः, अतिरिक्तं.

TO PREDOMINATE, *v. n.* प्रभू, अतिरिक् in pass. (-रिच्यते), उद्भिक्,
अतिरिक्, प्रबलः -ला -लं भू, प्रबलीभू, अधिकः -का -के भू, अधिकीभू.

PRE-EMINENCE, *s.* श्रेष्ठत्वं -ता, श्रेष्ठ्यं, सर्वश्रेष्ठता, उत्कर्षः, उत्कृष्टता, सर्वो-
त्कृष्टता, औत्कर्ष्यं, प्रकर्षः, प्रकृष्टता -त्वं, प्रमुखता -त्वं, मुख्यता, प्रधानता,
सर्वप्रधानता, प्रधान्यं, विशिष्टता, वैशिष्ट्यं, ज्येष्ठता, प्रभूता -त्वं, उच्चतिः *f.*,
समृद्धिः *f.*, आधिक्यं, अधिकत्वं, शिष्टता, वैशेष्यं, मुख्यवैशेष्यं, पुरोगतिः *f.*,
अग्रगण्यता, उत्तमता, सर्वोत्तमता.

PRE-EMINENT, *a.* श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं, सर्वश्रेष्ठः &c., सर्वोत्तमः -मा -मं, उत्कृष्टः
-ष्टा -ष्टं, उत्तमः -मा -मं, सर्वोत्कृष्टः &c., प्रागजः -ना -नं, सर्वप्रधानः
&c., प्रधानोत्तमः -मा -मं, प्रमुखः -खा -खं, विशिष्टः &c., शिष्टः &c.,
मुख्यः -ख्या -ख्यं, अग्रियः -या -यं, अग्रः -गा -गं, अग्रगण्यः -ख्या -ख्यं,
अग्रणीः -णी -णि, परमः -मा -मं, परः -रा -रं, ज्येष्ठः -ष्टा -ष्टं, सर्वज्येष्ठः
&c., वृन्दारकः -का -के, सातिशयः -या -यं or expressed by इन्द्रः,
व्याघ्रः, सिंहः, शार्दूलः, चूचभः, पुङ्गवः, नागः, चन्द्रः, कुञ्जरः, मुखः,
प्रकाशः in comp. See EXCELLENT.

PRE-EMINENTLY, *adv.* परमं, प्रधानतः, प्राधान्यतः, सर्वप्रधानतः, मुख्य-
शस्, सर्वश्रेष्ठं, सातिशयं, अतिशयेन, अधिकं, अत्यन्तं

PRE-EMPTION, *s.* पूर्वक्रयः -यणं, अग्रक्रयः, पूर्वक्रयाधिकारः, अग्रक्रयाधि-
कारः; 'claimed by right of pre-emption,' प्रख्यातः -ता -तं.

TO PRE-ENGAGE, *v. a.* पूर्वनियमेन or पूर्वसङ्केतेन बन्ध् or बध् -डां कृ,
पूर्वं प्रतिज्ञा, पूर्वनियमं कृ, पूर्वसङ्केतं कृ, पूर्वप्रतिज्ञां कृ.

PRE-ENGAGED, *p. p.* पूर्वनियमबध् -डां -धं, पूर्वसङ्केतबध् &c., पूर्वनि-
यमितः -ता -तं, पूर्वप्रतिज्ञातः &c., पूर्वसङ्केतितः &c.

PRE-ENGAGEMENT, *s.* पूर्वनियमः, पूर्वसङ्केतः, पूर्वप्रतिज्ञा, पूर्वसमयः.

PRE-EXAMINATION, *s.* पूर्वनिरूपणं, अग्रनिरूपणं, पूर्वविचारणं, पूर्वपरीक्षा.

TO PRE-EXIST, *v. n.* अग्रे or अग्रतः or पूर्व भू or वृत् or विद् or जीव्.

PRE-EXISTENCE, *s.* प्रागभावः, पूर्वभावः, पूर्वभवः, पूर्वभूतिः *f.*, पूर्वजन्य *m.*
(न्), पूर्वसत्त्वं, पूर्ववृत्तिः *f.*, प्रागवृत्तिः *f.*, पूर्वदेहः, पूर्वजीवनं, पूर्वसत्ता,
पूर्ववर्त्तनं.

PRE-EXISTENT, *a.* पूर्वभवः -वा -वं, पूर्वभूतः -ता -तं, पूर्वजीवी -विनी
-वि (न्), पूर्ववर्त्ती &c., पूर्वदेहवान् -वती -वत् (न्).

PREFACE, *s.* प्रस्तावना -नं, प्रस्तावः, आभावः, परिभाषा, उपोद्घातः, उप-
न्यासः, वाङ्मूलं, प्रकरणं, प्रारम्भः, प्रारम्भोक्तिः *f.*, आरम्भोक्तिः *f.*, उप-
क्रमोक्तिः *f.*, सूची.

To PREFACE, *v. a.* प्रस्तावनां कृ or लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), प्रस्तु
(c. 2. स्तौति -स्तुते, c. 10. -स्तावयति -यितुं), प्रवृ (c. 2. -ब्रवीति -ब्रुवन्),
अग्रतः or पूर्वतो वृ or वद् or बच् or भाप्, वाक्प्रारम्भं कृ, परिभाषां
कृ, सप्रस्तावनं -नां कृ.

PREFATORY, *a.* पारिभाषिकः -की -कं, प्रस्तावनारूपः -पा -पं, आभाषिकः
&c., उपोद्घातरूपः -पा -पं, आरम्भकः &c.

PREFECT, *s.* पुराध्यक्षः, पुराधिपतिः *m.*, नगराध्यक्षः, नगराधिपतिः *m.*
(नृ), अधिष्ठाता *m.*, अधिपतिः *m.*, नगराधिकारी *m.*

PREFECTURE, *s.* पुराध्यक्षता, नगराध्यक्षता, अध्यक्षता, अधिष्ठातृत्वं.

To PREFER, *v. a.* (Esteem more, value more, have greater
liking for) अधिकं मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं, c. 10. मानयति -यितुं)
or प्रशंस (c. 1. -शंसति -सितुं), अधिकं रुच् (c. 10. रोचयति -यितुं,
c. 1. रोचते -चितुं) or अनुरुच् or समिरुच् or र्म् with abl.,
अधिकानुरागं कृ, अधिकानुरक्तः -क्ता -क्तं भू, अधिकामिमतः -ता -तं भू.
The construction of the sentence will vary as the San-
skrit verb may have an active or neuter sense; thus,
'I prefer this to that,' एतत् तस्मान् मम्यम् अधिकं रोचते, एतत्
तस्माद् अधिकं रोचयामि or इच्छामि or प्रशंसामि, or मया अधिकं प्रशस्यते
or मया अधिकम् अनुमतं or मम अधिकम् अभिमतं. The adverb
वरं or the root शिप् with वि may be used to express the
sense of 'prefer'; thus, 'I prefer death to poverty,' वरं
मृत्यु न च दारिद्र्यं (i. e. 'better death and not poverty');
'I prefer death to dishonour,' अपमानात् प्राणत्यागो विशिष्यते.
—(Choose before) पूर्वे वृ (c. 5. वृणोति -णुते, c. 9. वृणाति -णीते,
c. 1. वरति -यितुं, c. 10. वरयति -यितुं), पूर्वं or अग्रे यद् (c. 9. गृह्णाति,
अहन्ति) or वाचूत्. पुरोधा (c. 3. -दधाति -धातुं); 'I prefer retire-
ment to all pleasures,' अपक्रमणं सर्वकामैः or सर्वकामेभ्यो वृणे.—
(Exalt, promote to an office, &c.) पदं वृष (c. 10. वर्धयति -यितुं)
or संवृष, श्रेष्ठपदे or उत्कृष्टपदे नियुज् or प्रतिपदं, पदवृद्धिं कृ, प्रति-
पन्नं दा, पुरस्कृ.—(Present, offer) सम् in caus., निविद् in caus.,
उपहृ, निवेदनं कृ, समर्पणं कृ.

PREFERABLE, *a.* (Worthy to be chosen before, more desirable
or excellent) वरं indec., वरीयान् -यसी -यः (स्), वरिष्ठः -ष्ठा -ष्ठं,
वरीयः -या -ये, पूर्व्वरणीयः &c., अधिकवरणीयः &c., पूर्व्वप्रासः -सा
-सं, प्रथमप्रासः &c., अग्रप्रासः &c., श्रेयान् &c., श्रेष्ठः &c., गरीयान्
&c., अधिकं प्राचीनीयः -या -ये. The adverb वरं is usually
followed by न च or न पुनर्; as, 'death is preferable to
poverty,' वरं मृत्यु न च दारिद्र्यं; 'death is preferable to
intercourse with the base,' वरं प्राणत्यागो न पुनर् अपमानम्
उपगमः. See examples under To PREFER.

PREFERABLENESS, *s.* वरता -त्वं, पूर्व्वप्रासता, प्रथमप्रासता, श्रेष्ठता, श्रेष्ठ्यं,
श्रेष्ठत्वं, वरीयत्वं, गरीयत्वं.

PREFERABLY, *adv.* वरं, वरीयस्, श्रेयस्, गरीयस्, वरिष्ठं, श्रेष्ठं.

PREFERENCE, *s.* अधिकरुचिः *f.*, अधिकामिरुचिः *f.*, पूर्व्वरुचिः *f.*, अग्ररु-
चिः *f.*, अधिकानुरागः, पूर्व्वानुरागः, अधिकमानं, अभिप्रेतं, वरता -त्वं,
वरणं, वृतिः *f.*

PREFERMENT, *s.* (Advancement to a higher office) पदवृद्धिः *f.*,
पदवर्धनं, स्थानवृद्धिः *f.*, प्रतिपत्तिः *f.*, वधेनं, संवर्धनं -ना, प्रवर्धनं.—

(Act of presenting) निवेदनं, समर्पणं.

PREFERRED, *p. p.* (Chosen before others) पूर्व्वगृहीतः -ता -तं, वृत्तः
-ता -तं, पूर्व्ववृत्तः &c., मनोनीतः -ता -तं, पुरोहितः -ता -तं—(Ad-
vanced in rank) संवर्धितः -ता -तं, श्रेष्ठपदनिपुणः -क्ता -क्तं, पुरस्कृतः &c.

PREFIGURATION, *s.* प्रतिरूपद्वारेण पूर्व्वप्रदर्शनं or पूर्व्वसूचनं, दृष्टान्तद्वारा
प्राक्प्रदर्शनं, प्रतिरूपकद्वारेण अग्रप्रदर्शनं, सादृश्येन पूर्व्वदर्शनं, पूर्व्वलक्ष-
णदर्शनं, पूर्व्वलक्षणकरणं.

PREFIGURATIVE, *a.* उद्बोधकः -का -कं, पूर्व्वप्रदर्शकः &c., पूर्व्वलाक्षणिकः
-की -कं, लाक्षणिकः &c., बोधकः -का -कं, पूर्व्वसूचकः &c.

To PREFIGURE, *v. a.* प्रतिरूपद्वारेण पूर्वं प्रदृश् (c. 10. -दर्शयति -यितुं)
or पूर्व्वतो दृश् or अग्रे प्रदृश्, दृष्टान्तद्वारा पूर्वं प्रदृश् or सूच् (c. 10.
सूचयति -यितुं), प्रतिरूपकं दा or कृ, प्रतिविष्टं दा, पूर्व्वलक्षणं दा or दृश्.

PREFIGURED, *p. p.* प्रतिरूपकद्वारा पूर्व्वप्रदर्शितः -ता -तं or पूर्व्वसूचितः &c.

To PREFIX, *v. a.* (Put or place before) पुरस्कृ, पुरतस्कृ, अग्रतस्कृ,
पुरोधा (c. 3. -दधाति -धातुं), अग्रे or पुरतः स्था in caus.—(In
writing) अग्रे or अग्रतः or पुरतः or मुखे लिख्.—(Settle before-
hand) अग्रे or पूर्वं निश्चि or निर्णी or निरूप or प्रकृप् or नियुज्.

PREFIX, *s.* (In grammar, particle prefixed) उपसर्गः.

PREFIXED, *p. p.* (Put before) परस्कृतः -ता -तं, पुरतस्कृतः &c., पुरस्कृतः
&c., पुरोहितः &c., अग्रे स्थापितः &c.—(Settled before) पूर्व्वनिश्चितः
-ता -तं, पूर्व्वनिरूपितः -ता -तं.

PREGNANCY, *s.* गर्भधारणं, गर्भिणीत्वं, गर्भिणीभावः, गर्भग्रहणं, गर्भमेता,
भूतगर्भता, पूर्णगर्भता, सञ्जातगर्भता, गर्भपोषणं, ससञ्चता, आपन्नसञ्चता,
सर्गभावस्था, अनुरापसञ्चता, गर्भः.

PREGNANT, *a.* (Being with young) गर्भिणी, गर्भवती, सगर्भा, भूतगर्भा,
गर्भधारिणी, गृहीतगर्भा, पूर्णगर्भा, आपन्नगर्भा, सञ्जातगर्भा, प्रवृद्धगर्भा,
ससञ्चता, आपन्नसञ्चता, अनवसञ्चता, उदरिणी, गुहिणी, अनुरापसञ्चता,
द्विद्वया; 'a pregnant woman longing for anything,'
दोद्वयवती, अद्वालः *f.*; 'number of pregnant women,' गर्भिण्यं
-त्वं.—(Full of, abounding with) पूर्णः -णी -णै, सम्पूर्णः &c.,
गर्भः -भो -भे in comp., सकुलः -ला -लं, आद्यः -द्या -द्व.—(Fruit-
ful) सफलः -ला -लं, अवन्धः -न्ध्या -न्ध्यं.

PREGUSTATION, *s.* पूर्व्वस्वादं, पूर्व्वस्वादने, अग्रास्वादने, पूर्व्वप्राशनं.

To PREJUDGE, PREJUDICATE, *v. a.* अग्रे or पूर्व्वं विचर् (c. 10. -चार-
यति -यितुं) or निर्णी (c. 1. -णयति -णेत्) or निश्चि, पूर्व्वविचारं कृ,
पूर्व्वविचारणं कृ, पूर्व्वनिर्णयं कृ, पूर्व्वनिश्चयं कृ, वृत्तान्तम् अनिरूप्य or
अविचार्य निर्णयं कृ, अविचारपूर्व्व निर्णयं कृ or निष्पन्नं कृ, वृत्तान्तनि-
र्णयम् अकृत्वा निष्पन्नं कृ, वृत्तान्तनिरूपणम् अकृत्वा निर्णयं कृ.

PREJUDGED, *p. p.* पूर्व्वविचारितः -ता -तं, पूर्व्वनिर्णीतः &c., पूर्व्वनिष्पन्नः -त्ता -त्वं.

PREJUDGMENT, *s.* पूर्व्वनिर्णयः, पूर्व्वविचारः -रणं, पूर्व्वनिष्पन्नः *f.*, पूर्व्वनिश्चयः.

PREJUDICE, *s.* (Decision or opinion formed without due exami-
nation) अविचारपूर्व्वो निर्णयः, अनिरूपणपूर्व्वो निश्चयः, अपरोक्षापूर्व्वो
बुद्धिः *f.*, अविचारपूर्व्वका मतिः *f.*, अविचारबुद्धिः *f.*, अविचारमतिः *f.*,
अविचारितनिश्चयः, अविचारितनिर्णयः.—(Bias) दुराग्रहः, सद्गः,
मनोवक्रता, बुद्धिवक्रता, वक्रमनः, साचीकृतं, वक्रोक्तं, वक्रोभावः, आग्रहः,
ग्रहः; 'free from prejudice,' मुक्तसद्गः -द्गा -द्गं.—(Partiality
for) पक्षपातः.—(Damage, detriment) क्षतिः *f.*, हानिः *f.*, अपचयः,
अपायः, अपकारः, नाशः, हिंसा, क्षयः, बाधः, दूषणं, ध्वंसः.

To PREJUDICE, *v. a.* (Bias) साचीकृ, वक्रोक्तृ, बुद्धिवक्रतां कृ or जन्,
दुराग्रहं कृ, दुराकर्षणं कृ, आकृप्, आवृज् (c. 10. -वर्जयति -यितुं),
दुराग्रहेन कृ, निष्ठाकर्षणं कृ, निष्ठावर्जनं कृ.—(Injure, damage)

यति कृ, अपक्व हिंस, घण, दुष, विष, नश, बाध.

PREJUDICED, *p. p.* (Biased) साधोक्तः -ता -तं, यक्त्रोक्तः &c., सङ्गी -ङ्गिनी -ङ्गि (नं), सङ्गुपकः -का -कं, साधोक्तबुद्धिः -द्धिः -द्धि, यक्त्रोक्त-बुद्धिः &c., साधोक्तमतिः -तिः -ति, —(Damaged) अपक्वः -ता -तं, प्राग्महानिः -निः -नि.

PREJUDICIAL, *a.* सहितः -ता -तं, अपकारकः -का -कं, यतिजनकः &c., सहितकरः -ता -तं, हानिजनकः &c., हिंसकः &c., घातुकः &c. See INJURIOUS.

PREJUDICIALLY, *adv.* सहितं, सापकारं, सापायं, हिंसया, सधतं.

PREKNOWLEDGE, *s.* पूर्वज्ञानं, अग्रज्ञानं, पूर्वबोधः, अग्रबोधः.

PRELACY, PRELATE. See EPISCOPACY, BISHOP, &c.

PREDICTION, *s.* पाठः -ठनं, पठनं. अध्यायः. See LECTURE.

PREDICATOR, *s.* पाठकः, पाठकारी *m.* (नं). See LECTURER.

PREDICATION, *s.* पूर्वभोगः, पूर्वभुक्तिः *f.*, पूर्वानुभवः, आदिभोगः. See FORETASTE.

PREDIMINARY, *a.* प्राथमिकः -की -कं, आरम्भकः -का -कं, प्रारम्भकः &c., पूर्वः -धो -धं, पोथिकः -की -कं, प्रथमः -मा -मं, पूर्वकर्तव्यः -व्या -व्यं, पूर्वकरणीयः -या -यं, अग्रकर्तव्यः &c., अग्रकरणीयः -या -यं, आद्यः -द्या -द्यं, आदि in comp., आदिकः -का -कं, आदित्यः -स्या -स्यं, आरम्भस्यः &c., उपक्रमस्यः &c.—(Prefatory) पारिभाषिकः -की -कं, प्रस्तावनाम्यः -या -यं.

PRELIMINARY, *s.* पूर्वविषयः, पूर्वार्थः, पूर्वकर्म *n.* (नं), आद्याङ्गं, पूर्वोपायः, आरम्भकर्म *n.*, प्रारम्भकर्म *n.*, उपकरणं.—(Preliminary remarks) परिभाषा, आभाषः. See PREFACE.

PRELUDE, *s.* (In music) प्रारम्भः, पूर्ववादनं, आरम्भवाद्यं.—(Dramatic) प्रस्तावना -नं, प्रस्तावः, आरम्भः.—(Something introductory) आरम्भः, प्रारम्भः, उपक्रमः, प्रकरणी.—(Foreminers something indicatory) पूर्वलक्षणं, पूर्वसूचकं, पूर्वचिह्नं, पूर्वत्वम्.

To PRELUDE, *v. a.* प्रस्तु (c. 2. -स्तौति -स्तुते, c. 10. स्तावयति -यितुं), प्रस्तायानं कृ, पूर्वार्थं कृ, आरम्भं (c. 1. -रभते -रभ्युं), समारम्भं, उपक्रमं (c. 1. -क्रमते -मितुं), प्रक्रमं, प्रकुं, मन्त्रकृ.

PRELUDE, *s.* प्रस्तावनाकृत, पूर्वार्थकारी *m.* (नं), पूर्ववादकः, आरम्भकः.

PRELUSIVE, PRELUSORY, *a.* आरम्भकः -का -कं, पूर्वसूचकः -का -कं.

PREMATURE, *a.* कालपूर्वपक्षः -का -कं, प्राक्पूर्वकालोत्पन्नः &c., अपूर्णकालः -ला -लं, अपूर्णकालिकः -का -कं, असम्पूर्णकालः &c., पूर्णकालपूर्वजः -जा -जं, अपूर्णकालजः -जा -जं, अकालपक्षः -का -कं, अपक्षः &c., अपूर्णकालोत्पन्नः -जा -जं, अकालजः &c., अकालोत्पन्नः &c., अकालभवः -जा -जं, अकालिकः -की -कं, अप्रामकालः -ला -लं, असामयिकः -की -कं.—(Not waiting for the proper time) अकालसहः -हा -हं. See PRECIPITATE.

PREMATURITY, *adv.* प्राक्पूर्वकालात्, पूर्वकालात्पूर्व, अपूर्णकाले, असम्पूर्णकाले, अकाले, असमये; 'prematurely born,' अपूर्णकालजः -जा -जं, अपूर्णकालोत्पन्नः -जा -जं, पूर्णकालपूर्वजातः -ता -तं; 'prematurely grey-haired,' युवपलितः -ता -तं; 'prematurely old,' युवजरन् -रतो -रत (तं), युवजरन् &c.; 'prematurely bald,' युवसलितः -तिः -ती -ति.

PREMATURITY, PRIMAVERITY, *s.* कालपूर्वपक्षता, अपूर्णकालत्वं, अपूर्णकालिकत्वं -ता, अकालपक्षता, अकालोत्पत्तिः *f.*, अपूर्णकालोत्पत्तिः *f.*, अकालजत्वं, अकालिकत्वं.

To PREMEDIATE, *v. a.* पूर्व or अग्रे चिन्त or मनसा कृ, पूर्वकल्पनां कृ.

To PREMEDIATE, *v. n.* पूर्व or अग्रे चिन्त or ध्ये or विचर or विमृश

or विगण, पूर्वचिन्तां कृ, पूर्वविवेचनां कृ, पूर्वोपायं चिन्त, पूर्वविचारणं कृ.

PREMEDITATED, *p. p.* or *a.* पूर्वकल्पितः -ता -तं, पूर्वचिन्तितः &c., पूर्वपठितः &c., बुद्धिपूर्वः -धो -धं, मतिपूर्वः &c., बुद्धिकृतः -ता -तं, पूर्वसङ्कल्पितः -ता -तं, साङ्कल्पिकः -की -कं, सङ्कल्पकृतः &c., पूर्वरचितः &c., पूर्वयोजितः &c.

PREMEDITATION, *s.* पूर्वकल्पना, पूर्वसङ्कल्पः, पूर्वपरिकल्पना, पूर्वपठना, पूर्वरचना, पूर्वयोजना, पूर्वानुसन्धानं, पूर्वचिन्ता -ननं, पूर्वविचारणा, पूर्वविवेचना.

PREMICES, *s. pl.* (First-fruits) नवान्नं, प्रथमफलं. See the word.

PREMIER, *a.* मुख्यः -ख्या -ख्यं, प्रमुखः -खा -खं, प्रधानः -ता -नं.

PREMIER, *s.* (Prime-minister) मुख्यमन्त्री *m.* (नं), प्रधानमन्त्री *m.*, प्रधाननामायः, महामन्त्री *m.*, प्रधानमन्त्रिणः, मुख्यप्रधानः.

PREMIERSHIP, *s.* मुख्यमन्त्रिता -त्वं, प्रधानमन्त्रिता -त्वं.

To PREMISE, *v. a.* उपन्यस्य (c. 4. -अस्यति -असितुं), पूर्व or अग्रे or वाङ्मुखे कथं (c. 10. कथयति -यितुं) or वृ (c. 2. ब्रवीति, वक्तुं) or यद (c. 1. यदति -दितुं) प्रस्तावपूर्व कथं or व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), पूर्वव्याख्यानं कृ, पूर्वकथनं कृ, प्राक्कथनं कृ, प्रस्तावपूर्वकथनं कृ, उपक्रमं (c. 1. -क्रमते -मितुं), प्रक्रमं, प्रस्तु (c. 2. -स्तौति -स्तुते, c. 10. -स्तावयति -यितुं).

PREMISE, *s.* (In logic) पक्षः, अवयवः, प्रतिज्ञा, उपन्यासः, साधनं; 'major premise,' गुर्ववयवः, गुरुपक्षः, पूर्वपक्षः, आद्यपक्षः, हेत्व-दिपक्षः; 'minor premise,' लघ्ववयवः, उत्तरपक्षः.

PREMISED, *p. p.* उपन्यस्तः -स्ता -स्तं, पूर्वकथितः -ता -तं, प्रस्तावपूर्वकथितः &c., प्रस्तावपूर्वसूचितः &c., प्रस्तुतः -ता -तं, प्रक्रान्तः -न्ता -न्तं; 'having premised,' उपन्यस्य, प्रतिपाद्य.

PREMISES, *s. pl.* (In logic) See PREMISE.—(In law, house with its adjuncts) गृहवाटिकादि *n.*, गृहखेवादि *n.*, गृहादि *n.*

PREMIUM, *s.* पारितोषिकं, मूतनं, फलं, लभ्यं, लाभः, अधिकभूतं, अति-रिक्तभूतं, मृत्यातिरिक्तपारितोषिकं.

To PREMONISH, *v. a.* (Forewarn) अग्रे or पूर्व बुध in caus. or प्रबुध or प्रत्यादिश or उपदिश or ज्ञा in caus., पूर्व सूच्य (c. 10. सूचयति -यितुं), पूर्वसूचनं कृ, पूर्वलक्षणं दा, पूर्वरूपं दा.

PREMONISHED, *p. p.* पूर्वबोधितः -ता -तं, पूर्वोपदिष्टः -द्या -द्यं, पूर्वसूचितः &c.

PREMONITION, PREMONISHMENT, *s.* पूर्वबोधः -धनं, पूर्वप्रबोधः, पूर्वसूचना -नं, पूर्वलक्षणं, पूर्वरूपं.

PREMONITORY, *a.* पूर्वसूचकः -का -कं, पूर्वबोधकः -का -कं, उद्बोधकः &c., पूर्वसूचनकारी -रिणी -रि (नं), पूर्वलक्षणदः -दा -दं, पूर्वलक्षण-शिकः -की -कं, पूर्वज्ञापकः &c.

PRENOMEN, *s.* व्यक्रिनाम *n.* (नं), उपाधिः *m.*

PRENTICE, *s.* अनेवासी *m.* (नं), शिष्यः, सङ्केतपत्रबद्धशिष्यः, शिष्यः.

PRENTICESHIP, *s.* अनेवासित्वं, सन्नवासित्वं, अनेवासिभावः, अनेवा-सित्वकालः.

PRE-OCCUPATION, PRE-OCCUPANCY, *s.* पूर्वभोगः, पूर्वभुक्तिः *f.*, पूर्वपारणं, पूर्वग्रहणं.

PRE-OCCUPIED, *p. p.* पूर्वगृहीतः -ता -तं, पूर्वविष्टः -द्या -द्यं, पूर्वभुक्तः -क्ता -क्तं.

To PRE-OCCUPY, *v. a.* पूर्व or अग्रे भू or ग्रह or भुज्, पूर्वपारणं कृ.

To PRE-ORDAIN, *v. a.* अग्रे or पूर्व विधा or कृष् or प्रकृष् or निर्दिश or स्था in caus., पूर्वविधानं कृ, पूर्वविधि कृ, पूर्वस्थापनां कृ.

PREPARATION, *s.* (Act of getting ready, providing or fitting for any purpose) सज्जनं -ना, सज्जीकरणं, सज्जकर्म *n.* (नं), साधनं, सिद्धीकरणं, आद्यो-नं, उपकल्पनं -ना, परिकल्पनं -ना कल्पनं -ना.

पुरस्कारः, पुरस्कारः, संस्कारः, संस्कारः, रचनं -ना, विरचनं -ना, उपाकर्म *n.* (नं), सम्भारः, सम्भृतिः *f.*, सन्धानं, समवधानं, प्रतिविधानं, उद्योगः, प्रस्तुतीकरणं.—(State of preparation) सिद्धिः *f.*, सिद्धता -त्वं.—(Previous or preparative measure) उपायः, साधनोपायः, अभ्युपायः, साधनं.—(That which is prepared or compounded, a compound) योगः, रसायनं; 'a preparation of mercury,' रसगर्भं, रसपुष्पं.—(Of medicine or food) संस्कारः, पाकः, पचनं.—(Prepared food) पक्वान्नं, सिद्धान्नं.

PREPARATIVE, PREPARATORY, *a.* सिद्धिजनकः -का -कं, सिद्धिकारकः -का -कं, सिद्धताजनकः -का -कं, साधकः -का -कं, उपक्रमसाधकः &c., आरम्भसाधकः &c., सिद्धिसाधकः &c., उपक्रमसहायः -या -यं, आरम्भोपकारी -रिणी -रि (नं), उपक्रमोपकारी &c., उपकल्पकः &c., परिकल्पकः &c., आयोजनकारी &c., उपक्रमप्रवर्तकः &c., प्रस्तुतकारी &c., योग्यताजनकः &c., आरम्भकारी &c.

PREPARATIVE, *s.* उपक्रमसाधनं, आरम्भसाधनं, सिद्धिसाधनं, सिद्धिजनकविषयः, सिद्धिजनककर्म *n.* (नं), परिकर्म *n.*, सिद्धताजनकविषयः.

PREPARATIVELY, *adv.* आयोजनपूर्व, उपक्रमसाधनार्थ, आरम्भसाधनार्थ.

To PREPARE, *v. a.* (Make ready, fit for any purpose) सज्जीकृ, उपकृष्य (c. 10. -कल्पयति -यितुं, c. 1. -कल्पते -त्यितुं), परिकृष्य, प्रकृष्य, कृष्य, युज् (c. 10. योजयति -यितुं), आयुज्, समायुज्, सिद्धीकृ, प्रस्तुतीकृ, उपस्कृ, संस्कृ, पुरस्कृ, रच्य (c. 10. रचयति -यितुं), विरच्य, सम्भृ (c. 1. -भरति -भर्तुं), सज्ज (c. 1. सज्जति -ज्जितुं), साध्य (c. 10. साधयति -यितुं), प्रतिविधा (c. 3. -दधाति -धातुं), विधा, विनिर्भा (c. 2. -माति -तुं), योग्यं -ग्यां कृ, उपयुक्तं -क्तां कृ, कार्योपयुक्तं -मां कृ, कार्योपयुक्तं -क्तां कृ.—(Provide with all necessary articles) सोपकारद्रव्यैः समायुज्, उपयुक्तद्रव्याणि पारिकृष्य or उपकृष्य or सम्यक्कृष्य or उपस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं) or उपपद (c. 10. -पादयति -यितुं) or विधा, सोपकारद्रव्ययुक्तं -क्तां कृ, उपयुक्तद्रव्यसाधनं कृ.—(Dress) रच्य, विरच्य, प्रसाध्य, वियम्य.—(Prepare food) सन्नं संस्कृ or सिद्धीकृ or पच्य or सन्धा.

To PREPARE, *v. n.* (Make all things ready) उपयुक्तद्रव्याणि परिकृष्य or उपकृष्य, सोपकारद्रव्यसम्भारं कृ, द्रव्यसम्भारं कृ, उपकरणसम्भारं कृ, सज्जनं कृ, संस्कारं कृ.—(Make one's self ready, be ready) उद्यतः -ता -तं भू, समुद्यतः -ता -तं भू, अभ्युद्यतः -ता -तं भू, उद्युक्तः -क्ता -क्तं भू, प्रस्तुतः -ता -तं भू; 'he prepared to kill the child,' स बालं हन्तुम् उद्यतः.

PREPARED, *p. p.* of *a.* सज्जीकृतः -ता -तं, सज्जितः -ता -तं, सज्जः -ज्जा -ज्जं, प्रस्तुतः -ता -तं, उपकल्पितः &c., परिकल्पितः &c., कल्पितः &c., उपकृष्यः -मा -मं, प्रकृष्यः &c., सम्भृतः -ता -तं, सिद्धः -द्धा -द्धं, सम्यक्-स्तुतः -ता -तं, पुरस्कृतः -ता -तं, उद्यतः -ता -तं, समुद्यतः &c., अभ्युद्यतः &c., उद्युक्तः -क्ता -क्तं, आयुक्तः &c., संस्कृतः &c., संस्कारितः &c., संहितः &c., सोपकारद्रव्ययुक्तः &c., उपपादितः -ता -तं, परिनिर्मितः &c.; 'to be prepared,' उद्यतः -ता -तं भू or सम, उद्युक्तः &c. भू, सज्जी भू.

PREPAREDNESS, *s.* सिद्धता -त्वं, सिद्धिः *f.*, प्रस्तुतत्वं, उद्यतत्वं, उद्युक्तत्वं.

PREPARER, *s.* उपकल्पकः, परिकल्पकः, आयोजनकर्ता *m.* (हृ), सिद्धि-कर्ता *m.*, साधकः, रचकः, विरचकः, संस्करी *m.* (हृ).

PRE-PAYMENT, *s.* पूर्वशोधनं, पूर्वगृहिः *f.*, पूर्वसिद्धिः *f.*, पूर्वदानं.

PREPENSE, PREPENSIVE, *a.* See PREMEDITATED.—(Malice pre-pense) द्रोहचिन्ता -न्तनं, आपादः -दनं; 'with malice prepense,' द्रोहचिन्तापूर्व, बुद्धिपूर्व, मतिपूर्व, कामतम्; 'without malice pre-pense,' असुद्धिपूर्वकं, समतिपूर्वकं, सकामात् -मतम्.

PREPONDERANCE, *s.* (Superiority of weight) भाराधिक्यं, भाराति-

रिक्ता, भारातिरेक्यं, अधिभारः, अतिरिक्ताभारः, गुरुभारः.—(Superiority of power or force) अधिकप्रभावः, प्रभावाधिक्यं, प्रधानता, प्राधान्यं, प्रभविष्णुता, प्रभावः, प्रावत्यं, प्रचलता, गौरवं, अधिकशक्तिः *f.*, बलाधिक्यं.

PREPONDERANT, *a.* अधिकभारी -रिणी -रि (नं), अतिरिक्ताभारी &c., अतिभारी &c.

To PREPONDERATE, *v. n.* अधिकभारी -रिणी -रि भू or अस, अतिरिक्ताभारी &c. भू, अतिभारी &c. भू, गुरुतरभारी &c. भू, गुरुतरः -रा -रं भू, भारेण अतिरिच्य in pass. (-रिच्यते) or वृष्य (c. 1. वर्धते -धितुं), गौरवेण अतिरिच्य or वृष्य, प्रभावेण अतिरिच्य, अधिकः -का -कं भू, अधिकप्रभावः &c. भू or अस, अधिकशक्तिः -क्ति -क्ति भू.

PREPOSITION, *s.* (In grammar) उपसर्गः, शब्दयोगी अय्यशब्दः.

PREPOSITIONAL, PREPOSITIVE, *a.* औपसर्गिकः -की -कं, उपसर्गसम्बन्धी -न्विनी &c.

To PREPOSSESS, *v. a.* (Pre-occupy). See the word.—(Bias in favor of) चिन्ताकर्षणं, चिन्तावर्जनं कृ, चिन्तम् आकृष्य or आवृज्य.—(Bias against). See To PREJUDICE.

PREPOSSESSED, *p. p.* आकृष्टचिन्तः -न्ता -न्तं, आकर्षितचिन्तः &c., पूर्वा-कर्षितः -ता -तं, प्रथमदर्शनादपि or दर्शनमात्राद् आकर्षितचिन्तः &c., दृष्टमात्राद् एव आकर्षितचिन्तः &c., सङ्गी-द्विनी -द्विनी (नं), मसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं.

PREPOSSESSING, *a.* दर्शनमात्रात् or अवलोकनद्वारात् or प्रथमदर्शनात् चिन्ताकर्षकः -का -कं, दृष्टमात्रचिन्ताकर्षकः &c., चिन्तापहारी -रिणी -रि (नं).

PREPOSSESSION, *s.* (Pre-occupation). See the word.—(Pre-vigorous impression). See PRECONCEPTION.—(Inclination in favor of) चिन्ताकर्षणं, सङ्गः, ग्रहः, आग्रहः, पक्षपातः.

PREPOSTEROUS, *a.* (Inverted in order) विपरीतः -ता -तं, विपरीत-क्रमः -मा -मं, विपर्यस्तः &c. See INVERTED.—(Absurd) असङ्गतः -ता -तं, अयुक्तः -क्ता -क्तं, अनर्थकः -का -कं, युक्तिविरुद्धः -द्धा -द्धं, असमष्टः -द्धा -द्धं, अयुक्तिकः -का -कं, न्यायविरुद्धः &c., असमञ्जसः -सा -सं, अयथोचितः -ता -तं.

PREPOSTEROUSLY, *adv.* असङ्गतं, अयुक्तं, अयुक्तिपूर्व, युक्तिविरुद्धं, विपरीतक्रमेण.

PREPOSTEROUSNESS, *s.* असङ्गतत्वं, अयुक्तता -त्वं, युक्तिविरुद्धता, अयुक्तिः *f.*, अनर्थकता, असमष्टता -त्वं, न्यायविरुद्धता, असामञ्जस्यं, वैपरीत्यं, क्रमविपर्ययासः, विपरीतता.

PREPOTENCY, *s.* प्रभावाधिक्यं, बलाधिक्यं, प्रचलता. See PREDOMINANCE.

PREPUCE, *s.* लिङ्गाग्रतक *f.* (च), शिश्नाग्रतक *f.*, लिङ्गाग्रचर्म *n.* (नं), अग्रतक *f.*; 'frenum of the prepuce,' मेवनं, सीयनी.

PREREQUISITE, *a.* पूर्वाकांक्षितः -ता -तं, पूर्वापेक्षितः &c., पूर्वावश्यकः -का -कं.

PREREQUISITE, *s.* पूर्वावश्यकविषयः, पूर्वाकांक्षितविषयः, पूर्वावश्यकवस्तु *n.*

PREROGATIVE, *s.* विशेषाधिकारः, असाधारणाधिकारः, अद्वितीयाधिकारः, असामान्याधिकारः, विशेषशक्तिः *f.*, असाधारणशक्तिः *f.*, अद्वितीयशक्तता, विशेषसत्ता.

PRESAGE, *s.* पूर्वलक्षणं, पूर्वलिङ्गं, पूर्वचिह्नं, पूर्वमूचना, भविष्यमूचना.

To PRESAGE, *v. a.* पूर्व or अग्रे मूच्य (c. 10. मूचयति -यितुं), पूर्वलक्षण दा or कृ, पूर्वचिह्नं दा, पूर्वमूचनं कृ, अग्रमूचनं कृ.

PRESCIENCE, *s.* पूर्वज्ञानं, अग्रज्ञानं, अग्रनिरूपणं, भविष्यज्ञानं, भाविज्ञानं, भविष्यज्ञानं, भविष्यदर्शनं, प्रवेक्षणं. See FOREKNOWLEDGE.

PRESCIENT, *a.* भविष्यज्ञानी -निनी -नि (नं), भाविज्ञानी &c., भविष्यदर्शी &c., भविष्यज्ञानी &c., भविष्यदर्शी &c., प्रवेक्षन् -क्षन्ती -क्षत् (तः), प्रपश्यन् &c., ज्ञानागतदर्शी &c.

To PRESCRIBE, *v. a.* (Direct) निर्दिष्ट (c. 6. -दिशति -देष्टुं), सादिष्ट.

प्रदिश, चिनिर्दिश, कृप्, प्रकृप्, विधा, संविधा, आज्ञा in caus., बुद्, प्रबुद्, ज्ञाश्, प्रज्ञाश्, अनुज्ञाश्, सूच, आज्ञा कृ, नियम कृ, विधि कृ.—(Direct medically) उपचार कृ, औषधं विधा or निर्दिश.

To PRESCRIBE, *v. n.* (Direct remedies) उपचार कृ, औषधोपचार कृ, औषधविधान कृ, औषधविधि कृ, औषधप्रयोग कृ, भेषजप्रयोग कृ, औषधनिर्देश कृ.

PRESCRIBED, *p. p.* निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, विहितः -ता -तं, नियमितः &c., चोदितः &c., प्रचोदितः &c., विध्युक्तः -क्ता -क्तं, विधि-प्रोक्तः &c., उदितः -ता -तं, वैधिकः -की -कं, वेधः -धी -धं, वाचनिकः -की -कं, उद्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, विधायमानः -ना -नं.

PRESCRIBER, *s.* निर्देश *m.* (पृ), निर्देशकः, आदेश *m.*, विधायी *m.* (नं), अनुशासकः.

PRESCRIPT, *s.* निर्देशः, आदेशः, विधिः *m.*, विधानं, आज्ञा. See COMMAND.

PRESCRIPTION, *s.* (Direction) निर्देशः, आदेशः, निर्देशः, विधानं, विधिः *m.*, चोदनं -ना, प्रचोदनं, नियमः, शासनं, ज्ञास्तिः *f.*, अनुशासनं, प्रेरणा, वचनं.—(Recipe, prescribed medicine) उपचारलेखः, उपचार-रश्च, चिकित्सालेखः, चिकित्सापत्रं, औषधविधिः *m.*, औषधविधानं, उपचारविधिः *m.*—(Immemorial use) अनादिपरम्परा, चिरकाल-भोगः, चिरकालव्यवहारः, चिरकालीनव्यवहारः, चिरकालपरम्परा, प्राचीनव्यवहारः, प्राचीनभोगः, आचारः.

PRESCRIPTIVE, *a.* (Consisting in or acquired by immemorial use) अनादिपरम्पराम्रावः -म्रा -म्रं, अनादिपरम्परायातः -ता -तं, चिर-कालभुक्तः -क्ता -क्तं, चिरकालयपहतः -ता -तं, चिरकालव्यवहारितः &c., चिरकालभोगाश्रयी -यिणी -यि (नं), चिरव्यवहारसिद्धः -द्धा -द्धं, आचारिकः -की -कं, व्यवहारिकः &c.

PRESERVE, *s.* (As opposed to absence) प्रत्यक्षता, समक्षता, अभि-मुख्यं, अभिमुखता -त्वं, सन्निधानं, सन्निध्यं, सन्निधिः *m.*, पारिमुख्यं, सम्मुखता -त्वं, विद्यमानता -त्वं, वर्तमानता, अस्तित्वं -क्ता -त्वं, अपरो-क्षता, उपस्थानं, उपस्थितिः *f.*; 'in my presence,' मत्सन्निधानं; 'in presence of,' प्रत्यक्षे -क्षतस्, समक्षं -क्षे, साक्षात्, अग्रे, सम्मुखं -क्षे, प्रतिमुखं, अभितः; 'into the presence of,' सकाशं, समीपं, अनिकं, साक्षात्; 'they took him into the presence of the magis-trate,' धर्म्मोपकारिसमीपं तम् जानीतवन्तः; 'into the presence of her husband,' भर्तुः सकाशं or समीपं; 'into my presence,' मत्सकाशं, ममानिकं.—(Mien, personal appearance) आकारः, आकृतिः *f.*, रूपं, शरीररूपं, शरीराकारः, शरीरसंस्थानं.—(Presence of mind) चित्ताभानिः *f.*, अव्ययचित्तत्वं, अव्यग्रता, अभानचित्तत्वं, स्वस्थचित्तत्वं, स्थिरचित्तता -त्वं, असम्भ्रमः, अव्यस्तता, अव्याकुलता, सावधानता, चित्तसम्बं, सम्बं, अस्तभ्रता; 'having presence of mind,' अव्ययचित्तः -त्ता -तं, तत्कालधीः -धीः -धि. See PRESENT.

PRESERVE-CHAMBER, *s.* दर्शनशाला, दर्शनगृहं, राजदर्शनशाला.

PRESENT, *a.* (Not absent) प्रत्यक्षः -क्षा -क्षं, विद्यमानः -ना -नं, वर्तमानः -ना -नं, अभिमुखः -खा -खी -खं, पारिमुखिकः -की -कं, उपस्थायी -यिनी -यि (नं), उपस्थितः -ता -तं, सन्निहितः -ता -तं, अपरोक्षः -क्षा -क्षं, सम्मुखः -खा -खं, सम्मुखीनः -ना -नं, सन्निधिस्यः -स्था -स्थं, अभि-मुख्यः &c., अनिकः -क्ता -क्तं, समीपः -पा -पं; 'to be present,' उपस्था, वृत्, समाप्.—(Now in view or under consideration) प्रस्तुतः -ता -तं, विद्यमानः -ना -नं, उपस्थितः -ता -तं, प्रकृतः -ता -तं; 'present matter,' प्रस्तुतविषयः.—(Now existing, not past or future) वर्तमानः -ना -नं, तात्कालिकः -की -कं, तत्कालिकः -क्ता -की -कं, सद्यस्कालीनः -ना -नं, सद्यस्सः -क्ता -स्कं, वर्तमानकालीनः -ना -नं, 620

अधुनातनः -नी -नं, इदानीनतनः -नी -नं, आधुनिकः -की -कं, साम्प्रतिकः -की -कं, प्रस्तुतकालीनः -ना -नं, अद्यतनः -नी -नं, रेहिकः -की -कं, रेहकालिकः &c., अन्त्येतः -ता -तं; 'present time,' वर्तमानकालः, तत्कालः, तत्कालः -थं, सद्यस्कालः, तदात्तं, इहकालः, साम्प्रतकालः, इहसमयः, अस्ति indec. भवतिः *m.*; 'at the present time,' वर्तमानकाले, तत्काले, तत्काले, सद्यस्काले, इहकाले, इहसमये, इदानीं अधुना, इह, अधुनातनकाले, सम्प्रति, साम्प्रतं, साम्प्रतकाले, एतर्हि, अद्य, प्रस्तुतकाले; 'for the present,' प्रस्तुतकालं, साम्प्रतकालं, इहकालं, साम्प्रतं.—(Present tense) वर्तमानं, विद्यमानं; 'the grammatical symbol is की.—(Having presence of mind) सावधानः -ना -नं, अभानचित्तः -त्ता -तं, स्थिरचित्तः &c., अव्ययचित्तः &c., स्वस्थचित्तः &c., समाहितचित्तः &c., समाहितमनाः -नाः -नः (स्), सुसमाहितः -ता -तं, अव्याकुलचित्तः &c., तत्कालधीः -धीः -धि अव्यहितः -ता -तं.

PRESENT, *s.* (Gift) दानं, प्रदानं, सम्प्रदानं, दत्तं, उपदा, उपदानकं, उपायनं, दक्षिणा, उपहारः -रकं, उपयाखं, उपदोलनं, प्रीतिदानं, प्रदशनं, पारितोषिकं, प्राभूतं, वितरणं &c. See GIFT.—(The time being, the present) वर्तमानकालः, तत्कालः, तत्कालः, सद्यस्कालः, तदात्तं, साम्प्रतकालः, अधुनातनकालः, इदानीनतनकालः, प्रस्तुतकालः, आपातः, भवतिः *m.*, अस्ति indec., प्रमुखं; 'present and future,' दृष्टादृष्टं.

To PRESENT, *v. a.* (Introduce to the presence of another) प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), दर्शनं कृ in caus., दृश in caus., पुरस्कृ, प्रवेशनं कृ, परसमीपं or परसकाशं जानी.—(Present one's self or itself) आत्मानं दृश in caus. (दर्शयति -यितुं), उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्यात्), प्रविश (c. 6. -विशति -वेष्टुं), दर्शनं दा, प्रवेशं कृ, उपस्थितः -ता -तं भू, आविर्भू, प्रादुर्भू, दृश in pass., लब्ध in pass.—(Exhibit) दृश in caus., प्रदृश, प्रत्यक्षीकृ, प्रकटीकृ, प्रादुर्भू, आविर्भू, व्यक्तीकृ, सूच, प्रकाश, प्रमृ in caus.—(Offer, present for acceptance) आह, उपाह, अग्राह, उपह, समुपह, उपहारीकृ, प्रदा, अभिदा, सम्प्रदा, उपदा, दा, प्रयम्, ग्रह in caus., प्रतियह, प्रतिपद् in caus., उपपद्, च्च in caus., समु, निविद् in caus., निक्षिप्, उपदोक्, दौक्, उपस्था in caus., उपनिधा, उपहरणं कृ.—(Present an oblation) उपह, उपहारीकृ, निविद्, निवेदनं कृ, निर्वेप, निर्वेपणं कृ, उत्सृन्, उत्सर्गं कृ, बलिदानं कृ, उपायनं कृ.—(Give) दा, प्रदा, उपदा, उपायनं कृ.—(Lay before) उपन्यम्, निविद्, च्च in caus., समु.

PRESENTABLE, *a.* (That may be introduced) प्रवेशनीयः -या -यं.—(That may be exhibited) दर्शनीयः -या -यं.—(That may be offered) देयः -या -यं, प्रदेयः -या -यं, उपहात्यः -व्या -व्यं, निवे-दनीयः -या -यं.—(Admissible into society) सव्यः -व्या -व्यं, सभायोग्यः -व्या -व्यं, पात्र्यः -या -यं, पात्र्यः -व्या -व्यं; 'not pre-sentable,' असव्यः &c., अपात्र्यः &c., अपात्र्यः &c., अपात्र्यः &c.

PRESENTATION, *s.* उपहरणं, प्रतिपादनं, प्रतिपत्तिः *f.*, अर्घ्यं, समर्पणं, निवेदनं, प्रदानं, अभिवाचं.—(Of an oblation) बलिदानं, निर्वेपणं, निर्वेपणं, निर्वेपः, उत्सर्गकरणं.—(To a benefice) धर्म्मोपापकवृत्ति-प्रतिपादनं, धर्म्मवृत्तिनियोजनविचारः.—(Bad presentation of the child at birth) मृदगर्भः.

PRESENTED, *p. p.* (Introduced to the presence of another) प्रवे-शितः -ता -तं, पुरस्कृतः &c., परसमीपं or परसकाशं or परसाक्षाद् जानीतः -ता -तं.—(Exhibited) दर्शितः -ता -तं, प्रदर्शितः &c., प्रत्य-क्षीकृतः &c., प्रसारितः &c.—(Presented for acceptance) उपहृतः

-ता -तं, समुपहृतः &c., प्रदत्तः -त्ता -तं, प्रदत्तः &c., अर्पितः -ता -तं, समर्पितः &c., प्रतिपादितः &c., उपपादितः &c., उपनीतः &c., उप-निहितः &c., उपस्थापितः &c., दौकितः &c., उपदौकितः &c.—(As an oblation, &c.) उपहृतः &c., उपहारीकृतः &c., निर्वोपितः &c., निर्वेदितः &c., उच्छृङ्खलः -हृ -हं, अर्पितः &c.—(Given) दत्तः -त्ता -तं, प्रदत्तः &c., नीतः &c., निहितः &c., निक्षिप्तः -प्ता -तं, विश्राणितः -ता -तं, वितरीणः -शो -शं.—(Laid before) उपन्यस्तः -स्ता -स्तं, समर्पितः -ता -तं.

PRESENTIMENT, *s.* पूर्वबोधः, अग्रबोधः, पूर्ववाचना, पूर्ववेदनं, अग्रवेदनं पूर्वभावना, पूर्वकल्पना.

PRESENTLY, *adv.* (At present) तत्काले, तत्क्षणे, सद्यस्काले. *See* under PRESENT, *a.*—(Soon, in a short time) अनन्तरं अचिरेण, अचिरात्, क्षणान्तरे, नचिरेण, नचिरात्, शीघ्रं, भ्रमश्च, आशु, कटिति, सषट्, द्राक्,—(Immediately) अनन्तरं.

PRESERVABLE, *a.* रक्षणीयः -या -यं, संरक्षणीयः &c., रक्ष्यः -रक्ष्या -रक्ष्यं, संरक्ष्यः &c., रक्षितव्यः -या -यं, गोपनीयः -या -यं, गोप्यः -प्या -प्यं, पालनीयः -या -यं, सवनीयः -या -यं.

PRESERVATION, *s.* रक्षणं, रक्षा, परिरक्षणं, अभिरक्षा -क्षणं, संरक्षा -क्षणं, संरक्षः, गुप्तिः *f.*, त्राणं, परित्राणं, पालनं, प्रतिपालनं, परिपालनं, गोपनं, संगोपनं, सवनं, तारणं, पोषणं, स्थितिः *f.*

PRESERVATIVE, *a.* रक्षकः -का -कं, संरक्षकः &c., रक्षी -रक्षिणी -रक्षि (नृ), रक्षणकारी -रिणी -रि (नृ), पालकः -का -कं, गोपकः -का -कं, गोपिलः -ला -लं, पौष्टिकः -की -कं, रक्षिता -त्री -तृ (नृ), तारकः -का -कं, रक्षणसाधकः -का -कं.

PRESERVATIVE, *s.* रक्षणं, रक्षणसाधनं, रक्षणोपायः, त्राणं in comp., त्राणसाधनं, तं in comp., गुप्तिसाधनं, पालनं.

To PRESERVE, *v. a.* (Save from injury) रक्ष (c. 1. रक्षति -रक्षितुं), अभिरक्ष, परिरक्ष, संरक्ष, प्रतिरक्ष, त्रै (c. 1. त्रायते, त्रातुं), परिवर्त्त, संवे, पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), परिपाल, अभिपाल, प्रतिपाल, अनुपाल, सम्पाल, उपपाल, पा (c. 2. पाति -तुं), परिपा, गुप् (c. 1. गोपायति, गोप्ति, c. 10. गोपयति -यितुं), अभिगुप्, अनुगुप्, प्रगुप्, तृ in caus. (तारयति -यितुं), सव् (c. 1. सवति -वितुं), पृ (c. 10. धारयति -यितुं), पयोप् in des. (परीरक्षति -ते -रक्षितुं), परिप्राप् in des., रक्षणं कृ, रक्षां कृ, पालनं कृ, गुप्तिं कृ, गोपनं कृ, सवनं कृ.—(Maintain) पृ, सव्, भृ, सम्भृ, भरणं कृ, पुप् (c. 10. पोषयति -यितुं), पोषणं कृ.—(Conserve, pickle) सव्या, उपसृक्, मिष्टीकृ.

PRESERVE, *s.* (Fruit preserved in sugar) मिष्टफलं, सन्धितफलं, सन्धितं.—(Place for the shelter of game) चीतंसः, वितंसः, जङ्गलपक्ष्यादिरक्षणस्थानं.

PRESERVED, *p. p.* रक्षितः -ता -तं, संरक्षितः &c., अभिरक्षितः &c., त्राणः -या -यं, त्रातः -ता -तं, गुप्तः -प्ता -तं, गोपितः -ता -तं, संगोपितः &c., पालितः -ता -तं, प्रतिपालितः &c., परिपालितः &c., गोपालितः -ता -तं, तारितः &c., अर्पितः -ता -तं, धारितः &c., भृतः &c., पोषितः -ता -तं.—(Pickled) सन्धितः -ता -तं, उपसृतः &c.

PRESERVER, *s.* रक्षकः, रक्षी *m.* (नृ), त्राता *m.* (नृ), पालकः, पालः, पालयिता *m.* (नृ), रक्षिता *m.* (नृ), संरक्षकः, गोप्ता *m.* (नृ), गोपकः, संगोपकः, गोप्यः, गोपी *m.* (नृ), गुप्तकः, गोपिलः, गोपायकः, तारकः, रक्षणकारी *m.*, रक्षणकज्ञो *m.* (ज्ञै), पालनकारी *m.*, पालनकृत् *m.*, पः in comp., गुप्तिकज्ञो *m.* (ज्ञै), स्थितिकज्ञो *m.*

To PRESIDE, *v. a.* अधिष्ठा (c. 1. तिष्ठति -ते -धातुं), समधिष्ठा, अध्यास् (c. 2. आस्ते -आसितुं), अधीष् (c. 2. ईष्टे -ईशितुं), अध्यक्षः -क्षा -क्षं

भू or सम्, अधिकृतः -ता -तं भू, अधिकारी -रिणी -रि भू, अधिभू, प्रभू, अधिपतिर भू or सम्.—(Exercise superintendence, watch over) अवेष्य (c. 1. ईक्षते -क्षितुं), कार्य्यवेक्षणं कृ, कार्य्यवेक्षणं कृ, कार्य्य-दर्शनं कृ, कार्य्यधीशो भू; 'the deity who presides over learning,' विद्याधिष्ठात्री देवता.

PRESIDED OVER, *p. p.* अधिष्ठितः -ता -तं, समधिष्ठितः &c., अध्यासितः &c., प्रभूतः &c.

PRESIDENCY, *s.* (Superintendence) अध्यक्षता -त्वं, अधिकारः, अधीकारः, अधिष्ठितः *f.*, अधिष्ठानं, अध्यासं. *See* the word.—(Office of a president) अधिष्ठातृत्वं -ता, अध्यक्षता, अध्यक्षपदं, अधिकारित्वं, अधीशता, अधिपत्यं, प्रभुता, उपद्रष्टृत्वं.—(Country under the jurisdiction of a president) अध्यक्षाधीनः प्रदेशः or देशः or विषयः, मण्डलं.

PRESIDENT, *s.* अध्यक्षः, अधिष्ठाता *m.* (नृ), अध्यासोनः, अधिकारी *m.* (नृ), अधिकृतः, अधीशः, अधिपतिः *m.*, अधिपः, पोतः *m.*, प्रभुः *m.*, अधीश्वरः, कर्मध्यक्षः, श्रेष्ठो *m.* (नृ), नायकः, प्रमाणिकः, उपद्रष्टा *m.*, मुख्यः, उदास्थितः; 'of an assembly,' सभापतिः *m.*, सभाध्यक्षः, सभानायकः, गोश्रीपतिः *m.*

PRESIDENTSHIP, *s.* अध्यक्षता -त्वं, अधिष्ठातृत्वं, अधिपत्यं. *See* PRESIDENCY.

PRESIDING, *part. of a.* अध्यासोनः -ना -नं, अध्यक्षः -क्षा -क्षं, अधिष्ठाता -त्री -तृ (नृ); 'presiding deity,' अधिष्ठात्री देवता; 'the deity presiding over learning,' विद्याधिष्ठात्री देवता.

To PRESS, *v. a.* (Squeeze, compress) पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं) सम्पीड्, निपीड्, अभिनिपीड्, आपीड्, संकुच्, संह, प्रतिसंह, पट्टः संघट्ट, संवृ, संहन्.—(Urge, drive) प्रेर, कृप्, आकृप्, समाकृप्, प्रगुद्.—(Urge, importune) अतिनिबन्धेन प्रार्थ् or सम्प्रार्थ् or याच्, आग्रहेण प्रार्थ्, वारं वारं प्रार्थ्, पुनः पुनः प्रार्थ्, अतिप्रार्थनेन परम् उद्भिन् or आग्रस् or आक्रम् or उपस्था.—(Inculcate urgently) अतिनिबन्धेन or मुहुर्मुहुर् उपदिश् or शिक्ष.—(Force, constrain) बलेन or बलात्कारेण or बलात् कृ in caus. or प्रवृत् in caus., or expressed generally by the causal form.—(Distress, straiten) बाध् (c. 1. बाधते -धितुं), प्रबाध्, परिबाध्, अधिबाध्, पीड्, उपपीड्, अभिपीड्, क्रिञ्च, व्यथ्, तप्, मनप्, उद्भिन् in caus., क्लेशं कृ or दा.—(Impress seamen) बलात्कारेण पुरुषान् धृत्वा नाविकादिकर्मणि व्यापृ in caus.

To PRESS, *v. n.* (Go forward with force or effort) यालतस् or महायत्नेन or सोद्योगं or सोत्साहं प्रया or प्रगम् or अये गम् or अये मृ.—(Bear on, encroach upon) आक्रम्, अभिक्रम्, अध्याक्रम्, उपस्था (c. 1. तिष्ठति -स्थातुं), समुपस्था, प्रमुपस्था.—(Crowd, press upon) बाध् (c. 1. बाधते -धितुं), प्रबाध्.

PRESS, *s.* (Instrument for pressing) चक्रयन्त्रं, चक्रं, पीडनयन्त्रं, येष-ययन्त्रं; 'oil-press,' पराग्नः, तैलिकयन्त्रं, तैलिकचक्रं.—(For printing) मुद्राङ्कनयन्त्रं, मुद्राङ्कनचक्रं.—(Printed publications in general) मुद्रितपुस्तकगणः, मुद्राङ्कितपुस्तकसमूहः.—(Crowd, throng) जनसम्मर्दः, जनसङ्कुलं, लोकसंघः, लोकसम्मर्दः.—(Urgency, urgent pressure) बाधा -धः -धनं, निर्बन्धः, पीडा, भारः.

PRESSED, *p. p.* (Squeezed) पीडितः -ता -तं, निपीडितः &c., सम्पीडितः &c., पट्टितः &c., संघट्टितः &c.—(Urged) प्रेरितः -ता -तं.—(Importuned) अतिनिबन्धेन प्रार्थितः -ता -तं.—(Distressed, straitened) बाधितः -ता -तं, पीडितः &c., क्लेशितः &c.

PRISER, *s.* पीडकः, पीडयिता *m.* (नृ), बाधकः, प्रबाधकः

PRESSING, *a.* अतिप्रार्थकः -का -कं, निर्वन्धेन प्रार्थकः &c., अतिप्राथकः &c., निर्वन्धशीलः -ला -लं, बाधकः &c.

PRESSINGLY, *adv.* निर्वन्धेन, अनिवन्धं, आग्रहेण, साग्रहं, सबाधं.

PRESSURE, *s.* पीडा, पीडनं, निपीडनं.—(Force) शक्तिः *f.*, बलं, वेगः, भारः, प्रभावः.—(Impulse) प्रेरणा, प्रवर्जनं, प्रणोदः, प्ररोचनं, प्रोत्साहः.—(Distress) बाधः -धा -धनं, क्रोधः, पीडा, आकुलता.

PRESTIGE, *s.* मायाशक्तिः *f.*, माया, मोहनशक्तिः *f.*, आकर्षणशक्तिः, इन्द्रियजालं, इन्द्रजालं, वचनशक्तिः *f.*, प्रतारणशक्तिः *f.*

PRESTIGIOUS, *a.* मायाकरः -रा -रं, मायावी -विनी -वि (न्), मायामयः -यी -यं, मायी &c., इन्द्रजालिकः -की -कं, मोही &c.

PRISTO, *adv.* द्रुतं, जोषः, शीघ्रं, छिप्रं, त्वरितं, सत्वरं, अविलम्बितं.

To PRESUME, *v. a.* अविचार्य or अविचारपूर्व or अनिर्णयपूर्व or अनिश्चित or अनिश्चयपूर्वम् अनुमा (c. 2. -माति -तुं, c. 3. -मिमीते) or तर्क (c. 10. तर्कयति -यितुं) or अनुतर्क or अवगम or ऊह or अनुमानं कृ.

To PRISUME, *v. n.* (Venture without leave, be bold or arrogant) धृष (c. 5. धृषोति, धृषितुं), प्रधृष, धृषत्वात् or प्रगन्धत्वात् किञ्चित् अनुनुज्ञातः कृ, धृषत्वात् or प्रगन्धशीलत्वाद् अनुनुज्ञापूर्वम् or अनुधिकारपूर्वम् किञ्चित् कृ, धर्मं आक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं) or अतिक्रमं, मर्यादातिक्रमं कृ, प्रगन्धवद् आचारं (c. 1. -चरति -रितुं), धृषवत् or धार्ष्ट्यपूर्वम् किञ्चित् कृ, प्रगन्धं (c. 1. -गन्धते -न्धितुं), दृष्ट (c. 4. दृषति -ते).

PRESUMPTION, *s.* (Supposition without direct proof) अनुमानं, अनुमितिः *f.*, अनुमा, अनुमेयत्वं, अनिर्णयपूर्वम् or अनिश्चयपूर्वम् or असिद्धान्तपूर्वम् अनुमानं, अनिर्णयपूर्वम् कल्पना, तर्कः, अनुमानग्रहणं.—(Strong probability) सम्भावना, सम्भावनीयता -त्वं, सम्भवः, मर्यादातिशयता -त्वं.—(Arrogance) धृष्टता, धार्ष्ट्यं, धर्मः, प्रगन्धता, प्रगन्ध्यः, दण्डः, अभिमानं, अत्यभिमानं, निर्लज्जत्वं, सहङ्कारः, अवलेपः, स्मयः, प्रगन्धत्वाद् मर्यादातिक्रमः or अत्याचारः -रित्वं.

PRESUMPTIVE, *a.* अनुमानिकः -की -कं, अनुमानसिद्धः -द्धा -द्धं, सम्भावितः -ता -तं, सम्भाव्यः -व्या -व्यं, सम्भावनीयः -या -यं, अनुमानावलम्बी -क्षिनी -क्षि (न्); 'presumptive proof or evidence,' अनुमानं, अनुमानिकप्रमाणं, अनुमाननिर्णयः, सौधपतिः *f.* 'heir-presumptive,' सम्भावितस्यानाधिकारी *m.* (न्), सप्रतिपत्त्यस्यानाधिकारी *m.*, सलोपस्यानाधिकारी *m.*, उन्हराधिकारी *m.*

PRESUMPTUOUS, *a.* (Arrogant) धृष्टः -ष्टा -ष्टं, धृष्णः -ष्णुः -ष्णुः, प्रगन्धः -न्धा -न्धं, प्रधृष्टः &c., प्रधृषितः -ता -तं, दृष्टः -द्रा -द्रं, अवलिप्तः -प्ता -प्तं, अभिमानी -निनी -नि (न्), अत्यभिमानो &c., साहसिकः -की -कं, धृष्णक *m. f. n.* (न्), निर्लज्जः -ज्जा -ज्जं.—(Founded on presumption) अभिमानमूलः -ला -लं.

PRESUMPTUOUSLY, *adv.* मर्धं, मर्धं, प्रधृष्टं, प्रधृषितं, धृष्टवत्, सप्रगन्ध्यं, प्रगन्ध्येन, प्रगन्धं, प्रगन्धवत्, साभिमानं, अभिमानपूर्वः, सरं.

PRESUMPTUOUSNESS, *s.* धार्ष्ट्यं, धृष्णत्वं, धृष्टता, प्रगन्धता, प्रगन्ध्यः, प्रधृष्टता, दृष्टता, अवलिप्तता, अभिमानं, अत्यभिमानं, अभिमानिता, साहसिकता.

To PRESUPPOSE, *v. a.* पूर्व or अये कृ or भू in caus., or सूच (c. 10. सूचयति -यितुं), पूर्वसूचनं कृ, पूर्वकल्पनां कृ, पूर्वग्रहणं कृ, पूर्वभावनां कृ.

PRESUPPOSED, *p. p.* पूर्वकल्पितः -ता -तं, पूर्वभावितः &c., पूर्वगृहीतः &c.

PRESUPPOSITION, *s.* पूर्वकल्पना, पूर्वभावना, पूर्वग्रहणं, पूर्वमतं.

PRETENCE, *s.* (Pretax, feint) लज्ज *m.* (न्), अपदेशः, व्यपदेशः, झलं, व्यानः, उपधा, कूटः -टः, कपटः, केतव्यं, ध्वनीकरणं, मिथं.—(False plea) मिथ्याहेतुः *m.*, मिथ्यानिमित्तं, हेतुः *m.*, निमित्तं; 'under pretence of studying the Shastras,' शास्त्राध्ययनहेतुना.—

(Claim) अधिकारः, अभिमानं, अभियोगः; 'false claim' मिथ्या-भिमानं, मिथ्याभियोगः.

To PRETEND, *v. a.* or *n.* (Sham, feign) लज्ज कृ, कूटं कृ, व्यानं कृ, झलं कृ, कपटं कृ, ध्वनीकृ, झल (c. 10. झलयति -यितुं), वेशं धृ (c. 10. धारयति -यितुं) or भू, लज्जवेशं धृ. Often expressed by the root दुष् in caus., or by मिथ्या in comp.; as, 'he pretends to be asleep,' आत्मानं प्रसुप्तं इव or प्रसुप्तवद् दर्शयति, मिथ्यासुप्तो or मिथ्याप्रसुप्तो भवति; 'he pretends to be dead,' आत्मानं मृतवत् सन्दर्शयति; 'to pretend to be just,' साधुवेशं धृ, सार्व्यवेशं धृ, धर्मध्वजो -जिनी -जि भू, सार्व्यरूपः -पा -पं भू.—(Allege a false plea) मिथ्याहेतुं वद्, मिथ्यानिमित्तं वद्, मिथ्या वद्.—(Lay claim, pretend to) अभिमानं (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), मिथ्या अभिमानं, मिथ्या-भिमानं कृ, मिथ्या ग्रहं, अनुधिकारपूर्वम् ग्रहं, अभिप्रेतः -ता -तं भू; 'to pretend to learning,' विद्याभिमानं कृ, विद्याभिप्रेतः -ता -तं भू, विद्याभिमानो -निनी -नि भू. See PRETENDER, *s.*

PRETENDED, *p. p.* लालिकः -की -कं, कीटिकः -की -कं, कीटः -टी -टं, सत्यानः -जा -जं, सललः -ला -लं, ध्वनीकृतः -ता -तं, ध्वजो &c. in comp., लज्ज or कपट or कूट or मिथ्या in comp.; as, 'a pretended ascetic,' तापसध्वजो *m.* (न्), लज्जतापसः, कूटतापसः; 'pretended services,' मिथ्योपचारः; 'pretended reason,' मिथ्याहेतुः *m.*, मिथ्यानिमित्तं.

PRETENDEDLY, *adv.* मिथ्या, सकपटं, सत्यानं, सकूटं, सललेन, लज्ज or कपट in comp.; as, 'pretendedly asleep,' मिथ्याप्रसुप्तः -प्ता -प्तं; 'pretendedly religious,' कपटधर्मी &c.

PRETENDER, *s.* लालिकः, सत्यानः, वेशधारी *m.* (न्), अभिमानी *m.* (न्), अभियोक्ता *m.* (कृ), अभियोगी *m.* (न्), ध्वजो *m.*, मन्य or मिथ्या in comp.; as, 'a pretender to learning,' विद्याभिमानो *m.*, विद्याभिप्रेतः, मिथ्यापक्षितः, पक्षितमन्यः, विद्याध्वजो *m.* (न्); 'pretender to virtue or religion,' कपटधर्मी *m.*, धर्मध्वजो *m.*, सत्यानधर्मी *m.*, धर्मोभिमानो *m.*, साधुमन्यः, सार्व्यवेशधारी *m.*, धार्मिकवेशधारी *m.*; 'to the sovereignty,' राज्योभियोगी *m.* (न्), राज्यस्वत्ववादी *m.*, राज्यलक्ष्यः *m.*

PRETENSION, *s.* अभिमानं, अधिकारः, स्वत्ववादः, स्वाधिकारवादः, स्वास्त्ववादः, स्वार्थवादः, अभियोगः; 'pretension to learning,' विद्या-भिमानं; 'false pretension,' मिथ्याभिमानं, मिथ्याभियोगः.—(Desire of obtaining honor, power, fame, &c.) यशोलिप्सा, यशोलोभः, प्रभावाकांक्षा, प्रभावलिप्सा, प्रभुत्वलिप्सा, महत्त्वलिप्सा, महत्त्वाकांक्षा, प्रतिग्राहलिप्सा, निगतिपा; 'pretension to the sovereignty,' राज्यलिप्सा, राज्यस्वत्ववादः, राज्याभियोगः.

PRETER-IMPERFECT, *a.* (In grammar) अपूर्णभूतः -ता -तं.

PRETERIT, *a.* (In grammar) भूतः -ता -तं, परोक्षः -द्या -द्यं; 'tense,' भूतं, परोक्षं, परोक्षभूतं.

PRETERITION, *s.* अनिक्रमः -मणं, अत्ययः, व्यतिक्रमः, अतिचारः, अतिचरणं.

PRETERMISSION, *s.* त्यागः, परित्यागः, अपासनं, उपात्ययः, लंघनं.

To PRETERMIT, *v. a.* (Omit) परित्यज्, त्यज्, अपास, अतिक्रम, व्युत्क्रम.

PRETERMITTED, *p. p.* परित्यक्तः -क्ता -कं, अपासितः -ता -तं, अन्तरितः &c.

PRETERNATURAL, *a.* प्रकृतिक्रमवायः -व्या -व्यं, प्रकृतिक्रमवर्हिभूतः -ता -तं, निसर्गक्रमवायः &c., प्रकृतिनियमवायः &c., निसर्गनियमवायः &c., प्रकृतिक्रमातीतः -ता -तं, प्रकृतिमागीतीतः &c., प्रकृतिमागीयायः &c., अतिप्रकृतिः -तिः -ति, अप्रकृतः -ता -तं, विलक्षणः -व्या -वं, अनुतः -ता -तं, आश्चर्यः -यी -यं.

PRETERNATURALLY, *adv.* प्रकृतिभार्यहस्, प्रकृतिभार्यहस्, अद्भुतं, वैलक्ष्येण.
 PRATERPERFECT, *a.* (In grammar) पूर्वभूतः-ता-तं, परोक्षभूतः &c.
 PRATERPLUPERFECT, *a.* (In grammar) प्राक्पूर्वभूतः-ता-तं.
 PRETEXT, *s.* छद्म *n.* (न्), अपदेशः, व्यपदेशः, उपधा, व्याजः, छलं, उपदेशः, निमित्तं, ध्वनोत्तरणं, मिथ्याहेतुः *m.*, मिथ्यानिमित्तं, संवरणं.
 PRETTILY, *adv.* चारु, सुन्दरं, सौन्दर्येण, मधुर, चारु or मधुर in comp.; 'singing prettily,' मधुरस्वनः-ना-नं; 'smiling prettily,' चारु-हासी-सिनी-सि (न्).
 PRETTINESS, *s.* चारुता-त्वं, सौन्दर्यं, सुरूपता, चारुरूपता, सुदृश्यता, दर्शनीयता, वामता-त्वं, विनीतता-त्वं, मधुरता-त्वं, रूपलावण्यं.
 PRETTY, *a.* चारुः-स्त्री-रु, चारुदर्शनः-ना-नं, सुन्दरः-रा-री-रं, चारु-मान्-मती-मत् (त्), सुदृश्यः-श्या-श्यं, सुरूपः-पी-यं, रूपवान्-वती-वत् (त्), चारुरूपः &c., सुरूपी-पिणी-पि (न्), सुरेखः-खा-खं, दर्शनीयः-या-यं, विनीतः-ता-तं, आकारशुद्धः-द्धा-द्धं, वामः-मा-मं, मधुरः-धुः-धु, मधुरलः-ला-लं; 'having a pretty face,' चारुवदनः-ना-नो-नं, सुमुखः-खा-खी-खं; 'having pretty eyes,' चारु-लोचनः-ना-नी-नं, सुनयनः-ना-नी-नं; 'having pretty teeth,' सुदन्तः-न्ता-न्तं, चारुदन्तः &c.
 PRETTY, *adv.* (Moderately, in some degree) ईषत्, कियत्, अल्पं, अल्पमात्रं, स्तोके, अभूयं, परिमितं, चा prefixed, कल्प or देश्य or देशीय affixed; 'pretty warm,' ईषदुष्णः-ष्णा-ष्णं, मन्दोष्णः &c., 'pretty ripe,' आपक्कः-क्का-क्कं; 'pretty clever,' पटुकल्पः-ल्पा-ल्पं, पटुदेश्यः-श्या-श्यं, पटुदेशीयः-या-यं.—(Pretty nearly) प्रायस्, प्रायशस्, भूषिष्ठं, ईषदन्तं, अन्त्योपनं; 'prett, nearly finished,' समप्रभूषिष्ठः-ष्ठा-ष्ठं; 'pretty nearly dead,' मृताप्रायः-या-यं.
 To PREVAIL, *v. n.* (Overcome) प्रभू, अभिभू, पराभू, जि. पराजि, विजि, निजि, अतिक्रम, अधिक्रम, अतिशो.—(Be predominant, efficacious) अतिरिच in pass. (-रिच्यते), अतिरिच, उद्विच, प्रभू, प्रव-लीभू, प्रचलः-ला-लं भू, प्रोष (c. 1. प्रोषति-यितुं), सवलः-ला-लं भू, क्षमः-मा-मं भू, अलन्तमः-मा-मं भू.—(Be in force) प्रभू, प्रव-लीभू, प्रचलः-ला-लं भू, प्रचरितः-ता-तं भू, प्रचलीभू, सिद्धः-द्धा-द्धं भू, प्रसिद्धः-द्धा-द्धं भू, सिद्धीभू, प्रसिद्धीभू, निष्पन्नः-न्ना-न्नं भू.—(Succeed) मिष (c. 1. सिध्यति-ते), सिद्धीभू.—(Persuade, induce) प्रवृत्ते, आकृष, प्रोत्साह, उत्साह, प्रवृत् in caus., निपुन् in caus., प्रवृत् or expressed by the causal form. See To PERSUADE, &c.
 To PREVAILE, *part. or a.* (Predominant) प्रचलः-ला-लं, प्रभूतः-ता-तं, प्रसिद्धः-द्धा-द्धं, अतिरिक्तः-क्ता-क्तं, अतिरेकी-किणी &c., अधिकः-का-कं, प्रधानः-ना-नं भू, प्रचलः-ला-लं.—(Efficacious) प्रभावी &c., सप्रभावः-वा-वं, प्रभविष्णुः-ष्णुः-ष्णु, साधकः-का-धिका-कं, सफलः-ला-लं.—(General) साधारणः-शा-शी-शं, प्रसिद्धः-द्धा-द्धं, सर्वत्र प्रचलः-ला-लं or प्रचलितः-ता-तं. See PREVALENT.
 PREVALENCE, PREVALENCY, *s.* प्रचारः, प्रचलत्वं प्रसिद्धिः *f.*, प्रसिद्धता, प्रभावः, प्राचल्यं, प्रचरणं, प्रचलनं, प्रचलितत्वं, सर्वत्र व्यापिः *f.* or अभिव्यापिः *f.* or विस्तारः, व्यापकता-त्वं, प्रभूतता-त्वं, प्रचलता, प्रभविष्णुता, प्रवृत्तिः *f.*, प्रधानता, प्राधान्यं, प्राभवः, अतिरेकः, अतिरि-क्ता, आधिक्यं, साधारणता, साधारण्यं, सर्वसाधारण्यव्यवहारः.
 PREVALENT, *a.* प्रचलः-ला-लं, प्रचलितः-ता-तं, प्रचरितः-ता-तं, प्रसिद्धः-द्धा-द्धं, प्रभूतः-ता-तं, प्रचलः-ला-लं, प्रभविष्णुः-ष्णुः-ष्णु, प्रवृत्तः-न्ना-न्नं, व्यापकः-का-कं, साधारणः-शा-शी-शं; 'universally prevalent,' सर्वत्र प्रचलः &c. or प्रसिद्धः &c.
 PREVALENTLY, *adv.* प्रसिद्धं, प्रचलं, प्राचल्येन, अतिरिक्तं, सप्रभावं.

To PREVARICATE, *v. n.* अर्थवैकल्यं कृ, वक्रोक्ता सत्यवैकल्यं कृ or यथा-र्थवैकल्यं कृ, वक्रोक्तिं कृ, पक्वं वद् (c. 1. वदति-दितुं), वाक्छलं कृ, निहु (c. 2. -हुते-होतुं), अपदिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं), व्यपदिश, अप-देशं कृ, व्यपदेशं कृ, निहवेन वद्, अपदेशेन वद्, निहवोत्तरं कृ, हीन-वादं कृ, अन्यवादं कृ, अपलापं कृ.
 PREVARICATING, *a.* हीनवादी-दिनी-दि (न्), अन्यवादी &c., निहव-वादी &c., पक्षवादी &c., वक्रोक्तिवादी &c., व्यपदेशवादी &c.
 PREVARICATION, *s.* वक्रोक्तिः *f.*, हीनवादः, वाक्छलं, अर्थवैकल्यं, यथा-र्थवैकल्यं, सत्यवैकल्यं, अन्यवादः, अन्यवचनं, हीनवचनं, निहुतिः *f.*, निहवोत्तरं, अपलापः, अपदेशः, व्यपदेशः, व्यपदेशवादः, छद्मवादः, उत्तराभासः.
 PREVARICATOR, *s.* हीनवादी &c., निहववादी &c., अन्यवादी. See PREVARICATING.
 PREVENT, *a.* अग्रगः-गा-नं, अग्रवर्ती-वर्तिनी-वर्ति (न्), अग्रगामी &c., पूर्वसरः-रा-रं, अग्रसरः &c. See PRECEDENT, *a.*
 To PREVENT, *v. a.* (Hinder) निष (c. 10. -वारयति-यितुं), विानवृ, प्रतिवृ, आवृ, वृ, रुध, प्रतिरुध, निरुध, मंरुध, अवरुध, उपरुध, प्रति-धि, निधि, बाध, प्रतिबन्ध, विहन्, व्याहन्, प्रतिहन्, स्तम्भ, विष्टम्भ, निवृत् (c. 10. -वर्जयति-यितुं), प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति-तुं), विघ्न, रोधं कृ, अवरोधं कृ, प्रतिबन्धं कृ, प्रतिकृ.—(Go before) अग्रे गम् or मृ, अग्रे या or वृत्. See To PRECEDE.
 PREVENTABLE, *a.* निवारणीयः-या-यं, निवार्यः-व्या-व्यं, वारणीयः &c.
 PREVENTED, *p. p.* निवारितः-ता-तं, वारितः &c., रुद्धः-द्धा-द्धं, नि-रुद्धः &c., विरुद्धः &c., अवरुद्धः &c., उपरुद्धः &c., प्रतिषिद्धः-द्धा-द्धं, निषिद्धः &c., बाधितः-ता-तं, प्रतिषद्धः-द्धा-द्धं, विहतः-ता-तं, व्याहतः &c., प्रतिहतः &c., विप्रितः &c., स्तम्भितः &c., निवर्तितः &c., आप्रतिनिवृत्तः-न्ना-न्नं; 'prevented from seeing by the smoke,' धूमोपरुद्धदृष्टिः-ष्टिः-ष्टि.
 PREVENTION, *s.* निवारणं, वारणं, निवारः, रोधः-धनं, अवरोधनं, निरोधः, प्रतिरोधः, उपरोधः, संरोधः, प्रतिबन्धः-बन्धनं, प्रतिषेधः-धनं, निषेधः, विघातः, व्याघातः, प्रतीकारः. See HINDERANCE.—(Going before) अग्रगमनं, पुरोगमनं.
 PREVENTIVE, *a.* वारकः-का-कं, निवारकः &c., बाधकः &c., प्रतिषेधकः &c., प्रतिबाधकः &c., रोधकः &c., प्रतिरोधकः &c., व्यापातकः &c.
 PREVENTIVE, *s.* वारणं, निवारणं, बाधकः, प्रतिबन्धकं, निवारकं.
 PREVIOUS, *a.* पूर्वः-स्त्री-स्त्री-स्त्री, पौष्टिकः-की-कं, पूर्वकः &c., पूर्वगतः-ता-तं, पूर्वभूतः-ता-तं, पूर्ववृत्तः-न्ना-न्नं, पूर्वसिद्धः-द्धा-द्धं, पूर्वजातः &c., भूतपूर्वः-स्त्री-स्त्री, पूर्वतनः-नी-नं, वृत्तपूर्वः &c., जातपूर्वः &c., प्रागागतः-ता-तं, प्राभूतः &c., प्राभवः-वा-वं, अग्रः-या-यं, अग्र-भूतः-ता-तं, प्रथमः-ना-नं, प्राक् in comp.; 'previous possession,' पूर्वभूक्तिः *f.*; 'previous existence,' प्राग्भावः.
 PREVIOUSLY, *adv.* पूर्व, पूर्वकं, पूर्वतम्, अग्रे, अग्रतस्, पुरस्, पुरस्तात्, प्राक्, प्रथमतस्; 'done previously,' पूर्वकृतः-ता-तं.
 PREVIOUSNESS, *s.* पूर्वत्वं-ता, अग्रत्वं-ता, प्रथमता-त्वं, प्रागम्यं, आदित्वं.
 PREVISION, *s.* पूर्वदृष्टिः *f.*, अग्रदृष्टिः *f.*, प्रदर्शनं, अग्रनिरूपणं.
 PREY, *s.* (That which is seized to be devoured) आनिषं, मांसं, भक्ष्यं, भक्षणीयं, खाद्यं, भोज्यं.—(Booty) लोभं, लोचं, लोतं, लुभं, लुहा. See PLUNDER.—(Beast of prey) हिंस्रपशुः *m.*, पशुभक्षकः, पशूपक्षीवी *m.* (न्), आनिषाशी *m.*, आनिषभुक् *m.* (ज्), आनिषप्रियाः, मांसाशी *m.*, मांसखादकपशुः *m.*, दशेरः, प्रसहः-हनः.—(Bird of prey) प्रतुदः, विष्किरः, नक्षविष्किरः, बलिभुक् *m.* (ज्), बलिप्रियः.

To PREY, *v. a.* (Seize and devour) आसिषं धृत्वा or हृत्वा भक्ष् or खाद् or ग्रस्.—(Corrode) क्रमशः क्षि in caus. or नश् in caus. —(Prey upon) लुण्ठ or लुण्ठय. See TO PLUNDER.

PRIALISM, *s.* ध्वजोच्छ्वासः, ध्वजोच्छ्वासः, शिशोच्छ्वासः, लिङ्गोच्छ्वासः.

PRICE, *s.* (Value set or paid) मूल्यं, अर्थः, अवक्रयः, वस्त्रः, भाटकः, पख्यं, पणता; 'high price,' बहुमूल्यं, महामूल्यं, दुर्धन्यं, महार्थः, मा-हार्थ्यं; 'low price,' अल्पमूल्यं, सुमूल्यं; 'what is the price?' कियता मूल्येन विक्रीयते; 'I will not give such a price,' एता-वन् मूल्यं न दित्तामि.—(Reward, recompense) फलं, वेतनं.

PRICED, *a.* (High-priced) महामूल्यः—त्या -न्वं, दुर्धन्यः &c., बहुमूल्यः &c., महार्थः—धा -र्थं, महार्थ्यः—ध्या -र्थ्यं.—(Low-priced) अल्पमूल्यः &c., अल्पार्थः—धा -र्थं, सुमूल्यः &c.

PRICELESS, *a.* अनर्थः—ध्या -र्थ्यं, अनर्थः—धा -र्थं, अमूल्यः—त्या -न्वं.

To PRICK, *v. a.* (Puncture) व्यध (c. 4. विधयति, व्यध्ते), तृद (c. 6. तृदति, तोच्छ्ते), पितृद, तृद (c. 10. तृदयति—पितृदं), भिद (c. 7. भिनन्ति, भेच्छ्ते), निभिदः—'with a thorn or sharp-pointed substance,' कण्टकेन or शन्येन व्यध् or विधत्; 'with a needle,' सूचा व्यध् or भिद.—(Pain by puncture, sting) व्यध् (c. 10. व्यधयति—पितृदं), पीड, तप, मन्तप, वर्म व्यध्.—(Goat) प्रतोदेन तृद or विधत्.—(In-cite) प्रेर, प्रचद, प्रणद, उचित्र, प्रोत्तर.—(Erect the ears) कर्णी स्तम्भीक or उन्नम or उच्छि or उन्नी or उच्चीक; 'an animal that pricks its ears,' स्तम्भकणीः—णी -र्थं, स्तम्भ्योचः—चा -चं.—(Designate by a puncture) सूचा अक्ष् or चिह्न.

PRICK, *s.* (Puncture) वेधः—धनं, तोदः, सूचिः—ची *f.* सूचनं—ना, व्यधः—धनं, उन्नयितं.—(Instrument for pricking) तोदनं, प्रतोदः, तोचं, सूचिः—ची—चिनी—चिका, शन्यं, कण्टकः.—(Sharp point) तोदः—लं, व्यधा, यातना, तीक्ष्णव्यधा.

PRICKED, *p. p.* चिद्धः—डा—द्धं, वेधितः—ता—तं, तोदितः—ता—तं, तृचः—चा—चं, तृदितः—ता—तं, भिन्नः—चा—चं, मण्डयः—त्या—न्यं, शन्यविद्धः &c., कण्टकविद्धः &c., सूचिभिन्नः &c.; 'at heart,' विद्धमर्मा—मर्मा—मं (नृ), भिन्नमर्मा &c., विद्धदृढः—धा—धं, (Pained) व्यधितः—ता—तं, अनुभूततीक्ष्णव्यधः—धा—धं.

PRICKER, *s.* (Instrument for pricking) तोदनं, तोचं, प्रतोदः, सूचिः—ची *f.* सूचिका, शन्यं.—(One who pricks) वेधकः.

PRICKING, *s.* (Act of piercing with a sharp point) व्यधः—धनं, व्यधः—धनं, शन्यवेधनं, कण्टकवेधनं, तोदः—दनं, प्रतोदः—दनं, सूचिः—ची *f.* सूचनं—ना.—(Sensation of sharp pain) तोदः, शूठः—लं, तीक्ष्णव्यधा.

PRICKLE, *s.* कण्टकः—कं, शूकः—क, सूचिः—ची *f.* त्वक्कण्टकः.

PRICKLINESS, *s.* कण्टकितत्वं, सकण्टकत्वं, मण्डकत्वं, बहुकण्टकत्वं.

PRICKLY, *a.* कण्टकितः—ता—तं, कण्टकी किनी—कि (नृ), सकण्टकः—का—कं, बहुकण्टकः—का—कं, प्रचुरकण्टकः &c., शूकी &c., शूकवान्—वती (नृ), मण्डकः—का—कं, धनुशूकः &c.

PRICKLY-PEAR, *s.* विदरं, विषमरकं.

PRIDE, *s.* गर्भः, दर्पः, सहकारः, सहकृतिः *f.* अभिमानं—नता, अभिमानिता, मानं, मानिता, उद्धतिः *f.* औद्धत्यं, चित्रमनुवृतिः *f.* चित्रोद्धतिः *f.* मदः, मादः, दृष्टता, अवलेपः, अवहता—लनं, सहमानं, सहमतिः *f.* प्रमता, टम्भः, मयुः *m.*, आत्माभिमानं, उन्मादः, आटोपः, साटोपत्वं, प्रतिभानं, प्रादता, धयः, प्रगम्भता, उन्मायः, शोटीयं, शोखीरता, आयेशः, उल्लेखः, उत्सुकता; 'pride of caste,' जातभिमानं; 'of riches' धनदर्पः; 'of strength,' बलदर्पः, बलावलेपः.—(Generous

or proper pride) अभिमानं, गुणाभिमानं, स्वगुणाभिमानं.

To PRIDE, *v. a.* (One's self) आत्मानं द्याप् (c. 1. द्याधते—पितृदं), कल्प (c. 1. कल्पते—पितृदं), विकल्प, both with instr. c. of the thing on which one prides one's self; आत्मानं मन् (c. 4. मन्यते, मन्तु), अभिमन् with two acc., अभिमानं कृ; 'he prides himself on his learning,' आत्मानं विद्याया द्याधते, आत्मानं पशितं मन्यते, विद्याभिमानं करोति; 'one who prides himself on his learning,' पशितमन्यः; 'she prides herself on her beauty,' आत्मानं सौन्दर्येण द्याधते, आत्मानं मुन्दरीं मन्यते; 'one who does so,' मुन्दरीमन्या, रूपगविता.

PRIDE, *s.* परकार्यनिरूपकः, परचेष्टानिरूपकः, परकार्यचर्चकः.

PRIEST, *s.* (Member of the Brahminical caste) ब्राह्मणः, विप्रः, द्विजः, द्विजातिः *m.*, द्विजन्मा *m.* (नृ), देवतः, भूदेवः; 'who is learned in the Vedas,' श्रोत्रियः, वेदविद् *m.*, वेदविद्वान् *m.* (स्) मन्त्रविद् *m.*, मन्त्रज्ञः.—(Sacrificing or officiating priest) याज्ञकः, याज्ञिकः, यान्नी *m.* (नृ), यज्ञकृत् *m.*, होता *m.* (नृ), इविशान्नी *m.*, प्रथमः.—(Family or domestic priest) पुरोहितः, पुरोधाः *m.* (स्), श्रुचिक् *m.* (नृ), कुलविप्रः, कुलाचार्यः.—(Spiritual preceptor, officiator in sacred offices) आचार्यः, उपाध्यायः, गुरुः *m.*, पुरोहितः, धर्माध्यापकः, धर्मशिक्षकः, धर्मोपदेशकः. See CLERGYMAN.

PRISACRAFT, *s.* पुरोहितकलं, उपाध्यायकलं, उपाध्यायकैतवं, उपाध्यायकपटः—टं, आचार्यकोपकलं, धर्माध्यापककैतवं.

PRIESTESS, *s.* याज्ञिकी, याज्ञिका, होत्री, उपाध्याया, धर्मोपदेशिनी.

PRIESTHOOD, *s.* (Office or character of a priest) पुरोहित्यं, पुरोहितत्वं, आर्चिष्य, उपाध्यायपदं, धर्माध्यापकपदं, ब्राह्मण्यं, ब्राह्मणता—त्वं.—(The order of priests) पुरोहितवर्गः, पुरोहितगणः, उपाध्यायवर्गः, याज्ञिकवर्गः, धर्माध्यापकवर्गः, धर्माध्यापकगणः, याज्ञकसमूहः, उपाध्यायसमूहः, पुरोहित्यं.

PRIESTLY, *a.* पुरोहितः—नी—तं, पुरोहितिकः—की कं, पुरोहितार्थः—व्यर्थं, पुरोहितसन्धी &c., याज्ञकीयः—धा—धं, याज्ञिकसन्धी &c., उपाध्यायसन्धी &c., पुरोहितसन्धी &c., धर्माध्यापकसन्धी &c.

PRESEEDER, *a.* पुरोहिताधीनः—ता—तं, उपाध्यायाधीनः &c., पुरोहितवशः &c.

PRE, *s.* दाम्भिकः, दम्भी *m.* (नृ), रूपगविता, दर्शनयोग्यानी *m.* (नृ).

PREACH, *a.* दाम्भिकः—की—कं, आत्माभिमानं—निनी—नि (नृ).

PRIM, *s.* अतिविनीतः—ता—तं, एकान्तविनीतः &c., अतिमूढः—ल्ला—ल्लं, मूढनियमनिष्ठः—धा—धं, मूढादरशीलः—ला—लं, असादरशीलः &c., अताचारी &c.

PRIMACY, *s.* प्रधानधर्माध्यक्षपदं, मुख्यधर्माध्यक्षपदवी.

PRIMARILY, *adv.* प्रथमतः, प्राथम्येन, पूर्वं, पूर्वतः, मुख्यतः, मुख्यतः, आदितः, प्रधानतः, प्राधान्येन.

PRIMARINESS, *s.* प्रथमता, प्राथम्यं, मुख्यता, प्रधानता, प्राधान्यं.

PRIMARY, *a.* (First) प्रथमः—मा—मं, प्राथमिकः—की—कं, आद्यः—द्या—द्यं, आदिमः—मा—मं, आदि in comp., पूर्णः—धी—धं, पौष्टिकः—की—कं.—(Original) मूलः—ली—लं, मूलिकः—की—कं, मूलिकः—का—कं, आद्यः—द्या—द्यं; 'primary cause,' निदानं, आदिकारणं, आदिबीजं, आद्यबीजं. See PRIMITIVE.—(First in dignity, chief) प्रधानः—ना—नं, मुख्यः—ख्या—ख्यं, प्रमुखः—खा—खं, अग्रः—धा—धं, अग्रियः—या—यं, अग्र्यः—व्या—व्यं.—(Elementary) आरम्भकः—का—कं, प्रारम्भकः. PRIMATE, *s.* प्रधानधर्माध्यक्षः, मुख्यधर्माध्यक्षः, प्रधानोपाध्यायः, मुख्योपाध्यायः, प्रधानधर्माधिपतिः *m.*, मुख्यधर्माधिपतिः *m.*

PRIME, *a.* (First) प्रथमः -मा -मं, प्राथमिकः &c. See PRIMARY.—(First in rank, chief) मुख्यः -रूपा -रूपं, प्रधानः -ना -नं, प्रमुखः -खा -खं, अग्रः -या -यं, उत्तमः -मा -मं; 'prime minister,' मुख्य-मन्त्री *m.* (नं), प्रधानमन्त्री *m.*, महामन्त्री *m.*, प्रधानाचार्यः, मुख्याचार्यः; 'office of prime minister,' मुख्यमन्त्रिता.—(First in excellence) उत्कृष्टः -हा -हं, श्रेष्ठः -हा -हं, शिष्टः -हा -हं, उत्तमः -मा -मं, वरः -रा -रं, सर्वोत्कृष्टः &c., सर्वश्रेष्ठः &c.—(Full, blooming) प्रौढः -दा -हं.

PRIME, *s.* (Dawn) उदयः, दिनारम्भः, दिवसमुखः, दिनदिः *m.*—(Beginning) आरम्भः, आदिः *m.*—(Best state, heyday, height) प्रौढिः *f.*, प्रौढता, अक्षतता -त्वं, उत्तमता -त्वं, उत्तमावस्था, उत्तमदशा, सिद्धिः *f.*; 'the prime of youth,' यौवनप्रौढिः *f.*, प्रौढयौवनं, अक्षतयौवनं, नवयौवनं, यौवनश्रीः *f.*, 'in the prime of youth,' प्रौढयौवनः -ना -नं, अक्षतयौवनः &c.—(Best part) उत्तमभागः, उत्तमांशः.

TO PRIME, *v. a.* आयेयन्तोपरि जलनपूर्वम् धा (c. 3. दधाति, धातुं).

PRIMELY, *adv.* प्रथमतः, प्रधानतः.—(Excellently) उत्तमं, श्रेष्ठं, मुष्ट.

PRIMENESS, *s.* श्रेष्ठता, उत्कृष्टता, उत्तमता, उत्कर्षः, सारत्वं.

PRIMER, *s.* बालकशिक्षार्थं प्रथमपुस्तकं or आरम्भपुस्तकं, व्याकरणारम्भः.

PRIMEVAL, PRIMEVOUS, *a.* प्राक्रनः -नी -नं, सनातनः -नी -नं, आद्यः -द्या -द्यं, आद्यकालीनः -ना -नं, मौलः -ली -लं, मौलिकः -की -कं, प्राक्रनकालीनः -ना -नं, प्राक्रलीनः &c.

PRIMITIVE, *a.* (Pertaining to the beginning, original) प्रथम-कालिकः -की -कं, आद्यकालिकः &c., प्राथमिकः -की -कं, प्रथमः -मा -मं. See the last.—(Not derived, primary) मूलिकः -का -कं, मौलिकः -की -कं, मौलः -ली -लं, अस्युत्पन्नः -वा -वं.—(Following ancient forms) प्राक्रलीनरीतिनिष्ठः -हा -हं, वृद्धाचारसेवी &c., प्राक्रनव्यवहारसेवी -विनी -वि (नं), प्राक्रनरीतिसेवी &c., प्राक्रनमागौनुयायी &c., प्राक्रनमागौनुमारी &c., आद्यकालानुसारी &c.

PRIMITIVELY, *adv.* (Originally) आदौ, आदितम्, मूलतः, प्रथमतः, आरम्भतः, आरम्भे.—(According to primitive custom) प्राक्रनव्यवहारानुसारेण, प्राक्रनरीत्यनुसारेण, आद्यकालानुसारतः, आद्यकालानुरूपेण, वृद्धाचारतः.

PRIMITIVENESS, *s.* (State of being original) मौलत्वं -ता, मौलिकत्वं, प्राथमिकत्वं, प्राथम्यं, प्रथमता, आद्यत्वं, आदित्वं.—(Conformity) प्राक्रनव्यवहारसेवनं, प्राक्रलीनरीत्यनुसारः, प्राक्रनमागौनुयायिता, वृद्धाचारसेवनं.

PRIMNESS, *s.* अतिविनीतता -त्वं, सख्यनियमनिष्ठा, सूक्ष्मादरशीलता, अति-सूक्ष्मता, अतिसौम्यं, अत्मादरसेवनं, अत्माचारसेवनं.

PRIMOGENIAL, *a.* प्रथमजातः -ता -तं, प्रथमजः -जा -जं, आदिजातः &c.

PRIMOGENITURE, *s.* ज्येष्ठता -त्वं, ज्येष्ठ्यं, पृष्ठजातत्वं, पृष्ठजातत्वं, अग्रजातत्वं, अग्रजातत्वं, पयोज्येष्ठता, ज्येष्ठव्यवस्था, आदिजत्वं, आदिजातत्वं.

PRIMORDIAL, *a.* प्राक्रलीनः -ना -नं, प्राक्रालिकः -की -कं, प्राक्रनकालिकः &c., प्राक्रनः -नी -नं, आद्यः -द्या -द्यं, आद्यकालिकः &c., मौलिकः -की -कं, मौलः -ली -लं.

PRIMROSE, *s.* वसन्तकुसुमः or वसन्तपुष्प ओषधिवेदः.

PRINCE, *s.* (Sovereign) राजा *m.* (नं), नृपतिः *m.*, भूपतिः *m.*, पार्थिवः, महोपतिः *m.*, छत्रपतिः *m.*, पः in comp. See KING.—(Sovereign of a certain territory or province) देशपतिः *m.*, राष्ट्रपतिः *m.*, मखलपतिः.—(Son of a king) राजपुत्रः, रजसुतः, राजतनयः, राजकुमारः, नृपाल्यजः, नृपसुतः, नृपपुत्रः, नृपनन्दनः, युवराजः, कुमारः.—(In theatrical language) भूदैदारिकः.

PRINCEDOM, *s.* (Kingdom) राज्यं, राजत्वं. See the word.—(Rank or condition of a king's son) यौवराज्यं, युवराजत्वं.

PRINCELINESS, *s.* राजतेजस् *n.*, राजश्रीः *f.*, राजेश्वर्यं. See MAJESTY.

PRINCELY, PRINCELIKE, *a.* (Resembling a prince, royal) राजसदृशः -शी -शं, नृपसदृशः &c., राजसन्निभः -भा -भं, नृपोपमः -मा -मं, राजजातीयः -या -यं, नृपजातीयः &c., राजकीयः -या -यं, प्रतापवान् -वती -वत् (त्), प्रतापशाली -लिनी -लि (न्), वैभवशाली &c., ऐश्वर्यवान् &c. See MAJESTIC.—(Having the rank of a prince) राजजातीयः -या -यं, नृपजातीयः &c., राजकुलजः -जा -जं, राजकुलप्रसूतः -ता -तं, राजवंश्यः -इया -इयं.—(Becoming a prince) राजप्राप्त्यः -ग्या -ग्यं, राजाहः -हं -हं, नृपोचितः -ता -तं, राजोचितः &c., राजोपयुक्तः -क्ता -क्ते, राजकीयः &c.

PRINCE'S-METAL, *s.* (Compound of copper and zinc) कास्यं -स्यकं, कैसः -सं.

PRINCESS, *s.* (Female sovereign) राज्ञी, महिषी. See QUEEN.—(Daughter of a king) राजपुत्री -त्रिका, राजकुमारी, राजकन्या, राजसुता, नृपसुता, नृपाल्यजा, राजतनया, नृपनन्दिनी, कुमारी, युवराजपत्नी.—(In theatrical language) भूदैदारिकी.

PRINCIPAL, *a.* मुख्यः -रूपा -रूपं, परमः -मा -मं, प्रधानः -ना -नं, प्रमुखः -खा -खं, अग्रः -या -यं, अग्र्यः -ग्या -ग्यं, प्राग्यः &c., वरः -रा -रं, प्रवरः &c., वरंध्यः -रूपा -रूपं, वर्यः -व्या -व्यं, उत्तमः -मा -मं, पुरोगमः -मा -मं, श्रेष्ठः -हा -हं, विशिष्टः -हा -हं, उत्कृष्टः &c., शिष्टः &c., प्रथमः -मा -मं, अग्रगण्यः -रूपा -रूपं, विशेष्यः -या -यं, मूलिकः -की -कं, मौलिकः &c., सिंह in comp. See CHIEF, EMINENT, EXCELLENT; 'principal door,' सिंहद्वारः; 'principal queen,' पट्टमहिषी, पट्टदेवी; 'principal minister,' See PRIME, *a.*

PRINCIPAL, *s.* (Chief, head) मुख्यः, मुखरः, पतिः *m.*, अधिपतिः *m.*, अध्यक्षः, नायकः. See LEADER, PRESIDENT; 'principal of a convent,' आश्रमगुरुः *m.*; 'of a college,' विद्यालयपतिः *m.*, विद्यालयाधिपतिः *m.*, विद्यालयाध्यक्षः.—(Capital) मूलधनं, मूलं, धनमूलं, मूलद्रव्यं, नीविः -वी *f.*, परिपणं, परिणतं, कायः, प्रयोज्यः; 'of a debt,' सामकं.—(Principal perpetrator) प्रवर्तकः.

PRINCIPALITY, *s.* (Territory of a prince) राष्ट्रं, देशः, मखलं, राज्यं, मखलिकराष्ट्रं, मखलिकराज्यं, मखलिकदेशः, मखलिकविषयः.

PRINCIPALLY, *adv.* प्रधानतः, प्राधान्यतः, मुख्यतः, मुख्यतः, विशेषतः, विशेषेण, अधिकतः.

PRINCIPALNESS, *s.* प्राधान्यं, प्रधानत्वं, मुख्यता -त्वं, श्रेष्ठता, उत्कृष्टता.

PRINCIPLE, *s.* (Cause, source, origin) कारणं, हेतुः *m.*, आदिकारणं, आदिः *m.*, बीजं, मूलं, प्रयोजनं, आदिकारणं, आदिहेतुः *m.*—(Element, constituent part) मूलवस्तु *n.*, तत्त्वं, मूलं, मूलतत्त्वं, अङ्गं, अवयवः, मूलद्रव्यं, मूलावयवः, मूलाङ्गं, वस्तु *n.*, धातुः *m.*, सारः, साधनं, बीजं, मात्रं, तन्मात्रं.—(Fundamental or elementary truth) तत्त्वं, मूलतत्त्वं, सूत्रं, मूलसूत्रं, प्रथमसूत्रं, बीजं, परिभाषा, आरम्भः.—(Rule general truth) नियमः, सूत्रं, विधिः *m.*, स्थितिः *f.*, व्यापः, उत्कृष्टवाक्यं, वचनं, उत्सर्गः.—(Settled law or property) धर्मः, गुणः, भावः, क्रमः, स्वभावः, व्यवस्था.—(Settled process) रीतिः *f.*, क्रमः, मार्गः, विधानं, मर्यादा, धारा.—(Ground, foundation) हेतुः *m.*, प्रमाणं, प्रामाण्यं, उपपत्तिः *f.*, उपपादनं, मूलं, साधारः, आश्रयः, उपग्रहः.

PRINCIPLED, *a.* (High-principled, well-principled) धर्मेतिष्ठः -हा -हं, धर्मेतस्मिन्नः &c., सुखनियमनिष्ठः &c., सुनियमानः &c., सुनियमनिष्ठः -ता -तं, उदारः -रा -रं, उदारशीलः -ला -लं.

TO PRINT, v. a. मुद्र (nom. मुद्रयति -यितुं), मुद्रिक, मुद्रिते-तो कृ, मुद्राङ्कितं-तो कृ, मुद्राक्षरीकृ, अङ्क (c. 10. अङ्कयति -यितुं), मुद्राक्षरैर अङ्क, समुद्रिक. See **TO IMPRINT, IMPRESS.**

PRINT, s. (Mark made by impression) मुद्रा, मुद्रिका, अङ्कः, चिह्नं. —(Instrument for impressing) मुद्रा, मुद्राङ्कनयन्त्रं.—(Impression of types or the type itself) मुद्राक्षरचिह्नं, मुद्राक्षरं.—(State of being printed) मुद्रितत्वं, मुद्राङ्कितत्वं; 'in print,' मुद्रितः-ता-तैः; 'out of print,' अमुद्रितः &c.—(Print of a foot) पादचिह्नं, पदाङ्कः, पादमुद्रा, पदं, पदवी.

PRINTED, p. p. मुद्रितः-ता-तैः, मुद्राङ्कितः &c., मुद्रिकृतः &c., मुद्राक्षरैरङ्कितः-ता-तैः, मुद्राक्षराङ्कितः &c., अङ्कितः &c., कृतमुद्रः-द्रा-द्रं, कृताङ्कः-ङ्का-ङ्कं, समुद्रः &c.; 'printed book,' मुद्रितपुस्तकं.

PRINTER, s. मुद्राकरः, मुद्राकारी *m.* (नं), मुद्राकृत्, मुद्रकः, मुद्राङ्कनकृत्.

PRINTING, s. मुद्राङ्कनं, मुद्राकरणं, मुद्रिकारणं, अङ्कनं, मुद्राक्षरप्रयोगः.

PRINTING-HOUSE, s. मुद्राङ्कनशाला, मुद्रायन्त्रालयः-यं, यन्त्रालयः.

PRINTING-INK, s. मुद्राङ्कनमसिः-सी, मुद्राङ्कनमसिका, अङ्कनमसी.

PRINTING-PRESS, s. मुद्राङ्कनयन्त्रं, मुद्रायन्त्रं, मुद्राङ्कनचक्रं.

PRIOR, a. पूर्वः-धी-धी, पूर्वकः-का-कं, पौष्टिकः-की-कं, पीरक्यः-स्या-स्यं, अग्रः-ग्रा-यं, प्राक् in comp., प्राक्कनः-नी-नं, आद्यः-द्या-द्यं, आदिमः-मा-मं, आदि in comp., प्रथमः-मा-मं; 'prior possession,' पूर्वभक्तिः *f.*; 'prior existence,' प्राग्भावः; 'prior and subsequent,' पूर्वोपरः-रा-रं, परापरः-रा-रं, परापरः-रा-रं, परापरिणः-गा-गं.

PRIOR, s. (Superior of a convent) आश्रमगुरुः *m.*, मठाधिपतिः *m.*, मठाध्यक्षः, आश्रमाध्यक्षः, मठाधिकारी *m.* (नं).

PRIORITY, s. पूर्वता-तं, अग्रता-तं, प्रथमता-तं, प्राथम्यं, आद्यता, आदित्वं.—(In rank) अग्रपदं, श्रेष्ठपदं, प्राधान्यं, प्रधानता, अग्रमान्यता, अग्रगण्यता, अग्रपुन्यता, अग्रमानं, अग्रपूजा.

PRIORITY, s. मठः, आश्रमः, अवधमः, बोहारः, धर्मशाला.

PRISM, s. त्रिपार्श्वकाचः, चतुर्भुजाकृतः पार्श्ववयविशिष्टः काचखण्डः.

PRISMATIC, a. (Pertaining to a prism) त्रिपार्श्वकाचसम्बन्धी &c.—(Resembling one) त्रिपार्श्वकाचाकारः-रा-रं.—(Distributed or formed by one) त्रिपार्श्वकाचयिकीयः-शी-शं, त्रिपार्श्वकाचकल्पितः-ता-तं.

PRISON, s. कारागारं, कारागृहं, कारा, कारावेश *m.* (नं), बन्धनागारं, बन्धनालयः, बन्धनगृहं, बन्धनस्थानं, निरोधस्थानं, निरोधगृहं, निरोधशाला, वन्दिशाला, वन्दिवेश *m.*, गुप्तिः *f.*, वारः.

TO PRISON, v. a. See **TO IMPRISON.**

PRISONER, s. वन्दिः *f.*, वन्दी *f.*, कारास्यः, कारागारस्यः, कारागुप्तः, प्रग्रहः, उपग्रहः, ग्रहणः, कवरकी *f.*, करमरी *m.* (नं), वारिः *f.*, मोरकुः *m.*—(One taken in war) युद्धपूतः, युद्धगृहीतः, जयपूतः, जयगृहीतः, युद्धदासः.

PRIVACY, a. प्राक्तनः-नी-नं, पुरातनः &c., प्राक्कालीनः-ना-नं, प्राक्कालिकः-को-कं, आद्यकालिकः &c., पूर्वकालीनः &c., पूर्वकालिकः &c., पुराणः-गा-गं, प्राचीनः-ता-तं.

PRIVACY, s. (State of retirement or secrecy) विविक्तता-तं, विविक्तभावः, विविक्तवासः, एकान्तता, एकान्तभावः, एकान्तवासः, रहस् *m.*, रहः, रहोभावः, रहोभावः, रहोवासः, रहस्यत्वं, निभूतत्वं, गुप्तता, छत्रता, प्रच्छन्नता, निज्जनता, विज्जनता.—(Place of seclusion, retreat) शिथिकस्थानं, रहःस्थानं, रहःस्थलं, एकान्तस्थानं, निज्जनस्थानं, विज्जनस्थानं, निज्जनदेशः.

PRIVATE, a. (Separate, unconnected with others) विविक्तः-क्ता-कं, विभिन्नः-चा-चं, पृथक्स्थितः-ता-तं, पृथगालम्बः-का-कं, असाधारणः-गा-गं-यं, असामान्यः-न्या-न्यं.—(Peculiar to one's self) स्व in comp., आत्म in comp., स्वकीयः-या-यं, स्वीयः &c. See **PECULIAR**; 'private conclusion,' स्वानुमितः *f.*; 'private advantage,' आत्महितं; 'private property,' स्वस्वं, स्वधनं, आत्मधनं, निजस्वं, असाधारणधनं, अनन्यस्वामिकधनं.—(Sequestered, secluded, retired) विविक्तः-क्ता-कं, विज्जनः-ना-नं, निज्जनः &c., एकान्तः-क्ता-नं, निभूतः-ता-तं, निःशलाकः-का-कं.—(Secret, not open) रहस्यः-स्या-स्यं, गूढः-दा-दं, गुप्तः-ग्रा-गं, गुह्यः-द्या-द्यं, छत्रः-चा-चं, प्रच्छन्नः &c., अव्यक्तः-क्ता-कं, अप्रकाशः-शा-शं, अप्रकटः-टा-टं, अव्यष्टः-ष्टा-ष्टं, अन्तर in comp.; 'very private,' सुगुप्तः &c., सुगूढः &c.; 'private intelligence,' गूढभाषितं, गूढवाक्ता; 'private road,' गूढमार्गः; 'private door,' अनद्वारं, गूढद्वारं, प्रच्छन्नं, पञ्चद्वारं; 'private apartments,' अनगृहं, अन्तःपुरं, अचरोधनं, उपरोधकं, अन्तर्भवनं, कक्षान्तरं, निष्कुटः, दर्भटः; 'private room,' अन्तःशाला-लिका, अन्तःकोष्ठकं, उपरोधकं; 'private part,' गुह्यं, रहस् *n.*, उपस्यः, अपोष्णं.—(Not in public office or employment) अनधिकारी-रिणी-रि (नं), अनधिकारस्यः-स्या-स्यं, अनधिकारस्थितः-ता-तं; 'a private person,' पृथग्जनः, पृथग्लोकः, पृथग्ज्ञानपदः, अनधिकारस्यव्यक्तिः *f.*—(Not official) अनाधिकारिकः-की-कं.—(In private). See **PRIVATELY.**

PRIVATE, s. (Common soldier) सैनिकः, सैन्यः, पृथक्सैन्यः.

PRIVATEER, s. गृहीतानुशापवेण पृथग्जनेन सत्तीकृता माहमिकनोः.

PRIVATELY, adv. रहसि, रहस्, रहस्यं, निभूतं-ते, विविक्तं-कतम्, एकान्तम्, एकान्तं, विज्जने-गूढं, गूढतस्, गुप्तं, उपांशु, प्रच्छन्नं-त्वे, अप्रकाशं, अप्रकटं, निष्यः; 'going privately,' गूढचारी-रिणी &c., गुप्तगतिः-ति-ति.

PRIVATENESS, s. विविक्तता-तं. See **PRIVACY.**

PRIVATION, s. (Deprivation, absence of) अभावः, विरहः, रहितत्वं, राहित्यं, हानिः *f.*, असम्भवः, अविययः, अप्राप्तिः *f.*, विधोयः, अप्रयत्नः, नाशः, हानिः *f.*, क्षयः, हरणं, लोपः.—(Absence of food or things necessary to comfort) अन्नवस्तुभावः, आहारविरहः, आहाराभावः, अन्नवस्तुहानिः *f.*, आसन्नोदन्नराहित्यं, अबोदकाभावः, अबोदकलोपः, सुखसाधनाभावः, सुखसाधनलोपः.

PRIVATIVE, a. (Causing privation) हानिकरः-रा-रं, हानिकारकः-का-कं, लोपकरः &c., क्षयकरः &c., नाशकरः &c.—(Consisting in the absence of something) अभावमूचकः-का-कं, अभावरूपः-पा-पं, अभावालम्बः-का-कं, अभावदर्शकः &c.

PRIVATIVE, s. (Word) अभावशब्दः, अभावमूचकशब्दः.—(Prefix, in grammar) नपदं, नप्पदं. Privative prefixes are such as अ, अन्, निर, वि.

PRIVATIVELY, adv. अभावरूपेण, सनिषेधं, निषेधरूपेण, अभावतस्.

PRIVILEGE, s. अधिकारः, विशेषाधिकारः, असाधारणाधिकारः, असामान्याधिकारः, स्वाधिकारः, स्वतं.

TO PRIVILEGE, v. a. अधिकारं दा, विशेषाधिकारं दा, अधिकारवर्नं-वर्ती-वत् कृ, साधिकारं-रां-कृ, विशेषाधिकारयुक्तं-क्तां कृ.

PRIVILEGED, p. p. or a. अधिकारवान्-वती-वत् (त्), साधिकारः-रा-रं, विशेषाधिकारवान् &c., विशेषाधिकारयुक्तः-क्ता-कं, अधिकारविशिष्टः-ष्टा-ष्टं.—(Exempt from tax) अकरः-रा-रं.

PRIVILY, adv. रहसि, गुप्तं निभूतं, सुनिभूतं, See **PRIVATELY.**

PRIVITY, *s.* (Joint knowledge with another) सहज्ञानं, सहबोधः. सहवेदनं, समवेदनं, समज्ञानं, समवेक्षणं.—(Private part) गुह्यं, गुह्याङ्गः. गुह्याङ्गः, गुह्याङ्गः, गोप्याङ्गः, गुह्येन्द्रियं, गुह्येन्द्रियं, गुह्यस्थानं, गुह्यस्थानं. गुह्यस्थलं, रहस् *n.*, कीलानं, उपस्थः—स्थं, अधोङ्गः; 'of a man,' शिष्टः, ध्वजः, see MEMBRUM VIRILE; 'of a woman,' see PUDENDUM.

PRIVY, *a.* (Private). See the word. (Admitted to the participation of knowledge) सहज्ञानी-निनी-नि(न्), समज्ञानी &c., सहज्ञाता *m.* (तृ), सहवेत्ता *m.* (तृ), सहवेदी *m.*, समवेत्ता *m.*—(Privy council) गूढसभा, प्रधानमन्त्रिणां गूढसभा, धीसचिवानां सभा, शिष्टसभा.

PRIVY, *s.* शौचकूपः, पागुखालनवेशन *n.* (न्), कर्दमाटकः, जयस्करः.

PRIVY-COUNSELLOR, *s.* गूढसभाभ्यन्तरः, गूढसभासदः, गूढसभास्यः.

PRIZE, *s.* (That which is taken in war) युद्धनिजद्रव्यं, युद्धसम्पादितद्रव्यं, युद्धोपाजितद्रव्यं, युद्धनिजधनं.—(That which is gained as the reward of success or victory) जयफलं, सिद्धिफलं, जयलभ्यफलं, जयलभः, जयलभ्यवस्तु *m.*, पणजितद्रव्यं, जयपारितोषिकं, स्पृहाफलं.—(That which is offered as the reward of contest) स्पृहाजेयं, पणजेयं, पणः.—(Reward) फलं, प्रतिफलं, पारितोषिकं.—(Valuable acquisition) रत्नं, निधिः *m.*

TO PRIZE, *v. a.* (Estimate) मन् (c. 4. मन्ते, मन्तुं, c. 10. मानयति-यितुं), सम्मन्, प्रतिमन्, मूल्यं or अर्थं निरूप् or निरूपी or संख्या.—(Value highly) बहु मन्, बहु सम्मन्, अतिशयेन सम्मन्, बहुमतिं कृ.

PRIZED, *p. p.* बहुमतः-ता-तै, बहुसम्मानितः &c., इष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रतिष्ठितः-ता-तै; 'by mankind,' जनैः-ष्टा-ष्टं.

PRIZE-FIGHTER, *s.* मल्लयोद्धा *m.* (इ), मल्लयोधी *m.* (न्), मल्लः, फल्लः.

PRIZE-FIGHTING, *s.* मल्लयुद्धं, फल्लयुद्धं, मुष्टियुद्धं, बाहुयुद्धं.

PRO, (Forward, forth) प्र. अग्रे.—(For). In the phrase 'pro and con,' pro may be expressed by विधिपक्षः, कर्त्तव्यपक्षः, and con by निषेधपक्षः, अकर्त्तव्यपक्षः, अभाषपक्षः.

PROBABILITY, *s.* सम्भावना, सम्भवः, सम्भावता-त्वं, सम्भावनीयता-त्वं, अनुमेयता-त्वं, प्रमेयता, अनुपगमः, अनुपगम्यता, सम्भावनायोग्यता, भवनयोग्यता, योग्यता-त्वं, सत्यसङ्काशता.

PROBABLE, *a.* सम्भाव्यः-व्या-यं, सम्भावनीयः-वा-यं, सम्भावितः-ता-तै, सम्भावनाहः-है-है, सत्यसङ्काशः-ज्ञा-ज्ञै, अनुमेयः-वा-यं, अनुपगम्यः-म्या-म्यं, अनुपगतः-ता-तै, प्रमेयः-वा-यं, सम्भावनायोग्यः-ग्या-ग्यं, भवनयोग्यः &c.; 'this is probable,' इदम् उपपद्यते or सम्भवति or युज्यते.

PROBABLY, *adv.* सम्भावनीयं, यथासम्भवं, यथायोग्यं, प्रायस्, प्रायशः, स्यात्, किल, नाम.

PROBATE, *s.* (Of a will) मृतपत्रप्रमाणं, मृतलेखप्रमाणं.

PROBATION, *s.* (Trial) परीक्षा-क्षणं, उपधा, कटिः *f.*—(Proof) प्रमाणं, प्रामाण्यं, निर्णयः. See PROOF.

PROBATIONARY, PROBATIONAL, *a.* परीक्षकः-का-कं, परीक्षाकारी-रिणी-रि (न्), परीक्ष्यमाणः-या-यं, परीक्षा in comp., उपधा in comp.

PROBATIONER, *s.* परीक्ष्यमाणः, परीक्षाकटः, परीक्षाविषयः, परीक्षापार्श्वः, प्राथमकस्तिकः, नूतनशिष्यः, नवीनशिष्यः.

PROBATOR, *s.* परीक्षकः, विचारकः, अनुसन्धाता *m.* (तृ), परीक्षाकृतः.

PROBATORY, *a.* परीक्षकः-का-कं. See PROBATIONARY, *a.*

PROBE, *s.* शलाका, रथशी, चारा, चारं, क्षतशोधनी, जाचपीठं.

TO PROBE, *v. a.* शलाकाद्वारेण क्षतशोधनं कृ or उल्लन्घनं कृ or क्षतान्वेषणं कृ, क्षताकः शलाकां प्रविष्टुं (c. 10. -वेशयति-यितुं) or निविष्टुं.

—(Search to the bottom, scrutinise) मन्मीन्वेषणं कृ, सूक्ष्मपरीक्षां कृ, सूक्ष्मनिष्ठासां कृ, मन्मीनरीक्षणं कृ.

PROBING, *s.* शलाकाद्वारेण क्षतशोधनं, क्षतपरीक्षा, उल्लन्घनं, मन्मीन्वेषणं.

PROBITY, *s.* सारस्यं, साधुता, अनुता, उपधासुचित्वं. See INTEGRITY.

PROBLEM, *s.* (In logic, questionable proposition) चिकित्सविषयः, विवादविषयः, प्रश्नः, वादः.—(In geometry) कृतं, कृतिसापेक्षसिद्धान्तः.—(In general) प्रश्नः, निष्ठासा.

PROBLEMATIC, *a.* वैकल्पिकः-की-कं, सविकल्पः-त्या-त्यं, सन्दिग्धः-ग्या-ग्यं, संशयस्यः-स्या-स्यं, संशयः-या-यं, अनिश्चितः-ता-तै, अनिर्णीतः &c.

PROBLEMATICALLY, *adv.* सविकल्पं, संशयं, सन्दिग्धं, संशयपूर्वकं.

PROBOSIS, *s.* (Of an elephant, &c.) शूरा, हस्तः, कटः.

PROCEDURE, *s.* (Proceeding, measure taken) क्रिया, व्यवहारः, व्यापारः, चरितं, कृतिः *f.*, कर्म *n.* (न्), अनुष्ठानं, आचरणं, आचरितं, आचारः, वृत्तिः *f.*, वृत्तं, उपायः, साधनं, उपचारः, विधानं.—(Mode of proceeding) रीतिः *f.*, मार्गः, विधिः *m.*, क्रियाविधिः *m.*, क्रियाप्रसङ्गः, पथ्यायः, क्रमः, मर्यादा, सम्प्रदायः.—(Legal) व्यवहारः, व्यवहारमार्गः, व्यवहारविधिः *m.*

TO PROCEED, *v. n.* (Go forward) प्रगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), अग्रे गम्, पुरो गम्, प्रया, अग्रे या, अग्रतो या, प्रवृत्, अग्रे सृ, प्रसृप, प्रवृत्, चल, प्रचल, प्रचर्, प्रविचर्, प्रस्था, क्रम, मे (c. 2. ग्रेति-तुं, rt. इ); 'the work proceeds,' कर्म प्रवर्तते; 'let the game proceed,' खेलं प्रवर्तत.—(Proceed from one topic to another) पुनर् वद् (c. 1. वदति-दितुं), क्रमेण वद्, वचनप्रसङ्गं कृ, वचनप्रबन्धं कृ.—(Issue, arise from) उत्पद् (c. 4. -पद्यते-पद्), समुत्पद्, जन् (c. 4. जायते, जनितुं), प्रभू, निःसृ, प्रवृत्, उच्चर, उदि; 'his uneasiness proceeds from no other cause,' अस्य बाधा न अन्यनिमित्ता भवति.—(Proceed in an undertaking, carry on measures) प्रवृत्, प्रारम्भं प्रवृत् (c. 10. -वर्त्तयति-यितुं) or सम्पद् (c. 10. -पादयति-यितुं) or निष्पद् or निर्वह (c. 10. -वाहयति-यितुं), प्रारम्भसम्पादनं कृ.—(Enter upon a business, begin) प्रवृत्, प्रवृत्तिं कृ, प्रक्रम, उपक्रम, आरम्भ.—(Proceed against at law) अभियुज्.

PROCEEDING, *part.* (Issuing from) उत्पन्नः-जा-जं, समुत्पन्नः &c., जातः-ता-तै, मन्नातः &c., निःसृतः-ता-तै, विनिःसृतः &c., प्रवृत्तः-ता-तै, प्रभवः-वा-वै, उद्भवः &c. in comp., उत्पितः-ता-तै; 'sound proceeding from the throat,' कण्ठोत्पितः स्वरः.

PROCEEDING, *s.* क्रिया, कर्म *n.* (न्), व्यवहारः, चरितं, चरितं, चेष्टितं, चेष्टा, व्यापारः, आचरणं, आचरितं, वृत्तिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, वृत्तं, अनुष्ठानं, आचारः, पथ्यायः, विधानं.—(Course of proceeding) रीतिः *f.*, मार्गः, पथ्यायः, क्रियाविधिः *m.*, क्रियाप्रसङ्गः, क्रमः, गतिः *f.* See PROCEDURE.

PROCEEDS, *s.* उत्पन्नं, समुत्पन्नं, उत्पन्नधनं, समुत्पन्नधनं.

PROCELSMATICUS, *s.* (Metrical foot) ह्यः.

PROCESS, *s.* (Proceeding on, progressive course) प्रगमनं, अग्रगमनं, प्रयाणं, प्रक्रमः, प्रवृत्तिः *f.*, प्रसरः, गतिः *f.*—(Gradual course) क्रमः-मयः, क्रमे क्रमे गमनं, क्रमशो गमनं or गतिः *f.*, क्रमिकगतिः *f.*—(Of time) कालगतिः *f.*, कालपथ्यायः, कालावृत्तिः *f.*, कालान्तरे; 'in process of time,' कालान्तरे, दिनेषु गच्छत्.—(Regular course or order) क्रमः, अनुक्रमः, रीतिः *f.*, मार्गः, पथ्यायः, प्रसङ्गः, नियमः, व्यवस्था, पद्धतिः *f.*, परिपाटी, परिपाटीः *f.*, विधिः *m.*, धारा, रातिः *f.*, वृत्तिः *f.*, प्रबन्धः.—(Course of proceeding) क्रियाप्रसङ्गः, क्रिया-

विधि: *m.*, क्रियाप्रबन्धः.—(Legal) व्यवहारः, व्यवहारमार्गः, व्यवहरणं, कार्यं, अष्टः.

PROCESSION, *s.* (Issuing) निर्गमः, निर्गतिः *f.*, निःसरणं, निस्सरणं, विनिर्गमः, निष्क्रमणं, प्रवृत्तिः *f.*, उत्पत्तिः *f.*, अपसरणं.—(Proceeding on) प्रगमनं, गमनं, प्रयाणं, प्रस्थानं, गतिः *f.*, चलनं.—(Train of persons moving) यात्रा, यात्राप्रसङ्गः, दण्डयात्रा, जनयात्रा, लोक-यात्रा, लोकश्रेणी, गतिः *f.*

PROCESSIONAL, PROCESSIONARY, *a.* यात्रिकः -क्री-कं, यात्रासङ्घन्धी &c., दण्डयात्रासङ्घन्धी &c., यात्रारूपः -पा-पं, दण्डयात्रारूपः &c., दण्डयात्रिकः &c.

To PROCLAIM, *v. a.* ह्या in caus. (स्थापयति -यितुं), प्रख्या, आख्या, घुष् (c. 10. घोषयति -यितुं), विघुष्, आघुष्, उघुष् कृत् (c. 10. कौन्-यति -यितुं), प्रकृत्, परिकृत्, अनुकृत्, उत्कृत्, प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), उच्चर (c. 10. -चारयति -यितुं), प्रचर, प्रकटीकृ, व्यक्रीकृ.—(Cry out) उन्मृश, प्रकाशं घुष्, उच्चैःस्वरेण घुष्.—(Outlaw) घोष-णपुष्टं वहिष्कृ.

PROCLAIMED, *p. p.* घोषितः -ता-तं, विघोषितः &c., आघोषितः &c., उघोषितः &c., पुष्टः -ष्ट-ष्टं, अवपुष्टः &c., विघुष्टः &c., प्रख्यातः -ता-तं, स्थापितः &c., उत्कीर्णितः &c., प्रकीर्णितः &c., उच्चारितः &c., प्रकाशितः &c., प्रकटीकृतः &c.

PROCLAIMER, *s.* घोषकः, विघोषकः, घोषणकारी *m.* (नं), ह्यापकः.

PROCLAMATION, *s.* घोषणा -शां, विघोषणं -शां, घोषः, ह्यापनं, प्रकाशनं, उत्कीर्णनं, प्रकीर्णनं, अनुकीर्णनं, प्रचारणं, उच्चारणं, राजाज्ञापत्रेण प्रकाशनं: 'written,' घोषणपत्रं, विघोषणपत्रं, राजाज्ञापत्रं, आज्ञापत्रं: 'food given by proclamation,' घृष्टान्नं.

PROCLIVITY, *s.* प्रावर्ण्य, प्रवणता, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवाहः, शीलता.

PROCLIVOUS, *a.* प्रवणः -शा-शं, प्रवृत्तः -त्ता-त्तं. See INCLINED, PRONE.

To PROCRASTINATE, *v. a.* विलम्ब (c. 1. -लसते -सितुं), आकालान्नात् त्वन् (c. 1. त्वजति, त्वक्तुं) or या in caus. (यापयति -यितुं), परकालं यावत् त्वन्.

To PROCRASTINATE, *v. n.* विलम्ब (c. 1. -लसते -सितुं), आलस्यात् कालं या in caus. (यापयति -यितुं) or क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपं), चिर (nom. चिरयति, चिरायति -ते -यितुं), मन्द (nom. मन्दायते), आकालान्नात् or कालान्तरं यावत् कार्यत्यागं कृ or कार्योपेक्षां कृ, मन्द-कार्यः -यो-यं भू or अस्.

PROCRASTINATION, *s.* विलम्बः -सन्, कालयापः -पनं, कालक्षेपः -पणं, आकालान्नात् कार्यत्यागः, कालान्तरं यावत् कार्योपेक्षा, मार्गं, मन्दता, दीर्घसूचता.

PROCRASTINATOR, *s.* विलम्बी *m.* (नं), कालयापकः, कालक्षेपकः, आकालान्नात् कार्यत्यागी *m.*, कालान्तरं or परकालं यावत् कार्योपेक्षकः, मन्दकाम्यो *m.* (नं), मन्दकार्यः, दीर्घसूचो *m.* (नं), दीर्घसूचः.

To PROCREATE, *v. a.* (Generate) जन्, सजन्, प्रजन्, प्रसु or प्रसु (c. 1. -सयति, c. 2. -सूते, c. 4. -सूयते -सोतुं), सम्प्रसु, सु, उत्पद्.

PROCREATED, *p. p.* जनितः -ता-तं, उत्पादितः -ता-तं, प्रसूतः -ता-तं.

PROCREATION, *s.* जननं, प्रजननं, उत्पादनं, प्रसूतिः *f.*, प्रसवः, उपसृतिः *f.*, उत्पन्नत्वं, प्रनोत्पादनं, प्रनोत्पत्तिः *f.*

PROCREATIVE, *a.* जनकः -का-कं, उत्पादकः -का-कं, मायकः -विका-कं, प्रनोत्पादकः &c., प्रजननशक्तिः -का-कं, प्रजननशक्तिपुङ्गवः -त्ता-कं.

PROCREATIVENESS, *s.* प्रजननशक्तिः *f.*, जननशक्तिः, उत्पादनशक्तिः, पुंस्त्वं.

PROCREATOR, *s.* जनकः, जनयिता *m.* (नं), जननः, जनिता *m.*, उत्पादकः.

PROCTOR, *s.* (Attorney, agent) प्रतिनिधिः *m.*, परकार्यसम्पादकः.

PROCUMBENT, *a.* श्रयानः -ना-नं, पतितः -ता-तं, क्षिप्रदेहः -हा-हं.

PROCURABLE, *a.* प्राप्त्यः -च्चा-चं, प्रापणीयः -या-यं, प्राप्यः -च्चा-चं, लभ्यः -भ्या-भ्यं, उपलभ्यः &c., आसादनीयः -या-यं, अधिगम्यः -म्या-म्यं; 'procurable with exertion,' यत्नलभ्यः &c.; 'without exertion,' अयत्नलभ्यः &c. See OBTAINABLE.

To PROCURE, *v. a.* (Obtain) आप् (c. 5. आप्नोति, आप्तुं), प्राप्, अवाप्, सम्पाप्, लभ् (c. 1. लभते, लभुं), उपलभ्, अर्ज्, उपाज्, आसद्, समासद्, अधिगम्, विद् (c. 6. विन्दति, वेदितुं, वेक्तुं), अभिविद्, प्रतिविद्, उपकृप् (c. 10. -कृत्ययति -यितुं), प्रतिपद्, आपद्, आविष्—(Bring about, effect) सम्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), उपपद्, उत्पद्, साप्, यद्, प्रवृत् in caus.

PROCURED, *p. p.* प्राप्तः -प्ता-प्तं, लभ्यः -भ्या-भ्यं, उपलभ्यः &c., अर्जितः -ता-तं, उपार्जितः &c. See OBTAINED; 'is procured,' लभ्यते, उत्पद्यते.

PROCUREMENT, *s.* प्राप्तिः *f.*, प्रापणं, लभिः *f.*, लाभः, उपार्जनं, सम्पादनं.—(Panderism) कौटुम्बिकं.

PROCURER, *s.* प्रापकः, उपार्जकः, लभाम *m.* (भृ), सम्पादकः, प्रवर्त्तकः, प्रयोजकः.—(Pimp) रतसम्पादकः, रतप्रवर्त्तकः. See PIMP, PANDER.

PROCURESS, *s.* कुट्टिनी, कुट्टनी, दूती, दूतिका, सञ्चारिका, कुटी, चुन्दी, वेश्याचार्या, शम्भली, सम्भली, रतताली *f.*, सुरतताली, रतोपकारिणी, रतसम्पादिका, कौटुम्बिकनी, लाम्यल्लुप्रयोजिका.

PRODIGAL, *a.* सतिव्ययी -यिनी -यि (नं), बहुव्ययी &c., अपरिमितव्ययी &c., अपरिमितव्ययः -या-यं, अपव्ययी &c., सतिव्ययीशीलः -ला-लं, व्ययीशीलः &c., अपचेता -त्री-तृ (तृ), उत्सर्गी -गिणी &c., अत्युत्सर्गी &c., सतित्यागी &c., सतिदाता -त्री-तृ (तृ), बहुदः -दा-दं, बहुप्रदः &c., महाव्ययकारी &c., सतिमोक्षणशीलः &c., मुक्तहस्तः -स्ता-स्तं, धनोत्सर्गी &c., अधोत्सर्गी &c., धनत्यागी &c.

PRODIGAL, *s.* सतिव्ययी *m.* (नं), बहुव्ययी *m.* See the last.

PRODIGALITY, *s.* सतिव्ययः, बहुव्ययः, अपव्ययः, महान् व्ययः, महाव्ययः, अपरिमितव्ययः, सतित्यागः, अत्युत्सर्गः, सतिमोक्षणं, सतिसर्जनं, अधोत्सर्गः, धनोत्सर्गः, धनत्यागः, अधोत्यागः, बहुप्रदानं, बहुदानं, मुक्तहस्तत्वं.

PRODIGALLY, *adv.* सतिव्ययेन, बहुव्ययेन, अपरिमितव्ययेन, अत्युत्सर्गेण, सतित्यागपूर्वेण, महाव्ययपूर्वेण, सापेक्ष्यं, मुक्तहस्तेन.

PRODIGIOUS, *a.* (Very great, huge) सतिमहान् -हती -हत् (तृ), सति-वृहन् -हती &c., अद्भुतशरीरः -रा-रं, अद्भुतकायः -या-यं, अद्भुतपरिमाणः -शा-शं, वृहत्परिमाणः &c., विकटशरीरः &c., राक्षसशरीरः &c.—(Wonderful) अद्भुतः -ता-तं, महोद्भुतः -ता-तं, अद्भुततमः -मा-मं, आश्चर्यः -यो-यं, मुश्चिचः -त्रा-त्रं, विलक्षणः -शा-शं, अपूर्वः -ष्टो-ष्टं, मृष्टिमार्गवाचः -स्ता-स्तं, प्रकृतिक्रमवाचः &c.

PRODIGIOUSLY, *adv.* अद्भुतं, महोद्भुतं, आश्चर्यं, सतिशयेन, अत्यन्तं.

PRODIGIOUSNESS, *s.* अद्भुतत्वं -ता, अतिमहत्त्वं, सतिवृहत्त्वं.

PRODIGY, *s.* अद्भुतं, उत्पातः, उपसर्गः, महोद्भुतं, अद्भुतविषयः, अद्भुतवस्तु *n.*, अपूर्वविषयः, अपूर्ववस्तु *n.*, महदाश्चर्यं.

PRODIGION, *s.* विश्वासघातः, विश्वासभङ्गः, शत्रुहस्तापणं, शत्रुसमर्पणं.

To PRODUCE, *v. a.* (Bring forth, offer to view or notice)

प्रणी (c. 1. -णयति -णेतुं), अभिप्रणी, आनी, उपनी, अये नी, अये आनी दृश (c. 10. दर्शयति -यितुं), प्रदृश, प्रसृ (c. 10. -सारयति -यितुं), प्रसृषीकृ, प्रादुष्कृ, आविष्कृ, पुरस्कृ, अये स्था in caus.—(Bring forth, generate) उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), जन् (c. 10. जनयति -यितुं), संजन्, प्रजन् (c. 10. or c. 4. -जायते -जनितुं), उपजन्, प्रसृ, सु.—(Effect, bring into existence) उत्पद्, समुत्पद्, उपपद्, सम्पद्, जन्, संजन्, कृ, साप्, संसाप्, भू in caus., उद्, सृज् (c. 6. सृजति, सृष्टुं), तन्, सिद्धीकृ.—(Make) कृ, कृप्, विधा, यद्.—(Yield) दा, प्रदा.

PRODUCE, s. (That which is produced or yielded) उत्पन्नं, निष्पन्नं, फलं, लाभः, उत्पादिः *f.* उद्भूतं, प्रसवः, प्रसूतिः *f.*; 'of agriculture,' कृषिफलं, क्षेत्रफलं; 'of a tree,' वृक्षफलं, वृक्षोत्पन्नं; 'of labour,' कर्मफलं.

PRODUCED, p. p. (Brought into view) उपनीतः -ता -तं, प्रणीतः &c., अग्रे आनीतः &c., दर्शितः &c., प्रदर्शितः &c., प्रसारितः &c., प्रादुर्भूतः &c.—(Brought into life or being) उत्पन्नः -न्ना -न्नं, उत्पादितः -ता -तं, समुत्पादितः &c., जातः -ता -तं, जनितः &c., उपजातः &c., सन्नातः &c., प्रसूतः &c., प्रकृतः -दा -दं, प्रभवः -वा -वं, उद्भवः &c., उद्भूतः -ता -तं, उत्पितः -ता -तं; 'produced in water,' जलोद्भवः -ना -वं.—(Effected, resulting from) उत्पादितः &c., सम्पादितः &c., निष्पादितः &c., निष्पन्नः &c., जनितः &c., जातः &c., जन्यः -न्या -न्यं, प्रयुक्तः -क्ता -क्तं, प्रयुक्तः -न्ना -न्नं, हेतुकः -का -कं, कर्तृकः &c.; 'misery produced by crime,' पापप्रयुक्तं दुःखं; 'fever produced by fasting,' उपवासजन्यो चरः.

PRODUCER, PRODUCING, s. or part. उत्पादकः -का -कं, जनकः -का -कं, साधकः -विका -कं, प्रसवन् -वनी -वत् (त्), प्रसवी -विनी -वि (न्), प्रदः -दा -दं, दापी -यिनी &c., दः -दा -दं in comp., आवहः -हा -हं, कारी &c., करः -रा -रं, निष्पादकः &c.; 'producing fruit,' फलदः -दा -दं, फलप्रदः &c., फलदायी &c., फलोत्पादकः &c., फलनिष्पादकः &c.; 'producing pain,' दुःखकरः -रा -रं, दुःखकारी &c., दुःखजनकः &c., दुःखावहः -हा -हं; 'a lake producing lotuses,' पद्मोत्पादकसरस्, अम्भोजप्रसवि सरस्.

PRODUCIBLE, a. जन्यः -न्या -न्यं, उत्पादनीयः -या -यं, जननीयः &c.

PRODUCT, s. (That which is produced, &c.) उत्पन्नं, निष्पन्नं, फलं. See **PRODUCE**—(Effect, result) फलं, परिणामः, प्रयुक्तिः *f.*, उत्तरं, सिद्धिः *f.*, फलोदयः.—(In arithmetic) घातः, बधः, गुणाकारः, फलिताङ्कः, फलं, उत्पन्नं, प्रत्युत्पन्नं.

PRODUCTION, s. (Act or process of producing, generation) उत्पादनं, उत्पत्तिः *f.*, जननं, प्रजननं, जन्म *n.* (न्), जनिः -नी *f.*, उद्भवः, सम्भवः, प्रभवः, सम्भूतिः *f.*, प्रसूतिः *f.*, प्रसवः, जनुस् *n.*, रुद्धिः *f.*, प्रकृतिः *f.*—(Act of effecting or forming) निष्पादनं, निष्पत्तिः *f.*, सम्पादनं, उपपत्तिः *f.*, उद्भावनं, करणं, निर्माणं, निर्मितिः *f.*, कल्पनं -ना, सञ्चनं, सृष्टिः *f.*, घटनं, विधानं; 'law of reciprocal production and reproduction,' वीजाङ्कुरन्यायः.—(Thing produced) उत्पन्नं, समुत्पन्नं, फलं. See **PRODUCE**—(Of art, manufacture, &c.) निर्मितवस्तु *n.*, निर्मितदृश्यं, निर्मितपदार्थः, शिल्पनिर्मितदृश्यं, शिल्पिकवस्तु *n.*, वस्तु *n.*

PRODUCTIVE, a. (Fruitful) फलदः -दा -दं, फलप्रदः -दा -दं, फलदायी -यिनी -यि (न्), फलदायकः -का -कं, फलोत्पादकः -का -कं, फलवान् -वती -वत् (त्), बहुफलः -ला -लं, सफलः &c., अशब्धः -न्या -न्यं, बहुप्रसवः -वा -वं, साधकः &c. See **FRUITFUL, PRODUCING**—(Causing, effective of) उत्पादकः -का -कं, जनकः &c., कारकः &c., करः -रा -री -रं, कारी -रिणी &c., निष्पादकः &c., सम्पादकः &c., प्रतिपादकः &c., साधकः -का -कं, आवहः -हा -हं; 'productive of wealth,' अर्थोत्पादकः &c., अर्थोवहः -हा -हं; 'of satisfaction,' तृप्तिजनकः -का -कं.—(Luerative) लाभदः -दा -दं, लाभकरः -रा -रं, फलावहः &c.

PRODUCTIVENESS, s. साफल्यं, सफलता, फलदत्वं, फलवत्त्वं, फलोत्पादकत्वं, फलजनकता, बहुफलत्वं, बहुप्रसवत्वं.

PROEM, s. वाङ्मूलं, आरम्भाव्यं, परिभाषा, आभाषः. See **PREFACE**. 629

PROFANATION, s. अतिक्रमः -मणं, व्यतिक्रमः -मणं, समतिक्रमः. दूषणं, लोपः -पनं, अपवित्रीकरणं, भट्टीकरणं, भट्टकरणं.

PROFANE, a. (Irreverent, impious) धर्मनिन्दकः -का -कं, धर्मद्वेषी -पिणी -पि (न्), देवनिन्दकः &c., ईश्वरनिन्दकः &c., धर्मापवादकः &c., धर्मनिन्दात्मकः &c., धर्मनिन्दारूपः -पा -पं.—(Not pure) अपुण्यः -ख्या -ख्यं, अपवित्रः -चा -चं, अशुद्धः -द्धा -द्धं, भट्टः -हा -हं.—(Not sacred, not consecrated) अप्रतिष्ठितः -ता -तं, अप्रणीतः -ता -तं, असंस्कृतः &c., प्रतिष्ठाहीनः -ना -नं, संस्कारहीनः &c., ब्राह्मः -व्या -व्यं.—(Secular) लौकिकः -को -कं, व्यावहारिकः -को -कं, सांसारिकः &c., प्रापञ्चिकः &c., धर्मप्रकरणव्यतिरिक्तः -क्ता -क्तं.

To PROFANE, v. a. (Violate) अतिक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), व्यतिक्रम्, समतिक्रम्, लुप्, लंप्.—(Pollute, render impure) अपवित्रीकृ, भट्टीकृ, अशुद्धीकृ, दूष् (c. 10. दूषयति -यितुं), दृष्टीकृ.—(Dis-honour) अवमन्, अपमानं, अवज्ञा, अवधोरं, लघूकं, अपमानं कृ, अनादरं कृ, निन्दा कृ.

PROFANED, p. p. दूषितः -ता -तं, अतिक्रान्तः -न्ता -न्तं, भट्टीकृतः &c., अवमानितः &c., अपमानितः &c., अनादृतः &c., कृतावज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अवधोरितः &c.

PROFANELY, adv. धर्मनिन्दया, धर्मनिन्दापूर्व, देवनिन्दाबुद्ध्या, धर्मनिन्दकवत्, सधर्मनिन्दनं, अपुण्यवत्, धर्मद्वेषकवत्.

PROFANENESS, PROFANITY, s. धर्मनिन्दा -न्दनं, देवनिन्दा -न्दनं, ईश्वरनिन्दा, धर्मापवादः, धर्मलोपः, धर्मातिक्रमः, ईश्वरावमानः, ईश्वरावज्ञा, धर्मावज्ञा.

PROFANER, s. धर्मनिन्दकः, धर्मापवादकः, धर्मपरिभाषकः, धर्मपरिभाषी *m.* (न्), ईश्वरनिन्दकः, दूषकः, अपमानकः, अवज्ञाता *m.* (त्).

To PROFESS, v. a. (Avow, declare openly) प्रतिज्ञा (c. 9. -जानाति -नोति -ज्ञातुं), अङ्गीकृ, स्वीकृ, उरीकृ, जरीकृ, अनुभाप्, प्रकाशं कृ in caus., प्रकाशं or व्यक्तं वद्, प्रतिज्ञापूर्व वद् or कप्, अङ्गीकारपूर्व वद्, प्रतिज्ञां कृ, प्रकाशं.—(Make a show of, profess one's self) छत्रं कृ, वेशं धृ, आत्मानं दृश्. See **To PRETEND**—(Profess an art, business, &c.) वृत्तिं कृ, प्रवृत्तिं कृ, व्यवसायं कृ, व्यापारं कृ; 'to profess the science of medicine,' चिकित्साप्रवृत्तिं कृ, चिकित्सावृत्तिं कृ, चिकित्साव्यवसायं कृ, चिकित्सां कृ.

PROFESSED, PROFEST, a. स्वप्रतिज्ञातः -ता -तं, प्रतिज्ञापूर्वः -ज्ञी -ज्ञं, प्रतिज्ञा-युरःसरः -रा -रं, स्वीकृतः &c., अङ्गीकृतः &c., प्रकाशः -शा -शं, प्रकाशोदितः &c., व्यक्तोदितः &c., प्रकाशकथितः &c., प्रकाशितः -ता -तं, स्थापितः &c.; 'professed religion,' स्वीकृतधर्मः.

PROFESSEDLY, adv. प्रतिज्ञापूर्व, सप्रतिज्ञं, साङ्गीकारं, स्वीकारपूर्व.

PROFESSION, s. (Avowal, open declaration) अङ्गीकारः, स्वीकारः, उरीकारः, जरीकारः, स्थापनं, प्रकाशस्थापनं, प्रतिज्ञा, प्रकाशप्रतिज्ञा, प्रकाशवचनं, प्रकाशवादः, प्रकाशकथनं, प्रकाशकीर्तनं, स्वमतप्रकाशनं, प्रकाशनं, साक्ष्यं; 'empty profession,' निरर्थकप्रतिज्ञा; 'of religion,' धर्मस्वीकारः. See **PRETENDER**—(Calling, business) वृत्तिः *f.*, व्यापारः, व्यवसायः, वचनं, प्रवृत्तिः *f.*, वृत्तं, वृत्तिता, जीविका, उपजीविका, जीवनवृत्तिः *f.*, जीवनोपायः, उपजीवनं, आजीवः, आजीवनार्थं, उद्योगः, वास्तं, व्यवहारः; 'military,' शस्त्रवृत्तिः *f.*, शस्त्रास्त्रभृत्; 'medical,' चिकित्सावृत्तिः *f.*

PROFESSIONAL, a. (Pertaining to a profession) वृत्तिसम्बन्धी -न्यनी &c., वृत्तिविययकः -का -कं.—(Engaged in a profession) वृत्तिमान -मती -मत् (त्), व्यापारी -रिणी -रि (न्), व्यवसायी &c.

PROFESSIONALLY, adv. वृत्तिम्, व्यापारम्, व्यवहारम्, व्यापारेण.

PROFESSOR, *s.* (One who makes open declaration) व्यापकः, प्रकाशव्यापकः, व्यक्तव्यापकः, प्रतिज्ञाता *m.* (नृ), प्रतिज्ञाकारी *m.* (नृ), अङ्गीकर्त्ता *m.* (नृ), स्वीकर्त्ता *m.*, स्वीकारकर्त्ता; 'of the Christian religion,' ख्रीष्टीयधर्मस्वीकर्त्ता -वे -नै (नृ), ख्रीष्टीयमतस्वीकारी *m.* (नृ), ख्रीष्टीयधर्मध्वजनी *m.* (नृ), ख्रीष्टीयवेशपात्री *m.*, ख्रीष्टीयधर्मा *m.* (नृ), ख्रीष्टीयमतावलम्बी *m.*—(Public teacher) प्रकाशपाठकः, प्रकाशव्यापकः, प्रकाशोपदेशकः, विद्यालये छात्रपाठकः or पाठकः.

PROFESSORSHIP, *s.* प्रकाशपाठकपदं, विद्यालये पाठकस्य पदं.

PROFFER, *To PROFFER.* See OFFER, *To OFFER*, &c.

PROFICIENCY, PROFICIENCE, *s.* व्युत्पत्तिः *f.*, व्युत्पन्नता, सम्पन्नता, प्रवीणता, प्राप्तिस्थं, निपुण्यं, निपुणता, निवेशः, प्रवेशः, सन्निवेशः, अभिनिवेशः, निविष्टता, अभिष्टता, परत्वं.

PROFICIENT, *a.* व्युत्पन्नः -ज्ञा -न्नं, सम्पन्नः &c., प्रवीणः -ज्ञा -यं, निपुणः &c., निविष्टः -ष्टा -ष्टं, अभिनिविष्टः &c., सन्निविष्टः &c., अभिष्टः -ज्ञा -न्नं, विचक्षणः -ज्ञा -यं, विज्ञः &c., वैज्ञानिकः -की -कं, पटुः -टुः -टु, निष्णातः -ता -तं, कृतागमः -मा -मं.

PROFILE, *s.* अर्द्धमुखं, अर्द्धाननं, अर्द्धमुखाकारः, अर्द्धमुखालेख्यं, मुखपाथीः, मुखपाथीलेख्यं.

PROFIT, *s.* लाभः, लब्धिः *f.*, प्राप्तिः *f.*, फलं, फलोदयः, लभ्यं, लभ्यांशः, छायाः, उदयः, उत्पन्नं, पगाया, पश्यफलत्वं, वृद्धिः *f.*, विवृद्धिः *f.*, प्रतिपत्तिः *f.*, योगक्षेमः, प्रयोजनः, कलानरं, उपसृत्तं, अर्जनं, उपार्जनं; 'profit and loss,' लाभालाभः; 'non-enjoyment of profit,' फलाभोगः; 'with profit,' मलभः -भा -भं, सफलः -ला -लं, सोदयः -या -यं.—(Benefit, advantage) हितं, लाभः, अर्थः.

To PROFIT, v. a. (Cause benefit or advantage) हितं कृ, लाभं or फलं कृ or दा, अर्थं कृ, उपकृ, उपकारं कृ, हितावहः -हा -हं भू, हिताय भू, उपयोगी -गिनी -गि भू.—(Profit one's self). See the next.

To PROFIT, v. n. (Gain advantage) फलं or हितं प्राप् or लभ्, लाभं प्राप्, उपकारं प्राप्.—(Improve, grow, better or wiser) वृष् (c. 1. वर्धते -धितुं), वृद्धिं गम्, भद्रतरः -रा -रं भू, श्रेयान् -यसी -यो भू, आगमं कृ, ज्ञानं प्राप् or लभ्, ज्ञानागमं कृ, विद्यागमं कृ, विद्याप्राप्तिं कृ.—(Be of use or advantage) हिताय भू, फलाय भू, हितावहः -हा -हं भू, उपयोगी -गिनी -गि भू, उपकृ.

PROFITABLE, *a.* (Gainful, lucrative) लाभकरः -रा -रं, लाभदः -दा -दं, फलदः -दा -दं, सफलः -ला -लं, फलदायकः -का -कं, फलजनकः &c., लाभजनकः &c., फलावहः -हा -हं, लाभवहः &c., लाभोत्पादकः &c., फली -लिनी -लि (नृ), प्राप्तिजनकः &c.—(Useful, advantageous) हितकरः -रा -रं, हितकारकः -का -कं, हितजनकः &c., हितावहः -हा -हं, हितः -ता -तं, अर्थकरः &c., अर्थकारकः &c., अर्थवान् -वती -वत् (नृ), अर्थदः -दा -दं, अर्थप्रदः &c., सार्थकः -का -कं, सोपकारः -रा -रं, उपकारी &c., उपकारकः &c., उपयोगी &c., उपयुक्तः -क्ता -कं, हितप्रदः &c., हितदायकः &c., सफलः -ला -लं, लु-लु.

PROFITABLENESS, *s.* साफल्यं, सफलता -त्वं, फलजनकता, लाभजनकता, हितकारकत्वं, अर्थकारकत्वं, हितजनकता, सार्थकत्वं, सलाभत्वं, फलदत्वं, उपकारकता, उपकारित्वं, उपयोगिता, सफलता.

PROFITABLY, *adv.* सफलं, साफल्येन, सलाभं, सार्थं, सोपकारं, सहितं, हिताय, फलाय, श्रेया हितं or फलं प्राप्ते तथा, अवृथा, अनुधा.

PROFITED, *p. p.* उपकृतः -ता -तं, कृतलाभः -भा -भं, प्राप्तफलः -ला -लं, प्राप्तसकारः -रा -रं, कृतगमः -मा -मं, वर्धितः -ता -तं.

PROFITLESS, *a.* निष्फलः -ला -लं, असफलः &c., फलहीनः -ता -नं, 630

लाभहीनः &c., निर्लाभः -भा -भं, अहितः -ता -तं, अर्थः -वे -नै, निरर्थकः -का -कं, असाधकः &c., अनुपयोगी &c., अनामिषः -या -यं, निरायः -या -यं.

PROFLIGACY, *s.* व्यसनिता, दुष्टता, दुर्वृत्तिः *f.*, दुर्वृत्तता, भ्रष्टता, नष्टता, भ्रष्टाचारत्वं, दुष्टाचारात्ता, भोगासक्तिः *f.*, विषयासक्तता, अनवस्थितिः *f.*, लम्पटत्वं, लाम्पट्यं, अशिष्टाचारत्वं, भूषिता, कुपयं.

PROFLIGATE, *a.* व्यसनी -निनी -नि (नृ), दुर्व्यसनी &c., व्यसनीयः -या -यं, दुष्टाचारः -रा -रं, दुर्वृत्तः -ज्ञा -न्नं, दुष्टारिषः -वा -वै, दुष्टः -ष्टा -ष्टं, पापीयान् -यसी -यः (स्), दुराचारी &c., भ्रष्टाचारी &c., भ्रष्टः -ष्टा -ष्टं, अशिष्टाचारः -रा -रं, भोगासक्तः -क्ता -कं, विषयासक्तः &c., निकृतः -ता -तं, असम्यक्कारी &c., भूषैः -षै -षै.

PROFLIGATE, *s.* व्यसनी *m.* (नृ), व्यसनीयः लम्पटः, कामुकः. See the last.

PROFLIGATELY, *adv.* सव्यसनं, लम्पटवत्, दुष्टवत्, भूषवत्, सलाम्पट्यं.

PROFOUND, *a.* (Deep) गम्भीरः -रा -रं, गभीरः -रा -रं, अगाधः -धा -धं, गाढः -दा -दं, अवगाढः &c., गहनः -ना -नं, निम्नः -ज्ञा -यं, घनः -ना -नं.—(Abstruse, not obvious) गूढार्थः -थै -थै, निगूढार्थः &c., निगूढः -दा -दं, गूढः &c., गम्भीरार्थः -थै -थै, गहनः -ना -नं, गहनार्थः &c., सुगहनः &c., परमगहनः &c., दुर्ज्ञेयः -या -यं, बोधागम्यः -म्या -म्यं.—(One who has penetrated deeply into any science, &c.) अभिनिविष्टः -ष्टा -ष्टं, निविष्टः &c., व्युत्पन्नः -ज्ञा -न्नं, पारगः -गा -गं, पारगतः -ता -तं, निष्णातः -ता -तं, गम्भीरार्थवधारणक्षमः -मा -मै, गूढार्थोपलब्धिक्षमः &c., गूढतत्त्वज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, गूढार्थज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, गम्भीरार्थज्ञः &c., निगूढार्थविद्, पारदर्शी -शीनी &c.—(Excessive) गाढः -दा -दं, अत्यन्तः -न्ता -न्नं, घनः -ना -नं, अति or सु prefixed; 'profound sorrow,' गाढशोकः; 'profound sleep,' सुषुप्तिः *f.*, अघोरनिद्रा; 'profound secret,' सुरहस्यं, सुगोपनीयं; 'profound secrecy,' गाढसंवृत्तिः *f.*, घनसंवृत्तिः *f.*, सुगुप्तिः *f.*

PROFOUNDLY, *adv.* गम्भीरं, गाढं, प्रगाढं, अत्यन्तं, निर्भरं, भृशं, अभिनिविष्टं, अभिनिवेशेन, अति or सु prefixed; 'profoundly skilled,' सुनिपुणः -ज्ञा -यं, अतिनिपुणः &c.; 'profoundly wise' विद्याभिनिविष्टः -ष्टा -ष्टं, विद्यापारदृक् *m.* (ज्ञ), सुपण्डितः &c. See DEEPLY.

PROFOUNDNESS, PROFUNDITY, *s.* (Depth) गम्भीरता, गभीरता, गाम्भीर्यं, अगाधता, गाढता, घनता, निम्नता.—(Of meaning) गूढता, निगूढता, गूढार्थता -त्वं.—(Of knowledge) अभिनिवेशः, निवेशः. व्युत्पन्नता, व्युत्पत्तिः *f.*, गूढार्थज्ञता.

PROFUSE, *a.* (Lavish) अतिव्ययी -यिनी -यि (नृ), मुक्तहस्तः -स्ता -स्तं. See PRODIGAL, LAVISH.—(Extravagant, exceeding bounds) अपरिमितः -ता -तं, अत्यन्तः -न्ता -न्नं, अतिरिक्तः -क्ता -कं, अति prefixed; 'profuse expenditure,' अतिव्ययः, अपरिमितव्ययः.—(Exuberant, copious) समृद्धः -द्धा -द्धं, अतिबहुलः -ला -लं, अतिरिक्तः -क्ता -कं, अधिकः -का -कं, उद्भूतः &c., अतिशय in comp., भृश in comp., अति or सु prefixed; 'profuse perspiration,' अतिस्वेदः, भृशस्वेदः.

PROFUSELY, *adv.* (Lavishly) अतिव्ययेन, अपरिमितं. See the word.—(Copiously) बाहुल्येन, अतिबहुलं, प्रापुंशं, अतिप्रचुरं, अतिरिक्तं, भूरि, भूरिशस्, अत्यन्तं, भृशं, अति prefixed; 'perspiring profusely,' अतिस्विद् *m. f. n.*, भृशस्विद्.

PROFUSENESS, *s.* (Lavishness) अतिव्ययः, मुक्तहस्तत्वं -ता. See LAVISHNESS, PRODIGALITY.—(Great abundance). See the next.

PROFUSION, *s.* समृद्धिः *f.*, सामृद्धं, अतिबाहुल्यं, बाहुल्यं, अतिप्रचुरं, अति-

प्राचुर्यं, वृत्तिप्रचुरत्वं, विपुलता, वैपुल्यं, अतिवैपुल्यं, पुष्कलता, उद्वेकः, अतिरिक्ता, अतिरेकः, वृद्धिः *f.*, उत्तेकः.

PROG, *s.* अर्थः, साधनं, भोजनं, भव्यं.—(Got by begging) भिक्षाव्रं.

PROGENITOR, *s.* पूर्वजनः, पितामहः, कुलपुरुषः, पूर्वपुरुषः, पूर्वजनकः, पूर्वजनिता *m.* (तु), पूर्वजननः, अग्रजननः, जनयिता *m.* (तु), जनननः, प्रजनः, जन्मदः, योजप्रदः, योजी *m.* (तु), वप्रा *m.* (तु).

PROGENY, *s.* सन्तानं—नः, सन्ततिः *f.*, अपत्यं, प्रजा. See OFFSPRING.

PROGNOSIS, *s.* (In medicine) परिभाषा, परिभाषणं.

PROGNOSTIC, *s.* पूर्वलक्षणं, पूर्वचिह्नं, पूर्वरूपं, पूर्वलिङ्ग, पूर्वसूचकचिह्नं, लक्षणं, चिह्नं, निमित्तं, सञ्जन्यं, शकुनं—नः, भाविसूचकचिह्नं, भविष्यत्सूचकचिह्नं, अनिरुद्धसूचकचिह्नं, भविष्यदुद्घोषकचिह्नं.

PROGNOSTIC, *a.* पूर्वसूचकः—का—कं, अग्रसूचकः &c., भविष्यसूचकः &c., भविष्यत्सूचकः &c., भाविसूचकः &c., उद्घोषकः &c., भविष्यदुद्घोषकः &c.

To PROGNOSTICATE, *v. a.* पूर्वं or अग्रे सूच्य (c. 10. सूचयति—यितुं), पूर्वं or अग्रतो दृष्ट् (c. 10. दर्शयति—यितुं) or प्रदृष्ट् or भविष्यत् सूच्य, पूर्वलक्षणेन भविष्यत् सूच्य or दृष्ट्, पूर्वलक्षणं दा, पूर्वचिह्नं दा.—(Foretell from sign) पूर्वलक्षणदर्शनाद् भविष्यद् वद् or ज्ञा or अनागतं ज्ञा in caus or अनुमा.

PROGNOSTICATION, *s.* पूर्वसूचनं—ना, अग्रसूचनं, पूर्वलक्षणेन भविष्यत्सूचनं or भाविसूचनं or पूर्वलक्षणदर्शनाद् भविष्यत्ज्ञानं or अनागतज्ञानं or भविष्यदनुमानं.

PROGNOSTICATOR, *s.* पूर्वसूचकः, अग्रसूचकः, पूर्वलक्षणेन भविष्यत्सूचकः or भाविसूचकः or भाविदर्शकः or अनागतदर्शकः, पूर्वलक्षणज्ञः, पूर्वचिह्नज्ञः.

PROGRAMME, *s.* पूर्वलेख्यं, पूर्वलेखः, पूर्वलिखितं. परिसंख्यापत्रं, वस्तुपरिसंख्या, परिगणनापत्रं, सूचिपत्रं.

PROGRESS, *s.* (Moving or proceeding on) गमनं, प्रगमनं, गतिः *f.*, प्रयाणं, अग्रगमनं, अग्रसरणं, अग्रगतिः *f.*, प्रसरणं, प्रसरः, यात्रा, प्रक्रमः, क्रमः—मणं, क्रान्तिः *f.*, अनुक्रमणं, प्रस्थानं, प्रवाहः, चारः, अग्रनं in comp.; 'difficult progress,' संक्रमः, संक्रामः, सञ्चारः, सञ्चरः, दुर्गमचरः.—(Increase) वृद्धिः *f.*, प्रवृद्धिः *f.*, वर्धनं, क्रमशो वृद्धिः *f.*, प्रवृद्धिः *f.*, उत्क्रमः.—(Improvement) वृद्धिः *f.*, प्राप्तिः *f.*, आगमः, संवृद्धिः *f.*—(In learning) विद्यागमः, विद्याप्राप्तिः *f.*, वृद्धिः *f.*, अभ्यासः, निवेशः.

To PROGRESS, *v. n.* (Proceed) प्रगम्, अग्रे गम्, प्रया, अग्रे या, प्रवृ, अग्रे वृ, प्रवृत्, प्रस्था, क्रम्.—(Improve) वृध्, प्रवृध्, वृद्धिं गम् or प्राप्, आगमं कृ.

PROGRESSION, *s.* (Moving forward). See PROGRESS.—(Arithmetical) श्रेणी, अनुपातः, चयः.—(Geometrical) गुणोत्तरं, चयः; 'common difference in progression,' उत्तर, 'last term in progression,' अन्त्यपदं, अन्त्यधनं.

PROGRESSIVE, *a.* क्रमकः—का—कं, क्रमिकः—का—कं, आनुक्रमिकः &c., क्रमनाथः—खा—खं, प्रक्रमनाथः &c., क्रमशो वर्धमानः—ना—नं, उत्तरोत्तरं or अधिकाधिकं वर्धमानः &c., प्रसरः—रा—रं, उत्तरोत्तरः—रा—रं, अधिकाधिकः—का—कं, वर्धयिषुः—युः—युः.

PROGRESSIVELY, *adv.* क्रमशः, क्रमत्, क्रमे क्रमे, उत्तरोत्तरं, अधिकाधिकं.

PROGRESSIVENESS, *s.* क्रमकगतिः *f.*, अनुक्रमणं, क्रमशो वृद्धिः *f.*, क्रमकता.

To PROHIBIT, *v. a.* (Forbid, interdict, hinder) निषिष्य (c. 1. -येषति -येषुं), प्रतिषिष्य, प्रत्याख्या, अकाःख्या, वृ in caus., निवृ, निरुध्, प्रतिरुध्, अपरुध्, उपरुध्, बाध्, प्रतिवन्ध्, निषेधं कृ, प्रतिषेधं कृ, वारणं कृ, निवारणं कृ; 'is prohibited,' निवार्यते. See To FORBID.

PROHIBITED, *p. p.* निषिद्धः—द्धा—द्धं, प्रतिषिद्धः &c., वारितः—तौ—तै, निवारितः &c., प्रत्याख्यातः &c., अकाःख्यातः &c., बाधितः &c.

PROHIBITION, *s.* निषेधः, प्रतिषेधः—धनं, वारणं, निवारणं, प्रत्याख्यातः, प्रतिषेधोक्तिः *f.*, निषेधोक्तिः *f.*, अकाःख्यातः, बाधः—धा—धनं, रोधः, निरोधः, पर्युदासः, आसेधः, वल्लः; 'written prohibition,' निवारणपत्रं, निषेधपत्रं.

PROHIBITOR, *s.* प्रतिषेद्धा *m.* (हु), प्रतिषेधकः, निषेद्धा *m.*, निवारकः.

PROHIBITORY, *a.* निषेधकः—का—कं, प्रतिषेधकः—का—कं, वारकः &c.

निवारकः &c., नाशदिकः—की—कं, निषेधाधिकः &c., निषेधकरः—रा—रं.

PROJECT, *s.* कल्पना, सङ्कल्पः, कल्पितं, परिकल्पना, परिकल्पितं, युक्तिः *f.*, प्रयुक्तिः, प्रयोगः, उपायः, उपायकल्पना, अनुसन्धानं, व्यवसायः, अभिप्रायः, आशयः, उद्देशः.

To PROJECT, *v. a.* (Cast forward) प्रक्षिप्य (c. 6. -क्षिपति—क्षेपुं), क्षिप्, अस्, प्रास्, प्रमुच्य, पत् in caus.—(In the mind) मनसा कृप् (c. 10. कल्पयति—यितुं) or परिकृप्, उपायं कृप् or अनुसन्धा, अग्रे or पूर्वं स्मिन् or प्रचिन् or परिचिन्, अग्रे निरुध्, चद्, व्ययसो, आलोच्य, अग्रकल्पनां कृ. See To PLAIN, CONTRIVE.

To PROJECT, *v. n.* (Jut out, be prominent) वहिःस्था (c. 1. -तिष्ठति—स्थानुं), वहिर्वृत्, वहिर्भू, वहिल्लिष्ठ, वहिःप्रलम्ब, प्रम् (c. 1. -सरति—सर्धुं), प्रसरः—रा—रं भू, अतिवृत्, अतिक्रम, उदयः—या—यं भू, प्रवृद्धः—दा—दं भू, प्रवृद्ध (c. 1. -रोहति—रोदुं), उन्नतः—ता—तं भू or अस्; 'projecting beyond,' अतिक्रम्य, क्रान्त्वा.

PROJECTED, *p. p.* (Cast forward) प्रक्षिप्तः—प्ता—प्तं, क्षिप्तः &c., पातितः—ता—तं.—(Planned) मनसा कल्पितः &c. or परिकल्पितः &c., चटितः &c.

PROJECTILE, *a.* दूरवेधी—धिनी—धि (नृ); 'weapon,' दूरवेधि शस्त्रं, अस्त्रं.

PROJECTING, *part.* (Jutting out) वहिःस्थः—स्था—स्थं, वहिर्वेत्ती—वेत्तीनी &c., वहिल्लिष्ठः—सा—सं, प्रलम्बः &c., वहिःप्रलम्बः &c., उदयः—या—यं, प्रसरः—रा—रं, अतिक्रम्यी &c., अतिवृत्ती &c., उन्नतः—ता—तं, प्रवृद्धः—दा—दं, सुवृद्धः &c.; 'having a projecting nose,' प्रलम्बघोषः—शा—शं, उन्नतः—सा—सं; 'having projecting teeth,' उदयदन्—दन्ती—दन्तं (तु), उहनुतः—रा—रं, करालः—ला—लं, करालदन्तः—ना—नं, दंष्ट्री &c., दंष्ट्रकरालवदनः—ना—नं; 'having a projecting breast,' स्तनाभोगविशिष्टः—ष्टा—ष्टं.

PROJECTION, *s.* (Jutting out) वहिर्वेत्तनं, वहिल्लिष्ठता, प्रलम्बता, उदयता, आभोगः, प्रसरः—रणं.—(Part jutting out) वहिल्लिष्ठभागः, वहिःस्थभागः, उदयभागः, उन्नतभागः, प्रवृद्धभागः, आभोगः, प्रसरः, निवृद्धः, दन्तकः.—(In astronomy) भङ्गः *f.*, लेखकः; 'projection of an eclipse,' परिलेखः.—(The act of scheming) उपायकल्पना. See PROJECT.

PROJECTOR, *s.* उपायकल्पकः, परिकल्पकः, उपायचिन्तकः, अग्रचिन्तकः.

PROLAPSE, PROLAPSUS, *s.* (As of an intestine) भ्रंशः; 'prolapsus ani,' गुदभ्रंशः; 'uteri,' गर्भाशयभ्रंशः, योन्मर्शः *n.*

To PROLAPSE, *v. n.* भ्रंश (c. 4. भ्रंशति, c. 1. भ्रंशते—शितुं), प्रभंश, परिभंश.

PROLATE, *p. p.* दीर्घोच्चारितः—ता—तं.—(Vowel) मुतः—तै.

PROLATION, *s.* (Drawing utterance) दीर्घोच्चारणं, द्राविडप्राणायामः.

PROLEGOMENA, *s.* परिभाषा, साभाषः, आरम्भोक्तिः *f.*, आरम्भवाक्यं, पूर्ववाक्यं.

PROLEPSIS, *s.* पूर्वग्रहणं, अग्रग्रहणं, अग्रप्रकालग्रहणं, पूर्वोदानं.

PROLIFIC, *a.* बहुप्रजः—जा—जं, बहुप्रसवः—वा—वं, बहुप्रजावान्—वती—वत् (तु), प्रजावान् &c., प्रसवशीलः—ला—लं, प्रचुरप्रजः &c., बहुप्रसवः—वा—वं, बहुसुती—तिनी—ति (नृ), सुती &c., प्रजनयिषुः—युः—युः, अचन्यः—न्या—न्यं, गर्भधारणशीलः—ला—लं, बहुसन्तानः—ना—नं.—(Productive) बहुफलदः—दा—दं, बहुफलः—ला—लं, बहुफलोत्पादकः—का—कं. See the word.

PROLIX, *a.* दीर्घसूचः—चा—चं, दीर्घसूची—विणी—वि (नृ), अतिविस्तृतः

-शी -शं, सतिविद्युतः -ता -तं, अतिदीर्घः -घो -घं, प्रपञ्चितः -ता -तं, ज्ञायतः -ता -तं, अतिक्रान्तः -ता -तं, विलीयः &c., ज्ञायतः &c.

PROLIXITY, PROLIXNESS, *s.* दीर्घसूचता -त्वं, अतिविलीयता, अतिविलस्रः, अतिदीर्घता, अतिप्रपञ्चः, विलीयता, विलस्रः, विलस्रः, वाक्विलस्रः, वाग्विलस्रः, प्रपञ्चः -चनं, अतिप्रपञ्चः, अतिवाहृत्यं.

PROLIXLY, *adv.* अतिविलस्रेण, सुविलस्रेण, वाग्विलस्रेण, विलस्रशस्त्रं.

PROLOGUE, *s.* प्रस्तावना -नं, नाट्यी, प्रवेशकः, पृष्ठरङ्गः, आमुखं, प्रकरणं, आरम्भः, आरम्भवाक्यं; 'speaker of it' नाट्यीवादी *m.* (नं), नाट्यीकरः.

To PROLONG, PROLONGATE, *v. a.* (Lengthen) दीर्घीकृत, द्राघ (nom.) द्राघयति -यितुं, वितन्, प्रतन्, विततीकृत, विलस्र, विलीयकृत, प्रपञ्च, ज्ञायन्, ज्ञायतीकृत, विलस्र, प्रमृ.

PROMINGATION, *s.* दीर्घीकरणं, द्राघिमा *m.* (नं), विलस्रः, विलस्रः, विलस्रितः *f.*, विततिः *f.*, विततीकरणं, आपतिः *f.*, आपतीकरणं, प्रपञ्चः -चनं.

PROLONGED, *p. p.* दीर्घीकृतः -ता -तं, ज्ञायतीकृतः &c., विततीकृतः &c., विलस्रः &c., ज्ञायामितः &c.; 'prolonged note' लयः.

PROLUSION, *s.* पृष्ठरङ्गः, पृष्ठपरीक्षा. See PRELUDE.

PROMENADE, *s.* (Walk for amusement) विहारः, विहरणं, परिक्रमः. — (Place for walking) विहारस्थानं, विहरणस्थानं.

To PROMENADE, *v. n.* विहृ (c. 1. -हरति -ते -हन्तुं), विहारं कृ, परिक्रमं कृ.

PROMINENCE, PROMINENCE, *s.* (A standing out) उन्नतिः *f.*, समुन्नतिः *f.*, उदग्रता, प्रलक्षता, उन्नतता, सुन्दरता, प्रकृतता, आभोगः; 'of the breast' स्तनाभोगः. — (Conspicuousness) प्रधानता, प्राधान्यं, प्रमुखत्वं, विशिष्टता, वैशिष्ट्यं, उत्कृष्टता, उत्कथेः, समुन्नतिः *f.*, श्रेष्ठता, परमपदं, मुख्यस्थानं, मुख्यता.

PROMINENT, *a.* (Standing out) उन्नतः -ता -तं, समुन्नतः &c., उदग्रः -या -यं, उन्नतः -ता -तं, सुन्दरः -दा -दं, प्रलक्षः -जा -जं, आभोगवान् -वती -वत् (नं), आभोगः -गा -गं, उद् or उन्न prefixed; 'having prominent teeth' उन्नतः -रा -रं, उदग्रदन्तः &c. See PROJECTING; 'having a prominent nose' उन्नतः -सा -सं, प्रलक्षघोषः -या -यः; 'having prominent breasts' स्तनाभोगः -गा -गं, स्तनाभोगविशिष्टः -हा -हं, उन्नतस्तनः &c. — (Conspicuous) सुदृश्यः -इया -इयं, सुदर्शनीयः -या -यं, मुख्यः -क्ता -कं, सुप्रकाशः -शा -शं, प्रथमः -दृग्विषयः -या -यं, प्रथमदृग्गोचरः -रा -रं. — (Eminent, principle) प्रमुखः -खा -खं, मुख्यः -ख्या -ख्यं, प्रधानः -ना -नं, उत्कृष्टः -हा -हं, प्रकृष्टः &c., विशिष्टः -हा -हं, परमः -ना -नं.

PROMINENTLY, *adv.* उन्नतं, मुख्यं, सुप्रकाशं, प्रधानतः, प्राधान्यतः.

PROMISCUOUS *a.* प्रकीर्णः -शी -शं, सङ्कीर्णः &c., मङ्गलः -ला -लं, साविपातिकः -की -कं, अविविक्तः -क्ता -कं, निर्विशेषः -या -यं, अपरिच्छिन्नः -जा -जं, अपरिच्छिन्नः -दा -दं, अमिश्रितः -ता -तं, क्रमविचारहीनः -ना -नं, भेदविचारहीनः &c., अवर्गीयः -या -यं; 'promiscuous intercourse' सङ्करः, साङ्कथ्यं.

PROMISCUOUSLY, *adv.* अविविक्तं, अविविशेषं, निर्विशेषं -येण, अविविशेषतः, अमिश्रितं, सङ्कीर्णं, प्रकीर्णं, अक्रमेण, अपरिच्छिन्नं; 'going about promiscuously' सङ्कीर्णचारी -रिणी &c.

PROMISCUOUSNESS, *s.* सङ्कीर्णता, प्रकीर्णता, सङ्कुलत्वं, अविविक्तता, निर्विशेषत्वं, परिच्छेदहीनता, भेदहीनता, क्रमविचारहीनता, भेदविचाररहित्यं, अवर्गीयता.

PROMISE, *s.* प्रतिज्ञा, प्रतिज्ञानं, प्रतिज्ञातं, वचनं, अभ्युपायः, अङ्गीकारः, स्वीकारः, उरीकारः, ऊरीकारः, उररीकारः, संक्षेपः, प्रतिज्ञावः, उपयुक्तिः *f.*, संविद् *f.*, नियमः, प्रत्ययः, उपगमः, अभ्युपगमः, परिपणनं; 'hollow or empty promise,' निरर्थकप्रतिज्ञा, असत्यप्रतिज्ञा, रिक्तवाच्यं,

रिक्तवचनं, शब्दपादित्यं; 'to keep or fulfil a promise,' प्रतिज्ञां पाल् or शुष् or तू or अपयुक् or सत्ताकृ or सतीकृ, उक्तं निर्वह (c. 10. -वाहयति -यितुं), वचनोद्धारं कृ; 'one who keeps a promise,' कृतप्रतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, सत्यसन्धः -न्धा -न्धं; 'to break a promise,' प्रतिज्ञाभङ्गं कृ, वचनभङ्गं कृ, संविद्यतिभ्रमं कृ, प्रतिज्ञाव्यतिभ्रमं कृ, प्रतिज्ञालंघनं कृ, विसंबद् (c. 1. -वदति -दितुं), विसंबादं कृ, विप्रलम्भं कृ, प्रतिज्ञासम्प्राप्तं कृ; 'slow in performing a promise,' प्रतिज्ञा-मन्थरः -रा -रं; 'to confirm a promise by touching water,' उदकस्पर्शं कृ; 'a sure, unfailing promise,' सत्यप्रतिज्ञा, सत्यवचनं, भीष्मप्रतिज्ञा, रामप्रतिज्ञा, रामवचनं.

To PROMISE, *v. a.* and *n.* प्रतिज्ञा (c. 9. -ज्ञानीते -ज्ञातुं), सम्प्रतिज्ञा with dat. or gen. of the person and acc. of the thing; प्रतिज्ञां कृ, अङ्गीकृत, उरीकृत, ऊरीकृत, उररीकृत, प्रतिश्रु (c. 5. -शृणोति -श्रोतुं), संश्रु, उपश्रु, उपगम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), उपगमं कृ, अभ्युपे (c. 2. अभ्युपेति -तुं, rt. इ), पणं कृ, परिपणनं कृ, संगृ (c. 6. -गिरते -गिरितुं -रीतुं) पणं (c. 1. पणते -यितुं), परिपण, वाग्दानं कृ; 'I promise this to thee,' तुभ्यम् इदं ददामि or दास्यामि इति प्रतिज्ञापूर्वं वद्; 'he promises a cow to the Brahmin,' विप्राय गां प्रतिशृणोति; 'to promise marriage,' विवाहप्रतिज्ञां कृ, वाग्दानं कृ, वाचादानं कृ, वाग्विषयं कृ.

PROMISE-BREACH, *s.* प्रतिज्ञाभङ्गः, वचनभङ्गः, प्रतिज्ञाव्यतिभ्रमः.

PROMISE-BREAKER, *s.* प्रतिज्ञाभङ्गकः, प्रतिज्ञालंघी *m.* (नं), प्रतिज्ञाव्यतिभ्रमी, वचनघाती *m.*, संविद्यतिभ्रमी *m.*, संविद्यतिभ्रमकारी *m.*, विसंबादी *m.*

PROMISED, *p. p.* प्रतिज्ञातः -ता -तं, कृतप्रतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अङ्गीकृतः -ता -तं, उरीकृतः &c., ऊरीकृतः &c., उररीकृतः &c., प्रतिश्रुतः -ता -तं, संश्रुतः &c., उपश्रुतः &c., साधुतः &c., स्वीकृतः &c., उपगतः &c., अभ्युपगतः &c., अभ्युपेतः &c., परिपणितः &c., संविदितः &c., सन्दिहः -हा -हं, वाग्दत्तः -त्ता -तं, वा . दत्तः &c., वचनदत्तः &c., सङ्कीर्णः -शी -शं, समाहितः -ता -तं.

PROMISE-KEEPER, *s.* प्रतिज्ञापालकः, सत्यप्रतिज्ञः, सत्यसन्धः, कृतप्रतिज्ञः, वचननिर्वाहकः, उत्कृतिनिर्वाहकः.

PROMISER, *s.* प्रतिज्ञाकारी *m.* (नं), प्रतिज्ञाकृत *m.*, प्रतिज्ञाता *m.* (नं).

PROMISING, *part. or a.* आशाजनकः -का -कं, आशाजननः -ना -नं, आशाकारी &c.

PROMISSORY, *a.* सप्रतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, प्रतिज्ञायुक्तः -क्ता -कं, प्रतिज्ञाविशिष्टः &c.

PROMONTORY, *s.* भूनासिका, भूमिनासिका, भूशलाका, अन्तरोपः -चं, समुद्रमध्ये महाद्वीपवह्निःस्थो भूमिभागः, महाद्वीपनासिका, उदग्रभूमिः *f.*, उदग्रभूः *f.*, समुद्रविच्छिन्नभूमिः *f.*, स्थूलोच्चयः.

To PROMOTE, *v. a.* (Further) उपकृ, पुरस्कृ, साहाय्यं कृ, उपकारं कृ, प्रवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), प्रयुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), सिद्धि-साधनं कृ. — (Excite, irritate) उत्तिज्, समुत्तिज्, उत्तुज्, प्रवृत्, प्रवृद्, प्रवृष्, प्रवृत्. — (Exalt, prefer) पदं वृष् (c. 10. पदयति -यितुं) or संवृष् or प्रवृष्, श्रेष्ठपदे or उत्कृष्टपदे नियुज् or प्रतिपद्, पदवृद्धिं कृ, पदवर्धनं कृ, प्रतिपत्तिं दा, पुरस्कृ.

PROMOTED, *p. p.* (Furthered) प्रवर्त्तितः -ता -तं, उपकृतः -ता -तं, कृतोपकारः -रा -रं, कृतसाहाय्यः -व्या -यं. — (Exalted, preferred) संवर्धितः -ता -तं, प्रवर्धितः &c., श्रेष्ठपदनिपुणः -क्ता -कं.

PROMOTER, *s.* प्रवर्त्तकः, प्रयोजकः, प्रयोजककक्षी *m.* (नं), उत्तेजकः.

PROMOTION, *s.* (Furtherance) उपकारः, साहाय्यता, साहाय्यं, प्रवर्धनं, पुरस्कारः, संवर्धनं -ना. — (Preferment, exaltation) पदवृद्धिः *f.*, पदवर्धनं, संवर्धनं -नं, प्रवर्धनं, वर्धनं, प्रतिपत्तिः *f.*, श्रेष्ठपदनिपुणं, श्रेष्ठपदप्राप्तिः *f.*

PROMOTIVE, *a.* संवर्धकः -का -कं, वर्धकः &c., प्रवर्धकः -का -कं, साधकः &c., सिद्धिसाधकः &c., संवर्धनकारी -रिणी -रि (न्).

PROMPT, *a.* उद्युक्तः -क्ता -कं, उद्यतः -ता -तं, अचिल्लः -छा -छं, अचिल्लवी -चिनी -चि (न्), अचिल्लचितः -ता -तं, प्रत्युत्पन्नः -चा -चं, प्रत्युत्पन्नमतिः -तिः -ति, आशुकारी -रिणी &c., सुप्रसूतः -ता -तं, प्रसूतः -ता -तं, उद्योगी &c., उद्यमी &c., प्रतिभानवान् -वती -वत् (त्), प्रतिभावान् &c., सप्रतिभः -भा -भं, प्रगल्भः -ल्भा -ल्भं, पटुः -टु -टु, अदीर्घसूत्रः -चा -चं, अचिचारः -रा -रं, क्षिप्रः -प्रा -प्रं, सत्वरः -रा -रं.

To PROMPT, *v. a.* (Incite) उद्युक् (c. 10. -योजयति -यितुं), प्रयुज्, नियुज्, प्रेर, प्रवृत्, प्रोत्साह, उत्साह, प्रवृत्, प्रवृत्, प्रवृत्, उत्तिष्ठ, प्रवर्त्तनं कृ, प्रोत्साहनं कृ.—(Suggest something forgotten) विस्मृतबोधनं कृ, विस्मृतबोधनं कृ, उत्तरसाधनं कृ, सूचनां कृ.

PROMPTED, *p. p.* प्रेरितः -ता -तं, प्रोत्साहितः &c., प्रवर्त्तितः &c., नियोजितः &c., प्रयोजितः &c., उद्युक्तः -क्ता -कं, उत्तेजितः -ता -तं, सूचितः &c.

PROMPTER, *s.* (Inciter) प्रेरकः, प्रवर्त्तकः, प्रोत्साहकः, प्रयोजकः.—(One who suggests something forgotten) विस्मृतबोधकः, विस्मृतबोधकः, अपस्मृतबोधकः, उत्तरसाधकः, सूचनाकारी *m.* (न्), सूचकः.—(At a theatre) सूचकः, सूचधारः.

PROMPTING, *s.* (Act of inciting) प्रेरणं, प्रवर्त्तनं, प्रोत्साहनं, प्रयोजनं, उत्तेजनं.—(Suggesting something forgotten) विस्मृतबोधनं -ना, अपस्मृतबोधनं, सूचना.

PROMPTITUDE, PROMPTNESS, *s.* अचिल्लः, प्रत्युत्पन्नता, उद्यमः, उद्युक्तता, उद्योगः, क्षिप्रता -त्वं, सत्वरता, पटुता, प्रसूतता, आशुकारित्वं, प्रतिभा, अचिचारः.

PROMPTLY, *adv.* अचिल्लेन, अचिल्लचितं, सद्यः, सत्वरं, क्षिप्रं, आशु, अचिरेण, अचिराद्, अचिचारेण, सोद्योगं, सोद्यमं, सप्रतिभं.

To PROMULGATE, *v. a.* (Publish, proclaim) प्रकाश, पिकाश, व्यापन in caus., प्रख्या, प्रचर् in caus., प्रकटीकृ, कृ, उत्कृ, प्रकृ, पुष् &c.

PROMULGATED, *p. p.* प्रकाशितः -ता -तं, प्रकीर्तितः &c., उत्कीर्तितः &c., प्रचारितः &c., प्रकटीकृतः &c., प्रकाशम् अभिहितः -ता -तं. See PUBLISHED, PROCLAIMED.

PROMULGATION, *s.* प्रकाशनं, प्रचारणं, प्रकीर्तनं, उत्कीर्तनं, विधोषणं.

PROMULGATOR, *s.* प्रकाशकः, प्रचारकः, व्यापकः, विधोषकः, पोषकः.

PRONE, *a.* (Bending forward, not erect, looking down) प्रणतः -ता -तं, नतः &c., नयः -छा -छं, प्रणतशिरसः -स्का -स्कं, अधोमुखः -खा -खी -खं, अधोवदनः -ना -नं.—(Lying with the face downwards) अधोमुखः &c., अधोवदनः &c., अधोमुखशयः -या -यं.—(Inclined, disposed) प्रवणः -खा -खं, उन्मुखः -खा -खं, प्रवर्त्तितः -ता -तं, शील in comp. See INCLINED.—(Disposed to fall) पातुकः -को -कं, पातयातुः -लुः -लु.

PRONENESS, *s.* (State of bending downwards) प्रणतत्वं -ता, नयता, अधोमुखता.—(Inclination, disposition) प्रवणता, प्रावर्ष्यं, मनःप्रावर्ष्यं, उन्मुखता, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवर्ष्यः, शीलता; 'prone to fall,' पातुकता -त्वं, पातयातुता, पतनशीलता.

PRONG, *s.* शूलः -लं, शिला, अयः, कष्टकः; 'having two prongs,' द्विशिखः -खा -खं, त्रयः -प्रा -प्रं; 'having three prongs,' त्रिशिखः &c., त्रयः &c.

PRONOMINAL, *a.* सर्वनामसम्बन्धी -न्धीनी -न्धि (न्), सर्वनामविधयः -का -कं.

PRONOUN, *s.* (In grammar) सर्वनाम *n.* (न्), सामान्यसंज्ञा.

(90) To PRONOUNCE, *v. a.* (Utter articulately) उच्चर (c. 10. -चारयति -यितुं), उदाहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), व्याहृ, समुदाहृ, गद् (c. 1. गदति

-दितुं), उदीर, समुदीर.—(Speak) वद् (c. 1. वदति -दितुं), प्रवद, वच्, प्रवच्, गद्, निगद्.—(Affirm confidently) निश्चयपूर्वम् वद्, वृदनिश्चयेन वद्, निश्चयपूर्वम् वद्.—(Declare) प्रख्या, कृ, प्रकृ, प्रकृ.—(Pronounce sentence) निर्णयं कृ, निर्णयपादं कृ.

PRONOUNCEABLE, *a.* उच्चारणीयः -या -यं, उच्चार्यः -य्यी -य्यं, उदाहरणीयः &c.; 'easily pronounceable,' सुसोच्चार्यः &c., सुसोद्यः -छा -छं.

PRONOUNCED, *p. p.* (Uttered) उच्चारितः -ता -तं, उदाहृतः &c., समुदाहृतः &c., व्याहृतः &c., अभिव्याहृतः &c., उदीरितः &c., समुदीरितः &c.; 'pronounced imperfectly,' यस्तः -स्ता -स्तं, लुप्रवृषेपदः -दा -दं.—(Spoken) उक्तः -क्ता -कं, गदितः -ता -तं, निगदितः &c.—(Declared) ख्यापितः -ता -तं, कीर्तितः &c., प्रकीर्तितः &c.

PRONUNCIATION, *s.* उच्चारणं, उच्चारः, उच्चेत्यः, उच्चेत्यनं, उदाहरणं, उदाहारः, व्याहारः, व्याहरणं, उदीरणं; 'of letters,' वक्षोच्चारः -ऋणं, वक्षोदाहारः, अक्षरव्याहारः; 'easy of pronunciation,' सुसोच्चार्यः -य्यी -य्यं, सुसोद्यः -छा -छं; 'difficult,' दुःसोच्चार्यः &c., दुःसोदाहरः -रा -रं, दुर्वचः -चा -चं; 'science of pronunciation,' शिक्षा.

PROOF, *s.* (Evidence, demonstration) प्रमाणं, प्रमात्यं, साधनं, उपपादनं, उपपत्तिः *f.*, प्रतिपत्तिः *f.*, प्रतिपादनं, सिद्धिः *f.*, सिद्धान्तः, निर्देशः, निर्णयः, निर्णयत्वं, प्रमाता *m.* (न्), प्रमातृत्वं, क्रियानिर्देशः; 'written proof,' लेखप्रमाणं, साधनपत्रं; 'ocular,' प्रत्यक्षप्रमाणं; 'production of proof,' साधननिर्देशः; 'having proof,' सप्रमाणः -खा -खं; 'absence of proof,' अप्रमात्यं, प्रमाणाभावः; 'according to proof,' प्रमाणतश्च, प्रमाणावयवः; 'party on whom rests the onus of proof,' साध्यवान् *m.* (न्); 'admitted as proof,' प्रमाणीभूतः -ता -तं.—(In arithmetic) उपपत्तिः *f.*; 'by algebra,' अल्गैब्रप्रमाणं.—(Evident or sure sign) लक्षणं, सनिश्चयलक्षणं.—(Trial, test) परीक्षा. उपपा, प्रतीतिः *f.*, कथिः *f.*; 'to put to the proof,' परीक्ष (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं). See To PROVE; 'this may be put to the proof,' रतप्रतीतिरु उत्पत्तिः.—(Rough impression, first impression) स्पृष्टमुद्रा, प्रथममुद्रा, पूर्वमुद्रा.—(Impenetrability) अभेद्यता, अभेदनीयता, अतिदृढता, सुदृढता, अविचार्यता; 'proof against,' अभेद्यः -छा -छं, अविचार्यः -य्यी -य्यं, अहाय्यः &c., अबाध्यः &c.; 'proof against temptation,' अलोभनीयः -या -यं, अप्रलोभनीयः &c.

PROOFLESS, *a.* निष्प्रमाणः -खा -खं, अप्रमाणः &c., प्रमाणावरहितः -ता -तं.

To PROP, *v. a.* (Support) चालस् (c. 1. -लक्षते -क्षितुं, c. 10. -लक्षयति -यितुं), अवलस्, समवलस्, उपलस्, विहस्, संलस्, पृ in caus., सन्धु, अभिपृ.

PROP, *s.* आधारः, उपलम्भः, अवलम्भः, अवलम्भनं, चालस् -घनं, धारणं, उपग्रः, आश्रयः, उपलक्षः; 'as a tree of a creeper,' अन्तिकाश्रयः.

To PROPAGATE, *v. a.* (Multiply the kind by successive production) उत्पत्तिपारम्पर्येण or परम्परप्रसवेन जार्ति वृष् (c. 10. वर्धयति -यितुं), आनुक्रमिकप्रसवेन सन्तानं or वंशं वृष्, क्रमिकजननेन प्रजावृद्धिं कृ or सन्तानवृद्धिं कृ.—(Generate successively) पारम्पर्येण उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), क्रमे क्रमे जन (c. 10. जनयति -यितुं) or जनन् or सु or प्रसु.—(Increase, extend) वृष् (c. 10. वर्धयति -यितुं), प्रवृष्, परिवृष्, बहुव्रीहिकृ, अधिकतरीकृ, विस्तृ in caus., वितन्, स्तनन्, प्रसृ in caus., विस्तृ, प्रष्.—(Disseminate doctrines, &c.) प्रचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), प्रचरीकृ, प्रचरीकृ.

To PROPAGATE, *v. n.* (Have young) ज्ञापकान् प्रसू (c. 2. -सूते, c. 4. -सूयते -सूतुं) or जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or उत्पद् (c. 4. -पाद-

यति-यितुं), प्रसवे कृ, प्रसूति कृ.

PROPAGATED, *p. p.* परम्परप्रसवेन or आनुक्रमिकप्रसवेन वर्धितः -ता -तं or वर्धितजातिः -तिः -ति or वर्धितवशः -शा -शे or वर्धितप्रजः -जा -जं, क्रमे क्रमे or अनुक्रमेण or पारम्पर्येण प्रसूतः -ता -तं or जातः -ता -तं or उपजातः &c. or उत्पादितः -ता -तं.—(Increased, extended) वर्धितः -ता -तं, प्रवृद्धः -द्धा -द्धं, सन्नातः -ता -तं, प्रसारितः &c., विसर्गोः -र्गो-र्गं, प्रपितः &c.—(Disseminated) प्रचारितः -ता -तं, प्रचलीकृतः &c.

PROPAGATION, *s.* (Multiplication of the kind by successive production) उत्पत्तिपारम्पर्येण प्रजावृद्धिः *f.*, परम्परप्रसवेन सन्नात-वृद्धिः *f.*, आनुक्रमिकप्रसवेन जातिवर्धनं.—(Successive generation) पारम्पर्योत्पत्तिः *f.*, उत्पत्तिपारम्पर्यं. परम्परोत्पत्तिः *f.*, परम्परप्रसूतिः *f.*, प्रसूतिपारम्पर्यं, क्रमिकोत्पत्तिः *f.*, अनुक्रमोत्पत्तिः *f.*, प्रसुगपतिः *f.*—(Extension, spreading) वर्धनं, प्रवर्धनं, विस्तारः. प्रसारणं. वितर्जितः *f.*, सन्नातिः *f.*, प्रपनं.—(Dissemination) प्रचारणं. प्रचलीकरणं, व्यापनं, व्याप्तिः *f.*

PROPAGATOR, *s.* क्रमिकोत्पादकः, उत्पत्तिपारम्पर्येण प्रजावर्धकः or वंश-वर्धकः or सन्नातवर्धकः, प्रचारकः, विस्तारकः.

TO PROPEL, *v. a.* प्रेर (c. 10. प्रेरयति-यितुं), प्रणुद् (c. 6. -मुदति-गोत्रं), चल् (c. 10. चालयति-यितुं), सञ्चल्, मृ (c. 10. मारयति-यितुं), सञ्चर् (c. 10. -चारयति-यितुं), कृप् (c. 1. कर्षति, ऋद्धं), समाकृप्.

PROPELLED, *p. p.* प्रेरितः -ता -तं, प्रणोदितः -ता -तं, प्रणुबः -न्ना -न्ने, चालितः -ता -तं, सञ्चालितः &c., सञ्चारितः &c., सारितः &c.

PROPENSE, *a.* प्रवणः -णा -णं, उन्मुखः -खा -खं. See PRONE.

PROPENSION, PROPENSITY, *s.* प्रवणता -न्वं, प्रावण्यं, मनःप्रावण्यं, चित्र-प्रावण्यं, उन्मुखता, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवाहः, शीलता -त्वं in comp., आलुता affixed; 'propensity to fall,' पतनशीलता, पतयालुता, पतनोन्मुखता; 'good propensity,' सुशीलता, साधुशीलत्वं; 'having good propensities,' सुशीलः -ला-लं; 'evil propensity,' दुर्व्यसनं, व्यसनं, दुःशीलता, दुर्गुणः; 'having evil propensities,' दुर्व्यसनी -निनी -नि (न्), दुःशीलः -ला-लं.

PROPER, *a.* (Peculiar) स्व in comp., स्वकीयः -या -यं, स्वीयः -या -यं, स्वकः -का -कं, आत्म in comp., आत्मोयः -या -यं, आत्मकीयः &c., निज in comp., निजः -जा -जं, अस्वायी -यिनी &c., असाधारणः -या -यी -यं; 'proper nature,' आत्मभावः, स्वभावः; 'proper duty,' स्वधर्मः.—(Fit, suitable) योग्यः -ग्या -ग्यं, यथायोग्यः &c., युक्तः -क्ता -कं, उपयुक्तः &c., उपयोगी -गिनी &c., उचितः -ता -तं, यथोचितः &c., समुचितः &c., औपयिकः -को -कं, समन्वयः -सा -सं, सङ्गतः -ता -तं, सङ्गतार्थः -र्थो -र्थं, उपपन्नः -न्ना -न्नं, पर्याप्तः -प्ता -प्तं, न्यायः -व्या -व्यं, अर्हः -र्हो -र्हं, यथाहः &c., पथ्यः -व्या -व्यं, अभिनीतः -ता -तं. प्रज्ञस्तः -स्ता -स्तं, क्षमः -क्षा -क्षं. Sometimes expressible by the fut. pass. part.; as, 'proper to be done,' कर्तव्यः -व्या -व्यं, करणीयः -या -यं, कार्यः -व्यो -व्यं; 'a proper course,' कर्तव्यता; 'proper to be eaten,' खाद्यः -द्या -द्यं; 'proper for diet,' पथ्यः &c.; 'eating what is proper,' पथ्याशी &c.; 'to be proper,' युज् in pass. (युज्यते), अर्ह (c. 1. अर्हति -हिन्ति), उपपद् in pass. (-पद्यते). See OUGHT.—(Proper noun) नामवाचकः.

PROPERLY, *adv.* यथायोग्यं, यथोचितं, युक्तं, योग्यं, उचितं, यथायुक्तं, यथाहं -हेतवः, सम्यक्, उपयुक्तं, योगतस्, यथार्थं, यथायथं, यथातथं, समञ्जसं, न्यायतस्, धर्मतस्, साम्प्रतं, स्थाने.—(Strictly) तत्त्वतस्, वस्तुतस्.

PROPERTY, *s.* (Quality, inherent or natural characteristic) गुणः, धर्मः, स्वभावः, स्वधर्मः, विशेषः -वर्णं, विशेषलक्षणं, लक्षणं.

सहजगुणः, सहजभावः, प्रकृतिभावः, प्रकृतिगुणः, रूपं, स्वरूपं, वस्तु *n.*, वस्तुस्वभावः, वस्तुशक्तिः *f.*, निसर्गभावः, अवच्छेदः -दकः; 'specific property,' जातिस्वभावः, जातित्वं; 'properties, a collection of them,' गुणसङ्ग्रहः, गुणजातिः; 'the three properties of nature,' गुणत्रयं; see NATURE; 'possession of properties,' गुणवन्ता -स्वं, गुणता, गुणिता; 'possessed of them,' गुणान्वितः -ता -तं, गुणवान् &c.; 'a general or common property,' साधारणगुणः साधारणधर्मः; 'latent property,' धर्म *n.* (न्), गूढधर्मः; 'some properties belong to all numbers,' कतिचिद् धर्माः सर्वसंख्या-विषयका भवन्ति—(Right of possessing) स्वत्वं, अधिकारः, अधि-कारित्वं -ता. स्वाम्यं, स्वामित्वं, प्रभुत्वं.—(Thing owned, own possession) स्वं, स्वधनं, स्वविज्ञं, स्वद्रव्यं, आत्मधनं.—(Possessions in general, money, estates, &c.) धनं, विज्ञं, वस्तु *n.*, विभवाः, द्रव्यं, द्रविणं, अर्थः, रिकयं, च्चकयं, दायः, राः *m.* (रे), भूमिः *f.*, धाव्य-माणत्वं, योगक्षेत्रः; 'fixed property,' स्थावरं, स्थावरधनं, निवन्धः; 'moveable property,' अस्थायरं, अस्थायरधनं; 'landed property,' भूमिधनं, भूमिः *f.*, क्षेत्रं, पांशुः *m.*, स्थावरः; 'property in cattle,' गोधनं, गोवृद्धं; 'public or common property,' गणद्रव्यं, गणधनं; 'possessing property,' धनी -निनी &c., धनवान् &c., रिकृषो &c.; 'accession of property,' धनागमः; 'accumulation of it,' धनसम्पत्तिः *f.*, धनोपचयः; 'heir to it,' धनाधिकारी *m.* (न्), च्चकयभागो *m.*, रिकयहारी *m.*, धनहारी *m.*, धनहरः, धनग्रहः; 'receiving or inheriting it,' च्चकयग्रहणं, धनग्रहणं, धनादानं; 'division of it,' च्चकयभागः, दायभागः, दायविभागः; 'forfeiture of it,' दायपवर्जनं; 'acquisition of it,' धनार्जनं.

PROPHET, *s.* (Act of prediction) भविष्यत्त्वधनं, भविष्यकथनं, भावि-कथनं, भाविधियकथनं, भविष्यप्रदर्शनं, भविष्यहर्षणं, प्रदर्शनं, भावि-विषयप्रदर्शनं, भाविप्रदर्शनं, भविष्यत्सूचनं, भाविनिरूपणं, अयनिरूपणं, सिद्धादेशः. See PREDICTION.—(The prediction itself, or matter predicted) भविष्यद्वाक्यं, भविष्यद्वचनं, भविष्यवादः, भविष्य-द्वाक् *f.* (च्), भविष्यार्थः, भविष्यत् *n.*, भविष्यत्वं.

PROPHESIED, *p. p.* प्रदर्शितः -ता -तं, पूर्वेकथितः &c., प्राक्सम्भवाद्दर्शितः &c. To PROPHESY, *v. a.* भविष्यत् कृप् (c. 10. कथयति-यितुं) or प्रदृश् (c. 10. दर्शयति-यितुं) or दृश्, भविष्यत् सूच्, भाविकथनं कृ, भावि-विषयं प्रदृश् or कृ, भाविविषयं or भविष्यार्थं पूर्वे दृश् or अग्रे सूच् or निरूप, भाविप्रदर्शनं कृ, अनागतं दृश् or ज्ञा in caus. See To PREDICT, FORETELL.

PROPHET, *s.* भविष्यद्वाक्ता *m.* (क्ता), भविष्यद्वादी *m.* (न्), भाविष्यक्ता *m.*, भविष्यत्त्वकः, भाविकथकः, प्रदर्शकः, भविष्यप्रदर्शकः, भाविप्रदर्शकः, भाविदर्शकः, भविष्यहर्षकः, भाविसूचकः, भविष्यत्सूचकः, अनागतदर्शकः, अनागतवक्ता *m.*, अयनिरूपकः, पूर्वेनिरूपकः, भाविनिरूपकः, अनागत-ज्ञापकः, भाविज्ञापकः, पुराविद् *m.*, दूरदर्शी *m.* (न्), भाविदर्शी *m.*, दैवज्ञः.

PROPHETESS, *s.* भविष्यद्वाक्त्रिणी, भविष्यद्वादिनी, अनागतदर्शिनी, दैवज्ञा. PROPHETIC, PROPHETICAL, *a.* भविष्यत्सूचकः -का -कं, भाविसूचकः &c., भविष्यहर्षकः &c., भाविदर्शकः &c., भाविप्रदर्शकः &c., प्रदर्शकः &c., भविष्यत्त्वकथनविषयः -या -यं, भाविकथनसम्बन्धी &c., आद्यः -यी -यं.

PROPHETICALLY, *adv.* भविष्यत्त्वकथनपूर्व, भाविसूचनपूर्व, भाविकथनक्रमेण. PROPHYLACTIC, PROPHYLACTICAL, *a.* रोगनिवारकः -का -कं, रोगवारकः &c. PROPINQUITY, *s.* समीपता, समीप्यं, सन्निधिः *m.*, सन्निधानं, सन्निधौ, प्रतासति *f.*, प्रतासकता, आसन्नता; 'close propinquity,' आनन्त्यं, आनन्तरं. See NEARNESS.

PROFITABLE, a. आराधनीयः -या -यं, आराध्यः -ध्या -ध्यं, प्रसादनीयः &c.
To PROFITATE, v. a. आराध् (c. 10. -राधयति -यितुं), अभिराध्, प्रसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), सम्प्रसद्, अभिप्रसद्, अनुराध् (c. 10. -रधयति -यितुं), सान्ध् (c. 10. -सान्धयति -यितुं), शम् (c. 10. -शमयति -यितुं), प्रसाध् (c. 10. -साधयति -यितुं), तुष् (c. 10. -तोषयति -यितुं), सनुष्, परितुष्, सम्प्रितुष्, अनुनी (c. 1. -नयति -नेतुं), अभिप्रणी, प्रसन्नोक्, **PROFITATED, p. p.** आराधितः -ता -तं, प्रसादितः &c., प्रसन्नः -न्ना -न्नं, अनुराधितः &c., अभिराधः -द्धा -द्धं, शमितः -ता -तं, शान्तः -न्ना -न्नं, प्रशमितः &c., अनुनीतः &c., अभिप्रणीतः &c.
PROFITATION, s. आराधनं -ना, प्रसादनं, सान्धनं -ना, सान्धः -न्धं, शान्धः -न्धं, शान्धनं, अनुराधनं, शमनं, शान्तिः f., प्रशान्तिः f., उपशान्तिः f., शान्तिकर्म n. (न्), प्रशमनं, उपशमनं, अनुनयः, अभिप्रणयः, सन्तोषणं, साम n. (न्); 'for sin,' प्रायश्चित्तम्.
PROFITATOR, s. आराधकः, शान्तिकर्त्ता m. (त्रै), सान्धनकृत्, अनुराधकः.
PROFITATORY, a. शान्तिकः -की -कं, शमकः -का -कं, शान्तिकरः -रा -रं, सान्धकरः &c., शमकारकः -का -कं, उपशमकः &c., आराधकः &c., प्रसन्नकारकः &c.; 'propitiatory ceremonies,' शान्तिकं, शान्तिकपोष्टिकं; 'course of such ceremonies,' अनुष्ठानं; 'water used at them,' शान्मुदं -दकं.
PROFITOUS, a. (Favorable) प्रसन्नः -न्ना -न्नं, सुप्रसन्नः &c., अनुकूलः -ला -लं, सुमनस्कः -स्का -स्कं, अनुग्राही -हिणी -हि (न्), आनुग्राहकः -की -कं, हितकामः -मा -मं, हितवुद्धिः -द्धिः -द्धि, सुहितः -ता -तं, उपकारशीलः -ला -लं, अभिमुखः -खा -खं.—(As a god granting boons) वरदः -दा -दं, वरप्रदः -दा -दं.—(Auspicious) शुभः -भा -भं, कल्याणः -णी -गं, शुभद्वारः -रा -रं, शुभदः -दा -दं, माङ्गलिकः -की -कं, मङ्गल्यः -त्या -त्यं, मङ्गलकरः &c., छेमकरः &c., छेमद्वारः &c., भद्रद्वारः &c., च्युतिकारः &c., छेमकारः -री -रं, शम्भेदः -दा -दं, शङ्करः &c., शम्भेदः -यती -यत् (न्), इष्टः -ष्टा -ष्टं, अभीष्टः &c.
PROFITOUSLY, adv. प्रसन्नं, प्रसादेन, सप्रसादं, अनुकूलं, सानुकूल्यं, सानुग्रहं, कन्याणं, समाङ्गल्यं, सेवेश. See AUSPICIOUSLY.
PROFITOUSNESS, s. प्रसन्नता, प्रसादः, अनुकूलता, सानुकूल्यं, सुप्रसन्नता, अभिमुखता, अभिमुख्यं, माङ्गल्यं, मङ्गलता, कल्याणं -खता, शुभता.
PROPOSANT, s. पूर्ववादी m. (न्), अग्रवादी m., पूर्वपक्षी m., प्रतिज्ञावादी m.
PROPORTION, s. (Comparative relation or adaptation of one thing to another) प्रमाणं, परिमाणं, सम्मितिः f., प्रमितिः f., परस्परप्रमाणं, परस्परानुगुण्यं, अनुगुणता, आनुगुण्यं, परस्परानुगुण्यं, परस्परानुरूपता, परस्परसादृश्यं, अन्योन्यसादृश्यं, अन्योन्यसमता, परस्परानुषङ्गः, मिथःसादृश्यं, परस्परसम्बन्धः, अन्योन्यसम्बन्धः, मिथःसम्बन्धः, परस्परान्वयः, व्यतिपङ्गः. See PROPORTIONATENESS; 'in proportion to,' अनुगुणः -या -यं, अनुरूपः -पा -पं, अनुसारी -रिणी &c., सदृशः -शी -शं, समः -मा -मं, सादृश्येन, यथाप्रमाणं, प्रमाणतः, अनुरूपेण, अनुसारेण, सदृशं, or expressed by अनु or यथा prefixed or तस् affixed; as, 'in proportion to one's strength,' यथाशक्ति, शक्तिम्, आत्मशक्तिमादृश्येन, स्वशक्तिम्, आत्मशक्तिसम्बन्धः.—(Relation in general) अन्ययः, समन्वयः, अनुपङ्गः, सन्धः, सम्पक्केः.—(In arithmetic) अनुपातः; 'the four numbers are in proportion,' चतस्रः संख्या अनुपातस्थाः सन्ति; 'dependence of larger numbers on smaller in a progressive series,' तारतम्यं.—(Symmetry, adaptation) सम्मितिः f., सम्मिता, सन्धानं, अनुसन्धानं, संयोगः, अन्ययः; 'of parts or form,' अङ्गसंयोगः, अङ्गसन्धानं, अवयव-संयोगः, आकारशुद्धता, आकारशुद्धिः f.; 'of just proportions,'

आकारशुद्धः -द्धा -द्धं.—(Just share) चंशः, भागः, विभागः, उद्धारः.
To PROPORTION, PROPORTIONATE, v. a. परस्परं or अन्योन्यं सदृशोक् or अनुरूपीक् or अनुगुणीक् or समीक्, परस्परानुगुण्यं कृ, परस्परानुरूप्यं कृ, परस्परसादृश्यं कृ, मिथःसादृश्यं कृ, सम्मितिं -तो कृ, प्रमाणं कृ, समप्रमाणीकृ. See To ADJUST.
PROPORTIONATE, PROPORTIONABLE, PROPORTIONAL, a. समप्रमाणः -या -यं, समपरिमाणः -या -यं, समप्रमाणकः -का -कं, सम्मितः -ता -तं, प्रमितः -ता -तं, परिमितः -ता -तं, अनुगुणः -या -यं, सदृशः -शी -शं, समः -मा -मं, तुल्यः -त्या -त्यं, अनुरूपः -पा -पं, अनुसारी &c., आनुपङ्गिकः -की -कं, अनुपङ्गिकः &c., अनुषङ्गी &c., परस्परानुगुणः &c., परस्परानुरूपः -पा -पं, परस्परसदृशः &c., परस्परानुषङ्गिकः -की -कं, समतोः -ला -लं; 'proportionate to one's strength,' आत्मशक्तिसदृशः &c., आत्मशक्तिसमः &c.
PROPORTIONATENESS, PROPORTIONALNESS, s. प्रमाणसमता, परिमाण-समता, समप्रमाणकता, सम्मितिः f., अनुगुणता, आनुगुण्यं, सदृशता, सादृश्यं, समता, तुल्यता, अनुरूपता, आनुकूल्यं, परस्परानुगुण्यं. See PROPORTION.
PROPORTIONABLY, adv. अनुरूपतः, अनुरूप, अनुसारेण -रतम्, सादृश्येन, सदृशं, प्रमाणतः, यथाप्रमाणं, यथापरिमाणं, प्रमाणानुसारात् -रेण, यथांशतः, विभागशः; 'to one's strength,' see under PROPORTION.
PROPORTIONED, p. p. यथाप्रमाणं परिकल्पितः -ता -तं, प्रमाणानुसारात् कल्पितः &c. or विहितः &c. See PROPORTIONATE.
PROPOSAL, s. उपन्यासः, कर्त्तव्योपन्यासः, प्रतिज्ञा, प्रतिज्ञातं, कर्त्तव्यसूचना -नं, कर्त्तव्यप्रतिज्ञा, कर्त्तव्यनिर्देशः, अभिधानं, अभिहितं, उक्तं, वाक्यं.—(Of marriage), see the next.
To PROPOSE, v. a. उपन्यस्य (c. 4. -अस्यति -असितुं), उपन्यासं कृ, उपन्यासीकृ, कर्त्तव्योपन्यासं कृ, कर्त्तव्यसूचनं कृ, प्रतिज्ञा (c. 9. -जानाति -नीते -ज्ञाते), प्रतिज्ञां कृ, कर्त्तव्यप्रतिज्ञां कृ, निविद् (c. 10. -वेदयति -यितुं), निवेदनं कृ, अभिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), कर्त्तव्यं or यथाकर्त्तव्यं निर्दिष्ट (c. 6. -दिशति -देष्टुं) or सूच्य (c. 10. -सूचयति -यितुं), कर्त्तव्यनिर्देशं कृ.—(Intend), see the word.—(Make an offer of marriage) विवाहप्रतिज्ञां कृ, प्रेमनिवेदनं कृ.
PROPOSED, p. p. उपन्यस्तः -स्ता -स्तं, उपन्यासीकृतः -ता -तं, प्रतिज्ञातः &c., निवेदितः -ता -तं, निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, अभिहितः &c.
PROPOSITION, s. उपन्यासः, प्रतिज्ञा, प्रतिज्ञातं, वाक्यं, उक्तं, वचनं.—(In logic, geometry, &c.) प्रतिज्ञा, प्रतिज्ञेयं, ऋज्विका, प्रमेयं, पूर्वपक्षः, प्रतिज्ञातार्थः; 'abandonment of the original proposition,' प्रतिज्ञासम्प्रासः, प्रतिज्ञाहानिः f.; 'denial of a proposition,' प्रतिज्ञाविरोधः; 'completing it,' आकाङ्क्षापूर्वः; 'subsequent proposition,' प्रतिज्ञान्तरं.
To PROPOUND, v. a. (Propose) उपन्यस्य, प्रतिज्ञा, निर्दिष्ट, अभिधा, सूच्य (c. 10. -सूचयति -यितुं), निविद्, प्रतिपद् (c. 10. -पादयति -यितुं).
PROPOUNDED, p. p. उपन्यस्तः -स्ता -स्तं, प्रतिज्ञातः -ता -तं, निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं.
PROPRIETARY, a. स्वामिसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (न्), स्वाम्यधीनः -ता -तं; 'proprietary right,' स्वत्वं, अधिकारः -रिता, स्वामित्वं, स्वाम्यं, प्रभुत्वं -ता.
PROPRIETOR, s. स्वामी m. (न्), अधिकारी m. (न्), प्रभुः m., पतिः m., ईश्वरः, स्वत्ववान् m. (न्), अधिकारवान् m., स्वताधिकारी m.; 'without title,' अनपसरः.
PROPRIETORSHIP, s. स्वामित्वं, स्वाम्यं, स्वत्वं, अधिकारिता -त्वं, प्रभुत्वं.

PROPRIETRESS, *s.* स्वामिनी *f.*, अधिकारिणी *f.*, स्वतः अधिकारिणी *f.*

PROPRIETY, *s.* यथायोग्यता, युक्ता, योग्यता, यथायुक्ता, युक्ति *f.*, उप-युक्ता, उपयोगिता -त्वं, उचितत्वं, जोषित्वं, यथोचितत्वं, उपपत्तिः *f.*, सामञ्जस्यं, समञ्जसं, सम्भावना. व्यायः -यता, सङ्गतत्वं, साङ्गत्वं, बाधार्थं, यथाहेता, यथागत्यर्थं, अभेदः, पयोनिः, पार्थ -यता; 'of conduct,' मयोदा, मयोदानतिश्रमः, विनयः, विनीतता, सुचर्या, सुचरितं, स्थितिः *f.*, संस्था, अनतिश्रमः, अत्यभिचारः, कर्तव्यता, इतिकर्तव्यता; 'pattern of propriety,' व्यापारः.

PROROGATION, *s.* चिरकालपर्यन्तं महासभापित्तनं or कार्यनिवृत्तिः *f.* or कार्यत्यागः. —(Prolongation) दीर्घीकरणं.

To PROROGUE, *v. a.* (Adjourn to a distant period) चिरकालपर्यन्तं महासभाम् विवृणु (c. 6. -सृजति -सृष्टु, c. 10. -सर्जयति -यितुं) or कार्य-निवृत्तिं कृ or कार्यत्यागं कृ. —(Prolong) द्राघ (nom. द्राघयति -यितुं), दीर्घीकृ, दीर्घकालस्यं -स्यां कृ, चिरकालस्यं -स्यां कृ.

PROROGUED, *p. p.* चिरकालपर्यन्तं विसर्जितः -ता -तं or विवृणुः -ष्टा -ष्टं.

PROSAIC, *a.* गद्यरूपः -पा -पं, गद्यमयः -यी -यं, गद्यात्मकः -का -कं, छन्दोहीनः -ना -नं, छन्दोरहितः -ता -तं. —(Dull) विरसः -सा -सं, चरमिकः -का -कं, फलुः -लुः -लुः, रसहीनः -ना -नं, तेजोहीनः &c., लघुरहीनः &c.

To PROSCRIBE, *v. a.* (Doom to destruction) घोषणापूर्वं बधदस्ताईं स्या in caus. (स्यापयति -यितुं), प्रकाशलेखेन बधाईं शा in caus., or बधदस्ताईं निर्दिष्ट or बध्यं निर्दिष्ट or घातयं निर्दिष्ट, अनुकजनो बध्यो म्लि इति सूचनार्थं प्रकटनपत्रे नाम लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं) or अभिलिख्, मृत्युपात्रं निर्दिष्ट --(Denounce and expel) प्रकट-नपत्रेण बहिष्कृ or निरस् or प्रसादिष्ट. —(Interdict) प्रकाशनपत्रेण निषिष or प्रतिषिष, प्रकटनलेखेन निषु or बाध.

PROSCRIBED, *p. p.* बधनामावलिषणमभिलिखितः -ता -तं, बधदस्ताईः -ष्टा -ष्टं, प्रकाशनपत्रेण निषिष्टः -ष्टा -ष्टं or प्रतिषिष्टः &c. or निवारितः -ता -तं.

PROSCRIPTION, *s.* प्रकाशनपत्रेण बध्यजननिर्दिष्टः or बधनामावलिनिर्दिष्टः, घोषणापूर्वं बधदस्ताईं स्थापनं, प्रकटनपत्रेण बधाईं शापनं.

PROSE, *s.* गद्यः, हारकः, छन्दोरहितवाक्यं; 'prose and verse,' गद्यपद्यः; 'alternate prose and verse,' चम्पुः *m.*

To PROSE, *v. n.* दीर्घोच्चारणेन विरसवाक्यानि or विरसकथाः बद् (c. 1. वदति -दितुं), दीर्घसूत्रतया or दीर्घसूत्रवद् विरसकथोपास्यानं कृ.

To PROSECUTE, *v. a.* (Pursue, follow up, carry on continuously) जनवरतम् अनुष्टा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठानुं), अविरतम् अनुसेव् (c. 1. -सेवते -यितुं) or उपसेव् or सेव्, नित्यं प्रवृत् (c. 1. -वर्जते -र्जितुं), अविरत-प्रवृत्तिं कृ, निर्वह् (c. 10. -वाहयति -यितुं); 'to prosecute one's efforts,' अविरतयत्नं कृ, अनपरतप्रयत्नं कृ, निर्योसाहं कृ; 'one's undertakings,' प्रारम्भानि सम्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं); 'one's studies,' निर्याध्ययनं कृ, अविरताध्ययनं कृ, विद्वानुसेवनं कृ. —(In law) अभियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), अभियोगं कृ, अभिशंस् (c. 1. -शंसति -सितुं), अभिशंसनं कृ, व्यवहाराभियोगं कृ, व्यवहाराभिशंसनं कृ.

PROSECUTED, *p. p.* (Carried on continuously) अविरतम् अनुष्ठितः -ता -तं or अनुसेवितः &c. or सेवितः &c., निर्वोहितः &c. —(In law) अभियुक्तः -क्ता -क्तं, अभिशंसतः -स्ता -सं, व्यवहाराभियुक्तः -क्ता -क्तं, व्यवहाराभिशंसतः -स्ता -स्तं.

PROSECUTION, *s.* (Carrying on continuously) अविरतानुष्ठानं, नि-रानुष्ठानं, निरानुसेवनं, निरसेवनं, निरप्रवृत्तिः *f.*, अविरतप्रवृत्तिः *f.*, निरप्रवृत्तनं, निर्वोहनं; 'of efforts,' अविरतयत्नकरत्वं, निर्योषागः; 'of study,' निर्याध्ययनं, अविरताध्ययनं, विद्वानुसेवनं, विद्वानुपाठनं,

प्रवृत्तिः *f.* —(In law) अभियोगः, अभिशंसनं, व्यवहाराभियोगः, व्यव-हाराभिशंसनं, अभियुक्ता.

PROSECUTOR, *s.* (One who carries on continuously) अविरतानु-ष्ठायी *m.* (नं), अविरतानुसेवी *m.*, निर्वोहकः. —(In law) अभियोगी *m.* (नं), अभियोगी *m.* (नं), अभिशंसकः, व्यवहाराभियोगकृत्, व्यवहारा-भिशंसनकृत् *m.*, अभियोगकारी *m.* (नं), विवादार्थी *m.*, जयौ *m.*

PROSELYTE, *s.* धर्मपरिवर्तकः, धर्मान्तराह्वी *m.* (नं), मतान्तराह्वी *m.*, धर्मान्तरावलम्बी *m.*, स्वधर्माह्वी *m.*, स्वधर्मावलम्बी *m.*, अन्यधर्माह्वी *m.*, अन्यधर्मावलम्बी *m.*, स्वधर्मी *m.*, धर्मान्तरागतः, परधर्माभिगतः, स्वधर्म-त्यागी *m.*, स्वधर्मात्यागपूर्वं धर्मान्तराह्वी *m.*; 'to Judaism,' विहु-दीपधर्माह्वी *m.*; 'to Christianity,' ख्रीष्टीयधर्माह्वी *m.*, ख्रीष्टी-यमतयाह्वी *m.*

To PROSELYTE, PROSELYTIZE, *v. a.* धर्मान्तरं or स्वधर्मं ग्रह in caus., मतान्तरं or स्वमतं ग्रह, धर्मपरिवर्तकं कृ; 'to Judaism,' विहुदीपमतं ग्रह in caus.

PROSELYTISM, *s.* धर्मपरिवर्तनं, धर्मान्तरग्रहणं, धर्मान्तरप्रापणं.

PROSER, *s.* दीर्घोच्चारणेन विरसकथोपास्यायकः, दीर्घसूत्री *m.* (नं).

PROSING, *s.* दीर्घोच्चारणेन विरसकथोपास्यानं, दीर्घसूत्रता -त्वं.

PROSODIAL, PROSODICAL, *a.* छन्दसः -स्त्री -सं, छन्दःशास्त्रसम्बन्धी &c., छन्दःशास्त्रविषयकः -का -कं, छन्दोविषयकः &c., छन्दःसम्बन्धी &c.

PROSODIAN, *s.* छन्दःशास्त्रज्ञः, छन्दःशास्त्रविद् *m.*, छन्दःशास्त्रगुप्यकः.

PROSODY, *s.* छन्दस् *n.*, छन्दःशास्त्रं, छन्दोविद्या, छन्दोज्ञानं.

PROSOPOPEIA, *s.* See PERSONIFICATION.

PROSPECT, *s.* (View) दृष्टिः *f.*, दर्शनं, दृष्टिपातः, दृक्पातः. —(View of future events, expectation) भाविदर्शनं, भविष्यदर्शनं, भाविष-टनादर्शनं, अनागतदर्शनं, मानसिकदृष्टिः *f.*, अपेक्षा, उदीक्ष्यं, आशा, प्रत्याशा. —(That which is presented to the view) दृक्पात-विषयः, दृष्टिपातविषयः, दृष्टिगतदेशः, दृक्पातानगतदेशः, दृष्टिपातगत-प्रदेशः, दृष्टिगोचरदेशः, दृग्गोचरप्रदेशः.

PROSPECTIVE, *a.* भाविकालापेक्षकः -का -कं, उन्नरकालापेक्षकः &c., भाविकालसापेक्षः -ष्ठा -ष्टं, भविष्यदपेक्षकः &c., आगामिकालसापेक्षः &c., भाविस्मृक् *m. f. n.* (ज्ञ).

PROSPECTIVELY, *adv.* भाविकालापेक्षया, उन्नरकालापेक्षया, भविष्यदपेक्षया, भाविकालसापेक्षं, आगामिकालसापेक्षं, भाविकालमपेक्ष्य, उन्नरकालमपेक्ष्य.

PROSPECTIVENESS, *s.* भाविकालापेक्षा, उन्नरकालापेक्षा -क्षकता -त्वं.

PROSPECTUS, *s.* कर्तव्यसूचनपत्रं, कर्तव्यार्थसूचनपत्रं, कर्तव्यार्थसूचनपत्रं.

To PROSPER, *v. a.* (Render successful, favor) सफलकृ, सिद्धिं or सिद्धतां कृ or नी (c. 1. नयति, नेतुं) or साध् (c. 10. साधयति -यितुं), सिद्धीकृ, सिद्धिमनं -मतीं -मत् कृ, वृष् (c. 10. वषयति -यितुं), संवृष्, रष् (c. 10. रधयति -यितुं), समृद्धीकृ, उपकृ, अनुग्रह्, उपयद्, प्रति-पाल्, अनुपाल्.

To PROSPER, *v. n.* (Thrive) क्षुप् (c. 4. क्षुध्यति, c. 5. क्षुद्योति, जयितुं), समृप्, समृद्धीभू, समृद्धः -ष्टा -ष्टं भू, वृष् (c. 1. वषते -यितुं), संवृष्, विवृष्, रष् (c. 1. रधते -यितुं), सवेष्, सम्यक्षिं गन्, समृद्धिम् इ or गन्, सखीकः -का -कं भू, जीमान् -मती &c. भू or वृष्. —(Be success-ful) सिष् (c. 4. सिध्यति, सेतुं), सिद्धिं गन् or इ, कृताधीभू, प्राप्ताधीभू, सिद्धाधीभू, सम्पद् (c. 4. -पद्यते -यितुं), सम्पद् or सम्यक्षिं गन्, सख-लीभू, सफलः -ला -लं भू.

PROSPERITY, *s.* समृद्धिः *f.*, सामर्थ्यं, क्षुद्धिः *f.*, सम्पत्तिः *f.*, सम्पद् *f.*, सुख-सम्पद् *f.*, वृद्धिः *f.*, संवृद्धिः *f.*, उदयः, पुष्कोदयः, अभ्युदयः, जीः *f.*, लक्ष्मीः *f.*, सौभाग्यं, भाग्यं, पूतिः *f.*, ज्येन -नं, रथा, कुशलं -लता, कौशल्यं, शान्तिः *n.*

(न), कल्याणं, मङ्गलं, नाङ्गल्यं, भद्रं, शुभं, शिखं, च्युतिः *f.*, रिहं, उप-
चयः; 'season of prosperity', समृद्धिसमयः, समृद्धिकालः, उदय-
कालः.—(Success) सिद्धिः *f.*, साम्यसिद्धिः *f.*, अर्थसिद्धिः *f.*, कृतार्थता
सफलता, साम्यत्वं; 'national,' योगध्वेनः.

PROSPEROUS, *a.* (Thriving) समृद्धः -ज्ञा -ज्ञं, वर्धमानः -ना -नं, वर्धिष्णुः
-ष्णुः -ष्णु, श्रीमान् -मती -मत् (न), लक्ष्मीवान् &c., धेनवान् &c.,
वृद्धिमान् &c., समृद्धिमान् &c., उदयी -यिनी -यि (न), शम्भवान् &c.,
विपद्ग्रहितः -ता -तं, निरापद् *m. f. n.*, सुख्यः -स्या -स्यं, रथमानः -ना
-नं, सनेधमानः &c., श्रीलः -ला -लं, सश्रीकः -का -कं, लक्ष्णः -णा
-यं, श्रीयुक्तः -क्ता -कं, अधिकाङ्क्षिः -ङ्क्षिः -ङ्क्षि.—(Successful) सफलः
-ला -लं, सिद्धिमान् &c., सिद्धः -ज्ञा -ज्ञं, सिद्धार्थः -र्या -र्यं, कृतार्थः
&c.—(Fortunate, favorable, auspicious) कल्याणः -णा -यं,
कल्याणी &c., मङ्गलः -ला -लं, नाङ्गलिकः -की -कं, शुभः -भा -भं,
शिवः -वा -वं, शुभान्वितः -ता -तं, सौभाग्यवान् &c., भाग्यवान् &c.,
धन्यः -न्या -न्यं, कुशलः -ला -लं, धेनः -ना -नं, धेन्यः -न्या -न्यं, भद्रः
-द्रा -द्रं, प्रसन्नः -न्ना -नं, शङ्करः -रा -रं, शिवङ्करः &c., श्रीकरः &c.

PROSPEROUSLY, *adv.* समृद्धा, सम्पदा, सुसम्पदा, श्रिया, सधेनं, सौभाग्येन,
कौशलेन, सकल्याणं, कल्याणं, कुशलं, शुभं, अभ्युदयेन, सफलं, अवृथा.

PROSPICIENCE, *s.* प्रदृशने. See FORESIGHT.

PROSTITUTE, *s.* वेश्या, गणिका, पयस्वली, वारस्वती, साधारणस्त्री, वाराङ्गना,
भोग्या, पयस्वाङ्गना, सामान्या स्त्री, बन्धुरा. See HARLOT.

PROSTITUTE, *v. a.* गल्लैकर्मोपे or कुलितकर्मोपे प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति
-युक्ते -योक्ते) or उपयुज् or विनियुज्, गल्लैकर्मोपे or कुलितकर्मोपे
नियुज्, पयस्व -स्या कृ, साधारणीकृ, सङ्क्षोपयोग्यं -ग्या कृ.

ROSTITUTION, *s.* वेश्यानं, वेश्यावृत्तिः *f.*, पौष्टित्यं, वारसेवा, भगवृत्तिः *f.*,
भगव्यापारः, भगनीषिका, वेश्याजीषिका. See HARLOTRY.—(De-
voting to infamous purposes) गल्लैकर्मोपे प्रयोगः, कुलितकर्मोपे
विनियोगः, गल्लैकर्मोपे or कुलितकर्मोपे नियोजनं, पयस्वकरणं, सङ्क्षो-
पयोग्यकरणं; 'wages of prostitution,' पयस्वस्त्रिया भृतिः *f.* or
भाटकं, वेशः.

PROSTRATE, *a.* (Lying at length) अवमूर्द्धशयः -या -यं, क्षिप्रदेहः -हा
-हं, भूमिशायी -यिनी -यि (न), भूमिङ्गतः -ता -तं, अवनिङ्गतः &c.—
(In supplication, adoration, &c.) साहाङ्गपतितः -ता -तं, साहा-
ङ्गप्रणतः &c., साहाङ्गनमस्कारं प्रणयितः &c., चरणगतः -ता -तं,
चरणपतितः -ता -तं, पादपतितः &c., दक्षवत् पतितः &c., पादप्रणतः
&c., प्रणयितः &c., प्रपतितः &c., उपनतः &c., प्रणतः &c.,
नतः &c.

TO PROSTRATE, *v. a.* (Throw down) पत् (c. 10. पातयति -यितुं), निपत्,
अधःपत्, ध्वंस् (c. 10. ध्वंसयति -यितुं), प्रध्वंस्, नश् (c. 10. नाशयति
-यितुं), विनश्, प्रणश्, अधरोत्तरीकृ, भूमिं गम् in caus.—(One's
self in reverence, &c.) प्रणयत् (c. 1. -पतति -तितुं), साहाङ्गं or
साहाङ्गपातं प्रणयत् or पत्, प्रणयपतनं कृ, प्रणम् (c. 1. -ययति -यन्तुं),
कार्यं प्रणम्, साहाङ्गप्रणयनं कृ, साहाङ्गनमस्कारं कृ, साहाङ्गपातं कृ, साहा-
ङ्गप्रणयनं कृ, प्रणयपातं कृ, पादप्रणयनं कृ, चरणप्रणयनं कृ, दक्षवत् पत्
or भू or पतनं कृ, चरणपतनं कृ, पादपतनं कृ, दक्षवत् प्रणयनं कृ.—
(The strength) सङ्क्षेपशक्तिं कृ (c. 1. हरति, हर्षुं), शक्तिपातं कृ, शक्ति-
नाशं कृ, क्षीयशक्तिं कृ.

PROSTRATED, *p. p.* पातितः -ता -तं, निपातितः &c., अधःपातितः &c.,
दक्षवत् पातितः &c., प्रणयपातितः &c., प्रणयपतितः &c., भूमिं गतितः
&c.—(As strength) दृढशक्तिः -क्ति -क्ति, नरशक्तिः &c., क्षीयशक्तिः
&c., गतशक्तिः &c., हतोजाः -जाः -जः (क्ष), गतोजाः &c., नतोजाः &c.

PROSTRATION, *s.* (Of the body in reverence, &c.) प्रणयपातः, प्रणय
पतनं, साहाङ्गपातः, साहाङ्गप्रणयपातः, साहाङ्गप्रणयनः, साहाङ्गपातः,
साहाङ्गनमस्कारः, दक्षवत् पतनं or पातः, दक्षवत् प्रणयनः, चरणपतनं
पादपतनं, पादप्रणयनः, देहपातनं, शरीरपातनं, प्रपतनं.—(Of strength)
शक्तिपातः, शक्तिहानिः *f.*, सत्वहानिः *f.*, शक्तिक्षयः, विशंसः -सा, घ्नानिः *f.*
—(Of spirits) अवसादः, अवसन्नता, विषादः, विषयता, घ्नानिः *f.*

PROSY, *s.* विरसः -सा -सं, अरसिकः -का -कं, फलुः -लुः -लु. See PROSER.

TO PROTECT, *v. a.* (Guard) रक्ष् (c. 1. रक्षति -क्षितुं), अभिरक्ष्, परि-
रक्ष्, संरक्ष्, प्रतिरक्ष्, गुप् (c. 1. गोपयति, c. 10. गोपयति -यितुं),
अनुगुप्, निर्गुप्, अभिगुप्, प्रगुप्, संगुप्, अभिसंगुप्, पाल्, परिपाल्,
अनुपाल्, प्रतिपाल्, अभिपाल्, सम्पाल्, उपपाल्, पा, परिपा, पै,
परिपै, संपै, तृ in caus., अच्, पुप्, गुप्तिं कृ, गोपनं कृ, संगोपनं कृ,
रक्षणं कृ, संरक्षणं कृ, पालनं कृ, परिपालनं कृ, पोषणं कृ.

PROTECTED, *p. p.* रक्षितः -ता -तं, संरक्षितः &c., अभिरक्षितः &c., परि-
रक्षितः &c., सुरक्षितः &c., गुप्तः -प्ता -प्तं, गोपितः -ता -तं, गोपायितः
&c., सङ्क्षोपितः &c., पालितः &c., उपपालितः &c., अनुपालितः &c.,
प्रतिपालितः &c., ज्ञातः &c., चाणः -णा -यं, अक्षितः -ता -तं, तारितः
&c., अभ्युपपन्नः -न्ना -नं, आश्रितः &c., समाश्रितः &c.

PROTECTION, *s.* (The act) रक्षा, रक्षणं, संरक्षणं, अभिरक्षा -क्षणं, परि-
रक्षणं, प्रतिरक्षणं, गुप्तिः *f.*, गोपनं, सङ्क्षोपनं, पालनं, परिपालनं, प्रति-
पालनं, अनुपालनं, अभिपालनं, ज्ञातं, परिज्ञातं, अवनं, ज्ञेयकरणः,
ज्ञेयः, अभ्युपपत्तिः *f.*—(That which protects or shelters) आश्रयः,
संश्रयः, समाश्रयः, श्रयणं, आश्रयणं, शरणं, शरण्यता, शरण्यः; 'to
seek the protection of, go for protection,' आश्रि (c. 1. -श्रयति
-यितुं), संश्रि, समाश्रि, शरणार्थं गम्.—(Favor, countenance) प्रसादः,
अनुग्रहः, सङ्ग्रहः, अनुपालनं, आश्रयः.—(Writing that protects)
अभयपत्रं.

PROTECTIVE, *a.* रक्षकः -का -कं, संरक्षकः &c., पालकः -का -कं, प्रति-
पालकः &c., गोपकः &c., रक्षाकारी -रिणी -रि (न), पौष्टिकः -की -कं.

PROTECTOR, *s.* रक्षकः, रक्षी *m.* (न), रक्षिता *m.* (नृ), गोप्ता *m.* (नृ),
गोपकः, गोपायकः, गोपी *m.* (न), गोपः, संरक्षकः, पालकः, प्रति-
पालकः, पालयिता *m.* (नृ), पालः, पः in comp., ज्ञाता *m.* (नृ), भय-
ज्ञाता *m.*, शरणं, शरण्यं, आश्रयः, आश्रयभूतः, शरणभूतः, आश्रयदाता *m.* (नृ).

PROTECTRESS, *s.* रक्षका, रक्षिणी, रक्षित्री, पालका, पालयित्री, रक्षा-
कारिणी, गोपिनी, गोपका, गोपी, चायनी, आश्रयदात्री.

PROTEGE, *s.* आश्रितः, संश्रितः, रक्षणीयः, पालनीयः, पोषः, शरणगतः.
TO PROTEGE, *v. a.* प्रभु (c. 10. -सारयति -यितुं), प्रसारणं कृ. See

TO EXTEND.

TO PROTEST, *v. n.* (Declare solemnly) दृढनिश्चयपूर्वम् or दृढप्रति-
ज्ञापूर्वम् वद्, दृढोक्ता वद्, दार्ढ्येन वद्, दृढं वद्, दृढोक्तिपूर्वम् क्वा or
क्वाया or प्रक्वा, दृढोक्तिं कृ.—(Make a solemn declaration
expressive of dissent or opposition) असन्मतिरूपकं दृढवाक्यं
वद् or दृढवादं कृ or दृढनिषेधं कृ, असन्मतिरूपकं दृढोक्तिं कृ,
विरोधरूपकं दृढप्रतिज्ञां कृ, दृढोक्तिपूर्वम् असन्मतिं क्वा in caus. or
ज्ञा in caus., दृढनिश्चयपूर्वम् or दृढप्रतिज्ञापूर्वम् असन्मतिं ज्ञा in caus.
or प्रकाशं (c. 10. -काशयति -यितुं), दृढोक्तिपूर्वम् निषेधं कृ, दृढवाक्यपूर्वम्
न सम्मन्ने or न स्वीकरोमि इति वद्, दृढोक्तिपूर्वम् मतान्तरं क्वा or
प्रकाशं, दृढप्रतिज्ञापूर्वम् न सम्मन् or विपरीतं मन् or अन्यथा मन्.—
(In writing) असन्मतिलिखितं प्रकाशं, असन्मतिरूपकं प्रकाशं.

PROTEST, *s.* असन्मतिरूपकं दृढनिषेधवाक्यं, असन्मतिरूपकं दृढविरोधवाक्यं,
असन्मतिरूपकं दृढोक्तिपूर्वम् निषेधः, दृढप्रतिज्ञापूर्वम् निषेधः, दृढनि-

अथपूष्यम् अस्तीकारप्रकाशनं, दृढप्रतिज्ञापूष्यम् असम्मतिप्रकाशनं, दृढो-
क्लिष्टं मतान्तरस्थापनं or असम्मतिस्थापनं or विपरीतमतस्थापनं,
दृढनिश्चयपूष्यम् अस्तीकारवाक्यं or असम्मतिवाक्यं or अनङ्गीकारवाक्यं.
—(In writing) दृढनिषेधसूचकं or दृढविरोधार्थकम्, अस्तीकारपत्रं
or असम्मतिपत्रं or अनङ्गीकारपत्रं.

PROTESTANT, *s.* असम्मत्, अस्तीकारवादी *m.* (नं), अस्तीकर्त्ता *m.* (नं),
रोमीयमतविरोधी *m.* (नं), रोमीयमतविरुद्धः, रोमीयधर्मासम्मतः.

PROTESTATION, *s.* (Solemn declaration) दृढोक्तिः *f.*, दृढवाक्यं,
दृढवादः, दृढप्रतिज्ञापूष्यो वादः, दृढभाषणं, दृढप्रतिज्ञापूष्यं भाषणं. See
PROTEST.

PROTEUS, *s.* (Taking any shape at will) कामरूपी *m.* (नं), कामरूपः,
लघुरूपी *m.*, लघुरूपः, दुः *m.*

PROTOTYPE, *s.* मूलरूपं, मूलप्रतिमा, मूलमूर्तिः *f.*, आदर्शः, मूलादर्शः, मूलं,
प्रतिरूपं, प्रतिकृतिः *f.*, प्रत्युपमा -मानं, प्रतिमूर्तिः *f.*

To PROTRACT, *v. a.* (Lengthen) दीर्घीकृ, द्राघ (nom. द्राघयति -यितुं).
See To PROLONG, LENGTHEN.—(Delay) विलम्ब. See the word.

PROTRACTED, *p. p.* दीर्घः -घा -घं, द्राघिमवान् -वती -वत् (नं), विल-
क्षितः -ता -तं, चिरायितः &c., चिरस्थः -म्या -स्यं, चिरस्थितः -ता -तं;
'sound', मुनः -तं.

PROTRACTION, *s.* दीर्घीकरणं, द्राघिमा *m.* (नं), दीर्घता, विलम्बः -घनं.
To PROTRUDE, *v. a.* (Thrust forward) प्रसृ (c. 10. -सारयति -यितुं),
वहिसृ, वहिर् निःसृ, वहिर् गम् (c. 10. गमयति -यितुं), प्रसारणं कृ.

To PROTRUDE, *v. n.* वहिः सृ (c. 1. सरति, सञ्चुं), प्रसृ, वहिर् निःसृ,
वहिर् गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), वहिर् भू, वहिःस्था, वहिर् वृत्, अति-
वृत्, अतिप्रसृ, उद्भिद् in pass. (-भिद्यते), प्रोद्भिद्, उद्भेदं कृ, प्रलम्ब,
वहिर् लम्ब. See To PROJECT, *v. n.*

PROTRUDED, *p. p.* वहिगेतः -ता -तं वहिःसृतः &c., वहिभेत्तः -ता -तं,
वहिःस्थितः &c., वहिवैक्षितः &c., निःसारितः &c., वहिःसारितः &c.,
वहिर् निःसारितः &c., प्रसृतः &c., प्रसारितः &c., उद्भिन्नः -चा -चं,
प्रोद्भिन्नः &c.

PROTRUDING, *part.* वहिःस्थः -स्था -स्यं, वहिवैक्षी -क्षिणी -क्षि (नं), वहि-
गेतः -ता -तं, वहिलेखः &c. See PROJECTING.

PROTRUSION, *s.* वहिवैक्षेनं, वहिःसरणं, उद्भेदः, प्रोद्भेदः. See PROJECTION.

PROTUBERANCE, *s.* (Tumour, prominence) स्फोटः, विस्फोटः, गुल्मः,
गुल्मः -खट्वा, शोषः, आभोगः, उन्नतिः *f.*, प्रलम्बता. See PROJECTION.

PROTUBERANT, *a.* उन्नतः -ता -तं, प्रलम्बः -घा -घं, वहिलेखः &c., गुल्मी
-गुल्मी -गुल्मी (नं), आभोगी &c., वृहद्विवेशः -ज्ञा -ज्ञं. See PROJECTING.

To PROTUBERATE, *v. n.* उन्नतः -ता -तं भू, प्रलम्ब, वहिलेख. See
To PROJECT, *v. n.*

PROUD, *a.* गर्हितः -ता -तं, गर्ही -क्षिणी -क्षि (नं), सगर्हः -घ्ना -घं, गर्हणः
-रा -रं, गर्हवान् -वती -वत् (नं), गर्हितचित्तः -ता -तं, दृप्तः -प्रा -पं,
सदप्यः -घा -घं, दपैवान् &c., दृप्तः -प्रा -पं, दर्पी &c., मानी &c.,
मानवान् &c., अभिमानी &c., अभिमानवान् &c., साभिमानः -ना -नं,
अहङ्कारी &c., अहङ्कारवान् &c., अहंयुः -युः -यु, साहङ्कारः -रा -रं,
अहम्माना &c., प्रगल्भः -ल्भा -लं, उन्नतः -ता -तं, उन्नतचित्तः -ता -तं,
उन्नतमनाः -नाः -नः (स), समुन्नतः &c., प्रौढः -ढा -ढं, उन्नतः -ज्ञा -ज्ञं,
उन्नतचेताः &c., समुन्नतः &c., सादोषः -पा -पं, सादोषी &c., उत्तिक्र-
-का -कं, उन्नतशिरसः -स्त्रा -स्त्रं, उन्नतमनसः &c., समुन्नतचित्तः &c.,
अर्धदृष्टिः -दि -दि, अवलिम्बः -ना -नं, दपैज्जातः &c., सावहेलः -ला
-लं, प्रपूषः -घा -घं; 'proud of one's beauty,' रूपगर्हितः -ता -तं,
रूपाभिमानी &c.; 'of one's birth,' कुलाभिमानी &c.; 'of one's

learning,' पाण्डित्याभिमानी &c., पण्डितमन्यः -न्या -न्यं; 'of the
body,' देहमानी &c.; 'to be proud,' गर्व (c. 1. गर्वति -क्षितुं,
c. 10. गर्हयते -यितुं), गर्हितः &c. भू, सगर्हीभू, दृप् (c. 4. दृष्यति,
दंष्टुं, द्रुष्टुं), मन् (c. 4. मानयते -यितुं), प्रगल्भ (c. 1. -गल्भते -त्स्थितुं);
'to render proud,' दृप् (c. 10. दर्पयति -यितुं), गर्हितं -तां कृ.

PROUDLY, *adv.* सगर्हं, सदप्यं, समानं, साभिमानं, साहङ्कारं, सादोषं,
सोन्माघं, गर्हितं, उन्नतचेतसा, सावहेलं, सावलेपं, गर्हितवत्, दृप्तवत्,
प्रगल्भवत्.

PROVABLE, *a.* प्रमेयः -या -यं, साधनीयः &c., साध्यः -घ्या -घ्यं, उपपा-
दनीयः &c., उपपाद्यः -द्या -द्यं, प्रतिपाद्यः &c., प्रतिपादनीयः &c.,
समर्थनीयः &c., सूच्यः -च्या -च्यं.

To PROVE, *v. a.* (Establish as truth) साप् (c. 10. साधयति -यितुं),
सिद्धीकृ, प्रमाण (nom. प्रमाणायति -यितुं), प्रमाणीकृ, प्रमाणां -शां कृ,
उपपद् (c. 10. -पादयति -यितुं), प्रतिपद्, विभू (c. 10. -भावयति -यितुं),
भू, निखी (c. 1. -खयति -खेतुं), सत्याकृ, सत्यीकृ; 'by testimony
or other evidence,' साक्षिणा or साक्ष्येण or प्रमाणेन साप् or भू
or उपपद्.—(Evince, demonstrate) सूच (c. 10. सूचयति -यितुं),
दृश् (c. 10. दर्शयति -यितुं), अभिदृश्, अनुदृश्, निर्दिष्ट (c. 6. -दिशति
-दंष्टुं), विनिर्दिष्ट, प्रदिष्ट, निखी, समर्थ (c. 10. -सर्धयति -यितुं), प्रकाश-
—(Try, ascertain, bring to the test) परीक्ष (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं),
परीक्षां कृ, निरूप, ज्ञा in des., निखी, निश्चि, अनुभू, प्रतीति कृ.—
(Experience) अनुभू, अनुभवं कृ, अनुभूतिं कृ.

To PROVE, *v. n.* (Be found, turn out) सम्भू (c. 1. -भवति -वि-),
सम्पद् (c. 4. -पद्यते -पत्तुं), उत्पद्, उपपद्, विद् in pass. (विद्यते),
सिध् (c. 4. सिध्यति -ते), आपत् (c. 1. -पतति -तिर्तुं), संवत्, वृत्.—
(Be ascertained or shown to be true) निर्णी in pass. (-णीयते),
निश्चि in pass. (-च्यते), सूच in pass. (सूच्यते), अनुभू in pass.
(-भूयते), विभू, प्रमाणीभू, प्रती in pass. (-इयते).

PROVED, *p. p.* (Established as true) सिद्धः -द्धा -द्धं, साधितः -ता -तं,
उपपादितः &c., उपपन्नः -न्ना -न्नं, प्रमाणिताः -ता -तं, प्रमाणीकृतः &c.,
भावितः &c., विभावितः &c., प्रतिपादितः &c., प्रमितः -ता -तं.—
(Evinced, demonstrated) सूचितः -ता -तं, दर्शितः &c., निर्दिष्टः
-द्धा -द्धं, निर्णीतः -ता -तं, समर्थितः &c.—(Tested, ascertained)
परीक्षितः -ता -तं, निरूपितः -ता -तं, निश्चितः &c., निर्णीतः &c.,
अनुभूतः &c., प्रतीतः -ता -तं; 'thing to be proved,' साध्यं, प्रमेयं;
'proved by evidence,' साक्षिभावितः &c., साक्ष्यसिद्धः &c.

PROVENDER, *s.* पाच्यं, यात्रिकं, शङ्खलं, सखलः -लं, साखद्रव्यं, भक्ष्यद्रव्यं,
पद्यादिखाद्यद्रव्यं, शुष्कतृणादि *n.*, शुष्कपासादि, मापादि, शस्यादि.

PROVER, *s.* उपपादकः, सिद्धिकर्त्ता *m.* (नं), साधकः, प्रमाता *m.* (नं), प्रति-
पादकः, उपपत्तिकारी *m.* (नं), प्रतिपत्तिकारकः, निर्णेता *m.*, विभावकः.

PROVERB, *s.* लोकवाक्यं, लोकोक्तिः *f.*, प्राचीनवाक्यं, पुराणवाक्यं, लोक-
प्रचलितवाक्यं, वाक्यं, वचनं, वाक् *f.* (च), सूत्रं, प्राचीनसूत्रं, पुराणसूत्रं,
उपमानं, उपदेशवाक्यं, उपदेशसूत्रं, न्यायः, न्यायवाक्यं.

PROVERBIAL, *a.* (Mentioned in a proverb) प्राचीनसूत्रप्रोक्तः -क्ता -क्तं,
पुराणसूत्रप्रोक्तः &c., लोकप्रोक्तः &c., लोकोक्तः &c.—(Comprised in
a proverb, current as one) प्राचीनसूत्ररूपः -पा -पं, पुराणसूत्ररूपः
&c., लोकप्रसिद्धः -द्धा -द्धं, लोकप्रचलितः -ता -तं, लोकप्रचलः -ला -लं,
न्यायरूपः &c., न्यायप्रसिद्धः &c.

PROVERBIALLY, *adv.* लोकप्रसिद्धं, जनप्रसिद्धं, प्राचीनसूत्रानुसारेण.

To PROVIDE, *v. a.* (Procure or prepare beforehand) अग्रे or पूर्व
कृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं) or उपकृप् or परिकृप् or सम्पृक् or

सोपकारद्रव्याणि कृप् or विधा or उपस्था in caus. or in caus. or सम्भृ or पुरस्कृ or प्रस्तुतीकृ or निर्वा, अये द्रव्यपरिकल्पनं कृ or द्रव्यसम्भारं कृ or उपकरणसम्भारं कृ or द्रव्यसामर्थ्यं परिकृप्. See To PREPARE.—(Make a previous stipulation) पूर्वनिर्णयं कृ, पूर्वपणं कृ, पूर्वसन्धिं कृ, पूर्वसङ्केतं कृ, पूर्वप्रतिज्ञां कृ.—(Provide against or for) expressed by some of the above roots in conjunction with अर्थे or अर्थे in comp.; 'to provide necessities against a time of want,' आपदर्थं द्रव्याणि सम्भृ or आपदर्थं द्रव्यसम्भारं कृ; 'to provide thick clothing against the cold,' शीतनियारण्यार्थं स्थूलवस्त्राणि कृप्; 'to provide for another,' परार्थं प्रयोजनीयद्रव्याणि परिकृप् or परं प्रयोजनीयद्रव्ययुक्तं कृ; 'to provide for another comfortably,' परस्वार्थं कृ or जन्, परमुख्यतां कृ, परं मुख्यं कृ; 'to provide for, take measures against,' पूर्वोपायं कृ, अये उपायं कृ, पूर्वोपायं प्रयुज्, उपायप्रयोगं कृ. PROVIDED, *p. p.* (Furnished or prepared beforehand) अये परिकल्पितः -ता -तं or परिकृप्तः -ता -तं or उपकृप्तः -ता -तं or सम्भृकृप्तः &c. or कल्पितः -ता -तं, पूर्वं सम्भृतः -ता -तं or युक्तः -क्ता -कं or समायुक्तः &c. or संयुक्तः &c. or अन्वितः -ता -तं or समन्वितः &c. or उपतः &c. or सहितः &c. or निर्मितः -ता -तं; 'provided for,' प्रयोजनीयद्रव्ययुक्तः -क्ता -कं, सङ्घसोपकारद्रव्ययुक्तः &c., ज्ञातस्वार्थः -स्थ्या -स्थ्यं, अन्नवस्त्रयुक्तः &c.—(Stipulated previously) पूर्वनिर्णयितः -ता -तं, पूर्वपणितः &c., पूर्वसङ्केतितः &c.; 'provided that, with this condition,' पूर्वनिर्णये कृते, पूर्वसङ्केते कृते, एतेन सन्धिना. PROVIDENCE, *s.* (Fore-sight, fore-thought) पूर्वदृष्टिः *f.*, अयदृष्टिः *f.*, दूरदृष्टिः *f.*, दूरदर्शनं, दीर्घदृष्टिः *f.*, दीर्घदर्शनं, पूर्वचिन्ता, अयचिन्ता, पूर्वविषेचनं, पूर्वविचारः -रणं -णा, अयविचारः, भविष्यदर्शनं, भविष्यचिन्ता, भाविचिन्ता, भाविचिन्तावलोकनं, पूर्वविमर्शः, प्रसमीक्षा.—(The providence of God) ईश्वरानुसन्धानं, ईश्वरविधिः *m.*, ईश्वरविधानं.—(Divine Providence himself) विधाता *m.* (तु), धाता *m.*, अनागतविधाता *m.*, भविष्यविधाता *m.*, विधिः *m.*, ईश्वरः, परमेश्वरः. PROVIDENT, *a.* दीर्घदर्शी -दर्शनी -दर्शि (न्), दूरदर्शी &c., दीर्घदृष्टिः -दृष्टिः, दूरदृष्टिः &c., परिणामदर्शी &c., अयदर्शी &c., भविष्यदर्शी &c., अनागतदर्शी &c., भविष्यचिन्तकः -का -कं, भाविचिन्तकः &c., पूर्वविचारो &c., पूर्वविचिन्तो &c., अनारतः -हा -तं. PROVIDENTIAL, *a.* ईश्वरकृतः -ता -तं, ईश्वरविहितः &c., ईश्वरानुसन्धानप्रयुक्तः -क्ता -कं, ईश्वरविधानप्रयुक्तः &c., विधातृकृतः -ता -तं, विधातृसिद्धः -द्धा -द्धं, ईश्वरसिद्धः &c. PROVIDENTIALLY, *adv.* ईश्वरविधानेन, ईश्वरविधिना, ईश्वरानुसन्धानात्, दिक्ष्वा. PROVIDENTLY, *adv.* दीर्घदृष्ट्या, अयदर्शनात्, परिणामदर्शनात्, भविष्यदर्शनात्, चिन्तापूर्व, विषेचनापूर्व, पूर्वविचारण, पूर्वविचारं कृत्वा, पूर्वविषेचनं कृत्वा, प्रसमीक्ष्य, प्रविमर्श्य. PROVIDER, *s.* परिकल्पकः, उपकल्पकः. See PROCURER, &c. PROVINCE, *s.* (Division of a kingdom) मखलं, चक्रं, देशः, प्रदेशः, विषयः, राष्ट्रं, निर्गः, ग्रामज्ञतः; 'governor of a province,' मखलेश्वरः, मखलपतिः *m.*, मखलाध्यक्षः, मखलाधिपतिः *m.*, माखलिकः.—(Peculiar office or business) स्वधर्मः, स्वकर्म *n.* (न्), कर्म *n.*, कार्यं, अधिकाः, प्रकरणं, क्रिया, नियोगः, निबन्धनं; 'woman's province,' स्त्रीधर्मः, स्त्रीनिबन्धनं.—(Department of science, &c.) प्रकरणं, देशः, चक्रं, विषयः. PROVINCIAL, *a.* देशिकः -को -कं, देशीयः -या -यं, प्रदेशीयः &c., देश्यः

-इया -इयं, देशी -शिनी -शि (न्), माखलिकः -को -कं, मखलसंस्थी &c., राष्ट्रिकः -को -कं, राष्ट्रीयः -या -यं, देश in comp., ग्रामीयः -या -यं, ग्राम्यः -न्या -न्यं, जानपदः -दी -दं. PROVINCIAL, *s.* देशस्थः, देशजः, देशवासी *m.* (न्), ग्रामस्थः, ग्राम्यजनः. PROVINCIALISM, *s.* देशभाषा, प्रदेशिकभाषा, ग्रामीयभाषा, ग्रामिकभाषा. PROVISION, *s.* (Act of providing) उपकल्पनं, परिकल्पनं, कल्पनं, सम्भारः, विधानं, उपस्थापनं, उपपादनं, प्रस्तुतीकरणं.—(Measures taken beforehand) पूर्वोपायः, अयोपायः, उपायः, पूर्वकल्पना, पूर्वविधानं; see PREPARATION.—(Store or stock collected) सम्भारः, संग्रहः, सञ्चयः, सञ्चितं, सामग्री -न्यं, साहित्यं; 'provision of victuals,' अन्नसम्भारः, अन्नसंग्रहः, खाद्यद्रव्यसामग्री; 'of materials,' द्रव्यसामग्री, उपकरणसामग्री, उपकरणसम्भारः.—(Victuals, provisions) अन्नं, भोजनं, भोज्यं, भक्ष्यं, आहारः, खाद्यद्रव्यं, भक्ष्यद्रव्यं, पाष्यं, याविकं, निवोहः, शङ्खलं, सङ्कलः -लं; 'furnished with provisions,' खाद्यद्रव्ययुक्तः -क्ता -कं, पाष्यवान् -वतो -वत् (न्).—(Previous stipulation) पूर्वनिर्णयः, पूर्वसन्धिः *m.*, पूर्वसङ्केतः, पूर्वप्रतिज्ञा, पूर्वपणः, पूर्वसमयः. See PROviso. To PROVISION, *v. a.* (Furnish with provisions) खाद्यद्रव्ययुक्तं -क्तां कृ, खाद्यद्रव्याणि सम्भृ or उपकृप्, खाद्यद्रव्यसम्भारं कृ, अन्नसम्भारं कृ, खाद्यद्रव्यसम्भृतं -तां कृ. PROVISIONAL, *a.* आपाततः स्थापितः -ता -तं, आपाततो नियोजितः -ता -तं, सामयिकः -को -कं, प्रासङ्गिकः &c., समयोपयोगी -गिनी -गि (न्), समयानुरूपः -पा -पं, अल्पकालीनः -ना -नं. PROVISIONALLY, *adv.* आपाततस्, यथासमयं, यथाप्रयोजनं, अल्पकालमात्रं. PROVISIONARY, PROVISORY, *a.* See PROVISIONAL. PROviso, *s.* उपनिर्णयः, प्रकरणं, नियमप्रकरणं, सङ्केतः, उपसङ्केतः, प्रतिबन्धः, अनुबन्धः, नियमानुबन्धः, नियमपदानुबन्धः, नियमपञ्चाङ्गं, नियमपत्रसङ्घः, नियमपञ्चावयवः, नियमकेदेशः; 'to annex one,' अर्थान्तरापेक्षां कृ. PROVISORY, *a.* (Conditional) साङ्केतिकः -को -कं, समप्रतिबन्धः -न्या -न्यं. PROVOCATION, *s.* (Act of exciting anger) प्रकोपः -पणं, क्रोधकरणं, कोपकरणं, क्रोधोत्पादनं, कोपोत्पादनं, क्रोधोद्दीपनं, क्रोधोत्तेजनं.—(Cause of anger) कोपकारणं, क्रोधकारणं, कोपहेतुः *m.*—(Act of exciting) उन्नेजनं, उद्दीपनं, उद्बोधनं, प्रवर्चनं. PROVOCATIVE, *a.* उद्दीपकः -का -कं, अग्निवर्धकः &c., क्षुधाजनकः &c. PROVOCATIVE, *s.* अग्निवर्धनं, रोषकः -कं, रुचकं, प्ररोपनं, सर्जिका. To PROVOKE, *v. a.* (Excite to anger) प्रकुप् (c. 10. -कोपयति -यितुं), कुप्, क्षुप् (c. 10. क्रोधयति -यितुं), कोपं or क्रोधं जन् or उत्तिज् or उद्दीप्य or उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), कोपोत्पादनं कृ, क्रोधोत्तेजनं कृ, क्रोधोद्दीपनं कृ.—(Excite) उद्दीप्य (c. 10. -दीपयति -यितुं), उत्तिज् (c. 10. -तेजयति -यितुं), उत्पद् in caus., प्रवृत् in caus., प्ररुच in caus.—(Challenge) छाद्, समाद्, उपाद्. PROVOKED, *p. p.* प्रकोपितः -ता -तं, प्रकुपितः &c., कुपितः &c., कोपितः &c., उपजातकोपः -पा -पं, जातकोपः &c., इद्धमनुः -नुः -नु, इद्धक्रोधः -धा -धं, उद्दीपनमनुः &c., कोपदीप्तः -ता -तं, उत्पन्नमनुः &c., उन्नेजितः -ता -तं, उद्दीपितः &c., उत्तापितः &c., उत्तप्तः -ता -तं, सन्नप्तः &c., सन्नापितः &c. PROVOKING, *part. or a.* प्रकोपजनकः -का -कं, कोपजनकः &c., क्रोधजनकः &c., प्रकोपकः -का -कं, क्रोधोत्पादकः &c., क्रोधोद्दीपकः &c., कोपोद्दीपकः &c., क्रोधोत्तेजकः &c., उन्नेजकः &c., उद्दीपकः &c., उद्बोधकः &c.

PROVOKINGLY, *adv.* यथा कोपो जायते तथा, यथा क्रोध उद्गीयते तथा.

PROVOST, *s.* अध्यक्षः, अधीशः, अधिकाारी *m.* (न्), अधिपतिः, श्रेष्ठ *m.*

PROW, *s.* नौकायः, नौकाप्रभागः, नौपुङ्खभागः, नौकोदयभागः.

PROWESS, *s.* पराक्रमः, विक्रमः, सुविक्रमः, शौर्यं, वीर्यं, सुवीर्यं, रणशौर्यं, रणोत्साहः, वीर्यं, कृतवीर्यं, अतिशक्तिता, जनौघम् *n.*, प्रौढः *f.*, कम्बोदारः; 'personal prowess,' बाहुवीर्यं; 'gained by one's own prowess,' स्वहस्तार्जितः -ता -तं, स्वभुजोपाजितः &c.; 'man of great prowess,' सुपराक्रमी *m.* (न्), सुविक्रमी *m.*, पराक्रान्तः, अतिशक्तिमान् *m.* (न्); 'to show prowess,' पराक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमति -मिर्तु), विक्रम्.

TO PROWL, *v. n.* मांसार्यं or आमिषार्थं भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमिर्तु) or परिभ्रम्, मांसावेपथ्यार्थं भ्रम् or पर्यट् (c. 1. -सटति -टिर्तु).

PROWLER, *s.* मांसार्यं भ्रमणकारी *m.* (न्) or परिभ्रमणकारी *m.*, परिभ्रमी *m.*

PROWLING, *s.* मांसार्यं or मांसावेपथ्यार्थं भ्रमणं or परिभ्रमणं or पर्यटनं.

PROXIMATE, *a.* समीपः -पा -पं, निकटः -टा -टं, समीपस्थः -स्था -स्थं, निरन्तरः -रा -रं, सन्निकृष्टः -ता -तं, निरन्तरालः -ला -लं, उपस्थः -स्था -स्थं, उपस्थायी -यिनी -यि (न्), आसन्नः -न्ना -न्नं, अनिकटः -का -कं, उपस्थितः -ष्टा -ष्टं, संसक्तः -क्ता -क्तं, सन्निकृष्टः -ष्टा -ष्टं, समीपगः &c. See NEAR, NEXT; 'proximate cause,' उपादानकारणं, उपादानं.

PROXIMATELY, *adv.* समीपतः, सन्निकृष्टं, निरन्तरालं, अनन्तरालं.

PROXIMITY, *s.* समीपता, सामीप्यं, सन्निकट्यः, सन्निकृष्टता, सन्निकृष्टिः *m.*, सन्निकृष्ट्यः, सन्निकृष्टानं, सन्निकृष्ट्यं, अनिकटं -कता, उपस्थानं, उपस्थितिः *f.*, निकट्यः, प्रत्यासन्नः *f.*, प्रत्यासन्नता, संसक्तिः *f.*, संसक्तिः, उपस्थेयः, आनन्त्यं, तादृश्यं. See NEARNESS.

PROXY, *s.* (Agency of another who acts as substitute) प्रतिनिधि-धित्वं -ता. —(Person who acts) प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिपुरुषः, प्रतिहस्तः -स्तकः; 'by proxy,' प्रतिनिधिद्वारा, प्रतिनिधिद्वारेण; 'one who signs a paper by proxy,' लेखनिकः.

PRUDE, *s.* मिथ्याविनीतः, अत्यन्तविनयनिष्ठः, विनयाभिमानिनी, अतिविनीतात्मन्या, सूक्ष्मविनयनिष्ठः, सूक्ष्माचारनिष्ठः, अत्याचारिणी, अत्याचारसेविनी, सुदोषितात्मन्या, अतिविनयसेविनी, अत्यन्तविनीता.

PRUDENCE, *s.* पृष्टविचारः -रणा, परिणामदृष्टिः *f.*, पृष्टसमीक्षा, प्रसमीक्षा, समीक्षा -क्षणं, समीक्ष्यकारिता -त्वं, विमृश्यकारिता, परिणामदर्शनं, दीर्घदृष्टिः, सदसद्वर्णनं, सदसद्विवेकः, विनयः, विनीतता, नीतिः *f.*, नीतिज्ञता, प्राज्ञता, प्रज्ञता, विज्ञता, विवेकः, मनस्विता, विचारशीलता, पृष्टोपरविचारः, मतिमत्त्वं, बुद्धिः *f.*, मनोपा, हिताहितविवेकः, पृष्टचिन्ता, चिन्ता, कार्यचिन्ता, परिवेदना, सावधानता, पृष्टदृष्टिः *f.*, अग्रदृष्टिः *f.*, विमर्शः, विवेचना, पृष्टविवेचना.

PRUDENT, *a.* परिणामदर्शी -र्शिनी -र्शि (न्), पृष्टविचारशीलः -ला -लं, दीर्घदर्शी &c., दीर्घदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, समोदयकारी -रिणी &c., विमृश्यकारी &c., समीक्षाकारी &c., प्राज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, प्रज्ञः &c., विज्ञः &c., मनस्वी -स्विनी &c., मतिमान् -मती -मत् (न्), बुद्धिमान् &c., प्रज्ञवान् &c., मनोयी -पिणी &c., परिवेदी -दिनी &c., परिवेदकः -का -कं, पुणः -पा -पं, सुबोधः -पा -पं, विनीतः &c., विनयवान् &c., नीतिमान् &c., नीतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, पृष्टोपरविचारो &c., विचारशीलः -ला -लं, सदसद्वर्णी &c., सदसद्विवेकी &c., दूरदर्शी &c., हिताहितविवेकी &c., पृष्टचिन्तकः -का -कं, पृष्टचिन्ताशीलः &c., कार्यचिन्तकः &c., धीरः -रा -रं, सावधानः -ना -नं, कृतायधानः -ना -नं, कृतधीः -धी -धि, प्रपतः -ता -तं.

PRUDENTIAL, *a.* पृष्टविचारप्रयुक्तः -क्ता -कं, पृष्टसमीक्षाप्रयुक्तः &c., प्रसमीक्षाप्रयुक्तः &c., मतिचारः -रा -रं, सविवेकः -का -कं.

PRUDENTLY, *adv.* सविचारं, समीक्षापूर्वकं, प्रसमीक्ष्य, सुसमीक्ष्य, सुविमृश्य, परिणामदर्शनात्, परिणामदृष्ट्या, पृष्टविचारेण, सावधानं, सपरिवेदनं, प्राज्ञवत्, विज्ञवत्.

PRUDERY, *s.* मिथ्याविनयः, मिथ्यालज्जा, एकान्तविनयः, सूक्ष्मविनयनिष्ठा, सूक्ष्माचारनिष्ठा, अत्याचारनिष्ठा, विनयाभिमानं, अतिसूक्ष्मशीलता, अति-सूक्ष्मता, अतिविनीतता.

PRUDISH, *a.* मिथ्याविनीतः -ता -तं, एकान्तविनीतः &c., अत्यन्तविनीतः &c., अतिसूक्ष्मः -क्ष्मा -क्षं, विनयाभिमानि -निनी &c. See PRUDE, s. PRECISE, a.

TO PRUNE, *v. a.* सुद्रुपपन्नवान् or निरर्पकविटपान् अवच्छिद् (c. 7. -छि-नन्ति -जेत्तु) or अवकृत् (c. 6. -कृनति -कर्त्तु) or लृ (c. 9. लुनति लविर्तु) or लुप् (c. 6. लुम्पति, लोम्तु).

PRUNED, *p. p.* छिन्नपत्रवः -वा -वं, छिन्नविटपः -पा -पं, लुनविटपः &c.

PRUNER, *s.* विटपच्छिद् *m.*, पत्रवच्छिद् *m.*, निरर्पकविटपच्छेत्ता *m.* (न्).

PRUNING, *s.* पत्रवापच्छेदः, विटपावच्छेदः, निरर्पकविटपावच्छेदनं.

PRUNING-HOOK, PRUNING-KNIFE, *s.* पत्रवच्छेदनी, विटपच्छेदनी, पत्रवच्छेदनी.

PRURIENCE, PRURIENCY, *s.* कण्डूतिः *f.*, कण्डूः *f.*, कण्डूः *f.*, कण्डूया, कण्डू-यनं. —(Longing desire for any thing) अतिस्पृहा, अत्यन्तस्पृहा, अतिशयेच्छा, अत्यभिलाषः.

PRURIENT, *a.* कण्डूलः -ला -लं, कण्डूतिमान् -मती -मत् (त), सकण्डूतिः -तिः -ति.

PRURIGO, *s.* कण्डूः *f.*, कण्डूः *f.*, सज्ज्वः *f.*, कज्ज्वः *f.*, कज्ज्वः *f.*, सुकण्डूः *f.*

TO PRY, *v. a.* सूक्ष्मं निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितु), सूक्ष्मं निरीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -यितु) or दृश् (c. 1. पश्यति, दृष्टु), सूक्ष्मदर्शनं कृ, सूक्ष्मं अन्विष् (c. 4. -इष्यति -यितु) or अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धा), सूक्ष्मान्वेषणं कृ, सूक्ष्मानुसन्धानं कृ, सूक्ष्मं चर्च (c. 1. चर्चति -र्चिर्तु), सूक्ष्म-चर्चो कृ, चर्चो कृ, अनधिकारचर्चो कृ, मम्मोन्वेषणं कृ, सूक्ष्मगवेषणं कृ, मम्मोन्वेषणं कृ.

PRYING, *s.* सूक्ष्मनिरूपणं, सूक्ष्मनिरीक्षणं, सूक्ष्मदर्शनं, सूक्ष्मदृष्टिः *f.*, सूक्ष्मान्वेषणं, सूक्ष्मानुसन्धानं, सूक्ष्मचर्चा, अनधिकारचर्चा, चर्चा, मम्मोन्वेषणं.

PSALM, *s.* गीतं, स्तुतिगीतं, गानं, स्तुतिगानं, स्तोत्रं, सङ्गीतं, सद्गीतं, ईश्वरस्तुतिगीतं, भक्तिगीतं, भक्तिगानं, धर्मगीतं.

PSALMIST, *s.* गीतरचकः, स्तुतिगीतरचकः, स्तोत्ररचकः, गीतकारः, गीत-कविः *m.*

PSALMODY, *s.* स्तुतिगानं, स्तोत्रगानं, स्तोत्रगीतिः *f.*, ईश्वरस्तुतिगानं.

PSALMOGRAPHY, *s.* गीतरचनं, स्तुतिगीतरचनं, स्तोत्ररचनं, गीतरचनं.

PSALTER, *s.* गीतपुस्तकं, गीतसंहिता, गीतसंहारः, स्तोत्रपुस्तकं, सिलं.

PSEUDO. A prefix expressed in Sanskrit by मिथ्या, मृषा, कृत्रिमं कृ &c. prefixed, or कल्प, देशीय &c. affixed; as, 'a pseudo-poet,' मिथ्याकविः *m.*, कु-कविः, कविकल्पः, कविदेशीयः; pseudology, 'मिथ्यावादः, मृषावादः; 'pseudo-morphous,' कृत्रिमरूपः -पा -पं; 'pseudonymous,' कृत्रिमनामा &c.

PSHAW, *exclam.* धिक्, वै, खरे, खरे, रे, किह्, हुम्, जयहि.

PSYCHOLOGICAL, *a.* आत्मतत्त्वविषयः -या -यं, अध्यात्मविषयकः -का -कं.

PSYCHOLOGY, *s.* आत्मतत्त्वविद्या, अध्यात्मविद्या, अध्यात्मज्ञानं.

PUBERTY, PUBESCENCE, *s.* यौवनं, यौवनावस्था, तारुण्यं, तारुण्यवस्था, तारुण्यं, युवत्वं, यौवनकालः, प्रौढता, प्रौढिः *f.*, प्रौढदृष्टा; 'attained to puberty,' प्राप्रयौवनः -ना -नं, प्राप्तयौवनकालः -ला -लं; 'not attained to it,' अप्राप्रयौवनः &c.

PUBESCENT, *a.* प्राप्रयौवनः -ना -नं, अनुकृतयौवनः &c., प्राप्ततारुण्य-स्था -स्थं.

PUBLIC, a. (Pertaining to the community) सर्वसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न्), सर्वलोकसम्बन्धी &c., प्रजासम्बन्धी &c., लोक in comp., प्रजा in comp. (General, common to many,) साधारणः-शा यी -शं, सामान्यः-न्या -न्यं, सर्वसाधारणः &c., सर्वसामान्यः &c., साध्वं-लौकिकः-की -कं, लौकिकः &c., साध्वंजनिकः-की -कं, सर्वजननीनः-ना -नं, सर्वजननीयः-या -यं, विश्वजननीनः &c., विश्वजननीयः-या -यं, सर्वः-श्वी -श्वं, साध्वः-श्वी -श्वं, सर्वीयः-या -यं, लोक or जन in comp., (Commonly known or current) प्रसिद्धः-द्धा, लोक-प्रसिद्धः &c., सर्वप्रसिद्धः &c., जनप्रसिद्धः &c., सर्वजनप्रसिद्धः &c., सर्वलोकप्रसिद्धः &c., नगत्प्रसिद्धः &c., देशप्रसिद्धः &c., लोकविद्युतः-ता -तं, सर्वत्र प्रचलः-ला -लं or प्रचलितः-ता -तं, लोक or जन in comp., see POPULAR.—(Open to all) प्रकाशः-शा -शं, सर्वप्रकाशः &c., सर्वलोकप्रकाशः &c., प्रकटः-टा -टं, सर्वप्रकटः &c., लोकप्रकाशः &c., अविविक्तः-क्ता -कं; 'public sale,' प्रकाशविक्रयः प्रकाशक्रयः; 'public benefit,' लोकोपकारः; 'public business,' लोकव्यवहारः व्यवहारः; 'public odium,' जनविद्वेषः; 'public property,' गणद्वयं; 'public feeling,' लोकचिन्तं, प्रकृतिचिन्तं.

PUBLIC, s. लोकः, सर्वलोकः, सर्वजनाः *m. pl.*, प्रजा, प्रजालोकः; 'for the benefit of the public,' प्रजार्थं, लोकार्थं, लोकोपकारार्थं; 'in public,' प्रकाशं, प्रकाशतः, प्रकटं, प्राकट्येन, सर्वप्रकाशं, लोकसाक्षात्, लोकसम्मुखं; 'in public and in private,' प्रकाशं विविक्तं च, प्रकाशम् एकान्ततः; 'regard for the public or public opinion,' लोकलज्जा, जनलज्जा.

PUBLICAN, s. (Collector of tribute or toll) करग्रहः, करग्राही *m.* (न्), करसंग्राही *m.*, शुल्कग्राही *m.*—(Retailer of beer and spirits) शौचिकः, शुकुडी *m.* (न्), यवसुरादिविक्रयी *m.* (न्) शुकुआदिविक्रेता *m.* (न्) सुराविक्रयी *m.*

PUBLIC, s. (The act) प्रकाशनं, प्रकटनं, प्रकटीकरणं, प्रसिद्धीकरणं, प्रकाशीकरणं.—(A published book) प्रकाशितपुस्तकं, प्रसिद्धपुस्तकं.

PUBLIC-HOUSE, s. शुकुआस्थानं, मदस्थानं, पानगोष्ठिका, शुकुआपानं, शुकुआ, मदिरागृहं, मदिराशाला, आपानं, यवसुरादिविक्रयस्थानं, शुकुआदिविक्रयस्थानं, सुराविक्रयस्थानं.

PUBLICITY, s. प्रकाशता, लोकप्रकाशता, लोकप्रकाशः, जनप्रकाशः, प्रकाशः, प्राकट्यं, लोकप्राकट्यं, प्रसिद्धिः *f.*, लोकप्रसिद्धिः *f.*, प्रसिद्धता, लोकप्रसिद्धता -त्वं, लोकविद्युतिः *f.*, विद्युतिः, जनप्रसिद्धिः *f.*, प्रख्यातिः *f.*, विख्यातिः *f.*, ख्यातिः *f.*, लौकिकता -त्वं, स्फुटता, व्यक्तता, स्पष्टता.

PUBLICLY, adv. (Openly, before the world) प्रकाशं, प्रकाशतः, प्रकटं, प्राकट्येन, लोकप्रकाशं, सर्वप्रकाशं, प्रसिद्धं, अविविक्तं; 'publicly and privately,' see PUBLIC, *s.*—(Without concealment) व्यक्तं, सुव्यक्तं, स्पष्टं, स्फुटं, साक्षात्, प्रादुर्, आविष्ट, आविष्टकारं, अगूढं.

PUBLIC-SPIRITED, PUBLIC-MINDED, a. लोकोपकारशीलः-ला -लं, लोकोपकारपुङ्गवः-द्धि -द्धि, लोकापेक्षुङ्गवः &c., जनार्थपुङ्गवः &c., लोकार्थी -विनी -धि (न्), जनार्थी &c., लोकहितेक्षुः-क्षु -क्षु, लोकहितः-ता -तं, सर्वजनहितेक्षी &c., साधारणमङ्गलेक्षुः &c.

PUBLIC-SPIRITEDNESS, s. लोकोपकारशीलता, लोकोपकारपुङ्गवः *f.*, लोकहितेक्षा.

To PUBLISH, v. a. (Make generally known) प्रकाशं (c. 10. -काशयति -यितुं), प्रकाशं, प्रकटीकृतं, प्रकट (nom. प्रकटयति -यितुं), प्रसिद्धीकृतं, ख्या in caus. (ख्यायति -यितुं), प्रख्या, विख्या, आख्या, बुध् (c. 10. बोधयति -यितुं), विबुध्, आबुध्, प्रचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), विज्ञा in caus. (-ज्ञायति -ज्ञयति -यितुं), बुध् (c. 10. बोधयति -यितुं),

प्रष् (c. 10. प्रषयति -यितुं), निविद् (c. 10. -वेदयति -यितुं), विद्, आविष्कृतं, प्रादुष्कृतं.—(Publish a book) पुस्तकं प्रकाशं or प्रसिद्धीकृतं.—(Put into circulation) प्रचलीकृतं, प्रचल (c. 10. -चलयति -यितुं), प्रचर्.

PUBLISHED, p. p. प्रकाशितः-ता -तं, प्रकटीकृतः-ता -तं, प्रकटितः-ता -तं, प्रसिद्धीकृतः &c., ख्यायितः-ता -तं, बोधितः &c., विबोधितः &c., आबोधितः &c., विज्ञायितः &c., प्रख्यातः-ता -तं, प्रचलीकृतः &c., प्रचारितः &c., आविष्कृतः &c., प्रादुष्कृतः &c., प्रथितः &c.,

PUBLISHER, s. प्रकाशकः, प्रकाशयिता *m.* (न्), ख्यापकः, विज्ञापकः, प्रसिद्धकर्त्ता *m.* (न्), आविष्कर्त्ता *m.*, प्रादुष्कर्त्ता *m.*

To PUCKER, v. a. संकुचं (c. 1. -कोचति -चितुं), कुचं (c. 1. कुचति -चितुं), आकुचं, संदं (c. 1. -हरति -हर्तुं), पुटीकृतं, सम्युटीकृतं, सङ्कोचं कृ.

PUCKER, PUCKERING, s. पुटः, पुटीकरणं, सङ्कोचः-चनं, कुचनं, आकुचनं, PUDDER, *s.* तुमलं, कोलाहलः, सञ्चलः, विप्रवः, व्यग्रता, व्यस्तता.

PUDDING, s. पोतिका, पोतिका; 'plum-pudding,' see the word.

PUDDLE, s. वर्षेरुक्, पङ्कजलीयः, कर्दमजलीयः, सपङ्कजलीयः, पङ्कजलगुम्फः, मलिनजलीयः, समलजलीयः, पङ्कगुम्फः.

To PUDDLE, v. a. समलीकृतं, पङ्कलीकृतं, कलपोकृतं, आविलीकृतं. See MUDDLE.

PUDENCY, PUDICITY, s. see MODESTY.

PUDENDUM, PUDENDA, s. (Of a woman) भगं, योनिः *f.*, अशोर्ध्वं, अशोपरं, अशोवशः, अश्वस, अश्वस्तात्, उपस्थः, गुहाङ्गः, रतिकुहरं, रतिमन्दिरं, रतिगृहं. See PRIVACY.

Puerile, a. बालिशः-शा -शं, बालेयः-या -यं, बालकीयः-या -यं, बालयोग्यः-ग्या -ग्यं, शिशुयोग्यः &c., बालधर्मेकः-का -कं, बालपुङ्गवः-द्धि -द्धि.

Puerility, s. बालिश्यं, बालेयत्वं -ता, बालकीयता, बालयोग्यता.

Puerperal, a. प्रासूतिकः-की -कं, प्रसवसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न्).

Puerperous, a. बालप्रसवनी, बालप्रसवनी, प्रसूतिका, सृतिका.

PUFF, s. (Breath from the mouth) श्वासः, श्वासितं, मुखमहतः, वदनमहतः.—(A puff or sudden whiff) झुकृतं, झुल्लारः, झुकृतं, झुल्लारः झू indec.—(Blast, gust) झानं, आझानं, झानं, वातः, वातरुचः, वाता, निर्घातः, प्रभञ्जनः.—(Kind of cake) पिष्टकं, आपूपिकं.—(Tumid commendation) अतिशयप्रशंसा, अत्युक्तिरूपा प्रशंसा, अधिकप्रशंसा, अतिशयोक्तिः *f.*

To PUFF, v. n. (Breathe) श्वास् (c. 2. श्वासति -तुं), श्वातं कृ, प्रश्वातं कृ.—(Pant) कृष्णं श्वास्, कृष्णं श्वास्प्रश्वातं कृ, उद्श्वा (c. 1. -धनति -ध्यातुं), उद्भूतं कृ, प्राशकृष्णपहतः-ता -तं भू.—(Blow) वा, प्रवा.—(Eject air from the mouth suddenly) चक्कलाद् वदनमहतं or मुखमहतं निरस् (c. 4. -अस्यति -असितुं) or निःश्व in caus.—(Blow upon with a puffing noise) झुङ्क, झुङ्क, झुङ्कारं कृ, झुङ्कारं कृ, झुङ्कारेण or झुङ्कयेन प्रचर्.—(Swell or be inflated with air) झा in pass. (आवते), आझा, वातेन वृ in pass. (पूज्यते).

To PUFF, v. a. (Inflate, dilate with air) झा (c. 1. धनति, झा.), आझा, समाझा, प्रझा, उपझा, वातेन पू (c. 10. पूरयति -यितुं), वातेन पू, वायुपूरितं-तां कृ.—(Blow away) अथझा, विझा.—(Puff up with pride, &c.) दयोझातं-तां कृ, गर्वाझातं-तां कृ, उद्धोतकृ, उल्लसोक्तृ.—(Praise with exaggeration) अत्युक्ता or अतिशयोक्ता प्रशंसं, अतिशयप्रशंसा कृ.

Puffed, p. p. (Inflated) झातः-ता -तं, आझातः &c., समाझातः &c., प्रझातः &c., उपझातः-ता -तं, वायुपूरितः-यी -यं, श्वास्पूरितः &c.—(Puffed up with pride, &c.) दयोझातः-ता -तं, गर्वाझातः &c., उद्धोतः &c., दयोद्धोतः &c., उद्धोद्धोतः &c.

-ला, कोलाघातः, अरुणिप्रहारः—(Kind of drink) शर्करादिमिश्रितं मद्यमद्योरादिरसमयं पानीयं—(In a puppet show) पुञ्जलिकाक्रीडायां वैहासिकः or विदूषकः.

To PUNCH, *v. a.* (Pierce with a punch) पुञ्जीकृत्यन्तेषु व्यथ्—(With the elbow) अरुणिना तद् (c. 10. ताडयति -यितुं) or आहन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं) or प्रह् (c. 1. -हरति -हन्तुं), अरुणिं प्रसार्य तद्, कोलाघातं कृ.

PUNCHION, *s.* (Instrument), *see* PUNCH.—(A measure), *see* CASK.

PUNCHY, *a.* ह्रस्वस्थूलः -ला -लं स्थूलह्रस्वः -स्वा -स्वं, घनह्रस्वः &c.

PUNCTILIO, *s.* सूक्ष्मविषयः, सूक्ष्मविधिः *m.*, सूक्ष्मनियमः, सूक्ष्मता, अतिसूक्ष्मता, सौक्ष्म्यं, अतिसौक्ष्म्यं, शिष्टाचारसौक्ष्म्यं, सभाचारसूक्ष्मता.

PUNCTILIOUS, *a.* अतिसूक्ष्मदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, अतिसूक्ष्मदर्शी -र्शिनो -र्शि (न्), अतिसूक्ष्मः -क्ष्मा -क्ष्मं, सूक्ष्मोपचारदर्शी, सूक्ष्माचारनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, अतिसूक्ष्माचारी &c., सूक्ष्मनियमनिष्ठः &c., सूक्ष्मोपचारनिष्ठः &c., सूक्ष्मोपचारशीलः -ला -लं, सूक्ष्मादरनिष्ठः &c., सूक्ष्मनियमी &c., नियमनिष्ठः &c., अत्याचारी &c.

PUNCTILIOUSNESS, *s.* अतिसूक्ष्मदर्शनं, अतिसूक्ष्मदृष्टिः *f.*, सूक्ष्मोपचारनिष्ठा, सूक्ष्मनियमनिष्ठा, सूक्ष्मादरनिष्ठा, सूक्ष्मसत्कारनिष्ठा, सूक्ष्मादरशीलता, अत्याचारः.

PUNCTUAL, *a.* समयपालकः -का -कं, समयरक्षकः -का -कं, समयनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, समयमेवी -विनी -वि (न्), कालरक्षकः -का -कं, कालनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, कालपालकः -का -कं, कालमेवी &c., सामयिकः -को -कं, सङ्केतपालकः -का -कं, सङ्केतनिष्ठः &c., नियमपालकः &c., नियमनिष्ठः &c., वचननिष्ठः &c., प्रतिज्ञानिष्ठः &c., प्रतिज्ञापालकः &c., दृढनियमी &c.

PUNCTUALITY, PUNCTUALNESS, *s.* समयपालनं, समयनिष्ठा, समयसेवनं, कालनिष्ठा, कालसेवनं, कालपालनं, समयरक्षणं, कालरक्षणं, सङ्केतपालनं, सङ्केतनिष्ठा, नियमनिष्ठा, नियमपालनं, वचननिष्ठा, प्रतिज्ञानिष्ठा.

PUNCTUALLY, *adv.* यथासमयं, समयतमं, यथाकालं, कालतमं, नियमतमं, यथानियमं, यथासङ्केतं, समयनिष्ठापूर्वकं, कालनिष्ठापूर्वकं.

To PUNCTUATE, *v. a.* विरामचिह्नैश्च अद् (c. 10. अक्कयति -यितुं) विरामचिह्नानि लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं) or कृ, विरामचिह्नाङ्कनं कृ, विरामचिह्नाङ्कितं -तां कृ.

PUNCTUATED, *p. p.* विरामचिह्नाङ्कितः -ता -तं, अवसानचिह्नाङ्कितः -ता -तं.

PUNCTUATION, *s.* विरामचिह्नाङ्कनं, अवसानचिह्नाङ्कनं, विरामचिह्नलिखनं.

To PUNCTURE, *v. a.* सूक्ष्मकीलकाग्रेण व्यथ् (c. 4. विध्यति, व्यधुं). *See* To PRICK.

PUNCTURE, *s.* वेधः -धनं, सूक्ष्मकीलकवेधः, व्यथः -धनं. *See* PRICK.

PUNCTURED, *p. p.* वेधितः -ता -तं, कीलकवेधितः &c., कीलकविद्धः -द्धा -द्धं,

PENDE, *s.* पण्डितः, विद्वान् *m.* (स्), प्राज्ञः, बहुधृतः, अधीयानः, ओषधिः, वेदविद् *m.*, वेदविद्वान् *m.*, अनुष्ठानः. *See* LEARNED.

PENGECY, *s.* कटुता -त्वं, उग्रता -त्वं, तीव्रता, तिग्मता -त्वं, खरता, प्रखरता, प्राखर्यं, तेजस्यं, तीक्ष्णता, तेजस्यं, अरुनुदत्वं, चक्षुःशक्ति -त्वं, उष्णता -त्वं, औषधं, औषधः, दाहः, विदाहः.

PENGENT, *a.* कटुः -टुः -टु, उग्रः -या -यं, तीव्रः -द्रा -द्रं, तिग्मः -ग्मा -गं, तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, खरः -रा -रं, प्रखरः -रा -रं, अरुनुदः -दा -दं, चक्षुः -क्षा -खं, उष्णः -ष्णा -यं, तिक्तः -क्ता -क्तं, विदाही -हिनी -हि (न्), दाही &c.

PENNESS, *s.* अत्यता, सुद्रुता -त्वं, शरीरसुद्रुता, अत्यशरीरता, तनुता.

To PUNISH, *v. a.* दण्ड् (c. 10. दण्डयति -यितुं), शास् (c. 2. शास्ति, -सितुं, c. 10. शासयति -यितुं), अनुशास, तद् (c. 10. ताडयति -यितुं), नियह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), दम् (c. 10. दमयति -यितुं) विषय् (c. 10. -यातयति -यितुं) बन्ध् (c. 9. बन्धति बन्धुं), दण्डं प्रणी *See*

To INFLICT.—(Paid) पीड्, व्यथ्, तप्, सन्तप्.

PUNISHABLE, *a.* दण्डनीयः -या -यं, दण्ड्यः -क्ष्यः -क्ष्यं, दण्डार्हः -र्हा -र्हं, दण्डनार्हः &c., ताडनीयः -या -यं, ताड्यः -ड्या -ड्यं, शासनीयः -या -य, शास्यः -स्या -स्यं, शासनार्हः -र्हा -र्हं, दमनीयः -या -यं, दण्डयोग्यः -ग्या -ग्यं, शिक्षणीयः &c., शिक्ष्यः -क्ष्या -क्ष्यं, शिक्षार्हः &c., विनयः -या -यं.

PUNISHED, *p. p.* दण्डितः -ता -तं, शासितः -ता -तं, शिष्टः -ष्टा -ष्टं, तर्तितः -ता -तं, निगृहीतः &c., पीडितः &c., विनीतः &c., शिक्षितः &c.

PUNISHER, *s.* दण्डयिता *m.* (तृ), शासिता *m.*, शास्ता *m.*, शासकः, ताडयिता *m.*, ताडकः, दण्डप्रणेता *m.*, शिक्षकः.

PUNISHMENT, *s.* दण्डः, दण्डनं, शासनं, अनुशासनं, शास्तिः *f.*, शिष्टिः *f.*, ताडनं, साहसं, दमः, दमनं, दमयः -यं, दमयुः *m.*, नियहः, शिक्षणं; 'corporal punishment,' शरीरदण्डः -ण्डनं, शरीरदण्डः, शरीरि-कदण्डः, शरीरः, देहदण्डः -ण्डनं; 'just punishment,' सम्यग्दण्डनं; 'infliction of punishment,' दण्डयोगः, दण्डप्रयोगः, दण्डप्रणयनं, *see* INFLICTION; 'capital punishment,' बधदण्डः, प्राणदण्डः, प्राणान्तदण्डः, जीवान्तदण्डः, देहान्तदण्डः, उच्चमसाहसं; 'severity of punishment,' दण्डपारुष्यं; 'repeated punishment,' चिचरदण्डः; 'fear of punishment,' दण्डभोतिः *f.*, दण्डभयं; 'through fear of it,' दण्डभयात्.

PUNITIVE, PUNITORY, *a.* दण्डः -यडी -यं, दाण्डिकः -की -कं, दण्डसम्बन्धी -न्धीनो &c., साहसिकः -की -कं, दण्डविषयकः -का -कं, दण्ड in comp.

PUNJAB, *s.* (The country) पञ्चनदः. *See* PANJAB.

PUNKA, *s.* तालयुक्तः -नकं, धविचं, मरुदान्दोलः.

PUNSTER, *s.* सद्येषवाक्ता *m.* (क्लृ), सद्येषवादी *m.* (न्).

PUNT, *s.* तरालुः *m.*, तरान्युः *m.*, तरण्डः -खं, वहिचं.

PUNY, *a.* क्षुद्रः -द्रा -द्रं, अल्पः -त्या -त्यं, क्षुद्रशरीरः -रा -रं.

PUP, *s.* कुकुरशिशुः *m.*, कुकुरशावकः, शिशुः *m.*, डम्भः.

To PUP, *v. n.* कुकुरशावकान् सु or प्रमु or जन्, कुकुरशिशून् सु.

PUPIL, *s.* (Scholar) शिष्यः, विद्यार्थी *m.* (न्), छात्रः, अन्नेवासी *m.* (न्), अन्नेवासिनः, अध्यायी *m.*, अध्येता *m.* (तृ), प्राचार्यः, बालः, शिशुः *m.*, माणवकः, मृडकुणः, प्रवालः—(Of the eye) तारा, तारका, अक्षि-तारा-रका, तारः -रकं, कनीनिका, दृष्टिः *f.*, लोचकः, ज्योतिस् *n.*, नयना. PUPILAGE, *s.* शिष्यत्वं, शिष्यावस्था, शिष्यदशा, विद्यार्थित्वं -ता, अन्नेवासित्वं, बालत्वं, शिशुत्वं -ता, शैशवं.

PUPILARY, *a.* शैष्यः -ष्यी -यं, शिष्यसम्बन्धी &c., शैशवः -वी -वं.

PUPPET, *s.* पुत्रिका, दारुपुत्रिका, पाञ्चालिका, पाञ्चलिका, पाञ्चाली, पुञ्जली -लिका, शालाक्री, शालभञ्जी -ञ्जिका, दारुस्त्री, दारुगर्भा, कुरुवटी, अञ्जलिकारिका, याषा.

PUPPET-SHOW, *s.* पुञ्जलिकाक्रीडा, पुत्रिकाक्रीडा, पाञ्चलिकाक्रीडा.

PUPPY, *s.* कुकुरशावकः, कुकुरशिशुः *m.*, शिशुः *m.*, डम्भः—(Co-ceived person) दर्शनीयमानो *m.* (न्), आत्माभिमानो *m.*, मानो *m.*, रूपगर्हितः, दाम्भिकः.

To PUR, *v. n.* मानोरपत् स्तोषसूचकं रणरणशब्दं कृ or रणत्कारं कृ.

PURĀNA, *s.* (Sacred and mythological poem, derived from the same religious system as the Rāmāyana and Mahābhārata, or from the mytho-heroic style of Hindū belief; being a departure from the purer system of the Vedas. They are eighteen in number, and each one is supposed to treat of five topics, viz. 1. the creation, 2. the destruction and renovation of worlds, 3. the genealogy of gods and heroes, 4. the reign of the Manus, 5. the transac-

tions of their descendants. From this five-fold division, and from the antiquity of the stories narrated, come the general names पुराण, पञ्चलक्षण. The specific titles are as follows: 1. ब्रह्मपुराणं or ब्राह्मपुराणं, 2. पद्मपुराणं, 3. विष्णुपुराणं, 4. शिवपुराणं, 5. भगवत्पुराणं or भगवत्पुराणं, 6. नारदपुराणं, 7. मार्कण्डेयपुराणं, 8. सरित्पुराणं, 9. भविष्यपुराणं, 10. ब्रह्मवैवर्तपुराणं, 11. लिङ्गपुराणं, 12. वराहपुराणं, 13. स्कन्दपुराणं, 14. वामनपुराणं, 15. कूर्मपुराणं, 16. नारदपुराणं, 17. गरुडपुराणं, 18. ब्रह्मवैवर्तपुराणं. Sometimes a Purāna called the वायुपुराणं or वायव्यपुराणं is substituted for the शिवपुराणं, and another called the नारसिंहपुराणं for the ब्रह्मवैवर्तपुराणं. These eighteen mythological works are the repository of the modern and popular religious creed of the Hindús. They are amplifications of the two great heroic and historical poems or Itihāsa, called Rāmāyana and Mahābhārata, giving a more connected and definite explanation of the mythical fictions and historical traditions contained in those works. They are consequently remarkable for attributing paramount importance to the two divinities, Śiva and Vishnu, who, under one form or other, are almost the sole objects that are made to claim homage. Each separate Purāna cannot, therefore, be taken as a guide to Hindú belief as a whole, but rather to some separate branch of it, in which the worship of either one of these deities in particular incarnations is encouraged in preference to that of the other. The most celebrated of them all is the fifth in the above list, or Bhāgavata Purāna, designed for the glorification of Bhāgavat or Vishnu, in the form of Krishna. This exercises a more direct and powerful influence on the opinions of the natives of India than any other. The third, or Vishnu Purāna, translated by Professor Wilson, is also a work of great celebrity, and conforms most closely to the definition of Panchalakshana, i.e. treating of five specified topics. There are also eighteen Upapurānas, or similar poems of inferior sanctity and different appellations, viz.: 1. स्कन्दपुराणं, 2. नारसिंह, 3. नारदीय, 4. शिव, 5. दुर्वाक, 6. काण्विक, 7. मानव, 8. वीरानन्द, 9. वरह, 10. कालिका, 11. शम्भु, 12. नन्दिकेश्वर, 13. सौर, 14. पाराशर, 15. चाण्डिक, 16. माण्डिक, 17. भगवत्, 18. वशिष्ठ. The collector and arranger of the Purānas, as well as of the more ancient Vedas, was a sage named Krishna कृष्णः, or Dwai-pāyana द्वैपायनः, or Krishnadwai-pāyana कृष्णद्वैपायनः. The surname of Vyāsa व्यासः or 'Arranger' (from the root व्य् with वि, meaning to 'dispose' or 'set in order'), was given to him, and is now used to denote any expounder of the Vedas or Purānas. His seat is called व्यासस्थानं, व्यासपीठं.

PURANIC, *a.* पौराणिकः -को -कं, पौराणः -शी -यं, पुराणविषयकः &c.

PURBLIND, *a.* अन्धदृष्टः *m. f. n.* (ज्ञ), अन्धदृष्टः *m. f. n.*, हतदृष्टिः -हिः -हि, अदीर्घदृष्टिः &c., ईदृश्यः -न्या -न्य.

PURCHASABLE, *a.* क्रय्यः -या -यं, क्रेतव्यः -न्या -न्य, क्रय्यः -न्या -न्य.

TO PURCHASE, *v. a.* क्री (c. 9. क्रीणाति -शीते, क्रेतु), उपक्री, संक्री, मूल्यं दत्त्वा लभ् or प्राप्, पण् (c. 1. पणते -शितु), पण्यकृ

PURCHASE, *s.* (The act of buying) क्रयः, क्रयणं, संक्रयणं, उपक्रयः, क्रीयन्.—(Thing purchased) क्रीतवस्तु *n.*, क्रीतद्वयं.—(Hold, force) ग्रहणं, ग्राहः, संग्राहः, संग्रहणं, ग्रहः, आग्रहः, भूतिः *f.*, ग्रह-शक्तिः *f.*, शक्तिः *f.*

PURCHASED, *p. p.* क्रीतः -ता -तं, क्रयक्रीतः &c., संक्रीतः &c., उपक्रीतः &c.

PURCHASE-MONEY, *s.* क्रयमूल्यं, क्रयणमूल्यं, मूल्यं, अर्घ्यः.

PURCHASER, *s.* क्रयी *m.* (नृ), क्रेता *m.* (नृ), क्रायकः, क्रयिकः, क्रयकर्त्ता *m.*

PURE, *a.* (Clean, free from dirt) निर्मलः -ला -लं, विमलः -ला -लं, अमलः &c., अमली -लिनी -लि (नृ), मलहीनः -ना -नं, शुद्धः -द्धा -द्धं, विशुद्धः &c., पवित्रः -त्रा -त्रं, स्वच्छः -च्छा -च्छं, अक्षयः &c., शुचिः -चिः -चि.—(Free from sin or guilt, morally pure) शुद्धः -द्धा -द्धं, शुचिः -चिः -चि, पुष्यः -स्या -स्यं, अनयः -या -यं, निष्कलङ्कः -ङ्का -ङ्गं, निष्पापः -पा -पं, अदुष्टपापः &c., अपाहीनः -ना -नं, सकृत्पापः &c., अज्ञातपापः &c., अकल्मषः -वा -वं, धृतकल्मषः &c., अलिप्तः -प्ता -प्तं, साधुः -ध्वी -धु, अदुष्टदोषः -वा -वं, सात्विकः -की -कं, प्राञ्जलः -ला -लं.—(Ceremonially clean) पवित्रः -त्रा -त्रं, पूतः -ता -तं, पावनः -ना -नं, पवनः -ना -नं, शुचिः -चिः -चि, शौच-वान् -वती -वत् (नृ), शौचोपेतः -ता -तं, मेध्यः -ध्या -ध्यं.—(Unadulterated, incorrupted) अदूषितः -ता -तं, अदुष्टः -द्वा -द्धं, शुद्धः -द्धा -द्धं, अविकारितः -ता -तं, अमरः -द्वा -द्धं, असंमृष्टः -द्वा -द्धं.—(Mere, simple) केवलः -ला -लं, केवली &c., नाशकः -का -कं, नाश in comp., शुद्धः &c.—(Free from corrupt words, as speech) अपशब्दहीनः -ना -नं, अपशब्दरहितः -ता -तं, अपशब्दशून्यः -न्या -न्ये, शुद्धः -द्धा -द्धं, अपप्रयोगहीनः -ना -नं.—(Chaste, ignorant of carnal intercourse) अज्ञातव्यायः -या -यं, अज्ञातवैपुनः -ना -नं; 'as a woman,' पुरुषासृष्टा.—(Of pure descent or blood) मौलः -ली -लं.—(Pure in heart or mind) शुद्धमतिः -तिः -ति, शुद्धात्मा -त्मा -त्म (नृ), शुद्धहृदयः &c., see PURE-MINDED; 'to be pure,' शुष् (c. 4. शुष्यति -ते, शोष्), शुद्धीभू, शुचि (nom. शुचीयते), पवित्रीभू.

PURELY, *adv.* (Cleanly) निर्मलं, विमलं, शुद्धं, पवित्रं, शुचि.—(Merely) मात्रं, केवलं. See MERELY.

PURE-MINDED, *a.* शुद्धमतिः -तिः -ति, शुद्धात्मा -त्मा -त्म (नृ), विमलात्मा &c., अमलात्मा &c., निर्मलात्मः -न्या -यं, शुद्धहृदयः -वा -वं, प्रयत्नात्मा &c.

PURENESS, *s.* निर्मलता, शुचिता, शुद्धता -तं, शुद्धिः *f.* See PURITY.

PURGATION, *s.* रेचनं, विरेचनं, रेकः, विरेकः, शोधनं, शुद्धिः *f.*

PURGATIVE, *a.* रेचकः -की -कं, विरेचकः &c., शोधकः -का -कं, उदर-शोधकः &c., अघोभागहरः -रा -रं, अतिसारी -रिणी -रि (नृ), सारकः -का -कं, अतिसारकः &c.

PURGATIVE, *s.* (Medicine) रेचकं, रेचनं, विरेचनं, विरेकः, अघोभागहरं, उदरशोधनं, अघोभागशोधकं, सारकं, सारकीयध.

PURGATORY, *a.* शोधकः -का -कं, पावनः -ना -नं, पावकः -का -कं, पापशोधनः -ना -नं, पावनशोधकः &c., पापनाशनः -ना -नं, पापघ्नः -घ्नी -घ्ने, अघनाशनः &c., अघनघ्नः -घ्नी -घ्ने.

PURGATORY, *s.* पापशोधनस्थानं, अघशोधनस्थानं, यातनास्थानं; 'pain of purgatory.' यातना, जैरवी यातना.

TO PURGE, *v. a.* (The bowels, &c.) विरिच (c. 7. विरिचि -रिचि-रेकु),

रिष्, उदरं or अशोभनं शुष् (c. 10. शोधयति -यितुं), उदरशोधनं कृ, मलं च in caus. (सारयति -यितुं), मलशोधनं कृ, मलशुद्धिं कृ.—(Cleanse from guilt) पापात् शुष् or परिशुष् or विशुष्, पापशोधनं कृ, अशोधनं कृ.—(Cleanse in general) पू, परिपू, शुष्, मलापकवेद्यं कृ.

PURGE, *s.* रेचनं, विरेचनं, रेचकं, विरेकः, उदरशोधनं, अशोभागहरं.

PURGED, *p. p.* (As the bowels) रेचितः -ता -तं, विरेचितः &c., रिक्तः -क्ता -क्तं, विरिक्तः &c., शोधितः -ता -तं, सारितः &c.—(Cleared) शोधितः &c., पूतः &c., पावितः &c.

PURGING, *s.* (Of the bowels) रेचना -नं, रेकः, विरेकः, सारणः, अति-सारः. See DIARRHOEA, DYSENTERY.

PURIFICATION, *s.* शोधनं, संशोधनं, विशोधनं, परिशोधनं, शोधः, परिशोधः, शुद्धिः *f.*, संशुद्धिः *f.*, विशुद्धिः *f.*, पावनं, पवित्रीकरणं, मार्जनं, परिमार्जनं, निर्मलीकरणं, विमलीकरणं, मलापकवेद्यं, मलापनयनं, मल-हरणं, शुषीकरणं, क्षालनं, प्रक्षालनं, निर्योक्तः, स्वच्छीकरणं.—(State) शुद्धिः *f.*, संशुद्धिः, शुद्धता -त्वं, विशुद्धता, शोधितत्वं, शोधं, शुचिता, पवित्रता, पूतत्वं, पावितत्वं, पूतिः *f.*, निर्मलता; 'of a new house,' शाल्योद्धारः, वास्तुसंश्रमनं.

PURIFICATIVE, PURIFICATORY, *a.* पावकः -का -कं, पावनः -ना -नं, पावी -विनी -वि (नृ), पावमानः -ना -नं, शोधकः -का -कं, शोधनः -ना -नं, संशोधकः &c., विशोधकः &c., शुद्धिकरः -रा -री -रं, मलापकवेद्यः -का -कं.

PURIFIED, *p. p.* पावितः -ता -तं, पूतः &c., परिपूतः &c., शोधितः -ता -तं, शुद्धः -द्धा -द्धं, संशोधितः &c., संशुद्धः &c., विशुद्धः &c., पवित्रः -चा -चं, पवित्रितः &c., पवित्रीकृतः -ता -तं, कृतशोधः -चा -चं, मार्जितः &c., प्रक्षालितः &c., निर्योक्तः -क्ता -क्तं, धोतः -ता -तं, अवदातः &c.; 'from sin' पापशोधितः -ता -तं, पापपूतः -ता -तं, अशयिष्कृतः -ता -तं; 'by austerities,' प्रयतः -ता -तं; 'to be purified,' शुष् (c. 4. शुष्यति -ते, शोषुं), पू in pass. (पूयते), पवित्रीभू, शुद्धीभू.

To PURIFY, *v. a.* पू (c. 9. पुनरिति -नीते, पयितुं, c. 10. पावयति -यितुं), परिपू, विपू, शुष् (c. 10. शोधयति -यितुं), विशुष्, परिशुष्, संशुष्, शुद्धीकृ, पवित्रीकृ, पवित्र (nom. पवित्रयति -यितुं), निर्मलीकृ, विमलीकृ, मृज् (c. 1. मार्जति, c. 2. मार्हि -हुं), सम्मृज्, निर्योक्तृ (c. 3. -येनेति -येक्तुं), धाव् (c. 10. धावयति -यितुं), शुषीकृ, मलं हृ (c. 1. हरति, हर्तुं) or अपनी (c. 1. -नयति -नेतुं), मलापकवेद्यं कृ, परिष्कृ, प्रक्षल्. PURIFYING, *part. or a.* पुनानः -ना -नं, पावमानः -ना -नं, पवमानः &c., पावनः -ना -नं, पावकः -का -कं. See PURIFICATIVE.

PURITAN, *s.* पवित्रमतावलम्बी *m.* (नृ), पवित्रमतधारी *m.* (नृ).

PURITY, *s.* (Freedom from dirt, defilement &c.) निर्मलता -त्वं, नैवेत्यं, निर्माल्यं, विमलता, वैमल्यं, मलहीनता, मलराहित्यं, शुद्धता -त्वं, शुद्धिः *f.*, विशुद्धिः *f.*, पवित्रता, पूतता, पूतिः *f.*, शुचिता, शोधं, मेध्यता, अलिङ्गता.—(Clearness, transparency) प्रसादः, प्रसवता, प्रसक्तिः, *f.*, स्वच्छता, वैशद्यं, विशुद्धत्वं.—(Freedom from guilt, moral purity) शुचिता -त्वं, शुद्धता, शुद्धिः *f.*, अनपमता, पापहीनता, अशहीनता, निष्पापत्वं, पुण्याता, साधुता, निष्कलङ्कता.—(Purity of mind) चित्तशुद्धिः *f.*, मतिशुद्धता, विमलचित्तत्वं, शुद्धमतित्वं.—(Chastity in a woman) सतीत्वं, पुरुषात्युद्धता, साध्वीत्वं.—(Of language) शुद्धिः अपशब्दहीनता.

To PURL, *v. n.* नदीप्रकारेण रणरथान्तरं कृ or लुभगसन्निधं कृ.

PURLIEU, *s.* समकः, सामकदेशः, पञ्चमकदेशः, उषाकदेशः, सामनं, परिसरः.

To PURLOIN, *v. a.* चुर, ह, अपहृ, नृ, परिनृष. See To PILFER.

PURLOINED, *p. p.* अपहृतः -ता -तं, मूषितः -ता -तं, चौरहृतः -ता -तं. PURLOINER, *s.* अपहर्ता *m.* (नृ), परिमोषी *m.* (नृ), स्तेयकृ. See PILFERER.

PURPLE, *a.* धूसः -सा -वं, धूसवर्णः -शी -शं, धूमलः -ला -लं, कृष्णलोहितः -ता -तं, नीललोहितः &c., धूमाभः -भा -भं, बालसन्ध्याभः &c., धूस-रुक् *m. f. n.* (नृ).

PURPLE, *s.* धूसवर्णः, धूसः, धूमलः, धूमलवर्णः, रघः.

To PURPLE, *v. a.* धूसीकृ, लोहितीकृ, धूसवर्णेन रञ्ज् (c. 10. रञ्जयति -यितुं).

PURPLISH, *a.* ईषदूषः -सा -वं, आधूसः &c., आधूमलः ला -लं.

PURPORT, *s.* अर्थः, अभिप्रायः तात्पर्यं, आशयः, अभिप्रेतं, उद्देशः, भावार्थः, भावः, विषयित्वं, विषया, अन्वयः, छन्दः. See MEANING.

To PURPORT, *v. a. or n.* अभिप्रे, उद्दिष्ट, वच् in des., अर्थवान् &c. भू or अस्. See To MEAN.

PURPOSE, *s.* अभिप्रायः, अभिप्रेतं, चिकीर्षितं, चिकीर्षा, आशयः, सङ्कल्पः, मनःसङ्कल्पः, उद्देशः, अर्थः, तात्पर्यं, इच्छा, आकांक्षा, कार्यं, बुद्धिः *f.*, कल्पना, परिकल्पना, आकृतं, मनोनिर्गम्यं, चिन्ता, प्रयोजनं, उपयोगः, See INTENTION; 'fixed purpose,' निश्चयः, निश्चितः; 'of unfailing purpose,' सतसङ्कल्पः -त्या -त्वं; 'declared purpose,' ईरिताकृतं, 'one who does not effect his purpose,' अकृतार्थः -धी -धं, असि-द्धार्थः &c., अचरितार्थः &c., वृथार्थः &c., अकृतकृत्यः -त्या -त्वं; 'one who effects it,' कृतार्थः &c.; 'for the purpose of,' अर्थे or अर्थे or हेतोः affixed, कृते, निमित्ते; 'for the purpose of religion, or for religious purposes,' धर्मार्थः; 'to no purpose,' वृथा, मुधा, व्यर्थः -धी -धं; 'for what purpose,' किमर्थं, किमुद्दिश्य; 'on purpose,' बुद्धिपूर्व, बुद्धा. See PURPOSELY.

To PURPOSE, *v. a.* अभिप्रे, अभिप्रायं कृ, कृ in des., उद्दिष्ट, मनसा उद्दिष्ट, अभिसन्धा, इष्, परिकल्प, सङ्कल्पं कृ, बुद्धिं कृ. See To INTEND.

PURPOSED, *p. p.* अभिप्रेतः -ता -तं, चिकीर्षितः &c., उद्दिष्टः -हा -हं.

PURPOSELY, *adv.* बुद्धिपूर्व, बुद्धिपूर्वः, बुद्धिपूर्वः, मतिपूर्व, साभिप्राय, अभि-प्रायपूर्व, बुद्धा, कामतस्, इच्छातस्. See INTENTIONALLY.

PURSE, *s.* कोषः धनकोषः, मुद्राकोषः, कटिबन्धः, ग्रन्थिः *m.*, कौलिकं.

To PURSE, *v. a.* (Put in a purse) कोषे निविश; in caus.—(Con-tract) संकुच, संहृ, संकृ, आकुच.

PURSE-CUTTING, *s.* ग्रन्थिभेदः, ग्रन्थिभेदनं, ग्रन्थिछेदः, कोषछेदः.

PURSE-PRIDE, *s.* धनगर्वः, धनदयः, धनाभिमानं, अर्थगर्वः, द्रव्याभिमानं.

PURSE-PROUD, *a.* धनगर्वितः -ता -तं, द्रव्यगर्वितः &c., धनाभिमानी -मिनी &c.

PURSER, *s.* युद्धनावि कोषाधिकारी *m.* (नृ), or धनभोजनादिपरिकल्पकः.

PURSUANCE, *s.* अनुसरणं, अनुसारः, अनुवर्तनं, अनुगमनं 'in pursu-ance of,' अनुसारेण, अनुसारतस्, अनुरूपेण.

PURSUANT, *a.* अनुसारी -रिणी -रि (नृ), अनुसृतः -पा -पं, अनुवर्त्ती &c.

PURSUANTLY, *adv.* अनुसारेण -रात्, अनुसारतस्, अनुरूपेण.

To PURSUE, *v. a.* (Follow) अनुसृ (c. 1. -सरति -सर्तुं), अनुगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) अनुया (c. 2. -याति -तुं), अनुवृत्, अनुव्रज्, अनुक्रम.—(Chase) अनुधाव्, (c. 1. -धावति -यितुं), पश्चाद् धाव्, अनुस्, पश्चाद् वृत्.—(Prosecute, practise), अनुष्टा (c. 1. -तिष्ठति -ष्टातुं) सास्या, आचर् (c. 1. -चरति -रितुं), समाचर्, सेव्, नियेष्, अनुसेव्. See PROSECUTE.—(Carry on) निवेह् in caus., प्रवृत् in caus., प्रयो, सम्प्रयो, विधा.—(Endeavour to obtain) आप् in des. (ईप्सति -यितुं), अभ्याप in des., प्राप् in des., लभ् in des. (लिप्सते -यितुं) अभिलम्.—(Imitate) अनुकृ, अनुगम्.

PURSUED, *p. p.* (Followed) अनुसृतः -ता -तं, अनुगतः &c., अनुयातः

&c., अनुगम्यमानः -ना -नं, अन्वीयमानः &c.—(Chased) अनुधावितः
ता-तं.—(Prosecuted, practised) अनुहितः -ता -तं, आचरितः &c.,
सेवितः -ता -तं, निषेधितः &c.

PURSUER, *s.* अनुगामी *m.* (नं), अनुयायी *m.*, अनुसारी *m.*, अनुधावकः.
PURSUIT, *s.* (Following) अनुसरणं, अनुवर्त्तनं, अनुगमनं, अनुव्रजनं.
—(Running after, chasing) अनुधावनं, अभिधावनं, पश्चाद् धावनं,
अनुसरणं, अनुसारः, अन्वेषणं, मार्गणं, मृगणं.—(Prosecution, carry-
ing on with a view to obtain) अनुष्ठानं, सेवनं, निषेवनं, अनु-
सेवनं, आचरणं, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवर्त्तनं, व्यापारः, व्यवसायः, निवृत्ता, अभि-
योगः, अनुशीलनं, परिशीलनं, अनुसन्धानं.—(Course of occupa-
tion, employment) व्यापारः, व्यवसायः, कर्म *n.* (नं), उद्योगः,
उद्यमः, प्रवृत्तिः *f.*, व्यवहारः, कार्यः; 'interesting pursuit,' वि-
नोदः, विनोदजनकव्यापारः.

PURSUivant, *s.* राजदूतः, राजदूतपरिचरः, वेत्तधरः, यात्रीकः.

PURSY, *a.* दुःस्वामी -सिनी &c., प्राणकृच्छ्रग्रस्तः -स्ता -स्तं, ह्रस्वसूलः &c.

PURULENCE, PURULENCY, *s.* पूयत्वं, सपूयत्वं -ता, पूयपूयता, पूययुक्ता.

PURULENT, *s.* सपूयः -या -यं, पूयमयः -यी -यं, पूयरूपः -पा -पं, पूययुक्तः
-क्ता -क्तं, पूयपूयः -णा -णं.—(Running with pus) पूयघावी -विणी
-षि (नं).

TO PURVEY, *v. a. and n.* साह्यद्वय्याणि परिकृप् (c. 10. -कत्ययति -यितुं)
or उपकृप् or सम्भृ (c. 1. -भरति -भर्तुं) or युज् (c. 10. योजयति -यितुं)
or समायुज्, भोजनपरिकल्पनं कृ, भोजनसम्भारं कृ, आहारयोजनां कृ,
आहारनिर्वाहं कृ.

PURVEANCE, *s.* साह्यद्वयपरिकल्पनं, भोजनपरिकल्पनं, असादिपरिकल्पनं,
भोजनसम्भारः, आहारयोजना, आहारनिर्वाहः, परिकल्पनं, निर्वाहः.

PURVEYOR, *s.* भोजनपरिकल्पकः, असादिपरिकल्पकः, भोजनाधिकारी *m.*
(नं), भोजनाधिकृतः, आहारयोजकः.

PUS, *s.* पूयं, पूयरक्तं, पूयशोणितं, दूयं, मलजं, दूतजं, प्रसितं, अवक्रेदः.

TO PUSH, *v. a. and n.* (Make a thrust) तड् (c. 10. ताडयति -यितुं),
प्रम् (c. 10. सारयति -यितुं), प्रसारणं कृ, साहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं),
अभिहन्, अभ्याहन.—(Impel, move by pressure) हस्ताभ्याम्
अवलम्ब्य चल् (c. 10. चालयति -यितुं) or सचल् or सृ (c. 10. सार-
यति -यितुं) or स्थानान्तरीकृ or प्रेर or प्रणुद or नुद or कृष् or
समाकृष्.—(Push aside, push out) अपम् in caus., वहिष्कृ, वहिःकृ.
—(Push forward) प्रम्, प्रचल् in caus., अग्रे चल् or सु, अग्रे नी.

PUSH, PUSHING, *s.* ताडनं, आहतः *f.*, आघातः, अभिघातः, अभ्याघातः,
प्रहारः, प्रमारणं, अपमारणं, सारणं.—(Impelling) प्रणोदः, प्रेरणं -णा,
वेगः.—(Vigorous effort, onset) सुयत्नः, आक्रमः -मयं.

PUSHED, *p. p.* ताडितः -ता -तं, आहतः &c., अभिहतः &c., प्रसारितः
ता -तं, अपसारितः &c., सारितः &c., चालितः &c., प्रेरितः -ता -तं,
प्रणोदितः &c., प्रणुन्नः -न्ना -न्नं, स्थानान्तरीकृतः &c., वहिष्कृतः &c.

PUSHING, *a.* (Enterprising) साहसिकः -को -कं, साहसशालः -ला -लं,
साहसपुङ्गवः -दिः -दि, उद्योगी -गिनी &c., सद्युद्योगी &c., उद्योगशालः
-ला -लं, सद्युद्योगी &c., धृष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रगल्भः -न्ता -न्तं, प्रतिभावान्
-यती -यत् (नं).

PUSILLANIMITY, *s.* भीरुता, कातरता, धैर्यहीनता, शौर्यहीनता, वीर्यही-
नता, निर्वीर्यं, कार्यशून्यं, कृपणपुङ्गवः, क्षीयता, भीरुहृदयत्वं, कापुरुषत्वं.

PUSILLANIMOUS, *a.* भीरुहृदयः -या -यं, कृपणपुङ्गवः -दिः -दि, कातरपुङ्गवः
&c., धैर्यहीनः -ना -नं, शौर्यहीनः &c., धीरुषहीनः &c.

PUSS, PUSSY, *s.* मार्जारः, विडालः. See CAT.

PUSTULE, *s.* म्फोटः -टकः, विम्फोटः, रक्तवटी, रक्तवरटी, वटी, वरटी,
646

व्रणः, तनुव्रणः, गडः, गुटिका. See PIMPLE.

PUSTULOUS, *a.* म्फोटपूर्णः -यी -यं, म्फोटमयः -यी -यं, सस्फोटः -टा -टं.

TO PUT, *v. a.* (Lay, place, set) था (c. 3. दधाति, धातुं), स्था in caus.

(स्थापयति -यितुं), च्चु in caus. (अपेयति -यितुं), निविश् (c. 10. -वेश-

यति -यितुं), सञ्चिविश्, न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), विन्यस्, आरुह्

in caus. (-रोपयति -यितुं), दा (c. 3. ददाति, दातुं), धृ (c. 1. धरति,

धर्तुं), कृ (c. 8. करोति, कर्तुं). See TO LAY, PLACE.—(Apply)

आधा, संयुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), आयुज्, युज्, च्चु or समृ in

caus.—(Incite) प्रवृत् in caus., प्रोत्सह् in caus., प्रेर.—(Put a

question), see TO PROPOSE.—(Put about, as a ship, &c.)

नौमार्गं परिवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), मार्गपरिवर्त्तनं कृ, गतिपरिवर्त्तनं

कृ.—(Put away) अपम् (c. 10. -सारयति -यितुं), निःस्, वरिष्कृ/

दूरीकृ.—(Put aside, put by) न्यस्, स्रम्भस्, बुदस्, निधा, रक्ष्,

परिरक्ष्.—(Put down, lay down) न्यस्, उपन्यस्, निधा, अवधा,

निक्षिप्.—(Put down), see TO REPRESS, DEGRADE.—(Put forth,

extend) प्रम् in caus.—(Put forth), see TO SPROUT, BUD.—

(Put forth), see TO EXERT; 'he puts forth his strength,'

कृतशक्तिर् भवति.—(Put off), see TO POSTPONE.—(Put off,

divest one's self) वस्त्राणि अवत् (c. 10. -तारयति -यितुं), उत्कृप्,

उन्मुच्, अवमुच्, विमुच्, उज्जद्, अपनह्.—(Put off), see TO DIS-

CARD.—(Put off from land) तोराद् अपगम् or अपया or अपम्.

—(Put on clothes, dress) वस्त्रं परिधा or पिधा, वस्, प्रवस्, विवस्,

प्रतिवस्, वेष्ट्, परिवेष्ट्, प्रवेष्ट्, आलद्, प्रवृ, संव्ये, परिव्ये, परिधा, वस्त्राणि

परिधा or आलद् or सामुच्, प्रसाप्, वस्त्रं, संवस्त्र, see TO DRESS,

INVEST.—(Put on armour) नह् (c. 4. नवति -ते, नहुं), मवह्,

दंशनं सन्नह्, यम्मं (c. 10. यम्मयति -यितुं), संवम्मं.—(Put on shoes)

पादके अधिरुह् (c. 1. -रोहति -रोढुं) or रुह् or आरुह् in caus.—

(Put on, assume) ग्रह्, धृ (c. 10. धारयति -यितुं), स्वीकृ, सज्जीकृ.

—(Put out, extinguish) ज्म in caus., उपज्म, प्रज्म, निज्म,

निधा in caus.; 'having put out the fire,' अग्निं ज्मयित्वा or

निज्मयम्.—(Put out, extend) प्रम् in caus.—(Put out), see TO

CONFUSE, DISCONCERT.—(Put out the eyes) लोचने उत्पद् in

caus. or उत्कृप् or उज्जद्.—(Put to it), see TO DISTRESS, PER-

PLEX.—(Put together) सन्धा, समाधा, संयुज्.—(Put up, lodge)

उज्, उन्नरणगृहे वस्, रथाद् अवत्.—(Put up with) सह् (c. 1.

सहत, सोढुं), विषह्.—(Put up), see TO PACK.—(Put up), see

TO EXPOSE.—(Put upon), see TO DECEIVE.—(Put in order)

विरच्, रच्, विन्यस्, सज्जीकृ.—(Put in mind), see TO REMIND.

—(Put in practice), see TO EXERCISE, PRACTISE.—(Put in

fear), see TO FRIGHTEN.—(Put in writing), see TO COMMIT

TO WRITING.—(Put in jeopardy) संशयितं -तां कृ, see TO JEOP-

PARDY.—(Put to death), see TO KILL.

PUT, *p. p.* स्थापितः -ता -तं, सञ्चितः &c., निहितः &c., निवेशितः &c.,

न्यस्तः -स्ता -स्तं. See PLACED.—(Put on, as clothes) परिहितः

-ता -तं.—(Put off, discarded) अयतारितः -ता -तं, अपास्तः -स्ता

-स्तं, स्रयस्तः &c., बुदस्तः &c., वरक्तः -क्ता -क्तं.

PUT, *s.* (Clown) वृषलः, याम्यजनः.—(Harlot) वेश्या.

PUTATIVE, *a.* लोकप्रसिद्धः -द्धा -द्धं, जनप्रसिद्धः &c., लोकमतः -ता -तं.

PURID, *a.* युद्धः -द्वा -द्धं, कुलितः -ता -तं, कृपणः -णा -यं, तुच्छः &c.

PUTIDNESS, *s.* युद्धता, कुलितत्वं, तुच्छता -न्तं, कृपणता, कार्यशून्यं.

PUT-OFF, *s.* (An excuse) अपदेशः, व्यपदेशः, ह्रस् *n.* (नं), छलं.

PUTREFACTION, *s.* पूति: *f.*, पूतत्वं -ता, गलितत्वं, गलनं, विगलनं, गलि-
तावस्था, विलयः -यनं, दौर्गन्ध्यं, दौर्गन्धिः *m.*, दुर्गन्धता, पूतिगन्धः.

PUTREFIED, *p. p.* गलितः -ता-तं, विगलितः &c., पूतीभूतः &c., विलीनः -ना-नं.

To PUTREFY, *v. a.* पूतीकृ, गल् in caus. (गलयति, गलयति -यितुं),
विगल्, गलितोक्तु, विली in caus. (-लापयति -यितुं).

To PUTREFY, *v. n.* गल् (c. 1. गलति -लितुं), विगल्, गलितः -ता-तं भू,
पूतीभू, विली (c. 4. -लीयते -लेतुं), प्रविली, दुर्गन्धः -न्धा -न्धं भू, पूति-
गन्धिकः -का -कं भू.

PUTRESCENCE, *s.* गलनं, विगलनं, विलयः -यनं, पूति: *f.*, पूतत्वं.

PUTRESCENT, *a.* गलन् -लनी -लत् (न्), विगलन् &c., विलीयमानः -ना-नं.

PUTRID, *a.* पूतः -ता-तं, पूतिगन्धः -न्धा -न्धं, दुर्गन्धः -न्धा -न्धं, दुर्गन्धी
-न्धिनी -न्धि (न्), पूतिगन्धिकः -का -कं, उग्रगन्धिः -न्धिः -न्धि, गलितः
-ता-तं, विगलितः &c., विलीनः -ना-नं.

PUTRIDNESS, PUTRIDITY, *s.* पूतत्वं -ता, पूति: *f.*, दुर्गन्धता, दौर्गन्ध्यं, दौ-
र्गन्धिः *m.*, पूतिगन्धिता, गलितत्वं -ता, विगलितत्वं, विलीनता.

PUTTY, *s.* काचबन्धनलेपः, काचबन्धनयोग्यो विलेपः, उदपेयं.

To PUTTY, *v. a.* पृष्ठोक्तेलेपेन काचं बन्ध् (c. 9. चघाति, चन्ध्).

To PUZZLE, *v. a.* भ्रू (c. 10. मोहयति -यितुं), विभ्रू, व्याभ्रू, भ्रू (c. 10.
भ्रमयति -यितुं), भ्रान्तिं जनं, निरुद्धोक्तु, बुद्धिभ्रान्तिं कृ, श्रत्यं कृ. See
To POSE.

PUZZLE, *s.* (Enigma) गूढं, कूटं, प्रवृद्धि: *f.* -द्विका, प्रहेलिका, सन्न-
लेपिका.-(Perplexity) व्यस्तता, मोहः, व्यामोहः, भ्रान्ति: *f.*, भ्रमः,
व्याकुलता, व्यग्रता, बुद्धिभ्रान्ति: *f.*, बुद्धिभ्रमः.

PUZZLED, *p. p.* मोहितः -ता-तं, विमोहितः &c., भ्रान्तः -न्ना-नं, सम्भ्रान्तः
&c., भ्रान्तद्वयः -या-यं, व्यस्तः -स्ता-स्तं, निरुद्धोक्तुतः -ता-तं,
इतिकहेयतामयः -डा-दं.

PUZZLE-HEADED, *a.* भ्रान्तबुद्धिः -द्वि: -द्वि, व्यस्तबुद्धि: &c., जडबुद्धि: &c.

PUZZLING, *part. of a.* भ्रमजनकः -का-कं, मोहजनकः &c. See PERPLEXING.

PYGMY, *s.* वामनः, खर्वः, खर्वः, वाममूर्तिः *m.*, ह्रस्वमूर्तिः, ह्रस्वकायः.

PYGMY, PYGMEAN, *a.* वामनः -ना-नं, वामनतनुः -नु: -नु. See DWARFISH.

PYLORUS, *s.* जठरस्य अधःस्थमुखं, जठराधोमुखं, जठराधोद्वारं.

PYRAMID, *s.* सूक्ष्मयस्तम्भः, सूक्ष्माकारस्तम्भः, शुष्काकारस्तम्भः, मूषि: -ची *f.*,
शिखा, शङ्कु: *m.*, सूक्ष्मायस्तम्भः.

PYRAMIDAL, PYRAMIDICAL, *a.* सूक्ष्मयः -या-यं, सूक्ष्माकारः -रा-रं, सूक्ष्म-
यस्तम्भाकारः &c., शुष्काकारः &c., सूक्ष्मायस्तम्भाकृतिः -ति: -ति, शङ्कु-
द्वयः -पा-पं, शिखापलः -ला-लं, शिखरी -रिणी &c.

PyRE, *s.* चितिः -ती *f.*, चिता, चिता, ज्ञानशानाग्निः *m.* See PILE.

PyRITES, *s.* पिटमाषिकं, सुवर्णमाषिकं, खर्वमाषिकं, माषिकं, चावर्तः,
सुवर्णमुखा, कामारि: *m.*, मधुषानु: *m.*, चाग्नेयप्रसारः; 'iron pyrites,'
नीलमृत्तिका, तक्षुलीयः -यकः; 'hepatic iron pyrites,' रुष्यमाषिकं,
कांस्यमाषिकं.

PyRITIC, *a.* माषिकसम्पन्नी -न्धिनी &c., माषिकगुणकः -का -कं.

PyROTECHNY, *s.* अग्निस्त्रीडाविद्या, चाग्नेयस्त्रीडाविद्या, अग्निशिल्पं.

PyRRHIC, *s.* (Foot in prosody) सुप्रियः, लल.

PyRRHONIST, *s.* नास्तिकः, शास्त्राविश्वासी *m.* (न्), चावैकः, धर्मेनिन्दकः.

Q.

QUACK, *s.* (Cry of a duck or goose) हंसनादः, हंसरावः, हंसचो-
त्कारः, छक्कशब्दः.-(Empiric, pretender to medical skill) दुष्टि-
कित्सकः, मिथ्याचिकित्सकः, मिथ्यावैद्यः, छत्रवैद्यः, वैद्यमन्यः, वैद्यनानी *m.*
(न्), आयुर्वेदानभिज्ञः.

To QUACK, *v. n.* हंसवद् नद् (c. 1. नदति -दितुं) or रु (c. 2. रीति,
रवितुं) or चीत् or कृ. हंसनादं कृ, छक्क शब्दं कृ.-(Pretend to
medical skill) दुष्टिकित्सां कृ, मिथ्याचिकित्सनं कृ, आयुर्वेदविरोधेन
चिकित्सां कृ.

QUACKERY, *s.* दुष्टिकित्सा -त्सनं, मिथ्याचिकित्सा -त्सनं, आयुर्वेदविरुद्धा
चिकित्सा, आयुर्वेदानभिज्ञता.

QUADRAGESIMA, *s.* चत्वारिंशद्विंशमोपवासः, चत्वारिंशदिनापवासः.

QUADRAGESIMAL, *a.* चत्वारिंशदिनोपवाससम्पन्नी -न्धिनी -न्धि (न्).

QUADRANGLE, *s.* चतुरस्रं, चतुष्कोणः, चतुर्भुजः; 'formed by four
houses,' चतुःशालं -ला -लकं, चतुःशाला, प्रकोष्ठः.

QUADRANGULAR, *a.* चतुष्कोणः -शा-शं, चतुरस्रः -सा-सं, चतुर्भुजः -जा-जं.

QUADRANT, *s.* (Fourth part) पादः, चतुर्धभागः, तुरीयभागः.-(Of a
circle) वर्तुलपादः, चित्र्या, पदः.-(The instrument) तुरीययन्त्रं,
सूर्ययन्त्रं.

QUADRATE, To QUADRATE, see SQUARE, To SQUARE.

QUADRATIC, *a.* चतुष्कोणीयः -या-यं, वर्गीयः -या-यं, चतुरस्रीयः &c.

QUADRATURE, *s.* (Of a circle, &c.) वर्गीकरणं.

QUADRENNIAL, *a.* चतुर्वर्षीयः -या-यं, चतुर्वर्षिकः -की कं, चतुरस्रिकः &c.

QUADRILATERAL, *a.* चतुर्भुजः -जा-जं, चतुःपार्श्वीयः -या-यं, चतुःपार्श्वः
-धो-धं, चतुःपार्श्वयुक्तः -क्ता -क्तं, चतुःपार्श्वविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

QUADRILITERAL, *a.* चतुरस्रः -रा-रं, चतुर्वर्णः -वो-वो.

QUADRILLE, *s.* चतुर्नृत्यं, सम्मुखस्थानां स्तोपरूपाणां नृत्यं.

QUADRIMESTRAL, *a.* चतुर्मास्यः -स्या-स्यं, चतुर्मासिकः -की -कं.

QUADRIPARTITE, *a.* चतुर्विधः -धा-धं, चतुर्भागः -गा-गं, चतुर्विभागः &c.

QUADRISYLLABLE, *s.* चतुरस्रं, चतुरस्रविशिष्टः शब्दः, चतुरस्रः शब्दः.

QUADRIVIAL, *a.* चतुष्पथीयः -या-यं, चतुर्मासीयः -या-यं.

QUADRIVIVUM, *s.* (Place where four roads meet) चतुष्पथं, चतुर्मासी.

QUADRUPE, *s.* चतुष्पदः -दी, चतुष्पादः (चतुष्पाद *m. f. n.*, चतुष्पादः
पशुः, चतुष्पदपशुः *m.*, चतुष्पदप्राणी *m.* (न्), चतुर्गतिः -ति: -ति.

QUADRUPLE, *a.* चतुर्गुणः -शा-शं, चतुर्विधः -धा-धं, चतुर्द्वयः -यी-यं.

To QUADRUPLE, QUADRUPLICATE, *v. a.* चतुर्गुणं -शां कृ, चतुर्गुणीकृ,

चतुर्विधीकृ.

To QUAFF, *v. a.* बाहुल्येन पा (c. 1. पिबति पातुं) or चापा or निपा.

QUAFFED, *p. p.* पीतः -ता-तं, आपीतः -ता-तं, निपीतः -ता-तं.

QUAFFER, *s.* पाता *m.* (न्), पायी *m.* (न्), अतिपायी *m.*, बहुपायी.

QUAGGY, *a.* पङ्क्तिः -ला-लं, पङ्क्तयः -यी-यं, बहुपङ्क्तः -ङ्गा-ङ्गं.

QUAGMIRE, *s.* पङ्क्तः, कुपङ्क्तः, पङ्क्तिभू: *f.*, कार्दमभूमि: *f.*, सपङ्क्तभूमि: *f.*,
पङ्क्तवेष्टः, सनूपभू: *f.*, पङ्क्तस्थानं.

To QUAIL, *v. n.* कम्प (c. 1. कम्पते -म्यितुं), प्रकम्प, विकम्प, सद् (c. 1.
सीदति, सन्तु), अवसद्, विपद्, क्षि in pass. (क्षीयते), प्रली (c. 4.
-लीयते -लेतुं).

QUAIL, *s.* (The bird) वक्षिका, वक्षकः, वक्षकपक्षी *m.* (न्), कश्चिलेखः,
गक्षिकायः, लावः, लावकः, गहलोधी *m.* (न्), भारती, विष्णुलिङ्गी.

QUAINT, *a.* (Odd) विलक्षणः -शा-शं, असङ्गतः -ता-तं, अपरूपः -पा-
-पं, प्राचीनरीतिनुरूपः -या-यं.-(Over exact) अतिसूक्ष्मः -क्ष्मा-क्ष्मं.

QUAINTLY, *adv.* विलक्षणं, विलक्षण्येन, असङ्गतं, प्राचीनरीतिनुरूपेण.

QUAINTNESS, *s.* विलक्षण्यं, विलक्षणता, असङ्गतता, अपरूपता, अतिसूक्ष्मता.

To QUAKE, *v. n.* कम्प (c. 1. कम्पते -म्यितुं), प्रकम्प, विकम्प, अभिकम्प,
वेप् (c. 1. वेपते -पितुं), प्रवेप्, वस् (c. 4. वस्यति -सितुं), विवस्, उडिप्
(c. 6. -विषते -षितुं), द्रल् (c. 1. द्रलति -लितुं), विद्रल्, प्रद्रल्.

QUAKE, *s.* कम्पः, प्रकम्पः, उल्लम्पः, कम्पनं, वेपनं, प्रवेपणं, वेपपुः *m.*

QUAKER, *s.* कम्पान्वितः-ता, कम्पनः-ना, कम्पमानः-ना, सकम्पः.

QUAKING, *part.* कम्पमानः-ना-नं, वेपमानः-ना-नं, कम्पितः-ता-तं.

QUALIFICATION, *s.* (That which fits a person for any office, &c.) योग्यता, उपयुक्ता, उपयोगिता, क्षमता, कार्यक्षमता, गुणविशिष्टता, गुणवैशिष्ट्यं, गुणता.—(Endowment) गुणः, विशेषणं.—(Modification, limitation) मर्यादा, नियमनं, परिच्छेदः-दनं, अवच्छेदः-दनं, श्रमनं, परिमितत्वं, नियतत्वं, परिमाणं, न्यूनत्वं, न्यूनोकरणं, विशेषः; 'without qualification,' अविशेषणः-शा-यं.

QUALIFIED, *p.p.* (Fitted) योग्यः-ग्या-ग्यं, उपयुक्तः-क्ता-क्ते, उपयोगी-गिनी-गि (न्), क्षमः-मा-मं, कार्यक्षमः-मा-मं, कर्मेक्षमः-मा-मं, अलक्षणीयः-शा-यं, उचितः-ता-तं, पथीयः-प्ता-पं, गुणवान्-वती-वत् (त्), गुणी &c., गुणोपेतः-ता-तं.—(Modified) नियमितः-ता-तं, नियतः-ता-तं, निबद्धः-डा-डं, समर्थः-दा-दं, सपरिमाणः-शा-यं, परिमितः-ता-तं, परिच्छिन्नः-न्ना-नं, श्रमितः-ता-तं.

To QUALIFY, *v. a.* (Make fit) योग्यं-ग्यां कृ, उपयुक्तं-क्तां कृ, क्षमं-मां कृ, कार्यक्षमं-मां कृ, उपयोगिनं-गिनीं कृ, पथीयं-प्तां कृ, गुणयन्-वतीं कृ, योग्योक्तं, क्षमीकृ, उपयुक्तगुणान् दा.—(Modify, limit, diminish) निरुद्धं (c. 1. यच्छति-यन्तु), निरुद्धं (c. 9. चर्माति-चर्द्धं), समर्थं-दां कृ, परिमाणं, परिमितं-तां कृ, सपरिमाणं-शां कृ, परिच्छिन्नं, उपशमं, प्रशमं, न्यूनिकृ, हम्, लुप्.

QUALITY, *s.* (Property) गुणः, धर्मः; 'good quality,' सद्गुणः, सुगुणः, गुणः; 'possessed of good qualities,' सद्गुणः-शा-यं, गुणी-गिनी-गि (न्), सद्गुणी &c., सुगुणी &c., गुणवान्-वती-वत् (त्), गुणाश्रितः-ता-तं, गुणोपेतः-ता-तं, गुणसागरः-रा-रं, गुणाकरः-रा-रं, गुणपुङ्गवः-क्ता-क्ते, गुणाश्रयः-या-यं; 'the possession of good qualities,' गुणता, गुणवत्ता; 'destitute of them,' गुणहीनः-ना-नं; 'the loss of them,' गुणभ्रंशः; 'a collection or heap of them,' गुणसंग्रहः, गुणीयं, गुणपुं; 'variety of quality,' गुणान्तरः; 'bad quality,' दुर्गुणः-शं, अवगुणः, समदुर्गुणः; 'possessed of bad qualities,' दुर्गुणी &c.; 'essential or inherent quality,' सन्तुगतधर्मः, वस्तुशक्तिः-फ.—(Distinguishing property) धर्मः, भावः, स्वभावः, विशेषणः, विशेषधर्मः, विशेषः, लक्षणं, गुणलक्षणं, स्वभावलक्षणं, रूपं, स्वरूपं, शीलः-लं.—(Nature, disposition) भावः, स्वभावः, प्रकृतिः-फ. शीलः-लता; 'good quality,' सद्भावः.—(Character, whether good or bad) भावः, सदसद्भावः, गुणगुणं, गुणावगुणं, सत्त्वं, सद्भावमत्त्वं.—(High rank) श्रेष्ठपदं, पदश्रेष्ठता उत्कृष्टपदं, पदीकृष्टता, कुलीनता.—(People of rank) कुलीनवर्गः, श्रेष्ठपदस्थाः *m. pl.*, कुलीनजनताः *m. pl.* कौलीनं.

QUALM, *s.* (Nausea) वमनेच्छा, विवमिषा, उक्लेशः.—(Of conscience) मनस्तापः, अनःकरणतापः, ईषन्तापः, ईषत्तानापः, पश्चात्तापः.

QUALMISH, *a.* वमनेच्छुः-ञ्जु-ञ्जु, विवमिषुः-ञ्जु, वमनेन्मुखः-खा-खं.

QUANDARY, *s.* संशयः, संशयः, सम्भयः, व्यस्तता, व्यामोहः.

QUANTITY, *s.* (Magnitude, a mass or collection of indeterminate dimensions) परिमाणं, प्रमाणं, परिमितिः-फ. मानं, मात्रा, भागः, संशः; 'a quantity of water equivalent to a piece of gold,' सुवर्णसदृशसमो or सुवर्णसदृशपरिमाणो or सुवर्णसदृशपरिमितो जलांशः.—(Great quantity, abundance) बाहुल्यं, बहुत्वं-ता, प्राचुर्यं, प्रचुरता, प्रायः, आधिक्यं, महाभागः or expressed by the adjectives बहु, प्रचुर, अधिक prefixed; 'in great quantities,' बाहुल्येन, बहुशः, अनेकशः, प्राचुर्येण.—(Great quantity, collection) सङ्घः, निचयः, प्रचयः, सङ्घयः, वृद्धं, जोषः, संघट्टः, पुङ्गवः,

राशिः *m.*, पूगः, पुङ्गवः-ङ्गं, निवहः, वारः. See HEAP.—(Small quantity) अल्पभागः, अल्पांशः, अल्पं-त्यक्ता, अल्पमात्रं, मात्रा, स्तोके, मुष्टिमात्रं, मुष्टिपरिमाणं; 'in small quantities,' अल्पशः, see LITTLE.—(Measure, in prosody) मात्रा.—(In arithmetic or algebra) राशिः *m. f.*; 'known quantity,' व्यक्तराशिः *m. f.* रूपः; 'unknown quantity,' अव्यक्तराशिः, अव्यक्तः; 'negative,' क्षयः; 'infinite,' अनन्तराशिः; 'figurative,' क्षेत्रराशिः.

QUANTUM, *s.* परिमाणं, निरूपितांशः, निरूपितभागः, उपयुक्तभागः.

QUARANTINE, *s.* चत्वारिंशद्विषयार्थेन गमनागमननिषेधः or संसर्गनिषेधः, चत्वारिंशद्विषयार्थेन गमनागमनावरोधः.

QUARREL, *s.* विवादः, कलहः-हं, वायुधं, वाक्कलहः-हं, वादयुधं, विप्रलापः, वाक्कलः *m.*, विसंवादः, विप्रयोगः, विप्रतिपक्षः *f.*, द्वन्द्वं, द्वैधं, विरोधोक्तिः *f.*, वाग्विरोधः, नैबैभङ्गः, सौहृदभङ्गः, वैरं, वैरिता; 'quarrel in food,' क्रीडाकलहः.

To QUARREL, *v. n.* कलहं कृ, कलह (nom. कलहायते), विषद (c. 1. -वदते-दितुं), विसंवदं, विप्रलापं (c. 1. -लपति-पितुं), व्यवकुशं (c. 1. -क्रोशति-क्रोतुं), वाक्कलं कृ, वायुधं कृ, युष् (c. 4. युध्यते, योद्धुं), वैर (nom. वैरायते), द्वन्द्वं कृ.

QUARRELER, *s.* विवादी *m.* (न्), कलहकारी *m.* (न्), कलिकारकः.

QUARRELING, *s.* कलहकरणं, विवादकरणं, व्यवक्रोशनं, कल्लनं.

QUARRELSOME, *a.* कलहकारी-रिणी-रि (न्), कलहकारः-री-रं, कलहप्रियः-या-यं, कलिकारी &c., कलिकारकः-का-कं, कलिप्रियः-या-यं, विवादाधी-धिनी &c., विवादी &c., विवादशीलः-ला-लं, विवादप्रियः-या-यं, युयुत्सुः-त्सु-त्सु, सद्बन्धः-न्दा-न्दं, शीघ्रक्रोधी &c., आशुक्रोधी &c., क्रोधशीलः &c.

QUARRELSOMENESS, *s.* कलहकारिता, विवादशीलता, क्रोधशीलता, युयुत्सा.

QUARRY, *s.* (For stone) साकरः, खनिः-नी *f.*, खानिः-नी *m. f.*, प्रस्तरखानिः *f.*, पाषाणखली, पाषाणस्थानं, पाषाणकन्दः, प्रस्तोत्पत्तिस्थानं, पाषाणभूमिः-फ.—(Of a hawk, &c.) श्येनानुसृतः पक्षी, श्येनानुसृतं पक्ष्यादि, जामिपं.

QUARRYMAN, *s.* प्रस्तरखनकः, पाषाणखनकः, पाषाणखनिकः.

QUART, *s.* कुडवः, अर्द्धप्रस्थस्य चतुर्थांशः or पादः.

QUARTAN, *s.* (Ague) चातुर्यकः, चातुर्यिकः, व्याहिकः.

QUARTER, *s.* (Fourth part) पादः, चतुर्थांशः, चतुर्थभागः, तुरीयभागः, तुरीयांशः, तुरीयः, चतुर्थभागः, पादिकः, पादिनः, अर्द्धार्द्धः, टः; 'three quarters, or a whole minus a quarter,' पादोनः-ना-नं.—(Region or quarter of the sky) दिक् *f.* (श्), दिशा, दिशाः *f.* (सं), आशा, काशा, ककुम् *f.*, हरित् *f.*, दिग्दिग्भागः, सतिः-नी *m. f.*, विदेशिनी; the four quarters are, East प्राची, पूर्वदिक् *f.*, पूर्य-काशा, South अक्षाची, दक्षिणा, दक्षिणाशा, West प्रतीची, पश्चिमाशा, पश्चिमकाशा, North उदीची, उत्तरा, उत्तराशा; 'intermediate quarter or point,' विदिक् *f.* (श्), प्रदिक्, अपदिशं; these are 'South-east,' दक्षिणपूर्वः; 'South-west,' नैर्ऋतिः *f.*, दक्षिणपश्चिमा; 'North-west,' वायवी, पश्चादुत्तरा, पश्चादुदीची, उत्तरपश्चिमा; 'North-east,' प्रागुत्तरा, प्रागुदीची, उत्तरपूर्वः; 'Regent of a quarter,' दिक्पालः, लोकपालः; 'the eight regents,' अष्टदिक्पालाः *m. pl.*, see REGENT; 'quarter of the wind,' वायवी; 'from every quarter,' चतुर्दिग्भ्यः; 'in every quarter,' चतुर्दिग्भ्यः; 'from various quarters,' नानादिग्भ्यः.—(Region, in general) देशः, प्रदेशः, उद्देशः, अपदेशः; 'from various quarters,' नानादेशेभ्यः, नानादिग्देशेभ्यः.—(Quarters, lodgings) वास्तव्यानं, आवासस्थानं,

वसतिस्थानं, वसतिः *f.*, निवसतिः *f.*, निकेतनं; 'of an army,' सैन्य-निवेशः-ज्ञानं, सैन्यनिकेतः-तनं, बलस्थितिः *f.*, सैन्यस्थितिः *f.*, कटकः; 'head-quarters,' सेनापतिनिकेतः-तनं.—(Indulgence shewn in battle) जीवदानं, प्राणदानं, दया, क्षमा, कृपा, धर्मः; 'quarter shall be given to him,' तस्य दया or धर्मो भविष्यति; 'quarter!' दयस्, क्षमस्, क्षम्यतां.—(Quarter of a year) वत्सरपादः, मासत्रयं, त्रिमासं.—(Close quarters) बाहुबाह्वि, हस्ताहस्ति; 'to come to close quarters in battle,' बाहुयुद्धं कृ.

To QUARTER, *v. a.* (Divide into four parts) चतुर्भागीकृ, चतुरंशीकृ, चतुर्थी कृ. चतुर्थी खड् or विभिद् or विविद्, चतुर्भागशः कृ, चतुः-खड्गशः कृ.—(Lodge) वस् in caus.

To QUARTER, *v. n.* (Lodge) वस्, निवस्, प्रतिवस्, वासं कृ.

QUARTER-DAY, *s.* पाददिनं, पाददिवसः, वत्सरपाददिवसः, त्रिमासान्दिनं.

QUARTER-DECK, *s.* नौपट्टस्य पश्चिमभागः or उन्नतभागः.

QUARTERED, *p. p.* चतुर्भागीकृतः-ता-तं, चतुर्थी विभिनः-च्चा-च्चं, चतुर्थी खड्गितः-ता-तं.—(Lodged) वासितः-ता-तं.

QUARTERLY, *a.* त्रैमासिकः-को-कं, त्रिमासीनः-ता-तं, पादिकः-की-कं.

QUARTERLY, *adv.* त्रिमासान्ते, मासत्रयान्ते, मासत्रयावसाने.

QUARTO, *s.* चतुःपत्रकपुस्तकं, चतुःफलकपुस्तकं, चतुःपत्रकः-कं.

QUARTZ, *s.* काचमणिः *m.*, सितमणिः, स्फटिकः. See CRYSTAL.

To QUASH, *v. a.* (Crush, subdue) खड्, मृद्, दम्, प्रदम्, पराजि, वशीकृ.—(Annul) लुप् (c. 6. लुम्पति, लोभुं, लोपं कृ, खड्, निवृत् in caus., प्रचारनिवर्तनं कृ, प्रचारखण्डनं कृ, अवस्थितिभङ्गं कृ, अवस्थि-तिसखण्डनं कृ, नियमोच्छेदं कृ.

QUASI, Expressed by कृ, कल्प, देशीय, देश्य &c. in comp.; as, 'a quasi-poet,' कुकविः *m.*, कविकल्पः, कविदेशीयः; 'a quasi king,' राजदेशीयः.

QUATERNARY, QUATERNION, *s.* चतुर्दशं, चतुष्कं.

QUATRAIN, *s.* चतुष्पादकविता, चतुष्पदकविता, चतुष्पद्योकाः.

To QUAVE, *v. n.* (Sing with tremor of the voice) खरभङ्गेन or खरकम्पेन or कम्पनखरेण गै (c. 1. गायति, गातुं), शारीरं कृ.—(Vibrate) कम्प, स्फुर.

QUAVER, *s.* (In singing) शारीरः-रं, खरकम्पः, खरभङ्गः.—(Note in music) गान्यवैविद्यायां शीघ्रतालमूचकं चिह्नं.

QUAY, *s.* घट्टः, घट्टो, उत्तरार्धस्थानं, नौकोत्तरार्धस्थानं, गुल्मः.

QUEAN, *s.* बन्धकी, पुच्छली, कुलटा, गणिका, भटा, वारस्ती.

QUEEN, *s.* (Wife of a king) राजपाली, राजमहिषी, महिषी, राज्ञी, देवी, नृपपाली, नृपवत्सला, भट्टिनी; 'principal queen, one who has been inaugurated and crowned,' पट्टमहिषी, पट्टदेवी, पट्टा-भिषिक्तराज्ञी; 'queen mother,' राजजननी.—(Woman who is the sovereign of a kingdom) राज्ञी, राज्यकारिणी महिषी.—(At chess) प्रधानः.

QUEENLY, QUEENLIKE, *a.* राज्ञीसदृशः-शी-शं, राज्ञीयोग्यः-ग्या-ग्यं.

QUEEN'S METAL, *s.* कांस्यं-स्यकं, केसः-सं, केशः-शं.

QUEER, *a.* विलक्षणः-या-यं, असङ्गतः-ता-तं, अपरुपः-पा-पं.

QUEERLY, *adv.* विलक्षणं, विलक्षण्यं, असङ्गतं, अपरुपं, अद्भुतं.

QUERNNESS, *s.* विलक्षणता, विलक्षण्यं, असङ्गता, अपरुपता, अद्भुतता.

To QUELL, *v. a.* (Cause to cease, allay) निवृत् (c. 10. -वृत्त्यति-यितुं), शम् (c. 10. शमयति-यितुं), प्रशम्, उपशम्.—(Subdue, crush)

(82) दम्, प्रदम्, पराजि, खड्, मृद्, वशीकृ.

QUELLED, *p. p.* निवर्तितः-ता-तं, शमितः-ता-तं, पराजितः &c., वशीकृतः &c.

QUELLER, *s.* पराजेता *m.* (नृ), पराजयी *m.* (नृ), दमकः, शमकः.

To QUENCH, *v. a.* (Extinguish) निवृत् in caus. (-वापयति-यितुं), शम्, (c. 10. शमयति-यितुं) उपशम्, प्रशम्.—(Allay) शम्, उपशम्, प्रशम्, शान्तिं कृ; to quench the thirst, 'तृष्णां छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), तृष्णाहर्दे कृ, तृष्णाशान्तिं कृ, तृष्णां शम्, पिपासाहर्दे कृ, पिपासाविच्छेदं कृ, वेतृष्यं कृ.

QUENCHABLE, *a.* शमनीयः-या-यं, शाम्यः-म्या-म्यं, विच्छेदनीयः-या-यं.

QUENCHED, *p. p.* शमितः-ता-तं, निवृत्तः-ता-तं, छिन्नः-च्चा-च्चं, विच्छिन्नः &c.

QUENCHING, *s.* शमनं, शान्तिः *f.*, छेदः; 'of the thirst,' पिपासाविच्छेदः, तृष्णाहर्दः.

QUENCHLESS, *s.* अशमनीयः-या-यं, अनिवृत्तणीयः &c., अविच्छेदनीयः &c.

QUERIST, *s.* प्रश्न *m.* (ट्ट), पूच्छकः, प्रश्नकृत्. See INTERROGATOR.

QUERULOUS, *a.* विलापशीलः-ला-लं, विलपनशीलः &c., विलापी-पिनी-पि (नृ), विलापकारी-रिणी &c., परिदेवनशीलः &c., परिदेवनकारी &c., परिदेवी &c., परिदेवकः-का-कं.

QUERULOUSLY, *adv.* विलापेन, सविलापं, सपरिदेवेन, विलापशीलत्वात्.

QUERULOUSNESS, *s.* विलापशीलता-लं, विलापकारित्वं, परिदेवनशीलता.

QUERY, *s.* प्रश्नः, आकांक्षा, आशङ्का, संशयः, सन्देहः, अनुयोगः.

QUEST, *s.* अन्वेषणं, अनुसन्धानं, अनुसरणं, जिज्ञासा, शोधनं; 'in quest,' अन्वेषो-विणी-पि (नृ), अपी-पिनी &c.

QUESTION, *s.* (Interrogatory) प्रश्नः, पूच्छा-च्छनं, प्रच्छनं-ना, अनुयोगः, पथ्येनुयोगः, अनुयोजनं, सम्प्रश्नः, जिज्ञासा, आकांक्षा, आशङ्का, अपीः; 'question and answer,' प्रश्नोत्तरः; 'a string of questions,' प्रश्नमाला, प्रश्नावलिः *f.*—(Inquiry, investigation) अनुसन्धानं, जिज्ञासा, निरूपणं, परीक्षा, पथ्येवणा, विचारः-रणा, परीष्टिः *f.*, वितर्कः.—(Subject of debate or controversy) वादविषयः, वादानुवाद-विषयः, वादास्पदं, विचारविषयः, विचारास्पदं, वितर्कविषयः; 'the topic in question,' प्रस्तुतविषयः, प्रस्तापः, प्रसङ्गः, प्रसक्तिः *f.*—(Doubt, subject of doubt) सन्देहः, संशयः, विकल्पः, वितर्कः, शङ्का, आशङ्का.

To QUESTION, *v. a.* (Interrogate) प्रच्छ (c. 6. पूच्छति, प्रष्टुं), अनुप्रच्छ, परिप्रच्छ, समनुप्रच्छ, अभिप्रच्छ, प्रश्नं कृ, पूच्छनं, प्रच्छनं कृ, ज्ञा in des., (जिज्ञासति-ते-सितुं), अनुयुज्, प्रथेन परीक्ष्, प्रश्नोत्तरक्रमेण ज्ञा in des.—(Examine) परीक्ष्, अनुसन्धा, ज्ञा in des., निरूप्, विचर्.—(Doubt of dispute) शङ्क (c. 1. शङ्कते-ङ्कितुं), आशङ्क, अभिशङ्क, परिशङ्क, विशङ्क, संशङ्क, संशयस्य-स्यां कृ, सन्देहस्य-स्यां कृ, विचर्, वितर्क.

QUESTIONABLE, *a.* शङ्कनीयः-या-यं, आशङ्कनीयः &c., शङ्काहैः-है-है, विचार्यः-य्यी-य्यं, विचारणीयः-या-यं, वितर्कः-की-कं, सन्दिग्धः-ग्धा-ग्यं, संशयस्यः-स्या-स्यं, सन्देहस्यः &c., संशययुक्तः-क्ता-कं, संशयापन्नः-च्चा-च्चं, वैकल्पिकः-को-कं.

QUESTIONABLENESS, *s.* शङ्कनीयता, आशङ्कनीयता, विचार्यता, सन्दिग्धता.

QUESTIONABLY, *adv.* शङ्कनीयं, आशङ्कनीयं, सन्दिग्धं, शङ्कापूर्वं, संशयः.

QUESTIONARY, *a.* पश्चमयः-यी-यं, प्रश्नात्मकः-का-कं, पूच्छकः-का-कं.

QUESTIONED, *p. p.* (Interrogated) पृष्टः-ष्टा-ष्टं, अभिपृष्टः &c., अनुयुक्तः-क्ता-कं.—(Doubted) शङ्कितः-ता-तं, आशङ्कितः &c., संशयितः &c.

QUESTIONER, *s.* प्रश्न *m.* (ट्ट), पूच्छकः, प्रच्छकः, प्रश्नकृत् *m.* (नृ), प्राद *m.* (ञ्), अनुयोक्ता *m.* (नृ), अनुयोगकृत् *m.*, जिज्ञासुः *m.*, जिज्ञासा-कारी *m.* (नृ), कथकृषिकः.

QUESTIONLESS, *adv.* असंशयं, अनाशङ्कनीयं, निःसंशयं, सुनिश्चितं.

QUIBBLE, *s.* वाक्छलं, वक्त्रोक्तिः *f.*, वक्त्रवाक्यं, वक्त्रभणितं, केतववादः, व्यर्थो-पत्तिः *f.*, छत्रवादः, कपटवादः, छेपः, अपदेशः, व्यपदेशः, अपलाप

To quibble, *v. n.* वाक्छलं कृ, वक्त्रोक्तिं कृ, अर्थापत्तिं कृ, वक्त्रं or वक्त्रवाक्यं
यद् (c. 1. यदति-दितुं), अपदेशं कृ, अपलप्य, अपदिश, अपदिश,
QUIBLER, *s.* वाक्छलकारी *m.* (नं), अर्थापत्तिकृत् *m.*, वक्त्रोक्तिवादी *m.* (नं).
QUIBBLING, *s.* वाक्छलकरणं, वक्त्रोक्तिः *f.*, अर्थापत्तिः *f.*, अर्थापत्तिकरणं.
QUICK, *a.* (Swift) शीघ्रः-प्रा-यं, त्वरितः-ता-तं, द्रुतः-ता-तं, तूष्णः-
-शो-मं, सत्वरः-रा-रं, त्वरान्वितः-ता-तं, क्षिप्रः-प्रा-प्रं, अविलम्बः-
-द्या-यं, अविलम्बितः-ता-तं, अविलम्बो-विनी-वि (नं), तुरः-रा-रं,
अकुशितः &c.--(Quick in motion) त्वरितगतिः-तिः-ति, द्रुतगतिः-
&c., शीघ्रगः-गा-यं, शीघ्रगामी-मिनी-मि (नं), वेगवान्-वतो-वत्
(नं), महावेगः-गा-यं, अविलम्बगतिः &c.; 'a quick pace,' द्रुतपदं,
अविलम्बितक्रमः--(Quick in action) आशुकारी &c., क्षिप्रकारी
&c., शीघ्रकारी &c., शीघ्रकर्मा-म्मा-र्म (नं), अविलम्बितकर्मा &c.
--(In apprehension) शीघ्रबुद्धिः-द्विः-द्वि, शीघ्रग्राही &c. See
SHARP; 'to be quick,' त्वर (c. 1. त्वरते-रितुं), शीघ्र (nom. शी-
घ्रायते); 'be quick,' त्वरतां, त्वरस्व, सत्वरस्व--(Living, moving
with life) सजीवः-वा-यं, जीवो &c., जीवभूतः-ता-तं, चलितः-
ता-तं, चलः-ला-लं, चलमानः-ना-नं, स्पन्दितः-ता-तं, स्पन्द-
मानः-ना-नं--(Quick with child) चलितगर्भा, स्पन्दितगर्भा,
गर्भवती, see PREGNANT.

Quick, *adv.* शीघ्रं, त्वरितं, सत्वरं, क्षिप्रं, द्रुतं, आशु, शीघ्र in comp.
See QUICKLY.

Quick, *s.* (Sensitive part of the flesh, living flesh) मर्म *n.* (नं),
मर्मस्थलं, मर्मस्थानं, मर्मदेशः; 'to pierce to the quick,' मर्मं
भिद्; 'cutting or piercing to the quick,' मर्मभेदः, मर्मस्पर्शिनं,
मर्मताडनं; 'that pierces to the quick,' मर्मभेदो-दिनी-दि (नं),
मर्मस्पृक् *m. f. n.* (शु), मर्मस्पर्श.

To quicken, *v. a.* (Make alive) सजीवं-वां कृ, यजीवोकृ, जीव् (c. 10.
जीवयति-यितुं), संजीव, जीवं दा, जीवने दा--(Accelerate) त्वर
(c. 10. त्वरयति-यितुं), संवर, गतिं वृष् in *trans.*, गतिवर्धनं कृ, शी-
घ्राकृ, छेष (nom. छेषयति-यितुं), द्रुततरं-रां कृ--(Stimulate,
incite) उद्दीप्य (c. 10. दीपयति-यितुं), उज्ज्व (c. 10. तेजयति-यितुं),
योष्ये दा or वृष्, तेजो वृष्.

To quicken, *v. n.* (Become living) सजीवः-वा-यं भू, सजीवीभू,
जीविनं प्राप्य, चेतन्यं प्राप्य--(As a woman with child) स्पन्द
(c. 1. स्पन्दते-न्दितुं), चल (c. 1. चलति-लितुं), चलितगर्भा भू,
स्पन्दितगर्भा भू. (Have increased motion) शीघ्रतरं or द्रुततरं
गम् or चल, शीघ्र (nom. शीघ्रायते), त्वर (c. 1. त्वरते-रितुं).

QUICKENED, *p. p.* (Made alive) सजीवः-वा-यं, सजीवीकृतः-ता-तं,
जीवभूतः &c., जीवितः &c. (Accelerated) त्वरितः-ता-तं, वधि-
तगतिः-तिः-ति, वेगितः &c.

QUICKENING, *part. or a.* जीवदः-ता-दं, उद्दीपकः-का-कं. See
LIFE-GIVING.

QUICKENING, *s.* (Of the child in the womb) स्पन्दनं, गर्भचलनं,
गर्भस्पन्दनं.

QUICK-LIME, *s.* तम्रपृष्णं, तम्रकर्करः-रं, तम्रलेपः, उष्णलेपः.

QUICKLY, *adv.* शीघ्रं, त्वरितं, सत्वरं, क्षिप्रं, द्रुतं, आशु, महासा, तूष्णं,
लघु, अविलम्बितं, अविलम्बं, चपलं, द्रुतपदं, अविलम्बितपदं, सरं, शीघ्र
or त्वरित or क्षिप्र in comp.; as, 'going quickly,' शीघ्रगः-गा-
यं, शीघ्रगामी &c., त्वरितगतिः; 'spoken quickly,' त्वरितोदितः-
ता-तं; 'acting quickly,' शीघ्रकारी &c., क्षिप्रकारी &c., आशु-
कारी &c.--(Soon, without delay) सचिरं, सचिरात्, सद्यम्,

आशु, सपदि, कटिति, अविलम्बेन.

QUICKNESS, *s.* शीघ्रता-न्वं, सत्वरता-न्वं, द्रुतता-न्वं, क्षिप्रता, शीघ्र्यं, त्वरा,
त्वरयं, अविलम्बः, लघुता, वेगिता.

QUICK-SAND, *s.* आर्द्रसिकताः *pl.*, जलाद्रुसिकताः, अनूपसिकताः, द्रुवसिकताः.

QUICK-SCENTED, *a.* शीघ्रग्राहः-ग्रा-यं, तीक्ष्णग्राहः &c., सूक्ष्मग्राहः &c.

QUICK-SIGHTED, *QUICK-EYED*, *a.* शीघ्रदृष्टिः-दृष्टिः-दृष्टि, तीक्ष्णदृष्टिः &c.,
सूक्ष्मदृष्टिः &c., सूक्ष्मदर्शी-दर्शीनी-दर्शी (नं), प्रसरदृष्टिः &c.

QUICK-SIGHTEDNESS, *s.* सूक्ष्मदर्शिता, दृष्टिसूक्ष्मता, दृष्टितीक्ष्णता, सूक्ष्मदृष्टिः *f.*

QUICKSILVER, *s.* पारदः, पारः, पारतः, रसः, रसधातुः *m.*, दिव्यरसः,

सिद्धधातुः *m.*, रसराजः, रसनाथः, चपलः, सूतः-तं, रेतस् *m.*, दारदः,

खलुभूतिः *f.*, देहदः, पतङ्ग, सेषरः, मृगुनाशकः, रुद्रजं, शिवबीजं, हर-

बीजं, अशोकं, अमरः, मुकुन्दः, अविमलः-जा-जं, योगवाही.

QUICK-WITTED, *a.* शीघ्रबुद्धिः-द्विः-द्वि, सूक्ष्मबुद्धिः &c., तीक्ष्णबुद्धिः &c.

QUIESCENCE, *s.* शानता, शान्तिः *f.*, निश्चलता, सचलता, नैश्चल्यं, चल-

नाभावः, निश्चलभावः, चेष्टानिवृत्तिः *f.*, चेष्टाभावः, निवृत्तिः *f.*, नि-

वृत्तिः *f.*, विश्रामः, विश्रान्तिः *f.*, स्थिरता, समाधानं; 'of mind,' मनः-

शान्तिः *f.*, सोमनस्यं.

QUIESCENT, *a.* निश्चलः-ला-लं, सचलः &c., अचरः-रा-रं, निश्चेष्टः-

-द्वा-द्वं, निवृत्तचेष्टः &c., शान्तः-न्ता-नं, स्थिरः-रा-रं, समाहितः-ता-

-तं, सुसमाहितः &c., निवृत्तः-ता-तं, निवृत्तः-न्ता-नं, विरतः-ता-तं.

—(In grammar) अनुच्चारितः-ता-तं, लुप्तोच्चारः-रा-रं; 'quiescent
mark,' विरामः.

QUIET, *a.* (Not moving) निश्चलः-ला-लं, सचलः-ला-लं, अचरः-

-रा-रं, स्थिरः-रा-रं, सुस्थिरः &c.--(Calm, not agitated, at

rest) शान्तः-न्ता-नं, प्रशान्तः &c., उपशान्तः &c., निशान्तः &c.,

शमितः-ता-तं, शमी-मिनी-मि (नं), सुस्थिरः-रा-रं, स्थिरः-रा-रं,

स्वस्थः-स्या-स्यं, सश्रुयः-प्रा-प्रं, अप्याकुलः-ला-लं, निराकुलः

&c., समाहितः-ता-तं, विश्रान्तः-न्ता-नं, निवृत्तः-ता-तं, निवृत्तः-

-न्ता-नं--(Free from wind) निर्वातः-ता-तं, निवृत्तवातः &c.,

निवृत्तवायुः-यु-यु--(Mild, gentle) सोम्यः-स्या-स्यं, सोम्यवृत्तिः-

-न्तिः-न्ति, मृदुः-द्वी-द्वं, मन्दः-न्दा-न्दं, अनुग्रः-प्रा-प्रं, अमाहासिकः-

-की-कं, अचरदः-खा-खं--(Unmolested) निर्विघ्नः-प्रा-प्रं, अवि-

घ्नितः-ता-तं, निरुपद्रवः-वा-यं, निरुपप्रयः &c., निष्कण्टकः-का-

-कं, सबाधः-धा-यं, अप्रतिबन्धः-न्धा-न्धं, प्रतिबन्धहीनः-ता-तं,

स्वस्थः-स्या-स्यं--(Silent) तूष्णीकः-का-कं, निःशब्दः-न्दा-न्दं,

निःशब्दः &c.; 'be quiet!' तूष्णीम्भव, तूष्णीमास्यतां, विरम.

QUIET, *s.* शान्तिः, शमः, शानता, प्रशान्तिः *f.*, उपशमः, निवृत्तिः *f.*, निवृ-

त्तिः *f.*, विश्रामः, विश्रान्तिः *f.*, स्वस्थता, स्वास्थ्यं, समाधानं, निरुपद्रवता,

उपद्रुताभावः, निर्विघ्नता, निरुपप्रवता, प्रतिबन्धहीनता, प्रतिबन्धाभावः,

निष्कण्टकता, कण्टकाभावः, निश्चलता, स्थिरता.

To quiet, *v. a.* शम् (c. 10. शमयति-यितुं), प्रशम्य, उपशम्य, शान्त् or

सान्त् (c. 10. सान्त्वयति-यितुं), अभिशान्त्, परिशान्त्, उपशान्त्,

निवृत् (c. 10. यन्त्रयति-यितुं), विरम् (c. 10. रमयति-यितुं), निर्वि-

घ्नोकृ, निरुपद्रवोकृ, निश्चलोकृ, स्थिरोकृ.

QUIETISM, *s.* शमः, शान्तिः *f.*, निवृत्तिमार्गः, वैराग्यं. According to

the Vedānta system there are six stages of this state, or

six duties to be performed by him who practices it, viz.

अज्ञा, समाधानं, तितिक्षा, उपरतिः *f.*, दमः, शमः.

QUIETIST, *s.* वेदान्ती *m.* (नं), वेदान्तज्ञः, वेदान्तगः, वेदान्तसेवी *m.* (नं),

वेदान्तमार्गी *m.* (नं), वेदान्तधिकारी *m.*, निवृत्तमार्गी *m.*

QUIETLY, *adv.* शान्तं, शान्त्या, स्वीयेण, निवृत्तिपूर्वकं, शान्तवतः, अद्याकुलं,

निराकुलं, अक्षुभं, अक्षोभेण, अनुयं, अचरुं, मर्त्तं, स्वयं, स्वास्थ्येन, सशमं, निःशब्दं, तूष्णीं, निश्चलं.

QUIETNESS, *s.* शान्तता, प्रशान्तता, शान्तिः *f.*, स्थिरता, निश्चलता, नैश्चल्यं, अक्षुभता, अक्षोभः, अयाकुलत्वं. See QUIET, *s.*

QUIETUDE, *s.* शान्तिः *f.* शमः. See QUIETNESS, QUIET, *s.*

QUILL, *s.* (Feather) पक्षः, पर्णः; 'for writing,' कलमः, लेखनी, खालेखनी.—(Of a porcupine) शलली -लं, शलः -लं.—(Of a lute, &c.) रणः, परिवादः, शारिका, कोणः.

QUIET, *s.* तूलिका, तूला -ली, उन्नम्रच्छदः, उन्नम्रच्छदः, शयनीयप्रच्छदः, शय्याप्रच्छदपटः, शय्याच्छादनं, तूलादिनिर्मितः प्रच्छदः, आस्तरणं, आस्तरः, संस्तरः, सरिमा *m.* (न).

To QUIET, *v. a.* तूलादि निवेशयित्वा निषिद् (c. 4. -धीयति -वेबितुं) or परिषिद् or विषिद् or संसिद् or सिद्.

QUINARY, *a.* पञ्चकः -का -कं, पञ्चरूपः -पा -पं, पञ्चाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.

QUINCE, *s.* (The tree) श्रीफलः may be used.—(The fruit) श्रीफलं.

QUINDICAGOS, *s.* पञ्चदशकोणः -णं, पञ्चदशभुजः, पञ्चदशार्ध -धी.

QUINQUAGESIMA, *a.* त्रयोपुनरुत्पत्तानोत्सवात् पृथ्वं पञ्चाशत्तमदिवसः.

QUINQUENNIAL, *a.* पाञ्चवर्षिकः -को -कं, पञ्चवर्षिकः &c., पञ्चवर्षीयः -या -यं, पाञ्चाब्दिकः -की -कं.

QUINSY, *s.* अधिमांसकः, घटसर्पः, गण्डमाला, कण्ठरोगः.

QUINTESSENCE, *s.* सारः, भारीशः, पञ्चमसारः, उन्नमसारः, परमसारः.

QUINTUPLE, *a.* पञ्चगुणः -णा -णं, पञ्चविधः -धा -धं, पञ्चाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.

QUIP, *s.* (Taunt, sarcasm) श्लेषः, अवश्लेषः, व्यग्रना -नं.

QUIRE, *s.* (Band of singers) गायकगणः, गायकचक्रं.—(Of paper) पत्रचतुर्विंशकं.

QUIRISTER, *s.* सहगायकः, सहगायकः, गायकगणान्तरः.

QUIRK, *s.* (Fancy) मनोलील्यं, बुद्धिबाधन्यं, लहरी, छन्दस्, सखट्टिः *m.*, दुःशासना, मृषाचक्रे.—(Taunt) श्लेषः, अवश्लेषः.—(Quibble) वाक्छलं, वक्रोक्तिः *f.*

QUIRKISH, *a.* चपलः -ला -लं, लोलः -ला -लं, वाक्छलमयः -यी -यं.

To QUIRK, *v. a.* (Give up, abandon) त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्, मंसज्, हा (c. 3. जहाति, हातुं), विहा, अपहा, अपाहा, प्रहा, विमृज्, उत्तज्, अतिमृज्, व्यपमृज्, अपासृ, व्युदस्, उन्क्, प्रोक्, मुक्, विमुक्, रह, विरह, परिहृ, वृज्, परिवृज्, विवृज्.—(Depart from) अपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), विगम्, व्यपगम्, अपया, अपे, व्यपे, अपसृ, प्रस्था, विप्रस्था.—(Clear) शुष्, परिशुष्, मुष्, विमुष्, निस्त् in caus.—(Perform one's duty) स्वकर्मण्यं or स्वकर्म सन्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं) or विधा.

QUIR, *a.* मुक्तः -क्ता -क्तं, विमुक्तः &c., विमोचितः -ता -तं, च्छुमृक्तः &c., उत्तीर्णः -णी -णं, अवतीर्णः -णी -णं, उपकामृक्तः &c., शोषितः -ता -तं.

QUIR, *adv.* सर्वथा, सर्वैतस्, सर्वैशम्, साकल्येन, सकलं, सम्यक्, अश्लेषतम, अश्लेषेण, पर्याप्तं, विप्रतम, असिलेन, निखिलेन, अमूर्तं, सर्वैतस्, अतिशयं -येन; 'quite fresh,' अतिनवः वा -वं, अतिसद्यस्कः -स्का -स्कं, मद्यस्कालीनः -ना -नं.—(Not quite) ईषदूनः -ना -नं, अत्योनः &c.

QUIRS, अन्योन्यं or परस्परम् च्छुमृक्ती *m. du.*, or उपकारमुक्ती.

QUITANCE, *s.* निस्तारः, मुक्तिः *f.*, मोक्षः, निष्कृतिः *f.*, उत्तरणं, शुद्धिः *f.*, शोधनं, सपनयनं; 'from debt or obligation,' च्छुमृक्तिः *f.*, च्छुमृ-मोक्षः, च्छुमृशुद्धिः *f.*, च्छुमृशोधनं, च्छुमृपनयनं, च्छुमृपाकरणं, च्छुमृप-नोदनं, विगृह्यनं; 'of a grudge,' वैरशुद्धिः *f.*

QUITTED, *p. p.* त्यक्तः -क्ता -क्तं, परित्यक्तः &c., रहितः -ता -तं, विरहितः

&c., उत्सृष्टः -ष्टा -ष्टं, विसर्जितः &c., उन्मिष्टः &c., प्रोन्मिष्टः &c.

QUIVER, *s.* तूणः -णा -णी, तूणीरः, शरधिः *m.*, इपधिः *m.*, शराश्रयः, वाणाश्रयः, निपङ्गः, अयासङ्गः, उपासङ्गः, तुलमारणो, खोलिः *f.*; 'having a quiver,' तूणी-गिनी &c.; 'carrying one,' धृतेपुधिः -धिः -धि, तूणधरः -रा -रं.

To QUIVER, *v. n.* स्फुर (c. 6. स्फुरति -रितुं), प्रस्फुर, विस्फुर, कम्प (c. 1. कम्पते -म्यितुं), विकम्प, प्रकम्प, अभिकम्प, स्पन्द (c. 1. स्पन्दते -न्तितुं), परिस्पन्द, वप (c. 1. वेपते -पितुं), प्रवेप, वस (c. 4. वस्यति -सितुं), धिवम्, ऊल (c. 1. ऊलति -लितुं), विहल, प्रहल; 'his lips quiver,' ओष्ठाधरी स्फुरतः; 'his lip quivers,' अधरः स्फुरति; 'his arm quivered,' बाहुः वम्बोर.

QUIVERED, *a.* तूणी-गिनी-णि (न), धृतेपुधिः -धिः -धि, सतूणः -णा -णं.

QUIVERING, *part. of a.* स्फुरन् -रन्ती -रत् (त्), स्फुरितः -ता -तं, प्रस्फुरितः &c., स्पन्दमानः -ना -नं, स्पन्दितः &c., कम्पमानः -ना -नं, प्रकम्पमानः &c., कम्पितः &c., वेपमानः -ना -नं, मकम्पः -म्या -म्यं, चञ्चलः -ला -लं; 'having a quivering lip,' स्फुरिताधरः -रा -रं, प्रस्फुरिताधरः &c., स्फुरतोष्ठी -ष्ठिनी &c.

QUIVERING, *s.* स्फुरणं, स्फुरितं, विस्फुरणं, प्रस्फुरणं, स्फूर्तिः *f.*, स्पन्दनं, कम्पनं, वेपनं; 'of the lip,' अधरस्फुरणं.

QUIZ, *s.* (Odd fellow) अपरूपजनः, विलक्षणजनः.—(One who ridicules others) उपहासकः, अवश्लेषकः, परिहासकृत *m.*, अयज्ञाकारी *m.*

To QUIZ, *v. a.* अपहस (c. 1. -हसति -सितुं), अपहस्, अवहामभूमिं कृ, अपहासास्पदं कृ, अवहासास्पदं कृ, अयज्ञाभूमिं कृ, अवशिष्.

QUOIF, QUOIFFERIE, QUOIN, see COIF, COIFFURE, &c.

QUOIR, *s.* (Circular ring of iron) चक्रं, लोहचक्रं, लौहचक्रं, अट्टनं; 'game of quoits,' चक्रक्रीडा.

To QUOIR, *v. a.* लोहचक्राणि शिष् (c. 6. शिषति, शेषुं), चक्रक्रीडां कृ.

QUONDAM, *a.* पृथ्वं -ध्वं -ध्वं, प्राक्तनः -नी -नं. See FORMER.

QUORUM, *s.* कार्यनिर्वाहसमस्या, कार्यनिर्वाहोपयुक्तसंस्था, कार्यनिर्वाहोचितसंस्था, कार्यनिर्वाहावरसंस्था, कार्यसाधकावरसंस्था.

QUOTA, *s.* उपयुक्तांशः, उपयुक्तभागः, यथायोग्यांशः, यथोचितांशः.

QUOTATION, *s.* (The act) अवतरणं, अवतारणं, उद्धारः, उद्धरणं, उपन्यासः, उपन्यसनं, of the Vedas श्रुतादानं.—(Passage quoted) उपन्यस्तवाक्यं, उद्धृतवाक्यं, उपन्यस्तवचनं, उद्धृतलेखः, अवतारितवाक्यं, उपनीतवाक्यं, प्रतीकार्थम् अनुकथनोद्धृतम् अनुवादकवाक्यं.

To QUOTE, *v. a.* अवृत् (c. 10. -तारयति -यितुं), अवतरणं कृ, उपन्यस् (c. 4. -सस्यति -ससितुं), उपन्यासं कृ, उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं) उद्धारं कृ, प्रतीकार्थम् अनुकथनया अनुवादकवाक्यम् उद्धृ or उपनी (c. 1. -नयति -नेतुं).

QUOTED, *p. p.* अवतीर्णः -णी -णं, अवतारितः -ता -तं, उद्धृतः -ता -तं, उपन्यस्तः -स्ता -स्तं, प्रतीकार्थम् उपनीतः -ता -तं.

QUOTH, *v. difft.* Expressed by आह, उवाच &c.

QUOTIDIAN, *a.* प्रात्यहिकः की -कं, प्रात्यहिकः &c., रेकाहिकः &c., अन्वाहिकः &c., प्रतिदैनिकः &c., आहिकः &c., अन्वेद्युस्कः -स्का -स्कं; 'fever,' प्रात्यहिकज्वरः, अन्वेद्युस्कः.

QUOTIENT, *s.* लुगिः *f.*, आशं, फलं, येचफलं, भागः.

R.

RABBIT, *s.* शशाः, शशकः, लघुकर्णः, लोमकर्णः -णैकः, मृदुलोमकः; 'its skin,' शशोर्णः, शशलोम *n.* (न), शशाचर्म *n.*, शशकाजिनं.

RABBLE, *s.* अन्यजातोयाः *m. pl.*, प्राकृतजनाः *m. pl.*, अन्वाः *m. pl.*

खला; *m. pl.*, होनवर्गी; *m. pl.*, पृथग्जनः; *m. pl.*, अधमजातीयाः; *m. pl.*, अधमजनसमूहः, नीचजनसमूहः, प्राकृतजनसमूहः.

RABID, *a.* उन्मत्तः -ता -सं, उन्मादः -दा -दं, उन्मादवान् -वती -वत् (तृ). मत्तः -ता -सं, प्रमदः -दा -दं, चातुलः -ला -लं; 'a rabid dog,' 'खलकः', खलकः.

RABIDLY, *adv.* उन्मत्तवत्, मत्तवत्, सोन्मादं, उन्मादेन, प्रमदवत्.

RABIDNESS, *s.* उन्मत्तता, उन्मादः, सोन्मादता, प्रमदता. See MADNESS.

RACE, *s.* (Lineage) वंशः, सन्ततिः *f.*, सन्तानः, सन्तव्यः, कुलं, जातिः *f.*, सन्तव्यः, गोत्रं, वंशपरम्परा, वंशावलिः *f.*, वंशविततिः *f.*, पुत्रपीठा-दिवंशपरम्परा, तन्तुः *m.*, सभिजनः, प्रवरः, यशः, जननं, जनकं, सगोत्रं, 'human race,' मनुष्यजातिः *f.*, नृजातिः *f.*—(A running or course) चर्या, धावनं, मार्गः; 'horse-race,' अश्वचर्या, अश्वधावनं, अश्वमार्गः. —(Ginger) गुन्ममूलं.

To RACE, *v. n.* सद्योपस्थानेच्छया धाव् (c. 1. धावति -वितुं), सद्यभिग-मनेच्छया धाव्, परस्परनिगोपया धाव्, जयेन धाव्.

RACE-COURSE, *s.* चर्याभूमिः *f.*, चर्यास्थानं, धावनभूमिः *f.*, धावनस्थानं.

RACE-HORSE, *s.* जवाश्वः, जवनः, जवो *m.* (नृ), जवाधिकः, धावकः.

RACER, *s.* धावकः, धावनकृत. See RACE-HORSE.

RACK, *s.* (For hay) गवादनी, ढोणी -रिः *f.*—(Instrument of torture) यातनायन्त्रं, यातनयन्त्रं, प्रमाचयन्त्रं.—(Extreme pain) यातना, अतिव्यथा, तीव्रवेदना, तीक्ष्णवेदना.

To RACK, *v. a.* यत् (c. 10. यातयति -वितुं), यातनयन्त्रेण व्यप् (c. 10. व्यचयति -वितुं) or प्रमय (c. 10. माचयति -वितुं), सत्यन् व्यप् or पीड् (c. 10. पीडयति -वितुं), यातनं कृ.

RACKED, *p. p.* अतिव्यथितः -ता -तं, अतिपीडितः &c., प्रमाथितः &c., प्रमथितः &c.

RACKET, *s.* (Confused noise) कोलाहलः, कलकलः, कलरवः, हल-हलाशब्दः, कालकोलः, रासः, तुमलं.—(In tennis) गुलिकाताडनी, गुलिकाप्रक्षेपणी, गुलिकाप्रणोदनी, गुलिकाक्षेपणयष्टिः *m.*, गुलिका-प्रणोदनयन्त्रं.

RACKETY, *a.* कोलाहलकारी -रिणी -रि (नृ), तुमलकारी &c., तुमलो &c.

RACY, *a.* रमिकः -का -कं, रमो -सितो -सि (नृ), रमवान् -वती -वत् (तृ), सरसः -मा -सं, सरसः &c., तीक्ष्णरसः &c., उग्ररसः &c.

RADIANCE, RADIANCY, *s.* प्रभा, दीप्तिः *f.*, तेजस *n.*, उज्ज्वलता, प्रकाशता, सविः *f.*, उद्भासः, भाजिष्णुता, चम्बरदिसः *m.* See BRIGHTNESS, BRILLIANCY, LUSU.

RADIANT, *a.* देदीप्यमानः -ता -तं, प्रकाशमानः &c., द्योतमानः &c., दीप्ति-मान् -वती -वत् (तृ), प्रदीप्तिमान् &c., प्रभावान् &c., सुप्रभः -भा -भं, तेजोमयः -यी -यं, कान्तिमान् &c., किरणमयः -यी -यं, मरीचिमाली -लिनी -लि (नृ), विशदः -दा -दं. See BRIGHT, BRILLIANT, LUSTROUS.

RADIANTLY, *adv.* अतितेजसा, सुप्रभं, उज्ज्वलं, सुप्रकाशं.

To RADIATE, *v. n.* स्फुट् (c. 6. स्फुरति -रितुं), किरण (nom. किरणायते), दीप् in freq. (देदीप्यते), वरुणं (nom. वरुणायते), संश्रूयति, किरणव्येण स्फुट्, किरणान् यत् (c. 10. पातयति -वितुं).

RADIATION, *s.* किरणस्फुरणं, रश्मिस्फुरणं, संश्रुपातनं, किरणपातनं, रश्मि-विकिरणं, संश्रुविकिरणं, दीप्तिविकिरणं.

RADICAL, *a.* (Original, fundamental) मौलिकः -की -कं, मौलः -लो लं, मूलिकः -की -कं, मूली लिनी -लि (नृ), वालवः -वी -वं.—(Natural) स्वाभाविकः -की -कं, प्राकृतिकः &c., स्वावजः -जा -जं, मासिकः -की -कं.—(Primitive) मूलिकः &c., see the word.

RADICALLY, *adv.* मूलतम, आमूलं, समूलं, स्वाभावतश्च, जातितम.

To RADICATE, *v. a.* मूलतो रुह् in caus. (रोपयति -वितुं) बद्धमूलं -लां कृ. RADISH, *s.* मूलकः -कं, कन्दमूलं, सेकनं, पाटीरः, पटीरः, हरिपयै, हरिपयैः. RADIUS, *s.* (Of a circle) विज्या, व्यासार्द्धं, व्यासार्द्धरेखा, कर्कटः.—(Of the equator) भूकर्याः.—(Of a wheel) चरं.

RAFF, *s.* अधमजातीयाः *m. pl.*, होनवर्गीः, सन्त्यजातीयाः &c. See RABBLE.

RAFFLE, *s.* गुटिकापातः, महामूल्यद्रव्यप्रापणार्थं गुटिकापातनं.

To RAFFLE, *v. n.* महामूल्यद्रव्यप्रापणार्थं गुटिकाः पत् (c. 10. पातयति -वितुं).

RAFT, *s.* उदुषः -पं, तरणः -शी, तरणिः *m.*, प्रवः, प्रवाका, तरखः, तरत् *n.*, तशिः *m.*, तारणः, वहिचं, वारिरयः, कोलः, भेलः -लकः, होडः.

RAFTER, *s.* गृहस्थूणा, वेष्टमस्थूणा, पटलस्थूणा, स्थूणा, पटलकाष्ठं, पटलदारः *m.*, गृहदारः *m.*, गृहकाष्ठं, दीर्घस्थूणा, दीर्घकाष्ठं, दीर्घदारः *m.*

RAG, *s.* (Piece of tattered cloth) वस्त्रखडः, जीर्णवस्त्रखडः, जर्जर-वस्त्रखडः, पटखडः, चीरं, चीवरं, कपटः, कन्या, लक्तकं, कटः.—(Ragged garment) जीर्णवस्त्रं, जर्जरवस्त्रं; 'dressed in rags,' see RAGGED; 'a bundle of rags,' चीरसमूहः, करोकरः.

RAGAMUFFIN, *s.* चीरवासाः *m.* (नृ), कपटी *m.* (नृ), खलः, पूत्रः, अधमजातीयः.

RAGE, *s.* (Great anger, fury) क्रोधः, कोपः, प्रकोपः, अतिक्रोधः, अतिकोपः, क्रोधावेशः, कोपावेशः, संरम्भः, प्रतिरम्भः, संरम्भता, समर्थः, क्रुध् *f.*, उग्रता -त्वं, रोदृ -द्रुता, चखटा, उच्चखटा, रागः, अतिरागः, उन्नापः, सन्नापः, कोपाकुलता, प्रतिषः; 'in a rage,' संरम्भः -आ -भं, संरम्भी -म्भिणी &c., क्रुद्धः -द्धा -द्धं, क्रोधी -धिनी &c., जातक्रोधः -धा -धं, कोपाकुलः -ला -लं, जातारम्भः -धा -धं, क्रोधाविष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Violence, vehemence) संरम्भः, उग्रता, तीक्ष्णता, अतितीक्ष्णता, नैरक्ष्यं, रोदृता, तीव्रता, तिग्मता.—(Agitation) द्योमः, व्याद्योमः, वेगः, अतिद्योमः.

To RAGE, *v. n.* (Be angry) क्रुध् (c. 4. क्रुध्यति, क्रोद्धं), मंक्रुध्, रुष् (c. 4. रुष्यति, रोषितुं), कुप् (c. 4. कुप्यति, कोपितुं), प्रकुप्, क्रोधाकुलः -ला -लं भू, कोपाकुलः -ला -लं भू, संरम्भः -आ -भं भू, संरम्भी भू.—(Become violent or intense) उग्रतरः -रा -रं भू, तीक्ष्णतरः -रा -रं भू, रोदृतरः -रा -रं भू, रोद्रीभू, तिग्मतरः -रा -रं भू, भृश (nom. भृशायते), उच्चखटः -खटा -खं भू, शुभ् (c. 4. शुभ्यति, क्षोभितुं).

RAGEFUL, *a.* क्रोधी -धिनी -धि (नृ), क्रोधाव्यतः -ता -तं, कोपाव्यतः &c., कोपाकुलः -ला -लं, कोपी &c., संरम्भी &c., सकोपः -पा -पं.

RAGGED, *a.* जर्जरः -रा -रं, जर्जरीकः -का -कं, जीर्णः -शी -शी, खिन्नः -न्ना -न्नं, विखिन्नः &c., विषमधारः -रा -रं; 'ragged garment,' जीर्णवस्त्रं, जर्जरवस्त्रं, खिन्नवस्त्रं, भिक्षुसंघाटी *m.* (नृ), कपटः, चीरं, चीवरं, कन्या; 'dressed in ragged garments,' चीरवासाः -साः -सः (नृ), कपटधारी -रिणी -रि (नृ), कपटिकः, चीवरी &c.

RAGGEDNESS, *s.* जर्जरता, जर्जरीकता, जीर्णता, खिन्नवस्त्रता, खिन्नता.

RAGING, *part. of a.* उग्रः -या -यं, रोषणः -या -यं, वेगी -गिनी -गि (नृ), महावेगः -गा -गं, उदीर्णवेगः &c., संरम्भी &c., संरम्भः -आ -भं, तीक्ष्णः -क्षणा -क्षणं, तीव्रः -त्रा -त्रं, चखटः -खटा -खं, उच्चखटः &c.

RAGMAN, *s.* चीरव्यापारी *m.* (नृ), चीरविक्रेता *m.* (नृ), खिन्नवस्त्रव्यापारी.

RAGOUT, *s.* मिष्टान्नं, सव्यघ्ननाहारः, व्यघ्ननं, उपस्कारः.

RĀHU, *s.* (The ascending node, fabled as a demon, the son of Singhikā, with the tail of a dragon. His head was cut off by Vishnu, at the churning of the ocean; but being immortal, by having tasted the amrit, the head and tail retained their separate existence, and were transferred to the stellar sphere. The head, or Rāhu, became the cause of eclipses, by endeavouring at various

times to swallow the sun and moon. The tail was called Ketu, or the descending node, *see* PLANET) राहुः, सिंहकालः *m.*, सिंहकः, सिंहकेवः, ग्रहः, ग्रहकालः, खेटः, विधुमुदः, सूर्यग्रहः. An eclipse is called राहुग्रहः, राहुग्रहः, राहुसंस्थः.

RAIL, *s.* लोहसम्भः, लोहशङ्खः *m.*, लोहावरणं. *See* RAILING.

TO RAIL, *v. a.* (Inclose with rails) लोहसम्भेन परिवेष्ट्वा or परिवृत्वा or आवृत्वा or अवहृत्वा or संहृत्वा, लोहसम्भावृत्तं -तां कृ.

TO RAIL, *v. n.* (Reproach, revile, abuse) निन्द, अपवाद, तिरस्कार, आक्रुश, अवगृह, अवशिष्ट, अधिशिष्ट, परिशिष्ट, क्षिप्, शप्, अभिशिष्ट, परिशिष्ट, आश्र, गह, भर्त्, कुम्, मुसरीकृ, गुप् in des., उपालम्भ.

RAILED AT, *p. p.* आक्रुशः-ष्टा-ष्ट, उपालम्भः-भा-भ, अधिशिष्टः-भा-भ.

RAILER, *s.* निन्दकः, आक्रोशकः, उपक्रोश *m.* (ट्ट), कुत्सावादी *m.* (न्), अपवादकः, निर्भर्त्सकः, उपालम्भकारी *m.*, अवशेषकः.

RAILING, *s.* (Reviling) निन्दा-न्दनं, अपवादः, परिवादः, परीवादः, तिरस्कारः, उपालम्भः, जुगुप्सा, वाक्पाहृष्यं, आक्रोश-शनं, उपक्रोशः, दुर्वच्यं, धिक्क्रिया.—(Fence) आवरणं, लोहावरणं, आवाट, कटघ्ननं. *see* FENCE.

RAILLERY, *s.* अपहासः, परिहासः, परीहासः, प्रहसनं, हासिका.

RAIL-ROAD, RAIL-WAY, *s.* लोहवर्त्म *n.* (न्), लोहमार्गः, अयोवर्त्म *n.* (न्).

RAIMENT, *s.* वस्त्रं, वासन *n.*, वसनं, वेशः, स्रग्, आच्छादनं, परिधानं, प्रसाधनं, संधानं, सिचयः, प्रच्छादनं, परिच्छादः; 'clothed in white raiment,' शुक्लाभरणधारी-रिणी-रि (न्), शुक्लवासाः-साः-सः (स्).

TO RAIN, *v. n.* वृष्ट (c. 1. वर्षति -ते-यितुं), अभिवृष्ट, प्रवृष्ट, अभिप्रवृष्ट, वर्षणं कृ, वृष्टिं कृ, मेघेभ्यः पत (c. 1. पतति -ति-तुं), वृष्टिं सु (c. 1. स्रवति, सोतुं), जलं or तोयं सु; 'to rain slightly or softly,' शीकृ (c. 1. शीकते -कितुं); 'to rain heavily,' सतिवृष्टिं कृ; 'to cease to rain,' निवृष्टिं; 'it rains,' वर्षति मेघाः, वृष्टिर् मेघेभ्यः पतति.

TO RAIN, *v. a.* वृष्ट (c. 1. वर्षति -ते-यितुं), अभिवृष्ट, प्रवृष्ट, अभिप्रवृष्ट, सु (c. 1. स्रवति, सोतुं or c. 10. स्रवयति -यितुं), पत (c. 10. पातयति -यितुं), शीकृ (c. 1. शीकते -कितुं); 'the clouds rain water,' जलं सवति मेघाः; 'the clouds rained blood,' मेघाः शोषितं ववृष्टुः; 'the sky rained blood,' स्रवयामास शोषितं व्योम, शिशीके शोषितं व्योम.

RAIN, *s.* वृष्टिः *f.*, वर्षः-वै, आवृष्टिः *f.*, सजलं, घनावृष्टिः *m.*, मेघावृष्टिः *n.*, स्रवति *n.*, मेघजलं, गोघृतं, पञ्चन्यः, परामृतं; 'soft rain,' शीकरः; 'heavy rain,' अतिवृष्टिः *f.*; 'untimely rain,' अकालवृष्टिः *f.*; 'shower of rain,' धारासम्पातः, धारासायः; 'broken or partial rain,' सखवृष्टिः *f.*—(Rains, season of the rains) वर्षाः *m. pl.*, वर्षकालः, वृष्टिकालः, मेघकालः, मेघागमः, प्रावृष्ट *f.* (ष्), प्रावृष्टकालः, प्रावृष्टा. *See* RAINY.

RAIN-BOW, *s.* इन्द्रधनुस् *m.*, इन्द्रधायः, शक्रधनुस् *m.*, इन्द्रायुधं, देवायुधं, शक्रशरासनं, मेघधनुः *m.*, सुरधनुः *m.*, मणिधनुः *m.*, वायुफलं, धनुषं, कौशिकायुधं, परामृतं.

RAINED, *p. p.* वर्षितः -ता-तं, अभिवर्षितः -ता-तं, प्रवर्षितः &c.

RAINNESS, *s.* वर्षकालः, वर्षिकालः, बहुवृष्टिः, वृष्टिबाहुल्यं.

RAINWATER, *s.* वर्षावृष्टिः *n.*, वृष्टिजलं, वर्षजलं, वृष्टिवाहि *n.*

RAINY, *a.* वर्षकः-का-कं, वर्षिकः-की-कं, वर्षिकः &c., वृष्टिमान् -मनी-मन् (न्), बहुवृष्टिः-रि-रि, वर्षी-विषी-वि-न् (न्), प्रावृष्टिकः-की-कं. *See* PLUVIAL; 'rainy cloud,' वर्षकमेघः, वर्षकाव्यः; 'a rainy day,' दुर्दिनं, बादलः; 'rainy night,' वर्षारामः; 'rainy season,' वृष्टिकालः, वर्षकालः, वर्षाकालः, मेघागमः, मेघकालः, प्रावृष्ट *f.* (ष्), प्रावृष्टकालः, प्रावृष्टा, घनकालः, जलदकालः, घनसमयः, जलदागमः, 653

तपात्यः, चातकानन्दनः.

TO RAISE, *v. a.* (Lift, raise up) उत्था in caus. (-पापयति -यितुं, rt. स्था), उत्तुल (c. 10. -तोलयति -यितुं), उन्नम (c. 10. -नमयति -नामयति -यितुं), उन्नी (c. 1. -नयति -नेतुं), उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), उत्थिष्ठ (c. 1. उत्थुयति -यितुं, rt. श्रि), समुत्थिष्ठ, प्रोत्थिष्ठ, उत्कृष्ट.—(Erect, elevate, set up) उत्था in caus., स्था in caus., उन्नम, उत्थिष्ठ, उत्थिष्ठ, समुत्थिष्ठ, उद्धृ (c. 6. -वृहति -वर्हितुं), उन्नम (c. 1. -यन्नति -यन्तुं), समुन्नम, अभ्युन्नम, अधिरुह in caus. (-रोपयति -यितुं), आरुह, रुह, ऊर्ध्वीकृ, उच्चोक्त, उच्चैः कृ.—(Erect, build) निर्मा, विनिर्मा.—(Elevate, exalt) उन्नम, उत्थिष्ठ, उन्नम, उन्नत (c. 2. -हन्ति -न्तुं), उन्नतिं कृ; 'in rank,' पदवृद्धिं कृ, उत्कृष्टपदे or श्रेष्ठपदे नियुज् or प्रतिपद (c. 10. -पादयति -यितुं), प्रतिपत्तिं कृ or दा.—(Increase, enhance) वृष् in caus., संवृष्, अधिकीकृ, अधिकं-कां कृ.—(Produce, make) उत्पद् in caus., जन् (c. 10. जनयति -यितुं), संजन.—(Excite, incite) उत्पद्, जन्, उत्पन्न, उत्था, उत्थुज्, नियुज्, प्रवृत्.—(Levy), *see* TO LEVY.—(Raise one's voice) उच्चैःसरेण भाष् or वद्, उच्चैर् वद्, उच्चवाक्यम् उदीर.—(Raise a clamor) उत्क्रुश (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं), उच्चैःसरेण युष्, उत्पुष्, उच्चशब्दं कृ, महाशब्दं कृ, उच्चैर्घृष्टं कृ.—(Crops, cattle, &c.) उत्पद् in caus.—(Dust) रजः or रेणुम् उद्धृ (c. 5. -धुनोति -धुनुं) or समुद्धृ.—(Raise a siege) अवरोधलागं कृ.

RAISED, *p. p.* (Lifted, raised up) उत्थापितः -ता-तं, उन्नोलितः &c., उन्नतितः &c., उन्नतः -ता-तं, उत्थितः &c., समुत्थितः &c., उन्नतः -ता-तं, उन्नतः &c., समुन्नतः &c., उत्कृष्टितः &c., उन्नतितः &c., उत्थितः &c., उन्नतितः -ता-तं, उन्नतः-रि-रि; 'is raised,' उत्थाप्यते.—(Erected, set up) उत्थापितः &c., स्थापितः &c., रोपितः &c., अधिरोपितः &c., ऊर्ध्वीकृतः &c., उद्धृष्टः-ता-तं.—(Produced) उत्पादितः -ता-तं, उत्पन्नः-ता-तं, जनितः &c., जातः &c.—(Raised on high) ऊर्ध्वीकृतः &c., उच्चोक्तः &c., कृतोच्चैः, उच्चैःकृतः &c.; 'having the hands raised,' उत्थितपाणिः-णि-णि, उत्थितहस्तः-स्त-स्त; 'having the arms raised,' उद्धृष्टः-हु-हु, उन्नतबाहुः &c.; 'having the spear raised,' उन्नतशूलः-ल-ल; 'having the weapon raised,' उन्नतशुभः-पा-प; 'sitting with the feet raised,' श्रोतपादः-दा-द; 'dust raised by the hoofs,' रजः सुरोद्धृतः; 'the dust is raised by the wind,' वातेन रज उद्धृते.

RAISER, *s.* उत्थापकः, उन्नोलकः, उन्नयकः, उन्नता *m.* (तृ), उन्नारकः.

RAISIN, *s.* (Dried grape) यक्ष्मा, शुष्कद्राक्षा, शुष्कमृद्रीका.

RAISING, *s.* उत्थापनं, उत्थानं, अभ्युत्थानं, उत्थितिः *f.*, उन्नोलनं, उन्नयः, समुन्नयः, उत्पन्नयः, समुत्पन्नयः, उत्पत्तिः *f.*, उत्कर्षः, उन्नतिः, समुन्नतिः *f.*, उन्नयनं; 'of a weapon to strike,' शस्त्रोत्थापनं, शस्त्रोद्यमः.

RAISING, *part.* उत्थापकः -का-कं, उत्थापयन् -यनी-यन् (न्), उत्थाप्य indec.; 'raising a dreadful dust,' रजो घोरम् उद्धृन्वन् -न्वनी &c. or उद्धृन्वानः -ना-नं or उद्धृय or समुद्धृय indec.

RAJAH, RÁJA, *s.* (King) राजा *m.* (न्), *see* King.

RÁJPOOT, *s.* (Man of the military tribe) राजपुत्रः. *see* MILITARY, *a.*

RAKE, *s.* (Libertine) व्यसनी *m.* (न्), स्त्रीव्यसनी *m.*, लम्पटः, नागरः, भूषः, विदः, *see* LIBERTINE.—(The tool) तृणसंग्रहणी, घाससंग्रहणी, दलपुत्रः शुष्कतृणादिसंग्रहणयोग्यो दण्डः or यष्टिः.

TO RAKE, *v. a.* (Gather or clear with a rake) पृष्ठाकृत्यकं संग्रह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं) or शुष्प.—(Collect) संग्रह्, संधि, जमाती.

TO RAKE, *v. n.* (Lead a dissolute life) लम्पटवद् आचर (c. 1. -चरति

-रितुं), लाम्यदयं कृ, अभिचर, भोगासक्त -क्ता-कंभू, विचारासक्त &c. भू.
RAKISH, *a.* व्यसनी -निनी -नि (न), व्यसनीयः -या -यं, लाम्यदिकः -की
-कं, लाम्यदसभावः -वा -वं, अभिचारी &c., जेकः -का -कं. See
DISSOLUTE, LIBERTINE.

RAKISHNESS, *s.* व्यसनिता, अभिचारः, लाम्यदता. See LIBERTINISM.
TO RALLY, *v. a.* (Restore to order troops thrown into confusion)

पिप्रलसैन्यान् or विद्रुतसैन्यान् or भग्नव्यूहसैन्यान् पुनर् व्यूहीकृ or
व्यूह (c. 1. -ऊहते -हितुं) or पुनः समूहीकृ or पुनर् व्यूहक्रमेण रच्,
पुनः संग्रहः—(Jest, banter) खचहम्, अपहम्, अपहामभूमिं कृ, खच-
क्षिप्, मुसरोकृ.

TO RALLY, *v. n.* (Recover order) पुनर् व्यूहीभू or समूहीभू.—(Re-
cover strength) पुनर् बलं लभ् (c. 1. लभते, लभुं), समुत्था (c. 1.
तिष्ठति -धातुं, rt. स्था), प्रत्यापद्य (c. 2. -असिति -तुं), पुनः स्वस्थः
-स्था -त्यं भू.

RAM, *s.* (Male sheep) मेघः, उरभः, मेदः, मेखः, मेखः -खकः, मेठः,
खचिः *m.*, रडकः, ऊर्णायुः *m.*, उरगः -णकः, रोमशः, लोमशः, वृक्षाः *m.*,
भेडः, दुडुः *m.*, सम्फालः, संस्फालः.—(Battering ram), see the
word.—(The sign aries) मेघः.

TO RAM, *v. a.* बलान् or बलेन निविश (c. 10. -पेशयति -यितुं) or प्रविश,
अतिबलेन निविश, अतिबलेन प्रगृह् (c. 6. -गृह्णाति -गोत्रुं), अतिबलेन
ताडयित्वा निविश or अन्तः प्रविश or सचाप (c. 1. -बाधते -धितुं) or
सम्पीड् (c. 10. -पीडयति -यितुं).

RĀMA, *s.* The name common to three incarnations of Vishnu,
viz. 1. Paraśu Rāma, or Rāma with the axe, the sixth
avatār or incarnation of Vishnu. He was a Brahman,
the son of the holy sage Jamadagni, and born at the begin-
ning of the second or Treta age, for the purpose of
repressing the tyranny, and punishing the violence of
the Kshatriya or military tribe. He appears to typify
the class of Brahmans, and their contest with the Ksha-
triya. Some of his names are परशुरामः -मकः, परशुधरः, पशुरामः,
जमदग्निपुत्रः, जामदग्न्याः. 2. Rāmachandra or the moon-like
Rāma, the seventh incarnation of Vishnu. He was
born into the world as the son of Daśaratha, king of
Oude, and great grandson of Raghu, at the close of the
second or Treta age, for the purpose of destroying the
demons who infested the earth, and especially Ravana, the
Daitya sovereign of Ceylon. His names are रामचन्द्रः,
रघुनन्दनः, रघुवहः, रघुवरः, रघुनाथः, राघवः, रावणारिः *m.*, रावण-
जित् *m.*, दशरथजित् *m.*, मखत्राता *m.* (तुं), रामभद्रः. 3. Balarāma,
or the strong Rāma, according to some the eighth incar-
nation of Vishnu. He was born at the end of the Dvā-
para, or third age, as the seventh son of Vasudeva and
Devakī, and therefore elder brother of Krishnā, but was
transferred from the womb of Devakī to that of Rohini
the other wife of Vasudeva. Hence one of his names
महर्षेणः. He is sometimes regarded as an incarnation
of the serpent Ananta or Śeṣha, and hence called, अनन्तः,
जेषः. His other names are बलरामः, बलदेवः, बलभद्रः, बलः,
बललः, हलायुधः, हलभूत *m.*, हली *m.* (न), मोरपारिः *m.*, कृष्ण-
यमः, जम्बुनाथः, प्रियमधुः *m.*, मधुप्रियः, मुहिकानकः, गुणधरः, रेवती-

रमणः, रेवतीशः. See BALARĀMA.

TO RAMBLE, *v. n.* इतस्ततो भ्रम् (c. 1. भ्राम्यति, भ्रमिषुं) or परिभ्रम् or
विह्र (c. 1. -हरति -हर्षुं) or पर्यट् (c. 1. -अटति -टितुं), इतस्ततो भ्रमं
कृ or परिभ्रमं कृ, विहारं कृ.

RAMBLE, *s.* भ्रमणं, परिभ्रमणं, विहारः, विहरणं, पर्यटनं, इतस्ततो विहारः,
इतस्ततो गमनं.

RAMBLER, *s.* विहारी *m.* (न), परिभ्रमकः, भ्रमणकारी *m.* (न), भ्रमणकृत् *m.*

RAMBLING, *s.* इतस्ततो विहारः or विहरणं or भ्रमणं. See RAMBLE.

RAMIFICATION, *s.* (Small branch) उपशाखा, सुदृशाखा, मूक्षशाखा,
मूलखण्डः.—(State of having many branches) बहुशाखत्वं,
मूक्षशाखाबाहुल्यं.

RAMIFIED, *p. p.* बहुशाखी -खिनी -खि (न), शाखी &c., सशाखः -खा
-खं, मूक्षशाखामयः -यी -यं, उपशाखामयः &c., बहुशाखाविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

TO RAMIFY, *v. a.* बहुशाखीकृ, उपशाखारूपेण पृथक्कृ or विभिद्.

TO RAMIFY, *v. n.* शाखा (hom. शाखायते), मूक्षशाखारूपेण विसृ in
pass. (-स्तीर्यते), उपशाखारूपेण भिन्नीभू or विभिद् in pass. or
विचिद् in pass.

RAMIFYING, *part.* शाखी -खिनी -खि (न), शाख्यः -ख्या -ख्यं. See
RAMIFIED.

RAMMER, *s.* मुहरः, दीर्घमुहरः, घनः, दीर्घघनः, ताडनी.

RAMMISH, *a.* उग्रगन्धः -न्धा -न्धं, तीक्ष्णगन्धः &c., उग्रगन्धिः -न्धिः -न्धिः.

RAMMISHNESS, *s.* उग्रगन्धत्वं, तीक्ष्णगन्धत्वं, उग्रत्वं, दीर्घगन्धिः *m.*

RAMOUS, *a.* शाखी -खिनी -खि (न), शाख्यः -ख्या -ख्यं, काखडीरः -रा -रं.

TO RAMP, *v. n.* प्रु (c. 1. प्रवते, प्रोतुं), वल्, नृत्, क्रोद्, विम्लुल्.

RAMP, *s.* प्रवः -वनं, प्रुतं, वलितं, कम्पः -म्पा, उन्मृतं, उत्फालः.

RAMPANCY, *a.* अतिवृद्धिः *f.*, उत्सेकः, उत्प्रेकः, मर्यादातिक्रमः, अपरिमितता
अतिरिक्ता, अतिक्रमः, उत्क्रमः, आधिक्यं.

RAMPANT, *a.* अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, उद्विक्तः &c., उत्सिक्तः &c., मर्यादातोतः
-ता -तं, अतिक्रान्तमर्यादः -दा -दं, उत्क्रान्तमर्यादः &c., अतिमर्यादः &c.,
अपरिमितः &c.

RAMPART, *s.* प्राकारः, वमः, चयः, धूलिकेदारः, धूलिकुट्टिमं, प्रगडदी.

RAMROD, *s.* चूर्णमंहननी, चूर्णसम्पीडनी, चूर्णप्रणोदनी, चूर्णप्रणोदकदण्डः,
आग्नेयनाडीमखडो लोहदण्डः स च नाडीमुखनिविष्टो भूत्वा आग्नेयचूर्णमु-
लिकादि संहतो करोति.

RANCID, *a.* उग्रगन्धः -न्धा -न्धं, उग्रगन्धिकः -का -कं, उग्ररसः -ता -तं,
तीक्ष्णरसः &c., विरसः &c., कुरसः &c., पथेयितः -ता -तं.

RANCIDNESS, RANCIDITY, *s.* उग्ररसत्वं, तीक्ष्णरसत्वं, विरसता, वैरस्यं कुरसता.

RANCOR, *s.* अतिद्वेषः, द्रोहवृद्धिः, अतिद्रोहः, दीर्घद्वेषः, अतिमात्सर्यं,
अतिमत्सरता, विषपूर्णता, देशः, देशशीलता, अतिदेशः, निघांसा. See
MALIGNITY, MALICE.

RANCOROUS, *a.* अतिद्वेषी -विणी -वि (न), दीर्घद्वेषी &c., देशी &c., अति-
देशी, देशशीलः -ला -लं, द्रोहवृद्धिः -द्धिः -द्धिः, अतिद्रोही -हिणी &c.,
अतिमत्सरी &c., निघांसुः -सुः -सु, विषद्वेद्यः -या -यं, विषपूर्णः -घो -घं.
See MALIGNANT.

RANCOROUSLY, *adv.* अतिद्वेषेण, सद्रोहं, अतिद्रोहेण, संदेशं, सविधं.

RANDOM, *a.* सन्धानहीनः -ना -नं, सन्धानरहितः -ता -तं, अभिसन्धानहीनः
&c., अभिसन्धानहीनः &c., साकस्मिकः -की -कं, सागनुकः -का -कं,
अनियमितः -ता -तं, अनियतः -ता -तं, अनिरूपितः &c., अचान्निताः &c.,
निर्वैतन्यः -या -यं, यादृच्छिकः -की -कं, आचरिकः &c., देवागतः -ता
-तं, दैवीपस्थितः &c., सकलादागतः &c., सकलादागतः &c., सक्-
लादुत्पन्नः -का -कं, सकलात्कृतः &c., अशृङ्खलः -ला -लं; 'at random.'

अकस्मात्, सन्धानं विना, अभिसन्धानं विना, अनिवारं, अविवक्षितं, निर्विकल्पं, बटुञ्ज्या, अशुद्धलं; to talk at random, 'प्रलप' (c. 1. -लपति -यितुं).

RANDY, *a.* उन्मत्तः -चा -सं, नक्तः &c., उन्मत्तलः -ला -लं.

To RANGE, *v. a.* (Arrange, dispose) विन्यस्, विरच्, विधा, संविधा, प्रतिविधा, बृह, बृहीकृ, क्रमेण स्वा, वंकिक्रमेण विन्यस्.

To RANGE, *v. n.* (Wander) भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमिषु), परिभ्रम्, भ्रमणं कृ, अद, पयैद, विचर् (c. 1. -चरति -रितुं), विहृ (c. 1. -हरति -हर्षु), गाहृ (c. 1. गाहते -हितुं), ब्रज्, प्रव्रज्, पयैदन् कृ.—(Lie in a particular direction, be situated) वृत् (c. 1. वृत्ते -व्रितुं), स्वा (c. 1. तिष्ठति, स्थातुं).

RANGE, *s.* (A row, rank) वंकिः *f.*, श्रेणिः -खी *f.*, राणिः -जी *f.*, राजिका, आचलिः -ली, पङ्क्तिः *f.*, वीथिः -वी, ततिः *f.*, आलिः -ली *f.*, पालिः -ली *f.*, माला, विम्रोलो.—(Class, grade) वर्गः, गणः, वर्यः.—(Reach, compass, extent, room) विचयः, गोचरः -रं, परिमाणं, प्रसरः; 'the range of sight,' चक्षुर्विषयः, नयनविषयः; 'of an arrow,' वाणगोचरः -रं, शूरायणं, वातरायणं; 'within range of the ear,' कर्णगोचरः -रा-रं; 'the utmost range,' पारः; 'beyond the range,' अविषयः -या -यं, विषयवतिक्कान्तः -न्ता -नं, विषयातीतः &c., सगम्यः -म्या -म्यं, अपारगोच्यः -या -यं.—(Kitchen range) पाकोपकरणवंकिः *f.*—(Range of mountains) कुलपङ्क्तिः, कुलगिरिः *m.*, कुलश्रेलः; 'range of mountains supposed to encircle the earth,' चक्रवातः, लोकालोकः. See the names of the seven ranges under MOUNTAIN.

RANGED, *p. p.* विन्यस्तः -स्ता -स्तं, व्यवस्थापितः &c., व्युदः -दा -दं.

RANGER, *s.* परिभ्रमकः.—(Keeper of a forest) अरण्यरक्षकः -रखी *m.* (नं). अरण्यपालः -लकः, अरण्यवाध्यः.

RANK, (Line, row) वंकिः *f.*, श्रेणिः -खी *f.*, राणिः -जी *f.*, राजिका, आचलिः -ली, पङ्क्तिः *f.*, ततिः *f.*, आलिः -ली *f.*, पालिः -ली *f.*—(Station in life) पदं, पदविः -वी *f.*, आस्पदं, स्थानं, घुम्तिः *f.*—(High station, high rank or dignity) उच्चपदं, परमपदं, उच्चपदता, उच्चपदविः *f.*, प्रतिपत्तिः *f.*, उत्कृष्टपदं, उत्कृष्टः, कुलोकर्थः, शौक्यर्थः, उत्कृष्टता, अभिजातता, अभिजात्यं, अभिजनं, उन्नतिः *f.*, समुन्नतिः *f.*, कुलीनता, कुलीनं, प्रधानता, मान्यता, सेव्यता, मर्यादा, मानं; 'man of high rank,' उच्चपदस्थः, उच्चपदभाक् *m.* (नं), पदभाक् *m.*, प्रतिपत्तिमान् *m.* (नं), अभिजातः, अभिजनवान् *m.* (नं), कुलीनः. See HIGH-BORN.—(Class, order) वर्गः, गणः, वर्यः.—(Ranks of the army, line of soldiers) बृहः, सैन्यवंकिः *f.*, दण्डः; 'breaking the ranks,' व्यूहभङ्गः, व्यूहभेदः.

RANK, *a.* (Luxuriant in growth) अतिवर्धियुः -वृणुः -वृणु, अतिवर्धो -धिनी -धि (नं), अतिवर्धेन -ता-नं, अतिस्फीतः -ता-तं, अतिपीनः -ता-नं.—(Strong to the smell or taste) उग्रगन्धः -न्धा-न्धं, उग्रगन्धिकः -का-कं, उग्ररसः -सा-सं, उग्रः -या -यं, तीक्ष्णगन्धः &c., तीक्ष्णरसः &c.

To RANK, *v. a.* (Place in a line) वंकिक्रमेण स्वा in caus. (स्थापयति -यितुं) or विन्यस् or विरच्.—(Place in a particular class or station) वर्यक्रमेण or वर्गक्रमेण विरच् (c. 10. -रचयति -यितुं) or विन्यस्, यथावर्गं or यथावर्गं स्वा in caus., विशेषपदस्य -स्यां कृ, विशेषगणायनरं -रं कृ, विशेषवर्गाभ्यनरं -रं कृ.

To RANK, *v. n.* (Be placed or stand in a line) वंकिक्रमेण स्वा.—(Be placed in a particular class or station) विशेषपदस्यः -स्या-स्थं भू, विशेषगणायनरः -रा-रं भू, विशेषवर्गाभ्यनरः -रा-रं भू, विशेषपदयुक्तः -क्ता -कं भू, यथावर्गं स्वा.

To RANKLE, *v. n.* (Be inflamed, fester) सन्नस् तप् in pass. (तप्यते), सन्नर् दहृ (c. 4. दहति -ते, दप्यु), व्रणवत् पक्कः -क्का -क्क भू or पूय (c. 1. पूयते -यितुं) or सप्यः -या -यं भू.—(Become more violent or virulent) उग्रतरः -रा-रं भू, तीक्ष्णतरः -रा-रं भू, रौद्रतरः -रा-रं भू, तिग्मतरः -रा-रं भू, चण्डतरः -रा-रं भू, भृश (nom. भृशयते).

RANKNESS *s.* (Too great luxuriance) अतिवृद्धिः *f.*, अधिकवृद्धिः *f.*, अतिवर्धेनं, अत्यनवर्धेनं, अतिस्फीतिः *f.*, अतिस्फूर्तिः *f.*, अतिपीनता, उत्सेकः, उद्रेकः.—(Of smell or taste) उग्रता, तीक्ष्णता, उग्रगन्धता, तीक्ष्णगन्धता, उग्ररसत्वं, उग्रस्वादः, उग्रवासः.

To RANSACK, *v. a.* (Plunder, pillage), see the words.—(Search by turning things over) सस्यस्यस्तीकृत्य सन्निष् (c. 4. -इष्यति -यितुं) or अनुसन्ना (c. 3. -दधाति -धातुं), अनुसन्धानार्थं or अन्वेषणार्थम् सस्यस्यस्तीकृ.

RANSACKED, *p. p.* लुण्ठितः -ता-तं, अन्वेषणार्थम् सस्यस्यस्तीकृतः -ता-तं. RANSOM, *s.* परित्रयणमूल्यं, परित्रयमूल्यं, वाणमूल्यं, तारणमूल्यं, निस्तारमूल्यं, उद्धारमूल्यं, निष्कृतिमूल्यं, वाणं, उद्धारः, मुक्तिः, मोक्षः; 'he gave his life a ransom for many,' बहूनां वाणाय or बहूनां मोक्षाय स्वप्राणान् ददौ.

To RANSOM, *v. a.* मूल्यं दत्त्वा परिक्री (c. 9. -क्रीणीते -क्रेतुं), सममूल्यकद्रव्यं दत्त्वा परिक्री or वै (c. 1. चायते -चातुं) or परिवै, मूल्यं दत्त्वा निस्तृ (c. 10. -तारयति -यितुं) or तृ or उद्दृ (c. 1. -हरति -हर्षु) or मुचृ (c. 6. मुञ्चति, मोक्तुं) or मोक्षृ (c. 10. मोक्षयति -यितुं).

RANSOMED, *p. p.* परिक्रीतः -ता-तं, वातः -ता-तं, निस्तारितः -ता-तं.

RANSOMER, *s.* परिक्रेता *m.* (नं), वाता *m.* (नं), निस्तारकः, परित्रयकृत्.

To RANT, *v. n.* उच्चैःस्वरेण शब्दालङ्कारमयं फल्गुवाक्यं वद् (c. 1. वदति -दितुं), उच्चैःस्वरेण शब्दमात्रमयं वाक्यं वद्, अतिशब्दनावक्यं वद्, उच्चैःस्वरेण प्रलप.

RANT, *s.* शब्दमात्रमयं फल्गुवाक्यं or तिरर्थकवाक्य, शब्दमात्रवाक्यं, अलङ्कारमात्रमयम् अतिशब्दनावक्यं, प्रलापः.

RANTER, *s.* शब्दमात्रवादी *m.* (नं), शब्दमात्रवक्ता *m.* (कृ), महाशब्दकवाक्यवादी *m.*, प्रलापी *m.*

To RAP, *v. a.* (Strike with a quick, sharp blow) लपु or लपु-प्रहारेण तद् (c. 10. ताडयति -यितुं), लपु प्रहृ (c. 1. -हरति -हर्षु) or चाहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं) or अभिहन्.—(Snatch or hurry away) हृ, अपहृ, अभिहृ, ग्रहृ, कृष, ममाकृष.—(Seize the mind, affect with rapture) मनो or चित्तं हृ or अपहृ, हृदयं हृ or ग्रहृ, परमहर्षेण मुहृ (c. 10. मोहयति -यितुं).

RAP, *s.* लपुप्रहारः, लघ्वाघातः, आघातः, आहतिः *f.*, ताडनं.

RAPACIOUS, *a.* हरणशीलः -ला -लं, अपहारशीलः &c., अपहारवृद्धिः -द्धिः -द्धि, अपहारप्रवणः -या -यं, अपहारकः -का-कं, अपहारी -रिखी -रि (नं), ग्रसनशीलः &c., ग्रसनवृद्धिः &c., ग्रहणशीलः -ला -लं, सव्र-याही &c., सव्रहारी &c., सव्रयासी &c., लुम्भः -आ-मं, अतिलुम्भः &c., अतिलोभी &c., लोभी &c., विप्रलुम्भकः -का-कं, हिंसकः &c., साहसिकः -की -कं.

RAPACIOUSLY, *adv.* हरणशीलत्वात्, अपहारबुद्ध्या, अतिलोभेन.

RAPACIOUSNESS, RAPACITY, *s.* हरणशीलता, अपहारशीलत्वं, अपहारवृद्धिः *f.*, अपहारकत्वं, अपहारिता, ग्रहणशीलता, लुम्भता, अतिलोभः, साहसिकत्वं.

RAPE, *s.* बलात्कारेणाभिगमः, बलात्कारसम्भोगः, स्त्रीहरणं, कन्याहरणं, धर्षणं, स्त्रीधर्षणं, बलात्कारधर्षणं, हठधर्षणं, कन्यादूषणं, हठसम्भोगः, साहसं, राक्षसं.

RAPID, *a.* शीघ्रः -प्रा -प्रं, त्वरितः -ता -तं, सत्वरः -रा -रं, त्वरान्वितः -ता -तं, द्रुतः &c., क्षिप्रः -प्रा -प्रं, तूष्णः -यी -यै, वेगवान् -वती -वत् (तृ), महावेगः -गा -गं, शीघ्रगः -गा -गं. See QUICK, SWIFT.

RAPIDITY, RAPIDNESS, *s.* शीघ्रता, त्वरा, सत्वरता, द्रुतता, शीघ्रं, वेगः, महावेगः, क्षिप्रता, तत्त्वं *n.*, तूष्णता. See QUICKNESS, VELOCITY.

RAPIDLY, *adv.* शीघ्रं, त्वरितं, सत्वरं, क्षिप्रं, द्रुतं, अश्वनैस्, महावेगेन, शीघ्र in comp.; 'going rapidly,' शीघ्रगामो -मिनो &c.

RAPIER, *s.* सुदृक्खः, सुदृक्कपायः, कृपायः, निस्त्रिंशः.

RAPINE, *s.* लुण्ठनं, लुण्ठा, लुण्ठनं, अपहारः -रणं, युद्धानापहारः -रणं, हरणं, उपद्रवः, विप्रयः, हठः. See PILLAGE, PLUNDER.

To RAPINE, *v. a.* लुण्ठ, अपद्रु, उपद्रु. See To PILLAGE, PLUNDER.

RAPPER, *s.* ताडयिता *m.* (तृ), ताडकः, प्रहारी *m.* (तृ).

RAFT, *a.* हर्षमोहितः -ता -तं, सम्मोहितः &c., परमदुःखः -हा -हं, परमानन्दितः -ता -तं, हर्षोन्मत्तः -त्ता -तं, आनन्दमत्तः &c., मत्तः &c.

RAFTURE, *s.* परमहर्षः, परमानन्दः, अत्यनन्दः, अत्यनहर्षः, हर्षसम्मोहः, आनन्दमोहः, मोहावस्था, आनन्दावेशः, आह्लादावेशः, हर्षावेशः, परम-मुत्तं, ब्रह्ममुत्तं, ब्रह्मानन्दः, प्रहर्षः, प्रमदः, उन्मदः, मादः, हर्षोन्मत्तता, हर्षोन्मादः, रोमहर्षः, पुलकितत्वः; 'to feel rapture,' अत्यन्तं हर्ष or प्रहर्ष.

RAFTURED, *a.* हर्षमोहितः -ता -तं. See ENRAFTURED, ECSTASIED.

RAFTUROUS, *a.* मादनः -ता -तं, उन्मादनः &c., मोहनः &c., परमानन्दः -दां -दं, परमानन्दकरः -रा -रं, परमहर्षदः &c., सपुलकः -का -कं. See ECSTATIC.

RAFTUROUSLY, *adv.* सपरमानन्दं, परमहर्षणं, परमाह्लादेन, समादं.

RARE, *a.* (Not frequent, scarce) विरलः -ला -लं, विरलागतः -ता -तं, दुर्लभः -भा -भं, दुर्लभ्यः -भ्या -भ्यं, दुष्पायः -पा -पं, दुष्पाय्यः -प्या -प्यं, अलभ्यः -भ्या -भ्यं, अप्राप्यः &c., असमाधारणः -शा -शं, असामान्यः -न्या -न्यं, श्रमासहः -द्वा -द्वं, क्लृप्तः -क्ली -क्लं, कादाचित्कः &c., कर्हिचित्कः &c., चिरचेदितः -ता -तं.—(Unusually excellent) परमोत्कृष्टः -हा -हं, अत्युत्कृष्टः &c., सश्लोत्कृष्टः &c., परमः -मा -मं, उन्नतः &c., अत्युन्नतः &c., अलुप्तः -ता -तं, अलुप्तः -त्या -त्यं, अपृष्टः -ष्टा -ष्टं, सोन्दर्य-विरलः -ला -लं.—(Thin, not dense) सूक्ष्मः -क्षा -क्षं, अचनः -ना -नं. RAREFACTION, *s.* तापप्रयुक्तसूक्ष्मता -त्वं, तापनितसूक्ष्मता, सूक्ष्मता, सीछ्म्यं.—(The act) सूक्ष्मीकरणं.

RAREFIED, *p. p.* सूक्ष्मः -क्षा -क्षं, सूक्ष्मीभूतः -ता -तं, सूक्ष्मीकृतः &c.

To RAREFY, *v. a.* सूक्ष्मीकृ, सूक्ष्मं -क्षां कृ, सूक्ष्मतां कृ or जन्.

To RAREFY, *v. n.* सूक्ष्मीभू, सूक्ष्मः -क्षा -क्षं भू, सूक्ष्मतरः -रा -रं भू.

RARELY, *adv.* विरलं, वैरल्येन, क्लृप्तं, कदाचित्, कर्हिचित्, यथाकथाच, कथमपि. दुर in comp.; as, 'rarely to be met with,' दुर्लभः -भा -भं, दुष्पायः -पा -पं.

RARENESS, *s.* (Infrequency, scarceness) विरलता -त्वं, वैरल्यं, दौर्लभ्यं, दुर्लभता, दुर्लभ्यता, अप्रसिद्धता -त्वं, दुष्पायत्वं, असामान्यता, असामान्यता, क्लृप्तता -त्वं.—(Unusual excellence) अत्युत्कृष्टता, परमोत्कृष्टता, सश्लोत्कृष्टता, उन्नतता, अत्युन्नतता, अपृष्टता.—(Thinness) सूक्ष्मता, सीछ्म्यं. RARITY, *s.* (Scarceness), see the last.—(Rare thing) दुर्लभवस्तु *n.*, दुर्लभद्रव्यं, उत्कृष्टद्रव्यं, कीर्तकं कीर्तनं.

RASCAL, *s.* पुष्टः, दुर्जनः, दुरात्मा *m.* (नृ), दुर्वृत्तः, कृष्णकर्म *m.* (नृ), खलः, अधमवृत्तिः *m.*, दुष्टजनः, पापाला *m.*, जघन्यवृत्तिः *m.*, नीच-वृत्तिः *m.*, अपकृष्टवृत्तिः, पापिष्ठः, शठः, दुष्कर्म *m.*

RASCALITY, *s.* पुष्टता, दुर्वृत्तता -त्वं, दौर्जन्यं, दौरात्म्यं, दुरात्म्यं, दुर्वृत्तत्वं, खलता, दुष्टता, पापिष्ठता -त्वं, शठता, जघन्यता, अपकृष्टता, अधमवृत्तित्वं, केतव्यं, वचनं.

RASCALLY, *a.* दुर्वृत्तः -त्ता -तं, पापिष्ठः -हा -हं, अधमवृत्तिः -वृत्तिः -वृत्तिः, जघन्यवृत्तिः &c., शठः -ठा -ठं, कापटिकः -की -कं, दुष्टः -हा -हं.

To RASE, *v. a.* (Grazed) घृष (c. 1. घर्षति -वर्षितुं). See To RAZE.

RASH, *a.* अविमृश्यकारी -रिणी -रि (नृ), असमीक्ष्यकारी &c., अविचार्य-कारी &c., साहसी &c., साहसिकः -की -कं, जाल्यः -त्या -त्यं, गम-कारी &c., प्रमत्तः -त्ता -तं, अपरिणामदर्शी &c., अदूरदर्शी &c., असावधानः -ता -तं, अविचार्य &c. (Of measures) अविचार्य कृतः -ता -तं, अविमृश्य कृतः &c., अविचारपूष्टः -ष्टा -ष्टं, असमीक्षापूष्टः &c., अनवेक्ष्यपूष्टः &c.

RASH, *s.* (Eruption) दद्रुः *m.*, सख्यः *f.*, उदरः, स्फोटोत्पत्तिः *f.*, विस्फोटः, चरदी, रक्तचरदी, रक्तस्फोटोत्पत्तिः *f.*, रक्तस्फोटः.

RASHER, *s.* (Of bacon) चक्ररसहः, चक्ररसेदः, शूकरमांसखण्डः.

RASHLY, *adv.* अविचार्य, असमीक्ष्य, अविमृश्य, सहसा, अनवेक्ष्यया, अविचार्य, अविचारपूष्टं, असमीक्षापूष्टं, अनवेक्ष्यपूष्टं, दधीत्, दर्पणं.

RASHNESS, *s.* अविमृश्यकारिता -त्वं, असमीक्ष्यकारिता -त्वं, अविचार्यकारिता, गमकारित्वं, साहसं, साहसिकत्वं, विधमसाहसं, दुःसाहसं, अविचारः, अविचारिता, अनवेक्ष्य, असमीक्षा, अविवेकः, असावधानता, अपरिणामदर्शनं, मदः, दपैः; 'of youth,' यौवनदर्पः.

RASP, *s.* घर्षणी, घर्षणयन्त्रं, निर्घर्षणकः, घर्षकः, साधकः.

To RASP, *v. a.* पुष्टीकृत्यलेख घृष (c. 1. घर्षति -वर्षितुं).

RASPBERRY, *s.* कण्टकगुल्मफलं, कण्टकसखफलं.

RASPED, *p. p.* पुष्टीकृत्यलेख घर्षितः -ता -तं, साधयितः &c.

RASURE, *s.* (Scraping) घर्षणं, उन्नेखनं, तखणं. See ERASURE.

RAT, *s.* उन्दुरुः *m.*, उन्दरुः *m.*, उन्दरः, इन्दुरुः, इन्दरुः *m.*, मूषिकः -का, मुषकः -का, मूषी *m.*, (नृ), मूषीकः -का, आलुः *m.*, विलेशयः, वन्दनः, तुदुमः, धान्यारिः *m.*, महिन्धकः, आखनिकः; 'swarm of rats,' साख्यः; 'rat-hole,' मूषिकविवरं, आलुविलं, मूषिकोत्तरः.

To RAT, *v. n.* (Desert one's party and go over to the opposite) स्वपक्षं त्यक्त्वा अन्यपक्षम् or विपरीतपक्षम् आगच्छ (c. 1. अगच्छति -वर्षितुं).

RATABLE, *a.* शुल्कोपयोग्यः -ग्या -ग्यं, करयोग्यः &c., शुल्कस्थानः.

RATAN, *s.* वेतसः, कीचकः, वेगुः *m.*, वेकः -वै, वंशः, वानीरः, वघुलः, भेदी *m.* (नृ) छेदिकः.

RAT-CATCHER, *s.* मूषिकघाती *m.* (नृ), मूषिकघाही *m.*, आलुघातः -तकः.

RATE, *s.* (Price) मूल्यं, सर्वः.—(Degree of price or value) अर्धचलाचलं, मूल्यचलाचलं, मूल्यप्रमाणं, अर्धपरिमाणं, अर्धप्रमाणं; 'market rate,' आपणिकः.—(Proportion, degree) प्रमाणं, परिमाणं, मानं, मितिः *f.*, परिमितिः *f.*; 'at the rate of,' प्रमाणेन -यत्नम्.—(Degree of velocity) वेगः, गतिः *f.*, गतिप्रमाणं, गतिमानं, गतिमितिः *f.*; 'rate of the velocity of light,' प्रकाशगतिगतिमितिः *f.*; 'at a quick rate,' द्रुतगत्या, लघुगत्या, द्रुतपदं.—(Settled allowance) निरूपितमूल्यं, नियतमूल्यं, परिमितमूल्यं.—(Tax, assessed sum) शुल्क-त्वं, करः, देयं, यावत्.—(At any rate) तावत्.

To RATE, *v. a.* (Set a value on, fix the value) मूल्यं निरूप (c. 10. -रूपयति -वर्षितुं), अर्थं निरूप, अर्धचलाचलं निरूप or निर्वी, अर्धपरिमाणं निरूप, मूल्यप्रमाणं निरूप, द्रव्यादिमूल्यं निरूप or स्या in caus., अर्थं संख्या in caus. (स्यापयति -वर्षितुं), अर्थसंख्यापनं कृ, मूल्यनिरूपणं कृ, मूल्यनिरूपणं कृ.—(Fix the magnitude or proportion) प्रमाणं or परिमाणं निरूप or निर्वी, प्रमाणनिरूपणं कृ, प्रमाणनिरूपणं कृ.—(Chide, scold) निन्द (c. 1. निन्दति -वर्षितुं), उपालम्भ (c. 1. -लम्भते -लम्भं) भावः.

RATED, *p. p.* निरूपितमूल्यः -त्या -त्यं, निर्वीकृतः &c., संख्यातः -ता -तं,

संख्यापितः &c., परिसंख्यातः &c.—(Chid) निन्दितः -ता -तं, उपा-
लम्भः -मा -मं.

RATHER, adv. (Preferably) वरं usually followed by न च or न
पुनर् as 'rather death than poverty,' वरं मृत्युर् न च दाहिर्दुः.
The root शिष् with वि may be used to express the sense
of 'rather,' as 'rather death than dishonour,' अपमानान्
प्राणत्यागो विशिष्यते or the sense may be expressed by some
other construction, as 'I would rather that the sons of
Dhritarashtra should kill me in the battle,' यदि मां धार्मे-
राष्ट्रा रणे हन्युस् तन् मे क्षेमतरं भवेत्. See PREFERABLE, PRE-
FERABLY.—(Somewhat, a little) ईषत्, किञ्चित्, किमपि; 'rather
less,' ईषदुः -ना -नं, किञ्चिद्व्युनः -ना -नं.

RATI, s. (The wife of Kāmadeva the god of love) रतिः f., का-
मपत्नी, कामप्रिया, कामकला, स्मरप्रिया, कामिः f., रागलता, प्रीतिः f.,
रेवा, मायावती, केलिकला.

RATIFICATION, s. सत्याकृतिः f., सत्याकरणं, सत्यापनं, सत्यद्वारः, सत्यकरणं,
दृढीकरणं, स्थिरीकरणं, संसम्भः, निश्चयकरणं, निश्चितकरणं.

RATIFIED, p. p. सत्याकृतः -ता -तं, दृढीकृतः -ता -तं, स्थिरीकृतः &c.

RATIFIER, s. सत्यापकः, सत्यकारी m. (न्), सत्यद्वारी m., दृढकारी m.,
स्थिरीकारी m., निश्चयकारी m., संसम्भकारी m.

To RATIFY, v. a. सत्याकृ, सत्यं -त्यां कृ, सत्य (nom. in caus. सत्याप-
यति -यितुं), दृढीकृ, स्थिरीकृ, दृढ (nom. दृढयति -यितुं), निश्चयं कृ,
संसम्भ (c. 5. -सम्भोति -सम्भन्ते, c. 10. -सम्भयति -यितुं).

RATING, s. (Chiding) निन्दा, भर्त्सनं, निर्भर्त्सनं, उपालम्भः.

RATIO, s. प्रमाणं, मानं, परिमाणं, क्रमः. See PROPORTION.

RATIFICATION, v. n. विचारं कृ, विचर (c. 10. -चारयति -यितुं), विदकं कृ.

RATIFICATION, s. विचारः -रणं, विदकः -कैयं, तर्कविद्या, तर्कज्ञानं.

RATION, s. आहारभागः, आहारोऽंशः, निरूपिताहारोऽंशः.

RATIONAL, a. (Having the faculty of reasoning) ज्ञानशक्तिकः का-
-कं, ज्ञानशक्तिसम्पन्नः -न्ना -वं, चिच्छक्तिकः &c., सचेतनः -ना -नं,
सचेताः -ताः -तः (स्), बुद्धिजीवी -विनी -वि (न्), तर्कशक्तिकः &c.,
तर्कशक्तिसम्पन्नः -न्ना -वं, रञ्जानः -ना -नं, बुद्धिमान् -मती -मत् (न्),
तर्केशः -ज्ञा -ज्ञं.—(Agreeable to reason) युक्तः -क्ता -क्तं, उपयुक्तः
&c., यथायुक्तः &c., यथायोग्यः -ग्या -ग्यं, यथोचितः -ता -तं, न्याय्यः
-व्या -व्यं, युक्तिसिद्धः -द्धा -द्धं, न्यायसिद्धः &c., न्यायानुसारी -रिणी
&c. यथार्थः -र्था -र्थं, युक्तिमान् &c., सयुक्तिकः -का -कं, उपपत्तिमान्
&c., उपपन्नः -न्ना -वं, तर्कविद्यानुसारी &c.

RATIONALE, s. (Detailed account of principles) उपपत्तिः f.

RATIONALISM, s. हेतुवादः, कारणवादः, हेतुदर्शनं, हेतुकत्वं.

RATIONALIST, s. हेतुवादी m. (न्), कारणवादी m., हेतुदर्शी, हेतुकः.

RATIONALITY, s. तर्कशक्तिः f.—(Reasonableness) युक्ता, युक्तिः f., उप-
युक्ता, युक्तिसिद्धता, न्यायसिद्धता.

RATIONALLY, adv. युक्तं, यथायुक्तं, न्यायतः, न्यायानुसारेण, तत्कानुसारेण
-रतः, उपपन्नं, यथोचितं, युक्तितः, यथार्थं, तर्कविद्यानुसारेण.

To RATTLE, v. n. कृण् (c. 1. कृणति -णितुं), शिष् (c. 2. शिक्ते, c. 1.
शिक्ते -णितुं), विशिष्, ध्वन् (c. 1. ध्वनति -नितुं), सन् (c. 1. सन्नति
-नितुं), खन् (c. 1. खनति -नितुं), विरु (c. 2. -रीति -रयितुं), कृण-
कृण (nom. कृणकृणायते), कृष्कृण (nom. कृष्कृणायते), कृष्कृणं कृ,
(83) कृष्कृ (nom. कृष्कृणायते), कृणितं कृ, शिष्कितं कृ, कृणकृणशब्दं कृ.—
(Utter words in a clattering manner) जल्, चटचटशब्दं कृ,

चटचट (nom. चटचटायते), कटकट.

To RATTLE, v. n. ध्वन् in caus. (ध्वनयति, ध्वानयति -यितुं), कृण् in
caus., खन् in caus., सन् in caus., शिष् in caus.

RATTLE, s. (Rattling noise) कृणितं, कृणनं, सन्नितं, सन्ननं, ध्वनिः m.,
ध्वनितं, शिष्कितं, कृष्कृणं, कृष्कृ, कृणकृणः, कृणकृणशब्दः.—(Clat-
tering talk) जल्यनं, जल्यितं, चटचटशब्दः.—(Instrument for
making a rattling sound) शिष्निनी, कृणनी, कृष्कृनी.

RATTLING, s. कृणितं, कृणनं, कृष्कृणं: 'of thunder,' रसितं, सन्नितं,
गर्जितं, मेघनिधोषः. See RATTLE.

RATTLING, part. कृणन् -णनी -णत् (न्), कृणितः -ता -तं, कृष्कृणकारी
-रिणी -रि (न्), शिष्नी -षिनी -षि (न्), ध्वनन् &c., खनन् &c.

To RAVAGE, v. a. उपभू (c. 1. -प्रवते -प्रोतुं), उपद्रु (c. 1. -द्रवति -द्रोतुं),
बाष् (c. 1. बाधते -धितुं), प्रबाष्, परिबाष्, खवमृ (c. 1. -मदैति -दैतुं),
विप्रवं कृ, उपप्रवं कृ, उपद्रवं कृ, खवमदै कृ.

RAVAGE, s. उपप्रवादः, विप्रवादः, उपद्रवः, खवमदैः -दैतं, उपमदैः, बाधा-धनं,
प्रबाधा, उत्पातः, उच्छेदः, विनाशः.

RAVAGED, p. p. उपद्रुतः -ता -तं, विप्रुतः &c., उपप्रुतः &c., खवमदैतः
&c., प्रबाधितः &c., विनाशितः &c., उच्छिन्नः -न्ना -वं.

RAVAGER, s. उपद्रवी m. (न्), विप्रवकारी m. (न्), प्रबाधकः, खवमदैकः.

RAVANA, s. (The Daitya sovereign of Ceylon, fabled as having
ten faces. He was killed by Rāmachandra) रावणः, लङ्का-
पतिः m., लङ्केशः, दशाननः, दशमुखः, दशमुखः, दशमुखः, दशकण्ठः.

To RAVE, v. n. (Be delirious, talk incoherently) चित्रविभ्रमात् or
भानचित्रत्वात् प्रलापं कृ, चित्रविप्रवात् प्रलप् (c. 1. -लपति -यितुं),
चेतन्यनाशाद् जल् (c. 1. जल्पति -त्यितुं) or जल्पनं कृ.—(Wander
in mind) भानचित्रः -न्ना -न्नं, चेतन्यरहितः -ता -तं भू, नष्टचेतनः
-ना -नं भू, बुद्धिभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं भू, उन्मत् (c. 4. -माद्यति -मदितुं), प्रमदः.

To RAVEL, v. a. (Untwist) उद्गुण् (c. 9. -गुणयति -गुणितुं),
समुद्गुण्, तन्त्रोद्गुणनं कृ, तन्त्रोद्गुणनं कृ, विष्टिष् in caus.—(Entangle,
entwist) ग्रन्थं, ग्रन्थिलीकृ, आकुञ्चं, संक्षिष्टीकृ, व्यावृत् in caus.

RAVELED, p. p. (Untwisted) उद्गुणितः -ता -तं, समुद्गुणितः &c., उद्गुणितः &c.,
विष्टिष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Twisted) ग्रथितः &c., आकुञ्चितः &c., संक्षिष्टः -ष्टा -ष्टं.

RAVELIN, s. दुर्गसंहिःस्थितः सेतुद्वययुक्तः परिकटाविशेषः.

RAVELINGS, s. pl. उद्गुणिततन्त्रः m. pl., विष्टिष्टतन्त्रः, उद्गुणिततन्त्राणि n. pl.

RAVEN, s. द्रोणकाकः, काकोलः, काकालः, दम्पकाकः, पक्षिकाकः, सरस्-
वायसः, वनाश्रयः, क्रूरावी m. (न्), पल्लप्रियः, महाप्राणः, दरा -री,
काकपक्षी m. (न्).

To RAVEN, v. a. and n. अतिगृध्रत्वेन भक्ष् (c. 10. भक्षयति -यितुं), अति-
लोभेन आभिषं यस् (c. 1. यसते -यितुं), गृष् (c. 4. गृथयति, गथितुं),
यस्मरः -रा -रं भू, हिंसनशीलः -ला -लं भू.

RAVENOUS, a. अतिभक्षरः -रा -रं, अतिगृध्रः -गृध्रः -गृध्रः, अतिगृध्रः -ता
-तं, क्षुधापीडितः &c., क्षुधातुरः -रा -रं, आभिषलोभी -भिनी -भि (न्),
अतिभक्षकः -का -कं, यस्नशीलः -ला -लं, हरणशीलः &c., हिंसनशीलः
-ला -लं. See HUNGRY.

RAVENOUSLY, adv. अतिक्षुधितवत्, अतिभक्षरत्वेन, अतिगृध्रवत्.

RAVENOUSNESS, s. अतिगृध्रता, अतिभक्षरत्वं, अतिभक्षकत्वं, अतिक्षुधा.

RAVER, s. चित्रविभ्रमात् प्रलापी m. (न्), भानचित्रत्वात् प्रलापी m.

RAVI, s. (River in the Panjab) रेवापती.

RAVINE, s. दरा -री, दरीभूः f., कन्दरः -री, द्रोणी, निम्नभूमिः f.

RAVING, s. चित्रविभ्रमप्रयुक्तः प्रलापः or जल्पः -खनं, चित्रविभ्रमः, चित्रविभ्रवः,
चेतन्यनाशः, ज्ञानभ्रान्तिः f.—(The disease) प्रलापवायुः m., प्रलापवातः.

To RAVISH, *v. a.* (Have carnal knowledge of by force) बलात्कारेण अभिगमम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) or सम्भोगं कृ, धृप् (c. 10. धृष्यति -यितुं), प्रपृप्, बलात्कारेण कन्यां दुष् (c. 10. दुषयति -यितुं) or दु (c. 1. हरति, हन्तुं) or अपहृ, परामृश (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), प्रनष् in caus. (-माधयति -यितुं), बलात्कारसम्भोगं कृ, हठधर्षणं कृ, हठसम्भोगं कृ, धर्षणं कृ, हठधर्षणं कृ.—(Seize, carry away by force) दु, अपहृ, व्यपहृ.—(Enrapture) मनो or चित्रं दु or परमहर्षेण मुहृ (c. 10. मोहयति -यितुं).

RAVISHED, *p. p.* धर्षितः -ता -तं, हठधर्षितः &c., बलात्कारेण दुषितः &c., बलात्कारेणाभिगतः &c., प्रमाधितः &c., दुतः &c., अपहृतः &c.—(Enraptured), see the word.

RAVISHING, *s.* स्त्रीहर्त्रा *m.* (नृ), स्त्रीहारी *m.* (नृ), कन्याहर्त्रा *m.* धर्षकः, हठधर्षकः, हठदुषकः, बलात्कारदुषकः, कन्यादुषकः, स्त्रीप्रमाधी *m.*, प्रमाधी *m.*, हर्त्रा *m.*, अभिहर्त्रा *m.*, अपहारी *m.*, रतहिण्डकः.

RAVISHING, *s.* स्त्रीहरणं, स्त्रीधर्षणं, बलात्कारेणाभिगमः. See RAPE.

RAVISHING, *part. of a.* चित्रहारी -रिणी -रि (न), चित्रापहारी &c., मनोहरः -रा -रं, चित्रमोहनः -ना -नं, चित्रनोही &c.

RAVISHMENT, *s.* (Of a woman) स्त्रीहरणं, कन्याहरणं, धर्षणं, बलात्कारेणाभिगमनं. —(Of the senses) चित्रहरणं, चित्रापहरणं, मनोहरणं, चित्रमोहः -हनं, see ENRAVISHMENT, RAPTURE.

RAW, *a.* (Undressed, uncooked) आमः -मा -मं, अपक्वः -क्षा -क्तं, अमिद्धः -द्धा -द्धं, असंस्कृतः -ता -तं, अनुपमृत्तः &c.; 'half-dressed, nearly raw,' अपक्वः -क्षा -क्तं, यातयामः -मा -मं.—(Unripe, crude) अपक्वः -क्षा -क्तं, अपरिपक्वः &c., अपरिणतः -ता -तं, कठः -ला -लं.—(Inexperienced) अपक्वः &c., अविपक्वबुद्धिः -द्विः -द्वि, अपरिपक्वबुद्धिः &c., see the word.—(Not covered with skin) चर्मरहितः -ता -तं, विगतचर्मो -म्मा -म्मं (नृ), विचर्मो &c., निश्चर्मो &c., अचर्मो &c., त्वग्रहितः &c.—(Damp and cold) आर्द्रशीतलः -ला -लं, आर्द्रशिशिरः -रा -रं.—(Raw flesh) आममांसं, कृपादः, see CANNIBAL.—(Raw fruit) आमफलं, शलाटः -टुः -टु.

RAW-BONED, *a.* त्वगम्यमात्रभूतः -ता -तं, केवलाम्ब्यमयः -यो -यं.

RAWNESS, *s.* (State of being uncooked or unripe) अमत्ता, अपक्वता, अपक्विः *f.*, अपाकः, अपरिपाकः, अपरिपक्वता, असिद्धता, असंस्कृतत्वं, अनुपमृत्तत्वं, अपरिणतत्वं, अपरिणतिः *f.*, अपरिणामः, अमिद्धिः *f.*, कलता.—(Inexperience) अपाकः, अपरिपाकः, अपक्वता, अपक्वबुद्धित्वं, अविपक्वबुद्धित्वं.—(Dampness and coldness) आर्द्रशीतता, आर्द्रशीतलता.—(Of smell) विषता.

RAY, *s.* (Of light) किरणः, रश्मिः *m.*, मरीचिः *m. f.*, करः, संशुः *m.*, अभीशुः *m.*, अभीषुः *m.*, मयूखः, गभस्तिः *m. f.*, दीपितिः *m.*, अर्कबिंदु *f.* (प्) पादः, उमः, रुचिः *f.*, त्विषिः *m.*, विभा, अर्ध्विस् *f.*, भानुः *m.*, शिषिः *m.*, धृणिः *m.*, पृष्टिः *f.*, योधिः *f.*, घृणिः *m.*, उपभृतिः *m.*, पुष्टिः *f.*, स्योनः, स्यमः; 'ray of the sun,' सूर्यरश्मिः *m.*, सूर्यकरः; 'of the meridian sun,' बर्कराटः; 'of the moon,' चन्द्रपादः, शशिपादः, शशिकरः, शशिपुत्रवः, सोमांशुः *m.*; 'pencil or stream of rays,' करजालं, संशुजालं.

RAYLESS, *a.* किरणहीनः -ना -नं, रश्मिहीनः &c., निस्तेजाः -जाः -जः (न्).

To RAZE, *v. a.* (Demolish) उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं), उद्धृ, संहृ, नश or विनश in caus., ध्वंस् or विध्वंस् in caus., अधपत् or निषत् in caus., लुप, विलुप, उन्मूल. See ERASE.

RAZED, *p. p.* उच्छिन्नः -न्ना -न्नं, उन्मूलितः -ता -तं, विनाशितः &c. 658

RAZOR, *s.* सुरः, सुरः, खोरी, खोरयन्त्रं, खोरिकयन्त्रं, वृद्धिपत्रं; 'the edge of a razor,' सुरधारा; 'sharp as a razor,' सुरधाराभः -भा -भं.

RAZOR-CASE, *s.* सुरभासं, सुरभासं, सुराधारः, सुरालिकः.

RAZOR-STROP, *s.* सुरतेजनी, सुरतेजनी, सुरतेजनचर्म *n.* (न्).

RAZURE, *s.* उच्छेदः -दनं, विनाशः -शनं, व्यामर्षः -घर्षं, लोपः.

RE This prefix is expressed in Sanskrit by पुनर् or प्रति, by the former when 're' signifies again, as in the verbs, 're-absorb,' 're-appear;' by the latter when it signifies back, as in the verbs, 're-demand,' 'repay.' In cases where the word formed with 're' is not given in this Dictionary, the student must take the simple verb or noun, and use the above prefixes.

To REACH, *v. a.* (Arrive at, attain to) प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नुं), सम्प्राप्, अवाप्, अनुसम्प्राप्, उपसम्प्राप्, आप्, आगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अभिगम्, अधिगम्, उपगम्, गम्, आया (c. 2. -याति -तुं), अभिया, समाया, उपाया, उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), इ (c. 2. -रात -तुं), अभी, चू (c. 1. -चूच्छति, अन्तुं), आपद्, प्रतिपद्, अभिपद्, अशु (c. 5. -अश्रुते, अशितुं), उपाशु, समशु, स्मृशु, आविशु.—(Extend to) व्याप्, see the next.—(Reach out, stretch out) प्रमृ in caus., प्रग्रह, दा.

To REACH, *v. n.* (Extend, stretch unto) व्याप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नुं), वितन् in pass., (-तन्यते), प्रमृ (c. 1. -सरति -सन्तुं), गम् (c. 1. -गच्छति, गन्तुं) आगम्, या (c. 2. -याति -तुं), आया, वितन् in pass., (-स्तियते) or expressed by पथ्यन्त or प्रमाश or परिमाश in comp. as 'a staff that reaches to the forehead,' ललाटपथ्यन्तो दृढः or ललाटपथ्यन्तपरिमाणो दृढः; 'How far does the wall reach?' किमपथ्यन्तः or किमप्रमाणः or किमपरिमाणः स प्राकारः; 'it reaches from the mountain to the sea,' पर्वतादारभ्य समुद्रपथ्यन्तं विस्तीर्यते.—(Be received) प्राप् in pass., (-आप्यते) प्राप्तः -प्रा -प्तं भू.

REACH, *s.* (Extend, compass, range) पथ्यन्तः -न्तं, प्रमाणं, परिमाणं, विषयः, प्रसरः, गोचरः -रं; 'the utmost reach,' पारः; 'the reach of a man,' पौरुषं, पुरुषविषयः; 'of the eye,' चक्षुर्विषयः; 'of an arrow,' बाणगोचरः -रं; 'beyond the reach,' अविषयः -या -यं, विषयातिक्रान्तः -न्ता -न्तं, विषयातीतः -ता -तं, अगम्यः -म्या -म्यं, अतीतः &c., अतिगः -गा -गं, अपारगोच्यः -या -यं, अति prefixed; 'beyond the reach of the wise,' धीमताम् अपि अविषयः -या -यं; 'beyond the reach of the understanding,' बुद्धगम्य -म्या -म्यं, बुद्धयाद्यः -द्या -द्यं, बुद्धतीतः -ता -तं, बोधातीतः &c. 'beyond the reach of mortals,' अतिमानुषः -पा -पं, अतिमर्त्यं, -र्त्या -र्त्यं, जनातिगः -गा -गं; 'within the reach,' विषय in comp., गम्यः -म्या -म्यं, याद्यः &c.; 'within the reach of the understanding,' बुद्धिगम्यः -म्या -म्यं; 'within reach of the hand,' हस्तयाद्यः &c., हस्तस्पर्शनीयः -या -यं, हस्तप्राप्यः &c.

REACHED, *p. p.* (Attained) प्राप्तः -प्रा -प्तं, अनुप्राप्तः &c., आगतः -ता -तं, अधिगतः &c., आसादितः &c., आपन्नः -न्ना -न्नं, प्रपन्नः &c.; 'having reached,' प्राप्य, आसाद्य.—(Stretched forth) प्रसारितः -ता -तं, उच्छिन्नः &c., दृढः -क्ता -क्तं.

REACHING, *part.* गामी -मिनो -मि (न्), गः गा गं in comp.; as, 'reaching beyond,' अतिगः -गा -गं, अतीतः -ता -तं or expressed by पथ्यन्त in comp. See under To REACH, *v. n.*

To RE-act, *v. n.* प्रतिकृ, प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), प्रत्याहन्, प्रतिकारं

कृ. प्रतिकृतिं कृ. प्रतिक्रियां कृ. प्रतीकारं कृ. प्रतीयातं कृ. प्रत्याधातं कृ.
 RE-ACTING, RE-ACTIVE, *part. or a.* प्रतिकारकः -का -कं, प्रतीकारकः
 &c., प्रतिकारी -रिणी -रि (न्), प्रतिधातकः -का -कं, प्रत्याधातकः &c.
 RE-ACTION, *s.* प्रतिक्रिया, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिकारः, प्रतीकारः, प्रतिधातः,
 प्रत्याधातः, कर्मोन्मत्तः, 'action and reaction,' आधातप्रत्याधातो *m. du.*
 To READ, *v. a.* (Peruse) पठ् (c. 1. पठति -ठितुं), सम्पदः, अधी (c. 2.
 अधीते, अध्येतुं, *rt. इ.*), अधिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अधिगा used
 only in the 3d pret. atm. (अध्यगीह), अध्ययने कृ. पठने कृ.—
 (Read out or aloud) वच् in caus. (वाचयति -यितुं), अनुवच्, जु
 in caus. (आवचयति -यितुं), पठ्, सम्पदः; 'he reads the letter,'
 पठं वाचयति.—(Read to one's self) स्वाध्यायं कृ.—(Read through)
 पारम् अधी or अधिगम्, पारायणं कृ. साधनं पठने कृ. or अध्ययने कृ.;
 'one who reads through,' पारायणिकः, पारायणी *m.* (न्);
 one who has read through the Vedas, वेदपारगतः; 'easy
 to be read,' सुपठनीयः -या -यं, सुभाष्यः -व्या -वं.

To READ, *v. n.* (Be studious, practise reading) अध्ययने कृ. पठने
 कृ. अभ्यस् (c. 4. -अस्यति -सितुं), अभ्यासं कृ. विद्याभ्यासं कृ.

READ, *p. p.* or *a.* अधीतः -ता -तं, पठितः -ता -तं, निपठितः &c., अधि-
 गतः &c., आगमितः &c.; 'one who has read the Vedas,' अधी-
 तवेदः.—(Read out) आधितः -ता -तं, वाधितः &c., अनुवाधितः &c.
 —(Studied) अभ्यस्तः -स्ता -स्तं.—(Well-read) स्वधीतः -ता -तं,
 स्वधीतो -तिनी -ति (न्), कृताध्ययनः -ना -नं, विद्यासम्पन्नः -न्ना -वं,
 अभ्यस्तविद्यः &c.

READABLE, *a.* पठनीयः -या -यं, अध्ययनीयः -या -यं, अध्येतव्यः -व्या -वं,
 पाठ्यः -ठ्या -ठ्यं, अधिगम्यः -म्या -म्यं, अधिगमनीयः &c., आध्यः &c.

READER, *s.* अध्येता *m.* (न्), अध्ययनी *m.* (न्), अध्यायी *m.*, पठिता *m.*
 (न्), पाठकः, अध्ययनकारी *m.* (न्), अध्ययनकृत् *m.*, पठनकारी *m.*,
 अधीयानः; 'one who has read through,' पारायणिकः, पारा-
 यणी *m.*; 'public reader,' पाठकः.

READILY, *adv.* (Willingly) कामं, कामतस्, प्रकामं, इच्छातस्, पथ्यामं.
 —(Quickly, promptly) शीघ्रं, साशु. त्वरितं, अविलम्बेन, फटिति,
 सचिरेण, सचिरात्.—(Easily) सुलेन, सुखं, सनायासेन, सत्यायासेन,
 निरायासं, सुकरं, अयनेन, अयनतस्, अदुःखेन, सकृदेन, अक्रेषेन, सु
 or सूख prefixed, see EASILY.—(Without being asked) अयाचितं.

READINESS, *s.* (Promptness, quickness) प्रत्युत्पन्नता, उद्युक्ता -त्वं,
 शीघ्रता, अविलम्बः, अविलम्बत्वं; 'of mind or wit,' प्रत्युत्पन्नमतित्वं.
 —(Willingness) सकामत्वं -ता, कामनत्वं, इच्छुता, इच्छुकत्वं, पथ्या-
 मिः *f.*, पथ्यामता.—(State of preparation) सिद्धता, सिद्धिः *f.*,
 प्रस्तुतत्वं, उद्यतत्वं.

READING, *s.* (Act of reading, perusal) अध्ययनं, पठनं, पाठः -ठनं,
 अधीतिः *f.*, अध्यायः, अध्यायः, प्राध्ययनं, निपाठः, निपठः, पठिः *f.*, नि-
 पठितिः *f.*, अधिगमः -मनं; 'reading through,' पारायणं, पारगमनं;
 'reading to one's self,' स्वाध्यायः, स्वाध्ययनं; 'ignorant of
 reading and writing,' अलिपिः.—(Reading out, causing
 to be heard) वाचनं, अनुवाचनं, आवचं.—(Committing to
 memory upon reading) पाठः, अभ्यासः.—(Suspension of read-
 ing) अनध्यायः; 'day on which it is suspended,' अनध्याय-
 दिवसः.—(Matter read) अध्ययनं, पाठः.—(Variation in reading,
 in a copy or edition) पाठान्तरं, पाठभेदः, द्विरूपपाठः, द्विरूपः,
 पाठः; 'false reading,' अपपाठः.

READING-DESK, *s.* अध्ययनमण्डपः, मण्डपः, मण्डकः अध्ययनमण्डलः -कं.

READING-ROOM, *s.* पाठशाला, पठनशाला, अध्ययनशाला.

To RE-ADMIT, *v. a.* पुनः प्रविष्टुं (c. 10. -वेशयति -यितुं), पुनर्यह.

READY, *a.* (Prepared, said of things) सज्जः -ज्जा -ज्जं, प्रस्तुतः -ता
 -तं, सुप्रस्तुतः &c., सज्जितः &c., सज्जीभूतः -ता -तं, सज्जीकृतः &c.,
 उपकल्पितः &c., परिकल्पितः &c., कल्पितः &c., उपकृप्तः -ता -तं,
 सिद्धः -द्धा -द्धं, संस्कृतः &c., सायोजितः &c., सायुकः -का -कं, उपस्थितः
 -ता -तं; 'to be ready,' सज्जीभू, सज्ज् in pass. (सज्जते), प्रस्तुतीभू,
 सिद्धीभू; 'to make ready,' see To PREPARE; 'go and make
 ready,' गत्वा सज्जीकुरु.—(Prepared, said of persons) उद्यतः
 -ता -तं, समुद्यतः &c., अभ्युद्यतः &c., उद्युक्तः -क्ता -क्तं, चायुक्तः &c.,
 उन्मुखः -खा -खं, अभिमुखः &c., कल्पः -ल्पा -ल्पं; 'ready to go,'
 गन्तुम् उद्यतः -ता -तं, गमनोद्यतः &c., गमनोन्मुखः &c.; 'ready to
 burst forth,' भेदोन्मुखः &c. or expressed by the desiderative,
 see on the point of, under POINT, *s.*—(Prompt) प्रत्युत्पन्नः -न्ना
 -वं, प्रगल्भः -ल्भा -ल्भं; 'ready wit,' प्रत्युत्पन्नमतिः; 'having it,'
 प्रत्युत्पन्नमतिः -तिः -ति.—(Quick) शीघ्रः -घ्रा -घं, त्वरितः -ता -तं,
 द्रुतः &c., सिध्रः -घ्रा -घं, अविलम्बी &c., अविलम्बितः -ता -तं.—
 (Easy) सुखः -खा -खं, सुकरः -रा -रं, सुगमः -गा -गं, लघुः -घुः -घी
 -घु, अनयासी &c.—(Opportune) उपयुक्तः -क्ता -क्तं, समयोपयुक्तः
 &c., अनुकूलः -ला -लं.—(Expert) कुशलः -ला -लं, दृषः -घा -घं,
 निपुणः -णा -णं, पटुः &c.—(At hand, in hand, present) उप-
 स्थितः -ता -तं, निकटः -टा -टं, हस्तगतः -ता -तं, हस्तस्यः -स्या -स्यं,
 विद्यमानः -ना -नं, वर्तमानः &c.; 'ready money,' उपस्थितमुद्रा;
 'buying with ready money,' रोकः.—(Willing) सकामः -ना
 -नं, इच्छुः -च्छुः -च्छु, इच्छुकः -का -कं, पथ्यामः -घ्रा -घं.

READY, *adv.* प्रस्तुतं, सुप्रस्तुतं, उद्यतं, समुद्यतं, पथ्यामं.

READY-MADE, *a.* प्रस्तुतः -ता -तं, उपस्थितः &c., सिद्धः -द्धा -द्धं.

READY-WITTED, *a.* प्रत्युत्पन्नमतिः -तिः -ति, विदग्धः -ग्धा -ग्धं, विदग्धमतिः &c.

REAL, *a.* सत्यः -त्या -त्यं, वास्तविकः -की -कं, वास्तवः -वी -वं, तथ्यः -व्या
 -व्यं, यथार्थः -थी -थं, प्रकृतः -ता -तं, सन् -सतो -सत् (त्), सात्त्विकः
 -की -कं, तात्त्विकः -की -कं, चकितः -था -थं, अकृत्रिमः -ना -नं,
 अकल्पितः -ता -तं, सत्यकः -का -कं, -स्युतः -ता -तं, यथातथ्यः &c.,
 यथातथ्यः &c., विद्यमानः -ना -नं, परमार्थः -थी -थं, पारमार्थिकः -की
 -कं, गतालीकः -का -कं, निर्यायिकः -की -कं, अकपटः -टा -टं, निष्क-
 पटः &c., निष्कपटी &c., सत्यवैः &c.—(In law) स्थावरः -रा -रं,
 अजुनेतरः -रा -रं; 'real property,' स्थावरः, स्थावरधनं.

REALITY, *s.* सत्यता -त्वं, सत्यं, वास्तविकत्वं, वास्तवत्वं, तथ्यता -त्वं, यथा-
 र्थता, याथार्थ्यं, तत्त्वं, तत्त्वार्थः, सत्त्वं, सत्ता, अस्तित्वं, प्रकृतता -त्वं,
 प्रकृतिभावः, विद्यमानता, अकृत्रिमता, अकल्पितत्वं, यथातथ्यः; 'a reality,'
 सत्त्वं, तत्त्वं, सत्यं, सत्यविषयः, वस्तु *n.*, अस्ति indec.; 'in reality,'
 वस्तुतस्, तत्त्वतस्.

REALIZATION, *s.* सिद्धिः *f.*, साधनं, सिद्धीकरणं, सत्तीकरणं, स्वीकरणं,
 ज्ञातीयकरणं, ज्ञातसात्कारणं; 'of an object,' अर्थसिद्धिः *f.*, फलसिद्धिः *f.*

To REALIZE, *v. a.* साध् (c. 10. साधयति -यितुं), सिद्धीकृ, सिद्धिं कृ.
 सिद्धतां कृ. or जन्, सत्तीकृ, स्वीकृ, ज्ञातीयं -यां कृ, ज्ञातसात्कारं; 'to
 realize any object,' अर्थसिद्धिं कृ, फलसिद्धिं कृ.

REALIZED, *p. p.* सिद्धः -द्धा -द्धं, सिद्धीकृतः -ता -तं, सिद्धार्थः -थी -थं.

REALLY, *adv.* वस्तुतस्, अर्थतस्, तत्त्वतस्, परमार्थतस्, यथार्थं, यथातथ्यं,
 सत्यं, तथ्यं, यथातथ्यं; 'the star appears higher than it really
 is,' नक्षत्रं वास्तवस्थानाद् उच्चदेशे दृश्यते.

REALM, *s.* राष्ट्रं, राज्यं, विषयः, लोकः. See KINGDOM.

REAM, *s.* रोमाञ्चो लेखनपत्राणां मुद्राङ्कनपत्राणां वा महाभारः.

To RE-ANIMATE, *v. a.* पुनर् आधत्, (c. 10. -आसयति -यितुं), प्रत्याधत्, पुनर् जीव् (c. 10. जीवयति -यितुं) or संजीव्, पुनर्जीवनं दा, पुनर्जीवितं -तां कृ.

REANIMATED, *p. p.* पुनराधसितः -ता -तं, आधसितः &c., प्रत्याधसितः &c., प्रत्याधस्तः -स्ता -स्तं, पुनर्जीवितः &c., संजीवितः &c.

REANIMATION, *s.* पुनराधसनं, प्रत्याधसनं, पुनर्जीवनदानं, संजीवनं.

To REAP, *v. a.* (Cut with a sickle) लृ (c. 9. लुनाति, लयितुं), लवित्रेण छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं) or अवच्छिद् or कृत् (c. 6. कृनति, कर्त्तितुं) or अवकृत् or दो or दा (c. 4. द्यति c. 2. दाति -तुं) or निदो or छो (c. 4. द्यति, छात्तुं) or अवछो, लवनं कृ. —(Gather) संग्रह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), चि (c. 5. -चिनोति, चेतुं), अवचि, संचि; 'to reap corn,' शस्यसंग्रहं कृ; 'to reap the fruits of any thing,' फलसिद्धिं कृ. फलप्राप्तिं कृ, फलं भुञ् or जनुभू or प्राप्, फलभोजी -जिनी &c., भू; 'of an action,' कर्म्मफलं भुञ् or प्राप्.

REAPED, *p. p.* लृन् -ना -नं, लवित्रेण -त्ता -त्तं, कर्त्तितः -ता -तं, छातः &c., अवछातः &c., छितः &c., दातः &c., निदातः &c., दितः -ता -तं, संगृहीतः &c., सञ्चितः -ता -तं.

REAPER, *s.* लवकः, लविता *m.* (नृ), शस्यलवकः, छेदकः, छेत्ता *m.* (नृ), शस्यछेदकः, शस्यच्छिद् *m.*, शस्यछेत्ता *m.* (नृ), निर्दाता *m.*, शस्यसंग्रही *m.* (नृ), शस्यसंग्राहकः, शस्यसंचयी *m.*, लवनकारी *m.*, कार्तिकः.

REAPING, *s.* लवनं, लायः, अभिलायः, शस्यलायः, लयः, शस्यछेदः -दनं, छेदनं, शस्यसंग्रहः, शस्यकर्त्तनं, दातिः *f.*, दानं.

REAPING-HOOK, *s.* लवित्रं, लवाणकं, लवाकः, शस्यकर्त्तनी, शस्यछेदनी.

REAR, *s.* (That which is behind) पश्चाद्भागः, पाश्चात्तभागः, पश्चिमभागः, पाष्णिः *m.*, पृष्ठं; 'in the rear,' पश्चात्, पृष्ठतः, पश्चाद्भागे; 'in our rear,' अस्मत्पश्चात्. — (Rear of an army) पाष्णिः *m. f.*, व्यूहपाष्णिः *m.*, प्रत्यासारः, प्रत्यासरः, प्रतिसरः, सञ्चयः, सञ्जनं; 'a body of forces in the rear,' पाष्णिचं; 'an enemy in the rear,' पाष्णिग्राहः; 'bringing up the rear,' प्रतिगृह्.

To REAR, *v. a.* (Raise to maturity, bring up) पुष् (c. 10. पोषयति -यितुं), परिपुष्, पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), प्रतिपाल्, भृ (c. 3. बिभर्त्ति, c. 1. भरति, भर्त्तुं), सम्भृ, संवृष् (c. 10. वर्धयति -यितुं), वृष्, परिपृष्, विनी (c. 1. -नयति -नेतुं), अनुनी, पोषणं कृ, पालनं कृ, पालनपोषणं कृ. —(Raise, lift) उत्था in caus. (-धापयति -यितुं, rt. स्या), उन्नम् (c. 10. -नययति -यितुं), उच्छि (c. 1. -क्षयति -यितुं, rt. श्रि), उन्नल्, उन्नी, उधम्, उद्ध्, उद्धृ, उच्छीकृ, उद्धीकृ.

To REAR, *v. n.* (As a horse) अश्ववत् पुरुषकं कृ.

REARED, *p. p.* (Brought up) पोषितः -ता -तं, पुष्टः -ष्टा -ष्टं, पालितः -ता -तं, प्रतिपालितः &c., भृतः &c., सम्भृतः &c., संवर्धितः -ता -तं, परिपुष्टः &c., वर्धितः &c. —(Raised, elevated) उत्थापितः -ता -तं, उच्छ्रितः &c., अभ्युच्छ्रितः &c., उन्नतः &c.

REAR-GUARD, *s.* पाष्णिचं, व्यूहपाष्णिचं, सेन्यपाष्णिचं.

REARING, *s.* (Educating) पोषणं, पोषः, पालनं, भरणं, संवर्धनं, परिवर्धनं, वर्धनं. —(Elevating) उत्थापनं, उन्नयनं, उन्नमनं, उच्छ्रितः *f.* —(Of a horse) पुरुषकं.

REAR-WARD, *s.* See REAR, REAR-GUARD.

REASON, *s.* (Reasoning faculty, understanding) बुद्धिः *f.*, धीः *f.*, मनस् *n.*, मतिः *f.*, चिन्त, चेतस् *n.*, ज्ञानं, चिच्छक्तिः *f.*, चेतना, चित् *f.*, तर्कशक्तिः *f.*, अनुमानशक्तिः *f.*, आकलनशक्तिः *f.*, मानसं, प्रज्ञा, उपलब्धिः *f.*, शुभुषी, मनोवा, साम्भ. —(Right, justice) युक्ता, युक्तिः *f.*, 660

उपपत्तिः *f.*, उपपन्नता, योग्यता, यथायोग्यता, यथावृत्ता, याथार्थ्यं, न्यायः, न्याय्यता, सामन्त्रस्य, सम्यक्; 'with reason,' युक्तं, यथायुक्तं, यथायोग्यं, न्यायतस्, सम्यक्. —(Cause, ground) हेतुः *m.*, कारणं, निमित्तं -त्तकं, निदानं, निबन्धनं, प्रयोजनं; 'by reason of,' हेतोः हेतोः, निमित्ते, कृते, अर्थे, कारणात्, or expressed simply by the abl. c.; as, 'by reason of anger,' कोपात्; 'for this reason,' अनेन हेतुना, अतः कारणात्, तस्य हेतोः, तदर्थं; 'for some reason,' केनापि कारणेन; 'for what reason,' केन हेतुना, कस्य हेतोः, किमर्थं; 'without reason,' कारणेन विना, हेतुना विना, अकस्मात्; 'He assigns a reason,' स हेतुम् आह; 'the reason of their barrenness is the absence of seed,' तेषां बन्धने वीजाभावः कारणं; 'the reason of the indistinctness is as follows,' अथ अस्पष्टत्वे हेतुर् उच्यते.

To REASON, *v. n.* (Deduce inferences, exercise the faculty of reason) तर्कं (c. 10. तर्कयति -यितुं) वितर्कं, अनुतर्कं, अनुमा (c. 2. -माति -तुं), जह् (c. 1. जहते -हितुं), अपोह्, प्रोह्, वितर्कं कृ, वितर्केण कृ, जहं कृ, जहापोहं कृ, अर्थोपनिर्णयं कृ, सिद्धासिद्धिविचारं कृ. —(Argue, debate) विवद्, पिसंवद्, विचर्, वितर्कं, वादानुवादं कृ.

REASONABLE, *a.* (Having the faculty of reason), see RATIONAL. —(Conformable to reason, just, right) युक्तः -क्ता -क्तं, उपयुक्तः &c., योग्यः -ग्या -ग्यं, यथायुक्तः &c., यथायोग्यः &c., यथोचितः -ता -तं, युक्तिमान् -मतो -मत् (नृ), सयुक्तिकः -का -कं, उपपन्नः -त्ता -तं, उपपत्तिमान् -मतो &c., यथायः -था -थं, न्याय्यः -य्या -य्यं, न्यायानुसारी -रिणी -रि (नृ), न्यायानुरूपः -पा -पं, न्यायसिद्धः -द्धा -द्धं, युक्तिसिद्धः &c., यथान्यायः -या -यं, तात्त्विकः -को -कं. —(Moderate) परिमितः -ता -तं, मितः &c., सपरिमाणः -शा -शं, नियतः -ता -तं, समः -मा -मं. —(Acting or thinking rationally), समदर्शी &c., न्यायकारी &c., न्यायवृत्तिः -वृत्तिः -वृत्ति, समवृत्तिः &c.

REASONABLENESS, *s.* (Faculty of reason) ज्ञानशक्तिः *f.*, चिच्छक्तिः *f.*, तर्कशक्तिः. —(Conformity to reason), युक्ता, उपयुक्ता, योग्यता, यथायोग्यता, युक्तिः *f.*, उपपत्तिः *f.*, उपपन्नता, यथावृत्ता, याथार्थ्यं, न्याय्यता -त्वं, न्यायसिद्धता, युक्तिसिद्धता, औचित्यं, सम्भवः, सम्भूतिः *f.*, सम्भावना. —(Moderation) परिमितता, समता, अनतिक्रमः, मर्यादानतिक्रमः.

REASONABLY, *adv.* (Conformably with reason) युक्तं, यथायोग्यं, उपपन्नं, न्यायतस्, न्यायानुसारेण, न्यायानुरूपेण, यथान्यायं, यथार्थं, यथोचितं, युक्तितस्. —(Moderately) परिमितं, नियतं, समं.

REASONER, *s.* तर्की *m.* (नृ), तार्किकः, वितर्की *m.*, जही *m.* (नृ), प्रोही *m.*, प्रोहः, विचारकः, तर्ककारी *m.*, वितर्ककारी, नैयायिकः, न्यायविद् *m.*, प्रतिपादकः. See LOGICIAN.

REASONING, *s.* तर्कः, वितर्कः -केणं, विचारः, जहः -हनं, प्रोहः, अभ्यूहः, जहापोहः, अपोहः -हनं, व्यूहः, निरूहः, न्यायः, अनुमानं, अध्याहारः, अर्थोपनिर्णयः *f.*, अनुमानोक्तिः *f.*; 'art or science of reasoning,' तर्कविद्या, तर्कशास्त्रं, तर्कज्ञानं, विचारविद्या; 'chain of reasoning,' तर्कप्रबन्धः, अनुमानप्रबन्धः; 'skill in it,' तार्किकं.

REASONLESS, *a.* (Destitute of reason) बुद्धिहीनः -ना -नं, निर्वुद्धिः -द्धिः -द्धि, ज्ञानहीनः &c. —(Without a reason) जहेतुकः -का -कं, निहेतुकः &c., निष्कारणः -शा -शं.

To RE-ASSUME, *v. a.* प्रत्यादा, पुनर् आदा or ग्रह् or प्रतिग्रह्.

RE-ASSURANCE, *s.* पुनराधसनं, पुनराशा, प्रत्याशा, आधसनं.

To RE-ASSURE, *v. a.* पुनर् आधत् (c. 10. -आसयति -यितुं), प्रत्याधत्.

RE-ASSURED, *p. p.* पुनराधसितः -ता -तं, पुनराधस्तः -स्ता -स्तं, प्रत्याधसितः &c.

RE-ASSURING, *part. of a.* पुनराश्वासकः -का -कं, प्रत्याश्वासकः &c.,
आश्वासकः &c.

REBEL, *s.* राजद्रोही *m.* (नं), राजाभिद्रोही *m.*, राजयुद्धा *m.* (नं), राजप्र-
तियोधी *m.*, स्वामिद्रोही *m.*, राजशासनत्यागी *m.*, राजप्रतोषः, राज-
प्रतोषकारी *m.*, राजविपरीतकारी *m.*, राजविरोधी *m.*, राजविरुद्धा-
चारी *m.*, कलहकारी *m.*, अवशः, प्रतोषः, विपरीतकारी *m.*

To REBEL, *v. n.* राजद्रोहं कृ, राजानम् अभिद्रुह् (c. 4. -द्रुहति -द्रोहि-
-द्रोहं) राजाभिद्रोहं कृ, स्वामिद्रोहं कृ, राजशासनत्यागं कृ, राजशास-
नलंघनं कृ, राजानं प्रतियुष् (c. 4. -युध्यते -योद्धं), प्रकृतिषोभं कृ,
प्रकृतिकलहं कृ.

REBELLION, *s.* राजद्रोहः, राजाभिद्रोहः, राजयुद्धं, राजशासनत्यागः, स्वामि-
द्रोहः, प्रकृतिषोभः, प्रकृतिकलहः, राजशासनलंघनं, राजोपद्रवः,
उपद्रवः, प्रकोपः, कोपः, खड्गनं.

REBELLIOUS, *a.* राजद्रोही -हिणी -हि (नं), राजाभिद्रोही &c., राज-
मुक् *m. f. n.* (द्रुह), राजप्रमुक्, द्रोही &c., प्रमुक् *m. f. n.*, राजप्रतोषः
पा -पं, राजप्रतोषकारी &c., प्रतोषः -पा -पं, राजविपरीतकारी &c.,
विपरीतकारी &c., उपद्रवी &c., राजोपद्रवी &c., राजशासनलंघी &c.,
राजशासनत्यागी &c., लंघितशासनः -ना -नं, उल्लंघितशासनः &c.,
राजावशः -शा -शं. See REBEL, *s.*

To REBOUND *v. n.* उद्यत् (c. 1. -पतति -तिहं), परापत्, उद्यु (c. 1.
-प्रवते -प्रोतुं), प्रतिहन् in pass. (-हन्त्यते).

REBOUND, *s.* उद्यतनं, परापतनं, प्रतिघातः, प्रतिहतिः *f.*, प्रतिहननं, उद्युतं.

REBUFF, *s.* (Repercussion) प्रतिघातः, प्रतिहतिः *f.*, प्रतिहननं, पराहननं.
(Check, defeat) पराभवः, पराजयः, अपजयः.—(Refusal) प्रत्यादेशः,
अवधीरणा.

To REBUFF, *v. a.* प्रतिहन् (c. 2. -हति -न्तुं), पराहन्, प्रत्यादिश, अव-
धीर, पराजि.

To REBUILD *v. a.* पुनर् निर्मा or विनिर्मा (c. 2. -माति -न्तुं), पुनर्निर्माणं कृ.

REBUILT, *p. p.* पुनर्निर्मितः -ता -तं, पुनर्विनिर्मितः &c., पुनर्निर्मितः &c.

REBUKABLE, *a.* निन्दनीयः -या -यं, निन्द्यः -न्या -न्यं, निन्दाहं -हं -हं.

To REBUKE, *v. a.* निन्द (c. 1. निन्दति -न्दिन्तुं), प्रतिनिन्द, विनिन्द, उपा-
लभ् (c. 1. -लभते -लभुं), भर्त्स (c. 10. भर्त्सयते -यितुं), प्रत्यादिश (c. 6.
-दिशति -देष्टुं), गहं c. 1. गहंते -हिन्तुं), विगहं, गुप् in des., (जुगुप्सते
-न्सितुं), आक्रुश् c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं), क्षिप् (c. 6. क्षिपति -क्षेप्), तज् (c. 10. तजयति -यितुं).

REBUKE, *s.* निन्दा -न्दनं, परीवादः, परिवादः, भर्त्सनं, भर्त्सनवाक्यं, परि-
भाषणं, उपालम्भः, प्रत्यादेशः, आक्रोशः, उपक्रोशः, जुगुप्सा, वाग्दण्डः,
शब्ददण्डः.

REBUKER, *s.* निन्दकः, परिवादकः, प्रत्यादेशकः, भर्त्सनकारी *m.* (नं).

REBUS, *s.* प्रबन्धिः *f.*, -हिका. See RIDDLE.

To REBUT, *v. a.* निरस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), उपमर्दं कृ, खण्ड. See
REPEL.

To RECALL, *v. a.* (Call back, take back, bring back) पुनर् आदा (c. 3. -ददाति -दातुं) प्रत्यादा, पुनर् आनी (c. 1. -नयति -नेतुं), प्रत्यानी,
प्रत्यानयनं कृ, प्रत्यावर्त्तनं कृ, प्रतिनिवर्त्तनं कृ, निवर्त्तनं कृ, निवृत् or
प्रतिनिवृत् or प्रत्यावृत् in caus.—(Revoke, annul) निवृत् (c. 10. वृत्तयति -यितुं), प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), खण्ड (c. 10. खण्डयति
-यितुं), निवर्त्तनं कृ, खण्डनं कृ, लोपे कृ.—(Call to mind) स्मृ (c. 1.
स्मरति, स्मरं), अनुस्मृ, अनुषिन्, अनुषुष.

RECALL, *s.* प्रत्यानयनं, पुनरावयनं, प्रत्यावर्त्तनं, प्रत्यादानं, पुनरादानं.

RECALLED, *p. p.* (Called back, brought back) प्रत्यानीतः -ता -तं,

पुनरानीतः &c., प्रत्यावर्त्तितः &c., प्रतिनिवर्त्तितः &c., निवर्त्तितः &c.,
—(Revoked, annulled) निवर्त्तितः -ता -तं, खण्डितः &c., प्रत्यादिशः
-श -ष्टं, लुप्तः -प्ता -प्तं.—(Called to mind) स्मृतः -ता -तं, उद्बुद्धः -द्वा
-द्धं, उद्बुद्धितः -ता -तं.

To RECAP, *v. a.* पृष्ठीकविपरीतं वद् (c. 1. वदति -दितुं), पृष्ठीदितविपरीतं
वद्, पृष्ठीकखण्डनं कृ, पृष्ठीकलोपं कृ, अनुशयं कृ, विप्रतिपत्तिं कृ.

RECAPITULATION, *s.* पृष्ठीकविपरीतवादः, पृष्ठीदितविपरीतवादः, पृष्ठीकखण्ड-
कवादः, पृष्ठीकखण्डनं, पृष्ठीकलोपः, अनुशयः, विप्रतिपत्तिः *f.*

To RECAPITULATE *v. a.* संक्षेपतः पुनः कथं (c. 10. कथयति -यितुं), वाक्य-
सारम् अनुवद् (c. 1. -वदति -दितुं) or अनुवचं (c. 2. -वक्ति -क्ते), संक्षेपेण
वाक्यं पुनर् वद्, सारविषयान् पुनर् वद् or अनुवद्, सारप्रकरणानि
पुनर्वद् or पुनर्वचं.

RECAPITULATED, *p. p.* संक्षेपतः पुनरुक्तः -क्ता -क्तं or पुनःकथितः -ता -तं.

RECAPITULATION, *s.* संक्षेपतः पुनःकथनं or पुनरुक्तिः *f.* or पुनर्वचनं or
अनुवादः, संक्षेपेणानुवादः, पृष्ठीकथितानुवादः, संक्षेपतः पुनर्वाक्या.

To RECEDE, *v. a.* अपक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), व्यपक्रम, अपमृ (c. 1.
-सरति -सर्त्तुं), निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), परावृत्, अपावृत्, प्रतिनिवृत्,
अवस्था (c. 1. -तिष्ठते -स्थातुं), पलाय (c. 1. पलायते -यितुं, rt. इ),
विपलाय, अपमृष (c. 1. -सर्पति -सर्प्), अपगम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं),
अपया (c. 2. -याति -न्तुं), अपे (c. 2. अपेति -न्तुं, rt. इ).

RECEIPT, *s.* (Act of receiving) आदानं, ग्रहणं, प्रतिग्रहणं, प्राप्तिः *f.*,
अवाप्तिः *f.*, प्रापणं, लभिः *f.*, उपलभिः *f.*—(Income) आयः,
आगमः, उदयः, आदायः, उद्यमं, प्राप्तिः *f.*, लाभः, लभिः *f.*, फलं ;
'of money or property,' धनगमः, धनोदयः, अयोगमः,
फलोदयः ; 'receipts of trade,' पणया ; 'receipt and expendi-
ture,' आयव्ययौ *m. du.*—(Note of acknowledgment) मुक्तिपत्रं,
विगणनपत्रं, प्रत्ययकारिपत्रं, प्रत्ययकारी लेखः, प्रत्ययकारिणी, स्वीका-
रपत्रं, स्वीकरणपत्रं, स्वीकालेखः, सरस्वतोदानं, आदानपत्रं, आगमपत्रं,
आगमलेख्यं.—(Recipe, prescription of ingredients) साधनलेखः,
योगलेखः, संयोगलेखः, लेखः, लेख्यं.

RECEIVABLE, *a.* आदेयः -या -यं, उपादेयः &c., यास्यः -स्या -स्यं, ग्रहीयः
-या -यं, ग्रहीतव्यः -व्या -व्यं, प्रतिग्रास्यः &c., प्रापणीयः -या -यं, प्राप्यः
-प्या -प्यं, लभ्यः -भ्या -भ्यं, उपलभ्यः &c., स्वीकरणीयः &c.

To RECEIVE, *v. a.* (Take, get, obtain) आदा (c. 3. -ददाति -दत्ते -दातुं),
उपादा, ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, गृह्णाते, ग्रहीतुं), प्रतिग्रह्, अभिग्रह्,
सम्प्रग्रह्, संग्रह्, आप् (c. 5. आप्नोति, आप्नुं), प्राप्, अवाप्, लभ् (c. 1.
लभते, लभुं), उपलभ्, प्राप् (c. 6. -इच्छति -रयितुं), प्रतिपद् (c. 4.
-पद्यते -पद्यं), आपद्, अभिपद्, समापद्.—(Allow) स्वीकृ, अङ्गीकृ,
ग्रह्, अनुग्रह्.—(Admit) प्रविश in caus., आविश्, ग्रह्.—(Hold,
contain) धा, आधा, आदा.—(Entertain a guest) सत्कृ, आतिथ्यं
कृ, सत्कारं कृ, सम्भृ (c. 10. -भावयति -यितुं), सम्भावनं कृ, आदरं कृ,
सागतं कृ or वद्.

RECEIVED, *p. p. or a.* (Taken, accepted, obtained) आदत्तः -न्ता -न्तं,
आप्तः &c., उपादत्तः &c., उपाप्तः &c., गृहीतः -ता -तं, प्रतिगृहीतः
&c., प्राप्तः -न्ता -न्तं, आप्तः &c., अवाप्तः &c., लभः -न्ता -न्तं, उपलभः
&c. ; 'received as wages,' भूतिरूपेण लभः &c.—(Generally
admitted) लोकप्रसिद्धः -द्वा -द्धं, सङ्ग्रह प्रचलः -ला -लं ; 'received
practice,' लोकप्रवहारः ; 'received doctrine,' आश्रयः ; 'received
expression,' आश्रयचनं, आप्नोक्तिः *f.*

RECEIVER, *s.* ग्राही *m.* (नं), ग्राहकः, ग्रहीता *m.* (नं), प्रतिग्रहीता *m.*,
प्रतिग्राहकः, आदाता *m.* (नं), आदायी *m.* (नं), उपादाता *m.*, उपादायी *m.*,

प्रतिग्रहकृत *m.*, आत्रा *m.* (गृ), प्रापकः, लभ्या *m.* (ग्र), उपलभ्या *m.*,
प्रतीच्छकः.—(Vessel for receiving) आधारः, द्रवाधारः, आधानं,
भाजनं, पात्रं, द्रवाशयः, आशयः.

RECEIVY, *s.* नवता-त्वं, नूतनत्वं, अभिनवता, प्रत्ययता. See NEWNESS.
RECENT, *a.* नूतनः -ना -नी -नं, नवः -वा -वं, अभिनवः &c., नवीनः -ना
-नं, प्रतिनवः &c., नूतनः -त्वा -त्नं, प्रत्ययः -या -यं, इदानीनः -नी
-नं, अधुनातनः &c., अद्याचीनः -ना -नं, अग्राचीनः &c., सद्यस्कः -स्का
-स्कं, सद्यस्कालीनः -ना -नं, आधुनिकः -की -कं, अचिरः -रा -रं, अथ-
वहितदीर्घकालः -ला -लं.

RECENTLY, *adv.* नूतनकाले, नूतनं, अथवहितदीर्घकाले. See LATELY.

RECEPTACLE, *s.* आधारः, पात्रं, भाजनं, आशयः, निधानं, निधिः *m.*,
आधानं, आश्रयः, अधिश्रयः, अधिकरणं, गर्भः, आस्यदं, विन्यासः, शीजं.
The word आशयः is especially used in composition thus,
'the receptacle of the blood,' रक्ताशयः; 'of the food,' अन्ना-
शयः, आमाशयः; 'of bile,' पित्ताशयः.

RECEPTION, *s.* (Receiving) आदानं, उपादानं, ग्रहणं, प्रतिग्रहः -हणं,
आधानं. —(Admission) स्वीकारः, स्वीकरणं, अङ्गीकारः, अङ्गीकरणं,
ग्रहणं.—(Entrance) प्रवेशनं, प्रवेशः.—(Entertainment) सत्कारः,
सत्क्रिया, संग्रहः, सम्भावनं -ना; 'of friends,' मित्रसंग्रहः.

RECESS, *s.* (In a wall, &c., secret or retired spot) गर्भः, कोणः,
विचिक्रस्थानं, गूढस्थानं, निभूतस्थानं, गुप्तस्थानं.—(Place of retire-
ment) परावर्त्तनस्थानं, अपावर्त्तनस्थानं, अपक्रमणस्थानं.—(Remission
of business) विरामः, विरतिः *f.*, विश्रामः, निवृत्तिः *f.*, कार्यनिवृत्तिः *f.*,
कार्यत्यागः, विरामकालः, विश्रामकालः.

RECESSION, *s.* अपक्रमणं, अपावर्त्तनं, परावर्त्तनं, परावृत्तिः *f.*, अपसरणं.

RECIPE, *s.* See under RECEIPT, PRESCRIPTION.

RECIPIENT, *s.* (Person) ग्राही *m.* (नृ), सादाता *m.* (नृ), ग्राहकः,
आश्रयिता *m.* See RECEIVER.—(Thing) आधारः, आशयः, पात्रं.
See RECEIVER.

RECIPROCAL, *a.* परस्परः -रा -रं, अन्योन्यः -न्या -न्यं, इतरेतरः -रा -रं,
व्यतिकरः -रा -रं, इतरेतराश्रयः -या -यं, मिथम् in comp. The sense
of "reciprocal" is often expressed by the prepositions वि,
आ, अव, अति, प्रति, प्र in combination. See MUTUAL.—
(Alternate, in reciprocal succession) परस्परानुगामी -मिनी -मि
(नृ), परस्परानुवर्त्ती &c., अन्योन्यानुगामी &c., अन्योन्यानुवर्त्ती &c.
RECIPROCALLY, *adv.* परस्परं -रां, अन्योन्यं, इतरेतरं, मिथम्, उभयतमम्,
परस्पर in comp.; 'mutually connected,' व्यतिपन्नः -क्ता -क्तं,
मिथःमसङ्गः -द्वा -द्वं, see MUTUALLY.

To RECIPROCATÉ, *v. a.* परस्परं परिवृत्तं (c. 10. -वर्त्तयति यितुं), परस्पर-
परिवर्त्तनं कृ, अन्योन्यं परिवृत्तं, व्यतिकरं कृ, व्यतिहृ, व्यतिहारं कृ; 'to
reciprocate gifts,' परस्परं दानप्रतिदानं कृ; 'to reciprocate
assistance,' प्रत्युपकारं कृ; 'civilities,' प्रतिपूजनं कृ, see To
INTERCHANGE.

RECIPROICATION, *s.* परिवर्त्तनं, विनिमयः, व्यतिकरः, व्यतिहारः. See
INTERCHANGE.

RECIPROCITY, RECIPROCALNESS, *s.* परस्परता, अन्योन्यता-त्वं, व्यतिकरः,
व्यतिहारः, व्यतीहारः, परस्परयोगः, इतरेतरयोगः, परस्परभावः, व्यतिपन्नः.
See MUTUALITY.

RECITAL, RECITATION, *s.* (Repetition, reading out in a loud
voice) पठनं, पाठः, अनुवादः, आवरणं, वाचनं, अनुवाचनं, उल्लेखः
-खनं, उच्चारणं, उद्घोषः -घणं, वक्तारः.—(Narration) कथनं, आख्यातं,
(652)

उपकथनं, व्यापनं, वर्णनं.

RECITATIVE, *s.* (Cadence introductory to a song) तेनः.

To RECITE, *v. a.* (Repeat, read out) पठ् (c. 1. पठति -ठितुं), सम्यद्,
अनुवद् (c. 1. -वदति -दितुं), श्रु (c. 10. आचयति -यितुं), आबु, संश्रु,
वच् (c. 10. वाचयति -यितुं), अनुवच्, उच्चार् (c. 10 -चारयति -यितुं),
उबुष् (c. 10. -बोधयति -यितुं), पठनं कृ.—(Narrate) कथ् (c. 10.
कथयति -यितुं), आख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), श्रु in caus., वण्, अनुवण्,
व्याह, उदाह, निरूप्, विवरणं कृ, वृत् in caus.

RECITED, *p. p.* (Repeated, read out) पठितः -ता -तं, आचयितः &c.;
'being recited,' पठ्यमानः -ना -नं.—(Narrated) कथितः -ता -तं,
आख्यातः &c., वर्णितः &c.

RECITER, *s.* पठकः, पठिता *m.* (नृ), पठनकारी *m.* (नृ), आवकः, आव-
यिता *m.* (नृ), अनुवादकः, उच्चारकः, उच्चारणकारी *m.*, कथकः,
उपकथकः, आख्यापकः.

To RECK, *v. a. and n.* अवेष्ट, अवधा, मन्, प्रतिमन्. See To CARE.

RECKLESS, *a.* अनवधानः -ना -नं, असावधानः &c., अनवहितः -ता -तं,
प्रमत्तः -न्ता -न्तं, साहसिकः -की -कं, साहसी -सिनी -सि (नृ), निर-
पेक्षः -क्षा -क्षं, निरशङ्कः -ङ्गा -ङ्गं.

RECKLESSLY, *adv.* अनवहितं, साहसेन -सात्, साहसबुद्ध्या, प्रमत्तं.

RECKLESSNESS, *s.* साहसं, साहसशीलता, साहसबुद्धिः *f.*, अनवधानं -नता,
असावधानता, प्रमाद्यं, प्रमत्तता.

To RECKON, *v. a.* (Count, number) गण् (c. 10. गणयति -यितुं), विगण्,
परिगण्, प्रगण्, संख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), परिसंख्या, सम्यक्ख्या.
कल् (c. 10. कलयति -यितुं), गणनां कृ.—(Esteem, account) मन्,
सम्भन्, प्रतिमन्, गण्, विगण्.

To RECKON, *v. n.* (Reason with one's self, conclude) चित् क् (c. 10.
-तर्कयति -यितुं), तर्कं, अनुमा, ऊह, अवगम्.—(Consider, think)
मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं), तर्क्, चित् क्, बुष्.—(Reckon on, count
upon) अवलष्, समालष्, संश्रि, समाश्रि, उपाश्रि, विश्रम्.—(Reckon
with, settle accounts) विगणनं कृ, सिद्धिं कृ, क्षणसिद्धिं कृ.

RECKONED, *p. p.* गणितः -ता -तं, विगणितः &c., परिगणितः &c., मतः
&c., संख्यातः &c.

RECKONER, *s.* गणकः, विगणकः, गणयिता *m.* (नृ), गणकः, गणकारः.

RECKONING, *s.* (The act) गणनं -ना, विगणनं -ना, संख्यातं, परिसंख्यातं,
गुणनं.—(Statement of account with another) विगणनपत्रं,
विगणनापत्रं, गणनपत्रं, विगणनलेखः, संख्यापत्रं.—(Statement of
expense) व्ययपत्रं, व्ययलेखः.—(Esteem, estimation) मानं,
सम्मानं, मतिः *f.*

To RECLAIM, *v. a.* (Demand to have restored, take back) मल्लम्
रतत् प्रतिदातव्यम् इति शपयित्वा ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), मल्लम्
रतत् प्रत्यर्पणीयम् इत्युक्ता ग्रह्, पुनर् लभ्, प्रतिलभ्, पुनर् ग्रह्, पुनः
प्राप्, पुनः स्वीकृ.—(Call back from error, vice, &c.) पापात्
or दुष्कर्मैषो निवृत्तं (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं) or विनिवृत्तं or परावृत्तं
or विरम् (c. 10. -रमयति -यितुं), अपमोद निवर्त्तयित्वा धर्मे प्रवृत्तं in
caus. or प्रयुज् in caus. or नियुज् in caus., पापाद् विप्रतिवृत्तं in
caus. (-सारयति -यितुं), विप्रतिसारं जन्.—(Make fit for culti-
vation) कृषियोग्यं -ग्यां कृ.

RECLAIMABLE, *a.* (From vice) पापनिवर्त्तयितव्यः -व्या -व्यं, पापनि-
वर्त्तनीयः -या -यं, दुष्कर्मपरावर्त्तनीयः &c., कुकर्मनिवर्त्तनीयः, शक्यवि-
प्रतिसारः -रा -रं, उपदेशापाद्यः -सा -हं.—(That may be taken
again) प्रतिलभ्यः -भ्या -भ्यं, पुनर् लभ्यः &c. or ग्रहणीयः -या -यं.

RECLAIMED, *p. p.* (Taken again) पुनर् गृहीतः -ता -तं, पुनः प्राप्तः -ता -तं, प्रतिलभः -आ -अं, पुनर् लभः &c.—(From vice) पापनिवर्तितः -ता -तं, निवृत्तपापः -पा -पं, जातविप्रतिभारः -रा -रं.

RECLAMATION, *s.* (Taking again) पुनर्ग्रहणं, पुनर्लभः *f.*, पुनरुपलभः *f.*, प्रतिलभः, पुनःप्राप्तिः *f.*, प्रत्युद्धरणं.—(From vice, &c.) पापनिवर्तनं, दुष्कर्मनिवर्तनं, दुष्कर्मपरिवर्तनं.

To RECLINE, *v. n.* (Lean) अवलम्ब (c. 1. -लम्बते -क्षितुं), समालम्ब, संक्षिप्त (c. 1. -अयति -ते -यितुं), समाश्रि, उपाश्रि, निली (c. 4. -लीयते -लेतुं), अवलम्बनं कृ.—(Lie) शी (c. 2. -जोते, शयितुं), अशिशि, संविश (c. 6. -विशति -येतुं), उपविश, निपद् (c. 6. -धीदति -यन्तुं), पत् (c. 1. -पतति -तितुं). See To LIE, *v. n.*

RECLINING, *part.* (Leaning) अवलम्बो -क्षिनी -क्षि (न्), अवलम्बितः -ता -तं, संक्षिप्तः -ता -तं, समाश्रितः &c., उपाश्रितः &c., निलीनः -ना -नं, निलीयमानः -ना -नं.—(Lying) शयानः -ना -नं, शयः -या -यं, शयितः -ता -तं, संविष्टः -ष्टा -ष्टं, उपविष्टः &c., निपणः -णा -णं, निषोद्न् -दन्ती -दत् (न्), पतितः -ता -तं; 'on a bed,' शयने संविष्टः &c.

RECLUSE, *s.* विविक्तवासी *m.* (न्), विविक्तसेवी *m.*, एकान्तवासी *m.*, एकान्तसेवी *m.*, विजनवासी *m.*, एकाकी *m.*, अरक्ष्यवासी *m.*, वनवासी *m.*, वनस्थः, वानप्रस्थः.

RECLUSENESS, *s.* विविक्तता, विविक्तवासित्वं, विविक्तसेवा, वानप्रस्थत्वं.

RECOGNITION, *s.* प्रत्यभिज्ञानं, प्रत्यभिज्ञा, अभिज्ञानं, अनुज्ञानं, स्वीकारः, स्वीकरणं, अङ्गीकारः, अङ्गीकरणं, स्मरणं, स्मृतिः *f.*, अनुस्मृतिः *f.*, संविज्ञः *f.*

RECOGNIZANCE, *s.* प्रतिज्ञापत्रं -त्रकं, प्रतिभूः *m.*, प्रातिभायं, दर्शनप्रतिभूः *m.*, दर्शनप्रातिभायं, पारिभायं, लग्नकः, प्रात्ययिकपत्रं -त्रकं, अङ्गीकारपत्रं.

To RECOGNIZE, *v. a.* (Recover the knowledge of, recollect) प्रत्यभिज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -नोते -ज्ञातुं), अभिज्ञा, समभिज्ञा, अनुज्ञा, अनुस्मृ (c. 1. -स्मरति -स्मर्तुं), प्रतिस्मृ, स्मृ, परिधि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), निधि, प्रत्यभिज्ञानं कृ.—(Admit, acknowledge) स्वीकृ, अङ्गीकृ, अङ्गीकारं कृ, अनुग्रह, ग्रह.

RECOGNIZED, *p. p.* प्रत्यभिज्ञातः -ता -तं, अभिज्ञातः &c., अनुज्ञातः &c., अनुस्मृतः &c., परिचितः &c., अङ्गीकृतः &c., स्वीकृतः &c.—(Generally acknowledged) लोकसिद्धः -द्धा -द्धं, प्रसिद्धः &c.

To RECOIL, *v. n.* परापत् (c. 1. -पतति -तितुं), विवृत् (c. 1. -वर्तते -र्तितुं), परावृत्, अकस्मात् परावृत्, पश्चात् मु or पत् or गम्.

RECOIL, *s.* अकस्माद् विवर्तनं -र्तनं or परावर्तनं -र्तनं, परापतनं.

RECOILING, *part.* अकस्माद् विवर्तमानः -ना -नं or परापतन् -तन्ती -तत् (न्).

To RECOLLECT, *v. a.* स्मृ (c. 1. स्मरति, स्मर्तुं), अनुस्मृ, प्रतिस्मृ, संस्मृ, अनुस्मृ, अभिसंस्मृ, अनुचिन्त (c. 10. -चिन्तयति -यितुं), समनुचिन्त, अनुवृध् (c. 4. -वृध्ते -वृद्धिं), अनुध् (c. 1. -ध्यायति -ध्यातुं), उपध्.—(Recognise) प्रत्यभिज्ञा, अनुभिज्ञा.—(Try to recollect) स्मृ in des. (स्मृयते -यितुं); 'trying to recollect,' स्मृचर्माणाः -णा -णं.—(Recollect one's self) धैथ्यं कृ, धैथ्यवलयनं कृ.

RECOLLECTED, *p. p.* स्मृतः -ता -तं, अनुस्मृतः &c., अनुचिन्तितः &c., प्रत्यभिज्ञातः &c.

RECOLLECTION, *s.* स्मृतिः *f.*, स्मरणं, संस्मृतिः *f.*, संस्मरणं, अनुस्मृतिः *f.*, स्मरः, स्मर्तृत्वं, स्मरत्वं. अनुचिन्ता, अनुबोध, आध्यानं, आध्या, ध्यानं, संस्कारः, चिन्ता; 'of a former birth,' जातिस्मरणं; 'proximate cause of recollection,' स्मृतिहेतुः *m.*

To RECOMMEND, *v. a.* (Commend to another's kind treatment by favourable representations) गुणवर्णनेन or यशोवर्णनेन अनुकजनम्

आदरणीयमिति or अनुग्रहाहमिति or सत्काराहमिति वृध् (c. 10. बोधयति -यितुं) or उद्दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), गुणप्रशंसापूर्वम् अनुकजनं सत्काराहम् इति बोधयित्वा परस्मिन् सम् in caus. (-संवेयति -यितुं), सद्गुणशालित्वाद् अनुकः सत्करणीय इति or अनुग्रहणीय इति ज्ञापयित्वा परस्मिन् सम्, गुणवर्णनेन परार्थम् अनुग्रहं प्राप्ते.—(Commend, praise) प्रशंस (c. 1. -शंसति -सितुं), अभिप्रशंस, ध्याप, कृत्, अनुकृत्, वणे, गुणवर्णनं कृ.—(Advise) उपदिश, आदिश.—(Commit) सम् or च्च in caus., see COMMIT.

RECOMMENDATION, *s.* (Favourable mention) गुणप्रशंसा -सन्, गुणव्याख्या, गुणवर्णनं, गुणवादः, यशोवर्णनं, गुणकीर्तनं, गुणवर्णनेन परार्थम् अनुग्रहप्राप्त्यर्थं.—(Letter of recommendation) गुणवर्णनपत्रं, गुणव्याख्यापत्रं, गुणप्रशंसापत्रं, वर्योनपत्रं, यशोवर्णनपत्रं, प्रशंसापत्रं, साहित्यपत्रं.—(That which recommends) प्रसादकारणं, अनुग्रहकारणं, अनुरागकारणं, प्रसादहेतुः *m.*, कृपाकारणं, कृपाहेतुः *m.*—(Advice) उपदेशः, आदेशः, प्रेरणा.

RECOMMENDATORY, *a.* गुणप्रशंसकः -का -कं, गुणवर्णकः &c., गुणप्रकाशकः &c.

RECOMMENDED, *p. p.* प्रशंसितः -ता -तं, प्रशस्तः -स्ता -स्तं, आश्रितः -ना -नं.

To RECOMPENSE, *v. a.* (Reward) परितुष् (c. 10. -तोषयति -यितुं), सन्तुष्, पारितोषिकं दा, सम्भू in caus.—(Make a return or requital) प्रतिफलं दा, निष्कृतिं दा, प्रतिदानं कृ, प्रतिकृतिं or प्रतिक्रियां कृ, शोधनं कृ, शुद्धिं कृ, परिशोधनं कृ, निस्तारं कृ, निष्कृ, प्रातिकृ, प्रत्युपकृ, अपाकृ, शृप् in caus.—(Make amends for a loss) क्षतिनिष्कृतिं कृ, हानिनिष्कृतिं कृ, क्षतिपूरणं कृ, हानिपूरणं कृ.

RECOMPENSE, *s.* (Reward) पारितोषिकं, फलं, प्रतिफलं.—(Return, requital) प्रतिफलं, निष्कृतिः *f.*, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिक्रिया, प्रतिकारः, निस्तारः, निर्यातन, शुद्धिः *f.*, शोधनं, परशुद्धिः *f.*, परिशोधनं, उपकारमोक्षः, प्रत्युपकारः, सकृत्.—(Amends for a loss) क्षतिपूरणं, हानिपूरणं, क्षतिनिष्कृतिः *f.*, हानिनिष्कृतिः *f.*, हानिमूल्या.

RECOMPENSED, *p. p.* परितोषितः -ता -तं, सन्तोषितः &c., सम्भावितः &c.,

प्रतिकूलितः &c., प्रतिकृतः &c., प्रत्युपकृतः &c., गृहीतफलः -ला -लं.

RECOMPENSING, *part.* पारितोषिकः -की -कं, तुष्टिकरः -रा -रं, निष्कारकः &c.

RECONCILABLE, *a.* सन्धेयः -या -यं, सन्धातव्यः -व्या -व्यं, समाधेयः -या -यं.

To RECONCILE, *v. a.* (Restore to friendship or union) सन्धा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं), समाधा, सन्धिं कृ, सन्धानं कृ, समाधानं कृ, समाधिं कृ, अन्योन्यवैरित्वं or अन्योन्यद्वेषं शम् (c. 10. शमयति -यितुं), वैरशान्तिं कृ, वैरशमनं कृ, विवादशान्तिं कृ, पुनःसख्यं कृ, पुनर्मैत्र्यं कृ, पुनःसौदृढ्यं कृ, पुनःप्रीतिं कृ, पुनरेक्यं कृ, एकीकृ, मिल् in caus. (मेलयति -यितुं), सखिभ्ल, सह मिल्, मेलनं कृ.—(Bring to acquiescence, content, or submission) सान्त्व (c. 10. सान्त्वयति -यितुं), सान्त्व (c. 10. सान्त्वयति -यितुं), सन्तुनी (c. 1. -नयति -नेतुं), तुप् (c. 10. तोषयति -यितुं), सन्तुप्, परितुप्, सम्परितुप्, तृप्तिं नो.—(Make consistent) सदृशीकृ, सद्गन्तं -तां कृ, सम्मतीकृ, एकवाक्यतां कृ, अनुवादित्वं कृ.

RECONCILED, *p. p.* सन्धितः -ता -तं, समाहितः -ता -तं, कृतसन्धिः -न्धिः, शाकवैरः -रा -रं, शान्तद्वेषः -या -यं, शान्तविवादः -दा -दं, एकीकृतः -ता -तं; 'to be reconciled,' सन्धा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं) or pass. -धीयते, सह मिल् (c. 6. मिलति, मेलितुं), पुनर्मैत्र्यं गम् or इ, पुनःसख्यं गम्, एकीभू, तृप्तिं गम् or इ, परितोषं गम्; 'to be reconciled to one's enemy,' शत्रुणा or शत्रुणा सह सन्धा; 'to one's brother,' भ्रात्रा सह मिल्.

RECONCILER, *s.* सन्धाता *m.* (नृ), समाधाता *m.*, सन्धानकर्त्ता *m.* (नृ), सन्धिकृत् *m.*

RECONCILIATION, RECONCILEMENT, *s.* (The act) सन्धानं, समाधानं, सन्धानकरणं, सन्धिकरणं, वैरशमनं, मेलनं, सम्मेलनं, एकीकरणं, सान्त्वनं, साम *n.* (नृ), शमनं, शमनं.—(The state) सन्धिः *m.*, समाधिः *m.*, वैरशान्तिः *f.*, साम *n.* (नृ), पुनःसख्यः, पुनर्भयं, पुनर्भयः, पुनःप्रीतिः *f.*, पुनःसहः, संविधिः *f.*, ऐक्यं, एकता.

RECONDITE, *a.* गुह्यः-ढा-ढं, निगूढः &c., निगूढार्थः-चा-थं, गहनः-ना-नं, परमगहनः &c., गहनार्थः &c., गुह्यार्थः &c., गुह्यार्थः &c., गम्भीरार्थः &c., दुर्लभः-या-यं, दुर्लभः-न्या-न्यं, अगम्यः &c., दुर्लभः-धा-धं, दुर्लभः &c., गम्भीरः-रा-रं, रहस्यः-स्या-स्यं.

To RECONDUCT, *v. a.* पुनर् नी (c. 1. नयति, नेतुं), प्रतिनी, प्रत्यानी.

To RECONNOITRE, RECONNOITER, *v. a.* कियद्दृष्टुं or नातिदृष्टुं अवेष्टुं (c. 1. ईक्षते-छितुं) or निरीक्षुं or वीक्षुं or परोक्षुं or दृष्टुं or अनुदृष्टुं or आलोकुं or अवलोकुं or आलोचुं or अनुसन्धुं or निरूपुं.

RECONNOITRED, *p. p.* कियद्दृष्टः अवेष्टितः-ता-तं or निरूपितः &c.

To RECONQUER, *v. a.* पुनर् जि or पराजि or विजि, पुनर् वशीकु.

To RECONSIDER, *v. a.* पुनर् विचरु or विगणु or चिन्तु, प्रतिचिन्तु, पुनर् निरूपु or अनुसन्धुं or परोक्षु, पुनर् वितर्कं, पुनर्विचारं कृ.

RECONSIDERED, *p. p.* पुनर्विचारितः-ता-तं, पुनर्निरूपितः &c., प्रतिचिन्तितः &c.

To RECORD, *v. a.* पत्रे or लेख्ये or लेख्यपत्रे आरुह in caus. (-रोपयति-यितुं) or समारुह or अभिलिख् (c. 6. -लिखति-लेखितुं) or लिख्, लेख्यपत्रे सम् in caus. (-अर्पयति-यितुं) or च्छु in caus. or निविश् (c. 10. -वेशयति-यितुं) or न्यम्, लेख्यारूढं-ढां कृ, पत्रारूढं-ढां कृ, पट्टारूढं-ढां कृ.

RECORD, *s.* लेख्यं, लेखः, लेख्यप्रसङ्गः, लेख्यपत्रं, लेखप्रमाणं, लेख्यप्रमाणं, लिखितं, लिखनं, पत्रं-त्री-त्रिका, पत्रकं, पटः, पट्टः, आगमः, आद्यायः, साक्ष्यं.

RECORDED, *p. p.* लेख्यारूढः-ढा-ढं, लेख्यारोपितः-ता-तं, लेख्यपत्रारूढः &c., लेख्यममर्षितः-ता-तं, पट्टारूढः &c., पट्टारूढः &c., अभिलिखितः-ता-तं, लिखितः &c., पत्रलिखितः &c., आद्यातः &c.

RECORDER, *s.* कायस्थः, लेखकः, लिपिकरः, लिपिकारः, अभिलेखकः, अभिलेखनकृत्.—(Officer) नगरव्यवहारदशी *m.* (नृ), प्रधानविचारकः.

To RECOUNT, *v. a.* कृप् (c. 10. कथयति-यितुं), आख्या (c. 2. -ख्याति-तुं) or caus. कथापयति-यितुं, स्या, श्रु (c. 10. श्रावयति-यितुं), वणं (c. 10. वरीयति-यितुं), आचक्षु, निषिद्ध in caus.

RECOUNTED, *p. p.* कथितः-ता-तं, आख्यातः &c., समाख्यातः &c., निवेदितः &c.

RECOURSE, *s.* आश्रयः-यणं, समाश्रयः-यणं, उपाश्रयः-यणं, संश्रयः-यणं, आश्रयः, अवलम्बनं, उपस्थितिः *f.*, उपगमनं, प्रत्यागमनं, 'to have recourse,' आश्रि (c. 1. -श्रयति-यितुं), समाश्रि, उपाश्रि, समुपाश्रि, संश्रि, अभिश्रि, अवलम्ब (c. 1. -लम्बते-छितुं), उपस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्थातुं), आस्था, उपगमः, 'having recourse,' आश्रित्य, आश्रितः-ता-तं, आस्थाप्य, उपस्थाप्य.

To RECOVER, *v. a.* (Regain) प्रतिलभ् (c. 1. -लभते-लभुं), प्रत्युपलभ्, पुनर् लभ्, पुनर् उपलभ्, अनुप्राप् (c. 5. -आप्नोति-आप्नु), प्रत्यवाप्, पुनः प्राप्, पुनर् अवाप्, प्रत्यादा (c. 3. -ददाति-दत्ते-दातुं), पुनर् आदा, पुनर् ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), प्रतिग्रह्, प्रतिपद् (c. 4. -पद्यते-पद्युं), पुनर् आपद्, प्रत्याद् (c. 1. -हरति-ते-हर्षुं), प्रमुद्, उद्; 'to recover one's consciousness,' संशं लभ्, चैतन्यं लभ्, स्वप्रकृतिम्

आपद् or प्रतिपद्; 'one who has done so,' लभ्यसंज्ञः, स्वप्रकृतिमापन्नः; 'to recover recollection,' स्मृतिं लभ्.—(Restore from sickness, &c.) स्वस्थं-स्थां कृ, रोगं श्म in caus., रोगाद् विमुक् or मुक्, रोगं निवृत् in caus., रोगं नश् in caus. or निरस्, समुत्था in caus. प्रतिकृ, समाधा, प्रतिसमाधा, see To CURE.

To RECOVER, *v. n.* (Regain health, be restored from sickness)

रोगात् समुत्था (c. 1. -तिष्ठति-थातुं, rt. स्या) or उत्था or मुक् in pass. (मुच्यते) or विमुक्, रोगमुक्कः-क्ता-क्तं भू, शान्तरोगः-गा-गं भू, निवृत्तरोगः &c. भू, पुनः स्वस्थः-स्था-स्थं भू, पुनः मुस्यः-स्था-स्थं भू, पुनर् निरामयः-या-यं भू, पुनर् आरोग्यं or स्वास्थ्यं गम् or इ.—(From loss of consciousness or fainting) प्रत्याश्रस् (c. 2. -श्रसति-तुं), संशं लभ् (c. 1. लभते, लभुं), चैतन्यं लभ्, चेतनं प्राप्, स्वप्रकृतिम् आपद् (c. 4. -पद्यते-पद्युं) or प्रतिपद्, प्रकृतिमापन्नः-न्ना-न्नं भू.—(Regain one's former state, come right) पृष्ट्वद् भू, यथास्थितः-ता-तं भू, स्वस्थः-स्था-स्थं भू, पृष्ट्वावस्थां or पृष्ट्वस्थितिं or पृष्ट्वृत्तिम् आपद् or प्रतिपद् or गम्.

RECOVERABLE *a.* प्रतिलभ्यः-भ्या-भ्यं, पुनर्लभ्यः &c., पुनःप्राप्यः-प्या-प्यं.

RECOVERED, *p. p.* (Regained) प्रतिलभ्यः-भ्या-भ्यं, प्रत्युपलभ्यः &c., पुनर्लभ्यः &c., पुनरुपलभ्यः &c., पुनः प्राप्यः-प्या-प्यं, अनुप्राप्यः &c., पुनर् अवाप्यः &c., प्रत्यवाप्यः &c., पुनर्गृहीतः-ता-तं, प्रत्युद्भूतः &c., प्रत्यादृतः &c., आपन्नः-न्ना-न्नं, प्रतिपन्नः &c., प्रतिकृतः &c.—(From sickness) रोगसमुत्थितः-ता-तं, समुत्थितः &c., रोगोत्थितः &c., रोगमुक्कः-क्ता-क्तं, मृत्तरोगः-गा-गं, निवृत्तरोगः &c., गतरोगः &c., विगत-रोगः &c., नष्टरोगः &c., निरस्तरोगः &c., शान्तरोगः &c., स्वस्थः-स्था-स्थं, निरामयः-या-यं; 'from a fever,' गतज्वरः-रा-रं, ज्वरमुक्कः &c.—(From unconsciousness or fainting) लभ्यसंज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, लभ्यचेतन्यः-न्या-न्यं, लभ्यचेताः-ता-तः (स्), स्वप्रकृतिमापन्नः-न्ना-न्नं.—(One who has recovered his recollection) लभ्यस्मृतिः-ति-ति.

RECOVERY, *s.* (Regaining) पुनर्लभ्यः *f.*, पुनर्लभ्यः, पुनरुपलभ्यः *f.*, प्रत्युपलभ्यः *f.*, प्रतिलभ्यः *f.*, प्रतिलभ्यः, पुनःप्राप्तिः *f.*, पुनःप्रापणं, पुनरवाप्तिः *f.*, प्रत्यवाप्तिः *f.*, अनुप्राप्तिः *f.*, अवाप्तिः *f.*, पुनरादानं, पुनर्ग्रहणं, प्रतिग्रहणं, प्रत्युद्धारणं, प्रत्युद्धारः, अवहारः, प्रत्यानयनं, आनयनं, प्रतीकारः.—(From sickness) रोगसमुत्थानं, समुत्थानं, रोगोत्थानं, रोगमुक्कः *f.*, रोगमुक्कता, रोगनिवृत्तिः *f.*, स्वास्थ्यं, स्वस्थता, आरोग्यं, निरामयता-त्वं, निरामयं, कृत्यता-त्वं.

RECREANT, *a.* (Cowardly) कातरः-रा-रं, क्रीवः-वा-वं, भीरुः-रुः रु.—(Apostate) धर्मभ्रष्टः-ष्टा-ष्टं, सङ्कल्पभ्रष्टः &c., यत्कृत्यदुःखा-त्वा-त्वं, उल्लंघितधर्मः-र्म्मा-र्म्मं.

To RECREATE, *v. a.* (Divert, gratify) विनुद् (c. 10. -नोदयति-यितुं), आनन्द in caus., रम् in caus., सुखं, सन्तुप्, परितुप्, प्री, तृप्, ह्लाद्, सुखं कृ, प्रीतिं दा.—(Refresh) आश्रम् (c. 10. -आश्रयति-यितुं), प्रत्याश्रस्, समाश्रस्, सुखं (c. 10. सुखयति-यितुं).

RECREATED, *p. p.* विनोदितः-ता-तं, आश्रयितः &c., परितोषितः-ता-तं.

RECREATION, *s.* विनोदः-दणं, विद्यामः, विद्यामिः *f.*, विहारः, विहरणं, क्रीडा, मनोविनोदः, मनोरञ्जनं, विलासः, खेला, रमणं, क्रीडकं; 'to take recreation,' विद् (c. 1. -हरति-हर्षुं), मनो विनुद् (c. 10. -नोदयति-यितुं), रम्, क्रीड, विद्याम्.

RECREATIVE, *a.* विनोदकः-का-कं, मनोरञ्जकः &c. See REFRESHING, *a.*

To RECRIMINATE, *s.* प्रत्यभियोगं कृ, प्रत्यपवादं कृ, प्रत्यारोपं कृ, प्रत्यारोपणं कृ; 'to criminate and recriminate,' अभियोगप्रत्यभियोगं कृ, वादानुवादं कृ.

RECRIMINATION, *s.* प्रत्यभियोगः, प्रत्यपवादः, प्रत्यारोपः-पणं; 'crimination and recrimination,' अभियोगप्रत्यभियोगी *m. du.*, अन्योन्यदोषारोपः-पणं, परस्परदोषारोपः, वादानुवादः.

RECRIMINATORY, RECRIMINATIVE, *a.* प्रत्यारोपकः-का-कं, प्रत्यपवादकः &c., प्रत्यभियोगी-गिनी-गि (न्), प्रत्यारोपकारी &c.

To RECRUIT, *v. a.* (Repair) प्रतिकृ, प्रतिसंकृ, स्वस्व-स्थां कृ, सुख्य-स्थां कृ, सुख्य (nom. सुख्ययति-यितुं), पूष्ट्वन्-वती-वत् कृ, समाधा, प्रतिसमाधा.—(Restore exhausted strength) क्षीणबलं वृष्ट् (c. 10. वर्षयति-यितुं), क्षीणसत्त्वं वृष्ट्, तेजो or सत्त्वं वृष्ट्, आश्रयस् in caus., आश्रये in caus.—(Supply with new soldiers) नवसैन्ययुक्तं-कृतं कृ.

To RECRUIT, *v. n.* (Recover energy or strength) बलं or सत्त्वं लभ् (c. 1. लभते, लभ्), स्वसत्त्वं लभ् or प्राप्, स्वतेजो लभ्, स्वद्यौर्ध्वं प्राप्, संप्रकृतिं लभ्, पुनः स्वास्थ्यं गम् or इ, पुनः स्वस्थः-स्था-स्थं भू, पुनः सुस्थः &c. भू.—(Raise new soldiers) नवसैन्यसंग्रहं कृ, नूतनसैन्यसंग्रहं कृ, बलाधिक्यं कृ.

RECRUIT, *s.* नवसैन्यः, नूतनसैन्यः, नवसैनिकः, नवीनसैन्यः, शस्त्राभ्यासी *m.* (न्), शस्त्रशिष्टाकारी *m.*, नूतनाभ्यासी *m.*, नवाभ्यासी *m.*

RECRUITED, *p. p.* (In strength) लभ्यबलः-ला-लं, लभ्यसत्त्वः-स्वा-स्वं, प्राप्तबलः &c., यथितबलः &c., पुनः स्वस्थभूतः-ता-तं, आप्यायितः &c., प्रत्याश्रितः-स्ता-स्तं.—(As an army) नवसैन्ययुक्तः-क्ता-क्तं, नूतनसैन्ययुक्तः &c.

RECTANGLE, *s.* समकोणाकृतिः *f.*, समकोणः, समार्ध, आयतसमकोणः, आयतसमार्ध, आयतमल्लसः, समचतुष्कोणः, समचतुरस्रं, समकोणमूर्तिः *f.*, जायः.

RECTANGULAR, *a.* समचतुष्कोणः-खा-खं, समचतुरस्रः-छा-छं, समकोणः-णा-णं, समकोणाकृतिः-तिः-ति, जायः-या-यं.

RECTIFIABLE, *a.* शोधनीयः-या-यं, संशोधनीयः &c., शोध्यः-ध्या-ध्यं.

RECTIFICATION, *s.* शोधनः, संशोधनं, शुद्धिः *f.*, विशुद्धिः *f.*, प्रतिसमाधानं.

RECTIFIED, *p. p.* शोधितः-ता-तं, विशोधितः &c., प्रतिसमाहितः &c.

To RECTIFY, *v. a.* शुष्प (c. 10. शोधयति-यितुं), विशुष्प, संशुष्प, शुद्धीकृ, समाधा (c. 3. -दधाति-धत्ते-धातुं), प्रतिसमाधा, शोधनं कृ, यथार्थं-यैं कृ, तथ्यं-थ्यां कृ, समग्रमं-सां कृ, सम्यक् कृ.

RECTILINEAR, RECTILINEAL, *a.* सरलरेखः-खा-खं, सरलरेखाविशेषः-छा-छं, सरलरेखाभयः-यी-यं.

RECTITUDE, *s.* सारत्वं, सरलता-त्वं, चतुर्ता, आर्जवं, मर्यादा, अवक्रता, अविश्रुता, शुद्धता, शुचिता, मतिशुद्धता, साधुता, दाक्षिण्यं, सत्यशीलता, विमलता, न्यायिता, अश्रुता, सच्चरितं, संस्था, स्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, सम्यग्वृत्तिः, अर्थभिरादः, यथोचितं, याथातथ्यं; 'law of rectitude,' नीतिः *f.*; 'path of rectitude,' सत्यपथः, सन्मार्गः; 'deviation from the path of rectitude,' सत्यपथभ्रंशः, सत्यपथत्यागः, सन्मार्गभ्रंशः, विमार्गगमनं, उन्मार्गगमनं, उत्पथगमनं, कुपथगमनं, यथोचितानुश्रंशः, मर्यादात्यागः, मर्यादादलंघनं.

RECTOR, *s.* ग्रामपुरोहितः, ग्रामगुरुः *m.*, ग्रामाचार्यः, ग्रामधर्माध्यक्षः.

RECTORY, *s.* ग्रामपुरोहितवसतिः *f.*, ग्रामाचार्यगृहं, ग्रामगुरुनिकेतनं.

RECTUM, *s.* अष्टस्थो मलाशयः, जघनस्थो मलाशयः, पश्चिमनाडी.

RECUMBENCE, RECUMBENCY, *s.* शयनं, पतनं, कुक्षिशयनं, कुक्षिशय्या.

RECUMBENT, *a.* शयानः-ना-नं, शयः-या-यं, शायी-यिनी-यि (न्), शयितः-ता-तं, कुक्षिशयः-या-यं, कुक्षिशायी &c., संविष्टः-ष्टा-ष्टं.

See RECLINING, LYING DOWN.

(84) To RECUR, *v. n.* (Happen again) पुनर् उपस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्थातुं), पुनः सम्भू, पुनः संवृत् or वृत्, पुनर् आगम् or उपागम्, पुनः सम्पद्,

पुनर् आपत् or निपत्, पुनर् षट्; 'from time to time,' वारं वारं or पुनः पुनर् or अनुवारम् उपस्था.—(To the mind or thought)

स्फुर (c. 6. स्फुरति-रितुं), मनसि स्फुर, पुनः स्मृ, पुनः स्मृतः-ता-तं भू.

RECURRENCE, RECURRENCE, *s.* पुनरुपस्थितिः *f.*, पुनरुपस्थानं, पुनरागमनं, पुनर्वैचनं, पुनरुपागमः, पुनः सम्भवः, पुनः सम्भूतिः *f.*, पुनरुत्पत्तिः *f.*, पुनर्घटना.—(To the mind) स्मरणं, स्मृतिः *f.*, पुनः स्मरणं, स्मृत्तं.

RECURRENT, RECURRING, *a.* अनुवारभागी-मिनी-मि (न्), वारं वारम् उपस्थापी &c., पुनः पुनरागामी &c., पुनः पुनर्वैचि &c.

RECUSANT, RECUSANCY, *s.* See NON-CONFORMIST, NON-CONFORMITY.

RED, *a.* रक्तः-क्ता-क्तं, लोहितः-ता-हिनी-तं, रक्तवर्णः-र्णा-र्णं, लोहितवर्णः &c., रोहितः-ता-रिणी-तं, शोणितः-ता-तं, शोणः-खा-खो-खं, सिन्दूरवर्णः &c., कपायः-या-यं, मन्निष्ठः-ष्टो-ष्टं; 'dark red,' अरुणः-णा-णं, पनारुणः &c.; 'pale red,' श्वेतरक्तः-क्ता-क्तं, पाटलः-ला-लं.

RED, *s.* रक्तः, लोहितः, शोणितः, रक्तवर्णः, अरुणः.

To REDDEN, *v. a.* रक्तीकृ, लोहितीकृ, अरुणीकृ, शोणितकृ, रक्तवर्णीकृ.

To REDDEN, *v. n.* अरुणीभू, रक्तीभू, लोहित (nom. लोहितायति-ते), लोहितीभू.

REDDENED, *p. p.* रक्तीकृतः-ता-तं, अरुणीकृतः &c., अरुणितः &c., लोहितीकृतः-ता-तं, पाटलितः &c., पाटलीकृतः &c., मिन्दूरितः &c.

REDDISH, *a.* ईषद्रक्तः-क्ता-क्तं, चारक्तः &c., आलोहितः-ता-तं.

REDDISHNESS, *s.* ईषद्रक्ता, चारक्ता, आलोहितता, ईषद्रहितता.

To REDEEM, *v. a.* (Ransom, purchase back) परिक्ती (c. 9. -क्रीणते-क्रेतुं), परिक्लृप् कृ, परिक्लृप्यं कृ, अवहृ, अवहरणं कृ.—(Save, deliver) त्रै (c. 1. त्रायते, त्रातुं), परित्रै, संत्रै, मुच (c. 6. मुचति, मोक्तुं, c. 10. मोचयति-यितुं), परिमुच, उद्धृ (c. 1. -हरति-हर्तुं), समुद्धृ, मोक्ष (c. 10. मोक्षयति-यितुं), निस्त्रु (c. 10. -तारयति-यितुं), सन्त्रु, उद्धृ, तृ, उद्धारं कृ.—(Compensate, make amends for) निष्कृतिं कृ, हानिनिष्कृतिं कृ, क्षतिनिष्कृतिं कृ, हानिपूर्जनं कृ.

REDEEMABLE, *a.* परिक्लृप्यः-या-यं, परिक्लृप्यः-व्या-व्यं, अवहार्यः-व्या-व्यं.

REDEEMED, *p. p.* परिक्लीतः-ता-तं, त्रातः &c., परित्रातः &c., मुक्तः-क्ता-क्तं, परिमुक्तः &c., उद्धृतः-ता-तं, निस्त्रारितः &c.

REDEEMER, *s.* (Ransomer) परिक्लीता *m.* (न्), परिक्लृपकृत्.—(Saviour) त्राता *m.* (न्), उद्धारता *m.*, समुद्धर्ता *m.*, उद्धारकः, मोक्षकः, परिमोचकः, निस्त्रारकः, तारकः; 'of the world,' जगन्त्राता *m.*, जगदुद्धारकः.

RE-DELIVERY, *s.* प्रत्यपेणं, प्रतिप्रत्यपेणं, पुनः समपेणं, अवहारः.

REDEMPTION, *s.* (Ransom) परिक्लृपः-पणं, अवहारणं.—(Rescue, salvation) त्राणं, परित्राणं, उद्धारः, समुद्धारः, उद्धारणं, मुक्तिः *f.*, मोक्षः-धयं, परिमोक्षणं, परिमुक्तिः *f.*, निस्त्रारः, निस्त्रारणं, तारणं, निष्कृतिः *f.*

RED-HAIRED, *a.* रक्तकेशः-शा-शं, रक्तकेशी-शिनी-शि (न्).

RED-HOT, *a.* अग्निवर्णः-र्णा-र्णं, तापरक्तः-क्ता-क्तं, तप्तः-पा-पं, उपतप्तः &c., सन्नप्तः &c., अभितप्तः &c., रक्ततप्तः &c., उपतप्तः-क्ता-क्तं.

RED-LEAD, *s.* सिन्दूर-रिका, रक्तचूर्णं. See MINIMUM.

RED-LEGGED, *a.* रक्तपादः-दा-दं, लोहितपादः &c., रक्तजंघः-धा-धं.

REDNESS, *s.* रक्तत्वं-ता, रक्ता *m.* (न्), लोहितम्, लोहितत्वं-ता, अरुणिता *m.* (न्), शोणिता *m.* (न्), शोणितत्वं-ता.

REDOLENCE, REDOLENCY, *s.* सुगन्धः, आसवादः, सुवासः. See FRAGRANCE.

REDOLENT, *a.* सुरभिः-भिः-भि, सुगन्धिकः-का-कं, सुगन्धः-न्धिः-न्धि, सुवासिकः-को-कं, परिमलयुक्तः-क्ता-क्तं, तिक्तः &c. See FRAGRANT.

To REDOUBLE, *v. a.* (Repeat often) पुनः पुनः कृ, मुहुर्मुहुः कृ, असकृत् कृ, अभीष्टं कृ.—(Increase by repeated efforts) अनेकयत्नान्

कृत्वा or पुनःपुनर् यत्नं कृत्वा वृत् (c. 10. वर्धयति -यितुं) or प्रवृत् or अधिकोक्तु or अधिकतरीकृ or अधिकतरं -रं कृ; 'to redouble one's efforts,' पुनः पुनर् यत्नं कृ, मुहुर्मुहुर् उद्योगं कृ.

REDOUBLED, *p. p.* पुनःपुनः कृतः -ता -तं, मुहुर्महुः कृतः &c., असकृत्कृतः &c., पौनःपुनिकः -को -के, वर्धितः -ता -तं, प्रवृद्धः -द्धा -द्धं, अधिकोक्तुतः &c.

REDOUBT, *s.* दुर्गवर्धःस्थितं प्राकारप्राचीरादि, दुर्गप्राकारः, प्राचीरं.

REDOUBTABLE, *a.* भोमः -मा -मं, महावीर्यः -व्या -व्यं, महाप्रतापः -पा -पं. To REDOUBT, *v. n.* (Conduce, bring about) नो (c. 1. नयति, नेतुं), आनी, आवह (c. 1. -वहति -योतुं), साध (c. 10. साधयति -यितुं), सम्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), जन् (c. 10. जनयति -यितुं), संजन्.—(Result) अवसो (c. 4. -स्यति -सातुं), पर्यवसो, परिणामः -मा -मं भू in comp., सपरिणामः -मा -मं भू.

To REDRESS, *v. a.* प्रतिकृ, समाधा (c. 3. -दधाति -धातुं), प्रतिसमाधा, सन्धा, साध (c. 10. साधयति -यितुं), उद् (c. 1. -हरति -हर्तुं), उपायं कृषु (c. 10. कल्पयति -यितुं), प्रतिसमाधानं कृ, प्रतीकारं कृ, उद्धारं कृ, दुःखाद् or केशाद् मुच, केशमुक्तिं कृ.

REDRESS, *s.* प्रतिकारः, प्रतीकारः, प्रतिक्रिया, सपाधानं, प्रतिसमाधानं, उपायः, उद्धारः, उद्धारणं, परिच्छेदः, केशमुक्तिः *f.*, दुःखमुक्तिः *f.*

REDRESSED, *p. p.* प्रतिकृतः -ता -तं, समाहितः &c., परिच्छिन्नः -न्ना -न्नं.

To REDUCE, *v. a.* (Bring to a former state) पृथ्वन् कृ, पृथ्वीवस्थां or पृथ्वीस्थितिं नो (c. 1. नयति, नेतुं) or आनी or गम् in caus.—(Bring to any state) नो, आनी, गम् in caus. (गमयति -यितुं), कृ in comp.; 'to reduce to poverty,' दारिद्र्यं गम्, दरिद्रोक्तु; 'to subjection,' वशीकृ; 'to one's own power,' स्ववशीकृ, आत्मसाक्तु; 'to ashes,' भस्मसाक्तु, भस्मीकृ; 'to a heap of ashes,' भस्मराशीकृ; 'to nothing,' निष्किञ्चनोक्तु. Or expressed by आपन्न or सम्पन्न in comp.; as, 'to reduce to poverty,' दारिद्र्यापन्नं -न्नां कृ.—(Diminish, lower) न्यूनीकृ, अल्पीकृ, लघूकृ, जनीकृ, न्यून् (c. 10. न्यूनयति -यितुं), ऊन्, हम् (c. 10. ह्रस्वयति -यितुं), लघ (nom. लघयति -यितुं), कन् (c. 10. कनयति -यितुं), शिथिलीकृ; 'to reduce one's strength,' बलं or वीर्यं शिथिलीकृ.—(Make thin) कुशोक्तु, क्षीणीकृ, मांसघट्टय कृ, क्षि in caus. (क्षययति -यितुं), शुष्कीकृ.—(Subdue) वशीकृ, पराजि, विजि, जि, खरह.—(In arithmetic) रूपान्तरं कृ, रूपं दा or कृ.—(Reduce to order), see To METHODIZE, ARRANGE.

REDUCED, *p. p.* (Brought to a former state) पृथ्वीवक्तः -ता -तं, पृथ्वीवृद्धतः &c., पृथ्वीवस्थावृद्धतः &c., पृथ्वीदशावृद्धतः &c., पृथ्वीस्थितिवृद्धतः &c.—(Brought to any state) गमितः -ता -तं, परिगमितः &c., गतः -ता -तं, कृतः &c. in comp. भूतः &c. in comp.; 'reduced to poverty,' दारिद्र्यगतः -ता -तं, दारिद्र्यवृद्धतः &c., दरिद्रोक्तुतः &c., दरिद्रोभूतः &c., गतधनः -ना -नं, गतविभवः -या -वं, प्रबलितविभवः &c., शिथिलवृद्धतः -नु -मु, see POVERTY; 'reduced to misery,' कृच्छ्रगतः -ता -तं, कृच्छ्रवृद्धतः &c.; 'reduced to ashes,' भस्मीकृतः &c., भस्मीभूतः &c., भस्मसाक्तुतः &c.; 'to powder,' चूर्णीकृतः &c.; 'to nothing,' निष्किञ्चनः -ना -नं.—(Brought into subjection) वशीकृतः -ता -तं, वशीभूतः &c.—(Diminished, lowered) न्यूनीकृतः -ता -तं, न्यूनीभूतः &c., अल्पीकृतः &c., लघूकृतः &c., शिथिलीकृतः &c., शिथिलितः &c.; 'in strength of body,' शिथिलबलः -ला -लं, क्षीणबलः &c., विकलबलः &c., क्षीणः &c., कुशः -शा -शं.

REDUCIBLE, *a.* आनेयः -या -यं, आनेतव्यः -व्या -व्यं, करणीय in comp.; as, 'reducible to a former state,' पृथ्वीवत्करणीयः &c.; 'to

ashes,' भस्मसात्करणीयः &c., भस्मीकरणीयः &c.

REDUCTION, *s.* (Bringing to any state) करणं in comp.; as, 'reduction to ashes,' भस्मीकरणं; 'to powder,' चूर्णीकरणं.—(Diminution, impairment) न्यूनीकरणं, न्यूनता -त्वं, अल्पीकरणं, लघूकरणं, जनीकरणं, ह्रासः, वैकल्यं, विकलीकरणं, शिथिलीकरणं, शीथिल्यं.—(Subjugation) वशीकरणं, विजयः, खरहनं.—(In arithmetic) रूपान्तरं, रूपान्तरकरणं.

REDUNDANCE, REDUNDANCY, *s.* अधिक्यं, अधिकता -त्वं, अतिरेकः, अतिरेक्यं, अतिरिक्ता, अतिशय्यं, उत्सेकः, उद्भवेः, गाढता. See EXCESS, EXUBERANCE.

REDUNDANT, *a.* अधिकः -का -कं, अतिरिक्तः -क्ता -क्ते, उद्भूतः &c., समतिरिक्तः &c., अतिशय in comp., अतिशयितः -ता -तं, अतिशयी -यिनी &c., अतिशायनः -ना -नं, चयनः -न्ता -न्तं, व्यर्थः -था -थं, उत्सिक्तः &c., उद्भवेः -न्ता -न्तं, गाढः -ढा -ढं. See EXCESSIVE, EXUBERANT.

REDUNDANTLY, *adv.* अतिरिक्तं, उद्भूतं, अतिशयेन, अतिशय्यं, व्यर्थं.

To REDUPPLICATE, *v. a.* (Double) द्विगुणीकृ.—(A syllable or letter) आघेद् (c. 10. -वेदयति -यितुं), अक्षराघेडनं कृ, अक्षराभ्यासं कृ, अक्षर-द्वित्वं कृ, द्विरुक्तिं कृ.

REDUPPLICATED, *p. p.* आघेडितः -ता -तं, अन्वयः -न्ता -न्तं, द्विरुक्तः -क्ता -क्ते.

REDUPPLICATION, *s.* आघेडनं, आघेडितं, द्विरुक्तिः *f.*; 'of a letter,' द्वित्वं; 'the reduplicated syllable,' अन्वयः; 'word formed by reduplication,' प्रतिशब्दः. Reduplication is denoted by the symbol खि.

RED-WOOD, *s.* (Kind of red sandal) पञ्चाङ्गं, रक्तचन्दनं.

To RE-ECHO, RE-ECHOING, see To ECHO, ECHOING.

REED, *s.* नलः, नडः, वेत्रं -त्रः, वेतसः -सी, वेणुः *m.*, वंशः, शरः, धमनः. नालः -लो, नाडिः -डी *f.*, कोचकः, तृणं, तृणध्वजः, तृणकतुः *m.*, पोदगलः, कुक्षिरन्ध्रः, सिद्धान्तरः, खलीरकः, त्वकमाटः, शतपट्टा *m.* (न्), मस्करः; 'leaf of a reed,' वेतसपत्रं; 'reed-mat,' नलपट्टिका; 'reed for writing, reed pen,' कलमः, लेखनी, साहेखनी.

REEDY, *a.* (Abounding with reeds) वेत्रकीयः -या -यं, वेत्रकः -को -कं, वेत्रयान् -यती -यन् (त्), वेत्रमयः -यो -यं, वेत्रपूर्णः -णा -णं, नडकीयः -या -यं, नडमः -सा -सं, नडुलः -ला -लं, नलमयः -यो -यं, वेतस्वान् -स्वती -स्वत् (त्), वेतसपूर्णः -णा -णं, शरमयः &c.—(Sounding like a reed) कोचकस्वरः -रा -रं.

REEF, *s.* (Of a sail) वातवसनपटः, नोकावसनपटः.—(Of rocks) गन्-द्रुमध्ये शैलसेतुः *m.* or शैलश्रेणी or शैलपर्वतः *f.*

To REEF, *v. a.* वातवसनानि संहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं) or संवृ or सम्पुटोक्तु.

REEFY, *a.* शैलसेतुपूर्णः -णा -णं, शैलश्रेणीपूर्णः -णा -णं.

REEK, *s.* वाष्पः, उष्णवाष्पः, तपन्नलवाष्पः, धूमः -मिका, फेनः, खेदः.

To REEK, *v. n.* वाष्प (nom. वाष्पायते). वाष्पम् उद् or उन्निष्प or उत्तम in caus. or मुच, वाष्पोत्तति कृ, वाष्पोद्गारं कृ, धूम (nom. धूमायते).

REEKING, REEKY, *a.* वाष्पायमानः -ना -नं, वाष्पोद्गारी -रिणी &c., वाष्पमयः -यी -यं, वाष्पाद्भिः -द्भि -द्भि, साद्भिः &c., धूममयः -यी -यं, धूमायमानः -ना -नं.

REEL, *s.* (For winding thread) आवापनं.—(Lively dance) लघु-नृत्यं.—(Movement on one side) विचलनं, चलनं.

To REEL, *v. n.* विचल् (c. 1. -चलति -लितुं), सचल्, चल्, इतस्ततो विचल्, एकपार्श्वे पत् in des. (पिपतिपति -यितुं, पिस्तति -सितुं).

To RE-ENFORCE, *s.* बलाधिक्यं कृ, सेनाधिक्यं कृ. See RE-INFORCE.

To RE-ENTER, *v. a.* पुनः प्रविश (c. 6. -विशति -वेष्टुं), पुनर् आगम्.

To RE-ESTABLISH, *v. a.* पुनः स्था in caus. (स्थापयति -यितुं) or प्रतिष्ठा, पुनः संस्था.

REFECTION, *s.* अत्याहारः, लघुभोजनं, अल्पभोजनं, लघ्वाहारः, आहारः, उपहारः, अत्यात्रसादनं, अमापहारः, अमपरिच्छेदः, क्लमपरिच्छेदः, शरीराप्यायनं.

REFECTORY, *s.* उपहारगृहं, उपहारशाला, आहारशाला, भोजनशाला.

To REFER, *v. a.* (Deliver over, consign to another for decision) निष्पादनाय परस्मिन् सन् in caus. (-अपेयति -यितुं) or च्चु or निक्षिप् or न्यस् or परस्मै प्रतिपद् in caus.—(Leave to the decision of another) परिधिचारं प्रापेयिता कार्यं or अर्थं तज् (c. 1. तजति. त्यक्तुं) or अपाम् (c. 4. -अस्यति -सितुं) or विमृज् (c. 6. -मृजति -मृष्टुं) or अवसृज् or मुच् or अवमुच् or हा.—(Assign) आरुह् in caus. (-रोपयति -यितुं), समारुह्, अथारुह्, अभिससन् (c. 9. -वाप्ति -वन्तुं), सचन्.

To REFER, *v. n.* (Have reference) अपेक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), अपेक्ष्, प्रतीक्ष्, उद्दिक्ष् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), समुद्दिक्ष्, निर्दिक्ष्, अभिससन् in pass. (-चक्षते), सचन् in pass.—(Allude) उद्दिक्ष्, समुद्दिक्ष्, सूच् (c. 10. सूचयति -यितुं).

REFERABLE, *a.* आरोपणीयः -या -यं, समारोपणीयः &c., अधारोपणीयः &c., समर्पणीयः -या -यं, अर्पणीयः &c., सचन्नीयः -या -यं, अभिसचन्नीयः -या -यं, सचन्नीयः -या -यं.

REFLECT, *s.* श्रव्यः, प्रमाणपुरुषः, म्येयः, निर्णेतृ *m.* (तृ), विचारकृत्.

REFERENCE, *s.* (Directing or consigning to another for information, &c.) समर्पणं, अर्पणं, प्रतिपादनं, निवेदनं, आरोपणं, समारोपणं, आरोपः.—(Relation, regard, allusion) अपेक्षा, अपेक्षा, प्रतीक्षा, उद्देशः, समुद्देशः, सचन्, अभिसचन्, चन्त्यः, समन्त्यः, विषयत्वं -ता, विषयः, सम्पर्कः, गोचरत्वं -ता; 'containing a reference,' सापेक्षः -द्या -द्धं; 'in reference to,' अपेक्षया, अपेक्ष्य, प्रतीक्ष्य, उद्दिश्य, उद्देशेन, समुद्दिश्य, सापेक्षं.

REFERRED, *p. p.* (Consigned or directed to another) परसमर्पितः -ता -तं, परप्रतिपादितः &c., परनिवेदितः &c., अर्पितः &c., प्रस्थापितः &c.—(Assigned) आरोपितः -ता -तं, समारोपितः &c., अधारोपितः &c., अभिसचद्धः -द्धा -द्धं, निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, उद्दिष्टः &c.

REFERRIBLE *a.* आरोपणीयः -या -यं. See REFERABLE, *a.*

To REFIN, *v. a.* (Purify) शुष् (c. 10. शोधयति -यितुं), संशुष्, विशुष्, शुद्धीकृ, शोधनं कृ, विमलीकृ, निर्मलीकृ, पवित्रीकृ, विमल (nom. विमलयति -यितुं), मलं ह् or अपनो.—(Make elegant or polite, polish) परिष्कृ, संस्कृ, शिष्टीकृ, शिष्टं -त्वं -भ्यां कृ, शिष्टतां or सभ्यतां जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or दा, सूक्ष्मीकृ.

To REFIN, *v. n.* (Become pure) शुष् (c. 4. शुध्यति -ते, शोद्धं), संशुष्, विशुष्, शुद्धीभू, विमलीभू.—(Be evernice) अतिसूक्ष्मीभू, अतिसूक्ष्मतां सेव्.

REFINED, *p. p.* (Purified) शोधितः -ता -तं, संशोधितः &c., शुद्धः -द्धा -द्धं, संशुद्धः &c., विशोषितः &c., शुद्धीकृतः &c., विमलीकृतः &c., निर्मलीकृतः &c., पवित्रीकृतः &c.—(Polished) परिष्कृतः -ता -तं, संस्कृतः &c., शिष्टः -ष्टा -ष्टं, सभ्यः -भ्या -भ्यं, सभ्यतापन्नः -न्ना -न्नं, सभ्यतासम्पन्नः &c.—(Nice, over nice) सूक्ष्मः -क्ष्मा -क्ष्मं, अतिसूक्ष्मः &c.

REFINEMENT *s.* (Act of purifying) शोधनं, संशोधनं, विशोधनं, शुद्धीकरणं, शोधः.—(Purity) शुद्धिः *f.*, संशुद्धिः *f.*, विशुद्धिः *f.*, शोधितत्वं, शुद्धता -त्वं, पवित्रता, see PURITY.—(Act of polishing) परिष्कारः, परिष्कृतिः *f.*, परिष्करणं, संस्कारः, संस्कृतिः *f.*, संस्करणं, सभ्यकरणं, शिष्टकरणं.—(State of being polished, elegance) शिष्टता -त्वं,

सभ्यता -त्वं, परिष्कारः, परिष्कृतत्वं, सजनता, सोजन्यं; 'of manners, शिष्टाचारत्वं, सभ्याचारत्वं, सभ्याचारसम्पन्नता, शिष्टाचारसम्पन्नता, सभाचातुर्यं, सुशीलता, सुनीतिः *f.*, विनयः; 'of mind,' मनःशुद्धिः *f.*, चित्तशुद्धिः *f.*—(Nicety, over nicety) सूक्ष्मता, अतिसूक्ष्मता, सौक्ष्म्यं, अतिसौक्ष्म्यं.

REFINER, *s.* शोधकः, संशोधकः, शोधयिता *m.* (तृ), मलापहारकः.—(Of metals) धातुशोधकः, धातुमलहारी *m.* (नं), धातुकलङ्कहारी *m.*

REFINING, *s.* (Of metals) धातुशोधनं, धातुमलापहारः, धातुकलङ्कहार्यं.

To REFIT, *v. a.* प्रतिसंकृ, प्रतिकृ, समाधा, प्रतिसमाधा, जीर्णोद्धारं कृ, जीर्णसमाधानं कृ, पुनः कृष् or परिकृष्, पुनः सज्जीकृ, पुनः समायुज्. See To REPAIR.

To REFLECT, *v. a.* (Throw back, cause to return, as a mirror, &c.) प्रतिक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्) प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), पराहन्, परावृत्त in caus. (-वर्त्तयति -यितुं), प्रमावृत्, परावर्त्तेन कृ, प्रतिक्षेपं कृ, प्रतिविस्र (nom. प्रतिविद्ययति -यितुं), विस्र, प्रतिविद्यितं -तां कृ, प्रतिविद्यं कृ, प्रतिमूर्तिं कृ, प्रतिरूपं कृ; 'a body which reflects all the rays of light,' पदार्थो यस्मात् सञ्चक्रिरणाः परावर्त्तेन or परावर्त्तनं, पदार्थो यः सञ्चक्रिरणान् परावर्त्तयति; 'a lake which reflects the stars,' ताराप्रतिविद्यं सरस्, ताराछायं सरस्; 'the mirror reflects the image,' दर्पणो मूर्तिविद्यं प्रतिविद्ययति, दर्पणो मूर्तिं प्रतिविद्ययति, दर्पणो मूर्तिप्रतिविद्यं करोति.

To REFLECT, *v. n.* (In the mind, consider) चिन्त् (c. 10. चिन्तयति -यितुं), संचिन्त्, विचिन्त्, मनसा विचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), ध्ये (c. 1. ध्यायति, ध्यातुं), अनुध्ये, मध्ये, अभिध्ये, विमृश् (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), परिमृश, वितर्के (c. 10. -तर्कयति -यितुं), अनुतर्के, तर्के, भृ (c. 10. भावयति -यितुं), विभृ, सम्भृ, मनसा विगण् (c. 10. -गणयति -यितुं), समाधा (c. 3. -धत्ते -धातुं), निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), अपेक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), समवेक्ष्, समीक्ष्, प्रसमीक्ष्, मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं), चिन्तां कृ, विचारणं कृ.—(Bring reproach, cast censure upon) तिरस्कारम् आवह्, कलङ्कं or दोषं क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेप्), यशोहानिं or कीर्तिहानिं or कलङ्कम् आवह्, यशो or कीर्तिं न्यनीकृ.

REFLECTED, *p. p.* (Thrown back, as in a mirror, &c.) प्रतिविद्यितः -ता -तं, विद्यितः &c., विद्यगतः &c., विद्यगतः &c., प्रतिहन्तः &c., प्रतिविद्यमः -न्ना -न्नं, परावर्त्तितः -ता -तं, पराहन्तः &c., प्रतिफलितः &c., संक्रान्तः -न्ता -न्तं; 'reflected in water,' जलप्रतिविद्यितः -ता -तं; 'to be reflected,' परावृत्त (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), प्रतिहन् in pass. (-हन्त्यते); 'the rays of the sun are reflected,' सूर्यकिरणाः परावर्त्तेन; 'it is seen by reflected light,' परावृत्तकिरणैर् विलोक्यते; 'reflected image,' प्रतिविद्यं, विद्यः -च्चं, प्रतिच्छाया, छाया, प्रतिच्छन्दः -न्दकं, प्रतिफलनं; 'reflected light,' प्रतिभा.

REFLECTING, *part. or a.* (Throwing back as a mirror, &c.) परावर्त्तनकारी -रिणी -रि (नं), प्रतिविद्यकारी &c., विद्यप्रतिक्षेपकः -का -कं, प्रतिक्षेपकः &c., परावर्त्तकः &c.; 'a lake reflecting the stars,' ताराप्रतिविद्यं सरस्, ताराछायं सरस्.—(Given to meditation) चिन्ताशीलः -ला -लं, ध्यानशीलः &c., विचारशीलः &c., चिन्तयन् -यन्त्री -यत् (तृ), चिन्तावान् &c. See MEDITATIVE.

REFLECTION, *s.* (Act of throwing back) प्रतिक्षेपः -पणं, प्रतिहर्तिः *f.*, परावर्त्तनं, प्रतिविद्यकरणं, संक्रान्तिः *f.*; 'reflection of rays of light,' किरणपरावर्त्तनं; 'the angle of reflection,' परावर्त्तनकोणः.—(That which is reflected, image &c. reflected) प्रतिविद्यं, विद्यं -च्चं, प्रतिच्छाया, छाया, छाया *m.* (नं), प्रतिभासः, आभासः.

प्रतिमा, प्रतिरूपं, प्रतिमूर्तिः *f.*, प्रतिफलं -लनं, प्रतिकृतिः *f.*; 'reflection of the moon,' प्रतिमेन्दुः *m.*—(Consideration, thought) चिन्ता-मनं, मुचिन्ता, विचारः, विचार्य-या, विमर्शः, ध्यानं, आध्यानं, अभिध्यानं, सन्तर्धानं, चर्चा, समाधिः *m.*, समाधानं, भाषना, सम्भाषना, चिन्तितं, चिन्तितः *f.*, चिन्तिया.—(Reproach, censure) बलङ्कः, कीर्त्तिहानिः *f.*, यशोहानिः *f.*

REFLECTOR, *s.* (Something polished for reflecting) प्रतिविद्यतः, आदर्शः, दर्शनं, दण्डः.—(One who considers) विचारकृत् *m.*, विचारकः, चिन्ताकारी *m.* (न).

REFLEXIBILITY, *s.* परावर्त्तनीयता, परावर्त्तनयोग्यता, प्रतिविद्ययोग्यता.

REFLEXIBLE, *a.* परावर्त्तनीयः -या -यं, परावर्त्तनक्षमः -मा -मं, परावर्त्तन-योग्यः &c., प्रतिविद्ययोग्यः &c., प्रतिधेयणीयः -या -यं, प्रतिहननीयः -या -यं.

REFLEXIVE, *a.* पृष्ठेपेक्षकः -का -कं, पृष्ठेपेक्षकः &c., पृष्ठेप्रतीक्षकः &c.

REFLUENT, *a.* परावर्त्ती -र्त्तिनी -र्त्ति (न), पश्चात्पवाही &c., विपरिवर्त्ती &c.

REFLUX, REFERENCE, *s.* पश्चाद्गच्छता, विपरीतवेला, पश्चात्पवाहः, विपरीतप्रवाहः, वेलाया विपरीतगतिः *f.*, वेलापरावर्त्तः -र्त्तनं, वेलापरिवर्त्तनं, वेलाविपरिवर्त्तनं.

To REFORM, *v. a.* (Cause to cease from wickedness, bad conduct, &c.) पापात् or दुष्कर्मणो निवृत्तं (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं) or विनिवृत्तं or परावृत्तं or परिवृत्तं or विरम् (c. 10. -रम्भयति -यितुं), अधर्मात् or कुकर्मणो निवर्त्तयित्वा धर्मं प्रवृत्तं in caus. or नियुज् in caus., पापाद् विप्रतिस्मृ in caus. (-सारयति -यितुं), विप्रतिसारं जन्, पापनिवर्त्तनं कृ, पापपरिवर्त्तनं कृ, निवृत्तपापं -पां कृ; 'to reform a bad habit,' दोषनिवर्त्तनं कृ, दोषसंयमनं कृ.—(Amend, correct) शुष्प (c. 10. शोधयति -यितुं), विशुष्प, समाधा, प्रतिसमाधा, प्रतिकृ प्रति-संकृ. See To RECTIFY.

To REFORM, *v. n.* (Cease from bad conduct and return to good) पापात् or दुष्कर्मणो निवृत्तं (c. 1. -वर्त्तते -र्त्तितुं) or विनिवृत्तं or परावृत्तं or विरम् (c. 1. -रम्भति -रम्भितुं), अधर्मात् or कुकर्मणो निवृत्तं धर्मप्रवृत्तिं कृ or धर्मं प्रवृत्तं, पापाद् विप्रतिस्मृ (c. 1. -सरति -सर्त्तुं) विप्रतिसारं कृ, विप्रतीसारं कृ, निवृत्तपापः -पा -पं भू, पापत्यागं कृ, पापपरित्यागं कृ, दोषत्यागं कृ, तत्क्रपापः -पा -पं भू, तत्क्रदोषः -पा -पं भू.

REFORM, REFORMATION, *s.* पापनिवर्त्तनं, दोषनिवर्त्तनं, पापनिवृत्तिः *f.*, दोषनिवृत्तिः *f.*, निवर्त्तनं, निवृत्तिः *f.*, परिवर्त्तनं, परिवृत्तिः *f.*, विनिवर्त्तनं, पापत्यागः, दोषत्यागः, दोषपरित्यागः, दोषसंयमनं, दोषपरिच्छेदः, दोषच्छेदः, दोषप्रतिकारः, दोषप्रतीकारः, दोषशोधनं, दोषसमाधानं, प्रतिसमाधानं, विप्रतिसारः, विप्रतीसारः, शोधनं.—(Of religion) धर्मपरिवर्त्तनं, दुष्टधर्मपरिवर्त्तनं, धर्मपरिवृत्तिः *f.*, दूषितधर्मशोधनं, धर्मशोधनं.

REFORMED, *p. p.* निवृत्तपापः -पा -पं, निवृत्तदोषः -पा -पं, तत्क्रपापः &c., तत्क्रदोषः &c., गतपापः &c., गतदोषः &c., विगतदोषः &c., दूतदोषः &c., गतमायः -या -यं, विरतपापः &c., विनिवृत्तपापः &c., लखित-दोषः &c., लिखितदोषः &c., शोधितः -ता -तं, शुद्धः -द्धा -द्धं, विशोधितः &c., ज्ञातविप्रतीसारः -रा -रं, कृतविप्रतीसारः &c.

REFORMER, *s.* निवर्त्तकः, पापनिवर्त्तकः, पापनिवृत्तिकर्त्ता *m.* (नृ), दोष-निवर्त्तकः, दोषसंयमकः, दोषच्छेदकः, दोषहारी *m.* (नृ), शोधनकारी *m.*, शोधकः.—(Of religion) धर्मशोधकः, दूषितधर्मशोधकः.

To REFRACT, *v. a.* वक्रोक्तं, गतिवक्रता कृ, वक्रगतिं कृ; 'to refract rays of light,' किरणवक्रता कृ.

REFRACTED, *p. p.* वक्रोभूतः -ता -तं, वक्रोक्तः &c.; 'to be refracted,' वक्रोभू; 'the rays are refracted downwards,' अधो वक्रोभवनि किरणाः.

REFRACTION, *s.* किरणवक्रता, किरणवक्रोभावः, किरणवक्रोभवनं, किरण-वक्रगतिः *f.*, किरणवक्रोकरणं.

REFRACTORINESS, *s.* प्रतीपता -तं, विप्रतीपता, अवश्यता, दुःशास्यता, अधिनेयता, दुःसाध्यता, दुर्दानता, अधिधेयता, दुर्निग्रहता, अनापयता.

REFRACTORY, *a.* प्रतीपः -पा -पं, विप्रतीपः &c., प्रतीपकारी -रिणी -रि (नृ), विपरीतकारी &c., अवश्यः -श्या -श्यं, दुःशास्यः -स्या -स्यं, दुःशासनः -ना -नं, अधिनेयः -या -यं, अधिधेयः &c., दुर्निग्रहः -हा -हं, दुःसाध्यः -ध्या -ध्यं, अनिवाय्यः -य्या -य्यं, उल्लंघितशासनः -ना -नं. See INTRACTABLE, PERVERSE; 'to be refractory,' प्रतीप (nom. प्रतीपायते), प्रतीपोभू.

REFRAGABLE, *a.* खयनीयः -या -यं, खय्यः -यद्या -यद्यं, खयितव्यः &c.

To REFRAIN, *v. a.* (Restrain) यम्, नियम्, विनियम्, संयम्, नियहं, निरुप्, अवरुप्, संह, यु, निवृ, निषिप्, निवृत् in caus.

To REFRAIN, *v. n.* (Forbear, restrain one's self) निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -र्त्तितुं) with abl. यं, विरम् (c. 1. -रम्भति -रम्भितुं) with abl. e., आत्मानं यम् (c. 1. यच्छति, यन्तुं) or संयम्, परिहृ (c. 1. -हरति -हर्त्तुं) with acc., वृज् (c. 10. वर्जयति -यितुं) with acc., परिवृज्, विवृज्, प्रोक्त्, त्यज्, हा; 'he should refrain from eating flesh,' निवर्त्तते मांसभक्षणत् or मांसं वर्जयेत्.

REFRANGIBLE, *a.* वक्रोकरणीयः -या -यं, वक्रोभवनयः &c., वक्रताक्षमः &c.

To REFRESH, *v. a.* (Invigorate, relieve from fatigue) क्रान्तिं or श्रमं हृ (c. 1. हरति, हर्त्तुं), श्रमापहारं कृ, क्रान्त्यपहारं कृ, क्रान्तिच्छेदं कृ, श्रमच्छेदं कृ, विश्रान्तिं दा, आष्ये (c. 10. -प्यायति -यितुं), समाष्ये, बलं or तेजो or सत्त्वं वृष् (c. 10. वर्धयति -यितुं), सत्त्वं or बोध्यं दा.—(Revive, cheer) आश्रम् (c. 10. -आसयति -यितुं), प्रत्याश्रम्, पुनर् आश्रम्, पुनर् जीव (c. 10. जीवयति -यितुं), पुनर्जीवनं दा, सुखं (c. 10. सुखयति -यितुं), आनन्दं in caus., हृद् in caus., हृद् in caus.—(Cool) शीतल (nom. शीतलयति -यितुं), शीतलीकृ, निर्वो in caus. (-वापयति -यितुं), निर्वोपनं कृ.—(Make new or fresh) नवोक्त.

REFRESHED, *p. p.* (Relieved from fatigue) हृतक्रान्तिः -न्तिः -न्ति, हृतश्रमः -मा -मं, हृतक्रामः &c., सपद्वतक्रान्तिः &c., सपद्वतश्रमः &c., गतक्रामः &c., गतश्रमः &c., विगतश्रमः &c., लिखक्रान्तिः &c., लिखश्रमः &c., विश्रान्तः -न्ता -न्तं, विश्रान्तः -ना -नं, आष्यायितः -ता -तं.—(Revived, cheered) आश्रासितः &c., समाश्रासितः &c., प्रत्याश्रितः -स्ता -स्तं, आनन्दितः -ता -तं, अनुभूतसुखः -खा -खं.—(Cooled) शीत-लीकृतः -ता -तं, निर्वोपितः &c.—(Made fresh) नवोक्तः -ता -तं.

REFRESHING, *a.* क्रान्तिहरः -रा -रं, क्रान्तिहारकः -का -कं, श्रान्तिहरः &c., श्रमहारी -रिणी -रि (नृ), श्रमापहारी &c., श्रमापहः -हा -हं, क्रान्त्यपहः &c., श्रान्त्यपहः &c., क्रान्तिहृद् *m. f. n.*, विश्रान्तिहृद् -दा -दै, श्रमच्छे-दकः -का -कं, आष्यायकः -का -कं, आश्रासकः &c., आनन्दः -दा -दै, बलवर्धकः &c., निर्वोपकः &c.

REFRESHMENT, *s.* (Act of refreshing) श्रमापहारः, श्रमापहरणं, क्रान्ति-हारणं, क्रान्त्यपहारः, क्रान्त्यपहरणं, क्रान्तिच्छेदः, श्रमच्छेदः, श्रान्तिच्छेदः, आष्यायः -यनं, विश्रान्तिदानं, बलवर्धनं, सत्त्ववर्धनं, सत्त्वदानं, आश्रासनं, विश्रापनं.—(State) विश्रान्तिः *f.*, विश्रामः, विश्रान्तिः *f.*, विश्रान्ता.—(Food, slight repast) उपाहारः, लघुभोजनं, लम्बाहारः, अल्पा-हारः, आहारः.

REFRIGERANT, *a.* तापहरः -रा -रं, सनापहरः &c., दाहहरः &c., दाह-नाशकः -का -कं, शीतलकारी -रिणी -रि (नृ), निर्वोपकः -का -कं.

REFRIGERANT, *s.* (Medicine) निर्वोपनं, दाहहारकं, तापनाशकम् जीवधं.

To REFRIGERATE, *v. a.* तापं or दाहं हृ (c. 1. हरति, हर्त्तुं) or नश्

(c. 10. नाशयति -यितुं), शीतलीकृ, शीतल (nom. शीतलयति -यितुं), निवै in caus. (-वापयति -यितुं).

REFRIGERATION, *s.* निवैषयनं, निवैषयं, तापहरणं, दाहहरणं, शीतलीकरणं.

REFUGE, *s.* (Shelter, protection) आश्रयः, समाश्रयः, आश्रयणं, संश्रयः, शरणं, आश्रयः. अश्रयः, आश्रयः, गतिः *f.*, अवस्थानं, अरण्यं.—(That which shelters, cause of protection) आश्रयः, शरणं, संश्रयः, आश्रयभूतः -ता -तै, शरणभूतः -ता -तै, आश्रयस्थानं, शरणं, शरण्यः *m.*, पालकः, रक्षकः.—(Resource, expedient) गतिः *f.*, आश्रयः, उपायः, युक्तिः *f.*; 'to take refuge,' आश्रि (c. 1. -अश्रयति -यितुं), समाश्रि, संश्रि, उपाश्रि, समुपाश्रि, शरणार्थं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or आगम or उपे (c. 2. उपैति -तुं, *rt.* इ), अवलम्ब (c. 1. -लभते -क्षितुं), आश्रयणं कृ; 'having but one refuge,' अनन्यगतिः -तिः -ति, अनन्यगतिकः -का -कं; 'come for refuge,' शरणगतः -ता -तै, शरणार्थम् आगतः &c., शरणापन्नः -न्ता -न्तं, प्रपन्नः &c.; 'seeking refuge,' शरणार्थी -र्थीना &c., शरण्यो &c.; 'one who affords refuge,' शरणार्थकः.

REFUGEE, *s.* शरणगतः, शरणार्थम् आगतः, शरणार्थी *m.* (नं), शरण्यो *m.* (नं), शरणार्थम् आश्रितः, अवलम्बी *m.* (नं), अवलम्बितः, प्रपन्नः; 'protector of refugees, kind to them,' शरणगतपालकः, शरणगतपालः, प्रपन्नपालः -लकः.

REFULGENCE, *s.* प्रतापः, अतिनेजस् *n.*, महानेजस् *n.*, उज्ज्वलता, अतिप्रभा, विभा.

REFULGENT, *a.* प्रतापवान् -वती -वत् (त्), अतिप्रतापी -पिनी -पि (नं), सुप्रभः -भा -भं, उज्ज्वलः -ला -लं, द्योती &c., विभाजमानः -ना -नं. See SPLENDID, BRIGHT.

To REFUND, *v. a.* प्रतिदा (c. 3. -ददाति -दातुं), पुनर् दा or प्रदा or प्रयम्.

REFUSAL, *s.* (Denial of a thing demanded) प्रत्याख्यानं, प्रत्यादेशः, अपहृयः, अपहृतिः *f.*, अपहृणः, निरसनं, निरासः, निराकरणं, निराकृतिः *f.*, अपवादः, निहृयः, निहृतिः *f.*, निषेधः, प्रतिषेधः, अपाकृतिः *f.*, प्रत्यपविहतिः *f.*—(Declining to accept) अग्रहणं, अप्रतिग्रहः, अपरिग्रहः, असंकोचः, असंकोचः, अनङ्गीकारः, अनङ्गीकरणं, निरसनं, निराकरणं, अननुष्ठानं.—(Of a lover) अवधीरणं -णा, धीरता -त्वं.—(Right of buying or taking in preference) पूर्वैक्याधिकारः, पूर्वग्रहणाधिकारः.

To REFUSE, *v. a.* (Deny a request or demand, decline to do what is asked) प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), अन्तःख्या, अतिख्या, प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), अपहृ (c. 2. -हृते -होतुं), निहृ, अपलप् (c. 1. -लपति -यितुं), निरस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), अपास्, निराकृ, प्रत्याख्य (c. 2. -ख्ये), अपवद (c. 1. -वदति -दितुं), निषिप् (c. 1. -षेयति -षेष्टुं), प्रतिषिप्, अपव्यप् (c. 1. -व्यते -यितुं), प्रत्यादेशं कृ, निरासं कृ, न अनुज्ञा, न अनुमन्, न सम्मन्.—(Decline to accept, reject) न ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), न प्रतिग्रह, अग्रहणं कृ, न स्वीकृ, न अङ्गीकृ, निरस्, अपास्, निराकृ, अवधीर् (c. 10. अवधीरयति -यितुं). The sense of 'refuse' may be expressed simply by the negative particle न; as, 'to refuse to give,' न दा or even by अल as अलम्दा.

REFUSE, *a.* उच्छिष्टः -हा -ई, अवशिष्टः &c., असारः -रा -रं, निःसारः &c.

REFUSE, *s.* उच्छिष्टं, अवशिष्टं, शेषः, अवशेषः, शेषभागः, उद्धर्तः, कुष्ठं, समुच्छिन्नं, असारः, असारद्रव्यं, निःसारद्रव्यं, मलं. See LEAVINGS.

REFUSED, *p. p.* प्रत्याख्यातः -ता -तं, प्रत्यादिष्टः -हा -ई, अपहृतः -ता -तं, निरस्तः -स्ता -स्तं, निराकृतः -ता -तं, अपवादितः &c., निषिद्धः -द्धा

-द्धं, असवीकृतः &c., अनङ्गीकृतः &c., अननुज्ञातः -ता -तं, अननुमतः &c., असम्मतः &c., अवधीरितः &c.

REFUTABLE, *a.* खण्डनीयः -या -यं, खण्ड्यः -ख्या -ख्यं, खण्डितव्यः -व्या -व्यं, प्रत्याख्येयः -या -यं, निरसनीयः &c., उपमर्दनीयः &c., खण्डनशक्यः -क्या -क्यं.

REFUTATION, *s.* खण्डनं, वाक्यखण्डनं, पद्याघातः, बाधा -धः, निरासः, वाक्यनिरासः, वाक्यनिरसनं, निराकरणं, वाक्यनिराकरणं, प्रत्याख्यानं, उपमर्दः, अधरीकरणं, आपर्धणं, विक्षेपः, वितर्का, जल्पः, अनिष्टव्यः; 'other side of the argument,' उन्तरपक्षः.

To REFUTE, *v. a.* वाक्यं खण्ड (c. 10. खण्डयति -यितुं) or निरस् (c. 4. -अस्यति -असितुं) or निराकृ, बाध (c. 1. बाधते -धितुं), प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), अधरीकृ, आपर्ध् (c. 10. -धर्षयति -यितुं), संसृप् (c. 10. -सृचयति -यितुं), विक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्तुं), उपमर्दं कृ, वाक्योपमर्दं कृ, अपवद, वितर्कां कृ.

REFUTED, *p. p.* खण्डितः -ता -तं, निरस्तः -स्ता -स्तं, निराकृतः -ता -तं, बाधितः &c., अधरीकृतः &c., प्रत्याख्यातः &c., आपर्धितः &c., विक्षिप्तः -प्ता -प्तं, उपमर्दितः &c., निधूतः &c., वितर्कितः &c., निस्तीर्णः -र्णा -र्णं, विखण्डितः &c.

REFUTER, *s.* उपमर्दकः, वाक्यखण्डकः, बाधकः, निरासकारी *m.* (नं).

To REGAIN, *v. a.* प्रतिलभ् (c. 1. -लभते -लभ्युं), पुनर् लभ्, पुनर् उपलभ्, पुनः प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नुं), पुनर् आप्, पुनर् अवाप्, अनुप्राप्, प्रत्यवाप्, प्रत्यादा (c. 3. -ददाति -दत्त -दातुं), पुनर् आदा, प्रतिपद् (c. 4. -पठते -पठुं), पुनर् आपद्, प्रत्याद्, पुनर् ग्रह. See To RECOVER, *v. a.*

REGAINED, *p. p.* प्रतिलभः -भा -भं, पुनर्लभः &c., पुनरुपलभः &c., प्रत्युपलभः &c., पुनः प्राप्तः -प्ता -प्तं, पुनराप्तः &c., पुनरावप्तः &c., प्रतिपन्नः -न्ता -न्तं, आपन्नः &c. See RECOVERED.

REGAL, *a.* राजकीयः -या -यं, राजयोग्यः -ग्या -ग्यं, राजाहीः -ही -है, नृपौचितः -ता -तं, राजसंघन्धी -न्धिनी &c., ऐश्वर्यः -रौ -रं, ऐश्वर्यः -कौ -कं, ऐश्वर्यः -शी -शं. See KINGLY, PRINCELY, MAJESTIC.—(Man of the regal class) राजन्यः, विराट् *m.* (जं), क्षत्रियः, सूर्यभिमिश्रितः, बाहुजः.

To REGALE, *v. a.* सन्नुप् (c. 10. -तोषयति -यितुं), तृप्, सन्नुप् (c. 10. -तर्षयति -यितुं), तृप्, संवृप् (c. 10. -वर्षयति -यितुं), मुल् (c. 10. सुल् -यति -यितुं), आनन्द in caus.; 'with choice food,' परमाद्भिः or भोजनविशेषैः सन्नुप्, उत्तमाहारं भुज् in caus.—(Regale one's self) उत्तमाद्भिः सन्नुप् (c. 4. -तृष्यति -तृष्टुं) or आत्मानं सन्नुप् in caus., or सन्नुप् (c. 4. -तृष्यति) or आत्मानं सन्नुप् in caus., उत्तमाहारं कृ, उत्तमभोजनं कृ, उत्सवं कृ, महोत्सवं कृ.

REGALED, *p. p.* सन्तोषितः -ता -तं, सन्तोषितः &c., संवर्धितः -ता -तं.

REGALIA, *s.* राजलक्षणानि *n. pl.*, राजचिह्नानि *n. pl.*, राजलङ्घनानि *n. pl.*, नृपचिह्नानि *n. pl.*, नृपलङ्घनानि *n. pl.*, नृपलक्षाणि *n. pl.*, राजैश्वर्यचिह्नानि *n. pl.*

REGALITY, *s.* राजत्वं -ता, नृपत्वं, राज्यं. See KINGSHIP, ROYALTY.

To REGARD, *v. a.* (Look at, observe) अवेष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), अवेष्, प्रतोष्, प्रत्येष्, अभिप्रेष्, प्रेष्, निरोष्, वीष्, समीष्, ईष्, दृष् (c. 1. पश्यति. द्रष्टुं), प्रतिदृष्, अनुदृष्, अभिदृष्, आलोक् (c. 10. -लोकयति -यितुं), समालोक, आलोक्, आलोक, समालोक, लक्ष्.—(Point or be directed towards) उद्दिष्ट (c. 6. -दिशति -देष्टुं), समुद्दिष्ट, हिश.—(Mind, heed) मन् (c. 4. मन्थते, मन्तुं), अनुमन्, मननं कृ, अवेष्, अवेष्, अवेषणं कृ, अपेषां कृ, अवधा (c. 3. -धत्ते -धातुं), अवधानं कृ, सावधानः -ना -नं भू, श्रवहितः -ता -तं भू or अस्.—(Esteem,

respect) मन् (c. 10. मानयति-यितुं), सम्मन्, प्रतिमन्, अभिमन्, पूज्, सेव्, निषेव्, भज्, अवेष्, आदृ, अभिनन्द्, सम्मानं कृ.—(Keep, observe) पाल्, प्रतिपाल्, सेव्, निषेव्, उपसेव्.—(Have relation to) प्रतीक्ष्, अपेक्ष्, उद्दिश्.

REGARD, *s.* (Look) दृष्टिः *f.*, लक्षं, *see* LOOK.—(Attention of the mind towards any thing, respect unto) प्रतीक्षा, अवेषा, अपेक्षा, अवेषणं, सन्वेषा, निरीक्षा-क्षणं, उद्देशः, आस्था, अनुसन्धानं; 'regard to results,' फलोद्देशः.—(Relation, reference) अपेक्षा, प्रतीक्षा, उद्देशः, समुद्देशः, ससन्धः, सन्धयः, समन्धयः, विषयत्वं-ता, विषयः, सम्यक्; 'having regard to,' सापेक्षः-द्या-द्यं; 'in regard to,' अपेक्षया, अपेक्ष्य, प्रतीक्ष्य, उद्दिश्य, उद्देशेन, सापेक्षं, विषये.—(Esteem, respect) मानं, सम्मानं, मान्यता-त्वं, आदरः, पूजा.—(Love, affection) स्नेहः, प्रणयः, प्रयत्नः, प्रेम *n.* (न्), अनुरागः, अनुरक्तिः *f.*, प्रीतिः *f.*

REGARDED, *p. p.* प्रतीक्षितः-ता-तं, अवेषितः &c., अपेक्षितः &c., मतः &c.

REGARDFUL, *a.* प्रतीक्षकः-का-कं, अवेषकः &c., अवेषाकारी-रिणो-रि(न्), अपेक्षकः &c.—(Heedful) सावधानः-ना-नं, अवहितः-ता-तं.

REGARDFULLY, *adv.* सापेक्षं, अपेक्षया, अवेषया, सावधानं.

REGARDING, *part.* प्रतीक्षकः-का-कं, अपेक्षकः &c., सापेक्षः-द्या-द्यं.—(Relating to) ससन्धी-न्धनी &c., विषयकः-का-कं.

REGARDLESS, *a.* निरपेक्षः-द्या-द्यं, अनपेक्षः &c., अनपेक्षकः-का-कं, अपेक्षाहीनः-ना-नं, उपेक्षकः &c., विरक्तः-क्ता-कं, उदामीनः-ना-नं, अनुत्सुकः &c.

REGARDLESSLY, *adv.* निरपेक्षं, अनपेक्षं, अनपेक्षया, अनपेक्षया, उपेक्षया.

REGARDLESSNESS, *s.* अनपेक्षा, अनपेक्षा, निरपेक्षता-त्वं, उपेक्षा.

REGATTA, *s.* नौकाक्रोडा, नौकाकोटुकं, बहुनौकानां क्रोडायुद्धं.

REGENCY, *s.* राजप्रतिनिधेर अधिकाः of पदं, राजप्रतिनिधित्वं.—(Body of persons governing vicariously) राजप्रतिनिधिमण्डलं, राजप्रतिनिधिसमाजः.

REGENERACY, *s.* पुनर्जन्म *n.* (न्), पुनर्जातत्वं, पुनर्जातावस्था.

TO REGENERATE, *v. a.* पुनर् जन् (c. 10. जनयति-यितुं), पुनर्जन्म दा, पुनर्जातं-तां कृ, जन्मान्तरं दा, पुनः सृज् (c. 6. सृजति. सृष्टुं).

REGENERATE, REGENERATED, *a.* पुनर्जातः-ता-तं, पुनर्भवः-वा-वं, द्वि-जन्मा-न्मा-न्म (न्), पुनर्जन्मा &c., पुनर्भूः-भू-भू, द्विजः-जा-जं, पुनः सृष्टः-ष्टा-ष्टं, पुनरुत्पन्नः-न्ना-न्नं.

REGENERATION, *s.* पुनर्जन्म *n.* (न्), पुनर्जातिः *f.*, पुनर्भवः, पुनर्जन्मावस्था, द्विजन्मावस्था, पुनर्जातावस्था, जन्मान्तरं, पुनरुत्पत्तिः *f.*, नवसृष्टिः *f.*, नव्यसृष्टिः *f.*

REGENT, *s.* (Ruler) अधिपतिः *m.*, शासिता *m.* (न्), शास्त्रा *m.*, शासकः.—(Vicarious ruler) राजप्रतिनिधिः *m.*—(Regent of the quarters) दिक्पालः; 'the eight regents of the quarters,' अष्टदिक्पालाः *m. pl.* 'These are, 'of the East,' इन्द्रः; 'of the S. E.' अग्निः or यज्ञिः; 'of the S.' यमः or पितृपतिः *m.*; 'of the S. W.' वैश्वदेवः; 'of the W.' यरुणः; 'of the N. W.' मरुतः; 'of the N.' कुयः; 'of the N. E.' ईशः or शिवः. Their elephants are हरावतः, पुण्डरीकाः &c., *see* under ELEPHANT.

REGENT, *a.* शासनकारी-रिणो &c., शासिता-चो-तृ (न्), राज्याधिकारी &c.

REGICIDE, *s.* (Killer of a king) राजघातकः, राजघातो *m.* (न्), राजघातकः, राजहा *m.* (न्), राजहन्ता *m.* (न्), राजघातः, राजघातः, राजहंसकः, नृपहा *m.* &c.—(Killing of a king) राजहत्या, राजघातः, राजघातः, नृपघातः, राजहिंसा.

REGIME, *s.* *See* GOVERNMENT, ADMINISTRATION.

REGIMEN, *s.* (Regulation of diet) पथ्यं, पथ्यापथ्यं, पथ्यापथ्यविचारः. पथ्यापथ्यनियमः; 'violation of it,' अपथ्यं; 'one under it,' पथ्याशी-शिशनी-शि (न्).

REGIMENT, *s.* सैन्यदलं, सैन्यबृहः, सैन्यगुल्मः, सैन्यसमूहः, सैन्यगणः.

REGIMENTAL, *a.* सैन्यदलसन्धनी-न्धनी-न्ध (न्), सैन्यगुल्मविषयकः-का-कं.

REGIMENTALS, *s.* सैन्यवेपः, सैन्यवेशः, सैन्यदलविशेषको वेशः.

REGION, *s.* (Country) देशः, प्रदेशः, विषयः, राष्ट्रं, भूमिः *f.*, चक्रं, मण्डलं, प्रान्तः, धिपथ्यं, निर्गः; 'the lower regions,' अपोलोकः, अपोभुवनं, अवाची; 'the upper regions,' ऊर्ध्वलोकः, ऊर्ध्वभुवनं, उदीची; 'centre of a region,' मध्यदेशः.—(Quarter of the sky) दिक् *f.* (श्), दिशा, दिशाः *f.* (श्), दिशी, आशा, काशा, सनिः *m. f.*, *see* QUARTER.—(Part of the body) देशः, चक्रं, मण्डलं; 'the region of the heart,' हृदयदेशः; 'of the liver,' यकृद्देशः; 'umbilical region,' नाभिदेशः, स्वाधिष्ठानचक्रं; 'of the head,' मस्तकमण्डलं.

REGISTER, *s.* लेख्यं, लेखः, लेख्यपत्रं, पत्रिः-त्री *f.*, पत्रिका, पदमपत्रिका. TO REGISTER, *v. a.* लेख्ये लेख्यपत्रे आरुह् in caus. (रोपयति-यितुं) or ममारुह् or अभिलिख् (c. 6. लिखति-लिखितुं), or लिख्, लेख्याकृद्-टां कृ. *See* TO RECORD.

REGISTERED, *p. p.* लेख्याकृद्-टा-टं, लेख्यारोपितः &c., अभिलिखितः &c., लेख्यसमर्पितः &c. *See* RECORDED.

REGISTRAR, *s.* लेखकः, अभिलेखकः, कायस्थः, पत्रिकाकारकः, लिपिकृत्.

REGISTRY, REGISTRATION, *s.* (The act of registering) अभिलिखनं, अभिलेखनं, लेख्यारोपणं, लेख्यसमर्पणं, नामाभिलेखनं, नामाभिलिखनं.—(The place) अभिलिखनस्थानं, लेख्यस्थानं, लेखस्थानं, लेख्यगृहं.

REGNANT, *a.* शासनकारी-रिणो-रि (न्), राज्याधिकारी-रिणो &c., राजाधिकारयुक्तः-क्ता-कं, राज्यधारी &c., प्रबलः-ला-लं.

REGRESS, REGRESSION, *s.* व्यतिक्रमः, विपरीतगतिः *f.*, परावर्तः-वर्तनं.

REGRET, *s.* पश्चान्नापः, अनुतापः, अनुशोचकः, अनुशोचनं, मनःसापः, तापः, सन्तापः, उद्वेगः, अनुशयः, शोकः, खेदः, उत्कण्ठा, शौक्लिक्यं, उत्सुकता, शोक्तुक्यं, दुःखं, मनोदुःखं, मनोव्याथा, उद्भ्रमः, उत्कः.

TO REGRET, *v. a.* अनुतापं in pass. (तप्यते), पश्चात् तप्, सन्तप्, तप्, अनुशुचि (c. 1. शोचति-चितुं), शूचि, खिद् (c. 4. विद्यते, खेजुं), उद्विज् (c. 6. विजते-जितुं), उत्कण्ठ (c. 1. कण्ठते-खितुं), उत्सुक (nom. उत्सुकायते) अनुशी (c. 2. शोते-शयितुं), उन्मनस् (nom. उन्मनायते), दु (c. 5. दुनोति c. 4. दूयते, दोतुं), विदु, अवदु.

REGRETFUL, *a.* अनुशोचकः-का-कं, अनुतापी-पिनी-पि (न्), पश्चा-न्नापी &c., उत्कण्ठितः-ता-तं, उत्सुकः-का-कं, उद्विग्नः-ग्नता-ग्नं, उत्कः-क्ता-कं.

REGRETTED, *p. p.* अनुशोचितः-ता-तं, शोचितः &c., अवदूतः-ता-नं.

REGULAR, *a.* (According to rule) यथाविधिः-धि-धि, वैधिकः-की-कं, वैधः-धी-धं, सविधिः-धि-धि, विधियुक्तः-क्ता-कं, विध्यनुसारी-रिणो-रि (न्), नैयमिकः-की-कं, नियमानुसारी &c., यथामार्गः-गा-गं, यथाशास्त्रः-स्त्रा-स्त्रं, यथापद्धतिः-ति-ति, सूत्रानुसारी &c., समूहः-वा-वं, सौचः-चो-चं.—(According to established usage) आचारिकः-की-कं, व्यवहारिकः &c., व्यावहारिकः &c., यथाव्यवहारः-रा-रं, यथारीतिः-ति-ति, यथामार्गः-गा-गं, मार्गानुसारी &c., नियमः-त्ता-तं, नैतिकः-की-कं, स्थावरः-रा-रं.—(Governed by rule, steady in a course, said of persons) नियमनिष्ठः-ष्टा-ष्टं, नियमशीलः-ला-लं, नियमपरः-रा-रं, नियमी &c., नियमानुसारी &c., नियमानुयायी &c., विधिनिष्ठः &c., विध्यनुयायी &c., विधिवर्ती

&c., नियमवन्नी &c., विध्यनुवन्नी &c., यथामार्गचारी &c., यथाविधि-
चारी &c., यथानियमाचारी &c., सव्यभिचारी &c., व्यवस्थितः -ता -तं.
—(In due order or course) यथाक्रमः -मा -मं, यथानुक्रमः &c.,
क्रमिकः -का -कं, क्रमकः &c., सक्रमः -मा -मं, क्रमानुगतः -ता -तं, क्रमा-
नुसारी &c., अनुक्रमः -न्ता -न्तं, यथापथ्यायः -या -यं, पारम्परिकः
-की -कं, अनुलोकः -मा -मं, अनुपुष्टेः -ष्टी -ष्टं, आनुलोकिकः -को -कं,
अधिकलः -ला -लं.—(Periodical) नियतकालिकः -को -कं, नियतः
-ता -तं, नित्यः -त्वा -त्वं.

REGULARITY, *s.* (Agreeableness to rule) विध्यनुसारः -रिता, निय-
मानुसारः -रिता, यथाविधिता, सविधिता, नैयमित्वं, सूत्रानुसारः -रिता,
नियमः, समुच्चिता.—(Steadiness in a course, observance of rule)
नियमनिष्ठा, विधिनिष्ठा, नियमशीलता, नियमपरता, विध्यनुवर्त्तनं, निय-
मानुयायिता, नियमानुवर्त्तित्वं, सव्यभिचारः, व्यवस्थितिः *f.*—(Method,
regular course) क्रमः, अनुक्रमः, यथाक्रमता, सक्रमता, क्रमिकता -त्वं,
यथानुक्रमता, पथ्यायः, व्यवस्था, व्यवस्थितिः *f.*, परिपाटिः -टी *f.*,
पारिपाट्यं, परम्परा, पारम्पर्यं, आनुपूर्व्यं, आनुपूर्वी, आनुलोम्यं.—
(Regular arrangement) विन्यासः, विन्यसनं, व्यूहनं, व्यूढिः *f.*, रचनं
-ना, विरचना.

REGULARLY, *adv.* (According to rule) यथाविधि, विधिवत्, विधितम्,
विध्यनुसारेण, विध्यनुरूपेण, यथानियमं, नियमानुसारेण, यथामार्गं, मार्गा-
नुसारेण, यथापद्धति, यथासूत्रं, विधिपुष्टं -ष्टकं.—(Methodically, in
due order or course) यथाक्रमं, यथानुक्रमं, सक्रमं, क्रमतम्, क्रमशः,
क्रमेण, क्रमात्, यथापथ्यायं, पथ्यायेण, अनुपूर्वशः, आनुपूर्वेण, शनैः,
शनैः शनैः.

To REGULATE, *v. a.* (Adjust by rule) विधिवत् or यथाविधि व्यवस्था
in caus. —(स्थापयति -यितुं) or परिकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं) or
संविधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or विधा, यथासूत्रं विधा, सूत्र (nom. सूत्र-
यति -यितुं), परिमाणं निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), परिमा, परिमितं
-तां कृ.—(Direct, subject to rules and good management)
अनुशास (c. 2. -शास्ति -शासितुं), समनुशास्, शास्, विनियम (c. 1.
-यञ्जति -यन्तुं), नियम, विधा, संविधा, विधु (c. 10. -धारयति -यितुं),
अनुशासनं कृ.—(Dispose, put in good order) विधा, संविधा,
परिकृप्, व्यवस्था in caus., प्रणी, सम्प्रणी, विन्यस्, विरच्, व्यूह,
व्यवस्था कृ, नियम कृ.

REGULATED, *p. p.* अवस्थितः -ता -तं, व्यवस्थापितः &c., विनियतः -ता
-तं, नियतः &c., नियमितः &c., विहितः &c., अनुशासितः &c., शासितः
&c., यन्त्रितः -ता -तं, परिमितः &c., प्रमितः &c., सूत्रितः &c.; 'well
regulated,' सुव्यवस्थितः -ता -तं, सुविहितः &c., सुयन्त्रितः &c.; 'ill-
regulated,' अव्यवस्थितः -ता -तं, अयन्त्रितः &c.; 'having regu-
lated,' विनियम्य.

REGULATION, *s.* (The act of regulating) व्यवस्थापनं, व्यवस्थितिः *f.*,
विनियमः, व्यवस्था, अनुशासनं, शासनं, विधानं, संविधानं, परिकल्पनं,
विधारणं -या, यन्त्रणं, प्रणयनं, अनुनयः -यनं.—(Rule) नियमः, विनि-
यमः, विधिः *m.*, विधानं, व्यवस्था, व्यवस्थितिः *f.*, स्थितिः *f.*, सूत्रं,
क्रमः, मर्यादा.

REGULATOR, *s.* नियन्ता *m.* (नृ), विनियन्ता *m.*, अनुशासकः, शासकः,
शास्ता *m.* (नृ), अनुशास्ता *m.*, विधाता *m.* (नृ), व्यवस्थापकः, परिकल्पकः.

REHEARSAL, *s.* (Repetition of the words of another) पठनं, पाठः,
अनुवादः, वाचनं, अनुवाचनं, उल्लेखः -खनं.—(Narration) कथनं,
आख्यानं.—(Recital in preparation for the public represen-
tation) भाष्यनुरक्षणं, पृष्ठाभिनयः -यनं.

To REHEARSE, *v. a.* (Repeat the words of another) पठ (c. 1.
पठति -ठितुं), सम्यद्, अनुवद्, पठनं कृ, अनुवादं कृ.—(Narrate) कप्,
आख्या, श्रु in caus.—(Recite, preparatory to a public re-
presentation) भाष्यनुरक्षणं कृ, पृष्ठाभिनयं कृ.

REHEARSED, *p. p.* पठितः -ता -तं, अनुवादितः &c., पृष्ठाभिनीतः -ता -तं.
To REIGN, *v. n.* राज्यं कृ, राजत्वं कृ, राज्यपालनं कृ, राज्यशासनं कृ,
राज्याधिकारं कृ, राजव्यवहारं कृ, राजकार्यं कृ, आधिपत्यं कृ, सिंहा-
सनाहटः -टा -टं भू.

REIGN, *s.* राज्यं, राजत्वं -ता, आधिपत्यं.—(Period of rule) राज्यशा-
सनकालः, राज्यकालः, आधिपत्यकालः.—(Prevalence), see the word.

REIGNING, *part. or a.* राज्यकारी रिणी-रि(न्), राज्यशासनकारी &c., राज्या-
हटः -टा -टं, सिंहासनाहटः &c., राजपदाहटः &c., राज्याधिकारी &c.

To RE-IMBURSE, *v. a.* प्रतिदा, पुनर् दा, क्षतिपूरणं कृ, हानिपूरणं कृ,
निष्कृतिं दा, अपाकृ, प्रतिकृ, प्रसुपकृ, परिशोधनं कृ.

RE-IMBURSEMENT, *s.* पुनर्दानं, प्रतिदानं, क्षतिपूरणं, हानिपूरणं, परिशोधनं.

REIN, *s.* (Of a horse) रश्मिः *m.*, अभीशुः *m.*, अभीषुः *m.*, प्रग्रहः,
प्रग्राहः, वसुः *m.*, वागा, वल्गा, दन्तालिका.—(Reins), see the word.

To REIN, *v. a.* अश्वं रश्मिभिर यम (c. 1. यञ्जति, यन्तुं) or संयम् or
नियम् or नियह (c. 9. -युञ्जति -यन्तुं) or प्रग्रह.

RE-INFECT, *a.* अकृतापः -या -यं, असिद्धापः &c., अकृताधीभूतः &c.

To RE-INFORCE, RE-INFORCEMENT. See To RECRUIT.

REINS, *s. pl.* (Lower part of the back) कटिः -टी, कटिदेशः, ओषिः
-शी *f.*, ओषिदेशः, कटिपश्चाद्भागः.—(Kidneys), see KIDNEY.

To RE-INSTATE, *v. a.* पुनः स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), प्रतिष्ठा,
प्रत्यवस्था, पुनर् अवस्था, पुनर् नियुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), पुनः
स्थापनं कृ.

RE-INSTATED, *p. p.* पुनः स्थापितः -ता -तं, पुनर् अवस्थापितः &c. or
नियोजितः &c.

RE-INSTATEMENT, *s.* पुनःस्थापनं -ना, पुनरवस्थापनं, प्रतिष्ठापनं -ना,
प्रत्यवस्थापनं, पुनर्नियोगः, पुनर्नियोजनं.

To RE-ITERATE, *v. a.* (Say again) पुनर् वद, पुनःपुनर् वद, मुहुर्
वद, अनुवद्, पुनरुक्तिं कृ, आमिद्.—(Do again) पुनः कृ, पुनःपुनः
कृ, मुहुः कृ, वारं वारं कृ, मुहुर् मुहुः कृ.

RE-ITERATED, *p. p.* पुनःपुनः कृतः -ता -तं, वारं वारं कृतः &c., मुहुर्
मुहुः कृतः &c., पीनःपुनिकः -की -कं, पुनरुक्तः -क्ता -कं, पुनःपुनरुक्तः &c.

RE-ITERATION, *s.* पुनःपुनःकरणं, मुहुःकरणं, पीनःपुन्यं, पुनरुक्तिः *f.*,
पीनरुक्तं, पुनर्वचनं, अनुवादः, आमिदनं, समभिहारः.

To REJECT, *v. a.* निरस् (c. 4. -अस्यति -सितुं), अपास्, व्युद्स्, प्रत्या-
ख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), निराकृ, पराकृ, प्रतिक्षिप् (c. 6. -क्षिपति
-क्षेप्), विक्षिप्, त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), निशृङ् (c. 6. -शृङ्गति -शोङ्गुं),
प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति -हेष्टुं), अपाहा (c. 3. -नहाति -हातुं), प्रत्याचक्ष्
(c. 2. -चष्टे), निधू (c. 5. -धूनीति -धोतुं), अपव्यप् (c. 4. -विध्यति -व्यष्टुं),
अपव्यध्, वृज् (c. 10. वञ्चयति -यितुं), अवधीर् (c. 10. अवधीरयति
-यितुं), न स्वीकृ, न ग्रह्, अस्वीकारं कृ, अग्रहणं कृ. See To REFUSE.

REJECTED, *p. p.* निरस्तः -स्ता -स्तं, अपास्तः &c., व्युद्स्तः &c., प्रत्याख्यातः
-ता -तं, निराकृतः -ता -तं, पराकृतः &c., प्रतिक्षिप्तः -प्ता -प्तं, निक्षिप्तः
&c., विक्षिप्तः &c., प्रत्यादिष्टः -ष्टा -ष्टं, अपविष्टः -ष्टा -ष्टं, निधूतः -ता
-तं, अवधीरितः &c., त्यक्तः -क्ता -कं, परित्यक्तः &c., वञ्जितः &c.,
अस्वीकृतः &c.

REJECTION, *s.* निरसनं, निरासः, निराकृतिः *f.*, निराकरणं, निरुक्तिः *f.*,
प्रत्याख्यानं, प्रत्यादेशः, प्रतिक्षेपः, त्यागः, परित्यागः, वञ्जनं, अपवर्जनं.

lute) अन्यपेक्षकः -का -कं, अन्यपेक्षः -खा -खं, सापेक्षः &c., अन्यो-
 हेक्षकः &c., अकेवलः -ला -लं.—(Correlative, mutually related)
 अन्योन्यसम्बन्धी &c., अन्योन्याश्रितः -ता -तं, अन्योन्यान्वितः &c.—(In
 grammar) तत्पदापेक्षकः -का -कं, तत्पदापेक्षी &c.

RELATIVE, *s.* बन्धुः *m.*, बान्धवः, सम्बन्धी *m.* (नं), ज्ञातिः *m.* See KINSMAN.

RELATIVELY, *adv.* अपेक्षया, अन्यपेक्षया, सापेक्षं, उद्देशेन, उद्दिश्य, अन्यो-
 हेक्षेन, अन्यमुद्दिश्य, अन्यमपेक्ष, अन्यसापेक्षं. See REGARD.

To RELAX, *v. a.* शिथिलीकृत, शिथिल (nom. शिथिलयति -ते -यितुं), श्रृणु
 (c. 10. श्रृणयति -यितुं), प्रश्रृणु, श्रृणु (c. 1. श्रृणयति, c. 10. श्रृणयति -यितुं),
 श्रृणु (c. 9. श्रृणयति, श्रृणयितुं), श्रृणोक्त, संम् (c. 10. संश्रयति -यितुं),
 विसंस, सलीकृत, विसलीकृत, विगल् in caus.—(Remit) मुच (c. 6.
 मुचयति, मोक्तुं, c. 10. मोचयति -यितुं), विमुच, श्रवमुच, श्रवमुक्त (c. 6.
 -सृजति -सृष्टुं), विमुक्त.—(Abate, diminish) शम् (c. 10. शमयति
 -यितुं), उपशम, लघुकृत, न्यूनोक्तः 'relax one's efforts,' उद्योगशै-
 थित्यं कृ.—(Relax the mind) विनुद् (c. 10. -नोदयति -यितुं), वि-
 नोदन् कृ, मनोविनोद कृ.—(The bowels) कोष्ठमृदुतां जन्, नाडिमृदुतां
 जन्, कोष्ठलघुतां जन्, लघुकोष्ठतां कृ, अतिसारं or सारयं जन्, see To
 PURGE.—(Untie) उद्गन्ध, उद्गन्ध, विमुक्त, विसन्धा, विपाश, उत्सृज्य कृ.

To RELAX, *v. n.* शिथिलीभू, शिथिल (nom. शिथिलायते), श्रृणु (nom.
 श्रृणायते), श्रृणु (nom. श्रृणायते), श्रृणु (c. 1. श्रृणयते -न्यितुं), श्रृणोक्त,
 संम् (c. 1. संश्रयते -न्यितुं), सलीकृत.—(Abate) शम् (c. 4. शाम्यति,
 शमितुं), उपशम, प्रशम, न्यूनोक्त.—(Remit in close attention)
 उद्योगशैथित्यं कृ, शिथिलोद्योगः -गा -गं भू.

RELAXATION, *s.* (Act) शिथिलीकरणं, श्रृणयनं, श्रृणयनं, विसंसनं, मोचनं.
 —(State) शैथित्यं, शिथिलता, विसंसा, विसंसः, प्रश्रृणु, मुक्तिः *f.*, मुक्तता.
 —(Abatement, remission) शमः, उपशमः, शान्तिः *f.*, उपशान्तिः *f.*,
 न्यूनता.—(Amusement, remission of labor) विनोदः -दनं, मनो-
 विनोदः, विश्रामः, विश्रान्तिः *f.*, उद्योगविश्रामः, उद्योगविश्रान्तिः *f.*,
 उद्योगविच्छेदः, उद्योगशैथित्यं, अनन्यायः.—(Of bowels) कोष्ठमृदुता,
 मृदुकोष्ठता, कोष्ठलघुता, लघुकोष्ठता, अतिसारः, सारयं.

RELAXED, *p. p.* शिथिलितः -ता -तं, शिथिलीकृतः &c., शिथिलः -ला -लं,
 श्रृणु -या -यं, प्रश्रृणु &c., विश्रृणु &c., सस्तः -स्ता -स्तं, विसस्तः &c.,
 विगलितः -ता -तं, मुक्तः -क्ता -क्तं, मोचितः -ता -तं; 'in the body,'
 विस्त्रपाङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, सस्ताङ्गः &c.; 'in strength,' शिथिलबलः -ला
 -लं, शिथिलशक्तिः -क्तिः -क्तिः; 'in the bowels,' मृदुकोष्ठः -ष्टा -ष्टं,
 लघुकोष्ठः &c.; 'one who has relaxed his hold,' सस्तहस्तः -स्ता
 -स्तं, शिथिलितहस्तः &c.

RELAXING, *part. of a.* शैथिल्यकारी -रिणी -रि (नं), शैथिल्यजनकः
 -का -कं, शानिकारकः &c., शानिकारः &c., बलशैथिल्यकारकः &c.,
 बलशैथिल्यजनकः &c.

RELAY, *s.* मार्गे निरूपितस्थानेषु सञ्चालीकृतो जवाश्रयणः, जवाश्रयस्थानं.

To RELEASE, *v. a.* मुच (c. 6. मुचयति, मोक्तुं, c. 10. मोचयति -यितुं), विमुच,
 प्रविमुच, निर्मुच, मोक्ष (c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमोक्ष, उद्मु (c. 1.
 -हरति -हर्तुं), वै (c. 1. वायते, वातुं), परिचै, निस्तृ (c. 10. -तारयति
 -यितुं), उच, विमुक्त, तज्. See To FREE, LIBERATE.

RELEASE, *s.* मुक्तिः *f.*, विमुक्तिः *f.*, मोक्षः -क्षयं, विमोक्षः -क्षयं, मोचनं,
 विमोचनं, उद्धारः, उद्धारयं, समुद्धारयं, वायं, परिवायं, निस्तारः, नि-
 स्तारयं, उद्धारयं, विसर्जनं, त्यागः; 'from confinement,' बन्धनमुक्तिः *f.*

RELEASED, *p. p.* मुक्तः -क्ता -क्तं, विमुक्तः &c., मोचितः -ता -तं, विमोचितः
 (85) &c., मोक्षितः &c., उद्मुक्तः &c., see LIBERATED; 'from obliga-
 tion,' क्षणमुक्तः -क्ता -क्तं, उत्तीर्णः -णी -णीं, जवतीर्णयः &c.; 'from

confinement,' बन्धनमुक्तः &c.

RELEASER, *s.* मोचकः, विमोचकः, उद्धारता *m.* (त्रै). See LIBERATOR.

To RELENT, *v. n.* दयादुः -दुः -दुः भू, दयादुःखितः -ता -तं भू, दयादुःभी,
 मृदुभू, मृदुचिन्तः -ता -तं भू, दया कृ, करुणा कृ, कृपा कृ, सकरुणः
 -खा -खं भू, करुण (nom. करुणायते), कृपा (nom. कृपायते), पुनर
 दया कृ, पुनर अनुग्रहं कृ, कोमलचिन्तः -ता -तं भू, सिन्धुभी, दुःखी
 शम् (c. 4. शाम्यति, शमितुं), शान्तिं or सान्त्वं गन्.

RELENTLESS, *a.* निर्दयः -या -यं, निष्करुणः -णा -णं, अकरुणः &c.,
 निष्कृपः -पा -पं, अशाम्यः -म्या -म्यं, अशमनीयः -या -यं, उग्रदण्डः -गडा
 -खं, उग्रः -ग्रा -ग्रं, विधुरः -रा -रं, कोरः &c., पापाणदृढयः -या -यं;
 निर्दुहदृढयः &c.; 'a relentless foe,' दृढवरी *m.* (नं).

RELENTLESSLY, *adv.* निर्दये, निष्करुणं, निष्कृपं, निग्रहं, कोरं, उग्रदण्डेन.

RELEVANCE, RELEVANCY, *s.* प्रासङ्गिकत्वं, प्रसङ्गयोग्यता, प्रसङ्गानुसारः,
 प्रसङ्गसङ्गतः *f.*, प्रसङ्गोचित्यं, प्रसङ्गान्वयः, प्रकरणयोग्यता, प्रकरणानुसारः,
 प्रकरणसङ्गतः *f.*, प्राकरणिकत्वं, प्रस्तावानुसारः, प्रस्तावान्वयः, प्रस्तावो-
 चित्यं, प्रस्तावानुषङ्गः, प्रस्तुतानुषङ्गः, प्रस्तुतसङ्गतः *f.*, युक्तिः *f.*, योग्यता,
 यौक्तिकत्वं, विषयकत्वं.

RELEVANT, *a.* प्रासङ्गिकः -को -कं, प्रसङ्गानुसारी -रिणी -रि (नं), प्रसङ्ग-
 सङ्गतः -ता -तं, प्रसङ्गोचितः -ता -तं, प्रसङ्गयोग्यः -ग्या -ग्यं, प्रसङ्गमदृशः
 -शी -शं, प्रसङ्गान्वयी &c., प्रकरणयोग्यः &c., प्रकरणानुसारी &c.,
 प्रकरणसङ्गतः &c., प्राकरणिकः -को -कं, प्रस्तावोचितः -ता -तं, प्रस्ता-
 वानुसारी &c., प्रस्तावानुषङ्गी &c., प्रस्तुतानुषङ्गी &c., प्रस्तावमदृशः -शी
 -शं, प्रस्ताविकः -को -कं, यौक्तिकः -को -कं, प्रयुक्तः -क्ता -क्तं, युक्ति-
 मान् -मती -मत् (नं), प्रतीक्षकः -क्षा -क्तं, अपेक्षकः &c., उद्देशकः &c.,
 विषयकः &c.

RELIANCE, *s.* विश्वासः, प्रत्ययः, विश्रम्भः, निष्ठा, आश्रयः, उपाश्रयः, संश्रयः,
 समाश्रयः, आश्रयः, श्रयणं, प्रायः, श्रयलक्षनं, तन्वता.

RELIC, *s.* शेषः -यं, अवशेषः -यं, शिष्टं, अवशिष्टं, अवशिष्टांशः, नष्टशिष्टांशः,
 परिशेषः, परिशिष्टं, शेषभागः, अवशिष्टभागः, शेषसदृशः.—(Corpses)
 शवः -वं.

RELICT, *s.* (Widow) विधवा, गतभर्तृका, मृतपतिका.

RELIEF, *s.* (Removal of pain or distress, alleviation) दुःखशमनं,
 दुःखशान्तिः *f.*, दुःखोद्धारः, दुःखापहरणं, दुःखापहारः, दुःखमोचनं, दुःख-
 मुक्तिः *f.*, दुःखपरिहारः, दुःखापनयनं, श्रमापनयनं, श्रमापहारः, श्रमप-
 रिहारः, अनिष्टापनयनं, दुःखपरिमाजनं, उद्धारयं, उद्धारः, शमनं, प्रशमनं.
 —(Ease or alleviation obtained) सुखं, शान्तिः *f.*, प्रशान्तिः *f.*,
 शमः, उपशमः, शानता, विश्रान्तिः *f.*, विश्रामः, स्वास्थ्यं, स्वस्थता,
 सुस्थता, सुस्थितिः *f.*, निर्वृतिः *f.*, समाधानं.—(In sculpture), see
 BASS-RELIEF.

RELIEVABLE, *a.* उद्धारणीयः -या -यं, शमनीयः &c., शान्त्यः -म्या -म्यं.

To RELIEVE, *v. a.* (Free from pain, remove distress) उद् (c. 1.
 -हरति -हर्तुं), दुःखम् अपहृ or हृ or चपनी (c. 1. -नयति -नेतुं),
 दुःखाद् मुच (c. 6. मुचयति, मोक्तुं, c. 10. मोचयति -यितुं), दुःखं शम् (c. 10.
 शमयति -यितुं), दुःखशमनं कृ, दुःखोद्धारं कृ, दुःखापहरणं कृ, श्रमम्
 अपहृ or हृ, श्रमापनयनं कृ, श्रमापहरणं कृ, दुःखमोचनं कृ.—(Alleviate)
 शम् (c. 10. शमयति -यितुं), प्रशम, उपशम, शान्तिं दा or कृ,
 शमनं कृ, प्रशमनं कृ, विश्रामं दा, विश्रान्तिं दा, लघु (nom. लघयति
 -यितुं), लघुकृ.—(Help) उपकृ, साहाय्यं कृ, सहाय्यत्वं कृ, उपचर.—
 (Relieve guard) सैनिकपरिवर्तनं कृ, रक्षकपरिवर्तनं कृ, नागरसाद्
 मुच.—(Set off by contrast) विपरीतगुणप्रकाशेन अधिकशोभां दा.

RELIEVED, *p. p.* (Freed from pain, &c.) मुक्तदुःखः -खा -खं, शान्तदुःखः

&c., शमितदुःखः &c., दुःखमुक्तः -क्ता -क्तं, शममुक्तः &c., मुक्तः &c., दुःखोद्धतः -ता -तं, उद्धतः &c., उद्धतदुःखः -खा -खं, उद्धतश्रमः -भा -मं, परिदुतदुःखः &c., विगतदुःखः &c., गतदुःखः &c., विगतश्रमः &c.; 'believed of anxiety,' विगतोद्वेगः -या -यं, गताधिः -धिः -धिः; 'of fever,' विगतज्वरः -रा -रं, गतज्वरः &c., श्रममुक्तः &c., श्रानज्वरः &c.; (Alleviated) शान्तः -न्ता -न्तं, शमितः -ता -तं, प्रशमितः &c., उपशान्तः &c., प्राशान्तश्रमः -मा -मं, प्राशान्तविगतः -मा -मं - (Helped) उपकृतः -ता -तं - (Relieved from watching) जगरणमुक्तः -क्ता -क्तं - (Set off by contrast) विपरीतगुणप्रकाशनं प्राप्रगोभः -भा -भं.

RELIGIOUS, *s.* धर्मः, ईश्वरभक्तिः *f.*, देवभक्तिः *f.*, भक्तिः *f.*, ईश्वरसेवा. See PIETY. - (System of faith) धर्मः, धर्ममार्गः, मतं, मार्गः; 'establishment of a religion,' धर्मसंस्थापनं; 'extinction of one,' धर्मोद्धेदः; 'good religion,' सद्धर्मः; 'of the same religion,' सधर्मः -स्या -र्मं (न) एवधर्मो &c., अथधर्मोऽप्योऽलः -ला -लं.

RELIGIOUS, *a.* (Devoted to the practice of religion) धार्मिकः -को -कं, धर्मेयः -रा -रं, धर्मपरायणः -या -यं, धर्मशीलः -ला -लं, भक्तिमान् -मनो -मतं (न) भक्तशीलः &c., ध्यात्मिका -त्वा -त्म (न), पुण्यशीलः &c., धर्माचारी &c., भक्तिनिष्ठः &c., व्रती &c., कर्मनिष्ठः &c., क्रियानिष्ठः &c., क्रियामान् &c., कर्मिष्ठः &c., नियमनिष्ठः &c., नियमशीलः &c., नियमयः -ता -रं, see PIETY. (Pertaining to religion) धर्मसम्बन्धी &c., धर्मविषयकः -का -कं, धर्मप्रकरणः -गा -गं, धर्म in comp., देव in comp., 'religious rite,' कर्म *n.* (न), क्रिया, दीर्घकर्म *n.*

RELIGIOUS, *adv.* धार्मिकरतः, ईश्वरभक्त्या. See PIETY.

RELIGIOUS, *s.* धार्मिकता, धर्मशीलता, कर्मनिष्ठा, नियमनिष्ठा, 'नैक्यपराता.

To RELINQUISH, *v. a.* त्यज् (c. 1. व्रजति, त्यङ्ते, परित्यज्, संत्यज्, हा (c. 2. गहाति, हातुं), विहा, उपहा, अहा, प्रहा, प्रोक्त (c. 6. उल्लति -ल्लितुं), उल्ल, विमुच्य (c. 6. मुच्यति -मोक्तुं), उल्लज् (c. 6. अल्लति -सष्टुं), विमृज्, सपमृज्, व्यपमृज्, अतिवृज्, परिहृ (c. 1. हरति -हर्तुं), प्रत्यादिश (c. 6. दिशति -दिष्टुं), हर्ति (c. 10. रक्षयति -रिष्टुं), विरह्, वृज् (c. 10. धर्मेयति -यितुं), पुष्टाः कृ.

RELINQUISHED, *p. p.* त्यक्तः -क्ता -क्तं, परित्यक्तः &c., उपहृष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रोक्तः -ता -तं, सपुल्लितः &c., उल्लितः &c., प्रोत्तमारितः &c.

RELINQUISHMENT, *s.* त्यागः, त्यजनं, परित्यागः, उच्छायाः, विमर्जनं, विमर्गः, उत्तारजनं, उत्तमर्गः, प्रोक्तनं, व्रजनं, विमोचनं, मोचनं, परिहारः, अतिवृज्, प्रत्यादिशः 'of right or title,' हस्तनिवृत्तिः *f.*, सत्तानि-वृत्तिः *f.*, सत्तान्तरणः.

RELINQUISH, *s.* शिष्टभाष्यं शिष्टभाष्यं, शिष्टभाष्यकः, अवशिष्टभाष्यं.

RELISH, *v.* रुचिः *f.*, स्वादः -दत्तं, आस्वादः -दत्तं, रसः, see TASTE. - (Relish for, liking for) अभिरुचिः *f.*, रुचिः *f.*, अभिनन्दनं, अभि-लाषः, सन्तुष्टोदने. - (Something eaten with food to increase the pleasure of eating or to provoke thirst) अवदेशः, उपदेशः, स्मृतिका, मद्यपासनं.

To RELISH, *v. a.* (Give a nice taste) रसे दा, भुजं दा, सुस्वादं दा, स्वादुकं, सरसे -सां दू, मरमोक्तुं, सरसीकृ, स्वादुरमोक्तुं. - (Taste) आस्वाद (c. 1. स्वादति -दितुं), रसम् आस्वाद, रस (c. 10. रसयति -यितुं), पाश (c. 9. अशयति -अशितुं), प्राशनं कृ, आस्वादने कृ, रसा-स्वादनं कृ. - (Take the taste of) रुच् (c. 10. रोचयति -यितुं), अभि-रुच, अभिनन्द. See To LIKE.

To RELISH, *v. n.* (Have a nice taste) खद् (c. 1. खदते, खादते -दितुं),

मुरसः -सा -सं भू, सरसः -सा -सं भू, सरसीभू, स्वादुरसीभू, रुचिः -रा -रं भू, RELISHED, *p. p.* आस्वादितः -ता -तं, रुचितः &c., सन्तुष्टोदितः -ता -तं.

RELUCTANCE, RELUCTANCY, *s.* अकामः, अकामता, निष्कामता, अनिच्छा, अनिच्छता, विमुखता, अरुचिः *f.*, अनभिरुचिः *f.*, असमूहा, असन्तोषः.

RELUCTANT, *a.* अनिच्छुः -च्छुः -च्छु, अकामः -मा -मं, निष्कामः -मा -मं, अनिच्छुकः -का -कं, विमुखः -खा -खं, विमतः -ता -तं, असन्तोषी -पिण्ठी -पि (न).

RELUCTANTLY, *adv.* अकामतस्, अकामेन, अनिच्छया, अनिच्छातस्, कृच्छुण, निष्कामे, परिक्रिष्टं.

To RELY, *v. n.* अवलम्ब (c. 1. लम्बते -लितुं), समालम्ब, आलम्ब, आश्रि (c. 1. अश्रयति -तं -यितुं), समाश्रि, उपाश्रि, संश्रि, विश्रम्ब (c. 2. श्रयति -तुं), विश्रम्ब (c. 1. अश्रम्बते -लितुं), अवलम्बनं कृ.

RELYING, *part.* अवलम्बी -लम्बी -लम्बी (न), अवलम्बितः -ता -तं, आश्रितः -ता -तं, उपाश्रितः &c., संश्रितः &c., विश्रामो &c., विश्रामो &c., संश्रय in comp.

To REMAIN, *v. n.* (Continue) स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यातुं), अवस्था, पर्यवस्था, वृत्त (c. 1. व्रजते -व्रजितुं), आस (c. 2. आसते), see To CONTINUE, *v. n.* - (Dwell, reside) स्या, अधिष्ठा, वृत्त, वस (c. 1. वसति -सुं), निवस, आवस, निलो. - (Be left) शिष् in pass. (शिष्यते), अवशिष्, समवशिष्, परिशिष्, उच्छिष्, शिष्टः -ष्टा -ष्टं भू, अवशिष्टः &c. भू, उच्छिष्टः &c. भू, उद्धृतः; 'by subtracting two from six, four remain,' षट्भ्यो द्वयस्य व्रजनेन शतवारः शिष्यते; 'that which remains of the whole,' सर्वशेषः -पा -पं; 'those who remained alive, or those who remained out of the slain,' हतशेषः -पा -पं, हतशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

REMAINDER, *s.* शेषः पं, अवशेषः, अवशिष्टः, शिष्टं, उच्छिष्टं, परिशिष्टं, परिशेषः, शिष्टशः, अवशिष्टशः, शेषभागः, शेषखण्डः -खण्डं, परभागः, उद्धेतः, उद्धेतं, उच्छेषणं, शिष्यते. - (In arithmetic) अनरं, अनरितः; 'for the remainder of one's life,' यावन्तनीयं.

REMAINING, *part. of a.* शिष्टः -ष्टा -ष्टं, अवशिष्टः &c., अवशेषितः -ता -तं, उच्छिष्टः &c., परिशिष्टः &c., शेषः -पा -पं, उद्धृतः -त्ता -त्तं, उद्धेतः -त्ता -त्तं, अनरितः -ता -तं, उच्छरितः -ता -तं.

REMAINS, *s. pl.* शेषाणि, *pl.* शिष्टाणि. See REMAINDER, RELIC, CORPSE. To REMAND, *v. a.* पुनः प्रेर (c. 10. प्रेरयति -यितुं, *ft.* ईर्) or प्रस्था in caus. - (स्थापयति -यितुं), पुनर आह्वे (c. 1. ह्वयति -ह्वानुं), पुनराह्वानं कृ, पुनरपेणं कृ.

REMARK, *s.* (Act of taking notice) अवस्था -क्षणं, निरोद्धा, अपेक्षा, निरूपणं, आलोकनं, see OBSERVATION. - (Notice expressed in words) लिखितं, चर्चा, व्याख्या, अभिधानं, ग्रहणं, कथनं. See NOTE, NOTICE.

To REMARK, *v. a.* अवेष्य, अपेक्ष्य, निरूप्य, भण्. See To OBSERVE, NOTICE.

REMARKABLE, *a.* (Notable, extraordinary) प्रसिद्धः -द्वा -द्वं, विशिष्टः -ष्टा -ष्टं, विशेषेण in comp., लोकप्रसिद्धः &c., ख्यातः -ता -तं, लोक-ख्यातः &c., उल्लृष्टः -ष्टा -ष्टं, स्मरणीयः -या -यं, स्मरणाहः -हो -हं, अपेक्ष्यः श्रो -ष्टे, आश्चर्य्यः -र्य्य -र्य्यं, अद्भुतः -ता -तं. - (To be observed) विभाष्यः -व्या -व्यं, see OBSERVABLE, NOTICEABLE.

REMARKABLE, *adv.* विशिष्टप्रकारेण, उल्लृष्टप्रकारेण, अद्भुतं, स्मरणीयं.

REMARKED, *p. p.* अभिहितः -ता -तं, भणितः &c., कथितः &c., निरूपितः &c.

REMARKED, *p. p.* पुनरुद्धः -दा -दं, पुनर्विवाहितः -ता -तं, पुनरुद्धाहितः &c.

REMEDIAL, *a.* प्रतिकार्यः -र्य्य -र्य्यं, प्रतीकार्यः &c., उपायसाध्यः -ध्या -ध्यं, उपायप्राप्तकार्यः &c., चिकित्स्यः -त्या -त्स्यं, चिकित्सनीयः -या -यं.

चिकित्सितं शक्यः &c., शमनीयः -या-यं, उपायपरिहाय्यः &c., परिहाय्यः &c., समाधेयः -या-यं, प्रतिसमाधेयः &c., परिच्छेद्यः -द्या-द्यं, उपाययोग्यः -या-यं, उपचारयोग्यः &c., शक्यप्रतिकारः -रा-रं, शक्यपरिच्छेदः -दा-दं, शक्योपचारः -रा-रं, शक्योपायः -या-यं, विद्यमानप्रतीकारः &c.

REMEDIAL, *a.* प्रतिकारकः -का-कं, प्रतीकारी -रिणी -रि (न्), उपायसाधकः -का-कं, उपायदः -दा-दं, उपायकारी &c., परिहारकः &c., अभिघातो &c., प्रतिघातो &c.

REMEDIED, *p. p.* प्रतिकृतः -ता-तं, परिच्छिन्नः -त्रा-त्रं, परिहृतः -ता-तं, चिकित्सितः -ता-तं, शमितः &c., उपायसाधितः &c., उपायप्रतिकृतः &c., लघोपयः -धा-धं.

REMEDILSS, *a.* निरुपायः -या-यं, अनुपायः &c., उपायहीनः -ना-नं, निरुपचारः -रा-रं, उपचारशून्यः -न्या-न्यं, उपायसाध्यः -ध्या-धं, गतिहीनः -ना-नं, अप्रतिकारः -रा-रं, अपरिच्छेदः -दा-दं. See IRREMEDIAL, INCURABLE.

REMEDY, *s.* (Medicine) भेषजं, भेषज्यं, औषधं, अगदः, वैद्योपचारः—(That which cures or counteracts an evil of any kind) प्रतिकारः, प्रतीकारः, प्रतिक्रिया, प्रतिविधिः *m.*, उपायः, उपचारः, परिच्छेदः, प्रतिसमाधानं, समाधानं, अभिघातः, प्रतिघातः, उपचर्या, उपक्रमः, चिकित्सा; 'mild remedy,' सामोपायः, सामोपचारः, सौम्योपचारः; 'violent remedy,' राक्षोपायः.

To REMEDY, *v. a.* प्रतिकृ, प्रतिसमाधा (c. 3. -दधाति -धातुं), समाधा, उपायेन प्रतिकृ or शम् (c. 10. शमयति -यितुं), कृत् in des. (चिकित्सति -त्सितुं), स्वस्य -स्यां कृ, परिच्छिद (c. 7. -च्छिनत्ति -छेत्तुं), उपचारं कृ, उपायप्रयोगं कृ, भिषज् (nom. भिषज्यति), औषधीकृ; 'by mild measures,' सामोपायैः प्रतिकृ.

To REMEMBER, *v. a.* स्मृ (c. 1. स्मरति. स्मर्त्तुं), अनुस्म, संस्म, अनुसंस्म, अभिसंस्म, अनुचिन्त् (c. 10. -चिन्तयति -यितुं), समनुचिन्त्, अनुबुध (c. 4. -बुध्यते -बोद्धुं), स्मरणं कृ, हृदये कृ, मनसि कृ.—(Recollect) स्मृ, अभिज्ञा. See TO RECOLLECT.

REMEMBERED, *p. p.* स्मृतः -ता-तं, संस्मृतः &c., हृदयस्थः -स्या-स्यं, हृदतः &c.

REMEMBERER, *s.* स्मर्त्ता *m.* (त्रै), स्मरणकृत्, स्मृतिमान् *m.* (त्रै), अनुचिन्तकः.

REMEMBRANCE, *s.* स्मरणं, स्मृतिः *f.*, संस्मृतिः *f.*, संस्मरणं, अनुस्मृतिः *f.*, स्मर्त्तृत्वं, अविस्मृतिः *f.*, अनुचिन्ता, धारणं -णा, अवधारणं; 'continual remembrance,' सन्ततस्मरणं. See RECOLLECTION.—(Memorial, memento) स्मारकवस्तु *n.*, स्मारकविषयः, स्मरणं, स्मरणार्थकवस्तु *n.*, स्मृतिचिह्नं; 'of friendship,' प्रीतिदानं, प्रीतिदायं. See MEMORIAL.

REMEMBRANCER, *s.* स्मारकः, स्मरणः -गं, उद्बोधकः, स्मरणकारी *m.* (न्).

To REMIND, *v. a.* स्मृ (c. 10. स्मारयति -यितुं), संस्म, अनुस्म, बुध् (c. 10. बोधयति -यितुं), उद्बुध्, प्रबुध्, प्रतिबुध्, सूच् (c. 10. सूचयति -यितुं), स्मरणं कृ, स्मृतिं or स्मरणं जन् (c. 10. जनयति -यितुं), सूचनं कृ. 'The construction of the sentence will require 2 acc.; as, 'the Kandali with its flowers reminds me of her eyes,' कुसुमैः कन्दली स्मारयति मां लोचने तस्याः; 'the Vimba reminds me of her lower lip,' विम्बं स्मारयति माम् अपरं तस्याः.

REMINDED, *p. p.* स्मारितः -ता-तं, उद्बोधितः -ता-तं, उद्बुद्धः -द्वा-द्धं.

REMINING, REMINDER, *part. of s.* स्मारकः -का-कं, स्मृतिजनकः -का-कं, स्मरणः -णा-णं, उद्बोधकः -का-कं, उपलम्भकः -का-कं.

REMINISCENCE, *s.* स्मृतिः *f.*, स्मरणं. See MEMORY, RECOLLECTION.

REMISS, *a.* अनवधानः -ना-नं, अनवहितः -ता-तं, असावधानः &c., उपेक्षकः -का-कं, निरपेक्षः -स्या-स्यं, मन्दादरः -रा-रं, अव्यवसायी -यिनी -यि (न्), अव्यवसायवान् -वती -वत् (त्), शिथिलः -ला-लं.

शिथिलोद्योगः -गा-गं, शिथिलयलः -ला-लं, शलसः -सा-सं, प्रमत्तः -त्रा-त्रं. REMISSION, *s.* (Relaxation) शिथित्वं, शिथिलता, मोचनं, मुक्तिः *f.*—(Abatement) शान्तिः *f.*, उपशान्तिः *f.*, शमः, उपशमः—(Release) मुक्तिः *f.*, विमुक्तिः *f.*, मोक्षः, उद्धारः, निस्तारः, विमर्जनं. (Pardon) क्षमा, क्षान्तिः *f.*, मोचनं, मुक्तिः *f.*, निष्कृतिः *f.*; 'of sin,' पापमोचनं, पापमुक्तिः *f.*, पापमर्जना—(Intermission) विरामः, विरतिः *f.*, रुचरतिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, विच्छेदः, छेदः; 'of study,' &c., अवस्यशः, अनवधायः, अध्ययनविरामः, अध्ययननिवृत्तिः *f.*

REMISSLY, *adv.* अनवधानेन, अनवहितं, मन्दादरं, अनपेक्षया, मग्रेषित्वं.

REMISSNESS, *s.* अनवधानं -नता, अनवहितत्वं, उपेक्षा, अनपेक्षा, अनपेक्षा, अव्यवसायः, प्रमादः, प्रमत्तता, शिथिलं, शिथिलता, यत्नशिथिलं, शयलः.

To REMIT, *v. a.* (Relax, slacken) शिथिलीकृ, शिथिल (nom. शिथि-ल्यति -यितुं), मुच् (c. 6. मुञ्चति, मोक्षं, c. 10. मोचयति -यितुं), विमुच, अवमृज्, विमृज्—(Abate, diminish) शम् (c. 10. शमयति -यितुं), उपशम्, व्यतीकृ, लपृकृ—(Release, relinquish) मुच, विमुच, मोक्ष, विमृज् (c. 6. -मृजति -मृष्टुं), अवमृज्, लज्—(Pardon) क्षम् (c. 1. क्षमते -ति, क्षन्तुं), संक्षन्, मुच, विमुच, पापमोचनं कृ. (Transmit, as money, &c.) संचर in caus., धनादि संक्रम् in caus., हुडि-कापत्रद्वारा or लेख्यपत्रादिद्वारा धनं सन् in caus.

To REMIT, *v. n.* (Become less intense) शिथिलीभू, शम् (c. 4. शाम्यति शमितुं), उपशम्, प्रशम्, व्यतीभू.

REMITTANCE, *s.* (The act) हुडि-कापत्रद्वारा or लेख्यपत्रादिद्वारा धनसं-मर्पणं or धनसंक्रान्तिः *f.*—(The sum) लेख्यपत्रद्वारा समर्पितधनं.

REMITTED, *p. p.* मुक्तः -क्ता-क्तं, मोचितः -ता-तं, अवमृष्टः -ष्टा-ष्टं, क्षान्तः -न्ता-न्तं, उपशान्तः &c., क्षान्तः &c., लक्षः -क्ता-क्तं.

REMITTENT, *a.* विषमः -मा-मं, मन्ततः -ता-तं, अचिरतः -ता-तं; 'fever,' विषमज्वरः, सन्ततज्वरः.

REMNANT, *s.* शेषः -धं, शिष्टं, अवशिष्टं, उच्छिष्टं. See REMAINDER.

REMONSTRANCE, *s.* आपत्तिः *f.*, आपत्तिवादः, आपत्तिभाषणं, आपत्तिहस्तः, प्रत्यादेशकवादः, प्रवोपवाक्यं, औपदेयिकवादः. See EXPOSTULATION.

To REMONSTRATE, *v. n.* आपत्तिं कृ, आपत्तिप्रवृत्तिं चद (c. 1. चदति -दितुं) or भाष, आपत्तिवादं कृ, प्रत्यादेश (c. 6. -देशयति -तेत्तुं). See TO EXPOSTULATE.

REMORSE, *s.* पश्चात्तापः, पश्चात्तन्तापः, अनुतापः, मनस्तापः, अनुशोचः, अनुशोचनं, अन्वाधिः *m.*, अनुग्रहः.

REMORSEFUL, *a.* पश्चात्तापी -पिनी -पि (न्), अनुतापी &c., अनुतप्तः -ता-तं.

REMORSELESS, *a.* निर्दयः -या-यं, उग्रदग्धः -ग्धा-ग्धं. See RESENTLESS.

REMOVE, *a.* दूरः -गा-रं, दूरस्थः -स्या-स्यं, दूरस्थितः -ता-तं, दूरस्थायी -यिनी -यि (न्), दूरस्थी -स्थिनी &c., विदूरः &c., विप्रकृष्टः -ता-तं, असन्निकृष्टः &c., अमग्निरहितः -ता-तं, दूषितः -त्रा-त्रं, दूषीयान् -यिनी -यि (न्), अनुपस्थायी &c., अनुपस्थः -स्या-स्यं, नोपस्थः &c., नोपस्थता -चो-तृ (तृ), असमोपः -या-यं, आरातीयः -या-यं, परः -रा-रं.

REMOVEDLY, *adv.* दूरं, दूरतः, दूरं, विदूरं, विप्रकृष्टं, असमोपं.

REMOVEDNESS, *s.* दूरता -त्वं, विदूरता -त्वं, दूरस्थता, असन्निकृष्टता, असन्निकृष्टः, विप्रकृष्टः, असमोपता, असमोप्यं, अमन्निकृष्टः.

REMOVABLE, *a.* अपनेयः -या-यं, अपनेतव्यः -व्या-व्यं, अपनयनीयः -या-यं, अपहरणीयः -या-यं, अपहाय्यः -व्या-व्यं, हाय्यः &c., परिहाय्यः &c., अपादेयः -या-यं, व्यावर्त्यः -व्या-व्यं, विनेयः -या-यं, अपसार्यः &c., स्थानान्तरकरणीयः &c.

REMOVAL, *s.* (Act of removing or causing to change place) अपनयनं, विनयनं, अपसारणं, उत्सारणं, निःसारणं, सारणं, अपहरणं

हरणं, अपहारः, परिहारः, अपकर्षणं, अपादानं, अपवर्जनं, अपनोदः-
-दनं, अपनृक्तिः, चालनं, विचालनं, स्थानान्तरीकरणं, स्थानान्तरीकरणं.
—(State of being removed, change of place, going away)
स्थानभेदः, स्थलभेदः, स्थानान्तरं, स्थलान्तरं, अपगमः, अपायः, विचलनं,
अपसरः-रणं, अपयानं, आपृक्तिः, आपृतिः, आपृतिः—(Act of displacing
or expelling) निरसनं, निरामः, अपासनं, निराकरणं, निराकृतिः, अपाकृतिः,
अपाकरणं, निष्कासनं, निःकासनं, अपसारणं, अपनोदनं,
वहिष्करणं, दूरीकरणं, निकृतिः, 'from an office,' पदात् or
स्थानात् प्रभंशनं or निराकरणं, पदभंशनं—(Putting an end to)
सगहनं, नाशः-शनं, परिच्छेदः, उच्छेदः, उद्धरणं, अभिधातः, प्रतिधातः,
मथनं, सिद्धिः, प्रतिकारः, प्रतीकारः; 'removal of obstacles,'
विघ्ननाशनं, विघ्नसिद्धिः, विघ्नखण्डनं; 'of ignorance,' अज्ञानखण्डनं;
'of disease,' रोगनाशः, रोगप्रतीकारः; 'of fear,' भयप्रतीकारः.

To REMOVE, v. a. (Take away) अपनी (c. 1. -नयति -नेतुं), विनी,
अपनी, अपमृ (c. 10. -मारयति -यितुं), उत्तृ, निःसृ, सृ, अपदृ (c. 1.
-हरति -हर्तुं), हृ, अपकृष (c. 1. -कर्षति -कृषुं), अपकृष, अवकृष
अपादा (c. 3. -ददाति -दातुं), अपनुद् (c. 6. -नुदति -नोदुं), अपानुद्,
अपनुद्, अपानुद्, अपोह (c. 1. अपोहते -ति -हितुं, rt. जह्), अपोह.
—(Move, cause to change place) विचल (c. 10. -चालयति -यितुं),
चल, स्थानान्तरं गम in caus., स्थानान्तरीकृ, स्थलान्तरीकृ, अन्यत्र कृ.
—(Displace, expel) निरम (c. 4. -अस्यति -सितुं), अपाम्, निराकृ,
अपाकृ, निष्कृ (c. 10. -कामयति -यितुं), अपमृ in caus., अपनुद्,
अपसिध (c. 1. -मेधति -मेधुं), वहिष्कृ, वहिः कृ, दूरीकृ; 'from an
office, &c.,' पदात् or स्थानात् प्रभंश (c. 10. -भंशयति -यितुं) or भंश
or व्यु in caus. (आवयति -यितुं) or निराकृ.—(Put an end to)
सष्ट (c. 10. -खण्डयति -यितुं), नश (c. 10. -नाशयति -यितुं), उद्धृ (c. 1.
उद्धरति, उद्धर्तुं, rt. हृ), उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेदुं), परिच्छिद्, प्रतिकृ;
'doubt is removed,' अपनोयते or निर्णीयते संशयः.

To REMOVE, v. n. (Move or change place) चल (c. 1. -चलति -लितुं),
विचल, स्थानान्तरं गम् (c. 1. गच्छति -गन्तुं), स्थलान्तरं गम् or या.—
(Change residence) यासान्तरं गम् or या, गृहान्तरं गम्.—(Go
away) अपगम, अपमृ (c. 1. -सरति -सर्तुं), अपया (c. 2. -याति -तुं).
Remove, s. (Removing or changing place), see REMOVAL.—
(Going away) अपगमः, अपसरः-रणं, अपयानं.—(Step in a scale)
पदं, पदविः-यो f., क्रमः.

REMOVED, p. p. (Taken away) अपनीतः -ता -तं, अपसारितः &c.,
उत्सारितः &c., निःसारितः &c., अपदृतः -ता -तं, दृतः &c., अपक-
र्षितः &c., अपनोदितः &c., अपोदः -दा -दं.—(Moved, changed
in place) चालितः -ता -तं, विचालितः &c., स्थानान्तरीकृतः -ता -तं,
स्थानान्तरगतः &c., स्थानान्तरद्गतः &c., स्थानान्तरद्गमितः &c., स्थाना-
न्तरप्राप्तः -प्ता -प्तं, स्थलान्तरीकृतः &c., आपृप्तः -प्ता -प्तं, आपृतः &c.—
(Displaced, expelled) निरस्तः -स्ता -स्तं, अपास्तः &c., उदस्तः &c.,
परास्तः &c., निराकृतः -ता -तं, अपाकृतः &c., निष्कासितः &c., वहिष्कृतः
&c., दूरीकृतः &c., निर्धृतः -ता -तं, अपधृतः &c., निकृतः &c., विप्र-
कृतः &c., अपकृष्टः -ष्टा -ष्टं, अवकृष्टः &c., प्रत्यादिष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रत्याख्यातः
-ता -तं; 'from office,' स्थानभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं, स्थानात्प्रभंशितः &c., पदव्या-
धितः -ता -तं.

REMOVER, s. अपनोता m. (नृ), अपनायकः, विनायकः, अपहारकः, अप-
हारी m. (न), हारी m., हारकः, हरः in comp., अभिहरः, अपकर्षी m.
(न), अपनोदकः, अपहः in comp., हः in comp., प्रः in comp.,
नाशकः, नाशी m., खलकः in comp.; 'remover of obstacles,'

विघ्नविनायकः, विघ्नहारी m., विघ्नहृ, विघ्ननाशकः, विघ्ननाशनः; 'of
fear,' भयापहः; 'of disease,' रोगघ्नः, रोगहः, रोगानकः; 'of
wind,' मास्तापहः.

To REMUNERATE, v. a. See To RECOMPENSE, REWARD, COMPENSATE.
REMUNERATED, p. p. गृहीतपारितोषिकः -का -कं, गृहीतवेतनः -ना -नं.
REMUNERATION, s. पारितोषिकं, वेतनं, फलं, निस्तारः, see COMPENSATION.
RENCOUNTER, s. See ENCOUNTER, CLASH, COLLISION.

To REND, v. a. दृ (c. 9. दृणाति, दरितुं -रीतुं, c. 10. दारयति -यितुं),
विद्, अवद्, भिद् (c. 7. भिनत्ति, भेदुं), विभिद्, निभिद्, विदल् (c. 10.
-दलयति -यितुं), विदलीकृ, दल्, छिद्, व्यवच्छिद्, विच्छिद्, खद् (c. 10.
-खण्डयति -यितुं); 'in two,' द्विधा भिद् or छिद्, द्विखण्डकृ.

RENDER, s. (One who tears) विदारकः, दारकः, विभेदकः.

To RENDER, v. a. (Pay back, restore) प्रतिदा, पुनर् दा, प्रमृ in caus.
(प्रत्यपेयति -यितुं, rt. च्), प्रतिपद in caus.—(Give, afford) दा,
प्रदा, प्रमृ (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), प्रतिमृ, प्रतिपद् (c. 10. -पादयति
-यितुं), च् in caus. (अपेयति -यितुं), उपस्था in caus., उपक्वृ.—
(Cause to be, make, effect) कृ, जन् (c. 10. जनयति -यितुं), साप् (c. 10. साधयति -यितुं), उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), युक्तं -क्ता कृ,
विशिष्टं -ष्टा कृ, कल् (c. 10. कलयति -यितुं). Or more commonly
expressed by the use of the caus. form of any verb; as,
'to render proud,' दृप् in caus. (दपेयति -यितुं); 'to render
fat,' च् in caus. (आपयति -यितुं); 'to render illustrious,'
यशस्विनं कृ, कीर्त्तिं दा.—(Translate) भाषान्तरीकृ, सवन्.

RENDERED, p. p. (Restored) प्रतिदत्तः -त्ता -त्तं, प्रत्यपितः -ता -तं, प्रति-
पादितः &c.—(Given) दत्तः -त्ता -त्तं, अर्पितः &c.—(Made, caused
to be) कृत in comp., जात in comp., जनितः -ता -तं, or ex-
pressed by the pass. part. of the caus. form; 'rendered
poor,' दरिद्रीकृतः -ता -तं; 'rendered proud,' जातदपः -पा -पं,
दर्पितः -ता -तं; 'rendered beautiful,' शोभितः -ता -तं; 'rendered
populous,' वासितः -ता -तं; 'rendered unfriendly,' विकारितः -ता -तं.

RENDERING, s. (Version) भाषान्तरं, पाठः, पाठान्तरं.

RENDEZ-VOUS, s. समागमस्थानं, सङ्गमस्थानं, सङ्केतस्थानं, सङ्केतस्थलं.

To RENDEZ-VOUS, v. n. सङ्केतस्थाने समागम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) or संगम.

RENDING, s. विदारः-रणं, दारणं, विदरः, विभेदनं, भिदा, स्फुटनं.

RENEGADE, RENEGADO, s. स्वपक्षत्यागी m. (नृ), स्वधर्मत्यागी m., स्वधर्मभ्रष्टः.

To RENEW, v. a. (Make new) नवीकृ, नवीनीकृ, नवं -वा कृ, नवीनं
-ना कृ, नूतनं -ना -नी कृ, नूतनीकृ.—(Restore to a former state
repair) पृष्ठवत् कृ, पृष्ठोवस्थां or पृष्ठदशां गम् (c. 10. गमयति -यितुं)
or नी (c. 1. नयति, नेतुं), प्रतिसमाधा, प्रतिकृ, प्रतिसंकृ, उद्धृ (c. 1.
उद्धरति, उद्धर्तुं, rt. हृ), उद्धरणं कृ, जौणोद्धारं कृ.—(Make or do
again) पुनः कृ, वारं वारं कृ, मुहुः कृ.—(Begin again) पुनर्
आरम्भ, पुनारम्भं कृ.

RENEWABLE, a. नवीकरणीयः -या -यं, पुनःकरणीयः &c., उद्धरणीयः &c.

RENEWAL, s. (Making new) नवीकरणं, नवीनीकरणं, नूतनीकरणं.
(Restoration to a former state, repairing) पृष्ठोवस्थां, प्रति-
समाधानं, सन्धानं, समाधानं, उद्धरणं, उद्धारं, जौणोद्धारः.—(Doing
again, beginning again) पुनःकरणं, पुनारम्भः.

RENEWED, p. p. नवीकृतः -ता -तं, नवीनीकृतः &c., पुनःकृतः &c., पृष्ठ-
वत्कृतः &c.

To RENOUNCE, v. a. (Disown, disclaim) प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं),
प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति -देदुं), निहृ (c. 2. -हृते -होतुं), अपहृ, निरस्त

(c. 4. -अस्थिति-सितुं), अपास, उदस्, व्युदस्, निराकृ, प्रत्याचक्ष, न स्वीकृ, न ग्रह, न अङ्गीकृ.—(Relinquish) त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्, संत्यज्, हा (c. 3. नहाति, हातुं), विहा, अपहा, अपाहा, उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), विसृज्, अवसृज्, व्यपसृज्, अपसृज्, प्रोञ्ज् (c. 6. -उञ्जति -ञ्जितुं), उञ्ज्, पुष्टाः कृ; 'to renounce the world,' सत्यस्, सत्यासं कृ, सर्वसङ्गान् परित्यज्.

RENOUNCED, *p. p.* प्रत्याख्यातः -ता -तं, प्रत्यादिहः -हा -हं, त्यक्तः -क्ता -क्तं, परित्यक्तः &c., निरस्तः -स्ता -स्तं, अपास्तः &c., सत्यस्तः &c.

TO RENOVATE, *v. a.* नवीकृ, नवीनीकृ, नूतनीकृ, पूर्येवक्तृ. See TO RENEW.

RENOVATED, *p. p.* नवीकृतः -ता -तं, पूर्येवक्तृतः &c. See RENEWED.

RENOVATION, *s.* नवीकरणं, नवीनीकरणं, नवता, नवीनता, नूतनावस्था, नवताप्राप्तिः *f.* उद्धारः. See RENEWAL.

REOWN, *s.* कीर्तिः *f.*, ख्यातिः *f.*, यशस् *m.*, विभ्रुतिः *f.*, प्रतिपत्तिः *f.*, प्रख्यातिः *f.*, प्रतिख्यातिः *f.*, आख्या, प्रख्या. See FAME.

REOWNED, *a.* कीर्तिमान् -मती -मत् (त्), यशस्वी -स्विनी -स्वि (न्), ख्यातः -ता -तं, आख्यातः &c., प्रख्यातः &c., प्रसिद्धः -द्धा -द्धं, सुप्रसिद्धः &c., जगत्प्रसिद्धः &c., ख्यातापन्नः -न्ना -न्नं, प्रतिष्ठितः -ता -तं, आख्या-सम्पन्नः -न्ना -न्नं, प्रथितः -ता -तं, विभ्रुतः &c., महायशः -शः -शः (स्), प्राप्रयशः &c., कीर्तियुतः -ता -तं, कीर्तियुक्तः -क्ता -क्तं, नामधारी &c., रुढः -दा -दं.

RENT, *p. p.* (Torn) विदारितः -ता -तं, विदीर्णः -र्णा -र्णं, दारितः &c., दीर्णः &c., प्रविदारितः &c., दलितः -ता -तं, विदलितः &c., भिन्नः -न्ना -न्नं, विभिन्नः &c., पाटितः -ता -तं, स्फुटः -टा -टं, स्फुटितः -ता -तं.

RENT, *s.* (Fear) छिद्रं, भेदः, भिन्नः *f.*, भङ्गः, विदरः, दरी, दारणं, छेदः.—(Revenue) करः, महाकरः, उत्पन्नं, see PRODUCE.—(Sum paid for any thing held of another) करः, मूल्यं; 'raising the rent of land,' परिचायः.

TO RENT, *v. a.* (Grant the possession of lands &c., by lease, for a certain sum) पट्टोलिकापूर्ये निरूपितमूल्यमपेक्ष्य क्षेत्रगृहादि परप्रयोजनीयं दा, आविहितकालाद् वार्षिकमूल्यमपेक्ष्य क्षेत्रगृहादि परहस्ते सम् in caus.—(Take or hold by lease) पट्टोलिकापूर्ये वार्षिकमूल्यं प्रतिज्ञाय क्षेत्रगृहादि परहस्ताद् ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or परहस्ताद् गृहीत्वा प्रयुज् or परहस्ताद् गृहीत्वा अध्यास् or अधिवस्.

RENTAL, RENT-ROLL, *s.* करपरिसंख्या, करपरिसंख्यापत्रं.

RENTER, *s.* (One who leases) पट्टदायी *m.* (न्), पट्टदः.—(One who takes on lease) पट्टदायी *m.* (न्), पट्टग्राही *m.*, पट्टधारी *m.*, पट्टोलिकाधारी *m.*

RENUNCIATION, *s.* प्रत्याख्यानं, प्रत्यादेशः, त्यागः, परित्यागः, उत्सर्गः, उत्सर्जनं, विसर्गः, विसर्जनं, निरसनं, निरासः, प्रोञ्जनं, वर्जनं, परिहारः, अस्वीकारः, अग्रहणं; 'of the world,' सत्यासः, सत्यासितं, सर्वसङ्गपरित्यागः.

REPAID, *p. p.* प्रतिदत्तः -त्ता -त्तं, पत्यपितः -ता -तं, प्रतिकृतः -ता -तं.

TO REPAIR, *v. a.* (Restore to a sound state, after decay, &c.)

प्रतिस्मापा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं), पुनः समापा, पुनः सन्धा, उड् (c. 1. उडरति, उडर्तुं, rt. ड्), उडारं कृ, जोषीडारं कृ, जोषीडरणं कृ, प्रतिकृ, प्रतिसं कृ, पुनः स्वस्थं -स्थां कृ or स्वस्थीकृ, पुनः सुस्थं -स्थां कृ or सुस्थ (nom. सुस्थयति -यितुं), साध् (c. 10. साधयति -यितुं), पूर्येवक्तृ कृ, सन्धानं कृ, प्रतिस्मापानं कृ.—(Make good a loss) क्षतिं कृ (c. 10. पूरयति -यितुं) or सम्पृ, क्षतिपूरणं कृ, क्षतिनिष्कृतिं कृ, क्षतिं निष्कृ or शुष् (c. 10. शोषयति -यितुं), हानिपूरणं कृ, हानि-प्रतिकारं कृ.

TO REPAIR, *v. n.* (Have recourse, go to) आश्रि (c. 1. -श्रयति -यितुं),

श्रि, आश्रयणं कृ, श्ररणार्थं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or आगम् or उपगम् or अभिगम् or प्रतिगम् or या (c. 2. याति -तुं) or अभिया or प्रमाया or इ (c. 2. इति -तुं), अश्रुपे.

REPAIR, *s.* प्रतिस्मापानं, सन्धानं, पुनः सन्धानं, समापानं, साधनं, उद्धारः, जोषीडारः, जोषीडरणं, प्रतिकारः, प्रतीकारः, प्रतिकरणं, स्वस्थकरणं, सुस्थकरणं, पूर्येवक्तारणं.

REPAIRED, *p. p.* जोषीडृतः -ता -तं, पुनः सन्धितः -ता -तं, पुनः सार्धितः &c., प्रतिस्माहितः &c., पुनः समाहितः &c., पूर्येवक्तृतः &c., प्रतिकृतः &c., स्वस्थीकृतः &c., स्वस्थः -स्था -स्थं, सुस्थीकृतः &c., सुस्थितः &c.

REPAIRER, *s.* जोषीडारकः, जोषीडर्ता *m.* (न्), सन्धाता *m.* (न्).

REPARABLE *a.* सन्धेयः -या -यं, समाधेयः &c., प्रतिस्माधेयः &c., साध्यः -ध्या -ध्यं, साधनीयः -या -यं, प्रतिकार्यः -र्या -र्यं, उद्धार्यः &c. उद्धार-णीयः -या -यं.

REPARATION, *s.* (Repair), see above.—(Amends) क्षतिपूरणं, हानि-पूरणं, क्षतिनिष्कृतिः *f.*, हानिनिष्कृतिः *f.*, क्षतिशोधनं. See INDEMNITY, COMPENSATION.

REPARTEE, *s.* रसिकोत्तरं, सरसोत्तरं, सरसप्रत्युक्तिः *f.*, भङ्गः *f.*

REPAST, *s.* आहारः, भोजनं, भक्षणं, भक्षिका, अशनं, प्राशनं, अन्नाहारः; 'light repast,' लघुभोजनं, लघ्वाहारः, अल्पाहारः, उपाहारः, फलाहारः.

TO REPAV, *v. a.* प्रतिदा (c. 3. -ददाति -दत्ते -दातुं), पुनर् दा or प्रदा, पुनर् कृ in caus. (अर्पयति -यितुं), प्रत्यृ, पुनः प्रतिपद् (c. 10. -पाद-यति -यितुं) or प्रयम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), निर्वयत् (c. 10. -यातयति -यितुं), निवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), प्रतिकृ.—(Requite) प्रतिकृ, निर्वयत्, प्रतिफल (nom. प्रतिफलयति -यितुं); 'to repay a kindness,' प्रत्युपकारं कृ, प्रत्युपकृ; 'an injury,' प्रत्यपकृ, प्रत्यपकारं कृ.—(Compensate) प्रतिफलं दा, निष्कृतिं दा or कृ, निस्तारं कृ, अपाकृ, निष्कृ, see TO COMPENSATE, RECOMPENSE.

REPAYMENT, *s.* प्रतिदानं, पुनर्दानं, प्रत्यर्पणं, पुनर्पणं, प्रतिपादनं, पुनः प्रतिपादनं, निर्वोतनं, निर्वर्त्तनं, प्रतिफलं. See REQUIT, RECOMPENSE, COMPENSATION.

TO REPEAL, *v. a.* परावृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), निवृत्, प्रचारपरवर्त्तं कृ, प्रचारनिवर्त्तनं कृ, लुप् (c. 6. लुप्यति, लोभुं), लोपं कृ, प्रचारलोपं कृ, खस् (c. 10. खसयति -यितुं), प्रचारखस्यनं कृ, अवहृ in caus. (-रोपयति -यितुं), प्रचारभङ्गं कृ, प्रचारभन्नं कृ, उच्छिद्, उच्छेदं कृ, प्रचारोच्छेदं कृ, प्रचाररोधं कृ.

REPEAL, *s.* परावर्त्तः -वर्त्तनं, निवर्त्तनं, प्रचारपरवर्त्तः, प्रचारनिवर्त्तनं, लोपः, प्रचारलोपः, खस्यनं, अवरोपः -पणं, भङ्गः, प्रचारभङ्गः, अनुशयः, उच्छेदः, निरुद्धरणं.

REPEALABLE, *a.* परावर्त्यः -र्या -र्यं, निवर्त्यः &c., लोपनीयः -या -यं.

REPEALED, *p. p.* परावृत्तः -त्ता -त्तं, परावर्त्तितः -ता -तं, निवर्त्तितः &c., निवृत्तः -त्ता -त्तं, लुप्तः -त्ता -त्तं, खसितः -ता -तं, अवरोपितः &c., उच्छिन्नः -न्ना -न्नं.

REPEALER, *s.* परावर्त्तकः, लोपकारो *m.* (न्), परावर्त्तवादी *m.* (न्).

TO REPEAT, *v. a.* (Say again) पुनर् वद् (c. 1. वदति -दितुं), अनुवद्, मुहूर् वद्, अनुवच् (c. 2. -वक्ति -क्ते), पुनर् वच्, पुनरुक्तिं कृ, पुनर्वचनं कृ, मुहूर्वचनं कृ, आखेद् (c. 1. -खेडति -डितुं), पुनर् भाष्, मुहूर्भाषां कृ.—(Do or make again) पुनः कृ, पुनः पुनः कृ, मुहुः कृ, पुनर् विधा, पुनर् अनुशा or आनृत् in caus., मुहूर् अनुशा, वारं वारं कृ.—(Rehearse, recite) पठ् (c. 1. पठति -ठितुं), सम्पद्, अनुवद्, कप् (c. 10. कथयति -यितुं), साख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), समाख्या, श्रु (c. 10. आवयति -यितुं), गृ (c. 9. गृणाति, गरितुं -रीतुं), पठनं कृ.

(Tell) कच्, वद्.—(A sound or word) आयेद्, आयेडनं क्.

REPEATED, *p. p.* (Said again) पुनरुक्तः -क्ता -क्ते, मुहुर्मुहुः &c., पुनर्भाषितः -ता -ते; 'said twice,' द्विरुक्तः -क्ता -क्ते.—(Done again or often) पुनः कृतः -ता -ते, पुनरावृत्तः -क्ता -क्ते, पुनरावर्तितः -ता -ते, पुनः पुनः कृतः &c., मुहुः कृतः &c., वारं वारं कृतः &c., पौनःपुनिकः -की -के, अभीष्टः -क्षा -क्ष्यं; 'twice,' द्विरावृत्तः &c.—(Recited, told) पठितः -ता -ते, कथितः &c.

REPEATEDLY, *adv.* पुनः, पुनर्, मुहुम्, मुहुर्मुहुम्, वारं वारं, अनुवारं, असकृत्, भूयस्, भूयोभूयस्, बहुवारं, वारं, शश्वत्, अनेकशस्.

REPEATER, *s.* अनुवादकः, अनुवादी *m.* (न्), कथकः, आख्यायकः.

To REPEL, *v. a.* प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति -न्ते), पराहन्, व्याहन्, प्रतिमृ (c. 10. -सारयति -यितुं), अपास, प्रतिवृ (c. 10. -वारयति -यितुं), निवृ, वृ, अपानुद् (c. 6. -नुदति -नोन्ते), व्यपानुद्, अपनुद्, प्रतिक्षिप (c. 6. -क्षिपति -क्षिप्ते), समवक्षिप, प्रतिबाध (c. 1. -बाधते -यितुं), निरस् (c. 4. -अस्यति -असितं), अपास, परास, निराकृ, अपाकृ, प्रतिकृ, अपोह (c. 1. -ऊहते -हितुं), अपावृत्त in caus., प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति -हेष्टुं), निवृत्त in caus. See To resist.

REPELLED, *p. p.* पराहन् -ता -ते, प्रतिहन्तः &c., व्याहन्तः &c., प्रतिसारितः -ता -ते, प्रतिवारितः &c., परास्तः -स्ता -स्तं, निरस्तः &c., निराकृतः &c., अपावृत्तः -क्ता -क्ते, अपनोदितः -ता -ते.

REPELLENT, REPELLING, *a. or part.* प्रतिघाती -तिनी -ति (न्), प्रतिवारकः -का -के, निवारकः &c., प्रतिवारणः -णा -णं, प्रतिसारकः &c., प्रतिकारकः -का -के; 'a repellent,' प्रतिकारः -रं, प्रतीकारः -रं.

REPELLING, *s.* प्रतिघातः -तनं, प्रतिसारणं, प्रतिवारणं, निवारणं, वारणं, निराकरणं, निरसनं, परासनं, प्रतिकारः, प्रतिकरणं.

To REPEL, *v. n.* (Feel regret or remorse) अनुतप् in pass. (-तप्यते), पश्चात् तप्, प्रत्यनुतप्, पश्चात् सन्तप्, तप्, मनसा तप्, अनुशुच (c. 1. -शोचति -चितुं), पश्चात् शुच, खिद् in pass. (खिद्यते), पश्चात् खिद्, अनुशि (c. 2. -शते -शयितुं), पापस्मृत्या पीड in pass., अनुतापं कृ, पश्चात्तापं कृ, अनुतपः -प्ता -प्ते भू, सन्तपः &c. भू, अनुशोकं कृ, अनुशयं कृ.—(Change the mind) मनः परिवर्त (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं) or परावृत् or व्यावृत्, अन्यमानसोभ.

REPENTANCE, *s.* पश्चात्तापः, अनुतापः, सन्तापः, पश्चात्सन्तापः, मनसापः, अनुशोकः, अनुशोचनं, अनुशयः दृष्टकृतखेदः, पापखेदः, खेदः, पश्चात्खेदः, अन्वाधि *m.*, पश्चात्लोकः, विस्मृतिः, विप्रतीसारः, विप्रतिसारः, निवर्त्तनं, पश्चात्तापवृद्धिः *f.*, अनुतापवृद्धिः *f.*—(Change of mind) मनःपरिवर्त्तनं, मनःपरावर्त्तनं, मनोव्यावृत्तः.

REPENTANT, *a.* अनुतापी -पिनी -पि (न्), पश्चात्तापी &c., अनुतपः -प्ता -प्ते, अनुशोचकः -का -के, अनुशयी -पिनी &c., पश्चात्तापयुक्तः -क्ता -क्ते, पश्चात्तापयितः -ता -ते, ज्ञातानुतापः -या -पं, ज्ञातपश्चात्तापः &c., ज्ञातानुशोकः -का -के, ज्ञातानुशयः -या -यं, पापस्मृतिपीडितः -ता -ते, दृष्टकृतस्मृतिपीडितः &c., ज्ञातखेदः -दा -दं, खेदान्वितः &c., अनुतापवृद्धिः -द्धिः -द्धि, पश्चात्तापवृद्धिः &c., शाकुणः -णी -णं.

REPENTED, *p. p.* अनुशोचितः -ता -ते, पश्चात् शोचितः &c., अनुशयितः &c.

REPERCUSSION, *s.* प्रतिघातः, प्रतिहतिः *f.*, प्रतिहननं, प्रतिसारणं, परापतनं.

REPERCUSSIVE, *a.* प्रतिघाती -तिनी -ति (न्), पराघाती &c., प्रतिसारकः -का -के.

REPERTORY, *s.* कोषः, कोषागारं, भास्वागारं, सखयागारं, भास्वगृहं.

REPETITION, *s.* (Saying again) अनुवादः, पुनर्वादः, पुनरुक्तिः *f.*, पौनरुक्त्यं, पुनःकथनं, पुनर्वचनं, पुनरुक्त्यं, पुनर्वचनं, मुहुर्भाषा, पुनर्भाषा, अनुलापः; 'saying twice,' द्विरुक्तिः *f.*—(Doing again) पुनःकरणं, मुहुःकरणं, पुनर्विधानं, पुनरनुष्ठानं, पुनरावृत्तिः *f.*, पुनरावर्त्तनं.

आवृत्तिः *f.*, आवर्त्तनं, पौनःपुन्यं; 'doing twice,' द्विरावृत्तिः *f.*—(Of a word or sound) आयेडनं, आयेडितं.—(A word repeated) कथितवाक्यं.—(Of an act) क्रियासममिहादः, क्रियावृत्तिः *f.*—(Recital, rehearsal) पठनं, पाठः, अनुवादः; 'from memory,' अभ्यसनं, अभ्यासः.

To REPINE, *v. n.* व्यष (c. 1. व्यथते -यितुं), शुष (c. 1. शोचति -चितुं), तप् in pass. (तप्यते), परितप्, सन्तप्, आत्मानं तप् in caus. or व्यष in caus., खिद् in pass. (खिद्यते), अवसद् (c. 1. -सोदति -सन्ते), द्वे, परिद्वे, द्वे.

REPINING, *s.* आत्मव्याथा, मनस्तापः, मनःसन्तापः, मनोव्याथा, अवसादः.

To REPLACE, *v. a.* (Put again in its place) स्वस्थाने पुनर् च in caus. (अधेयति -यितुं) or पुनर् धा (c. 3. दधाति, धातुं) or पुनर् आधा or पुनः स्या in caus. (स्थापयति -यितुं) or पुनर् न्यस्, प्रतिमृ (c. 10. -सारयति -यितुं), पुनराधानं कृ, पुनरर्पणं कृ, पुनःस्थापनं कृ.—(Supply the place of) उपरूप (c. 10. -कल्पयति -यितुं), उपसृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), उपमर्जनं कृ, प्रतिनिधिं दा.

REPLACED, *p. p.* पुनरर्पितः -ता -ते, पुनःस्थापितः &c., प्रतिमारितः &c.

To REPLENISH, *v. a.* पू (c. 10. पूरयति -यितुं), पुनः पू, पुनः सम्पू.

REPLENISHED, *p. p.* पूरितः -ता -ते, सम्पूर्णः -र्णा -र्णं, समृद्धः -द्धा -द्धं.

REPLETE, *a.* पूर्णः -र्णा -र्णं, सम्पूर्णः -र्णा -र्णं, परिपूर्णः &c., पर्याप्तः -प्ता -प्ते, पूरितः -ता -ते, संकीर्णः -र्णा -र्णं, आकीर्णः &c., आद्यः -द्या -द्यं in comp., मयः -यो -यं in comp.; 'replete with knowledge,' विद्यापूर्णः &c., सम्पूर्णविद्यः -द्या -द्यं; 'with guile,' मायामयः &c.

REPLETION, *s.* (State of being completely filled) पूर्णता, परिपूर्णता, सम्पूर्णता, पर्याप्तिः *f.*, पूतिः *f.*, आपूर्तिः *f.*, परिपूर्तिः *f.*, आभोगः.—(Fullness of the blood or system from eating, &c.) अतिपुष्टिः *f.*, अतिसंहिम्, रक्तवाहुल्यं, रक्तपृष्टिः *f.*, रक्ताधिक्यं.

REPLICANT, *s.* उत्तरवादी *m.* (न्), प्रतिवादी *m.*, उत्तरपक्षी *m.*

REPLIED, *p. p.* प्रत्युक्तः -क्ता -क्ते, पुनरुक्तः &c. See ANSWERED.

To REPLY, *v. a.* प्रतिवच् (c. 2. -वक्ति -न्ते), प्रतिवद (c. 1. -वदति -दितुं), पुनर् वद्, अनुवद, पुनर् वच्, प्रतिवृ, पुनर् वृ, प्रतिभाष, पुनर् भाष, प्रतिमग्न, पुनर् भग्न; 'he replied,' प्रत्युवाच, पुनराह, प्रवाह, see To answer.—(In law) उत्तरं वद्, उत्तरं कृ, प्रतिवद्.

REPLY, *s.* (Answer) प्रतिवचनं, प्रतिवाक्यं, प्रत्युक्तिः *f.*, प्रत्युक्तं, उत्तरं, प्रत्युत्तरं, प्रतिवाक *f.* (च), प्रतिवादः, प्रतिवाणी -णि *f.*—(In dispute) उत्तरं, प्रत्युत्तरं, कथा, उद्ग्राहः, कोटिः *f.*, प्रत्यर्थं.

To REPORT, *v. a.* (Give an account, relate) आविद् (c. 10. -वेदयति -यितुं), निविद्, विद्, आख्या, ख्या in caus., ज्ञा in caus., विज्ञा in caus., कच्, संकच्, शंस, वृष् in caus.—(Give an official account) अधिकारपूर्वकं विज्ञापनं कृ or आवेदनं कृ or विज्ञा in caus.

REPORT, *s.* (Account given, statement) आवेदनं, विज्ञापनं, विज्ञप्तिः *f.*, वादः, कथा; 'written report,' आवेदनपत्रं, विज्ञापनपत्रं, लेखः.—(Rumor, common talk) प्रवादः, जनप्रवादः, जनवादः, जनश्रुतिः *f.*, जनवाज्ञा, जनरयः, जनवदनी, लोकप्रवादः, लोकवाज्ञा, वाज्ञी, किंवदन्ती, यदन्ती, वादः, उपश्रुतिः *f.*, रयः, वृत्तान्तः, आख्या, चर्चा, उद्गोषः.—(Reputation) कीर्तिः *f.*, ख्यातिः *f.*, यशस *n.*; 'good report,' सुख्यातिः *f.*; 'evil,' कुख्यातिः *f.*, कुकीर्तिः *f.*, अकीर्तिः *f.*, कीलानं.—(Sound, noise) शब्दः, ध्वनिः *m.*, क्लृणः -णितां.

REPORTED, *p. p.* (Related) आवेदितः -ता -ते, कथितः &c., विज्ञप्तः -प्ता -प्ते, विज्ञापितः -ता -ते, आख्यातः &c., ज्ञप्तिः &c.—(Rumored) बोधितः -ता -ते, अनोधितः &c., कीर्तितः &c.

REPORTER, *s.* वृत्तान्तलेखकः, समाचारलेखकः, वाक्यसारलेखकः.

TO REPOSE, *v. n.* (Lie, rest) शो (c. 2. शोते, शयितुं), संविशु (c. 6. -विशति -येष्टुं), विश्रम् (c. 4. -आम्यति -अमिन्तुं), शयनं कृ, see TO LIE.—(Rest on) अवलसु, समालसु, संश्रि, समाश्रि, उपाश्रि, निलो, अवलस्यनं कृ.—(Confide in) विश्रम्, विश्रम्भ.

REPOSE, *s.* विश्रामः, विश्रान्तिः *f.*, विश्रमः, श्रमः, श्रान्तिः, विरामः, श्रमछेदः, ज्ञानिच्छेदः, श्रमनिवृत्तिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, शोः *f.*

REPOSED, *p. p.* विश्रान्तः -न्ता -न्तं, गतश्रमः -मा -मं, गतश्रमः &c., नष्टश्रमः &c., अपहतश्रमः &c., निवृत्तश्रमः &c., छिन्नज्ञानिः -निः -नि.

TO REPOSIT, *v. a.* निधा (c. 3. -दधाति -धातुं), न्यम् (c. 4. -अस्यति -असिन्तुं), न्यासीकृ, रक्षणार्थं न्यम् or निधा, रक्ष् (c. 1. रक्षति -क्षितुं), संरक्ष, निधि कृ.

REPOSITED, *p. p.* न्यस्तः -स्ता -स्तं, निहितः -ता -तं, रक्षितः -ता -तं.

REPOSITORY, *s.* निधिः *m.*, निधानं, साधारः, कोषः, सागरः, भासं, भाजनं, पारं, कोषः-घके, रक्षणस्थानं; 'of conf.' धान्यागारं, धान्यकोषकं.

TO REPREHEND, *v. a.* See TO BLAME, REPROVE, &c.

REPREHENSIBLE, *a.* निन्द्यः -न्धा -न्धं, निन्दनीयः -या -यं, गन्धेः -न्धा -न्धं, गन्धेयः -या -यं, विगन्धेः &c., परिभाषणीयः &c., दूषणीयः &c., दूष्यः -न्धा -न्धं, दूषणाहं -हं -हं, दोषवान् -वती -वत् (त्), सदोषः -या -यं, निन्दापात्रं, निन्दाभाजनं, परिभाषणीयः &c.

REPREHENSION, *s.* निन्दा -न्दनं, उपालम्भः. See REPROOF, BLAME.

TO REPRESENT, *v. a.* (Exhibit) दृश (c. 10. दर्शयति -यितुं), प्रदृश, see TO SHOW.—(Describe) वर्ण (c. 10. वर्णयति -यितुं), अनुवर्ण, विवृ, निरूप; 'in writing or drawing' लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), आलिख्, विलिख्.—(Personate) रूप (c. 10. रूपयति -यितुं), अभिनी, वेधं धृ or भृ.—(State respectfully) निविद् (c. 10. -वेदयति -यितुं), विज्ञा in caus. -ज्ञापयति -यितुं), निवेदनं कृ, विज्ञापनं कृ.—(Stand in the place of) प्रतिनिधिर् भू or अस्, प्रतिभूर अस्, प्रतिपुरुषो भू or अस्.

REPRESENTATION, *s.* (Act of exhibition) दर्शनं, प्रदर्शनं, प्रकाशनं; 'on the stage,' अभिनयः -यनं.—(Description) वर्णनं -ना, अनुवर्णनं, उपवर्णनं, निरूपणं.—(Respectful statement) निवेदनं, विज्ञापनं -ना, विज्ञप्तिः *f.*, आवेदनं, उपन्यासः, उपपादनं.—(Delineation, sketch) आलेख्यं, आलेखनं, लेख्यं.—(Image, likeness, picture) प्रतिरूपं, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिभा, प्रतिमानं, प्रतिमूर्तिः *f.*, मूर्तिः *f.*, प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिविधं, प्रतिख्याया, प्रतिच्छन्दः -न्दकं, चित्रं, चित्रलेखा.

REPRESENTATIVE, *a.* प्रदर्शकः -का -कं, उद्घोषकः -का -कं, प्रतिरूपकः &c.

REPRESENTATIVE, *s.* प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिभूः *m.*, प्रतिपुरुषः, उपसर्जनं.

REPRESENTED, *p. p.* (Exhibited) दर्शितः -ता -तं, प्रदर्शितः &c.—(Described) वर्णितः -ता -तं.—(In a picture, &c.) चित्रलिखितः -ता -तं, आलिखितः &c., see PAINTED.—(Stated respectfully) निवेदितः -ता -तं, आवेदितः &c., विज्ञापितः &c., विज्ञप्तः -न्ता -न्तं, उपन्यस्तः -स्ता -स्तं, उपपादितः &c.—(Having substitutes) सप्रतिनिधिः -धिः -धि, सप्रतिभूः -भूः -भू.

TO REPRESS, *v. a.* नियद् (c. 9. गृह्णाति -ग्रहीतुं), नियम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), संयम्.

RERESSED, *p. p.* निगृहीतः -ता -तं, संयतः &c., ज्ञातनियतः -हा -हं.

REPRESSION, *s.* नियतः -हणं, संयमः -मनं, निगृहीतिः *f.*, यन्त्रणं.

REPRESSIVE, *a.* नियामकः -का -कं, नियहकारी -रिणी -रि (न्).

REPRIEVE, *a.* दक्षविलस्यनं -स्यनं, दक्षविलस्यनं, आकालानराद् दक्षतागः or दक्षयापनं, दक्षकालयापनं, दक्षकालानरनयनं, परावर्तः, दक्षकाल-

परावर्तः, दक्षपरावर्तः.

TO REPRIVE, *v. a.* दक्षविलस्यनं कृ, दक्षविलस्यनं कृ, आकालानराद् दक्षनं त्यज् or या in caus., शिक्षाविलस्यनं कृ, दक्षं or दक्षकालं परावृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), दक्षकालपरावर्तं कृ, प्राणदानं कृ, प्राणदक्षविलस्यनं कृ.

TO REPRIMAND, *v. a.* निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितुं), प्रत्यादिशु (c. 6. -दिशति -येष्टुं), उपालम्भ (c. 1. -लभते -लभुं), गहं, विगहं, अभिशंस, क्षिप, भर्त्स, शब्दताडनं कृ, मुखदण्डनं कृ, वाग्दण्डं कृ, धिग्दण्डं कृ. See TO REPROVE.

REPRIMAND, *s.* उपालम्भः, वाग्दण्डः, शब्ददण्डः, शब्दताडनं, धिग्दण्डः, मुखदण्डः -ण्डनं, प्रत्यादेशः, प्रत्यादेशवाक्यं, भर्त्सनवाक्यं, अभिशंसनं, निन्दा.

REPRIMANDED, *p. p.* उपालम्भः -म्भा -म्भं, प्रत्यादिष्टः -ष्टा -ष्टं, अभिशंसितः &c.

TO REPRINT, *v. a.* पुनर् मुद्र (bodh. मुद्रयति -यितुं), पुनर् मुद्रोक्त.

REPRINTED, *p. p.* पुनर्मुद्रितः -ता -तं, पुनर्मुद्रोक्तः &c., पुनर्मुद्राङ्कितः &c.

REPRISAL, *s.* प्रत्यपहारः, प्रत्यपहरणं, प्रत्यपकारः, प्रत्यपकरणं, प्रतिपीडनं, क्षतिपूरणार्थं अपहरणं or अपहारः, हानिपूरणार्थं प्रत्यपहरणं or प्रतिहरणं.

TO REPROACH, *v. a.* निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितुं), विनिन्द, प्रतिनिन्द, प्रणिन्द, तिरस्कृ, परिवद् (c. 1. -वदति -दितुं), परिभाष (c. 1. -भाषते -यितुं) उपालम्भ (c. 1. -लभते -लभुं), गहं, विगहं, परिगहं, कुत्सा, अभिकुत्सा, भर्त्स, अपवाद, आकुश, समाकुश, उपकुश, गुप् in des., तर्ज्, क्षिप्, अधिक्षिप्, दोषम आरूढ in caus., दोषं क्षिप्, दोषारोपं कृ, दोषोक्तं, वाक्पाहार्यं कृ, धिक्, धिक्पाहार्यं कृ. See TO BLAME, CENSURE.

REPROACH, *s.* निन्दा -न्दनं, तिरस्कारः, तिरस्क्रिया, परिवादः, परीवादः, परिभाषा -पणं, गहं -हणं, उपालम्भः, उपक्रोशः, आक्रोशः, जुगुप्सा, परुषोक्तिः *f.*, परुषवचनं, वाक्पाहार्यं, धिक्पाहार्यं, धिक्क्रिया, दुर्वचनं, दुस्कं, कुत्सा, घृणा, व्यतीया, पधेनुयोगः, अज्ञेनं, वाच्यता, वचनीयता, दृणीया, रीन्या, लिः *m.*, अपकारगी. *f.*

REPROACHABLE, *a.* निन्द्यः -न्धा -न्धं, परिभाषणीयः &c., गन्धेः -न्धा -न्धं.

REPROACHED, *p. p.* निन्दितः -ता -तं, तिरस्कृतः &c., उपालम्भः -म्भा -म्भं, परिभाषितः &c., गहितः &c., अभिकुष्टः -ष्टा -ष्टं, धिक्कृतः &c.

REPROACHFUL, *a.* (Opprobrious) निन्दकः -का -कं, परिवादकः &c., कुत्सावादी -दिनी -दि (न्), निन्दात्मकः &c., घृणाकरः -रा -रं, निन्दा-मयः -यी -यं.—(Shameful) गन्धेः -न्धा -न्धं, लज्जाकरः -रा -री -रं, लज्जाप्रदः -दा -दं.

REPROACHFULLY, *adv.* सनिन्दं, निन्दया, सतिरस्कारं, सामूयं, सपरिवादं.

REPROBATE, *a.* दुष्टः -ष्टा -ष्टं, दुराचारः -रा -रं, दुरात्मा -त्मा -न्त (न्), धर्मवादाः -न्धा -न्धं, त्यक्तधर्मी -मो -मो (न्), दुष्टभावः -वा -वं, पापात्मा &c., पापचेताः -ताः -तः (न्), त्यक्तलज्जः -ज्जा -ज्जं, दुःशीलः -ला -लं.

REPROBATE, *s.* दुष्टजनः, कुलनाशः -शनः, वृषलः, हतपरलोकः.

TO REPROBATE, *v. a.* गहे (c. 1. गहेते -हेतुं), विगहे, गहेपूष्टम् असम्मतिं सूच (c. 10. सूचयति -यितुं), निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितुं), घृणां कृ, न्यक्.

REPROBATED, *p. p.* गहितः -ता -तं, गहेपूष्टं निन्दितः &c., विगहितः &c.

REPROBATION, *s.* (Act) गहं -हणं, विगहणं -णा, निन्दा -न्दनं, घृणा. —(State) क्षतिदृष्टता, त्यक्तं, गर्ह्यता.

TO RE-PRODUCE, *v. a.* प्रत्युत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), पुनर् उत्पद् or जन्.

REPRODUCED, *p. p.* प्रत्युत्पन्नः -न्ना -न्नं, प्रत्युत्पादितः -ता -तं, पुनरुत्पन्नः &c.

REPRODUCTION, *s.* प्रत्युत्पादनं, प्रत्युत्पत्तिः *f.*, पुनरुत्पादनं, पुनरुत्पत्तिः *f.*

REPROOF, *s.* निन्दा -न्दनं, परिभाषणं, परिवादः, परीवादः, उपालम्भः.

प्रत्यादेशः, निन्दावाक्यं, भर्त्सनवाक्यं, भर्त्सना, वाग्दण्डः, मुखदण्डः, शब्द-दण्डः. See CENSURE, CHIDING.

REPROVABLE, *a.* निन्द्यः-न्धा-न्धं, निन्दनीयः-या-यं, परिभाषणीयः &c.
 To REPROVE, *v. a.* निन्द् (c. 1. निन्दति-न्दिनुं), प्रतिनिन्द, विनिन्द,
 प्रणिन्द, प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं), उपालम् (c. 1. -लभते-लभुं),
 परिचद्, अपवद्, परिभाष, अपभाष, गद्, विगद्, भर्त्स, गुप् in des.,
 कुल्, अभिकुल्, क्षिप्, अपिक्षिप्, तिरस्कृ, वादयद् कृ, आक्रुश, उप-
 क्रुश, धिक्कु. See To CENSURE.

REPROVED, *p. p.* निन्दितः-ता-तं, प्रत्यादिष्टः-ष्टा-ष्टं, उपालम्भः-म्भा-म्भं.

REPROVER, *s.* निन्दकः, प्रत्यादेशकः, परिचादकः, वाग्दण्डकारी *m.* (नं).

REPTILE, *s.* उरगः, उरोगामी *m.* (नं), उरोगः, उरोगमः, उरङ्गः, उरङ्गमः,
 सर्पः, सरोसृपः, सर्पी *m.* (नं), कृमिः *m.*, विलवामी *m.* (नं), विल-
 वासी *m.*, विलोकाः *m.* (सं), अपदः, अपादः, बहुपादः.

REPTILE, *a.* (Creeping) सर्पी-पिण्णी-पिं (नं), सपेन्-पेन्नी-पेत् (तं),
 सपेणः-णा-णं.—(Relating to a reptile) सपेः-पे-पे, कृमिलः-ला-लं.

REPUBLIC, *s.* लोकप्रभुत्वं, सश्लोकप्रभुत्वं, लोककनैकप्रभुत्वं, प्रजाप्रभुत्वं,
 सश्लेषणप्रभुत्वं, सश्लेषणाधिपत्यं, साधारणप्रभुत्वं, साधारणाधिपत्यं, साधार-
 णजनप्रभुत्वं, लोकसाधारणाधिपत्यं, सश्लेषणाधिपत्यं, लोककनैकराज्यं,
 सामान्यजनकनैकराज्यं, लोकपालितं राज्यं, साधारणजनपालितराज्यं,
 प्रजापालितराज्यं.

REPUBLICAN, *a.* लोकप्रभुत्वसंघनी-न्विनी-न्वि (नं), प्रजाप्रभुत्वसंघनी
 &c., लोकाधिपत्यसंघनी &c., लोकप्रभुत्वविपयकः-का-कं, लोकप्रभु-
 त्वानुसारी &c., लोकप्रभुत्वानुरूपः-पा-पं.

REPUBLICAN, *a.* लोकप्रभुत्ववादी *m.* (नं), लोकाधिपत्यपक्षपाती *m.*, लोक-
 प्रभुत्वावलम्बी *m.*, प्रजाधिपत्यवादी *m.*, प्रजाधिपत्यानुयायी *m.*, प्रजानाथः,
 लोकनाथः.

REPUBLICANISM, *s.* लोकप्रभुत्वपक्षपातः, लोकाधिपत्यपक्षपातः, लोकप्रभु-
 त्वावलम्बनं, प्रजाधिपत्यवादः, लोकाधिपत्यानुग्रहः.

To REPUDIATE, *v. a.* प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति-तुं), निराकृ, निरम्,
 प्रत्यादिश, त्यज, परित्यज्, प्रत्याचक्ष्, निर्नृद्, अपध्वंस्. See To REJECT.

REPUDIATED, *p. p.* प्रत्याख्यातः-ता-तं, निराकृतः &c., प्रत्यादिष्टः-ष्टा-ष्टं.

REPUDIATION, *s.* प्रत्याख्यानं, निरमनं, निरासः, निराकरणं, निराकृतिः *f.*,
 त्यागः, परित्यागः, प्रत्यादिशः, see REJECTION. —(Divorce) विवा-
 हसंघन्यत्यागः, विवाहसंघन्यमुक्तिः *f.*, दाम्पत्यमुक्तिः *f.*, भार्यानिराकरणं.

REPUGNANCE, REPUGNANCY, *s.* प्रतिकूलता, प्रातिकूल्यं, विरोधः, विरु-
 द्धता, वैपरीत्यं, विमुखता, विमतिः *f.*, अनिच्छा.

REPUGNANT, *a.* प्रतिकूलः-ला-लं, विरुद्धः-द्धा-द्धं, विपरीतः-ता-तं,
 विरोधी-धिनी &c., विमुखः-खा-खी-खं. See OPPOSED, ADVERSE.

REPULSE, *s.* प्रतिपातः, प्रतिहतः *f.*, पराहननं, प्रतिहननं, प्रतिसारणं,
 निवारणं, वारणं, अपाकृतिः *f.*, विद्रुवः, विद्रुवणं, पराजयः, अपजयः.

To REPULSE, *v. a.* पराहन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं), प्रतिहन्, प्रतिसृ, See To REPEL.

REPULSED, *p. p.* पराहतः-ता-तं, प्रतिहतः &c., आहतः &c., निहतः
 &c., आहतः &c., प्रहतः &c., प्रतिसारितः &c., प्रतिक्षिप्तः-प्ता-प्तं,
 विद्रुवितः &c., निवारितः &c., अपाकृतः &c., पराजितः &c., प्रत्या-
 ख्यातः &c.

REPULSION, *s.* प्रतिसारकत्वं, प्रतिपातकत्वं, प्रतिसारणमुक्तः, प्रतिसारण-
 शक्तिः *f.*, प्रतिहननशक्तिः *f.*, प्रतिहननं, प्रतिसारणं. See REPULSE.

REPULSIVE, *a.* (Repelling) प्रतिपाती-तिनी-ति (नं), प्रतिपातकः-का-
 कं, प्रतिसारकः-का-कं, निवारकः &c., वारकः &c.—(Forbidding)
 अप्रीतिजनकः-का-कं, वासजनकः &c., वासकरः-री-रं, अमङ्गलः-
 ला-लं, अप्रसन्नमुखः-खी-खं.

REPUTABLE, *a.* (In good esteem) मान्यः-न्धा-न्धं, सम्मान्यः &c.,
 माननीयः-या-यं, चादरणीयः &c., प्रशंसनीयः &c., मानार्हः-र्हा-र्हं,

सम्मानार्हः &c., शिष्टः-ष्टा-ष्टं.—(Conferring reputation, not
 disgraceful) मानदः-दा-दं, मानप्रदः &c., मानदायी-यिनी &c.,
 यशस्यः-स्या-स्यं, यशस्करः-री-रं, कीर्तिकरः-री-रं, ख्यातिकरः
 &c., सुप्रतिष्ठः-ष्टा-ष्टं, अलज्जाकरः &c.

REPUTABLY, *adv.* समानं, यथा सुख्यातिर् उत्पद्यते तथाप्रकारेण.

REPUTATION, *s.* कीर्तिः *f.*, ख्यातिः *f.*, विख्यातिः *f.*, प्रतिष्ठा, समाख्या,
 यशस् *n.*, परिख्यातिः *f.*, प्रतिख्यातिः *f.*, प्रविख्यातिः, प्रकीर्तिः *f.*, कीर्तना-
 नं, प्रतिपत्तिः *f.*, प्रथा, सम्प्रथा, मध्येदा, समाज्ञा, प्रसिद्धिः *f.*, गौरवं,
 चारित्र्यं; 'one who has established a reputation,' लम्प्रतिष्ठः-
 ष्टा-ष्टं, प्राप्तप्रतिष्ठः &c.; 'good reputation,' सुकीर्तिः *f.*, सत्की-
 र्तिः *f.*, सुख्यातिः *f.*; 'bad reputation,' कुकीर्तिः *f.*, दुष्कीर्तिः *f.*,
 अकीर्तिः, अपकीर्तिः *f.*, कुख्यातिः *f.*, अख्यातिः *f.*, अयशस् *n.*, वाच्यता.
 To REPUTE, *v. a.* गम् (c. 10. गणयति-यितुं), विगण्, मन् (c. 4. मन्यते,
 मनुं, c. 10. मानयति-यितुं), संख्या, परिसंख्या, कृत् (c. 10. कीर्तयति-यितुं).
 REPUTE, *s.* कीर्तिः *f.*, ख्यातिः *f.*, प्रसिद्धिः *f.* See REPUTATION.

REPUTED, *p. p.* मतः-ता-तं, गणितः &c., विगणितः &c., कीर्तितः &c.

REQUEST, *s.* (Entreaty) प्रार्थनं-ना, अर्पेना, अभ्यर्पेना, अर्पेः, याचना,
 याज्ञा, स्तार्थनिवेदनं, अर्पेविज्ञापना, सनिः-नी *m. f.*—(Desire)
 आकांक्षा, अभिकांक्षा, कांक्षा, इच्छा, रथा, अध्येषणा.—(State of
 being desired or held in estimation) अपेक्षा, आकांक्षा,
 मान्यता-त्वं, माननीयता; 'general request,' लोकमान्यता.

To REQUEST, *v. a.* प्रार्थ् (c. 10. -अर्पयते-ति-यितुं), अभ्यर्ष, सम्प्रार्ष,
 अर्पे, याच् (c. 1. याचति-ते-चितुं), अभियाच्, प्रयाच्, सम्प्रयाच्,
 संयाच्, अर्पे निदिद् (c. 10. वेदयति-यितुं) or विज्ञा in caus. (-ज्ञाप-
 यति-यितुं), वृ (c. 9. वृणोते, वरितुं-रोतुं, c. 10. वारयति-यितुं), कांश्,
 आकांश्, अभिकांश्.

REQUESTED, *p. p.* प्रार्थितः-ता-तं, अभ्यर्थितः &c., अर्थितः &c., याचितः
 &c., अर्धितः-ता-तं.

To REQUIRE, *v. a.* (Ask, demand) प्रार्थ् (c. 10. -अर्पयति-ते-यितुं),
 याच् (c. 1. याचति-चितुं), अभियाच्.—(Need, call for) आकांश्
 (c. 1. -कांश्चति-यितुं), अभिकांश्, कांश्, अर्ह (c. 1. अर्हति-हितुं),
 प्रार्थ्; or expressed by भू or अस् in conjunction with the
 nouns प्रयोजनं, उपयोगः or कार्यं. See To NEED. The desid.
 form may sometimes be used to express the sense of
 'require,' thus; 'three quantities being given, it is re-
 quired to find a fourth,' त्रीन् राशीन् निर्दिश्य चतुर्थी जिज्ञास्यते
 (desid. pass. of ज्ञा).

REQUIRED, *p. p.* आकांक्षितः-ता-तं, अभिकांक्षितः &c., प्रार्थितः &c.

REQUISITE, *a.* आकांक्षितः-ता-तं, आकांक्षणीयः-या-यं, अभिकांक्षितः
 &c., प्रयोजनीयः &c., प्रयोजनार्हः-र्हा-र्हं, अवश्यकः-का-कं, आव-
 श्यकः-की-कं, अवश्यप्रापणीयः &c. See NEEDFUL.

REQUISITE, *s.* अवश्यकवस्तु *n.*, अवश्यकदूतं, अवश्यकविषयः; 'requi-
 sites,' प्रयोजनीयद्रव्यसामग्री, उपकरणसाहित्यं. See NECESSARIES.

REQUISITION, *s.* आकांक्षा, अभिकांक्षा, कांक्षा, प्रार्थनं-ना, अभ्यर्पेनं-ना,
 अर्पेना, याचनं-ना, अपेक्षा-क्षणं; 'is in requisition,' सेव्यता याति.

REQUITAL, *s.* (Recompense or return) प्रतिफलं, प्रतिदानं, निस्तारः,
 निष्कृतिः *f.*, प्रत्युपकारः, पारितोषिकं, उपकारभोगः, उपकारशुद्धिः *f.*,
 शुद्धिः *f.*, परिशोधः, परिपत्नं.—(Retaliation) प्रतिकारः, प्रतीकारः,
 प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिक्रिया, प्रत्युपकारः, प्रतिकर्म *n.* (नं), प्रतिहिंसा, नियातनं.

To REQUIT, *v. a.* (Compensate, repay) प्रतिफलं दा, प्रतिदा, प्रतिफल
 (nom. प्रतिफलयति-यितुं), निष्कृतिं दा, प्रत्युपकृ, निस्तारं कृ, पारि-

तोषिकं दा.—(Retaliate) प्रतिकृ, विप्रतिकृ, प्रत्यपकृ, प्रतिकारं कृ, प्रतिहिंसृ (c. 1. -हिंसति -सितुं, c. 7. -हिनस्ति), निवेत् (c. 10. -यातयति -यितुं).

REQUIRED, *p. p.* प्रतिफलितः -ता -तं, प्रतिकृतः &c., विप्रतिकृतः &c., निवैतितः &c.

To RESALUTE, *v. a.* प्रत्यभिनन्द (c. 1. -नन्दति -नन्दितुं), प्रतिनन्द, प्रत्यभिवद्, प्रत्यभै.

To RESCIND, *v. a.* लुप् (c. 6. लुम्पति, लोभुं), लोपे कृ, खयद् (c. 10. खययति -यितुं), उच्छिद् (c. 7. -च्छिनत्ति -छेत्तुं), परिच्छिद्, उच्छिद्, भङ्गं कृ, भञ्ज. See To REPEAL.

RESCINDED, *p. p.* लुप्तः -ता -तं, खयितः &c., उच्छिन्नः -चा -चं, परिच्छिन्नः &c.

RESCISSION, *s.* लोपः, खयनं, उच्छेदः, परिच्छेदः, भङ्गः, उद्धरणं, निरुद्धरणं, अवरोपः-पथं, अनुशयः, विप्रतिपत्तिः *f.*; 'of sale,' क्रयानुशयः. See REPEAL.

RESCRIPT, *s.* शासनं, आज्ञापत्रं, शासनपत्रं, राजाज्ञा, निबन्धः.

To RESCUE, *v. a.* वै (c. 1. चायते, चार्तुं), परिचै, संवै, उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), समुद्धृ, रक्ष (c. 1. रक्षति -रक्षितुं), परिरक्ष, अभिरक्ष, संरक्ष, मुञ्च (c. 6. मुञ्चति, मोक्तुं, c. 10. मोचयति -यितुं), विमुञ्च, निर्मुञ्च, मोक्ष (c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमोक्ष, निस्त्र (c. 10. -तारयति -यितुं), तृ, उद्धरणं कृ, उद्धारं कृ, रक्षणं कृ; 'from confinement,' बन्धनाद् मुञ्च.

RESCUE, *s.* चार्तं, परिचार्तं, उद्धरणं, उद्धारः, समुद्धारः, समुद्धरणं, रक्षा-क्षणं, परिरक्षणं, निस्सारः, निस्तरणं, तारणं, मुक्तिः *f.*, मोचनं, विमोचनं, मोक्षः-क्षणं, परिमोक्षणं; 'to the rescue!' चाहि, चायस.

RESCUED, *p. p.* उद्धृतः -ता -तं, समुद्धृतः &c., चार्तः -णा -यं, चार्तः -ता -तं, रक्षितः -ता -तं, परिरक्षितः &c., मुक्तः -क्ता -क्तं, मोक्षितः -ता -तं, विमोक्षितः &c., निस्सारितः &c.; 'from confinement,' मुक्तबन्धनः -ना -नं, बन्धनमुक्तः -क्ता -क्तं.

RESCUER, *s.* चार्ता *m.* (तृ), उद्धर्ता *m.* (हृ), रक्षकः, मुक्तिदाता *m.* (तृ), उद्धारकः, मोचकः, निवर्त्तकः. See DELIVERER.

RESEARCH, *s.* अन्वेषणं-णा, पर्येषणं-णा, अनुसन्धानं, परीक्षिः *f.*, संवीक्षणं, गवेषणं-णा, निरूपणं, जिज्ञासा, मोमांसा, मार्गणं, मृगणा, मृगया, मृगः, विचारणा, तत्त्वानुसन्धानं, विचार्यः, वीचयनं, विचयनं.

RESEMBLANCE, *s.* (Likeness) औपम्यं, सादृश्यं, सदृशता, सरूपता, सारूप्यं, समता, साम्यं, समानता, तुल्यता -त्वं, तुला, तीत्यं, सारूप्यं, सरूपता, उपमा, उपमितिः *f.*, उपमानं -नता, अनुकारः, अनुहारः, see LIKENESS.—(Something similar, a representation) उपमा, प्रतिमा -मानं, प्रतिरूपं, प्रतिभासः, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिमूर्तिः *f.*, प्रतिज्ज्ञाया, प्रतिविम्बं, प्रतिनिधिः *m.*

To RESEMBLE, *v. a.* (Be like) सदृशः -शी -शं भू or अस्, सदृशीभू, अनुकृ (c. 8. -करोति -करोति), तुल्यः -त्या -त्यं भू, समः -मा -मं भू, समानः -ना -नं भू, उपमः -मा -मं भू, सारूपः -पा -पं भू, अनुरूपः -पा -पं भू; 'the son resembles his father,' पुत्रः पितुर् अनुकरोति or पुत्रः पितृरूपो भवति or पुत्रः पित्रा सदृशकारो भवति; 'no one resembles him,' अनेन सदृशः कश्चिन् नास्ति or तस्य तुल्यः or तेन तुल्यः or तेन समो न कोऽपि भवति. A nominal verb may sometimes express the sense of 'resemble,' thus; 'he resembles a lion,' सिंहपते; 'it resembles heaven,' स्वर्गपते.—(Likened) उपमा (c. 2. -माति, c. 3. -विमीते -मातुं), सदृशीकृ, समीकृ, समान (nom. समानयति -यितुं).

RESEMBLING, *part.* अनुकारी -रिणी -रि (न्), सदृशः -शी -शं, तुल्यः -त्या -त्यं, समः -मा -मं, समाकारः -रा -रं, सारूपः -पा -पं, रूपधृत् *m. f. n.*, रूपभृत् *m. f. n.*, सवर्णः -वो -वी &c. See LIKE.

To RESENT, *v. n.* अपकारम् अपेक्ष्य कुप् (c. 4. कुपति, कोपितुं) or प्रकुप् or क्रुप् (c. 4. क्रुपति, क्रोडुं) or रुप् (c. 4. रुपति, रोपितुं) or रोपे कृ or मन्वृ कृ, अपकारमपेक्ष्य प्रत्यपकाराय or प्रतिकाराय मनः कृ, अपकारमपेक्ष्य जातमन्युः -न्युः -न्यु भू or जातक्रोधः -धा -धं भू, अपकारमपेक्ष्य क्रोधात् प्रत्यपकारं कृ in des., हिंसाम् अपेक्ष्य जातक्रोधत्वात् प्रतिहिंसां कृ in des. (चिकीर्षति -यितुं) or प्रतिद्रोहाय मनः कृ.

RESENTFUL, *a.* समन्युः -न्युः -न्यु, जातमन्युः &c., प्रतिहिंसायुधिः -धिः -धि, प्रतिद्रोहयुधिः &c., प्रत्यपकारयुधिः &c., क्रोधशीलः -ला -लं, कोपशीलः &c., प्रतिहिंसाशीलः &c., दंशी -शिनी -शि (न्), सास्यः -या -यं. RESENTMENT, *s.* मन्युः *m.*, क्रोधः, कोपः, रोषः, प्रकोपः, प्रतिद्रोहयुधिः *f.*, प्रत्यपकारयुधिः *f.*, प्रतिहिंसायुधिः *f.*, दंशः, द्वेषः, असूया, ईर्ष्या, मात्सर्यं.

RESERVATION, *s.* (Keeping back, concealing) गोपनं, गुप्तिः *f.*, उपसंहारः, उपसंहरणं, उपसंहृतिः *f.*, संहरणं, संहृतिः *f.*, प्रत्याहारः, प्रत्याहरणं, संवृतिः *f.*, संवरणं, अपवरणं, अपावरणं, धृतिः *f.*, धरणं, विधृतिः *f.*, विधरणं, विनियहः, निभृते स्थापनं.—(Mental reservation) मनोगुप्तिः *f.*, मनोगोपनं, मनोसंवृतिः *f.*, मनोसंवरणं, निहुतिः *f.*, अपहृतिः *f.*, निहवः, अपहवः.—(Custody, keeping in store) रक्षा-क्षणं, परिरक्षणं, संग्रहणं, सचयः -यनं.

To RESERVE, *v. a.* (Keep back, withhold to a future time) उपसंहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), प्रत्याहृ, संहृ, विधृ (c. 1. -धरति -धर्तुं, c. 10. -धारयति -यितुं), विनियहृ (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), नियहृ, आकालान्तरात् or कालान्तरं यावद् उपसंहृ or रक्ष (c. 1. रक्षति -रक्षितुं) or परिरक्ष.—(Lay up, keep in store to a future time) रक्ष, परिरक्ष, आकालान्तरात् or परकालं यावद् रक्ष or निधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or सव्यम् (c. 4. -अस्यति -सितुं) or संचि (c. 5. -चिनोति -चेतुं) or संग्रहृ.—(Conceal to another time) आकालान्तराद् गुप् (c. 1. गोपयति, c. 10. गोपयति, गोप्तुं) or गोपनं कृ or निभृते स्था in caus. (स्थापयति -यितुं) or संवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं, c. 10. -वारयति -यितुं) or अपवृ or अपावृ or संवरणं कृ; 'in the mind,' मनसा गुप्, मनोगोपनं कृ.—(Suffer to remain to another time) आकालान्तरात् शिष्य (c. 10. शेषयति -यितुं) or परिशिष्य or अवशिष्य or रक्ष; 'one should reserve one's money for a time of want,' आपदर्थं धनं रक्षेत्.

RESERVE, *s.* (Withholding, keeping back), see RESERVATION.—(Something concealed in the mind, withheld from disclosure) मनोगुप्तिः *f.*, मनोगुप्तं, निहुतिः *f.*, अपहृतिः *f.*—(Restraint) यन्त्रणं, नियहः, विनियहः, निगृहीतिः *f.*—(In manner, disinclination to talk) कषाविरक्तिः *f.*, कषाविमुक्तता, कषावैरक्त्यं, वाग्यतनं, वाग्यतिः *f.*, वाग्यन्त्रणं, अत्यभाषणं, कषापराङ्मुखता, संलापपराङ्मुखता, आलापविरक्तिः *f.*, धीरता.—(Stock laid up) सचयः, सचितं, संग्रहः, निचयः.—(Stratagem in reserve, double resource) द्वेषः.—(Of an army) प्रतिग्रहः, परिग्रहः, सज्जनं, पार्थिवं, पटद्रुहः. See REAR-GUARD.—(Without reserve), see UNRESERVEDLY.—(In reserve) निभृते, गोपने, गुप्ते. See the next.

RESERVED, *p. p.* or *a.* (Kept back or concealed to a future time) आकालान्तरात् or परकालं यावद् रक्षितः -ता -तं or उपसंहृतः -ता -तं or विधारितः &c. or विधृतः &c. or गुप्तः -प्ता -प्तं or निभृते स्थापितः -ता -तं or संवृतः &c.—(Left remaining) शिष्टः -ष्टा -ष्टं, अवशेषितः -ता -तं, आकालान्तराद् अवशेषितः &c.—(Restrained in manner, disinclined to talk) वाग्यतनः -ता -तं, वाग्यन्त्रितः &c., यन्त्रितकषः -पा -पं, यन्त्रितवाक् *m. f. n.* (क्), कषाविरक्तः -क्ता -क्तं.

संवादविरक्तः &c., कथाविमुखः -खा -खी -खं, कथापराङ्मुखः &c., संलापविमुखः &c., आलापविरक्तः &c., अनालाप -पिनी -पि (न्), अत्यभाषी -पिणी &c., अत्यालापी &c., परिमितालापी &c., परिमितकथः &c., गूढभावः -वा -वं, गूढस्तभावः &c., लज्जाशीलः -ला -लं, भीरः -रा -रं.

RESERVEDLY, *adv.* वायतम्, वायतत्वात्, परिमितवाचा, गूढभावेन.

RESERVEDNESS, *s.* वायतत्वं, कथाविरक्तिः *f.*, धीरता. See RESERVE.

RESERVOIR, *s.* जलाशयः, तडागः, जलाधारः, उदकाधारः, निधानं, खातं, बापी, अभोनिधिः *m.*, जलदानगृहं, सरोवरः, क्रोडासरम् *n.*, वरासनं, तल्लः.

To RESIDE, *v. n.* वस् (c. 1. वसति, वस्तु), निवस, अधिवस्, आवास, सवास, प्रतिवस्, वानं कृ, वृत्, स्था, आश्रि, निली, अध्यास्. See To DWELL.—(Reside together or with) संवस्, सहवासं कृ; 'resided,' उषितः -ता -तं.

RESIDENCE, *s.* (Act of dwelling) वासः -सनं, वसनं, वसतिः *f.*, निवसतिः *f.*, निवासः, अधिवासनं -सिता, अधिष्ठानं, अधिष्ठितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, स्थितिः *f.*, संस्थितिः *f.*, प्रतिष्ठा, यत्नं, निलयनं, आश्रयणं, अध्यासः -सनं; 'residence abroad,' प्रवासः—(Place of dwelling) वसतिः *f.*, वासः, वासस्थानं, निवसतिः *f.*, निवासः, निवासस्थानं, निवासभूयं, गृहं, आवासः, अधिवासः, समावासः, आवास्यः, वास्तुः -स्तु *m. n.*, स्थानं, अवस्थानं, प्रतिष्ठा, आगत्य, निकेतनं, आलयः, निलयः, निलायिता, विः *f.*; 'permanent residence,' स्थिरप्रतिष्ठा, स्थावरप्रतिष्ठा; 'changing of residence,' गृहांतरगमनं, स्थानान्तरगमनं, स्थलांतरकरणं. See DWELLING.

RESIDENT, *a.* वासी-सिनी-मि(न्), निवासी &c., वासकारी &c., स्थायी &c., स्थः-स्था-स्थं in comp., संस्थः-स्था-स्थं in comp., निलायी &c., कृत-वासः -मा -नं, कृतालयः -या -यं, आश्रितः -ता -तं, समाश्रितः &c., समावासितः &c., अवस्थितः &c., अधिष्ठितः &c.; 'resident in Mathura,' मथुरावासी &c., मथुरानिवासी &c.; 'in the city,' नगरस्थः &c.; 'the people resident there,' तत्रस्था जनाः.

RESIDENT, *s.* वासी *m.* (न्); 'temporary resident,' आगन्तुः -नुक्तः.

RESIDENTIARY, *a.* वासी-सिनी &c., वासकारी &c. See RESIDENT, *a.*

RESIDUARY, RESIDUAL, *a.* शेषसम्बन्धी-स्थिनी &c.; 'legatee,' शेष-भागी *m.* (न्). शेषाधिकारी *m.*, शेषरिक्थभागी *m.*, शेषरिक्थभाक् *m.* (ञ्).

RESIDUE, *s.* शेषः -यं, अवशेषः, अवशिष्टं, परभागः, see REMAINDER.

To RESIGN, *v. a.* (Give up) त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्, संवज्, उत्सृज् (c. 6. -सृजति, -सृष्टुं), विसृज्, अवसृज्, उत्सर्गं कृ, उत्सर्जनं कृ, हा (c. 3. जहाति, हातुं), विहा, प्रहा, प्रोक्ष्, स्रग्म, प्रत्यादिज्; 'by writing,' त्यागपत्रेण उत्सृज्; 'to resign a title or claims,' अधि-कारत्यागं कृ, स्वत्यागं कृ, स्वत्वनिवृत्तिं कृ.—(Commit) सन् in caus. (-अपेयति -यितुं), च्च in caus., जम्, निधिप्, ज्ञासीकृ, प्रतिषद् in caus., परिदा, समर्पेण कृ.—(Submit to) हर् (c. 1. सहते, सोढुं), विषह, ह्य (c. 1. क्षमते, क्षन्तुं), तिज् in des.

RESIGNATION, *s.* (Giving up) त्यागः, परित्यागः, उत्सर्गः, उत्सर्जनं, विसर्जनं, स्रग्मसनं, स्रग्मसः; 'written resignation,' त्यागपत्रं, परित्यागपत्रं, त्यागलेखः; 'of claim,' स्वत्यागः, स्वत्वनिवृत्तिः *f.*—(Committing, yielding) समर्पेण, अपेयं, निक्षेपः, ज्ञसनं, ज्ञासीकरणं.—(Submission) क्षमा, क्षान्तिः *f.*, तितिक्षा, सहनं, सहिष्णुता, धीरता, मर्त्यः, शान्तिः *f.*, सन्तोषवृत्तिः *f.*—(To the will of God) ईश्वरेच्छा-सन्तोषवृत्तिः *f.*, ईश्वरेच्छानुवृत्तिः *f.*, ईश्वरेच्छानुवर्तनं, ईश्वरेच्छानुवर्तिः *f.*, ईश्वरेच्छानुपरोधः, ईश्वरेच्छापरितोषः, भगवत्सङ्कल्पानुवर्तिः *f.*, तितिक्षा, ईश्वरसङ्कल्पानुवर्तिः *f.*

RESIGNED, *p. p.* or *a.* (Given up) त्यक्तः-क्ता -क्ता, परित्यक्तः &c., उत्सर्जितः -ता -तं, उत्सृष्टः-ष्टा -ष्टं, स्रग्मस्तः-स्ता -स्तं.—(Submissive) क्षान्तः-न्ता -न्तं, क्षमावान्-वन्ती -वन्त (न्), संहिष्णुः-ष्णुः, तितिक्षुः &c., शान्तः &c., see PATIENT.—(To the will of God) ईश्वरेच्छा-सन्तोषवृत्तिः -वृत्तिः-वृत्ति, ईश्वरेच्छानुवर्ति -वर्तिनी -वर्ति (न्), ईश्वरेच्छानु-रोधी &c., ईश्वरेच्छासन्तुष्टः-ष्टा -ष्टं, ईश्वरेच्छाभिमतः -ता -तं, ईश्वरेच्छा-नुवर्तः &c., ईश्वरसङ्कल्पानुवर्ति &c., भगवत्सङ्कल्पपरितुष्टः &c., यतोचनः -न्ता -न्तं, शान्तचेताः -ताः -तः (ञ्).

RESILIENCE, RESILIENCY, *s.* प्रतिधातः. See REBOUND.

RESIN, *s.* सज्ज्वरसः, यक्षधूपः, चरालः, रालः, वृक्षधूपः, वृक्षनिर्व्यासः, शालनिर्व्यासः, सज्ज्वरणिः *m.*, सूरधूपः, धूपनः, सज्ज्वरसः, रसाङ्गः, दधि *n.*, तीक्ष्णतैल, अग्निवस्त्रम्, वह्निवस्त्रम्, महारूपः, बहुरूपः, कलकलः, धूनकः.

RESINOUS, *a.* सज्ज्वरसगुणकः -क्ता -कं, यक्षधूपसगुणः -शा -शं.

To RESIST, *v. a.* or *n.* (Oppose, withstand) प्रतिकृ, विप्रतिकृ, विप्रक्, विरुध् (c. 7. -रुण्डि -रोढुं), प्रतिरुध्, प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति -यितुं), प्रतिकूलः -ला -लं भू, पर्यवस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थानुं), प्रत्यवस्था, प्रत्याहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), व्याहन्, निहन्, प्रतीप (nom. प्रतीपायते), प्रतियुध्, प्रतिस्मास् (c. 2. -क्षास्ते -चासितुं), परिपन्थ (nom. परिपन्थयति -यितुं), विपक्षतां कृ, विरोधं कृ, प्रतिरोधं कृ, प्रातिकूल्यं कृ.—(Hinder) निवृ (c. 10. -वारयति -यितुं), बाध् (c. 1. बाधते -धितुं), प्रतिबन्ध (c. 9. -बध्नाति -बध्नुं), रुध्, निरुध्.—(Check) नियद् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहोतुं), विनियद्, सन्ध् (c. 10. सन्धयति -यितुं), प्रतिष्टम्.

RESISTANCE, *s.* प्रतिकारः, प्रतीकारः, विप्रतिकारः, प्रतिक्रिया, विरोधः, प्रतिरोधः, प्रतिकूलता, प्रातिकूल्यं, प्रतियोगः-गिता, पर्यवस्थानं, पर्यवस्था, पर्यवस्थितिः *f.*, प्रत्यवस्थानं, प्रायवस्थितिः *f.*, प्रतिज्घेदः, निकारः, प्रतिबन्धः-बन्धकता, प्रतिष्टम्, नियद्-हणं, अवग्रहः, निवारणं, प्रतिपानः, प्रत्युपायः—(In mechanics) प्रत्याघातः, प्रतिधातः.

RESISTED, *p. p.* प्रतिकृतः -ता -तं, विप्रतिकृतः &c., विप्रकृतः &c., प्रतिरुद्धः -द्धा -द्धं, रुद्धः &c., पर्यवस्थितः &c., प्रायवस्थितः &c., प्रतिष्टम् -ष्टा -ष्टं, निवारितः -ता -तं, प्रतिहन् &c., व्याहन् &c.

RESISTER, *s.* विरोधी *m.* (न्). प्रतिरोधी *m.*, प्रतियोगी *m.*, पर्यवस्थाता *m.* (न्), प्रत्यवस्थाता *m.*, प्रतिरोधकः, प्रतिधाता *m.*, विरोधकारी *m.*

RESISTLESS, *a.* अप्रतिकार्यः-व्या-व्यं, अनवग्रहः-हा-हं. See IRRESISTIBLE.

RESOLUTE, *a.* दृढनिश्चयः-या-यं, स्थिरनिश्चयः &c., दृढसंकल्पः-लता-ल्यं, स्थिरमतिः-ति-ति, स्थिरचेताः-ता-तः-तः (ञ्), सुस्थिरचेताः &c., स्थिरधीः-धी-धि, वचसंकल्पः-ल्पा-ल्यं, स्थिरः-रा-रं, सुस्थिरः &c., धीरः-रा-रं, सुधीरः &c., धैर्यवान्-वन्ती -वन्त (न्), धृतिवान् &c., साहस्यिकः-क्षी-कं, प्रगल्भः-ल्पा-ल्यं, अवसायी-यिनी-पि (न्), कृतनिश्चयः &c.

RESOLUTELY, *adv.* दृढनिश्चयपूर्वकं, स्थिरनिश्चयं, सुस्थिरं, स्थिरचेतसा.

RESOLUTENESS, *s.* स्थिरमतिवत्, दृढसंकल्पात्, धैर्यं. See the next.

RESOLUTION, *s.* (Fixed purpose, determination) निश्चयः, विनिश्चयः, सङ्कल्पः, अवसायः, अवधवासा, निश्चयः, दृढनिश्चयः, दृढसङ्कल्पः, स्थिरनिश्चयः, कल्पः, मतिः *f.*, दृढमतिः *f.*, सम्प्रधारणा.—(Constancy) स्थिरमतिवत्, स्थिरता, सुस्थिरता, स्थैर्यं, धीरता, धैर्यं, धृतिः *f.*, धृतिमत्त्वं, धारणं-शा, प्रगल्भता, प्रगल्भ्यं, आग्रहः, निर्णयः—(Decision or proposition offered for determination) निश्चयः, निश्चयः, उपन्यासः—(Separation of parts), see DISSOLUTION, SOLUTION.

RESOLVABLE, *s.* विलयनीयः-या-यं, विभाज्यः-ज्या-ज्यं, विभेद्यः-धा-धं.

To RESOLVE, *v. a.* (Dissolve) विली in caus., विद् in caus., see DISSOLVE, LIC¹ENTY.—(Separate component parts) पृथक्,

RESIGNED, *p. p.* or *a.* (Given up) त्यक्तः-क्ता -क्ता, परित्यक्तः &c., उत्सर्जितः -ता -तं, उत्सृष्टः-ष्टा -ष्टं, स्रग्मस्तः-स्ता -स्तं.—(Submissive) क्षान्तः-न्ता -न्तं, क्षमावान्-वन्ती -वन्त (न्), संहिष्णुः-ष्णुः, तितिक्षुः &c., शान्तः &c., see PATIENT.—(To the will of God) ईश्वरेच्छा-सन्तोषवृत्तिः -वृत्तिः-वृत्ति, ईश्वरेच्छानुवर्ति -वर्तिनी -वर्ति (न्), ईश्वरेच्छानु-रोधी &c., ईश्वरेच्छासन्तुष्टः-ष्टा -ष्टं, ईश्वरेच्छाभिमतः -ता -तं, ईश्वरेच्छा-नुवर्तः &c., ईश्वरसङ्कल्पानुवर्ति &c., भगवत्सङ्कल्पपरितुष्टः &c., यतोचनः -न्ता -न्तं, शान्तचेताः -ताः -तः (ञ्).

RESILIENCE, RESILIENCY, *s.* प्रतिधातः. See REBOUND.

RESIN, *s.* सज्ज्वरसः, यक्षधूपः, चरालः, रालः, वृक्षधूपः, वृक्षनिर्व्यासः, शालनिर्व्यासः, सज्ज्वरणिः *m.*, सूरधूपः, धूपनः, सज्ज्वरसः, रसाङ्गः, दधि *n.*, तीक्ष्णतैल, अग्निवस्त्रम्, वह्निवस्त्रम्, महारूपः, बहुरूपः, कलकलः, धूनकः.

RESINOUS, *a.* सज्ज्वरसगुणकः -क्ता -कं, यक्षधूपसगुणः -शा -शं.

To RESIST, *v. a.* or *n.* (Oppose, withstand) प्रतिकृ, विप्रतिकृ, विप्रक्, विरुध् (c. 7. -रुण्डि -रोढुं), प्रतिरुध्, प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति -यितुं), प्रतिकूलः -ला -लं भू, पर्यवस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थानुं), प्रत्यवस्था, प्रत्याहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), व्याहन्, निहन्, प्रतीप (nom. प्रतीपायते), प्रतियुध्, प्रतिस्मास् (c. 2. -क्षास्ते -चासितुं), परिपन्थ (nom. परिपन्थयति -यितुं), विपक्षतां कृ, विरोधं कृ, प्रतिरोधं कृ, प्रातिकूल्यं कृ.—(Hinder) निवृ (c. 10. -वारयति -यितुं), बाध् (c. 1. बाधते -धितुं), प्रतिबन्ध (c. 9. -बध्नाति -बध्नुं), रुध्, निरुध्.—(Check) नियद् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहोतुं), विनियद्, सन्ध् (c. 10. सन्धयति -यितुं), प्रतिष्टम्.

RESISTANCE, *s.* प्रतिकारः, प्रतीकारः, विप्रतिकारः, प्रतिक्रिया, विरोधः, प्रतिरोधः, प्रतिकूलता, प्रातिकूल्यं, प्रतियोगः-गिता, पर्यवस्थानं, पर्यवस्था, पर्यवस्थितिः *f.*, प्रत्यवस्थानं, प्रायवस्थितिः *f.*, प्रतिज्घेदः, निकारः, प्रतिबन्धः-बन्धकता, प्रतिष्टम्, नियद्-हणं, अवग्रहः, निवारणं, प्रतिपानः, प्रत्युपायः—(In mechanics) प्रत्याघातः, प्रतिधातः.

RESISTED, *p. p.* प्रतिकृतः -ता -तं, विप्रतिकृतः &c., विप्रकृतः &c., प्रतिरुद्धः -द्धा -द्धं, रुद्धः &c., पर्यवस्थितः &c., प्रायवस्थितः &c., प्रतिष्टम् -ष्टा -ष्टं, निवारितः -ता -तं, प्रतिहन् &c., व्याहन् &c.

RESISTER, *s.* विरोधी *m.* (न्). प्रतिरोधी *m.*, प्रतियोगी *m.*, पर्यवस्थाता *m.* (न्), प्रत्यवस्थाता *m.*, प्रतिरोधकः, प्रतिधाता *m.*, विरोधकारी *m.*

RESISTLESS, *a.* अप्रतिकार्यः-व्या-व्यं, अनवग्रहः-हा-हं. See IRRESISTIBLE.

RESOLUTE, *a.* दृढनिश्चयः-या-यं, स्थिरनिश्चयः &c., दृढसंकल्पः-लता-ल्यं, स्थिरमतिः-ति-ति, स्थिरचेताः-ता-तः-तः (ञ्), सुस्थिरचेताः &c., स्थिरधीः-धी-धि, वचसंकल्पः-ल्पा-ल्यं, स्थिरः-रा-रं, सुस्थिरः &c., धीरः-रा-रं, सुधीरः &c., धैर्यवान्-वन्ती -वन्त (न्), धृतिवान् &c., साहस्यिकः-क्षी-कं, प्रगल्भः-ल्पा-ल्यं, अवसायी-यिनी-पि (न्), कृतनिश्चयः &c.

RESOLUTELY, *adv.* दृढनिश्चयपूर्वकं, स्थिरनिश्चयं, सुस्थिरं, स्थिरचेतसा.

RESOLUTENESS, *s.* स्थिरमतिवत्, दृढसंकल्पात्, धैर्यं. See the next.

RESOLUTION, *s.* (Fixed purpose, determination) निश्चयः, विनिश्चयः, सङ्कल्पः, अवसायः, अवधवासा, निश्चयः, दृढनिश्चयः, दृढसङ्कल्पः, स्थिरनिश्चयः, कल्पः, मतिः *f.*, दृढमतिः *f.*, सम्प्रधारणा.—(Constancy) स्थिरमतिवत्, स्थिरता, सुस्थिरता, स्थैर्यं, धीरता, धैर्यं, धृतिः *f.*, धृतिमत्त्वं, धारणं-शा, प्रगल्भता, प्रगल्भ्यं, आग्रहः, निर्णयः—(Decision or proposition offered for determination) निश्चयः, निश्चयः, उपन्यासः—(Separation of parts), see DISSOLUTION, SOLUTION.

RESOLVABLE, *s.* विलयनीयः-या-यं, विभाज्यः-ज्या-ज्यं, विभेद्यः-धा-धं.

To RESOLVE, *v. a.* (Dissolve) विली in caus., विद् in caus., see DISSOLVE, LIC¹ENTY.—(Separate component parts) पृथक्,

विभज्, वियुज्, विभिद्, विभिद्, विभिद् in caus., विद् in caus., मूलतस्त्वशोधनं कृ, उपोद्धानं कृ.—(Resolve doubts or difficulties) संशयान् छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तु) or उच्छिद्, व्याख्या (c. 2. ख्याति-तु), see *To solve*.—(Constitute by resolution) निश्चयपुष्टं व्यवस्था in caus. or संस्था or विधा or कृप्.

To resolve, v. n. (Determine in the mind) निश्चयं कृ, विनिश्चयं कृ, निश्चयं कृ, सङ्कल्पं कृ, मनसा निश्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं) or निश्चि (c. 1. -गयति -गते) or संकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं), व्यसो (c. 4. -स्यति -सातुं), अध्यसो, मतिं कृ, बुद्धिं कृ, मनः कृ with dat. or loc. c.; as, 'he resolves to go,' गमनाय मनः or मतिं करोति, गमनाय निश्चयं करोति; 'he resolves to do that,' तत् कर्तुं व्यवस्यति; 'he is resolved to sacrifice his life,' स्वप्राणान् परितस्तुं व्यवसितो ऋति.—(Dissolve), see *Dissolve*, *Melt*.

Resolved, p. p. (Analyzed) पृथक्कृतः -ता -तं, व्याकृतः &c., विभक्तः -क्ता -क्तं.—(Determined) कृतनिश्चयः -या -यं, कृतसङ्कल्पः -त्या -त्यं, निश्चितः -ता -तं, मुनिश्चितः &c., सङ्कल्पितः &c., साङ्कल्पिकः -की -कं, व्यवसितः -ता -तं, प्रपतितः &c., कृतबुद्धिः -द्विः -द्वि; 'having resolved on going to the forest,' वनगमनाय कृतबुद्धिः or वनं गतुं व्यवसितः.

Resolvent, s. (In medicine) द्रावकः, द्रावणं, शोषणः, शोषहृत्.

Resolver, s. (Of doubts) संशयच्छेदा *m.* (त्र), संशयोच्छेदो *m.* (न).

Resonance, s. अनुनादः, व्यनुनादः, प्रोद्धोषणं, उद्धोषणं, प्रतिध्वनिः *m.*

Resonant, a. अनुनादी -दिनी -दि (न), अनुनादः -दा -दं, प्रोद्धुषः -ष्टा -ष्टं, संघुष्टः &c., परिसंघुष्टः &c., उपघुष्टः &c., निहादी &c., मुखरितः -ता -तं.

To resort, v. n. आश्रि (c. 1. -श्रयति -यितुं), श्रि, आश्रयणं कृ, गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), उपगम्, प्रतिगम्, अभिगम्, आगम्, उप (c. 2. उर्षति -तुं, rt. इ), अभ्युपे, अभिम् (c. 1. -सरति -सर्तुं), या (c. 2. याति -तुं), प्रतिया, प्रत्याया, अभिया, या, सेव् (c. 1. सेवते -वितुं); 'resorted to,' आश्रितः -ता -तं; 'having resorted to,' आश्रित्य.

Resort, s. (Act of going or betaking one's self) आश्रयणं, श्रयणं, उपगमः -मनं, अभ्युपगमः -मनं, प्रतिगमनं, अभिगमः -मनं, गमनं, अभिमारणं.—(Place of resort) गमनागमनस्थानं, अभिगमनस्थानं, अभिसारणस्थानं, आश्रयणस्थानं, आश्रयः, समाश्रयः, आश्रयनं, आश्रयः; 'resort of man,' लोकयात्रा.—(Refuge, means of relief) गतिः *f.*, उपायः.

To resound, v. a. अनुनद् (c. 10. -नादयति -यितुं), व्यनुनद्, अभिनद्, खानद्, सवद्, नद्, ध्वन् (c. 10. ध्वनयति -यितुं), प्रतिध्वन्, प्रतिध्वनिं कृ.

To resound, v. n. ध्वन् (c. 1. ध्वनति -नितुं), प्रतिध्वन्, प्रध्वन्, स्खन् (c. 1. स्वनति -नितुं), प्रतिस्खन्, स्खन् (c. 1. स्वनति -नितुं), प्रोद्धुप् (c. 1. -घोषति -यितुं), परिसंघुप्, गुप् (c. 1. गुप्ति -यितुं), प्रखेद् (c. 1. -खेडति -यितुं), रस् (c. 1. रसति -सितुं).

Resounding, part. (Sounding with) अनुनादः -दा -दं, निष्पुष्टः -ष्टा -ष्टं, परिसंघुष्टः &c., उपकूजितः -ता -तं, विकूजितः &c.

Resource, s. गतिः *f.*, उपायः, अभ्युपायः, युक्तिः *f.*, प्रयुक्तिः *f.*, उपपत्तिः *f.*, तरणोपायः, कृषिः *f.*, कल्याणः; 'other resource,' गमनार्थं, अन्योपायः, अन्यगतिः *f.*; 'having no other resource,' अनन्यगतिः -तिः -ति, अनन्यगतिकः -का -कं; 'having no resource,' अगतिकः -का -कं, गतिहीनः -ना -नं, निरुपायः -या -यं; 'last resource,' अरमगतिः *f.*, अरमोपायः, अगतिकगतिः *f.*—(Resources) विभवं, विन्नं, सम्भवं, धनं, सर्थं, सागमः, आया; 'of small resources,' अत्याविभवं -वा -वं; 'of concealed resources,' उपगुप्तविभवं -ता -कं.

Resourceless, a. अगतिकः -का -कं, गतिहीनः -ना -नं, निरुपायः -या -यं. *To respect, v. a.* (Regard, relate to) अपेक्ष (c. 1. अपेक्षते -यितुं, rt. ईक्ष्), अपेक्ष्, प्रतीक्ष्, उद्दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), विषयकः -का -कं भू, सखन् in pass. (-बध्यते), सखद् -द्धा -द्धं भू, सखन्पी -न्धिनी -न्धि भू.—(Esteem, reverence) मन (c. 10. मानयति -यितुं), प्रतिमन्, सम्मान्, पूज् (c. 10. पूजयति -यितुं), सम्पूज्, अभिपूज्, आदृ (c. 6. -दृश्यते -दष्टुं), सेव् (c. 1. सेवते -यितुं, c. 10. सेवयति -यितुं), भज् (c. 1. भजति, भक्तुं), सख् (c. 10. सखयति -यितुं), सख् (c. 1. सखति -यितुं, c. 10. सखयति -यितुं), अभ्यर्च, समभ्यर्च, समर्च, सम्भ (c. 10. भावयति -यितुं), पुरस्कृ, आदरं कृ, सम्मानं कृ.

Respect, s. (Relation, reference, regard) अपेक्षा, प्रतीक्षा, उद्देशः, विषयत्वं -ता, सखन्धः, अपेक्षा, सख्यवेक्षा, सन्धानं; 'with respect to,' अपेक्षया, अपेक्ष, प्रतीक्ष, उद्दिश्य, उद्देशेन, प्रति affixed; as, 'with respect to me,' मां प्रति.—(Esteem, reverence) मानं, सम्मानं, आदरः, मान्यत्वं, पूजा, सख् -ईर्ण -णा, सम्भावना, सखा, सखनं -ना, सख्यर्चा -र्चनं, सेवा -वनं, पुरस्कारः, प्रतीतिः *f.*, सत्कारः, अनुनयः, भक्तिः *f.*, सम्भ्रमः, मर्यादा; 'much respect,' बहुमानः.—(Respects, act of reverence) प्रणिपातः, प्रणामः, प्रणतिः *f.*, प्रणिपतनं, अभिवादनं, नमस्कारः, नमस्, नमस्या, वन्दनं, अभिवन्दनं; 'to pay one's respects,' प्रणिपत्, प्रणाम, नमस्कृ, अभिवद्, अभिवन्द, वन्दनं कृ, प्रणानं कृ.—(Regard, view) सवेक्षा, सख्यवेक्षा, प्रतीक्षा, दृष्टिः *f.*; 'respect of persons,' भेददृष्टिः *f.*, पक्षदृष्टिः, पक्षपातः.—(Particular) विषयः, प्रकरणं.

Respectability, s. मान्यता, सम्मान्यता, आर्यता -त्वं, गौरवं, गुरुता -त्वं, मर्यादा, प्रतिष्ठा; 'family respectability,' कुलमर्यादा.

Respectable, a. आर्यः -र्यी -र्यं, मान्यः -न्या -न्यं, माननीयः -या -यं, सम्मान्यः &c., आदरणीयः -या -यं, पूजनीयः -या -यं, पूज्यः -ज्या -ज्यं, पूजनाहं -हं -हं, प्रतीक्ष्य -क्ष्या -र्यं, प्रतीक्षणीयः -या -यं, सख्यः -ख्यो -ख्यं, सखनीयः -या -यं, गुरुः -र्वी -रु, सगौरवः -वा -वं, गौरवितः -ता -तं, मर्यादावान् -वती -वत् (त), मर्यादापालकः -का -कं, कुलमर्यादापालकः &c., मानी -निनी -नि (न), पुरस्करणीयः &c., शिष्टः -ष्टा -ष्टं, सम्भावितः -ता -तं, भद्रकः -का -कं, अकुलितः -ता -तं, प्रतिष्ठितः &c., सप्रतिष्ठः -ष्टा -ष्टं; 'highly respectable,' परममान्यः &c.; 'a respectable person,' आर्यजनः, आर्यकः, आर्यमिश्रः, सज्जनः, सजनः; 'respectable woman,' आर्यिका, आर्यिका, कुलपालिका, कुलमर्यादापालिका, कुलस्त्री, कुलवधूः *f.*—(Moderate, fair) मध्यमः -मा -मं.

Respectably, adv. आर्यं, सगौरवं, समर्यादं, आर्यवत्, मान्यवत्, शिष्टवत्, आर्यजनवत्, आर्य in comp.; as, 'respectably dressed,' आर्यवेशः -शा -शं.

Respected, p. p. सम्मानितः -ता -तं, पूजितः &c., आदृतः &c., कृतादरः -रा -रं, सेवितः -ता -तं, जर्चितः &c., प्रतीक्षितः &c.

Respecter, s. पूजकः, सम्पूजकः, आदरकृत्, प्रतीक्षकः, अपेक्षकः.

Respectful, a. आदरकारी -रिणी -रि (न), आदृतः -ता -तं, दत्तादरः -रा -रं, कृतादरः &c., सादरः -रा -रं, आदरपूषः -ष्ठा -ष्ठं, आदरशीलः -ला -लं, आदरयुक्तः -क्ता -क्तं, मानकारी &c., मर्यादाशीलः &c., समर्यादः -दा -दं, प्रतीतः -ता -तं, सम्प्रतीतः &c.

Respectfully, adv. सादरं, समानं, आदरपूर्व, आदरपुरःसरं, सम्मानपूर्व, समर्यादं, सखापूर्वकं.

Respectfulness, s. आदरशीलता, मर्यादाशीलता, सादरत्वं, मर्यादा.

Respecting, part. प्रतीक्षकः -का -कं, अपेक्षकः &c., उद्देशकः &c.

गतिः &c., निरास्यदः -दा -दं, अत्यनीनः -ना -नं.—(Sleepless)
निनिद्रः -द्रा -द्रं, विनिद्रः &c., अनिद्रः &c., उचिद्रः &c., निद्राहीनः
-ना -नं, स्वप्नीनः &c.

RESTLESSLY, *adv.* अज्ञानं, अज्ञान्या, चञ्चलं, सञ्चाल्यं, अनिद्रितं.

RESTLESSNESS, *s.* अज्ञानिः *f.*, ज्ञानहीनता, अनिद्रतिः *f.*, अस्वस्थता,
अस्वस्थ्यं, चञ्चलता, चञ्चल्यं, चपलता, व्यग्रता, व्याकुलता, असमा-
धानं, असमाहितत्वं.

RESTORABLE, *a.* परावर्त्यः -त्वा -त्वे, प्रतिदेयः -या -यं, प्रत्यर्पणीयः &c.

RESTORATION, *s.* (Act of giving back) प्रतिदानं, प्रत्यर्पणं, परावर्तः
-र्त्तनं, परावृत्तिः *f.*, परिदानं, दत्तप्रतिदानं, दत्तपरिदानं, दत्तप्रत्यर्पणं.—
(Bringing back, or replacing in a former state) प्रत्यानयनं,
उद्धरणं, उद्धारः, पृष्ठैवकरणं, पृष्ठस्थितिस्थापना, पृष्ठैदशास्थापनं, पृष्ठैद-
ज्ञानयनं, पुनःस्थापनं -ना.—(Repairing) जीर्णोद्धारः, जीर्णोद्धारणं,
नष्टोद्धारः, नष्टोद्धारणं.—(Recovery) समुत्थानं, रोगात्ममुत्थानं. *See*
RECOVERY.

RESTORATIVE, *a.* तेजोदायकः -का -कं, तेजस्करः -रा -रं, सस्वदः -दा -दं,
अग्निदायकः &c., अग्निदः &c., तेजोवर्धकः &c. *See* INVIGORATING.

RESTORATIVE, *s.* अग्निदायकम् OR तेजोदायकम् औपथं, तेजोवर्धनं.

TO RESTORE, *v. a.* (Give back) प्रतिदा (c. 3. -ददाति -दत्ते -दातुं),
परिदा, प्रत्यु in caus. (-अर्पयति -यितुं), प्रतिपद् (c. 10. -पादयति
-यितुं), पुनः प्रतिपद्, पुनर् च in caus., पुनर् दा, पुनः प्रदा, परावृत्
in caus. (-वर्त्तयति -यितुं), प्रयम् (c. 1. -यज्जति -दातुं), पुनः प्रयम्,
निवेत (c. 10. -यातयति -यितुं), समुपाकृ, प्रत्यर्पणं कृ, प्रतिदानं कृ,
परावर्त्तं कृ.—(Replace) पुनः स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), प्रतिष्ठा,
प्रतिरूह in caus., प्रतिष्ठा, *see* REPLACE.—(Bring back to its
former state, repair) पृष्ठैवत् कृ, पृष्ठैरिषतिम् आनी or गम् in
caus., पृष्ठैदज्ञाम् आनी or प्रवान्नी, उद्धृ (c. 1. उद्धरति, उद्धृत्, rt.
द्ध), जीर्णोद्धारं कृ, प्रतिरूह, प्रतिरूह, साध्, *see* TO REPAIR.—(Bring
back) प्रवान्नी (c. 1. -नयति -नेतुं), प्रतिनी, पुनर् आनी.—(Restore
to life) जीव् in caus., *see* TO RE-ANIMATE.—(To health),
see TO CURE, RECOVER.

RESTORED, *p. p.* (Given back) प्रतिदत्तः -त्ता -त्तं, परिदत्तः &c., प्रत्य-
र्पितः -ता -तं, पुनरर्पितः &c., प्रतिपारितः &c., प्रवापन्नः -त्ता -त्तं,
प्रदत्तः -त्ता -त्तं, परावृत्तः -त्ता -त्तं, परावर्त्तितः -ता -तं.—(Replaced)
पुनःस्थापितः -ता -तं, प्रतिस्थापितः &c.—(Repaired) उद्धृतः -ता -तं,
जीर्णोद्धृतः &c., प्रतिरूहकृतः &c.—(Brought back) प्रवान्नीतः -ता
-तं, पुनरानीतः &c.—(To life) प्राप्नोष्यतः -ना -नं.—(To one's
senses) लब्धचेताः -ताः -तः (श्), प्राप्नोष्यतः -न्या -न्यं. *See* RECOVERED.

RESTORER, *s.* प्रतिदाता *m.* (तु), उद्धर्ता *m.* (तु), जीर्णोद्धारकः,
जीर्णोद्धारकः.

TO RESTRAIN, *v. a.* नियह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), विनियह, सविग्रह,
नियम् (c. 1. -यज्जति -यितुं), विनियम्, संयम्, परियम्, अभ्यायम्, यम्,
निरुप् (c. 7. -रुण्धि -रोधुं), अवरुप्, सविरुप्, संरुप्, निवृप् (c. 1.
-चारयति -यितुं), वृ, संहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), प्रवाह, उपसंहृ, विवृ
(c. 10. -धारयति -यितुं), यन्त्र (c. 10. यन्त्रयति -यितुं), बाध्, निविप्,
प्रतिविप्, प्रतिबन्ध्, नियमनं कृ, आकलनं कृ, आकल्.

RESTRAINABLE, *a.* नियहीतव्यः -व्या -व्यं, नियहणीयः -या -यं, नियन्त्र्यः
&c., नियन्त्र्यः -न्या -न्यं, निवारणीयः &c., संहरणीयः &c., प्रवाहर-
णीयः &c., आकलनीयः &c.

RESTRAINED, *p. p.* निगृहीतः -ता -तं, नियमितः &c., नियतः &c., संयतः
&c., संयमितः &c., यतः &c., यन्त्रितः &c., नियन्त्रितः &c., रुद्धः -द्धा
-द्धं, निरुद्धः &c., विवृत्तः -ता -तं, विधारितः &c., निवारितः &c.,

प्रवाहृतः &c., उपसंहृतः &c., बाधितः &c., आकलितः &c., बद्धः -द्धा
-द्धं, निबद्धः &c., प्रतिबद्धः &c., धैर्यशाली -ल्लनी &c.; 'in de-
sire,' यत्नेन्द्रियः -या -यं, बद्धकामः -मा -मं.

RESTRAINER, *s.* नियन्ता *m.* (तु), यन्ता *m.*, नियामकः, नियहीता *m.*, निरोधकः.

RESTRAINT, *s.* नियहः -हण्यं, नियमनं, संयमः -मनं, संयामः, यमः, यतिः *f.*,
नियतिः *f.*, यमनं, निगृहीतिः *f.*, यन्त्रणं, नियन्त्रणं, निरोधः, अवरोधः,
प्रतिरोधः, उपरोधः, रोधः, सम्प्रतिरोधकः -कं, संयहः, प्रयहः, वियमः,
वियामः, वारणं, निवारणं, आवरणं, प्रतिबन्धः, निबन्धः -न्धनं, बाधः
-धा -धनं, आकलनं, दमः -मनं, सम्भः, गुप्तिः *f.*, निवेधः, प्रतिवेधः;
'self-restraint,' आत्मसंयमः, आत्मयमः, दातिः *f.*, नैयतं; 'absence
of restraint,' निर्यन्त्रणं.—(Of speech) वायमः -मनं, वाग्यतनं.
—(In law, limitation) सांसेधः; 'of time,' कालांसेधः; 'of place,'
स्थानांसेधः; 'from living away from home,' प्रवासांसेधः; 'from
employment,' कर्मसांसेधः.

TO RESTRICT, *v. a.* निबन्ध् (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं), परिमा (c. 2. -माति
-तुं), परिमितं -तां कृ, सपरिमाणं -यां कृ, नियम् (c. 1. -यज्जति -यितुं),
संयम, नियह (c. 9. -गृह्णाति, ग्रहीतुं), निरुप् (c. 10. -रुपयति -यितुं),
मर्यादां or सीमां निरुप्, समर्यादं -दां कृ, ससीमं -मां कृ.

RESTRICTED, *p. p.* निबद्धः -द्धा -द्धं, परिमितः -ता -तं, मितः &c., नियतः
&c., नियमितः &c., समर्यादः -दा -दं, सावधिकः -का -कं, ससीमः -मा
-मं; 'as a word,' मितार्थः, योगरूढः. *See* LIMITED.

RESTRICTION, *s.* निबन्धः -न्धनं, बन्धः -न्धनं, नियमः -मनं, संयमः, नि-
यतिः *f.*, नियहः, मर्यादा, सीमा, परिसीमा, अवधिः *m.*, परिमितिः *f.*,
परिमिता, परिमाणं, परिच्छेदः, विशेषः -पणं; 'without restric-
tion,' अनिबन्धनः -ना -नं, अवशिष्टः -शा -शं.

RESTRICTIVE, *a.* निबन्धनः -ना -नं, नियामकः -का -कं, परिमाणनः -ना
-नं, परिच्छेदकः &c., मर्यादानिरुपकः &c., सीमानिरुपकः &c.

TO RESULT, *v. n.* (Issue, proceed) उत्पद् (c. 4. -पजते -पजुं), अनुत्पद्
जन् (c. 4. जायते, जनितुं), उपजन्, सिप् (c. 4. सिध्यति, सेजुं), प्रभू
(c. 1. -भवति -यितुं), उद्भू, अनुभू in pass., प्रवृत् (c. 1. -वर्त्तते -यितुं),
अनुवृत्, निःसृ, उदि.—(End in) अवसो (c. 4. -स्यति -सातुं), यवैवसो,
निष्पद् in pass., विगम्, निर्गम्, अपगम्.

RESULT, *s.* (Consequence, issue) परिणामः, फलं, उत्पत्तिः *f.*, सिद्धिः *f.*,
प्रयुक्तिः *f.*, प्रयोगः, उत्पन्नं, उद्भूतं, निष्पन्नं, उत्तरं, फलानुसरं, फलोद्भवः,
फलोत्पत्तिः *f.*, निर्गमः, शेषः, अन्तः, उदकैः, जल्यं, अनुभवः, भव्यं, अनु-
सारः, अनुवर्त्तनं, अन्वयः, प्रत्ययः, अनुवर्त्तनः, योगः, कार्यं, अवधिः, फल-
तापः, अवसानं, अवसायः, परोवसानं, गुणः, परिपाकः, *see* EFFECT;
'unexpected result,' विपाकः; 'happy result,' शुभफलं.—
(Result of reasoning, conclusion) सिद्धान्तः, सिद्धिः *f.*, निश्चि-
तार्थः, मथितार्थः, निश्चीतार्थः, उपपत्तिः *f.*, अनुभूतिः *f.*, अनुमितिः *f.*,
यटितार्थः.

RESULTING, *part.* प्रयुक्तः -क्ता -क्तं, उत्पन्नः -त्ता -तं, जातः -ता -तं, जनितः
&c., जन्मः -न्या -न्यं, उद्भूतः &c., अनुवृत्तः -त्ता -तं, प्रवृत्तः &c., अनु-
सारी -रिणी &c., अनुयायी &c., फल in comp., प्रभव in comp.,
उद्भव in comp.; 'pain resulting from sin,' पापप्रयुक्तं दुःखं;
'fever resulting from fasting,' उपवासप्रयुक्तो ज्वरः; 'obedience
resulting from fear,' भयप्रयुक्त भक्तिः; 'resulting from that,'
तत्फलः -ला -लं.

RESUMABLE, *a.* प्रवाहरणीयः -या -यं, प्रवाहाय्यः -व्या -व्यं, अवहाय्यः &c.

RESUMÉ, *s.* सारः, सारार्थः, सारसंग्रहः, संग्रहः, उपसंहारः.

TO RESUME, *v. a.* (Take back or again) पुनर् वादा (c. 3. -ददाति

-दत्ते -दातुं), प्रत्यादा, पुनर् ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), प्रत्याद (c. 1. -हरति -हर्तुं), पुनर् जाह, पुनर् ह, अपह, अनुप्राप (c. 5. -आग्रीति -आगृ, पुनः प्राप, प्रत्यप्राप, पुनर् लभ.—(Take up again after interruption, begin again) प्रकृतम् or प्रस्तुतम् or मूलविषयम् अनुसृ (c. 1. -सरति -सर्तुं), प्रकृतप्रसङ्गं कृ, प्रकृतानुसरणं कृ, पुनर् आरम्भ (c. 1. -रभते -रम्भुं), पुनःप्रसङ्गं कृ, पुनर् वद् or ब्रू; 'he resumed,' पुनराह.

RESUMED, *p. p.* प्रत्याहृतः -ता -तं, अपहतः &c., पुनर्गृहीतः -ता -तं.

RESUMING, *part.* दत्तापहारी -रिणी -रि (न्), प्रत्याहारकः -का -कं.

RESUMPTION, *s.* प्रत्याहरणं, प्रत्याहारः, पुनराहरणं, पुनर्हरणं, अपहारः, अवहरणं, पुनर्वहरणं, प्रत्यादानं, पुनरादानं; 'of a grant,' दत्तापहारः, दत्तापहरणं.

RESURRECTION, *s.* मृतोत्थानं, मृतोत्थितिः *f.*, मृतलोकोत्थानं, पुनरुत्थानं, पुनरुत्थितिः *f.*, मृतपुनरुत्थानं, न्यायदिने or विचारदिने मृतलोकानां पुनरुत्थितिः *f.* or श्मशानादुत्थितिः *f.*; 'resurrection day,' मृतोत्थानकालः.

TO RESUSCITATE, *v. a.* प्रतिजीव् (c. 10. -जीवयति -यितुं), संजीव्, उज्जीव्, जीव्, पुनः संजीव् -चां कृ, उत्था in caus. See TO REVIVE.

RESUSCITATED, *p. p.* संजीवितः -ता -तं, प्रतिजीवितः &c., पुनः संजीवो-कृतः &c.

RESUSCITATION, *s.* प्रतिजीवनं, मज्जीवनं, पुनः संजीवोकरणं, पुनरुत्थापनं.

RETAIL, RETAILING, *s.* अल्पविक्रयः, खण्डविक्रयः, छुद्रविक्रयः, अल्पपणया, अल्पविपणः, अल्पवाणिज्यं, खण्डवाणिज्यं, छुद्रवाणिज्यं.

TO RETAIL, *v. a.* अल्पशः or खण्डशो विक्री (c. 9. -क्रीणाति -धीते -क्रेतुं), अल्पविक्रयं कृ, खण्डविक्रयं कृ, अल्पपणयां कृ, पण् (c. 1. पणते -यितुं), खण्डवाणिज्यं कृ.

RETAILER, *s.* खण्डविक्रयी *m.* (न्), खण्डविक्रयकारी *m.*, अल्पविक्रयकारी *m.*, विपणी *m.* (न्), प्रापणिकः, आपणिकः, खण्डवाणिज्यकृत् *m.*, खण्ड-वाणिक् *m.* (न्).

TO RETAIN, *v. a.* (Keep, hold) धृ (c. 10. धारयति -यितुं, c. 1. धरति -धर्तुं), सन्ध्, धा (c. 3. दधाति, धत्ते, धाते), रक्ष् (c. 1. रक्षति -सितुं), संरक्ष्, अभिरक्ष्, धारणं कृ.—(Keep back) विधृ, नियह्, विनियह् सन्धियह्, संह, उपसंह.—(Hire, engage) वेतनं or मृत्येन ग्रह्, निरूपितवेतनं प्रतिज्ञाय कर्मेणि नियुज् or स्था in caus.—(Remember), see the word.

RETAINED, *p. p.* धृतः -ता -तं, धारितः &c., विधृतः &c., स्थापितः &c.

RETAINER, *s.* (Dependant, adherent) आश्रितः, आश्रयो *m.* (न्), अनुचरः, अनुगामी *m.* (न्), उपजीवी *m.*, भाक्तिकः, भूयः, अवलम्बी *m.*, अनुगम्यी *m.*, अनुगामी *m.*, अनुचारी *m.*, अनुयायी *m.*, अनुगः, सपद्यः, सेवकः, पार्श्वकः; 'an old retainer,' चिराश्रितः, चिरसेवकः; 'body of retainers,' परिचारः, भूयवर्गः, सेवकवर्गः, अनुयायिवर्गः.

RETAINING, *s.* धारणं, धरणं, धृतिः *f.*, रक्षणं, नियोजनं, स्थापनं.

TO RETALIATE, *v. a.* प्रतिकृ, विप्रतिकृ, विप्रकृ, प्रत्यपकृ, प्रत्यप्रतिकारं कृ, प्रत्यपकारं कृ, प्रतिफलं (nom. प्रतिफलयति -यितुं), प्रतिफलं दा, प्रतियत्नं कृ, प्रतिहिंस (c. 7. -हिनस्ति, c. 1. -हिंसति -सितुं), प्रतिहिंसां कृ, वैरजुडिं कृ, वैरोद्धारं कृ, निधत् (c. 10. -यातयति -यितुं), वैरनिधेयतनं कृ. RETALIATED, *p. p.* प्रतिकृतः -ता -तं, विप्रतिकृतः &c., विप्रकृतः &c., प्रत्यपकृतः &c., प्रतिफलितः -ता -तं, निधेयितः -ता -तं.

RETALIATION, *s.* प्रतिकारः, प्रतीकारः, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिक्रिया, प्रतिकर्म *n.* (न्), विप्रतिकारः, विप्रकारः, विप्रकृतिः *f.*, प्रत्यपकारः, वैरप्रतिक्रिया, वैरप्रतिकारः, प्रतिविधिः *m.*, प्रतिफलं, प्रतियत्नः, प्रतिहिंसा, वैरजुडिः *f.*, 686

वैरोद्धारः, निधेयतनं, वैरनिधेयतनं, अपकारः, अपक्रिया, अपकरणं, समाधिः *m.*, जुद्धं.

TO RETARD, *v. a.* (Diminish the velocity of motion) वेगरोधं कृ, वेगावरोधं कृ, वेगं or गतिं रुध् (c. 7. रुणद्धि, रोद्धि) or अवरुध् or विधृ (c. 10. -धारयति -यितुं), वेगविधारणं कृ, वेगविलघनं कृ, गति-विलघनं कृ, गतिमन्दतां कृ, मन्दगतिं -तिं -ति कृ.—(Cause delay) विलम्ब (c. 10. -लम्बयति -यितुं), विलम्बं कृ, विलघनं कृ, मन्दतां कृ, मन्द-न्दां कृ.—(Hinder) रुध्, निरुध्, प्रतिरुध्, अवरुध्, संरुध्, बाध्, सम्भृ, प्रतिबन्ध्.

RETARDATION, RETARDING, *s.* वेगरोधः, वेगावरोधः, वेगविधारणं, वेगवि-लघनं, गतिविलघनं, गतिप्रतिबन्धः, वेगसंकोचः, रोधः, अवरोधः, विलघनं.

RETARDED, *p. p.* रुद्धवेगः -गा -गं, अवरुद्धवेगः &c., रुद्धगतिः -तिः -ति, अवरुद्धगतिः &c., विलम्बितः -ता -तं, विलम्बितवेगः -गा -गं, विलम्बि-तगतिः -तिः -ति, विधारितवेगः &c.; 'gradually retarded motion,' क्षीयमाणो वेगः, क्षीयमाणो गतिः.

RETARDING, *part.* विलम्बि-चिनी &c., वेगरोधकः -का -कं, वेगावरोधकः &c.

TO RETCH, *v. n.* वमितुं or रुद्धयितुं यत्नं कृ or उद्यमं कृ or उद्यमम्, यमनोद्यमं कृ.

RETENTION, *s.* धारणं -णा, धृतिः *f.*, धरणं, आग्रहः, ग्रहः, संग्रहः -हणं. —(Faculty of the mind) धारणाशक्तिः *f.*, धारणा, स्मृतिः *f.*, मेधा.

RETENTIVE, *a.* (As memory) धारणावान् -यती -वत् (न्), धारणाश-क्तिविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, धारणाशक्तियुक्तः -क्ता -क्तं.—(Retaining) धारकः -का -कं, धरः -रा -रं, आग्रही -हिणी &c.; 'of moisture,' क्लृधधारकः -का -कं; 'of life,' दुर्मेरः -रा -रं.

RETENTIVENESS, *s.* धारणाशक्तिः *f.*, धारणाक्षमता, धारकत्वं, धृतिः *f.*, दृढता.

RETICULAR, RETICULATED, *a.* जालाकारः -रा -रं, जालाकृतिः -तिः -ति, जालरूपः -पा -पं, व्यत्यसरेखाविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, जालवदञ्जलालविशिष्टः &c.

RETICULATION, *s.* जालकर्म *n.* (न्), जालाकारकर्म *n.*, जालवकर्म *n.*

RETICULE, *a.* स्त्रीलोकेन हस्तेन भूतं मूल्यादिधारणयोग्यो लघुकोषः.

RETINA, *s.* नेत्रान्तःस्थितचित्रपत्रं, नेत्रान्तःस्थचित्रपत्रं.

RETINUE, *s.* परिवारः, परिवर्हः, वर्हः, परिग्रहः, तन्त्रं, परिकरः, परिजनः, परिजनाः *m. pl.*, परिचराः *m. pl.*, अनुचराः *m. pl.*, परिचरवर्गः, सहचरवर्गः, भूयवर्गः, परिच्छदः.

TO RETIRE, *v. n.* अपक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रामितुं), व्यपक्रम्, परावृत् (c. 1. -वर्त्तते -सितुं), प्रतिनिवृत्, निवृत्, पार्श्वं परावृत्, अवस्था (c. 1. -तिष्ठते -स्थातुं), अपसृ (c. 1. -सरति -सर्तुं), अपया (c. 2. -याति -तुं), अपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), व्यपगम्, चल् (c. 1. चलति -लितुं), पलाय् (c. 1. पलायते -यितुं, rt. इ), विपलाय्.—(Retire into privacy or private life) विविक्रतां or विविकृतृत्विज् आस्था or सेव्, सङ्गसङ्गान् सव्यस् (c. 4. -अस्यति -सितुं) or तज्, सङ्गसङ्गान् कृ, गृहसङ्गान् कृ, विविक्रदेशे वस्.

RETIRED, *a.* (Sequestered, secluded) विविक्रः -क्ता -क्तं, विजनः -ना -नं, निभूतः -ता -तं, शकानः -न्ता -न्तं, निजैनः &c., निःश्लाकः -का -कं.—(Secret) गूढः -टा -टं, गुप्तः -भा -भं, प्रच्छन्नः -न्ना -वं; 'a retired spot,' विविक्रस्थानं, निजैनस्थानं, निजैनदेशः, रहःस्थानं; 'a place whence water has retired,' परापः -पा -पं, परेयः -पा -पं; 'leading a retired life,' विविक्रसेवी -विनी -वि (न्).

RETIREMENT, *s.* (Act of retiring) परापवर्हः -वर्हनं, प्रतिनिवर्त्तनं, निवर्त्तनं, पार्श्वपरिवर्त्तनं, अपक्रमः -मण्, अपसरणं, अपगमः -मनं, पलायनं.—(Act of retiring into privacy or private life) विविक्रसेयनं, विवि-क्रतृत्तिसेयनं, विविक्रसासेयनं, विविक्रदेशे वासः, सङ्गसङ्गामः, गृहस-ङ्गामः.—(Private or retired life or state) विविक्रता -न्तं,

विविक्तवृत्तिः *f.*, विविक्तज्ञा, एकान्तता, एकान्तवृत्तिः *f.*—(Place of retirement) विविक्तस्थानं, निर्जनस्थानं, निभृतस्थानं, निषद्या.

RETIRING, *part. or a.* (Withdrawing) परावर्त्तनी -र्त्तनी -र्त्ति (न्), अपक्रामन् -मनी -मन् (न्), पाश्चापरिवर्त्तनी &c.—(Not forward or bold) विविक्तसेवी &c., एकान्तसेवी &c., विविक्तप्रियः -या -यं, एकान्तप्रियः &c., सप्रगल्भः -ल्भा -ल्भं, सप्रहृष्टः -ष्टा -ष्टं, मन्दास्वविशिष्टः -ष्टा -ष्ट, मन्दस्वभावः -वा -वं. See RESERVED.

To RETORT, *v. a.* प्रतिक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्ते), प्रत्यक्षिप्, पुनः क्षिप् or सवक्षिप्, प्रतिकृ, प्रत्यारुह् in caus. (-रोपयति -यितुं). See To RECRIMINATE.

To RETORT, *v. n.* प्रत्यपवाद (c. 1. -वदति -दितुं), प्रत्यपवादं कृ, प्रत्यवक्षेपं कृ, प्रत्युत्तरं कृ, प्रतिनिन्द (c. 1. -निन्दति -निन्दते), पुनर् निन्द, प्रत्यारोपं कृ.

RETORT, *s.* (Return of an accusation or incivility) प्रत्यपवादः, प्रत्यवक्षेपः, प्रत्यारोपः, प्रत्यभियोगः, प्रत्युत्तरं, प्रतिनिन्दा, विप्रकृतिः *f.*, विप्रकारः, विप्रतिकारः, प्रतिकारः—(Vessel in chemistry for distillation) चकः, चकयन्त्रं, मूयः -पी -पा -पिका; 'glass retort,' काचचकः, काचचकयन्त्रं.

To RETRACE, *v. a.* (One's steps) निवृत्, प्रतिनिवृत्. See To RETURN.

To RETRACT, *v. a. or n.* कथितत्यागं कृ, उक्त्यागं कृ, उक्तास्वीकारं कृ, कथितास्वीकारं कृ, उक्तप्रत्यादेशं कृ, व्यतिक्रमं कृ, अनुशयं कृ, निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -र्त्तितुं) with abl.; 'induce to retract,' निवृत् in caus. See To RECENT, RECALL.

RETRACTATION, RETRACTION, *s.* कथितत्यागः, उक्त्यागः, उक्तप्रत्यादेशः, उक्तास्वीकारः, कथितास्वीकारः, निवर्त्तनं, निवृत्तिः *f.*, अनुशयः, व्यतिक्रमः. See RECENTATION.

RETRACTED, *p. p.* अनुशयितः -ता -तं, प्रत्यादिष्टः -ष्टा -ष्टं, व्यतिक्रान्तः -न्ता -न्तं.

RETREAT, *s.* (Act of retiring) अपक्रमः -मरणं, अपसरणं, अपयानं, परावर्त्तनं, परावृत्तिः *f.*, अपावर्त्तनं, अपावृत्तिः *f.*, परिवर्त्तनं -र्त्तनं, विप्रयानं, प्रतिप्रयाणं, अपायः, अपगमः -मनं, उपक्रमः, निवर्त्तनं, प्रतिनिवर्त्तनं, चक्रमः—(Of an army) पलायनं, विपलायनं, प्रपलायनं, द्रावः, विद्रवः, प्रद्रावः, सन्द्रावः, उद्रावः, द्रवः, संयुगे निवर्त्तनं—(Place of retirement) विविक्तस्थानं, विविक्तदेशः, निर्जनस्थानं, निर्जनदेशः, निभृतस्थानं, रहःस्थानं, परावर्त्तनस्थानं.

To RETREAT, *v. n.* (Retire) अपक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), व्यपक्रम, परावृत्, अपया, अपगम्, see To RETIRE.—(As an army) पलाय (c. 1. पलायते -यितुं, rt. इ), विपलाय, प्रपलाय, सम्पलाय, प्रद्र (c. 1. -द्रवति -द्रोतुं), विद्रु, विप्रद्रु, अपभाव (c. 1. -भावति -वितुं), प्रभाव.—(Withdraw into privacy), see To RETIRE.

RETREATED, *p. p.* परावृत्तः -न्ता -न्तं, अपावृत्तः &c., पलायितः -ता -तं.

To RETRENCH, *v. a.* (Cut off, curtain) छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), सवच्छिद्, सवकृत् (c. 6. -कृन्ति -कृन्ति), लू (c. 9. लुण्णाति, लवितुं), लप् (c. 6. लुप्यति, लोपुं), लयस्, छेदनं कृ.—(Lessen expenses, &c.) व्ययं न्यूनीकृ or स्यूनीकृ or ह् in caus. or संहृ.

RETRENCHMENT, *s.* छेदः, सवच्छेदः, लोपः, सवच्छेदः, व्ययलोपः, न्यूनव्ययः.

RETRIBUTION, *s.* प्रतिफलं, प्रतिक्रिया, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिकारः, निष्कृतिः *f.*

RETRIBUTIVE, RETRIBUTORY, *a.* प्रतिफलप्रदः -दा -दं, प्रतिफलदायकः -का -यिका -कं, प्रतिफलदः &c., परिशोधकः -का -कं, प्रतिकारकः -का -कं, प्रतिकारी -रिणी -रि (न्).

RETRIEVABLE, *a.* उद्धारणीयः -या -यं, पुनरुद्धारणीयः &c., पुनःप्रापणीयः &c.

To RETRIEVE, *v. a.* उद्घृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), समुद्घृ, पुनर् उद्घृ, पुनः प्राप् (c. 5. -प्राप्ति -प्राप्ति), पुनर् लभ्, पुनर् जानी, उद्धारं कृ, उद्धारणं

कृ. See To RECOVER, RESTORE.

RETRIEVED, *p. p.* उद्घृतः -ता -तं, समुद्घृतः &c., पुनः प्राप्तः -प्रा -प्तं.

To RETROCEDE, *v. n.* प्रतिगम् (c. 1. -गच्छति -गच्छते), विपरीतं गम्, परावृत्.

RETROCESSION, *s.* प्रतिगमनं, पश्चाद्गमनं, विपरीतगमनं, परावर्त्तनं.

RETROGRADATION, *s.* प्रतिक्रमः, व्यतिक्रमः, विपरीतगतिः *f.*, चक्रमतिः *f.*

RETROGRADE, *a.* विपरीतगामी -मिनी -मि (न्), प्रतिगामी &c., व्यतिक्रान्तः -न्ता -न्तं, विपरीतगतिकः -का -कं, परावृत्तः -न्ता -न्तं, प्रतीयः -पा -पं, प्रातोपिकः &c.—(In astronomy) चक्रमतिः -तिः -ति, चक्रः -क्रा -क्रं.

To RETROGRADE, *v. n.* (Go backward) परावृत् (c. 1. -वर्त्तते -र्त्तितुं), विपरीतं गम् (c. 1. गच्छति, गच्छते), प्रतिगम्, पश्चाद् गम्, प्रतिक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), व्यतिक्रम, व्यतिक्रमं कृ.—(Decline) क्षीणसत्त्वः -स्त्वा -स्त्वं भू, मूलसत्त्वाद् भंश्. See To DEGENERATE, DECLINE.

RETROGRESSION, *s.* पश्चाद्गमनं, विपरीतगमनं, प्रतिगमनं, व्यतिक्रमः.

RETROSPECT, *s.* गतावलोकनं, अतीतावलोकनं, गतकालावलोकनं, अतीतकालावलोकनं, भूतावलोकनं, भूतकालावलोकनं, अनुदर्शनं, अनुदृष्टिः *f.*, पश्चाद्दर्शनं, पश्चाद्दृष्टिः *f.*, पश्चादवलोकनं, सन्ववलोकनं.

RETROSPECTIVE, *a.* (Looking back) पश्चाद्दर्शी -र्शिनी -र्शि (न्), पश्चादवलोकी &c., गतावलोकी &c., गतकालावलोकी &c., अनुदर्शी &c.—(Relating to what is past) गतापेक्षकः -का -कं, भूतापेक्षकः &c., अतीतापेक्षकः &c., गतकालापेक्षकः &c., गतकालापेक्षी -क्षिणी &c., गतकालसापेक्षः -क्षा -क्षं, भूतकालसापेक्षः &c.

RETROSPECTIVELY, *adv.* गतापेक्षया, गतकालापेक्षया, गतकालसापेक्षं, भूतापेक्षया.

To RETURN, *v. n.* (Come back, go back) पुनर् आगम् (c. 1. -गच्छति -गच्छते), प्रत्यागम्, प्रतिगम्, निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -र्त्तितुं), प्रत्यावृत्, प्रतिनिवृत्, सन्निवृत्, पयोवृत्, उपावृत्, व्यावृत्, विनिवृत्, आवृत्, पुनर् आवृत्, प्रतिपा (c. 2. -याति -तुं), प्रत्याया, पुनर् आया, प्रत्युपया, प्रत्ये (c. 2. प्रत्यैति -तुं, rt. इ), पुनर् र, प्रतिक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), प्रतिपद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), पुनर् अभिपद्, पुनर् उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), प्रत्युपस्था, पुनर् आगत्रं; 'he returned to the place whence he came,' प्रतिजगाम यथागतं.—(Turn back or round) परावृत्, परिवृत्, पयोवृत्, परिवर्त्तनं कृ.—(Answer), see REJOIN, RETORT.

To RETURN, *v. a.* (Give back) प्रतिदा (c. 3. -ददाति -दातुं), पुनर् दा, परिदा, प्रसृ in caus., पुनर् च्च, प्रातेपद्, see To RESTORE.—(Bring or send back) पुनर् नी or जानी, पुनर् जानी in caus. (-नाययति -यितुं), पुनर् गम् in caus., पुनः प्राप् in caus.—(Give in recompense) प्रतिकृ, प्रतिफलं दा, प्रतिफलाय दा, प्रतिदा; 'to return a benefit,' प्रत्युपकृ; 'an injury,' प्रत्यपकृ, प्रतिहिंस, प्रतिहिंसं कृ; 'to return evil for good,' परेणोपकारे कृते प्रत्यपकारं कृ or आचर, उपकारात् प्रति अपकारं कृ, उपकारं प्राप्य अपकारं कृ; 'to return good for evil,' परेणापकारे कृते प्रत्युपकारं कृ or आचर.—(Render an official account), see To REPORT.

RETURN, *s.* (Coming back) पुनरागमनं, प्रत्यागमः -मनं, प्रतिगमनं, प्रत्यावृत्तिः *f.*, प्रत्यावर्त्तनं, निवर्त्तनं, निवृत्तिः *f.*, प्रतिनिवृत्तिः *f.*, सन्निवृत्तिः *f.*, पयोवृत्तिः *f.*, पयोवर्त्तनं -र्त्तनं, पुनरावृत्तिः *f.*, आवृत्तिः *f.*, परावृत्तिः *f.*, उपयातं.—(Turning back or round) परावर्त्तनं, परावृत्तिः *f.*, परिवृत्तिः *f.*—(Periodical revolution) परिवर्त्तनं -र्त्तनं, परिवृत्तिः *f.*, पुनरावर्त्तनं, पुनरावृत्तिः *f.*, चिक्चर्त्तनं, पथ्ययः, पथ्ययः; 'of the seasons,' चतुपरिवर्त्तनं, चतुपर्ययः.—(Repayment) प्रतिदानं, परिदानं.—(Requit) प्रतिक्रिया, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिकर्म n. (न्).

प्रतिकारः, प्रतीकारः, प्रतिफलं, *see* REQUITAL; 'return of a benefit,' प्रत्युपकारः, उपकारमोक्षः; 'of an injury,' प्रत्यपकारः; 'of good for evil,' परेण्युपकारे कृते तस्य प्रत्युपकाराचरणं.—(Profit, return of trade) उत्पन्नं, फलं, फलोदयः, लाभः, लब्धिः *f.*, प्राप्तिः *f.*—(Official statement), *see* REPORT.—(In return for) प्रति with abl. c., विनिमयेन, हेतोः, हेतौ, *see* FOR.

RETURNED, *p. p.* पुनरागतः -ता -तं, प्रत्यागतः &c., प्रतिगतः &c., आगतः &c., पुनरायातः &c., प्रत्यावृत्तः -त्ता -तं, प्रतिनिवृत्तः &c., विनिवृत्तः &c., निवृत्तः &c., पुनरावृत्तः &c., परावृत्तः &c.—(Given back) प्रतिदत्तः -त्ता -तं, परिदत्तः &c.—(Required) प्रतिकृतः -ता -तं, प्रति-कलितः &c.

RE-UNION, *s.* पुनःसंयोगः, पुनःसंयोगः, पुनःसंसर्गः, पुनर्बलनः, पुनःसन्धिः *m.*, पुनःसन्धानं, प्रतिसमाधानं, पुनःसमागमः.—(Assembly) सभा.

To RE-UNITE, *v. a.* पुनः संयुज्, पुनः सन्धा, पुनः संसृज्, पुनर् एकिकृ.

RE-UNITED, *p. p.* पुनःसंयुक्तः -त्ता -तं, पुनःसंसृष्टः -ष्टा -ष्टं, पुनर्मिलितः -ता -तं.

To REVEAL, *v. a.* प्रकाशं (c. 10. -काशयति -यितुं), विकाशं, विवृ (c. 5. -वृणोति -णुते -वरितुं -रीतुं), खपवृ, खपावृ, व्यक्तीकृ, व्यञ्ज (c. 7. -ञ्जनक्रि -ञ्जं, c. 10. -सञ्जयति -यितुं) प्रकटीकृ, प्रकट (nom. प्रकटयति -यितुं), आविष्कृ, प्रादुष्कृ.—(Tell) सूच, ज्ञा in caus., ख्या in caus., नि-विद्.—(A secret) रहस्यभेदं कृ.

REVEALED, *p. p.* प्रकाशितः -ता -तं, विवृतः &c., आविष्कृतः &c., प्रादुष्कृतः &c., व्यक्तीकृतः &c., सूचितः &c., ज्ञापितः &c., प्रकटितः -ता -तं.

REVEALER, *s.* प्रकाशकः, विवरणकृ, सूचकः, ज्ञापकः, ख्यापकः; 'of a secret,' रहस्यभेदकः, रहस्यप्रकाशकः.

REVEALING, REVELMENT, *s.* प्रकाशनं, विवरणं, विवृतिः *f.*, व्यक्तीकरणं, प्रकटीकरणं, आविष्करणं, स्पष्टीकरणं; 'of a secret,' रहस्यभेदः.

To REVEL, *v. n.* अतिशयहास्यशब्देन उत्सव्यं कृ, रात्रिकाले हासिकादिशब्देन उत्सव्यं कृ or अतिशयपुनर्मुलेन सम्प्रीतिं कृ or केलिं कृ; 'one who revels in his lusts,' कामकामी *m.* (न).

REVEL, *s.* अतिशयहास्यशब्देन उत्सवः, हासिकादिशब्देन सम्प्रीतिः *f.* or केलिः *m. f.*; 'master of the revels,' केलिसचिवः.

REVELATION, *s.* प्रकाशनं, विवरणं, प्रादुष्करणं, आविष्करणं, स्पष्टीकरणं, प्रकाशितवाक्यं, ईश्वरप्रात्यदेशः. *See* REVEALING.

REVELER, *s.* अतिशयहास्यशब्देन or अतिशयहासिकादिशब्देन उत्सवकारी *m.* (न), सम्प्रीतिरतः, सम्प्रीतिप्रसक्तः, सम्प्रीतिप्रियः, पानोत्सुकः, पानासक्तः.

REVELRY, *s.* अतिशयहासिकादिशब्देन उत्सवकरणं. *See* REVEL.

To REVENGE, *v. a.* प्रतिकृ, वैरशुद्धिं कृ, वैरप्रतिक्रियां कृ, वैरप्रतिकारं कृ, अपकारशुद्धिं कृ, अपकारं प्राप्य प्रत्यपकृ, हिंसां प्राप्य प्रतिहिंसं (c. 7. -हिनस्ति, c. 1. -हिंसति -सितुं), परेण्युपकारे कृते प्रत्यपकारं कृ, अपकारात् प्रति अपकारं कृ, परेण द्रोहं कृते प्रतिद्रोहं कृ, वैरोद्धारं कृ, वैरनि-धेतनं कृ, निधेत (c. 10. -यातयति -यितुं), अपकारमोक्षं कृ; 'to revenge an insult,' अवलेपप्रतिकारं कृ, अवलेपशुद्धिं कृ.

REVENGE, *s.* वैरशुद्धिः *f.*, वैरप्रतिक्रिया, वैरप्रतिकारः, वैरप्रतिकृतिः *f.*, वैरनिधेतनं, वैरोद्धारः, अपकारशुद्धिः *f.*, प्रतिकारः, प्रतीकारः, प्रति-क्रिया, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिकर्म *n.* (न), विप्रतिकारः, प्रतिहिंसा, प्रत्यप-कारः, प्रतिद्रोहः, निधेतनं, प्रतिफलं, प्रतिविधिः *m.*—(Feeling or desire of revenge) प्रतिहिंसाबुद्धिः *f.*, प्रतिद्रोहबुद्धिः *f.*, प्रत्यपकार-बुद्धिः *f.*, प्रतिद्वेषः, प्रत्यपकारेच्छा, प्रतिद्रोहेच्छा, वैरिता, जिघांसा.

REVENGED, *p. p.* प्रतिकृतः -ता -तं, निधेतितः &c., वैरशुद्धः -द्धा -द्धं.

REVENGEFUL, *a.* प्रतिहिंसाबुद्धिः -द्धिः -द्धि, प्रतिद्रोहबुद्धिः &c., प्रत्यप-कारबुद्धिः &c., प्रतिहिंसाशीलः -ला -लं, प्रतिहिंसेलुः -लुः -लु, प्रति-

द्रोहेलुः &c., प्रत्यपकारेलुः &c., प्रतिकारेलुः &c., निधेतनशीलः &c., दंशी -शिनी -शि (न), द्विधनयः -या -यं.

REVENGEFULLY, *adv.* प्रतिहिंसाबुद्ध्या, प्रत्यपकारबुद्ध्या, प्रतिद्रोहशीलत्वात्.

REVENGEFULNESS, *s.* प्रतिहिंसाशीलत्वं, प्रतिहिंसाबुद्धिः *f.*, प्रत्यपकारशीलता.

REVENGER, *s.* प्रतिकारकः, प्रतिहिंसकः, वैरशोधकः, प्रत्यपकारकः.

REVENUE, *s.* वलिः *m.*, करः, आयः, राजस्वं, राजधनं, राजकरः -रं, उत्पन्नं,

नृपांशः, राजांशः, उपस्वत्वं, भागधेयः, कारः, लाभः, प्राप्तिः *f.*

To REVERBERATE, *v. a.* (Send or beat back) प्रतिक्षिप्य (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), प्रतिप्रक्षिप्य, प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति -नुं), प्रतिहननं कृ, प्रतिघातं कृ.

To REVERBERATE, *v. n.* प्रतिध्वन् (c. 1. -ध्वनति -निनुं), प्रतिध्वनिं कृ, प्रतिध्वननं कृ, प्रतिनद् (c. 1. -नदति -दिनुं), अनुनद्, अनुनद्, प्रतिनादं कृ, प्रतिगन् (c. 1. -गन्ति -जिनुं), प्रतिगजनं कृ; 'cause to reverberate,' अनुनद् in caus., अनुनद्, प्रतिनद्. *See* To RESOUND.

REVERBERATING, *part.* प्रतिध्वनन् -नन्ती -नत् (त्), प्रतिगजनं &c., प्रतिनादयन् &c.

REVERBERATION, *s.* (Sending or beating back) प्रतिक्षेपः -पणं, प्रतिप्रक्षेपः -पणं, प्रतिघातः, प्रतिहननं.—(Of sound) प्रतिध्वनिः *m.*, प्रतिध्वननं, प्रतिनादः, अनुनादः, अनुनादः, प्रतिगजनं -ना, प्रतिशब्दः, प्रतिनिनदः.

To REVERE, *v. a.* पूज् (c. 10. पूजयति -यितुं), अभिपूज्, सम्पूज्, भज् (c. 10. मानयति -यितुं), सम्भज्, अर्चं (c. 1. अर्चति -र्चितुं, c. 10. अर्चयति -यितुं), समर्चं, अर्च्यं, उपासं (c. 2. -सास्ते -सासितुं), सेव् (c. 1. सेवते -यितुं, c. 10. सेवयति -यितुं), आदृ (c. 6. -द्विषते -द्विषुं), भज् (c. 1. भजते, भजुं), नमस्कृ, पुरस्कृ, सत्कृ, पूजां कृ, आदरं कृ. *See* OBESANCE.

REVERED, *p. p.* पूजितः &c., सेवितः &c., अर्चितः &c. *See* HONOURED.

REVERENCE, *s.* पूजा -जनं, मानं, सम्मानं, अर्चनं -ना, अर्चा, अर्च्यार्च -र्चनं, आदरः, सेवा -वनं, सहर्षा -हर्षं -णा, भक्तिः *f.*, अद्वा, नमस् ind., सत्कारः, सपथ्या, आराधनं, पुरस्कारः, मान्यत्वं, बहुमानं, सम्भ्रमः, उपासना; 'act of reverence,' नमस्कारः, नमस्या, प्रणामः, प्रणतिः *f.*, नमस्, अभि-वादनं, अभिवन्दनं; 'your reverence,' भगवान् *m.* (त्), भवान् *m.*

To REVERENCE, *v. a.* पूज्, सम्पूज्, नमस् (nom. नमस्यति). *See* To REVERE.

REVERENCED, *p. p.* पूजितः -ता -तं, आदृतः &c., सम्मानितः &c., उपासितः &c.

REVEREND, *adj.* पूज्यः -ज्या -ज्यं, पूजनीयः -या -यं, पूजार्हः -र्हा -र्हं, अर्च्यः -र्च्यो -र्च्यं, अर्चनीयः -या -यं, आर्च्यः -र्च्यो -र्च्यं, मान्यः -न्या -न्यं, सम्मान्यः &c., माननीयः -या -यं, अर्चार्हः &c., अर्च्यः -र्च्यो -र्च्यं, अर्हणीयः &c., आदरणीयः &c., नमस्कार्यः -र्च्यो -र्च्यं, नमस्यः -स्या -स्यं, उपास्यः &c., उपासनीयः &c., अद्वेयः &c., पूजिलः -ला -लं, भट्टारः -रा -रं.

REVERENTIAL, REVERENT, *a.* सादरः -रा -रं, आदरपूज्यः -त्ता -तं, पूजकः -का -कं, सम्पूजकः &c., पूजाकारी -रिणी &c., आदरबुद्धिः -द्धिः -द्धि, आदरकारी &c., भक्तिमान् -मती -मत् (त्), भक्तिसूचकः -का -कं, आद-रमूचकः &c.

REVERENTIALLY, *adv.* सादरं, समानं, सनमस्कारं, आदरपूज्यं, शिरसा.

REVERIE, *s.* ध्यानं, चिन्ता, भावना, अनर्थकध्यानं, विमृष्टलध्यानं, अप्रकृत-ध्यानं, अनर्थकचिन्ता, अनर्थकवासना, अनर्थकभावना, बुद्धिविलासः.

REVERSAL, *s.* परावर्तनं -र्तनं, परावृत्तिः *f.*, प्रत्यावर्तनं, परिवर्तनं.

To REVERSE, *v. a.* (Turn upside down) परावृत्तं (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), परिवृत्तं, पथेयं, विपथेयं, अधोमुखीकृ, *see* To OVERTURN, INVERT.—(Change to the contrary) परिवृत्तं, विपरीतं -तां कृ, विपथेयं -स्तां कृ, व्यत्यस्तं -स्तां कृ, विपरीतं कृ, विपथेयं कृ, विपरीतं कृ, व्यतिक्रमं कृ.

(In law, overthrow a decision) परावृत्तः, परावर्त्तः कृ. परावृत्तिः कृ. REVERSE, *s.* (Change, vicissitude) परिवर्त्तनः, परिवृत्तिः *f.*, आवृत्तिः *f.*, चर्चयः, अवस्थानार्थः, परिणामः, विचारः.—(The contrary) विपर्ययः, विपर्ययः, व्यत्ययः, व्यत्यासः; विपर्ययायः, प्रत्ययायः, विपरीतः, वैपरीत्यं, व्यतिक्रमः, विपक्षः, प्रतिपक्षः.—(Reverse of) expressed by इतर, see OPPOSITE, *a.*—(Misfortune) कार्यविपत्तिः *f.*, see MISFORTUNE.

REVERSE, *a.* विपरीतः -ता -तं, विपर्ययः -स्त -स्तं, व्यत्यस्तः &c., व्यतिक्रान्तः -न्ता -न्तं, विरुद्धः -द्वा -द्वं, अपसव्यः -व्या -व्यं, प्रसव्यः &c., सव्यः &c., प्रतीपः -पा -पं, विप्रतीपः &c., प्रतीकः -का -कं, विपक्षः -क्षा -क्षं, प्रतिपक्षः &c., विलोमः -मा -मं, प्रतिलोमः &c., प्रातीपिकः -की -कं, अर्धोपानः -ना -नं, प्रतिकूलः -ला -लं, वामः -मा -मं; 'reverse order,' व्यतिक्रमः.

REVERSED, *p. p.* विपर्ययस्तः -स्त -स्तं, पर्ययस्तः &c., व्यतिक्रान्तः -न्ता -न्तं, व्यत्यस्तः -स्त -स्तं, अपवृत्तः -त्ता -त्तं.—(Turned upside down or with the end downwards) अधोमुखीकृतः -ता -तं, अधोमुखः -खा -खं, अधःकृतः -ता -तं, अधोन्नतः -रा -रं, अधरागः -या -यं.—(As a sentence) परावृत्तः -त्ता -त्तं, परावर्त्तितः -ता -तं.

REVERSELY, *adv.* विपर्ययेण, व्यतिक्रमेण, विपरीतं, वैपरीत्येन, आदिपश्चात्.

REVERSIBLE, *a.* परावर्त्यः -त्त्यो -त्त्यं, परावर्त्तनीयः -या -यं, परिवर्त्तनीयः &c.

REVERSION, *s.* परावर्त्तनः -र्त्तनं, परावृत्तिः *f.*, प्रत्यावर्त्तनं, प्रत्यावृत्तिः *f.*, पर्यावृत्तिः *f.*, पर्यावर्त्तनं, परिवर्त्तनं, आवृत्तिः *f.*—(Succession, right to future possession) उत्तराधिकारः, अन्यभोगोत्तराधिकारः, अन्यभोगोत्तरप्राप्तिः *f.* -प्रापयं.

REVERSIONARY, *a.* अन्यभोगोत्तरप्राप्यः -व्या -व्यं, अन्यभोगोत्तरप्रापणीयः -या -यं, उत्तरप्रापणीयः &c., उत्तरभोग्यः -ग्या -ग्यं, क्रमेण भोग्यः &c.

To REVERT, *v. n.* प्रत्यावृत्तः (c. 1. -वर्त्तते -र्त्तितुं), परावृत्तः, पर्यावृत्तः, प्रतिनिवृत्तः, परिवृत्तः, आवृत्तः, पुनर् आवृत्तः, प्रत्यागमः, पुनर् आगमः.

REVERTIBLE, *a.* परावर्त्यः -त्त्यो -त्त्यं, परिवर्त्तनीयः -या -यं, परिवर्त्यः &c.

To REVIEW, *v. a.* (Look back on) पश्चाद् अवलोक (c. 1. -लोकते -कितुं, c. 10. -लोकयति -यितुं), पश्चाद् दृष्ट (c. 1. -पश्यति, दृष्टुं), अनुदृष्ट, गतावलोकनं कृ, गतकालावलोकनं कृ, पश्चादवलोकनं कृ.—(Examine again, revise) पुनः परोक्ष (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), पुनर् निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), पुनर् अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), पुनर् आलोक or अवलोक or समवलोक or दृष्ट, पुनर् विचार, पुनर्विचारं कृ.—(Inspect) निरूप, परोक्ष, अनुसन्धा, दृष्ट.—(A book, &c.) काव्यग्रन्थादेर् गुणदोषी परोक्ष or प्रकाश, गुणदोषविवेचनं कृ, दोषादोषविचारं कृ, ग्रन्थदोषादोषविचारं कृ.

REVIEW, *s.* (Looking back) पश्चाद्दर्शनं, पश्चाद्दृष्टिः *f.*, पश्चादवलोकनं, अनुदर्शनं, अनुदृष्टिः *f.*, गतावलोकनं.—(Examining again) पुनः-परोक्षा, पुनर्निरूपणं, पुनर्नुसन्धानं, पुनर्दर्शनं, पुनर्दृष्टिः *f.*, पुनर्विचारः.—(Inspection) निरूपणं, दर्शनं, निरोक्षणं, परोक्षणं.—(Of a book) काव्यग्रन्थादेर् गुणदोषविवेचनं or गुणदोषविचारः, ग्रन्थगुणदोषविवेचनं or गुणदोषप्रकाशनं or दोषादोषप्रकाशनं.

REVIEWER, *s.* ग्रन्थदोषादोषप्रकाशकः, ग्रन्थगुणदोषविवेचकः -विचारकः.

To REVILE, *v. a.* तिरस्कृ, निन्द (c. 1. -निन्दति -न्दितुं), आक्रुश (c. 1. -क्रोशति -क्रोशुं), समक्रुश, भर्त्स (c. 10. -भर्त्सयते -ति -यितुं), सम्भर्त्स, कुम्, अभिकुम्, तर्ष, उपालम्भ, अपवाद, शप्, अभिशप्, क्षिप्, परिक्षिप्, अपिक्षिप्, क्षतिवृ, मुहुरीकृ, भष्, गुप् in des., अभिशंस, see To REPROACH, ABUSE; 'to revile in return,' प्रत्याक्रुश.

87 REVILED, *p. p.* निन्दितः -ता -तं, तिरस्कृतः &c., आक्रुशः -द्वा -द्वं, उपालम्भः -भा -भं, निर्भोक्षितः &c., मुगुक्षितः &c., अभिशंसः -स्ता -स्तं.

REVILER, *s.* निन्दकः, आक्रोशकः, आक्रोष्टा *m.* (वृ). उपक्रोष्टा *m.*, निर्भोक्षकः. REVILING, *s.* निन्दा -न्दनं, तिरस्कारः, आक्रोशः -शनं, उपक्रोशः, पारुष्यं, परुषोक्तिः *f.*, परुषवचनं, निर्भोक्षनं, जुगुप्सा, मौख्यं, अपवादः, अभिवादः, तर्जनं, उपालम्भः, कुत्सा -स्तनं, गालिप्रदानं, क्षेपः, अवक्षेपः, परिभाषणं.

REVISAL, *s.* पुनर्दृष्टिः *f.*, अनुदृष्टिः *f.*, अनुदर्शनं, पुनःशोधः -धनं, पुनःपरोक्षा. To REVISE, *v. a.* (Review), see the word.—(Amend) शुध् (c. 10.

शोधयति -यितुं), परिशुध्, संशुध्, विशुध्, पुनः शुध्, शोधनं कृ, पुनःशोधनं कृ.

REVISED, *p. p.* शोधितः -ता -तं, पुनःशोधितः &c., पुनर्निरूपितः &c.

REVISION, *s.* पुनर्दृष्टिः *f.*, अनुदृष्टिः *f.*, पुनःशोधः -धनं, शुद्धिः *f.*, पुनरावृत्तिः *f.*

REVIVAL, *s.* (Return to life) पुनर्जीवनं, प्रतिजीवनं, सञ्जीवनं, उज्जीवनं.

पुनःप्राणनं, पुनर्जीवनप्राप्तिः *f.*, पुनश्चेत्यप्राप्तिः *f.*, see RECOVERY.—

(Return to a vigorous or healthy state) पुनःस्वास्थ्यप्राप्तिः *f.*,

पुनःस्वास्थ्यं, समुत्थानं, समुत्थितिः *f.*, पुनःसंस्थितिः *f.*, पुनरुत्थितिः *f.*,

पुनःप्रवृत्तिः *f.*—(Recovery from misfortune) विपदुद्धारः, सापदुद्धारः, पुनरुद्धारः.

To REVIVE, *v. n.* उज्जीव् (c. 1. -जीवति -यितुं), विज्जीव्, प्रतिजीव्, संजीव्,

पुनर् जीव्, जीवनं or संज्ञा or चैतन्यं पुनः प्राप् or लभ् or सापद्

or प्रतिपद्, समुत्था (c. 1. समुत्तिष्ठति -त्थातुं, rt. स्था), उत्था, प्रत्याश्रय्

(c. 2. -आसिति -तुं), समाश्रय्, प्रत्यापन्नजीवनः -ना -नं भू, प्रत्यागतप्राणः

-गा -यं भू, प्रत्यापन्नचेतनः -ना -नं भू. See To RECOVER.

To REVIVE, *v. a.* जीव् (c. 10. जीवयति -यितुं), प्रतिजीव्, संजीव्, उज्जीव्,

पुनर् जीव्, पुनः सञ्जीव् -वां कृ, पुनः सञ्जीवीकृ, पुनर् उत्था in caus.

(उत्थापयति -यितुं, rt. स्था) or समुत्था, पुनः संस्था, प्रत्याश्रय् (c. 10.

-आसयति -यितुं), समाश्रय्, see To RECOVER, *v. a.*—(Renew) नवीकृ.

REVIVED, *p. p.* प्रतिजीवितः -ता -तं, सञ्जीवितः &c., पुनः सञ्जीवीकृतः

&c., प्रत्यापन्नजीवनः -ना -नं, प्रत्यागतप्राणः -गा -यं, प्रत्यापन्नसंज्ञः -ज्ञा

-ज्ञं, प्रत्याश्रयस्तः -स्ता -स्तं, समाश्वासितः -ता -तं.—(Renewed) नवीकृतः

-ता -तं, नवीभूतः &c.

REVOCABLE, *a.* परावर्त्यः -त्त्यो -त्त्यं, परावर्त्तनीयः -या -यं, लोप्यः -व्या -व्यं.

REVOCATION, *s.* परावर्त्तनः -र्त्तनं, परावृत्तिः *f.*, लोपः, खण्डनं, प्रत्यादेशः,

अनुशयः, विप्रतिपत्तिः *f.* See RECALL, REPEAL.

To REVOKE, *v. a.* परावर्त्तं कृ, परावृत्तः, लुप्, खण्ड, लोपं कृ, अनुशयं कृ,

प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं). See To RECALL, REPEAL.

To REVOLT, *v. n.* शासनत्यागं कृ, अधिकारत्यागं कृ, राजद्रोहं कृ, राजा-

भिद्रोहं कृ, स्वसामित्यागं कृ, स्वपक्षत्यागं कृ, द्रोहं कृ. See To REBEL.

REVOLT, *s.* राजद्रोहः, राजाभिद्रोहः, शासनत्यागः, अधिकारत्यागः, स्वसामि-

त्यागः, स्वपक्षत्यागः, शासनपरित्यागः, कोपः, प्रकोपः. See REBELLION.

REVOLTER, *s.* शासनत्यागी *m.* (नृ), राजद्रोही *m.*, स्वसामित्यागी *m.* (नृ).

REVOLTING, *a.* बीभत्सजनकः -का -कं, घृणोत्पादकः &c., क्षतिहेतुजनकः

&c., परमहेतुजनकः &c., अत्यन्तहेतुजनकः &c., गम्यः -गम्यं, गम्ये -गम्यं, गम्ये

-गम्यं &c., कुलितः -ता -तं; 'revolting appearance,' बीभत्सदर्शनं.

REVOLUTION, *s.* (Revolving) परिवर्त्तनं, परिवर्त्तः, परिवृत्तिः *f.*, आवर्त्तनं,

आवृत्तिः *f.*, आवर्त्तः, विवर्त्तः -र्त्तनं, परिवर्त्तः *f.*, परावृत्तिः *f.*, भ्रमणं,

परिभ्रमणं, भ्रान्तिः *f.*, घूर्णः *f.*, घूर्णनं; 'of a wheel,' चक्रावर्त्तनं,

चक्रगतिः *f.*—(Motion of a body round a fixed point) भ्रमणं,

परिभ्रमणं.—(Motion of any thing which brings it back to

the same point) परिवृत्तिः *f.*, परिवर्त्तनं, आवर्त्तः, पुनरावर्त्तः, पर्ययः,

पर्ययायः, विपर्ययः; 'of the seasons,' ऋतुपर्ययायः; 'of all the

seasons,' सञ्ज्ञेर्नुपरिवर्त्तः; 'of employment or duty,' कर्मवि-

पर्ययः; 'of time,' कालचक्रं.—(Continued course) गतिः *f.*,

प्रवृत्तिः *f.*, चक्रगतिः *f.* : 'of a planet,' ग्रहगतिः.—(Change in the government) राज्यपरिवर्त्तनं, राज्यरीतिपरिवर्त्तनं, राज्यव्यवस्था-परिवर्त्तनं, राज्यस्थितिपरिवर्त्तनं.

REVOLUTIONARY, *a.* राज्यपरिवर्त्तनसम्बन्धी -न्धनी &c., राज्यपरिवर्त्तकः -का -कं.

REVOLUTION-*ST*, *s.* राज्यपरिवर्त्तकः, राज्यरीतिपरिवर्त्तकः, राज्यस्थितिपरिवर्त्तकः.

To REVOLVE, *v. n.* परिवृत्त (c. 1. -वर्त्तते -र्त्तते), विवृत्त, सम्परिवृत्त, विपरिवृत्त, व्यावृत्त, आवृत्त, भ्रम (c. 1. भ्राम्यति, c. 1. भ्रमति -मिर्तुं), परिभ्रम, घूर्ण (c. 1. घूर्णति -ते -मिर्तुं), विघूर्ण, व्याघूर्ण, परिघूर्ण, लुट् (c. 6. लुठति -ठितुं), लुट् (c. 1. लोटति -ठितुं); 'the earth revolves on its own axis,' स्वाक्षोपरि भ्रमति पृथिवी; 'pains and pleasures revolve like a wheel,' चक्रवत् परिवर्त्तने दुःखानि च सुखानि च.

To REVOLVE, *v. a.* (Cause to turn round) भ्रम् in caus. (भ्रमयति, भ्रामयति -यितुं), परिवृत्त (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), विवृत्त, आवृत्त, घूर्ण in caus. (घूर्णयति -यितुं), परिघूर्ण, विघूर्ण, व्याघूर्ण, संमृ (c. 10. -सारयति -यितुं), लुट् (c. 10. लोटयति -यितुं) or लुट्.—(In the mind) मनसा विचर (c. 10. -चारयति -यितुं) or विगम or विमृश or वितर्क or विवेचनं कृ.

REVOLVED, *p. p.* परिवर्त्तितः -ता -तं, परिवृत्तः -ता -तं, परावृत्तः &c., लेवृत्तः &c., विवर्त्तितः -ता -तं, भ्रान्तः -न्ता -न्तं, घूर्णितः &c.; 'in the mind,' मनसा विचारितः &c.

REVOLVING, *part.* परिवर्त्तते -र्त्तते, -र्त्तते (न्), परिवर्त्तमानः -ना -नं, विवर्त्तमानः &c., आवर्त्तमानः &c., भ्रमन् -मनती -पत (न्), भ्रमी -मिणी &c., घूर्णमानः &c.

REVERSION, *s.* विपरीतकर्मणं, पश्चात्कर्षणं, प्रतिकर्षणं, पराकर्षणं.

To REWARD, *v. a.* पारितोषिकं दा, वरं दा, प्रतिफलं दा, फलं दा, दानेन विनुष (c. 10. -तोषयति -यितुं) or सनुष or सम्भृ (c. 10. -भावयति -यितुं), दक्षिणां दा, प्रतिफलं (nom. प्रतिफलयति -यितुं). See *To RECOMPENSE, REQUIT*.

REWARD, *s.* पारितोषिकं, प्रतिफलं, फलं, दक्षिणा, वरः, वेतनं, प्रतिदानं, मानं, चहमानं, see RECOMPENSE; 'worthy of a reward,' दक्षिणाहे -हो -हं, दक्षिणोपः -या -यं, दक्षिण्यः -स्या -स्यं; 'the reward of learning,' विद्यावरः.

REWARDED, *p. p.* गृहीतपारितोषिकः -का -कं, गृहीतदक्षिणः -गा -यं, गृहीतवेतनः -ना -नं, प्रतिफलितः -ता -तं, परितोषितः &c., दानपरितोषितः &c.

REWARDER, *s.* फलदाता *m.* (तृ), प्रतिफलदः, वरदाता *m.*, वरदः.

RHAPSODIC, RHAPSODICAL, *a.* अससङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, असङ्गः &c., असङ्गतः -ता -तं, विसङ्गतः &c., असुक्रिकः -का -कं, अनर्थकः &c., निरन्वयः -या -यं, अनन्वितः -ता -तं.

RHAPSODY, *s.* अससङ्गकाव्यं, अससङ्गवाक्यं, असङ्गतवाक्यं, अससङ्गकविता.

RHETORIC, *s.* अलङ्कारविद्या, अलङ्कारशास्त्रं, शब्दालङ्कारविद्या, काव्यालङ्कारादिविधिका विद्या, शब्दालङ्कारः, वाङ्मयविद्या, साहित्यशास्त्रं, प्रवचनविद्या, प्रवचनशास्त्रं, परार्थानुमानं, वाङ्मयं.

RHETORICAL, *a.* अलङ्कारिकः -की -कं, अलङ्कारविद्यासम्बन्धी -न्धनी -न्धि (न्), अलङ्कारशास्त्रसम्बन्धी &c., अलङ्कारी &c., अलङ्कारविययकः -का -कं, अलङ्काररूपः -या -यं, प्रवचनविद्यासम्बन्धी &c., वाङ्मयः -यी -यं; 'rhetorical expression,' अलङ्कारः.

RHETORICALLY, *adv.* अलङ्कारविद्यानुसारेण, अलङ्कारशास्त्रानुसारेण, अलङ्कार-रसात्मकतः.

RHETORICIAN, *s.* अलङ्कारविद्याज्ञः, अलङ्कारशास्त्रज्ञः, अलङ्कारशास्त्रपरिचितः, अलङ्कारशास्त्राध्यापकः, प्रवचनपटुः *m.* See ORATOR.

RHEUM, *s.* श्लेष्मा *m.* (न्), श्लेष्मकः, दूधिः -धी *f.*, दूधिका, दूधीका, ज्वेदनः, ज्वेदकः, वारुखं, पित्रेदः, कफः, नेत्रमलं.

RHEUMATIC, *a.* (Pertaining to rheumatism) वातरोगसम्बन्धी -न्धनी &c., वातुलः -ला -लं, वातीयः -या -यं.—(Affected with it) वात-रोगी -गिणी -गि (न्), वातग्रस्तः -स्ता -स्तं, वायुग्रस्तः &c., वातुलः -ला -लं, वातुलः &c., वातकी &c., वाताहतः -ता -तं, वातोपहतः &c., पवनाहतः &c.

RHEUMATISM, *s.* वातरोगः, वायुरोगः, वातामयः, वातव्याधिः *m.*, वातः, वायुः *m.*, रसवातः, अनिलामयः, अनिलरोगः, अनिलः, धनुवातः, पटीरः, गुप्त्रसी; 'acute rheumatism,' वातरक्तं, वातगुल्मः, वातशो-णितं; 'chronic, from dyspepsia,' आमवायुः *m.*, आमवातः; 'rheumatism in the joints,' सन्धिवातः, सन्धिवायुः *m.*; 'shooting rheumatism in the bones,' अस्थिशूलः -लं, अस्थितोदः.

RHEUMY, *a.* श्लेष्मलः -ला -लं, श्लेष्मणः -णा -यं, श्लेष्मवान् -वती -वत् (न्), श्लेष्ममयः -यी -यं, श्लेष्मयुक्तः -क्ता -कं; 'rheumy eyed,' क्रिवाक्षः -क्षा -यं. See BLEAR-EYED.

RHINOCEROS, *s.* खड्गः, खड्गी *m.* (न्), एकशृङ्गः, गण्डः -खडकः, गण्डाङ्गः, एकचरः, वनोत्साहः, तैतिलः; 'its horn,' खड्गः; 'the female,' खड्गधेनुः *f.*

RHOMB, RHOMBUS, *s.* विषमचतुरस्रं, विषमचतुष्कोणः.

RHURAB, *s.* रेवसं, रेवास्मिनी. These are Mahrattī words.

RHyme, *s.* (Correspondence of sounds in poetry) यमकः -कं, अन्ययमकः -कं, अन्यशब्दयमकः -कं, अन्यशब्दसमता, अनुप्रासः, मिता-छरः.—(A word to correspond in sound to another) यमकशब्दः, यमकः -कं.—(Poetry) कविता, काव्यं.

To RHYME, *v. n.* (Correspond in sound) यमकः -का -कं भू, यमक-शब्दो भू.—(Make rhyme) कवितां कृ, काव्यं कृ, अनुप्रासं कृ.

RHYMELess, *a.* यमकहीनः -ना -नं, अयमकः -का -कं, अननुप्रासः -सा -सं.

RHYTHM, RHYTHMUS, *s.* तालः, लयः, गाथा, तालबन्धनं, तालचङ्कता.

RHYTHMICAL, *a.* तालचङ्कः -ङ्गा -ङ्गं, लयचङ्कः &c., तालसम्बन्धी -न्धनी &c.

RIB, *s.* (Bone of an animal) पशुका, पाशुका, पशुः *m.*, पार्श्वस्थि *n.*, पार्श्वकः, वेङ्कः *m.*; 'the ribs collectively,' पञ्जरं -रः, पिञ्जरं -रः, पार्श्व.—(Of a boat) पोलिन्दः.—(Of an umbrella, &c.) शलाका.—(A thin slip of wood) शलाका.—(A prominent line) रेखा.

RIBALD, *a.* दुर्मयः -खा -खं, अशुद्धभाषी -पिणी -पि (न्), अवाच्यभाषी &c., अवाच्यः -च्या -यं, अवधः &c., गवीः -वी -यं, दुरुक्तः -क्ता -कं, कुत्सितः -ता -तं.

RIBALDRY, *s.* दुरुक्तिः *f.*, दुर्वचनं, कुत्सितवाक्यं, अवधं, अवाच्यं, व्यङ्गं.

RIBBED, *p. p.* or *a.* सशलाकः -का -कं, शलाकी -किनी &c., रेखाङ्कितः -ता -तं.

RIBBON, RIBAND, *s.* पट्टः, दुर्बलपट्टः, दीर्घदुर्बलखण्डः, दीर्घपट्टः, चन्धनी.

RICE, *s.* (The grain in the husk) शालिः *m.*, वीहिः *m.*, धान्यं, धान्योन्ननं, स्रक्करिः *m.*, नीचसाधनं.—(The grain without the husk, or after threshing) तद्गुलः, धान्यास्थि *n.*, धान्यसारः, शालि-सारः; 'a grain of rice,' तद्गुलकणः.—(Wild rice) नीवारः; 'a grain of it,' नीवारकणः.—(A white rice growing in deep water) कलमः.—(Red sort, growing in moist soil) पट्टिकः -का; 'fit for growing it,' पट्टिकः -का -कं.—(Large or fragrant sort) महाप्रीतिः *m.*, महाशालिः *m.*—(New rice) नवधान्यं, नवाब्दे. One hundred and eighty varieties of rice

are enumerated.—(Boiled rice) खद्ब, खोदनः-नं, भक्कं, सन्धन् *n.*, भिस्सा, दीदधिः *m.*; 'scum of it,' मासराः, खाचामः, निस्सयः, विस्सयः.—(Scorched) भिस्साटा, भिस्साटा, भिम्भटा, भिम्भटा, भिम्भिका, दम्भिका.—(Fried rice) धानाः *f. pl.*, धानाकाः *f. pl.*; 'the meal of it,' धानाचूर्णं.—(Rice flattened by threshing) धाम्यचमसः, पूषुकः-कं.—(Oblation of rice) सय्ये, सय्ये, चरुः *m.*—(Heap of rice for presentation) धाम्यधेनुः *f.*, धाम्याचलः, तसुलोपः.—(Rice-water) तसुलोदकं, तसुलासु *n.*, तसुलोपः.—(Rice-gruel) यवागः *f.*, उषिणाका, आणा, विलपी, तरला, धाम्यामं.—(Rice-field) शालिषेनं.—(Rice-milk) पायसः-सं.—(Rice-husk) तुषः.—(Ear of rice) कणिशः-शं, धाम्यशोपेकं.—(Granary for rice) कुशुलः, द्रोहगारं.—(Having rice, bearing it, made of it) द्रोहमयः-यी-यं, द्रोहिकः-का-कं, द्रोही-हिणी-हि (नं), द्रोहः-ही-हं, द्रोहयः-यी-यं, शालेयः-यी-यं, शालिमयः &c.

Rich, a. (Wealthy) धनी-निनी-नि (नं), धनवान्-वती-वत् (त्), सधनः-ना-नं, महाधनः-ना-नं, बहुधनः &c., विधवान् &c., वसुमान् &c., सय्यवान् &c., सय्यान्वितः-ता-तं, सय्यैः-यै-यै, धनसम्पन्नः-न्ना-न्नं, धनिकः-का-कं, धनाढ्यः-ढ्या-ढ्यं, धनसमृद्धः-द्धा-द्धं, धनविपुलः-ला-लं, लक्ष्मीवान् &c., श्रीमान् &c., सश्रीकः-का-कं, कोषवान् &c., सम्पन्नमान् &c., समृद्धः &c., धनेश्वरः &c., लक्ष्मीशः, इभ्यः-भ्या-भ्यं; 'extremely rich person,' अतिधनी &c., लक्षाधीशः, कोटीश्वरः, कोट्यधीशः, लक्षपतिः *m.*, कुबेरः.—(Abounding in) आढ्यः-ढ्या-ढ्यं, पूषं in comp., बहु in comp., बहुल in comp., प्रचुर in comp., सम्पन्न in comp., समृद्ध in comp., पुष्कल in comp., मय in comp., सधिक in comp.; 'rich in good qualities,' गुणाढ्यः &c., गुणसम्पन्नः-न्ना-न्नं.—(Fertile) स्फीतः-ता-तं, पीनः-ना-नं, बहुफलदः-दा-दं.—(Costly, splendid) महार्घः-र्घा-र्घं, महामूल्यः-त्या-त्यं, बहुमूल्यः &c., अतिशोभनः-ना-नं, अतिशोभान्वितः-ता-तं, तेजसः-सी-सं, अतितेजसः &c., प्रतापवान् &c.—(As a dish) धृतपूष्यैः-पूषा-पूषं, धृतप्रुतः-ता-तं, धृतमयः-यी-यं.

Riches, s. धनं, विन्नं, वसु *n.*, सय्यैः, धनसम्पन्नः *f.*, द्रव्यं, विभवः, लक्ष्मीः *f.*, श्रीः *f.*, राः *m.* (रं), सम्पद् *f.*—(State of having great riches) धनाढ्यता, धनबाहुल्यं, धनप्राचुर्यं, धनसमृद्धिः *f.*, धनविपुल्यं, धनैश्वर्यं, धनसम्पन्नः *f.*, महाधनत्वं, सधनता; 'desirous of riches,' धनार्थी-धिनी-धि (नं); 'desire of riches,' धनाशा, धनतृष्णा; 'pride of riches,' धनद्वैः; 'puffed up by riches,' धनगर्हितः-ता-तं.

Richly, adv. (With riches) सधनं, धनबाहुल्येन, बहुधनेन, महाधनेन.—(Splendidly) महामूल्येन, अतिशोभया, अतिशोभापुष्टं.—(Abundantly) बाहुल्येन, अतिबहुलं, प्राचुर्येण, वैपुल्येन, विपुलं, अतिविपुलं, समृद्धा.

Richness, s. (Opulence) धनाढ्यता, सधनता, धनबाहुल्यं, धनसमृद्धिः *f.*, धनसम्पन्नः *f.*, धनिकता, सश्रीकता, see Riches.—(Fertility) स्फीतता, पीनता, स्फीतिः *f.*, बहुफलता.—(Costliness, splendor) महाधनता, महामूल्यता, शोभा, अतिशोभा, तेजस *n.*, प्रतापः.—(Abundance) बाहुल्यं, प्राचुर्यं, वैपुल्यं, समृद्धिः *f.*, समृद्धता.—(Of a dish) धृतपूष्यता, मिहता.

Rick, s. (Stack) षितिः *f.*, षयः, उत्करः, राशिः *m.*, निषयः, निकरः, षोषः; 'of hay,' तृणोक्ताः, तृणषितिः *f.*, see HAY-RICK.

Rickets, s. pl. बालरोगः, बालवाधिका *m.*, बालामयः.

Rickety, a. शिथिलसन्धिः-न्धि-न्धि, सदृढसन्धिः &c., अस्थिरः-रा-रं, अनवस्थितः-ता-तं, विचलः-ला-लं, चलसभावः-वा-वं, खलितगतिः-ति-ति.

To rid, v. a. (Free from encumbrance, &c.) विघ्नान् or भारान् मुच (c. 6. मुचति, मोक्षं) or शुभ (c. 10. शोधयति-यितुं) or विशुभ or उद्ध (c. 1. -हरति-हर्तुं) or मोक्ष (c. 10. मोक्षयति-यितुं), विघ्नं or भारम् अपनो or विनी or द्, निविघ्नोक्तुः; 'to rid of thieves,' कण्टकान् उद्ध, कण्टकोद्धरणं कृ, कण्टकशोधनं कृ, निष्कण्टकोक्तुः; 'of thorns,' शल्पोद्धरणं कृ, शल्यानि उद्ध.

Rid, a. मुक्तः-क्ता-कं, विमुक्तः &c., शोधितः-ता-तं, वर्जितः &c., राहितः &c., विगत in comp., वीत in comp., गत in comp., हीन in comp., हत in comp., निर or अ prefixed; 'rid of thieves or thorns,' कण्टकमुक्तः-क्ता-कं, मुक्तकण्टकः-का-कं, विगतकण्टकः &c., वीतकण्टकः &c., कण्टकहीनः-ना-नं, हतकण्टकः &c., निष्कण्टकः &c.; 'to be rid of,' मुच in pass. (मुच्यते) विमुच्यः; 'to get rid of,' अपास, निरस, निराकृ, त्यज, परित्यज्, अपनूज, अपहर see To ESCAPE; 'to be got rid of,' गत्यान्-न्या-न्यं, जयास-नीयः-या-यं, निराकरणीयः &c.

RIDDANCE, s. मुक्तिः *f.*, मोचनं, मुक्ता, मोक्षः-क्षणं, उद्धारः, उद्धरणं, शोधनं, शुद्धिः *f.*, निस्तारः, चार्णं, परिचार्णं.

RIDDLE, s. प्रवह्निः *f.*, द्विका, प्रहेलिका, प्रश्नदूती, कूटप्रश्नः, दृष्टकूट गूढप्रश्नः, गूढं, गूढवाक्यं, श्रेयः, संयोक्तिः *f.*; different kinds are सधेतोभद्रः, वडैमानः, अन्नलीपिका, वहिलीपिका.—(Large sieve) शोधनी, बृहच्चालनी, महाचालनी.

To RIDDLE, v. a. (Clean grain) पृथोक्त्यन्तेण शुभ (c. 10. शोधयति-यितुं), or शोधनं कृ or उत्पवनं कृ.—(Perforate) व्यूष, छिद्र, छिद्रपूर्णं-लीकृ, सछिद्रोक्तुः.

To RIDE, v. n. (Be carried on horseback) अश्वेन वह् in pass (उच्यते), अश्वेन सवर् (c. 1. -चरति-रितुं) or चर, अश्वेन गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or या (c. 2. याति-तुं), अश्ववाहनं गम् or या or चल.—(On an elephant) गजेन वह् in pass. or सवर् or गम् or या or चल, गजवाहनं चल or वज्.—(Be borne on a fluid, &c.) वह् in pass., प्रु (c. 1. प्रवते, प्रीतुं).

To RIDE, v. a. (Sit on a horse) अश्वम् आरूह (c. 1. -रोहति-रोढं) or अषिरूह or अष्यारूह or समारूह or अषिक्रम (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), अश्वारूढः-ढा-ढं भू, अश्वारोही-हिणी-हि भू, अश्वारोहणं कृ.—(Sit on an elephant) गजारूढः-ढा-ढं भू, गजारोही &c. भू, गजम् आरूह.—(On the back of a peacock) मयूरपृष्ठारूढः-ढा-ढं भू, मयूरपृष्ठम् आरूह or आश्रि.—(A chariot) यानारूढः-ढा-ढं भू, यानम् आरूह, यानारोहणं कृ.

Ride, s. अश्वेन गमनं or चलनं, अश्वेन विहरणं, अश्वारोहणं; 'to take a ride,' अश्वेन विहारं कृ or विहृ, अश्वेन भ्रमणं कृ or परिभ्रमणं कृ.

Rider, s. (On a horse) अश्वारोही *m.* (नं), अश्वारोढा *m.* (दं), अश्वारूढः; see HORSE-MAN.—(In general) आरोढा *m.*, आरोही *m.*, रोहकः.

Rider, s. (Of a mountain) कटकः-कं, कूटं, दन्तः, उच्छ्रुदः.—(Of earth, a mound) सेतुः *m.*, पिण्डलः, पिण्डिलः, धरणः, आलिः-ली *f.*, संवरः, जङ्गलः.—(Back, top) पृष्ठं, शवं.

Ridgy, a. सकटकः-का-कं, कटकाकारः-रा-रं, कटककूपः-पा-पं.

Ridicule, s. उपहासः, परिहासः, अपहासः, अवहासः, प्रहासः, प्रहसनं, उपहसनं, उपहासितं, उपहसनोपता, विहसितं, हसनं, हास्यं, हासिका, परिभाषणं, अयल्लेषः, अवहेला, अवज्ञा, उन्मासनं, उत्सयः-यनं.

To RIDICULE, v. a. उपहस् (c. 1. -हसति-सितुं), अवहस्, अपहस्, उपहासभूमिं कृ, अवहासभूमिं कृ, अवहासास्यदं कृ, अवहासास्यदोक्तुं, अपहासास्यदोक्तुं, हास्यास्यदोक्तुं, अवहासस्यानं कृ, उत्सिम (c. 1. -समते-स्मेतुं).

अभिनि, अवशिष्ट, आशिष्ट. See To DERIDE.

RIDICULED, *p. p.* उपहसितः -ता-तं, अवहसितः &c., आशितः -ता-तं.
RIDICULOUS, *a.* उपहास्यः -स्या-स्यं, अवहास्यः &c., परिहास्यः &c.,
हास्यः &c., हास्यजनकः -का-कं, हासजनकः, हासकरः -री-रं,
हास्योत्पादकः &c., हासोत्पादकः &c., उपहासयोग्यः -ग्या-ग्यं, उपहा-
साहे-हे-हं, उपहासविषयः-या-यं, हास्यास्पदः -दा-दं, तर्कः-क्या-क्यं.

RIDICULOUSLY, *adv.* हास्यप्रकारेण, उपहास्यप्रकारेण, उपहास्यं.

RIDICULOUSNESS, *s.* उपहास्यता, अपहास्यता, परिहास्यता, हास्यत्वं.

RIDING, *s.* अश्वारोहणं, हयारोहः, अश्वारोहणविद्या, अश्वविद्या.

RIDING, *part.* चारोही -हिणी -हि (न), चारुदः -दा-दं, चारोह in
comp., रोहक in comp., आश्रयी &c.; 'riding on a horse,'
अश्वारोही &c.; 'on an elephant,' गजारुदः &c.; 'on the back
of a peacock,' मयूरपृष्ठारुदः &c., मयूरपृष्ठारोही &c.

RIDING-SCHOOL, *s.* अश्वारोहणशाला, अश्वशिक्षाशाला, हयशिक्षाशाला.

RIFE, *a.* प्रसिद्धः -डा-डं, प्रचलः -ला-लं. See PREVALENT.

RIFENESS, *s.* प्रसिद्धता, प्रसिद्धिः *f.*, बाहुल्यं. See PREVALENCE.

RIF-RAFF, *s.* सलः *m. pl.*, पृथग्जनाः, अप्रमत्तः &c. See RABBLE.

TO RIFLE, *v. a.* दृ (c. 1. हरति, हर्षं), अपदु, अभिदु. See To ROB.

RIFLE, *s.* (Kind of gun) सीतारूपेण सुचिरीकृता गुलिकाप्रक्षेपणी.

RIFT, *s.* छिद्रं, भिन्निः *f.*, भङ्गः. See CLEFT, FISSURE.

TO RIFT, *v. a.* भिद, विभिद, तिट्. See To CLEAVE, SPLIT.

TO RIG, *v. a.* सज्जीकृ, सज्ज (c. 1. सज्जति-जिजु), सज्जं-ज्जां कृ.—
(A ship) नावं समुद्रयानाद्यं वातवसनादिना सज्जीकृ or समायुज्. See
To EQUIP.

RIG, RIGGING, *s.* सज्जा, सज्जनं-ना, नौकासज्जा-ज्जनं, वातवसनादि-
सज्जा, रज्ज्वादिसज्जनं, वसनरज्ज्वादि, वसनं, परिच्छदः.

RIGID, *p. p.* सज्जीकृतः -ता-तं, सज्जितः &c., वसनरज्ज्वादियुक्तः &c.

RIGHT, *a.* (Just, fit, proper) युक्तः-क्ता-कं, उपयुक्तः &c., यथायुक्तः
&c., यथायोग्यः-ग्या-ग्यं, सम्यक् समीची सम्यक्, समन्तः -ता-सं,
योग्यः &c., न्यायः-य्या-य्यं, उचितः -ता-तं, यथोचितः &c., समी-
चीनः -ना-नं, यथार्थः-र्या-र्यं, यथार्थिकः -की-कं, समुचितः &c.,
साधुः-धुः-ध्वी-धु, लभ्यः-भ्या-भ्यं, see PROPER.—(True, correct)
शुतः -ता-तं, सत्यः-त्या-तं, तथ्यः-य्या-य्यं, सवितथ्यः-या-यं, यथार्थः
&c., शुद्धः-डा-डं.—(Straight) सरलः-ला-लं, चतुः-जुः-जु,
सज्जितः-दा-दं; 'a right line,' सरलेखा.—(Not left) दक्षिणः
-गा-गं, अपरमध्यः-य्या-य्यं, अवपरमध्यः &c., वामेतरः-रा-रं; 'right
and left,' मध्यापमध्यः-या-य्यं; 'to the right,' प्रदक्षिणः-शा-
-तं; 'winding to the right,' दक्षिणावर्ती-त्रिनी-त्रि (न); 'the
right side,' see RIGHT, *s.*; 'the right hand,' दक्षिणपाणिः *m.*,
अग्रपाणिः *m.*, अग्रहस्तः, अग्रकरः; 'being on the right hand,'
दक्षिणस्थः-स्या-स्यं; 'right ascension, in astronomy,' विषुवांशः.

RIGHT, *s.* (Justice, propriety) धर्मः, न्यायः, नीतिः *f.*, न्यायत्वं-ता,
न्यायिता, न्यायता, युक्तिः *f.*, युक्तता, योग्यता, उपयुक्तता, उपयोगिता,
यथायोग्यता, यथार्थता, यापार्थ्यं, सामन्त्रस्यं, सम्यक्, औचित्यं, उचितत्वं,
प्रचलनं. 'right and wrong,' धर्मोपधर्मं, युक्तयुक्तं, न्यायान्यायं, हि-
ताहितं.—(Correctness) सत्यता, सत्यं, चतुतं, सवितथ्यं, समन्तं, शुद्धता.
—(Just claim, title) अधिकारः-रित्वं, स्वत्वं, स्वाभ्यं, सत्ता; 'to
have a right,' अहे (c. 1. अहेति-हिंति); 'a woman has no
right to independence,' स्त्री न स्वातन्त्र्यम अहेति.—(The right
side, not the left) दक्षिणं, अपरमध्यं, अवपरमध्यं, वामेतरं, दक्षिणदिक् *f.*
(श), दक्षिणपार्श्वः, दक्षिणाङ्गः; 'right and left,' मध्यापमध्यं; 'upon

the right side,' दक्षिणस्थः-स्या-स्यं; 'on the right,' दक्षिण-
पार्श्वः, दक्षिणतः, दक्षिणेन.—(One's own right) स्वाधिकारः, स्वसत्त्वं,
'to set to rights,' see To RIGHT, *v. a.*

RIGHT, *adv.* (Justly) युक्तं, यथायुक्तं, यथायोग्यं, यथोचितं, यथान्यायं,
धर्मतः, न्यायतः, समन्तं, सम्यक्, यथार्थं, स्थाने.—(Truly) सत्यं,
चतुतं, सज्जसा, अर्थतः, यथार्थतः.—(In a straight line) सरलं, चतुः,
सज्जितं, अवक्रं.—(To a great degree) सु or चति prefixed.

RIGHT, *interj.* साधु, भद्रं, युक्तं, खल्लि, वादं.

TO RIGHT, *v. a.* (Restore to a right position, set to rights)
सुस्थ (nom. सुस्थयति-यितुं), सुस्थं-स्थी कृ, स्वस्थ (nom. स्वस्थयति-
यितुं), स्वस्थं-स्थी कृ, see To RESTORE, *v. a.*—(Do justice to)
न्यायं कृ.

TO RIGHT, *v. n.* (Become right) सुस्थः-स्या-स्यं भू, स्वस्थः-स्या-
स्यं भू.—(Become erect) चतुः-जुः-जु भू, चतुर्भू.

RIGHT-ANGLE, *s.* समकोणः, समलघः, समलघकोणः, समलघद्विभुजः.

RIGHTEOUS, *a.* धार्मिकः-की-कं, न्यायचारः-रा-रं, न्यायचारी-रिणी
&c., न्यायपरः-रा-रं, पुण्यः-क्या-स्यं, साधुः-धुः-ध्वी-धु, धर्मवर्ती
&c. See JUST.

RIGHTEOUSLY, *adv.* धर्मतः, न्यायतः, धर्मानुसारेण. See JUSTLY.

RIGHTEOUSNESS, *s.* धर्मः, धर्मता, धार्मिकता-त्वं, न्यायः, न्यायता,
न्यायिता, साधुता-त्वं, पुण्यता, शुचितता. See JUSTICE.

RIGHTFUL, *a.* (Having a just title) अधिकारी-रिणी-रि (न), अधि-
कारवान्-वती-वत (त), साधिकारः-रा-रं, स्वताधिकारी &c.—
(Agreeable to justice), see JUST.

RIGHTFULLY, *adv.* अधिकारेण, अधिकारतः, साधिकारं. See JUSTLY.

RIGHTFULNESS, *s.* अधिकारिता, अधिकारवत्त्वं, साधिकारत्वं, see JUSTICE.

RIGHT-HAND, *s.* दक्षिणपाणिः *m.*, दक्षिणहस्तः, दक्षिणकरः, अग्रहस्तः,
see RIGHT, *a.*

RIGHT-HANDED, *a.* दक्षिणहस्तमेवी-विनी-वि (न), दक्षिणसाची &c.

RIGHTLY, *adv.* युक्तं, सम्यक्, धर्मतः, धर्मतः, न्यायतः, यथान्यायं, यथा-
योग्यं, यथाधर्मं, यथार्थं, यथोचितं, समन्तं, स्थाने, see JUSTLY, FITLY.
—(Truly) सत्यं, चतुतं, सज्जसा, यथार्थं-र्थतः, see TRULY.

RIGHTNESS, *s.* यथार्थता, यथार्थ्यं, सत्यता, सामन्त्रस्यं, सम्यक्, शुद्धता.

RIGID, *a.* (Stiff, not pliant) दृढः-दा-दं, सखः-आ-अं, सखीकृतः
-ता-तं, यनः-ना-नं, कठिनः-ना-नं, स्खिन्नः-ता-तं, अशिथिलः-ला-
-लं, समुदः-दुः-द्वी-दु.—(Strict, severe) कठोरः-रा-रं, कर्कशः
-शा-शं, उग्रः-ग्रा-ग्रं, नियतः-ता-तं, मूखः-क्षा-खं, मूखदशी &c.
RIGIDITY, RIGIDNESS, *s.* दृढता, सख्यता, यनता, कठिनता, कठिन्यं,
दार्ढ्यं, कठोरता, कर्कशता, कर्कश्यं, उग्रता-त्वं, अशिथिलता, अशीथिल्यः
'of the eye-lids,' वल्लोवबन्धः.

RIGIDLY, *adv.* दृढं, मुदुदं, सखं, सख्यतया, सख्यत्वेन, सकाठिन्यं, सदाढ्यं,
सकार्कश्यं, कठोरं, कठिनं, अशिथिलं.

RIGMAROLE, *s.* अनर्थककथा, निरर्थककथा, असम्बन्धार्थका दीर्घकथा.

RIGOR, *s.* (Stiffness) दृढता, कठिनता, कठोरता, कठिन्यं, see RI-
GIDITY.—(Severity) उग्रता, उग्रदख्यता-त्वं, कठोरता, कर्कशता, निशु-
रता, नेष्ट्यं.—(Intensity) see the word.

RIGOROUS, *a.* (Severe) उग्रदखः-खा-खं, उग्रः-ग्रा-ग्रं, उग्रतदखः
&c., कठोरः-रा-रं, निशुरः-रा-रं, कठिनः-ना-नं, क्रूरः &c.,
कर्कशः-शा-शं.—(Exact) मूखः-क्षा-खं. See STRICT.

RIGOROUSLY, *adv.* उग्रत्वेन, उग्रं, उग्रदखेन, कठोरं, निशुरं, नेष्ट्येन.

RILL, *s.* अत्यनदी, बुद्रनदी, अत्यसरित् *f.*, सूक्ष्मसरित्, सुद्रसरित् *f.*

RIM, *s.* प्रान्तः, जलः, धारः-रा, प्रान्तभागः, जलभागः, उत्तङ्गः, पार्श्वः; 'of a cup,' पात्रप्रान्तः, पात्रकण्ठः, पात्रपार्श्वः.

RIME, *s.* तुषारः, नीहारः, कुम्हटिः *f.* -टिका. See HOAR-FROST.

RIMY, *a.* तुषारमयः-यी-यं, नीहारमयः &c., कुम्हटिकामयः &c.

RIND, *s.* त्वक् *f.* (च्), त्वचा, वल्कं-वल्कलं, शल्कं-वल्कलं, चर्म *n.* (न्), छदिः-ही *f.*, शल्लकं, चोचं-चकं, चोलकं, चौरं, अखकोपः; 'having rind,' त्वचीयान्-यसी-यः (स्), त्वचिहः-हा-हं.

RING, *s.* (Circle) मण्डलं, परिमण्डलं, चक्रं, चक्रवालं, वलयः-यं, वर्तुलः.—(Of metal) लोहचक्रं, लोहवलयः-यं; 'of a chain,' लोहलः.—(Ornament for the finger) अङ्गुलीयकं, अङ्गुरीयकं, अङ्गुरीयः-यं, अङ्गुलीकः-कं, अम्मेका, करारोटः, बालकः; 'seal-ring,' अङ्गुलि-मुद्रा-ट्टिका, मुद्रा, वेदिः-दी *f.*; 'ring for the toes or feet,' नूपुरः, पादाङ्गदं, पादकटकः, मञ्जरी; 'marriage-ring,' कोतुकं, मङ्गलमूषं, see MARRIAGE; 'sacred ring of kusa grass worn during religious ceremonies,' पवित्रं-चकं.—(Circle of persons) मण्डलं; 'dancing in a ring,' मण्डलनृत्यं, हलीयं-चकं.—(Arena) रङ्गः.—(Ringing sound) क्लृणितं, शिञ्जितं, क्लृणः, घटा-शिञ्जितं, घटाशब्दः, कनत्कारः, कम्पना-कम्पनं.

To RING, *v. a.* (Cause to ring or sound, as a bell) घटां वद (c. 10. वादयति-यितुं) or क्लृण् (c. 10. क्लृणयति-यितुं) or नद् (c. 10. नादयति-यितुं), घटाम् आहन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं), घटाक्लृणं कृ, घटावादनं कृ.

To RING, *v. n.* (Sound, as a bell) क्लृण् (c. 1. क्लृणति-यितुं), शिञ्ज् (c. 2. शिञ्जते, c. 1. शिञ्जते-यितुं), विशिञ्ज्, किङ्किण (nom. किङ्कि-यायते), ध्वन (c. 1. ध्वनति-यितुं), प्रखेइ (c. 1. खेडति-यितुं), कम्पना (nom. कम्पनायते), क्लृणितं कृ, शिञ्जितं कृ, कनत्कारं कृ, घटावत् शब्दं कृ.

RINGED, *a.* (Fitted with rings) साङ्गुलीयः-या-यं, मण्डलयः-या-यं.

RINGER, *s.* घटावादकः, घटाघाती *m.* (न्), घटाताडकः.

RINGING, *s.* घटावादनं, क्लृणनं, क्लृणितं, शिञ्जितं, कम्पनं, कनत्कारः.

RING-LEADER, *s.* मुख्यः, मुखरः, प्रमुखः, प्रवर्त्तकः, प्रयोजकः, नायकः.

RINGLET, *s.* अलकः, अलकान्तः, कर्करालः, कुरलः. See CURL.

RING-WORM, *s.* कोठः, ददुः *m.*, ददुः *m.*, गजकण्ठः, खज्जुः *f.*

To RINSE, *v. a.* (Wash out the mouth) आचमन् (c. 1. -चामति-यितुं), आचमनं कृ, जलम् or उदकम् उपस्पृश (c. 6. -स्पृशति-यितुं), उपस्पृशं कृ, गच्छुषं कृ, शुचिप्रणी कृ.—(Cleanse by the introduction of water) जलं निक्षिप्य शुष् (c. 10. शोधयति-यितुं) or प्रखल् or परिष्कृ; 'one who has rinsed his mouth,' आचान्तः.

RINSING, *s.* (The mouth) आचमनं, आचाम्यं, उपस्पृशः, गच्छुषः, शुचिप्रणी *f.*; water for rinsing the mouth, आचमनीयं, आचाम्यं.

Riot, *s.* (Tumult, uproar) तुमुलं, कोलाहलः, डिङ्गः, डिङ्गाहवः, डमरः, डमरः, विप्रवः, आहवः, कालकोलः, सम्भः, चमत्कारः.—(Popular disturbance) प्रकृतिखोभः, प्रजाखोभः, प्रकृतिपुङ्गवः, यामपुङ्गवः, याममनु-रिका.—(Noisy festivity) अतिशयपञ्चन or अतिशयतुमुलेन उत्सव-करणं, see REVEL.—(To run riot) मर्यादां अतिगन् or लंप्.

To RIOT, *v. n.* (Raise an uproar) तुमुलं कृ, कोलाहलं कृ, डिङ्गं कृ, विप्रवं कृ.—(Revel) अतिशयपञ्चनेन or अतिशयतुमुलेन उत्सवं कृ.

RIOTER, *s.* तुमुलकारी *m.* (न्), डिङ्गकारी *m.*, खोभकारी *m.*, खोभकृत् *m.*

RIOTOUS, *a.* तुमुलकारी-रिणी-रि (न्), कोलाहलकारी &c., डिङ्गकारी &c., महाशब्दकारी &c., खोभकारी &c., महाशब्देन or अतिशयतुमुलेन उत्सवकारी &c.

RIOTOUSLY, *adv.* अतिशयतुमुलेन, अतिशयतुमुलेन, कोलाहलेन, महाशब्देन.

To RIP, *v. a.* (Tear) दृ (c. 10. दारयति-यितुं), विद्, पट् (c. 10. पाट-यति-यितुं), विपट्, विभिद्, निकृत्, विनिकृत्, विदारणं कृ; 'ripping open,' विदार्य.

RIP, *s.* विदारः-रखं-खा, विदरः, पाटनं, विपाटनं, विभेदः.

RIPE, *a.* (As fruit, &c.) पक्कः-क्का-क्कं, परिपक्कः &c., पक्कमः-मा-मं, विपक्कमः &c., सुपक्कः-क्का-क्कं, पाकमः-मा-मं, पक्कतापक्कः-क्का-क्कं, पक्कदशापक्कः &c., पक्कदशापक्कः-मा-मं, परिणतः-ता-तं, पाकोन्मुखः-खा-खं, फलोन्मुखः &c., विनाशोन्मुखः &c., शृतः-ता-तं.—(Brought to perfection, complete) सिद्धः-द्धा-द्धं, सम्पन्नः-न्ना-न्नं, व्युत्पन्नः &c., प्रौढः-द्धा-द्धं.—(In years, &c.) प्रवृद्धः-द्धा-द्धं, वृद्धः &c., प्रौढः &c.—(Ready) उद्यतः-ता-तं, उन्मुख in comp., see READY.

To RIPEN, *v. n.* पक्क-क्का-क्कं भू, परिपक्क-क्का-क्कं भू, पक् in pass. (पच्यते), परिपक्, पक्को भू, पक्कतां गम्. See To MATURE, *v. n.*

To RIPEN, *v. a.* पक् (c. 1. पचति, पङ्क, c. 10. पाचयति-यितुं), पक्कं-क्कां कृ, परिपक्कं-क्कां कृ, पक्की कृ, पाकं कृ or जन्. See To MATURE, *v. a.*

RIPENED, *p. p.* पक्क-क्का-क्कं, परिपक्क-क्का-क्कं, परिणतः &c., see MATURED.

RIPENING, *part.* (Making ripe) पाचकः-क्का-कं, पाचनः-न्ना-नं, परिपाकी-किणो &c.—(Becoming ripe) पच्यमानः-ना-नं, परिपच्यमानः &c.

RIPENESS, *s.* पाकः, परिपाकः, पक्कता-त्वं, परिपक्कता, पक्कि *f.*, विपाकः, पक्कभावः, पक्कदशा, पक्कवस्था, परिणामः, परिणति *f.*, परिणतता. See MATURITY.

RIPPED, *p. p.* विदारितः-ता-तं, विदोखः-यो-यं, विपाटितः &c.

RIPPLE, *s.* वोचिः-ची *f.*, वोचिका, जम्भिः-म्भी *f.*, जम्भिका, सूक्ष्मोन्मिः, भङ्गि *f.*

To RIPPLE, *v. n.* चलोन्मिः-न्मिः-न्मिं भू, चलवोचिः-चिः-चि भू, जम्भिमान्-मतो-मद् भू, सवोचिः-चिः-चि भू, वोचिभङ्गुरः-रा-रं भू.

To RIPPLE, *v. a.* वोचियुक्तं-क्तां कृ, वोचिमनं-मतो-मद् कृ, चलवोचिं कृ.

RIPPLING, *part.* चलोन्मिः-न्मिः-न्मिं, चलवोचिः &c., वोचिभाली-लिनी &c.

To RISE, *v. n.* (Get up) उत्था (c. 1. उत्तिष्ठति-यितुं, rt. स्था), समुत्था; 'he rose from his seat,' आसनाद् उदस्यात् or उदतिष्ठत्; 'from bed,' शयनाद् उत्था, शयनं or शय्यां त्यज्, सुनोत्थितः-ता-तं भू.—(Move upward, ascend) ऊर्ध्वं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), उन्नम्, सन्न-तम्, उच्चैर् गम्, उच्चैर् व्रज् (c. 1. व्रजति-यितुं), उदि (c. 1. उदयति c. 2. उदेति-न्तुं, rt. इ), समुदि, अमुदि, उत्पत् (c. 1. -पतति-यितुं), ऊर्ध्वं आक्रम् (c. 1. -क्रमते-यितुं), आक्रम्, उद्भृत् (c. 1. -वर्तेते-यितुं), आरुह् (c. 1. -रोहति-रोदुं), उच्चर (c. 1. -चरति-यितुं), ऊर्ध्वगतः-ता-तं भू, उन्नतः-ता-तं भू, आरोहणं कृ; 'the sun rises,' उदयति सूर्यः.

The mountain behind which the heavenly bodies are supposed by the Hindus to rise is called उदयः, उदयपर्वतः &c., see MOUNTAIN.—(Become erect) उन्नम् (c. 1. -नमति-यितुं), उन्नतः-ता-तं भू, समुन्नम्, उत्था.—(Appear) दृश् in pass. (-दृश्यते), लब्ध in pass., उत्पद in pass., प्रतिभा (c. 2. -भाति-न्तुं), उद्भा.

निर्भा, प्रभू, आविर्भू, प्रादुर्भू, आत्मानं दृश् in caus.—(Originate, issue, take rise) उत्पद (c. 4. -पद्यते-यितुं), समुत्पद, जन् (c. 4. जायते, जनिन्तुं), प्रजन्, उपजन्, प्रभू, उद्भू, सम्भू, प्रभू (c. 1. -सरति-रुन्तुं), निःज्, विनिःज्, उन्नम्, निर्गम्, प्रवृत् (c. 1. -वर्तेते-यितुं), उदि, उत्पन्नः-न्ना-न्नं भू.—(Increase) वृष् (c. 1. वर्धते-यितुं), वृष्ट, अधि-कीभू, अधिकतरीभू, अधिकतरः-रा-रं भू, उत्तरोत्तरं वृष्.—(Be excited) उद्गीतः-न्ना-न्नं भू, उद्गीष् (c. 4. -दीयते-दीयितुं), उवद् in pass.—(From death) अमशानाद् उत्था or समुत्था; 'all the dead

rose, 'सर्वे भूता उदतिष्ठन्.—(To heaven) स्वर्गोरोहणे कृ.—(Be promoted) प्रतिपत्तिं or पदवृद्धिं प्राप्, श्रेष्ठपदे or उत्कृष्टपदे नियुक्तः -क्ता -क्तं भू.—(As the sea) क्षुभः -आ -अं भू.

Rise, *s.* (Getting up) उत्थानं, समुत्थानं, उत्थितिः *f.*—(Moving upwards, ascent) ऊर्ध्वगमनं, ऊर्ध्वगतिः *f.*, उद्गमः -मनं, समुद्गमः -मनं, उद्गतिः *f.*, उदयः -यनं, समुदयः, उद्गमनं, समुद्गमः, उत्थातः, उत्पततः; 'falls and rises,' पातोत्थाताः *m. pl.*; 'rise of the sun,' सूर्योदयः.—(Origin, production) उत्पत्तिः *f.*, उद्भवः, उद्गमः, सम्भवः, प्रभवः, प्रवृत्तिः *f.*, मूलं, आरम्भः, आगमः, उपक्रमः, उपस्थितिः *f.*, उपस्थानं.—(Promotion) पदवृद्धिः *f.*, प्रतिपत्तिः *f.*—(Increase) वृद्धिः *f.*, प्रवृद्धिः *f.*, वधेन.—(To give rise to) उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), समुत्पद्, जन् (c. 10. जनयति -यितुं).

Risen, *p. p.* उत्थितः -ता -ते, अभ्युत्थितः &c., समुत्थितः &c., उद्गतः -ता -ते, समुद्गतः &c., प्रमुद्गतः &c., उदितः &c., समुदितः &c., अभ्युदितः &c., उत्पतितः -ता -ते, समुत्पतितः &c., ऊर्ध्वगतः &c., उद्गतिः &c., उद्भूतः -ता -क्तं; 'from bed or sleep,' शयनोत्थितः -ता -ते, सुप्तोत्थितः &c., त्यक्तशयः -या -यं, त्यक्ततयः -त्या -त्यं.

Risibility, *s.* हसनशीलता, हसनशक्तिः *f.*, हसनच्छा, हसनसाधयं.

Risible, *a.* हसनशीलः -ला -लं, हसनशक्तिः -का -कं, हसनसमर्थः &c.

Rising, *s.* (Getting up) उत्थानं, समुत्थानं, उत्थितिः *f.*, समुत्थितिः *f.*, अभ्युत्थानं; 'from a seat,' आसनादुत्थानं; 'from bed,' शयनादुत्थानं; 'rising to receive a visitor,' प्रमुत्थानं, प्रमुद्गमः -मनं, अभ्युत्थानं.—(Ascent, going upwards) उदयः -यनं, उद्गमः, उद्गतिः *f.*, ऊर्ध्वगमनं, ऊर्ध्वगतिः *f.*, समुदयः, अभ्युदयः, समुद्गमः, उत्पतनं, समुत्पतनं, उत्थातः, उद्गमनं, आरोहः -हणं; 'of the sun,' सूर्योदयः; 'of a planet,' उच्चयः; 'of a sign,' लग्नं, होरा.—(Insurrection) प्रनाद्योभः, प्रकृतिद्योभः.—(Tumor), see the word.

Rising, *part.* उदयी -यिनी -यि (नृ. उदयमानः -ना -नं, उत्पतन् -तन्ती -तत (त), उत्पतिता -त्री -तृ (तृ), उत्पतिष्णुः -ष्णुः -ष्णु, उदितः -ता -ते; 'rising sun,' प्रथमोदितसूर्यः; 'warmth of it,' प्रथमोदितदिव्यतापः.

Rising-ground, *s.* उन्नतभूभागः, उन्नतभूमिभागः, उच्चभूभागः, उच्चस्थानं.

Risk, *s.* संशयः, शक्यता, सन्देहः, विकल्पः, भयं, भयहेतुः *m.*, सकटं; 'of life,' जीवितसंशयः, see JEOPARDY, PERIL, DANGER.

To risk, *v. a.* संशयस्थं -स्थां कृ, सन्देहस्थं -स्थां कृ, शक्यस्थं -स्थां कृ, शक्यस्थदीकृ, शक्यस्थदीकृ. See TO JEOPARD, HAZARD.

Risked, *p. p.* संशयितः -ता -ते, शक्यस्थदीकृतः &c., सन्देहास्पदीकृतः &c.

Rite, *s.* (Religious observance) क्रिया, विधिः *m.*, विधानं, कर्म *n.* (न). देवकर्म *n.*, देवकर्म *n.*, देवक्रिया, देवक्रिया, देवकार्यं, देवकार्यं, संस्कारः, नियमः, रीतिः *f.*, कल्पः, संविधानं, आचारः, आचरणं, शास्त्र-विधानं, शास्त्रविधिः *m.*, शास्त्रकर्म *n.*, शास्त्रोक्तकर्म *n.*, शास्त्रविधानं, शास्त्रविधिः *m.*, अनुष्ठानं, व्रतं, यमः, नियमः; 'marriage rite,' विवाहविधिः *m.*, see MARRIAGE; 'funeral rite,' उत्तरक्रिया, अन्त्यक्रिया, अन्तसक्रिया, मृतशरीरसत्कर्म *n.* (नृ.), see OBSEQUIES, FUNERAL; 'rite of investiture with the sacrificial thread,' उपनयनं, see INVESTITURE; 'rite of oblation to the manes,' पितृकर्म *n.*, पितृक्रिया, see MANES. The following are the saṅskāras, or rites purificatory of the bodies of the three classes in this life, and qualifying them for the next, explained in Manu Bk. 2. 27 et seq.: 1. Sacrifice on conception, गर्भाधानं. 2. On the quickening of the fetus, पुंसवनं. 3. A rite consisting of partition and arrangement of

the hair of the mother in the fourth, sixth, or eighth month of gestation, सौमनोदयनं. 4. Giving the new-born infant honey and clarified butter out of a golden spoon, before separating the navel-string, जातकर्म *n.* 5. Naming the child on the tenth or twelfth day after birth, नामकर्म *n.* or नामकरणं. 6. Carrying the child out to see the sun in the fourth month after birth, निष्क्रमणं. 7. Feeding the child with boiled rice in the sixth month after birth, or on the cutting of the first tooth, सन्नप्राशनं. 8. Tonsure, or shaving the head all but one lock, in the first or third year after birth, चूडाकर्म *n.* or चूडाकरणं or चूडाकार्यं. 9. Investiture with a peculiar thread or cord, called the sacrificial thread, worn over the left shoulder and under the right, performed on youths of the three classes at ages varying from eight to sixteen, from eleven to twenty-two, and from twelve to twenty-four, respectively, उपनयनं. 10. Cutting off the hair entirely, performed on Brahmins at sixteen on Kshatriyas at twenty-two, and on Vaiśyas at twenty-four years of age, केशान्तः. 11. Ceremony performed by youths of the first class on returning from the house of their preceptor to that of their natural parents, समावर्जनं. 12. Marriage, in the thirty-sixth or eighteenth year, विवाहः.—(Inauspicious rite) शत्रुभकर्म *n.* (नृ.), शत्रुभकार्यं; 'rites and ceremonies,' आचारविचाराः *m. pl.*; 'performing a rite,' क्रियानुष्ठानं; 'mode of performing a rite,' क्रियाविधिः *m.*, प्रयोगः. RITUAL, *a.* (Pertaining to rites, consisting of them) वैधिकः -की -कं, वैधः -धी -धं, विधि in comp., विधिरूपः -पा -पं, विधिनयः -यी -यं, विध्युक्तः -क्ता -क्तं, विधिमन्त्रणी -न्त्रिणी &c., विधिविषयकः -का -कं, क्रियासम्बन्धी &c., क्रियाविषयकः &c., क्रिया in comp., शास्त्रोक्तः -क्ता -क्तं, आचारिकः -की -कं, काव्यः -ल्यी -त्यं.

RITUAL, *s.* क्रियापद्धतिः -ती, संस्कारपद्धतिः *f.*, कर्मपद्धतिः *f.*, विधिपद्धतिः *f.*, विधानपद्धतिः *f.*, पद्धतिः -ती, संस्कारशास्त्रं, विधिशास्त्रं, क्रियाविधिः *m.*, विधिः *m.*

RITUALIST, *s.* क्रियाविधिज्ञः, संस्कारशास्त्रज्ञः, क्रियावान् *m.* (नृ.).

RIVAL, *s.* स्पर्धी *m.* (नृ.), प्रतिस्पर्धी *m.*, प्रतियोगी *m.* (नृ.), प्रतिपक्षः, सपत्नः, विजिगीषुः *m.*, जिगीषुः *m.*, see RIVAL, *a.*; 'a kingdom without a rival,' असपत्नं राज्यं; 'a rival wife,' सपत्नी.

RIVAL, *a.* स्पर्धी -धिनी -धि (नृ.), विस्पर्धी &c., प्रतिस्पर्धी &c., परिस्पर्धी &c., प्रतियोगी &c., विजिगीषुः -युः -यु, जिगीषुः &c., परस्परविजिगीषुः &c., परस्परभिभवेच्छुः -च्छुः -च्छु, एकावच्छुः &c., एकाधिमिलापी &c., एकाधी &c., एकाधेदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, एकाधेप्रवृत्तः -वृत्त -वृत्त, एकाधेच्छुः -क्ता -क्तं, संघर्षी &c., परस्परसंघर्षी &c., जयेच्छुः &c., अभिभवेच्छुः &c.

To RIVAL, *v. a.* स्पर्धे (c. 1. स्पर्धते -धितुं), विस्पर्धे, प्रतिस्पर्धे, आस्पर्धे with instr. c., जि in des. (जिगीषति -धितुं), विजि in des., पराभिभवनाय or परस्परभिभवनाय यत् (c. 1. यतते -तितुं) or उद्योगं कृ, परजयार्थं यत्, परस्परं संघृष्ट (c. 1. -घर्षति -धितुं), एकाधेच्छुः अभिलषे or आकांक्षे, एकाधेप्रापणाय यत्; 'he rivals Indra,' शक्रेण or शक्रेण सह स्पर्धते; 'one who rivals the beauty of the moon,' चन्द्रायापरिस्पर्धी.

RIVALING, RIVALLING, *p. pt.* स्पर्धी -धिनी &c., See RIVAL, *a.*

RIVALRY, *s.* स्पर्धा or स्पर्द्धा, प्रतिस्पर्धा, आस्पर्धा, निगोया, विजिगीया, प्रतियोगिता-त्वं, प्रतिपक्षता-त्वं, सापत्यं, सपत्यत्वं, संघर्षः, परस्परसंघर्षः, पराभिभवेच्छा, परस्परभिभवेच्छा, परस्परभिभवनाय उद्योगः, परजयेच्छा, परस्परजयेच्छा, एकार्षाभिलाषः, एकार्षाकांक्षा, एकार्षप्रापणाय परस्पर-द्योगः, एकार्षदुष्टिः *f.*, एकार्षप्रवृत्तिः *f.*, अहम्युर्विका.

RIVEN, *p. p.* विदीर्यः-शी-शी, विदारितः-ता-तं, छिन्नः-न्ना-न्नं, विभ्रजः &c.

RIVER, *s.* नदी, सरित् *f.*, सिन्धुः *f.*, अपगा, निम्नगा, स्रोतस् *n.*, कुल्या, स्रोतोवहा, स्रोतोवहा, स्रोतस्वती, स्रोतस्विनी, पयस्विनी, सवनी, द्रवनी, समुद्रगा, जलधिगा, सागरगामिनी, तरङ्गिणी, तटिनी, शैवलिनी, हृदिनी, हादिनी, पश्चिन्ना, रोधोपक्षा, रोधोपक्षा, समुद्रदयिता, समुद्रकान्ता, कूलवती, कूलक्षपा, धुनी, घेना, जघालिनी, डोपवती, निर्धुरिणी, उच्छा, नदः. This last is applied only to a river of which the personification is male, as the Indus सिन्धुः, Brahma-putra ब्रह्मपुत्रः, Sona शोणः, हिरण्यवाहुः; 'bed of a river,' नदीपात्रं, नदीभाण्डं; 'bank of a river,' नदीतीरं, नदीकूलं; 'current,' नदीवेगः, नदीरयः, नदीवेला; 'water of a river,' सरित्जलं; 'source,' सरिन्मुखं; 'mouth,' सिन्धुसङ्गमः, सम्भेदः; 'watered by rivers,' नदीमातृकः-का-कं, जलमातृकः &c.; 'one who knows the course of rivers,' नदीज्ञः; 'bathing in a river,' नदीष्णः-ष्णा-ष्णं; 'the bend of a river,' नदीवक्रः; 'relating to a river,' नादेयः-यी-ये.—(River of heaven), स्वर्णदी, मुर-नदी, see GANGES, MILKY-WAY.

RIVET, *s.* कौलः-लकः, लोहकौलकः, मूलकौलकः, शलाका.

To RIVET, *v. a.* (Fasten with a rivet) कौल (c. 10. कौलयति-यितुं), कौलकेन बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्ध्), कौलकबद्धं-द्धां कृ.—(Fix or fasten firmly) दृढं बन्ध्, दृढीकृ; 'to rivet the attention,' चिन्ताभिविवेशं कृ or जन्, अभिनिविष्टचिन्तं-न्तं कृ.

RIVETED, *p. p.* कौलकबद्धः-द्धा-द्धं, कौलितः-ता-तं, दृढीकृतः-ता-तं; 'having the attention riveted,' अभिनिविष्टचिन्तः-न्ता-न्तं; 'by sound,' नादलुब्धः &c.

RIVULET, *s.* सत्यानदी, सुद्रनदी, अत्यसरित् *f.*, सुद्रसरित् *f.*, सत्याम्भस् *n.*, अत्यस्रोतस् *n.*, सुद्रस्रोतस् *n.*, कुसरित् *f.*

ROAD, *s.* मार्गः, पथः, पन्थाः *m.* (पथिन्), अध्या *m.* (न्), यत्न *n.* (न्), यत्नेनः-नी *f.*, अयत्नं, यत्नेनं-नी, यत्नेनः *f.*, सरणिः-णी *f.*, मृतिः *f.*, पदधिः-वी, पदतिः-ती *f.*, पथा, पथा *m.* (न्), पद्मः, उपनिष्क्रमणं, सञ्चरः, एकपदी, एकपाद्, तरः, वीथिः *f.*, शरणिः *f.*, माघः, माठः, माठ्यः, प्रपाथः, पित्तलं, सुन्नमः; 'public road, high road,' राज-मार्गः, राजपथः, महापथः, महायत्न *n.*; 'a good road,' सुपथः, सुपन्थाः *m.*, अतिपन्थाः *m.*, सत्यपथः, सन्मार्गः; 'a bad road,' कुपथः, कुमार्गः, कापथः, विपथः, बद्धमार्ग *m.* (न्), दुराधः, अध्या; 'a wrong road,' विमार्गः, उन्मार्गः, विपथः, उन्पथः; 'unbeaten road,' अच्युत-मार्गः; 'a common road,' प्रचारः; 'difficult road,' दुर्गमः, दुर्गमार्गः, दुर्गमसञ्चरः, दुर्गमयत्न *n.*, कान्ता-रः; 'long and lonesome road,' प्रान्तरः, शून्यमार्गः; 'place where four roads meet,' चतुष्पथं, शुद्धाट-टकं; 'where three roads meet,' त्रिकं; 'the want of a road,' अपथं, अपन्थाः *m.*; 'road-side,' मार्गपार्श्वः; 'on the road-side,' मार्गपार्श्वे; 'on the road,' पथि, मार्गमध्ये, अध्वनि, अध्वन्ये.

To ROAM, *v. n.*, भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमिषु), परिभ्रम्, अद् (c. 1. अदति-ते-दिषु), पयद्, विभ्रद् (c. 1. -वरति-रितुं), संघर्, इतस्ततो भ्रम् or चर् or विह्र (c. 1. -हरति-हर्षु), गाह् (c. 1. गाहते-हितुं), भ्रमणं कृ, परिभ्रमणं कृ, विहारं कृ; 'as a mendicant,' परित्रज्, व्रज्.

ROAMING, *s.* भ्रमणं, परिभ्रमणं, इतस्ततो भ्रमणं, नानादिभ्रमणं, विहारः, विहारणं, अदतं, पयैतनं, अटाट्टा; 'as of a religious mendicant,' व्रज्या, परित्रज्या, व्रजनं, व्रजितं.

ROAMING, *part.* भ्राम्यन्-भ्रम्यन्ती-भ्रम्यत् (न्), भ्रमन् &c., परिभ्रमन्, भ्रमणकारी-रिणी-रि (न्), अदमानः-ना-नं, विहारो &c., परित्रजन &c., व्रज्यावान्-वती, वत् (न्).

ROAN, *a.* (Horse) शुक्लविन्दुचिचितो नीलवर्णाश्चः or श्यामवर्णाश्चः.

To ROAR, *v. n.* (Make a loud continued sound) गर्ज् (c. 1. गर्जति-जितुं), परिगर्ज्, नद् (c. 1. नदति-दितुं), विनद्, रु (c. 2. रौति, रवितुं), विरु, संरु, रस्, वाश, रट्, गज्, हम्भ (nom. हम्भायते-यितुं), हुक्, हुक्, हुक्कारं कृ, अनुहुक्, गर्जनं कृ.—(Cry out, bawl) नद् (c. 1. नदति-दितुं), विनद्, प्रणद्, उत्क्रुश (c. 1. -क्रोशति-क्रोष्टुं), विक्रुश, प्रक्रुश, चिल्लारं कृ, चील्लारं कृ, चीत् शब्दं कृ, पुप, प्रखिड (c. 1. खेडति-डितुं), नादं कृ; 'from pain,' आर्त्तनादं कृ.

ROAR, ROARING, *s.* (Loud continued sound) गर्जनं-ना, गर्जितं, परिगर्जनं, नर्दनं, नर्दितं, रावः, विरावः, दीर्घध्वनिः *m.*, दीर्घरावः, दीर्घरुतं, दीर्घनिधोषः, रासः, हम्भा, हम्भारावः, घनध्वनिः *m.*, गम्भी-रशब्दः, गम्भीरध्वनिः *m.*, हुक्कारः, हुक्कृतं, हुक्कृतिः *f.*, सुक्कारः, चुक्कारः, घर्षेरितं.—(Crying out) नादः, उत्क्रोशः, चिल्लारः, चील्लारः, पोपः, निधोषः, उद्घोषः, उत्क्रुष्टं, विक्रुष्टं, खेडितं, प्रखेडितं.—(Of a lion) सिंहनादः-दकः, सिंहध्वनिः *m.*, सिंहनर्दनः-दनं.—(Of the clouds) मेघनिधोषः, घनध्वनिः *m.*, मेघनादः, मेघगर्जनं, घनशब्दः, घनस्वनः.—(Of the sea) समुद्रनादः, महार्णवस्वनः.

ROARING, *part.* गर्जन्-र्जन्ती-र्जत् (न्), गर्जनकारी-रिणी-रि (न्), नर्देन् &c., विनदेन् &c., नर्दी &c., नर्दमानः-ना-नं, नादी &c., रावी-विणी &c.; 'like a lion,' सिंहनदी &c., सिंहनादी &c.

To ROAST, *v. a.* भज् (c. 1. भजति-ते, भृष्टं, भृष्टुं), भृज् (c. 1. भर्जते-जितुं), पच (c. 1. पचति, पक्), 'on a spit,' शूले चारोय or समारोय पच, शूलाकृ, भटिकृ, भटिचं-चां कृ, शूलाकृत्य पच or संक् or सिद्धीकृ.—(Heat) तप्, दह्.

ROASTED, ROAST, *a.* भृष्टः-ष्टा-ष्टं, भष्टः &c., भर्जितः-ता-तं, पाचितः-ता-तं, परिपाचितः &c., अङ्गारपरिपाचितः &c.; 'on a spit,' शूलाकृतः-ता-तं, शूल्यः-ल्या-ल्यं, भटिचः-चा-चं; 'roast meat,' शूलिकं, शूल्यं, शूल्यमांसं, भटिचं.

ROASTING, *s.* भर्जनं, पाचनं, अङ्गारपरिपाचनं, शूलाकरणं.

To ROB, *v. a.* धनद्रव्यादि हृ (c. 1. हरति, हर्षु) or अपहृ or अभिहृ, चुर (c. 10. चोरयति-यितुं), स्तेन् (c. 10. स्तेनयति-यितुं), मुष् (c. 9. मुष्णाति, मोषितुं), परिमुष्, प्रमुष्, लुब्, लुब्, कल्, लुप्, विलुप्. See To STEAL, PLUNDER.

ROBBED, *p. p.* दूतधनः-ना-नं, दूतद्रव्यः-व्या-व्यं, अपहृतद्रव्यः &c., दूतस्वः-स्वा-स्वं, लुप्सितः-ता-तं, मुषितः-ता-तं, अपहारितः &c.

ROBBER, *s.* चोरः, प्रसङ्गचोरः, दस्युः *m.*, धनहारी *m.* (न्) धनहर्त्रा *m.* (न्), अपहारकः, अपहारी *m.* (न्), अभिहर्त्रा *m.*, परस्वापहारी *m.*, धनहरः, स्तेनः, साहसिकः, तस्कः, लुण्ठाकः, स्तेयकृत *m.*, स्तेयकारी *m.*, परास्तेन्द्री *m.*, रजनीचरः, निशाचरः, मोषकः, परिमोषी *m.*, माचलः, वटाधोकरः, प्रतिरोधी *m.* (न्), प्रतिरोधकः.

ROBBERY, *s.* चौर्यं, स्तेयं, चौरिका, चौरत्वं, स्तेयं, अपहारः, धनापहारः-रणं, अपहरणं, अपहारणं, धनापहरणं, अभिहारः, अभ्याहारः, धना-भिहारः, अभिग्रहणं, हरणं, धनहरणं, परस्वहरणं, परस्वापहरणं, लुण्ठनं, लुण्ठनं, मोषणं, मुष्टं, तात्स्थ्यं, साहसं.

ROB, *s.* वसनं, मानवसनं, वस्त्रं, मानवस्त्रं, मानपरिच्छेदः, मानसूचकवस्त्रं.

सभायस्त्रं, सभायसनं, उक्तृयस्त्रं, राजकीयस्त्रं, राजवस्त्रं, राजवसनं.
 To ROBE, v. a. or n. वसनं or वस्त्रं परिधा, मानवस्त्रं परिधा. See
 To DRESS.

ROBED, p. p. सुवस्त्रवेष्टितः -ता -तं, मानवस्त्रवेष्टितः &c., सवसनः -ना -नं.
 ROBUST, a. दृढाङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, दृढशरीरः -रा -रं, मांसलः -ला -लं, बलदेहः
 -हा -हं, दृढदेहः &c., व्यदोरस्कः -स्का -स्कं, पृथुशरीरः -रा -रं, उरस्त्रान्
 -स्त्रातो -स्त्रात् (त्), उरमिलः -ला -लं, बलवान् &c., महाबाहुः &c.,
 see LUSTY; 'to be robust,' उरस् (nom. उरस्यति).

ROBUSTLY, adv. मांसलवत्, बलवत्, महाबलेन, सवोर्व्यं, ससस्त्रं, सवलं.
 ROBUSTNESS, s. दृढाङ्गता, मांसलता -त्वं, शरीरदृढता, वीर्यं. See LUSTINESS.

ROCK, s. शिला, स्थूलपाषाणः, स्थूलप्रसरः, स्थूलोपलः, वृहदुपलः, वृहद्व्या-
 पाणः, वृहदश्मा m. (न्), स्थूलदृपद f., पाषाणः, अश्मा m. (न्),
 प्रसरः, दृपद f., उपलः, व्याव m. (न्), शैलः, सलवृपलः, निश्चलाङ्गः,
 काठः, कूपकः, कृपिका, पारारुकः, परारुकः, पारटोडः; 'a rock
 fallen from a height,' गखडशैलः; 'hard as a rock,' शिलाघनः
 -ना -नं, शिलादृढः -ढा -ढं, शैलशारः -रा -रं.

To ROCK, v. a. इतस्ततः प्रचलत् (c. 10. -चालयति -यितुं) or संचलत् or
 विचलत् or चलत्, आन्दोलनं कृ, आन्दोल (c. 10. आन्दोलयति -यितुं).

To ROCK, v. n. इतस्ततो विचलत् (c. 1. -चलति -लितुं) or प्रचलत्, दोल.
 See To REEL.

ROCKED, p. p. इतस्ततो पिचालितः -ता -तं or संचालितः &c., प्रचल-
 यितः &c.

ROCKET, s. सग्निकाशः, रूधृपः, भुशुखी, शतंग्री, तारा.

ROCKING, part. or a. दोलायमानः -ना -नं, इतस्ततो विचलमानः -ना -नं.

ROCK-SALT, s. सिन्धुलवणं, सिन्धुजं, सिन्धुद्रव्यं, सिन्धुमन्थनं, सिन्धुपलं,
 सिन्धुजम् n. (न्), सितशिवं.

ROCKY, a. शैलः -ली -लं, शिलेयः -यी -यं, शिलामयः -यी -यं, शैलमयः
 &c., शिलापृष्ठीः -ष्ठी -ष्ठीं, शिलावान् -वतो -वत् (त्), अश्मरः -रा -रं,
 अश्ममयः &c., आश्मनः -नी -नं, दार्पदः -दो -दं, औपलः -ली -लं,
 प्रस्तरमयः &c., उपलपृष्ठीः &c.

ROD, s. दण्डः, वेष्टः, पिणः m. f., वेणुः m., वेणुदलं, शलाका, शल्यः;
 'metallic rod,' लोहदण्डः, लोहयष्टिः m. f.—(For punishing)
 दण्डः, ताडनी, वेणुः m., वेणुदलं.

RODOMONTADE, s. गर्वितवाक्यं, दाभिक्वाक्यं, शून्यकथा. See RANT.

ROE, s. (Female deer) हरिणी, मृगी, मृगवधुः f.—(Of fish) मीनाखं.

ROGUE, s. धूर्तः, कितवः, वचकः, प्रवचकः, कूटकः, कूटकारः, शठः,
 प्रतारकः, तस्करः, कुहकः, कपटिकः, झिन्नः, कैरवः, चाटः, शोडः,
 व्यगः, शर्वरीकः, पिशुनः.

ROGUERY, ROGUISNESS, s. धूर्तता, कैतव्यं, कूटता, तस्करता, तस्करविद्या,
 तात्सर्ग्यं, शठता, शल्यं, वचनं, कपटः, वचकता, वैशुन्यं, वैशुनः, दण्डाजिनं.

ROGUE, a. धूर्तः -ज्ञा -ज्ञं, शठः -ठा -ठं, कितवः &c. See KNAVISH.

To ROLL, v. a. (Cause to turn or revolve) लुट् (c. 10. लोटयति -यितुं),
 प्रलुट्, आवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), व्यावृत्, अनुवृत्, विवृत्, भ्रम्
 (c. 10. भ्रमयति -यितुं), संसृ (c. 10. -सारयति -यितुं), मृ, संचलत्
 (c. 10. -चालयति -यितुं), घूर्ण (c. 10. घूर्णयति -यितुं), परिघूर्ण; 'he
 rolls the wheel along the ground,' चक्रम् अनुवर्त्तयति भूमी;
 'to roll,' back, पश्चाद् अनुवृत्, पश्चाद् वृत्, व्यावृत्, पश्चात् संसृ;
 'to roll away,' अपवृत्, अपमृ, समपमृ.—(Roll up into a ball)

गुटिकाकृ, गुलिकाकृ, गोलाकृ, पिखीकृ, वज्रुलीकृ, लुखीकृ.—(Wrap
 around) सवमृत् (c. 10. -गुसद्वृत्ति -यितुं), परिवेष्ट्.

To ROLL, v. n. (Turn round) लुट् (c. 6. लुठति -ठितुं), प्रलुट्, परि-

लुट्, लुट् (c. 1. लोटति -ठितुं), लुह्, लुल्, आवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं),
 विवृत्, व्यावृत्, परिवृत्, विपरिवृत्, उपावृत्, परावृत्, सम्परिवृत्, भ्रम्
 (c. 1. भ्रमति -मितुं), परिभ्रम्, घूर्ण (c. 1. घूर्णति -ते -वर्त्तितुं), विघूर्ण,
 व्याघूर्ण, परिघूर्ण, लुठनं कृ; 'the dog rolled at his master's
 feet,' कुकुरः स्वामिचरणयोर् लुलोठ; 'he rolls on the ground,'
 भूमी परावर्त्तते or लुठनं करोति.—(Roll about, toss about) इत-
 स्ततो विचलत् (c. 1. -चलति -लितुं) or प्रचलत्, इतस्ततो लुट् or लुल्,
 दोल (nom. दोलायते), घूर्ण; 'one who rolls about in sleep,'
 प्रचलायितः, घूर्णितः; 'one whose eyes roll about,' प्रचलित-
 नयनः, लोल्लासि.—(Roll on) अतिवृत्; 'time rolls on,' अति-
 वर्त्तते कालः.—(A horse that rolls itself on the ground) उपा-
 वृत्तः, लुठितः.

ROLL, s. (Act of rolling) लुठनं.—(A mass made round, thing
 rolled up) वज्रुलः, गोलकः, पिखः, गुटिका, दीर्घगोलकः; 'a roll
 of cotton,' तूलनाली.—(Round loaf) उखरकः, संयावः.—(List)
 नामावलिः -ली f., see LIST.

ROLLED, p. p. लुठितः -ता -तं, लोटितः &c., प्रलोटितः &c., आवर्त्तितः
 -ता -तं, विवर्त्तितः &c., अनुवर्त्तितः &c.; 'rolled back,' व्यावृत्तः
 -त्ता -तं, व्यावर्त्तितः -ता -तं; 'rolled up,' वज्रुलीकृतः -ता -तं, पिखी-
 कृतः &c., लुखीकृतः &c., संश्यानः -ना -नं.

ROLLER, s. (Instrument) चक्रं, वज्रनयनं, पञ्चनी, परिवर्त्तकयन्त्रं, परि-
 वर्त्तनी, वज्रुलयन्त्रं.—(For cakes) वेन्ननं.—(Bandage) पट्टः.

ROLLING, s. लुठनं, लोटनं, लोटनं, लुखनं, परिलोठनं, प्रलोठनं, लुखनं,
 लुखनं, लुखी, आवर्त्तनं, उपावर्त्तनं, वेन्ननं, आवर्णनं.

ROLLING, part. लुठन् -ठतो -ठत् (त्), लुखन् &c., लोलमानः -ना -नं,
 लोलः -ला -लं, लुठितः -ता -तं, प्रचलितः &c., प्रचलायितः -ता -तं,
 इतस्ततो विचलमानः -ना -नं; 'having a rolling eye,' लोलनयनः
 -ना -नं, प्रचलितनयनः &c.; 'a river rolling gold,' कनकवा-
 हिनी; 'rolling and tossing about in sleep,' प्रचलायितः -ता
 -तं, घूर्णितः &c.

ROLLING-PIN, s. (For making cakes) वेन्ननं.

ROMANCE, s. अद्भुतकथा, कल्पितकथा, कूटार्थकथा, कूटार्थोपाख्यानं, अभू-
 तकथा, असम्भवकथा, मृषार्थकथा, भ्रष्टपुराणं, माहात्म्यं, अद्भुतरसा-
 त्तका कथा.

To ROMANCE, v. n. अद्भुतकथां कृप or रच or लिख, अद्भुतकथोपाख्यानं कृ.

ROMANTIC, a. (Said of persons) अद्भुतप्रियः -या -यं, असम्भवप्रियः
 &c., विलक्षणप्रियः &c., विचित्रप्रियः &c., लोलः -ला -लं, अद्भुतवृत्तिः
 -त्तिः -त्ति, अद्भुतवृत्तिः &c., लोलवृत्तिः &c.—(Said of things)
 अद्भुतरसरूपः -पा -पं, अद्भुतरसात्मकः -का -कं, अद्भुतः -ता -तं, विलक्षणः
 -खा -खं, विचित्रः -त्रा -त्रं, वासनाकल्पितः -ता -तं, आश्चर्यकरः -रा
 -रं, चित्रापहारो -रिणी &c., दृढयथाही &c., मनोहरः &c.—(Im-
 probable) असम्भवः -वा -वं.

ROMP, s. (Boisterous girl) प्रगल्भा, प्रचला, चखी, चधीरा, निर्लज्जा, वि-
 लासिनी, खिनीता, चचला, चपला, क्रोडाशीला, सेलाशीला.—(Noisy
 or rude play) खिनीयक्रोडा, खिनीयसेला, खिनीयक्रोडा, चक्षिह-
 क्रोडा, शब्दमहितक्रोडा.

To ROMP, v. n. खिनीयनं क्रोड् (c. 1. क्रोडति -ते -ठितुं) or दिव् (c. 4. दी-
 व्यात् -त, दिवितुं), अतिशब्देन क्रोड्, महाशब्देन क्रोड् or क्रोडा कृ or सेला कृ.

ROMPING, part. or a. खिनीयक्रोडापरः -रा -रं, खिनीयः -ता -तं,
 खिनीयदेवो -विनी &c.

ROOD, s. No exact equivalent in Sanskrit. दण्डः is a pole

of four cubits. See the measures of length under MEASURE.

ROOF, *s.* पटलः-लं-ला, छादनं, आच्छादनं, छादः, चालः, कुटलं, कटनं, छदिस् *f.*; 'the wooden frame of a roof,' वलभिः-भी *m. f.*, गोपानसी; 'the edge,' वलीकः-कं, नीधं, नीधं.—(Of the mouth) तालु *n.*, तालुका.

To ROOF, *v. a.* पटलेन आच्छद (c. 10. -छादयति-यितुं) or चापु (c. 5. -युजोति-यितुं), सपटलं-लां कृ, पटल (nom. पटलयति-यितुं).

ROOFED, *p. p.* सपटलः-ला-लं, पटलाच्छादितः-ता-तं, पटलाच्छदः-चा-चं.

ROOFLESS, *a.* पटलहीनः-ना-नं, निष्पटलः-ला-लं, निराश्रयः-या-यं.

ROOK, *s.* काकजातीयः पक्षी, काकः, वायसः. See CROW.

ROOKERY, *s.* काकाश्रयः, काकालयः, काकाशयः, काकस्थानं, काकायतनं.

ROOM, *s.* (Space, compass, free course) अवकाशः, प्रसरः, अवसरः, अनरं, विषयः, अपसारणं; 'want of room,' अनवकाशः; 'the water flows out to make room for the stone,' पाषाणाय विषयं दद्यात् नलं यहिगच्छति; 'room! make room!' अपसर, अवसर.—(Place for reception or admission of any thing) स्थानं, आस्पदं, पदं, भूमिः *f.*, प्रदेशः; 'room for suspicion,' शङ्कास्पदं; 'room for fear,' भयस्थानं; 'there was no room to hold all,' सर्वधारणाय स्थानं नाभवत्.—(Opportunity) अवसरः, अवकाशः.—(Stead, lieu) स्थानं, स्थलं, भूमिः *f.*; 'in the room of,' स्थाने, भूमौ, स्थले.—(Apartment) शाला-लिका, आगारः-रं, कोष्ठः-इकं, गृहं, कक्षः, कुटी, आवासः, प्रकोष्ठः, स्थलं-ली; 'inner room,' उप-रोधकं, अन्तर्गृहं, गर्भगृहं, गर्भगारः, गर्भः; 'top room, upper room,' शिरोगृहं, चन्द्रशालिका, उपरिशाला.

ROOMINESS, *s.* सावकाशत्वं, विलीयता, विशालता, असंघातता, विपुलता.

ROOMY, *a.* सावकाशः-शा-शं, असंघातः-धा-धं, विलीयः-ली-ली, विपुलः-ला-लं, विशालः-ला-लं, विलुतः-ता-तं.

ROOST, *s.* पक्षिणां वासस्थानं *m.* or निवासस्थानं *m.* or शयनस्थानं, पक्षिणां वासस्थानं or वासस्थानं or शयनस्थानं.

To ROOST, *v. n.* पक्षिवत् तरुशाखायां or दृष्टाये स्वप्न (c. 2. स्वपिति-तुं) or शी (c. 2. श्रेते, शयितुं), यद्यप्ये or तरुशाखायां समर्थं निली (c. 1. -लीयते-लेतुं) or निवस् or अवधिवस् or वस् or निवद् or अवस्था or आश्रि.

ROOSTING, *part.* तरुशाखायां निलीयमानः-ना-नं, तरुशाया-यिनी-यि-तुं.

Root *s.* (That part of a plant or tree which enters the earth) मूलं, संधिः *m.*, संधिः *m.*, व्रजः, व्रजः, पादः, चरणः-रं, पदं, वृक्षमूलं, वृक्षाभिः *m.*; 'firm roots,' दृढमूलं, धरणमूलं; 'having firm roots,' दृढमूलः-ला-लं, बद्धमूलः &c.; 'to the roots, by the roots,' आमूलं, समूलं, मूलतः; 'to pluck up by the roots,' उन्मूल (c. 10. -मूलयति-यितुं), समूलं or आमूलम् उत्पद; 'from root to top,' आमूलशिरः, आमूलचूरः; 'to take root,' मूलं बन्ध; 'fibrous root,' शिफः, जटा; 'from a radicle branch,' अव-रोहः; 'bulbous root,' कन्दः-न्दं; 'root-digger,' मूलोत्पादनीवी *m.*—(Lower part of any thing) अधोभागः, अधमभागः, जाहः; the latter is only applied to parts of the body of animals; as, 'the root of the tail,' पुच्छजाहः; 'of the hair,' केशजाहः.—(Original, source, first cause) मूलं, बीजं, योनिः *m. f.*, आदिः *m.*, हेतुः *m.*, मूलहेतुः *m.*, प्रथमहेतुः *m.*, निदानं, कारणं, मूल-कारणं, आदिकारणं, आदिहेतुः *m.*, गर्भः; 'having for its root,' मूल or मूलक in comp.; as, 'happiness, having its root in contentment,' सन्तोषमूलकं सुखं; 'strife having its root in avarice,' लोभमूलः कलहः.—(Root of a word, radical word)

शब्दयोनिः *f.*, प्रकृतिः *f.*; 'relation of a root to its ramification,' प्रकृतिविकृतिभावः.—(Of a number) मूलं.—(Of a square or cube) पदं, मूलं; 'square root,' वर्गमूलं, वर्गपदं; 'cube-root,' घनमूलं, घनपदं.

To ROOT, *v. a.* (Plant deep in the earth) बद्धमूलं-लां कृ, दृढमूलं-लां कृ, दृढं रुह् in caus. (रोपयति-यितुं), दृढं निखन, दृढरोपणं कृ.—(Root up) उन्मूल (c. 10. -मूलयति-यितुं), समुन्मूल, मूलात् or समूलम् उद्धृ (c. 1. -हरति-हर्तुं) or समुद्धृ or उत्पद (c. 10. -पाटयति-यितुं) or उच्छिद (c. 7. -छिनत्ति-छेत्तुं) or व्यपरुह in caus.

To ROOT, *v. n.* मूलं बन्ध (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), बद्धमूलः-ला-लं भू.

ROOTED, *p. p.* बद्धमूलः-ला-लं, दृढमूलः &c.; 'rooted up,' उन्मूलितः-ता-तं, उच्छिन्नमूलः-ला-लं, निकृन्नमूलः &c., उद्धृतमूलः &c., उत्पादितः-ता-तं, उत्खातः &c.

ROPE, *s.* रज्जुः *m. f.*, गुणः, सूत्रं, दामा *f.* (नृ), दाम *n.* (नृ), दामनी, वराटकः, वराटः, वटाकरः, शुल्कः, पाशः, सन्दानं, शुञ्जं, गलः, पथिवकः, घटः-टी-टं, उड्ढाहिनी, सुम्भं, पाणिसम्भ्यं, घटीगुणः; 'of a ship,' नौरज्जुः *m. f.*; 'of a well,' उड्ढाटनं, घटीयन्त्रः; 'hanging by a rope,' रज्ज्वलक्षी *m.* (नृ).

To ROPE, *v. n.* रज्जुं बन्ध, सूत्रं बन्ध, सूत्ररूपेण विततीभू.

ROPE-DANCER, *s.* कलायनः, सूत्रायनः, रज्जुयायी *m.* (नृ), प्रयकः, केलकः.

ROPE-LADDER, *s.* रज्जुनिर्मितसोपानं, सूत्रसोपानं, रज्जुसोपानं.

ROPE-MAKER, *s.* रज्जुकारः-रकः, रज्जुकारी *m.* (नृ), रज्जुकृत्, गुणकारः.

ROPINESS, *s.* रज्जुत्वं, गुणत्वं, सूत्रता, सूत्रपूर्णता, सान्द्रता, श्यानता.

ROPY, *a.* रज्जुगुणकः-का-कं, श्यानः-ना-नं, सूत्रमयः-यी-यं.

ROSARY, *s.* जपमाला, अक्षमाला, अष्टमूत्रं, जपमूत्रं, माला, सूत्रं, स्मरणीः; 'fingers used as a rosary,' करमाला.

ROSE, *s.* (The tree) जवापुष्पः, सोडपुष्पः, पिपडपुष्पः, हेमपुष्पः, जवा, जपा, ओडः, उडुः, उडुः.—(Flower) जवा, जपा, जवापुष्पं, ओडपुष्पं, हेमपुष्पं.

ROSE-APPLE, *s.* (The tree) जपुः *f.*, जपुः *f.*, जपुकः, जपुकः; 'a large kind,' राजजपुः *f.*—(The fruit) जपुः *f.*, जपुः *f.*, जपु *m.*, जासवं, जपुफलं.

ROSE-COLORED, ROSEATE, *a.* पाटलः-ला-लं, पाटलवर्णः-ली-ली, जवावर्णः &c.

ROSE-WATER, *s.* पुष्पद्रवः, जवापुष्पद्रवः, जवापुष्पजलं.

ROSIN, *s.*, see RESIN.

ROSY, *a.* (Rose-colored) पाटलः-ला-लं, जवावर्णः-ली-ली.—(Formed like a rose, full of roses) जवारूपः-पा-पं, जवामयः-यी-यं.

To ROT, *v. n.* गल् (c. 1. गलति-लितुं), विगल्, गलितः-ता-तं भू, विगलितः-ता-तं भू, विली (c. 4. -लीयते-लेतुं), प्रविली, वि (c. 4. क्षीयते), दुग्म्यः-न्या-न्यं भू.

To ROT, *v. a.* गल् (c. 10. गलयति, गालयति-यितुं), विगल्, गलितोक्, विगलितोक्, विली in caus. (-लापयति-यितुं).

ROTATION, *s.* (Circular motion of a wheel, &c.) आवर्तः-वर्तनं, आवृत्तिः *f.*, परिवर्तः-वर्तनं, परिवृत्तिः *f.*, चक्रावर्तनं, चक्रावर्तः, चक्रगतिः *f.*, भवर्तः, भ्रान्तिः *f.*, घूर्णनं, घूर्तिः *f.*—(Vicissitude of succession) पर्यायः, पर्यायः, विपर्यायः, आनुपर्यायं, आनुपर्यायी, क्रमः, परिवर्तनं; 'in rotation,' पर्यायेण, पर्यायानुसारेण, पर्यायानुक्रमेण, चक्रवत्.

ROTATORY, ROTARY, *a.* चक्रवदावर्ती-वर्तनी-वर्ती (नृ), चक्रावर्ती &c., चक्रवत्परिवर्ती &c., चक्रिकः-को-कं, चक्रगतिः-ति-ति, चक्रगामी-विनी &c.; 'rotatory motion,' चक्रावर्तः, चक्रवदावर्तः.

ROTE, *s.* शब्दावर्तनं, शब्दावृत्तिः *f.*, शब्दावर्तनं, आवर्तनं, अभ्यासः, अभ्यसनं, रूपः; 'to learn by rote,' शब्दावर्तनं कृ, अभ्यस् (c. 4.

-अस्यति-मितुं) : 'learnt by rote,' मुखस्यः-स्या-स्यं, कण्ठस्यः &c.,
अभ्यस्तः-स्ता-सं.

ROTTER, *a.* गलितः-ता-तं, विगलितः &c., विलीनः-ना-नं, विशीरीः-
-शी-शी, शीरीः &c., क्षीणः-शा-शं, पूतः-ता-तं, पूतीभूतः &c.,
दुर्गन्धः-स्या-स्यं, -(Unsound) क्षीणसारः-रा-रं, क्षीणसत्वः-स्ता-
-सं, ससारः-रा-रं.

ROTTENNESS, *s.* गलितत्वं-ता, विगलितत्वं, क्षीणता, विलीनता, पूतत्वं,
समारता.

ROTUNE, ROTUNDITY, *s.* See ROUND, ROUNDNESS.

ROTUNDA, ROTUNDO, *s.* वृत्तुलगुहं, वृत्तुलभवनं, वृत्तुलशाला.

To ROUGE, *v. a.* सौन्दर्यवर्धनाय कपोली रञ्ज् (c. 10. रञ्जयति-यितुं) or
रक्तवर्णीकृ or रङ्गेण लिप्.

ROUGH, *a.* (Not smooth or even) विषमः-मा-मं, असमः-मा-मं,
असमानः-ना-नं, अघट्टणः-ह्यता-ह्यं, रुधः-या-यं, रुधः-या-यं.
—(Rugged) रुधः-या-यं, रुधः &c., परुषः-पा-पं, —(To the
touch) दुःस्पर्शः-शा-शं, दुःस्पर्शः-शा-शं, —(Harsh, not soft)
परुषः-पा-पं, रुधः-या-यं, रुधः &c., परुषपृष्ठः-पृष्ठः-पृष्ठ, कर्कशः-
-शा-शं, कठिनः-ना-नं, समुद्रः-दुः-दुः, समुद्रः-शा-शं, असौम्यः-
-स्या-स्यं, अखिण्धः-ग्या-ग्यं, अकोमलः-ला-लं, —(Severe) निवृत्तः-
-रा-रं, कर्कशः-शा-शं, उग्रः-या-यं, कटुः-दुः-दुः, कठोरः-रा-रं.
(Coarse, not finished, not polished) असंस्कृतः-ता-तं, अपरि-
ष्कृतः &c., असंस्कारितः &c., अशिष्टः-हा-हं, असम्यः-भ्या-भ्यं, यतः-
-ना-नं, स्थूलः-ला-लं, 'rough measurement,' स्थूलमानः, 'to
measure in a rough way,' स्थूलानरेण मा.—(Clumsy) स्थूलः-
-ला-लं, अनिपुणः-शा-शं, अदक्षः-या-यं, अकुशलः-ला-लं,
अपदुः-दुः-दुः—(With waves or tempest, as the sea) क्षुब्धः-
-भा-भं, व्याक्षुब्धः &c., विक्षुब्धः &c., संक्षुब्धः &c., अनिलक्षुब्धः &c.,
पवनक्षुब्धः &c., वायुक्षुब्धः &c., पवनाहतः-ता-तं, तरङ्गाकुलः-ला-लं,
महातरङ्गः-ह्यता-ह्यं, वृहत्तरङ्गः &c., तरङ्गितः-ता-तं, वेलाकुलः-ला-
लं, 'a rough sea,' क्षुब्धार्णवः, वायुक्षुब्धसमुद्रः, वानं.—(Having
a rough or hairy skin) दृढलोमा-मा-मं (n), स्थूललोमा &c.,
लोमागूतः-ता-तं, लोमशः-शा-शं.

To ROUGH-CAST, *v. a.* स्थूलाकारेण कुप (c. 10. कल्पयति-यितुं), स्थूल-
रूपेण कृ or निर्मा or विधा, स्थूलाकारं दा, स्थूलरूपं कृ or दा, स्थूल-
संस्कारं कृ or दा.

ROUGH-DRAUGHT, *s.* पाण्डुलेख्यं, स्थूलालेख्यं, पाण्डुलेख्यमात्रं, वस्तुमात्रं.

To ROUGH-DRAW, *v. a.* स्थूलरूपेण लिख् (c. 6. लिखति-लेखितुं) or
आलिख्, स्थूलालेख्यं कृ, पाण्डुलेख्यं कृ, आलेख्यारम्भं कृ, चित्रारम्भं कृ.

To ROUGH-HEW, *v. a.* स्थूलरूपेण तक्ष् (c. 1. तक्षति-क्षितुं) or छिद्,
स्थूलाकारं दा.

ROUGH-HEWS, *p. p.* स्थूलरूपेण कल्पितः-ता-तं, स्थूलाकारेण तक्षः-हा-
-हं, असंस्कृताकारः-रा-रं, असंस्कृतरूपः-पा-पं, अपरिष्कृताकारः-रा-रं.

ROUGHLY, *adv.* रुधं, रुधं, शरीर्यं, विषमं, परुषं, सपारुष्यं, पारुष्येण,
कर्कशं, सकर्कश्यं, कठोरं, कठिनं, सकाठियं, निवृत्तं, सनेष्टुयं, स्थूलं.

ROUGHNESS, *s.* (Unevenness) विषमता, वैषम्यं, विषम्यं, परुषता, रीक्ष्यं,
असमता, अघट्टणता, असमानता.—(Ruggedness) रुधता, रुधता,
परुषता-तं, पारुष्यं.—(To the touch) दुःस्पर्शता, दुःस्पर्शता.—
(Harshness) परुषता, पारुष्यं, रुधता, कर्कशता, कर्कश्यं, कठिनता,
काठियं, समुद्रता, असौम्यता, अकोमलता.—(Severity) निवृत्तता,
नेष्टुयं, उग्रता, कटुता, कठोरता.—(Want of finish) असंस्कृता,
अपरिष्कारः, अशिष्टता, स्थूलता.—(Of the sea, &c.) क्षुब्धता, संक्षु-
-ब्ध

अता, जर्मिप्रलोठनं, तरङ्गप्रलोठनं, तरङ्गाकुलत्वं, सवानत्वं, वानं.

ROUGH-RIDER, *s.* अघट्टकः, अघट्टकी *m.* (n). See HORSE-BREAKER.

ROUGH-SHOOD, *a.* सायपादुकायुक्तः-ह्यता-ह्यं, सायसुरचयुक्तः-ह्यता-ह्यं.

ROUND, *a.* (Circular) वृत्तुलः-ला-लं, वृत्तुलाकारः-रा-रं, वृत्तुला-
कृतिः-तिः-ति, वृत्तुलरूपः-पा-पं, चक्राकारः-रा-रं, चक्राकृतिः-तिः-
-ति, चाक्रिकः-की-कं, चाक्रियः-यी-यं, वृत्तः-ह्यता-ह्यं, वृत्ताकारः-रा-
-रं, मण्डलाकारः-रा-रं, मण्डलाकृतिः-तिः-ति, मण्डलरूपः-पा-पं,
मण्डली-लिनी-लि (n), वलयकारः &c., वलयकृतिः &c., कक्षुणा-
कारः &c., कुण्डलाकारः &c.—(Globular) गोलाकारः-रा-रं, गोला-
कृतिः-तिः-ति, वृत्तुलः-ला-लं, वृत्तुलाकारः &c., मण्डलाकारः &c.,
गुडः-डा-डं, घटी-ठिनी &c., निस्तलः-ला-लं.—(Cylindrical)
दीर्घवृत्तुलः-ला-लं, लघुवृत्तुलः &c., लघुवृत्तुलाकारः &c., दीर्घगो-
लाकारः &c.—(Plump) पीनः-ना-नं, उन्नतः-ता-तं, see PLUMP.
—(Plain) अवक्रः-ह्यता-ह्यं, व्यक्रः-ह्यता-ह्यं.—(As a number)
शून्यनक्तः-का-कं, 'a round number,' शून्यनक्तसंख्या.

ROUND, *s.* (Circle) मण्डलं, परिमण्डलं, चक्रं, वृत्तुलः, गोलः, वलयः,
नियः, घटः.—(Revolution) सावृत्तिः *f.*, आवर्त्तनं, परिवर्त्तनं, पल्ल्यायः,
चक्रं, see REVOLUTION.—(Circuitous course) वक्रमार्गः, वक्रगतिः *f.*

ROUND, *adv.* चक्रवत्, मण्डलवत्, वलयवत्, गोलवत्, मण्डलतम, मण्डल-
रूपेण, चक्ररूपेण, परि prefixed; 'to turn round,' परिवृत्त, see
To REVOLVE; 'to come round, change opinion,' मतिं परि-
वृत्त, अन्यमानसीम्; 'to look round,' अङ्गुलः परिवृत्त.—(On all
sides) समन्ततस्, समन्तात्, आसमन्तात्, सर्वतस्, विश्वतस्, परितस्,
सर्वदिक्षु, चतुर्दिक्षु.—(Circuitously) वक्रमार्गेण, वक्रं.

ROUND, *prep.* परि or अभि prefixed, परितस् or अभितम् affixed;
'the planets move round the sun,' रविं परितो गृहा भवति;
'the moon moves round the earth,' पृथिवीम् अभितो भवति
चन्द्रः; 'to get round one,' see To CIRCUMVENT.

To ROUND, *v. a.* (Make round) वृत्तुलीकृ, मण्डलीकृ, परिमण्डलीकृ.
मण्डल (nom. मण्डलयति-यितुं), परिमण्डल, गोलीकृ.—(Go round)
परितो गम, परितो या, परिगम, अभितो गम.

ROUNDABOUT, *a.* (Circuitous) वक्रः-ह्यता-ह्यं, विचरः-ह्यता-ह्यं, कुटिलः &c.

ROUNDABOUT, *adv.* (On all sides) समन्ततस्, समन्तात्, परितस्, see
ROUND, *adv.*

ROUNDED, *p. p.* मण्डलीकृतः-ता-तं, मण्डलितः-ता-तं, परिमण्डलितः
&c., वृत्तुलीकृतः &c., वृत्तः-ह्यता-ह्यं, 'well-rounded,' मृदुलः &c.
ROUNELY, *adv.* (Plainly, openly) अवक्रं, व्यक्रं, स्पष्टं, सुस्पष्टं, सुस्पष्टं.
—(Peremptorily) सुनियतं, दृढोक्ता, दार्वेन.

ROUNDNESS, *s.* वृत्तुलता-तं, वृत्तुलाकारता, मण्डलाकारता, चक्राकारता,
गोलाकारता, गोलत्वं, मण्डलत्वं, परिमण्डलता, मण्डलाकृतिः *f.*, वृत्तुला-
कृतिः *f.*—(Plumpness) पीनता, उन्नतिः *f.*, स्थूलता.—(Plainness)
अवक्रता, व्यक्रता, स्पष्टता.

ROUND-SHOULDERED, *a.* कुञ्जः-ह्यता-ह्यं, उच्चकन्यः-ह्यता-ह्यं, वक्रपृष्ठः &c.

To ROUSE, *v. a.* (Awake) प्रबुध् (c. 10. -बोधयति-यितुं), प्रतिबुध्,
विबुध्, बुध्, जागृ in caus. (जागृयति-यितुं), निद्रां भङ्ग, शपनाद्
उत्था in caus., निद्राभङ्गं कृ, प्रबोधनं कृ, बोधनं कृ.—(Excite,
stimulate) उत्त्रिज् (c. 10. -तेजयति-यितुं), प्रोत्सह् (c. 10. -साहयति-
यितुं), उत्सह्, उत्था in caus. (उत्थापयति-यितुं, rt. स्था), सुत्था,
उद्युज् (c. 10. -योजयति-यितुं), उद्युध्, प्रबुध्, उद्गीप्, दीप्, उत्तप्,
प्रवृत्, प्ररुध्, पुद्, प्रबुद्, संबुद्, वेद् in caus.

To ROUSE, *v. n.* प्रबुध् (c. 4. -बुधते-बोद्धे), प्रतिबुध्, जागृ (c. 2. जागर्हि,

जागरितुं, उत्था (c. 1. -तिष्ठति -ते -थात्, rt. स्था). शयनाद् उत्था.
ROUSED, *p. p.* (From sleep) प्रबोधितः -ता -तं, प्रबुद्धः -द्धा -द्धं, जाग-
रितः -ता -तं, भग्ननिद्रः -द्रा -द्रं, (Excited) उत्तेजितः -ता -तं,
प्रोत्साहितः &c., उत्थापितः &c., उद्धोधितः &c., उन्नापितः &c., उत्तमः
-मा -मं, संरजः -जा -जं.

ROUT, *s.* (Mob) सधमलोकसंघः, जनसम्मर्दः. See MOB, RABBLE.—
(Of an army) विद्रावः, विद्रुवः, प्रद्रावः, उद्द्रावः, सन्द्रावः, द्रावः,
द्रवः, सन्दावः, सैन्यभङ्गः, व्यूहभङ्गः, व्यूहभेदः, सैन्यव्यूहभङ्गः, भङ्गः, भेदः.
पलायनं, विपलायनं, प्रपलायनं, पलायितं, चलव्यसनं, व्यसनं, डमरः,
डामरः -रं; 'total rout,' सुपलायितं.—(Fashionable assembly)
शिशलोकसभा, सभ्यलोकसमाजः.

To ROUT, *v. a.* विद्रु (c. 10. -द्रावयति -यितुं), प्रद्रु, सन्द्रु, द्रु, विद्रुतीकृ,
सैन्यव्यूहान् भङ्गं (c. 7. भनक्ति, भङ्कं) or भिद्, विध्वंस् (c. 10. -ध्वंस-
यति -यितुं).

ROUTE, *s.* मार्गः, पथः, पदवी, गतिः *f.* See ROAD.

ROUTED, *p. p.* विद्रुतः -ता -तं, विद्रावितः &c., भयद्रुतः &c., भयविभ्रुतः
-ता -तं, पलायितः -ता -तं, विपलायितः &c., प्रपलायितः &c., पिञ्जलः
-ला -लं, उन्विञ्जलः &c. समुपिञ्जः -ञ्जा -ञ्जं, समुपिञ्जलः &c., भग्नव्यूहः
-हा -हं, कान्दिशीकः -का -कं, कान्दिशीकः &c.

ROUTINE, *s.* नियतक्रमः *n.* (नं), नियतकृत्, नियतक्रमः, पर्यायः, नियतपर्यायः,
नियतपाठः, परिपाठः; 'daily routine,' दैनिकक्रमः, साहिकक्रमः, साहिकं.

To ROVE, *v. n.* भ्रमं (c. 1. भ्राम्यति, भ्रमितुं), परिभ्रमं, भ्रमणं कृ, परि-
भ्रमणं कृ, अट (c. 1. अटति -टितुं), पर्यट, अटनं कृ, पर्यटनं कृ, गाह्
(c. 1. गाहते -हितुं), विचरं (c. 1. -चरति -रितुं), संचरं, विहृ, व्रजं, प्रव्रजं.

ROVER, *s.* परिभ्रमकः, भ्रमणकारी *m.* (नं). परिभ्रमणकारी *m.*, पर्यटन-
कृत् *m.*, विहारी *m.*, यथेष्टचारी *m.*, अवनिचरः.—(Robber) परि-
पन्थी *m.*, दस्युः *m.*

ROVING, *s.* भ्रमणं, परिभ्रमणं, अटनं, पर्यटनं, विहारः, विहरणं.

Row, *s.* (Line, rank) पंक्तिः *f.*, श्रेणिः -शो *f.*, राज्ञिः -नी *f.*, आचलिः
-ली *f.*, पङ्क्तिः -दी *f.*, राजिका, ततिः *f.*, वीथिः -वी *f.*, आलिः -ली *f.*,
पालिः -ली *f.*, धारणी, रेखा, सरणिः -शी *f.*, माला, विश्राली; 'in
a row,' पंक्तिक्रमः; 'row of teeth,' दन्तपंक्तिः *f.*; 'two rows
of teeth,' द्वे दन्तपंक्तौ; 'row of trees,' तरुपंक्तिः *f.*, पादपश्रेणी,
पादपवीथिः *f.*; 'of curls,' अलकसंहतिः *f.*; 'of swords,' खड्ग-
श्रेणी, खड्गलेखा; 'row of houses,' वीथिः -वी, गृहपंक्तिः *f.*; 'of
four houses,' चतुःशालः, सप्तवनं, संघवनं.—(Riot, disturbance)
कोलाहलः, तुमुलं, विप्रयः, डमरः -रा -रं, डामरः, डिङ्ग; 'festive
turbulence,' चमत्कारः, खचरी.

To row, *v. a.* (Impel a boat by means of an oar) नौकां द्रव्येन
वह (c. 10. वाहयति -यितुं) or संचलं (c. 10. -चालयति -यितुं) or चल
or ह in caes.—(Scold) भर्त्सं, तर्जं, उपालम्भं.

To ROW, *v. n.* पोतयाहनं कृ, नौकायाहनं कृ, नौदण्डसंचालनं कृ, क्षेपणि-
यचालनं कृ, क्षिपणिसंचालनं कृ.

BOWEL, *s.* (Of a spine) अष्टतोदनचक्रकं, प्रतोदकतटकं, कण्टकः.

ROWER, *s.* पोतवाहः -हकः, नौकायाहः -हकः, नौदण्डसंचालकः, नौदण्ड-
चालकः, क्षेपणिसंचालकः, क्षेपणियुधः, निघामकः.

ROYAL, *a.* राजकीयः -या -यं, राजयोग्यः -ग्या -ग्यं, राजाहः -हो -हं,
राजोचितः -ता -तं, नृपोचितः &c., ऐशिकः -की -कं, ऐश्वर्यः -री -रं,
राज or नृप in comp., see KINGLY, PRINCELY, REGAL, MAJESTIC,
&c.; 'royal attendant,' राजगुरुः, राजसेवकः, राजपरिचरः;
'royal city,' राजधानं -नी, राजनगरी, राजपुरी, संस्थानं; 'royal

dignity,' राजतेजस् *n.*, राजप्रतापः; 'royal duty,' राजधर्मः, राज-
धुरा, राजकार्यः; 'royal dynasty,' राजावलिः -ली *f.*; 'royal
family,' राजकुलं, राजवंशः; 'royal court,' राजसभा, ईश्वरसभा;
'royal edict,' राजाज्ञा, राजशासनं; 'letter,' राजलेखः, राजपत्रं;
'insignia,' राजलक्षणं, राजलक्षा *m.* (नं), राजचिह्नं; 'mansion,'
राजमन्दिरं, राजसदनं, राजवसतिः *f.*; 'seat,' राजशय्या; 'road,'
राजमार्गः, राजपथं *n.* (नं); 'elephant,' राजहस्तो *m.* (नं), राजेभः,
राजपादाः; 'revenue,' राजस्वं, राजधनं; 'audience,' राजदर्शनः;
'audience-chamber,' राजदर्शनशाला; 'seal,' राजमुद्रा, राजचिह्नं;
'amusement,' राजविलासः, राजनर्म्म *n.* (नं); 'circle or court,'
राजमण्डली -लं; 'polity,' राजनीतिः *f.*, राजनयः; 'royal will,'
राजैच्छा, नृपैच्छा; 'favourite,' राजवत्सलः, नृपवत्सलः; 'sacrifice,'
राजसूयः; 'of royal race,' राजवंशः -श्या -श्यं, नृपालनः -ना -नं,
राजवीची -जितो -जि (नं).

ROYALISE, *v.* राजानुगतः, राजानुपपन्नो *m.* (नं), राजपक्षीयः, राजपक्षपातो.

ROYALLY, *adv.* राजवत्, नृपवत्, राजरूपेण, राजसदृशं, नृपसदृशं.

ROYALTY, *s.* राजत्वं -ता, राज्यं, नृपत्वं, राजभूयं, राजसाधुयं, राजाधि-
कारः, भूपता -त्वं, नरेन्द्रत्वं -ता, ऐश्वर्यं, आधिपत्यं, प्रभुत्वं, प्रजैश्वर्यं,
महोपत्यं; 'requisites of royalty,' प्रकृतयः *f. pl.*; 'ensigns of
royalty,' राजलक्षणानि *n. pl.*, खचामरं.

To RUB, *v. n.* घृष् (c. 1. घर्षति -घर्षितुं), आघृष्, निघृष्, मृद् (c. 9. मृशति
मर्दितुं), परिमृद्, पिष् (c. 7. पिनष्टि, पष्टुं), प्रतिपिष्, निपिष्, पषेणं कृ,
मर्देनं कृ.—(The body) संघाद् (c. 1. -घाहति, c. 10. -वाहयति -यितुं);
'they both rubbed his feet with their hands,' कराभ्यां तस्य
पादौ संघाहतुः; 'I will rub your feet,' तव चरणी संघाहयामि.—
(Rub, so as to clean) मृज् (c. 2. माष्टि -ष्टुं), प्रमृज्, परिमृज्, सम्मृज्,
अवमृज्, आमृज्, परिष्कृ, प्रखल् (c. 10. -खालयति -यितुं), स्रक्षुकीकृ.—
(Grind in a mortar, &c.) चूर्णं, चूर्णीकृ, पिष्, मृद्, खुद्, छोदीकृ.—
(Polish by friction) घर्षणेन तिज् (c. 10. तेजयति -यितुं) or निघृष्
or मृज् or परिष्कृ.—(Rub one against the other) परस्परं घृष्,
परस्परपषेणं कृ; 'to rub the hands together,' करं करेण घृष्
or निपिष् or प्रतिपिष्, याणिं याणिं विनिपिष्; 'the teeth to-
gether,' दन्तान् दन्तैर् घृष् or निपिष्, दन्तपषेणं कृ.—(Rub in,
spread over, smear with as unguents, &c.) लिप् (c. 6. लि-
भ्यति, लप्ते), अनुलिप्, आलिप्, अघ्र, अभ्रञ्, मृद्.—(Rub down,
as a horse) अघ्रलीम मृज्.—(Rub off) अपमृज्, अवमृज्.—(Rub
out) अपमृज्, आमृज्, प्रमृज्, अपमृज्, व्यामृश (c. 6. -मृशति -घष्टुं),
अवमृश, आमर्षं कृ, अवमर्षणं कृ, लोपं कृ.—(Rub up) मृज्, परिष्कृ.
To RUB, *v. n.* घृष् (c. 1. घर्षति -घर्षितुं), संघृष्, संघट् (c. 1. -पष्टते -ष्टितुं),
संघर्षणं कृ, संघर्षं कृ, परस्परसंघर्षं कृ.—(Wear away by friction)
घर्षणेन क्षि in pass.—(Pass through with difficulty) दुःक्षेन
or कृष्णेन तृ.

RUB, *s.* घर्षणं, आपर्षः -पेणं, संघर्षः, मर्देनं, विमर्देनं, परिमर्देनं, मार्जनं.—
(Collision, obstruction) संघट् -ट्टनं, समाघातः, सम्मर्दः, प्रतिघातः.
—(Difficulty) दुःखं, कृष्णं, दुर्गं, कष्टं, श्रव्यं, वेपथ्यं.

RUBBED, *p. p.* घर्षितः -ता -तं, आपर्षितः &c., संघर्षितः &c., अभिघर्षितः
&c., मर्दितः -ता -तं, मृदितः &c., परिमृदितः &c., पृष्टः -ष्टा -ष्टं, मृष्टः
&c., प्रमृष्टः &c., परिमृष्टः &c., मार्जितः -ता -तं, परिमार्जितः &c.,
प्रमार्जितः &c., सम्मार्जितः &c., प्रशालितः &c., आपट्टितः &c.—
(Rubbed out) अपमृष्टः -ष्टा -ष्टं, व्यामृष्टः &c., निर्मृष्टः &c.

RUBBER, *s.* (One that rubs) घर्षकः, मर्देकः, मार्जेकः, घषेणकारी *m.*
8 q

(न), मर्दनकारी *m.*, निर्घर्षकः, आघट्टकः.—(Instrument for rubbing) माञ्जरी.

RUBBING, *s.* घर्षणं, आघर्षः—घर्षणं, संघर्षः—घर्षणं, निर्घर्षणं, मर्दनं, परिमर्दनं, आघट्टनं, विघट्टनं, माञ्जरी, परिमाञ्जरी.

RUBBISH, *s.* उच्छिष्टं, अवस्करः, अपस्करः, मलं, तुच्छद्रव्यं, कुत्सितद्रव्यं.

RUBBISH-HOLE, *s.* उच्छिष्टप्रक्षेपणार्थं गर्भः, मलधाराः, अवस्कराधाराः.

RUBICUND, *a.* ईषट्टकः—का—कं, आरकः &c., पाटलवर्णः—रौ—रौ.

RUBRIC, *s.* रक्ताक्षरलिखितसूत्रं, प्रार्थनापद्धतिसूत्रं, प्रार्थनाग्रन्थसूत्रं.

RUBY, *s.* पद्मरागः, माणिक्यं, लोहितकः, शोणरत्नं, शोणितोपलं—लः, पाटलोपलं—लः, अरुणोपलं—लः, सकोपलः, भास्करप्रियं, लक्ष्मीपुष्पः, कुरुविन्नः, पद्मरागमणिः *m.*, महामूल्यः.

RUBY, *a.* (Of the color of the ruby) रक्तवर्णः—रौ—रौ, लोहितवर्णः &c., शोणितवर्णः &c., पाटलवर्णः &c., पद्मरागवर्णः &c.; 'having ruby lips,' विद्योष्टः—ष्टा—ष्ट, (*i. e.* like the fruit of the vimba or bimba) विट्टमोष्टः &c. (*i. e.* like coral).

RUDDER, *s.* कर्णः, नौकर्णः, खरिचं, केनिपातः—तकः, पोतरक्षः.

RUDDINESS, *s.* रक्ता, अरुणिमा *m.* (न), रक्ता *m.* (न), अरुणता; 'of countenance,' मुखरागः, कपोलरक्ता, मुखारुणिमा *m.* (न).

RUDDY, *a.* रक्तवर्णः—रौ—रौ, अरुणः—रा—रं, अरुणवर्णः &c.; 'ruddy-faced,' रक्तमुखः—खा—खं, अरुणमुखः &c., रक्तकपोलः—ला—लं; 'ruddy-geese, or Brahmany duck,' चक्रवाकः, चक्रः, रात्रिविघ्नेपगामो *m.*

RUDE, *a.* (Uncivilized, untaught) अशिष्टः—ष्टा—ष्ट, अशिषितः—ता—तं, असभ्यः—भ्या—भ्यं, अनक्षरः—रा—रं, निरक्षरः &c., अविद्यः—द्या—द्यं, अपरिष्कृतः—ता—तं, अकृतवृद्धिः—द्धिः—द्धि, विद्याहीनः—ना—नं, विद्याशून्यः—न्या—न्यं, विद्याचारहीनः &c., दुराचारः—रा—रं, दुर्जनः—ना—नं, असभ्यवृत्तिः—वृत्तिः—वृत्ति, दौर्जन्यवृत्तिः &c., ग्राम्यः—म्या—म्यं.—(Uncivil, impolite, rough in manner) अविनीतः—ता—तं, अधिनयः—या—यं, नष्टविनयः &c., प्रणष्टविनयः &c., कुशीलः—ला—लं, वामशीलः &c., दुःशीलः &c., विशीलः &c., दुर्मर्यादा—दा—दं, निर्मर्यादा &c., समर्यादा &c., पृष्टः—ष्टा—ष्टं, उद्धतः—ता—तं, समद्धतः &c., असभ्यः &c., अनार्यः—र्या—र्यं.—(Coarsely executed) स्थूलः—ला—लं, असंस्कृतः—ता—तं, रुष्टः—ष्टा—ष्टं, रुष्टः &c.—(Clumsy) अदक्षः—द्या—द्यं, अकुशलः—ला—लं, अनिपुणः—गा—गं, स्थूलः &c.

RUDELY, *adv.* अशिष्टं, अशिष्टवत्, असभ्यवत्, अविनीतवत्, अधिनयेन, पृष्टवत्, मधार्थं, कुशीलवत्, अनार्यवत्.—(Roughly) रुष्टं, रुष्टं, सरोक्षं, स्थूलं, असंस्कृतं.

RUDENESS, *s.* (Absence of civilization) अशिष्टता—त्वं, असभ्यता, विद्याहीनता, अनक्षरता—त्वं, निरक्षरता—त्वं, विद्याशून्यता, विद्याचारहीनता, अपरिष्कारः.—(Incivility, impoliteness) अविनीतता—त्वं, अधिनयः, कुशीलता, दुःशीलता, वामशीलता, अशीलता, समर्यादा, दुर्मर्यादा, पृष्टता, मधार्थं, असभ्यता, दौर्जन्यं, औद्धत्यं, अननुनयः, विनयाभावः, अनार्यता, अदक्षियवत्.—(Roughness, clumsiness) रुष्टता, रुष्टता, स्थूलता, अदक्षता.

RUDIMENT, *s.* (First principle) मूलतत्त्वं, मूलं, आरम्भः, प्रारम्भः, मूलसूत्रं, प्रथमसूत्रं, प्रथमतत्त्वं, तत्त्वं, सूत्रं, आदिः *m.*, उपक्रमः, परिभाषा; 'the rudiments of learning,' विद्यारम्भः, विद्यातत्त्वानि *n. pl.*; 'of grammar,' व्याकरणारम्भः.—(Original or elemental part of any thing) मूलवस्तु *n.*, मूलावयवः, मूलाङ्गं, मूलद्रव्यं, मूलं, बीजं, मात्रं, भूतमात्रं, तन्मात्रं, वस्तु *n.*, धातुः *m.*

RUDIMENTAL, RUDIMENTARY, *a.* मूलिकः—का—कं, मौलः—ली—लं, मूल

in comp., आरम्भकः—का—कं, प्रारम्भकः &c., प्राथमिकः—की—कं, आदि in comp., प्रथमः—मा—मं, मूलतत्त्वरूपः—पा—पं, मूलतत्त्वसम्बन्धी—न्धनी &c., मूलतत्त्वविषयकः—का—कं.

To RUE, *v. a.* पश्चात् शुच् or सिद् or विषद्, पश्चात्तापं कृ. See To REGRET.

RUE, *s.* (Sort of pot-herb) ब्राह्मी, ब्राह्मिका, ब्राह्मी.

RUEFUL, *a.* शोकान्वितः—ता—तं, सशोकः—का—कं, विषयः—खा—खं; 'having a rueful countenance,' विषयवदनः—ना—नं, उद्विग्नवदनः &c., भ्रान्तवदनः &c.

RUEFULLY, *adv.* सशोकं, सवेदं, मोहेनं, सविषादं, विषयमुखेन.

RUFFIAN, *s.* दस्युः, साहसिकः, क्रूरकर्मो *m.* (न), कृष्णकर्मो *m.*, शोरकर्मो *m.*, अशोरकर्मो *m.*, बपीछतः, आतापी *m.* (न), प्राणघातकः.

RUFFLE, RUFF, *s.* (Frill) ऊर्मिमर्दशुक्रमयो वस्त्राच्छलः or वस्त्रानुबन्धः or वस्त्रालङ्कारः, पुटितदुकूलखण्डः, पुटितदुकूलं, ऊर्म्याकारदुकूलं.—(Plait, fold) ऊर्मिका, पुटः, वृणः.—(Discomposure) व्याकुलत्वं, अशान्तिः, अस्थिरता, सम्भ्रमः, अनिर्वृतिः *f.*

To RUFFLE, *v. a.* (Pucker, plait, fold) पुटीकृ, सम्पुटीकृ, संकुच्, सङ्कोचं कृ, वृण् (c. 10. वृणयति—यितुं), पुट्.—(Crumple) संकुच्, सम्पुट्, रुक्षीकृ.—(Agitate) ध्रुम् (c. 10. ध्रुमयति—यितुं), विध्रुम्, see To AGITATE.—(Discompose) व्याकुलीकृ, आकुलीकृ, व्याकुल (nom. व्याकुलयति—यितुं), अशान्तिं or सम्भ्रमं or अनिर्वृतिं जन्, चित्रवेगं जन्, कातरिकृ, अस्थिरिकृ.

RUFFLED, *p. p.* or *a.* ध्रुम्—मा—मं, ध्रुमितः—ता—तं, आकुलितः &c., व्याकुलितः &c., आकुलः—ला—लं, व्याकुलवेताः—ताः—तः (स्), आकुलचित्रः—त्रा—त्रं, व्यथः—या—यं, अस्वस्थः—स्था—स्थं, अनिर्वृतिः—ता—तं, अस्थिरः—रा—रं, गतपूतिः—ति—ति, कातरः—रा—रं, अनवस्थितः &c., व्यस्तः—स्ता—स्तं, सम्भ्रान्तः &c., अशान्तः—न्ता—नं, लुलितः—ता—तं, विलुलितः &c.; 'not to be ruffled,' अक्षोभ्यः—भ्या—भ्यं.

RUG, *s.* आस्तरणं, आस्तरः, स्तरिमा *m.* (न), संस्तरः, स्तरः, तूलिका, तूला—ली, कसलः, रत्नवर्गं, जर्णयुः *m.*

RUGGED, *a.* रुष्टः—ष्टा—ष्टं, रुष्टः &c., परुषः—द्या—द्यं, विषमः—मा—मं, असमः—मा—मं, कर्कशः—रा—रं. See ROUGH.

RUGGEDNESS, *s.* रुष्टता, रुष्टता, रौक्ष्यं, परुषता, पारुष्यं, विषमता, वैषम्यं, असमता, कर्कशता, कर्कश्यं. See ROUGHNESS, *s.*

RUIN, *s.* (Destruction) नाशः, विनाशः, प्रणाशः, क्षयः, ध्वंसः, प्रध्वंसः, परिध्वंसः, परिध्वयः, अत्ययः, व्यसनं, धातः, विधातः, लोपः, उच्छेदः.—(Defeat, overthrow) पराजयः, पराभवः, अभिभवः, सादः—दनं, व्यसनं, भङ्गः; 'of an army,' बलव्यसनं.—(Mischief, ban) क्षतिः *f.*, परिध्वतिः *f.*, दूषणं, अनिष्टं, अपायः, अनर्थः, विघ्नः.—(Of fortune, estate, &c.) सम्पत्तिनाशः, सम्पत्तिभङ्गः, लक्ष्मीभङ्गः, ऐश्वर्यभङ्गः, ऐश्वर्यनाशः, परिध्वीयता, परिध्वयः, अस्तः—स्तं; 'to go to ruin,' क्षि in pass. (क्षीयते), परिध्वि.—(Of a building) उत्सादनं, उत्सन्नता, गृहक्षयः, जीर्णः *f.*; 'a building in ruins,' उत्सन्नगृहं, जीर्णगृहं, क्षीणगृहं, उत्सन्नवाटिका; 'a ruined temple,' जीर्णमहलयः—पं, जीर्णदेवायतनं, चिरन्तनदेवतागारः—रं; 'in ruins,' उत्सन्नः—न्ता—नं, क्षीणः &c.

To RUIN, *v. a.* (Destroy) नष्ट् (c. 10. नाशयति—यितुं), विनष्ट्, प्रणष्ट्, क्षि (c. 5. क्षीयति, क्षेत्तुं, c. 10. क्षययति, क्षययति—यितुं), ध्वंस् (c. 10. ध्वंसयति—यितुं), विध्वंस्, प्रध्वंस्, दुष् (c. 10. दूषयति—यितुं), सद् (c. 10. सादयति—यितुं), हन् (c. 2. हन्ति—न्तुं, c. 10. धातयति—यितुं), उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति—क्षेत्तुं), लुप् (c. 6. लुप्तयति, लोप्तुं, c. 10. -लोपयति—यितुं), विलुप्—क्षि कृ.—(Demolish, pull down) उत्सद्, अवसद्,

अवःपत् (c. 10. -पातयति -यितुं), उत्सादनं कृ. उद्धृ. संह. ध्वंस्.—
(Deprive of fortune, bring to poverty) सम्यञ्चिनाशं कृ. सम्य-
ञ्चिभङ्गं कृ. परिशीयीकृ. परिशयं जन् or कृ. नष्टश्रीकं -कां कृ. दारिद्र्यं
गम् in caus.—(By magical incantations) उच्चाटनं कृ.

To RUIN, v. n. (Fall into ruin) छि in pass. (क्षीयते), परिछि, see
TO DECAY.

RUINED, p. p. (Destroyed) नष्टः -ष्टा -ष्टं, नाशितः -ता -तं. विनाशितः
&c., प्रणष्टः &c., ध्वंसितः -ता -तं, ध्वस्तः -स्ता -स्तं, विध्वस्तः &c., दूषितः
-ता -तं, सादितः &c., क्षीणः -शा -शं, विशीयोः -शो -शै.—(Demo-
lished, decayed as a building, &c.) उत्सादितः -ता -तं, उत्सन्नः
-न्ना -न्नं, जीर्यः -शो -शै. अपःपातितः -ता -तं, उच्छिन्नः -न्ना -न्नं.—
(Deprived of fortune) नष्टश्रीकः -का -कं, गतश्रीकः &c., विगत-
श्रीकः &c., हतश्रीकः &c., क्षीयधनः -ना -नं, क्षीयायः -यो -यं, नशायः
&c., गतविभवः -वा -वं, नष्टलक्ष्मीकः -का -कं, नष्टसम्पत्तिः -त्तिः -त्रि.
भनसम्पत्तिः &c., क्षतवृत्तिः -त्तिः -त्रि, परिशीणः -शा -शं, प्रचलि-
तविभवः &c., दूतसञ्चयः -स्त -स्यं, नष्टशय्यः -यो -यं.

RUINOUS, a. (Destructive, baneful) नाशी -शिनो -शि (न्), नाशकः
-का -कं, विनाशकः &c., ध्वंकरः -रो -रं, घातुकः -का -कं, घाती
&c., विघातकः &c., क्षात्यिकः -को -कं, दूषकः &c., विध्वंसकः &c.,
सम्यञ्चिनाशकः &c., लक्ष्मीनाशकः &c., कल्याणहरः -रा -रं, कल्याण-
हारकः &c., कल्याणनाशकः &c., लक्ष्मीभङ्गकः &c., सनधंकरः &c.
—(Fallen to ruins) उत्सवः -न्ना -न्नं, जीर्यः -शो -शै.

RUINOUSLY, adv. सनाशं, सध्वंसं, विनाशेन, सदूषणं, सध्वंसं.

RULE, s. (Government, authority) अधिकारः, अधीकारः, आधिपत्यं,
प्रभुत्वं, ईशान्यं, स्वामित्वं, स्वाम्यं, रेण्वर्थं, शासनं, शास्तिः f. अनुशासनं,
कर्तृत्वं.—(Regulation, law) विधिः m. विधानं, नियमः, सूत्रं, व्यवस्था.
स्थितिः f. धर्मः, मर्यादा, क्रमः.—(Precept) नियमः, निदेशः, निर्देशः,
आदेशः, सूत्रं, कल्पः, शासनं, प्रबोदनं, बोदनाः.—(Principle, rule
of science) सूत्रं, तत्त्वं, नियमः, न्यायः, उक्त्यान्व.—(Rule of action,
course of procedure) क्रियाविधिः m., कर्मविधिः m., क्रियाप्रसङ्गः,
मर्यादा, कार्याकार्यनियमः.—(Rule of jurisprudence) व्यवहार-
विधिः m., व्यवहारः, व्यवहारमार्गः.—(Of grammar) शब्दशासनं.—
(General rule) साधारणविधिः m., साधारणं, सामान्यविधिः m.—
(Standard measure) प्रमाणं, परिमाणं, मानं.—(According to
rule) यथाविधि, विधिवत्, नियमतः, यथानियमं, विधिपूर्वकं—
यथान्यायं.—(Instrument for ruling lines), see RULER.—(Rule
of three in arithmetic) त्रैराशिकः -कं -का. It is of three
kinds, 1. Direct, क्रमत्रैराशिकः -कं. 2. Inverse, विलोमत्रैराशिकः
-कं, व्यस्तत्रैराशिकः. 3. Double, पञ्चराशिकः. The first term or
supposition is called त्रिराशिकं; the second or rate प्रमाणं;
the third or demand, इच्छा; the fourth or answer, इच्छाफलं.

To RULE, v. a. (Govern) शास् (c. 2. शास्ति -सितुं), अनुशास्, प्रशास्,
समनुशास्, ईश् (c. 2. ईशे, ईशितुं), यस् (c. 1. यज्जति, यन्तुं). नियमं,
विनियमं, सन्धियम्, पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), परिपाल्, विनी,
प्रणी, वशीकृ, विधा, अधिष्ठा, अध्यास्, अधिपूतः -ता -तं भू, गुप्.—
(Mark with lines) रेखाभिर् अङ्ग (c. 10. अङ्गयति -यितुं), वस्त्रमाण-
शलाकया रेखाङ्कितं -तां कृ. सरलरेखाभिर् अङ्ग, वस्त्रिभिर् अङ्ग.

To RULE, v. n. राज्यं कृ, राज्यपालनं कृ, राज्यशासनं कृ, राज्याधिकारं
कृ, प्रभुत्वं कृ, स्वाम्यं कृ, अधिकारं कृ, आधिपत्यं कृ, राजकार्यं कृ.

RULED, p. p. शासितः -ता -तं, अनुशासितः &c., प्रशासितः &c., पालितः
-ता -तं, नियमितः &c.; 'ruled over,' अधिहितः -ता -तं.—(With

lines) रेखाङ्कितः -ता -तं; 'a ruled line,' रेखा, वस्त्रिः f., अङ्गः, लेखा.
RULER, s. (Governor) शासिता m. (तृ), प्रशासिता m., शास्ता m., शासकः,
अनुशासकः, अधिपतिः m., अधिपता m. (तृ), स्वामी m. (नृ), अधिपः,
अध्यक्षः, अधिपूतः, ईश्वरः, ईशः, प्रभुः m., पालकः, पालयिता m. (तृ),
नियन्ता m., नियामकः, अधिकारी m. (नृ), प in comp.; 'under
one ruler,' एकस्याधिकः -का -कं; 'under two,' उभयस्याधिकः
&c.—(For ruling lines) शलाका, अङ्गुनी, लेखनी, रेखणी.

RULING, part. or a. पालयन् -यन्ती -यत् (तृ), शासन् -सती -सत्, शासिता
-त्री -तृ, नियामकः -का -कं.—(Predominant) प्रबलः -ला -लं, प्रभविष्णुः
-ष्णुः -ष्णु, प्रधानः -ना -नं, प्रभवः -वा -वं; 'ruling deity,' अधिदैव.
RUM, s. (The spirit) गौडी -डिक, गुडलं, शीथुः -धु m. n. सासवः,
हीलुकं, मैरेयं.

RUM, a. (Odd) विलक्षणः -शा -शं, असङ्गतः -ता -तं, अपरुपः -पा -वं.
To RUMBLE, v. n. गर्जे (c. 1. गर्जति -र्जितुं), परिगर्जे, तर्जे (c. 1. नर्दति
र्दितुं), विनर्दे, गम्भीरशब्दं कृ, गम्भीरध्वनिं कृ, गम्भीरपोषं कृ, गम्भी-
रनादं कृ, दीर्घनिधोषं कृ, घनशब्दं कृ.

RUMBLING, s. (Low continued sound) गर्जनं -ना, परिगर्जनं, नर्दनं,
गम्भीरशब्दः, गम्भीरध्वनिः m., गम्भीरनिधोषः, गम्भीरपोषः, दीर्घनि-
धोषः, दीर्घशब्दः, दीर्घध्वनिः m., निधोषः, शोषः.—(Of the clouds)
मेघनिधोषः, घनशब्दः, घनध्वनिः m., मेघनादः, घनस्वनः, मेघगर्जनं,
स्तनितं; 'of wheels,' नेमिशब्दः, नेमिनिधोषः.

RUMINANT, RUMINATING, a. रोमन्पकारी -रिणी -रि (न्), रोमन्पकरः -रा -रं.
To RUMINATE, v. n. (Chew the cud) रोमन्प (nom. रोमन्पायते) रोमन्पं
कृ.—(Muse) पुनः पुनश् चिन्त or ध्ये or मनसा विचर्.

RUMINATION, s. (Chewing the cud) रोमन्पः -न्पं, रोमन्पनं.—(Musing)
पौनःपुनिकध्यानं, पौनःपुनिकचिन्ता, पुनः पुनो मनसा विचारणं.

To RUMMAGE, v. a. अथरोन्नरीकृत्य or अस्तव्यस्तीकृत्य सूक्ष्मं अन्विष् or
निरूप, सूक्ष्मान्वेषणार्थम् अथरोन्नरीकृ or अस्तव्यस्तीकृ.

RUMMAGE, RUMMAGING, s. सूक्ष्मान्वेषणार्थम् अथरोन्नरीकरणं or अस्तव्य-
स्तीकरणं.

RUMOR, s. लोकप्रवादः, जनप्रवादः, जनवादः, लोकवादः, प्रवादः, किंव-
दन्तिः -न्ती f., जनश्रुतिः f., लोकश्रुतिः f., जनरयः, वार्त्ता, लोकवात्ता,
जनवात्ता. See REPORT.

To RUMOR, v. a. प्रवद् (c. 1. -वदति -दितुं) श्रु in caus. See TO
REPORT.

RUMORED, p. p. लोकप्रवादेन आवितः -ता -तं, लोकप्रवादात् श्रुतः &c.,
see REPORTED.

RUMP, s. नितम्बः, स्निग्धौ f. du. (स्निग्ध), श्रोणिः -णी f., श्रोणिफलकं,
कटिप्रोषः.

To RUMPLE, v. a. संकुच (c. 1. -कोचति -चितुं), सम्मृद् (c. 9. -मृज्जति
-मर्दितुं), पुट् (c. 10. पुटयति -यितुं), सम्पुट्, पुटीकृ, सम्पुटीकृ, चूण्
(c. 10. चूणयति -यितुं), रुक्षीकृ, रुक्षीकृ.

RUMPLE, s. सङ्कोचः -चनं, पुटः, सम्मर्दः, मर्दः, कुचनं, भङ्गः, चूणः.

RUMPLED, p. p. सङ्कोचितः -ता -तं, सम्मर्दितः &c., मर्दितः &c., पुटितः &c.

To RUN, v. n. (Move quickly) भाव् (c. 1. भावति -ते -यितुं), प्रधाव्,
दू (c. 1. द्रवति, द्रोतुं), दु (c. 1. दवति, दोतुं), र्ह (c. 1. रंहति -रहितुं),
शीघ्रं or द्रुतं चल (c. 1. चलति -लितुं), द्रुतपदेन चल, द्रुतक्रमेण सु
(c. 1. सरति, सन्तुं) or चर् (c. 1. चरति -रितुं), द्रुतम् इ or गम्.—
(As a fluid) द्रु, सु (c. 1. सरति, सोतुं), प्रसु, स्यन्द (c. 1. स्यन्दते
-न्दितुं), खर् (c. 1. खरति -रितुं), गल् (c. 1. गलति -लितुं); 'rivers
run into the ocean,' नद्यः समुद्रं द्रवन्ति.—(Melt) विली, प्रली,

दुः, विदुः, द्रवीभू.—(Pass, proceed) प्रगम्, प्रचल, प्रचर, प्रवृत् (c. 1. -वर्तते -वर्तितुं), प्रसू.—(As time) अतिवृत्, अतिक्रम, अती, अती.—(As a sore) पूयं सु (c. 10. सावयति -यितुं), पूय (c. 1. पूयने -यितुं), पूयं मुच or उत्सृज.—(Have a course, go in a particular direction) समुक्तदिशं or समुक्तदिशि गम्; 'the river runs in a different direction,' नदी भिन्नदिशं गच्छति.—(Flee for escape) पलाय (c. 1. पलायते -यितुं, rt. इ. विपलाय, दृ, विदुः, प्रदुः, दिशः or ककुभो भञ्ज.—(Extend) प्रसू, प्रसृप, आया, आगम्, वितन् in pass., विसृ in pass.—(Run about) परिधाव, इतस्ततो धाव, विपरिधाव.—(Run after) अनुधाव, पश्चाद् धाव, अनुदुः, पश्चाद् दृ, अनुसृ, अनुगम्, अनुया, अनुवृत्, अनुव्रज्.—(Run against) प्रतिधाव, प्रतिदुः, अभिधाव, अभिदुः, प्रतिमुखं धाव or दृ or आगम्.—(Run at) अभिधाव, प्रतिधाव, आक्रम, अभिक्रम.—(Run away) पलाय (c. 1. पलायते -यितुं), विपलाय, प्रपलाय, सम्पलाय, विदुः, प्रदुः, विप्रदुः, प्रादुः, दृ, अपधाव, प्रधाव, अपगम्, अपगम्, अपक्रम, अपसृप.—(Run in, enter) निविश, आविश, प्रविश, आगम्, अभिगम्, आया, आशि.—(Run into, incur) उपगम्, उपगम्, गम्; 'run into danger,' संशयम् उपगम्, भयम् उपगम्.—(Run off), see To RUN AWAY.—(Run on, continue on) प्रवृत्, वृत्, पर्यवस्था.—(Run on, prate) जन्म, प्रलप.—(Run over), see To OVERFLOW.—(Run out) विगम्, निवृत्, विनिवृत्, समाप in pass., स्नि in pass.—(Run round) परिधाव, परितो धाव.—(Run to or towards) अभिदुः, अभिधान, आदुः, साधाव, उपदुः, समुपदुः, समादुः, प्रतिदुः, समुपधाव, उपधाव, प्रतिधाव.—(For refuge) आश्रि, संश्रि, उपाश्रि, आश्रयणं कृ.—(Run hither and thither) इतस्ततो धाव, विपरिधाव.—(Run up, rise, swell) वृष् (c. 1. वर्धते -यितुं), उन्नोन्नर वृष्, प्रसृप.—(Run, riot) मर्यादां अतिक्रम or अतिगम् or लंप्, मर्यादातिक्रमं कृ.

To RUN, *v. a.* (Drive, push, cause to enter) प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), निविश.—(A horse) अश्वं चल in caus, or प्रेर or प्रणुत्.—(Incur) उपगम्, उपगम्, गम्, आसद्. see RISK.—(Run down), see To CHASE.—(Run down), see To DECAY.—(Run over), see To RECOUNT.—(Run through), see To EXPEND, SQUANDER.

RUN, *s.* (Running) धावनं, द्रवणं, द्रावः.—(Flight) पलायनं, विपलायनं, प्रपलायनं, द्रावः, द्रवः, विद्रवः, प्रद्रावः.—(Course) गतिः, *f.* चर्या, चलनं, क्रमः, प्रवृत्तिः, *f.* मार्गः.—(Flow) सवः -वणं, सावः, प्रवाहः, प्रसावः.—(Prevalence) प्रवारः, प्रचलनं, प्रचरणं, प्रचलनं, प्रसिद्धिः, *f.*—(Extent) परिमाणं, पर्यन्तः -न्तं, विषयः, see REACH.—(Voyage) जलयाना, समुद्रयात्रा, यात्रा; 'in the long run,' अन्ते. दीर्घकालमपेक्ष्य; 'the run of mankind,' मानव्यलोकः, साधारणलोकः.

RUNAGATE, RUNAWAY, *s.* पलायी *m.* (न.), विपलायी *m.* प्रपलायी *m.*, युद्धपराङ्मुखः, युद्धविमुखः.

RUNDLE, *s.* (Of a ladder) सोपानं, सोपानशलाका, आरोहणशलाका.

RUNNER, *s.* धावकः, धावनकृत्.—(Courier) न्यायाधिकारिकः, जांषिकः, न्यायालः, जयो *m.* (न.), प्रनयी *m.*, तरस्वी *m.*, जयनः, जवः, वेगी *m.*, अश्वगः, धावकः, यन्त्रोदरः.—(Branch running along the ground) प्ररोहः, पञ्चरः, लतिका, भूमिप्ररोहः.

RUNNING, *part. or a.* (Moving quickly) धावन् -वन्तो -यन् (न.), द्रवन् &c., धावमानः -ता -नं.—(Flowing) सवन् &c., सुतः -ता -नं, म्यदी -दिनी -दि (न.); 'running water,' सवञ्जलं, प्रवहञ्जलं.

—(Discharging matter) पूयसावी -विशी &c., सपूयः -या -यं.—(Running away) पलायमानः -ता -नं.—(In succession, without any intervening time) अश्ववहितकालेन, अश्ववधानेन, यथाक्रमं, पर्यायेण, अनुपूर्वशः.

RUNNET, *s.* दधिसाकरणयोग्यो रसः, दधिसाकरणयोग्यं वस्तु.

RUNNING, *s.* (Act of moving quickly) धावनं, द्रवणं, द्रावः, द्रुतगमनं, द्रुतपदेन चलनं.—(Flowing) सवः -वणं, सावः, प्रसावः, परि-सावः, प्रसवणं, प्रवाहः.—(Discharge of matter) पूयसावः; 'running of the nose,' नासासावः, नासापरिसावः.

RUNT, *s.* (Dwarfish animal) ह्रस्वजनुः *m.*, ह्रस्वशरीरो जनुः, खर्वः.

RUPEE, *s.* रौप्यं, रौप्यमुद्रा, रुप्यमुद्रा, मुद्रा, मुद्रिका; 'half-rupee,' भागः, रौप्यभागः.

RUPTURE, RUPTION, *s.* भङ्गः, भेदः, भङ्गनं, भेदनं, छेदः -दनं, ध्वंसः, वि-ध्वंसः, खण्डनं, स्फोटः -टनं.—(Breach of friendship) चेहभङ्गः, चेहभेदः, मैत्रीभङ्गः, सौहृदभङ्गः.—(Hernia) अन्तर्वृद्धिः *f.*

To RUPTURE, *v. a.* भञ्ज, भिद्, खण्ड; 'a blood-vessel,' उरोखनं कृ.

RUPTURED, *p. p.* भग्नः -ना -ग्नं; 'having hernia,' अन्तर्वृद्धिरोगी -गिणी &c.

RURAL, *a.* जाग्रलः -लो -लं, जग्रलः -ला -लं, वन्यः -न्या -न्यं, जानपदः -दी -दं, ग्राम्यः -म्या -म्यं, ग्रामीयः -गा -यं, आनुग्रामिकः -की -कं, अनागरः -री -रं, अनागरिकः -की -कं.

RUSE, *s.* व्यपदेशः, अपदेशः, उपायः. see ARTIFICE, STRATAGEM.

RUSH, *s.* (Kind of grass) दृष्टा; 'place full of rushes,' दृष्टावि-कौणभूमिः *f.*

RUSH, *s.* (Impetuous advance or onset) वेगः, आवेगः, महावेगेन धावनं or अभिधावनं, संवेगधावनं, अतिवेगेन गमनं, मवेगगमनं, महा-वेगेन आपतनं or आपातः or प्रपतनं, अतिवेगेन अवस्कन्दनं, संरम्भः, संरम्भेण or रम्भेन आक्रमणः; 'emulative onset,' सहस्पर्द्धिका.

To RUSH, *v. n.* (Move forward with impetuosity) महावेगेन धाव (c. 1. धावति -यितुं) or अभिधाव, मवेगे धाव, अतिवेगेन गम् or चल. महावेगेन या or नृ or प्रग or प्रसृ.—(Rush upon) महावेगेन आक्रम (c. 1. क्रामन् -क्रमितुं) or अभिक्रम or आपन् or आसद्, महावेगपूर्वम् अभिधाव or आत्पाव, महावेगेन अविदुः or प्रतिदुः or आस्कन्द or अवलुप्.—(Rush into headlong) अवाधुखेन प्रविश, अतिवेगेन प्रविश, अतिमाहमेन प्रविश, अवाक् or अधोमुखेन पत.—(Rush forth or out) निर्धत, प्रपत, अतिवेगेन निर्गम् or वहिर्गम्; 'water rushed from his eyes,' जलं तस्य नेत्राभ्यां प्रापत.

RUSHING, *s.* see RUSH.—*Part.* महावेगः -गा -गं, see IMPETUOUS.

RUSHING, *s.* तृणमयदीपिका, तृणमयवह्नियुक्तो दीपकः.

RUSHY, *a.* दृष्टावः -यी -यं, दृष्टापूर्णः -णा -शं, तृणमयः &c., तृणपूर्णः &c.

RUSSEL, *a.* कपिशः -जा -जं, कपिशवर्णः -णा -शं, तापवर्णः &c., उषातः &c.

RUST, *s.* (Of iron) मिहानं, मिहानं, मिषाणं, मिषाणं, मलं, अथोमलं, मशुरं, किट्टं, किट्टालः, कलङ्कः, रीतिः *f.*, लोष्टं, पुष्टं, पाचटीरः.

To RUST, *v. n.* मिहानं or कलङ्कं वन्द्य (c. 2. वज्रगति, वज्रं), सकलङ्कः -ङ्का -ङ्कं, कलङ्कावृत्तः -ता -तं, समलः -ला -लं, मलावृत्तः -ता -तं, म.

To REST, *v. a.* सकलङ्कं -ङ्कां कृ, मलावृत्तं -तां कृ, कलङ्क (nom. कलङ्क-यति -यितुं).

RUSTED, *p. p.* कलङ्कितः -ता -तं, मलावृत्तः -ता -तं, कलङ्कावृत्तः &c.

RUSTIC, *a.* (Pertaining to the country) ग्राम्यः -म्या -म्यं, जनपद-सन्धी &c., see RURAL.—(Boorish, homely) ग्राम्यः -म्या -म्यं, ग्रामीयः -गा -यं, ग्रामिकः -की -कं, ग्रामीयः -गा -यं, आनुग्रामिकः

&c., यामनः-जा-जं, असम्यः-भ्या-भ्यं, अशिष्टः-ष्टा-ष्टं, प्राकृतः-तो-तं.
 Rustic, *s.* ग्राम्यजननः, ग्रामी *m.* (नं), ग्रामवासी *m.*, ग्रामेवासी *m.*, वृषलः.
 Rustically, *adv.* ग्राम्यजनवत्, ग्रामिकवत्, असम्यवत्, ग्रामीयप्रकारेण.
 To rustic, *v. a.* ग्रामे वस् in caus. (वासयति-यितुं) or विवस् or प्रवस्.
 To rustic, *v. n.* ग्रामे वस् (c. 1. वसति, वस्ते) or निवस्, ग्रामं सेव्.
 Rusticity, *s.* ग्राम्यता-त्वं, ग्रामिकत्वं, ग्रामीयता, असम्यता, अशिष्टता.
 Rustiness, *s.* सकलङ्कता, समलता-त्वं, मालिन्यं, मलिनता, मलवस्त्वं.
 To rustle, *v. n.* शकशक (nom. शकशकायति-ते), शकशकशब्दं कृ, मर्मर (nom. मर्मरायति-ते), मर्मरं कृ, मर्मरशब्दं कृ, काहलं कृ, काहलशब्दं कृ.

Rustling, *s.* शकशकशब्दः; 'of leaves,' मर्मरः, पत्रकाहलः-ला, पि-
 झोला, पर्णस्वनितं; 'of clothes,' मर्मरः, वस्त्रस्वनितं.

Rustling, *part.* शकशकायन्-यन्ती-यत् (तं), मर्मरकारी-रिणी-रि(न्).

Rusty, *a.* कलङ्को-ङ्किनी-ङ्कि (न्), कलङ्कमयः-यी-यं, सकलङ्कः-ङ्का-
 -ङ्कं, कलङ्कितः-ता-तं, कलङ्कायुतः-ता-तं, मलिनः-ना-नं, समलः-
 -ला-लं, मली-लिनी &c., मलायुतः &c.

Rut, *s.* (In animals) मद्, रतेजा, मेषुनेच्छा.—(Mark of a wheel)
 चक्रचिह्नं, नेमिचिह्नं, चक्राङ्कः, चक्रमार्गः.

Ruthless, *a.* निर्दयः-या-यं, दयाहीनः-ना-नं. See PITILESS.

Ruthish, *a.* मत्तः-त्ता-तं, मदाविष्टः &c., मदोक्तः &c., see LUSTFUL.

Ryot, *s.* कृषकः, कृषिकः, कर्षकः, कृषिजीवी *m.* (न्), भूस्वाम्यपीनः.

S.

Sabbatarian, *s.* विश्रामदिनपालकः, विश्रामवारमतिपालकः, विश्रामदि-
 नसेवकः.

Sabbath, *s.* विश्रामदिवसः, विश्रामदिनं, विरामदिवसः, विश्रामवारः.

Sabbath-breaker, *s.* विश्रामवारभेदकः, विश्रामवारलंघी *m.* (न्), विश्रा-
 मदिनभेदी *m.*

Sabbatical, *a.* विश्रामवारसम्बन्धी &c., पुण्यविश्रामसम्बन्धी &c.

Sable, *a.* श्यामः-मा-मं, कृष्णवर्णः-शा-शं, कृष्णः &c., कालः &c.

Sable, *s.* (Animal with long dark fur) लोमशजन्तुः *m.*, श्यामलोम-
 विशिष्टः श्मृद्रजन्तुः.—(Fish) जलतापिकः, जलतापी *m.* (न्), जलतालः.

Sand, *s.* (Wooden shoe) काष्ठपादुका, काष्ठमयपादुका.

Sandy, *a.* चक्रसद्वतः, खट्वः, चन्द्रहासः, मण्डलाग्रः, निखिलशः, कृपाणः.

To sand, *v. a.* खट्वेन हन् (c. 2. हन्ति-न्तुं, c. 10. यातयति-यितुं).

Sandwich, *a.* सिकतामयः-यी-यं, शाकैरिकः-की-कं. See SANDY.

Saccharine, *a.* (Pertaining to sugar) शर्करासम्बन्धी-न्धनी &c.,

शर्करः-री-रं, शर्करिकः-की-कं, रेशयः-यी-यं.—(Having the
 qualities of sugar, sweet) शर्करागुणकः-का-कं, शर्कराधर्मकः
 &c., मिष्टः-ष्टा-ष्टं, मधुरः-रा-रं, सुमधुरः &c.

Sacerdotal, *a.* पौरोहितः-ती-तं, पौरोहितिकः-की-कं, याजकीयः-
 -या-यं, याजकसम्बन्धी &c., see PRIESTLY; 'sacerdotal office,'
 पौरोहित्यं.

Sachel, *s.* बुद्धकोमः, पुस्तककोमः, लेख्यवाधारः, पत्रिकाधारः.

Sachi, (The wife of Indra; daughter of the saint Puloman,
 destroyed by Indra, to prevent his curse for the violation
 of the daughter) शची, शचिः *f.*, इन्द्राणी, शक्राणी, मघोनी,
 इन्द्रशक्तिः *f.*, पुलोमजा, पीडोमी.

Sack, *s.* (Coarse canvas bag) शाणकोषः, स्थूलकोषः, शाणमयकोषः,
 स्थूतः, स्थोतः, स्थूतिः *f.*, स्थूतः, स्थोनः, प्रसेवः, शाणपुटः, धौतकटः,
 गोथी.—(Pillage of a town, &c.) नगरलुण्ठनं, ग्रामलुण्ठनं, ग्रामघातः.

To sack, *v. a.* (A town) नगरं लुण्ठ् or लुण्ठन्, नगरलुण्ठनं कृ, see PILLAGE.
 Sack-cloth, sacking, *s.* शाणं, शणनं, शाणवसनं, शाणपटः, शाणवस्त्रं.

शणपटः, स्थूलशाणः *m.*, स्थूलशाणकः, स्थूलपटः, स्थूलपट्टः, वराशिः *m.*
 Sacked, *p. p.* लुण्ठितः-ता-तं, लुण्ठितः &c. See PLUNDERED, STORMED.

Sacrament, *s.* संस्कारः, महायज्ञः. For the twelve saṁskāras or
 sacred symbolical rites, see RITE. The following are the
 five mahā-yajnas, or great sacraments of the Hindūs (as
 explained in Manu III. 70. *et. seq.*), appointed to be per-
 formed every day by the Grihastha, or house-keeper, for
 the sake of expiating the sin incurred by the involuntary
 destruction of minute living creatures. They refer res-
 pectively to what is due to five objects, viz. himself,
 the gods, his fore-fathers, spirits or ghosts, and men or
 guests. 1. Study of Scripture, with prayer and medita-
 tion, called ब्रह्मयज्ञः or अहुतः. 2. Offering oblations to
 the gods in fire, called देवयज्ञः or हुतः. 3. Offering libations
 of water and cakes to the manes of deceased ancestors,
 called पितृयज्ञः or प्राशितं or द्याडं. 4. Casting the residue
 of oblations on the ground or in water, as an offering
 to spirits or goblins, called भूतयज्ञः or बलिः or प्रहुतः or
 आहुतः or बलिः *m.* 5. Receiving guests, and especially
 Brahmans, with hospitality, called नृयज्ञः or मनुष्ययज्ञः or
 ब्राह्मयज्ञः or ब्राह्म्यं or ब्राह्मदत्तं. The Vishnu-Purāṇa adds two
 other sacraments, viz. 'propagation of off-spring,' प्रजापतियज्ञः,
 and 'observance of truth,' सत्ययज्ञः, but these are com-
 paratively modern additions. The Christian idea of a sacra-
 ment may be expressed by संस्कारः or स्त्रीष्टप्रकृत्यतः संस्कारः;
 as, 'the sacrament of baptism,' जलसंस्कारः or जलसेचनसंस्कारः;
 or मन्त्रनसंस्कारः; 'of the Lord's Supper,' स्त्रीष्टभोजनसंस्कारः
 or स्त्रीष्टमृत्युमरणार्थसंस्कारः.

SACRAMENTAL, *or* संस्कारसम्बन्धी-न्धनी &c., महायज्ञसम्बन्धी &c.,
 संस्कारविषयकः-का-कं, संस्कारप्रमुखः-क्ता-कं, संस्काररूपः-पा-पं.

SACRED, *a.* (Holy, pertaining to God or his worship) पुण्यः-
 -ख्या-ख्यं, पवित्रः-चा-चं, ईश्वरसम्बन्धी-न्धनी &c., देवसम्बन्धी &c.,
 ईश्वरपूजासम्बन्धी &c., ईश्वरभजनसम्बन्धी &c., सत्त्वैकिकः-की-कं,
 असांसारिकः-की-कं, धर्मविषयकः-का-कं, अप्राप्यिकः-की-कं,
 प्रपञ्चेतरः-रा-रं.—(Used for religious purposes) पुण्यकर्मोप-
 योगी-गिनी-गि(न्), पवित्रकर्मोपयोगी &c., पुण्यकर्मोपयोगी-का-कं &c.,
 ईश्वरपूजोपयोगी &c., ईश्वरपूजाधिकः-का-कं.—(Consecrated)
 संस्कृतः-ता-तं, प्रतिष्ठितः &c., सुप्रतिष्ठितः &c., प्रणीतः &c.—(In-
 violable, approaching to a superior being) अलंघनीयः-या-
 -यं, अनुलंघनीयः &c., अलंघ्यः-या-यं, अभेद्यः-ष्टा-ष्टं, अनतिक्र-
 मणीयः-या-यं, सज्जप्यः-चा-चं, शिवस्वतुल्यः-त्या-त्यं, शिवस्वदुजः-
 -शी-शं, निषिद्धः-डा-डं.—(Venerable) पूज्यः-ज्या-ज्यं, पूजनीयः-
 -या-यं, सुपूजनीयः &c., पूजाहं-हं-हं.—(Relating to holy
 sages) आर्षः-धी-धिं, आर्षेयः-यी-यं, ऋषिकसम्बन्धी &c.; 'sacred
 spot,' पुण्यस्थानं, पुण्यस्थलं, पुण्यक्षेत्रं, पुण्यतीर्थं, क्षेत्रं; 'sacred
 grove,' पुण्यवनं, तपोवनं; 'sacred thing,' पुण्यवस्तु *n.*; 'thing
 not to be touched,' ब्रह्मस्वं, देवस्वं, शिवस्वं, गोमार्तं; 'sacred
 writing,' पुण्यशास्त्रं, शास्त्रं, वेदः; 'sacred and profane know-
 ledge,' ज्ञानविज्ञानं.

SACREDNESS, *s.* पुण्यता -त्वं, पवित्रता -त्वं, अलंघनीयता, पूज्यता, सुपूज्यता.
SACRIFICE, *s.* (Of an animal or any other thing to God) यज्ञः,

यागः, नेपः, क्रतुः *m.*, अध्वरः, मन्त्रः, इत्या, इति *f.*, यज्ञकर्म *n.* (नं),
याज्ञिकं, यजनं, याजनं, बलिः *m.*, बलिकर्म *n.*, बलिदानं, प्रयागः,
प्रोक्षणं, सत्रं, होमः, हवनं, आहवनं, धृतिः *f.*, दीक्षा, अयनं, सप्ततनुः *m.*,
सवः, इष्टं, नारायणबलिः *m.*; 'a sacrifice at which sixteen
officiating priests are required,' ज्योतिष्टोमः; 'a royal sacri-
fice performed only by an universal monarch,' राजसूयं,
क्रतून्मः, क्रतुराजः; 'relating to it,' राजसूयकः -का -कं; 'officia-
ting priest at it,' राजसूयप्राज्ञी *m.* (नं); 'sacrifice of a horse,
which, performed a hundred times, raises the sacrificer to
a level with Indra,' अश्वमेधः; 'horse fit for it,' अश्वमेधिकः,
अश्वमेधीयः; 'morning sacrifice,' प्रातर्यज्ञः, प्रातर्हुतं; 'any part
of a sacrifice,' यज्ञाङ्गः; 'a supplementary sacrifice per-
formed to atone for any defects in the preceding one,'
अवभृथः, यज्ञान्नः, दीक्षान्नः; 'bathing after any sacrifice,' अव-
भृथः, अवभृथस्नानं; 'accomplishment of a sacrifice,' यज्ञसिद्धिः *f.*;
'remnants of one,' यज्ञशेषः, यज्ञशिष्टः; 'animal for sacrifice,
especially a horse,' यज्ञपशुः *m.*, क्रतुपशुः *m.*; 'goat for one,'
यज्ञछागः; 'reward of one,' क्रतुफलं; 'a Brahman who sells
the benefits of a sacrifice he has performed,' क्रतुविक्रयी *m.*
(नं), 'vessel for sacrifice,' यज्ञपात्रं; 'fit for sacrifice,' यज्ञियः
-या -यं, याज्ञियः -यी -यं, मेध्यः -ध्या -ध्यः; 'human sacrifice,'
नरयज्ञः, नरमेधः; 'ceremonies preliminary to a sacrifice,'
दीक्षा; 'a sacrifice preceded by them,' दीक्षणीयं *f.*; 'offi-
ciating at a sacrifice, or causing one to be performed,' यज्ञ-
'officiating priest at one,' याजकः, *see* SACRIFICER; 'place of
sacrifice,' यज्ञभूमिः *f.*, यज्ञस्थानं, यज्ञियशाला, यज्ञशाला; 'ground
or terrace levelled and squared, and prepared for a sacrifice,'
स्थण्डिलं, पत्थरं, वेदिः -दी *f.*, यज्ञवेदः -टिका; 'altar in the middle
of it,' स्थण्डिलमितकं वेदिः -दी *f.*, आश्रयतनं; 'ascetic who sleeps on
such ground,' स्थण्डिलशायी *m.*, स्थण्डिलशयः; 'shed for a
sacrifice,' मण्डपः, यज्ञमण्डपः; 'fire for a sacrifice,' होमग्निः *m.*;
'pit for this fire,' कुण्डं, होमकुण्डं, यज्ञकुण्डं, हवनी, हवित्री; 'post
for binding the victim,' शृङ्गः -शृङ्गः; 'the top of it,' शृङ्गशिरः;
'ring at the top of it,' शृङ्गकटकः; 'ceremony of erecting
it,' शृङ्गोत्थयः; -(Thing offered to God) उपहारः, उत्सर्गः, बलिः *m.*,
हुतं, होमः, चरुः *m.*, नेवेद्यं, निवेदनं, कथं, कुण्डपायः, *see* OBLA-
TION.—(Surrender or loss made for gaining some object,
or for obliging another) त्यागः, उत्सर्गः, परित्यागः, विनियोगः,
व्ययः, समर्पणं, निवेदनं, अयसानं; 'of one's self,' आत्मपरित्यागः,
आत्मसमर्पणं, आत्मनिवेदनं; 'of one's person or life,' स्वदेहवि-
नियोगः, स्वदेहपरित्यागः, स्वप्राणपरित्यागः, स्वजीवितव्ययः; 'at the
sacrifice of one's own happiness,' आत्मनः सुखपरित्यागेन, आत्मनः
सुखायसानेन.

To SACRIFICE, *v. a.* (Immolate on an altar, destroy or consume
any thing as an atonement or offering) यज्ञं (c. 1. यजति -ते,
यष्टुं), हुं (c. 3. जुहोति, होतुं), अभिहु, आहु, अभ्युहु, उपहार्यं हुं
(c. 2. हन्ति -न्ते), उत्सर्गं हुं or उपहृ (c. 1. -हरति -हन्ते) or आहु
or उपहारीकृ, क्रतो हन्, उत्सर्गपृष्ठं हन्, बलिं कृ, बलिदानं कृ, अध्वर
(nom. अध्वरोयति), यजनं कृ, याजनं कृ, *see* TO IMMOLATE. The

root यज् is often redundantly followed by यज्ञः or क्रतुः or
by other substantives in the accus. or instr. c.; as, 'he
sacrificed a sacrifice,' यज्ञं or यज्ञेन इयाज, इष्टि or इष्ट्या अयजत्,
क्रतुं or क्रतुना अयाधीत्; 'he sacrificed a horse,' अश्वं or अश्वेन
or अश्वमेधेन ईजे; 'having sacrificed cattle,' पशुभिर् इष्टा;
'sacrificing a horse to the gods,' अश्वेन देवान् ईजानः.—(Sur-
render or suffer to be lost for the sake of gaining some-
thing) त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्, उत्सृज् (c. 1. -सृजति -सृष्टुं),
उत्सर्गं कृ, हा (c. 3. जहाति, हातुं, c. 10. हापयति -पितुं), विहा, अपहा,
नश् (c. 10. नाशयति -पितुं), प्रणश्, विनश्.—(Devote) विनियुज्,
समृ in caus., निविद् in caus., उत्सृज्.

SACRIFICED, *p. p.* इष्टः -ष्टा -ष्टं, हुतः -ता -तं, उपहृतः &c., उपहारीकृतः
&c., प्रोक्षितः &c.; 'to be sacrificed,' यान्यः -न्या -न्यं.—(Sur-
rendered) त्यक्तः -क्ता -क्तं, परित्यक्तः &c., उत्सृष्टः -ष्टा -ष्टं.

SACRIFICER, *s.* यष्टा *m.* (ष्टृ), याजकः, याजी *m.* (नं), यच्चा *m.* (नं),
यज्ञकृत् *m.*, याज्ञिकः, होता *m.* (तृ), यजनः, याज्ञिः *m.*, यज्ञिः *m.*,
यज्ञकृत् *m.* (त्रै), यज्ञकारी *m.* (नं), यजमानः, चृत्विक् *m.* (नं); 'one
who frequently sacrifices,' इत्याशीलः, यागशीलः, याजकः;
'performer of the Vrihaspati sacrifice,' यपपतिः *m.*

SACRIFICIAL, *a.* यज्ञियः -या -यं, याज्ञियः -यी -यं, ऐष्टिकः -की -कं, यज्ञीयः
-या -यं, यज्ञसम्बन्धी -न्धनी &c., यज्ञविषयकः -का -कं, हुतः -ता -तं,
आहवनीयकः -का -कं, वेगानः -नी -नं, वेतनिकः -की -कं, याज्ञिकः
-की -कं, यज्ञ in comp. (Fit for a sacrifice) मेध्यः -ध्या -ध्यं,
यज्ञियः -या -यं, याज्ञियः &c., यज्ञ in comp.; 'sacrificial vessel,'
यज्ञपात्रं, यज्ञभाजनं, पूजभासदं, पात्रीयः; 'sacrificial thread or
cord worn over the left shoulder and under the right by
the three principal classes,' यज्ञोपवीतं, उपवीतं, यज्ञमूत्रं, पवित्रं,
सावित्रं, पञ्चवटः, पञ्चवटः, द्विजायनी; 'one invested with it,'
यज्ञोपवीतो *m.* (नं), उपवीतो *m.*; 'the same cord passed over
the right shoulder,' प्राचीनावीतं; 'one so wearing it,' प्राची-
नावीतो *m.*; 'the same suspended over the neck,' निवीतं;
'one so wearing it,' निवीतो *m.*; 'sacificial fire,' होमग्निः *m.*,
मण्डपः, परिचायः, उपचायः; 'grass,' कुशः -शं, पवित्रकं, पवित्रं,
दर्भः, कुपः.

SACRILEGE, *s.* देवस्वापहरणं, देवस्वापहारः, देवस्वचौर्यं, वस्त्रस्वहरणं, पुण्य-
वस्तुहरणं, पुण्यवस्तुदूषणं, पुण्यद्रव्यदूषणं, विव्रवस्तुदूषणं, धर्मातिक्रमः,
धर्मलोपः, धर्मलंघनं.

SACRILEGIOUS, *a.* देवस्वापहारी -रिणी -रि (नं), देवस्वापहारकः -का -कं,
देवस्वचौर्यसम्बन्धी &c., पुण्यवस्तुहारी &c., पुण्यवस्तुदूषकः -का -कं, पवित्र-
वस्तुदूषकः &c., पुण्यद्रव्यदूषकः &c., धर्मलोपकः &c., धर्मातिक्रमी &c.

SACRILEGIOUSLY, *adv.* देवस्वापहारेण, पुण्यवस्तुदूषणेन, सधर्मलोपे.

SAD, *a.* (Affected with sorrow or melancholy) विषयः -खा -खं,
विषादो -दिनी -दि (नं), अवसन्नः -न्ना -न्नं, उद्विग्नः -ग्ना -ग्नं, उदा-
सोः -ना -नं, उदासो -सिनी &c., खेदयुक्तः -क्ता -क्तं, खिन्नः -न्ना -न्नं,
दुर्मेताः -नाः -नः (स्), विमनाः &c., उद्विग्नमनाः &c., अजनेताः &c.,
शोककः -का -कं, शोकाग्निः -न्नी -न्नं, अयनतः -ता -तं, परिधूनः -ना
-नं, सोत्सादः -सदा -सदं, *see* MELANCHOLY.—(Of a sad counte-
nance) ज्ञानमुखः -खा -खं, ज्ञानवदनः -ना -नं, दीनमुखः -खी -खं,
विषयमुखः &c.—(Causing sorrow) शोकजनकः -का -कं, शोकदः
-दा -दं, शोचनीयः -या -यं, शोकावहः -हा -हं, दुःखावहः &c., दुःखकरः
-री -रं, दुःखदः &c., खेदजनकः &c., श्लेशकः &c., श्लेशकरः &c.—

(Bad, worthless) निर्गुणः-शा-णं, दुःख-श-यं; 'to be sad,' विषद्, अवसद्, विद् in pass., दुर्मेनस्, शुष्, व्यप्. see MELANCHOLY.

TO SADDEN, *v. a.* शुष् (c. 10. शोचयति-यितुं), विषयणीकृ, उद्विग्ननीकृ, शोकाव्यति-तां कृ, शोकावैकृ, सशोकं-कां कृ. See TO GRIEVE, *v. a.*

SADDLE, *s.* पर्याण, पर्यायण, पत्ययनं, पत्यानं, सश्वसज्जा, सज्जा.

TO SADDLE, *v. a.* सपथ्याणं-यां कृ, पर्यायणं निविश (c. 10. वेशयति-यितुं), or न्यस or आरुह in caus., पर्यायणयुक्तं-क्तां कृ, सज्जीकृ, सज्ज (c. 10. सज्जयति-यितुं).

SADDLER, SADDLE-MAKER, *s.* पर्याणकारो *m.* (नं), सश्वसज्जाकारः-रकः.

SADDUCEE, *s.* पुनरुत्थानाभाववादी *m.* (नं), परलोकाभाववादी *m.*

SADLY, *adv.* सशोकं, सविपादं, सखेदं, मरुदः, सोद्वेगं, सज्जेशं, शोचनीयं, शोचनीयप्रकारेण, यथा शोकः or ज्जेशो नायते तथाप्रकारेण.

SADNESS, *s.* विपादः, विषयता, शोकः, सशोकता, उद्वेगः, उद्विग्नता, अवसादः, अवसन्नता, उदासीनता, औदासीन्यं, खेदः, उत्कण्ठा, आधिः *m.*, मनःपीडा, मनोव्यापा, मनोविपादः. See MELANCHOLY, SORROW.

SAFE, *a.* (Free from danger) भयमुक्तः-क्ता-कं, भयातीतः-ता-तं, आपदतीतः-ता-तं, आपन्मुक्तः &c., विपदतीतः-ता-तं, विपन्मुक्तः &c., विपन्नमुक्तः &c., सकुतोभयः-या-यं, निर्भयः या-यं, अभयः-या-यं, छेमम्यामः-भा-भं, निर्भयत्वप्राप्तः &c., निःशङ्कः-क्ता-कं.—(Free from hurt or injury) सुस्थः-स्था-स्थं, सुरक्षितः-ता-तं, सुपालितः &c., अक्षतः-ता-तं, अपरिक्षतः &c., क्षतिहीनः-ना-नं, अज्ञातक्षतिः-ति-ति, अज्ञातनाशः-शा-शं, अज्ञातापायः-या-यं, अज्ञातापकारः-रा-रं, निर्वणः-शा-णं.—(Safe and sound) सुस्थः-स्था-स्थं, सुस्थशरीरः-रा-रं, कत्यः-त्या-स्थं, सुशरीरः-रा-रं, अनामयः-या-यं, निरामयः &c., कुशलः-ला-लं.—(Conferring or causing safety) अभयजनकः-का-कं, अभयकारकः &c., निर्भयत्वजनकः &c., निर्भयः-या-यं, छेमकरः-रा-रं, छेमजनकः &c., छेम्यः-म्या-म्यं, अयहीनः-ना-नं, भयरहितः-ता-तं; 'a safe place,' निर्भयस्थानं.

SAFE, *s.* (For stores &c.) कखोलः लकः, कोष्ठः-घकं, लोहमासः.

SAFE-CONDUCT, *s.* अभयपत्रं, अभयपात्र *f.* (च्), अभयदानं, अभयप्रदानं.

SAFE-GUARD, *s.* रक्षा-क्षणं, गुप्तिः *f.* See PROTECTION.—(Passport) अभयपत्रं.

SAFELY, *adv.* छेमेण, सखेमं, अक्षतं, क्षतेन विना, अभयेन, निर्भयं, कुशलं, स्वस्तिक्षेमं, सुस्थशरीरेण, निरामयेण, निरामयं, अनामयेन.

SAFETY, *s.* (Freedom from danger) भयमुक्तिः *f.*, अभयं, निर्भयं, आपन्मुक्तिः *f.*, विपन्मुक्तिः *f.*, निर्भयत्वं, अभयत्वं, भयाभावः, भयहीनता, भयशून्यता.—(State of freedom from hurt or injury) सुस्थता, शरीरसुस्थता, छेमः-भं, छेम्यता, अक्षतं, अक्षतता त्वं, सुरक्षितत्वं, अपरिक्षतता, क्षतिहीनता, कत्यता, कुशलता, कौशल्यं, अनामयं, निरामयत्वं-ता; 'in safety,' छेमेण, सखेमं, अक्षतं, see SAFELY; 'place of safety,' निर्भयस्थानं, आश्रयः. See SHELTER.

SAFETY-LAMP, *s.* आलनिकप्रयुक्ता अभयदीपिका, अभयप्रदीपः.

SAFETY-VALVE, *s.* अतिवाह्यतेनोत्पद्यमानवाय्वनिर्गमयोग्यं सपिधानचिह्नं.

SAFFLOWER, *s.* कुसुम्भं, अग्निशिखं, वह्निशिखं, वह्निदीपकः, कमलोदरं, रक्तसङ्कोचं, पीतः, रोहितं, महारजनं; 'dyed orange with safflower,' कौसुम्भः-म्भी-म्भं.

SAFFRON, *s.* कुसुमं, बाह्वीकं, बाह्विकं, वरबाह्वीकं, अग्निशिखं, वह्निशिखं, वरः-रं, वरः-रं, काश्मीरजः, काश्मीरजन्य *n.* (नं), पीतकं, पीतनं, पीतचन्दनं, पीतकावेरं, कावेरं, रक्तसंज्ञं, रक्तं, शोणितं, लोहितं, लोहितचन्दनं, गौरं, सूर्यसंज्ञं, हरिचन्दनं, पुष्पं, जागुडं, सङ्कोचं, पिशुनं, धीरं, कुचन्दनं.

SAFFRON, *a.* (Having the color or qualities of saffron) कौसुमः-मी-मं, कुसुमवर्णः-ली-लीं, कुसुमरागः-गा-गं, कुसुमारुणः-गा-गं; 'dyed with it,' कुसुमाक्तः-क्ता-कं; 'marked with it,' कुसुमाङ्कः-क्ता-कं.

SAGACIOUS, *a.* अर्थज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, विदग्धः-ग्धा-ग्धं, विदग्धवृद्धिः-दि-दि, तीक्ष्णवृद्धिः &c., मेधावी-विनो-वि-न्, प्राज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, दृढशी &c. दीर्घदृष्टिः-ष्टिः-ष्टि, चतुरः-रा-रं, चातुरः-री-रं, गम्भीरः-री-रं, नयविद् *m. f. n.* See SHARP.

SAGACIOUSLY, *adv.* विदग्धवत्, सविदग्धं, दीर्घदृष्ट्या. See SHARPLY.

SAGACITY, *s.* विदग्धता, वेदग्धं, वृद्धितीक्ष्णता, अर्थविज्ञानं, दीर्घदृष्टिः *f.*

SAGE, *s.* (Wise man) पण्डितः, षष्ठः, प्राज्ञः, ज्ञानी *m.* (नं), महाप्राज्ञः-प्राज्ञः, प्रज्ञी *m.* (नं), विदग्धः, सोमधिकः. see PHILOSOPHER. (Holy sage or saint) मुनिः *m.*, क्षुधिः *m.*, सिद्धः, सिद्धपुरुषः, परमाश्वेविद् *m.*, ब्रह्मज्ञः, ब्रह्मज्ञानी *m.* (नं), ज्ञानी *m.*, आत्मज्ञः, आत्मतत्त्वज्ञः, आत्मयात्री *m.* (नं), मोनी *m.*, वार्धयमः, यती *m.* (नं), प्रतिः *m.*, यमी *m.*, मुमुक्षुः *m.*, परमहंसः, दामः, वादिशः, मन्ता *m.* (नृ), केवली *m.*, अश्वरजः *m.* (रं), see SAINT for an account of the Rishis.

SAGE, *a.* प्राज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, पण्डितः-ता-तं, ज्ञानी &c., वादिः &c., see WISE.

SAGELY, *adv.* पण्डितवत्, प्राज्ञवत्, संपाण्डित्यं, सज्ञानं, विद्वत्जनयत्.

SAGENESS, *s.* पाण्डित्यं, प्राज्ञता, वेदुष्यं, ज्ञानवस्त्रं, प्रज्ञता. See WISDOM.

SAGITTARIUS, *s.* (The sign or constellation) धनुः-नु *m. n.* तैक्षिकः.

SAGO, *s.* No equivalent. सागूः or सागुः may be used.

SAID, *p. p.* उक्तः-क्ता-कं, प्रोक्तः-क्ता-कं, भाषितः-ता-तं, भणितः-ता-तं, गदितः &c., निगदितः &c., उदितः &c., अभिहितः &c., उदाहृतः &c., उदीरितः &c., जल्पितः &c., लपितः &c., आख्यातः &c., आख्यातः &c.; 'well said,' साध्विभिहितः-ता-तं; 'having said,' उक्ता.

SAIL, *s.* (Of a ship) वातवसनं, वायुवसनं, नौकावसनं, नौवसनं, नौयस्त्रं, वातवस्त्रं, वायुवस्त्रं, नौकापटः, वायुपटः.—(Ship) नौः *f.*, नौकां.

TO SAIL, *v. n.* (Move in a ship or by water) नौकया वह in pass. (उत्सरे) or गम (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or चल् (c. 1. चलति-लितुं) or संचर (c. 1. चरति-रितुं) or या (c. 2. याति-न्तुं) or स्र (c. 1. प्रयते, प्रोतुं), समुद्रेण गम् or या, जलपथेन गम्; 'he sailed over the ocean in a ship,' नौकया समुद्रे पुषुये; 'he sails in the Ganges,' गङ्गायाम् प्रवते; 'he sails on the ocean,' समुद्रेण गच्छति.—(Set sail, impel a ship) नौकां or नावं चल् (c. 10. चालयति-यितुं) or सचल् or वह (c. 10. वाहयति-यितुं), नौचालनं कृ.—(Pass over in a ship) नौकया तृ (c. 1. तरति-रितुं-रीतुं) or समुद्रपारं गम्.

SAILING, *s.* समुद्रयानं, समुद्रगमनं, नौकाचालनं, नौकायाहनं.

SAILING, *part.* समुद्रयात्री-यिनी-वि (नं), उद्यमानः-ना-नं, प्रयमानः &c.

SAILOR, *s.* नाविकः, समुद्रगः, समुद्रयात्री *m.* (नं), समुद्रगामी *m.*, नियासः-मकः, पोतबाहः-हकः, नौकायाहकः, नौयाहकः, नौचालकः. See MARINER.

SAINT, *s.* सिद्धः, सिद्धजनः, सिद्धपुरुषः, पवित्रलोकः, पुण्यलोकः, पवित्रजनः, क्षुधिः *m.*, रिधिः *m.*, मुनिः *m.*, साधुः *m.*, यतेन्द्रियः, नियतेन्द्रियः, जितेन्द्रियः, पूतात्मा *m.* (नं), पुण्यात्मा *m.*, परमार्थेविद् *m.*, आत्मज्ञः, परपुरुषः, महापुरुषः, मोनी *m.* (नं), मुमुक्षुः *m.*, यती *m.*, महातपाः *m.* (स्), पावकः, सत्यवाचः *m.* (स्), नियन्त्र्यः; 'patron-saints,' इष्टदेवता; 'a company of saints,' सिद्धमणयः; 'a succession of saints,' सिद्धपरम्परा; 'the seven great saints forming the Great Bear constellation,' सप्तर्षयः *m. pl.* These are sometimes called Prajāpatīs, and, as created by

SAMPLE, *s.* (Specimen) आदर्शः, निदर्शनं, प्रतिमा, उपमा, प्रमाणं.

SAMPLER, *s.* सूचिकर्मप्रतिमा. बालस्त्रीणां सूचिकर्मोद्देशः.

SANATIVE, SANATORY, *a.* रोगनाशकः -का -कं, रोगशमकः &c., रोगघ्नः -घ्नी -घ्नी. रोगनिवारकः &c., गणघ्नः &c., आरोग्यजनकः &c., आरोग्यकरः &c.

SANAT-KUMĀRA, *s.* (One of the four mind-born sons of Brahmā, created by him before all other beings, and devoid of all human passion. Therefore called ever-young or ever-pure) सनत्कुमारः, वैपाचः.

SANCTIFICATION, *s.* (The act) पवित्रीकरणं, पुण्यीकरणं, सन्तःशोधनं, सन्तरात्मशोधनं, पुण्यकरणं, शुचीकरणं. पापहरणं, पापनाशनं, कल्मषहरणं, मलहरणं, *see* PURIFICATION.—(State) पवित्रता, पुण्यता, शुचिता, सन्तःशुद्धिः *f.*, सन्तःशौचं.

SANCTIFIED, *p. p.* पवित्रीकृतः -ता -तं, पुण्यीकृतः &c., पवित्रितः &c., शुचीकृतः &c., नष्टपापः -पा -पं, हृतपापः &c., धृतपापः &c., धृतकल्मषः -पा -पं, पापशुद्धः -द्धा -द्धं, सन्तःशुद्धः &c., वीतकल्मषः &c.

To SANCTIFY, *v. a.* पवित्रीकृ, पुण्यीकृ, सन्तःशुद्धीकृ, पवित्र (nom. पवित्रयति यितुं), सन्तरात्मानं शुभ्रं (c. 10, शोधयति -यितुं), पापमलं हृ (c. 1, हरति, हर्तुं) or नश (c. 10, नाशयति -यितुं), शुचीकृ, सन्तःशौचं कृ.

SANCTIFYING, *a.* सन्तःशोधकः -का -कं, सन्तःशुद्धिकरः -री -रं, पुण्यकरः &c.

SANCTIMONIOUS, *a.* दाम्भिकः -की -कं, दम्भी -म्भितो -म्भि (न), सति-धार्मिकः -की -कं, धर्माभिमानो &c., कष्टधर्मी &c., पुण्यवेशधारी &c., पवित्रवेशधारी &c., सतिपुण्यः -स्या -स्यं, सतिपवित्रः -वा -वं, पवित्रम्मन्यः &c., वक्तृभिः -भिः -भि.

SANCTIMONIOUSNESS, SANCTIMONY, *s.* दम्भः, दाम्भिकत्वं -ता, सतिपुण्यता, सतिपवित्रत्वं, धर्माभिमानं, पुण्यवेशधारणं, पवित्रवेशधारणं, वक्तव्यतां, वक्तृभिः *f.*

SANCTION, *s.* प्रमाणं, प्रामाण्यं, आश्रयः, अनुग्रहः, उपग्रहः, संग्रहः, आग्रहः, आधारः, रक्षा, पालनं, उपकारः, सहायनं, दृढीकरणं, स्थिरीकरणं.

To SANCTION, *v. a.* सप्रमाणं -णां कृ, सप्रमाणीकृ, प्रमाणं दा, दृढीकृ, स्थिरीकृ, सहायकं, सहाय (nom. in caus. सहाययति -यितुं), अनुग्रहं (c. 9, -गृह्णाति -यहीतुं), उपग्रहं, अभिरक्षा, आश्रयो भू.

SANCTIONED, *p. p.* सप्रमाणीकृतः ता -तं, दृढीकृतः &c., अनुगृहीतः &c.

SANCTITY, *s.* सतिपुण्यता, सतिपवित्रता, सन्तःशुद्धिः *f.*, सन्तःशुद्धता, मनःशुद्धिः *f.*, सन्तरात्मशुद्धिः *f.*, सन्तःशौचं, सन्तःशुचिता, सन्तःपवित्रता, सन्तःपावित्र्यं, पवित्रः, पुण्यता, पावित्र्यं, शुद्धिः *f.*, विशुद्धिः *f.*, परिशुद्धिः *f.*, साधुता -त्वं.

SANCTUARY, *s.* (Inner part of a temple) गर्भागारं, गर्भगृहं, सागरगर्भः, मन्दिरगर्भः, गर्भः—(Holy place) देवालयः, पवित्रालयः -यं, पुण्यालयः -यं, देवागारः -रं, पुण्यागारः -रं, गुह्यागारः -रं, महालयः, पवित्रस्थानं, पुण्यस्थानं, वीहारः, *see* TEMPLE.—(Place of refuge) आश्रयस्थानं, आश्रयस्थलं, शरणं, निर्भयस्थानं, शरणस्थानं, संग्रयस्थानं, महालयः.

SAND, *s.* बालुका, सिकता *f. pl.*, महासप्ता, प्रवाही, कर्पराजः, इष्टगन्धं.

To SAND, *v. a.* बालुकाकीर्णं -णां कृ, बालुकावृतं -तां कृ, सवालुकं -कां कृ.

SANDAL, *s.* (Kind of shoe) कोशी, कोपी, चरणदासी.—(The wood, produced chiefly in the Malaya mountains) चन्दनः -नं, श्रीवृक्षः -वृक्षं, सारगन्धः, गन्धसारः, मलयजः -जं, भद्रश्रीः *f.*, भद्रश्रयः, तिलपत्रं, तिलपत्री, वर्णकः, भद्राश्रयः, हरिचन्दनः -नं, भोगिवल्लभं, शीतलप्रदः, पटीरं, गोशीर्षं, चन्द्रकानः -नं, मलयगुरुः -रु *m. n.*; 'white sandal-wood,' तिलपत्रिकं; 'red,' रक्तचन्दनं, रञ्जनं, कुचन्दनं,

पत्राङ्गं, तिलपत्री, कुकुमागुरु *n.*; 'black,' कृष्णचन्दनं, कृष्णागुरु *n.*; 'unctuous preparation of sandal-wood used as a perfume or unguent,' चन्दनं; 'anointing or perfuming the person with it,' चवी, चर्चिका, चर्चिकः; 'anointed with it,' चर्चितः-ता-तं.

SANDARAC, SANDARACH, *s.* मसोशोयणचूर्णं, मसिशोयकचूर्णं.

SAND-BAG, *s.* बालुकाकोपः, बालुकाकोशः, बालुकाधारः.

SAND-BANK, *s.* सैकतं, सिकतामयः, परेपः, परापः, पादचत्वरः, पुलिनं.

SANDED, *p. p.* बालुकाकीर्णः-णी -णीं, बालुकावृतः-ता -तं, बालुकावान् &c.

SANDERS, *s.* (Red sanders wood) तिलपत्री, पत्राङ्गं, पत्रङ्गं, पत्रङ्गं, रञ्जनं, रक्तचन्दनं, कुचन्दनं.—(Yellow sanders) पीतदुः *m.*, कालेयकः -कं, कालीयकः -कं, हरिद्रवः, दावी, पचम्यचा, पचसचा, दाहहरिद्रा, पञ्चनी.

SAND-GLASS, *s.* बालुकायन्त्रं, बालुकानाली.

SANDS, *s. pl.* सिकता *f. pl.*, सैकतभूमिः *f.*, परेपभूः *f.*, परापभूः *f.*, परेपभूमिः *f.*

SANDY, *a.* सैकतः -तो -तं, सिकतामयः -यी -ये, सिकतावान् -वती -वत् (त्), बालुकामयः &c., सिकतिलः -ला -लं, बहुबालुकः -का -कं, बहुसिकतः -ता -तं, बालुकाप्रचुरः -रा -रं.

SANE, *a.* प्रकृतिस्यः -स्या -स्यं, स्वस्थः &c., सुस्थः &c., समन्तः -न्ता -न्तं, अनुमन्तः &c., सविद्यमानः -मा -मं, सविकृतः -ता -तं, सवातुलः &c.

SANGUIFEROUS, *a.* रक्तवाहकः -का -कं, रक्तवाही -हिनी -हि (न्), समुग्रहः &c.

SANGUIFICATION, *s.* रक्तोत्पादनं, रक्तोत्पत्तिः *f.*, शोणितोत्पत्तिः *f.*, रक्तवर्धनं.

SANGUIVARY, *a.* (Bloody, attended with much blood) रक्तमयः -यी -ये, बहुरक्तः -क्ता -कं, बहुरक्तपातसहितः -ता -तं.—(Bloody minded) रक्तप्रियः -या -यं, मारात्मकः -का -कं, जिघांसुः -सुः -सु, क्रुचेताः -ताः -तः (स्), निष्ठुरः -रा -रं.

SANGUINE, *a.* (Of ardent temperament) उष्णप्रकृतिः -तिः -ति, उष्णस्वभावाः -वा -वं, चक्षुःप्रकृतिः &c., सानुरागः -गा -गं, सानुरागी &c., प्रचक्षुः -ग्ना -गं, उत्सुकः -का -कं, तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं.—(Confident, hopeful) सतिविश्वासी -सिनी -सि (न्), सतिविश्वासशीलः -ला -लं, सत्याशावान् -वती -वत् (त्), सत्याशास्वितः -ता -तं, सत्याकांक्षी &c., सुफलापेक्षी &c., सुखापेक्षी &c., सुखप्रतीक्षः -क्षा -क्षं, भाविताभासंशयी &c., सुप्रत्याशी &c., आशाबद्धः -द्धा -द्धं.

SANGUINENESS, *s.* सतिविश्वासः, सत्याशा, सत्याकांक्षा, सुफलापेक्षा, सुखापेक्षा, सुखप्रतीक्षा, भाविताभासंशयः, सुप्रत्याशा.

SANIES, *s.* प्यरक्तं, पुण्यशोणितं, पुण्यं, मलजं, क्षतजं. *See* Pus.

SANIOUS, *a.* प्यरक्तवान् -वती -वत् (त्), प्यरक्तभावी -विणी -वि (न्).

SANITY, *s.* स्वास्थ्यं, स्वस्थता, सुस्थता, सुस्थितिः *f.*, समन्त्रता, अनुमन्त्रता.

SANKHYA, *s.* (A system of philosophy ascribed to the Muni Kapila. It asserts duality द्वैतं, or the co-existence of two principles in the universe, viz. spirit and matter. Its doctrines being opposed to the oneness of the Vedas led to the formation of another school called the Vedānta or Uttara-Mīmāṃsā system, asserting the opposite idea of unity एकत्वं or सद्भैतं, and shewing that the end or aim of the Vedas was to inculcate the oneness of Spirit or God) सांख्यः, सांख्यदर्शनं; 'with the commentary,' सांख्यकारिका.

SANSKRIT, *s.* (The classical and sacred language of the Hindús, from which are formed all their modern dialects. The word means highly polished and artificially constructed) संस्कृतं, संस्कृतोक्तिः *f.*, संस्कृतभाषा, ब्राह्मणभाषा, देवभाषा, दैवभाषा, आदिभाषा.

SAP, *s.* (Of plants) सारः, रसः, द्रवः, मज्जा, मज्जा *m.* (न्), निर्वीर्यः, निकरः, ससं, वृक्षसारः, वृक्षरसः.

To SAP, v. a. (Undermine) अपभ्रंश or अपभ्रंशान् खन् (c. 1. खनति -नितुं), अपभ्रंशान् गूढस्वातं कृ, अपभ्रंशान् पर्यम् (c. 4. -अभ्रंशति -सितुं) or निभ्रंश (c. 10. -पातयति -यितुं) or नश (c. 10. नाशयति -यितुं).

SAPAN-WOOD, s. रक्तचन्दनं, पञ्चाङ्गं, पञ्चङ्गं, रञ्जनं, कुचन्दनं, पञ्चङ्गं, पट्टरञ्जनं.
SAPID, a. सुरसः -सा -सं, सरसः &c., मिष्टः -ष्टा -ष्टं, स्वादुः -द्वी -दु. स्वादुरसः -सा -सं, सरस्वान् -स्वती -स्वत् (तु), रसवान् &c. See TASTEFUL.

SAPIDITY, SAPIDNESS, s. सुरसता, सरसता, सारस्वं, स्वादुता, मिष्टता.

SAPIENCE, s. प्राज्ञत्वं, प्रज्ञता, वैदुष्यं. See WISDOM.

SAPIENT, a. विद्वान् -दुषी -द्वत् (तु), प्राज्ञः -ज्ञा -ज्ञं. See WISE.

SAPLESS, a. असारः -रा -रं, निःसारः &c., निस्सारः &c., सारहीनः -ना -नं, सारवर्जितः -ता -तं, विरसः -सा -सं, निरसः &c., नीरसः &c., रसहीनः -ना -नं, निस्सस्वः -स्वा -स्वं, सस्वहीनः &c., मल्लुः -ल्लुः -ल्लु.

SAPLING, s. बालवृक्षः, कोमलवृक्षः, रसादुः पेलवृक्षः, बालदुः m.

SAPONACEOUS a. मेदुरः -रा -रं, चिकणः -णा -णं, चिकणः &c.

SAPOR, s. रुचिः, रसः, स्वादुः, आस्वादः. See TASTE.

SAPPAN-WOOD, s. See SAPAN-WOOD.

SAPPER, s. खनकः, आसनिकः, सुरुक्षानकः, सौरुक्षिकः. See MINER.

SAPPHIRE, s. नीलः, नीलकान्तः, नीलायमा m. (न), इन्द्रनीलः, तृणप्राही m. (न), शितिरत्नं, जनिः m.

SAPPHIRINE, a. नीलमयः -यी -यं, नीलगुणकः -का -कं, नीलोपमः &c.

SAPPINESS, s. सरसता, रसद्वयं, रसालता, बहुरसत्वं, बहुसारत्वं.

SAPPY, a. रसवान् -वती -वत् (तु), सरसः -सा -सं, रसी -सिनी -सि (न), बहुरसः &c., रसादुः -द्वी -द्वं, सारवान् &c., बहुसारवान् &c., बहुसारः -रा -रं, मञ्जावान् &c., ससारः -रा -रं, ससस्वः -स्वा -स्वं, सस्ववान् &c., आदुः -द्वी -द्वं.

SARASWATĪ, s. (The wife of the god Brahmā, or, according to some, of Dharmā. She is goddess of speech and eloquence, patroness of music and the arts, and inventress of the Sanskrit language and Devanāgarī letters) सरस्वती, वाग्देवी, वागीश्वरी, वाणी, वाक् f. (च्), ब्राह्मी, ब्रह्मकन्यका, वाङ्मयी, भारती, शारदा, लपिता, वाग्विलासिनी, वाग्वल्ली, वाग्वल्ली. The name Saraswatī, signifying 'flowing,' is applied to a celebrated river as well as to the goddess of speech. The river rises in the mountains N. E. of Dehli.

SARCASTIC, s. अवक्षेपः, आक्षेपः, क्षेपः, व्यञ्जना -नं, व्यंग्यः -र्यं, व्यंग्योक्तिः f., वक्रोक्तिः f., तीक्ष्णवाक्यं, तीक्ष्णवचनं, अरुनुदवाक् f. (च्), अरुनुदवाक्यं, वाग्विः f., वाग्विः m. f.

SARCASTIC, SARCASTICAL, a. अरुनुदः -दा -दं, अवक्षेपकः -का -कं, सावक्षेपः -पा -पं, साक्षेपः &c., सव्यञ्जना -ना -नं, तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्यं, तिग्मः -ग्मा -ग्मं, कटुः -दुः -दु.

SARCASTIC, adv. सावक्षेपं, साक्षेपं, सव्यञ्जना, अरुनुदवाचा.
SARCOMA, s. मांसवृद्धिः f., अर्बुदः, अधिमांसं. See TUMOR.

SARCOPHAGOUS, a. मांसभक्षकः -का -कं, मांसभोजी &c. See CARNIVOROUS.

SARCOPHAGUS, s. प्रस्तरमयः श्वाभारः, पाषाणमयी श्वाभेदिता.

SARDONIC, a. (Laugh) विवृतहासः, करालस्मितं, पिशाचस्मितं.

SARDONYX, s. (Gem) गोमेदकः -कं, शिवभातुः m., वैदूर्यं

SARSAPARILLA, SARSA, s. गन्धबस्त्रलं, उल्बटं.

SASH, s. (Ornamental belt) शोभायै नृता दुकूलमयसल्ला, कटिबन्धनी, कटिचूर्णं, कटिशृङ्खला, परिकरः—(Of a window) वातायनकाष्ठं, वातायनपरिगतं काशादि.

SĪSTRA, s. (Sacred treatise) शास्त्रं, see ŚHĀSTRA.

SATAN, s. (The devil) पिशाचः, see DEMON. The Arabic word is शैतान्, from which a Sanskrit word शैतानः or सैतानः may perhaps be formed.

SATANICAL, a. शैतानमद्यन्धी -न्धनी &c., वैशाचिकः &c. See DEMONICAL.

SATCHEL, s. पुस्तककोषः, लेख्यग्रकोषः. See SACHEL.

To SATIE, v. a. अत्यन्तं or अतिशयेन तृप् in caus., See To SATIATE.

SATID, p. p. अतितृप्तः -प्ता -प्तं, अतितृप्तिः -ता -तं, अतिपूरितः &c.

SATELLITE, s. (In astronomy) उपग्रहः, चन्द्रः—(Obsequious follower) अनुपङ्गी m. (न), नित्यानुपङ्गी m., नित्यानुचारी m., पार्श्वपरिवर्ती m.

To SATIATE, v. a. अत्यन्तं or अतिशयेन तृप् (c. 10. तृपयति -यितुं) or सन्तृप् or परितृप् or तृप् (c. 10. पूरयति -यितुं) or परितृप् or तृप् (c. 10. तोषयति -यितुं) or सन्तृप् or परितृप्, अतितृप्ति or अतिशीहितं जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or कृ, अतितृप्तिं जन् or उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), सुहितं -तां कृ.

SATIATED, p. p. अतितृप्तः -प्ता -प्तं, अतितृप्तिः -ता -तं, अतिपूरितः &c., परितृप्तः -प्ता -प्तं, सन्तृप्तः &c., सन्तृप्तिः &c., तृप्तिः &c., सन्तोषितः &c., परितृप्तः -ष्टा -ष्टं, अतिपूर्यः -या -यं, परिपूर्यः &c., पूर्यकामः -मा -मं, परिपूर्यकामः &c., ज्ञानकामः &c., पथोपकामः &c., प्रतिपूर्यकामः &c., सुहितः -ता -तं, अतितृप्तः &c., अतितोषितः &c.

SATIEFY, s. अतितृप्तिः f., परितृप्तिः f., तृप्तिः f., अतितृप्तिः, तृप्तिः, आतृप्तिः f., अतितृप्तता, अतिपूर्यः f., अतिपूर्यता, परिपूर्यः f., अतितृप्तिः f., अतितृप्तता, परितृप्तः f., सोहित्यं, सुहितता, कामपूर्यः f., कामज्ञानः f., पूर्यकामत्वं, शुभाशानिः f., वितृप्तता, आग्रहः.

SATIN, s. (The silk) अतिशोभनदुकूलं, अतिरुचिरदुकूलं, मृदुलदुकूलं.

SATIRE, s. (Discourse or poem in which wickedness is satirized)

दुराचारोपहासककविता -भाषणं, सावक्षेपककविता, दुर्वृत्तावक्षेपककविता -भाषणं. दोषोपहासकभाषणं, अरुनुदकाव्यं, अवगीतं, अरुनुदभाषणं, निन्दोपाख्यानं—(Keen remark or ridicule) अवक्षेपः, उपहासः, व्यञ्जना, अरुनुदवाक् f. (च्), विदूषणं, वाग्विः f., see SARCASM.

SATIRICAL, a. दुराचारोपहासकः -का -कं, दोषोपहासकः &c., दुर्वृत्तावक्षेपकः &c., उपहासकः &c., उपहासात्मकः &c., उपहासरूपः -पा -पं, अवक्षेपकः &c., सावक्षेपः -पा -पं, सोपहासः -सा -सं, साक्षेपः &c., सव्यञ्जना -ना -नं, अवक्षेपार्थकः &c., अवगीतरूपः -पा -पं, अरुनुदः &c. See SARCASTIC.

SATIRICALLY, adv. सोपहासं, सावक्षेपं, साक्षेपं, अरुनुदं, सव्यञ्जना.

SATIRIST, s. दोषोपहासकः, दुराचारोपहासी m. (न), दोषावक्षेपकः.

To SATIRIZE, v. a. अरुनुदवाक्यैरुपहासं or अवक्षेपं or अवगीतं, सव्यञ्जना or सावक्षेपं or सोपहासं निन्द, तीक्ष्णवाचा निन्द.

SATIRIZE, p. p. अरुनुदवाक्यैरुपहासं or अवक्षेपः -प्ता -प्तं, अवगीतः -ता -तं.

SATISFACTION, s. (The state) तृप्तिः f., तृप्तिः f., तोषः, सन्तोषः, परि-तोषः, इच्छातृप्तिः f., कामतृप्तिः f., इच्छापूर्तिः f., इच्छाशानिः f., काम-शानिः f., इच्छानितृप्तिः f., शानिः f., तुष्टता, परितुष्टता, तृप्तता, ज्ञानता, पथ्यः f., इच्छापथ्यः f., पूर्तिः f., परिपूर्तिः f., सोहित्यं, सुहितता, समाधानं—(The act) तृप्तिं, सन्तोषं, तोषणं, सन्तोषणं, परितोषणं, पूरणं, पारणं, आयायनं, अयनं, इच्छाशमनं, इच्छाशानिः f., इच्छानितृप्तिः f.; 'of hunger,' शुभाशानिः f.—(Gratification) प्रीक्षणं, तृप्तिं, अनुवर्तनं—(Relief from doubt) सन्देहनिवृत्तिः f., संशयनिवृत्तिः f., सन्देहभञ्जनं, सन्देहहरणं—(Compensation) पारितोषिकं.

दुर्गलंघनं कृ.—(Strip of scales) वल्क (nom. वल्कयति -यितुं), वल्कं or वल्कलं द्व or निर्द्व or निष्कृप्, निर्वल्कलीकृ.

To SCALE, v. n. (Come off in scales) निर्वल्कलीभू, शकलीभू.

SCALED, p. p. लंघितः -ता -तं, उलंघितः &c., अवस्कादितः -ता -तं.

SCALENE, a. (Triangle) विषमविभुजः, विषमत्रिकोणं, असमविभुजः.

SCALL, s. कल्लः f., मिम n. (नं), शुष्कव्रणः. See SCAB.

SCALLOP, v. a. (Shell-fish) कल्लुः m., कल्लुभेदः.

To SCALLOP, v. a. कल्लुपेण लेदाङ्कितं -तां कृ, ऊर्ध्वाकारलेदाङ्कितं -तां कृ. खड्गमण्डलरूपलेदाङ्कितं -तां कृ, खड्गमण्डलरूपचिह्नं वस्तानं परिच्छिद्.

SCALP, s. मस्तकाग्रत्वक f. (च), मस्तकाग्रचर्म n. (नं), शिरोग्रत्वक f., शिरोस्थित्वक f., शिरोग्रचर्म n., शिरोस्थिचर्म n., मस्तकास्थिचर्म n.

To SCALP, v. a. मस्तकाग्रत्वचम् अवच्छिद् (c. 7. छिनत्ति -छेत्तुं), मस्तकाग्रचर्म अवकृत् or उकृत् or निष्कृत्, शिरोस्थिचर्म निष्कृप् or निर्द्व or द्व.

SCALPED, p. p. हतमस्तकत्वक m. f. n. (च), हतमस्तकचर्मा -र्मा -र्म (नं).

SCALY, a. सशल्कः -ल्का -ल्कं, सवल्कः &c., वल्कवान् -वतो वत (तं), वल्कमयः -यी -यं, वल्करूपः -पा -पं, वल्की -न्किनी -न्कि (नं), वल्कली &c., शल्की &c., शल्कली &c., शकली &c., वल्कायतः -ता -तं, शल्का-वृत्तः &c.

SCAMP, s. अधमाचारः, दुराचारः, दुर्वृत्तः, दुष्टजनः, नाल्मः, धूर्तः, खलः. To SCAMPER, v. n. सत्वरं or त्वरितं धाव् (c. 1. धावति -यितुं) or द्रु or चल.

To SCAN, v. a. (Scrutinize) सूक्ष्मं निरीक्ष् or परीक्ष् or वीक्ष्, सूक्ष्मं दृश् or निरूप्, सूक्ष्मं इति in des.—(Count in the course of verse)

स्कन्दोभावां गण (c. 10. गणयति -यितुं), स्कन्दोभावागणनं कृ.

SCANDAL, s. (Reproachful aspersion or calumny) अपवादः, परिवादः, पिशुनवाक्यं, पिशुनवचनं, पिशुनकथा, पेशुन्यं, सद्गता, अभ्यमृषा, अभ्ययकथा, अभ्यमयकथा, विगद्यकथा, विगतं, वादोपवादाः (sipping rumor) जनरयः, लोकप्रवादः, लोकवयः, लोकवादः. (Cause of reproach, disgrace) कलङ्कः, कलङ्काकरणं, अकौञ्चिकारणं, अपमानकारणं, अपमानहेतुः m., घञ्नीयता.—(Cause of stumbling, impediment) खल्लनहेतुः m., खल्लितकारणं, बाधा, विग्रहः व्यापातः.

To SCANDALIZE, v. a. बोभत्सं or असूक्ष्मं or असन्तोषं जनं or कृ, चकृतं जनं, गर्हां जनं, कुत्सां जनं, व्यथ (c. 10. व्यथयति -यितुं), व्यथां जनं or कृ, क्रोशं दा, बाधां कृ, बाध, विप्रियं कृ, व्यलीकं कृ.

SCANDALIZED, p. p. जातबोभत्सः -त्सा -त्सं, जातबाधाः -धा -धं, व्यथितः &c.

SCANDALOUS, a. (Disgraceful) कलङ्काकरः -री -रं, अकौञ्चिकरः &c., कुकौञ्चिकरः &c., कुत्सातिजनकः &c., लज्जाकरः &c., गर्हः -यी -यं, गर्हणीयः -या -यं, गर्हितः -ता -तं, अपयशस्करः &c., अपयशोजनकः &c., यशोनाशकः &c., यशोप्रः -प्रो -प्रं, अपमानजनकः &c.—(Offensive, causing disgust, &c.) बोभत्सजनकः -का -कं, बोभत्सकरः -री -रं, घृणोत्पादकः &c., कुत्सितः -ता -तं.—(Defamatory) अपवादकः -का -कं, अभ्ययकः &c., असूक्ष्मः &c., अभ्यमयकः &c.

SCANDALOUSLY, adv. गर्हणीयं, गर्हं, कुत्सितं, गर्हप्रकारेण, कुत्सितप्रकारेण, यथा बोभत्सो जायते तथाप्रकारेण.

SCANDALOUSNESS, s. गर्हता, गर्हणीयता, बोभत्सजनकता, घृणाजनकता.

SCANNED, p. p. सूक्ष्मं निरूपितः -ता -तं or निरीक्षितः &c. or परीक्षितः &c.

SCANSION, s. स्कन्दोभावागणनं, श्लोकभावागणनं, स्कन्दोभावापरीक्षा.

SCANT, To SCANT, see SCANTY, To SHINE, LIMIT.

SCANTILY, adv. अविस्तीर्णं, अविस्तारेण, अबाहुव्येन, अविपुलं, अप्रचुरं, अप्राचुर्येण, अपर्याप्तं, विकलं, अचतु. अल्पमानं, सत्यं.

SCANTINESS, s. अविस्तीर्णता, अविस्तीर्णः f., अबाहुत्वं, अविपुलता, अविपुल्यं, अप्रचुरता, अप्राचुर्यं, अचतु, अल्पता, सत्यता, क्षुद्रता, अपुपुता,

संघापता, मृगता.

SCANTY, a. (Narrow) अविस्तीर्णः -शी -शं, अविस्तीर्णः -ता -तं, सङ्कटः -टा -टं, संघाप in comp., अपुपुः &c., तनुः &c.—(Small, not full) अल्पः -त्वा -त्वं, सत्यः &c., क्षुद्रः -द्रा -द्रं, अविपुलः -ला -लं, अचतुलः &c., अप्रचुरः -रा -रं, अप्रचुरः -रा -रं, विकलः -ला -लं, मृगः -ना -नं, अपर्याप्तः -प्रा -प्रं, लुप्तः -प्रा -प्रं.—(Niggardly) कृपणः -णा -णं.

SCAPULA, s. स्कन्धः, भुजशिरस् n., छंशः, संसः, बाहुमूलं, फलकः.

SCAPULAR, a. स्कन्धसंघन्धी -न्धनी -न्धि (नं), स्कन्धविषयकः -का -कं.

SCAR, s. (Mark of a wound) क्षतचिह्नं, व्रणचिह्नं, व्रणः -शं, शुष्कव्रणं, शुष्कक्षतं, क्षतं, किरणः -शं, खारी, क्षताङ्कः, व्रणाङ्कः.—(Any mark) चिह्नं, अङ्कः.

To SCAR, v. a. क्षतेन or व्रणेन चिह्नं (c. 10. चिह्नयति -यितुं), क्षतचिह्नं -तां कृ.

SCARAMOUCHE, s. भयः, वैहासिकः. See BUFFOON.

SCARCE, a. (Rare) विरलः -ला -लं, विरलागतः -ता -तं, दुर्लभः -भा -भं.

दुर्लभ्यः -भ्या -भ्यं, दुष्प्रापः -पा -पं, दुष्प्राप्यः -प्या -प्यं, अप्राप्यः &c., असाधारणः -णा -णी -शं, see RARE.—(Small in quantity, deficient) अचतुलः -ला -लं, अप्रचुरः -रा -रं, अपुष्कलः -ला -लं, अविपुलः &c., अल्पः -त्वा -त्वं, सत्यः &c.

SCARCELY, SCARCELY, adv. कष्टेन, कष्टेण, सकृच्छं, दुःखेन, सदुःखं, कष्टं, सकष्टं, आयासेन, कठिनं, काठिन्येन, सकाठिन्यं, दुर् or दुःख prefixed; 'scarcely to be found,' दुर्लभ्यः &c., दुःखप्राप्यः &c.

SCARCITY, SCARCENESS, s. (Rareness) विरलता -त्वं, वैरल्यं, दुर्लभता, दुर्लभ्यं, दुर्लभ्यता, दुष्प्राप्यत्वं, दुष्प्राप्यता, अप्रसिद्धता, असाधारणता, असाधारण्यं, छात्रिकता.—(Smallness of quantity, deficiency) अबाहुत्व्यं, अचतुल्यं, अप्राचुर्यं, अप्रचुरता, अपुष्कलता, अविपुलता, अल्पता -त्वं, सत्यता, मृगता.—(Time of scarcity) दुर्भिक्षं, दुष्कालः, अनाकालः, प्रयामः, नोवाकः, महाधृता.

To SCARE, v. a. चम (c. 10. चासयति -यितुं), संवम्, विवम्, भी in caus. (भाययति -यितुं, भीषयति -यितुं), उड्डिन् (c. 10. वेजयति -यितुं), वासं कृ, भयहेतुदर्शनं विदु (c. 10. द्वावयति -यितुं), भयप्रदर्शनं कृ.

SCARE-CROW, s. काकावाकमूर्तिः f., काकादिवाककयस् n., काकादिवाकसनाथं छेत्रस्यापितं भयानकयस् or भयङ्करयस् n., पक्षिवाकमूर्तिः f., भयहेतुः m., भयप्रदर्शनं.

SCARED, p. p. चासितः -ता -तं, विवस्तः -स्ता -स्तं, वस्तः &c., भीतः -ता -तं.

SCARS, s. चेलं, सङ्क्रयस्त्वं, उपवस्त्वं, उन्नरीयं, मिथयः, अधिकाङ्ग.

SCARF-SKIN, s. वाय्वत्वक f. (च), वहिस्त्वक f., वासचर्म n. (नं), अवभासिनी.

SCARIFICATION, s. त्वकछेदः -दनं, त्वग्लिखनं, त्वगुल्लिखनं, लिखनं, उल्लिखनं, प्रोत्सेखनं, रक्तमोक्षणार्थं त्वकछेदनं or चर्मछेदनं.

SCARIFICATOR, SCARIFIER, s. त्वकछेदकः, त्वगुल्लेखकः, त्वकछेदनयन्त्रं.

SCARIFIED, p. p. लिखितः -ता -तं, उल्लिखितः &c., छिन्नत्वक m. f. n., उल्लिखितत्वक.

To SCARIFY, v. a. त्वचं or चर्म लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं) or उल्लिख् or प्रोत्सेख् or प्रल्लिख् or विल्लिख्, त्वचं छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं) or विच्छिद्.

SCAR-LESS, a. निव्रणः -णा -यं, निव्रणः &c., व्रणहीनः -ना -नं, अव्रणः &c.

SCARLET, a. सुरक्तः -का -कं, रक्तः &c., शोणितः &c., सिन्दूरवर्णः &c.

SCARLET-FEVER, SCARLATINA, s. उदरदः, उदरधः.

SCATE, s. (Fish) शकुचिः m. -ची f., शकुचिः -ची, शकुः m., शङ्कोचः, सङ्कोचः.

To SCATH, v. a. क्षतं कृ, क्षतिं कृ, क्षण्, अद्, हिंस. See To HURT, DAMAGE.

SCATHED, *p. p.* छतः -ता -तं, परिछतः &c., विछतः &c. छद्दिनः &c.
SCATHLESS, *a.* अछतः -ता -तं, अपरिछतः &c., छतहीनः -ना -नं, अविछतः
&c., अविछतः &c., अहिंसितः &c., अज्ञातछतः -ता -तं, अज्ञातापकारः -रा -रं.

To SCATTER, *v. a.* कृ (c. 6. किरति, किरितुं -रोतुं), विकृ, प्रकृ, आकृ, अवकृ, इतस्तो or बहुधा विकृ or विक्षिप (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), बहुधा क्षिप or व्यस्र (c. 4. -अस्यति -सितुं), विनियुं (c. 5. -धूनीति -धूयितुं), विधू, विदु (c. 10. -द्रावयति -यितुं), विध्वा. See To DISPERSE, DISSIPATE.

To SCATTER, *v. n.* विकृ in pass. (-क्यते), कृ in pass., बहुधा गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or विगम्, विक्षिप in pass. (-क्षिप्यते).

SCATTERED, *a.* विकीर्णः -शी -शं, आकीर्णः &c., अवकीर्णः &c., प्रकीर्णः &c., कीर्णः &c., विक्षिप्तः -मा -मं, व्यस्तः -स्ता -स्तं, सुव्यस्तः &c., उदस्तः &c., बहुधा क्षिप्तः &c., बहुधागतः -ता -तं, प्रभूतः &c., प्रसारितः &c., विभूतः -ता -तं, विनिभूतः &c., खण्डितः &c., असंहतः -ता -तं, 'having scattered,' विकीर्णः; 'being scattered,' कीर्णः; 'कीर्णः' -शा -शं, अवकीर्णः &c., विकीर्णः &c.

SCATTERING, *s.* किरणं, विकिरणं, अवकिरणं, कीर्णः *f.*, विकीर्णः *f.*, विकिरः, विक्षेपः -पणं, विसारणं, बहुधा क्षेपः, बहुधागमनं.

SCATTERING, *part.* विकिरन् -रन्ती -रन् (न्), विकिरणकारी -रिणी -रि (न्).

SCAVENGER, *s.* अवस्करकः, मलापकर्मी *m.*, मलाकर्मी *m.* (न्), खलपूः *m.*, मार्गशोधकः, मार्गसम्मानकः..

SCENE, *s.* (Stage) रङ्गः, रङ्गभूमिः *f.*, रङ्गशाला; 'back of the scenes,' नेपथ्यं; 'behind the scenes,' नेपथ्ये.—(Curtain or hanging of a theatre) अपटी.—(Division of an act) प्रवेशः, पात्रप्रवेशः, अङ्कपरिच्छेदः; 'introductory scene,' प्रवेशकः.—(Place represented) भूमिः *f.*, स्थलं -ली, स्थानाकारः, स्थानप्रतिरूपं, भूमिप्रतिरूपं.—(Place where any thing is represented) रङ्गः, भूमिः *f.*—(Painting representing scenery) चित्रगता गृहवृक्षादिरचना, यथगता दृक्पातविषयरचना.—(Assemblage of objects seen at one view) दृक्पातविषयः, दृक्पथगोचरविषयः *m. pl.*, दृष्टिपातविषयः..
SCENERY, *s.* (Appearance of various natural objects as seen together) जलतृणवृक्षादिंसंस्था, पर्वतवृक्षादिंसंस्था, जलपर्वतवृक्षादिरचना, दृष्टिपातविषयरचना, दृक्पातविषयसंस्था, दृक्पथगोचरजलपर्वतवृक्षादि.—(Of a theatre) रङ्गभूमि or रङ्गशालायां गृहवृक्षादिरचना, चित्रगता or यथगता गृहवृक्षादिरचना.

SCENIC, SCENICAL, *a.* नाटकीयः -या -यं, अभिनयविषयकः -का -कं.

SCENT, *s.* (Odor, smell) गन्धः, वासः; 'sweet scent,' सुगन्धः, सुवासः, आनोदः, मोदः, वासः, परिमलः, धूपः, सौरभ्यं, सुरभिगन्धः, 'a scent spreading far,' समाकषी *m.* (न्), निर्हारी *m.*; 'made up scent,' कुविमधूपः -पकः, वृकधूपः, वकधूपः.—(Power of smelling) प्राणशक्तिः *f.*, प्राणान्द्रियं, प्राणः; 'having a quick scent,' शीघ्रप्राणः -शा -शं, तीक्ष्णप्राणः &c., शीघ्रचेतनः -ना -नं.

To SCENT, *v. a.* (Smell) घ्रा, आघ्रा, उपाघ्रा.—(Perfume) वास् (c. 10. वासयति -यितुं), सुरभीकृ, भू in caus., धूप, सुगन्धीकृ, see To PERFUME.

SCENTED, *p. p.* (Smelt) घ्रातः -ता -तं, आघ्रातः &c., घ्राणः -शा -शं. (Perfumed) वासितः -ता -तं, सुवासितः &c., अनुवासितः &c., सुरभिः -ता -तं, सुरभीकृतः &c., सुरभिः -भिः -भि, सुरभिगन्धिः -न्धिः -न्धि, सुगन्धी -न्धिनी -न्धि (न्), गन्धी &c., सुगन्धवान् -वती -वत् (५०) (न्), गन्धवान् &c., आनोदितः -ता -तं, भावितः &c., परिमलितः &c., see PERFUMED.

SCENTLESS, *a.* निर्गन्धः -न्धा -न्धं, अगन्धः &c., गन्धहीनः -ना -नं.

SCPTIC, *s.* अविश्वासी *m.* (न्), हेतुकः, सन्दिग्धमतिः *m.*, संशयात्मा *m.* (न्), आर्वाकः, अप्रत्ययी *m.*, संशयकारी *m.*, युक्तिबलेन सञ्चय संशयकारी *m.*

SCPTICAL, *a.* अविश्वासी -सिनी -सि (न्), अप्रत्ययी &c., संशयालुः -लुः -लु, संशयात्मा -त्मा -त्मा (न्), सन्दिग्धमतिः -तिः -ति, सन्दिग्धमानसः -सा -सं, संशयानः -ना -नं, संशयापन्नः -न्ना -वं, संशयापन्नमानसः -सा -सं. See INFIDEL.

SCPTICISM, *s.* अविश्वासः, संशयः, सन्दिग्धमतित्वं, see INFIDELITY.

SCPTRE, SCPTER, *s.* राजदण्डः -खं, राजवेधं, राजपट्टिः *m.*, शास्तिः *f.*—(Royal authority or office) राजाधिकारः, स्वसिंहामनं.

SCPTRED, SCPTERED, *a.* राजदण्डधारी -रिणी -रि (न्), दण्डो-विहनी &c.

SCHEDULE, *s.* (Paper, document) पत्रं, लेखः, लेख्यः.—(Paper annexed to a larger document) पत्रानुबन्धः, लेखानुबन्धः.—(List), see LIST, INVENTORY.

SCHEME, *s.* कल्पना, उपायः, सङ्कल्पः, परिकल्पना. परिकल्पितं, व्यवसायः, अनुसन्धानं, अनुसन्धा, युक्तिः *f.*, प्रयुक्तिः *f.*, प्रयोगः, कल्पितं, उपायकल्पना.

To SCHEME, *v. a.* मनसा कूप or परिकूप, उपायं कूप. See To PLAN.

SCHEMER, *s.* उपायकल्पकः, परिकल्पकः, कल्पनाकारी *m.* (न्), उपायी *m.*

SCHEMING, *part. or a.* युक्तिमान् -मती -मत् (न्), अनुसन्धानी -निनी -नि (न्), अनुसन्धायी &c., उपायी &c., उपायचिन्तकः -का -कं, विदग्धः -ग्धा -ग्धं; 'a scheming woman,' खोटिः *f.*, खोरिः *f.*, विदग्धा स्त्री.

SCHIRRHUS, *s.* See SCIRRHUS.

SCHISM, *s.* शाखा, शाखाभेदः, धर्मभेदः, मतभेदः, मार्गभेदः, सम्प्रदायः, धर्मविभेदः, मतविभेदः, धर्मविच्छेदः.

SCHISMATIC, SCHISMATICAL, *a.* धर्मभेदकः -का -कं, मतभेदकः &c., मार्गभेदकः &c., शाखाभेदसंघनी -न्धिनी -न्धि (न्), मार्गभेदसंघनी &c., मार्गभेदविषयकः -का -कं.

SCHOLAR, *s.* (Learner, pupil) शिष्यः, विद्यार्थी *m.* (न्), सन्नेवासी *m.*, छात्रः, सन्नेवासिजनः, अध्यायी *m.*, अध्येता *m.* (न्), विद्याभ्यासी *m.* (न्), शिक्षिताधरः, अधीती *m.*, विद्याभ्यासकृत् *m.*, अध्वरमुखः, पाठाधी *m.*; 'head scholar,' पट्टशिष्यः; 'scholar of a scholar,' प्रशिष्यः.—(Learned man) पण्डितः, पण्डितजनः, विद्वान् *m.* (स्), विद्वज्जनः, कृतविद्यः, सञ्चरसः, रसज्ञः, तन्त्रिकः, see LEARNED.

SCHOLAR-LIKE, SCHOLARLY, *a.* पण्डितयोग्यः -ग्धा -ग्धं, छात्रयोग्यः &c.

SCHOLARSHIP, *s.* पाण्डित्यं, पण्डितत्वं, विद्या, वैदुष्यं, see LEARNING.

SCHOLASTIC, SCHOLASTICAL, *a.* पाठशालासंघनी -न्धिनी -न्धि (न्), शास्त्रासंघनी &c., पण्डितसभासंघनी &c., पाण्डित्यविषयकः -का -कं.

SCHOLIAST, *s.* भाष्यकारः, टीकाकारः, टीकालेखकः, see COMMENTARY.

SCHOLIUM, *s.* टीका, भाष्यं, टीकाग्रन्थः, आदर्शः, see COMMENTARY.

SCHOOL, *s.* (Place of instruction) पाठशाला, विद्यालयः -यं, विद्यावेद्यम. (न्), विद्यागृहं, शिक्षालयः -यं, शिक्षागृहं, विद्याभ्यासगृहं, विद्याभ्यासशाला, अध्ययनशाला, अध्ययनगृहं, मठः, आश्रमः, अवसथः, अवसथ्यः, शाला.—(Body of scholars) शिष्यसमूहः, विद्यार्थिसमूहः, छात्रसमूहः, पाठशाला, शाला.—(Sect of philosophers) शाखा, पण्डितशाखा, शिक्षासम्प्रदायः, शालासम्प्रदायः; 'difference of school,' शाखाभेदः; 'of the same school,' एकशाखाः -खा -खं; 'of a good school,' शालाशुद्धः -द्धा -द्धं.—(School or system of philosophy) दर्शनः, तीर्थः. There are six schools or systems of philosophy recognised by the Hindús, viz. 1. Púrva Mí-

mānsā, पूर्वमीमांसा, founded by Jaimini, for the purpose of illustrating and explaining the karmakānda, or ritual part of the Vedas. It gives the rationale or meaning of the ritual enjoined in those sacred books, as distinct from the theological or spiritual part of them, and acknowledges the principle of एकत्वं, or oneness, which it was the object of the Vedānta system more fully to investigate. 2. Sāṅkhya, सांख्यः, ascribed to the Muni Kapila. This system is an attempt to account for the existence of the universe without the Deity, by asserting the principle of द्वैतं or duality, or, in other words, the co-existence of Spirit and matter. 3. Vedānta, वेदान्तः, or Uttara Mīmāṃsā, उत्तरमीमांसा, said to have been founded by Vyāsa, and subsequently fully developed by its most celebrated teacher शङ्करः or शङ्कराचार्यः. This system is wholly concerned with the theological and philosophical part of the Vedas, or that part contained in the chapters called Upanishads, and its teaching is intended to oppose the duality of the Sāṅkhya system by shewing that the end or aim of the Vedas is एकत्वं, or the oneness of Spirit. It denies the co-existence of matter with Spirit, and hence the conclusion arrived at is the non-existence of any thing but God. 4. Nyāya, न्यायः, founded by the inspired sage Gautama, and the most popular of all the systems. It is neither so mystical as the Vedānta, nor so fanciful as the Sāṅkhya. Its title signifies 'the fitness of things,' and it may be described as an attempt to treat of almost all subjects, according to a philosophical method and logical arrangement. 5. Vaiśeṣika, वैशेषिकः, a branch of the Nyaya, founded by the sage कणादः, to supply what was incomplete in the aphorisms of Gautama. 6. Yoga, योगः or Pātanjala, पातञ्जलं, founded by the sage पातञ्जलिः *m.* Its object is to shew that, even in the body, there may be, to a great extent, union with the Supreme Being. These philosophical systems are contained in sacred writings called Śāstras. See the word.

To SCHOOL, *v. a.* शिक्ष, अनुशिक्ष, उपदिश, शान. See To TEACH, INSTRUCT.

SCHOOL-BOY, *s.* बालशिष्यः, बालछात्रः, बालाध्यायी *m.* (नं), विद्याभ्यासार्थं पाठशालाम् अभिगच्छति यः कुमारः or बालः or बालकः.

SCHOOL-FELLOW, *s.* सहाध्यायी *m.* (नं), सहपाठकः, समाध्यायी *m.*, एक-पाठशालाभिगामी *m.*, एकगुरुः *m.*, एकपाठ्यायः.

SCHOOL-HOUSE, *s.* पाठशाला, पाठगृहं, शिक्षणगृहं, शिक्षाशाला, शाला.

SCHOOLING, *s.* शिक्षा-क्षणं, अध्यापनं, उपदेशः, पाठः, विद्यादानं.-(Compensation for instruction) शिक्षाविवरणं, शिक्षाभूतम्.

SCHOOLMAN, *s.* तालिकः, नैयायिकः, न्यायविद् *m.*, तर्कशास्त्रज्ञः.

SCHOOLMASTER, *s.* बालाध्यापकः, बालोपदेशी *m.* (नं), बालोपदेशकः, बालशिक्षकः, सभेकाध्यापकः, उपाध्यायः, शिक्षागुरुः *m.*, शिक्षादाता *m.* (नं), विद्यादाता *m.*, पाठशालानायकः, पाठशालाध्यक्षः, छात्राध्यः, गुरुः *m.*, उपाध्यायः, अध्यापकः.

SCHOOLMISTRESS, *s.* बालाध्यापिका, बालोपदेशिनी, उपाध्याया, छात्राध्यायिनी, 714

शिक्षादात्री, विद्यादात्री, पाठशालाध्यक्षा, पाठशालानायिका.

SCHOOL-ROOM, *s.* पाठशाला, शिक्षाशाला. See SCHOOL-HOUSE.

SCHOONER, *s.* कूपकडपशिशा नौका, द्विकूपकनौः *f.*, द्विकूपकः.

SCIATICA, *s.* कटिशिरावेदना, कटिछापुवेदना, श्रोणिशिरावेदना.

SCIATICAL, *a.* कटिससन्धी-न्धिनी-न्धि (नं), श्रोणिससन्धी &c.

SCIENCE, *s.* विद्या, विज्ञानं, ज्ञानं, शास्त्रं, ज्ञानविद्, *f.*, see KNOWLEDGE; 'study of science,' विद्याभ्यासः; 'a science,' विद्या; 'book of science,' शास्त्रं, see ŚHĀSTRĀ; 'sacred science,' श्रुतं, ज्ञानं; 'profane,' विज्ञानं, उपविद्या; 'skilled in sacred science,' शास्त्र-विद्, अन्नवाधिः-धिः-धि.

SCIENTIFIC, SCIENTIFICAL, *a.* (According to the principles of science) विद्यासूत्रानुसारी-रिणी-रि (नं), विद्यातत्त्वानुसारी &c., विद्याक्रमानुसारी &c., विद्यासूत्रानुयायी &c., शास्त्रानुसारी &c.—(Well versed in science) विद्यावान्-वती-वत् (तं), ज्ञानी &c., विद्वान्-दुषी-द्वत् (तं), ज्ञानवान् &c., कृतविद्यः-द्या-द्यं, कोविदः-दा-दं, ज्ञातमिद्वानः, तान्त्रिकः.

SCIENTIFICALLY, *adv.* विद्यासूत्रानुसारेण, विद्यातत्त्वानुसारात्, विद्याक्रमेण.

SCIMITAR, *s.* खट्गः, वक्रखट्गः, मुञ्चखट्गः, ससिः *m.*, निम्बिशः, वक्रनेत्रिशः, वक्रकृपाणः, चन्द्रहामः, मखडलायः, असिरिशिः *m.*, धाराविषः, विषुषन्नरः, करपाठः, करवालः, कौशेयकः.

To SCINTILLATE, *v. a.* स्फुर (c. 6. स्फुरति-रितुं), अग्निक्कणान् or अग्नि-स्फुल्लिहान् उच्छिष्य (c. 6. -च्छिपति-छेषुं), जलनक्कणान् मुष् or निःसृ in CAUS.

SCINTILLATION, *s.* स्फुरणं, अग्निक्कणस्फुरणं, स्फुल्लिहस्फुरणं, स्फुल्लिहज्वलनं, अग्निक्कणज्वलनं, स्फुल्लिहोच्छेपः, कणोच्छेपः.

SCIOISM, *s.* खडपशिक्षणं, खडज्ञानं, खडितज्ञानं, पाशित्याभामः, खड-पाशिक्षणं, कश्चिज्ज्ञानं, अन्यज्ञानं, चुपकता-त्वं.

SCIOIST, *s.* खडपशिक्षितः, खडज्ञानी *m.* (नं), अन्यविद्यः, अन्यज्ञः, कश्चिज्ज्ञः, अन्यविद्यावान् *m.* (तं), चुपकः.

SCION, *s.* अङ्कुरः, पत्रयः, नवपत्रयः, क्रिसलयः, प्ररोहः, प्रवालः.

SCIRIOUS, *a.* ग्रन्थिमान्-मती-मत (तं), ग्रन्थिलः-ला-लं, घनीमूतः &c.

SCIRRHUS, SCIRRHOSITY, *s.* मांसग्रन्थिः *m.*, मांसकाठिन्यं, मांसघनता.

SCISSIBLE, SCISSILE, *a.* छेदनीयः-या-यं, छेद्यः-द्या-द्यं, कर्षनीयः-या-यं.

SCISSORS, *s. pl.* कर्षरी, कर्षनी, कृपाणी, कर्षी, छेदनी, खडधारा, शरा-रोमुली.

To SCOFF, *v. a.* अवक्षिप (c. 6. -क्षिपति-क्षेप्सुं), क्षिप, अवज्ञा, निवर्त्तकः, मुखरीकृ, अवहस, उपहस, अपहस, विहस, प्रहस, अपहसभूतिः *f.*, उपहामास्यदं कृ, अपहामास्यदं कृ, गहं, अवगहं, अवगुर, अवगम, आक्षर, भर्त्स, परिभू, निन्द, तुच्छीकृ, अवज्ञां कृ. See To JEER, MOCK. SCOFF, *s.* अवक्षेपः, क्षेपः, अवहामः, उपहामः, उपहामोक्तिः *f.*, अवज्ञा, अवज्ञायाकं, अवमानोक्तिः *f.*, अवमानं, अवहेला, तिरस्कारोक्तिः *f.*, निन्दोक्तिः *f.*

SCOFFER, *s.* उपहामकः, अवहामकः, अवक्षेपकः, क्षेपकः. See MOCKER.

SCOFFING, *s.* अवहामः, उपहामः, तिरस्कारः, तिरस्क्रिया, अवक्षेपणं.

SCOFFINGLY, *adv.* मावक्षेपं, मावहामं, सतिरस्कारं, उपहामेन, मावहेलं.

To SCOLD, *v. a.* or *n.* निन्द (c. 1. निन्दति-न्दितुं), प्रतिनिन्द, विनिन्द, उपालम् (c. 1. -लभते-लभ्युं), भर्त्स (c. 10. भर्त्सयति-यितुं), प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति-दिष्टुं), तर्ज् (c. 10. तर्जयति-यितुं), आकुश, गहं, विगहं, गुप् in des, क्षिप्, अवक्षिप्, अधिक्षिप्, वाददं कृ, तिरस्कृ, परिवद्, परिभाष. See To CHIDE, REPROVE.

SCOLD, *s.* (Foul-mouthed scolding woman) दुर्वृत्ती, वाददुहा, कर्षज्ञा,

पूतना, केकेयो, दुग्गा, कृत्वा, महामाया, सदायका, वक्रशीला, अचोरा.
 SCOLDED, *p. p.* निन्दितः -ता -तं, उपालम्भः -भा -भं, प्रत्यादिष्टः -हा -ई,
 तर्जितः -ता -तं, समर्जितः &c., तिरस्कृतः &c., अधिधिष्टः -भा -भं.
 SCOLDER, *s.* निन्दकः, उपालम्भकारी *m.* (नृ), प्रत्यादेशकः, उपक्रोहा *m.* (वृ).
 SCOLDING, *s.* निन्दा -न्दनं, उपालम्भः, तर्जनं, भर्त्सनं, निर्भर्त्सनं, वाग्दण्डः,
 याक्पास्यं, परिवादः, परिभाषणं, धिक्कारः, धिक्त्रया, तिरस्कारः, तिरस्त्रिया.
 SCOLIOP, *To* SCOLLOP, *see* SCALLOP, *To* SCALLOP.
 SCONCE, *s.* (Holder of the end of a candle) दीपाग्राधारः, चर्व्य-
 ग्राधारः, दीपाग्राधारयोग्या लोहनलिका.—(Mule) दण्डः, दण्डलेशः.
To SCONCE, *v. a.* दण्ड् (c. 10. दण्डयति -यितुं). *See* *To* MULET, FINE.
 SCOOP, *s.* (Kind of ladle) दवी, दधिकः, दावी, कधिः *f.*, कघी, सजिका;
 'butter-scoop,' कुनलिका.—(Instrument for excavating)
 खनित्रं, उत्खनित्रं, खानं.
To SCOOP, *v. a.* (Lade out), *see* *To* LADLE.—(Make hollow, ex-
 cavate) खन् (c. 1. खनति -नितुं), उत्खन्, निखन्, प्रोखन्, खनिषेण
 शून्यीकृ or शुषिरीकृ or पुद or पुदीकृ.
 SCOOPED, *p. p.* उत्खातः -ता -तं, उत्खनितः -ता -तं, शुषिरीकृतः &c.
 SCOPE, *s.* (End, aim) अभिप्रायः, अभिप्रेतं, तापर्थ्यं, आशयः, अर्थः,
 उद्देशः, आकृतं, अभिसन्धिः *m.*, अभिसन्धानं, तात्पर्यार्थः, आकांक्षा,
 विषयिष्ठं, *see* MEANING.—(Limit, compass) सन्तः, पर्यन्तः -न्तं,
 परिमाणं, विषयः.—(Room, space) अवकाशः, प्रसरः, अवसरः.
 SCORBUTIC, SCORBUTICAL, *a.* नाविकरक्तपित्तसन्ध्यो -न्ध्यो -न्ध्य (नृ).
 नाविकरक्तपित्तरोगी -गिणी &c.; 'scorbutic affection of the
 gums,' शीतादः; 'diseased with it,' शीतादरोगी &c.
To SCORCH, *v. a.* वास्यतस् or वहिमस् or वहिर्भागे दह् (c. 1. दहति, दग्धुं)
 or निदह् or परिदह् or तप् (c. 1. तपति, तप्, c. 10. तापयति -यितुं).
To SCORCH, *v. n.* वास्यतस् or वहिर्भागे दह् in pass. or तप् in pass.
 SCORCHED, *p. p.* वास्यतस् or वहिर्भागे दग्धः -ग्धा -ग्यं or परिदग्धः &c.
 or तप्तः -भा -भं or सन्तप्तः &c. or अभितप्तः &c. or उत्तप्तः &c.,
 भर्जितः -ता -तं, भृष्टः -हा -ई.
 SCORCHING, *part. or a.* दाहकः -का -कं, तापकः &c., उष्णः -ष्णा -ष्णं,
 अगुष्णः &c., प्रवसदः -सदा -सदं, चरतः &c., नैदायः -यो -यं.
 SCORCHING, *s.* वहिर्दाहः, वहिर्देहनं, वहिर्भागे दाहः, वास्यतस्तापः.
 SCORE, *s.* (Twenty) विंशकं, विंशती *m.* (नृ), विंशतिः *f.*—(Notch)
 छेदः, अवच्छेदः, विच्छेदः.—(Line) रेखा, अङ्कः, वक्त्रिः *f.*—(Account,
 reckoning) गणना, विगणना, विगणनपथं, विगणनलेखः, विगण-
 नापथं.—(Reason) हेतुः *m.*, कारणं, निमित्तं; 'on the score of,'
 हेतोः, हेतो, कारणात्, कृते, निमित्ते or expressed by the abl. c.,
 or by the affix तस्; 'on the score of relationship,' ज्ञाति-
 त्वहेतोः, ज्ञातित्वात्, ज्ञातिभायतस्.
To SCORE, *v. a.* (Notch) छिद्, अचछिद्, छेदं कृ.—(Mark with lines)
 रेखाङ्कितं -तां कृ, रेखाभिरं अङ्क (c. 10. अङ्कयति -यितुं) or पिह्, अङ्कं
 कृ, अङ्कनं कृ.—(Set down a debt) व्यं लिख् or अभिलिख्, व्युणा-
 भिलिखनं कृ, व्युणं लेख्ये आह in caus.—(Set down, take an
 account of) लिख् (c. 5. लिखति, लिखितुं), अभिलिख्, अङ्क.
 SCORED, *p. p.* अङ्कितः -ता -तं, रेखाङ्कितः &c., लिखितः &c., अभिलि-
 खितः &c.
 SCORIA, *s.* रीतिः *f.*, रीतिक, किट्टं, किट्टालः, लोहकिट्टं. *See* DROSS.
 SCORN, *s.* अवज्ञा, अवज्ञानं, अवमानं, अवमतिः *f.*, अपमानं, अवहेला
 -लं -लनं, परिभवः, परिभाषः, परिभूतिः *f.*, तिरस्कारः, तिरस्त्रिया,
 अवलेपः, घृणा, उन्माषः, *see* CONTEMPT; 'object of scorn,'

तिरस्कारविषयः, तिरस्कारास्पदं, तिरस्कारपात्रं, परिभवास्यदं, परिभवस्यदं.
To SCORN, *v. a.* अवज्ञा (c. 9. -जानाति -नीते -ज्ञातुं), अवमन् (c. 4.
 -मन्यते -मन्युं), नृणां मन्, अवधीर, तिरस्कृ, परिभू, गर्ह, विगर्ह, तुच्छीकृ,
 न्यङ्क, कुत्स्, उपेक्ष्, कदपीकृ, बाष् in des., अवधे, निन्द, धिक्त्रु.
See *To* CONTEMN, DESPISE.
 SCORNE, *p. p.* अवज्ञातः -ता -तं, अवमतः &c., अवमानितः &c., अवधी-
 रितः &c., विमानितः &c., तिरस्कृतः -ता -तं, गर्हितः -ता -तं, विगर्हितः
 &c., परिभूतः &c., क्षतिनिन्दितः &c., निन्दितः &c.
 SCORNER, *s.* अवज्ञाता *m.* (नृ), निन्दकः, अवमता *m.* (नृ), अवमानकृत्,
 अवहेलकृत्, अवज्ञाकारी *m.* (नृ), तिरस्कारी *m.*, तिरस्कृता *m.*, (वृ),
 घृणाकरः.
 SCORNFUL, *a.* अवज्ञाकारी -रिणी -रि (नृ), अवज्ञानी &c., अवमानि &c.,
 सावहेलः -ला -लं, सावहः -ज्ञा -ज्ञं, परिभवी &c., परिभावो &c.,
 परिभायुकः -का -कं, अवमता -न्धी -नृ (नृ), सावलेपः -पा -पं, सोन्माषः
 -था -थं, अवलिप्तः -ता -तं, दूषः -भा -भं, तिरस्कारी &c., अवहेलात्मकः
 -का -कं, निन्दात्मकः &c., अवशारूपः -पा -पं, अवमानार्थकः &c.
 SCORNFULLY, *adv.* सावज्ञानं, सावहेलं, सावमानं, सपरिभाषं, परिभवेण,
 सावलेपं, सोन्माषं, सतिरस्कारं, दूषयत्, निन्दापूर्वं, निन्दकवत्.
 SCORNFULNESS, *s.* अवज्ञाशीलता, सावहेलत्वं, अवलिप्तता, सोन्माषत्वं.
 SCORPIO, *s.* (The sign) वृश्चिकः, कीर्त्यः, अलिः *m.*
 SCORPION, *s.* वृश्चिकः, अलिः *m.*, चली *m.* (नृ), अलिः *m.*, चारी *m.*
 (नृ), दृणः, द्रोणः, दूणः, अलिषकः, अवज्ञानः, लूणविषः, वस्करा-
 टिका; 'its tail or sting,' लूणं -मः.
 SCOT, *s.* (Portion of money assessed) करः, देयभागः, देयांशः देयं.
To SCOTCH, *v. a.* छेदं कृ, छेदं कृ, त्वकछेदं कृ, ईषद्, वञ्च or छिद्.
 SCOT-FREE, *a.* अदखितः -ता -तं, खसतः -ता -तं, निर्वेणः -णा -यं.
 SCOUNDREL, *s.* धूर्तः, दुर्जनः, दुरात्मा *m.* (नृ), दुर्वृत्तः, खलः, कृषाकम्भी *m.*
 (नृ), अधमवृत्तिः *m.*, दुष्टजनः, जपमयवृत्तिः *m.*, खडितवृत्तः. *See*
 RASCAL.
To SCOUR, *v. a.* (Scrub, cleanse by friction) मृच् (c. 1. मार्जति
 -जितुं, c. 2. माष्टि -ष्टुं), सम्मृच्, प्रमृच् (c. 10. मृचयति -यितुं), निर्मृच्
 (c. 3. -मृचेति -मृचेत्) धाव् (c. 10. धावयति -यितुं), धमणेन मृच् (c. 10.
 शोधयति -यितुं), निर्वधेणेन मृच् or परिष्कृ.—(Purge), *see* the
 word.—(Pass swiftly over) शीघ्रं or सत्वरं नृ or अतितृ or
 अतिवृत्तं.—(Run swiftly) शीघ्रं धाव्.
 SCOURED, *p. p.* मार्जितः -ता -तं, सम्मार्जितः &c., मृष्टः -हा -ई, सम्मृष्टः
 &c., प्रमृष्टः -ता -तं, निर्मृष्टः -ता -कं, धमणेन धावितः -ता -तं or
 धौतः -ता -तं or शोधितः &c., निर्धौतः &c., परिष्कृतः &c.
 SCOURER, *s.* यस्त्रनिर्मेजकः, यस्त्रस्माजकः, यस्त्रपातकः, यस्त्रधापकः,
 यस्त्रशोधकः, यस्त्रमार्जकः, धौतपावः -वकः, निर्मेजकः, नेनकः.
 SCOURGE, *s.* कष्टा, कषा, प्रतिकषा, प्रतिकषयः, बलिमृष्टः, चर्मदण्डः.
 रज्जुः *m. f.*, चर्मरज्जुः *m. f.*, ताडनी, प्रतोदः.
To SCOURGE, *v. a.* कष्टया तड् (c. 10. ताडयति -यितुं), रज्जुना or रज्जा
 or चर्मरज्जा तड् or तड् (c. 1. -हरति -हर्तुं) or साहन् (c. 2. -हन्ति
 -न्तुं), कष्टापात्रं कृ, कष्टापात्रं कृ.
 SCOURGED, *p. p.* कष्टाहतः -ता -तं, कष्टाताडितः &c., रज्जुताडितः -ता -तं
 SCOURGING, *s.* कष्टापात्रः, कष्टाताडनं, रज्जापात्रः, कष्टाप्रहारः; 'worthy
 of scourging,' कष्टाहः -हो -हं, कष्टयः -यया -य्यं.
 SCOURING, *s.* मार्जनं, सम्मार्जनं, माष्टिः *f.*, परिमार्जनं, प्रमृष्टालनं, निर्मेजकः,
 निर्मेजनं, धावनं, परिष्कारः, यस्त्रमार्जनं, मलापकर्षणं.
 SCOUT, *s.* चारः, चरः, गुप्तचरः, गुप्तदूतः, गूढचारः -री *m.* (नृ), गुप्तगतिः *m.*

गूढतः, गूढनिरूपकः, शत्रुचेष्टानिरूपकः, प्रविधिः *m.* See *Sev.*
To scout, *v. n.* (Act as scout) गूढचारवत् शत्रुचेष्टानिरूपणं कृ.
To scout, *v. a.* गह्रे (c. 1. गहरे - हितुं), सचीभसं निराकृ or निरस.
SCOWL, *s.* भ्रूमङ्गः, भ्रुकटिः *f.*, भ्रूषेपः, भ्रूमङ्गोचः, कटाक्षः, अप्रसन्नदृष्टिः *f.*
 अप्रसादसूचका कुदृष्टिः *f.*, मुखमालिन्यं.
To scowl, *v. n.* भ्रूमङ्गं कृ, भ्रुकटिं कृ, कटाक्षेण or भ्रूमङ्गेन दृष्ट् (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं), भ्रूयो संकुप् (c. 1. -कोचति -चितुं), भ्रूसंकोचं कृ.
SCOWLING, *part.* सम्भ्रूमङ्गमुखः -खी -तं, मलिनमुखः &c. See *FROWNING*.
SCOWLINGLY, *adv.* सम्भ्रूमङ्गं, सकटाक्षं, भ्रूमङ्गेन, भ्रूषेपे, भ्रूसङ्कोचपूर्वः.
SCRAGGINESS, *s.* कृशता, परिकृशता, कृशान्नता, क्षामता, क्षीयता, काश्यं.
SCRAGGY, **SCRAGGED**, *a.* (Lathi) कृशः -शा -शो, परिकृशः &c., कृशान्नः -ङ्गो -ङ्गं, क्षामः -ना -सं, शिरालः -ला -लं. —(Rough) रुक्षः -क्षा -क्षं, रुक्षः &c., see *RUGGED*.
To scramble, *v. n.* (Climb by seizing with the hands) हस्ताभ्यां धृत्वा or हस्ताभ्याम् अवलम्ब्य सारुह or अभिरुह. —(Catch with haste, preventive of another) परनिवारणपूर्वम् or परनिरसनपूर्वम् सहसा धृ (c. 1. भरति, धर्तुं) or दृ (c. 1. हरति, हर्तुं) or कटिति यद् (c. 2. गृह्णाति, ग्रहीतुं).
SCRAMBLE, **SCRAMBLING**, *s.* (Seizing with haste, &c.) इष्टदृष्ट्यग्रहणार्थं परनिवारणपूर्वम् सहसा हरणं or हरणेच्छा. —(Climbing with the hands) हस्ताभ्याम् अवलम्ब्य सारोहणं.
SCRAP, *s.* खरदः -खकः, लवः, खंशः, भगसः, विभागः, शकलः -लं; 'of food,' पिण्डः, पिण्डोदः *f.*, फेलकः, फेला, लवः. See *CRUM*.
SCRAP-BOOK, *s.* खरदकाव्यादिरक्षणपुस्तकं, खरदकवितादिरक्षणग्रन्थः, खरद-कविताग्रन्थः, श्लोकमुद्रादिरक्षणार्थं पुस्तकं.
To scrap, *v. a.* (Rub the surface with something sharp) लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), उज्जिस्, विलिस्, प्रलिस्, निलिस्, प्रोजिस्, तथ् (c. 1. तथति -थितुं), तथ्, खन् (c. 1. खनति -नितुं), खर् (c. 6. खरति, खोरितुं), खर् (c. 6. खरति, खोरितुं), उज्जस्तेन कृ, तथणं कृ. —(Rub with a grating noise) घृष् (c. 1. घर्षति -घर्षितुं), घर्षणं कृ, see *To rub*. —(Clean by scraping, scrape off) घर्षणेन मृन् or प्रखल or निगिञ्. —(Remove by scraping, scrape off) घर्षणेन सपनी or विनी or मृन् or सपमृन् or सयमृन् or परिमृन् or शुष् in caus., निघर्षणं कृ. —(Scrape together) संघि (c. 5. -घिनोति -घेतुं), समाधि, एकिकृ, एकच कृ. —(Scrape the feet) पादघर्षणं कृ.
To scrape, *v. n.* (Make a harsh noise) परस्परसंघर्षनं कर्कशशब्दं कृ, परस्परघर्षणं कृ. —(Make an awkward bow) कुप्रणामं कृ. —(Scrape acquaintance) मैत्र्यं कृ, सन्यस्य मैत्र्यम् उपगम्य, सन्यस्मिन् प्रीतिं कृ.
SCRAPE, *s.* (Rubbing) घर्षणं, निघर्षणं, तथणं, खरणं. —(Bow) कुप्रणामः. —(Difficulty) दुर्गं, दुर्गतिः *f.*, दुर्दशा, दुर्वस्था, दुःस्थितिः *f.*, दुःखं, कष्टं, आधिः *m.*
SCRAPED, *p. p.* उज्जितः -ता -तं, प्रोजितः &c., घर्षितः &c., see *RUBBED*.
SCRAPER, *s.* (Instrument for scraping) उज्जेलनी -निका, निलेखनं -नी, लेखनी, पंथनी, निघर्षणी, निघर्षणकः, घर्षणयन्त्रं. —(For the feet) पादोज्जेलनी, पादनिलेखनी, पादपंथनी, पादनिर्यथकः. —(For the tongue) जिह्वोज्जेलनी -निका, जिह्वानिलेखनं -नी. —(Kind of shovel) खभिः *f.*, खभी, काश्कुहालः.
SCRAPING, *s.* (The act) उज्जेलनं, प्रोजेलनं, निलेखनं, लेखनं, घर्षणं, निघर्षणं, खरणं, खरणं, तथणं, खननं; 'the tongue,' जिह्वोज्जेलनं,

जिह्वानिलेखनं. —(That which is scraped off, scrapings) खव-
 स्करः, अपस्करः, सवकरः, मलं, उज्जिष्टं, कल्कं, विदलं.

To scratch, *v. n.* (Tear or lacerate the skin or surface) त्वचम् उज्जिस् (c. 6. -लिखति -लेखितुं) or प्रोजिस् or विलिस् or निलिस् or प्रलिस् or लिस्, त्वचं दृ (c. 10. दारयति -यितुं) or विदृ or सवदृ, त्वचं छिद् (c. 7. छिनति, छेत्तुं) or भिद् or निर्भिद्, त्वचं कृत् or नि-
 कृत् or खर् (c. 6. खरति, खोरितुं) or खर्, त्वक्छेदं कृ. —(With the nail) नखेन त्वचं दृ or विदृ, नखेन त्वचं लिस् or उज्जिस् or प्रलिस्, नखेन सङ्ग (c. 10. सङ्गयति -यितुं), नखेन त्वक्छेदं कृ or त्वग्भेदं कृ. —(Allay itching by scratching) कण्डू (nom. कण्डूयति -ते), कण्डू-
 यनं कृ, कण्डूयां कृ, कण्डूति कृ, नखेन त्वचं घृष् (c. 1. घर्षति -घर्षितुं) or विघृष्, त्वग्घर्षणं कृ, त्वग्विघर्षणं कृ, गात्रघर्षणं कृ, गात्रविघर्षणं कृ, 'he scratches his head with his nails,' नखैः or संगुत्यग्रे चाल्मनः शिरः or चाल्मनः शिरोरुहान् कण्डूयति. —(Scratch the ground, excavate with the claws, as birds, &c.) विष्कृ (c. 6. -किरते -किरितुं -रोतुं), अपस्कृ, भूमिम् खालिष्य विधिष्. —(Wound slightly) त्वचं खण्. इषत् खण् or परिखण्, त्वग्खणं कृ, त्वक्छातं कृ, इषङ्गणं कृ. —(Write roughly), see *To scrawl*. —(Scratch out), see *To erase*.

SCRATCH, *s.* (Laceration of the skin or surface) त्वक्छेदः, त्वग्भेदः, त्वगुज्जेलनं, त्वग्लेखनं, त्वग्विलेखनं, त्वग्विदरणं, त्वग्विदरणं, त्वग्विभेदः, त्वक्छातं, त्वक्छातिः *f.*, त्वक्परिच्छातिः *f.*, परिच्छातिः *f.*. —(With the nail) नखलता, नखविलेखः, नखच्छेदः, नखव्रणः -णं, नखघातं, नखाङ्कः, नख-
 चिह्नं, नखपदं, नखघातिः *f.*, नखपरिच्छातिः *f.*, व्याघ्रनखं -खकं, समुखं, शशप्रतकं. —(With a thorn) कण्टकघातं, कण्टकव्रणः. —(Slight wound) त्वग्भेदः, त्वक्छातं, त्वग्खणः, इषाघातं, इषत्वग्भेदः, इषत्वक्छेदः. —(Rudely drawn figure), see *SCRAWL*.

SCRATCHED, *p. p.* (Lacerated on the surface) लिखितः -ता -तं, उज्जितः &c., प्रोजितः &c., विदारितः &c., दारितः &c., छिन्न-
 त्वक् *m. f. n.* (च), भिन्नत्वक् *m. f. n.*, छतत्वक् *m. f. n.*, परिछातत्वक्, छतः -ता -तं, परिछातः &c. —(With the nail) नखलिखितः -ता -तं, नखोज्जितः &c., नखदारितः &c., नखविदारितः &c., नखलितः -चा -त्रं, नखघातः -ता -तं, नखपरिछातः &c., नखाङ्कितः &c. —(With a thorn) कण्टकघातः -ता -तं, कण्टकछिन्नः -चा -त्रं. —(Rubbed with the nail) घर्षितः -ता -तं, विघर्षितः &c., नखघर्षितः &c., घृष्टः -ष्टा -ष्टं.

SCRATCHER, *s.* (One who scratches) त्वग्भेदकः, त्वक्छेदकः, त्वगुज्ज-
 खकः, त्वग्लेखकः, त्वग्विदरकः, त्वग्विदरकः, उज्जेलकः, कण्डूयनकः, कण्डूतिकारी *m.* (न), कण्डूयाकृत् *m.* —(Bird that scratches for food) विष्किरः, नखविष्किरः, अपस्करकारी *m.*

SCRATCHING, *s.* (The act of lacerating the surface) उज्जेलनं, प्रोजेलनं, विदारणं, त्वगुज्जेलनं, त्वग्लेखनं, त्वग्विदरणं, त्वक्-
 छेदनं, त्वग्भेदनं. see *SCRATCH, s.* —(Scratching to allay itching) कण्डूयनं, कण्डूया, कण्डूतिः *f.*, कण्डूः *f.*

SCRATCHING, *part.* (Lacerating the surface) लिखन् -खनी -खन् (न), उज्जिखन् &c. —(To allay itching) कण्डूयन् -यती -यत् (न), कण्डूयमानः -ना -नं.

To scrawl, *v. a.* सस्पष्ट or त्रस्पष्टाक्षरीः or असस्पष्टक्रमेण लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं) or खङ्ग (c. 10. सङ्गयति -यितुं), जनवधानेन or प्रभादेन लिख्, स्पूलाक्षरीः or कदक्षरीः or अक्ष्यकाक्षरीर् लिख्, स्पूलवर्षीः or स्पूलक्रमेण लिख् or आलिख्, क्षतिशीलं लिख्, क्षतिक्षिप्तं लिख्. **SCRAWL**, **SCRAWLING**, *s.* असस्पष्टलेखः, असस्पष्टलिखनं, स्पूललेखः, स्पूल-

लेख्यं, स्थूलालेख्यं, अस्पष्टाक्षरलिखनं, स्थूलाक्षरलिखनं, कदक्षरलिखनं.

SCRAWLED, *p. p.* अस्पष्टाक्षरैः or स्थूलाक्षरैः लिखितं -ता -तं or सङ्कृतः &c.

To SCREAM, *v. n.* विकृश (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं), क्रुश, रु (c. 2. रीति, रयितुं), विरु, नद (c. 1. नदति -दितुं), रस् (c. 1. रसति -सितुं), वाश (c. 1. वाशते -शितुं), उच्चैः or उच्चैःस्वरेण क्रुश. चीत्कारं कृ, चित्कारं कृ, चीत् शब्दं कृ, चीत्कृ, उच्चनादं कृ, महानादं कृ, उच्चस्वरं कृ, नादं कृ; 'with pain,' आर्त्तनादं कृ, आर्त्तस्वरं कृ.

SCREAM, SCREAMING, *s.* विकृष्टं, विक्रोशनं, चीत्कारः, चित्कारः, नादः, उच्चनादः, महानादः, रावः, रुतं, क्रुष्टं, उत्क्रोशः, उत्क्रुष्टं, रासः, स्वरः, उच्चस्वरः, कोलाहलः, चटुः -टु *m. n.*; 'of pain,' आर्त्तनादः, आर्त्तस्वरः, आर्त्तरावः.

To SCREECH, SCREECH, SCREAMING, *see* To SCREAM, SCREAMING.

SCREECH-OWL, *s.* नक्तारावी कालपेषकः, कर्कशरावी पेषकभेदः.

SCREEN, *s.* (Partition) व्यवधानं, व्यवधा, निरस्करिणी, तिरोधानं, अन्तर्धानं, अन्तर्धा, नवनिका, यवनिका, पटः -टं, कटः, प्रतिसीरा, छाया. —(Coarse sieve) स्थूलचालनी.

To SCREEN, *v. a.* (Shelter, protect) छद् (c. 10. छादयति -यितुं), प्रछद्, आछद्, समाछद्, मंचद्, गुप् (c. 1. गोपायति, गोप्ते), अभिगुप्, मंगुप्, व्यवधा (c. 3. -दधाति -धातुं), तिरोधा, अन्तर्धा, पिधा, अपिधा, वृ (c. 5. वृणोति -वरितुं -रोतुं, c. 10. वारयति -यितुं), संवृ, आवृ, अपवृ, निवृ, व्यवधानेन रक्ष् or संरक्ष्, गोपनं कृ, मंगोपनं कृ, गुप्ति कृ. —(Sift) शुष्प, गालनं कृ, निर्गलनं कृ.

SCREENED, *p. p.* (Protected) छादितः -ता -तं, छवः -त्रा -त्रं, प्रछादितः &c., आच्छादितः &c., गुप्तः -प्ता -प्तं, गोपितः -ता -तं, संगोपितः &c., गोपायितः &c., व्यवहितः &c., आवृतः &c., संवृतः &c., व्यावृतः &c., अन्तरितः -ता -तं, अन्तर्हितः &c., तिरोहितः &c., व्यवधानरक्षितः &c., व्यवधानगुप्तः -प्ता -प्तं. —(Sifted) शोषितः -ता -तं, निर्गलितः &c.

SCREENING, *part.* व्यवधायकः -का -कं, व्यवधायी -यिनी &c., अन्तर्धायकः &c.

SCREW, *s.* (Spiral bolt or cylinder) व्यावर्त्तनकीलः -लकः, सावर्त्तनकीलः -लकः, परिवर्त्तनकीलः, सावर्त्तनकीलः, विवर्त्तनकीलः, कीलः -लकः, मलम्बुचं; 'male screw,' नरः; 'female,' नारी. —(Stingy person) कृपणः, दृढमष्टिः *m.*, गाढमष्टिः *m.*

To SCREW, *v. a.* (Fasten with screws) सावर्त्तनकीलकैः or व्यावर्त्तनकीलकैः बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), कीलकैः बन्ध्, मलम्बुचेण बन्ध्. —(Twist) व्यावृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), आवृत्, परिवृत्. —(Press), *see* the word. —(Oppress) पीड, बाध, *see* OPPRESS. —(Drive a screw) कीलं व्यावर्त्तय प्रविश् in caus., कीलं परिवर्त्तय प्रविश्.

SCREWED, *p. p.* सावर्त्तनकीलबधः -द्धा -द्धं, परिवर्त्तनकीलबधः &c., बाधितः &c.

To SCRIBBLE, SCRIBBLED, SCRIBBLING, *see* To SCRAWL, SCRAWLED, &c.

SCRIBBLER, *s.* कुलेखकः, कदक्षरलेखकः, कुपन्यकारः, अस्पष्टलेखकः.

SCRIBE, *s.* लेखकः, लिपिकरः, लिपिकारः, लिपिजीवी *m. (n.)*, कायस्थः, अक्षरजीवकः, अक्षरजीवी *m. (n.)*, अक्षरचनः, अक्षरचणः, अक्षरचवः, अक्षरचुचुः *m.*, मसिपस्थः, मसिजीवी *m.*, वर्थिकः, वार्थिकः, वर्थी *m. (n.)*, किरकः, लिपिकरः, लिपिकारः, करणः.

SCRIP, *s.* (Small bag) सुद्रकोषः, बल्लसम्पुटकः. —(Writing, certificate) लेखः, लेख्यं, पत्रिका, पत्रं, प्रमाणपत्रं.

SCRIPTURAL, *a.* शास्त्रीयः -या -यं, शास्त्रानुसारी -रिणी -रि (न), यथाशास्त्रः -स्त्रा -स्त्रं, शास्त्रसिद्धः -द्धा -द्धं, श्रुतिसिद्धः &c., शास्त्रोक्तः -क्ता -क्तं, शास्त्रप्रोक्तः &c., वेदोक्तः &c., वेदोदितः -ता -तं, वैदिकः -की -कं, सुसुक्तः &c., श्रुतिविहितः -ता -तं, श्रुतिकथितः &c., श्रुतुदितः &c.,

यथाश्रुतिः -तिः -ति, कीपतिपदः -दी -दं, शास्त्रानुयायी &c., धर्मग्रन्थानुसारी &c., धर्मग्रन्थप्रोक्तः &c.

SCRIPTURALLY, *adv.* शास्त्रतः, यथाशास्त्रं, शास्त्रानुसारेण, शास्त्रवत्.

SCRIPTURE, *s.* (Writing) लेखः -खनं, लिपिः *f.*, लिखनं, लेखनं, लिखितं, अक्षरविन्यासः, अक्षरसंस्थानं. —(Sacred writing) श्रुतिः *f.*, श्रुतं, शास्त्रं, ब्रह्म *n. (n.)*, कल्पः, आगमः, आध्यायः, प्रमाणं. —(The Bible) धर्मग्रन्थः, धर्मपुस्तकं. The sacred writings of the Hindús may be arranged under seven heads, viz. 1. Vedas, 2. Upanishads, 3. Vedāngas, 4. Upavedas, 5. Shāstras, 6. Purānas and 7. Upapurānas. The Student is referred to each separate head for a fuller explanation than is here given of the subdivisions comprised under the several titles. 1. The Vedas are four in number, viz. ऋग्वेदः, यजुर्वेदः, सामवेदः, अथर्ववेदः. 2. The Upanishads, are the theological and philosophical chapters of the Vedas, either detached from, or comprehended in, the principal work, and collectively called वेदान्तः. 3. The Vedāngas are six sacred sciences subordinate to the Vedas, viz. Pronunciation, शिक्षा. Description of religious ceremonies, कल्पः, Grammar, व्याकरणं, Prosody, छन्दस्, Astronomy, ज्योतिषं, Explanation of difficult and obscure phrases, निरुक्तं -निरुक्तः. 4. The Upavedas, or Minor vedas, are four, viz. Medicine, आयुर्वेदः, Archery and military art, धनुर्वेदः, Music, गान्धर्ववेदः or गान्धर्ववेदः, Mechanics and the use of tools, &c., शिल्पशास्त्रं or शस्त्रशास्त्रं. 5. Shāstra is a title of very general application, but it is properly restricted to six sacred and philosophical treatises, viz. मोक्षशास्त्रं, सांख्यशास्त्रं, वेदान्तशास्त्रं, न्यायशास्त्रं containing the branch called वैशेषिकं, योगशास्त्रं and धर्मशास्त्रं. The last contains the body of Hindú law; the others are the textbooks of the six Hindú schools of philosophy, *see* School. 6. The Purānas are eighteen mythological poems, *see* Purāna. 7. The Upapurānas, or inferior Purānas, are also eighteen, *see* under Purāna. —(One who is conversant with scripture) वेदविद्, वेदज्ञः, शास्त्रविद्, शास्त्रज्ञः, शास्त्रदशी *m. (n.)*, बहुवेदाधिदशी *m.*, शास्त्राभिज्ञः, शास्त्री *m.*, शास्त्राचरणः, शास्त्रसम्बन्धः, ब्रह्मज्ञः, ब्रह्मविद्, ब्रह्मवेदी *m.*, ब्रह्मप्रेता *m. (n.)*, वैदिकः, श्रुतिधरः, श्रुतिज्ञः, श्रोत्रियः, छान्दसः, स्थूललघः; 'conversancy with it,' ब्रह्मज्ञानं, वेदश्रुत्यभिः *f.*, शास्त्रश्रुत्यभिः *f.*, शास्त्रज्ञानं, ब्रह्मवेदः, ब्रह्मविद्या; 'study of scripture,' ब्रह्माभ्यासः, ब्रह्माधिगमः -मनं. वेदाधिगमः -मनं, ब्रह्मसत्त्वं, वेदाध्ययनं, शास्त्राध्ययनं; 'relating to the study of it,' ब्रह्माधिगामिकः -की -कं; 'teaching it,' वेदाध्यापनं, ब्रह्मोपदेशः; 'teacher of it,' आचार्यः, उपाध्यायः, वेदाध्यापकः, ब्रह्मोपदेशकः; 'reading it aloud,' ब्रह्मधोषः; 'holiness derived from reading it,' ब्रह्मवर्चसं; 'savour or excellency of it,' ब्रह्मरसः; 'relating to scripture,' श्रौतः -ती -तं, वैदिकः -की -कं, शास्त्रीयः -या -यं; 'authority of it,' श्रुतिप्रामाण्यं, आगमप्रामाण्यं.

SCRIVENER, *s.* नियमपत्रलेखकः, पत्रलेखकः, लेखकः, लिपिकरः.

SCROFULA, *s.* गण्डमाला, अण्डमाला, अपची, कण्डगण्डः, गण्डगण्डः.

SCROFULOUS, *a.* गण्डमाली -लिनी -लि (न), कण्डमाली &c., गण्डमालारोगी &c.

SCROLL, *s.* लेख्यपत्रं -पत्रकं, दीर्घपत्रं -पत्रकं, पटः, दीर्घपटः, पट्टः, धर्मपुस्तकं

SCROTUM, *s.* अयडकोशः, अयडकोपः, मुष्कः, मुष्ककोपः, फलकोशः, फलकोपकः, वृषणः, वृषणकोपः, कोपः-पकः, कोशः, सीमा *m.* (नं), सीमा, अयड-यडकः, तीक्ष्ण-इयकः; 'enlargement of it,' कोप-वृद्धिः *f.* वृद्धिः *f.* : 'septum of it,' महावीर्यं, विटपः.

To SCRUB, *v. a.* अतिशयेन or अत्यन्तं मृज् (c. 1. मात्रेति -जितुं, c. 2. माष्टि -ष्टुं), अतिशयेन मृज्, पलवत् or चलेन मृज्, अतिमानेन कृ. अत्यन्तं प्रखल (c. 10. -द्यालयति -यितुं) or निशिञ्ज् (c. 3. -येनेति -येकुं) or धात् or घृप्. See To RUN.

SCRUB, *s.* हीनवृत्तिः *m.*, अधमवृत्तिः *m.*, जयन्यवृत्तिः *m.*, नीचकर्मकारी *m.* (नं), नीचकर्म्या *m.* (नं), कुलितकर्म्या *m.*, अपकर्मकृत, अधमकर्म्या *m.*, पामरः, व्रातनः.

SCRUBBED, *p. p.* अतिशयेन मृज् or अतिशयेन मार्जितः -ता -ते or नि-श्लिङ्गः -क्ता -क्तं, अनिनिश्लिङ्गः &c., मुनिश्लिङ्गः &c., सुप्रखालितः &c., समृष्टः &c., मुषयितः &c.

SCRUBBY, *a.* क्षुद्रः-द्रा-द्रं, नीचः-चा-चं, तुच्छः-च्छा-च्छं. See MEAN.

SCRUPLE, *s.* (Hesitation) शङ्का, आशङ्का, विचल्यः, संशयः. See DOUBT.

To SCRUPLE, *v. n.* शङ्क (c. 1. शङ्कते -ङ्कितुं), आशङ्क, अभिशङ्क, विशङ्क, विकृप (c. 1. -कल्पते -न्यितुं, c. 10. -कल्पयति -यितुं), वस् (c. 1. धस्यति -सितुं), विलम्ब. See To DESIST.

SCRUPULOUS, *a.* (Hesitating) शङ्कू -ङ्कनी -ङ्क (नं), आशङ्कू &c., शङ्कान्वितः -ता -तं, आशङ्कान्वितः &c., सशङ्कः -ङ्का -क्तं, संशयी &c., सन्देही &c., शङ्काशीलः -ला -लं, आशङ्काशीलः &c.—(Exact, nice, precise) सूक्ष्मः-स्मा-स्मं, अतिसूक्ष्मः &c., सूक्ष्मदृष्टिः-ष्टिः-ष्टि, सूक्ष्मदृष्टी -श्रीनी &c., सूक्ष्माचारी &c., अतिसूक्ष्माचारी &c., अस्वाचारः-री-रं, अस्वाचारी &c.

SCRUPULOUSNESS, *s.* शङ्काशीलता, शङ्काता, सूक्ष्मता, अतिसूक्ष्मता, सूक्ष्मदृष्टिः *f.*

SCRUTINEER, *s.* सूक्ष्मपरीक्षकः, सूक्ष्मनिरूपकः, निरूपकः. See SCRUTINIZER.

To SCRUTINIZE, *v. a.* सूक्ष्मं or अतिसूक्ष्मं निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं) or परीक्ष (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं) or निरीक्ष or दृष्ट (c. 1. पश्यति, दृष्टुं) or अनुमन्या (c. 3. -दधाति -धातुं) or जा in des. (जिज्ञासते -मितुं) or अनुपन् (c. 7. -गुनक्ति -युक्ते-युक्ते-युक्ते) or माप् (c. 10. मार्गयति -यितुं), परिमार्ग.

SCRUTINIZED, *p. p.* अतिसूक्ष्मं निरूपितः -ता -तं or परीक्षितः &c. or निरीक्षितः &c.

SCRUTINIZER, *s.* सूक्ष्मनिरूपकः, सूक्ष्मपरीक्षकः, सूक्ष्मदर्शी *m.* (नं), सूक्ष्मानुसन्धानी *m.*, सूक्ष्मानुसन्धानी *m.*, सूक्ष्मजिज्ञासाकृत् *m.*, निरूपकः, परीक्षकः &c.

SCRUTINY, *s.* सूक्ष्मपरीक्षा, सूक्ष्मनिरूपणं, सूक्ष्मानुसन्धानं, सूक्ष्मदर्शनं, सूक्ष्मनिरीक्षा-क्षणं, सूक्ष्मजिज्ञासा, परीक्षा-क्षणं, निरूपणं, अनुसन्धानं, निरीक्षणं, संवीक्षणं, जिज्ञासा, अनुयोगः.

To SCUD, *v. n.* अतिवेगेन गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or चल (c. 1. चलति -लितुं), महसा चलः 'before the wind or a tempest,' अतिवेगेन अनुवातं चल, वातावेगेन अतिशीघ्रं चल or वह in pass. (उद्यते), अतिवेगेन वातावेगितः -ता -तं भू.

SCUD, *s.* वातप्रेरितशीकरः, वातप्रेरितमेषः, वातप्रेरितकुन्डलिका.

SCUFFLE, *s.* विप्रवः, तुमूलं, पादबाह्वि युद्धं, बाहुबाह्वि कलहः, हस्ताहस्ति युद्धं, निपुद्धं, मद्धल्युद्धं, रणमद्धलं, शरीरसन्ध्यः.

To SCUFFLE, *v. n.* बाहुबाह्वि युष् (c. 1. युध्यते, युद्धं) or निपुद्धं कृ.

To SKULK, *v. n.* निभूते स्या (c. 1. तिष्ठति, स्थितुं) or घृत् (c. 1. घर्षते -र्षितुं), निभूतस्थाने or गूढस्थाने घृत्, गुप्तः प्रा प्रं म् or घृत्, अन्तरितः -ता -तं भू, गुप्त in pass. (गुप्यते) : 'to skulk off,' व्यपसृप् (c. 1.

-सर्पति -सर्पुं), पलाय् (c. 1. पलायते -यितुं, rt. इ), विपलाय्.

SKULKER, *s.* निभूतवर्त्ती *m.* (नं), निभूतस्थायी *m.* (नं), गुप्तवर्त्ती *m.*

SKULKING, *s.* निभूतवर्त्तनं, निभूतस्थाने or गूढस्थाने वर्त्तनं, व्यपसर्पणं.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.

SCYTHE, *s.* खड्गोक्तः, लविचं, लयाणकं, शस्त्रवेदनी, शस्त्रकवनी.

SEA, *s.* समुद्रः, अर्णवः, सागरः, जलधिः *m.*, उदधिः *m.*, अग्निः *m.*, जल-निधिः *m.*, महोदधिः *m.*, वारिधिः *m.*, वारिनिधिः, मोनालयः, *see* OCEAN; 'a rough sea,' छुआर्णवः, खूबसमुद्रः, वानं; 'a sea of trouble,' दुःखसागरः; 'ablation or bathing in the sea,' समुद्रस्नानं; 'the seven seas,' सप्तसमुद्राः *m. pl.*, *see* under OCEAN.

SEA-BATHING, *s.* समुद्रस्नानं, समुद्रजलस्नानं.

SEA-BEAT, *a.* तरङ्गाहतः -ता -तं, कल्लोलाहतः &c., उन्नतः -न्ना -न्नं.

SEA-COAST, *s.* समुद्रतटं, समुद्रतीरं, जलधितोरं, अग्नितीरं, अग्नितटं.

SEA-FARING, *a.* समुद्रयात्री -यिनी -यि (न्), समुद्रगामी &c., समुद्रगः -गा -गं, समुद्रमार्गेण or समुद्रपथेन गमनागमनकारी &c., नौकाजीवी &c., सांयाविकः -की -कं.

SEA-FIGHT, *s.* समुद्रयुद्धं, अग्नियुद्धं, नौकायुद्धं, नौयुद्धं.

SEA-GIRT, SEA-ENCIRCLED, *a.* समुद्रमेखलः -ला -लं, अर्णवमेखलः &c., अग्निमेखलः &c., समुद्ररसनः -ना -नं, जलधिरसनः &c., समुद्रवेष्टितः -ता -तं, समुद्रयलयाङ्कितः &c., समुद्रान्तः -न्ता -न्तं, सागरान्तः &c.

SEA-GREEN, *a.* समुद्रवर्णः -र्णा -र्णं, अग्निवर्णः &c., प्रयामहरित *m. f. n.*

SEA-GULL, *s.* समुद्रकुङ्कुटः -टी, समुद्रवरटः, जलकुङ्कुटः -टी, विष्टका, गङ्गाचिह्नी, देवद्वी, समुद्रप्रवः.

SEA-MAN, *s.* समुद्रयात्री *m.* (न्), समुद्रगः, नाविकः. *See* SAILOR.

SEAMANSHIP, *s.* नाविकविद्या, नौचालनविद्या, नौकानयनविद्या.

SEA-PORT, *s.* नौकाशयः, नौकाश्रयः, समुद्रतीरस्थनगरी.

SEA-SALT, *s.* समुद्रलवणं, मामुद्रं, अक्षीवं, अक्षिवं, वसिरं, वशिंरं.

SEA-SHORE, *s.* समुद्रतीरं, समुद्रतटं, समुद्रवेष्टा, वसः समुद्रान्तः -न्तं, नि-न्युतटं, जलधिराम् *n.*, वलामूलं; 'on the sea shore,' वेलायां, समुद्रतीरे.

SEA-SICK, *a.* समुद्रामययन्तः -स्ता -स्तं, समुद्ररोगपीडितः -ता -तं.

SEA-SICKNESS, *s.* समुद्रामयः, समुद्ररोगः, कर्मिप्रलोठनजा वमनेच्छा.

SEA-SIDE, *s.* समुद्रतीरं, समुद्रवेला, समुद्रसमीपभूमिः *f.*

SEA-WATER, *s.* समुद्रजलं, समुद्राम् *n.*, सागराम् *n.*, समुद्रवारि *n.*, समुद्रोदकं.

SEA-WEED, *s.* समुद्रशाकः, समुद्रतृणं, समुद्ररोही शाकविशेषः.

SEA-WORTHY, *a.* समुद्रगमनयोग्यः -ग्या -ग्यं, समुद्रयानयोग्यः &c., समुद्र-तरणयोग्यः &c.

SEAL, *s.* (Stamp) मुद्रा.—(Signet) मुद्रा, प्रत्ययकारिणी, दीनारः.—(Finger-ring seal) अङ्गुलिमुद्रा.—(Seal or tie with a seal for fastening a letter) तालिकः.—(Impression of a seal) मुद्रा.—(Sea-calf) समुद्रवल्गुः, मकरः.

TO SEAL, *v. a.* मुद्र (nom. मुद्रयति -यितुं), मुद्रीकृ, समुद्रोक्तं, मुद्रितं -तां कृ.—(Mark with a seal) मुद्राङ्कितं -तां कृ, मुद्राचिह्नितं -तां कृ, मुद्रया चङ्क (c. 10. चङ्कयति -यितुं) or चिह् (c. 10. चिह्नयति -यितुं), मुद्रालम्बितं -तां कृ.—(Fasten with a seal) मुद्रया बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).

SEALED, *p. p.* मुद्रितः -ता -तं, मुद्रीकृतः &c., समुद्रः -द्रा -द्रं, समुद्रोक्तः &c.—(Marked with a seal) मुद्राङ्कितः -ता -तं, मुद्राचिह्नितः &c., मुद्रालम्बितः &c., अङ्कितः &c., चिह्नितः &c.—(Fastened with a seal) मुद्राबध् -धा -धं, तालिकबध् &c., 'sealed papers,' मुद्रिका.

SEALING, *s.* मुद्रीकरणं, समुद्रीकरणं, मुद्राङ्कनं, मुद्राबन्धनं, चङ्कनं.

SEALING-WAX, *s.* लाक्षा, चलकः, चलककं, लककं, राक्षा.

SEAM, *s.* (Suture, joining) सन्धिः *m.*, सीवनं, सेवनी.—(Formed by sewing) सूचिसेवनं, सीवनं.—(Of planks) फलकसन्धिः *m.*, काष्ठ-सन्धिः *m.*—(Cicatrix) शुष्कव्रणः, रुदव्रणं.

SEAMLESS, *a.* सन्धिहीनः -ना -नं, सन्धिारहितः -ता -तं, निःसन्धिः -न्धिः -न्धि.

SEAMSTRESS, *s.* सूचिका, सूचिकम्भीपनीविनी, सूचीशिल्पोपनीविनी.

TO SEAR, *v. a.* वह्निर्भागं दह् (c. 1. दहति, दग्धं, c. 10. दाहयति -यितुं), वह्निर्भागे दह, दाहेन or दहनेन वह्निर्भागं दृढीकृ or घनीकृ or कठि-नीकृ or शुष्कीकृ.

SEAR, *a.* शुष्कः -ष्का -ष्कं, शीर्णः -र्णा -र्णं, विशीर्णः &c., झानः -ना -नं.

TO SEARCH, *v. a.* अन्विष्य (c. 4. इष्यति, c. 6. इच्छति -रयितुं -रयुं), अन्वेय् (c. 1. -रयते -यितुं), निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), अनुसन्धा (c. 3. -न्धाति -न्धातुं), परोक्ष् (c. 1. -इक्षते -यितुं), अवेष्ट्, निरोक्ष्, संवोक्ष्, मार्गं (c. 1. मार्गति, c. 10. मार्गयति -यितुं), मृग (c. 10. मृगयते -ति -यितुं), विचि (c. 5. -विचिनोति -चेतुं), ज्ञानि des. (जिज्ञासते -सितुं), चर्च (c. 1. चर्चति -र्चितुं).

SEARCH, SEARCHING, *s.* अन्वेषणं -णा, पर्व्यपणं -णा, अनुसन्धानं, जिज्ञासा, अन्विष्टिः *f.*, परोक्षिः *f.*, निरूपणं, परोक्षा -क्षणं, संवीक्षणं, निरोक्षा -क्षणं, समीक्षणं, अनुसरणं, मार्गं -मार्गं, शोधनं, अनुयोगः, विवेचयः, चर्चा, उद्देशः, तत्त्वं; 'for wealth,' अधोन्वेषणं, अवेष्टा.

SEARCHED, *p. p.* अन्विष्टः -ष्ट -ष्टं, अन्वेषितः -ता -तं, निरूपितः -ता -तं.

SEARCHER, *s.* अन्वेष्टा *m.* (ङ्), अन्वेपी *m.* (न्), अन्वेषकः, निरूपकः, निरूपयिता *m.* (ङ्), प्ररोक्षकः, निरोक्षकः, अनुसन्धाता, अनुसन्धायी *m.*, जिज्ञासाकृत्; 'of the heart,' अन्तर्ध्यायी *m.*

SEARED, *p. p.* तप्तलोहदग्धः -ग्धा -ग्धं, दाहेन कठिनीकृतः -ता -तं.

SEASON, *s.* (Fit time or opportunity) सयसरः, सयसाशः, कालः, समयः, प्रस्तावः, प्रसङ्गः, कालयोगः, कालसन्धिः *m.*, सन्धिः *m.*, सुयोगः; 'season for action,' कार्यकालः, कार्यवसरः, कार्यसमयः; 'season for ablation,' छानावसरः; 'wrong season' अकालः, अनवसरः; 'out of season,' अकालेन, अनवसरेण; 'born out of season,' अकालजः -जा -जं.—(Any time) कालः, समयः, वेला, *see* TIME.—(Auspicious moment) मुहूर्तः -र्तः, लग्नः -ग्नं, शुभ-लग्नः -ग्नं, शुभमुहूर्तः -र्तः.—(One of the divisions of the year) ऋतुः *m.*, कालः, समयः; 'revolution of the seasons,' ऋतुपर्यवसः, *see* REVOLUTION; 'the interval or junction between two seasons,' ऋतुसन्धिः *m.*; 'the seasons collectively,' ऋतुगणः, ऋतुवर्गः; 'the six seasons,' षट्पतः *m. pl.* The year is divided into six seasons, according to the Hindús, viz. 1. Spring, वसन्तः, वसन्तसमयः, comprising, according to the reckoning which refers to the Northern parts of India, the two months of चैत्रः and वैशाखः, i. e. from the middle of March to the middle of May, *see* SPRING. 2. The hot season or Summer. ग्रीष्मः, ग्रीष्मकालः, निदायकालः, comprising the two months of ज्येष्ठः and आषाढः, i. e. from the middle of May to the middle of July, *see* SUMMER. 3. The rainy season, the rains. वर्षाः *m. pl.*, वर्षाकालः, वृष्टिकालः, comprising the two months आषाढः and भाद्रः, i. e. from the middle of July to the middle of September, *see* under RAIN, RAINY. 4. The autumnal season, शरद्, शरत्कालः, शरदृतुः *m.*, comprising the two months आश्विनः and कार्तिकः, i. e. from the middle of September to the middle of November, *see* AUTUMN. 5. The cold season, हेमन्तः, comprising the two months मार्गशीर्षः and पौषः, i. e. from the middle of November to the middle of January. 6. The dewy season or season of hoar frost, शिशिरः, शिशिरकालः, comprising the

जनसंसर्गविविक्तः &c., सभाविविक्तः &c., पृथक्स्थितः -ता -तं, तत्कृतमङ्गः -ङ्गा -ङ्गे.—(Living in retirement) विविक्तवासी -मिनी -मि (न्), एकान्तवासी &c., एकान्तस्थितः -ता -तं, विविक्तवृत्तिः -त्रिः -त्रि; 'a secluded spot,' विविक्तस्थानं, प्रान्तरं, प्रान्तराश्रयं, see RETIRED.

SECLUSION, *s.* विविक्तता -त्वं, विविक्ते, विविक्तदशा, विविक्तावस्था, विविक्तवृत्तिः *f.*, पृथक्स्थितिः *f.*, पृथक्स्थितत्वं, विविक्तस्थितिः *f.*, एकान्तस्थितिः *f.*, एकान्तत्वं, विविक्तवासः, एकान्तवासः. See PRIVACY.

SECOND, *a.* द्वितीयः -या -यं, द्वितीयकः -का -के, द्वितीयोकः -का -के; 'second in rank,' द्वितीयपदस्थः -स्या -स्यं; 'in inferiority,' द्वितीयगुणकः -का -के; 'second in value, inferior,' अनुत्तमः -मा -मं, उत्तरः -रा -रं, समुत्तमः &c., see SECONDARY; 'second to none,' अद्वितीयः -या -यं, अनुत्तरः -रा -रं.

SECOND, *s.* (Helper) साहाय्यकारी *m.* (न्), सहाकारी *m.*, उपकारी *m.*, सहायः, उत्तरसाधकः, द्वितीयः; 'the state or office of a second,' द्वितीयत्वं -ता.—(Measure of time, a simple breathing) प्राणपादः, समुपादः, विपलं; 'in three seconds,' त्रिष्वमुपादेयुः.—(Any minute measure of time) विपलं, विकला, पलं, क्षणः, बुटिः *f.*, निमेषः, निमिषः. A vipala is equal to $\frac{1}{60}$ th of a pala or minute, a vikala to $\frac{1}{12}$ th of a kala or minute of a degree. See MOMENT, INSTANT, and the measures of time under MEASURE.

TO SECOND, *v. a.* (Help, back) उपकृ. उपकारं कृ. साहाय्यं कृ. सहायत्वं कृ. उपग्रहं (c. 9. -गृह्णाति, ग्रहीतुं), अनुग्रहं, पक्षपातं कृ. पक्षोद्गारं कृ. पक्षोपग्रहं कृ. पक्षानुग्रहं कृ.

SECONDARILY, *adv.* अप्रधानतः, अप्रधानेन, समुत्तमशः, गौणतः, अनुपपन्नतः, द्वितीयतः, द्वितीयक्रमानुसारेण.

SECONDARINESS, *s.* अप्रधानता, अप्रधान्यं, समुत्तमता, गौणता, गौणिकता.

SECONDARY, *a.* (Not primary) अप्रधानः -ना -नं, समुत्तमः -स्या -स्यं, अप्रथमः -मा -मं, अप्रथमः -स्या -स्यं, अनुपपन्नी -ङ्गिणी &c., अनुपपन्निकः -की -के, गौणः -शी -शं, गौणिकः -की -के, उपसृष्टः -ष्टा -ष्टं, गुणभूतः -ता -तं; 'secondary rank,' अप्रधानता, अप्रधानपदं; 'any thing secondary,' अप्रधानं, उपसर्जनं.—(Not first rate) मध्यमः -मा -मं, मध्यमीयः -या -यं, मध्यमगुणकः -का -के, विगुणः -या -यं. The prepositions उप and अनु often give the sense of 'secondary'; as, 'a secondary planet,' उपग्रहः; 'a secondary passion or flavour,' उपरसः, अनुरसः; 'symptom,' अनुबन्धः.

SECONDED, *p. p.* अनुगृहीतः -ता -तं, उपगृहीतः &c., उपकृतः -ता -तं.

SECONDER, *s.* अनुग्राही *m.* (न्), उपकारी *m.*, पक्षपाती *m.*, पक्षोद्ग्राही *m.*

SECOND-HAND, *a.* (Not new, used by another) अन्योपभुक्तः -क्ता -क्तं, अन्यभुक्तः &c., अन्योपयोजितः -तो -तं, अन्यव्यवहारितः &c., अन्यपूर्वः -ष्टा -ष्टं, अन्यः -ष्टा -ष्टं.—(Not original) अन्यकल्पितः -ता -तं, अन्यसिद्धः -द्धा -द्धं, अन्यकृतः -ता -तं, अन्योक्तः -क्ता -क्तं.

SECONDLY, *adv.* द्वितीयतः, द्वितीयं, द्वितीयपदे, द्वितीयकारे.

SECOND-RATE, *a.* मध्यमः -मा -मं, मध्यमगुणकः &c., see SECONDARY.

SECOND-SIGHT, *s.* दिव्यदृष्टिः *f.*, दिव्यचक्षुस् *n.*, क्षतिमानुपदृष्टिः *f.*

SECOND-SIGHTED, *a.* दिव्यदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, दिव्यचक्षुः -क्षुः -क्षुः (स्).

SECRECY, *s.* (Concealment, state of being hid or unknown)

गुप्ता -त्वं, गुह्यता -त्वं, गुप्तिः *f.*, गोपनं, गोप्यता, गोपनीयता, गूढता,

प्रच्छन्नाता, रहस्याता -त्वं, संवृत्तिः *f.*, संवृत्ता -त्वं, अज्ञाताता -त्वं, गुप्तभावः.

(91) —(Keeping a secret, forbearance of disclosure) रहस्यगुप्तिः *f.*, रहस्यगोपनं, गुह्यगोपनं, गुह्यरक्षणः *f.*, गुप्तिः *f.*, संवृत्तिः *f.*, संवृत्तिः *f.*,

रहस्यापालनं, रहस्याभेदः, रहस्याविशेषः, रहस्याकथनं, रहस्याभाषणं, निहूयः, निहृतिः *f.*, अभाषणं, मीनं, अनुद्घाटनं; 'profound secrecy,' सुगुप्तिः *f.*, सुसंवृत्तिः *f.*, घनसंवृत्तिः *f.*, घनसंवृत्तिः *f.*—(Privacy) विविक्तता -त्वं, विविक्तभावः, एकान्तता, रहस् *m.*, रहोभावः, रहोवासः, निभृता, see SECLUSION.

SECRET, *a.* (Concealed, not known to others) गुप्तः -प्रा -मं, गूढ -दा -दं, गुह्यः -द्या -यं, रहस्यः -स्या -स्यं, प्रच्छन्नः -न्ना -न्नं, छन्नः &c., उपलब्धः &c., संवृतः -ता -तं, निभृतः -ता -तं, निगूढः &c., अन्तर्हितः -ता -तं, अत्यक्तः -क्ता -क्तं, अप्रकाशः -शा -शं, अज्ञाताता -ता -तं, अज्ञाविदितः &c.; 'very secret,' सुगुप्तः -प्रा -मं, सुरहस्यः &c., सुरक्षितः &c.; 'secret sin,' गूढपातकं, प्रच्छन्नपातकं; 'secret intelligence,' गूढवाक्ता, गूढभाषितं; 'secret door,' गूढद्वारं, अन्तर्द्वारं; 'secret purpose,' गूढार्थः, संवृत्तिः *f.*; 'secret emissary,' गूढचारः, गूढपुरुषः, गुप्तगतिः *m.*—(To be kept secret) गोप्यः -प्या -प्यं, गोपनीयः -या -यं, गुह्यः -द्या -यं, गोह्यः &c., संवरणीयः &c.—(Keeping a secret) गुह्याभेदी -दिनी &c., गुह्याभेदकः -का -के, गुह्याभाषी &c., गुह्याकथकः &c., रहस्याभेदी, रहस्याकथकः &c., रहस्यानिवेदी &c.—(Sequestered, retired) विविक्तः -क्ता -क्तं, निभृतः -ता -तं, विजनः -ना -नं, छन्दः -न्दा -न्दं, see PRIVATE, RETIRED.—(Occult) गूढः -दा -दं, निगूढः &c., अस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, अत्यक्तः -क्ता -क्तं; 'secret in operation,' निगूढकार्यः -क्या -क्यं, गूढकार्यः &c., अत्यक्तकार्यः &c.

SECRET, *s.* (Something concealed or to be kept secret) रहस्यं, गुह्यं, गोप्यं, गोपनीयं, गूढभाषितं, गुह्यभाषितं, गुप्तभाषितं, गुह्यार्थः, गोपनीयार्थः, गुह्यविषयः, गोपनीयविषयः, मर्म *n.* (न्), अपडखीणः, तृतीययोगेश्वरं, निहूयः; 'secret counsel,' मन्त्रः, गूढमन्त्रः; 'a well kept secret,' सुगुप्तं रहस्यं, सुगुप्तमन्त्रः, सुरक्षितमन्त्रः; 'one who can keep a secret,' रहस्यापलकः, रहस्यरक्षकः, रहस्यगोपनचतुरः, गोपनीयार्थरक्षणचतुरः; 'keeping a secret,' रहस्यगोपनं &c., see SECRECY; 'divulging a secret,' रहस्यभेदः, रहस्यविशेषः, गुह्यभेदः, रहस्यकथनं, रहस्यप्रकाशनं, अन्तर्भेदः; 'to divulge a secret,' रहस्यं भिद् or प्रकाश or कप् or विशिष्य; 'one who knows secrets,' रहस्यविद्, रहस्यज्ञः, मर्मविद्, मर्मज्ञः, मार्मिकः, मर्मवेदी *m.* (न्), मन्त्रज्ञः, मन्त्रविद्, अन्तर्वेदी *m.*; 'diving into the secrets of others,' मर्मभेदः, मर्मोन्वेपथुः; 'one who does so,' मर्मभेदी *m.* (न्), मर्मोन्वेपी *m.*—(In secret) रहसि, रहस्, निपस्, see PRIVATELY.

SECRETARY, *s.* लेखकः, लिपिकरः, लिपिकारः -रक्तः, पथिकः, कायस्थः; 'chief secretary,' लेखाधिकारी *m.* (न्).—(Minister), see the word.

TO SECRETE, *v. a.* (Hide) गुप् (c. 1. गोपायति, गोप्तुं, c. 10. गोपयति -यितुं), गुह् (c. 1. गृहति -हितुं), संवृ (c. 5. वृणोति -वरितुं, c. 10. -वाचयति -यितुं), अपवृ, निहू, गोपनं कृ. अपहारं कृ.—(As saliva, bile, &c.) उत्पद्य (c. 10. -पादयति -यितुं), जन् in caus., उत्पद्य.

SECRETED, *p. p.* गुप्तः -प्रा -मं, संवृतः -ता -तं, अपवारितः &c., उत्पादितः &c.

SECRETION, *s.* (Act of producing) उत्पादनं.—(Matter secreted)

मलं, धातुः *m.*, उत्पादितमलं, शरीरमलं, शरीरोत्पादितमलं, शरीररसः;

'of the nose,' नासोत्पादितमलं, नासामलं; 'of the throat,' कक्षा-

दिमलं, श्लेष्मादिमलं, कफः, श्लेष्मा *m.* (न्); 'of the bowels,' मलं,

अन्तमलं, उदरमलं, पुरीषं; 'promoting the animal secretions,'

धातुभूतं, धातुवर्धकं -का -के.

SECRETLY, *adv.* रहसि, रहम्, रहस्यं, गुप्तं, सुगुप्तं, निभूतं -ते, सुनिभूतं -ते, प्रच्छन्नं -त्वे, उपांगु, गुह्यं, गुप्तं or गुह्य in comp.; as, 'going secretly,' गुप्तगतिः -तिः ति, गुह्यचारी &c., see PRIVATELY.

SECRETNESS, *s.* गुप्तता -त्वं, गुह्यता, प्रच्छन्नता, रहस्यता, see SECRECY.

SECRETORY, *a.* उत्पादकः -का -कं, मलोत्पादकः &c., मलजनकः &c.

SECT, *s.* शाखा, मार्गः, भिन्नमार्गः, पन्थाः *m.* (पथिन्), पथः, सम्प्रदायः, मतं, पथः, गणः, तीर्थः; 'difference of sect,' शाखाभेदः, मतभेदः, मार्गभेदः; 'mark of a sect,' तिलकः -कं.

SECTARIAN, *a.* शाखासन्नन्धी -न्धनी -न्धि (न्), शाखी &c., शाखिकः -की -कं.

SECTARIAN, SECTARY, *s.* शाखी *m.* (न्), शाखानुयायी &c., शाखावल्लोभी *m.*, शाखाश्रयो *m.*, शाखाश्रितः, शाखासवी, शाखामार्गानुयायी *m.*, भिन्नमार्गानुयायी *m.*

SECTARIANISM, *s.* शाखासेवन्, शाखानुगमनं, शाखाश्रयणं, भिन्नमार्गगमनं.

SECTION, *s.* (Division) परिच्छेदः, छेदः, विच्छेदः, भेदः -दन्, छिन्नांशः. --(Of a book) अध्यायः, अध्यायः, सर्गः, पर्व *n.* (न्), काण्डः -खं, खण्डः -खं, परिच्छेदः, विच्छेदः, स्कन्धः, प्रकरणं, प्रस्तावः, अङ्कः, वर्गः, शाखा, उद्भागः, उच्छ्रान्तः, साध्यासः, उद्यतः, लघुकः; 'story divided into sections,' खण्डकथाः. --(In geometry) मार्गः.

SECTOR, *s.* विच्छेदकः. --(Of a circle) कर्कटद्वयान्तर्गतो वृत्तभागः.

SECULAR, *a.* (Pertaining to this present world, or to things not spiritual) लौकिकः -की -कं, ऐहलौकिकः &c., ऐहिकः -की -कं, इहलोकविषयकः -का -कं, इहलोकसन्नन्धी -न्धनी &c., प्रापञ्चिकः -की -कं, मांसारिकः &c., संसारविषयकः &c., संसारसन्नन्धी &c., संसारी &c., व्यावहारिकः &c., लोकव्यवहारसन्नन्धी &c., विषयसन्नन्धी &c., प्रपञ्ची &c., इहलोकसापेक्षः -द्या -खं, इहलोकपेक्षकः &c., दृष्टार्थः -र्थी -र्थः; 'secular learning,' विज्ञानं, अधेशास्त्रः. --(Not subject to monastic rules) व्यवहारी &c., व्यवहारिकः &c.

SECULARITY, SECULARNESS, *s.* लौकिकता -त्वं, ऐहिकत्वं -ता, ऐहलौकिकत्वं, ऐहिकवृत्तित्वं, ऐहिकविषयसक्तिः, संसारसक्तिः *f.*, लोकासक्तिः *f.*, इहलोकासक्तिः *f.*, प्रपञ्चासक्तिः *f.*

SECUNDINES, *s.* गर्भवेष्टनं, गर्भकोशः, गर्भकोपः, गर्भाशयः, जरायुः *m.*, गर्भापरयो चर्म *n.* (न्), गर्भवेष्टनचर्म *n.*

SECURE, *a.* (Free from danger) निर्भयः -या -यं, भयातीतः -ता -तं, अतोभयः -या -यं, चोतभयः &c., गतभयः &c., अङ्गतोभयः &c., असम्भाव्यभयः &c., असम्भाव्यापकारः -रा -रं, भयसम्भयातीतः &c., अहाय्यः -य्या -य्यं, अनापयः -या -यं, निरुपद्रवः -या -यं, see SAFE. --(Free from fear of danger) निर्भयः -या -यं, अभयः &c., अभयहीनः -ना -नं, निःशङ्कः -ङ्का -कं, अशङ्कः &c., विशङ्कः &c., निराशङ्कः &c., निरपेक्षः -द्या -खं; 'rendering secure,' विधायकः -का -कं.

To SECURE, *v. a.* (Guard from danger) निर्भयं -यां कृ, निर्भयीकृ, भयं निवृ (c. 10. -वारयति -यितुं) or निरम् or निवृत् in caus., भयनिवारणं कृ, भयनिवृत्तिं कृ, भयनिरासं कृ, भयनिरसनं कृ, रक्ष् (c. 1. रक्षति -क्षितुं), अभिरक्ष, सुरक्षितं -तां कृ, रक्षणं कृ. (Make certain or sure) स्थिरीकृ, दृढीकृ, मयाकृ, सनिश्चयं -यां कृ, सुनिश्चितं -तां कृ, अहाय्यत्वं जन, अनपेक्ष्यत्वं जन. --(Make fast or firm) दृढं बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बद्धं), दृढीकृ, संसल्लभ्; 'with a bar,' सर्गल्लेन बन्ध्.

SECURED, *p. p.* (Guarded from danger) रक्षितः -ता -तं, सुरक्षितः &c., निवृत्तभयः -या -यं, निवारितभयः &c., -(Made sure) स्थिरीकृतः -ता -तं, दृढीकृतः &c., -(Made fast) दृढपद्धः -डा -डं, सुबन्धः -न्धा -न्धं, सर्गल्लेन बध्; &c., संसल्लभः -ल्लभ -ल्लभं.

SECURELY, *adv.* निर्भये, भयं बिना, अभयेन, सख्येन, see SAFELY.

SECURITY, *s.* (Protection) रक्षा, रक्षणं, संरक्षणं, अभिरक्षणं, गुप्तिः *f.*, गोपनं, चाणं, परिचायं, भयनिवारणं, भयनिरासः, भयनिरसनं. --(That which protects) रक्षयं, रक्षकः, चाणं, साधयः, शरणं. --(Freedom from fear or danger) अभयं, निर्भयता -त्वं, अभयाभावः, भयहीनता, निःशङ्कता, शङ्काभावः, अहाय्यता -त्वं, अनाप्यता -त्वं, निर्विघ्नता, निरुपद्रव्यत्वं, निश्चिन्तिः *f.*, see SAFETY. --(Assurance of safety) अभयवाक् *f.* (क्), see SAFETY. --(Securing, rendering firm) दृढीकरणं, स्थिरीकरणं, संसल्लभनं, ध्वेनकरणं, विधायकत्वं. --(Certainty) निश्चयः, निःसंशयत्वं, संशयाभावः, सन्देहाभावः. --(Any thing given or deposited as a security) लग्नकः, बन्धकः, प्रातिभायं, पारिभायं, साधिः *m.*, न्यासः, निक्षेपः, see PLEDGE; 'for the payment of a debt,' दानप्रातिभायं, क्षणमार्गः; 'for appearance,' दर्शनप्रातिभायं, दर्शनपारिभायं, दर्शनप्रतिभूः *m.* --(A person who stands security) प्रतिभूः *m.*, प्रतिनिधिः *m.*

SEDAN, *s.* स्कन्धवाद्यपोठः, स्कन्धवहनयोग्यो पोठः, शिपिका.

SEDATE, *a.* धीरः -रा -रं, गम्भीरः -रा -रं, गम्भीरवृत्तिः -त्रिः -त्रि, गम्भीरवृत्तिः &c., गुरुवृत्तिः &c., गौरववृत्तिः &c., शान्तः -न्ता -न्तं, सनर्वेगहीनः -ना -नं, निरुद्धिगन्तः -गन्ता -गन्तं, निराकुलः -ला -लं, अय्याकुलः &c., सचञ्चलः -ला -लं.

SEDATELY, *adv.* गम्भीरं, सगाम्भीर्यं, धीरवत्, सधैर्यं, अय्याकुलं, निराकुलं, सगौरवं, गौरवेण, सचञ्चलं.

SEDATENESS, *s.* धीरता, गम्भीरता -त्वं, गाम्भीर्यं, गम्भीरवृत्तित्वं, गम्भीरता, गम्भीरवृत्तित्वं, धैर्यं, गौरवं, शान्ता, निराकुलता, अय्याकुलता, स्थिरता, स्थैर्यं, सचञ्चलता, सचाञ्चल्यं.

SEDATIVE, *a.* शान्तिकः -की -कं, शान्तिदः -दा -दं, शान्तिकरः -रा -रं, शान्तिकर्ता -त्री -त्रं (त्रै), शमकः -का -कं, उपशमकः -का -कं, उपशायी -यिनी -यि (न्).

SEDATIVE, *s.* (Medicine) शमनं, उपशमनं, शायी *m.* (न्).

SEDENTARINESS, *s.* अनुद्योगशीलता, अय्यायामशीलता, गतिहीनता, चलनाभावः.

SEDENTARY, *a.* अनुद्योगशीलः -ला -लं, अय्यायामशीलः &c., अय्यायानी -मिनी -मि (न्), निरुद्योगी &c., गतिहीनः -ना -नं, गतिरहितः -ता -तं, चलनरहितः &c.

SEDIMENT, *s.* मलं, कट्टं, उच्छिष्टं, कल्कं, खलं, शेषं, विनीयः, see DREGS; 'having sediment,' खली -लिनी -लि (न्), कल्की &c.

SEDITION, *s.* प्रकृतिकलहः, प्रजाकलहः, कलहः, भेदः, प्रकृतिशोभः, प्रजाशोभः, राजपुद्गं, राजद्रोहः, राज्यभेदः; 'fomenting sedition,' उपजापः; 'one who does so,' उपजपकः; 'to do so,' उपजप् (c. 1. -जपति -पितुं).

SEDITIONOUS, *a.* कलहकारी -रिणी -रि (न्), प्रजाशोभकरः -री -रं, प्रकृतिशोभकरः &c., राज्यभेदकरः &c., भेदकरः &c., राजद्रोही &c., राजविरुद्धकारी &c., उपजापकः -का -कं.

SEDITIONOUSLY, *adv.* उपजापेन, सोपजापं, यथा प्रजाकलहो जायते तथा.

To SEDUCE, *v. a.* (Entice from the path of rectitude) प्रलुभ् (c. 10. -लोभयति -यितुं), विलुभ्, परिलुभ्, लुभ्, सत्यपाद् or सन्मार्गाद् भञ्ज् (c. 10. भञ्जयति -यितुं) or व्यु in caus. (व्यावयति -यितुं) or आकृप् (c. 1. -कथति -क्रुधं), मुह् (c. 10. मोहयति -यितुं), विमुह्, प्रलभ् (c. 1. -लभते -लभुं), लल्ल् (c. 10. लालयति -यितुं), दुष्टकर्मणि प्रवृत् in caus., विरुप् (c. 10. -रुपयति -यितुं), सन्मार्गभेदं -हं कृ, सन्मार्गव्युत्तं -तां कृ. --(A woman) ललेन कन्यां दुष् (c. 10. दुषयति -यितुं), सतीत्याद् भञ्ज् in caus., सतीत्याद् कृ, ललेन कन्याम् अभिगम्.

SEDUCED, *p. p.* (Enticed) प्रलोभितः -ता -ते, विलोभितः &c., सम्मार्ग-
भंशितः &c., सम्मार्गभ्रष्टः -ष्टा -ष्ट, आकृष्टः -ष्टा -ष्ट, मोहितः -ता -ते,
विमोहितः &c., लालितः &c., प्रोत्साहितः -ता -ते, प्रवर्तितः &c.—
(As a woman) सतीत्वभ्रंशिता, सतीत्वभ्रष्टा, भ्रष्टा, छलेन नष्टसतीत्वा.
SEDUCER, *s.* प्रलोभकः, विलोभकः, आकर्षकः, मोहकः, विमोहकः, विमो-
हो *m.* (नं), लालो *m.*, लालनकारी *m.*, प्रतारकः.—(Of a woman)
छलेन कन्यादूषकः or कन्याभिगन्ता *m.* (नृ), कापट्येन सतीत्वनाशकः.
SEDUCIBLE, *a.* प्रलोभनीयः -या -यं, आकर्षणीयः &c., प्रतारणीयः &c.,
विलोभनीयः &c., हाव्यः -व्या -व्यं, भेद्यः -द्या -द्यं.
SEDUCTION, *s.* प्रलोभनं, विलोभनं, आकर्षणं, आकृष्टिः *f.*, सम्मार्गभंशनं,
सम्मार्गभ्रंशनं, मोहनं, विमोहनं, लालनं, लोभदर्शनं, प्रतारणं, वचनं.
प्रलम्भः.—(Of a woman) कन्यादूलं, कन्यादूलं, छलेन कन्यादूषणं
or कन्याभिगमनं or स्त्रीसंग्रहणं, कपटपृथः सतीत्वनाशः.
SEDUCTIVE, *a.* प्रलोभकः -का -कं, विलोभकः &c., आकर्षकः &c., आकर्षी
-पिणी -पि (नं), मोही &c., विमोहनः -ना -नी -नं, लालो &c.,
भान्तिजनकः &c.
SEDULITY, **SEDULOUSNESS**, *s.* आसक्तिः *f.*, प्रसक्तिः *f.*, आसक्त्यः, उद्योगासक्तिः *f.*,
व्यवसायः, उद्योगशीलता. See DILIGENCE, INDUSTRY.
SEDULOUS, *a.* उद्योगासक्तः -क्ता -क्तं, कर्मासक्तः &c., उद्यमासक्तः &c.,
उद्योगशीलः -ला -लं, आसङ्गो -ङ्गिनी &c., आसक्तः &c., तत्परः &c.
See INDUSTRIOUS.
SEDULOUSLY, *adv.* आसक्तिपूर्वम्, यत्नतः, साधननिवेशः. See INDUSTRIOUSLY.
SEE, *s.* धर्माध्यक्षाधिकारः, धर्माध्यक्षाधीनमण्डलं, धर्माध्यक्षाधीनदेशः,
धर्माध्यक्षाधीनः प्रदेशः, धर्माध्यक्षाधिपत्यं.
To SEE, *v. a. or n.* (Perceive by the eye) दृष्ट्वा (c. 1. पश्यति, दृष्टुं),
अभिदृष्ट्वा, प्रतिदृष्ट्वा, परिदृष्ट्वा, अनुदृष्ट्वा, प्रदृष्ट्वा, सन्दृष्ट्वा, विदृष्ट्वा, ईक्ष्
(c. 1. ईक्षते -क्षितुं), समीक्ष्, वीक्ष्, प्रेक्ष्, निरीक्ष्, अभिवीक्ष्, अभिप्रेक्ष्,
सम्प्रेक्ष्, अवेष्, प्रत्यवेष्, आलोक् (c. 10. -लोकयति -यितुं, c. 1. -लोकते
-कितुं), समालोक्, अवलोक्, विलोक्, लक्ष् (c. 10. लक्षयति -यितुं),
आलक्ष्, समालक्ष्, उपलक्ष्, समुपलक्ष्, संलक्ष्, आलोच् (c. 10. -लोच-
यति -यितुं, c. 1. -लोचते -चितुं), निर्वर्ण् (c. 10. -वर्णयति -यितुं), समाज्
(c. 10. समाजयति -यितुं), दृष्टिं कृ, दर्शने कृ, अवलोकनं कृ, विलोकनं
कृ.—(Perceive, understand) ज्ञा (c. 9. जानाति -नोते, ज्ञातुं),
परिज्ञा, अवगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अवे (c. 2. अवेति -तुं, rt. इ),
बुध्, अवबुध्, उपलभ्, निश्चिन् (Experience) अनुभू, भुज्, दृष्ट्वा.—
(Beware) सावधानः -ता -नं भू, अवहितः -ता -नं भू, अवधा.—(See
into, examine) निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), निरीक्ष्, see **To**
EXAMINE, **INQUIRE**.—(See after) पाल्, रक्ष्, सवेक्ष्; 'see! see!'
पश्य, पश्यत.

SEED, *s.* (Of plants, &c.) बीजं -जकं, रोहिः *m.*, इरुः *m.*; 'good
seed,' सुवीजं, बीजोत्कृष्टं; 'sowing seed,' बीजारोपः -पणं, वपः
-पणं, वापः, उभिः *f.*; 'to sow seed,' बीजारोपणं कृ, बीजानि
आरुह् in caus.; 'full of seed,' बीजपूर्णः -शा -शं; 'having
it,' बीजवान् -वती &c., बीजो -जिनी &c.; 'growing from it,'
बीजप्ररोहः -हा -हं, बीजप्ररोहो -हिणी &c., बीजरूहः -हा -हं, बीज्यः
-ज्या -ज्यं; 'sown with seed,' बीजितः -ता -तं; 'yielding seed,'
बीजप्रदः -दा -दं, बीजसूः -सूः -सु; 'from seed,' बीजतः.—(Of
stone fruits) अक्षिः *f.*, अक्षीला -लिका.—(Of animals, seminal
fluid) शुक्र, रेतस *n.*, धातुः *m.*, तेजस् *n.*, बीजं, वीर्यं, इन्द्रियं, धातुराजकः,
आनन्दप्रभवः.—(Origin, source) बीजं, योनिः *m.*, मूलं, आदिः *m.*
प्रभवः, वल्लवः.—(Offspring) सन्तानं, अपत्यं, प्रजा, कुलं, वंशः, बीजं.

To SEED, *v. n.* (Produce seed) बीजं दा or प्रदा or उत्पद्, बीज
(nom. बीजायते).
To SEED, *v. a.* (Sow seed) बीजारोपं कृ, बीज (nom. बीजायति -यितुं).
SEEDED, *p. p.* बीजितः -ता -तं, बीजवान् -वती -वत् (नं), बीजो -जिनी (नं).
SEEDLESS, *a.* निर्वीजः -जा -जं, बीजहीनः -ना -नं, बीजरहितः -ता -तं.
SEEDLING, *s.* बीजप्ररोहः, बीजप्ररोहो *m.* (नं), बीजरूहः, बीजरोहो *m.*
SEEDSMAN, *s.* बीजविक्रयी *m.* (नं), बीजविक्रता *m.* (नृ), बीजव्यापारी *m.*
SEED-TIME, *s.* बीजकालः, बीजारोपणकालः, उभिःकालः, वापकालः.
SEED-VESSEL, *s.* बीजकोशः, बीजकोपः -पी, बीजगुभिः *f.*; 'of the
lotus,' बीजमातृकः, कर्णिका, कर्णिकारः.
SEEDY, *a.* बीजो -जिनी -जि (नं), बीजिकः -का -कं, बीजवान् -वती -वत्
(नं), बीजपूर्णः -शा -शं, सर्वबीजः -जा -जं, बहुबीजः -जा -जं, बीज-
मयः -पी -यं.
SEEING, **SEEING THAT**, *s.* यस्मात्, येन, यत्. See SINCE.
SEEING, *part.* पश्यन् -इयन्तो -इयत् (नं), ईक्षमाणः -गा -शं, प्रेक्षमाणः &c.
SEEING, *s.* दृष्टिः *f.*, दर्शनं, ईक्षणं, प्रेक्षणं, सन्दर्शनं. See SIGHT.
To SEEK, *v. a.* (Look for, search for, inquire for) अन्विष्य (c. 4.
-इयति, c. 6. -इच्छति -इयितुं -इष्टुं), अन्वेप्य (c. 1. -इयते -यितुं), भृग्
(c. 10. भृगयते -ति -यितुं), मार्गं (c. 1. मार्गति, c. 10. मार्गयति -यितुं),
परिमार्गं, निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं),
ज्ञा in des. (जिज्ञासते -सितुं), विधि (c. 3. -चिनोति -चेतुं), गवेष् (c. 10.
गवेषयति -यितुं), अनुपुन् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -युक्ते), इप् (c. 6. इच्छति,
इयितुं), आकांक्ष् (c. 1. -कांक्षति -क्षितुं), भज् (c. 1. भजते, भक्तुं), चेष्ट्
(c. 1. चेष्टते -ष्टितुं), चर्चं (c. 1. चर्चति -र्चितुं), अन्वेपणं कृ, जिज्ञासां
कृ, अनुयोगं कृ, इतस्ततो गत्वा or इतस्ततः परिक्रम्य अन्वेपणं कृ.—
(Solicit, beg for) प्रार्थं (c. 10. -अर्षयते -ति -यितुं), अर्धं, अर्धयं,
सम्प्रापं, याच् (c. 1. याचति -चितुं), अभियाच्, प्रयाच्, सम्प्रयाच्, भिक्ष्
(c. 1. भिक्षते -क्षितुं).
To SEEK, *v. n.* (Make search) अन्वेपणं कृ, जिज्ञासां कृ, अनुसन्धानं कृ.
SEEKER, *s.* अन्वेश *m.* (दृ), अन्वेपी *m.* (नं), अन्वेपणकृत् *m.*, जिज्ञासा-
कृत्, अनुसन्धाता *m.* (नृ), अनुवर्त्ती *m.*, प्रार्थकः, अर्धी *m.*
SEEKING, *s.* अन्वेपणं -शा, जिज्ञासा, मार्गः -गंशं. See SEARCH.
SEEKING, *part.* अन्विष्यन् -यन्तो -यत् (नं), अन्वेपी -पिणी -पि (नं),
अन्वेपमाणः -गा -शं, इच्छन् &c.
To SEEM, *v. n.* दृष्ट्वा in pass. (दृश्यते), लक्ष् in pass. (लक्ष्यते), प्रतिभा
(c. 2. -भाति -तुं), सम्प्रभा, निर्भा, आभा, आभास (c. 1. -भासते -सितुं);
'you seem astonished,' विस्मित इव प्रतिभाति.
SEEMING, *s.* आभासः, आभा, छाया, वाच्यरूपं, आकारः, आकृतिः *f.*
SEEMINGLY, *adv.* आभासेन, आकारेण, प्रत्यक्षतः, प्रत्यक्षेण, वाच्यतः.
SEEMLINESS, *s.* (Comeliness) सुदृश्यता, सुरूपता.—(Propriety)
योग्यता -न्तं, युक्तता, उपयुक्तता, औचित्यं. See FITNESS.
SEEMLY, *a.* युक्तः -क्ता -क्तं, योग्यः -ग्या -ग्यं, उपयुक्तः &c., उचितः -ता
-तं, यथोचितः &c., उपपन्नः -न्ना -न्तं, समन्वितः -सा -सं, सङ्गतः -ता -तं.
SEEN, *p. p.* दृष्टः -ष्टा -ष्टं, ईक्षितः -ता -तं, प्रेक्षितः &c., आलोक्षितः &c.,
अवलोकितः &c., आलोक्षितः &c., लोकितः &c., आलक्षितः -ता -तं,
लक्षितः &c.; 'seen and unseen,' दृष्टादृष्टः -ष्टा -ष्टं; 'not seen
or heard before,' अदृष्टाद्युतपूर्वः -ष्टा -ष्टं; 'is seen,' दृश्यते,
लक्ष्यते; 'to be seen, visible,' दृश्यः -इया -इयं, दर्शनीयः -या -यं,
प्रेक्षणीयः &c., प्रेक्ष्यः &c., वीक्ष्यः &c., लक्ष्यः &c.; 'having seen,'
दृष्ट्वा, प्रेक्ष्य, वीक्ष्य.

SEER, *s.* (One who sees) दृष्टा *m.* (१), दशी *m.* (२), बक्षुष्मान् *m.* (३); 'far-seer,' दूरदशी *m.*—(Prophet) भाविदशी *m.*, भाविदर्शकः, भाविष्यदशी *m.*, सिद्धः, सिद्धपुरुषः, सीमिषिकः, *see* SAGE.

SEE-SAW, *s.* उन्नतानतं, निक्षोन्नतं, उन्नावचं, पातोत्पातं, आन्दोलनं, इतस्ततो विचलनं or चलनं, गतागतं, प्रतिगतागतं.

TO SEETH, *v. a.* कृष्ण (c. 1. कृषित-यितुं), चुञ्जीये or स्यात्वां पृष्.

SEETHED, *p. p.* कृषितः -ता -तं, स्यालीपक्कः -क्का -क्कं, चुञ्जीपक्कः &c.

SEETHER, *s.* चुञ्जीयं, चुञ्जीयं, पिष्टपचनं, स्याली, पिटरः -रं, उखा.

SEGMENT, *s.* छेदः, परिच्छेदः, विच्छेदः, खण्डः—(Of a circle) वृत्तखण्डः -खण्डं, वृत्तखण्डः, खण्डखण्डः, धनुष्यं.

SEGREGARIOUS, *a.* एकचारः -रा -रं, एकचारो -रिणी -रि (३), विविक्त-चारी &c.

TO SEGREGATE, *v. a.* विभुञ्ज, विविष्ट in CAUS. *See* TO SEPARATE, *v. a.*

SEGREGATION, *s.* विभोगः, विभेपः, पृथक्करणं. *See* SEPARATION.

SEIGNIOR, *s.* स्वामी *m.* (३), प्रभुः *m.*, पतिः *m.* *See* LORD.

SEIZABLE, *a.* हाव्यः -व्यो -व्यं, हरणीयः -या -यं, अपहाव्यः &c., ग्रास्यः -खा -खं, ग्रहणीयः &c., धाव्यः &c., धरणीयः &c.

TO SEIZE, *v. a.* (Take by force) दृ (c. 1. हरति, हर्षुं), अपहृत्, बलेन दृ, बलात्कारेण ग्रहं (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or अभिग्रहं or परिग्रहं or प्रतिग्रहं or धृ (c. 1. धरति, धर्षुं) or कल् (c. 10. कालयति-यितुं), प्रकल्, हरणं कृ.—(Grasp, clutch) ग्रहं, संग्रहं, परिग्रहं, उपसंग्रहं, धृ, यस् (c. 1. यस्ते-मितुं), परामृश (c. 6. मृशति-मृष्टुं), संदृ, आकल् (-कलयति-यितुं), संयाहं कृ.—(Attack suddenly, take hold of, as a fever, &c.) आक्रमं (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), आविश (c. 6. -विशति-वेष्टुं), आक्रमणं कृ, यस्, यस्तः -स्ता -स्तं भृ.—(Try to seize) ग्रहं in des. (निघृशति -ते -शितुं), दृ in des. (निहीयति -यितुं).

SEIZED, *v. p.* (Taken by force) दृतः -ता -तं, अपहृतः &c., बलेन दृतः &c., बलात्कारेण दृतः &c. or प्रहृतः &c. or गृहीतः -ता -तं or धृतः &c. or प्राप्तः -ता -तं, सम्प्राप्तः &c.—(Grasped, clutched) गृहीतः -ता -तं, संगृहीतः &c., धृतः &c., यस्तः -स्ता -स्तं, आकलितः &c.—(Attacked suddenly) आक्रान्तः -न्ता -न्तं, आविष्टः -ष्टा -ष्टं, यस्तः &c.; 'by fever,' ज्वरयस्तः &c.

SEIZER, *s.* हर्ता *m.* (३), हारी *m.* (३), हारकः, हरः, धर्ता *m.*, ग्राही *m.*, ग्राहकः, ग्रहीता *m.* (३), अपहर्ता *m.*

SEIZURE, *s.* (Taking by force) हरणं, अपहरणं, हारः, अपहारः, बलात्कारेण हरणं or ग्रहणं or ग्रहः or अभिग्रहः -हणं or प्रतिग्रहः -हणं or धरणं.—(Laying hold) ग्रहणं, ग्रहः, संयाहः, संग्रहणं, परिग्रहणं, धरणं, धृतिः *f.*, यमनं, आकलनं.—(Sudden attack, as of a disease) आक्रमणं, आवेशः, अच्यतारः, अच्यतरणं, लंघनं; 'first seizure,' पृष्ठावतरः.

SELDOM, *adv.* विरलं, वैरल्येन, क्वचित्, कदाचित्, कर्हिचित्, दूर in comp.; 'seldom to be found,' दुर्लभः -भा -भं, दुष्प्रापः &c.; 'seldom to be seen,' दुर्दृश्यः -उषा -उषं, दुर्लक्ष्यः -लक्षा -लक्षं.

TO SELECT, *v. a.* उद् (c. 1. उद्धरति, उद्धर्षुं, rt. दृ), उद्ग्रहं (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), वृ (c. 5. वृणोति -गुते, c. 10. वरयति -यितुं, c. 1. वरति -रितुं -रीतुं), चावृ, प्रवृ, वावृत् (c. 4. वावृत्तये), वृत्, परिगृष्णं (c. 10. -गृष्णयति -यितुं), परिगृह्णं कृ, उद्धरणं कृ, उद्धारं कृ. *See* TO CHOOSE.

SELECT, *a.* उद्ग्रहः -रा -रं, उद्ग्रहः -ना -नं, विशिष्टः &c., *see* CHOICE.

SELECTED, *p. p.* उद्ग्रतः -ता -तं, वृत्तः -ता -तं, वृषः -क्ता -क्तं, वावृत्तः &c., परिगृहितः -ता -तं, गृहीतः &c., उद्ग्रहीतः &c., मनोनीतः &c.

SELECTION, *s.* (Act of choosing) उद्ग्रहणं, उद्धारः, उद्ग्रह्यं, ग्रहणं,

वरणं, वृत्तिः *f.*, वरः—(Thing selected) उद्ग्रतः—(Number of things selected) संग्रहः, संहिता, सारः; 'selection of parallel passages,' चूणिः *m.*

SELF, *a.* or *pron.* (As united to a pronoun, &c. reciprocally, or in composition with an adverb or noun) आत्मा *m.* (३), आत्म in comp.; 'I will kill myself,' आत्मानं हनिष्यामि; 'blame thyself,' आत्मानं निन्द; 'he shows himself,' आत्मानं दर्शयति; 'for one's self,' आत्मार्षं; 'like one's self,' आत्मवत्; 'comparison with one's self,' आत्मोपम्य.—(As united to a pronoun, &c. emphatically) स्वयं, स्वतस्; 'I myself will decide,' स्वयं निष्पन्नं करिष्यामि. The pronoun स्वः is sometimes joined with the personal pronouns emphatically; as, 'I myself,' सो -हं.—(As the first member of a compound word) आत्म or स्व or स्वयं or स्वतः prefixed; 'self done,' आत्मकृतः -ता -तं, स्वयंकृतः &c.; 'self-given,' स्वयन्दत्तः -न्ता -न्तं, आत्मदत्तः &c.; 'self-sufficient,' स्वस्यः -स्या -स्यं; 'self-actuating,' स्वयंवहः -हा -हं.—(Of one's self, of one's own accord) स्वयं, स्वतस्; 'decayed of itself,' स्वयंशीर्षः -शी -शी.

SELF-ABASEMENT, *s.* आत्मपक्षयः, अहङ्कारत्यागः, स्वाभिमानत्यागः.

SELF-ABHORRENCE, *s.* आत्मद्वेषः, आत्मगर्हा -ईणं, आत्मबीभत्सः.

SELF-ABUSE, *s.* आत्मनिन्दा, आत्मगर्हा, आत्मक्रोशः, आत्मकुत्सा.

SELF-ACCOMPLISHED, *a.* आत्मसिद्धः -द्धा -द्धं, स्वतःसिद्धः &c., स्वयंसिद्धः &c.

SELF-ACQUIRED, *a.* आत्मोपाजितः -ता -तं, स्वोपाजितः &c., आत्माजितः &c.

SELF-ADVANTAGE, *s.* आत्महितं, स्वहितं, आत्मोदयः, आत्मलाभः, स्वलाभः.

आत्मसिद्धिः *f.*, आत्मवृद्धिः *f.*, आत्मविवृद्धिः, स्वार्थः.

SELF-AFFAIRS, *s. pl.* आत्मकार्यं, स्वकार्यं, आत्मकर्म *n.* (३), स्वकर्म *n.*

SELF-AGGRANDIZEMENT, *s.* आत्मविवृद्धिः *f.*, आत्मवृद्धिः *f.*, स्ववृद्धिः *f.*

स्वमहत्त्ववृद्धिः *f.*, आत्मपदवृद्धिः *f.*, स्वपदवृद्धिः *f.*, आत्मोदयः.

SELF-APPLAUSE, *s.* आत्मप्रशंसा, आत्मप्राप्ता, आत्मस्तुतिः *f.*

SELF-BEGUILLED, *a.* आत्मवञ्चितः -ता -तं, आत्ममोहितः &c., स्वमोहितः &c.

SELF-BORN, SELF-BEGOTTEN, *a.* आत्मभूतः -ता -तं, स्वतः -जा -जं,

आत्मजः &c., आत्मजातः -ता -तं, स्वजातः &c., आत्मजनितः &c.,

आत्मोत्पन्नः &c., स्वोत्पन्नः &c.

SELF-COMMAND, *s.* आत्मसंयमः, आत्मयमनं, अनन्यमनं, प्रतिसन्धानं, दान्तः *f.*, दमः, दमयः. *See* SELF-CONTROL.

SELF-CONCET, *s.* अहङ्कारः, अहम्मतिः *f.*, अहम्मानं, आत्माभिमानं, स्वाभिमानं, ममता, अहमहमिका, अभिमानं, अनहोसः.

SELF-CONCEITED, *a.* अहङ्कारी -रिणी -रि (३), अहम्मानो -निनी &c., आत्माभिमानो &c., स्वाभिमानो &c., माहङ्कारः -रा -रं, साभिमानः -ना -नं, साभिमानः &c., अभिमानो &c., ममतायुक्तः -क्ता -क्तं. *See* CONCEITED.

SELF-CONFIDENCE, *s.* आत्मनिष्ठा, आत्मविश्वासः, स्वमतनिष्ठा, स्वबुद्धिनिष्ठा.

SELF-CONFIDENT, *a.* आत्मनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, स्वमतनिष्ठः &c., स्वबुद्धिनिष्ठः &c.

SELF-CONTROL, *s.* आत्मसंयमः, आत्मनिग्रहः, आत्मनियमः, आत्मयमनं,

आत्मवशः, अनन्यमनः -मनं, अनन्यसंयमः, संयमः.

SELF-CONVICTED, *a.* स्वनिर्णीतापराधः -धा -धं, स्वनिश्चितदोषः -धा -धं.

SELF-CREATED, *a.* स्वयंकृतः -ता -तं, आत्मकृतः &c., स्वजनितः -ता -तं.

SELF-DECEIT, SELF-DECEPTION, *s.* आत्मवञ्चना, आत्मछलं, आत्मप्रतारणा.

SELF-DECEIVED, *a.* आत्मवञ्चितः -ता -तं, स्ववञ्चितः &c., स्वप्रतारितः -ता -तं.

SELF-DECEIVING, *a.* आत्मवञ्चकः -क्ता -क्तं, आत्मप्रतारकः &c., स्वप्रतारकः &c.

SELF-DEDICATION, *s.* आत्मनिवेदनं, आत्मसमर्पणं, स्वदेहिनिर्भोगः.

SELF-DEFENCE, *s.* आत्मरक्षणं, आत्मरक्षा, आत्मरक्षणं, स्वरक्षणं, स्वचाणं. आत्मपरिचाणं, परिचाणं; 'in self-defence,' आत्मरक्षायै.

SELF-DELUSION, *s.* आत्मवचनं - ना, आत्ममोहः - हनं, आत्मप्रतारणा.

SELF-DENIAL, *s.* आत्मपरित्यागः, आत्मसंयमः, आत्मनिरोधः, संयमः.

SELF-DENYING, *a.* आत्मपरित्यागी - गिनी - गि (न्), आत्मनियामकः - का - कं, आत्मसंयमी &c., आत्मनिरोधी &c., आत्मत्यागी &c.

SELF-DEPENDENCE, *s.* आत्मनिष्ठा, आत्माश्रयः, स्वतन्त्रता, स्वातन्त्र्यं, आत्मतन्त्रता, आत्मसंश्रयः, आत्माधीनता, आत्माधारः.

SELF-DEPENDENT, *a.* आत्मनिष्ठः - ष्टा - ष्टं, आत्माश्रयी - यिणी - यि (न्), आत्माश्रयः - या - यं, आत्माश्रितः - ता - तं, आत्मसंश्रितः &c., स्वतन्त्रः - न्ता - न्तं, आत्मतन्त्रः &c.

SELF-DESTRUCTION, *s.* आत्मनाशः, आत्मघातः, आत्महननं, आत्महत्या, आत्मव्यापादनं, स्वनाशः, स्वघातः.

SELF-DEvised, *a.* आत्मकल्पितः - ता - तं, आत्मघटितः &c., स्वयोजितः - ता - तं.

SELF-DEVOTION, *s.* आत्मसमर्पणं, आत्मार्पणं, स्वदेहविनियोगः.

SELF-DISPARAGEMENT, *s.* निवेदः, निविद्यता, आत्मावमानं, आत्मावज्ञा - ज्ञानं.

SELF-EDUCATED, *a.* आत्मशिक्षितः - ता - तं, स्वशिक्षितः &c., आत्माध्यापितः &c.

SELF-ENJOYMENT, *s.* आत्मसुखं, आत्मसौख्यं, आत्मसन्तोषः, अनन्तःसुखं.

SELF-ESTEEM, *s.* अहम्मानं, अहम्मतिः *f.*, आत्ममानं, आत्मसम्मानं, अहङ्कारः.

SELF-EVIDENT, *a.* स्वतःप्रमाणः - शा - शं, स्वतःस्पष्टः - ष्टा - ष्टं, स्वतःसिद्धः - द्वा - दं, स्वतःप्रकाशः - शा - शं, स्वतःप्रत्यक्षः - द्वा - दं, प्रत्यक्षः &c.

SELF-EXAMINATION, *s.* आत्मपरीक्षा - क्षणं, आत्मविचारः - रणं - या, आत्म-पृच्छा - च्छनं, आत्मनिश्चया, आत्मविभाजनं.

SELF-EXISTENCE, *s.* स्वयम्भवः, स्वयम्भावः, स्वयंवृत्तिः *f.*, स्वत्वं.

SELF-EXISTENT, *a.* स्वयम्भूः - भूः - भु, आत्मभूः - भूः - भु, आत्महेतुः - तुः - तु, आत्ममूलः - ला - लं, स्वतःसिद्धः - द्वा - दं, अकुचिमः - मा - मं.

SELF-GAINED, SELF-GOTTEN, *a.* आत्मोपार्जितः - ता - तं, स्वोपार्जितः &c., आत्माजितः &c., स्वहस्ताजितः &c., स्वभुजोपार्जितः &c., स्वसम्पादितः &c.

SELF-GOVERNMENT, *s.* आत्मशासनं, आत्मशास्त्रः *f.*, स्वशासनं, आत्मनियमनं.

SELF-IGNORANCE, *s.* आत्माज्ञानं, आत्माबोधः, आत्माज्ञता, स्वाज्ञानं.

SELF-IMMOLATION, *s.* आत्मघातः, आत्महननं, आत्मोत्सर्गः; 'of a widow after her husband,' अनुगमनं, अग्निप्रवेशः.

SELF-INTEREST, *s.* आत्महितं, स्वहितं, स्वार्थः, *see* SELF-ADVANTAGE.

SELF-INTERESTED, *a.* स्वार्थबुद्धिः - द्धिः - द्धि, स्वार्थी - धिनी - धि (न्), स्वार्थी &c., स्वार्थनिष्ठः - ष्टा - ष्टं, स्वार्थपरः - रा - रं. *See* under INTERESTED.

SELF-INVITED, *a.* आत्माहूतः - ता - तं, आत्मनिमन्त्रितः &c., स्वाहूतः &c.

SELF-KNOWING, *a.* आत्मज्ञः - ज्ञा - ज्ञं, आत्मज्ञानी - निनी - नि (न्), आत्म-तत्त्वज्ञः &c.

SELF-KNOWLEDGE, *s.* आत्मज्ञानं, आत्मविद्या, आत्मबोधः, आत्मबुद्धिः *f.*, आत्मवेदनं, आत्मदर्शनं, आत्मतत्त्वज्ञानं, आत्मानुभवः.

SELF-LOVE, *s.* आत्मानुत्साहः, कामात्मता, आत्मकामः, आत्मस्नेहः, ममता, अहम्मानं, अहम्मतिः *f.*, आत्ममानं, आत्मसम्मानं.

SELF-MOVED, *a.* स्वचलितः - ता - तं, आत्मचलितः &c., स्वयंचरः - हा - हं, स्वचोदितः - ता - तं, आत्मचोदितः &c., अनन्यचोदितः &c., स्वैरी - रिणी - रि (न्).

SELF-MURDER, *s.* आत्मघातः, आत्महत्या, आत्मवधः. *See* SUICIDE.

SELF-MURDERER, *s.* आत्मघातकः, आत्मघाती *m.*, आत्महा *m.*, *See* SUICIDE.

SELF-OPINIONATED, *a.* स्वमताग्रही &c., स्वमताभिमानो &c. *See* OPINATED.

SELF-POSSESSED, *a.* आत्मवान् - वती - वत् (त्), धृतात्मा - त्मा - त्म (न्), स्थिरात्मा &c., स्वस्वः - स्वा - स्वं, स्वस्वचित्तः - ज्ञा - ज्ञं, आत्मस्वः &c.,

आत्मनिष्ठः - ष्टा - ष्टं, सस्वशाली - लीनी - लि (न्), अव्ययः - या - यं, अव्य-
ग्रचित्तः - ज्ञा - ज्ञं. *See* COLLECTED.

SELF-POSSESSION, *s.* आत्मनिष्ठा, स्वस्थता, स्थितिः, स्वास्थ्यं, चित्तस्वास्थ्यं,
धृतिः *f.*, धृतात्मता, स्थिरात्मता, सत्त्वं, चित्तसत्त्वं, अव्ययता. *See* PRE-
SENCE OF MIND.

SELF-PRaise, *s.* आत्मप्रशंसा, आत्मस्तुतिः *f.*, आत्मश्लाघा.

SELF-PRESERVATION, *s.* आत्मरक्षा - क्षणं, आत्मचाणं, आत्मपरिचाणं, स्वचाणं.

SELF-PRESERVING, *a.* आत्मरक्षकः - का - कं, स्वचः - चा - चं, आत्मचः - चा - चं.

SELF-PRODUCED, *a.* आत्मोद्भवः - वा - वं, आत्मसम्भवः &c., आत्मभूतः - ता - तं.

SELF-RELIANCE, *s.* आत्मनिष्ठा, आत्माश्रयः, आत्मविश्वासः, स्वमतिनिष्ठा.

SELF-RESPECT, *s.* आत्ममानं - निता, आत्मसम्मानं, अहम्मानं.

SELF-RESTRAINED, *a.* आत्मसंयतः - ता - तं, आत्मनियन्त्रितः &c., आत्मनि-
यन्त्रितः &c.

SELF-RESTRAINT, *s.* आत्मसंयमः, आत्मनिग्रहः, आत्मयमनं, आत्मनियमनं,
आत्मनिरोधः, अनन्ययमनं, आत्मवशः, यमः, संयमः, यतिः *f.*, नियतिः *f.*,
दमः, दानिः *f.*

SELF-RIGHTEOUS, *a.* साधुमन्यः - न्या - न्यं, धर्माभिमानो - निनी - नि (न्).

SELF-RIGHTEOUSNESS, *s.* साधुमन्यता, धर्माभिमानं, मिथ्याधर्मत्वं.

SELF-SAME, *a.* समसमानः - ना - नं, अनन्यः &c. *See* SAME, IDENTICAL.

SELF-SATISFIED, *a.* आत्मसन्तुष्टः - ष्टा - ष्टं, आत्मतुष्टः &c., स्वसन्तुष्टः &c.,
स्वलाभपूर्वः - र्वा - र्वां, निजलाभपूर्वः &c., कृतकृत्यः - त्या - तं, कृतार्थः - र्था - र्थं.

SELF-SUFFICIENCY, *s.* स्वस्थता, स्वास्थ्यं, आत्मनिष्ठा, स्वाभिमानं, स्वनिष्ठता.

SELF-SUFFICIENT, *a.* स्वस्थः - स्वा - स्वं, स्वनिष्ठः - ष्टा - ष्टं, स्वाभिमानो
- निनी &c.

SELF-TORMENT, *s.* आत्मद्रोहः, आत्मविडम्बना, आत्मसनापः, आत्मवैशंसं.

SELF-TORMENTING, SELF-TORMENTOR, *a.* or *s.* आत्मद्रोही - हिणी - हि
(न्), आत्मविडम्बनाकारी - रिणी &c., आत्मविडम्बनाकर्त्ता - र्त्ता - र्त्तं (र्त्त),
आत्मसनापकः - का - कं.

SELF-WILL, *s.* स्वच्छा, स्वैरिता, स्वैरता, स्वाच्छन्धं, स्वच्छन्दता, स्वातन्त्र्यं.

SELF-WILLED, *a.* स्वैरी - रिणी - रि (न्), स्वैरः - री - रं, स्वच्छन्दः - न्दा - न्तं,
स्वच्छाचारी - रिणी &c., कामचारी &c., कामचारः - री - रं, स्वैरगतिः
- तिः - ति, स्वहचिः - चिः - चि, स्वतन्त्रः - न्ता - न्तं, यथेष्टचारी &c.

SELFISH, *a.* स्वार्थपरः - रा - रं, स्वार्थदृष्टिः - द्धिः - द्धि, स्वार्थबुद्धिः - द्धिः - द्धि,
स्वार्थनिष्ठः - ष्टा - ष्टं, स्वार्थपरायणः - या - यं, स्वार्थलिप्सुः - सुः - सु, स्वार्थी
धिनी - धि (न्), स्वार्थी &c., स्वहितैषी - पिणी &c., स्वहितपरः - रा
- रं, स्वहितपरायणः - या - यं, स्वहितदृष्टिः - द्धिः - द्धि, स्वार्थलोभी &c.,
स्वलाभपरः - रा - रं, स्वलाभपरायणः - या - यं, स्वलाभनिष्ठः - ष्टा - ष्टं,
स्वलाभदृष्टिः &c., स्वार्थबुद्धिः &c., आत्मबुद्धिः &c., ममतायुक्तः - क्ता - कं,
मामकः - को - कं, आत्मग्राही - हणी &c., आत्मस्मरिः - रिः - रि, अहं-
क्रियावान् - वती - वत् (त्), केवली - ला - लं.

SELFISHLY, *adv.* स्वार्थबुद्ध्या, स्वार्थलिप्सया, स्वहितैषया, स्वार्थपरत्वात्,
स्वहितपरत्वात्, स्वार्थतः, स्वार्थतः.

SELFISHNESS, *s.* स्वार्थदृष्टिः *f.*, स्वार्थपराता, स्वार्थनिष्ठा, स्वार्थलिप्सा, स्वलो-
भनिष्ठा, स्वार्थबुद्धिः *f.*, स्वहितनिष्ठा, स्वहितपरता, ममता - त्वं, अहंक्रिया.
To SELL, *v. a.* विक्री (c. 9. - क्रोषाति - शीते - क्रैते), विक्रयं कृ, विक्रयणं
कृ, विक्रीयन् कृ, पण (c. 1. पणते - णितुं, पणायति, c. 10. पणयति - यितुं).
To SEL, *v. n.* (Be sold) विक्री in pass. (-क्रोयते); 'it sells at a
low price,' अल्पमूल्येन विक्रीयते.

SELLER, *s.* विक्रेता *m.* (न्), विक्रयी *m.* (न्), विक्रयिकः, विक्रयकारो *m.*
(न्), विक्रयकर्त्ता *m.* (र्त्त), पणयिता *m.*; 'buyer and seller,' क्रय-
विक्रयिकः.

SELLING, *s.* विक्रयः, विक्रयणं, विक्रीयनं, पयनं.

SELVAGE, SELVEDGE, *s.* परप्रानः, परप्रानः, वस्त्रः *m.*, तटी, दृशा.

SEMBLANCE, *s.* (Likeness) आभासः-सत्ता-सत्वं, सादृश्यं, सदृशता, औपम्यं, उपमा, प्रतिमा, प्रतिमानं, आभा.—(Form, appearance) आकारः, रूपं, मूर्तिः *f.*, विग्रहः.

SEMIN, *s.* शुक्रं, रेतस् *n.*, धातुः *m.*, तेजस् *n.*, बीजं, बीज्यं. इन्द्रियं, रेतनं, रेतं, धातुराजकः, हीलं, आनन्दप्रभवः.

SEMI. This prefix may usually be expressed by अर्धे, see HALF.

SEMI-BREVE, *s.* (In music) दीर्घस्वरः.

SEMICIRCLE, *s.* अर्धमण्डलं, अर्धवृत्तं, वृत्तार्धं, मण्डलार्धं, अर्धचन्द्रः, चन्द्रार्धं; 'used as an hieroglyphick,' नादः.

SEMICIRCULAR, *a.* अर्धमण्डलाकारः-रा-रं, अर्धवृत्ताकारः &c., अर्धवृत्ताकृतिः-ति-ति, अर्धचन्द्राकारः-रा-रं, अर्धचन्द्राकृतिः-ति-ति.

SEMI-DIAMETER, *s.* अर्धव्यासः, व्यासार्धं, अर्धविक्षम्भः.

SEMI-LUNAR, *a.* अर्धचन्द्राकारः-रा-रं, अर्धचन्द्राकृतिः-ति-ति.

SEMI-METAL, *s.* उपधातुः *m.*, अर्धधातुः *m.*

SEMINAL, *a.* वैश्विकः-की-कं, बीज्यः-ज्या-ज्यं, बीजसम्बन्धी-न्विनी-न्वि (न्), बीजविषयकः-का-कं; 'seminal fluid,' रेतस् *n.*, शुक्रं, see SEMEN; 'seminal effusion,' रेतःपातः, सेकः.

SEMINARY, *s.* (Ground where seed is sown) बीजारोपस्थलं-ली, बीजारोहस्थलं.—(Place of education) शिक्षास्थानं, शिक्षालयः, विद्याभ्यासस्थानं.

SEMITONE, *s.* (In music) श्वरांशः, मूर्च्छनं-ना.

SEMIVOWEL, *s.* अन्तस्थः, अर्धस्वरः, अर्धव्यञ्जनं.

SEMPITERNAL, *a.* निर्यः-त्या-त्यं, निर्यस्यायी-यिनी-यि (न्). See ETERNAL.

SEMPRESS, *s.* सृषिका, सृषीशिल्पोपजीविनी, सृषिकम्पौपजीविनी.

SENATE, *s.* वृद्धसभा, राजमन्त्रिसभा, वृद्धसंघः, वृद्धसदस् *n.*, राजनामासभा, ज्येष्ठसभा, शिष्टसभा, महासभा, प्रधानसभा, महासमाजः.

SENATE-HOUSE, *s.* महासभास्थानं, प्रधानसभास्थानं, वृद्धसभास्थानं.

SENATOR, *s.* वृद्धसभासदस् *m.*, प्रधानसभासदस्, महासभापत्यरः.

SENATORIAL, *a.* वृद्धसभासम्बन्धी-न्विनी-न्वि (न्), महासभासम्बन्धी &c.

TO SEND, *v. a.* प्रे (c. 10. प्रेरयति-यितुं, rt. ईर, प्रेष् (c. 10. प्रेषयति-यितुं, rt. ईर), सम्प्रेष्, अनुप्रेष्, परिप्रेष्, ग्रहि (c. 5. ग्रहयति-हेतुं), प्राप् in caus. (प्रापयति-यितुं, rt. आप्) संचर् (c. 10. चारयति-यितुं), नृद् (c. 6. नृदति, नोर्), प्रतिपद् (c. 10. पादयति-यितुं), प्रयुष् (c. 10. योजयति-यितुं) all with 2. acc.; as, 'he sent them to the city,' तान् नगरं प्रेरयामास; 'I will send a letter to the king,' लेखं राज्ञे हस्तं प्रापयिष्यामि; or with acc. and dat., as, 'he sent a weapon to the king,' अस्त्रं राज्ञे ग्रहयिष्यति.—(Send away, despatch) प्रत्या in caus. (स्थापयति-यितुं), अपमु in caus. (सारयति-यितुं), प्रया in caus. (यापयति-यितुं), विसृज्, प्रयुद्, अपास् सम्प्रेष्, see DISMISS.—(Send before or in advance) अग्रे प्रत्या in caus. or प्रया in caus., पुरस्कृ.—(Send for, summon, request or cause to be brought) आह्वे (c. 1. अह्वयति-ह्वतुं), आनी in caus. (नाययति-यितुं), उपानी in caus., आगम् in caus., आह्व in caus.; 'he sent for them from the village,' तान् ग्रामाद् आनीययामास or आह्वयामान्.—(Send forth, emit, produce) विसृज्, निःसृ in caus., उदीर्, अनुदीर्, निरस्, उतिष्प, उत्पद् in caus.—(Cause to fall, as a missile, &c.) पत् in caus., क्षिप्, प्रक्षिप्.

SENDER, *s.* प्रेरकः, प्रेरयिता *m.* (न्), प्रेषकः, सम्प्रेषकः, प्रेषयिता *m.*, प्रेषयकृत्, प्रेषयकृत् *m.*, प्रयोजकः.

SENDING, *s.* प्रेरणं-या, प्रेषणं, प्रेषः, प्रस्थापनं, प्रयापणं, क्षेपणं.

SENILE, *a.* वृद्धतासम्बन्धी-न्विनी-न्वि (न्), वार्धक्यसम्बन्धी &c.

SENILITY, *s.* वृद्धता-त्वं, वार्धक्यं, वृद्धावस्था, वृद्धभावः. See OLD AGE.

SENIOR, *a.* ज्येष्ठः-हा-हं, वयोज्येष्ठः &c., कालज्येष्ठः &c., ज्ञायान्-यसी-यः (स्), अग्रजः-जा-जं, वरीयान् &c., वरिष्ठः &c., ज्येष्ठः &c., see ELDER; 'senior in office,' अधिकारज्येष्ठः-हा-हं.

SENIOR, *s.* (One who is older) ज्येष्ठः, वयोज्येष्ठः, see the last.—(Elderly person) गुरुजनः, वृद्धजनः, आर्यजनः.

SENIORITY, *s.* ज्येष्ठता-त्वं, ज्येष्ठ्यं, वयोज्येष्ठता, वयोज्येष्ठ्यं, कालज्येष्ठता, कालज्येष्ठ्यं, अधिकवयस्कता; 'in office,' अधिकारज्येष्ठता, अधिकारज्येष्ठ्यं; 'according to seniority,' अनुज्येष्ठं.

SENNIGHT, *s.* (Week) सप्ताहं, सप्तरात्रं, see WEEK.

SENSATION, *s.* (Feeling) वेदनं-ना, संवेदः, चेतना, चैतन्यं, चित् *f.*, इन्द्रियज्ञानं, इन्द्रियबोधः, इन्द्रियग्रहः-हण्यं.—(State of excited interest) लोकानुरागः, जनानुरागः.

SENSE, *s.* (Organ of perception or sense) इन्द्रियं, ज्ञानेन्द्रियं, ज्ञानसाधनं, इन्द्रियबुद्धिः *f.*, इन्द्रियज्ञानं, करणं, द्वयीकं, अक्षं, अक्ष्यान् *n.* (न्), विषयि *n.* (न्); 'the five senses or organs collectively,' पञ्चेन्द्रियं, इन्द्रियग्रामः, इन्द्रियवर्गः, इन्द्रियगणः, श्रोत्रादि *n.* These are the eye चक्षुस्, the ear श्रोत्रं, the nose घ्राणं, the tongue जिह्वा, the skin त्वक्, and are called ज्ञानेन्द्रियाणि to distinguish them from the five कर्मेन्द्रियाणि or organs of action; see ORGAN. To these ten an eleventh, the mind मनस्, is sometimes added. 'Subjugation or restraint of the senses,' इन्द्रियजयः, इन्द्रियदमनं, इन्द्रियनिग्रहः, इन्द्रिययमनं. इन्द्रियनियमनं; 'one who has subdued his senses,' जितेन्द्रियः-या-यं, यतेन्द्रियः &c., यती *m.* (न्); 'perceptible by the senses,' इन्द्रियग्राह्यः-द्या-द्यं, इन्द्रियगोचरः-रा-रं; 'by two senses,' द्वीन्द्रियग्राह्यः &c.; 'evident to the senses,' प्रत्यक्षः-द्या-द्यं, प्रत्यक्षसिद्धः-द्या-द्यं; 'deadness of the senses,' इन्द्रिय-स्त्रायः; 'pleasure of sense,' इन्द्रियसुखं, विषयसुखं; 'perversion of the senses,' इन्द्रियविक्षिप्तवृत्तिः *f.*; 'disorder of them,' इन्द्रियवैकल्यं; 'acuteness of them,' इन्द्रियपाठवः; 'wanting a sense,' विकलेन्द्रियः-या-यं, निरिन्द्रियः &c.—(Object of sense) विषयः, इन्द्रियविषयः, इन्द्रियार्थः, अर्थः, गोचरः. These are five, corresponding to the five senses or organs of perception, viz. 'form' रूपं, 'sound' शब्दः, 'odour' गन्धः, 'flavour' रसः, 'touch' स्पर्शः.—(Perception by the senses, sensation) वेदनं-ना, संवेदः-दनं, बोधः-धनं, इन्द्रियज्ञानं, इन्द्रियबोधः-धनं, इन्द्रियग्रहः-हण्यं, ग्रहणं, चेतना.—(Perception by the mind, &c.) बोधः, वेदनं, ज्ञानं, अनुबोधः, उपलब्धिः *f.*, ग्रहः-हण्यं, see PERCEPTION.—(Understanding) बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, धीः *f.*, मेधा, चित्.—(Consciousness) चैतन्यं, चेतना, वेदनं, ज्ञानं, संज्ञा; 'internal sense,' अन्तर्चैतन्यं, अन्तःसंज्ञा; 'sense of pleasure,' सुखवेदनं, सुखानुभवः, सुखबोधः; 'to recover one's senses,' संज्ञा or चैतन्यं लुप्तः; 'one who has done so,' लम्भसंज्ञः-ज्ञा-हं, लम्भचैतन्यः-त्या-त्यं, लम्भचेताः-ताः-तः (स्); 'to lose one's senses, be out of one's senses,' बुद्धिभ्रष्टः-ष्टा-हं भू, नष्टबुद्धिः-द्धिः-द्धि भू, हतबुद्धिः-द्धिः-द्धि भू, नष्टज्ञानः-ज्ञा-नं भू, हतज्ञानः-ज्ञा-नं भू, नष्टेन्द्रियः-या

-यं भू.—(Opinion) मतं, मतिः *f.* बुद्धिः *f.*—(Meaning) अर्थः, अभिप्रायः, आकांक्षा, आशयः, उद्देशः, विधिस्थितं, विषयता, विषयः, सन्दर्भः; 'sense of words,' शब्दानुशासनं, पदार्थः, भावार्थः, शक्तिः *f.*, विग्रहः; 'second sense,' अर्थान्तरं; 'tenor of the sense,' अर्थानुसन्धानं; 'according to the sense,' अर्थतः; 'apprehension of the literal sense,' शाब्दबोधः.—(Common sense) सामान्यबुद्धिः *f.*, साधारणबुद्धिः *f.*, साधारणधीः *f.*—(Good sense) सद्युक्तिः *f.*, सुसंघट्टं, सुसंघट्टवाक्यं, सुबुद्धिः *f.*, सुधीः *f.*, *see* INTELLIGENCE.

SENSELESS, *a.* (Wanting the faculty of perception) अचेतनः -ना -नं, चैतन्यहीनः -ना -नं, विषयग्रहणशक्तः -क्ता -क्तं, विषयग्रहणाद्यमः -मा -मं, इन्द्रियविषयग्राही -हिणी -हि (न्), इन्द्रियाधीनः &c.—(Without feeling or consciousness) अचेतनः -ना -नं, विचेतनः &c., चैतन्यहीनः -ना -नं, विसंज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, निःसंज्ञः &c., संज्ञाहीनः -ना -नं, नष्टचेतनः -ना -नं, गतचेतनः &c., गतचेताः -ताः -तः (म्), नष्टचेताः &c., नष्टचेष्टः -ष्टा -ष्टं, सुप्तः -प्ता -प्तं, सुप्रबुद्धिः -द्धिः -द्धिः.—(Foolish, said of persons) निर्बुद्धिः -द्धिः -द्धिः, निर्बोधः -धा -धं, अबुद्धिमान् -मती -मत् (न्), मतिहीनः -ना -नं, अयुधः -धा -धं, अविज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, मूढः -ढा -ढं, मृग्यः -ग्या -ग्यं, प्रमृग्यः &c.—(Unreasonable, said of things) अयुक्तः -क्ता -क्तं, अयुक्तिकः -का -कं, असमञ्जसः -सा -सं, अनुपपन्नः -न्ना -न्नं.—(Unmeaning) अनर्थकः -का -कं, निरर्थकः &c., असंघट्टः -ट्टा -ट्टं, अघट्टः &c.

SENSELESSLY, *adv.* अज्ञवत्, अविज्ञवत्, मूर्खवत्, अल्पबुद्ध्या, असंघट्टं.

SENSELESSNESS, *s.* निर्बुद्धित्वं, अज्ञता, अविज्ञता, बुद्धिहीनता, अयुक्तता.

SENSIBILITY, *s.* (Capability of receiving impressions) विषयग्रहणशक्तिः *f.*, विषयग्रहणक्षमता, इन्द्रियविषयग्रहणं, इन्द्रियार्थग्रहणं.—(Acuteness of sensation) शीघ्रग्राहकत्वं, सूक्ष्मग्राहकता, शीघ्रचैतन्यं, शीघ्रचेतनत्वं, सूक्ष्मचैतन्यं, चैतन्यसूक्ष्मता, चलेन्द्रियत्वं, सूक्ष्मेन्द्रियत्वं, *see* SENSITIVENESS.—(Sensation, feeling) चेतना, चैतन्यं, वेदनं -ना, संवेदः, बोधः, ज्ञानं, चित् *f.*, चिच्छक्तिः *f.*—(Consciousness) चैतन्यं, संज्ञा, संसंज्ञता.

SENSIBLE, *a.* (Capable of receiving impressions) विषयग्रहणशक्तः -क्ता -क्तं, विषयग्रहणक्षमः -मा -मं, विषयग्राही -हिणी -हि (न्), इन्द्रियार्थग्राही &c.—(Perceptible by the senses) इन्द्रियज्ञेयः -या -यं, इन्द्रियोपचरः -रा -रं, इन्द्रियसेवा -द्या -द्यं, इन्द्रियगम्यः -म्या -म्यं, इन्द्रियकः -की -कं, प्रत्यक्षः -क्षा -क्षं, *see* PERCEPTIBLE.—(Having perception of, conscious of) ग्राहकः -का -कं, ग्राही -हिणी &c., वेदनक्षमः -मा -मं, ग्रहणक्षमः -मा -मं, ग्रहणशक्तः -क्ता -क्तं, चेतनः -ना -नं, सचेतनः &c., चेतनावान् -वती -वत् (न्), प्रज्ञानन् -ननी -नन् (न्), चेत्यमानः -ना -नं.—(Possessing consciousness) सचेतनः -ना -नं, सचैतन्यः -न्या -न्यं, चैतन्यवान् &c., संज्ञावान् &c., संसंज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, लभ्यसंज्ञः &c., प्राप्संज्ञः &c., प्राप्सचैतन्यः &c., लभ्यचैतन्यः &c., आपन्नचेतनः -ना -नं, प्रतिपन्नचेतनः &c., प्राप्सबोधः -धा -धं, लभ्यबोधः &c., सज्ञानः -ना -नं, लभ्यज्ञानः &c.—(Having acute feeling) शीघ्रग्राहकः -का -कं, शीघ्रचेतनः -ना -नं, सहृदयः -या -यं, अविज्ञ or *ज्ञ* in comp.; as, 'sensible of kindness,' उपकाराभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, उपकारज्ञः &c. *see* SENSITIVE.—(Intelligent, having good sense, said of persons) बुद्धिमान् -मती -मत्, मतिमान् &c., धीमान् &c., मनस्वी -स्विनी &c., विषयक्षणा -णा -यं, प्राज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, प्रज्ञः &c., ज्ञानी &c., ज्ञानशाली &c., सुधीः -धीः -धि, सुमेधाः -धाः -धः (ष्), प्रज्ञानन् &c.; 'a sensible man,' सुधीः *m.*, बुद्धिमान्, बुधजनः; 'a sensible woman,' मनस्विनी,

प्रज्ञाननी.—(Reasonable, said of things) युक्तः -क्ता -क्तं, सुयुक्तः &c., समुक्तिकः -का -कं, उपपन्नः -न्ना -न्नं, सङ्गतः -ता -तं, समञ्जसः -सा -सं. SENSIBLY, *adv.* (Perceptibly) प्रत्यक्षतः.—(With good sense) सुबुद्ध्या, विषयक्षणावत्, प्राज्ञवत्, सुबुद्धिपूर्वं, विज्ञवत्.

SENSITIVE, *a.* (Capable of perceiving, having sense) चेतनः -ना -नं, चेतकः -का -की -कं, सचेतनः -ना -नं, चेतनावान् -वती -वत् (न्), इन्द्रियविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, ज्ञानेन्द्रियविशिष्टः &c., इन्द्रिययुक्तः -क्ता -क्तं, विषयग्रहणशक्तः -क्ता -क्तं, विषयग्रहणक्षमः -मा -मं, विषयग्राही -हिणी &c.—(Having quick or acute sensibility) शीघ्रग्राहकः -का -कं, शीघ्रचेतनः -ना -नं, शीघ्रचैतन्यवान् &c., सूक्ष्मचेतनः &c., सूक्ष्मग्राहकः -का -कं, सूक्ष्मचैतन्यवान् &c., चलेन्द्रियः -या -यं, सूक्ष्मेन्द्रियः &c., सेन्द्रियः &c., सहृदयः -या -यं, हृदयवान् -वती -वत् (न्), कोमलहृदयः &c., कर्णश्रोत्रः -श्रो -श्रं, स्पर्शः -क्षा -क्षी -क्षं.—(Of shame) लज्जावान् &c., लज्जालुः -लुः -लुः, *see* MODIST.—(Having taste) रसास्नादी &c.—(Pertaining to the senses) इन्द्रियसंघट्टी &c., इन्द्रियविषयकः -का -कं.

SENSITIVELY, *adv.* शीघ्रचेतनवत्, सूक्ष्मचैतन्येन, सूक्ष्मेन्द्रियत्वात्, चलेन्द्रियत्वात्.

SENSITIVENESS, *s.* इन्द्रियसूक्ष्मता, सूक्ष्मेन्द्रियत्वं, चैतन्यसूक्ष्मता, सूक्ष्मचैतन्यं, शीघ्रचेतनत्वं, शीघ्रचैतन्यं, शीघ्रग्राहकता, कर्णश्रोत्रता. *See* SENSIBILITY.

SENSITIVE-PLANT, *s.* स्पर्शलज्जा, लज्जालुः *m.*, लज्जाकारिका, लज्जाकारिका, महाभीता, गडगडकारी, गडगडाली, नमस्कारी, समञ्ज्ञा, खदिरौ, एलापरी, सुवहा, युक्तरसा, राक्षा.

SENSORIUM, *s.* चेतनाशयः, चेतनास्पदं, चैतन्यास्पदं, ज्ञानाशयः.

SENSUAL, *a.* (Devoted to the gratification of the senses) विषयासक्तः -क्ता -क्तं, विषयपरः -रा -रं, विषयपरायणः -खा -खं, विषयप्रवणः -खा -खं, विषयी -यिणी -यि (न्), वैषयिकः -की -कं, विषयसेवी -विनी &c., विषयोपसेवी &c., विषयरतः -ता -तं, विषयाधीनः -ना -नं, विषयवशः -शा -शं, विषयसुखसेवी &c., विषयसुखासक्तः &c., विषयोपभोगव्ययः -या -यं, शिष्टोदरपरायणः -खा -खं, वनितोपभोगतत्परः &c., सम्भोगी &c., भोगासक्तः &c., कामासक्तः &c., इन्द्रियसुखासक्तः &c., इन्द्रियसुखसेवी &c., इन्द्रियाधीनः -ना -नं, इन्द्रियवशः -शा -शं, देहभरः -री -रं, दुष्टभावः -वा -वं, विप्रदुष्टभावः &c.—(Pertaining to the senses) वैषयिकः -की -कं, विषयसंघट्टी &c., सेन्द्रियकः -की -कं.

SENSUALIST, *s.* विषयी *m.* (न्), विषयासक्तः, विषयसेवी *m.*, विषयायी *m.* (न्), भोगासक्तः, इन्द्रियाधीनः, केलिनागरः. *See* the last.

SENSUALITY, SENSUALNESS, *s.* विषयासक्तिः *f.*, विषयासक्तता, विषयसेवा, विषयोपसेवा, विषयसुखासक्तिः *f.*, इन्द्रियसुखासक्तिः *f.*, इन्द्रियाधीनता, विषयाधीनता, विषयवशता, विषयसङ्गः, विषयव्यासङ्गः, विषयपरता, शारीरिकसुखासक्तिः *f.*, शारीरिकसुखसेवा, शारीरिकविषयानुरागः, भोगासक्तिः *f.*, कामासक्तिः *f.*, वनितोपभोगः.

SENT, *p. p.* प्रेरितः -ता -तं, प्रेषितः -ता -तं, सम्प्रेषितः &c., अनुप्रेषितः &c., प्रहितः -ता -तं, ईरितः &c., गमितः &c., नुन्नः -न्ना -न्नं, नुन्नः -न्ना -न्नं.—(Sent away, despatched) प्रस्थापितः -ता -तं, प्रयापितः &c., सम्प्रेषितः &c., दूतः -ता -तं, प्रणुन्नः -न्ना -न्नं.—(Sent for) आहूतः -ता -तं, 'having sent for,' आनाय.

SENTENCE, *s.* (Judgment pronounced, judicial decision) निर्णयः, निर्णयः, दण्डनिर्णयः, दण्डकथनं, दण्डज्ञा, दण्डाभिधानं, दण्डनिर्णयः, दण्डकथनं, दण्डनिवेदनं, दण्डस्थापनं, आर्पणं, विचारः, तीरक्षः 'of death,' प्राणदण्डज्ञा, प्राणदण्डनिर्णयः, बधदण्डज्ञा.—(Determination, decision) निश्चयः, निश्चितं, निर्णयः, विचारः, संकल्पः. नि

अभिः *f.*, निर्धारणं.—(Opinion) मतं, मतिः *f.*, बुद्धिः *f.*, बोधः, संकल्पः, निवेदनं.—(Paragraph, period) वाक्यं, वचनं, उक्तं, ऋक्का, पदं, वाक्यसङ्घः, वाक्यपरिच्छेदः, वक्तव्यं; 'a complete sentence,' निरुहः; 'construction of sentences,' वाक्यरचना, वाक्ययोजना; 'rule of constructing sentences,' वाक्यपद्धतिः *f.*—(Maxim) सूत्रं.

To SENTENCE, *v. a.* निर्णयं कृ, दशनिर्णयं कृ, दशदाशं कृ, दशकथनं कृ, दशनिवेदनं कृ, दशभिधानं कृ, सपराधकथनपूर्वकं दशभिधानं कृ, दशं निर्णी (c. l. -ण्यति -णेतुं) or प्रणी; 'to death,' वधदशदाशं कृ.

SENTENCED, *p. p.* निर्णीतः -ता -तं, निर्णीतदशः -यस्य -यसं, प्रणीतः -ता -तं, प्रणीतदशः &c., निश्चितः -ता -तं, तोरितः &c., साधितः &c.

SENTENTIOUS, *a.* (Abounding with sentences or maxims) सूत्रमयः -यी -यं, सूत्रप्रायः -या -यं, वाक्यमयः -यी -यं.—(Using short sentences) सूत्रभाषी -पिणी -पि (न्), सूत्रप्रायभाषी &c.

SENTENTIALLY, *adv.* सूत्रसादृश्येन, सूत्रतम्, सूत्रवत्.

SENTENTIQUENESS, *s.* सूत्रभाषणं, सूत्रप्रायभाषणं, सूत्रसादृश्यं.

SENTIENT, *a.* चेतनः -ना -नं, सचेतनः -ना -नं, चेतनावान् -वती -वत् (न्), चैतन्यवान् &c., चैतन्ययुक्तः -क्ता -क्तं, चैतन्यविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, चेतकः -का -कं, चेतयमानः -ना -नं, चेतयः -या -यं, विषयग्रहणशक्तिः -का -कं, विषयग्रहणक्षमः -मा -मं, इन्द्रिययुक्तः -क्ता -क्तं, इन्द्रियवान् &c., इन्द्रियविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, इन्द्रियज्ञानविशिष्टः &c., सचेष्टः -ष्टा -ष्टं; 'a sentient being,' प्राणी *m.* (न्), चेतनः, प्राणभूत *m.*, शरीरी *m.*, देही *m.*, see LIVING, part.

SENTIMENT, *s.* (Thought, opinion, notion) मतं, मतिः *f.*, बुद्धिः *f.*, कल्पना, मनःकल्पना, बोधः, सङ्कल्पः.—(Sense contained in words) अर्थः, अभिप्रायः, see SENSE.—(Feeling, passion) भावः, रसः, रागः, पादवः, रुचिः *f.*, see PASSION. Eight sentiments or rasas are usually enumerated: 1. Love, शुक्रारः. 2. Mirth, हाम्यः -स्य. 3. Tenderness, करुणा or कारुण्यं. 4. Anger or rage, रौद्रः -द्रं or क्रोधः. 5. Heroism, वीरः -रं. 6. Terror, भयानकः -कं or भयं. 7. Disgust, बीभत्सः -त्स. 8. Surprise, अद्भुतः -तं or विस्मयः. Sometimes a ninth is added, 'tranquillity,' -ज्ञानः; or even a tenth, 'paternal tenderness,' वात्सल्यं.

SENTIMENTAL, *a.* (Abounding with sentiment or feeling) रसिकः -का -की -कं, रसमयः -यी -यं, सरसः -सा -सं, रसी -सिनी &c., रसवान् -वती &c., रसरूपः -पा -पं, रसालकः -का -कं, भाषिकः -का -कं, सरागः -गा -गं, रागवान् &c., रागान्वितः -ता -तं, शुक्रारी -रिणी &c., सरस्यान् &c.—(Affected) रसानुकारी &c., भावानुकारी &c., विलसः -सा -सं, सवैलसः -स्या -स्यं.

SENTIMENTALITY, *s.* रसानुकारिता, भावानुकारिता, वैलस्यं, रसिकत्वं.

SENTINEL, SENTRY, *s.* सेनारक्षः -रक्षकः, सैनिकः, रक्षकः, रक्षी *m.* (न्), उपरक्षकः, रक्षिता *m.* (न्), सैन्यः, उपरक्षणं, परिधिस्थः, सनोक्त्यः, सज्जनः. SENTRY-BOX, *s.* रक्षकगृहं, सैनिकगृहं, सैनिकागारः.

SEPARABLE, *a.* भेद्यः -द्या -द्यं, विभेद्यः -द्या -द्यं, वियोजनीयः -या -यं.

To SEPARATE, *v. a.* वियुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -युक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं), विसंयुज्, विप्रयुज्, विभिद् (c. 7. -भिनक्ति -भेक्तुं), भिद्, विशिष्ट् (c. 10. -श्रेययति -यितुं), विशिद् (c. 7. -छिनक्ति -छेत्तुं), विगम् in caus. (-गमयति -यितुं), पृथक्, विभज्, विविष्.

To SEPARATE, *v. n.* वियुज् in pass. (-युन्यते), वियुक्तः -क्ता -क्तं भू, विभिद् in pass. (-भिह्यते), भिद्, विभिन्नः -न्ना -न्नं भू, विशिष्ट् (c. 4. -छि-यति -छेत्तुं), विशिद् in pass., विगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), विभक्तः -क्ता -क्तं भू.

SEPARATE, *a.* (Distinct, disconnected) विभिन्नः -न्ना -न्नं, भिन्नः &c., व्यतिरिक्तः -क्ता -क्तं, पृथक्स्थितः -ता -तं, पृथक् indec., विप्रिक्तः -क्ता -क्तं, विसंयुक्तः &c., असङ्घः -ङ्गा -ङ्गं, असंयुष्टः -ष्टा -ष्टं, असंलग्नः -ग्ना -ग्नं, व्यस्तः -स्ता -स्तं, अव्यतिक्रोधिः -धी -धी, विगतः -ता -तं, विरलः -ला -लं, प्रविरलः &c., असाधारणः -णा -णी -णं, प्रगतः &c.

SEPARATED, *p. p.* वियुक्तः -क्ता -क्तं, वियोजितः -ता -तं, विसंयुक्तः -क्ता -क्तं, विप्रयुक्तः &c., पृथक्कृतः -ता -तं, विशिष्टः -ष्टा -ष्टं, विश्लेषितः -ता -तं, परिहृयः -न्ना -न्नं, विच्छिन्नः &c., विभिन्नः &c., भिन्नः &c., विगतः -ता -तं, विभक्तः -क्ता -क्तं, विप्रिक्तः &c., द्वैधीकृतः &c., व्यासक्तः &c., असंसक्तः &c., असंलग्नः -ग्ना -ग्नं, विसंलग्नः &c., विसङ्घः -ङ्गा -ङ्गं, सान्तरालः -ला -लं, व्यावृत्तः &c.; 'from a lover,' विधुरः -रा -रं, विरही -हिणी &c.

SEPARATELY, *adv.* पृथक्, विरलं, विभिन्नं, विभेदेन, विभागशः.

SEPARATENESS, *s.* पृथक्कं, पार्थक्यं, भिन्नता, विभिन्नता, पृथग्भावः.

SEPARATER, *s.* विभेदकः, विच्छेदकः, विभेदकारी *m.* (न्), पृथक्कारी *m.*

SEPARATION, *s.* (The act) वियोगः, विप्रयोगः, वियोजनं, विभेदः -दनं, वियोगः -पणं, प्रवियोगः, विच्छेदः -दनं, पृथक्करणं, द्वैधीकरणं, परिच्छेदः, भेदः -दनं, अवच्छेदः, विभागः, प्रविभागः, विगमः, विसंयोगः, व्यासङ्गः, असंयोजनं, असंयोगः, सन्नियुक्तिः *f.*—(The state) भिन्नता, विभिन्नता, विभेदः, भेदः, वियोगः, विप्रयोगः, पृथक्कं, पार्थक्यं, पृथग्भावः, विश्लेषः, विशिष्टता, विभक्तता, विभक्तभावः, विरहः, व्यतिरेकः, व्यावृत्तिः *f.*—(Of the sexes) द्वन्द्वभेदः, द्वन्द्वभिन्नं, स्त्रीपुरुषभेदः.—(Especially of lovers) विरहः, विश्लेषः, प्रवियोगः, विप्रयोगः, वियोगः, विप्रलम्भः, विधुरः, विधुरता, विगमः; 'anguish of separation,' विरहहृदयः, विरहानलः; 'a woman who suffers separation from her lover,' विरहिणी, विरहोत्कण्ठिता, उत्काण्ठिता.

SEPOV, *s.* सैन्यः, सैनिकः. See SOLDIER.

SEPTANGULAR, *a.* सप्तकोणः -णा -णं, सप्तास्रः -सा -सी -सं.

SEPTEMBER, *s.* भाद्रपदराश्वि, साश्विनपूर्वाश्वि, भाद्र, भाद्रपदः, प्रोष्ठपदः, नभस्यः, साश्विनः, साश्वयुजः, इयः.

SEPTENARY, *a.* सप्तसंख्यकः -का -कं, सप्तरूपः -पा -पं.

SEPTENARY, *s.* (Aggregate of seven) सप्तकं.

SEPTENNIAL, *a.* सप्तवर्षिकः -की -कं, सामवर्षिकः &c., सामाद्विकः &c.

SEPTIC, SEPTICAL, *a.* गलनकारी -रिणी -रि (न्), विगलनकारी &c., विलयनकारी &c., विगलनकृत् *m. f. n.*, विलयनकृत् *m. f. n.*

SEPTILATERAL, *a.* सप्तपार्श्वकः -का -कं, सप्तभुजः -जा -जं, सप्तबाहुः -हुः -हु

SEPTUAGENARIAN, *s.* सप्तविकः -का, सप्तविययस्कः -स्या -स्यं.

SEPTUM, *s.* (Of the scrotum) महाबीज्यं, शिष्टपः, see SCROTUM.

SEPTUPLE, *a.* सप्तगुणः -णा -णं, सप्तविधः -धा -धं, सप्तकः -का -कं.

SEPULCHRE, SEPULCHER, *s.* समाधिः *m.*, शमशानं, सन्धिः *m.*, शवस्थानं, शवमन्दिरं, प्रेतमन्दिरं, प्रेतस्थानं, प्रेतवासः, शववासः, मृतशरीरस्थानं, शवगर्भः, अवटः, एतुकं.

SEPULCHRAL, *a.* शमशानसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (न्), शमाशानिकः -की -कं, शमशान in comp., शमशानविषयकः -का -कं; 'sepulchral blossom,' पितृवनसुमनस *n.*

SEPULTURE, *s.* भूमिखननं, निखननं, खननं, भूमौ निखननं, शमशाने स्थापनं, see BURIAL.—(Rites of sepulture) प्रेतकर्म *n.* (न्), अन्त्येष्टिः *f.*, मृतसत्कर्म *m.*, अन्त्यकर्म *n.* See FUNERAL.

SEQUEL, *s.* (That which follows, succeeding part) उत्तरभागः, उत्तरः, शेषभागः, उत्तरार्द्धं, शेषः.—(Consequence) परिणामः, फलः, शेषः, अवयवः, see RESULT; 'in the sequel,' शेषे, अन्ते, अग्रे.

SEQUENCE, *s.* अनुवृत्तिः, समन्वयः, अनुक्रमः, आनुपूर्व्यं. See SUCCESSION.

अविनोदेन, अलाघवेन. — (In earnest) अपरिहासेन,

-यितुं) or साध् (c. 10. साधयति -यितुं). इत्थं सम्यद् or साध्. — (Be sufficient for) पर्याप्तः -मा -प्रं भ. उपयुक्तः -का -वं भ. उचितः -

-ते भू, पर्याप्ति कृ, निर्याहं कृ, कृष, उपकृष, —(Supply) उपस्था in caus. (स्थापयति -यितुं), उपकृष (c. 10. -कल्पयति -यितुं), परिकृष, —(Be in the place of) स्थान or स्थले or भूमौ वृत् or भू or उपयुक्तः का -कं भू or प्रयुक्तः का -कं भू, —(Use, manage) प्रयुज्, उपयुज्, विधा, —(Treat) आचर, विधा, —(Serve out, distribute) पृथक् पृथक् विभज् or दा or परिकृष, —(Serve up, place on the table) परिविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), पारेषिष् (c. 10. -वेषयति -यितुं), परिवेषणं कृ, परिवेशनं कृ, अत्रानि परिविष् or परिकृष or कृष or उपस्था in caus. or उपहृ; 'one who serves up,' परिवेषकः, उपहर्ता *m.* (वृत्).

To serve, c. n. (Be in servitude) सेवां कृ, दास्यं कृ, दास (nom. दासयति), सेवको भू, दासो भू, —(Perform duties) कर्म कृ or विधा, कार्यं कृ or अनुष्ठा, नियोगिकर्म कृ, —(Be of use, be sufficient for) उपयुक्तः का -कं भू, उचितः ता -तं or पर्याप्तः -प्रा तं भू, —(Accomplish the end) अर्थं सम्यक् in caus. or साध् in caus.

SERVED, p. p. (Attended upon, obeyed, worshipped) सेवितः -ता तं, उपासितः -ता -तं, गुण्यमितः &c., उपचरितः &c., चरिवस्थितः &c., चरिवभिः &c., आराधितः &c., —(Assisted) उपकृतः -ता -तं, —(Supplied) उपकृष, -प्रा -त्रं, —(Served up, prepared, presented, as food, &c.) परिविशितः -ता -तं, परिवेषितः &c., कल्पितः &c., परिकल्पितः &c., उपहृतः &c.

Service, s. (Attendance upon, waiting upon) सेवा -यनं, उपसेवा, नियेयनं, गुण्युपा, उपामनं -ना, उपचारः, उपचारकरणं, उपचारकर्म *n.* (न), उपचर्यो, परिचरणं, परिचर्यो, चरिव्रता, अनुगमनं, उपस्थानं, (State of service) दास्यं, दास्यत्वं, सेवा, सेवकदशा, प्रेष्यत्वं, भृत्यत्वं, कैङ्कर्यं; 'he lives in our service,' असम्बन्धेना जीवति, —(Waiting at table) परिवेषणं, परिवेशनं, —(Obedience or subjection to) आज्ञामेयनं, आज्ञानुर्गच्छः *f.*, आज्ञाकाम्यं, अनुवृत्तिः *f.*, अनुवर्जनं, वशता, गुण्युपा -पणं, अनुरोधः, भक्तिः *f.*, भजनं, उपामनं -ना, उपामा, आरापनं -ना; 'the service of princes,' नृपसंछर्यः; 'diligent in service,' गुण्युपावरः -रा रं, —(Benefit, advantage) उपकारः, उपकृतं, उपक्रिया, उपकृतिः *f.*, मुकृते, रिते, अर्थः, उपयोगः, —(Use) उपयोगः -गित्वं, प्रयोगः, प्रयोजनं, व्यवहारः, —(Employment, business) व्यापारः, कार्यं, कर्म *n.* (न), व्यवसायः, वृत्तिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, व्यवहारः, नियोगः; 'out of service,' निर्जीव्यारः -रा -रं, निर्वृत्तिः -त्रिः -त्रि; 'military service,' सैन्यकर्म *n.* (न), सैनिकवृत्तिः *f.*, —(Worship) पूजा, पूजोपचारः, उपचारः, उपचर्यो, भक्तिः *f.*; 'public worship,' साधारणपूजा; 'course of rites,' अनुष्ठानं, *see* RITE; 'conductor of a service,' अनुष्ठाना *m.* —(Set of dishes served up at once) यावन्नि भोजनपात्राणि युगपत् परिवेष्यन्ते, भोजनपात्रसमूहः, भोजनपात्राण्यः, भोजनपात्राण्यः.

SERVICEABLE, a. (Useful) उपयोगी -गिनी -गि (न), उपयुक्तः -क्ता -कं, उपकारकः -का -कं, उपकारी &c., उपकारकारी -रिणी &c., सोपकारः -रा -रं, प्रयोगी &c., प्रयोज्यः -ज्या -ज्यं, प्रयोज्यः &c., व्यवहार्यः -व्या -यं, —(Fit for duty) कार्यक्षमः -मा -मं, कर्मक्षमः &c., कर्मोपयुक्तः -क्ता -कं, अलक्ष्मीशः -गा -गं.

SERVICEABLENESS, s. उपयोगिता, उपयुक्तता, उपयोगः, सोपकारता -त्वं.

SERVICEABLY, adv. उपयुक्तं, उपयोगेन, सोपयोगे, सोपकारं.

SERVILE, a. (Pertaining to servants or slaves) दाससम्बन्धी -न्विनी -न्वि (न), दास्यसम्बन्धी &c., दास्यः -यो -यं, दास्यः -री -रं, सेवकः

-का -कं, सेवासम्बन्धी &c., शोद्रः -द्री -द्रं, अधमभूतकः -का -कं, नैर्दे-
शिकः -की -कं, दास्य in comp.; 'servile-work,' दास्यकर्म *n.* —
(Cringing) अतिमान्वकारी &c., अतिचाटुकारी &c., अतिहाली &c.,
अतिलाहनकारी &c., अत्यनुकूलः -ला -लं, अत्यनुरोधी &c.

SERVILELY, adv. अतिलाहनपूर्व, अत्यनुकूलं, अत्यनुरोधेन.

SERVILITY, SERVILENESS, s. (Mean obsequiousness) अतिलाहनं,
अत्यनुकूलता, अत्यनुकूल्यं, अतिमान्वकारः, अतिमान्वनं, अतिचाटुकारः,
अत्यनुरोधः, अत्यनुरोधी, अत्यनुरोधिः *f.* —(Slavery), *see* SERVITUDE.

SERVITOR, s. सेवकः, *see* SERVANT.

SERVITUDE, s. दास्यं, दास्यत्वं, सेवा, सेवकदशा, सेवकभावः, दासभावः,
दास्ययोगः, भृत्यत्वं, प्रेष्यत्वं, परप्रेष्यत्वं, कैङ्कर्यं, पराधीनता, अन्याधीनता,
पारवशता, परवत्ता, श्रुतिः *f.*

Sesam, sesamum, s. (The plant or seed) तिलः, साराटः, सुवन्धः,
दलाहकः, पुतधान्यं, हर्म्यधान्यं; 'its blossom,' वज्रपुष्पः; 'barren
sesamum, bearing no blossom, &c.,' तिलपित्तः, तिलधनः;
'sown with sesamum, as a field, &c.,' तिल्यः -त्या -ज्यं, तिलोनः
-नी -नं; 'oil of sesamum,' तिलनेत्रं, तिलः (मः, तिलवैहः, तिलः;
'ground with sesamum,' तिलचूर्णं, तिलकम्कं, तिलकः; 'sediment
after the oil is expressed,' तिलकिट्टः; 'burnt offering of
sesamum,' तिलहोमः; 'sesamum made up in the shape of
a cow,' तिलधेनुः *f.*; 'sesamum seeds with water,' तिलोदकं,
'with milk and rice,' तिलोदनं, 'made of sesamum,' तिल-
मयः -यो -यं.

Sesha, s. (King of the serpents), *see* SNAKE.

Session, s. (Sitting) उपवेशः -शने, —(Of a court or assembly)
सभा, —(Time or time during which an assembly sits or
transacts business) सभा, सभाकालः, सभाकार्यकालः, कार्यनि-
र्वाहकालः.

To set, v. a. (Place, put, lay) धा (c. 3. उपधाति, धातुं, विधा, अधा,
स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), न्यम् (c. 1. -अन्यति -न्यतुं), च्छु in
caus. (अर्थयति -यितुं), रुह in caus. (रोषयति -यितुं) श्रुष, नि-
विष् (c. 10. -वेशयति -यितुं), पू (c. 1. पराति, पयि, दा, दृष्टः -दृष्ट-
foot, पादं न्यम् or च्छु in caus., पादार्पणं कृ, —(Fix) स्था in caus.,
प्रतिष्ठा, अवस्था, रुह in caus., चन्त्, —(Establish, settle) पद in
caus., प्रतिष्ठा, व्यवस्था, प्रकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं), परिकृप् —
(Fit, adjust, adapt) युज् (c. 10. योजयति -यितुं), आपृज्, अपृज्,
समाधा, योग्यं -ग्यां कृ, —(Regulate) विधा, संविधा, —(Settle) रुह
in caus., निरुह, रोषणं कृ, निखन, —(Fix jewels, &c., in metal)
प्रणिधा, निधा, खच्, युज्; 'is set,' प्राणयोधते, —(Inlay), *see* the
word, —(Sharpen, whet) तिज् (c. 10. तेजयति -यितुं), तिजो, तिजि,
हणु, तीक्ष्णधारीकृ, तीक्ष्णायीकृ, —(Set a limb) वृद्धितास्थि सन्धा or
संयुज्, —(Set about), *see* To BEGIN, —(Set against), *see* To
OPPOSE, —(Set apart) पृषक्, उद्ध, विनिगुज्, —(Set aside) वि-
निधा, *see* To REJECT, ANNUL, OMIT, —(Set before) उपस्था in
caus., उपहृ, आहृ; 'as food,' भुज् in caus., परिविष् in caus.,
परिविष् in caus. —(Set by), *see* To ESTEEM, REGARD, VALUE.
—(Set down, lay down) न्यम्, उपन्यस, निधा, भूमौ न्यम् or धा.
—(Set down in writing), *see* To REGISTER, COMMIT TO WRIT-
ING, —(Set down), *see* To DEGRADE, REBUKE, —(Set fire) अग्निं
दा, *see* To KINDLE, —(Set forth) अभिधा, *see* To PUBLISH,
SHOW, DISPLAY, DESCRIBE, —(Set forward) पुरस्कृ, *see* To

ADVANCE, PROMOTE.—(Set free) मुक्तिं दा, मुक्, see To FREE.—(Set in order), see To DISPOSE, ARRANGE.—(Set at naught), see To DESPISE, CONTEMN.—(Set off, show to advantage) शोभां दा, अधिकशोभां दा, शुभ् in caus., प्रकाश in caus., see To EMBELLISH, ADORN.—(Set off against) प्रतिगम्, प्रतिगमनां कृ, समानमन्यके—कां ज्ञा, तुल्यमन्य—त्यां ज्ञा.—(Set off with fine words) उपश्लिष, see To EULOGIZE, RECOMMEND.—(Set on), see To INCITE, INSPIRE.—(Set the mind or heart on) मनो नि-विश or धा or समाधा or प्रणिधा or युज्, मनो वन्यः 'he set his heart upon such an object as this,' एवंविधे अभिलाषे मनो वन्य.

(Set on foot) प्रवृत्त in caus., आरम्, ममारम्.—(Set over) शोभेकृ, प्रकृ, नियुज्, विनियुज्, मयियुज्, अध्यक्षं कृ. (Set to rights) मुख्यं—स्यां कृ, पुनः मुख्यं कृ, सुस्य (nom. सुस्ययति—यितुं), प्रतिममाधा, अनुमन्या, प्रतिममाधाने कृ, see To CORRECT, REPAIR.—(Set to music) स्वरवद्ध—दां कृ.—(Set in motion) संचर in caus., संचल् in caus.—(Set the teeth on edge) दन्तहर्षे कृ or जन्.—(Set a trap) पाशं पुज् (c. 10. योजयति—यितुं), जालं यिस्, (Set sail) नावोत्तमको चल् (c. 10. चालयति—यितुं), समुद्रयानार्थं तीराद् अपगम, नौकायां तीराद् अपया or अपसृ, (Set up) स्या in caus., प्रतिष्ठा, संस्था, अवस्था, उत्था, see To ERECT, ESTABLISH.

To SET, *v. n.* (To go down as a heavenly body) अस्तम् इ (c. 2. एति—यितुं), गन्तं गम (c. 1. गच्छति, गन्तुं), अस्तम् or अस्ताचलम् अचलस्य (c. 1. अचलते) अस्तु (c. 1. विरिणम् इ or गम, अस्तमयन् कृ, अस्ताचलस्य कृ, निमुच (c. 1. अस्तयति—यितुं), अस्तिनिमुचः 'western mountain behind which the heavenly bodies set,' अस्तः, अस्ताचलः, अस्तविदि; *see* MONSIEUX, (Be fixed hard, congenial) यतोभू, दृष्टोभू, वन्य in pass. (अधयते) संहन् in pass. (—हन्त्यते) संहतीभू.—(Flow in a fixed direction) एकदिशं or एकदिशि गम् or सु or दृ.—(Set forward) अथ गम्, दुरी गम्, प्रगम्, प्रया.—(Set in) उपस्था (c. 1. तिष्ठति—स्यात्), पण्यस्था, see To BURN, *v. n.*—(Set out) यात्रां कृ, प्रस्थानं कृ, प्रकम्, प्रचल्, चल्, यात्राम् आरम्.—(Set out) प्रस्था (c. 1. तिष्ठति—स्यात्), विप्रस्था, सम्पस्था, प्रथमप्रस्था, प्रया (c. 2. व्यापति—यितुं), या, प्रगम् (c. 1. गच्छति—गन्तुं), चल् (c. 1. अचलति—चलितुं), यज् (c. 1. प्रजाति—यितुं), प्रस्थानं कृ, प्रयाणं कृ; 'he set out for Kashmir,' काश्मीरे or काश्मीरं प्रति चलितः or प्रस्थितः.

(Set to) यत्नेन कृ, यत्नतः कृ, मनो निविश in caus. or युज्.—(Set up, begin business) वृद्धिम् आरम्, वृत्त्यारम्भं कृ, पणायाम् आरम्.—(Set up for), see To FURNISH.—(Set upon), see To ASSAULT, ATTACK.

SET, *s.* (Number of things of the same kind) गणः, समूहः, वर्गः, पक्षः, श्रेणी, पंक्तिः *f.*; 'a set of dishes,' भोजनपात्रसमूहः; 'a set of numbers,' संख्याश्रेणी.—(Number of persons) जनसमूहः, पंक्तिः *f.*, गणः, वर्गः.

SET, *p. p.* (Placed, put) स्थापितः—ता—तं, अर्पितः &c., त्यक्तः—स्ता—स्तं, वित्यक्तः &c., रोपितः—ता—तं, निवेशितः &c., आहितः &c., निहितः &c., see PLACED.—(Inlaid, studded) संचितः—ता—तं, अनुविद्धः—दा—दं, प्रणिहितः—ता—तं, प्रतिचङ्गः &c., क्षुरितः—ता—तं, पिनद्धः—दा—दं, वित्यक्तः—स्ता—स्तं, जडितः &c., पथेन्नः—ता—तं, प्रसुन्नः &c., करक्षितः &c.; 'with gems,' मणिखंचितः—ता—तं, रत्नखंचितः &c.; 'with pearls,' मौक्तिकखंचितः &c.; 'is set,' प्रणिधीयते.—(Gone down, as the sun, a planet, &c.) अस्तः—स्ता—स्तं,

अस्तमितः &c., अस्तगतः &c., अस्तङ्गतः &c., निर्वाणः—शा—गं.—(Set apart) पृथक्कृतः—ता—तं, उद्धृतः &c.—(Set aside) निराकृतः—ता—तं, निरस्तः—स्ता—स्तं, प्रयाख्यातः—ता—तं.—(Intent on) आसक्तः—क्ता—कं, निश्चः—धा—धं, निश्चितः—ता—तं, निविष्टः—धा—धं, अभिनिविष्टः &c., आहितः—ता—तं, आयुक्तः—क्ता—कं.—(Set on foot) प्रवर्धितः—ता—तं, प्रवृत्तः—त्ता—तं, विचारितः—ता—तं, आरम्भः—आ—अं, समारम्भः &c.—(Set forth) अभिहितः—ता—तं, विहितः &c., पुरस्कृतः &c.—(Set in order) वित्यक्तः—स्ता—स्तं, विहितः &c., व्यवस्थापितः &c., विरोचितः &c.—(Set off, adorned) शोभितः—ता—तं, प्रकाशितः &c.—(Set to rights) भुषीकृतः—ता—तं, प्रतिस्माहितः &c.—(Set to music) स्वरवद्धः—दा—दं.—(Set in motion) मञ्चारितः—ता—तं, मञ्चालितः &c.—(Set over) अधिकृतः—ता—तं, नियुक्तः—क्ता—कं, निनियुक्तः &c., व्यापृतः—ता—तं.—(Set up) स्थापितः—ता—तं, प्रतिस्थापितः &c., see FURNISHED.—(Regular, prescribed, uniform) नियमितः—ता—तं, नियतः &c., एकरूपः—धा—धं, समरूपः &c., निश्चितः &c., नियः—त्या—तं.—(Fixed in opinion) दृढनिश्चयः—या—यं, स्थिरनिश्चयः &c.

SETACIOUS, *s.* शुकपुत्रः—क्ता—कं, वृद्धपुत्रः—क्ता—कं. See BASTLY.

SET-DOWNS, *s.* अभिमानखण्डनं, दधेखण्डनं, अपकर्षणं, पादखण्डः.

SET-OFF, *s.* सममन्यकवन्तु *m.*, निम्नातः, परिपन्थः, तुल्यपन्थु *m.*

SETON, *s.* सूचिद्वारा त्वगन्तनिर्देशिने मूत्रं or अस्मीनानिर्देशितं मूत्रं.

SETON, *s.* शुकविशिष्टः हा—हं, शुकमयः—यो—यं. See BASTLY.

SETON, *s.* (Dog) घनपाशनिर्देशको मृगय (कुक्षुरः) वन्यपाशनिर्देशने शिशिनो मृगयश्चा *m.*—(Of precious stones, &c.) योषयिता *m.* (तुं).

SETON, *s.* (Placing) स्थापनं—ता, अर्पणं, रोपणं, आरोपः—पणं, आधानं, निधानं.—(Of the heavenly bodies) अस्तं, आस्तमयनं 'अस्तमयः,' अस्तमयनं, अस्तङ्गमनं, अस्ताचलस्य, अस्तविषणं.

To SETTLE, *v. a.* (Fix, establish) स्थ in caus. (स्थापयति—यितुं), प्रतिष्ठा, संस्था, अवस्था, विधा (c. 2. दधाति—धातुं), प्रतिविधा, हृद् in caus., आहृद् निरुद्.—(Establish in life) प्रतिष्ठा in caus., प्रतिष्ठितं—तां कृ, व्रतयां कृ.—(Determine, decide) निर्णी (c. 1. नायति—येतुं), निश्चि (c. 2. चिन्तयति—येतुं), साध (c. 10. साधयति—यितुं), सिद्धीकृ, निष्पद (c. 10. पादयति—यितुं), निष्पदिकृ, निर्णयकृ, नि-श्चयकृ, परिकल्प (c. 10. कल्पयति—यितुं), व्यरमो (c. 1. स्मयति—सातुं), व्यनम्या in caus., निपृ (c. 10. शारयति—यितुं), अवपृ, सम्पृ, तीर् (c. 10. तीरयति—यितुं), निर्धरते कृ, अवधारणं कृ, मखधारणं कृ, तीरणं कृ.—(Settle an affair) कार्यनिर्णयकृ, कार्यनिष्पन्निकृ.—(Compose, quiet) स्थिरीकृ, स्वप्पं—स्यां कृ, शम् in caus.—(Settle a difference or dispute) सत्या, समाधा, मन्थानं कृ, सन्धिं कृ, शम in caus., प्रगम्.—(Adjust, arrange) विधा, संविधा, सत्या, समाधा, रच, विरच, वित्यम्.—(Settle a debt, &c.) क्षुणं शृण् (c. 10. श्रोष्यति—यितुं) or साध, क्षुणमिदं कृ, क्षुणशोधनं कृ, see To LIQUIDATE.—(Cause to sink to the bottom) अधो गम in caus. (गमयति—यितुं), अधः पत् in caus. (पातयति—यितुं), अवमद् in caus. (Colonize) वस in caus., अधिवस्.

To SETTLE, *v. n.* (Fall to the bottom) अधो गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), अधः पत् (c. 1. पतति—तितुं), तले or तलं पत्.—(Sink) सद् (c. 1. सोदति, सन्तुं), निपद, अवसद्.—(Deposit a sediment) मलम् अधः पत in caus., मलाधःपातनं कृ.—(Become fixed) अवस्था (c. 1. तिष्ठति—स्यात्), प्रतिष्ठा in caus. pass. (—स्थापते), प्रतिष्ठितः—ता—तं भू, स्थिरीभू.—(Settle in life, marry) प्रतिष्ठितः—ता—तं भू, प्रतिष्ठां

प्राप्त. विवाहं कृ.—(Become calm, still) शम् (c. 4. शांभ्यति, शमितुं),
विश्रम्, प्रसद.—(Become compact) संहतोभू, घनीभू.

SETTLED, *p. p.* (Fixed, established) स्थापितः -ता -तं, प्रतिष्ठापितः
&c., प्रतिष्ठितः &c., संस्थापितः &c., रोपितः &c.—(Settled in life,
married) प्रतिष्ठितः -ता -तं.—(Determined, decided) निगूतः
-ता -तं, निश्चितः &c., सिद्धः -द्धा -द्धं, निष्पन्नः -न्ना -न्नं, नियतः -त
-तं, नियमितः &c., व्यवस्थापितः &c., परिकल्पितः &c., व्यवसितः &c.,
साधितः &c., तोरितः &c., निर्धारितः &c.—(As a debt) सिद्धः -द्धा
-द्धं, शोधितः -ता -तं. *see* LIQUIDATED.—(Adjusted, arranged)
विरहितः -ता -तं, समाहितः &c.—(Composed) शमितः &c., स्थिरी-
कृतः &c.

SETTLEMENT, SETTLING, *s.* (Act of fixing) स्थापनं -ना, प्रतिष्ठापनं,
व्यवस्थापनं, प्रतिष्ठा, रोपणं.—(Settlement in life) प्रतिष्ठा, प्रति-
ष्ठितिः *f.* विवाहः.—(Marriage settlement) शुल्कः -न्कं, स्त्रीधनं,
स्त्रीवृत्तिः *f.*—(Determining, deciding) निर्णयः -यनं, निश्चयः,
निष्पत्तिः *f.*, सिद्धिः *f.*, निर्धारणं -णा, अवधारणं, तोरणं; 'of affairs,'
कार्यनिर्णयः.—(Of a debt) सिद्धिः *f.*, चुणसिद्धिः *f.*, शुद्धिः *f.*, शोधनं,
चुणशुद्धिः *f.*, चुणशोधनं. *see* LIQUIDATED.—(Adjustment, as of
differences, &c.) समाधानं, सन्धानं, समाधिः *m.*, सन्धिः *m.*, सन्धि-
करणं, सन्धानकरणं, वैराग्यमनः.—(Colonization) देशान्तराधिवासनं.
—(Place colonized, colony) अधिवासितदेशः, प्रदेशः, देशशाखा,
राज्यशाखा.

SETTLER, *s.* अधिवासी *m.* (नं), प्रदेशाधिवासी *m.*, देशशाखास्थः.

SEVEN, *a.* सप्त *m. f. n. pl.* (नं), सप्तसंख्यकः -का -कं, सप्तकः -का -को
-कं; 'aggregate of seven,' सप्तकं.

SEVEN-FOLD, *a.* सप्तगुणः -णा -णं, सप्तविधः -धा -धं, सप्तगुणितः &c.

SEVEN-FOLD, *adv.* सप्तधा, सप्तविधेन, सप्तगुणितं.

SEVENTEEN, *a.* सप्तदश *m. f. n. pl.* (नं), सप्तदशसंख्यकः -का -कं.

SEVENTEENTH, *a.* सप्तदश -शी -शं.

SEVENTH, *a.* सप्तमः -मी -मं, साप्तमिकः -की -कं.

SEVENTHLY, *adv.* सप्तमत्, सप्ततम, सप्तमस्थानं, सप्तमपदे.

SEVENTHLY, *a.* सप्ततः -तो -तं, सप्ततितमः -मी -मं.

SEVENTY, *s.* सप्ततिः *f. sing.*, सप्ततिसंख्यकः -का -कं; 'they reigned
seventy years,' सप्ततिम् अस्मान् राज्यं चक्रुः; 'with seventy
arrows,' सप्तत्वा शरः; 'seventy-one,' एकसप्ततिः *f. sing.*;
'seventy-two,' द्वासप्ततिः *f.*; 'seventy-three,' त्रयःसप्ततिः;
'seventy-four,' चतुःसप्ततिः *f.*; 'seventy-five,' पञ्चसप्ततिः *f.*;
'seventy-six,' षट्सप्ततिः *f.*; 'seventy-seven,' सप्तसप्ततिः *f.*;
'seventy-eight,' अष्टासप्ततिः *f.*; 'seventy-nine,' नवसप्ततिः *f.*
or ऊनाशीतिः *f.* or एकोनाशीतिः *f.*

TO SEVER, *v. a.* (Part, disjoin) विपृञ्, विच्छिप् in caus., भिद्,
निभिद्, लिट्, विच्छिद्, अघच्छिद्, पृथक्, विभञ्.

SEVERAL, *a.* (Consisting of a number, many) बहुः -हुः -द्धी -हुः,
अनेकः -का -कं, कतिपय in comp., कतिचित् in comp., *see* MANY.
NUMEROUS, FEW.—(Separate, distinct) भिन्नः -न्ना -न्नं, व्यक्तः -क्ता
-क्तं, व्यक्तः -क्ता -क्तं, पृथगालकः -का -कं, पृथग्यत्तिकः &c., अथापकः
&c., असाधारणः -खा -खी -खं, प्रत्येकः -का -कं.—(Peculiar) स्व
in comp., आत्म in comp., प्रातिस्विकः -की -कं.—(Respective)
स्व repeated, इतरेतरः -रा -रं, *see* RESPECTIVE.

SEVERALLY, *adv.* पृथक्, पृथक् पृथक्, प्रत्येकं, अनुपूर्वशः, अनुक्रमशः,
यथाक्रमं, अवयवशः, व्यक्तिशः, व्यक्तिशः, प्रति or अनु prefixed.

SEVERALTY, *s.* पृथक्, पार्थक्यं, व्यक्तिता, व्यस्तता, व्यासः, भिन्नता.

SEVERANCE, *s.* वियोगः, विभेदः, विप्रयोगः, विभेदः, पृथक्करणं.

SEVERE, *a.* (Said of persons) निष्ठुरः -रा -रं, कठोरः -रा -रं, उग्रः
-या -यं, उग्रदण्डः -खडा -खडं, उग्रशसनः -ना -नं, तीक्ष्णदण्डः &c.,
तीव्रदण्डः &c., दण्डनशीलः -ला -लं, दण्डबुद्धिः -द्धिः -द्धि, भैरवशसनः
&c., तीव्रशक्तिः -क्ति -क्ति, प्रखरः -रा -रं, कठिनः -ना -नं, क्रूरः -रा
-रं, परुषः -पा -पं, कटुः -टुः -टु, उग्रतदण्डः -खडा -खडं, उग्रतबाहुः -हुः
-हु, *see* RIGOROUS.—(Said of things) तीक्ष्णः -क्ष्ण, तीव्रः
-व्रा -व्रं, उग्रः -या -यं, रोदुः -दुः -दुं, प्रखरः -रा -रं, दुःसहः -हा -हं,
दुःसहः -ह्या -ह्यं, कष्टमयः &c.—(Intense, excessive) अत्यन्तः
-न्ता -न्नं, अतिशय in comp., अतिशयान्तः -ना -नं, भृशः -शा -शं,
अति prefixed: 'severe pain,' तीव्रवेदना; 'penance,' उग्रतपस् *n.*

SEVERED, *p. p.* विपृक्तः -क्ता -क्तं, विप्रपृक्तः &c., विच्छिष्टः -ष्टा -ष्टं, विभिनः
-न्ना -न्नं, विच्छिन्नः &c., अवच्छिन्नः &c., छिन्नः &c., प्रभिन्नः &c.,
विगतः -ता -तं.

SEVERELY, *adv.* निष्ठुरं, निष्ठुर्यं, कठोरं, उग्रं, तीक्ष्णं, तीव्रं.

SEVERITY, *s.* (Said of persons) निष्ठुर्यं, निष्ठुरता, कठोरता, उग्रता,
उग्रदण्डता, तीक्ष्णदण्डता, कठिनता, कठिन्यं, क्रूरता, परुषता, पारुष्यं,
कटुता, दौरात्म्यं, निकृतिः *f.*, तंजम *n.*, *see* RIGOR.—(Said of
things) उग्रता, तीक्ष्णता -त्वं, तीव्रता, रोदुता, प्रखरता, दुःसहता,
दुःमयता.—(Excessive punishment) अतिदण्डः -खनं, दण्डनाधिक्यं.

TO SEW, *v. a.* सिव् (c. 4. मोयति, मेवितुं), निषिव्, परिषिव्, विषिव्,
सोचनं कृ, मेचनं कृ, स्मृतिं कृ, वे, प्रवे.

SEWED, SEWN, *p. p.* स्मृतः -ता -तं, निपूतः &c., प्यूतः &c., व्यूतः -ता
-तं, उतः &c., प्रोतः &c., पुटितः -ता -तं.

SEWER, *s.* कर्दमाटकः, सङ्करः, नाली, प्रणाली, प्रणालः, मलनिर्गमः,
मलवाहिनी, मलमार्गः, मलपथः. *See* DRAIN; 'village sewer,'
ग्रामसङ्करः.

SEWING, *s.* सोचनं, मेचनं, स्मृतिः *f.*, व्यूतिः *f.*, प्यूतिः *f.*, निपूतिः.

SEX, *s.* (Distinction between male and female) स्त्रीपुरुषभेदः,
स्त्रीपुरुषव्यक्तिभेदः, स्त्रीपुरुषलिङ्गं, लिङ्गभेदः.—(Gender) लिङ्गं,
जातिः *f.*; 'male sex,' पुरुषजातिः *f.*, पुंजातिः *f.*, पुलिङ्गं, नरजातिः *f.*;
'female sex,' स्त्रीजातिः *f.*, स्त्रीलिङ्गं; 'separation of the
sexes,' स्त्रीपुरुषविभागः, द्वन्द्वभेदः.

SEXAGENARIAN, SEXAGENARY, *a.* षष्टिकः -का -कं, षष्टिकवयस्कः -स्का -स्कं.

SEXANGULAR, *a.* षट्कोणः -णा -णं, षड्यः -ष्टा -मं, षड्भुजः &c.

SEXENNIAL, *a.* षड्विधिकः -का -कं, षड्विधिकः &c., षड्विधीयः -णा -णं.

SIXTANT, *s.* (Sixth part of a circle) षष्ठपदंशः, षष्ठपदभागः.

SIXTON, *s.* शवगर्भवनकः, शवकुण्डकारकः, शमशानाध्यक्षः, मृतपाः.

SEXUAL, *a.* स्त्रीपुरुषधर्मसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (नं), स्त्रीपुरुषभेदसम्बन्धी
&c., स्त्रीपुरुषभेदविययकः -का -कं, स्त्रीपुरुषविशेषणः -णा -णं, स्त्रीपु-
रुषत्वसम्बन्धी &c., मेथुनसम्बन्धी &c., लिङ्गसम्बन्धी &c.; 'sexual
intercourse,' मेथुनं, मिथुनं, रतिः *f.*, मुरतं, अङ्गसङ्गः, अयायः,
सम्भोगः, सङ्गः, रतिक्रिया, स्त्रीपुरुषसङ्गः, *see* COUPULATION.

SHABBLI, *adv.* (Raggedly) लाटवस्त्रेण, कर्पटवस्त्रे, जर्जरवस्त्रे,
कर्पटिकवत्.—(Meanly) कुत्सितं, कृपणं, सकाप्यं, तुच्छं.

SHABBINESS, *s.* (Raggedness) लाटता, जर्जरता, नीरीता, सूत्रदारिता.
—(Meanness) कृपणता, काप्यं, कुत्सितत्वं, तुच्छता, अनुदारता.

SHABBY, *a.* (As clothes, &c.) लाटः -टा -टं, जर्जरः -रा -रं, जर्जरीकः
-का -कं, नीरीः -शी -शं, सूत्रदारिद्र्यः -द्रा -द्रं, पाश in comp.; as,
'a shabby umbrella,' लघुपाशः.—(Mean) कृपणः -णा -णं,

कुत्तितः -ता -तं, तुच्छः -च्छा -च्छं, जयन्तः -न्ता -न्तं, कर्द्व्यः -व्यी -व्यं, अपकृष्टः &c., अनुदारः &c.

To SHACKLE, *v. a.* निगडेन बन्धु. See To FETTER, HAMPER.

SHACKLE, *s.* निगडः, बन्धनं, शृङ्खला, पाशः, संरोधः. See FETTER.

SHACKLED, *p. p.* निगडितः -ता -तं, शृङ्खलितः &c., संरुद्धः -द्धा -द्धं.

SHAD, *s.* (Sort of fish) पाठीनः, मत्स्यः, शृङ्गी *f.*, सहस्रदंष्ट्रः.

SHADDOCK, *s.* (Citrus decumana, a fruit) गिरिजा.

SHADE, *s.* (Obscurity caused by interruption of light) छाया, अनातपः, आतपाभावः, अतेजस् *n.*, सूर्यप्रकाशाभावः, अप्रकाशः, श्यामा. — (Obscurity) अन्धकारः, तिमिरं, तमस् *n.*, अप्रकाशत्वं. — (Screen) व्यषधा, व्यषधानं, वितानं, तिरस्करिणी, see SCREEN; 'for a lamp,' अश्मनकः. — (Degree, gradation) अंशः, भागः, क्रमः. — (Minute difference) अत्यल्पान्तरं, स्वल्पान्तरं, अत्यल्पमात्रं, अत्यल्पं. — (Ghost) अपञ्चाया, प्रेतः.

To SHADE, *v. a.* (Shelter from light and heat) आतपं निवृ (c. 10. -वारयति -यितुं) or वृ, सूर्यतेजो निवृ, उष्णं निवृ, आतपवारणं कृ, उष्णानिवारणं कृ, उष्णप्रतिबन्धं कृ, छायां कृ. — (Overspread, cover) लट् (c. 10. छादयति -यितुं), प्रलट्, आलट्, अलट्, चितन्, चितन्, वितानीकृ.

SHADED, *p. p.* छादितः -ता -तं, प्रच्छादितः &c., वितानीकृतः -ता -तं.

SHADINESS, *s.* छायायुक्तता, सञ्चायत्वं, छायाबाहुल्यं, आतपराहित्यं.

SHADOW, *s.* (Shade representing the form of the body which intercepts the light) छाया, प्रतिछाया, प्रतिविम्बः; 'middle or mean shadow,' मध्यच्छाया. — (Reflection, image reflected) प्रतिविम्बः, प्रतिछाया, छायात्मा *m.* (न.), छाया, प्रतिभासः, प्रतिमूर्तिः *f.*, प्रतिरूपः, प्रतिमा; 'shadow of the moon,' प्रतिमेन्दुः *m.*; 'relation of a shadow with its substance,' विषयप्रतिविम्बभावः; 'casting a shadow,' छायाकरः -रा -री -रं. — (Obscurity), see SHADE. — (Shelter) छात्रयः, शरणं, संश्रयः. — (Paint resemblance) आभासः, पाददृश्यं, ईषत्सदृशरूपं.

To SHADOW, *v. a.* (Overspread, &c.), see To SHADE. — (Represent faintly) आभासं दृश in caus., छायाभासं प्रदृश, ईषत्सदृशरूपं प्रदृश, छायाप्रदृशनं कृ, प्रतिछायां कृ, विषय (nom. विषययति -यितुं), प्रतिविम्बं.

SHADOWED, *p. p.* विक्षितः -ता -तं, प्रतिविक्षितः &c., विक्षायतः &c.

SHADOWLESS, *a.* छायाहीनः -ना -नं, अपञ्चायः -या -यं, छायावरहितः -ता -तं.

SHADOWY, *a.* (Not bright) मन्दच्छायः -या -यं, न्यूनकान्तिः -न्तिः -न्ति, न्यूनतेजस्कः -स्का -स्कं, मन्दतेजस्कः &c., न्यूनप्रभः -भा -भं, see DIM. — (Unsubstantial) छायाकारः -पा -पं, छायात्मकः -का -कं, छायाकारः -रा -रं, छायाकृतिः -तिः -ति, अवास्तविकः -की -कं.

SHADY, *a.* (Abounding with shade, having shade) सञ्चायः -या -यं, छायाभयः -यी -यं, छायाबाहुलः -ला -लं, छायायुक्तः -क्ता -क्तं, छायावृत्तः -ता -तं, छायाच्छादितः &c., छायाच्छन्नः -न्ना -न्नं. — (Sheltered from the heat) आतपराहितः -ता -तं, आतपशून्यः -न्ता -न्तं, आतपहीनः -ना -नं, निरातपः -पा -पं.

SHAFT, *s.* (Arrow) शरः, वाणः, काण्डः -खंडः; 'shaft of an arrow,' शरकाण्डः. — (Pole of a carriage) धृ *f.* (धुर), पूरा, कूबरः; 'of a plough,' ईषा, ईशा, हलदण्डः, see POLE. — (Handle) दण्डः. — (Of a mine) खनिगडः, खनिकूपः, खनिकुण्डं, कूपः, खडः. — (Of a column) शङ्खुः *m.*

SHAG, *s.* (Rough hair) विषमलोम *n.* (न.), स्थूललोम *n.*, दृढलोम. — (Kind of bird) मत्स्यवेधनी, मत्स्यः *m.*

SHAGGINESS, *s.* विषमलोमत्वं, लोमप्राचुर्यं, लोमशालं, प्रचुरलोमत्वं.

SHAGGY, *a.* विषमलोमा -मा -म (न.), दृढलोमा &c., स्थूललोमा &c.

प्रचुरलोमा &c., अपरिष्कृतलोमा &c., लोमशः -शा -शं, रोमशः &c.

To SHAKE, *v. a.* क्षुब्ध (c. 10. क्षोभयति -यितुं), विक्षुब्ध, व्याक्षुब्ध, संचल (c. 10. -चालयति -यितुं), विचल, चल, कम्प (c. 10. कम्पयति -यितुं), प्रकम्प, प्रतिकम्प, धृ (c. 5. धूनीति, धुनीति, c. 9. धुनाति, धवितुं, धोतुं), क्षाप, हल (c. 10. हलयति, हलपयति -यितुं), आम्फल (c. 10. -स्फालयति -यितुं), आन्दोलनं कृ; 'he shakes his head,' तिथ्येङ् मूर्धानं चालयति. — (One's confidence) शङ्कान्वितं -तां कृ, विश्वासन्यूनतां कृ or जन. — (Shake off) अवधृ, निर्धृ, विधृ, उद्धृ, अपास्, निरम्, निराकृ, मुच. — (Shake hands) परस्परं पाणिं ग्रह, अन्योन्यं हस्तं or हस्तीं स्पृश (c. 6. स्पृशति, स्पृष्टुं); 'they shake hands,' अन्योन्यं हस्तीं स्पृशतः.

To SHAKE, *v. n.* क्षुब्ध (c. 4. क्षुभयति, क्षोभितुं), प्रक्षुब्ध, संक्षुब्ध, कम्प (c. 1. कम्पते -म्पितुं), विकम्प, प्रकम्प, अभिकम्प, संकम्प, धप (c. 1. वेपते -पितुं), प्रवेप, हल (c. 1. हलति -लितुं), विहल, प्रहल, स्फुर (c. 6. स्फुरति -रितुं), चल (c. 1. चलति -लितुं), विचल, वेव (c. 1. वेवति -वितुं), एज (c. 1. एजते -जितुं), दोल (nom. दोलायते), क्षाय (c. 1. क्षायते -यितुं), आन्दोलितः -ता -तं भू.

SHAKE, *s.* क्षोभः, विक्षोभः, संक्षोभः, कम्पः, विकम्पः. See SHAKING.

SHAKEN, *p. p.* क्षुब्धः -आ -अं, विक्षुब्धः &c., संक्षुब्धः &c., व्याक्षुब्धः &c., क्षोभितः -ता -तं, क्षुभितः &c., धृतः -ता -तं, आपृतः &c., धूनः -ना -नं, आपुनः &c., विधूयितः -ता -तं, चलितः &c., प्रचलितः &c., कम्पितः &c., आकम्पितः &c., वेवितः &c., प्रवेवितः &c., आम्फालितः -ता -तं, आन्दोलितः -ता -तं, स्फुरितः &c., क्षायितः &c., लाडितः &c.; 'by the wind,' अनिलधृतः -ता -तं, अनिलक्षुब्धः -आ -अं, अनिलोद्धतः -ता -तं, पवनाहतः &c., वायुना धूयमानः -ता -नं or विधूयमानः &c. — (Shaken off) निर्धृतः -ता -तं, उद्धृतः &c., विधृतः &c., विधुतः &c., निरस्तः -स्ता -स्तं; 'one who has shaken off his sins,' उद्धृतपापः -पा -पं, मुक्तपापः &c., पापमक्तः -क्ता -क्तं; 'having shaken off,' अपास्य, विधूय.

SHAKING, *s.* क्षोभः -भणं, विक्षोभः, संक्षोभः, कम्पः -म्पनं, विकम्पः, वेपनं, चलनं, विचलनं, आम्फालनं, आन्दोलनं, वेवन्नं, वेवितनं, धूननं, विधूननं, धूनिः *f.*, विधुननं, विधुतिः *f.*, विधुतिः, विधुवनं, एजनं, स्फुरणं.

SHAKING, *part.* (Moving about, trembling) चलनः -ना -नं, कम्पनः -ना -नं, सकम्पः -म्पा -म्पं, वेपमानः -ना -नं, चलः -ला -लं, चचलः &c., लोलः &c., कम्पः -म्पा -म्पं, तरलः -ला -लं, दोलायमानः -ना -नं, चलाचलः &c., परिप्रवः -वी -यं, परिप्रवः &c., क्षायिता -ची -तृ (तृ), एजिता &c. — (Causing to shake) क्षोभकः -का -कं, क्षोभकारी -रिणी &c., धुन्वन् -न्वती -न्वत् (त्), विधुन्वन् &c., धुन्वानः -ना -नं, एजयन् &c., एजकः -का -कं.

SHAKY, *a.* अस्थिरः -रा -रं, खलितः -ता -तं, खलतन्त्रितः -न्त्रितः -न्त्रित.

SHALLOW, *a.* (Not deep, having little water) गाथः -पा -पं, उन्नतः -ता -नं, गाथजलः -ला -लं, उन्नतजलः &c., ईषजलः &c., अत्यजलः &c., अगम्भीरः -रा -रं, अगम्भीरः &c.; 'a shallow stream,' गाथसरित् *f.*, अत्यसरित्, कुसरित्; 'to become shallow,' चुष्ट (c. 1. चुष्टति -यितुं), चुष्ट, चुद, चुद्ध. — (Not intellectually deep) अत्यशुद्धिः -द्धिः -द्धि, अत्यमतिः -न्तिः -न्ति, अत्यविद्यः -द्या -द्यं, अत्यज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, किञ्चिज्ज्ञः &c., अगम्भीरबुद्धिः &c.

SHALLOW, *s.* (A shoal) शैकतं, पुलिनं, गाथभूमिः *f.*, उन्नतभूमिः.

SHALLOONNESS, *s.* गाथता, उन्नतता, अगम्भीरता, अगम्भीर्यं.

SHAM, *s.* छलं, छत्र *n.* (नं), केतवं, व्याजः, अपदेशः, अपदेशः, कपटः -टं, उपधा, लक्षणं, कूटः -टं, मिपं.

SHAM, *a.* छात्रिकः -की -कं, सत्यानः -ना -नं, छत्र or कूट or कपट or मिथ्या in comp., see PRETENDED; 'sham fight,' क्रीडाकलहः.

TO SHAM, *v. a. or n.* छत्र कृ, कूट कृ, व्याजं कृ, कपटं कृ. See TO PRETEND; 'one who shams sleep' मिथ्याप्रसुप्तः, प्रसुप्तलक्षणः.

SHAMBLE, *s.* शूना, मृना, शूनयिक्रयस्थानं, शूनयिक्रयस्थानं, सौनस्थानं.

SHAMBLING, *a.* विषमः -मा -मं, विरूपः -पा -पं, स्थूलः -ला -लं.

SHAME, *s.* (Sensation of conscious guilt) लज्जा.—(Sense of shame, modesty) लज्जा, हीनः *f.*, व्रीडा, चषा, मन्दाद्यं, हृणिया, हृणिया, हीका, हीका, see MODESTY; 'one who has cast off all shame,' त्यक्तलज्जाः, निरस्तलज्जाः.—(Reproach, disgrace) अपमानं, अप्रतिष्ठा, कलङ्कः.—(Cause of shame) लज्जाहेतुः *m.*, लज्जाकारणं, लज्जास्पदं.—(To feel shame), see TO BLUSH, *v. n.*—(To put to shame) लज्ज् in caus., ही in caus., तज्ज् (c. 10. तज्जयति -यितुं); 'putting to shame,' तज्जनं, हेपयं, see TO SHAME.—(Shame for shame!) धिक्, शानं.

TO SHAME, *v. a.* (Make ashamed) लज्ज् (c. 10. लज्जयति -यितुं), ही in caus. (हेपयति -यितुं), तज्ज् (c. 10. तज्जयति -यितुं), लज्जितं -तां क. लज्जान्वितं -तां कृ, सलज्जं -ज्जां कृ.—(Disgrace) अपमानं कृ, कलङ्कं कृ, कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), लज्जां कृ.—(Mock at) खपजा, खयम्, मुखरीकृ, लघूकृ.

SHAMED, *p. p.* हेपितः -ता -तं, तज्जितः &c., लज्जितः -ता -तं.

SHAMEFACED, *a.* लज्जावान् -वती -यत (त्), लज्जाशीलः -ला -लं, हीमान् &c., चषितः -ता -तं, व्रीडितः &c. See BASHFUL, MODEST.

SHAMEFUL, *a.* लज्जाकरः -रा -री -रं, अपमानकरः &c., सक्रीडिकरः &c., क्रीडितनाशकः -का -कं, गम्भीः -ग्भी -ग्ं, गम्भीरः -या -यं.

SHAMELESS, *a.* (Destitute of shame) निर्लज्जः -ज्जा -ज्जं, अलज्जः &c., विलज्जः &c., लज्जाहीनः -ना -नं, निस्त्वपः -पा -पं, चषाहीनः -ना -नं, निरपचषः -पा -पं, अनपचषः &c., त्यक्तलज्जः &c., निरस्तलज्जः &c., चषानिरस्तः -स्ता -स्तं, लज्जोन्मिक्तः -ता -तं, वियातः -ता -तं, धृष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Indicating want of shame) अलज्जायुक्तः -का -कं, वैयात्ययुक्तः &c.

SHAMELESSLY, *adv.* लज्जाया विना, लज्जां विना, निर्लज्जं, संवयातं.

SHAMELESSNESS, *s.* निर्लज्जता -त्वं, लज्जाहीनता, चषाहीनता, वैयात्यं.

SHAMMING, *s.* छत्रकरणं, छलनं -ना, व्याजकरणं. See SHAM, *s.*

TO SHAMPOO, *v. a.* हस्ताभ्यां संवाहः (c. 10. वाहयति -यितुं, c. 1. वाहति -हितुं or मृद (c. 9. मृदति, मर्दितुं, c. 10. मर्दयति -यितुं) or सम्पीड, अङ्गसंवाहनं कृ.

SHAMPOOED, *p. p.* हस्ताभ्यां संवाहितः -ता -तं or मर्दितः -ता -तं.

SHAMPOOER, *s.* संवाहकः, अङ्गसंवाहकः, अङ्गमर्दकः.

SHAMPOOING, *s.* संवाहनं, अङ्गसंवाहनं, अङ्गमर्दनं, उत्साहनं, उड्डमर्दनं.

SHANK, *s.* (Bone of the leg) जङ्घाम्बु *n.*, पादास्थि *n.*, अधमास्थि *n.*—(The leg) जङ्घा.—(The long part of anything) दीर्घांशः, दीर्घभागः; 'having long shanks,' ऊर्ध्वजानुः -नुः -नु, ऊर्ध्वजुः &c., दीर्घजङ्घः -ङ्गा -ङ्गं.

TO SHAPE, *v. a.* रूप (c. 10. रूपयति -यितुं), सारूपं -पां कृ, कृष् (c. 10. कल्पयति -यितुं), आकारं कृ or दा, संस्कारं कृ, संभू, रच, विरच, घट.

SHAPE, *s.* आकारः, आकृतिः *f.*, रूपं, मूर्तिः *f.*, संस्कारः, संस्थानं, विग्रहः, विधानं, यपुम् *n.*, संहननं, कायः, शरीरं. See FIGURE.

SHAPED, *p. p.* रूपी विणी -यि (नं), साकारः -रा -रं, सारूपः -पा -पं,

रूपवान् -वती -वत् (त्), आकार or आकृति or रूप in comp.; 'moon-shaped,' चन्द्राकारः -रा -रं, चन्द्राकृतिः -तिः -ति, चन्द्ररूपः -पी -पं; 'well shaped,' सारूपः -पी -पं, रूपवान् &c., सिंहसंहननः -नानं.

SHAPELESS, *a.* अनाकारः -रा -रं, निराकारः -रा -रं, निराकृतिः -तिः -ति, अरूपी -विणी -यि (नं), अरूपः -पी -पं, नीरूपः -पा -पं, रूपहीनः -ना -नं, आकारहीनः &c., अमूर्तिः -र्ती -र्त्तं, विरूपः &c., अरूपवान् &c.

SHAPELESSNESS, *s.* निराकारता, आकारहीनता, अरूपता, अमूर्तिः *f.*

SHAPELY, *a.* सारूपः -पा -पी -पं, रूपवान् -वती &c., आकारशुद्धः -द्धा -द्धं.

SHARD, *s.* मृगयभासदृशकलं, मृगयपात्रखण्डः, काचखण्डः.

SHARE, *s.* (Part, portion) भागः, अंशः, विभागः, उद्धारः, यष्टः -यटकं, भाज्यं, भाजितं, अंसः; 'equal share,' समभागः; 'share by share,' अंशांशः.—(Of an estate) अक्षयभागः, अक्षयंशः, रिक्थभागः, उद्धारः, आद्वारिकं.—(Of a plough) फालः, पांच, फलं, निया, कुशी, कूटकं.

TO SHARE, *v. a.* (Distribute, divide) विभज्ज् (c. 1. भजति -भक्तुं), प्रविभज्ज्, संविभज्ज्, अंश (c. 10. अंशयति -यितुं), वारट् (c. 10. वारटयति -यितुं), पृथक् पृथक् विभज्ज्, अंशांशि दा or परिकृष्, see TO DISCERN.—(Partake) अंशं or भागं ग्रह (c. 9. ग्रह्णाति, ग्रहीतुं) or द (c. 1. हरति, हर्त्तुं) or भुज्ज्, अन्येन सह भुज्ज् (c. 7. भुज्जति, भुंक्ते, भोक्तुं), अन्येन सह भत्.

TO SHARE, *v. n.* सहभागो -गिनी -गि (नं) भू, अंशी &c. भू, भागो &c. भू, अन्येन सह भोगं कृ or सहोपभोगं कृ, अंशं or भागं प्राप (c. 9. आप्नोति -आप्तुं) or लभ् (c. 1. लभत, लब्धुं), अंशं ग्रह or खादा, सहभोगी &c. भू.

SHARE-HOLDER, *s.* अंशधारी *m.* (नं), भागधारी *m.*, विभागधारी *m.*, अंशभागी *m.*, अंशी *m.*, अंशयाही *m.* (नं).

SHARED, *p. p.* विभक्तः -क्ता -क्तं, संविभक्तः &c., प्रविभक्तः &c., अंशितः -ता -तं, परिकल्पितः &c., अन्येन सह भुक्तः क्ता -क्तं or सहोपभुक्तः &c.

SHARER, *s.* भागी *m.* (नं), अंशी *m.*, अंशहारी *m.* See PARTAKER.

SHARP, *s.* ग्राहः, तज्जुः *m.*, तज्जुगः, तज्जुनागः, सकराजः, सकरः, दृढदेशकः, अलकिराटः, समुद्रारुः *m.*, अवहारः, हाङ्गरः.

SHARP, *a.* (Having a keen edge) तीक्ष्णः, क्षणा क्षणं, तीक्ष्णधारः -रा -रं, शिखरधारः &c., धाराधरः -रा -रं, शिखः -ता -तं, निशिखः &c., तीक्ष्णः -द्या -द्यं, क्षिप्रः -ग्मा -ग्मं, खरः -रा -रं, शातः -ता -तं, निशातः &c., प्रखरः -रा -रं, तेजोवान् -वती -वत् (त्), लघिः -विः -विः; 'a sharp sword,' तीक्ष्णखण्डः, निशितनिर्मिश्रः; 'sharp as a razor,' शुरधारभः -भा -भं.—(Having a sharp point) तीक्ष्णायः -या -यं, शितायः &c., तीक्ष्णशिखः -खा -खं, शातशिखः &c., सूक्ष्मः &c., तीक्ष्णः &c.—(Acute of mind, quick, ready) तीक्ष्णबुद्धिः -द्धिः -द्धि, सूक्ष्मबुद्धिः &c., शीघ्रबुद्धिः &c., तीक्ष्णबुद्धिः &c., विदग्धः -ग्धा -ग्धं, निपुणमतिः -तिः -ति, कुशलबुद्धिः &c., उत्पन्नमतिः &c., कुशाग्रमतिः &c., कुशाग्रमतिः &c., कुशाग्रबुद्धिः &c., प्रखरबुद्धिः &c., निपुणः -ग्ना -ग्नां, पटुः -टुः, चतुरः -रा -रं.—(Quick in perception) शीघ्रग्राही -हर्णी &c., सूक्ष्मः -क्ष्मा -क्ष्मं, सूक्ष्मग्राही &c., तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं; 'a sharp sight,' सूक्ष्मदृष्टिः *f.*, तीक्ष्णदृष्टिः *f.*—(Quick in action, smart) तीक्ष्णकर्मो -र्मो -र्मं (नं), शीघ्रकर्मो &c., आशुकारी &c., शीघ्रकारी &c., क्षिप्रकारी &c.—(Witty) रमिकः -का -कं, विदग्धः -ग्धा -ग्धं.—(Sour, acid) अम्रः -म्ना -म्नं, अम्रसरः -सा -सं, शुक्रः -क्ता -क्तं, शोक्तिकः -की -कं, अरुणतुदः -दा -दं.—(Pungent) कटुः -टुः -टु, उग्रः -ग्ना -ग्रं, रुचकः -का -कं, see PUNGENT.—(Severe, cutting)

तीक्ष्णः-हृणा-हृणं, तीव्रः-त्रा-त्रं, उग्रः-या-यं, कटुः-टु-टु, प्रखरः-रा-रं, खरः &c., अरुणुदः-दा-दं, मर्मस्पृक् *m. f. n.* (ग्र), मर्मवेधी &c., मर्मभेदी-दिनी &c.; 'sharp language,' वागमिः *f.*, वागिषुः *m.*, कटुवाचं, अरुणुदवाक् *f.* (च); 'sharp pain,' तीव्रवेदना, शूलः लं. —(Piercing) वेधकः-का-कं, वेधी &c.—(As sound) उदात्तः-त्रा-त्रं, कर्कशः-शा-शं.

SHARP, *s.* (Note) उदात्तः, उदात्तखरः, उच्चखरः.

SHARP-EDGED, *a.* तीक्ष्णधारः-रा-रं, शितधारः &c., निशितधारः &c.

TO SHARPEN, *v. a.* तिज्ज (c. 10. तेजयति-यितुं), निशो (c. 4. इयति-शातं).

शो, निशि (c. 5. -शिनोति-शेतुं), ऋणु (c. 2. ऋणीति, ऋणयितुं), प्रहणु, संहणु, तीक्ष्णीकृ, तीक्ष्णधारीकृ, शितधारीकृ, तीक्ष्णायीकृ; 'the appetite,' रुच in caus.—(Sharpen up) उत्तिज्ज.

SHARPENED, *p. p.* तेजितः-ता-तं, निशितः-ता-तं, शितः &c., शातः &c., निशातः &c., विशितः &c., हणुतः &c.; 'as the appetite,' रुचितः &c.

SHARPER, *s.* कितवः, पञ्चकः, धूर्तः, कटकः, प्रतारकः, कुहकः.

SHARPLY, *adv.* तीक्ष्णं, तीव्रं, मत्तैरुष्यं, तिग्मं, प्रखरं, अरुणुदं, निपुणं.

SHARPNESS, *s.* (Keenness of edge) तीक्ष्णता, तेरुष्यं, धारातीक्ष्णता, तेजस् *n.*, तीव्रता, तिग्मता, तेजस्यं.—(Of point) तीक्ष्णायता-त्वं, शितायता.—(Of mind) बुद्धितीक्ष्णता, बुद्धितैरुष्यं, तीक्ष्णबुद्धित्वं, बुद्धि-सूक्ष्मता, विदग्धता, वेदग्धं, निपुणता, निपुष्यं, बुद्धिकोशल्यं, पटुता, पाटवं, चतुरता, चातुष्यं, मतिप्रकष्यं.—(Sourness) सप्रता, शुक्रता.—(Pungency) कटुता, प्रखरता, प्राख्यं, उग्रता, तीक्ष्णता.—(Severity) तीक्ष्णता, तेरुष्यं, तीव्रता, तिग्मता.—(Of sharp) कर्कशता, कार्कश्यं, उदात्तत्वं.

SHARP-NOSED, *a.* खरणाः-णाः-णः (स), खरणमः-सा-सं, तीक्ष्णनासः &c.

SHARP-POINTED, *a.* तीक्ष्णग्रायः-या-यं, शितायः &c., मृष्यः &c.

SHARP-SHOT, *a.* तीक्ष्णवृषाययः-या-यं, चुम्बुषाययः &c., तीक्ष्णक्षुपार्तः &c.

SHARP-SHOOTER, *s.* शीघ्रवेधी *m.*, लक्ष्यवेधी *m.* (न), लक्ष्यवेधनकशूलः.

SHARP-SIGHTED, *a.* सुसूक्ष्मदृष्टिः-ष्टिः-ष्टि, सुसूक्ष्मदर्शी-शिनी-शिं (न), शिनीदृष्टिः &c., तीव्रदृष्टिः &c., कार्कशदृष्टिः &c.

SHARP-WITTED, *a.* तीक्ष्णबुद्धिः-द्धिः-द्धि, सूक्ष्मबुद्धिः &c., शीघ्रबुद्धिः &c.

SHASTRA, SHĀSTRĀ, *s.* A term applied to scientific or philosophical treatises and books of law. There are properly only six Shāstras, comprising the five philosophical systems (see School), and the code of legal institutes; viz.

1. मीमांसाशास्त्रं or पृथ्वीमीमांसाशास्त्रं, 2. सांख्यशास्त्रं, 3. वेदानशास्त्रं, 4. न्यायशास्त्रं, including under it the वैशेषिकशास्त्रं, 5. योगशास्त्रं, 6. धर्मशास्त्रं. The last includes the celebrated code of Manu or मानवधर्मशास्त्रं. The term Shāstra is also applied to less important branches of literature, and when used in the singular number denotes the body of all that has been written on each subject; as, 'Treatises on rhetoric,' अलङ्कारशास्त्रं; 'poetical works,' काव्यशास्त्रं; 'Treatises on the mechanical arts,' शिल्पशास्त्रं.

TO SHATTER, *v. a.* (Break into many pieces) शतखण्डशः कृ or भिद् or भञ्ज, सहस्रखण्डशः कृ, बहुखण्डशः कृ or भञ्ज, शतखण्डीकृ, खण्डविखण्डीकृ, बहुशकलीकृ, खण्डं खण्डं कृ, छिन्नभिन्नीकृ, छेदविच्छेदं कृ, खण्ड्, मृद्, निर्विष्य, परिभञ्ज, प्रभञ्ज, विद्, चूर्ण.

TO SHATTER, *v. n.* शतखण्डशो भू or भिद् in pass., शतचूर्णीभू.

SHATTERED, *p. p.* शतखण्डशो भिन्नः-न्ना-न्नं or भग्नः-ग्ना-ग्नं, शत-

चूर्णीकृतः-ता-तं, सहस्रखण्डशो भग्नः-ग्ना-ग्नं, छिन्नभिन्नः-न्ना-न्नं. SHATTERING, *s.* परिभङ्गः, शतखण्डीकरणं, शतचूर्णीकरणं, छेदविच्छेदः.

TO SHAVE, *v. a.* (With a razor) क्षीरं कृ, घृर (c. 6. घुरति, घोरितुं), सूर (c. 6. सूरति, खोरितुं) मुख (c. 1. मुखति-खितुं, c. 10. मुखयति-यितुं), मुखनं कृ, आवृष (c. 10. वापयति-यितुं, c. 1. वपति-यन्तुं), परिवृष, वप, वपनं कृ, वापं कृ, घुरेण or खुरेण छिद् (c. 7. छिनन्ति, छेतुं) or लृ (c. 9. लुनाति, लवितुं), भद्राकरणं कृ; 'to shave the head,' शिरोमुखनं कृ.—(Pare) तण्ण (c. 1. तण्णति-क्षितुं), तण्णं कृ, त्वण्ण, छिद्, खयल्लिद्, खयकृत, कूप.

SHAVER, SHAVEN, *p. p.* मुखितः-ता-तं, वापितः &c., परिवापितः &c., कृतघौरः-रा-रं, कृतवापनः-ना-नं, क्षरितः-ता-तं, मुखः-खडा-खं, कूमः-न्ना-न्नं; 'a number of shaved heads,' मुखमण्डली.

SHAVING, *s.* मुखितशिराः *m.* (स), वापितशिराः *m.*, मुखितः, मुखः.

SHAVER, *s.* (One who shaves) मुखकः, मुखी *m.* (न), घुरी *m.*, मुख-नकृत् *m.*, क्षीरकारी *m.* (न), वपनकृत्.—(Boy) माणवकः.

SHAVING, *s.* (Act of cutting with a razor) क्षीरं, क्षीरकरणं, मुखनं, वपनं, वपः, वापः, परिवापः, वापनं, आवपनं.—(That which is pared off) तण्णं, विदलं, शकलं, खण्डः, छेदः, तनुच्छेदः, सूक्ष्मछेदः.

SHAWI, *s.* उच्चरीयं, प्रावरणं, प्रावारः, स्कन्धपारणं, स्कन्धपर्यन्तं.

SHE, *pron.* सा (तद्), एषा (एता), इष (इदं), असौ (अदम्).

SHEAVE, *s.* शस्यसस्यः, शस्यस्यकः, शस्यगुल्मः-ल्लकः, शस्यमुष्टिः-ष्टी *f.*, शस्यभारः, सस्यः, सस्यकः, तण्डः.

TO SHEAR, *v. a.* लृ (c. 9. लुनाति, लवितुं), कृत् (c. 6. कुनति, कर्त्रितुं), छिद् (c. 7. छिनन्ति, छेतुं), आवृष (c. 10. वापयति-यितुं), परिवृष, वप, मुख (c. 1. मुखति-खितुं, c. 10. मुखयति-यितुं), कूप, वपनं कृ घोरं कृ; 'sheep' मेपलौम छिद् or खयल्लिद् or लृ.

SHEARER, *p. p.* लूनः-ना-नं, त्रिवलौमा-मा *m.* (न), कुमलोमा &c.

SHEARER, *s.* छेदकः, छिद् in comp., लोमछिद्, लोमछेदकः, लयकः, लोमलेत्रा *m.* (द्ध); 'of sheep' मेपलौमान्निद्.

SHEARING, *s.* छेदनं, लुनिः *f.*, लवनं, लयः, लुः *pp.*, कर्त्रेन, कत्येन, कुम्निः *f.*, क्षीरं, वपनं, वापः, परिवापः, मुखनं; 'of wool,' लोमछेदनं, लोमकर्त्रेन, मेपलौमछेदः.

SHEARS, *s. pl.*, कर्त्रेनी, कर्त्रेरी, कत्येनी, कृपाणी, खण्डधारा.

SHEAT-FISH, *s.* वीटालः, वटालः, सहस्रदंष्ट्रः, सहस्रदंष्ट्री *m.* (न).

SHEATH, *s.* (Case, covering) कोषः, कोशः, पिधानं, तिरोधानं, आवेष्टनं, परिवेष्टनं, वेष्टनं, आवरणं, आच्छादनं, पृष्टः, पेशी.—(Of a sword) खट्वाकोषः, खट्वापिधानं, खट्वाधारः, कोषः, दलं, पेशी, see SCABARD.—(In botany) शुक्रा, दलं.

TO SHEATH, SHEATH, *v. a.* (Put into a case) कोषे निविश (c. 10. -वेशयति-यितुं), कोषं प्रविश, कोषस्य-स्यां कृ.—(Envelop with a covering) आवेष्ट्, परिवेष्ट्, आच्छद्, परिच्छद्, पिषा, आवृ, परिवृ, कोशेन परिवेष्ट्.

SHEATHED, *p. p.* कोषस्यः-स्या-स्यं, कोषनिवेशितः-ता-तं.

TO SHED, *v. a.* (Let fall, cast) पत् (c. 10. पातयति-यितुं), मुष् (c. 6. मुञ्चति, c. 10. मोचयति-यितुं), निष्पृच, गल् in caus., गलनं कृ, गिगलनं कृ; 'the feathers,' पक्ष्यगलनं कृ.—(Let flow, spill) पत् (c. 10. पातयति-यितुं), सु (c. 10. सावयति-यितुं, c. 1. सवति, सोतुं), मुष्, प्रमुष्, मृज् (c. 6. मृजति, मृष्टुं), उन्मृज्, वृत् in caus., आवृत्, स्कन्द (c. 10. स्कन्दयति-यितुं), खर् (c. 1. खरति-रितुं); 'to shed tears,' सञ्चृषि पत् in caus., वाप्यं मृज्, सञ्चृषि नेत्राभ्याम् आवृत् in caus.; 'to shed blood,' रक्ते सु in caus. or मुष् or मोक्ष.

SHEED, *p. p.* गलितः -ता -तं, विगलितः &c., पातितः &c., छावितः -ता -तं.
 SHED, *s.* (Slight building) मण्डपः, मण्डपिकः, मण्डपिका, ग्रामः.
 वितर्द्धः -द्धी *f.*, विहारः; 'for cattle,' गोगर्ह, गोगोर्ह, गोस्थानकं,
 गोगृहं, गोशाला.

SHEEDER, *s.* (Of blood) रक्तसावकः, रक्तसावी *m.* (नं), रक्तमोचकः,
 रक्तपातकः, रक्तोत्पादकः, शोणितोत्पादकः, अमृकसावी *m.*

SHEEP, *s.* भेयः, अविः *m.*, अविकः, उरभः, उरणः, रडकः, भेडः, रोमशः,
 लोमशः, बहुरोमा *m.* (नं) ऊणीयुः *m.*, अजः, *see* RAM; 'female,'
 मेपी -पिका, रडका, भेडी, उरणी, अविळा, नालकिनी; 'flock of
 sheep,' खोरभकं, अविकटः.

SHEEP-COT, SHEEP-FOLD, *s.* भेयस्थानं -नकं, भेयशाला, भेयव्रजः, भेयपालयः -यं.

SHEEPISH, *a.* अतिलज्जाशीलः -ला -लं, अतिलज्जामान् -वती -वत् (नं),
 भेयस्वभावः -वा -वं, भेयशीलः -ला -लं, जनभीतः -ता -तं, सभाभीतः &c.

SHEEPSHINNESS, *s.* अतिलज्जा, भेयशीलता, जनभीतिः *f.*, सभाभीतिः *f.*

SHEEP-SHEARER, SHEEP-SHEARING. *See* SHEARER, SHEARING.

SHEEP-SKIN, *s.* भेयचर्म *n.* (नं), भेयलोम *n.* (नं), भेयजिनः, अविचर्म.

SHEEP-STEALER, *s.* भेयहर्ता *m.* (नं), भेयहारी *m.* (नं), भेयपहारकः.

SHEEP-STEALING, *s.* भेयहरणं, भेयपहारः, भेयपहरणं, भेयचौरः.

SHEER, *a.* (Mere, unmixed) मात्र in comp., मात्रकः -का -कं,
 केवलः -ला -ली -लं, केवली -लिनी -लि (नं), शुद्धः -द्धा -द्धं, *see* MERE.

To SHEER OFF, *v. n.* अपसृ, अपसृप्, व्यपसृप्, पलाय, *see* To DECAP.
 —(Move off on one side) पार्श्वं or पार्श्वतो गम् or चल.

SHEET, *s.* (Of a bed, &c.) प्रच्छदपटः, प्रच्छदयन्त्रं, उत्तरप्रच्छदः, उत्तररुदः,
 शय्याच्छादनं, निचोलः. —(Of paper) पत्रं -त्रकं, पत्रिका, फलकः.
 —(Of metal) पत्रं, फलकः. —(Of water) वारिराशिः *m.*, वारिचत्वरः.
 —(Winding sheet) शययन्त्रं.

SHEET-ANCHOR, *s.* बृहदङ्गरः, महालङ्गरः, बृहदङ्गुः. There is no
 Sanskrit equivalent for the modern anchor: लङ्गरः is
 borrowed from the Persian.

SHEET-IRON, *s.* लोहपत्रं -त्रकं, लोहपत्रिका, लोहफलकः.

SHE-GOAT, *s.* अजा, जामी. *See* GOAT.

SHELF, *s.* (Board or bracket in a wall) नागदन्तः -न्तकः, नाग-
 निर्युहः, निर्युहः, नागः, मातारः, भित्तिवहिरःस्थः फलकः, भित्तिवहिरःस्थं
 दोषकाष्ठं; 'set of shelves,' कषाटः -टः. —(Sand-bank) सैकतं.

SHELL, *s.* (Hard covering of an animal) कसुः -सु *m. n.*, कवचः
 -चं; 'conch-shell,' शङ्खः, शङ्खकः -कं, शसृकः, जलकं, शुक्तिः *f.*,
 मृक्षिकामुखं, कसुः -सुकः; 'bivalve-shell,' कसुः *m.*, शसुः *m.*,
 शसृकः, शसृकः, शसृकः, जलशुक्तिः *f.*; 'oyster-shell,' शुक्तिः *f.*,
 शुक्तिपट्टं, शुक्तिपेशी; 'small shell,' खटुशङ्खः, शुक्तिः *f.*, शङ्खनखः;
 'used as a coin,' कपदेः, कपदेकः, *see* COWRIE; 'worker or
 dealer in shells,' शङ्खकारः, शङ्खी *m.* (नं), शङ्खिकः, काचविकः;
 'contained in a shell,' शुक्लनगः -ता -तं. —(Of an egg)
 अण्डकवचः -चं, पेशी -शिः *f.*, अण्डपट्टः -ट्टः, अण्डपेशी. —(Of a nut,
 &c.) कवचः -चं. —(Of a pea, &c.) वीजकोशः, सिद्धा. —(Husk)
 त्वक *f.* (च), त्वपः, कवचकः, कोशः, पुटः. —(Envelope) पुटः, कोशः,
 कोपः, आवरणं, परिवहनं, पेशी -शिः *f.*. —(Outer part) वहिर्भागः,
 बाह्यभागः, वहिर्भागमात्रं. (Bomb), *see* the word.

To SHELL, *v. a.* निम्नपोकृ, निम्नवच (nom. निम्नवचयति -यितुं), त्वच
 (nom. त्वचयति -यितुं), निम्नपोकृ, निम्नपोकृ, त्वचं or पुटं हृ or निहृ.

SHELL-CUTTER, *s.* शङ्खिकः, शङ्खी *m.* (नं), शङ्खछेदकः, काचविकः.

SHELLED, *p. p.* निम्नवचः -चा -चं, निम्नवचोक्तः -ता -तं, निम्नपितः &c.

SHELL-FISH, *s.* कसुस्थः, कसुवासी *m.* (नं), शङ्खस्थः, शुक्तिस्थः, कोशस्थः,
 कोशवासी *m.*, कसुयुक्तननुः *m.*, कसुस्थमस्थः.

SHELLY, *a.* शङ्खी -ङ्खिनी -ङ्खि (नं), शङ्खिकः -की -कं, काचवः -वी -वं,
 कसुमयः -यी -वं, शङ्खमयः &c., कसुपूर्णः -शी -शीं, शङ्खाद्भ्यः &c.

SHELTER, *s.* आश्रयः, समाश्रयः, संश्रयः, आश्रयणं, शरणं, आश्रयः, आश्रयः,
 लुचं, अवस्थानं, निवासस्थानं, अवकाशः; 'to take shelter,' आश्रि,
 समाश्रि, शरणार्थि गम्, *see* under SHELTER; 'being in shelter,'
 आश्रयस्थः -स्था -स्थं; 'having taken shelter,' आश्रित.

To SHELTER, *v. a.* (Give shelter) आश्रयं दा, आश्रयः or शरणं भू.
 —(Protect, cover) रक्ष, गुप्, पाल, छद्, प्रच्छद्, गुप्ति कृ. गोपनं
 कृ. (Shelter one's self) आश्रि (c. 1. -अश्रयति -यितुं), समाश्रि.

SHELTERED, *p. p.* or *a.* आश्रितः -ता -तं, समाश्रितः &c., संश्रितः &c.,
 आश्रयः -या -यं. —(From the wind) निर्वातः -ता -तं.

SHELTERING, *part.* आश्रयभूतः -ता -तं, आश्रयदाता -त्री -तृ (नं).

SHELTERLESS, *a.* निराश्रयः -या -यं, अनाश्रयः &c., आश्रयहीनः -ता -नं.

To SHELVE, *v. n.* प्रवणः -शा -शं भू, प्रवणीभू, पातुकः -का -कं भू,
 क्रमशः प्रवणीभू or अधोगामि or पत.

SHELVING, *part.* or *a.* प्रवणः -शा -शं, पातुकः -का -कं, क्रमशः प्रवणः
 शा -शं or अधोगामी -मिनी &c.; 'shelving ground,' प्रवः,
 प्रवणभूमिः.

SHEPHERD, *s.* भेयपालः -लकः, पशुपालः -लकः, अविपालः, पशुरक्षी *m.*
 (नं), भेयरक्षी *m.*, भेयरक्षकः, भेयपोषकः, खोरभिकः, उरभपालः;
 'his business,' भेयपालनं, पशुपालनं, पाशुपाल्यः; 'shepherd's
 boy,' पालदारकः.

SHEPHERDESS, *s.* भेयपाली, भेयपालका, पशुपाली, भेयरक्षिणी.

SHEBEL, *s.* शर्वतसंज्ञकं रसिकपानीयं, शर्करादिमिश्रितं मद्यनखोरादि-
 समर्थं पानीयं.

SHEBEE, *s.* व्यायसभाध्यक्षः, धर्मसभाध्यक्षः, निर्णयपादप्रवर्तनाधिकारी *m.*
 (नं), निर्णयप्रवर्तकः, राज्यनियमप्रवर्तकः.

SHEDY, *s.* स्थानारूपदेशजः प्रसिद्धमद्यविशेषः.

SHEDY, *To SHEDY, SHEDY, see* SHEDY, To SHEDY, &c.

SHIELD, *s.* (Buckler) फलकः -कं, फलं, फरं, चर्म *n.* (नं), चर्मं,
 आवरणं, चर्मोपरणं, आवरकः -कं, स्फुरः, खट्वाडा, खेटिका, टालं,
 अन्तर्द्वं; 'armed with a shield or bearing one,' फलकी *m.*
 (नं), फलकपाणिः *m.*, चर्मो *m.*, टाली *m.* (नं), फलकभृत् *m.*. —
 (Defence) रक्षणं, गुप्तिः *f.*, वारणं.

To SHIELD, *v. a.* रक्ष, वे, गुप्, पाल, छद्. *See* To PROTECT, COVER.

SHIELDED, *p. p.* रक्षितः -ता -तं, छादितः &c., आवृतः &c., अन्तरितः &c.

To SHIFT, *v. n.* (Change) परिवृत् (c. 1. -वर्तते -वर्तितुं), विवृत्, विपरि-
 वृत्, सम्परिवृत्. —(Move, change place) चल् (c. 1. चलति -लितुं),
 विचल्, स्थानान्तरं गम् (गच्छति, गन्तुं) or चल् or या, स्थानान्तरं गम्.
 —(Change clothes) वस्त्रान्तरं परिधा, निवस्. —(Shift for a live-
 lihood) दिननिर्वाहं कृ, अगतिकगतिं कृ.

To SHIFT, *v. a.* (Change) परिवृत् (c. 10. -वर्तयति -यितुं), विपरिवृत्,
 विकृ (c. 8. -करोति -कृतुं), विद्; 'he shifts his course,' स्वमार्गं
 विकरोति. —(Cause to change place) विचल् (c. 10. -चालयति
 -यितुं), चल्, स्थानान्तरं गम् in caus., स्थानान्तरोकृ, स्थानान्तरोकृ,
 अत्यत्र कृ. —(Shift off), *see* To PUT OFF.

SHIFT, *s.* (Expedient) उपायः, गतिः *f.*, युक्तिः *f.*, अयुपायः. —(Eva-
 sion, trick) छद्म *n.* (नं), छलं, अपदेशः, व्यपदेशः. —(Under gar-
 ment) अन्तरीय, अधोवस्त्रं, अधोवसनं, अधोशुकं.

SHILLY-SHALLY, *s.* विकल्पः, अस्थिरता, चापल्यं. See IRRESOLUTION.

SHIN, *s.* जङ्गायभागः, जङ्गायाः पूर्वोत्थि *n.*, अयमङ्गा.

To SHINE, *v. n.* प्रकाश (c. 1. -काशते -शितुं, c. 4. -काश्यते), काश, शुभ्र (c. 1. द्योतते -शितुं), विद्युन्, राज् (c. 1. राजति -ते -जितुं), अभिराज्, अभिराज्य, दीप् (c. 4. दीप्यते -शितुं), स्फूर् (c. 6. स्फुरति -शितुं), शुभ्र (c. 1. शोभते -भितुं), विशुभ्र, भास् (c. 1. भासते -सितुं), आभास्, प्रभास्, अवभास्, भा (c. 2. भाति -तुं), प्रभा, आभा, विभा, उभा, चकास् (c. 2. चकास्ति -सितुं), रुच् (c. 1. रोचते -चितुं), जल (c. 1. झलति -लितुं), उज्जल, वषेस् (nom. वषायते), जोजस् (nom. जोजायते); 'to shine very brightly,' दीप् in freq. (देदीप्यते), जल in freq. (जाजल्यते), शुभ्र in freq. (शुशुभ्यते), अतितेजसा प्रकाश; 'the fixed stars shine by their own light,' नक्षत्राणि स्वप्रकाशानि भवन्ति; 'planets shine by reflected light,' ग्रहाः परावृत्तकिरणैः प्रकाश्यन्ते.

SHINE, *s.* प्रभा, प्रकाश, द्युतिः *f.*, तेजस् *n.* See SUN-SHINE.

SHINGLE, *s.* (Gravel), pebble शकैरा, शिलाखण्डः, चूर्णलशिला, वेला-हतशिला, वेलाहतशकैरा.—(Thin plank) फलकः.

SHINING, *part. or a.* प्रकाशमानः -ना -नं, दीप्तिमान् -मती -मत् (नं), द्युतिमान् &c., द्योती -तिनी -ति (नं), द्योतमानः -ना -नं, विद्योतमानः &c., शोभमानः &c., देदीप्यमानः &c., विराजमानः &c., प्रभावान् &c., कान्तिमान् &c., तेजस्वी &c., भास्वान् &c., भास्वरः -री -रं, भास्करः -रा -रं, प्रकाशन् -शन्ती -शत् (नं), स्फुरन् &c., भासयन् &c., प्रकाशः -शा -शं, प्रकाशी &c., काशी &c., काशिष्णुः -णुः -णु. See BRIGHT.

SHINY, *a.* दीप्तिमान् -मती -मत् (नं), तेजोमयः -यी -यं. See BRIGHT.

SHIP, *s.* वृहबीका, वृहबीः *f.*, वृहत्तरणी, नीः *f.*, नौका, वृहत्पोतः, पोतः, तरणिः -णी *f.*, अर्णवयानं, जलयानं, अर्णवपोतः, योहित्यं, मनुः *m.*, प्रवः; 'to take ship,' नौकाम् आरुह् (c. 1. -रोहति -रोदुं); 'ship of war,' युद्धनीः *f.*, युद्धनौका.

SHIP, an affix denoting abstract state or office is rendered by ता or त्वं; as, 'a judge,' धर्मीध्यक्षः; 'judgeship,' धर्मीध्यक्षता -त्वं; 'a son,' पुत्रः; 'sonship,' पुत्रता -त्वं.

To SHIP, *v. a.* (Put on board ship) नौकाम् आरुह् in caus. (-रोपयति -यितुं) or प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), नौकायां निविश् or सम् in caus.—(Fix in its place) स्वस्थाने पा or रुह् in caus., स्वस्थानीक.

SHIP-MASTER, *s.* नौकापतिः *m.*, नौकायामी *m.* (नं), नौकास्वामी *m.*, नौकाधिपतिः.

SHIPMENT, *a.* नौकापोषणं, नौकाप्रवेशनं, नौकासमर्पणं.

SHIPPING, *s.* नौकासमूहः, नौकादिसमूहः, नौकासमाधायः, नाविकं.

SHIP-WRECK, *s.* नौकभङ्गः, नौकाभङ्गः, नौभेदः, नौकानाशः, नौक्यसनं, नौकामञ्जनं.—(Destruction) नाशः, विनाशः.

To SHIP-WRECK, *v. a.* नौकां भञ्ज् (c. 7. भनक्ति. भञ्जुं) or भिद् (c. 7. भिनक्षि, भञ्जुं) or नश् (c. 10. नाशयति -यितुं) or विनश्, नौकभङ्गं कृ, नौभेदं कृ, नौक्यसनं कृ or जन, उन्मूल (c. 10. -कूलयति -यितुं), कूलोपरि क्षिप्.

SHIP-WRECKED, *p. p.* भिन्ननौकः -का -कं, भग्ननौकः &c., उन्मूलितः -ता -तं, कूलोपरि क्षिप्तः -मा -मं, सैकतोपरि क्षिप्तः &c.

To SHIRK, *v. a. or n.* छलेन कर्त्तव्यतां त्यज् or परित्यज् or हा, छलेन पलाय् (c. 1. पलायते -यितुं, rt. इ) or व्यपदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), छलं दृ, छस कृ, व्यपदेशं कृ, व्यपदेशं कृ, व्यपसृज्, व्यपसृज्, व्यपक्रम् व्यपधाव्.

SHIRK, SHIRKER, *s.* कर्त्तव्यतायां *m.* (नं), कर्त्तव्यतात्यागी *m.*, छसकारी *m.*

SHIRT, *s.* अग्रादीयं, अधोवस्त्रं, अधोवसनं, अधोशुकं, अग्रावस्त्रं, अग्रावसनं,

क्षीमवस्त्रं, क्षीमवसनं, क्षीमास्रं.

To SHIVER, *v. a.* शतखण्डशः कृ or भिद्, मूष्मखण्डशो भिद्, शतखण्डो कृ, सहस्रखण्डशो भिद्, शतचूर्णीकृ, चूर्णीकृ, चूर्णं, निष्पिप. See SHATTER, *v. a.*

To SHIVER, *v. n.* (Fall or be broken into many small pieces. सहस्रखण्डशो भिद् in pass. or पत, शतखण्डशो भिद् in pass., शतचूर्णीकृ.—(Quake or shake with cold, &c.) शीतान्वित्वात् कम्प (c. 1. बन्ध्यते -म्यितुं) or विकम्प or प्रकम्प, हिमाश्लेष्वाद् वेप (c. 1. वेपते -पितुं) or प्रवेप, सौत्कारं कृ, शीत्कारं कृ.

SHIVER, *s.* (Small fragment) मूष्मखण्डः -खण्डकः, भिन्नः *f.*, शकलः -लं, छेदः, दलं, छिन्नं, भिन्नं; 'into shivers,' सहस्रखण्डशः, मूष्मखण्डशः.—(Shaking) कम्पः, सौत्कारः, see SHIVERING, *s.*

SHIVERED, *p. p.* सहस्रखण्डशो भिन्नः -खा -त्रं, मूष्मखण्डशो भिन्नः &c., शतखण्डो कृतः -ता -तं, छिन्नभिन्नः &c., चूर्णीतः &c., जर्जरः &c.

SHIVERING, *s.* (The act of shattering) सहस्रखण्डशो भिद्, मूष्मखण्डो कृतः, शतखण्डो कृतः, शतचूर्णीकरणं, चूर्णीकरणं, निष्पिपः -पिपः.—(Quaking, trembling with cold, &c.) शीतान्वित्वात् or शीतान्वित्वात् कम्पः or कम्पनं, विकम्पः म्यने, इ-प्रकम्पः, देहकम्पः, अङ्गकम्पः, वेपनं, वेपयुः *m.*, सौत्कारः, शीत्कारः, सौत्कृत.

SHIVERING, *part.* (As with cold) कम्पमानः -ना -नं, विकम्पमानः &c., कम्पनः -ना -नं, कम्पान्वितः -ता -तं, वेपमानः -ना -नं, कांम्यतः -ता -तं.

SHOAL, *s.* (A shallow) सैकतं, पुलितं, कूलं, गाम्भीर्यः *f.*, उच्चतममिः *f.*—(Crowd) मङ्गः, मङ्गातः, समूहः; 'of fish,' मत्स्यसङ्गातः, मत्स्यसङ्गः, पोताधानं.

SHOCK, *s.* (Concussion) द्योभः, विद्योभः, संघोभः, संपट्टः -ट्टनं, आकस्मिकद्योभः, आघातः, व्याघातः—(Impression of terror or disgust) त्रासावेशः, वीभत्सावेशः—(Pile of sheaves) शस्यसस्त्योच्छोक्तः, शस्यसस्त्यकचित्तिः *f.* -राशिः *m.*

To SHOCK, *v. a.* (Shake by sudden collision) द्युभ् (c. 10. द्योभयति -यितुं), विद्युभ्, संघुभ्, अकस्मात् द्युभ्, संपट्ट (c. 10. -घट्टयति -यितुं), आकस्मिकद्योभं कृ—Strike with sudden terror or disgust) आकस्मिकत्रासं कृ or जन (c. 10. जनयति -यितुं), आकस्मिकसाध्वसं कृ or जन, वीभत्सं कृ or जन, दारुण्यं कृ or जन or उत्पद् in caus., भैरवं जन.—(Pile sheaves) शस्यसस्त्यान् राशो कृ.

SHOCKED, *p. p.* (Struck with sudden horror) आकस्मिकत्रासोपहतः -ता -तं, साध्वसोपहतः &c., अकस्मात् साध्वसोपहतः &c. or वीभत्सोपहतः &c.

SHOCKING, *a.* आकस्मिकत्रासदः -दा -दं, आकस्मिकत्रासकरः -रा -रं, साध्वसकारी -रिणी -रि (नं), त्रासजनकः -का -कं, वीभत्सकरः -रा -रं.

SHOD, *p. p.* सपादुकः -का -कं, उपपादुकः -की -कं, पादुकायुक्तः -का -कं, सपाद्वः -त्रा -त्रं, उपानद्युक्तः -का -कं, उपानद्युक्तः -त्रा -त्रं, उपानद्युक्तः &c.

SHOE, *s.* पादुका, पादत्रं, उपानत् *f.* (हं), पादः *f.*, पादपा, पादवाणं, पादरक्षा, चरणवाणं, प्राणिहिता, बध्मं, पादवन्धनं; 'of a horse,' सुरवं, सुरवाणं.

To SHOE, *v. a.* पादुकायुक्तं -कां कृ, सपादुकं कां कृ, उपानद्युक्तं -कां कृ, पादुकावन्धनं कृ, पादुकां बन्ध् (c. 9. बध्नाति. बध्नुं).

SHOE-BLACK, SHOE-CLEANER, *s.* पादुकामार्जकः, पादुकामार्जकः, पादुकामार्जः.

SHOELESS, *a.* पादुकाहीनः -ना -नं, सपाद्वः -त्रा -त्रं, निष्पादुकः -का -कं.

SHOE-MAKER, *s.* पादुकाकारः, पादुकाकृत् *m.*, पादूकृत् *m.*, पादूकृत् *m.*, चर्मकारः -रकः, चर्मकृत् *m.*, चर्मकारी *m.* (नं), चर्मारः; 'shoe-maker's knife,' चर्मप्रभेदिका, सारा.

SHOE-STRING, *s.* पादकाबन्धनं-नी, पादकाबन्धः, पादकायोक्तं, उपानयन्यन्तं, पादकाबन्धनसूत्रं, पादकाबन्धनरन्तुः *m. f.*

To shoot, *v. a.* (Let fly, discharge) क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपु), प्रक्षिप्, मुष् (c. 6. मुञ्चति, मोक्षं), प्रमुष्, मोक्ष (c. 10. मोक्षयति-यितुं), अम् (c. 4. अत्यति-सितुं), प्रास्, मृज् (c. 6. मृञ्चति, मृष्टे), पत् (c. 10. पातयति-यितुं), ईर (c. 10. ईरयति-यितुं), उदीर, ऋज्; 'to shoot an arrow,' शरं प्रक्षिप्; 'a dart,' अस्त्रं क्षिप्; 'a bullet from a gun,' आग्नेयनाडेरं लोहगुलिकां प्रक्षिप् or निःसृ in caus.—(Strike with any thing, kill) प्रहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं), आहन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं), हन्, अयाहन्, व्यप् (c. 4. विध्यति, व्यष्टुं), आव्यप्; 'with an arrow,' शरेण आहन्.—(Emit) उत्सृज्, विसृज्, निरस्, निःसृ in caus.—(Thrust forward) प्रसृ in caus.

To shoot, *v. n.* (With an arrow) शरप्रक्षेपे कृ, शरासनं कृ.—(With a gun) गुलिकाप्रक्षेपे कृ.—(Germinate) स्फुट्, उद्भिद् in pass., प्रोद्भिद्, प्ररुह, विकस्य, अक्षुर (nom. अक्षुरयति-यितुं), भुञ्ज.—(As pain) मम्मं व्यप् (c. 4. विध्यति, व्यष्टुं), मम्मंवेधनं कृ, शूल (c. 1. शूलति-लितुं), शूलोपहतः-ता-तं भृ. तीक्ष्णवेदनाम् अनुभू, तीव्रवेदनोपहतः-ता-तं भृ.

SHOOT, *s.* (Sprout) अक्षुरे, पञ्चवः, किसलयः, किसलयः, किसलः-लं, नवपञ्चवः, प्ररोहः, प्रवालः, उद्भिज्जः, उद्भिद् *f.*, विसलं, नवविटपः, बालविटपः.

SHOOTER, *s.* क्षेपत्रा *m.* (मृ). प्रक्षेपत्रा *m.*, शरप्रक्षेपकः, गुलिकाप्रक्षेपकः; 'a good or sharp shooter,' शीघ्रप्रेषी *m.* (नृ).

SHOOTING, *part.* (Sprouting) उद्भिज्जः-ज्जा-ज्जं, उद्भिद् *m. f. n.*, प्ररोही &c.

SHOOTING, *s.* (Act of shooting arrows) शरप्रक्षेपः-पणं, शरासनं, बाणमोक्षणं, शरमोक्षणं.—(Bullets, &c., with a gun) गुलिकाप्रक्षेपः, गुलिकामनं, मोलासनं.—(Sharp pain) शूलः-लं, तोदः-दन्, वेदना, तीक्ष्णवेदना, तीव्रवेदना.

SHOP, *s.* पथ्यशाला, विक्रयशाला, विक्रयगृहं, विक्रयस्थानं, पथ्यवोपी-पिः *f.*, पथ्यवोपिका, वोपिः-पी *f.*, विपणिः-णी *m. f.*, आपणः, आसनो, पाणिः *f.*, आचारिः *m.*; 'work-shop,' शिष्यशाला, शिष्यगृहं.

To SHOP, *v. n.* द्रव्यक्रयणार्थं विक्रयशालाम् अभिगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं).

SHOP-KEEPER, *s.* आपणिकः, विपणी *m.* (नृ), पथ्याजीवः, पथ्यशाला-धिकारी *m.* (नृ), आपारी *m.*, क्रयविक्रयोपजीवी *m.*, क्रयविक्रयिकः, तुलाधारः.

SHOP-LIFTER, *s.* चिन्नाभः, विक्रयशालास्यद्रव्यापहर्ता *m.* (नृ).

SHOP-LIFTING, *s.* विक्रयशालास्यद्रव्यहरणं, पथ्यशालास्यद्रव्यापहरणं.

SHOP-MAN, *s.* विक्रयशालायां सवकः or कर्मकरः, आपणिकः.

SHOPPING, *s.* पथ्यशालाभिगमनं, विक्रयशालाभिगमनं, पथ्यशालासेवने.

SHORE, *s.* तीरं, कूलं, तटं, प्रतीरं, रोधस, वेला, कूलभूः *f.*, मथ्योदा, अमुमान् *m.* (नृ), वमः, आयोगः, पाटकः; 'of the sea,' समुद्रतीरं, समुद्रतटं, समुद्रान्तः-न्तं; 'brought to shore,' उत्कूलितः-ता-तं.—(Prop) उपस्तम्भः, उपग्रः.

To SHORE, *v. a.* (Prop) दीर्घकाष्ठेन उपस्तम्भं or संस्तम्भं.

SHORN, *p. p.* (Cut off) क्षिबः-बा-बं, अवक्षिबः &c., लुनः-ना-नं.—(Having the hair or wool cut off) क्षिबकेशः-शा-शं, क्षिबलोमा-भा-भं (नृ), कूपकेशः &c., कूपलोमा &c., मुक्षितः-ता-तं, कृतमुक्षनः-ना-नं, कृतपापः-पा-पं, परिपापितः-ता-तं, कृतचूडः-डा-ई.—(Deprived) ह्रतः-ता-तं, अपहृतः &c., हीनः-ना-नं.

SHORT, *a.* (Not long, not having great extension) ह्रस्वः-खा-खं,

अल्पः-त्या-त्यं, क्षुद्रः-द्रा-द्रं, सत्यः-त्या-त्यं, अत्यकः-का-कं, अदीर्घः-घा-घं; 'very short,' ह्रस्विष्टः-ष्टा-ष्टं; 'a short plank,' क्षुद्रफलकः, ह्रस्वफलकः; 'a short distance,' कियहूरं, ईषहूरं, कियत्य्येनं.—(Not long in time) अत्यकालिकः-क्री-कं, अत्यकालीनः-ना-नं, अदीर्घकालिकः &c., अदीर्घकालीनः &c., अत्यकालस्यापी-यिनी-यि (नृ), अचिरस्यापी &c.; 'in a short time,' see SHORTLY; 'for a short time,' अत्यकालं, अत्यकालमात्रं, अत्यमात्रं, कियत्कालं, ईषत्कालं; 'a short delay,' क्षणक्षेपः.—(Short in size or measure) ह्रस्वपरिमाणः-शा-शं, अल्पपरिमाणः &c., क्षुद्रपरिमाणः &c., अल्पपरिमाणः &c., अल्पप्रमाणकः-का-कं.—(In stature) ह्रस्वः-खा-खं, ह्रस्वशरीरः-रा-रं, ह्रस्वाङ्गः-ङ्गी-ङ्गं, अल्पशरीरः &c., अल्पतनुः-नुः-नु, वामतनुः &c., क्षुद्रतनुः &c., अल्पमूर्तिः-मूर्ति-मूर्ति, ह्रस्वमूर्तिः-मूर्ति-मूर्ति, स्लोककायः-या-यं, वामनः-ना-नं, खर्वः-वर्-वर्, अतुङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, नीचः-चा-चं, नीचकः-का-कं, पृष्णः-पृष्णः-पृष्ण, न्यङ् नीची न्यङ्.—(Brief) अविलोच्यः-लो-लं, संक्षिप्तः-प्ता-प्तं, परिमितशब्दकः-का-कं, अल्पशब्दकः &c.—(Insufficient) न्यूनः-ना-नं, हीनः-ना-नं, अपथ्योन्नः-न्ना-न्नं, अनुपयुक्तः &c.—(Deficient in) हीनः-ना-नं, न्यूनः-ना-नं, विकलः-ला-लं, रहितः-ता-तं, ह्रस्वितः &c.—(Not of adequate extent) न्यूनपरिमाणः-शा-शं, न्यूनः-ना-नं; 'short of one's expectations,' आशान्यूनः-ना-नं; or expressed by च्युते, यिना, अनन्तरेण, वज्रयित्वा &c.; as, 'I shall be satisfied with nothing short of Rama's exile,' नान्येन तुष्येयम् च्युते रामविवासनात्. see EXCEPT.—(As a vowel, &c.) लघुः-पुः-घ्वी-पु, ह्रस्वः-स्वा-खं; 'a short vowel,' ह्रस्वस्वरः, मावा.—(Friable) मुचूर्णनीयः-या-यं, साशुचूर्णनीयः &c., चूर्णगुणकः-का-कं, चूर्णनशीलः-ला-लं, भग्ननशीलः &c., भिदुरः-रा-रं.—(To be short, come short), see To FAIL, *v. n.*—(To cut short), see To CURTAIL, LESSEN.—(To fall short), see To FAIL, *v. n.*—(To stop short) सकस्मात् स्या or अवस्था, भागिमध्ये स्या, अष्टमार्गे स्या or निवृत्त.—(In short) संक्षेपतः, समासतः, अल्पशब्दतः, सङ्कोचतः, वस्तुतः.

SHORT-BREAD, SHORT-CAKE, *s.* सुभेद्यपिष्टकः, सुचूर्णनीयपिष्टकः.

SHORT-COMING, *s.* दोषः, अपराधः, न्यूनता, अतिपातः, अवक्रिया, उपराधः, परितागः, छिद्रं, वैकल्यं. See FAULT.

To SHORTEN, *v. a.* (Make short) ह्रस् (c. 10. ह्रसयति-यितुं), ह्रस्वीकृ, अत्यीकृ, न्यूनीकृ, वामनीकृ.—(Contract) संक्षिप्, संट्ट, संकुञ्च.

To SHORTEN, *v. n.* अत्यीभू, न्यूनीभू, ह्रस् (c. 1. ह्रसते-सितुं), ह्रस्वीभू.

SHORTENED, *p. p.* ह्रस्वितः-ता-तं, न्यूनीकृतः-ता-तं, न्यूनीभूतः &c., अत्यीकृतः &c., अत्यीभूतः &c., संक्षिप्तः-प्ता-प्तं, संकुचितः-ता-तं.

SHORT-HAND, *s.* संक्षिप्ताक्षरलिखनं, संक्षिप्ताक्षरलिपिः *f.*, संक्षिप्ताक्षरः; 'the art,' संक्षिप्ताक्षरलेखनविद्या.

SHORT-LIVED, *a.* अत्यायुः-युः-यु or अत्यायुः-यू-युः (स), ह्रस्वितायुः &c., अल्पयुवाः-याः-यः (स), अत्यकालिकः-का-कं, अचिरस्यापी-यिनी-यि (नृ), अचिरजीवी &c., अदीर्घजीवी &c., क्षणजीवी &c.

SHORTLY, *adv.* (Quickly, in a little time) अचिरेण, अचिरात्, न चिरिण, न चिरात्, शीघ्रं, सद्यः, कदिति.—(In a few words) अल्पशब्दतः, संक्षेपतः, समासतः, अविलम्बेण, अविलम्बशः.

SHORTNESS, *s.* ह्रस्वता-न्वं, ह्रस्विता *m.* (नृ), अल्पता-न्वं, क्षुद्रता, अदीर्घता.—(Of time) अत्यकालिकतः, कालात्यता.—(Of life) आयुः-रत्या-न्वं.—(Of size or stature) ह्रस्वता, ह्रस्वशरीरता, अल्पशरीरता,

ब्राम्हाता, खर्वता, नीचता, अतुल्यता.—(Briefness) अविस्तीर्णता, अविस्तारः, अविस्तरः, संक्षेपः, संक्षिप्तता, संक्षिप्तः, उपसंक्षेपः, समक्षता, विस्तारभावः, अव्यविस्तारः.—(Insufficiency, deficiency) नूनता -त्वं, हीनता, अपर्याप्तः, अव्यत्वं, वैकल्यं, परिमितता.

SHORT-SIGHTED, *a.* अत्यदृष्टिः -दृष्टिः -दृष्टि, अत्यदृक् *m. f. n.* (श), स्वत्यदृक्, अदूरदृष्टिः &c., अदीर्घदृष्टिः &c., अदूरदर्शी -क्षिणी &c., अदीर्घदर्शी &c.

SHORT-SIGHTEDNESS, *s.* अदीर्घदृष्टिः *f.*, अदूरदृष्टिः *f.*, अत्यदृष्टिः *f.*

SHORT-WINDED, *a.* दुःस्वासी -सिनी -सि (न), आसकृच्छ्रप्लवः -स्ता -स्तं.

SHOT, *p. p.* (Discharged, as an arrow, &c.) क्षिप्तः -प्ता -प्तं, प्रक्षिप्तः &c., अस्तः -स्ता -स्तं, निरस्तः &c., मुक्तः -क्ता -क्तं, धनुर्मुक्तः &c.; 'as a bullet, &c.', आनेययन्मुक्तः &c., यन्मुक्तः &c.; 'is shot forth,' प्रक्षिप्यते, निःसाध्येते.—(Struck with an arrow) शराहतः -ता-तं, बाणाहतः &c., शरविद्धः -द्धा -द्धं; 'with a bullet,' गुलिकाहतः -ता-तं.

SHOT, *s.* (Shooting, discharge of any missile) क्षेपः -पणं, प्रक्षेपः असनं, पातः -तनं, प्रहारः; 'of an arrow,' see SHOOTING, *s.*—(Missile, weapon) अस्तं, मुक्तं.—(Bullet) गुलिका, गुटिका, लोहगुलिका, गुलिः -ली *f.*, सीमकगुलिः *f.*, दूर्वेधनी गुलिका, आग्नेयास्तं.—(Flight of an arrow) शरायणं, वातरायणं, शरपातः.—(Of a bullet) गुलिकायनं, गुटिकायनं.—(A good shot, a good marksman) शीघ्रवेधी *m.* (न), लक्ष्यवेधी, लक्ष्यवेधनकुशलः.

To SHOT, *v. a.* गुलिकां निविशु in caus., गुलिकागर्भं -भौ कृ.

SHOTTED, *p. p.* गुलिकागर्भः -भौ -भौ, आग्नेयगुलिगर्भः &c., लोहगुलिगर्भः &c.

SHOULD. When this auxiliary expresses obligation, it is rendered in Sanskrit by the fut. past. part., see OUGHT. When it expresses present or future time conditionally, it may be rendered by the present tense, or not unfrequently by the conditional tense.

SHOULDER, *s.* स्कन्धः, चंशः, अंसः, भुजशिरस् *n.*, भुजशिरः, दोःशिरः, बाहुमूलः; 'having wide shoulders,' वृषुस्कन्धः -न्धा -न्धं, विषुलस्कन्धः &c., विषुलंशः -शा -शं; 'shoulder-joint,' स्कन्धसन्धिः *m.*, चिरु *n.*; 'upon the shoulder,' स्कन्धे, स्कन्धेन, प्रतिस्कन्धे; 'he bears faggots on his shoulder,' इन्धनं स्कन्धेन वहति; 'the dog is borne on the shoulder,' कुक्कुरः स्कन्धेन उल्लते; 'he places the goat on his shoulder,' छागं स्कन्धे करोति; 'resting on the shoulder,' स्कन्धस्थः -स्था -स्थं.

To SHOULDER, *v. a.* (Take or place on the shoulder, carry on the shoulder) स्कन्धे कृ or स्था in caus., स्कन्धस्थं -स्थां कृ, स्कन्धे आरुह् in caus., स्कन्धेन वह्.—(Push with the shoulder) स्कन्धेन तद् (c. 10. ताडयति -यितुं).

SHOULDER-BLADE, *s.* फलकः, स्कन्धफलकः, चंशः, अंसः, भुजशिरस् *n.*, स्कन्धः, कस्तूरः.

To SHOUT, *v. n.* (Utter a loud cry) उत्क्रुशु (c. 1. -क्रोशति -क्रोहं), उच्चैःस्वरेण क्रुशु or प्रक्रुशु or विक्रुशु, उच्चैः or उच्चैःस्वरेण नद् (c. 1. नदति -दितुं) or प्रणद् or युष् (c. 10. घोषयति -यितुं) or उद्गुष्, मुक्तकण्ठं क्रुशु, महानादं कृ, महाघोषं कृ, महाध्वनिं कृ, प्रणादं कृ, उत्क्रोशं कृ, कोलाहलं कृ, चित्कारं कृ, चोत्कृ.—(For joy) हर्षनादं कृ, हर्षघोषं कृ, जयघोषं कृ, जयशब्दं कृ, जयकोलाहलं कृ, किलकिल (nom. किलकिलायति), जयजयतिशब्दं कृ.

SHOUT, *s.* (Loud cry) उत्क्रोशः, उत्क्रुशं, विक्रुशं, प्रणादः, महानादः, निनादः, महाघोषः, घोषणं -णा, उद्घोषणं, कोलाहलः, उच्चैर्बुधं, उच्चैःस्वरः,

चित्कारः, चोत्कारः, महाध्वनिः *m.*, संहतिः *f.*, बहुभिः कृता संहतिः.—(Of joy or triumph) जयघोषः, जयकोलाहलः, जयशब्दः, जयध्वनिः *m.*, जयरायः, जयारयः, हर्षनादः, हर्षस्वनः, जयजयतिशब्दः.

To SHOVE, *v. a.* प्रसृ (c. 10. -सारयति -यितुं), संचल् in: caus. See To PUSH.

SHOVE, *s.* प्रसारणं, अपसारणं, संचालनं, प्रहारः. See PUSH, *s.*

SHOVEL, *s.* अभिः *f.*, कुहालः, कुदालः, काष्ठकुहालः.

To SHOW, *v. a.* (Exhibit) दृशु (c. 10. दर्शयति -यितुं), प्रदृशु, अभिदृशु.

निदृशु, प्रतिदृशु, सन्दृशु, विदृशु, दर्शनं कृ, प्रदर्शनं कृ; 'to show cause of fear,' भयहेतुप्रदर्शनं कृ.—(Point out, indicate) निर्दिशु (c. 6. -दिशति -देष्टुं), प्रदिशु, आदिशु, विनिर्दिशु, उद्दिशु, आदिशु in caus. (-देशयति -यितुं), सूचु (c. 10. सूचयति -यितुं), संसूचु; 'show the way,' मार्गम् आदिशेय.—(Inform, make known) ज्ञा in caus., बुध् in caus., प्रबुध्, निविद् in caus., आख्या, व्या, कथ्.—(Manifest) प्रकाशु (c. 10. -काशयति -यितुं), व्यञ्जु, व्यक्तीकृ, आविष्कृ, प्रादुष्कु, प्रकटीकृ.—(Show a kindness, favor, &c.) उपकृ, उपकारं कृ, अनुग्रहं कृ, अनुग्रह्.—(Show forth), see To MANIFEST.—(Show off) दम्भायं दृशु in caus.—(Show one's self) आत्मानं दृशु in caus., दृशु in pass. (दृश्यते); 'he shows himself as if dead,' आत्मानं मृतवद् दर्शयति.—(Show up), see To EXPOSE.

To SHOW, *v. n.* दृशु in pass. (दृश्यते), लब्धु in pass. (लभ्यते). प्रतिभा (c. 2. -भाति -तुं).

SHOW, *s.* (Appearance, semblance) आभासः, भासः, आकारः, आभा, दर्शनं.—(Ostentatious parade) दम्भः, आडम्बरः -रं, दम्भायं प्रकाशनं, कौतुकं.—(Pretence) छन्न *n.* (न), व्यपदेशः.—(Spectacle) प्रेक्षा -क्षणं, कौतुकं, चमत्कारः.

SHOWER, *s.* (One who shows) दर्शकः, प्रदर्शकः, दर्शनकृ, दर्शयिता *m.* (तु).

SHOWER, *s.* (Of rain) धारासारः, धारासम्पातः, धारा, आसारः, वर्षः, वर्षा *f.*, आवृष्टिः *f.*, क्षुब्धः, तरलः.—(Of arrows) शरवर्षः, शरवृष्टिः *f.*, शरधारा, पञ्चपूगः.—(Of tears) अशुधारा.

To SHOWER, *v. a.* or *n.* वृष् (c. 1. वर्षति -ते -यितुं), धारासारेण वृष्; 'to shower down water,' जलवर्षणं or जलवर्षं वृष्, वारिणा अभिवृष्; 'to shower blood,' रक्तं वृष्; 'to shower arrows,' शरान् वृष्. See To RAIN.

SHOWER-BATH, *s.* धारायन्तगृहं, धारायन्तमन्दिरं, धारायन्तं, शिरोभिषेचनयन्तं, शिरोभिषेचनी, शिरोभिषेकः, शिरःस्नानं.

SHOWERY, *a.* वर्षुकः -का -कं, बहुवृष्टिः -दृष्टिः -दृष्टि, वृष्टिमान् -मती -मत् (त), बहुधाराः -रा -रं, वर्षिकः -की -कं. See RAINY.

SHOWING, *s.* दर्शनं, प्रदर्शनं, सन्दर्शनं, निर्देशः, प्रकाशनं, सूचनं.

SHOW-MAN, *s.* दर्शकः, प्रदर्शकः, दर्शयिता *m.* (तु), कौतुकदर्शकः.

SHOWN, *p. p.* दर्शितः -ता -तं, प्रदर्शितः &c., सन्दर्शितः &c., निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रदिष्टः &c., सूचितः -ता -तं, ज्ञापितः &c., प्रकाशितः &c.

SHOWY, *a.* (Make a fine show) अतिशोभनः -ना -नं, एकान्तशोभनः -ना -नं, अतिदर्शनीयः -या -यं, अतिप्रकाशः -शा -शं, आडम्बरी -रिणी -रि (न); 'showy learning,' सभापाठिद्वयं.

SHRED, *s.* खडः -खडकः, पटखडः, वस्त्रखडः, दीर्घखडः -खडकः.

To SHRED, *v. a.* दीर्घखडकीकृ, दीर्घखडशः कृ or छिद् or व्यचिद्.

SHREW, *s.* (Scold) कंकशा, कुशीला, वामशीला, चक्रशीला, दुःशीला, उग्रशीला, कटुशीला.—(Mousc) वेष्टमनकुलः. see SHREW-MOUSE.

SHREWD, *a.* (Canning, knowing) विदग्धः -ग्धा -ग्धं, विचक्षणः -क्षा -णं, चतुरः -रा -रं, चातुरः -री -रं, पक्वबुद्धिः -द्विः -द्वि, परिपक्वबुद्धिः

&c. पक्षः-क्षा-क्षे. परिपक्षः &c., सूक्ष्मबुद्धिः &c., कुबुद्धिः &c., दीर्घ-दृष्टिः-प्रिः-प्रि, निपुणः-णा-णं, कुशलः-ला-लं, नागरः-रा-रं.—
(Proceeding from cunning) विदग्ध in comp. वैदग्ध्यप्रयुक्तः-क्षा-क्षं.
SHREWDLY, *adv.* विदग्धवत्, वैदग्ध्येन, सवेदग्धं, विचक्षणवत्.
SHREWDNESS, *s.* वैदग्ध्यं, वेदग्धं, विदग्धता, विचक्षणता, वैचक्षण्यं, चतुरता, चातुर्यं, बुद्धिपक्वता, पक्वता, परिपक्वता, परिपाकः, नैपुण्यं, परिवेदना.
SHREWS, *n.* कर्कशः-शा-शं. कर्कशसम्भावः-वा-वं, कर्कशशीलः-ला-लं, नामशीलः &c., पक्षशीलः &c., कटुशीलः &c., कुप्रकृतिः-तिः-ति.
SHREWY, *s.* वेगमनकुलः, लिङ्गाश्लिका, दोना, चिक्का.
To SHUCK, *v. n.* उत्कृष्ट (c. 1.) -क्रोशति -क्रोष्टुं, कर्कशस्वरं कृश or रु or कन्द (c. 1.) क्रन्दति -न्दितुं, चित्कारं कृ, चीत्कारं कृ. See To SCREAM.
SHUCK, *s.* रायः, कर्कशरायः, चित्कारः, चीत्कारः, उत्क्रोशः, उत्क्रुष्टं, विक्रुष्टं, नादः, क्रन्दनं, क्रन्दितं, कोलाहलं. इमरुध्वनिः *m.*
SHRIEF, *s.* (Fork tailed butcher-bird) कलिङ्गः, चिङ्गकः, भृङ्गः, भृङ्गकः, भृम्याटः, भृमाटः.
SHRILL, *a.* कर्कशः-शा-शं. पटुः-टुः-टु. कर्णवेधकः-का-कं, कर्णवेधो-पिनी-पि-नि. कर्णकटुः-टुः-टु, कलोत्रालः-ला-लं, उत्रालः-ला-लं. 'shrill-voiced,' कर्कशस्वरः-रा-रं, उच्चैःस्वरः &c.
SHRILLNESS, *s.* कर्कशता त्वं, कर्कश्यं, कटुता, कर्णवेधकत्वं.
SHRILLY, *a.* कर्कशं, कर्कशस्वरेण, उच्चैःस्वरेण, पटुस्वरेण.
SHRIMP, *s.* जलवृश्चिकः, इचाकः, गज्जाटेयः, चित्रेटः, गलाधिलः, गला-निलः, गलानिकः.
SHRIMP, *s.* आयातनं, देवतायातनं, देवायातनं, पुण्यतीर्थं, तीर्थं, पुण्यद्रव्यायातनं, पुण्यद्रव्यापारः, पवित्रद्रव्यापारः.
To SHRINK, *v. n.* संकुच in pass. (-कुच्यते), सङ्कोचम इ (c. 2.) रति-तुं, सङ्कोचं या, कुचनम इ, कुच in pass. (-कुच्यते), आकुच, संक्षिप in pass. (-क्षिप्यते), संहृ in pass. (-ह्रियते), सद् (c. 1.) सोदति, सङ्कु; 'as in fear, terror, &c.' विकम्प (c. 1.) -कम्पते -म्यितुं, विवस्म (c. 1.) -वम्यति -मितुं, उद्दिजः 'with shame,' लज्ज (c. 1.) लज्जते -लज्जितुं, विलज्ज.
To SHRINK, *v. n.* (Cause to contract) संकुच (c. 1.) -कोचति -चितुं, कुच (c. 1.) -कुचति -चितुं, c. 10. -कुचयति -यितुं, सङ्कोचं गम् in caus., सङ्कोचं कृ.
SHRINKING, *s.* सङ्कोचः, आकुचनं, कुचनं, संक्षेपः. see CONTRACTION.
To SHRINK, *v. n.* संकुच in pass. (-कुच्यते), आकुच in pass. (-कुच्यते), कुच, श् in pass. (-क्षीर्यते), विशृ, संश्रयानः-ना-नं भू, बलिपृथः-शौ-शं भू, बलिपृथः-भा-वं भू.
To SHRINK, *v. n.* (Cause to shrink) संकुच (c. 1.) -कोचति -चितुं, श् in caus. (आश्रयति -यितुं), शोमीकृ, शिशोमीकृ, संश्रयानीकृ.
SHRINKED, *p. p.* सङ्कोचितः-ता-तं, कुचितः &c., आकुचितः &c., शीथीः-शौ-शं, विश्रीणः &c., संश्रयानः-ना-नं, विक्षिन्नः-त्रा-त्रं, 'into wrinkles,' बलिनः-ना-नं, बलिनः-भा-भं, बलिमान्-मती-मत (त्).
SHRIMP, *s.* धनयापारी *m.* (नृ), मुद्रायापारी *m.*, कलोपजीवी *m.*
SHROUD, *s.* (For a corpse) शवस्त्रं, शववस्त्रं, शवपरिधानं, प्रेतवस्त्रं, शवाच्छादनं.—(Cover) छाच्छादनं.
To SHROUD, *v. n.* लद (c. 10.) छादयति -यितुं, प्रच्छद. See To SHELTER.
SHROUDED, *p. p.* प्रच्छन्नः-त्रा-त्रं, प्रच्छादितः &c., गूढः-दा-दं, उपगूढः &c.
SHRUB, *s.* (Woody plant, dwarf tree) गुल्मः, लघुः, क्षुद्रः, क्षुण्णः, दुष्यः, दुष्यः, सप्रकाशः, विस्तारः, सुदृष्यः, सत्यवृक्षः.—(Drink), see PUNCH.
SHRUBBERY, *s.* गुल्मवाटिका, गुल्मवाटी, वृक्षवाटिका, उपवनं.

SHRUBBY, *a.* गुल्मावृतः-ता-तं, तरुगुल्मावृतः &c., गुल्मयः-यी-यं.
To SHRUG, *v. a. or n.* (The shoulders) असमोपसृचनार्थं स्कन्धसङ्कोचं कृ or स्कन्धाकुचनं कृ or स्कन्धोत्कर्षणं कृ or स्कन्धचेष्टनं कृ.
SHRUG, *s.* स्कन्धसङ्कोचः, स्कन्धाकुचनं, स्कन्धोत्कर्षणं, स्कन्धचेष्टा.
SHRUNK, *s.* सङ्कुचितः-ता-तं, कुक्षितः-ता-तं, आकुक्षितः &c., संवृतः-ता-तं, शीथः-शौ-शं, संश्रयानः-ना-नं, संहतः-ता-तं, संक्षिन्नः-त्रा-त्रं, हसितः-ता-तं, सन्नः-त्रा-त्रं, सङ्कीर्णः-शौ-शं.
To SHUDDER, *v. n.* कम्प (c. 1.) कम्पते -म्यितुं, विकम्प, स्फुर (c. 6.) स्फुरति -रितुं, विस्फुर, प्रस्फुर, वेप् (c. 1.) वेपते -पितुं, प्रवेप्, जल (c. 1.) जलति -लितुं, सीत्कारं कृ, शीत्कारोपहतः-ता-तं भू, सीत्कार-यस्तः-स्ता-स्तं भू.
SHUDDER, SHUDDERING, *s.* अङ्गकम्पः, शरीरकम्पः, अङ्गस्फुरणं, शरीर-स्फुरणं, विस्फुरणं, अङ्गवेपनं, कम्पः-म्यनं, विकम्पः-म्यनं, सीत्कारः, शीत्कारः.
To SHUFFLE, *v. a.* (Shove one way and the other) इतस्ततः संचल (c. 10.) -चालयति -यितुं or चल, इतस्ततः सृ (c. 10.) सारयति -यितुं or विक्षिप, बहुधा चल; 'to shuffle the feet,' पादास्फालनं कृ, पादचापत्यं कृ.—(Mix together) सम्मिश्रीकृ, सस्तय्यस्तीकृ, अपरो-चरीकृ, संकुलीकृ, सङ्करीकृ, विक्षिप, सम्मिश्र; 'cards,' छतपत्रस-म्मिश्रणं कृ.
To SHUFFLE, *v. n.* (Practice evasions) छत्र कृ, छलं कृ, व्यपदेशं कृ, व्यपदेशं कृ, व्यपदिश (c. 6.) -दिशति -देष्टुं, कपटं कृ, वक्रवृत्तिः-त्रिः-त्रि भू, चपलः-ला-लं भू.
SHUFFLE, SHUFFLING, *s.* (Mixing, pushing together) सम्मिश्रणं, सस्तय्यस्तीकरणं, इतस्ततः सञ्चालनं or सारणं or विक्षेपः; 'of the feet,' पादास्फालनं, पादचापत्यं.—(Evasion) छत्र *n.* (नृ), छलं, व्यपदेशः, व्यपदेशः, वक्रता, चपलता, चापत्यं.
SHUFFLER, *s.* वक्रवृत्तिः *m.*, चपलवृत्तिः *m.*, छत्रवृत्तिः *m.*, छली *m.* (नृ).
To SHUN, *v. a.* वृज् (c. 10.) वज्जयति -यितुं, परिवृज्, विवृज्, परिहृ (c. 1.) -हरति -हर्तुं, प्रोक्त (c. 6.) प्रोक्तति -न्कितुं, र्त्. उन्क्त, उन्क्त, हा (c. 3.) जहाति, हातुं, तज्ज (c. 1.) त्यजति, त्यज्जुं, परितज्ज, वज्जीकृ.
SHUNNED, *p. p.* वज्जितः-ता-तं, विवज्जितः &c., परिहृतः-ता-तं, प्रोक्तितः-ता-तं, वज्जीकृतः-ता-तं, त्यक्तः-क्ता-क्तं, परित्यक्तः &c.
SHUDDRA, *s.* See SÚDRA.
To SHUT, *v. a.* (Close, fasten up) पिषा (c. 3.) -दधाति -धातुं, अपिषा, रुष् (c. 7.) रुणद्धि, रोद्धुं, निरुष्, अवरुष्, संवृ (c. 5.) -वृणोति -वरितुं -रीतुं, बन्ध् (c. 9.) बध्नाति, बध्नुं, संहृ (c. 1.) -हरति -हर्तुं, संहन् (c. 2.) -हन्ति -न्तुं; 'shut the door,' द्वारं पिषेहि or रुणद्धि; 'they shut the doors,' द्वाराणि पिदपुः or रुरुषु; 'to shut the mouth,' मुखं संवृ or पिषा; 'the hands,' हस्तौ बन्ध् or संहन्; 'a book,' पुस्तकं बन्ध्; 'the lips,' ओष्ठौ संवृ; 'the eyes,' नील, निमील, निमिष, see To CLOSE, *v. a.*—(Contract, compress) संवृ, संहृ, संकुच, संहन्, सम्पीड.—(Bar) अग्निलेन बन्ध्.—(Obstruct) रुष्, निरुष्, सन्ध्, प्रतिबन्ध्.—(Shut in), see To CONFINE, INCLOSE.—(Shut out) बहिष्कृ, निष्, निराकृ, निषिष, see To EXCLUDE, PRECLUDE.—(Shut up) निरुष्, अवरुष्; 'in a prison,' कारागो निरुष्; 'in a box,' सम्पीडकृ.
SHUT, *p. p.* रुद्धः-द्धा-द्धं, पिहितः-ता-तं, संवृतः-ता-तं, बद्धः-द्धा-द्धं, पिधानवान्-वती-वत् (त्), अपिधानः-ना-नं; 'as a bud,' अपि-कचः-चा-चं, मुकुलीकृतः-ता-तं; 'as the eye,' निमीलितः-ता-तं, मुकुलितः &c.

SHUTTER, *s.* अवरोधकं, प्रतिवन्धकं, आच्छादनं, कपाटः; 'of a window,' जालावरोधकं, जालाआच्छादनं, वातापनावरोधकं.

SHUTTLE, *s.* (Of a weaver) वसरः, सूत्रवेहनं, सूत्रयन्त्रं, तसरः, मल्लिकः, नाडिपीरं.

SHUTTLE-COCK, *s.* लघुगुलिकाविशेषो यो विनोदार्थं दखाहो भूत्वा इतस्ततः प्रक्षिप्यते.

SHY, *a.* सभाभीतः -ता -तं, सभाभीरुः -रुः -रु, जनभीतः -ता -तं, लोकभीतः &c., भाषणविमुखः -खा -खी -खं, अत्यभाषी -पिणी -पि (न्), आलापविरक्तः -क्ता -क्तं, कातरः -रा -रं, आगमनभीरुः -रुः -रु, भीरुः -रुः -रु.

SHYNESS, *s.* सभाभीतिः *f.*, सभाभीरुता, जनभीतिः *f.*, लोकभीतिः *f.*, सभाकम्पः, भाषणविमुखता, आलापवैरक्त्यं, भीरुता, कातरता.

SIBILANT, *s.* (Letter) ऊष्मः. See HISSING.

SICK, *a.* (Inclined to vomit) वमनेच्छुः -च्छुः, विवमिषुः -षुः -षु, वमनोन्मुखः -खा -खं, वमी -मिनी -मि (न्), उन्मारी -रिणी &c., छद्देनेच्छुः -च्छुः -च्छु. (Ill) रोगी -गिणी -गि (न्), रोगार्त्तः -र्त्ता -र्त्तं, रोगातुरः -रा -रं, रोगान्वितः -ता -तं, रोगग्रस्तः -स्ता -स्तं, अस्वस्थः -स्था -स्थं, सावयः -या -यं, व्याधितः -ता -तं, व्याधियुक्तः -क्ता -क्तं, चर्मी &c., विकारी &c., आमयावी &c., उपतापी &c., अभ्यान्तः -न्ता -न्तं, हृग्नः -ग्ना -ग्नं, see ILL, *a.*—(Disgusted) ज्ञातवीभक्षः -त्ता -त्तं, द्वेषी -विणी &c., विकृतः -ता -तं, निर्विषः -खा -खं; 'sick of the world,' भवरोगी -गिणी &c., भवात्तः -र्त्ता -र्त्तं; 'sick-room,' विशिखा.—(To be sick, vomit) वम् (c. 1. वमति -मिर्त्तं), छद्दे (c. 10. छद्देयति -यिर्त्तं).

To SICKEN, *v. a.* (Disgust) बीभत्सं कृ or जन् (c. 10. जनयति -यिर्त्तं), वेक्यं जन्.—(Make sick) वमनेच्छां जन्, छद्देनेच्छां जन्, रोगार्त्तकृ, सरोगीकृ.

To SICKEN, *v. n.* (Fall sick) रोगग्रस्तः -स्ता -स्तं भू, रोगार्त्तः -र्त्ता -र्त्तं भू, खर् (c. 1. खरति -रिर्त्तं), सरोगीभू, see To LANGUISH.—(Feel disgust) बीभत्सरोहताः -ता -तं भू, ज्ञातवीभक्षः -त्ता -त्तं भू.

SICKENING, *a.* बीभत्सजनकः -का -कं, विरक्तिजनकः &c., see DISGUSTING.

SICKISH, *a.* ईषड्वमनेच्छुः -च्छुः -च्छु, ईषड्वोगी -गिणी -गि (न्).

SICKLE, *s.* लघिषं, दाषं, लघाणकं, लघाकः, शस्यकर्मनी, शस्यवेदनी, कर्मनी, सख्यः, सखहननं -नी, सखधनः, खड्गीकः.

SICKLINESS, *s.* सरोगता, रोगिता, रोगापीनता, रोगशीलता, जन्मरोगिता.

SICKLY, *a.* (Unwell), see SICK.—(Habitually ill) सदा रोगी -गिणी -गि (न्), निबरोगी &c., रोगापीनः -ना -नं, रोगशीलः -ला -लं; 'by birth or nature,' जन्मरोगी &c., ज्ञातिरोगी &c., प्रकृतिरोगी &c., स्वभावरोगी &c.; 'having a sickly countenance,' हृग्नवदनः -ना -नं, हृग्नमुखः &c.

SICKNESS, *s.* (Inclination to vomit, nausea) वमनेच्छा, छद्देनेच्छा, विवमिषा, वमनोन्मुखाता, वमः -मनं, वमिः *f.*, वाप्तिः *f.*, उन्मेषः, उन्मेषः, वत्सेयः, उन्मारः, छद्देनं, छद्देनं, छद्देनं, छद्देनं *f.*, प्रच्छेदिका.—(Disease) रोगः, व्याधिः *m.*, आमयः, रुक् *f.* (न्), अस्वास्थ्यं, अस्वस्थता, विकारः, असमाधानं, हृग्नवस्था, रोगिता, रोगग्रस्तता, रोगव्याधिः *f.*, see DISEASE, ILLNESS.

SIDE, *s.* (Of a man or any animal) पार्श्वः, पार्श्वभागः, पक्षः -क्षकः, पक्षभागः, कुक्षिः *m.*, कक्षः, पार्श्वार्थः, अर्धार्थः, कक्षः, कोलः; 'pain in the side,' पार्श्वशूलः -लं, कुक्षिशूलः -लं; 'left side,' वामपार्श्वः, वामार्थः; 'turning upon the side,' पार्श्वपरिवर्तनं, अक्षपरिवर्तनं; 'removed from the side of a parent,' पितुर् अङ्गात् परिभ्रष्टः,

पितृपार्श्वपरिभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं; 'at one's side,' पार्श्वे, पार्श्वतः; 'staying close at the side,' पार्श्वस्थः -स्था -स्थं, पार्श्वगतः -ता -तं, पार्श्वपरिवर्त्तनी -र्वर्त्तनी &c., उपानस्थः -स्था -स्थं; 'sleeping at the side of,' पार्श्वशयः -या -यं.—(Edge, border) प्रान्तः, उपान्तः नंतं, अन्तः, सीमा, धारा; 'of a wood,' वनान्तः -न्तं, वनधारा; 'of a river,' नदीतीरं, नदीकूलं, नदीतटं; 'of a roof,' पटलप्रान्तः; 'of a mountain,' पर्वतधारा, पर्वतटङ्गा.—(Declivity or slope of a mountain) उत्सङ्गः, नितम्बः, कटकः.—(Part considered in respect to its direction) दिक् *f.* (श्), दिशा, पार्श्वः or more usually expressed by the affixes तस्, च &c.; as, 'on all sides,' सर्वतस्, समन्ततस्, समन्तात्, विष्वतस्, परितस्, अधितस्, सर्वत्र. सर्वदिक्षु चतुर्दिक्षु; 'on both sides,' उभयतस्, उभयत्र, उभयपार्श्वयोः; 'on the other side,' अपरतस्, परतस्; 'on the opposite side,' अधिमुखतस्, विपरीतभागे; 'side by side,' पार्श्वपार्श्वे.—(Any part being in opposition to another) पक्षः; 'side of an argument,' पक्षः; 'both sides of an argument,' पक्षद्वयं; 'taking up a side,' पक्षता; 'another side of the argument,' पक्षान्तरं.—(Party faction) पक्षः; 'one's own side,' आत्मपक्षः, स्वपक्षः; 'having a side,' पक्षवान् &c.; 'one of the opposite side,' विपक्षः, प्रतिपक्षः; 'one of the same side,' सपक्षः, स्वपक्षावलम्बी *m.* (न्), स्वपक्षकः; 'to take a side,' पक्षपातं कृ, see To SIDE; 'one who takes a side,' पक्षपाती *m.* (न्), पक्षोद्गाही *m.*—(Any part of a thing) भागः; 'the outer side,' बाह्यभागः; 'black on the two sides,' द्वयोर् भागयोः श्यामः -मा -मं.—(Branch of a family, separate line) पक्षः; 'relations on the father's side,' पितृपक्षा ज्ञातयः; 'on the mother's side,' मातृपक्षा बान्धवाः; 'noble on both sides,' मातुः पितृपक्षाभिजनवान् -वन्तौ &c.—(Side of a geometrical figure) भुजः, बाहुः *m.*, दोस् *m.*

SIDE, *a.* पार्श्विकः -की -कं, पार्श्वः -क्षी -क्षं, पार्श्वीयः -या -यं, पार्श्वस्थः -स्था -स्थं, पार्श्वकः -की -कं, पक्षः -क्षी -क्षं, पार्श्व or पक्ष in comp.; 'a side door,' पक्षद्वारं.

To SIDE, *v. n.* (Embrace or adopt a side) पक्षपातं कृ, पक्षोद्गाहं कृ, पक्षं ग्रहं or उद्ग्रहं or अनुग्रहं.

SIDE-BOARD, *s.* पक्षफलकः -कं, पार्श्वफलकः, पार्श्वस्थफलकः.

SIDE-LONG, *a.* अनुपार्श्वः -क्षी -क्षं, पार्श्विकः -का -कं, अनुपार्श्विकः -की -कं, वक्रः -क्ता -क्तं, तिरश्चीनः -ना -नं, तिर्यक् -रश्ची -र्यक् (च्); 'side-long glance,' तिर्यग्दृष्टिः *f.*, अपाङ्गदृष्टिः.

SIDE-LONG, *adv.* अनुपार्श्वे, पार्श्वतस्, तिर्यक्, तिरस्, पार्श्वदिशि.

SIDE-LOOK, *s.* कटाक्षः, नेत्रकटाक्षः, अपाङ्गदृष्टिः *f.*, अपाङ्गदर्शनं, दृष्टिविधेयः.

SIDER, *s.* पक्षकः, पक्षधरः, पक्षोद्गाही *m.* (न्), पक्षपाती *m.*, पक्षी *m.*

SIDEREAL, SIDERAL, *a.* तारासङ्ख्यी -न्धिनी -न्धि (न्), नाक्षत्रिकः -की -कं, नाक्षत्रः -त्री -त्रं, नक्षत्रसङ्ख्यी &c., ताराविपक्षकः -का -कं, ग्रहसङ्ख्यी &c., ताराग्रयः -यी -यं, नक्षत्रग्रयः &c., तारापूर्यः -शी -शं.

SIDE-SADDLE, *s.* पक्षपर्यायं, पक्षपर्ययणं, स्त्रीपर्यायं, स्त्रीपर्ययणं.

SIDESMAN, *s.* पक्षकः, पक्षपाती *m.* (न्), पक्षोद्गाही *m.*, पक्षी *m.*, पार्श्विकः, पक्षधारी *m.* See PARTISAN.

SIDE-TABLE, *s.* पक्षफलकः -कं, पार्श्वफलकः, पार्श्वस्थफलकः.

SIDE-WAYS, SIDE-WISE, *adv.* तिर्यक्, तिरस्, तिरश्चीनं, अनुपार्श्वे, पार्श्वतस्; 'moving side ways,' तिर्यक् -रश्ची -र्यक् (च्), तिर्यग्गामी -मिनी &c., तिरश्चीनः -ना -नं.

SIDING, *s.* (Taking a side) पक्षपातः, पक्षोद्गाहः, पक्षता.

To SIDLE, *v. n.*, तिथ्यङ्गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), तिथ्यङ्गं चल् or या.

SIDLING, *s.* तिथ्यङ्गचालनं, तिथ्यङ्गानं, तिथ्यङ्गमनं, तिथ्यङ्गगतिः *f.*—(One of a horse's paces) उल्लेखितः.

SIEGE, *s.* अवरोधः-धनं, प्रतिरोधः, रोधः-धनं, चिरारोधः, रुद्धा, नगर-वेहनं, नगरपरिवेहनं, सैन्यवेहनं.

SIEVE, *s.* चालनी-नं, धान्यचालनी, शोधनी, धान्यशोधनी, प्रस्फोटनं-नी, त्रितयः *m.*, त्रितय *n.*, निर्गलनयन्त्रं, पाटीरः, शतपोनः.

To SIFT, *v. a.* (Separate by a sieve) शुष् (c. 10. शोधयति-यितुं), त्रितयना चल् (c. 10. चालयति-यितुं), चालनयन्त्रेण शुष् or शोधनं कृ, निर्गलनं कृ, प्रस्फुट in caus.—(Investigate minutely) सूक्ष्मपरीक्षां कृ, सूक्ष्मं परीक्ष, सूक्ष्मनिश्चासं कृ, मन्थनं कृ, मथनं कृ.

SIFTED, *p. p.* शोधितः-ता-तं, निर्गलितः &c, चालितः &c., मथितः &c.

SIFTING, *s.* शोधनं, धान्यशोधनं, धान्यचालनं, निर्गलनं, प्रस्फोटनं, धान्य-प्रस्फोटनं, मथनं.

To SIGH, *v. n.* दीर्घनिश्वासं कृ, दीर्घनिःश्वासं कृ, दीर्घं निश्वासं or निःश्वासं (c. 2. -श्वासितं-तु), दीर्घम् उज्ज्वलं or विनिश्वासं or विनिःश्वासं or समुज्ज्वलं, स्तन (c. 1. स्तनति-नितुं), निस्तनं, सीत्कारं कृ.

SIGH, *s.* दीर्घनिश्वासः, दीर्घनिःश्वासः, दीर्घश्वासः, निःश्वासः, निश्वासः, निःश्वासनं, दीर्घनिःश्वासनं, निश्वासः, निश्वासनं, उज्ज्वासः, दीर्घोज्ज्वासः, उज्ज्वलितं, दीर्घोज्ज्वलितं, दीर्घश्वासितं, दीर्घश्वासनं, समुज्ज्वासः, समुज्ज्वलितं, विनिश्वासः, स्तननं, स्तनितं.

SIGHING, *part.* दीर्घनिश्वासी-स्तिनी-सि (न्), निःश्वासी &c., उज्ज्वासी &c., दीर्घोज्ज्वासी &c., दीर्घनिश्वास्य indec., निश्वासन्-सन्नी-सत् (न्), विनिश्वासन् &c.

SIGHT, *s.* (Vision, view, act of seeing) दृष्टिः *f.*, दर्शनं, ईक्षणं, बोधणं, बोधा, प्रेक्षणं, प्रेक्षा, आलोकः, आलोकनं, अवलोकनं, लोकः-कनं, लक्षणं, आलोचनं-ना, निज्ञानं, निर्वैरीनं, निध्यानं, निष्कालनं, निभालनं, सूचनाः, 'being within sight,' दृष्टि-गोचरः-रा-रं, दृष्टिविषयः-या-यं, दृष्टगोचरः &c., दृश्यः-इया-इयं, दृश्यमाणः &c., चक्षुरीयः-स्या-स्यं, see VISIBLE; 'in sight,' दृष्टिगोचरेण; 'in sight of, in presence of,' साक्षात्, समक्षं, प्रत्यक्षेण, पश्यतस्, दृष्टितस्; 'in sight of many persons,' बहुजनसमक्षं; 'out of sight,' अदृश्यः-इया-इयं, see INVISIBLE; 'out of one's sight,' परतोक्षे, सगोचरेण; 'out of my sight,' ममागोचरेण; 'at sight of,' दर्शनात्, दर्शनेन; 'at sight of the token,' अभिज्ञानदर्शनात्; 'first sight of,' प्रथमदर्शनं, अपूर्वदर्शनं; 'at the very first sight,' प्रथमदर्शनात्-ने, प्रथमदर्शनक्षणात्, साम्प्रथमदर्शनात्, सकृद्दर्शनात्; 'at sight, in commerce,' पत्रदर्शनात्.—(Faculty or sense of sight) दृष्टिः *f.*, दृक् *f.* (श्), चक्षुरिन्द्रियं, नेत्रिन्द्रियं, चक्षुस् *n.*, दृक्शक्तिः *f.*, दृष्टिशक्तिः *f.*, दर्शनशक्तिः *f.*, आलोच्यकं; 'charming or bewitching the sight,' दृष्टिबन्धः-न्धनं.—(Eye) चक्षुस् *n.*, नेत्रं, नयनं, लोचनं, दृष्टिः *f.*—(Spectacle, show, any thing seen) प्रेया, प्रेक्षणं, कौतुकं; 'fond of sight-seeing,' कौतुकामकः-का-कं.

SIGHTLESS, *a.* दृष्टिहीनः-ना-नं, नेत्रहीनः &c., कायः-गा-गं.

SIGHTLY, *a.* दर्शनीयः-या-यं, मुदशेनः-ना-नं, मुदृश्यः-इया-इयं.

SIGN, *s.* (Token, mark) लक्षणं, चिह्नं, लान्छनं, ध्वजः, अभिज्ञानं, प्रज्ञानं, लिङ्गं, लक्ष्यं, च्यवकः-कं, सूचना, सूचकः; 'good sign,' सुचिह्नं, सुलक्षणं; 'bad sign,' कुलक्षणं, अवलक्षणं, अवचिह्नं, दुर्लक्षणं.—(Motion or action indicating something) संज्ञा,

सङ्केतः, इङ्कितं, इङ्कः, आकारः; 'with the fingers,' अङ्गुलिसन्देशः; 'with the head,' शिरःसङ्केतः, मस्तकसङ्केतः, मस्तकसन्देशः; under-standing signs, इङ्कितज्ञः-ज्ञा-ज्ञं; 'to make signs,' सङ्केतं कृ, इङ्कितं कृ.—(Portent, prodigy) उपातः, अङ्गुतं, उपसर्गः, दुर्लक्षणं, दुष्टिहं.—(Of the zodiac) राशिः *m.*, see ZODIAC; 'rising of a sign,' लग्नं.—(Arithmetical sign) अङ्कः.—(Sign manual) हस्ताक्षरं, स्वाक्षरं, स्वहस्ताक्षरं.—(Of an inn, &c) ध्वजः, मुद्राध्वजः.

To SIGN, *v. a.* स्वहस्ताक्षरं or हस्ताक्षरं or नामाक्षरं लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), स्वाक्षरेण or हस्ताक्षरेण अङ्क (c. 10. अङ्कयति-यितुं).

SIGNAL, *s.* सङ्केतः, संज्ञा, इङ्कितं, ध्वजः, चिह्नं, प्रकाशचिह्नं.

SIGNAL, *a.* प्रसिद्धः-द्धा-द्धं, स्मरणीयः-या-यं, स्मरणीयः-हो-हं, विशिष्टः-ष्टा-ष्टं, विशेष in comp., विशिष्टः &c. See REMARKABLE.

To SIGNALIZE, *v. a.* प्रसिद्धीकृ, विशिष्टीकृ, प्रसिद्धं-द्धां कृ, स्मरणीयं-यां कृ, विश्रुतीकृ, विशिष्टीकृ; 'to signalize one's self,' कौर्त्ति or यज्ञः प्राप् (c. 5. -आप्नोति-आप्), विशिष्ट् in pass. (-शिष्यते), नाम or प्रतिष्ठां लभ् or प्राप्.

SIGNATURE, *s.* हस्ताक्षरं, स्वहस्ताक्षरं, स्वाक्षरं, नामाक्षरं, हस्ताक्षरनं.

SIGNED, *p. p.* हस्ताक्षराङ्कितः-ता-तं, स्वाक्षराङ्कितः &c., मुद्राङ्कितः &c.; 'a paper signed and sealed,' मुद्रिका, मुद्राङ्कितपत्रं.

SIGNET, *s.* मुद्रा, मुद्रिका, प्रत्यकारिणी, नामाक्षरं; 'signet-ring,' अङ्गुलिमुद्रा; 'royal-signet,' राजमुद्रा.

SIGNIFICANCE, *s.* (Meaning) अर्थः, अर्थवत्त्वं, अर्थवत्ता, अभिप्रायः, आकृतं, वाचकता.—(Importance) गौरवं, भारः.—(Force) शक्तिः *f.*

SIGNIFICANT, SIGNIFICATIVE, *a.* (Having a meaning) अर्थवान्-वती-वत् (त्), अर्थान्वितः-ता-तं, अर्थयुक्तः-क्ता-क्तं, सार्थः-र्थो-र्थं, सार्थकः-का-कं, सार्थिकः-की-कं, साकृतः-ता-तं, पूर्णार्थः-र्थो-र्थं.—(Expressive, indicative) उद्घोषकः-का-कं, बोधकः &c., सूचकः-का-कं, वाचकः &c., अर्थसूचकः &c., अर्थबोधकः &c., अभिप्रायिकः-का-कं, लाक्षणिकः-की-कं, अर्थप्रकाशकः &c., दर्शकः &c., प्रदर्शकः &c., साङ्केतिकः-की-कं, हेतुगर्भः-भो-भं; 'significant word,' अभिप्रेयः, अभिप्राहारः.

SIGNIFICANTLY, *adv.* सार्थं, साकृतं, पूर्णार्थं, पूर्णार्थेत्, अर्थवत्.

SIGNIFICATION, *s.* (Meaning) अर्थः, विवक्षा, विवक्षितं, आकांक्षा, अभिप्रायः, आकृतं; 'etymological signification,' अवयवार्थः.—(Force of words) शक्तिः *f.*, शब्दशक्तिः *f.*, शब्दसामर्थ्यं, निरुद्धः.—(Act of making known) सूचनं-ना, ज्ञापनं.

SIGNIFIED, *p. p.* सूचितः-ता-तं, ज्ञापितः &c., संज्ञासूचितः &c.

To SIGNIFY, *v. a.* (Make known) सूच् (c. 10. सूचयति-यितुं), संसूच्, ज्ञा in caus. (ज्ञापयति, ज्ञपयति-यितुं), विज्ञा, बुष् in caus.—(By signs) सङ्केतादिद्वारेण सूच्.—(Mean, convey meaning, imply) उबुष् (c. 10. -बोधयति-यितुं), वच् in des. (विवक्षति-क्षितुं), अर्थं सूच् or उद्दिश (c. 6. -दिशति-देद्), अर्थवान्-वती-वद् भू, see To MEAN.—(Have consequence or importance) गुर्वर्थः-र्थो-र्थं भू, पूर्णार्थः-र्थो-र्थं भू, महार्थः &c. भू, बहुर्थः &c. भू; 'to signify little,' अल्पार्थः-र्थो-र्थं भू, लघ्वर्थः-र्थो-र्थं भू. Sometimes expressible by the instr. case after किं; as, 'what signify the splendors of a court?' किं सभाप्रतापेन; 'what does this signify?' किम् अनेन.

SIGN-MANUAL, *s.* हस्ताक्षरं, स्वहस्ताक्षरं; 'of a king,' राजहस्ताक्षरं.

SIGN-POST, *s.* ध्वजस्तम्भः, ध्वजोपस्तम्भः, मार्गसूचनस्तम्भः, मार्गस्तम्भः.

SILENCE, *s.* (Forbearance of speech) मौनं, मौनभाषः, मौनितं.

अभाषणं, अनालापः, तूष्णीभाषः, तूष्णीभूतत्वं, निःशब्दता, वाग्यतता, निखनः, भाषशाम्बावः; 'suppression of speech, dogged silence,' वाक्स्तम्भः, वायोधः, वागन्धनं, मुखचन्धनं, मुखस्तम्भः, मुखरोधः, वाग्यमनः; 'vow of silence,' मौनव्रतं, वाक्निषयः; 'condition of a fish,' मौनता; 'to keep silence,' वाचं यम् (c. 1. यच्छति, यन्तुं) or नियम्, वाचं हृष्टं (c. 7. हृष्टि, रोडु), मुखं हृष्टं, वायोधं कृ, तूष्णीम् भू, मौनं कृ, मौनीभू; 'Silence!' मौनं कुरु, तूष्णीम्भव.—(Stillness), see the word.

To SILENCE, v. a. वायोधं कृ, वागन्धनं कृ, वाक्स्तम्भं कृ, मुखरोधं कृ, निरुहरीकृ, अनुहरीकृ, निरुहरी-रां कृ, अधरीकृ.—(Cause to cease) धिरम् (c. 10. -रमयति -यितुं), निवृत् (c. 10. -वर्धयति -यितुं).

SILENCED, p. p. निरुहरी-रा-रं, निरुहरीकृतः -ता-तं, हुतोहरी-रा-रं, अनुहरी-रा-रं, अनुहरीकृतः &c. रुहमुखः -ता-तं, बद्धमुखः &c.

SILENT, a. (Not speaking) मौनी -निनी -नि (न्), तूष्णीकः -का-कं, अभाषी -पिषी &c., अनालापः -पा-पं, अनालापी &c., निःशब्दः -ब्दा-ब्दं, निर्वचनः -ना-नं, तूष्णीभूतः -ता-तं, मूकः -का-कं.—(Habitually silent, speaking little) अत्यभाषी &c., अत्यवादी &c., तूष्णीशीलः -ला-लं, वाग्यतः -ता-तं, वाग्यः -ग्या-ग्यं, वाचंयमः -मा-मं, see TACITURN.—(Having the mouth stopped, doggedly silent) रुहमुखः -खा-खं, मुद्रितमुखः &c., बद्धमुखः &c.—(Having no answer to return) निरुहरी-रा-रं, अनुहरी-रा-रं.—(Still) निःशब्दः -ब्दा-ब्दं, निशब्दः &c., नीरवः -वा-वं.—(To be silent) तूष्णीम् भू, मौनीभू, मौनं कृ, वाचं यम् (c. 1. यच्छति, यन्तुं), वचनं धिरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं).

SILENTLY, adv. तूष्णीं, तूष्णीकां, समीनं, मौनीभूय, वाग्यतस्, जोषं, निःशब्दं.

SILK, s. (Fine thread, &c., produced by caterpillars) कौटनं, कृमिजं, कौटसूत्रं, कौटजसूत्रं, कृमिजसूत्रं, कौटतनुः m., कौटकोपः, कौटकोशः, कौटकोपजं, कृमिकोपजं, कौशेयं, कौपेयं.—(Wove silk) दुकूलं, दुगूलं, कौशाखरं, कौपाखरं, कौशेयं, कौपेयं, कौशेयवस्त्रं, कौशिकवस्त्रं, कौशिकं, कौटकोपजं, पट्टः, चीनांशुकं, वाह्रं, तनुसन्नतं, क्षीमं; 'bleached silk,' धौतकौशेयं, पञ्चोर्लं.

SILK, SILKEN, a. कौशः -शी-शं, कौशिकः -को-कं, कौशेयः -यी-यं, कौपेयः &c., कौपिकः &c., कौटकोपजः -जा-जं, कौशनः &c., कौशप्रभवः -वा-वं, कृमिकौशोत्पः -प्या-त्यं, कौपोद्भवः &c., कृमिकौपोद्भवः &c., दीकूलः -ली-लं, दुकूलमयः -यी-यं; 'a silk garment,' कौशाखरं.—(Soft) मृदुः -दुः-दु, कोमलः &c.

SILK-COTTON TREE, s. शास्मलिः -ली m. f., शास्मलितरुः m., शास्मलः, शास्मलिनी, क्षिरापुः m., पिच्छला, पूरणी, मोषा; 'its gum,' पिच्छा, शास्मलीवेष्टः; 'another sort of silk-cotton tree,' कूटशास्मलिः m. f., रोचनः.

SILK-WEAVER, s. कौटतनुवापः, दुकूलकारः, कौशिकपटकारः.

SILK-WORM, s. कोषकारः -रकः, कौशकारः -रकः, तनुकौटः, तनुकृमिः m., कोषवासी m. (न्), कौशस्यः, पुष्यरीकः, पट्टकूलं.

SILKY, a. कौशेयः -यी-यं, कौशगुणकः -का-कं. See SILKEN.

SILL, s. (Of a door) शिला-ली, देहली.—(Of a window) शालायनशिला.

SILILY, adv. मूर्खवत्, मूढवत्, अज्ञवत्, अत्यमूढा, निबोधवत्.

SILLINESS, s. मूर्खता, अत्यमूर्खता, निबुद्धिर्वत्, अज्ञता, बुद्धिहीनता.

SILLY, a. अत्यमूर्खः -डि-डि, अत्यमूर्खः -धी-धि, अत्यमूर्खः -धा-धः (न्), दुर्बुद्धिः &c., मन्दबुद्धिः &c., मन्दमतिः -ति-ति, दुर्मेतिः &c., निबोधः -धा-धं, मूढसलः -स्त्रा-स्त्रं, दुर्मेधाः &c., मूर्खः -खी-खं, मूढः -दा-दं, मूढः -ग्या-ग्यं, अनीतिज्ञः -ज्ञा-ज्ञं. See FOOLISH.

SILVAN, a. आरख्यः -खी-खं, आरख्यकः -को-कं, आरख्यजः -जा-जं, वन्यः -न्या-न्यं, वनजः -जा-जं, वानः -नी-नं, वानेयः -यी-यं, वनस्यः -स्या-स्यं, वनेचरः -रा-रं, वन in comp.

SILVER, s. (The metal) रूप्यं, रौप्यं, रजतं, ज्येत् -तकं, सितं, धीतं, शुक्लं, शुभं, महाशुभं, खनूरं, खनूरं, दुर्वर्णं, चन्द्रलोहं, चन्द्रहासं, राजरत्नं, इन्दुलोहकं, तारं, ब्राह्मपिप्पला, सकूप्यं.—(Coin made of silver) रूप्यमुद्रा, रौप्यमुद्रा.

SILVER, a. (Made of silver) रूप्यमयः -यी-यं, रौप्यः -प्पी-प्यं, रूप्यनिर्मितः -ता-तं, राजतः -ती-तं, रजतमयः &c., रजतनिर्मितः &c., रजतकृतः -ता-तं.—(White, like silver) रूप्यवर्णः -रौ-रौ, ज्येत् -ता-तं, see SILVERY.

To SILVER, v. a. रजतं (nom. रजतयति -यितुं), रजतोपेतं -तां कृ, रजतान्वितं -तां कृ, रूप्यवर्णीकृ, ज्येत्तवर्णीकृ.

SILVERED, p. p. रजतान्वितः -ता-तं, राजतान्वितः &c., धीतः -ता-तं, रसितः -ता-तं, रूप्योपेतः &c., रूप्यवर्णीकृतः &c. See PLATED.

SILVER-SMITH, s. रूप्यकारः -रकः, रौप्यकारः -रकः, नाडिन्धमः.

SILVERY, a. रूप्यवर्णः -रौ-रौ, रौप्यवर्णः -रौ-रौ, रूप्यसदृशः -शी-शं, रजतोपमः -मा-मं, ज्येत्तवर्णः &c., शुक्लवर्णः &c.; 'having a silvery beard,' सितश्मश्रुः -शु-शु.

SIMILAR, a. तुल्यः -त्या-त्यं, सदृशः -शी-शं, समः -मा-मं, समानः -ना-नं, साधारणः -णी-णा-णं, अनुगुणः -या-यं, सगुणः &c., समगुणः &c., तुल्यगुणः &c., सधर्मी -म्मी-म्मी (न्), सधर्मी -र्मिणी &c., अभ्युपगतः &c. See LIKE.

SIMILARITY, s. तुल्यता, सदृशता -त्वं, सादृश्यं, समता, समानता, साम्यं, औपम्यः; 'of form,' सारूप्यं, सरूपता, समरूपता; 'of character,' स्वभावसमता, प्रतिभावः. See LIKENESS.

SIMILARLY, adv. तद्वत्, तथैव, तथा, तुल्यप्रकारेण, एवं, सादृश्येन, एवम्यकारेण, तथाप्रकारेण, तथाविधेन, एवंविधेन.

SIMILE, s. उपमा, दृष्टान्तः, उदाहरणं, निदर्शनं, उपमेष्टा.

SIMILITUDE, s. (Resemblance, form) औपम्यं, उपमा, प्रतिमा -मानं, साकारः, रूपं, मूर्तिः f.—(Likeness), see SIMILARITY, SIMILE.

To SIMMER, v. n. शनैः शनैः शीशश्चन्द्रेण कृष्ण in pass. (कृष्यते) or पक्व in pass. (पच्यते) or प्रा in pass. (प्रापते).

SIMMERING, s. शनैः शनैः कृषणं, शनैः कृषणं or थपथपं.

To SIMPER, v. n. अनर्थकहास्यं कृ, अनर्थकस्मितं कृ, अनर्थकहासं कृ, अनर्थकनिःशब्दहासं कृ, कुस्मि (c. 1. -मयते -स्मेतुं), कुस्मितं कृ.

SIMPER, s. अनर्थकस्मितं, अनर्थकहास्यं, अनर्थकनिःशब्दहास्यं.

SIMPLE, a. (Not compound) निरवयवः -वा-वं, अमिश्रितः -ता-तं, अविन्नः -आ-अं, शुद्धः -द्धा-द्धं, केवलः -ला-लं, केवली-लिनी-लि (न्), अकृत्रिमः -मा-मं, अद्याकृतः -ता-तं, असङ्कीर्णः -णी-णं, असमस्तः -स्ता-स्तं; 'simple word,' व्यक्तपदं.—(Artless, plain) सरलः -ला-लं, मायाहीनः -ना-नं, अमायिकः -की-कं, अमायः -या-यं, शुद्धमतिः -ति-ति, निष्कपटः -टा-टं, अकपटः &c., निर्धोषः -जा-जं, सरलहीनः -ना-नं, अवक्त्रः -क्त्रा-क्त्रं, अजिन्नः -जा-जं, अच्युतः -जु-जु.—(Neat) विनीतः -ता-तं, निर्व्यग्रः -या-यं.—(Not abstruse, not complex) एकाग्रः -घी-घं, अमृदाग्रः &c., स्पष्टाग्रः &c., स्पष्टः -ष्टा-ष्ट, सुगम्यः -म्या-म्यं, व्यक्तः -क्ता-क्ता, निष्ठाग्रः &c., see PLAIN.—(Foolish, childish) अत्यमूर्खः -डि-डि, दुर्मेतिः -ति-ति, बालिशः -शा-शं, see SILLY.

SIMPLE, s. (Herb) औषधिः -धी f., औषधं, तृणं.

SIMPLE-MINDED, a. शुद्धबुद्धिः -डि-डि, सरलबुद्धिः &c., सरलमतिः &c.

SIMPLETON, *s.* अल्पबुद्धिः *m.*, अल्पधीः *m.*, मन्दबुद्धिः &c. मूर्खः, मूढः.
SIMPLICITY, SIMPLENESS, *s.* (State of being uncompounded) नि-
रवयत्वं, अमिश्रता, अमिश्रितत्वं, शुद्धता, केवलत्वं, अमिश्रभावः.—
(Artlessness, plainness) सरलता, सारत्वं, अमाया, मायाहीनता,
अमायिकत्वं, अकापट्यं, निष्कापट्यं, कपटाभावः, अजानः, छलहीनता,
अवक्रता, अच्युता, अनन्यभावः, सानीद्वयः, 'of mind,' मत्तिसारत्वं,
बुद्धिसारत्वं, मत्तिशुद्धता.—(Freedom from ornament) विनीतत्वं
-ता, अभूषितत्वं, भूषणाभावः, भूषणहीनता.—(Freedom from ab-
struseness) एकाप्यता, स्पष्टाप्यता, स्पष्टता, सुगम्यता, व्यक्ता, सुस्पष्टता.
—(Childishness) बालिश्यं, *see* SILLINESS.

SIMPLIFIED, *p. p.* लघुकृतः -ता -तं, सुगमीकृतः &c., व्यक्तीकृतः -ता -तं.
To SIMPLIFY, *v. a.* लघुकृ, सुगमीकृ, व्यक्तीकृ, स्पष्टीकृ, अपघटनं कृ,
एकाप्यीकृ; 'to simplify the subject,' प्रस्तुतलाघवार्थं.

SIMPLY, *adv.* (Merely, solely) केवलं, मात्रं-त्रेण-वात्, *see* PLAINLY.
To SIMULATE, *v. a.* छद्म कृ, व्याजं कृ, छद्मवेशं धृ. *See* To PRETEND.

SIMULATION, *s.* छद्म *n.* (नं), व्याजः, अपदेशः, व्यपदेशः. *See* PRETENCE.

SIMULTANEOUS, *a.* समकालिकः -को -कं, समकालीनः -ना -नं, समान-
कालिकः &c., एककालिकः &c., एककालीनः -ना -नं, एकसमयः -या
-वं, योगपदिकः -को -कं.

SIMULTANEOUSLY, *adv.* युगपत्, एकदा, एककाले, समकाले, योगपद्येन.

SIMULTANEOUSNESS, *s.* समकालिकता, एककालिकता, योगपद्यं, कालिकं,
एककालता, समकालता, समानकालत्वं, युगपद्भावः.

SIN, *s.* पापं, कल्मषं, किञ्चित्, पातकं, पाप्मा *m.* (नं), अपं, दुरितं,
रनस *n.*, कलुषं, अभद्रं, अशुभं, वृज्जनं, वृज्जिनं, दोषः, अपराधः, दुष्कृतं,
कल्मः, चंहस *n.*, चंषम *n.*, मनुः *m.*, कल्मलं, कलहः, प्रत्ययः, किञ्च,
अनीवं, पद्मः-कं, जन्मपद्मं, 'heinous sin,' दुष्कर्म *n.* (नं), कुकर्म *n.*,
पापकर्म *n.*, अपकर्म *n.*, अकर्म *n.*, दुष्कृतं, दुष्कृतिः *f.*, असत्कर्म *n.*,
कुर्व्यः 'heinous sin,' महापातकं, महापापं, अतिपातकं, अनुपातकं;
'the five heinous sins,' पञ्चमहापातकानि *m. pl.*; these are,
1. Killing a Brahman, ब्रह्महत्या, ब्राह्मणघटः. 2. Stealing
gold, सुवर्णभेदः. 3. Drinking spirituous liquors, सुरापानं.
4. Intercourse with the wife of a Guru, गुरुतत्सगमनं. 5. As-
sociating with any one guilty of these crimes, तत्संसर्गः;
'secret sins,' प्रच्छन्नपातकानि *n. pl.*, गुप्तपातकानि *n. pl.*; 'aw-
ful sin,' अपराधपातकं, अपराधपापं, घोरपापं; 'freed from sin,'
पापमुक्तः -क्ता -कं; 'restraining sin,' पापपिनिग्रहः; 'involved
in the consequences of sin,' पापगोचरः -रा -रं; 'equal in
sin,' पापसम्मितः -ता -तं; 'a personification of the five hei-
nous sins, or a male whose head is Brahmanicide, whose
arms are theft, whose heart is wine-drinking, &c.,'
पापपुरुषः.

To SIN, *v. n.* पापं कृ, पातकं कृ, पापकर्म कृ, अपराधं कृ, दोषं कृ,
अपराध (c. 4. -राध्यति, c. 5. राधोति -राहुं), दुष् (c. 4. दुष्पति, दोष्टुं),
दुष्कृतं कृ, मनु (nom. मनूयते).

SINCE, *prep. or adv.* (After, from the time that) expressed
by the abl. c., either alone or followed by प्रभृति or आरभ्य
or अवधि or sometimes preceded by सा; as, 'since child-
hood,' बाल्यात् or बाल्यतः or बाल्यात् प्रभृति or आबाल्यात्, शैश-
यात्प्रभृति; 'ever since one's birth,' जन्मतः प्रभृति or जन्मत
आरभ्य or आरभ्यन्तः; 'ever since I saw him,' प्रथमदर्शनसमयात्
प्रभृति, or यतः प्रभृति स मे दर्शनपथं गतः (followed by ततः प्रभृति);

'since the time of Vena,' वेणुकालात्प्रभृति. The crude form
may sometimes be used with the above words in this
sense; as, 'since birth,' जन्मप्रभृति or जन्माभ्य or जन्नावधि.
—(Ago, in past time) पुरा, पूर्वं, गतकाले, अतीतकाले, पूर्वंकाले,
पुरस्तात्.—(Because that, seeing that) यस्मात्, येन, यत्स, यत्,
हि, often expressed by the abl. c. of the abstract affix त्वं,
or the instr. c. of the affix ता; as, 'since it was founded
on observation,' प्रत्यक्षमूलत्वात्, प्रत्यक्षमूलतया.

SINCERE, *a.* (Said of things or persons) सरलः -ला -लं, सात्विकः
-को -कं, तात्त्विकः &c., सत्यः -या -वं, दाक्षिणः -या -वं, निर्व्याजः -जा
-जं, निर्व्यलीकः -का -कं, अमायिकः -को -कं, अमायी-यिनी-यि (नं),
अमायः -या -वं, मायाहीनः -ना -नं, निष्कापटः -टा -टं, अकपटः -टा
-टं, अकृत्रिमः -मा -मं, अकल्पितः -ता -तं, दम्भरहितः -ता -तं, अच्युः
-जुः -जु, अनिष्टः -द्वा -वं, अवक्रः -क्ता -कं, शुद्धः -द्वा -वं, पूतः -ता
-तं, वास्तविकः -को -कं, वास्तवः -वो -वं, यथाथः -थो -थं, निष्प्रपञ्चः
-च्चा -चं.—(Said of persons only) सत्यवादी-दिनी-दि (नं), सत्य-
वाक् *m. f. n.* (च्), सत्यशीलः -ला -लं, शुद्धमतिः -तिः -ति, शुद्धभावः
-या -वं, विमलाला -ला -लम् (नं), अशठधीः -धीः -धि, उदारः -रा -रं,
सत्यव्रतः -ता -तं, शुचिः -चिः -चि, निशठः -ठा -ठं.

SINCERELY, *adv.* सरलं, सारल्येन, दाक्षिण्येन, निर्व्यलीकं, निर्व्याजं,
अमायया, सत्यं, मनःपूर्वं, हृदयपूर्वं.

SINCERITY, SINCERENESS, *s.* सरलता, सारल्यं, दाक्षिण्यं, सत्यता, निर्व्य-
लीकता, अमाया, अमायिकत्वं, मायाहीनता, अकृत्रिमता, अकल्पितत्वं,
निष्कापटत्वं, अकापट्यं, निष्कापट्यं, अच्युता, आज्ञेवं, शुद्धता, वास्तवि-
कता, यथाथता, सत्यवादित्वं, सत्यशीलता, मत्तिशुद्धता, उदारता, विमलता,
शुचिता, अनन्यभावः.

SINCIPUT, *s.* (Front of the head) मस्तकाग्रभागः, शिरःप्रदेशः.

SIN-DESTROYING, *a.* पापनाशी -शिनी -शि (नं), पापनाशकः -का -कं,
पापघ्नः -घ्नी -घ्नं, अघ्नः &c., अघ्नमलापहः -हा -हं, अघ्नमध्याः -या -यं,
पापशमनः &c.

SINE, *s.* (Of an arc in geometry) ज्या, द्विज्या; 'versed sine,'
इयुः *m. f.*, शरः.

SINECURE, *s.* वेतनयुक्तो निष्कर्मकाधिकारः or कर्मशून्याधिकारः.

SINEW, *s.* स्नायुः *m. f.*, स्ना, स्नायः, सिरा, शिरा, सन्धिबन्धनं, ग्रन्थि-
बन्धनं, स्नायुश्रेतांशः, वहीरुः *m.*, रसालसा.—(Sinews, strength)
बलं, शक्तिः *f.*, मुख्यसाधनं.

SINEWY, *a.* स्नायुमयः -यी -यं, शिरालः -ला -लं. *See* NERVOUS.

SINFUL, *a.* (Said of persons) पापी -पिनी -पि (नं), पापकर्मो -र्मो
-र्मं (नं), कुकर्मो &c., दुष्कर्मो &c., दुष्कृती &c., पापकारी -रिणी
&c., पापकृता -त्री -त्री (नं), पापकरः -री -रं, पापकृत् *m. f. n.*, कुक-
र्मकृत्, कुकर्मकारी &c., दुष्कर्मकर्मो &c., पापकर्मो -र्मिणी &c.,
अपराधी &c., रनसी &c., क्रिस्विणी &c., पातकी &c., कल्मषी &c.,
कृष्णकर्मो &c., पापाश्रयः -या -वं, पापपरायणः -या -यं, पापनिरतः
-ता -तं, पापात्मकः -का -कं, पापाला -ला -लम् (नं), पापपुङ्गवः -पुङ्ग-
-वि, पापमतिः -तिः -ति, मन्दकारी &c., दुष्टपारी &c., व्यसनी -निनी
&c., अपर्मकारी &c., दुरितः -ता -तं, *see* WICKED; 'very sin-
ful,' पापिहः -हा -हं, पापीयान् -यसी -यः (स्), अतिपापी &c.—
(Containing sin, said of things) पाप in comp., पापी &c.,
पापवान् -वती -वत् (त्), दुष्टः -टा -टं, धर्मविरुद्धः -द्वा -वं, अघवान्
&c., अघमयः -यी -यं, कलुषः -वा -वं, कल्मी &c., कल्मः -क्ता -लं,
&c.; 'sinful actions,' पापकर्मोणि *n. pl.*

SINFULLY, *adv.* पापवत्, सपापं, दुष्टवत्, दुर्जनवत्, सपातकं.

SINFULNESS, *s.* पापं, पापिष्ठता, पापबुद्धिः *f.*, सपापता, पापनिरतिः *f.*, पापवत्त्वं, दुष्टता, शूद्रता, शाठ्यं, चर्मपिरुद्धता, प्रत्यवायः. See WICKEDNESS.

To SING, *v. n.* गे (c. 1. गायति, गातुं), अनुगे, अभिगे, प्रगे, निगे, परिगे, उग्रे, गायनं कृ, गानं कृ.—(As birds, &c.) रु (c. 2. रीति, रविर्तु), कल् (c. 10. कलयति-यितुं), कलं रु, वाशु (c. 4. वाश्यते-शितुं), वा-शितं कृ.—(Make a humming sound) रररररश्च कृ.

To SING, *v. a.* गे (c. 1. गायति, गातुं); 'to sing an air,' कलं गे; 'a song,' गीतं गे; 'a poem,' काव्यं गे.—(Celebrate in song)

उपगे, परिगे, अभिप्रगे, गानेन कृत्, see CELEBRATE, CELEBRATED.

To SINGE, *v. a.* वासतो दह (c. 1. दहति, दग्धुं), वहिर्भागे दह, ईषद् दह, अग्निना स्पृश, अग्निस्पृष्टं-ह्यं कृ. See To SCORCH.

SINGED, *p. p.* वासतो दग्धः-ग्धा-र्यं, वहिर्देग्धः &c., अग्निस्पृष्टः-ष्टा-ष्टं.

SINGER, *s.* गायकः, गाता *m.* (तु), गायनः, गातः *m.*, गाथिकः, गाथकः, गाथाकारः, गेष्ठाः *m.*, गेष्ठा, उद्गाता *m.*; 'female singer,' गात्री, गायत्री, गायनी, उद्गात्री.

SINGING, *s.* गायनं, गानं, गीतिः *f.*, गीतं, स्वरयुक्तवाक्कोच्चारणं.—(Of birds, &c.) रुतं, पक्षिरुतं, रावः, पक्षिरावः, वाशितं, वाशनं, मधुररुतं, कलः, कलकलः, कलरवः, कलनं. See MURMUR.

SINGING, *part.* गायन्-यनी-यत् (तु), प्रगायन् &c.

SINGING-MASTER, *s.* गानशिक्षकः, गानविद्याशिक्षकः, गीतोपदेशकः.

SINGLE, *a.* (One, consisting of one only) एकः-का-कं, अद्वितीयः-या-यं, केवलः-ला-ली-लं, एककः-का-कं; 'a single inflection,' एकपदः.—(Sole, alone) एकाकी-किनी-कि (तु), केवलः-ला-ली-लं, केवली &c., एकः-का-कं, अद्वितीयः-या-यं, असहायः-या-ये.—(Not double) अद्वेष्टः-धी-धं, अद्विकः-धा-कं, अद्विगुणः-धा-रं, अद्वितीयः-या-यं.—(Distinct, individual) भिन्नः-न्ना-वं, व्यक्तः-क्ता-क्तं, अय्याकः-का-कं, अविभक्तः &c., see PARTICULAR.—(Pure, simple) शुद्धः-द्धा-द्धं, see SIMPLE.—(Unmarried) अविवाहितः-ता, अनूढः-द्धा, निःसङ्गः-ङ्गा.

To SINGLE, *v. a.* उद्धृ (c. 1. हरति-हर्तुं, rt. दृ), उद्धृ, उद्धृ, see To SELECT.

SINGLE-BODIED, *a.* एकदेहः-हा-हं, एकशरीरः-रा-रं, एकाङ्गः &c.

SINGLE-COMBAT, *s.* द्वन्द्वयुद्धं, द्वयोर्युद्धं, द्वन्द्वं, नियुद्धं.

SINGLE-EYED, *a.* एकाक्षः-क्षी-क्षं, एकलोचनः-ना-नं, एकलक्ष्मी-क्षिणी &c.

SINGLE-HANDED, *a.* असहायः-या-यं, स्वाहासहायः &c., एकाकी &c.

SINGLE-HEARTED, *a.* एकचित्तः-न्ना-नं, अनन्यवृत्तिः-न्ति-न्ति.

SINGLE-HOOFED, *a.* एकशृङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, एकसुरः-रा-रं, एकसुरी-रिणी &c.

SINGLE-MINDED, *a.* शुद्धमतिः-ति-न्ति. See SIMPLE, SIMPLE-MINDED.

SINGLENESS, *s.* (State of being one, or distinct from all others) एकता. रेकं, केवलत्वं. केवल्यं, अद्वितीयता, अद्वेष्टता, भिन्नता.—(Simplicity, sincerity) शुद्धता, अनन्यता, अनन्यभावः; 'of heart,' मतिशुद्धता.

SINGLE-STICK, *s.* (Cudgel) यष्टिः *m.*, दण्डः, वेधं, द्विदक्ष indec.; 'fighting with single-stick,' द्विदक्षप्रहरणं, द्विमुषलिप्रहरणं.

SINGLY, *adv.* (Individually, one by one) प्रत्येकं, एकशस्, एकैक-शस्, एकतस्, एकैकं, पृथक्, पृथक् पृथक्.—(Alone, without companions) असहायतस्, अद्वितीयतस्, एकतस्.

SINGULAR, *a.* (Single) एकः-का-कं, see SINGLE.—(Existing by itself, unexampled) अद्वितीयः-या-यं, अनुपमः-मा-मं, अप्रतिमः

-मा-मं, अपूर्वः-र्व-र्वं, असदृशः-शी-शं, अनन्यसाधारणः-शा-शी-रं, अनन्यसामान्यः-न्या-न्यं, अपूर्वप्रतिमः-मा-मं, अपूर्वप्रमाणः-शा-रं, एकमात्रः-त्रा-त्रं.—(Not common, odd) असामान्यः-शा-शी-रं, असामान्यः-न्या-न्यं, असङ्गतः-ता-तं, विलक्षणः-शा-रं, अप्र-सिद्धः-द्धा-द्धं, अपरूपः-पा-पं, अनुतः-ता-तं, लोकवाचः-न्ना-नं, अलौकिकः-की-कं, लोकोत्तरः-रा-रं.—(The singular number) एकवचनं.

SINGULARITY, *s.* असामान्यता, अद्वितीयता, अप्रतिमता, अनुपमता, असदृशता, असदृश्यं, अपूर्वता, असामान्यता, अनन्यसाधारणता, विल-क्षणता, विलक्षण्यं, असङ्गतत्वं, असङ्गतिः *f.*, अपरूपता, अनुतता, एकता. SINGULARLY, *adv.* अपूर्ववत्, अपूर्व, असङ्गतं, विलक्षणं, सर्वविलक्षणं, असामान्येन, असामान्येन, अनुतं, विशेषतस्.

SINISTER, *a.* (Not honest, crooked) असरलः-ला-लं, वक्रः-क्रा-क्रं, अनुष्टुः-नुः-नु, कुटिलः-ला-लं, वामः-मा-मं, वृजिनः-ना-नं.—(Inauspicious) अमङ्गलः-ला-लं, अकल्याणः-शा-रं, अमङ्गल-सूचकः-का-कं.—(Left), see the word.

SINISTRALLY, *adv.* वामत्वेन, सम्बन्धेन, वामदिशि, वामदिशं प्रति.

SINISTROUS, *a.* वामस्थः-स्था-स्थं, सम्बन्धः &c., वामवर्ती-र्त्तिनी &c.

To SINK, *v. n.* सद् (c. 6. सीदति, सतुं), अवसद्, विषद्, अवसद्, उत्सद्, संसद्, अधोगम् (c. 1. गच्छति-गन्तुं), अधो या (c. 2. याति-तुं), अधःपत् (c. 1. पतति-तितुं), अवपत्, पत्.—(In water) मज्ज (c. 6. मज्जति. मंजु), निमज्ज, नलमग्नः-ग्ना-ग्नं भू.—(In the mud) पक्वे सद् or पत्.—(In difficulties) कृच्छे सद्, आपदि सद्.—(With fear) भयात् सद् or विषद्.—(Decline) अस्तं गम्, षि in pass. (क्षीयते), ध्वंस. see To FAIL.

To SINK, *v. a.* (Cause to sink) अवसद् (c. 10. सादयति-यितुं), अवसद्, सद्, मज्ज (c. 10. मज्जयति-यितुं), अधोगम् in caus. (गमयति-यितुं).

SINK, *s.* (Drain) जलनिर्गमः, जलसारणी, गुमनाली, गुमिः *f.*

SINKING, *part.* सीदन्-दन्ती-दत् (तु), अवसीदन् &c., मज्जन्-ज्जनी-ज्जती-ज्जत् (तु), निमज्जन् &c., निमग्नः-ग्ना-ग्नं.

SINGLESS, *a.* निष्पायः-या-यं, अपायः-या-यं, पापहीनः-ना-नं, पाप-रहितः-ता-तं, अकल्मषः-या-यं, निष्कल्मषः &c., अनयः-चा-चं, अकिल्मिषः-या-यं, वीतकल्मषः &c., अनेनाः-नाः-नः (स्), निरागाः &c., अकल्म-क्ल-क्लं, निर्दोषः-चा-चं, निरपराधः-चा-चं, निष्क-लङ्कः-ङ्का-ङ्गं, अनवीयः-चा-चं.

SINGLESSNESS, *s.* निष्पापता, अपापता, पापहीनता, पापभावः.

SINNER, *s.* पापी *m.* (तु), पापजनः, पापकारी, पापकृत् *m.*, पापात्मा *m.* (तु), पापकर्मा *m.* (तु), एनखी *m.* (तु), व्यसनी *m.*, अपुण्यकृता *m.* (तु), अपुण्यकृत् *m.*, अधोनः, see SINFUL; 'an atrocious sinner,' महापातकी *m.* (तु), अतिपातकी *m.*, महापापी *m.*, अति-पापी *m.*, पापमूर्तिः *m.*, पापनिधिः *m.*, पापस्वरूपः, पापराशिः *m.*, पापपुरुषः.

SIN-OFFERING, *s.* पापशमनं, पापनाशकप्रायश्चित्तं, पापशमकर्मितः *m.*

SINUOSITY, *s.* वक्रता, वक्रिमा *m.* (तु), कुटिलता, निव्रता, कीटिल्यं.

SINUOUS, *a.* वक्रः-क्रा-क्रं, कुटिलः-ला-लं. See WINDING, *a.*

SINUS, *s.* (In surgery) नाडिः-डो *f.*, नाडीत्रयं-त्रयः, नाडिः-ली. नाडीत्रयं-त्रयः, नाडीत्रयं, गतिः *f.*, अवटः-टिः *m.*

To SIP, *v. a.* (Drink in small quantities) अत्याल्पशस् or अत्याल्पं या (c. 1. पिबति, पातुं) or चापा, अत्यशो निपा or चम् (c. 1. चमति-मितुं), ईषयानं कृ, चापम् (c. 1. चामति-मितुं), उपस्पृश (c. 6.

-स्पृशति-स्पृष्ट). The last two words are used especially with reference to sipping water before meals and religious ceremonies from the palm of the hand, and ejecting it again.

SIP, SIPPING, *s.* ईष्यमानः, चत्पशः पानं, चत्पशो निपानं, ईषिपानं, चाचननं, उपस्पृशः, शुचिप्रणीः *f.* सोडनिपानं, सोडपानं.

SIPHON, *s.* कुकुटनाडीयन्, नाडीयन्, नालीयन्, वक्रनाडी.

SIPPED, *p. p.* चत्पात्यशः पीतः -ता -तं, चत्पशो निपीतः -ता -तं.

SIR, *s.* आर्यः, महाशयः, महानुभावः, महोदयः, महाजनः, मुजनः, श्री prefixed; 'O sir,' आर्ये. As an address of respect, 'Sir' may often be expressed in Sanskrit by भवान् with the 3d pers. of the verb; as, 'enter, Sir,' प्रविशतु भवान्.

SIRE, *s.* (Word of address to a king) देव voc. c., श्रीमतेव, महाराज, राजन्, आयुषन्.—(Father) जनकः, जननः, जनिता *m.* (तु).

SIREN, *s.* मोहिनी, मोहकारिणी, मायिनी, मायाकारिणी, विमोहिनी.

SIRIUS, *s.* (Dog-star) लुप्रकः.

SIRLOIN, *s.* (Of beef) गोपाश्विमांसं, गोपार्श्वः.

SIRNAME, *s.* उपनाम *n.* (तु), पद्विः -ती *f.* See SURNAME.

SIRRAIL, *s.* (Reproachful address) सर्रे, सर्रेरे, रे, रे, अवे.

SIRUP, *s.* इक्षुरसः, स्वादुरसः, मधुरसः, मधुररसः, मधुरं, लेबं.

SIRUPY, *a.* इक्षुरसमयः -मी -यं, स्वादुरसमयः &c., मधुरं -रा -रं.

SISTER, *s.* स्वसा *f.* (सु *nom. pl.* स्वसाः), भगिनी, भगिनीका, भगनी, स्वयोनिः *f.* जाभिः -मी, यामिः -मी; 'elder sister,' अग्रजा; 'younger sister,' अग्रजा; 'sister's husband,' भगिनीपतिः *m.*, स्वसृपतिः; 'sister's son,' भगिनेयः, स्वसीयः, स्वस्रियः, स्वसेयः; 'sister's daughter,' भगिनेया, स्वसीया, स्वस्रिया, स्वसेया.—(Woman of the same faith) धर्मभगिनी.

SISTER-IN-LAW, *s.* (Husband's sister) ननन्दा *f.* (नन्द), ननन्दा *f.* (नन्द), नन्दा, पतिस्वसा *f.* (सु), पत्युः स्वसा *f.*—(Wife's sister) श्याली, श्यालिका, श्यालिका, ज्ञायाभगिनी, पत्नीस्वसा *f.*—(Brother's wife) भ्रातृजाया, भ्रातृपत्नी, भ्रातृभार्या, प्रजावती.

SISTERHOOD, *s.* (State of a sister) भगिनीत्वं, स्वसृत्वं.—(Community of sisters or women) स्वसृगणः, भगिनीगणः, स्वसृगणः, स्वसृमणः, स्वगणः.

SISTERLY, *a.* स्वसृयोग्यः -ग्या -ग्यं, भगिनीयोग्यः &c., स्वसीयः -या -यं.

To SIT, *v. n.* उपविश (c. 6.) -विशति -वेष्टु). मनुपविश, उपविश, उपवेशं कृ, उपवेशनं कृ, आस (c. 2.) आले -सितुं, अध्यास, समास, सद् (c. 1.) मोदति, मनुं, निपट with loc. or acc. c.; as, 'he sits down on a chair,' पीठे or पीठम् उपविशति; 'on a seat offered,' दत्तासनम् उपविशति.—(Sit by the side of) उपास, अन्वास.—(Sit idle) उदास.—(Incubate) नोडं निलो (c. 4.) -लोयते -लेनुं, नोडनिलायं कृ, अडोपरि उपविश.—(Press on, bear on) उपस्था, मनुपस्था, आक्रम, पीड.—(As an assembly) कार्यनिवेष्टं कृ.

SITA, *s.* (The wife of Rāmachandra, and daughter of Janaka, the king of Mithilā. She is called 'earth-born,' as having been turned up from the soil by a plough, as Janaka was ploughing a spot to prepare for a sacrifice) सीता, धरणीसुता, भूमिसम्भवा, भूमिजा, भूपुत्री, जनकालम्बना, जनकसुता, जनकतनया.

SITE, *s.* स्थानं, स्थलं, पदं, आस्यदं, स्थितिः *f.*, भूमिः *f.*, पदविः -वी *f.*, प्रतिष्ठा -ज्ञानं, धानी, विन्यासः, गाथः.—(Of a house) बाहुः *m.*,

बाहु *n.*, गृहभूमिः *f.*, वेष्टनम् *f.*, गृहपोतकः, गृहपोटः, पोडः, पोतः -तकः, कुट्टिनं, वाटिका; 'ceremony of purification, &c., of a site,' स्थलशुद्धिः *f.*, बाहुसंज्ञमनं, बाहुसंज्ञमनीयं.

SITTING, *s.* (The act) उपवेशः -शनं, आसना -नं, अध्यासः -सनं -ना, आस्था.—(A seat) आसनं.

SITTING, *part.* आसीनः -ना -नं, अध्यासीनः &c., उपविष्टः -ष्टा -ई, निषीदन् -दन्ती -दन् (तु); 'on a seat,' आसनोपविष्टः &c.

SITUATED, SITUATE, *a.* (Placed or standing with regard to any other object) स्थः स्या स्थं, स्थितः -ता -तं, अवस्थितः &c., संस्थः -स्था -स्थं, संस्थितः -ता -तं, दिश्यः -श्या -श्यं; 'situated near,' समीपस्थः &c., समीपस्थितः &c.; 'situated to the south,' दक्षिणस्थः -स्था -स्थं, दक्षिणदिश्यः &c.; 'towards the east,' पूर्वस्थः &c., पूर्वदिश्यः &c.; 'well situated,' सुस्थितः -ता -तं, सुसंस्थितः &c.; 'pleasantly situated,' सौवास्यः -ची -वं.—(With regard to men or things) स्थः स्या -स्थं, स्थितः -ता -तं, अवस्थ in comp., अवस्थाप्राप्तः -ता -तं, अवस्थापन्नः -ता -तं; 'well situated,' सुस्थः &c., सुस्थितः &c.; 'so situated,' तदवस्थः -स्था -स्थं; 'how situated?' किमवस्थः -स्था -स्थं; 'badly situated,' दुःस्थितः -ता -तं, दुःस्थः &c.

SITUATION, *s.* (Place, position) स्थानं, स्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, अवस्थानं, आस्यदं, पदं, पदविः -वी *f.*—(State, circumstances) अवस्था, दशा, स्थितिः *f.*, संस्थितिः *f.*, भावः, वृत्तिः *f.*, आस्यदं, पदं; 'disgraceful situation,' परिभवास्यदं, परिभवपदं.—(Office, post) पदं, पदविः -वी, अधिकारः, स्थानं, स्थलं, नियोगः, व्यापारः.

SIVA, *s.* A celebrated Hindū God, the Destroyer of Creation, and therefore the most formidable of the Hindū Triad. He also personifies reproduction, since the Hindū philosophy excludes the idea of total annihilation without subsequent regeneration. Hence he is sometimes confounded with Brahmā, the Creator, or first person of the Triad. He is the particular god of the Tāntrikas, or followers of the books called Tāntras. His worshippers are termed Śaivas, and although not so numerous as the Vaishnavas, exalt their god to the highest place in the heavens, and combine in him many of the attributes which properly belong to the other deities. According to them Śiva is Time, Justice, Fire, Water, the Sun, the Destroyer and Creator. As presiding over generation, his type is the Linga, or Phallus, the origin probably of the Phallic emblem of Egypt and Greece. As the god of generation and of justice, which latter character he shares with the god Yama, he is represented riding a white bull. His own colour, as well as that of the bull, is generally white, referring probably to the unsullied purity of Justice. His throat is dark blue; his hair of a light reddish colour, and thickly matted together, and gathered above his head like the hair of an ascetic. He is sometimes seen with two hands, sometimes with four, eight, or ten, and with five faces. He has three eyes, one being in the centre of his forehead, pointing up and down. These are said to denote his view of the

three divisions of time, past, present, and future. He holds a trident in his hand to denote, as some say, his relationship to water, or according to others, to show that the three great attributes of Creator, Destroyer, and Regenerator are combined in him. His loins are enveloped in a tiger's skin. In his character of Time, he not only presides over its extinction, but also its astronomical regulation. A crescent or half-moon on his forehead indicates the measure of time by the phases of the moon; a serpent forms one of his necklaces to denote the measure of time by years, and a second necklace of human skulls marks the lapse and revolution of ages, and the extinction and succession of the generations of mankind. He is often represented as entirely covered with serpents, which are the emblems of immortality. They are bound in his hair, round his neck, wrists, waist, arms, and legs; they serve as rings for his fingers, and earrings for his ears, and are his constant companions. Śiva has more than a thousand names, which are detailed at length in the sixty-ninth chapter of the Śiva Purāṇa. The following list of the principal of these will give the best idea of his character and attributes. (The Auspicious one) शिवः, शम्भुः *m.*, शङ्करः, सदाशिवः, श्रीमान् *m.* (नं), भद्रः, भगः.—(The great god or lord) महादेवः, ईश्वरः, महेश्वरः, महेशः, ईशः, ईशानः, नाथः, देवः.—(Lord of the universe, as worshipped at Benares) विश्वेश्वरः, विश्वेशः, विश्वनाथः, सर्वेश्वरः.—(Lord of the earth) धरणीश्वरः.—(The seizer) हरः, हरकः, हरिः.—(The Destroyer, a personification of Time that destroys all things) कालः, महाकालः, जगद्धात्री *m.* (नं), जगद्वधकः, कालधरः.—(The Reproducer, the Conqueror of Death and cause of life and being) भवः, मृत्युवधकः, मृत्युवधनः, जगद्धोनिः *m.*, भूतान्ना *m.* (नं), जः, भूः *m.*—(Disperser of the tears of mortals) रुद्रः.—(The terrific or tremendous one) भैरवः, घोरः, भीषणः, भीष्मः, भीमः.—(The fierce one) उग्रः, चण्डः.—(Blue-throat, having a dark blue and beautiful throat, so stained by the acrimony of the poison, which he swallowed on its production at the churning of the ocean; see OCEAN) नीलकण्ठः, श्यामकण्ठः, नीलग्रीवः, शिनिःकण्ठः, कालकण्ठः, श्रीकण्ठः, नीललोहितः.—(Tri-ocular, having three eyes) त्रिलोचनः, त्रिनेत्रः, त्रिदृक् *m.* (ज्ञं), त्रिनयनः, त्र्यक्षः.—(Having deformed or unnatural eyes) विरूपाक्षः.—(Moon-crested, having a crescent on his brow) चन्द्रमौलिः *m.*, चन्द्रशेखरः, शशिशेखरः, इन्दुभूतः, चन्द्रापीडः, शशीशः, चन्द्रिलः, भोमः.—(Borne on, or accompanied by the Bull which personifies Justice) वृषवाहनः, वृषभवाहनः, वृषध्वजः, वृषभध्वजः, धर्मवाहनः, वृषपतिः *m.*, वृषभगतिः *m.*, वृषपञ्च *m.* (नं), वृषाङ्गः, वृषाचनः, वृषाणकः.—(Having matted or braided hair) भूर्जटिः *m.*, जटाधरः, जटाधारी *m.* (नं), जटिलः, जटादङ्कः, जटादीरः, कपर्दी *m.* (नं), कपर्दः.—(Having sky-coloured hair) श्यामकेशी *m.* (नं), श्यामकेशः.—(Trident-bearer) शूल *m.* (नं), विशूल *m.*, शूलधरः, पिनाकी *m.*—(Lord of animals or

cattle) पशुपतिः *m.*, गोपतिः, मोरधः, गोपालकः.—(Lord of spirits) भूतेशः, भूतनाथः, भूतः.—(Bearer of the Ganges, this river having on its descent from heaven alighted on his head, and thence descended upon earth, through a chasm in the Himalaya mountains called Gomukha) गङ्गाधरः.—(Clothed with a tiger's skin, कृत्तिवासाः *m.* (स्), कृत्तिवासः.—(Bound or covered with snakes) सहस्रशङ्खः.—(Having a necklace of human skulls) कपालभूतः, कपाली *m.* (नं), कस्मिन्माली *m.*, पुरुषास्मिन्माली *m.*, सन्निवन्वा *m.* (नं), भगाली *m.*—(The white one or yellowish white) शुचिः, गौरः, हरिः.—(Conqueror and Destroyer of the district and king of Tripura) त्रिपुररजितः, त्रिपुरसूदनः, त्रिपुरदहनः, त्रिपुरान्नकः.—(Presiding over the three Vedas, or the three letters of the mystical syllable om) त्र्यक्षकः.—(He of whom one form is water) जलमूर्तिः *m.*—(The Steadfast) स्थायुः *m.*—(The Universal) सर्वः.—(The Omnipresent) सर्वेश्वरः.—(The Omniscient) सर्वज्ञः.—(The Imperishable) सच्चरः.—(The Five-faced) पञ्चमुखः, पञ्चाननः, पञ्चवक्त्रः, सर्वतोमुखः.—(Scorching of Cupid, see KĀMA-DEVA) स्मरहरः, कामध्वंसो *m.* (नं), जनकानुबुद्धः, भगः.—(Restorer of his body) पराङ्गदः.—(Lord of Kailāsa, in the Himalayas, the favourite haunt of both Śiva and Kuvera) गिरीशः, गिरिशः, कैलासीकाः *m.* (स्), कैलासनिवेतनः.—(Lord of Benares) काशीनाथः, काशीशः; hence one of the names of Benares is रुद्रावासः, शिवपुरी.—(Having three residences) त्रिधामा *m.*—(Destroyer of Daksha's sacrifice. That sage having on one occasion made a sacrifice, to which he invited all the gods, excepting his son-in-law Śiva and his daughter Durgā, the latter went unbids, and being received coldly, threw herself into the fire, whence emanated a form of Śiva, who decapitated the sage) दक्षध्वंसकृत्, दक्षयज्ञिनाशी *m.* (नं), क्रतुध्वंसो *m.*—(He of whom the seed was cast into Fire) वह्निरेताः *m.* (स्), कृशानुतेताः *m.*—(Teacher of the grihya, or book of domestic rites) गृह्यगुरुः.—(Possessor of the head of Brahmā, having in a dispute cut off one of the heads of that deity) ब्रह्मभूषभूतः.—(Enemy of the demon Pura) पुरारिः *m.*, पुरासुहृद्.—(Enemy of the demon Andhaka) सन्धकरिपुः *m.*—(He who cuts to pieces with his axe) खड्गपरशुः *m.*, खड्गपर्शुः *m.*—(Armed with the Khatvāṅga or Paṇṣula) खट्वाङ्गी *m.*, खट्वाङ्गभूत *m.*, पांशुली *m.*—(Armed with a rope) पाशी *m.*—(Lord of devotion or devotees) योगेशः.—(Lord of gold) हेमकेशः.—(Fond of dancing) नाट्यप्रियः.—(The naked one) दिगम्बरः, दिग्वासाः *m.* (नं), नग्नः.—(Covered with sandal powder) पांशुचन्दनः, पांशुलः.—(Mounted on a dog in his terrific form) श्वाश्वः.—(The perverse) वामः, वामदेवः.—(Husband of Pārvatī) पार्वतीनाथः.—(Of Durgā) दुर्गपतिः, दक्षिणापतिः.—(Of Gaurī) गौरीपतिः.—(Of Umā) उमापतिः.—(Of Bhavānī) भवानीपतिः.—(Lord of the Pramathas, his attendants) प्रमथापिपः.—(Lord of Nandi, one of his chief attendants) नन्दीशः, नन्दीधरः, नन्दिधर्मनः.—(Lord of Bhṛīngī, one of his chamberlains) भृङ्गीशः.—(Loved of Vishnu) हरिप्रियः.—(Having Vishnu as his dart,

that deity having served him for a shaft which set the city of Tripura on fire) हरिश्चरः. Some of his other names, the derivation of which is not very apparent, are the following: नकुलः, अयूढः, शिविषिहः, शिविषिहः, श्रीरङ्गः, नावः, मुहः, कुम्भकरः, वारः, इ. म.—(Under the emblem of the Phallus) लिङ्गः; 'a worshipper of him under that type,' लिङ्गी m.—(A form of Siva, half male and half female) अर्द्धनारीशः, अर्द्धनारीनेश्वरः.—(Inferior manifestations of him, called Bhairavas) अस्तिताङ्गः, रुरुः m., चरुः, क्रोधः, उन्मत्तः, कुपितः, भीषणः, संहारः, नकुलः.—(His wife) पार्वती, दुर्गा, गौरी, उमा, सती, भदानी, see PARVATĪ; as the symbol of created nature his wife is called प्रकृतिः.—(His sons) कार्तिकेयः, गणेशः, see KARTIKEYA, GANESHA.—(His attendants) प्रमथः, शिवकीर्त्तनः.—(Some of the names of his attendants are) नन्दी m., नन्दिः m., भृङ्गी m., नाडीदेहः, नाडीविग्रहः, नाडीवेहः, भृङ्गरिदः, तगदुः, पशुः.—(His vehicle or bull) वृषः, नन्दी m.—('Femle consecrated to his bull) गोपुटिकः.—(His trident) त्रिशूलः, पिनाकः, महितं, वाशुपताम्ब.—(His bow) पिनाकः, अजगव.—(One of his weapons, a staff with transverse pieces, representing the breast-bone and ribs, surmounted by a skull) सदाङ्गः, पांशुलः.—(His rope for binding incorrigible offenders) पाशः.—(His musical instrument, a kind of rattle, shaped like an hour-glass, and held in one hand) उमरुः m.—(His serpent earrings) नागकुण्डलं.—(His necklace of skulls) अस्त्रिमाला, मुण्डमाला.—(His matted hair) जटा, जटाजूटः, कपदेः.—(His superhuman power) विभूतिः f., भूतिः f., see SUPERHUMAN, a.—(Daitya flayed by him) रुरुः.—(Worshipper of Siva) शैवः, शैव्यः, शिवशः, पाञ्चापिकः. Many plants are sacred to Siva, as the asoka, vilva, mango, &c.

SIX, a. षट् m. f. n. pl. (षट्), षट्संख्यकः -का -कं, षट् -ट् -ट्ट; 'six months,' षटमासः m. pl., षटमासः 'the six seasons,' षट्मासः m. pl., 'of six months standing,' षट्मासिकः -की -कं, षट्मास्यः -स्या -स्य; 'six-fingered,' षट्कुलिः -लिः -लि; 'six-angled,' षट्कोणः -का -कं; 'six-limbed,' षट्भुजः -ज्जा -ज्ज; 'six-armed,' षट्भुजः -जा -जं; 'six-faced,' षट्मुखः -खा -खं; 'a yoke of six oxen,' षट्पदं; 'having six feet,' षट्पदः -दा -दं; 'in six ways,' षट्पथः; 'the aggregate of six,' षट्.

SIX-FOLD, a. षट्पुण्यः -शा -शं, षट्पुण्यः -धा -धं, षट् -ट् -ट्ट.

SIXTEEN, a. षोडश m. f. n. pl. (न्) षोडशकः -का -कं.

SIXTEENTH, a. षोडशः -शी -शं; 'a sixteenth part,' षोडशांशः.

SIXTH, a. षष्ठः -ही -हं, षष्ठकः -का -कं; 'a sixth part,' षष्ठभागः, षष्ठशः; 'a sixth meal,' षष्ठान्नं; 'being or having a sixth,' षष्ठी -धित्वी -धि (न्).

SIXTHLY, adv. षष्ठतः, षष्ठस्थाने, षष्ठपदे.

SIXTIETH, a. षष्ठितमः -मी -मं, षष्ठः -ही -हं.

SIXTY, a. षष्टिः f., षष्टिसंख्यकः -का -कं; 'he reigned sixty years,' षष्टिम् अयदा राज्ञं चकार; 'sixty-one,' एकषष्टिः; 'sixty-two,' द्विषष्टिः; 'sixty-three,' त्र्यषष्टिः; 'sixty-four,' चतुषष्टिः; 'sixty-five,' पञ्चषष्टिः; 'sixty-six,' षट्षष्टिः; 'sixty-seven,' सप्तषष्टिः; 'sixty-eight,' अष्टषष्टिः; 'sixty-nine,' नवषष्टिः, एको-नवषष्टिः, अग्निसप्ततिः; 'aggregate of sixty,' षष्टिकं; 'bought

with sixty,' षष्टिकः -का -कं.

SIZE, s. (Bulk) परिमाणं, मानं, परिमितिः f., प्रमाणं, मापं, आकारः, आकारमानं, आकृतिः f., आकृतिमानं, महत्त्वमानं, महत्त्वपरिमाणं, आकारपरिमाणं, आकृतिपरिमाणं; 'of the same size,' समपरिमाणः -या -शं, सममात्रः -वा -वं; 'of the size of an egg,' अण्डपरिमाणः -या -शं; 'of the size of a grain of mustard,' सवैषपरिमाणः -या -शं; 'of unequal size,' विषमपरिमाणः &c., असमपरिमाणः &c.; of all sizes,' उन्मापमन्यमानः m. pl.; 'having ascertained the size and distance of the moon,' चन्द्रस्य मानं दूरत्वं च ज्ञात्वा.

SKAIN, SKEIN, s. पञ्जिका, पिञ्जिका, पञ्जिः -ञ्जी f., पिञ्जिः -ञ्जी f.; 'of silk,' कौशिकसूत्रपञ्जी, कौशिकसूत्रपिञ्जिः m.

SKATE, s. (For moving on the ice) हिमसंहतनलोपरि विसर्पेणयोग्या लोहयुक्तपादुका or खलनयोग्यपादुका, खलनपादुका.—(The fish), see SCATE.

To SKATE, v. n. पृथ्वीरूपपादुकाद्वारेण हिमोपरि or हिमसंहतनलोपरि विस्मृ (c. 1. -सर्पति -सर्पे) or संस्मृ or खल (c. 1. खलति -लितुं).

SKATER, s. पृथ्वीरूपपादुकाद्वारा हिमोपरि विसर्पे m. (न्) or संसर्पे m.

SKATING, s. लोहयुक्तपादुकाद्वारेण हिमोपरि विसर्पेण or संसर्पेण or खलनं or रिङ्गणं.

SKEIN, s. पञ्जिका, पिञ्जिका, पञ्जिः f. See SKAIN.

SKELETON, s. कङ्कालः, अस्थिपञ्जरः, अस्थिपिञ्जरः, पञ्जरः, संयः, शरी-रास्थिमात्रं, देहास्थिमात्रं; 'reduced to a mere skeleton,' त्वगास्थि-मात्रशेषः -या -वं.—(Frame, compages) संस्थानं, ब्यूहः, आकारः.—(Of any subject) वस्तुमात्रं, वस्तु n.

SKEPTIC, SKEPTICISM. See SCEPTIC, INFIDEL, &c.

SKETCH, s. (Of a figure, &c.) आलेख्यं, पाशुलेख्यं, पाशुलेख्यमात्रं, लघ्वालेख्यं, वहिलेख्यं, ईषदालेख्यं, किञ्चिदालेख्यं, ईषदङ्कनं, किञ्चिदङ्कनं, ईषदङ्गनं, स्मृतालेख्यं; 'of a painting,' चित्रारम्भः, पाशुचित्रं, चित्रं.—(Of a subject) वस्तुमात्रं, ईषदङ्गनं, किञ्चिदङ्गनं, वस्तु n.

To SKETCH, v. a. वास्तेरसामानं लिख (c. 6. लिखति, लेखितुं) or आलिख् or विलिख्, पाशुलेख्यम् अङ्क्य (c. 10. अङ्कयति -यितुं) पाशु-लेख्यं कृ, लघ्वालेख्यं कृ, स्मृतालेख्यं कृ, किञ्चिदालेख्यं कृ, किञ्चि-दङ्गनं कृ, ईषदङ्गनं कृ, ईषद वर्ण (c. 10. वर्णयति -यितुं) or अनुवर्ण or उपवर्ण or संवर्ण, चित्रारम्भं कृ, पाशुचित्रं कृ.

SKETCHED, p. p. आलिखितः -ता -तं, किञ्चिदालिखितः &c., चित्राधि-तारम्भः -म्मा -म्भं, किञ्चिदङ्गितः -ता -तं, वहिरङ्कितः &c.

SKEWER, s. शलाका, कोलः -लकः, शङ्कुः m., मांसवन्धनशलाका.

To SKEWER, v. a. शलाकया बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), शलाकाबध् -धा कृ.

SKIFF, s. (Light boat) लघुनौका, क्षुद्रनौका, सुहर्नौका.

SKILFUL, a. कुशलः -ला -लं, निपुणः -शा -शं, प्रवीणः -शा -शं, प्रदुः -दुः -दो -दु, विचक्षणः -शा -शं, विशारदः -दा -दं, चतुरः -रा -रं, अभिरः -हा -हं, विहः &c., विदग्धः -ग्धा -ग्धं, पेक्षलः -ला -लं, वैज्ञानिकः -की -कं, कृती -तिनी -ति (न्), युक्तिमान् -मती -मत् (न्), निष्णातः -ता -तं, इ in comp.; 'skilful in arms,' अस्त्रज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, शस्त्रकुशलः &c.; 'skilful in expedients,' उपायज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.

SKILFULLY, adv. कुशलवत्, कौशल्येन, सकौशल्यं, निपुणवत्, सपाठवं, विचक्षणवत्, चतुरवत्, सचातुर्यं, विदग्धवत्, सवैदग्ध्यं, युक्ता, निपुणं.

SKILFULNESS, s. कुशलता, कौशल्यं, निपुणता, निपुण्यं, प्रवीणता, प्रावीण्यं, चतुरता, चातुर्यं, चतुरता, चातुर्यं, युक्तिः f., युक्तिमत्त्वं, विज्ञता, अभिज्ञता, विदग्धता, वैदग्ध्यं, विचित्रता, व्यवसायः, गुणः.

SKILL, s. कुशलता, पाठवं, युक्ति *f.*, पटता. *See* SKILFULNESS.

SKILLED, a. कुशलः -ला-लं, शिक्षितः -ता-तं, इ in comp., अभिज्ञ in comp., विद् in comp., कृतमुखः &c., *see* SKILFUL; 'skilled in the śāstras,' शास्त्रज्ञः -ज्ञा-ज्ञं, शास्त्राभिज्ञः &c., शास्त्रविद् *m.f.n.*, शास्त्रात्सवः &c., शास्त्रकुशलः -ला-लं; 'in music,' गान्यज्ञात्सवः -ज्ञा-ज्ञं. **SKIM, s.** (Matter that forms on the surface) मखः, केनः, उन्नरं, उन्नरमलं, *see* SCUM.—(Of milk) दुग्धकेनः -नं, दुग्धतालीयं, शाकैकः, शाकैरः.

To SKIM, v. a. (Clear off the thick matter from the surface) मखं or केनम् अपनी (c. 1. -नयति -नेतुं) or दृ (c. 1. हरति, हर्तुं) or अपहृ. —(Skim milk) दुग्धकेनम् अपनी or दृ. दुग्धतालीयम् अपनी or अपहृ.

To SKIM, v. n. (Glide along the surface, brush) विस्मृ (c. 1. -सवेति -स्मृं -स्मृं), लघुगत्या वहिभागं घृष् (c. 1. चवेति -चितुं).

SKIMMED, p. p. दूतमखः -खा-खं, दूतकेनः -ना-नं; 'milk,' पत्रलं.

SKIN, s. त्वक् *f.* (च), त्वचा, त्वचं, चर्म *n.* (नृ), असृग्धरा, रक्ताधाराः, असृग्धरा, तनुः -नूः *f.*, शरीरचर्म *n.*, शरीरावरणं, देहावरणं, देह-कोयः, रोमभूमिः *f.*, मांसहासा, शिपिः *f.*, शिकिः *f.*, वेदनी, नटपथं, सावथैलस्यं.—(Hide) चर्म *n.* (नृ), कृतिः *f.*, दूतिः *f.*, सजिनं, लोम *n.* (नृ); 'of a tiger,' व्याघ्रचर्म *n.*; 'deer's skin,' मृगचर्म *n.*, श्यामिनः; 'hare or rabbit's skin,' शशचर्म *n.*, शश-लोम *n.* (नृ), शशकाजिनं, शशोणं.—(Of a snake) कचुकः, निमोक्तः. (Bark, rind) त्वक् *f.* (च), वल्कलः -लं, शकलं, शकलं, छत्री.—(Reduced to mere skin and bone) त्वगस्थिमात्रशेषः -या-यं, त्वगस्थिभूतः -ता-तं.

To SKIN, v. a. त्वच (nom. त्वचयति -यितुं), निस्त्वचीकृ, निश्चर्मे (nom. निश्चर्मयति -यितुं), त्वक्परिपुटनं कृ, त्वक्ष. *See To* PEEL, FLAY.

SKIN-FLINT, s. अतिकृपणः, दूदमुहिः *m.*, गादमुहिः *m.* *See* MISER.

SKINNED, p. p. निस्त्वचीकृतः -ता-तं, निस्त्वचः -चा-चं, दूतत्वक् *m.f.n.* (च).

SKINNINESS, s. शिरालता, त्वगस्थिमात्रभावः, चर्ममात्रभावः, जरुषं.

SKINNY, a. शिरालः -ला-लं, त्वगस्थिमात्रमयः -यी-यं, चर्ममात्रमयः &c., त्वगस्थिमात्रभूतः -ता-तं, त्वक्ष्मात्रमयः &c., त्वक्ष्मयः &c. *See* LEAN.

To SKIP, *v. n.* झु (c. 1. प्रथते, प्रोतुं), वल्, नृत्. *See To* LEAP.

SKIP, SKIPPING, s. झुतं, प्रवः -वनं, उल्लुतं, झुतिः *f.*, झुतगमनं, झुतगतिः *f.*, मखूकझुतं -तिः *f.*, मखूकगतिः *f.* *See* LEAP.

SKIPPING, part. झुतगतिः -तिः -ति, झुतगामी -मिनी &c., प्रवकारी &c.

SKIRMISH, SKIRMISHING, s. डिघः, डिघाहवः, डमरः, डिघयुद्धं, सेनामुखयुद्धं, ईषयुद्धं, लघुयुद्धं, उपयुद्धं.

To SKIRMISH, *v. n.* डिघयुद्धं कृ, डिघाहवं कृ, सेनामुखयुद्धं कृ.

SKIRT, s. (Of a garment) पल्लाचलः -लं, पल्लानः, वसनानः, वल्ल-सीमा, वसनदशा, वल्लदशा, पटानः, अचलः, दशा, वलिः *m.*, तरी, तटिः *f.*—(Edge, border) प्रानः, प्रानभागः, अन्तभागः, अन्तः -नं, उपानः -नं, पर्यन्तभागः, पर्यन्तः -नं, परिसरः, सीमा, धारः -रा; 'of a wood,' वनानः -नं, वनधारा, अयेवनः; 'of a mountain,' पर्यन्तभूः *f.*

To SKIRT, *v. a.* प्रान (nom. प्रानयति -यितुं), समन, प्रयन, पर्यन्तं कृ.

SKIRTING, part. प्रयनः -ना-नं, पर्यन्तिकः -की-कं, प्रानकः -का-कं.

SKITTISH, a. सेलाशीलः -ला-लं, सेलापटः -रा-रं, लीलाशीलः -ला-लं, चचलः -ला-लं, चपलः &c., तललः &c., क्रीडाशीलः &c.

SKITTISHNESS, s. सेलाशीलता, चचलता, चपलता, चापत्यं, तललता.

To SKULK, *v. n.* निभते स्था or वृह्. *See To* SCULE, LURK.

SKULL, s. कपालः, भगालः, शिरोस्थि *n.* *See* SCULL.

SKY, s. आकाशः, व्योम *n.* (नृ), गगणं, अनरीक्षं, अनरिखं, नभम् *n.*, खं, द्यौः *f.* (दिष्), द्यौः *f.* (द्यौ), अघरं, दिगनरं, दिगनरालं, अनरालं, अर्धं, वियत् *n.*, मेघवर्त्म *n.* (नृ), मेघवेश्म *n.* (नृ), तारापथः, मरुद्वर्त्म *n.*, नाकः, वनपद्मी, विष्णुपदं, पुष्करं, अनन्तं, सुरवर्त्म *n.*

SKY-COLOURED, a. आकाशवर्णः -णी-यं, व्योमवर्णः &c., नीलवर्णः &c.

SKY-LARK, s. व्याघ्राटः, भरद्वाजः. *See* LARK.

SKY-LIGHT, s. पटलगवाक्षः, पटलनालिका, पटलकाचः.

SKY-ROCKET, s. आकाशवाणः, आग्नेयवाणः. *See* ROCKET.

SKY-TOUCHING, a. व्योमस्पृक् *m.f.n.* (ज्ञ), अर्धलिहः -हा-हं, नभो-लिह *m.f.n.* (ह), गगणचुषी -विनी-धि (नृ), गगणचुषितः -ता-तं.

SLAB, s. शिला, शिलापटः, शिलापटः, शिलाफलकः, फलकः.

To SLABBER, *v. n.* लालां मुखात् सु in caus. *See To* DRIVE.

SLACK, a. शिथिलः -ला-लं, ऋषः &c. *See* LOOSE, REMISS.

To SLACKEN, *v. a.* शिथिलीकृ, शिथिल (nom. शिथिलयति -यितुं), मुष्, *see To* LOOSE, *v. a.*; 'to slacken one's speed,' वेगं or रयं शम् in caus.

To SLACKEN, *v. n.* शिथिलीभू, मन्दीभू. *See To* LOOSE, *v. n.*

SLACKENED, p. p. शिथिलितः -ता-तं, शिथिलीकृतः &c., शिथिलीभूतः &c., विगलितः &c., मन्दीभूतः &c., शान्तवेगः -गा-गं, शान्तयः -या-यं.

SLACKLY, adv. शिथिलं, शैथिल्येन. *See* LOOSELY, REMISSLY.

SLACKNESS, s. शैथिल्यं, शिथिलता, ऋषता, *see* LOOSENESS, REMISSNESS.

SLAIN, p. p. हतः -ता-तं, निहतः &c., अपादितः -ता-तं, धातितः -ता-तं, मारितः &c., सृदितः &c., निपूदितः -ता-तं. *See* KILLED,

To SLAKE, *v. a.* (Quench) शम् in caus., उपशम्, प्रशम्, छिद्, *see To* QUENCH.—(Mix with water) जलेन सह मिश्र, जलसंसृष्टं -हं कृ.

To SLAM, *v. a.* (A door) यथा आकस्मिकशब्दो जायते तथा लम्बाघातेन द्वारं पिषा or बलवदाघातेन द्वारं चञ्च कृ.

SLAM, s. आकस्मिकशब्दः, आकस्मिकध्वनिः *m.*, द्वारच्छतिनं.

SLANDER, s. अपवादः, परिवादः, पैशुन्यं, पिशुनवाक्यं, असूया, अभ्यसूया, गुणनिन्दा, गुणापवादः, कलङ्कः. *See* CALUMNY, DEFACTION.

To SLANDER, *v. a.* अपवादं (c. 1. -वदति -दितुं), परिवादं, गुणापवादं कृ, पिशुनवाक्यं वद, कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), असूय (nom. असूयति -यितुं). *See To* DEFACTION, CALUMNIATE.

SLANDERED, p. p. अपवादितः -ता-तं, अभिश्लाः -स्ता-स्तं, अभिश्लापितः &c.

SLANDERER, s. अपवादी *m.* (नृ), परिवादी *m.*, अपवादकः. *See* DEFAMER.

SLANDEROUS, a. अपवादकः -का-कं, पिशुनः -ना-नं, अपवादात्मकः -का-कं, कलङ्कमयः -यी-यं, असूयकः &c. *See* DEFAMATORY.

SLANDEROUSLY, adv. आपवादं, सपरिवादं, मासूयं, पिशुनवाक्यपूर्व.

SLANG, s. (Low language) खलीकृ *f.*, खलीलं, खलीलाशेषः.

SLANT, SLANTING, a. वक्रः -क्रा-क्रं, कुटिलः -ला-लं, तिर्यक् -रक्षी-र्यक् (च), वृजिनः -ना-नं, अनृतः -नृ-नृ, विषमः -मा-मं, प्रवणः -शा-यं.

To SLANT, *v. a.* आवृज् (c. 10. वनेयति -यितुं), वक्रीकृ, तिर्यक्, प्रवणीकृ.

To SLANT, *v. n.* जानम् (c. 10. -नमति -नन्तुं), प्रवणीभू, वक्रणीभू, तिर्यग्भू.

SLANTINGLY, adv. तिर्यक्, तिरस्, वक्रं, प्रवणं, प्रावत्येन, आपव्यं.

SLAP, s. चपेटिका, चपेटाघातः, चपेटप्रहारः, तलप्रहारः, तलाघातः, करा-घातः, आस्फोटः -टनं, आस्फोटनशब्दः, तलं.

To SLAP, *v. a.* चपेटेन आहन् (c. 2. -हति -न्तुं) or प्रहृ, चपेटाघातं कृ, आस्फुट (c. 10. -स्फोटयति -यितुं), आस्फोटनं कृ.

SLAP, adv. आकस्मिकाघातेन, आकस्मिकप्रहारेण, आस्फोटनशब्देन.

SLASH, s. दीर्घच्छेदः -द्वं, दीर्घवेधः, दीर्घघातः -तिः *f.*, छेदविच्छेदः.

To SLASH, v. a. दीर्घेच्छे कृ, दीर्घेच्छत कृ, छेदविच्छेदं कृ, व्यविच्छिद (c. 7).
-छिनत्ति -छेत्तुं, विनिकृत्, छिन्नमित्रीकृ, क्षतविधत्तकृ.

SLASHING, part. छेदविच्छेदकारी -रिणी -रि (न्), दीर्घेच्छकारी &c.

SLATE, s. चक्षुशिला, तनुशिला, छेदसंज्ञकः सक्षुशिलाफलकः.

To SLATE, v. a. सक्षुशिलाफलकैर् आसृज् or आसृज् or आसृज्.

SLATTERN, s. वेशप्रमत्ता, वेशप्रमादिनी, अविनीतवेशिनी.

SLAUGHTER, s. बधः, घातः -तनं, हननं, निहननं, मारयं, व्यापादनं, नि-
बूदनं, सूदनं, संहारः, विशसनं, वेशसं, प्रतिघातनं, क्षयनं, प्रमयः,
आलम्भः, विमर्दनं, निवहेणं, निवेहेणं, प्रमापणं, निकारणं, निशारणं,
विशारः, विशारणं, प्रवासनं, निकृन्ननं, परासनं, निहिंसनं, निधोसनं,
संघपनं, निघोपनं, निर्गन्धनं, अघासनं, निहर्हणं, परिवर्जनं, निर्धोपणं,
उघासनं, उघासः, प्रमपनं, क्रपणं, मघनं, उघासनं, पिघ्नः, उन्मयः,
निशुम्भः -म्भनं.

To SLAUGHTER, v. a. हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं), विशस् (c. 1. -शसति -सितुं),
see To KILL.

SLAUGHTERED, p. p. हतः -ता -तं, विशसितः -ता -तं. See KILLED.

SLAUGHTER-HOUSE, s. घातस्थानं, खाघातस्थानं, खाघातः -तनं, शूना,
सूना, बधस्थानं, हिंसास्थानं, पशुमारणस्थानं, पशुबधस्थानं, प्राणिबधस्थानं.

SLAVE, s. दासः, दाशः, दासेयः, दासेरः, सेयकः, चेटकः, चेटः, किङ्करः,
प्रेष्यः, प्रेष्यः, प्रेषः, भूयः, गोयः -यकः, नियोज्यः, परजितः, भुजिष्यः,
परिचारकः, चेडः -इकः, कर्मकरः, कर्मकारः, see SERVANT; 'female
slave,' दासी, दासिका, दाशी, चेटी, चेडी, चेटीका, चेडिका;
'domestic slave,' गृहदासः; 'female slave of a slave,' दास-
दासी; 'multitude of female slaves,' दामोसभः; 'son of a
slave,' दासीपुत्रः; 'dealer in slave-girls,' जन्मापालः; 'born
of a slave,' दासेयः -यो, दासेरः; 'to be a slave,' दास (nom.
दासायति).

To SLAVE, v. n. जायस् (c. 4. -यस्यति -सितुं). See To DRUDGE, TOIL.

SLAVERY, s. दास्यं, दासत्वं, दासभावः, दासावस्था, दासदशा, प्रेष्यत्वं, परप्रे-
ष्यत्वं, भूयत्वं. See SERVITUDE, DRUGGERY.

SLAVISH, SLAVISHNESS, SLAVISHLY. See SERVILE, SERVILITY, &c.

To SLAY, v. a. हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं), व्याप् in caus. See To KILL.

SLAYER, s. हन्ता m. (न्), घातकः, घाता m. (न्). See KILLER.

SLEDGE, s. निष्प्रक्रयानं, निष्प्रक्रयाहनं, अक्षक्रयानं, चक्रग्न्यवाहनं.

SLEDGE-HAMMER, s. घनः, वृहन्नः, मुत्तरः, वृहन्मुत्तरः.

SLEEK, a. सुस्वप्नशीलः -शी -शः, अक्षुणः -हृणा -हृणं, क्षिण्यः -ग्धा -ग्धं.

SLEEKNESS, s. सुस्वप्नशीलता, अक्षुणता -त्वं, क्षिण्यता -त्वं, अक्षरुचता.

To SLEEP, v. n. स्वप् (c. 2. स्वपिति, स्वप्ते), प्रस्यप्, सम्प्रस्यप्, संस्वप्,
अवस्वप्, निद्रा (c. 2. -द्राति -न्ते), शी (c. 2. शीते, शीयते), निद्रां कृ,
स्वप्नं कृ, स्वपनं कृ, सुप्तिं कृ, शयनं कृ, निमील (c. 1. -मीलति -लितुं),
संविज् (c. 6. -विजति -वेष्टुं); 'he sleeps comfortably,' सुप्तेन or
मुत्थः स्वपिति; 'to desire to sleep,' स्वप् in des. (मुपस्यति -सितुं),
शी in des. (शीशयिषते).

SLEEP, s. निद्रा, स्वप्नः, स्वापः, स्वपनं, सुप्तिः f., सुप्ते, शयनं, शयितं, शीः f.,
शायिका, संवेशः, सङ्घोर्निद्रायापारः; 'state of sleep,' निद्रावस्था,
स्वप्नावस्था; 'a deep or sound sleep,' सुनिद्रा, सुसुप्तिः f., निर्भे-
रनिद्रा, गाढनिद्रा, सुपुष्पवस्था, साधिका; 'very deep or dead
sleep,' घोरनिद्रा, अघोरनिद्रा; 'fallen into a deep sleep,' सुनि-
द्रागमनः -ग्ना -गने; 'in a sound sleep,' सुपुष्पः -न्ना -भे, शोषितः
-ता -तं शो शोषयितुं &c.; 'arousing from sleep,' निद्राभङ्गः;
'aroused from sleep,' भग्ननिद्रा -द्रा -द्रं; 'to go to sleep,

स्वप्, निद्रा, शी, शयनं कृ, निद्रां गम्; 'he went to sleep,' नि-
द्रा, सुप्ताप.

SLEEPER, s. शायी m. (न्), शयनकृ, निद्राणः, स्वप्नावस्थाः.

SLEEPINESS, s. निद्रालुता, निद्राशीलता, शयालुता, शिशयिषा, सुपुष्पा,
निद्रेच्छा, स्वप्नेच्छा, शयनेच्छा, स्वापः, तन्द्रा, तन्द्रिका.

SLEEPING, s. स्वपनं, स्वापः, शयनं, शायिका. See SLEEP.

SLEEPING, part. शयानः -ना -ने, स्वपन् -पन्नी -पत् (त्), निद्रान् -द्रान्नी
-द्रात् (त्), निद्रायमाणः -या -यं, निद्राणः -या -यं, शयितः -ता -तं,
शयितवान् -वती -वत् (त्), सुप्तः -ना -भे, स्वप्न m. f. n. (ञ);
'soundly,' शोषितः -ता -तं, शोषितवान् &c.

SLEEPING-ROOM, s. शयनगृहं, स्वप्नगृहं, निद्राशाला. See BEDROOM.

SLEEPLESS, a. निनिद्रः -द्रा -द्रं, विनिद्रः &c., अनिद्रः &c., उच्चिद्रः
&c., निद्राहीनः -ना -नं, निद्रारहितः -ता -तं, अनागतनिद्रः &c.,
विगतनिद्रः &c.

SLEEPLESSNESS, s. निनिद्रता, विनिद्रता -त्वं, अनिद्रता -त्वं, उच्चिद्रता,
निद्राहीनता, निद्रारहित्यं, निद्राभावः.

SLEEPY, a. (Habitually sleepy) निद्रालुः -लुः, शयालुः &c.,
तन्द्रालुः &c., निद्राशीलः -ला -लं, स्वप्नशीलः &c., नैद्रः -द्री -द्रं,
निद्राणः -या -यं. (Desirous of sleeping) शिशयिषुः -युः -युः,
सुपुष्पः -सुः -सुः. (Overcome by sleep) निद्राकुलः -ला -लं,
निद्राक्रान्तः -न्ता -नं, निद्राप्रस्तः -स्ता -स्तं, निद्रातुरः -रा -रं.

SLEET, s. शीकरः, शीकरवधेः, शीभवः, शीकरः, तुषारवधेः.

To SLEET, v. n. शीक् (c. 1. शीकते -कितुं), शीकर (nom. शीकरायते).

SLEEVE, s. पिप्पलः, बाहुवस्त्रं, बाहुवसनं, दोषेस्त्रं, दोराच्छादनं; 'to laugh
in one's sleeve,' अन्तर्हस्यं कृ, उद्धर्षनं कृ, उच्चपनं कृ.

SLEIGHT, s. (Of hand) हस्तलाघवं, लघुहस्तत्वं, हस्तचापत्यं, कुसृतिः f.,
माया, कुहकः, इन्द्रजालं, see JUGGLERY, LEGERDEMAIN.

SLENDER, a. (Thin skin) तनुः -नुः -न्वी -नु, प्रतनुः &c., वितनुः &c.,
खीणः -या -यं, सूक्ष्मः -क्ष्मा -क्ष्मं, क्षानः -मा -मं, कृशः -शा -शं, शीथः
-थी -थं, कृशाङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, अविपुलः -ला -लं; 'slender in the
waist,' खीणमध्यः -ध्या -धं, तनुमध्यः &c., तनुमध्यः -मा -मं, हरिमध्यः
&c., सिंहमध्यः &c., सिंहकटिः -टि -टि, मृगकटिः &c., मृगमध्यः &c.,
तनुशरीरः -रा -रं, क्षामाङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, कृशादरः -रा -रं; 'a slender-
waisted woman,' सुमध्यमा, तनुमध्यमा, मध्यखीणा; 'having a
slender stem,' शीथेनालः -ला -लं. (Small, inconsiderable)
अल्पः -त्या -त्यं, सुद्रः -द्रा -द्रं, खीणः -या -यं, लघुः -युः -युः, अचहुः
&c., निर्वेलः -ला -लं; 'of slender means,' खीणाधेः -धी -धं.

SLENDERNESS, s. तनुता, खीणता, क्षामता, शीथता, सूक्ष्मता, कृशता,
काशेयं, अल्पता; 'of waist,' मध्यखीणता.

To SLICE, v. a. तक्ष् (c. 1. तक्षति -क्षितुं), छेदं कृ, परिच्छेदं कृ, छिद
(c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), परिच्छिद, सख्, सखीकृ, पुपुच्छेदं कृ.

SLICE, s. छेदः, परिच्छेदः, सखः, शकलं; 'of bread,' पुपुच्छः.

To SLIDE, v. n. (Move along the surface of snow, ice, &c.)
हिमोपरि खल (c. 1. खलति -लितुं) or रिङ्ग (c. 1. रिङ्गति -ङ्गितुं)
or रिस् (c. 1. रिस्ति -सितुं) or विस्व (c. 1. -स्वेति -सितुं) or
संसृप्. (Slip) च्यु (c. 1. च्यते, च्योतुं), खल.

SLIDE, SLIDING, s. खलनं, रिङ्गणं, रिङ्गणं, रिङ्ग, च्यपनं.

SLIGHT, a. (Thin, slim) तनुः -नुः -न्वी -नु, सुतनुः -नुः -नु, खीणः -या -यं;
'a slight woman,' लक्ष्मी, see SLENDER. (Trifling, incon-
siderable) अल्पः -त्या -त्यं, सल्पः &c., लघुः -युः -यु, सोकः -का
-कं, सुद्रः -द्रा -द्रं, ईक्षन् prefixed; 'a slight inspection,'

ईषद्वेशन; 'a slight blow,' ईषदाघातः, उपघातः; 'a slight obstacle,' अल्पविघ्नः; 'in a slight degree,' ईषत्, किञ्चित्, किमपि, स्तोके; 'not in the slightest,' न मनागपि, न किञ्चिदपि, न किमपि, न कियदपि, न सूक्ष्मपि, न स्तोकमपि, न लेशमपि; 'there is not the slightest movement of the tongue or lips,' जिह्वोष्ठं मनागपि न चलति.

SLIGHT, *s.* (Neglect) अनादरः, उपेक्षा, अवमानं, अवज्ञा, अवधीरणं, ईषद्वज्ञा, ईषद्वपेक्षा, ईषद्वमानं, ईषद्वनादरः, अनपेक्षा, प्रणिपातलंघनं, समाननं, अवगणनं -ना.

To SLIGHT, *v. a.* उपेक्ष् (c. 1. ईषते -यितुं), ईषद् अवज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -ज्ञातुं) or अवमन् (c. 4. -मन्ते-मन्तुं) or अवधीर् (c. 10. -धीरयति -यितुं), अवगण् (c. 10. -गणयति -यितुं), अनादरं कृ, ईषद्वज्ञां कृ. SLIGHTED, *p. p.* उपेक्षितः -ता -तं, ईषद्वज्ञातः &c., अवगणितः &c., अवधीरितः -ता -तं, ईषद्वधीरितः &c., ईषद्वमानितः &c.

SLIGHTER, *s.* उपेक्षकः, उपेक्षाकारी *m.* (नं), मन्दादरः, अनादरकृत्.

SLIGHTLY, *adv.* उपेक्षया, अनपेक्षया, अनादरेण, ईषद्वज्ञापूर्ये.

SLIGHTLY, *adv.* ईषत्, किमपि, स्तोके, मनाक, अल्पमार्चं, अवधु, अमृशः; 'slightly warm,' ईषद्वष्णुः-ष्णा-ष्णं; 'slightly red,' ईषद्वर्णः-र्णा-र्णं.

SLIGHTNESS, *s.* तनुता, सूक्ष्मता, क्षीणता, अल्पता, लघुता, युद्धता.

SLILY, *adv.* छलेन, सन्धानं, सकपटं, सवेदम्यं, छद्मना, अच्यक्तं; 'going slily,' अच्यक्तगतिः -तिः -ति, गूढगतिः &c.

SLIM, *a.* तनुः-नुः -न्वी -नु, क्षीणः-णा-णं, क्षामः &c. See SLENDER.

SLIME, *a.* शिलाघृत *n.*, शैलनिर्घासः, सान्द्रपक्कः, श्यानपक्कः, चिक्कणपक्कः.

SLIMINESS, *s.* सान्द्रता, श्यानता, चिक्कणता, पक्किलता -त्वं.

SLIMNESS, *s.* तनुता -त्वं, तानवं, क्षीणता, क्षामता. See SLENDERNESS.

SLIMY, *a.* सान्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, श्यानः-ना-नं, चिक्कणः-णा-णं, चिक्कणः &c., पक्किलः-ला-लं, सान्द्रपक्कमयः-यी-यं, सान्द्रपक्कगुणकः &c.

SLING, *v.* (Instrument for throwing stones) गोफणा, प्रस्तरक्षेपणी, पाषाणक्षेपणी, प्रस्तरक्षेपणी, प्रक्षेपणी, भिन्दाण्डः—(Pole with ropes for carrying burdens) भारयष्टिः *m. f.*, काचः.

SLINGING, *v. a.* (Throw with a sling) गोफणया क्षिप् (c. 6. क्षिपति, वेष्टुं) or प्रक्षिप्—(Hang so as to swing) उड्डम्य, जड्वै बन्ध्, आन्दोल (nom. आन्दोलयति -यितुं), काच (nom. काचयति -यितुं).

SLINK, *v. n.* अपमृप् (c. 1. -सर्पति -सर्पुं), अपमृप्, पलाय् (c. 1. -पलायते -यितुं. rt. इ), विपलाय्, अपधाय् (c. 1. -धावति -यितुं), लपकम्, अपया, निष्पत्.

SLIP, *v. n.* (Slide) खल (c. 1. खलति -लितुं), चल्, रिज्, रिह्.

—(Glide) विवृप्, संवृप्—(Stumble, fall) व्यु (c. 1. व्यवते, व्योतुं), भंश् (c. 4. भश्यति, c. 1. भंशते -शितुं), संस् (c. 1. संसते -शितुं), विमंस्, चासंस्, पत् (c. 1. पतति -तिनुं), गल्, विगल्—(Err) विच्यु, विचल्, भंश्—(Slip away), see To SLINK—(Slip off) संस्, विमंस्, विगल्—(Slip down) प्रच्यु, प्रभंश्, लष्, अपपत्, अवगल्—(Slip in) छलेन or निभूते प्रविश् (c. 6. -विशति -वेष्टुं).

To SLIP, *v. a.* (Let slip) शिथिल (nom. शिथिलयति -ते -यितुं), शिथिलीकृ, मुष् (c. 6. मुचति, मोक्षुं), संस् (c. 10. संसयति -यितुं), व्यु (c. 10. व्यावयति -यितुं), हा in caus. (हापयति -यितुं), see To LOOSE, *v. a.*; 'I will not let slip the occasion,' अवकाशं न शिथिलिष्ये—(Neglect, omit), see the words.—(Slip in) छलेन or निभूते प्रविश् in caus. or निविश् in caus.

SLIP, *s.* (Sliding) खलनं, रिज्जयं, रिह्जयं, रिह्जं, व्यवनं—(Stumble, fall) खलनं, खलितं, व्युतिः *f.*, भंश्, प्रभंश्, पातः, पतनं, संसनं.

विर्ससा.—(Error) दोषः, भ्रमः, प्रमादः, खलनं, अपराधः; 'of the hand,' हस्तदोषः; 'of the tongue,' जिह्वादोषः.—(Twig) शाखिका, प्रशाखिका, पत्रयः, काष्ठः—(Long, narrow piece) खसः, दीर्घ-खसः-खसकः; 'of cloth,' वस्त्रखसः.

SLIPPED, *p. p.* व्युतः -ता -तं, खलितः &c., भ्रष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रभ्रष्टः &c.; 'from its place,' स्थानव्युतः -ता -तं, पदव्युतः &c.—(Slipped off) सस्तः -स्ता -स्तं, विगलितः -ता -तं.

SLIPPER, *s.* (Light shoe) लघुपादुका, लघुपादवं, लघुपादपा, पादुका, पादपा, उपानत् *f.* (हं), चर्म्यः; 'magical slipper,' योगपादुका, सिद्धिः *f.*

SLIPPERINESS, *s.* चिक्कणता -त्वं, क्षिण्यता, क्षौधं, अक्षण्यता, अस्थिरता.

SLIPPERY, *a.* चिक्कणः-णा-णं, चिक्कणः &c., क्षिण्यः-ण्य-ण्यं, नेदुरः-रा-रं, जेहो-हिनी-हि (नं), अक्षण्यः-क्षणा-क्षणं; 'slippery ground,' निषया.—(Unstable, uncertain) अस्थिरः-रा-रं, अनवस्थितः-ता-तं, अचलः-ला-लं, अपलः &c., तरलः &c., लोलः &c., विचलः-ला-लं.

SLIPPING, *s.* खलनं, व्युतिः *f.*, व्यवनं, रिज्जयं, रिह्जयं. See SLIP.

To SLIT, *v. a.* दीर्घलेदं कृ, दीर्घलेदनं कृ, दीर्घचिद्रं कृ, दीर्घवेधनं कृ.

SLIT, *p. p.* छिन्नः-न्ना-न्नं, दीर्घलेदान्वितः-ता-तं, विद्धः-द्धा-द्धं.

SLIT, *s.* दीर्घलेदः-दनं, दीर्घचिद्रं, छेदः, छिद्रं, दीर्घभेदः.

To SLOBBER, *v. n.* लालं सु in CAUS. See To SLABBER.

SLOP, *s.* (Soiled water, &c.) मलिनजलं, मलिनजलादि *n.*, समलजलं, अमेध्यजलादि, अमेध्यजलं.—(Water, &c., carelessly thrown about) प्रमाद्याद् इतस्ततः क्षिमे or पतितं जलादि.—(Mess) कंदमः.

To SLOP, *v. a.* प्रमाद्याद् इतस्ततो जलादि पत् in CAUS. or क्षिप्.

SLOPE, *s.* प्रावश्यं, प्रवणभूमिः *f.*, निक्षभूमिः, निक्षता, क्रमप्रवणभूमिः *f.*, क्रमनिक्षभूभागः, क्रमशो निक्षो भूभागः, स्थानं क्रमशः प्रवणं, स्थानं क्रमशो भोगम्यं; 'of a mountain,' उत्तमः, कटकः, शैलकटकः.

To SLOPE, *v. a.* आवृन् (c. 10. -वर्जयति -यितुं), प्रवणोक्, निक्षोक्.

To SLOPE, *v. n.* क्रमशः प्रवणः-णा-णं भू, क्रमप्रवणः-णा-णं भू, प्रवणोभू, क्रमशो निक्षः-क्ष-क्षं भू, निक्षोभू.

SLOPING, *part. or a.* प्रवणः-णा-ण, क्रमशः प्रवणः &c., क्रमप्रवणः &c., क्रमशो निक्षः-क्ष-क्षं, क्रमशः पातुकः-की-कं, क्रमशो भोगामी-मिनी-मि (नं).

SLOPPY, *a.* पक्किलः-ला-लं, जलपक्कमयः-यी-यं, सनूपः-पा-पं.

SLOP-SELLER, *s.* तुच्छवस्त्रविक्रेता *m.* (नं), सिद्धवस्त्रविक्रेता *m.* (नं).

SLOP-SHOP, *s.* तुच्छवस्त्रादिविक्रयस्थानं, प्रस्तुतवस्त्रविक्रयगृहं.

SLOTH, *s.* तन्द्रा, तन्द्रिः-न्द्री *f.*, तन्द्रिका, आलस्यं, मुन्दपरिमात्रेनं, विडं, गुडाका, see LAZINESS.—(The animal) यक्ष्मणः.

SLOTHFUL, *a.* तन्द्रालुः-लुः-लु, अलसः-सा-सं. See LAZY.

SLOTHFULNESS, *s.* तन्द्रालुता, आलस्यं, अलसता. See LAZINESS.

To SLOUCH, *v. n.* निक्षणता चल्, अलसगता चल्, मामिकवत् चर्.

SLOUCHING, *a.* निक्षः-क्ष-क्षं प्रलक्षः-क्ष-क्षं, निक्षगतिः-तिः-ति.

SLOUGH, *s.* (Muddy place) पक्कः, महापक्कः, कुपक्कः, पक्कादस्थानं.—(Of a snake) कचुकः, निमोक्तः, जहकः, भुजङ्गनिमोक्तः, भुजङ्गवत् *f.* (च), अहित्वक् *f.*, अहिचर्म *n.* (नं), तीक्ष्णा, निवेयनी.—(From a wound) क्षतगलितमार्गः.

SLOVENLINESS, *s.* अविनीतवेष्टानं, वेष्टप्रमत्तता, अविनीतता -त्वं, अपरिष्कारः, अच्यवस्था, प्रमत्तता, प्रमादः.

SLOVENLY, SLOVEN, *a.* वेष्टप्रमत्तः-न्ना-न्नं, वेष्टप्रमादी-दिनी-दि (नं), अविनीतवेष्टी-शिनी &c., अविनीतपरिच्छदः-दा-दं, अपरिच्छुतवेष्टः.

-शा -शं, अपरिष्कृतपरिच्छदः -दा -दं, अविनीतः -ता -तं, अपरिष्कृतः &c., प्रमादिकः -की -कं.

SLOW, a. (Not swift, moving slowly) मन्दः -न्दा -न्दं, मन्थरः -रा -रं, मन्दगतिः -तिः -ति, मन्दगमनः -ना -नं, मन्दगामी -मिनी -मि (न्), अद्भुतः -ता -तं, अशीघ्रः -घा -घं, विलम्बितः -ता -तं, विलम्बी -घिनी &c.; 'slow fire,' मन्दग्निः *m.*—(Not ready, not prompt) मन्दः -न्दा -न्दं, मन्थरः &c., अक्षिप्रः -घा -घं, अन्तरितः -ता -तं, मनाङ्कुरः -रा -रं; 'slow in recognising,' प्रत्यभिज्ञानमन्थरः -रा -रं.—(Behind in time) विलम्बितः -ता -तं, कालातीतः -ता -तं, मन्दः &c., *see* LATE, *a.*—(Slow in intellect) मन्दबुद्धिः -द्धिः -द्धि, मन्दमतिः -तिः -ति, मन्दः -न्दा -न्दं, मूलबुद्धिः &c., *see* DULL.—(Tedious) दीर्घकालीनः -ना -नं, दीर्घसूत्रः -जा -जं, दीर्घसूत्री &c., *see* DILATORY.—(In music) विलम्बितः -ता -तं; 'slow time,' विलम्बितवृत्तिः *f.*, तत्त्वं.—(Slow fever) जीर्णज्वरः.

SLOW-GOING, adv. मन्दगतिः -तिः -ति, मन्दगामी -मिनी -मि (न्), मन्दगमनः -ना -नं, मन्दगतः -ता -तं, शूनैश्चरः -रा -रं, शूनैर्गामी &c.

SLOWLY, SLOW, adv. मन्दं, शूनैश्च, मन्दं मन्दं, शूनैः शूनैः, मन्द in comp., मान्द्येन, समान्द्यं, मनाक्, मन्थरं, अद्भुतं, अशीघ्रं, अक्षिप्रं, अन्तरितं, विलम्बितं, विलम्बेन.

SLOWNESS, s. मान्द्यं, मन्दता -त्वं, मन्थरता, विलम्बः -घनं, विलम्बितत्वं, अद्भुतत्वं, अशीघ्रता, अक्षिप्रता, दीर्घसूत्रता; 'of intellect,' बुद्धिमान्द्यं, मन्दबुद्धित्वं, मन्दता. *See* DULLNESS.

SLUG, s. (Kind of snail) शृङ्गकहोः कृमिविशेषः.

SLUGGARD, s. अलसः, आलस्यशीलः, तुन्दपरिमाजः, तुन्दपरिमृजः.

SLUGGISH, a. तन्द्रालुः -लुः -लु, अलसः -सा -सं, आलस्यशीलः -ला -लं, निद्रालुः -लुः -लु, मन्दः -न्दा -न्दं, मन्दगतिः -तिः -ति, मनाङ्कुरः -रा -रं, शयालुः &c.

SLUGGISHLY, adv. आलस्येन, अलसवत्, मन्दं, समान्द्यं, सतन्द्रं, तन्द्रया.

SLUGGISHNESS, s. तन्द्रालुता, तन्द्रा -न्द्री, तन्द्रिका, आलस्यं, अलसता -त्वं, मन्दता, मान्द्यं, जडता, जाड्यं. *See* LAZINESS, INDOLENCE.

SLUCE, s. (Flood-gate) जलद्वारं, जलनिर्गमः, जलवर्धनं *n.* (न्), जल-वन्धनद्वारं.—(Stream of water) जलप्रवाहः, जलप्रपातः.

To SLUMBER, v. n. (Sleep lightly) लघुनिद्रां कृ, अत्यनिद्रां कृ, ईष-चिद्रां कृ.—(Sleep) स्वप् (c. 2. स्वपिति, स्वप्नुं), प्रस्वप्, निद्रा &c., *see* To SLEEP.

SLUMBER, s. निद्रा, लघुनिद्रा, अत्यनिद्रा, आननिद्रा, स्वप्नः, *see* SLEEP.

To SLUR, v. a. (Soil, sully) मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), मलिनीकृ, कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), दुष् in caus.—(Do hurriedly) अतिक्षिप्रं कृ, अतिशीघ्रं कृ or अनुश्र, महसा कृ, त्वरितं कृ, अनवधानेन or अनवेद्यया कृ.—(Pass over lightly, overlook) उपेक्ष, समुपेक्ष.—(Pronounce imperfectly) लुप्रवर्णपदेन ब्याह or उदाह or उच्चर.—(Sing in a gliding way) अविलम्बितपदेन or अविलम्बित-स्थरेण गे or उच्चर.

SLUR, s. (Mark, stigma) कलङ्कः, लाप्छनं, अपकलङ्कः, अकीर्तिचिह्नं, अपमानचिह्नं.—(In music) स्वराविच्छेदचिह्नं.

SLURRED, p. p. (Soiled) कलङ्कितः -ता -तं, मलिनीकृतः -ता -तं, दूषितः &c.—(Done hurriedly) महसा कृतः -ता -तं, त्वरितकृतः &c.—(Pronounced imperfectly) लुप्रवर्णपदः -दा -दं, लुप्रवर्णः -घा -घं, यल्लः -ला -लं, यल्लवर्णः -घा -घं.—(Pronounced glidingly or rapidly) अविलम्बितस्थरेणोच्चारितः -ता -तं, त्वरितोदितः -ता -तं, निरलः -ला -लं.

SLUSH, s. पक्कबेटः, मृदुपङ्कः, सजलपङ्कः, कर्दमः.

SLUT, s. अविनीतवेशिनी, अपरिष्कृतवेशिनी, अविनीता, बन्धकी.

SLUTTISH, a. अविनीतवेशी -शिनी &c., अविनीतः -ता &c. *See* SLOVENLY.

SLY, a. विदग्धः -ग्धा -ग्धं, कापटिकः -की -कं, छापिकः -की -कं, छस-कुशलः -ला -लं, दाम्भिकः -की -कं, सव्याजः -जा -जं, मायावितः -ता -तं, बहुमायः -या -यं, भूरिमयः -या -यं, धूर्तः -ता -तं, व्याजिकः -की -कं, चतुरः -रा -रं; 'sly laugh,' अनहोसः, उद्धर्षनं, उच्चयनं.

SLYNESS, s. विदग्धता, विदग्ध्यं, व्याजः, कपटः, कापट्यं, सव्याजत्वं, धूर्तता, छलं, छस *n.* (न्), छापिकत्वं, चतुरता, मध्यः, वधः.

To SMACK, v. a. (Kiss with a noise) सशब्दं चुष्, आस्फोटनशब्देन चुष्, सशब्दचुचनं कृ.—(The lips) ओष्ठस्फोटनं कृ, ओष्ठविष्वणनं कृ, ओष्ठसंवराननरम् आस्फोटनशब्दं कृ.—(The face), *see* To SLAP.—(Crack) आस्फोटनं कृ, आस्फोटनशब्दं कृ; 'a whip,' आस्फोटन-शब्देन कशाघातं कृ.

To SMACK, v. n. (Have a taste) स्वादनं कृ, *see* To SAVOR, *v. n.*

SMACK, s. (Loud kiss) सशब्दचुचनं, आस्फोटनचुचनं.—(Of the lips) ओष्ठस्फोटनं, ओष्ठविष्वणनं.—(Crack, slap) आस्फोटनं, आस्फोटनशब्दः, आकस्मिकशब्दः, स्फुकारः, क्रुण्णितं, ध्वनितं.—(Taste) आस्वादः, रसः, *see* SAVOR.

SMACK, adv. आस्फोटनशब्देन, आकस्मिकशब्देन, आकस्मिकाघातेन.

SMALL, a. अल्पः -ल्पा -ल्पं, छुद्रः -द्रा -द्रं, *see* LITTLE, *a.*—(In stature) अल्पतनुः -नुः -नु, अल्पशरीरः -रा -रं, *see* LITTLE, *a.*—(Small quantity) अल्पभागः, *see* LITTLE, *s.*—(In a small degree) ईषत्, *see* LITTLE, *adv.*

SMALLAGE, s. अजमोदा, अजमोदामातीयः शाकभेदः.

SMALLEST, a. अल्पिष्ठः -ष्टा -ष्टं, कनिष्ठः &c. *See* LEAST, *a.*

SMALLNESS, s. अल्पता -त्वं, छुद्रता, तनुता, सूक्ष्मता, स्तोकता, छोदिमा *m.* (न्), अणिमा *m.* *See* LITTENESS.

SMALL-POX, s. शीतला -ली, रक्तवरटी, वसनः, वसनरोगः, मसूरी -रिका, गुली, विस्फोटः, पापरोगः.

SMART, a. (Sharp) तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, तीव्रः -त्रा -त्रं, पटुः &c., *see* SHARP.—(Quick, brisk) शीघ्रः -घा -घं, लघुः -घुः -घु, द्रुतः -ता -तं, तीक्ष्णकर्मा -र्मा -र्मं (न्), आशुकारी -रिणी &c., शीघ्रकारी &c., *see* QUICK, SHARP.—(Witty) रसिकः -का -कं, मार्मिकः &c.—(Fine, well-dressed, showy) सुवेशी -शिनी -शि (न्), सुवेशः -शा -शं, शोभनः -ना -नं, शोभनवेशी &c., छेकः -का -कं.

SMART, s. (Sharp pain) तीव्रवेदना, तीक्ष्णवेदना, वेदना, तीक्ष्णव्या-शूलः -लं, तोदः, तीव्रदुःखं.

To SMART, v. n. व्यप् (c. 1. व्यपते -यितुं), तीक्ष्णवेदनां or तीक्ष्णव्यापाम् अनुभू, दुःखोष्णः -ष्णा -ष्णं भू, व्यपोष्णः &c. भू, तप् in pass. (तप्यते).

SMARTLY, adv. (Sharply), *see* SHARPLY.—(Briskly) द्रुतं, क्षिप्रं, शीघ्रं, लाघवेन.—(Finely) सु prefixed; as, 'smartly dressed,' सुवेशी &c.

SMARTNESS, s. (Sharpness), *see* SHARPNESS.—(Quickness) शीघ्रता, द्रुतता, क्षिप्रता, लघुता, लाघवं; 'of hand,' हस्तलाघवं, लघुहस्तत्वं, हस्तपापत्यं.—(Wittiness, cleverness) रसिकत्वं, सरसत्वं, मार्मिकता, पटुता, पाटवं.—(Fineness) शोभा, शोभनत्वं, सुवेशिता.

To SMASH, v. a. भञ्ज, चूर्णं, *see* To BREAK, DASH, SHATTER.

SMASH, SMASHED. See SHATTERING, SHATTERED, BROKEN.

SMATTERER, s. चुचकः, किचिष्ठः, सखडानी *m.* (न्), सखडिद्यानान् *m.* (न्).

SMATTERING, *s.* किञ्चित्, अल्पमात्रं, अल्पिका, अल्पभागः; 'of knowledge,' किञ्चिद्विज्ञानं, स्वयंज्ञानं, स्वयंपात्रितं, स्वयंतपात्रितं, स्वयंविद्या.

To SMEAR, *v. a.* लिप् (c. 6. लिम्पति, लेपुं), चालिप्, उपलिप्, विलिप्, समालिप्, अञ्ज (c. 7. अन्तकि, अन्तुं, c. 10. अञ्जयति -यितुं), अन्मञ्ज, दिह् (c. 2. देगिष -ग्युं), प्रदिह्, लेपनं कृ, लेपं कृ, उपलेपं कृ, विलेपनं कृ. SMEARED, *p. p.* लिप्तः -ता -न्, विलिप्तः &c., उपलिप्तः &c., अवलिप्तः &c., अन्मञ्जः -क्ता -क्तं, अन्म in comp., दिग्धः -ग्या -ग्यं, निदिग्धः &c.; 'with blood,' रक्ताक्तः -क्ता -क्तं, शोणितरक्तः &c., रक्तावलिप्तः &c.

SMEARING, *s.* लेपः -पनं, विलेपः -पनं, अवलेपः -पनं, उपलेपः -पनं, लिपिः *f.*, अञ्जनं, अन्मञ्जनं, अन्मञ्जः, समालम्भः.

SMELL, *s.* (Faculty or sense of smell) प्राणं, प्राणेन्द्रियं, प्राणशक्तिः *f.*, आग्राणशक्तिः *f.*, गन्धग्रहणशक्तिः *f.*—(Perception of odour) गन्ध-ग्रहणं, प्राणं, आग्राणं, अवप्राणं, प्रातिः *f.*—(Odour) गन्धः, वासः; 'bad smell,' दुर्गन्धः, *see* under ODOUR; 'good smell,' सुगन्धः, सुवासः, *see* ODOUR, FRAGRANCE.

To SMELL, *v. a.* (Perceive by the nose) ग्रा (c. 1. निश्चति, ग्रातुं), आग्रा, उपग्रा, उपाग्रा, अवग्रा, शिक् (c. 1. शिक्नति -क्नितुं), उपशिक्, प्राणं कृ, आग्राणं कृ, अवप्राणं कृ, प्राणेन्द्रियेण ग्रह् or शा or बुप् or अन्तुभू, नासाद्वारेण ग्रह् or गन्धग्रहणं कृ.

To SMELL, *v. n.* (Have an odour) गन्धी -न्धिनी -न्धि भू or अस्, सगन्धः -न्धा -न्धं भू or अस्, गन्धवान् -वती -वद् भू, गन्धविशिष्टः -श -ई भू, सवासः -सा -सं भू; 'have a bad smell,' दुर्गन्धी &c. भू, *see* To STINK, *v. n.*—(Have the same smell) सगन्धः -न्धा -न्धं भू, समगन्धः -न्धा -न्धं भू, तुल्यगन्धः &c. भू; 'to smell of smoke,' धूमसगन्धः -न्धा -न्धं भू.

SMELED, SMELT, *p. p.* प्रातः -ता -तं, प्राणः -णा -यं, आग्रातः &c., अवप्रातः &c., उपप्रातः &c., शिक्नितः -ता -तं.

SMELL-FEAST, *s.* परावरुतिः *m.*, परपाकरुतिः *m.* *See* PARASITE.

SMELLING, *part.* (Perceiving by the nose) प्राणकारी -रिणी -रि (न्), आग्राणकारी &c., गन्धग्राही &c.—(Having a smell) गन्धवान् -वती -वत् (न्), गन्धी &c., गन्धयुक्तः -क्ता -क्तं, सगन्धः -न्धा -न्धं, वासयुक्तः -क्ता -क्तं.

To SMELL, *v. a.* लोहादि विली in caus. or विद्रु in caus. or द्रवीकृ.

SMELTER, *s.* लोहादिपिद्रावकः, लोहादिविलयनकृ, लोहकारः.

SMELTING, *s.* लोहादिविलयनं, लोहादिपिद्रावणं, लोहादिकरणं.

To SMILE, *v. n.* स्मि (c. 1. स्मयते, स्मेतुं), उत्स्मि, स्मितं कृ, मन्दस्मितं कृ, मन्दहास्यं कृ, ईषड्हासं कृ, उपहासं कृ, विहस् (c. 1. -हसति -सितुं), उपहस्, विहासं कृ; 'to smile at,' अभिस्मि, अन्मुस्मि; 'to cause to smile,' स्मि in caus. (स्माययति -यितुं); 'to smile on, be propitious,' कृपादृष्टिं कृ, प्रसवः -श्वा -धं भू, प्रसवमुखः -खी -खं भू, कृपावलोकनं कृ.

SMILE, *s.* स्मितं, मन्दस्मितं, स्मयः, उत्स्मयः, विहासः, विहसितं, विहसनं, उपहासः, ईषड्हासः, मन्दहास्यं, मन्दहासः, वक्रोष्ठिका, वक्रोष्ठिः *f.*; 'with a smile,' स्मितं; 'with a bitter smile,' सामवेहासः.

SMILING, *part. or a.* स्मितः -ता -तं, सस्मितः -ता -तं, स्मेरः -रा -रं, विहासी -सिनी -सि (न्), प्रमुक्तः -क्ता -क्तं, विहस्य indec.; 'smiling sweetly,' चारुहासी &c., शुचिस्मितः -ता -तं; 'smiling words,' सस्मितानि वचनानि; 'a smiling countenance,' स्मेरमुखं, हास्यमुखं, हास्यवदनं; 'having a smiling countenance,' स्मेरमुखः -खी -खं, मुहसाननः -ना -नं, प्रसवमुखः &c., प्रमुक्तवदनः &c.

SMILINGLY, *adv.* स्मितं, विहस्य, सविहसितं, सहास्यं.

To SMIRK, *v. n.* विलक्षणास्मितं कृ, कुस्मितं कृ, अपहसितं कृ, विलक्षहास्यं कृ. SMIRK, *s.* विलक्षणास्मितं, विलक्षस्मितं, विलक्षहास्यं, अपहसितं, अपहास्यं, कुस्मितं, निम्नहसितं, निम्नहास्यं.

To SMITE, *v. a.* (Strike) हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं), अभिहन्, निहन्, तद् (c. 10. ताडयति -यितुं), व्यप्, प्रतिव्यप्, प्रह्, तुद्, *see* To STRIKE—(Kill) हन्, मृ in caus., मृद्, शस् &c., *see* To KILL.

SMITER, *s.* हन्ता *m.* (न्), ताडयिता *m.* (न्), प्रहन्ता *m.*, पातकः, पाती *m.*

SMITH, *s.* शिल्पी *m.* (न्), अयोधनेन तमलोहादिताडकः—(Blacksmith) लोहकारः, अयस्कारः, धाकारः, धमकः.

SMITHERY, SMITHY, *s.* लोहकारशाला, अयस्कारशाला, धमकशाला.

SMITING, *s.* हननं, ताडनं, मारणं; 'of the breast,' वक्षस्ताडनं.

SMITTEN, *s.* हतः -ता -तं, निहतः &c., समाहतः &c., उपहतः &c.—(With love) कामोपहतः -ता -तं, काममोहितः &c., कामार्तः -क्ता -क्तं.

SMOCK, SMOCK-FROCK, *s.* स्मूलशाटकः -टी, ग्राम्यजनभूतं शिथिलोत्तरीयं.

SMOKE, *s.* धूमः, धूमिका, धूपः -पिका, दहनकेतनं, मरुडाहः, करमालः. स्वतमालः. व्यामः; 'quantity of smoke,' धूम्या; 'volume of it,' धूमावलिः -ली, धूममाला; 'cloud of it,' धूममेघः, धूमापाः, धूमपटलः -लं; 'absence of it,' विधूमः, धूमाभायः.

To SMOKE, *v. n.* (Emit smoke) धूम (nom. धूमायति -ते), धूम उन्मृज् (c. 6. -मृजति -मृज्) or उत्तिष्प (c. 6. -तिष्पति -क्षेप्) or निःसृज् in caus. or निगमि in caus., धूय (nom. धूमायति -ते), धूप (nom. धूपायति -ते)—(Inhale tobacco through a pipe) नालद्वारेण ताडकुट्टधूमिकां निपा, धूमनिपानं कृ—(Cause to emit smoke) धूम in caus. (धूमाययति -यितुं).

To SMOKE, *v. a.* (Apply smoke, affect by smoke) धूमस्य -स्यां कृ, धूमोपहतं -तां कृ, धूवीकृ, धूय (nom. धूययति -यितुं), धूयेन शुप् in caus., धूम (nom. धूमयति -यितुं), धूप (c. 1. धूपायति -यितुं, धूपितुं), अवधूप, सधूमिकृ.—(A pipe), *see* under To SMOKE, *v. n.*

SMOKED, *p. p.* धूपितः -ता -तं, अवधूपितः &c., धूवीकृतः &c., सधूमिकृतः -ता -तं, धूमशोषितः -ता -तं.

SMOKELFSS, *a.* निर्धूमः -मा -मं, विधूमः &c., धूमहीनः -ना -नं.

SMOKER, *s.* धूमपायी *m.* (न्), धूमनिपाता *m.* (न्), ताडकुट्टधूमपायी.

SMOKING, *s.* (Act of emitting smoke) धूमोत्थेयः -पणं, धूमोत्सर्जनं.—(Inhaling tobacco-smoke) धूमनिपानं, धूमपानं, ताडकुट्टधूमपानं.

SMOKING, *part.* धूमायमानः -ना -नं, धूमोत्थेयी -पिणी -पि (न्).

SMOKY, *a.* धूयः -धा -धं, धूमलः -ला -लं, सधूमः -मा -मं, धूमयः -यी -यं, धोमीयः -यी -यं, सधूपः -पा -पं; 'smoky coloured,' धूयवर्णः -र्णी -र्णं.—(Having the appearance of smoke) धूमाकारः -रा -रं.

SMOOTH, *a.* (Not rough, having an even surface, glossy) चक्षुः

-क्षणा -क्षं, क्षिग्यः -ग्या -ग्यं, खेदी -हिनी -हि (न्), चिक्कणः -णा -णं, मसृणः -या -यं, समः -ना -नं, पेशलः -ला -लं, अरुधः -धा -धं, अरुधः &c., अरुधः -शा -शं, अरुधः -रा -रं, अपरुधः -पा -पं, सुखस्पर्शः -शी -शं.—(Level) समः -मा -मं, समानः -ना -नं.—(Bland, soft) मृदुः -दुः -दु, मेदुरः -रा -रं, क्षिग्यः &c.—(Gently flowing, moving equally) विस्मरः -रा -रं, विमारी -रिणी &c., धारावाही &c., समानगतिः -तिः -ति.—(Unruffled, calm) अक्षुब्धः -भा -भं, शान्तः -न्ता -न्तं, निर्वेगः -गा -गं, निरुद्धः -द्धा -द्धं, प्रसन्नः -प्ता -प्तं.

To SMOOTH, *v. a.* चक्षु (nom. चक्षयति -यितुं), चक्षणीकृ, क्षिग्यीकृ, समीकृ, समानीकृ.—(Free from obstruction) निर्विघ्निकृ, *see* To EASE.

SMOOTHLY, *adv.* सुखेन, अदुःखेन, निर्विघ्नं, अक्षेप्तेन. *See* EASILY.

SMOOTHNESS, *s.* चरुणता, स्निग्धता, चैर्यं, अरुणता, चरुणता, मृदुता, समता, समानता; 'of speech,' वाक्चपत्यं, मधुरभाषित्वं, *see* FLUENCY; 'of the sea, &c.' सल्लभ्यता, ज्ञानता.

SMOOTH-TONGUED, *a.* चपलजिह्वः -डा -डं, चपलवाक् *m. f. n.* (च).

To SMOTHER, *v. a.* (Suffocate) श्वासरोधं कृ, श्वासनिरोधं कृ, प्राणरोधं कृ, कश्चननिरोधं कृ, श्वासावरोधं कृ.-(Suppress) नियह, सम्भ, नियम, नियन्, गृह, रुद, अन्तः कृ.

SMOTHERED, *p. p.* रुद्धश्वामः -सा -सं, रुद्धप्राणः -शा -शं, निरुद्धकण्ठः -शदा -खं; 'with dust and mud,' पांशुषट्काच्छन्नः -त्रा -वं.

To SMOULDER, *v. n.* अन्तर्दाहं कृ, अन्तर्ज्वलनं कृ, अन्तर्ज्वाली -लिनी -लि नृ, अन्तर्दाहवान् -वतो -वद् भृ, गूढदाहवान् &c. भृ.

SMOULDERING, *part.* अन्तर्दाही -हिनी -हि (न), अन्तर्ज्वाली &c., अन्तर्दाहवान् -वतो -वत् (न), गूढदाहवान् &c.

To SMUGGLE, *v. a.* निषिद्धवस्तुनि देशान्तरात् छलेन आनी or उपनी or आवह, शुल्कदानम् अकृत्वा वाणिज्यद्रव्याणि देशान्तरात् छलेन आनी.

SMUGGLED, *p. p.* छलेन देशान्तरादानीतः -ता -तं or विदेशादानीतः &c.

SMUGGLER, *s.* निषिद्धद्रव्यानेता *m.* (नृ), शुल्कदानम् अकृत्वा वाणिज्यवस्तुनि विदेशात् छलेन आनयति यो दस्युः, शुल्कदस्युः *m.*

SMUGGING, *s.* निषिद्धद्रव्यानयनं, शुल्कदानपट्टं वाणिज्यवस्तूनां देशान्तरात् छलेनानयनं, शुल्कदानापराधः.

SMUT, *s.* मषी, *see* LAMP-BLACK. - (Obscene language) दुर्घचनं, दुर्भाषणं, अपशब्दः, दुःखिकः *f.*, कुस्मितवचनं, कुस्मितवाक्यं.

To SMUT, SMUTCH, *v. a.* मलिनोक्तं, मलोमसोक्तं, मलिन (nom), मलिनयति -यितुं.

SMUTTY, *a.* मलोमसः -सा -सं, मलिनः -ना -नं. *See* OBSCENE.

SNACK, *s.* शंशा, भानः, *see* SUPPER. (Light repast), *see* REPAST.

SNaffle, *s.* (Light bridle) लघुवागा, लघुवागा, लघुखलीनः.

SNAIL, *s.* शमुकः, शमुकवासो *m.* (न), कोशस्थः, कोशवासो *m.*, कचचवासो कृमिः, कसुवासो *m.*, कसुचक्रः or कचचक्रः कृमिः.

SNAIL-SHELL, *s.* कृमिकोशः, कृमिकोपः, कृमिकवचः, कृमिकसुः *m.*, जन्तुकसुः *m.*, कसुः *m.*, शसुः *m.*, शसुः *m.*

Snake, *s.* सर्पः, सर्पिः, सर्पिः, भुजङ्गः, भुजङ्गमः, भुजङ्गः, उरगः, उरङ्गः, उरङ्गमः, उरःसरः, व्यालः, नागः, पयगः, मरोमयः, अमदनः, विलेशयः, विलवासो *m.* (न), विषधरः, विषाननः, विषास्यः, विषायुधः, आशी-विषः, दीर्घजिह्वः, दीर्घरसनः, द्विजिह्वः, द्विरसनः, दीर्घपृष्ठः, दृक्कर्णः, चक्षुःश्रवाः *m.* (न), लताजिह्वः, लतारसनः, वायुभक्षः, पवनाशनः, श्मशनाशनः, निदागः, भेकभुक् *m.* (नृ), मरुदभुक्, चक्रो *m.* (नृ), कचुको *m.*, काकोटरः, कचुकालः *m.*, गूढपादः *m.*, गूढपादः, कुखडो *m.* (न), दन्तशकः, पदाकुः *m.*, मूदरः, समकोलः, तथकः, तृफः *m.*, व्याडः, सपी *m.* (न); 'hooded snake,' फणी *m.* (न), भोगी *m.*, फणवान् *m.* (न), भोगवान् *m.*, फणवान्, फणभृत् *m.*, फणधरः, फणाधरः, फणाभरः, फणकरः, दयोकरः; 'female snake,' सपी, सपिणी, भुजगी, भुजङ्गी, 'variegated snake,' मालुधानः, मालुहाहिः *m.*; 'other sorts of snakes,' गोमसः, गोमासः, तिलितः, अचगः, शयुः *m.*, वाहसः, राजिलः, दुग्दुः, दुग्दुः, राताहिः *m.*, नागभिदः *m.*; 'a water-snake,' जलव्यालः, कालकन्दकः, अलगदेः, अलगडेः; 'the king of the snakes that inhabit the infernal regions, forming the couch and canopy of Vishnu, and upholding the world which rests on one of his thousand heads,' शेषः, अनन्तः, सर्वेश्वरः, फणीश्वरः; 'other kings and chiefs of the snakes,' वासुकिः *m.*, सर्वराजः, तथकः, शङ्खः, महापयः; 'the expanded

hood of a snake,' फणः -शा, भोगः, स्फटा, स्फोटा, दर्विः -वी, दर्विः -वी; 'his skin,' कचुकः, निर्मोक्तः, *see* SLOUGH; 'a snake that has cast his skin,' निर्मोक्तः, मुक्तकचुकः; 'his venom,' गरलः, खंडः; 'his fang,' विषदन्तः, आशी, आशिम *f.*, सर्वदंष्ट्रः. - (Bitten by a snake) अहिदंष्ट्रः -दा -दं, अहिदंष्ट्रः &c.

SNAKE-CATCHER, SNAKE-CHARMER, *s.* व्यालघ्राही *m.* (नृ), सर्वघ्राही *m.*, आहितुखिकः, अहितुखिकः, जाडुलिकः, विषवेद्यः, सर्वमन्त्री *m.* (नृ), मन्त्रवादी *m.*, मन्त्री *m.*, जीवकः.

SNAKE-HOLE, *s.* सर्वविवरं, सर्वविलं, भुजङ्गविलं, अहिविवरं.

SNAKE-STONE, *s.* (A jewel said to be found in the head or hood of a snake) सर्वमणिः *m.*, नागमणिः *m.*, फणमणिः *m.*, सर्वफणनः.

SNAKY, *a.* आशेयः -यो -यं, सर्पः -धी -धं, सर्पः -धी -धं, खोरगः -गी -गं, सर्वमसन्धी -न्धनी -न्धि (नृ), सर्वस्वभावः -वा -वं.

To SNAP, *v. a.* (Break at once) एकपदे or युगपत् or अकस्मात् वृट् (c. 6. वृटति -टितुं, c. 10. चोटयते -यितुं) or भञ्ज् or खट् or स्फुट् or रुज् or रुट् or तप्. - (The fingers) अङ्गुलिस्फोटनं कृ, अङ्गुलिभङ्गं कृ, छोटिकां कृ, मुचुटीं कृ, मुकुटीं कृ. - (Bite suddenly) अकस्माद् दंश or विदंश. - (Snap up) अकस्माद् ग्रह् or उद्ग्रह् or उद्ग्राह् कृ, *see* To SNATCH.

To SNAP, *v. n.* (Break suddenly) एकपदे or युगपत् or अकस्मात् वृट् (c. 4. वृटति -टितुं) or स्फुट् (c. 6. स्फुटति -टितुं) or भञ्ज् in pass. or भिद् in pass. or रुट् in pass. - (Make an effort to seize with the teeth, as a dog) श्ववद् or कुक्कुरवद् दन्तेर् ग्रह् in des. (निपृष्यति -यितुं) or दंश in des. - (Utter angry words) भय (c. 1. भयति -यितुं).

SNAP, SNAPPING, *s.* (Sudden break) अकस्मात् चोटनं or स्फोटनं or स्फुटनं, आकस्मिकभङ्गः, अकस्माद् भङ्गनं or भङ्गः, अकस्मात् खटनं. - (Of the fingers) अङ्गुलिस्फोटनं, अङ्गुलिभङ्गः, छोटिका, पुच्छिका, मुकुटी, मुचुटी. - (Sudden bite, or effort to seize with the teeth) आकस्मिकदंशः -शनं, अकस्माद् दंशः or दन्तेर् निपृषा.

SNAPPED, *p. p.* अकस्मात् वृटितः -ता -तं or भग्नः -ग्नतः -ग्नं or स्फुटितः -ता -तं or छिन्नः -त्रा -त्रं or भिन्नः &c.

SNAPPISH, *a.* (Eager to bite or seize) दंशनशीलः -ला -लं, दिदंष्ट्रः -द्युः -द्यु, निपृषुः -षु, निपृषुः -षु, जिगरिषुः -षु, पु. -पु. - (Peevish, curriish) कर्केशः -शा -शं, कर्केशशीलः &c., कुक्कुरस्वभावः -वा -वं, श्वस्वभावः -वा -वं.

SNARE, *s.* पाशः, पाशबन्धः, जालं, वागुरा, उन्माषः, कूटः, मोहजालः, कूटयन्त्रं; 'snares of the world,' प्रपञ्चपाशः, भवपाशः.

To SNARE, *v. a.* पाशबद्धं -द्धां कृ, जालबद्धं -द्धां कृ, पाशे or उन्माषे or वागुरायां पत् (c. 10. पातयति -यितुं), जाले पातयित्वा बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), पाशीकृ, पाश (nom), पाशयति -यितुं.

SNARED, *p. p.* पाशबद्धः -द्धा -द्धं, जालबद्धः &c., पाशीकृतः -ता -तं, पाशितः -ता -तं, उन्माषयितः -ता -तं, वागुरापतितः &c., कूटः -टी -टं.

To SNARE, *v. n.* भय् (c. 1. भयति -यितुं), रै (c. 1. रायति, रातुं), तर्ज्, तर्जनं कृ, गर्ज्, गर्जनं कृ, कर्केशवाक्यं वद्, परुषवाक्यं वद्, कटुवाक्यं वद्.

SNAULER, *s.* भयकः, कुक्कुरस्वभावः, श्वशीलः, सदाकर्केशः.

To SNATCH, *v. a.* or *n.* अकस्मात् or अदिति ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or दृ (c. 1. हरति, हर्तुं) or अभिहृ or पृ (c. 1. हरति, धर्तुं) or कृप् (c. 1. कर्षति, कर्षुं) or आकल् (c. 10. -कलयति -यितुं) or प्रकल् (c. 10. -कालयति -यितुं); 'to snatch at,' अकस्माद् जिघृक्षया हस्तं प्रसृ (c. 10. -सारयति -यितुं), अकस्माद् ग्रह् in des. (निपृष्यति -यितुं) or दृ in des. (निहीयति -यितुं); 'to snatch away,' अकस्माद् अपहृ

इत्थं, इयत्, इयत्पर्यन्तं; 'so far,' तावत्, एतावत्, तदन्तं, तत्पर्यन्तं; 'so many, so much,' तावत् indec., तावान् -वतो -वत् (न्), तावत्संख्यकः -का -कं, तात्संख्यकः &c.; 'so great, so large,' एतावान् &c., एतावन्महान् &c., ईदृशः -शी -शी, ईदृशहान् &c.; 'so long,' तावत्; 'so long a time,' तावत्कालं; 'there is no body so small but that it may be divided in half,' न तादृ-
गत्याः परिमाणं यस्य अर्द्धं कल्पयितुम् अशक्यं; 'he is not so sagacious as to discriminate,' न तस्य ईदृग् विज्ञानम् अस्ति परि-
च्छेन्नः; 'am I so weak that the goods in my house are to be carried off by the sea?' किम् अहं दुर्बलो मम गृहस्य भास्वानि समुद्रेण अपहृन्नेष्यानि; 'let it be ascertained whether he is worthy to receive so large a salary,' ज्ञायतां किम् उपयुक्त एतावद् धनं न गृह्णाति; 'so true is it,' यत्तस्य अस्ति.—(There-
fore) ततस्, तस्मात्, तेन.—(So so, indifferent) तावन्मात्रं, याव-
न्मात्रं.—(So and so) expressed by अमुक in comp.; as, 'Mr. So and so,' अमुकनामा *m.* (न्), अमुकजनः.

To SOAK, *v. a.* चिरेण जलसिक्तं-क्तां कृ, चिरकालं जलेन सिक् (c. 6. सिञ्चति, सेक्ते), चिरेण जलस्य-स्यां कृ, चिरकालं जलेन समाप्ते (c. 10. प्रापयति -यितुं) or जलसमाप्ते-तां कृ or आद्रीकृ or क्रिदृ (c. 10. क्रेदयति -यितुं) or समुष् (c. 1. -उक्षति -क्षितुं) or अभ्युष्.

SOAKED, *p. p.* चिरेण सिक्तः-क्ता -कं, चिरसिक्तः &c., चिरक्रेदितः-ता-तं, चिरजलस्यः-स्या-स्यं, चिरजलस्थितः-ता-तं, प्रक्षिप्तः-चा-चं, आद्रः-द्रो-द्रं, समुक्षितः-ता-तं.

SOAP, *s.* सज्जिः *f.*, सज्जिका, धारः, सवैद्यारः, अघ्ननं, अघ्नघ्ननं, मार्जे-
नतेलं, मार्जनलेपः, मेदस् *n.*, मेदहः, चेहः.

To SOAP, *v. a.* सज्जिकया अघ्न or अघ्नघ्न or लिप्, सज्जिकालिप्तं कृ.

SOAP-BERRY-PLANT, *s.* सरिष्टः, रिष्टः, फेनिलः.

SOAPY, *a.* मेदरः-रा-रं, चिक्कणः-शा-शं, सज्जिकालिप्तः-ता-तं.

To SOAR, *v. n.* ऊर्द्धं or ऊर्द्धं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), ऊर्द्धं डी (c. 4. रीयते, c. 1. डयति -यितुं), उड्डी, प्रोड्डी, उड्डीनं कृ, उड्डीयनं कृ, ऊर्द्धं वि-
हायमा गम् or अभसा गम् or वियति विमृष (c. 1. -सर्पति-सर्पुं), ऊर्द्धं-
गमनं कृ, ऊर्द्धारोहणं कृ, नभोगमनं कृ, उत्क्रमणं कृ.

SOARER, *s.* ऊर्द्धगामी *m.* (न्), आकाशगामी *m.*, उड्डीनकारी *m.*, उड्डीयनकृत्.

SOARING, *s.* उड्डीनं, उड्डीयनं, ऊर्द्धगमनं, ऊर्द्धगतिः *f.*, नभोगमनं, नभोगतिः *f.*,
उपरिगमनं, उत्क्रमणं, ऊर्द्धारोहणं.

SOARING, *part.* उड्डीयमानः-ना-नं, आकाशगामी-मिनी-मि (न्).

To SOH, *v. n.* (Make a convulsive sound in crying) गद्गद (nom. गद्गदति), गद्गदं कृ, क्रन्दनमध्ये गद्गदध्वनिं कृ, गद्गदशब्देन क्रन्दं (c. 1. क्रन्दति -न्दितुं) or रुदं (c. 2. रोदिति -तुं) or प्ररुदं, गद्गदशब्देन क्रन्दनं कृ, छन्च्छनं (nom. छन्च्छनायते), छन्च्छनशब्दं कृ.

SOB, SOBING, *s.* गद्गदः, गद्गदध्वनिः *m.*, गद्गदशब्दः, गद्गदशब्दसहितक्रन्दनं,
क्रन्दनं, रोदनं, छन्च्छनशब्दः, फूत्कारः, फुत्कारः.

SOBER, *a.* (Not drunk) अमत्तः-त्रा-त्रं, निर्मेदः-दा-दं, अखीवः-पा-
-यं, अनागतमदः-दा-दं.—(Temperate in drink) पानाप्रसक्तः-क्ता-
-कं, परिमितपानो-निनी-नि (न्), मितपानो &c., यतपानो &c.,
पानसंयमो &c.—(Not wild or extravagant, serious) धीरः-रा-
-रं, स्थिरः-रा-रं, नियतः-ता-तं, नियमो &c., विनीतः-ता-तं,
नियतवृत्तिः-त्रि-त्रि, विचारवृत्तिः-द्वि-द्वि, विचारशीलः-ला-लं,
विचारो &c., समग्रः-त्रा-त्रं, स्थिरमतिः-ति-ति, स्थिरवृत्तिः-द्वि-
द्वि, गम्भीरवृत्तिः &c.

To SOBER, *v. a.* निर्मेदीकृ, मद्हीनं-नां कृ, नियतीकृ, स्थिरीकृ, धीरीकृ.
756

SOBERED, *p. p.* निर्मेदीकृतः-ता-तं, विगतमदः-दा-दं, अखीवः-पा-यं.
SOBERLY, *adv.* धीरवत्, विनीतवत्, सविनयं, नियतवत्, विचारपूर्वकं.

SOBER-MINDED, *a.* धीरमनस्कः-क्ता-कं, गम्भीरमनस्कः &c., स्थिरवृत्तिः &c.

SOBERNESS, SOBRIETY, *s.* (Freedom from intoxication) अमत्तता,

अखीवता, निर्मेदत्वं, मद्हीनता, मदाभावः, क्षेयाभावः.—(Temperance
in drink) पानसंयमः, पानाप्रसक्तिः *f.*, पानाप्रसक्तता, परिमितपानं, मित-
पानं.—(Seriousness) धीरता, गम्भीरता, गम्भीर्यं, स्थिरता, स्थैर्यं,
विनीतता, विनयः, विचारशीलता, नियतवृत्तिः *f.*, अमत्तता.

SOCIABLE, *a.* जनसङ्गप्रियः-या-यं, सङ्गप्रियः &c., जनसङ्गासक्तः-क्ता-कं,
संलापप्रियः-या-यं, सम्भाषणप्रियः &c., सङ्गशीलः-ला-लं, संलाप-
शीलः &c., चेहवृत्तिः-द्वि-द्वि, मुशीलः-ला-लं.

SOCIABILITY, SOCIABLENESS, *s.* सङ्गप्रियता, सङ्गप्रीतिः *f.*, सङ्गासक्तिः *f.*,
जनसङ्गप्रीतिः *f.*, जनसङ्गप्रियता, संलापप्रियता, संलापासक्तिः *f.*, संलाप-
शीलता, चेहवृत्तिः *f.*, मुशीलता.

SOCIALLY, *adv.* सङ्गासक्तत्वात्, जनसङ्गासक्तत्वात्, चेहवृत्त्या, मुशीलवत्.

SOCIAL, *a.* (Pertaining to society) सांसारिकः-की-कं, साङ्गतिकः-
की-कं, जनसंसर्गसंघन्धी-न्धनी-न्धि (न्), साङ्गमिकः &c., सहवा-
ससंघन्धी &c., सहवासविषयकः-का-कं, सहवाससंघन्धी &c.; 'social
duty,' जनाचारः.—(Ready to unite in friendly converse)
सङ्गप्रियः-या-यं, सङ्गमशीलः-ला-लं, संसर्गशीलः &c., संवासशीलः
&c., समागमशीलः &c., अनेकधरः-रा-रं, सन्वह्यरः &c., see So-
ciable.—(Consisting in mutual converse) संसर्गरूपः-पा-पं,
सङ्गरूपः &c., प्रतिभाववान्-वतो-वत् (न्).

SOCIETY, *s.* (Association, consociation) संसर्गः, सङ्गः, सङ्गमः, सङ्ग-
तिः *f.*, समागमः, सहवासः, संवासः, सहभावः, सायं, साहचर्यं, साहित्यं,
सहायता, साहाय्यं, लोकयात्रा, उपपत्तिः *f.*—(Community, body of
people) जनसमूहः, लोकसमूहः, लोकसङ्गः, पंक्तिः *f.*, सभा, समाजः,
मण्डली; 'good society,' सभा; 'fit for it,' सभ्यः-भ्या-भ्यं;
'not fit for it,' असभ्यः-भ्या-भ्यं, अपांक्त्यः-या-यं, अपांक्त्यः-त्रा-
-त्रं, अपांक्तः &c.—(Corporate body) श्रेणी -णि *m. f.*, ग्रामसद्वः.

SOCK, *s.* पादयस्त्रं, पादरक्षा-द्यष्टं, पादत्राणं, पादपरिधानं.

SOCKET, *s.* पात्रं, आधाराः, आधानं, गमिः, कूपः, गच्छः, भाजनं.

SOD, *s.* तृणावृतभूमिखण्डः, पासावृतभूमिखण्डः, सतृणभूमिखण्डः.

SOD, *a.* सज्जिः *f.*, सज्जिका, सज्जिकाधारः, धारः, मृत्तिकाधारः, कापोतः,
सोवर्चलं, रुचकं, वचध्वारः-रं, मुखवर्चकः, श्रुमिका, काचमलं.

To SODER, *v. a.* See To SOLDER.

SODOMITE, *s.* गुदमेधुनकृता *m.* (न्), गुदमेधुनकारी *m.*, पुंमेधुनकृत्.

SODOMY, *s.* गुदमेधुनं, पुंमेधुनं, पायुमेधुनं.

SOEVER. Expressed by prefixing the relative to the interro-
gative, with the affixes चित्, सपि or चन्; thus, 'whosoever,'
यः कश्चित्; 'whatsoever,' यत् किञ्चित्; 'whosoever,' यत्र
कुत्रचित्; 'whenever,' यदा कदाचित्, or by doubling the
relative, thus यो यः, यद् यत्, यत्र यत्र, यदा यदा; 'any soever,'
कश्चित्, कश्चित्, किञ्चित्; 'at any time whatsoever,' कदाचित्.

SOFA, *s.* केलिशयनं, केलिशय्या, पथ्यङ्कः, शय्या, शयनं, शयनीयं.

SOFT, *a.* (Not hard or rough) मृदुः-डो-दु, मृदुलः-ला-लं, कोमलः
&c., मसृणः-शा-शं, क्षिप्रः-ग्धा-ग्धं, मृदुस्पर्शः-शी-शी, सुस्पर्शः-
शी-शी, यक्ष्णः-हृणा-हृणं, मेदुरः-रा-रं, सुकुमारः &c., बाल्यः-पा-
-यं, मरालः-ला-लं, अमरः-रा-रं, अप्रसरः &c., अककेशः-शा-शं,
अपरुषः-पा-यं, अनुग्रहः-या-यं, अकठिनः-ना-नं, अकटोरः-रा-रं.
—(Wanting firmness, flaccid) शिथिलः-ला-लं, अदृढः-दा

-ढं, अपनः -ना -नं.—(Mild, gentle) सौम्यः -न्या -न्धं. मृदुः &c.,
मृदुसभायः -वा -वं.—(Weak in mind) अत्युबुद्धिः -डि -डि, बालि-
शुबुद्धिः &c., सुवचनीयः -या -यं.—(Having a soft voice) मृदुस्वरः
-रा -रं, मधुरस्वरः &c.

SOFT, *interj.* नीचैस्, नीचकैस्, तूष्णीं, तूष्णीम्भव, शान्तं.

TO SOFTEN, *v. a.* मृदूक, कोमलीकृ, खद (nom. खदयति -यितुं), शम् in
caus., सान्त् or शान्तं, दम् in caus., छिग्धीकृ, कुरुणाद्रीकृ. See
TO MOLLIFY, MELT, *v. a.*

TO SOFTEN, *v. n.* मृदुभू, कोमलीभू, छिग्धीभू, शम् (c. 4. शाम्यति, शमितुं),
प्रशम्, शान्तः -न्ता -न्तं भू, दयाद्रीभू. See TO MELT, *v. n.*

SOFTENED, *p. p.* मृदूकृतः -ता -तं, शमितः &c., छिग्धीभूतः -ता -तं.

SOFTENING, *part. of a.* शान्तिदः -दा -दं, शान्तिकः -की -कं, शान्तिकरः -री -रं.

SOFTLY, *adv.* शनैस्, शनैः शनैस्, शनकैस्, मन्दं, मृदु, समादेवं.

SOFTNESS, *s.* मृदुता, मादवं, खदिमा *m.* (नं). कोमलता, छिग्धीता -त्वं, मृदु-
स्पर्शता -त्वं, सुखस्पर्शता -त्वं, सुकुमारता -त्वं, सोकुमार्यं, अखरता,
अकर्कशता -त्वं, अकठिनता, अकाठिन्यं, शिथिलता, शैथिल्यं; 'of
voice,' स्वरमधुरता -माधुर्यं.

TO SOIL, *v. a.* मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), मलनीकृ, कलङ्क (nom.
कलङ्कयति -यितुं), दुष् (c. 10. दुषयति -यितुं), लिप्. See TO STAIN.

SOIL, *s.* (Dirt, stain) मलं, परिमलं, कलुषं, कलङ्कः, कल्कं, घ्नानिः *f.*,
परिघ्नानं.—(Mould, earth) मृत्तिका, मृद *f.*, मृदा, भूमिः *f.*, भूः *f.*,
स्थलं -ली, पशुः *m.*, खलं; 'good soil,' मृत्ता, मृत्ता, मृदिनी;
'fertile soil,' उर्वरा, ऊर्वरा; 'dry or barren soil,' मरुः *m.*,
मरुस्थलं -ली, ईरिखं -शा, इरिखं; 'salt soil,' ऊषः, ऊपरः, उपः,
घारमृत्तिका; 'having salt soil,' ऊपरः -रा -रं, ऊषवान् -वती -वत्
(तं); 'untilled or waste soil,' खिलः, अग्रहतभूमिः *f.*; 'stony,'
शकैरा; 'a black soil,' नीलमृत्तिका, कृष्णमृद *f.*, कृष्णमृत्तिका, कृष्ण-
भूमिः *f.*; 'pale soil,' पायुमृत्तिका; 'native soil,' जन्मभूमिः *f.*,
जन्मवसुधा; 'mountain-soil,' गिरिमृद; 'soil fertile with every
crop,' सर्वशस्यादभूमिः *f.*

SOILED, *p. p.* मलिनितः -ता -तं, मलनीकृतः &c., कलङ्कितः &c., परि-
मलितः &c., दूषितः -ता -तं, लिप्तः -प्ता -प्तं, अवलिप्तः &c., विलिप्तः
&c., कलुषितः &c., मलिनः -ना -नं, कल्की -टिकनी &c.; 'having
soiled hands,' लिप्तहस्तः -स्ता -स्तं.

TO SOJOURN, *v. n.* (Dwell for a time) कियत्कालं or अत्यकालपर्यन्तं
वस् (c. 1. वसति, वस्तुं) or निवस्, प्रवस्, प्रवासं कृ, कियत्कालं स्या
or वृत् or आस् or अध्यास्, देशान्तरे or परदेशे वस्, देशान्तरम् अधि-
वस् or आवस्, see TO LODGE, *v. n.*

SOJOURN, SOJOURNING, *s.* प्रवासः -सनं, प्रवसनं, कियत्कालपर्यन्तवासः,
अत्यकालनिवासः, अदीर्घवासः, देशान्तरवासः, देशान्तराधिवासः, परदे-
शवासः, देशान्तरसेवनं, परदेशसेवनं, देशान्तराधिसेवनं.

SOJOURNER, *s.* प्रवासी *m.* (नं), प्रवसन् *m.* (नं), प्रोषितः, देशान्तरवासी *m.*
(नं), देशान्तराधिवासी *m.*, परदेशवासी, देशान्तरसेवी *m.*, परदेशसेवी.

TO SOLACE, *v. a.* सान्त् or शान्तं, आश्वस् in caus., विनुद् (c. 10.
-नोदयति -यितुं), see TO COMFORT, CONSOLE; 'to solace one's
self,' आत्मानं विनुद्.

SOLACE, *s.* सान्त्वनं -ना, परिसान्त्वनं, आश्वानं, विनोदः -दनं, आपत्त-
नोकारः, ज्ञेयापहरणं, शोकापनोदः -दनं, ज्ञेयज्ञानिः *f.*, शोकज्ञानिः *f.*,
दुःखज्ञानिः *f.*, शोकापहरणं.

SOLAR, SOLARY, *a.* सौरः -री -रं, सवित्रियः -या -यं, सविनृतः -ला -लं,
सावनः -नी -नं, सूर्यसन्ध्या -न्ध्यानी -न्ध्या (नं), सूर्यविषयकः -का -कं,

सूर्य in comp., सूर्य in comp.; 'solar dynasty,' सूर्यवंशः;
'solar day,' सौरसावनदिनं, सावनदिनं, सौरदिनं; 'solar month,'
सौरमासः, सावनमासः; 'solar year,' सौरवर्षः, सूर्यवर्षः.

SOLD, *p. p.* विक्रीतः -ता -तं, पणितः &c.; 'having sold,' विक्रीय.

TO SOLDER, *v. a.* द्रुतधातुमयलेपेन संलग्नीकृ, द्रुतसोसकादिना सन्धा.

SOLDER, *s.* द्रुतधातुमयलेपः, द्रुतसोसकादिमयलेपः, धातुमयलेपः.

SOLDIER, *s.* सैन्यः, सैनिकः, सायुधिकः, सायुधीयः, योद्धा *m.* (नं), योधः,
शस्त्रजीवी *m.* (नं), शस्त्राजीवः, शस्त्रपरः, शस्त्रभृत् *m.*, शस्त्रधारी *m.*
(नं), शस्त्रोपजीवी *m.*, युद्धोपजीवी *m.*, युद्धजीवी *m.*, अस्त्रपरः,
अस्त्रधारी *m.*, अस्त्रभृत् *m.*, अस्त्रजीवः, युधानः, चमूचरः, सेनाचरः,
तन्त्री *m.*, काखडस्पृष्टः, काखडपृष्ठः; 'man of the military class,'
ध्वजियः, ध्वजो *m.*, राजन्यः, राजपुत्रः, विराट् *m.* (नं).

SOLDIER-LIKE, SOLDIERLY, *a.* सैन्ययोग्यः -ग्या -ग्यं, सैन्योपयुक्तः -क्ता -क्तं,
सैनिकः -की -कं, सायुधीयः -या -यं, योधसन्ध्या &c., सैन्यसन्ध्या &c.

SOLDIERY, *s.* सैन्यसमूहः, सैनिकवर्गः, योधसमूहः, राजन्यकं, योद्धृत्वं.

SOLE, *s.* (Of the foot) तलं, पादतलं; 'from the sole of the
foot to the head,' आपादतलमस्तकात्, आपादमस्तकात्.—(Of a
shoe) तलः, पादुकातलः, पादुकाधोभागः.

SOLE, *a.* एकः -का -कं, एकाकी -किनी -कि (नं), केवलः -ला -लं,
केवली &c., केवल्यः -त्वी -त्वं, अद्वितीयः -या -यं. See SINGLE.

SOLECISM, *s.* अपशब्दः, अपभ्रंशः, अशुद्धशब्दः, अशुद्धप्रयोगः, भ्रूलिखितं,
अप्रयोगः, अप्रयोगः, अवचनीयता.

SOLELY, *adv.* केवलं, मात्रं -त्रेण -त्रात्, एकान्ततः, एकतः.

SOLEMN, *a.* (Attended with religious rites) विधिपूर्वः -ध्या -ध्वं,
देवकर्मसहितः -ता -तं, संस्कारसहितः &c., पुण्यविधिसहितः &c.,
पुण्यसंस्कारसहितः &c., धर्मसंस्कारपूर्वः -ध्या -ध्वं, धर्मसंस्कारसहितः -ता
-तं, धर्मक्रियासहितः &c.—(Serious, grave) गुरुः -वी -रु, गुरुवैः
-ध्या -ध्वं, गम्भीरः -रा -रं, गम्भीरः &c., गम्भीरार्थः &c., धीरः -रा -रं,
अलघुः -धुः -ध्वी -धु.—(Attended with a serious promise,
consisting of a solemn asseveration) दृढप्रतिज्ञापूर्वः -ध्या -ध्वं,
दृढप्रतिज्ञारूपः -पा -पं, गुरुप्रतिज्ञापूर्वः &c., दृढनिश्चयपूर्वः &c.,
दृढनिश्चयरूपः &c., दृढनिश्चयात्मकः -का -कं; 'a solemn pledge,'
दृढप्रतिज्ञा, अलघुप्रतिज्ञा.

SOLEMNITY, SOLEMNNISS, *s.* (Seriousness, gravity) गुरुता -त्वं,
गौरवं, गम्भीरता, गाम्भीर्यं, अलघुता, धीरता.—(Religious cere-
mony) धर्मक्रिया, पुण्यक्रिया, देवक्रिया, संस्कारः, उत्सवः. See RITE.

TO SOLEMNIZE, *v. a.* (Perform according to ritual forms) यथा-
विधि or यथाशास्त्रं कृ or अनुष्ठ (c. 1. -तिष्ठति -घातुं), विधियत् कृ or
अनुष्ठ or निर्वह (c. 10. -वाहयति -यितुं), विधिपूर्वकं कृ or अनुष्ठ.—
(Make grave or serious) गम्भीरीकृ, धीरत्वं कृ or जन्, गुरुत्वं
or गौरवं कृ or जन्; 'the mind,' चित्तधीरत्वं जन्, चित्तगौरवं कृ.

SOLEMNLY, *adv.* (According to ritual form) यथाविधि, यथाशास्त्रं,
विधियत्, विधिपूर्वकं, पुण्यविधिपूर्वकं.—(Seriously) सगौरवं, गौरवेश,
गम्भीरं, सगाम्भीर्यं, अलघु, अलघवेन.—(With solemn asseve-
ration) दृढप्रतिज्ञापूर्वकं, दृढनिश्चयपूर्वकं, गुरुप्रतिज्ञापूर्वकं, 'solemnly
pledged,' अलघुप्रतिज्ञा -ज्ञा -ज्ञं.

TO SOLICIT, *v. a.* प्रार्थ् (c. 10. -अर्थयते -ति -यितुं), अर्थार्थः, अर्थं, विनयेन
प्रार्थ् or याच्. See TO IMPLORE, ENTREAT, BEG.

SOLICITATION, *s.* प्रार्थनं -ना, अर्थार्थता, अर्थः, याचना, सनिः -नी *m. f.*,
अर्थ्यपणा; 'affectionate solicitation,' प्रणयः, प्रथयः, प्रसरः.

SOLICITED, *p. p.* प्रार्थितः -ता -तं, अर्थार्थितः &c., विनयेन याचितः -ता -तं

or उपयाचितः -ता -ते or प्रयाचितः &c. See IMPORED.

SOLICITOR, *s.* प्रार्थयिता *m.* (तृ). प्रार्थकः, याचकः, उपयाचकः.—(Attorney) प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिपुरुषः.

SOLICITOUS, *a.* (Eagerly anxious about) उत्सुकः -का -कं, व्ययः -या -यं, उत्कः -त्वा -त्कं, उत्कण्ठितः -ता -तं, सोत्कण्ठः -रता -रतं.—(Careful, anxious) उद्दिग्गः -ग्ना -ग्नं, चिन्तायुक्तः -क्ता -कं, चिन्ताग्रस्तः -स्ता -स्तं, चिन्ताक्रान्तः -न्ता -न्तं, विधुरः -रा -रं, चिन्तितः -ता -तं, भावितः &c.

SOLITUDE, *s.* औत्सुक्यं, उत्सुकता -त्वं, व्यग्रता -त्वं, उत्कण्ठा, उद्दिग्गता, उद्देगः, चिन्ता, चिन्तवेदना, हृदयवेदना, अनुप्यानं.

SOLID, *a.* (Hard, firm, compact) घनः -ना -नं, दृढः -टा -टं, सुदृढः &c., संहतः -ता -तं, सुसंहतः &c., दृढस्मिन्ः -न्त्यः -न्त्य, जरठः -ठा -ठं, ग्रावा -या -य (न), कक्षटः -टा -टं, see HARD.—(Not hollow) सगमः -भा -भं, गर्भपूर्णः -ग्ना -ग्नं, जग्न्यः -त्या -त्वं.—(Not liquid) अद्रव्यः -या -यं, द्रवेतरः -रा -रं, अद्रुतः -ता -तं, घनः -ना -नं, अप्रवाही -हिणी -हि (न); 'solids,' अद्रवद्रव्याणि *n. pl.*, अद्रवपदार्थाः *m. pl.*—(Substantial) वास्तव्यः -वी -वं, सारवान् -वती -वत (त), घनः -ना -नं; 'solid food,' रच्यं; 'solid hoofed,' एकशफः -फा -फं.

SOLID, *s.* (In geometry) घनः; 'its contents,' घनफलं.—(Something not liquid) अद्रवद्रव्यं, अद्रवपदार्थः, घनद्रव्यं, घनपदार्थः.

SOLIDITY, SOLIDNESS, *s.* घनता -तत्वं, दृढता -त्वं, संहतत्वं, अद्रवता -त्वं, कठिनता, काठिन्यं, अद्रुतता, अप्रवाहीता.

SOLIDUNGULATE, SOLIDUNGULOUS, *a.* एकशफः -फा -फं, एकखरः -रा -रं.

SOLILOQUY, *s.* आत्मगतभाषणं, आत्मभाषणं, स्वगतभाषणं, स्वगतवाक्यं.

SOLITARIA, *adv.* विविकं, एकान्तम्, निभृते, रहसि, रहसि, उपांशु.

SOLITARINESS, *s.* विविकता, एकात्मत्वं, एकाकित्वं. See SOLITUDE.

SOLITARY, SOLITAIRE, *s.* विविक्रवामी *m.* (न), वनवासि *m.* See REFUSE.

SOLITARY, *a.* (Living alone, going alone) विविक्रवामी -सनी -सि (न), एकान्तवामी &c., निविक्रमवी &c., एकान्तसेवी &c., विविक्रप्रियः -या -यं, विजनन्यः -त्या -त्यं, विजननसेवी &c., निजनन्यः &c., विविक्रवरः -रा -रं, एकवरः &c., एकान्तवरः &c., असंमर्गः -ग्ना -ग्नं, असमृद्धः -द्गा -ग्नं, जनसंमर्गरहितः -ता -तं, जनसंमर्गशून्यः -त्या -त्यं.—(Retired, said of places) विजननः -ना -नं, विजनः &c., निमंनुजः -जा -जं, निमंनुषः -या -यं, विविकः -का -कं, निवृत्तः -ता -तं, एकान्तः -न्ता -न्तं, निःश्रुताकः -का -कं, लवः -वा -वं, लनः -न्दा -न्दं, see LONELY.—(Single) एकः -का -कं, एकाकी -किनी &c., असहायः -या -यं.

SOLITUDE, *s.* (Lonely state) विविक्रता, विविक्रदशा, विविक्रवृत्तिः *f.*, विविक्रवामित्वं, एकान्तता, एकान्तवृत्तिः *f.*, एकाकित्ता, जनसंमर्गहीनता, संमर्गभाषः, जनसंमर्गभाषः, असहायता.—(Loneliness, said of places) विविक्रता, विजननता, विजनता, निमंनुषता, see LONELINESS.—(Lonely place, desert) विविक्रस्थानं, विविक्रस्थलं, अरव्यं, वनं, वनुरं, वनुरं.

SOLO, *s.* एकाकिगानं, एकाकिगीतं, एकाकाशस्वरः, एकाकिस्वरः.

SOLSTICE, *s.* अयनं, अयनांतः, अयनकालः, अयनसन्धिः *m.*, अयनसन्धिकाळः, क्रान्तिः *f.*, क्रान्तिकाळः, 'summer solstice,' उन्नरायणं, उन्नराकान्तिः; 'winter,' दक्षिणायनं, दक्षिणक्रान्तिः *f.*, याम्यायनं.

SOLSTITIAL, *a.* अयनांतसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न), अयनसम्बन्धी &c., क्रान्तिसम्बन्धी &c., अयनांतकालिकः -का -कं; 'solstitial point,' अयनं, अयनसन्धिः *m.*, अयनांतः.

SOLUBILITY, SOLUBLENES, *s.* द्राव्यता -त्वं, विद्राव्यता -त्वं, द्रावणीयता, गलनीयता, याव्यता -त्वं, विलयनीयता, द्रावणशक्ता.

SOLUBLE, *a.* द्राव्यः -व्या -वं, द्रावणीयः -या -यं, विद्राव्यः &c., याव्यः -व्या -वं, विलयनीयः -या -यं, द्रावणशक्तः -क्या -कं, गलनीयः -या -यं, द्रवाहः -हो -हं. See DISSOLVABLE.

SOLUTION, *s.* (The act) द्रावणं, विद्रावणं, विलयनं, गलनं, विगलनं.—(The state) द्रवत्वं, द्रुतत्वं, विद्रुतता, विलीनता, समाधानं, संयोगः.—(Chemical union) द्रवमूलकसारूपसंयोगः, द्रवमूलकसंयोगः, संयोगः, योगः.—(Explanation) लापनं, लापनिका, व्याख्या -ख्यानं, विख्यापनं, शोधनं, परिशोधनं; 'of a difficult verse,' श्लोकलापनं; 'of a riddle,' श्लिष्टिः *f.*—(Of doubt) संशयनिवृत्तिः *f.*

To SOLVE, *v. a.* (Dissolve) द्रवीकृ, विद्रु in caus., विली in caus.—(Explain, resolve) व्याख्या (c. 2), ख्याति (तु), ली in caus. (लापयति -यितुं), लापनं कृ, श्रुषु (c. 10, शोधयति -यितुं), परिश्रुषु; 'a problem,' साधु (c. 10, साधयति -यितुं), सिद्धीकृ; 'a doubt,' संशयं छिद् (c. 7, छिन्नति, छेत्तुं) or उत्छिद्, संशयम् अपती or अपद.

SOLVED, *p. p.* व्याख्यातः -ता -तं, लापितः &c., छिन्नः -चा -चं; 'as a problem,' सिद्धः -द्वा -द्वं; 'is solved,' सिध्यति.

SOLVENCY, *s.* ऋणशोधनक्षमता, ऋणशोधनशक्तिः *f.*, ऋणाधिकधनयत्वं, ऋणाधिकधनता, ऋणाधिकधनसम्पत्तिः *f.*, ऋणापकरणक्षमता.

SOLVENT, *a.* (Having the power of dissolving) द्रावकः -का -कं, विद्रावकः &c., द्रावकरः -रा -रं, द्रवकरः &c., सावकः -का -कं.—(Able to pay) ऋणशोधनक्षमः -मा -मं, ऋणपरिशोधनक्षमः &c., ऋणापकरणक्षमः &c., ऋणाधिकधनः -ना -नं, ऋणाधिकधनसम्पत्तिः -चा -चं.

SOLVENT, *s.* (Menstruum) द्रावकरम्, योगवाही *m.* (न), द्रावणं.

SOLVER, *s.* व्याख्याता *m.* (तृ), विख्यापकः, सेत्रा *m.*, उल्लेदी *m.* (न).

SOMBER, SOMBRE, *a.* न्यूनप्रभः -भा -भं, न्यूनतेजाः -जाः -जः (स), अत्यन्तजाः &c., नन्दप्रभः -भा -भं, मलिनप्रभः &c., धूसरः -री -रं, श्यामः -मा -मं.

SOME, *a.* (A certain quantity of a thing, a small quantity) किञ्चित्, कियत्, ईषत्, अल्पभागः, अत्यांशः, अंशः, अल्पिका, अल्प्यः; 'some water,' किञ्चित्तलं, कियत्तलं, ईषत्तलं, जलांशः; 'some seed,' कियन्ति बीजानि; 'some bread,' अप्पांशः, कियान् अप्पः, अप्पान्यभागः, अप्पस्य अत्यांशः; 'some meat,' किञ्चिन्मांसं, मांसाल्पभागः, मांसाल्पिका; 'for some distance,' कियद्दूरं, कियत्पथ्यन्तः; 'for some time,' कियत्कालं, किञ्चित्कालं, कतिचित्कालं; 'some time afterwards,' कियत्कालात्परं; 'to some extent,' किञ्चित् ईषत्.—(A certain number, a few, said of things) सत्यः -त्या -त्यं, कतिपयः -या -यं, कतिचित्, अनेकः -का -कं; 'some days,' कतिपयदिनानि *n. pl.*; 'some paces,' कतिचित्पदानि *n. pl.*, कतिपयपदानि; 'some trees,' कतिपयवृक्षाः *m. pl.*, कतिचित्वृक्षाः *m. pl.*, कतयश्चिद् वृक्षाः; 'in some trees,' कतिचित्वृक्षेषु, कतिपयश्चिद् वृक्षेषु.—(A certain number, few, said of persons) कश्चित् *m. sing.*, काचित् *f.*, कश्चन *m. sing.*, काचन *f.*, कोऽपि *m. sing.*, कापि *f.*, कतिपय in comp., कतिचित्, कतयश्चिद् *m. pl.*; 'some persons,' केचित्, केपि, कतिचित्तनाः *m. pl.*, कतिपयजनाः *m. pl.*, केचित्तनाः, कतिपयलोकाः *m. pl.*; 'of some persons,' केपाचित्, केपासपि.

—(Denoting a person or thing not definite) समुक्तः -का -कं, or expressed by the affixes चित्, च्च or चन after the interrogative; as, 'some person,' समुक्तजनः, कश्चित्, कश्चित्तनः; 'having some name or other,' समुक्तनामा *m.* (न); 'some place or other,' समुक्तस्थानं, किञ्चित्स्थानं; 'some day,' कदाचित्, कदापि; 'by some means or other,' see the next.

SOME-HOW, *adv.* कथञ्चित्, कथञ्चन, कथमपि, कथं कथमपि, यथाकथञ्चित्.

SOME-ONE, SOME-BODY, *s.* कश्चित् *m.*, काचित् *f.*, को-पि *m.*, कपि *f.*, कश्चन *m.*, काचन *f.*, कश्चिन्ननः, को-पि जनः, अमुकः *m.*, अमुका, अमुकजनः, यः कश्चित्, यः कश्चन; 'of some one,' कस्याचित्, कस्यापि; 'by some one,' केनचित्, केनापि; 'to some one,' कस्मैचित्.

SOMER-SAULT, SOMERSET, *s.* ऊर्ध्वपादवलिर्गतं, ऊर्ध्वचरणवलिर्गतं.

SOMETHING, *s.* किञ्चित्, किमपि, किञ्चन, यत्किञ्चित्, अल्पं, स्वल्पं.

SOMETIME, *adv.* (Formerly) पुरा, पूर्वे, पूर्वकाले, पुरस्तात्, प्राक्.—
(At some future time) परकाले, अतःपरं, *see* HEREAFTER.

SOMETIMES, *adv.* कदाचित्, कदापि, कदाचन, कहिचित्, जातु.

SOMEWHAT, *s.* किञ्चित्, किमपि, किञ्चन, यत्किञ्चित्. *See* LITTLE, *s.*

SOMEWHAT, *adv.* किञ्चित्, ईषत्, कियत्, सा prefixed, कल्प or देश्य or देशीय affixed; 'somewhat less,' किञ्चित्पूतः-ना-नं, ईषदः &c.; 'somewhat eloquent,' पटुकल्पः-त्या-त्वं, पटुदेश्यः-इया-इयं, पटुदेशीयः-या-यं; 'somewhat blue,' आनीलः-ला-लं; 'somewhat ruddy,' आतामः-या-यं.

SOMEWHERE, *adv.* क्वचित्, क्वापि, कुत्रचित्, कुत्रापि, कुत्रचन, यत्रकुत्रचित्, यत्रकुत्रापि; 'from somewhere,' कुतश्चित्, कुतश्चन.

SOMNAMBULISM, *s.* निद्राचारः, निद्रापरिक्रमः, निद्राभ्रमणं, स्वप्नचारः.

SOMNAMBULIST, *s.* निद्राचारी *m.* (नं), निद्रापरिक्रमी *m.*, स्वप्नचारी *m.*

SOMNIFEROUS, SOMNIFIC, *a.* निद्राकरः-री-रं, स्वप्नकारी-रिणी-रि (नं), स्वप्नकृत् *m.f.n.* निद्राजनकः-का-कं, स्वप्नजनकः-रिणी-रि जनकः &c., सुप्तिकारकः &c., सोपिकः-की-कं, नेद्रः-द्री-द्रं.

SOMNILOQUIST, *s.* निद्राभाषी *m.* (नं), निद्रालापः *m.*, स्वप्नभाषी *m.*

SOMNILOQUISM, *s.* निद्राभाषणं, निद्रालापः, स्वप्नभाषणं, स्वप्नप्रलापः.

SOMNOLENCY, SOMNOLENT, *see* SLEEPINESS, SLEEPY.

SON, *s.* पुत्रः, पुत्रकः, सुतः, सुनुः *m.*, तनयः, नन्दनः, आत्मजः, धनः, आत्मसम्भयः, अज्जज्ञः, शरीरजः, तनुजः, तनूजः, तनूजिनः *m.*, प्रसूतः, ज्ञातकः, कुमारः, उद्भवः; 'legitimate son,' सौरसः, सौरस्यः, परस्यः; 'son of a rival wife,' सापत्यः; 'of an auspicious mother,' सुभगासुतः; 'of an unmarried woman,' कन्यकाजातः, ज्ञानीनः; 'by another's wife,' पारस्वलेयः; 'dutiful and affectionate son,' सपुत्रः, सुपुत्रः; 'having a son,' पुत्री *m.* -त्रिणी *f.* (नं), पुत्रवान् *m.* -वती (तं), सपुत्रः-वा; 'rejoicing on the birth of a son,' पुत्रोत्सवः, पुत्रानन्दः; 'son and daughter,' पुत्री *m.* *du.* *See* IN LAW, *s.* जामाता *m.* (नं), दुहितृपतिः *m.*, दुहितृभक्ता *m.* (नं), पुत्रिकाभक्ता *m.*, विदपतिः *m.*, विवासः.

Song, *s.* गीतं, गानं, गीतिः *f.*, गायनं, गेयं, गाथा, गा, गं, खेलिः *f.*, काकली; 'song with music,' सङ्गीतं, सङ्गीतिः *f.*; 'holy song,' यत्नीतं; 'sweet song,' मधुरगीतं; 'song of victory,' जयशब्दः.

SONGSTER, *s.* गायकः, गायकः, गायिकः, गीतकुशलः, *see* SINGER.—
(Bird) गायकपक्षी *m.* (नं).

SONLESS, *a.* निष्पुत्रः-वा-वं, अपुत्रः &c., पुत्रहीनः-ना-नं, अपुत्रकः-का-कं, अपुत्री-त्रिणी-त्रि (नं), अपुत्रीकः-का-कं, पुत्ररहितः-ता-तं.

SONNET, *s.* गीतकं, गीतिका, लघुगीतकं, लघुकविता, काव्यबन्धः.

SONOROUS, SONORIFIC, *a.* शब्दनः-ना-नं, शब्दकारः-री-रं, शब्दकरः-रा-रं, ध्वनिकरः &c., ध्वनिकारकः-का-कं, शब्दजनकः-का-कं, नादजनकः &c., शब्दः-व्दी-व्दं, मुखरः-रा-रं, महाशब्दः-व्दा-व्दं, नादो-दिनी &c., रवणः-णा-णं.

SONOROUSLY, *adv.* महाशब्देन, महानादेन, महाशब्दपूर्वे, महाध्वनिपूर्वे.

SONOROUSNESS, *s.* शब्दतत्वं, महाशब्दतत्वं, शब्दजनकतत्वं, मुखरता.

SONSHIP, *s.* पुत्रत्वं, पुत्रभावः, पुत्रावस्था, पुत्रदशा, पुत्रधर्मः.

SOON, *adv.* (In a short time) अचिरेण, अचिरात्, आशु, सद्यम्, अनन्तरं, शीघ्रं, कटिर्घटि, सपदि, अत्रसा, द्रुक्, न चिरेण, न चिरात्, माचिरं, हठात्, अदृष्टात्.—(Without delay) अचिलक्षणेन, अचिलक्षितं, अकालक्षणेण; 'as soon as,' यावत्, followed by 'so soon,' तावत्, or expressed by च, repeated thus, 'as soon as water was asked, so soon a shower fell into his mouth,' यावद् असु याचितं तावद् धारा मुखे तस्य निपतिता or असु च याचितं धारा च मुखे तस्य निपतिता; or expressed by मात्रात्, *see* IMMEDIATELY.—(Readily, willingly) कामं, प्रकामं.

SOONER, *adv.* (Rather) वरं, *see* RATHER; 'sooner or later,' आदिपश्चात्.

SOOT, *s.* कज्जलं, कज्जलं, दीपकज्जलं, दीपकज्जलं, दीपध्वनं, मपी.

SOOTH, *s.* (Truth) सत्यं, सत्यता; 'in sooth,' सत्यं, सत्यमेव.

To SOOTHE, *v. a.* शम् (c. 10. शमयति-यितुं), उपशम्, प्रशम्, मान्त् or शान्त् (c. 10. शान्तयति-यितुं), उपशान्त्, अभिशान्त्, साम् (c. 10. सामयति-यितुं), लल् (c. 10. लालयति-यितुं), अनुनी (c. 1. -नयति-नेतुं), परिमृश्, परामृश्, प्रमद् (c. 10. -मादयति-यितुं), अभिप्रसद्, विनुद् in caus., आशम् in caus., चप (c. 1. चपति-यितुं).

SOOTHED, *p. p.* शमितः-ता-तं, शान्तः-न्ता-नं, उपशान्तः &c., कृत-शान्तिः-न्तिः-न्ति, कृतशान्तनः-ना-नं, लालितः-ता-तं, अनुनीतः &c., विनोदितः &c.

SOOTHING, *s.* शमकः, उपशमकः, मान्त्नकृत, शान्तयिता *m.* (नं), लालकः.

SOOTHING, *s.* शमनं, शमः, प्रशमनं, उपशमः, मन्, शान्तनं-ना, शान्तिः *f.*, शान्त्, लालनं, विनोदः-दनं, तापहरणं, प्रसादनं, आश्वसनं.

SOOTHING, *part. or a.* शमकः-का-कं, उपशमकः &c., शान्तिकः-की-कं, शमी-मिनी-मि (नं), शमकारी-रिणी &c., शान्तिकरः-रा-रं, शान्तनकरः-रा-रं, लाली &c., आश्वसनशीलः-ला-लं, तापहरः-रा-रं, तापहारी &c.

SOOTHISAY, *s.* दैवज्ञः, सांख्यिकः, साहित्यकः. *See* DIVINER.

SOOTHISAYING, *s.* शुकुन्तलीयणं, गणना, देवज्ञानं. *See* DIVINATION.

SOOTY, *a.* कज्जली-लिनी-लि (नं), कज्जलदूषितः-ता-तं, मधोमयः-यी-यं.

SOP, *s.* जूपादिसिक्तः पिष्टकखण्डः, जूपादिसिक्तः पृषखण्डः or अपृषखण्डः, जूपादिसिक्तपृषखण्डः, जलादिसिक्तपृषखण्डः, सिक्तपिष्टकः, आद्रपिष्टकः.

To sop, *v. a.* अपृषखण्डं or पिष्टकखण्डं जूपादिना मिच or आद्रिकृ.

SOPHIST, SOPHISTER, *s.* आभासवादी *m.* (नं), सिद्धान्ताभासवादी *m.*, सत्याभासवादी *m.*, हेत्वाभासवादी *m.*, हेतुकः, तार्किकः, जल्पकः, आर्थकः, मिथ्याहेतुवादी *m.*

SOPHISTIC, SOPHISTICAL, *a.* आभासात्मकः-का-कं, सत्याभासकः-का-कं, सिद्धान्ताभासकः &c., सत्याभासी-सिनी-मि (नं), सत्यप्रतिभासकः &c., हेत्वाभासरूपः-पा-पं, हेतुकः-की-कं.

SOPHISTRY, SOPHISM, *s.* आभासः, हेत्वाभासः, सिद्धान्ताभासः, सत्याभासः, पक्षाभासः, प्रतिभासः, सिद्धान्तप्रतिभासः, मिथ्याहेतुः *m.*, वाकचलं, फकिता.

To SOPHISTICATE, *v. a.* अशुद्धद्रव्यसंसर्गेण दुष् (c. 10. दूषयति-यितुं), हीन-द्रव्यमिश्रणेन दुष्, दुष्टद्रव्यसम्पर्केण भोक्तृ.

SOPHISTICATED, *a.* हीनसंसर्गदूषितः-ता-तं, अशुद्धसम्पर्कदूषितः &c., दूषितः &c.

SOPORIFIC, SOPORIFEROUS, *a.* निद्राकारकः-का-कं, निद्राकारी-रिणी-रि (नं), निद्राजनकः-का-कं, उपशायी &c., श्लाघनः-ना-नं. *See* SOMNIFEROUS.

SOPPE, *p. p.* जूपादिसिक्तः-का-कं, जूपादिसिक्तः &c., जलादिसिक्तः &c.

SORCERER, *s.* अभिचारविद् *m.*, अभिचारो *m.* (नं), मायाकारः. See MAGICIAN.

SORCERESS, *s.* मायिनी, मायाकारिणी, माया, पूतना, अभिचारिणी.

SORCERY, *s.* अभिचारः, अभिचारविद्या, मायाविद्या, माया, मायाक्रिया, वशक्रिया, कुविद्या, कुमृतिः *f.*, संवदनं, योगः. See MAGIC.

SORDID, *a.* (Filthy) मलिनः -ता -नं, मलवान् -वतो -वत् (नं), मलो-मसः -सा -सं.—(Mean, vile) कुलितः -ता -तं, जघन्यः -न्या -न्यं, जघन्यवृत्तिः -त्तिः -त्ति, अधमः -मा -मं, see MEAN, *a.*

SORDIDNESS, *s.* मलिनत्वं, कुलितत्वं, जघन्यता, पामरता, अपकृष्टता.

SORE, *s.* व्यतं, व्रणः, त्वक्क्षतं, त्वक्व्रणः, अरुन् *n.*, ईर्ष्यं, त्वक्कशुरः, विषादिका; 'pain of a sore,' व्रणवेदना; 'cleansing or cicatrizing of one,' व्रणशोधनं; 'having one,' व्रणी -शिनी &c.; 'causing one,' व्रणकृत्.

SORE, *a.* (Tender to the touch) स्पर्शसहः -हा -हं, स्पर्शसहनः -ना -नं, स्पर्शशैः -शै -शै, स्पर्शशैः -ता -तं; 'a sore eye,' चुल्लः, चिल्लः, पिबलः; 'having sore eyes,' चुल्ल -ल्लो -ल्लं, चिल्ल -ल्लो -ल्लं, पिबल -ल्लो -ल्लं, क्रिवाद्यः -द्या -द्यं.—(Painful, easily pained) वेदनायुक्तः -क्ता -क्तं, मयेदनः -ना -नं, मुलभयेदनः -ना -नं, मुलभय्यः -या -यं.—(In mind) मनोदुःखी -खिनी -खि (नं), मुलभदुःखः -खा -खं, मुलभतापः -पा -पं.—(Grievous) उग्रः -या -यं, उग्रक्रोशदः -दा -दं, गुरुक्रोशदः &c., क्रोशदः &c., गुरुः -वी -रु.

SORE, SORELY, *adv.* अरुनं, अतिशयेन, अतिशय in comp., उग्रं, भृशं, see INTENSELY; 'sorely-grieved,' उग्रशोकः -का -कं.

SORENESS, *s.* स्पर्शसहत्वं, स्पर्शसहनत्वं, स्पर्शशैत्वं, मग्नत्वं, क्षतत्वं.

SORREL, *s.* अन्नवेतसः, चुक्रः, चुक्रिका, दलाशं, शुक्रा, शतवेधी *m.*, सहसवेधी *m.* (नं), लोलिका.

SORROW, *s.* शोकः, खेदः, दुःखं, मनोदुःखं, शुक् *f.* (च), क्रोशः, मयः *m.*, शोचनं, मनस्तापः, आपिः *m.*, see GRIEF; 'freed from all sorrow,' शोकमुक्तः -क्ता -क्तं, आधिषाधिनिर्मुक्तः &c.

TO SORROW, *v. n.* शुच् (c. 1. शोषति -चितुं), शोचनं कृ, खिद् (c. 4. खिद्यते, खेत्तुं), see TO GRIEVE, *v. n.*; 'to sorrow much,' शुच् in freq. (शोशुच्यते).

SORROWFUL, *a.* शोकाशैः -शै -शै, शोकाश्रितः -ता -तं, शोको -किनी -कि (नं), शोकोपतः -ता -तं, सशोकः -का -कं, दुःखी &c., दुःखाश्रितः -ता -तं, दुःखाशैः &c., दुःखोपतः -ता -तं, शोचनः -ना -नं, शोषितः -ता -तं, शोकयुक्तः -क्ता -क्तं, उद्विग्नः -गना -गनं, उद्विग्नमनाः -ना -नः (मं), दुर्मेनाः &c., विमनाः &c., उद्विग्नचित्रः -त्रा -त्रं, उदामोः -ना -नं, उदासी &c., विषादी &c., विषाद्यः -या -यं, समयुः -युः -यु, प्रमयुः &c., परिहृतः -ना -नं, see SAD.—(Causing sorrow) शोकजनकः -का -कं, शोकदः -दा -दं, दुःखावहः &c., see MOURNFUL.

SORROWFULLY, *adv.* सशोकं, सखेदं, सदुःखं, सोद्वेगं, शोकेन, शोकपूर्वं.

SORROW-STRICKEN, *a.* शोकाशैः -शै -शै, शोकातुरः -रा -रं, शोकोपहतः -ता -तं.

SORRY, *a.* (Grieved) दुःखी -खिनी -खि (नं), दुःखितः -ता -तं, see GRIEVED.—(Sorry for one's own conduct, pained) अनुतापी &c., पश्चात्तापी &c., अनुतमः -मा -मं, अनुशोचकः -का -कं, अनुशोपी &c., सानुशयः -या -यं, ज्ञातानुशोकः -का -कं, ज्ञातानुतापः -पा -पं, ज्ञातानुशयः -या -यं, ज्ञातखेदः -दा -दं, खेदयुक्तः -क्ता -क्तं, अनुतापयुक्तः &c.; 'to be sorry,' see TO REPENT.—(Poor, wretched) तुच्छः -ज्जा -ज्जं, कृपणः -या -यं, कुलितः -ता -तं or expressed by the affixes तर्, र, क, कत्य, पाश, देशीय, or by the prefixes

दुः, कु, कद् &c.; as, 'a sorry horse,' अक्षतरः, अक्षकः; 'a sorry ox,' क्षुभतरः; 'a sorry poet,' कविकत्यः, कुकविः; 'sorry fare,' कद्वं; 'a sorry wench,' पापीयसी.

SORT, *s.* प्रकारः, जातिः *f.*, भेदः, विधः, शक्तिः *f.*, see KIND, MANNER.

TO SORT, *v. a.* जातिक्रमेण or वर्गक्रमेण or यथावर्गे विरच् (c. 10. -रचयति -चितुं), यथावर्गे or वर्गक्रमेण विन्यस् (c. 4. -अस्यति -सितुं) or व्यस्.

TO SORT, *v. n.* युज् in pass. (युज्यते), उपपद् in pass. (-पद्यते). See TO SUIT.

SOT, SOTTISH, *s. or a.* पानासक्तः -क्ता -क्तं, मद्यासक्तः &c., पानरतः -ता -तं, सदापायी -यिनी -यि (नं), पानजडः -डा -डं, मद्यपानजडः &c., पानमूढः &c.

SOTTISHNESS, *s.* पानासक्तिः *f.*, मद्यासक्तिः *f.*, पानजडता, पानमूढता.

SOUGHT, *p. p.* अन्विष्टः -ष्टा -ष्टं, अन्वेषितः -ता -तं, मागितः -ता -तं, मृगितः &c., इष्टः -ष्टा -ष्टं, गवेषितः -ता -तं; 'long sought for,' चिरचेष्टितः -ता -तं; 'is sought,' अन्विष्यते, इष्यते.

Soul, *s.* (The immortal essence viewed as an emanation from the Deity) आत्मा *m.* (नं), परमात्मा *m.*, अनरात्मा *m.*, चिदात्मा *m.*, अनर्थात्मा *m.* (नं), सच्चिदंशः, चित्कला, चिदाभासः; 'of the universe,' ब्रह्म *n.* (नं), परमात्मा *m.*—(The spirit, vital or intellectual principle) आत्मा *m.* (नं), जीवात्मा *m.*, मनस् *n.*, चेतनम्, चित् *f.*, चेतन्यं, चेतनः -ना, प्राणः, जीवः, प्राणात्मा *m.*, शरीरी *m.* (नं), देहान् *m.* (नं), देहो *m.*, शारीरः, पुरुषः, खेचरः, चेतन्यकारणं, जीवनकला, परसंज्ञकः, धियाम्यतिः *m.*, स्वधीनः, पुद्गलः; 'union of soul and body,' चित्शरीरसंयोगः; 'seated in the soul,' आत्मनिष्ठः -ष्टा -ष्टं; 'oneness of soul,' आत्मैक्यं, ऐक्यभावः, तादात्म्यं; 'knowledge of soul,' आत्मज्ञानं, आत्मविद्या; 'the whole soul,' सञ्ज्ञात्मा *m.*, सञ्ज्ञेभावः; 'with one's whole soul,' सञ्ज्ञेभावेन.—(Self) आत्मा *m.* (नं) स्वः.—(Essence, chief part) सारः, सारांशः, सारता, सारभागः, तत्सारांशः, सञ्ज्ञांशः, सखं, तन्मात्रं.—(Fire, spirit, life) तेजस् *n.*, सखं, वीर्यं.—(Departed soul) प्रेतः, परेतः, प्रेतनरः, नारकः.—(Person), see the word.

SOUND, *a.* (Entire, undecayed) अविकलः -ला -लं, अक्षतः -ता -तं, अभिन्नः -जा -जं, असखदः -खा -खं, अनूनः -ना -नं —(Not diseased, hale) निरामयः -या -यं, अनामयः &c., कत्यः -त्या -त्यं, नीरोगः -गा -गं, नीरुजः -जा -जं, अरोगी -गिणी -गि (नं), अरुग्नः -गना -गनं, सुस्थः -स्था -स्थं, चद्रः -ङ्गा -ङ्गं.—(Not hurt) अक्षतः -ता -तं, अक्षरिद्धतः &c., अजातक्षतः &c., क्षतहीनः -ना -नं, निद्वेष्टः -ष्टा -ष्टं, व्रणहीनः -ना -नं, अग्रवः &c., अद्युष्टः -ष्टा -ष्टं.—(In good condition, safe and sound) सुस्थः -स्था -स्थं, सुस्थितः -ता -तं, अनामयः -या -यं, सुरक्षितः -ता -तं.—(Without flaw) निर्दोषः -पा -पं, दोषहीनः -ना -नं, अनयः -या -यं, निश्छिद्रः -द्रा -द्रं, विशुद्धः -द्धा -द्धं.—(Correct in views) सत्यधर्मी &c., सत्यपानुसारी &c., सममतधारी &c., see ORTHODOX.—(Valid, not to be refuted) अखण्डनीयः -या -यं, असख्यः -ख्या -ख्यं, सुप्रमाणः -या -यं, सुप्रमाणवान् -वतो &c., सुप्रमाणः &c., प्रमाणोपेतः -ता -तं, दृढप्रमाणः &c., धर्म्यः -म्यो -म्यं, युक्तिसिद्धः -द्धा -द्धं.—(Fast, deep, heavy) गाढः -ढा -ढं, निर्भरः -रा -रं, अतिशय or सु or अति prefixed; 'a sound sleep,' सुनिद्रा &c., see under SLEEP; 'a sound beating,' अतिताडनं, अतिशयताडनं.

SOUND, *s.* (Noise) शब्दः, ध्वनिः *m.*, खनः, निखनः, निखानः, खानः, नादः, निनादः, निनदः, नादितं, अनुनादः, निहादः, सहादः, निधौषः,

शोषः, निषुष्टं, रवः, रावः, चारावः, विरावः, संरावः, चारवः, सरः, ध्वानः, ध्वनः, निध्वानः, स्निः, स्निनः, कृणः, रणः, कुण्डः, बुः *m.*, see Noise; 'a mere sound,' शब्दमात्रं; 'musical sound,' कृणः, कृणः, कृणनं, निकृणः, निकृणः, वादः-दने; 'of a lute,' प्रकृणः, प्रकृणः; 'tinkling sound,' शिञ्जितं; 'rustling sound,' मन्मरः; 'confused sound,' कोलाहलः, कलकलः; 'auspicious,' जयध्वनिः *m.*; 'deep or hollow,' गम्भीरशब्दः, गम्भीरनादः; 'prolonged,' दीर्घनादः, दीर्घरावः.

To SOUND, *v. a.* (Cause to make a noise) ध्वन् (c. 10. ध्वनयति -यि), स्वन (c. 10. स्वनयति -यितुं), नद् (c. 10. नादयति -यितुं), वि-नद्, अनुनद्, स्तन् (c. 10. स्तनयति -यितुं), शब्दन् कृ, ध्वनन् कृ; 'a musical instrument,' वद् (c. 10. वादयति -यितुं), संवद्, वादनं कृ; 'they sounded the conchs and drums,' शङ्खान् पटहांश्च समवा-दयन्.—(Spread by report), see To NOISE.—(Try, examine) परीक्ष (c. 1. -इक्षते -क्षितुं), ज्ञा in des. (निज्ञासते -क्षितुं), निरूप, see To TRY.—(The depth of water) लघसूचेषु जलवेषु or जलं परिमा (c. 2. -माति -तुं, c. 10. -मापयति -यितुं), लघेन जलगाम्भीर्यं परिमा, सूत्रेण or रज्जुना जलपरिमाणं कृ or जलवेषपरिमां कृ.

To SOUND, *v. n.* ध्वन् (c. 1. ध्वनति -नितुं), स्वन (c. 1. स्वनति -नितुं), कृण (c. 1. कृणति -यितुं), स्तन् (c. 1. स्तनति -नितुं), नद् (c. 1. नदति -दितुं), प्रणद्, विनद्, शब्द (c. 10. शब्दयति -यितुं), रस् (c. 1. रसति -सितुं), हाद् (c. 1. हादते -दितुं), रु (c. 2. रीति, रवितुं), विरु, रेम् (c. 1. रेभते -भितुं), शब्द कृ, नाद कृ, ध्वनिं कृ.

SOUNDED, *p. p.* (Caused to sound) ध्वनितः -ता -तं, स्नितः &c., शब्दितः &c., कृणितः &c., नादितः &c., स्नानः -ना -नं, स्नानः &c., स्नितः -ता -तं, विरेभितः &c.; 'as a musical instrument,' वादितः -ता -तं.—(Tried) परीक्षितः -ता -तं, निज्ञासितः &c., निरूपितः &c.—(As water) लघसूचपरिमापितः -ता -तं, लघपरिमा-पितः &c.

SOUNDING, *part. or a.* (Making a noise) शब्दन् -ना -नं, शब्दकरः -रा -रं, नादी -दिनी -दि (न्), निहादी &c., सहादी &c., स्वनवान् -वती -वत् (त्), सनादः -दा -दं, शब्दायमानः -ना -नं, see SONOROUS.—(Causing to sound) वादकः -का -कं, वादनकारी &c.

SOUNDING, *s.* (Causing to sound) शब्दन्, ध्वनन्, वादनं, संवादनं.—(Of the depth of water) जलपरिमाणं, जलवेषपरिमाणं; 'soundings,' गाथः, गाथस्युलं; 'mean soundings,' समरज्जुः *f.*

SOUNDING-LEAD, *s.* लघः, लघकः, लघसोसकं. See PLUMMET.

SOUNDLY, *adv.* गाढं, जलनं, निर्भरं, दृढं, सुखेन, सु or सति or सति-शय prefixed; 'soundly asleep,' सुषुप्तः &c., see under SLEEP.

SOUNDNESS, *s.* (Ftitureness) अक्षतत्वं, अक्षिप्रता, असह्यत्वं, अक्षिकलता, अक्षेकत्वं.—(State of being healthy or without hurt) कस्यत्वं -ता, निरामयत्वं, अनामयत्वं, स्वास्थ्यं, सुस्थता, सुस्थितिः *f.*, अरोगिता, आरोग्यं, रोगाभावः, अक्षतत्वं, यथाभावः, प्रणामायः, अतहीनता, नित्रे-यत्वं.—(Validity) असह्यनीयता, समप्रमाणत्वं.—(Correctness in views) सत्यपानुसरणं, सत्यपः, सत्यधर्मः, see ORTHODOXY.—(State of being without flaw) निदोषत्वं, दोषहीनता, छिद्रहीनता.

SOUP, *s.* जूयं, यूयः -यं, सूपः, मांसजूसं, निष्कायः, पिच्छलः.

SOUR, *a.* (Acid) अम्लः -झा -झं, अम्लरसः -सा -सं, शुक्रः -क्ता -क्तं, शोक्रः -क्ती -क्तं, शोक्रिकः -की -कं, शूटः -टा -टं, अरुनुदः -दा -दं.—(In temper) कर्कशः -शा -शं, कर्कशस्वभावः -वा -वं, वक्रस्वभावः &c., सदावक्रः -क्ता -क्तं, अरुनुदः &c.

To SOUR, *v. a.* (Make acid) अम्लीकृ, शुक्लीकृ, शटीकृ, अम्लरसिकृ. (Make cross) कर्कशीकृ, वक्त्रीकृ.

To SOUR, *v. n.* अम्लीभू, शुक्लीभू, अम्लरसीभू, कर्कशीभू, अरुनुदीभू.

SOURCE, *s.* (Origin, spring) मूलं, योनिः *m. f.*, उद्भवः, सम्भवः, प्रभवः. हेतुः *m.*, बीजं, गर्भः, आदिः *m.*, उत्तमः, उत्तमस्थानं, उत्पत्तिस्थानं; 'of a river,' सरित्मुखं; 'the source of the Ganges is in the Himalayas,' गङ्गा हिमवतप्रभवा or हिमवान् गङ्गायाः प्रभवः.

Soured, *p. p.* अम्लीभूतः -ता -तं, शुक्लीभूतः &c., कर्कशीभूतः -ता -तं.

Sourish, *a.* ईषदम्लः -झा -झं, ईषदम्लरसोपेतः -ता -तं, किञ्चिदम्लः &c.

Sourness, *s.* अम्लता -त्वं, अम्लभावः, अम्लः, शुक्रता -त्वं, शटता, चुक्रः.—(Of temper) कर्कशत्वं, कर्कश्यं, भाववक्रता, सदावक्रता.

To SOUSE, *v. a.* (Plunge suddenly) अकस्मान् मज्ज् (c. 10. मज्जयति -यितुं) or निमज्ज् or मु in caus. or जलेन निष्, see To IMMERSE.

To SOUSE, *v. n.* (As a hawk) वेगेन पतित्वा नखैर् ग्रह्, see To POUNCE.

SOUTH, *s.* दक्षिणा, दक्षिणाशा, दक्षिणदिशा, दक्षिणदिक् *f.* (ज्ञं), दक्षि-णपथः, दक्षिणापथः, अवाची, अवाची, याम्या; 'lying or pointing towards the south,' दक्षिणस्यः -स्या -स्यं, दक्षिणाभिमुखः -खी -खं. दक्षिणामुखः &c., दक्षिणप्रवणः -णा -णं, दक्षिणाग्रः -या -ग्रं, दक्षिण-दिश्यः -श्या -श्यं, दक्षिणदिक्कस्यः &c.; 'lying to the north and south,' दक्षिणोत्तरस्यः &c., दक्षिणोत्तरः -रा -रं. According to the Hindus, Yama is the Regent of the south.

SOUTH, SOUTHERN, SOUTHERLY, *a.* (Lying towards the south), see the last.—(Belonging to the south) दक्षिणः -शी -शं, दक्षिणः -शी -शं, अवाद् -वाची -वाक् (च्), अवाचीनः -ना -नं, अवाच्यः -च्या -च्यं, दक्षिणाग्रः -या -ग्रं, दक्षिणिकः -की -कं, सव्यः -व्या -व्यं, अवाद् -वाची -वाक् (च्), अवाचीनः &c., अवाच्यः &c., दक्षिणदेशीयः -या -यं; 'the southern mountain,' दक्षिणाचलः; 'in a southerly direction,' दक्षिणदिशि.

SOUTH-EAST, *s.* दक्षिणपूर्वः, प्रागवाची, दक्षिणप्राची, प्राग्दक्षिण, आग्नेयो. Agni is the Regent of the S. E. quarter.

SOUTH-EAST, SOUTH-EASTERN, SOUTH-EASTERLY, *a.* दक्षिणपूर्वः -श्चा -श्चं, प्रागवाद् -वाची -वाक् (च्), प्रागवाचीनः -ना -नं, दक्षिणपूर्वस्यः -स्या -स्यं, आग्नेयः -यी -यं.

SOUTH-WARD, *adv.* दक्षिणतः, दक्षिणात्, दक्षिणेन, दक्षिणदिशि.

SOUTH-WEST, *s.* नैर्ऋतिः *f.*, निर्ऋतिः *f.*, दक्षिणपश्चिमा, दक्षिणपश्चिमी. पश्चादवाची. The demon Nairrita or Nirriti is the Regent of the S. W. quarter.

SOUTH-WEST, SOUTH-WESTERN, SOUTH-WESTERLY, *a.* दक्षिणपश्चिमः -मा -मं, दक्षिणपश्चिमीनः -ना -नं, दक्षिणपश्चिमाग्रः -या -ग्रं, नैर्ऋतिस्यः -स्या -स्यं.

SOUTHERN-WOOD, *s.* (Artemisia) दमनः, दमनकः.

SOUVENIR, *s.* स्मरणार्थिकदानं, स्मारकदानं. See MEMENTO, MEMORIAL.

SOVEREIGN, *s.* राजा *m.* (न्), महाराजः, अधिराजः, अधिपतिः *m.*, अधीश्वरः, परमराजः, सर्वोधिकारी *m.* (न्), सर्वेश्वरः, अधीशः. See KING.

SOVEREIGN, *a.* परमः -मा -मं, मुख्यः -ख्या -ख्यं, श्रेष्ठः -श -शं, सर्वश्रेष्ठः &c., प्रमुखः -खा -खं, प्रधान in comp., see PARAMOUNT, SUPREME; 'a sovereign remedy,' महोषधं, परलोषधं, सर्वलोषधं.

SOVEREIGNTY, *s.* राज्यं, राजत्वं, आधिपत्यं, आधिपत्यं, मुखाधिकारः, श्रेष्ठा-धिकारः, प्रधानाधिकारः, सर्वोधिकारः, प्रभुत्वं, स्वायत्त्यं, ईशत्वं, सावायत्वं, राजभूयं, भूमिपतित्वं, पार्थिवेन्द्रता; 'over the beasts,' मृगेन्द्रता.

Sow, *s.* शूकरी, सूकरी, बराही, कोली, पट्टाक्रीडा.

To sow, *v. a. or n.* (As seed) वप् (c. 1. वपति, वप्),

निवप, प्रवप, संवप, बीजानि खेवे विक् (c. 6. -किरति-किरितुं-रितुं) or प्रक् or कृ or ह् in caus. (रोपयति-यितुं) or आहृ, बीजारोप कृ, बीजारोपणं कृ, बीजविकिरणं कृ, बीजप्रकिरणं कृ, वपनं कृ, वपं कृ; 'as you sow so shall you reap,' यथा वपनं तथा फलसिद्धिः, यथानुष्ठानं तथा सिद्धिः, अमानुसारी लाभः—(To sow discord) भेदं कृ or जन्.

SOWER, *s.* यन्त्रा *m.* (मृ), बीजयन्त्रा, बापी *m.* (नृ), प्रबापी *m.*, बापकः, वपनकृत् *m.*, वपनकर्मि *m.* (कृ), उन्निकर्त्ता *m.*, बीजारोपकः, बीजारोपणकृत्.

SOWING, *s.* वपनं, बापः, उन्निकः *f.*, बीजारोपः-पणं, बीजविकिरणं.

SOWING-TIME, *s.* वपनकालः, उन्निकालः, बापकालः, बीजारोपकालः.

SOWN, SOWED, *p. p.* उन्नः-भा-भं, बापितः-ता-तं, पवुन्नः &c., बीज-विक्रीणः-णी-णि, बीजप्रकीर्णः &c., बीजाक्रोणः &c., बीजितः-ता-तं, उप्पमानः-ना-नं, उन्नमः-भा-भं; 'is sown,' उप्पते, रोप्पते.

SPACE, *s.* (In the abstract, mere extension or vacuity) आकाशः-शः, शून्यं, शून्यत्वं-ता, रिक्तं, रिक्ता-त्वं, दिगन्तरं, दिगन्तरालं, योम *n.* (नृ), गगणं, अनन्तरीक्षं, विपत् *n.*; 'infinite space,' महाकाशः-शः, अनन्तं; 'finite,' घटाकाशं, मटाकाशं; 'empty space,' शून्यं, रिक्तं.—(Region, quarter, direction) दिक् *f.* (शृ), देशः, प्रदेशः, काशः, ककुभ *f.*, आशा, हरित *f.*; 'extending through all space,' दिग्ब्यापी-पिनो-पि, अभिब्याप्तः-भा-भं, चतुर्दिग्ब्यापी &c.; 'in the first second the stone falls through a space not exceeding 17 feet,' प्रथमे-सुपादे नैकादशहस्तमितदेशम् अतिक्रामति प्रसरः; 'the space traversed,' अतिक्रान्तप्रदेशः, अनन्तरं.—(Included or intervening space, space between) अभ्यन्तरं, अनन्तरालं-लकं, अनन्तरं, मध्यं, व्यवधानं, व्यवयः, मात्रं.—(Room) अवकाशः, प्रसरः, अवसरः, आकाशः, विषयः; 'want of space,' अनवकाशः.—(Place, spot) स्थानं, स्थलं-ली, भूमिः *f.*; 'open space near a village,' परीहारः, परिहारः, ग्रामान्तं, ग्रामानीयं.—(Space of time) अपधिः *m.*, कालान्तरं, कालावधिः *m.*, अनन्तरं.

SPACIOUS, *a.* विस्तीर्णः-णी-णि, विस्तृतः-ता-तं, विपुलः-ला-लं, समघातः-पा-पं, विशालः-ला-लं, साधकाशः-शा-शं, लघः-छा-छं.

SPACIOUSNESS, *s.* विस्तीर्णता, विस्तारः, विस्तृतिः *f.*, विशालता, विपुलता, समघातता-त्वं, साधकाशता-त्वं, लघता.

SPADE, *s.* खननं, खानं, आखनिकः, आखनः, आखानं, आखः, अवदारणं, गोदारणं, लघमः, दङ्गः, दङ्गः, विशिला. See HOE.

SPAN, *s.* (From tip of the thumb to that of the little finger) धातिलः *m. f.*, पाटकः, किम्बुः *m.*—(From tip of the thumb to that of the fore-finger) प्रदेशः, प्रदेशः.—(To tip of the middle finger) तालः, तलः.—(To tip of the ring-finger) गोकलीः.

To SPAN, *v. a.* हस्तलेन or तालेन or प्रलेने परिमा (c. 2. माति-नुं, c. 10. -मापयति-यितुं) or मा, चतुश्चकनिधाय्यां परिमा or प्रमा or मा.

SPANGLE, *s.* धातुतारा, धातुकणः, चपुकणिका, स्फुटानुकणः, तेजःकणः.

To SPANGLE, *v. a.* स्फुटानुकणिकाभिर् or धातुतारिकाभिर् अलङ्कृ.

To SPANK, *v. a.* चपेटनं आहन्, चपेटाघातं कृ. See To SLAP.

To SPANK, *v. n.* (Move along impetuously) वेगेन चल, महावेगेन चल.

SPAR, *s.* (Long piece of wood) दीर्घकाष्ठं, दीर्घदारुः *m.*, काष्ठखण्डः, दारुखण्डः.—(Mineral) धातुखण्डः, स्फुटानुः *m.*, स्फुटानुखण्डः.

To SPAR, *v. n.* क्रोडापुडं कृ, परिहारेण or क्रोडाधैर्म सन्ध्यापहारं कृ or परस्परघातं कृ, पिनोदाधै मुष्टिपुडं कृ or मुष्टीमुष्टि युष्.

To SPARE, *v. a.* (Not to spend, apply frugally) न व्ययीकृ, न व्य

(c. 10. व्यययति-यितुं, rt. इ), न विक्षिप्, न विनियुज्, परिमितव्ययं कृ, परिमितप्रयोगं कृ, सत्यप्रयोगं कृ, अत्यविनियोगं कृ, अवहुप्रयोगं कृ, परिमितं प्रयुज् or विनियुज्, अचाहुत्येन विनियुज्; 'to spare one's money,' न धनव्ययं कृ; 'one's time,' न कालव्ययं कृ.—(Part with without inconvenience) अकृच्छेय or अकहेन तज् (c. 1. तजति, तज्), अदुःखेन or अक्षेणेन विसृज् (c. 6. -सृजति-सृज्, c. 10. सज्जयति-यितुं) or उत्सृज् or हा or विहा or प्रहा, सुखेन तज्.—(Omit, forbear) तज्, परितज्, हा, विहा, विसृज्, उत्सृज्, अवसृज्.—(Leave remaining) शिष्य (c. 10. शेषयति-यितुं), अवशिष्य, अवशिरीकृ.—(Not to destroy), see To SAVE; 'ones life,' जीव् in caus.

SPARE, *a.* (That can be dispensed with, superfluous) अधिकः-का-कं, अतिरिक्तः-क्ता-क्तं, अवशिष्टः-हा-हं, शिष्टः &c., उच्छिष्टः &c., उद्धृतः-ता-तं.—(Scanty) अल्पः-त्या-त्वं, परिमितः-ता-तं, अवहुलः-ला-लं, अवहुः-हु-हु, see SCANTY.—(Lean) कृशः-शा-शं, see LEAN, MEAGRE.

SPARED, *p. p.* न व्ययितः-ता-तं, न व्ययीकृतः &c., विसर्जितः &c., विसृष्टः-हा-हं, तज्जः-क्ता-क्तं, अवशेषितः &c. See SAVED.

SPARENESS, *s.* कृशता, काशं, कृशाकृता, क्षीणता. See LEANNESS.

SPARING, *a.* परिमितव्ययी-यिनी-यि (नृ), अत्यव्ययी &c., परिमितः-ता-तं, अल्पः-त्या-त्वं, अवहुलः-ला-लं. See SAVING.

SPARINGLY, *adv.* परिमितं, अत्यशम्, लोकाशम्; 'eating sparingly,' परिमिताहारः-रा-रं, मितभुक् *m. f. n.* (नृ).

SPARK, *s.* (Of fire) अग्निकणः, वह्निकणः, अग्निकणिका, चलनकणः, कणः-णिका, स्फुल्लिङ्गः-ङ्गा-ङ्गं-ङ्गकः, विस्फुल्लिङ्गः, उत्का, अग्निलवः.—(Gay fellow) ठेकः, see FOR.—(Small particle) कणः, कणिका, लेशः, लवः, अणुः *m.*

SPARKLE, *s.* see SPARK.—(Luminous particle) तेजःकणः, स्फुरकणः.

To SPARKLE, *v. n.* स्फुर (c. 6. स्फुरति-रितुं), विस्फुर, स्फुल्लिङ्गान् उत्क्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेपुं) or विक्षिप् or विक्, तेजःकणान् विक् or विक्षिप्, स्फुल् (c. 6. स्फुलति-लितुं), विस्फुल्. See To GLITTER.

SPARKLING, *part. or a.* स्फुरन्-रन्ती-रत् (नृ), स्फुरितप्रभः-भा-भं, स्फुल्लिङ्गविक्षेपी-पिणी-पि (नृ), दीप्तिमान् &c. See GLITTERING.

SPARRING, *s.* मीठा, क्रोडामीठा, मुष्टीमुष्टि, क्रोडापुडं. See BOXING.

SPARROW, *s.* चटकः, चटकपक्षी *m.* (नृ), कलविङ्गः-ङ्गकः, कलाविकलः, गृहनीडः, वृषायणः, गृहबलिभुक् *m.* (नृ).

SPASM, *s.* अङ्गग्रहः, ग्रहः, ग्रहामयः, आकर्षः, अङ्गाकर्षः, शूलं, अङ्गशूलं, अङ्गसङ्कोचः, सङ्कोचः, आघेपकः, अङ्गाघेपकः, अघतन्त्रकः, अघतानकः; 'in the side,' पार्श्वशूलं, पार्श्वग्रहः.

SPASMODIC, *a.* अङ्गाकर्षकः-का-कं, अङ्गाकर्षी-पिणी-पि (नृ), अङ्गाघेपकः &c., अङ्गसङ्कोचकः-का-कं, अङ्गसङ्कोचनः-ना-नं, अङ्गग्रही-हिणी &c.; 'spasmodic contraction,' आकर्षः, अघतानकः, अघतन्त्रकः.

To SPATTER, *v. a.* पट्कादिना सिप्, पट्क् अवसिप् or अवक्. See To HESPATTER.

SPATULA, SPATTLE, *s.* लेपनयन्त्रं, लेपनी, प्रलेपनी, प्रलेपकः.

SPAVIN, *s.* सन्ध्यानां सन्धिग्रोथः or सन्धिगुल्मः or सन्धिपुट्टिः *f.*

SPAVINED, *a.* सन्धिग्रोथरोगी-गिणी-गि (नृ), सन्धिगुल्मरोगी &c.

SPAWL, *s.* निपूतं, मुखनिःसारितं जलं, मुखनिःसारितलाला.

SPAWN, *s.* (Of fish) मत्स्याखंडः, मीनाखंडः, जलाखंडः, मत्स्यडिब्बः, मत्स्यडिब्बादि *n.*—(Of frogs) भेकाखंडः, मयूकाखंडः.

To SPAWN, v. n. मत्स्याखानि प्रसु, मीनाखानि प्रसु or उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), भेकाखानि प्रसु, खड्गोत्पत्तिं कृ, खड्गप्रसव कृ.

To SPEAK, v. n. वद् (c. 1. वदति -दितुं), प्रवद्, समावद्, वच् (c. 2. वक्ति -क्तुं), प्रवच्, वृ (c. 2. ब्रवीति, वृते, वक्तुं), भाष् (c. 1. भाषते -यितुं), प्रभाष्, सम्प्रभाष्, गद् (c. 1. गदति -दितुं), निगद्, भण् (c. 1. भणति -यितुं), आलाप् (c. 1. -लपति -यितुं), जल्प् (c. 1. जल्पति -यितुं), उप-जल्प्, संजल्प्, वाक्स्प ईर् (c. 10. ईरयति -यितुं) or उदीर्, अह् (used only in the 2d pret. आह), शब्द् (c. 10. शब्दयति -यितुं), अभिशब्द्, संशब्द्.—(Speak of) कष् (c. 10. कषयति -यितुं), संकष्, अभिधा (c. 3. -धाति -धातुं), see *To MENTION*.

To SPEAK, v. a. (Utter, pronounce) उच्चर (c. 10. -चारयति -यितुं), उदाह् (c. 1. -हरति -दितुं), व्याह्, उदीर् (c. 10. -ईरयति -यितुं), समु-दीर्, प्रवद् (c. 1. -वदति -दितुं), गद् (c. 1. गदति -दितुं).

SPEAKER, SPEAKING, s. or part. वक्ता *m.* (कृ), वक्त्री *f.*, वादी *m.* -दिनी (नं), भाषी *m.* -यिणी (नं), वाचकः, वदः, अभिभाषी *m.*, वदावदः; 'speaking little,' सत्यभाषी -यिणी -यि (नं), भितभाषी &c.; 'speaking much,' बहुभाषी &c.; 'speaking the truth,' सत्य-भाषी &c.; 'pleasant speaker,' प्रियवादी &c., प्रियंवदः -दा -दं.

SPEAKING, s. भाषणं, वादः, आलापः -पनं, गदः -दनं, निगदः, उक्तिः *f.*, भणितिः *f.*, उदीरणं, वाक्पोदीरणं, उदाहरणं, अभिधानं, उच्चारणं, व्या-हरणं, व्याहारः, कथनं.

SPEAR, s. शूलः -लं, शक्तिः *f.*, शल्यं, प्रासः, कुन्तः -न्ती, शलाका, कीलः, तोमरः; 'head of one,' शूलाग्रं, फलं.

To SPEAR, v. a. शूलन व्य् (c. 4. विधायति, व्यङ्गुं). See *To LANCE*.

SPEARMAN, s. शूली *m.* (नं), शूलधरः, शक्तिधरः, शक्तिग्रहः, शाक्रीकः, शक्तिहेतुकः, प्रासिकः, कौनिकः, शलाकी *m.*, शूलपाणिः *m.*

SPECIAL, a. (Designating or belonging to a species) जातिवाचकः -का -कं, जातिविषयकः -का -कं, जातिसम्बन्धी &c., जातीयः -या -यं, जाति in comp.; 'special property or characteristic,' जातित्वं, जातिधर्मः, जातिलक्षणं.—(Particular, peculiar) विशेष in comp., विशेषकः -का -कं, सविशेषः -वा -वं, असाधारणः -शा -शं, असामान्यः -न्या -न्यं, सव्यापी -पिनी &c., सव्यापकः -का -कं, सव्याप्यः -प्या -प्यं, सव्यलेदकः -का -कं, सोपाधिकः -की -कं, see *PARTICULAR*; 'special rule,' विशेषपविधः *m.*; 'special text,' विशेषवचनं; 'special duty,' विशेषधर्मः; 'special occasion,' समयविशेषः; 'provided for by special mention,' प्रतिपदोक्तः -क्ता -क्तं.—(Extraordinary, uncommon) अप्राकृतः -ती -तं, लोकोत्तरः -रा -रं, अप्रसिद्धः &c.—(Designed for this particular purpose) तदुद्देशकः -का -कं, तदुद्दिष्टः -हा -हं, तद्विषयकः -का -कं, तद्वैतकः -का -कं.—(Special plea in law) प्राङ्गम्यायः.

SPECIALLY, adv. विशेषतः, विशेषेण, सविशेषं, असाधारणतः, मुख्यशस्.

SPECIALTY, s. विशेषता, वैशेष्यं, विशेषः, असाधारणत्वं, असाधारण्यं, असा-मान्यं, सव्यापकत्वं, सव्यापित्वं.

SPECIE, s. मुद्राङ्कितमुद्राङ्क्यादि *m.*, मुद्रितमुद्राङ्क्यादि, मुद्रा, see *COIN*.

SPECIES, s. जातिः *f.*, प्रकारः, विशेषः, भेदः, प्रभेदः, जातं, जातिमात्रं, लूनकः, परापरः; 'the human species,' मनुष्यजातिः *f.*; 'the dog species,' अजतिः *f.*

SPECIFIC, SPECIFIC, a. विशेषजातीयः -या -यं, जातीयः &c., विशेष-जातिविषयकः -का -कं, विशेषजातिसम्बन्धी -न्धिनी &c., व्यक्तः -क्ता -क्तं, विशेष in comp., विशेषकः -का -कं, विशेषणः -शा -शं, असा-धारणः -शी -शं, असामान्यः -न्या -न्यं, जाति in comp.; 'specific

gravity,' जातीयगुरुत्वं; 'specific character,' जातिस्वभावः, जाति-धर्मः, जातिलक्षणं, जातित्वं, साधारणं, सामान्यलक्षणं, सामान्यं.

SPECIFIC, s. (Remedy) विशेषोपधं, सविशेषोपधं, असाधारणोपधं.

SPECIFICALLY, adv. जातितः, जातित्वेन, स्वभावतः, निसंगतः, विशेषतः.

SPECIFICATION, s. विशेषनिर्देशः, विशेषाभिधानं, विशेषकथनं, विशेषोद्देशः -शनं, विशेषोपदेशः, विशेषपरिसंख्या, विशेषवर्णनं -ना, प्रत्ययवर्णनं -ना, परिसंख्या -ख्यानं, अवच्छेदः -दनं, अवच्छेदः -दनं, निर्देशः, उपदेशः, अभिधानं, भेदनं.

SPECIFIED, p. p. निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, उपदिष्टः &c., उद्दिष्टः &c., परि-संख्यातः -ता -तं, उक्तलक्षणः -खा -शं, निर्दिष्टलक्षणः &c., व्यवच्छिन्नः -न्ता -न्तं, अवच्छिन्नः &c., विशेषितः -ता -तं, भेदितः -ता -तं, वाच-निकः -को -कं; 'about to be specified,' वक्ष्यमाणः -या -शं; 'it will be specified,' वक्ष्यते.

To SPECIFY, v. a. विशेषतः or अवयवशस् or प्रत्ययवयं कष् (c. 10. कषयति -यितुं) or अभिधा (c. 3. -धाति -धातुं), एककशो निर्दिष्ट् (c. 6. -दिशति -देश्) or उद्दिष्ट् or समदिष्ट्, एककशो दृश (c. 10. दर्शयति -यितुं), विशेषपनिर्देशं कृ, विशेषकथनं कृ, विशेषवर्णनं कृ, विशेष (nom. विशेषयति -यितुं), विशिष्य (c. 7. -शिनष्टि -जुष्टुं).

SPECIMEN, s. आदर्शः, निर्दर्शनं, प्रतिकृपं, प्रतिमानं, प्रतिमा, उपमा.

SPECIOUS, a. सत्याभासो -सिनी -सि (नं), सत्याभासकः -का -कं, प्रमाणा-भासो &c., सत्याभासान्वकः -का -कं, आभासी &c., सत्यसदृशः -शी -शं, सत्यसन्निभः -भा -भं, सत्यसद्भासः -शा -शं, अविचाररन्गीयः -या -यं, आपातरन्गीयः &c., अविचारमुन्दरः -री -रं, अविचारदर्शनीयः -या -यं, वहिर्दर्शनीयः &c., वास्तवो दर्शनीयः &c., सदृश्यः -इया -इयं; 'using specious arguments,' आभासवादी *m.* (नं).

SPECIOUSLY, adv. सत्याभासेन, सत्याभासपूर्व, सत्यसदृशं, सत्यानं.

SPECIOUSNESS, s. सत्याभासः -सत्त्वं, सत्यसदृश्यं. See *PLAUSIBILITY*.

SPECK, SPECKLE, s. (Spot, mark, stain) चिह्नं, विन्दुः *m.*, विमुद् *f.* (च्), विमुद् *f.*, अङ्कः, कलङ्कः, तिलकः -कं; 'of mud,' पङ्कविन्दुः *m.*, पङ्कचिह्नं; 'speck or flaw in gold, &c.,' स्फारः; 'in the eye,' पुष्पं, तिलपुष्पं.—(Minute particle) कणः, कणिका, लवः, अणुः *m.*, सूक्ष्मविन्दुः *m.*

To SPECKLE, v. a. चिच (c. 10. चिचयति -यितुं), चिचोक्, विन्दुचिचित्रं -तां कृ, विन्दुचिह्नितं -तां कृ, चिचविचिचोक्, शवलीकृ, कर्तुरीकृ.

SPECKLED, p. p. or a. चिचित्रः -ता -तं, विन्दुचिचित्रः &c., विन्दुचिचकः -का -कं, चिचः -चा -चं, चिचो -चिणी -चि (नं), चिचाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, चिचविचिचः -चा -चं, विन्दुचिह्नितः &c., कर्तुरितः &c., शवलीकृतः &c., तिलकी -किनी &c.; 'a speckled snake,' चिचसर्पः.

SPECTACLE, s. (Show, something wonderful exhibited) प्रेक्षा -खणं, कौतुकं, चमत्कारः.—(Anything seen) प्रेक्षा -खणं, दृष्टिविषयः.

SPECTACLES, s. pl. उपनेत्रं -त्रे *n. du.*, सुलोचनं -ने *n. du.*, दिव्यच-क्षुपी *n. du.*, दृष्टिसहायी *m. du.*, दृष्टिसहायककाची *m. du.*, दृगुप-कारकौ *m. du.*, दृगुपकारककाची *m. du.*, काचद्वयनिर्मितम् अधि-क-किरणवक्रकारकं यत्नं.

SPECTATOR, s. प्रेक्षकः, प्रेक्षयिकः, प्रेक्षणकः, प्रेक्षी *m.* (नं), प्रेक्षलोकः, दृश *m.* (ष्टृ), दर्शी *m.* (नं), प्रेक्षमाणः, पारिपदः, पारिपद्यः, परिपद्यः, पार्यदः, सामाजिकः.

SPECTRE, s. छाया, माया, भूतं, प्रेतछाया, प्रेतः, वेतालः. see *GHOST*; 'to raise a spectre,' छायाम् उद्गृह् (c. 10. -भाययति -यितुं).

SPECULAR, a. दर्पणगुणकः -का -कं, आदर्शगुणकः &c., आदर्शधर्मकः &c.

To SPECULATE, v. n. (Meditate) मनसा विचर् (c. 10. -चारयति -यितुं),

वितर्क (c. 10. -तर्कयति -यितुं), विमृश (c. 6. -मृशति -मृशुं), मनसा परिकल्प (c. 10. -कल्पयति -यितुं), कल्पना कृ, परिकल्पना कृ.—
(In commerce) व्यापार कृ, धनव्यापार कृ.

SPECULATION, *s.* (Meditation) मानसविचारः, मनसा विचारः -रणं, वितर्कः, परिकल्पना, विमर्शः.—(Scheme) कल्पना, उपायः, युक्ति *f.*; 'good speculation,' मुक्त्यन्ता; 'bad,' कुक्त्यन्ता.—(In commerce) व्यापारः, धनव्यापारः.

SPECULATIVE, *a.* (Contemplative) ध्यानशीलः -ला -लं, *see* MEDITATIVE.—(Theoretical, not practical) काल्पनिकः -की -के, मनःकल्पितः -ता -तं, मानसिकः -की -के, मनसिजः -जा -जं, मनोभवः -वा -वं, सव्यावहारिकः -की -के, अव्यवहारिकः -व्यी -व्यं, व्यवहारायोग्यः -ग्या -ग्यं.

SPECULATOR, *s.* परिकल्पकः, कल्पनाकृतः.—(In commerce) धनव्यापारी *m.* (नं).

SPECULUM, *s.* दर्पणः -खं, आदर्शः. धातुमयदर्पणं, धातुदर्पणं.

SPEECH, *s.* (Faculty of speech, speaking) वाक् *f.* (च्), वाणी, वाचा, गीः *f.* (गिर), गिरा, उक्तिः *f.*, वाक्शक्तिः *f.*, वदतिः *f.*, निगदः, निगदः, आहारः, व्याहृतिः *f.*, भाषणं, भाषा, वचनं, प्रवचनं, वादः, लापः, खलिलापः, लपितं, लपनं, वाग्व्यापारः, शब्दव्यापारः, भणितिः *f.*, निदेशः, भारती, सरस्वती, राधना, कासूः *f.*, शब्दजालं.—
(Words, that which is spoken) वाक्यं, वचनं, वचस् *n.*, उक्तिः *f.*, उक्ते, भाषणं, भाषा, भाषितं, लपितं.—(Harangue) वाक्यं, सालङ्कारवाक्यं, खलङ्कारवाक्यं.—(Language) भाषा, उक्तिः *f.*; 'cleverness of speech,' वाक्चातुर्यं, वाक्कोशित्वं, वाक्पटुता; 'liberty of speech,' वागप्रतिबन्धः, वाङ्मुक्तिः *f.*; 'control of it,' वाङ्निरोधः, वाग्दमः, वाङ्निग्रहः -मनः; 'softness of speech,' वाङ्माधुर्यं; 'stopping one's speech,' वागव्यन्तः; 'elegance of speech,' शब्दलालित्यं; 'covert speech,' व्याजोक्तिः *f.*; 'bad speech,' दुर्वचनं, दुरुक्तिः *f.*, दुर्भाषणं, दुर्वाच्यं; 'mere speech,' वाङ्मात्रं; 'opening of speech,' वाङ्मुखः; 'of measured speech,' मितवाक् *m. f. n.* (च्), मितभाषी -पिणी &c.; 'Part of speech in grammar,' शब्दः; 'goddess of speech,' सरस्वती, भारती, वाग्देवी, *see* SARASWATĪ.

TO SPEECHIFY, *v. n.* वाक्यं वद, सालङ्कारवाक्यं वद. *See* TO HARANGUE.

SPEECHLESS, *a.* वाग्यहितः -ता -तं, वाचाहीनः -ना -नं, स्तम्भितवाक्. *See* MUTE.

SPEED, *s.* वेगः, शीघ्रता, जयः, प्रजयः, जृतिः *f.*, जयनं, सत्वरता, त्वरा, जृतिः *f.*, तूर्णः *m.*, रयः, रभसः, तरसी, तरम् *n.*, रंहतिः *f.*, रंहस् *n.*, आशुगमनं, त्वरितगतिः *f.*, स्पदः. *See* QUICKNESS.

SPEEDILY, *adv.* शीघ्रं, त्वरितं, सत्वरं, ऋटिति, स्पदस्, स्पदि, आशु, छिप्रं, सरभसं, अचिरात्, न चिरेण. *See* QUICKLY.

SPEEDY, *a.* त्वरितः -ता -तं, शीघ्रः -घ्रा -घ्रं, द्रुतः -ता -तं, महावेगः -गा -गं, वेगवान् -वती -वत् (तं), त्वरितगतिः -तिः -ति, शीघ्रगतिः &c., प्रजयी -विणी -यि (नं), तूर्णः -णी -णी, छिप्रः -घ्रा -घ्रं. *See* QUICK, SWIFT.

SPELL, *s.* (Charm) मन्त्रः, अभिचारमन्त्रः, *see* CHARM; 'book of spells,' मन्त्रशास्त्रं; 'reciter of spells,' मन्त्रवादी *m.* (नं), मन्त्री *m.*—(Turn) यारः, पथ्यायः, वासरः.

SPELL-BOUND, *a.* अभिमन्त्रितः -ता -तं, अनुमन्त्रितः &c., मन्त्रितः &c.

TO SPELL, *v. a. or n.* सद्यराशि गण (c. 10. गणयति -यितुं) or संख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), सद्यराशि रच् (c. 10. रचयति -यितुं) or विरच् or विन्यस (c. 4. -न्ययति -यितुं), यथाक्षरं or यथावयवं शब्दान् संख्या, 764

अक्षरविरचनं कृ, अक्षरविन्यासं कृ, वरीविन्यासं कृ, अक्षररचनां कृ, वरीरचनां कृ, वरीयोजनां कृ, अक्षरयोजनां कृ.

SPELLED, SPELT, *p. p.* गणिताक्षरः -रा -रं; 'in two ways,' द्विरूपः -वा -वं.

SPELLING, *s.* अक्षरगणना, अक्षरविन्यासः, अक्षरविन्यसनं, अक्षररचना, अक्षरविरचनं, वरीविन्यासः, वरीरचना, वरीयोजना, शुद्धाक्षररचना; 'variation in spelling,' पाठान्तरं, पाठः; 'spelling-book,' अक्षरविन्यासशिक्षापुस्तकं.

SPENCER, *s.* कञ्चुकः, कञ्चुलिका, सज्जिका, हस्तकञ्चुकः, *see* JACKET.

TO SPEND, *v. a.* (Expend) व्ययीकृ, व्य (c. 1. व्ययति, c. 10. व्यययति -यितुं, rt. इ), उपयुज्, विनियुज्, *see* TO EXPEND.—(Consume, exhaust) क्षि, क्षीणीकृ, विक्षिप्, नश् in caus., सद् in caus., *see* EXHAUST.—(Time, &c.) कालं गम् (c. 10. गमयति -यितुं) or वृत् (c. 10. वृत्तयति -यितुं) or नी (c. 1. नयति, नेतुं) or वह् or या in caus., *see* TO PASS, *v. a.*

SPENDING, *s.* व्ययः, व्ययीकरणं, विनियोगः, *see* EXPENDITURE.

SPENDTHRIFT, *s.* व्ययशीलः, अर्थनाशी *m.*, अतिव्ययी *m.*, अर्थघ्नः, *see* PRODIGAL.

SPENT, *p. p.* व्ययीकृतः -ता -तं, व्ययीभूतः -ता -तं, व्ययितः &c., अपचितः &c., विनियुक्तः -क्ता -क्ते, *see* EXPENDED, EXHAUSTED; 'well-spent time,' सत्कालखेपः.

SERM, *s.* शुक्रं, वीजं, धातुः *m.*, धातुराजः -जक, वीर्यं. *See* SEMEN.

SERMACE, *s.* तिमिनेदस् *n.*, तिमिवसा, तिमिमेहः, तिमिनेलं.

SERMATIC, *a.* (Consisting of sperm), *see* SEMINAL.—(Conveying it) शुक्रवाही -हिनी -हि (नं), वीजवाही &c.—(Producing it) शुक्रकरः -री -रं.

TO SPEW, *v. a.* वम (c. 1. वमति -मितुं), उड्म, उद्. *See* TO VOMIT.

SPHERE, *s.* (Globe, orb) मण्डलं, गोलः -लं -लकः, विश्वः -खं, वरुणलं, भुवनं, *see* ORB; 'celestial sphere,' आकाशमण्डलं.—(Circuit of action, department, province) विषयः, प्रकरणं, धर्मः, अधि-कारः, नियोगः, निबन्धनं, देशः; 'one's own sphere of action,' स्वधर्मः, स्वकर्म *n.* (नं).

SPHERICAL, *a.* गोलाकारः -रा -रं, वरुणलाकारः &c., वरुणलः -ला -लं, मण्डली -लिनी -लि (नं), मण्डलाकारः -रा -रं. *See* ORBED.

SPHERICALNESS, *s.* वरुणलत्वं, वरुणलाकारत्वं, गोलाकारता, गोलत्वं.

SPHERICS, *s.* गोलाध्यायः, गोलविद्या, गोलशास्त्रं, मण्डलविद्या.

SPHEROID, *s.* (Oblate) चपटगोलः.—(Prolate) अण्डाकारगोलः.

SPHEROIDAL, *a.* गोलकल्पः -त्वा -त्वं, गोलप्रायः &c., गोलसदृशः -शी -ज्ञं.

SPHERULE, *s.* लघुगोलः, सूक्ष्मगोलः, सुद्रुगोलः, सूक्ष्मवरुणलं.

SPICE, *s.* व्यञ्जनं, उपस्कारः, तेमनं, मिष्टान्नं. *See* SEASONING.

TO SPICE, *v. a.* व्यञ्जनादिना वास् (c. 10. वासयति -यितुं). *See* TO SEASON.

SPICED, *p. p.* वासितः -ता -तं, उपस्कुतः &c. *See* SEASONED.

SPICY, *a.* मिष्टः -ष्टा -ष्टं, तिक्तः -क्ता -क्ते, सरसः -सा -सं, सुरसः &c., व्यञ्जनमयः -यी -यं, रसिकः -का -के, मिश्रः -म्रा -म्रं.

SPIDER, *s.* ऊर्णेनाभिः, ऊर्णेनाभिः *m.*, लूता, लूतिका, तनुवायः, तन्तवायः, मकैटः -टकः, मकैकः, अष्टापदः, अष्टपादः, जालकारकः, जालिकः, लालासायः, कृशाक्षः, किन्नरुः *m.*, शलकः, कोशकारः, कोषकारः; 'spider's web,' ऊर्णेनाभजालः, मकैटवासः, आशाशब्दः.

SPIKE, *s.* (Large nail) शङ्कुः *m.*, शलाका, शल्यं, कीलः, शूलः -लं, कष्टकः, लोहकीलः, शिली, *see* NAIL.—(Of corn) कणिशं -शः, कणिपं, धान्यशीर्षकं, शस्यमन्त्ररी.

TO SPIKE, *v. a.* काल् (c. 10. कालयति -यितुं), शूल (c. 1. शूलति -लितुं).

SPIKED, *a.* (Having spikes) शङ्खयुक्तः -क्ता -क्तं, शङ्खवान् -मती -मत् (न्), शैक्ष्यः -स्या -स्यं.—(Fastened with spikes) कोलितः -ता -तं, शङ्खपङ्कः -ङ्का -ङ्कं.

SPIKENARD, *s.* जटिला, जटामांसी, जटाला, जटा, जटावती, मांसी, मिनी -सिः *f.*, मिशिः *f.*, मिषिः *f.*, मिषी, तपस्विनी, लोमशा, केशिनी, पेशी, पिशिता, शिषा, नलदं.

SPIKY, *a.* तीक्ष्णः -या -यं, शैक्ष्यः &c. See POINTED.

To SPILL, *v. a.* पतु (c. 10. पातयति -यितुं), सु in caus. See To SHED.

To SPILL, *v. n.* सु (c. 1. स्रवति, स्रोतुं), पतु in caus. pass. (पातये).

To SPIN, *v. a.* (Form threads) तनुहारेण तनुन् कृ or जन् (c. 10.

जनयति -यितुं) or तनुवायं कृ or तनुवायं कृ or तानवं कृ, तनुकेटी-हारेण सूत्रतानवं कृ, तनुकेहारेण सूत्राणि तन् (c. 9. तनोति -नितुं) or धितन्, सूत्रतननं कृ, तन्वाणि कृ, see To WEAVE.—(Draw out), see To PROTRACT, DRAW OUT.—(Cause to whirl) भ्रम् in caus. (भ्रमयति -यितुं), परिपृन् in caus., see To REVOLVE, *v. a.*

To SPIN, *v. n.* (Practice spinning) तनुकेहारेण तनुवायं कृ or तनुवायं कृ or तानवं कृ, सूत्रताननं कृ, तनुकेटं कृ.—(Whirl) भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, c. 1. भ्रमति -मितुं), परिपृन्, see To REVOLVE, *v. n.*

SPINACH, SPINAGE, *s.* वासुकः or वसुकः may perhaps be used.

SPINAL, *a.* पृष्ठवंशसङ्घन्धी -न्धनी -न्धि (न्), पृष्ठवंशस्थः -स्या -स्यं.

SPINDLE, *s.* तनुकेः *f.*, तनुकेटी, तनुकेटं, सूत्रतनुकेटी, सम्पाटः, मेरुखलं, कर्पा-सनासिका.

SPINDLE-SHANKED, *s.* क्षामनयः -या -यं, तनुनयः &c., दोर्धनयः &c.

SPINE, *s.* पृष्ठवंशः, वंशः, कशेरुः -रु *m. n.*, कशेरुका, रोटकः, पृष्ठास्थि *n.*

SPINNER, *s.* तनुवायः, तनुवायः, तनुकारी *m.* (न्), तानवकारी *m.*

SPINNING, *s.* ताननं, तनुवायः, तनुवायः, तन्ववायः, सूत्रताननं, सूत्रतननं, तनुकरणं, वायः, वायः.

SPINNING-WHEEL, *s.* तानवचक्रं, तनुवायचक्रं, तनुवायचक्रं.

SPINOUS, SPINY, *a.* कण्टकी -किनी &c., सकण्टकः -का -कं. See THORNY.

SPINSTER, *s.* निवरा, अवर, अनुदा, अविवाहिता, अपरिणीता.

SPIRACLE, *s.* वायुपथः, वायुमार्गः, उज्जासः, जलोज्जासः, सूक्ष्मरन्ध्रं, वायु-रन्ध्रं, वातायनं, खेदमार्गः. See PORE, *s.*

SPIRAL, *a.* चावर्त्ती -वर्त्तीनी -र्वि (न्), परिवर्त्तकः -का -कं, व्यावर्त्ती &c., चावर्त्तकः -की -कं, अलकाकारः -रा -रं, चक्राकारः -रा -रं, मलसूत्रा-कारः &c.

SPIRALLY, *adv.* अलकाकारेण, अलकरूपेण, व्यावर्त्तकप्रकारेण.

SPIRE, *s.* (Winding line) अलकरूपा व्यावर्त्तकरेखा, चावर्त्तः.—(Steeple, pinnacle) शिखरं, शृङ्गः, शङ्खः *m.*, शिखः; 'of a house or temple,' गृहशिखरं, प्रासादशिखरं, प्रासादशृङ्गः; see PINNACLE; 'of flame,' अग्निशिखा.

SPIRIT, *s.* (Breath) प्राणः, आत्मा *m.* (न्), जन्तुः *m.*—(Soul) आत्मा *m.* (न्), देही *m.* (न्), शरीरी *m.*, ज्येष्ठः, ज्यैष्ठः, see SOUL—(Temper, disposition of mind) प्रकृतिः *f.*, भावः, स्वभावः, प्रकृतिभावः, बुद्धिः *f.*, चित्तं, मनस् *n.*, वृत्तिः *f.*; 'proudness of spirit,' चित्तसम्पत्तिः *f.*; 'having a noble spirit,' उदारप्रकृतिः -तिः -ति; 'conquest of one's own spirit,' मनोजयः; 'in good spirits,' दुर्धचित्तः -हा -हं, दुर्धमनाः -नाः -नः (स्), हवैवृत्तिः -तिः -ति, सत्यः -स्या -स्यं; 'high spirits,' ब्रह्मैः, दुर्धचित्तनं; 'lowness of spirits,' विषादः, see LOWNNESS; 'in low spirits,' विषादः -हा -हं, उदासीनः -ना -नं, see LOW.—(Life, mettle) तेजस् *n.*, वीर्यं, सत्त्वं, जोषस् *n.*, प्रभावः, उत्साहः, प्रोत्साहः, धैर्यं, रसः.—(Life, essence, essential

qualities) सारः, सारांशः, सत्त्वं, सत्त्वांशः, तत्त्वं; 'in spirit and in letter,' अर्थतो यन्मत्तत्तत्.—(Spirituos liquor) सुरा, मद्यं, मदिरा, see SPIRITS.—(Ghost, disembodied spirit) प्रेतः, परेतः, नारकः, छाया, अपछाया.—(Goblin) वेतालः, भूतं, पिशाचः; 'evil spirit,' अपदेवता.—(The supreme spirit) ब्रह्म *n.* (न्), परमात्मा *m.*, आत्मा, पुरुषः, नटः, तत्त्वं, सदागतिः *m.*, सच्चिदानन्दं, निष्कियः; 'knowledge of it,' ब्रह्मतत्त्वं, ब्रह्मज्ञानं. In modern translations of the Bible the Holy Spirit is rendered by पवित्रात्मा or पवित्र आत्मा.

To SPIRIT, *v. a.* आश्वस् in caus. See To INSPIRE, ANIMATE.

SPIRITED, *a.* (Fall of life or animation) तेजोवान् -वती -वत् (न्), तेजस्वी -स्विनी -स्वि (न्), वीर्यवान् &c., जोषस्वी &c., ससत्त्वं -स्त्वं, सत्त्वपूर्णः -पूर्ण -पूर्णं, उत्साही &c., प्रोत्साही &c., मानी &c.—(As style, &c.) रसिकः -का -कं, सरसः -सा -सं; 'spirited style in poetry,' गौडी.—(In composition denoting state of the mind) प्रकृतिः -तिः -ति in comp., स्वभावः -वा -वं in comp., मनस्कः -स्का -स्कं in comp., see LOW-SPIRITED, HIGH-SPIRITED, &c.

SPIRITLESS, *a.* निस्तेजाः -जाः -जः (न्), तेजोहीनः -ना -नं, निर्वीर्यः -व्यौ -व्यं, वीर्यहीनः -ना -नं, निर्वीरः -रा -रं, निःसत्त्वः -स्त्वा -स्त्वं, सत्त्वहीनः -ना -नं, नीरसः -सा -सं, विरसः &c., अरतिशः -शा -शं.

SPIRITS, *s. pl.* (Spirituos liquor) सुरा -री, मद्यं, मदिरा, मदः, हाहा, वारुणी, शोषुः -षुः *m. n.*, सोषुः -षुः *m. n.*, शुयडा, आसवः -वं, वरुणात्मना, हलिप्रिया, परिपुत *f.*, परिपुता, कर्त्तव्य-स्या, कश्चः; 'spirit-drinking,' सुरापानं, मद्यपानं; 'spirit-drinker,' सुरापः -पो *f.*

SPIRITUAL, *a.* (Not material) अमूर्तिकः -का -कं, अनूषैः -सौ -सै, अमूर्तिमान् -मती -मत् (न्), निराकारः -रा -रं, निरवयवः -वा -वं, आत्मीयः -या -यं, आत्मिकः -की -कं, आत्मसङ्घन्धी -न्धनी &c., आत्मस्वरूपः -पा -पं, चिद्रूपः &c., आध्यात्मिकः -की -कं, अध्यात्मिकः &c., अधिदैविकः &c., see INCORPOREAL.—(Not gross, pertaining to spirit) पारमार्थिकः -की -कं, परमार्थविषयकः -का -कं, परमार्थसङ्घन्धी -न्धनी &c., ज्ञानमार्गसङ्घन्धी &c., निवृत्तिमार्ग-सङ्घन्धी &c., मानसिकः -की -कं, अदृष्टार्थः -थौ -थै, नारिकः -की -कं, नारः -री -रं, पारथिकः -की -कं.—(Not lay, relating to sacred things) धर्मविषयकः -का -कं, धर्मप्रकरणः -था -थं, धर्मप्रकरणसङ्घन्धी &c., अत्यवहारिकः -की -कं, असांसारिकः &c.; 'spiritual knowledge,' परमार्थः; 'spiritual father,' ब्रह्मदाता *m.* (न्), see PRECEPTOR.

SPIRITUALISM, *s.* ज्ञानमार्गः, ज्ञानाभासः, ब्रह्मवादः, निवृत्तिमार्गः.

SPIRITUALIST, *s.* ब्रह्मवादी *m.* (न्), ज्ञानमार्गी *m.*, ज्ञानाभासी, निवृत्तिमार्गी.

SPIRITUALITY, *s.* (Immateriality) see the word.—(Spiritual nature) पारमार्थिकता -तत्त्वं, परमार्थसङ्घन्धिता, परमार्थनिष्ठा.

To SPIRITUALIZE, *v. a.* परमार्थनिष्ठं -ङ्क कृ, परमार्थीकरं -क्तां कृ.

SPIRITUALLY, *adv.* परमार्थतत्त्वं, अदृष्टार्थतत्त्वं, परमार्थानुसारतत्त्वं.

SPIRITUALLY-MINDED, *a.* परमार्थबुद्धिः -द्धिः -द्धि, परमार्थनिष्ठः -ङ्गा -ङ्गं, परमार्थीसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, परमार्थतत्त्वरः -रा -रं, परमार्थपरायणः -था -थं.

SPIRITUOUS, *a.* सौरिकः -की -कं, शीघ्रमादकः -का -कं, मादकगुणविशिष्टः -हा -हं; 'liquor,' सुरा, see SPIRITS, *s. pl.*

SPIT, *s.* (For roasting meat, &c.) शूलः -लं; 'roasted on one,' शूलाकृतः &c., see ROASTED.—(Spittle) निपुतं, see SPITTLE.

To SPIT, *v. a.* (Put upon a spit) शूलाकृ, शूलं (c. 1. शूलति -लितुं).

श्लीकृ. श्ले समारुह in caus. (-रोषयति -यितुं) or चारुह, श्ला-
रोषयं कृ. श्लव्यं -त्यां कृ.—(Eject from the mouth) मुखाद् निःसृ
in caus. (-सारयति -यितुं), निष्ठीव, see the next.

To SPIT, *v. n.* ष्टीव् or ष्टिव् (c. 1. ष्टीयति, c. 4. ष्टीयति, ष्टेयितुं), निष्ठीव्,
ष्टीव् or ष्टिव् or ष्टेय् (c. 1. ष्टीयति, ष्टेयितुं, c. 4. ष्टीयति,
ष्टेयितुं), ष्टेयनिरसनं कृ, ष्टेयान्निरसं (c. 4. -अस्यति -सितुं), लालां
मुखाद् निःसृ in caus. (-सारयति -यितुं), निरसनं कृ, ष्टीवनं कृ,
निष्ठीवनं कृ, पुष्पशब्दे कृ; 'to spit upon,' अवनिष्ठीव्, अवनिष्ठीवनं कृ.

SPIT, *p. p.* छूतः -ता -तं, निष्छूतः &c., मुखनिःसारितः &c.; 'having
spit,' ष्टीयित्वा.

SPITE, *s.* द्वेषः, असूया, ईर्ष्या, मात्सर्यं, दंशः, द्रोहः, द्रोहबुद्धिः, अपकारेच्छा,
दुष्टभावः, कालकूट, see MALICE; 'in spite of,' अनिच्छया, see
DESPITE.

To SPITE, *v. a.* द्विष् (c. 2. द्वेष्टि, द्विष्टे, द्वेष्टुं), विद्विष्, प्रद्विष्, दूह
(c. 4. दुहति, द्रोहिषुं), अभिदूह, ईर्ष्ये (c. 1. ईर्ष्यति -यितुं). See
TO RESENT.

SPITEFUL, *a.* द्रोहबुद्धिः -द्विः -द्वि, ईर्ष्यी -यिष्णी -यिष् (न्), दंशी &c.,
द्रोही &c., ईर्ष्यालुः -लुः -लु, विषद्वदयः -या -यं, सासूयः -या -यं,
मात्सरी &c., दुष्टभावः -वा -वं. See MALICIOUS, RESENTFUL.

SPITEFULLY, *adv.* द्रोहबुद्ध्या, द्रोहपूर्वकं, सासूयं, सवेषं, समासूयं.

SPITEFULNESS, *s.* द्रोहबुद्धिः, दंशेरता, दंशकत्वं, मात्सर्यं. See SPITE.

SPITTING, *s.* ष्टीवनं, निष्ठीवः -वनं, निष्ठीवः -वनं, निष्ठीया, निष्ठीयतिः, *f.*
निष्ठीयतिः, निरसनं, निरसनं, उद्विषयः; 'spitting upon,' अवनिष्ठीवनं.

SPITTING-POT, SPITTOON, *s.* पतद्वहः, प्रतिघाहः, प्रतिघाहः, अर्धितपाचं,
अर्धिताधारः, प्रोखः.

SPITTLE, *s.* लाला. निष्छूतं, छूतं, ष्टीवनं, निष्ठीवनं, निष्ठीतं, मुखसावः,
मुखासवः, साम्यासवः, द्राविका. See SALIVA.

To SPLASH, *v. a. or n.* जलम् इतस्ततो विक्षिप्य (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं)
or क्षिप्य or विकृ or अचकृ, जलविक्षेपं कृ, जलम् अचक्षिप्, करपत्रं
कृ. See TO SLOP.

SPLASH, SPLASHING, *s.* जलविक्षेपः, जलक्षेपः, जलाचमकः, जलाचक्रियः;
'in sport,' करपत्रं -त्रिका, करपात्रं; 'noise of it,' क्लृक्.

SPLASHED, *p. p.* पक्वजलादिदूषितः -ता -तं, पक्वादिलिप्तः -प्ता -प्तं.

SPLEEN, *s.* (The organ or the disease) प्रीहा *m.* (-हन्), प्रिहा *m.*
(न्), प्रीहा *f.*, प्रिहा *f.*, उदरयन्त्रिः *m.*, प्रीहागुल्मः, डिस्.—(Anger,
spite, melancholy), see the words.

SPLEENWORT, *s.* (Plant removing the disease) प्रीहाम्नः, प्रीहश्वः *m.*,
प्रीहारिः *m.*

SPLENDID, *a.* (Very brilliant) तेजोमयः -यी -यं, अतिशोभनः -ना -नं,
अतिदीप्तिमान् -मती -मत् (न्), अतिकान्तिमान् &c., अतिप्रभायान् &c.,
सुप्रभः -भा -भं, तेजिष्ठः -ष्टा -ष्टं, तेजोयान् -यसी -यः (स्), अतितेजसः
-सी -सं, अतितेजस्वी -स्विनी &c., महातेजाः -जैः -जः (स्), महाप्रभः
-भा -भं, उज्ज्वलः -ला -लं, शोभमानः -ना -नं, शुभः -भा -भं, भाखान्
&c., भासकः -क्ता -क्तं, भातुमान् &c., भासुरः -रा -रं, see BRILLIANT,
BRIGHT.—(Magnificent) महाप्रतापः -पा -पं, प्रतापवान् &c., प्रतापी
&c., see MAGNIFICENT.

SPLENDIDLY, *adv.* सुप्रभं, अतिशोभया, अतितेजसा, महाप्रतापेन, अतिप्र-
तापेन, महातेजसा; 'splendidly dressed,' उज्ज्वलवेशाधारी -रिणी &c.

SPLENDOR, *s.* महातेजस् *n.*, तेजस् *n.*, अतिशोभा, शोभा, अतिदीप्तिः *f.*
प्रतापः, उज्ज्वलता, बृहस्पतिः *f.*, ओजसिता, प्रभा, प्रतिभा, श्रीः *f.*, उज्विः *f.*,
विभूतिः *f.*, धुतिः *f.*, see MAGNIFICENCE.

SPLENETIC, *a.* वक्रभावः -वा -वं, कर्कशशीलः -ला -लं. See PEEVISH,
FRETFUL.

SPLENIC, *a.* प्रीहसद्यन्त्री -यन्त्री -यन्त्रि (न्), प्रीहासद्यन्त्री &c.

To SPLICE, *v. a.* ग्रन्थिम् अकृत्वा संयुज् or सद्यन्त् or सत्वा.

SPLINTER, *s.* काष्ठखण्डः -खण्डः, शकलः -लं, भिन्नं, भिन्निः *f.*, भिन्नं,
विदलं; 'as entered into the flesh,' शल्यं, शलाका, शकैरा.

To SPLINTER, *v. a. or n.* बहुखण्डशो भिद् or विद्. See To SPLIT,
SHIVER.

To SPLIT, *v. a.* भिद् (c. 7. भिनन्ति, भेषुं), विभिद्, निभिद्, विद् (c. 10.
-दारयति -यितुं, c. 9. -दृणाति -दरितुं -रीतुं), अचद्, दृ, विदल् (c. 10.
-दलयति -यितुं), दल्, विदलीकृ, खण्ड् (c. 10. खण्डयति -यितुं), पद्
(c. 10. पाटयति -यितुं), विषद्, छिद्, विच्छिद्, द्रास्, शकलीकृ, विले-
खनं कृ; 'into many pieces,' see To SHIVER, *v. a.*

To SPLIT, *v. n.* विभिद् in pass. (-भिद्यते), भिद् in pass., विद् in pass.
(-दीर्यते), विदल् (c. 1. -दलति -लितुं), दल्, फल् (c. 1. फलति -लितुं),
बुद् (c. 6. बुदति, c. 4. बुदति -दितुं), विच्छिद् in pass., पद् in caus.
pass. (पाटयते), शकलीभूः 'into many pieces,' see To SHIVER, *v. n.*

SPLIT, *s.* भेदः, विभेदः, भिन्निः *f.*, विदारणं, भङ्गः, खण्डनं. See CRACK.

SPLIT, *p. p.* भिन्नः -न्ना -न्नं, विभिन्नः &c., भेदितः -ता -तं, विदीर्णः -णी
-णं, विदारितः -ता -तं, विदलितः -ता -तं, दलितः &c., विदलः -ला
-लं, विदलीकृतः -ता -तं, जञ्जूरः -रा -रं.

SPLITTING, *s.* भेदः -दनं, विदारणं, पाटनं, विपाटनं, विदलीकरणं.

To SPOIL, *v. a.* (Plunder) लुख, लुखद्, अपहृ, अभिहृ, see To PLUN-
DER.—(Injure, corrupt) दुष् (c. 10. दूषयति -यितुं), नश् (c. 10.
नाशयति -यितुं), दूषणं कृ, नाशं कृ, क्षतिं कृ.—(Indulge too much)
अतिशयेन लन्दी -नुषत्, अत्यन्तं लल्, see To INDULGE.

To SPOIL, *v. n.* दुष् (c. 4. दुषति, दीष्टुं), नश् (c. 4. नश्यति, नष्टुं).

SPOIL, *s.* (That which is taken in war, plunder) लोभं, लोचं,
लोतः -तं, युद्धोपाजितद्रव्यं, युद्धजितद्रव्यं, युद्धजितधनं, युद्धसम्पादितधनं,
युद्धसम्पादितद्रव्यं, see PLUNDER.—(In cattle) गोसहः.

SPOILED, SPOILT, *p. p.* (Plundered) लुखितः -ता -तं.—(Injured)
दूषितः -ता -तं, नाशितः &c., नष्टः -ष्टा -ष्टं, विनाशितः &c., लाटः -टा
-टं.—(Too much indulged) अतिलाहितः -ता -तं, see INDULGED.

SPOILER, *s.* (Plunderer) अपहारकः, अपहारकृ.—(Injurer) दूषकः.

SPOILING, *s.* (Plundering) अपहारः -रणं, लुखनं.—(Injuring) दूषणं.

SPOKE, *s.* (Of a wheel) अरं, चारा, चक्रसन्धि *n.*; 'a row of spokes,'
अरावलिः -ली *f.*; 'a long-spoked wheel,' दीर्घसन्धि चक्रं.

SPOKEN, *p. p.* उक्तः -क्ता -क्तं, भाषितः -ता -तं, उदितः &c., भणितः &c.,
निगदितः &c., अभिहितः &c., कथितः &c., उदाहृतः -ता -तं, समुदाहृतः
&c., अभिव्याहृतः &c., समुदीरितः &c., see SAID; 'spoken fast,'
त्वरितोदितः -ता -तं, निरस्तः -स्ता -स्तं.

SPOKESMAN, *s.* चक्रा *m.* (कृ), प्रतिनिधिवक्ता *m.*, प्रतिनिधिवादी *m.* (न्).

SPOILIATION, *s.* अपहारः, अपहरणं, हरणं, लुखनं, लुखनं. See PILLAGE.

SPONDEE, *s.* कण्ठः, गगः, गुणोच्चरत्यं.

SPONGE, *s.* जलशोषणी or इस्पन्जः or स्पन्जः may perhaps be used.

To SPONGE, *v. a.* इस्पन्जदिना मृज् (c. 1. मार्जति, c. 2. मार्जि -ङ्).

SPONGER, *s.* परावपुष्टः, परावोसुकः, आगनुकः. See PARASITE.

SPONGINESS, *s.* शिथिलावयवत्वं, विरलावयवत्वं; 'of the gums,' परिदरः.

SPONGY, *a.* शिथिलावयवः -वा -वं, विरलावयवः &c., कोमलावयवः &c.

SPONSOR, *s.* प्रतिभूः *m.*, प्रतिनिधिः *m.*, धर्मेप्रतिभूः *m.*, धर्मेप्रतिनिधिः.

SPONTANEOUS, *a.* स्वयङ्कृतः -ता -तं, स्वैच्छापूर्वकः -का -कं, स्वैच्छामूलकः

&c., खेच्छाहेतुकः &c., यदृच्छामूलकः &c., स्वतःसिद्धः -डा -डं, स्वय-
ज्ञातः -ता -तं, खञ्जन्दः -न्दा -न्दं, खरः -री -रं, कामहेतुकः -का -कं,
स्वाभाविकः -की -कं, साक्षिकः &c., सांसिद्धिकः &c., अयत्नकृतः -ता
-तं, अयत्नभूतः -ता -तं, ऐच्छिकः -की -कं.

SPONTANEOUSLY, *adv.* स्वयं, स्वतः, खञ्जन्दात्, स्वाभावतः, खेच्छापूर्वम्,
इच्छातम्, खेच्छातः, कामं. See VOLUNTARILY.

SPONTANEOUSNESS, SPONTANEITY, *s.* खेच्छा, यदृच्छा, स्वसन्तोषः.

SPoon, *s.* चमसः -सं, दधी, दधिः *f.*, दधिकः, दधी, दधिः *f.*, दधिकः,
दाधी, कधिः *f.*, खजः, खजाकः -का, खजिका, पाणिका, मुक् *f.* (च),
मुषः -वा; 'wooden-spoon,' तदूः *m. f.*, दारुहस्तकः.

SPoonFUL, *s.* चमसपूरणं, दधिपूरणं, कधिपूरणं, कधिपूरकं.

SPoRT, *s.* क्रीडा -डनं, खेला, कैलिः -ली *m. f.*, लीला, विलासः, वि-
हारः, देवः -वनं, कूहैनं, नम्बे *n.* (न), कैलं, रामेरसः, द्रवः, see PLAY,
PASTIME.—(Mockery) उपहासः; see MOCKERY.—(Diversion
of the field) मृगया, see HUNTING.—(In sport) परिहासेन, लीलाया.

To SPoRT, *v. n.* क्रीड् (c. 1. क्रीडति -ते -डितुं), रम् (c. 1. रमते, रम्तुं),
विलस् (c. 1. -लसति -सितुं), दिव्, विवृ, कुर्द, कूर्द &c. See To
PLAY, *v. n.*

SPoRTING, *s.* (Hunting, &c.) मृगया, मृगव्यं; 'fond of it,' मृगयाशीलः.

SPoRTIVE, *a.* क्रीडाशीलः -ला -लं, विलासी -सिनी &c., विहारी &c.,
विलासवान् -वती -वत् (त), उल्लसः -सा -सं, सविलासः &c., सलीलः
-ला -लं, सहेलः &c., समुल्लसितः &c., see PLAYFUL, FROLICsome.

SPoRTIVELY, SPoRTIVENESS, see PLAYFULLY, PLAYFULNESS.

SPoRTSMAN, *s.* मृगयाकारी *m.* (न), मृगव्यकारी *m.*, मृगयाशीलः, मृगया-
विहारी *m.*, मृगयुः *m.*, आखेटकः, व्याधः.

SPoT, *s.* (Mark) चिह्नं, लक्षणं, अङ्कः -ङ्कं, लाम्बनं, पदं, see MARK.
—(Stain) कलङ्कः; see STAIN.—(Dot, speck) विन्दुः *m.*, विप्रुद *f.*
(प), विप्रुद *f.*, चिह्नं, अङ्कः, शून्यं; 'on the body,' तिलः -लकः -कं,
see under MARK; 'in the moon,' शशः.—(Place, site) स्थानं,
स्थलं -ली, देशः, प्रदेशः, पदं, आस्पदं, भूमिः *f.*, क्षेत्रं, भवनं; 'in a
certain spot,' एकदेशे; 'on the spot,' तत्रैव.

To SPoT, *v. a.* चिह् (c. 10. चिह्नयति -यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति
-यितुं), मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), सकलङ्कं -ङ्का कृ, शयलीकृ.
See To STREAK.

SPoTLESS, *a.* निष्कलङ्कः -ङ्का -ङ्कं, कलङ्कहीनः -ना -तं, निर्मलः -ला -लं,
निष्कल्मषः -वा -वं, अकल्मषः &c., अनयः &c. See SINLESS,
BLAMELESS.

SPoTTED, *a.* चिह्नितः -ता -तं, विन्दुचिह्नितः &c., चिचः -वा -वं, तिलकी
&c., see SPECKLED.—(Stained) कलङ्की -ङ्किनी &c., कलङ्कितः &c.

SPoUSAL, SPoUSALS, see NUPtIAL, MARRIAGE.

SPoUSE, *s.* (Husband) पतिः, भर्ता *m.*—(Wife) भार्या, स्त्री.

SPoUT, *s.* प्रणाली, नालः -ली, नलः; 'vessel with a spout,' नल-
विशिष्टं पात्रं.

To SPoUT, *v. a.* प्रणालीद्वारेण ऊर्ध्वम् उत्क्षिप्य (c. 6. क्षिपति -क्षेपुं), नल-
द्वारा ऊर्ध्वम् उत्क्षिप्य or बलवद् उत्क्षिप्य or उवृ (c. 10. गारयति -यितुं)
or निःसृ in caus. (-सारयति -यितुं) or निरस् (c. 4. -अस्यति -सितुं).

To SPoUT, *v. n.* प्रणालीद्वारेण or नलद्वारेण बलवत् सु (c. 1. स्रवति -स्रोतुं)
or प्रसृ or निःसृ or निर्गम्य; 'to spout up or over,' उत्क्षेपनं कृ,
उत्क्षेपकं कृ.—(Mouth), see the word.

SPoUTED, *p. p.* बलवद् उत्क्षिप्य -ता -तं or निःसारितः -ता -तं, उत्सिक्तः &c.

To SPRAIN, *v. a.* अतिशयेन आयुतननं कृ or आयुतननं कृ, अतियत्न-

प्रयुक्तम् अस्थिआयुधितानं कृ, अतियत्नपूर्वम् अस्थिआयुधं वितनं (c. 6.
-तनोति -नितुं) or सन्धिबन्धनानि वितनं, अतियत्नपूर्वम् सन्धिआयुधं
वितनं गमनशक्तिं दृ; 'one's ankle,' अतिशययत्नपूर्वम् पादसन्धिबन्धनानं कृ.
SPRAIN, *s.* सन्धिबन्धनः, आयुधितानः, सन्धिबन्धननं, अतियत्नपूर्वम् आयु-
धितानः, अतितानः, अतिवितानः, अतियत्नः.

SPRAT, *s.* नलमीनः, तलमीनः, नडमीनः, चिलिचिमः, चिलोचिमः, चि-
लोचिमिः, चिलिचोमः.

To SPRAWL, *v. n.* हस्तपादादि प्रसार्य भूमौ शी (c. 2. श्रते, श्रयितुं), बाहू
चरणौ च इतस्ततः प्रसार्य भूमौ शी, इतस्ततो विक्षिप्राङ्गो भूमौ शी, इत-
स्ततः प्रसारिताङ्गो भूमौ शी, इतस्ततो विक्षिप्राङ्गो भूमौ शी.

SPRAWLING, *part.* इतस्ततः प्रसारिताङ्गो भूमौ शायी -यिनी -यि (न).

SPRAY, *s.* (Sprig), see the word.—(Small particles of rain,
&c.) शीकरः, सीकरः, तुषारः; 'abounding with it,' शीकरौघः -घा-पं.

To SPREAD, *v. a.* (As a carpet, mat, &c.) आसृ (c. 9. -सृणाति,
c. 5. -सृणोति -सृणितुं -रितुं), विसृ, परिसृ, संसृ, आस्तरणं कृ; 'to
spread a carpet,' पादपट्टास्तरणं कृ; 'a net,' जालं विसृ.—(Scat-
ter) कृ (c. 6. किरति, किरितुं -रितुं), विकृ, विकिरणं कृ.—(Extend,
expand) विसृ in caus. (-स्तारयति -यितुं), प्रसृ in caus. (-स्तारयति
-यितुं), विसृ, अतिसृ, वितनं (c. 8. -तनोति -नितुं), व्यातनं, प्रतनं,
अतितनं, तनं, विततीकृ, प्रसारणं कृ, विस्तरणं कृ; 'spreading the
wings,' पक्षी प्रसार्य.—(Propagate, publish), see the words.

To SPREAD, *v. n.* प्रसृ (c. 1. -सरति -सर्तुं), विसृ, प्रसृप् (c. 1. -सर्पति
-सर्तुं), विसृप्, प्रचर् (c. 1. -चरति -रितुं), प्ररुह (c. 1. -रोहति -रोर्दुं),
विसृ in pass. (-स्तीर्यते), वितनं in pass. (-तन्यते), विततीभू, व्याप्,
विप्रसृ, विप्रस्था.—(As disease, contagion, &c.) विसृप्.

SPREAD, *p. p.* आस्तीर्यः -शी -शैं, आसृतः -ता -तं, विसृतीर्यः &c., विसृतः
-ता -तं, विस्तरितः &c., प्रसारितः &c., प्रसृतः &c., विस्तृतः &c.,
विकीर्यः -शी -शैं, प्रवृद्धः -डा -डं, व्याप्तः -भा -भं, प्ररुद्धः -डा -डं, विततः
-ता -तं, प्रविततः &c., सन्ततः &c., आततः &c., स्रवततः &c., ततः &c.

SPREAD, *s.* आस्तरणं, प्रसारः -रणं, विस्तारः, प्रसरः, व्याप्तिः *f.*, प्रतानः.

SPREADING, *part.* विसर्षी -विशी -पि (न), विसारी -रिशी &c., विसर्षेन्
-पैनी -पैत् (त), प्रसर्षेन् &c., प्रसर्षी &c., प्रतानी -निनी &c., प्रसरः
-रा -रं, प्रसरन् &c., प्ररोही -हिणी &c., सान्नातिकः -की -कं; 'a
spreading creeper,' लता प्रतानिनी.

SPREADING, *s.* विसर्षणं, प्रसर्षणं, प्रसारः -रणं, प्रसरः. विसरः, विसारः
-रणं, प्रतानः, प्रततिः *f.*, सन्नतिः *f.*, विततिः *f.*, वितानः, प्रवर्धनं; 'of
a carpet, &c.,' आस्तरणं, आस्तरः.

SPRIG, *s.* उपशाला, शाखिका, प्रशाखिका, पत्रवः, दलं. See SHOOT.

SPRIGTLINESS, *s.* प्रहर्षः, प्रवृद्धता, प्रमुल्लता, उल्लसता. See LIVELINESS.

SPRIGTLY, *a.* उल्लासवृन्निः -न्निः -न्नि, प्रमुल्लः -ल्ला -ल्ले. See LIVELY.

To SPRING, *v. n.* (Begin to grow) उद्भिद् (c. 7. -भिनति -भेत्तुं),

प्रोद्भिद्, प्ररुह (c. 1. -रोहति -रोर्दुं), अङ्कुर (nom. अङ्कुरयति -यितुं),

स्पृद्, उद्भूत, see To SHOOT, SPROUT.—(Proceed, arise, issue)

उत्पद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), समुत्पद्, जन् (c. 4. जायते, जनिनुं), प्रभू,

उद्भू, समुद्भू, सम्भू, निःसृ, प्रवृत्, उदि, अभ्युदि, प्ररुह.—(Leap) मु

(c. 1. प्रवते, प्रोत्तुं), वल् (c. 1. वलाति -लितुं), आवल्, see To

LEAP; 'to spring up,' उत्सृ, उत्पत्, प्रोत्पत्; 'down,' अवप्;

'over,' लङ्; 'forth,' प्ररुहन्; 'upon,' महावेगेन आपत् or आक्रम

or आस्फन्द, see To RUSH UPON.—(Crack) स्पृद्.—(Start) स्पृद्

(c. 6. स्पृणति -रितुं), प्रस्पृक.

To SPRING, *v. a.* (Produce quickly) अकस्माद् उत्पद् (c. 10. -पाद-

यति-यितुं) or जन् (c. 10. जनयति-यितुं) or संजन्.—(Cause to rise) उत्था in caus. (उत्थापयति-यितुं, rt. स्वा), समुत्था, उद्भू in caus.—(Cause to explode) जल in caus., स्फुट in caus.—(Crack, burst), see the words.

SPRING, *s.* (Vernal season) वसन्तः, वसन्तकालः, वसन्तसमयः, पुष्प-समयः, पुष्पमासः, सुरभिः *m.*, चतुराजः, मधुः *m.*, मधुसमयः, मधुमासः, कामसप्तः, कामवसन्तः, पिकानन्दः, इष्यः; 'spring-festival,' वसन्तोत्सवः.—(Leap, bound) प्रवः, प्रुतं, वलितं, क्लम्पः, उत्पुतं, उत्तमः; 'as of a wolf,' अवलुम्पनं.—(Elasticity) स्थितिस्थापकत्वं-ता.—(Fountain) जलकूपः-पी, कूपः, जलाकरः, स्रोतस् *n.*, निर्हरः, करः-रा-रो, देवकुशः, उत्सः; 'spring-water,' कूपोदकं.—(Source of a river) सत्सिन्धुः.—(Origin, source) योनिः *m. f.*, मूलं, आदिः *m.*, see SOURCE, RISE.—(Prime) प्रौढिः *f.*, प्रौढता.—(Spring-tide) उच्चवेला.

SPRINGE, *s.* पाशः, कटपाशः, जालं, उन्माथः, वागुरा, कूटयन्त्रं.
SPRINGINESS, *s.* स्थितिस्थापकत्वं-ता, स्थितिस्थापकगुणः, वेतसगुणकता.
SPRINGING, *s.* (Leaping) see the word.—(Of plants) उद्भेदः, उद्भवेनं.
SPRINGY, *a.* स्थितिस्थापकविशिष्टः-ह्य-हं, वेतसगुणकः-का-कं.
TO SPRINKLE, *v. a.* सिष् (c. 6. सिञ्चति, सेकृ), अवसिष्, निपिष्, संसिष्, अवकृ (c. 6. -किरति-करितुं-रोतुं), अव्यवकृ, पयवकृ, समवकृ, प्रकृ, विकृ, कृ, उक्षृ (c. 1. उक्षति-क्षितुं), अम्यक्ष, प्रोक्ष, समुक्ष, सेक कृ, सेचनं कृ, अवसेकं कृ, अवसेचनं कृ, प्रोक्षणं कृ.
TO SPRINKLE, *v. n.* शीकृ (c. 1. शीकते-क्षितुं), च्युत्. See TO DRIZZLE.
SPRINKLED, *p. p.* सिक्तः-क्ता-कं, अभिषिक्तः &c., कृताभिषेकः-का-कं, प्रोक्षितः-ता-तं, समुक्षितः &c., अम्यक्षितः &c., कीर्णः-शी-शं, आकीर्णः &c., विकीर्णः &c.; 'with water,' जलसिक्तः-क्ता-कं; 'with blood,' शोषितोक्षितः-ता-तं; 'having sprinkled,' सिक्ता, अम्यक्ष.

SPRINKLER, *s.* सेक्रा *m.* (कृ), सेचकः, प्रोक्षकः, प्रोक्षणकारी *m.* (नृ).
SPRINKLING, *s.* सेकः, सेचनं, अवसेकः, अवसेचनं, अभिषेकः, अभिषेचनं, प्रोक्षणं, अम्यक्षणं, अभिप्रोक्षणं, प्राधारः, सिक्ता.
SPRITE, *s.* छाया, अपञ्चाया. See SPIRIT, SPECTRE, GHOST.
TO SPROUT, *v. n.*, अद्भुर (nom. अद्भुरयति-यितुं), स्फुट (c. 6. स्फुटति-टितुं), फुव् (c. 1. फुवति-क्षितुं), उद्भिद् (c. 7. -भिनति-भेत्तुं), प्रोभिद्, प्ररुह (c. 1. -रोहति-रोटुं), विकस् (c. 1. -कसति-मितुं). See TO SHOOT, *v. n.*

SPROUT, *s.* अद्भुरः, प्ररोहः, पल्लवः-वं, नवपल्लवः-वं, किसलयः-यं, किशलयः-यं, किसलः-लं, किशलः-लं, नवविटपः, विटपः, अभिनवोद्भिद् *m.*, उद्भिद् *m.*, उद्भिज्जः, जालकं, विसलं, पत्रिणी, पत्र्यीचने.
SPROUTED, *p. p.* उद्भिन्नः-क्ता-कं, अद्भुरितः-ता-तं, पल्लवितः-ता-तं.
SPROUTING, *part.* उद्भिद् *m. f. n.*, उद्भिज्जः-क्ता-कं, उद्भिद्-दा-दं, प्ररोही-हिणी-हि (नृ), अद्भुरितः-ता-तं, पल्लवी-विनी &c., पल्लवितः &c.
SPROUTING, *s.* उद्भेदः, प्रोद्भेदः, प्ररोहः, उद्भवेनं, स्फुटनं, स्फुटता.
SPRUCE, *s.* विनीतः-ता-तं, विनीतपरिच्छदः-दा-दं, परिमृष्टपरिच्छदः &c., विनीतवेशी-शिनी &c., सुवेशी &c. सुपरिच्छदी &c.
SPRUCELY, *adv.* विनीतं, विनीतपरिच्छदेन, विनीत in comp. See NEATLY.
SPRUCENESS, *s.* विनीतता, विनीतवेशित्वं, सुपरिच्छदः. See NEATNESS.
SPRUNG, *p. p.* उत्पन्नः-क्ता-कं, उद्भूतः-ता-तं, सम्भूतः &c., जातः &c., न in comp., सम्भव in comp., उद्भव in comp., भव in comp.; sprung from a noble family,' महाकुलजः-जा-जं, सकुलजातः-ता-तं, सकुलसम्भवः-वा-वं, महाकुलभवः &c., महाकुलप्रभूतः-ता-तं.

-तं; 'from a royal family,' राजवंशनः-जा-जं, राजवंश्यः-इया-इयं.
SPUME, SPUMOUS, SPUMY. See FROTH, FROTHY.

SPUN, *p. p.* तानयः-वी-वं, तन्वी-न्विषी-न्वि (नृ), तानेयः-वी-वं.
SPUNGE, To SPUNGE, SPUNGY. See SPONGE, &c.

SPUR, *s.* (For pricking a horse) प्रतोदः, तोदनं, अश्वतोदनं, कण्टकः.
—(Of a cock) नलः.—(Incitement), see the word.

To SPUR, *v. a.* प्रतुद् (c. 6. -तुदति-तोतुं), प्रतोदेन तुद् or वितुद् or आतुद्, प्रतोदेन व्यथ.—(Incite), see the word.

SPURIOUS, *a.* कृत्रिमः-मा-मं, कल्पितः-ता-तं, काल्पनिकः-को-कं, मिथ्या in comp., कपट or कूट in comp. See COUNTERFEIT, FALSE.

SPURIOUSNESS, *s.* कृत्रिमता-तं, कल्पितत्वं, काल्पनिकता, कूटता.

To SPURN, *v. a.* (Kick) पादेन तद्, पादापातं कृ, चरखापातं कृ.—(Reject with disdain) गर्ह (c. 1. गर्हेत-र्हितुं), कुन्स् (c. 10. कुन्सयति-यितुं), अवज्ञा (c. 9. -जानाति-ज्ञातुं), अवमंन् (c. 4. -मन्यते-मन्तुं), तुञ्जीकृ, निराकृ, पराकृ, परिभू, कदधौकृ, कदधै, लङ्, गुप् in des., तिरस्कृ, धिक्कृ, see TO SCORN.

SPURSED, *p. p.* पादाहतः-ता-तं, चरणाहतः &c., गर्हितः &c., निराकृतः &c.

To SPURT, *v. a.* नलिकामुखाद् जलं बलेन निःसृ in caus.—(सारयति-यितुं).

To SPURT, *v. n.* सूक्ष्मनालीमुखाद् बलेन or सतिवेगेन निःसृ (c. 1. -सरति-सन्तुं).

SPURT, *s.* सूक्ष्मनालीमुखाद् सतिवेगपूर्वो जलप्रवाहः or जलप्रपातः.

To SPUTTER, *v. n.* (Speak spittingly) सनिष्ठीव or सधोवनं वद् (c. 1. वदति-दितुं), सपुत्कारं वद्, सपुत्कारं वद्, असूकृ.—(Throw out small particles) चुपुशब्दपूर्व or पुत्कारपूर्व सूक्ष्मकणान् विकृ.

SPUTTERED, *p. p.* असूकृतः-ता-तं, सनिष्ठीवम् or सपुत्कारम् उक्त-क्ता-कं.

SPY, *s.* प्रक्षिपिः *m.*, चारः, गूढचारः, गूढचारी *m.* (नृ), गूढपुरुषः, गूढ-गतिः *m.*, गुप्तचरः, गुप्तगतिः *m.*, गुप्तदूतः, गूढदूतः, मन्त्रगूढः, चरः, सूचकः, देशापेक्षः, रहस्याख्यायी *m.* (नृ), पिशुनः, यथार्हवर्णः, चार-नरितः, कापटिकः, अवसर्पे, अपसर्पे, प्रतिष्कः-ष्कशः-ष्कसः, स्थशः, उदास्थितः, हेरिकः, अनिरुद्धः, वनगुप्तः.

To SPY, *v. a.* (Desery) दृश्, ईक्ष, प्रेक्ष, समीक्ष, see To ESPY.—(Explore, inspect) निरीक्ष, परीक्ष, अवेष, वीक्ष, समीक्ष, प्रसमीक्ष, निरूप (c. 10. -रूपयति-यितुं), अनिष, अनुसन्धा, परिदृश्; 'to spy out a country,' देशनिरूपणं कृ, देशावेक्षणं कृ, देशापेक्षा कृ.

SQUAB, *a.* ह्रस्वस्युलः-ला-लं, स्युलः &c., वनः-ना-नं. See DUMPY.

To SQUABBLE, *v. n.* कलहं कृ, विवाद, व्यवक्रुज्. See To QUARREL.

SQUABBLE, *s.* कलहः, विवादः, कलिः *m.*, कलकलः, अपवादः, see QUARREL.

SQUAD, *s.* शस्त्राभ्यासकारी नवसैन्यगुलः, नवसैन्यदलं.

SQUADRON, *s.* सैन्यशृङ्गः, सैन्यगुलः, सैन्यदलं, सैन्यसमूहः, सैन्यगणः.

SQUALID, *a.* कुक्षितः-ता-तं, मलिनः-ना-नं, अमेध्यः &c. See FOUL.

SQUALIDITY, SQUALIDNESS, *s.* कुक्षितत्वं, अमेध्यता-तं, मालिन्यं, समलता.

To SQUALL, *v. n.* विक्रुज् (c. 1. -क्रोशति-क्रोहं), रु, नद्, पाज्, see To SCREAM.

SQUALL, *s.* (Cry) विक्रुहं, उत्क्रोशः, नादः, रावः, धिक्कारः, see SCREAM.

—(Of wind, &c.) कम्पकापातः, कम्पकानिलः, कम्पहा, see GUST.

SQUALLY, *a.* कम्पकावातमयः-यो-यं, कम्पकानिलमयः &c. See GUSTY.

To SQUANDER, *v. a.* व्ययोक्, व्यय (c. 1. व्ययति, c. 10. व्यययति-यितुं, rt. इ), अपरिमितव्ययं कृ, सतिव्ययं कृ, सतिशयव्ययं कृ. See To LAVISH.

SQUANDERED, *p. p.* व्ययोक्तः-ता-तं, सतिव्ययितः &c. See LAVISHED.

SQUANDERER, *s.* सतिव्ययी *m.* (नृ), अपरिमितव्ययी *m.* See PRODIGAL, *a.*

SQUANDERING, *s.* (The act) सतिव्ययः, अपरिमितव्ययः, सतिव्यय्यं, see PRODIGALITY, *s.*—Pres. part. व्ययमानः-ना-नं.

SQUARE, *a.* (Having four equal sides and angles) चतुरस्रः-स्र-सं, चतुष्कोणः-शा-यं, समचतुर्भुजः-जा-जं, समचतुष्कोणः &c., समचतुरस्रः &c.—(Just), see JUST, *a.*

SQUARE, *s.* (The figure) चतुष्कोणः, समचतुष्कोणः, चतुरस्रं, समचतुरस्रं, चतुर्भुजः, समचतुर्भुजः, चतुर्द्वयं.—(In arithmetic or algebra) वर्गः, द्विपातः, कृतिः *f.*; 'of a fraction,' भिन्नवर्गः; 'of a cube,' घनवर्गः.—(Open place, court, &c., in a town) चतुरं, अङ्गनं, प्राङ्गणं, निकर्षणं, सन्निवेशः, स्थानं; 'formed by four houses,' चतुःशालं-ला-लकं.

To SQUARE, *v. a.* (In arithmetic, &c.) द्विपातं कृ, द्विगुणनं कृ, समगुणनं कृ, वर्गे (nom. वर्गयति-यितुं), वर्गे कृ.—(Regulate), see the word.

To SQUARE, *v. n.* युज् in pass. (युज्यते). See To SUIT, FIT, AGREE. SQUARED, *p. p.* वर्गितः-ता-तं, आयोजितः &c. See REGULATED, ADJUSTED.

SQUARENESS, *s.* चतुष्कोणत्वं, चतुरस्रत्वं, चतुर्भुजत्वं, समचतुर्भुजत्वं.

SQUARE-ROOT, *s.* वर्गमूलं, द्विपातमूलं, मूलं, पदं, वर्गपदं.

To SQUASH, *v. a.* मूल् (c. 9. मृशति, मर्दिषु), सम्मृद्, सम्म्यीड् (c. 10. -पोडयति-यितुं).

SQUASH, *s.* सम्मर्दः, अवमर्दः, मर्दनं, सम्म्यीडनं, चूर्णनं.

SQUASHED, *p. p.* सम्मर्दितः-ता-तं, मर्दितः &c., सम्म्यीडितः &c., चूर्णितः &c.

To SQUAT, *v. n.* उल्बुकासनं कृ, मन्दिरासनं कृ, अवसन्निधकासनं कृ; 'one who squats,' कृतावसन्निधकः-का-कं.

SQUAT, *s. or a.* (The posture) उल्बुकासनं.—(Dumpy), see the word.

To SQUEAK, SQUEAL, *v. n.* कर्कशस्वरेण रु (c. 2. रीति, रयितुं) or नद् (c. 1. नदति-दितुं) or रम् (c. 1. रसति-मितुं), कर्कशश्चर्चं कृ.

SQUEAK, SQUEAL, *s.* कर्कशारावः, कर्कशनादः, चित्कारः. See SHRIEK.

TO SQUEAK, SQUEALING, *par.* कर्कशारावो-विणी-वि(न्). कर्कशनादो &c.

SQUEAMISH, *a.* वमनेच्छुः-च्छुः-च्छु, वमनोन्मुखः-खा-खं, विवमिषु &c.

SQUEAMISHNESS, *s.* वमनेच्छा, वमनोन्मुखता, वान्युन्मुखता, विवमिषा.

To SQUEEZE, *v. a.* सम्म्यीड् (c. 10. -पोडयति-यितुं), पीड्, सम्मृद् (c. 9. -मृशति-मर्दिषु), चूर्ण, see To PRESS, CRUSH; 'with the hand,' मुष्टिसंघ्राहेण पीड्.

SQUEEZE, *s.* सम्मर्दः-र्दनं, मर्दनं, सम्म्यीडनं, पीडनं, निपीडनं.

SQUEEZED, *p. p.* सम्म्यीडितः-ता-तं, पीडितः &c., निपीडितः &c., सम्मर्दितः-ता-तं, मर्दितः &c., see CRUSHED; 'with the hand,' मुष्टिसंघ्राहपीडितः &c.

SQUIB, *s.* आग्नेयचूर्णगर्भा क्षुद्रनाली या वह्निसम्प्लेदं आकस्मिकशब्देन स्फुरति.—(Sarcastic writing) मध्यमनलेखः, see LAMPOON.

To SQUINT, *v. n.* तिर्यग् दृश (c. 1. पश्यति. दृष्टुं), वक्रं दृश, निर्धं दृश, तिर्यक् प्रेक्ष (c. 1. ईक्षते-क्षितुं), तिर्यग्दृष्टिः-दृष्टिः-दृष्टि भू, वक्रदृष्टिः-दृष्टिः-दृष्टि भू or सस्य.

SQUINT, *s.* तिर्यग्दृष्टिः *f.*-दृष्टिः, वक्रदृष्टिः *f.*, तिर्यक्प्रेक्षणं. दृष्टिवक्रता.

SQUINT-EYED, *a.* तिर्यग्दृष्टिः-दृष्टिः-दृष्टि, वक्रदृष्टिः &c., बालरः-रा-रं, केकरः &c., केकराक्षः-क्षी-क्षं, बलराक्षः &c., केदरः-रा-रं, हरे-रितेक्षणः-शा-यं, कुक्षिकः-का-कं, टेकरः &c., टगरः-रा-रं, निच-दृष्टिः &c.

SQUIRE, *s.* (Attendant on a warrior) सारहन्तिकः.—(Gentleman)

महाशयः, महानुभावः, आर्यः, श्री prefixed, see SIR, GENTLEMAN.

SQUIRREL, *s.* वृक्षशायाका, वृक्षकैटिका, पक्षीमृगः, चमरपुच्छः.

To SQUIRT, *v. a.* मूष्णनालीमुखाद् जलं बलेन निःसृ in caus. (-सारयति

-यितुं), नलिकामुखाद् जलम् सतिवेगेन निःसृ in caus. or निरगम (c. 4. -स्रयति-स्रितुं), वल्लिमुखाद् जलादि निःसृ in caus. or वहिःसृ in caus., धारायन्त्रमुखाद् जलादि बलवद् निःसृ in caus.

SQUIRT, *s.* धारायन्त्रं, नलिका, वल्लिः *m. f.*, धारानाली.

To STAR, *v. a.* कट्टारेण यथ (c. 1. क्षिपति. व्यदुं) or दृष्ट्वा (c. 6. दृष्टि-यितुं) त्वक्छेदं कृ, त्वग्भेदं कृ, त्वग्वेधनं कृ, त्वग्व्यधनं कृ. See To WOUND.

STAR, *s.* त्वग्भेदः, त्वक्छेदः, वेधः, वेधनं, दुराणं, कट्टारापातः.

STARRED, *p. p.* क्षुरितः-ता-तं, विद्धः डा-दं, वेधितः-ता-तं, कट्टार-विद्धः &c., कट्टारभिन्नः-न्ना-न्नं; 'in the belly,' क्षुरितोदरः-रा-रं.

STARBER, *s.* त्वग्भेदकः, त्वक्छेदकः, त्वग्वेधकः, कट्टारपाणिः *m.*

STABILITY, *s.* स्थैर्यं, स्थिरता-त्वं, स्थायित्वं, स्थायुता-त्वं, धृतिः *f.*, धैर्यं, स्थायवत्त्वं, दृढता, दार्ढ्यं, दृढिमा *m.*, सन्नता, दिधिः *f.*

STABLE, *a.* स्थिरः-रा-रं, स्थायुः-सु-सु, स्थावरः-रा-रं, स्थायुः-सु-सु, सन्नः-आ-अं, धीरः &c. See FIRM.

STABLE, STABLING, *s.* (For horses) अश्वशाला, वाजिशाला, नन्दुरा, मन्दिरा, अश्वस्थानं, अश्वगोशं, प्रशीवः-वं—(For elephants) चारी, गजवन्धनी.

STABLE-BOY, *s.* अश्वपालः-लकः, मायी *m.* (न्). See GROOM.

STACK, *s.* राशिः *m.* उत्कणः, खयः, चितिः *f.* See HAY-STACK, PILE.

To STACK, *v. a.* राशीकृ, आचि (c. 5. -चिनोति-चेतुं), संचि. See To HEAP.

STACKED, *p. p.* चितः-ता-तं, राशीकृतः &c., आचितः &c. See HEAPED.

STAFF, *s.* (Stick, mace) दाशः, वेचं, पट्टिः *m. f.*, वेचपट्टिः, लघुदः; 'of an ascetic or student,' आपादः, अपादः, राम्भः.—(Body of officers) नियोगिगणः, नियोगिसमूहः, अधिकांसमूहः, अधिकांसिगणः; 'one who belongs to the staff,' नियोगिगणान्तरः.

STAFF-BEARER, *s.* दाशपाणिः *m.*, दाशधरः, वेचधरः. See MACE-BEARER.

STAG, *s.* मृगः, हरिणः, रणः, कुरङ्गः-ङ्गमः. See DEER.

STAGE, *s.* (For acting) रङ्गः, रङ्गभूमिः *f.*, रङ्गशाला, नेपथ्यं, भूमिका.

नाट्यशाला, आनर्दः; 'speaking off the stage,' आकाशभाषणं, आकाशभाषितं.—(Theatre, drama), see the words.—(Raised platform) मञ्चः, मञ्चकः.—(Place of rest on a journey) मार्गे

or अश्वनि विश्रामस्थानं or अश्वपरिवर्जनस्थानं, अश्वस्थानं.—(Single step or degree, station) पदं, अवस्था, स्थानं, आम्पदं, पदविः-वो *f.*,

पृथ्विः *f.*, पर्यायः; 'last stage,' चरमावस्था; 'first stage,' प्रथ-

मारम्भः, प्रत्युत्क्रमः, प्रथमचरणः; 'four stages of life,' अवस्थाचतुष्टयं.

STAGE-COACH, *s.* अध्वगवाहनं, मार्गगवाहनं, पथिकपानं, साधारणपानं.

STAGE-MANAGER, *s.* सूत्रधारः, स्थापकः, मारिषः. See MANAGER.

STAGE-PLAYER, *s.* नटः, नाटकः, रङ्गावतरणजीवी *m.* (न्). See PLAYER.

STAGER, *s.* (Old) ज्ञानवृद्धः, व्यवहारवृद्धः, see EXPERIENCED.

To STAGGER, *v. n.* विचल (c. 1. -चलति-लितुं), संचल, चल, इतस्ततो विचल, भ्रम् (c. 3. भ्राम्यति, भ्रमितुं), दोल (nom. दोलायते), आन्दोल. see To VACILLATE, OSCILLATE, RESHATE.

To STAGGER, *v. a.* विचल in caus. (-चाटयति-यितुं), संचल, इतस्ततो विचल, भ्रम् in caus., आन्दोलनं कृ, विकल्यं जन्, शङ्कां जन्, साशङ्कं-ङ्कां कृ.

STAGNANT, *a.* गतिरहितः-ता-तं, गतिहीनः-ना-नं, प्रवाहरहितः &c.,

प्रवाहहीनः &c., अप्रवाही-हिनो &c., स्थिरः-रा-रं, बेलाहीनः &c.,

अचलः-ला-लं, निश्चलः &c., निश्चेष्टः-ष्टा-ष्टं. See MOTIONLESS.

To STAGNATE, *v. n.* गतिहीनः-ना-नं भू, प्रवाहहीनः-ना-नं भू, स्थि-रीभू अचलः-ला-लं भू, निश्चलीभू, निश्चेष्टः-ष्टा-ष्टं भू.

STAGNATION, STAGNANCY, *s.* गतिहीनता, गम्यभावः, वेलाहीनता, प्रवाह-हीनता, प्रवाहाभावः, अप्रवाहः, स्थिरता, अप्रवृत्ता, निश्चलता.

STAIN, *a.* स्थिरः -रा -रं, स्थिरवृद्धिः -दिः -द्धि, गम्भीरः &c., धीरः &c.

STAINLESS, *s.* धीरता, स्थिरता, गम्भीरता, गाम्भीर्य, स्थिरवृद्धिन्.

TO STAIN, *v. a.* कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), मलिन (nom. मलिन-यति -यितुं), कलुष (nom. कलुषयति -यितुं), लिप् (c. 6. -लिम्पति, लेप्) दुष् (c. 10. दूषयति -यितुं), लाभ् (c. 1. लाभ्यति -यितुं), सकलङ्क-ङ्क, सकलङ्कोक्, समलोक्, विषयीक्.—(Dye) रङ् (c. 10. रञ्जयति -यितुं).

STAIN, *s.* कलङ्कः, लाभ्यन्, चिह्नं, कलुषं, दूषणं, मालिन्यं, मलं, परिमलं, वैषय्यं, विषयीक्यं, वर्णविकारः, वर्णविकृतिः *f.*

STAINED, *p. p.* कलङ्कितः -ता -तं, मलिनितः &c., कलुषितः &c., लिप्तः -ता -तं, लाभ्यितः -ता -तं, कलङ्की -ङ्किनी -ङ्कि (नं), विकृतवर्णः -णी -णं, दूषितः -ता -तं; 'with blood,' रक्तविलिप्तः &c., रक्तमलिनः -ना -नं, *see* BLOOD-STAINED; 'with stained hands,' लिप्तहस्तः -स्ता -स्तं.

STAINLESS, *a.* निष्कलङ्कः -ङ्का -ङ्के, कलङ्कहीनः -ना -नं, निर्मलः -ला -लं.

STAIR, *s.* सोपानं; 'flight of stairs,' सोपानपङ्क्तिः *f.*, *see* the next.

STAIR-CASE, STAIRS, *s.* सोपानपङ्क्तिः *f.*, सोपानश्रेणिः -णी *f.*, सोपानपङ्क्तिः *f.*, सोपानं, अधिरोहणी, आरोहणं, निःश्रेणी, निःश्रेयणी -यिणी, शालारं, यन्त्रिः -न्त्री *f.*, पङ्कारः.

STAKE, *s.* (Of wood, &c.) शकुः *m.*, कीलः -लकः, शूलः -लं, स्थावः *m.*, स्थावः, शल्यं, शलाका, निमः, युवः; 'fastened by a stake,' कलितः -ता -तं, कीलबद्धः -द्धा -द्धं; 'stake for empaling criminals,' शूलः -लं; 'burning at the stake,' हुपानलः, नृणाग्निः *m.*—(Any thing pledged or wagered) पणः, प्रतिपाणं, आक्षिपणः, आक्षिपकं, नीयिः -वी *f.*, ग्रहः, आधिः *m.*, द्रव्यं, विषयः; 'to be at stake,' *see* JEOPARDY.

TO STAKE, *v. a.* (Set or fasten with stakes) कील (c. 10. कील-यति -यितुं), कीलकैर् बन्ध् or परिरोह्.—(Wager, pledge) पण (c. 1. पणते -यितुं), परिपण्, पणं कृ, पणनं कृ, न्यस् (c. 4. -न्यस्यति -यितुं), निष्पिप् (c. 6. -धिषेति -धोषुं).

STALE, *a.* उपितः -ता -तं, पण्युपितः &c., विरसः -सा -सं, नीरसः &c., असारः -रा -रं, निःसारः &c., राष्यन्नरितः -ता -तं; 'stale food,' पण्युपितभोजनं.—(Worn out, trite) जीर्णः -णा -णं, वृद्धः -द्धा -द्धं, पुराणः -णा -यं, उज्जिष्टः -ष्टा -ष्टं; 'stale device,' उज्जिष्टकल्पना.

TO STALE, *v. n.* निह् (c. 1. मेहति, मेदुं), मूत्रं (c. 10. मूत्रयति -यितुं), मूत्रं कृ, मूत्रोत्सर्गं कृ, मूत्रत्यागं कृ, प्रसाधं कृ.

STALENESS, *s.* पण्युपितत्वं, उपितत्वं, विरसता, उज्जिष्टता, जीर्णता.

STALK, *s.* (Of a plant) मञ्जरिः -री, नाली -ला -लं -लः, नालिका, नाडी -डि *f.* -डं, नाडिका, कायः, वृन्, पल्लवः -वं, स्तम्भः, कडकः, विज्रं, पोतः; 'of sugar-cane,' अञ्जारिका.—(Stately walk) हंसगतिः *f.*, गजगतिः *f.*, सादोपगतिः *f.*

TO STALK, *v. n.* गजवत् or हंसवत् क्रम् or चर् or गम्, सादोपं क्रम् or गम् or चल, गजगतिः -तिः -ति भू, हंसगामी &c. भू. *See* STATELY.

STALKED, *a.* (Having a stalk) मञ्जरितः -ता -तं, कायवान् -वतो &c.

STALL, *s.* (For a horse) अश्वस्थानं, अश्वगोष्ठं.—(For an ox) गोष्ठं, गोस्थानं.—(Shop) वीथिः -थी, आपणः, सापुनं, *see* SHOP, *a.*

STALLION, *s.* योत्राणः, मयूषणो ष्यः, अक्षिपुष्को ष्यः.

STAMEN, *s.* (Of a flower) पुंकेसरः, पौरुषकेसरः, केसरः.

STAMINA, *s. pl.* बलसाधनं, बलहेतुः *m.*, सारसाधनं, साराङ्गं.

TO STAMMER, *v. n.* खलङ्कायनं वद् (c. 1. वदति -दिते), खलितं वद्,

खलितस्वरेश वद्, गद्गद् (nom. गद्गदति), गद्गदवाचा वद्, अस्फुटस्वरेश वद्, अत्यक्ताक्षरैर् वद्, अस्पष्टाक्षरैर् वद्, वाग्वैकल्येन वद्, अस्फुटं वद्, अस्पष्टं वद्, श्लेष् (c. 1. श्लेष्ति, c. 10. श्लेष्पति -यितुं).

STAMMERER, *s.* खलङ्कायः, खलितवाचः, खलितस्वरः, वाग्वैकल्यः, खलङ्गी *m.*, अत्यक्तावादी *m.* (नं), अस्पष्टवादी *m.*, अस्फुटवादी *m.*, मदकलवादी *m.*

STAMMERING, *s.* वाक्खलनं, अत्यक्तावादः, अस्फुटवादः, अस्पष्टवादः.

TO STAMP, *v. a.* (Strike with the bottom of the foot) पादतलेन प्रह् (c. 1. -हरति -हर्तुं) or आहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), पादविहम्भं कृ, पादापातं कृ, पादप्रहारं कृ; 'he stamps on the ground,' भूमौ पादप्रहारं करोति.—(Impress, imprint) अङ्क (c. 10. अङ्कयति -यितुं), चिह् (c. 10. चिह्नयति -यितुं), मुद्र (nom. मुद्रयति -यितुं), मुद्रीकृ.—(Form) कूप, संकूप, रच, घट.—(Pound with the feet) पादापातेन पिप् (c. 7. पिनष्टि, पेष्टुं) or निष्पिप् or मृद् or चूर्णं, पादसमन्वै कृ. STAMP, *s.* (Instrument for impressing) मुद्रा, मुद्रिका, मुद्राङ्कनयन्त्रं.—(Impression or mark made) मुद्रा, मुद्रिका, चङ्कः, चिह्नं, न्यासः.—(With the foot) पादापातः, पादप्रहारः, पादन्यासः, पाद-विहम्भः.—(Character, form) रूपं, स्वरूपं, आकारः, आकृतिः *f.*, संस्कारः, संस्थानं, स्वभावः, प्रकृतिः *f.*, व्यूहनं.—(Stamped paper) मुद्रितपत्रं, मुद्राङ्कितपत्रं.

STAMPED, *p. p.* मुद्रितः -ता -तं, मुद्राङ्कितः &c., मुद्रीकृतः &c., अङ्कितः -ता -तं, चिह्नितः &c., समुद्रः -द्रा -द्रं. *See* IMPRESSED.

STAMPING, *s.* अङ्कनं, मुद्राङ्कनं; 'with the feet,' पादविहम्भः, *see* STAMP.

TO STANCH, *v. a.* प्रवाहरोधं कृ, प्रसारोपं कृ, प्रसाधं रूप (c. 7. रुणद्धि, रोद्धुं) or स्तम्भ (c. 10. स्तम्भयति -यितुं), प्रवाहं रूप, शुष् (c. 10. शोषयति -यितुं).

TO STANCH, *v. n.* रुद्धप्रवाहः -हा -हं भू, रुद्धप्रसाधः -वा -वं भू, शुष् (c. 4. शुष्यति), रुद्धः -द्धा -द्धं भू, स्तम्भितः -ता -तं भू.

STANCH, *a.* धीरः -रा -रं, दृढः -ढा -ढं, *see* FIRM; 'a stanch friend,' दृढसुहृद्; 'a stanch partisan,' चङ्गपक्षपातः -दृढभक्तिः *m.*

STANCH, *p. p.* रुद्धः -द्धा -द्धं, रुद्धप्रवाहः -हा -हं, स्तम्भितप्रवाहः &c.

STANCHION, *s.* क्षुद्रस्तम्भः, उपस्तम्भः, अवधम्भः, स्थावः *m.*, स्थावः.

STANCHNESS, *s.* दृढता, दायि, धीरता, धैर्यं, दृढभक्तिः, दृढसुहृद्व्यं.

TO STAND, *v. n.* (Be erect on the feet) दृढ (nom. दृढायते), स्था (c. 2. तिष्ठति, स्थातुं), पादाभ्यां स्था.—(Be stationary) स्था, अवस्था, प्रतिष्ठा, सम्प्रतिष्ठा.—(Be placed) स्था, वृत्.—(Remain) स्था, अवस्था, पचवस्था, वृत् (c. 1. वृत्ते -वृत्तुं), *see* TO REMAIN.—(Stop, not to proceed) स्था, संस्था, अवस्था, स्तम्भ (c. 1. स्तम्भते -म्भितुं), निवृत्, विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं), रुद्धगतिः -तिः -ति भू, स्थिरः -रा -रं भू.—(Be in any state) भू (c. 1. भवति -वितुं), वृत्, अस्.—(Stand by or near) उपस्था, आस्था, अनुष्ठा, समीपं स्था.—(Stand by, support), *see* TO DEFEND, HELP, SIDE WITH.—(Stand for, in the place of) भूमौ or स्थाने वृत्; 'she stands in the place of a friend,' सखीभूमौ वृत्ते, *see* TO REPRESENT.—(Stand for, be a candidate for any office) अयुक्तपदं प्राप् in des. (प्रेष्यति -ष्यितुं, rt. आप्) or अभ्याप् in des. (अभीष्यति), पदप्रेप्—ः-प्—ः-प् भू, पदाभिलाषी -यिणी &c. भू, पदकामुकः -का -कं भू.—(Stand off) दूरे or दूरतः स्था, दूरतो वृत्.—(Stand out), *see* TO PROJECT, PERSIST.—(Stand over) अधिष्ठा.—(Stand round) परिष्ठा, पण्युपस्था, परितः स्था, अभितः स्था.—(Stand up) उत्था (c. 1. उत्तिष्ठति -थातुं, rt. स्था), समुत्था.—(Stand against), *see* TO OPPOSE, RESIST.

TO STAND, v. a. (Endure) सह् (c. 1. सहते. सोढुं), विपह्, *see TO BEAR*.
STAND, s. (Station) स्थानं. पदं. अवस्थानं.—(Stop, halt) सन्धः.
 गतिस्सन्धः, गतिरोधः, स्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, यतिः *f.*; 'to bring
 to a stand,' सन्धम् (c. 10. सन्धयति-यितुं), विष्टम्, गतिरोधं कृ. गति
 रुध्; 'brought to a stand,' सन्धितः-ता-तं, सन्धः-मा-अं,
 रुद्धगतिः-तिः-ति, गतिहीनः-ना-नं.—(Platform) मञ्चः, मञ्चकः;
 'for spectators,' प्रेक्षगारः.—(Frame, support, receptacle) मञ्चः.
 तलः, उपसन्धः, वृक्षः, आधारः, पात्रं; 'of a lamp or candle,'
 दीपपादः, दीपपादपः, दीपवृक्षः, शिखावृक्षः, शिखातरुः *m.*, दीपपात्रं;
 'of a water-jar,' वृत्तं.

STANDARD, s. (Ensign) ध्वजः, पताका, केतनं, केतुः *m.*, वैजयन्ती-निका.
see FLAG.—(Rule, measure) प्रमाणं, परिमाणं, मानं, सूत्रं 'of
 gold,' वणिका.

STANDARD-BEARER, s. ध्वजवान् *m.* (तृ), पताकी *m.* (न), ध्वजी *m.*,
 ध्वजधारी *m.*, पताकाधारी *m.*, पताकावाही *m.*, वैजयन्तिकः.

STANDING, part. or a. (In a standing posture) दृष्टापमानः-ना-
 नं.—(Being placed, remaining) स्थ in comp., स्थित or अव-
 स्थित in comp., स्थायी-यिनी-यि (नृ), स्थाता-त्री-तृ (नृ); 'on
 the road,' मार्गस्थः-स्था-स्थं; 'at a window,' यातायनस्थः &c.,
 यातायनाश्रितः-ता-तं.—(Standing up or erect) उन्वितः-ता-तं,
 उव्यः-न्या-न्यं.—(Standing on end, as the hair) उन्नम्भितः-ता-
 तं, पुलकितः &c., उन्नतः &c., दृष्टः-ष्टा-ष्टं.—(Lasting) चिरस्थायी
 &c., स्थायी &c., कालिकः-का-कं, *see LASTING*.—(Stagnant),
see the word.

STANDING, s. (Continuance) स्थायित्वं, स्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, संस्थि-
 तिः *f.*; 'of long standing,' चिरस्थायी &c., *see LASTING*.—
 (Station) स्थानं, पदं, पदवी, आस्पदं; 'high standing,' उच्चपदं,
see RANK.

STANZA, a. श्लोकः, गाथा, तृत्विः *m.*, गन्धः, तोटकः; 'foot or line
 of a stanza,' पदं, पादः, पदः; 'stanza by stanza,' पञ्चस,

STAPLE, s. (Mart, emporium) बाणिज्यनगरी, मद्यजनकर्मयोग्या नगरी.
 —(Loop of iron) लोहपुटकं, लोहचलयः-यं.

STAPLE, a. मुख्यः-ख्या-ख्यं, प्रधानः-ना-नं, बाणिज्यप्रधानः &c.

STAR, s. तारा, तारका, तारिका, नक्षत्रं. चाद्यं. उदुः *f.*, उदु *n.*, उदुी,
 ज्योतिस् *n.*, ज्योतिषी, भासन्तः, रात्रिचं. भं, 'fixed stars,' नक्ष-
 त्राणि *n. pl.*; 'the stars collectively,' नक्षत्रगणः, नक्षत्रमण्डलं,
 उदुगणः, भगणः; 'falling star,' उल्का, सन्धुत्यातः; 'falling of
 a star,' तारापातः, उल्कापातः; 'polar star,' ध्रुवः, *see POLAR*;
 'star under which one is born,' जन्मनक्षत्रं, नाडीनक्षत्रं.

STARBOARD, s. (Right side of a ship) नावो दक्षिणपार्श्वः.

STARCH, s. चाहरः, मखः-खं, गोपूमादिजमखः, जम्बीकरणगुणकः श्यान-
 लेपः or बान्द्रलेपः, स्तार्चसंज्ञकः श्यानद्रव्यं.

STARCH, a. सन्धः-मा-अं, दृढः-डा-दं, कठिनः-ना-नं.

TO STARCH, v. a. पुष्टीकरणानुद्वेग्ये लिप् or सन्धोक् or दृढीकृ.

STARCHED, p. p. सन्धोक्तः-ता-तं, दृढीकृतः &c., श्यानद्रव्यलिप्तः &c.

TO STARE, v. n. अनिमिषदृष्ट्या or अनिमिषदृष्ट्या आलोकं (c. 10. -लोक-
 यति-यितुं, c. 1. -लोकते-कितुं), अनिमिषनयनाभ्यां दृष्ट् (c. 1. पश्यति,
 दृष्टुं) or निरीक्ष् (c. 1. ईक्षते-क्षितुं), विवृतनयनाभ्यां or उक्लृप्तनयनाभ्यां
 दृष्ट्, स्थिरदृष्ट्या or पद्मदृष्ट्या or शून्यदृष्ट्या निरीक्ष् or आलोकं, अन-
 न्यदृष्ट्या निरीक्ष्, उन्मीलितनयनाभ्यां दृष्ट्, पृष्ठलोचनभ्यां दृष्ट्, उन्मील-
 (c. 1. -मीलति-लितुं).

STARE, s. अनिमिषदृष्टिः *f.*, अनिमिषदृष्टिः *f.*, अनिमिषावलोकनं, स्थिरदृष्टिः *f.*,
 अनन्यदृष्टिः *f.*, शून्यदृष्टिः *f.*, शून्या दृष्टिः, पद्मदृष्टिः *f.*

STARING, part. or a. अनिमिषदृष्टिः-दृष्टिः-दृष्टि, अनिमिषदृष्टिः &c., अनि-
 मेपावलोकनी-किली-कि (नृ), विवृतनयनः-ना-नं, उक्लृप्तनयनः &c.,
 क्लृप्तनयनः &c., पृष्ठलोचनः-ना-नं, प्रपृष्ठलोचनः &c., शून्यदृष्टिः-
 -दृष्टिः-दृष्टि, उन्मीलितः-ता-तं, उन्मीलितदृष्ट्या-द्या-द्यं, विवृतदृष्ट्या &c.,
 उन्मिषन्-पत्नी-पत् (तृ); 'with astonishment,' विमयोत्कृष्टनयनः &c.

STARKE, a. (More, entire) केयलः-ला-लं, अत्यन्तः-ता-तं, साधनः &c.

STARKE, adv. केवलं, अत्यन्तं, अग्रिमतः. *See ENTIRELY, WHOLLY.*

STARLESS, a. ताराहीनः-ना-नं, नक्षत्रहीनः &c., हतज्योतीः-तोः-तिः (स्)

STARLIGHT, s. ताराप्रकाशः, नक्षत्रप्रकाशः, नक्षत्रप्रभा, ज्योत्स्ना.

STARLING, s. (Kind of bird) शारिका, सारिका.

STARRY, a. (Belonging to the stars) तारासङ्घर्षा-न्यनी-न्यि (नृ).

नाक्षत्रः-त्री-चं, आद्यः-द्यौ-द्यौ. — (Abounding with stars, con-
 sisting of them) तारकी-किली-कि (नृ), तारकितः-ता-तं, ताराभयः-
 -यो-यं, नक्षत्रमयः &c., नक्षत्राकीर्णः-र्णा-र्णं, ताराकीर्णः &c., नक्षत्र-
 यान्-यती-यत् (तृ), नक्षत्रव्याप्तः-प्ता-प्तं, बहुनक्षत्रः-त्रा-त्रं, प्रचुर-
 तारः-रा-रं; 'starry firmament,' नक्षत्रमण्डलं, भक्त्रं, सगोलः;
 'starry host,' नक्षत्रगणः, भगणः.

TO START, v. n. (Move suddenly, as if by a twitch) स्फुर् (c. 6.
 स्फुरति-रितुं), प्रस्फुर्, अकस्मात् कम्प (c. 1. कम्पते-म्पितुं) or विकम्प
 or स्पन्द (c. 1. स्पन्दते-न्दितुं), आकस्मिकस्फुरणं कृ.—(From fear)
 साध्वसात or साध्वसोपहतत्वात् कम्प, *see TO QUIVER*.—(Commence
 a journey) प्रस्था (c. 1. -तिष्ठते-ष्ठितुं), प्रस्थानं कृ, *see TO SET OUT*.
 —(Start aside) अकस्मात् स्वस्थानाद् विचल or भंश or विच्यु. —
 (Start up) अकस्मात् or सहसा उत्था (c. 1. उत्तिष्ठति-त्थातुं) or सन्-
 त्था, अकस्मात् उत्पद् (c. 1. -पद्यते-पद्युं) or उद्गृ.

TO START, v. a. (Alarm, rouse) त्रस in caus. (वासयति-यितुं), उन्नम.
 भी in caus., कम्प in caus., उत्था in caus. (उत्थापयति-यितुं, rt.
 स्था), समुत्था in caus.—(Put in motion) चल (c. 10. चालयति-
 यितुं), संचल, — (Produce suddenly) अकस्मात् उत्पद् in caus.
 —(Propose), *see the word*.

START, s. (Sudden motion) स्फुरणं, कम्पः, स्पन्दनं, आकस्मिकस्फुरणं;
 'from fear,' साध्वसकम्पः, साध्वसोत्कम्पः.—(Sudden spring)
 आकस्मिकप्रवृत्तिः.—(Sudden effort followed by intermission)
 सविच्छेदयत्नः, आकस्मिकयत्नः.—(First setting out) गमनारम्भः.
 प्रस्थानारम्भः.

STARTED, p. p. (Suddenly frightened) अकस्मात् त्रसितः-ता-तं or
 भीषितः &c.—(Put in motion) संचालितः &c.—(Set out)
 प्रस्थितः-ता-तं.

STARTING, s. स्फुरणं, *see START, s.*—(Of tears) वाद्योत्तमः.

STARTING, part. स्फुरन्-रन्ती रत् (तृ); 'with fear,' साध्वसोत्कम्पी
 -म्पितुं &c., वासपिकम्पी &c.—(As the eyes) निर्द्वारितः-ता-तं

TO STARTLE, v. a. आकस्मिकत्रासेन कम्प in caus. (कम्पयति-यितुं) or
 विकम्प, आकस्मिकत्रासं जन् (c. 10. जनयति-यितुं), आकस्मिकसाध्वसं
 जन्, अकस्मात् त्रस in caus. or कम्प in caus.

TO STARTLE, v. n. आकस्मिकसाध्वसात् कम्प (c. 1. कम्पते-म्पितुं) or
 विकम्प, आकस्मिकत्रासात् स्फुर् (c. 6. स्फुरति-रितुं).

STARTLED, p. p. अकस्मात् त्रसितः-ता-तं or भीषितः-ता-तं or कम्पितः
 &c.; 'in a very startled manner,' चकितचकितं.

STARVATION, s. अनाहारः-रत्नं, निराहारत्वं, निरज्जता-त्वं, अनाहाराच-

मादः, क्षुधावमनता, अपुष्टा: 'death by starvation, अनाराहः मृतः *m.*, अनाराहनाशः.

To STARVE, *v. a.* अनाराहेण मृ (c. 6. क्षियते, मर्त्ये), निराहारत्वाद् or आहारभावाद् मृ or नश (c. 4. नश्यति-शिते) or अयमद् (c. 1. -सी-दति-मर्त्ये), क्षुधावमनत्वाद् मृ, क्षुधया मृ.

To STARVE, *v. a.* अनाराहेण हन (c. 2. हन्ति-न्तुं) or मृ (c. 10. मारयति-यितुं), निराहारत्वेन नश (c. 10. नाशयति-यितुं); 'one's self,' अनाराहेण or आहारविरहेण आत्मानं हन.

STARVED, *p. p.* अनाराहावमनः-व्वा-न्त्रं. क्षुधावमनः &c., अनाराहमृतः ता-न्तं. निराहारः-रा-न्तं, निरन्नः-न्ना-न्त्रं, क्षुधापीडितः-ता-न्तं, क्षुधादितः &c.

STARVING, *s.* अनाराहकृशः &c., अपुष्टः &c., विपुष्टः &c., *see* LEAN.

STARVING, *a.* निराहारः-रा-न्तं, आहाररहितः-ता-न्तं, अन्नरहितः &c. निरन्नः-न्ना-न्त्रं, क्षुधात्रं-न्ना-न्त्रं. *See* STARVED.

STATE, *s.* (Condition) अवस्था. दशा, स्थितिः *f.*, वृत्तिः *f.*, भावः, गतिः *f.*, ता or त्व affixed, *see* CONDITION; 'former state,' पूर्वस्थितिः *f.*; 'good state,' सुस्थितिः *f.*; 'bad state,' दुःस्थितिः *f.*, दुर्दशा; 'natural state,' स्वभावः; 'state of mind,' चित्तवृत्तिः *f.*; 'the two states of life, viz. happiness and misery,' अवस्थाद्वयं; 'the four states, viz. childhood, youth, manhood, and old age,' अवस्थाचतुष्टयं.-(Grandeur, pomp) ऐश्वर्यं, प्रतापः, श्रीः *f.*, ऐश्वर्यप्रतापः, राज्यप्रतापः, *see* POMP, MAJESTY.-(Ruling power, government) परमाधिकारः, राज्याधिकारः, राज्यं, राज in comp., *see* GOVERNMENT; 'state affairs,' राजकार्यं; 'state elephant,' राजहस्ती *m.*, राजभयः; 'state maxim or rule,' राजधर्मः; 'state secret,' राजगुह्यं; 'eight offices of state,' अष्टाधिकारः *m. pl.*-(Whole body of people united under one government) राज्यं, राष्ट्रं, प्रजागणः, प्रजासमूहः.

To STATE, *v. a.* निवेदि (c. 10. -वेदयति-यितुं), आविद्, विज्ञा in caus. (-ज्ञापयति-यितुं), व्यक्तं कथ (c. 10. कथयति-यितुं) or निगद (c. 1. -गदति-दितुं), उपन्यस (c. 4. -अन्यसि-सितुं), उपपद (c. 10. -पादयति-यितुं), वृत्तान्तविवरणं कृ, वृत्तान्तविज्ञापनं कृ, वृत्तान्तव्याख्यां कृ.

STATED, *p. p.* (Told, represented) आविदितः-ता-न्तं, निवेदितः-ता-न्तं, व्यक्तं कथितः-ता-न्तं or निगदितः &c., उपन्यस्तः-न्ता-न्तं, उपपादितः-ता-न्तं.-(Settled, regular) नियतः ता-न्तं, नियमितः &c., नियतः-न्ता-न्तं.

STATEDLY, *s.* गौरवं, आटोपः, साटोपत्वं, प्रौढता, प्रौढिः *f.*, उद्धतिः *f.*, ऐश्वर्यं, प्रतापः, विभूतिः *f.* *See* MAJESTY.

STATEDLY, *a.* साटोपः-पा-न्तं, प्रौढः दा-न्तं, गौरववृत्तिः-न्नि-न्त्रि, आवि-तिमान-मती &c., उद्धतः-ता-न्तं, *see* MAJESTIC, DIGNIFIED; 'in high,' साटोपगामी भिनी-मि (नं), गजगतिः-ति-न्त्रि, हंसगामी &c., मंडगामी &c., खेलगतिः-ति-न्त्रि.

STATEMENT, *s.* आवेदनं, निवेदनं, विज्ञापनं, विवृतिः *f.*, उपन्यासः, उपपादनं, वृत्तान्तविवरणं, वृत्तान्तविज्ञापनं, वृत्तान्तव्याख्या, पद्यः.

STATEMAN, *s.* राज्यनीतिज्ञः, राज्यनीतिकुशलः, राज्यक्रमकुशलः, राजधर्मविद *m.*, राजनीतिविशारदः, नीतिज्ञः, नीतिकुशलः, राजकार्यधुरन्धरः, राजकार्यभारी *m.* (नं), राजसन्त *m.*, आरक्षणः.

STATESMANSHIP, *s.* नीतिः *f.*, राज्यनीतिः *f.*, नीतिविद्या, राज्यतयः.

STATION, *s.* (Place, post) स्थानं, पदं, पदविः-वी *f.*, आस्पदं, स्थलं, अवस्थानं, अवस्थितिः *f.*, स्थितिः *f.*, वृत्तिः *f.*; 'for cattle,' गोस्थानं, गात्रं, गोव्रजः; 'for soldiers,' सैन्यस्थानं, सैन्यस्थानं.-(Resting place) विश्रामस्थानं.-(Office) नियोगः, अधिकारः, पदं, पदवीः.

(Rank) पदं, पदविः-वी *f.*, वृत्तिः *f.* *see* RANK; 'high station,' उच्चपदं, परमपदं; 'to take one's station,' स्वरूपान् ग्राम्.

To STATION, *v. a.* स्या in caus. (स्थापयति-यितुं), प्रतिष्ठा, अवस्था; 'in any post,' पदे or अधिकारे नियुज (c. 10. -योजयति-यितुं).

STATIONARY, *a.* (Fixed) स्थावरः-रा-न्तं, स्थानुः-न्तुः-न्तुः, स्थायुजः-की-कं, स्थिरः-रा-न्तं, अचरः &c., अचलः-ला-न्तं, निश्चलः &c., अजन्तः-मा-न्तं, अचलितः-न्तुः-न्तुः, अचरितः &c., गतिहीनः-ना-न्तं, वृद्धिः &c., वर्धनः-ना-न्तं, सन्नियतः-न्ना-न्तं.-(Not advancing) अवधमानः-ना-न्तं.

STATIONED, *p. p.* स्थापितः-ता-न्तं, प्रतिष्ठापितः &c., पदनियुक्तः-क्ता-कं.

STATIONER, *s.* लेखसाधनविक्रेता *m.* (तृ), लेखसामग्रीविक्रेता *m.*, लिपि-मञ्जाविक्रेता *m.* (नं), लेखनपत्रविक्रेता *m.*, लेखपत्रादिविक्रेता *m.*

STATIONERY, *s.* लेखसाधनानि *m.*, लेखसाधनं, लिपिमञ्जा, लेखसामग्री.

STATISTIC, STATISTICAL, *a.* देशस्थितिमस्यन्धी-न्धनी &c., देशस्थिति-विषयकः-का-कं, देशावस्थाविषयकः &c., देशरीतिविषयकः &c.

STATISTICS, *s. pl.* देशस्थितिविद्या, देशस्थितिरितिप्रकरणं.

STEAR, *s.* (Image-carving) मूर्तिकरणं, मूर्तिचित्रणं, प्रतिमाकरणं.-(Image-carver) प्रतिमाकारः, उपमाता *m.* (तृ), तक्षकः.

STATURE, *s.* प्रतिमा, मूर्तिः *f.*, प्रतिछाया, प्रतिचन्द्रकं, *see* IMAGE.

STATURE, *s.* मूर्तिः *f.*, शरीरोचता, शरीरपरिमाणं; 'short in stature,'

ह्रस्वमूर्तिः-न्नि-न्त्रि, *see* SHORT; 'tall,' उच्चमूर्तिः &c., दीर्घमूर्तिः &c.

STATURE, *s.* व्यवस्था, नियमः, राजव्यवस्था, विधानं. *See* LAW.

STATUTORY, *a.* व्यवस्थाप्रोक्तः-क्ता-कं, नियमस्थापितः &c., विधिस्थापितः &c.

STAVE, *s.* (Of wood) काष्ठफलकः.-(Part of a psalm) गीतखण्डः.

To STAVE, *v. a.* (Make a hole) दण्डघातेन छिद्र (c. 10. छिद्रयति-यितुं) or छिद्रं कृ.-(Stave off) विलम्ब (c. 10. -लम्बयति-यितुं), *see* To DELAY, *v. a.*

To STAY, *v. a.* स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यातुं), अवस्था, वृत्त (c. 1. वर्जते-न्त्रिन्तुं), आस (c. 2. आसते), वस (c. 1. वसति-न्तुं). *See* To REMAIN, RESIDE.

To STAY, *v. a.* (Stop, hinder) रुध (c. 7. रुधति, रोद्धुं), सन्ध (c. 10. सन्धयति-यितुं), स्या in caus. (स्थापयति-यितुं), निवृ (c. 10. -वारयति-यितुं), धृ (c. 10. धारयति-यितुं), सन्धु, विलम्ब (c. 10. -लम्बयति-यितुं), *see* To STOP, HINDER.-(Prop, support) *see* To PROP.

STAY, STAYING, *s.* (Continuance, act of remaining) स्थितिः *f.*, संस्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, संस्था, अवस्थानं, वृत्तिः *f.*, वर्धनं, वासः, आसना, आस्था, *see* RESIDENCE.-(Stop, hinderance) रोधः, गतिरोधः, सन्धः.-(Prop, support) उपसन्धः, अवधम्भः, आधारः, *see* SUPPORT.

STAYING, *part.* स्थायी यिनी-यि (नं), अवस्थायी &c., स्थ in comp., संस्थ in comp., स्थितः-ता-न्तं. *See* RESIDENT, *a.*

STAY-LACE, *s.* अङ्गिकासूत्रं, चेलिकासूत्रं, कर्पासकसूत्रं.

STAYS, *s. pl.* अङ्गिका, चेलिका, चेलः-ली, कर्पासका, कर्पासकः-कं.

STEAD, *s.* स्थानं, स्थलं, भूमिः *f.*; 'in my stead,' मस्थानं, मत्स्थले.

STEADFAST, *a.* स्थिरः-रा-न्तं, धीरः-रा-न्तं, स्थिरमनस्कः-स्का-न्तं, स्थिरवृत्तिः-न्नि-न्त्रि, धृतिमान्-मती-मत् (नं), अचपलः-ला-न्तं, अचञ्चलः &c., अचपलवृत्तिः &c., अचञ्चलवृत्तिः &c., अव्यभिचारो-रिणी-रि (नं), अव्यभिचारवृत्तिः &c., दृढकारी &c., दृढः-दा-न्तं; 'in faith,' दृढभक्तिः. *See* FIRM, CONSTANT, RESOLUTE.

STEADFASTLY, *adv.* स्थिरं, दृढं, धैर्येण, स्थैर्येण, दृढेन, धीरे.

STEADFASTNESS, *s.* स्थिरता, स्थैर्यं, धीरता, धृतिः *f.* दृढता, दायीं.

STEADILY, *adv.* स्थिरं, स्थैर्येण, धीरं, धैर्येण, निर्यं, अनवरतं, नियतं.

STEADINESS, *s.* स्थिरता, स्थैर्यं, धृतिः *f.* धैर्यं, निश्चलता, अचापल्यं, अचञ्चलता, अचाञ्चल्यं; 'of conduct,' अच्यभिचारः, मर्यादा, धारणा, संस्था. *see* FIRMNESS, CONSTANCY.

STEADY, *a.* स्थिरः -रा -रं, धीरः -रा -रं, निश्चलः -ला -लं, अचलः &c., अखलितः -ता -तं, धैर्यवान् -वती -वत् (त), धृतिमान् &c., नियमी &c., *see* FIRM, CONSTANT, RESOLUTE; 'steady in conduct,' अच्यभिचारी &c., मर्यादावान् &c., समर्थादः -दा -दं, समार्थगामी &c., सम्यगगामी &c., सम्यग्वृत्तिः -त्तिः -ति, सम्यग्व्रजमानः -ना -नं; 'steady-minded,' स्थिरमतिः -तिः -ति, निश्चलमतिः &c.

To STEADY, *v. a.* स्थिरकृ, निश्चलकृ, अचञ्चलकृ, स्थिरतां कृ, स्थैर्यं कृ.

STEAK, *s.* मांसखण्डः, मांसलेदः.—(Of beef) गुरुमांसखण्डः.

To STEAL, *v. a.* चुर (c. 10. चोरयति -यितुं), लपह (c. 1. -हरति -हर्तुं) हृ, मुष (c. 9. मुष्णाति, मोषितुं), परिमुष, प्रमुष, सेन (c. 10. सेनयति -यितुं), चौर्यं कृ, मोषं कृ.

To STEAL, *v. n.* (Practise theft) चौर्यं कृ, चौर कृ, सेव्यं कृ, चौर्य-कर्म कृ, मोषकर्म कृ. Move silently) अच्यकंचल, निःशब्दं चल, छलेन गम.

STEALER, *s.* चोरः, सेयी *m.* (न), सेनः, सेयकृत् *m.*, हारी *m.*, हर्ता *m.*, (हृ), अपहर्ता *m.*, हारकः, मोषकः, मोषी *m.*, 'of gold,' स्वर्णहारी *m.*; 'of horses,' यानिहर्ता *m.*; 'of hearts,' हृदयचौरः, *see* THIEF.

STEALING, *s.* चौर्यं, चौरं -री -रिका, सेव्यं, अपहारः. *see* THIEF.

STEALTH, *s.* (Stealing), *see* above.—(Secret act) छलं, निभूत-कर्म *n.* (न), गूढकर्म, प्रच्छन्नकर्म, निह्वः; 'by stealth,' छलेन, निभूतं, रहसि, निह्वेन. *see* CLANDESTINELY, SECRETLY.

STEALTHILY, *adv.* छलेन, निभूतं, निह्वेन, रहसि, प्रच्छन्ने, रहस्यं.

STEALTHY, *a.* निभूतः -ता -तं, गुप्तः -प्ता -प्तं, गूढः -ढा -ढं, रहस्यः -स्या -स्यं, छलान्वितः -ता -तं, छलेन कृतः -ता -तं, अच्यक्तः -क्ता -क्तं, अस्पष्टः &c.

STEAM, *s.* वाष्पः, उष्णवायुः, तप्तोष्णवायुः, उष्णोदकवाष्पः, सेदः.

To STEAM, *v. n.* वाष्प (nom. वाष्पायते), वाष्पम् उत्तुन् or उत्तिष्प or मुच, वाष्पम् उद्, वाष्पोत्सर्गं कृ, वाष्पोत्सर्गं कृ, वाष्पोत्सर्गं कृ.

To STEAM, *v. a.* (Expose to steam) वाष्पयाम् -मां कृ, वाष्पयाम्यं प्यां कृ, वाष्पान्तः स्या in caus. (स्थापयति -यितुं), स्विद् (c. 10. सेद-यति -यितुं).

STEAM-BOAT, STEAM-VESSEL, *s.* वाष्पीयनीः *f.*, वाष्पीयनीका, वाष्पी-यतरी, वाष्पसंचालितनीका, आग्नेयनीः *f.*, आग्नेयनीका.

STEAMER, *p. p.* सेदितः -ता -तं, वाष्पान्तःस्थापितः &c., वाष्पायितः &c.

STEAM-ENGINE, *s.* वाष्पीययन्त्रं, वाष्पसंचालितयन्त्रं.

STEAMER, *s.* वाष्पीयनीः *f.*, वाष्पीयनीका. *See* STEAM-BOAT.

SPEED, *s.* तुरङ्गः, तुरङ्गमः, तुरगः, वाजी *m.* (न), अश्वः. *See* HORSE.

STEEL, *s.* सारलोहः -हं, तीक्ष्णायसं, पिश्यायसं, शिवायसं, शस्त्रकं, शस्त्रं, लोहः, सारः, चीनजं.—(Weapon) शस्त्रं -स्त्रकं.

STEEL, *a.* सारलोहमयः -यी -यं, तीक्ष्णायसः -सो -सं.

To STEEL, *v. a.* (Make hard) कठिनकृ, दृढकृ, निर्दयो कृ.

STEEL-YARD, *s.* मापनदण्डः, तौलदण्डः, तुलादण्डः.

STEEP, *a.* दुरारोहः -हा -हं, प्रवणः -णा -णं, पातुकः -का -कं.

STEEP, *s.* पातुकः, पातुकभूमिः *f.*, प्रवणभूमिः *f.*, प्रपातः, प्रयः.

To STEEP, *v. a.* चिरकालं जले or जलान्तः स्या in caus. (स्थापयति -यितुं) or जलस्थं -स्थां कृ or जलस्थितं -तां कृ, चिरकालं जलेन समाप्नु (c. 10. -प्रापयति -यितुं) or जलसमाप्नुतं -तां कृ, चिरकालं जलेन

सिच (c. 7. सिचति, सेकुं) or जलमिकं -क्तां कृ or चा in caus. (चपयति -यितुं), वाम् (c. 10. वामयति -यितुं); 'to steep indigo,' नीलपाचनं कृ, नीलसन्धानं कृ. *see* To SOAK, MACERATE.

STEEPED, *p. p.* चिरकालं जलान्तःस्थापितः -ता -तं or जलसिक्तः -क्ता -क्तं, वासितः -ता -तं, भावितः &c., *see* SOAKED; 'having her lips steeped in smiles,' मितचपिताधरा.

STEEPLE, *s.* शिखरं, शृङ्गं, प्रसादशिखरं, प्रसादशृङ्गं. *See* SPIRE.

STEEPNESS, *s.* दुरारोहत्वं -ता, प्रवणता -त्वं, पातुकता -त्वं, प्रावण्यं.

STEER, *s.* नववलीवर्दः, वास्तारः, वामः, दम्पः, गदिः *m.*

To STEER, *v. a.* or *n.* (A ship) नौकामार्गं निश्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), नौकाम् or नावम् आनी (c. 1. -नयति -नेतुं) or वह (c. 10. वाह-यति -यितुं), नौकां चल (c. 10. चालयति -यितुं), नौपणं or नौगमं दृश (c. 10. दर्शयति -यितुं), नौकानयनं कृ, नौकाचालनं कृ.—(Direct one's own course) स्वमार्गं निश्चि or निर्णी.

STEERER, STEERSMAN, *s.* कर्णधारः, कर्णग्राहः, कर्णिकः, कर्णी *m.* (न), नौकावाहकः, पीतवाहः, हकः, नौकाचालकः.

STELLAR, *a.* तारकी -क्रणी &c., नाक्षत्रः -त्री -त्रं, साध्यः &c. *See* STARRY.

STELLATE, STELLATED, *a.* ताराकारः -रा -रं, नक्षत्राकारः &c., तारोपमः &c.

STEM, *s.* काण्डः -खं, प्रकाण्डः -खं, स्तम्भः, नाटः, दाढः, वोष्टः, वृन्तः; 'having a slender stem,' शीर्णकाण्डः -खदा -खं, शीर्णनाटः -ला -लं.

To STEM, *v. a.* प्रतिरुध् (c. 7. -रुण्डि -रोदुं), रुध्, प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति -यितुं), पर्ववस्था (c. 1. -तिष्ठति -त्थातुं), प्रत्यवस्था, स्तम्भ (c. 10. स्तम्भयति -यितुं), प्रतिरुध्, प्रतिबन्ध.

STEMCH, *s.* दुग्धः, पूतिगन्धः, कृत्तितगन्धः, पूतिः *f.* *See* SINK.

STEMOGRAPHY, *s.* संक्षिप्ताक्षरलिपिः *f.*, संक्षिप्ताक्षरलेखनविद्या.

STEMORIAN, *a.* उच्चस्वरः -रा -रं, उच्चस्वरधान -वती &c., उच्चस्वनः -ता -तं.

To STEP, *v. n.* (Tread, place the feet) पदव्यासं कृ, पादव्यासं कृ, पदपातं कृ, पादपातं कृ, पदक्रमं कृ, पदविलेपं कृ, पादनिलेपं कृ, पदविष्टम्भं कृ, पादविष्टम्भं कृ, चरणपातं कृ.—(Walk a little way, go) क्रू (c. 1. क्रामति, क्रमिषुं), संक्रमं, क्रमे क्रमे चल् (c. 1. चलति -लितुं) or व्रज or चर or गम.

STEP, *s.* (Of the foot) पदं, क्रमः.—(Placing of the foot in moving) पदव्यासः, पादव्यासः, पदक्रमः, पदपातः, पादपातः, पदविष्टम्भः, पदविलेपः, पादविलेपः, पादनिलेपः, पादप्रलेपः, चरणपातः, चरणक्रमः; 'wide step or stride,' विक्रमः; 'at every step, step by step,' प्रतिपदं, अनुपदं, पदे पदे, पदात्यदं, पदशः, क्रमशः, क्रमे क्रमे; 'a quick step,' द्रुतपदं.—(Space measured by a step) पदं, क्रमः, पदान्नरं.—(Stage, degree) पदं, पयोधः, क्रमः; 'the first step towards an object,' प्रथमारम्भः, प्रारम्भः, प्रथमचरणः.—(Proceeding, action) उपायः, उपचारः, कर्म *n.* (न), क्रिया, पद-व्यासः, *see* MEASURE.—(Of a ladder, &c.) सोपानं; 'flight of steps,' सोपानश्रेणी, निःश्रेणी, आरोहणं, अधिरोहिणी, *see* STAIR, STAIR-CASE.

STEP-BROTHER, *s.* वैमात्रः, वैमात्रेयः, विमातृजः, सत्योदर्यः. *See* HALF-BROTHER.

STEP-DAUGHTER, *s.* (Husband's daughter) भर्तृमृता, सप्तलीमृता.—(Wife's daughter) पत्नीमृता.—(Son's wife) मुतसरी, पुत्रवधूः *f.*, सुपा.

STEP-FATHER, *s.* श्वशुरः, धर्मपिता *m.* (न). *See* FATHER-IN-LAW.

STEP-MOTHER, *s.* विमाता *f.* (न), सप्तली प्रता, मापलमाता.

STEP-SISTER, *s.* वैमात्री, वैमात्रयो, अस्योदर्या. *See* HALF-SISTER.

STIFF-SON, *s.* (Husband's son) भर्तृसुतः, सपत्नीसुतः. — Wife's son)

पत्नीसुतः.—(Daughter's husband) जामाता *m.*, see SON-IN-LAW.

STEPPING-STONE, *s.* सोपानप्रसरः, सोपानशिला. सोपान.

STERILE, *a.* बन्धः-न्ध्या-न्ध्यः, निष्फलः-लता-लं. सफटः &c., अनपत्यः

-ना-नै, अनपत्यकः-का-कं, सप्रगूतः-ता-तं. See BARREN.

STERILITY, *s.* बन्धता-न्ध, निष्फलता, सफलता-न्ध. See BARRENNESS.

STERLING, *a.* चकृन्मिः-मा-मं, सारः-रा-रं.-(Money) सारधनं.

STERN, *a.* (Severe) निष्ठुरः-रा-रं, कठोरः &c., कर्कशः-शा-शं, कठिनः-ना-नं, उग्रः-या-यं, निर्दयः-या-यं, दयाहीनः-ना-नं, 'in countenance,' निष्ठुरवदनः-ना-नं, उग्रवदनः &c., निष्ठुरमुखः-खी-खं; 'of stern stull,' अभेद्यसारः-रा-रं.

STERN, *s.* नावः पश्चाद्भागः, नावः पश्चिमभागः of पाश्चात्यभागः.

STERNLY, *adv.* निष्ठुरं, कठोरं, नैष्ठुर्येण, सनैष्ठुर्यं. See SEVERELY.

STERNNESS, *s.* निष्ठुरता, नैष्ठुर्यं, कठोरता, कठिनता, कठिन्यं, उग्रता, see SEVERITY; 'of countenance,' मुखनैष्ठुर्यं, वदननैष्ठुर्यं.

STERNUM, *s.* (Breast-bone) उरोस्थि *n.*, यक्षोस्थि *n.*

STERNUTATION, *s.* मुतं-ता, मुत *f.*, श्वयः, छिक्का, छिक्कनं. See SNEEZING.

STERNUTATIVE, STERNUTATORY, *a.* क्षुत्करः-री-रं, छिक्कः-का-कं.

STERNUTATORY, *s.* नसं, नस्यं, श्वयोडः, क्षुत्करो. See SNUFF.

TO STEW, *v. a.* शनैः शनैः कृष् (c. 1. कृषयति-यितुं). See TO SETHIE, BOIL.

STEW, *s.* (Meat stewed) व्यघ्ननादिना सह कृषितं मांसादि, कृषितमांसादि, रसकः.—(Confusion, fright) व्यग्रता व्याकुलत्वं, कातरता, बासः, दुर्दशा.—(Brothel), see the word.

STEWARD, *s.* कार्याधीशः, अर्थाधिकारी *m.* (नं), भासदागाराधिपतिः *m.*, कार्याधिपतिः, कर्मनिर्वाहकः, कर्मसम्पादकः.

STEWARDSHIP, *s.* कार्याधीशत्वं, अर्थाधिकारः, भासदागाराधिकारः.

STEWED, *p. p.* कृषितः-ता-तं; 'stewed meat,' कृषितमांसं, रसकः.

STIBIUM, *s.* छोटोघ्ननं, सौपीरं, कापोताघ्ननं, यामुनं, लोचकः.

TO STICK, *v. a.* (Cause to adhere) अनुलग्नीकृ, संलग्नीकृ, अनुषन्ध् (c. 9. -बध्नाति-यन्तुं), अनुषङ्गीकृ, मज्ज (c. 10. सन्नयति-यितुं), आसन्न, अनुषन्न, संसक्तोक्त, आसक्तोक्त.—(Thrust) प्रम् (c. 10. -मारयति-यितुं), प्रसारयं कृ.—(Stab), see TO STAB.

TO STICK, *v. n.* (Adhere) अनुषन्ध् (c. 9. -बध्नाति-यन्तुं, c. 4. -बध्यते), सज्ज in pass. (सज्यते, सज्जते), अनुसज्ज, आसज्ज, संसज्ज, लग् (c. 1. लगति-गितुं), अनुलग्नः-गता-गन् भू, अनुलग्नीभू, संलग्नीभू, अनुषङ्गीभू, आसक्तोक्त, संसक्तोक्त.—(Stop, be arrested) सम्भू, रुद्धगतिः-ति-ति भू, सम्भितगतिः-ति-ति भू.—(Hesitate), see the word. —(Stick out), see TO PROJECT.—(Stick in the mud) पद्मे मज्ज (c. 6. मज्जति, मज्जुं).

STICK, *s.* (Long piece of wood) यष्टिः *m. f.*, यष्टिका, दण्डः, काष्ठं, काष्ठखण्डः, वेचं, लुगुडः, श्या, see STAFF; 'for churning,' मन्थाः *m.* (मथिन्), दधिधारः, मन्थदण्डकः.—(Thrust, stab), see the words.

STICKINESS, *s.* श्यानता, सान्द्रता, चिक्कणता, अनुलग्नशीलता, संलग्नशीलता.

TO STICKLE, *v. n.* दुराग्रहेण or अतिनिर्वैन्धेन पक्षपातं कृ or यक्षोद्गाहं कृ.

STICKLER, *s.* दुराग्रहेण or अतिनिर्वैन्धेन पक्षपाती or यक्षोद्गाही *m.* (नं).

STICKY, *a.* श्यानः-ना-नं, साद्रः-न्दा-न्दं, चिक्कणः-शा-शं, चिक्कणः &c., अनुलग्नशीलः-ला-लं, संलग्नशीलः &c., चिग्यः-ग्या-ग्यं.

STIFF, *a.* (Not flexible) सखः-खा-खं, कठिनः-ना-नं, दृढः-दा-दं, धनः-ना-नं, अशिथिलः-ला-लं, see RIGID, FORMAL.

TO STIFFEN, *v. a.* समीकृ, कठिनीकृ, दृढीकृ, घनीकृ, सम्भू.

TO STIFFEN, *v. n.* समीकृ, कठिनीकृ, दृढीकृ, घनीकृ.

STIFFENED, *p. p.* समीकृतः-ता-तं, समीभूतः &c., घनीभूतः &c.

STIFFLY, *adv.* सखं, सख्येन, कठिनं, दृढं, अशिथिलं.

STIFF-NECKED, STIFFHEARTED, *a.* सखमतिः-ति-ति. See STUBBORN.

STIFFNESS, *s.* सख्यत्वं-ता, कठिनत्वं, कठिन्यं, दृढत्वं-ता, दृढ्यं, घनता-न्ध, अशिथिलता, अशिथिल्यं. See RIGIDITY, FORMALITY.

TO STIFLE, *v. a.* (Suffocate) आसरोधं कृ, आसावरोधं कृ, श्वास रूप (c. 7. रुसद्धि, रोद्धुं) or अवरूप, see TO SMOTHER.—(Suppress) सम्भू (c. 10. सम्भयति-यितुं), नियम्, नियह, see TO SUPPRESS.

STIFLED, *p. p.* (Suffocated) रुद्धश्वासः-सा-सं, अवरुद्धश्वासः &c.—(Suppressed) सम्भितः-ता-तं, उपगूढः-दा-दं; 'with stifled utterance,' भिन्नस्वरः-रा-रं, रुद्धस्वरः &c., सम्भितवाक् *m. f. n.* (चं).

STIFLING, *part.* आसावरोधी-यिनी-यि (नं), आसरोधी &c.

STIGMA, *s.* कलङ्कः, लाञ्छनं, अपमानचिह्नं, अभिशास्ताङ्कः, अङ्कः.

TO STIGMATIZE, *v. a.* अपमानचिह्नेन अङ्क (c. 10. अङ्कयति-यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति-यितुं), कलङ्कं कृ, अभिशास्ताङ्केन चिह्न (c. 10. चिह्नयति-यितुं).

STILETTO, *s.* क्षुद्रकटारः, क्षुद्रगुरिका. See DAGGER.

TO STILL, *v. a.* (Quiet, calm) शम (c. 10. शमयति-यितुं), प्रशम, उपशम.—(Make silent) निःशब्दीकृ, see TO SILENCE.—(Stop) निवृत्त (c. 10. -वर्त्तयति-यितुं), निवृत्त (c. 10. -वारयति-यितुं), स्थिरीकृ.

STILL, *s.* (For distillation) अशोधयन्तं, यकः, यकयन्तं, काचयकयन्तं.

STILL, *a.* (Silent) निःशब्दः-ब्दा-ब्दं, निश्शब्दः &c., नीरवः-वा-वं, see SILENT.—(Motionless) अचलः-ला-लं, निश्चलः &c., स्थिरः-रा-रं, सवः-न्ना-न्धं, see MOTIONLESS, QUIET.—(Calm) शान्तः-न्ता-न्तं, प्रशान्तः &c., उपशान्तः &c., निर्वीर्यः-ता-तं, see QUIET.

STILL, *adv.* (Until now, even now) अद्यापि, अद्यापयत्, अद्यावधि.—(Nevertheless) तथापि.—(Quietly, silently) शान्तं, नृणोः निःशब्दं.

STILL-BORN, *a.* मृतजातः-ता-तं; 'a still-born child,' मृदगर्भः, मृतगर्भः; 'bearing a still-born child,' नश्यत्यमृतिका.

STILNESS, *s.* (Freedom from noise) निःशब्दता, नीरवता, शब्दाभावः, see SILENCE.—(Freedom from motion) निश्चलता, अचलता, स्थिरता.—(Calmness) शान्तिः *f.*, शान्ता, निर्वृतिः *f.*, अक्षोभः, निर्वीर्यत्वं, वाताभावः, see QUIETNESS.

STILT, *s.* पादोत्थापनकाष्ठं, पादोत्थापककाष्ठं, पादोन्नयनकाष्ठं.

STIMULANT, *a.* तेजोवर्धकः-का-कं, दीपकः &c., दीपनः-ना-नं, उद्दीपकः &c., उत्तेजकः &c., प्ररोचकः-का-कं, रोचकः &c., रुचकः &c., प्रोत्साहकः &c., प्रवर्त्तकः &c., उद्दीपकः &c., अग्निवर्धकः-का-कं, चेतनावर्धकः &c., चेतनाप्रदः-दा-दं, चेतनोत्तेजकः &c.

STIMULANT, *s.* तेजोवर्धनं, अग्निवर्धनं, प्ररोचनं, दीपनं, उद्दीपनं, रुचकं, रोचकं, चेतनावर्धनं.

TO STIMULATE, *v. a.* उद्दीप (c. 10. दीपयति-यितुं), दीप, उत्तेज (c. 10. -तेजयति-यितुं), प्ररुच (c. 10. -रोचयति-यितुं), प्रोत्साह (c. 10. -साहयति-यितुं), प्रवृत्त (c. 10. -वर्त्तयति-यितुं), see TO EXCITE, ROUSE.—(In medicine) तेजोवर्धनं कृ, चेतनावर्धनं कृ, तेजो वृध (c. 10. वर्धयति-यितुं), वाजीकृ.

STIMULATED, *p. p.* उद्दीपितः-ता-तं, दीपितः &c., प्रदीप्तः-न्ना-न्धं, उत्तेजितः-ता-तं, तेजितः &c., रुचितः-ता-तं, प्ररुचितः, प्रोत्साहितः-ता-तं, प्रवर्त्तितः &c., चोदितः &c. See EXCITED, ROUSED.

STIMULATING, *part.* or *a.* उद्दीपकः-का-कं, उद्दीपनः-ना-नं, उत्तेजकः-का-कं, रूचकः &c., प्रोत्साहनः-ना-नं, वाजीकरः-रा-रं. See STIMULANT, *a.*

STIMULATION, *s.* उद्दीपनं. दीपनं. प्रदीपनं. उत्तेजनं. प्रोत्साहनं. प्रवर्धनं. संवर्धनं. वर्धनं. रत्ननं. याजीकरणं.

STIMULUS, *s.* प्रोत्साहः -हनं. प्रवर्धनं. उद्दीपनं. उत्तेजनं. रत्नकः. इन्द्रियबोधनं. *See* STIMULANT, *s.*

To STING, *v. a.* दंश (c. 1. दंशति, दंशुं). विदंश, दंशनं कृ, दंशं कृ.

STING, *s.* (Of animals) शङ्कुः *m.*, दंशः, कण्टकः; 'of a scorpion,' खलं; 'having a sting in the tail,' शङ्कुपुच्छः -च्छा -च्छं. — (Thrust of a sting into the flesh) दंशः -शनं. — (Point, wit) मर्म *n.* (नं).

STINGING, *adv.* सकाशम्, कृपणवत्, कृपणं, स्वल्पव्ययेन. *See* MANLY.

STINGINESS, *s.* कृपणता. काप्यम्, व्ययशुद्धा. *See* NIGGARDLINESS.

STINGING, *part. of a.* दंशकः -का -के. दंशनः -ता -नं. मर्ममृक *m. f. n.* (ज).

STINGY, *a.* कृपणः -णा -णं. दानविमुखः -खा -खं. *See* MISERLY.

To STINK, *v. n.* दुर्गन्धी -न्धनी -न्धि भू, पतिगन्धी &c. भू, कुसितगन्धी &c. भू. कृष्य (c. 1. कृष्यते -पितुं). *See* To SMELL, *v. n.*

STINK, *s.* दुर्गन्धः. दुर्गन्धिः *m.*, कुसितगन्धः, पतिगन्धः. पतिः *f.*, कृष्यः.

STINKING, *a.* दुर्गन्धी -न्धनी -न्धि (नं). दुर्गन्धः -न्धा -न्धं. दौर्गन्धिकः -की -के, कुसितगन्धिकः &c., पतिगन्धिकः &c., पुतः -ता -तं, कृष्यः -पी -पं, अमुरभिः -भिः -भि. कृषिता -ची -तु (तृ).

To STINT, *v. n.* निवन्ध (c. 9. -वध्नाति -वध्नुं), नियम (c. 1. -यच्छति -यच्छतुं), संयन्, बन्ध (c. 1. -हरति -हर्तुं), निग्रह (c. 9. -गृह्णाति -गृह्णतुं), परिमितं -तां कृ, सपरिमाणं -णां कृ, परिच्छेदं कृ.

STINT, *s.* परिमितत्वं, परिमितिः *f.*, परिमाणं. निवन्धः. *See* RESTRICTION.

STINTED, *p. p.* सपरिमाणः -णा -णं, परिमितः &c., नियमितः &c., *see* LIMITED.

SIPEND, *s.* वेतनं, पत्तनं, भूतिः *f.*, निरूपितवेतनं. *See* SALARY.

SIPENDIARY, *a.* वेतनिकः -की -के. सवेतनः -ना -नं, वेतनग्राही -हिली &c.

SIPING, *a.* रक्तावसम्भकः -का -के. *See* STYPTIC, *a.*

To STIPULATE, *v. n.* पणं (c. 1. पणते -णितुं), पणं कृ, पणनं कृ, नियमं कृ, निष्पत्तिं कृ, प्रतिज्ञा (c. 9. -जानीते -ज्ञातुं), समयं कृ, संविदं कृ, सङ्कतं कृ, संघट्टः.

STIPULATED, *p. p.* नियमितः -ता -तं, नैयमिकः -की -के, नियतः -ता -तं, पणितः -ता -तं, सामयिकः -की -के, संविदितः -ता -तं, सङ्केतितः -ता -तं, प्रतिज्ञातः -ता -तं, निरूपितः &c.; 'stipulated interest,' नियमितवृद्धिः *f.*, कारितवृद्धिः *f.*, कारिता.

STIPULATION, *s.* पणः, नियमः, सङ्कतः, समयः, संविद *f.*, प्रतिज्ञा, उद्देशः.

To STIR, *v. a.* (Move) चल (c. 10. चालयति -यितुं), संबल, *see* To MOVE, *v. a.* — (Agitate, move about) घृ (c. 5. घृणोति, घृणुं), क्षाप्य, मन्थ (c. 1. मन्थति -न्थितुं, c. 9. मथ्नाति, c. 1. मथति -थितुं), उन्मथ्य, निर्वम्य, प्रमथ्य, सम्प्रमथ्य, लुङ् (c. 1. लोडति -डितुं, c. 10. लोडयति -यितुं), खालुङ्, खालुङ्, परिलुङ्, विलुङ्. — (Stir up) उद्, उन्मथ् (c. 10. -तेजयति -यितुं), प्रवृत् in caus., प्रवृत्, चुद्. *See* To INCITE, INSTIGATE.

To STIR, *v. n.* (Be in motion) चल (c. 1. चलति -लितुं). *See* To MOVE, *v. n.*

STIR, *s.* सम्भ्रमः, विप्रवः, वैक्लथं, तुमुलं, कोलाहलः, कलहः.

STIRRED, *p. p.* (Agitated) धूतः -ता -तं, मथितः -ता -तं, प्रमथितः &c., खालोडितः &c., चालितः -ता -तं, चलितः &c., व्यापट्टितः -ता -तं. — (Stirred up) उद्भूतः -ता -तं, उत्तेजितः &c., बेधितः &c., *see* INSTIGATED.

STIRRING, *part.* चलन -लन्ती -लन् (तृ), बेधमानः -ना -नं. *See* MOVING, *part. and a.*

STIRRUP, *s.* सञ्चारोहिणी पादग्रहणी or पादधारणी or पादपल्ली, सञ्चारुदनां पादधारणां लोहवलयः -यं.

To STITCH, *v. a.* मिय (c. 4. सीयति, मयितुं), निपिय, संमिय. *See* To SEW.

STITCH, *s.* (Pass of the needle) मय्यङ्कः, मृचिमार्गः, मृचिचारः, मृचिप्रहारः, सीयनं. — (In the side) पार्श्वङ्कः -लं.

STITCHED, *p. p.* मृतः -ता -तं, प्रोतः -ता -तं. *See* SEWN, SEWED.

STITCHING, *s.* सीयनं, मयनं, मयतिः *f.* *See* SEWING, *s.*

STOCK, *s.* (Of a tree, &c.) काष्ठः -खंडं, प्रकाष्ठः -खंडं, *see* TRUNK.

— (Handle, haft) वारङ्गः, दण्डः, तन्त्रः *m.*, मूल्यः. — (Lineage, family) वंशः, कुलं, खादिः. — (Capital, principal) मूलधनं, धनमूलं. दण्डवृक्षं, मूलं, नोयिः -वी, परिपातं, परिणतं. — (Store) सञ्चयः, सञ्चितं, सम्भारः, सामर्थ्यं -ग्री, उपकरणसामग्री, उपकरणसम्भारः, संयोगः; 'common stock,' गणद्वयं, गणाद्वयं. — In cattle, &c.) गोधनं, पशुसम्वन्धिः *f.*, गोवधनं, पादवन्धनं, शटवन्धनं. — (Wooden fetters) हडिः *m.*, पादपाशो, कीलः; 'confined in the stocks,' कीलितः -ता -तं, हडिबद्धः -द्धा -द्धं.

To STOCK, *v. a.* मम्भू (c. 1. -भरति -भर्तुं), सम्भारं कृ, प (c. 10. पूरयति -यितुं), मच्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), उपकृष्य, सञ्चयं कृ. *See* To STORE.

STOCKADE, *s.* वाल्यं, सम्भरपङ्क्तिः *f.*, दुर्गवरोधका शङ्कुपङ्क्तिः.

STOCKED, *p. p.* सम्भृतः -ता -तं, प्रतिनः -ता -तं, पणः -णा -णं, मय्यङ्कः &c., उपकृष्यः -ता -तं, सोपकारः -रा -रं, सोपकारद्वयकृष्यः -का -कं.

STOCKING, *s.* पादवस्त्रं, पादवाणं, पादवं, पादरक्षा -क्षणं.

STOCK-STILL, *a.* काष्ठवत् स्थिरः -रा -रं or निश्चलः -ल्ला -लं.

STOCKS, *s. pl.* हडिः *m.*, पादपाशो. *See* under STOCK.

STOIC, STOICAL, *a.* उदासी -सिनी -सि (नं), उदासीनः -ना -नं, उत्तम -मा -मं, इन्द्रियानधीनः -ना -नं, इन्द्रियामङ्गी -ङ्गनी &c., कामाव -सायी &c., कामावसायिता -वी -तृ (तृ), सुखदुःखाद्यनधीनः &c., काम -क्रोधाद्यनधीनः &c., जितेन्द्रियः -या -यं, समबुद्धिः -द्धिः -द्धि, समचिन्तः -न्ता -न्तं, सममः -मा -मं, निर्ममः &c., ज्ञानः -न्ता -न्तं, ज्ञानचित्तः &c.

STOICALLY, *adv.* उदासीनवत्, औदास्येन, इन्द्रियामङ्गेन, समबुद्ध्या.

STOICISM, *s.* उदासः, औदास्यं, उदासीनता, औदासीन्यं, ज्ञानः, ज्ञानिः *f.*, इन्द्रियासङ्गः, इन्द्रियज्ञानः, कामावसायः -यिता, आत्ममयमः, आत्ममत्वं -ता, निर्ममत्वं -ता, कामक्रोधाद्यनधीनता, सुखदुःखाद्यनधीनता, जितेन्द्रियत्वं, समबुद्धित्वं, समचिन्तत्वं.

STOLEN, *p. p.* चोरदूतः -ता -तं, चौरापदूतः &c., दूतः -ता -तं, अपदूतः &c., मृषितः -ता -तं, मुषितः &c., चौरगतः &c., होदः -दा -दं; 'stolen goods,' लोभं, होदं.

STOLID, *a.* जडः -डा -डं, बुद्धिहीनः -ना -नं, मूर्खः &c. *See* STUPID.

STOLIDITY, *s.* जडता, बुद्धिहीनता, मूर्खता. *See* STUPIDITY.

STOMACH, *s.* जठरः -रं, उदरं, अलनैठरं, कोष्ठः -वं, पक्वाशयः, अवाशयः, अमाशयः, पक्वाशयानं, अन्नकोशः, पिचरतः; 'pit of the stomach,' मणिपूरः; 'clearing of the stomach,' कोष्ठशुद्धिः &c., 'stomach-ache,' जठरव्याथा, उदरवेदना.

To STOMACH, *v. a.* सह (c. 1. सहते, मोदुं), विपद्. *See* To BEAR, BROOK.

STOMACHIC, *a.* (Strengthening the stomach) अग्निवर्धकः -का -कं, अग्निदः -दा -दं, अग्निवृजकः -का -कं, रुचकः &c., रोचकः &c., बहिर्करः -रा -रं, पाचकः -का -कं. — (Pertaining to the stomach) जाठरः -री -रं, जठरसम्बन्धी &c., अन्नकोशसम्बन्धी &c.

STOMACHIC, *s.* अग्निवर्धनं, रुचकं, रोचकः, रोचकोप, दोषनं.

STONE, *s.* प्रस्तरः, घायाणः, शिला, अश्मा *m.* (नं), उपलः, गथा *m.* (नं)

अवस्कन्द (c. 1. -स्कन्दति -स्कन्तु) or आस्कन्द or समास्कन्द or समवस्कन्द, दुर्गलङ्घनं कृ. दुर्गावस्कन्दनं कृ.

To STORM, v. n. भृश (nom. भृशायेते), उच्चरः -रडा -रं भू, see To RAGE.

STORMY, a. वातलः -ला -लं, वातवान् -वती -वत् (त), वातरः -रा -रं, वातिकः -की -कं, वातमयः -यी -यं, अतिवातमयः &c., वृष्टिवातमयः &c., वृष्टिवातविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, अतिवातविशिष्टः &c., वातद्युमः -द्या -मं, पवनक्षिप्तः -प्ता -प्तं, वाताहतः -ता -तं; 'stormy sea,' द्युभाण्यः.

STORY, s. (Narration, tale) कथा, कथानकं, परिकथा, उपकथा, उपाख्यानं, साख्यानं, साख्यापिका, कथाप्रबन्धः, कथानुबन्धः, वार्ता, वृत्तान्तः, चरित्रं, इतिहासः; 'an old story,' पुरावृत्तकथा; 'idle story,' लोककथा; 'remaining only in story,' कथाशेषः -पा -पं.—(Fictitious story), see FICTION.—(Floor) भूमिः f., जोष्टः, फलकः, तलः; 'upper story,' उपरिभूमिः f., see FLOOR.

STORY-TELLER, s. कथकः, कथोपकथकः, कथाख्यायकः, कथाख्यानविदः.

STOUT, a. स्मूलः -ला -लं, स्मूलशरीरः -रा -रं, मांसलः -ला -लं, बलवान् -वती -वत् (त), महाबलः -ला -लं, महाकायः -या -यं, अंशलः -ला -लं, अंसलः &c., वृहद्वारः -रा -रं, वृहदङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, मेदस्वी -स्विनी -स्वि (न).

STOUTNESS, s. स्मूलता, शरीरस्मूलता, अङ्गस्मूलता, अङ्गवृहत्वं, शरीरवृहत्वं, मांसलत्वं, अंशलता, मेदस्विता.

STOVE, s. चुडौ, अङ्गारिणी, अङ्गारगुप्तिः f., अग्निकुण्डं. see FIREPLACE.

To STOW, v. a. कोशे or कोपे निविष्ट (c. 10. वेष्टयति -यितुं) or निधा (c. 3. -दधाति -धत्तुं) or स्था in caus., कोशीकृ, भाखीकृ, वासनीकृ.

To STRADDLE, v. n. पादौ पृथक् कृत्वा स्था (c. 1. तिष्ठति, स्थातुं). प्रगत-जङ्घः -ङ्गा -ङ्गं स्था, विगतजङ्घः -ङ्गा -ङ्गं स्था.

To STRAGGLE, v. n. व्यभिचर (c. 1. -चरति -रितुं), असंहतं चल (c. 1. -चलति -लितुं), असंहतः -ता -तं यन (c. 1. यनति -यितुं) or यन् (c. 1. यन्ति -यितुं) विचल, विस्मृ-योः -यो -यं भू, प्रविततः -ता -तं भू.

STRAGGLER, s. असंहतचारी m. (न), असंहतगामी m., व्यभिचारी m.

STRAGGLING, part. of a. असंहतः -ता -तं, विस्तीर्णः -यो -यं, प्रविततः &c.

STRAIGHT, a. सरलः -ला -लं, च्युतः -नु -नु, च्युतकः -का -कं, अवक्रः -क्रा -क्रं, अजिघः -द्या -यं, अकुटिलः -ला -लं, अभुग्नः -ग्ना -ग्नं, अक्षतः -सा -सं, समः -मा -मं, समरेखः -खा -खं, समानः -ना -नं, प्रमुखः -गा -गं; 'a straight line,' सरलरेखा; 'moving in a straight line,' सरलयायी -यिनी &c., अजिघ्र्या -गा -गं; 'to be straight,' च्युतः, च्युन् (c. 1. अजिघते -जिघत्तुं).

STRAIGHT, STRAIGHTWAY, adv. यद्यम्, तत्काले. See FORTHWITH, IMMEDIATELY.

To STRAIGHTEN, v. a. च्युतक, सरलीकृ, समीकृ, समरेखीकृ, अवक्रोक्त.

STRAIGHTENED, p. p. च्युतकृतः -ता -तं, सरलीकृतः &c., समीकृतः -ता -तं.

STRAIGHT-FORWARD, a. सरलः -ला -लं, च्युतः -नु -नु, अवक्रः -क्रा -क्रं, अकुटिलः -ला -लं, अजिघः -द्या -यं, प्रमुखः -गा -गं. See HONEST.

STRAIGHT-FORWARDNESS, s. च्युतता, सार्जवं, अवक्रता. See HONESTY.

STRAIGHTLY, adv. सरलं, च्युन्, अवक्रं, अजिघं, सरलं or अजिघं in comp.

STRAIGHTNESS, s. च्युतता, सरलता, सारत्यं, च्युतता -त्वं, सार्जवं, अजिघता m. (न), अवक्रता, अवक्रिता m., अकुटिलता, अजिघता.

To STRAIN, v. a. (Stretch) अत्यनं तन् (c. 8. तनोति -नितुं), अति-

शयेन तन् or विततोक्त.—(Injure by stretching), see To SPRAIN.—(Force beyond propriety) अत्यनं or अतिशयेन कृष्

(98) (c. 1. कर्षति, ऋतुं) or आकृष् or समाकृष्.—(Make great effort), see To STRAIN, v. n.—(Filter liquids, &c.) शुष्प (c. 10. शोषयति

-यितुं), उत्पचनं कृ, गालनं कृ, गल् in caus. (गलयति. गालयति -यितुं), सम्पृन्, see To FILTER, v. a.

To STRAIN, v. n. (Make violent efforts) अतिशयेन यन् (c. 1. यतते -तितुं) or प्रयत्नं, अतियत्नं कृ, अत्यन्तं उभ्रम् (c. 1. -यत्तति -यन्तुं) or चेष्ट or व्यवसो, अतिशक्ति or अतिसामर्थ्यं यत्नं कृ.—(Filter), see the word.

STRAIN, s. (Over-exertion) अतिबलः, अतिशयबलः, अत्युद्यमः.—(Injury by over-exertion), see SPRAIN.—(Stretching, tension) कर्षणं, कर्षः, कृष्टः f., आकर्षः, आकृष्टः f., संकर्षणं, विकर्षणं, विततिः f., वितननं.—(Tenor) अन्वयः, अधोऽन्वयः, ऋमः, प्रसङ्गः.—(Style) वृत्तिः f., वाग्वृत्तिः f., वाग्व्यापारः.—(Song, sound), see the words.

STRAINED, p. p. (Stretched) विततः -ता -तं, कृष्टः -ष्टा -ष्टं, आकृष्टः &c., आकर्षितः -ता -तं.—(Forced) झिष्टः -ष्टा -ष्टं, अतियत्नपूर्वकः -ष्टा -ष्टं or आकृष्टः &c., अतियत्नपूर्वकः -ष्टा -ष्टं.—(Filtered) शोधितः -ता -तं, निर्गलितः &c., सम्पृष्टः -ष्टा -ष्टं.

STRAINER, s. शोधनी, शोधनयन्त्रं, चालनं -नी, सम्मार्जनयन्त्रं.

STRAIT, a. सङ्कुटः -टा -टं, सङ्घाप in comp. See NARROW, a.

STRAIT, s. (Narrow passage) समुद्रसङ्कुटं, समुद्रपुनी, मानुद्रपुनी, सङ्कुटं.—(Difficulty) सङ्कुटं, कृच्छ्रं, कष्टं; 'one who is in straits,' अनुपायः -या -यं, उपायहीनः -ना -नं, कृच्छ्रगतः -ता -तं.

To STRAITEN, v. a. बाष्प (c. 1. बाधते -धितुं), सङ्घाप, संकुच (c. 1. -कोचति -चितुं), पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं), सङ्कुटीकृ.

STRAITENED, p. p. संकुचितः -ता -तं, संकोचितः &c., बाधितः &c., सङ्घाधितः -ता -तं; 'for food,' भोजनव्ययः -या -यं.

STRAIT-LACED, a. सखदशी &c. See STRICT, SHIF.

STRAITNESS, s. सङ्कुटत्वं, सङ्घापता, सङ्कोचः, सङ्कोचतत्वं.

STRAND, s. तटं, तीरं, कूलं, पुलिनं, समुद्रतीरं. See SHORE.

To STRAND, v. a. उक्कूल (nom. उक्कूलयति -यितुं), उक्तीर (nom. उक्तीरयति).

STRANDED, p. p. उक्कूलितः -ता -तं, उक्तीरितः -ता -तं, उक्तीर indee.

STRANGE, a. (Foreign) विदेशीयः -या -यं, वैदेशिकः -की -कं, see FOREIGN.

—(Belonging to others, alien) परकीयः -या -यं, पारक्यः -क्या -क्यं, पर in comp., अन्य in comp., भिन्नः -न्ना -न्नं.—(Wonderful)

अद्भुतः -ता -तं, विचित्रः -च्चा -च्चं, विचित्रः &c., आश्चर्य्यः -य्यो -य्यं, आश्चर्य्यकरः &c., see WONDERFUL.—(Novel) अपूर्वः -र्वो -र्वं, अभूतपूर्वः -र्वो -र्वं, see NOVEL.—(Odd, unusual) विलक्षणः -णा -णं, असङ्गतः -ता -तं, अपरुपः -पा -पं, अलौकिकः -की -कं; 'strange

story,' असम्भवकथा.—(Unacquainted) अपरिचितः -ता -तं.

STRANGE, exclam. आश्चर्य्यं, विचित्रं, विचित्रं विचित्रं, अद्भुतं.

STRANGELY, adv. अद्भुतं, अद्भुतप्रकारेण, आश्चर्य्यप्रकारेण, विचित्रं.

STRANGENESS, s. (Foreignness) विदेशीयता -त्वं.—(Novelty) अपूर्वता.

—(Oddness) वैलक्षण्यं.—(Wonderfulness) अद्भुतता -त्वं, आश्चर्य्यता, विचित्रता, यत्नित्वं.

STRANGER, s. (Foreigner) विदेशी m. (न), विदेशीयः, वैदेशिकः, वैदेश्यः, अन्यदेशोद्भवः, पारक्यः, प्रेषितः -तवान् m. (न), बहिरङ्गः, see FOREIGNER.—(One not of the same family, &c., an unknown person) परपुरुषः, परः, पारक्यः, परलोकः, अन्यजनः, अन्यः, अपरिचितः, उदासीनः.—(One unknowing) अनभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अनभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अपरिचितः -ता -तं, अन्यायः -या -यं, see INEXPERIENCED.—(Accidental visitor) आगन्तुकः, आगन्तुः m., सम्भगतः.

To STRANGLE, v. a. गलहस्त (nom. गलहस्तयति -यितुं), गलहई कृ,

श्यामरोधं कृ, श्यामाशयोधं कृ. See To SUFFOCATE, CHOKE.
 STRANGLING, *p. p.* रुद्धश्यासः -ना -सं, शयरुद्धश्यासः &c. See CHOKED.
 STRANGLING, STRANGULATION, *s.* श्यामरोधः, श्यामाशयोधः, गलहस्तः,
 गलपटः, गलपीडनं, कलपीडनं, श्यामसन्पीडनं. See SUFFOCATION.
 STRANGURY, *s.* मूत्रकृच्छ्रः, मूत्ररोधः, मूत्रावरोधः, मूत्रावष्टम्भः, मूत्रानुबन्धः,
 अशमरो.
 STRAP, *s.* चर्मबन्धः, चर्मपट्टः -द्वा -द्वी, यरवा. See SIROP.
 To STRAP, *v. a.* (Bent with a strap) चर्मरस्त्रना तड् or खाहन्.
 STRATAGEM, *s.* उपायः, अपदेशः, कृपदेशः, उपक्रमः, छलं, छद्म *n.* (नं),
 कृतिः *f.*, कल्पना, स्तुतिर्न.
 STRATEGY, *s.* यूद्धरचनाधिष्ठा, सैन्यरचनाधिष्ठा. See GENERALSHIP.
 STRATHED, *p. p.* फलककृत्यः -पा -पं, आस्तुतः -ता -तं, सररूपः &c.
 STRATUM, *s.* स्तरः, फलकः -कं, आलक्षणं, आस्तरः, पाथिवांशुपटः,
 पाथिवांशुस्तरः 'of rock,' शिलाफलकः -कं.
 STRAW, *s.* पलालः -लं -ली, पलः, नालः -लं, शुष्कनालः, नलः, तृणं,
 धान्यकल्कं, तुल्यधान्यकं, कडकूरः, कडकूरः, 'of wheat,' गोधूमनालः;
 'of barley,' यवनालः; 'fit to be fed with straw,' कडकूरीयः
 -या -यं, कडकूर्यः -य्यो -य्यं; 'hardly worth a straw,' तृणप्रायः
 -या -यं; 'not to care a straw for,' तृणाय मनः.
 To STRAY, *v. n.* भ्रम (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमिषु), व्यभिचर (c. 1. -चरति
 -रितुं), विचल (c. 1. -चलति -लितुं), भ्रंश (c. 4. भ्रंशयति, भ्रंशितुं),
 प्रभंश, व्य (c. 1. व्यथते, व्योतुं), प्रमद (c. 4. माद्यति -मदितुं), मार्गोद
 भ्रंश, पपाद् भ्रंश, see To ERR.-(As a sheep, &c., from the
 flock) यथात् पारभंश or भ्रंश
 STRAY, STRAYED, *a.* प्रभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं, परिभ्रष्टः &c., भ्रष्टः &c., व्यतः -ता
 -तं, प्रव्यतः &c., विचलितः &c., भ्रान्तः -न्ता -न्तं, दिग्भ्रान्तः &c.,
 दिग्भ्रमी -मिषो &c., पथभ्रष्टः &c., मार्गभ्रष्टः &c., मार्गप्रभ्रष्टः &c.,
 यत्नभ्रष्टः &c., नष्टः &c., यत्नमार्गः गो -गो, 'as a sheep, &c.,'
 व्यभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं; 'a stray animal,' स्वयथात् परिभ्रष्टः पशुः.
 STRIAE, *s.* रेखा, लेखा, लेदः, राशिः -नो *f.* पङ्क्तिः *f.*, अङ्कः, शिरा.
 To STREAK, *v. a.* रेखाभिर् रञ्ज् (c. 10. अङ्कयति -यितुं), रेखाङ्कितं -तो,
 रेखाचिचितं -तां कृ. श्यालीकृ, शिथीकृ, लिख्.
 STREAKED, STREAKY, *p. p.* रेखाङ्कितः -ता -तं, रेखाचिचितः &c., रेखा-
 चिचितः -त्रा -त्रं, रेखाचिहितः -ता -तं, चिचितः &c., चित्रः -त्रा -त्रं,
 चित्रितः &c., चित्राङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, शकलः -ला -लं.
 STREAM, *s.* (Running water) स्रोतस् *n.*, सरित् *f.*, नदी.-(Current,
 flow) स्रोतस् *n.*, प्रवाहः, उदकप्रवाहः, जलप्रवाहः, घोषः -यं, चलीयः,
 वेला, रयः, धारा -रा, वेगः, जलवेगः, प्रवृत्तिः *f.*, प्रधवः -वणं, प्रधावः,
 समुत्तिः *f.*, कुलङ्कपः, जलधलं, see CURRENT; 'against the
 stream,' प्रतिप्रोतम्; 'floating with the stream,' प्रवाहपतितः
 -ता -तं.-(As of rain) धारा; 'continued stream,' समतधारा.
 To STREAM, *v. n.* सततप्रवाहेण वृ (c. 1. धपति, झेतुं) or प्रवृ, निर-
 ततप्रवाहेण मु or परितु. See To FLOW.
 STREAMER, *s.* पताका, दीर्घपताका, केतुपसन्तः, दीर्घकेतु *n.* See FLAG.
 STREAMING, *part.* सततस्रावी -स्रावी -धि (नं), निरततस्रावी &c.
 STREAMLET, *s.* अल्पस्रोतस् *n.*, अल्पसरित् *f.*, कुसरित्. See RIVULET.
 STREET, *s.* मार्गः, नगरमार्गः, प्रगोली, रथा, वीथिः -थी *f.*, विशिखा,
 संसरणं, उपनिष्कारः, उपनिष्क्रमणं.
 STREET-WALKER, *s.* हट्टदिलिपिनी. See PROSTITUTE, HARLOT.
 STRENGTH, *s.* बलं, शक्तिः *f.*, समर्थः, समर्थता, प्रादुर्यं, प्रबलता, ऊर्ध्वः,
 पराक्रमः, विरक्तः, तेजस् *n.*, प्रभायः, अश्वं, सारता, क्षमता, तरस् *n.*,
 778

विभवः, वैभवं, see POWER; 'of arm,' भुजबलं; 'of mind,' बुद्धि-
 विभवः, बुद्धिवैभवं, मनःशक्तिः *f.*, भीशक्तिः *f.*; 'with all one's
 strength,' यथाबलं, यथाशक्ति, see under POWER; 'loss of
 strength,' बलहानिः *f.*, बलक्षयः, भस्त्रहानिः *f.*; 'on the strength
 of,' see under SCORE.
 To STRENGTHEN, *v. a.* (Make strong) सबलं -लां कृ, सबलीकृ, बल-
 यनं -यतो -यत् कृ, बलं दा or वृष् (c. 10. वर्षयति -यितुं), बलवृद्धिं
 कृ, बलवर्धनं कृ, प्रबलीकृ, बलवत्तरं -रां कृ.-(Confirm, establish),
 see the words.
 STRENGTHENED, *p. p.* सबलीकृतः -ता -तं, सबलः -ला -लं, वर्धितबलः &c.
 STRENGTHENING, *part.* of *a.* बलवर्धी -धिनी -धि (नं), बलवर्धकः -का
 -कं, बलवर्धनः -ना -नं, बलवृद्धिकरः -रा -रं, पुष्टिकारकः -का -कं.
 STRENUOUS, *a.* उद्योगी -गिनी -गि (नं), महोत्साहः -हा -हं, महोद्यमः -मा
 -मं, महाप्रयत्नः -न्ता -न्तं, मोत्साहः &c., मोद्योगः &c. See ENERGETIC.
 STRENUOUSLY, *adv.* मोत्साहं, प्रयत्नतम्, यत्नतम्. See ENERGETICALLY.
 STRENUOUSNESS, *s.* उत्साहः, उद्योगः, उद्यमः, मोद्योगत्वं. See ENERGY.
 STRESS, *s.* प्रभायः, भारः, बलं, प्रणिधानं, गौरवं, गुरुत्वं.
 To STRETCH, *v. a.* (Extend, draw out) तन् (c. 8. तनोति -नितुं),
 वितन्, व्यातन्, प्रतन्, प्रवितन्, सतितन्, विततीकृ, आयम् (c. 1. -यच्छति
 -यन्तुं), विस्तृ (c. 10. -स्तारयति -यितुं), दीर्घीकृ, see To DRAW OUT;
 'to stretch one's limbs,' स्वाङ्गम् आयम्.-(Stretch out, as
 the hand, &c.) प्रम् in caus. (-सारयति -यितुं), प्रयद् (c. 9. -गृह्णाति
 -ग्रहीतुं), प्रसारणं कृ.-(Strain, force), see the words.
 To STRETCH, *v. n.* तन् in pass. (तन्यते), वितन्, व्यातन्, प्रतन्, वित-
 तीकृ, प्रततीकृ, विस्तृ in pass. (-स्तोयते), प्रस् (c. 1. -सरति -सन्तुं),
 आयम् (c. 1. -यच्छते -यन्तुं), विप्रत्या (c. 1. -तिष्ठति -स्यातुं), द्राप् (c. 1.
 द्रापते -यितुं).
 STRETCH, *s.* (Extension) वितर्तः *f.*, प्रतर्तः *f.*, सायितः *f.*, आयामः,
 विलासः, विस्तृतिः *f.*-(Effort) यत्नः, प्रयत्नः, उद्यमः.-(Reach,
 extent) पर्यन्तः -न्तं, परिमाणं, प्रसरः, विषयः.
 STRETCHED, *p. p.* वितर्तः -ता -तं, प्रवितर्तः &c., व्यातर्तः &c., विततीकृतः
 &c., आयतः &c., विस्तरीकृतः -गो -गो, विस्तृतः -ता -तं, प्रसरः &c.,
 नृम्भितः &c., विनृम्भितः &c., उन्नृम्भितः &c.; 'stretched for 90'
 प्रसारितः -ता -तं.
 STRETCHING, *part.* वितन्यन् -न्यती -न्यत (नं), तन्यन् &c., आयच्छमानः
 -ता -तं; 'one's limbs,' स्वाङ्गम् आयच्छमानः &c.
 To STREW, *v. a.* कृ (c. 6. किरति, करितुं -रोतुं), धिक्, प्रकृ, शयक्,
 समयक्, आस्तृ (c. 9. -सृणाति, c. 5. -सृणाति -स्रितुं -रोतुं), विस्तृ,
 परितु, संस्तृ, आस्तरणं कृ, आच्छद् (c. 10. -च्छादयति -यितुं), see To
 SCATTER, *v. a.*
 STREWED, *p. p.* आकीर्णः -गी -गी, विकीर्णः &c., प्रकीर्णः &c., अपकीर्णः
 &c., कीर्णः &c., कीर्ण्यमाणः -णा -णं, अपकीर्ण्यमाणः &c.
 STRICKEN, *p. p.* हतः -ता -तं, उपहतः &c., निहतः &c., see STRUCK;
 'in years,' वयोवृद्धः -द्वा -द्वं, see OLD.
 STRICT, *a.* (Said of persons) सूक्ष्मदर्शी -शिनी -शि (नं), सूक्ष्मः -क्षा
 -क्षं, कठोरः -रा -रं, कठिनः -ना -नं, निष्ठुरः -रा -रं.-(Of things)
 समन्वयः -सा -सं, सूक्ष्मः -क्षा -क्षं, नियतः -ता -तं, सम्यक् -मीची
 -म्यक् (क्), दृढः -दा -दं, स्थिरः -रा -रं; 'in regimen,' यथाशी
 -शिनी &c.
 STRICTLY, *adv.* निष्ठुरं, कठोरं, कठिनं, सूक्ष्मं, सीक्ष्येण, दृढं.
 STRICTNESS, *s.* कठोरता, निष्ठुरता, नैष्ठुर्यं, कठिनता, कठिन्यं, सूक्ष्मता,

सौहृदं, सामन्त्र्यं, सम्पत्तिं, दृढता, स्थिरता, उद्यता.

STRICTURE, *s.* (Of the urethra) प्रसावरोधः, निरुद्धप्रकाशः—(Critical remark) गुणदोषप्रकाशनं, गुणदोषव्याख्या, चर्चा.

STRIDE, *s.* विक्रमः, दीर्घकर्म, दीर्घविक्रमः, लङ्घनं, विलङ्घनं.

TO STRIDE, *v. n.* विक्रम (c. 1. -क्रमते-यितुं), लङ्घ (c. 10. लङ्घयति-यितुं).

STRIPE, *s.* कलहः—हं, कलिः *m.*, डन्डं, विरोधः, विप्रतिपत्तिः *f.*

STRIEFUL, *a.* कलहकारी-रिणी-रि (न्), कलिप्रियः &c. See CONTENTIOUS.

TO STRIKE, *v. a.* (Hit) तड् (c. 10. ताडयति-यितुं), वितड्, हन् (c. 2. हनि-न्), अभिहन्, विहन्, आहन्, समाहन्, प्रह् (c. 1. -हरति-हन्ते), तुद्, आतुद्, वितुद्, व्युध्, प्रतिव्युध्, आघातं कृ, प्रहारं कृ, हननं कृ, *see* TO HIT, SMITE.—(Cause to sound) वद् (c. 10. वादयति-यितुं), नद् in caus., यादनं कृ.—(Lower a sail) वातव-मनम् अवपत् in caus. or अवहृद् in caus. or अवतृ in caus. or अवहृद्.—(Affect with any feeling) उपहन्, उपहर्तं-तां कृ, *see* TO ASTONISH, SURPRISE, &c.—(Strike down) पत् in caus. (पातयति-यितुं) निपत्, अवपत्, शद् in caus. (शातयति-यितुं), संशद्, आघातन or प्रहारेण भूमौ पत् in caus.—(Strike out), *see* TO EFFACE, ERASE, PRINT, CONTRIVE.

TO STRIKE, *v. n.* (Make a blow) ताडनं कृ, आघातं कृ, प्रहारं कृ, *see* TO KNOCK, *v. n.*—(Submit), *see* TO YIELD.—(Strike against) लग् (c. 1. लगति-यितुं), प्रतिघातं कृ, परस्परसमाघातं कृ, संघट्.—(Strike out, as in swimming, &c.) बाहुप्रसारणं कृ, बाहुप्रहारं कृ.—(Combine to quit work) वेतनासन्तुष्टत्वात् कर्मत्या-गार्थं कुसाहित्यं कृ.

STRIKE, *s.* वेतनासन्तुष्टत्वात् कर्मत्यागार्थं कर्मकारिणां कुसाहित्यं.

STRIKER, *s.* ताडयिता *m.* (न्), प्रहर्ता *m.* (न्), आघाती *m.* (न्), घाती *m.*

STRIKING, *a.* विस्मयोत्पादकः-का-कं, विस्मापकः &c. See IMPRESSIVE.

STRING, *s.* (Slender cord, line or rope) सूत्रं, गुणः, तन्तुः *m.*, तन्वी, तन्वं, रज्जुः *m. f.*, दास *n.* (न्), दामनी, दामा, रसना, शृवं, शृन्वः-स्वं, दोरकः, वटः-टी-टं, वराटः-टकः, मुष्पं, पवित्रकं, 'hempen string,' शृणुसूत्रं, शृणुतन्तुः *m.*; 'string of a musical instrument,' तन्वी, तारः; 'of a bow,' ज्या, गुणः, धनुर्गुणः, शिघ्रा-घ्ननी, तीर्य- (line) बन्धः, बन्धनं.—(Line, series) आवलिः-ली *f.*, माला, पंक्तिः *f.*, पङ्क्तिः-तो *f.*, श्रेणी-णिः *f.*, जालं in comp.; 'string of pearls,' मुक्तावली-लिः *f.*, मुक्तामाला; 'of beads,' अक्षमाला; 'of words or epithets,' शब्दमाला, शब्दजालं, माला; 'of causes,' कारणमाला.

TO STRING, *v. a.* (Furnish with strings) तन्तुयुक्तं-क्तां कृ, तन्तुवि-शिष्टं-ष्टां कृ.—(String a garland, &c., arrange on a string, as beads, &c.) यन्त्र् (c. 9. यन्त्रति, c. 1. यन्त्रति-यितुं), यन्त्रनं कृ, गुम्फ् (c. 1. गुम्फति-यितुं), गुम्फ् (c. 1. गुम्फति-यितुं), गुम्फनं कृ, गुम्फ् कृ, रच् (c. 10. रचयति-यितुं), विरच्, रचनां कृ, दृम् (c. 6. दृमात, c. 10. दृमयति, c. 1. दृमयति-यितुं), सन्दर्भं कृ, श्रन्च्, श्रन्धनं कृ, सूत्र (nom. सूत्रयति-यितुं), वट (nom. वटयति-यितुं), सूत्रकं कृ.—(String a bow) धनुर्गुणं or धनुर्गुणम् आरुह् in caus. (रोपयति-यितुं), धनुर्गुणारोपणं कृ, धनुः सन्नयं कृ, मौर्वी धनुषि आतन् (c. 8. -तनोति-यितुं).

STRINGED, *a.* तन्वी-न्विणी-न्वि (न्), तान्वः-न्वी-न्वं, तन्तुयुक्तः-का-कं, तन्तुमान्-मती-मत् (त्), तन्तुविशिष्टः-ष्टा-ष्टं, वटी-दिनी &c.; 'many-stringed,' बहुतन्वीकः-का-कं; 'one-stringed,' एकत-

न्वीकः-का-कं, एकतारः-रा-रं; 'stringed-instrument,' तन्.

STRINGENT, *a.* दृढबन्धी-न्विनी-न्वि (न्), दृढबन्धकः-का-कं, दृढः-ढा-ढं.

STRINGLESS, *a.* निर्गुणः-णा-णं, गुणहीनः-ना-नं, तन्तुहीनः-ना-नं.

STRINGY, *a.* (Consisting of strings or fibres) सूत्रमयः-यी-ये.

तन्तुमयः &c., सूत्री-विणी &c., *see* FIBROUS.—(Ropy, viscid)

उपानः-ना-नं.

TO STRIP, *v. a.* (Deprive of clothes) वियस्व (nom. वियस्वयति-यितुं), नग्नाकृ, वियस्वीकृ, निर्वस्वीकृ, वस्वहीनं-नां कृ, *see* TO DIVEST.—(Deprive of) दृ (c. 1. हरति, हन्ते), अवपद्, अवपत्, *see* TO DEPRIVE, FLEECE, PLUNDER; 'to strip a tree of its leaves,' वृक्षस्य पत्राणि हृ or निहृ, वृक्षं निष्पत्राकृ or निष्पत्र (Nom. निष्पत्रयति-यितुं).

STRIP, *s.* खड्गः-खडकः, सूक्ष्मखड्गः, दीर्घखड्गः; 'of cloth,' पस्त्रखड्गः.

STRIPE, *s.* (Line) रेखा, दीर्घरेखा. *see* LINE.—(Long narrow piece)

दीर्घखड्गः-खडकः.—(Lash, stroke) कपापातः, कपापातचिह्नं.

TO STRIPE, *v. a.* (Make lines), *see* TO STREAK.—(Lash) कपया तड्.

STRIPED, *p. p.* नानावर्णरेखाङ्कितः-ता-तं, चित्रितः &c. *See* STREAKED.

STRIPLING, *s.* माणवकः, वटः *m.*, कुमारः, बालः, किशोरः, *see* LAD.

STRIPPED, *p. p.* (Of clothes) वियस्वः-स्वा-स्वं, वियस्वीकृतः-ता-तं,

नग्नीकृतः &c., हृतवस्त्रः &c., हृतवशः-शा-शं, अवपृतवशः &c.—

(Deprived, robbed) हृतः-ता-तं, अवपृतः &c., लुण्ठितः &c.;

'of one's money,' हृतधनः-सा-नं, 'of one's self,' हृतसर्वस्वः-स्वा-स्वं.

TO STRIVE, *v. n.* (Make efforts) यत् (c. 1. यतते-यितुं), प्रयत्, यत्नं कृ, प्रयत्नं कृ, व्यवसो (c. 1. -स्यति-सात्), चेष्ट (c. 1. चेष्टते-यितुं) विचेष्ट, आत्मानं चेष्ट, उद्यम् (c. 1. -यजति-यन्ते), व्यायम, व्यायम (c. 4. -यस्यति-यितुं), यट् (c. 1. यटते-यितुं, c. 10. यटयति-यितुं) उद्योगं कृ, उद्यमं कृ, उत्साहं कृ, व्ययसायं कृ, आयायं कृ, प्रयायं कृ, चेष्टं कृ.—(Contend) कलहं कृ, कलहः (nom. कलहायति-यितुं), युष्, वि-रुष्, *see* TO CONTENT, CONFESSE, &c. (V. with) व्यर्ष, *see* TO EMULATE.

STRIVING, *s.* उद्योगकरणं, यत्नकरणं, *see* EXERTION, CONTENTION.

STROKE, *s.* (Blow) आघातः, अभिघातः, घातः, आहतः *f.*, हतिः *f.*,

प्रहारः, नादनं, पातः-तनं; 'of a stick,' वेद्याघातः; 'of a sword,'

यद्ग्राघातः; 'of a weapon,' शस्त्रघातः; 'of an ear,' नाकादख-

पातः, नाकादखड्गनिपातः.—(Sudden attack, as of disease, &c.)

आक्रमः, अवतारः, अवतर्गः, आवेशः, लङ्घनं.—(Sudden or bold

effort) रज्ज्विमिकयत्नः, माहिमिकयत्नः, प्रयत्नः.—(Line drawn)

रेखा, लेखा, अङ्कः-ङ्कनं; 'of a pen,' कलमलेखा, कलमरेखा.

TO STROKE, *v. a.* (With the hand) पाणिना or हस्तेन शनैर् मृज् (c. 2. मर्षि-ष्टु) or प्रमृज् or विमृज्, पाणिना खमालम् (c. 1. -लभते-लभ्यं) or आलम्, हस्तेन परामृज् (c. 6. मृशति-मृष्टं) or परिमृज् or विमृज्, हस्तेन परिमृज् (c. 6. -स्पृशति-स्पृष्टं) or संस्पृज् or परि-संस्पृज्, हस्तेन लल् (c. 10. लालयति-यितुं); 'in one direction, with the hair,' अनुलोमं मृज्, अनुलोम (nom. अनुलोमयति-यितुं).

TO STROLL, *v. n.* आलस्येन विदु or परिभ्रम् or परिक्रम. *See* TO RAMBLE.

STROLL, STROLLING, *s.* आलस्येन परिक्रमणं or विहारः or इतस्ततः परि-

क्रमः, यथेष्टपरिक्रमः, यथेष्टविहारः, यथेष्टचारः. *See* RAMBLE, RAMBLING.

STROLLER, *s.* यथेष्टविहारी *m.* (न्), यथेष्टचारी *m.* *See* RAMBLER.

STRONG, *a.* (Having power) बलवान्-वती-वत् (त्), बली-लिनी

-लि (न्), प्रबलः-ला-लं, महाबलः &c., सबलः &c., *see* POWERFUL;

'very strong,' सतिबलवान् &c., बलीयान्-यसी-यः (स्), बलिष्ठः

-ष्टा-ष्टं.—(Firm) दृढः-ढा-ढं, सुदृढः &c.—(As smell, &c.)

उद्यः-या-यं; 'a strong smell,' उद्यगन्धः, जतिगन्धः.—(As wind, &c.) चण्डः-खड-खड, प्रचण्डः &c., तीक्ष्णः-हृण-हृण, तीव्रः-त्रा-त्रं. जति prefixed; 'a strong wind,' प्रचण्डयातः, जतिवातः.—(As medicine, &c.) प्रतापी-पिनी &c., प्रभावी &c., प्रबलः-ला-लं, तेजस्वी &c., गुणवान् &c., गुणकारी &c.—(Pungent) कटुः-दुः-दु, उद्यः &c.; 'to be strong,' प्रबलोभू, बलवान् &c. भू, मुहं (c. 1. मूर्च्छति-च्छिन्ते), सैन्यम् (nom. सोजायते); 'an army a thousand strong,' साहसः, सहस्री *m.* (नं).

STRONG-BUILT, STRONG-MADE, *a.* दृढमन्धिः-न्धिः-न्धि, दृढाङ्गः-ङ्गा-ङ्गं.

STRONG-HOLD, *s.* दुर्ग, कौटिः *f.*, काटः, कोटारः, शिखरी *m.* (नं).

STRONGLY, *adv.* बलपत्, सवलं, प्रबलं, दृढं, सुदृढं, प्राचल्येन.

STRONG-MINDED, *a.* दृढमतिः-तिः-ति, दृढबुद्धिः &c., स्थिरबुद्धिः &c.

STRONG-SMELLING, *a.* उद्यगन्धः-न्धः-न्ध, उद्यगन्धी-न्धिनी-न्धि (नं).

STROP, *s.* (For razors) सुरतेजनी, सुरतेजनी, सुरतेजनचर्म *n.* (नं).

STRUCK, *p. p.* हतः-ता-तं, आहतः &c., समाहतः &c., अभिहतः &c.,

प्रहतः &c., उपहतः &c., व्याहतः &c., प्रतिहतः &c., ताडितः-ता-तं.

आस्फालितः-ता-तं; 'with astonishment,' विस्मयोपहतः-ता-तं.

The use of हत in the first member of a compound is very common; as, 'struck with poverty,' हतसम्पदः-दा-दं, *i. e.* 'one whose fortunes are struck or blasted.'

STRUCTURE, *s.* (A building) भवनं, हर्म्यं, मन्दिरं. *see* EDIFICE.—

(Organization) षूहः-हनं, षूढिः *f.*, संषूहः-हनं, संस्थानं, संस्थितिः *f.*, विधानं, निम्नानां, निर्भितः *f.*; 'of the body,' सङ्गृह्यहनं.

To STRUGGLE, *v. n.* (Make great effort) अत्यन्तं यत्, महायत्नं कृ.

तीव्रयत्नं कृ, अतियत्नं कृ, अत्यन्तं चेष्ट, विचेष्ट, *see* To STRIVE.—(Con-

tend) युध (c. 4. युध्यते, योद्धुं), *see* To FIGHT.

STRUGGLE, *s.* (Great effort) महायत्नः, अतियत्नः, तीव्रयत्नः, विचेष्टितं.

—(Contest) युद्धं, नियुद्धं, कलहः-हं, *see* CONTENTION.

STRUGGLING, *part.* यत्तमानः-ना-नं, महायत्नकारी-रिणी &c., विचेष्ट

मानः-ना-नं.

STRUMPET, *s.* वेश्या, गणिका, पुंश्रुली. *See* HARLOT, PROSTITUTE.

STRUNG; *p. p.* यन्धितः-ता-तं, यन्धितः &c., गुम्फितः-ता-तं, गुम्फितः

&c., अन्धितः-ता-तं, रन्धितः &c., द्रुमः-या-यं, सन्धितः-ता-तं,

'मृत्रितः-ता-तं.—(As a bow) सन्धः-न्धः-न्ध, अधिन्यः &c., आरो-

पितन्धः &c.; 'bow-string strung tight on a bow,' मंथी

धनुषि जातता.

To STRUT, *v. n.* साटोपं or सटपं or सगीरवं चल (c. 1. चलति-लितुं).

STRUT, *s.* साटोपगतिः *f.*, सटपगतिः *f.*, सगीरगतिः *f.*, प्राटगतिः *f.*

STRUTTING, *part.* साटोपगामी-मिनी &c., प्राटगतिः-ति-ति. *See* STATELY.

STUBBLE, *s.* भूमिस्थो यवगोभमादिनालः, भूमिस्था शुष्कनाली, भूमिस्थनालः

-ली-लं, त्रिभुजस्थनालः-ली, लूतस्थनालः.

STUBBORN, *a.* क्लमः-आ-अं, प्रतीयः-पा-पं, दृढः-दा-दं, अविनेयः

-या-यं, अवश्यः-इया-उयं, दुरायही &c. *See* OBSTINATE.

STUBBORNNESS, *s.* क्लमता, प्रतीयता, धैर्यं, अविनेयता. *See* OBSTINACY.

STUCCO, *s.* मुषा, धवलमुषा, शुक्लमुषा, चण्डिलेपः. *See* PLASTER.

STUCCOED, *a.* मुषाधवलितः-ता-तं, मुषालिप्तः-ता-तं, मुषामयः-यी-यं;

'a stuccoed house,' मुषाभवन्, मुषामयगृहं.

STRUCK, *p. p.* लङ्गः-गता-गन्, परिलङ्गः &c., संलङ्गः &c., आसक्तः-क्ता-क्ते.

STUD, *s.* (Ornamental knob) गण्डः-खडका, गण्डालङ्कारः.—(Of horses)

बाहवं, सार्धं, अश्वीयं, अश्वसमूहः, अश्वयुद्धं, अश्वगणः.

STUDDER, *p. p.* सञ्चितः-ता-तं, प्रतिबद्धः-डा-दं, *see* SET, INLAID.

STUDENT, *s.* शिष्यः, विद्यार्थी *m.* (नं), छात्रः, सन्नेवासी *m.*, अध्यता *m.*, (नृ), अधीयानः, अध्यापी *m.*, *see* SCHOLAR; 'in theology,' ब्रह्म-चारी *m.* (नं), लिङ्गी *m.*, व्रती *m.*, *see* under ORDER.

STUDENTSHIP, *s.* ब्रह्मचर्यं, ब्रह्मचारित्वं, सन्नेवासित्वं.

STUDIED, *p. p.* (Read) शिक्षितः-ता-तं, अधीतः &c., अधिगतः &c.,

अभ्यासितः &c., अभ्यस्तः-स्ता-स्तं, पठितः-ता-तं, निपठितः &c.—

(Premeditated) पूर्वैकचित्तः-ता-तं, पूर्वैकमङ्गलितः &c.

STUDIOUS, *a.* अध्ययनशीलः-ला-लं, विद्याभ्यासशीलः &c., अध्ययनपरः

-रा-रं, अध्ययनपरायणः-णा-यं, अध्ययनासक्तः-क्ता-क्ते, विद्यार्थी

-धिनी-धि (नं), विद्येच्छुः-च्छुः-च्छु, अध्ययनेच्छुः &c., विद्याभ्यासी &c.,

अयसायी &c., अध्ययसायी &c., विद्याप्रसितः-ता-तं, विद्यानिविष्टः

-ष्टा-ष्टं, विद्याव्यासङ्गी &c., अध्ययनाभिमुखः-खा-खं, जिज्ञासुः-सुः-सु,

पाठेच्छुः &c., पठनेच्छुः &c.

STUDIOUSLY, *adv.* अध्ययनासक्तिपूर्व, विद्याभ्यासेन, विद्याभ्यासङ्गेन.

STUDIOUSNESS, *s.* अध्ययनशीलता, विद्याभ्यासशीलता, अध्ययनासक्तिः *f.*,

विद्यासक्तिः *f.*, विद्येच्छा, विद्याव्यासङ्गः, अध्ययनपराता, पाठेच्छा.

STUDY, *s.* (Reading, application to books, &c.) अध्ययनं, पाठः,

निपाठः, पठनं, अधिगमः-मनं, प्राध्ययनं, अभ्यासः, विद्याभ्यासः, विद्या-

भ्यसनं, अधीतिः *f.*, निपठितिः *f.*, निपठः, आवर्जनं, *see* STUDIOUS-

NESS; 'study of the Vedas,' वेदाध्ययनं, वेदाभ्यासः, उपग्रहणं,

उपाकर्म *n.* (नं), उपाकरणं; 'close study,' सन्नताध्ययनं, सन्नता-

भ्यासः, अनुशीलनं, परिशीलनं; 'desultory study,' शास्त्राचक्रमणं,

चक्रमणः; 'a Brahman who has finished his study,' प्राप्तिः,

अधीतवेदः, अधीती *m.*—(Subject of study, particular study)

अध्ययनं, पाठः, अध्ययनविषयः.—(Apartment for study) अध्यय-

नमठः, अध्ययनागारं, पाठागारं, ज्ञानमठः, ग्रन्थकुटी.—(Meditation,

contrivance) ध्यानं, विचारः, चिन्ता, चर्चा, कल्पना.

To study, *v. a.* (Read, turn over in the mind) पठ (c. 1. पठति

-रितुं), सम्पठ, अधी (c. 2. अधीत, अध्यतुं, *rt.* इ), अधिगम (c. 1.

-गच्छति-गन्तुं), अभ्यस (c. 4. -अभ्यसति-मितुं), आवृत (c. 10. -वर्त्तयति

-यितुं), अध्ययनं कृ.—(Attend to) मन् (c. 1. मन्वते-वितुं), उपसेव्

निपेव्, आसेव्, समासेव्.—(Ponder, consider, premeditate),

see the words.

To study, *v. n.* (Apply the mind to reading, &c.) विद्याभ्यासं कृ,

विद्याभ्यासनं कृ, अध्ययनं कृ, विद्याभ्यासङ्गं कृ, पाठं कृ.—(Endeavour

diligently), *see* To STRIVE.

STUFF, *s.* (Matter, material) यन्तु *n.*, द्रव्यं, प्रकृतिः *f.*, विषयः, पदार्थः,

परिणामिद्रव्यं.—(Cloth) पटः, वस्त्रं, वसनं, *see* CLOTH.—(House-

hold furniture) गृहोपस्करादि *n.*, गृहभास्त्रादि *n. pl.*, गृहद्रव्याणि *n. pl.*

—(Rubbish) तुच्छद्रव्यं, *see* RUBBISH, NONSENSE.

To STUFF, *v. a.* (Fill to excess) अत्यन्तं पू (c. 10. पूरयति-यितुं), अति-

शयेन नृप in caus.—(Crowd together) सञ्चाप, *see* To CROWD, *v. a.*

To STUFF, *v. n.* अतिशयेन or अतिवृत्तिं पू in pass. (पूर्यते) or आत्मानं

पू (c. 10. पूरयति-यितुं), अतिवृत्तिं भुज्. *See* To CRAM, *v. n.*

STUFFED, *p. p.* अतिपूरितः-ता-तं, अतिपूरणः-णी-णीं. *See* CRAMMED.

STUFFING, *s.* (That which fills up) पूरणं, पूरकः-कं, भरणं, भरकः

-कं.—(Seasoning) सांस्कारगतं व्यञ्जनोद, *see* SEASONING.

To STULTIFY, *v. a.* मूर्खं कृ, मूढीकृ, मूर्खीकृ, निबोधीकृ.

To STUMBLE, *v. n.* खल (c. 1. खलति-लितुं), प्रखल, खलनं कृ,

पादखलनं कृ, खलितं कृ, व्यु (c. 1. व्ययते, व्योतुं), प्रव्यु, पत्, वि-

चल, संचल.

रोगी &c., रोगास्पदः; 'subject to melancholy,' निराविषादी &c., सदाविषादी &c.—(To be subject) वशीभू, अधीनीभू, आयात्रीभू, उपजीव् (c. 1. -जीवति -यितुं).

SUBJECT, *s.* (One that owes allegiance) प्रजा, भक्तः, वश्यः, उपजीवी *m.* (न); 'subjects, collectively,' प्रजालोकः, प्रजा, प्रजाः *f. pl.*; 'beloved by one's subjects,' प्रजानुरक्तः -क्ता -क्ते, अनुरक्तप्रजः -जा -ने; 'the protection of one's subjects,' प्रजापालनं.—(That which is treated of, a topic, head) विषयः, प्रकरणं, प्रसङ्गः, प्रस्तावः, प्रसक्तिः *f.*, सथैः, वृत्तान्तः, स्थानं, स्थलं, पदं, अधिकरणं, मार्गः; 'subject in hand,' प्रस्तुतः; 'on such a subject,' एवंविषयः -या -यै; 'this chapter is on the subject of the heavenly bodies, &c.,' अयं सगी ग्रहादिविषयकः.—(That in which any thing inheres or exists) अधिकरणं, आधारः, आश्रयः, आश्रयः, साम्यदं, स्थानं, अधिष्ठानं, व्याप्यः; 'of an inference,' व्याप्यः; 'of any operation or act,' आश्रयः, अधिकरणं, पात्रं, स्थानं, अधिष्ठानं. भूमिः *f.*—(Of a verb, in grammar) कर्ता *m.*—(Of a predicate) अनुवाचं.—(Of a proposition) साध्यं.

To SUBJECT, *v. a.* (Bring under the power of) वशीकृ, अधीनीकृ, आयात्रीकृ.—(Subjugate), *see* To SUBDUCE.—(Make liable) अधीनं -नां कृ, अधीनीकृ, वशीकृ, योयं -य्यां कृ, साम्यदं कृ, साम्यदीकृ; 'to subject one to ridicule,' उपहासास्पदं कृ, उपहासास्पदीकृ; 'to subject to diseases,' रोगाधीनीकृ, रोगाधीनं -नां कृ; 'to a legal process,' विवादास्पदीकृ; 'to trial,' अनुभवार्कटं -टां कृ.

SUBJECTED, *p. p.* वशीकृतः -ता -ते, अधीनीकृतः -ता -ते. *See* SUBJECT, *a.*

SUBJECTION, *s.* (The act) वशीकरणं, अधीनीकरणं.—(The state) वशता -त्वं, वशिता -त्वं, वशं, दृश्यता -त्वं, भक्तिः *f.*, निग्रहा, आशाधीनता; 'to another,' पराधीनता, परवशता, परवशित्वं, परवशता, परतन्त्रत्वं, पारतन्त्र्यं, पराश्रितत्वं.

SUBJECTIVE, *a.* अधिकरणमन्वयी -न्विनी -न्वि (न), अधिष्ठानमन्वयी &c., अधिष्ठाननिष्ठः -ष्टा -ष्टं, अधिकरणनिष्ठः &c.

SUBJECT-MATTER, *s.* विषयः, प्रस्तावः, प्रसङ्गः, प्रकरणं. *See* under SUBJECT, *s.*

To SUBJOIN, *v. a.* अनुबन्ध (c. 9. -बन्धति -बन्धुं), सायुज्, समायुज्, संयुज्.

To SUBJUGATE, *v. a.* वशीकृ, करदीकृ, पराजि. *See* To SUBDUCE, *v. a.*

SUBJUGATED, *p. p.* वशीकृतः -ता -ते, करदीकृतः &c. *See* SUBDUED.

SUBJUGATION, *s.* वशीकरणं, दमनं, दमः, जयः -यनं, विजयः -यनं, पराजयः, अभिभवः, परिग्रहः, नियहः -हणं, भग्ननं, भङ्गः, दहः -हडं; 'of one's enemies,' शत्रुदमनं; 'of foreign countries,' दिग्विजयः; 'of one's passions,' इन्द्रियदमः -मनं, इन्द्रियजयः, इन्द्रियनियहः.

SUBJUNCTIVE, *s.* (Mode in grammar) संज्ञावाच्यः.

SUBLIMATE, *s.* (Of mercury) रसकर्षणः, रसपुष्यं.

To SUBLIMATE, *v. a.* ऊर्ध्वपातनं कृ, ऊर्ध्वं पत in caus. (पातयति -यितुं).

SUBLIMATION, *s.* ऊर्ध्वपातनं, ऊर्ध्वकरणं, उच्चोत्थरणं, पुष्टपाकः.

SUBLIME, *a.* अत्युच्चः -चा -चं, अत्युच्चितः -ता -ते, अत्युत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, अत्युच्चतः -ता -ते, अत्युन्नतः -ता -ते, अतिप्रोदः -टा -टं. *See* LOFTY.

SUBLIMITY, SUBLIMENESS, *s.* अत्युच्चता, अत्युत्कृष्टता, अत्युत्कृष्टः, अत्युन्नतिः *f.*, अत्युन्नतिः *f.*, प्रोदता, अत्युन्नता. *See* LOFTINESS.

SUBLUNARY, *a.* रेहलीकिकः -की -कं, रेहिकः -की -कं. *See* MUNDANE.

SUBMARINE, *a.* समुद्राग्न्यः -स्या -स्यं, समुद्रतलस्थः &c., समुद्रस्थः &c.; submarine fire, समुद्रवह्निः *m.*, बडवाग्निः *m.*, बाडवाग्निः *m.*

बाडवानलः, बाडयः. जौयः, अण्वाग्निः *m.*, सलिलन्धनः.

To SUBMERGE, *v. a.* निमज्ज् (c. 10. -मज्जयति -यितुं), जलान्तरं मज्ज्, जलान्तः कृ, जलान्तः स्या in caus. *See* To PLUNGE, INUNDATE.

To SUBMERGE, *v. n.* मज्ज् (c. 6. मज्जति -ज्जितुं), निमज्ज्. *See* To PLUNGE, *v. n.*

SUBMERGED, *p. p.* मज्जितः -ता -ते, निमज्जितः &c., निमग्नः -ग्ना -ग्नं, आश्रावितः -ता -तं, *see* PLUNGED, IMMERSED; 'is submerged,' श्राव्यते.

SUBMERSION, *s.* निमज्जनं, मज्जनं, आश्रावः -चनं. *See* IMMERSION.

SUBMISSION, *s.* (To the power of another) वशता -त्वं, वशित्वं, वशं, वश्यता, अधीनता, पराधीनता, अनुवर्त्तनं, अनुवर्त्तिः *f.*, वशवर्त्तनं, वशीभूतता, *see* SUBJECTION, OBEDIENCE.—(Resignation) क्षमा, क्षान्तिः *f.*, *see* RESIGNATION.

SUBMISSIVE, *a.* वशवर्त्ती -र्विनी -र्वि (न), वश्यः -श्या -श्यं, वशागः -गा -गं, वशानुगः &c., वशाल्ला -ल्ला -ल्ल (न), विधेयः -या -यै, विनतः -ता -ते, क्षानतः &c., दीनः -ना -नं, मविनयः -या -यै, क्षान्तः &c., अनुविधायी &c. *See* OBEDIENT, DOBILE, RESIGNED.

SUBMISSIVELY, *adv.* सानुवर्त्तनं, क्षमापूर्वकं, क्षान्तिपूर्वकं, सविनयं.

SUBMISSIVENESS, *s.* वशवर्त्तित्वं, आशानुवर्त्तित्वं, वश्यता, विनतिः *f.*

To SUBMIT, *v. a.* or *n.* (One's self) वशीभू, वशं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or उपगम् or अभ्युप (अभ्युपेति -तुं, rt. इ). वशवत्सीकारं कृ, *see* To OBEY.—(Submit to, bear with) सह् (c. 1. सहते, सोढुं), विषद, क्षम् (c. 1. क्षमते, क्षन्तुं), संक्षम्.—(Submit for another's consideration) परविचारं प्रार्थुं (c. 10. प्रार्थयति -ते -यितुं), परविचारं प्रार्थयित्वा विज्ञा in caus., *see* To REFER, DEFER.

SUBMITTED, *p. p.* (Referred) प्रार्थनापूर्वकं परविचारार्थं समर्पितः -ता -तं.—(Submitted to) सोदः -दा -दं; 'to be submitted to,' क्षन्तव्यः -व्या -व्यं.

SUBORDINATE, *a.* गौणः -णी -णं, समुपः -म्या -रूपं, सप्राग्यः -म्या -ग्यं, सप्रधान in comp.; 'any thing or person subordinate,' सप्रधानं, उपमज्जनं.

SUBORDINATELY, *adv.* गौणतम्, सप्रधानतस्, सप्राधान्येन, समुपस्थितस्.

SUBORDINATION, *s.* (State of being under control) वशता, वश्यता, *see* SUBJECTION.—(Inferiority) सप्रधानता, सप्राधान्यं, समुपस्थता, गौणता; 'principle of subordination,' गौणमुपस्थतायः.

To SUBORN, *v. a.* कुकर्मसाधने ललेन नियुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं) or प्रयुज्. कूटसाध्यकरणे नियुज्.

SUBORNATION, *s.* कुकर्मसाधने नियोजनं, कूटसाध्यसाधनं.

SUBORNED, *p. p.* कुकर्मसाधने or कूटसाध्यकरणे नियुक्तः -क्ता -क्तं.

To SUBSCRIBE, *v. a.* or *n.* (Sign with one's own hand) हस्ताक्षरं लिख् (c. 6. लिखति, लिखितुं), हस्ताक्षरं लिख् or अक्ष् (c. 10. अक्षयति -यितुं), नामलिखनं कृ, नामाङ्कनं कृ, खनामाङ्कितं -तो कृ, नामाङ्कितं कृ, *see* To SIGN.—(Promise to pay by signing one's name) हस्ताक्षरम् अभिलिख् or नामाङ्कनं कृत्वा किञ्चित् दातुं प्रतिज्ञा (c. 9. -जानीते -ज्ञातुं) or स्वार्थं दातुं प्रतिज्ञा or धनार्थं दातुं प्रतिज्ञा or अंशं दा in des. (दत्तसि -त्सितुं).

SUBSCRIBER, *s.* (One who enters his name) नामाभिलेखकः, हस्ताक्षराभिलेखकः.—(Contributor) चंशदाता *m.* (नृ), चंशदायी *m.*, चंशदित्सुः *m.*

SUBSCRIPTION, *s.* (Act of signing) नामाभिलेखनं, खनामलिखनं, नामाङ्कनं, हस्ताक्षरलिखनं.—(Signature), *see* the word.—(Contribution) चंशदानं, धनार्शदानं, अनेकाधकार्यसाहाय्यिकभनदानं.—(Sum contributed) अनेकदत्तधनं, चंशदित्सुसमर्पितधनं.

SUBSEQUENCE, *s.* अनुगमनं, अनुयानं, पश्चाद्वानं, अनुयायिता.

SUBSEQUENT, *a.* पश्चात्कालिकः -का -कं, पश्चात्कालीनः -ना -नं, पश्चात्तः -ना -नं, परः -रा -रं, पराचीनः -ना -नं, उत्तरः -रा -रं, खरः &c., कालान्तरीयः -या -यं, पश्चात् in comp.; 'subsequent period,' पश्चात्कालः; 'subsequent rite,' अनुकर्म *n.*; 'subsequent mention,' वक्ष्यमाणत्वं.

SUBSEQUENTLY, *adv.* पश्चात्, परं, परतम्, परस्तात्, उत्तरं, उत्तरतम्, उत्तरत्र; 'subsequently to the marriage,' विवाहात् परं or परतम्.

To SUBSERVE, *v. a.* उपकृ, साहाय्यं कृ. *See To PROMOTE, SERVE.*

SUBSERVIENCE, SUBSERVIENCY, *s.* उपयोगः -गिता, उपयुक्तता, उपकारः -रिता, अनुवृत्तिः *f.*, अनुयज्ञनं, सहकारिता, तन्त्रता, पारतन्त्र्यं.

SUBSERVIENT, *a.* उपयोगी -गिनी -गि (न्), उपकारी -रिणी &c., उपकारकः -का -कं, सहकृत्वा -त्वा -त्व (न्), अधीनः -ना -नं, तन्त्रः -त्वा -नं, वशः -शा -शं, निम्नः &c. *See SUBJECT, DEPENDANT.*

To SUBSIDE, *v. n.* (Sink) सद् (c. 1. सोदति. मञ्जु). अधोगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अधोया, अधः पत्, *see To SETTLE, v. n.*—(Become calm, cease) शम् (c. 4. शाम्यति. शमितुं), प्रशम्, उपशम्, प्रसद्, सम्प्रसद्, विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं), निवृत्, विनिवृत्, विगम्, शान्तः -न्ता -न्तं भू, *see To CEASE, v. n.*; 'as the wind,' निषो (c. 2. -पाति -तुं), निषोतीभू.

SUBSIDED, *p. p.* शान्तः -न्ता -न्तं, प्रशान्तः &c., विरतः -ता -तं.

SUBSIDENCE, SUBSIDENCY, *s.* (Sinking) अधःपतनं, अधोगतिः *f.*, अधोगमनं.

SUBSIDIARY, *s.* उपकारी -रिणी &c., उपयोगी -गिनी &c., उपकारकः -का -कं, सहकारी &c., साहाय्यकारी &c.; 'something subsidiary,' उपसज्जनं, उपपदं, *see SUBSERVIENT, SUPERINATE, a.*

SUBSIST, *s.* धनरूपसाहाय्यं, धनरूपोपकारः, धनरूपसाहाय्यं.

To SUBSIST, *v. n.* (Be, exist) वृत् (c. 1. वर्धते -वर्धितुं), भू, अस्, विद् in pass.—(Live, be maintained) जीय (c. 1. जीयति -वितुं), उपजीव्, उपजीवनं कृ, निवोहं कृ, निर्वहं (c. 1. -वहति -वोदुं), जीवनिवोहं कृ, प्राणनिवोहं कृ, उदरनिवोहं कृ, प्राणयात्रां कृ, शरीरयात्रां कृ, उदरपोषणं कृ.—(Continue) स्या.

SUBSISTENCE, *s.* (Existence), *see the word.*—(Means of subsisting, livelihood) उपजीविका, जीविका, उपजीवनं, उपजीव्यं, जीवोपजीव्याय, वृत्त्युपायः, प्राणयात्रा, शरीरयात्रा, जीवोपकरणं, जीवोपकरणं, निवोहः, प्राणनिवोहः, जीवनिवोहः, प्राणधारणं, *see LIVELIHOOD, LIVING* &c.; 'bare subsistence,' दिननिवोहः, यासाञ्चादनं.

SUBSTANCE, *a.* सत्त्वधान् -यतो -यत् (त्), जीवो -विनी &c., उपजीवी &c. **SUBSTANCE**, *s.* (A real being) वस्तु *n.*, पदार्थः, द्रव्यं, सत्त्वं, अर्थः, अर्थः, *see THING.*—(Material form, matter) मूर्तिः *f.*, मूर्तेवस्तु *n.*, मूर्तेद्रव्यं, वस्तु *n.*, द्रव्यं.—(Material or essential part) सारः, सारता, सारांशः, गन्धः, सत्त्वं, तत्त्वं, तत्त्वार्थः, मूलं, अर्थः, वस्तु *n.*, वस्तुता; 'in substance,' अर्थतत्त्वं, वस्तुतत्त्वं.—(Property, possessions) वस्तु *n.*, धनं, अर्थः, द्रविणं, द्रव्यं, वित्तं, विभवः, वैभवः, रिकष्यं; 'one's whole substance,' सत्त्वेत्वं.

SUBSTANTIAL, *a.* (Real) वास्तवः -वी -वं, वास्तविकः -की -कं, यस्मात्त्वकः -का -कं, सात्त्विकः -की -कं, *see REAL.*—(Material) मूर्तिमान् -मती &c.; मूर्तेः -मती -मं, *see MATERIAL.*—(Having substance or solidity) सारवान् -वती -वत् (त्), सारः -रा -रं, धनः -ता -नं, *see SOLID.*—(Possessed of property) वसमान् &c., वित्तवान् &c., महाधनः -ना -नं, धनी &c., *see RICH.*

SUBSTANTIALLY, *adv.* वस्तुतः, अर्थतः, सारतः, तत्त्वतः.

SUBSTANTIALNESS, *a.* वास्तवत्वं, वास्तविकत्वं, सत्त्वं, सारता, सत्ता.

To SUBSTANTIATE, *v. a.* भू in caus., साप, प्रमाणीकृ. *See To PROVE.*

SUBSTANTIATED, *p. p.* भावितः -ता -तं, विभावितः &c. *See PROVED.*

SUBSTANTIATION, *s.* उपपादनं, साधनं, सिद्धिः *f.*, विभावनं, भावनं.

SUBSTANTIVE, *s.* (In grammar) विशेष्यं, सत्त्ववाचकः, द्रव्यवाचकः, सत्त्वं; 'proper substantive,' नामवाचकः, संज्ञावाचकः, संज्ञा.

SUBSTANTIVE, *a.* सात्त्विकः -की -कं, सत्त्ववाचकः -का -कं, वास्तविकः &c.

To SUBSTITUTE, *v. a.* उपकृष्य (c. 10. -कल्पयति -यितुं), उपमृज् (c. 6. -मृजति -सष्टुं, c. 10. -सज्जयति -यितुं) उपसज्जनं कृ, उपकल्पनं कृ, कल्पनं कृ, परस्थाने कृष्य, परस्थाने कृ, प्रतिनिधिं कृ.

SUBSTITUTE, *s.* प्रतिनिधिः *m.*, उपसज्जनं, अनुकल्पः, प्रतिपूरणः, प्रतिहस्तकः, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिच्छन्दः, गौणकल्पः, आदेशः.

SUBSTITUTED, *p. p.* उपकल्पितः -ता -तं, उपसज्जितः &c., परस्थाने कल्पितः -ता -तं, प्रतिनिधिभूतः &c., अतिदिष्टः -ष्टा -ष्टं, अध्वनः -न्ता -न्तं; 'to be substituted,' कल्पनीयः -या -यं, कल्प्यः -न्या -न्यं.

SUBSTITUTION, *s.* उपकल्पनं, उपसज्जनं, प्रसाधारः, आदेशः, अतिदेशः.

SUBSTRATUM, *s.* (LAYER), *see STRATUM.*—(In metaphysics) अधिकरणं, आधारः, आश्रयः, स्थानं, पात्रं, *see BASIS.*

To SUBTEND, *v. a.* अभिमुखं or प्रतिमुखं or अधो पितुं in pass.

SUBTERFUGE, *s.* छलं, छस *n.* (न्), अपदेशः, व्यपदेशः, छिद्रं.

SUBTERRANEAN, SUBTERRANEOUS, *a.* अन्तर्भूमिः -मी -मं, भूम्यन्तर्गतः -ता -तं, गूढः -ढा -ढं; 'a subterranean place,' अन्तर्भूमिः *f.*; 'passage,' गूढमार्गः, सुरङ्गा.

SUBTILE, SUBTLE, *a.* (Fine, thin) सूक्ष्मः -क्ष्मा -क्षं, अतिसूक्ष्मः &c., अतिलघुः -घुः -घु, निरवयवः -वा -वं, अलुक्कः -का -कं.—(In intellect, piercing) सूक्ष्मबुद्धिः -द्धिः -द्धि, सूक्ष्मदर्शी -शीनो &c., कुशाग्रीयमतिः -तिः -ति, कुशाग्रबुद्धिः &c., कुशाग्रोयः -या -यं, साम्मिकः -की -कं, माम्मैदः &c., माम्मैविदः, माम्मैवेदो &c.—(Sly), *see SLY.*

SUBTILLY, *adv.* सूक्ष्मं, सूक्ष्म्येण, सूक्ष्मबुद्ध्या, समीहम्यं.

SUBTILITY, SUBTILNESS, SUBTLENESS, *s.* सूक्ष्मता, सूक्ष्म्यं, निरवयवत्वं, खणिमा *m.* (न्), अतिलाघवं; 'of intellect,' बुद्धिसूक्ष्मता, कुशाग्रोयता, मतिप्रकल्पः.—(Cunning, slyness), *see the words.*

To SUBTILIZE, *v. a.* सूक्ष्मीकृ, अतिसूक्ष्मीकृ, सूक्ष्मतां कृ or जन्.

To SUBTRACT, *v. a.* उद्धृ (c. 1. -हरति -हन्तुं), उद्धरणं कृ.—(In arithmetic) शुभ्र (c. 10. शोधयति -यितुं), व्यवकल् (c. 10. -कल्पयति -यितुं), शोधनं कृ, व्यवकलनं कृ, चननं कृ.—(In algebra) चृणुं कृ, चननं कृ.

SUBTRACTED, *p. p.* उद्धृतः -ता -तं.—(In arithmetic, &c.) शोधितः -ता -तं, व्यवकलितः &c.; 'to be subtracted,' शोध्यः -ध्या -ध्वं, शोधनीयः -या -यं.

SUBTRACTION, *s.* उद्धारः, उद्धरणं.—(In arithmetic) शोधनं, शुद्धिः *f.*, व्यवकलनं, व्यवकलितं, चननं, वञ्जनं, विवरं, पतनं.

SUBTRAHEND, *s.* (Sum to be subtracted) शोधकः, चृणुं.

SUBURB, SUBURBS, *s.* शास्त्रानगरं, शास्त्रापुरं, उपनगरं, उपपुरं, नगरोपान्तः -न्तं, नगरपरिसरः, नगरप्रान्तः -न्तं, गृष्ठा, अभिष्यन्दिरणं.

SUBURBAN, *a.* शास्त्रानगरस्यः -स्या -स्यं, उपनगरस्यः &c., शास्त्रापुरस्यः &c., नगरोपान्तस्यः -स्या -स्यं, नगरोपान्तिकः -की -कं.

SUBVERSION, *s.* ध्वंसः, विध्वंसः, परिध्वंसः, भङ्गः. *See OVERTHROW.*

SUBVERSIVE, *a.* ध्वंसकरः -रा -रं, ध्वंसकारी -रिणी &c., परिध्वंसी &c., विनाशकः &c., *see DESTRUCTIVE*; 'of happiness,' सुखान्तकरः &c.

To SUBVERT, *v. a.* ध्वंस्य (c. 10. ध्वंसयति -यितुं), परिध्वंस्य, विध्वंस्य, नश्व (c. 10. नाशयति -यितुं), विनश्व, पत in caus., निर्भिद. *See To OVERTHROW.*

SUBVERTED, *p.p.* विध्वंसितः -ता -तं, पातितः &c., विनाशितः -ता -तं, निर्भिन्नः -न्ना -न्नं, *see* OVERTHROWN; 'is subverted,' निर्भिद्यते. SUCCEEDANEOUS, *a.* गौणः -णी -णं, गौणभूतः -ता -तं, उपसर्जनः -ना -नं, आनुकन्यकः -की -कं; 'a succedaneous rule,' अनुकन्यः.

SUCCEEDANEOUS, *s.* उपसर्जनं, अनुकन्यः, गौणकन्यः. *See* SUBSTITUTE. To SUCCEED, *v. n.* (Follow, be subsequent to) पश्चाद् आया (c. 2. -याति -ति), अनुया, अनुक्रम, पश्चाद् वृत् (c. 1. वञ्जते -ञ्जितुं), अनुवृत्, परतो वृत्, परस्ताद् वृत्, उत्तरतो वृत्, अवरः -रा -रं वृत् or भू, उत्तरः -रा -रं वृत् or भू. —(Be successful) सिध् (c. 4. सिध्यति, सेद्धं), संसिध्, सिद्धाधीभू, कृताधीभू, मिद्धिं गम् or इ, सम्पद (c. 4. -पद्यते -पद्युं), क्रम् (c. 1. क्रमते -मिनुं), *see* To PROSPER, *v. n.*

SUCCEEDED, *p.p.* अनुगतः -ता -तं, अनुयातः &c.; 'by fear,' भयोत्तरः -रा -रं. SUCCEEDING, *part. or a.* अनुयायी -यिनी -यि (नृ), अनुगः -गा -गं, क्रमानुयायी &c., क्रमानुगः -गा -गं, उत्तरः -रा -रं, अवरः &c. *See* SUBSEQUENT, *a.*

SUCCESS, *s.* सिद्धिः *f.*, अर्थसिद्धिः *f.*, फलसिद्धिः *f.*, साध्यसिद्धिः *f.*, सम्पत्तिः *f.*, सम्पद *f.*, उदयः, सफलता, सिद्धार्थता -त्यं, कृतार्थता, चरितार्थता, कृत कृत्यता, श्री *f.*, लक्ष्मी *f.* —(Result) निगमः, निर्गतिः *f.*, परिणामः. SUCCESSFUL, *a.* (Of persons) कृतार्थः -था -थं, सिद्धार्थः &c., चरितार्थः &c., प्राप्तार्थः &c., कृतकन्यः -त्वा -त्वं, अयुषार्थः -था -थं, कृतकामः -मा -मं, प्राप्तकामः &c., प्राप्ताशः -शा -शं, आग्राप्राप्तः -मा -मं, कृताधीभूतः -ता -तं, श्रीमान् &c., *see* PROSPEROUS. —(Of things) सिद्धः -द्धा -द्धं, सिद्धिमान् -मतो -मत (नृ), सफलः -ला -लं, फलवान् &c., फलितः -ता -तं, मुफलः &c.

SUCCESSFULLY, *adv.* सफलं, सिद्धार्थतम्, कृतार्थतम्, अयुषा, सिद्धा.

SUCCESSION, *s.* (Following of things in order) अनुपूर्व्यं, अनुत्तरः -न्ती, अनुक्रमः, पर्यायः, विपर्ययः, परम्परा, पारम्पर्यं, सन्त्ययः, सन्त्ययः, सन्ततिः *f.*, श्रणी, बोधा, अनुयायित्वं, अनुयानं, अनुयुक्तिः *f.*, अनुवर्त्तनं, अनुपद्मः, क्रमः; 'of office' कर्मविधायकः; 'in succession,' अनुपूर्वक्रम, *see* SUCCESSIVELY. —(Line, series) श्रणी, सावलिः ली *f.*, मालाः 'of kings,' राजावलिः ली *f.*, *see* SERIES. —(Right of succeeding to another) उत्तराधिकारः -रिता, अधि-कारपर्यायः, दायः -यत्वं, दायाधिकारः.

SUCCESSIVE, *a.* अनुपूर्वः -था -थं, आनुक्रमिकः -की -कं, यथाक्रमः -मा -मं, यथानुक्रमः &c., पारम्परिकः -की -कं, परम्परः -रा -रं, क्रमानुसारी -रिणी -रि (नृ), क्रमानुयायी &c., क्रमकः -का -कं, क्रमागतः -ता -तं, क्रमायातः &c., परम्परागतः -ता -तं, परम्परायातः &c., सन्ततः -ता -तं. SUCCESSIVELY, *adv.* अनुपूर्वशः, अनुक्रमशः, यथापूर्व, यथाक्रमं, परम्परं, पारम्पर्येण, पर्यायेण, विपर्ययेण, क्रमशः, क्रमतम्, क्रमेण, क्रमात्, क्रमानुसारं.

SUCCESSOR, *s.* उत्तराधिकारी *m.* (नृ), अयराधिकारी *m.*, क्रमानुयायी *m.*

SUCINCT, *a.* संक्षिप्तः -प्रा -मं, अधिलोभः -णी -णं. *See* CONCISE.

SUCINCTLY, SUCCONCISELY, *see* CONCISELY, CONCISENESS.

SUCCORY, *s.* (Plant, wild endive) कामनी.

SUCCOUR, To succour, &c. *See* HELP, To help, &c.

SUCCULENCE, *s.* सरसता, यद्वरसत्वं, सद्रवता, सजलता. *See* JUICINESS.

SUCCULENT, *s.* सरसः -सा -मं, यद्वरसः &c., सद्रवः -वा -वं, सजलः -ला -लं, रसमयः -यो -यं, जलमयः &c., आद्रः -द्रा -द्रं. *See* JUICY.

To SUCCEMB, *v. n.* वशीभू, वशं गम्, सर (c. 1. सोदति, मज्जुं), *see* To YIELD.

SUCH, *a.* (Of this kind) ईदृशः -शी -शं, ईदृक् *m.f. n.* (ज्ञ), ईदृषः -खा -खं, समदृशः -शी -शं, समदृषः &c.; 'such is the law,'

ईदृशी मर्यादा. —(Of that kind, of such a kind) तादृशः -शी -शं, तादृक् *m.f. n.* (ज्ञ), तादृषः -खा -खं, एतादृशः &c., एतादृक् &c., एतादृषः &c., एवंविधः -था -थं, तथाविधः -था -थं, एवम्भूतः -ता -तं, एवं in comp.; 'such as me,' मादृशः &c., मादृक् &c., मादृषः &c., मद्विधः -था -थं; 'such as thee,' त्वादृशः &c., त्वादृक् &c., त्वादृषः &c.; 'what has such power to burn as fire?' किम् अन्यद् अनलात् प्रभवति दग्धुं. —(Such and such an one) समकः -का -कं.

To SUCK, *v. a.* (Draw in with the mouth) चूप् (c. 1. चूषति -षितुं), आचूप्, चूपां कृ, चूषणं कृ, चोपं कृ, चोपणं कृ. —(Draw in milk from the breast, as a child) स्तनं पा (c. 1. पियति, पातुं) or पे (c. 1. पयति, पातुं), समभिसन्धे, स्तनात् क्षीरं पा or निपा स्तनपानं कृ; 'a child that sucks the breast,' स्तनन्धयः -या -यी -वं. —(The finger or hand) अङ्गुलिं पे or अभिसन्धे or पा, मुष्टिं पे, अङ्गुलिपानं कृ; 'a child that sucks its hand,' मुष्टिन्धयः. —(Imbibe, absorb, suck up) निपा, शुष in caus., उच्छुप्, रसादानं कृ.

SUCK, *s.* (Act of sucking) निपा. *See* SUCTION. —(Milk, &c., sucked) सन्धे, दग्धं, चूष्यं; 'one who gives suck,' सन्धदात्री, सन्धदायिनी.

SUCKING, *p.p.* चूषितः -ता -तं, चोषितः &c., धीतः -ता -तं, पीतः &c., निषीतः &c.; 'that can be sucked,' चूष्यः -या -यं.

SUCKER, *s.* चोषकः, चूषणकारी *m.* (नृ), धाता *m.* (नृ). *See* SUCKLING.

SUCKING, *s.* चूषणं, चूपा, चोपः -पणं; 'the breast,' स्तनपानं, सन्ध-पानं, क्षीरपानं; 'the fingers,' अङ्गुलिपानं.

To SUCKLE, *v. a.* स्तनं पे in caus. (धापयति -षितुं) or उपपे in caus. or पा in caus. (पापयति -षितुं), सन्धं दा, स्तनपानं दा, सन्धदानेन दृष (c. 10. पोषयति -षितुं).

SUCKLED, *p.p.* सन्धपोषितः -ता -तं, स्तनन्धयः &c.; 'by a bitch,' दुग्निन्धयः -या -वं.

SUCKLING, *s.* (The act) सन्धदानं, सन्धदानेन पोषणं. —(Young child) स्तनन्धयः -या -यी -यं, स्तनपायी -यिनी &c., धाता -त्री (नृ), धयः -या.

SUCKON, *s.* आचूषणं, चूषणं, चोपः -पणं, रसादानं. *See* SUCKING, *s.*

SUDDEN, *a.* आकस्मिकः -की -कं, साद्यस्कः -स्की -स्कं, सद्यस्कः -स्का -स्कं, अकालः -खदा -खदं, अकस्मादुत्पन्नः -न्ना -न्नं, अकस्माद्भूतः -ता -तं, एकपातः -ता -तं, अलक्षितः -ता -तं, अचिन्तितः &c., अकल्पितः -ता -तं, अकालनिपाती -तिनी -ति (नृ), अकस्माज्जातः -ता -तं, अकालज्जातः &c.; 'sudden death,' अपमृत्युः *m.*, अपामृत्युः *m.*, अलक्षितमृत्युः, अलक्षितान्तः, अवधातः; 'on a sudden,' अकस्मात्.

SUDDENLY, *adv.* अकस्मात्, सद्यम्, सहसा, एकपदे, एकदा, अकालं, हठात्, काकतालीयवत्; 'suddenly born,' अकालज्जातः -ता -तं, अकस्माज्जातः &c.

SUDDENNESS, *s.* आकस्मिकत्वं -ता, साद्यस्कत्वं, अकालज्जत्वं, अकल्पितत्वं.

SUDORIFIC, *a.* स्वेदनः -ना -नं, स्वेदकरः -रा -रं, स्वेदोत्पादकः -का -कं, स्वेदजनकः &c., प्रस्रदितः -ता -तं, प्रस्रदितधान् -वती &c.

SUDRA, *s.* (Man of the fourth or servile class) शूद्रः, अवरवर्गः जपन्धनः, वृषलः.

SUOS, *s.* सन्धिकारसंमृष्टजलं, मार्जनीतलसंमृष्टजलं, सन्धिकारप्रजलं.

To SUE, *v. a.* (In law) अभियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), अभियोगं कृ, व्यवहाराभियोगं कृ, व्यवहारं कृ, व्यवहृ, वादं कृ, अभिशोष. *See* To PROSECUTE.

To SUE, *v. a.* प्रार्थ, याच, प्रार्थनापूर्वम् सन्धिष. *See* To PETITION.

SUET, *s.* मेदस् *m.*, वसा, मांसमेहः, वृक्षादिपरिगतं तेदस्.

To SUFFER, v. a. (Feel, undergo) अनुभू, उपगम् (c. 1. गच्छति-गम्), उपागम्, भुञ्ज (c. 7. भुनक्ति, भुंक्ते, भोक्ते), उपभुञ्ज, प्राप् (c. 5. -आप्तेति -आप्ते), शा, विद्, सेव्, क्षप्, दृश्; 'one who suffers pain,' दुःखभागी -गिनी &c.—(Endure, bear) सह् (c. 1. सहते, सोढुं), विवह, क्षप् (c. 1. क्षमते, क्षम्), संक्षम्, मृप्, तिञ् in des., उपास्.—(Permit, allow) अनुज्ञा, अनुमन्, अनुमतिं दा, see **To PERMIT**.

To SUFFER, v. n. (Undergo pain) दुःखम् अनुभू, दुःखभागी -गिनी -गि भू, दुःखी &c. भू, तप् in pass. (तप्यते), सन्तप्, व्यप् (c. 1. व्यपते -यितुं), क्रिष् (c. 4. क्रिश्यते).

SUFFERABLE, a. सहनीयः -या -यं, सहा -हा -हं, सोढव्यः -व्या -व्यं.

SUFFERANCE, s. सहनं, क्षमा, सहनं, सहता, साहनं. See **ENDURANCE**.

SUFFERED, p. p. (Undergone) अनुभूतः -ता -तं, उपागतः -ता -तं, उपगतः &c., भुक्तः -क्ता -क्तं, उपभुक्तः &c.—(Endured) सोढः -ढा -ढं, विमोहः &c.—(Permitted) अनुज्ञातः -ता -तं, अनिषिद्धः -द्धा -द्धं, अप्रतिषिद्धः &c.

SUFFERER, s. दुःखभागी *m.* -गिनी *f.* (नं), दुःखानुभवी *m.*, दुःखभागी *m.*, दुःखभोक्ता *m.* (कृ), दुःखी *m.*, दुःखितः, दुःखोपेतः.

SUFFERING, s. (Bearing of pain) दुःखानुभवः, दुःखभोगः, दुःखोपभोगः, दुःखोपगमः, दुःखोपागमः, दुःखयोगः, दुःखवेदनं.—(Pain endured) दुःखं, व्यपा, क्रेशः, तापः, परितापः, वेदना, पीडा, कृच्छ्रं, आर्तिः *f.*

SUFFERING, a. दुःखी -खिनी -खि (नं). See **SUFFERER**, **AFFLICTED**.

To SUFFICE, v. n. कृप् (c. 1. कल्पते -त्यितुं, कल्प्ते), उपकृप्, पथ्यामः -मा -मं भू, उपयुक्तः -क्ता -क्तं भू, यथेष्टः -ष्टा -ष्टं भू, उचितः -ता -तं भू; 'as much food as will suffice for a year,' संवत्सरनिषाह-पथ्यामम् अन्नं.

To SUFFICE, v. a. तृप् (c. 10. तथेयति -यितुं), तुप्. See **To SATISFY**.

SUFFICIENCY, s. पथ्यामिः *f.*, पथ्यामन्नं -ता, उपयुक्ता -त्वं, यथेष्टता -त्वं, सामर्थ्यं, औचित्यं, योग्यता -त्वं, उचितत्वं, निषाहः. See **COMPETENCE**.

SUFFICIENT, a. पथ्यामः -मा -मं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, यथेष्टः -ष्टा -ष्टं, उचितः -ता -तं, समर्थः -वी -वं, योग्यः -ग्या -ग्यं; 'food sufficient for a month,' मासव्युचितम् अन्नं, see **ENOUGH, a.**; 'to be sufficient for,' कृप् (c. 1. कल्पते -त्यितुं).

SUFFICIENTLY, adv. पथ्यामं, अलं, यथेष्टं, उपयुक्तं. See **ENOUGH, adv.**

To SUFFOCATE, v. a. आसरोधं कृ, आसावरोधं कृ, आसं रुप् (c. 7. रुणद्धि, रोद्धुं) or अवहृप्, प्राणं रुप् or अवहृप्, कथं रुप्. See **To CHOKe**, **STIFLE**.

SUFFOCATED, p. p. रुद्धआसः -सा -सं, रुद्धप्राणः -शा -शं, निरुद्धकथः &c.

SUFFOCATING, a. आसरोधकः -का -कं, आसावरोधकः &c., प्राणरोधकः &c.

SUFFOCATION, s. आसरोधः -धनं, आसावरोधः, आसप्रतिरोधः, प्राणरोधः -धनं, प्राणावरोधः, नयरोधः -धनं, आसप्रतिवन्धः, उच्छ्वन्धनं.

SUFFRAGE, s. सम्मतिः *f.*, सम्मतिस्थापनं, खोकारः. See **Vote**.

To SUFFUSE, v. a. समाप् (c. 10. -आवयति -यितुं), व्याप्, चाकृ.

SUFFUSED, p. p. समाप्सृतः -ता -तं, व्याप्तः -मा -मं, परिगतः -ता -तं, see **OVERSPREAD**; 'eyes suffused with tears,' नेत्राणि समाप्सृतानि शरिरा, वाष्प्योष्मताश्च -क्षी -क्षं, वाष्प्योष्मतेष्वच -शा -शं; 'face suffused with blushes,' हृदिपरिगतमुखं.

SUFFUSION, s. व्याप्तिः *f.*, व्यापनं, व्यापता, समाप्सवनं, आच्छादनं.

SUGAR, s. शर्करा, गुडशर्करा, गुडोद्भवा, सिता, मिष्टं, इक्षुसारः, बालुका-
[99] लिक्का; 'coarse sugar,' गुडः; 'raw sugar,' मत्स्यखी, आशितं; 'sugar-mill,' इक्षुपलं, इक्षुचक्रं.

To SUGAR, v. a. शर्करान्वितं-तो कृ, शर्करोक्तं, सशर्करं-रां कृ, मिष्टीकृ. **SUGAR-CANDY, s.** खडमोदकः, खडः, भाक्षिकशर्करा, उपला, शुक्रोपला, शर्करा, सिताखडः, दृढगात्रिका.

SUGAR-CANE, s. इक्षुः *m.*, इक्षुः, इक्षुकायं, इक्षुदण्डः, मधुयष्टिः *f.*, मधुनृणं. गुडदण्डः, गुडदारः *m.*, गुडनृणं, रसालः, महाक्षीरः, विपुलरसः, असि-पत्रः, पयोधरः, मृदुपुष्पः; 'varieties of it,' पुबुद्धः, पोयुद्धः, कानारकः. खडः; 'root of it,' मोरटे, रेखवमूलं.

SUGARED, SUGARY, a. शर्करान्वितः -ता -तं, शर्करायुक्तः -क्ता -क्तं, सशर्करः -रा -रं, शर्करः -री -रं, रेखवः -वी -वं, मिष्टः -ष्टा -ष्टं.

To SUGGEST, v. a. उपन्यस् (c. 4. -अस्यति -मितुं), समुपन्यस्, सूच (c. 10. सूचयति -यितुं), सूचनं कृ, मन्त्र (c. 10. मन्त्रयते -ति -यितुं), मन्त्रणं कृ, प्रबुध् (c. 10. -बोधयति -यितुं), उद्दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), आदिश, उपदिश, चित् (c. 10. चेतयति -यितुं), प्रयुञ्ज (c. 10. -योजयति -यितुं), समुपस्था in caus.

SUGGESTED, p. p. उपन्यस्तः -स्ता -स्तं, सूचितः -ता -तं, मन्त्रितः &c.

SUGGESTION, s. उपन्यासः, सूचना -नं, प्रबोधः, मन्त्रणं, बुद्धिः *f.*

SUGGESTIVE, a. सूचकः -का -कं, प्रबोधकः &c., चेतकः -का -कं.

SUICIDAL, a. आत्मघातकः -का -कं, आत्मघाती -तिनी -ति (नं).

SUICIDE, s. (Self-murder) आत्मघातः, आत्महत्या, आत्मवधः, आत्महननं, आत्मव्यापादनं, प्राणत्यागः, देहत्यागः, जीवितत्यागः, जीवोत्सर्गः, प्राण-परित्यागः, काम्यमरणं, आत्मद्रोहः, स्वप्राणहिंसा.—(Self-murderer) आत्मघाती *m.* (नं), आत्मघातकः, आत्महा *m.* (नं), आत्मत्यागी *m.*, आत्मभुक् *m.* (-द्रुह), आत्मद्रोही *m.*, कृतजीवितत्यागः.

SUI-GENESIS, एकप्रकारः -रा -रं, स्वसदृशः -शी -शं, स्वप्रत्ययः -व्या -व्यं.

SUIT, s. (Set) गणः, समूहः, see **SET**; 'as of clothes, &c.,' युग्मं, युग्मं, युगलं, युतकं, यमकं, यमलं; 'a suit of clothes,' वस्त्रयुग्मं, वस्त्रयुग्मं, वासोयुग्मं, आच्छादः.—(Petition) अर्घी, प्रार्थनं -ना, अभ्य-चना, प्रणयः.—(In law) अर्घी, वादः, अक्षः, व्यवहारः.—(Retinue), see **SUITE**.

To SUIT, v. n. युञ्ज in pass. (युज्यते), उपपठ् in pass. See **To FIT, v. n.**

To SUIT, v. a. युञ्ज (c. 10. योजयति -यितुं). See **To FIT, ADAPT, v. a.**

SUITABLE, a. योग्यः -ग्या -ग्यं, युक्तः -क्ता -क्तं, उपयुक्तः &c., यथायोग्यः &c., उपयोगी -गिनी &c., उचितः -ता -तं, सदृशः -शी -शं, प्रयोज्यः -व्या -व्यं, see **FIT, FITTING, a.**; 'suitable to the occasion,' प्रस्तावसदृशः &c., see **OPPORTUNE**.

SUITABLENESS, s. योग्यता, युक्ता, उपयुक्ता, उपयोगिता -त्वं, उपयोगः, यथायोग्यता, उपपत्तिः *f.*, याथातथ्यं. See **FITNESS**.

SUITABLY, adv. युक्तं, योग्यं, यथायोग्यं, यथोचितं, see **FITLY**.—(Agree-ably to) अनुसारेण -रात्, अनुरूपेण.

SUITE, s. परिषदः, अनुचरवर्गः, पोषवर्गः. See **RETINUE**.

SUITED, p. p. उपयुक्तः -क्ता -क्तं, युक्तः &c., पथ्यामः &c. See **SUITABLE**.

SUTOR, s. प्रार्थकः, प्रार्थयिता *m.* (नं), अर्घी *m.* (नं), आवेदकः, see **PETITIONER, PROSECUTOR**.—(Wooyer) विवाहाहारी *m.*, पाणिघ-हारी *m.*, प्रणयो *m.*

SULKILY, SULLENLY, adv. उदासीनं, उदासीनवत्, अन्नःक्रोधेन, अन्नःक्रोधेन.

SULKINESS, SULLENNESS, s. उदासीनता, अन्नःक्रोधत्वं, अन्नःक्रोधा, अन्नः-क्रोधा, अन्नःक्रोधः, मलिनमुखत्वं, मुखमालिन्यं, प्रतीपता. See **MOROSENESS**.

SULKY, SULLEN, a. उदासीनः -ना -नं, अन्नःक्रोधी -धिनी -धि (नं), अन्नः-क्रोधी &c., उदासवृत्तिः -त्तिः -त्ति, प्रतीपः &c. See **MOROSE**.

SULLIED, p. p. दूषितः -ता -तं, मलिनः &c., कलङ्कितः &c., see **SOILED**.

To SULLY, v. a. कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), दुष् in caus. See *To SOIL*.

SULLY, s. कलङ्कः, मालिन्यं, दूषणं, झानिः *f.* See *SOIL, STAIN*.

SULPHATE, s. (Of copper) ताम्रगर्भं, तुर्यं.—(Of iron) कासीसं, काशीशं, हंसलोमशं, धातुशेखरः, नयनीवधं; 'green sulphate,' see under *IRON, s.*

SULPHUR, s. गन्धकः, गन्धिकः, गन्धाश्मा *m.* (नं), सौगन्धिकः, सुगन्धिकः, गन्धमोदनं, क्षतिगन्धः, क्रूरगन्धः, गन्धपाषाणः, खर्शारिः *m.*, धातुवैरी *m.* (नं), शुन्वारिः *m.*, पामारिः *m.*, पामरः, कौटमः, शुक्रपुच्छः.

SULPHUREOUS, a. गन्धकमयः -यी -यं, गन्धकयुक्तः -क्ता -क्तं, गन्धकगुणकः -का -के, गन्धकगुणविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, गन्धकधर्मेकः -का -के.

SULPHURET, s. (Of iron) पांशुकासीसं, तापं, धातुमाक्षिकं.—(Of mercury) कञ्जलो.

SULTRINESS, s. निर्वातत्वं -ता, अत्युष्णता, वातहीनता, वायुहीनता.

SULTRY, a. निर्वातः -ता -तं, अत्युष्णः -ष्णा -ष्णं, वातहीनः -ना -नं, वायुहीनः &c., अत्युष्णवाष्पविशिष्टः -ष्टा -ष्टं; 'sultry vapour,' उष्णवाष्पः, मरीचिका, मृगनुष्णा.

SUM, s. (Aggregate, total) संख्या, साकत्वं, समुदायः, समाहारः, सन्धायः, गणनं.—(Substance, amount) सारः, अर्थः, सारांशः, गर्भः, तात्पर्यं.—(Compendium), see *SUMMARY, s.*—(Sum of money) धनभागः, धनंशः, कियडनं, किचिडनं; 'small sum of money,' पनलेशः, धनाल्पिका, किचिडनं, अल्पधनं; 'large sum,' धनबाहुल्यं, बहुधनं; 'any very large sum,' पराङ्गं.—(In arithmetic, figures set for an arithmetical operation) राशिः *m. f.*, पिरः.—(In sum) संक्षेपतः, see *SUMMARILY*.

To SUM, v. a. (Add together) राशीकु, संख्या, परिसंख्या, परिगण्, संकल (c. 10. कलपति -यितुं), सङ्कलनं कृ, समाद्ध, समाहरणं कृ, समीकृ.—(Sum up, condense) उक्रोपसंहारं कृ, उक्रुसमाहारं कृ, उक्रप्रत्याहारं कृ, उक्रोपसंक्षेपं कृ, उक्रसारं वद्.

SUMMARILY, adv. संक्षेपतः, संक्षेपात् -पण, समासतः, see *CONCISELY*; 'to declare summarily,' संक्षेपतो वद्, सम्यक्.

SUMMARY, a. संक्षेपिकः -की -के, समासिकः -की -के. See *CONCISE, a.*

SUMMARY, s. संक्षेपः, संग्रहः, सारः, संक्षिप्रग्रन्थः, ग्रन्थस्य विषयानुक्रमिका.

See *COMPENDIUM*.

SUMMED, p. p. राशिगतः -ता -तं.—(Summed up) उपसंहृतः -ता -तं.

SUMMER, s. यीष्मः, यीष्मकालः, यीष्मसमयः, निदापकालः, निदापः, उष्णकालः, उष्णसमयः, उष्णः, उष्णकः, उष्मः, उष्मा *m.* (नं), उष्णागमः, उष्मागमः, उष्मोपगमः, तपः, तपाः *m.* (नं).

SUMMER-HOUSE, s. धितासमन्दिरं, केलिगृहं; 'with water-works,' जलमन्दिरं, जलयन्त्रगृहं, जलयन्त्रमन्दिरं, जलयन्त्रनिकेतनं, जलहं, धारागृहं, धारायन्त्रगृहं, समुद्रगृहं.

SUMMIT, s. अग्रं, शिखा, शिखरं, शेखरं, शृङ्गं, चूडा, कूटः -ट, पृष्ठं, उच्छायः, उच्छ्रयः. See *TOP*.

To SUMMON, v. a. आह्वे (c. 1. ह्वयति -ह्वानुं), आह्वानं कृ, आह्वान (nom. आह्वानयति -यितुं), आह्व in caus. (-कारयति -यितुं), आकारणं कृ.

SUMMONED, p. p. आह्वतः -ता -तं, कृताह्वानः -ना -नं, आकारितः &c., आवाहितः &c.; 'one who does not appear when summoned,' आह्वनप्रत्यापयी *m.*

SUMMONER, s. आह्वता *m.* (नं), आह्वयकः, आह्वानकारी *m.* (नं).

SUMMONS, s. आह्वानं, आह्वतिः *f.*, ह्वतिः *f.*, आह्वायः, आकारणं, आवाहनं.

SUMMUM-BONUM, s. परमार्थः, परार्थः, उत्तमार्थः.

SUMPTER, SUMPTER-HORSE, s. स्त्री *m.* (नं), स्त्रीरी. See *PACK-HORSE*.

SUMPTUARY, a. व्ययविषयकः -का -कं, व्ययसञ्चन्यी -न्यनी -न्यि (नं).

SUMPTUOUS, a. महामूल्यः -त्या -त्यं, बहुमूल्यः &c. See *COSTLY*.

SUMPTUOUSLY, adv. अतिव्ययपूर्वकं, महामूल्यपूर्वकं, अतिव्ययेन.

SUMPTUOUSNESS, s. महामूल्यता, बहुमूल्यता, महार्थता, अतिव्ययः.

SUN, s. सूर्यः, रविः *m.*, भानुः *m.*, अर्कः, आदित्यः, भास्करः, सविता *m.*

(नं), अर्यमा *m.* (नं), विषखान् *m.* (नं), दिवाकरः, सूरः. The sun has innumerable names in Sanskrit, many of which are more properly epithets than names. Some of them are here collected with their meanings.—(As begetter and nourisher of all things, he is called) सविता *m.* (नं), सवित्रः, पूषा *m.* (नं), विश्वपाः *m.*—(As causing day-light) दिनकरः, दिवसकरः, दिवाकरः, दिनकृत् *m.*, प्रभाकरः, विभाकरः, अहस्करः, भास्करः.—(As lord of the day) अहर्षेतिः *m.*, दिनपतिः, ध्रुपतिः *m.*, दिनप्रणीः *m.*—(As gem of the day) दिनमणिः *m.*, दिवामणिः *m.*—(As gem of the sky) तमोमणिः *m.*, खमणिः *m.*, विद्यन्मणिः *m.*—(Enemy of darkness) तिमिररिपुः *m.*, धाम्नारातिः *m.*, तमोनुदः, तमोपहः.—(Receptacle of light) भाकोषः, तेजःपुच्छः.—(Circle of light) भानेभिः *m.*—(Meteor of the sky) खसोत्कः.—(The illuminator of the sky) स्रष्टोतनः, प्रष्टोतनः, विरोचनः.—(Eye of the sky) नभश्चक्षुः *m.*—(Eye of the world) जगच्चक्षुः *m.* (नं), लोकचक्षुः *m.*—(Beholder of the deeds of the world) कर्मेसाक्षी *m.* (नं), जगत्साक्षी *m.*—(Lord of the constellations) ग्रहाराजः, ग्रहपतिः *m.*, तपताम्पतिः *m.*, त्रिषाम्पतिः *m.*—(Having a thousand rays) सहस्रकिरणः, सहस्रांशुः *m.*—(Garlanded with rays) किरणमाली *m.* (नं), संशुमाली *m.*, मरीचिमाली *m.*—(Possessed of rays) संशुमान् *m.* (नं), गभस्तिमान् *m.*, संशुधरः, किरणः, गभस्तिः *m.*—(Lord of the rays) संशुभक्ता *m.*—(Wielding rays) संशुहस्तः, गभस्तिहस्तः, संशुवाणः.—(Having hot rays) चखसांशुः *m.*, चखकिरणः, चम्बींशुः *m.*, तिम्रांशुः *m.*, तीक्ष्णांशुः *m.*, खरांशुः *m.*, चखरश्मिः *m.*, चखमरीचिः *m.*, उच्चरश्मिः *m.*, चखदधिधितिः *m.*, सशीतमरीचिः *m.*, सशीतकरः.—(Having bright rays) शुभरश्मिः *m.*—(Possessed of light) प्रतिभावान् *m.* (नं), भास्वान् *m.*, विभावान् *m.*, ज्योतिष्मान् *m.*, विभावसुः *m.*—(The inflamer, or warmer) तपनः, तापनः.—(The Ripener) पचतः, पचेलिमः.—(The scorcher) शुष्णः.—(Burner of the forehead) ललाटनपः.—(The surprising light) चित्रभानुः *m.*—(Sporting or roaming in the sky) गगणविहारी *m.*, गगणाध्वजः, खगः, खरः.—(Symbol in the sky) गगणध्वजः.—(Friend of the lotuses) पद्मचक्षुः *m.*, पद्मनीकान्तः, पद्मनीवल्लभः.—(Sprung from the lotus) पद्मार्थः.—(Seated on a lotus) पद्मासनः.—(Holding a lotus in his hand) पद्मपाणिः *m.*, पद्मकरः.—(Drawn by seven horses) सप्ताश्वः.—(Drawn by green horses) हरिदश्वः.—(Ever-moving) सदागतिः *m.*—(Lord of life) जीविदेशः.—(Possessed of jewels) मणिमान् *m.*—(Best of deities) सुरोन्नमः.—(As son of Kaśyapa) काश्यपेयः, काश्यपिः *m.*—(As descended from Mritanda) मर्त्यक्षः, मृताक्षः, मृतक्षः.—(As having been shorn of his beams by Visvakarma, the architect of the gods) विकर्त्तनः.—(As identified with the 12 ādityas) द्वादशात्म *m.* (नं), द्वादशात्मकः. The 12 ādityas are the offspring of Aditi, and are the emblems of the sun in each month of the year. Hence they are

identified with the sun itself. Their names are सूर्यः, वह्णः, वेदाङ्गः, भानुः *m.*, इन्द्रः, रविः *m.*, गर्भस्तः *m.*, यमः, स्वर्ग-रेताः *m.*, दिवाकरः, मित्रः, विष्णुः *m.* Other names for the sun, of less obvious derivation, are the following: वातङ्गः, पयोः *m.* (स्), हंसः, इनः, हेलिः *m.*, मिहिरः, भगः, तरणः *m.*, मित्रः, भट्टारकः, ब्रह्मः, अरुणः, विश्वकर्मा *m.*, वह्णः, विष्णुः, कृष्णः. The following are the names of some of the sun's wives: छाया, अश्विनी, प्रभा, संज्ञा, विश्वकर्मासुता, त्वाष्ट्री, सवर्णा, शनिप्रसूः *f.*, तपती, वसरेणुः *m.*, वरी, सौरी, सूर्या. His sons are यमः or वैवश्वतः, शनिः *m.*, अश्विनी *m. du. or* अश्विनीकुमारी *m. du.*, कर्षीः, सावर्णिः *m.*, सुपरीवः, रेवन्तः, रेवतः; 'his daughter, or the personified Tapti river,' तपती, तपनतनया, अर्केतनया; 'his charioteer,' अरुणः, अनुरः *m.*, काश्यपिः *m.*, गरुडायमः, कूरतूतः, सूर्यसारथिः *m.*; 'three of his attendants,' माडरः, पिङ्गलः, दक्षः; 'a worshipper of the sun,' सौरः; 'the sun's disk,' सूर्यमण्डलं, *see* Disk; 'early morning sun,' बालार्कः, बालातपः, बालमित्रः; 'figure of the sun as drawn for worship,' सूर्यमूर्तिः; 'half-yearly passage of the sun,' अयनं, *see* SOLSTICE; 'mansion of the sun,' सूर्यनक्षत्रं, महानक्षत्रं; 'region of the sun,' सूर्य-लोकः—(Sun and moon) सूर्यचन्द्रमसौ *m. du.*, चन्द्रार्कौ *m. du.*, दिवाकरनिशाकरौ *m. du.*, पुष्यवनौ *m. du.*, पुष्यदनौ *m. du.*

SUN-BEAM, *s.* सूर्यरश्मिः *m.*, सूर्यकिरणः, सूर्यमयूकः, सूर्यकरः, सूर्याशुः *m.*, तपनाशुः *m.*, तपनकरः, भानुकरः. *See* RAY, *s.*

SUN-BURNT, *a.* सूर्यतप्तः -ना -नं, रविप्रतप्तः &c., सूर्यव्याप्तः &c.

SUNDAY, *s.* भानुवारः, रविवारः, अर्कवारः, आदित्यवारः, भट्टारकवारः, रविवासरः, भानुवासरः, अर्कदिनं, अर्कः.

To SUNDER, *v. a.* विभुज्, विप्रभुज्, पृथक्. *See* To PART, SEPARATE.

SUNDERED, *p. p.* (Divided in sunder) पृथक्कृतः -ता -तं, द्वैधीभूतः -ता -तं, द्वैधीकृतः -ता -तं, विस्त्रिष्टः -ता -तं, विस्त्रेदितः -ता -तं, विप्रभुजः -क्ता -क्तं.

SUN-DIAL, *s.* ज्ञापयन्त्रं, ज्ञापयमण्डलं, प्रतोदः, सूर्यघटी.

SUN-DRIED, *p. p.* ज्ञापयशुष्कः -क्ता -क्तं, ज्ञापयशोषितः -ता -तं.

SUNDRY, *a.* नाना indecl., विविधः -धा -धे, नानाविधः &c., पृथग्विधः &c., *see* DIVERS; 'sundries,' नानाद्रव्याणि *n. pl.*, नानाविधवस्तूनि *n. pl.*

SUN-FLOWER, *s.* सूर्यकमलः, श्रीहस्तनी, वेशदानः, भागवतः, दिवाकरः, जामाता *m.* (नृ), विधावायुः *m.*, वनालिका; 'the flower,' सूर्यकमलं.

SUNG, *p. p.* गीतः -ता -तं, परिगीतः &c.; 'by bards,' उपगीतः &c.

SUNK, *p. p.* मग्नः -गता -गन्, निमग्नः &c., अवसक्तः -क्ता -क्तं, सक्तः &c., अवगाढः -ढा -ढं, निष्णातः -ता -तं; 'in mud,' पङ्कजग्नः &c.

SUNKEN, *a.* जलतलस्थः -स्था -स्थं, जलोपगूढः -ढा -ढं.

SUNLESS, *a.* असूर्यः -स्यो -स्यै, जनादितः -त्वा -तं, सूर्यहीनः &c.

SUNNY, *a.* सूर्यतप्तः -ता -तं, रवितप्तः &c., सूर्यव्याप्तः &c., सूर्यतपस्यातः &c., सातपः -पा -पं, सार्कः -कौ -कै.

SUN-RISE, *s.* सूर्योदयः, सूर्योदयकालः, अरुणोदयः, उदयः, उदयकालः, अभ्युत्थानं; 'before sun-rise,' सूर्ये अनुदिने.

SUN-SET, *s.* सूर्योस्तं -स्तः, सूर्यस्तकालः, अस्तः -स्तं, दिनान्तः, दिवावसानं, तिष्ठन् *n.*, उत्तरः; 'at sun-set,' अस्तङ्गते सूर्ये.

SUN-SHINE, *s.* सूर्यतपः, सातपः, सूर्यप्रकाशः, प्रकाशः, सूर्यतापः, सूर्यकानिः *f.*, सूर्यतेजस् *n.*, सूर्यभूतिः *f.*, सूर्यलोकः, ज्योतिः, सूर्यकिरणः, कला. To SUP, *v. n. or a.* रात्रिभोजनं कृ. नक्तभोजनं कृ.—(Sip), *see* To SIP.

SUPER. A prefix rendered by अति, अधिक, अतिशय &c., in comp.

To SUPER-ABOUND, *v. n.* अतिबहुलीभू, अतिविपुलीभू, अतिप्रबुलीभू. SUPER-ABUNDANCE, *s.* अतिबाहुल्यं, अतिवैपुल्यं, अतिप्रबुल्यं, आधिक्यं, अतिरिक्ता, अतिरेक्यं, उपपद्यः. *See* EXUBERANCE.

SUPER-ABUNDANT, *a.* अतिबहुलः -ला -लं, अतिविपुलः &c., अतिप्रबुलः &c., अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, अतिशयी -यिनी -यि (नृ), अधिकः &c. *See* EXUBERANT.

To SUPER-ADD, *v. a.* अधिकं समायुज् or संयुज्, अधिकसंयोगं कृ.

SUPER-ANNUATED, *a.* अतिवयस्कः -क्ता -क्तं, वयोधिकः -का -कं, वयो-तीतः -ता -तं, वार्धक्याक्षमः -मा -मं, वार्धक्याशक्तः -क्ता -क्तं.

SUPER-ANNUATION, *s.* अतिवयस्कता, वयोतीतता, वार्धक्याक्षमता.

SUPERB, *a.* अतिशोभनः -ना -नं, स्वर्धी &c. *See* MAGNIFICENT.

SUPERCILIOUS, *a.* ऊर्ध्वदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, दंष्टुपेक्षकः -क्ता -कं, *see* LOFTY.

SUPERCILIOUSNESS, *s.* दंष्टुपेक्षा, दंष्टु परोपेक्षा. *See* HAUGHTINESS.

SUPEREROGATION, *s.* अत्याचारः, अतिरिक्ताचारः, अत्याचरणं, अतिरिक्ता-चरणं, नियमातिरेकः, विध्यातिरेकः, कर्तव्याधिक्यं, काम्यत्वं.

SUPEREROGATORY, *a.* नियमातिरिक्तः -क्ता -क्तं, कर्तव्यातिरिक्तः &c., विध्यातिरिक्तः &c., अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, काम्यः -म्या -म्यं.

SUPEREXCELLENCE, *s.* अत्युत्कृष्टता, अत्युन्नता, सर्वश्रेष्ठता.

SUPEREXCELLENT, *a.* अत्युत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, अत्युन्नतः -ना -नं, सर्वोत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, सर्वश्रेष्ठः &c., सर्वोन्नतः -ना -नं, श्रेष्ठः &c.

SUPERFICIAL, *a.* (Pertaining to, or being on the surface) वासः -हा -हं, वाहीकः -का -कं, वहिःस्थः -स्था -स्थं, वहिर्भोग्यः &c., वहिर्लङ्घनः -गता -गन्, पृथस्थः &c., वहिस् or पृष्ठ in comp.; 'superficial view,' वासदृष्टिः *f.*; 'superficial contents,' पृथफलं. —(Shallow, not deep) अनिष्टः -ष्टा -ष्टं, अल्पः -ल्पा -ल्पं, *see* SLIGHT; 'superficial scholar,' किञ्चिज्ज्ञः, अल्पज्ञः, चुचकः, शास्त्रगर्हः, *see* SMATTERER.

SUPERFICIAL, *adv.* बाह्यतः, वहिर्भोगे, वहिस्. *See* SLIGHTLY.

SUPERFICIES, *s.* तलं, पृष्ठं, विस्तारः, वहिर्भोगः, उपरिस्थभागः.

SUPERFINE, *a.* अत्युन्नतः -ना -नं, अत्युत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, अतिसूक्ष्मः &c.

SUPERFLUITY, *s.* अतिरेकः, अतिरेक्यं, अतिरिक्ता, आधिक्यं, अतिशयं, प्रयोजनानतिरेकः, प्रयोजनानतिरिक्ता.

SUPERFLUOUS, *a.* अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, अधिकः -का -कं, प्रयोजनानतिरिक्तः &c., अवश्यकानतिरिक्तः &c., अनर्थकः -का -कं, विफलः -ला -लं.

SUPERHUMAN, *a.* अतिमानुषः -पा -पं, अतिमानुष्यः -म्या -म्यं, अतिमर्तः -मौ -मै, मानुषातिगः -गा -गं, जनातिगः &c., पुरुषातिगः &c., अपौरुषः -पी -पं; 'having superhuman intellect,' अतिमानुषबुद्धिः -द्धिः -द्धि; 'superhuman power,' विभूतिः *f.*, भूतिः *f.*, प्रभावः; 'possessed of it,' विभूतिमान् -मती -मत् (नृ).

SUPERINCUMBENT, *a.* उपरिस्थः -स्था -स्थं, उपरिस्थी -स्थिनी -स्थि (नृ).

To SUPERINDUCE, *v. a.* अध्यानी (c. 1. -नयति -नेतुं), अनुनी, अध्याहृ- in CAUS.

To SUPERINTEND, *v. n.* अधिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -शातुं), अध्यक्षः -क्षा -क्षं भू, अध्यक्षतां कृ, अवेष्टु, उपदृष्टु, कार्यवेक्षणं कृ. *See* To OVERSEE.

SUPERINTENDENCE, *s.* अध्यक्षता -न्त्रं, अधिकारः, अधीकारः, अधिष्ठितिः *f.*, अधिष्ठान्तं, अधिष्ठानं, अधिकर्मा *n.* (नृ), अधीशता, अवेक्षणं, कार्यवेक्षणं, कार्यदर्शनं, कार्यवेक्षणं, कार्यधीशता.

SUPERINTENDENT, *s.* अध्यक्षः, अधीशः, अधिकारी *m.* *See* OVERSEER.

SUPERIOR, *a.* (Upper) उपरिस्थः -स्था -स्थं, ऊर्ध्वस्थः &c., ऊर्ध्वः -र्ध्वा -र्ध्वं. —(In rank or excellence) ज्येष्ठान् -यसी -यः (स्), श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं, गरीयान् &c., वरीयान् &c., वरिष्ठः -ष्टा -ष्टं, ज्येष्ठान् &c., ज्येष्ठः &c.,

विशिष्टः -डा -इं, प्रमुखः -सा -सं, प्रधानः -ना -नं, मुख्यः -स्या -स्यं, उत्कृष्टः &c., प्रकृष्टः &c., अधिकः -का -कं, प्रभविष्णुः -ज्युः -ज्यु, वरः -रा -रं, गुरुः -वी -रु, अकनिष्ठः &c., see PRE-EMINENT; 'of superior worth, गुणोत्कृष्टः &c., गुणाधिकः -का -कं; 'superior to the best,' परात्परः -रा -रं; 'to be superior,' विशिष्ट in pass. (-शिष्यते), अतिरिष्ट in pass. (-रिष्यते); 'action is superior to inaction,' अकर्मणः कर्म विशिष्यते or अकर्मणः कर्म ज्ञायः; 'intellect is superior to action,' कर्मणो बुद्धिर् विशिष्यते or कर्मणो बुद्धिर् ज्ञायसी.—(Beyond the influence of).

SUPERIOR, *s.* श्रेष्ठः, ज्येष्ठः, गुरुः.—(Of a convent) आश्रमगुरुः.

SUPERIORITY, *s.* श्रेष्ठता, ज्येष्ठ्यं, विशिष्टता, वैशिष्ट्यं, वैशेष्यं, प्रधानता, प्रधान्यं, उत्कृष्टता, उत्कृष्ट्यं, प्रमुखत्वं, प्रभविष्णुता, प्राग्भावाः, आधिक्यं, ऊर्ध्वस्थितिः *f.*, प्राबल्यं, ज्येष्ठता, परिष्ठता, बलीयस्त्वं, परित्रिष्टिता *m.* (नृ), see PRE-EMINENCE.

SUPERLATIVE, *a.* परमः -मा -मं, अत्यन्तः -ना -नं, अत्यन्तिकः -की -कं, अतिशय or अति prefixed, see EXCESSIVE, SUPREME.—(In grammar) अतिशयाधेयाचकः -का -कं, परमाधेयाचकः &c.

SUPERLATIVELY, *adv.* अत्यन्तं, अतिशयेन, अति prefixed. See EXCESSIVELY.

SUPERNATURAL, *a.* अलौकिकः -की -कं, अतिमानुषः -या -वं, मानुषासाध्यः -ध्या -ध्यं, अधोहृदयः -यी -यं, मानवासाध्यः &c., अद्भुतः &c. See SUPERHUMAN.

SUPERNATURALLY, *adv.* अलौकिकं, अतिमानुषं, अलौकिकप्रकारेण.

SUPERNUMERARY, *a.* or *s.* अतिसंख्यः -स्या -स्यं, संख्यातिरिक्तः -क्ता -कं, नियतसंख्यातिरिक्तः &c., नियमातिरिक्तः &c., अधिकः -का -कं, अतिरिक्तः &c.

SUPERScription, *s.* उपरिलेखः, उपरिस्थलेखः, वहिलेखः.

To SUPERSEDE, *v. a.* (Render void) लुप्त (c. 6. लुप्ति, लोपं) कृ; 'this system has superseded the others,' अयं मार्गः सर्वेषाम् अपरेषां लोपस्य कारणं भव्य.—(Set aside, displace) निरस्त (c. 4. -अस्थति -सिन्तु), निराकृ, निःसृ in caus., अपसृ.

SUPERSEDED, *p. p.* निरस्तः -स्ता -सं, निराकृतः -ता -तं; 'a superseded wife,' अध्यूता, अधिविवा, कृतसापत्निका, कृतसायलका, कृतसायली, कृतसायलीका, कृतसपत्निका.

SUPERSTITION, *s.* (Over exactness in religion) अतिभक्तिः *f.*, अत्याचारः, अतिरिक्तभक्तिः *f.*, अतिरिक्ताचारः.—(Belief in supernatural agency, &c.) शकुनपिशाचादिविद्यासः, शकुनपिशाचादिभक्तिः *f.*, पिशाचादिनिष्ठा, शकुनादिविद्यासः.—(False religion) अन्यथाधर्मः, मिथ्याधर्मः, अन्यथाभक्तिः *f.*, अन्यथामार्गः, अज्ञास्त्रीयभक्तिः *f.*, अविधिनिष्ठा, अविधिप्रज्ञा, अवैधप्रिया.

SUPERSTITIOUS, *a.* (Over exact in religion) अत्याचारी -रिणी -रि (नृ), अतिरिक्ताचारी &c.—(Credulous regarding supernatural agency, &c.) पिशाचादिविद्यासी &c., शकुनपिशाचादिविद्यासी &c., शकुनादिनिष्ठः -डा -इं, पिशाचादिनिष्ठः &c.—(Falsely religious) अन्यथाधर्मो -मिक्ती &c., अन्यथामार्गी &c., अवैधकर्मो &c., असाधधर्मो &c., मिथ्याधर्मो &c.—(Proceeding from superstition) मिथ्याधर्ममूलकः -का -कं, अत्याधर्ममूलकः &c., पिशाचादिनिष्ठाप्रयुक्तः -क्ता -कं.

SUPERSTRUCTURE, *s.* बालूपरिस्थभवनं, उपरिस्थहनं. See STRUCTURE.

To SUPERVENE, *v. n.* अकस्मात् उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातु) or आगम्. To SUPERVISE, SUPERVISION, see To SUPERINTEND, INSPECT, &c.

SUPINE, *a.* (Lying with the face upward) उद्गताशयः -या -यं,

उद्गताः -ना -नं, उर्ध्वमुखः -खा -खी -खं.—(Indolent) अलसः -सा -सं.

SUPINENESS, *s.* अलसता, आलस्यं, तन्द्रा. See INDOLENCE.

SUPPER, *s.* नक्तभोजनं, रात्रिभोजनं, रात्र्यभोजनं, निशिभोजनं.

To SUPPLANT, *v. a.* (Trip up), see the word.—(Displace by stratagem) अलेन निरस्त (c. 4. -अस्थति -सिन्तु) or निराकृ or अपसृ (c. 10. -सारयति -यितुं), वक्ष् (c. 10. वक्षयति -यितुं), see To DISPLACE.

SUPPLE, *a.* कोमलः -ला -लं, मृदुः -दुः -द्वी -दु, सुनम्यः -म्या -म्यं, सुलनम्यः &c., नमनशीलः -ला -लं. See PLIANT, FLEXIBLE.

SUPPLEMENT, *s.* परिशिष्टं, परिवृंहणः, उत्तरखण्डः, अतिदेशः, अतिनिर्देशः, न्यूनापूर्णा, न्यूनताभरणं.

SUPPLEMENTAL, SUPPLEMENTARY, *a.* अतिनिर्दिष्टः -डा -इं, अतिदेशः &c., अतिनिर्देशकः -का -कं, न्यूनापूर्कः -का -कं, न्यूनताभरकः &c.

SUPPLENESS, *s.* कोमलता, मृदुता, सुनम्यता, नमनशीलता.

SUPPLIANT, SUPPLICANT, *a.* or *s.* अर्घी -धिनी -पि (नृ), प्रार्थकः -का -कं, प्रार्थयिता -त्री -त्रं (नृ), मार्गशुकः &c., अभ्यर्चयमानः -ना -नं, कृताञ्जलिः -लिः -लि, बद्धाञ्जलिः &c., शरणाधी &c., शरणागतः -ता -तं.

SUPPLICANTLY, *adv.* कृताञ्जलिवत्, बद्धाञ्जलिवत्, अञ्जलिकर्मपूर्वम्.

To SUPPLICATE, *v. a.* अञ्जलिकर्मपूर्वम् प्रार्थं (c. 10. -अर्चयते -ति -यितुं) or अभ्यर्चं or सम्प्रार्थं or अर्चं, अञ्जलिं कृता याच्. See To ENTREAT.

SUPPLICATED, *p. p.* प्रार्थितः -ता -तं, अनुनीतः -ता -तं. See ENTREATED.

SUPPLICATION, *s.* प्रार्थनं -ना, अर्घ्यः, याज्ञा, अनुनयः. See ENTREATY.

SUPPLIED, *p. p.* सम्पन्नः -न्ना -नं, युक्तः -क्ता -कं, सम्भृतः -ता -तं; 'as an ellipsis,' अध्याहृतः -ता -तं; 'is plentifully supplied,' आपूर्यते.

To SUPPLY, *v. a.* उपस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं), उपकूप, परिकूप, सम्भृ, पृ (c. 10. परयति -यितुं), सम्पृ, see To FURNISH, PROVIDE.—(Serve instead of), see To SERVE.—(Supply an ellipsis) अध्याहृत, अभ्यूह, जह, अभ्यूहं कृ, समासाध्याहारं कृ.

SUPPLY, *s.* सम्भारः, सम्भृतिः *f.*, सामग्री, see STOCK, STORE.—(Supplies) निर्वोहः, याविकं, याचेयं, see PROVISIONS.

To SUPPORT, *v. a.* (Uphold, sustain) आलक्ष् (c. 10. -लक्षयति -यितुं, c. 1. -लक्षते -सिन्तु), अवलक्ष, समवलक्ष, पृ (c. 10. धारयति -यितुं, c. 1. धरति, धर्तुं), संधृ, परिधृ, अमिधृ, संस्तम्भ, उपस्तम्भ, अवहम्भ, विहम्भ, संग्रह, see To MAINTAIN; 'how shall I support life?' कथं जीवितं धरिष्ये; 'to support with the hand,' करालक्षनं कृ; 'this point being supported on the finger,' तस्मिन् चिन्दी अङ्गुल्या अवलक्षिते.—(Support with food, &c.) भृ (c. 1. भरति, c. 3. विभर्ति, भर्तुं), सम्भृ, भरयं कृ, भूतिं दा, पृष् (c. 10. पोषयति -यितुं), पोषयं कृ, पुष्टिं कृ, पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), आलक्ष, आलक्षनं कृ, वृष् in caus., संवृष्, भू in caus.; 'to support a family,' कुलभरणं कृ, कुलालक्षनं कृ, तन्त् (c. 10. तन्वयते -यितुं); 'to support one's self,' निर्वोहं कृ.—(Bear, endure) सह, विग्रह, see To ENDURE, SUFFER.—(Help) उपकृ, उपग्रह, अनुग्रह.—(Vindicate, make good), see To MAINTAIN.—(Support the courage, &c.), see To ENCOURAGE, CONSOLE, &c.

SUPPORT, *s.* (Act of supporting) आलक्षनं, अवलक्षनं, धारणं, उपस्तम्भनं, अवहम्भनं, संस्तम्भनं, संग्रहः -हणं; 'support of life,' प्राक्-धारणं, प्राणोपस्तम्भः, प्राणयाचा, प्राणस्थितिः *f.*—(Supporting with food, &c.) भरणं, पोषणं, पुष्टिः *f.*, पालनं, प्रतिपालनं, भूषा, पालनपोषणं, सम्भारः, सम्भृतिः *f.*, संवर्धनं.—(Means of subsistence) उपजीवनं, उपजीविता, see MAINTENANCE, SUBSISTENCE.—(That

which upholds) आधारः, धारणं, चालचः-धनं, अवलचनं, उपसम्भः, अवहम्भः, उपग्रः, आश्रयः, उपलब्धः; 'contiguous support,' सन्ति-काश्रयः.—(Help), see HELP.

SUPPORTABLE, *a.* सह्यः-ह्या-ह्यं, सहनीयः-या-यं. See TOLERABLE.

SUPPORTED, *p. p.* (Upheld) चालुचितः-ता-तं, अवलुचितः &c., उन्न-भिन्नः-ता-तं, उपसम्भितः &c., अवहम्भितः &c., उपग्रहः-आ-अं, अवहम्भः &c., आधृतः-ता-तं, धारितः &c., आधारितः &c., साधारः-रा-रं; 'with the hand,' करालुचितः &c., दृढहस्तः-स्ता-स्तं.—(Maintained) भृतः-ता-तं, सम्भृतः &c., पोषितः &c., see MAINTAINED.

SUPPORTER, *s.* (Upholder) चालुची *m.* (नं), धारकः, धारी *m.* (नं), धरः, उपसम्भकः, अवहम्भकः, चालुचकारी *m.*, उपसम्भकारी *m.*, उद्ग्रहः.—(Maintainer) भर्ता *m.* (नं), पोषकः, see MAINTAINER; 'of a family,' कुलालुची *m.*-चिनी *f.*, कुलोद्ग्रहः, उपाधिः *m.*

SUPPOSABLE, *a.* मन्यः-या-यं, भावनीयः-या-यं, कल्पनीयः &c.

To SUPPOSE, *v. a.* (Conceive to be, assume) कूप (c. 10. कल्पयति-यितुं), मनसा कूप, सम्भू (c. 10. भावयति-यितुं), विभू, भू, उपन्यस्, अप्रमाणपूर्वम् उपन्यस्, आहास्योपरोधं कृ.—(Imagine, infer) मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं), विभू, तर्कः, अवगम, अनुमा, आशङ्क, see To THINK, INFER.—(Required to exist, presuppose) पृथं or अये कूप or भू in caus., अस्तित्वदर्शनं कृ, अस्तित्वप्रदर्शनं कृ.

SUPPOSED, *p. p.* कल्पितः-ता-तं, भावितः &c., मतः &c., अनुमितः &c.; 'for various reasons it is supposed,' अनेकहेतुभिर् अनुमीयते.

SUPPOSITION, SUPPOSAL, *s.* कल्पना, भावना, अनुमानं, अनुमितिः *f.*, तर्कः, वितर्कः, बुद्धिः *f.*, उपन्यासः, पक्षः. See HYPOTHESIS.

SUPPOSITIOUS, *a.* कृत्रिमः-ना-नं, कल्पितः-ता-तं, छलेन सङ्गुल्याने स्थापितः-ता-तं; 'child,' पुत्रप्रतिनिधिः *m.*

To SUPPRESS, *v. a.* (Conceal) उपगृह् (c. 1. गूहति-हितुं), निगृह्, गृह्.—(Restraining, obstruct) नियम् (c. 1. यच्छति-यन्तुं), विनियम्, निरुध् (c. 7. रुध्ति-रोधुं), अवरुध्, संरुध्, रुध्, नियद् (c. 9. गृह्णाति-ग्रहीतुं), सम्भू (c. 9. सम्भ्रूति, c. 10. सम्भ्रूयति-यितुं), निवृ (c. 10. वारयति-यितुं), धु in caus., विषु, यन्त् (c. 10. यन्तयति-यितुं), जि (c. 1. जयति, जेतुं), निवृत् (c. 10. वरयति-यितुं); 'to suppress one's passions,' इन्द्रियाणि जि or नियद् or दम्; 'one who suppresses his passions,' जितेन्द्रियः; 'to suppress anger,' क्रोधं जि or नियद्; or expressed by अन्तर in comp.; as, 'one who suppresses his anger,' अन्तःक्रोधी *m.* (नं), वितक्रोधः; 'his tears,' अन्तर्वायः; 'to suppress disturbances,' कण्टकमर्दनं कृ; 'the voice,' वाक्सम्भं कृ, वायोपं कृ; 'the breath,' आसावरोधं कृ.

SUPPRESSED, *p. p.* (Concealed) उपगृहः-डा-डं, निगृहः &c.—(Restrained, obstructed) सम्भितः-ता-तं, रुधः-डा-डं, निगृहीतः-ता-तं, यतः &c., सन्तोषः &c., see RESTRAINED; or expressed by अन्तर in comp.; as, 'suppressed anger,' अन्तःक्रोधः; 'suppressed fever,' अन्तर्दहः.

SUPPRESSION, *s.* (Restraint, stoppage) नियमनं, निगृहीतिः *f.*, नियद्-हृत्, यन्तव्यं, संयमः-मनं, रोधः, अवरोधः, सम्भः-भनं, अवहम्भः, आयातः, निवारः-रथं; 'of the breath,' आसावरोधः, आसावरोधः; 'of the voice,' वाक्सम्भः; 'of the urine,' मूत्रावरोधः, मूत्रावहम्भः; 'of the passions,' इन्द्रियनयः, इन्द्रियनियद्, कामावसायः; 'of feeling,' प्रतिस्म्भानं.—(Concealment) गोपनं, अवधारणं, संवरणं, अप्रकाशनं, अवलापः.

To SUPPURATE, *v. n.* पूय (c. 1. पूयते-यितुं), वपूयः-या-यं भू, पक्कः-क्क

-कं भू, पक्कीभू, परिपक्कीभू. See To MATURATE, *v. n.*

SUPPURATION, *s.* पाकः, परिपाकः, पूयत्वं, संघावः, see MATURATION.

SUPPURATIVE, *a.* पाचकः-का-कं, पाचनः &c. See MATURATIVE.

SUPREMACY, *s.* आधिपत्यं, प्रभुत्वं-ता, प्रधानता-त्वं, प्राधान्यं, प्रधानाधिकारः, ईशिता-त्वं, प्रभविष्णुता-त्वं, ऐश्वर्यं, मुख्यता-त्वं, मुख्यपाधिकारः, स्वाम्यं, स्वामित्वं, श्रेष्ठत्वं.

SUPREME, *a.* (Highest in authority) प्रधानः-ना-नं, सर्वप्रधानः &c. ऐशिकः-को-कं, ऐश्वरः-रो-रं, सर्वोपरिस्थः &c., प्रभुः-भू-भु, प्रभविष्णुः-ष्णुः-ष्णु, आधिकारिकः-को-कं, see PRE-EMINENT.—(Highest) परमः-मा-मं, पारमिकः-को-कं, परः-रा-रं, see CHIEF; 'supreme monarch,' परमराजः; 'supreme authority,' परमाधिकारः, प्रधानाधिकारः, ऐकपत्यं; 'supreme Being,' प्रधानं, परमब्रह्म *n.* (नं), परब्रह्म *n.*, ब्रह्म *n.*, जगदात्मा *m.* (नं), चिद्रूपं, निर्गुणः, अखिलात्मा *m.*

SUPREMELY, *adv.* परमं, परं, अत्यन्तं, अतिशय or अति prefixed.

SURAT, *s.* (Country on the western side of India) सुराष्ट्रः.

SURD, *s.* (In algebra) करणीगतराशिः *m.*, करणीगतसंख्या, करणीगतः.

SURE, *a.* (Fixed, certain) स्थिरः-रा-रं, सावश्यकः-को-कं, अवश्यकः-का-कं, पुयः-या-यं, निश्चितः-ता-तं, सुनिश्चितः-ता-तं, असन्दिग्धः-ग्धा-र्यं, निःसंशयः-या-यं, निःसन्देहः-हा-हं, अवश्य-भावो-यिनी &c.—(Having full confidence, certainly knowing) कृतनिश्चयः-या-यं, सनिश्चयः &c., जातनिश्चयः &c., दृढनिश्चयः &c., निश्चितमनस्कः-स्का-स्कं, निश्चितमनाः-नाः-नः (स्), संशयहीनः-ना-नं, सन्देहहीनः &c., निश्चयी &c.—(Secure) निर्भयः-या-यं; 'I am sure,' मम दृढनिश्चयो विद्यते, मम दृढज्ञानं जायते, मम स्थिरज्ञानं जायते, मम दृढप्रत्याशा विद्यते; 'to be sure,' अवश्यं, see CERTAINLY.

SURE, SURELY, *adv.* अवश्यं, नूनं, पुयं, निश्चितं. See CERTAINLY.

SURETY, *s.* प्रतिभूः *m.*, प्रातिभाष्यं, पारिभाष्यं, प्रतिनिधिः *m.*, लग्नकः, प्रात्ययिकः, बन्धकः, व्यासः. See SECURITY.

SURF, *s.* भङ्गः-ङ्गी *f.*, भङ्गः, लहरिः-री *f.*, कलोलः, तरलायितः.

SURFACE, *s.* पृष्ठं, पृष्ठभागः, तलं-लः, वहिर्भागः, उपरिभागः, उपरिस्थ-भागः, विस्तारः, तलपथ्यता, दृश्याङ्ग, दर्शनाङ्गं, मुलं; 'of the earth,' भूतलं, भूपृष्ठं, पृथिवीतलं, क्षितिगतं, क्षीणितलं, क्षितिपीठं, भूमुलं, कुष्ठलं, धरोपस्थः; 'of a rock,' शिलातलं.

To SURFET, *v. a.* अत्यन्तभोजनदानेन वमनेच्छां जन् (c. 10. जनयति-यितुं).

अत्यन्तं तृप् in caus., अतिसौहित्यं जन्. See To GLUT, *v. a.*

To SURFET, *v. n.* अतिभोजनेन वमनेच्छुः-च्छुः-च्छु भू.

SURFET, *s.* अतितृप्तिः *f.*, अतिसौहित्यं, अतिभोजनप्रयुक्ता वमनेच्छा.

SURFETED, *p. p.* अतितृप्तः-ता-तं, अतिभोजनेन वमनेच्छुः-च्छुः-च्छु.

SURGE, *s.* कलोलः, उल्लोलः, महोष्मिः *m. f.*, कस्मिः *m. f.*, भङ्गः, भङ्गः-ङ्गी *f.*, तरङ्गः, अग्रेलः. See BILLOW.

SURGEON, *s.* शस्त्रवेद्यः, अस्त्रचिकित्सकः, शालाकी *m.* (नं), कायशल्यादिभिषक् *m.* (नं), शल्यशस्त्रज्ञः; 'veterinary,' अश्ववेद्यः.

SURGERY, *s.* अस्त्रचिकित्सा, कायचिकित्सा, शस्त्रवेद्यकं, शस्त्रवेद्यकर्म *n.* (नं), शल्यशास्त्रं, राक्षसं, आसुरी.

SURGICAL, *a.* अस्त्रचिकित्सासम्बन्धी &c., शस्त्रवेद्यकर्मसम्बन्धी &c.

SURLINESS, *s.* कर्कशता, कर्कश्यं, वक्रशीलता, see MOROSINESS.

SURLY, *a.* कर्कशः-शा-शं, वक्रशीलः-ला-लं. See MOROSE.

To SURMISE, *v. a.* शङ्क, आशङ्क, तर्कः, सम्भू in caus. See To SUSPECT.

SURMISE, *s.* वितर्कः, शङ्का, आशङ्का, संशयः. See SUSPICION.

To SURMOUNT, v. a. अतिक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अधिक्रम, अभ्यातिक्रम, अधिरुह (c. 1. -रोहति -रोढुं), आरुह, तोर (c. 10. तोरयति -यितुं), पार (c. 10. पारयति -यितुं), तृ. See **To OVERCOME**.

SURMOUNTABLE, a. अतिक्रमणीयः -या -यं, अतिक्रम्यः &c., अधिगम्यः &c.

SURMOUNTED, p. p. अतिक्रान्तः -न्ता -न्तं, उज्जीर्णः -णो -णं, तीर्णः &c.

SURNAME, s. पङ्क्तिः -तो f., कुलनाम n. (नं), उपनाम n., उपपदं, रुद्धिः f. Examples of surnames in Sanskrit are शम्भून् in विष्णुशम्भून्, and दासः in कालिदासः.

To SURNAME, v. a. उपनाम दा or कृ, पङ्क्तिं दा, कुलनाम दा.

SURNAMED, p. p. उपनामकः -का -कं, उपनामविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

To SURPASS, v. a. अतिक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अतिशी (c. 2. -शेते -शयितुं), अतिचर (c. 1. -चरति -रितुं), अतिरिच in pass. (-रिच्यते), विशिष in pass., श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं भू. See **To EXCEED, EXCEL**.

SURPASSABLE, a. अतिक्रमणीयः -या -यं, अतिक्रम्यः -म्या -म्यं.

SURPASSED, p. p. अतिक्रान्तः -न्ता -न्तं, जितः -ता -तं, विजितः &c., उत्क्रान्तः -न्ता -न्तं, प्रक्रान्तः &c., अतीतः &c., अन्तरितः &c. See **EXCEEDED**.

SURPASSING, part. or a. अत्यन्तः -न्ता -न्तं, अतिक्रामकः &c., see **EXCEEDING, a.**; often expressed by अति; as, 'surpassing the wind,' अत्यनिलः.

SURPLUS, s. उद्भवं, उद्भूतं, उल्लिष्टं, अधिकभागः, परभागः, समभिहारः.

SURPLUS, a. अधिकः -कः -कं, उद्भूतः -न्ता -न्तं, उद्भूतः -न्ता -न्तं.

To SURPRISE, v. a. (Strike with wonder) विस्मि in caus. (-स्माययति -स्माययति -ने -यितुं), विस्मये जन् (c. 10. जनयति -यितुं), विस्मये कृ, विस्मापनं कृ, आश्चर्य्यत्वं जन्, अचान्तरं जन्, अचान्कृ.-(Come upon unawares) अकस्माद् or अचिन्तितम् आक्रम् or उपक्रम् or उपस्था or आगम् or आह्वम् or अवस्कन्द.

SURPRISE, SURPRISAL, s. (Wonder) विस्मयः, आश्चर्य्यत्वं, आश्चर्य्यं, अचान्तरः, अचान्कृति f., अचान्क्रिया, चित्रं, अद्भुतरसः, वीर्यं -र्यं, चोद्ध.-(Coming upon unawares) अकस्माद् आक्रमणं or अवस्कन्दः -न्दनं.

SURPRISED, p. p. (Struck with wonder) विस्मितः -ता -तं, विस्मयाऽन्वितः &c., विस्मयापन्नः -न्ता -न्तं, आगतविस्मयः -या -यं, जातविस्मयः &c., सविस्मयः &c., विस्मयाकुलः -ला -लं, अचान्कृतः -ता -तं, जातअचान्कारः -रा -रं; 'to be surprised,' विस्मितः -ता -तं भू or अस्, विस्मि (c. 1. -स्मयते -स्मेतुं), विस्मये गम्.-(Come upon unawares) अकस्माद् आक्रान्तः -न्ता -न्तं or अवस्कन्दितः -ता -तं.

SURPRISING, part. or a. विस्मयजनकः -का -कं, विस्मयकारकः &c., विस्मापकः &c., विस्मापनः -न्ता -न्तं, आश्चर्य्यः -र्यो -र्यं, आश्चर्य्यकारकः -रा -रं, आश्चर्य्यकारकः -का -कं, अचान्कारी -रिणी -रि (नं), अचान्कारिकः &c., अद्भुतः -ता -तं, चित्रः -न्ता -न्तं, चित्रितः &c.; 'a very surprising thing,' महदाश्चर्य्यं.

To SURRENDER, v. a. (Resign, give up) त्यज्, परित्यज्, उत्सृज्, विमृज्, अवसृज्, उत्सर्गं कृ, उत्सर्जनं कृ, हा, विहा, मोक्ष्, सव्यस, प्रत्यादिश, परादा.-(Commit) समृ in caus. (-सपेयति -यितुं), अस् in caus., त्यस्, निधिष्, प्रतिपद् in caus., प्रदा, परिदा, दा, प्रयस् (c. 1. -यज्जति -यन्तुं).

To SURRENDER, v. n. वशं गम् or उपगम् or अभ्युपे, वशीभू.

SURRENDER, s. त्यागः, परित्यागः, उत्सर्गः, उत्सर्जनं. See **SUBMISSION**.

SURRENDERED, p. p. त्यक्तः -क्ता -क्तं, परित्यक्तः &c., उत्सृष्टः -ष्टा -ष्टं.

SURREPTITIOUS, a. (Done by stealth) छलेन कृतः -ता -तं, see **CLANDESTINE**-(Introduced fraudulently) छलेन निवेशितः, see **FRAUDULENT**.

SURREPTITIOUSLY, adv. छलेन, सकपटं. See **CLANDESTINELY, FRAUDULENTLY**.

SURROGATE, s. धर्माप्यक्षप्रतिनिधिः m., धर्माधिपतिप्रतिनिधिः.

To SURROUND, v. a. परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते -ष्टितुं, c. 10. -वेष्टयति -यितुं), संवेष्ट, उपवेष्ट, प्रवेष्ट, परिवृ, आवृ, परिष्ठा, उपस्था, परिगम्, परिवृ, परिचर्, परो, अभिपरो, परिधा, संवल्, प्रदक्षिणीकृ. See **To ENCOMPASS, INCLOSE**.

SURROUNDED, p. p. परिवेष्टितः -ता -तं, वेष्टितः &c., परिवृतः -ता -तं, आवृतः &c., वृतः &c., परिगतः -ता -तं, परिवीतः -ता -तं, संवीतः &c., परोतः &c., वलपितः &c., परिधिप्तः -न्ता -न्तं, पर्ववहम् -न्ता -न्तं, अभिनुष्टः -ष्टा -ष्टं. See **ENCOMPASSED**.

SURROUNDING, s. (The act) परिवेष्टनं. See **ENCOMPASSMENT**.

SURROUNDING, part. परिवेष्टकः -का -कं, परिवेष्टनकारी -रिणी &c., परिगतः -ता -तं, आवरकः -का -कं, परिवरकः &c.-(Neighbouring), see the word; 'surrounding place,' परिष्ठलं.

SURTOUR, s. उन्नरीयं, प्राधारः -रकः, निषोलः -ली, चलिः m.

SURVEILLANCE, s. अध्यक्षाता, निरूपणं, अवेक्षा. See **INSPECTION**.

To SURVEY, v. a. आलोक् (c. 10. -लोकयति -यितुं), अवलोक्, समवलोक, समालोक, विलोक, निरीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), अवेष्, समवेष्, परोक्ष्, निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), दृश्, अनुदृश्, सन्दृश्, see **To INSPECT, EXAMINE, SCRUTINIZE**-(Land) भूमापनं कृ, भूमिमापनं कृ, भूमिं परिमा.

SURVEY, s. निरीक्षा -क्षणं, अवलोकनं, निरूपणं, see **INSPECTION**-(Of land) भूमापनं, भूमिमापनं.

SURVEYED, p. p. निरीक्षितः -ता -तं, आलोकितः &c. See **INSPECTED**.

SURVEYOR, s. (Of land, &c.) भूमापकः, भूमापनकृत्.

To SURVIVE, v. a. (Outlive another) अत्योन्नरं or परोन्नरं जीव् (c. 1. जीवति -यितुं), अत्यमरणोन्नरं जीव्, उत्तरं जीव्, उत्तरजीवी -विनी &c. भू, अधिककालं जीव्, see **To OUTLIVE**.

To SURVIVE, v. n. पृ (c. 6. प्रियते), प्रियमाणः -णा -णं भू, अवस्था.

SURVIVOR, SURVIVING, s. or part. प्रियमाणः -णा -णं, उत्तरजीवी -विनी -वि (नं), परोन्नरजीवी &c., अत्योन्नरजीवी &c., अत्यमरणोन्नरजीवी &c., अवस्थितः -ता -तं, अनुगतः &c.-(Left alive on the field of battle) हतशेषः -पा -पं, हतशेषः -ष्टा -ष्टं.

SUSCEPTIBILITY, s. ग्रहणशीलता, ग्रहणक्षमता, ग्रहणशक्तिः f., ग्राहकत्वं, वेदनक्षमता, वेदनग्राहकत्वं, ग्रहणोपयुक्तता, वेदनशीलता, वेदनपात्रता, ग्रहणपात्रता.

SUSCEPTIBLE, a. ग्राहकः -का -कं, ग्राही -हिणी -हि (नं), ग्रहणशीलः -ला -लं, ग्रहणक्षमः -मा -मं, ग्रहणशक्तः -क्तः -क्तं, वेदनक्षमः &c., वेदनग्राहकः -का -कं, गमनीयः -या -यं; 'of pain,' सुलभदुःखः -खा -खं, शीघ्रदुःखी &c.; 'of disease,' सुलभरोगः -गा -गं, शीघ्ररोगी -गिणी &c.; 'of anger,' सुलभकोपः -पा -पं, शीघ्रकोपी &c.; 'of warm passions,' शीघ्रमनोविकारी &c.

To SUSPECT, v. a. (Mistrust, doubt) शङ्क (c. 1. शङ्कते -ङ्कितुं), आशङ्क, परिशङ्क, संशङ्क, न विद्यस् (c. 2. -असिति -तुं), रेक् (c. 1. रेकते -कितुं), आरेक्, संशये कृ, संशी, संशयारोपं कृ, भी (c. 3. बिभेति, भेतुं); 'to suspect a fault,' दोषं or अपराधं शङ्क; 'he suspects me of the crime,' मां दोषिष् परिशङ्कते or मां दोषेष् परिशङ्कते; 'why do you suspect me?' किं मां शङ्कते; 'I suspect the sincerity of what he says,' तव्यं चषस् तस्य परिशङ्कते; 'I suspect the sincerity of your repentance,' दक्षिणस्य ते कृतप-

SWEEPER, s. सम्मार्जकः, मार्जकः, अवस्करकः, मलाकधी *m.* (नं), खलपू: *m.*

बहुकर्कः -रा -री, हडकः, हडिकः, अवकूरः. See SCAVENGER.

SWEEPING, s. मार्जनं -ना, सम्मार्जनं, परिमार्गः, मलापकवैद्यं.

SWEEPINGS, s. pl. अवस्करः, अवकूरः, सङ्कारः, सङ्कूरः, अपस्करः, मलं.

SWEET, a. (To the taste) स्वादुः -दुः -डो -दु, मधुरः -रा -रं, सुरसः -सा -सं, मधुः -धो -धु, मिष्टः -ष्टा -ष्टं, वसुः -सुः -सु, मधुमान् -मती -मत् (नं), मधुमयः -यी -यं.-(Pleasing), see PLEASING, PLEASANT; 'a sweet song,' मधुरगीतं, कोमलगीतं -तकं.

SWEET, s. मधु *n.*, मधुरं, मिष्टं, स्वाद्वं, आस्वादः.-(Any thing pleasant) मुखं; 'the sweets of royalty,' राज्यमुखं.

TO SWEETEN, v. a. स्वादूक, मधुरीक, मधुमाक, मिष्टीक.

TO SWEETEN, v. n. मधुरीभू, मिष्टीभू, मधुर (nom. मधुरायते).

SWEETENED, p. p. मिष्टीकृतः -ता -तं, मधुरीकृतः &c., मधुमादृतः &c.

SWEETHEART, s. प्रियः -या, दयितः -ता, नायकः -यिका, कान्तः -न्ता.

SWEETISH, a. ईषन्मधुरः -रा -रं, ईषस्वादुः -दुः -डो -दु.

SWEETLY, adv. मधुरं, स्वादु, मधुर in comp. See PLEASINGLY.

SWEETMEAT, s. मोदकः -कं, मिष्टं, मिष्टानं, स्वाद्वनं, मधुमस्तकं, लडुकं, लडुकं, मखलं, चायनं, गुन्यं, प्रहेलनं.

SWEETNESS, s. मधुरता, माधुर्यं, स्वादुता, स्वाद्यं, सुरसता, मिष्टता, स्वादुः *m.* मधुरसः, कोमलता. See PLEASANTNESS.

SWEET-SMELLING, a. सुगन्धः -न्धा -न्धं, सुरभिः &c. See FRAGRANT.

SWEET-VOICED, SWEET-TONED, SWEET-SPEAKING, a. चारुस्वनः -ना -नं, मधुस्वनः &c., मुखस्वरः -रा -रं, मधुरस्वरः &c., मधुरभाषो -पिणो -पि (नं), मिष्टभाषो &c., प्रियवादी &c., प्रियवदः -दा -दं.

TO SWELL, v. n. श्वि (c. 1. श्रयति -यितुं or pass. श्रूयते), उच्चि, स्फाय (c. 1. स्फायते -यितुं), आस्थाय, शूनीभू, स्फीतीभू, उच्चनीभू, उच्चनः -ना -नं भू, पुटवद् भू, वृष, प्रवृष, उन्मू, see TO INCREASE, DILATE, HEAVE, v. n.; 'with air,' see TO PUFF, v. n.

TO SWELL, v. a. श्वि in caus. (श्राययति -यितुं), उच्चि in caus., स्फाय in caus. (स्फाययति -यितुं), वृष (c. 10. वधेयति -यितुं), see TO INCREASE, DILATE, v. a.

SWELLED, p. p. शूनः -ना -नं, उच्चूनः &c., स्फीतः &c. See SWOLLEN.

SWELLING, SWELL, s. (Tumour) शोषः, शोफः, श्रयथुः *m.*, आस्थानं, मांसवृद्धिः *f.*; 'white swelling,' पृथालसः; 'of the glands of the neck,' गण्डमाला, see TUMOUR.-(Intumescence), see the word.-(Extension, increase, expansion) विस्तारः, वृद्धिः *f.*, जम्भः &c.-(Of the sea) ऊर्मिप्रलोटनं, ऊर्मिभिभ्रमः, वानं, वारिराशिः *m.*

SWELLING, part. श्रूयमानः -ना -नं, उत्सर्पी -पिणी &c., प्रलोटितः -ता -तं.

SWEPT, p. p. मार्जितः -ता -तं, सम्मार्जितः -ता -तं, सम्मृष्टः -ष्टा -ष्टं; 'off,' अपमार्जितः -ता -तं; 'away,' अपदृतः -ता -तं.

TO SWERVE, v. n. विचल (c. 1. -चलति -लितुं), चल, पराङ्मुखः -सा -सं भू, see TO DEViate; 'he swerves from his duty,' स्वधर्माद्विचलति.

SWIFT, a. त्वरितः -ता -तं, शीघ्रः -घ्रा -घ्नं, शीघ्रगामी -मिनी -मि (नं), शीघ्रगतिः -तिः -ति, त्वरितगतिः &c., महावेगः -गा -गं, वेगवान् -यती -यत् (नं), द्रुतः -ता -तं, द्रुतगतिः -तिः -ति, त्वरान्वितः -ता -तं, लघुगामी &c., जववान् &c., जवी &c., तरस्वी &c., तूष्णीः -यी -यं, तूष्ण्यः &c., वेगवाही &c., क्षिप्रगतिः &c., see QUICK, RAPID; 'as the wind,' वायुवेगसमः -मा -मं, वायुगतिः -तिः -ति.

SWIFTLY, adv. शीघ्रं, त्वरितं, सत्वरं. See QUICKLY, RAPIDLY.

SWIFTNESS, s. शीघ्रता, वेगः, जवः, सौधवं. See RAPIDITY.

TO SWIG, SWILL, v. a. क्षतिपानं कृ, क्षतिक्षयपानं कृ, बहुशः पा.

TO SWIM, v. a. (Pass a river, &c., by moving the arms in water) बाहुभ्यां नदीं नृ (c. 1. तरति -रितुं -रीतुं) or नदीतरणं कृ.

TO SWIM, v. n. (Move along in water by means of the arms)

बाहुभ्यां तरणं कृ, बाहुभ्यां जले नृ (c. 1. सरति, सञ्चि) or विनृ; 'as a fish,' मत्स्यवद् जले विनृ; 'unable to swim,' तरणविघ्नान् अनुशलः, अश्वेशः.-(Float) नृ (c. 1. प्रवते, ओतुं), see TO FLOAT.

SWIMMER, s. तरणकक्षी *m.* (कृ), तरणकृत्, प्रवनकृत्.

SWIMMING, s. तरणं, प्रवनं, जलविसरणं, बाहुभ्यां तरणं, बाहुतरणं; 'swimming across a river,' बाहुभ्यां नदीतरणं; 'swimming against the stream,' ओतःप्रतीपतरणं, ओतःप्रतिकूलतरणं.

SWIMMING, part. जलविसारी -रिणी -रि (नं), प्रवमानः -ना -नं.

TO SWINDLE, v. a. or n. प्रतृ, वञ्च, परिषञ्च, जलेन ह or अपहृ.

SWINDLER, s. प्रतारकः, परस्वापहारी *m.* (नं), चाटः, पार्थकः.

SWINE, s. शूकरः, सूकरः, शूकराः *m. pl.* See HOG.

TO SWING, v. a. इतस्ततो विचल (c. 10. -चालयति -यितुं) or सञ्चल or चल, प्रेक्ष (c. 10. प्रेक्षयति -यितुं), आन्दोलनं कृ, आन्दोल (nom. आन्दोलयति -यितुं), प्रेक्षोल (nom. प्रेक्षोलयति -यितुं), प्रेक्षोलनं कृ.

TO SWING, v. n. इतस्ततो विचल (c. 1. -चलति -लितुं) or सञ्चल or चल, दोल (nom. दोलायते -यितुं). See TO OSCILLATE.

SWING, s. (Oscillation) आन्दोलनं, प्रेक्षोलनं, प्रेक्षयं, इतस्ततो विचलनं.-(Seat, line and other apparatus for swinging) दोला -ली -लं, दौलिका, प्रेक्षा, प्रेक्षोलनं, हिन्दोलः -लकः, खदा, आन्दोलनं, काचः; 'suspended in a swing,' काचितः -ता -तं, शिञ्जितः &c.-(Impetus) वेगः.

SWINGING, part. दोलायमानः -ना -नं, दोदृत्यमानः -ना -नं, प्रेक्षन् -हन्ती -हन् (नं), प्रेक्षितः -ता -तं, प्रेक्षोलितः &c., विचलमानः -ना -नं, विचलन् &c., प्रचलितः -ता -तं, काचितः -ता -तं, शिञ्जितः &c.

SWINISH, a. शूकरः -री -रं, शूकरः &c., सूकरवृत्तिः -तिः -ति, शूकर-सदृशः -शी -शं, शूकरशीलः -ला -लं, शूकरपुङ्खः -ङ्खः -ङ्खि.

SWITCH, s. पिप्रा, शिपिलदण्डः, कोमलदण्डः, मृदुपल्लवः.

SWIVEL, s. परिवर्त्तनवलयः, जङ्गमवलयः, परिवर्त्तननाडिः *f.*

SWOLLEN, p. p. शूनः -ना -नं, उच्चूनः &c., प्रोच्चूनः &c., संशूनः &c., शोषयुक्तः -क्ता -क्तं, शोफयुक्तः &c., स्फीतः -ता -तं, स्फातः &c., प्रवृद्धः -द्धा -द्धं, प्रस्फुरितः -ता -तं. See INCREASED, DILATED.

TO SWOON, v. n. मूर्च्छ (c. 1. मूर्च्छति -र्च्छितुं). See TO FAINT.

SWOON, s. मूर्च्छा, मूर्च्छनं -ना, मोहः. See FAINTING, s.

SWOONED, p. p. मूर्च्छितः -ता -तं, मूर्च्छापवः -वा -वं. See FAINTED.

SWOONING, part. मूर्च्छितः -ता -तं, गतचेतनः &c., see FAINTING, part.

SWOOP, s. आक्रमस्मिकावपातपृष्ठं नलैर ग्रहणं, अकस्माद् ग्रहणं, अकस्माद् अवपातः, अकस्माद् आक्रमणं; 'of a hawk,' श्येनावपातः.

SWORD, s. खड्गः, अस्त्रिः *m.*, कृपाणः, निखिंशः, शिरिः *m.*, रिहिः *m.*, सुहिः *m.*, पारैरकः; 'sword in hand,' खड्गपाणिः *m.*, कृपाणपाणिः *m.*, खड्गहस्तः; 'having a drawn sword in the hand,' आकृष्टकृपाणपाणिः; 'armed with a sword,' see SWORD-MAN; 'edge of a sword,' अस्त्रिपारा; 'blade of a sword,' अस्त्रिपत्रं; 'hilt of a sword,' त्तरुः *m.*; 'sword-exercise,' खड्गनागः, त्तरुनागः; 'sword-cut,' खड्गप्रहारः, खड्गपातः; 'sword-bearer,' खड्गपारी *m.* (नं); 'sword-belt, or sword-knot,' नेखला, त्तरुनिबन्धनं; 'sword-stick,' खूटः -ट, खूटास्त्रं.

SWORD-MAN, s. खड्गी *m.* (नं), खड्गपटः, खड्गपारी *m.* (नं), सवखड्गः,

सविभूत *m.*, साविकः, सविहेतः *m.*, नैसिंशिकः.
 SWORN, *p. p.* शपितः -ता -तं, कृतशपणः -पा -पं, कृतशपः -पा -पं.
 SWUNG, *p. p.* आन्दोलितः -ता -तं, प्रेक्षितः &c., प्रेक्षोलितः -ता -तं.
 SYCOPHANCY, *s.* अत्यनुरोधः, ह्यनुरोधः, ह्यनुरोधः, *see* SERVILITY.
 SYCOPHANT, *s.* अत्यनुरोधी *m.* (नं), ह्यनुरोधी *m.* *See* SERVICE.
 SYLLABIC, *a.* अक्षरसङ्घन्य -न्विनी -न्वि (नं), आक्षरिकः -की -कं.
 SYLLABLE, *s.* अक्षरः; 'monosyllable,' एकाक्षरः, *see* the word.
 SYLLABUR, *s.* दुग्धधेनं, दुग्धतालीयं, क्षीरधेनं, शार्किकः, शार्करः.
 SYLLABUS, *s.* सारः, सारायः, सन्यसारः, सारांशः. *See* COMPENDIUM.
 SYLLOGISM, *s.* न्यायः, अवयवी *m.* (नं), अवयवचरितवाक्यं, अवयवयुक्त-
 वाक्यं, अवयवोपेतवाक्यं, आनुपूर्वं. A syllogism has five mem-
 bers or अवयवाः, according to the Nyāya system, viz.
 1. The proposition or assertion to be proved, प्रतिज्ञा; 2. the
 reason given, हेतुः; 3. the example or illustration, उदाहरणं;
 4. the application, उपनयः; 5. the conclusion, निगमनं. Thus,
 1. 'The hill is fiery,' पर्वतो वह्निमान्. 2. 'Because it smokes,'
 धूमवत्तान्. 3. 'Whatever smokes is fiery, like a culinary
 hearth,' यो यो धूमवान् स वह्निमान् यथा महानसः. 4. 'This (hill)
 has smoke which is always accompanied with fire,' वह्नि-
 व्यापधूमवान् अयं. 5. Therefore it is fiery,' तस्माद् वह्निमान्.
 According to the Mīmāṃsā school, a syllogism has only
 the last three members.
 SYLLOGISTIC, *a.* न्यायसङ्घन्य -न्विनी -न्वि (नं), न्यायविषयकः -का -कं,
 न्यायरूपः -पा -पं, नैयायिकः -की -कं, अवयवयुक्तवाक्यसङ्घन्य &c.
 SYLPH, *s.* तन्त्रज्ञी, लघ्वङ्गो, लघ्वी, तनुमध्या, विद्याधरो.
 SYLVAN, *a.* वन्यः -न्वा -न्वं, शानः -नी -नं, वननः &c., *see* SILVAN.
 SYMBOL, *s.* लक्षणं, चिह्नं, लिङ्गं, संज्ञा. *See* EMBLEM, SIGN.
 SYMBOLICAL, *a.* लाक्षणिकः -की -कं, साङ्केतिकः -की -कं, सङ्केतसाकः
 -का -कं, सङ्केतरूपः -पा -पं, उद्बोधकः -का -कं, प्रदर्शकः &c., प्रति-
 रूपकः &c.
 SYMMETRICAL, *a.* शुद्धरूपः -पा -पं, शुद्धाकारः -रा -रं, शुद्धरेखः -खा -खं,
 युक्तरूपः -पी -पं, समित्तरूपः &c., रूपवान् -यती -यत् (नं).
 SYMMETRY, *s.* आकारशुद्धिः *f.*, आकारशुद्धता, अङ्गसंयोगः, अवयवसंयोगः,
 अङ्गसंहतिः *f.*, अवयवसंहतिः *f.*, आकारसमितिः *f.*
 SYMPATHETIC, *a.* समदुःखः -खा -खं, समदुःखी -खिनी -खि (नं), सहदुःखी
 &c., समदुःखसुखः -खा -खं, समवेदनः -ना -नं. *See* SYMPATHIZING.
 To SYMPATHIZE, *v. n.* समदुःखी -खिनी -खि भू, समदुःखसुखोपहनः -ता
 -तं भू, समदुःखसुखी &c. भू, अन्येन सह दुःखी -खिनी भू, अन्येन सह
 सुखी -खिनी भू, परदुःखसुखसहभागी -गिनी भू.
 SYMPATHIZING, *part. of a.* समदुःखसुखः -खा -खं, सहदुःखसुखः &c.,
 समदुःखी -खिनी -खि (नं), सहदुःखी &c. सहसुखी &c., अन्यदुःखसुख-
 भागी &c., परदुःखसुखभागी &c., परदुःखदुःखी &c., परसुखसुखी &c.,
 समदुःखः &c.
 SYMPATHY, *s.* समदुःखत्वं, समदुःखिता, सहदुःखिता -त्वं, समदुःखसुखिता,
 अन्यदुःखदुःखिता, परदुःखदुःखिता, अन्यदुःखदुःखं, अनुवेदना, कारुण्यं,
 अनुकम्पा; 'joyful sympathy,' सुखसुखिता, अनुमोदनं.—(Con-
 formity of temperament) आनुगुण्यं, स्वभावसमता, स्वभावानुगुण्यं,
 समभावः, भावसाम्यं, प्रकृतिसाम्यं, आनुकुर्यं, साधर्म्यं.
 SYMPHONIOUS, *a.* समस्वरः -रा -रं, समानस्वरः &c. *See* HARMONIOUS.
 SYMPHONY, *s.* स्वरैक्यं, स्वरसमता, तालसमता, स्वरसाम्यं, स्वरमेलनं, तान-
 मेलनं, तानमानं, *see* HARMONY.—(Air) चर्चरी.

SYMPTOM, *s.* लक्षणं, पूर्वेक्षणं, चिह्नं, पूर्वेचिह्नं, सूचना, प्रज्ञानं, कानारं,
see INDICATION, SIGN; 'of disease,' रोगलक्षणं, लक्षणं, विस्-
 चिका; 'secondary symptom,' अनुषन्धः.
 SYMPTOMATIC, *a.* सूचकः -का -कं, प्रदर्शकः -का -कं, उद्बोधकः &c.,
 बोधकः &c., लाक्षणिकः -की -कं. *See* INDICATIVE.
 SYNAGOGUE, *s.* यहूदीयानां भजनभवनं or पुत्रामन्दिरं.
 SYNCHRONISM, *s.* समकालिकता, कालैक्यं, योगपक्षं, एककालिकता.
 To SYNCHRONIZE, *v. n.* एककाले सम्भू or सम्यद्, एकसमये सम्भू, सम-
 काले भू, समकालिकः -का -कं भू or अस्. *See* SIMULTANEOUS.
 SYNCHRONOUS, *a.* समकालिकः -की -कं. *See* SIMULTANEOUS.
 To SYNCOPATE, *v. a.* मध्याक्षरं लुप् (c. 6. लुम्पति, लोभं), मध्याक्षरलोपं क.
 SYNCOPE, *s.* (Fainting) मूर्च्छना.—(In grammar) मध्याक्षरलोपः.
 SYNECDOCHE, *s.* (Figure in rhetoric) उपलक्षणं.
 SYNOD, *s.* धर्माध्यक्षसभा, धर्मोपदेशकसभा, धर्मसभा.
 SYNODAL, SYNODICAL, *a.* सम्मः -न्वा -न्वं; 'month,' चन्द्रमासः.
 SYNONYM, *s.* पर्यायः, अपरपर्यायः, एकार्थपदं, समानार्थशब्दः, समार्थक-
 शब्दः, तुल्यार्थकशब्दः, उपशब्दः.
 SYNONYMOUS, *a.* समानार्थः -था -थं, एकार्थः &c., एकार्थकः -का -कं,
 तुल्यार्थकः &c., सहापः -था -थं.
 SYNONYMY, *s.* समानार्थत्वं, समार्थत्वं, एकार्थत्वं, तुल्यार्थत्वं.
 SYNOPSIS, *s.* ग्रन्थसारात्मकपत्रं, सारपत्रकं. *See* EPILOGUE.
 SYNTACTICAL, *a.* वाक्यविन्याससङ्घन्य &c., वाक्यरचनाविषयकः -का -कं,
 पदविन्यासविषयकः &c.; 'syntactical agreement,' अन्ययः.
 SYNTAX, *s.* वाक्यविन्यासः, वाक्यरचना, पदविन्यासः, पदरचना, पदयोजना,
 वाक्ययोजना, पदान्ययः, अन्यययोजना.
 SYNTHESIS, *s.* संयोगः, संयोजनं, योगकरणं. *See* COMBINATION.
 SYNTHETICAL, *a.* संयोगरूपः -पा -पं, संयोगात्मकः &c., संयोगकारी &c.
 SYPHILIS, *s.* उपदंशः, वृषणकन्दूः *f.* *See* LUES VENEREA.
 SIPHON, *s.* *See* SIPHON.
 SYRINGE, *s.* वस्तिः *m. f.*, नलिका, सनःप्रक्षेपणी. *See* SQUIRT.
 To SYRINGE, *v. a.* वस्तिहारणं जलादि अन्तःप्रोक्ष्य, सनः शुष्.
 SYRUP, *s.* मधुरं, मधु *n.*, इक्षुरसः, इक्षुरभजनः, लेवं.
 SYSTEM, *s.* (Plan) कल्पना, अनुसन्धानं, *see* SCHEME.—(Method)
 क्रमः, पर्यायः, *see* METHOD.—(Of the body, constitution)
 शरीरप्रकृतिः *f.*, देहप्रकृतिः *f.*, प्रकृतिः *f.*, भावः, शरीरं.—(Assem-
 blage of parts adjusted into a regular whole) रीतिः *f.*, स्थि-
 तिः *f.*, संस्थानं, संस्थितिः *f.*, मार्गः, क्रमः.—(Systems of philosophy)
 These are six, *see* under SCHOOL. The three leading
 systems are the Nyāya, Vedānta, and Sāṅkhya
 SYSTEMATIC, SYSTEMATICALLY, *see* METHODICAL, &c.
 To SYSTEMATIZE, SYSTEMIZE, *v. a.* *See* To METHODIZE.
 SYSTOLE, *s.* (In anatomy) हृदयसङ्कोचः.

T.

TABOSHEER, *s.* (Manna of the bamboo) वंशक्षीरी, वंशरोचना,
 वंशलोचना, त्वक्क्षीरा -री, कर्मरी.
 TABBY, *a.* चित्रः -त्रा -त्रं, श्वलः -ला -लं. *See* BRINDLED.
 TABERNACLE, *s.* मण्डपः दृष्यं, पटमण्डपः. *See* TENT.
 TABLE, *s.* क्षयः, क्षयरोगः, क्षयपुः *m.*, शरीरक्षोषणं.
 TABLE, *s.* (For holding dishes, &c.) फलकः -कं, भोजनफलकः -कं, भोज-
 नाधारः, भोजनासनं, मद्यः -चक्रः, भोजनमद्यः; 'writing table,'

लिखनफलकं, लिपिफलकं, लिपिसम्प्राधारः, लेखसाधनाधारः.—(Persons eating at the same table) सहभोजिनां संस्कारः *f.*; 'unworthy of eating at the same table with the good,' शक्तिः सह एकपक्षिभोजनानहः—ही-है.—(Of stone, metal, &c., for writing) पट्टः, प्रस्तरः, पत्रं—पत्रिका.—(Tabular view) पत्रकं, सारणी, प्रस्तरः, चक्रं. *see* SYNOPSIS; 'table of numbers, figures, &c.,' अङ्कमाला, सारणी, कोटकं.—(Table of contents) अनुक्रमणिका, सूचीपत्रं, सूची—पत्रिका, पत्रपत्रिका.

TABLE-CLOTH, *s.* फलकाच्छादनं, फलकावरणं, फलकाच्छादनपटः.

TABLE-LAND, *s.* सानुः—नु *m. n.*, अधिपत्यका, प्रत्यः, समस्यलं, पवैत-भूमिका, भूगुः *m.*, कटकः, चुः *m.*, चु *n.*

TABLET, *s.* पत्रं, पत्रिका, पत्रकं, पट्टः, फलकः—कं, प्रस्तरः.

TO TABOO, *v. a.* उपभोगासेधं कृ, भोगासेधं कृ. *See* TO INTERDICT.

TABOR, *s.* मृदङ्गः, पटहः, पणवः, प्रणवः, सांघी. *See* DRUM.

TABULAR, *a.* पत्रस्यः—स्या—स्यं, पत्रकारुहः—टा—दं, फलकस्यः &c.

TACIT, *a.* विवक्षितः—ता—तं, सप्रेक्षितः—डा—डं, ध्वनितः &c., अनिवेध-रूपः &c., मानसः—सी—सं; 'tacit consent,' मानसानुज्ञा, मानसं.

TACITLY, *adv.* विवक्षया, अनिवेधेन, मनसा, ध्वनिताप्रेतम्, तूष्णीं.

TACITURN, *a.* अनालापशीलः—ला—लं, अत्यवादी—दिनी &c., तूष्णीशीलः—ला—लं, कपाविरक्तः—क्ता—क्तं, आलापविमुखः—खा—खं, भाषणविरक्तः &c., परिमितवचः &c., मौनी &c., अनालापः—पा—पं, तूष्णीकः—का—कं. *See* RESERVED.

TACITURNITY, *s.* आलापविरक्तिः *f.*, अनालापशीलता, अनालापः—पिता, मौनित्वं, मौनं, कपाविरक्तिः *f.*, वाग्यामः. *See* RESERVE.

TO TACK, *v. a.* (Fasten, attach) अनुबन्ध् (c. 9. बध्नाति—बन्धुं), आबन्ध्, पित्तं, आनत्, *see* TO FASTEN, STITCH.

TO TACK, *v. n.* नीमार्गे परिवृत् in caus., नीमार्गपरिवृत्तेन कृ.

TACK, *s.* (Small nail) सुद्रुकीलः, कीलकः, सुद्रुगुणः *m.*

TACKING, *s.* नीमार्गपरिवृत्तेन, नीमार्गपरिवृत्तिः *f.*, नीपपपरिवृत्तिः.

TACKLE, TACKLING, *s.* नौकासज्जा, नौसज्जा, सज्जा. *See* RIGGING.

TO TACKLE, *v. a.* *See* TO HARNESS, RIG, SEIZE, LAY HOLD.

TACT, *s.* युक्तिः *f.*, कुशलता, कौशल्यं, निज्ञता, अभिज्ञता. *See* SKILL.

TACTICIAN, *s.* व्यूहचक्रकुशलः, व्यूहचक्राभिज्ञः, व्यूहपरिज्ञतः.

TACTICS, *s.* व्यूहचक्रविद्या, बलविन्यासविद्या, सैन्यविन्यासविद्या, व्यूहचक्रा, सैन्यचक्रा, व्यूहनं.

TACTILE, *a.* स्पर्शनीयः—या—यं, स्पर्शः—श्या—श्वं. *See* TANGIBLE.

TADPOLE, *s.* भेकश्रावकः, मयूकश्रावकः, बालमयूकः.

TAIL, *s.* पुच्छः—च्छं, लाङ्गूलं, लाङ्गूलं, लङ्गूलं, बालः—ला, बालधिः *m.*, बालहस्तः, लूनं, लोमः, पिच्छः, लज्जः; 'peacock's tail,' वहेः—है, पिच्छं, बलापः, मयूरपुच्छं, प्रबलाकः; 'to lift up the tail,' उत्पुञ्ज (Nom. उत्पुञ्जयते).

TAILED, *a.* पुच्छी—छिनी—छि (न्), पुच्छयान—वती—वत् (त्), पिच्छवान् &c., पुच्छान्वितः—ता—तं, लाङ्गुली &c., पिच्छिलः—ला—लं.

TAIL-LESS, *a.* अपुच्छः—च्छा—च्छं, पुच्छहीनः—ना—नं, पुच्छरहितः &c.

TAILOR, *s.* सीपिकः, सूचिकः, सीपिः *m.*, तुवयापः, वस्त्रभेदी *m.* (न्), वस्त्रभेदकः, सूचिकमेषिद् *m.*

TO TAINT, *v. a.* दुष् (c. 10. दुषयति—विभृत्), लिप् (c. 6. लिम्पति, लेभुं), दोषयुक्तं—क्तं कृ, दुषणं कृ. *See* TO CORRUPT, ILL, STAIN.

TAINT, *s.* दुषणं, दोषः, कलङ्कः, मलं, लेपः—पनं. *See* STAIN.

TAINTED, *p. p.* दुषितः—ता—तं, लिप्तः—ता—तं, कलङ्कितः—ता—तं, सकलङ्कः—क्ता—क्तं; 'as meat,' पूतिगन्धकः—का—कं, दुग्न्धी—न्धिनी &c.

TO TAKE, *v. a.* ग्रह् (c. 9. गृह्णाति—हृहीतुं), प्रतिग्रह्, अभिग्रह्, परिग्रह्, सम्प्रग्रह्, उपसम्प्रग्रह्, आदा (c. 3. ददाति—दत्ते—दातुं), उपादा, लभ् (c. 1. लभते, लभुं), उपलभ्, भा (c. 3. धत्ते, भातुं), प्रतीप् (c. 6. इच्छति—रपितुं), ग्रहणं कृ, आदानं कृ.—(Seize) हृ (c. 1. हरति, हर्तुं), धृ (c. 1. धरति, धर्तुं), हरणं कृ.—(Captivate). *see* the word.—(Apprehend) ग्रह्, उपलभ्, अवगम्.—(Feel, experience, be affected by) उपहतः—ता—तं भू, अनुभू, उपगम्, उपागम्, विद्.—(Swallow) गृ, निगृ, यस्, खाद्, या.—(Admit) ग्रह्, स्वीकृ, अङ्गीकृ.—(Gain possession of) आप्, प्राप्, अङ्गं, उपाङ्गं, लभ्, आसद्, अभिगम्, *see* TO GAIN.—(Take possession of) आक्रम् (c. 1. क्रामति—क्रमितुं), आविष्, समाविष्.—(Require) आकाञ्छ्, *see* TO REQUIRE.—(Take away) अपनी (c. 1. नयति—नेतुं), नी, अपहृ, हृ, *see* TO REMOVE, *v. a.*—(Take back) प्रत्यादा; 'lead back,' प्रतिनी.—(Take down), *see* TO PULL DOWN, DEPRESS, WRITE.—(Take in), *see* TO COMPREHEND, CHEAT.—(Take off) अपनी, अवत् or उन् in caus., उत्क्रम्, *see* TO STRIP, DIVEST, IMITATE.—(Take up), *see* TO LIFT, UNDERTAKE, OCCUPY, ENGROSS, COM-PRISE.—(Take upon one's self) स्वीकृ, *see* TO UNDERTAKE. Obs. The word 'take' in English has often no equivalent in Sanskrit, but must be rendered by some other form of expression. It may often be expressed by the roots कृ or भू in conjunction with a noun, and is not unfrequently inherent in the verb without being expressed at all, as in the following examples.—(Take aim) बद्धानुशयः—या—यं भू, लक्ष्यीकृ, अनुसन्धा.—(Take an airing) वायुहेतोः परि-क्रम् or विद्.—(Take breath), *see* TO PAUSE, REST.—(Take care, take heed), *see* TO HEED.—(Take care of) रक्ष्, *see* under CARE.—(Take a course), *see* TO RESORT.—(Take effect) प्रभू, सप्रभावः—वा—वं भू, प्रबलीभू, सफलीभू, *see* EFFICACIOUS.—(Take hold), *see* TO SEIZE, HOLD.—(Take in hand), *see* TO UNDERTAKE.—(Take leave) आनत्, आनन्त्यं कृ, *see* FAREWELL.—(Take notice), *see* TO OBSERVE, NOTICE.—(Take pains), *see* under PAIN.—(Take part), *see* TO SHARE.—(Take place), *see* TO HAPPEN.—(Take root), *see* TO ROOT, *v. n.*—(Take to task) निर्भर्त्स्, *see* TO REPROVE.—(Take the name) नाम ग्रह्.

TO TAKE, *v. n.* (Betake one's self) आश्रि, *see* RECOURSE, RESORT.—(Gain reception, succeed) सिप् (c. 4. सिध्यति, सेदुं), सम्पद् (c. 4. पद्यते—पद्युं), प्रसिद्धिं प्राप्, प्रसिद्धीभू, लोकप्रसिद्धः—द्धा—द्धं भू.—(Have effect) प्रभू.—(Take after) अनुकृ.

TAKEN, *p. p.* गृहीतः—ता—तं, आदत्तः—त्ता—तं, आश्रितः &c., उपात्रः &c.—(Gained) प्राप्तः—प्ता—तं, प्राप्तः &c., लभः—भा—भं.—(Taken away) अपनीतः—ता—तं, अपहृतः—ता—तं, हृतः &c., *see* REMOVED.—(Taken down) अवपातितः—ता—तं, पातितः—ता—तं, *see* LOWERED, HUMBLING.—(Taken off, as clothes, &c.) अवतारितः—ता—तं, *see* STRIPPED.—(Captivated) मोहितः—ता—तं, हृतचित्तः—त्ता—तं, वशी-कृतः &c.; 'let it be taken,' गृह्णातु; 'proper to be taken,' ग्रहणीयः—या—यं, आदेयः—या—यं; 'having taken,' गृहीत्वा, आदाय; 'having taken his bow and arrow,' गृहीतेषुकाम्युक्तः, आश्रित-काम्युक्तः.

TAKER, *s.* ग्राही *m.*—हिणी *f.* (न्), ग्राहकः—हिक्ता, ग्राहीता *m.*—वी *f.* (तृ), आदायी *m.*—विनी *f.*, प्रतिग्रहीता *m.*, हर्ता *m.*, हारी *m.*

TAKING, *s.* (The act) ग्रहणं, ग्रहः, ग्रहः, प्रतिग्रहणं, प्रतिग्रहः, वादानं, उपादानं, स्वीकरणं, स्वीकारः; 'taking away,' अपनयनं, हरणं, अपहरणं, *see* REMOVAL.

TAKING, *a.* मनोहारी -रिखी &c., हृदयग्राही &c. *See* CAPTIVATING.

TALC, *s.* अभ्रकं, अभ्रं, अभ्रलं, निमेलं, गिरिजं, गिरिजामलं, नेषजालं, नेषनालं, शुभं, स्वच्छपर्वं, अक्षरं, अनरीखं, भृङ्गं; 'calx of it,' अभ्र-कभस *m.* (नं).

TALE, *s.* कथा, उपाख्यानं, आख्यायनं, परिकथा, उदन्तः. *See* STORY.

TALE-BEARER, *s.* कर्णेजपः, कर्णेजपः, उपजापकः, पिशुनः, भेदजनकः.

TALE-BEARING, *s.* वैशुन्यं, पिशुनता, उपजापः, कर्णेजपः, दोषानुवादः.

TALENT, *s.* (Endowment) गुणः—(Great abilities) बुद्धिवैभवं, बुद्धि-कोशलं, भीक्षुः *f.* बुद्धिप्रभावः, दाक्षिण्यं, *see* GENIUS.

TALENTED, *a.* गुणी-णिनी-णि (नं), गुणवान् &c. *See* UNDER GENIUS.

TALISMAN, *s.* कवचः—चं, संवदनं—ना, यन्त्रं. *See* AMULET.

TO TALK, *v. n.* भाष् (c. 1. भाषते-पितुं), सम्भाष्, वद् (c. 1. वदति-दितुं), संवद्, चालप्, मन्, कथोपकथनं कृ. *See* TO CONVERSE.

TALK, *s.* कथोपकथनं, संवादः, सम्भाषा-वणं, चालापः, कथा, कथाप्रसङ्गः, *see* CONVERSATION; 'small talk,' लघुभाषणं; 'fine talk,' शब्द-पाखिड्यं; 'mere talk,' वाङ्मयं—(Report) वदन्ति—नी *f.*

TALKATIVE, *a.* वावदूकः—का—कं, कथनः &c. *See* LOQUACIOUS.

TALKATIVENESS, *s.* वावदूकता, वाचालता. *See* LOQUACIOUSNESS.

TALKER, *s.* वक्ता *m.* (कृ), कथकः, भाषी *m.* (नं), चालापी *m.*, वादी *m.*

TALL, *a.* तुङ्गः—ङ्गा—ङ्गं, उतुङ्गः &c., प्रांशुः—शुः—शुः, उच्चः—चा—चं, *see* HIGH; 'in stature,' उच्चदेहः—हा—हं, उच्चमूर्तिः—त्रिः—त्रिः, दीर्घदेहः—हा—हं, दीर्घमूर्तिः &c., दीर्घतनुः—नुः—नुः.

TALLNESS, *s.* उच्चता, तुङ्गता, प्रांशुता, उच्चतिः *f.*; 'of stature,' देहदी-र्घता, दीर्घदेहत्वं, शरीरदीर्घता, शरीरोच्चता.

TALLOW, *s.* मेघवपा, मेघवसा, गोवपा, गोवसा, गोमेदस् *n.*

TALLOW-CANDLE, *s.* गोवपामयदीपकः, गोवसानिर्मितदीपिका.

TALLOW-CHANDLER, *s.* गोवपाविक्रयी *m.* (नं), मेघादिवपाव्यापारी *m.*

TALLY, *To* TALLY. *See* MATCH, *To* MATCH, *v. n.*

TALON, *s.* नखः, नखरः, कररुहः, करजः. *See* CLAW.

TAMARIND, *s.* (The tree) अम्लिका, अम्लीका, आम्रिका, आम्लीका, अम्र-फलः, तिलिन्दी, तिलिन्दी, तिलिन्दीकः—का—कं, तिलिन्दीका, चिन्दा, चुन्ना—क्री, गुरुपत्रा, चरिचा, चरिचा, गुरुपत्रा, चखः—(The fruit) अम्रफलं.

TAMARISK, TAMARIX, *s.* (Tree) पिप्पुलः, पिप्पिलः, क्वावुः *m.*, क्वावुकः, बहुयन्त्रिः *m.*, यमदूतका.

TAMBOUR, TAMBOURINE, *s.* मृदङ्गः, पटहः. *See* DRUM.

TAME, *a.* (Not wild) गृह्यः—सा—सं, गृह्यकः—का—कं, ग्राम्यः—ग्र्या—ग्र्यं, गृहपुत्रः—हा—हं, लेकः—का—कं, अहिंसः—सा—सं, गृह or ग्राम in comp.; 'a tame pigeon,' गृहकपोतकः; 'tame hog,' ग्राम्य-शुकरः, ग्रामशुकरः, विवराहः—(Subdued, trained) दान्तः—ना—नं, दमितः—ता—तं, वशः—शा—शं, अधीनः—ना—नं, शिक्षितः—ता—तं, उप-ज्ञानः &c.—(Flat, spiritless), *see* the words.

TO TAME, *v. a.* दम् (c. 10. दमयति—पितुं), प्रदम्, क्रूरतां शम् (c. 10. शम-यति—पितुं), क्रूरताशान्तिं कृ, क्रूरतानाशं कृ, क्रूरताभङ्गं कृ, वशीकृ, नियह् (c. 9. गृह्णाति—यहीतुं), सविग्रह्.

TAMEABLE, *a.* दमनीयः—या—यं, दम्यः—ग्र्या—ग्र्यं, सुदमः—मा—मं.

TAMED, *p. p.* दमितः—ता—तं, दान्तः—ना—नं, वशीकृतः—ता—तं, वशीभूतः &c., वशङ्गता &c., शान्तः &c., शान्तक्रीड्यः—व्यो—व्यं.

TAMELY, *adv.* कापुरुषवत्, क्रीववत्, कातरवत्, सकातव्यं.

TAMENESS, *s.* गृह्यता, वशता, अहिंसा, वशीभूतता.

TAMER, *s.* दमकः, दमी *m.* (नं), दमनकारी *m.* *See* SUBDUER.

TAMING, *s.* दमनं, दमः, दमयः—चं, दमयुः *m.* *See* SUBJUGATION.

TO TAMPER, *v. a.* (Meddle), *see* TO MEDDLE.—(Practise secretly) कुकर्मसम्पादनायं गृह्यवहारं कृ or गृह्यधारां कृ or गृह्यसंगं कृ, छलेन व्यापृ in pass. or व्यापृ.

TO TAN, *v. a.* (Leather) चर्मसन्धानं कृ, चर्मपाचनं कृ, दृढिसन्धानं कृ.—(Imbrow) ताम्रीकृ, ताम्रवर्णीकृ, प्रयामीकृ.

TAN-PIT, *s.* चर्मसन्धानभासं, चर्मपाचनभासं, चर्मपाचनकुक्षं.

TANGENT, *s.* (In geometry) स्पर्शरेखा, सम्पातरेखा.

TANGIBILITY, *s.* स्पर्शनीयता, स्पर्शयता, स्पर्शवेद्यता.

TANGIBLE, *a.* स्पर्शनीयः—या—यं, स्पर्शयः—इया—इयं, संस्पृश्यः &c., स्पर्शयः—व्या—व्यं, स्पर्शयोग्यः &c., स्पर्शोहः—हो—हं, स्पर्शवेद्यः &c., सम्पर्कीयः &c.

TO TANGLE, TANGLE, &c. *See* TO ENTANGLE, ENTANGLEMENT, &c.

TANJORE, *s.* (The country) चोलः, चोलाः *m. pl.*

TANK, *s.* तडागः, जलाधारः, सरोवरः, वेशनः. *See* RESERVOIR.

TANNER, *s.* चर्मकारः—री *m.* (नं), चर्मारः, चर्मसन्धानी *m.*

TO TANTALIZE, *t. a.* इष्टयन्तु दर्शयित्वा मनोरथान् जनयित्वा सख् (c. 10. सख्ययति—पितुं), आशाः or मनोरथान् जनयित्वा सख्, स्मृहणीयवन्तु दर्शयित्वा न दा or भगतांशं—शां कृ or वच् (c. 10. वचयति—पितुं).

TANTALIZED, *p. p.* वचितः—ता—तं, सखितः &c., ज्ञाताशः—ज्ञा—ज्ञं.

TANTALIZING, *a.* आशाजनकः—का—कं, स्मृहजनकः &c., वचकः &c.

TANTAMOUNT, *a.* समानार्थकः—का—कं, समम्यः &c. *See* EQUIVALENT.

TANTRA, *s.* (A religious treatise, generally in the form of a dialogue between Siva and Durga, teaching peculiar and mystical formulæ for the worship of the deities, or the attainment of superhuman power. These works are very numerous, and their authority in many parts of India seems, in a great measure, to have superseded that of the Vedas) तन्त्रः; 'a follower of the doctrine taught in the Tantras,' तान्त्रिकः.

TO TAP, *v. a.* (Strike a gentle blow) लघुप्रहारं कृ, लघ्वाघातं कृ, लघु प्रदं or आहन्—(A cask, &c.) सुरादिभाजनं छिद्रं कृ, सुरादि-सावकायं भासं छिद्रं (c. 10. छिद्रयति—पितुं).

TAP, *s.* लघुप्रहारः, लघ्वाघातः, ईपदाघातः, ईपदाहारः.

TAPE, *s.* पट्टः, दीर्घपट्टः, चन्थनी, दीर्घचन्थनी, तनुपट्टः.

TAPER, *s.* सुदृदीपः—पकः, सुदृदीपिका, सुखदीपिका.

TAPER, *a.* शुष्काकृतिः—तिः—ति, शुष्काकारः—रा—रं, शुष्कारूपः &c.

TAPESTRY, *s.* चित्रचवनिक्ता, चवनिक्ता, चित्रचवनिक्ता, छपटी.

TAPE-WORM, *s.* उदरावहः, नाडीकोटः, नाडीचन्तुः *m.*, बीषा.

TAPTĪ, *s.* (A river in India) तापी.

TAR, *s.* सरलद्रवः, सरलरसः, सञ्ज्वरसः, जरालः, रालः.

TARDINESS, *s.* मन्दता, मास्यं, विलम्बः—चनं. *See* SLOWNESS.

TARDY, *a.* मन्दः—न्दा—न्दं. *See* SLOW, DILATORY.

TARE, *s.* कक्षः, शस्यक्षेत्रहः कक्षभेदः, चन्धपासः.

TARGET, *s.* बाणलक्ष्यं, शरलक्ष्यं, लक्ष्यं, लक्षं, शरव्यं, *see* BUTT.

TARIFF, *s.* सूचिः—ची *f.*, सूचिपत्रं, अनुक्रमणिका. *See* LIST.

TO TARNISH, *v. a.* कलङ्क (nom. कलङ्कयति—पितुं), दुष् in caus., *see* TO SOIL.

TO TARNISH, *v. n.* मलिननीभू, सकलङ्कनीभू, दुष् (c. 4. दुषति, दोषं).

TARNISHED, *p. p.* मलिनितः -ता -नं, कलङ्कितः &c., दुषितः -ता -नं.

To TARRY, *v. n.* स्वा, अवस्था, विलम्ब, वस्. See To STAY, DELAY.

TART, *a.* चङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, शुक्र -क्ता -क्तं. See SOUR, SHARP.

TART, *s.* (Kind of pie) शम्बुली, पिहकं.

TARTAR, *s.* (Of the teeth) दन्तमलं, दन्तशङ्केरा, पुष्पिका, पिप्पिका, टै. निक्कं.

TASK, *s.* कार्यं, कर्तव्यं, व्रतं, कर्म *n.* (नं.) भारः; 'to take to task,' निभेत् (c. 10. -भर्त्सयति -यितुं), निन्द, see To REPROVE.

To TASK, *v. a.* भारं न्यम् (c. 4. -न्यस्यति -सितुं), कार्यं नियुज्.

TASK-MASTER, *s.* कार्यशासकः, कार्यकारयिता *m.* (नं), कर्मशासकः.

TASSEL, *s.* शिपिलसूत्रमयं प्रलम्बकाभरणं, प्रलम्बः -चक्रः -कं.

TASTABLE, *a.* प्राज्ञनीयः -या -यं, प्राश्यः &c., चाखादनीयः &c.

To TASTE, *v. a.* प्राश् (c. 9. -चक्षति -क्षितुं), चाखाद् (c. 1. -खादति -दितुं), खाद्, लिह् (c. 2. -लेदि -दुं), चर्बलिह्, रस् चखाद्, चाखादनं कृ, रखाखादनं कृ, रस् (c. 10. रसयति -यितुं), रसवेदनं कृ, रसबोधं कृ, रसज्ञानं कृ, रसनं कृ.—(Perceive by the taste) खादज्ञानं कृ, खादबोधनं कृ, खादवेदनं कृ.

To TASTE, *v. n.* (Have a taste or flavor) खद् (c. 1. खादते, खदते), सरसः -सा -सं भू or चस्, खादयुक्त -क्ता -क्तं भू or चस्.

TASTE, *s.* (The sensation excited by applying any thing to the tongue or palate) स्वादः, चाखादः, रसज्ञानं, रसबोधः, रसवेदनं.—(The sense) रसनेन्द्रियं, चाखादनशक्तिः *f.*, रसनशक्तिः *f.*, रसनं, रुचिः *f.*—(Flavor) रसः, चाखादः, रुचिः *f.*; 'the six tastes,' षड्रसाः *m. pl.*; these are, 1. sweet, मधुरः; 2. salt, लवणः; 3. pungent, कटुः; 4. bitter, तिक्तः; 5. sour, अम्लः; 6. astringent, कषायः.—(Relish, liking for) रुचिः *f.*, अभिरुचिः *f.*, सन्नोयः; 'that husband was not to her taste,' स पतिः सन्नोयाय तस्या नाभवत्; 'according to taste,' यथारुचि; 'loss of taste,' चरुचिः *f.*, अरोचकं; 'of similar tastes,' समानशीलः -ला -लं.—(Nice perception, faculty of discerning beauty) रसः, रसिकता, रसज्ञानं, रसज्ञानं; 'devoid of taste,' चरसिक -का -कं, चरसः -शा -शं; 'having taste,' रसज्ञः &c., रसिकः &c., सरसः -सा -सं, रसी -सिनी &c.

TASTED, *p. p.* चाखादितः -ता -नं, खादितः &c., प्राज्ञितः &c., ज्ञातरसः -ज्ञा -सं, गृहीतरसः &c., रसितः &c., अनुभवरसिकः &c.

TASTELESS, *a.* विरसः -सा -सं, नीरसः &c. See INSIPID.

TASTER, *s.* चाखादी *m.* (नं), रखाखादी *m.*, प्राशी *m.*, रसी *m.*

TASTING, *s.* चाखादः -दनं, खादनं, प्राज्ञनं, रसनं, लेहनं.

TASTINESS, TASTEFULNESS, *s.* रसिकता, सरसत्वं, नीरस्यं, रोचकता.

TASTY, TASTEFUL, *a.* रसिकः -का -कं, सरसः -सा -सं, सुरसः &c., रसवान् -वती -वत् (नं), रसी -सिनी -सि (नं), रोचकः -का -कं, रुचिरः -रा -रं, रुच्यः -व्या -व्यं, रुचिकटु -रा -रं, रसितः -ता -नं. See SAVORY.

TATTER, TATTERED. See RAG, RAGGED, RAGAMUFFIN.

To TATTLE, TATTLE, TATTLER. See To PRATE, BLAB, &c.

TAUGHT, *p. p.* शिक्षितः -ता -नं, उपदिष्टः -डा -डं, अध्यापितः -ता -नं, पाठितः -ता -नं, ज्ञापितः &c., विज्ञापितः &c., लम्बविद्यः -द्या -वं.

To TAUNT, *v. a.* उपालम्ब (c. 1. -लम्बते -लम्बुं), चर्बविष् (c. 6. -विषति -सेतुं), आदिष्, अभिषिष्, परिषिष्, तन्ने, see To REVILE.

TAUNT, *s.* आलोचनं, प्रश्लेषः, धेयः, उपालम्बः. See SARCASM.

TAUNTED, *p. p.* आदिताः -ता -नं, अभिषिताः &c., उपालम्बः -जा -जं.

TAUNTING, TAUNTINGLY. See SARCASTIC, SARCASTICALLY.

TAURUS, *s.* (The sign or constellation) वृषः, वृषभः, तावुरि *m.*

TAUTOLOGY, *s.* पुनरुक्तिः *f.*, पुनरुक्तत्वं, अनुवादः. See REPETITION.

TAVERN, *s.* गङ्गा, मदिरागृहं, मद्यविक्रयस्थानं, see PUBLIC-HOUSE.

TAVERN-KEEPER, TAVERNER, *s.* शौचिकः, मद्यविक्रयी *m.* See VINTNER.

TAWDRY, *a.* कुशोभनः -ना -नं, मिथ्याशोभायुक्तः &c., मिथ्याशोभनः &c.

TAWNINESS, *s.* पिङ्गलता, कपिलता, पिङ्गता, तावयवता.

TAWNY, *a.* पिङ्गलः -ला -लं, पिङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, कपिलः -ला -लं, पिङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, पिङ्गनी -ङ्गिनी -ङ्गि (नं), पिङ्गरः -रा -रं, तावयवः -यो -यं, चरुणः -या -यं, कपिलः -ला -लं, कटूः -दूः -दुः, चारुः -रुः -रुः, शावः -वी -वं.

Tax, *s.* करः, शुल्क -त्कं, राजकरः -रं, काटः, राजस्वं, see IMPOST; 'exempt from it,' चकरः -रा -रं.—(Burthen) भारः.

To TAX, *v. a.* करान् दा in caus. (दापयति -यितुं), करं न्यम् (c. 4. -न्यस्यति -सितुं), सकरीकृ.—(Impose a burthen) भारं न्यम्.—(Charge, accuse), see the words.

TAXABLE, *a.* कराधीनः -ना -नं, शुल्काधीनः -ना -नं, करयोग्यः -ग्या -ग्यं, करदः -दा -दं; 'taxable article,' शुल्कस्थानं.

TAXATION, *s.* करादिन्यासः, करादिव्यवस्थापनं, शुल्कादिस्थापना.

TAXED, *p. p.* सकरः -रा -रं, सशुल्कः -त्कः -त्कं, करदः -दा -दं.

TAX-GATHERER, *s.* करग्रहः, करग्राही *m.* (नं), शुल्कग्राही *m.*

TEA, *s.* No Sanskrit equivalent, चहा may be used.

TEA-POT, *s.* चहापात्रं, चहापादः, चहाभाजनं.

To TEACH, *v. a.* उपदिष्ट (c. 6. -दिशति -देतुं), शिक्ष (c. 10. शिक्षयति -यितुं), अनुशिक्ष, अभिशिक्ष, अधी in caus. (अध्यापयति -यितुं, rt. 3). पद् in caus., ज्ञास् &c., see To INSTRUCT. Sometimes the causal expresses the sense of 'teach;' as, 'he teaches to dance,' नर्तयति; 'he teaches to read,' पाठयति.

TEACHABLE, *a.* शिक्षणीयः -या -यं, शिक्ष्यः -व्या -व्यं. See DOCILE.

TEACHABLENESS, *s.* शिक्षणीयता, शिक्ष्यता, सुशिक्ष्यता.

TEACHER, *s.* उपदेशकः, शिक्षकः, अध्यापकः, बोधकः, ज्ञपबोधकः, see

INSTRUCTOR; 'of children,' बालाध्यापकः, see PEDAGOGUE.

TEACHING, *s.* उपदेशः, शिक्षा, अध्यापनं. See INSTRUCTION.

TEAK, *s.* (Tree) अर्यः, शाकः, शाकाख्यः, करन्दः, सरपवः, अर्जुनोपमः, हलीनः.

TEAL, *s.* (Kind of duck) कलहंसः, कादंब.

TEAM, *s.* (Of horses) रथसंयोजिता अश्वश्रेणी; 'of oxen,' गोश्रेणी.

TEAR, *s.* (Of the eye) अश्रु *n.*, अश्रु *n.*, अश्रं, अश्रं, वाष्पः, नेत्राश्रु *n.*, नेत्रमलं, नेत्रोदकं, नेत्रसं, नयनाश्रु *n.*, नयनमलं, नयनवारि *n.*, नयनमलिलं, विलोचनाश्रु *n.*, लोचनाश्रु *n.*, रोदनं; 'tear-drop,' वाष्प-विन्दुः *m.*, अश्रुविन्दुः *m.*, अश्रुविन्दुः *m.*, अश्रुकला; 'starting of tears,' वाष्पोद्भवः; 'flood of tears,' अश्रुधारा, धाराश्रु *n.*; 'flowing of tears,' अश्रुपातः, अश्रुस्रावः; 'tears of affection,' प्रेक्षाश्रु; 'of joy,' हर्षाश्रु *n.*; 'to shed tears,' अश्रूणि पत (c. 10. यातयति -यितुं) or सु in caus. (स्रापयति -यितुं) or वृत् in caus., वाष्प (nom. वाष्पायते), अश्र (nom. अश्रायते), प्ररुद्, रुद्, रोदनं कृ; 'he shed tears of joy,' हर्षाद् अश्रून् अयातयत्; 'in tears, having the eyes filled with tears,' जाताश्रुः -श्रुः -श्रु, अश्रुलोचनः -ना -नं, अश्रुनयनः &c., अश्रुनुतः -तो -सं, वाष्पोयुताक्षः -व्या -वं, वाष्पाविलेखणः &c., पय्यश्रुः -श्रुः -श्रु; 'interrupted by tears,' वाष्पाकुलः -ला -लं.—(Rent), see RENT.

To TEAR, v. a. दृ (c. 10. दारयति-यितुं, c. 9. दृष्टाति, दरितुं-रीतुं), विद्, चषद्, दारयं कृ, विदारयं कृ, विभिद्, *see To REND, LACERATE, PULL*.—(Tear down, off, out, up), *see under To PULL*.—(The hair) लुब्ध् &c., *see To PLUCK*.

To TEAR, v. n. (Rush along) महावेगेन चल.—(Be torn or rent) बिद् in pass., विभिद् in pass., *see To CLEAVE, DIVIDE, v. n.*

TEARFUL, a. साधुः-धुः-धु, साधुः &c., साध्रः-ध्रा-ध्रं, साधः &c., सधाम्यः-ध्या-धं, सधुपूर्वः-धौ-धै, धाम्यपूर्वः &c., सधुमयः-यी-यं.

TEARFULLY, adv. सधाम्यं, साध्रं, साधं, धाम्याकुलधारा, साधुपातं.

TEARING, s. दारयं, विदारयं, विदारः, विभेदः-दनं, पाटनं.

TO TEASE, v. a. बाध् (c. 1. बाधते-यितुं). *See To ANNOY, TORMENT*.

TEASED, p. p. बाधितः-ता-तं, पीडितः &c., व्ययः-या-यं.

TEAT, s. स्तनायं, स्तनः, *see NIPPLE*; 'having two teats,' द्विस्तनी.

TECHNICAL, a. लाक्षणिकः-की-कं, पारिभाषिकः &c., साङ्केतिकः-की-कं, परिभाषितः-ता-तं, विशेषविद्यासम्बन्धी-न्धिनी &c.

TECHNICALLY, adv. परिभाषानुसारेण, विशेषकलानुसारेण.

TECHNICALITY, s. लाक्षणिकत्वं, पारिभाषिकत्वं, साङ्केतिकत्वं.—(A technical term) परिभाषा, लाक्षणिकः.

TEDIOUS, a. दीर्घसूत्रः-त्रा-त्रं, क्षतिदीर्घः-घो-घं, खेदजनकः-का-कं, अनजनकः &c. *See LONG, PROLIX, IRKSOME*.

TEDIOUSLY, adv. क्षतिदीर्घं, दीर्घसूत्रवत्, सुदीर्घं.

TEDIOUSNESS, s. दीर्घसूत्रता, क्षतिदीर्घता. *See IRKSOMENESS*.

TO TEEM, v. n. पूर्णगर्भः-भो-भै भू, क्षतिपूर्वः-घो-घै भू.—(Bring forth abundantly) बाहुल्येन उत्पद् (c. 10. पादयति-यितुं) or जन्.

TEEMING, part. पूर्णगर्भः-भो-भै, परिपूर्वः-घो-घै, सम्युग्धः &c., पूर्णः &c., बाहुल्य in comp., बाद्ध्य in comp. *See PROLIFIC*.

TEETH, s. pl. दन्ताः *m. pl.*, *see TOOTH*; 'having teeth,' दन्तो-न्तिनी-न्ति (न्), सदनः-न्ता-न्तं, जातदन्तः &c.; 'having good teeth,' सुदन्-दन्तो-दन् (न्); 'woman having fine teeth,' शुभदन्ती; having discolored teeth, 'खरोकदन्तः &c.; 'row of teeth,' दन्तपङ्क्तिः *f.*; 'sensitivity of the teeth,' दन्तहवैः.

TO TEETH, v. n. जातदन्तः-न्ता-न्तं भू, उन्नतदन्तः-न्ता-न्तं भू.

TEETHING, s. दन्तोद्भेदः, दन्तोद्भवः, दन्तस्फोटः, दन्तोत्पत्तिः *f.*, दन्तजननं; 'time of teething,' दन्तोद्भेदनकालः.

TEGUMENT, s. आवरणं, कवचः-चं, पुटः-टी. *See INTEGUMENT*.

TELESCOPE, s. दूरदर्शकयन्त्रं, महादूरदर्शकयन्त्रं, दूरदर्शनयन्त्रं, बाधुधयन्त्रं, दृष्टिसाधकयन्त्रं.

TELINGANA, s. (The country) अन्ध्रः, आन्ध्रः.

TO TELL, v. a. कथ् (c. 10. कथयति-यितुं). *See To RELATE, NARRATE*.

TO TELL, v. n. (Take effect) सचलीभू, सफल्योभू, सप्रभावः-वा-वं भू, सिप्.—(Hit the mark), *see under MARK*.—(Tell of) सूक्.

TELLER, s. कथकः, कथिकः, आख्यायकः. *See RELATER*.

TELLING, s. कथनं, उपकथनं, आख्यायनं, *see RELATION, NARRATION*.

TELL-TALE, s. सूचकः, सूची *m.* *See TALE-BEARER, INFORMER*.

TEMERITY, s. साहसं, दुःसाहसं, विषमसाहसं. *See RASHNESS*.

TO TEMPER, v. a. शम् (c. 10. शमयति-यितुं). *See To MODERATE*.

TEMPER, s. (Of mind) शीलः, प्रकृतिः *f.*, भावः, स्वभावः, संवेदनं; 'good temper,' सद्भावः, *see GOOD-HUMOUR*; 'bad temper,' अस्वभावः.—(Calmness, moderation) शान्तिः *f.*, शान्ता, समता, संयमः, रोषाभावः.—(Anger) रोषः.

TEMPERAMENT, s. प्रकृतिः *f.*, स्वभावः, भावः, देहप्रकृतिः *f.*, देहस्वभावः,

शरीरप्रकृतिः *f.*, जन्मप्रकृतिः *f.*; 'bilious,' पित्तप्रकृतिः *f.*

TEMPERANCE, s. (Moderation) संयमः, यमः, परिमिता, अप्रसक्तः *f.*—(In eating) मिताशनं, अत्याशनं, मिताहारः-रित्वं, मितभोजनं, अत्याहारः-रित्वं, परिमिताहारः, परिमितभोजनं-जित्वं.—(In drinking) परिमितपानं, मितपानं, अत्यपानं, मात्रापानं.

TEMPERATE, a. (Moderate) संयमी-मिनी &c., संयतः-ता-तं, संयत-वृत्तिः-त्रिः-त्रि, संयमशीलः-ला-लं, *see MODERATE*.—(In desires) अत्याकांक्षी-क्षिणी &c., अप्रसक्तः-क्ता-कं, जितेन्द्रियः-या-यं.—(In eating) मिताशनः-ना-नं, परिमिताहारः-रा-रं, मिताहारः &c., मिताहारी-रिणी &c., यताहारः &c., अत्याहारः &c., अत्याहारी &c., स्वत्याहारः &c., मितभोजी &c., नियताहारी &c., लघ्याहारः-रा-रं, लघ्याहारी &c., अत्याशी &c., मिताशी &c.—(In drinking) मितपायी &c., परिमितपायी &c., अत्यपायी &c., मितपानी &c., यानाप्रसक्तः-क्ता-कं.—(Not excessive) परिमितः-ता-तं, क्षतीव्रः-व्रा-व्रं.—(Moderately warm) इषट्पुष्पाः-प्ला-प्लं, मन्दोष्णः &c., अचण्डः-खडा-खडं, अयोष्णः-प्सा-प्सं.—(Calm, not violent) शान्तः-न्ता-न्तं, अरोषणः-या-यं, शान्तिप्रयुक्तः-क्ता-कं, अचण्डः-खडा-खडं, धीरः-रा-रं, धैर्यशाली &c.

TEMPERATELY, adv. अरोषेण, अक्रोधेन, क्षतीव्रं, अचण्डं, शान्त्या.

TEMPERATURE, s. उष्णानुष्णमानं, उष्णानुष्णप्रमाणं, उष्णशीतमानं, उष्णानुष्णता, उष्णमानं, उष्णप्रमाणं, योष्मायोष्मता.

TEMPERED, p. p. शमितः-ता-तं, उपशमितः &c., नियमितः-ता-तं.

TEMPEST, TEMPESTUOUS. See STORM, STORMY, HURRICANE.

TEMPEST-TOST, TEMPEST-BEATEN, a. पवनाहतः-ता-तं, पवनक्षिप्तः-त्रा-त्रं, पवनाघातप्रेरितः &c., वाय्वावेगप्रेरितः &c., अनिलसंक्षुब्धः &c.

TEMPLE, s. (Building dedicated to a deity) मन्दिरं, प्रासादः, देव-मन्दिरं, देवालयं, देवगृहं, देवभवनं, मण्डपः-पं, देवागारः-रं, देववेश्म *n.* (न्), देवतामन्दिरं, भजनालयं, देवतागारः-रं, देवतापतनं, देवावासः, महालयः-यं, सुरस्थानं, सुरमन्दिरं, सुरगृहं, देवकुलं, यज्ञपशाला, योहारः, ययनं, पिच्छदेकः, पिच्छन्दकः, स्वस्तिकः, सर्वतोभद्रः, नन्दावनैः, रुचकः; 'temple dedicated to Siva,' शिवालयं, शिवमन्दिरं; 'open temple,' मण्डपः; 'endowments of a temple,' देवसं; 'worship at the entrance of a temple,' द्वारपूजा.—(Of the head) कपोलः, केनारः, शङ्खः, शङ्खकः-कं.

TEMPORAL, a. रेहिकः-की-कं, रेहलौकिकः-की-कं, लौकिकः &c., सांसारिकः &c., दृष्टार्थः-घो-घं. *See SECULAR*.

TEMPORARILY, adv. अल्पकालमात्रं, क्षणमात्रं, अचिरं, अशशान्तं.

TEMPORARINESS, s. अनित्यता, अचिरस्थायिता, क्षणिकता.

TEMPORARY, a. अचिरस्थायी-यिनी-यि (न्), अचिरकालिकः-का-कं, अचिरः-रा-रं, अनित्यः-त्रा-त्रं, अशशान्तः-तो-तं, क्षणिकः-का-कं.

TO TEMPORIZE, v. n. समयानुरोधं कृ, समयानुषङ्गं कृ, कालानुरोधं कृ.

TEMPORIZER, s. समयानुरोधी *m.* (न्), कालानुरोधी *m.*, कालानुषङ्गी *m.*

TO TEMPT, v. a. (Entice to evil) प्रलुभ् (c. 10. लोभयति-यितुं), परि-लुभ्, लुभ्, आकृष् (c. 1. -कर्षति-कर्षुं), मुह् (c. 10. मोहयति-यितुं), प्रलोभनं कृ, विमोहनं कृ.—(Try, prove) परीक्ष् (c. 1. -ईक्षते-क्षितुं), परीक्षां कृ.

TEMPTATION, s. (Enticement to evil) प्रलोभनं, विलोभनं, आकर्षणं, आकृष्टिः *f.*, मोहः-हनं, विमोहनं.—(Trial) परीक्षा.

TEMPTED, p. p. प्रलोभितः-ता-तं, आकृष्टः-ष्टा-ष्टं, मोहितः &c.: 'by avarice,' लोभाकृष्टः &c.—(Tried) परीक्षितः-ता-तं.

TEMPTER, s. प्रलोभनः, विलोभकः, मोहकः, परीक्षकः, परीक्षाकृत्.

TEMPTING, *a.* आकर्षकः -का -कं, विनोदकः -ता -नं. See ENTICING.
TEN, *a.* दश *m. f. n. pl.* (नं), दशकः -का -कं, दशसंख्यकः -का -कं; 'aggregate of ten,' दशकं; 'ten days,' दशाहं; 'in ten ways,' दशधा.

TENABLE, *a.* रक्षणीयः -वा -वं, प्रतिपादनीयः &c., स्थापनीयः &c.

TENACIOUS, *a.* (Holding fast) संलग्नशीलः -ला -लं, see RETENTIVE.
—(Persistent in a course) अभिनिविष्टः -हा -हं, आग्रही -ह्यही &c., दृढः -हा -हं, दृढबहुल्यः -ह्या -ह्यं.—(Of opinions) स्वमताग्रही &c.—(Of life) दुर्मेदः -रा -रं.

TENACITY, *s.* अभिनिवेशः, आग्रहः, यत्नः, दृढता, वृत्तिः *f.*, धारणा.

TENANT, *s.* अधिवासी *m.* (नं), परस्वामिकक्षेत्राधिवासी *m.*, परस्वामिकगृहाधिवासी *m.*, परस्वाम्यभूम्याधिवासी *m.*

To TENANT, *v. a.* परस्वामिकभूमिम् अधिवास्य (c. 1. -वसति -वस्यु).

TENANTED, *p. p.* अधिषितः -ता -तं, अधिहितः &c. See OCCUPIED.

TENANTRY, *s.* परस्वामिकक्षेत्राधिवासिनी गणः, अधिवासिगणः.

To TEND, *v. a.* पाल्, रक्ष्, see under To KEEP; 'cattle,' गोपालनं कृ.

To TEND, *v. n.* (Aim at, be directed or incline towards) अभिसन्ना (c. 3. -दधाति -धातुं), उद्दिष्टं (c. 6. -दिशति -देशुं), अभिप्रेते (c. 2. -प्रेति -तुं, rt. इ), प्रवृत्तः -ता -तं भूः; 'act which tends to a main object,' प्रमुख्यः, प्रमुख्यानिः *f.*, प्रयोगार्थः.—(Conduce, contribute), see the words.

TENDENCY, *s.* प्रावृत्त्यं, प्रवृत्तता, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवाहः, शीलता or जालुता in comp., see INCLINATION; 'to descend,' अधोगतिशीलता.

TENDER, *a.* (Soft) कोमलः -ला -लं, मृदुः -त्री -दु, चाद्रेः -द्रो -द्रे.—(Sensible of pain) सुलभदुःखः -खा -खं, सुदुःखितः -ता -तं, see SORE.—(Delicate) सुकुमारः -रा -रं, कीमार्दः -री -रं, पेलवः -वा -वं, मृदुः &c.; 'having a tender frame,' प्रकृतिपेलवः -वा -वं, मृदुङ्गः -ङ्गी -ङ्ग.—(Young) बालः -ला -लं, कीमार्दः -री -रं.—(Compassionate) दयालुः -लुः -लु, कारुणिकः -की -कं, चाद्रेः -द्रो -द्रे, दयाद्रेः &c., सहार्देः &c., see PITIFUL.

TENDER, To TENDER. See OFFER, To OFFER.

TENDER-HEARTED, *a.* करुणालयः -का -कं, कोमलचित्तः -हा -हं, कोमलान्तःकरणः -खा -खं, कोमलहृदयः -वा -वं, सदयहृदयः &c., दयाद्रेः भावः -वा -वं, दयाद्रेचित्तः &c., क्लिबहृदयः &c., क्लिबहृदः भावाद्रेः &c.

TENDERLY, *adv.* सहृदये, सहकार्यं, सहृदयं, सदयं, शान्तकर्म.

TENDERNES, *s.* (Softness) कोमलता -त्वं, मृदुता, मार्दवं, शौकुमार्यं, कीमार्दः, चाद्रेता.—(Compassion, kindness) कारुण्यं, करुणा, कृपा, दया, अनुकम्पा, दयालुता, वात्सल्यं, see PITY.

TENDINOUS, *a.* शिरालः -ला -लं, शिरामयः -वी -वं, जायुमयः &c.

TENDON, *s.* जायुः *m.*, जडा, शिरा, शिरा, जायः, सन्निधिवन्धनं, यन्त्रिध्वनं, नाडी, see MUSCLE; 'of the neck,' मन्वा.

TENDRIL, *s.* (Of a vine or creeper) लतातन्तुः *m.*, तन्तुः *m.*

TENEMENT, *s.* आवाहनं, भवनं, see DWELLING; 'earthly,' देहः.

TENET, *s.* मतं, सम्मतं, तत्त्वं, स्थितिः *f.* See OPINION, DOGMA.

TENFOLD, *a.* दशगुणः -हा -हं, दशविधः -वा -वं, दशधा indec.

TENOR, *s.* (Course, drift) क्रमः, अन्यथा, प्रसङ्गः, प्रवाहः, अभिप्रायः, तात्पर्यं, निदर्शनं.—(Voice) गन्धर्वः.

TENSE, *a.* जातः -ता -तं, ततः &c. See STRETCHED, TIGHT.

TENSE, *s.* (In grammar) कालः; 'Present,' वर्तमानकालः; 'Preterite,' अतीतकालः; 'Imperfect,' अज्ञतभूतकालः.

TENSION, *s.* जाततिः *f.*, जाततत्वं, ततिः *f.*, जज्ञेतिव्यं. See TIGHTNESS.

TENT, *s.* दृष्यं, दृश्यं, पटमण्डपः, पटगृहं, पटवेशन *n.* (नं), पटवासः, पटकुटिः *f.*, वस्त्रगृहं, शिविरं, स्मृतं, पोताच्छादनं, गुल्ली, बेथिका, कुटह *n.*, मुखलयनिका; 'tent-maker,' दूषनिम्यौद्योगीपी *m.*; 'outer tent, or screen surrounding a tent,' यवनिका, यवनिका.

TENTH, *a.* दशमः -मी -मं; 'tenth day of the month,' दशमी.

TENUITY, *s.* तनुता, तानवं, सूक्ष्मता, शीघ्र्यं, क्षीयता.

TENUOUS, *a.* तनुः -नुः -न्वी -नु, सूक्ष्मः -ह्ला -ह्यं. See THIN.

TEPID, *a.* ईषदुष्णः -ष्णा -ह्यं, कोष्णः &c., कपोष्णः &c., मन्दोष्णः &c.,

कुतयः -पा -पं, अनुष्णाशीतः -ता -तं. See LUKEWARM.

TEPIDNESS, *s.* कोष्णता, कपोष्णता, मन्दोष्णता. See LUKEWARMNESS.

TERGIVERSATION, *s.* अपदेशः, पलायनं, अपक्रमः, पराङ्मुखाता, झलं.

TERM, *s.* (Limit, end) अन्तः, पर्यन्तः -न्तं, see LIMIT.—(Period)

अवधिः *m.*, कालावधिः *m.*, see PERIOD; 'of days,' सहस्रैश्वः;

'utmost term,' परमावधिः *m.*; 'of life,' आयुर्मेयोदा.—(Word,

expression, appellation) संज्ञा, पदं, वाक्यं, शब्दः, वचनं, अभिधानं, आख्या, नाम *n.* (नं), पङ्क्तिः *f.*—(Conditions) संज्ञेयः, प्रतिज्ञा,

नियमः, नियमवाक्यं.—(State of intercourse) व्यवहारः, वृत्तिः *f.*,

परिचयभावः, परिचयः; 'good terms,' प्रीतिः *f.*, मैत्र्यं, संविधिः *f.*;

'ill terms,' विद्वेष्टं, अतुष्टिः *f.*, अग्रोतिः *f.*—(Time of business)

व्यवहारकालः, कार्यनिर्वाहकालः, see SESSION.—(Of a syllogism)

व्यवहारकालः, कार्यनिर्वाहकालः, see SESSION.—(Of an arithmetical series) पदं;

'first term,' आदिपदं, मुखं; 'last term,' अन्त्यपदं.

To TERM, *v. a.* अभिधा, आख्या. See To NAME, CALL, STYLE.

TERMAGANT, *s.* कर्कश, चरडी, दुष्टा. See SCOLD, SHREW.

TERMED, *p. p.* अभिहितः -ता -तं, स्मृतः &c. See NAMED, CALLED.

TERMINABLE, *a.* समर्थः -दा -दं, परिच्छेदनीयः &c., see LIMITABLE.

TERMINAL, *a.* अन्तस्थः -स्था -स्थं, पार्थिवः -न्ती -न्तं, आन्तः -न्ती -न्तं.

To TERMINATE, *v. a. or n.* अवसो. See To END, CLOSE, LIMIT.

TERMINATION, *s.* अवसानं, अन्तः, अवधिः *m.*, परिणामः, निष्ठा, see END, CONCLUSION.—(In grammar) अन्तः, अन्त्यवर्णः.

TERMLESS, *a.* निरवधिः -धिः -धि, अनन्तः -न्ता -न्तं. See ENDLESS.

TERRACE, *s.* (Before a house) चालिन्दः, चलिन्दः, प्रवाणः, प्रवाणः,

गृहतटी, वीथिः -पी *f.*, देहली -लिः *f.*—(On the roof of a house)

प्रासादपृष्ठं, चट्टालः -लिका, तमङ्गकः, पृष्ठं.—(Covered terrace in the yard) वितर्हिः *f.*, वेदिका.

TERRACE, *s.* (Before a house) चालिन्दः, चलिन्दः, प्रवाणः, प्रवाणः,

गृहतटी, वीथिः -पी *f.*, देहली -लिः *f.*—(On the roof of a house)

प्रासादपृष्ठं, चट्टालः -लिका, तमङ्गकः, पृष्ठं.—(Covered terrace in the yard) वितर्हिः *f.*, वेदिका.

TERRAQUEOUS, *a.* जलस्थलमयः -यो -वं, जलस्थलालयः -का -कं.

TERRESTRIAL, TERRENE, *a.* (Sublunary) लौकिकः -की -कं, रेहली-

किकः &c., see MUNDANE.—(Earthen, earthly) भौमः -मी -मं,

भौमिकः -की -कं, see EARTHLY, EARTHEN.—(Going or existing on the earth) भूचरः -री -रं, स्थलचरः &c., भूमिजः -जा -जं, स्थलजः &c., भूलोकस्थः -स्था -स्थं; 'terrestrial globe,' भूगोलः -लोकं.

TERRIBLE, TERRIFIC, *a.* भयानकः -का -कं, घोरः -रा -रं, दाहकः -हा -हं, भीमः -मा -मं. See FRIGHTFUL, FEARFUL, HORRIBLE.

TERRIBLY, TERRIFIED, &c. See FRIGHTFULLY, FRIGHTENED, &c.

To TERRIFY, *v. a.* चक्ष in caus., भी in caus., see To FRIGHTEN.

TERRITORIAL, *a.* राष्ट्रीयः -या -वं, राष्ट्रव्यवस्थी &c., नैसर्गिकः -की -कं.

TERRITORY, *s.* राष्ट्रं, देशः, प्रदेशः, भूमिः *f.*, राज्यं, अधिकाः.

TERROR, *s.* बाहः, सन्नाहः, साध्वसं, भयं. See FEAR, FRIGHT.

TERSE, *a.* शुद्धः -द्धा -हं, संस्कृतः -ता -तं, संक्षिप्तः -न्ता -न्तं.

TERSENESS, *s.* शुद्धता, शुद्धिः *f.*, संक्षिप्तता, संक्षेपः, संस्कृतत्वं.

TERTIAN, *s.* त्रैविध्यः, त्रैविध्यः, तृतीयकण्टः, तृतीयकः.

TESSELATED, *a.* अक्षयपदानुकारेण नामावलीप्रसरत्संचितः -ता-तं.

TEST, *s.* (Trial) परीक्षा, -खण्ड, कष्टः *f.*, उपपा, कषः -पण, आकषः, निक्षः, प्रतीतिः *f.*, परीक्षितः; 'this may be put to the test,' एतत्परीक्षा करणीया, एतत्परीक्षितः उपाधा.-(Means of trial) परीक्षासाधनं.

TO TEST, *v. a.* परीक्ष (c. l. -ईयते -खितुं) हा in des. See TO TRY.

TESTACEOUS, *a.* शङ्खवासी -सिनी &c., कसुविशिशः -हा -ई, कसुस्थः &c.

TESTAMENT, *s.* (Will) मृतपत्रं, मरणपत्रं, मृत्युपत्रं, मृतलेखः; 'Old Testament,' पुरातननियमः; 'New Testament,' नूतननियमः.

TESTAMENTARY, *a.* (Pertaining to a will) मृतपत्रसम्बन्धी &c. -विषयकः -का -कं.-(Given by a will) मृतपत्रदत्तः -चा -चं.

TESTATOR, *s.* मृतलेखकः *m.* (पुं), मरणलेखकः *m.*

TESTATRIX, *s.* मृतलेखकत्री, मृत्युलेखकत्री, मरणलेखकत्री.

TESTED, *p. p.* परीक्षितः -ता-तं, कृतपरीक्षः -खा -खं. See TRIED.

TESTICLE, *s.* अण्डं, मुष्कः, वृषणः, कोषः -पकः, कोशः, फलं, मुष्कः, तीक्ष्णः; 'testicles,' अण्डद्वयं, मुष्कद्वयं, अण्डयुग्मं, वृषणद्वयं, वृषणी *m. du.*; 'enlargement of them,' अण्डवृद्धिः *f.*, अण्डशोफः; 'having them,' सवृषणः -गा -यं, अण्डीरः -रा -रं, अण्डीलः &c.

TO TESTIFY, *v. a. or n.* साक्ष्यं दा or कृ, प्रमाणं दा, प्रमाण (nom. प्रमाणयति -यितुं). See TO DECLARE, CERTIFY, PUBLISH.

TESTIMONIAL, *s.* प्रमाणपत्रं, प्रमाणलेखः, प्रामाणिकलेखः.

TESTIMONY, *s.* साक्ष्यं, साक्षिता, प्रमाणं, प्रामाण्यं. See EVIDENCE.

TESTINESS, *s.* कर्कशता, कर्कशयं, वक्रता, कटुता. See PEEVISHNESS.

TESTY, *a.* कर्कशः -ज्ञा -ज्ञं, कटुः -टुः -टुः. See PEEVISH, FRETFUL.

TETE-A-TETE, *s.* रहःसंलापः, रहःसम्भाषा, रहःप्रत्यासक्तिः *f.*

TETHER, *s.* बन्धनरज्जुः *m. f.*, बन्धनसूत्रं, चारणरज्जुः *m. f.*

TO TETHER, *v. a.* दीधरज्जुना बद्धा चर (c. 10. चारयति -यितुं).

TETRAD, *s.* (Aggregate of four) चतुष्टयं, चतुष्कं.

TETRAGON, *s.* चतुरस्रं, चतुष्कोणः, चतुर्भुजः.

TETRAGONAL, *a.* चतुष्कोणः -गा -यं, चतुरस्रः -स्र -सं, चतुर्भुजः -जा -जं.

TEXT, *s.* (Subject of a comment) मूलं, मूलग्रन्थः, पांक्तग्रन्थः, प्रतीकं, निदर्शनं, अभिहितत्वं, प्रयोगः.-(Verse or passage of Scripture) वचनं, वाक्यं, सूत्रं, सूक्त *f.* (च्), विधिः *m.*, प्रतीकं, स्मृतिः *f.*; 'of the Vedas,' वेदवचनं, वेदवाक्यं.

TEXTILE, *a.* तानयः -वी -वं, तन्त्री -न्त्रिणी -न्त्रि (न्).

TEXTUAL, *a.* वाचनिकः -को -कं, मौलिकः -की -कं.

TEXTURE, *s.* (Weaving) ऊतिः *f.*, वापः, व्युतिः.-(Web, that which is woven) तानयः, वस्त्रं.-(Quality of the threads) तन्तुगुणः, सूत्रगुणः.

THAN, *adv. or conj.* Usually expressed in Sanskrit by the abl. c.; as, 'a store of grain is better than all stores,' धान्य-संग्रहः ज्ञेयान् सर्वसंग्रहाह; 'worthier than I,' अस्मत्तो वरीवान्. Or by च च; as, 'silence is better than speaking untruth,' चरं मौनं न च वचनम् अनृतं [i. e. better silence and not speaking untruth]. In modern Sanskrit 'than' is often expressed by अपेक्षया, or अपेक्ष्य; as, 'some of the organs of animals are stronger than those of men,' जन्तूनां कानिचिद् इन्द्रियाणि मनुष्यापेक्षया प्रबलानि; 'acid has a stronger attraction for iron than copper,' अम्लरसं तावन् अपेक्ष्य लोहम् अधिकम् आकर्षति; 'placing the cup on some place higher than one's head,' स्वमस्तकम् अपेक्ष्य उच्चतरे स्थाने पात्रं विन्यस्य; 'than him,' तदपेक्षया; 'than me,' मदपेक्षया.

TO THANK, *v. a.* धन्यं वद् (c. l. वदति -दितुं), कृतज्ञताकथनं कृ, कृतज्ञताप्रकाशनं कृ, कृतज्ञतादर्शनं कृ, उपकारस्मृतिं कृ, प्रामोपकारस्मृतिं कृ, उपकारस्वीकारं कृ, धन्यवादं कृ; 'to give thanks to God,' ईश्वरं धन्यं वद्, ईश्वरगुणान् वद्, ईश्वरस्य धन्यवादं कृ; 'I thank thee,' त्वं धन्यं वदामि.

THANK, THANKS, *s. pl.* धन्यवादः, कृतज्ञतादर्शनं, कृतज्ञताकथनं, कृतज्ञताप्रकाशनं, उपकारस्मृतिः *f.*, उपकाराभिवादः, उपकारस्वीकारः; 'many thanks to you for your kindness,' अनुगृहीतो -स्मि तवोपकारेण; 'thanks to thee for the breakfast,' कुशलं ते प्रातराशस्य.

THANKFUL, *a.* कृतज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, उपकारज्ञः &c., कृतज्ञतादर्शकः -का -कं, कृतज्ञताकथकः &c., कृतज्ञताप्रकाशकः &c., उपकाराभिवादकः &c., धन्यवादी -दिनी -दि (न्).

THANKFULLY, *adv.* कृतज्ञतापूर्वकं, सधन्यवादं, कृतज्ञवत्, उपकारज्ञवत्

THANKFULNESS, *s.* कृतज्ञता, उपकारज्ञता, उपकृतज्ञता.

THANKLESS, *a.* अकृतज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, कृतज्ञः &c. See UNGRATEFUL.

THANKSGIVING, *s.* धन्यवादः, कृतज्ञताकथनं, कृतज्ञतादर्शनं.

THAT, *pron.* (Demonstrative) सः सा तत् (त्), एषः एषा एतत् (एतत्, असौ *m. f.* (अदस्); 'that man,' स नरः; 'at that time,' तस्मिन् काले, see THEN—(Relative) यः या यत् (यत्) or expressed by a compound; as, 'the man that has great wealth,' महा-धनो नरः, see WHO, WHICH.—(That is to say) अर्थात्, अर्थेत्स, वस्तुत्स.—(So that) तथा यथा, see the next.

THAT, *conj.* Expressed by तथा यथा, यथा, यत्, इति or by the accusative case, as in the following examples; 'do you contrive that I may be liberated from my bonds,' यथा मुष्ये बन्धनात् तथा संविधातुम् चहेति; 'I did not expect that I should see you again,' न म आसीद आशंसा यथा पुनरपि त्वं प्रेक्षिष्ये; 'do you not know that I keep watch in the house?' त्वं न जानासि यथा गृहस्थां करोमि; 'know that it is impossible to stand before him,' अवेहि यद् अशक्यं तस्याये स्थातुं; 'this is a new doctrine, that having killed an enemy remorse should be felt,' अयं नूतनो न्यायो यद् अरातिं हत्वा मन्तायः क्रियते; 'the pupils said that they had done their task,' कृतकृत्वा वयम् इति शिष्या ऊचुः; 'having ascertained that it was a monkey who rang the bell,' मर्कटो वक्ष्यं वादयति इति परिहाय; 'his idea was that an increase of wealth ought to be made,' अर्थवृद्धिः करणीया इति मतिर् बभूव; 'reflecting in his mind that I am happy in possessing such a wife,' धन्यो -हं यस्य एतादृशी भार्या इति मनसि निधाय; 'I will inform the Guru that the hour of sacrifice has arrived,' उपस्थितां होमवेलां गुरवे निवेदयामि; 'they related that a golden shower had fallen from the clouds,' हिरण्यमयीं वृष्टिं नभसः पतितां अज्जुः; 'thou sayest that my beloved is pining away,' पयुस्तुकां प्रियां मे कथयसि.—(In order that) expressed by अर्थे in comp. or by the dative case; as, 'what must I do in order that I may get money?' धनप्राप्तयार्थं or धनप्राप्तयार्थं किं मया कर्तव्यं.

THATCH, *s.* छदिः *f.*, नृक्षछदिः *f.*, छदः, पटलं, नृक्षपटलं, कटनं, कुटलं, कुटङ्कः, गृहाच्छादनी.

TO THATCH, *v. a.* नृक्षनृक्षादिना or नृक्षपटलेन गृहाच्छादनं कृ.

THATCHED, *p. p.* नृक्षाच्छादितः -ता -तं, नृक्षनृक्षादितः -ता -तं.

THATCHER, *s.* गृहाच्छादनकृत् *m.*, नृक्षपटलकारः, कोटकः.

TO THAW, *v. a.* द्रवीकृत, विद्रुद in caus., विद्रावणं कृ. See TO MELT, *v. a.*
TO THAW, *v. n.* द्रवीभू, द्रु (c. 1. द्रवति. द्रोतुं), विद्रु. See TO MELT, *v. n.*
THAW, *s.* हिमद्रवः, हिमद्रावः, हिमगलनं, हिमक्षरणं.

THE. This definite article may be either expressed by the pronoun सः सा तत्, or is more usually omitted altogether; as, 'the man,' स पुरुषः or पुरुषः; 'the woman,' सा स्त्री or स्त्री; 'the lion,' स सिंहः or सिंहः.

THEATRE, *s.* रङ्गः, रङ्गशाला, नाटकशाला, नाट्यशाला, नाटकगृहं, नाट-
कमन्दिरं, नृत्यशाला, रङ्गभूमिः *f.* समाजसंस्थितः, आनन्दः.

THEATRICAL, *a.* नाटकीयः -या -यं, नाट्यसम्बन्धी -न्धनी &c., नाट्य-
विषयकः -का -कं, नाटकसम्बन्धी &c., नाट्यशालासम्बन्धी &c.

THEE, *pron.* त्वां acc. c.; 'by thee,' त्वया; 'to thee,' तुभ्यं, ते; 'of thee,' तव, ते.

THEFT, *s.* स्तेयं, चौर्यं, चौरः, चौरिका, स्तेयं, स्तेनः, चुरा, तारुण्यं, तस्क-
रता, मुष्टं, मुष्टिः *f.* अपहराः, परद्रव्यापहारः, चौर्यकर्म *n.* (नं). See
STEALING.

THEIR, *pron.* तेषां *gen. pl. m.*, तासां *f.*, एतेषां *gen. pl. m.*, एतासां *f.*,
एषां *gen. pl. m.*, आसां *gen. pl. f.*

THEISM, *s.* आस्तिक्यं, आस्तिकमतं, आस्तिकवादः, ईश्वरवादः.

THEIST, *s.* आस्तिकः, आस्तिक्यवादी *m.* (नं), ईश्वरवादी *m.*

THEM, *pron.* तान् or एतान् *acc. pl.*; 'by them,' ते; 'of them,' तेषां.

THEME, *s.* (Topic) प्रकरणं, विषयः. See SUBJECT.—(Short disser-
tation) अल्पप्रबन्धः, अल्पलेखः, अल्पप्रसङ्गः.

THEMSELVES, *pron.* Expressed by आत्मा *m.* (नं). See MYSELF.

THEN, *adv.* (At that time) तदा, तदांती, तर्हि, एतर्हि, तस्मिन् काले,
तत्काले.—(After that) ततः, अथ, अदनन्तरं, अदुपरि. 'Then and
then,' कदाचित्, कदापि, see under Now.

THENCE, *adv.* (From that place) तत्र, तस्मात् स्थानात्, तस्मात्
देशात्.—(For that reason) तस्मात्, see THEREFORE.

THENCEFORTH, THENCEFORWARD, *adv.* ततः प्रवृत्तिः, तदुपप्रवृत्तिः, तत्काला-
दारम्भः, तत आरम्भः, तदारम्भः, तदुपनि. तत्कालादर्थः.

THEOCRACY, *s.* ईश्वरकर्मकारण्यं, ईश्वरकर्मकारण्यसत्तु, ईश्वरप्रभुत्वं.

THEOGONY, *s.* देवोत्पत्तिः *f.*, देवजन्म *n.* (नं), देववंशः-वंशावली.

THEOLOGIAN, *s.* परमार्थविद् *m.*, परमार्थज्ञानी *m.* (नं), ब्रह्मज्ञानी *m.*,
ब्रह्मविद्याज्ञः, अध्यात्मज्ञानी *m.*, अध्यात्मदृक् *m.* (जं), श्रोत्रियः, श्रुताध-
यनसम्भवः, धर्मशास्त्रज्ञः, वेदान्ति *m.*

THEOLOGICAL, *a.* परमार्थविद्याविषयकः -का -कं, परमार्थविद्यासम्बन्धी -न्धनी
&c., अध्यात्मज्ञानविषयकः &c., श्रोत्रियपदः -टी -टं.

THEOLOGY, *s.* परमार्थविद्या, परमार्थज्ञानं, श्रुतिविद्या, धर्मविद्या, देवज्ञानं,
ब्रह्मज्ञानं, ब्रह्मविद्या, तत्त्वज्ञानं, तत्त्वविद्या, अध्यात्मज्ञानं, अध्यात्मविद्या,
श्रोत्रियता, परार्थप्रकरणं.

THEOREM, *s.* (Proposition to be proved) प्रमेयं, प्रमेयोपपाद्यं.

THEORETIC, THEORETICAL, *a.* मानसिकः -की -कं, काल्पनिकः &c.,
अव्यवहारिकः -की -कं, अव्यवहारगम्यः -म्या -म्यं, मनोमयः &c. See
SPECULATIVE.

THEORETICALLY, *adv.* मनःकल्पनानुसारेण, मनःकल्पनया, कल्पनापूर्व.

THEORY, *s.* (Speculation, scheme) कल्पना, मनःकल्पना, मानसक-
ल्पना, मानससृष्टिः *f.*, तर्कः, कल्पितं, मनःकल्पितं, अधोपनिः *f.*; 'anxious
to establish one's own theory,' स्वकल्पनासाधनेच्छुः -च्छुः -च्छुः.
—(Exposition of principles) वीजनिर्देशः, उपपत्तिः *f.*

THERAPEUTIC, *a.* रोगशूलकः -का -कं, रोगप्रतिकारकः &c., see CURATIVE.

THERE, *adv.* तत्र, तत्स्थाने, तस्मिन् स्थाने, तस्मिन् देशे; 'here and
there,' इतस्तत्र; 'produced there, or relating to that place,'
तत्रतः -त्वा -त्वं, तत्रस्थः -स्था -स्थं; 'the people residing there,'
तत्रस्थजनाः *m. f.*, तत्रस्थजनाः.

THEREABOUTS, *adv.* (Near that place) तत्रोपाने, तत्स्थानसमीपे-निकटे,
तत्रसमीपे, आदिपश्चात्.—(Nearly), see NEARLY, *adv.*

THEREAT, *adv.* तेन, तस्मात्, तदुपरि, ततस्, अतस्.

THEREBY, *adv.* तेन, तेनोपायेन, तद्वारा, तद्वारेण, अनेनोपायेन.

THEREFORE, *adv.* तेन, तस्मात्, अनेन हेतुना, तेन हेतुना, तस्य हेतोः,
तेन कारणेन, तत्कारणात्, अतस्, ततस्, अतःकारणात्, अतोहेतोः,
तद्विद्वानात्, तत्, इति, इति हेतोः.

THEREIN, *adv.* तत्र, तस्मिन्, एतस्मिन्, अस्मिन्, अस्मिन् विषये.

THEREOF, *adv.* तस्य, एतस्य, तदीयः -या -यं; 'belonging to that
place,' तत्रतः -त्वा -त्वं, तत्स्थानिकः -की -कं, तत्स्थानीयः -या -यं,
तत्रस्थः &c.

THEREUPON, *adv.* ततस्, अतस्, तत्रोपरि, तदनन्तरं, अत्रान्तरं.

THERMOMETER, *s.* उष्मानुष्मानापनयनं, शीतोष्मानापनयनं.

THESE, *pron.* एते *m.* एताः *f.* एतानि *n. pl.* (एतत्), इमे *m.*, इमाः *f.*,
इमानि *n. pl.* (इदं), अमी *m. pl.* (अदस्); 'these two,' एतौ *m. du.*,
एते *f. du.*

THESIS, *s.* (Proposition) पक्षः, पक्षपक्षः, प्रतिज्ञा.

THEY, *pron.* ते *m.*, ताः *f.*, तानि *n. pl.* (तद्), एते &c., इमे &c. (इदं),
अमी *m. pl.* (अदस्); 'they two,' तौ *m. du.*, ते *f. du.*

THICK, *a.* घनः -ना -नं, स्थूलः -ला -लं, सान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, निविडः -डा
-डं, अघिरलः -ला -लं, नीरम्यः -म्या -म्यं, इयानः &c., स्थानः &c.,
see DENSE.—(As water, &c., turbid) क्लृपः -वा -वं, अनलः
-ल्हा -ल्हं, आविलः -ला -लं.

THICK, *adv.* (In quick succession) निरन्तरं, अघिरतं, see FRE-
QUENTLY.—(Closely) निरन्तरं, अघिरलं, निविडं.

TO THICKEN, *v. a.* घनीकृत, सान्द्रीकृत, स्थूलीकृत, इयानीकृत, निविडीकृत.

TO THICKEN, *v. n.* घनीभू, सान्द्रिभू, स्थूलिभू, इयानीभू, निविडीभू.

THICKENED, *p. p.* घनीभूतः -ता -तं, घनीकृतः -ता -तं, स्थूलिभूतः &c.,

THICKENING, *s.* घनीकरणं, घनता. See INSPISATION.

THICKET, *s.* गहनं, वृक्षगहनं, तरुगहनं, वनगहनं, क्कटः -टं, गुहिनं,
विपिनं, गह्वरं, सान्द्रं, प्रसारः.

THICK-HEADED, *a.* स्थूलबुद्धिः -द्धिः -द्धि, स्थूलधीः &c. See STUPID.

THICKLY, *adv.* निरन्तरं, अघिरलं, निविडं, अघिरतं, सुसंहतं.

THICKNESS, *s.* घनता -त्वं, स्थूलता, स्थूल्यं, सान्द्रता, नैविध्यं, इयानता,
घोरत्वं, संहतत्वं, see DENSITY. 'Thickness,' as a property
of matter, is expressed by पिण्डत्वं.

THICK-SET, *a.* संहतः -ता -तं, सुसंहतः &c., निरन्तरः -रा -रं.

THIEF, *s.* स्तेनः, चोरः, स्तेयी *m.* (नं), चोरः, तस्करः, स्तेयकृत् *m.*,
मोषकः, आसोपी *m.* (नं), मोहा *m.* (ङ्), परस्वापहारी *m.*, चदना-
दायी *m.*, परद्रव्यहारकः, चौर्यकृत् *m.*, रेकागारिकः, मलिङ्गुचः. See
ROBBER, STEALER.

THIEF-TAKER, THIEF-CATCHER, *s.* चोरघाही *m.* (नं), स्तेनघाही *m.*

TO THIEVE, *v. n.* चौर्यं कृ, स्तेयं कृ, तस्कर्यं कृ, परद्रव्यहरणं कृ.

THIEVISH, *a.* चौर्योत्सर्कः -क्ता -क्तं, स्तेयासक्तः &c., चौर्यशीलः -ला -लं,
स्तेयकारी -रिणी -रि (नं), चदकपरस्वापहारप्रसक्तः -क्ता -क्तं.

THIEVISHNESS, *s.* चौर्योत्सर्कः *f.*, स्तेयासक्तः *f.*, चौर्यशीलता, तस्करता.

THIGH, *s.* ऊरुः .i., सक्थि *n.*, जङ्घा, जङ्घनी, भग्न *m.*; 'fore part of

the thigh, 'प्रतिजङ्घा'; 'having long thighs,' दीर्घसङ्घः-कथा-कथं.
THIMBLE, *s.* चक्रुत्पयवाणं, चक्रुत्पयसुखं, चक्रुत्पयसुखं-बाणं, सूचिचालनी,
सूचिप्रणोदनी, सूचिचालनयोग्ययन्त्रं.

THIN, *a.* (Not thick) तनुः-तुः-न्वी-नु, प्रतनुः &c., वितनुः &c.,
सूक्ष्मः-क्षा-क्षं, सस्पूलः-ला-लं.—(Slender, lean) तनुः-न्वी-
नु, क्षीणः-खा-खं, शीथः-थी-थं, कृशः-शा-शं, कृशाङ्गः-ङ्गा-
ङ्गं, जैवानुकः-का-कं, पुष्पिः-पि-पि, शातः-ता-तं, जमांसः-सा-
सं; 'having a thin waist,' तनुमध्यः-मा-मं, सत्यमध्यः &c.,
क्षीणमध्यः-धा-धं, शातोदरी.—(Rare, subtil, fine) सूक्ष्मः-क्षा-
क्षं, सख्यः-खा-खं, दहरः-रा-रं.—(Not close) विरलः-ला-
लं; 'a thin plank,' सूक्ष्मफलकः, सूक्ष्मदारुः *m.*

To THIN, *v. a.* तनुकृ, सूक्ष्मकृ, सख्यकृ, सख्य (nom. सख्ययति
-यितुं), लेखनं कृ, तद्व्यं कृ.—(Make less, close, &c.) विरलीकृ.

THINE, *a.* तव gen. c., ते gen. c., त्वदीयः-या-यं, तवकः-का-कं,
तावकः-की-कं, तवकीनः-ना-नं, त्वकः-त्का-त्कं, भवदीयः-या-यं,
त्वत् in comp.

THING, *s.* द्रव्यं, वस्तु *n.*, सर्थः, विषयः, पदार्थः, द्रव्यं, वस्तु *n.*, विषयं,
विभवः, see SUBSTANCE; 'things,' द्रव्याणि *n. pl.*, वस्तूनि *n. pl.*

To THINK, *v. a. or n.* (Reflect) चिन्तु (c. 10. चिन्तयति-यितुं), संचिन्तु,
विचिन्तु, परिचिन्तु, प्रविचिन्तु, तर्कं (c. 10. तर्कयति-यितुं), चिन्तकं,
धौ (c. 1. ध्यायति, ध्यातुं), अनुधौ, उपधौ, संधिधौ, प्रधौ, संधौ, विमृश,
चनुमृश, परिमृश, मनसा विचर, भू in caus., सम्भू in caus., चालोच,
चालोच, निरूप, see To REFLECT.—(Suppose) मनु (c. 4. मन्यते,
मनुं), see To IMAGINE; 'to think of,' अनुस्मृ, see To RECOLLECT;
'to think to one's self,' स्वगतं चिन्तु; 'one who thinks that
it is night,' रात्रिमन्यः.

THINKER, *s.* चिन्तकः, चिन्तयिता *m.* (तु), चिन्तनकृत्, मन्त्रा *m.*

THINLY, *adv.* विरलं, वैरल्येन, असंहतं, सस्पूलं, तनु, तानयेन.

THINNED, *p. p.* तनुकृतः-ता-तं, सूक्ष्मीकृतः &c., तहः-हा-हं, त्वहः &c.

THINNESS, *s.* तनुता, तानयं, सूक्ष्मता, क्षीणता, शीथता, कृशता, कृशा-
ङ्गता, सौक्ष्म्यं, सस्पूलता.—(Rareness) विरलता, वैरल्यं.

THIRD, *a.* तृतीयः-या-यं, तृतीयः &c., तृतीय-यिनी-यि (न).

THIRD, *s.* (Third part) तृतीयांशः, तृतीयभागः; 'two thirds,' द्वौ
तृतीयांशौ, द्वौ तृतीयभागा; 'having a third,' तृतीय-यिनी &c.

THIRDLY, *adv.* तृतीयतः, तृतीयं, तृतीयपदे, तृतीयस्थाने.

THIRST, *s.* तृष्णा, तृषा, तृष्ट *f.* (घृ). पिपासा, तपेः-वैषं, अनुतपेः, तृषितं,
पानेच्छा, उदकेच्छा, उद्व्या, अपलायिका, उपलालिका, धीतिः *f.*;
'excessive thirst,' अतितृष्णा; 'of wealth,' धनतृष्णा, धनाम्ना;
'eating to excite thirst,' अवदंशः.

To THIRST, *v. n.* तृप् (c. 4. तृष्यति, तर्षितुं), वितृप्, पा in des. (पिपा-
सति-सितुं), तृषातेः-शौ-शै भू, तृषाती भू, उदन (nom. उद्व्यति).

THIRSTING, *part.* तृषन्-यत्नी-यत् (तृ), पिपासन्-सक्ती-सत् (तृ).
See the next.

THIRSTY, *a.* तृषातेः-शौ-शै, पिपासुः-सु-सु, तर्षितः-ता-तं, तृषितः
&c., तृष्णकृ *m. f. n.* (तृ), तृषातृ-रा-रं, तृषातृ-रा-रं, पानेच्छुः-
च्छुः-च्छु, उदकेच्छुः &c., उदकापी-पिनी-पि (न), पानापी &c.,
पिपासितः-ता-तं, सतृष्णः-क्षा-क्षं, सतृष्ट *m. f. n.* (घृ), तृष्टपीतः-
ता-तं, सतृषः-पा-पं, तृषावितः-ता-तं, तृषावान्-वती &c., तृषा-
कुलः-ला-लं, तृषाविहः-हा-हं, तृषाक्रान्तः-क्ता-क्तं.

THIRTEEN, *a.* त्रयोदश *m. f. n. pl.* (तृ), त्रिदश *m. f. n. pl.* (तृ).

THIRTEENTH, *a.* त्रयोदशः-शी-शं, त्रिदशः-शी-शं.

THIRTIETH, *a.* त्रिंशः-शी-शं, त्रिंशत्तमः-मी-मं.

THIRTY, *a.* त्रिंशत् *sing. f.*, त्रिंशकः-का-कं; 'the aggregate of
thirty,' त्रिंशकः; 'he reigned thirty years,' त्रिंशतम् अजान्
राज्यं चकार; 'with thirty arrows,' त्रिंशता शूरे; 'thirty-
one,' एकत्रिंशत्; 'two,' द्वित्रिंशत्; 'three,' त्रयस्त्रिंशत्; 'four,'
चतुस्त्रिंशत्; 'five,' पञ्चत्रिंशत्; 'six,' षट्त्रिंशत्, see SEVENTY;
'thirty-fold,' त्रिंशद्वहः-शा-शं.

THIS, *pron.* एषः एषा एतद् (एतद्), अयं इयं इदं (इदं), असौ *m. f.* (अदम्).

THISTLE, *s.* गोशुरः-रकः, गोशुरः, गोशुरिः *m.*, शूरः.

THITHER, *adv.* तत्र, तस्यानं प्रति, तद्देशं प्रति, तं देशं प्रति.

THONG, *s.* यस्त्रा, चर्मरज्जुः *m. f.*, चर्मबन्धः, बन्धी, बन्धी, यमी, वाङ्गी,
वाङ्गं-ङ्गी, नङ्गी, बलिसङ्गः, चर्मनिर्मितो रज्जुः, चर्मपट्टो.

THORAX, *s.* उरस *n.*, वक्षः *n.*, वक्षःस्थलः, उरःस्थलः, वक्षस्थलः, उरस्थलः, पाण्डुः.

THORN, *s.* (Tree) कण्टकवृक्षः.—(Prickle) कण्टकः-कं, दुनखः, दुन-
नखः, तरुनखः, पचसूचिः *m.*, दलसूचिः *m.*, शल्यं, शिताग्रः, शिताग्रः,
राङ्गलः, वल्किलः, वल्किलः, पनमः, दुमरः; 'extraction of thorns,'
कण्टकोद्धरणं, शल्योद्धरणं; 'eater of thorns,' कण्टकभुक् *m.*—
(Any thing troublesome) कण्टकः, शल्यं.

THORN-APPLE, *s.* धनूरः, धनूरः, धनूरः, धनूरः, कनकः, कितयः, उन्मन्नः,
धूतः, मातुलः, मदनः, मारः, हेमतरुः *m.*, पुरीमोहः, खरदूषणः, काह-
लापुष्पः, तीक्ष्णकण्टकः; 'its fruit,' मातुलपुष्पकः.

THORNLESS, *a.* निष्कण्टकः-का-कं, सकण्टकः &c., कण्टकहीनः-ना-नं.

THORNY, *a.* कण्टकितः-ता-तं, कण्टकी-किनी-कि (न), सकण्टकः-का-
कं, बहुकण्टकः &c., प्रचुरकण्टकः &c., कण्टकयुक्तः-क्ता-क्तं.

THOROUGH, *a.* साधनः-न्ता-न्तं, पर्याप्तः-न्ता-न्तं. See COMPLETE.

THOROUGH-BRED, *a.* (Horse) साजानेयः, कुलीनः, see under HORSE.

THOROUGHFARE, *s.* सर्वसाधारणमार्गः, सर्वसामान्यपथः, सर्वसामान्यमार्गः,
लोकगम्यमार्गः, सप्रतिरोधपथः; 'a great thoroughfare,' लोकयात्रा,
सर्वलोकयात्रा, जनार्णवमार्गः, जनार्णवी.

THOROUGHLY, *adv.* साधनं, पर्याप्तं, साकल्येन. See COMPLETELY.

THOSE, *pron.* ते *m.*, ताः *f.*, तानि *n. pl.* (तद्), असौ *m. pl.* See THESE.

THOU, *pron.* त्वं (पुष्पत्); 'to thou and thee,' त्वङ्.

THOUGH, *conj.* यद्यपि, अथि, तथापि, यदि. See ALTHOUGH.

THOUGHT, *s.* (Operation of the mind, act of thinking) चिन्ता-
-ननं, विचारणं-शा, विचारः, ध्यानं, अभिध्यानं, साध्यानं, भावना,
चर्चा, मननं, मनोव्यापारः, अन्तःकरणव्यापारः, चित्रव्यापारः, चित्रचेष्टा,
मनश्चेष्टा, अन्तःकरणचेष्टा, see REFLECTION, MEDITATION.—(That
which is formed in the mind) बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, मतं, मनस *n.*,
बोधः, मनोगतं, कल्पना, मनःकल्पना, मनःकल्पितं, सङ्कल्पः, मनोगतं,
मनसिजं, मनोवृत्तिः *f.*, चित्रबुद्धिः *f.*, बुद्धतं, भावना, तर्कः; 'inmost
thoughts,' अन्तर्गतं मनस; 'evil thoughts,' कुकल्पना, कुतर्कः,
अपधानं; 'speed of thought,' मनोवेगः, मनोवैद्यः; 'swift as
thought,' मनोजयः-वा-वयं, मनोवापी-पिनी &c.; 'beyond
thought,' अचिन्तः-न्या-न्यं, अचिन्तनीयः-या-यं; 'in thought,
word, or deed,' मनोवचनकर्मभिः *inst. pl.*

THOUGHT, *p. p.* चिन्तितः-ता-तं, मतः &c., भावितः &c., कल्पितः &c.

THOUGHTFUL, *a.* (Contemplative) चिन्तापरः-रा-रं, see MEDITA-
TIVE—(Considerate, attentive) विचारशीलः-ला-लं, विचारवान्
-वती &c., सविचारः-रा-रं, सचिन्तः-न्ता-न्तं, चिन्तावान् &c.,
चिन्तायुक्तः-क्ता-क्तं.

THOUGHTFULNESS, *s.* विचारशीलता, सविचारता, सचिन्तता, मानसत्वं

THOUGHTLESS, *a.* निश्चिन्तः -ता -तं, विवेकहीनः -ना -नं, विचारहीनः &c., अविचारशीलः -ला -लं, अनूहः -हा -हं. See HEEDLESS, NEGLIGENT.

THOUGHTLESSLY, *adv.* अचिन्तया, निश्चिन्तं, अविचारेण, अविचेकेन; 'thoughtlessly done,' अविचारकृतः -ता -तं, अविचेककृतः &c.

THOUGHTLESSNESS, *s.* अविचारः -रता, अविचेकता, अविचेकः, विचारहीनता, विवेकहीनता, प्रमादः. See HEEDLESSNESS.

THOUSAND, *a.* सहस्रं *n. sing.*, दशशतं. The word सहस्रं may be used with the nom. pl. or gen. pl.; as, 'a thousand ancestors,' सहस्रं पितरः or सहस्रं पितॄणां; 'ten thousand,' अयुतः -तैः; 'one hundred thousand,' लक्षं -क्षा; 'a thousand times,' सहस्रकृतम्; 'in a thousand ways,' सहस्रधा; 'thousand eyed,' सहस्रनयनः -ना -नं; 'a regiment of a thousand men,' सहस्री *m.* (न), साहस्रः; 'the aggregate of a thousand,' साहस्रं; 'thousand-fold,' सहस्रगुणः -गा -णं; 'by thousands,' सहस्रशस्.

THOUSANDTH, *a.* सहस्रतमः -मी -मं, साहस्रः -सो -सं.

THRALDOM, *s.* दास्यं, वशता, पारतन्त्र्यं, see SERVITUDE, SLAVERY.

TO THRASH, *v. a.* निसृपीकृ, कवडनं कृ, पू, तड्. See TO THRESH.

THREAD, *s.* सूत्रं, तन्तुः *m.*, तन्त्रं, गुणः, सूत्रतन्तुः *m.*, सरत् *n.*, सरित् *f.*, कुत्रं, चीनः, सार्त्रं; 'point of a thread,' पल्ल *n.* (न), सूत्रार्थः; 'thread of a story or subject,' प्रबन्धार्थः, अर्थप्रबन्धः, सन्धयः, अधोऽन्धयः, अधोऽन्धर्धः, कथासन्धर्धः, कथाप्रबन्धः, सन्धानं, अनुसन्धानं; 'thread of hope,' आशातन्तुः *m.*; 'sacrificial thread,' see under SACRIFICIAL.

TO THREAD, *v. a.* सूत्रं (Nom. सूत्रयति -यितुं), गुम्फ्, see TO STRING.

THREADBARE, *a.* जर्जरः -का -कं, जर्जरः -रा -रं, सूत्रदरिद्रः &c.

THREADED, *p. p.* सूत्रितः -ता -तं, गुम्फितः &c., ग्रन्थितः &c., ग्रन्थितः &c.

THREAT, *s.* भर्त्सनं, निर्भर्त्सनं, तर्जनं, दण्डमूचनं. See MENACE.

TO THREATEN, *v. a.* भर्त्से (c. 10. भर्त्सयति -ते -यितुं), निर्भर्त्से, तर्जे, see TO MENACE—(Declare purpose of punishing) दण्डमूचनं कृ, दण्डप्रदर्शनं कृ, दण्डसङ्कल्पप्रदर्शनं कृ.—(Exhibit the appearance of something evil approaching) अनिष्टसूचनं कृ, अनिष्टावेदनं कृ, see TO FOREBODE.

THREATENED, *p. p.* भर्त्सितः -ता -तं, निर्भर्त्सितः &c., तर्जितः -ता -तं.

THREATENING, *part.* भर्त्सनकारी -रिणी &c., अनिष्टावेदी -दिनी &c.

THREE, *a.* त्रयः *m. pl.*, तिस्रः *f. pl.*, त्रीणि *n. pl.* (त्रि); 'the three worlds,' त्रिभुवनं; 'the aggregate of three,' त्रयं, त्रयो, त्रिकं, त्रितयं. The word त्रयं is often used at the end of a compound to express 'three'; as, 'three months,' मासत्रयं; 'three years,' वर्षत्रयं; 'three steps,' पदत्रयं; 'the three properties,' गुणत्रयं; 'he was seen by three rogues,' स धूर्त्तैः त्रयेण दृष्टः; 'two or three,' द्वित्राः -त्राः -त्राणि (त्र being here put for त्रि); 'two or three or any number,' द्वित्रादिंसंख्या, द्वित्राद्याः *m. pl.*; 'three or four,' त्रिचतुराः -राः -राणि; 'rule of three,' त्रैराशिकगणितं, see under RULE, *s.*

THREE-FOLD, *a.* त्रिगुणः -गा -णं, त्रिविधः -धा -धं, त्रिवृत् *m. f. n.*

THREE-FOURTHS, *s. pl.* त्रयश् चतुर्थांशः *m. pl.*, त्रिपादाः, त्र्यंशः.

THRENOLOGY, *s.* यमगाथा, यमगीतं, यमगातं.

TO THRESH, *v. a.* (Corn) धान्यादि मृत् (c. 9. मृत्त्राति, मर्दिते) or पू or परिपु or निसृपीकृ, धान्यादिमर्दनं कृ, धान्यादिकवडनं कृ, अघपातं कृ. —(Beat) तड् (c. 10. ताडयति -यितुं), ताडनं कृ.

THRESHED, *p. p.* मर्दितः -ता -तं, मृत्त्रितः &c., निसृपितः &c., निसृपीकृतः &c., पूतः &c., परिपूतः &c., अघपातः &c., बहुलीकृतः &c.

THRESHING, *s.* धान्यादिमर्दनं, धान्यादिकवडनं, कवडनं, निसृपीकरणं, अघपातः, पावनं, ताडनं.

THRESHING-FLOOR, *s.* धान्यादिमर्दनस्थानं, धान्यादिकवडनस्थानं, धान्यमर्दनभूमिः *f.*, खलः, शस्यमर्दनस्थानं.

THRESHOLD, *s.* देहली, गृहाभ्यगृहणी, गृहतटी, शिला -ली, द्वारपिण्डी, रुखिका, अघुरः, उडुघरः.

THRICE, *adv.* त्रिवारं, त्रारव्यं, त्रिः, त्रिकृतम्, त्रिगुणः -गा -णी -णं, त्रि in comp.; 'thrice ploughed,' त्रिसोमः -त्रा -तं, त्रिहस्त्यः -त्या -त्यं, त्रिगुणाकृतः -ता -तं.

THRIFT, THRIFTINESS, THRIFTY, &c. See FRUGALITY, FRUGAL, &c.

THRILL, *s.* स्फुरणं, स्फूर्तिः *f.*, स्फुरितं, हर्षः; 'of joy,' रोमहर्षः -वर्षं, रोमोद्द्विषं, रोमोन्नमः, रोमोन्नेदः, रोमाद्यः, पुलकः, पुलकोन्नमः.

TO THRILL, *v. n.* स्फुर् (c. 6. स्फुरति -रितुं), ढुष् (c. 4. ढुष्यति, हर्षयितुं).

THRILLING, *part.* स्फुरन् -रन्नी -रत् (त्), स्फुरितः -ता -तं; 'with joy,' ढुष्टः -डा -डं, हर्षी -र्विणी -र्वि (न्), पुलकितः -ता -तं, रोमाचितः &c.

TO THRIVE, *v. n.* See TO FLOURISH, PROSPER, *v. n.*

THRIVING, *v. n.* समृद्धः -द्वा -डं. See PROSPEROUS, FLOURISHING.

THROAT, *s.* कण्ठः, गलः, ग्रीवा, कन्धरः -रा, कुहरं, कृकः, निगरणः, see NECK; 'relating to it,' कण्ठ्यः -रथ्या -रथ्यं; 'seated in it,' कण्ठस्थः -स्था -स्थं, कण्ठगतः -ता -तं; 'up to the throat,' आकण्ठात्; 'dryness of it,' कण्ठशोषः.

TO THROB, *v. n.* स्फुर् (c. 6. स्फुरति -रितुं), विस्फुर्, स्पन्द (c. 1. स्पन्दते -न्ति), प्रतिस्पन्द, परिस्पन्द, कम्प्, विकम्प्, वेप्. See TO PALPITATE, BEAT.

THROB, THROBBING, *s.* स्फुरणं -गा, स्फुरितं, स्पन्दनं, स्पन्दितं, विस्पन्दः, स्पन्दः, कम्पः, स्फोरेण, स्फुरः, स्फुरणं, स्फारणं, स्पुलनं; 'of the eye,' चक्षुःस्पन्दः.

THROE, *s.* (Of child-birth) प्रसववेदना, गर्भवेदना, वेधना.

THRONE, *s.* सिंहासनं, नृपासनं, राजासनं, उच्चासनं, भद्रासनं, राजशय्या, महाशय्या, मन्चः, राजासनमन्चः.

THRONG, TO THRONG. See CROWD, TO CROWD.

THRONGED, *p. p.* सङ्कीर्णः -णो -णं, समाकीर्णः &c., बाधितः -ता -तं.

TO THROTTLE, *v. a.* गलग्रहं कृ, गलहस्त. See TO CHOKE, SUFFOCATE.

THROUGH, *prep.* (From one end or side to the other) पारं, आपाश्याकरात्, पाश्याकरपर्यन्तं, पाश्याकरं यावत्, तोरान्तरे.—(Denoting passage) मध्येन, अनन्तरेण or expressed by the inflection of the noun; 'he goes through a fissure in the rock,' गिरिरन्ध्रमध्येन गच्छति; 'through the branches,' चिदपाकरेण.—(By means of, through the agency or influence of) expressed by the abl. or instr. case; as, 'through ambition,' लोभात्, लोभेन; 'through anger,' क्रोधात्, रोषणतया; 'through him,' तेन, see under BY, *prep.*

THROUGH, *adv.* (From the beginning to the end) साधनं, साधनं.—(To the end) शेवपर्यन्तं, शेवं यावत्, समाप्तिपर्यन्तं, अघसानपर्यन्तं, आसमाने, आशेषात्, see THROUGHOUT; 'to carry through, get through,' पारं (c. 10. पारयति -यितुं), तोरं (c. 10. तोरयति -यितुं), see TO FINISH, *v. a.*

THROUGHOUT, *adv.* (From the beginning to the end) साधनं,

चाहन्तं, शेषपर्यन्तं.—(Of time) expressed by पर्यन्तं, यावत् or चा in comp.; thus, 'throughout the month,' मासपर्यन्तं; 'throughout the year,' वर्षपर्यन्तं; 'throughout the whole year,' आवर्षान्तात् or वर्षान्तं यावत् (i. e. to the end of the year); 'throughout life,' यावज्जीवं, जीवनपर्यन्तं, ज्ञानीवनान्तात्.
 To THROW, v. a. छिप् (c. 6. छिपति, छेपुं), प्रक्षिप्, अक्ष् (c. 4. अक्षति -क्षितुं), प्रास्, मुष् (c. 6. मुक्षति, मोक्षुं), प्रमुष्, ईर् (c. 10. ईरयति -यितुं), समीर्, उदीर्, पत् (c. 10. पातयति -यितुं), वृत्, प्रवृ, प्रेष in caus.—(Throw away) अपास्, व्युदन्, अपव्यथ, तज्, अपहा, विहा, नज् in caus., see To LOSE, REJECT; 'one's time,' कालं छिप्, कालक्षेपं कृ.—(Throw about) विक्षिप्, इतस्ततः छिप्.—(Throw behind one's back) पृष्ठतः कृ or छिप्.—(Throw down) पत् in caus., अवपत्, अवपत्, अवः छिप्, अवः कृ, भंश् in caus., प्रभंश्, व्यु in caus., प्रव्यु.—(Throw into disorder) व्यहान् भञ्ज or भिद्, पिञ्जलीकृ.—(Throw off) अवष्, निष्, विष्, निरस्, निराकृ, अपव्यथ.—(Throw out) निरस्, निराकृ; 'as hints, &c.,' सूप्, सूचनं कृ.—(Throw up) उतिष्प, उत्क्षेपं कृ, see To VOMIT.—(Throw up), see To RESIGN.—(Throw one's self down) खदेहावपातं कृ; 'from a cliff,' गिरिशिखराद् अवपातं कृ or प्रपतनं कृ.

THROW, s. छेपः-पणं, प्रक्षेपः, आवक्षेपः, अवसनं, पातः-तनं, क्षिप्रिः f.

THROWER, s. छेपकः, प्रक्षेपकः, क्षेमा m. (प्र), प्रासकः, छेपणकृत्.

THROWN, p. p. छिप्रः-मा-मं, प्रक्षिप्रः &c., अवस्तः-स्ता-स्तं, प्रास्तः &c., ईरितः-ता-तं, पातितः-ता-तं; 'away,' अपास्तः &c., व्युदस्तः &c., अवपित्रः-डा-डं, अवपारितः-ता-तं, तज्-का-कं, नजः-हा-हं; 'a kindness is thrown away on bad men,' सुकृतम् अवसात् नष्टं; 'thrown down,' पातितः-ता-तं, निपातितः &c., अवपातितः &c., अवपक्षिप्रः-ता-तं, अवपकृतः-ता-तं, भंक्षितः-ता-तं; 'thrown into disorder,' भग्नव्यूहः-हा-हं, भिन्नव्यूहः &c., पिञ्जलः-ला-लं, समुत्पिञ्जलः &c.; 'thrown off,' निवृत्तः-ता-तं, अवपत्तः &c., अवपित्रः &c.; 'as from a horse, &c.,' निरस्तः-स्ता-स्तं.

THRUM, s. (Ends of threads) दृशाः f. pl., वल्लयः f. pl. (वलि).

THRUSH, s. (Bird) शारिका, शारिका, नदनशारिका, शलाका, शरारिः f., शरारिः f., सरारिः f., चारिः f., चारिः f., चारिः f.

To THRUST, v. a. तर् (c. 10. ताडयति -यितुं), प्रवृ (c. 10. -सारयति -यितुं), प्रसारणं कृ; 'aside,' अपवृ, see To PUSH.

THRUST, s. ताडनं, चापातः, अभिधातः, प्रसारणं, प्रहारः, see Push.

THUMB, s. अङ्गुष्ठः, अङ्गुलः, पुङ्गुलिः f.; 'thumb and forefinger,' सतोषः.

To THUMB, v. a. अङ्गुलीभिर् अङ्गु (c. 10. अङ्गुयति -यितुं) or परामृश् or स्पृश्, अङ्गुल्यङ्गितं-तां कृ. See To FINGER, v. a.

THUMP, s. चापातः, प्रहारः, करचातः, मुषिपातः. See BLOW.

To THUMP, v. a. तर् (c. 10. ताडयति -यितुं), प्रवृ, आहन्. See To BEAT.

THUNDER, s. गभीरं-ना, गर्जितं, मेघगर्जितं, मेघनादः, मेघशब्दः, मेघनि-शेषः, स्फूर्जः, स्फूर्जनं, स्फूर्जनः m., विस्फूर्जितुः m., विस्फूर्जितं, मेघवि-स्फूर्जनं, क्षणितं, मेघक्षयितं, स्वनं, मेघस्वननं, स्वनयितुः m., वनशब्दः, वनस्वनः, वनरवः, मेघज्वलिः m., परिबोषः, गम्भीरनादः, गर्भिः m., गर्भं, रक्षितः.

To THUNDER, v. n. गर्भी (c. 1. गर्भीति-जितुं), परिगर्भे, स्फूर्ज (c. 1. स्फूर्जति-जितुं), विस्फूर्जे, क्षन् (c. 1. क्षनति -यितुं), गभीरं कृ, स्फूर्जनं कृ.

THUNDERBOLT, s. वज्रः-सं, वज्रापातः, कुलिशः-सं, भिदुर, भिदिः m.

भिदिरं, भिदुः m., अशनिः m. f., वज्राशनिः m., खिदकं, मृदाकरः, शतपारं, शतारं, बहुपारः, शतकोटिः m., वदूणं, अशोषं, चिदशङ्कुशं, गिरिञ्जरः, गिरिञ्जलः, गिरिकण्ठकः, इन्द्रप्रहरणं, स्वरुः m., दम्भोलिः m., हादिनी, पविः m., शशः, शम्भः, पेशिः m., त्रसुरिः m., व्याधामः, मेघभूतिः f., दूम्भः m., दधीचस्थि m., वैद्युतो-गिनः; 'fall of a thun-derbolt,' वज्रपातः; 'like a thunderbolt,' वज्रप्रायः-या-यं.

THUNDER-CLAP, s. स्फूर्जनः m., वज्रनिशेषः, वज्रनिशेपः, वज्रापातः, वज्रझाला, वज्रपातशब्दः, वज्रस्तनितं, वज्रनिस्वनः.

THUNDER-CLOUD, s. पनः, वज्रपनः, मेघः, वज्रमेघः, वज्राभं.

THUNDERER, s. वज्री m. (नृ), वज्रपाणिः m., वज्रधरः, कुलिशभृत्.

THUNDERING, s. स्फूर्जनं, गर्जनं, मेघगर्जनं. See THUNDER.

THUNDERING, part. गभीरं-जनी-जन्तु (नृ), स्फूर्जोवान्-वती-वत् (नृ).

THUNDER-STORM, s. वज्रपथः, अशनिपथः, कुलिशपथः.

THUNDERSTUCK, a. वज्राहतः-ता-तं, वज्रहतः &c., वज्रग्रहतः &c., वज्र-ताडितः-ता-तं, विद्युद्गतः &c. See ASTOUNDED.

THURSDAY, s. बृहस्पतिवारः, गुरुवारः, गुरुवारः, लक्ष्मीवारः.

THUS, adv. (In this manner) एवं, इत्थं, अनेन प्रकारेण, एवम्प्रकारेण, उक्तेन प्रकारेण, उक्तप्रकारेण, अनया रीत्या, अनयया, अतएव.—(So) तथा, तथाहि, इति, एतादृशं.—(Thus much) इयान्-यती-यत् (नृ), एतावान् &c.

To THWART, v. a. खरद्, प्रतिहन्, प्रतिरुप्, see To FRUSTRATE, HINDER.

THWARTED, p. p. संरुद्धचेष्टः-हा-हं, प्रतिवञ्जः &c. See FRUSTRATED.

THY, pron. त्वं gen. c. (युष्मत्), त्वदीयः-या-यं.

THYSELF, pron. स त्वं, आत्मा m. (नृ). See MYSELF.

TIARA, s. मुकुटं, किरिटः, मोलिः m. f., अवतंसः, ललाटपट्टं, चूडा.

TIBIA, s. जङ्घायाः पृष्ठस्थि n. or अग्रस्थि n.

TICK, s. (Credit), see CREDIT.—(Louise) यूकः, लोमकीटः.

To TICK, v. n. (As a clock) कालमापकवत् किटकिटशब्दं कृ or पटप-टशब्दं कृ, पटपट (nom. पटपटापते -ति).

TICKET, s. पत्रकं, पत्रं, सूचकपत्रं, निर्देशनपत्रं, अहूपत्रं.

To TICKET, v. a. अहूपत्रयुक्तं-तां कृ, अहूपत्रविशिष्टं-हां कृ.

To TICKLE, v. a. कखू (nom. कखूयति), कखूयनं कृ, कखूयां कृ.

TICKLER, s. कखूयनकः, कखूयकारि m. (नृ), कखूयाकृत्.

TICKLISH, a. कखूयनासहनः-ना-नं, कखूयासहः-हा-हं, कखूयसहः &c.

TID-BIT, s. सुवासः, विशिष्टवासः, आहारविशेषः, भोजनविशेषः.

TIDE, s. वेला, स्रोतस् n., प्रवाहः, रवः; 'of the sea,' समुद्रवेला; 'against the tide,' प्रतिश्रोतस्.

TIDINGS, s. वाक्ता, सन्देशः, समाचारः. See NEWS, INTELLIGENCE.

TIDY, TIDINESS, TIDILY. See NEAT, NEATNESS, NEATLY.

To TIE, v. a. बन्ध् (c. 9. बन्धति, बन्धुं), निबन्ध्, पिनह्; 'together,' सचन्ध्, योज् (nom. योजयति -यितुं), संयुज्, संक्षिप in caus., सन्धा, संलग्नीकृ, सह, यन्ध्, गुम्ध्, see To FASTEN, KNIT, &c.; 'with a fether,' पाशीकृ, पाश (nom. पाशयति -यितुं); 'to tie up a young deer,' मृगपोतकं संयोजयितुं; 'to tie up in a bag,' बन्ध-बन्धं-डां कृ.

TIE, s. (A fastening, knot) बन्धः-बन्धनं-नी, ग्रन्थिः m., बन्धनग्रन्थिः m., 'of a yoke,' चाबन्धः, योज्, योचं; 'of a letter or parcel,' तालिका.—(A fether) पाशः, बन्धन.—(String) गुणः, दात-ना, see SRRING.—(Attachment, tie of affection, &c.) सङ्गः; 'free from ties,' निःसङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, सङ्गवर्जितः-ता-तं, असङ्गतात्मा-त्मा-त्न (नृ).

TIED, *p. p.* बद्धः-डा-ई. निबद्धः &c., सन्निबद्धः &c., निबन्धितः-ता-तं, चाबद्धः &c., पिनद्धः-डा-ई, जानद्धः &c., दृढः &c., गुणवान्-वती &c.; 'together,' मद्यद्धः-डा-ई, चाबद्धः &c., संयोजितः-ता-तं, संसक्तः-क्ता-क्तं, संलग्नः-ता-तं, सम्बन्धितः &c., सन्धितः &c., सन्धितः &c.; 'tied with a fetter,' पाशितः-ता-तं, पाशीकृतः &c.; 'tied up in,' निबद्धः-डा-ई; 'a quantity of money tied up in a bag,' वस्त्रबद्धो मुद्रासंख्यः; 'a man with his arms tied behind him,' पश्चाद्बद्धबाहुः पुरुषः.

TIER, *s.* पंक्तिः *f.*, श्रेणीः-णी *f.*, रानिः-वी *f.* See ROW, LINE.

TIGER, *s.* व्याघ्रः, शार्ङ्गः, द्वीपो *m.* (नं), विचित्राङ्गः, गुहाशयः, मृगादि *m.*, मृगाद् *m.*, हिंसासूः *m.*, भयानकः; 'state of one,' व्याघ्रता; 'relating to one,' वैयाघ्रः &c.; 'its skin,' व्याघ्रचर्म *n.*

TIGHT, *a.* (Close, firm) दृढः-डा-ई, घनः-ना-नं, संहतः-ता-तं, अशिथिलः-ला-लं, गाढः-डा-ई, प्रगाढः &c.—(Tied tight) दृढ-बद्धः-डा-ई, सन्निबद्धः &c., दृढबन्धः-न्धिः-न्धि.—(Tight-drawn) आततः-ता-तं, दृढः &c., see STRETCHED.—(Pinching) सञ्चापकः-का-कं, सञ्चापः-पा-पं, सञ्चोपकः &c.

TO TIGHTEN, *v. a.* दृढीकृतुं, दृढ (nom. 'दृढयति-पितुं'), दृढतरिकृतुं.

TIGHTLY, *adv.* दृढं, गाढं, प्रगाढं; 'tied tightly,' दृढबद्धः-डा-ई.

TIGHTNESS, *s.* दृढता, दार्ढ्यं, घनता, संहतत्वं, सञ्चापता-धक्ता.

TIGRESS, *s.* व्याघ्री, शार्ङ्गलो, द्वीपिनी, विचित्राङ्गी.

TIGRINE, TIGRISH, *a.* वैयाघ्रः-त्री-घं, व्याघ्रोपमः-ना-नं.

TILE, *s.* पक्खिका, पक्खिका, पक्खिकाकामलकः.

TO TILE, *v. a.* पक्खिकाभिरुं आच्छादयति, पक्खिकाआच्छादनं कृ.

TILL, *s.* (Money-box) मुद्राभाण्डं, मुद्रापात्रं, मुद्राधारः.

TILL, *prep. or adv.* यावत्, पर्यन्तं, अवधि, जा. The last is prefixed, and governs the abl. c.; 'till now,' अद्य यावत्, इदानीं, यावत्, अद्यपर्यन्तं, एतावत्कालपर्यन्तं, अद्यावधि, आवर्तमानकालात्; 'till then,' तदानीं यावत्, तत्कालं यावत्, तत्कालपर्यन्तं; 'till satisfied,' आतृप्तः; 'till death,' आमृत्योः, आमरणात्; 'till the whole was mixed together,' आसङ्गमिश्रणात्, सङ्गमिश्रणपर्यन्तं; 'abide ye there till you have to go to another place,' स्थानांतरणमनपर्यन्तं तत्र तिष्ठतः; 'he kept him in prison till he should pay the debt,' यावद् अयं न परिशोधयति तावत् तं कारावां बद्धवान्.

TO TILL, *v. a.* कृषुं (c. l. कर्षति, क्रुषु), कर्षयति कृ, कृषिं कृ, see TO PLOUGH.

TILLAGE, TILLING, *s.* कृषिः *f.*, कृषिकर्म *n.* (नं), प्रवृत्तं. See PLOUGHING.

TILLED, *p. p.* कृषः-डा-ई, कषितः-ता-तं. See PLOUGHED.

TILLER, *s.* कृषकः, कर्षकः, क्षेत्रकर्षकः, कृषीचलः, कृषिजीवी *m.*

TILT, *s.* (Kind of awning) पितानं-नकं, आच्छादनं, उल्लोचः.—(Tour-nament) अजापेहिणां क्रीडायुद्धं.

TO TILT, *v. a.* (Incline) आवृणुं (c. 10. वज्जेयति-यितुं).

TO TILT, *v. n.* (Lean) ननु, अयनम्.—(Fight) क्रीडायुद्धं कृ.

TILTED, *p. p.* (Inclined) आवर्जितः-ता-तं.—(Covered) पितानः-ना-नं.

TIMBER, *s.* दारुः *m.*-रु *n.*, काष्ठं, दलिकः, विसारः; 'of a door,' नासा.

TIMBREL, *s.* मृदङ्गः, पटहः, पणवः. See TABOR, DRUM.

TIME, *s.* (In general) कालः, समयः, वेला, दिवः, जनेहा *m.* (यं), हरिना *m.* (नं), सङ्क्रमणः, भ्रमणः, जलनः, जहकः; 'lapse of time,' बालगतिः *f.*, कालचक्रं, कालावृत्तिः *f.*, कालपथ्योपः; 'in the course of time,' कालगता, काले गच्छति, दिनेषु गच्छन्तु, कालपथ्योपेयः; 'through the influence of time,' कालप्रज्ञातः; 'measurement

of time,' कालमानं, कालमापनं, कालसाधनं; 'spirit of the time,' कालधर्मः; 'to waste one's time,' कालं क्षिप, कालक्षेपं कृ, see TO SPEND; 'to make good use of one's time,' सत्कालक्षेपं कृ; 'without loss of time,' अकालक्षेपं-पेयः; 'one whose time is come,' प्राप्तकालः.—(Space of time) कालः, समयः, अवधि *m.*, कालमय्यादा, see SPACE; 'for a long time,' चिरं, चिरकालं, चिरान्, see LONG; 'for a short time,' किञ्चित्कालं, कियत्कालं, see SHORT; 'for the time being,' आपाततस्; 'at this time,' इदानीं, अधुना, एतर्हि, see NOW; 'at that time,' तदानीं, तत्काले, see THEN; 'at a certain time,' एकदा; 'at any time,' यदा कदाचित्, कदापि; 'at times,' see SOMETIMES; 'at all times,' सदैवा, सदा; 'at the same time,' युगपत्, एकपदे; 'for such a time,' तावत्कालं; 'former time,' पूर्वकालः; 'in former time,' see FORMERLY; 'past time,' गतकालः; 'specific time,' निमित्तकालः; 'during all time,' सदैवकालः; 'the three times, or present, past, and future,' त्रिकालं.—(Season) कालः, समयः, प्रसङ्गः; 'in time, out of time,' see SEASONABLY, UNSEASONABLY.—(Particular time, occasion) समयः, कालः, समयविशेषः, विशेषकालः, वारः, वासरः; 'according to the time,' समयानुसारेण; 'auspicious time,' सुवेला, शुभवेला; 'hard times,' आपत्कालः; 'dark times,' कलिकालः; 'from time to time,' वारं वारं, काले काले, अनुवेले.—(A time, with reference to repetition) कृतवस् or वारं in comp., गुण in comp., आवृत्ति in comp.; as, 'five times,' पञ्चकृतवस्; 'three times,' त्रिवारं, वारवयः; 'a hundred times,' शतकृतवस्, शतगुणः; 'for a thousand times,' सहस्रकृतवस्, सहस्रावृत्तिः; 'often times,' बहुवारः; 'how many times?' कतिकृतवस्; 'the repetition of texts is a hundred times better than sacrifices,' ऋषो यज्ञाद् दशगुणैर् विज्ञिष्यते; 'the second number is contained in the first as many times as the fourth in the third,' द्वितीया संख्या प्रथमायां तावद्द्वारं वज्जेते यावद्द्वारं चतुर्थी तृतीयायां; 'gold is nineteen times as heavy as water,' सुवर्णगुरुत्वं जलगुरुत्वमपेक्ष्य एकोनविंशतिगुणं.—(In music) तालः, लयः; 'beating time,' तालः, कुलङ्कः; 'quick time,' द्रुतं, जोषः; 'slow time,' विलम्बितं, विलम्बितवृत्तिः *f.*, तस्थः; 'mean time,' मध्यं, घनं; 'out of time,' वेतालिकः-की-कं.—(Measures of time), see under MEASURE.—(Time personified) कालः, उच्यते.

TO TIME, *v. a.* (Adapt to the time) कालयोग्यं-यञं कृ, कालोपयुक्तं-क्तां कृ, समयोपयुक्तं-क्तां कृ, कालानुरूपं कृ, कालसदृशं-शीं कृ.—(Regulate the time) कालं परिकृषुं or नियंत्री.

TIMELY, *a.* कालिकः-की-कं, कालीनः &c. See SEASONABLE.

TIME-PIECE, *s.* कालमापनयन्त्रं, कालयन्त्रं. See CLOCK.

TIME-SERVER, *s.* कालानुचरी *m.* (नं), कालानुरोधी *m.*, समयानुरोधी *m.*

TIME-SERVING, *s.* कालानुचरित्वं, समयानुचरित्वं, कालानुरोधिः.

TIMID, TIMOROUS, *a.* भीरुः-रु-रु, भीरुहृदयः-या-यं, भयशीलः-ला-लं, हरिहृदयः &c., कातरः-रा-रं, चक्षुः-क्षु-क्षु, दीनचेतनः-ना-नं, दीनः-ना-नं, अबाह्विकः-की-कं, अग्रगल्बः-ल्ब-ल्ब, चकितः-ता-तं. See FEARFUL.

TIMIDITY, TIMOROUSNESS, *s.* भीरुता-तं, भयशीलता, कातरता, कातयै, क्षमयत्वं, चकितं, चक्षुता, दीनता, विज्ञता, सन्नायनं.

TIMIDLY, TIMOROUSLY, *adv.* क्षमयै, सन्नायै, सचकितं, सन्नाययै.

TIN, *s.* वपुस् *n.*, वपुस् *n.*, वपुलं, वज्रं, रज्जं, पिचटं, खरीनं, नागं, कुरुप, कस्तूरी, सुरेभं, चापूषं, तीरः, चालीनकं, कुटिलं, चार्खटीरः; 'calx of it,' वज्रभस्म *n.* (नृ); 'made of tin,' चापुषः -यी -वं, वपुमयः -यी -वं.

To TIN, *v. a.* वपुषचावृत्तं -तां कृ, वज्राच्छादितं -तां कृ, वपुलौकं.

TINCTURE, *s.* (Slight admixture) ईषत्प्रलेपः, ईषत्संलग्नः, ईषत्सम्बन्धः, ईषत्सम्बन्धः.—(Infusion, extract) निषोसः, निष्कर्षः.

To TINCTURE, *v. a.* ईषत् प्रक्षिप्य (c. 6. -क्षिपति -क्षेपे), ईषत्प्रलेपं कृ, ईषत् सम्मिश्रं (c. 10. -मिश्रयति -यितुं), ईषत्सम्बन्धं कृ, ईषत्संलग्नं -मां कृ.

TINDER, *s.* शीघ्रदासवस्तु *n.*, शीघ्रज्वलनीयवस्तु *n.*, शीघ्रदाहं.

TINGE, *s.* रागः, रङ्गः, ईषद्भागः, ईषद्द्रव्यः, छाया.

To TINGE, *v. a.* रङ्गं (c. 10. रङ्गयति -यितुं), अभिरङ्गं, see To TINCTURE.

TINGED, *p. p.* रङ्गितः -ता -तं, अभिरङ्गितः &c., सरागः -गा -गं.

To TINGLE, *v. n.* तीक्ष्णवेदनापहतत्वात् स्फुरं (c. 6. स्फुरति -रितुं), तोद-वेदनापहतत्वात् स्फुरं or दृष्टं, सशूलस्फुरणम् अनुभू or सूचः; 'a speech that makes the ears tingle,' श्रवणविदारणं वचः.

TINGLING, *s.* शूलस्फुरणं, शूलसहितस्फुरणं, तीक्ष्णवेदनासहितस्फुरणं, तोद-सहितस्फुरणं, हर्षः; 'of the feet,' पादहर्षः.

TINKER, *s.* जीर्णभाङ्गसन्ध्याता *m.* (नृ), जीर्णोपिठरसन्ध्यानजीवी *m.* (नृ).

To TINKLE, *v. n.* शिञ्ज, विशिञ्ज, क्लृप् (c. 1. क्लृपति -रितुं), विरु, कणकण (nom. कणकणायते), खणखण (nom. खणखणायते). See To JINGLE.

FINKLING, *s.* शिञ्जितं, क्लृपितं. See JINGLE, JINGLING, CLINK.

TIN-MAN, *s.* वपुमयभाङ्गकारकः, वपुमयभाङ्गविक्रेता *m.* (नृ).

TINSEL, *s.* मिथ्याशोभनवस्तु *n.*, मिथ्याशोभायुक्तद्रव्यं, कुशोभनवस्तु.

TINSEL, *a.* मिथ्याशोभनः -ना -नं, मिथ्याशोभायुक्तः -क्ता -क्तं.

TINT, *s.* रागः, रङ्गः, छाया, ईषद्भागः, ईषद्द्रव्यः, ईषद्दृश्यः.

To TINT, TINTED, &c. See To TINGE, TINGED.

TINY, *a.* अतिशुद्रः -द्रा -द्रं, अत्यल्पः -त्वा -ल्पं, सूक्ष्मः -क्षा -क्षं.

TIP, *s.* अयं, मुखं, अनां, अङ्गुः *m.*, शिखरं, अग्रभागः; 'of the finger,'

अङ्गुल्यग्रं, अङ्गुल्यग्रभागः, अङ्गुलिमुखं; 'on the tip of the fingers,'

अङ्गुलीनाम् अयं; 'of the tongue,' जिह्वायं; 'of the foot,' पादाग्रं,

प्रपदं; 'of the hand,' हस्तयं, अग्रपाणिः *m.*, हस्तग्रभागः; 'of

hair,' केशाग्रः, केशाग्रं; 'of the fingers as sacred to the

gods,' दैवं; 'of an elephant's trunk,' पुच्छरं, कर्णिका.

To TIP, *v. a.* (Strike lightly), see To TAP.—(Cover the end)

अयाच्छादनं कृ, अग्रपिधानं कृ, अग्रपरणं कृ; 'with iron,' लोहाग्रं

-यां कृ. See TIPPED.

TIPPED, *p. p.* अग्र in comp., मुख in comp.; 'with iron,' लोहाग्रः

-या -यं, अग्रोयः &c., अग्रोमुखः -क्षा -क्षं.

TIPPET, *s.* यीवाच्छादनं, यीवापरिधानं, कण्ठाच्छादनं, कण्ठवस्त्रं.

To TIPPLE, *v. n.* वारं वारं मद्यपानं कृ, मुहुर्मुहुः सुरापानं कृ, नित्यपानं

कृ, सदापानं कृ, नित्यशो मद्यपानं कृ, पानव्यसनं कृ.

TIPPLER, *s.* सुराप, मद्यपः, नित्यपायी *m.* (नृ). See DRUNKARD, SOT.

TIPPLING, *s.* सुरापानं, मद्यपानं, अतिशयमद्यपानं, नित्यपानं, पानव्यसनं,

मद्युवारः, मद्युक्रमः, मद्यलं.

TIPSY, *a.* मद्यपिष्टः -ला -लं, मद्यवशः -ज्ञा -ज्ञं. See DRUNK.

TIPTOE, *s.* पादाग्रं, यदाग्रं, पादाङ्गुल्यग्रं, पादाङ्गुल्यग्रं, अग्रपादः, प्रपदं;

'on tip toe,' पादाग्रेण, यदाग्रेण, पादाङ्गुल्यग्रेण, प्रपदेन, पादाङ्गुला-

स्थितापनिः -निः -नि.

TIPTOP, *s.* अग्रयं, अग्रतन्त्रभागः, अग्रशिखरं, अग्रशिखा.

TIRADE, *s.* मञ्जूनवाक्प्रवचनः, निन्दवाक्प्रवचनः, उपालम्भवाक्यं.

TIRE, *s.* (Of a wheel) चक्रनेमिपरिगतो लोहचलयः.

To TIRE, TIRED. See To FATIGUE, FATIGUED, To BE FATIGUED.

TIRESOME, *a.* अमननकः -का -कं, बहकरः -रा -रं. See WEARISOME.

TIRHUT, *s.* (The country) मिथिला, तीरभुक्ति *f.*, निज्जविः *f.*

TIRING-ROOM, *s.* (In a theatre) नेत्रघ्यं, शाखी.

TISSUE, *s.* (Brocade), see BROCADE.—(Connected string) ग्रन्थः

-न्यनं, प्रवचनः, रचना, क्रमः, व्यूहनं, संयूहः, विधानं

TITAN, *s.* दानवः, दैत्यः, दितिजः, राक्षसः. See GIANT.

TITHE, *s.* दशमांशः, दशमभागः, दशमांशरूपो करः.

To TITILLATE, TITILLATION. See To TICKLE, &c.

TITLE, *s.* (Head) स्थानं, पदं, विषयः, अधिकरणं, मार्गः.—(Inscription in the beginning of a book, &c.) नामपत्रं -पत्रं, अभिधानपत्रं,

मुखपत्रं, नामलेखः.—(Name, appellation) नाम *n.* (नृ), संज्ञा,

अभिधा. अभिधानं, उपाधिः *m.*, आख्या, ख्यातिः *f.*, पङ्क्तिः *f.*, उक्तिः *f.*,

लक्षणं; 'title of honour,' ख्यातिः *f.*, कीर्तिः *f.*, उपपदं; 'one

who by his prowess has acquired the title of hero,' सह-

स्त्वाभिर्ज्ञितवीरख्यातिः *m.*, सहस्त्वाभिर्ज्ञितवीरशयः.—(Right) अधिकाः

-रित्वं, स्वतः, स्वाम्यं, आधिपत्यं; 'written title,' आगमः, आगमपत्रं,

see TITLE-DEED; 'without it,' आगमरहितः -ता -तं.

TITLE-DEED, *s.* आगमः, कृमकीला, पट्टोलिका, पांशुवृत्तं.

TITLE-PAGE, *s.* मुखपत्रं, मुखपत्रं, नामपत्रं, अभिधापत्रं.

To TITTER, TITTER, TITTING. See To GIGGLE, &c.

TITTLE, *s.* (Jot) लेखः, लघुः, अणुः *m.*, see JOT, IOTA.

TITTLE-TATTLE, *s.* चालत्यवचनं, प्रलापः, जल्पः. See PRATING, *s.*

TITULAR, *a.* नामधारी -रिणी -रि (नृ). See NOMINAL.

To, *prep.* Many of the meanings of 'to' are expressed by

prepositions or affixes, or by the infin. mood, or are in-

herent in the inflections of the Sanskrit noun; thus, (Motion

to or toward any place) expressed by the acc. case

alone, or with प्रति &c. added; as, 'he went to the city,'

नगरं or नगरं प्रति जगाम, or by the gen. c., with अन्तिकं &c.;

as, 'he sent me to you,' मां त्वयान्तिकं or तव सकाशम् अग्रेषीत्.

—(Motion to any state) by the acc. c.; as, 'he attains

to fame,' ख्यातिं याति.—(Adaptation) by the dat. c. or crude

form; as, 'that husband was not to her taste,' स पतिन्

तस्याः सन्तोषाय नाभवत्; 'suited to royalty,' राजयोग्यः -ग्या

-ग्यं, राजार्हः &c.; 'that is pleasing to me,' तन् मयं रोचते.—

(Address, declaration, compellation) by the acc. c. or dat.

c.; as, 'he addressed a speech to the king,' राजानं वचनम्

अब्रवीत्; 'speak to me,' मां ब्रूहि; 'I will declare this to

my pupils,' शिष्येभ्यः प्रवक्ष्यामि तत्; 'he made it known to

the king,' तद् राजे विशदयति.—(Giving) by the dat., gen.,

or loc. c.; 'he gives sweetmeats to his son,' पुत्राय or पुत्रस्य

मोदकान् ददाति.—(Up to, as far as, denoting extent, degree,

&c.) आ prefixed to the abl. or acc. c., एव्यन् or अन् in

comp.; as, 'to the ocean,' आसमुद्रात् or समुद्रपर्व्यन्; 'to the

throat,' आकण्ठात्; 'to the knee,' आङ्गानु; 'the numbers

from one up to ten thousand,' एकादशसुतान्तसंख्याः.—(Posses-

sion, appertainment) by the gen. c.; as, 'money belongs

to me,' मम धनं भवति.—(Purpose, intention, object) by the

dat. c. or infin. mood, or by अर्थं &c. affixed; as, 'they

sat down to consult, 'नन्त्राय or नन्त्रयितुं or नन्त्रयार्थम् उपविष्टः; 'the barber came to shave his master,' भर्तृक्षीरकराय नापित चागच्छत्; 'he came to make peace,' सन्धिं कर्तुम् चागच्छत्; 'give me something to eat,' आहारार्थं किञ्चित् मम देहि.— (As a sign of the infinitive) expressed by the infinitive, or by यथा &c.; as, 'unable to move,' चलितुम् असमर्थः; 'I desire to hear,' श्रोतुम् इच्छामि; 'I did not expect to see you again,' न न आसीद् आशंसा यथा पुनरपि त्वां प्रेक्षिष्ये. There may be other ways of expressing 'to' in Sanskrit, as in the following examples: 'the peacock dances to the songs of the bees,' शिशिरी नृत्यति मधुकर्गमते; 'he performed penance to the deity,' देवम् उद्दिश्य तपस तपे; 'the town was speedily reduced to ashes,' नगरी सहसा भस्माद् अक्रियत; 'compared to that,' तदपेक्ष्य or तदपेक्षया; 'to the east of the village,' प्राग् ग्रामात्; 'he goes to and fro,' गमनागमनं करोति, see Fro; 'to one's face,' प्रत्यक्षं-अन्तर्, समक्षं; 'to a man,' अशेष-वाक्, अशेषेण; 'I have a debt to pay,' मया ऋणं दातव्यं; 'ready to go,' गन्तुम् उद्यतः, गमनोन्मुखः; 'he causes her to enter the house,' तां गृहं प्रवेशयति.

TOAD, *s.* स्थूलमूकः, स्थूलभेकः, वर्षाभूः *m.*

TOADSTOOL, *s.* गोमयकूटं, विडम्, विडम्बकम्. See FUNGUS.

TO TOAST, *v. a.* उपागिन भूत्वा शुष्कीकृ, अग्निशुष्कं-च्छां कृ, अग्नितना तप् (c. 10. तापयति-वितुं), भून्, भञ्ज्. See TO FRY, *v. a.*

TOAST, *s.* दग्धापूपः, दग्धपिष्टकः, अग्निशुष्कापूपः, भृष्टापूपः.

TOASTED, *p. p.* भृष्टः-ष्टा-ई, भञ्जितः-ता-तं, अग्निशुष्कः-च्छा-च्छं.

TOBACCO, *s.* तावकुट्टः-ट्टकः, तावकूटः, तावपिष्टिका.

TOBACCONIST, *s.* तावकुट्टविक्रयी *m.* (न), तावकुट्टकम्पायारी *m.*

TOCSIN, *s.* आसन्नभयसूचकयष्टा, भयशापकयष्टा.

TO-DAY, *s.* or *adv.* अद्य; 'of to-day,' अद्यतनः-नी-नं.

TO TODDLE, *v. n.* बालकवत् खलत्रता क्रमं or चरं.

TODDY, *s.* (Of the palm) ताली, तालकी, ताडी-डि: *f.*—(Of the cocoa-nut) नारिकेलासवः, नारिकेरासवः.

TOE, *s.* पादाङ्गुली-लि: *f.*, पादाङ्गुरि: *f.*, पदाङ्गुली-लि: *f.*, पादशाखा, अङ्गुरि: *f.*; 'the great toe,' पादाङ्गुष्ठः; 'the little toe,' पादस्य कनिष्ठाङ्गुली; 'toe-nail,' पादनखः, चरणनखः.

TOGETHER, *adv.* (In company) सह in comp., समं, सहितं, एक in comp., एकत्र; 'going together,' सहगामी-दिनी &c.; 'dancing together,' सहनर्तनं; 'drinking together,' सहपानं; 'eating together,' सहभोजनं, एकभोजनं, एकत्र भोजनं; 'fighting together,' सहयुद्धा *m.* (न); 'all together, in a body,' सङ्ग-शब्, एकसङ्गे-ङ्गात्, साकल्येन.—(Into union or junction) सम् prefixed; as, 'to bind together,' सन्धन्; 'to meet together,' सङ्गन्, सम्मिल्; 'having the feet together,' सम्पदं; 'two letters placed together,' सन्निहितवर्णी *m. du.*—(In the same place) एकत्र, एकस्थाने, एकदेशे.—(At the same time) एककाले, समकाले..युगपत्, सह in comp.; 'born at the same time,' एककालजः-जा-नं, समकालजः &c., सहजः &c.—(With one another) परस्परं, अन्योन्यं; 'quarrelling together,' परस्परकलहः, अन्योन्यकलहः.—(Together with) सह, समं, साक्षं, सहितं, साकं, all with instr. c.; 'together with him,' तेन सह.

TO TOIL, *v. n.* आयासः, जग, शिख्. See TO LABOUR, DRUDGE, FAG.

TOIL, *s.* आयासः, श्लेषः, जग, कष्ट. See LABOR, DRUDGERY.

TOILET, *s.* (Act or mode of dressing) वस्त्रमात्यादिविन्यासः, वस्त्र-मात्यादिरचना, अङ्गसंस्कारः, नखनं, नेपथ्यं, भूषणं; 'he makes his toilet,' नेपथ्यं धारयति, वस्त्रविन्यासं करोति; 'one who has finished her toilet,' अवशितमखना; 'toilet-table,' भूषणार्थाटः; 'cover,' भूषणधाराच्छादनं.

TOILSOME, *a.* कष्टसाध्यः-ध्या-ध्यं, जगसाध्यः &c. See LABORIOUS.

TOKEN, *s.* लक्षणं, चिह्नं, अभिज्ञानं, सङ्केतः, see SIGN, MEMENTO.

TOLA, *s.* (Indian weight for gold and silver) तोलः-लं, तोलकः-कं.

TOLD, *p. p.* कथितः-ता-तं, आख्यातः &c., समाख्यातः &c., उक्तः-क्ता-क्तं, भणितः-ता-तं, आवेदिताः &c., निवेदिताः &c., ज्ञापितः-ता-तं, ज्ञपितः &c., ख्यापितः &c., ज्ञप्तः-ज्ञा-तं, सदिष्टः-ष्टा-ई.

TOLERABLE, *a.* (Bearable) सहनीयः-या-यं, सखः-खा-खं, सोढव्यः-व्या-व्यं.—(Moderately good) विगुणः-खा-खं, मध्यमगुणः-खा-खं, मध्यमः-मा-मं.

TOLERABLY, *adv.* विगुणं, यावत्तावत्, कस्य or देशीय or देश्य in comp.; 'tolerably clever,' पटुकव्यः-व्या-व्यं, पटुदेशीयः &c.

TOLERANCE, *s.* सहनं, सहिष्णुता, क्षमा. See TOLERATION.

TOLERANT, *a.* सहनः-ना-नं, सहिष्णुः-ष्णुः-ष्णु, अनिपेक्षकारी-रिणी-रि (न), अग्रप्रतिबन्धकारी &c. See PATIENT, INDULGENT.

To TOLERATE, *v. a.* सह, विवह, क्ष्, मृष्, तिष् in des., उपेक्ष्, अनिपेक्षं कृ, अग्रप्रतिबन्धं कृ, अनिवारणं कृ. See To SUFFER, PERMIT.

TOLERATED, *p. p.* अनिपिष्टः-ष्टा-ई, अनिवारितः-ता-तं, उपेक्षितः &c.

TOLERATION, *s.* क्षमा, क्षान्तिः *f.*, त्रितिक्षा, सहिष्णुता, अनिपेक्षः, अनिवारणं, अग्रप्रतिबन्धः, उपेक्षा, अग्रप्रतिरोधः, अनिरोधः.

TOLL, *s.* शुल्कं-ल्लं, तारिकं, तार्यं, षट्पादिदेयं, करः. See TAX.

To TOLL, *v. a.* (A bell) शनैः शनैः or वारं वारं चण्डी वद् in caus.

To TOLL, *v. n.* (As a bell) शनैः शनैः or वारं वारं क्लृण्वितं कृ.

TOLL-BOOTH, TOLL-HOUSE, *s.* शुल्कस्थानं, शुल्कग्रहणस्थानं.

TOLL-GATHERER, *s.* शौल्किकः, शुल्कपाही *m.* (न), करपाही *m.*

TOMATO, *s.* हिखोरी, हिङ्गुली, वङ्गनः. See EGG-PLANT.

TOMB, *s.* समाधिः *m.*, इमज्ञानं, सूपः, प्रेतकुण्डं. See GRAVE.

TOMB-STONE, *s.* चित्तं, चैतं, चितापूडकं. See GRAVE-STONE.

TO-MORROW, *s.* or *adv.* अस्, परेषुस्, परदिनं, see MORROW; 'day after,' पराश्वस्; 'belonging to to-morrow,' अस्तनः-नी-नं, अस्तः &c.,

TOM-TOM, *s.* मृदङ्गः, पटहः, दुम्बिः *m.*, डिडिमः. See DRUM.

TON, *s.* सम्भाषारः, सम्बरीतिः *f.*, सम्बन्धदायः, शिष्टाचारः.

TONE, *s.* (Sound, note) स्वरः, नादः, ध्वनिः *m.*, विराजः, विरिजः, see SOUND; 'having a good tone,' सुस्वरः-रा-रं.—(Musical sound) स्वरः, क्लवः, क्लवः, क्लवणं, निक्लवः, निक्लवणः; 'of a lute,' प्रक्लवः, प्रक्लवणः.—(Seven part of a scale) मूर्च्छनं-ना; 'half tone,' खराशः; 'quarter tone,' चुतिः *f.*—(In medicine) कुभावना, सत्तापना, सत्तापः, तेजस् *n.*, अग्निः *m.*

TONGS, *s. pl.* सन्दंशः, सन्दंशकं-का, कङ्कभुजः.

TONGUE, *s.* जिह्वा, रसना, रसज्ञा, रशना, रसिका, रसाला, रसनं, ललना, लोला, जिह्वा, पिङ्गारा, मुखपीरी; 'root of the tongue,' जिह्वामूलं; 'tip of it,' जिह्वाग्रं; 'that is on the tip of it,' जिह्वाकटः-डा-ई; 'hold your tongue,' वाचं नियत्र, तूष्णीम्भवः; 'tongue-scraper,' see SCRAPER; 'one of the seven tongues of fire,' स्फुटिङ्गिनी; 'tongue of a bell,' लोला; 'of a bolt,'

- कण्ठकः**—(Speech) भाषा; 'mother-tongue,' जन्मभाषा.
TONGUE-LESS, a. अजिह्वः—डा—डै, जिह्वाहीनः—ना—नं, निर्भिह्वः &c.
TONGUE-TIED, a. अजिह्वः—डा—डै, संयन्त्रितजिह्वः &c., यतजिह्वः &c.
TONIC, a. रुचकः—का—कं, रोचकः &c., तेजस्करः—रा—रं, दीपकः &c.,
 अग्निवर्धकः &c., अग्निदः—दा—दं, पाचकः—का—कं, दीपनः—ना—नं.
TONIC, s. रुचकं, रोचकः, अग्निवर्धनः—नं, पाचकं, दीपनं.
TO-NIGHT, adv. चक्ष रात्री, चक्ष निशि, चक्ष नक्तं.
TONSIL, s. कण्ठान्तर्वेदी स्नेहान्नाशयो मृदुनासपिच्छः; 'enlargement of them,' अधिनासकः, शतग्रही, गण्डमाला.
TONSURE, s. (Shaving the head) क्षीरं, क्षोरकर्म *n.* (नृ); केशवपनं, शिरोवपनं, मुण्डनं, शिरोमुण्डनं, केशक्षेदः—(As a sacred rite) पूडाकर्म *n.* (नृ), पूडाकरणं, पूडा, पीड, पील, पीलकर्म *n.*, पूडालक्षणं.
Too, adv. (Over much) अति or सु prefixed, अतीव, अत्यन्तं, एकाग्रतत्, एकान्त in comp., see EXCESSIVELY; 'too great a load,' अतिभारः; 'he approaches too near the fire,' अग्नेर अतिसमीपम् उपसर्पति; 'too compassionate,' अतिकरुणः—शा—शं, एकान्तकरुणः &c.; 'too early,' अतिप्रगे, अतिकल्मः; 'too late in the evening,' अतिसायं—ये; 'too long,' सुदीर्घः—घो—घं.—(Also) चैव, च, अपि, तथा.
TOOL, s. उपकरणं, यन्त्रं, साधनं, शस्त्रं, see INSTRUMENT; 'a mere tool,' निमित्तमात्रं, कारणमात्रं, उपकरणमात्रं.
TOOTH, s. दन्तः, दशनः—नं, रदः, रदनः, दंशः, दंष्ट्रा, खादनः, दाढा, द्विजः, द्विजान्ता *m.* (नृ), मुखनः, जहटः, दन्तशः, जम्बः, हालुः *m.*, खरुः *m.*, वक्रवृष्टः, रुचकः, मल्लकः, घटः; 'a row of teeth,' दन्त-पंक्ति *f.* दन्तावली, see TEETH; 'two middle fore teeth,' राज-दन्तौ *m. du.*; 'double tooth,' नाटिः *f.*; 'decay of a tooth,' द्विजव्रजः—(Of a saw, comb, wheel, &c.) दन्तः.
TOOTH-ACHE, s. दन्तवेदना, दन्तचया, दन्तशूलः, दालनं.
TOOTH-BRUSH, s. दन्तधवनं, दन्तकाष्ठं, कूचकं.
TOOTHED, a. दन्ती—दन्ती—नि (नृ), रदी &c., दन्तजातः—ता—तं, दन्त or दन् &c. in comp.; as, 'handsome-toothed,' सुदन्—दन्ती—दन् (नृ); 'iron-toothed,' अयोदन्तः—न्ता—नं, अयोदन् &c.
TOOTHLESS, a. अदन्तः—न्ता—नं, निर्दन्तः &c., दन्तहीनः—ना—नं, निर्दशनः—ना—नं, गतदन्तः—न्ता—नं, गलितदन्तः &c., नीरदः—दा—दं, अदंष्ट्री—द्विणी—द्वि (नृ), भग्नदंष्ट्रः—द्रा—द्रं, उद्धतदंष्ट्रः &c., दशनोच्छिदः—डा—डं.
TOOTH-PICK, s. दन्तशोधनी, शलाका, दन्तनिर्घर्षकः.
TOOTH-POWDER, s. दन्तवपनं, दन्तशायं, निचुखणं. See DENTIFRICE.
TOP, s. (Highest part, upper end) अर्धं, शिखा, शिखरं, अग्रभागः, पृष्ठं, शृङ्गं, चूडा, शिखम् *n.*, उपरिभागः, शीर्षकं, मल्लकं, तुङ्गः, नीचकनी *m.* (नृ); 'of a tree,' वृक्षाग्रं, वृक्षशिखम् *n.*; 'fallen from the top of a tree,' वृक्षाग्रात् पतितः; 'of a palace or house,' प्रासाद-पृष्ठं, गृहपृष्ठं; 'of a mountain,' गिरिशृङ्गं, गिरिपृष्ठं, गाम्भावः—(Lid) पिधानं—(Highest or chief place) मुख्यस्थानं—(Spinning top) भ्रमदं, भ्रमरकीडनकं.
Top, a. (in comp.) उपरिस्थः—स्था—स्थं, अग्रस्थः—स्था—स्थं.
TOFAZ, s. पीताम्बना *m.* (नृ), पीतस्फटिकः, पीतमणिः *m.*, पीतसारः, पीतरत्नं, पीतः, पुष्परागः, पद्मरागः, गुरुराजं.
TOPE, s. (Mound of earth) स्तूपः.
TOP-HEAVY, a. भाराधिकशिरस्कः—स्था—स्थं, ऊर्ध्वगुरुः—रु—रु.
TOPIC, s. विषयः, प्रकरणं, प्रबन्धः, प्रसक्ति *f.*, वृत्तान्तः, वदं. See SUBJECT.
TOPIC, TOPICAL, a. प्राकरविकः—की—कं, विशेषस्थानिकः—की—कं.

- TOP-KNOT, s.** चूडा, शिखा, शिखरः—रुचकः, शिखरः—रं, शेरकः.
TOPMOST, a. सर्वोपरिस्थः—स्था—स्थं, सर्वोपस्थः &c., अग्रतमः—ना—नं.
TOPOGRAPHY, s. विशेषस्थानवर्णनं, विशेषस्थलविषयं, स्थानवर्णनं.
To TOPPLE, v. n. ऊर्ध्वगुरुत्वाद् अग्रतः पतं (c. 1. पतति—पितुं).
TOPSY-TURVY, a. or adv. अथोन्नतः—रा—रं, ऊर्ध्वोन्नतः—रा—रं.
TORCH, s. उत्सव, जलनकाष्ठं, अग्निकाष्ठं, उत्सुकं, जङ्गारं, जलान्तं, अग्नि-कुण्डः, कण्ठनीलकः.
TORCH-BEARER, s. उत्सवाधारी *m.* (नृ), उत्सवाधारी *m.*—बाहकः.
To TORMENT, v. a. अत्यन्तं पीड् (c. 10. पीडयति—पितुं) or तप् (c. 10. तापयति—पितुं) or सन्नप् or परितप्, यत् (c. 10. यातयति—पितुं), अतीव व्यप् (c. 10. व्यपयति—पितुं), अतिशयेन बाध् (c. 1. बाधते—पितुं) or ज्ञिश्, अतियातनां कृ or दा, अतिवेदनां कृ or दा, तीव्रवेदनां कृ or दा, अतिव्यापां कृ or दा, परमदुःखं कृ, विडम् (c. 10. विडयति—पितुं). See To HARASS, VEX, ANNOY.
TORMENT, s. (Extreme pain) यातना, अतियातना, अतिवेदना, अति-व्यापा, अतिदुःखं, अतिपीडा, तीव्रवेदना, तिग्मवेदना, तिग्मयातना, अतिज्ञेयः, परमदुःखं, दारुणदुःखं, दारुणयातना, यमयातना, तापः, परि-तापः, यन्त्रणं—शा, विडम्बनं—ना, ज्ञेयः, दुःखं—(That which gives annoyance) कष्टकः.
TORMENTED, p. p. अतिपीडितः—ता—तं, अतिव्यापितः &c., अतिबाधितः &c., विडम्बितः—ता—तं, कवितः—ता—तं, दुःखः—जा—जं, दुःखदग्धः—गया—गं.
TORMENTING, TORMENTER, a. and s. अतिपीडकः—का—कं, अतिपी-डाजनकः &c., अतिज्ञेयकरः—री—रं, अतिदुःखकरः &c., अरुणदुः—दा—दं, प्रनापी—पिनी &c., आयासकारो &c., परिज्ञेय—ही—हृ (हृ).
TORN, p. p. विदारितः—ता—तं, विदीर्घः—छो—छै, दारितः—ता—तं, प्रवि-दारितः &c., दीर्घः—छो—छै, दलितः—ता—तं, विदलितः &c., पाटितः—ता—तं, निवः—जा—जं; 'with the nails,' नलमिव—जा—जं; 'being torn,' विदीर्घेनायः—शा—शं; 'having torn,' विदायै; 'is torn,' विदीर्घ्यते.
TORNADO, s. घूर्णवातः, घूर्णवायुः *m.*, प्रभञ्जनः. See TEMPEST.
TORPID, a. जडः—डा—डं, विचेतनः—ना—नं, सुप्तः &c., see NUMB.
TORPOR, TORPIDITY, s. जडता, जाड्यं, जडिना *m.* (नृ), चैतन्यहानिः, चैतन्यनाशः, सुप्तिः *f.*, स्वापः, मान्द्यं, कुश्रता, तन्द्रा. See NUMBNESS.
TORRENT, s. निकरः—रो, न्करः, जलप्रवाहः, जलप्रपातः, जलधारा, जोषः, जलोषः, प्रवहणं, स्रोतस् *n.*, न्हा; 'of rain,' वृष्टिधारा, धारा-सारः, धारासम्पातः, तरणः; 'a mountain torrent,' गिरिजदी, गिरिजसिन्धु.
TORRID, a. उष्णदग्धः—ग्धा—गं, ग्रीष्मदग्धः &c.; 'zone,' उष्णकटिबन्धः.
TORTOISE, s. कूर्मः, कच्छपः, कमठः, कानठः, गृहाङ्गः, पञ्चाङ्गुलमः, पञ्चगुलः, कठिनपृष्ठं, चतुर्गैतिः *m.*, क्रोडपादः, उग्रदः, स्मरणापसर्तवकः; 'female,' कूर्मी, कच्छपी, कमठी, दुलिः—ली *f.*, दुलिः *f.*; 're- lating to a tortoise,' कूर्मी, कूर्मी—अग्नी—अग्नी, गाम्भट—डी—टी.
TORTOISE-SHELL, s. कूर्मकवचः—चं, कूर्मकचुः—चु *m.*, कूर्मपृष्ठं, कूर्मी.
TORTUOSITY, s. चक्रता, वक्रिना *m.* (नृ), कुटिलत्वं, जिज्ञाता, तिर्य्यकं.
TORTUOUS, a. चक्रः—त्रा—त्रं, कुटिलः—ला—लं, तिर्य्यक्—रक्षी—र्य्यक् (र्य्यक्); 'moving tortuously,' तिर्य्यग्गामी—मिनी &c., कुटिलगामी &c., दन्दनयः—या—यं; 'movement,' चक्रता—मणं, दन्दनं—मणं.
To TORTURE, v. a. बाध् (c. 10. यातयति—पितुं), यातनयनेष व्यप् or प्रवप् (c. 10. नापयति—पितुं), यातनां कृ, अत्यन्तं पीड् &c. See To TORMENT.
TORTURE, s. यातना, अतिव्यापा, व्यापा, प्रनायः, व्याधिः *m.*, अतिव्याधिः *m.*,

तिग्मवध्या, तिग्मवेदना, सम्पीडः, उद्वेजनं. See TORMENT.

TORTURED, *p. p.* व्यथितः -ता -तं, सन्तप्तः -ता -तं, प्रमथितः -ता -तं.

TORTURER, *s.* यातनाकारी *m.* (नं), यातनकृत् *m.*, व्यापकः, प्रमापी *m.* (नं), उद्वेजनकरः, सनापकः, परितोषा *m.* (पुं). See TORMENTING.

To TOSS, *v. a.* क्षिप्य (c. 6. क्षिपति, क्षेपे), विक्षिप्य, उन्निष्य, समुन्निष्य, कुम्भ (c. 10. क्षोभयति -यितुं), विक्षुम्भ, संक्षुम्भ, उड्डू (c. 5. -धूमोति -धोतुं), विधू.

To TOSS, *v. n.* विक्षिप्य in pass. (-विक्षिप्यते), इतस्ततो विक्षिप्य or विचल्य (c. 1. -चलति -लितुं) or प्रचल्य, इतस्ततो लुट् (c. 6. लुडति -लितुं) or प्रलुट् or लुल्य, पूर्य (c. 1. पूर्यति -ने -रितुं), विपूर्य, व्यापूर्य, परिपूर्य, उड्डू in pass. (-धूमते), विधू, इतस्ततः प्रु (c. 1. प्रवते, प्रोतुं).

TOSS, *s.* क्षेपः -पर्य, उन्निष्यः -पर्य, समुन्निष्यः, क्षोभः, व्याक्षोभः.

TOSSED, *p. p.* क्षिप्तः -ता -तं, उन्निष्यः &c., कुम्भः -आ -अं, संक्षुम्भः &c., उड्डूतः -ता -तं, विधूतः &c., व्यस्तः -स्ता -स्तं, प्रलोठितः -ता -तं, उड्डूतः -ता -तं, विद्युतः &c., विकीर्यमाणः -या -यं, कात्यमानः &c.

TOSSING, *s.* क्षेपणं, उन्निष्यणं, हल्लनं. See ROLLING, *s.* and part.

TOTAL, *a.* सम्पूर्णः -यो -यं, पूर्यः &c., समग्रः -या -यं, आसन्निकः -को -कं, see ENTIRE, COMPLETE; 'total rout.' सुपलायितं.

TOTAL, TOTALITY, *s.* साकल्यं, समुदायः, समस्तः, समासः, सामग्र्यं, ऐक्यं, पारायणं, कात्वं, समाधायः. See WHOLE, *s.*

TOTALLY, *adv.* सञ्ज्ञेयम्, सञ्ज्ञेयम्, सम्यक्, साकल्येन. See ENTIRELY.

To TOTTER, *v. n.* खलत् (c. 1. खलति -लितुं), प्रखल्य, विचल्य (c. 1. -चलति -लितुं), संचल्य, चल्य, विहल्य (c. 1. -हलति -लितुं), प्रहल्य, हल्य.

TOTTERING, *part.* खलितः -ता -तं, विचलन् -लन्ती -लत् (नं), खलितगतिः -ति -ति, विहल्यगतिः &c., खल्यगतिः &c., चलयचलः -ला -लं.

To TOUCH, *v. a.* स्पर्श (c. 6. स्पर्शति, स्पर्धे), संस्पर्श, परिस्पर्श, हस्तेन परामृश्य or चालम्, स्पर्श कृ. See To HANDLE, MOVE.

To TOUCH, *v. n.* (Come in contact) सम्पृक्तम् इ or गम्, संसर्गम् इ or गम्, परस्परस्पर्श कृ; 'as a vessel.' लग् (c. 1. लगति -गितुं).

TOUCH, *s.* (The sense) स्पर्शः. स्पर्शः *f.*, स्पर्शोद्भवः.—(The perception, the act of touching) स्पर्शः -ज्ञेयं, संस्पर्शः, परिस्पर्शः, परिमार्गः, स्पर्शोपेयः, स्पर्शज्ञानं, त्वगज्ञानं.—(Contact) सम्पर्कः, पुष्पिकः *f.*, संस्पर्शः, संसर्गः, see CONTACT.—(Touch as a test of gold) वरीका.

TOUCHED, *p. p.* स्पर्धः -ता -तं, संस्पर्धः &c., see MOVED; 'my heart is touched with grief,' उन्निष्यया संस्पर्धं हृदयं; 'to be touched,' स्पर्धयः -व्या -वं, स्पर्धयः -श्या -श्यं, स्पर्शनीयः -या -यं.

TOUCHING, *a.* हृदयङ्गमः -ता -तं. See MOVING, PATHETIC, *a.*

TOUCH-STONE, *s.* निकषः, कषः, निकषपाषाणः, कषपाषाणः, निकषयाषा *m.* (नं), आकषः, निकषः, कषः, शाणः, शानः, हेमलः.

TOUCHY, *a.* शीघ्रकोपी -पिनी &c. See IRRITABLE, PEEVISH.

TOUGH, *a.* दृढः -डा -दं, दुःसंवेद्यः -द्या -यं, दुर्मेद्यः &c., दुःसंवेद्यः &c., दुःसंवेद्यः &c., दुःसंवेद्यः -द्या -यं, कठिनः -ना -नं, शिथिलदृढः &c.

TOUGHNESS, *s.* दृढता, दुर्मेद्यता, दुःसंवेद्यता, कठिनता, काठिन्यं.

TOUR, *s.* भ्रमणं, परिभ्रमणं, पर्यटनं, विहारः, विहरणं.

TOURIST, *s.* परिभ्रमकः, भ्रमणकारी *m.* (नं), भ्रमणकृत्, विहारी *m.*

TOURNAMENT, TOURNEY, *s.* अश्वारोहिणां क्रीडायुद्धं.

TOW, *s.* स्थूलशृङ्गं, शृङ्गसूत्रं, स्थूलभङ्गा, शृङ्गस्थूलं.

To TOW, *v. a.* रज्जुना or रज्जा कृ, रज्जुना आकृष्य चल् in caus.

TOWARD, TOWARDS, *adv.* (In the direction of) प्रति, अनु, अभिमुखं, उद्दिश्य; 'towards the city,' नगरं प्रति, नगराभिमुखं; 'he set out towards the north,' उत्तरा दिशमुद्दिश्य प्रस्थितः.—(With

respect to) उपरि, उद्दिश्य, उद्देशेन, प्रति affixed; 'towards me,' मनोपरि, मानुद्दिश्य, मां प्रति; 'want of courtesy towards you,' तवोपरि अदाक्षित्यं; 'not behaving properly towards his father,' पितृरुपरि असदृशव्यवहारी.—(Nearly) प्रायश्; 'towards evening,' अभिसायं.

TOWARD, TOWARDLY, &c. See APT, FORWARD, SHARP, &c.

TOWEL, *s.* गात्रमार्जनी, अङ्गमार्जनी, गात्रमार्जनवस्त्रं, वरकं.

TOWER, *s.* प्रासादशिखरं -शृङ्गं, मञ्चः *f.*, टुर्गि. See TURRET.

TOWERING, *a.* प्रोक्षतः -ता -तं, उन्नतः -ता -तं. See ELEVATED.

TOWN, *s.* नगरं -रो, पुरी, see CITY; 'town and country,' पुरजनपदं.

TOWN-FOLK, TOWNS-MAN, *s.* नगरजनः, नगरनिवासिजनः. See CITIZEN.

TOWN-HALL, *s.* नगरकार्यनिवाहयोग्या महाशाला.

TOY, *s.* क्रीडनकं, क्रीडादुष्यं, क्रीडावस्तु *n.*, खेलनी, क्रीडामृगः.

To TOY, *v. n.* See To PLAY, SPORT, DALLY, TRIFLE.

TOY-SHOP, *s.* क्रीडादुष्यविक्रयस्थानं, क्रीडावस्तुविक्रयगृहं.

TRACK, *s.* अभिज्ञानं, चिह्नं, लक्षणं, चङ्कः, पदवी, तस्त्रं, see MARK, FOOTSTEP.—(Of a carriage, &c.) प्रग्रहः, प्रवाहः, चर्मैक्यः.

To TRACK, *v. a.* (Follow by some mark) अनुसृ, मार्गानुसरणं कृ, वात्मानुसरणं कृ, मृगं, मार्गं, see To TRACK.—(Mark out) बाह्यरेखाम् अङ्क (c. 10. अङ्कयति -यितुं) or लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं).

TRACHEA, *s.* श्वासमार्गः, श्वासप्रश्वासमार्गः, प्राणमार्गः.

TRACK, *s.* पदवी -विः *f.*, मार्गः, पथः, पन्थाः *m.*, see ROAD, TRACK.

To TRACK, *v. a.* पादानुसरणं कृ, पदानुसरणं कृ, मार्गानुसरणं कृ, अनुसृय (c. 2. याति -तुं) or गम्, अनुसृ, see To PURSUE.

TRACKLESS, *a.* पादस्पृष्टः -हा -हं, पादाङ्कुरहितः &c., पदविहीनः &c.

TRACT, *s.* देशः, प्रदेशः, see REGION, COUNTRY.—(Short treatise) लेखः, पत्रिका, अल्पप्रबन्धः, स्वल्पप्रबन्धः.

TRACTABILITY, *s.* विधेयता, विनयेयता, वश्यता, सविनयता.

TRACTABLE, *a.* विधेयः -या -यं, वश्यः &c., see DOCILE, MANAGEABLE.

TRADE, *s.* (Commerce) वाणिज्यं -न्या, वाणिज्यं, वाणिज्यम् *n.* (नं), वाणिज्यक्रिया, सर्वप्रयोगः, क्रयविक्रयः, व्यापारः, नीचरः, कोशातकी *m.* (नं), see COMMERCE.—(Occupation of a man of the third class) वैश्यक्रिया, वैश्यवृत्तिः *f.*—(Occupation) व्यापारः, व्यवसायः, व्यवहारः.

To TRADE, *v. n.* वाणिज्यं कृ, क्रयविक्रयं कृ, व्यापारं कृ, उपक्री.

TRADER, *s.* वाणिक् *m.* (नं), वाणिजिकः &c. See MERCHANT.

TRADESMAN, *s.* पत्रनवाणिक् *m.* (नं), नगरवाणिक्, see SHOP-KEEPER.

TRADITION, *s.* लोककथा, इतिहासः, परम्परागतकथा, परम्परागतवाक्यं, पारम्पर्यं, परम्परागताचारः, पारम्पर्योपदेशः, पारम्पर्यकथा, ऐतिह्यं, इतिह ind., सम्प्रदायः, आख्यायः, पुराणं, पूर्य, धोरणिः *f.*, प्रवादः, आख्यायिका, गुरुक्रमः, श्रवणः.

TRADITIONAL, TRADITIONARY, *a.* परम्परागतः -ता -तं, परम्परायातः &c., परम्परीयः -या -यं, पारम्परीयः -यी -यं, परम्परामात्रः -ता -तं, ऐतिहासिकः -की -कं, पौराणिकः -की -कं, पुराणोक्तः -क्ता -क्तं, साम्प्रदायिकः -की -कं, क्रमागतः -ता -तं, क्रमायातः &c., क्रमाप्राप्तः &c., श्रोतमार्गः &c., कृदः -डा -दं, 'instruction,' पारम्पर्योपदेशः; 'practice,' वंशानुचरितं.

TRADITIONALLY, *adv.* पारम्पर्येण, परम्परानुक्रमेण, सम्प्रदायतस्,

To TRADUCE, TRADUCED. See To CALUMNIATE, MALIGN, &c.

TRADUCER, *s.* अपवादकः, अभिज्ञेयी *m.* (नं), see CALUMNIATOR.

TRAFFIC, *s.* वाणिज्यं, लोकव्यवहारः, लोकवाचा, see COMMERCE.

TO TRAFFIC, *v. n.* वाणिज्यं कृ. पण्. See **TO COMMERCE**, **TRADE**.
TRAGEDIAN, *s.* कर्णारसभिनयकुशलः, कर्णारसभिनैता *m.* (नृ).
TRAGEDY, *s.* दुःखपरिणामकनाटकं, कर्णारसप्रधाननाटकं.
TRAGIC, **TRAGICAL**, *a.* (Pertaining to tragedy) दुःखपरिणामनाटक-
 सङ्घन्धी &c., कर्णारसप्रधानः-ता-तं, कर्णारसविषयकः-का-कं.—
 (Ending tragically) दुःखपरिणामकः-का-कं, दुःखपरिणामी-मिनी
 &c., दुःखः-ता-तं.
TO TRAIL, *v. a.* विकृष्य (c. 1. -कर्षति -कृष्टु), आकृष्य, समाकृष्य, कृष्य.
TO TRAIL, *v. n.* विकृष्य in pass. (-कृष्यते), आकृष्य, कृष्य, कृष्टः-डा-हं भू.
TRAIL, *s.* (Track) पदचिः-ची *f.*—(Scent left) गन्धः.
TO TRAIN, *v. a.* विनी (c. 1. -नयति -नेतुं), शिक्ष (c. 10. शिक्षयति -यितुं),
 अनुशिक्ष, शास्, अनुशास्, अनुशासनं कृ. नियमनं कृ. See **TO DISCIPLINE**.
TRAIN, *s.* (End of a robe) वसनान्तः, मानवस्तान्तः, वसनभारः.—
 (Retinue) परिचारः, परिषहेः, सामर्थ्यं, see **RETINUE**.—(Concatenation)
 श्रेणी, प्रबन्धः, see **SERIES**, **SUCCESSION**; 'train of fraud,'
 कपटप्रबन्धः; 'of reasoning,' तर्कप्रबन्धः, अनुमानप्रबन्धः.—(Regular
 course) क्रमः, अनुक्रमः.—(Of gunpowder) साग्नेयचूर्णश्रेणी.
 —(Of a peacock) वहेः, वहेभारः.
TRAINED, *p. p.* शिक्षितः-ता-तं, विनीतः-ता-तं, अनुनीतः &c., कृता-
 भ्यासः-ता-सं, दमितः-ता-तं, दानः-ता-तं. See **DISCIPLINED**,
EDUCATED.
TRAINING, *s.* शिक्षा, see **EDUCATION**; 'of a horse,' अश्वशिक्षा.
TRAIT, *s.* लक्षणं; 'bad trait,' कुलक्षणं, दुर्लक्षणं; 'good,' सुलक्षणं.
TRAITOR, *s.* (One guilty of treason) राजद्रोही *m.* (नृ), शत्रुसर्वी *m.*,
 द्विदसेवी *m.*, राजशत्रुः, देशद्रोही *m.*, भेत्ता *m.* (नृ), भेदकः, उपजापकः.
 —(One who betrays his trust) विश्वासघाती *m.* (नृ), विश्वास-
 घातकः, वञ्चकः, विसंवादी *m.*, मिथ्याप्रतिज्ञः, विश्रम्भघाती *m.*
TRAITOROUS, *a.* रामापथकारि &c., राजद्रोही &c., see **TREASONABLE**.
TRAMMEL, *TO TRAMMEL* See **SHACKLE**, **CLOY**, **TO CLOY**.
TO TRAMP, *v. n.* चरणपातं कृ, पदव्यासं कृ, पदविहर्षं कृ.
TO TRAMPLE, *v. a.* पादाभ्यां मृद (c. 9. मृशति, मर्दिनुं) or सम्मृद or
 प्रमृद or उपमृद or अवमृद, पादाघातेन मृद or क्षुद (c. 7. क्षुण्ति,
 क्षोभुं), मर्देन कृ, उपमर्देन कृ, अवमर्देन कृ, पादाभ्याम् आक्रमं or समाक्रमं.
TRAMPLED, *p. p.* पादाभ्यां मर्दितः-ता-तं or सम्मर्दितः &c. or उपम-
 र्दितः &c. or अवमर्दितः &c., पादाहतः-ता-तं, पादमर्दितः &c.,
 पादव्यासमर्दितः &c., पादक्षुब्धः-खा-खं, प्रमथितः-ता-तं.
TRAMPLING, *s.* मर्देन, उपमर्दः-र्देन, अवमर्दः-र्देन, सम्मर्दः-र्देन, पादा-
 हतिः *f.*, पादाघातः, पदपातः, चरणपातः, पादास्फालनं, पादाभ्यासः,
 चरणास्फन्दनं, प्रमथनं.
TRANCE, *s.* देशतोतवृष्टिः *f.*, मोहावस्था, समाधिः *m.*, तन्मयावस्था, मूर्च्छना,
 आवेशः, मोहः, लोकान्तरविषयवृष्टिः *f.*
TRANQUIL, *a.* शान्तः-ता-तं, प्रशान्तः &c., स्थिरः-रा-रं, स्वस्थः-स्था-
 र्थं, शान्तात्मा-त्मा-त्मा (नृ), स्वस्थचितः-त्ता-तं, अक्षुब्धः-आ-अं.
 See **CALM**.
TO TRANQUILIZE, *v. a.* शम् (c. 10. शमयति -यितुं), see **TO CALM**,
COMPOSE.
TRANQUILLITY, *s.* शान्तिः *f.*, शमः, शान्ता, निर्वृतिः *f.*, स्थिरता, अक्षु-
 भ्रता, अक्षोभः, स्वस्था, स्वास्थ्यं, निरुपद्रवता. See **CALMNESS**,
COMPOSURE.
TO TRANSACT, *v. a.* निर्वह (c. 10. -वाहयति -यितुं), व्यवहृ (c. 1. -हरति
 -हर्षुं), विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), प्रणी, अभ्यणी, प्रवृत् in caus.,

आचर, समाचर, अनुष्ठा, नीर (c. 10. नीरयति -यितुं), पार (c. 10.
 पारयति -यितुं), पण् (c. 10. पणयति -यितुं), कृ; 'business,' कर्म-
 निर्वहं कृ.

TRANSACTION, *p. p.* निर्याहितः-ता-तं, पणायितः-ता-तं, पणितः-ता-तं,
 आचरितः-ता-तं.

TRANSACTION, *s.* (The act of doing) निर्वहः-हर्षं, प्रवर्त्तनं, विधानं,
 आचरणं, प्रणयनं, अनुष्ठानं; 'of business,' कर्मनिर्वहः.—(Affair)
 कर्म *n.* (नृ), कार्यं, व्यापारः, व्यवहारः, वृत्तान्तः, पणाय.

TO TRANSCEND, *v. a.* See **TO EXCEED**, **SURPASS**, **EXCEL**.

TRANSCENDENTAL, *a.* अत्युन्नतः-ता-तं. See **SURPASSING**, **SUPERIOR**.

TRANSCENDENTLY, *adv.* अत्युन्नतं, अत्यन्तं, अधिकं, अभाधिकं, परमं.

TO TRANSCRIBE, **TRANSCRIPT**. See **TO COPY**, **COPY**.

TRANSCRIBER, *s.* लिपिकारः, प्रतिलिपिकारकः, आदर्शकारकः.

TO TRANSFER, *v. a.* (Make over, cause to pass) संक्रम in caus.
 (-क्रामयति -यितुं), उपसंक्रम, संचर in caus. (-चारयति -यितुं), समृ
 in caus. (-सर्पयति -यितुं), अध्याह in caus. (-रोपयति -यितुं), अण्वृत्
 (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं); 'to another,' परस्मिन् or परस्मै or
 परहस्ते समृ in caus. or संक्रम in caus.—(Convey from one
 place to another) स्थानान्तराकृ, स्थलान्तराकृ.

TRANSFERABLE, *a.* सङ्क्रामणीयः-या-यं, संचारणीयः &c., परसमर्पणीयः &c.

TRANSFERRED, *p. p.* सङ्क्रामितः-ता-तं, सङ्क्रान्तः-ता-तं, उपसङ्क्रान्तः
 &c., संचारितः &c., परहस्तसमर्पितः &c., अध्यातः-ता-तं.

TRANSFIGURATION, *s.* रूपान्तरग्रहणं, मूर्त्यन्तरग्रहणं, रूपपरिवर्त्तनं.

TO TRANSFIGURE, *v. a.* रूपान्तराकृ, मूर्त्यन्तरं कृ, see **TO TRANSFORM**.

TRANSFIGURED, *p. p.* रूपान्तराकृतः-ता-तं. See **TRANSFORMED**.

TO TRANSFIX, *v. a.* व्यध् (c. 4. व्यधति, व्यधुं), प्रतिव्यध्, भिद (c. 7.
 भिनक्षि, भेक्षुं), श्लृ (c. 1. श्लृति -लितुं), कोल (c. 10. कोलयति
 -यितुं), निखन् (c. 1. -खनति -नितुं), लुर् (c. 6. लुरति -रितुं). See
TO PIERCE.

TRANSFIXED, *p. p.* विद्धः-डा-डं, अतिविद्धः &c., कोलितः-ता-तं,
 क्षुरितः &c.; 'through the belly,' क्षुरितोदरः-रा-रं.

TO TRANSFORM, *v. a.* रूपं परिवर्त्तु in caus., रूपपरिवर्त्तनं कृ, रूपा-
 न्तराकृ, विडम्ब (c. 10. -उडयति -यितुं). See **TO METAMORPHOSE**.

TRANSFORMATION, *s.* रूपान्तराकरणं, रूपान्तरं, मूर्तिपरिवर्त्तनं, विडम्बनं,
 व्याकृतिः *f.*, परिणामः. See **METAMORPHOSIS**.

TRANSFORMED, *p. p.* व्याकृतः-ता-तं, विडम्बितः &c. See **META-
 MORPHOSED**.

TO TRANSFUSE, *v. a.* एकपात्राभ्यन्तरात् सावयित्वा अन्यपात्रे निविश (c. 10.
 -वेशयति -यितुं) or निविष्, पात्रान्तराकृ. See **TO TRANSFER**.

TRANSFUSION, *s.* सङ्क्रामणं, सङ्क्रान्तिः *f.*, संचारणं, पात्रान्तराकरणं.

TO TRANSGRESS, *v. a.* लङ् (c. 10. लङ्गयति -यितुं), उलङ्ग, अतिक्रमं
 (c. 1. -क्रामति -क्रामितुं), समतिक्रमं, व्यतिक्रमं, अभ्यतिक्रमं, अतिचर्
 (c. 1. -चरति -रितुं), व्यभिचर, उलङ्घनं कृ, लङ्घनं कृ, अतिक्रमणं कृ,
 व्यतिक्रमं कृ, अतिवृत्. See **TO SURPASS**.

TO TRANSGRESS, *v. n.* अपराधं, अपराधं कृ. See **TO OFFEND**, *v. n.*
TRANSRESSED, *p. p.* उलङ्घितः-ता-तं, लङ्घितः &c., विलङ्घितः &c.,
 अतिक्रान्तः-ता-तं, व्यतिक्रान्तः &c., समतिक्रान्तः &c., उत्क्रान्तः &c.,
 अतीतः &c.

TRANSGRESSION, *s.* (The act of transgressing) लङ्घनं, उलङ्घनं,
 उलङ्घनं, अतिक्रमः-मणं, व्यतिक्रमः, समतिक्रमः, उत्क्रमः-मणं, अति-
 पातः, अत्याचारः, उपाधयः, अत्ययः, भङ्गः, लोपः-पनं, अमर्यादा.—

(Offence) अपराधः, पापं, पातकं, *see* OFFENCE.

TRANSGRESSOR, *s.* (One who goes beyond) अतिक्रमकः, अतिक्रमी *m.* (नं), उल्लङ्घी *m.*, अत्याचारी *m.*—(Sinner) अपराधी *m.*, *see* OFFENDER.

TRANSIENT, *a.* अचिरस्थायी -यिनो &c., अस्थायी &c., क्षणिकः -का -के, क्षणविध्वंसो &c., भङ्गुरः -रा -रं, क्षणभङ्गुरः &c., चञ्चलः -ला -लं, अनित्यः -ता -तं, अचिरविनश्यदः -रा -रं, नश्यदः &c., अशाश्वतः -ती -तं. *See* MOMENTARY, TEMPORARY.

TRANSIENTNESS, *s.* अचिरस्थायित्वं, अस्थायित्वं, अनित्यता.

TRANSIT, *s.* सङ्क्रमः -मणं, सङ्क्रान्तिः *f.*, सङ्क्रामः, क्रान्तिः *f.*, अतिक्रमः -मणं, गतिः *f.*; 'of a slip,' तारासङ्क्रमः.

TRANSITION, *s.* सङ्क्रमः -मणं, सङ्क्रान्तिः *f.*, विकारः, संचारः, अस्थानान्तरं, स्थित्यन्तरं, अभिलम्भनं, स्थानान्तरं.

TRANSITIVE, *a.* (Verb) सकर्मकः, सकर्म्यक्रिया; 'transitive voice,' परस्मैपदं.

TRANSITORY, *a.* अस्थायी &c., जगन् -गती -गत्. *See* TRANSIENT.

To TRANSLATE, *v. a.* (Remove), *see* To REMOVE, TRANSFER; 'to heaven,' सशरीरं स्वर्गं आरुह in caus.—(Into another language) भाषान्तरिक, अवतृः (c. 1. -तरति -रितुं -रीतुं), अवतरणं कृ, विष्, भाषान्तरे निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं).

TRANSLATED, *p. p.* (Removed), *see* REMOVED; 'to heaven,' सशरीरस्वर्गारोपितः -ता -तं, सशरीरमुक्तः -क्ता -क्तं.—(Into another language) भाषान्तरिकृतः -ता -तं, अवतरीयः -यी -यं, विवृतः -ता -तं, भाषान्तरे निरूपितः -ता -तं; 'Prākṛit translated into Sanskrit,' प्राकृतः संस्कृते निरूपितः.

TRANSLATION, *s.* (Removal), *see* REMOVAL; 'to heaven,' सशरीर-स्वर्गारोपणं, सशरीरमुक्तिः *f.*—(Into another language) भाषान्तरं, भाषान्तरिकरणं, अवतरणं, अवतारः, विवरणं, भाषान्तरे निरूपणं; 'loose translation,' छायापुनरावृत्तिः.

TRANSLATOR, *s.* भाषान्तरकारी *m.* (नं), अवतरणकृत्, व्याख्याता *m.* (तं), अर्थव्याख्याता *m.*, अर्थनिरूपकः. *See* INTERPRETER.

To TRANSMIGRATE, *v. n.* देहान्तरं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), शरीरान्तरं गम्, जन्मान्तरं or पुनर्जन्म प्राप्, योनिभ्रमणं कृ.

TRANSMIGRATION, *s.* देहान्तरप्राप्तिः *f.*, देहान्तरगतिः *f.*, गमनं, शरीरान्तरप्राप्तिः *f.*, पुनर्जन्म *n.* (नं), जन्मान्तरं, जन्मभ्रमणं, योनिभ्रमणं, पुनरावृत्तिः *f.*, गतिः *f.*; 'exemption from it,' अपुनरावृत्तिः *f.*

TRANSMISSION, TRANSMITTAL, *s.* संचारः -रणं, सङ्क्रामणं, सङ्क्रान्तिः *f.*, संचालनं, प्रेरणं, प्रापणं, अभिवाहं.

To TRANSMIT, *v. a.* संचर in caus. (-चारयति -यितुं), सङ्क्रम in caus. (-क्रामयति -यितुं), उपसङ्क्रम, प्रेर (c. 10. प्रेरयति -यितुं), प्राप् in caus.

TRANSMITTED, *p. p.* संचारितः -ता -तं, सङ्क्रामितः &c., प्रेरितः &c.

TRANSMUTATION, *s.* परिणामः, परिणामान्तरं, द्रव्यान्तरं.

To TRANSMUTE, *v. a.* द्रव्यान्तरिकृ, परिणामभेदं कृ, नाशनरं कृ.

TRANSPARENCY, *s.* सख्यता -न्वं, सख्यता, प्रसवता, प्रसक्तिः *f.*, निमैलता, प्रकाशभेद्यता, किरणभेद्यता, प्रकाशारोपकता.

TRANSPARENT, *a.* (Clear) सख्यः -ख्या -ख्यं, सख्यः &c., प्रसवः -जा -वं, निमैलः -ला -लं, जमलः &c., स्पष्टिकप्रभः -भा -भं.—(Transmitting light, not opaque) प्रकाशभेद्यः -द्या -द्यं, किरणभेद्यः &c., प्रकाशारोपकः -का -कं, प्रकाशाप्रतिबन्धकः &c., दृश्यरोधकः &c., पारदर्शकः &c., नपथ्यः -स्था -म्यं.

To TRANSPIRE, *v. n.* प्रसिद्धः -हा -वं भू, प्रसिद्धीभू, प्रकाशः -ज्ञा -वं भू, प्रकाशीभू, प्रचलीभू, लोकप्रसिद्धः -ता -तं भू.

To TRANSPLANT, *v. a.* स्थानान्तरे रुह in caus. (रोपयति -यितुं) or रोपणं कृ, उन्मूल्य स्थानान्तरे रुह in caus., उन्मूल (c. 10. -मूलयति -यितुं).

TRANSPLANTED, *p. p.* स्थानान्तरे रोपितः -ता -तं, उन्मूलितः -ता -तं.

To TRANSPORT, *v. a.* (Convey, carry) तृ (c. 10. तारयति -यितुं), सन्तृ, वह, आवह, संवह, स्थानान्तरिकृ, आनी, *see* To CONVEY.—(As a criminal) विवस् (c. 10. -वासयति -यितुं), प्रवस्, निवस्, प्रवज् (c. 10. -व्रानयति -यितुं), देशान्तरिकृ, सागरपारे दूरीकृ, स्वदेशाद् दूरीकृ.—(Ravish), *see* the word.

TRANSPORT, *s.* (Conveyance) तारणं, सन्तारणं, वाहनं, चानयनं.—(Of passion) क्रोधावेशः, कोपावेशः.—(Rapture), *see* RAPTURE.

TRANSPORTATION, *s.* विवासः -सनं, प्रवासः -सनं, निवासनं, विवासकरणं, प्रवाजनं, सागरपारे दूरीकरणं, सन्तारणं, सन्तारकत्वं.

TRANSPORTED, *p. p.* (Conveyed) सन्तारितः -ता -तं, तारितः &c., आनीतः &c.—(Exiled) विवासितः &c.—(Enraptured), *see* the word.

To TRANPOSE, *v. a.* स्थानपरिवर्तनं कृ, स्थानविनिमयं कृ, स्थानविपर्ययं कृ, स्थानं परिवृत् (c. 10. -वर्त्यति -यितुं), विपर्यस्.

TRANPOSED, *p. p.* परिवर्तितः -ता -तं, विपर्यस्तः &c., व्यस्तः &c.

TRANSPPOSITION, *s.* स्थानपरिवर्तनं, स्थानविनिमयः, स्थानविपर्ययः, व्यस्तः, व्यत्ययः, विपर्ययः, विपर्ययः.—(In arithmetic) तुल्यशक्तिः *f.*

TRANSVERSE, *a.* तिर्यङ् -घ्नी -म्येक् (च्), व्यस्तः -स्ता -स्तं, विपरीतः &c.

TRANSVERSELY, *adv.* तिर्येक्, व्यस्तं, कोणाकोणि, विपरीतं.

TRAP, *s.* उन्माथः, कूटयन्त्रं, कूटः, पाशः, बागुरा, जालं, पञ्चराखेटः, नाहः, पातिली. *See* SNARE.

TRAPEZIUM, *s.* विषमचतुर्भुजं, विषमचतुष्कोणः.

TRAPPINGS, *s. pl.* परिच्छदः, भूषणं, परिकल्पनं *n.*, *see* FINERY.—(Of a horse or elephant) परिक्षोभः, वणः, आदानं, आस्तरः -रणं, प्रवेष्टिः -णी *f.*, कुपः.

TRASH, *s.* असारद्रव्यं, तुच्छद्रव्यं, कुत्सितद्रव्यं. *See* RUBBISH.

TRAVAIL, To TRAVAIL, *See* under LABOR, To LABOR, *v. n.*

To TRAVEL, *v. n.* व्रज्, प्रव्रज्, देशभ्रमणं कृ, देशपर्यटनं कृ, देशाटनं कृ, अख्यता गम्, यात्रा कृ, चर, विचर. *See* To JOURNEY.

TRAVEL, TRAVELING, *s.* अथगमनं, मार्गगमनं, देशभ्रमणं, भ्रमणं, पर्यटनं, पर्यटनं, देशपर्यटनं, अटनं, यात्रा, संयात्रा, व्रज्या, अटारुणा, मार्गभ्रमणं, प्रवासः; 'to return from travel,' प्रवासाद् आगम्; 'traveling-carriage,' पारियानिकः; 'companion,' सहचरः.

TRAVELLER, *s.* पथिकः, पान्थः, अथगः -गामी *m.* (नं), अथग्यः, सख्यनीनः, यात्रिकः, यादविकः, सारणिः, मार्गस्थः, पथिलः, गन्तुः *m.*, गमयः, यात्री *m.* (नं), देशिकः, इत्यरः, घोषः, देशिकः, अख्यनि वत्सेमानः, परदेशसेवी *m.*; 'a great traveller,' बहुदेशदर्शी *m.*

To TRAVERSE, *v. a.* तृ (c. 1. तरति -रितुं -रीतुं), अतिक्रम, सन्तृ, अतिक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), परिक्रम्, पारं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), or इ.

TRAVERSED, *p. p.* अतिक्रान्तः -ता -तं, तीर्थः &c., पारगतः &c., पारगितः &c.

TRAVESTY, *s.* हास्यजनकविडम्बनं, हास्यसम्प्रधानानुकरणकार्यं, हास्यजनकानुकरणकविता, आकारोपनं.

TRAY, *s.* पार्श्वं, भाजनं, शरावः, द्रोणिः -णी *f.*, आधारः

TREACHEROUS, *a.* विश्वासघाती &c., निष्ठाप्रतिहः -ज्ञा -ज्ञं, विश्वादी &c., असत्यसन्धः -न्धा -न्धं, अविश्वास्यः &c., *see* PERFIDIOUS, FAITHLESS.

TREACHEROUSLY, TREACHEROUSNESS. *See* PERFIDIOUSLY, &c.

TREACHERY, *s.* विश्वासघातः, विश्वासभङ्गः, विश्वादाः, प्रतिज्ञाभङ्गः, उपजापः, उपभयः, भूषिता, अभिनयः. *See* PERFIDY.

TREACLE, *s.* इक्षुसारः, इक्षुसक्कायः, शर्कराधारः. See MOLASSES.

To TREAD, *v. n.* चरणपातं कृ, पदपातं कृ, पादपातं कृ, पदत्यासं कृ, पादा-
रणं कृ, पदविष्टम्भं कृ, क्रम् (c. 1. क्रामति - क्रमते - मिनुं).

To TREAD, *v. a.* आक्रम् (c. 1. -क्रामति - क्रमिनुं), समाक्रम्, पादाभ्याम्
आक्रम् or पीड्, पदत्यासं कृ, पादत्यासं कृ, पादायेणं कृ; 'to tread
on one's steps,' पदाक्रमणं कृ; 'one who does so,' पदाक्रान्तः.
—(Crush with the feet) पादाभ्यां मृद् or अवमृद्, see To TRAM-
PLE, STAMP, STEP.

TREAD, *s.* पदत्यासः, पादत्यासः, पदपातः, पादपातः, चरणपातः, क्रमः,
विक्रमः, पादाभ्यासः, पादापातः. See STEP, PACE.

TREASON, *s.* राजद्रोहः, राजभिद्रोहः, राजशरोराभिद्रोहः, राजापकारः,
राजाप्यकारित्वं, राजविरोधः.

TREASONABLE, *a.* राजद्रोही - हिणी - हि (न्), राजाभिद्रोही &c., राजा-
पकारी &c., राजद्रोहसन्नधी &c., राजविरोधी &c.

TREASURE, *s.* (Store of valuables) निधिः *m.*, निधानं, कोषः—
(Accumulation of money, &c.) धनसङ्घः, द्रव्यसङ्घः, विव्रनि-
चयः, धनराशिः *m.*, धनसङ्ग्रहः, सञ्चितधनं—(Money, &c.) धनं,
वित्तं, यस् *n.*—(A treasure) निधिः *m.*, कुलाभिः *m.*—(Divine
treasure) निधिः *m.*, सेवधिः *m.*, see under KUSHA.

To TREASURE, *v. a.* निधिं कृ, निधा, संधि, कोपीकृ. See To HOARD.

TREASURED, *p. p.* सञ्चितः -ता -तं, कोपीकृतः &c., कोषभूतः -ता -तं.

TREASURER, *s.* कोषाध्यक्षः, कोषाध्यक्षः, कोषाधीशः, कोषनायकः, धना-
धिकारी *m.* (न्), भास्वगागाराध्यक्षः, धनाध्यक्षः, सौधाधिकारी *m.*, कन-
काध्यक्षः, कोषपालः, गन्नाधिकारी *m.*, गन्नाधिपः, धनाधिपः, भास्व-
गारी *m.*, भौरिकः.

TREASURERSHIP, *s.* कोषाधिकारः, सौधाधिकारः, गन्नाधिकारित्वं.

TREASURY, *s.* कोषः, कोशः, धनागारः, भास्वगारः, धनशाला, धनगृहं,
कोशः -शुकः, गन्नः -न्न, सौधसंस्थानं, निधिः *m.*

To TREAT, *v. a.* (Act or behave towards) साचर् (c. 1. -चरति
-रितुं), समाचर्, व्यवहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), सेव् (c. 1. सेवते -वितुं),
विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), प्रणी (c. 1. -णयति -णेतुं), विनी; 'one
should treat one's son like a friend,' पुत्रं मित्रवद् साचरेत्;
'to treat ill,' अपक्, कुव्यवहारं कृ; 'to treat with respect,'
पूज्, सत्कृ, see To HONOUR; 'with hospitality,' सत्कृ, सत्कारं कृ,
आतिथ्यं कृ—(Give food, &c.) उन्नमनेन तृप् (c. 10. तर्पयति -वितुं)
or सन्तृप्—(A disease) उपचारं कृ, प्रयोगं कृ, चिकित्सां कृ.

To TREAT, *v. n.* (Treat of any subject) विषयप्रसङ्गं कृ, प्रसङ्गं कृ,
प्रस्तावं कृ, प्रस्तुतं -तां कृ, मष् (c. 1. मयति -वितुं), मथनं कृ, विचर्
(c. 10. -चारयति -वितुं), निरूप् (c. 10. -रूपयति -वितुं); 'to treat
at length,' प्रपञ्चनं कृ—(Negotiate) पय्, see the word.

TREAT, *s.* उन्नमनतर्पणं, परमान्नभोजनं, see FEAST, ENTERTAINMENT.

TREATED, *p. p.* आ-रितः -ता -तं, व्यवहृतः &c., व्यवहारितः &c., सेवितः
&c.; 'ill-treated,' अपकृतः &c., कुव्यवहारितः -ता -तं; 'well-
treated,' सत्कृतः -ता -तं, सुव्यवहारितः &c., सेवितः &c., सेवमानः
-ना -नं—(Treated of) प्रस्तुतः -ता -तं, विचारितः -ता -तं, मथितः
&c., निरूपितः &c.; 'at length,' प्रपञ्चितः -ता -तं.

TREATISE, *s.* निबन्धः, प्रबन्धः, ग्रन्थः, लेखः, शास्त्रं, पुस्तकं.

TREATMENT, *s.* प्रणयनं, प्रणीतिः *f.*, नयः, साचरणं, प्रयोगः, प्रयुक्तिः *f.*,
उपायप्रयोगः; 'of disease,' उपचारः, चिकित्सा.

TREATY, *s.* नियमः, समयः, संविद् *f.* See COMPACT, LEAGUE.

TREBLE, *a.* त्रिगुणः -त्रा -त्रं, त्रिविधः -त्रा -त्रं, त्रिगतः -ता -तं.

TREBLE, *s.* (In music) उच्चस्वनः, उच्चस्वरः, तीक्ष्णस्वरः.

To TREBLE, *v. a.* त्रिगुणोक्तं, त्रिगुणं (nom. त्रिगुणयति -वितुं).

TREBLY, *adv.* त्रिगुणं, त्रिधा, त्रेधा, त्रिविधं, त्रारचयं.

TREE, *s.* वृक्षः, तरुः *m.*, दुमः, पादपः, द्रुः *m.*, वनस्पतिः *m.*, वनराजिः *m.*,
क्षितिर्गृहः, महोरुहः, भूरुहः, फलप्राही *m.* (न्), फलदः, पल्लयो *m.*
(न्), रोहिः *m.*, अवनिर्गृह *m.* (ह), अवनिर्गृहः, स्तम्भो *m.* (न्), वि-
टपी *m.*, शाखी *m.*, खंडिपः, गच्छः, पत्री *m.*, कुडः, कुटः, अगमः,
पलाशी *m.*, शालः, सालः, अनोकहः, वानस्पत्यः; 'a village tree,
held in veneration,' चैतः; 'relating to a tree,' वार्द्धः -र्द्धो -र्द्धं.

TREFOIL, *s.* त्रिपर्णः -र्णी -र्णं, त्रिपत्रः -त्रा -त्रं, त्रिदला.

TRELLIS, TRELLIS-WORK, *s.* जालं -लकं, जालिका, गवाक्षजालं.

To TREMBLE, *v. n.* कम्प्य (c. 1. कम्पते -म्यितुं), वेप (c. 1. वेपते -वितुं),
स्कुन् (c. 6. स्फुरति -रितुं), चपल (nom. चपलायते). See To QUIVER,
SHAKE, *v. n.*

TREMBLING, *part.* कम्पमानः -ना -नं, वेपमानः &c., जतकम्पः -म्या -म्यं,
जातवेपथुः -थुः -थु, उज्जलः -ला -लं, उज्जलन् -लन्तो &c. See QUIVERING.

TREMBLING, *s.* कम्पः -म्यनं, प्रकम्पः, उल्कम्पः, वेपनं, प्रवेपणं, स्फुरणं,
विधुवनं, उज्जलः; 'of voice,' स्वरभङ्गः, see QUIVERING, *s.*

TREMENDOUS, *a.* अतिदारुणः -णा -णं, अतिभयानकः, see FEARFUL.

TREMOR, *s.* वेपथुः *m.*, कम्पः, वेपनं, स्फुरणं, स्फूर्तिः *f.*, चलत्वं, विधूतिः *f.*,
विधूतिः *f.*, विधूतनं, गात्रकम्पः. See TREMBLING, *s.*

TREMULOUS, *a.* लोलः -ला -लं, चञ्चलः &c., चपलः &c., कम्पनः -ना
-नं, कम्पः -म्या -म्यं, सकम्पः -म्या -म्यं, कम्पान्वितः -ता -तं, सोलकम्पः
&c., तरलः -ला -लं, तरलितः -ता -तं, तुलितः &c., व्यालोलः -ला
-लं, चटुलः &c., स्फूर्तिमान् -मतो &c.

TREMULOUSLY, *adv.* सकम्प्यं, संवेपनं, मम्फुरणं, चञ्चलं, तरलं.

TREMULOUSNESS, *s.* लोलता, चञ्चलता, चपलता, सकम्पता -त्वं.

TRENCH, *s.* परिखा, खातं, कुत्सा, उपकुत्सा, परिकूटः, खनः, see DITCH;
'trench at the foot of a tree,' जालवालं, खानकं.

To TRENCH, *v. a.* or *n.* See To INCRENCH, ENCROACH.

TRENCHER, *s.* काष्ठमयपात्रं, काष्ठमयभाजनं, काष्ठमयभाण्डं.

TREPIDATION, *s.* कम्पः, भयकम्पः, विभ्रमः. See TREMBLING, TERROR.

To TRISPASS, *v. a.* (Pass beyond, exceed propriety) अतिक्रम्
(c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), उत्क्रम्, मर्यादातिक्रमं कृ, मर्यादादलङ्घनं कृ,
सोमातिक्रमणं कृ, सोमोदलङ्घनं कृ, see To TRANSGRESS, OFFEND—
(Intrude, encroach) अनधिकारपृष्टम् आक्रम् or आक्रमणं कृ, see
To INTRUDE, &c.

TRESPASS, *s.* अतिक्रमः, उत्क्रमः, आक्रमणं, मर्यादातिक्रमः, अनधिकार-
प्रवेशः, व्यभिचारः, अमर्यादा, अपराधः, द्रोहः.

TRESPASSER, *s.* मर्यादातिक्रमी *m.* (न्), अनधिकारप्रवेशकः.

TRESS, *s.* अलकः, कवरः -री -रं, केशवेशः, केशगर्भकः. See CURL.

TRIAD, *s.* त्रिकं, त्रयं -यो; 'the Hindú triad,' त्रिमूर्तिः *f.*

TRIAL, *s.* (Testing, proving) परीक्षा -क्षणं, अनुभवः, see TEST;
'under trial,' अनुभूयमानः -ना -नं; 'subjected to trial,' अनुभ-
वाहृतः -ठा -ठं—(Experience) अनुभवः, अनुभूतिः *f.*, प्रतीतिः *f.*—
(Attempt) यत्नः, प्रयत्नः, उद्योगः—(Judicial trial) विचारः,
व्यवहारदर्शनं, धर्मविवेचनं; 'day of trial,' विचारदिनं, साक्षात्-
दर्शनं—(Affliction, calamity), see the words.

TRIANGLE, *s.* त्रिकोणः -णं, त्रिभुजः, व्यसं, त्रिशुङ्गः -ङ्गं, त्रिपुटकः, त्रिभुजः *f.*,
त्रिकोणाकृतिः *f.*, त्रिकोणमूर्तिः *f.*; 'acute angled,' अन्तर्लक्षः;
'equilateral,' समत्रिभुजः; 'isosceles,' द्विसमत्रिभुजः; 'scalene,'

विषयत्रिभुजः; 'base of a triangle,' भुजः; 'segment of the base,' सबाधा; 'verticle arm,' कोटि: *f*; 'area,' त्रिकोणक्षेत्रं.
TRIANGULAR, *a*. त्रिकोणाकृतः -ति: -ति, त्रिकोणाकारः -रा -रं, त्रिभुजाकारः &c., त्र्यंशकारः &c., त्र्यसः -स्य -सं.

TRIBE, *s*. जाति: *f*. वंशः कुलं, वंशः, गणः, गोत्रं; 'the four tribes or classes,' चतुर्वर्णः; these are, 1. the sacerdotal, *see* BRAHMIN; 2. the military, *see* under MILITARY, *a*; 3. the agricultural or mercantile, *see* AGRICULTURIST; 4. the servile, *see* SHUDRA.

TRIBRACH, *s*. (Foot of three short syllables) त्राक्षरः.

TROBATION, *s*. क्लेशः, दुःखं, सङ्कटं. *See* DISTRESS, TROUBLE.

TRIBUNAL, *s*. (Court of justice) धर्ममेधा, न्यायमेधा, धर्मशाला.—(Seat of a judge) धर्मासनं, न्यायासनं.

TRIBUTARY, *a*. or *s*. करदः -दा -दं, शुल्कदः -दा -दं, नेगमः -मी -मं; 'made so,' करदीकृतः -ता -तं.—(Paid in tribute) कररूपः &c.

TRIBUTE, *s*. करः, शुल्कः -ल्कं, करभासः, उपहारः. *See* TAX.

TRICK, *s*. निमेषः, पलं, छणः, चुट्टि: *f*; 'in a trick,' निमेषमात्रेण.

TRICK, *s*. (Artifice to deceive) छलं, छद्म *n*. (न्), व्यपदेशः, भाषा, कपटः, व्यानः, केतवप्रयोगः, *see* FRAUD.—(Bad or strange habit) व्यसनं, दुर्गुणं, दुर्लक्ष्यं, अवलक्ष्यं, चेष्टा, कुचेष्टा, स्खलितं; 'monkey trick,' प्रकटचेष्टा, *see* PRANK.

To TRICK, TRICKERY. *See* To DECEIVE, DECEPTION, DECEIT.

TRICKED, *p.p*. वञ्चितः -ता -तं, व्यपदिष्टः -ष्टा -ष्टं. *See* DECEIVED.

To TRICKLE, *v. n*. शनैः शनैः स्यन्दते (c. 1. स्यन्दते -न्दितुं) or सु (c. 1. प्रवति, सोतुं) or सर or री. *See* To OOZE, FLOW.

TRICKLING, *part*. शनैः शनैः स्यन्दमानः -ता -नं. *See* Oozing, *part*.

TRICKLING, *s*. स्यन्दनं, निस्यन्दः, क्षरणं, सवः, सावः. *See* Oozing, *s*.

TRIDENT, *s*. त्रिशूलः -लं, त्रिशिखं, त्रिशोर्पकः -कं, पिनाकः -कं; 'of Siva,' *see* under SIVA; 'bearer of one,' त्रिशूलपाणिः *m*.

TRIDUAN, *a*. त्र्यहिकः -की -कं, त्र्यहानरितः -ता -तं.

TRIP, *p. p*. पर्यक्षितः -ता -तं, अनुभूतः &c.; 'person,' उपधाशुचिः.

TRIENNIAL, *a*. त्र्येयार्षिकः -की -कं, त्र्याहिकः &c., त्रिवर्षात्मकः &c.

TRIPLE, *s*. सत्यविषयः, असत्यविषयः, लघुविषयः, स्त्रीकृत्यवर्त्तः.

To TRIPLE, *v. n*. बालकपद साधरं, बालकवृत्तिं सेव् or आस्था, लघुविषयव्यापृतः -ता -तं *m*. खेला (nom. खेलयति), कुड् (c. 6. कुडति द्वितुं); 'trifle away,' क्षिप.

TRIPLE, *s*. लघुविषयव्यापृतः -व्यापारी *m*., कालक्षेपकः.

TRIPPLING, *a*. लघुः -घुः -घु, सत्यः -त्या -त्यं, असत्यप्रभावः -वा -यं, लघुप्रभावः &c., समगनीयः -या -यं, शुद्धकः -का -कं, तृणप्रायः -या -यं, तनीयान -यमी -यः (सु). *See* INCONSIDERABLE.

TRIPLATE, *a*. त्रिपणः -णा -णं, त्रिपत्रः -त्रा -त्रं, त्रिदलः -ला -लं.

TRIGONOMETRICAL, *a*. त्रिकोणमितिर्विषयकः -का -कं -संख्यनी -न्यनी &c.

TRIGONOMETRY, *s*. त्रिकोणमिति: *f*, त्रिकोणमापनविद्या.

TRI-LATERAL, *a*. त्रिभुजः -जा -जं, त्रिभुजात्मकः -का -कं.

TRI-LITERAL, *a*. त्र्यक्षरकः -का -कं, त्र्यक्षररूपः &c., त्रिवर्णः &c.

TRILL, To TRILL. *See* QUAYER, To QUAYER.

TRILLION, *s*. प्रयुतपनः, धनः; 'hundred trillion,' सखीहिणी.

TRIM, *a*. यिनोतः -ता -तं, सुरेखः -खा -खं. *See* NEAT.

TRIM, *s*. (Condition) अवस्था, स्थिति: *f*.—(Gear) सज्जा.

To TRIM, *v. a*. परिष्प (c. 10. रचयति -यितुं), कृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं), मुन्यं -स्यां कृ, सुस्थीकृ. *See* To ARRANGE, DRESS, CLIP.

TRIMMING, *s*. विरचनं -ता; 'of a garment,' परिष्पहः.

TRINITARIAN, *s*. व्यक्तिवैकत्ववादी *m*. (न्), व्यक्तिव्यात्मकदेवताप्रयी *m*., त्र्यैकत्ववादी *m*., त्र्यैकत्वमतावलम्बी *m*.

TRINITY, *s*. व्यक्तिवैकत्वं, त्र्यैकत्वं, व्यक्तिव्यात्मकदेवता.

TRINKET, *s*. कङ्कणः -यं, मण्डनं, *see* ORNAMENT; 'for the hair,' बालपाश्या, पारितण्या; 'for the forehead,' ललाटिका, पञ्चपाश्या.

TRINOMIAL, *a*. (In mathematics) त्रिपदः -दा -दी -दं.

TRIO, *s*. त्रयं -यी, त्रिकं, त्रितयं, त्रिकूटं. *See* TRIAD.

TRI-OCULAR, *a*. त्रिनयनः -नी -नं, त्रिनेत्रः -त्रा -त्रं, त्रिलोचनः -ना -नं.

To TRIP, *v. a*. (Trip up) खल in caus. (खलपति -यितुं), परपादम् छाहत पत् (c. 10. पातयति -यितुं), उद्गतं कृ, *see* To SUPPLANT.

To TRIP, *v. n*. खल (c. 1. खलति -लितुं), प्रखल, खलनं कृ, *see* To STUMBLE.—(Walk lightly) लघुगत्या क्रम् or चर् or चल.

TRIP, *s*. (Stumble) खलनं, उद्गतः.—(Excursion) भ्रमणं, ईषद्भ्रमणं.

TRIPARTITE, *a*. त्रिभागः -गा -गं, त्रिखण्डः -खण्डा -खंडं, त्र्यंशः -शा -शं.

TRIPE, *s*. अन्त्रं, उदरं, पशुदन्तं. *See* ENTRAILS.

TRIPETALOUS, *a*. त्रिदलः -ला -लं, त्रिदलविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

TRIPLE, TRIPLED, *a*. त्रिगुणः -णा -यं, त्रिविधः -धा -धं, त्रिरूपः -पा -पं, त्रिगतः -ता -तं, त्रिवृत् *m. f. n*., त्रिधा ind., त्रेधा ind.

To TRIPLE, TRIPLET. *See* To TREBLE, TRIAD, TRIO.

TRIPPLICITY, *s*. त्रैविध्यं, त्रिविधत्वं, त्रैगुण्यं, त्रिरूपता.

TRIPOD, TRIPOS, *s*. (Any thing with three feet) त्रिपदं, त्रिपादं.

TRISYLLABIC, *a*. त्र्यक्षरः -रा -रं, त्र्यक्षरी -रिणी &c., त्र्यक्षकः -ध्का -ध्कं.

TRISYLLABLE, *s*. त्र्यक्षरशब्दः, त्र्यक्षरविशिष्टशब्दः.

TRITE, *a*. उच्छिष्टः -ष्टा -ष्टं, लोकोच्छिष्टः &c., जीर्णः -णी -णं.

TRITENESS, *s*. उच्छिष्टता, लोकोच्छिष्टता, प्रसिद्धता, जीर्णता.

TRITHEISM, *s*. देवत्रयवादः, देवत्रयमतं, त्रिदेववादः.

To TRITURATE, *v. a*. चूर्णं, पिप्, संघृष्, संघर्षं कृ. *See* To GRIND.

TRITURATION, *s*. सङ्घर्षः -घर्षं, पिनदः -देनं, परिमलः, *see* GRINDING.

TRIUMPH, *s*. (Pomp of a victory) जययात्रा, विजययात्रा, जयोत्सवः.—(Victory) विजयः, जयः, जयश्री: *f*.—(Joy for victory) जयानन्दः, जयहर्षः, जयोत्सासः, जयगर्वः.

To TRIUMPH, *v. n*. (Celebrate victory with pomp) जययात्रां कृ, विजययात्रां कृ, जयोत्सवं कृ.—(Obtain victory) विजि (c. 1. -जयते -नेतुं), जि, विजयी भू.—(Exult) जयजयशब्दं कृ, जयानन्दं कृ.

TRIUMPHAL, *a*. जय or विजय in comp.; 'triumphal arch,' जयतोरणः.

TRIUMPHANT, *a*. विजयी -यिनी -यि (न्), जयी &c., जयवान् -वती -वत् (त्), विजयवान् &c., विजयमानः -ना -नं, जयशाली &c., जययुक्तः -क्ता -कं, प्राप्तजयः -या -यं, लभजयः &c., निजयुः -ज्युः -ज्यु, जेता -त्री -तृ (तृ), जैत्रः -त्री -त्रं, जयानदी &c., जितशत्रुः -शुः -शु, क्षातिः -रिः -रि.

TRIUMPHANTLY, *adv*. सविजयं, सजयानन्दं, सजयहर्षं, जयदर्पणं.

TRIUMVIRATE, *s*. पुरुषत्रयप्रभुत्वं, व्यक्तित्रयप्रभुत्वं.

TRIUNE, *a*. त्र्यकः -का -कं, त्रयात्मकः -का -कं.

TRIVIAL, *a*. लघुः -घुः -घु, लघुः -द्रा -द्रं. *See* TRIPLING.

TRIVIALNESS, *s*. लघुता, लाघवं, लघुता, क्षतिशुद्धता, स्वल्पता.

TROCHEE, *s*. (Foot of two syllables) तालः, गलः, गलपदं.

TRODDEN, *p. p*. पादमर्दितः -ता -तं, पादमृदितः &c., पादाहतः &c., चर-खाहतः &c., चरणानमितः -ता -तं, पादमृष्टः -ष्टा -ष्टं, पदमृष्टः &c.

TROOP, *s*. (Band, collection) गणः, वृन्दं, यूथं, सङ्घः, समूहः, *see* MULTITUDE; 'in troops,' यूथशब्दः.—(Of cavalry) सप्ताहृतसैनिकगुल्काः.—(Troops) सैन्याः *m. pl*., सैनिकाः *m. pl*., *see* FORCES.

TROOPER, *s.* अश्वारूढसैनिकः, अश्वारूढसैन्यः, *see* HORSEMAN.

TROPE, *s.* रूपकं, व्यञ्जनं. *See* METAPHOR, FIGURE.

TROPHY, *s.* (Triumphal column) जयस्तम्भः, रणस्तम्भः, युष्पः -पं.—
(Memorial of victory) जयचिह्नं, जयस्मारकं.

TROPIC, *s.* (The line) अयनसीमा, क्रान्तिसीमा, दक्षिणोत्तरायणसीमा, अयनान्तः.—(Tropics) क्रान्तिवलयः, क्रान्तिवृत्तः, अयनवृत्तः, क्रान्तिमण्डलं.

TROPICAL, *a.* क्रान्तिवलयसम्बन्धी &c., क्रान्तिवृत्तसम्बन्धी &c., क्रान्तिवलय-यामगतः -ता -तं.—(Metaphorical), *see* the word.

TROT, *s.* धोरितं -तकं, धोरितकं, धोरणं, धारितं -तकं, धौर्ध्वं, धारा.

To TROT, *v. n.* धोर (c. 1. धोरति -रितुं), धोरणं कृ. धोरितं कृ.

TROTH, *s.* भक्तिः *f.*, प्रत्ययः, विश्वासः. *See* FAITH, TRUTH, FIDELITY.

To TROUBLE, *v. a.* आघातं (c. 10. -आघातयति -यितुं), बाध् (c. 1. बाधते -धितुं), उपरुह्य (c. 7. -रुह्यति -रोह्युं), क्रिञ्च, तप्, व्याकुलीकृ, छद्, व्यथ्, व्यथं -यां कृ, कष्टं कृ, क्रेशं कृ or दा, कृच्छं दा, *see* To HARASS; 'dost trouble yourself,' छलम् आघातेन.

TROUBLE, *s.* क्रेशः, कष्टं, आघातः, प्रयासः, दुःखं, बाधः -धा. उपरोधः, पीडा, व्यथा, तापः, सन्नापः, आपद् *f.*, आपत्तिः *f.*, विपद्, विपरिजितः *f.*, दुर्दशा, दुःस्थितिः *f.*, कष्टावस्था, व्यसनं, उपद्रवः, सङ्कटं, *see* CALAMITY, PERPLEXITY; 'a sea of trouble,' विषमतागरः.—(Pains) यत्नः, *see* PAINS.—(That which gives annoyance) कष्टकः -कं, शल्यं, दुःखं.

TROUBLED, *p. p.* बाधितः -ता -तं, क्रेशितः &c., क्रिष्टः -ष्टा -ष्टं, उपरुद्धः -द्धा -द्धं, दुःस्थितः -ता -तं, सन्नापितः &c., कातरः -रा -रं, व्यथः -या -यं, उद्विग्नः -ग्ना -ग्नं, विह्वलः -ला -लं, आर्त्त in comp.; as, 'troubled with thirst,' तृषार्त्तः -र्त्ता -र्त्तं; 'with hunger,' क्षुधार्त्तः &c.

TROUBLESOME, *a.* कष्टकरः -रा -रं, कष्टकारकः -का -कं, कष्टावहः -हा -हं, क्रेशकारी -रिणी -रि (न्), क्रेशावहः -हा -हं, दुःखावहः &c., अमा-वहः &c., आघातहेतुकः -का -कं, कष्टः -ष्टा -ष्टं, दुष्टः &c., विषमः -भा -भं, दुर्निवहः -हा -हं, सक्लष्टकः -का -कं; 'a troublesome fellow,' कष्टकः.

TROUBLOUS, *a.* सोपद्रवः -वा -वं, सोपप्रवः &c. *See* CALAMITOUS.

TROUGH, *s.* द्रोणिः -णी *f.*, दुग्धिः -णी *f.*; 'for watering cattle,' निधानं, प्रपा, आहावः, पुण्यं.

TROWEL, *s.* (Of masons) कण्ठी, लेपनयन्त्रं.

TROWSERS, *s. pl.* जङ्गावस्त्रं, कटिवस्त्रं, जङ्गापरिधानं, कञ्चुकः.

TRUANT, *a.* कर्मविमुखः -सा -सं, कर्मपराङ्मुखः &c., विलङ्घी -ङ्घिनी -ङ्घि (न्), छलसः -सा -सं; 'to play truant,' कर्मविमुखः -सा -सं भू, विलङ्घ् (c. 1. -लङ्घते -ङ्घितुं), छलसद्वत् आचर्.

TRUCE, *s.* अवहारः, सावधिकसन्धिः *m.*, निरुपितकालपर्यन्ता युद्धनिवृत्तिः *f.*; 'a truce to jesting,' विरमन् परिहासः.

TRUCK, *s.* धुद्रुषकः शकटः, नीचपक्षं द्रव्यवाहनं, नीचशकटः.

To TRUCKLE, *v. n.* अत्यनुरोधं कृ, अत्यनुरोधं कृ, अत्यनुरोधं कृ.

TRUCULENT, *a.* क्रूरः -रा -रं, निहुरः &c. *See* SAVAGE.

To TRUDGE, *v. n.* पादार्थं व्रज् or चर्, आघातेन व्रज्.

TRUE, *a.* (Not false) सत्यः -ता -तं, तथ्यः -थ्या -थ्यं, यथार्थः -थी -थं, सम्यक् -नीची -म्यक् (क्), समीचीनः -ना -नं, चतः -ता -तं, सत्यवान् -वती &c., उपपन्नः -न्ना -नं, सिद्धः -द्धा -द्धं, *see* GENUINE, REAL, EXACT; 'true and false,' सदसत्; 'it is very true,' युक्ते, युज्यते, उपपन्नं.—(True to obligations, keeping faith) सत्य-प्रतिष्ठः -ष्टा -ष्टं, सत्यसन्धः -न्धा -न्धं, सत्यशीलः -ला -लं, सत्यव्रतः -ता -तं, *see* HONEST, FAITHFUL.

TRUENESS, *s.* सत्यता, तथ्यता, यथार्थता, सम्यक्ता. *See* TRUTH.

TRUISM, *s.* स्वतःस्पष्टवाक्यं, स्वतःप्रमाणकवचनं, स्वतःसिद्धवाक्यं.

TRULY, *adv.* सत्यं, यथार्थं -थैतत्, अर्थतः, तत्त्वतः, वस्तुतः, सम्यक्, परमाथैतत्, अन्नसा, एवं. *See* REALLY, CERTAINLY.

TRUMPERY, *s.* असारद्रव्यं, तुच्छद्रव्यं, उच्छिष्टं. *See* TRASH.

TRUMPET, *s.* (Instrument) तूरी, रणतूरी.—(Flower) पाटलिः *m. f.*, पाटला, फलेरुहा, कृष्णवृन्ता, कुवेराक्षी, अमोघा, मोघा, कार्ष्याली, काली, स्थाली, तोयपुष्पी, तोयप्रहा, तोयाधिवसिनी.

To TRUMPET, *v. a.* तूरीवादपत्रं प्रकाश. *See* To PUBLISH.

TRUMPETER, *s.* तूरीवादकः, रणतूरीवादकः, तूरीध्वजः.

TRUNCHEON, *s.* गदा, यष्टिः *m.*, दण्डः. *See* CLUB, CUDGEL.

To TRUNDLE, *v. a. and n.* *See* To ROLL, *v. a. and n.*

TRUNK, *s.* (Of a tree) स्कन्धः, प्रकाशः -खं, काशः -खं, गच्छिः *m.*; 'of a lopped tree,' स्थागुः *m.* -गु *n.*, ध्रुवः, शकुः *m.*—(Of the body) शरीरकाशः -खं; 'headless trunk,' कबन्धः, अपमूर्च्छक-लेवरं.—(Main body) मुख्यभागः.—(Of an elephant) शूरा, शूरादण्डः, हस्तः, कर्, भुजः.—(Chest, box) भाण्डं.

TRUSS, *s.* (Of hay, &c.) तृणकुच्छं, तृणभारः, तृणगुच्छः.—(Bandage) पट्टः -ट्टकः, कवलिका, आधारः, बन्धनं.

To TRUSS, *v. a.* सधन्व, कूर्चीकृ, कील (c. 10. कीलयति -यितुं).

TRUST, *s.* (Confidence) विश्वासः, प्रत्ययः, विश्रम्भः, निष्ठा, समाश्वासः, सम्प्रसादः, *see* CONFIDENCE, RELIANCE; 'breach of trust,' विश्वासभङ्गः, विश्वासघातः, प्रत्ययभङ्गः, प्रत्ययभङ्गः.—(Charge) व्यासः, निक्षेपः.—(Credit) कालिका, उद्धारः; 'to buy on trust,' उद्धारं कृ.

To TRUST, *v. a.* (Confide in) विश्वास (c. 2. -आसिति -तुं), समाश्वासं, *see* To CONFIDE, *v. n.*—(Commit in confidence) समं in caus., *see* To INTRUST.—(Sell on credit) उद्धारं दा.

To TRUST, *v. n.* (Be confident) प्रत्याशां कृ, दृढप्रत्याशां कृ, निश्चयं कृ, दृढप्रत्ययं कृ, साक्षां कृ, विश्वासं कृ, निःसन्देहः -हा -हं भू.—(Rely on) विश्वासं, *see* To RELY, CONFIDE, *v. n.*

TRUSTED, *p. p.* विश्वस्तः -स्ता -स्तं, विश्वसितः &c. *See* CONFIDED.

TRUSTEE, *s.* व्यासधारी *m.* (न्), निक्षेपधारी *m.*

TRUSTING, *part.* विश्वासी -सिनी &c., विश्वस्तः &c., *see* CONFIDING; 'trusting to the strength of one's own arm,' स्वबाहुबलमा-श्रितः -ता -तं.

TRUSTWORTHINESS, *s.* विश्वास्थ्यता, विश्वासाहेतवं, आप्रता, विश्रम्भता.

TRUSTWORTHY, TRUSTY, *a.* विश्वासाहेतः -हेतौ -हेतुं, विश्वासयोग्यः -ग्या -ग्यं, विश्वास्थ्यः -स्या -स्यं, आश्रः -ता -तं, विश्वासपात्रं, विश्वासभूमिः *f.*, विश्रम्भः -आ -भं, विश्रम्भाहेतः -हेतौ -हेतुं, अद्धारः &c., अहाय्यः -य्यौ -य्यं, अभेद्यः &c.

TRUTH, *s.* सत्यं, तथ्यं, चतः, सम्यक्, अथितथं, तत्त्वं, तत्त्वार्थः, यथार्थवचनं, यथार्थ्यं, सत्यं, सत्ता, परमाथैतः, पूर्तः.—(Trueness) सत्यता -त्वं, तथ्यता, यथार्थता, यथार्थ्यं, सम्यक्ता, वास्तव्यं, यापातथ्यं; 'one who speaks the truth,' सत्यवादी *m.*, *see* VERACIOUS; 'speaking the truth,' *see* VERACITY; 'one who knows the truth,' तत्त्वविद्, सत्य-विद्; 'investigation of truth,' मीमांसा; 'true state of the case,' सत्यवृत्तं, सत्यवृत्तान्तः.—(In truth) सत्यमेव, वस्तुतः, *see* TRULY.

TRUTHFUL, TRUTHFULNESS. *See* TRUE, VERACIOUS, VERACITY.

To TRY, *v. a.* (Test) परीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), परीक्षां कृ. अनुभू-ज्ञा in des., *see* To TEST, PROVE, EXAMINE, INVESTIGATE.

To TRY, *v. n.* (Endeavour) यत् (c. 1. यतते -तितुं), प्रयत्. यत्नं कृ.

प्रयत्नं कृ, चेह्, व्यसो, उद्यन्, चद्, उपक्रम, उद्यन् कृ, उद्योगं कृ; 'they tried to kill me,' ते मां हनन् उद्यताः or व्यसिताः; 'he tries to drink the water,' जलं पानुं व्यस्यति. Sometimes expressed by the desid. form; as, 'he tries to recollect,' सुस्मयेत्.

TRYING, *part. of a.* परीषयक -का -कं, परीक्षाकारी -रिणी -रि (न्).

TUB, *s.* द्रोणी -णि: *f.*, द्रुणी -णि: *f.*; 'bathing tub,' ज्ञानद्रोणी -णि: *f.*

TUBE, *s.* नलिका, नालः -ली -लि: -ला -लं, नाडी -दि: *f.*, प्रणालः -ली -लिका, नलः, सुवि: *f.*, सुविर्; 'glass tube,' काचनालः.

TUBER, *s.* (Bulbous root) कन्दः -न्दं.

TUBERCLE, *s.* मूखग्रन्थः, मूखगुल्मः, ग्रन्थि: *m.* See PIMPLE.

TUBEROUS, *a.* ग्रन्थिलः -ला -लं, कद्दी -दिनी &c. See KNOBBY.

TUBULAR, *a.* नलिकाकारः -रा -रं, नालाकृतिः -ति: -ति, नलिकाकृतिः &c.; 'vessel of the body,' नालः -ली, नाडि: -डी *f.*, तन्वी, धमनी.

TO TUCK, TUCK. See TO FOLD, MOLD, COMPRESS, CRAM.

TUESDAY, *s.* मङ्गलवारः, भौमवारः, बुलवारः, भौमवासरः.

TUFT, *s.* शिखा, शिखरः -रं, चूडा, शिखरः, स्रवकः, पत्रवः, अवतंसः, see CLUMP, CLUSTER, BUNCH; 'of mangoes,' आद्यपत्रवः; 'of hair,' चूडा, केशपिण्डः, लोमपिण्डः, लोमगुल्मकः.

TUFTED, *a.* चूडावान् -वती -वत् (न्), चूडालः -ला -लं, शिखो -खिनी -खि (न्), शिखरी -रिणी &c., शिखरितः -ता -तं.

TO TUG, *v. a.* कृष्य (c. 1. कर्षति, क्रुध्य, आकृष्य, ढु. See TO PULL.

TUITION, *s.* उपदेशः, शिक्षा, अध्यापनं, शैथ्यापाध्यायिका.

TO TUMBLE, *v. n.* पतं (c. 1. पतति -तिर्तु), see TO FALL, ROLL, *v. n.*

TO TUMBLE, *v. a.* See TO RUMPLE, DISORDER, THROW DOWN.

TUMBLE, *s.* पातः, अवपातः, प्रपातः, पतनं. See FALL.

TUMBLER, *s.* (Mountebank) प्रयकः, कुशाश्वी *m.* (न्), कलायनः, केलकः, see DANCER.—(Glass vessel) काचपानं, कटसादकः.

TUMID, TUMEFACTION. See SWELLED, SWOLLEN, SWELLING.

TUMLOOK, *s.* (Country) तमालिका, तमोलिप्ती, तमालिसं -प्रो.

TUMOUR, *s.* स्फोटः -टकः, विस्फोटः, गुल्मः, शोफः, श्रययु: *m.*, ग्रन्थः -णं, शब्दुदः -दं, मांसवृद्धि: *f.*, ग्रन्थि: *m.*; 'on the tongue,' अधिनिज्जः; 'on the eye, &c.,' अधिमांसः -सकः; 'fatty tumour,' मेदोर्बुदं, मेदोग्रन्थि: *m.*

TUMULT, *s.* तुमुलं, कोलाहलः, पटहः. See RIOT, UPROAR.

TUMULTUOUS, *a.* अनवस्थितः -ता -तं, अव्यवस्थितः -ता -तं, अव्यवस्थः -स्या -स्यं, द्युमः -द्या -दं, तुमुली &c. See DISORDERLY.

TUN, *s.* (Large cask) बृहद्वायं, बृहद्धाननं.

TUNE, *s.* (Combination of notes) तानः, तालः, खरः, रागिणी, रागभेदः; 'time and tune,' तानमानं.—(Harmony of sound) तालसं, खरसं, see HARMONY; 'out of tune,' अपखरः -रा -रं, कुखरः &c., वैतालिकः -की -कं; 'in tune,' सुखरः &c., युक्खरः &c., रक्खरः &c., तुल्यखरः &c.

TO TUNE, *v. a.* तानीकृ, युक्खरीकृ, खरसं कृ.

TUNEFUL, *a.* सुखर -रा -रं. See HARMONIOUS, MELODIOUS.

TUNNEL, *s.* गूढमार्गः, गुप्तमार्गः, विचरमार्गः, अनभौममार्गः.

TO TUNNEL, *v. a.* गूढमार्गं कृ, गुप्तिरोकृ, उत्खन्य (c. 1. खनति -निर्तु).

TURBAN, *s.* उष्णीषः -पं, वेष्टकं, वेहनं, शिरोवेहनं, पटः.

TURBID, *a.* कलुषः -पा -पं, आविलः -ला -लं, अनजः -ज्या -जं, मलिनः &c., जनिमेलः &c., see MUDDY; 'becomes so,' कलुषायते.

TURBIDNESS, *s.* कलुषता, कालुष्यं, आविलत्वं. See MUDDINESS.

TURBULENCE, *s.* कलहकारित्वं, तुमुलकारित्वं, अव्यवस्थितत्वं, अनवस्थितत्वं, क्षोभः. See DISORDER, DISTURBANCE.

TURBULENT, *a.* कलहकारी -रिणी -रि (न्), तुमुलकारी -रिणी &c., कलहकारः -री -रं, अव्यवस्थितः &c. See TUMULTUOUS.

TURF, *s.* सतृणभूमिः *f.*, सतृणभूमितलं, सखः. See SWARD.

TURGID, TURGIDITY. See SWELLED, SWOLLEN, SWELLING.

TURKESTAN, *s.* (The country) तुर्कस्थानः, तुर्कदेशः.

TURMERIC, *s.* हरिद्रा, काचनी, पीता, गौरी, निशाङ्गा, निशा, शबरी, वरवर्णिनी, वर्णदाता *m.* (तृ), मङ्गलप्रदा, हेमरागिणी, चर्चणी, जनेहा, कृमिघ्नी, लसा.

TURMOIL, *s.* सन्तापः, व्ययता, क्रेशः, तुमुलं in caus. See DISQUIET.

TO TURN, *v. a.* (Cause to revolve) आवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), परिवृत्, विवृत्, वृत् &c., see TO REVOLVE, *v. a.*, ROLL, *v. a.*—(Change) परिवृत् in caus.—(Bend) साचीकृ, see TO BEND, *v. a.*—(Make acid) अज्जीकृ.—(Form on a lathe) भ्रमेण or चक्रपन्थेण निर्मा or पट् or रच्.—(Make giddy) भ्रम्, see TO INFATUATE.—(In the mind), see TO REVOLVE.—(Dissuade) निवृत् in caus.—(Turn away the face) मुखं परिवृत् in caus.—(Turn away, turn off) अपास्; 'to turn away an old servant,' मूलभूयम् अपास्, see TO DISMISS, REJECT, AVERT.—(Turn back) परावृत् in caus.—(Turn down), see TO FOLD.—(Turn off) see TO DIVERT.—(Turn out) वहिष्कृ, see TO OUST.—(Turn over) परिवृत् in caus., see TO OVERTURN.—(Turn the back) पलाय, पराङ्मुखः -खा -खं भू, विमुखः &c. भू.—(Turn the mind to) मनः कृ, मतिं कृ or प्रकृ.—(Turn to), see TO RESORT. 'To turn' may often be expressed by कृ in comp.; as, 'to turn a thing black,' द्रव्यं कृष्णीकृ.

TO TURN, *v. n.* (Move round) परिवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), विवृत्, विपरिवृत्, सम्परिवृत्, आवृत्, वृत्, see TO REVOLVE, *v. n.*, ROLL, *v. n.*—(Change) परिवृत्, see TO SHIRT, *v. n.*—(Become sour) अज्जीभू, अज्जभावं or अज्जतां गम् or इ.—(Depend on) अवलम्ब, समालम्ब.—(Turn against) प्रतिक्लीभू, विरुद्धः -डा -दं भू.—(Turn away) पराङ्मुखीभू, पराङ्मुखः -खा -खं भू, विमुखीभू, विमुखः -खा -खं भू.—(Turn back) परिवृत्, परावृत्, निवृत्.—(Turn out), see TO PROVE, *v. n.*—(Turn round) परिवृत्.—(Turn up) प्रालुभू, आविर्भू, सम्भू, उत्पद्, उपस्था. 'To turn' may often be expressed by भू in comp.; as, 'to turn black,' कृष्णीभू; 'to turn to ashes,' भस्मसाद्.

TURN, TURNING, *s.* (Revolution) परिवर्त्तनं, आवर्त्तः -वर्त्तनं, परिवर्त्तः, परिवर्त्ति: *f.*—(Bend, winding) वङ्क, वक्रता; 'of a river,' नदीवङ्कः.—(Change) परिवर्त्तनं, विकारः, आवृत्ति: *f.*—(Recurring season, alternation) पथ्योयः, विपथ्येयः, परिवृत्ति: *f.*, आवृत्ति: *f.*, वारः, वासरः; 'by turns, in turn,' पथ्योयेण, क्रमेण, विपथ्येयेण; 'to do by turns, take turns,' पथ्योयेण कृ, विद्.—(Occasion) कालः, समयः, अवसरः, वारः.—(Form, cast) आकारः, आकृति: *f.*, शीलः -लता, भावः, सभाषः; 'of mind,' मन्:सभाषः, चिन्तपूर्वि: *f.*—(Walk to and fro) विहारः, ईषद्विहारः, ईषपरिक्रमः, इतस्ततः परिक्रमः.—(A good turn) उपकारः.—(An ill turn) अपकारः.

TURN-COAT, *s.* See RENEGADE, TIME-SERVER.

TURNED, *p. p.* (Made to go round) परिवर्त्तितः -ता -तं, आवर्त्तितः &c.—(Bent) साचीकृतः -ता -तं.—(Made acid) अज्जीकृतः -ता -तं,

अम्लीभूतः &c.; 'a sweet thing turned acid,' मधुरम् अम्लीभवं गतं.
—(Turned adrift) विसर्जितः -ता -तं.—(Turned away) अपास्तः
-स्ता -स्तं, प्रतिक्षिप्तः -मा -मं. *see* DISMISSED, REJECTED; 'having
the face turned away,' पराङ्मुखः -स्त्री -स्त्रं, विमुखः &c., पराचीनः
-ना -नं.—(Turned back) परावृत्तः -त्ता -त्तं, परिवृत्तः &c., निवृत्तः
&c.—(Turned out) वहिष्कृतः -ता -तं, वहिःकृतः &c., निष्कासितः
&c.; 'out of office,' च्युताधिकारः -रा -रं, हुताधिकारः &c.—
(Turned loose) मोचितः -ता -तं.—(Having the eyes turned
up) उन्मत्तलोचनः -ना -नं.—(Turned of ninety) दशमीत्यः -स्या
-स्यं, दशमीद्गतः -ता -तं.

TURNER, *s.* भ्रमानीवी *m.* (नं), चक्रनीवी *m.*, चक्री *m.*, कुन्दी *m.*

TURNING, *s.* भ्रमद्वारेण काष्ठद्रव्यघटनं or काष्ठद्रव्यरचनं -ना.

TURPIN, *s.* शिखामूलं, गुम्फनं.

TURPENTINE, *s.* श्रीवासः, श्रीवासम् *n.*, श्रीरसः, वृक्षधूपः, यक्षधूपः.
धूपाङ्गः, पायसः, सरलद्रवः, रसाङ्गः, घृताङ्गः, तिलपरीः, श्रीवेष्टः, श्री-
विष्टः, सज्जरसः, सालवेष्टः, दधि *n.*

TURPITUDE, *s.* दुष्टता, भावदुष्टता. *See* BASENESS, WICKEDNESS.

TURQUOISE, TURKOIS, *s.* वैदूर्यं, हरिताम्रमा *m.* (नं), पेरोजं.

TURRET, *s.* प्रासादशृङ्गं, प्रासादशिखरं, गृहशिखरं, शिरोगृहं, वडभिः *f.*,
बलभी -भिः *m. f.*, तल्पः, लासकः.

TURTLE, *s.* कूर्मः, कच्छपः कमटः, कामटः. *See* TORTOISE.

TURTLE-DOVE, *s.* कलरवः कलध्वनिः *m.*, कपोतः. *See* PIGEON.

TUSK, *s.* दंष्ट्रा, रदः, रदनः दाडकः, दाढा, विपाणं, राक्षसी.

TUSKED, *p. p.* दंष्ट्री -द्विणी -द्वि (नं), दन्ती &c., विपाणी &c.

TUTELARY, *a.* रक्षकः -का -कं, पालकः &c., रक्षणकारी -रिणी &c.;
'a tutelary deity,' लोकपालः -लकः, इष्टदेवता, अधिदेवता.

TUTENAG, *s.* (Metal) तुयं, तुयकं, तुयाघ्ननं.

TUTOR, *s.* उपाध्यायः, गुरुः, धीसखः, धीसवित्रः, *see* PRECEPTOR.

TUTORSHIP, *s.* उपाध्यायत्वं, अध्यापकता, आचार्यत्वं, उपदेशकत्वं.

To TWADDLE, TWADDLING, &c. *See* To PRATE, PRATING, &c.

TWANG, *s.* (Of a bow, &c.) विस्फारः, विष्फारः, स्फारः, ज्ञाघोषः,
ज्ञाकृष्णिः, टङ्कारः, टः.—(Sharp sound) क्लन्तकारः, कृष्णिः.

To TWANG, *v. a.* कृष्ण (c. 10. कृष्णयति -यितुं), रङ्ग (c. 10. रङ्गयति -यितुं),
'he twangs his lute,' चीणां रङ्गयति; 'his bow,' धनुर् विस्फारयति.

To TWANG, *v. n.* कृष्ण (c. 1. कृष्णति -यितुं), क्लन्तकारं कृ, टङ्कारं कृ.

TWANGED, *p. p.* विस्फारितः -ता -तं, कृष्णितः &c., रङ्गितः &c.

To TWEAK, *v. a.* अकस्माद् अङ्गुल्यग्रैर् गृहीत्वा पीड् or सम्पीड्.

TWEEZERS, *s. pl.* सन्दंशः -शकं -शका, कङ्कमुखं.

TWELFTH, *s.* द्वादशः -शी -शं.

TWELVE, *a.* द्वादश *m. f. n. pl.* (नं), द्वादशकः -का -कं.

TWELVEMONTH, *s.* द्वादशमासं, परिवत्सरः, वत्सरः, वर्षः.

TWENTIETH, *a.* विंशतिः -शी -शं, विंशतितमः -मी -मं.

TWENTY, *a.* विंशतिः *f. sing.*, द्विदशाः *m. pl.*; 'he reigned twenty
years,' विंशतिम् अयान् राज्यं चकार; 'with twenty arrows,'
विंशत्या शरैः; 'twenty-one,' एकविंशतिः *f. sing.*; 'two,' द्विविं-
शतिः; 'three,' त्रयोविंशतिः; 'four,' चतुर्विंशतिः; 'five,' पञ्चविं-
शतिः; 'six,' षड्विंशतिः; 'seven,' सप्तविंशतिः; 'eight,' अष्टा-
विंशतिः; 'nine,' नवविंशतिः, जनविंशत् *f.*, एकोनविंशत्; 'twenty-
first,' एकविंशः -शी -शं, एकविंशतितमः -मी -मं; 'aggregate of
twenty,' विंशी *m.* (नं).

Twice, *adv.* द्विः, द्विवारं, बारद्वयं, द्विकृत्वस्, द्विगुणः -या -यं, द्विकः
815

-का -कं; 'said twice,' द्विरुक्तः -का -कं; 'twice-married,'
द्विरुदः -दा -दं, पुनरुपोदः &c.; 'twice ploughed,' द्विगुणाकृतः
-ता -तं; 'twice-born,' द्विजः -जा -जं; 'ten is twice five,'
दश पञ्चभ्यो द्विगुणा भवति.

TWIG, *s.* उपशाखा, प्रशाखिका, अग्रशाखा, शाखिका, पत्रवः.

Twilight, *s.* सन्ध्या, सन्ध्याकालः, सन्ध्यासमयः, सन्धिप्रकाशः, विकालः
-लकः, सन्ध्याशः, उत्सूरः, सचलिः *m.*, सध्वानं, निशादिः *m.* Twilight
is personified as the daughter of Brahmā, and hence
called पितृप्रसूः *f.*, पितृसूः *f.*, ब्रह्मभूतिः *f.*; 'the morning twilight,'
पृथ्वसन्ध्या, प्राक्सन्ध्या, सन्ध्या, दिनादिः *m.*; 'the two twilights,'
सन्धे *f. du.*

TWIN, *a. or s.* यमः -मा -मं, यमकः -का -कं, यमलः -ला -लं, यमनः
-जा -जं; 'twins,' यमी *m. du.*, यमकी *m. du.*, यमं, यमलं, द्वन्द्वं.
युगलं, युगं; 'one of twins,' यमः, यमकः, नारङ्गः; 'we are
twin brothers,' भ्रातराव् आयां यमजौ.

To TWINE, *v. a. or n.* परिवेष्ट, आवेष्ट, वेष्ट, समावृत्, व्यावृत्.

Twine, *s.* शृण्मूत्रं, शृण्मूत्रं, शृण्मूत्रः *m.* *See* THREAD.

Twinge, *s.* शूलः -लं, तीव्रवेदना, तीक्ष्णवेदना, तोदः.

To TWINGE, *v. n.* शूलं (c. 1. शूलति -लितुं), शूलोपहतः -ता -तं भू.

Twining, *s.* परिवेष्टनं, आवेष्टनं, वेष्टनं; 'of a creeper,' लतावेष्टनं;
'a twining plant,' लता, लतिका.

Twinkle, twinkling, *s.* (Of the eye) निमेषः -पकः, निमिषः, उन्मेषः,
निमीलनं, उन्मीलनं, व्यामीलनं, मीलनं, निमेषोन्मेषो *m. du.*, निमी-
लनोन्मीलने *n. du.*, अस्त्रिपल्लवः मङ्गोचः, अस्त्रिपल्लवः.—(Tremulous,
sparkling) स्फुरणं, स्फुरितं.—(In a twinkling) निमेषमात्रेण.

To TWINKLE, *v. n.* (As the eye) निमेषोन्मेषं कृ, निमीलनोन्मीलनं कृ.
निमीलं (c. 1. -मीलति -लितुं), उन्मीलं, निमिषं (c. 6. -निमिषति -मिषितुं),
उन्मिषं, लोचने निमीलं (c. 10. -मीलयति -यितुं) or उन्मीलं.—(Sparkle
tremulously) स्फुरं (c. 6. स्फुरति -रितुं), स्फुरणं कृ.

To TWIRL, *v. a.* त्वरितं भ्रम् in caus. or परिवृत् in caus.

To TWIRL, *v. n.* द्रुतं परिवृत् or भ्रम् or घूर्णं. *See* To REVOLVE, *v. n.*

Twirl, *s.* त्वरितावृत्तिः *f.*, द्रुतपरिवर्त्तनं, द्रुतपरिवृत्तिः *f.*

To TWIST, *v. a.* व्यावृत् (c. 10. -व्यवर्त्तयति -यितुं), आवृत्, समावृत्, आबुच्च
(c. 1. -कुचति -चितुं, c. 10. -कुचयति -यितुं).

To TWIST, *v. n.* व्यावृत् (c. 1. -व्यवर्त्ते -वितुं), आवृत्, आबुच्च in pass.

Twist, *s.* व्यावर्त्तनं, आवर्त्तनं, -वर्त्तका -वर्त्तनं, आबुच्चनं, कुचनं.

To TWIT, *v. a.* निन्द, उपालम्भ, तिरस्कृ, परिवाद. *See* To REPROACH.

To TWITCH, *v. a.* अकस्माद् आकुपं (c. 1. -कर्षति -कर्षुं) or आक्षिपं.

To TWITCH, *v. n.* स्फुरं (c. 6. स्फुरति -रितुं), विस्फुरं, कम्पं, स्पन्दं.

Twitch, *s.* स्फुरणं, स्फुरितं, विस्फुरणं, प्रस्फुरणं, स्पृष्टिः *f.*, स्पन्दनं, कम्पनं,
आकस्मिकाकषेः, आकस्मिकाक्षेपः.

To TWITTER, TWITTER. *See* To CHATTER, CHATTERING.

Two, *a.* द्वौ *m. f. du.*, द्वे *n. du.* (द्वि), द्वये affixed, द्वि prefixed;
'two men,' द्वौ पुरुषौ or पुरुषद्वयं or expressed simply by
the dual, पुरुषौ; 'of two men,' द्वयोः पुरुषयोः, or simply
पुरुषयोः; 'two months,' द्विमासं, मासद्वयं; 'two hundred,' द्वे
शते *n. du.*, शतद्वयं, or simply शते; 'two thousand,' द्वे सहस्रे,
सहस्रद्वयं, or simply सहस्रे. The crude form द्वि is chiefly
used in Bahuvrīhi compounds; as, 'two-armed,' द्विभुजः
-जा -जं; 'two-footed,' द्विपादः -दा -दं, द्विपदः &c.; 'two-
handed,' द्विहस्तः -स्ता -स्तं; 'two-headed,' द्विमुखः -द्वा -द्वं; 'two-

formed,' द्विरूपः -पा -पं; 'two-edged,' द्विधारः -रा -रं, उभयत-
लीक्षणः -ह्या -ह्यं; 'consisting of two,' द्विमयः -यो -यं; 'two-
year-old,' द्विवायिकः -की -कं; 'in two ways,' द्विधा, द्वैषं;
'two or three,' द्विवाः -वा -वाणि (च).

TWO-FOLD, *a.* द्विगुणः -शा -शं, द्विगुणितः -ता -तं, द्विगुणीकृतः &c.,
द्विकः -का -कं, द्विविधः -धा -धं, द्वैषः -धी -धं, द्विप्रकारः -रा -रं.

TYMPANITES, *s.* अलसकः, गुल्मोदरं, गुल्मः. See FLATULENCE.

TYPE, *s.* (Emblem) लक्षणं, चिह्नं, चिह्नकः, चिह्नं, see SYMBOL, SIGN,
MARK; 'of birth,' उत्पत्तिचिह्नकः.—(Figure of something to
come) प्रतिरूपं -पके, प्रतिविषं, दर्शकचिह्नं.—(Printing letter)
मुद्राक्षरं.—(In medicine) भावना, स्वरूपं.

TYPICAL, *a.* लाक्षणिकः -की -कं, उद्बोधकः -का -कं, बोधकः &c., प्रति-
रूपकः &c., प्रतिविषकः &c. See PREFIGURATIVE.

To TYPEFY, TYPEFIED. See To PREFIGURE, PREFIGURED.

TYPOGRAPHICAL, *s.* मुद्राङ्कनसम्बन्धी &c., मुद्राक्षरसम्बन्धी &c.

TYPOGRAPHY, *s.* मुद्राङ्कनं, मुद्राक्षरप्रयोगः. See PRINTING.

TYRANNIC, TYRANNICAL, *a.* प्रजापीडकः -का -कं, प्रजोपद्रवी -विणी &c.,
प्रजाबाधकः -का -कं, प्रजोपग्रवी &c. See OPPRESSIVE.

TYRANNICALLY, *adv.* सत्तेषुष्यं, सत्तीर्थं, प्रजापीडकयत्.

TYRANNICIDE, *s.* (The act) प्रजापीडकहत्या.—(The agent) प्रजापीड-
कहन्ता *m.* (नृ).

To TYRANNIZE, *v. n.* कुशासनं कृ, अनीतिशासनं कृ, असम्यक्शासनं कृ,
असम्यक्पालनं कृ, प्रजापीडनं कृ, प्रजोपद्रवं कृ, प्रजोपग्रवं कृ, अत्या-
शासनं कृ; 'tyrannized over,' उपद्रुतः -ता -तं.

TYRANNY, *s.* (Absolute monarchy) स्वतन्त्रराज्यं, अनिर्वन्धराज्यं.—
(Oppressive rule) कुशासनं, प्रजापीडनं, प्रजोपद्रवः, प्रजोपग्रवः,
निष्ठुरता, नैष्ठुर्यं, परिग्रहः, see OPPRESSION, To TYRANNIZE.

TYRANT, *s.* प्रजापीडकः, उपद्रवी *m.* निष्ठुरः. see OPPRESSOR.

TYRO, *s.* नवदात्रः, छात्रः, नवशिष्यः, नूतनशिष्यः, नूतनाभ्यासी *m.* (नृ),
विद्यारम्भकः, क्रियाकारः, किञ्चिन्मः.

U.

UBIQUITOUS, UBIQUITY. See OMNIPRESENT, OMNIPRESENCE.

UDDER, *s.* ऊधस् *n.*, उधस् *n.*, ओधस् *n.*, ओधः, ऊधसं, उधसं, आपीनं,
वाणः, वामः; 'of a cow,' गोस्तनः; 'of a bitch,' शुनीस्तनः,
मुनारः. Obs. ऊधस् becomes ऊधन् in comp.; as, 'a cow
with a full udder,' पीनोमी, पीथरस्तनी; 'with an udder like
a well,' कुशोमी.

UGLINESS, *s.* कुरूपता, विरूपता, वैरूप्यं, अपरूपता, असौन्दर्यं, आलावर्त्यं,
असौम्यता, कुत्सिताकारता, असौष्टवं.

UGLY, *a.* कुरूपः -पा -पी -पं, अपरूपः &c., विरूपः &c., रूपहीनः -ना
-नं, कदाकारः -रा -रं, कुत्सिताकारः &c., कुत्सितः -ता -तं, कुत्सि-
ताकृतिः -ति -ति, असुन्दरः -रा -री -रं, असौम्यः -म्या -म्यं, दुर्दृशिनः
-ना -नं, विकृताकारः &c.; 'an ugly woman,' कुस्त्री.

ULCER, *s.* व्रणः, छतं, नाडीव्रणः, सपूयव्रतं, पूतिव्रणः, रक्तविद्रुधिः *m.*,
उत्सङ्गी *m.* (नृ); 'bottom of one,' उत्सङ्गः.

To ULCERATE, *v. n.* सव्रणोभू, सद्यतोभू, व्रणितः -ता -तं भू, व्रणं वन्ध्.

To ULCERATE, *v. a.* व्रणं कृ, सव्रणोक्, छतं कृ, व्रणम् उत्पद् in caus.

ULCERATED, ULCEROUS, *a.* व्रणी -यिनी -णि (नृ), व्रणितः -ता -तं,
सव्रणः -शा -शं, सद्यतः -ता -तं, जातव्रणः -शा -शं, व्रणमयः -यी -यं.

ULCERATION, *s.* व्रणितं -ता, सव्रणभावः, सद्यतभावः, व्रणवन्धनं.

ULTERIOR, *a.* उद्धरः -रा -रं, अपरः &c., पाश्चात्यः -म्या -मं.

ULTIMATE, *a.* अन्तिमः -ना -नं, परमः &c. See LAST, FINAL.

ULTIMATELY, *adv.* अन्ततः, अन्ते, शेवे, शेवतः. See LASTLY.

ULTIMATUM, *s.* अन्त्यप्रतिज्ञा, अन्त्यवाक्यं, निदानवाक्यं.

ULTRA, *s.* अत्यन्तः -न्ता -नं, एकान्तः &c. See EXCESSIVE.

UMĀ, *s.* (Wife of Śiva) उमा, सती, see DURGA.

UMBILICAL, *a.* नाभ्यः -भ्या -भ्यं, नाभिसङ्गन्धी &c.; 'umbilical cord,'
नाभिः *f.*, नालः, नाभिनाडी, नाभिनाला, गर्भनाडी; 'section of it,'
नाभिच्छेदनं; 'region,' नाभिसङ्गलं.

UMBRAGE, *s.* असन्तोषः, अनुष्टिः *f.*, अप्रीतिः *f.*; 'to take umbrage,'
असन्नुष्टः -ष्टा -ष्टं भू, प्रकुप (c. 4. -कुपति).

UMBRELLA, *s.* छत्रं, जलपा, चारित्रा, छातपत्रं, छातपवारणं, वस्तुकुट्टिमं,
कावारी; 'state-umbrella,' छत्रं; 'bearer of it,' छत्रधारी *m.* (नृ).

UMPIRE, *s.* मध्यस्थः, स्थेयः, प्रमाणपुरुषः, शठः.

UN. This prefix is expressed in Sanskrit by अ, अन्, निर्,
वि, अप, दुर् &c., prefixed, or by हीन, रहित, शून्य &c., affixed.
In cases where the English word formed with 'un' is
not given in this Dictionary, the student must take the
simple noun and use one of the above prefixes or affixes.

UNABLE, *a.* अशक्तः -क्ता -क्तं, असमर्थः -थो -थं, अद्यमः -मा -मं, अनौशः
-शा -शं, अकल्यः -ल्या -ल्यं, अपारकः -का -कं.

UNACCENTED, *a.* अनुदात्रः -न्ता -नं, अस्वरितः -ता -तं.

UNACCEPTABLE, *a.* अप्रतिपाद्यः -द्या -दं, अपाद्यः &c., अग्रहणीयः &c.,
अनादेयः -या -यं, अस्वीकार्यः -व्यो -व्यं, अलोकः -का -कं.

UNACCOMPANIED, *a.* असहायः -या -यं, असहायवान् -वती -वत् (तृ),
असहायी -यिनी -यि (नृ), असङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, एकाकी &c.

UNACCOMPLISHED, *a.* असाधितः -ता -तं, असिद्धः -द्धा -द्धं, असंसिद्धः &c.,
असम्पन्नः -न्ना -नं, अनियन्त्रः &c., अनुपपन्नः &c., असमाप्तः -प्ता -प्तं,
अनधिगतः -ता -तं, अकृतः &c., अनागतवान् &c., असम्पूरीतः &c.

UNACCOUNTABLE. See INEXPLICABLE, IRRESPONSIBLE.

UNACUSTOMED, *a.* अनभ्यस्तः -स्ता -स्तं, अनभ्यासी &c., अकृताभ्यासः
-सा -सं; 'to ornament,' अननुभूतभूषणः -णा -णं.

UNACKNOWLEDGED, *a.* अननुज्ञातः -ता -तं, अनङ्गीकृतः -ता -तं.

UNACQUAINTED, *a.* अनभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अपरिचितः &c., see IGNORANT.

UNACTIONABLE, *a.* अव्यवहार्यः -व्यो -व्यं, व्यवहारविषयः -या -यं.

UNADORNED, *a.* अनलङ्कृतः -ता -तं, अभूषितः &c., अलङ्कारहीनः &c.

UNADULTERATED, *a.* अदूषितः -ता -तं, अमिश्रितः &c., असंमृष्टः &c.

UNAFFECTED, *a.* (Not acted upon) अनुपहतः -ता -तं, अप्रतिहतः &c.,
निर्विकारः -रा -रं, अविकृतः -ता -तं.—(Unfeigned) अकृत्रिमः -मा
-मं, see SINCERE, SIMPLE.—(Unmoved) अजातद्रवः -वा -वं.

UNAFFECTEDLY, *adv.* अविलक्ष्येण, अविलक्षण्येन, सारत्येन, अमायया.

UNAIDED, *a.* अनुपकृतः -ता -तं, असहायः -या -यं, निःसहायः &c.

UNALIENABLE, *a.* अनादेयः -या -यं, स्थावरः -म्या -म्यं, see INALIENABLE.

UNALLOYED, *a.* अविमिश्रः -मिश्रा -मिश्रं, निर्विमिश्रः &c., अनिहाविमिश्रः &c.

UNALTERABLE, *a.* अविचार्यः -व्यो -व्यं. See IMMUTABLE.

UNALTERED, *a.* अविचारः -रा -रं, निर्विकारः &c., अविकृतः -ता -तं.

UNAMIALE, *a.* अप्रियः -या -यं, अप्रीतिजनकः -का -कं.

UNANIMITY, *s.* एकमतं, चित्तैक्यं, मतेक्यं, एकचित्तता.

UNANIMOUS, *a.* एकचित्तः -न्ता -नं, एकमतः -ता -तं, सङ्गसम्मतः &c.

UNANIMOUSLY, *adv.* एकचित्तोभूय, एकमतोभूय, मतेक्येन.

UNANSWERABLE, *a.* अनुद्धरः -रा -रं, दुर्द्धरः &c., असहनीयः &c.

UNAPPROACHABLE, *a.* अगम्यः-म्या-म्यं, अनागम्यः &c., अनभिगमनीयः &c., अगमनीयः &c., दुर्गमः-मा-मं, दुरुपस्थानः-ना-नं, अनुपसंयः-यौ-यै, दुर्धर्षः-धौ-धै, अगः-गा-गं. See INACCESSIBLE.

UNAPT, *a.* अयुक्तः-क्ता-क्तं, अनाप्तः-प्ता-प्तं, अकुशलः-ला-लं.

UNARMED, *a.* अशस्त्रः-स्त्रा-स्त्रं, विशस्त्रः &c., निःशस्त्रः &c., शस्त्रहीनः-ना-नं, शस्त्ररहितः-ता-तं, अस्त्रहीनः &c., निरायुधः-धा-धं, अनायुधः &c., अनायुद्धः-द्धा-द्धं, असज्जः-ज्जा-ज्जं, असज्जितः-ता-तं, असज्जः &c., निर्हतिः-ति-ति; 'unarmed state,' वैशस्त्रं.

UNASKED, *a.* अपृष्टः-ष्टा-ष्टं, अवाचितः-ता-तं, अप्रचोदितः &c.

UNASPIRATED, *a.* अत्यप्राणः-णा-यं, अत्यप्राणोच्चारितः &c.

UNASSAILABLE, *a.* अनाक्रमणीयः-या-यं, अनाक्रम्यः-म्या-म्यं.

UNASSISTED, *a.* अनुपकृतः-ता-तं, असहायः-या-यं, निःसहायः &c.

UNASSOCIATED, *a.* असहितः-ता-तं, असङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, निःसङ्गः &c.

UNASSUMING, *a.* अप्रगल्भः-ल्भा-ल्भं, अनभिमानि-निनी &c., निर्गर्वः-र्वौ-र्वै, अविकल्पनः-ना-नं, अकल्पनः &c., विनीतः-ता-तं, निमृतः &c.

UNATTAINABLE, *a.* अप्राप्यः-प्या-प्यं, अलभ्यः-भ्या-भ्यं, अगम्यः-म्या-म्यं, अनधिगम्यः &c., अनासाध्यः-द्या-द्यं, दुष्प्राप्यः-पा-पं, कष्टप्राप्यः &c., दुरासदः-दा-दं, असाध्यः-ध्या-ध्यं, दुर्गमः-मा-मं, अगमः &c.

UNATTENDED, *a.* असहायी-यिनी-यि (न्), असहायवान्-वती-वत् (न्), निरनुचरः-रा-रं, अनुचरः &c., अनुचररहितः-ता-तं, अनुचरहीनः-ना-नं, निरनुगः-गा-गं, असहितः-ता-तं, विपालः-ला-लं, निरीक्षकः &c.

UNATTESTED, *a.* असाक्षिकः-की-कं, साक्ष्यहीनः-ना-नं, अप्राणः &c.

UNAUTHENTIC, *a.* अप्रामाणिकः-की-कं, अप्रमाणयुक्तः-क्ता-क्तं.

UNAUTHORITATIVE, *a.* निष्प्रमाणः-णा-णं, अनाप्तः-प्ता-प्तं.

UNAUTHORIZED, *a.* अप्रामाणिकः-की-कं, विधिहीनः-ना-नं.

UNAVAILING, *a.* व्यर्थः-थौ-थै, निष्फलः &c. See INEFFECTUAL.

UNAVOIDABLE, *a.* अपरिहार्यः-यौ-यै, अनतिक्रमणीयः-या-यं, अनिवार्यः &c., अज्ञकनिवारः-रा-रं; 'decree,' अहाय्ययोगः.

UNAWARES, *adv.* अकस्मात्, अप्रतिनितं, अतर्कितं. See SUDDENLY.

UNBAKED, *a.* अपक्वः-क्वा-क्तं, आमः-मा-मं, अकान्दवः &c.

To UNBAR, *v. a.* निरगैलीकृ, अनगैलीकृ, अगैलम् अपनी or हृ.

UNBEARABLE, *a.* असह्यः-ह्यौ-ह्यै, असहनीयः &c., see INTOLERABLE.

UNBEATEN, *a.* अजुघ्यः-घा-घं; 'path,' अजुलमार्गः.

UNBECOMING, *a.* अयुक्तः-क्ता-क्तं, असोपयः &c. See INDECOROUS.

UNBELIEF, *s.* अविश्वासः, अश्रद्धा, अभक्तिः *f.* See INFIDELITY.

UNBELIEVER, UNBELIEVING. See INFIDEL, *s.* and *a.*

To UNBEND, UNBENDING. See To RELAX, FIRM, ORSTINATE.

UNBENT, *p. p.* अनतः-ता-तं, उन्नतः &c., अभुग्नः &c., see RELAXED.

UNBIASED, *a.* समदृष्टिः-ष्टिः-ष्टि, सङ्ग्रहीनः &c. See IMPARTIAL.

UNBIDDEN, *a.* अजिमांन्तः-ता-तं, अप्रचोदितः &c., अनाज्ञप्तः &c.

To UNBIND, *v. a.* उद्गृह्य, शिथिलीकृ. See To LOOSE, *v. a.*

UNBLAMABLE, *a.* अनुपमः-मा-मं, अनिन्दनीयः-या-यं, अनिन्द्यः &c., अवाच्यः-च्या-च्यं, निरपराधः-धा-धं, अनुपस्कृतः &c. See INNOCENT.

UNBLEACHED, *a.* निष्प्रवाणः-णा-णं, निष्प्रवाणः-णि-णि, अनाहतः &c., तन्त्रकः-का-कं; 'cloth,' निष्प्रवाणं, अनाहतं, तन्त्रकं, नवाखरं.

UNBLEMISHED, *a.* निदोषः-ष्या-ष्यं, अकलसः-वा-वं, अद्यतः-ता-तं, अपरिधतः &c., निष्कलङ्कः-ङ्का-ङ्कं, निर्मलः &c. See PURE.

UNBLEST, *a.* निराशीः-शी-शि (न्), निराशिषः-पा-पं, अनाशिषः &c.

UNBLOWN, *a.* अकुलः-ला-लं, असुप्तः-प्ता-प्तं, मुद्रितः-ता-तं, अविकसितः &c.; 'flower,' कलिका, कलिः-ली, कोरकः-कं.

To UNBOLT, *v. a.* निरगैलीकृ, अनगैलीकृ, निरगैलं-लां-लं कृ.

UNBORN, *a.* अजातः-ता-तं, अजः-जा-जं, अप्राप्यजन्मा &c.

To UNBOSOM, *v. a.* (One's self) मनोगतचिन्तां प्रकाशं in CHAS.

UNBOUND, *a.* अषडः-डा-डं, उचडः &c., उहामः &c., अवन्धनः &c.

UNBOUNDED, *a.* अननः-न्ता-न्तं, अवन्तः &c. See INFINITE.

UNBRIBABLE, *a.* धनदानेन अभेद्यः-द्या-द्यं, अहोय्यः-य्यौ-य्यै.

UNBRIDLED, *a.* उच्चृङ्खलः-ला-लं, विशृङ्खलः &c., अशुष्यः-ष्या-ष्यं, निर्मेय्यदः-दा-दं, उहामः-मा-मं, अनगलः &c. See LICENTIOUS.

UNBRECHED, *a.* कटीपटहीनः-ना-नं, अपाकृतकटीपटः-टा-टं.

UNBROKEN, *a.* अभिन्नः-न्ना-न्नं, अभग्नः-ग्ना-ग्नं, असिद्धितः-ता-तं अद्यतः &c.—(As a horse) सदमितः &c., असिद्धितः &c.

To UNBURDEN, *v. a.* भाराद् मुच, मुक्तभारं-रां कृ, भारमुक्तं कृ.

UNBURNT, *a.* अपक्वः-क्ता-क्तं, सदग्धः &c.; 'brick,' आमेष्टका.

To UNBUTTON, *v. a.* शिथिलीकृ, शिथिल (न्), शिथिलयति-यति (न्).

UNCAGED, *a.* उत्पिन्नः-रा-रं, पञ्चरमुक्तः-क्ता-क्तं.

UNCALLED, *a.* अनाहूतः-ता-तं, अहूतः &c.; 'for,' see NEEDLESS.

UNCEASING, *a.* अविगतः-ता-तं, निरन्तरः &c. See CONTINUAL.

UNCEREMONIOUS, *n.* मन्दादरः-रा-रं, निरादरः &c., अनादरः &c.

UNCEREMONIOUSLY, *adv.* अनादरेण, आदरेण विना, मन्दादरं.

UNCERTAIN, *a.* सन्दिग्धः-ग्धा-ग्धं, अनिश्चितः &c., अशुभः-वा-वं, अस्थिरः-रा-रं, see DOUBTFUL.—(Not confident) संशयो-यिनी &c., सांशयिकः-की-कं, अज्ञातनिश्चयः-या-यं, मातृशयः &c.

UNCERTAINTY, *s.* अनिश्चयः, अनिश्चयः, सन्देहः, संशयः. See DOUBT.

UNCHANGABLE, *a.* निर्विकारः-रा-रं, अच्ययः &c., see IMMUTABLE.

UNCHANGED, *a.* अचिकृतः-ता-तं, निर्विकारः-रा-रं, अविकारः &c.

UNCHARITABLE, *a.* दोषदृष्टिः-ष्टिः-ष्टि, दोषदृष्टी-श्रीनी &c., छिद्रान्वेषी &c., असूयकः-का-कं, अकृपादृष्टिः &c. See CENSORIOUS.

UNCHARITABLY, *adv.* अकृपादृष्ट्या, दोषदर्शनेनशीलत्वात्.

UNCHASTE, *a.* अविनीतः-ता-तं, असापुवृत्तः-त्ता-तं, पांशुलः-ला-लं, असाधुः-ध्वौ-ध्वै, अभिचारी &c., अवकीर्णी *m.* (न्), see INCONTINENT, PROFLIGATE; 'woman,' असती, असाध्वी, बन्धकी, पुंशुली, अविनीता, अभिसारिका, धृष्टा, धर्षिणी, अभिचारिणी, कुलटा, कुलपांशुला, कामगा, इन्द्री, सैरिणी, पांशुला, पांशला.

UNCHECKED, *a.* अजयतः-ता-तं, अनियतः &c., अनिवारितः &c., निरवयहः-हा-हं, निरगैलः-ला-लं, विशृङ्खलः &c., अनिराकृतः-ता-तं.

UNCIRCUMCISED, *a.* अपरिकर्तितः-ता-तं, अपरिकर्तितः-त्ता-तं.

UNCIRCUMCISION, *a.* अपरिकर्तनं, अपरिकर्तः, त्वगच्छेदः.

UNCIVIL, *a.* असभ्यः-भ्या-भ्यं, अविनीतः-ता-तं, अविनयः-या-यं, परुषभाषी-षिणी &c., दुर्मेय्यदः-दा-दं. See RUDE, IMPOLITE.

UNCIVILIZED, *a.* अशिष्टः-ष्टा-ष्टं, &c. See RUDE, SAVAGE.

UNCLAIMED, *a.* अस्वामिकः-की-कं, अनधिकृतः-ता-तं, अदायिकः &c.

UNCLE, *s.* (Paternal) पित्र्यः, पित्रमाता *m.* (न्), मातृमाता *m.* (न्), (Maternal) मातुलः, मातृमाता *m.* (न्).

UNCLEAN, *a.* अशुचिः-चि-चि, अपवित्रः-त्ता-तं. See IMPURE.

UNCLEANNES, *s.* अशुचिः, अशुचित्वं, असूययत्वं. See IMPURITY.

To UNCLOSE, *v. a.* विवृ, अपावृ, उद्घट. See To OPEN, OPENED.

UNCLOTHED, *a.* विषस्त्रः-स्त्रा-स्त्रं, अपावृत्तः-ता-तं. See NAKED.

UNCLOUDED, *a.* निरभः-भा-भं, अनभः &c., अभाः &c., निर्मेयः &c.

UNCLOVEN, *a.* (As a hoof) एकशङ्कः-का-कं, एकसुरः-रा-रं.

UNCOMFORTABLE, *a.* असह्यः-ह्यौ-ह्यै, असुखः &c., असुखी-विनी &c.

UNCOMFORTABLENESS, *s.* असह्यता, असुखता, असाह्यं, असुखं.

UNCOMFORTABLY, *adv.* असुखेन, असौख्येन, असुखं, अस्वास्थ्येन.
 UNCOMMON, *a.* असामान्यः -न्या -न्यं, असाधारणः -णी -णीं, अप्रसिद्धः -द्वा -द्वं, अप्रकृतः &c., विरलः &c. See RARE, STRANGE.
 UNCOMMONLY, *adv.* अत्यन्तं, अतिशयेन, अति, स. See EXCESSIVELY.
 UNCOMFORDING, *a.* निरवयवः -या -यं, असम्बन्धीयः -णीं -णीं, अनिश्चितः &c., अपुत्रः -का -कं, केवलशुद्धः &c. See SIMPLE, *a.*
 UNCONCEALED, *a.* अगमः -मा -मं, अगूढः -द्वा -द्वं, असमृद्धः &c.
 UNCONCERN, UNCONCERNED, See INDIFFERENCE, INDIFFERENT.
 UNCONCERNEDLY, *adv.* निरपेक्षं, अनपेक्षं -क्षया, उदासीनवत्.
 UNCONFESSIONAL, *a.* अप्रतिबन्धः -न्या -न्यं, अप्रतिबन्धः -द्वा -द्वं, अनिवन्धः &c., अनियमितः -ता -तं, असामयिकः -की -कं, निर्यतिक्रमः &c.
 UNCONFINED, *a.* अव्यवस्थितः -द्वा -द्वं, असमरूपः &c., उन्मुक्तः -ला -लं.
 UNCONGENIAL, *a.* अनुगुणः -णा -णं, अनुकूलः -ला -लं, प्रतिकूलः &c.
 UNCONNECTED, *a.* असम्बन्धः -द्वा -द्वं, असम्बन्धः -न्या -न्यं, निःसम्बन्धः &c., अव्यवस्थितः &c., निर्यतिक्रमः -की -कं, निरन्तरः -या -यं, अनन्तः -ता -तं, असमृद्धः &c., अनुपेक्षितः &c., असम्बन्धीयः -या -यं. See INCOHERENT.
 UNCONQUERABLE, *a.* अजेयः -या -यं, अजय्यः &c., अनापुत्रः &c.
 UNCONQUERED, *p. p.* अजितः -ता -तं, अपराजितः &c., अनभिभूतः &c.
 UNCONSCIONABLE, *a.* See UNREASONABLE.
 UNCONSCIOUS, *a.* अचेतनः -ना -नं, विमर्शः &c. see INSENSIBLE; 'he is unconscious of his own existence', आत्मानं न विभावयते.
 UNCONSCIOUSNESS, *s.* अचेतन्य &c. See INSENSIBILITY.
 UNCONSECRATED, *a.* अप्रतिष्ठितः -ता -तं, अप्रणीतः &c., असंस्कृतः &c., अज्ञातमन्त्रकारः -रा -रं, अनभिमानितः -ता -तं, अनाहितः &c.
 UNCONSTRAINED, *a.* अप्रतिबन्धः &c. See FREE, VOLUNTARY.
 UNCONTAMINATED, *a.* अदूषितः -ता -तं, अलिप्तः -मा -मं, निर्लिप्तः &c.
 UNCONTROLLABLE, *a.* अदम्यः -म्या -म्यं. See IRRESTRAINABLE.
 UNCONTROLLED, *a.* निरवयवः -हा -हं, निर्यन्त्रणः -णा -णीं, निर्मूलः -ला -लं, अनर्गलः &c., अप्रतिबन्धः -न्या -न्यं. See UNRESTRAINED.
 UNCOURTEOUS, *a.* असभ्यः -भ्या -भ्यं, निर्नमस्कारः &c. See RUDE.
 UNCOUPED, *a.* अपरुपः -पा -पं, विरुपः &c. See ODD, STRANGE.
 TO UNCOVER, *v. a.* अपवृ (c. 5. -वृणाति -वरितुं -रीतुं), अपावृ, विवृ, उद्घट (c. 10. -छादयति -यितुं). See TO STRIP, DIVINE.
 UNCOVERED, *p. p.* अपवृत्तः -ता -तं, अनावृतः &c., विवृतः &c., अनावृतादिः -ता -तं, अनावृत्तः -त्वा -त्वं, अनावृतादिः &c. See STRIPPED.
 UNCREATED, *a.* अनृष्टः -ष्टा -ष्टं, अनुत्पन्नः &c. See INCREATE.
 UNCLE, *s.* अग्रधने, अग्रनं, अग्रजः, प्रेता, अलपनं, विलेपनं, चिन्मता, चिन्मं, खेहः.
 UNCLE, *a.* छिप्यः -रथा -रथं, खेही -हिनी -हि (न), मेहरः -रा -रं, विषण्णः &c., आनन्दः &c., प्रसन्नः &c. See OILY, GREASY.
 UNCULTIVATED, *a.* अप्रवृत्तः -ता -तं, अकृतः &c., खिलः -ला -लं.
 UNDAUNTED, *a.* अभीरतः -ता -तं, अभिघ्नान्ता &c. See FEARLESS.
 UNDECEIVED, *a.* अक्षीणः -णा -णं, अक्षीणः &c., अज्ञातद्वयः -या -यं.
 UNDECAYING, *a.* अक्षयः -या -यं, अक्षयः &c., see IMPERISHABLE.
 TO UNDECEIVE, *v. a.* भ्रमं or भ्रान्तिं हर् or अपनी, निर्भ्रमीकृ.
 UNDECIDED, *a.* अनिश्चितः -ता -तं, अनिर्णीतः &c., अकृतनिश्चयः -या -यं, अकृतमङ्गलः &c. (Irresolute) मन्दिरुपमानसः &c. see the word.
 UNDEFINED, *a.* अदूषितः -ता -तं, अलिप्तः -मा -मं, निर्मलः -ला -लं.
 UNDEFINABLE, *a.* अलक्ष्यः -क्ष्या -क्ष्यं, अप्रतर्क्यः &c., अनिर्वचनीयः &c.
 UNDEFINED, *a.* अलक्षितः &c. See INDEFINITE, INDETERMINATE.
 UNDENIABLE, *a.* अप्रत्याख्येयः -या -यं. See INDISPUTABLE.

UNDER, *prep.* (Below, beneath) अधस्, अधस्तात्, तले, अध in comp.; see UNDERNEATH; 'under the tree,' वृक्षस्याधस्तात्, वृक्षतले; 'under water,' जलस्याधस्; 'under the bed,' शय्यातले, शय्याधस्; 'under the hand,' हस्ततलगतः -ता -तं. (In subjection to) अधीनः -ना -नं, see SUBJECT.—(Less than) ऊन or नून in comp., अधोक्, अधरः -रा -रं; 'a child under two years old,' अनङ्गि-वधो or अनङ्गिवायिको बालः, अप्राप्तद्वितीयवर्षी बालः; 'under sixteen years of age,' अनषोडशवर्षः -र्षा -र्षं; 'under the time,' अप्राप्तकालः -ला -लं; 'under a fortnight,' अधोक् चतुर्दशाद् अहः.—(Under pretext of) व्यपदेशेन, see COLOUR.—(In the time of) काले, समये, मध्ये.
 UNDER, *a.* अधःस्थः -स्था -स्थं, अधोभवः -वा -वं, अधस् in comp., अनर् in comp., see INFERIOR; 'under-current,' अधःप्रवाहः.—(Subordinate) उप in comp.; 'under-master,' उपशिक्षकः, उपगुरुः.
 UNDER-AGE, *a.* अप्राप्तव्यवहारः, अप्राप्तकालः. See MINOR.
 UNDER-DONE, *a.* अपक्वः -क्वा -क्वं, अपक्वः &c., आमः -मा -मं.
 UNDERGARMENT, *s.* अधोवसनं, अधोशुक्लं, अनारीयं, अन्तर्वेशस्य *n.*
 TO UNDERGO, *v. a.* उपगम, उपगम, अनुभू. See TO SUFFER.
 UNDERGONE, *p. p.* उपगतः -ता -तं, उपगतः &c., अनुभूतः -ता -तं.
 UNDERGROUND, *adv.* भूम्यधस्, भूम्यधस्तात्, भूतलाधस्तात्.
 UNDERGROUND, *a.* अन्तर्भूमिः -मी -मं, भूम्यधःस्थः -स्था -स्थं, भूम्यधोगतः -ता -तं, अन्तर्भूमिस्थः &c. See SUBTERRANEAN.
 UNDERHAND, *a.* छलेन कृतः -ता -तं, तिरस् ind. See CLANDESTINE.
 TO UNDERLINE, *v. a.* अधोरेखाङ्कितं -तां कृ, अधोरेखया अङ्क.
 UNDERLING, *s.* अधरः, अधरपदस्थः, अनुनीची *m.* (न).
 TO UNDERMINE, *v. a.* अधस्तात् खन (c. 1. खनति -नितुं) or उत्खन or गूढखनं -तां कृ, अधः or अधस्तात् खान्ता नश् in caus. or पर्यस्.
 UNDERMOST, *a.* सङ्घातस्थः -स्था -स्थं, सङ्घातस्थः &c., सङ्घातः &c.
 UNDERNEATH, *adv.* अधस्तात्, अधस्, अधरस्तात्, अधरेण -रात्, अधरतस्, अधोभागे, अधस्तनः -नी -नं, नीचे.
 TO UNDERRATE, *v. a.* लघूक, लघु मन, अत्यलूक, न्यूनमूल्यीकृ.
 TO UNDERSTAND, *v. a.* अवगम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), उपलभ् (c. 1. -लभते -लभ्यं), ज्ञा (c. 2. जानाति, ज्ञातुं), विज्ञा, परिज्ञा, बुध् (c. 1. बोधति -पितुं), अवबुध्, समवबुध्, ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), रावे (c. 2. अवैति -तुं), विद्, जह्, अवबुध् in caus., मन्, विभू in caus., अनुभू, अवगमं कृ, अवधारणं कृ.
 UNDERSTANDING, *s.* (Intellectual faculty) बुद्धिः *f.*, धीः *f.*, मतिः *f.*, मेधा, मेधस् *n.*, ज्ञानं, ज्ञानशक्तिः *f.*, प्रज्ञा, चित् *f.*, चेतना, आकलन-शक्तिः *f.*, ज्ञेयधी; 'eye of the understanding,' ज्ञानचक्षुस् *n.*, ज्ञानदृष्टिः *f.*; 'object of understanding,' बुद्धिविषयः; 'of little understanding,' अल्पबुद्धिः -द्धिः -द्धि, अल्पधीः -धी -धि, अल्पमेधाः -धाः -धः (स); 'slow of understanding,' मन्दबुद्धिः -द्धिः -द्धि, मन्दमतिः -तिः -ति.—(Terms of intercourse) सहभावः, सहः, संविधिः *f.*
 UNDERSTOOD, *p. p.* अवगतः -ता -तं, उपलभः -भा -भं, ज्ञातः -ता -तं, विज्ञातः &c., बुद्धः -द्वा -द्वं, बुधितः -ता -तं, मतः &c., आगमितः &c., विदितः &c., आकलितः &c., ज्ञानारूढः -दा -दं, बुद्धारूढः &c., अनुभूतः &c., प्रतिपन्नः -न्ना -न्नं.—(Implied) उपलक्षितः -ता -तं, अव्यक्तः &c.
 TO UNDERTAKE, *v. a.* अवबो (c. 4. -स्यति -सातुं), अव्यवबो, चारम् (c. 1. -रभत -रभ्यं), समारम्, उपक्रम् (c. 1. -क्रमते -मितुं),

आस्था, स्वीकृ, अङ्गीकृ, कृ, प्रवृत्.

UNDERTAKEN, *p. p.* आरम्भः -आ -भं, समारम्भः &c., व्यवसितः -ता -तं, अध्यवसायितः &c., स्वीकृतः &c., अङ्गीकृतः &c.

UNDERTAKER, *s.* अनुष्ठाता *m.* (नृ), व्यवसायी *m.* (नृ), आरम्भकः, प्रवर्तकः, निर्वोहकः.—(Of funerals) अन्त्यकर्मनिर्वोहकः.

UNDERTAKING, *s.* कर्म्म *n.* (नृ), कार्यं, प्रारम्भ, आरम्भ, प्रारम्भः *f.*, आरम्भः, प्रारम्भः, व्यवसायः, अध्यवसायः, प्रवृत्तिः *f.*; 'bold,' साहसकर्म *n.*, see ENTERPRISE; 'to accomplish one's undertakings,' प्रारम्भानि सम्पद.

To UNDERVALUE, *v. a.* लघूकृ, लघु मन्, तुच्छीकृ, लघुमूल्यीकृ.

UNDERSERVED, *a.* अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, अयुक्तः &c., अयथाहं: -हं -हं, अगुणसम्पादितः -ता -तं, अकर्मसम्पादितः &c.

UNDERSERVEDLY, *adv.* अयोग्ये, अनुपयुक्तं, अयथाहं, निरपराधं.

UNDERSERVING, *a.* अनर्हः -हं -हं, निगुणः -ग्या -ग्यं, अगुणः &c., गुणहीनः -ना -नं, सघ्रायः -ध्या -ध्यं, अयोग्यः &c. See UNWORTHY.

UNDERSIGNED, *a.* अचुडिपृष्ठः -ष्टो -ष्टं, अवोधपृष्ठः &c., समतिपृष्ठकः -का -कं, असङ्कल्पपृष्ठकः &c., अज्ञानपृष्ठकः &c., असङ्कल्पकृतः -ता -तं, अचुडिकृतः &c., असाङ्कल्पिकः -की -कं, असङ्कल्पितः &c., अनुद्विष्टः -ष्टा -ष्टं, अनभिप्रेतः &c.

UNDISIGNEDLY, *adv.* अचुडिपृष्ठं -ष्टकं, अवोधपृष्ठं, समतिपृष्ठं, सचुडिपुःसरः, अज्ञानतः, अचुष्टा, अकामतः, अमया, अनिच्छातः.

UNDISIGNING, *a.* निष्कपटः -टा -टं. See SINCERE, ARTLESS.

UNDISIRABLE, *a.* असूयः -द्या -द्यं, सम्पृहणीयः -या -यं, अनिष्टः -ष्टा -ष्टं, अनाकांक्षणीयः &c., अनाकांक्ष्यः &c., अवाञ्छनीयः &c.

UNDISIROUS, *a.* अनिच्छुः -च्छुः -च्छु, अनाकांक्षी &c., अनभिलाषी &c.

UNDEVIATING, *a.* अस्यभिचारी -रिणी -रि (नृ), अविच्युतः -ता -तं, अविभ्रतः &c., अस्वलितः &c., अमटः -ष्टा -ष्टं, अविपयगामी &c.

UNDIGESTED, *a.* अजोषः -शो -शं, अपक्वः -क्ता -क्तं, अनातपाकः -का -कं, विदग्धः -ग्धा -ग्यं, आमः -मा -मं, कलः -ला -लं; 'undigested food,' आमंशः.—(Not methodized) अव्यवस्थितः -ता -तं, अकृतव्यवस्थः -स्था -स्थं.

UNDIMINISHED, *a.* अक्षीणः -णा -णं, अद्यतः -ता -तं, अविद्यतः &c., अमृतीभूतः &c., अमृतीकृतः &c., अलुप्तः -प्ता -प्तं, अनपायः -या -यं, अनपायी -यिनी &c., अनातहामः -सा -सं; 'of undiminished glory,' अलुप्तमहिमा &c.

UNDISCIPLINED, *a.* अशिष्टः -ष्टा -ष्टं, अशासितः -ता -तं, अशिष्टितः &c.

UNDISGUISED, *a.* निर्वीजः -जा -जं, निष्कपटः -टा -टं, अकृत्रिमः &c.

UNDISPUTED, *a.* निर्विवादः -दा -दं, अविप्रतिपन्नः &c., अस्थाहितः &c.

UNDISTURBED, *a.* निरुपद्रवः -वा -वं, उपद्रवहीनः -ना -नं.—(Not perturbed) अद्युग्धः -ग्धा -ग्यं, अविद्योभितः &c., अव्ययः &c., निराकुलः &c.

UNDIVIDED, *a.* अविभक्तः -क्ता -क्तं, अविभाजितः &c., अविभक्तः &c.

To UNDO, *v. a.* उद्गन्धू, शिपिलीकृ, विक्. See To LOOSE, RUIN.

UNDONE, *p. p.* (Not done) अकृतः -ता -तं, अननुष्ठितः &c., अनाचरितः &c., निष्कृतः &c., असाधितः &c., असम्पादितः &c.; 'left undone,' अनरितः -ता -तं, see OMITTED.—(Ruined) हतः -ता -तं, नष्टः &c., see RUINED; 'I am undone,' हतो स्मि.

UNDOUBTED, *a.* असन्दिग्धः -ग्धा -ग्यं, सुनिश्चितः &c. See INDUBITABLE.

UNDOUBTEDLY, *adv.* सुनिश्चितं, सर्वशयं, अवश्यं, असन्दिग्धं, अयत्किं.

To UNDESS, *v. a.* वस्त्रम् अवृत् (c. 10. तारयति-वितृ) or उद्गू or उद्गूष or अपनह, विवस्त्रीकृ, विवस्नीकृ, नग्नीकृ. See To DIVEST, STRIP.

UNDRESSED, *p. p.* or *a.* विवस्त्रः -स्त्रा -स्त्रं, विवसनः -ना -नं, वस्त्रहीनः -ना -नं, उन्नीयवस्त्रः &c., वस्त्रवस्त्रः &c.—(Not cooked) अपक्वः -क्ता -क्तं, आमः &c., see RAW; 'undressed rice, &c.,' सामाद्यं.

UNDRINKABLE, *a.* अष्येयः -द्या -यं, अपानयोग्यः &c., दुष्पानः -ना -नं.

UNDUE, *a.* अयोग्यः -ग्या -ग्यं. See IMPROPER, INORDINATE.

To UNDUPLICATE, *v. a.* उन्नतानतीकृ, उच्चावचोभू, उत्तृप्, विमृप्.

UNDUPLICATION, *s.* कर्ममन्त्रा -न्त्रं, उच्चनीचत्वं, उत्तमः -धेरां.

UNDULATING, UNDUPLY GRY, *a.* ऊर्म्ममान् -मती -मत् (नृ) उन्नतानतः -ता -तं, उच्चनीचः -चा -चं, उच्चावचः &c., वन्धुरः -रा -रं, भद्रुरः &c., उत्सपी -पिणी &c., उत्सपितः -ता -तं, विसपी &c., तरलपितः -ता -तं, तरङ्गितः &c.

UNDUTIFUL, *a.* अमक्तः -क्ता -क्तं, अवशः &c., स्वधर्मविमुखः -ग्या -ग्यं.

UNEASINESS, *s.* असुखं, अनिर्वृतिः *f.*, क्लेशः, कष्टं, यथा, वाथा.

UNEASY, *a.* असुखी -विनी -वि (नृ), असुख्यः -स्था -स्थं, असायः &c., अनिर्वृतः -ता -तं, मय्यः -या -यं, उद्विग्नः &c., वातजङ्गलः &c.

UNEATABLE, *a.* असाद्यः -द्या -द्यं, अवाद्याः &c., अनद्यः &c.

UNEDUCATED, *a.* अज्ञिज्ञितः -ता -तं, निरधरः &c. See IGNORANT.

UNEMPLOYED, *a.* निर्मापारः -रा -रं, निष्कर्मः &c. See IDLE.

UNENCUMBERED, *a.* सङ्गहीनः -ना -नं, निःसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, निःसङ्गः &c.

UNENVOUS, *a.* अनम्यः -या -यं, यकः -का -कं, निःम्यः -हा -हं.

UNEQUAL, *a.* असमः -मा -मं, असमानः -ता -तं, विषमः -मा -मं, अयथः -यिकः -का -कं; 'unequal division,' विषमविभागः, see INADEQUATE.

UNEQUALLED, *a.* अनुपमः -मा -मं, अप्रतिमः &c. See INCOMPARABLE.

UNEQUALLY, *adv.* असमं, विषमं, असमानं, वैषम्येण, न्यूनधिकं.

UNEQUIVOCAL, *a.* सम्यक् -ष्टा -ष्टं, वीतमन्दहः &c. See CLEAR.

UNERRING, *a.* असोषः -षा -षं, अभानः -न्ता -न्तं, असोषपातः -ता -तं, असन्धपातः &c.; 'of unerring sight,' असोषदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि.

UNEVEN, *a.* (Not level) असमः -मा -मं, विषमः &c., एकपाक्षीविषमः &c., साचिस्थितः -ता -तं, उन्नतानतः &c., see UNULATING, ODD.

UNEVENLY, UNEVENNESS. See UNEQUALLY, INEQUALITY.

UNEXAMPLED, *a.* अपृष्ठः -ष्टो -ष्टं, अपृष्ठप्रतिमः -मा -मं, अद्वितीयः &c.

UNEXCEPTIONABLE, *a.* अनवद्यः -द्या -द्यं, निरवद्यः &c., अवाद्यः &c.

UNEXPECTED, *a.* आकस्मिकः -की -कं, अनपेक्षितः -ता -तं, अलङ्घितः &c., अतर्कितः &c., अचिन्तितः &c., अक्रान्तः -न्ता -न्तं, अचिन्तकलितः &c., काकतालीयः -या -यं.

UNEXPECTEDLY, *adv.* अकस्मात्, अनपेक्षं, अतर्कितं, अचिन्तितं, काकतालीयवत्.

UNFAIDING, *a.* अग्रानी -निनी &c., अग्रानिः -निः -नि, अद्ययः -या -यं.

UNFAILING, *a.* अद्ययः -या -यं, अद्ययी -यिणी &c. See LASTING.

UNFAIR, *a.* विषमः -मा -मं, असमः &c., अयथायः -ग्या -ग्यं, अनुनुः -नुः -नु, कूट in comp.—(Of persons) असरलः &c., see DISHONEST.

UNFAIRLY, *adv.* विषमं, असमं, असम्यक्, अन्यायेन, अनुनु, अनान्वित.

UNFAIRNESS, *s.* वैषम्यं, असमता, असम्यक्. See DISHONESTY.

UNFAITHFUL, *a.* अमक्तः -क्ता -क्तं, see FAITHLESS, FAUSE; 'to engagements,' विमंवादी &c., असममन्यः -ग्या -ग्यं; 'wife,' अपतिव्रता.

UNFAITHFULLY, UNFAITHFULNESS. See FAITHLESSLY, FAITHLESSNESS.

UNFASHIONABLE, *a.* सम्यव्यवहारविरुद्धः -द्धा -द्धं, असम्यः -ग्या -ग्यं.

To UNFASTEN, *v. a.* उद्गन्धू, शिपिलीकृ. See To LOOSE, *v. a.*

UNFATHOMABLE, *a.* अगम्यः -धा -धं, अतलमर्षः &c., अनवगायः &c.

UNFAVORABLE, *a.* अप्रसन्नः -न्ता -न्तं, अननुकूलः -ला -लं, विरक्तः -क्ता -क्तं, विमुखः -खी -खं, निरनुरोधः -धा -धं, अहितः -ता -तं, विषमः &c.

UNFAVORABLY, *adv.* अप्रसन्नं, अनुकूलं. अहितं, विषमं, अप्रियं.
 UNFEELING, *a.* निर्दयः -या -यं, निष्करुणः -शा -शं, कठिनः &c., जडः
 -डा -डं, निःश्रेयः -हा -हं, अरमिकः &c. See PITILESS.
 UNFEIGNED, *a.* अकृत्रिमः -मा -मं, निर्वीचः &c. See GENUINE.
 UNFETTERED, *a.* अनमोलः -ला -लं, विप्राशः -शा -शं, विशुद्धः &c.
 UNFINISHED, *a.* अस्मात्तः -मा -मं, अनिष्पन्नः -वा -वं, अविष्टः -डा -डं.
 UNFIT, *a.* अपुङ्गवः -का -कं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनुचितः -ता -तं, see
 IMPROPER; 'for food,' अभक्ष्यः -क्ष्या -क्ष्यं, अभोज्यः &c.
 TO UNFIT, *v. a.* अयोग्यं -ग्यां कृ. See To DISQUALIFY, DISABLE.
 UNFITLY, UNFITNESS, See IMPROPERLY, IMPROPRIETY.
 UNFLEISHED, *a.* अजातपक्षः -क्षा -क्षं, अनागतपक्षः &c., see CALLOW.
 UNFLINCHING, *a.* अविचलितः -ता -तं, अविकल्पः &c., सुधीरः -रा -रं.
 To UNFOLD, *v. a.* विस्तृ in CRUS. (-स्तारयति -यितुं). See To EXPAND.
 UNFOLDED, *a.* विस्तारितः -ता -तं, दलितः &c. See EXPANDED.
 UNFORSEEN, *a.* अदृष्टः -ष्टा -ष्टं, अप्रदृष्टः &c., अनपेक्षितः -ता -तं.
 UNFORGIVING, *a.* दीर्घद्वेषी -पिणी -पि (न्), अक्षमावान् -वती -वत् (न्).
 UNFORMED, *a.* अकृतः -ता -तं, असेकृतः &c., अनाकारः -रा -रं.
 UNFORTUNATE, *a.* दुर्भाग्यः -ग्या -ग्यं, अधम्यः -म्या -म्यं, दुर्दैवः -वा -वं,
 मन्दभाग्यः -ग्या -ग्यं, हतभाग्यः &c., इतदैवः -वा -वं, देवोपहतः -ता
 -तं, अश्रीमान् -मती -मत् (न्), विपन्नः -वा -वं, आपन्नः &c., विपद्युक्तः
 -का -कं, विपद्रुस्तः -स्ता -स्तं, आपद्रुस्तः &c., आपदम्यामः -मा -मं, अल-
 क्षीकः -का -कं, अलक्ष्मीयान् &c., दुर्भागः -गा -गं, विफलारम्भः -म्भा
 -म्भं, तपस्वी -स्विनी &c., अनिरः -ष्टा -ष्टं, अमङ्गलः -ला -लं, अक-
 न्याणः &c., अकुशलः &c., अभः &c.
 UNFORTUNATELY, *adv.* दुर्दैववशात्, दुर्भाग्यवशात्, दौर्भाग्येन.
 UNFOUNDED, *a.* अमूलकः -का -कं, निर्मूलः -ला -लं, अवास्तवः -वी -वं,
 मिथ्या in comp.; 'unfounded accusation,' मिथ्याभिज्ञसनं.
 UNFREQUENT, *a.* विरलः -ला -लं, विरलागतः &c. See INFREQUENT.
 UNFREQUENTED, *a.* निजैनः -ना -नं, विजनः &c., अलोकसेवितः &c.
 UNFRIENDLINESS, *s.* अमित्रता, अप्रियता, अप्रीतिः *f.*, अनुकूलता.
 UNFRIENDLY, *a.* अप्रियः -या -यं, निप्रियः &c., अहितः &c., अहितेजुः
 -जुः -जुः, अकंही -हिनी &c., गतमाहृदः -दा -दं, अविध्यः &c.
 UNFRIENDLY, *a.* अफलः -ला -लं, निष्फलः &c., विफलः &c., अफलदः
 -दा -दं, फलहीनः -ना -नं, बन्धः -ग्या -ग्यं.
 UNFRIENDLINESS, *s.* अफलत्वं, निष्फलता, विकल्यं, फलहीनता.
 UNFULFILLED, *a.* अपूर्णः -णा -णं, अस्मृणः &c., अपरिपूर्णः &c.
 To UNFURNISH, *v. a.* शिथिलीकृ, मुच, समुत्थिय. See To LOOSE, *v. a.*
 UNFURNISHED, *a.* असज्जः -ज्जा -ज्जं, असज्जितः -ता -तं, रिक्तः -का -कं.
 UNGAINLY, *a.* अदृष्टः -ष्टा -ष्टं, अमन्दरः -री -रं. See CLUMSY.
 UNGENEROUS, *a.* अनुदारः -रा -रं, अत्यमनस्कः -स्का -स्कं.
 UNGENTLYMANLY, UNGENTLY *a.* असभ्यः -भ्या -भ्यं, असभ्यवृत्तिः -वृत्तिः
 -वृत्तिः, अशिष्टवृत्तिः &c., सम्यक्वहारविरुद्धः -डा -डं.
 UNGODLINESS, *s.* अधर्मः -मता, अधार्मिकत्वं, ईश्वराभक्तिः *f.*
 UNGODLY, *a.* अधर्मचारी &c., अनौपचारः -रा -रं. See IRRELIGIOUS.
 UNGOVERNABLE, *a.* अशासनीयः -या -यं, अशास्यः &c., दुःशासनः -ना
 -नं, दुर्नियतः -हा -हं, अदम्यः -म्या -म्यं, अवश्यः &c., उज्ज्वलः &c.,
 दुर्नियतः -रा -रं, अनियायः &c., दुर्निवार्यः &c., अनायतः &c.
 UNGRACIOUS, *a.* अनुयाही -हिणी &c., निरुपकारी &c., अनुपकारी &c.
 UNGRAMMATICAL, *a.* व्याकरणविरुद्धः -डा -डं, व्याकरणानुसारी &c.,
 अकृतशब्दविरुद्धः &c., 'expression,' अप्रशस्तः, अप्रशंसः.
 UNGRATEFUL, *a.* अनुकूलः -ता -तं, कृतज्ञः -मो -मं, उपकृतज्ञः &c., अकृ-

तवेदी &c., उपकारानभिष्टः -हा -हं, अनुपकारी &c., विस्मृतोपकारः
 -रा -रं, अनुपकारी &c. See INGRATE.

UNGUARDED, *a.* अरक्षितः -ता -तं, अगुप्तः -मा -मं, विषालः -ला -लं.
 UNGUENT, *s.* विलेपनं, अनुलेपनं, अभ्यञ्जनं, उपदेहः, see OINTMENT.
 UNHALLOWED, *a.* असंस्कृतः -ता -तं, अपुण्यः -स्या -स्यं, अपवित्रः -वा -वं.
 UNHAPPILY, *adv.* अनुलेन, दुःलेन, असौख्येन, अस्वास्थ्येन, अतिदुःखितवत्.
 UNHAPPINESS, *s.* अनुलं, असौख्यं, दुःखं, अकल्याणं, अकुशलं, अशान्तिः *n.*,
 अनिर्वृतिः *f.*, अशेषः, अभद्रं, निरानन्दता, अस्वास्थ्यं. See MISERY.
 UNHAPPY, *a.* अनुलं -स्विनी -स्वि (न्), दुःखी &c., दुःखितः -ता -तं,
 निरानन्दः -न्दा -न्दं, अहर्षः -वी -वं, अहर्षितः -ता -तं, अशान्ति -शान्ति
 -न्ति (न्), अनिर्वृतिः -ता -तं, अधम्यः -म्या -म्यं, मन्दभाग्यः &c.
 UNHARMED, *a.* अक्षतः -ता -तं, अपरिहृतः &c. See UNHURT.
 UNHATCHED, *a.* अकल्यः -स्या -स्यं, अकलस्यायी -पिनी -पि (न्).
 UNHEALTHY, *a.* अस्वस्थः -स्या -स्यं, अस्वस्थः &c., सदारोगी -गिणी &c.,
 रोगी -गिणी &c., सारोगः -गा -गं. See SICKLY, INSALUBRIOUS.
 UNHEARD, *a.* अश्रुतः -ता -तं, अनाकर्णितः &c., अश्रुतपूर्वः &c.
 UNHEEDED, *a.* अनपेक्षितः -ता -तं, उपेक्षितः &c., अपधीरितः &c.
 UNHINGED, *a.* विस्मयितः -ता -तं, विस्मयितकृतः &c., विस्मयिभूतः &c.
 UNHOLY, *a.* अपुण्यः -स्या -स्यं, अपवित्रः -वा -वं, अपुतः -ता -तं.
 UNHURT, *a.* अक्षतः -ता -तं, अपरिहृतः &c., अहतः &c., अनाहतः &c.,
 अजातापकारः -रा -रं, अजातापकारः &c., निर्व्रणः -गा -गं.
 UNICORN, *s.* एकशृङ्गः, खड्गः. See RHINOCEROS.
 UNIFORM, *a.* एकरूपः -वा -वं, समरूपः &c., समानरूपः &c., समानः
 -ना -नं, समः -मा -मं, सरूपः &c., एकाकारः -रा -रं, समाकारः &c.,
 एकाकृतिः -तिः -ति, समाकृतिः &c., एकप्रकारः -रा -रं, एकभाषः -वा
 -वं, निर्विकारः &c., अविशेषः -वा -वं, कूटस्थः -स्या -स्यं; 'of
 uniform thickness,' समानस्वीत्यविशिष्टः -हा -हं.
 UNIFORM, *s.* सैन्यवेष्टः, सैन्यवेशः, सैन्यदलविशेषको वेशः.
 UNIFORMITY, *s.* एकरूपता, समरूपता, सारूप्यं, समानरूपता, समता,
 समानता, साम्यं, समभावः, अविशेषः.
 UNIFORMLY, *adv.* समरूपेण, समानरूपेण, सदा, सर्वदा.
 UNILATERAL, *a.* एकपक्षी -शी -शं, एकाक्षरकः -का -कं.
 UNIMPAIRED, *a.* अक्षतः -ता -तं, अविकलः -ला -लं, अलुप्तः -ता -तं,
 अन्वितः -ना -नं, अनुनः &c., अशुभः -हा -हं, अनयायः -या -यं, अनुम्लितः
 -ता -तं, अहतः &c., अक्षयः &c., अशोणः &c., अहर्षितः &c.
 UNIMPEACHABLE, *a.* अनिन्द्यः -न्दा -न्दं, अदूषणीयः &c., अदूष्यः &c.
 UNIMPEDED, *a.* अविघ्नितः -ता -तं, अविघ्नः &c., अविरोधितः -ता -तं,
 निष्प्रसूहः -हा -हं, अनन्तरायः -या -यं, अविहतः -ता -तं, अनुज्ञातः -ता
 -तं, अविघातगतिः -तिः -ति, निर्निरोधः -धा -धं, अरुद्धः -डा -डं.
 UNIMPORTANT, *a.* लघुः -घुः -षी -षु. See LIGHT, TRIFLING.
 UNINHABITABLE, *a.* अवास्तव्यः -व्या -व्यं, अवस्तव्यः &c., अवास्तव्यः &c.
 UNINHABITED, *a.* निजैनः -ना -नं, निर्मनुष्यः -व्या -व्यं, निर्मनुष्यः -वा
 -वं, निष्पुरुषः &c., पुरुषशून्यः -म्या -म्यं, पुरुषवर्जितः -ता -तं, निष्प्रजः
 -जा -जं, अग्रजः &c., प्रजाहीनः -ना -नं, वर्मतिहीनः &c.
 UNINJURED, *a.* अक्षतः -ता -तं, अहर्षितः &c. See UNHURT.
 UNINTELLIGIBLE, *a.* अबोधः -व्या -व्यं, अबोधनीयः &c., see OBSCURE.
 UNINTENTIONAL, UNINTENTIONALLY. See UNDESIGNED, &c.
 UNINTERESTING, *a.* अनमोदकः -का -कं, अतृप्त्युक्तः -मा -मं.
 UNINTERRUPTED, *a.* अक्षिप्तः -ता -तं, निरन्तरः -रा -रं, निरन्तरायः &c.,
 अभनः -ग्या -ग्यं, अविच्छिन्नः -वा -वं, अपरिच्छिन्नः &c., अविच्छिन्नः &c.
 UNINTERRUPTEDLY, *adv.* निरन्तरं, अविच्छिन्नं, अपरिच्छिन्नं, अविच्छिन्नं.

UNINVITED, *a.* अनानूतः -ता -नं, अहूतः &c., अनिमन्त्रितः &c.
 UNION, *s.* संयोगः, योगः, सन्धिः *m.*, सङ्गः, सम्भूतिः *f.*, see JUNCTION.
 UNIPAROUS, *a.* एकप्रसूः *f.*, एकसूः *f.*, एकोत्पादिका.
 UNIQUE, *a.* एकः -का -कं, एकमात्रः &c. See SINGULAR.
 UNISON, *s.* स्वरैक्यं, नदिरैक्यं, ऐक्यं, एकता -त्वं. See CONCORD.
 UNIT, *s.* एकः, एकाङ्कः, अङ्गयं.
 UNITARIAN, *s.* अद्वैतवादी *m.* (नं), अङ्गयवादी *m.* See UNITY.
 To UNITE, *v. a.* युज्, संयुज्, सन्धा, एककी, see To JOIN, *v. a.*
 To UNITE, *v. n.* संयुज् in pass., एककीभू, एकचिन्तीभू, see To JOIN, *v. n.*
 UNITED, *p. p.* संयुक्तः -क्ता -कं, संयोजितः &c. See JOINED.
 UNITEDLY, *a.* एकचिन्तीभूय, सम्भूय, एककीभूय, योगतः.
 UNITY, *s.* एकता -त्वं. ऐक्यं, अद्वैतं, अङ्गयं; 'the doctrine of unity,' अद्वैतमतं, अद्वैतवादः, अद्वैतः, अद्वैतमतं, अद्वैतवादः, ऐक्यं, निर्वैतः; 'holding it,' अद्वैतवादः, अद्वैतदृष्टिः *f.*, अद्वैतदुष्टिः *f.*; 'holder of it,' अद्वैतवादी *m.*, ऐक्यवादी *m.*, अद्वैतवादी *m.*, निर्वैतः, निर्वैक्यः.
 As opposed to this is the doctrine of duality, or the assertion of two principles, viz. God and matter. It is termed द्वैतं, द्वैतमतं, द्वैतवादः, भेदमतं, &c.
 UNIVERSAL, *a.* (Of place) सार्वत्रिकः -की -कं, सर्वव्यापी -पिनी &c., सर्वत्रव्यापी &c., सर्वगतः -ता -तं. (Of persons, &c.) सर्वैः -र्वी -र्वं, सार्वैः -र्वी -र्वं, सार्वलौकिकः -की -कं, सर्वसाधारणः -या -यी -यं, सर्वसम्बन्धी &c., see GENERAL; 'spirit,' अखिलान्ता *m.*
 UNIVERSALITY, *s.* सार्वत्रिक्यं, सर्वसाधारण्यं, सर्वव्यापिता.
 UNIVERSALLY, *adv.* सर्वत्र, सर्वतः, विश्वतः, विश्वकः.
 UNIVERSE, *s.* जगत्सर्वं, जगत्कुलं, जगत्समग्रं, जगत् *n.*, सर्वजगत् *n.*, जगती, सर्वजगती, विश्वं, विश्वजगत्, चराचरं, विश्वचराचरं, संसारः, लोकः, विश्वलोकः, ब्रह्माखंडं, ब्रह्मगोलः, सृष्टिः *f.*, भूतसृष्टिः *f.*, ब्रह्मसृष्टिः *f.*, प्रत्यक्षसृष्टिः *f.*, विभूचनं, वैलोक्यं, अवलोकनः, विराट्देहः; 'soul of it,' जगत्मा *m.* (नं), लोकात्मा *m.*, विश्वात्मा *m.*, परमात्मा *m.*, ब्रह्म *n.* (नं), सूर्यः; 'lord of it,' अधिलोकनाथः.
 UNIVERSITY, *s.* विश्वालयमण्डलं, विश्वालयगणः, शालामण्डलं, महाविद्यालयः, राजविद्यालयः, अनेकपाठशालासमूहः.
 UNJUST, *a.* (Of persons) अधार्मिकः -की -कं, अधर्मी -र्मिणी &c., निर्धर्मः -र्मी -र्मं, अधर्माचारी &c., अन्यायाचारी &c., अन्यायशीलः -ला -लं, अन्यायानुवर्ती &c., नीतिहीनः -ता -तं, धर्मविगुणः -या -यं. (Of actions, &c.) अन्यायः -या -यं, अयथार्थः -थै -थं, अयथार्थिकः -की -कं, न्यायविरुद्धः -द्धा -द्धं, विषमः -मा -मं, असमझः -झा -झं, निष्ठा नृचा in comp.; 'unjust accusation,' निष्ठाभिज्ञानं.
 UNJUSTIFIABLE, *a.* अनिरसनीयदोषः -या -यं, अयथान्यायः -या -यं.
 UNJUSTLY, *adv.* अन्यायतः, अधर्मेतः, अधर्मेण, अपुत्रं.
 UNKIND, *a.* अमित्रः -या -यं, अमित्रः -ग्या -ग्यं, विमित्रः -या -यं, अम्रीतः -ता -तं, कृपाहीनः -ता -तं, अकृपः -पा -पं, निष्कृपः &c., निर्देयः -या -यं, दयाहीनः &c., अजेही &c., अजेहीनः &c., अमित्रहृदः -रा -रं, अननुयाही &c., अनुपकारशीलः -ला -लं, गतसीहृदः -दा -दं.
 UNKINDLY, *adv.* अमित्रं, अम्रीता, अजेहेन, अकृपया, अजिग्यं.
 UNKINDNESS, *s.* अम्रीतिः *f.*, अम्रीतता, अमित्रता, अजेहः, अदया, अकृपा, अहिता. (Unkind act) अपकारः, अपकृतं, अहितं.
 UNKNOWN, *a.* अज्ञातः -ता -तं, अविदितः &c., अनुभूतः &c., अपरिचितः &c., अगोचरः -रा -रं; 'unknown quantity,' अज्ञातराशिः *m.*
 UNLAWFUL, *a.* अपर्यायः -र्या -र्यं, विधिभिरुद्धः -द्धा -द्धं, स्मृतिभिरुद्धः &c.,

राजनियमविरुद्धः &c., व्यवस्थाविरुद्धः &c., धर्मविरुद्धः &c., धर्मोपेक्षी -पिनी &c., धर्मशास्त्रविरुद्धः &c., शास्त्रविरुद्धः &c., धर्मघ्नः -घ्नी -घ्नं, अस्मात्तः -त्तै -त्तं. See ILLEGAL.
 UNLAWFULLY, *adv.* अधर्मेण, अधर्मेतः, विधिभिरुपेक्षेन, स्मृतिभिरुपेक्षेन, धर्मशास्त्रविरुद्धं, व्यवस्थाविरुद्धेन. See ILLEGALLY.
 UNLAWFULNESS, *s.* विधिभिरुद्धता, स्मृतिभिरुद्धता, see ILLEGALITY.
 UNLEAVENED, *a.* अकिण्वः -खा -खं; 'bread,' अकिण्वपूषः.
 UNLEARNED, *a.* अविद्वान् -दुषी -द्वृ (स्), अकृताध्ययनः -ता -तं, अनधीतः &c., अज्ञानी &c., अज्ञः &c., अवैद्यः &c., see ILLITERATE.
 UNLESS, *conj.* यदि न, चेत् न, न चेत्, अन्यथ, वर्जयित्वा, see EXCEPT, *prep.*; 'unless you do that,' यदि तत् न करोषि or expressed by the indec. part., with अ prefixed, तद् अकृता.
 UNLIKE, *a.* असदृशः -शी -शं, असमः -मा -मं, असमानः -ता -तं, अनीदृशः -शी -शं, अतुल्यः -त्या -त्यं, भिन्नः -बा -भं, अन्यः -न्या -न्यत्.
 UNLIKELY, *a.* असम्भवः -वा -वं, दुःसम्भाव्यः &c. See IMPROBABLE.
 UNLIMITED, *a.* निरवधिः -धिः -धि, अनन्तः -न्ता -न्तं, अत्यन्तः &c., अति-वेत्तः -त्ता -तं, अपारः -रा -रं, अतिक्रान्तः &c. See INFINITE.
 To UNLOAD, *v. a.* भारम् उज् (c. 10. -तारयति -यितुं) or अवतृ or अव-रुह् in caus. (-रोपयति -यितुं), निर्भारीकृ, रिक्तभारीकृ, रिक्तीकृ; 'a ship,' नौकाभारम् उज्, नौकाव्यवस्थायि उज् or अवरुह् in caus.
 UNLOADED, *p. p.* उज्जीर्णः -रा -रं, निर्भारः &c., रिक्तः -क्ता -कं.
 To UNLOCK, *v. a.* उद्दृ (c. 10. -घाटयति -यितुं), विमुद्रकृ, उन्मुद्रकृ, विमुद्र (nom. -मुद्रयति -यितुं), उन्मुद्रः, उद्दृ (c. 10. -चटयति -यितुं).
 UNLOCKED, *p. p.* उद्घाटितः -ता -तं, उद्घटितः &c., उन्मुद्रः -द्रा -द्रं.
 UNLOOKED FOR, *a.* अनपेक्षितः -ता -तं, अदृष्टः -ष्टा -ष्टं, अतर्कितः &c.
 To UNLOOSE, *v. a.* शिथिलीकृ, उन्मुच. See To LOOSE, LOOSEN, *v. a.*
 UNLUCKY, *a.* निर्भाग्यः -ग्या -ग्यं, असङ्गुलः &c. See UNFORTUNATE.
 To UNMAN, *v. a.* पौरुषभङ्गं कृ, पौरुषं हृ, पौरुषहीनं -नां कृ.
 UNMANAGEABLE, *a.* असाध्यः -ध्या -धं, अविधेयः -या -यं, दुरुपचारः -रा -रं, दुरासदः -दा -दं, विषमः -मा -मं, दुर्धनेयः &c.
 UNMANLY, *a.* पौरुषहीनः -ता -तं, पुरुषानर्हः -है -हं, पुरुषायोग्यः -ग्या -ग्यं, अपुरुषः -पा -पं, अमनुष्यः &c., ज्ञीवः -वा -वं.
 UNMANNERLY, *a.* अशिष्टः -ष्टा -ष्टं, असभ्यवृत्तिः -त्तिः -त्ति, see RUDE.
 UNMARKED, *a.* निर्लेख्यः -या -यं, अलक्षितः -ता -तं, अचिह्नितः &c.
 UNMARRIED, *a.* अविवाहितः -ता -तं, अनूढः -दा -दं, अनुवाहितः &c., निरुद्धः &c., अकृतविवाहः -हा -हं, अजातविवाहः &c., अकृतोद्वाहः &c., अकृतदारसंयुक्तः, वरुद्धः; 'woman,' अनूढा, अपरिणीता, अग्रजा, अदृष्टा, निवरा, अवरा, अपतिः *f.*, अपतिका, अभर्तृका; 'elder brother unmarried,' परिविधः, परिविधिः *m.*
 To UNMASK, *v. a.* ह्रस्ववेशं हृ, कपटवेशं or विडम्बनम् अपनी.
 UNMATCHED, *a.* अग्रप्रतिमः -मा -मं, अनुपमः &c. See MATCHLESS.
 UNMEANING, *a.* अनर्थकः -का -कं, निरर्थकः &c., अपार्थः -थै -थं, असम्बद्धः -द्धा -द्धं, अजडः &c., असङ्गतः &c. See NONSENSICAL.
 UNMENTIONABLE, *a.* अवाच्यः -व्या -व्यं, अकथनीयः &c., अवच्यः &c.
 UNMERCIFUL, UNMERCIFULLY. See PITILESS, PITILESSLY.
 UNMERITED, *a.* अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनर्हः &c. See UNDESERVED.
 UNMINDFUL, *a.* निरपेक्षः -क्षा -खं, अनवहितः &c., नदृशस्मृतिः &c.
 UNMIXED, *a.* अमिश्रितः -ता -तं, असङ्कीर्णः -र्णा -र्यं, अयुक्तकीर्णः &c.
 UNMOLESTED, *a.* निरुपद्रवः -वा -वं, निरुपग्रवः &c., अविग्रितः -ता -तं.
 UNMOVED, *a.* स्थिरः -रा -रं, अविचलितः -ता -तं, अचलितः &c., अलोलः -ला -लं, निर्विकारः -रा -रं, अनाधिदः -द्धा -द्धं; 'in mind,' स्थिर-

मतिः -तिः -ति, स्थिरात्मा -त्मा -त्मा (न).
 UNMUSICAL, *a.* विस्तरः -रा -रं, अपसरः &c., खरज्यः &c.
 UNNATURAL, *a.* (Contrary to natural feelings) मनुष्यधर्मेविरुद्धः
 -द्वा -द्वं, मनुष्यधर्मेविरुद्धः -ला -लं, स्वधर्मेविरुद्धः &c., सञ्जातिवि-
 रुद्धः &c.—(Contrary to the course of nature) मृष्टिक्रमविरुद्धः
 &c., मृष्टिक्रमवाहः -द्वा -द्वं, निसर्गेविरुद्धः &c., विलक्षणः -शा -शं,
 विलोमः -मा -मं, विरुपः -पा -पं.—(Forced) प्रतिपालपूर्वः -द्वा -द्वं,
 see FORCED; 'unnatural state,' अनिसर्गः.
 UNNECESSARILY, *adv.* निष्प्रयोजनं, हेतुना विना, वृथा in comp., see
 NEEDLESSLY; 'produced unnecessarily,' वृथोत्पन्नः -द्वा -द्वं.
 UNNECESSARY, *a.* निष्प्रयोजनः -ना -नं, निष्कारणः &c., अहेतुकः &c., वृथा
 in comp., see NEEDLESS; 'unnecessary slaughter,' वृथापातः.
 To UNNERVE, *v. a.* बलं or धैर्यं or पीरुपं ह् or सपह.
 UNNUMBERED, *a.* अगणितः -ता -तं, असंख्यातः &c., see INNUMERABLE.
 UNOBSERVED, *a.* अलक्षितः -ता -तं, अनभिलक्षितः &c., अनुपलभ्यः &c.;
 'the body wastes unobserved,' कायः क्षीयमाणो न लक्ष्यते.
 UNOBTSTRUCTED, *a.* अविरुद्धः -द्वा -द्वं, अनिरुद्धः &c., अबाधितः -ता -तं,
 अबाधः -पा -पं, अमतिपन्नः &c., अरुद्धमार्गः -गा -गं, सहतमार्गः &c.,
 निर्विघ्नः -गा -गं, निरर्गलः &c. See UNIMPEDED.
 UNOCCUPIED, *a.* निर्धोपारः -रा -रं, निष्क्रियः -या -यं.
 UNOFFENDING, *a.* अनपराधी-धिनो &c., निरपराधी &c. See INOFFENSIVE.
 UNOWNED, *a.* अस्वामिकः -त्री -कं, अस्वकीयः -या -यं, अनधिकृतः &c.
 To UNPACK, *v. a.* निष्कोपीकृ, भाग्यसङ्क्राम्य उद् or निह्.
 UNPAID, *a.* अशोधितः -ता -तं, असाधितः &c., अविगणितः &c.
 UNPALATABLE, *a.* अरुच्यः -द्या -द्यं, अरुचिरः -रा -रं, अरुचिकरः &c.
 UNPARALLELED, *a.* अनुत्पन्नः -त्या -त्यं, अपूर्वः -द्वा -द्वं, अदृष्टपूर्वः &c.,
 अद्युतपूर्वः &c., अनुपमः &c., सन्तोष्यः &c. See MATCHLESS.
 UNPARDONABLE, *a.* अक्षमन्यः -द्या -द्यं, अक्षमाहः &c., अक्षमणीयः &c.
 UNPERCEIVED, *a.* अलक्षितः -ता -तं, अच्यक्तः &c. See UNOBSERVED.
 UNPLEASANT, *a.* अग्रियः -या -यं, विप्रियः &c. See DISAGREEABLE.
 UNPLOUGHED, *a.* अकृष्टः -द्या -द्वं, अहलः -ला -लं, अहत्यः -त्या -त्यं.
 UNPOLISHED, *a.* अपरिष्कृतः -ता -तं, असंस्कृतः &c., दनुपस्कृतः &c.
 UNPOPULAR, *a.* लोकाप्रियः -या -यं, जनप्रियः &c., अलौकिकः -की -कं.
 UNPOPULARITY, *s.* लोकाप्रियता, जनप्रियता, लोकायास्यता, अलौकिकत्वं.
 UNPRACTISED, *a.* अनभ्यस्तः -स्ता -स्तं, 'in arms,' अकृतास्त्रः -स्ता -स्तं.
 UNPRECEDENTED, *a.* अपूर्वः -द्वा -द्वं, अपूर्वप्रतिमः -मा -मं, अदृष्टपूर्वः &c.,
 अज्ञातपूर्वः &c., अपथापूर्वः &c.—(In law) प्रकीर्णकं.
 UNPREMEDITATED, *a.* अपूर्वैर्चिन्तितः -ता -तं, अपूर्वैकचित्तः &c., अचि-
 न्नापूर्वः -द्वा -द्वं, प्रमुत्पन्नः -द्वा -द्वं. See EXTEMPORANEOUS.
 UNPRETENDING, *a.* अनभिमानो-निनी &c., अविकल्पनः &c. See
 UNASSUMING.
 UNPRINCIPLED, *a.* अधर्मेनिष्ठः -द्या -द्वं, दुराचारी-रिणी &c., दुर्वृत्तः -द्वा
 -द्वं, सदसङ्गिचारीनः -ना -नं, सदसमुपेक्षकः -का -कं.
 UNPRODUCTIVE, *a.* निष्फलः -ला -लं, अजनकः &c. See BARREN.
 UNPROFITABLE, *a.* अनर्थकरः -रा -रं, अनर्थकः -का -कं, अलाभकरः
 &c., अफलदः &c., फलाजनकः &c. See USELESS, PROFITLESS.
 UNPROFITABLENESS, *s.* अर्थता, वैयर्थ्यं, अनर्थक्यं, विफलता, अनुपयोगः.
 UNPROFITABLY, *adv.* अर्थतः, निष्फलं, विफलं, मुषा.
 UNPROMISING, *a.* अनाशाजनकः -का -कं, अनाशाकारी-रिणी &c.
 UNPROFITOUS, *a.* अननुकूलः -ला -लं, अनुकूलः &c., समजलः &c.
 UNPROTECTED, *a.* अरक्षितः -ता -तं, अशरणः -शा -शं, निष्कालकः -का -कं.

UNPUNISHED, *a.* अदण्डितः -ता -तं, अदण्डः -द्या -द्यं, अज्ञासितः &c.
 UNQUESTIONABLE, UNQUESTIONABLY. See INDUBITABLE, &c.
 UNQUIET, *a.* अज्ञानः -ना -नं, अनिर्वृतः -ता -तं, निरासन्दः &c.
 To UNRAVEL, *v. a.* उद्गन्ध, व्याकृ, परिशुष, see To RAVEL, DISENTANGLE.
 UNREAL, *a.* अवास्तवः -वी -वं, असन्-सती-सत् (त), आभासात्मकः -का
 -कं, असारः -रा -रं, अतथ्यः -द्या -द्यं, असत्यः &c., अविद्यमानः -ना
 -नं, अतात्त्विकः -को -कं, अप्रकृतः -ता -तं. See ILLUSORY.
 UNREASONABLE, *a.* अत्यायः -द्या -द्यं, अयोग्यः &c., अनुपपन्नः &c.
 UNREGENERATE, *a.* अपुनर्जातः -ता -तं, अपरिवृत्तमनस्कः -स्ता -स्तं.
 UNRELENTING, *a.* अयोद्धदयः -या -यं, पापानुद्धदयः &c., अकरुणः &c.
 UNREMITTING, *a.* अरिरतः -ता -तं, सन्ततसमानः &c. See INCESANT.
 UNRESERVED, *a.* निःशेषः -पा -पं, निरवशेषः &c., पूर्णः -णा -शं.
 UNRESERVEDLY, *adv.* अशेषतः, निरवशेषतः, अशेषेण, सपावृतं.
 UNRESISTING, *a.* अप्रतिकारः -रा -रं, अप्रतिकारकः &c., अनिवारकः &c.
 UNRESTRAINED, *a.* अग्रन्तितः -ता -तं, अग्रतः -ता -तं, निर्वन्तितः -णा -शं,
 अनियतः &c., अनियन्तितः &c., उच्छृङ्खलः -ला -लं, विशृङ्खलः &c.,
 निरवग्रहः -हा -हं, अवशः -शा -शं, उद्गमः -मा -मं, अनर्गलः -ला -लं,
 निरर्मलः &c., निरकुशः -शा -शं, अमृष्टिः -णि -णि, अशृष्टिः &c.,
 सपावृतः -ता -तं, अनावृतः &c., स्वतन्त्रः &c.
 UNREVEALED, *a.* अप्रकाशितः -ता -तं, अप्रकटः &c., अप्रसिद्धः &c.
 UNRIGHTEOUS, *a.* अधार्मिकः -की -कं, निर्धर्मः -म्मी -मं, अन्यायः &c.
 UNRIGHTEOUSNESS, *s.* अधर्मः -म्मीतः, अधार्मिकत्वं, अन्यायः, असाधुता.
 UNRIPE, *a.* अपक्वः -द्वा -द्वं, अपरिपक्वः &c., सामः -मा -मं, असिद्धः -द्वा
 -द्वं, अपरिणतः &c., अपरिपूतः &c., शलाटुः -टु -टु, कपणः &c.
 UNRIPESS, *s.* अपक्वता, अपरिपक्वता, अमता, असिद्धता.
 UNRIVALLED, *a.* अनुपमः -मा -मं, निःसपन्नः &c. See PEERLESS.
 UNRUFFLED, *a.* अशुभ्रः -आ -अं, निर्दिकारः &c., शान्तः -ता -तं.
 UNSRULY, *a.* दुःशामनः -ना -नं, अवशः &c., वामशीलः -ला -लं.
 UNSAFE, *a.* सभयः -या -यं, भयपुङ्कः -क्ता -कं, अनिर्भयः &c.
 UNSALEABLE, *a.* अविक्रयः -या -यं, अप्रत्ययः &c., अपणितयः &c.
 UNSATISFACTORY, *a.* असन्तोषकः -का -कं, अनुष्टिजनकः &c., अनिर्णीयकः.
 UNSAVORY, *a.* विरसः -सा -सं, असादुः &c. See INSIPID.
 UNSCATHED, *a.* अक्षतः -ता -तं, अपरिहृतः &c. See UNHURT.
 UNSCRIPTURAL, *a.* अशास्त्रीयः -या -यं, शास्त्रविरुद्धः -द्वा -द्वं, अथवा-
 शास्त्रः &c., अशास्त्रः &c., अशास्त्रीकः -क्ता -कं, अवेदोक्तः &c., निर्वेदः &c.
 UNSCRUPULOUS, *a.* अशुद्धो &c., निःशुद्धः -द्वा -द्वं, शुद्धाहीनः &c.
 To UNSEAL, *v. a.* विमुद्र (nom. विमुद्रयति -यितुं), उन्मुद्र, उन्मुद्रकृ.
 UNSEALED, *a.* उन्मुद्रः -द्वा -द्वं, विमुद्रः &c., मुद्राहिनः -ता -तं.
 UNSEARCHABLE, *a.* अतर्क्यः -की -कं, दुर्ज्ञेयः &c., अलक्ष्यः &c., दुर्लक्ष्यः
 &c.; 'whose ways are unsearchable,' अनुपलक्ष्यवत्ता *m.*
 UNSEASONABLE, *a.* अकालिकः -को -कं, अकालनः -ना -नं, अकाल
 in comp., see INOPPORTUNE; 'rising of clouds,' अकालमेघोदयः.
 UNSEASONABLENESS, UNSEASONABLY. See INOPPORTUNE, &c.
 UNSEEMLY, *a.* अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अयुक्तः -क्ता -कं, अनुपयुक्तः &c.
 UNSEEN, *a.* अदृष्टः -द्या -द्वं, अलक्षितः -ता -तं, अलोकितः &c., अनव-
 लोकिताः &c., अनालोचिताः &c., अगोचरः -रा -रं. See INVISIBLE.
 UNSELFISH, *a.* अस्वाधैरुष्टिः -हि -हि, अनात्मनीनः -ना -नं, निरैमः &c.
 UNSERVICEABLE, *a.* अनुपयुक्तः -क्ता -कं, निष्प्रयोजनः &c., अर्थः &c.
 To UNSETTLE, *v. a.* अस्थिरकृ, अनवस्थितकृ, अस्थवस्थितं -तां कृ.
 UNSETTLED, *a.* अस्थिरः -रा -रं, अनवस्थितः -ता -तं, अस्थवस्थितः &c.
 UNSHACKLED, *a.* विशृङ्खलः -ला -लं, उच्छृङ्खलः &c., अशृङ्खलितः &c.

UNSHAKEN, *a.* अक्षुब्धः -भा -भं, निश्चलः -ला -लं, अकम्पितः &c.
To UNSHEATH, v. a. विकोप (nom. विकोपयति -यितुं), विकोपीकृतः.
 UNSHEATHED, *a.* विकोपः -पा -पं, विकोपीकृतः &c., उन्नतः &c.
 UNSHORN, *a.* अकृतश्वीरः -रा -रं, अकृतश्वरः &c., अलूनः -ना -नं.
 UNSIGHTLY, *a.* कुदृश्यः -श्या -श्यं, दुर्दृशनः &c., अदर्शनीयः &c.
 UNSKILFUL, *a.* अदक्षः -क्षा -क्षं, अकुशलः -ला -लं, अनिपुणः -या -यं, अप्रवीणः &c., अनभिज्ञः &c., अदक्षिणः &c. See AWKWARD.
 UNSKILFULNESS, *s.* अकौशल्यं, अदक्षता, अप्रवीणता, अनेपथ्यं.
 UNSOCIABLE, *a.* जनसंसर्गविमुखः -खी -खं, जनसङ्गविमुखः &c., संलापविमुखः &c., असंसर्गशीलः &c., अपरिचयः &c.
 UNSOLICITOUS, *a.* निश्चितः -न्ता -न्तं, अप्रयत्नः &c., प्रयत्नशून्यः &c.
 UNSOPHISTICATED, *a.* अदूषितः -ता -तं, अकुत्रिमः &c., शुद्धः -द्धा -द्धं.
 UNSOUND, *a.* असुख्यः -स्या -स्यं, असारः -रा -रं, शीघ्रसारः &c., सदोषः &c., see HOLLOW.—(As doctrine) युक्तिविरुद्धः &c.
 UNSPEAKABLE, *a.* अकथनीयः -या -यं, श्रद्धातिगः &c., see INEFFABLE.
 UNSTABLE, *a.* अस्थिरः -रा -रं, अधीरः &c., अधुवः -वा -वं, अनवस्थितः -ता -तं, अधैर्यः &c., चञ्चलः &c. See INCONSTANT.
 UNSTEADINESS, *s.* अस्थिरता, अस्थैर्यं, चञ्चलता, चाञ्चल्यं, अनवस्थितिः *f.*, अभिचारः, अपलता, चापलं, अधीरत्वं.
 UNSTEADY, *a.* अस्थिरः -रा -रं, अधीरः &c., अनवस्थितः -ता -तं, चलखभावः -वा -वं, विचलः -ला -लं, अभिभ्रारी &c. See FICKLE.
 UNSTRUNG, *p. p.* उद्धूषितः -ता -तं, उद्धूषितः &c., उत्सूचः -त्रा -त्रं, शिथिलितः &c.; 'as a bow,' शिथिलज्यः -ज्या -ज्यं.
 UNSUBSTANTIAL, *a.* अवास्तवः -वी -वं, असारः &c. See UNREAL.
 UNSUCCESSFUL, *a.* (Of persons) अकृतार्थः -घा -घं, अप्राप्तार्थः &c.—(Of things) मोघः -या -यं, विफलारम्भः &c., निष्फलः -ला -लं.
 UNSUCCESSFULLY, *adv.* अकृताथैतम्, निष्फलं, मोघं, असफलं.
 UNSUITABLE, *a.* अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अपुङ्गवः -क्ता -क्तं, अनुपयुक्तः &c., अनुचितः -ता -तं, अस्थानः -ना -नं, अप्रयोज्यः &c. See IMPROPER.
 UNSUITABLENESS, UNSUITABILITY. See IMPROPRIETY, &c.
 UNSUITED, *a.* अपुङ्गवः -क्ता -क्तं, अनुपयुक्तः &c., विहितः -ता -तं.
 UNSULLIED, *a.* निष्कलङ्कः -ङ्गा -ङ्गं, निर्मलः -ला -लं, अदूषितः &c.
 UNSUPPORTED, *a.* अनालम्बः -धा -धं, अनवलम्बः &c., निराधारः &c.
 UNSURMOUNTABLE, *a.* अलङ्घ्यः -ध्या -ध्यं, अनतिक्रमणीयः &c., दुरतिक्रमः &c.
 UNSURPASSED, *a.* अनतिक्रान्तः -न्ता -न्तं, अजितः &c., अनभिभूतः &c.
 UNSUSPECTED, *a.* अज्ञातः -ता -तं, अतर्कितः &c., असन्दिग्धः -ग्धा -ग्यं.
 UNSUSPECTING, *a.* अनाशङ्की &c., अशङ्की &c., अशङ्काशीलः -ला -लं.
 UNTAINTED, *a.* अगन्धयुक्तः -क्ता -क्तं, प्रतिगन्धरहितः &c., अविषकृतः &c.
 UNTAMABLE, *a.* अदम्यः -म्या -म्यं, दुर्दमः -मा -मं, असुख्यः &c.
 UNTENABLE, *a.* अप्रतिपाद्यः -द्या -धं, अप्रतिपादनीयः &c., अस्थापनीयः &c.
 UNTHANKFUL, UNTHANKFULNESS. See UNGRATEFUL, &c.
 UNTIDY, UNTIDINESS. See SLOVENLY, SLOVENLINESS.
To UNTIE, v. a. उद्धृणु, उद्धृणु, प्रमुञ्च, शिथिलीकृत, उद्बद्ध (c. 4. -नस्यति -नङ्), उत्पृथीकृत, उद्धसनं कृत, विसन्धीकृत. See *To LOOSE, v. a.*
 UNTIED, *p. p.* उद्धृण्यतः -ता -तं, उद्धृणितः &c., उद्बद्धः -द्धा -द्धं, विगलितः &c., उत्सूचः &c., उद्धृषितः &c., विषदितः &c. See LOOSED.
 UNTIL, *prep.* यावत्, पर्यन्तं, चा prefixed to the abl. See TILL.
 UNTILLED, *a.* अकृतः -हा -हं, अप्रहतः &c. See UNCULTIVATED.
 UNTIMELY, *a.* अकालिकः -की -कं, अकाशः -क्षा -क्षं, अकालभयः -वा -वं, see INOPPORTUNE; 'death,' अपमृत्युः *m.*, अपथातः.
 UNTO, *prep.* पर्यन्तं or अनन्त in comp., चा prefixed, अनन्तकं. See *To*.

UNTOLD, *a.* अकथितः -ता -तं, अनुक्तः -क्ता -क्तं, अनाख्यातः &c., असन्दिहः -हा -हं, अगणितः &c., असंख्यातः &c.
 UNTOUCHED, *a.* अस्पर्ष्टः -हा -हं, अस्पर्शितः &c., अपृक्तः -क्ता -क्तं.
 UNTOWARD, *a.* विषमः -मा -मं, प्रत्यवायः -या -यं. See PERVERSE.
 UNTRACTABLE, *a.* अवश्यः -श्या -श्यं, दुर्विधेयः &c. See INTRACTABLE.
 UNTRIED, *a.* अपरीक्षितः -ता -तं, अप्रतीतः &c., अकृतपरीक्षः -क्षा -क्षं.
 UNTRIDDEN, *a.* अपादाहतः -ता -तं, पादामृष्टः &c., पादाङ्गहीनः &c.
 UNTRUE, *a.* असत्यः -त्या -तं, अतालिकः -को -कं. See FALSE, &c.
 UNTRUTH, *s.* असत्यं, अनृतं, वितथं, अलीकं. See FALSEHOOD.
To UNTWIST, UNTWINE, v. a. उद्धृणु, समुद्धृणु. See *To UNRAVEL*.
 UNUSED, *a.* अनभ्यस्तः -स्ता -स्तं, अनासादितः &c. See UNACUSTOMED.
 UNUSUAL, *a.* अप्रसिद्धः -द्धा -द्धं, अव्यावहारिकः -की -कं, अप्रच्युतः -च्युता -च्युतं, अनातपृष्टः &c., अदृष्टपृष्टः &c., लोकरीतिविरुद्धः -द्धा -द्धं, जनरीतिविरुद्धः &c., अनाचारिकः &c., असाम्प्रदायिकः &c., नानुश्रयः -या -यं; 'unusual occurrence,' संविधानकं, see RARE.
 UNUTTERABLE, *a.* वाग्विभवनातिवृत्तः -न्ता -न्तं. See INEXPRESSIBLE.
 UNWARY, *a.* अनवधानः -ना -नं, निरपेक्षः -क्षा -क्षं, प्रमादी -दिनी &c.
 UNWAVERING, *a.* अविचलः -ला -लं, निश्चलः &c. See FIRM, CONSTANT.
 UNWEARIED, *a.* अश्रान्तः -न्ता -न्तं, अविषादः &c., see INDEFATIGABLE.
 UNWELCOME, *a.* अनिष्टः -हा -हं, अप्रियः -या -यं, दुरागतः &c.
 UNWELL, *a.* असुख्यः -स्या -स्यं असुख्यः &c. See under ILL, *a.*
 UNWHOLESOME, *a.* अपथ्यः -थ्या -थ्यं, कुपथ्यः &c., अपथ्यकारकः -का -कं, असाम्यः -म्या -म्यं, रुजाकरः -रा -रं, गरदः -दा -दं, विषमः -मा -मं, विरुद्धः -द्धा -द्धं, see INSALUBRIOUS; 'food,' अपथ्यं; 'eater of it,' अपथ्याशी *m.* (न).
 UNWHOLESOMENESS, *s.* अपथ्यता, असाम्यं. See INSALUBRITY.
 UNWIELDY, *a.* स्मूलः -ला -लं, अतिस्थूलः &c., अतिभारी -रिणी &c.
 UNWILLING, *a.* अनिच्छुः -च्छुः -च्छु, अनिच्छन् -च्छन्ती -च्छन् (न), निष्कामः -मा -मं, विमुखः -खा -खं, पराङ्मुखः &c. See RELUCTANT.
 UNWILLINGLY, UNWILLINGNESS. See RELUCTANTLY, RELUCTANCE.
To UNWIND, v. a. उद्धृणु, समुद्धृणु. See *To UNRAVEL*.
 UNWISE, *a.* निर्बुद्धिः -द्धिः -द्धि, अविद्वान् &c. See FOOLISH.
 UNWORTHILY, *adv.* अयथाहं -हेतुम्, अयोग्यं, अनुपयुक्तं, अपुङ्गवं.
 UNWORTHINESS, *s.* अनहेतुता, अयोग्यता, अनायता -न्तं, अपाचता -न्तं, अनुपयुक्तता, निर्गुणत्वं, अगुणता, गुणाभावः, गुणहीनता.
 UNWORTHY, *a.* अनर्हः -र्हा -र्हं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, अनार्थः -र्थ्या -र्थ्यं, अनुचितः -ता -तं, निर्गुणः -णा -णं, गुणहीनः -ना -नं, अगुणी &c.; 'an unworthy object,' अपाचः; 'an unworthy act,' अकार्यं; 'unworthy of eating with the good,' साधुभिः सह एकत्र भोजनाद्यनर्हः -र्हा -र्हं.
 UNWRITTEN, *a.* अलिखितः -ता -तं, मुखकथितः &c. See ORAL.
 UNWROUGHT, *a.* अकृतः -ता -तं, असंस्कृतः &c.; 'silver,' अकृतरूपं.
 UNYIELDING, *a.* अनापम्यः -म्या -म्यं, अशिथिलः -ला -लं. See FIRM.
To UNYOKE, v. a. विपुञ्ज (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं).
 Up, *prep.* or *adv.* उद् prefixed, ऊर्द्ध, उच्चैः, उच्चैः; 'looking up,' उन्मुखः -खा -खं, ऊर्द्धदृष्टिः -दृष्टिः -दृष्टि; 'to look up,' ऊर्द्धं दृष्टुः; 'to rise up,' उत्था; 'to go up,' उद्गमः; 'to lift up,' उन्मुखः; 'having the feet up,' ऊर्द्धपादः -दा -दं, ऊर्द्धचरणः &c.—(Up and down) उच्चतानतः -ता -तं, निक्षोभतः &c., उच्चचरणः -चा -चं; 'ups and downs,' पातोत्थाताः *m. pl.*; 'moving up and down,' समुद्गमः -हनी &c., see UNULATING.—(Up to) पर्यन्तं, यावत्, चा.

see under To.—(To an equal height with) दृष्टः -नी -मं, दृष्टः -नी -मं, माधः -नी -मं; 'water up to the knees,' जानु-दमं जलं.

UPANISHAD, *s.* उपनिषद्. See under SCRIPTURE.

UPAPURANA, *s.* उपपुराण. See under PURANA, SCRIPTURE.

UPAS-TREE, *s.* (Poison tree) विषवृक्षः, विषपादपः.

TO UPBraid, *v. a.* निन्द, उपालम्. See To REPROACH.

UPHELD, *p. p.* उत्थितः -ता -तं, आलक्षितः &c., समुद्धतः &c.

UPHILL, *a.* उत्थः -म्या -म्यं, उत्थनीयः &c., आरोहणीयः &c.

TO UPHOLD, *v. a.* उत्थम्, आलक्ष, धृ, सन्ध. See To SUPPORT.

UPHOLSTERER, *s.* गृहसज्जाधिकारी *m.* (नृ), गृहोपकरणकर्ता *m.*

UPLAND, *s.* अधिपतिका, उच्चभूमिः *f.*, उच्चदेशः, उच्चभूः *f.*

TO UPLIFT, *v. a.* उण्या in caus., उत्थम्, उद्यम्. See To RAISE.

UPLIFTED, *a.* उद्यतः -ता -तं, उद्युतः &c., उद्युतः &c., उद्युतः or उन् in comp., see RAISED; 'with uplifted arm,' उद्गाहुः -हुः -हु, उद्गाहुः &c.; 'with uplifted sword,' उद्युतितस्तम्भः, see RAISED.

UPON, *prep.* or *adv.* उपरि, अधि, नि, उप, प्रति. See ON.

UPPER, *a.* ऊर्ध्वः -र्ध्वं -र्ध्वं, ऊर्ध्वः -स्या -स्यं, उपरिस्थः &c., ऊर्ध्वस्थितः -ता -तं, उच्चरः -रा -रं, उच्चरीयः -या -यं, उपरितनः -नी -नं, उल्कृष्टः -ष्टा -ष्टं; 'the upper part of the body,' ऊर्ध्वकायः; 'upper line,' ऊर्ध्वपंक्तिः *f.*; 'upper chamber,' उपरिस्थप्रकोष्ठः, अट्टः, अट्टालः; 'upper garment,' उच्चरीयः, उच्चरामन्त्रः, वरुचं, वृहतिका; 'upper half,' पृष्ठाध्वं.

UPPERMOST, *a.* सधोपरिस्थः -स्या -स्यं, सधोर्ध्वः &c., उत्तमः -मा -मं, सधोत्तमः &c.; 'with the end uppermost,' ऊर्ध्वायः -या -यं.

UPRAISED, *a.* उत्थितः -ता -तं, उत्थतः &c., उद्धतः &c., उद्युतः &c., समुद्धतः &c., see RAISED; 'as the eyelid,' उत्पल्लतः -ला -लं.

UPRIGHT, *a.* (Erect) उत्थतः -ता -तं, च्युतः -च्युतः -च्युतः &c., see ERECT; 'standing upright,' दृष्टः, दृष्टवत् स्याद्यो -यिनी &c., दृष्टायमानः -ता -नं.—(In character) सरलः -ला -लं, सच्चरितः -ता -तं, शुद्धमतिः &c., सत्यात्मा &c., see JUST, HONEST.

UPRIGHTLY, *adv.* (Erectly) दृष्टवत्, च्युतः, सार्जनेन, see JUSTLY.

UPRIGHTNESS, *s.* च्युतता, सार्जनेयं, दाक्षिण्यं. See INTEGRITY.

UPROAR, *s.* कोलाहलः, हुमुल, हाहाकारः, हलहलशब्दः, डमरः, डमरः, जनरवः, रासः, कलहः, सम्भ्रमः. See RIOT.

TO UPROOT, *v. a.* उन्मूल, समुन्मूल. See To ROOT UP.

TO UPSET, *v. a.* पर्यस्, परावृत्, परिवृत्. See To OVERTURN.

UPSET, *s.* पर्यासः, परिवर्त्तेन, see OVERTURN; 'of a boat,' नौवत्तनं.

UPSHOT, *s.* गतिः *f.* See RESULT, CONSEQUENCE.

UPSIDE-DOWN, *a.* अधोमुखः -स्त्री -त्वं, अधोमुखः &c., ऊर्ध्वपादः &c.

UPSTART, *s.* आगन्तुकः, आगन्तुः *m.*, नवप्रोमान् *m.* (नृ).

UPWARD, UPWARDS, *adv.* ऊर्ध्व, उच्चैः, उच्चैः, उपरि, उपर्युपरि; 'with feet upwards,' ऊर्ध्वपादः -दा -दं.—(More than) अधिकं, परं; 'upwards of a thousand,' परःसहस्रः -सा -सं.

URBANITY, *s.* सुजनता, सौजन्यं, सुशीलता. See POLITENESS.

URCHIN, *s.* दुष्टबालकः, कुरूपबालकः, अश्वकः, शिशुः *m.*

URETHRA, *s.* (In anatomy) मूत्रमार्गः, मूत्रपथः, मूत्रद्वारं.

TO URGE, *v. a.* प्रेर, प्रणुद्, चुद्, प्रचुद्, संचुद्, बाध्, प्रबाध्, आक्रम्, उद्दिग्, निर्वन्धं कृ. See To PRESS, INSTIGATE.

URGED, *p. p.* प्रेरितः -ता -तं, चोदितः &c., प्रचोदितः &c., बाधितः &c.

URGENCY, *s.* (Importunacy) निर्वन्धः, अतिनिर्वन्धः, आग्रहः.—(Pres-

sure) प्रेरणा, बाधः -धनं, प्रचोदः, भारः.

URGENT, *a.* बाधकः -का -कं, प्रबाधकः &c., निर्वन्धनी -न्धनी &c.

URGENTLY, *adv.* निर्वन्धेन, अतिनिर्वन्धेन, आग्रहेण, सबाधं.

URINAL, *s.* मूत्रपात्रं, मूत्रपात्रः, मूत्रभाजनं.

URINARY, *a.* मूत्रलः -ला -लं, मेही -हिनी -हि (नृ), मूत्रसन्धनी &c., मूत्र in comp.; 'urinary affection,' मूत्रदोषः, मूत्रकृच्छ्रं.

URINE, *s.* मूत्रं, प्रसावः, मेहः -हनें, दक्षिणलं, गुलानिषन्दः; 'milky urine,' मूत्रशुक्रं; 'passing blood in urine,' रक्तप्रमेहः; 'passing mucus,' लालामेहः; 'suppression of urine,' मूत्ररोधः, मूत्रावरोधः, मूत्रस्तम्भः, मूत्राघातः; 'affection of the urine,' मेहः, प्रमेहः, मेहनशूलः -लं. Of these, twenty-one varieties are enumerated, see DIABETES, GONORRHOEA, &c.; 'one suffering from this affection,' मेही *m.*, प्रमेही *m.*

TO URINE, *v. n.* मूत्र (c. 10. मूत्रयति -यितुं), निहः. See To PISS.

URN, *s.* जलकुम्भः, जलपात्रं, जलभाजनं, कुम्भः.

UROSCOPY, *s.* मूत्रपरीक्षा -क्षणं, मेहपरीक्षा -क्षणं.

URSA MAJOR, *s.* सप्तर्षिः *m. pl.* (-र्षि), चित्रशिशुविन्दः *m. pl.*

USAGE, *s.* (Treatment) व्यापारः, व्यवहारः.—(Custom, practice)

व्यवहारः, आचारः, रीतिः *f.*, धारा, चर्यं -र्यी, प्रचारः, मार्गः, अनुसारः -सरणं; 'family usage,' कुलाचारः, वंशसमाचारः.

USE, *s.* (Employment, application of any thing) प्रयोगः, उपयोगः, प्रयोजनं, प्रयुक्तः *f.*, व्यापारः, व्यवहारः, सेवनं, उपभोगः, भागः, योगः; 'use of any article,' द्रव्यप्रयोजनं; 'in general use,' रूढः

-ढा -ढं, प्रचलः -ला -लं, सर्वप्रयुक्तः &c.; 'out of use,' अवयवः -वा -वं; 'to make use of,' see To USE.—(Utility) उपयोगः

-गितं, उपकारः, अर्थः, फलं, प्रयोजनं; 'what's the use of that to me?' को -यी मे तेन; 'this instrument is of great use in giving warning of a storm,' इदं यन्त्रं कृष्णवातागमज्ञापकम्

अनुपकारकं; 'of what use?' किमर्थं.—(Occasion for) प्रयोजनं, see NEED.—(Practice) व्यवहारः, अभ्यासः, अभ्यसनं, प्रचारः.—

(For pious uses) धर्मार्थं.

TO USE, *v. a.* (Employ, apply to any purpose) प्रयुज् (c. 7. -युज्ति -युक्ते -युक्ते, c. 10. -योजयति -यितुं), उपयुज्, युज्, सेव् (c. 1. सेवते -वितुं), उपसेव्, विधा, उपभुज्, अभ्यस्, व्यवहृ in caus., व्याप् in caus., धृ in caus., see To EMPLOY.—(Make use of, enjoy)

प्रयुज्, भुज् (c. 7. भुक्ते, भोक्ते), उपभुज्.—(Practise) अभ्यस् (c. 4. -अस्यति -मितुं), अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठितुं), आस्था, ममास्था, आधि (c. 1. -अयति -यितुं), see To PRACTISE.—(Habituate) अभ्यस्तं -स्तां कृ, अभ्यस्तोक्, अभ्यासं कृ.—(To be used), see USED.

TO USE, *v. n.* (Be accustomed) अभ्यस्तः -स्ता -स्तं भू. This verb must often be idiomatically rendered by इति with a noun,

and the adverb पूर्वे; as, 'it used to be so,' इति पूर्वे व्यवहारो वर्त्तते or अवर्त्तत.

USED, *p. p.* (Employed, made use of) प्रयुक्तः -क्ता -क्तं, प्रयोजितः -ता -तं, उपयोजितः &c., व्यवहृतः &c., व्यवहारितः &c., सेवितः &c., उपसेवितः &c., भुक्तः -क्ता -क्तं, उपभुक्तः &c., कृतोपभोगः -गा -गं, धृतः -ता -तं, अभ्यस्तः -स्ता -स्तं; 'clothes used by another,' अन्येन प्रयुक्तं or उपभुक्तं or धृतं वस्त्रं; 'to be used,' प्रयुज् in pass. (-युज्यते), विधा in pass. (-धीयते), सेव् in pass. (सेव्यते), सेव्यतां गन् or या.—(Accustomed) अभ्यस्तः -स्ता -स्तं, कृताभ्यासः -सा -सं, शिक्षितः -ता -तं, अनुभूतः &c.; 'to pain,' अनुभूतवेदनः -ता -नं.

USEFUL, *a.* उपकारकः -का -कं, उपकारी -रिणी -रि (न्), शोपकारः -रा -रं, महोपकारः &c., उपयोगी -गिनी &c., प्रयोगी &c., सार्थकः -का -कं, सार्थः -थी -थं, उपकारकरः -रा -रं, उपकारकारी &c., हितकरः &c., हितकारकः &c., हितः -ता -तं, उपयुक्तः -क्ता -कं, योग्यः -ग्या -ग्यं, अर्थकरः &c., अर्थदः -दा -दं, अर्थवान् &c. See PROFITABLE.

USEFULLY, *adv.* शोपकारं, सार्थं, सहितं, सफलं, अनुया, अनुधा.

USEFULNESS, *s.* उपयोगः -गिता, उपकारकता -त्वं, शोपकारत्वं, उपकारित्वं, सार्थत्वं, सार्थकत्वं, हितता, उपयुक्तता, सफलता.

USELESS, *a.* निरर्थकः -का -कं, अर्थः -थी -थं, अनर्थः &c., अनर्थकः &c., अनुपयोगी -गिनी &c., निष्प्रयोजनः -ना -नं, निरुपयोगः -गा -गं, अप्रयोजकः -का -कं, अनुपयुक्तः -क्ता -कं, असार्थकः -का -कं, अप्राथः &c., कर्तृथः &c., किमर्थः &c., निष्कारणः -खा -खं, उपयोगहीनः -ना -नं, विफलः -ला -लं, निष्फलः &c., अयोग्यः &c., अनुपपन्नः -न्ना -न्नं, वृथा in comp.; as, 'useless expense,' वृथाव्ययः.

USELESSLY, *adv.* निरर्थकं, अर्थैतत्, अनुपयोगेन, वृथा, मुधा.

USELESSNESS, *s.* अनुपयोगः -गिता, अर्थेता, वैयर्थ्यं, निरर्थकत्वं -ता, अनर्थकत्वं, अनर्थक्यं, उपयोगहीनता, उपयोगाभावः.

USER, *s.* प्रयोक्ता *m.* (न्), भोक्ता *m.*, उपभोक्ता *m.*, खादकः -का.

USHER, *s.* (Introducer) प्रवेशकः—(Under-master) उपशिक्षकः.

To USHER, *v. a.* प्रविष्टु (c. 10.) -वेशयति -यितुं. See To INTRODUCE.

USUAL, *a.* आचारीकः -की -कं, व्यवहारिकः &c., प्रायिकः -की -कं, प्रसिद्धः -द्वा -दं, लोकप्रसिद्धः &c., लोकिकः -की -कं, यथाव्यवहारः -रा -रं, आचारिकः &c., साम्प्रदायिकः &c., यथारीतिः -तिः -ति, यथासम्प्रदायः -या -यं, यौगिकः &c. See CUSTOMARY, COMMON.

USUALLY, *adv.* प्रायशः, प्रायस्, प्रायेण, सामान्यतः, साधारण्येन, यथारीति, यथाव्यवहारं, बाहुल्येन, बहुशः.

USURF, *s.* भोगः, उपभोगः, फलभोगः, फलभुक्तिः *f.*, भुक्तिः.

USURER, *s.* कुसीदिकः, कौसीदिकः, वाहुषिकः, वाहुषी *m.* -षिः *m.*, कलौपजीवी *m.*, वृद्धिजीवी *m.*, जीवकः, द्वैगुणिकः, see MONEY-LENDER.

USURIOUS, *a.* सवृद्धिकः -का -कं, वाहुषिकः -की -कं, कौसीदः -दी -दं. To USURP, *v. a.* (Seize without right) अनधिकारपूर्वं यद्, अनधिकारेण ह् or घृ or आक्रम्, बलेन or बलात्कारेण यद्; 'the throne,' अनधिकारपूर्वं राज्यापहारं कृ or राज्यं यद् or अवाप्.

USURPATION, *s.* अनधिकारपूर्वं यद् or आक्रमणं, अनधिकारेण or बलात्कारेण अवाप्तिः *f.*; 'of the throne,' राज्यापहारः -हरणं.

USURPER, *s.* राज्यापहारी *m.* (न्), राजकृता *m.* (न्), आक्रमन्.

USURY, *s.* कुसीदं, कौसीदं, वाहुष्यं, वृद्धिः *f.*, कुसीदपणः, कुसीदजीवनं, अर्थप्रयोगः, वृद्धिजीविका, प्रयोगः, प्रतिपिष्टवृद्धपणजीवित्वं.

USUS LOQUENDI, *s.* रुढिः *f.*, वृत्तिः *f.*, रुढवृत्तिः *f.*, वागवृत्तिः *f.*

UTENSIL, *s.* भाखं, उपकरणं, उपस्करः, पात्रं, भाजनं, यन्त्रं, समग्रं; 'domestic,' गृहोपकरणं, गृहोपस्करः; 'culinary,' पाकभाखं, पाकपात्रं, स्वालं -ली.

UTERINE, *a.* (Pertaining to the womb) गर्भिकः -की -कं, गर्भः -भी -भं, यौगः -नी -नं, गर्भशयसम्बन्धी &c.—(Of the same womb) सहोदरः -रा -रं, एकयोनिः -निः -नि, समयोनिः -निः -नि, सोदरः -रा -रं, एकोदरः &c., समानोदरः &c., सनाभिः -भिः -भि.

UTERUS, *s.* योनिः *m. f.*, गर्भकोशः, गर्भशयः. See WOMB.

UTILITY, *s.* उपयोगः -गिता, अर्थः. See USEFULNESS, USE.

UTMOST, *a.* उत्तमः -मा -मं, परमः &c., परः -रा -रं, see EXTREME; 'the utmost limit,' परमसमीक्षा, परमावधिः *m.*, परमसीमा, परावधिः *m.*; 'to the utmost,' परमं, ज्ञानं; 'to the utmost of

one's power,' यावच्चक्षं, यथाशक्ति, यथाबलं; 'to do one's utmost,' यावच्चक्षं यत्.

UTOPIAN, *a.* see CHIMERICAL; 'scheme,' कल्पनामृष्टिः *f.*

UTTER, *a.* सम्पूर्णः -णो -णं, परिपूर्णः &c. See COMPLETE.

To UTTER, *v. a.* उच्चर (c. 10.) -चारयति -यितुं, उदीर (c. 10.) -दीरयति -यितुं, समुदीर, ईर, उदाहृ (c. 1.) -हरति -हर्तुं, व्याहृ, समुदाहृ.

UTTERABLE, *a.* उच्चारणीयः -या -यं, उच्चार्यः &c., उदीर्यः &c.

UTTERANCE, *s.* उच्चारः -रणं, उदीरणं, उदाहरणं, व्याहरणं, व्याहारः -उत्तेखः -खनं, उच्चारः; 'easy of utterance,' सुलोच्यः -य्यो -य्यं, सुलोच्यः -द्या -द्यं.

UTTERED, *p. p.* उच्चारितः -ता -तं, उदीरितः &c., उदाहृतः &c., समुदाहृतः &c., व्याहृतः &c., निगदितः &c., उदितः &c., निरक्तः -क्ता -न्तं, उक्तः -क्ता -क्तं; 'being uttered,' उदीर्यमाणः -णा -यं.

UTTERLY, *adv.* निरपेक्षं, अशेषतः, सर्वथा. See WHOLLY.

UTTERMOST, *a.* परमः -मा -मं, उत्तमः &c. See UTMOST.

UVULA, *s.* प्रतिनिह्रा, उपनिह्रा -ह्रिका, अधोनिह्रिका, अलिनिह्रा -ह्रिका, तालुनिह्रा, पण्डिका, शुषिका, मलशुषिका, लोला, लघिका, ज्ञना, सूना, पुला.

UXORIOUS, *a.* भार्यासक्तः, स्त्रीबुद्धिः *m.*, जायासक्तः, स्त्रीविधेयः, दयिताधीनः, स्वदारनिरतः, कामी *m.* (न्), यस्त्रः.

UXORIOUSNESS, *s.* भार्यासक्तिः *f.*, जायासक्तता, दयिताधीनता.

V.

VACANCY, *s.* शून्यता -त्वं, रिक्ता -त्वं, शून्यं, रिक्तं.—(Of a throne, &c.) अराजकत्वं, अनायकत्वं, अस्वामिकत्वं.

VACANT, *a.* (Empty) शून्यः -न्या -न्यं, रिक्तः -क्ता -क्तं, वितातः -ता -नं, खिलः -ला -लं.—(Unoccupied) अस्वामिकः -का -कं, अनायकः &c.; 'as a throne,' अराजकः -का -कं.—(Empty of thought,' विचारलक्षणशून्यः -न्या -न्यं; 'vacant gaze,' शून्येक्षणं.

To VACATE, *v. a.* उत्सृज् (c. 6.) -सृजति -सृष्टुं, त्यज्, शून्यीकृ.

VACATION, *s.* अवकाशः, अध्ययनविरामः, अध्ययननिवृत्तिः *f.*, अनध्यायः.

To VACCINATE, *v. a.* रक्तवरटीनिवारणार्थं or वसनरोगनिवारणार्थं गोमूकोदूपूलवं बाहुमानि निविष्टु (c. 10.) -वेशयति -यितुं.

VACCINATION, *s.* बाहुमानि गोमूकोदूपूलवनिवेशनं.

VACCINE, *a.* गव्यः -व्या -यं, गोसन्धन्वी &c., गोविषयकः -का -कं.

To VACILLATE, *v. n.* दोल (nom. दोलायते), विचल. See To WAVER.

VACILLATION, *s.* चञ्चलत्वं -ता, आचल्यं, विचलनं, आन्दोलनं.

VACUITY, *s.* शून्यता, रिक्ता, शून्यं, रिक्तं, शुक्तिः, खं, see HOLE.

VACUUM, *s.* शून्यं, रिक्तं, शून्यता, रिक्ता -त्वं, निर्वाणं.

VAGABOND, *a.* or *s.* अध्वगः -गा -गं, चक्राटः -टा -टं, अयनिचरः &c.

भमी -मिणी -मि (न्), परिभमी &c., भ्रमणकारी &c., देशादनकारी *m.*

VAGARY, *s.* मनोलीत्यं, बुद्धिविलासः, बुद्धिपाप्यं, उन्मार्गः.

VAGRANCY, *s.* अध्वभ्रमणं, अध्वपर्यटनं, मार्गपरिभ्रमणं.

VAGRANT, *s.* मार्गपरिभ्रमी *m.* (न्), अशुद्धवासकः. See VAGABOND.

VAGUE, *a.* अनियतः -ता -तं, अविवक्षितः &c. See INDETERMINATE.

VAGUENESS, *s.* अनियतत्वं, अनिर्णयः, अविशेषता, अविवक्षितत्वं.

VAIN, *a.* (Empty, worthless) शून्यः -न्या -न्यं, रिक्तः -क्ता -क्तं, असारः -रा -रं, निःसारः &c., निरर्थकः &c., see EMPTY.—(Fruitless, un-availing) निरर्थकः -का -कं, अनर्थकः &c., अर्थः -थी -थं, मोघः -घा -घं, निष्फलः -ला -लं, कर्तृथः &c., ज्ञीवः -वा -वं, वृथा in comp.; 'indulging vain hopes,' मोघाशः -शा -शं.—(Conceited) अभिमानी -निनी -नि (न्), आत्माभिमानी &c., मानी &c., अहङ्कारी &c.,

साभिमानः -ना -नं, खाह्कारः -रा -रं, सहम्मानि &c., गर्वितः -ता -तं, see CONCEITED; 'of one's appearance,' दृशनीयमानी &c.—(In vain) वृषा, मुषा, see VAINLY; 'laboring in vain,' वृषोद्यमः -मा -मं, भग्नोद्यमः &c.

VAIN-GLORIOUS, *a.* See BOASTFUL, BOASTER, PROUD.

VAINLY, *adv.* वृषा, मुषा, मोघं, व्यर्थम्, व्यर्थं, निष्फलं.

VAIŚYA, *s.* (Man of the third tribe, or of the class of merchants and husbandmen, fabled as sprung from the thigh of Brahmin) वैश्यः, विद् *m.* (श्र.), जरुमः, जरव्यः, जय्यः, भूमि-स्यूक *m.* (श्र.).

VALE, *s.* दरी -रा, ईषविस्त्रभूमिः *f.* See VALLEY.

VALEDICTION, *s.* आत्मन्तर्णः, आप्रच्छनं, आशीर्वादः, प्रास्थानिकाशीर्वचनं, प्रस्थानकाले स्वस्तिवचनं, प्रास्थानिकस्मृतिवचनं.

VALEDICTORY, *a.* आत्मन्तर्विवा -यो -तु (तु), आशीर्वादी -दिनी &c., स्वस्ति-वाचनिकः -को -कं, आशीर्वादात्मकः -का -कं, स्वस्तिवचनरूपः &c.

VALERIAN, *s.* (Plant) जननी. मिमिः -पी *f.*, प्रव्रजिता.

VALET, *s.* पार्थिकः, वस्त्रपरिकल्पकः, पार्श्वानुचरः, सेरिन्दा.

VALENTINARIAN, *s.* स्वास्थ्याधी *m.* (न), आरोग्याधी *m.*, सदारोगी *m.*

VALIANT, *a.* विक्रान्तः -न्ता -न्तं, वीरः -रा -रं, उरुविक्रमः -मा -मं, भटः -टा -टं, जर्जितः &c., see HEROIC; 'is valiant,' विक्रमते -ति, पराक्रमति.

VALID, *a.* (Sound, just, that can be supported) सप्रमाणः -शा -शं, सुप्रमाणकः -का -कं, सिद्धप्रमाणः &c., सुप्रमाणाधिकः -को -कं, यत्रप्रमाणकः -का -कं, प्रबलः -ला -लं, यत्नलः &c., असह्यनीयः -या -यं, सिद्धः -डा -डं, धर्म्यः -स्या -स्यं, अविशुद्धः -डा -डं, निष्पन्नः -त्रा -त्रं, बलवान् -वती &c., सप्रभावः -वा -वं, दृढः -टा -टं.—(Having legal force) व्यवहारोपयोगी -गिनी &c., व्यवहारसमर्थः -था -थं, व्यवहारसाधकः -धिका -कं.

VALIDITY, *s.* सप्रमाणाता -न्तं, सबलता, प्रबलता, प्राबल्यं, प्रभावः, सप्रभावं, असह्यनीयता, सिद्धिः *f.*, सिद्धता, निष्पत्तिः *f.*, धर्म्यता.—(In law) व्यवहारोपयोगिता, व्यवहारसामर्थ्यं.

VALLEY, *s.* दरी -रा, कन्दरः -री, दरीभूमिः *f.*, दरीभूमिः *f.*, उपत्यका, द्रोणी, पथेन्द्रोणी, अट्टिद्रोणी, निम्नभूमिः *f.*, निम्नभूमिः *f.*, प्रान्तरं, शैली-पशत्यं, पथेन्द्रयमध्यभूमिः *f.*

VALOUR, *s.* वीर्यं, शौर्यं, विक्रमः, पराक्रमः. See HEROISM.

VALOROUS, *a.* विक्रान्तः -न्ता -न्तं, शूरः -रा -रं. See VALIANT.

VALUABLE, *a.* महामूल्यः -त्या -त्यं, बहुमूल्यः &c., महार्घः -वा -वं, जय्यः -ध्या -ध्यं, सार्धार्थः -हा -हं, महार्हः &c., बहुमानयितव्यः -व्या -व्यं, महोपकारकः &c., गुणवान् -वती -वत् (न). See PRECIOUS.

VALUATION, *s.* मूल्यनिरूपणं, मूल्यस्थापनं -ना, सर्वस्थापनं -ना, मूल्यप्रमा-स्थापनं, सर्वपरिमाणनिरूपणं, मूल्यनिर्णयः.

VALUE, *s.* (Price) मूल्यं, जय्यः, see PRICE.—(Degree of price) मूल्यप्रमाणं, सर्वप्रमाणं, मूल्यपरिमाणं, सर्वमितिः *f.*, मितिः *f.*, see RATE.—(High rate or estimation) महामूल्यं, बहुमूल्यं, महार्घः, बहुमानं, बहुमतिः *f.*—(Real worth) सारता.

To VALUE, *v. a.* मूल्यं निरूप् or स्था in CRUS., see To RATE.—(Esteem) मन् (c. 10. मानयति -यितुं), see To ESTEEM; 'highly,' बहु मन्.

VALUED, *p. p.* or *a.* बहुमतः -ता -तं, बहुमानितः &c., सम्मानितः &c.

VALVE, *s.* कपाटः, कपाटमुक्ताहारं, पिशानं, सपिधान्तारं.

VAMPIRE, *s.* राक्षसः, पिशाचः. See DEMON.

VAN, *s.* (Of an army, &c.) सेनामुखं, ध्वजिनीमुखं, सेनापं, रणमूढी *m.* (न), समरमूढी *m.*, नासीरं, धारः, शिरस् *m.*; 'in the van,' सेना-मुखं, अग्रतस्, अग्रं, पुरस्तात्, पुरतस्.

VAN-GUARD, *s.* सेनापुरःसरं, अग्रसरसैन्याः *m. pl.*, अग्रगसैन्याः.

VANE, *s.* वायवीदिशालक्षणं, वायुलक्षणं, वायुध्वजः.

To VANISH, *v. n.* अनर्थो in pass., तिरोभू. See To DISAPPEAR.

VANISHED, *p. p.* अनर्हितः -ता -तं, नष्टः -हा -हं. See DISAPPEARED.

VANITY, *s.* (Emptiness, fruitlessness) शून्यता, रिक्ताता, निःसारता, व्यर्थता, निरर्थकता, वैयर्थ्यं, मोघता; 'music, dancing, and such-like vanity,' तृत्यवादिचतुर्वादि असत्कार्यं.—(Conceit) सहङ्कारः, आत्माभिमानं, सभिमानं, सहम्मानं, सहम्मतिः *f.*, मानं, गम्भीः, see CONCEIT. To VANQUISH, *v. a.* जि (c. 1. जयति, जेतुं). See To CONQUER.

VANTAGE, VANTAGE-GROUND. See SUPERIORITY.

VAPID, *a.* विरसः -सा -सं, नीरसः &c., निस्सारः &c. See FLAT.

VAPOROUS, VAPORY, *a.* वाष्परूपः -पा -पं, वाय्वमयः -यो -यं.

VAPOUR, *s.* वाय्वः, स्वेदः, धूमः -मिका, फेनः -नता, स्वेदायः; 'hot vapour,' उष्णवाय्वः; 'sultry vapour,' मृगतृष्णा, see MIRAGE; 'vapour-bath,' उष्णस्वेदः, उष्णस्वेदः.

To VAPOUR, *v. n.* विकल्प् (c. 1. -कल्पते -नितुं). See To BOAST, BULLY.

VARIABLE, *a.* अस्थिरः -रा -रं, अनयस्यः -स्या -स्यं, चञ्चलः -ला -लं, चिपयः -मा -मं, अनित्यः &c., अनयस्थानः &c. See INCONSTANT.

VARIABLENESS, *s.* अस्थिरता, वैयर्थ्यं, विषमता, चाञ्चल्यं, वैयर्थ्यं.

VARIANCE, *s.* भेदः, द्वैषं, विरोधः, वैमनस्यं, see DIFFERENCE, *s.*; 'at variance,' परस्परविरुद्धः -डा -डं, विप्रतिपक्षः -त्रा -त्रं, विमतः &c.

VARIATION, *s.* भेदः, परिवर्तिता *f.*, विकारः, अन्यपातवं. See CHANGE.

To VARIATE, *v. a.* चित्र (c. 10. चित्रयति -यितुं), चित्रोक्तं, श्रवलीकृतं, कर्तुर (DOIB. कर्तुरयति -यितुं), कर्तुरोक्तं. See To DIVERSIFY.

VARIATED, *a.* चित्रः -त्रा -त्रं, चित्रविचित्रः &c., चित्रितः -ता -तं, वि-चित्रः -त्रा -त्रं, कर्तुरः -रा -रं, कर्तुरितः -ता -तं, श्रवलीकृतः -ला -लं, श्रवलीकृतः -ता -तं, नानावर्णः -णा -शं, नानावर्णः -ङ्गा -ङ्गं, शारः -रो -रं, शारितः -ता -तं, सारङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, अनुविद्धः -डा -डं, कर्तुरः -रा -रं, कर्तुरीरः -रा -रं, कर्तुरीरः &c., कल्यायः -पा -पी -रं, एतः -ता -ती -तं. VARIETY, *s.* (Diversity) वैचित्र्यं, विचित्रता, भिन्नता &c.—(Difference in kind) भेदः, प्रभेदः, विभेदः.—(In colour, &c.) चित्रता, नानावर्णता, कर्तुरता, श्रवलीकृतता, शारता.

VARIOUS, *a.* विविधः -धा -धं, अनेकः -का -कं, नानाविधः &c., धार्वाधः &c., पृथग्विधः &c., नानारूपः -पी -पं, नानाप्रकारः -रा -रं, नाना-जातीयः -या -यं, नाना prefixed, नैकः -का -कं, नैकभेदः -दा -दं, उच्चावचः -चा -चं, see SUNDRY, MANIFOLD; 'in various ways,' अनेकधा, नानारूपेण, see VARIOUSLY; 'various reading,' पाठान्तरं. The prep. वि sometimes expresses the sense of 'various;' as, 'various employment,' विकल्पी *n.* (न).

VARIOUSLY, *adv.* अनेकधा, बहुधा, नानारूपेण, नानाप्रकारेण, नानावि-धेन, पृथग्विधेन, बहुविधेन, नाना, विविधं.

VARNISH, *s.* कुङ्कुमः -भका, तेजोदायकतैलं, शोभादायकतैलं.

To VARNISH, *v. a.* कुङ्कुमेन क्षिप्यीकृतं or तेजो दा, वास्त्रशोभं दा.

VARUNA, *s.* (God of the waters, the Hindú Neptune, Regent of the West. He is also Lord of punishment, in which capacity he resembles Yama and Śiva) बह्व्यः, प्रवेतः *m.* (स्), वारुणीवल्गवः.—(As lord of the waters) क्वाप्यपतिः *m.*, अप्यपतिः *m.*, जलपतिः *m.*, केजः, केजगर्भः.—(As lord of aquatic animals)

यादशाम्पतिः *m.*, यादःपतिः *m.*, यादशानाथः.—(As holding the cord with which he binds incorrigible offenders under the water) पाश्री *m.* (न.), पाशभृत् *m.*, पाशपाणिः *m.* His consort is called वरुणानी, वरुणी. His son अगस्तिः *m.*, अगस्त्यः, वारुणिः *m.* His vāhana or vehicle is a fish.

To VARY, *v. a.* अन्यरूपीकृ, भिन्नरूपीकृ, अन्यथा कृ, विपर्यय्, परिवृत् in CAUS., विद्, भेदं कृ, भिन्नोक्तृ, see To CHANGE.

To VARY, *v. n.* अन्यथा भू, अन्यरूपीभू, भिन्नरूपीभू, भिन्नोभू, भिन्नः-न्ना-सं भू, परिवृत् (c. 1. -वर्त्तते-व्रित्तं), see To CHANGE, DIFFER.

VASCULAR, *a.* नाडीसंघन्या &c., नाडीमयः-यो -यं, नाडीविशिष्टः &c.

VASE, *s.* पात्रं, भाजनं, कुम्भः, कलशः-शी; 'golden vase,' गडुकः-डुकः, गडुकः, भृङ्गागः, कनकालुका, कनकालुः *f.*

VASSAL, VASSALAGE. See DEPENDANT, DEPENDANCE.

VAST, *s.* समहान्-हती-हत् (त्), अतिमहान् &c., अतिवृहन्-हती &c., अपरिमितः-ता-तं, पुलः-ला-लं. See HUG, IMMENSE.

VASUDEVA, *s.* (Father of Krishna, and son of Śūra, called Ānakadundubhi, because at his birth the gods sounded with joy the drums of heaven, as foreseeing that Vishnu would take a human form in one of his family) वसुदेवः, आनकदुन्दुभिः *m.*, दुन्दुः.

VAT, *s.* महाभायं, वृहद्भायं; 'indigo vat,' नीलभायं.

VAULT, *s.* (Arched roof) खोडकगृधि, see ARCH; 'vault of heaven,' स्वगोलः, नभोमण्डलं.—(Cellar) गुप्तिः *f.*—(Leap) वलितं.

To VAULT, *v. a. or n.* वल्, लङ्, भृ. See To LEAP, JUMP.

To VAUNE, VAUNTER, VAUNTING. See To BOAST, BRAG, &c.

VEAL, *s.* गोपलमांसं, पलमांसं, पलामिषं.

VEDA, *s.* वेदः. This is the name given to the four most ancient sacred books of the Hindūs, viz. the Rich or Rīg-veda अथर्वेदः, the Yajus or Yajurveda यजुर्वेदः, the Sāman or सामवेदः, and the Atharvan or Atharva-veda अथर्ववेदः. Of these the Rīg-veda is the most celebrated. It consists of metrical hymns or prayers termed śūktas or mantras, each stanza of which is called a ṛch, addressed chiefly to the gods of the elements, Fire, Air, the Sun, &c., and ascribed to different holy authors or Rishis. The Yajurveda consists principally of prayers and invocations applicable to the consecration of the utensils and materials of sacrificial worship. It is divided into two parts, the white and black, the former of which is attributed to the saint Yājñavalkya, and the latter to Tittiri. The Sāma-veda is little else than a recast of the Rīg-veda, being made up of many of the same hymns, broken into parts and arranged anew for the purpose of being chanted during various expiatory ceremonies. The Atharva-veda has little in common with the other three in its character or style. Its language indicates a different and later era, and it may therefore be regarded as a supplement to the three others. Hence it is that many passages are found in Sanskrit writings which limit the number of Vedas to three. Each of the Vedas consists of two distinct component parts, viz. the Mantra

portion, and the Brāhmaṇa portion. The Mantra portion is a collection or Sanhitā of śūktas, or hymns as above described, the composition of which is supposed to have taken place about twelve or thirteen centuries B. C.; the Brāhmaṇa portion is a collection of rules for the repetition of the Mantras at certain particular ceremonies, with directions for the performance of such ceremonies, and illustrative remarks explanatory of their origin. This portion of the Vedas is supposed to have been composed about seven or eight centuries B. C. The Vedas were collected and arranged into books and chapters by the sage Krishnadwaipāyana, surnamed Vyāsa, who is supposed to have lived in the eleventh century after Christ; see under PURĀNA. The Vedas collectively are often called श्रुतिः *f.* or श्रुतिः, and a Brāhmaṇa conversant with them श्रोत्रियः or श्रुतिज्ञः.—(The three Vedas) वेदत्रयं-यो. त्रयो. 'duly enjoined by them,' त्रयोधर्मः.—(The four Vedas) चतुर्वेदः; 'one who is conversant with them,' चतुर्विद्यः, चतुर्वेदः, चतुर्वेद्यः. The Ayur-veda, or code of medicine, is regarded by some as a part of the Atharva-veda, by others as an Upan-veda, see under SCRIPTURE.

VEDĀNGA, *s.* वेदाङ्गः, वेदोपकरणं. See under SCRIPTURE.

VEDĀNTA, *s.* (System of Philosophy), see under SCHOOL, SCRIPTURE. 'Follower of the Vedānta system,' वेदान्ती *m.* (न.).

To VEER, *v. n.* परिवृत् (c. 1. -वर्त्तते-व्रित्तं), विपरिवृत्, परिवृत् भविदिशं गम् or इ, अन्यदिशं गम् or इ.

VEGETABLE, *s.* (Plant, any thing germinating) उद्भिद् *m. f. n.*, उद्भिज्जं, उद्भिदं, खोद्यधिः-धी *f.* तृणं; 'the vegetable kingdom.' नृण्यजातिः *f.* -तं.—(Edible plant) शाकः, शदः; 'abounding with vegetables,' शाकिनः-नी-नं.

VEGETABLE, *a.* उद्भिद् *m. f. n.*, उद्भिज्जः-ज्जा-ज्जं, शाकैसंघन्या &c.

To VEGETATE, *v. n.* उद्भिद् in PASS., मृष्ट. See To GERMINATE.

VEGETATION, *s.* (Germination), see the word.—(Plants in general) नृण्यजातिः *f.* -तं, नृण्यदिजातिः *f.*, तरुमुल्कादि *n.*; 'wild vegetation,' वनजलं.

VEHEMENCE, *s.* तेहस्यं, तीक्ष्णता, चण्डता, प्रचण्डता, तीव्रता, संरम्भः, वेगः, प्राचन्यं, कुतूहलं, कीर्तुहलं, रभसः, उग्रता.

VEHEMENT, *a.* तीक्ष्णः-क्ष्णा-क्ष्णं, चण्डः-ण्डा-ण्डं, प्रचण्डः &c., उच्चण्डः &c., तीव्रः-व्रा-व्रं, प्रव्रलः-ला-लं, उग्रः-या-यं, कुतूहली-लिनी-लि (न), कीर्तुहलान्वितः-ता-तं, वलवान्-वती-वत् (त्).

VEHEMENTLY, *adv.* सतेहस्यं, उच्चण्डं, प्रचण्डं, तीव्रं, प्रव्रलं.

VEHICLE, *s.* (Carriage) वाहनं, यानं, वाहः, वाह्यं, रथः, विमानं दशरथः, पञ्च, धारथं, see CARRIAGE; 'a mediate one, as a horse dragging a carriage,' वेनीतकः-कं.—(Medium) द्वारं.—(Fluid in which medicine is taken) अनुपानं.

VEIL, *s.* निरस्करिणी, अवगुह्यनं, अवगुह्यिका, वक्रपटः, पटः, नेत्रचक्षं निपीतः-ता-तं, प्रवृत्तः-ता-तं, निवृत्तः-ता-तं, निचोलः-लो-लं, पिधानं, आवरकः, आवरणं, तिरोधानं, छादनं-नी, यवनिका, निरिङ्गिनी, चीरिः *f.*

To VEIL, *v. a.* अवगुह्य (c. 10. -गुहयति-यितुं), गुह्यं, छद् (c. 10.

VER

regent of the planet Venus, is fabled as the son of Bhṛigu,
 and preceptor of the Daityas or demons.
VERACIOUS, *a.* सत्यवादी-दिनो-दि (नृ), सत्यवाक् *m. f. n.* (च्), सत्य-
 वक्ता-वक्त्री-कृ (कृ), सत्यभाषी &c., श्रुतवाक् *m. f. n.*, सत्यवचः-चाः
 -चः (स्), सत्यवदनशीलः-ला-लं, सत्यशीलः-ला-लं, सत्याभिधाषी
 &c., श्रुतिवचवादी &c., पृतवाक् *m. f. n.*, सत्यगीः-गीः-गिः (र्),
 सत्यमन्थः-न्था-न्थं.
VERACITY, *s.* सत्यवादित्वं, सत्यवक्तृत्वं, सत्याभिधानं, सत्यभाषणं, सत्यं, सत्य-
 शीलता, सत्यता, सत्यवधं, सत्या.
VERANDA, *s.* वरन्धः-खडकः, निष्काशः, आवरकः. See PORTICO.
VERB, *s.* क्रिया, क्रियापदः; 'form of a verb,' क्रियारूपं, धातुरूपं,
 आख्यातः; 'root of a verb,' धातुः *m.*; 'subject of one,' क्रि-
 याश्रयः; 'table or list of verbs,' धातुपाठः.
VERBAL, *a.* (Expressed in words) वाचिकः-को-कं, वाचनिकः-को-
 कं, वाचकः-का-कं, शब्दज्ञाकः &c.—(Consisting in words,
 relating to words) शाब्दः-ब्दो-ब्दं, शाब्दिकः-को-कं, शब्दरूपः-
 पा-पं, शब्दसम्बन्धी &c.—(Literal) पदानुपदिकः-को-कं, समपदः-
 दा-दं, शब्दरूपः-पा-पं, see LITERAL.—(In grammar) क्रिया-
 वाचकः-का-कं, धातुसाधितः-ता-तं.
VERBALLY, *adv.* शब्दद्वारा-रेण, शब्दतः, यथाशब्दं.
VERBATIM, *adv.* शब्दशः, शब्दतः, अक्षरशः, यथाशब्दं.
VERBENA, *s.* (Kind of grass) दध्नेः.
VERBOSE, *a.* बहुशब्दकः-का-कं, बहुवाक्यः-क्या-क्यं, अतिशयोक्तिवि-
 शिष्टः-ष्टा-ष्टं, अतिविस्तीर्णः &c., see PROLIX.
VERBOSENESS, **VERBAGE**, *s.* शब्दविस्तारः, बहुशब्दत्वं, अतिशयोक्तिः *f.*, शब्द-
 बाहुल्यं, बहुभाषिता, शब्दपिचं.
VERDANT, *a.* हरितः-ता-रिणी-तं, शादहरितः &c., शाइलः-ला-लं,
 अम्लानः &c.; 'to become so,' हरित (nom. हरितायते).
VERDICT, *s.* निर्णयपादः, निर्णयः, दण्डनिर्णयः. See SENTENCE.
VERDIGRIS, *s.* कलङ्कः, ताक्षकलङ्कः, ताक्षमलं, ताक्षकट्टं.
VERDURE, *s.* शादः, नवशादः, हरितशादः, हरितत्वं, अम्लानः *f.*
VERGE, *s.* (Rod) दण्डः—(Brink) प्रान्तः, धारा, see BRINK.
To VERGE, *v. n.* See To trend, INCLINE, APPROACH.
VERGER, *s.* दण्डी *m.* (नृ), दण्डधरः. See MACE-BEARER.
VERIFICATION, *s.* सत्याकृतिः *f.*, सत्याकरणं, सत्यकृतिः *f.*, सत्यद्वारः, सत्या-
 पनं, सत्यकरणं, निर्णेतृत्वं, निर्णायनं.
To VERIFY, *v. a.* सत्याकृ, सत्यङ्क, सत्यीकृ, सत्य (nom. caus. सत्याप-
 यति-यितुं), निर्णो, निश्चि, निर्णये कृ.
VERILY, *adv.* सत्यं, अवश्यं, नूनं. See TRULY, CERTAINLY.
VERITABLE, **VERITY**. See TRUE, TRUTH.
VERMICULAR, *a.* कृमिसदृशः-शी-शं, कृमिगतिरदृशः-शी-शं.
VERMIFUGE, *a.* कृमिहरः-रा-रं, कृमिघ्नः-घ्नो-घ्नं, कृमिहारो-रिणी &c.
VERMILION, *s.* सिन्दूरं, सिन्दूरिका, हिन्दुलः, रक्तं, चूर्णपादः, सुरङ्गं,
 चित्राङ्गं, रसगर्भः, हंसपादं, हंसप्रिः *m.*, कपिशिषकं.
VERMIN, *s.* कृमयः *m. pl.*, गवैश्वित्रताः *m. pl.*, विलेवासिनः *m. pl.*, वि-
 लेशपाः *m. pl.*, मूषिकादिधृद्वृजन्नवः *m. pl.*, गृहोत्पातः.
VERNUACULAR, *a.* जनदेशीयः-या-यं, देशदेशीयः &c., प्राकृतः-ती-तं;
 'language,' जन्मभाषा, प्राकृतभाषा.
VERNAL, *a.* वासनः-न्तो-न्तं, वासनिकः-को-कं, वसननः-जा-जं,
 वसन्तोद्भवः-वा-वं, वसन in comp.
VERSATILE, *a.* चपलबुद्धिः-द्धिः-द्धि, चपलमतिः-तिः-ति, चपलबुद्धिः

&c., अनेकबुद्धिः &c., चपलः -ला -लं, चचलः &c., अन्यमानसः -वी -लं, अन्यमनस्कः -स्का -लं, चपलमनस्कः &c.

VERSATILITY, *s.* बुद्धिचापल्यं, चपलबुद्धित्वं, चपलता.

VERSE, *s.* (Metrical composition) पद्यं, कविता, काव्यं, छन्दस् *n.*, गा; 'measured by time,' जातिः *f.*; 'syllabic,' वृत्तं; 'blank,' मुक्तपद्यः; 'prose and verse,' गद्यपद्यं.—(Stanza) श्लोकः, गद्या, रूपं.—(Line of a stanza) पादः, चरणः -यं, पदं; 'verse by verse,' पादशस्.

VERSED, *a.* अभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, निपुणः -णा -यं, कुशलः -ला -लं, विशारदः -दा -दं, निष्ठितः -ता -तं, परिनिष्ठितः &c., *see* SKILLED, CONVERSANT; 'in all subjects,' सर्वविषयज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.

VERSIFICATION, *s.* श्लोकरचना, पदरचना, काव्यरचना, पदयोजना, कवि-ताकरणं, काव्यकरणं, श्लोकात्.

VERSIFIER, *s.* श्लोकरचकः, कविताकर्ता *m.* (नृ), भविनः.

TO VERSIFY, *v. n.* श्लोकरचनां कृ, पदरचनां कृ, कवितां कृ.

VERSION, *s.* भाषान्तरं, *see* TRANSLATION.—(Variation in reading) पाठान्तरं, पाठभेदः, पाठः.

VERTEBRA, *s.* पृष्ठवंशशल्पिः *m.*, पृष्ठवंशसन्धिः *m.*, वंशसन्धिः.

VERTEBRAL, *a.* वंशशल्पिसम्बन्धी &c., वंशसन्धिसम्बन्धी &c.

VERTEBRATED, *a.* पृष्ठस्थिमान् -मती -मत्, पृष्ठवंशविशिष्टः &c.

VERTEX, *s.* चयं, शिखा, शिखरं, शिरस् *n.*, तुङ्गः.

VERTICAL, *a.* ऊर्ध्वपरः -रा -रं, *see* PERPENDICULAR.—(In the zenith) समन्यस्थः -स्था -स्थं.—(Vertical circle, in astronomy) दृक्ष्यखलः; 'passing through nonagesimal point,' दृक्ष्येपरवृत्तं; 'prime vertical,' समनखलं, पृष्ठेपरवृत्तं.

VERTICALLY, *adv.* ऊर्ध्वपरं, ऊर्ध्वपररूपेण, *see* PERPENDICULARLY; 'he places the tube vertically in the vessel,' तलम् उपरि-विधाय नालं पात्रे स्थापयति.

VERTIGO, *s.* भ्रमरं. *See* GIDDINESS, DIZZINESS.

VERY, *a.* (Real) सद्यः -त्या -लं, शालवः -वी -वं; 'in very deed,' सत्यमेव; 'the very one,' अयं विशेषः; 'I, that very person,' सो-हम्.—(Mere) शुद्धः -द्धा -द्धं, मात्र in comp.; 'the very birth of a Brāhman,' ब्राह्मणजननमात्रं.—(Emphatic) expressed by एव; as, 'from that very moment,' तत्क्षणदेव; 'this very day,' अद्यैव.

VERY, *adv.* अति or सु or अतिशय prefixed, अतीव, अतिशयेन, अत्यन्तं, भूरि, सुहु, *see* EXTREMELY, EXCEEDINGLY; 'very angry,' अत्यमयी -विणी &c., अतिक्रोधी &c.; 'very many,' सुबहुः -हुः -हुः; 'very far,' सुदूरः -रा -रं; 'very glorious,' अमिततेजाः -जाः -जः (सु); 'very deceitful,' जनकमायी &c.; 'love is very suspicious,' जेहः परम् आशङ्कते; 'very well,' परम्, पाठं; 'very true,' एवमेव, परम्.

VESICLE, *s.* खुद्रस्फोटः, त्वक्स्फोटकः, चर्मस्फोटकः.

VESPERS, *s.* सायम्पूजा, सायम्भजनं, सन्धापूजा, सन्धाभजनं.

VESPERTINE, *a.* सायङ्कालिकः -की -कं, सायम्भजनः &c. *See* EVENING, *a.*

VESSEL, *s.* (Utensil for holding, as a pot, cup, &c.) पात्रं, भाजनं, भाखं, जनकं, आधारः, धारकः; 'drinking vessel,' पानपात्रं; 'for holding water,' उदकपात्रं, जलपात्रं, चटा, कलशः.—(Vessel of the body, as a vein, &c.) शिरा, नाडिः -डी *f.*, नालिः -ली, धमनी, वाहिनी, *see* TUBE.—(Boat, ship) नौः *f.*, नौका, चोतः, बहिनी, बहिषं, तरणी, जलयानं, बोहियं.

VEST, *s.* वस्त्रं, वेशः, वसनं, उन्नरोयं, प्रावारः. *See* GARMENT.

TO VEST, *v. a.* (Cloth) वेष्ट, परिधा.—(Invest), *see* the word.

VESTED IN, *p. p.* अधीनः -ना -नं, आयतः -त्ता -तं, वशः -शा -शं.

VESTIBULE, *s.* देहली -लिः *f.*, निष्काशः. *See* PORCH.

VESTIGE, *s.* चिह्नं, लक्षणं, पदवी, पदाङ्कः. *See* TRACE.

VESTMENT, VESTURE, *s.* *See* DRESS, CLOTHES, GARMENT.

VETCH, *s.* (Kind of plant) द्विदलं, द्विपत्रं.

VETERAN, *s.* or *a.* सभ्यासवृद्धः -द्धा -द्धं, व्यवहारवृद्धः &c., ज्ञानवृद्धः &c., *see* PRACTISED; 'in arms,' शस्त्राभ्यासवृद्धः, युद्धाभ्यासवृद्धः.

VETERINARY, *a.* पशुचिकित्सासम्बन्धी &c., अश्वचिकित्सासम्बन्धी &c.; 'veterinary art,' पशुचिकित्सा, अश्वचिकित्सा; 'surgeon,' अश्ववैद्यः, पशुवैद्यः.

VETO, *s.* निषेधः, प्रतिषेधः, अननुमोदनं. *See* PROHIBITION.

TO VEX, *v. a.* बाध् (c. 1. बाधते -धितुं), क्रिञ्च, प्रकुप् (c. 10. -कोपयति -यितुं), पीड्, तृद्, व्यप्, तप् in CAUS., अर्द्. *See* TO HARASS.

VEEXATION, *s.* क्रेशः, अपा, बाधा, दुःखं, विडम्बना, आयासः, मयुः *m.*, सन्तापः; 'cause of trouble,' शर्त्त, कष्टकः.

VEEXATIOUS, *a.* क्रेशकः -का -कं, दुःखकरः -री -रं. *See* DISTRESSING.

VEXED, *p. p.* दुःखितः -ता -तं. *See* HARASSED, IRRITATED.

VIAND, VIANDS, *s.* पक्ष्यान्, सिद्धान्, अन्नं, खाद्यद्रव्याणि *n. pl.*

VIATICUM, *s.* पापेयं, यात्रिकं, श्रद्धलं, सखलं -लः.

TO VIBRATE, *v. n.* दोल (nom. दोलायते), स्पन्द् (c. 1. स्पन्दते -न्दितुं), स्फूर् (c. 6. स्फुरति -रितुं), कम्प्, धम्. *See* TO OSCILLATE.

TO VIBRATE, *v. a.* भम् (c. 10. भ्रमयति -यितुं), स्फूर् in CAUS. (स्फारयति -यितुं), विस्फूर्, विपृ. *See* TO BRANDISH.

VIBRATING, *part.* दोलायमानः -ना -नं, स्पन्दमानः &c. *See* OSCILLATING.

VIBRATION, *s.* आन्दोलनं, स्पन्दनं, प्रतिस्पन्दनं, स्फुरणं, स्फारणं, विस्फारः -रणं, स्फूर्तिः *f.*, कम्पः -म्पनं, भ्रमणं, भ्रान्तिः *f.*

VICAR, *s.* प्रतिनिधिः *m.* *See* SUBSTITUTE, DEPUTY.

VICARIOUS, *a.* प्रतिनिधिरूपः -पा -पं, प्रातिनिधिकः &c., *see* SUBSTITUTED.

VICARIOUSLY, *adv.* प्रतिनिधिरूपेण, उपसर्जनरूपेण, प्रातिनिधितस्.

VICE, *s.* (Moral evil, depravity) दुष्टता, अधर्मः, पापं, व्यभिचारः, *see* WICKEDNESS.—(An habitual fault) व्यसनं, दुर्गुणं, अचगुणः, दुर्लक्षणं, दोषः, दूषणं; 'in a horse,' दुर्गुणं, दुर्लक्षणं; 'in an elephant,' व्यालत्वं.—(Iron press) सन्दंशः -शका.

VICE-GERENCY, *s.* प्रतिनिधित्वं, प्रातिनिध्यं. *See* LIEUTENANCY.

VICE-GERENT, *s.* प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिभूः *m.* *See* DEPUTY.

VICE-ROY, *s.* राजप्रतिनिधिः *m.*, राजप्रतिभूः *m.*, भोगपतिः *m.*

VICE-ROYALTY, *s.* राजप्रतिनिधित्वं, राजप्रतिनिध्यं.

VICINITY, *s.* सन्निधानं, साक्षिभ्यं. *See* NEIGHBORHOOD.

VICIOUS, *a.* व्यसनी -निनी -नि (न्), व्यसनीयः -या -यं, दुष्टः -ष्टा -ष्टं, दुर्वृत्तः -त्ता -तं, दुष्टरिचः -चा -चं, खीणपुस्तः -स्था -स्थं, *see* DEPRAVED.—(Having vices or bad tricks) सव्यसनः -ना -नं, व्यसनी &c., दुर्गुणी &c., दुर्लक्षणी &c.

VICIOUSLY, *adv.* दुष्टवत्, दुर्वृत्तवत्, व्यसनित्वात्, दुष्टभावेन.

VICIOUSNESS, *s.* दुष्टता, व्यसनिता -त्वं, दुर्वृत्तता, दुर्गुणत्वं.

VICISSITUDE, *s.* आवृत्तिः *f.*, प्ररिवृत्तिः *f.*, अनुवृत्तिः, अनुक्रमः.

VICTIM, *s.* बलिः *m.*, यज्ञपशुः *m.*, देवपशुः *m.*, बध्यः, बध्यपशुः *m.*, उपहारः, उपाकृतः, सत्यशुः *m.*

TO VICTIMIZE, *v. a.* उपहारीकृ. *See* TO SACRIFICE, IMMOLATE.

VICTOR, *s.* जेता *m.* (नृ), विजेता *m.*, जयी *m.* (नृ), विजयी *m.*, जैत्रः, जिह् *m.*

VICTORIOUS, *a.* जयी -यिनी -यि (न्), विजयी &c., जेता -जी -जू (न्), जैत्रः -जो -जं, जिजुः -जुः -जु, जितरः -रि -रं, जितादिः -दि -दि, जितशुभः -शुः -शु, जययुक्तः -कृत -कृतं, जयवान् -वतो -वत् (न्), विजयमानः -ना -नं, विजितवान् &c., प्राप्रजयः -या -यं, लज्जयः &c., रि-पुत्रयः &c., खरिन्दः -मा -मं, जः जा जं, जिः जिः जिः—(Confering victory) जयावहः -हा -हं, जयप्रदः -दा -दं.

VICTORIOUSLY, *adv.* विजयेन, सविजयं, विजयपूर्व, जयपूर्व.

VICTORY, *s.* जयः, विजयः, जयनं, विजयसिद्धिः *f.*, जयश्रीः *f.*; 'proclamation of victory,' जयघोषः; 'record of it,' जयपत्रं; 'march to it,' जयप्रस्थानं; 'glory of it,' जयश्रीः *f.*; 'flag of victory,' जयपताका; 'shout of victory,' जयध्वनिः *m.*, जयशब्दः, जयारवः.

TO VICTUAL, *v. a.* खाद्यद्वयैः समापुज् (c. 10. -योजयति -यितुं) or युज्, खाद्यद्वयाणि परिकृप् or सम्भृ. See **TO PURVEY**.

VICTUALLER, *s.* अन्नादिविक्रेता *m.* (न्), खाद्यद्वयविक्रेता *m.*, शोखिदकः.

VICTUALLING-HOUSE, *s.* अन्नविक्रयस्थानं, अन्नविक्रयगृहं, शुक्ला.

VICTUALS, *s. pl.* अन्नं, भोजनं, खाद्यद्वयं, आहारः. See **FOOD**.

VIDELICET, *s.* अथैतन्, अथैतत्, वस्तुतस्, यथा, नाम.

TO VIE, *v. n.* स्पर्धे (c. 1. स्पर्धते -यितुं), जि in des., see **TO RIVAL**.

TO VIEW, *v. a.* अवलोक (c. 10. -लोकयति -यितुं), आलोक, प्रेक्ष (c. 1. प्रेक्षते -यितुं, rt. ईष्), वीक्ष, समीक्ष, निरीक्ष, निर्वर्ण. See **TO SURVEY**.

VIEW, *s.* (Act of viewing) अवलोकनं, आलोकनं, दर्शनं, सन्दर्शनं, वीक्षणं, दृष्टिः *f.*—(Reach of the eye) दृष्टिपातः, दृक्पातः, दृष्टिः *f.*; 'in view,' दृष्टिगोचरः -रा -रं, दृग्गोचरः &c.—(That which is presented to the view), see **PROSPECT**—(Intention) उद्देशः, आशयः, बुद्धिः *f.*; 'with the view of,' बुद्ध्या, उत्तिष्ठय; 'with what view?' किमुद्दिश्य—(Opinion) मतं, मतिः *f.*, बुद्धिः *f.*, दृष्टिः *f.*; 'of high views,' ऊर्ध्वदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि; 'of narrow views,' अस्वदृष्टिः &c., मितबुद्धिः &c., कृपणबुद्धिः &c.; 'a point of view,' पक्षः; 'under one point of view,' एकपक्षे.

VIGIL, *s.* जागरणं, रात्रिजागरणं, जागर, रात्रिजागरः.

VIGILANCE, *s.* (Wakefulness) जागरा, जागर्थ्या, जागर्त्तिः *f.*, प्रबोधः. —(Wariness) सावधानता, अवधानं, समीक्ष्यकारित्वं.

VIGILANT, *a.* (Wakeful) जागरी -रिणी -रि (न्), see **WAKEFUL**—(Wary) सावधानः -ना -नं, स्वहितः &c., अप्रमत्तः &c. See **CIRCUMSPECT**.

VIGOR, *s.* वीर्यं, तेजस् *n.*, सत्त्वं, ओजस् *n.*, प्रभावः, बलं, पौरुषं, सारः -रता, अजीर्णः; 'in full vigor,' प्रौढबलः -ला -लं.

VIGOROUS, *a.* महावीर्यः -वीर्या -वी, वीर्यवान् -वतो -वत्, तेजवान् &c., सारवान् &c., प्रौढसत्त्वः -त्त्वा -त्त्वं, महासत्त्वः &c., प्रौढसामर्थ्यः -र्थ्या -र्थ्यं, रागी -गिणी &c., गुणवान् &c. See **ENERGETIC**.

VIGOROUSLY, *adv.* सवीर्यं, महायत्नेन, प्रयत्नतस्, वीर्यतस्, सारतस्.

VILE, *a.* अपमः -मा -मं, कुसितः -ता -तं, खलः -ला -लं, तुच्छः -त्त्वा -त्त्वं, जघन्यः &c., दुष्टः &c., निगूणः &c., निकृष्टः &c. See **LOW**, **MEAN**.

VILENESS, *s.* दुष्टता, खलता, जघन्यता, निकृष्टता, निगूणत्व, अनाथ्यता.

TO VILIFY, *v. a.* See **TO DEFAME**, **TRADUCE**, **REVILE**.

VILLA, *s.* नगरोपाने सेलिगृहं or विनोदगृहं.

VILLAGE, *s.* ग्रामः, निवसयः, अवसयः, उपवसयः, संवसयः, प्रतिवसयः, सङ्घसयः, पञ्चिः -ञ्चि *f.*, कटकः, खटकः, पट्टः, ग्रामस्थः; 'number of villages,' ग्रामता, ग्रामसङ्घः; 'a hundred villages,' ग्रामशतं; 'chief or head-man of a village,' ग्रामाधिपतिः *m.*, ग्रामाध्यक्षः, ग्रामाधिकृतः, ग्रामेशः, ग्रामनायकः, ग्रामणीः *m.*; 'space near a village,' ग्रामान्नं, उपशत्यं.

VILLAGE, *a.* ग्राम्यः -ग्राम्य -ग्र्यं, ग्रामीयः -या -यं, ग्रामीयः -या -यं, ग्रामिकः -की -कं, ग्राम in comp.; 'village divinity,' ग्रामदेवता; 'village officer,' ग्रामाधिकारी *m.*; 'village priest,' ग्रामयाजकः.

VILLAGER, *s.* ग्रामवासी *m.* (न्), ग्रामेवाको *m.*, ग्रामेवासः, ग्रामस्थः, ग्रामिकजनः, ग्रामी *m.*, ग्रामीयः, ग्राम्यजनः, ग्रामचारी *m.*

VILLAIN, **VILLAINOUS**, **VILLAINY**. See **RASCAL**, **RASCALLY**, &c.

TO VINDICATE, *v. a.* शुष् (c. 10. शोधयति -यितुं), दोषात् शुष् or परिशुष्, निर्दोषीकृ, प्रतिपद् (c. 10. -पादयति -यितुं), स्वा in caus. (स्थापयति -यितुं), प्रतिपादनं कृ, प्रतिपालनं कृ. See **TO JUSTIFY**, **SUPPORT**.

VINDICATION, *s.* शोधनं, परिशोधनं, परिशुद्धिः *f.*, प्रतिपादनं, स्थापनं, प्रतिपालनं, दोषमुक्तिः *f.* See **JUSTIFICATION**, **SUPPORT**.

VINDICTIVE, **VINDICTIVENESS**. See **REVENGEFUL**, &c.

VINE, *s.* द्राक्षा, द्राक्षालता, गुच्छफला, द्राक्षावली, द्राक्षाव्रतती.

VINEGAR, *s.* अम्लरसः, शुक्रं, शुक्ररसः, शौक्तिकं, चुक्रं.

VINEYARD, *s.* द्राक्षायार्दिका, द्राक्षावारी, द्राक्षोद्यानं, द्राक्षाखेत्रं.

VINOUS, *a.* द्राक्षामद्यगुणकः -का -कं, सौरिकः -को -कं.

VINTAGE, *s.* (Produce of the vine) द्राक्षोत्पन्नफलं, एकसमये द्राक्षोत्पादितफलं.—(Season of gathering it) द्राक्षाफलसंग्रहकालः.

VINTNER, *s.* मद्यविक्रयजीवी *m.* (न्), मद्यविक्रेता *m.* (न्), द्राक्षारसविक्रेता *m.*, सुराजीवी *m.*, शोखिदकः, शुक्लारः, ध्वजयान् *m.*

TO VIOLATE, *v. a.* लङ् (c. 10. लङ्घयति -यितुं), अतिक्रम्, अतिचर, लुप्, see **TO TRANSGRESS**, **INFRINGE**—(Ravish) धृष् (c. 10. -धवेयति -यितुं).

VIOLATION, *s.* लङ्घनं, लोपः -पनं, अतिक्रमः, अतिक्रमः; 'of a vow,' व्रतलोपनं; 'of a law,' see **INFRINGEMENT**—(Rape), see **RAPE**.

VIOLATOR, *s.* अतिक्रमी *m.*, दस्युः. See **INFRINGER**, **RAVISH**.

VIOLENCE, *s.* (Force) बलं, वेगः, प्राबल्यं—(Unjust force) बलात्कारः, प्रसभं, प्रमायः, साहसं, हठः, महासाहसं, द्रोहः, सहोचलं; 'personal violence,' दृक्पाहृत्यं, पाहृत्यं, उपपातः—(Vehemence, impetuosity), see the words.

VIOLENT, *a.* (Forcible, impetuous) प्रबलः -ला -लं, वेगवान् -वतो &c., महावेगः -गा -गं—(Vehement) चरदः -रदा -रदं, उचरदः &c., तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, तीव्रः -व्रा -व्रं, उग्रः &c., रोषणः -णा -यं, रौद्रः -द्रो -द्रं, गाढः -दा -दं, मोहासः -सा -सं; violent wrath,' गुरुकोपः, see **SEVERE**—(Acting by violence) साहसी -सिनी -सि (न्), साहसिकः -को -कं, साहसकम्भी -म्भी -म्भे (न्), प्रमाची &c., द्रोही &c.—(Violent death) अपमृत्युः *m.*, अपपातः, दुर्मेरुः.

VIOLENTLY, *adv.* (Forcibly, impetuously) प्रसभ, प्रसभं, बलात्कारेण, बलवत्, प्रबलं, महावेगेन, महावेगेन, see **FORCIBLY**—(Vehemently) तीव्रं, गाढं, उग्रं, अति prefix'd, अतिशयेन; 'violently in love,' अत्यनुरागवान् -वतो &c.

VIOLE, *s.* सारङ्गी, शारङ्गी, पिनाकी.

VIPER, *s.* सर्पः, सहिः *m.*, भुजङ्गः, भुजगः, उरगः. See **SNAKE**.

VIRAGO, *s.* पुरुषसभावा, पुरुषवृत्तिः *f.*, अग्रभी, कर्कशा.

VIRGIN, *s.* कुमारी -रिका, कन्या, तरुणी, अक्षता, गौरी -रिका, अक्षतयोनिः *f.*, अविद्वयोनिः *f.*, अनन्यपुष्टा, पुरुषास्पृष्टा, निधरा, see **MAID**; 'defiler of one,' कन्यादूषकः.

VIRGIN, *a.* कीमरः -री -रं, कानीनः &c., see **MAIDEN**, **MAIDENLY**.

VIRGINITY, *s.* कीमरं, कुमारीत्वं, कन्यात्वं, अक्षतयोनित्वं, अविद्वयोनित्वं, अक्षतपुरुषता, पुरुषास्पृष्टता. See **MAIDENHEAD**.

VIRGO, *s.* (The Zodiacal sign) कन्या, पाथेयं.

VIRILE, *a.* पौरुषः -वी -यं, पौरुषेयः -यी -यं, पुरुषसत्त्ववी &c.

VIRILITY, s. पौरुषं, पुरुषत्वं, पौरुषता, पुंस्त्वं, पुंस्ता, पुंशक्तिः *f.*, जनन-शक्तिः *f.*, पुरुषशक्तिः *f.*, जोनस् *n.*

VIRTUAL, a. वस्तुसदृशः -शी -शं, वस्तुसदृशः -शा -शं, वास्तवः -वी -वं, वास्तविकः -की -कं, गुणसिद्धः -द्धा -द्धं, स्वयंसदृशः -शी -शं.

VIRTUALLY, adv. वस्तुसादृश्येन, वस्तुतस्, स्वयंतस्, सारतस्.

VIRTUE, s. (Moral goodness) धर्मः, पुण्यं, श्रेयस् *n.*, धर्माचरणं, धर्माचारः, साधुत्वं, साधुवृत्तिः *f.*, साधुवृत्तं, साधुशीलता, सदाचारः, सुकृतं, सुचरितं -वं, सच्चरितं, दर्शनं, नीतिः *f.*; 'personified,' वृषः.—(Strength, power) प्रभावः, शक्तिः *f.*, बलं, प्राबल्यं; 'latent virtue,' रम्ये *n.*—(Good quality, excellence) गुणः, सद्गुणः, सुगुणः, सुलक्षणं; 'virtue and vices,' गुणागुणाः *m. pl.*, गुणदोषाः *m. pl.*

VIRTOUS, a. धार्मिकः -की -कं, धर्मी -र्म्मिणी -र्म्मि (न्), पुण्यशीलः -ला -लं, साधुशीलः &c., साधुवृत्तः -त्ता -त्तं, साध्वाचारः -रा -रं, साधुः -ध्वी -धु, धर्माचारी -रिणी &c., सुकृती &c., कृती &c., सुकृतं *m. f. n.*, पुण्यभाक् *m. f. n.* (ज्), सास्त्रिकः -की -कं, सत्त्वशीलः -ला -लं, त्याग-चारः &c., गुणवान् -वती -वत् (त्), गुणी &c., गुणाश्रयः -या चारुचरितः -चा -चं, अपकल्मषः -पा -पं, *see* GOOD; 'a virtuous wife,' सती, साध्वी, महासती; 'a virtuous person,' सत्जनः; 'a virtuous young girl,' सद्युवती.

VIRTUOUSLY, adv. धर्मेण, धर्मेण, धर्मानुसारेण, पुण्यवत्.

VIRULENCE, s. उग्रता, कटुता, तीक्ष्णता, ज्वाला. *See* MALIGNITY.

VIRULENT, a. उग्रः -ग्रा -ग्रं, क्षतितीक्ष्णः &c. *See* MALIGNANT.

VISAGE, s. मुखं, स्ताननं, वदनं, आस्यं, वक्त्रं. *See* FACE.

VISCERA, s. pl. अन्त्राणि *n. pl.*, उदरं. *See* BOWELS, ENTRAILS.

VISCERAL, a. आन्त्रिकः -की -कं, चौदरिकः -की -कं.

VISCID, VISCOUS, a. सान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, श्यानः -ना -नं, शीनः &c., घनः -ना -नं, अचलः -सा -सं, चिप्यः &c. *See* GLUTINOUS, STICKY.

VISHNU, s. विष्णुः. The second person of the Hindú triad, and the most celebrated and popular of all the Indian deities. He is the personification of the preserving power, and became incarnate in nine different forms, for the preservation of mankind in various emergencies. Before the creation of the universe, and after its temporary annihilation, he is supposed to sleep on the waters, floating on the serpent Śeṣha, and is then identified with Nārāyaṇa. Brahmā, the creator, is fabled to spring at that time from a lotus which grows from his navel, whilst thus asleep. Vishnu's wife is called Lakshmi, and the vehicle on which he rides, Garuḍa. *See* LAKSHMI, GARUḌA. His ten avatārs or incarnations are: 1. The Matsya, or Fish. In this avatār Vishnu descended in the form of a fish to save the pious king Satyaavratā, who with the seven Rishis and their wives had taken refuge in the ark to escape the deluge which then destroyed the earth. 2. The Kūrma, or Tortoise. In this he descended in the form of a tortoise, for the purpose of restoring to man some of the comforts lost during the flood. To this end he stationed himself at the bottom of the ocean, and allowed the point of the great mountain Mandara to be placed upon his back, which served as a hard axis, whereon the gods and demons,

with the serpent Vāsuki twisted round the mountain for a rope, churned the waters for the recovery of the amrita or nectar, and fourteen other sacred things, *see* OCEAN. 3. The Varāha, or Boar. In this he descended in the form of a boar to rescue the earth from the power of a demon called 'golden-eyed,' Hiranyāksha. This demon had seized on the earth and carried it with him into the depths of the ocean. Vishnu dived into the abyss, and, after a contest of a thousand years, slew the monster. 4. The Narasinha, or Man-lion. In this monstrous shape of a creature half-man, half-lion, Vishnu delivered the earth from the tyranny of an insolent demon called Hiranyakaśipu. 5. Vāmana, or Dwarf. This avatār happened in the second age of the Hindús or Trētā yug, the four preceding are said to have occurred in the first or Satya yug; the object of this avatār was to trick Bali out of the dominion of the three worlds. Assuming the form of a wretched dwarf he appeared before the king, and asked, as a boon, as much land as he could pace in three steps. This was granted; and Vishnu, immediately expanding himself till he filled the world, deprived Bali at two steps of heaven and earth, but in consideration of some merit, left Pātāla still in his dominion. 6. Paraśurāma. 7. Rāmachandra; for an account of both these, *see* RĀMA. 8. Kṛishna, or, according to some, Balārāma, *see* KRISHNA, RĀMA. 9. Buddha. In this avatār Vishnu descended in the form of a sage, for the purpose of making some reform in the religion of the Brahmīns, and especially to reclaim them from their proneness to animal sacrifice. Many of the Hindús will not allow this to have been an incarnation of their favourite god. 10. Kalki, or White Horse. This is yet to come. Vishnu, mounted on a white horse, with a drawn scimitar, blazing like a comet, will, according to prophecy, end this present age, viz. the fourth or Kali yug, by destroying the world, and then renovating creation by an era of purity. Many of the names of Vishnu correspond with those of Krishna, who is by many identified with Vishnu, *see* KRISHNA. Some of his other names are here given.—(Supporter of the universe) विश्वम्भरः.—(Mover on the waters) नारायणः.—(From whose navel comes the lotus from which Brahmā springs) पद्मनाभः, पद्मनाभिः *m.*—(Sleeper on a lotus) पद्मेशयः, नलिनेशयः.—(The best male) पुरुषोत्तमः.—(The four-armed) चतुर्भुजः.—(Holder of the conch-shell) शङ्खी *m.*—(Discus-handed) चक्रपाणिः *m.*—(Holding a bow made of horn) शङ्खी *m.*—(The seizer) हरिः *m.*—(Foe of the demons) दैत्यादिः *m.*—(Having ten incarnations) दशावतारः.—(Taker of three strides, under the 5th or Dwarf avatār) त्रिविक्रमः, त्रिपाद्.—(Destroyer of Bali) बलिहन्त्री *m.*—(Husband of Lakshmi, or attended by her as the goddess of fortune) लक्ष्मीपतिः *m.*

लक्ष्मीशः, श्रीपतिः *m.*, श्रीपतिः, श्रीनिकेतनः, श्रीनिवासः, श्रीकान्तः.—(Possessing the paradise called Vaikuntha) वैकुण्ठः.—(Having Garuda as a vehicle) गरुडध्वजः, तारुक्ष्यध्वजः, तारुक्ष्यनायकः.—(Decapitator of Rāhu) राहुमूढेभिद् *m.*, राहुभेदी *m.*, see Rāhu.—(Having spreading ears) विहृष्टश्रवाः *m.*—(Destroyer of the demon Kaitābha) कैटभजित्.—(Supporting the earth) कुलुभः.—(Present to such as have brought under their passions) अशोधनः.—(Lotus-eyed) पुण्डरीकाक्षः.—(Self-born) स्वभूः *m.*—(Whose armies are everywhere) विष्वक्सेनः. Other names are हरित्, जन्मकोटः, मालः, वासुः *m.*, शौरिः *m.*, विषुः *m.* A worshipper of Vishnu is called वेष्णवः.

VISIBILITY, *s.* दृश्यता, दर्शनीयता, प्रत्यक्षता, प्रेक्षणीयता -त्वं.

VISIBLE, *a.* दृश्यः -इया -इयं, दर्शनीयः -या -यं, प्रत्यक्षः -द्या -द्यं, प्रत्यक्षभूतः -ता -तं, दृग्गोचरः -रा -रं, दृष्टिगोचरः &c., दृष्टिग्रस्तः -द्या -द्यं, चक्षुर्ग्राह्यः &c., प्रेक्षणीयः -या -यं, प्रेक्ष्यः &c., वीक्ष्यः &c., लक्ष्यः &c., लोकनीयः -या -यं, दृष्टिष्यः -या -यं, दृष्टिष्यः &c., दृग्गम्यः &c., दृष्टिगम्यः &c., व्यक्तः -क्ता -क्तं, अभिव्यक्तः &c., प्रादुर्भूतः -ता -तं, आविर्भूतः &c., प्रकाशः -शा -शं, प्रकाशितः -ता -तं, उद्भूतः &c., समक्षः -क्षी -क्षं, आक्षुपः -पी -पं, चक्षुष्मान् -प्सती &c.; 'visible object,' वीक्ष्यं -क्ष्यं.

VISIBLY, *adv.* प्रत्यक्षतः -क्षेण, पश्यतः, समक्षं, साक्षात्.

VISION, *s.* (Faculty or act of seeing) दृष्टिः *f.*, दर्शनं, आलोककं, सन्दर्शनं, दृश्यत्वं, चक्षुरिन्द्रियं.—(Supernatural dream) स्वप्नः, स्वप्नदर्शनं, दर्शनं, सन्दर्शनं.—(Spectre) छाया, अपञ्चाया, साभासः. VISIONARY, *a.* मानसिकः -की -कं, मनःकल्पितः -ता -तं, अवास्तवः -वी -यं, अवास्तविकः -की -कं. See FANCIFUL, IMAGINARY.

VISIT, *s.* अभ्यागमः -मनं, अभिगमः, दर्शनयात्रा, समायः.

To VISIT, *v. a.* अभ्यागम् (c. 1. गच्छति -गन्तुं), अभिगम्, दर्शनार्थम् आगम् or आया or उपायः; 'a lover,' अभिभृ (c. 10. सारयति -यितुं).

VISITATION, *s.* अभ्यागमनं, अभिगमनं, अभिसारणं, परीक्षणं.

VISITOR, *s.* अभ्यागतः, गृहाभ्यागतः, गृहागतः. See GUEST.

VISTA, *s.* (Of trees) वृक्षपंक्तिः *f.*, वृक्षश्रेणी. See AVENUE.

VISUAL, *a.* दृष्टिमन्त्र्यी -न्धनी &c., आक्षुपः -पी -पं, चक्षुरिन्द्रियसन्धनी &c.; 'visual organ,' चक्षुरिन्द्रियं, नेत्रेन्द्रियं.

VISUAKARMA, *s.* (Architect or artist of the gods) विश्वकर्मा *m.* (नं), देवत्वष्टा *m.* (ष्टृ), देववह्निः *m.*, त्वष्टा *m.*, देवशिल्पी *m.*

VITAL, *a.* (Pertaining to life) प्राणमन्त्र्यी &c., जीवमन्त्र्यी &c., आक्षुपः -या -यं, प्राण in comp., जीव in comp.; 'vital action,' प्राणकर्म *n.* (नं); 'vital air,' प्राणवायुः *m.*; 'vital principle,' जीवात्मा *m.*—(Necessary to life) जीवसाधकः -का -कं, जीवसाधकः &c., प्राणरक्षकः &c., जीवनरक्षकः &c.—(Vital part or spot) मन्त्र्यी *n.* (नं), मन्त्र्यस्थानं, मन्त्र्यस्थलं, प्राणस्थानं; 'piercing a vital part,' मन्त्र्यभेदः.—(Essential), see the word.

VITALITY, *s.* जीवशक्तिः *f.*, जीवमशक्तिः *f.*, प्राणशक्तिः *f.*, जीवः, प्राणः, ओजस् *n.*, चेतना, चैतन्यं, सजीवत्वं, प्राणकर्म *n.*

VITALS, *s. pl.* मन्त्र्यीणि *n. pl.*, मन्त्र्यस्थानं, मन्त्र्यस्थलं.

To VITIATE, *v. a.* दुप् (c. 10. दूषयति -यितुं). See To CORRUPT.

VITIATION, *s.* दूषणं, पांसनं, दूष्टता. See CORRUPTION.

VITREOUS, *a.* काचमयः -यी -यं, काचगुणकः -का -कं, काचसगुणः &c.

To VITREFY, *v. a.* काचसात्, काचवत्, काचपरिणामं कृ.

VITRIOL, *s.* (Blue) तुल्यं -त्यकं, तुलाञ्जनं, त्राघर्भः, मृषातुल्यं, तृणकं,

शिशियीवं, मयूरकं, नीलाञ्जनं, नीलं, वितुलकं, हेमतारं.—(Green) काशीसं, काशीशं, मलीमसः -सं, भातुशेखरः, विषदं.

To VITUPERATE, VITUPERATION. See To BLAME, CENSURE, &c.

VIVACIOUS, *a.* तेजवान् -वती -वत् (तं), उल्लासी &c. See LIVELY.

VIVACITY, *s.* तेजस् *n.*, उल्लासता, उल्लासः. See LIVELINESS.

VIVA-VOCE, मुखतः, मुखद्वारा, मुखद्वारेण.

VIVID, *a.* सुस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, स्फुरन् -रन्ती &c., स्फुरदूषः -पा -पं.

To VIVIFY, *v. a.* जीव् (c. 10. जीवयति -यितुं), संजीव्. See To ANIMATE.

VIVIPAROUS, *a.* सचेतनप्रसूः *f.*, सचेतनप्रज्ञा.—(Born from the womb)

जरायुजः -जा -जं.

VIXEN, *s.* कर्कशा, चखड़ी, क्रोधना. See SCOLD.

VIZIER, *s.* मन्त्री *m.* (नं), समायः. See MINISTER.

VOCABLE, *s.* शब्दः, वाक्यं, वचनं, वाचकः. See WORD.

VOCABULARY, *s.* शब्दकोषः, शब्दसंग्रहः, कोषः. See LEXICON.

VOCAL, *a.* (Having a voice) वायुक्तः -क्ता -क्तं, वाणीयुक्तः &c., सवाक् *m. f. n.* (च्), वाणीविशिष्टः &c.—(Uttered by the voice) वाचिकः -का -कं, वाणीजातः -ता -तं, वाग्जातः &c.

VOCATION, *s.* वृत्तिः *f.*, व्यापारः, व्यवसायः, कर्म *n.* See BUSINESS.

VOCATIVE, *s.* (Case in grammar) संबोधनं, संबुद्धिः *f.*, आमन्त्रणं, अहम् विभक्तिः.

To VOCIFERATE, *v. n.* उच्चैर् पुष् or उक्तुश्च. See To CLAMOUR, CRY.

VOCIFERATION, *s.* घोषणं -द्या, उक्तोक्तः. See EXCLAMATION.

VOCIFEROUS, *a.* महाघोषः -या -यं, उद्घोषणः &c. See CLAMOROUS.

VOGUE, *s.* प्रचारः, लोकप्रचारः, व्यवहारः, प्रचरः, रीतिः *f.*

VOICE, *s.* स्वरः, वाणी, गीः *f.* (गिर), गिरा, शब्दः, रवः, वाक् *f.* (च्), कण्ठरवः, वचनं, वचस् *n.*, उक्तिः *f.*, व्याहारः, व्याहृतिः *f.*, भाषितं, लपितं, कण्ठध्वनिः *m.*; 'having a sweet voice,' मधुरस्वरः -रा -रं; 'having an unpleasant voice,' असौम्यस्वरः -रा -रं, अस्वरः &c.; 'having the voice of a lion,' सिंहनादः -दा -दं; 'having a cracked voice,' भग्नस्वरः &c.; 'change of voice,' स्वरभेदः, स्वरविकारः.—(In grammar) वाच्यं, पदं; 'active voice,' कर्तृवाच्यं परस्मैपदं; 'middle,' आत्मनेपदं; 'passive,' कर्मणिवाच्यं, भाववाच्यं.

VOID, *a.* (Empty) शून्यः -न्या -न्यं, रिक्तः -क्ता -क्तं, शून्याकारः -रा -रं, see EMPTY.—(Null) निरर्थकः -का -कं, see NULL.—(Devoid)

हीनः -ना -नं, शून्यः &c., see DEVOID, DESTITUTE.

VOID, *s.* शून्यं, रिक्तं, शून्यता. See VACUUM.

To VOID, *v. a.* उच्चर, उत्सृज्, उत्सर्गं कृ, हृद् (c. 1. हृदति -दितुं), गु (c. 6. गुषति -यितुं). See To EVACUATE, EXCREMENT, &c.

VOIDED, *p. p.* उच्चरितः -ता -तं, गूनः -ना -नं, हृद् -वा -वं.

VOLATILE, *a.* (Passing quickly into the aeriform state) अतिशीघ्रवायुपरिणामशीलः -ला -लं, वायुपरिणामशीलः &c., वायुपरिणामि -मिनी &c.—(Pickle) चपलः -ला -लं, चपलः &c.

VOLATILITY, *s.* चपलता, वाचस्यं, चपलता, चापस्यं, अस्थिरता.

VOLCANIC, *a.* ज्वालामुखीसन्धनी -न्धनी &c., अद्रिबहिःसन्धनी &c.

VOLCANO, *s.* ज्वालामुखी, अद्रिबहिः *m.*, ज्वलनपर्वतः, आग्नेयपर्वतः.

VOLITION, *s.* (Act of will) सङ्कल्पः.—(Will), see WILL.

VOLLEY, *s.* घट्टः, वृष्टिः *f.*, पातः; 'of stones,' शिलाघट्टः, अश्मघट्टः.

VOLUBILITY, *s.* वाक्चापस्यं, वाक्चपलता. See FLUENCY.

VOLUBLE, *a.* वाक्चपलः -ला -लं, चपलनिद्रः &c., see FLUENT, GLIB.

VOLUME, *s.* (Book) पुस्तकः.—(Of smoke) धूमावलिः -ली, धूमसंहतिः *f.*—(Of dust) रेणुसंहतिः *f.*, रजोमेघः, धूलिपटलः -लं.

VOLUMINOUS, *a.* विस्तीर्णः -शी -छे, विस्तारमयः -यी -यं, बहुपुलकः -का -कं; 'a voluminous work,' ग्रन्थविस्तारः.

VOLUNTARILY, *adv.* कामतस्, इच्छातस्, बुद्धिपूर्व, इच्छापूर्वकं, इच्छापुरःसरं, सकृत्पूर्वकं, स्वेच्छापूर्वकं, कामं, प्रकामं, निकामं, यथेष्टं, यथेच्छितं, आत्मसन्तोषेण, इष्टं.

VOLUNTARY, *a.* (Intentional) बुद्धिपूर्वः -ज्ञा -ज्ञं, ऐच्छिकः -की -कं, see INTENTIONAL—(Spontaneous) ऐच्छिकः &c., कामिकः -की -कं, अभिकामिकः &c., काम्यः -म्या -म्यं, see SPONTANEOUS.

VOLUNTEER, *s.* स्वेच्छापूर्वकसेव्यः, स्वेच्छापूर्वकयोद्धा *m.* (द्ध).

To VOLUNTEER, *v. a.* अयाचितं कृ in des. (चिकीर्षति -र्वितुं).

VOLUPTUARY, *s.* विषयी *m.* (नृ), व्यसनो *m.*, विषयासक्तः, भोगी *m.*, सम्भोगी *m.*, उदररागः, पामरः. See SENSUALIST.

VOLUPTUOUS, *a.* विषयी -यिषी &c. See SENSUAL, LUXURIOUS.

VOLUTE, *s.* व्यावर्जनं, आवर्तः -र्जनं, व्यावर्तकालङ्कारः.

To VOMIT, *v. a. or n.* वम (c. 1. वमति -मितुं), ऊर्द्वं (c. 10. ऊर्द्वयति -यितुं), वमनं कृ, ऊर्द्वनं कृ.—(Vomit up) उत्क्षिप (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), उद्धृ (c. 6. -गिरति -गिरितुं -रोतुं), उद्धृ (c. 10. -गमयति -यितुं), उद्धृ (c. 10. -तारयति -यितुं).

VOMIT, *s.* (Matter vomited) वानं, वानिः *f.*—(Emetic), see EMETIC.

VOMITED, *p. p.* वानः -ना -नं, उद्धानः &c., उत्थिप्तः -प्ता -प्तं, विद्धितः -ता -तं, उद्धतः &c., उद्धीयः -शी -छे, उद्धीयः &c., समुद्धीयः &c., उद्धृतः -ता -तं, उद्धानः -ता -नं.

VOMITING, *s.* वमनं, वमः, वमणुः *m.*, वानिः *f.* ऊर्द्वनं, प्रच्छेदिका, उत्क्षेपः -पशं, उन्नाहः, उद्धमः, ऊर्द्वशीघ्रनं. See SICKNESS.

VOMITIVE, *a.* वानिकृत्, वानिदः -दा -दं. See EMETIC, *a.*

VORACIOUS, *a.* घमरः -रो -रं. See GLUTTONOUS, GREEDY, &c.

VORTEX, *s.* आवर्तः -र्तिका, भ्रमः. See EDDY, WHIRLPOOL.

VOTARY, *s.* भक्तः, भक्तिमान् *m.* (नृ), भक्तिलः, सेवकः, उपासकः, आसक्तः, परायणः, आश्रितः; 'of Krishna,' कृष्णाश्रितः, कृष्णाश्रितः.

VOTE, *s.* सम्मतिः *f.*, सम्मतं, सम्मतासम्मतप्रकाशनं, स्वीकारास्वीकारप्रकाशः, सम्मतिस्थापनं. See SUFFRAGE.

To VOTE, *v. n.* सम्मतासम्मतं प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं) or ख्या in caus. (ख्यापयति -यितुं), सम्मतिप्रकाशनं कृ, सम्मतिं प्रकाश.

To VOTE, *v. a.* (Elect by vote) सम्मतिपूर्व वृ or नियुज्.—(Give by vote) सम्मतिपूर्व दा or प्रदा or प्रतिपद्.

VOTER, *s.* सम्मतिप्रकाशकः, सम्मतासम्मतप्रकाशकः.

VOTIVE, *a.* व्रतपूर्व समर्पितः -ता -तं, व्रतानुसारेण समर्पितः &c.

To VOUCH, *v. a.* साक्ष्येण प्रमाणीकृ or दूतीकृ, प्रमाणं दा.

VOUCHER, *s.* प्रमाणपत्रं, प्रत्यक्षलेखः, साधनपत्रं, साधनलेखः, निर्णयपत्रं, निर्णयता *m.* (नृ), प्रत्यक्षकारिणी, आगमः.

To VOUCHSAFE, *v. a.* अनुदा, प्रदा, दातुम् चर्ह (c. 1. चर्हति -र्हितुं).

To VOUCHSAFE, *v. n.* चर्ह. See To DEIGN, CONDESCEND, *v. n.*

VOW, *s.* व्रतः -तं, सकृत्स्यः, प्रतिज्ञा, नियमः; 'taking a vow on one's self,' व्रतसंयहः; 'faithful to one,' संश्रितव्रतः -ता -तं, यतव्रतः &c.; 'violation of one,' अतव्रतः; 'under a vow,' व्रतपङ्कः -ङ्का -ङ्कं, सकृत्स्यपङ्कः &c., धृतव्रतः -ता -तं.

To VOW, *v. a.* व्रतपूर्व or सकृत्स्यपूर्व प्रतिज्ञा or दातुं प्रतिज्ञा or समृ in caus. (-क्षययति -यितुं). See To PROMISE.

To VOW, *v. n.* (Make a vow) व्रतं कृ, सकृत्स्यं कृ, प्रतिज्ञां कृ, प्रतिज्ञां समारब्ध (c. 1. -रोहति -रोहं), प्रतिज्ञारोह्यं कृ.

VOWEL, *s.* मातृका, स्वरः, वर्यः, अक्षरवर्गः, अक्षरवर्गः; 'short vowel,'

ह्रस्वस्वरः, मात्रा; 'ending in one,' अन्तः -न्ता -नं; 'long vowel,' दीर्घस्वरः, दीर्घवर्यः; 'ending in one,' दीर्घवर्योन्ताः &c.

VOYAGE, *s.* समुद्रयानं, जलयानं, जलयात्रा, संयात्रा.

To VOYAGE, *v. n.* समुद्रयानं कृ, समुद्रेण or जलेन या or गम्.

VOYAGER, *s.* समुद्रयात्री *m.* (नृ), जलयात्रिकः, वारिपयोपजीवी.

VRISHASPATHI, *s.* (Preceptor of the gods, and regent of the planet Jupiter. He is the son of Angiras) वृहस्पतिः *m.*, गुरुः *m.*, सुराचार्यः, सुरप्रियः, सुरेज्यः, गोपतिः *m.*, याचस्पतिः *m.*, धिपथः, जीवः, आङ्गिरसः, चित्रशिक्षिजः. His son is called भरद्वाजः.

VULCAN, *s.* विष्णुकर्मो *m.* (नृ), देवशिल्पो *m.* See VISWAKARMA.

VULGAR, *a.* प्राकृतः -तो -तं, असभ्यः -भ्या -भ्यं, लौकिकः -की -कं, ग्राम्यः -म्या -म्यं, अछालः &c., जघन्यः &c. See COMMON, LOW.

VULGARISM, *s.* (In language) अपशब्दः, कुशब्दः.

VULGARITY, *s.* असभ्यता, अशिष्टता, जघन्यता. See LOWNESS.

VULNERABLE, *a.* भेद्यः -द्या -द्यं, भेदनीयः &c., वेद्यः &c., वेधनीयः -या -यं; 'vulnerable point,' छिद्रं, मर्म *n.* (नृ), मर्मस्थानं.

VULTURE, *s.* गृध्रः, दाक्षाय्यः, भासः, दृग्दशी *m.*, दीर्घदशी *m.*

VYĀSA, *s.* (The arranger of the Vedas and Purānas, supposed to have lived about the 11th century after Christ. He is called 'island-born,' from having been born on an island in the Ganges) व्यासः, द्वैपायनः, कृष्णद्वैपायनः, कृष्णः.

W.

WAD, WADDING, *s.* आग्नेयवर्णरोधनवस्त्र *m.*, वर्णरोधनी, वर्णलेम्बनं.

To WADDLE, *v. n.* हंसवत् चर् or क्रम्, हंसगतिः -तिः -ति भू.

WADDLE, WADDLING, *s.* हंसगतिः *f.*, हंसवद् गतिः *f.*, विषमगतिः.

To WADE, *v. n.* दुःसेन पादाभ्यां जले चर् or क्रम्, कठेन पादाभ्यां गमनले क्रम्, दुःसेन पादाभ्यां जलपारं गम्.

WAFFER, *s.* (Thin cake) तनुपिष्टकः, सूक्ष्मपिष्टकः, शकुप्लवकः.—(For letters) वेफर् or वैफर् must be used.

To WAFT, *v. a.* झनैः झनैर् वायो or वायुना वह् (c. 10. बाहयति -यितुं) or जानी, वायुना घ्रे or प्रणुद् or उपनुद्.

To WAFT, *v. n.* झनैः झनैर् वायो or वायुना वह् in pass. (उक्षते).

WAFTED, *p. p.* झनैर् वायुमरितः -ता -तं or उपनुतः -ता -तं.

To WAG, *v. a.* इतस्ततः संचल (c. 10. -चलयति -यितुं) or चल.

To WAG, *v. n.* इतस्ततः संचल (c. 10. -चलति -लितुं) or विचल or चल.

WAG, *s.* परिहासवेदी *m.* (नृ), रसकः, विदूषकः, धन्वी *m.* (नृ).

To WAGE, *v. a.* (War) विग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), विग्रहं कृ.

WAGER, *s.* बन्धः, आधिक्यकः, नापि -पी *f.*, प्रतिज्ञा.

To WAGER, *v. a.* बन्धं (c. 1. पठते -यितुं), विषयः. See To BET.

WAGES, *s.* वेतनं, भृतिः *f.*, भाद्रः, भाद्रकः, बर्षणं. See HIRE.

WAGGERY, WAGGISH. See DROLLERY, WIT, WITTY.

WAGON, *s.* शकटः -टी -टं, गन्त्री, गन्तीरथः, वाहनं, चानुरं.

WAGONER, *s.* शकटिकः, शकटवाहकः, गन्त्रीवाहकः, चानुरिकः.

WAG-TAIL, *s.* सज्जनः -निका, सज्जरीटः, सज्जलेखः, सज्जलेदः, कणाटीरः -रकः, कणाटीरः, भयकः, गूढनीडः, हापुवी, काकजदः, काकजदिः *m.*

To WAIL, *v. n.* परिदेव्, आक्रन्द्, विलप्. See To LAMENT, MOAN.

WAILING, *s.* परिदेवनं, आक्रन्दनं. See LAMENTATION.

WAIN, *s.* शकटः -टी -टं, अहागर्भ. See WAGON.

WAINSCOT, *s.* भित्तिपरिदेव्यं काष्ठप्लवनं चटलं, भित्तिचटलं.

WAIST, *s.* मध्यः-ध्वं, मध्यमः-मं, मध्यस्थलं, अयलग्नः-ग्नं, विलग्नः-ग्नं, उद्धानं, कटिदेशः, कटितटं, कटिः-टी *m. f.*

WAIST-COAT, *s.* कटिवस्त्रं, मध्यवस्त्रं, मध्यमवस्त्रं, अनारीयं.

TO WAIT, *v. n.* (Stay) स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यात्), *see To STAY, STOP.*—(Wait for) प्रतीक्ष (c. 1. -ईक्षते-क्षितुं), अपेक्ष, प्रतिपाल (c. 10. -पालयति-यितुं), *see To AWAIT, EXPECT*; 'one's arrival,' आगमनं प्रतीक्ष; 'wait a moment,' क्षणं तिष्ठ, क्षणम् अपेक्षस्व.—(Wait upon) उपास (c. 2. -आसते-सितुं), उपचर, परिचर, सेव, उपस्था, श्रु in des., *see To ATTEND*; 'at table,' परिचरिष्य (c. 10. -वेधयति-यितुं), परिवेषणं कृ.

WAIT, *s.* (To lie in wait) पराक्रमणार्थं निभूतं स्या.

WAITER, *s.* परिवेषकः, परिवेष्टा *m.* (पृ), पचिचरः, सेवकः.

TO WAIVE, *v. a.* त्यज्, परित्यज्. *See To WAIVE.*

TO WAKE, *v. a.* जागृ in CRUEL, प्रवृष् in CRUEL, *see To AWAKE.*

TO WAKE, *v. n.* जागृ (c. 2. जागर्ति-गर्तुं) *See To AWAKE, v. n.*

WAKEFUL, *a.* जागरणशीलः-ला-लं, जागृकः-का-कं, जागरः-रा-रं, जागरी-रिणी &c., जागरता-त्री-तृ (तृ), निद्राविमुखः-खा-खं, अनिद्राशीलः-ला-लं, अनिद्रः-द्रा-द्रं, विनिद्रः &c., उविद्रः &c., राविजागरः &c.

WAKEFULNESS, *s.* जागरणशीलता, जागरणं, राविजागरणं, जागृत्या, जागृतिः *f.*, जागरः, जागृदवस्था, जागृकता, निद्राविमुखता, निद्राभावः, अनिद्रा, अस्वप्नः, अस्वपः, उविद्रता, औनिद्र्यं, विनिद्र्यं, योगनिद्रा, प्रबोधः.

WAKING, *s.* जागरणं, प्रजागरः, जागरः, प्रबोधः-पनं.

TO WALK, *v. n.* (Go on the feet) पादाभ्यां गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or या (c. 2. याति-तुं), पादाभ्यां क्रम् (c. 1. क्रामति, c. 4. क्रामयति, क्रमिष्यति), पादाभ्यां चल or चर; 'backwards and forwards,' गम-नागमनं कृ.—(Walk about, as for pleasure, &c.) परिक्रम्, विद्रु (c. 1. -हरति-हर्तुं), परिक्रमं कृ.—(Walk off), *see To DECAP.*

WALK, WALKING, *s.* पादगमनं, पादचारः, पादप्रजननं, पादक्रमणं, क्रमणं, पादाभ्यां गमनं; 'walking about,' परिक्रमः; 'for pleasure,' विहारः, विहारणं.—(Place for walking) विहारस्थानं, गमनागमन-मार्गः, पदमार्गः.

WALKER, *s.* पादचारी *m.* (नृ), पादयात्री *m.*, पादगः, पदगः.

WALL, *s.* (Of a house, &c.) भित्तिः *f.*, भित्तिका, कुड्यं, कुड्यकं.—(A surrounding or inclosing wall) प्राकारः, प्राचीरं, परिसरः, सालः.—(Wall of bones, rubbish, &c.) रज्जुकं, रेडुकं.

WALLED, *a.* प्राकाराढः-या-यं, प्राकारावृतः &c., प्राचीरावृतः &c.

WALLET, *s.* सोपकारद्रव्यकोषः, सोपकारद्रव्याधारः, सुद्रुकोषः.

TO WALLOW, *v. n.* पक्षे लुव (c. 6. लुवति-टितुं) or प्रलुव or क्रीड् (c. 1. क्रीडति-डितुं); 'a pig that wallows in mire,' पक्ष्मक्रीडः.

WALNUT, *s.* (Tree) अक्षोटः, आक्षोटः, अक्षोडः, पोतुः *m.*, कन्दरालः-लकः, कपेरातः.

WALTZ, *s.* विषवैतन्यं, विषवैतन्यम्, परिवर्तनन्यम्.

WAN, *a.* पाशुः-शुः, शुकु. विषणः-णी-णी, पाशुवर्णः &c.

WAND, *s.* दण्डः, वेधः, यष्टिः *m. f.*, वेधयष्टिः; 'of death,' कालदण्डः.

TO WANDER, *v. n.* भ्रम् (c. 1. भ्राम्यति, भ्रमिष्यति), परिभ्रम्, अद्र (c. 1. अटति-ते-टितुं), पवैट्, विहृ, विचर्, परिक्रम, प्रवृज्, परिगम, भ्रमणं कृ, *see To ROVE, RAMBLE*; 'to wander from,' *see To STRAY.*

WANDERER, *s.* भ्रमणकारी *m.* (नृ), भ्रमी *m.*, परिभ्रमी *m.*, विहारी *m.*

WANDERING, *s.* भ्रमणं, परिभ्रमणं, प्रवृज्या. *See ROAMING.*

TO WANE, *v. n.* क्षि in PASS. (क्षीयते), परिक्षि, प्रक्षि, संक्षि, हृस्.

WANE, *s.* क्षयः, क्षितिः *f.*, परिक्षयः, अपक्षयः, हासः, तेजःक्षयः, तेजो-हासः; 'of the moon,' इन्दुक्षयः, कृष्णपक्षः, अपरपक्षः.

WANED, *p. p.* क्षीणः-खा-खं, क्षीणकलः-ला-लं, कलाक्षीणः &c., अपक्षीणः &c., निष्कलः-ला-लं, प्राप्तिक्षयः-या-यं, जातक्षयः &c., जातहासः-हा-हं; 'a waned moon,' कलाशेषः.

WANNES, *s.* पाशुता, विषवैतन्यं, वेधयष्टि, कालिमा *m.* (नृ).

TO WANT, *v. a* or *n.* (Be without) हीनः-ना-नं भू or अस्, *see To LACK*; 'he wants wisdom,' बुद्धिहीनः or निबुद्धिर् अस्ति.—(Have need of) आकांक्ष (c. 1. -कांक्षति-क्षितुं), अपेक्ष (c. 1. -ईक्षते-क्षितुं), *see To NEED*—(Desire, wish) इप् (c. 6. इच्छति, यष्टि), आकांक्ष, कांक्ष, *see To DESIRE*—(Be deficient) न्यूनभू.—(Be in poverty) दरिद्रा (c. 2. दरिद्राति-द्रितुं).

WANT, *s.* (Absence of any thing) अभावः, असम्भवः, अविषयः, विरहः, अप्राप्तिः *f.*, राहित्यं, रहितत्वं, शून्यत्वं, अदर्शनः; 'from want of rain,' वृष्टेरभावात्; 'from want of food,' आहारविरहात्; 'want of money,' धनाभावः.—(Occasion for) प्रयोजनं, *see NEED*—(Deficiency) न्यूनता.—(Indigence) दारिद्र्यं, धनाभावः, दुष्पाभावः.

WANTING, *a.* न्यूनः-ना-नं, अविद्यमानः &c. *See DEFICIENT.*

WANTON, *a.* (Frolicsome) विलासी-सिनी-मि (नृ) विलामवान्-वती-वत (नृ), *see PLAYFUL*—(Lascivious) कामुकः-का-कं, कामी &c., लाली &c., *see LUSTFUL*; 'a wanton woman,' पुंथली, बन्धकी, लालिनी.—(Self-willed, unrestrained) स्वैरः-री-रं, स्वैरी &c., कामचारी &c., स्वैरः-स्वा-स्वं.

TO WANTON, *v. n.* विलम्ब (c. 1. -लसति-मितुं), खीर्. *See To PLAY.*

WANTONLY, *adv.* कामुकवत्, विलासेन, खेलसा, यथेच्छं, यथैव.

WANTONNESS, *s.* कामुकत्वं, लोला, विलासः, लालित्यं, खेरिता.

WAR, *s.* विग्रहः, युद्धं, प्रयुद्धं, सङ्ग्रामः, रणं, संयुगः, सम्परायः-यजं, भीमरः, राटिः *f.*, *see BATTLE*; 'one skilled in it,' सायुगीनः.

TO WAR, *v. n.* (Make war) विग्रहं कृ, विग्रह् (c. 9. गृह्णाति-ग्रहीतुं), युद्धं कृ, युष् (c. 4. युधते, योद्धुं), संयाम् (c. 10. यामयते-यितुं), संयामं कृ; 'wishing to make war,' सिंसंयामयिषुः-युः-युः; 'war-chariot,' स्यन्दनः; 'war-cry,' सिंहनादः; 'war-horse,' योधहरः, *see CHARGER*; 'war-dance,' वीरजयनिका.

TO WARBLE, WARBLING. *See To QUAVAR, SING, SINGING.*

TO WARD, *v. a.* (Off) प्रतिवृ (c. 10. -वारयति-यितुं), निवृ, प्रतिहन (c. 2. -हति-तुं), प्रतिवृ, निरुप्, अपतिष्, प्रतिविष्, व्यपोह; 'a blow,' प्रतिघातं कृ, परिघातं कृ, हस्तधारणं कृ, हस्तधारणं कृ, पर्व्याभिं कृ.

WARD, *s.* (Of a town) पुरार्द्धविराट्.—(Custody) रक्षा.—(One under a guardian) नाचाधीनः, बालः, शिशुः *m.*, किशोरः.

WARDEN, *s.* रक्षकः, नायः, अध्यक्षः, अधिकारी *m.* (नृ), बालः.

WARDER, *s.* द्वारारक्षकः, द्वारारक्षः, रक्षकः, दक्षकः, *see DOOR-KEEPER.*

WARD-ROBE, *s.* वस्त्राधारः, वस्त्रभाण्डं.—(Clothes) वस्त्रसमूहः.

WARE, WARES, *s.* पदार्थं, विद्वत्त्वं, द्रव्यं. *See COMMODITY.*

WAREHOUSE, *s.* पदार्थशाला, पदार्थद्रव्यशाला, विक्रेयद्रव्यशाला.

WARFARE, *s.* युद्धं, सङ्ग्रामः, विग्रहः. *See WAR, BATTLE.*

WARILY, WARINESS. *See CAUTIOUSLY, CAUTION, &c.*

WARLIKE, *a.* (Pertaining to war) सङ्ग्रामिकः-की-के, सामरिकः &c., साम्यराविकः &c.—(Disposed for war) रणप्रियः-या-यं, रक्षकानी-मिनी &c., रक्षाकलः-का-कं, रक्षासुका-का-कं, रक्षयूरः-रा-रं, रक्षणी &c., युयुतुः-युः-युः.

WARM, a. उष्णः -ष्णा -ष्णः, ईषदुष्णः &c., चरुः -रु -रुं, उचरुः &c., ईषचरुः &c., तप्तः -प्ता -प्तः, ईषतप्तः &c., चर्म in comp., see HOT; 'water,' चर्मपयस् *n.*—(Suffering from heat) चर्मोष्णः -ष्णी -ष्णः.
To WARM, v. a. ईषत् तप् (c. 10. तापयति -यितुं) or सनप् or प्रतप्, किञ्चित् तप्, ईषदुष्णीकृ; 'the feet,' पादौ प्रतप्; 'to warm one's self at the fire,' अग्नितापं सेव्.

WARMED, p. p. ईषतप्तः -प्ता -प्तः, किञ्चित्तप्तः &c., ईषदुष्णीकृतः &c.

WARM-HEARTED, a. हृदयी -यिणी &c., हृदयालुः -लुः -लुः, खेही &c.

WARMLY, adv. उष्णं, सोमं, चरुं, प्रचरुं, सखेहं, खेहेन.

WARMTH, WARMNESS, s. उष्णता, उष्णः, चरुता, उष्णः, कोष्णता, कोष्णः, तापः, ईषतापः, उन्नापः, रौद्रः -द्रुः. See HEAT, HOTNESS.

To WARN, v. a. (Caution, admonish) प्रसादिष् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), सन्दिश, प्रदिश, उपदिश, पूर्व प्रवृत्ति in caus., चित् in caus. (चेतयति -यितुं), see To CAUTION, &c.—(Apprise) विज्ञा in caus. (-ज्ञापयति -यितुं), सूच्.

WARNED, p. p. प्रसादिष्टः -ष्टा -ष्टः, प्रचेष्टितः &c., विज्ञापितः &c.

WARNING, s. प्रसादेशः, प्रवोधः -धनं, पूर्ववोधः -धनं, सन्देशः.

To WARN, v. a. साचीकृ, यकीकृ, कुञ् (c. 10. कुचयति -यितुं), साकुञ्, संकुञ् (c. 1. -कोचति -चितुं), साकुच, संहृ.

To WARN, v. n. संकुच् or कुच् in pass., तूण्. See To SHRINK, v. n.

To WARRANT, v. a. प्रमाणं दा, अधिकारं or अधिकारित्वं दा, सप्रमाणं -णां कृ, सप्रमाणीकृ, प्रमाणीकृ. See To SANCTION, AUTHORISE.

WARRANT, s. (Authority, sanction) अधिकारित्वं, प्रमाणं, अनुज्ञा, आश्रयः. —(Writ) आज्ञापत्रं, शासनपत्रं, अनुज्ञापत्रं, अधिकारपत्रं.

WARRANTED, p. p. सप्रमाणः -णा -णं, आश्रयः -या -यं, साधारः &c.

WARRANTY, s. निदीपपत्रं, निश्चिद्रूपत्रं, प्रमाणपत्रं.

WARREN, s. शशकालयः, शशकस्थानं, शशकाश्रयः.

WARRIOR, s. (Soldier) योद्धा *m.* (द्वौ), योधः, युयुधानः, प्रहारी *m.*, see SOLDIER.—(Hero) भटः, मुभटः, वीरः, रथी *m.*, स्पन्दनारोहः, रणपण्डितः, विद्वान्नः, ज्ञानी *m.*, जनः, see HERO.

WART, s. चर्मकोलः -लं, किरणः, मांसाकुरः, स्रग्मिर्मांसं.

WARY, a. सावधानः -ना -नं, विचक्षणः -णा -णं. See CAUTIOUS.

To WASH, v. a. जलेन धाव् (c. 10. धावयति -यितुं) or प्रधाव्, जलेन मृञ् (c. 1. मार्जति, c. 2. माष्टि -ष्टुं) or सम्मृञ् or प्रमृञ् (c. 10. -मृञ्चति -यितुं) or धाल, जलेन शुष् (c. 10. शोषयति -यितुं) or निषिञ् (c. 3. -शनेक -शेकं) or पू, स्ना in caus. (स्नापयति, क्षपयति -यितुं); 'to wash the face,' मुखमार्जनं कृ, मुखप्रक्षालनं कृ; 'the feet,' पादौ प्रमृञ्; 'the hands,' हस्तौ प्रमृञ्; 'to wash out the mouth,' स्नाचम्, उपस्पृश, see To RINSE.

To WASH, v. n. स्नानं कृ, अभिषेकं कृ, स्ना (c. 2. स्नाति -नुं), जलाभिषेकं कृ.

WASH, s. (Act of washing) धावनं, प्रक्षालनं, क्षालनं, मार्जनं, स्नानं, अभिषेकः, see WASHING.—(Sloppy food for pigs, &c.) स्नेध-जलादिमिश्रितम् उच्छिष्टांशं or भुज्जोच्छिष्टं or भुज्जसमुच्छिष्टं.—(Materials to smear over) लेपः, विलेपः, प्रलेपः, लेपनं.

WASHED, p. p. क्षालितः -ता -तं, प्रक्षालितः &c., मार्जितः -ता -तं, जल-मार्जितः &c., धावितः -ता -तं, योतः &c., निषेयितः &c., निषिञ्जितः -क्ता -क्तं, स्नापितः &c., क्षपितः &c., स्नातः -ता -तं; 'by waves,' उच्च-रजः -ज्जा -ज्जं.

WASHERMAN, s. वस्त्रधावकः, वस्त्ररजकः, रजकः, वस्त्रनिर्धेनकः, निर्धेनकः, वस्त्रनेनकः, वस्त्रमार्जकः, मार्जः, वस्त्रप्रक्षालकः, भस्मकारः, चर्मकोलकः.

WASHERWOMAN, s. वस्त्रधावकी, वस्त्रनिर्धेनकी, वस्त्ररजकी, रजकी.

WASHING, s. प्रक्षालनं, क्षालनं, धावनं, मार्जनं, निर्धेनः, निर्धेननं, चव-नेजनं, स्नानं, अभिषेकः, चवसेचनं; 'of clothes,' वस्त्रक्षालनं, वस्त्र-प्रक्षालनं, वस्त्रमार्जनं; 'of the feet,' पादप्रक्षालनं, पादयोः क्षालनं, पादधावनं, पादावसेचनं, पादावनेजनं.

WASHY, a. जलगुणकः -का -कं, क्षतिद्रवगुणकः &c., क्षतिद्रवरूपः &c.

WASP, s. वरटा -टो, चरटः, गन्धोहो, गन्धाली, भ्रमरकोटः, वरलः, वरोलः, वरेणः, चारला, भृङ्गः, भृङ्गरोलः, विषशृङ्गा, विषशृङ्गी, म्रच्छणी, तैलाटी, तृणपटपदः, पेशस्कृत् *m.*, रदाधिकः.

WASPISH, a. कर्कशः -शा -शं, शरीप्रकोपी -पेपी &c., चरटशीलः &c.

To WASTE, v. a. व्ययीकृ, व्यय् (c. 1. व्ययति, c. 10. व्यययति -यितुं, rt. इ), क्षि (c. 1. क्षयति, c. 5. क्षियति, c. 10. क्षययति, क्षययति -यितुं), उपक्षि, क्षयं कृ, क्षोणीकृ, विक्षिप (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्ते), निःक्षिप, क्षिप्, नश् (c. 10. नाशयति -यितुं), नाशं कृ; 'to waste time,' कालक्षेपं कृ, कालहरणं कृ, कालक्षयं कृ, कालं क्षिप.

To WASTE, v. n. क्षि in pass. (क्षीयते), परिक्षि, अपक्षि in pass. (-क्षीयते), सट् (c. 1. मोदति, मनुं), हम् (c. 1. हसते -सितुं), परिह in pass. (-होयते), प्रहा in pass., क्षे (c. 1. क्षायति, क्षातुं), शोणीभू, नश् (c. 4. नश्यति).

WASTE, WASTED, a. or p. p. (Expended uselessly) अपक्षितः -ता -तं, व्ययितः &c., व्ययीकृतः &c., व्ययीभूतः &c.—(Diminished) क्षीणः -णा -णं, परिक्षीणः &c., क्षयितः -ता -तं, क्षामः -ना -नं, विशीर्यः &c.; 'wasted with hunger,' क्षुत्क्षामः -मा -मं.—(Refuse) उच्छिष्टः -ष्टा -ष्टं, निःसारः -रा -रं.—(As land) खिलः -ला -लं, जङ्गलः -ला -लं, जङ्गलः -ली -लं, जूयः -न्या -न्यं, अप्रहतः -ता -तं.—(To lay waste) उपट्, उपप्रवृं कृ, पाप्, पोड्, see To RAVAGE.

WASTE, s. क्षयः, परिक्षयः, उपक्षयः, अवक्षयः, क्षिप्यः, क्षितिः *f.*, अपक्षयः, व्ययः, अपव्ययः, नाशः, क्षेपः, रिक्षेपः; 'of time,' कालक्षेपः, काल-क्षयः, कालनाशः, कालहरणं, कालयापः -पनं, कालक्षयः; 'of breath,' वाक्क्षयः, वाक्क्षेपः, वाक्क्षयः.—(Desert ground) जङ्गलं, जङ्गल-भूमिः *f.*, शून्यं, see DESERT.

WASTEFUL, a. व्ययशीलः -ला -लं, अप्रेमः -प्री -प्रं. See PRODIGAL.

WASTE-PIPE, s. परोवाहः, परिवहः, उच्छिष्टजलमार्गः.

WASTING, part. क्षीयमाणः -णा -णं, अपक्षीयमानः &c., क्षयी -यिणी &c.

WATCH, s. (Guard) रक्षा, रक्षणे.—(Person watching) रक्षकः, रक्षी *m.* (नं), रक्षिता *m.* (तृ); 'body of watchmen,' रक्षकज-नाः *m. pl.*, रक्षकगणः, रक्षिगणः.—(Eighth part of the day, or three hours) प्रहरः, यामः; 'last watch of the night,' अपर-रात्रः.—(Small time-piece) कालमापनी, कालमापनयन्त्रं.

To WATCH, v. n. (Keep awake) जागृ (c. 2. जागर्ति, जागरितुं), जागरणं कृ.—(Keep guard) रक्षां कृ, रक्षार्थं जागृ.—(Watch for) अपेक्ष (c. 1. -ईक्षते -द्यितुं), प्रतीक्ष.—(Be vigilant) सावधानः -ना -नं भू or स्या, सचेतनः -ना -नं स्या.

To WATCH, v. a. (Guard) रक्ष (c. 1. रक्षति -क्षितुं), पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), परिपाल्.—(Observe) निरूप्, निरीक्ष्, वीक्ष्, अवक्ष्.—(Watch over) सधिष्टा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठानुं).

WATCHED, p. p. रक्षितः -ता -तं, अभिरक्षितः &c., निरूपितः &c.

WATCHFUL, a. जागरः -रा -रं, प्रजागरः &c., जागरी -रिणी &c., जाग-रुक् -का -कं, प्रपुङ्गुः -ङ्गु -ङ्गं, सावधानः -ना -नं, अप्रमादी -दिनी &c., सपेक्षी -क्षिणी &c. See VIGILANT.

WATCH-HOUSE, WATCH-BOX, s. उद्घाटः, पिठरः. See GUARD-ROOM.

WATCHING, s. जागरणं, जागर्थी, जागर्तिः *f.*, जाग्रिया, निरूपणं;

'alternate watching and sleeping,' उपश्रायः, विश्रायः.

WATCHMAKER, *s.* कालमापनकारः, कालमापनविप्रक्षयी *m.* (नं).

WATCHMAN, *s.* रक्षकः, गृहभिक्षाली *m.* (नं), गृहपालकः, चारुषकः, ग्रही *m.* (नं), जघैकः; 'who announces the hours,' वैचोचिकः, वेतालिकः.

WATCHWORD, *s.* सम्भाषा - वचनं, रक्षसम्भाषा, संविद् *f.*, रक्षसंविद्.

WATER, *s.* जलं, वारि *n.*, जल *n.*, सम्भस *n.*, जलिलं, उदकं, उदं, वयस् *n.*, तोयं, वानीयं, जायः *f. pl.* (अष्ट), नीरं, वार *f. n.*, पायस् *n.*, कीलालं, पुष्करं, जलैस् *n.*, पेवं, जलं, संवरं, जंवरं, सवं - सरं, सवं - वरं, क्षीरं, पायं, ज्वरं, कमलं, कोमलं, पीपा, जम्बतं, जीवतं, जीवनीयं, भुषतं, वनं, कवचं, कं, जम्बं, सवेतोमुखं, मेघपुष्पं, चनरसः, यक्षिमारकं, दहनारातिः *m.*, नीचगं, कुलीनसं, कृत्वं, कृपीटं, पावनं, शरलकं, नृपाहं; 'warm water,' उष्णोदकं, यन्मीदकं, यन्मीसु *n.*; 'cold water,' शीतोदकं; 'boiling water,' यक्ष्वादि *n.*, तप्तजलं, तप्तोदकं, हरलं; 'land and water,' स्थलजलं; 'place where water is distributed,' प्रपा; 'holy water for the feet,' पादं, पादोदकं, चरणोदकं; 'bread and water,' जल्लोदकं; 'growing in water,' जलोद्भवः - वा - वं, जलभूः - भू - भु; 'living on water,' जलभक्षः - क्षा - क्षं; 'living in water,' जलचरः - रा - रं, जलचारी - रीशो &c.; 'water-animal,' जलजन्तुः *m.*; 'having much water,' बहुदकः - का - कं; 'having clean water,' जल्लोदः - दा - दं, *see* OCEAN.

To WATER, *v. a.* (Irrigate) सिञ्च, उच्च, *see* To IRRIGATE.—(Supply with water) जलं दा, जलं पा in caus. (पाययति - यितुं), जलदानं कृ.

To WATER, *v. n.* (As the mouth, eyes, &c.) जलं सु (c. 10. जाय - यति - यितुं) or पत् in caus., 'the mouth waters,' उत्तुकायते.

WATER-CARRIER, *s.* उदकवाहः, उदगाहः, जलवाहः, दूतिहारः - री *m.* (नं).

WATER-CLOSET, *s.* पायुष्मालनवेष्ट *n.* (नं), शौचकूपः.

WATER-COURSE, *s.* जलमार्गः, जलवाहनी, उदकमार्गः. *See* DRAIN.

WATERED, *p. p.* सिञ्चः - का - कं, जलसिञ्चः &c., सलिलसिञ्चः &c.; 'well watered,' जलप्रायः - वा - वं; 'by rivers,' नदीमातृकः - का - कं; 'by rain,' देवमातृकः &c.

WATERFALL, *s.* निर्धरः, धरः, पारिप्रवाहः, सरः - री, ज्वा, जलनिर्गमः.

WATER-FOWL, *s.* जलकुक्कुटः, जलविहङ्गमः, गोरदुः *m.*, राजमट्टिका.

WATERING, *s.* मेकः, मेचनं, सिञ्चनं, नियेकः, जवसेकः - सेचनं.

WATERING-PLACE, *s.* जलपानस्थानं, उदकपानस्थानं, प्रपा.

WATERING-POT, *s.* सेकपात्रं, सेचनपात्रं, सेचनघटः, कलसः.

WATER-LILY, *s.* उत्पलं, पद्म, जलकमलं. *See* LOTUS.

WATER-MAN, *s.* पोतवाहः, नाविकः, पोतवाणिक *m.* (जं), घटिकः.

WATER-MELON, *s.* तरबूजं, बृहतीलं.

WATER-MILL, *s.* जलयन्त्रं, जलचक्रं, उदकयन्त्रं.

WATER-POT, *s.* घटः, कलशः, कलसः, जलकलशः, जलाधारकलशः, उदकपात्रं, उदपात्रं, उदकुम्भः, निपः, कुटः, जलुः *f.*, जालुः *f.*; 'of a religious student,' कमसलुः - लु *m. n.*, कुक्षी - खिका.

WATERPROOF, *a.* जलभेद्यः - क्षा - क्षं, जलाधायः &c., उदकभेद्यः &c.

WATER-SNAKE, *s.* जलच्छालः, जलभुजङ्गः, जलसर्पः.

WATER-SPOUT, *s.* जलवधः, उदवधः, उदकवधः.

WATER-WHEEL, *s.* (For raising water) घटीयन्त्रं, विलोमं.

WATER-WORK, *s.* जलयन्त्रं, उदयन्त्रं, उदकयन्त्रं.

WATERY, *a.* (Pertaining to water) जलसम्बन्धी &c., जौदकः - की - कं, जायः - या - यं, जलसः - सा - सं, उदकलः - ला - लं.—(Con-

sisting of it) जलमयः - यी - यं, जलरूपः - पा - पं, सम्भयः &c.—(Abounding with it) जलाढ्यः - द्या - द्यं, सजलः &c., जलप्रायः - वा - वं, जलमान् - मती - मत् (त्), बहुदकः - का - कं, बहुजलः - ला - लं, सलिलः &c., सम्भा &c., *see* MARSHY; 'watery wave,' जलोन्मिः *m. f.*

WATTLE, *s.* काष्ठशलाकायधितम् अवरोधकं, काष्ठशलाकायधितस्तम्भः.

To WATTLE, *v. a.* काष्ठशलाकाः परस्परं यन्सु. *See* To INTERWEAVE.

WAVE, *s.* जम्भिः *m. f.*, जम्भिका, जलोन्मिः *f.*, तरङ्गः, जलतरङ्गः, वीचिः *m. f.*, भङ्गः, भङ्गिः - ङ्गी *f.*, भङ्गिः *f.*, कन्नोलः, उन्नोलः, जल-लता, पयोराशिः *f.*; 'wave-crowned,' जम्भिमाली - लिनी - लि (नं), चलोन्मिमाली &c.

To WAVE, *v. a.* (Move this way and that way) इतस्ततः संचल in caus. (-चालयति - यितुं) or चल or स्वास्पल् in caus., भ्रम् (c. 10. भ्रमयति - यितुं), इतस्ततो विष्—(Put aside, give up) तज् (c. 1. तजति, तज्जुं), विमृज् (c. 6. -मृजति - मृज्जुं), हा, विहा.

To WAVE, *v. n.* इतस्ततश्च चल् (c. 1. चलति - लिनुं) or विचल्.

WAVELESS, *a.* अवोचिः - चिः - चि, निस्तरङ्गः - ङ्गा - ङ्ग. *See* UNRUFFLED.

To WAVER, *v. n.* दोल (nom. दोलायते), विचल् (c. 1. -चलति - लिनुं).

WAVY, *a.* जम्भिमान् - मती - मत् (त्), भङ्गुरः - रा - रं, बन्धुरः &c., तरङ्गितः - ता - तं, उन्नतानतः &c., चलः - ला - लं. *See* UNULATING.

WAX, *s.* (Of bees) शिक्चं - कचकं, मधूच्छिष्टं, मधुजं, शिक्चं, उच्छिष्टमोदनं, द्रावकं, काचं.—(For sealing) लाक्षा, जलकः.—(Of the ear) कर्णमलं.

To WAX, *v. a.* शिक्चकेन लिप् or रुञ्ज, शिक्चकाक्तं - क्तं कृ.

To WAX, *v. n.* (Increase) वृष्; 'as the moon,' कलावृद्धो भू.

WAXEN, WAXY, *a.* शिक्चकमयः - यी - यं, शैक्चिकः &c., शिक्चसगुणः &c.

WAY, *s.* (Road, path) मार्गः, पथः, पन्थाः *m.* (पथिन्), जम्भा *m.* (नं), वर्त्त *n.* (नं), जयनं, *see* ROAD; 'one who has lost his way,' मार्गभङ्गः, वर्त्तवर्जितः, दिग्भ्रान्तः; 'to give way,' मार्गं दा, पन्थानं तज्; 'make way! make way!' जपसर, जपसरत, जवसर, जनरम् जनरं.—(Space, distance) जनरं, मार्गं, पथ्यन्तं, दूरः; 'for a little way,' कियत्यन्तं, कियतूरं, ईषतूरं; 'a great way,' जति-दूरं.—(Direction) दिक् *f.* (ज्ञ), मार्गः; 'to point out the way,' दिक्प्रदर्शनं कृ, मार्गं दृश् in caus., मार्गप्रदर्शनं कृ; 'this way, this way!' इत इतस्; 'which way?' कुच, कां दिशं; 'in both ways,' उभयत्र.—(Manner, method, course) प्रकारः, रीतिः *f.*, विधिः *m.*, विधानं, क्रमः, मार्गः; 'way to act,' क्रियाविधिः *m.*, कृतविधिः *m.*, *see* MANNER. Often expressed by the affix

वा; as, 'in one way,' एकथा; 'in two ways,' द्विधा; 'in three,' त्रिधा; 'in a hundred,' शतथा; 'in many,' बहुधा, जने-कथा; 'in how many?' कतिधा; 'that may be written in two ways,' द्विधालेख्यः - ख्या - ख्यं. Or by the affixes वा, तश्. &c.; as, 'in both ways,' उभयथा, उभयतश्. *See* TRAVELLER.

WAYFARER, *s.* पथिकः, सध्वजः, मार्गिकः, सध्वजः. *See* TRAVELLER.

To WAYLAY, *v. a.* पराक्रमणार्थं मार्गं निभृत् स्या.

WAYWARD, &c. *See* FROWARD, PERVERSE, WILFUL.

WAY-WORN, *a.* सध्वजान्नः - स्वा - न्तं, मार्गजान्नः &c., यानजान्नः &c.

WE, *pron.* वयं *nom. pl.* (सम्भम्); 'we two,' जावां *nom. du.*

WEAK, *a.* दुर्बलः - ला - लं, निर्बलः &c., जवलः &c., जल्यजलः &c., जल्य-शक्तिः - क्ति - क्ति, जकत्यः - ख्या - ख्यं, निःसक्तः - क्षा - क्षं, निःलोभाः - ना - नः (स्), *see* FEEBLE, INFIRM.—(In mind) जल्यबुद्धिः - भिः - भि, जल्यधीः - धी - धि, विकलबुद्धिः &c., विकलान्तःकरणः - शा - शं.—

(Weak point or side) छिद्रं, मर्मस्थानं.

To WEAKEN, *v. a.* दुर्बलीकृ, बलं ह् (c. 1. हरति, हन्ते), बलक्षयं कृ, शक्तिक्षयं कृ, शक्तिभङ्गं कृ, शक्तिहासं कृ. See To DEBILITATE.

WEAKENED, *p. p.* क्षीयबलः-ला-लं, हृतबलः &c., दुर्बलीकृतः-ता-तं, हतोबाः-जाः-जः (स्), क्षीयसत्त्वः-स्वा-स्व. See ENFEEBLED.

WEAKENING, *a.* बलक्षयकारी-रिणी-रि (न्), सत्त्वक्षयकारी &c.

WEAKNESS, *s.* दुर्बलता, दीर्घत्व, निर्बलता, सवलं, अशक्तिः *f.*, बलहीनता, बलक्षयः, शक्तिक्षयः, बलक्षीयता, बलहानिः *f.*, शक्तिभङ्गः, see DEBILITY.—(Foible) छिद्रं.

WEAL, *s.* खेयं, कल्याणं, शुभं, प्रेयस्, भद्रं, कुशलं, see WELFARE; 'weal and woe,' शुभाशुभं, भद्राभद्रं.

WEALTH, *s.* धनं, वस्त्रं *m.*, वित्तं, विभवः, वैभवं, सम्पत्तिः *f.*, द्रविणं, द्रव्यं, राः *m.* (रि), रिकयं, चक्रयं, हिरण्यं, धुसं, खापतेयं, भोग्यं, see RICHES; 'in grain,' धान्यधनं, धान्यार्थः; 'in cattle,' गोधनं, चर्मधनं.

WEALTHINESS, *s.* महाधनता, सधनत्वं. See RICHNESS, OPULENCE.

WEALTHY, *a.* धनी-निनी-नि (न्). See RICH, OPULENT.

To WEAN, *v. a.* त्यक्तत्वं-न्यां कृ, सत्यविमुक्तं-क्तां कृ, सत्यं त्यज् in caus. (त्याजयति-यितुं), सत्यत्यागं कृ.—(From the world) सन्न-विमुखं-खां कृ, विषयविमुखं-खां कृ, त्यक्तसङ्गं-ङ्गां कृ, विरक्तं-क्तां कृ.

WEANED, *p. p.* त्यक्तसत्यः-न्या-न्यं, त्यक्तसन्नः-ना-नं. See To WEAN.

WEANING, WEANEDNESS, *s.* सत्यत्यागः; 'from the world,' सन्नत्यागः, वैराग्यं, विषयासङ्गः, इन्द्रियासङ्गः, विषयविमुखता, प्रत्याहारः.

WEAPON, *s.* शस्त्रं, आयुधं, अस्त्रं, प्रहरणं, हेतिः *f.*, परिपातः, बधध्वं, शस्त्रास्त्रं.

To WEAR, *v. a.* (Impair, consume by attrition, &c.) क्षि in caus. (क्षययति, क्षययति-यितुं), क्षयं कृ, घृष् (c. 1. घर्षति-यितुं), घर्षणेन नञ्.—(Carry on the body, as clothes, &c.) धृ (c. 10. धारयति-यितुं, c. 1. धरति, धर्ते), भृ (c. 3. विभर्ति, c. 1. भरति, भर्ते), धा (c. 3. धत्ते, धातुं), परिधा, छाद्यत् (c. 10. छादयति-यितुं), यस् (c. 2. बले-सितुं); 'he wears clothes,' वासांसि विभर्ति.—(Wear out by use, &c.) जीर्णं-जीं कृ, जीर्णीकृ, जञ्जीरीकृ, जञ्जीरं-रां कृ.—(Wear out, consume by fatigue, &c.) सृद् (c. 10. सादयति-यितुं), अस्रद्, सिद् (c. 10. सेदयति-यितुं), घ्नी in caus. (घ्नयति-यितुं), see To FATIGUE.

To WEAR, *v. n.* (Waste away) क्षि in pass. (क्षीयते, सद्, see To WASTE, *v. n.*—(Wear out by use) कृ (c. 4. जीर्णयति), परिजृ, जीर्णो-घो-घे भू, जीर्णीभू, जञ्जीर-रा-रं भू, जञ्जीरीभू.—(Wear off), see To PASS AWAY.

WEAR, *s.* (Waste through use) क्षयः, परिक्षयः, अवक्षयः, उपभोगः, भोगः.—(Friction) घर्षणं, आघर्षणं.—(Dam in a river) सेतुः *m.*, जलप्रवाहबन्धः.

WEARER, *s.* धारी *m.* (न्), धरः, वसिता *m.* (न्), भूत *m.*

WEARIED, *p. p.* आनाः-ना-नं, ज्ञानः &c. See FATIGUED.

WEARINESS, *s.* अन्नः, आनिः *f.*, ज्ञानिः *f.*, सेदः. See FATIGUE.

WEARING, *part. or a.* (Carrying) धारी-रिणी-रि (न्), धरः-रा-रं, उहहन्-हनी &c.—(Consuming) क्षयकारी &c.—(Fit to wear) परिधानोपयोगी-गिनी &c., परिधानयोग्यः-ग्या-ग्यं.

WEARISOME, *a.* अन्नजनकः-का-कं, सेदनकः &c., आयासजनकः &c., आनिकरः-री-रं, अन्नकरः &c., अन्नकारकः-का-कं, आयासजनकः &c., कञ्जनकः &c., कञ्जदः-दा-दं. See TEDIOUS.

To WEARY, *v. a.* आयस् (c. 10. यासयति-यितुं). See To FATIGUE.

To WEARY, *v. n.* सिद् (c. 4. सिद्यते), अस् (c. 4. आस्यति), आयस् (c. 4. यस्यति).

WEARY, *a.* आनाः-ना-नं, ज्ञानः &c., सिन्नः-चा-चं, दानः-ना-नं, दानः &c., तन्नालः-ला-लु, जातसेदः-दा-दं. See FATIGUED.

WEASEL, *s.* नकुलः, सङ्गृहः, बभुः *m.*, सूचिषदनः.

WEATHER, *s.* कालः, समयः, दिनः; 'fine weather,' सुदिनं, सुदिनाहः-हं, उन्नमाहः; 'bad weather,' दुर्दिनं, वार्दलं.

To WEATHER, *v. a.* दुःखेन पारं (c. 10. पारयति-यितुं) or तीरं (c. 10. तीरयति-यितुं), कष्टेन तीरं or पारं गमं, दुःखेन कृ.

WEATHER-BEATEN, *a.* घाताहतः-ता-तं, घातवृष्टाहतः-ता-तं, सभावका-शिकः-का-कं.

WEATHER-LOCK, *s.* प्रासादशृङ्गाये स्थापितं कुकुटाकारं वायुलक्षणं.

WEATHER-GLASS, *s.* वायुमापकयन्त्रं, वायुगुरुत्वज्ञापकयन्त्रं.

WEATHER-PROOF, *a.* वातवृष्यभेद्यः-द्या-द्यं, वृष्यभेद्यः &c.

WEATHER-WISE, *a.* कालदर्शनेकुशलः-ला-लं, कालविद् *m. f. n.*

To WEAVE, *v. a.* वे (c. 1. वयति, वातुं), वष (c. 1. वपति-प्ते), उप् (c. 1. ऊयते-यितुं), गुम्फ् (c. 6. गुम्फति-म्फितुं), गुम्, रच् (c. 10. रचयति-यितुं), विरच्.

To WEAVE, *v. n.* (Practise weaving) वायं कृ, तनुवापं कृ, वापं कृ, तनुवापं कृ, सूत्रवापं कृ, तनुयति कृ, सूत्रवेष्टनं कृ.

WEAVER, *s.* तनुवायः, तनुवायः, तन्वयायः, तन्ववायः, तन्दुवायः, कुविन्दः, कुपिन्दः, पटकारः, सूचीशिल्पोपजीवी *m.* (न्).

WEAVING, *s.* वायः, वापः, तनुवायः, तनुवायः, सूत्रवायः, कृतिः *f.*, व्युतिः *f.*, व्युतिः *f.*, तानवं, वारिः *f.*, वेणिः *f.*, सूत्रवेष्टनं, पटनिष्ठायां, विरचना, वसरः; 'Room for weaving,' तनुशाला.

WEB, *s.* तनुसन्ततं-तिः *f.*, सूत्रसन्ततिः *f.*, तन्वं, जालं.—(Of the eye) पटलं.—(Of a spider) ऊर्ध्वनाभजालः, see SPIDER.

WEB-FOOTED, *a.* जालपादः-दा-दं, जालपाद्, जालाकारपादः &c.

To WED, *v. a.* विवह, परिणी, पाणिग्रहणं कृ. See To MARRY.

WEDDED, *p. p.* or *a.* विवाहितः-ता-तं, परिणीतः &c., कृतकरग्रहः-हा-हं, see MARRIED; 'wedded woman,' उदा; 'wedded couple,' दम्पती *m. du.*—(Strongly attached) आसक्तः-क्ता-क्तं, रतः-ता-तं; 'to one's own opinion,' स्वमतरक्षी-क्षिणी &c.

WEDDING, *s.* विवाहोत्सवः, विवाहपर्व *n.* (न्), विवाहः, उद्वाहकर्म *n.* (न्), विवाहसंस्कारः, विवाहक्रिया; 'wedding dress,' विवाहनेषयं, विवाहिकनेषयं.

WEDGE, *s.* कोलः, कोलकः, शकुः *m.*

To WEDGE, *v. a.* संहन्, सम्पीड, सङ्घाप्, बाप्, सम्भृद्.

WEDLOCK, *s.* विवाहसंघनः, विवाहितावस्था, दारकर्म *n.* (न्).

WEDNESDAY, *s.* बुधवारः, सोम्यवारः-वासरः, कुलाकुलवारः.

WEED, *s.* कक्षः, सक्षः, तृणं, कष्टकः-कं; 'instrument for destroying weeds,' सक्षः.—(Widow's weeds) चीरं, चीवरं.

To WEED, *v. a.* कक्षं उद्धृ (c. 1. हरति-हन्ते), तृणानि उन्मृद् (c. 10. पाटयति-यितुं) or उच्छिद्, वितृणीकृ.

WEEDING, *s.* कक्षोद्धरणं, कक्षोच्छेदः, तृणोद्धरणं, कष्टकोद्धरणं.

WEEDY, *a.* कक्षपूर्णः-शी-शीं, कक्षबहुलः-ला-लं, तृणपूर्णः &c.

WEEK, *s.* सप्ताहं, वारसप्तकं, दिनसप्तकं; 'week-day,' वारः.

WEEKLY, *a.* साप्ताहिकः-की-कं, सप्ताहिकः &c., सप्तदेनिकः &c.

WEEKLY, *adv.* सप्ताहे सप्ताहे, प्रति सप्ताहं.

To WEEP, *v. n.* रुद् (c. 10. रोदति-ते), क्रन्दं (c. 1. क्रन्दति-न्दितुं), अश्रूणि पत् in caus., see To CRY; 'weep not,' ना-रौत्सीः.

WEEPING, *s.* क्रन्दनं, रोदनं, अश्रुपातः. See LAMENTATION.

WEEPING, *part.* रुदन्-दती &c., अश्रुलोचनः-नी-नं, उपश्रुताक्षः &c.

To WEIGH, v. a. (In a balance) तुल्य (c. 10. तुल्ययति -यितुं), तुल्य (c. 10. तुल्ययति -यितुं), तोलनं कृ, तुलनां कृ.—(Raise, as an anchor, &c.) उन्नतु.—(Ponder) विगण (c. 10. -गणयति -यितुं), मनसा विचर, see *To PONDER*; 'to weigh alternatives,' विकल्प (c. 10. -कल्पयति -यितुं). 'Weighs upon,' विडम्बयति; 'weighs down,' see *To OUTWEIGH*.

To WEIGH, v. n. (Have weight) भारी -रिणी -रि भू or अस्, भार-वान् -वती -वद् अस् or भू, भारान्वितः -ता -तम् अस् or भू; 'what does this weigh?' एतत् किम्भारम् अस्ति or एतस्य किं भारपरिमाणं.—(Be important) गुरुः -वी -रु भू.

WEIGHED, p. p. (In a balance) तुलितः -ता -तं, तुलयापृतः &c., उन्नितः &c., तुलाभितः &c.—(Pondered) सुविचारितः -ता -तं.

WEIGHER, s. तोलनकारी *m.* (नं), तुलाधारणविद्, तुलनाकृत.

WEIGHING, s. तोलनं, तुलाधारणं.—(Pondering) विगणनं -ना.

WEIGHT, s. (Weight or quantity ascertained by balance) भारः, भारपरिमाणं, उन्मानं, मितिः *f.*, परिमाणं, भारमितिः *f.*, तोलः, तुला, गुरुत्वं -ता, गौरवं, गरिमा *m.* (नं), भरः; 'of deficient weight,' न्यूनतोलः -ला -लं.—(Mass to weigh with) तोलं, उन्मानं. For the different weights, see under *MEASURE*; 'measure by weight,' तुलामानं.—(Ponderous load, burden) भारः, भुरा, भुः *f.* (धुर), see *BURDEN*.—(Importance, influence) गौरवं, गुरुत्वं -ता, प्रभावः, भारः, प्रमाणं; 'of little weight,' अल्पप्रभावः -वा -वं, अल्पप्रमाणः -णा -णं, लघुप्रभावः &c.

WEIGHTY, a. (Having weight) भारी -रिणी -रि (नं), गुरुः -वी -रु, see *HEAVY, PONDEROUS*.—(Important, influential) गुरुः &c., सप्रमाणः -णा -णं, see *IMPORTANT*.

WEIR, s. जलप्रवाहबन्धकः, जलबन्धकः, जलप्रतिबन्धकः.

WELCOME, s. स्वागतं, अभिनन्दनं, आनन्दनं, सभाजनं, स्वभाजनं, आमन्त्रणं, आग्रहणं; 'word of welcome,' स्वागतवचनं, see *SALUTATION*; 'of a guest,' आगतस्वागतं.

WELCOME, a. स्वागतः -ता -तं.—(Grateful) सुखदः -दा -दं.

To WELCOME, v. a. स्वागतम् इति वद् (c. 1. वदति -दितुं), स्वागतवचनेन पूज् (c. 10. पूजयति -यितुं), स्वस्ति or स्वस्तिवचनं वद्, आमन्त्र् (c. 10. -मन्त्रयति -यितुं), प्रशंस (c. 1. -शंसति -मितं); 'a new-comer,' आगतस्वागतं कृ, आगतमन्त्रारं कृ.

WELCOMED, p. p. स्वागतपूजितः -ता -तं, सक्तः &c., समुपवेदिनः &c.

To WELD, v. a. अयोधनापातेन तमलोहं तमलोहेन संयुज्.

WELFARE, s. कुशलं, कौशलं, कौशल्यं, कुशलता, कल्याणं, छेमं, छेम-कुशलं, मङ्गलं, माङ्गल्यं, सुखं, शुभं, भद्रं, हितं, श्रेयम् *n.*, श्रेयस्यं, भूतिः *f.*, सुस्थितिः *f.*, स्थितिः *f.*, अशीष्टं, अभोषितं, भविकं, भावुकं, भयं, शिवं.

WELL, a. (In health) स्वस्थः -स्था -स्थं, सुस्थः &c., निरामयः -या -यं, नोदोगः -गा -गं, see *HEALTHY*.—(Fortunate, happy) कुशलः -ला -लं, छेमः -मा -मं, हितः -ता -तं, सुखी -खिनी -खि (नं); 'Is it well?' किं छेमम् अस्ति.

WELL, s. (For water) कुपः, कुपकः, ग्रहिः *m.*, अन्तः *m.*, जलकूपी, कूपी, निपानं, उदपानं, उदकाधारः, जलाधारः, जलालिका, चापीनः, षडकः, कोटारः; 'wooden frame or upper part of a well,' नमिः *f.*, चिका; 'cover or facing,' सीनाहः; 'reservoir near a well,' आहावः, निपानं, उपकूपजलशयः; 'well-water,' कूपोदकं, कौचं; 'well-digger,' कूपसजिता *m.* (नं).—(Of a ship) गुप्तिः *f.*

WELL, adv. सु or अति prefixed, सुदु, साधु, सम्यक्, युक्तं, यथायोग्यं, भद्रं, उत्तमरूपेण; 'well off,' सुस्थितः -ता -तं, सुस्थः -स्था -स्थं; 'well said,' स्वभिहितः -ता -तं, सूक्तः -क्ता -क्तं, साध्यभिहितः -ता -तं, साधुक्तः &c., भद्रमुक्तः &c.

WELL, exclam. भद्रं, वाढं, साधु, अस्तु, भवतु, तथेति; 'very well,' वाढं, कामं; 'well then,' तद्भद्रं; 'well done!' साधु.

WELL-AFFECTED, a. सुरक्तः -क्ता -क्तं, हितबुद्धिः -द्धिः -द्धि, सुशीलः &c.

WELL-BALANCED, a. समतोलः -ला -लं, समानतोलः -ला -लं.

WELL-BEHAVED, a. विनीतः -ता -तं, साधुवृत्तिः -वृत्तिः -वृत्ति, साध्याचारः -रा -रं, सुचरितः -ता -तं, सदाचारः &c., सुनीतः -ता -तं.

WELL-BEING, s. कुशलं, छेमं, सुस्थता, सुस्थितिः *f.* See *WELFARE*.

WELL-BORN, a. कुलीनः -ता -तं, सत्कुलीनः &c., सुजन्मा -न्मा -न्न (नं), सुजातः -ता -तं, अभिजातः &c., साधुजः &c. See *NOBLE*.

WELL-BRED, a. सुविनीतः -ता -तं, सुशिश्रुः -शिश्रु -शिश्रु, सुशीलः -ला -लं.

WELL-DISPOSED, a. हितबुद्धिः -द्धिः -द्धि, सुशीलः &c. See *WELL-WISHER*.

WELL-DOER, s. सुकर्मि *m.* (नं), सुकृती *m.* (नं). See *VIRTUOUS*.

WELL-DONE, a. सुकृतः -ता -तं, सुचरितः &c. Exclam. साधु.

WELL-DRESSED, a. सुवेशः -शा -शं, सुवेषी -पिणो &c., सुवर्धतः -ता -तं.

WELL-FORMED, a. सुरूपः -पी -पं, सुरूपी -पिणो &c., शुद्धाकारः -रा -रं.

WELL-INFORMED, a. बहुज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, सज्ञः &c., बहुयुक्तः -ता -तं.

WELL-KNIT, a. समंहेतः -ता -तं, दृढसन्धिः -न्धिः -न्धि.

WELL-KNOWN, a. सुज्ञातः -ता -तं, प्रसिद्धः -द्धा -द्धं. See *NOTORIOUS*.

WELL-MADE, a. सुरूपः -पा -पं, सुरूपी -पिणो &c., सुघटितः -ता -तं.

WELL-MEANING, a. सदिप्रभायः -या -यं, सदाशयः &c., सुशीलः &c.

WELL-NIGH, adv. प्रायस्, प्रायश्चस्. See *NEARLY*.

WELL-READ, a. स्वधीतः -ता -तं, स्वधीतो -तिनी -ति (नं), अधीतो &c., सर्वज्ञास्वधारणः -गा -गं, ग्रन्थी -न्यिनी &c., बहुज्ञः &c.

WELL-SPENT, a. सुव्ययितः -ता -तं; 'time,' सत्कालशेषः.

WELL-WISHER, s. हितेषी -पिणो *m. f.*, प्रियेषी -पिणो *m. f.*, हितेषुः *m. f.*, हितप्रेक्षुः *m. f.*, श्रेयोधी -यिनी, हितकामः -ना.

To WELTER, v. n. लुट् (c. 6. लुटति -दितुं), प्रलुट्. See *To WALLOW*.

WELTERING, part. लुटन् -उन्तो -उत् (त). See *ROLLING, part.*

WEN, s. मांसवृद्धिः *f.*, मेदोवृद्धिः, गलगण्डः. See *TUMOUR*.

WENCH, s. जोषा, योषिता, तरुणी, कन्या, बन्धकी, गणिका.

To WENCH, WENCHING. See *To FORNIFICATE, FORNICATION*.

To WEND, v. n. गम्, या, इ, मृ, आवृत्, अभिवृत्, see *To GO*; 'hither he wends his way,' इत एवाभिवर्त्ते.

WEST, s. (The quarter of the sky) पश्चिमा, पश्चिमदिशा, पश्चिमदिक् *f.* (श), पश्चिमाशा, प्रतीची, अयरा, चरमा, वाहणी, मध्यः -ध्यं. The god Varuna is fabled as the Regent of the West.

WEST, WESTERLY, WESTERN, a. पश्चिमः -मा -मं, प्रत्यङ् -तोची -त्यङ् (च), प्रतीच्यः -च्य -च्यं, प्रतीचीनः -ना -नं, चरमः -मा -मं, अयरः -रा -रं, पाश्चात्यः -त्या -त्यं. 'Madyadesha is west of Prayāga,' मध्यदेशः प्रयागात् पश्चिमः; 'as far as the western ocean,' आपश्चिमसमुद्रात्.—(Facing the west) प्रत्यङ्मुखः -खी -खं, पश्चिमामिमुखः &c.

WESTWARD, adv. पश्चात्, प्रत्यङ्, पश्चिमदिशि, पश्चिमतः.

WET, a. चाद्रुः -द्रो -द्रं, जलाद्रुः &c., क्रिन्नः -चा -चं, सिक्तः -क्ता -क्तं, जलसिक्तः &c., समुच्चितः -ता -तं, अनूपः -पा -पं. See *MOIST*.

WET, s. चाद्रुता, क्रैतः -ई, तेजः, सेजः, जलं. See *MOISTURE*.

To WET, v. a. क्रिद् (c. 10. क्रैदयति -यितुं). See *To MOISTEN*.

WETHER, *s.* द्विसृषयो मेघः, मुष्कशूरो मेघः.

WETNESS, *s.* आर्द्रता, ज्वलता, जलाद्रिता, सिकता -त्व.

WET-NURSE, *s.* भालेयी, उपमाता, उपमात्री, पयःप्रलविणी, सत्यदानेन पोषयित्री or पालयित्री.

To WHACK, WHACK. See To STRIKE, BEAT, BLOW.

WHALE, *s.* तिमिः *m.*, तिमिज्जिलः, तिमिज्जिलगिलः, मोनरः, समुद्रारः *m.*, मकरः, राखवः, वृहन्मोनः.

WHARF, *s.* घट्टः, डमः, तरस्थानं, तरणस्थानं, गुल्मः.

WHAT, *pron. rel.* (That which) यद्.—(What kind, what like, which) यादृशः -शी -शं, यादृशः -खा -खं, यः या यद्.

WHAT, *pron. inter.* कः का किं, को *m. du.*, के *f. n. du.*, के *m. pl.*, काः *f. pl.*, कानि *n. pl.*; 'what?' किं, किमु, किमुत, किंस्त्रि; 'what kind?' कीदृशः -शी -शं, कीदृशः -खा -खं, कीदृक *m. f. n.* (श), किम्भूतः -ता -तं; 'on what account?' किमर्थं; 'what then?' किं तर्हि, किम्; 'what else?' अथ किं; 'what do you wish to say?' किम् असि वक्तुःकामः; 'what is he doing?' किं व्यापारः सः; 'what is his name?' किं नामधेयः सः; 'to what degree?' किम्यध्यनं; 'what is that to me?' किं मम तेन; 'what though?' यद्यपि.

WHAT, *interj.* कथं, किं, किमुत, उत, उह, ननु, सिन्.

WHATEVER, WHATSOEVER, *pron.* यत्किञ्चित्, यद्यद्, यद्, यावत्; 'whatever wealth is in the world,' यत्किञ्चिद् or यावद् जगद्वर्त्ति धनम् अस्ति.

WHEAT, *s.* गोधूमः, भुमनाः *m.* (स), भुमनः, धान्यं, प्रवटः, रसालः, अण्डः, गन्धविह्वलः, भुज्जः *f.*, गोरक्षजसुः *f.*, शितमूकः, श्रेष्ठभोजनः, सितशिखिकः, निलुपखीरः, बहुदुग्धः.

WHEATEN, *a.* गोधूमयः -यी -यं, गोधूमात्मकः -का -क, गोधूम in comp.

To WHEEDLE, WHEEDLER, WHEEDLING. See To COAX, FLATTER, &c.

WHEEL, *s.* चक्रं, रथाङ्गं रथपादः, रथ्यं, मयडलं, उपधिः *m.*, चोपधेयं, नभिः *m.*, दृग्मः *f.*; 'its circumference,' नेभिः -नी, प्रधिः *m.*, चक्रपरिधिः *m.*; 'potter's wheel,' कुलालचक्रं.

To WHEEL, *v. a.* परिवृत् (c. 10.) -वर्त्तयति -यितुं, विवृत्, आवृत्, व्यावृत्.

To WHEEL, *v. n.* परिवृत् (c. 1.) -वर्त्तते -व्र्ति, विवृत्, व्यावृत्, मन्परिवृत्.

WHEELBARROW, *s.* हस्तसञ्चालितम् एकचक्रयुक्तं वाहनं.

WHEELED, *a.* चक्रवान् -वती -वत् (त), चक्री -क्रिणी -क्रि (न्), चक्रयुक्तः -का -क; 'two-wheeled carriage,' द्विचक्रयुक्तो रथः.

WHEEL-WRIGHT, *s.* रथकारः, रथकृत्, रथकारः, चक्रकारः.

To WHEZZE, *v. n.* कासश्चात् कृ, कृच्छ्रेण श्वासं कृ, प्रतिशुतं कृ.

WHOLE, *s.* शावः -वकः, शिशुः *m.*, वत्सः; 'of a lion,' सिंहशावकः.

WHEN, *adv.* (At the time that) यदा, यर्हि; or expressed by काले, समये, &c. in comp.; as, 'when he was dying,' मरणकाले.—(At what time?) कदा, कर्हि.

WHENCE, *adv.* (Interrog.) कुतश्च, कस्माद् देशात् &c., कस्मात् स्थानात् &c.; 'whence have you come?' कुतः समागतो -सि.—(Indef.) यतश्च, यस्माद् देशात् &c.; 'to return whence one came,' प्रतिगन्तुं यथागतं.

WHENEVER, WHENSOEVER, *adv.* यदा यदा, यर्हि यर्हि, यदाकदाचित्.

WHERE, *adv.* (In which place) यत्र.—(In what place?) कुत्र, क.

WHEREAS, *adv.* यस्मात्, येन, यतश्च. यत्. See SINCE.

WHEREBY, *adv.* (By which) येन.—(By what?) केन.

WHEREFORE, *adv.* (For which reason) यतश्च, येन, यत्, यदर्थं, तथापि.—(For what reason?) किमर्थं, किम्, केन हेतुना, कस्य हेतोः, किञ्चिन्निर्णयं, केन निमित्तेन.

WHEREIN, *adv.* (In which) यस्मिन्, यत्र.—(In what?) कस्मिन्, कुत्र.

WHEREOF, *adv.* (Of which) यस्य.—(Of what?) कस्य.

WHEREVER, WHERESOEVER, *adv.* यत्र कुत्रचित्, यत्र कुत्रापि, यत्र यत्र, कुत्रापि, कुत्रचित्, यत्र क्वचित्.

WHEREUPON, *adv.* यदनन्तरं, यत्रानन्तरं, तदनन्तरं, सत्रानन्तरं.

WHERRY, *s.* दण्डसञ्चालिता or लेपसिञ्चालिता लघुनीका.

To WHER, *v. a.* निशो, निशि, ह्नु, तिन्. See To SHARPEN.

WHETHER, *adv.* किं, किंवा, वा, उत. The particle वा, either with or without किं, usually expresses the sense of 'whether,' as in the following examples; 'whether you kill me or whether you release me,' मां मारयत वा मुञ्चत वा; 'do you know whether he is virtuous or not?' वेत्सि किं धार्मिको न वा; 'whether or not he does that,' तत् करोतु न करोतु वा.—(Whether of twain, which of two) कतरः वा -रत्.

WHIE-STONE, *s.* शाणः -शी, शानः, शाणाश्म *n.* (न्), भ्रमः क्लामरः, वागरः, सामकः.

WHIE, *s.* मन्तु *n.*, दधिमयः -गडः, दूधमयः, दध्युन्नरं.

WHICH, *pron.* (Relat.) यः या, यद्, यी *m. du.*, ये *f. n. du.*, ये *m. pl.*, याः *f. pl.*, यानि *n. pl.* see WHO.—(Interrog.) कः का किं, को *m. du.*, के *f. n. du.*, के *m. pl.*, काः *f. pl.*, कानि *n. pl.*

WHICHEVER, *pron.* Expressed by doubling the relative, thus यद् यद् &c.

WHIFF, *s.* फुकृतं, फुल्कारः, फुकृतं, फूत् *m. acc.* See PUFF.

WHILE, WHILST, *adv.* यावत्, यावत्कालं, यत्कालं, यस्मिन् काले, यस्यर्धेन, यदा; 'whilst he thought on this the messenger arrived,' यावत् तच् चिन्तयति दूतः समागच्छति. The sense of whilst may sometimes be expressed by मध्ये, see DURING, or by the locative absolute, or some similar form of expression; as, स तदेव चिन्तयति दूतश्च समागच्छति.

WHILE, *s.* कालः, समयः; 'a long while,' बहुकालः; 'for a long while,' बहुकालं, चिरकालं, चिरः; 'after a long while,' चिरातः; 'a little while,' क्षणिककालः; 'for a little while,' क्षणिककालं, किञ्चिककालं; 'in a little while,' अपिरेण -रात्, क्षणान्तरे, कियता कालेन; 'for a while,' कियत्कालं, सापातम्; 'a long while ago,' पुरा, पूर्वकाले; 'one while,' कदाचित्.—(Worth while) सफलः -ला -लं, फलवान् -वती -वत् (त), उपयोगी -गिनी &c.

To WHILE, *v. a.* विनोदेन कालं गम् (c. 10.) गमयति -यितुं or नी (c. 1.) नयति, नेतुं, विनुद् in caus. (नोदयति -यितुं).

WHIM, *s.* मनोलील्यं, चापलं, चापल्यं. See FREAK, CAPRICE.

To WHIMPER, *v. a.* बालकवत् क्रन्दं or रुद् or रु or कून्.

WHIMSICAL, *a.* चपलः -ला -लं, लोलः &c., see CAPRICIOUS, FREAKISH.

To WHINE, *v. n.* कूज् (c. 1.) कूजति -जितुं, अनुकूज्. See To MURMUR.

WHINE, *s.* कूजनं, कूजितं, विलपनं, कलहन्, काकुः *f.*, काकुकिः *f.*

To WHIP, *v. a.* कषया or चर्मरज्जा or रज्जा तद् (c. 10.) ताडयति -यितुं or हस् or शास् (c. 2.) शास्ति -व्रिन्. See To LASH.

WHIP, *s.* कशा, कषा, चर्मयष्टिः *f.*, प्रतिष्कयः, भीमा. See SCOURGE.

WHIPPED, *p. p.* कशाहतः -ता -तं, दण्डितः &c.; 'whipped horse,' प्रतिकशापः.

WHIPPING, *s.* कशापातः, कषापातः, कशाताडनं, ताडनं; 'worthy of it,' कस्य -स्या -स्यं, कशाईः -ई -ई.

To WHIRL, *v. a.* भ्रम् (c. 10.) भ्रमयति -यितुं. See To TURN, TWIRL.

TO WHIRL, v. n. भ्रम (c. 4. भ्राम्यति, c. 1. भ्रमति-भित्तुं), अतिशीघ्रं परि-
वृत् (c. 1. -वर्तते-वर्तुं) or घूर्ण. See *To revolve, v. n.*

WHIRLED, p. p. भ्रान्तः-न्ता-न्तं, उद्भ्रान्तः &c., शीघ्रं परिवर्तितः &c.

WHIRL, WHIRLING, s. भ्रमः-वर्ण, भ्रान्तिः f., भ्रमिः f., विभ्रमः, आवृत्तिः f.
WHIRLPOOL, s. जलावर्तः, जलभ्रमः, जलगुल्मः, आवर्तः-वर्तिका, आवर्तिनी,
भ्रमिः m., भ्रमः, भ्रमरकः, अवघूर्णः. See *EDDY*.

WHIRLWIND, s. चक्रवातः, वातावर्तः, वातमण्डली, वायुगुल्मः, वाया,
भ्रमिः m., वातभ्रमः, आवर्तः, निघातः, घ्रातिः f., कुनाभिः m., पवाका.

TO WHISK, v. a. अतिक्षिप्रं चल् (c. 10. चालयति-यितुं), अतिलाघवेन
चल्; 'he whisks his tail,' परिपुच्छयति.

WHISK, s. लघुक्षेपः, आकस्मिकक्षेपः.—(For flies, &c.) चावरः.

WHISKER, s. पक्ष्म n. (नं), गुम्फः, गण्डलोम n. (नं), मुखजलोम n.

TO WHISPER, v. n. जप् (c. 1. जपति-यितुं), प्रजप्, नीचस्वरेण or नीच-
वाचा वद् (c. 1. वदति-यितुं), नीचैर वद्, उपांशु वद्; 'to whisper
into the ear,' कर्णम् उपजप्, कर्णे कप्, कर्णे जप् or वद्; 'to
whisper to one's neighbour,' जनान्तिकं वद्.

WHISPER, WHISPERING, s. जपः-पनः, जपः, कर्णेजपनं, कर्णेकपनं,
कर्णेवादः, उपांशुवादः, उपांशुकपनं, नीचैवादः; 'in a whisper,'
उपांशु, जनान्तिकं.

WHISPERER, s. कर्णेजपः, कर्णजपः, कर्णेकपकः, कर्णेपत्रापकः.

TO WHISTLE, v. n. ओष्ठधरमद्गोचपृष्ठं श्वासोत्थेयं कृत्वा शीघ्रशब्दं कृ or
सीसृशब्दं कृ or कौचकवत् पटुशब्दं कृ, वेगवत् कर्कशशब्दं कृ, ओष्ठशब्दं कृ.

WHISTLE, s. (The sound) शीघ्रशब्दः, सीसृशब्दः, ओष्ठशब्दः, कौचक-
शब्दः.—(Instrument for whistling) वंशः-शो, ध्वनिनालः.

WHIT, s. लेशः, लवः, लवलेशः; 'not a whit,' न मनागपि.

WHITE, a. शुक्रः-ज्ञा-ज्ञे, श्वेतः-ता-तं, धवलः-ला-लं, सितः-ता-तं,
श्वेतः-ता-नी-तं, शुभः-भा-भं, शुचिः-चिः-चि, अवदातः-ता-तं,
विशदः-दा-दै, गौरः-री-रं, धीतः-ता-तं, पाशुरः-रा-रं, समलः-
ला-लं, चितलः &c., रजतः-ता-तं, कर्कः-का-कं, खरुः-रुः-रु,
अर्जुनः-नी-नं, शितिः-ती-ति, अर्जुनरजः-वि-वि, वलद्यः-द्या-
द्यं; 'yellowish white,' हरिणः-शा-शं.

WHITE, s. (The colour) शुक्रः, धवलः, श्वेतः, सितः, वलद्यः.—(Of
the eye) शुक्रमण्डलः, चिन्नमरं.

TO WHITEN, v. a. शुक्र (nom. शुक्रयति-यितुं), धवल (nom. धवलयति-
यितुं), शुक्रोक्तं, धवलोक्तं, आदीप् (c. 10. दीपयति-यितुं).

TO WHITEN, v. n. शुक्रोभू, धवलोभू, श्वेतोभू, विशदीभू.

WHITENED, p. p. धवलितः-ता-तं, धवलीकृतः &c., शुक्रोक्तः-ता-तं.

WHITENESS, s. शुक्रता-त्वं, शुक्रिमा m. (नं), शीघ्रधं, धवलत्वं-ता, धावत्यं,
शुभता, श्वेतता, सितत्वं, सितिमा m. (नं), वेशधं.

WHITES, s. (Fluor albus) प्रदरः, प्रदरामयः.

WHITENESS, s. शुभा, शुक्ललेपः, धवललघुः, धवलसुधा.

TO WHITENESS, v. a. सुधया लिप् (c. 6. लिपयति, लेप्) or आलिप्,
सुधया धवलीकृ or धवल (nom. धवलयति-यितुं).

WHITENESS, p. p. सुधाधवलितः-ता-तं, सुधालिप्तः &c.; 'house,'
सुधाभवनं.

WHITHER, adv. (Interrog.) कुत्र, क्व; 'whither shall I go?' क्व
गच्छामि.—(Relat.) यत्र.

WHITHERSOEVER, adv. यत्र कुत्रचित्, यत्र कुत्रापि.

WHITISH, a. ईष्युक्तः-ज्ञा-ज्ञे, ईष्यतायुः-युः-यु, धूसरः-रा-रं.

WHITLOW, s. नखम्प्यः, चिप्यं, कुणिः m., नखशूलः-लं, नखदण्डः.

TO WHIZ, v. n. शीघ्रशब्दं कृ, सीसृशब्दं कृ, रणरणशब्दं कृ.

Who, pron. (Relat.) यः या यद्, यो m. du., ये f. n. du., ये m. pl.,
यः f. pl., यानि n. pl. The relative pronoun is not much
used in Sanskrit excepting at the beginning of a sentence;
as, 'he who desires great riches is not wise,' यो बहुधनम्
आकांक्षति स बुद्धिहीनः. In other cases it is more usually
expressed by स च or is inherent in a compound word or
indeed part.; thus, 'in that city there dwelt a king who
was beloved by his subjects,' तस्मिन् नगरे वसति राजा स च
प्रजावल्लभः; 'a saint who has subdued his organs of sense,'
जितेन्द्रियो मुनिः; 'by all the birds who had assembled,' सर्वैः
पक्षिभिर् मिलित्वा.—(Interrog.) कः का किं, कौ m. du., के f. n. du.,
के m. pl., काः f. pl., कानि n. pl.; 'who are you?' कस् त्वं;
'who's there,' को-त्र.

WHOEVER, WHOSOEVER, WHOSO, pron. यः कश्चित् m., या काचित् f.,
यत्किञ्चित् n., यः कोपि m., या कापि f., यत्किमपि m., यो यः m., या
या f., यद्यद् n.

WHOLE, a. सर्वः-द्वा-द्वं, सकलः-ला-लं, समग्रः-या-यं, विश्वः-द्या-
द्यं, कृत्स्नः-त्वा-त्वं; 'the whole earth,' सर्वमही; 'the whole
world,' सर्वलोकः; 'the whole night,' सर्वरात्रः; 'the whole
day,' सर्वोदयः; 'the whole business from beginning to end,'
साद्यन्तं कर्म, आगमनिर्गमौ m. du.; 'for the whole month,'
मासपर्यन्तं; 'whole number,' अन्तिमसंख्या.

WHOLE, s. साकल्यं, समुदायः, कार्त्तव्यं, कार्त्तव्यं, सामग्र्यं, साहित्यं, मात्रं,
समाप्तः, समस्तः-स्तिः f., व्यस्तिः f.

WHOLENESS, s. सामग्र्यं, सम्पूर्णता, अभिन्नता. See *ENTIRENESS*.

WHOLESALE, s. or a. समस्तविक्रयः, महाविक्रयः, सखखविक्रयः.

WHOLESAME, a. पथ्यः-यथा-यथं, हितः-ता-तं. See *SALUBRIOUS*.

WHOLLY, adv. सर्वतस्त, सर्वेशम्, सर्वेषां, साकल्येन, सम्यक्, अशेषतस्त,
अतस्त, सर्वभावेन, सर्वतोभावेन. See *ENTIRELY*.

WHOOP, s. (The cry) हूप्; 'war-whoop,' सिंहनादः, ह्वेदा-डितं.

TO WHOOP, v. n. हूप्शब्दं कृ, उच्चैःस्वरेण कुश.

WHORE, s. वेश्या, गणिका, पुंश्चली, बन्धकी. See *HARLOT*.

WHOREDOM, WHOREMONGER. See *FORNICATION, HARLOTRY, &c.*

WHORESON, s. वेश्यापुत्रः, गणिकापुत्रः, पुंश्चलीजः.

WHOSE, pron. (Relat.) यस्य m., यस्याः f. The relative 'whose'
is not often expressed in Sanskrit, but is frequently in-
herent in a compound, or rendered by तस्य च &c., see *Who*;
as, 'a wife whose husband is abroad,' प्रोषितभर्तृका स्त्री.—
(Interrog.) कस्य m., कस्याः f.

WHY, adv. किमर्थं, किं, केन हेतुना, किमिति, कस्य हेतोः, see *WHERE-
FORE*; 'why inquire into my story?' किं ते मम वृत्तान्तप्रश्नेन;
'why conceal it?' संवरणे किं कारणं; 'why do you do this?'
किमर्थं तत् करोषि.

WICK, s. (Of a lamp, &c.) तूला-ली, वत्तिः f., वत्तिका, तैलिनी,
तैलमाली, दशा, दशार्कः, पिप्पलं, दीपकूपी, दीपबोरी.

WICKED, a. (Said of persons) दुष्टः-श-शं, पापी-पिनी-पि (नं),
दुर्वृत्तः-त्ता-तं, दुरात्मा-त्मा-त्मा (नं), पापात्मा &c., अपुंसः-त्वा-
त्वं, शूद्रः-दा-दं, घामरः-रा-रं, खलः-ला-लं, नैकृतिकः-की-कं,
नैकृतिकः &c., अधार्मिकः-की-कं, दुष्टमानसः-सा-सं, दुष्टचिः-
-ता-तं, विकल्मिकः &c., see *SINFUL*; 'a wicked man,' दुर्जनः,
असज्जनः.—(Of actions) दुष्टः-श-शं, पाप in comp., see *SINFUL*;

'a wicked act,' पापकर्म *n.* (न.); 'very wicked,' पापिष्ठः -ष्टा -ई, दुरिष्टः &c.

WICKEDLY, *adv.* दुष्टं, दुष्टवत्, सपापं, दुर्जनवत्, दुर्वृत्तवत्, खलवत्.

WICKEDNESS, *s.* पापं, दुष्कृतिः, दुष्कृतिः *f.*, कुकर्म *n.* (न.), दुष्कर्म *n.*, कुकृत्यं, कुकृतिः *f.*, निकृतिः *f.*, निकारः, दुष्टता, दोष्यं, दोरात्म्यं, दोर्जन्यं, दुर्जनत्वं, असत्पुता, विप्रकारः, कोकृत्यं, असत्कर्म *n.*, see SINFULNESS; 'great wickedness,' पापिष्ठता, पापीयस्त्वं, दुरिष्टं.

WICKER, *a.* वेदलः -ली -लं, वेणवः -वी -वं, वेणुकयः -यी -यं, वेचकः -की -कं, वंशादिदलनिर्मितः -ता -तं; 'wicker-work,' वेदलं.

WICKET, *s.* छुट्टाद्वारं, उपद्वारं, द्वारकं, खडकिका.

WIDE, *a.* विशालः -ला -लं, पृथुः -पुः -पु, विस्तीर्णः -शी -शं, विपुलः -ला -लं, विप्रकृष्टः -ष्टा -ष्टं; 'wide-spread,' बहुविस्तीर्णः -शी -शं, मलतः -ता -तं, बहुप्रतानी &c.; 'wide-awake,' प्रबुद्धः -डा -डं; 'wide-mouthed,' गुहामुखः -खा -खं; 'wide-open,' उन्मुखः -त्ता -तं.

WIDE, *widely*, *adv.* विस्तीर्णं, विस्तरेण, विपुलं, प्रचुरं, अत्यन्तं, बहु or अति or सु prefixed, see EXTENSIVELY.

To WIDEN, *v. a.* प्रपृ (c. 10. प्रपथति -यितुं), पृथूक, विशालीकृ.

WIDENESS, *s.* विशालता, पृथुता, विस्तीर्णः *f.* See BROADNESS.

WIDOW, *s.* विधवा, रज्ज्वा, विधवा, विधवा, गतभर्तृका, मृतपतिका, अतर्ज्ज्वा, निर्नाया, अनाया, अयोर, यतिनी, वृषभी, कात्यायनी, वितनुः *f.*; 'widow before puberty,' बालविधवा, बालरज्ज्वा; 'widow that burns with the body of her husband,' सती; 'the act of doing so,' अग्निप्रवेशः, सहमरणं, सहगमनं, अनुगमनं, अन्वरोहणं; 'stone by which she ascends the pyre,' धर्मेशिला.

WIDOWED, *a.* हतभर्तृका, हतपतिका.—(Stripped) हतः -ता -तं.

WIDOWER, *s.* मृतभार्यः, मृतपत्नीकः, विधुरः, अयोगः.

WIDOWHOOD, *s.* वैधव्यं, वैधव्यदशा, विधवात्वं, निर्नायता, रज्ज्वावस्था, अतर्ज्ज्वा.

WIDTH, *s.* विशालता, परिणहः, व्यासः, परिमरः. See BREADTH.

To WIELD, *v. a.* हन्ति *v.* (c. 1. भरति, c. 10. धारयति -यितुं) or धा (c. 3. दधाति, धातुं) or धिषा, हस्तेन *v.* (c. 1. भरति, c. 3. विभर्ति, भर्तुं), हस्तेन प्रयुज् or उपयुज् or प्रणी.

WIFE, *s.* भार्या, स्त्री, पत्नी, जाया, दाराः *m. pl.*, दारः, वधूः *f.*, वधूः *f.*, कलत्रं, गृहिणी, गेहिनी, पाणिगृहीता, सहधर्मिणी, सधर्मिणी, दयिता, कान्ता, वल्लभा, प्रिया, प्रियतमा, रमणी, नायिका, प्राणेशा, प्राणसमा, प्रेयसी, प्रेश, वनिता, द्वितीया, महिला, खेवं, परिग्रहः, गृहं, गृहाः *m. pl.*, धृता, अर्द्धाङ्गं, वामाङ्गं, दम् indec.; 'virtuous and faithful wife,' पतिव्रता, सती, साध्वी, सुव्रता, धर्मदाराः *m. pl.*, पतिप्राणा, मुचरिवा; 'one who has a family,' कुटुम्बिनी, पुरन्धिः -न्धी; 'a superseded wife,' अयूता, अधिविवा, कृतसायलिका -लीका, कृतसायली, कृतसायलिका, कृतसयलिका; 'wife of one husband,' एकभर्तृका; 'rival wife,' सपत्नी; 'one's own wife,' स्वकीया, स्त्रीया; 'wife of another,' परकीया, परस्त्री, परदाराः *m. pl.*; 'well-born wife,' कुलस्त्री; 'wife of one's bosom,' वधूःसम्पत्तिनी; 'unfaithful wife,' अपतिव्रता, असती; 'taking a wife,' दारपरिग्रहः, दारसंग्रहः, दारक्रिया; 'along with one's wife, or having a wife,' सवधूकः, सपत्नीकः, सभार्यः; 'condition of a wife,' भार्यात्वं, पत्नीत्वं; 'one whose husband is abroad,' प्रोषितभर्तृका; 'wife's property,' स्त्रीधनं.

WIG, *s.* उपवेशः, कृषिमवेशः, केशमयसकाभरणं.

WIGHT, *s.* जनः, नाशकः, नागरः; 'unlucky wight,' तपस्वी *n.* (न.).

WILD, *a.* (Pertaining to or inhabiting a forest or wilderness,

not tame) आरख्यः -खी -खं, आरख्यकः -का -कं, वनः -न्या -न्यं, आरख्यनः -जा -जं, वनजः &c., आरणीयः -या -यं, जङ्गलः -ला -लं, जङ्गलः -ली -लं, वनेचरः -रा -रं, वनचारी -रिणी -रि (न.), वन in comp., आरख्य in comp., see DESERT, *a.*; 'wild-animal, wild-beast,' आरख्यपशुः *m.*, वनपशुः *m.*, आरख्यपशुः *m.*; 'wild hog,' आरख्यशूकरः, आरख्यशूकरः, वनशूकरः; 'wild goat,' वनगजः; 'wild elephant,' वनगजः; 'wild fowl,' वनकुङ्कुटः, वृक्षकुङ्कुटः, रज्ज्वा-लकः; 'wild duck,' कामिकः; 'wild stag,' आरख्यमृगः, आलमृगः.—(Growing without culture) आरख्य in comp., वन in comp.; 'wild flower,' वनपुष्पः; 'wild fruit,' वनफलः; 'wild rice,' आरख्यधान्यं, नृणधान्यं, नीहारः.—(Irregular, disorderly) विधमः -मा -मं, उच्छृङ्खलः -ला -लं, प्रकीर्णः -शी -शं, see IRREGULAR.—(Absurd) असुप्तिकः -का -कं, अनयकः -का -कं.—(Mad) उन्मत्तः -न्ता -तं.—(Savage, desert), see the words.

WILDERNESS, *WILD, s.* आरख्यं, वनं, जङ्गलं, शून्यारख्यं, मरुदेशः, मरुस्थलं, मरुः *m.*, जङ्गलभूमिः *f.*, प्रान्तरं. See DESERT, *s.*

WILD-GOOSE-CHASE, *s.* मृगतृणा, हेममृगानुगमनं, हेममृगानुधावनं.

WILDLY, *adv.* विधमं, उच्छृङ्खलं, उन्मत्तवत्, सोमदं, व्याकुलं.

WILDNESS, *s.* (Uncultivated state) वन्यता, आरख्यता, जङ्गलत्वं.—(Savageness) रौद्रता, दारुणता, अशिष्टता.—(Irregularity) विधमता, उच्छृङ्खलता.—(Madness) उन्मत्तता, विधिभ्रता.

WILE, *s.* माया, छलं, छद्म *n.* (न.), कपटः -टं, उपायः, अपदेशः.

WILFUL, *a.* स्वेरी -रिणी -रि (न.). See WILLFUL.

WILL, *s.* (Faculty which is exercised in deciding) इच्छा, सङ्कल्प-शक्तिः *f.*, निश्चयशक्तिः *f.*—(Inclination, choice, liking) इच्छा, सङ्कल्पः, वशः -शं, अभिप्रायः, अभिलाषः, आकांक्षा, अभिप्रेतं, अभिमतं, इष्टं, चन्द्र *n.*; 'the will of God,' परमेश्वरेच्छा; 'of one's own will, at will,' इच्छातत्, स्वेच्छातत्, स्वेच्छानुसारेण, यथाकामं, कामतत्; 'ill-will,' दुष्टभावः, दुष्टबुद्धिः *f.*; 'good will,' हितेच्छा, हितकाम्या; 'subject to the will of another,' परवशः -शा -शं; 'following one's own will,' स्वेच्छाचारी -रिणी -रि (न.), see WILFUL; 'against the will of,' अनिच्छया, अनिच्छातत्, अनभिप्रेतं.—(Testament) मृतपत्रं, मृत्युपत्रं, मृतलेखः, मृत्युलेखः.—(Will-with-a-wisp), see IGNIS FATUUS.

To WILL, *v. a.* (Determine, decide in the mind) सङ्कल्पं कृ, निश्चयं कृ, निश्चि, निर्णी, संकूप (c. 10. -कल्पयति -यितुं), मनसा निश्चि or निर्णयं कृ.—(Wish, desire) इष् (c. 6. इच्छति, इष्टि), अभिलष, आकांक्ष.—(Command), see To COMMAND.—(Dispose of by testament) मृतपत्रेण दा or प्रदा or च्च in caus.

WILLED, *p. p.* सङ्कल्पितः -ता -तं, सङ्कल्पिकः -की -कं, इष्टः -ष्टा -ष्टं.

WILLFUL, *a.* स्वेरी -रिणी -रि (न.), यथेच्छारी &c., यथाकामो &c., स्वेरी -री -रं, स्वेरवृत्तः -न्ता -तं, स्वेरगतिः -तिः -ति, स्वेरगामी -मिनी &c., यादृच्छिकः -की -कं, यादृक् -सी -सं. See SELF-WILLED.

WILFULLY, *adv.* यथाकामं, यथेष्टं, स्वेरवत्, यदृच्छया, इच्छातत्, कामं.

WILFULNESS, *s.* स्वेरिता, स्वेरता, स्वेरं, स्वेच्छा, स्वेच्छाचारः, यथेच्छाचारः, स्वातन्त्र्यं, स्वातन्त्रता, यदृच्छा, प्राकाम्यं. See SELF-WILL.

WILLING, *a.* (Not averse, ready) इच्छुः -च्छुः -च्छु, इच्छुकः -का -कं, सकामः -मा -मं, सानुरागः -गा -गं.—(Received of choice, assented to) इष्टः -ष्टा -ष्टं, यथेष्टः &c., अभीष्टः &c., अनुमतः -ता -तं, सम्मतः &c., यथेष्टितः &c.

WILLINGLY, *adv.* कामं, प्रकामं, कामतत्, इच्छातत्, यथेष्टितं, तथेति.

WILLINGNESS, *s.* सकामत्वं, इच्छुता, इच्छुकत्वं, सानुरागता, सम्मतिः *f.*

WILY, *a.* माया-विनी-यि (न), बहुमायः-या-यं. See CUNNING.

To WIN, *v. a.* (Gain by conquest) जि (c. 1. जयति, जेतुं), निर्जि, प्रतिजि.—(Gain, obtain) जज्ञे, प्राप्, लभ्, see To OBTAIN.—(Win over) चाराम् (c. 10. -राधयति-यितुं), सनुरञ्ज, प्रसाध्, संयह्, see To CONCILIATE.

To WINCE, *v. n.* विकम्प (c. 1. -कम्पते-स्मितुं), विस्फुट (c. 6. -स्फुरति-रितुं).

WIND, *s.* (Air in motion) वायुः *m.*, अनिलः, वातः, पवनः, मरुत् *m.*, मरुतः, मारुतः, वातिः *f.*, समोरणः, समोरः, समिरः, सदागतिः *m.*, सततगतिः *m.*, आश्रुगः, पयमानः, प्रमञ्जनः, गन्धवहः, गन्धवाहः, प्रधा-वनः, धवाणकः, जगत्प्राणः, जगद्धलः, चसनः, स्पर्शनः, मातरिष्ठा *m.* (न), पृषदन्धः, पृषताण्डः, पृषताम्यतिः *m.*, प्रजीनः, सतसः, तान्दनः, लघतिः *m.*, विश्वयुः *m.*, यः.—(Air) वायुः *m.*, स्पर्शः; 'against the wind,' प्रतिवातः; 'cold wind,' हिमानिलः; 'swift as the wind,' वायुयुगमः-मा-मं. वायुगतिः-तिः-ति; 'like the wind,' वायुसमः-मा-मं, वायुमूतः-ता-तं.—(Flatulence) वायुः *m.*, वातः, see FLATULENCE; 'to break wind,' पद् (c. 1. पद्ते-दितुं), शृष् (c. 10. शृषयति-यितुं).

To WIND, *v. a.* (Blow a horn, &c.) शङ्खं ध्या.—(Cause to turn or twist) स्रावन् (c. 10. -वर्धयति-यितुं), परिवृत्, see To TWIST, *v. a.* —(Wind up, as a discourse, &c.) उपसंद् (c. 1. -हति-हन्तुं), प्रसाद्, उपसंहारं कृ, प्रसाहारं कृ.

To WIND, *v. n.* (Proceed in a winding direction) विवृष् (c. 1. -वर्धयति-वर्धुं), चक्रं or कुटिलं गम्.—(Turn, twine), see the words.

WIND-BOUND, *a.* वातरुद्धः-द्धा-द्धं, वायुप्रतिबद्धः &c., वातबद्धः &c.

WIND-FALL, *s.* आगनुकलाभः, आकस्मिकलाभः, अलभ्यलाभः.

WINDING, *s.* वक्रता, वक्रं, वक्रिमा *m.* (न), पुटः, आपृष्टिः *f.*, व्यावर्त्तनं; 'of a river,' रोधोपवक्रता, वक्रं, वक्रः, पुटभटः.

WINDING, *part.* विसर्पी-पिणी-पि (न), वक्रगात्री &c.

WINDING-SHEET, *s.* शवचस्त्रं, शवचसनं. See SHROUD.

WIND-MILL, *s.* वायुसञ्चालितचक्रं, वायुचक्रं, वातचक्रं.

WINDOW, *s.* वातायनं, जालं-लकः-लिका, गवाक्षः-क्षकः, गृहाक्षः, प्रपीचः, मुक्कं, गृहमुखं; 'at the window,' वातायनगतः, वातायनस्थः, वातायनाश्रितः; 'having a window,' जाली-लिनी &c.

WINDY, *a.* वातलः-ला-लं, वातवान्-वती-वत् (न), वायवः-वी-वं, वायव्यः-व्या-व्यं, वातमयः-यी-यं. See STORMY.

WINE, *s.* मद्यं, द्राक्षारसः, द्राक्षामद्यं, द्राक्षासयः, द्राक्षामुरा, मदिरा, मधु *m.*, मध्यामयः, माध्वी-ध्वीकं, माध्वकं, मधुमाध्वीकं, माधवकः, माडीकं, मुरा-री, हल्ला, कप्यं, रसितः, महानन्दा, कादचरी, पक्षरसः; 'wine personified,' मुरा-री; 'wine-drinker, wine-bibber,' मद्यपः, मुरापः, मद्यपायी *m.*; 'wine-drinking,' मद्यपानं.

WINE-GLASS, *s.* मद्यपात्रं, मुराभाजनं, चयकः, see DRINKING-VESSEL.

WINE-MERCHANT, *s.* द्राक्षारसविक्रेता *m.* (न), मद्यविक्रयी *m.*

WINE-PRESS, *s.* द्राक्षाप्यणयनं, द्राक्षाप्यणयी.

WING, *s.* (Of a bird, &c.) पक्षः, पक्ष *n.* (न), गरुत् *m.*, देहधिः *m.* पत्रं, पतत्रं, छदः-दन्, तनुरुहः, तनुरुहः, वाजः, बाहुकुल्यः; 'spreadin its wings,' पक्षी प्रमाय्य; 'under the wing,' पक्षाधस्; 'roc of a wind,' पक्षमूलं, पक्षतिः *f.*—(Of an army) पक्षः, सनापक्षः, मैत्र्यपक्षः, पाण्ड्यपदलं, चक्रं.—(Of a house) गृहपक्षः, गृहपार्श्वभागः.

WINGED, *a.* पक्षी-क्षिणी-क्षि (न), पक्षयान्-वती &c., सपक्षः-क्षा-क्षं, पक्षयुक्तः-क्ता-क्तं, क्षातपक्षः &c., पक्षी &c., पक्षी &c.

WINK, *s.* (Of the eye) निमेषः-पकः, निमिषः, निमीलनं, मीलनं, शमीलनं, शमीलितं, विकृणनं, कर्कराटः, अक्षिपक्ष्णः सङ्कोचः.—(Sign, or hint made by the eye) नेत्रसङ्केतः, अक्षिसंज्ञा, अक्षिसङ्कोचसंज्ञा, भूंसङ्केतं, अपाङ्गदशैर्न, इङ्कितं.

To WINK, *v. n.* (Close the eyelids quickly) निमिष् (c. 6. -मिषति-नेषितुं), मिष्, निमील (c. 1. -मीलति-लितुं), मील, शमील, अक्षिपक्ष्ण संकुच (c. 1. -कोचति-चितुं), कण् (c. 10. कणयति-यितुं), चूण्, अक्षिसङ्कोचं कृ.—(Make a sign with the eye) अक्षिपक्ष्णसङ्कोचनं सङ्केतं कृ or संज्ञां कृ, नेत्रसङ्केतं कृ.—(Wink at) उपेक्ष्, see To CONNIVE.

WINKING, *part.* निमिषन्-वन्ती-वत् (न), निमीलन् &c., सङ्कोचाक्षः-क्षा-क्षं, सङ्कुचिताक्षः &c.—(Winking at) उपेक्षी-क्षिणी &c.

WINNER, *s.* जेता *m.* (न), जयी *m.* (न), विजेता *m.*, विजयी *m.*

WINNING, *a.* सनुरञ्जकः-का-कं, मनोहरः &c., मित्रयुः-यु-यु.

To WINNOW, *v. a.* शृष् (c. 10. शोषयति-यितुं), निष्पावं कृ, पू, परिपू, प्रस्फुट (c. 10. -स्फोटयति-यितुं), प्रस्फोटनं कृ. See To THRESH.

WINNOWN, *p. p.* पूतः-ता-तं, परिपूतः &c., बहुलीकृतः-ता-तं.

WINNOWER, *s.* पावकः, निष्पावकः, प्रस्फोटनकारी *m.* (न).

WINNOWING, *s.* निष्पावः, पवनं, पयः, प्रस्फोटनं, बहुलीकरणं, उत्कारः.

निकारः; 'winnowing-fan or basket,' मूयं-य्यं, शूयं-य्यं, प्रस्फोटनं.

WINTER, *s.* हेमन्तः-न्तं, हेमन्तं, हेमन्तकालः, हिमकालः, शीतकालः, शिशिरः-रं, हिमन्तः *m.*, शीतन्तः, हिमागमः, हेमन्तं.

To WINTER, *v. n.* हेमन्तकालं गम् (c. 10. गमयति-यितुं) or नी.

WINTERY, *a.* हेमन्तः-न्ती-न्तं, हेमन्तिकः-की-कं, हेमः-मो-मं, हेमनः-नी-नं, हिमकालसम्बन्धी &c.; 'weather,' हिमहृदिनं.

To WIPE, *v. a.* मृज् (c. 2. माश्चि-धुं, c. 1. मार्जति-जितुं), प्रमृज्, आमृज्, परिमृज्, सम्मृज्, प्रक्षल् (c. 10. क्षालयति-यितुं), मृद्, see To RUB; 'the mouth,' मुखं प्रमृज्; 'the eyes,' नेत्रे परिमृज्; 'tears from the eyes,' नेत्राभ्याम् अश्रूणि प्रमृज्.—(Wipe away, wipe off) अपमृज्, अवमृज्, निःक्षिप; 'dirt or defilement,' मलम् अपमृज्, निलेपं कृ.

WIPE, *s.* मार्जः-र्जनं, प्रक्षालनं.—(Blow) प्रहारः, साघातः.

WIPED, *p. p.* मार्जितः-ता-तं, प्रमार्जितः &c.; 'with the hand,' समुद्धस्तः &c.

WIPER, *s.* मार्जनी, मार्जनवस्त्रं, प्रक्षालनी, वरकं.

WIRE, *s.* तारः-रा, लोहतारा, लोहतन्तुः *m.*, लोहसूत्रं, लोहतन्तु, शलाका, धातुसूत्रं, तन्तुः *m.*, सूत्रं, तन्वी-न्तं.

To WIREDRAW, *v. a.* लोहोद्धर्जनं कृ, लोहतारोद्धर्जनं कृ.

WIRY, *a.* तन्तुमयः-यी-यं, तन्तुसमयुः-या-यं, तन्तुप्रायः &c.

WISDOM, *s.* ज्ञानं, विज्ञानं, प्रज्ञा, बुद्धिः *f.*, प्राज्ञता, विज्ञता, मेधा, वेदुषं, विद्वत्ता, पाण्डित्यं, मनीषा, मतिः *f.*, विवेकः, हिताहितविवेकः, धीः *f.*; 'god of wisdom,' मयोक्षः.

Wise, *a.* (Having wisdom) विद्वान्-दुषी-द्धत् (न), ज्ञानी-निनी-नि (न), ज्ञानवान्-वती-वत् (न), प्राज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, प्रज्ञः &c., बुद्धिमान्-मती &c., मतिमान् &c., धीमान् &c., प्राज्ञवान् &c., पण्डितः-ता-तं, विज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, विवेकी-किनी &c., प्रज्ञी &c., मेधावी-विनी &c., सविवेकः-का-कं, कोविदः-दा-दं, सुधीः-धी-धि, सुबोधः-धा-धं, कृतधीः &c., धीरः-रा-रं, विशेषज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, कृतज्ञः &c., निपुण-दृक् *m. f. n.* (ज्ञ), प्रेक्षावान् &c., समैज्ञः &c.; 'a wise man,' विद्वज्जनः, बुधः, see LEARNED.—(Dictated by wisdom) ज्ञान-प्रयुक्तः-क्ता-क्तं, बुद्धिप्रयुक्तः &c., ज्ञानमूलकः-का-कं, बुद्धिमूलकः &c.

Wise, *s.* See MANNER, WAY; 'in no wise,' न कथंचन.

WISACRE, *s.* पण्डितमन्यः, शम्भन्यः, सत्यबुद्धिः *m.*

WISELY, *adv.* विद्वज्जनयत्, प्राज्ञवत्, विद्वत्, सज्जनं, सविवेकं, विवेक-
पूर्वं, सम्यक्, सुम्, युक्तं.

To WISH, *v. n.* इप् (c. 6. इच्छति, इष्यति), अभिलप् (c. 1. -लपति -पितुं),
वाञ्छ् (c. 1. वाञ्छति -ञ्छितुं), कांश्च (c. 1. कांश्चति -ञ्चितुं), आकांश्च,
see To DESIRE. Often expressed by the desid. form of a
root; as, 'to wish to obtain,' आप् in des. (इप्सति -प्सितुं), लभ्
in des. (लिप्सते -प्सितुं); 'to wish to go,' गम् in des. (जिगमि-
षति -पितुं).

To WISH, *r. a.* (Well to one) इष्टं or मङ्गलम् or कल्याणम् आशंस्
(c. 1. -शंसते -सितुं) or आशाम् (c. 2. शास्ते -सितुं) or प्राप्ते. —(Wish
one ill) अनिष्टं or समङ्गलम् आशंस् or प्राप्ते.

WISH, *s.* इच्छा, अभिलाषः, आकांक्षा, इष्टं, स्पृहा, मनोरथः, ईप्सितं, *see*
DESIRE; 'according to one's wish,' यथाभिमतं; 'earnest
wish,' कोतूहलं, कुतूहलं, *see* LONGING.

WISHED, *p. p.* इष्टः -ष्टा -ष्टे, अभीष्टः -ष्टा -ष्टे. *See* DESIRED.

WISHING, *part. or a.* इच्छुः -च्छुः -च्छुः, आकांक्षी &c. *See* DESIROUS.

WISP, *s.* (Of straw) शुष्कतृणकुर्वकः, शुष्कनालकुर्वकः.

WISTFULL, WISTFULLY. *See* EARNEST, EAGER, EAGERLY.

WIT, *s.* (Understanding) बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, धीः *f.*; 'one who has
lost his wits,' नष्टबुद्धिः -बुद्धिः -बुद्धिः. —(Quickness of fancy) बुद्धि-
पाटवं, बुद्धिचातुर्यं, बुद्धिविलासः, बुद्धिकौशलं, बुद्धिनीरुणता, वैदग्ध्यं;
विदग्धता. —(Humour) रसः, रसिकवाक्यं, रसिकोक्तिः *f.*, नर्मोक्तिः *f.*,
नर्म्यं *n.* (न), नर्म्यं *n.* —(A wit, man of wit) रसज्ञः, नर्मज्ञः, नर्म-
वेदी *m.* (न), परिहासवेदी *m.*, नर्मभाषी *m.* —(To wit) वस्तुतः, अर्थतः.

WITCH, *s.* मायिनी, पूतना, डाकिनी. *See* SORCERESS.

WITCHCRAFT, *s.* माया, अभिचारः, पूतनान्तं. *See* SORCERY.

With, *prep.* (Denoting cause, means, instrument) usually
expressed by the instrumental case; as, 'with a sword,'
खड्गेन; 'with grief,' शोकेन. —(In opposition to, against)
instr. c., with or without सह; as, 'to fight with one's
enemies,' शत्रुभिः or शत्रुभिः सह युष् or expressed by उपरि or
by the dat. or gen. c., in such phrases as, 'he is angry
with his son,' पुत्रस्योपरि or पुत्राय or पुत्रस्य क्रुध्यति. —(In com-
pany, together with, along with) सह, साध्वं, समं, साकं, सहितं,
सर्वं -त्रा. अस्मा all with the instrum. c.; 'along with me,'
मया सह; 'along with him,' तेन सह. The preposition सम्,
prefixed to roots, gives this sense of 'with'; as, 'to live
in company with,' संवस. —(Associated, attended, connected
with) सहितः -ता -तं in comp. or expressed by the instr. c.,
with or without सह, or by पूर्व or पुरःसर in comp.; as,
'associated with enemies,' शत्रुसहितः -ता -तं or शत्रुभिः सहितः
&c. —(Denoting manner) expressed by instr. c., or by स
in comp. with the accus. n., or by पूर्व or पूर्वकं or पुरःसरं
affixed; as, 'with anger,' कोपेन, सकोपं, कोपपूर्वं, कोपपूर्वकं,
कोपपुरःसरं; 'with respect,' सादरं; 'with affection,' प्रीतिपूर्वः.
—(Among) मध्ये. To express a person with any thing
in his possession, or a thing in connection with some-
thing else, a compound adjective may often be used; thus,
'a man with a stick in his hand,' दक्षदक्षः पुरुषः; 'a man
with riches,' सधनः or धनवान् पुरुषः; 'a ship with two

masts,' द्विकूपका नौः or कूपकद्वयकृता नौः.

WITHAL, *adv.* समं, तथैव, अपिच, अपरञ्च. *See* LIKEWISE.

To WITHDRAW, *v. a.* अपनी (c. 1. -नयति -नेतुं), विनी, व्यपनी, अप-
कृप् (c. 1. -कर्षति -कर्षुं), अपाकृप्, अपहृ (c. 1. -हरति -हर्षुं), व्यपहृ,
उपसंहृ, प्रतिसंहृ, संहृ.

To WITHDRAW, *v. n.* अपक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अपमृ (c. 1. -सरति
-सर्षुं), परावृत्, अवस्था, पलाय्, चल्. *See To RETIRE.*

WITHDRAWAL, *s.* (Taking back) अपनयः -यनं, अपहरणं, उपसंहारः
-हरणं. —(Retiring) अपक्रमः, अपायाः, *see* RETIREMENT.

WITHDRAWN, *p. p.* अपनीतः -ता -तं, उपसंहृतः &c., परावृत्तः -त्ता -तं.

To WITHER, *v. n.* विशृ in pass. (-शोष्यते), झै (c. 1. झायति, झानुं),
नश् (c. 4. नश्यति), मद्, क्षि. *See To FADE, v. n.*

To WITHER, *v. a.* नश् (c. 10. नाशयति -पितुं). *See To FADE v. a.*

WITHERED, *p. p.* विशोषी -शो -शै, झानः -ना -नं, शुष्कः -ष्कः -ष्कः.
गतरसः -सा -सं, *see* FADED; 'a withered leaf,' नीलेपले; 'hav-
ing a withered arm or hand,' विकलपाणिकः -का -कं, कुकरः
-रा -रं, कुणिः *m.*, कुणिः, कोणिः.

WITHERS, *s.* (Of an elephant, &c.) स्कन्ददेष्टा, मन्थः, आसनं.

WITHHELD, *p. p.* उपसंहृतः -ता -तं, प्रत्यादृतः &c., अपदृतः &c., विधृतः
&c., विधारितः &c., निगृहीतः &c., उच्छिन्नः -न्ना -नं.

To WITHHOLD, *v. a.* उपसंहृ (c. 1. -हरति -हर्षुं), प्रत्याहृ, संहृ, विधृ
(c. 10. धारयति -पितुं), उच्छिन्न (c. 7. -छिनत्ति -च्छेत्तुं), निग्रह्, विनियग्रह्,
नियम्, निरुध्. *See To RESTRAIN, REIGN.*

WITHIN, *prep.* (In the inner part) अन्तर, अभ्यन्तरे, अन्तरे; 'within
the house,' गृहाभ्यन्तरे; 'being within the house,' गृहान्तर्वेष्टी
-वेष्टिनी &c., गृहान्तर्गतः -ता -तं, गृहान्तःस्थः -स्या -स्थ- (Not later
than) मध्ये, अवैक, *see* UNDER; 'within a year,' संवत्सरमध्ये;
'within ten days,' दशाहमध्ये. —(In the limits or compass
of) गोचरः -रा -रं, पिपय in comp., गम्य or ग्राह्य &c. in comp.;
'within hearing,' कर्णगोचरः -रा -रं; 'within sight,' दृष्टि-
गोचरः -रा -रं, दृग्गोचरः &c., दृष्टिगम्यः -स्या -स्यं, दृष्टिविनयः -या
-यं; 'within arrow-shot,' दान्तगोचरः -रा -रं; 'within reach
of the hand,' हस्तग्राह्यः -स्या -स्यं, हस्तप्राप्यः &c., हस्तवेष्टी -वेष्टिनी &c.

WITHIN, *adv.* अन्तर, अभ्यन्तरे, *see* INWARDLY; 'gone within,'
अन्तर्गतः -ता -तं; 'being within,' अन्तर्भवः -वा -वं, अन्तर्वेष्टी &c.

WITHOUT, *prep.* (Not with) विना with instr. or acc. c., च्युते with
abl. or acc. c., अन्तरेण with abl. or acc. or gen., अनरा,
व्यतिरेकेण in comp., व्यतिरेकं, पृथक्. अ prefixed; 'without
ornament,' भूषणेन विना or भूषणं विना; 'without feeling,'
रसाद् च्युते; 'without punishment,' दण्डव्यतिरेकेण, दण्डमन्तरेण;
'without delay,' अविलम्बेन; 'without beginning or end,'
अनाद्यन्तः -ना -नं; 'without doubt,' असंशयः; 'without reason,'
असम्भावनीयः; 'without cause,' प्रयोजनं विना, अकस्मात् or
expressed by the loc. abs., असति प्रयोजने. —(Destitute of)
हीनः -ना -नं, विहीनः &c., रहितः -ता -तं, विरहितः &c. or ex-
pressed by अ, निर्, वि &c. prefixed; 'without money,'
धनहीनः -ना -नं, धनरहितः &c., अधनः -ना -नं, निर्धनः &c.; 'how
can I go without you?' कथं त्वद्विहीनो यास्यामि. —(Unless,
if not, except) यदि न, अन्तरेण with acc., or expressed by
the indec. part. with अ or न prefixed; 'without you do
that,' यदि न तत् करोषि or तद् अकृता; 'without drinking

any water,' पानीयम् अपोना; 'it cannot be seen without a telescope,' दूरदर्शक्यन्तमन्तरेण न दृश्यते; 'this cannot be ascertained without algebra,' बीजगणितम् अन्तरेण न ज्ञायते तत्.—(On the outside of) बहिः, वहिर्भाग, अन्तरेण; 'without the fort,' दुर्गबहिः, दुर्गवह्निर्भाग, दुर्गोदन्तरेण.

WITHOUT, *adv.* (Not within) बहिः, अवस.—(Externally) बाह्यतः.

TO WITHSTAND, *v. a.* पर्यवस्था (c. l. -तिष्ठति -स्थातुं), प्रतिक्लृ (nom. प्रतिक्लृयति -यितुं), विरुध्. See TO RESIST, OPPOSE.

WITNESS, *s.* (Testimony) साक्ष्यं, साक्षिता, प्रमाणं; 'false witness,' कृतसाक्ष्यं, मिथ्यासाक्ष्यं, अतथ्यसाक्ष्यं.—(Person who gives testimony) साक्षी *m.* (नं), प्रमाता *m.* (तृ), साक्ष्यदाता *m.*, साक्ष्यकारी *m.*; 'false witness,' कृतसाक्षी *m.*, कृतसाक्षी *m.*, कृतकारः -रकः; 'having witnesses,' साक्षिमान् -मती -मत् (तृ); 'proved by them,' साक्षिभाषितः -ता -तं; 'absence of them,' साक्ष्यभावः; 'examination of a witness,' साक्षिपरीक्षा.—(One who is personally present) प्रत्यक्षदर्शी *m.*, साक्षाद्दर्श *m.*, see EYE-WITNESS.

TO WITNESS, *v. a.* (See by personal presence) प्रत्यक्षं or प्रत्यक्षतम् or स्वचक्षुषा दृष्ट्वा (c. l. पश्यति, दृष्टुं), साक्षाद् दृष्ट्वा, प्रत्यक्षदर्शनं कृ.—(Attest) साक्ष्यं दा, साक्ष्येण प्रमाणीकृ, see TO ATTEST.

TO WITNESS, *v. n.* साक्ष्यं दा, साक्ष्यं कृ, साक्षितं दा, साक्षी भू, प्रमाणीकृ, प्रमाणीभू. See TO TESTIFY.

WITNESSED, *p. p.* (Seen in person) प्रत्यक्षदृष्टः -ष्टा -ष्टं, साक्षाद्दर्शः &c., स्वचक्षुषा दृष्टः &c.—(Attested) प्रमाणीकृतः -ता -तं, साक्षिकः -की -कं, समाधिकः &c.

WITNESS, *s.* रसिकवाक्यं, रसिकोक्तिः *f.*, सरसवाक्यं, नम्योक्तिः *f.*, नम्यभाषणं, विनोदवाक्यं.

WITILY, *adv.* सरसं, रसिकोक्त्या, बुद्धिविलासेन, नम्योक्त्या.

WITINGLY, *adv.* ज्ञानतमं, बुद्धिपूर्वं, कामतमं. See KNOWINGLY.

WITLY, *a.* (Of persons) रमरः -ज्ञा -ज्ञं, नम्यरः &c., रसवदी -दिनी -दि (नं), नम्यवदी &c., नम्यभाषी -पिणी &c., नम्यवक्ता -त्री -कृ (कृ), विद्वपकः -का -कं, विद्वग्धः -धा -धं.—(Of sayings, &c.) रसिकः -का -कं, सरसः -सा -सं, रमी -सिनी &c., रमवान् -वती -वत् (तृ).

WIZARD, *s.* सम्भिचारविद् *m.*, मायाकारः. See MAGICIAN.

WOE, *s.* दुःखं, शोकः, दुर्गतिः *f.*, see MISERY, SORROW, CALAMITY.—(Exclam.) हा, वत्, धिक्.

WOEFUL, WOEFULLY, &c. See SORROWFUL, CALAMITOUS, &c.

WOLF, *s.* वृकः, कोकः, अरख्यष्टा *m.* (नं), ईहावृकः, छागभोजी *m.* (नं), जनाशनः.

WOMAN, *s.* स्त्री, नारी, अङ्गना, वनिता, योषित *f.*, योषिता, योषा, जोषित *f.*, जोषिता, जोषा, नारी, मानवी, महिला, अंबला, मनुषी, मानुषी, कामिनी, वामा, विलासिनी, प्रमदा, मानिनी, वयुः *f.*, महला -लिका, महोला, ललना, ललिता, रमणी, रामा, प्रकृतिः *f.*, क्षीम-निनी, प्रतीपदंशिनी, भरण्या, परिगृह्या, 'a young woman,' तरुणी, कन्या, वाला, युवती, यूनी, नवयोषिता; 'assembly of young women,' योषतं, योषनं; 'an old woman,' वृद्धा, वृद्धस्त्री, जरती, पलिता, पलिक्की; 'a woman of good family,' कुलस्त्री, कुल-नारी, कुलाङ्गना; 'a beautiful woman,' सुन्दरी, प्रमदा, कान्ता, मृगया, नितम्बिनी, यामलोचना; 'an excellent woman,' पराङ्गना, पराङ्गहा, उन्नता, परवर्णिनी, महकाशिनी, महकाशिनी, स्त्रीरत्नं; 'a passionate woman,' कोपना, भासिनी; 'virtuous woman,' मती, साध्यो, सुचरित्रा, कुलस्त्री, कुलपालिका; 'clever woman,'

सरस्वती; 'woman who has borne a child,' प्रसूता -तिका; 'married woman,' सम्भर्तृका, सनाथा; 'woman-killer,' स्त्रीधा-तकः; 'woman-hater,' स्त्रीद्वेषी *m.* The Hindus divide women into four classes, corresponding to the four classes of men. These are, 1. पद्मिनी, comprising the most excellent women; 2. चित्रिणी or हरिणी or मृगी, comprising well-educated, accomplished, and beautiful women; 3. शक्ति-नी, comprising women who are tall, neither stout nor thin, with long hair, irascible, and with strong passions; 4. हस्तिनी, comprising women who are short, stout, with curly hair and furious passions.

WOMAN-HOOD, *s.* स्त्रीता, स्त्रीत्वं, नारीत्वं, स्त्रीणं, स्त्रीधर्मः.

WOMANISH, WOMANLY, *a.* स्त्रीणं -णी -णं. See FEMININE.

WOMANKIND, *s.* स्त्रीजातिः *f.*, स्त्रीप्रकृतिः *f.*, स्त्रीजनाः *m. pl.*

WOMB, *s.* गर्भाशयः, गर्भस्थानं, योनिः *m. f.*, योनी, गर्भकोशः, जरायुः *m.*, गर्भः, कोषः, उदरः, जठरः -रं, मातृकुक्षिः *m.*, उल्बं, कललः -लं, चत्तालः, परा.

WON, *p. p.* जितः -ता -तं, निजितः &c., उपार्जितः -ता -तं.

WONDER, *s.* (The emotion) विस्मयः, आश्चर्य्यं -चर्य्यत्वं, चमत्कारः, चिद्वं, विचित्रकं.—(A wonder, cause of wonder) आश्चर्य्यं, अद्भुतं, अद्भुतवस्तु *n.*, कौतुकं, चमत्कारः, चमत्कृतिः *f.*, चिद्वं, विचित्रता, see MARVEL; 'a great wonder,' महदाश्चर्य्यं; 'wonder of the world,' भुवनाद्भुतं.

TO WONDER, *v. n.* विस्मि (c. l. -स्मयत -स्मेतुं), विस्मयापन्नः -चा -चं भू, विस्मितः -ता -तं भू, सविस्मयः -या -यं भू, विस्मयान्वितः -ता -तं भू, कुहकुह (nom. कुहकुहायते). See TO MARVEL.

WONDERFUL, WONDROUS, *a.* आश्चर्य्यः -र्य्यं -र्य्यत्वं, अद्भुतः -ता -तं, चिद्वं -चा -चं, विचित्रकः &c., चिद्वी -विणी &c., विस्मयकः &c. See MARVELLOUS.

WONDER-STUCK, *a.* विस्मितः -ता -तं, विस्मयाकुलः -ला -लं.

WONDER-WORKING, *a.* आश्चर्य्यकर्म्यं -र्म्यं -र्म्यत्वं, अद्भुतकर्म्यं &c., चिद्वकर्म्यं &c., विचित्रकर्म्यं &c.

WONT, TO BE WONT. See USED, HABITUATED, TO USE.

WONTED, *a.* आभ्यासिकः -की -कं, व्यावहारिकः &c. See CUSTOMARY.

TO WOO, *v. a.* विवाहार्थं याच् (c. l. याचति -यितुं) or प्रार्थ् (c. l. -प्रार्थयति -ते -यितुं), विवाहार्थम् आराध् or चित्तारोधनं कृ.

WOOD, *s.* (Forest) वनं, अरण्यं, विपिनं, काननं, see FOREST.—(Substance of trees, timber) काष्ठं, दारुः *m.* -रु *n.*

WOOD-APPLE, *s.* (The tree) कपित्थः.—(The fruit) कपित्थं.

WOOD-COCK, *s.* वनकुक्कुटः, अरण्यकुक्कुटः, वृक्षकुक्कुटः.

WOOD-CUTTER, *s.* वृक्षच्छिद् *m.*, वनच्छिद्, क्षेत्रा *m.* (तृ), स्थाणुच्छेदः.

WOODED, *a.* वृक्षावृतः -ता -तं, तरुगुल्मावृतः &c., सवृक्षः -द्या -धं.

WOODEN, *a.* काष्ठमयः -यी -यं, दारुमयः &c., काशी -घिनी -घि (नं),

काष्ठपटितः -ता -तं, दारुपटितः &c., दारवः -वी -वं, दारुजः -जा -जं, अधिदारवः -वी -वं, काष्ठ in comp., दारु in comp.

WOOD-HOUSE, *s.* काष्ठारण्यस्थानं, इधमस्थानं, दारुकाष्ठस्थानं.

WOOD-LAND, *s.* वृक्षावृतभूमिः *f.*, तरुगुल्मावृतभूमिः *f.* -भूः *f.*

WOODMAN, *s.* वनचारी *m.*, वनजीवी *m.*, आटविकः. See FORESTER.

WOOD-NYMPH, *s.* वनदेवता, वनदेवी, अरण्यदेवता -देवी.

WOOD-PECKER, *s.* दावोपाटः, दावोपातः, काष्ठकुटः, शतपथकः, शतच्छदः, भद्रनामा *m.* (नं), कुठाकुः *m.*, कुठारः *m.*

WOOD-PIGEON, *s.* हारितः, हारीतः, वनपारावतः, वनकपोतः.

WOOD-SORREL, *s.* चाङ्गेरी, कुचाङ्गेरी, चुक्रिका, दनशठा, अङ्गी, अङ्गलो-
शिका, अङ्गलोलिका, अङ्गश, चल्स *n.*

WOODY, *a.* (Abounding with wood) बहुवृक्षावृतः -ता-तं, वृक्षाकीर्णः
-णी-थं, प्रचुरवृक्षः -खा -खं, वार्षः -खी-थं.—(Ligneous) काष्ठमयः
-यी-यं.—(Silvan) आरक्ष्यकः &c., see SILVAN.

WOOFER, *s.* विवाहाधीनप्रायकः, विवाहाधीनप्रायकः, रूपपासकः.

WOOF, *s.* (In weaving) वाणिः -णी *f.*

WOOLING, *s.* विवाहाधीनप्रायकः, विवाहाधीनप्रायकः.

WOOL, *s.* ऊनी, मेपलोन *n.* (नं), अविरोम *n.*, मेपरोम *n.*, मेपाङ्गरुहं, अङ्गरुहं.

WOOLLEN, *a.* सीछी -थी -थं, सीछीकः -की -कं, ऊनीमयः -यी-यं, मेप-
लोममयः -यी-यं, मेपलोमनिर्मितः -ता-तं, मेपलोमजः -जा-जं, आविकः
-की -कं, राङ्कयः -यी-यं, मृगरोमजः &c.; 'woollen cloth,' सीछी-
वस्त्रं, सीछीपटः, अविपटः, आविकः, सीरोमं, जालिका; 'garment,'
सीछीवासम् *n.*, बालवासम् *n.*

WOOLLY, *a.* लोमशः -शा -शं, रोमशः &c., रोमवान् -वती -वत् (नं),
लोमवान् &c., ऊनीसदृशः -शी -शं; 'woolly hair,' वस्त्रः, वस्त्र-
रीकः, चर्चरी.

WORD, *s.* (Single component part of a sentence) शब्दः, पदं,
वाचकः, वर्णात्मा *m.* (नं), वाक्यं; 'word for word,' यथाशब्दः;
'force of a word,' शब्दशक्तिः *f.*, निरुद्धः; 'sense,' शब्दार्थः;
'acceptation,' शब्दानुशासनं; 'low word,' अपशब्दः, अवाच्यः;
'radical form of a word,' प्रकृतिः *f.*—(Discourse, language)
उक्तिः *f.*, वाक्यं, वचनं, वाक् *f.* (च्), वचस् *n.*; 'mere words,'
वाङ्मात्रं; 'bad words,' दुर्वाक्यं *f.*, दुर्वचनं, दुर्वचनं; 'waste of
words,' वाङ्मयः; 'war of words,' वाङ्मयः; 'a word in sea-
son,' प्राप्ताकालवचनं; 'a man of few words,' सत्यभाषी *m.* (नं),
मितभाषी *m.*, मितवाक् *m.*, वाग्दरिद्रः.—(Promise) वचनं, प्रतिज्ञा;
'to break one's word,' विसंवदः, see PROMISE.—(Tidings)
समाचारः, संवादः, सन्देशः.—(In a word) समासतमः.

To WORD, *v. a.* शब्दद्वारा व्याख्या (c. 2.) -ख्याति-तुं, शब्दतो व्याख्या,
शब्दरचनां कृ, शब्दयोजनां कृ, शब्दविन्यासं कृ.

WORDINESS, *s.* शब्दविस्तारः, शब्दबाहुल्यं, बहुशब्दत्वं.

WORDY, *a.* बहुशब्दकः -का -कं, शाब्दिकः -की -कं, शाब्दः -न्दी -न्तः,
बहुवाङ्मयः -यी -यं, वाग्मी -गिमी -गिमी (नं).

To WORK, *v. n.* (Labor, make exertion) श्रमं (c. 4.) आश्रयति, श्रमिषुं,
परिश्रमं, श्रमं कृ, उद्योगं कृ, उद्यमं कृ, उत्साहं कृ, यत्नं कृ, व्यवसायं कृ,
कर्म कृ, आयासं (c. 4.) -यस्यति -सितुं, आयासं कृ, यत्, चेष्ट, व्यवसायं,
उद्यमं.—(Operate, act) कृ, चेष्ट, फलम् उत्पद्य, प्रभू. see To OPERATE.

To WORK, *v. a.* (Move, cause to move) चल् (c. 10.) चालयति -यितुं,
संचल्, संचर् (c. 10.) -चारयति -यितुं, सृ in caus.—(Form by
labour) कृ, चल् (c. 10.) पटयति -यितुं, निर्मा, रच, विधा, कृष, see
To MAKE, MANUFACTURE.—(Produce, bring about) उत्पद्य (c. 10.)
-पादयति -यितुं, सम्यद्, जनं (c. 10.) जनयति -यितुं, साध, कृ.—(Cause
to labour) आयासं (c. 10.) -यासयति -यितुं, क्रिश् (c. 10.) क्रेशयति
-यितुं, श्रमं (c. 10.) श्रमयति -यितुं, सद् (c. 10.) सादयति -यितुं, अच-
सद्.—(Manage) प्रणी, नी, नियम्, बह् in caus., निवेह.—(Em-
broider), see the word.

WORK, *s.* (Employment) कर्म *n.* (नं), व्यापारः, कार्यं, व्यवसायः,
see OCCUPATION; 'a laborious work,' श्रमकर्म *n.*—(Labour,
exertion) श्रमः, आयासः, क्रेशः, उद्योगः, उत्साहः, उद्यमः, यत्नः.

कष्टं.—(That which is done or made) कर्म *n.* (नं), कार्यं,
क्रिया, कृतिः *f.*, कृत्यं.—(Composition, work of an author)
ग्रन्थः, क्रिया, कृतिः *f.*—(Religious act) कर्म *n.* (नं), क्रिया, अनु-
ष्ठानं; 'good works,' सत्कर्म *n.*, सत्क्रिया, सुकर्म *n.*, पुण्यकर्म *n.*,
धर्मकार्यं, धर्मकृत्यं, पुण्यं, साधनं; 'way of salvation by works,'
कर्ममार्गः; 'one who seeks salvation by works,' कर्ममार्गी
(नं), धूमपयः, धूमधीः *m.*; 'rich in good works,' 'पुण्यपुत्रः;
'reward of them,' पुण्यफलं; 'abandonment of them,' कर्म-
त्यागः.—(Needle-work), see EMBROIDERY, NEEDLE-WORK.

WORK-HOUSE, *s.* कर्मशाला, कर्मगृहं, दरिद्रालयः.

WORK-MAN, *s.* कर्मकरः, कर्मकारः, कर्म्यारः, कारुः *m.*, शिल्पकारः.

WORKMANSHIP, *s.* घटना, निर्माणं, रचना, विरचना, आकृतिः *f.*

WORKSHOP, *s.* शिल्पशाला, शिल्पगृहं, आवेशनं, प्रावेशनं.

WORKING, *s.* (Act of labouring) उद्योगकरणं, उत्साहकरणं, कर्म-
करणं, आयासकरणं, श्रमकरणं.—(Operation) चेष्ट.

WORK-WOMAN, *s.* कर्मकारी -रिणी, कर्मकारी, शिल्पकारी.

WORLD, *s.* (Universe) जगत् *n.*, जगती, लोकः, चराचरः, see UNIVERSE.

—(The earth) लोकः, भुवनं, पृथिवी, भूः *f.*, भवः, भूलोकः, भूगोलः,
जगत् *n.*, जीवाधारः, जीवाजीवाधारः, विष्टपं, पिष्टपं; 'creator of
the world,' जगत्सृष्टा *m.* (वृ); 'destruction of the world,'
जगत्क्षयः, जगद्विनाशः; 'destroyer of it,' जगद्विनाशकः *m.*; 'end
of the world,' जगदन्तः, कृत्यः, भववर्तिः *f.*; 'to the end of
the world,' आकल्यात्; 'ends of the world,' दिगन्ताः *m. pl.*;
'the three worlds,' त्रिभुवनं, त्रैलोक्यं, लोकत्रयं, भुवनत्रयं, जगत्त्रयं;
'soul of the world,' जगदात्मा *m.*, लोकात्मा *m.*—(Mundane
existence) संसारः, संसारणं, संसृतिः *f.*, इहलोकवासः, भूलोकवासः,
जगन्निवासः, प्रपन्नः, कष्टकारकः, संसारमार्गः, संसारपथः, संसारावधौ,
मोहास्यदं, मायावस्त्रं, मायाजालं, विषयजालं, लोकयात्रा, प्रवृत्तिमार्गः;
'this world,' इहलोकः; 'the next world,' परलोकः, लोकान्तरं,
प्रेतलोकः; 'the world above,' ऊर्ध्वलोकः; 'belonging to this
world,' ऐहलौकिकः -की -कं, ऐहिकः &c.; 'belonging to the
next world,' पारलौकिकः -की -कं, पारविकः &c., सामुयिकः &c.;
'in this world,' इह, इहलोके; 'in the next world,' परत्र,
अमुत्र, प्रेत्य; 'renunciation of the world,' सङ्न्यासनं, सङ्न्यासकृपरि-
त्यागः; 'one who renounces it,' सङ्न्यासी *m.* (नं); 'deadness
to the world,' वैराग्यं, विषयविरक्तिः *f.*; 'sick of the world,'
भवरोगी -गिणी &c., भवान्नैः -न्ना -न्तैः; 'snares of the world,'
मोहजालं, मायाजालं, मोहपाशः.—(Mankind) लोकः, लोकाः *m. pl.*,
जीवलोकः, जनाः *m. pl.*; 'fear of the world,' लोकलज्जा.—
(Customs of men) लोकमार्गः, लोकरीतिः *f.*, लोकप्रचारः, जनरी-
तिः *f.*, जनप्रचारः; 'one who has seen the world,' बहुदृष्टः.

WORLDLINESS, *s.* लौकिकता, विषयासक्तिः *f.*, प्रपन्नासक्तिः, देहाभिमानं.

WORLDING, विषयो *m.* (नं), प्रपन्नासक्तिः. See WORLDLY.

WORLDLY, *a.* (Pertaining to this world) लौकिकः -की -कं, सांसा-
रिकः -की -कं, ऐहिकः &c., ऐहलौकिकः &c., प्रापञ्चिकः &c., दृष्टार्थः
-थी -थं, संसारी -रिणी -रि (नं), लौक्यः -क्या -क्यं.—(Devoted to
it) विषयासक्तः -क्ता -क्तः, विषयाधीनः -ना -नं, प्रपन्नासक्तः -क्ता -क्तः,
इहलोकनिष्ठः -ष्ठा -ष्ठः, इहलोकासक्तः &c., संसारनिष्ठः &c., संसारे-
कनिष्ठः &c.

WORLDLY-MINDED, *a.* ऐहिकबुद्धिः -द्धिः -द्धि, ऐहिकदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि,
इहलोकदृष्टिः &c., प्रपञ्चबुद्धिः &c., संसारिकलक्षः -क्षः -क्षं.

WORLDLY-WISE, *a.* संसारज्ञानी -निनी -नि (न्), व्यवहारज्ञानी &c.

WORLDLY-WISDOM, *s.* सांसारिकज्ञानं, संसारज्ञानं, व्यवहारज्ञानं.

WORM, *s.* कृमिः *m.*, क्रिमिः *m.*, कीटः -टकः, गच्छुपदः -दी, किच्छुलुकः, महोलाता, शिली, भूलाता, खज्जूः *f.* कोकसः, त्रयुरीयः, कृपणः—
(In the inside of the body) कृमिः *m.*, क्रिमिः *m.*, मोवा, अन्तादः, लेलिहः; 'the disease,' कृमिरोगः; 'affected by it,' कृमी -मिणी -नि (न्); 'destroying worms,' कृमिम्रः -म्री -मं, कृमिहरः -रा -रं; 'having them,' कृमिलः -ला -लं.

WORM-EATEN, *a.* कृमिखादितः -ता -तं, कृमिभक्षितः &c., कृमिनिष्कृषितः &c.

WORMY, *a.* कृमिलः -ला -लं, कृमी -मिणी &c., कृमिमयः -यी -यं.

WORN, *p. p.* धृतः -ता -तं, धारितः &c., भूतः -ता -तं, परिहितः &c.; 'is worn,' धार्यते, भियते.—(Worn away) घटितः -ता -तं, मृष्टः -ष्टा -ष्टं, उन्मृष्टः &c., आपट्टितः &c.—(Worn out, decayed) जोषेः -छा -छं, जनेरः -रा -रं, जनेरीकः -का -कं, जरटः -टा -टं.—(Worn out, fatigued) आनतः -न्ता -नं, see FATIGUED.

To WORRY, *v. a.* बाध्, क्रिञ्च, व्यथ्, सायस्. See To TEASE.

WORSE, *a.* दुष्टतरः -रा -रं, कष्टतरः &c., खलतरः &c., अधिकदुष्टः -ष्टा -ष्टं, पापीयान् -यमी -यम् (स्), विशेषदुष्टः &c., गरीयान् &c., अनुत्तमः -मा -मं; 'better and worse,' परापरः -रा -रं.—(More sick) अधिकरोगी -मिणी &c.

WORSE, *adv.* दुष्टतरं, कष्टतरं, खलतरं, अधिकदुष्टं, पापीयम्.

WORSHIP, *s.* पूजा, पूजनं, भजनं, भक्तिः *f.*, सत्ता, सत्तेन -ता, सत्त्येन -चेनं, सम्यक्चेनं, उपासना, उपासा, उपासिः *f.*, उपसर्ग्य, सेवा, आराधनं -ना, नमस्या, सपथी, सहेणं -णा, इत्या, नमस्कारः, सपथितः *f.*; 'of the gods,' देवपूजा, देवभक्तिः *f.*, देवताचेनं.—(Your worship) भगवान् *m.* (त्), भवान् *m.*

To WORSHIP, *v. a.* पूज् (c. 10. पूजयति -यितुं), अभिपूज्, सम्पूज् अर्च (c. 1. अर्चति -र्चितुं, c. 10. अर्चयति -यितुं), सत्त्येन, समचे, समभ्यर्च, भज् (c. 1. भजते, भज्), उपास् (c. 2. आस्ते -सितुं), आराध् (c. 10. आराधयति -यितुं), सेव् (c. 1. सेवते -वितुं, c. 10. सेवयति -यितुं), नमस् (nom. नमस्यति), सभाज् (c. 10. सभाजयति -यितुं), मह्, श्रु in des., अर्ह; 'by sacrifice,' यज् (c. 1. यजति, यष्टु, इजितुं).

WORSHIPFUL, *a.* पूजार्हः -हे -हं, पूजनीयः -या -यं, अर्चनीयः &c., भट्टारः -रा -रं, भट्टारकः &c., नमस्यः -स्या -म्यं, उपास्यः -स्या -म्यं, सभोज्यः &c., भावमिश्रः -श्रा -श्रं, सद्योः &c. See HONOURABLE.

WORSHIPPED, *p. p.* पूजितः -ता -तं, अर्चितः &c., समभ्यर्चितः &c., अर्चितः &c., नमस्यितः &c., नमसितः &c., उपासितः &c. See HONoured.

WORSHIPPER, *s.* पूजकः, अर्चकः, उपासकः, उपासिता *m.* (तृ), सेवकः, सेविता *m.* (तृ), आराधकः, भनकः, पूजाकारी *m.* (न्).

WORST, *a.* दुष्टतमः -मा -मं, कष्टतमः -मा -मं, पापिष्ठः -ष्टा -ष्टं, सर्वपापिष्ठः &c., खलतमः -मा -मं, गरिष्ठः -ष्टा -ष्टं.

WORST, *s.* (Most evil state) दुष्टतमदशा, कष्टतमदशा.

To WORST, *v. a.* सभिभू, पराभू, पराजि (c. 1. -जयति -जेतुं), जि.

WORSTED, *s.* जीर्णोन्मत्तं, जीर्णोन्मत्तः *m.*, उन्मत्तयसुचं.

WORTH, *s.* (Value) अर्थः, मूल्यं, मारता, अर्थः, see VALUE; 'of little worth,' अल्पमूल्यः -न्या -न्यं, अल्पायः -यो -यं, सपायः -यो -यं.—(Excellence) सारत्वं, गुणः, गुणता, मान्यता.

WORTH, *a.* मूल्य in comp., अर्थ in comp., अर्थः -हे -हं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, योग्यः -ग्या -ग्यं; 'worth much,' बहुमूल्यः -न्या -न्यं; 'worth little,' अल्पमूल्यः &c.; 'how much is this worth?' किम्भूत्यम् इतत्; 'worth while,' अमार्हः -ह्य -हं, अमयोग्यः -ग्या -ग्यं, see WHILE.

WORTHILY, *adv.* योग्यं, युक्तं, उपयुक्तं. See PROPERLY, RIGHTLY.

WORTHINESS, *s.* योग्यता, उपयुक्तता, युक्तता, सहेता, पात्रता, सगुणत्वं.

WORTHLESS, *a.* निर्गुणः -शा -शं, गुणहीनः -ना -नं, गुणरहितः -ता -तं, निर्गुणी -खिनी -खि (न्), विगुणः -शा -शं, असारः -रा -रं, निःसारः &c., सारहीनः -ता -तं, तृणप्रायः -या -यं, अधमः -मा -मं, अग्रमूल्यः -न्या -न्यं, अग्रशून्यः -स्ता -स्तं; 'of worthless character,' अगुणः -शीलः -ला -लं; 'a worthless object,' निःसारद्रव्यं, सद्रव्यं, सपात्रं.

WORTHLESSNESS, *s.* निर्गुणत्वं, गुणहीनता, वैगुण्यं, असारता, निःसारता.

WORTHY, *a.* (Deserving) सहेः -हे -हं, योग्यः -ग्या -ग्यं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, उचितः -ता -तं, समुचितः &c., सदृशः -शी -शं, अनुरूपः -पा -पं, or expressed by the fut. pass. part.; 'worthy of death,' मरणाहेः -हे -हं, मरणोचितः -ता -तं, बपार्हः &c., बभ्यः -भ्या -भ्यं; 'worthy of honour,' मानार्हः &c., मात्यः -न्या -न्यं; 'of praise,' स्थाय्यः -य्या -य्यं; 'worthy to be called,' ह्यातव्यः -य्या -य्यं; 'possessing a husband worthy of her,' अनुरूपभर्तृभा -गिनी; 'to be worthy,' सहे (c. 1. सहेति -हिंतुं), see To DESERVE; 'a worthy object or person,' पात्रं, सत्पात्रं, भाजनं, गुणपात्रं, गुणभाजनं.—(Possessing worth or excellence) सार्थ्यः -य्यो -य्यं, गुणी -खिनी -खि (न्), गुणवान् -वती -वत् (त्), मात्यः -न्या -न्यं, सधिगुणः -शा -शं, भद्रकः -का -कं.

WORTHY, *s.* (Man of worth) सार्थ्यजनः, सज्जनः, मानपात्रं.

WOUND, *s.* (Injury to the flesh) व्रणः -शा -शं, खनं, क्षतिः *f.*, परिखनं, अरुस् *n.*, ईर्मं, वेधः -धनं, प्रहारः, आघातः, उद्घातः, सस्ताघातः, लूनकः; 'flesh-wound,' त्वभेदः, त्वक्षेदः.

To WOUND, *v. a.* घण् (c. 9. घणोति -घितुं), परिघण्, व्रण् (c. 10. -व्रणयति -यितुं), व्रणं कृ, खनं कृ, व्यध् (c. 4. विधायति, व्यध्), परि-व्यध्, प्रतिव्यध्, व्यध् (c. 6. वृधति, व्रधितुं), प्रव्रध्, भिद्, छिद्, विद्, रिप्, छि, सदे, जनेरीक. See To HURT.

WOUND, *p. p.* वेधितः -ता -तं, परिवेधितः &c.; 'wound up,' उपभंदतः &c.

WOUNDED, *p. p.* धतः -ता -तं, परिधतः &c., व्रणितः &c., कृतव्रणः -गा -गं, विद्धः -द्धा -द्धं, भिधः -धा -धं, भिधदेहः -हा -हं, सस्ताहः -ता -तं, रिधः -ष्टा -ष्टं, जनेरितः -ता -तं, जनेरीकृतः &c., जनेरः -रा -रं; 'mortally,' भिन्नमर्त्या -म्यो -म्यं (न्).

WOVE, WOVEN, *p. p.* कृतः -ता -तं, उतः &c., व्युतः -ता -तं, व्युतः &c., खोतः -ता -तं, स्यूतः &c., तन्वी -न्तिली -न्ति (न्), तन्नुनिमित्तः -ता -तं, तान्त्रयः -वो -वं, निमित्तः -ता -तं; 'wove cloth,' तान्त्रयवस्त्रं, तन्नुसन्ततं; 'wove silk,' दुक्लं, धौमं, धौमं.

To WRANGLE, WRANGLING. See To QUARREL, QUARRELING, DISPUTE.

To WRAP, *v. a.* आवेष्ट् (c. 1. -वेष्टते -ष्टितुं, c. 10. -वेष्टयति -यितुं), परिवेष्ट्, आरुद् (c. 10. -आरुदयति -यितुं), परिारुद्, अवगुह्यद् (c. 10. -गुह्ययति -यितुं), कोशस्यं -स्यां कृ, वासनोकृ; 'I wrap myself up,' आत्मानम् अवगुहयामि.

WRAPPED, *p. p.* वेधितः -ता -तं, आवेधितः &c., अवगुह्यितः -ता -तं; 'in an envelope,' वासनस्यः -स्या -स्यं, कोशस्यः &c.

WRAPPER, *s.* वेष्टनं, आवेष्टनं, प्रखडपटः, प्रावारः, निबोलः, निबोतं, वासनं, पुटः, पिधानं, षलिः *m.*, संयुक्तः, निवृतः, वृष्टिका.

WRATH, *s.* क्रोधः, कोपः, रोषः, हृद् *f.* (ए), रुष्टिः *f.* See ANGER.

WRATHFUL, *a.* कोपी -पिनी &c., खडः -खा -खं. See ANGRY.

To WREAK, *v. a.* कृ, प्रणी, विधा. See To EXECUTE.

WREATH, *s.* माला, माल्यं, मक् *f.* (मन्), हारः, दास *n.* (न्), आवलिः -ली, see GARLAND; 'of smoke,' धूमावली -लिः *f.*

To WREATH, *v. a.* ग्रन्थि (c. 9. ग्रन्थति, c. 1. ग्रन्थति -न्यति), c. 10. ग्रन्थयति -यति, गुम्फ (c. 1. गुम्फति -म्फति), गुम्फ (c. 1. गुम्फति -फति), गुम्फनं कृ, दृम् (c. 10. दृमेयति -यति), सन्दृम्, मालया वेष्ट.
WRECK, *s.* (Shipwreck) नौभङ्गः, नौव्यसनः—(Wrecked ship) भग्ननीका, भिन्ननीका, भिन्ननीः *f.*, नष्टनीका, नष्टनीः *f.*, उत्कलितनीः *f.*
To WRECK, *v. a.* नौभङ्गं कृ, नौव्यसनं कृ, नाकानाशं कृ, नावं भङ्ग or भिद or नष्ट (c. 10. नाशयति -यति), उत्कल (c. 10. -कलयति -यति).
WRECKED, *p. p.* भिन्ननीकः -का -कं, भग्ननीकः &c., नष्टनीकः &c., उत्कलितः &c.
To WRENCH, *v. a.* साहसिकाकुचनं or तीव्राकुचनं कृत्वा आकृष्य (c. 1. -कर्षति -कर्षे), बलवदाकुचनपूर्वम् आकृष्य अपद (c. 1. -हरति -हर्षे), बलवद् आकृष्य उद्धृ, पीड (c. 10. पीडयति -यति).
WRENCH, *s.* साहसिकाकुचनपूर्वम् आकर्षणं or आकर्षः.
To WREST, *v. a.* बलवद् or साहसेन अपद. See *To WRENCH*.
To WRESTLE, *v. n.* बाहुयुद्धं कृ, बाहुप्रहरणं कृ, मत्तयुद्धं कृ.
WRESTLER, *s.* बाहुयोधी *m.* (नं), बाहुप्रहर्ता *m.* (है), मत्तः, कल्लः, रङ्गा-वतारी *m.* (नं); 'king's wrestler,' उत्तिसक्तः, उद्धतः.
WRESTLING, *s.* बाहुयुद्धं, मत्तयुद्धं, मत्तक्रोडा, मत्तपाचा, मात्तरी.
WRETCH, *s.* (Bad man) हताशः, जाल्मः, पापः, पापीयान् *m.* (स्), पापिष्ठः, दुरात्मा *m.* (नं), नराधमः, खलः, चण्डालः, लहः, लहुः—(Poor creature) मन्दभाग्यः, तपस्वी *m.* (नं), हताशः, कृषणः.
WRETCHED, *a.* अतिदुःखी -खिनी -खि (नं), अतिदुःखान्वितः -ता -तं, अतिदीनः -ता -तं, दीनः &c., अधन्यः -न्या -न्यं. See MISERABLE.
WRETCHEDNESS, *WRETCHEDLY*. See MISERY, MISERABLY.
To WRIGGLE, *v. n.* देहम् इतस्ततः क्षिप्रं मंचल (c. 10. -चालयति -यति).
To WRING, *v. a.* (Twist or press violently) बलवद् or साहसेन आकुञ्च (c. 1. -कुञ्चति -चिन्ति), c. 10. कुञ्चयति -यति or पीड (c. 10. पीडयति -यति) or सम्पीड. —(Wring off) बलवदाकुचनं कृत्वा or बलवद् आकृष्य उद्धृ or निर्द्धृ or उत्कृष. —(Wring out water, &c.) बलवत् पीडयित्वा जलं निर्गम्य in caus., or निःसृ in caus.
WRINKLE, *s.* बलिः -ली *f.*, चर्मरेखा, त्वरेखा, रेखा, चर्मरेखा, चर्म-तरङ्गः, तरङ्गः, जर्मिः *m. f.*, जर्मिका, त्वर्गर्मिः *m. f.*, भङ्गः, चर्मभङ्गः, त्वक्शोधित्यं, त्वक्सङ्कोचः, चर्मसङ्कोचः; 'on the brow,' ललाटेरेखा, ललाटेरेखा.
To WRINKLE, *v. a.* त्वचं or चर्मं संकुच (c. 1. -कोचति -चिन्ति) or कुञ्च (c. 1. कुञ्चति -चिन्ति) or आकुञ्च. See *To CONTRACT*.
WRINKLED, *WRINKLY*, *a.* बलिनः -ना -नं, बलिमान् -मतो -मत् (नं), बलिभः -भा -भं, जर्मिमान् &c., रेखाङ्कितः -ता -तं, सरसः -खा -खं.
WRIST, *s.* मणिवन्धः -न्धनं, कल्युषं, प्रकोष्ठः, प्रवेष्टः, चोलकी *m.* (नं), मणिः *m. f.*
WRIT, *s.* लेखः, लेख्यं, लेखपत्रं; 'Holy writ,' श्रुतिः *f.*, श्रुतं.
To WRITE, *v. a. or n.* (With a pen) लिख् (c. 6. लिखति, लेखिन्ति), अभिलिख्, लेखनं कृ, लिखनं कृ, लिखि; 'to write down,' अभिलिख्, लेख्याहर्द -दा कृ, पद्याहर्द -दा कृ. —(Compose) ग्रन्थ (c. 9. ग्रन्थति, c. 1. ग्रन्थति -न्यति), ग्रन्थनं कृ, रच् (c. 10. रचयति -यति), कृप् (c. 10. कल्पयति -यति), निबन्ध्.
WRITER, *s.* (One who writes) लेखकः, लिक् in comp. (स्), लि-पिकरः, लेखनकारी *m.* (नं), लिपिकरः—(Clerk) कायस्थः, see SCRIBE.—(Composer) ग्रन्थकारः, ग्रन्थकर्ता *m.* (है), रचकः.
To WRITHE, *v. a. or n.* तीव्रवेदनीपहतत्वाद् अङ्गानि इतस्ततः मंचल (c. 10. -चालयति -यति) or आकुञ्च or अङ्गाकुचनं कृ.
WRITHING, *s.* अङ्गाकुचनं, अङ्गाकर्षः, इतस्ततो मञ्जसालनं.

WRITING, *s.* (The act) लेखनं, लिखनं, लेखः -खा, अभिलेखनं, लि-पिः *f.*, लिपिका, लिपिः -वी *f.*—(Composition) रचना, ग्रन्थनं, ग्रन्थकरणं—(Written letters or characters) अक्षरविन्यासः, अक्षररचना—(Any thing written) लिखितं, लेखः, लेख्यं, लेख्य-पत्रं, पत्रं -वक्त्रं; 'committed to writing,' लेख्याहर्दः -दा -दं, पद्याहर्दः &c.; 'writing materials,' लिपिमज्जा, लेखसाधनं, लेखनसामग्री.

WRITING-MASTER, *s.* लेखशिक्षकः, लेखनशिक्षकः, लेखोपदेशकः.

WRITING-PAPER, *s.* लेखनपत्रं, लिखनपत्रं, लेख्यपत्रं.

WRITTEN, *p. p.* लिखितः -ता -तं, लेखितः &c.; 'document,' लेख्यं.

WRONG, *a.* (Not fit or right) अयुक्तः -क्ता -कं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनुपयुक्तः -क्ता -कं, अनुपपन्नः -न्ना -नं, *see* IMPROPER. —(Erroneous) अयथार्थः -थी -थं, अनृतः -ता -तं, वितथः -था -थं, असत्यः &c., असम्यक् -मोची -म्यक (ञ्), अगुटः -द्वा -दं, दोषी -पिणी -पि (नं), सदोषः -पा -पं, अपराधी &c., असन् -सतो -सत्, *see* FALSE, IN-CORRECT.—(Unjust, acting improperly) अन्यायः -न्या -न्यं, अन्यायी -यिनी &c., न्यायविरुद्धः -द्वा -दं, अयथान्यायः -या -यं, *see* UNJUST.—(Reverse) विपरीतः -ता -तं; 'wrong road,' उन्मार्गः, विमार्गः.

WRONG, *s.* (Injury, injustice) अपकारः, अपकृतं, अपराधः, अन्यायः—(Error) भ्रमः, भ्रान्तिः *f.*, दोषः, अपराधः, अयाचार्य्यं, अयुक्तं, अया-पातय्यः; 'in the wrong,' भ्रमयुक्तः -क्ता -कं, भ्रान्तियुक्तः &c., भ्रमी -मिपी &c., सदोषः -पा -पं, दोषी &c., अपराधी &c.

WRONG, WRONGLY, *adv.* अयुक्तं, अन्याया, अयथार्थकं, अयथार्थग्यं, अय-थार्थं, अन्यायतम्, अपमानार्थं, तृप्त, मिथ्या.

To WRONG, *v. a.* अपकृ, अन्यायं कृ, अपराधं. See *To INJURE*.

WRONGED, *p. p.* अपकृतः -ता -तं, प्राप्तापकारः -रा -रं, कृतापकारः &c.

WRONGFUL, WRONGFULLY. See UNJUST, UNJUSTLY.

WRONG-HEADED, WRONG-HEADEDNESS. See PERVERSE, &c.

WRORY, *a.* कोपाविष्टः -ष्टा -ष्टं, रोषाविष्टः &c. See ANGRY.

WROUGHT, *p. p.* (Done) कृतः -ता -तं, *see* PERFORMED.—(Worked, elaborated) संस्कृतः -ता -तं, संस्कारितः &c., कुम्भः -भा -भं, कल्पितः &c., मिष्टः -द्वा -दं; 'wrought iron,' कुञ्जी; 'wrought gold,' कोपः, कृतहर्मः—(Stirred) उन्नतितः -ता -तं.

WRY, *a.* वक्त्रः -क्ता -कं, विकृतः -ता -तं; 'wry-faced,' विकृताननः &c.

WRY-NECKED, *a.* वक्त्रयीवः -वा -वं, विकृतयीवः &c., वक्त्रकन्धरः &c.

WRYNE, *s.* वक्त्रता, वक्त्रमा *m.* (नं), विकृतिः *f.*, विरूपता, वैरूप्यं.

X.

XANTIPPE, *s.* कर्कशा, कैकेयी, वक्रशीला, दुर्मखी, पृतना.

XENODOCHY, *s.* अतिथिपूजनं, अतिथिसेवा, अतिथिसत्कारः.

Y.

YACHT, *s.* क्रोडानीका, क्रोडानीः *f.*, केलिनीका, केलिनीः *f.*

YAM, *s.* चालुः -लु *m. n.*, चालुकं, मधुमूलं, मध्यालुकं, मुकन्दः, खड-कालुः -लुकं, खडकर्णः.

YAMA, *s.* (God of Naraka or Hell, Regent of the South, or lower world, and judge of departed souls, corresponding to the grecian god Pluto, or to the judge of hell, Minos. His abode is in the infernal city of Yamapur, whither the Hindūs believe that a departed soul immediately repairs, and receiving a just sentence from Yama,

ascends to Swarga, the first heaven, or descends to Naraka, the snaky hell, or assumes on earth the form of some animal, unless its offences have been such as deserve condemnation to a vegetable or even to a mineral prison. As god of justice and lord of punishment, Yama corresponds with Śiva and Varuna, and in this character is represented as bearing a cord or noose. Yama is often identified with Death and Time. He is the son of Sūrya or the Sun, and brother of the personified Yamunā or Jumná river) यमः, यमराजः, यमराट् *m.* (नं). यमनः, श्मनः.—(As Death or Time or the Destroyer) कृतान्तः, मृत्युः *m.*, कालः, कालान्तकः, श्मनकः, कालकुशः.—(Regent of the South) दक्षिणाश्रपतिः *m.*—(Lord of the dead) प्रेतपतिः *m.*, प्रेतराजः, परेतराट् *m.* (नं), परेतराजः.—(Lord of deceased ancestors) पितृपतिः *m.*—(God of the śrāddha) श्राद्धदेवः, श्राद्धदेवता.—(God of justice) धर्मराजः, धर्मे.—(The impartial judge) समवक्त्री *m.*—(God of punishment) दण्डधरः, दण्डो *m.* (नं), दण्डयामः, अधिदण्डनेता *m.* (नं), दण्डः.—(Bearer of the cord or noose) पाशो *m.* (नं), पाशभृत् *m.*, पाशापाणिः *m.*—(Son of the sun) वैयस्वतः, सूर्यपुत्रः, सूर्यतनयः, सक्केतनयः, सक्केतनन्दनः.—(Brother of Yamunā) यमुनाभ्राता *m.*—(The variegated one) चित्रः. The pain or punishment inflicted by Yama is called यातना. 'One of his attendants,' कालपुरुषः.

YAMUNÁ, *s.* (A river, commonly called Jumná, which rises on the south side of the Himalayas, and after a course of 375 miles, falls into the Ganges at Prayāga or Allahabad. The personified river is considered to be the daughter of Sūrya or the Sun, and sister of Yama) यमुना, सूर्यतनया, सूर्यपुत्री, सक्केतनया, यमस्वभावा, (सं) श्मनस्वभावा, कालिन्दी.

YARD, *s.* अङ्गुलं, प्राङ्गुलं, शस्त्रं, सन्निहं. *see* COURT-YARD.—(The measure) गजः.—(Of a ship) नौपसनकाष्ठं, नौयमनदण्डः.

YARN, *s.* (Woollen thread) ऊर्णासूत्रं, क्रीरसूत्रं, सौर्णेतनुः *m.*, ऊर्णा-मयसूत्रं.—(Long yarn) दीर्घसूत्रं.

TO YAWN, *v. n.* नृम्भ् (c. 1. नृम्भते -स्मिन्ते), विनृम्भ्, प्रनृम्भ्, जम्भ or जम्भ (c. 1. जम्भते, जम्भते -स्मिन्ते), नृम्भणं कृ, नृम्भं कृ, विनृम्भणं कृ, ह्यं (c. 1. ह्यायति, ह्यातुं). *See* TO GAPE.

YAWN, YAWNING, *s.* नृम्भः -म्भणं, नृम्भा -म्भिका, विनृम्भणं, नृम्भितं, विनृम्भितं, हाफिका, हर्म *n.* (नं), उपपण्यिका.

YAWNER, *s.* नृम्भकः, नृम्भो *m.* (नं), विनृम्भकः, नृम्भणकारी *m.*

YE, *pron.* सूर्य (nom. pl. (सुपद).)

YEA, *adv.* यादं, आम्, सत्यं, हुम्, तथेति, अपरञ्च; 'yea and nay,' स्वीकारास्वीकारो *m. du.*, स्वीकृतास्वीकृतं.

YEAR, *s.* वत्सरः, वर्षः, संवत्सरः, परिवत्सरः, सन्धः, समा, समाः *m.* (सं), संवत् ind., हायनः, वरिषं, कालयण्यः *m.*, चतुर्गुण्यः *f.*, सन्धेर्गुण्यः, मासमानः, युगांशकः, श्राद्ध *f.*, श्रद्धा; 'half-year,' वर्षार्द्धं, अर्धार्द्धं, परमासं, सयनः; 'last year,' गतवर्षः, परतु indec.; 'belonging to it,' परतुलः -ल्लो -ल्लं; 'the present year,' वर्तमानवर्षः, हेयमसः; 'year before last,' पराति indec.; 'belonging to it,' परातिनः -ल्लो -ल्लं; 'next year,' परवर्षः, आगामिवत्सरः, उद्गवत्सरः; 'events of the year,' वर्षेफलं; 'throughout the year, to the end of it,' आषाधानातः; 'for a year,' वर्षेपर्यन्तं; 'year after year,' वर्षे वर्षे, वत्सरे वत्सरे, प्रतिवत्सरं; 'solar year,' वीरवर्षः;

'sidereal year,' साक्ष्यवर्षः.

YEARLY, *a.* वार्षिकः -को -कं, प्रतिवार्षिकः &c., सांवासरिकः -को -कं, सांवासरः -रो -रं, आर्द्धिकः -को -कं, प्रतिसांवासरिकः &c., वर्षिकः -का -कं, समीनः -ना -नं; 'half-yearly,' पाष्णासिकः -को -कं.

YEARLY, *adv.* प्रतिवर्षं, प्रतिवत्सरं, प्रत्यन्दं, अनुवत्सरं, वत्सरे वत्सरे, वर्षे वर्षे, सयने सयने.

TO YEARN, *v. n.* वत्सल (nom. वत्सलायते), वात्सल्यं सूच् (c. 10. सूचयति -यितुं), वात्सकामा भू, वात्सलीभू, स्निह् (c. 4. स्निहति, स्नेहितुं), उत्सुक (nom. उत्सुकायते).

YEARNING, *s.* वत्सलता, वात्सल्यं, उत्सुकता, जीत्सुक्यं, स्नेहः.

YEAST, *s.* मुरामण्डः, मद्यमण्डः, यषमण्डः, कारोन्नमः, कारोन्नरः, किरणः -खं, नगनहः -हु *m. n.*, अभिषवः, कादसरीवीनं, सुराभागः. In some parts of India ताडी or ताली, i. e. toddy or the fermented juice of the tād or palm tree is much used as yeast.

TO YELL, *v. n.* रु (c. 2. रीति, रवितुं), रम्, *See* TO SCREAM.

YELL, *s.* रुतं, रावः, दीर्घरुतं, दीर्घरावः, चित्कारः. *See* SCREAM.

YELLING, *part.* दीर्घरावः -वी -वं, दीर्घनादी -दिनी -दि (नं).

YELLOW, *a.* पीतः -ता -तं, गौरः -री -रं, पीतलः -ला -लं, हरिद्राभः -भा -भं, पीतवर्णः -णो -णं, गौरवर्णः &c.

YELLOW-BIRD, YELLOW-HAMMER, *s.* हरिद्राङ्गः.

YELLOWISH, *a.* ईषम्योतः -ता -तं, ईषम्योतवर्णः -णो -णं; 'yellowish white,' हरिणः -खा -खं, पाशुः -खुः -खु, पाशुरः -रा -रं.

YELLOWNESS, *s.* पीतता, गौरता -त्वं, पीतवर्णः, हरिद्रावर्णः.

TO YELP, *v. a.* भप, रै, रु, रम्. *See* TO BARK, YELL.

YEGMAN, *s.* गृहस्थः, गृहाधिकारी *m.* (नं), क्षेत्रपतिः *m.*

YES, *adv.* वादं, आम्, हुम्, सत्यं, तथेति, परमं, एवं, सोम्, सचकिं, स्वीकृतं.

YESTER, *a.* सस्मनः -नी -नं, सस्मः -स्या -स्यं, पर्युपितः -ता -तं.

YESTERDAY, *s.* सस्म, पृष्ठेद्यम्, गतदिवसः, गतदिनं, कत्यं; 'relative to yesterday,' सस्मनः -नी -नं, सस्मः -स्या -स्यं.

YESTER-NIGHT, *s.* गतरात्रिः *f.*, गता रात्रिः, गता यामिनी.

YET, *conj.* तथापि, परन्तु, सपि, किन्तु. *See* NEVERTHELESS.

YET, *adv.* (Over and above) सपि, परं.—(Hitherto) सद्य यावत्, सद्यपर्यन्तं, सद्यपि, *see* HITHERTO, STILL.

TO YIELD, *v. a.* (Produce, bear) उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), जन् (c. 10. जनयति -यितुं), दा (c. 3. ददाति, दातुं), प्रदा; 'fruit,' फलं दा or प्रदा, फल.—(Give, grant, concede) अनुदा, प्रदा, दा, यित् (c. 1. -तरति -रितुं -रीकुं), अनुज्ञा, प्रोत्सु in caus., *see* TO CONCEDE.—(Deliver up, surrender) उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), विसृज्, अवसृज्, त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), हा, विहा.

TO YIELD, *v. n.* यशीभू, यशं गम् or उपगम्. *See* TO SUBMIT.

YIELDING, *a.* (Bearing fruit) फलदः -दा -दं, फलप्रदः &c., फलवान् -वती -वत् (त्), फलन् -ल्लो &c., फलोत्पादकः -का -कं.—(Compliant) अनुकूलः -ला -लं, अनुरोधी -पिनी &c., *see* COMPLIANT.

YOJANA, *s.* (A measure of distance, equal to five miles, or, according to some, to nine miles) योजनं.

YOKE, *s.* (For the necks of oxen) युगः -नं, प्रासङ्गः, आषडः; 'of a plough,' कुशः; 'pin of the yoke,' युगकीलः -लकः; 'tie of it,' योक्त्रं, योचं, आषन्धः.—(Yoke or pair of oxen) गोयुगं, गोमिचुनं.—(Fit for the yoke) युग्यः -ग्य-ग्यं, प्रासङ्ग्यः &c.

TO YOKE, *v. a.* युक् (c. 7. युनक्ति, c. 10. योजयति -यितुं), नियुक्.

YOKED, *p. p.* युक्तः -क्ता -कं, नियुक्तः &c., संसक्तयुगः -गा -गं; 'is yoked,' युज्यते; 'a yoked animal,' युग्यः, प्रासङ्ग्यः, ज्ञाकः;

849

APPENDIX

A.

To ABASE, *v. a.* अभिमानसङ्घने कृ, लघूकृ, लाघवं कृ.
ABASED, *p. p.* सङ्घिताभिमानः -ना -ने, लक्राभिमानः &c., नडाभिमानः &c., हतागर्भः -वी -वै, हताहङ्कारः -रा -रै, हुतदम्भः -म्भा -म्भै.
ABASEMENT, *s.* (The act) अभिमानसङ्घने.—(State) मानभङ्गः, अभिमानभङ्गः, मानहानिः *f.*, मानविध्वंसः, नष्टता, लाघवस्वीकारः.
ABATEMENT, *s.* (The act) न्यूनीकरणं.—(State) न्यूनता, क्षयः, ह्रासः, शान्तिः *f.*, see DIMINUTION, MITIGATION.
ABBEY, *s.* योगिगृहं, योग्यालयः. *ABBOT*, *s.* गढाधिपतिः *m.*
ABBREVIATION, *s.* संक्षेपः, संक्षिप्ता; 'mark of,' संक्षेपचिह्नं.
To ABDICATE, *v. a.* (A throne) सिंहासनत्यागं कृ, स्वचामरत्यागं कृ.
To ABHOR, *v. a.* अत्यन्तं द्विष्, अत्यन्तद्वेषं कृ, अतिद्वेषं कृ.
ABHORRENCE, *s.* अतिद्वेषः, अत्यन्तद्वेषः, परमद्वेषः, विकृतिः.
ABILITY, *s.* (Mental) बुद्धिविभवः, बुद्धिवैभवः, बुद्धिपाटवं.
To ABJURE, *v. a.* शपथपूत्रं तज्, शपथं or शपथं कृता तज्.
ABLE. As a termination expressing 'admitting of,' 'susceptible of,' rendered in Sanskrit by the future pass. part.; thus, 'eatable,' खाद्यः -द्या -द्यं, खादनीयः &c., खादितव्यः &c.
To BE ABLE, *v. n.* पृ (c. 10. पारयति -यितुं). शक् must take the 5th conj., unless used to give a pass. sense to the infin.
ABLUTION, *s.* (Of the body) अङ्गस्नानं; 'of the feet,' पादप्रक्षालनं; 'of the head,' शिरःस्नानं; 'of the mouth,' मुखस्नानं, मुखधावनं, मुखशुद्धिः *f.*, आचमनं; 'morning a.,' प्रातःस्नानं; 'by rubbing earth on the body,' मृत्तिकास्नानं; 'by rubbing cowdung,' गोमयस्नानं; 'by rubbing ashes,' भस्मस्नानं; 'servant who assists at a.,' स्नापकः; 'rules of a.,' शौचविधिः *m.*; 'one who performs a.,' स्नायी *m.* (नृ); 'cloth put on after a.,' आनवस्त्रं.
ABLY, *adv.* ससाधर्म्यं, शक्तिम्, सविभवं, सकौशल्यं, सपाटवं.
To ABOLISH, *v. a.* सङ्घ (c. 10. सङ्घयति -यितुं), सङ्घनं कृ, निवृत् in caus.
ABOLITION, *s.* सङ्घनं, भङ्गः, अघरोपणं, निवर्त्तनं, निवृत्तिः *f.*
ABOMINATION, *s.* (Object of) अतिद्वेषपात्रं, बीभत्सविषयः.
ABORIGINES, *s. pl.* प्रथमस्थितलोकाः *m. pl.*, प्राचीनलोकाः *m. pl.*
ABOUT, (On the point of) वन्मुख &c., see under POINT.
ABREAST, *adv.* समपार्श्वतः, पार्श्वेपङ्क्तिम्.
ABSENCE, *s.* अवर्त्तमानता, अविद्यमानता, विप्रकवेः, वरोक्षता.—(Of mind) अनवधानं -नता, अप्रसृतलक्षता.
ABSENT, *a.* (In mind) अनवहितः -ता -तं, अन्यतुदयः -या -यं, भ्रान्ततुदयः &c., अतन्मनस्कः -स्का -स्कै, अप्रसृतलक्षः, अन्यासकृच्छिः -क्षा -क्षै.
ABSOLUTE, *a.* (Despotic) स्वाधीनः -ना -नं, स्वायत्तः -त्ता -तै, अपराधीनः &c.—(Unconditional) प्रतिबन्धहीनः -ना -नं, निष्प्रतिबन्धः &c.
ABSORPTION, *s.* (Into the Deity) मुक्तिः *f.*, मोक्षः, निर्वैद्यः.
ABSTINENCE, *s.* अत्याहारः, अत्यभोजनं, आहारानिवन्धः, संयमः.
To ABUT, *v. n.* सीमासंयोगं कृ, सीमासन्धिं कृ, स्पृश, लग्.

ACACIA, *s.* (Kind of tree) शमी.
ACADEMICAL, *a.* विद्यालयसङ्घन्धी -न्यनी &c., गढसङ्घन्धी &c.
ACCELERATED, *p. p.* वर्धितवेगः -गा -गं, वर्धितगतिः -तिः -ति, त्वरितः &c.
ACCELERATION, *s.* वेगवर्धनं, वेगवृद्धिः *f.*, गतिवर्धनं, गतिवृद्धिः *f.*
To ACCENTUATE, *v. a.* स्वरयुक्तं -क्तं कृ, सस्वरोच्चारणं कृ, स्वरपठनं कृ.
ACCENTUATED, *p. p.* स्वरितः -ता -तं, स्वरयुक्तः -क्ता -क्तं, सस्वर &c.
ACCENTUATION, *s.* सस्वरोच्चारः -रणं, प्रतोच्चारणं, स्वरपालनं.
ACCIDENTAL, *a.* (Non-essential) असहजः -जा -जं, आगमकः -का -कं, आहार्यः -र्यो -र्यै, अस्वाभाविकः -की -कं.—(Happening by chance) दैवजातः -ता -तं, दैवागतः &c., दैवोपस्थितः &c., दैवघटितः &c., दैवहेतुकः -का -कं, दैवयोगिकः &c., अकारणजातः &c., अकारणागतः &c., अकारणोत्पन्नः -न्ना -न्नं, अकारणभूतः &c., अकारणोद्भवः -वा -वं, अकस्माज्जातः &c., अकस्मादुत्पन्नः -न्ना -न्नं, अकस्माद्भूतः -ता -तं, यदुत्पन्नः &c., अनिमित्तभूतः &c., आगमकः -का -कं.
ACCIDENTALLY, *adv.* दैववशात्, अदृष्टवशात्, यदुत्पन्ना.
To ACCOST, *v. a.* ससुष् (c. 10. बोधयति), प्रगृह्णापणं कृ, आदिभाषणं कृ.
ACCOUCHEUR, *s.* प्रसवकारी वैद्यः, प्रसववैद्यः, मूर्तिवैद्यः.
ACCOUNTED, *p. p.* सायुषः -या -यं, सशस्त्रः &c., उपासशस्त्रः &c.
To ACCREDIT, *v. a.* सत्य (nom. caus. सत्यापयति -यितुं), सत्यापनं कृ.
ACCRETION, *s.* अन्यसंयोगवर्धनं, अन्यसंयोगवृद्धिः *f.*, समुत्थानं.
ACCURATE, *a.* सम्यक् -मीची -म्यक (च्), शुद्धः -द्धा -द्धं, सूक्ष्मः &c.
ACCUSATION, *s.* दोषारोपः -पणं, अपराधारोपः -पणं.—(False) निव्याभियोगः, निव्याभिशंसनं.
ACONITE, *s.* (A poison) वल्लभाभः, प्राणहारकं.
ACOUSTIC, *a.* श्रवणसङ्घन्धी -न्यनी &c., श्रुतिविषयकः -का -कं.
ACOUSTICS, *s. pl.* श्रुतिविद्या, श्रवणविषयका विद्या.
ACROSTIC, *s.* आद्याक्षरबन्धः, प्रथमाक्षरबन्धः, पृष्ठाक्षरबन्धः.
To ACTUATE, *v. a.* प्रवृत् (c. 10. वर्त्तयति -यितुं), प्रेर (c. 10. प्रेरयति -यितुं).
ACTUATED, *p. p.* प्रवर्त्तितः -ता -तं, प्रेरितः &c. See INFLUENCED.
ACUTE-ANGLE, *s.* अमल्लङ्घकोणः, न्यूनकोणः, लघुकोणः; 'acute-angled,' अमल्लङ्घः -घा -घं.
ADAGIO, *s.* (Slow time in music) विलम्बितः.
ADAMANTINE, *a.* वज्रसदृशः -शी -शै, वज्रप्रायः &c., वज्रः -जा -जं.
ADDITION, *s.* (In arithmetic) योगः, सङ्कलनं.
To ADJOURN, *v. a.* आकालान्तरात् तज्, कालान्तरपर्यन्तं तज्.
To ADJUST, *v. a.* व्यवस्था in caus. ADJUSTMENT, *s.* व्यवस्थापनं.
ADRIFF, *a.* or *adv.* प्रवाहाधीनः -ना -नं, क्षोषाधीनः -ता -नं.
ADULT, *a.* वयःस्थः -स्था -स्थं, वयस्यः &c., प्राप्रयीवनः -ना -नं.
ADULTERATED, *p. p.* हीनद्रव्यसंमिश्रितः -ता -तं, हीनमिश्रद्रव्यितः &c., हीनसम्यक्द्रवितः; 'with water,' जलसंमृष्टः -ष्टा -ष्टं.
ADULTERY, *s.* (In a male) परभार्यागमनं, परतत्त्वगमनं.—(In a female) परगमनं, परपुरुषगमनं, अन्यगमनं.
To ADEMBRATE, *v. a.* छायां दृश् in caus., आभासं दृश् in caus.
ADUMBRATION, *s.* छायाप्रदर्शनं, छायाभासः, आभासः, छाया.

ADVANCEMENT, *s.* पदवर्धनं, पदवृद्धिः *f.*, संवर्धनं, वृद्धिः, पुरस्कारः.
 ADVANTAGEOUS, *a.* हितवहः -हा -हं, हितकरः &c., हितजनकः &c.
 ADVERBIAL, *a.* अव्ययरूपः -या -वं, अव्ययात्मकः &c., अव्ययसङ्घट्टी &c.
 ADVOCATE, *s.* परार्थविवादी *m.*, परपक्षविवादी *m.*, परार्थवादी *m.*
 AERIFORM, *a.* वायुरूपः -या -वं, वायुमयः -यी -यं, वातरूपः &c.
 AEROSTRATION, *s.* आकाशगमनं, आकाशयानं, आकाशसंचारः.
 AFFECTION, *s.* (Fondness) प्रीतिः *f.*; 'object of affection,' प्रीति-
 पार्थ; 'paternal affection,' सुतस्नेहः, पुत्रस्नेहः.—(Of the mind)
 मनोपम्यः, मनोविकारः, मनोविकृतिः *f.*, मनोवृत्तिः *f.*, वृत्तिः *f.*, विकारः,
 विकृतिः *f.*; 'the affection of love,' कामविकारः; 'of anger,'
 क्रोधविकारः.—(Of the body) विकारः, भावः, वृत्तिः *f.*, आकारः,
 अनुभावः; 'of the eyes,' नेत्रविकारः.—(Of the mind or body)
 भावः. Of these there are three classes: 1. Fixed or
 regular passions, स्थायिभावाः *m. pl.*, eight in number, viz.
 रतिः *f.*, हासः, शोकः, क्रोधः, उत्साहः, भयं, जुगुप्सा, विस्मयः. 2. Irre-
 gular passions, व्यभिचारिभावाः *m. pl.* or संचारिभावाः *m. pl.*,
 thirty-two in number, viz. निर्वेदः, झानिः *f.*, शङ्का, असूया, मदः,
 अमः, सालस्यं, दैन्यं, चिन्ता, मोहः, स्मृतिः *f.*, भृतिः *f.*, ब्रीडा, अपलता,
 हर्षः, आवेगः, जडता, गर्वः, विषादः, औत्सुक्यं, निद्रा, अपस्मारः, शयः,
 विषोषः, अमर्षः, अवहित्या, उग्रता, मतिः *f.*, उपालम्भः, व्याधिः *m.*,
 उन्मादः, मरणं. Sometimes चासः and चित्तकं are added.
 3. Honest and spontaneous emotions, सात्त्विकभावाः *m. pl.*,
 eight in number, viz. स्तम्भः, खेदः, रोमाचः, वैखर्यं, वेपथुः *m.*,
 वैषर्ष्यं, अश्रु, प्रलयः.
 AFFIRMATIVE, *s.* अस्तिपक्षः. *Adj.* अस्तिपक्षी -द्विषी &c., अस्तिपक्ष-
 स्थापकः -का -कं. AFFIRMATIVELY, अस्तिपक्षस्थापनपूर्वकं.
 AFFIX, *s.* प्रत्ययः. To AFFIX, आरुह् in caus., विधा.
 AFTERTHOUGHT, *s.* पश्चाद्बुद्धिः *f.*, पश्चात्कल्पना, पश्चिमबुद्धिः *f.*
 AGE, *s.* (Of the world) युगं; 'beginning of an age,' युगादिः *m.*;
 'end of one,' युगान्तः. The four ages of the Hindús, cor-
 responding in some degree with the golden age, silver
 age, brazen age, and iron age, are, 1. कृतं or सत्यं, 2. त्रेता,
 3. द्वापरः, 4. कलिः *m.*
 To AGGRAVATE, *v. a.* उद्दीप् in caus. AGGRAVATION, *s.* उद्दीपनं.
 AGITATED, *a.* वेगवान् -वती &c. AGITATION, *s.* वेगः, चिह्नवेगः.
 AGUE, *s.* हिमज्वरः, ज्वरज्वरः; 'hot fit of ague,' ज्वरग्निः *m.*
 AIM, *s.* अभिसन्धानं, अभिसन्धिः *m.*, उद्देशः, अर्थः.
 AIR-PUMP, *s.* वाताकर्षकयन्त्रं, वायुआकर्षकयन्त्रं, वायुशोषकयन्त्रं.
 AJAR, *a.* or *adv.* अर्धोद्घाटितः -ता -तं, ईषद्घाटितः -ता -तं.
 AKIN, *a.* समपम्यकः -का -कं, समगुणः &c., समजातीयः -या -यं.
 ALARM, *s.* (Notice of danger) आसन्नभयसूचना, आसन्नभयवार्ता,
 आसन्नभयनिमित्तवार्ता, सञ्ज्ञाकारकसूचना.
 ALARMIST, *s.* भयवाची *m.* (नं), भयवाची *m.*, भयनाचवाची *m.*
 ALGEBRA, *s.* वैजं, वीजं, अव्यक्तगणितं, अव्यक्तिक्रिया.
 ALIBI, *s.* स्थानान्तरं, स्थलान्तरं, अन्यस्थानं, अन्यस्थलं.
 ALIENATED, *p. p.* परहस्तगतः -ता -तं.—(In mind) अन्यधीः -धीः -धि.
 To ALIGHT, *v. n.* अवरोह् (c. l. -रोहति -रोहं), अवरोहं कृ.
 ALIGHTED, *p. p.* अवरोहः -डा -डं, कृतावरोहः -हा -हं.
 ALMANAC, *s.* पञ्चाङ्गः; 'maker of one,' पञ्चाङ्गकर्ता *m.* (कृं).
 ALMONER, *s.* दानाध्यक्षः, दानाधिकारी *m.* (नं), दानाधिकृतः.
 ALOE, *s.* (The plant) घृतकुमारी -रिका, ज्वरा.

ALPHABET, *s.* अक्षरमाला, अक्षरसमाहारः, वर्णमाला, वर्णानुक्रमः.
 ALTERNATE, *a.* परस्परानुवर्ती -विनी &c., अन्योन्यानुगामी -विनी 8
 ALTERNATION, *s.* परस्परानुवर्तनं, अन्योन्यानुवर्तनं, अन्योन्यानुगमनं.
 ALVINE, *a.* औदरिकः -की -कं, उदरसङ्घट्टी &c., कोष्ठ in comp.
 AMALGAM, *s.* पारदमिश्रितधातुः *m.*, पारदसंयुक्तधातुः *m.*
 AMBER, *s.* तैलस्फटिकः. AMBERGRIS, *s.* भोजः, अमरं.
 AMBITION, *s.* यशोलिप्सा, प्रतिष्ठालिप्सा, यशोलोभः, प्रभुत्वलिप्सा.
 AMBUCADE, *s.* संछिन्निः *f.* AMENABLE, *a.* अभियोक्तव्यः -या -यं.
 AMNESTY, *s.* सद्देशदण्डमुक्तिः *f.* -नोचनं, सकलापराधमुक्तिः *f.*
 AMULET, *s.* संवदनं. ANACHRONISM, *s.* कालगणनाभ्यस्यः.
 ANAGRAM, *s.* शब्दाक्षरविपर्ययासकव्यतनाम *n.* (नं).
 ANALOGY, *s.* उपमानं, अभ्युपगमः. ANALYSIS, *s.* मूलतत्त्वशोधनं.
 To ANALYZE, *v. a.* मूलतत्त्वशोधनं कृ. ANAPEST, *s.* इस्तः.
 ANCESTRAL, *a.* पैतामहः -ही -हं, पित्रागतः -ता -तं, पित्रागतः &c.
 ANCESTORS, *s. pl.* कुलपरम्परा, वृद्धपरम्परा, पित्रावलिः -ली *f.*
 ANCHOR, *s.* अकुशाकारदहनवयुक्तं नीचधनं. There is no Sansk.
 equivalent; लङ्गरः from the Persian is often used.
 ANGLE, *s.* (Obtuse) अधिककोणः, विशालकोणः, see OBTUSE, &c.
 ANIMAL, *s.* सत्त्व. Animals are divided by the Hindús in
 four classes, viz. 1. 'Egg-born,' अण्डजाः *m. pl.*; 2. 'Wom-
 born,' जरायुजाः *m. pl.*; 3. 'Generated by heat and dam
 खेदजाः *m. pl.*; 4. 'Vegetable-born,' उद्भिज्जाः *m. pl.*
 ANIMATE, *a.* सजीवः -वा -वं, सप्रणः -णा -णं, सचेतः -ष्टा -ष्टं; 'anima
 and inanimate,' चेतनाचेतनः -ना -नं, चराचरः -रा -रं.
 ANNIVERSARY, *s.* प्रतिवार्षिकदिवसः; 'of a birth,' जन्मदिवसः, ज-
 तिदिनः *m. f.*; 'of a death,' मृतदिवसः, मृततिथिः.
 ANNUAL, *a.* प्रतिवार्षिकः -की -कं, सांवत्सरिकः &c., निवर्तुः -तुः -र्तुं
 To ANNOINT, *v. a.* दिह् (c. 2. देगिथ -गुं), अभ्यञ्जनं कृ, अभ्यङ्गं कृ.
 ANOMALY, *s.* व्यभिचारः; 'of a planet,' केन्द्रं; 'true anomal,
 स्रष्टकेन्द्रं; 'mean anomaly,' मध्यकेन्द्रं.
 To ANTICIPATE, *v. a.* नियमितकालात् पूर्वं ग्रहं, पूर्वभोगं कृ.
 ANTICLIMAX, *s.* सारालङ्कारविपक्षः, सारालङ्कारप्रतिलोमः.
 ANTIPODES, *s.* अनुपातः, परस्परसंमुखपादननाः *m. pl.*
 ANTIQUARY, *s.* प्राकृतिकद्रव्यसंग्रही *m.*, प्राकृतिकद्रव्यान्वेषी *m.*
 ANTIQUATED, *a.* गतकालिकः -की -कं, प्राकृतिकः &c. See OBSOLETE
 ANTITYPE, *s.* प्रतिविचित्रमूर्तं, प्रतिमूर्तिमूर्तं, दर्शयविपयः.
 AORIST, *s.* अनियमितकालः. APART, *a.* व्याप्तः -मा -त्रं.
 APARTMENT, *s.* कक्षः; 'inner,' कक्षान्तरं, अन्तर्भवनं.
 APERIENT, *s.* विसंजनं. APEX, *s.* उच्चः, मूलकः -कं.
 APOCOPE, *s.* अन्त्याक्षरलोपः, अन्त्याक्षरलोपालङ्कारः.
 APOGEE, *s.* उच्चं. APOLOGETIC, *a.* दोषयूनतादर्शकः -का -कं.
 To APOLOGISE, *v. n.* खनं प्राप्य or याप्य, खनाप्रायेनं कृ.
 APOLOGY, *s.* ज्ञानकभाषणं, दोषनिवारकभाषणं, खनाप्रायेनं.
 APOPLEXY, *s.* सप्यासः, शरीरविभ्रंशः, अङ्गविभ्रंशः.
 APOSTROPHIE, *s.* सखोधिनात्यसखोधनं, प्रसक्तानुप्रसक्तान्यसखोधनं.
 APPARENT, *a.* प्रकाशः -शा -शं, आविर्भूतः -ता -तं, प्रादुर्भूतः &c.
 APPENDIX, *s.* उत्तररक्तः, परिपुंहुयः, ग्रन्थशेषः, शेषसङ्ग्रहः.
 APPLICANT, *s.* अर्थी *m.* (नं), प्रार्थकः, प्रार्थयिता *m.* (नं), याचकः.
 APPLICATION, *s.* आरोपः -पणं. APPLIED, *p. p.* आरोपितः -ता -तः
 To APPLY, *v. a.* आरुह् in caus. (-रोपयति -यितुं), साधा.
 APPRENTICE, *s.* अनेवासी *m.* (नं), अनवासी *m.*, छात्रः, शिष्यः, खे

पञ्चवह्महाचः, तन्पञ्चवह्मविद्यायी *m.*, अभ्युपगन्तः.

APPRENTICESHIP, *s.* ज्ञानेवासित्वं, ज्ञानेवासित्वकालः.

APPROVAL, APPROBATION, *s.* अनुमोदनं, आनुमत्तं, प्रतिग्रहः.

TO APPROVE, *v. a.* अनुमद्, अभिमतं. APPROVED, अनुमोदितः -ता -तं.

APRON, *s.* मलनिवारकवस्त्रं, मलवस्त्रं, उन्नरीयवस्त्रं.

APROPUS, *adv.* प्रस्ताविकः -की -कं, प्रस्तावसदृशः -शी -शं.

AQUARIUS, *s.* (Sign) कुम्भः. See ZODIAC.

AQUILINE NOSE, *s.* गह्वनासा -सिका, शुक्रनाशिका.

ARABIC, *s.* (Language) यवनभाषा, यावनभाषा.

ARABLE, *a.* हल्यः -त्वा -त्वं, खेयः &c., हलहतियोग्यः &c.

ARC, *s.* (Segment of circle) धनुस् *m.*, धनुषं, चापः.

ARCADE, *s.* (Covered walk) छत्रपथः, छत्रमार्गः, मण्डपः.

AREA, *s.* (In geometry) फलं, क्षेत्रफलं, गर्भः, अभ्यन्तरः; 'precise area,' स्फुटफलं.—(Any open surface) अङ्गनं, अङ्गणं, क्षेत्रं.

ARGUMENT, *s.* (Apposite argument) उदाहरणं, उदाहारः, उपोद्घातः, साधनं, साधकः; 'to bring forward another argument,' अर्थात्-रोपन्यासं कृ.—(Contents, heads) उपोद्घातः, ग्रन्थस्यविषयानुक्रमशिका.

ARGUMENTATIVE, *a.* वादविवादरूपः -पा -पं, विवादात्मकः -का -कं.

ARIES, *s.* (The Sign) मेषः, see ZODIAC.

ARITHMETIC, *s.* चक्रं, चक्रगणितं, संख्याविद्या; 'the eight rules of arithmetic,' परिकर्माष्टकं. These are, 1. Addition, सङ्कलनं; 2. Subtraction, व्यवकलनं; 3. Multiplication, गुणनं; 4. Division, भजनं; 5. Raising to the square, वर्गः; 6. Extracting the square-root, वर्गपदं; 7. Raising to the cube, घनः; 8. Extracting the cube-root, घनपदं.

ARJUNA, *s.* (The third and most celebrated of the five sons of Pándu. He was the son of Pándu only by courtesy, being in fact the child of his wife Prithá or Kuntí by the god Indra) अर्जुनः.—(As son of Prithá) धार्यः, कौन्तेयः. कृत्स्नसुतः.—(As son of Indra) रेन्द्रः, पाकशासनः.—(The crested one) फिरोटी *m.*—(The Conqueror) जिष्णुः.—(Wealth-acquiring) धनप्रापः.—(Drawing the bow with the left hand) सयसाची *m.*—(Having hair like the Euphorbia) गुडाकेशः.—(Son of Pándu) पाण्डुपुत्रः; his bow is called गाखीचः -वं or गाखिचः -वं.

ARM-PIT, *s.* सखिडकः. ARRACK, *s.* तारिः -डी, ताली.

ARRAY, *s.* (Of an army) सेनारचना. The following are different forms of array; 'In a circle,' मण्डलव्यूहः, चक्रव्यूहः; in a square, सर्वतोभद्रः; 'in line,' दण्डव्यूहः; 'in column,' भोराव्यूहः; 'in mixed order,' असंहतव्यूहः; 'like a wain,' शकःव्यूहः; 'like a shark or crocodile,' मकरव्यूहः; 'like a banner,' पताकाव्यूहः; 'like a shoulder,' स्कन्धः.

TO ARRAY, *v. n.* गूह (c. 1. -अहते -हिनु), प्रतिविधानं कृ.

ARREST, *s.* (Stop) सन्धः -धनं, गतिस्तन्धः. गतिरोधः.

ARTICLE, *s.* (Item) प्रकरणं.—(Condition) सङ्केतः.

ASPARAGUS, *s.* बरी, बरी. ASSEMBLAGE, *s.* मण्डलं.

ASSEMBLY, *s.* मण्डलं -ली; 'member of an assembly,' सभासद *f.*, सभ्यः, सामाजिकः; 'dismissal of one,' सभाविस्मरणं.

TO ASSEVERATE, *v. a.* अङ्गीकृ, सत्यचनं वद्, सत्यवाच्यं वद्.

TO ASSIMILATE, *v. a.* सद्गुणीकृ, अनुगुणीकृ, अनुगुणं -णां कृ, सारधर्मेकं -कां कृ, सादृश्यं कृ, आनुगुण्यं कृ.

TO ASSIMILATE, *v. n.* सद्गुणीभू, अनुगुणीभू, सारधर्मेकः -का -कं भू.

ASSIMILATION, *s.* (Of food) पाकः. ASSISTANCE, *s.* सहायत्वं.

ASSOCIATION, *s.* (Company) गणः; 'member of one,' गणस्यनरः.

—(Of ideas) उद्बुद्धसंस्कारः, स्मृतिहेतुः *m.*

ASSUMPTION, *s.* प्रमाणव्यतिरिक्तग्रहणं, प्रमाणव्यतिरिक्तगृहीतपक्षः.

ASTHMA, *s.* आसाशरोपः, आसकृष्णं, प्राणकृष्णं, आसकासः.

ASTHMATIC, *a.* आसकृष्णयस्तः -स्ता -स्तं, प्राणकृष्णयस्तः -स्ता -स्तं.

ASTRONOMY, *s.* ज्योतिषं, नक्षत्रविद्या. The astronomical divisions of time called Karana करण are eleven in number: some of them are, कौलवः, तैत्तिः, बलिक्, भट्टी or बिहिः *f.*, शकुनिः *f.*, चतुरङ्गिः, नागः, किमुद्रः &c. The divisions called Yoga योग are twenty-seven in number, viz. विष्णुः, प्रीतिः, आयुष्मान्, सीमायं, शोभनः, अतिगणः, सुकर्मौ, धृतिः, शूलः, गण्डः, पुङ्गिः, भुवः, व्याघातः, हर्षणः, वज्रः, सिद्धिः *f.*, व्यतीपातः, वरीयान्, परिपः, शिवः, सिद्धः, साध्यः, शुभः, शुक्रः, ब्रह्मा, रेन्द्रः, वैपुतिः.

ATHEIST, *s.* अनीश्वरः, नास्तिकमतानुयायी, दुर्देहः.

ATLAS, *s.* देशालेख्यमाला, देशसमुद्रालेख्यमाला.

ATMOSPHERE, *s.* सामान्यवायुः *m.*, सामान्यवातः, वायुचक्रं, वातावरणं, घनाश्रयः, नेषमण्डलं, वातास्पदं, वायुस्पदं.

ATOM, *s.* काकिका. ATOMISM, *s.* परमाणुवादः, सूक्ष्मवादः.

ATOMIST, *s.* परमाणुवादी *m.* (न), सूक्ष्मवादी.

ATTACK, *s.* अधिक्रमः -मणः; 'of any disease,' अघातः, अघातरणं, आवेशः; 'of fever,' आतपलङ्घनं; 'first attack of disease,' प्रवृत्तः.

TO ATTEMPT, *v. n.* यत्नं कृ, प्रयत्नं कृ, उद्योगं कृ, प्रवृत्तः; 'he attempted to raise the stick,' दण्डम् उन्नमयितुं प्रवृत्तः.

ATTORNEY, *s.* प्रतिनिधिः *m.* ATTRACTION, *s.* अनुकर्षः, आधेयः.

ATTRIBUTE, *s.* उपाधिः *m.*, धर्मः. The eight divine attributes, or the attributes of Siva as the deity, are: 1. Minuteness, अणिमा *m.*; 2. Greatness, महिमा *m.*; 3. Heaviness, गरिमा *m.*; 4. Lightness, लघिमा *m.*; 5. The power of reaching every thing, प्राप्तिः *f.*; 6. Supremacy, ईशिता; 7. Holding in subjection, वशिता; 8. Irresistible will, प्राकाम्यं.

ATTRITION, *s.* संहर्षः, सङ्घर्षः.

AUDIENCE, *s.* (Assembly of hearers) श्रोतृमण्डलं, श्रोतृसमूहः, श्रोतृ-जनाः *m. pl.*, श्रोतृगणः, श्रोतृसमाजः.

AUGMENT, *s.* आगमः. AUTHORESS, *s.* ग्रन्थकर्त्री, ग्रन्थकारिणी.

AUTHORITATIVE, *a.* आप्तः -प्ता -प्तं, समग्रणः -णा -णं, प्रमाणयुक्तः &c.

AUTOCRAT, *s.* स्वायत्ताधिपतिः *m.*, अनन्याधीनाधिकारी *m.*

AUTOMATON, *s.* स्वचलितयन्त्रं, स्वयंचलनयन्त्रं, आत्मचालितयन्त्रं.

B.

BACK, *s.* पृष्ठभागः.—(Of the hand) अवहस्तः.

BACKBITER, *s.* परोक्षपैशुन्यं, परोक्षनिन्दकः, परोक्षापवादकः.

BACKBITING, *s.* परोक्षपैशुन्यं, परोक्षनिन्दा, परोक्षापवादः.

BAG, *s.* पुटः -ई -टी, पुटकः; 'leather bag,' दूतिः *f.*

BALARÁMA. This god is not often regarded as an avatár of Vishnu, but rather as an incarnation of the great serpent Ananta; hence he is sometimes called शेषः or अनन्तः. He was the son of Vasudeva by Devakí, but was transferred from the latter to the womb of Rohiní, the other wife of Vasudeva, and hence his name, सङ्घर्षेयः. Other

names for him are—(Fond of wine) म्रियन्तुः *m.*—(Killer of the boxer Mushtika) मुष्टिकालकः.—(Secret in motion) गुप्तचरः.—(Strong and good) बलभद्रः.

BALLET, *s.* हस्त्यं-पङ्क. BALUSTRADE, *s.* प्रदीपः.

BANKER, *s.* धनव्यवहारी *m.*, धनव्यापारी *m.* BANKING, *s.* धनव्यवहारः.

BARLEY, *s.* साकुन्तः, सक्तुः *m.* BARLEY-WATER, *s.* यवोदकं.

BAROMETER, *s.* सामान्यवायुमापकयन्त्रं, वायुमापकयन्त्रं, वायुमापकनालः, वायुगुरुत्वमापकयन्त्रं, वातोन्मानः.

BARRED, *p. p.* सार्गलः-ल्ला -लं, अर्गलयुक्तः-क्ता -क्तं.

BARREN, *a.* (As a woman) अनपत्या, अनपत्यका, अजातापत्या, अप्रजाता. The Hindús divide barren women into three classes, viz. 1. 'She who has no offspring,' बन्ध्या; 2. 'She who bears only one child,' काकबन्ध्या; 3. 'She whose offspring die,' मृतबन्ध्या.

BASE, *s.* (In geom.) भूः *f.*, मही, उपस्तम्भः.

BEAD, *s.* अक्षः, मणिः-यो *m. f.*; 'necklace of beads,' मणिमाला.

BEAR, *s.* (Great) सप्तर्षयः *m. pl.* See URSA MAJOR, SAINT.

BEARD, *s.* दाढिका, कूर्चः. BEARDLESS, *a.* तूषरः.

BEAST, *s.* (Of burden) पुष्टवाहः, पुष्टवाद *m.* (इ.).

BEATITUDE, *s.* The Hindús divide final beatitude into four kinds, viz. 1. 'absorption into the essence of the deity,' ब्रह्मसायुज्यं; 2. 'residence with him,' सलोकता; 3. 'nearness to him,' सखीपता; 4. 'conformedness to his image,' स्वरूपता.

BEE, *s.* पदंभिः *m.*, मधुलेहः; 'humble-bee,' भृङ्गः, भ्रमरः, अलिः.

BEGINNER, *s.* नूतनाभ्यासी *m.* (नं), नवशिष्यः, प्रव्रज्जना *m.* (नृ).

BEHIND, *adv.* पश्चाद्भागे, पाश्चात्यभागे, पृष्ठभागे, पश्चिमभागे, परतस्, उत्तरतस्; 'behind the mirror,' दर्पणपाश्चात्यभागे.

TO BELIEVE, *v. a.* सम्यग्निमित्तं मनः. BELIEF, *s.* आस्तिक्यता.

BELONGING, *a.* अधीनः-ना -नं; 'to another,' पराधीनः-ना -नं.

BELOVED, *a.* कामः-ना -नं, सुमनः-गत -गं; 'by all,' सर्वप्रियः-या -यं.

BELWETHER, *s.* गड्ढुरिका. BENEDICTION, *s.* कल्याणवचनं, श्रेयोवादः.

BENGAL, *s.* अङ्गः. BERRY, *s.* अक्षः.

BESIDES, *prep.* Often expressed by अन्य or इतर with abl. c., or crude form.; as, 'besides the above marks there are others,' पृथोक्कीकृत्योऽन्यानि भवन्ति.

BIGAMY, *s.* द्विभाष्याकरणं, द्विभाष्याधारणं, भाष्याद्वयसंसर्गः.

BIGOTED, *a.* स्वमताग्रही-हिणी-हि (नं), एकमार्गेवृद्धिः-द्धिः-द्धि.

BIGOTRY, *s.* स्वमताग्रहः, अज्ञानादमं, एकमार्गेवृद्धिः *f.*, एकमार्गेदृष्टिः *f.*

BILE, *s.* पलङ्कः. BILE-DUCT, *s.* पित्तवाहिनी.

BILL, *s.* (Account of thing sold) ग्रहीतव्यद्रव्यलेखः, ग्रहणीयद्रव्यपत्रं, लेखः.—(Account of a crime) अपराधपत्रं, अपराधलेखः.—(Bill of exchange) हुस्विकापत्रं, हुस्वीपत्रं, हुस्वी.

BILLET-DOUX, *s.* अनङ्गलेखः, मदनलेखः, अनङ्गपत्रं, प्रेमपत्रं.

BILLION, *s.* महापद्मः-सं, निखर्षं, अर्जः; 'ten billions,' शङ्खः, शङ्खुः *m.*; 'hundred billions,' जलधिः *m.*, शङ्खः; 'thousand billions,' अर्जः; 'ten thousand billions,' मध्यं; 'hundred thousand billions,' परार्जः.

BIOGRAPHY, *s.* चरित्रवर्णनं. BIOGRAPHER, *s.* चरित्रवर्णकः.

BIRTH, *s.* प्रपञ्चः; 'former b.,' पूर्वजन्म *n.* (नं), प्राग्जन्म *n.*; 'another b., past or future,' जन्मावर्तः, अन्यजन्म *n.*; 'by birth,' जन्मतः; 'from b.,' जन्मप्रभृति, जन्मावय, जन्मतः; 'sickly from b.,'

जन्मरोगी *m.*; 'poor from b.,' जन्मदरिद्रः; 'blind from b.,' गर्भोन्मत्तः; 'fortunate from b.,' गर्भश्रीमान्; 'high birth,' आभिजात्यं, अभिजातता, अभिजनः; 'acquired' in some preceding b., पूर्वजन्मार्जितः-ता -तं; 'untimely b.,' अकालजन्म *n.*; 'star of one's b.,' जन्मनक्षत्रं, जन्मर्षः.

BIRTH-RIGHT, *s.* जन्ममूलकाधिकारः, जन्महेतुकाधिकारः.

BIT, *s.* (Morsel) लवः, लेङ्गः.—(Of a bridle) कथिणी.

BIT-LOREN, BIT-NOBEN, *s.* विदलवर्णं, काललवर्णं. See under SALT, *s.*

BLACK, *a.* सितेतरः-रा -रं. BLACK-LEAD, *s.* मृत्सोसकः.

BLACK-WOOD-TREE, *s.* शिंशपा. BLACKSMITH, *s.* धमकः.

BLESSING, *s.* (Of God) ईश्वरप्रसादः, ईश्वरकृपा, अनुग्रहः.

BLIND, *a.* दृष्टिहीनः-ना -नं, नेत्रहीनः &c., चक्षुहीनः &c., व्यक्तः-क्षा -क्षं; 'by night,' निशान्यः-न्या -न्यं, रात्र्यन्तः &c.; 'by day,' दिवान्यः &c., दिनान्यः &c.; 'nearly b.,' अन्धकल्पः-त्या -त्यं; 'b. of one eye,' एकदृष्ट-क्षा -क्षं, एकनेत्रः &c., काणः &c.—(In mind) अन्धबुद्धिः-द्धिः-द्धि, अन्धधीः-धीः-धि.

BLINDED, *p. p.* रुद्धदृष्टिः-द्धिः-द्धि, बाधितदृक् *m. f. n.* (शं), रुद्धदृक्.

BLINDNESS, *s.* अज्ञान्यं, अन्धायस्या, अदृष्टिः *f.*, दुस्वभावः.

BLOOM, *s.* यौवनावस्था, तारुण्यावस्था, विकसनावस्था, स्फोटः.

BOA-CONSTRUCTOR, *s.* शयः, शयालुः *m.*, शोवा *m.* (नं).

BODY, *s.* भूतात्मा *m.* (नं), धाम *n.* (नं), पञ्जरः, पिञ्जरः, भोगायतनं, रोगमूः *f.*, इन्द्रियायतनं, अवयवः, भूतधाम, अहङ्काराशयः, अहङ्कारास्यदं; 'celestial b.,' दिव्यदेहः; 'external or material b.,' स्थूलदेहः, स्थूलशरीरं, अवयवकोषः; 'lower extremities of the b.,' अधःकायः. अधोदेहः; 'relation of the b. and its members,' अङ्गाङ्गिभावः, अवयवावयविभावः; 'symmetry of the b.,' अङ्गसौष्टवं, अङ्गसंहतिः *f.*; 'whole b. with its limbs,' सर्वङ्गं, अङ्गप्रत्यङ्गं; 'every body,' सर्वलोकः *m. pl.*

BORDER, *s.* कोटिः *f.*; 'of a garment,' वस्तिः *m.*, तटी, दशा.

BOUNDARY, BOUND, *s.* अवच्छेदः, वेला, काशः; 'overstepping the bounds,' सीमोलङ्घनं, सीमातिक्रमणं.

BOUNDED, *p. p.* सावधिकः-का -कं, अवलिप्तः-क्ता -क्तं, परिच्छिन्नः &c.

BOWSHOT, *s.* वातरायणः, शरपातः, शरपातस्थानं.

BOX, *s.* वासनं. BOXING-MATCH, *s.* मालवी, मुष्टीमुष्टि.

BRACKET, *s.* नियुहः, सालारं. BRIMMÁ. As having the swan for his vāhana or vehicle, he is called हंसवाहनः, हंसरथः.

BRÁHMAN, *s.* उत्तमजातिः *m.*, प्रथमवर्गीः, वर्णोत्तमः. यतोपवीतधारी *m.*; 'B. from thread-investiture to marriage,' ब्रह्मचारी *m.*, वर्णी *m.*; 'B. from thread-investiture to maturity,' वटुः, वटुकः; 'B. who continues with his spiritual preceptor and always remains a religious student,' वैशिकः, वैशिकब्रह्मचारी *m.*; 'property of B.,' ब्रह्मत्वं; 'company of B.,' ब्रह्मवृत्तः; 'sanctity or glory of a B.,' ब्रह्मवर्चस्वं, ब्रह्मवर्चस् *n.*; 'imprecation of a B.,' ब्रह्मास्त्रं; 'endowments of villages or lands conferred on a B.,' अग्रहारः; 'outcast B.,' ब्राह्मणबाह्यलः.

BREAD, *s.* उपजीव्यं; 'bread and water,' अन्नमलं, अन्नोदकं.

TO BREAK, *v. a.* (A horse) अर्धं शिख् or दम्, अर्धशिखां कृ, अर्धदमनं कृ.—(Break a fast) पारणं कृ, पारणं कृ.

BREATH, BREATHING, *s.* वदनमरुतः, मुखमरुत-रुतः; 'to hold the b.,' प्राणसंयमं कृ; 'to waste the b.,' वाय्वयं कृ; 'sweetening the b.,' मुखशोधनं; 'any thing which does so,' मुखवासनं; 'peculiar

breathing practised in devotion,' **प्राणायामः**. It is of three kinds, 1. 'closing the right nostril and inhaling through the left,' **प्रकः**; 2. 'stopping the breath by closing both nostrils,' **कुम्भकः**; 3. 'closing the left nostril and exhaling through the right,' **रेचकः**.

BRIBE, *s.* अथदानं, योगदानं, क्षातिपे. **BRIDGE**, *s.* (Of mus. inst.) ककुभः. **BROAD-BLADE**, *a.* उत्पलपत्रः &c. **BROKEN-WINDED**, *a.* भग्नच्छासः &c. **To BROOD-OVER**, *v. a.* दुर्मेनम् (nom. दुर्मेनायते). **BRUISE**, *s.* नीली-लिका. **To BRUISE**, *v. a.* क्षुद (c. 7. क्षुण्णि, क्षोड्). **BRUISED**, *p. p.* क्षुणः-क्षा-क्षं. **BUBO**, *s.* विदारि-रिका. **BUG**, *s.* रक्तपायी *m.*, रक्तपः. **BUMP**, *s.* गुल्मः. **BUNDLE**, *s.* पामनः. **BURDEN**, *s.* (Of a song) ध्रुपदं, ध्रुवा, अनुपदं. **BUTTER-TEETH**, *s.* राजदन्ती *m. du.* **BY-END**, *s.* र' ताभिप्रायः.

C.

CADAVEROUS, *a.* प्रेतसदृशः -शी -शं, श्रावः -वी -वं, श्रावकः &c. **To CALCINE**, *v. a.* नारणं कृ. **CALCINATION**, *s.* नारणं. **CALIX**, *s.* पुरः. **CALOMEL**, *s.* रसभस्म *n.*, पारदभस्म *n.*. **CAMEL**, *s.* रयणः. **CAMELEON**, *s.* बहुरूपः. **CANCER**, *a.* (Of breast) स्तनविद्रुधिः *m.* **CANDIDATE**, *s.* पदप्रेम्णः *m.*, पदाभिलाषी *m.*, पदयाचकः. **To CAP**, *v. a.* (Verses) अन्वाक्षरीं कृ, आद्याक्षरीं कृ. **CAP-A-PIE** *adv.* आपादमस्तकात्, नसशिखानं. **CAPACIOUS**, *a.* बहुग्रहः -हा -हं, बहुपाही &c., सावकाशः &c. **CAPE**, *s.* (Of land) भूशलाका. **CAPITAL**, *s.* (Stock) परिणतं. **CAPITAL**, *s.* (City) राजनगरं -री, मुख्यनगरं, प्रधाननगरी. **CAPTIVE**, *s. or a.* युद्धदासः, युद्धगृहीतः -ता -तं, युद्धृतः &c. **CAST**, *p. p.* (In law) नष्टपथः -क्षा -क्षं, हीनपथः &c., हतवादः &c. **CASTES**, *s.* The four original Hindu castes are, 1. ब्राह्मणः, 2. क्षत्रियः, 3. वैश्यः, 4. शूद्रः, *see* TRIBE; 'confusion of c.,' यक्षी-सङ्करः; 'distinction of c.,' जातिभेदः; 'extinction of c.,' जातिलोपः, यक्षीलोपः; 'ejection from c.,' वहिष्कारः; 'pride of c.,' जातिभिमानः; 'duties of c.,' जातिधर्मः. **CASUIST**, *s.* दोषादोषविवेकी *m.* **CASUISTRY**, *s.* दोषादोषविवेचना. **CATAMITE**, *s.* विटः, पञ्चवः -वकः, वरः, भुजङ्गः, प्राकामिकः, विद्रूपकः, पण्डः, नारङ्गः, वेश्यापाथ्यः. **CATASTROPHE**, *s.* (Bad issue) दुर्गतः, दुष्परिणामः, दुःखपरिणामः. **CATCHING**, *a.* स्वर्जानुगामी &c., संसर्गिकः -की -कं, स्वर्जोपक्रामकः &c. **CATECHISM**, *s.* प्रश्नोत्तरमाला, प्रश्नोत्तरपत्रो, प्रश्नोत्तरपुस्तकं. **CAUSE**, *s.* आदि *m.*; 'efficient c.,' कारकहेतुः *m.*; 'generative c.,' प्रभवः; 'instrumental c.,' निमित्तकारणं; 'primary c.,' बीज-भूतकारणं, निदानं, मूलं, आद्यबीजं, कारणकारणं; 'proximate or immediate c.' उपादानं, उपादानकारणं, साक्षात्कारणं, प्रत्यक्षकारणं; 'relation of c. and effect,' कार्यकारणभावः, जन्यजनकभावः, प्रयो-ज्यप्रयोजकभावः, साध्यसाधकभावः.—(In law) व्यवहारविषयः, वादः, प्रकरणं.

To CAUSE, *v. a.* Often expressed by the causal form of a verb; as, 'he causes to eat,' भोजयति; 'he causes to stand,' स्थापयति.

CAUSER, *s.* विधायी *m.* -यिनी *f.* **CAVE**, *s.* कुहरं.

CENTAUR, *s.* मरायः, हययीवः. **CENTENARIAN**, *s.* शतवयस्कः.

CENTRE, *s.* (Of gravity) गुरुत्वकेन्द्रं.—(Of a circle) वृत्तमध्यं, नाभिः *m. f.*, विन्दुः *m.*, मध्यविन्दुः *m.*

CENTRIFUGAL, *a.* मध्योत्सारी-रिखी &c., मध्योत्सारी-गिनी &c., केन्द्रोत्सारी &c.; 'force,' केन्द्रोत्सृत्तबलं.

CENTRIPETAL, *a.* मध्याभिगामी &c., मध्याभिहारी &c., केन्द्राभिसरणशीलः -ला -लं; 'force,' केन्द्राकृष्टबलं.

CEREMONIOUS, *a.* आदरोपचारशीलः -ला -लं, आदरोपचारनिष्ठः -ज्ञा -ञ.

CEREMONY, *s.* (Form of civility) आदरः, आदरोपचारः, आदरसत्कारः; 'do not stand upon ceremony,' कृतम् आदरेण, अलम् आदरेण; 'master of the ceremony,' सभानायकः, सभापतिः *m.*

CERTAIN, *a.* आवश्यकः -की -कं, अवश्यम्भावी &c., अवश्यम्भाव्यः &c.

CERTIFICATE, *s.* प्रमाखलेखः; 'of purification,' शुद्धिपत्रं; 'of good character,' गुणवर्णनपत्रं.

CESSEATION, *s.* विघ्नमः. **CHALK**, *s.* कर्करः, सितपातुः *m.*

CHAMBERMAID, *s.* सनःपुरचरा. **By CHANCE** अदृष्टवशात्, यदृक्कया.

CHANCE, *a.* दैवागतः -ता -तं. **CHANCE**, *s.* सुगहना.

CHAOS, *s.* अपक्वीकृतभूतस्थितिः *f.*, भूतसङ्करः, भूताव्यवस्था; 'reduction of chaos,' पक्वीकरणं.

CHARACTER, *s.* (Manner of writing) लिपिः *f.*; 'Arabic or Persian character,' यवनलिपिः *f.*—(In a play) कपटरूपः; 'having an assumed character,' कपटरूपी.

CHART, *s.* समुद्रालेख्यपत्रकं, तीरस्थालेख्यपत्रं -त्रकं.

CHEVAUX-DE-FRISE, *s.* शतग्री, नागदन्तः. **CHILBLAIN**, *s.* विषादिका.

CHIMERA, *s.* असत्यदार्ढ्यः, असङ्गतु *n.*, असम्बल्यना. The following are significant terms for a chimera: 'flower in the sky,' आकाशपुष्पं, खपुष्पं; 'oil of sand,' सिकतातैलं, बालुकानैलं; 'horn of a rabbit,' शशशृङ्गः; 'armour of the hair of a tortoise,' कूर्मैलोमतनुवाणं; 'ashes of camphor,' कर्पूरभस्म *n.*; 'son of a barren woman,' बन्धापुत्रः.

CHIMNEY, *s.* धूमनलिका. **CHIROMANCY**, *s.* सामुद्रिकं.

CHOICE, *s.* (Act) उद्धारः, उद्धारणं. **CHOIR**, *s.* गायकगणः.

To CHOOSE, *v. a.* उद् (c. 1. -हरति -हर्तुं), परिगृह्ण (c. 10. -गणयति -यितुं), परिगणनं कृ, वञ् (c. 2. वधि -शितुं, 3d *pl.* उञ्शति); 'doing what one chooses,' कामचारः.

CHORD, *s.* तारः -रा; 'of arc,' मोर्वी, गुणः, पूर्णव्या.

CHORISTER, *s.* सहागायकः. **CHORUS**, *s.* (Of song) ध्रुवका, ध्रुवा.

CHOSEN, *p. p.* उद्भूतः -ता -तं, परिगणितः -ता -तं.

CIPHER, *s.* (Occult writing) गूढलिपिः *f.*, सांकेतिकलिपिः *f.*

CIRCLE, *s.* वर्तुलं; 'great c.,' महवृत्तं; 'small c.,' लघुवृत्तं.

To CIRCUMSCRIBE, *v. a.* परिबद्ध. **CIRCUMSCRIBED**, परिबद्धः -ज्ञा -ज्ञं.

CIRCUMSTANCE, *s.* अवयवः; 'by the force of c.,' प्रसङ्गवशात्; 'easy c.,' द्रव्यानुकूल्यं; 'straitness of c.,' द्रव्यप्रातिकूल्यं.

CLANG, *s.* क्लङ्गोर, *s.* क्लनक्लारः. **CLASP**, *s.* सम्पथः *m.*

CLIMATE, *s.* देशप्रकृतिः *f.* **CLIMAX**, *s.* उत्तरोत्तरोत्कर्षः.

To CLIP, *v. a.* कृष्. **CLIPPER**, *s.* कल्यकः. **CLIPPING**, *s.* कल्यनं.

CLUMSILY, *adv.* असम्यक्. **CLUSTER**, *s.* (Of houses) सस्रपिन्तिः *f.*

COAL, *s.* खनिजाङ्गारः, आकरोद्भाङ्गारः.

To CO-INCIDE, *v. n.* (In geometry) एकत्र स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यात्).

COLD, *a.* शू. -डा -डं, क्षुपीयः &c. **COLDNESS**, *s.* शूडता, जाड्यं.

COLLATERAL, *a.* अन्योन्यपार्थिवः -स्या -स्यं, अन्योन्यपार्थिवसङ्गः -गता -गत्.

—(Of relationship) शासकसन्ध्या -सन्ध्या &c.

COLLECTION, *s.* वार्ता, कलापः; 'miscellaneous c.,' सर्वत्रमुद्.
 COLLUSION, *s.* प्रतारकसङ्केतः, कपटनन्तः. COLOCYNTH, मृगादनी.
 COLONY, *s.* (The people) देशज्ञासाध्यजनाः *m. pl.*—(Country colonized) देशज्ञासा, राज्यज्ञासा, देशान्तरस्थराज्यज्ञासा.
 COLUMN, *s.* (Pillar) गोलस्तम्भः.—(Of troops) दलः.
 COMBUSTIBLE, *a.* शीघ्रदहनीयः—या-यं, शीघ्रज्वलनीयः &c., सहजज्वलनीयः &c., शीघ्रज्वालायही &c., आशुज्वलनीयः &c., सुखज्वलनीयः &c.
 COMFORT, *s.* (Ground of c.) सुखहेतुः *m.*, सुखकारणं, सुसाध्यदं.
 COMMENSALITY, *s.* परिक्रमोजनं, एकपरिक्रमोजनं, परिक्रम्यवहारः.
 COMMENSURATE, *a.* समपरिमाणः—शा-यं, सममात्रः &c., सममानः—ना-नं.
 COMMITTEE, *s.* नियुक्तसभा. COMMITMENT, *s.* कारागृहप्रेषणं.
 COMMON, *s.* (Ground) गोमचारः, गोचारः, वज्रुरं, वजूरं.
 COMPARATIVE, *a.* अन्त्यापेक्षः—खा-खं, सापेक्षः &c., अन्त्यासापेक्षः &c.
 COMPARATIVELY, *adv.* अन्त्यापेक्ष्य, अन्त्यद्वयमपेक्ष्य, सापेक्षं.
 COMPARED, *p. p.* Expressed by अपेक्ष्य; as, 'chalk is heavy when compared with wood,' कंकैरः काष्ठमपेक्ष्य गुरुर् भवति.
 COMPASS, *s.* परिसरः.—(Point of the c.) दिग्दिशभागः, दिक् *f.* (श्र.), दिशा, *see* POINT, QUARTER; 'the eight points,' अष्टदिशाः *f. pl.*; 'collectively,' दिग्बन्धः; 'determining the points of c.,' दिक्साधनं; 'to box the c.,' दिक्कपनं कृ; 'building open to all the points of c.,' सङ्केतोभट्टं.
 TO COMPETE, *v. n.* स्पर्धे. *See* TO RIVAL, VIE, COPE.
 COMPETENCY, *s.* द्रव्यानुकूल्यं, योगक्षेमपर्याप्तमनं, द्रव्यानुकूलता.
 TO COMPLETE, *v. a.* तीरं (c. 10. तीरयति-यितुं). पारं (c. 10. पारयति-यितुं).
 CONCAVE, *a.* मध्यनिः—स्त्रा-स्त्रं, गगणाकारः—रा-रं, गगणाकृतिः—तिः—ति, अक्षकटाहाकृतिः &c., कटाहाकाशाकृतिः &c.
 TO CONCEAL, *v. a.* संवृ (c. 5. -युजोति-वरितुं). CONCEALMENT, *s.* संवरणं.
 TO CONCEIVE, (In womb) गर्भयती भू, गर्भोन्तं भू, गर्भधारणं कृ.
 CONCLUSION, *s.* (In Logic) निगमनं; 'illogical,' अपरिसिद्धान्तः.
 TO CONDEMN, *v. a.* अपराधकपनपूर्वं दण्डविधानं कृ or दण्डनियोजनं कृ or बन्धं निर्दिष्टं (c. 6. -दिशति-देष्टुं).
 CONDITION, *s.* (Stipulation) सङ्केतः, सन्धिः *m.*, प्रतिबन्धः; 'on one condition I will restore (it),' एकेन सन्धिना प्रत्यर्पयामि.
 CONDITIONAL, *a.* साङ्केतिकः—की-कं, समप्रतिबन्धः &c., सापेक्षः &c.
 TO CONDOLE, *v. n.* समदुःखी भू, सहशोकं कृ. CONDOLENCE, सहशोकः.
 CONE, *s.* शङ्कुः *m.*, सूचिस्तातः, गोपुच्छाकृतिः *f.*
 CONFESSOR, *s.* दोषघ्नोद्गुरुः *m.*, दोषप्रवणगुरुः *m.*
 CONFIDANT, CONFIDANTE, *s.* एकान्तसखा (स्त्रि), एकान्तमित्रं, रहस्यमित्रं, रहस्यास्यदं, रहस्यपानं, सखीची *f.*, सखीजनः.
 TO CONGRATULATE, *v. a.* अभिनन्द, अभिवन्द, अनुमुद्, सहानन्दं कृ, सहानन्दोक्तिं कृ, सहानन्दकपनं कृ, सहानन्दप्रकाशनं कृ, अनुमोदनं कृ.
 CONGRATULATED, *p. p.* अभिनन्दितः—ता-तं, अभिवन्दितः &c., अनुमोदितः &c.
 CONGRATULATION, *s.* अभिनन्दनं, अभिवन्दनं, सहानन्दोक्तिः—कपनं.
 CONGRATULATORY, *a.* सहानन्दसूचकः—का-कं, सहानन्दप्रकाशकः &c.
 CONIC SECTION, *s.* शङ्कुखण्डं. CONJUGATION, *s.* आख्यातं, रूपाख्यातं.
 CONJUNCTION, *s.* (In astron.) योगः, संयोगः; 'auspicious c.,' सुयोगः.
 This is applied to seven conjunctions, viz. to the occurrence upon Sunday of the nakshatra हस्तः, and thence in order respectively of अश्लेषः, अश्विनी, अनुराधा, पुष्यः, रेवती and रोहिणी; 'inauspicious c.,' कुयोगः, पापग्रहः.
 CONJUNCTLY, CONJOINTLY, *adv.* सम्भूय, संयोगतः, योगपक्षेन.

CONSIDERATION, *s.* (Of pros and cons) कार्याकार्यविचारः, कर्तव्या-कर्तव्यविचारः, सदसङ्घिचारः; 'minute c.,' सूक्ष्मविचारः, गुरुलघुविचारः; 'in c. of,' अपेक्ष्य.
 CONSTRUCTION, *s.* (Of words) पदान्वयः, वाक्यपद्धतिः *f.*, पदयोजना.
 TO CONSTRUE, *v. a.* अन्वयलापनं कृ, अन्वयलापनिकां कृ, लापनं कृ.
 CONTOUR, *s.* रूपरेखा, आकाररेखा, वायुरेखा, शरीररेखा.
 CONTRIVANCE, *s.* प्रयोगः, प्रयुक्तिः *f.* TO CONTRIVE, संविधा.
 CONVEX, *a.* मध्योन्नतः—ता-तं, अधोमुखदुन्दुभ्याकारः—रा-रं.
 CONVICTION, *s.* सापराधीकरणं, अपराधस्थापनं, सदोपीकरणं.
 COPPER, *s.* मर्कटास्यं; 'calx of c.,' ताश्मस्य *n.*; 'sulphate,' ताश्मगर्भः.
 COPULATIVE, *a.* (In conjunction) उभयान्वयी—यिनी—यि (नृ).
 CORRELATIVE, *a.* अन्योन्यान्वयी &c., अन्योन्याश्रितः—ता-तं, परस्परश्रितः &c.
 COURSE, *s.* प्रवृत्तिः *f.*, प्रवाहः; 'of course,' सहजगता, सहजरीता.
 COURT-MARTIAL, *s.* सैनिकन्यायसभा, सैनिकधर्मसभा.
 COVERED, *p. p.* साकीर्णः—शी-यं, व्यातः—ना-नं; 'is c.,' आश्रित्यते.
 COVEY, *s.* (Of partridges) तैत्रिरं. Cow-POX, *s.* गोलेनशीतला.
 CRANIOLOGY, *s.* कपालसामुद्रिकं, कपालविद्या, कपालशास्त्रं.
 CREATION, *s.* उदयः, भूतसृष्टिः *f.*, प्रत्यक्षसृष्टिः *f.*
 CREED, *s.* विश्वसनीयविषयमुद्रसङ्ग्रहः, विश्वसनीयविषयमालिका.
 CRISIS, *s.* (Of a disease) परिणामदर्शकभेदः, परिणामसूचकभेदः, रूपभेदः, अवस्थान्तरं, स्थित्यन्तरं, भावान्तरं, परिणामज्ञानावसरः.—(Critical juncture) सन्धिः *m.*, प्रसङ्गः.
 CRITICAL, *a.* (In judging) सूक्ष्मदर्शी—शिनी &c., सूक्ष्मदृष्टिः—हिः—हि.
 —(Relating to a crisis) परिणामदर्शकभेदसम्बन्धी &c.
 TO CROSS, (The feet) वेष्टनं कृ. CROSS-LEGGED, *a.* प्रौढपादः—दा-दं.
 CURIOSITY, *s.* अपूर्वदर्शनेत्युक्तता, अवयवदर्शनेत्युक्तता, अन्वेषणासक्तिः *f.*, गवेषणासक्तिः *f.*—(A rarity) कीर्तुकं.
 CURIOUS, *a.* अपूर्वदर्शनेत्युक्तः—का-कं, अन्वेषणासक्तः—क्ता-क्लं.
 CURSED, *p. p.* साकुष्टः—हा-हं, शापयस्तः &c., सतिहेत्यः &c.
 CURVED, *a.* अङ्कुशाकारः—रा-रं. Cut, *s.* (Of the flesh) त्वक्छेदः.
 CUTTING, *a.* मर्मवेधकः—का-कं, मर्मभेदी &c., मर्मस्पृक् *m. f. n.* (श्र.), मर्मोषिदः; 'language,' वागसिः *f.*
 CYLINDER, *s.* समस्तातः, लघुचतुर्लं, चतुर्लस्तम्भः.
 CYLINDRICAL, *a.* लघुचतुर्लंकारः—रा-रं, चतुर्लस्तम्भाकारः &c.

D.

DAILY, *a.* दैनन्दिनः—नी-नं; 'daily bread,' नित्यान्नं, नित्यभोजनं.
 DARKENED, *p. p.* कलुषीकृतः—ता-तं. DARKNESS, (Great) तामिस्रं.
 DEAD, *p. p.* निर्वैद्यः—खा-खं, प्राणवियुक्तः—क्ता-क्लं, लोकान्तरगतः—ता-तं, लोकान्तरप्राप्तः &c., परलोकगतः &c.—If the dead person was a worshipper of Vishnu, he may be called in covert language, वैकुण्ठवासी, if of Śiva, कैलासवासी.
 DEATH, *s.* निर्वैद्यः, निवृत्तिः *f.*, महापथः, महापथगमनं, महाप्रस्थानं, देह-यात्रा, देहान्तः, परलोकगमनं, देहावसानं; 'violent d.,' दुर्भरं; 'share of d.,' यमपाशः, कालपाशः, मृत्युपाशः; exempt from decay and d., अजरारतः—रा-रं; 'fear of d.,' जीवितसंशयः.
 DECIMAL, *s.* दशांशः, दशमभागः. DECEIVER, व्यपदेश *m.*
 DECOMPOSITION, *s.* पञ्चताप्राप्तिः *f.*, पञ्चतापसिः *f.*, तत्त्वपृथक्करणं.
 TO DEFACE, *v. a.* आकाशमङ्गं कृ, खरूपमङ्गं कृ, रूपमङ्गं कृ.
 DEGENERACY, *s.* मूलगुणक्षीणता, मूलसत्त्वहानिः *f.*, मूलधर्मभ्रष्टता.
 DEGENERATE, *a.* मूलगुणक्षीयः—खा-यं, मूलगुणभ्रष्टः—हा-हं, मूलसत्त्वभ्रष्टः.

&c., मूलसंज्ञापरितः &c., जीवधर्मो-मो-म्ये (न).
 DEISM, *s.* केवलधर्ममतं. DEIST, *s.* केवलधर्मवादी *m.* (न).
 TO DELIBERATE, *v. n.* समर्थे (c. 10. समर्थेयति -यित्), समर्थेन कृ.
 DELIBERATION, *s.* कर्तव्याकर्तव्यविचारः, कार्यकार्यविचारः, पूर्वापरविचारः, समर्थेन -ना.
 DELICACY, *s.* (Food) उन्नतमांसं, परमांसं. DELICATE, *a.* प्रकृतिप्रेमलवः &c.
 DEMOCRACY, *s.* लोकप्रभुत्वं, सामान्यजनकर्तृकराज्यं, लोकाधिपत्यं.
 DENOMINATOR, *s.* (Of a fraction) छेदः -दकः.
 DESIGN, *s.* मनोगतं, मनोरथः, कल्पना, इच्छितं, निश्चितं.
 DESPOT, *s.* स्वाधीनराजा *m.*, सायबराजा *m.*, स्वतन्त्रराजा.
 DESPOTISM, *s.* स्वतन्त्रता, स्वातन्त्र्यं, अनिवार्यशासनं.
 DESSERT, *s.* भोजनोत्तरफलाहारः, मुखशुद्धिः *f.*, मुखवासः.
 TO DESTINE, *v. a.* पूर्वनिर्णयं कृ, पूर्वानुमानं कृ, पूर्वकल्पनां कृ.
 DESTINATION, *s.* नियोजितविषयः, नियुक्तविषयः, नियुक्तस्थानं.
 DESTINED, *p. p.* पूर्वनिर्णयितः -ता -तं, पूर्वनियुक्तः &c., दैवकृतः &c.
 DESTINY, *s.* दैवयोगः, कर्मफलं, कर्मयोगः, दैवदशा, भविष्यत्, ब्रह्मलक्षितं; 'fulfilment of destiny,' कर्मभोगः.
 DEVOTEE, *s.* वैरागी *m.* (न), वैरागिकः. DEVOTION, भक्तियोगः.
 DIAGONAL, *s.* कर्णरेखा. DIAGONAL, *a.* कर्णोक्तिः -तिः -ति, कर्णरेखाकृतिः &c., कोणस्थः -स्था -स्थ, कोणगामी &c.
 DIAL, *s.* शकुपलं, कोलपलं. DIAL-PLATE, *s.* शकुपलं.
 DIAMETER, *s.* मध्यरेखा, मध्यसूत्रं, गर्भसूत्रं, घृणाक्षरेखा.
 DIARRHŒA, *s.* सङ्गृहणी. DIARTHRŒA, *s.* चलसन्धिः *m.*
 DIARY, *s.* दिनवृत्तपत्रं, दिनवृत्तलेखः, दिनचरित्रलेखः, आह्निकपत्रं.
 DIFFERENTIAL CALCULUS, *s.* वैलक्षण्यगणितं.
 DIFFICULT, *a.* दुःखी -खिनी -खि (न), कष्टसाध्यः -ध्या -ध्यं, अमसाध्यः &c., आयाससाध्यः &c., प्रयाससाध्यः &c., दुर्गमः -मानं, दुश्करः &c., सुदुश्करः &c.
 TO DIG UP, *v. a.* उत्खल्य. DIGGING, *s.* उत्खलनं.
 DIGRESSION, *s.* अवासरकथा, शाखा. DILIGENTLY, अतन्द्रितम्.
 DIMPLE, *s.* हनुकूपिका. DIPHTHONG, *s.* सन्धिस्वरः.
 DIRECTION, *s.* (Line or course in which a body moves) दिक् *f.* (श); 'in the direction,' दिशि; 'a line is straight which goes in one direction, and curved which goes continually in a different direction,' या रेखा एकां दिशं गच्छेत् सा सरला या च प्रतिपदं भिन्नदिशं गच्छेत् सा वक्रा.
 DIRECTORY, *s.* पद्धतिग्रन्थः, पद्धतिः *f.* DIRGE, *s.* शोकगीतं.
 DISCHARGE, *s.* (Of matter) पृथक्सावः, पृथक्; 'to discharge matter,' पृथक् सु in caus., पृथक् (c. l. पृथक्ते -यित्).
 DISCOMPOSED, *a.* गतभूतिः -तिः -ति, गतधैर्यः -ध्या -ध्यं, गतगाम्भीर्यः &c.
 DISCOMPOSURE, *s.* अस्वास्थ्यं, असमाधानं, अज्ञानिः *f.*, ज्ञानिभङ्गः.
 DISCORD, *s.* वैस्वर्ग्यं, विस्तरता, स्वरमेलनाभावः.
 TO DISENTANGLE, *v. a.* उद्गृह्य. DISENTANGLED, उद्गृहीतः -ता -तं.
 TO DISINHERIT, *v. a.* वंशहीनं -नां कृ, वंशशीकृ, वृत्तिछेदनं कृ.
 DISPENSATION, *s.* (Divine) ईश्वरकर्मैकमुक्तदुःखनियोगः—(License) विधिभोचनं, विधिमुक्तिः *f.*, नियममुक्तिः *f.*
 DISPROPORTION, *s.* प्रमात्रवैषम्यं, परिमात्रवैषम्यं, प्रमात्रवैकल्यं.
 DISPROPORTIONATE, *a.* विषमपरिमाणकः -का -कं, मूलाधिकः -का -कं.
 DISPUTED, *p. p.* विप्रतिपक्षः -भा -वं, विप्रतिपक्षमानः &c., वादास्पदं.
 TO DISSUADE, *v. a.* निवारणोपदेशं कृ, परावर्तनोपदेशं कृ, परावृत्तं in caus., परावर्तनं कृ, निवृत्तिं कृ, निवारणं कृ.
 DISTILLATION, *s.* सन्धिष्ठा, जलदैहनं, मद्यनिस्सारणं.

TO DIVIDE, *v. a.* (In Arith.) भक्तु, ह, भाजनं कृ, भजनं कृ.
 DIVIDED, भक्त -क्ता -क्तं, भाजितः -ता -तं; 'the product is divided by the first number,' यद्यः प्रथमेन हियते.
 DIVISIBILITY, *s.* (As a property of matter) साप्यवत्वं.
 DIVISION, *s.* (In Arith.) भजनं, भाजनं, लब्धं. DIVISOR, विभोजकः.
 DIVORCE, *s.* विवाहसन्ध्याभङ्गः *f.* -भोचनं, दाम्पत्यभङ्गः *f.*
 DOGMA, *s.* मूलतत्त्वं, मूलवाक्यं. DOG-LATIN, *s.* पिशाचभाषा.
 DONE, *p. p.* विहितः -ता -तं. DOSE, *s.* औषधपरिमाणं.
 DRAMATIS-PERSONÆ, *s.* पात्रं, पात्रवर्गः.
 DREAM, *s.* (Bad) दुष्टस्वप्नः; 'creation of d.,' स्वप्नसृष्टिः *f.*; 'interpretation of d.,' स्वप्नविचारः; 'interpreter,' स्वप्नविचारी *m.*
 DRIVING, *s.* सारथ्यं. DRONE, *s.* मधुमक्षिकातरः.
 DROPSY, *s.* ज्वामानं. DROUGHT, ज्वपृष्टिः *f.*
 TO DROWN, *v. n.* जलमृत्युं प्राप्. DRUGGIST, *s.* योगविद्.
 DULNESS, *s.* जडता, भादं. DURATION, *s.* दीर्घत्वं, दैर्घ्यं.
 DUTY, *s.* चापश्यककार्यं; 'general d.,' साधारणधर्मः; 'peculiar d.,' स्वधर्मः, विशेषधर्मः; 'minor d.,' उपधर्मः, गौणधर्मः; 'neglect of one's d.,' स्वधर्मत्यागः.
 DYSPERPSIA, *s.* अग्निमान्द्यं, मन्दपाकः. DYNAMICS, गतिविद्या.

E.

ECLIPSE, *s.* यासः; 'day of e.,' ग्रहपक्षं *n.* (न), राहुपक्षं *n.*; 'duration of e.,' स्थितिः *f.*; 'total e.,' मोलनं.
 EFFECT, (To take) प्रभू. EFFACED, *p. p.* वित्तीर्यः -यो -यी.
 EFFLUVIUM, *s.* गन्धपरमाणुः *m.* EFFRONTERY, औद्धत्यं.
 EITHER, *pron.* (One of two) एकतरः -रा -रं.—(Of many) एकतमः &c.
 ELASTIC, *a.* पूर्वस्थितिगामी -मिनी &c., पूर्वस्थितिप्रापकः -का -कं, स्थितिस्थापकविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, वेतसपृष्टिः -पृष्टिः -पृष्टि.
 ELEMENT, *s.* (As earth, air, &c.) भूतं, महाभूतं; 'the five e., or earth, air, fire, water and ākāśha,' पञ्चभूतानि, पञ्चमहाभूतानि, पञ्चता -त्वं, पातुजातं; 'reduction to order of the five e.,' पञ्चीकरणं; 'relation of an e. with its combinations,' प्रकृतिविकृतिभावः; 'the five subtle rudiments of the five e.,' पञ्चतन्मात्राणि.—(Seven elements of the body) सप्तधातवः *m. pl.* (नृ). These are, 1. chyle, रसः; 2. blood, रक्तं; 3. flesh, मांसं; 4. fat, मेदस्; 5. marrow, मज्जा; 6. bone, अस्थि; 7. semen, शुक्रं.
 ELLIPSE, *s.* अधिककलक्षितं, कवः.
 ELLIPSIS, *s.* पदमूलता, पदाकांक्षा, पदापेक्षा, वाक्यमूलता, वाक्याकांक्षा; 'supplying an e.,' आकांक्षापूर्वकः; 'word required to supply an e.,' अभावावाक्यपदः; 'word brought to supply an e.,' अभावावृत्तपदं -वाक्यं.
 EMIGRANT, *s.* स्वदेशवासी *m.*, देशान्तराधिवासी, अन्यदेशवासी.
 ENDOWED, *p. p.* यौतकयुक्तः -क्ता -क्तं, यौतकसम्पन्नः &c., वृत्तियुक्तः &c.
 ENTHUSIASM, *s.* आवेशः, अतुलाहः, परमोलाहः, अत्यासक्तिः *f.*
 EQUATOR, *s.* (Terrestrial) विषुववृत्तं, विषुवरेखा, विषुवचक्रं, विषुवमण्डलं, विषुववृत्तं, भूमध्यरेखा; 'radius of equator,' भूकरणः—(Celestial) नाडीवृत्तं.
 EQUILIBRIUM, *s.* तुलासाध्यं, तुलासमता, समानगुरुत्वं.
 EQUINOCTIAL, (Point) मोलसन्धिः *m.*, विषुवं, ज्ञानिपातः.
 ESCAPE, *s.* उद्धारः. ESCAPED, (In battle) हतशेषः -भा -वं.
 ESOTERIC, *a.* गुप्येकः -क्ता -क्तं, एकान्तोपदिष्टः &c., रसः कथितः &c.

ESPIONAGE, *s.* चेष्टानिरूपणं, चारद्वारावलोकनं, चारद्वारादर्शनं.
 ESPRIT, *s.* चमिमानं; 'de corps,' स्वगुणचमिमानं; 'de pays,' देशचमिमानं.
 ESSENTIAL, *s.* आवश्यकविषयः, आवश्यकवस्तु *n.*, सारः.
 ETIQUETTE, *s.* सभाचाररीतिः *f.*, शिक्षाचाररीतिः *f.*, आदरोपचाररीतिः *f.*;
 'royal etiquette,' राजोपचारः, राजोपचाररीतिः *f.*
 EVERGREEN, *a.* सदाहरितपत्रः -शो -शै, सदाद्रूपकः -का -कै.
 EVIDENCE, *s.* प्रमाणं; 'of sense,' प्रत्यक्षप्रमाणं; 'of inference,' अनु-
 मानप्रमाणं; 'of analogy,' उपमानप्रमाणं; 'of ordeal,' दिव्यप्रमाणं;
 'of profession,' भोगप्रमाणं; 'documentary evidence,' लेख-
 प्रमाणं; 'ocular,' दृक्प्रमाणः.
 EXACT, *a.* सम्यक् -मीची -म्यक् (ख). EXACTION, *s.* बलात्कारः.
 EXCLUDED, *p. p.* रुद्धप्रवेशः -शा -शै, अवरुद्धप्रवेशः &c., प्रतिषेद्धप्रवेशः.
 EXCLUSIVE, *a.* अनन्यप्राप्तः -स्त्रा -स्त्रं, अनन्यप्राप्तः &c., इतरप्राप्तः &c.
 EXCRESCENCE, *s.* अङ्गुरः, कोलः; 'on a goat's neck,' मण्डिः *m.*
 EXECUTIVE, *a.* राज्यनियमप्रवर्तकः -का -कै, राज्यनियमप्रवर्तनाधिकारी.
 राज्यविधिप्रवर्तकः &c.
 EXECUTOR, *s.* मृत्युलेखप्रवर्तकः, मृत्युलेखप्रवर्तकः.
 To EXPECTORATE, *v. n.* कफोत्सर्गं कृ, स्नेहोत्सर्गं कृ.
 EXTEMPORARY, *a.* समयकल्पितः -ता -तं, समयोपस्थितः &c., पूर्वविचार-
 हीनः -ना -नं, पूर्वविचाररहितः -ता -तं, पूर्वचिन्ताहीनः &c.
 EYE, *s.* अक्षकं; 'of favour,' कृपादृष्टिः *f.*, कृपादलीकनं.

F.

FALLIBLE, *a.* भ्रमपात्रं, सम्भावितभ्रमः -ना -नं, भ्रमाहं &c.
 FAR-GONE, (In love) दूरारुढप्रणयः -या -यं.
 To FATHER, *v. a.* पितृत्वारोपणं कृ, पितृत्वारोपणं कृ.
 FAULTLESS, *a.* (In form) अनवच्छात्रः -ज्जी -ज्जं.
 FEAR, *s.* सातकः. FEATURE, *s.* मुखलक्षणं, मुखचिह्नं.
 FETTER, *s.* संरोधः. To FETTER, *v. a.* संरुध्.
 FEVER, *s.* (Arising from vitiation of the humour bile) पित्त-
 ज्वरः.—(Of the humour phlegm) कफज्वरः.—(Of the humour
 wind) वातज्वरः.—(Of the three humours) त्रिदोषात्मकज्वरः.—
 (Of the bile and wind) पित्तवातज्वरः.—(Of the bile and
 phlegm) पित्तकफज्वरः.—(With ague) शीतज्वरः; 'illusions of
 f.,' ज्वरमृष्टिः *f.*; 'inflammatory f.,' दाहज्वरः; 'slow f.,' जीर्णज्वरः.
 FIGURE, *s.* (In geometry) खेचं.—(In arithmetic) अङ्कः; 'figures,'
 अङ्कचिह्ना.—(Emblem) प्रतिरूपं, प्रतिविधं.—(In rhetoric) अल-
 ङ्कारः. The following are some of the common figures
 in rhetoric: 'Simile,' उपमा; 'Breaking the natural order
 of words in a sentence,' अनन्यः; 'Identification of the
 objects of a comparison,' रूपकः; 'Irony,' आक्षेपः; 'Allite-
 ration,' अनुप्रासः; 'Comparison,' उल्लेखः; 'Hyperbole,' अति-
 शयोक्तिः *f.*; 'Explanation of any peculiar condition, by
 coupling cause with effect,' विशेषोक्तिः *f.*; 'Dilating upon
 an idea, or accumulating expressions to throw light on
 an idea,' दीपकः; 'Dissimilitude of things compared in
 some respect to each other,' अतिरेकः; 'Describing the
 past or future as present,' भाविकः; 'Inverse comparison,
 or comparing new objects with some known object, as
 the moon, &c.,' प्रतीपः; 'Identity of objects compared to
 one another,' समं; 'Connexion of different objects by

common properties,' सामान्यं; 'Punning on words,' खेचः;
 'Climax,' सारः; 'Rhetorical use of the word without,' वि-
 नोक्तिः *f.*; 'Rhetorical use of the word with or along with,'
 सहोक्तिः *f.*; 'Change,' परिणामः; 'Recollection,' स्मृतिः *f.*;
 'Mistake,' भ्रान्तिः *f.*; 'Doubt,' सन्देहः; 'Applying a simile
 to other than its obvious application,' अपहृतिः *f.* And the
 following, the meaning of which is doubtful, प्राप्तः, उल्लेखः,
 तुल्ययोगिता, चवेष्टा.

FINE, *s.* साहसं; 'to be paid to the king,' राजदण्डः.
 FINGER, *s.* (Fore) प्रदेशिनी, तर्जनी.—(Middle) मध्यमा.—(Third
 or ring finger) अनामिका.—(Little) कनिष्ठा.
 FIRE, *s.* (Sacred or sacrificial) होमाग्निः *m.*, गृह्याग्निः, हुतं; 'hole
 or enclosed space for preserving it,' अग्निकुखं, कुखं, होम-
 कुखं, होमशाला; 'maintainer of it,' अग्निहोत्री *m.* (नं). अग्नि-
 होता *m.* (नृ); 'maintenance of it,' अग्निहोत्रं; 'particular
 wood for kindling it,' अरणिः -शी, शणिकारी -रिजां, पलाशः,
 खदिरः; 'widower's sacred fire,' विपुराग्निः.
 FISH, *s.* यत्कवान् *m.* (नृ). FISHERMAN, *s.* मत्स्यप्राहकः.
 FLAMINGO, *s.* मरालः. FLIGHT, (Of arrow) शरायणं, वातरायणं.
 To FLOAT, *v. n.* (As a boat) नृ.—(In the air) वायौ बह्.
 FLOUR, *s.* धान्यधूलिः. To FLOW, दृ (c. l. द्रवति, द्रोतुं).
 FOCUS, *s.* किरणसमुदयस्थलं, किरणसमुदयविन्दुः *m.*, किरणसमाहारस्थलं.
 FONDLE, *s.* (In anatomy) आहार्य चक्रे.
 FOOD, *s.* अभ्यवहारः, अभ्यवहार्यं, जेननं; 'heavy f.,' जडाहं; 'savory
 f.,' मिष्टान्नं; 'wholesome f.,' सस्वाहं; 'loathing of f.,' अन्नद्वेषः;
 'non-observant of the distinction of f.,' सर्वभक्षः, सर्वभक्षोन्मी &c.
 FOOT, *s.* (Hollow of) तलद्वयं; 'fallen at the feet of,' चरणगतः
 -ता -तं, चरणपतितः &c., पादलग्नः -ग्ना -ग्नं; 'water presented
 to wash the feet,' पादार्थी.—(Of a verse) पदं, चरणं, पादः.
 FORCEPS, *s.* कङ्कालुखं. FORE-LOCK, *s.* भ्रमरकः, भ्रमरालकः.
 FORE-SKIN, *s.* श्लेष्माशयन्त्रं *n.* (नृ), लिङ्गाशयन्त्रं *n.*, अयशयन्त्रं.
 FORMAL, *a.* यथामार्गः -गी -गै, यथाविधिः -धिः -धि, यथापद्धतिः &c.
 FORMALIST, *s.* कर्मेनिष्ठः, क्रियानिष्ठः, वाङ्मयनिष्ठः, वाङ्मयधर्मवृत्तिः *m.*
 वासोपचारी -रिणी &c.
 FORTIFICATION, *s.* (Science) दुर्गप्राकारादिरक्षणविद्या.
 FOSTER-MOTHER, *s.* उपमाता *f.* (नृ), पालकमाता.
 FRACTION, *s.* अपूर्णाङ्कः; 'vulgar f.,' शुद्धापूर्णाङ्कः; 'common mea-
 sure of a f.,' अपवर्तनः -त्रेकः; 'reduction of a fraction to a
 common denominator,' सवर्धनं, संश्लेषवर्धनं.
 FREELY, *adv.* यदृच्छया. FREQUENT, *a.* पीनः पुनिकः -की -कै.
 FRICTION, *s.* आघटनं, सङ्घटनं, संघर्षः.
 FRIEND, *s.* एकदुःखसुखः; 'acquired f.,' कृत्रिममित्रं; 'false f.,' कप-
 ठमित्रं, असन्निधं, दुर्मित्रं; 'friends and relations,' सुहृत्सखान्धिनः *m. pl.*
 FROM, *prep.* अप, वि. FRONT, *s.* पुरोभागः.
 FRONTISPIECE, *s.* ग्रन्थाग्रवर्तिचित्रं, ग्रन्थाग्रस्थचित्रं.
 FROST-BITTEN, *a.* हिमदग्धः -ग्ना -ग्नं, हिमग्रस्तः -स्त्रा -स्त्रं.
 FROZEN, *p. p.* हिमस्तम्भः -म्भा -मं, हिमस्तम्भितः &c., हिमग्रस्तः &c.
 FUNCTION, *s.* (In alg.) कर्मे *n.* FUR, *s.* सलोमचर्म *n.*

G.

GANDHARVA. Their chief is called

GANESHA, *s.* (As having a rat for his vehicle, or attended by this animal as an emblem of sagacity) गणेशः, गणेशचनः, गणेशवाहनः.

GANGES, *s.* (As mother of Kārtikeya) कुमारसूः. 'The Ganges of heaven,' स्वर्गगाङ्गा, आकाशगाङ्गा; 'of the infernal regions,' भोगवती.

GARLIC, *s.* शल्क. GENTLEMAN, *s.* सभ्यजनः, सभ्यपुरुषः.

GEOLOGICAL, *s.* भूस्तरविद्यासम्बन्धी - धिनी &c. - विषयकः - का - कं.

GEOLOGIST, *s.* भूस्तरविद्याज्ञः, भूस्तरनिरूपकः, क्षितिरचनाविद्.

GEOLOGY, *s.* भूस्तरविद्या, भूस्तरनिरूपणविद्या, क्षितिरचनाविद्या, क्षिति-रचनाशास्त्रं, भूकषयशास्त्रं.

GEOMETRY, *s.* क्षेत्रमिति: *f.*, क्षेत्रज्ञविद्या, भूमितिविद्या.

GOD, *s.* (Of gods) देवधिदेवः; 'inferior g.' उपदेवः, उपदेवता; 'local g.' स्थलदेवता; 'presiding g.' अधिदेवः, अधिदेवता; 'tutelar g.' इष्टदेवः, इष्टदेवता; 'recitation of the names of g.' नामोच्चारणं; 'mother of the g.' अदिति: *f.*; 'of the Daityas or demons,' दिति: *f.*

GONG, *s.* घटी, घण्टा. GOOD-BY, स्वस्ति. See ADIEU.

GRAIN, *s.* (Awned or bearded) शूकधान्यं; 'inferior g.' उपधान्यं; 'lending g. at interest,' धान्यवधेन: 'against the g.' विलोमः.

GRAMMAR, *s.* (Rules of) शब्दशासनं, शब्दशास्त्रिः.

TO GRATIFY, *v. a.* विनुद् in caus. GRATIFICATION, विनोदः.

GRAVITY, *s.* (Centre of) गुरुत्वकेन्द्रं.

TO GROW, *v. n.* वृध्, प्रचुरीभू, अधिकीभू.

GRUEL, *s.* गन्धः. GULF, *s.* (Bay) खासातं.

H.

HABITUALLY, *adv.* सदा or शील or नियम in comp.; 'habitually dejected,' सदाविषादी -दिनी &c., निराविषादी &c.; 'silent,' नृशीलः -ला -लं.

HAIR, *s.* (Falling off of the h.) इन्द्रलुप्तः -त्रं -प्रकः; 'dressed or tufted h.' केशपाशः; 'parting of the h.' सीमन्तः; 'ceremony of adjusting the parting during gestation,' सीमन्तोच्चयनं; 'line of h.' रोमावलिः -ली; 'against the h.' प्रतिलोमः &c., विलोमः &c.; 'with the h.' अनुलोमः &c.

HALE, (With numerals); 'Thirteen and a half,' सार्द्धत्रयोदश.

HANDKERCHIEF, *s.* (Pocket) नासावाजनी.

HARANGUE, *s.* वाक्प्रवचनं, भाषणं, सालङ्कारभाषणं.

HAVING, *part.* Often expressed by a Bahuvrihi compound; thus, 'speech, having joy for its subject,' वाक्यम् आनन्दविषयकं; 'a man having his father alive,' जीवन्वितृकः पुरुषः.

HEART, *s.* (Purity of) अन्तःशीघ्रः; 'knowledge of the h.' अन्तर्ज्ञानं; 'singleness of h.' अन्तर्भावः; 'the h. and the life,' अन्तर्वादः; in heart and deed, or with all one's heart,' सवासा-भ्यन्तरं, सञ्ज्ञात्मना.

HEATHEN, *s.* मूर्तिपूजकः. HEATHENISM, *s.* मूर्तिपूजा.

HEAVEN, *s.* (Seat of the blessed) उन्नतलोकः, दिव्यलोकः, ऊर्ध्वलोकः. 'The heaven of Brahmā is ब्रह्मलोकः, सत्तलोकः, देवलोकः; 'of Vishnu,' वैकुण्ठं, विष्णुलोकः; 'of Śiva,' कैलासः, शिवलोकः; 'of Indra,' स्वर्गः, स्वर्गलोकः, इन्द्रलोकः, देवलोकः, सुरलोकः, सुरालयः—(State of final beatitude) मुक्ति: *f.*, मोक्षः, अपवर्गः, कैवल्यं, उद्धारः, विहि: *f.*, ब्रह्मसुखं, ब्राह्मसाधुन्यं, निर्वोणं, ब्रह्मप्राप्ति: *f.*

प्रेयस् *m.*, निःप्रेयस्, महोदयः, निर्वृति: *f.*, अपुनरावृत्ति: *f.*, अपुनर्भवः, परमगति: *f.*, उन्नतगति: *f.*, परमपदं, सद्भैरवःसङ्घः; 'The four states of heavenly bliss,' चतुर्विधाभुक्ति: *f.* These are, 1. 'Residence in heaven with the Deity,' सलोकता, सालोचनं; 2. 'Bearing the likeness of the Deity in heaven,' सलपता, सारूप्यः; 3. 'Being ever near or in the presence of the Deity,' समीपता, सामीप्यं; 4. 'Absorption into the essence of the Deity,' सायुज्यं.

HEAVENLY-MINDED, *a.* परमाचैतुष्टिः -द्वि: -द्वि, परमाचैतुष्टि: -क्ता -क्ते.

HEEL, *s.* पृष्ठः *f.* HEIR-APPARENT, *s.* (State of) यौवराज्यं.

HELIOTROPE, *s.* ग्रन्थिमान् *m.* (त), हस्तिशुल्की, जल्यसंहारः.

HELL, *s.* (Region under the earth, or residence of the Nagas, Asuras, Daityas, &c., and not to be confounded with Naraka or the place of punishment) पातालं, अपोभुवनं, नागलोकः. There are seven of these Pātālas or lower regions, सप्तपातालं. These are, 1. अतलं, 2. वितलं, 3. पातालं, 4. रसातलं, 5. महातलं, 6. सुतलं, 7. तलातलं.—(Place of punishment after death) नरकः, निरयः, नारकः. The Naraka, or Tartarus of the Hindús, is divided into numerous different places of torture; such as, 'the place paved with swords,' असिपत्रं; 'the place where the leaves of the trees are swords,' असिपत्रवनं; 'the place of great darkness,' अन्धतामिसं; 'a place in which the wicked are baked like pots,' तप्तकुम्भः, कुम्भीपाकः; 'the place of burning sand,' तप्तबालुकः &c., see under HELL, p. 340; 'abiding in h.,' नरकवासः; 'descending to h.,' अधःपतनं, अधोगति: *f.*, नरकपतनं; 'judge of h.,' यमः; 'his messenger,' यमदूतः; 'road to h.,' नरकमार्गः, अधःपथः, धूममार्गः; 'punishment of h.,' यमदण्डः; 'pit of h.,' नरककुण्डं. Eighty-six of these pits are enumerated.

HELLEBORE, *s.* कटुरोहिणी, कटुकी. HEMORRHOGE, रक्तप्रवाहः.

HEMP, *s.* विनया. HERCULEAN, *a.* महाप्रयत्नसाध्यः -घ्या -ध्य.

HEREDITARY, *a.* पितृप्राप्तः -मा -मं, पितृक्रमायातः &c., दायलभः &c.

HERO, *s.* महारथः, युधिष्ठिरः, भीष्मः; 'drink of hero in battle, to elevate courage,' वीरपानं; 'post of danger wished for by heroes,' वीराशंसनं.

HERPES, *s.* विसर्पः, विसर्पिका, दद्रुः *m.*, पापः -मा (न).

HILLOCK, *s.* उपपर्वतः. HINDER, (Part) पाश्चात्यभागः.

HONEY, *s.* (Of flowers) मधु. HOOD, (Of snake) दृषी, स्फटा.

HORIZON, *s.* क्षितिजं, कुनं; 'sensible or visible horizon,' दृष्टि-मर्यादा, चक्रवालः; 'glow of the horizon,' दिग्वाहः.

HORIZONTAL, *a.* क्षितिजैकमूखः -त्रा -त्रं; क्षितिजसममूखः &c.

HORSE-HACK, (Mounted on) अश्वाकूटः -टा, अश्मारोहः &c.

HORSE-RADISH, *s.* शोभापन्नः. HOSPITAL, *s.* रोगिशाला.

HOSTILE, *a.* समिधः -त्रा -त्रं. HOSTILITY, समिधता.

HUMOUR, *s.* The three humours of the body are, 1. 'phlegm,' कफः; 2. 'bile,' पित्तं; 3. 'air or wind,' वायुः *m.*, वातः; 'disorder of any h.,' घातनाशः; 'vitiation of three h.,' त्रिदोष, सन्निपातः; 'excess of any of the three h.,' प्रकोपः, उत्थलं; 'disorder resulting from vitiation of the phlegm,' कफविकारः, कफरोगः; 'of the bile,' पित्तविकारः; 'of the wind,' वातविकारः, वायुविकारः.

HUNGRY, *a.* दम्भोदरः -रा -रं, क्षुधानलाषदम्भः -ग्धा -ग्धं.

HYDRAULICS, *s.* उदकगतिविद्या, जलगतिविद्या -शास्त्रं.

HYDROGEN, *s.* जलजनकवायुः *m.*, उदकजनकवायुः *m.* -वायुः.

HYDROSTATICS, *s.* उदकस्थितिविद्या, उदकस्थितिशास्त्रं.

HYPERBOLA, *s.* अनकलछिन्नं; 'opposite, असूनकलछिन्नं.

I.

IMPREGNATED, *p. p.* संसृष्टः -ष्टा -ष्टे, गुणमिश्रितः &c., गुणयुक्तः &c.

INCLUDED, *p. p.* अन्तर्भूतः -ता -तं, अन्तःपाती &c., प्रतिष्ठितः -ता -तं.

INCOHERENT, (Speech) प्रलापः; 'one who talks so,' प्रलापी.

INDRA, *s.* (As lord of the Eastern quarter) प्राचीपतिः *m.*, प्राचीनवर्हीः *m.* (स्). His vehicle is the elephant हेरावतः.

TO INFECT, *v. a.* उपहन्. INFECTED, *p. p.* उपहतः -ता -तं.

INFERIOR, *a.* अधोभवः -वा -वं. INFERNAL, (Region) अवाची.

K. L. M. N. O. P. R.

KAMADEVA, *s.* (As having an odd number of arrows) विषमेष्टुः.

--(As having blossoms for arrows) पञ्चबाहूः. His vehicle is a parrot, शुकः. Hence he is called शुकबाहूः -हनः.

KĀRTIKEYA, *s.* (As god of war) महाशक्तिः *m.*, सिद्धसेनः.

LAY, *a.* व्यवहारिकः -की -कं. LAYMAN, व्यवहारी *m.*

LITIGATED, (Under litigation) विप्रतिपक्षमानः -ना -नं.

LONGER, (For a longer time) अधिककालं.

MANU, *s.* The names of the seven Manus are, 1. स्वयम्भुवः.

2. सारोषियः, 3. उत्तमः, 4. तामसः, 5. रैवतः, 6. चाक्षुषः, 7. वैवस्वतः.

The last is the Manu of the present period.

NEAR, (A well) उपकृपं. NEXT, *a.* उत्तरः -रा -रं.

OBTUSE-ANGLED, *a.* अधिककोणः -णा -णं. विशालकोणः &c.

PASSOVER, *s.* निस्तारोत्सवः. PASTURAGE, *s.* चरणस्थानं.

PATTERN, *s.* दृष्टान्तः. PAVEMENT, *s.* प्रस्तरचमनं.

PERPLEXED, *a.* उपायहीनः -ना -नं. PERSECUTION, *s.* दौर्गन्धं.

TO RECOIL, *v. n.* (As in fear) विकम्प (c. 1. -कम्पते -म्यितुं).

FINIS.

NO 19

ERRATA.

AGREEABLE, l. 3. *for* comfortable, *read* conformable.

l. 4. *for* योग्याः, *read* योग्यः.

ALOFT, *for* उर्ध्वं, *read* ऊर्ध्वं.

ANGRILY, *adv. for* कोपेण, *read* कोपेन.

TO APPRAISE, l. 2. *for* भूत्वं, *read* मूत्वं.

ARMOUR-BEARER, f broken, *read* सार्वहानिकः.

ATONEMENT, l. 1. *for* प्रायश्चित्तः, *read* प्रायश्चित्तं.

TO AUGMENT, v. n. l. 3. *transpose* वृह् in caus., to v. a.

TO BARTER, v. a. l. 3. *for* भायई प्रति, *read* भायसात् प्रति.

BASHFUL, l. 2. *for* क्रीडितः, *read* व्रीडितः.

BEFORE, l. 14. *for* पृष्ठकाले, *read* पृष्ठेकाले.

BEING, l. 1. *for* सत्त्वं, *read* सत्त्वं.

BEQUEST, *for* वासवे, *read* वासव.

TO BESTIR, l. 3. *for* अवसो c. 1., *read* अवसो c. 4.

BICIPITAL *for* द्विमुष्टेः, *read* द्विमुष्टेः.

BIT, l. 5. *for* किञ्चित्स्पूलतरं, *read* किञ्चित्स्पूलतरं.

BLAZING, l. 1. *for* ज्वालन्, *read* ज्वलन्.

TO BLOW, v. a. l. 7. *for* नासिकं, *read* नासिकां.

BROTHERLY, *adv. for* भ्रातृकप्रकारेण, *read* भ्रातृकप्रकारेण.

CARAWAY, l. 1. *for* सजसादा, *read* सजमोदा.

CHASE, s. l. 2. *for* भृगयाये, *read* मृगयाये.

TO CHECK, v. a. l. 3. *for* c. 9., *read* c. 7.

TO CHECKER, v. a. *for* चित्रयति, *read* चित्रयति.

CIPHER, s. l. 1. *for* चर्कं, *read* चक्रं.

TO CONCLUDE, v. a. *for* निवृत्, *read* निर्वृत्.

TO CONDEMN, v. a. l. 5. *for* c. 1., *read* c. 9.

COOK, s. l. 1. *for* सद्, *read* मूद्.

COUPLE, s. l. 5. *for* शुक्लला, *read* शुक्लला.

COURSE, s. l. 15. *for* भोजनपत्राणि, *read* -पत्राणि.

TO COURT, v. a. l. 6. *for* c. 1., *read* c. 2.

TO CRACK, v. n. l. 2. *for* विद्, *read* विट्.

TO DASH, v. a. l. 5. *for* पद्, *read* प्रद्.

DEBAUCH, l. 3. *for* व्यासनायेशः, *read* व्यसनायेशः.

DECISION, l. 1. *for* -यणं, *read* -यनं.

DECREASE, l. 2. *for* न्यनीभावः, *read* न्यनीभावः.

TO DELIGHT, v. n. l. 4. *for* तोषति, *read* तुषति.

TO DESIGN, v. a. l. 4. *for* abl. case, *read* dat. case.

DETRACTION, l. 3. *for* अभ्यसया, *read* अभ्यसूया.

l. 4. *for* गुणापवादः, *read* गुणापवादः.

DEVOTED, l. 4. *for* सक्तिमान्, *read* भक्तिमान्.

DISCREETLY, *adv. for* सुविचार्यं, *read* सुविचार्यं.

DOG, s. l. 2. *for* मृगदंशकः, *read* मृगदंशकः.

TO ELUCIDATE, l. 3. *for* दृष्टानेन, *read* दृष्टानेन.

ENTANGLEMENT, s. l. 2. *for* सङ्गर्भं, *read* सङ्गर्भं.

ESSENTIAL, a. l. 4. *for* गुर्ध्वयैः, *read* गुर्ध्वयैः.

EUROPEAN, s. *for* ऊरोपीयः, *read* यूरोपीयः.

TO EVADE, v. a. l. 1. *for* पलायिता, *read* पलायमानः.

TO EXCEL, l. 3. *for* सत्येति, *read* सत्येति.

EXTENUATION, l. 2. *for* पापापेक्षा, *read* पापोपेक्षा.

EYE, s. l. 18. *for* book, *read* hook.

TO FABRICATE, v. a. *for* -नीयते, *read* -मायते.

TO FEAST, v. n. *for* मनुष्य, *read* सन्नुष्य.

FIRE, l. 8. *for* अपाम्बितः, *read* अपाम्बितः.

GAOL, s. *for* बन्धनगृहं, *read* बन्धनगृहं.

IMMATURENESS, l. 4. *for* अपृष्कलता, *read* अपृष्कलता.

INTO, l. 16. *for* जलसाकृतः, *read* जलसाकृतः.

KINDLY, l. 2. *for* खेहेन, *read* खेहेन.

KRISHNA, l. 9. *for* sister, *read* brother.

LOUSY, l. 1. *for* युकालः, *read* युकालः.

LYING, *part* l. 4. *for* अपमूर्द्धशयः, *read* अपमूर्द्धशयः.

MEDICINE, l. 5. *for* साम्योपचारः, *read* सौम्योपचारः.

TO MOVE, v. a. l. 6. *for* समानकृष, *read* समानकृष.

PERCEPTIBLE, l. 5. *for* दृष्टियासः, *read* दृष्टियासः.

PIT, l. 2. *for* मुचपुटे, *read* मूचपुटे.

PORTION, l. 4. *for* चक्रपांशः, *read* चक्रपांशः.

TO POSTPONE, l. 3. *for* पिलस्, *read* विलस्.

PRACTICE, l. 4. *for* वृत्तिः, *read* वृत्तिः.

TO PROJECT, v. a. l. 5. *for* plain, *read* plan.

TURKOIS, *for* वेदुयं, *read* वेदुयं.

मसूरी
MUSSOORIE

Acc. No.....

Please return this book on or before the date last stamped below.

[illegible]

R 423.912 Dic	अवाप्ति सं. 118683 ACC. No. 19
वर्ग सं. Class No.	पुस्तक सं. Book No.
लेखक Author	
शीर्षक Title	Dictionary, English and Sanskrit.
निर्गम दिनांक Date of Issue	उधारकर्ता की सं. Borrower's No.
	हस्ताक्षर Signature

423.912
Dic LIBRARY 19
LAL BAHADUR SHASTRI
National Academy of Administration
MUSSOORIE

Accession No. 118683

1. Books are issued for 15 days only but may have to be recalled earlier if urgently required.
2. An over-due charge of 25 Paise per day per volume will be charged.
3. Books may be renewed on request, at the discretion of the Librarian.
4. Periodicals, Rare and Reference books may not be issued and may be consulted only in the Library.
5. Books lost, defaced or injured in any way shall have to be replaced or its double price shall be paid by the borrower.

Help to keep this book fresh, clean & moving